

Dobrotolubie

Diterjemahake dening Teofan Sang Penyendiri

Isiné:

Jilid I	15
Pambuka	15
Santo Antonius Agung.....	17
Sawetara Tembung Babagan Urip lan Tulisané Santo Antonius Agung	17
Pitutur Santo Antonius Agung.....	22
1. Pandhuan babagan urip ing Kristus, dijupuk saka tembung-tembungé ing hagiografi St Athanasius, saka 20 surat lan 20 pangandikane	22
2. Bab Akhlak Mulia lan Urip Suci, ing 170 bab.....	42
3. Pramatur Urip Pertapa.....	56
a) Proses lan tata cara njaba saka urip kaya ngono	56
b) Struktur urip batin.....	61
Kesimpulan.....	66
4. Wulangé Santo Antonius Agung lan crita-crita babagan uripé	66
Bab Nyingkiri Donya.....	66
Wangsulan umum kanggo pitakon: apa sing kudu ditindakake?	67
Kakuatan sing nyurung wong tumindak kabecikan lan nyangga wong ing kabecikan mau	68
Pandhuan Semangat.....	69
Kepiye carane nyulut kobongan iri?	70
Kawruh kabecikan lan pakaryan becik, utamané	73
Tujuan pungkasan saka kabèh prakara lan puncak kasampurnan	76
Kasampurnan St. Antonius lan kamulyané ing swarga	76
5. Panjelasan sawetara pangandikane Santo Antonius Agung, sing diwenehake sawisé seda déning sawijining sesepuh.....	77
Santa Makarius Agung.....	83
Informasi babagan urip lan tulisané St Macarius	83
Piwulangé Santo Makarius Agung babagan Urip Kristen, dipilih saka ceramah-ceramahé	84
1. Kaanan Wiwitan Sing Padhang	84
2. Kahanan suram saka sing tiba	85
3. Gusti, Arsitek Kaselamatan	90
4. Mbangun tekad sing teguh kanggo kaslametan ing Gusti.....	92
5. Kahanan Gaweyan.....	103
6. Kahanan wong-wong sing Roh wis dadi aktif.....	114
7. Tingkat Paling Dhuwur saka Kasampurnan Kristen	131
8. Urip ing Donya Kang Mbesuk.....	134
Abba Isaiah sing kinormatan.....	138
Ringkesan cekak babagan bapak kita sing kinormatan Isaiah, Abba saka Nitria, lan tulisan-tulisane	138
1. Tembung-tembungé Abba Isaiah sing Kinormatan marang para muridé.....	139
1. Pituduh Abba Isaiah marang para sedulur sing manggon bareng karo dhèwèké.....	139
2. Bab Hukum Alam	140
3. Babagan para pamula lan sing manggon ing sel	141
4. Bab ' ', lelampahané wong-wong sing manggon ing sel, lan bab nurani.....	144
5. Bab paugeran kanggo wong pracaya, lan bab tumindaké wong-wong sing kepéngin urip bebarengan kanthi tentrem.....	151
6. Bab wong-wong sing kepengin nglakoni meneng sing luhur	155
7. Bab Kaelokan	156
8. Wulang	158
9. Pituduh tumrap wong-wong sing wis nyelakake donya.....	162
10. Tembung liya (kanggo wong-wong sing wis mbaleni iman)	163
11. Bab Wiji Lada	164
12. Bab anggur.....	164
13. Saka wong-wong sing wis ngupaya lan ngrampungake pakaryane kanthi becik.....	165

14. Karya-karya Ratapan	167
15. Bab Nyingkiri Donya	168
16. Bab kabungahan sing kapanggih ing jiwa sing kepengin ngabdi marang Gusti	169
17. Bab pikiran sing kudu ana nalika nilar donya lan urip minangka wong lelungan	175
18. Bab Pangapura	178
19. Bab Hawe-hawe	179
20. Bab andhap asor	180
21. Bab Tobat	181
22. Bab Tingkah Laku Manungsa Anyar	187
23. Bab Kasampurnan	190
24. Bab Ora Kasengsem	193
25. Kanggo Abba Petrus, muridipun	194
26. Tembung-tembung sing diwarisake dening Abba Petrus, murid Yesaya	205
27. Bab 'Ati-ati marang awakmu' (Ulangan 15:9)	208
28. Bab Cabang-cabang Kejahatan	210
29. Ratapan	211
2. Aturan lan pitutur kanggo biksu anyar	216
3. Wulang Abba Yisaya	220
4. Bab Pangreksan Pikiran: 27 bab	221
5. Bab-bab babagan Asketisme lan Meneng	225
Sing Kinormatan Markus si Asceta	226
Informasi babagan urip lan tulisané Santo Markus	226
Panuntun Mark sang Ascetic babagan Urip Rohani	226
1. Surat marang Rahib Nicholas	226
2. Wangsulane Rahib Nikolaus marang tulisané Markus si Asceta	233
2. Piwulangé Santo Markus, sing dijupuk saka tulisan-tulisané liyané	234
3. 200 Bab babagan Hukum Rohani	250
4. Kanggo wong-wong sing mikir yèn dhèwèké bisa dianggep bener amarga pakaryané, 226 bab	260
Abba Evagrius saka Pontus	272
Informasi babagan urip Abba Evagrius	272
Pitutur Sang Rahib Evagrius babagan Asketisme	275
1. Bab-bab babagan Urip Aktif, kang dialamatake marang Anatolius	275
2. Evagrius Sang Rahib babagan Urip Aktif: Satus Bab	282
Ajaré Para Sesepeuh Suci	283
3. Karya rahib Evagrius, sawijining gambaran urip monastik, ing ngendi diwulangake carane wong kudu ngupaya lan meneng	284
4. 33 Bab Evagrius Sang Biarawan babagan Analogi utawa Perumpamaan	288
5. Panemune babagan urip rohani, miturut urutan abjad	289
6. Ucapan liya saka pangarang sing padha	290
7. Bab Wolung Pamikiran, marang Anatolius	290
8. Pikirane dhewe, sing nyambung karo risalah babagan wolu pikiran	292
9. Pandhuan kanggo sedulur sing manggon ing komunitas monastik lan hospis	293
10. Pituduhé marang para dara	296
11. Babagan Macem-macem Pikirane Ala, Bab	297
12. Wulang Sang Rahib Evagrius	306
Jilid II	306
Kandhangan	306
Santa Yohanes Cassianus wong Romawi	307
Crita cekak babagan dhèwèké	307
Gambaran Umum Perjuangan Spiritual	308
1. Tujuan lan pungkasan saka asetisisme	308
2. Kanthi tujuan iki ing pikiran, kita uga kudu netepake wujud penolakan sing kudu ditindakake	309
3. Perjuangan antarané Daging lan Roh	310
4. Gambaran Umum Babagan Nafsu lan Perjuangan Nglawané	312
5. Perjuangan nglawan Wolung Hawa Utama	314
1. Perjuangan nglawan Keserakahan	314
2. Perjuangan nglawan roh zinah	319
3. Perjuangan nglawan semangat keserakahan	324
4. Perjuangan nglawan semangat nesu	328
5. Perjuangan Nglawan Roh Sedhih	332
6. Perjuangan Nglawan Roh Putus Asa	333

7. Perjuangan Nglawan Roh Kesombongan	336
8. Perjuangan Nglawan Roh Kesombongan	339
6. Perjuangan nglawan pikiran, lan lumantar kuwi nglawan roh-roh jahat	344
7. Perjuangan nglawan kabèh rupa sangsara sing muncul saka cilaka lan bencana	350
8. Bab Rahmat Ilahi lan Karsa Bebas	359
9. Bab Pandonga	361
10. Bab pandhuan ing urip rohani – sawijining wacana karo pitutur saka sing paling pengalaman	366
11. Bab tingkat-tingkat kasampurnan ing gesang rohani, miturut motivasi kanggo iku	367
12. Ing pungkasaning pakaryan pangapuran	370
Sing Kinurmatan Isichius, Imam saka Yerusalem	371
Crita cekak babagan piyambakipun	371
Kanggo Teodulus: wacana panyelamatan lan penyelamatan babagan kasederhanaan lan pandonga	372
Sing Kinurmatan Nilus saka Sinai	392
Crita cekak babagan dhèwèké	392
Pitutur Asketik dening Sang Mulya Nilus saka Sinai	394
1. Sabda Babagan Pandonga	394
Kandhha Pambuka	394
153 Bab Babagan Pandonga	394
2. Bab wolung roh jahat	405
1. Bab keserakahan mangan	405
2. Bab zinah	407
3. Bab Katresnan marang Dhuwit	409
4. Bab nesu	414
5. Bab Sungsa	416
6. Bab putus asa	418
7. Bab kesombongan	419
8. Bab Kesombongan	422
3. Bab-bab Pangajab	424
4. Pamikiran sing ngalihake manungsa saka sing fana lan nyambungake marang sing langgeng	429
5. Pamanggih lan piwulang sing padha karo sing sadurunge, dijupuk saka tulisan-tulisan liya St. Nilus	432
6. Panggembalan marang para biksu	439
Santo Efrem si Suriah	441
Ringkesan cendhak babagan dhèwèké	441
Pitutur St. Ephrem Kanggo Para Asceta	443
1. Seruan Kanggo Ngeso lan Ngupaya Kaslametan	443
2. Pelajaran bab Taubat	456
3. Gambaran umum babagan uripé wong-wong sing wis nyawisake dhiri kanggo nyenengake Gusti	465
4. Bab kabecikan lan hawa napsu	470
Kebajikan jiwa	470
Kebajikan jasmani	470
Hawa nafsu jiwa	470
Hasrat daging	470
5. Bab perjuangan nglawan wolu hawa utama, sacara umum	473
1. Bab perjuangan nglawan keserakahan mangan	473
2. Bab perjuangan nglawan napsu	475
3. Bab perjuangan nglawan katresnan marang dhuwit	482
4. Bab perjuangan nglawan nesu	483
5. Bab perjuangan nglawan sedhik	486
6. Bab perjuangan nglawan putus asa	490
7. Bab perjuangan nglawan kesia-siaan	493
8. Bab perjuangan nglawan kesombongan	494
6. Pelajaran Umum babagan Urip Askétis	498
7. Pitutur Kanggo Para Asceta	519
Santo Yohanes Klimakus	523
Crita cekak babagan dheweke	524
Piwulang Ascetis St. Yohanes Klimaks	524
1. Prinsip Umum Askétisme	524
2. Bab pangapuran	526
3. Bab kabecikan lan hawa napsu – lan perjuangan nglawan hawa napsu – sacara umum	528
4. Babagan perjuangan nglawan wolu hawa napsu utama	535
1. Perjuangan nglawan keserakahan mangan	535
2. Perjuangan Nglawan Zina	537

3. Perjuangan Nglawan Katresnan marang Dhuwit	541
4. Perjuangan Nglawan Nesu	543
5. Perjuangan Nglawan Sedhih	545
6. Perjuangan nglawan semangat putus asa	546
7. Perjuangan Nglawan Kesia-siaan	547
8. Perjuangan Nglawan Kesombongan	549
5. Bab Tanpa Pamrih	553
Para Bapa Suci sing Kinurmatan Barsanuphius lan Yohanes	554
Ringkesan babagan wong-wong mau	554
Panuntun bab Asketisisme	556
Abba Dorotheus sing kinurmatan	573
Crita cekak babagan piyambakipun	574
Pitutur Kanggo Para Asceta	574
Santo Yisak Sang Suriyani	592
Crita cekak babagan dhèwèké	592
Panuntun Asketik	593
Jilid III	640
Kandhapan	640
Diadokhos sing pinaringan berkah, Uskup Photiki ing Illyria Epirus	641
Crita cekak babagan piyambakipun	641
Panjelasané Diadokhos sing kabegjan babagan wates pungkasan utawa puncak kasampurnan ing kabecikan utama	642
Risalah Spiritual, kapérang dadi satus babagan praktik aktif, kebak kawruh spiritual lan wicaksana	642
Bapa Kita Sing Kinurmatan Yohanes saka Karpathos	669
Crita cekak babagan piyambakipun	669
Kanggo para biksu ing India sing wis nulis marang dhèwèké, satus bab ajakan	669
Abba Zosima sing kabegjan (Palestina)	682
Katrangan cekak babagan dhèwèké	682
Wulang Pangandika Sang Abba Zosima ingkang Kasucèkaké	683
Santa Maksimus Sang Pengakuan Iman	694
Kisah cekak babagan dhèwèké	694
1. Tembung-tembung Ascetisme, ing wangun pitakon murid lan wangsulan bapa sepuh	696
2. Patang Atus Bab Bab Katresnan	709
Mukaddimah kanggo Elpidius	709
Centuria Kapisan babagan Katresnan	710
Satus Kapindho babagan Katresnan	716
Atusan Katelu babagan Katresnan	725
Seratus Kaping Papat babagan Katresnan	733
3. Bab-bab spekulatif lan praktis, dipilih saka pitung atus bab *Dobrotolubie* basa Yunani	741
Abba Falasius sing pinaringan berkah	768
Crita cekak babagan piyambakipun	768
Abba Falassius bab katresnan, pangastine lan gesang rohani, marang presbiter Paulus	768
Sing kaping 101	768
Kapindho Satus	772
Nomor satus lan telu	775
Donga	778
Seratus lan papat	779
St. Teodorus, Uskup Edessa	783
Crita cekak babagan dhèwèké	783
Satus Bab Paling Migunani déning Bapa Kita Sing Kinurmatan Theodore saka Edessa	783
Sing Kinurmatan Theodore saka Edessa	796
Crita cekak babagan dhèwèké	796
Diskurs spekulatif saka bapa kita sing kinurmatan Theodore	796
Abba Philemon ingkang Kinurmatan	801
Kisah Cendhak Bab Dhèwèké	801
Crita sing paling ngajari bab Abba Philemon	801

Bapa Agung Theognostos	808
Crita cekak babagan piyambakipun	808
Babagan urip aktif lan kontemplatif, lan babagan imam, bab-bab	809
Bab Imam	810
Bab Pangurusan Imam	815
Bab Imam	818
Sing Kinormatan Philotheos saka Sinai	819
Crita cekak babagan piyambakipun	819
40 Bab babagan Kesederhanaan déning bapak suci kita Philotheos saka Sinai	819
Elia, presbiter lan eksark	828
Crita cekak babagan dhèwèké	828
Kumpulan Bunga, Disusun Kanthi Kawicaksanaan Agung déning Elijah, Presbiter Paling Enom lan Ecdicus	828
Jilid IV	837
Sing Kinormatan Theodore Sang Studite	837
Panuntun Ascetik marang para biksu	837
Kandhapan	837
Gambaran Uripé Santo Teodorus Studita	839
1. Sepira luhuré urip biarawan	846
2. Aja nganggep awakmu luwih unggul	846
3. Tansah waspada: mungsuh ora tau turu – minangka panglipur kanggo pangon	847
4. Elinga pati lan Dina Pengadilan, lan semangat netepi sumpahmu	848
5. Saingan ing nglakoni kabecikan, nanging aja ing nglakoni ala	848
6. Nglawan napsu; amarga geni iki sing nyulut geni langgeng; lan pati bisa nyerang wong nalika lagi nindakake kuwi	850
7. Panggilan luhur; matur nuwun kanthi nepati janji	850
8. Aja kesel: gaweyané sithik; ganjarané ora kaétung	851
9. Mbebasake, nanem lan nyirami lapangan jiwa, supaya bisa ngasilake woh rohani	852
10. Gusti bakal rawuh—aja kendho; lan apa sing bakal nyengkuyung kowe?	852
11. Mungsuh nggugah hawa napsu; nanging lawan dhèwèké lan kowé bakal ngungkuli; Gusti iku pitulungmu	854
12. Ayo padha lunga saka kéné... yaiku saka kraton hawa napsu, lumantar pangendalian weteng, mripat, ilat, kuping, tangan, lan sikil	855
13. Bangun; Matins; jam kapisan; gawe	856
14. Tetepna atimu marang Gusti, lan anggep kabèh liyané ora ana apa-apané	857
15. Kowe wis mlayu saka donya; nanging kowe durung mlayu saka geger hawa napsu sing digawé mungsuhmu: kowe kudu waspada lan ajeg teguh	858
16. Ndeleng kamajuanmu, aku bungah; nanging, amarga wedi kowe bakal mandheg, aku nyuwun marang kowe: aja ngalangi alirane, adohna saka kabèh sing ora pantes lan semangatna kanggo kabèh sing bener	859
17. Napa kowe ninggalake donya? Kanggo disuceni; lan begja sapa sing urip ing roh urip iki, utamane kanthi pracaya marang abbot	860
18. Urip bebarengan iku paling pantes dipuji; lan begja sapa sing urip miturut rohé	861
19. Mugi saben panjenengan luwih unggul maneh ing kabecikan panjenengan dhéwé: sing manut ing ketaatan; sing andhap asor ing kerendahan ati; sing rajin ing pagaweyan	862
20. Aku bungah karo kasilmu... ana sing liwat andhap asor, ana sing	862
21. Dadi becik – lan aja nganti mungsuh mlebu ing atimu, supaya dheweke ora njerit: 'Kabeh wis padha ala'	863
22. Kabeh saka Gusti Allah; nanging upaya kita uga dibutuhake kanggo njaga lan nerusake	863
23. Lawan mungsuh sing ngundang hawa napsu	864
24. Kanggo nglawan kobonging napsu: Sabda Gusti, ngreksa pancaindra—utamane pandelengan—lan ora maringi daging pangayeman: waspadha; sanadyan kowe wis tiba sawise baptisan, aja tiba maneh sawise ngucapake sumpah skema	865
25. Kanggo sing ngalahaké napsuné – mahkota; kanggo sing nyerah marang napsu – panyiksaan; yèn kowé klebu golongan sing sepisanan, apik tenan; yèn klebu sing kapindho, cepetna mbeneraké tumindakmu	865
26. Ndelok donya saka pucuking urip monastik, kowe weruh segara kesia-siaan kang nggelombang; mulane, bungahlah amarga kowe wis dibeasake saka iki	867
27. Ibadah saben dina, pasedhèrèk pangan sing sithik, netepi paugeran urip bebarengan, denda lan paukuman mbutuhake akèh pagawean lan kasabaran; nanging amarga iki nuntun marang kaslametan, lan mahkota bakal dipikolehi, ayo padha semangat	868
28. Kowé kaya lemah subur, ngasilaké woh kabecikan, apa iki utawa iku	869

29. Ora suwe maneh kita bakal lunga saka kéné; nanging muga-muga pangkat kita diiringi pangiriman sing becik	869
30. Kanggo nyingkiri sifat gampang ganti-ganti, kita kudu manut marang paugeran bebarengan, sing ngilangi kabupen piyambakan ing sajroning paseduluran, njaga saben wong padha ing tugase, lan kanthi mangkono nglingdungi kita supaya ora tiba	871
31. Apa waé kang kita tahan ing kéné bakal ana ganjaran kang ora bisa diungkapaké; mula ayo padha sabar tanpa males ing dalan kang abot, ngetutaké tapak-tapak para wali kang wis luwih dhisik, kang padha manungsa kaya kita	872
32. Jalan kraton yaiku nindakake kabeh miturut paugeran; sapa waé sing nyimpang bakal mlebu kakehan utawa kurang; nyimpang iku diidini, nanging mung kanthi kawruh abbot, tanpa iku ora bakal rampung kanthi becik	873
33. Nalika ngupaya pitutur saka Sabda Gusti babagan carane urip, wong kudu kelingan uripé para wali, sing ngleksanani kuwi – diwiwiti saka ajrih marang Gusti lan diakhiri kanthi andhap asor sing jero.....	873
34. Kanggo nyegah gangguan marang tatanan sing wis ditemtokake, saben uwong kudu ngandhani panguwasa sakcepete nalika ana sing nyumurupi konspirasi utawa mogok	875
35. Tandha-tandha tumindak ing jeroning kita saka Rohé Gusti Allah lan roh tipuan, kang kacathet supaya, kanthi mangertèni iki, kita bisa kanthi semangat nguber sing sepisanan lan adoh saka sing kapindho	875
36. Karya becik iku perlu; nanging amarga saben tumindak nduwé ganjarané dhéwé, kuwi ora nyegah wong wicaksana supaya makmur	876
37. Kanthi iman lan katresnan marang aku, padha rajin; sing nduwèni tugas, atur kanthi wicaksana, lan sing ana ing sangisormu, lakonana kanthi setya.....	877
38. Dalane urip ing patuh iku luwih unggul tinimbang liyane: iki sing dipilih Gusti	878
39. Tansah eling marang Gusti, supaya kowe ora kesasar menyang apa wae sing ala; ngupaya apa sing becik, kelingan Dina Penghakiman, lan luwih-luwih panghakiman kang medeni lan paukumané.	878
40. Wedi marang Gusti Allah ngusir pedhang mungsuh kita	879
41. Kanthi nganggep pangurus minangka panguwasa mandiri, kowe ngenalake panguwasa ganda lan pamisahan; nanging nalika panguwasa pecah, kraton ora bisa lestari	879
42. Puasa ora mung mbutuhake pangastine awak, nanging uga pangastine jiwa.....	880
43. Begja wong-wong sing makarya bebarengan ing komunitas: padha bungah!	881
44. Wedi kanggo awake dhewe babagan jabatan abbas.....	882
45. Setan nggodha kanthi nggugah hawa napsu, lan ngrusak: kudu perang	884
46. Kita diundang menyang urip sing luhur: nanging apa kita urip kaya sing kita karepake dhéwé, lan kaya sing diarep-arep wong liya?	885
47. Tetep ajeg ing urip sing wis kowe pilih, lan aja nganti kowe kelangan kabungahan sing nggenteni ing ngarepmu	886
48. Pati wis cedhak: siyapna awakmu kanthi ngresiki saka hawa napsu.....	887
49. Adegan sangsara Juruslamet kita kanggo kita: kamulyan lan panuwun marang Panjenengané!	888
50. Piwulang saka ndeleng wong mati: aja padha kuwatir bab awak, nanging bab swarga	889
51. Kabeh wong ing biara padha kerja, nyumbang bageyané kanggo kabecikan bebarengan; mula apa waé sing diprodhuksi déning biara dianggep dadi kagungané saben individu	890
52. Mugi katresnan sedulur lestari; mugi kowe kabeh padha kaslamet kanthi ngresiki awakmu; adohna omongan kosong lan guyu; aku kroso lara krungu nalika ana prakara sing ora bener ing antaramu	891
53. Kula pamit, nanging kula tinggalken nyawa kula dhumateng panjenengan; kados panjenengan nalika kula taksih wonten, mekaten ugi saiki sanajan kula sampun boten wonten	893
54. Plesima Gusti; ngopeni siji lan sijiné, aja ngupaya nyenengaké awakmu dhéwé; aja wicaksana ing paningalmu dhéwé; padha nduwé pikiran siji.....	894
55. Panjenengané ngandharaké sih marang para buruh sing semangat lan ngajak supaya padha semangat ing upaya rohani lan ing kawajiban monastik.....	895
56. Wong pamula ngadhepi godaan sing kuwat, amarga sisa-sisa kecenderungan lan kabiasaan dosa	897
57. Kita lagi perang: Aku, minangka panglima panjenengan, ngajak panjenengan nganggo tembung iki: ajeg teguh.....	898
58. Aku mikirake pati lan kabèh sing kelakon nalika semana, lan aku ndedonga supaya aku diparingi pangapuro lan ora kudu nandhang geni; nanging kowe padha bungah, ngarep-arep ganjaran, sanadyan kahanan saiki kowe sedhih	898
59. Sawise ana ing tengah-tengah kesia-siaan donya, aku matur nuwun marang Gusti Allah amarga kita wis mlayu saka kana	899
60. Bangun lan goleka panyembuhan saka Gusti, Panyembuhing kabèh	901
61. Tengahing Prapaskita Agung; kita wis nyambut gawe, lan kita weruh wohé: sih rahmaté Gusti; sawisé matur nuwun, ayo padha nerusaké	901
62. Tatananmu wis tertib: jaga supaya tetep kaya ngono	902
63. Sawise ngrayakake Paskah, ayo padha nerusake semangat Prapaskah, supaya apa sing wis kita entuk sajrone mangsa iki ora mbuwang-mbuwang, nanging malah nglipatgandhakake	903
64. Kita wis diparingi panggilan luhur; ayo padha bungah, matur nuwun, lan tumindak, nindakake saben gaweyan kanggo iku lan nahan kabeh perkara.....	904

65. Ngelingi apa sing ditahan para Nabi, Para Rasul, lan para Wali liyane kanggo kapentingan Karajan Swarga, ayo padha kebak semangat.....	905
66. Kowe wis dipasrahaké marang aku déning Gusti; mulané aku banget semangat mulang kowe.....	906
67. Amarga aku tresna marang kowe, aku bungah nalika kowe makmur, lan aku sedhah nalika weruh kahanan atimu.....	906
68. Katentreman ana ing pakaryan sing sia-sia lan remeh; nanging tujuwan kita luhur, lan pakaryan kita ngasilaké woh sing akèh.	907
69. Kita kudu nahan kabèh bab sing ora nyenengake sing teka ing urip kita; lan ayo padha pantes gabung barisan para sing nandhang sangsara.....	908
70. Apa sing dadi panyuwunané Gusti marang kowe? Nyingkirké karsa dhéwé lan manut marang karsa tunggalé sang abbot; mula, aja nganti kowe nganggep awakmu béda karo wong liya ing apa waé, sanajan kanggo nindakake kabecikan.	909
71. Sebab-sebab dosa yaiku kesombongan lan duraka; lan saka kono metu saben jinis sedhah: nanging saka andhap asor lan patuh.....	910
72. Képiye paukuman lan langkah-langkah koreksi liyane bisa nylametake? Iku dalan menyang swarga.....	910
73. Dalane angel lan kebak sedhah; nanging minangka ganti, panglipur tanpa wates ngenteni kita: ayo padha sabar.....	911
74. Nalika raja ngundang tamune dhahar bengi, kabeh padha kesusu. Raja swarga wis nelpon kita; képiye bisa kita ora kesusu, nahan kabeh perkara: aja nganti nyerah, nanging ngadhepi kabeh kanthi wani.....	912
75. Ndeleng woh-wohane gesang sing becik, manut marang cara urip kita, luwih kenceng nyekel kuwi: lan kowe bakal dadi panggonané Gusti Allah Tritunggal.....	913
76. Kanggo wong-wong sing urip suci, saben dina iku pesta. Apa kowe kepengin kuwi? Aja kendho ing manut marang Gusti, lan tahan nampa kabeh kahanan demi Panjenengané.....	913
77. Urip iku kebak kahanan kang ruwet; nanging sepisanan, ndedonga supaya jurumudimu waspada lan wicaksana; banjur golek panglipur saka pangarep-arep tekan pungkasan sing bahagia.....	914
78. Kaya déné nalika wong Arab nyedhak, kita njupuk kabèh pancegahan supaya ora tiba ing tangane, mangkono uga ayo padha ngindhungi awak saka mungsuh rohani kanthi nganggo waja saka Gusti Allah.....	915
79. Wektu saya sithik: kita kudu waspada, kaya sing kowe lakoni, kanthi nggatekake ngembangake andhap asor lan alus, niru Kristus.....	916
80. Aku muji ketaatanmu: terusna kaya ngene; lan loro-lorone, sing maringi tugas lan sing nindakake—lan uga sing nampa—padha tumindak kanthi ngajeni marang Gusti Allah.....	917
81. Ayo padha waspada marang kebangkitan hawa napsu, sing luwih medeni tinimbang pedhang, kanthi ngindhungi awaké dhéwé nganggo prentah-prentah lan nglengkapi awaké dhéwé kanthi rasa benci.....	918
82. Sedulur wis lunga. Napa? Dhèwèké ora merhatosaké dhiri lan kalah marang pikiran sing ngapusi; yèn dhèwèké merhatosaké dhiri, pitutur saka Mazmur mesthi bakal nuntun dhèwèké marang sing bener; lan kersané ora teguh.....	919
83. Aja nganti ana apa-apa sing misahake kita saka katresnané Gusti Allah; nanging ayo padha sabar ing pakaryan lan kabecikan nganti kita nggayuh ukurané Kristus.....	920
84. Sapa wong-wong sing ala kaya ngono? Kabeh sing urip ala; utamane sing ora wareg karo pasedhiyan biara sing sithik, bertentangan karo sumpah-sumpahé.....	920
85. Pait tenan amarga ana loro maneh sing wis lunga.....	922
86. Aku nemu panglipur saka keteguhan lan ketekunanmu; terus maju lan usaha luwih keras – lan berkahé Gusti bakal ana ing kowe; nanging sing ora kaya ngono ora saka Gusti.....	923
87. Sawise nyingkiri donya, nanging isih mbalekake pandanganmu marang kono – kowe tumindak bodho lan ngrusak: wangsula marang akalmu, aku nyuwun.....	924
88. Aku bungah kowe wis mapan kanthi becik; nanging iki dudu gaweanku, nanging peparang saka Gusti; aku bungah, amarga kita dadi siji karo kowe: muga-muga Gusti ngreksa kowe lan mbantu kowe supaya makmur.....	924
89. Amarga wis nresnani panggilané Gusti kaya Abraham, kowe wis ninggalaké kabèh: aja sedhah, nanging kanthi pangarep-arep sing maringi semangat, tahanana kabèh: mahkota wis ngentèni kowe.....	925
90. Kaya déné tugasku kanggo tansah nyemangati kowe supaya gelut, mangkono uga tugasmu kanggo tansah siyap nganggo waja rohani lengkap lan gelut.....	926
91. Mangsa semi wis teka: ati-ati; aku nyaranake supaya kowe nyingkiri anggur, aja mangan nganti wareg, lan ati-ati nalika menyang kutha, lan aja nggawa barang donya bali menyang biara saka kana.....	927
92. Nundhukaké kersané dhéwé iku kabecikan utama kita.....	928
93. Kowe padha ngupaya ing kabèh bab kanggo nindakake kabecikan; pakaryané abot, nanging ganjarane luwih gedhé; mula terus maju luwih lan luwih.....	929
94. Sampeyan wis ngerti kenapa kita teka ing biara iki: mula aja nganti ana apa-apa sing nentang kuwi. Sampeyan pancen nindakake kuwi; nanging aja nganti upaya sampeyan sia-sia. – 2) Aku peduli.....	930
95. Kita tentara Kristus: priksa supaya busana perangmu lengkap siap; amarga mungsuh ora tau turu – lan perang.....	931

96. Ayo padha eling apa kahanané kita sadurungé, kepiyé kita diundang, lan apa kahanané kita saiki; – lan ayo padha matur nuwun marang Gusti, ora mung kanthi tembung nanging luwih-luwih lumantar kabeneran urip kita	932
97. Sampeyan mesthi bakal nampa kabungahan langgeng amarga nilar donya, patuh kaya martir, lan perjuangan nglawan napsu lan mungsuh sing ora katon: mula ajeg teguh.	933
98. Kita miskin; nanging Gusti nyukupi kita; panuwun marang Panjenengané; nanging kita ora kena nganggur; nanging saben wong padha makarya manut panggilané: banjur Gusti bakal ngluwihi sithik sing kita duwé	934
99. Piwulang ora sia-sia: iku mbangun sing turu, lan nguwatake lan nuntun sing wis tangi	935
100. Angel mimpin; nanging demi Gusti, demi kita—Panjenengané sing nandhang sangsara nganti pati ing salib—kula sabar; kowe uga kudu sabar	936
101. Kita diundang supaya disucèkaké saka dosa-dosa kita lumantar gawe, kekurangan lan sangsara	937
102. Aku mberkahi kowe amarga komitmenmu sing tulus lan sukses marang urip komunitas	937
103. Pamikiran lan raos, tembung lan tumindak ing donya kuwi béda banget karo sing kita duwé: kita nganggep kabèh mau kaya-kaya kita ana ing swarga	938
104. Tugasku kanggo ngomong, lan tugasmu kanggo ngrungokake	939
105. Mangsa saiki becik (mangsa semi); jaga awakmu supaya tetep terkendali	942
106. Ayo padha sabar nglakoni kabèh kanthi pangarep-arep kabungahan langgeng, manut marang tembung lan tuladhané St. Paulus	942
107. Saiki mangsa Prapaskah: mula saben kowe padha nyiapake awakmu miturut kabutuhané	943
108. Aja nganti kita dadi malas, éling yèn kita makarya kanggo Gusti, sing bakal maringi ganjaran miturut semangat lan ketekunan kita	943
109. Golekna kanthi tekun lan sakabehing kekuwatanmu apa sing ora saka donya iki: Gusti bakal mberkahi kowe	944
110. Lumantar paseduluranmu, kabecikan saben wong diparingi marang kabèh, lan kabecikan kabèh diparingi marang saben wong	945
111. Khotbah diulangaké supaya, kanthi ngrungokaké, kowé bisa dibeneraké, nanging kowé kabèh tetep kaya biyèn: mula aja manèh ora merhatosaké lan ora aktif	946
112. Kita lagi mèlu lomba rohani: sapa sing nyekseni? Apa sing kudu dadi fokus para pelari? Sapa sing mlayu kanthi cara sing dadi tuladha?	947
113. Kowe wis netepake niatmu kanthi bener; nanging iki ora ngluwihi kowe saka godaan mungsuh, sing pancen kowe alami	947
114. Ayo padha ngolah roh kita, nindakake ing makna rohani kabèh sing ditindakake petani nalika ngolah ladangé	948
115. Sawise nyingkirake kabèh napsu lan nesu, ayo padha mantep marang Gusti, ngabdi marang Panjenengané kanthi setya ing pakaryan panggilan monastik kita	949
116. Nalika sawatara wong mlayu: ajeg lan ngupaya kasampurnan, tliti banget supaya ora tumindak miturut karepmu dhéwé, sanajan nindakake kabecikan	950
117. Wong-wong sing mlayu manèh. – Kepiye carane supaya ora ngalami kejatuhan kaya ngono?	951
118. Pergolahan iku cendhak, nanging ganjarané langgeng; nikmat dosa iku cepet sirna, nanging sangsara amarga iku ora ana entéké: wong sing sembrono ora bisa uwal saka iku	952
119. Kita wis metu saka donya: apa kaget yen kita nandhang sangsara ing donya? Nanging iki ora dadi karugian, malah dadi kauntungan	953
120. Ing gesang rohani kita, ayo padha nggambarake sipat-sipat gesangé Gusti ing donya ing daging ...	953
121. Aja ana sing misahake awaké dhéwé, lan aja nganti kelangan percaya marang Rama; uga aja ngrungokake mungsuh, sing pinter nggawé ala	954
122. Para lelungan, sing ndeleng pungkasaning perjalanané, kanthi kersa nahan kabèh kasulitan sing ditemoni ing dalan: kaya déné kita uga kudu nahan kabèh mau demi Karajan Swarga	954
123. Ing bab apa kita kudu saingan, ing bab apa kita kudu ngupaya ngluwihi siji lan sijiné, lan ing bab apa kita kudu sarujuk siji lan sijiné	955
124. Tansah tanpa cela ing kabèh bab, ing jero lan ing njaba	955
125. Netepi dhawuh Gusti lan paugeran kita, manut tuladha para leluhur – kabèh dadi siji	956
126. Sawise nyisihaké bab-bab donya, ngupaya bab-bab swarga, utamané nglawan nesu lan napsu	956
127. Aku bungah kowe wis kumpul manèh sawisé sumebar lan wis netep kaya sing pantès	956
128. Kowé padha urip becik; lan muga-muga ora ana siji waé wong sing nduwé watak ala ing antaramu	957
129. Panjenengané ngajak kabèh wong supaya matur nuwun marang Gusti Allah amarga wis dibebasaké saka panjara	958
130. Mula saka iku kita wis ninggalake kabèh kanggo nyenengake Gusti Allah	958
131. Ing dalan menyang biara, ndedonga kanggo awakmu, lan nyuwun supaya padha ndedonga kanggo pitulunganing Gusti ing pakaryané: amarga panèn	959
132. Panjenengané ngajak Sophronius supaya njamin yèn paugeran sing ditetepaké para Bapa dipatuhi: amarga saka kéné metu kabèh kabecikan, lan saka kosok baliné, kabèh kaburukan	960
133. Upaya kita ora gedhe, nanging ganjarané ora kaétung	961

134. Tansah tanpa cela ing kabèh bab, supaya kowe bisa dadi raga sing apik tumrap wong-wong sing bakal mlebu biara sawisé kowe; tansah éling marang Gusti Allah, bebarengan karo pati lan paukumané Gusti Allah: apa kowe lunga utawa teka	962
135. Usaha, éling dina paugeran lan paugeran pungkasan: ing konteks iki, tumindak luhur diterangaké, lan utamané apa sing dibutuhaké kanggo nglawan napsu daging	962
136. Kanthi takon apa padha tetep nindakake tingkah laku sing pantes lan apa ana sing nyimpang menyang tumindak sing ora pantes, ngélingaké marang kabèh tatanan urip sing wajib	963
137. Pandhuan babagan carane nalika panèn nindakake tugase, nyukupi dhiri nganggo panganan lan ngaso, carane nglampahi wengi, lan carane tumindak sacara umum	964
138. Nalika krungu kabar apik babagan sedulur, dhèwèké bungah lan nyengkuyung supaya padha nyambut gawe luwih keras, nerangaké carané sing nduwèni wewenang kudu tumindak lan kaya apa kabèh sedulur kuduné	964
139. Rasa wedi marang Gusti lan katresnan nyulut semangat lan njaga wong ing dalan sing bener; nanging wong sing ora nduwé kuwi bakal kapinggiraké lan tiba	965
140. Panjenenganipun prihatin marang wong-wong sing nglanggar sumpah lan ninggalake biara, lan kanthi maneka cara ngajak wong-wong mau supaya bali menyang dalan sing leres lan tetep teguh ing urip biara	966
141. Ngajak supaya nyisihaké pamikiran lan karsa dhéwé, lan nyerahaké dhiri kanthi iman marang pituduhé, supaya éntuk kasil langgeng ing urip sing kuduné dijalanaké	967
142. Panjenengané ngajak kita bungah amarga kita nglakoni urip ing kamlaratan, kebak kekurangan lan sedhih, lumantar pakaryan tapa brata, sawise nilar kabèh bab donya; amarga iki dalan sing mesthi marang warisaning Karajayaning Swarga	967
143. Panjenengané mbandhingaké urip tapa brata kaya lomba ing arena, lan maringi pandhuan rinci babagan carané ngrampungaké lomba iki kanthi sukses lan nampa ganjaran	968
144. Ayo padha semangat nglakoni saben kabecikan, lan ngati-ati marang kabèh sing ala, utamane sing katon becik	969
145. Urip sabar ing patuh bebarengan; iki pancèn martir sejati	970
146. Nalika ana gempu bumi, sampeyan ngélingaké kita marang gegeré langit lan bumi ing dina pungkasan lan maringi piwulang sing cocog karo iku	971
147. Kita bakal saya maju ing saben kabecikan, ngupaya kanthi tekun lan nyingkiri kabecikan ala, sarta ngias awak kita kanthi pakaryan urip malaikat, ngetutake tuladha para Bapa Suci lan kanthi pangarep-arep marang janji agung	972
148. Kabecikan angel ditanamake ing awake dhewe, dene kejahatan luwih gampang ditampa	972
149. Panjenengané ngélarang wong-wong sing nyerah marang godaan mungsuh lan sing tiba, lan ngajak supaya padha nglawan, kanthi maringi pangarep-arep marang pitulunganing Gusti	973
150. Kanthi nemtokake sapa kita, kenapa kita ana ing kene, ing ngendi kita ana, lan ing ngendi kita bakal lunga, iki nggambaraké pangadilan Penghakiman Pungkasan lan nasib wong-wong ing sisih tengen lan sisih kiwa, lan maringi piwulang kang mbangun	974
151. Njupuk piwulang kanggo wong-wong sing melu perjuangan rohani sing ora katon saka cara para pesaing nyiapake diri kanggo lomba ing pagelaran donya	975
152. Kanthi tuladha petani, perenang, pedagang, lan pelancong, Panjenengané maringi semangat kanggo ngupaya berkah rohani	975
153. Iki nerangake sepira begjane nyambut gawe kanggo Gusti; lan, kelingan manawa para sedulur uga mlebu biara kanggo tujuan iki, sawise ninggalake kabèh, iku maringi semangat marang wong-wong mau kanthi tembung Gusti: 'Goleka, lan kowe bakal nemokake'	976
154. Eling sepira abote beban jabatané minangka abbot, utamané nalika mikir kudu tanggung jawab marang saben wong siji-siji, dhèwèké nyuwun pitulungan. Carané? Kanthi kasil ing urip monastik	977
155. Kaya déné wong warga sing gagah berani bungah nalika dipanggil déning raja kanggo nampa ganjaran, mangkono uga sedulur kita Chariton bungah, amarga wis dipanggil saka donya iki déning Gusti, saiki ngrasakaké berkah swarga sing ora bisa diungkapaké amarga kabèh prestasi lan pakaryan sing wis ditindakake ing biara	978
156. Ing biara Dalmatia dipilih abas anyar, ora ana alesan liya kajaba andhap asor	979
157. Puasa wis teka; lan wis nggawa tertib marang loro-lorone, njaba lan jero	979
158. Muji para biksu, ngendika yèn kanthi nilar donya padha adoh saka kesenangan lan kenyamanan kaya ing mangsa Puasa Daging, lan padha diundang kanggo ngabdi marang Gusti kanthi taqwa lan kabeneran, ing ngendi ana kabungahan sejati lan pesta sing ora ana enteke	980
159. Jaga awakmu; amarga mungsuh bisa nyerang dumadakan lan ngrusak kowe	981
160. 'Kanggo bungah marang tertibé sedulur lan kasunyatan yèn kabèh lumaku manut paugeran lan saben wong wareg karo pangayoman ing biara,' ujure; 'nanging iki dudu bab utama; sing paling wigati yaiku urip kanthi cara supaya sawisé mati bisa mlebu ing pangasoané Gusti: marang iku kabèh kudu diarahaké.'	982
161. Kita nyanyi: 'Aku bakal njupuk cangkir kaslametan'. Cangkir iki minangka panriman martir, kang kanggo kita dumadi saka perjuangan sing nyeri nglawan napsu-napsu	983

162. Sawise nerangake rupa wong sing wis seda lan nyebutake apa sing katon ing kuburan; lan sawise nyedhiyakake cathetan cekak babagan urip becik sing ditindakake wong sing wis seda – dhèwèké njupuk piwulang babagan njaga kasucian badan lan jiwa, supaya dadi panganten sing pantes kanggo Kristus...	983
163. Perjuangan kita nglawan roh-roh kejahatan, karo pimpinane, setan	984
164. Katerangan babagan penampilan njaba wong Allah, sawijining biksu sejati	985
165. Kanthi nyitir tembungé Rasul: 'Saiki wektu sing pantes', dhèwèké nerangaké yèn kanthi iki Rasul nggugah semangat kita kanggo ngupaya kaslametan kita. – 2) Banjur dhèwèké nambahaké: 'Saiki wektu sing paling apik', dhèwèké nyatakaké yèn kanthi iki Rasul nggugah semangat kita kanggo pakaryan kaslametan	985
166. Tetep ajeg ing gesang lan sabar ngadhepi kabeh prakara: amarga nalika kowe dianggep pantes nampa kabungahan langgeng iku, kowe isih bakal nyesel durung luwih sabar maneh.	986
167. Perjuangan kita nglawan roh-roh jahat.....	987
168. Nalika kita lelungan ing dalan kita, aja nganti kita ngarahake pandelengan marang bab-bab donya lan sing fana; nanging ayo kita tetepake pandelengan marang bab-bab swarga lan sing langgeng: amarga sing sepisanan nglemahake kita, dene sing kapindho ngisi kita kanthi kawani.....	988
169. Kowe para prajurit Kristus; lan kowe kudu tansah kebak senjata – kanthi cara iki	989
170. Mbandhingaké pangopènan jiwa karo pangopènan kebon anggur.....	991
171. Kita kudu waspada supaya ora nyimpang saka dalan préntah, saka ngendi mungsuh ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo nyurung kita menyang sisih; lan supaya kasil ing bab iki, ayo padha ngrekso indrèng kita	992
172. Roti saben dinane kita kudu nindakake kersaning Rama ing swarga, urip manut paugeran tapa brata lan tata monastik patuh	993
173. Pangolahan jiwa ora mbutuhake wektu utawa persiapan khusus kaya pangolahan lemah: bisa ditindakake kapan wae, lan kabeh persiapan ing kene mung dumadi saka kepinginan lan tekad kanggo nindhes kabeh sing ala lan ngrembaka kabeh sing becik	993
174. Sawise nampa, kanggo ninggalake donya lan mlebu biara kanthi sumpah, kekuwatan kanggo urip sing nyenengake Gusti Allah, panjenengan padha matur nuwun marang Gusti sing wis nelpon panjenengan menyang kéné, ora mung ing tembung nanging ing pakaryan urip sing wis panjenengan pilih: ing kéné ana kemenangan nglawan donya.....	994
175. Nalika njupuk cuti sementara, dhèwèké nyuwun marang para atasan lan bawahan supaya tumindak lan urip manut paugeran, kanthi nerangaké persis kepiyé.....	995
176. Ngadeg kanthi gagah, ndeleng munggah, lan nganggo renungan ilahi kaya panah, usir mungsuh-mungsuh kaslametan	996
177. Akeh hawa napsu nyerang kita liwat pakaryané mungsuh. Kita kudu perang kanthi tetep nganggo kabèh wajaé Gusti Allah	997
178. Sampeyan saiki wis kasil nglakoni Puasa Suci lan wis sugih karo woh-wohan rohani... Mula, ngrekso kuwi kanthi tansah ngawasi awakmu dhéwé.....	998
179. Aja nganti kita nggatekake godaan mungsuh: leluhur kita nggatekake kuwi lan diusir saka Paradiso	999
180. Puasa iku nyenengake Gusti nalika kita nahan napsu loro-lorone, roh lan daging; nanging yen mung ing daging, iku ora nyenengake Panjenengané	999
181. Usaha nepati dhawuhe Gusti lan sumpah urip bebarengan, lan kowe bakal kapenuhan kabungahan kang ora bisa diungkapake saka Gusti	1000
182. Kowe ora nggatekake piwulangku, ora uga piwulang bapakku, malah ora marang sabda Gusti, lan kowe tetep ora tobat: sababe kowe manut hawa daging lan ora peduli marang kaslametan	1001
183. Akeh saka kowe kabeh wis kaya sing kuduné: mula, kenapa ora kabeh kowe kaya ngono?.....	1002
184. Cara asketisisme ing novisiat komunal luwih unggul tinimbang liyane: iku kaya Kristus	1002
185. Kanthi mbandhingake wong-wong sing ngupaya kaya tanduran anggur sing subur, dhèwèké nyemangati semangat kanggo ngasilaké woh kabecikan	1003
186. Kanthi éling sebabe kita ninggalaké donya lan mlebu biara, ayo padha ngupaya kanthi tekun kanggo nggayuh iki, kanthi nyingkiri alangan-alangan sing wis dituduhaké déning pengalaman.....	1004
187. Ayo padha mlaku bebarengan kanthi guyub, saben wong unggul ing kabecikané dhéwé, nanging ora ngupaya kapentingan dhéwé, lan ora nolak gaweyan apa waé, kanthi yakin manawa kanggo iki kita mesthi bakal nampa Karajan Swarga	1004
188. Kaya mungsuh ngapusi leluhur kita, mangkono uga dheweke ngapusi kita, kanthi salah nyajikake ala dadi becik	1005
189. Yen pengalaman akibat ala saka nyenengake hawa napsu ora mulang kita supaya nyingkiri iki	1005
190. Iku angel kanggo kita: mungsuh nyusun rencana ing endi-endi kanggo ngapusi kita; nanging kanthi mangertèni iki, ayo padha waspada lan nolak	1006
191. Lumantar kasabaran kita bakal ngungkuli mungsuh lan dianggep pantes nampa berkah kang ora bisa diungkapaké, amarga berkah iku para martir nampa sangsara lan para wali nampa saben kakué pangurmatan diri.	1007
192. Ayo padha njerit, lan Gusti bakal nylametake kita saka perbudakan dosa lan saka mungsuh-mungsuh kita	1007

193. Kanthi éling carané urip kita bakal pungkasané, ayo padha semangat nyenengaké Gusti, manut tuladhané para leluhur kita	1008
194. Kowé kaya kebon sing subur, ngasilaké manéka woh kabecikan: mulané, awas aja nganti layu	1009
195. Kowe kudu dikenal kanthi jeneng para bapa rohani lan urip kanthi semangat monastik tunggal manut paugeran sing wis ditemtokake	1010
196. Khotbah nyritakaké bab sing paling wigati – kaslametan jiwa; mula, saben wong kudu ngrungokaké kanthi tliti lan semangat.....	1011
197. Ing jaman perang, prajurit ora nemu tentrem nalika perang; dheweke mung nemu tentrem nalika wis bali menyang omah	1012
198. Kita ana ing lomba ing arena: kita kudu usaha luwih keras; yen ora, kita ora bakal entuk apa-apa .	1012
199. Wulang wicara iki nyritakaké kabecikan lan tapa brata urip monastik, kanthi ajakan supaya unggul ing kabèh mau.....	1013
200. Sawise muji para sedulur amarga urip monastik sing prasaja lan nunjukake pratandha martir ing kono, dhèwèké ngajak supaya padha nerusaké kaya ngono, njamin yèn ing tembe bakal diétung kalebu martir	1014
201. Sawisé nggambaraké para sedulur iku sampurna ing kabèh pakaryan monastik, dhèwèké nambahaké: "Ayo padha tetep kaya ngono salawas-lawase, saben wong nindakake pakaryané dhéwé ing wektu sing pas."	1015
202. Kanthi nyingkirké karsa dhéwé, pasrahaké awakmu dadi kurban marang Gusti: tansah kaya ngono ing kabèh bab, lan sih Gusti bakal ana ing sisihmu	1016
203. Aku muji kowe amarga wis ninggalake kabèh lan kanthi rela manut dalan sing sempit	1016
204. Nyingkiri kabèh sing bisa ngundang hawa napsu kotor, lan sabar nampa kabèh sing ora nyenengake: amarga ganjarané gedhé	1017
205. Ing Minggu Pamitan Daging, kita ora kena nyerah marang kakehan mangan, nanging kudu luwih jero nyilem ing Injil sing lagi kita waca, lan mutusaké urip luwih suci manut kuwi, supaya kita bisa waris Karajan Swarga	1018
206. Sanadyan kita tansah ana ing kahanan nglakoni puasa, nanging saben wong tetep padha ngupaya luwih sajrone mangsa puasa sing bakal teka	1018
207. Siji wong nglakoni siji bab, liyane nglakoni liyane, manut paugeran; nanging iki dadi lumrah kanggo kabèh: aja nindakake apa-apa miturut karsa dhéwé, lan elinga supaya mungsuh ora bisa mlebu liwat pikiran, lan supaya bisa maju tanpa alangan ing saben pakaryan becik	1019
208. Upaya Prapaskah dadi luwih gampang kanthi latihan, sabar, lan ketekunan; nanging ing ndhuwur kabèh kanthi renungan, lumantar renungan mau obyek-obyek renungan mau kabuka	1019
209. Kaping pisan lan paling utama, kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah – kanggo anané kita, kanggo diangkat dadi anaké Gusti Allah lumantar Baptisan Suci, kanggo urip monastik, lan kanggo paseksi kita ing ngarepé para ikonoklas.....	1020
210. Mugi ing ngandhap punika dados inspirasi kanggé ngemban beban puasa: paedahipun – kanthi tetep njaga swasana tentrem lan katresnan; sarta janji ageng kanggé ingkang nglampahi kasangsaranipun..	1021
211. Saran bab tentrem lan guyub; bab katresnan kang murub marang Gusti; bab gawe kanthi semangat kanggo ngupaya kaslametan; lan sacara umum, bab urip monastik sing bener.....	1022
212. Aku maringi khotbah miturut tugasku; nanging supaya bisa ngasilake woh, tulung aku liwat kemajuanmu minangka wangsulan marang khotbah-khotbah mau	1022
213. Pati wis cedhak: kita kudu nyiapake awak. Kepiye? Kanthi nindakake kabèh kanggo kamulyaning Gusti Allah	1023
214. Nalika kowe kelingan Gusti, kelingana uga pati	1024
215. Gusti wis maringi kita tentrem, mewajibake kita urip tentrem karo kabèh wong ing njaba, nalika ing jero kita njaga tentrem saka hawa napsu lan rasa lara ati saka nurani.....	1024
216. Wong kudu ngrungokake piwulang lan, sawisé pracaya, nglakoni apa sing diilhami	1025
217. Sawise dibebasake saka ikatan gesang donya, sekuler, lan dosa, aja nganti kita bali maneh marang iku	1026
218. Sapa waé kudu ngrungokaké Sabda Gusti kanthi tliti: amarga saka iku metu kabèh watak rohani .	1026
219. Ayo padha ngrayakake Pangeling-eling, ora mung sacara lahir, nanging uga sacara rohani; – éling yèn kita uga bakal lunga; lan – kaparingan inspirasi saka iku kanggo nyiapake kepergian kita	1027
220. Pungkasan Prapaskah nggawa kita pasuryan-pasuryan karo Paskah; nanging sakabehe urip kita uga pasuryan-pasuryan karo Paskah—dudu sing sementara, nanging sing langgeng, sing luwih becik tanpa wates	1028
221. Kaya déné karajan tanduran mekrok lan ngasilaké woh sawisé mangsa adhem, mangkono uga nyawa, sawisé ngalami kekurangan, sedhih, lan kasangsaran, mekrok sacara rohani lan ngasilaké woh rohani, kang ndadéakaké Gusti kabungahan lan kaparingan gizi.....	1029
222. Sawise nyebutake kabecikan tapa brata sing digayuh kanthi istimewa sajrone Prapaskah, panjenengané nambahaké: 'Tetep kaya ngéné salawas-lawase, aja nganti owah karo lumampahé wektu'	1030
223. Iki ngelingake sawijining prastawa, minangka ujian kanggo kabèh, sing wis ditanggulangi kanthi apik dening kabèh.....	1031

224. Aja nganti kita mandheg kelingan Sangsa lan Kebangkitan Gusti, supaya kita ora kejiret dening hawa napsu kita	1032
225. Paskah wis kliwat, lan Sangsaita wis kliwat; nanging kabungahan Paskah lan pangeling-eling Sangsaita Gusti kudu tetep urip ing sajroning kita; supaya, nalika kita urip, kita ora urip kanggo awake dhewe, nanging kanggo Gusti sing seda kanggo kita lan tangi maneh	1032
226. Ayo padha tumindak nalika urip ing donya kanthi cara supaya bisu wong-wong sing kepengin ngina cara urip kita	1034
227. Lumantar puasa kowe wis nglumpukaké berkah rohani; saiki usahaana njaga kuwi	1035
228. Aja nganti lalai: amarga pati tansah cedhak; lan sawisé pati ana pangadilan lan paukuman	1035
229. Kabeh ciptaan ngrayakake Kebangkitan Kristus, dihias nganggo kembang lan ngetokake wangi sing manis: lan kita uga kudu ngrayakake pesta saka kabèh pesta iki kanthi ngetokake wangi rohani saka awak kita, sawise nyiapake ing jero kita lumantar gabungan saben kabecikan	1036
230. Ndeleng sepira luhuré pangkaté kodrat kita déning Gusti sing munggah, aja nganti kita ngidini kodrat iku dadi pudar amarga urip sing ora pantes	1037
231. Ing Pangunggahané Gusti, hakikat kita manungsa wis diunggahaké: ayo padha ngajèni agungé peparing iki, lan ngias awak kita kanthi kabèh kabecikan	1038
232. Gusti janji ngutus Panglipur liyane: iki kawujud ing Dina Pentakosta; iki prakara ageng	1039
233. Rangkaian Kabèh Wali. – Sapa kuwi? Kabèh martir: ana sing martir amarga getih, lan ana sing amarga pangorbanan dhiri	1040
234. Ing dina Minggu, muga pangeling marang berkah sing wis diparingake Gusti lumantar Kebangkitané dadi piwulang kanggo kita	1041
235. Eling carane sawijining priya, nalika lagi seda, muni: 'Aku kaget banget', lan nyawane metu sadurunge bisa ngrampungake ukara – dhèwèké njupuk piwulang: urip kanthi tansah siyap ngadhepi pati	1042
236. Ayo padha waspada, njaga kewaspadaan iki kanthi Sabda Gusti lan pangarep-arep marang rawuhe Gusti sing dumadakan, nalika wong-wong sing waspada bakal diangkat kanggo nyambut rawuhe.	1043
237. Sebar. Nggajakake kita bungah ing bab iki	1044
238. Saiki wektu panèn. Panèn rohani kita uga kaya ngono	1045
239. Panèn. Kabeh padha makarya tanpa kesel: mangkono uga kita—saben wong makarya ing tugase dhéwé	1046
240. Wong awam, nalika seda, ninggalaké wasiat; lan para biksu uga kadhang ninggalaké wasiat; jinis apa?	1047
241. Kasabaran iku kabecikan paling agung; iku dalan para wali; ayo kita uga unggul ing kono	1048
242. Pangowahan Wujud – pratandha jaman sing bakal teka... Kita wis ditakdirake nduwèni padhang lan kaendahan kaya ngono, kaya nalika kita diciptakaké ing wiwitané	1049
243. Michael sing kabegjan, Metropolitan Synada, wis ninggalake donya iki: ayo padha ngajeni elingane, amarga piyambakipun isih dadi perantara kanggo kita	1050
244. Sawisé bali saka panguburan Santo Yohanes saka Kalsedonia, dhèwèké muji para sedulur amarga wis ditemokaké ana ing katertiban sing becik kaya biyasané, lan muga-muga padha tansah mangkono	1052
245. Pesta iku biyasa lan rohani; suku uga biyasa lan rohani	1052
246. Gusti Allah ngutus Putrané kang tunggal sejati menyang donya minangka panyembuh kabèh lara rohani lan jasmani kita lan panyalur kabèh berkah: apa sing wis Panjenengané tindakaké nalika ana ing bumi, Panjenengané terus nindakake saiki, kaya sing kabèh wis padha ngerti dhéwé	1053
247. Saiki wayahe panèn anggur: saka iki kita sinau piwulang, amarga kita uga anggur	1054
248. Sawise nampa karunia kasucian, ayo padha njaga kanthi ngindhari, luwih-luwih, hawa napsu daging; amarga iku bertentangan karo kahanan sih rahmat; iku nglebokake kita ing perbudakan; iku ngisi kita karo rasa wedi	1055
249. Ndeleng carane sawah ditanduri, ayo padha sinau nandur ing awak kita wiji-wiji watak rohani	1056
250. Nuduhaké sepira gedhéné berkah sing kita tanpa ing Kristus Yesus	1057
251. Saka laraé – dhèwèké ngalih pikirane marang pati, lan saka sangsara amarga laraé – marang sangsara langgeng	1058
252. Epifani ngélingaké kita marang agungé berkah sing asale saka rawuhé Gusti ing donya kanthi daging	1059
253. Istirahat dijanjekake marang Israel nalika padha ngumbara ing ara-ara samun; nanging ora kabèh mlebu ing kono	1060
254. Kasucian luwih unggul tinimbang urip bebojoan	1061
255. Pira sedulur kita sing wis seda ing pangasingan amarga ngurmati ikon lan amarga siksaan? Padha dadi saksi kabeneran Ortodoksi	1062
256. Kita kudu ngrayakake dina raya kanthi panglipur rohani	1063
257. Sapa waé kudu niru Bapa-bapa Suci; nanging niru wong-wong sing uripé padha karo kowe: yèn ora, bakal nimbulaké cilaka	1064
258. Sawise nerangake apa iku biarawan, piyambakipun nerusake nerangake kanthi cara-cara biarawan jaman saiki kurang tinimbang para pendahulu	1065
259. Kanthi éling marang apa sing wis diparingaké marang kita lumantar Inkarnasi—ayo padha urip anyar manut Rohé—mlayu saka cara urip lawas	1066

260. Sawise nuduhake carane renungan babagan urip para bapa suci nguripake maneh kabecikan ing jero kita lan ngadhekakake kita saka kabecikan, piyambakipun ngajak saben wong, miturut panggilané dhéwé, kanggo niru para bapa suci	1067
261. Kabeh sing dikarepake miturut roh donya iku fana; mung kabecikan sing nggawa kabungahan langgeng.....	1067
262. Kita wis nampa akèh berkah saka Gusti sajrone lelampahan saka ara-ara samun tekan panggonan iki: kita kudu matur nuwun ora mung nganggo tembung nanging uga nganggo tumindak.....	1068
263. Kabeh wong padha nindakake tugase kanthi sakabehe manah, kaya ing ngarsane Gusti	1070
264. Padha gelut: iki mbukak	1070
265. Panjenengané uga ngélingaké marang wong-wong sing padha rebut; lan – ngajak kabèh wong marang tentrem, njupuk inspirasi saka Komuni Suci	1071
266. Wong kang semangat ora mung nyingkiri pakaryan ala, nanging uga pikiran ala: kanthi mangkono dhèwèké éntuk tentreming Gusti, kang ndadèkaké dhèwèké seneng lumantar renungan ilahi.....	1072
267. Tumindak patuh iku saling nyambung; mulane kita kudu mbantu siji lan sijine, lan tansah, tanpa nolak utawa nundha, manut marang sing nduweni wewenang lumantar tumindak patuh	1073
268. Ing mangsa Shrovetide, nyemplung ing kesenangan indra bertentangan karo semangat Kristen ...	1074
269. Penganiayaan ing lawang: ayo padha ngadhepi kanthi teges, ngandel pitulunganing Gusti lan njupuk semangat saka janji ganjaran amarga tahan nglakoni penganiayaan – demi iman.....	1075
270. Sekali maneh, pangéling marang kaluputan ing Pesta Zaitun, lan urip donya sacara umum, lan panuwun amarga Gusti wis nylametaké para biarawan saka kahanan iki	1076
271. Prapaskita wis mungkasi rame-rame lan gunem-guneman, lan wis ngajak umat awam urip ing kasucian	1077
272. Omahé jiwa kudu dibangun kanthi luwih tliti tinimbang omah donya	1078
273. Minggu puasa wis kliwat. Sawise ngendhaleni daging, kita wis ngleboni jiwa kanthi kabecikan, supaya bisa nyenengake Kristus Sang Panganten	1079
274. Ana serangan saka para ikonoklast. Padha tetep teguh.....	1080
275. Aja nganti ana gandhèngan karo para bidah	1081
276. Cita iki nyritakaké carané, ing Bulgaria, wong Kristen sing setya luwih gelem nampa pati tinimbang mangan daging nalika Prapaskah Suci	1081
277. Kabar Kabungahan, wiwitan saka Ekonomi Inkarnasi, mewajibake kita ngrayakake kanthi rohani..	1082
278. Ing Rangkaian Paskah Kabar Kabungahan, dhèwèké muji kasucian	1083
279. Paskah iku pesta sing banget dinanti; nanging Paskah rohani	1084
280. Begja wong-wong sing nandhang sangsara bebarengan karo Kristus; mula ayo padha nguwatake atine lan nyiapake awake dhewe kanggo nandhang sangsara	1085
281. Nalika nggatekake sangsara Gusti, ayo padha kasengsem melu sangsara Panjenengané.....	1085
282. Apa ora nggumunake yen Gusti—kaya Panjenengané—nganti nandhang sangsara kaya ngono?..	1086
283. Aku bungah karo kamajuanmu ing kabecikan.....	1087
284. Sawise kena tatu, aku ngupaya pangobatan, lan—delengen, aku saiki ngomong karo kowe.....	1088
285. Panjenengané ngajak kita padha matur nuwun marang Gusti Allah, sing sanajan nalika padha ana ing tanah manca, nyedhiyakake kabèh jinis panguripan.....	1089
286. Godaan manungsa iku saka njaba lan gampang	1090
287. Sifat kita ngantuk lan males. Sabda babagan janji-janjine nguripake	1091
288. Penganiayaan saiki luwih alus; nanging kita kudu nahan; lan generasi saiki pantes dipuji amarga iki	1091
289. Penganiayaan iku peparang: wong kudu urip ing panganiayaan kanthi cara sing pantes kanggo peparang iki; diterangake kanthi cetha carane.....	1092
290. Wong sing tak deleng wis seda, lan kahanane sing padha bakal kelakon marang kita; mula kenapa kita isih ngopeni daging?.....	1093
291. Kita kudu makarya kanggo kaslametan kita tanpa kendhat lan kanthi semangat sing tulus.....	1094
292. Aku maringi dhawuh marang saben uwong supaya ngupaya tanpa kendhat kanggo kaslametan....	1095
293. Ayo padha waspada lan perang kanthi semangat: amarga mungsuh kita akèh lan tansah waspada	1096
294. Gusti ngutus kasangsaran lan panganiayaan minangka ujian; nanging sawise ujian rampung, Panjenengané mungkasi kabeh mau	1096
295. Ora preduli sepira dosane wong, dheweke bisa tobat: tuladha.....	1097
296. Wong-wong ing donya iki nandhang sangsara akèh kanggo kapentingan sing sepele: apa kita ora kudu nandhang sangsara kanggo kapentingan sing langgeng?	1098
297. Para lelungan nahan kabèh kanthi pangarep-arep tentrem: ayo kita uga nahan kabèh kanthi pangarep-arep tentrem langgeng, supaya Gusti Allah kamulyakaké lumantar kita	1098
298. Senajan aku nerangake sak pira wae, rasa ora tentrem isih muncul ing sawenehing kowe kabèh..	1100
299. St Theodore ora nampa apa sing dikirim menyang biara dening wong-wong sing wis tobat saka bidah ikonoklastik nanging sakbanjure bali maneh.....	1101
300. Ayo padha nahan kabèh sangsara, loro saka njaba lan saka njero, kanthi migunakaké cara-cara sing lumrah kanggo kita kanggo tujuan iki, utamané pandonga kanthi iman sing ora goyah	1102

301. Mungsuh ngubengi kita lan nyerang kita kanthi ora dikira-kira, kapan wae lan ing endi wae: kita kudu nglindhungi awak kita	1102
302. Supaya pikiran ora dadi nganggur lan ora kejiret dening pikiran dosa, kudu tetep dipusatake marang pangertèn babagan Gusti Allah—nggatekake sipat lan pakaryané Gusti Allah, tatanan malaikat, panggonané para wali, lan donya sing katon iki: kanthi mangkono kaendahan jiwa tetep terjaga	1103
303. Sawise nyebutake wong-wong sing ninggalake biara, banjur mlebu ing ajaran sesat lan dadi rusak budi.....	1104
304. Ayo padha waspada banget nalika ngadhepi panganiayaan: amarga wektu kuwi mungsuh nyerang kanthi paling sengit.....	1105
305. Sawise nerangake paugeran Hukum lan Injil, kanthi mbedakake antarane loro mau, lan nerangake manawa sapa wae sing ora netepi salah sijine ora bisa nampa warisan Karajan Allah	1106
306. Memuji ketaatan minangka upaya sing paling ngasilake lan ngélarang marang sing ora urip kanthi taat	1107
307. Sawise nyariosake babagan wohing piwulang, piyambakipun ngajak sedaya tiyang supados saged mbangun siji lan sijiné—kanthi kerja bareng—ing panggonanipun Gusti Allah	1108
308. Urip kita kaya pelayaran ngliwati segara.....	1109
309. Utusan saka raja teka wingi; lan kita kabeh padha kaget, amarga ngerti yèn raja ora nduwèni niat apik marang kita.....	1109
310. Maju – maju – ing dalan kabecikan	1111
311. Ana sawijining wong sing seda ing kahanan sih rahmat: diwenahi piwulang supaya nyontoh dheweke	1112
312. Mung biksu sejati sing bisa bungah, amarga padha bébas saka kuwatir donya, mung nggatekake nyenengake Gusti Allah, lan njaga kasuciané.....	1113
313. Urip ing donya iku ora ajeg, dadi kaya ngono wiwit tumindak ora taat sing sepisanan.....	1113
314. Sedulur kita seda kanthi dumadakan: mula saka iku ana ajakan sing tulus saka jero ati supaya tansah siyap nalika pamitan kita, lan, nalika tansah ngelingi kuwi, supaya tetep ajeg nindakake pakaryan sing nyenengake Gusti Allah	1114
315. Nalika njaga iman, kita uga kudu unggul ing urip sing becik; utamane ing kasucian, sing dadi sasaran perang paling sengit saka mungsuh ing antaran kita	1115
316. Panjenengané muji para biksu, nyebut wong-wong mau bangsa pilihan lan tentara Kristus.....	1116
317. Ana sedulur siji sing wis seda; sijiné lagi ing amben pati. Apa kita banjur ora bakal mati? – Mula saka iku, ayo padha éling ing wayah iki.....	1117
318. Nalika krungu kabar yèn bakal ana panganiayaan anyar kanggo iman, dhèwèké ngandharaké kesiapan sing kebak semangat kanggo nahan kabèh	1118
319. Loro macan tutul wis muncul ing Bithynia lan nyulik wong. Iki maringi aku alesan kanggo ngelingake kowe bab kewan-kewan sing ora katon sing ngubengi ing endi-endi, ngupaya nguntal kita	1119
320. Wong-wong kuwi padha kesusu ngurusi urusan donya; nanging kita padha ngurusi urusan kita, sing luwih utama tinimbang apa wae.	1120
321. Wektu pungkasan wis cedhak: aja nganti kita lalai	1121
322. Wektu saya sithik, pati saya cedhak: ngapa kita repot-repot tanpa guna?	1122
323. Sawijining sesepuh sing dadi tuladha uripé wis seda. Sawisé muji panjenengané amarga kasunyian lan keteguhané nalika nampa sangsara sing diparingaké déning para iconoclast... – dhèwèké maringi piwulang marang sedulur – supaya padha ngadhep saka kabèh bab donya kanthi éling pati, lan nyemangati dhiri kanggo nglumpukaké kabèh kabecikan.....	1123
324. Nalika diserang déning mungsuh sing ora katon, ayo padha ngungsi marang Panjenengané sing kuwasa nylametaké kita; lan Panjenengané bakal nglindhungi kita.....	1124
325. Kaya para lelungan biyasa, kita uga, para peziarah ing bumi sing ngupaya tanah air swarga, ora kena kasandhangan apa-apa ing kene, ora kena mbebani awak dhéwé karo apa-apa, lan kudu ngupaya langsung marang tujuan kita, kaparingan inspirasi saka berkah sing ora bisa diungkapake sing ngenteni kita ing kana, lan saka kengerian sing ngenteni kita yèn kita ora tekan ing kana	1125
326. Ing ngendi ana pangayoman saka jerat mungsuh? Ing adoh saka kabèh sing dosa, saka pikiran lan kepinginan ala	1126
327. Panjenengané ngajak patuh tanpa pitakon: kanthi mènèhi tuladha carané patuh migunani lan carané ora patuh nimbulaké cilaka.....	1127
328. Miturut tata cara Inkarnasi, pati iku kabungahan tumrap wong Kristen yèn padha wis nyiapaké dhiri kanggo ngadhepi.....	1128
329. Ngendhalèkaké karsa dhéwé iku prestasi paling agung, kaya Kristus lan para Rasul, sanadyan saiki ora kabèh wong ngakoni luhuré.	1129
330. Ing perang rohani sing ora katon, perjuangan tanpa wedi lan semangat nglawan mungsuh, sing dilakoni kanthi pangarep-arep, mesthi menang: mungsuh padha mlayu saka wong kaya ngono	1130
331. Bab-bab liyane nduwé wektu dhéwé; nanging pakaryan kaslametan kudu tansah digatekake.....	1131
332. Kanthi nunjukaké yèn tujuan lan upaya urip monastik luwih unggul tinimbang kabèh kaanan lan pangkat liya, lan – yèn iku narik kabèh wong marang dhéwé sanadyan ana kasulitan – dhèwèké ngajak	

wong-wong sing wis dianggep pantes kanggo bungah lan matur nuwun marang Gusti, lan ngupaya dadi biarawan sejati	1132
333. Wong-wong sing kerep nglakoni mati nguatake pangeling pati; pangeling pati lan akibaté nandur ajrih marang Gusti; ajrih marang Gusti ngresiki ati saka hawa napsu	1133
334. Panjenengané ngélarang wong-wong mau amarga wis mandheg mbukak pikirané	1134
335. Sawise ngendika yen dheweke tresna marang sedulure, lan yakin yen sedulure uga tresna marang dheweke, dheweke ngajak supaya padha matur nuwun marang Gusti Allah amarga ikatan kaya ngono, lan supaya sabar nalika dheweke kudu ngetokake celaan sing abot marang wong-wong mau.....	1134

Jilid I

Pambuka

Nalika nyedhiyakake ***Philokalia*** sing wis misuwur ing terjemahan basa Rusia, kanthi tambahan-tambahan, marang para penyuka bacaan rohani, kita rumangsa dadi tugas kita kanggo ngendika sawetara tembung babagan apa sejatine ***Philokalia*** iku.

Tembung iki minangka terjemahan saka judhul basa Yunani – **Philokalia** – sing artiné: 'katresnan marang sing éndah, sing luhur, sing becik'. Ing hakikaté, iki ngemot 'panjelasan babagan urip sing kasembunyi ing Gusti Yesus Kristus'.

Urip Kristen sejati, sing kasembunyi ing Gusti kita Yesus Kristus, diwiwiti, mekar, lan munggah nganti kasampurnan—saben miturut ukurane dhéwé—kanthi karsa apiké Gusti Allah Rama, lumantar pakaryané sih rahmaté Roh Suci sing ana ing para wong Kristen, lan ing sangisoré pituduhé Kristus Gusti piyambak, sing wis janji bakal tansah ana karo kita. Kurnia Gusti nelangsaaké saben uwong marang gesang kaya ngono; lan kanggo saben uwong iku ora mung bisa nanging uga wajib, amarga ing kono dumunung inti sejati saka agama Kristen. Nanging ora kabèh sing ditelangsaaké melu, lan ora kabèh sing melu nindakake kanthi tingkat sing padha. Wong pilihan mlebu kanthi jero lan munggah dhuwur liwat pirang-pirang tahapan. Manifestasine, kaya kasugihan ing alam panggonané, ora kurang akèh lan manéka warna tinimbang fenomena urip saben dinane.

Lan yèn kabèh sing kelakon ing kana bisa dipahami kanthi cetha lan digambaraké kanthi jelas: serangan lan godaan mungsuh, perjuangan lan kamenangan, kejatuhan lan kebangkitan, munculé lan kuwaté manéka pratandha urip rohani, tingkatan kamajuan umum lan kahanan pikiran lan ati sing dadi ciri saben-saben, paduan kabèh bab babagan kabebasan lan sih, rasa cedhak lan adohé Gusti, rasa kuwasa ingkang maha ngatur lan nyelehaké dhiri—teges lan boten saged dipunbalèkaké—ing tangan tengené Gusti, kanthi nyerahaké kabèh cara tumindak dhéwé, nalika melu ing pakaryan tanpa kendhat lan intens—menawa kabèh punika, lan akèh liya sing ora bisa dipisahake saka urip sejati ing Gusti, bisa digambarke kanthi cetha lan gampang dingerteni, bakal nampilake gambar sing nyenengake lan maringi piwulang – gambar sing kaya lelungan ngubengi donya.

Para lelungan nulis cathetan lelungan babagan kabèh sing ditemoni ing dalan sing pantes digatekake. Wong-wong pilihané Gusti, sing wis ngetutaké kabèh dalan urip rohani ing manéka arah, uga wis nulis cathetan babagan kabèh sing ditemoni lan dialami ing lelampahan abot iki. Nanging nasib lan tujuane loro jinis cathetan iki ora padha. Wong-wong sing ora duwe sarana kanggo lelungan bisa, tanpa obah saka panggonane, mbangun gagasan lan pamanggih sing cukup cedhak babagan tanah manca mung kanthi maca cathetan lelungan saka para lelungan liyane, amarga cara urip kabèh makhluk padha padha siji lan sijine, sanajan ing negara endi wae.

Kahanan iki ora kaya ngono babagan pengalaman urip rohani. Mung wong-wong sing lelungan ing dalan urip iki sing bisa mangertèni. Kanggo wong-wong sing durung miwiti, iki minangka ilmu sing pancen ora dikenal; nanging sanajan ing antarané sing wis miwiti, ora kabèh bisa langsung mangertèni. Pamanggihipun lan gagasané dadi luwih cetha nalika padha terus lelungan lan nyilem luwih jero ing jagad rohani. Nalika pengalaman pribadhi ing urip rohani saya akèh, wawasan sing dijupuk saka pengalaman sing kacathet déning Para Bapa Gereja ing tulisané dadi cetha lan gampang dingerteni.

Nanging, katrangan babagan maneka wujud panguripan rohani sing ana ing tulisan Para Bapa Agung iku dudu karunia sing sia-sia kanggo umat Kristen umume. Iki maringi pangerten marang saben wong yèn durung nate ngalami apa sing diterangaké ing kéné, tegesé yèn cara urip sing wis diadegaké déwéké—sanadyan nurani Kristené tentrem karo kuwi—durung tekan kasampurnan sakabehé, sing saliyané ora ana sing luwih becik kanggo diarep-arep lan ora ana panggonan sing luwih dhuwur kanggo dituju. Kanthi nerangake iki, mesthi bakal nyemangati semangat kanggo maju; mesthi bakal ngajak sapa waé maju, nunjukaké marang sing luwih becik tinimbang sing wis diduwèni.

Kanggo wong-wong sing wis miwiti lumaku ing dalan marang apa sing luwih becik lan luwih sampurna, iki maringi pandhuan sing perlu nalika ana sangsi lan bingung, nalika ora ana pandhuan sing wis siap lan wis dites, lan nalika pandhuan kuwi uga nemoni kesulitan sing ora bisa diatasi sing nyegah njupuk keputusan sing pasti sing bakal mbusak kabeh keraguan ing dalan lelungan. Asring banget wigati ngerti kepiye lan ing endi kudu nyelehake sikil ing kahanan tartamtu, supaya ora kliru. Lan ing kene ana sawijining paribasan bapak kang ngusir pepeteng, sumunar kaya kilat ing wengi.

Umumé, iki minangka rumah kaca spiritual sing mlebu dening wong pracaya nalika maca pandhuan babagan fenomena urip spiritual, kanthi pikiran lan ati; lan nalika ana ing kono, kapapar pangaribawa nyata saka renungan ilham, dheweke ngrasa manawa ing wektu-wektu kuwi dheweke mabur ing swasana sing beda, sing padhang lan maringi urip. Iki wektu kabungahan – lan sajrone wektu kuwi maneka tunas ing wit urip rohani biasane njeblug lan mateng. Mula ora kaget yen sapa waé sing wis ngrasakaké iki, nalika nemokaké wektu luang, langsung kesusu nggoleki gambaran babagan urip rohani, kaya wong sing seneng bathi kesusu menyang panggonan sing njanjèkaké bathi, lan wong sing seneng kesenangan kesusu menyang panggonan sing nyenengaké. Kanthi mangkono, asring padha kepéngin ambegan hawa rohani sing nyegeraké lan ngangkat semangat.

Lan sanadyan mangkono, iki dudu rasa penasaran kosong. Ora, iki prakara sing pancen wigati kanggo kamajuan lan karaharjan roh kita. Mula saka iku, tansah ana lan saiki isih ana kabutuhan ing antarané wong Kristen sejati supaya duwé tulisan-tulisan Bapa Gereja babagan urip rohani ing pucuk driji. Nanging sanadyan rasa kabutuhan kaya ngono pantes dipuji, uga penting banget supaya kabutuhan kuwi dipenuhi dening wong-wong sing duwé tugas lan kemampuan kanggo nindakake. Kabutuhan iki tansah dipenuhi, loro liwat penerbitan tulisan-tulisan mau kanthi lengkap – contone tulisan Para Kudus Macarius, Isaac, lan Ephrem si Suriah, Panganggit **The Ladder**, lan akèh liyané – lan liwat antologi sing dijupuk saka mau.

Antarane antologi kaya ngono ana ****Dobrotolyubie**** sing misuwur, dianggep minangka sing paling apik saka kabèh. Saiki wis cetha apa iku ****Dobrotolyubie****. Iku nyedhiyakake tembung lan prinsip saka kasadaran suci, yaiku, loro-lorone risalah lengkap lan ukara cekak babagan urip rohani batin, karo kabeh pratandha lan praktik khas. Iki buku sing disusun kanggo nyukupi kabutuhan rohani wong-wong sing semangat ngupaya kamajuan rohani. Wong-wong sing maca ngerti apa waé harta karun kawicaksanan rohani sing kasembunyi ing ****Dobrotolyubie****: padha maca lan ngrasakaké kabungahan saka pamaosane.

Nanging sanadyan padha ngrasakake kabungahan lan pangajaran saka maca buku iki, padha ora ndhelikake rasa kuciwa lan sedhih amarga akèh isi buku iki isih katinggal ora bisa dipahami—dudu amarga luhuré utawa jeroné isiné, nanging amarga terjemahané wis ketinggalan jaman. Mula saka iku, kabutuhan kanggo terjemahan anyar saka buku iki dadi cetha. Kabutuhan iki wis suwe diakoni, lan wis dipenuhi nganti sawetawis liwat terjemahan sing diterbitake ing **Christian Reading** wiwit taun-taun kapisan penerbitane, lan liwat penerbitan artikel-artikel individu sing dadi bagéan saka ****Dobrotolyubie****, kayata: St Maximus (bab katresnan; iki ditemokake ing ****Dobrotolyubie**** basa Yunani), Hesychius, lan Petrus saka Damaskus.

Sing nyusun kumpulan iki sepisanan mung arep mriksa apa sing wis diterjemahake, ngrampungake terjemahan sing isih durung, lan nyedhiyakake ****Dobrotolubie**** ing terjemahan basa Rusia – lengkap, kanthi komposisi sing padha kaya ing edisi Yunani. Nanging sawisé kuwi dhèwèké tekan kesimpulan yèn perlu kanggo kita ngembangaké ****Dobrotolubie**** ngluwihi cakupan teks Yunani. Amarga, sanadyan ****Dobrotolyubie**** basa Yunani luwih lengkap tinimbang versi Slavia, isih durung ngemot kabèh sing wis diwènèhaké Para Bapa Kudus minangka pandhuan urip rohani, lan sing kepéngin kita wènèhaké kanggo kabecikan lan panglipur wong-wong sing seneng maca kaya ngono. Mula, kumpulan iki ya iku ****Dobrotolyubie**** sing padha, mung luwih jembar.

Koleksi anyar kita ngetutaké tapak-tapak ****Dobrotolubie**** sadurungé. Nanging, nalika dicathet yèn ana Bapa tartamtu sing artikelé kalebu ing kéné uga wis nulis artikel liya, koleksi iki banjur ngalih marang artikel-artikel mau; lan yèn ditemokaké cocog karo sipaté dhéwé, banjur kalebu uga. Mangkono uga, sawisé

nyumurupi yèn ing antarané Bapa-Bapa Gereja sing artikelé dijupuk ana tulisan-tulisan liya babagan urip rohani, kumpulan iki uga nambahaké tulisan-tulisan mau. Mula, ing **Dobrotolyubie** sadurungé mung kalebu piwulang St. Antonius ing 170 bab; kumpulan anyar iki uga nyakup tulisan-tulisan liya saka St. Antonius. St. Macarius ora kalebu ing kana (saka dhèwèké, Metaphrastus nyakup paraphrase pandhuan ing 150 bab: '7 Ukara' kita). Ing kéné, pandhuané disajikaké kanthi tertib sing luwih sistematis, nganggo tembungé dhéwé. Saka Isaiah Sang Pertapa, mung 27 bab—ukara cekak—sing kalebu ing kana. Ing kene, kabèh 29 ukara sing dikenal saka dhèwèké kalebu ing terjemahan anyar saka basa Yunani. Bab sing padha uga ditindakake marang Evagrius lan Santo Markus Sang Askétis. Kahanan iki uga bakal ana ing kumpulan artikel sing bakal teka.

Mangkono metode nyusun **Dobrotolyubie** anyar. Iki bakal ngetutake tuladha edisi sadurunge, nalika nambahake, supaya para penyuka bacaan iki ora kekurangan apa-apa sing bisa migunani kanggo nuntun urip manut Gusti. Babagan cara nyakup artikel-artikel, kita rumangsa dadi tugas kita nyatakake manawa ora kabeh tulisan bakal kalebu kanthi lengkap. Akeh sing luwih trep disajikake ing wangun kutipan. Kadhangkala iki ditindakake kanthi urutan sistematis, lan kadhangkala tanpa urutan kaya ngono, ing wangun pangandikan siji-siji. Nanging, piwulang para Bapa Gereja dhewe bakal tansah disajikake nganggo tembung-tembunge dhewe. Saiki kita nyuguhake marang para maos jilid kapisan **Dobrotolyubie**, ing edisi anyar. Isine:

1) Tulisan-tulisan St. Antonius; 2) Kutipan saka Khotbah-khotbah St. Makarius; 3) Tembung-tembung Yesaya Sang Rahib; 4) Pandhuan-pandhuan St. Markus Sang Asketik; 5) Tulisan-tulisan Evagrius Sang Biarawan. Artikel-artikel kasebut uga muncul kanthi urutan iki ing edisi Yunani **Dobrotolyubie**. Ing edhisi kita, St. Cassian, sing katon ana ing antarané Evagrius lan St. Mark, dipindhahaké menyang jilid sabanjuré. Kita nyedhiyakake kumpulan iki kanthi pangarep-arep sing tulus manawa para pecinta bacaan rohani bakal nemokaké ing kéné apa sing dikarepaké pangompilasi kanggo disampèkaké marang wong-wong mau.

Santo Antonius Agung

Sawetara Tembung Babagan Urip lan Tulisané Santo Antonius Agung

Santo Antonius Agung, sing mbukak dalan urip asketik kesepian ing ara-ara gersang, nglambangaké lumantar uripé ideal saka jinis pangabdian marang Gusti iki, lan ing wektu sing padha uga nuduhaké dalan sing saben jiwa, yèn kepéngin, kudu ditempuh kanggo nggayuh kasampurnan sing bisa digayuh ing donya, kaya sing diajarké déning agama Kristen. Uripé Santo Antonius diterangaké déning Santo Atanasius Agung (deleng karyané, jilid 3), lan meh kabèh kalebu ing Chety Minei kita ing tanggal 17 Januari. Sapa waé sing kepéngin ngerti rinciané, kudu nyumurupi sumber mau. Ing kéné, mung ciri-ciri umum uripé sing kacathet. Panggilané Gusti marang St. Antonius kanggo pakaryan sing digayuhé wis katon wiwit isih cilik. Sifaté meneng lan welas asih, condhong marang kesunyian, ndadèkaké dhèwèké adoh saka dolanan rame lan ulah kanca-kancané, lan tetep ana ing omah ing sangisoré pangawasan wong tuwané, sing ngreksa dhèwèké kaya manik ing mripat. Mangkono dhèwèké gedhé ing kesunyian saka wong liya, mung metu saka omah kanggo menyang gréja. Kanthi watak lan cara urip kaya ngono, sih rahmaté Gusti sing ditampa nalika baptisan bisa makarya tanpa alangan kanggo nguataké rohé, tanpa upaya khusus saka dhèwèké. Mesthi waé dhèwèké bisa ngrasakaké éndahé urip manut Gusti wiwit isih enom lan kabakar karo kerinduan ilahi, kaya sing diandharaké St. Athanasius. Amarga ora ana alangan kanggo urip kaya ngono ing omah – amarga wong tuwané padha nduwèni semangat sing padha – Santo Antonius ora nduwèni kepinginan ninggalaké omahé nalika wong tuwané isih urip, lan , mbebasaké dhèwèké saka kuwatir saben dinané sing ora bisa dihindari. Nanging nalika wong tuwane seda, dhèwèké, amarga dadi anak paling tuwa, kudu nampa tanggung jawab ngatur omah tangga lan ngopeni adhine. Kahanan iki langsung ndadèkaké dhèwèké nyadari prabédan gedhé antarané urip ing Gusti Allah lan urip kang kebak kuwatir donya, lan ndasari tekad kang kiyat kanggo ninggalaké kabèh lan urip mung kanggo Gusti Allah. Tembungé Gusti sing dirungokaké ing gréja nalika ana ing kahanan pikiran kaya ngono: *'Yen kowe péngin sampurna, lunga, adol kabèh kagumanthanmu lan wènèhana marang wong mlarat, lan kowe bakal nduwé harta ing swarga'* (Matéus 19:21) – lan sabanjuré: *'Aja kuwatir bab sesuk'* (Mat. 6:34), ngukuhake karsa iki nganggo capé Gusti; amarga ing tembung-tembung mau dhèwèké krungu jawabané Gusti marang pitakon nurani, lan ing wektu sing padha dhawuh lan berkahé Gusti kanggo nepaki pangarep-arep lan cita-cita rahasia ing atiné. – Panjenengané mutusaké kanthi tekad sing teguh, lan sawisé mènèhaké kabèh kagungané, wiwit urip mung kanggo Gusti Allah. Santo Antoni nglampahi taun-taun kapisan urip askétiké kanthi cara sing padha karo para asketik liya sing dikenal ing jaman kuwi, sinau kabèh saka wong-wong mau.

Wis misuwur manawa urip asketis pamutusan, ing ngendi sawise nilarake kabeh urusan donya, wong mung peduli babagan '*kados pundi nyenengake Gusti*' (1 Kor. 7:32), wis diadegaké ing Gréja Allah wiwit dhasaré minangka kabutuhan wigati ing strukturé, lan nampa paugeran dhasar pisanan saka Para Rasul Suci. Nanging ing wiwitan, para askétis – kaya jenengé wong-wong sing nyawisaké awaké dhéwé kanggo cara urip iki, sawisé nilar donya lan kabèh urusan donya – tetep manggon ing omahé dhéwé, mung mundur menyang pojok sing sepi, ing kono padha nyawisaké awaké dhéwé kanggo pandonga, renungan marang Gusti, puasa, jaga bengi lan kabèh jinis upaya askétis. Nanging nalika wektu lumaku, nalika agama Kristen saya ngrembaka ing jembar lan cacahé umat, akèh askétis wiwit ninggalaké kulawargané lan mundur adoh saka kutha utawa désa, urip nyendiri ing ara-ara samun—ing guwa alamiah, kuburan kosong, utawa sel cilik sing dibangun khusus kanggo kuwi. Ing jamané Santo Antonius, para askétis sing paling semangat umume urip kaya ngono. Santo Antonius Agung uga kepengin banget niru wong-wong mau. Wiwitaning urip askétis yaiku masa novisiat. Santo Antonius ngalami masa iki minangka tiruan lan patuh marang para askétis mau. – Inti saka novisiat iku dumunung ing netepake kabecikan Kristen ing ati lan nyawijiake praktik urip asketik, ing sangisoré pandhuan wong sing paling pengalaman. St. Antonius wis nduwé kabecikan Kristen liwat panguripané; saiki dhèwèké mung kudu sinau apa waé tumindak sing perlu kanggo wong sing kepéngin urip ing Gusti Allah, lan kepiyé carané nindakake. Kanggo tujuan iki, dhèwèké bakal sowan marang para askétis sing kondhang ing jaman kuwi, takon carané nindakake, sinau kabèh mau, banjur bali karo kawruh mau kaya déné ganjaran menyang panggonan pertapaané. Mangkono, miturut pangamatan St Athanasius, dhèwèké, kaya tawon sing wicaksana, nglumpukaké madu rohani saka endi-endi, nyimpené ing atiné kaya ing sarang tawon. Saka siji dhèwèké sinau keteguhan nahan napsu dhahar, turu ing lemah gundhul, lan nglakoni jaga wengi sing dawa; saka wong liya dhèwèké sinau pangabdian sing tanpa kendhat marang pandonga, nggatekake pikirane lan renungan marang Gusti Allah; saka wong katelu dhèwèké njupuk tuladha katulèn, kasetyan marang paugeran, lan kasabaran; lan saka kabèh mau dhèwèké njupuk semangat iman sing teguh marang Kristus Gusti lan katresnan marang kabèh, ngupaya nggabungaké ing dhèwèké dhéwé kabèh sing dadi ciri khas saben bapa sing wis ditemoni. Tanpa mbandhingake uripe dhewe karo uripe wong liya lan tanpa pitulungan saka njaba, ora ana siji wae sing bisa nggayuh derajat paling dhuwur ing urip asketis. Santo Antonius nyerahake uripe marang para sepuh iki, lan ing sangisore pituduh para sepuh mau, dheweke dipandu ing dalan sing ora goyah menyang kasampurnan. Dheweke nglampahi limolas taun ing periode latihan novis iki, manggon ing sawijining makam ing pinggiran desa—kawit ora adoh banget, banjur saya adoh—ing kana ana warga desa sing tulus marang dheweke bakal teka, nggawa roti—siji-sijine panganane St. Antonius— – lan nglumpukaké pakaryan tangan: amarga St. Antonius urip saka gawean tangané dhéwé. Panjenengané mbagi kabèh wektuné antarané pakaryan tangan, pandonga, lan renungan babagan kabeneran ilahi ing Kitab Suci: Malaikaté Gusti sing muncul marang panjenengané maringi panguwat ing upaya-upaya iki nalika ing sawijining wektu roh panjenengané krasa abot amarga putus asa. Babagan kepiye uripe nalika semana, kita nyebutake kesaksian Sozomen (Ecclesiastical History, Buku 1, Bab 13), sing nulis babagan Santo Antonius: 'Sawise nyadari yen urip sing luhur dadi nyenengake amarga kabiasaan, sanajan ing wiwitan angel, dheweke nyusun praktik tapa brata sing luwih ketat, dadi luwih ngetrang saben dina; lan kaya-kaya tansah miwiti maneh, dheweke nyuntikake semangat anyar ing kegigihane; dhèwèké ngendhalèni kesenengan daging lumantar pakaryan, lan nglengkapi dhèwèké nglawan napsu jiwa kanthi kebencian sing suci marang napsu-napsu mau. Panganané yaiku roti lan uyah, ombéné yaiku banyu, lan wektu dhahar yaiku nalika srengéngé surup; Nanging asring banget, dhèwèké ora mangan nganti rong dina utawa luwih; dhèwèké bakal tetep tangi, bisa diarani, sakwengi lan nyambut dina kanthi pandonga, lan yèn dhèwèké turu, iku mung sedhela siji menit; umume dhèwèké turu ing lemah gersang, lan mung nganggo lemah minangka ambené. Dheweke ora ngidini awake diolesi lenga, adus, utawa nikmati kesenengan liya, amarga kuwi bakal ndadekake badan dadi alus lan ringkih. Dheweke ora tahan nganggur, lan meh tansah ana pakaryan ing tangane dina". Mangkono dalan kang abot sing ditempuh St. Antonius. Nanging, kaya sing wis dingerteni, urip kaya ngono ora bakal kliwat tanpa perjuangan, kaya ora ana cahya tanpa bayangan. Yen ora ana dosa ing jeroning kita, lan kita ora duwe mungsuh, kabecikan waé bakal mekar ing jeroning kita lan tuwuh tanpa alangan. Nanging amarga loro-loroné ana lan padha ngaku kita, ora ana siji waé sing bisa maju tanpa nglawan kuwi. – Kita kudu melemahake lan ngalahake supaya bisa maju kanthi bebas. Tanpa kuwi, kabèh mau bakal ngalangi kemajuan sapa waé sing kepéngin mlaku ing dalan sing bener, sapa waé wongé. Mulané sih rahmaté Gusti, sing makarya ing rohé St. Antonius, nuntun dhèwèké mlebu ing peperangan, supaya kanthi nguji dhèwèké—kaya emas ing tungku—bisa nguwatke keteguhan moralé lan maringi kabebasan marang pakaryané. Mungsuh diparingi akses, déné wong askét kuwat amarga pitulungan sing didhelikaké. St

Athanasius nerangaké perjuangan iki kanthi rinci. Panah mungsuh, ujure, pancèn kuwat banget; nanging prajurit gagah berani mau nolak kabèh tanpa ragu-ragu. Wiwitane, mungsuh nyoba ngganggu atiné kanthi ndadèkaké dhèwèké nyesel wis ninggalaké donya, ngélingaké dhèwèké, ing sisih siji, marang keturunané sing luhur—kaya ditolak tanpa alesan—bandha gedhé—kaya diborosaké sia-sia—lan kabèh kasenangan urip—kaya ditolak tanpa guna, – lan utamane adhine wadon, sing ditinggal tanpa apa-apa ing tangan wong liya, tanpa pitulungan, pangayoman, lan kenyamanan saka dhèwèké – lan ing sisih liya, kasangsaran lan kekejemaning urip sing suram sing wis dipilih, sifat alam sing durung tau dialami lan ringkihé awaké, sing katon ora kuwat nahan kahanan kaya ngono, lan suwéné urip iki, – nganti katoné ora ana pungkasané – adoh saka wong liya, tanpa panglipur apa waé, ing panganiayaan dhiri sing ora kendhat. Kanthi usulan-usulan iki, mungsuh nggugah badai pikiran sing ganas; nanging dheweke ora mung ditolak dening keteguhan Santo Antonius, sing ngadeg kiyat ing tujuane lan tekade, nanging uga dikalahake dening iman agunge manawa kabèh sing wis ditinggalake lan ditahan iku ora ana apa-apane dibandhingake karo berkah tanpa wates sing wis disiapake Gusti kanggo wong-wong sing nyingkiri donya, amarga luwih gampang nyenengake Panjenengane nalika wong wis bébas saka kabèh ikatan donya lan materi – malah mungsuh mau dipatèni ing bledug déning pandonga tanpa kendhaté, sing narik panglipur rohani paling manis menyang atiné. Kalah ing babagan iki, mungsuh nyerang prajurit enom saka sisih liya—saka sisih sing wis biyasa digunakaké kanggo ngalahaké para enom—lan miwiti bergelut karo dhèwèké liwat napsu daging, ngganggu dhèwèké ing wayah wengi lan ngganggu ing wayah awan. Pertarungan kuwi sengit lan suwé banget nganti ora luput saka perhatian wong liya. Mungsuh nyuntikaké pikiran najis, déné Santo Antonius nolak kuwi nganggo pandonga; mungsuh nyulutaké awaké nganggo geni, déné santo kuwi mendinginkan nganggo puasa, jaga bengi, lan saben jinis pangorbanan awak; sing sepisanan wujudé dadi wanita ing wayah wengi, ngupaya saben cara kanggo nyurung hawa napsu, dene sing kapindho seneng ing sedhih lan, lumantar renungan bab kaendahaning akhirat, uga lumantar kesadaran paling jero marang kaluhuran sing diparingi marang kodrat kita ing Gusti Yesus Kristus, ngilangake godaan sing ngapusi; sing terkutuk ngundang rasa legawa saka kesenangan, dene sing kabegjan nentang kuwi karo raos pait banget saka sangsara ing geni langgeng lan saka cacing sing ora kendhat – lan tetep ora kena apa-apa. Sifat nyerehin lan nggegirisi saka serangan-serangan mau pungkasané nancepake ing wong sing lagi berjuang rasa muak marang kabèh dorongan najis lan nesu marang kuwi, disarengi rasa kesal sing banget; iki nyegah mungsuh saka kemungkinan nyedhaki dhèwèké utawa malah saka adoh nggodha utawa ngganggu dhèwèké kanthi cara kaya ngono. Amarga rasa jijik lan sengit marang dorongan napsu iku kaya panah geni sing nglelehake mungsuh. Mangkono, sing paling licik mau dikalahake sanajan ing prastawa iki dening para mudha sing nggawa daging kang kebak semangat, lan dhèwèké mundur kanthi isin, amarga Gusti piyambak nulungi abdi Allah, sawise ngagem daging kanggo kita lan ing sajroning daging mau ngrusak kabèh kuwasa mungsuh, kaya sing diaku saben wong asketis sejati, nalika ngendika karo Rasul: 'Dudu aku, nanging sih kang ana ing aku' (1 Kor. 15:10). Nanging panah mungsuh durung entek. Ndeleng pangayomané Gusti marang prajurit enom mau, lan mangertèni yèn pangayoman kuwi mung kanggo wong andhap asor, mungsuh ngrancang akal kanggo mbusak pangayoman mau kanthi nyurung rasa bangga lan sombong ing atiné. Kanggo kuwi, dhèwèké muncul ing wujud bocah cilik—wong ireng—lan kanthi pura-pura andhap asor, kandha marang Santo Antonius: 'Kowe wis ngalahake aku,'—kanggo ngira yèn sawisé ngaku menang dhèwèké bakal kebak rasa sombong lan banjur nyurung murka Gusti sing wis nulungi dhèwèké. Nanging St. Antonius takon: 'Sapa kowe?' Dhèwèké mangsuli: 'Aku iki roh zinah, tugase kanggo nyulut napsu lan nuntun manungsa menyang dosa daging.' Aku wis ngapusi akèh wong sing wis ngucapake sumpah kasucian; aku wis nuntun akèh wong, sing suwé wis nglarani dagingé, supaya tiba; nanging lumantar kowé kabèh jeratku wis koyak, panahku patah—lan aku dipatèni.' Banjur St. Antonius, matur nuwun marang Gusti Allah, Juruslameté, muni: 'Gusti iku pitulungku; aku bakal ndeleng mungsuh-mungsuhku' (Mazmur 117:7), banjur, tanpa wedi nyawang mungsuhé, dhèwèké kandha: 'Gusti Allah wis maringi kowe katon marang aku ing wujud ireng kanggo mbukak pepeteng niat jahatmu—lan kaya nalika isih enom kanggo mbukak kelemahanmu. Mula, kowe pantes nampa pangajab paling asor. Krungu tembung iku, roh kuwi kaya kesamber geni, mlayu, lan ora tau nyedhaki maneh Sang Antonius sing suci. Kamenangan nglawan hawa napsu nggawa marang rasa tentrem tanpa napsu; lan nalika rasa tentrem tanpa napsu wis mantep, iku nggawa katentremaning ati: lan tentreming ati, kanthi raos éndah saka é sing diparingaké déning pandonga lan renungan marang Gusti, ngundang kehangatan rohani ing manah, sing nglumpukaké kabèh kakuwatan roh, jiwa, lan badan, nuntun manungsa mlebu ing jeroné dhiri, ing ngendi, sawisé manggon ing kono, dhèwèké ngrasa butuh banget kanggo piyambakan karo Gusti Allah siji. Tarikan sing ora bisa ditolak iki marang Gusti iku minangka tahap kapindho

ing kamajuan rohani; lan ing tahap iki Santo Antonius saiki wis tekan. Nganti saiki, dhèwèké wis ngentèkaké akèh wektu piyambakan; nanging kanca sejatiné saka désa asring sowan marang dhèwèké, déné dhèwèké dhéwé uga lunga, kadhangkala menyang para sepuh, kadhangkala menyang gréja désa kanggo ibadah, utamané Liturgi. Kabèh iki diancani déning sawijining jinis gangguan, sanadyan sapa waé nyoba nyirnakaké. Rohé Santo Antonius, sawisé kesel ing jeroné, wiwit nuntut pangasingan total, supaya dhèwèké ora weruh apa-apa lan ora krungu apa-apa. Kaya sing wis kasebut, nyawa tekan kahanan iki kanthi kersané dhéwé, lumantar dalan langsung saka tapa brata; nanging titik balik iki dipercepat lan diparingi dorongan sing tegas déning impuls kuat saka pangurbènan dhiri. Kawicaksanan kanggo dorongan kaya ngono teka marang Santo Antonius ing wangun serangan nyata saka setan. Sawise ora bisa tumindak liwat pikiran marang jiwa sing wis resik, setan-setan mau wiwit tumindak saka njaba; padha katon kanthi nyata lan nampilake marang wong asket apa wae sing diarepake bakal nglarani dheweke utawa ngoyak niat apiké. – Nanging sih-rahmaté Gusti ngidini iki kanggo kamekaran rohani wong tapa, kanthi mangkono mbukak dalan kanggo nggayuh pangkat sing luwih dhuwur lan, ing wektu sing padha, maringi hak tartamtu kanggo sabanjuré nglakoni panguwasa marang roh-roh sing nggodha mau. Iki persis sing kelakon marang Santo Antonius. Momen paling wigati ing crita iki yaiku nalika Santo Antonius, sawisé tangi ing serambi gréja ing désa lan ambegané meh mandheg, kandha marang kancané: 'Gawa aku bali menyang panggonan pertapaanku.' Amarga kuwi, dhèwèké ngandharaké pasrahé marang pati demi urip, sing dhèwèké anggep minangka siji-sijiné urip sing nyenengaké Gusti Allah. Iki padha karo mati sejati kanggo Gusti: amarga kesiapane kanggo iki wis sampurna. Kesiapan kanggo mati demi Gusti lan nyenengake Panjenengané iku senjata sing ngalahake kabèh: awit apa maneh sing bisa nggodha utawa medeni wong sing nduwèni iku? Iki dianggep minangka wiwitan tapa brata lan sumber kekuwatan sajrone kabèh lelampahané. Gusti lan Juruwilaha—teladan kita ing tapa brata—sampurna ndeleng pati ngadhep Panjenengané ing saben dina gesangé ing donya, nanging ing Taman Getsemani, sajrone perjuangan pangibadahé, Panjenengané pungkasané ngungkuli pati mau lumantar manungsané; sangsara lan pati Panjenengané ing Salib nepaki apa sing wis diandharake ing kono. Sawisé kuwi ana telung dina pangaso, sadurungé Kebangkitan sing mulya. Kabeh jiwa sing ngetutaké tapak langkahé Gusti lumaku ing dalan iki. Langkah kapisan ing babagan iki yaiku panguripan dhiri; sanadyan wiwitané cilik, mesthi ana ukuran kesiapan kanggo seda. Banjur panguripan dhiri saya tuwuh—lan kesiapan iki uga saya tuwuh; utawa luwih tepaté, kesiapan iki pancèn inti saka panguripan dhiri. Sapa waé sing nggayuh derajat kesiapan kaya sing diduwèni Sang Juruwilujeng ing taman, bakal langsung munggah ing roh marang salib, banjur ngalami Sabat rohani, disusul kebangkitan rohani ing kamulyané Gusti Yesus. – Iki pancen sing saiki wis kasembadan ing rohé Santo Antonius. Kanthi ngandhani kancané supaya ora nggawa dhèwèké bali menyang panggonan sing wis nyiksa dhèwèké banget, dhèwèké wis nuduhaké yèn rohé padha karo rohé Sang Juruwilujeng nalika, sawisé ndedonga ing kebon, Panjenengané ngandika marang para muridé: '*Ayo padha lunga; delengen, sing ngianati Aku wis cedhak!*' – Iki langsung disusul dening pangundurané menyang ara-ara gersang sing adoh lan manggon ing kono kanthi meneng sajrone rong puluh taun – kaya panggebug salib lan pangibadahé dina Sabat – ing roh. Baru wae St. Antoni pulih saka panyiksa sing diparingake dening setan, piyambakipun lajeng mangkat menyang ara-ara samun, lelungan rong utawa telung dina saka panggonan kang ana wong manggon, lan ing kono piyambakipun nyendhiri awakipun ing sawijining pura lawas kang wis ditinggal, kang ana sumur kang banyune seger, dene kancane nyedhiyakake roti saben nem wulan. Ora ana sing weruh apa kangelan lan prestasi sing ditindakake ing kene, uga apa sing kelakon marang dhèwèké. Nanging miturut kahanan nalika dhèwèké metu saka pangasingané, kudu disimpulake yèn wektu kuwi rohé lagi dibentuk déning Roh Suci. Apa sing kelakon ing kéné padha karo sing dialami ulat nalika nglilit awaké dhéwé dadi kepompong. Ora ana sing weruh apa sing kelakon marang ulat mau ing wektu iki: katoné kaya mandheg. Nanging sajrone wektu kuwi, daya urip ing alam isih makarya ing jerone – lan ing wektu sing pas, kupu-kupu éndah warna-warni metu saka kepompong. Mangkono uga karo St. Antonius. Ora ana sing weruh apa sing kedadeyan marang dhèwèké; nanging Rohé Gusti Allah, sing ora katon déning sapa waé, malah akèh sing ora dingertèni déning Anthony dhéwé, lagi nggawé manungsa anyar ing jeroné, miturut gambarane Sang Sing wis nggawé dhèwèké. Nalika wektu pangriptaan iki rampung, dhèwèké diprentah supaya metu kanggo ngladèni wong-wong sing setya. Lan dhèwèké lunga, nganggo manéka karunia sih-rahmat saka Roh Suci. Kaya Kristus tangi saka pati ing kamulyaning Rama, mangkono St. Antonius saiki muncul ing urip anyar sing dianyari dening Roh. Mangkono pungkasané pangruntutan rohane St. Antonius. Saben uripé sawisé kuwi ora liya mung ngasilaké woh saka apa sing wis ditandur sajrone rong periode kapisan ing uripé. Iki mangsa katelu, wektu pelayanané kanggo kabecikan Gréja – kaya déné, Apostolaté. Sepira wohé lan sepira jembaré pelayanan iki, sapa waé bisa

weruh saka cathetan St Athanasius babagan uripé. Dhèwèké ngladèni nganggo kabèh karunia rahmat. Lan apa waé karunia sing ora diduwèni dhèwèké? – Ana sih kurnia nindakake mujijat, sih kurnia panguwasa marang setan, marang kekuwatan alam lan kéwan, sih kurnia mbedakake pikiran, sih kurnia ndeleng apa sing kelakon adoh, sih kurnia p ing wahyu lan panglihatan. Nanging saka kabèh sih kurnia mau, sing paling ngasilaké woh lan paling jembar pangaribawane yaiku sih kurnia pangandika. – Lan kanthi iki dhèwèké ngladèni sedulur-seduluré sing luwih enom luwih saka sih kurnia liyané. St Athanasius nyerat yèn Gusti Allah paring marang St Antonius sabda sing kuwasa sing nembus tekan jeroning ati. Lan dhèwèké ngerti carané ngucapaké sabda kuwi kanthi kuwasa kanggo kabecikan kabèh wong, nganti akèh bangsawan – loro militèr lan sipil, wong sugih – ninggalaké beban urip donya lan dadi biksu. Lan pancen, sapa sing teka marang dhèwèké kanthi sedhih, bali tanpa nemu panglipur? Sapa sing teka kanthi nangis amarga wong mati, ora langsung mandheg nangis? Sapa sing teka kanthi nesu, ora ngowahi nesu mau dadi alus? Biksune sapa sing wis kecemplung ing kemalasan, sawisé sowan marang dhèwèké ora dadi sumanget lan ajeg manèh ing panglakon tapa brata? Pria enom sapa sing sawisé ndeleng Santo Antonius lan ngrungokaké pangandikane, ora nilar kasenangan donya lan ora miwiti tresna marang kasucian? Pira para dara, sing wis duwe tunangan, mung kanthi nyawang Santo Antonius saka adoh, banjur mlebu barisan panganten Kristus? Saka kesaksian iki cetha manawa Santo Antonius ora nahan sumber kawicaksanan sing diparingi Gusti. Satemene, wong-wong padha teka marang dheweke utamane kanggo ngrungokake, nampa sabda kabeneran, lan golek pitulung sing dibutuhake. Lan dhèwèké mulang, nyerang, lan ngélingaké kabèh wong, manut tuladhané Para Rasul. Kadhangkala tembungé ngalir kaya banjir bandang, kaya sing kacathet déning St Athanasius ing hagiografiné; kadhangkala dhèwèké maringi ceramah sing ora dawa, kaya rong puluh ukara cekaké; nanging luwih asring dhèwèké mung maringi aforisme sing ringkes, kebak makna lan kekuwatan. Ucapan-ucapan cekak iki, sing cacahé ora kaétung, banjur disebarake kanthi lisan, mbentuk kaya-kaya sawijining kode asetik sing urip, lan pungkasane kalebu ing kumpulan-kumpulan ukara éling para Bapa. Kadhangkala, Santo Antonius uga nulis layang marang anak rohani panjenengané, para biksu saka manéka biara, ing ngendi panjenengané nerangaké ciri umum urip ing Kristus Yesus utawa maringi pitutur bab kelemahan tartamtu para sedulur. Kabeh sing metu saka cangkemé Santo Antonius lan ditulis, uga kabeh sing ditulis déwèké, maringi panganan sing sugih kanggo jiwa sing ngupaya pangajaran. Saliyane wacana dawa sing kalebu ing hagiografiné, ana rong puluh layang marang para biksu sing tekan jaman kita, 20 risalah cekak babagan kabecikan lan kaluputan, 170 bab babagan tumindak moral, Aturané kanggo Para Biarawan kanthi loro lampiran, lan akèh pangandikane lan crita babagan dhèwèké—sing tansah maringi pangajaran lan pitutur—sumebar ing manéka karya patristik. Surat-suraté lan pangandikane, sing wis diterjemahaké menyang basa Rusia, diterbitaké ing taun-taun awal *Christian Reading* – bab-bab mau dadi pérangan saka *Dobrotolyubie*, déné aforisme lan cathetan mau dadi bagéan pisanan saka *Memorable Tales*. Ing teks asli, kabèh iki bisa ditemokaké lan diwaca ing *Patrologiae graecae*, jilid 40 – Migne, sing saka kana kabèh sing kalebu ing kumpulan iki wis diterjemahaké. Ing ngisor iki diwènèhaké kanggo para sing seneng maca kaya mangkéné:

1. Kutipan saka surat-surat lan khotbah. Titik 1–15 dijupuk saka *Uripé St Anthony* karya St Athanasius. Pituduh 16–68 dijupuk saka surat-surat Bapa Suci. Pituduh 69–82 dijupuk saka 20 khotbahé marang para biksu.

2. 170 bab babagan tumindak moral sing becik.

3. Aturan Urip Pertapa. Ing jilid 40 *Patrologiae graecae* karya Migne, ing kaca 1065, *Praecepta Antonii* disusun ing 80 poin. Sawisé kuwi ana *Spiritualia documenta regulis adjuncta* lan *Admonitiones et documenta varia* sing pancèn dadi tambahan kanggo aturan sadurungé. Amarga kabèh pangandika sing kalebu ing sangisore irah-irahan iki padha sipaté, loro-loroné isi lan gaya, kabèh digabungaké ing kéné lan diatur miturut irah-irahan tartamtu, manut lumrahé urip pertapa, kanthi irah-irahan 'Paugeran Urip Pertapa'.

4. Wicara-wicara St. Antonius Agung lan cathetan babagan piyambakipun. Akèh wicara lan cathetan kaya mangkono kalebet ing *Dosto-pami*. Carita; nanging saliyané kuwi ana liyané sing kacathet ing jilid kaping 40 *Patr. graec.* lan ing *Alphabetical Paterikon* kita; ana maneh sing kacathet dening Cassian; lan ana sawetara ing maneka artikel ing kumpulan patristik. Tinimbang diatur sembarangan ing endi wae ditemokake, kabeh iki diatur miturut urutan tartamtu, padha karo aturan sadurunge. Bagéan iki diwiwiti karo pangandika babagan nilar donya, sing nandhani wiwitaning urip asketis, banjur diterusaké karo pangandika lan crita liyané miturut urutaning urip pertapa.

5. Pitakon saka para murid lan wangsulan sang sesepuh bab sawatara pangandikane Santo Antonius Agung.

Pitutur Santo Antonius Agung.

1. Pandhuan babagan urip ing Kristus, dijupuk saka tembung-tembungé ing hagiografi St Athanasius, saka 20 surat lan 20 pangandikane

1. Mugi dadi perhatian bebarengan kabeh, luwih saka apa wae, manawa sawise miwiti, kita aja nganti kendho utawa ilang semangat ing pakaryan kita, lan aja nganti ngucap: 'Kita wis suwe melu ing upaya iki'; nanging luwih becik, kaya miwiti maneh saben dina, ayo kita tambahake semangat kita. Sakabehe urip manungsa iku cendhak banget dibandhingake karo jaman sing bakal teka, lan kabeh sing kita duweni ora ana apa-apane ing ngarepe urip langgeng; mula, nalika ing donya iki saben barang didol miturut regane, lan saben wong padha ijolan sing padha, janji urip langgeng iku dituku mung kanthi rega sing sithik banget. Amarga wis katulis: *'Dina-dina taun kita iku pitung dasawarsa; utawa, yèn amarga kiyat, wolung dasawarsa; nanging kabèh mung gawe lan lara'* (Mazmur 89:10). Mangkono, sanadyan kita tetep ajeg ing perjuangan kita nganti wolu dasa taun, utawa malah satus taun, kita ora bakal mrentah sajrone wektu sing padha karo satus taun, nanging tinimbang satus taun, kita bakal mrentah langgeng salawas-lawase; luwih maneh, sawise ngupaya ing donya, kita duwe janji manawa warisan kita ora ana ing donya nanging ana ing swarga; lan salajengipun – sawise nyisihaké badan fana iki – kita badhé nampi badan langgeng. Mula, ayo aja nganti kita kélangan semangat, utawa mikir yèn kita wis suwé nandhang sangsara (ing perjuangan kita), utawa yèn kita wis nindakake apa-apa sing ageng; *'awit sangsara ing jaman saiki ora pantes dibandhingaké karo kamulyan sing bakal kawahya ing kita'* (Roma 8:18).

2. Mangkono uga, nalika kita ndeleng donya, aja nganti kita mikir yen kita wis nyingkirké apa sing gedhé, amarga sakabèhé bumi iki cilik banget dibandhingaké karo sakabèhé swarga. Mula, sanajan kita dadi pangeran ing sakabèhé bumi lan nyingkirké sakabèhé bumi, ing bab iki uga ora ana sing bisa dibandhingaké karo kraton swarga. Kaya wong sing mbuwang siji drachma tembaga kanggo entuk satus drachma emas, mangkono uga wong sing dadi pangeran sak donya, ninggalake donya: dheweke ninggalake sithik, nanging nampa ganjaran satus kaping luwih akeh. Nanging, yèn kabèh bumi ora padha regané karo swarga, mula wong sing ninggalaké sapérangan persembahan iku, kaya-kaya, ora ana apa-apa sing ditinggalaké. Sanajan dhèwèké ninggalaké omah lan akèh emas sakaligus, dhèwèké ora pantes gumun utawa kélangan semangat. Ing sisih liya, kita kudu nimbang yèn yèn kita ora ninggalaké (kang kita duwé) amarga kabecikan, kita bakal ing saben bab, nalika seda, ninggalaké kaya biasané—malah marang wong sing kita ora kepéngin ninggalaké, kaya sing uga kasebut ing Ecclesiastes (Eccl. 4:8). Mula saka iku, kenapa kita ora ngorbanake barang-barang iki kanggo kabecikan, supaya kita bisa nampa warisan kraton (swarga) minangka gantiné?

3. Mula saka iku, ora ana siji wae ing antarané kita sing pantes nduwèni kepinginan kanggo nglumpukaké bandha. Amarga apa gunané nglumpukaké apa sing ora bisa digawa bebarengan karo kita? Ngapa luwih becik kita nglumpukake apa sing bisa digawa, kaya ta: kawicaksanan, kaadilan, kasucian, kawani, pangertosan, katresnan, welas asih, pracaya marang Kristus, kasabaran, lan keramahan? Sawise kita nduweni kabecikan-kabecikan iki, kita bakal nemokake mau wis nyambut kita ing kana, nyiapake panggonan ing bumi kanggo wong alus.

4. Aja nganti sapa waé kendho atiné amarga pikiran kaya ngono, utamané yèn padha nyadari yèn dhèwèké iku abdi Gusti lan kawajibané makarya kanggo Majikané. Kaya abdi ora bakal wani ngomong: 'Amarga aku wis kerja wingi, aku ora bakal kerja dina iki' – lan, sawise ngetung wektu sing wis kliwat (kanggo kerja), ora mandheg (kerja) ing dina-dina sabanjure, nanging saben dina, kaya sing katulis ing Injil, nampilake semangat sing padha kanggo nyenengake tuwane lan nyingkiri masalah: mangkono uga kita kudu sabar lan tekun ing pakaryan saben dina, amarga yèn kita nganggur sedina waé, Gusti ora bakal ngapura amarga pakaryan kita ing jaman kepungkur, nanging bakal nesu marang kita amarga nganggur kuwi. Mangkono uga kita krungu ing Kitab Yehezkiel (Yehezkiel 18:26): *'Nalika wong sing bener mbalik saka kabenerané lan nindakake dosa banjur mati, dhèwèké bakal mati amarga dosa sing wis ditindakké.'* Mangkono uga Yudas, mung sajroning sawijining wengi, ngrusak pakaryan saklawasé wektu sing wis kliwat.

5. Mula saka iku, ayo padha miwiti pakaryan kita lan aja nganti nyerah. Amarga ing bab iki kita nduwé Gusti minangka pitulung kita, kaya sing katulis: *'Gusti Allah nggawé kabèh prekara bebarengan dadi kabecikan tumrap wong-wong sing tresna marang Panjenengané'* (Roma 8:28). Kanggo tujuan iki, yaiku supaya kita ora putus asa, becik ngelingi pangandikane Rasul iki: *'Aku mati saben dina'* (1 Korinta 15:31).

Amarga yen kita urip kaya-kaya mati saben dina, kita ora bakal dosa. Ucapan iki ateges: saben dina, nalika tangi, kita kudu mikir yèn kita ora bakal urip nganti sonten, lan manèh, nalika nyiapaké turu, kita kudu mikir yèn kita ora bakal tangi; amarga, miturut kodrat, wates urip kita ora dingertèni, lan uga ora dingertèni sepira ukuran sing diparingaké Pangayoman saben dina. Yen kita nglakoni pola pikir iki lan urip kaya ngono saben dina, kita ora bakal dosa, ora bakal napsu marang apa-apa, ora bakal kobong nesu marang sapa-sapa, uga ora bakal nglumpukake bandha ing donya; nanging, kaya wong sing saben dina ngenteni pati, kita bakal ora kasengsem marang donya lan bakal ngapura saben uwong kanggo kabeh kesalahan. Bab hawa napsu marang bojo, utawa kesenengan liya sing ora murni, kita ora bakal nyimpené sanadyan sedhela—nanging langsung ngadhep saka iku, kaya saka samubarang sing fana, tansah ana ing kahanan ' ' (kaya lagi perang matèni) lan ngarep-arep Dina Kiamat. Amarga ajrih lan wedi marang sangsara sing jero ngrusakake nikmat dosa lan mbalekake nyawa sing condhong tiba.

6. Mula saka iku, sawise miwiti (karya panyelamatan) lan wis mlebu ing dalan kabecikan, ayo padha maju terus menyang tujuan, supaya kita bisa nggayuh (Fil. 3:14), lan aja ana sing ndeleng mburi, kaya bojone Lot, luwih-luwih amarga Gusti wis ngendika: '*Ora ana wong sing nyekel bajak lan ndeleng mburi sing pantes kanggo kraton swarga*' (Lukas 9:62). Nanging ndeleng mburi ora liya tegesé nyesel (wis ninggalaké donya) lan miwiti manèh nglakoni kabijaksanaan donya.

7. Aja wedi nalika krungu bab kabecikan, lan aja bingung karo jeneng iki. Amarga bab iki ora adoh saka kita, ora ana ing njaba kita, nanging ana ing jero kita; lan bisa kita capai, yen kita kepengin. Wong Yunani mangkat menyang tanah manca lan nyebrang segara kanggo sinau ilmu; nanging kita ora perlu mangkat menyang tanah manca kanggo Karajan Swarga, uga ora perlu nyebrang segara kanggo kabecikan: amarga Gusti wis nerangake, ngendika, '*Karajan Swarga ana ing jerone kowe*' (Lukas 17:21). Mula, kabèh sing dibutuhaké kanggo kabecikan iku mung karep kita, amarga kabecikan iku ana ing jeroné kita lan muncul saka kita. Amarga nalika nyawa rasional wis ana ing kahanan alamiahé, kabecikan langsung ana ing jeroné kita. Nyawa iku ana ing kahanan alamiahé nalika tetep kaya nalika digawé: lan digawé supaya banget becik lan bener. Mulane Yosua, nalika maringi dhawuh, kandha marang wong-wong: '*Pasangna atimu ingkang leres ing ngarsane Gusti Allah, Allahé Israèl*' (Yosua 24:23); lan Yohanes: '*Gawéna dalan kang lurus kanggo Panjenengané*' (Matius 3:3). Jiwa iku bener nalika akalé ana ing tatanan alamiah. Nanging nalika nyimpang saka iku lan mbengkokaké tatanan sing dibutuhaké déning alam, iku diarani ala ing jiwa. Mula, iki dudu prakara angel (kebajikan); amarga yen kita tetep kaya nalika kita diciptakaké, kita ana ing kahanan sing luhur; nanging yen kita nyimpen niat ala, kita pantes diarani ala. Yen kita kudu ngupaya bab iki (kebajikan) saka njaba, mesthi angel; nanging yen iku ana ing jero kita, ayo mung ngati-ati marang pikiran ala, lan njaga nyawa kita marang Gusti, kaya prajanti sing diparingi Panjenengané, supaya Panjenengané ngakoni iku minangka ciptaané, amarga pancèn kaya sing wis Panjenengané ciptakaké.

8. Ayo padha ngupaya (nglawan awak dhéwé) supaya nesu ora mréntah kita lan napsu ora nguwasani kita; awit katulis: '*Nesuné manungsa sing bener miturut Gusti Allah ora ngasilaké pakaryané Gusti Allah*.' Lan: '*Napsu, yèn wis meteng, nglairaké dosa; lan dosa, yèn wis gedhé, nglairaké pati*' (Yakobus 1:20, 15). Nanging nalika nglakoni urip kaya ngono, ayo tetep waspada kanthi teguh, lan kaya sing katulis: '*Jaga atimu kanthi temenan*' (Amsal 4:23). – Amarga kita duwe mungsuh sing medeni lan licik, yaiku setan-setan sing jahat.

9. Lan marang wong-wong mau kita padha perang, kaya sing diandikakake Rasul Suci: '*Amarga perang kita dudu marang manungsa lan getih, nanging marang panguwasa, marang panguwasa-panguwasa, marang panguwasa donya pepeteng iki lan marang roh-roh jahat ing swarga*' (Efesus 6:12). Ana akèh banget ing udara sakupenge kita, lan padha ora adoh saka kita. Ana uga manéka warna jinis ing antarané. Nanging kanggo nerangaké wataké lan prabédané kuwi bakal mbutuhaké wektu sing suwé banget; saliyané, luwih pantes yèn sing luwih dhuwur saka kita sing ngomong bab iki tinimbang kita. Nanging kanggo kita, ana kabutuhan sing mendesak, sing ora kena ditundha, yaiku mung ngerti tipuané marang kita.

10. Kaping pisan, mula kita ngerti yèn setan ora diciptakaké ing kahanan sing marakaké jenengé. Amarga Gusti ora nate nyipta apa-apa sing ala. Iku uga diciptakaké becik; nanging sawisé tiba saka kawicaksanan swarga, lan saiki ngubengi bumi, padha ngapusi wong-wong Yunani nganggo penampakan; lan, iri marang kita wong Kristen, padha nggerakaké kabèh prakara kanthi kepinginan nyegah kita munggah menyang swarga, supaya kita ora munggah menyang panggonan sing padha tiba. Mula saka iku, perlu ndedonga akèh lan ngupaya, supaya sawisé nampa saka Roh karunia '*pamanggih roh*' (1 Kor. 12:10), wong bisa mbedakaké babagan roh-roh mau, endi sing kurang ala lan endi sing luwih ala, tugasé saben roh, lan

carané saben roh mau bisa digulingaké lan diusir. Amarga padha nduwé akèh rencana lan akèh cara licik kanggo nyebar fitnah. – Rasul sing Mulya lan para muridé wis mangertèni iki, kandha: – '*Amarga kita ora mangertèni pikirane*' (2 Kor. 2:11). – Kita uga kudu ngelingake siji lan sijine bab perkara-perkara sing wis dadi godhongan saka dheweke. – Mula saka iku aku, amarga wis ngalami (tipuan-tipuane) nganti sawetawis, ngomong marang kowe bab iki kaya marang bocah-bocah.

11. Sakwise padha weruh wong Kristen—apamaneh biarawan—sing padha ngupaya lan maju, sepisanan padha nyoba nyelehake cobaan ing dalane: lan cobaan-cobaane iku pikiran-pikiran ala. – Nanging kita aja wedi marang usulan-usulané; amarga lumantar pandonga, puasa, lan pracaya marang Gusti, mungsuh-mungsuh mau langsung dipatèkake. Nanging, sanajan wis dipatèkake, padha ora ngaso, nanging langsung nyerang maneh kanthi licik lan cerdik. Yen ora bisa ngapusi ati nganggo hawa napsu sing cetha, padha nyerang kanthi cara liya, yaiku: padha ngundang-undang macem-macem penampakan kanggo nyebarake rasa wedi; kanggo kuwi, padha njupuk wujud maneka warna lan nyaru dadi wanita, kéwan buas, kéwan merayap, raksasa, lan akèh prajurit. Nanging uga aja wedi marang penampakan kaya ngono; amarga iku ora ana apa-apa – lan langsung sirna nalika wong nglindhungi awake dhewe nganggo iman lan pratandha salib. – Nanging, padha wani lan pancen ora isin-isin. – Malah sanadyan wis dikalahaké kanthi cara iki, padha nyerang kanthi cara liya: padha nyamar dadi dukun ramal lan prédhiksi apa sing bakal kelakon sawisé sawetara dina; padha uga ngetokaké awaké dhéwé minangka sing luhur, supaya ora bisa ngapusi sapa waé nganggo pikirane, utawa nyekel wong sanadyan liwat penampakan kaya ngono. Nanging aja padha ngrungokake setan kaya-kaya padha ora ana gegayutane karo kita; aja padha nggatekake, sanajan padha nyurung kita supaya ndedonga, sanajan padha nyritakake babagan nglakoni puasa; nanging padha delengen luwih cetha apa tujuane tapa brata kita – lan aja padha kapancing akal-usane, sing nindakake kabeh mau kanthi licik. – Kita ora kena wedi marang dheweke, sanajan katon padha nyerang kita, sanajan padha ngancem kita karo pati; amarga dheweke ora duwe daya, lan ora bisa nindakake apa-apa kajaba ngancem.

12. Kita kudu nggatekake kabèh perhatian marang jiwa tinimbang marang badan, lan maringi badan mung wektu sethithik sing perlu; sing liyane kudu kita curahake utamane marang jiwa lan ngupaya kabecikane, supaya ora kabawa dening kesenangan badan, nanging malah nguwasani badan kanggo awake dhewe. Iki sing dikarepake Sang Juruwilujeng nalika Panjenengané ngendika: '*Aja padha kuwatir bab uripmu, apa kang bakal kok pangan, utawa bab awakmu, apa kang bakal kok sandhangan*' (Matéus 6:25). – '*Lan aja padha golèk apa kang bakal kok pangan utawa apa kang bakal kok ngombé; lan aja padha sombong. Kabeh mau digoleki bangsa-bangsa ing donya iki; nanging Rama sampeyan wis ngerti yen sampeyan butuh kabeh mau. Nanging goleka dhisik Karajane, lan kabeh mau bakal ditambahake marang sampeyan*' (Lukas 12:29–31).

13. Percaya marang Gusti lan tresna marang Panjenengané; jaga awakmu saka pikiran najis lan kesenangan daging, lan kaya sing katulis ing Amsal – '*aja kasengsem marang kepuasan weteng*' (Amsal 24:15); adhlakake kesia-siaan, ndedonga tanpa kendhat; nyanyikake mazmur sadurunge turu lan sawise tangi; sinau paugeran sing diparingake marang kowe ing Kitab Suci; elinga tumindak para wong suci, supaya atimu, sing eling marang paugeran, njupuk semangat para wong suci minangka tuladha. Tinimbangna kanthi tliti supaya netepi piwulang apostolik: '*Aja nganti srengéngé surup nalika kowe isih nesu*' (Eph. 4:26)—lan anggep menawa iki diomongaké sacara umum tumrap saben paugeran, supaya srengéngé ora surup ora mung nalika kowe nesu, nanging uga nalika kowe ana ing dosa liya; amarga becik lan perlu supaya kita ora dikutuk, ora déning srengéngé amarga pelanggaran awan, ora déning rembulan amarga dosa bengi, malah ora déning pikiran ala.

14. Kanggo ngati-ati marang iki, becik nggatekake lan netepi pangandikane Para Rasul: '*Priksanen awakmu dhéwé*' (2 Kor. 13:5). Mula, saben dina saben wong kudu mriksa tumindaké, ing awan lan ing bengi. Lan yen ana wong sing wis dosa, padha mandheg nindakake dosa; yen durung nindakake dosa, aja padha gumunggung bab iku, nanging padha tetep ing kabecikan lan aja nganti kélangan waspada – ora ngukum tangga teparo lan ora nganggep awaké dhéwé bener, '*nganti Gusti rawuh*' (1 Kor. 4:5), sing mriksa apa sing didhelikaké. – Kadhangkala kita dhéwé uga ora nyadari apa sing kita tindakake. Nanging, sanadyan kita ora ngerti kuwi, Gusti ndeleng kabèh. – Mula saka iku, nyerahake panghakiman marang Gusti, padha welas asih marang siji lan sijine, padha '*nggawa bebané siji lan sijine*' (Gal. 6:2), lan aja kakehan ngukum awak dhéwé; lan ing panggonan kita kurang, ayo padha ngupaya ngimbangi.

15. Kanggo nglindhungi awake dhewe saka dosa, ayo uga nggatekake perkara ing ngisor iki. Saben wong padha nggatekake lan nyathet tumindak lan pikiran batine kaya arep dibagi marang siji lan sijine; lan

yakinana, amarga isin yen kabukten, mesthi kita bakal mandheg dosa lan malah nyimpen pikiran ala. Soale sapa sing nalika dosa kepengin dideleng wong liya? Utawa sapa sing wis dosa, ora luwih milih goroh mung kanggo ndhelikake dosane? Kaya déné, kanthi ngawasi siji lan sijiné, kita nyingkiri zinah, mangkono uga, yèn kita nyathet pikiran kita kanthi niat arep nuduhake marang siji lan sijiné, kita bakal luwih gampang nglindhungi awak saka pikiran-pikiran najis, amarga isin yèn kabukten. – Mula, supaya nulis dadi mata kanca-kanca pracaya kita, supaya nalika nulis kita krasa isin kaya nalika ana wong liya sing ngawasi kita, lan mula ora nyimpen pikiran ala. Yen kita ngendhaleni awak kita kaya ngene, kita bakal bisa ngendhaleni daging kita, nyenengake Gusti, lan nginjak tipuan mungsuh.

16. Aku pracaya yèn sih rahmaté Roh Suci luwih gampang diparingaké marang wong-wong sing kanthi sakténané nyemplung ing upaya iki, lan sing wiwit saka wiwitan wis tekad teguh lan ing kahanan apa waé ora bakal ngalah marang mungsuh ing perang apa waé nganti mungsuh mau bisa dikalahaké. Nanging Roh Suci, sing wis nelpon wong-wong mau, sepisanan nggawe kabeh dadi gampang kanggo wong-wong mau, supaya mlebu ing perjuangan tobat dadi pengalaman sing nyenengake, lan banjur nuntun wong-wong mau marang dalan kanthi kabeneran sakabehe (kalebu kabeh kasulitan). – Kanthi nulungi ing kabèh bab, Panjenengané negesaké marang wong-wong mau hakikat pakaryan pangapuran, lan netepaké wates lan tuladha, loro-loroné tumrap badan lan jiwa, nganti Panjenengané nuntun wong-wong mau marang pangowahan sing paling sampurna marang Gusti Allah, Sang Panyipta. – Kanggo tujuan iki, Panjenengané tansah ngajak supaya padha nglatih awak lan atiné, supaya sawisé padha disucèkaké kanthi padha, loro-loroné padha pantes nampa warisan gesang langgeng: (nglatih) badan – lumantar puasa ajeg, gawe lan jaga wengi kerep; lan nyawa – lumantar latihan rohani lan rajin ing kabèh tumindak pangabdian (lan patuh), sing ditindakake lumantar badan. Kita kudu ngupaya nindakake iki—yaiku, ora nindakake apa-apa kanthi sembrono, nanging kabeh kanthi teliti lan ajrih marang Gusti—ing saben pakaryan fisik sing kita lakoni, yen kita kepengin supaya ngasilake woh.

17. Nalika wong sing taubat nindakake upaya iki, Rohé Gusti Allah, sing wis nelpon dhèwèké marang taubat, maringi panglipur marang dhèwèké lan mulang dhèwèké supaya ora mbalèk utawa nempel marang apa waé ing donya iki. – Kanggo tujuan iki, Panjenengané mbukak mripaté jiwa lan maringi kemampuan kanggo nyawang kaendahan kasucian sing digayuh lumantar pakaryan tobat; lan kanthi mangkono nyulut semangat ing sajroning jiwa kanggo nyucèkaké dhiri bebarengan karo badan kanthi sampurna, supaya loro-loroné dadi siji ing kasucian. – Amarga iku tujuwan pituduh pangajarané Roh Suci: nyucèkaké wong-wong mau sakabèhé lan mbalèkaké marang kahanan wiwitané nalika sadurungé Runtuhan, mbusak kabèh sing kacemar déning iri atié setan, supaya ora ana manèh sing mungsuh ing sajroning atiné. – Banjur badan bakal ing saben bab manut marang dhawuhe pikiran, sing kanthi wibawa mimpin ing babagan mangan lan ngombe, turu lan saben tumindak liya, tansah sinau saka Roh Suci, manut tuladhaé Santo Paulus Rasul, '*matèni badan lan nguwalake*' (1 Kor. 9:27).

18. Ora dadi rahasia yèn ana telung jinis gerakan daging ing badan. – Sing kapisan yaiku gerakan alamiah, kang wis ana ing badan, nanging ora ngasilaké apa-apa (dosa, kang mbebani nurani) – tanpa sarujuké jiwa, mung nggawe kita ngrasa yèn iku ana ing badan, – Gerakan liyane ing awak muncul saka kakehan panganan lan omben-omben, nalika panas getih sing kawangun kuwi ngundang prahara ing jeroning awak nglawan nyawa lan nyurung marang hawa napsu sing ora suci. – Mulané Rasul kandha: '*Aja mabuk anggur, amarga ing kono ana pesta pora.*' Mangkono uga, Gusti mréntahaké para muridé ing Injil: '*Ati-ati, supaya atimu aja kabobot déning kakehan mangan lan mabuk*' (Lukas 21:34). Wong-wong sing wis netepake atine kanggo nggayuh ukuran kebak kasucian lan kamurnian ing urip biara, utamane, kudu tansah tumindak kanthi cara supaya bisa kandha kaya Rasul: '*Aku nglarani awakku lan nguwasana supaya ora nglawan*' (1 Kor. 9:27). Godaan katelu asalé saka roh-roh jahat, sing amarga iri ati nggoda manungsa kanthi cara iki lan nyoba nglemahaké wong-wong sing wis ngupaya kasucian (yaiku para biksu), utawa nyasarake wong-wong sing kepengin mlebu gapura kasucian (yaiku wong-wong sing lagi nembe mlebu urip biksuan).

19. Nanging, yèn sawijining wong nglengkapi dhiri kanthi kasabaran lan kasetyan sing teguh marang paugeran sing asalé saka Gusti Allah, Roh Suci bakal mulang pikirane carané ngresiki atiné lan badané saka dorongan kaya ngono. Nanging yèn dhèwèké kendho tekade lan nglilani dhèwèké lalai marang paugeran lan piwulang sing wis tau krungu, mula roh-roh jahat bakal wiwit ngrebut dhèwèké, bakal nguwasani kabèh awaké, lan bakal ngotori dhèwèké nganggo dorongan kaya ngono nganti nyawane sing kasangsaran ora ngerti kudu ngendi mèlu, ora bisa, amarga putus asa, ndeleng saka ngendi pitulungan bisa teka; lan mung sawisé éling manèh, bali marang ajaran-ajaran, lan, sawisé nampa sangkèné (utawa nyadari kakuatan kawajiban),

nyerah dhiri marang Rohé Gusti Allah, manèh kapenuhan watak nylametaké. Nalika kuwi dhèwèké nyadari yèn kudu nggolèki tentrem mung ing Gusti Allah, lan mung kanthi cara iki tentrem bisa kapanggih.

20. Prelu nindakake pakaryan tobat kanthi imbang lan guyub, ing jiwa lan raga, ngupaya kasucian sing sampurna. Lan nalika pikiran diparingi sih rahmat sing ngidini mlebu ing perjuangan nglawan hawa napsu tanpa welas dhiri utawa nglilani, nalika kuwi pikiran kapenuhan karo bisikan, pituduh, lan panguatan saka Roh, kang lumantar kuwi kanthi sukses miwiti nyingkirake saka jiwa kabèh kecenderungan kotor sing muncul saka hawa napsu ati. Roh iki, nalika nyawiji karo pikiran (utawa roh manungsa), amarga tekad kang kiyat kanggo netepi sabda-sabda sing wis diakoni, nuntun supaya ngusir saka jiwa kabèh hawa napsu, loro sing asalé saka badan lan sing pancèn dadi sipaté jiwa, sing ana ing jerone tanpa gumantung marang badan. Iku mulang dhèwèké supaya ngatur awaké—saka sirah nganti sikil: mripaté, supaya bisa ndelok kanthi resik; kupingé, supaya ngrungkakaké sing tentrem lan ora seneng karo fitnah, gosip, lan cacik maki; —ilat, supaya mung ngucapake sing apik, nimbang saben tembung, lan ora ngidini apa wae sing ora resik utawa kebak hawa mlebu ing omongan; tangan, supaya digerakake sepisanan lan utamane mung kanggo tujuan pandonga lan tumindak welas asih lan loman; weteng sing njaga wates sing trep ing ngonsumsi panganan lan omben-omben, mung njupuk sing perlu kanggo nyangga badan, lan ora ngidini napsu utawa keserakahan nuntun wong ngluwihi ukuran iki; sikil sing nginjak dalan sing bener lan mlaku manut kersaning Gusti, kang ditujokake kanggo nglakoni kabecikan. Kanthi mangkono, badan dadi lumrah karo saben kabecikan lan malih, manut marang kakuwatan Roh Suci, supaya pungkasane melu, ing sawetawis, saka sipat-sipat badan rohani sing bakal ditampa nalika tangi saka wong-wong sing bener.

21. Jiwa, kaya sing wis kasebut, nduwèni hawa napsu dhéwé, yaiku: sombong, sengit, iri, nesu, putus asa, lan sapituruté. Nalika nyawa nyerah marang Gusti kanthi sakabehe kekuwatane, Gusti Maha Asih () paring roh tobat sejati marang nyawa mau, lan ngresiki saka kabeh hawa napsu kuwi, mulang supaya ora ngetutake, lan maringi kekuwatan kanggo ngungkuli lan ngalahake mungsuh-mungsuh sing tanpa kendhat nyeleh alangan ing dalane, nyoba liwat godaan kanggo nyekel maneh nyawa mau. Lan yèn dhèwèké tetep ajeg ing pangrobahané lan ing patuh kersané marang Roh Suci sing mulang dhèwèké bab pangapuran, mula Sang Pencipta sing welas asih bakal nresnani dhèwèké, amarga pakaryané sing ditindakake kanthi kabèh kasangsaran lan kabutuhan —ing puasa dawa, jaga sing kerep, ing piwulang Sabda Gusti, ing pandonga sing ora kendhat, ing nyingkiri kabungahan donya, ing ngladeni kabèh kanthi manah murni, ing andhap asor lan kasunyatan atiné—yèn dhèwèké tetep mantep ing kabèh iku, Sang Maha Luwih Loman, kanthi welas asih maringi pandelengan marang dhèwèké, bakal nylametaké dhèwèké saka kabèh cobaan lan nyekel dhèwèké saka tangan mungsuh-mungsuhé lumantar welas asihé.

22. Gusti Allah Rama, ing kabecikané, *'ora ngapura'* (Roma 8:32) Putrané siji-sijiné, nanging nyerahaké Panjenengané kanggo nylametaké kita saka dosa lan kaluputan kita. Lan Putraning Allah, sawise ngendhegake dhiri kanggo kita, nyembuhake kita saka kelemahan rohani lan nyedhiyakake kaslametan kita saka dosa-dosa kita, Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, ing asmané Gusti kita Yesus Kristus, supaya mangertèni lan tansah éling marang pakaryan agungé Allah iki, yaiku Allah—Sabda—kanggo kita dadi kaya kita ing kabèh bab, kajaba dosa. Mula pantes tumrap wong sing diparingi akal kanggo mangertèni iki kanthi wicaksana, ngupaya kanthi tekun supaya sejati bébas saka dosa lumantar kakuwatan rawuhé Gusti marang kita. Wong-wong sing wis migunakaké pangaturan iki kanthi bener iku abdi-abdi Panjenengané. Nanging status iki durung kasampurnan. Kasampurnan nuntun marang putra —lan iku pangsuci sing teka ing wektu sing pas. Mangkono, nalika Gusti kita Yesus Kristus, nyumurupi yèn para muridé wis nampa kalungguhan putra lan wis mangertèni Panjenengané piyambak, sawisé diwulangaké déning Roh Suci, Panjenengané ngendika marang wong-wong mau: *'Aku ora nyebut kowé-kowé abdi manèh, nanging kanca lan sedulur, awit Aku wis nyritakaké kabèh sing Aku rungokaké saka Rama'* (Yohanes 15:15). Lan wong-wong sing nyadari apa sing wis padha dadi ing Kristus Yesus ngangkat swarané, kandha: *'Kita ora nampa roh perbudakan sing mbalèk marang wedi, nanging Roh pangadopsi, lumantar Roh iku kita padha njerit: "Abba, Bapa!"'* (Roma 8:15). Sapa wae sing ora nuduhaké kesiapan sing sampurna lan tulus kanggo tangi (saka dosa), mangka padha mangertèni yèn rawuhé Gusti Panyelamet bakal dadi paukumané. Amarga wiwit ing wiwitan, Simeon wis nyanyi: *'Lirikna, bocah iki diparingaké kanggo panyebab tiba lan tanginé akèh wong ing Israel, lan dadi pratandha sing bakal dipertentangaké'* (Lukas 2:34). Lan mengko Para Rasul ngumumake: *'Amarga kita marang sawenehing wong dadi ambune pati kang nuntun marang pati, lan marang wong liya dadi ambune urip kang nuntun marang urip'* (2 Kor. 2:16).

23. Sampeyan wis ngerti manawa mungsuh-mungsuh kabeneran tansah ngupaya ngrusak kabeneran. Nanging Gusti Allah, wiwit wiwitaning donya, tansah rawuh marang kabeh pepadhene lan mulang marang wong-wong sing nyedhaki marang Panembane kanthi sakabehe manah, kepiye carane padha ngajeni marang Panjenengané. Nanging nalika, amarga hawa napsu daging lan kejahatan mungsuh-mungsuh sing nglawan kita, pangarep-arep becik ing jiwa kelangan kekuwatan, lan manungsa ora bisa mangerteni apa sing cocog karo kodrat lan tujuane, luwih-luwih ora bisa mbusak dosa-dosane kanggo mbalekake kahanan asline: banjur Gusti Allah paring welas asih marang wong-wong mau lan mulang marang wong-wong mau babagan ibadah sing sejati marang Gusti Allah lumantar Toret sing ditulis. Nalika iki uga ora ana gunane, Gusti Allah, sing weruh yèn tatu mau saya nyebar lan mbutuhake panyembuhan sing tuntas, mutusaké ngutus Putrané siji-sijiné, sing dadi siji-sijiné Pangobat kita.

24. Amarga katutupan katresnan marang Gusti Yesus Kristus, nalika aku nyawang jaman kita, aku ngalami gantian kabungahan, ratapan, lan tangisan. Akeh banget ing antarané umat kita sing wis nganggo busana kasucian (busana biara). Nanging saka wong-wong mau, mung sawatara sing nindakake kanthi sakabehe manah lan dianggep pantes nampa kaslametan sing digawa dening rawuhe Gusti Yesus. Lan wong-wong iki sing tak bungahake. Nanging liyane, sawise ngremehake kakuatan (sumpahé), tumindak manut karsa daging lan kekarepan atiné dhéwé – saéngga rawuhé Gusti dadi paukuman tumrap wong-wong mau. Lan wong-wong iki sing tak tangisi. Pungkasané, ana liyané sing, merga mikir suwéné wektu sing dibutuhaké kanggo upayane, padha nyerah; mulané padha mbuwang busana kasucian lan dadi kaya wong bisu. Iki wong-wong sing tak tangisi, amarga rawuhé Gusti kita Yesus Kristus malah dadi paukuman tumrap wong-wong mau.

25. Aku ndedonga marang Gusti Allah kanthi sakabehe kekuwatanku kanggo kowe, supaya Panjenengané maringi geni ing atimu sing digawa Gusti kita Yesus Kristus menyang bumi (Lukas 12:49), supaya kowe bisa ngatur niat lan raosmu kanthi bener lan mbedakake sing becik saka sing ala.

26. Nalika angin sumilir ajeg, sapa waé pelaut bisa ngremen dhéwé lan ngagungkaké kabisane; nanging mung nalika angin ujug-ujug malih, kabisan juru mudi sing wis pengalaman dadi katon.

27. Sapa waé sing wedi marang Gusti lan netepi paugerané iku abdi Gusti. Nanging pangabdian iki, ing ngendi kita uga ana, dudu perbudakan, nanging kabeneran sing nuntun marang putra. Gusti kita milih é para Rasul lan paring kabar kabungahan Injil marang wong-wong mau. Pituduh-pituduh sing diwenehake wis netepake pangabdian sing mulya, supaya kita bisa nguwasani kabeh hawa napsu lan nindakake pangabdian kabecikan sing mulya. Nanging nalika kita nyedhak marang sih, Gusti kita Yesus Kristus bakal ngendika marang kita, kaya kang Panjenengané ngendika marang para Rasulipun: *'Aku ora nyebut kowe abdi maneh, nanging kanca lan sedulurku: amarga kabèh sing Aku rungokaké saka Rama, Aku wis maringi marang kowe'* (Yohanes 15:15). Wong-wong sing wis nyedhak marang sih rahmat padha mangertèni lumantar pengalaman gerakane Roh Suci lan padha mangertèni pangrangan rohani dhéwé; lan sawisé mangertèni lan nyekseni iki, padha muni banter, kandha: *'Kita ora nampa roh kawirangan sing mbalèk marang wedi, nanging Roh pangadopsian dadi anak, lumantar Roh iki kita muni banter: "Abba, Bapa!"'* (Roma 8:15).

28. Gusti nuntun tumindaké kabèh wong lumantar sih-rahmaté. Mula, aja males utawa nyerah atimu, nanging ndedonga marang Gusti awan lan bengi, nyuwun kabecikaning Gusti Rama supaya paring pitulungan saka dhuwur, supaya kowe ngerti carané tumindak. Aja nganti *'mripatmu turu, lan kelopak matamu ngantuk'* (Mazmur 131:4), nanging sumangata nyawisake awakmu dadi kurban sing murni marang Gusti, supaya kowe bisa ndeleng Panjenengané: amarga tanpa kasucian ora ana siji waé sing bisa ndeleng Gusti (Ibrani 12:14), kaya sing diandharaké Rasul.

29. Kabeh para wali, nalika padha weruh yèn kita males lan lalai, padha sedhih, nangis lan meratapi; nanging nalika padha weruh yèn kita dadi lurus lan saya sampurna, padha bungah, lan kanthi kabungahan akèh saka wong-wong mau ora kendhat-kendhat nyuwunake pandonga kanggo kita marang Sang Pangripta. Lan Gusti banjur krasa tentrem amarga pakaryan becik kita, uga amarga paseksi lan pandonga para wali, lan paring marang kita maneka warna karunia.

30. Sapa waé sing ora kanthi sakabehing atiné ngrasakaké sengit marang sipat daging donya lan kabèh gerak-gerik lan tumindaké—lan sing pikirane ora kaguncang déning sedhih marang Rama kabèh—ora bakal bisa éntuk kaslametan. Nanging sapa waé sing nindakake iki, Gusti kita bakal paring welas asih marang pakaryané lan maringi geni sing ora katon lan ora duwe raga, sing bakal nglelepake kabèh hawa napsu ing jerone lan ngresiki pikirane kanthi sampurna. Banjur Rohé Gusti kita Yesus Kristus bakal manggon ing jerone lan tetep karo dhèwèké, mulang dhèwèké supaya nyembah Rama kaya sing pantes. Nanging salami kita

nyenengi daging materi, kita tetep dadi mungsuhé Gusti Allah, malaikat-malaikaté, lan kabèh para wali. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe ing asmané Gusti kita Yesus Kristus: aja nganti sembrono marang urip lan kaslametanmu, lan aja nganti wektu sing cepet liwati iki nyolong kaslametan langgeng sing ora ana enteke, uga aja nganti badan daging iki nyegah kowe saka kraton pepadhang sing tanpa wates lan ora bisa digambarke. Satemene, atiku gumun lan rohku kaku nalika mikir yèn sanadyan kita wis diparingi kabebasan kanggo milih lan nindakaké pakaryané para wali, kita, mabuk dening hawa napsu kaya wong mabuk anggur, ora gelem ngunggahake pikiran kita marang sing luwih dhuwur kanggo ngupaya kamulyan sing luwih luhur; kita ora gelem niru pakaryan para wali utawa ngetutake tapak-tapaké, supaya, sawise dadi ahli waris pakaryané, kita bisa nampa bebarengan karo dheweke warisan langgeng.

31. Kowe wis diparingi berkah ageng, amarga wis nampa sih kang manggon ing jeroning atimu. Nanging kowe kudu ngupaya kanthi tekun demi Panjenengané sing dijenengi '*Esuk saka dhuwur*', sing wis '*ngunjungi*' kowe (Lukas 1:78), supaya kowe bisa dadi kurban suci lan tanpa cela kanggo Panjenengané. Kita ngerti kepiye sipat kita tiba saka pucuké menyang jeroné isin lan mlarat, lan kepiye Gusti sing welas asih ngunjungi iku kanthi paugerané lumantar tangané Musa lan para nabi liyané; nanging ing jaman saiki Panjenengané nindakake kuwi lumantar Putrané siji-sijiné, sing minangka Sirah Agung para imam agung kita, lan dhokter sejati kita, siji-sijiné sing bisa marasaké kelemahan kita, lan sing nampa daging kita lan nyerahake dhiri Panjenengané kanggo kita lan kanggo dosa-dosa kita; lumantar pati Panjenengané kita kaslametake. Mulane, pikirna lan selidiki kanthi teliti paugeran Sang Pencipta lan pangayomané marang kita, loro-loroné ing njaba lan ing jero diri kita, sawisé kita, sanadyan biyèn wicaksana, dadi ora wicaksana amarga kecenderungan kita marang kersané mungsuh, sing ala, bapaké goroh.

32. Pira akèh yuta-yuta setan sing jahat, lan pira ora kaétungé jinis tipuané! Sanajan sawisé padha weruh yèn kita, sawisé nyadari hawa napsu lan isin kita, saiki padha nyoba nyingkiri pakaryan ala sing digawa marang kita, lan ora gelem ngrungokaké nasehat ala sing ditanamaké ing ati kita—padha ora mandheg, nanging padha miwiti pakaryané kanthi semangat sing putus asa, amarga padha ngerti yèn nasibé wis kaputusané ora bisa diowahi manèh lan warisané yaiku neraka, amarga kejahatané sing banget gedhé lan kebenciané (marang Gusti). Mugi Gusti mbukak mripat atimu, supaya kowe bisa weruh sepira akèh tipuané setan lan sepira gedhéé ala sing digawé marang kita saben dina – lan mugi Panjenengané maringi kowe manah sing waspada lan roh kawicaksanaan, supaya kowe bisa nyawisaké awakmu dhéwé dadi kurban sing urip lan tanpa cela marang Gusti, tansah ngati-ati marang iri ati setan lan nasehat ala, rencana rahasia lan niat ala sing didhelikake, goroh licik lan pikiran blasphemous, saran alus sing saben dina disuntikake ing ati kita, nesu lan fitnah sing digerakake marang kita, supaya kita padha ngfitnah siji lan sijine nalika mung mbenerake awake dhewe, nalika ngukum wong liya supaya padha ngina siji lan sijine, utawa, nganggo tembung manis, nyimpen rasa pait ing ati kita, supaya padha ngukum penampilan njaba kancane nalika nyimpen pemangsa ing jerone awake dhewe, supaya padha rebutan lan mungsuhan siji lan sijine, kanthi kepinginan supaya karepe kelakon lan katon paling bener. Sapa waé sing seneng mikirake pikiran dosa bakal tiba dhéwé nalika padha seneng (nyengkuyung) apa sing ditanamake mungsuhé, lan nalika padha nyoba mbenerake dhéwé mung liwat tumindak njaba, déné ing jeroné dadi panggonané roh jahat sing mulang kabèh jinis kejahatan. Badané wong kaya ngono bakal kebak isin lan aib – amarga sapa waé sing kaya ngono dikalahaké déning nafsu setan, sing ora diusir saka dhèwèké. Setan iku dudu badan sing katon; nanging kita dadi badan kanggo setan nalika nyawa kita nampa pikiran peteng saka setan; amarga sawise nampa pikiran-pikiran mau, kita nampa setan-setan mau dhewe, lan ndadekake dheweke katon ing badan.

33. Sifat rasional lan langgeng kasembunyi ing sajroning badan kita sing fana supaya, ing lan lumantar badan iki, bisa nampilake pakaryane. Mula saka iku, sawise nggawe badan iki dadi mezbah kemenyan, pasrahaken ing kono kabeh pikiranmu lan nasehat ala, lan, kanthi nyelehake ing ngarsane Gusti, ngunggahna awakmu marang Panjenengané kanthi ati lan pikiran, nyuwun marang Panjenengané supaya Panjenengané kersa nglebokaké geni tanpa wujud saka swarga marang awakmu, kang bakal nglelepake kabèh sing ana ing altar iki lan ngresiki. Lan mungsuhmu, para imam Baal, bakal gemeter lan binasa ing tanganmu, kaya sing kelakon ing tangané Nabi Elia (1 Raja-raja 18:25 s.s.). Banjur kowe bakal ndeleng sawijining priya metu saka banyu Ilahi, sing bakal nyebabake udan rohani tiba ing atase kowe—yaiku percikan Roh Panglipur.

34. Setan, sing wis tiba saka pangkaté ing swarga amarga kesombongan, tanpa kendhat ngupaya nuntun menyang karusakan kabèh sing kanthi sakabehing atiné kepéngin nyedhak marang Gusti—liwat dalan sing padha kaya sing dilakoni déwèké nalika tiba, yaiku lumantar kesombongan lan katresnan marang kamulyan sing sia-sia. Kanthi cara-cara iki setan nyerang kita; kanthi cara-cara iki lan cara-cara liya sing

padha, padha nyoba mbalekake kita saka Gusti Allah. Luwih maneh, amarga padha ngerti yèn sapa sing tresna marang seduluré uga tresna marang Gusti Allah, padha nyuntikaké rasa sengit marang siji lan sijiné ing atiné kita – nganti ana sing ora tahan ndelok seduluré, utawa ora gelem ngomong siji tembung karo dhèwèké. Akeh wong agung sejati sing wis nglakoni pakaryan kabecikan, nanging amarga kurang pangertené dhéwé padha ngrusak awaké dhéwé. Ora bakal kaget yèn iki uga kelakon ing antaramu, contoné yèn atimu wis adhem marang pakaryan becik, banjur kowe mikir yèn kowe wis duwé kabecikan ing jeroné awakmu dhéwé. Amarga kowe wis kecemplung ing sangsara setan iki (kesombongan), mikir yèn kowe cedhak karo Gusti Allah lan manggon ing pepadhang, padahal sejatine kowe ana ing pepeteng. Apa sing nyurung Gusti kita Yesus Kristus nyopot busana-Nya, ngiket pinggang-Nya nganggo andhuk, lan sawisé nandur banyu ing sangkèk (Yohanes 13:4 s.s.), ngumbah sikilé wong-wong ing ngisor-Nya, yèn ora kanggo mulang kita andhap asor? Ya—Panjenengané maringi tuladha iki marang kita lumantar apa sing ditindakake wektu kuwi. Lan pancèn, sapa waé sing kepéngin ditampa ing pangkat kapisan mung bisa nggayuh kuwi lumantar andhap asor; amarga ing wiwitan, roh kesombongan sing mbuwang dhèwèké saka swarga. Mula, kajaba wong nduwèni andhap asor sing paling dhuwur—andhap asor kanthi sak atiné, sak pikirane, sak roh, sak nyawa lan badané—dheweke ora bakal nampa Karajané Gusti Allah.

35. Yen kita temenan kepéngin nyedhaki Sang Pencipta, kita kudu ngupaya mbebasake nyawa kita saka hawa napsu, manut marang hukum rohani. Amarga tumindak ala kita, kesenangan kita ing hawa napsu, lan akèh godaan setan, daya pikir kita saya ringkih, lan dorongan becik ing jiwa kita wis mandheg; Kita ora bisa maneh nyumurupi kaendahan (lan tuntutan) saka sipat rohani kita, amarga hawa napsu sing kita mlebu; lan ora ana panyelamatan kanggo kita saka sapa wae kejaba Gusti kita Yesus Kristus, kaya sing ditulis dening Rasul Paulus: *'Kaya ing Adam kabeh mati, mangkono uga ing Kristus kabeh bakal urip'* (1 Kor. 15:22). Gusti kita Yesus Kristus iku uripé kabèh makhluk rasional, sing diciptakaké manut gambaré.

36. Kita dijenengi miturut para wali lan nganggo busana para wali, sing kita banggakan ing ngarepe wong-wong sing ora pracaya; nanging kita kurang semangat kanggo niru pakaryané. Aku wedi manawa tembungé Rasul bisa cocog kanggo kita: *'nduwèni wujud kesalehan, nanging mbantah kakuwasané'* (2 Tim. 3:5). Mugi Gusti paring panjenengan pangerten babagan sejatine gesang sing sampun panjenengan tampi, supados kanthi tumindak manut rohipun panjenengan dados pantes nampi warisan ingkang ghaib; nindakake pakaryan kita kanthi sae miturut karsa Gusti—menika ingkang kedah kita tindakake! Amargi menika sampun dados kodrat kita, lan boten wonten ingkang langkung kedah dipun ajokaken saking kabecikan kita. – Sapa waé sing ngabdi marang Gusti Allah lan ngupaya Panjenengané kanthi sak atiné tumindak manut kodhaté; nanging sapa waé sing nindakake dosa pantes disalahaké lan diukum, amarga kuwi ora cocog karo kodhaté.

37. Wiwit Gustiku, kanthi sih-rahmaté, mbangunaké pikiranku saka turu pati, tangisku saya kakehan lan raos kangenku ora ana sing bisa nglipur. Aku takon marang awaké dhéwé: apa sing bisa kita wènèhaké marang Gusti minangka balesan kanggo kabèh sing wis Panjenengané tindakaké kanggo kita? Panjenengané wis maringi dhawuh marang malaikat-malaikaté supaya ngladèni kita, marang para nabi supaya ngandharake ramalan, marang Yohanes Pembaptis lan Para Penginjil supaya mbaptis nganggo banyu minangka pratandha pangapuran, lan marang Para Rasul supaya nginjili Injil. Nanging ing ndhuwur kabèh iku, Panjenengané ngutus Putrané siji-sijiné kanggo kaslametan kita. Mula saka iku, ayo padha nyemangati atiné kita marang ajrih marang Gusti Allah. Sumangga sumerang yèn Yohanes Pembaptis lan Panuntun mbaptis nganggo banyu kanggo pangapuran, minangka panyiapan kanggo baptisané Gusti kita Yesus Kristus, sing mbaptis nganggo Roh Suci lan geni—yaiku geni semangat tumindak kabecikan. Mula saka iku, padha padha ngetokake kasetyan sing semangat kanggo ngresiki awak lan roh kita, lan sawise nampa baptisan Gusti kita Yesus Kristus, padha padha semangat nindakake pakaryan becik, supaya kita bisa nyawisake awak kita dadi kurban sing nyenengake marang Panjenengané. Roh Panglipur, sing ditampa ing baptisan, maringi kita kekuwatan tumindak kanthi suci, supaya Panjenengané bisa mbalèkaké kita menyang kahanan kamulyan biyèn lan ndadèkaké kita pantes nampa warisan langgeng. Sumurupna, sapa waé sing dibaptis menyang Kristus, iku nganggo Kristus, kaya sing diandharaké Rasul (Gal. 3, 27, 28) – kanthi nampa sih-rahmaté Roh Suci. Luwih saka kuwi, apa iku budhak utawa merdèka, lanang utawa wadon, sakwise padha nampa sih-rahmat iki, béda-béda awak mau langsung ora nduwé kuwasa maneh marang wong-wong mau. Lan Roh Suci, nalika dadi pratandha warisané kraton langit langgeng, mulangaké marang wong-wong mau carané padha sembah marang Rama kanthi roh lan kabeneran (Yohanes 4:23).

38. Aku wis ndedonga kanggo kowe, supaya kowe uga diparingi Roh Agung geni sing wis tak tampa. Yen kowe kepéngin nampa Panjenengané supaya Panjenengané manggon ing sajroning atimu, sepisanan

aturana pakaryan badan lan andhap asor ing manah, lan kanthi ngangkat pikiranmu marang swarga awan lan bengi, goleka Roh geni iki kanthi manah sing lurus – lan Panjenengané bakal diparingaké marang kowe; kanthi cara iki Elia Tisbite lan Elisha, bebarengan karo para nabi liyané, nampa Panjenengané. Sapa waé sing nglatih dhiri liwat pangolahan iki (karya-karya sing wis diterangake), marang wong iku Roh iki bakal diparingake salawas-lawase. Tetep ing pandonga kanthi pangajab sing tulus saka jeroning atimu – lan iku bakal diparingake marang kowe. Amarga Roh iku manggon ing manah sing bener. Lan nalika Panjenengané ditampa, Panjenengané bakal mbukak marang kowe rahasia-rahasia paling luhur; Panjenengané bakal ngusir saka kowe rasa wedi marang manungsa lan kéwan – lan kowe bakal nduwé kabungahan swarga awan lan bengi; lan kowe bakal ana ing badan iki kaya wong-wong sing wis ana ing kraton (swarga).

39. Yen ana wong sing kepengin nggayuh katresnané Gusti, dhèwèké kudu nduwèni ajrih marang Gusti; ajrih iki marakaké tangis, lan tangis marakaké kawani. Nalika kabèh iki wis mateng ing jiwa, bakal wiwit ngasilaké woh ing kabèh bab. Lan Gusti, nalika mirsani woh-wohan éndah iki ing jiwa, narik jiwa mau marang Panjenengané, kados wangi-wangian pilihan; Panjenengané remen marang jiwa mau bebarengan karo para Malaikat ing saben wektu, nggenepi kabungahan, lan ngreksa ing saben dalan, supaya jiwa mau bisa tekan panggonan istirahat kanthi aman. Banjur setan ora nyerang dhèwèké, amarga weruh Penjaga Agung sing ngubengi dhèwèké; malah, dhèwèké wedi sanajan mung nyedhak marang dhèwèké, merga kakuwatan ageng iki. Entukna kakuwatan iki kanggo awakmu dhéwé, supaya para setan padha wedi marang kowe, supaya pakaryan sing kowe lakoni dadi luwih gampang, lan supaya sing Ilahi dadi manis tumrap kowe. Manisé katresnan Ilahi iki luwih manis tinimbang sarang madu. Akeh biksu lan prawan sing manggon ing komunitas, sing ora tau nyicipi manisé katresnan Ilahi iki lan ora nampa kekuwatan Ilahi, padha mikir yèn wis nduwèni kuwi; nanging amarga padha ora ngupaya apa-apa kanggo nggayuh kuwi, Gusti Allah ora maringi marang wong-wong mau. Sapa waé sing ngupaya kanggo nggayuh kuwi mesthi bakal éntuk kanthi sih-rahmaté Gusti Allah; amarga ing ngarsané Gusti Allah ora ana pilih-pilih. Nalika ana wong sing kepengin nduwèni cahyané Gusti lan kakuatané ing sajroning dhèwèké, ngremehake cacian lan pakurmatan donya, sengit marang kabèh bab donya lan kasenangan badan, lan ngresiki atiné saka kabèh pikiran ala, tanpa kendhat nyuguhaké marang Gusti puasa lan luh awan lan bengi, uga pandonga sing suci, mula Gusti maringi kakuatan kuwi marang dhèwèké. Upayakna nggayuh kekuwatan kaya ngono – lan kowe bakal nindakake kabèh pakaryanmu kanthi tentrem lan gampang, éntuk kawani gedhé ing ngarsané Gusti, lan Panjenengané bakal maringi kabèh panyuwunanmu.

40. Gusti Allah mirengake wong-wong sing tresna marang Panjenengané lan ngupaya Panjenengané kanthi sakabehing manah, lan Panjenengané maringi kabèh panyuwunané. Nanging Panjenengané ora ngrungokaké panyuwunané wong-wong sing ora nyedhak marang Panjenengané kanthi sak atiné, nanging nduwé manah loro, lan apa waé sing ditindakake mung kanggo nggolèk kamulyan lan pujian saka manungsa; malah Panjenengané nesu marang wong-wong mau, amarga kabèh pakaryané mung kanggo pamer. Lan tembung-tembung ing Mazmur kasebut kawujud ing wong-wong mau, kang kandha: '*Gusti Allah wis nyebarake balung-balungé wong-wong sing ngupaya nyenengake manungsa*' (Mazmur 52:6). Mula saka iku, kakuatané Gusti Allah ora makarya ing wong-wong mau—awit atiné ora ajeg ing kabèh pakaryané. Lan padha ora ngerti manisé Gusti, katentreman lan kabungahané. Ana akèh wong ing antarané kita sing durung nampa kuwasa sing maringi manisé marang jiwa, sing saben dina ngisi kanthi kabungahan lan kabagyan sing saya tambah, lan nyulut kehangatan ilahi ing jerone. Wong-wong mau katipu roh ala, amarga padha nindakake pakaryané mung kanggo dipameraké marang wong liya. Adhuh kowe, sawise ngaturake woh-wohan pakaryanmu marang Gusti, usaha-na adoh saka semangat kesia-siaan, lan perang tanpa kendhat nglawan kuwi, supaya Gusti nampa woh-wohan sing kowe aturake lan paring kekuwatan marang kowe kaya sing diparingake marang para pilihané. Aja mandheg nolak roh jahat iki; amarga nalika wong miwiti nindakake kabecikan lan nglakoni pakaryan luhur, roh iki uga nyusup mlebu, arep melu utawa mbalikake wong mau sakabehe saka pakaryan kaya ngono. Roh iki ora tahan ana wong sing tumindak bener, lan nentang sapa wae sing kepengin setya marang Gusti. Dheweke nyegah akèh wong supaya ora bisa nggayuh kabecikan sakabehe, dene marang wong liya dheweke ngganggu tumindaké lan ngrusak wohé, mulang supaya padha nglakoni kabecikan lan amal sholeh nanging nyampurake rasa sombong. Wong-wong padha mikir yèn wong kaya ngono sugih amarga woh-wohan mau, padahal sakenané ora ana siji waé sing diduwèni – padha kaya wit ara sing saka adoh katon kaya nggawa akèh woh manis; nanging nalika didekati, ora ana apa-apa sing ditemokaké. Gusti Allah nglayèkaké wong-wong mau amarga Panjenengané ora nemokaké woh sing becik ing uripé, lan ora mung nyegah saka kamulyan sing ora ana tandhingané saka Kepribadiané. Nanging kowé, sing wis miwiti upaya

iki, padha ngupaya nglawan semangat kesombongan—lawan lan ngungkuli. Kuwasa Gusti bakal rawuh, nggawa pitulungan lan manggon karo kowe, lan ing saben wektu bakal maringi semangat lan kehangatan, sing luwih ajiné tinimbang apa waé. Yen ana ing antaramu sing ngrasa durung diparingi kehangatan iki, padha ngupaya golekna – lan kehangatan kuwi bakal teka marang sing ngupaya. Iku kaya geni sing déning wong-wong, nalika arep nggodhok sethithik lenga ing dhuwuré, diusap-usap nganti murub; lan sawisé murub, geni mau narik kekuwatan alamiahé lan nggodhok, munggah lan kobong. Mangkono uga, nalika kowe weruh yèn rohmu wiwit adhem amarga kelalaian lan kelesuan, cepetna nyalakaké manèh kanthi ngucuraké luh. Tanpa mangu-mangu, geni kuwi bakal teka lan nyawiji karo rohmu – lan sapa waé sing wis nduwèni bakal nggodhok kabecikan. Contone Dawud – nalika dhèwèké nyumurupi yèn atiné wis abot lan adhem, dhèwèké kandha: *'Aku kelingan dina-dina biyèn; aku wis merenung kabèh pakaryanmu; aku wis mikiraké pakaryan tanganmu. Aku ngunggahaké tanganku marang kowe, lan atiku kaya lemah garing ngarep-arep marang kowe'* (Mazmur 142:5,6). Sampeyan weruh, nalika atiné Daud dadi abot, dhèwèké banget kuwatir nganti geni ing atiné murub manèh, nganti dhèwèké muni banter: *'Atiku wis siap, ya Gusti; atiku wis siap'* (Mazmur 107:2). Lan dhèwèké dibalèkaké marang kahanan sadurungé lumantar pangayoman lan perhatian sing ajeg iki. Lakonana uga, lan muga-muga kowé padha nduwé siji pikiran ing nyiapaké atimu, kanthi pitulungan pepadhang lan geni ilahi.

41. Ngedikna supaya Gusti maringi sih supaya kowe bisa ndeleng lan mangerteni kabeh prakara kanthi cetha, supaya kowe bisa mbedakake kanthi bener apa sing becik lan apa sing ala. Katulis ing Surat Paulus Sang Rasul manawa *'panganan padhet iku kanggo wong diwasa'* (Ibr. 5:14). Wong-wong mau kuwi sing liwat upaya dawa lan tekun wis nglatih panca inderane lan niyaté bab apik lan ala, wis dadi putra kraton lan kalebu ing golongan sing diangkat dadi anaké Gusti Allah. Lan Gusti Allah wis maringi wong-wong mau kawicaksanan lan pangertosan ing kabèh pakaryané, supaya manungsa utawa setan ora bisa ngapusi. Sampeyan kudu ngerti manawa mungsuh nggodha wong sing setya nganggo wujud kabecikan, lan kasil ngapusi akèh wong amarga padha kurang pangertosan lan kawicaksanan. Mula, nalika Paulus sing pinaringan berkah mangertèni kasugihan pangertosan iki, sing wis ditemtokaké kanggo wong sing setya lan agungé tanpa wates, dhèwèké nulis marang wong Éfésus: *'Mugi Gusti maringi kowe roh kawicaksanan lan wahyu, kang padhangaké mripat atimu, supaya kowe mangertèni apa pangarep-arep sing wis nelpon kowe, lan apa kagungane kamulyan warisané, lan apa agungé kamulyané sing ora kena ukuran ing para suci'* (Efesus 1:17–18). Panjenengané nindakake iki amarga katresnané sing tanpa wates marang wong-wong mau, amarga ngerti yèn yèn padha nggayuh iki, ora bakal ngalami kasangsaran apa waé, lan ora bakal wedi apa-apa; malah kabungahané Gusti bakal maringi panglipur marang wong-wong mau awan lan bengi, lan pakaryané bakal tansah éndah ing saben wektu. Akeh biksu lan prawan sing manggon ing komunitas monastik ora nggayuh standar iki. Lan kowe, yen kepengin nggayuh standar iki, sing dadi puncak kasampurnan, adohna saka kabeh wong sing nduweni gelar kaya ngono—yaiku monastisisme lan kesucian—nanging ora nduweni wawasan sing cetha lan pertimbangan sing sehat babagan iki; awit menawa kowe nyawiji karo wong-wong mau, padha ora bakal ngidini kowe makmur, malah bakal mateni semangatmu, amarga ing wong-wong mau ora ana semangat, mung kadhemen, amarga padha manut hawa napsu dhéwé. Mula, menawa wong-wong mau teka marang kowe lan ngajak kowe ngobrol babagan donya miturut hawa napsu dhéwé, aja sarujuk marang kuwi. Amarga katulis déning Rasul Paulus: *'Aja padamake Roh; aja ngremehake nubuat'* (1 Tes. 5:19, 20). Wigatenana, ora ana sing luwih bisa padamake Roh tinimbang omongan kosong.

42. Ing saben makhluk rasional—apa iku lanang utawa wadon—ana organ katresnan, kang maringi kemampuan kanggo nampani sakaligus sing ilahi lan sing manungsa. Wong-wong sing saka Gusti (spiritual) tresna marang sing Ilahi; wong-wong sing daging tresna marang sing daging. Wong-wong sing tresna marang sing Ilahi ngresiki atiné saka kabèh rereged lan tumindak donya sing fana; padha sengit marang donya lan nyawane dhéwé, lan, nggawa salibé, ngetutaké Gusti, tumindak ing kabèh bab manut kersané. Mulane Gusti manggon ing sajroning atiné lan paring manisé lan kabungahan kang nyukupi nyawa, maremaké lan ndadèkaké subur. Kaya wit ora bisa thukul kajaba disirami banyu alamiah, mangkono uga nyawa ora bisa thukul kajaba nampa manisé swarga. Mung nyawa kang wis nampa Roh lan kebak manisé swarga sing bisa thukul.

43. Ngakoni yèn kowé iku wong dosa, lan nangisi kabèh sing wis kowé tindakaké amarga kecerobohanmu. Mula saka iku, sih-rahmaté Gusti bakal ana ing kowé, lan Panjenengané bakal makarya ing jeroning atimu: awit Panjenengané iku gung, lan ngapura dosa kabèh wong sing padha mbalèk marang Panjenengané, sapa waé, supaya Panjenengané ora bakal kelingan manèh. Nanging, Panjenengané kersa supaya wong-wong (sing wis diparingi pangapura) padha éling marang pangapura saka dosa-dosané sing wis

kawit ditindakaké, supaya, kanthi ora lali marang kuwi, padha bisa nyingkiri tumindak apa waé sing bakal meksa dhèwèké kudu nglaporaké malah kanggo dosa-dosa sing wis tau diparingi pangapura mau, – kaya sing kelakon marang abdi sing pangerané wis ngapura kabèh utangé. Amarga – nalika, lali marang sih iki, dhèwèké nindakake tumindak ora adil marang abdi liyané, pangerané nuntut kabèh jumlah utang sing wis diapura mau, – amarga dhèwèké ora nampilaké welas asih marang kawané lan ora ngapura satus déné – jumlah sing sithik banget dibandhingaké karo sing wis diapuraaké marang dhèwèké (Matéus 18:23 lan liya-liyané). Ayo padha mirsani Nabi Dawud. Nalika sawisé dhèwèké nindakake dosa karo garwané Uria, Nabi Natan ngélarang dhèwèké amarga kuwi lan amarga apa sing wis ditindakké marang garwané, dhèwèké, sawisé krungu pangélaran kuwi, langsung tobat lan ngendhegaké dhiri. Napa nabi Natan kandha marang dheweke: 'Gusti Allah wis ngapura dosamu' (2 Sam. 12:13)? Nanging Dawud, sawise nampa pangapura kanggo dosane, ora lali marang kuwi, lan nerusake elingane marang generasi sabanjure. Iki ditindakake minangka pangeling kanggo kabèh generasi, saka generasi siji marang generasi sabanjuré. 'Aku bakal mulang wong sing ala babagan dalan-dalane Panjenengan' (Mazmur 50:15), pangandikane, supaya kabèh wong sing dosa bisa sinau saka tuladhané, tobat saka dosané kaya déné dhèwèké, lan nalika wis diparingi pangapura, aja nganti lali, nanging tansah éling marang kuwi. Gusti Allah piyambak ngendika kados makaten lumantar Nabi Yesaya: 'Aku iki sing mbusak kaluputanmu, lan Aku ora bakal kelingan marang iku. Nanging kowe kudu éling marang kuwi' (Yesaya 43:25–26). Panjenengané uga ngendika lumantar Nabi Yeremia: "Mbalèkna marang Aku, he omahé Israel, ... lan Aku ora bakal ngadhekaké pasuryanku marang kowe, awit Aku welas asih, lan Aku ora bakal nesu marang kowe salawas-lawase. Nanging pikirna kaluputanmu, awit kowe wis nglanggar marang Gusti Allahmu lan wis nyimpang saka dalanmu' (Yer. 3:12–13). Mula, nalika Gusti ngapura dosa-dosa kita, kita ora kena ngapura dhéwé, nanging tansah éling marang kuwi kanthi nganyari tobat kita.

44. Asketisme rohani iku mulya, nanging akèh mungsuhé. Sapa waé sing kepéngin sampurna ing kéné ora kena dadi budak apa waé sing ala. Sapa waé sing dadi budak apa waé sing ala adoh saka pratandha kasampurnan.

45. Gusti kita Yesus Kristus, ing andhap asor sing tanpa wates, nyumputake Keilahiané nganggo manungsané, supaya kabèh nganggep Panjenengané mung manungsa, padahal Panjenengané ora mung manungsa, nanging Gusti Allah sing dadi manungsa, kaya sing katulis: '*Lan Sabda iku dadi daging lan manggon ing antarané kita*' (Yohanes 1:14). Nanging, Gusti ora mandheg dadi Gusti Allah lumantar Inkarnasiné, sing perlu supaya Panjenengané bisa nglaksanani kaslametan kita.

46. Akeh wong, amarga kabodhoané, padha kandha: 'Kita uga wis weruh Gusti Yesus Kristus, kaya para Rasul'; nanging padha kesasar lan kapancing, lan ora nduwé mripat kanggo ndeleng Gusti kaya déné para Rasul ndeleng Panjenengané, Rasul Paulus ndeleng Gusti kaya para Rasul liyane—wong-wong sing ana bareng Panjenengané lan pracaya marang Panjenengané nalika Panjenengané mlaku ing bumi, dikelilingi wong akèh sing nganggep Panjenengané mung manungsa. Nalika wanita sing nandhang pendarahan, ndeleng Panjenengané nganggo mripat atiné, pracaya yèn Panjenengané iku Gusti Allah, lan nyentuh pucuk busana Panjenengané kanthi pracaya, dhèwèké langsung mari saka panyakité; Panjenengané takon, 'Sapa sing nyentuh Aku?'—dudu amarga Panjenengané ora ngerti, nanging amarga Panjenengané kepéngin mratélakaké imané. Sanadyan Rasul Petrus kandha, 'Wong akèh padha nyurung Panjenengan, nanging Panjenengan takon, "Sapa sing nyentuh Aku?"' dhèwèké maju lan ngakoni carane dhèwèké mari. Banjur Gusti kandha marang dhèwèké, '*Mlaku; imanmu wis nylametake kowe*' (Lukas 8:45–48). Pilatus, Anas, lan Kayafas uga ndeleng Gusti, nanging kaya wong akeh liyane, padha ndeleng Panjenengané tanpa pracaya, ora kaya para Rasul sing ndeleng Panjenengané: mulané padha ora entuk paedah apa-apa saka wis ndeleng Panjenengané. Nanging Rasul Paulus ndeleng Panjenengané nganggo mripat atiné lan lumantar imané sing paling teguh, kaya wanita sing ngalami pendarahan ndeleng Panjenengané, sawisé nyentuh Panjenengané kanthi iman lan mari.

47. Nalika kraton dosa mandheg ing sajroning manungsa, Gusti Allah banjur ngetokake dhiri marang atiné lan ngresiki atiné bebarengan karo badané. Nanging yèn kraton dosa manggon ing badané, manungsa ora bisa ndeleng Gusti Allah, amarga atiné ana ing sajroning badané lan ora ana papan kanggo pepadhang sing dadi panglihatan Gusti Allah. Daud kandha: '*Ing pepadhang Panjenengan kita bakal ndeleng pepadhang*' (Mazmur 35:10). Dadi, apa iku padhangé sing ndadèkaké manungsa bisa ndeleng padhang? Iku padhangé sing diomongaké Gusti kita Yesus Kristus ing Injil—yèn kabèh awaké dhéwé kudu kebak padhang, lan ora ana pérangané sing peteng (Lukas 11:36). Gusti uga ngendika: '*Ora ana sing ngerti Rama kajaba Putra, lan marang sapa waé sing dipilih Putra kanggo mbukakake*' (Mat. 11:27). Nanging Putra ora mbukakake Rama

marang anak-anak pepeteng, nanging marang wong-wong sing manggon ing pepadhang lan dadi anak pepadhang, sing paningal atiné wis padhang déning kawruh bab paugerané.

48. Ing Kitab Mazmur katulis: '*Aku bakal lunga menyang panggonan panggonan sing éndah, malah menyang omahé Gusti Allah*' (Mazmur 41:5). Ukara 'Aku bakal lunga' iki nuduhaké lelampahan luwih adoh lan ngarahaké marang tekané kasampurnan jiwa; amarga ing kéné jiwa wis nyedhak marang Gusti Allah, déné sadurungé dalané isih adoh banget saka Gusti Allah. Aja kaget yèn dalan kita adoh banget, amarga kita isih bayi rohani. Kita weruh yèn malah Nabi Agung Elia diparingi dhawuh: 'Munggaha, panganana, ngombéna, lan kuwatna awakmu; amarga perjalananmu isih dawa' (1 Raja-raja 19:7), (lan dhèwèké lagi lelungan ngarah marang panglihatané Gusti). Daud uga nyritakaké dawane lelampahan iki: 'Sapa sing bakal maringi aku swiwi, supaya aku bisa mabur menyang jero lan ngaso ing kana?' (Mazmur 54:7). Mula saka iku, dalan iki kudu ditempuh ora kanthi sembrono, kendho, utawa males, nanging kanthi waspada lan semangat. Paulus, Guruing jagad raya, maringi pitutur marang kita, '*Mlayu kowe kanthi cara sing pantes supaya kowe menang hadiah*' – lan nambahake: '*Aku nglatih awakku lan ngendhaleni supaya manut*' (1 Kor. 9:27). Mula saka iku, ayo padha mlayu nalika isih ana wektu ing badan iki, supaya bisa nggayuh kasampurnan, kaya sing digayuh Santo Paulus piyambak, kang kandha: '*Aku wis gelut perang sing mulya, aku wis ngrampungake lomba, aku wis tetep setya; saiki wis disiyapake kanggo aku mahkota kabeneran*' (2 Tim. 4:7–8).

49. Kaya déné badan, nalika nyawa manggon ing jerone, ngalami telung tahap, yaiku: enom, diwasa, lan tuwa; mangkono uga nyawa, sing kasembunyi ing jerone badan, ngalami telung tahap sing padha, yaiku: wiwitan iman, kamajuan ing iman, lan kasampurnan. Ing tahap kapisan, nalika jiwa wiwit pracaya, iku lair maneh ing Kristus, kaya sing kacathet ing Injil; Santo Yohanes Sang Rasul maringi pratandha lair anyar iki, uga babagan tahap antarané lan kasampurnan, nalika dhèwèké kandha: 'Aku wis nulis marang kowé, para mudha; aku wis nulis marang kowé, para bocah; Aku wis nulis marang kowe, para bapak' (1 Yohanes 2:12–14). Mangkono dhèwèké ora nulis marang kanca-kanca donyané, nanging marang para pracaya, nerangaké telung tahap sing dilakoni déning wong-wong sing ngupaya ing jagad rohani, supaya bisa nggayuh kasampurnan lan dianggep pantes nampa sih-rahmat sing sampurna.

50. Sapa waé sing tresna marang urip rohani kudu niru kasucian lan pangendalian dhiri Yusuf; dhèwèké kudu miwiti nglatih dhiri lumantar renungan lan nglengkapi dhiri nglawan kabèh hawa napsu ala, sing saya kuwat amarga pitulungan mungsuh licik, kaya sing diandharaké marang Ayub: '*Amarga kekuwatané ana ing pinggangé, lan kakuwatané ana ing jeroné kandhungané*' (Bab 40, ayat 11). Mula, sapa waé sing ngupaya lan nglengkapi dhiri nglawan hawa napsu daging iki—sing biasané muncul amarga kakehan mangan lan ngombe—kudu ngiket pinggangé kanthi puasa sing ketat, supaya bisa ajeg ing kasucian. Kacathet yèn Malaikat sing bergelut karo Yakub nyekel urat pahaé kanthi kenceng, saéngga dagingé layu lan ringkih, lan dhèwèké dijenengi Israel, tegesé 'sing ndeleng Gusti' (Kejadian 32:25, 32). Kanthi cara sing padha, kita uga kudu ndadekake daging kita layu supaya bisa matèni lan mateni hawa napsu. Amarga layuning daging maringi kita kamampuan kanggo nggayuh kasampurnan ing kabecikan kasucian. Jiwa dadi kuwat nalika badan kesel. Mula saka iku, padha ngreksa awak kita supaya kita duwe kekuwatan kanggo ngatur awak kita; amarga yen kita ngendhaleni awak lan ndadekake dadi abdi nyawa, pikiran daging—katresnan marang iku iku mungsuh Gusti Allah—bakal dipatèni lumantar pangubaran daging. Banjur nyawa bakal padhang lan dadi candhi kanggo Gusti Allah. Sapa waé sing ngupaya suci ing kabèh anggotané iku pancèn ahli tapa spiritual. Lan dhèwèké iku sing wis nglatih kabèh indréné, ora ngidini kuwi nguwasani dhèwèké, nanging nahan lan ngiket kuwi ing sangisoré sangkèling Gusti lumantar kasucian sing ageng. Dhèwèké ora ngidini mripaté ndelok apa waé sing ala, utawa nyawang wanita kanthi napsu; dhèwèké ora ngidini kupingé ngrungkaké fitnah, utawa pitutur setan lan pikiran sing disuntikaké déning setan; dhèwèké nyegel lambéné lan ora maringi lidahé kabebasan kanggo ngucapaké tembung kosong; dhèwèké ngulur tangané kanggo nindakaké pakaryan mulya ing babagan welas asih lan sedekah; sikilé cepet tumindak kanggo nepati sabda Gusti: '*Yen ana wong meksa kowe mlaku siji mil, mlaku maneh karo dheweke rong mil*' (Matius 5:41); dheweke ngendhaleni weteng lan dhadhane, supaya ora tiba amarga iku utawa wiwit merayap ing lemah kaya ula sing merayap nganggo weteng lan dhadhane. Mangkono, sedulur, iku cara uripé wong asketis.

51. Sapa waé sing kepéngin dadi askétis sejati sing rohani kudu ngupaya supaya adoh saka kerumunan rame lan ora nyedhak marang wong-wong mau, supaya dhèwèké bisa tetep bébas, ing badan, atiné, lan pikirané, saka geger lan keriwuhaning urip manungsa; amarga ing ngendi ana manungsa, ana geger. Gusti kita wis maringi tuladha mundur saka wong akèh lan nyendhiri nalika Panjenengané munggah piyambak menyang gunung kanggo ndedonga. Ing ara-ara samun uga, Panjenengané ngalahaké setan sing wani nglawan

Panjenengané ing perang. Mesthi waé, Panjenengané ora kélangan daya kanggo ngalahaké setan sanajan ana ing tengah-tengah kerumunan; nanging Panjenengané nindakaké kuwi kanggo mulangaké kita yèn ing kesunyian lan katentreman kita luwih bisa ngalahaké mungsuh lan nggayuh kasampurnan. Mangkono uga, Gusti ora nate nampilaké kamulyané marang para muridé ing antarané wong akèh, nanging nggawa wong-wong mau munggah gunung, lan ing kono Panjenengané nampilaké kamulyané marang wong-wong mau. Yohanes Pembaptis uga manggon ing ara-ara samun nganti dina panjenengané muncul ing ngarepé Israèl. Ing donya, luwih gampang mungsuh nganiaya kita nganggo senjatane, loro-lorone saka njaba lan saka njero; ing kana, kanthi narik sawatara wong dadi sekutu lan kaki tangan sing manut marang dheweke, dheweke nglakoni perang marang wong-wong setya lumantar wong-wong mau: sawijining wanita tanpa isin, kabukti dadi senjata sing banget kuat kanggo dheweke, nyebarake jaring godhagané ing endi-endi. Nalika Yehezkiel ndeleng papat makhluk urip, saben nduwé papat pasuryan, kabèh mau ngetokaké kamulyané Gusti, dhèwèké ora ana ing kutha utawa désa, nanging ana ing njaba—ing lapangan terbuka: amarga Gusti wis kandha marang dhèwèké, *'Metu ing lapangan terbuka lan kowé bakal weruh kamulyaku'* (Yehezkiel 3:22). Satemene, panglihatan lan wahyu kaya ngene mesthi dituduhake marang para wali ing gunung lan ing ara-ara samun. Nabi Yeremia uga, amarga ngerti sepira Gusti ngormati kesunyian, kandha: *'Apik kanggo manungsa, nalika isih enom, nampa sangkalaning urip lan lungguh piyambakan lan meneng'* (Keluhan 3:27–28). Dhèwèké uga, amarga ngerti tenan sepira ngrusaké gosip manungsa marang wong-wong sing kepéngin nyenengaké Gusti, ora bisa nahan dhiri nganti kandha: *'Sapa sing bakal maringi aku pangayoman pungkasan ing ara-ara gersang, supaya aku bisa ninggalaké bangsaku lan lunga saka wong-wong mau?'* (Yeremia 9:2). Kajaba iku, Nabi Elia diparingi panganan déning malaékat; lan iki kelakon ora ing antarané wong akèh, ora ing kutha utawa désa, nanging ing ara-ara samun. Kabèh mau lan kedadeyan sing padha sing nimpuh para wali kaserat kanggo ngajak kita padha niru wong-wong sing tresna marang kesunyian, amarga iku uga bisa nuntun kita marang Gusti. Mula saka iku, padha usaha ngukuhake awake dhewe ing kono kaya sing kuduné, supaya bisa nuntun kita marang panglihatan Gusti, sing iku pamikiran paling rohani.

52. Aku uga kepéngin nyritakake kowe kepiye kahanane nyawa nalika geni Gusti manggon ing jerone. Iku kaya manuk sing duwé loro swiwi mabur dhuwur ing angkasa langit. Saka kabèh makhluk, mung manuk sing duwé swiwi minangka ciri khasé; dene swiwi saka jiwa sing taat marang Gusti iku minangka dorongan saka geni Gusti, kang bisa nglantaraké jiwa mau mabur dhuwur menyang swarga. Nanging, yèn jiwa iku ora nduwé swiwi mau, jiwa iku ora bakal bisa mabur dhuwur, amarga ora melu geni sing ngangkaté, lan bakal dadi kaya manuk sing wis dicopot swiwi, sing ora bisa mabur manèh. Saliyane, nyawa manungsa padha karo manuk ing bab liya: anget iku panyebab manuk bisa ana; amarga yen manuk ora ngangetake endhogé, anak manuk ora bakal metu, amarga ora ana cara liya kanggo nguripake kajaba nganggo anget. Mangkono uga Gusti Allah, kanthi nampani lan nguripi nyawa-nyawa sing tundhuk marang Panjenengané, mbangkitaké marang urip rohani. Sawisé mangertèni yèn nyawa sing nyandhak marang Gusti Allah lan tundhuk marang Panjenengané iku kaya manuk sing sumber uripé saka anget, aja nganti kowe kelangan kuwasa geni iki. Elinga, amarga geni iki sing diparingake Gusti marang kowe, setan wis nyiapake akèh cobaan kanggo nyopot geni iki saka kowe: amarga dhèwèké ngerti tenan yèn salawasé geni iki isih ana ing jeroné kowe, dhèwèké ora bakal bisa ngalahaké kowe kanthi cara apa waé.

53. Lawan setan lan usaha ngenali tipuané. Biasané dhèwèké nyumputaké rasa paité ing balik rasa legi, supaya ora ketahuan, lan nyusun manéka ilusi sing katon narik ati – nanging sakténané malah kosok baliné – kanggo ngapusi atimu nganggo tiruan licik saka kabeneran sing sakténané narik ati: Kabèh triké ditujokaké kanggo kuwi, supaya dhèwèké bisa nentang kanthi sakabèhing kekuwatané saben jiwa sing setya ngabdi marang Gusti. Dhèwèké nyuntikaké akèh hawa napsu sing manéka warna ing jiwa, kanggo mateni geni Ilahi ing jeroné, ing ngendi kabèh kekuwatan dumunung; utamané, dhèwèké nyekel kenyamanan badan lan kabèh sing ana gandhèngané. Nanging nalika pungkasané dhèwèké weruh yèn wong-wong mau ngati-ati marang kabèh kuwi lan ora nampa apa-apa saka dhèwèké, lan ora maringi pangarep-arep yèn bakal ngrungokaké dhèwèké, dhèwèké mundur kanthi isin. Banjur Rohé Gusti Allah manggon ing sajroning atiné. Lan nalika Rohé Gusti manggon ing sajroning atiné, Panjenengané paring katentreman marang wong-wong mau, utawa maringi kemampuan supaya padha nemokake katentreman ing kabèh pakaryané, lan ndadèkaké pangemban sangkèling Gusti dadi énak kanggo wong-wong mau, kaya sing kacathet ing Injil: *'kowe bakal nemokake pangaso kanggo atimu'* (Mat. 11:29), sanadyan wis nampa lan nggawa sangkèné Panjenengané ing awake dhéwé. Banjur padha dadi ora kesel, loro-loroné ing nglakoni kabecikan, ing netepi pakurmatan, lan ing jaga bengi; padha ora nesu amarga fitnah manungsa, uga ora wedi sapa-sapa—ora manungsa, ora kéwan, ora roh—

awit kabungahaning Gusti manggon karo wong-wong mau awan lan bengi, maringi urip marang pikirane lan ngopeni wong-wong mau. Lumantar kabungahan iki nyawa saya tuwuh lan dadi pantes kanggo kabèh bab, utawa sampurna, lan lumantar kabungahan iki nyawa munggah menyang swarga.

54. Kita weruh yèn bocah thukul, sepisanan ngombe susu ibuné, banjur mangan jinis panganan liya, lan pungkasané mangan kabèh panganan sing biasané dipangan wong. Mangkono dhèwèké dadi kuwat, mateng, lan atiné wani ngadhepi mungsuh yèn padha nyoba nyerang. Nanging yen ana lara sing nyerang nalika isih cilik, gizi lan panguwatane ora kasil; dheweke gedhe dadi ringkih, lan saben mungsuh bisa ngalahake lan nggebugi dheweke. Supaya dadi waras lan entuk kekuwatan kanggo ngalahake mungsuhé, dheweke kudu njupuk pitulungan lan perawatan saka dhokter sing wis pengalaman. Mangkono uga nyawa manungsa, yèn ora nduwèni kabungahan saka Gusti, dadi ringkih lan nampa akèh tatu. Yen nyawa manungsa ngupaya golek wong—abdi Gusti sing trampil ing panyembuhan rohani—lan nyandhak marang dhèwèké, dhèwèké bakal luwih dhisik nyembuhake saka hawa napsu, banjur nguripake lan mulang carane, kanthi pitulungan Gusti, entuk kabungahan sing dadi panganan rohani. Mung nalika kuwi dhèwèké bakal ngadhepi mungsuh-mungsuhé, yaiku roh-roh jahat, lan ngalahaké, nginjak-injak pituturé, lan bungah kanthi kabungahan sing luwih gedhé.

55. Ati-ati marang tipuané setan sing jahat nalika dhèwèké teka nganggo wujud wong sing ngandika kabeneran, kanggo ngapusi lan nuntun kowe menyang kesasar. Sanajan dhèwèké teka marang kowe ing wujud malaikat sing sumunar, aja pracaya utawa nggatekake dhèwèké: amarga biasané dhèwèké nggodha wong-wong sing setya nganggo penampilané Kabeneran sing nggodha. Wong-wong sing durung sampurna ora ngerti tipuan setan lan apa sing terus-terusan ditanamake ing atine; nanging wong-wong sing sampurna ngerti, kaya sing diandharake Rasul: *'Nanging panganan padhet iku kanggo wong-wong sing sampurna, sing pikirane wis dilatih suwé liwat piwulang kanggo mbedakake antarane becik lan ala'* (Ibr. 5:14). Mungsuh ora bisa ngapusi wong-wong mau; nanging wong pracaya, sing ora nggatekake awake dhewe, gampang dipikat dening umpan sing katon legi, lan banjur ditangkep, kaya nelayan nyumputake mata kail nganggo umpan kanggo nangkep iwak. Iwak ora ngerti yen kait kasamarkan nganggo umpan iki; mula iku ngambang munggah, nguntal umpan lan langsung kecekel. Yen iwak ngerti yen dheweke bakal kecekel nganggo umpan iki, mesthi ora bakal nyedhaki nanging bakal mlayu adoh. Kanthi cara sing padha, kaya sing wis kita kandhakake, para pracaya sing ora sampurna kejiret dening mungsuh, lan amarga alesan sing persis padha, kaya sing diandharake Salomo: *'Ana dalan sing dianggep bener dening manungsa, nanging pungkasané nuntun menyang gapura neraka'* (Amsal 16:25); uga kacathet ing Nabi Amos: *'Apa kang kok deleng, Amos?'* Wangsulane: *'Perangkap juru tangkap manuk'* (8:2). Amarga wedi bakal kejiret ing lemah, manuk mabur ing udara lan mbangun sarang ing panggonan paling dhuwur kanggo ngaso lan turu: ing kana manuk turu tanpa kuwatir, amarga ngerti ora ana sing bisa nggayuh utawa nangkepé. Nanging kita ngerti carane juru buru manuk bisa ngapusi manuk mau: dhèwèké teka ing panggonan kuwi, mbentang jaringé, lan nyebar wiji ing panggonan sing katon; nganggo panganan iki dhèwèké nggodha manuk supaya mudhun saka panggonan dhuwur kuwi, banjur manuk mabur mudhun lan kejiret ing perangkap. Setan tumindak kanthi cara sing padha, ngapusi wong Kristen sing durung sampurna nganggo tipuané lan ngedhunaké saka panggonané sing dhuwur. Mangkono carané nalika dhèwèké nyamar dadi ula lan kandha marang Hawa: *'Kowe mesthi ora bakal mati... ing dina kowe mangan woh iku, mripatmu bakal kabuka lan kowe bakal kaya déwa'* (Kejadian 3:4, 5). Sawisé krungu tembung-tembung kuwi, Hawa kapincut atiné marang dhèwèké lan mikir yèn ana kabeneran ing tembung kuwi, amarga dhèwèké ora mriksa bab kuwi kanthi becik. Nanging nalika dhèwèké nyicipi dhéwé, lan maringi sawatara marang Adam supaya nyicipi, banjur cilaka gedhé tumeka marang wong loro mau: padha tiba saka kahanan mulya. Kaya mangkono uga, setan tumindak marang wong Kristen sing durung sampurna nalika, ora ngerti carané mbedakaké becik lan ala, padha manut hawa napsu, wareg karo paugeran lan panemuné dhéwé; nalika padha ora rembugan karo bapa-bapa sing sampurna, sing bisa mbedakake becik lan ala kanthi cetha, nanging manut hawa napsu atine dhewe, mikir yen dheweke wis tekan kasampurnan lan wis nampa berkah saka bapa-bapa. Wong-wong kaya ngono kuwi kaya manuk sing nggawe sarangé ing panggonan sing dhuwur, nanging mabur mudhun tekan lemah, kecemplung ing jaringé juru tangkap manuk lan ketangkep. Kedadéan sing padha uga kelakon marang wong-wong mau amarga, ing kapercayané marang dhiré dhéwé, padha tansah tumindak manut bisikan atiné lan nepaki kepinginané, tanpa ngrungkakaké utawa rembugan karo bapak-bapaké. Mulane, setan nyedhiyakake panglihatan lan penampakan kanggo wong-wong mau lan nggedhekake atine kanthi kesombongan; kadhangkala dheweke maringi impen ing wayah wengi, sing diwujudake ing wayah awan, supaya wong-wong mau luwih kesasar. Kaya durung cukup, kadhangkala dheweke uga maringi

padhang ing wayah wengi, supaya panggonane padhang; lan dheweke nindakake akèh prekara kaya ngono, kaya pratandha. Dheweke nindakake kabeh iki supaya padha ora kuwatir marang dheweke, mikir yen dheweke iku malaikat, lan nampa dheweke. Sakwise padha nampa dheweke kanthi pangertosan iki, dheweke ngedhunake saka panggonane sing dhuwur, amarga roh kesombongan sing nyekel atine. Dheweke ngupaya supaya padha tetep pracaya yèn wis dadi agung lan mulya ing roh, ngluwihi akèh wong liya, lan ora perlu manèh bali marang bapak-bapaké utawa ngrungokaké pituturé. Nanging, miturut Kitab Suci, sejatine padha klompok sing padhang, nanging durung mateng lan kecut. Piwulang saka bapak-bapaké dadi beban kanggo wong-wong mau; amarga padha yakin yèn wis ngerti kabèh dhéwé.

56. Wigatenna kanthi temtu yèn kowe ora bakal bisa makmur, ora bakal tuwuh lan dadi sampurna, lan uga ora bakal bisa mbedakaké kanthi bener antarané kabecikan lan kaburukan, kajaba kowe manut marang bapak-bapakmu. Bapak-bapak kita dhéwé tumindak kaya mangkéné: padha manut marang bapak-bapaké lan merhatosaké piwulangé; lan kanthi mangkono padha makmur, mateng lan dadi guru dhéwé, kaya sing katulis ing Kitab Kebijaksanaan Sirakh: *'Aja mbelakangi piwulang para tuwa, awit padha sinau saka bapak-bapaké: saka wong-wong mau kowe bakal sinau kabijaksanaan, lan ing wektu sing pas kowe bakal bisa mangsuli'* (Sirakh 8:11–12). Mula saka iku, kowe kudu ngetutake tuladha wong-wong sing taat marang bapakne lan nggatekake kabeh pangandikane, lan sing diajari bapakne, kanthi pitulunganing Gusti Allah, kabeh sing wis padha sinau saka bapakne dhewe, lan sing banjur diwarisake marang putra-putrane sing taat. Mangkono Ishak taat marang Abraham; Yakub taat marang Ishak; Yusuf manut marang Yakub; Elisha manut marang Elia; Paulus manut marang Ananias; Timotius manut marang Paulus. Kabeh mau, lan liyane kaya dheweke, padha manut marang bapakne, nglakoni kersane, lan manut marang pituture; lan kanthi mangkono padha mangertèni kabeneran, sinau kabeneran, lan pungkasané dianggep pantes nampa Roh Suci – lan kanthi mangkono padha dadi juru kabar kabeneran ing kabèh bab, kaya sing kacathet ing Kitab Nabi Yehezkiel: *'Aku wis ngangkat kowe dadi pangreksa kanggo omahé Israel, supaya kowe krungu tembung saka lambengku lan mènèhi tandha marang wong-wong mau atas jenengku'* (3:17). Mula, yèn kowé péngin makmur lan tuwuh nganti sampurna, supaya atimu ora goyah lan ora diolok-olokaké setan, manut marang bapakmu lan rungokna kabèh pituturé – lan kowé ora bakal tau tiba.

57. Aku bakal nuduhake siji bab sing ndadekake wong tetep ajeg ing kabecikan lan njaga kahanan kuwi wiwit wiwitan nganti pungkasan, yaiku: tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehe nyawa, sakabehe manah, lan sakabehe pikiranmu, lan ngabdi marang Panjenengane piyambak. Banjur Gusti Allah bakal maringi kowe kekuwatan lan kabungahan gedhe, lan kabèh pakaryané Gusti bakal krasa legi kaya madu; kabèh pakaryan fisik, upaya intelektual lan ibadah, lan pancèn kabèh beban saka Gusti bakal krasa entheng lan legi kanggo kowe. Nanging amarga katresnané Gusti marang manungsa, kadhangkala Gusti ngutus cobaan marang wong-wong mau, supaya padha ora dadi sombong nanging tetep sabar ing pakaryané; lan tinimbang kawani, padha ngrasakaké kesel lan kélangan semangat; tinimbang kabungahan, sedhih; tinimbang tentrem lan tentreming ati, kegelisahan; tinimbang manisé, pait; lan akèh liya saperti kuwi sing nimpuh marang wong-wong sing tresna marang Gusti. Nanging kanthi nglawan lan ngungkuli kuwi, padha saya kuwat. Lan nalika pungkasané padha wis ngungkuli kabèh mau sakabehe, Roh Suci bakal ana ing sajroning kabèh bab, lan padha ora bakal wedi marang apa wae sing ala.

58. Roh Suci ora kendhat ngetokake wangi sing paling nyenengake, paling manis, lan ora bisa diungkapake nganggo basa manungsa. Nanging sapa sing ngerti nyenengake lan manisé Roh iki, kajaba wong-wong sing dianggep pantes dadi panggonané? Roh Suci manggon ing jiwa wong sing tobat mung sawisé akèh gaweyan abot. Kita weruh akèh sing padha ing donya iki: watu permata, umpama, mung dipikolehi kanthi upaya gedhé. Sawise padha ngupaya golek Roh iki, para wali nemokake Panjenengané; lan Panjenengané iku mutiara sejati sing regané gedhé sing kasebut ing Injil Suci (Matéus 13, 45–46), ing parabel pedagang sing nggoleki mutiara apik, sing sawisé nemokaké siji mutiara sing regané gedhé, banjur adol kabèh kagungané lan tuku mutiara kuwi. Panjenengané uga kasebut ing parabel liya babagan harta sing didhelikaké ing sawijining lapangan, sing ditemokaké wong lan didhelikaké; lan ing kabungahané dhèwèké adol kabèh sing diduwèni lan tuku lapangan kuwi (Mat. 13:44). Godaan ora nyerang sapa waé kaya sing wis nampa Roh Suci. Lan Gusti kita, nalika Roh Suci mudhun marang Panjenengané ing wangun manuk dara nalika baptisané, digawa Roh menyang ara-ara gersang kanggo digoda déning setan, sing nguji Panjenengané nganggo kabèh godhaané, nanging ora ana siji godhaané sing kasil nglawan Panjenengané, kaya sing kacathet ing Injil Lukas: *'Lan sawisé setan ngrampungaké kabèh panggodha, dhèwèké lunga saka Panjenengané sawatara wektu'* (Lukas 4:13). Gusti Yesus, banjur, wangsul menyang Galilea kanthi kuwasa Roh. Mangkono uga, Roh Suci

nguwataké kabèh sing nampa Roh, sing padha ngupaya lan ngungkuli panggodha, lan paring kuwasa marang wong-wong mau kanggo ngungkuli saben panggodha.

59. Serafim sing dideleng dening Nabi Yehezkiel (Yehezkiel 1:4, 9) iku pratandha jiwa-jiwa setya sing ngupaya nggayuh kasampurnan. Dheweke nduwé nem swiwi kang kebak mripat; dheweke uga nduwé papat pasuryan kang ngadhep papat arah: siji pasuryan kaya manungsa, sijiné kaya anak sapi, katelu kaya singa, lan kaping papat kaya manuk elang. Wajah kapisan Seraphim, yaiku wajah manungsa, makili para wong setya sing, nalika urip ing donya, netepi paugeran sing dadi tanggung jawabé. Yen ana sing mlebu urip monastik, dhèwèké dadi kaya wajah sapi, amarga nindakake pakaryan abot kanggo netepi paugeran monastik lan nindakake pakaryan sing luwih fisik. Sapa waé sing wis nyampurnakaké dhiri miturut paugeran urip bebarengan, banjur mundur menyang kesunyian lan mlebu perang nglawan setan-setan sing ora katon, dadi kaya rai singa, raja kéwan galak. Nalika dhèwèké wis ngalahaké mungsuh-mungsuh sing ora katon iki, nguwasani lan nguwasani hawa napsuné, dhèwèké bakal kapenuhan Roh Suci lan nyekseni panglihatan ilahi; banjur dhèwèké bakal mirip rai manuk elang: pikirane bakal nyekel kabèh sing bisa kelakon saka enem arah, diumpamaké kaya enem swiwi sing kebak mripat. Mangkono dhèwèké bakal dadi serafim rohani sejati lan nampa kabungahan langgeng.

60. Kasucian, tentrem sing ora kendhat lan ora owah-owahan, sih sampurna, lan kabecikan luhur liyane sing diparingi berkah, iku inti saka dhawuhe Gusti Allah. Usaha nepati dhawuh Roh iki, lumantar iku nyawamu bakal urip lan lumantar iku kowe bakal nampani Gusti ing jeroning atimu: iku dalan sing aman. Tanpa kasucian badan lan ati, ora ana siji wae sing bisa sampurna ing ngarsane Gusti; mulane ing Injil Suci kacarita: *'Berkah kang suci atiné, awit iku bakal ndeleng Gusti'* (Matéus 5:8). Kasampurnan lair saka kasucian ati. Ing sajroning manah ana kabecikan alamiah lan kejahatan kang ora alamiah. Saka kejahatan mau metu hawa napsu jiwa, kaya paukuman, kebencian, kesombongan lan sapiturute. Nanging kabecikan (kabecikan alamiah ing manah) marakake pangertosan marang Gusti (wedi marang Gusti) lan kasuciyan, utawa kasuciyan jiwa saka kabèh hawa napsu (nurani). Yen ana wong sing mutusaké mbeneraké dhiri lan wiwit nyingkiri kabèh kabecikan, nglengkapi dhiri nganggo perjuangan rohani—kaya nangis, tobat, ambegan, puasa, jaga bengi, urip mlarat, lan akèh pandonga marang Gusti—mangkono Gusti, lumantar sih-rahmaté, bakal nulungi lan lumantar , nylametaké saka kabèh hawa napsu atiné. Akeh wong, sawise suwe urip ing biara lan kasucian, durung nguwasani ilmu kasucian iki, amarga padha ngliwakake piwulang para bapa, banjur manut hawa napsu atine dhéwé; amarga saka iku, roh-roh jahat—sing ngrusak nyawa—wis nguwasani wong-wong mau, nyabet wong-wong mau nganggo panah sing didhelikake awan lan bengi lan ora maringi pangaso ing endi wae, nganti atine saiki kebak kesombongan, kadhangkala kesia-siaan, kadhangkala iri ati sing ora takwa, kadhangkala panghakiman, kadhangkala nesu lan murka, kadhangkala rebutan lan akèh hawa napsu liyane. – Wong-wong kaya ngono bakal nampa nasib sing padha karo limang dara bodho amarga ngentekake kabèh wektu kanthi ora wicaksana – padha ora nahan ilat, ora njaga mripat lan badan saka napsu, ora njaga atiné saka rereged, uga ora saka bab-bab liya sing pantes digeri, amarga padha ora suci, – padha wareg mung nganggo siji busana linen, sing mung dadi pratandha kesucian: mulane padha ora oleh malah lenga swarga kanggo nyalaake lentera; lan Sang Priya Penganten ora bakal mbukak lawang istana kanggo wong-wong mau, lan bakal ngendika marang wong-wong mau, kaya sing diandikakake ing parabel marang para dara bodho: *'Satemene Aku ngandika marang kowe, Aku ora kenal kowe'* (Matius 25). Aku nulis iki amarga kepengin kaslametanmu, supaya kowe dadi bébas lan setya – lan dadi panganten sing suci kanggo Kristus, sing dadi Priya Pangantené kabèh jiwa, kaya sing diomongaké Rasul Paulus: *'Aku wis tunangan kowe karo siji priya, yaiku priya suci, supaya bisa tak pasrahaké kowe marang Kristus'* (2 Kor. 11:2).

61. Emas dipurifikasi bola-bali nganggo geni, supaya lumantar panyucian sing paling intens bisa dadi luwih apik. Kanthi cara sing padha, Gusti kita, ing kabecikané, ngresiki manungsa lumantar akèh cobaan, nguji lan ndadèkaké dhèwèké luwih pengalaman ing nglakoni perang ing jeroné ati, supaya dhèwèké ora manèh bali nganggo pikiran utawa éling marang kahanan ora adil lan pangremehan sing tau dialami saka wong liya; nanging ngendhegake awaké dhéwé ing ngarepé Gusti lan nyandhak kabèh pangarep-arep marang Panjenengané, tansah siap tumindak kabecikan ing ngarepé Gusti, kaya pangandikane Nabi Daud: *'Atiku wis siyap, ya Gusti, atiku wis siyap: Aku bakal nyanyi lan main musik kanggo kamulyanku'* (Mazmur 107:2). Elinga yèn kowe bisa diuji déning sawatara sedulur liwat fitnah lan ketidakadilan, utawa dihinakaké déning kanca-kanca kerjamu. Nalika kahanan kaya ngono tumeka marang kowe, ajegna atimu, aja wedi, aja nyerah; nanging panjenengané Gusti Allah kanggo kabèh iki, awit tanpa Panjenengané ora ana bab kaya ngono sing kelakon, nanging Panjenengané ngidini iku amarga perlu para abdi Gusti Allah diuji: awit sapa waé sing

durung diuji déning kabecikaning Gusti lumantar cobaan, pakaryan abot, sedhieh lan cilaka, nganti padha sinau ajeg ing kabecikan kanthi sabar ing kabèh kahanan, ora bakal nampa pakurmatan saka Panjenengané.

62. Tansah sabar ngadhepi cilaka lan sedhieh sing tumeka marang kowe; lan panjatna panuwun marang Gusti kanthi andhap asor banget, supaya kowe bisa ngrasakake kabungahan saka pakaryanmu, —kaya Susanna sing kabegjan, gagah ing perang, sing ngalahake godhongan mesum saka loro wong tuwa duraka mau lan nahan akèh sangsara lan sedhieh saka fitnah palsu, nanging Gusti Allah, amarga kasabaran lan keteguhané, ngluhuraké dhèwèké ing pungkasan perjuangané, nalika ngendhegaké mungsuh-mungsuhé, kaya déné Gusti Allah nindakake marang Thecla, luwih wani maneh ing roh, sing ora wedi marang tatu sing diparingake wong tuwane, uga ora wedi geni, ora wedi daginge koyak, uga ora wedi kewan galak, lan marang dheweke Gusti Allah pungkasané paring kabungahan ing ati lan ganjaran saka pakaryane, nalika iman kang wani iku matèni geni kang kobong, menengake cangkem macan galak sing ngiler getih, lan nggawe kabeh mungsuhé isin; lan kaya Yusuf—andhap asor ing ngarsané Gusti lan manungsa—sing nalika seduluré, digerakké déning iri lan sengit amarga pitulungan sing diparingaké bapakné, padha kepéngin ngucuraké getihé, pitulungan ilahi nylametaké dhèwèké saka pati. Kalah déning iri, padha adol dhèwèké dadi budhak, ing ngendi garwané tuwané sing dhèwèké layani marakaké akèh masalah lan nyebabaké dhèwèké dipenjara; nanging Gusti ora ninggalaké dhèwèké. Amarga piyambakipun suci, alus, murni, lan tanpa cela ing atiné lan badané, lan kanthi sih-rahmaté Gusti marang piyambakipun, piyambakipun ora ambruk ing sangisoring beban kabèh cilaka mau, nanging sabar ngliwati kabèh mau, nyandhak pangarep-arepipun marang Gusti. Lan pungkasané Gusti ngluhuraké dhèwèké, ngangkat dhèwèké dadi panguwasa ing Mesir lan kabèh provinsiné; lan Gusti nundhukaké kabèh seduluré, sing biyèn sengit marang dhèwèké, ing sangisoring sikilé. Para wong sing kasebut mau, lan liyane kaya dheweke, ora langsung nampa pakurmatan saka Gusti Allah ing wiwitan upaya lan perjuangané, nanging mung sawisé Gusti Allah nguji, ngresiki lumantar bala lan sedhieh, lan mulang carane tetep teguh ing tengahing perang. Lan mung nalika kuwi, nalika Panjenengané weruh yèn padha nahan cobaan lan sedhieh kanthi tabah lan nyandhak kabèh pangarep-arep marang Gusti, Panjenengané paring pakurmatan marang wong-wong mau lumantar pitulungan ilahiné, nalika mburak mungsuh-mungsuhé lan nguwalake wong-wong mau marang panguwasaé.

63. Tetep ajeg lan aja nganti atimu kendho nalika ngadhepi cobaan, nanging syukurna cobaan mau supaya kowe nampa ganjaran saka Gusti. Mugi ana ing antaramu kabèh katentreman, kabeneran, katresnan marang Gusti, lan kabecikan bebarengan; lan mugi ana ing antaramu ora ana prahara, ora ana fitnah, ora ana perselisihan, ora ana iri ati ala, ora ana duraka, ora ana kesombongan, ora ana kebencian marang sapa waé, ora ana ejekan, ora ana kesia-siaan, ora ana kebencian, lan ora ana permusuhan bebarengan. Ing endi wae tumindak kaya ngono ana ing biara, murka Gusti Allah bakal mudhun marang kono. Malih, mangertèni yèn urip kita ing donya iki cendhak banget; mulané, , ngreksa lan aja mbuwang-mbuwang ing kasia-siaan, supaya nalika wayahe pindhah saka donya iki ora nemokaké kowe isih nesu marang siji lan sijiné, lan banjur diétung dadi pembunuh, miturut Kitab Suci: *'Sapa waé sing sengit marang seduluré iku pembunuh'* (1 Yohanes 3:15). Padha welas asih marang siji lan sijine, supaya Gusti uga welas asih marang kowe. Amarga Panjenengané dhéwé maringi inspirasi iki nalika ngendika: *'Ngapura, lan kowe bakal diparingi pangapura'* (Lukas 6:37). Yen ana ing antaramu sing nampa fitnah, padha nampa iku kanthi kabungahan, lan pasrahna kabèh marang Gusti, sing minangka Hakim sing adil lan sing maringi ganjaran... Lan sapa waé sing nyebarake fitnah marang tanggané, padha enggal andhap asor ing ngarsané Gusti lan nyuwun pangapura marang tanggané, supaya Gusti paring welas asih marang wong-wong mau. Aja nganti srengéngé surup nalika kowe isih nesu, kaya sing diwulangaké Kitab Suci (Efesus 4:26); nanging mbusékn saka atimu pikiran ala sing nyiksa kowe lan sing kowe simpen marang wong liya, supaya kowe bisa nyabuti wiwitané saben wiji permusuhan, sing oyoté saka kabencian lan iri hati. Kaloro hawa napsu iki paling ala, paling dibenci déning Gusti Allah lan manungsa; lan pancèn ora pantes menawa kapanggih ing saben wong pracaya utawa abdi Gusti Allah. Aja ana siji waé saka kita, amarga kabodhoan kita, gumedhe lan kandha: *'Aku wis ngungguli sedulurku, lan ora bakal ana sih-rahmat kanggo dhèwèké.'* Sapa waé sing ngucapaké utawa mikiraké bab kaya ngono, mangertèni yèn dhèwèké wis nyerahaké nyawané ing tangané pati, lan warisané bakal dadi panggonan tangis lan nggrentèk untu, cacing sing ora tau mati lan geni sing ora tau mati.

64. Ayo padha tangi saka turu nalika isih manggon ing badan iki; ayo padha meratapi awaké dhéwé lan nangis kanthi sak atiné, awan lan bengi, supaya kita bisa dibebasaké saka sangsara sing nggegirisi, ngraos lara, nangis lan sedhieh sing ora ana entéké; Aja nganti mlebu lawang sing amba lan mlaku ing dalan sing amba sing nuntun marang karusakan, sanadyan akèh sing milih; nanging mlebu lawang sing sempit lan mlaku ing

dalan sing sempit sing nuntun marang gesang, sanadyan sithik sing milih. Wong-wong sing mlaku ing dalan pungkasan iki iku pelaku sejati, sing bakal nampa ganjaran pakaryané kanthi kabungahan lan mewarisi kraton. Kanggo wong-wong sing durung rampung siyap mlebu kono, aku nyuwun supaya padha ora ngliwakake nalika isih ana wektu, supaya ora nemokake awake dhewe tanpa lenga nalika wayahe wis teka, lan pancen ora ana sing gelem adol marang wong-wong mau. Amarga iki sing kelakon marang limang dara bodho, sing ora nemokake sapa wae sing gelem adol marang wong-wong mau. Banjur padha njerit karo nangis, '*Gusti, Gusti, mbukak lawang kanggo kita!*' Nanging Panjenengané mangsuli, '*Satemené, temené, Aku kandha marang kowe, Aku ora kenal kowe*' (Matéus 25:11–12). Lan iki kelakon marang wong-wong mau amarga kelesuané waé. Mengko, sanadyan padha tangi lan padha ngamuk, wis ora ana gunané, amarga Sang Majikan wis tangi lan nutup lawang, kaya sing katulis. Aku bakal maringi tuladha liya sing padha karo iki. Nalika Nuh mlebu ing prau, mung karo putra-putrane lan garwane, lan karo kabèh wong liya sing ana bareng dheweke, lan nutup lawang prau amarga banyu banjir sing diutus marang wong-wong sing nindakake ala, dheweke ora mbukak maneh lawang prau, lan ora ngidini putra-putrane nyekseni pemandangan medeni sing dadi paukuman wong-wong ala kuwi; Luwih saka kuwi, sawisé lawang kuwi ditutup, wong-wong ala kuwi ora bisa mlebu kanggo bebarengan karo wong sing bener, nanging kabèh padha binasa ing banjir amarga kélangan lan ora manut. Nuh, sajrone satus taun nalika dhèwèké mbangun prau, ora kendhat ngajak wong-wong mau marang urip sing luwih becik, nanging padha ora nggatekake lan ora manut; mulané padha binasa.

65. Njaga persaudaraan tetep guyub ing siji panggonan lan aturana kanthi tentrem, guyub, andhap asor, ajrih marang Gusti, lan pandonga. Banjur berkahing omahé Gusti bakal kasampurnakaké ing kowe, lan kowe bakal ngrasakaké kanthi kabungahan lan kabagyan. Muga-muga kowe dihias kanthi iman, pangarep-arep, katresnan, andhap asor, ajining dhiri, kawicaksanan, taqwa, tentrem, lan katresnan marang sedulurmu. Amarga sapa waé sing nduwèni kabèh iku, iku kaya nganggo busana manten lan mlaku miturut dhawuhé Roh. Tetep andhap asor lan sabar, supaya hawa napsumu bisa sirna.

66. Sapa waé sing mlaku manut kersaning Gusti Allah, kang luwih legi tinimbang madu lan kebak kabungahan, bakal dibantu lan dikuatké déning kuwi, lan kuwi bakal maringi rohmu bisa nindakake pakaryan-pakaryan sing nggumunake lan nyiapake kabèh dalan sing nyenengake Gusti ing ngarepmu; lan banjur ora ana mungsuh sing bakal bisa ngadhepi kowe, amarga kowe mlaku manut kersaning Gusti Allah. Nanging sapa waé sing lumaku manut kersané dhéwé, Gusti Allah ora bakal maringi pitulungan apa-apa, nanging bakal nyerahaké dhèwèké marang setan-setan, sing bakal ngubengi atiné awan lan bengi, lan ora bakal ngidini dhèwèké nemokaké tentrem ing apa-apa, lan bakal ndadèkaké dhèwèké tanpa daya lan ringkih ing kabèh urusané, loro-loroné, njaba lan njero, lan bakal nggawa marang dheweke akèh bab liya sing ngrusak lan mbebayani. Setan kadhangkala nyuntikaké kabungahan lan kabungahan ing atiné; nanging ora ana kabungahan sejati ing kéné, mung kasedhihan lan lara ati. Sanajan ana sing katon kaya kabungahan, iku ora ana kasunyatané, mung bayangan, amarga iku ora saka Gusti. Kabungahan sejati asalé saka Gusti Allah lan diparingaké mung marang wong-wong sing tansah ngupaya nolak karsa dhéwé lan nepaki karsa Gusti ing kabèh bab. Karsa sing tumindak ing sajroning manungsa ana telung jinis: sing kapisan saka setan; sing kapindho saka manungsa; sing katelu saka Gusti; Gusti ora nresnani loro sing sepisanan, nanging mung nresnani sing asalé saka Gusti. Mula saka iku, mriksaa awakmu dhéwé, lan sawisé nolak kabèh sing ora cocog, tresnaa mung kersaning Gusti. Amarga iku wigati banget kanggo manungsa supaya tansah bisa mbedakaké kersaning Gusti ing kabèh bab. Aku njamin yèn yèn ana wong ora nyelakaké kabèh karsa atiné, ora nolak dhiri ing kabèh bab, ora mbuwang kabèh bandha lan kagungané, lan ora pasrah marang Gusti lumantar patuh marang bapak rohani, dhèwèké ora bakal bisa mangertèni karsa Gusti lan ora bakal bisa nepati, lan bakal kelangan berkah pungkasan.

67. Gusti ora ngandhani marang kita yèn bakal ana ganjaran ing kéné; nanging yèn ing kéné bakal ana cobaan, kasangsaran, kabutuhan lan sedhih, lan ganjarané ana ing kana. Urip iki dalan perjuangan lan cobaan.

68. Yen kowe sabar, manut, lan tundhuk marang bapakmu, Gusti bakal maringi ganjaran sing akèh; lan iki tumindak sing bakal dieling-eling ing ngarsané Gusti. Sapa waé sing manut marang bapaké, iku manut marang Gusti, lan sapa waé sing manut marang Gusti uga manut marang bapaké.

69. Luwih saka kabèh, ayo pracaya marang Gusti kita Yesus Kristus, ayo nyembah Panjenengané lan manut marang Panjenengané, lan ayo nindakake kersané ing saben wektu lan saben wayahe.

70. Ayo padha lumaku ing ajrih marang Gusti, kaya sing diprentahake – ngupaya kaslametan kita dhewe kanthi ajrih lan gemeter (Filipi 2:12). Ajrih marang Gusti ngusir kabèh tipu daya lan dosa saka jiwa. Sapa waé sing ora wedi marang Gusti bakal tiba ing akèh kaburukan. Wedi marang Gusti nglihungi lan

njaga manungsa nganti metu saka badan iki, kaya sing katulis: '*Amarga wedi marang kowe, kita ngandhut ing kandungan, lan kita nglairaké roh kaslametan*' (Yesaya 26:18).

71. Sapa waé sing bébas saka niat ala iku sampurna lan kaya déwa. Dhèwèké kapenuhan kabungahan lan dadi panggonan pangasoé Rohé Gusti Allah. Kaya geni sing nglirwaké alas gedhé yèn ora dijaga, mangkono uga niat ala, yèn kowe ngidini mlebu ing atimu, bakal ngrusak nyawamu, ngrusak awakmu, lan nggawa akèh pikiran sing ora adil; iku bakal nyulut perselisihan, peperangan, fitnah, iri, kebencian lan hawa napsu ala liyane, sing nimbulake beban abot ing badan lan marakake lara. Gagahna nggayuh kalem lan prasajaing atiné para wali, supaya Gusti kita Yesus Kristus nampani kowe ing ngarsané, lan saben kowe bisa kanthi kabungahan kandha: '*Panjenengan nampani aku amarga kalemku, lan Panjenengan netepake aku ing ngarsané salawas-lawase*' (Mazmur 40:13).

72. Gusti Allah ngandika lumantar Nabi: '*Sapa sing bakal tak deleng, kajaba wong alus lan meneng, lan sing gemeter amarga tembung-tembungku?*' (Yesaya 66:2). Gusti kita uga ngendika ing Injil: '*Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu*' (Matius 11:29). Mulane, padha golèkna andhap asor lan aja mlaku kanthi sombong ing ati, sing dadi cirié setan. Sapa waé sing mlaku kanthi sombong ing ati iku kanca setan. Wong sombong dibencèni kabèh, amarga pakaryané pamer: lan saka iku dhèwèké tiba ing akèh dosa. Kabeh dosa iku mbeteake ing ngarsane Gusti, nanging kesombonganing ati iku sing paling mbeteake. Sapa wae sing maringi piwulang utawa pitutur marang wong sombong iku kaya wong sing nyawurake banyu ing wadhah bolong, utawa kaya wong sing ngomong marang manuk sing mabur. Wong-wong sing sombong atine diremehake ing ngarsane Gusti; nanging Gusti ora bakal nyingkirake ati sing andhap asor lan nyesel. Katresnané Gusti Allah, sing mudhun marang kita saka dhuwur, dadi andhap asor nganti pungkasaning wates. Mula saka iku, ayo padha tresna marang andhap asor, supaya kita bisa njerit: '*Delengen andhap asorku lan kasusahku, lan apura kabeh dosaku*' (Mazmur 24:18).

73. Aja ngetutake napsu mripatmu, lan aja nganti atimu dadi kendho. Amarga napsu ala ngrusak ati lan ndhelikake pikiran. Adohna saka iku luwih-luwih, supaya Rohé Gusti sing manggon ing jeronmu ora nesu marang kowe. Ayo padha ngupaya kasucian nganti tekan pati lan ngreksa awaké dhéwé ing saben cara saka napsu ala: kanggo kuwi, ayo padha ati-ati aja ndelok kaendahan wanita. Aja nganti dadi budak hawa napsu ora suci lan hawa napsu isin, sing dibenci Gusti Allah. Tulisna jenengé Gusti Allah ing ngarepé mripat atimu, supaya ing jeroné awakmu ana swara sing ora kendhat: '*Kowe iku candhi uripé Gusti Allah*' (2 Kor. 6:16) lan '*panggonan panggonané Roh Suci*'. Sapa waé sing kabawa hawa napsu kotor, ing ngarsané Gusti Allah kaya kéwan sing ora nduwé akal, miturut tembungé Sang Pemazmur, Nabi Daud (Mazmur 48:13). Mula saka iku, ayo padha sengit marang mripat sing najis iku kanthi sakabehing atimu lan ngupaya kasucian, amarga iku kamulyaning malaikat-malaikaté Gusti Allah. Nanging yèn kita kesasar amarga godha setan, ayo padha tangi manèh lumantar tobat lan mbalèk marang Panjenengané sing rawuh nggoleki wedhus sing kesasar ing dosa (Lukas 15:4).

74. Sapa waé sing ora bisa ngendhalèni lambéné lan ilatné, paling ora kudu ngati-ati '*aja nganti kakehan omong*' (Ayub 11:3). Ati-ati, he manungsa; kendhalèkna ilatmu, lan aja akèh omong, supaya aja nambah dosamu. Lebokna drijimu ing lambemu lan pasangna kekang ing ilatmu, awit wong cerewet ora ana papan kanggo Roh Suci ing batine. Yen ana wong, sing isih anyar, nalika ngomong karo kowe, takon bab apa wae sing bisa nylametake nyawane, wangsulana; nanging yen dheweke takon bab sing ora ana gunane kanggo dheweke, padha kaya wong budeg sing ora krungu, lan kaya wong bisu sing ora bisa ngomong.

75. Ayo padha maksa awak supaya ngawasi cangkem kita kanthi ketat, supaya ora ngomong ala bab sapa wae, amarga omongan ala luwih awon tinimbang racun apa wae. Kabeh tatu bisa mari, nanging tatu amarga ilat ora ana obaté. Ilat saka wong sing nyebar fitnah tanpa mikir, sing digerakké déning setan, luwih berbisa tinimbang ilaté ula, amarga nyulut perselisihan lan permusuhan pait ing antarané sedulur, nyebar perselisihan lan kejahatan ing antarané wong-wong sing tentrem, lan mecahaké kumpul-kumpul gedhé. Mulane, aja nyalahake wong liya, lan setya meneng. Sing tresna meneng iku cedhak karo Gusti Allah lan Malaikat-malaikaté, lan panggonané ana ing panggonan luhur. Gusti ngendika yèn Panjenengané bakal ngreksa dalanmu – nalika kowe dhéwé ngreksa lambemu (Amsal 13:3).

76. Kitab Suci maringi kasaksian yèn ana loro jinis isin: siji sing dadi lairé dosa; lan sijiné sing nglairaké kamulyan lan sih-rahmat (Sirakh 4:23–25). Isiné nindakake dosa iku isin sing sejati lan nylametaké; nanging isiné sing dadi panyebab dosa iku isin sing ngalangi kasampurnan dhawuh Gusti. Aja isin nindakake apa wae sing cocog karo kersaning Gusti, lan aja ndhelikake kabeneran; aja wedi ngumumake piwulangé Gusti utawa tembung-tembung kabijaksanaan, lan aja isin ngakoni dosa-dosamu marang bapa rohani.

77. Gusti kita, kanthi welas asih marang nyawa kita, ngendika ing Injil Suci: 'Celaka kowe nalika wong padha muji kowe lan ngluhurake kowe, nanging kowe ora ngupaya kamulyaning Gusti Allah' (Lukas 6:26; Yohanes 5:44). Mula saka iku, ayo padha ngupaya nganti tekan pati, nglawan kesia-siaan lan motong tunas-tunas sing paling ala, supaya kita ora kaparingake marang karusakan. Mlayua saka kesombongan; amarga akèh wong sing padha binasa amarga iku. Iku nyurung wong tumindak akèh pangibadah—puasa, pandonga, jaga bengi kerep, sedekah ing panggonan umum, lan sapituruté; nanging saka kabèh kuwi, dhèwèké ora bakal éntuk apa-apa kajaba isin lan cela. Aja nganti kita ngupaya nampilake apa-apa ing awake dhewe, utamane sing ageng, supaya kita ora binasa amarga iku lan ora kesangkut ing akèh cabang kesombongan, amarga ana akèh banget setan kesombongan. Mula saka iku, ayo padha ngupaya luwih tekun kanggo nggayuh kamulyan para wali, uga kasederhanaané, supaya kita bisa nampa pujian manis saka Gusti Allah: *'Berkah sing ana ing wong sing miskin ing roh, amarga kagungané kraton swarga'* (Matéus 5:3).

78. Gusti kita Yesus Kristus ngandika ing Injilipun: *'Kanthi sabar kowe bakal nylametake nyawamu'* (Lukas 21:19). Panjenengané uga ngendika: *'Sapa sing tahan nganti pungkasan bakal slamet'* (Matéus 10:22; 24:13). Kanthi semangat kaya apa kita pancèn kudu nyambut gawe lan sabar, supaya bisa nggayuh apa sing wis disiyapaké kanggo kita ing swarga? Nanging sadurunge kita tekan titik ngucurake getih, aja padha gumun; amarga ora ana seniman sing gumun karo karyané sadurunge rampung. Sing wis menang liwat kasabaran iku diarani begja. Ing wektu sing pas dhèwèké bakal dimulyakaké ing swarga, kaya Lazarus.

79. Pemazmur Daud kandha: *'Tembung-tembung Panjenengan luwih manis ing tenggorokku tinimbang madu ing lambengku'* (Mazmur 118:103). Uga: *'Lampahé Gusti luwih dikarepake tinimbang akèh watu permata'* (Mazmur 18:10–11). Sanyata pinaringan berkah wong sing tetep waspada lan netepi dhawuh Gusti kita Yesus Kristus nganti nggayuh pangertosan sejati marang Panjenengané, supaya bisa kandha: *'Pangertosan Panjenengan ngluwihi aku'* (Mazmur 138:6). Aja nganti ora setya, supaya Panjenengané sing nitisaké kita aja nesu marang kowe. Sapa waé sing mratélakaké kabeneran marang wong sing ora pracaya, nyalahaké utawa mulang dhèwèké, iku kaya wong sing mbuwang mutiara paling ajiné menyang jeroné segara. Kosok baliné, kaya banyu mili ing lemah miring lan mili kanthi cepet, mangkono sabda Gusti mili mlebu ing atiné wong pracaya.

80. Ayo padha tetep waspada lan tansah nyulut semangat suci ing candhi pikiran kita, supaya ora diarani lalai lan males. Hasrat ora bakal bisa nguwasani wong sing semangat lan waspada. Lan yen dheweke tau tiba amarga tipuan panggodha, semangat lan kewaspadaan kuwi bakal langsung mbalekake dheweke. Nanging wong sing ceroboh lan sembrono, sing ora nduwé semangat kanggo nyenengake Gusti Allah, yèn tiba ing godhongan setan, malah ora nyadari dosa sing wis ditindakake, amarga atiné atos kaya watu, lan dhèwèké kaya keledai sing wis dijinakake lan dipasang tali kekang, sing sapa waé bisa numpak tanpa ana perlawanan saka sisihé. Ing wong kaya ngono, setan nglakoni kabeh napsu lan kebejatane, lan nyeret saben wong mau menyang endi wae miturut kersane, nganti kabecikané rampung, lan dheweke mati karo raungan lan tangisan. Wong sing ceroboh iku kaya omah sing wis rusak lan ditinggal déning sing manggon – omah sing ora ana regané kanggo sapa waé, nanging dibenci kabèh, kaya kena kutukan, kaya sarangé ula tedung, kalajengking, lan kéwan galak; ora ana sing peduli, amarga rusak lan sepi. Mangkono kahanané wong sing ceroboh! Ati-ati supaya njaga semangat lan aja tau nundha, supaya kowe ora tiba ing panguwasa mungsuh. Nalika sawijining wong nduwèni semangat luhur lan pangopènan iki, iku mbalèkaké dhèwèké saka kabèh tiba lan cilaka lan ngélingaké dhèwèké, supaya wong kuwi dadi panggonan pangaso kanggo Roh Suci lan, sawisé ngrampungaké lelampahané kanthi kabungahan, dianggep pantes ing donya iki mlebu ing pangaso para wali.

81. Kita wis krungu yèn Paulus sing kabegjan, nalika dhèwèké rembugan bab kasucian, kandha: *'Aku ora nduwèni dhawuh saka Gusti'* (1 Kor. 7:25). Dhèwèké ora nduwèni dhawuh kaya ngono amarga ora kabèh wong bisa nampa sangkèlan abot iki; mulané diserahaké marang pilihan bébasé wong-wong sing bisa nampa. Aja ana sing celibat bangga karo celibate, amarga iku sih saka Gusti Allah piyambak. Celibat ngusir rasa wadon, pikiran daging, kesombongan ati, lan katresnan marang kabèh sing saka setan; iki uga ngusir saka awaké dhéwé gumun tanpa sabar, sengit marang manungsa lan kamulyan donya; iku kasrah marang pangibadah marang Gusti, nahan ilat lan ngatur weteng lumantar puasa. Nalika dihias karo kabèh iku, iku dadi kurban sing tanpa cacat utawa rereged. Yen kowe, wahai jiwa prawan, kesusu karo pesta mewah lan mlaku kanthi ngagumi awakmu dhewe (terlena), kowe bakal isin ing kabèh pakaryanmu. Yen kowe ora ngrekasa ilatmu, kowe bakal kosong sajrone uripmu, lan kowe wis nindakake pakaryan abot kanthi sia-sia.

82. Ayo padha lumaku kanthi lurus ing dalan sing wis dilakoni para wali, kang wis katulis: *'Berkah iku tumrap wong-wong sing lakuné tanpa cela, sing lumaku miturut paugerané Gusti'* (Mazmur 118:1). Yaiku,

ing kasucian awak, kasucian tembung, kasucian mripat, kasucian tangan, kasucian kuping, kasucian sikil, ing pikiran sing leres ing ngarsane Gusti, lan ing ati sing resik marang siji lan sijine, kaya sing kita aturake ing pandonga kita: *'Gusti, ciptenana ing kula ati sing resik, lan anyarnaa roh sing leres ing jeroning kula'* (Mazmur 50:12).

2. Bab Akhlak Mulia lan Urip Suci, ing 170 bab

1. Wong-wong biasane diarani wicaksana, amarga salah nggunakake tembung iki. Ora wong-wong sing wis sinau pangandika lan tulisan para leluhur sing wicaksana, nanging wong-wong sing nyawane wicaksana, sing bisa mbedakake apa sing becik lan apa sing ala; lan sing nyingkiri apa sing ala lan mbebayani kanggo nyawa, nalika kanthi wicaksana ngupaya apa sing becik lan migunani kanggo nyawa, lan nindakake kuwi kanthi pangalembana ageng marang Gusti Allah. Mung wong-wong kuwi, sejatine, sing pantes diarani wong wicaksana.

2. Wong sing pancen wicaksana mung nduwé siji prihatin: manut lan nyenengaké Gusti Allah kanthi saktene lan sakabehing cara. Mula saka iku, lan mung amarga iku, dhèwèké mulang atiné carané nyenengaké Gusti Allah, matur nuwun marang Panjenengané amarga pangayomaning pangreksan, apa waé kahanan sing bakal diadhepi ing urip. Amarga ora pantes yen ora matur nuwun marang dhokter—sanajan nalika padha maringi obat sing pait lan ora nyenengake—kanggo marasake badan; uga ora bener yen tetep ora sukur marang Gusti amarga apa sing katon dadi sabab sedhih, tanpa nyadari yen kabeh kedadeyan manut pangayoman-Nya lan kanggo kabecikan kita. Ing pangertosan lan iman kados makaten dumunung kaslametan lan tentreming atimu.

3. Kesederhanaan, kabecikan, kasucian, keteguhan, kasabaran, lan kabecikan agung liyane iku, kaya-kaya, kekuwatan perang sing wis kita tanpa saka Gusti Allah, supaya bisa nolak lan ngadhepi sangsara sing kita alami lan mbantu kita sajrone iku: supaya yèn kita ngleksanani kekuwatan iki lan tansah nyiapaké, ora ana apa-apa sing tumeka marang kita sing bakal dadi beban, nyeri, ngrusak, utawa ora bisa ditanggung, amarga kabèh mau bakal diatasi déning kabecikan sing manggon ing jeroning kita. Wong-wong sing atiné ora duwé kawicaksanan ora éling bab iki, amarga padha ora pracaya yèn kabèh kedadeyan iku kelakon kanggo kapentingan kita, supaya kabecikan kita bisa sumunar lan kita éntuk ganjaran saka Gusti Allah.

4. Yen, nalika nganggep bandha lan nikmat sakabehe mung kesombongan sing sirna lan semu, lan mangerteni yèn urip sing luhur lan nyenengake Gusti luwih becik tinimbang bandha, lan kowe tetep teguh ing kapercayan iki lan tansah ngelingi, mula kowe ora bakal ngos-ngosan, ora bakal nangis utawa ngeluh marang sapa wae, nanging bakal matur nuwun marang Gusti Allah kanggo kabeh bab nalika kowe weruh yen wong sing luwih ala tinimbang kowe dipuji amarga kecerdasane, kawruh utawa bandhane. Karep sing ora tau wareg marang bandha lan kesenangan, kepinginan marang kamasyhuran lan kesombongan, sing digandhengake karo ora ngerti bebener, iku nafsu jiwa sing paling ala.

5. Wong wicaksana, kanthi mriksa dhiri, nyadari apa sing bener lan migunani kanggo ditindakake, apa sing selaras karo atiné lan nylametaké, lan apa sing ora cocog karo atiné lan ngrusak. Lan kanthi mangkono, dhèwèké nyingkiri apa sing ngrusak atiné, amarga iku ora cocog karo atiné.

6. Luwih prasaja uripé, luwih tentrem atiné, amarga ora kuwatir bab akèh prakara – bab abdi, buruh tani (tangané disewa), lan nglumpukaké ternak. Nanging, nalika kita kecandhol marang bab-bab kuwi, kita kena cilaka sing muncul saka kono, lan kita tekan titik nganti ngeluh marang Gusti. Kanthi mangkono, hawa napsu kita sing ora terkendali (kanggo akèh bab) nggawe kita bingung, lan kita ngumbara ing pepeteng urip dosa, ora nyadari awak dhéwé.

7. Ora pantes ngomong yèn manungsa ora bisa nglakoni urip sing luhur, nanging luwih becik ngomong yèn iku ora gampang. Lan mesthi waé, iku ora gampang digayuh déning saben wong tanpa mbedakaké; nanging mung wong-wong sing taat lan nduwèni pikiran sing tresna marang Gusti sing katarik menyang urip sing luhur. Pikiran umum iku pikiran donya lan gampang owah-owahan; iku nglairake pikiran becik lan ala, gampang malih lan condhong marang bab-bab materi; dene pikiran sing tresna marang Gusti iku pelaksana paukuman tumrap kejahatan sing muncul ing manungsa amarga kecerobohan sing disengaja.

8. Wong sing ora sekolah lan wong sing bodho nganggep sinau iku bab sing konyol lan ora gelem merhatiin, amarga sinau iku mbukak kabodhoané – lan padha kepéngin kabèh wong padha kaya dheweke: kanthi cara sing padha, wong sing ora bisa ngendhalèni urip lan tumindaké kanthi ngotot kepéngin kabèh wong luwih ala tinimbang dheweke, mikir mbébasaké dhéwé kanthi alesan yèn akèh wong sing jahat. Jiwa bakal binasa lan rusak amarga ala saka dosa, kang maneka warna lan ngemot zinah, kesombongan,

keserakahan, nesu, ketidakpatuhan, kegilaan, pembunuhan, ngeluh, iri, pemerasan, penindasan, ketidaksabaran, kabohongan, kesensualan, malas, sedhih, isin, sengit, ngukum, kelesuan, kesesatan, kabodhoan, godaan, lan ateis. Jiwa sing mlarat, sing mbalik saka Gusti, disiksa dening ala-ala iki lan liya-liyané.

9. Apa sejatine ana wong sing nglakoni urip luhur lan pantes dipuji minangka wong tapa brata, iku ora diadili saka tingkah laku sing dipamerake, utawa saka tampilan palsu saka cara uripe; nanging saka apa, kaya pelukis lan pemahat sing trampil, padha nuduhake uripé sing luhur lan nyenengake Gusti Allah liwat pakaryané, ngadhepake kabèh kesenangan donya kaya saka jebakan.

10. Wong sugih lan bangsane luhur, nanging kurang pangembangan rohani lan urip becik, ora begja ing paningal wong wicaksana; kosok baline, wong mlarat utawa budhak miturut statusé bakal begja yen dihias karo kawruh lan kabecikan. Kaya para lelungan sing kesasar ing dalan (lan padha mati), mangkono uga wong sing ngliwakake urip mulya bakal binasak, kabawa dening hawa napsu.

11. Sapa wae sing kasil ngalembutaké watak wong sing ora nduwé pendhidhikan lan ndadèkaké padha tresna marang sinau lan pendidikan, kuduné diarani 'pembina manungsa'. Mangkono uga, wong sing nuntun wong-wong sing uripé sembarangan marang urip sing luhur lan nyenengaké Gusti Allah uga kuduné dianggep 'pembina manungsa', amarga saktenané padha nggawe manungsa manèh. Andhap asor lan pangendalian dhiri iku kabungahan lan pangarep-arep sing piningan berkah kanggo jiwa manungsa.

12. Satemene, manungsa kudu ngatur uripé lan tumindak kanthi bener. Nalika iki wis bener, Gusti Allah bisa dikenal kanthi becik. Wong-wong sing ngajeni Gusti Allah kanthi sakabehing atiné lan imané bakal nampa pitulungan saka Gusti kanggo nguwasani nesu lan napsu. Amarga napsu lan nesu iku panyebab kabèh kabecikan.

13. Wong kudu diarani wong wicaksana (kaya sing wis kasebut ing poin kapisan), utawa wong sing wis miwiti ngreformasi dhiri. Wong sing ora bisa dibenerake ora pantes diarani manungsa; amarga iku (yaiku ora bisa dibenerake) dudu sipat manungsa. Wong kudu ngindhari wong kaya ngono. Wong sing nyawiji karo sing ala ora bakal kalebu ing golongan sing langgeng (yaiku sing diparingi kamulyan langgeng).

14. Mung amarga sipat kawicaksanaan ing jeroning awake kita (kaya sing kasebut ing poin kapisan) sing ndadekake kita pantes diarani manungsa; tanpa kawicaksanaan kuwi, kita mung beda karo makhluk tanpa wicara ing tata letak anggota awak lan anugerah bisa ngomong. Mula saka iku, wong sing wicaksana kudu nyadari yèn dhèwèké abadi; lan dhèwèké kudu mbenci saben napsu memalukan, sing dadi panyebab pati tumrap manungsa.

15. Kaya déné saben pangrajin nampilaké kaahliané kanthi mbentuk bahan sing cocog sing wis dipilih dadi wangun sing éndah – kaya déné siji nganggo kayu, sijiné nganggo perunggu, lan sijiné manèh nganggo emas lan pérak – mangkono uga kita kudu mbuktèkaké yèn kita iki manungsa, ora adhedhasar susunan awak kita, nanging adhedhasar kasunyatan yèn kita pancèn wicaksana ing atiné, – kanthi manut marang paugeran urip luhur, yaiku urip sing kebak kabecikan lan pangabdian marang Gusti. Jiwa sing pancen wicaksana lan tresna marang Gusti ngerti kabèh sing kuduné ana ing urip, lan kanthi katresnan nyenengake Gusti, sarta matur nuwun kanthi tulus, nyawiji marang Gusti kanthi kabèh pangarep-arep lan pikirané.

16. Kaya déné juru kemudi sing ati-ati ngemudikaké prau supaya ora nabrak watu sing ana ing sangisoring banyu utawa tebing, mangkono uga wong-wong sing semangat nglakoni urip luhur kudu ati-ati nimbang apa sing kuduné ditindakake lan apa sing kuduné dihindari, nganggep mung sing cocog karo paugeran sing sejati lan ilahi minangka migunani kanggo awake dhéwé, lan mbusak pikiran ala saka atiné.

17. Kaya para juru kemudi lan kusir, lumantar wicaksana lan rajin, bisa nindakake tugase kanthi becik, mangkono uga wong-wong sing semangat kanggo urip sing adil lan luhur kudu nimbang kanthi tliti lan ngati-ati supaya uripe pantes lan nyenengake Gusti Allah: amarga sapa wae sing kepengin iki lan yakin bisa nggayuh apa sing dikarepake, lumantar iman bakal nggayuh sing langgeng (urip sing suci).

18. Aja nganggep bébas wong-wong sing bébas miturut status, nanging wong-wong sing bébas ing cara urip lan wataké. Contoné, ora pantes nyebut bangsawan lan wong sugih iku bébas sejati nalika padha ala lan ora bisa ngendhalèni napsu, amarga wong kaya ngono iku budak hawa napsu. Kasucian sejati lan ngremehake sing fana iku dadi kamardikan lan kabungahaning jiwa.

19. Elinga yèn kowe kudu tansah nuduhaké yèn kowe wicaksana, nanging lakoni liwat urip sing luhur lan tumindakmu dhéwé. Kaya mangkono, wong lara nemokaké lan ngenali dhokter minangka panyelamet lan welas asih, ora saka tembungé, nanging saka pakaryané.

20. Jiwa sing pancen wicaksana lan luhur budi bakal katon ing pandangane, tindak tanduke, swarane, eseme, pacelathon, lan tata krame. Kabeh sing ana ing jerone wis malih lan njupuk wujud paling mulya; pikirané sing tresna marang Gusti, kaya penjaga lawang sing waspada, ngalangi lawang mlebu pikiran ala lan isin.

21. Delengen sakupengmu lan sadhar yèn panguwasa mung nduwèni kuwasa marang badan, ora marang nyawa – lan tansah éling bab iki. Amarga nalika padha mènèhi dhawuh, umpamané, matèni, utawa nindakake apa waé sing ora pantes, ora adil, lan mbebayani nyawa, kowé ora kena manut, sanajan padha nyiksa badanmu. Gusti Allah nyipta nyawa kanthi bébas lan mandhiri, lan nyawa iku bébas tumindak manut kersané – kanggo kabecikan utawa kaburukan.

22. Jiwa sing wicaksana ngupaya mbusak pesta pora, kesombongan, kabanggaan, ilusi, iri, nyolong, lan sapiturute, amarga pakaryan kaya ngono iku pakaryané setan lan karsa ala. Nanging, kanthi upaya sing tekun lan renungan sing tliti, wong sing kepinginané ora ditujokaké marang kesenengan rendahan bisa nggayuh iki.

23. Wong-wong sing nglampahi uripé kanthi tumindak cilik lan andhap asor ngindhari bebaya lan ora perlu ngetrapake langkah-langkah pangreksa khusus. Kanthi ngungkuli kabèh hawa napsu, padha gampang nemokake dalan sing nuntun marang Gusti.

24. Wong wicaksana ora perlu ngrungokake saben jinis pacelathon, nanging mung sing migunani, sing nuntun marang pangertosan kersaning Gusti; amarga iki dalan sing digunakake manungsa bali menyang gesang lan pepadhang langgeng.

25. Wong-wong sing ngupaya urip luhur lan tresna marang Gusti kudu ngadhepake punggung marang kesombongan lan kabèh kamulyan kosong lan palsu, lan ngupaya mbenerake urip lan atiné supaya luwih becik. Pikir sing tresna marang Gusti lan ajeg iku pituduh lan dalan menyang Gusti.

26. Ora ana paedah apa-apa sinau élmu yèn nyawa ora nglakoni urip sing becik lan nyenengake Gusti. Nanging, sabab kabèh kaburukan yaiku salah paham, tipuan, lan ora ngerti marang Gusti.

27. Renungan jero babagan urip sing becik lan ngopeni jiwa ngasilake manungsa sing becik lan tresna marang Gusti. Sapa sing nggoleki Gusti bakal nemokake Panjenengané, ngungkuli saben hawa napsu lumantar pandonga sing ora kendhat marang Panjenengané. Wong kaya ngono ora wedi marang setan.

28. Wong-wong sing kagoda dening bandha donya lan ngerti kanthi rinci apa sing kudu ditindakake kanggo nglakoni urip sing becik iku kaya wong sing wis duwe obat lan piranti medis, nanging ora ngerti carane nggunakake lan malah ora peduli kanggo nggunakake. Mula saka iku, kanggo dosa-dosa sing wis kita tindakake, aja nyalahake lair kita utawa wong liya, nanging mung nyalahake awake dhewe; amarga yen nyawa kanthi kersa nyerah marang kanggonan, mesthi bakal kalah.

29. Ora pantes wong sing ora bisa mbedakake antarane becik lan ala kanggo ngadili sapa sing becik lan sapa sing ala. Wong sing ngerti Gusti iku becik; lan yen dheweke ora becik, tegese dheweke ora ngerti (Gusti) lan ora bakal dikenal (dening Panjenengané): amarga siji-sijine cara kanggo ngerti Gusti yaiku lumantar kabecikan.

30. Wong-wong sing sholeh lan tresna marang Gusti Allah bakal ngélingaké wong liya saka kaluputan nalika padha ana ing ngarsané; déné marang wong sing ora ana, ora mung ora nyalahké dhéwé, nanging uga ora maringi idin marang sapa waé sing nyoba ngomong ala bab wong-wong mau.

31. Ing pacelathon aja ana kasar; amarga wong pinter biasane dihias karo andhap asor lan suci luwih saka para dara. Pikir sing tresna marang Gusti iku cahya sing madhangi jiwa, kaya srengenge madhangi badan.

32. Yen ana hawa napsu ing atimu munggah nglawan kowe, elinga yèn wong sing pancèn wicaksana lan kepéngin netepaké nasibé ing dhasar sing bener lan langgeng ora nganggep nglumpukaké bandha sing bakal rusak minangka sumber kabungahan, nanging luwih ngupaya kamulyan sejati (ing swarga). Iki sing ndadekake wong-wong mau pinaringan berkah. Bandha bisa dicolong lan dijupuk dening wong sing paling kuwat, nanging ka , kabecikan rohani iku siji-sijine duweke sing aman lan ora bisa dicolong, lan sawise mati, nylametake sapa wae sing nduweni. Wong-wong sing mikir kaya ngono ora kagoda dening kamulyan palsu saka bandha lan kesenangan liyane.

33. Wong kang gampang owah-owahan lan wong kang ora nduwé piwulang ora pantes nguji wong wicaksana. Wicaksana iku wong kang nyenengake Gusti Allah lan asring meneng; utawa, yèn ngomong, mung sithik—lan mung bab sing perlu lan nyenengake Gusti Allah.

34. Wong-wong sing ngupaya urip sing luhur lan tresna marang Gusti Allah iku semangat banget kanggo kabecikan jiwa, nganggep iku minangka kagungan sing ora bisa dipisahake lan panglipur langgeng.

Babagan bandha donya, padha nikmati mung sak perlu lan miturut kersaning Gusti, kanthi kabungahan lan pangalembana, sanajan prasaja. Amarga meja kang akèh nyukupi awak, uga barang-barang donya, déné kawruh bab Gusti, nahan napsu, welas asih, sedekah, taqwa, lan andhap asor—iku ngluhuraké jiwa.

35. Para panguwasa sing meksa wong nindakake tumindak sing ora pantes lan ngrusak jiwa ora nguwasani jiwa, sing diciptakaké kanggo mandhiri. Padha mung ngiket badan, nanging ora ngiket karsa bébas, sing dikuwasani wong wicaksana kanthi sih saka Pangripta, sing luwih kuwasa tinimbang panguwasa, paksaan, utawa kakuwatan apa waé.

36. Wong-wong sing nganggep ilangé dhuwit, anak, budhak, utawa bandha liyané minangka musibah, padha ngerti yèn sepisanané manungsa kudu wareg karo apa sing diparingaké Gusti Allah; banjur, nalika kudu nglilani iku, manungsa kudu nindakake kanthi rela lan gumbira, tanpa nyiksa awak dhéwé karo sedhik merga ilangé, utawa luwih tepaté, merga bali manèh: kaya wong-wong sing wis migunakaké apa sing dudu duwéké, banjur mbalèkaké manèh.

37. Wajibé wong sing nduwé watak becik ora ngedol kamardikané mung kanggo nggolèk bandha, sanajan bandha kuwi akèh banget. Amarga bandha donya kuwi kaya ngimpi, lan kamulyané mung semu palsu sing ora bisa dipercaya lan ora langgeng.

38. Wong-wong sing pancen duwé watak manungsa sejati (kaya sing wis diterangaké ing ndhuwur) kuduné ngupaya kanthi tekun kanggo urip sing tresna marang Gusti lan duwé akhlak mulya, supaya uripé sing mulya kuwi sumunar ing antarané wong liya, kaya sapotong kain ungu cilik sing diparingaké ing sandhangan putih kanggo hiasan, katon menonjol lan katingal kabèh wong. Amarga kanthi cara iki semangaté kanggo kabecikan rohani bakal luwih mantep.

39. Wong sing wicaksana kudu ngira-ngira kekuwatané (tentara) lan njaga kabecikan ing atiné kanthi tertib, supaya kanthi mangkono tansah siap nolak hawa napsu sing nyerang nganggo kekuwatan (tentara kabecikan) sing wis ana ing atiné, sing wis diparingi Gusti kanthi alamiah. Iki minangka ing ngandhap punika: nglawan kaendahan lan saben napsu sing ngrusak jiwa – pangendalian dhiri; nglawan kekurangan lan kamlaratan – kasabaran; nglawan nesu lan ambek – kalem lan sapiturute.

40. Wong ora bisa langsung dadi wong sing becik lan wicaksana; nanging iki digayuh liwat renungan sing tliti, latihan, pengalaman, upaya sing terus-terusan lan (sing paling utama) karsa sing kuwat kanggo nindakake kabecikan. Wong sing becik lan tresna marang Gusti, sing pancen wis ngerti Gusti, ora tau ngaso, nindakake kabèh tanpa kecualian sing nyenengake Gusti. Nanging wong kaya ngono arang ditemokake.

41. Wong-wong sing ora duwe kecenderungan alamiah marang kabecikan ora kena, amarga putus asa karo kahanané lan nyerah, ngliwakake urip sing tresna marang Gusti lan bermoral, sanajan katon adoh lan ora bisa digayuh; nanging padha uga kudu merenung lan ngupaya sak kuwate kanggo ngopeni awake dhewe. Amarga sanadyan padha ora bisa nggayuh puncak kabecikan lan kasampurnan, kanthi merenung lan ngopeni awake dhewe ing saben bab, padha bakal dadi luwih becik, utawa paling ora bakal dadi luwih ala – lan iki dudu kauntungan cilik kanggo nyawa.

42. Manungsa, ing pikirane, nyambung karo kakuwatan Ilahi sing ora bisa diungkapake, dene ing badane padha karo kéwan. Nanging sithik sing, minangka manungsa sejati lan wicaksana, ngupaya ngarahake pikirane marang Gusti Allah lan Sang Juruwilujeng lan nyawiji karo Panjenengané, lan mbuktèkaké iki lumantar tumindak lan urip sing luhur. Nanging akèh wong, amarga bodho ing roh, wis ninggalaké pangadopsian ilahi lan langgeng kuwi, padha condhong marang kerabat sing mati, kurus, lan semata-mata karo badan; lan, kaya kéwan bisu, mung kapenuhan bab-bab daging lan kobong dening napsu, padha misahake awake dhewe saka Gusti lan mbuwang nyawane saka swarga menyang jurang sangsara daging.

43. Wong wicaksana sing nggatekake persatuan lan komuni karo Gusti Allah ora bakal nempel marang apa wae sing donya utawa asor, nanging ngarahake pikirane marang sing langit lan langgeng, amarga ngerti manawa kersaning Gusti Allah—sumber kabecikan kabèh lan mata air berkah langgeng kanggo manungsa—yaiku supaya manungsa bisa slamet.

44. Nalika kowe ketemu wong sing seneng mbantah, sing ngajak kowe perang nglawan kabeneran lan sing cetha, sawise kowe mungkasi perdebatan mau, adohna awakmu saka wong iku, amarga pikirane wis kebak kebak. Kaya banyu kotor sing ndadekake anggur paling apik dadi ora pantes kanggo apa-apa, mangkono uga omongan ala ngrusak wong sing luhur budi lan becik polahé.

45. Yen kita ngupaya saben upaya lan migunakaké saben cara kanggo nyingkiri pati jasmani, luwih-luwih kita kudu ngupaya nyingkiri pati rohani: amarga sapa waé sing kepéngin slamet ora ana alangan kanggo kuwi – kajaba kélangan semangat lan kélangan kemauan saka jiwa.

46. Wong-wong sing ora gelem sinau apa sing apik kanggo dheweke lan apa sing kudune dianggep apik, bisa diomongake yen dheweke ora waras; dene wong-wong sing, sawise mangerteni kabeneran, kanthi tanpa isin mbantah marang kabeneran mau, akale wis kebekuk: sipate wis dadi kaya kewan; dheweke ora kenal Gusti, lan atine ora padhang dening cahya.

47. Gusti Allah nyipta maneka warna kéwan kanthi sabda Panjenengané kanggo kapentingan kita: sawéné kanggo panganan, liyané kanggo pangabdian. Nanging Gusti Allah nyipta manungsa minangka saksi lan juru nerangake pakaryané kanthi rasa syukur. Iki sing kuduné digayuh manungsa, supaya ora mati tanpa weruh utawa mangertèni Gusti Allah lan pakaryané, kaya kéwan sing ora bisa ngomong. Manungsa kudu nyadari yèn Gusti bisa nindakake kabèh prakara. Ora ana sing bisa nolak Panjenengané sing bisa nindakake kabèh prakara. Kaya déné Panjenengané nyipta kabèh prakara kanthi sabda Panjenengané, nglairaké apa waé sing dikarepake, mangkono (sanajan saiki) Panjenengané nyipta kabèh prakara kanggo kaslametan manungsa.

48. Mhluk langit ora mati amarga kabecikan sing ana ing jerone; dene mhluk donya dadi mati amarga ala sing ana ing jerone, sing ing wong bodho saya tambah amarga males lan ora ngerti Gusti.

49. Kematian, kanggo wong sing mangertèni, iku kalanggengan; nanging kanggo wong prasaja sing ora mangertèni, iku pati. Lan pati iki ora perlu ditakuti, nanging (kudu wedi) karusakaning nyawa, yaiku pangerten sing ora ana babagan Gusti Allah. Kuwi sing medeni kanggo nyawa!

50. Dosa wis nemokake pijakan ing donya materi, lan badan dadi panggonané. Nanging nyawa sing wicaksana, sawisé mangertèni iki, mbuwang beban donya materi; lan sawisé munggah saka sangisoring beban iki, nyawiji marang Gusti Allahing kabèh, lan ngawasi badan kanthi tliti, kaya mungsuh lan lawan, ora precaya marang badan. Lan kanthi mangkono, sawise ngalahake napsu ala lan donya materi, nyawa diparingi mahkota dening Gusti.

51. Nalika dosa dipahami dening nyawa, nyawa iku sengit marang dosa kaya kéwan sing ambune paling ambeg; nanging nalika ora dipahami, dosa iku dikasihi déning wong-wong sing ora paham, lan, ngawulaaké sing tresna marangé, nyekel dhèwèké dadi tawanan. Lan nyawa sengsara lan mlarat iki ora weruh apa sing nylametake dheweke, malah ora tau mikirake; nanging, amarga pracaya yen dosa iku ngias dheweke, dheweke seneng banget marang dosa mau.

52. Jiwa sing resik, amarga wataké apik, disucèkaké lan diterangaké déning Gusti, banjur pikirané nggatekaké apa sing becik lan nglairaké niat lan tumindak sing tresna marang Gusti. Nanging nalika nyawa kotor amarga dosa, Gusti Allah ngalih saka nyawa kuwi—utawa luwih tepaté, nyawa kuwi dhéwé sing misah saka Gusti—lan setan-setan jahat, sawisé mlebu ing pikiran, nandur ing nyawa tumindak ora pantes: zinah, matèni, nyolong, lan tumindak ala liyané kaya kuwi.

53. Wong-wong sing ngerti Gusti kebak kabèh pikiran becik lan, kangen marang swarga, ngremehake bab-bab donya. Nanging wong kaya ngono ora disenengi kabèh wong; mulané, amarga kuwi, ora mung dibenci, nanging uga diolok-olok akèh wong bodho. Padha siap nahan kamlaratan abot, amarga padha mangertèni yèn apa sing katon ala tumrap akèh wong, sejatiné iku apik tumrap dhèwèké. Sapa waé sing merenung babagan alam swarga pracaya marang Gusti lan mangertèni yèn kabèh tumitahan iku pakaryané kersané Panjenengané; nanging sapa waé sing ora merenung bab iki ora bakal pracaya yèn donya iki pakaryané Gusti lan diciptakaké kanggo kaslametan manungsa.

54. Wong-wong sing kecemplung ing dosa lan seneng ing kabodhoan ora ngerti Gusti, amarga atiné ora waras; Nanging Gusti iku rohani (tegesé, Panjenengané mung bisa dikenal lumantar pikiran sing resik). Sanadyan Panjenengané ora katon, Panjenengané cetha banget rawuh ing donya sing katon, kaya nyawa ana ing badan. Kaya badan ora bisa urip tanpa nyawa, mangkono kabèh sing katon lan ana ora bisa lestari tanpa Gusti.

55. Kanggo apa manungsa diciptakaké? Supaya, kanthi mangertèni ciptaané Gusti, dhèwèké bisa nyawang Gusti piyambak lan ngluhuraké Sing Maha Nciptakaké kanggo manungsa; pikiran, sing ditarik marang Gusti déning katresnan (sing tresna marang Gusti lan nyenengaké Gusti), iku berkah sing ora katon, diparingaké Gusti marang wong sing pantes kanggo gesang sing becik.

56. Bebas iku wong sing ora diperbudhakake dening kesenengan jasmani, nanging nguwasani awak liwat akal lan pangendalian dhiri, lan wareg karo apa sing diparingake Gusti, sanajan prasaja, kanthi rasa syukur sing sampurna. Nalika pikiran lan jiwa sing tresna marang Gusti Allah selaras siji lan sijine, awak banjur tundhuk lan wareg, amarga jiwa, lumantar tumindak pikiran, ngendhegake saben dorongan hawa napsu.

57. Wong-wong sing ora wareg karo apa sing diduweni kanggo nyukupi uripe, nanging kepengin luwih akeh, padha ngadol awake dhewe marang hawa napsu sing ngganggu atine lan nandurake pikiran lan impen

sing saya awon—yèn kabèh iku ora marem lan mulané kudu golek barang anyar sing luwih apik. Kaya sandhangan sing kakehan dawa ngalangi wong lelungan mlaku, mangkono uga kepinginan kakehan marang bandha nyegah nyawa supaya ora ngupaya lan ora bisa slamet.

58. Kahanan apa waé sing ditemoni wong tanpa kersané lan kanthi ora gelem, kanggo wong kuwi dadi pakunjaran lan panyiksa. Mula, waregana karo apa sing kowe duwé; yèn ora, kanthi nahan kahananmu tanpa rasa syukur—kanthi ora puas lan ora gelem—kowe bakal dadi tiran tumrap awakmu dhéwé tanpa kowe nyadari. Nanging mung ana siji dalan kanggo iki: ngremehake bandha donya.

59. Kaya déné kita nduwé panglihatan saka Gusti supaya bisa mbedakaké apa sing katon—apa sing putih lan apa sing ireng—mangkono uga Gusti wis maringi akal supaya kita bisa mbedakaké apa sing migunani (lan apa sing mbebayani) kanggo jiwa. – Hawe, nalika mbelakangi akal, nimbulake kepinginan marang kesenengan indra, lan iki nyegah nyawa supaya ora bisa dislametake utawa mlebu ing pangayoman karo Gusti Allah.

60. Ora dosa tumindak manut hukum alam, nanging dosa nindakake ala kanthi karsa dhéwé. Ora dosa mangan panganan, nanging dosa yen mangan tanpa matur nuwun, tanpa ngajeni lan tanpa ngendhaleni dhiri; ora dosa mung ndelok, nanging dosa yen ndelok kanthi iri, sombong utawa ora kenyang-kenyang; ora dosa ngrungokake kanthi tentrem, nanging dosa yen ngrungokake kanthi nesu; ora dosa meksa ilat kanggo matur nuwun lan ndedonga, nanging dosa yen ngidini ilat ngumpat lan ngukum; ora dosa nyambut gawe nganggo tangan kanggo amal—kaya mènèhi sedekah—nanging dosa yen ngidini nyolong lan matèni. Mangkono saben anggota nindakake dosa nalika, kanthi karsa bébas kita, nindakake ala tinimbang kabecikan, bertentangan karo kersané Gusti Allah.

61. Yen kowe ragu manawa saben tumindakmu dideleng dening Gusti, pikirna manawa kowe uga—manungsa lan bledug—bisa, ing sakedhap, mriksa ing pikiran kabeh panggonan sing wis kowe kenal lan merenung babagan kuwi: apa Gusti, sing maringi urip marang kabeh lan nyangga kabeh manut karsa-Nya, ora ndeleng kabeh luwih cetha, cetha kaya wiji wijèn?

62. Nalika kowe nutup lawang omahmu lan kowe piyambakan, mangertèna yèn kowe ditemani Malaikat sing ditunjuk Gusti kanggo saben wong, sing déning wong Yunani diarani roh omah. Dhèwèké ora tau ketiduran; tansah ana karo kowe, dhèwèké ndeleng kabèh; dhèwèké ora bisa ditipu, lan pepeteng ora bisa ndhelikaké apa-apa marang dhèwèké. Saliyane dhèwèké, élinga yèn Gusti ana ing saben papan. Amarga ora ana panggonan, uga ora ana zat apa waé, ing ngendi Gusti ora ana—Panjenengané sing luwih agung tinimbang kabèh lan nyekel kabèh ing tangané.

63. Yen para prajurit tetep setya marang rajane amarga rajane nyedhiyakake pangan, sepira maneh kita kudu ngupaya, matur nuwun marang Gusti kanthi lisan sing ora kendhat, supaya tansah nyenengake Panjenengané—Panjenengané sing nyipta kabèh prakara kanggo manungsa?

64. Rasa syukur marang Gusti lan urip sing luhur iku wohé manungsa sing nyenengaké Gusti. Nanging kaya wohing donya ora mateng mung sajrone sak jam, nanging mbutuhaké wektu, udan, lan pangopènan, mangkono uga wohing manungsa mbutuhaké upaya, renungan, wektu ngenteni, pangendalian dhiri, lan kasabaran sadurungé katon ing kabèh kamulyané. Nanging, yèn amarga kowé, kadhang ana wong sing nganggep kowé wong sing taat marang Gusti, aja percaya marang awakmu dhéwé sajrone isih ana ing badan iki, lan aja nganggep apa waé saka awakmu dhéwé iku sampurna nyenengaké Gusti. Amarga ngertèna yèn angel banget kanggo manungsa tetep bebas saka dosa nganti pungkasan.

65. Ora ana sing luwih kinormatan ing antarané manungsa kajaba tembung. Tembung iku penting banget, amarga lumantar tembung lan panuwun kita ngajeni Gusti. Kanthi ngucapake tembung sing ora pantes utawa ngina, kita mbukak kebejatan atiné dhéwé. Iku ciri wong bodho nyalahake lairé utawa kahanan liya kanggo dosa-dosané, nalika tanpa sengaja ngucap tembung ala utawa nindakake tumindak jahat.

66. Yen kita ngupaya marasake macem-macem lara raga supaya wong-wong sing bareng kita ora ngguyu, luwih perlu maneh kita ngati-ati marasake lara jiwa, supaya kita ora dadi isin lan pantes dipoyoki – ing ngarsane Gusti, sing bakal kita ngadhepi kanggo diadili. Amarga, kanthi nguwasani dhiri, kita bisa, yen kita kersa, nahan ora nindakake pakaryan ala sanajan kita kepingin; uga ana ing daya kita kanggo urip kanthi cara sing nyenengake Gusti, lan ora ana siji wae sing bakal meksa kita nindakake apa wae sing ala yen kita ora kersa. Kanthi ngupaya kaya ngene, kita bakal dadi wong sing pantes kanggo Gusti, urip kaya para malaikat ing swarga.

67. Yen kowe kersa, kowe bisa dadi budak hawa napsumu; lan yen kowe kersa, kowe bisa tetep bébas, ora manut marang sangkèling hawa napsumu: amarga Gusti Allah nyipta kowe supaya bisa nguwasani dhiri.

Sapa sing ngungkuli hawa napsu daging bakal diparingi mahkota kang ora bisa bosok. Yen ora ana hawa napsu, mesthi ora ana kabecikan, uga ora ana mahkota sing diparingaké Gusti Allah marang wong-wong sing pantes.

68. Wong-wong sing ora weruh apa sing becik kanggo dheweke lan ora ngerti apa sing bener iku wuta rohani, lan akalé kabur. Kita ora kena ndeleng wong-wong kuwi, supaya kita uga, kaya wong wuta, ora kecemplung ing jebakan sing padha tanpa kita sadhar.

69. Wong ora pantes nesu marang wong sing dosa, sanajan kaluputané pantes dihukum. Kanggo kabeneran, wong sing salah kudu dipandu bali menyang dalan sing bener lan dihukum yen perlu, déning dhéwé utawa wong liya; nanging ora pantes nesu marang wong-wong mau utawa nyimpen dendam, amarga nesu mung tumindak saka hawa napsu, dudu saka pertimbangan utawa kabeneran. Ora pantes nyetujoni wong sing kakehan welas asih, nanging uga kudu ngukum wong ala kanggo kabecikan lan kaadilan, lan ora amarga napsu nesu dhéwé.

70. Mung ana siji wujud pangasilan rohani sing aman lan bebas saka maling: yaiku urip sing luhur budi lan nyenengake Gusti Allah, sarta ngupaya lan nindakake kabecikan. Bandha iku pituduh sing wuta lan penasihat sing bodho. Sapa waé sing nyalahgunakake bandha mung kanggo kesenengan dhéwé, ngrusak nyawane dhéwé sing kesasar.

71. Wong kudu ora nglumpukake apa-apa sing ora perlu, utawa, yen wis nduwé barang kaya ngono, kudu yakin tenan yèn kabèh kagungan donya iku sakjatiné mung sementara, gampang dijupuk, ilang, utawa rusak, lan mulané, nalika cilaka teka, aja nganti nyerah.

72. Wigatenana yèn lara raga iku pancèn ana ing badan, amarga badan iku fana lan materiil. Mula, nalika kena lara kaya ngono, jiwa sing wis dilatih ing kabecikan kuduné nuduhaké kawani lan sabar kanthi rasa syukur, lan aja nyalahké Gusti Allah amarga wis nyipta badan.

73. Wong-wong sing saingan ing Olimpiade ora diparingi mahkota nalika ngalahake siji, loro, utawa telu, nanging nalika ngalahake kabèh sing saingan. Mangkono uga, sapa waé sing kepéngin diparingi mahkota déning Gusti kudu nglatih atiné supaya bisa ngendhalèkaké dhiri, ora mung marang napsu badan, nanging uga nalika digodha déning keserakahan, kepéngin nyolong kagungané wong liya, iri ati, hawa napsu, kesombongan, cacian, bebaya pati, lan sapituruté.

74. Ayo padha ngupaya urip sing becik lan wedi marang Gusti, dudu kanggo pujian manungsa, nanging ayo milih urip sing luhur budi kanggo kaslametan nyawa kita; amarga pati ana ing ngarep mripat kita saben dina, lan kabèh sing manungsa iku ora bisa dipercaya.

75. Kita bisa urip suci, nanging ora ana ing daya kita kanggo dadi sugih. Dadi piye? Apa kita ora kudu nyalahake atiné kita amarga kepéngin kamulyan sing luntur lan semu ilusi saka kasugihan, sing kita ora duwe daya kanggo éntuk? Oh, sepira bodho kita kepéngin kabèh jinis kasugihan! Apa kita ora ngerti yèn ing ndhuwur kabèh kabecikan ana andhap asor, kaya déné ing ndhuwur kabèh napsu ana keserakahan lan kepinginan sing ora ana entéke marang bandha donya?

76. Wong sing wicaksana kudu tansah éling yèn kanthi nindakake pakaryan cilik lan sing ora langgeng ing urip iki, sawisé mati kita bakal nampa panglipur paling gedhé lan kabungahan langgeng. – Sapa waé sing nglawan napsu lan kepéngin diparingi mahkota déning Gusti, yèn dhèwèké tiba, aja nganti nyerah utawa tetep ana ing panggonan tiba, nganti putus asa marang dhèwèké dhéwé, nanging, tangi, perang manèh lan ngupaya entuk mahkota, tangi saka tiba-tiba sing kadhang ana nganti ambegan pungkasan. Gawean fisik iku piranti kabecikan lan nylametake nyawa.

77. Kélangan kasenangan donya nggawe wong dadi wani lan sing berjuang pantes nampa mahkota saka Gusti. Mula, ing urip iki manungsa kudu matèni anggotané bab kabèh bab donya: amarga wong sing wis mati ora bakal manèh nggatekake apa-apa ing donya.

78. Jiwa sing wicaksana lan tansah ngupaya ora kena langsung nyerah utawa wedi nalika ana kahanan sing nyedhihaké, supaya ora diolok-olok amarga penakuté. Jiwa sing kabawa kamulyan donya bakal nyasar saka dalan sing bener. Sifat-sifat mulya ing jiwa ndadekake kita pantes nampa berkah langgeng, déné dosa manungsa sing dumadi kanthi sendirine dadi panyebab sangsara langgeng.

79. Wong wicaksana asring kalah dening napsu jiwa liwat indra (badan), sing iku lumrah tumrap makhluk rasional. Ana limang indra badan: pandeleng, pangrungu, pangendus, pangrasa, lan panyentuh. Liwat limang indra iki, nalika nyerah marang papat napsu bawaané, jiwa sing malang mau dadi tawanan. Patang hawa napsu jiwa iki yaiku: kesombongan, kepinginan marang kesenengan, nesu, lan wedi. Nanging nalika sawijining wong, kanthi kawicaksanaan lan pangertosan, sawise perang sing becik, ngungkuli lan ngalahake

hawa napsu iki, mula dheweke ora bakal kalah maneh, nanging nemokake tentrem ing jiwane lan diparingi mahkota dening Gusti minangka pemenang.

80. Saka wong-wong sing nginep ing losmen, ana sing diparingi amben, dene liyane, amarga ora duwe amben, padha turu ing lantai lan turu nyenyak kaya sing turu ing amben. Nalika bengi wis rampung, ing esuk loro-lorone padha metu saka amben lan kabeh padha lunga saka losmen kanthi padha, mung nggawa barang-barange dhewe. Kanthi cara sing padha, kabèh sing lumaku ing dalan urip iki—kalebu sing urip prasaja lan sing urip ing kamulyan lan kasugihan—ninggalaké urip iki kaya saka losmen, ora nggawa kabungahan utawa kasugihan donya, nanging mung nggawa pakaryané dhéwé, sing wis ditindakake ing urip iki, – apa iku becik utawa ala.

81. Sanajan kowe nduwèni kuwasa gedhé, aja langsung ngancem sapa waé nganggo pati, merga kowe uga miturut kodrat bakal mati, lan saben nyawa bakal ninggalaké awak kaya wong sing mbuwang sandhangan pungkasané. Ngertèni iki kanthi cetha, usaha lumraha, nindakké kabecikan, lan tansah matur nuwun marang Gusti Allah. Sapa sing ora welas asih ora nduwé kabecikan ing batiné.

82. Mati iku ora bisa dihindari, lan ora ana dalan kanggo nyingkiri. Kanthi mangertèni iki, wong sing sejati wicaksana, sing wis paham liwat pengalaman babagan kabecikan lan pikiran sing takwa, ngadhepi pati tanpa ratapan, wedi, utawa tangisan, éling yèn ing siji sisih pati iku ora bisa dihindari, lan ing sisih liya, pati iku nylametaké kita saka kabecikan sing kita alami ing urip iki.

83. Wong-wong sing wis lali marang urip sing becik lan nyenengake Gusti Allah, lan sing ora tumindak manut ajaran sing bener lan tresna marang Gusti Allah, ora pantes dibenci, nanging luwih becik dikasihani, kaya wong sing kurang akal lan wuta ing ati lan pikiran: amarga nganggep ala dadi becik, padha binasa amarga ora ngerti. Lan wong-wong sing ora saleh lan bodho ing roh, ora ngerti Gusti Allah.

84. Aja ngomong bab kesalehan lan urip sing becik marang sapa waé. Aku ngomong iki dudu amarga iri, nanging amarga, miturutku, kowe bakal katon konyol marang wong sing paling bodho. Wong sing padha pikiran padha simpati siji lan sijiné, lan arang ana sing gelem ngrungokaké obrolan kaya ngono—malah meh ora ana. Mula luwih becik ora ngomong bab kaya ngono, amarga kuwi dudu sing dikarepake Gusti kanggo kaslametan manungsa.

85. Jiwa welas asih marang badan, nanging badan ora welas asih marang jiwa. Mula, nalika badan dipotong-potong, jiwa nandhang sangsara bareng; lan nalika badan kuwat lan waras, kakuatan jiwa uga melu ngrasakake kasejahteraan kuwi. – Nanging nalika nyawa merenung (tobat), badan ora merenung (tobat) bareng karo nyawa, nanging tetep mandiri, ketinggalan (ora obah): amarga merenung (tobat) iku rasa lara ing nyawa; kaya – kabodhoan, kesombongan, ora pracaya, keserakahan, kebencian, iri, nesu, pengecut, kesia-siaan, ambisi, perselisihan, ora peka marang kabecikan, lan sapiturute – iku kabèh diasilaké déning jiwa.

86. Nalika mikirake Gusti, dadi taat, tanpa iri ati, welas asih, suci, alus, loman manut kahananmu, akur karo wong, ora seneng rebutan, lan sapiturute: awit nyenengake Gusti ing kabèh bab iku minangka bandha langgengé jiwa; mangkono uga, aja ngukum sapa waé, utawa ngomong yèn ana wong ala utawa wis dosa, nanging goleka tumindak ala dhéwé lan selidiki uripmu ing jeroné awakmu—apa iku nyenengake Gusti. Apa urusan kita yèn wong liya ala?

87. Wong sing sejati ngupaya dadi wong sing takwa marang Gusti. Wong sing takwa iku sing ora kepengin apa-apa sing ora cocog karo dhèwèké; nanging kabèh makhluk iku asing tumrap manungsa. Mula, ngremehna kabèh iku, awit kowé iku gambaré Gusti. Wong dadi gambaré Gusti nalika dhèwèké urip kanthi bener lan miturut karsa Gusti, lan iki ora bakal kelakon kajaba wong iku adoh saka kabèh hawa napsu. Wong sing atiné tresna marang Gusti pinter ing kabèh bab sing nylametaké nyawa, lan ing saben wujud kesalehan sing dibutuhaké saka dhèwèké. Wong sing tresna marang Gusti ora nyalahké wong liya, amarga dhèwèké ngerti yèn dhèwèké dhéwé uga dosa, lan iki pratandha yèn nyawaé nylamet.

88. Wong-wong sing ngupaya kanthi sakabehe kekuwatan kanggo nglumpukake bandha donya, lan sawise lali marang pati lan kebinasaan nyawane dhewe, padha seneng nindakake pakaryan ala, nalika ora merhatosake apa sing nylametake kanggo dheweke—jiwa-jiwa sengsara iki ora nyadari sepira sangsara sing ditanggung manungsa amarga ala sawise mati.

89. Gusti Allah dudu panyebab pialang. Panjenengané wis maringi manungsa akal, kemampuan mbedakaké antarane becik lan ala, lan panguasaan dhiri; nanging hawa napsu ala muncul saka kelalaian lan kecerobohan manungsa. Gusti Allah ora pantes disalahaké bab iku. Kanthi pilihané dhéwé, setan dadi ala, kaya déné akèh manungsa.

90. Wong sing urip manut Gusti ora ngidini piala mlebu ing atiné. Lan nalika ora ana piala ing ati, ati mau aman lan ora cilaka. Ora ana setan jahat utawa kebetulan sing nduwèni kuwasa marang wong kaya ngono; Gusti nylametaké saka piala, lan padha urip tentrem lan kaayoman, kaya déné padha kaya déwa. Yen ana wong muji wong kaya ngono, dhèwèké ngguyu ing batiné marang wong-wong sing muji; yèn ana wong ngina dhèwèké, dhèwèké ora mbela dhiri marang wong-wong sing ngina, lan ora kroso tersinggung marang apa sing diomongaké bab dhèwèké.

91. Ngeri nempel ing kodrat kaya karat nempel ing tembaga, lan rereget nempel ing badan. Nanging kaya déné ora tukang tembaga sing marakaké karat, lan ora wong tuwa sing marakaké rereget, mangkono uga Gusti ora nyebabaké ngeri. Panjenengané wis maringi manungsa nurani lan akal sing bébas saka ngeri (), supaya bisa nyingkiri ngeri, amarga ngerti yèn iku mbebayani lan marakaké sangsara. Mula, delengen kanthi tltiti: nalika kowe weruh wong begja sing duwé kuwasa lan bandha, aja muji-muji dhèwèké kanthi alesan apa waé, supaya kowe ora kagoda déning setan. Nanging, tansah elinga pati ing ngarep mripatmu; lan kowe ora bakal ngidam apa waé sing ala utawa donya.

92. Gusti Allah kita wis maringi kamulyan langgeng marang para ing swarga, dene Panjenengané wis nyipta para ing bumi supaya kena owah-owahan; marang liya-liyané Panjenengané wis maringi urip lan gerak – lan kabèh mau kanggo kapentingan manungsa. Mula, aja nganti godha donya nyeret kowe nalika setan nandur pikiran ala ing atimu; nanging langsung elinga marang berkahing swarga lan kandhaa marang awakmu dhéwé: yèn aku kersa, aku duwé daya kanggo ngungkuli malah pemberontakan hawa napsu iki; nanging aku ora bakal bisa ngungkuli yèn aku milih nyukupi kepinginan. Mula, perjuangna kanthi upaya sing bisa nylametake nyawamu.

93. Urip iku persatuan lan gabungan saka pikiran (jiwa), nyawa, lan badan; lan pati ora ngrusak bagéan-bagéan sing wis nyawiji iki, nanging pamisahan persatuane; Gusti Allah ngreksa kabèh iki sanadyan sawisé pamisahan.

94. Pikirane dudu nyawa, nanging peparang saka Gusti sing nylametake nyawa. Pikirane sing nyenengake Gusti mimpin dalan ing ngarep nyawa lan maringi pitutur supaya ngremhake sing sementara, sing kasat mata, lan sing fana, lan supaya tresna marang sing langgeng, sing abadi, lan sing gaib, supaya manungsa, nalika urip ing badan, bisa lumantar pikiran mbayangake lan merenung babagan swarga lan Gusti. Mangkono, pikiran sing tresna marang Gusti iku welas asih lan panyelamet nyawa manungsa.

95. Nyawa, amarga ngetutake hawa badan, kabut dening kesenengan lan sirna. Pikirane sing tresna marang Gusti tumindak kosok baline: iku maringi sangsara marang badan lan nylametake nyawa, kaya dhokter sing motong lan nhangusake badan.

96. Jiwa-jiwa sing ora dikendhalèkaké déning akal lan ora diatur déning pikiran—sing kuduné maringi wates, ngendhalèkaké, lan nuntun napsu-napsuné (kayata sedhih lan kabungahan)—jiwa kaya ngono bakal musna kaya kéwan sing ora nduwé akal, amarga akalé kabawa napsu-napsuné, kaya kusir sing kabawa kuda-kuda sing wis uwal saka kendhali.

97. Kasangsaran paling gedhé saka jiwa, cilaka lan karusakan pungkasané, yaiku ora ngerti Gusti Allah, sing nyipta kabèh prakara kanggo manungsa lan paring akal lan wicara, kang kanthi kuwi, munggah ing dhuwur, dhèwèké bisa mlebu ing pangayoman karo Gusti Allah, nggatekaké lan ngluhuraké Panjenengané.

98. Jiwa ana ing badan; ing sajroning jiwa ana akal; ing sajroning akal ana pangandika; lumantar kabeh mau, Gusti Allah—sing dipun renung lan dipun mulyakaké—nggawe jiwa langgeng, maringi kamulyan sing ora rusak lan kabungahan langgeng. Amarga Gusti Allah wis maringi anané marang kabèh sing ana lumantar kabecikané piyambak.

99. Gusti Allah, sawise nyipta manungsa minangka makhluk sing duwe karsa bebas, sing bébas saka iri ati (pengasih banget) lan becik, wis maringi dheweke kasempatan, yen dheweke kersa, kanggo nyenengake Gusti Allah. Nanging, Gusti seneng manawa ora ana ala ing manungsa. Amarga yen wong padha muji pakaryan becik lan kabecikan saka jiwa suci lan tresna marang Gusti, nalika padha ngecam tumindak isin lan ala, apa Gusti, sing kepengin kaslametan manungsa, ora bakal luwih nindakake kuwi?

100. Manungsa nampa kabecikan saka Gusti minangka sumber kabecikan; nanging manungsa kaparingake marang piala dening tangane dhewe, saka piala ing jerone, saka napsu lan kakuwekan.

101. Jiwa sing sembrono, miturut kodraté langgeng lan dadi panguwasa awak, dadi budak awak amarga kesenengan indria, ora nyadari yèn nyenengaké awak iku ngrusak jiwa. Nanging, sawisé tiba ing kahanan kaku lan rusak budi, jiwa kuwi ngupaya banget kanggo nggolèki nyenengaké awak.

102. Gusti iku becik, nanging manungsa iku ala. Ing swarga ora ana kejahatan, lan ing donya ora ana kabecikan sejati. Nanging wong wicaksana milih dalan sing luwih becik: dhèwèké ngerti Gusti kang Maha Kabèh, matur nuwun marang Panjenengané lan muji-muji Panjenengané; sadurungé mati, dhèwèké sengit marang badan lan ora ngidini kecenderungan ala (panjaluk, kepinginan) saka badan kuwi kawujud, amarga ngerti sipaté sing ngrusak lan akibaté sing mbebayani.

103. Wong sing tresna marang dosa seneng nglumpukake bandha, nanging ora peduli marang kabeneran, ora mikirake ketidakpastian, sifat sementara lan lumantaré urip, lan lali manawa pati iku ora bisa dihindari lan ora ana sing bisa nyingkiri. Yen sanajan wis tuwa ana wong sing isih isin lan bodho, mula kaya wit busuk, ora ana gunané kanggo apa-apa.

104. Kita mung ngrasakake nikmat lan kabungahan sawisé ngalami sedhik: amarga wong sing durung tau kasiksa déning ngelak ora bakal ngrasakake énaké ombenan; wong sing durung tau luwe ora bakal ngrasakake énaké panganan; wong sing durung tau kélangan turu ora bakal ngrasakake énaké turu; lan wong sing durung tau sedhik ora bakal ngrasakake kabungahan kanthi jero: – kanthi cara sing padha, kita ora bakal ngrasakake berkah langgeng kajaba kita ngremehake berkah ing donya iki.

105. Tembung iku abdi pikir. Apa wae sing dipéngini pikir, tembung sing nyatakaké.

106. Pikirane ndeleng kabèh, kalebu sing ana ing swarga, lan ora ana sing ngalangi kajaba dosa. Nanging kanggo sing resik, ora ana sing ora bisa dipahami, kaya ora ana sing ora bisa dipahami dening tembung—sing ora bisa diungkapake.

107. Ing badan, manungsa fana; ing pikiran lan tembung, manungsa langgeng. Ing meneng kowe mikir, lan nalika mikir kowe ngomong ing sajroning ati: amarga ing meneng pikiran nglairaké tembung. Lan tembung panuwun, kang diparingaké marang Gusti, iku panyelamatan kanggo manungsa.

108. Wong sing ngomong tanpa mikir iku ora nduwé akal, amarga ngomong tanpa mikir. Nanging pikirna apa sing migunani kanggo kowe supaya nylametaké nyawamu.

109. Tembung sing wicaksana lan migunani kanggo jiwa iku peparang saka Gusti; ing sisih liya, tembung kang sia-sia lan kosong, kang nyoba nemtokake ukuran lan jarak antarane swarga lan bumi, lan gedhene srengenge lan lintang-lintang, iku panemuan manungsa kang nyambut gawe sia-sia, kang amarga kesombongan kosong, ngupaya apa wae kang ora ana gunane, kaya kepingin nglumpukake banyu nganggo saring, amarga manungsa ora bakal bisa nemokake kuwi.

110. Ora ana sing weruh langit, uga ora ana sing bisa ngerti apa sing ana ing kono, kejaba wong sing semangat nglakoni urip becik, sing ngerti lan ngluhurake Sing Maha Nyipta langit mau kanggo kaslametan lan urip manungsa. Wong sing tresna marang Gusti iku ngerti tanpa sangsi manawa tanpa Gusti ora ana apa-apa, nanging Panjenengané ana ing endi-endi lan ing saben bab, minangka Gusti, tanpa wates déning apa wae.

111. Kaya wong metu saka kandhutan ibune, mangkono nyawa metu saka badan tanpa busana; ana sing suci lan sumunar, ana sing kotor amarga kaluputane, lan ana uga sing dadi ireng amarga akèh kaluputan. Mulane, jiwa sing wicaksana lan tresna marang Gusti, sing kelingan lan merenung bab kasangsaran lan kahanan ekstrim ing alam sawise mati, urip kanthi taqwa supaya ora kena paukuman lan ora kena ngalami kahanan kuwi. Nanging wong-wong kafir padha lali lan nindakake dosa, ngremehake apa sing bakal kelakon ing kana, amarga atine bodho.

112. Kaya nalika metu saka kandungan kowe ora kelingan apa sing ana ing jeroné kandungan, mangkono uga nalika metu saka badan kowe ora kelingan apa sing ana ing jeroné badan.

113. Kaya nalika metu saka kandungan kowe dadi luwih apik lan awaké luwih gedhé, mangkono uga nalika metu saka badan kowe resik lan tanpa cacat, kowe bakal luwih apik lan langgeng, manggon ing swarga.

114. Kaya déné awak, nalika wis mateng ing kandungan, kudu lair, mangkono uga nyawa, nalika wis tekan wates uripé ing awak miturut paugerané Gusti Allah, kudu ninggalaké awak.

115. Kaya kowe ngopeni nyawa nalika isih ana ing badan, mangkono uga nyawa bakal ngopeni kowe sawisé ninggal badan. Sapa wae sing wis nglayani awaké kanthi becik ing donya iki, nyukupi kabèh jinis kesenangan, malah ngrugèkaké awaké dhéwé sawisé mati (kaya sing kacetha saka parabel wong sugih lan Lazarus), amarga dhèwèké nggawa paukuman marang nyawane, kaya wong bodho.

116. Kaya awak sing metu saka kandungan ibune ing kahanan durung sampurna ora bisa urip, mangkono uga nyawa, sawise metu saka awak tanpa nggayuh panglihatan Gusti lumantar urip sing sholeh, ora bisa dislametake utawa sesambungan karo Gusti.

117. Awak, nyawiji karo jiwa, metu menyang cahya saka pepetengé kandungan; nanging jiwa, nyawiji karo awak, kapepet ing pepetengé awak. Mulane, awak ora kena dipun manjaake nanging kudu dipun

kendhaleni, amarga dadi mungsuh lan lawan nyawa; amarga akèh panganan lan panganan lezat ngundang nafsu ala ing manungsa, déné weteng sing sedheng ngendhaleni nafsu lan nylametake nyawa.

118. Organ pandelengan jasmani yaiku mripat, dene organ pandelengan rohani yaiku pikiran. Kaya déné badan tanpa mripat iku wuta, ora bisa ndeleng srengéngé sing madhangi sak donya lan segara, lan ora bisa nikmati padhange, mangkono uga nyawa tanpa pikiran sing waras lan urip sing luhur iku wuta: ora ngerti lan ora ngluhurake Gusti, Sang Pencipta lan Pangreksa kabèh makhluk, lan ora bisa mlebu ing kabungahan saka kasuciané lan berkah langgeng.

119. Kabodhoan marang Gusti Allah asalé saka kakuwék lan kebodhoan atiné: saka kabodhoan iki lair ala, déné saka pangawikan marang Gusti Allah kabecikan teka marang manungsa lan nylametaké atiné. Mula, yèn nalika tetep waras lan éling marang Gusti kowe ngupaya ora nepaki hawa napsu, pikiranmu bakal ngarah marang kabecikan; nanging yèn kowe mabuk amarga ora éling marang Gusti lan ngupaya nepaki hawa napsu ala mung kanggo kesenanganmu, kowe bakal binasa kaya wong bisu, ora nyadari cilaka sing bakal nggenteni sawisé mati.

120. Uga kalebu bagéan saka pangayoman ilahi manawa kabèh kedadeyan manut tatanan sing ora owah-owahan, kang wis ditemtokake Gusti kanggo donya, kaya srengéngé munggah lan surup saben dina lan bumi ngasilaké woh-wohan. Nanging kabèh iki diciptakaké kanggo kapentingan manungsa.

121. Apa waé sing diciptakaké Gusti, minangka sing Maha Luhung, iku diciptakaké kanggo manungsa; nanging apa waé sing ditindakaké manungsa, iku ditindakaké kanggo awake dhéwé, apa iku becik utawa ala. Supaya kowe ora bingung amarga kamakmuran wong-wong sing jahat, ngerti yèn kaya kutha-kutha sing nyewa algojo ora kanggo muji kersané sing paling jahat, nanging kanggo ngukum wong-wong sing pantes diukum liwat algojo mau, mangkono uga Gusti Allah ngidini wong jahat menang ing urusan donya supaya bisa ngukum wong-wong sing ora takwa liwat wong-wong mau. Nanging, sawisé kuwi Panjenengané bakal ngadili wong-wong mau dhéwé, amarga nalika ora ngabdi marang Gusti nanging manut marang napsu ala dhéwé, padha nyebabaké cilaka marang wong liya.

122. Yen wong-wong sing nyembah arca padha ngerti lan nyumurupi ing sajroning atiné apa sing disembah, mesthi wae padha ora bakal nyasar saka dalan taqwa, sanadyan padha sengsara; nanging, nalika nyumurupi kaendahan, tatanan, lan pangayoman ing kabèh sing wis diciptakaké lan asalé saka Gusti Allah, mesthi wae padha bakal ngakoni Sang Pencipta kabèh mau kanggo kapentingan manungsa.

123. Manungsa, amarga ala lan ora adil, bisa mateni; nanging Gusti Allah tanpa kendhat maringi gesang sanajan marang wong sing ora pantes. Amarga ora iri (loman marang kabèh) lan becik sacara kodrati, Panjenengané kersa ana tentrem, lan tentrem iku kawujud lan terus ana kanggo manungsa lan keslametané.

124. Manungsa sejati iku wong sing wis mangertos apa iku badan—yaiku fana lan ora langgeng. Wong kaya ngono uga mangertos nyawa (kaya sing kuduné)—yaiku ilahi lan langgeng, lan minangka napasé Gusti, nyawiji karo badan kanggo nyoba lan munggah marang pangagambaran Gusti. Nanging sing wis mangertèni nyawa kaya kuduné, urip kanthi lurus lan miturut karsa Gusti, ora percaya utawa manut marang badan. Kanthi pikirané nggatekake Gusti, dhèwèké kanthi wicaksana nyumurupi berkah langgeng sing diparingaké Gusti marang nyawa.

125. Gusti Allah, awit saking pituwas lan loma, sampun paring manungsa kamardikan ing babagan becik lan ala, paring akal supados kanthi merenung donya lan sedaya ingkang wonten ing ngripun, piyambakipun saged mangertos Sang Pangripta sedaya kagem manungsa. Nanging wong sing ora adil bisa kepengin iki nanging gagal mangerteni; dheweke bisa, kanggo cilaka dheweke dhewe, ora pracaya lan mikir bertentangan karo kabeneran. Mangkono kabebasan sing diduweni manungsa ing babagan becik lan ala!

126. Iki rancanganing Gusti Allah, nalika badan saya tuwuh, nyawa diparingi akal—supaya manungsa bisa milih antarané kabecikan lan kaburukan, sing nyenengake akal (yaiku kabecikan); déné nyawa sing ora milih kabecikan iku ora nduwé akal. Mulane, sanadyan kabèh badan duwé nyawa, ora bisa diomongaké yèn saben nyawa duwé akal. Pikir sing tresna marang Gusti ditemokaké ing wong sing suci, taat, adil, murni lan becik, welas asih lan khusyuk. Anané akal mbiyantu manungsa ing sesambungané karo Gusti.

127. Mung ana siji bab sing mokal kanggo manungsa—yaiku dadi langgeng (slamet saka pati). Dheweke bisa mlebu ing pangayoman karo Gusti Allah yen dheweke mangerteni carane iki bisa kelakon. Amarga lumantar kepinginan lan pangerten (bab iki), kanggo kapercayan lan katresnan, sing kabukten lumantar urip sing becik, manungsa dadi kanca Gusti Allah.

128. Mripat ndeleng apa sing katon, dene pikiran mangertèni apa sing ora katon. Pikiran sing tresna marang Gusti iku pepadhanging jiwa. Sapa waé sing nduwèni pikiran kaya ngono padhang atiné lan nyawang Gusti nganggo pikirane.

129. Ora ana wong sing becik sing isin. Sapa waé sing ora becik mesthi ala lan manut napsu. Kawajiban utama manungsa yaiku ngremehake daging. Nyingkiri barang donya sing fana lan rusak kanthi karsa dhéwé, dudu amarga mlarat, ndadekake kita ahli waris berkah langgeng sing ora rusak.

130. Sing nduwé pamahaman ngerti dhéwé apa sejatine dhèwèké—yaiku manungsa fana. Sapa waé sing wis mangertèni dhiri, uga mangertèni yèn kabèh iku ciptané Gusti, lan diciptakaké kanggo kaslametan manungsa. Ana ing daya manungsa kanggo mangertèni kabèh iki lan pracaya kanthi bener. Wong kaya ngono kuwi yakin tenan yèn wong-wong sing ngremehake bandha donya mung ngalami sangsara sethithik, lan nampa panglipur lan tentrem langgeng saka Gusti sawisé mati.

131. Kaya déné awak tanpa nyawa iku mati, mangkono uga nyawa tanpa akal iku ora aktif (mandheg) lan ora bisa nduwèni Gusti.

132. Gusti mireng marang siji tiyang; Gusti rawuh marang siji tiyang; awit Gusti tresna marang manungsa, lan ing endi wae ana tiyang, ing kono ana Gusti; siji tiyang iku pangibadah sing pantes tumrap Gusti; Gusti ngowahi Diri Panjenengané kanggo kapentingan manungsa.

133. Kanggo manungsa, Gusti nyipta langit kang dihias lintang; kanggo manungsa, Panjenengané nyipta bumi, lan manungsa ngolah kanggo awake dhéwé. Wong-wong sing ora nyadari pangayoman ilahi kaya ngono iku atiné bodho.

134. Kabecikan iku ora katon, kaya sing ana ing swarga iku ora katon; nanging kaburukan iku katon, kaya sing ana ing bumi iku katon. Kabecikan iku bab sing ora bisa dibandhingake, dene wong sing nduwe pangerten milih sing paling becik. Mung manungsa sing bisa mangertèni Gusti lan kabèh ciptane.

135. Pikirane tumindak ing sajroning jiwa, dene kodrat tumindak ing sajroning badan. Pikirane ngluhurake jiwa, dene kodrat ndadekake badan rusak. Kodrat tumindak ing saben badan, nanging ora saben jiwa duwe pikiran; mulane ora saben jiwa kaslametake.

136. Jiwa ana ing donya minangka sing lair, dene pikiran ana ing ndhuwur donya, minangka sing ora lair. Jiwa sing mangertos apa iku donya lan kepengin slamet iku kaiket dening paugeran kang ngedab-edabi supaya merenung ing sajroning awake saben jam, manawa ing kene lan saiki dumunung perjuangan (kawruh) lan sangsara (amarga tumindak), kang ora bisa ditanggung. pandangan Sang Hakim, lan kahanané kaya nyawa kuwi wis lagi binasa. Kanthi mikir kaya ngono, nyawa kuwi ngindhungi dhiri saka kesenangan sing sepele lan memalukan.

137. Ing donya, lair lan mati wis ditemtokake dening Gusti, dene ing swarga ana kasampurnan kabèh prakara lan kahanan sing ora owah. Nanging kabèh prakara iku diciptakake kanggo manungsa lan kanggo kaslametané. Senadyan ora butuh apa-apa sing apik, Gusti wis nyiyapake swarga, bumi, lan unsur-unsur kanggo manungsa, maringi manungsa lumantar iku kabungahan ing saben bab sing apik.

138. Sing fana tundhuk marang sing langgeng lan ngawula marangé—tegesé, unsur-unsur ngawula marang manungsa—amarga katresnané Gusti Sang Pencipta marang manungsa lan kabecikané sing sejati.

139. Wong mlarat, sing ora duwe daya kanggo nindakake ala, ora kalebu ing antarane wong sing taat kanthi aktif. Nanging sapa wae sing bisa nindakake ala nanging ora nggunakake dayane kanggo sing ala, nanging ngapura wong cilik, iku, amarga kesalehane ing ngarehe Gusti, dadi bagéan saka ganjaran apik sanajan sawise mati.

140. Liwat katresnané Gusti sing nyipta kita marang manungsa, ana akèh dalan menyang kaslametan, sing mbalèkaké jiwa marang Panjenengané lan ngunggahaké menyang swarga. Jiwa manungsa nampa ganjaran kanggo kabecikan lan paukuman kanggo dosa.

141. Putra ana ing Rama, Roh ana ing Putra, lan Rama ana ing loro-loroné. Lumantar pracaya, manungsa bisa mangertèni kabèh sing ora katon lan ngluwihi jangkauan akal. Nanging pracaya iku kapercayan bébasé jiwa marang apa sing diwartakaké déning Gusti Allah.

142. Kaya wong-wong sing amarga kabutuhan utawa kahanan kapeksa nyebrang kali gedhe, yen padha waras, nylametake nyawane; amarga sanajan arus kenceng, sanajan banyu mlebu ing prau, padha slamet kanthi nyekel apa wae sing biasane ana ing pinggir kali; nanging yèn padha mabuk, sanadyan bola-bali nyoba nyabrang, kalah déning anggur, banjur kapangan ombak lan ora ana manèh ing antarané wong urip: kanthi cara sing padha, yèn nyawa wis tiba ing ombak lan pusaran arus urip, ora munggah ngluwihi hawa napsu daging lan ora ngerti dhiri—yaiku, manawa, minangka ilahi lan langgeng, iku nyawiji karo badan material,

ora setya, kebak hawa napsu lan fana, mung minangka ujian—lan ngidini dhiri kabawa hawa napsu daging nganti ngrusakake awake dhewe; mula, kaya wong sing ngremehake awake dhewe, kesurup dening kabodhoan lan ora peduli marang karahayune, dheweke bakal binasa lan tetep ana ing njaba bunderan wong-wong sing kaslametake. Amarga badan, kaya kali, asring narik kita marang kesenengan sing ora pantes.

143. Jiwa sing wicaksana, sing ajeg lan ora goyah ing niyat becik, ngendhalèkaké nesu lan napsu—karsa-karsané sing paling ora wicaksana—kaya déné wong ngendhalèkaké jaran; lan amarga jiwa kuwi nglawan karsa-karsa mau, ngendhalèkaké lan ngungkuli kuwi, diparingi mahkota lan dianggep pantes nduwèni panggonan ing swarga, nampa iki minangka ganjaran kanggo taneman lan pakaryané saka Gusti Allah sing nyipta.

144. Jiwa sing pancen wicaksana, nalika nyumurupi kabungahan wong duraka lan kamakmuran wong sing ora pantes, ora keganggu dening pikiran bab kesenengané ing donya iki, kaya sing dialami wong bodho; amarga jiwa kaya ngono cetha mangertos yèn kabungahan iku ora langgeng lan manggon ing kéné iku ora mesthi, lan cekaké urip iki, lan kadilan paukuman; lan pracaya yèn Gusti ora nglirwakaké apa sing perlu kanggo panguripané.

145. Urip jasmani lan nikmat ing donya iki saka bandha lan kuwasa gedhe iku pati tumrap jiwa; kosok baline, gawe, sabar, mlarat sing dibarengi rasa syukur, lan ngendhaleni daging iku uripé jiwa lan dalan menyang panglipur langgeng.

146. Jiwa sing wicaksana, ngremehake pangasilan materi lan urip sing fana iki, milih panglipur swarga lan urip langgeng, sing bakal ditampa saka Gusti Allah minangka ganjaran kanggo urip sing becik.

147. Wong sing nganggo sandhangan reged bakal ngotori sandhangané wong sing nyentuhé. Kaya mangkono, wong sing duwé watak ala lan tumindak rusak, nalika sesambungan karo wong sing paling prasaja lan ngomong kanthi ora pantes, ngotori nyawané liwat indra krungu, kaya kena rereged.

148. Wiwitané dosa iku napsu, kang ndadèkaké jiwa rasional musna. Nanging katresnan iku wiwitané kaslametan lan Karajan Swarga kanggo jiwa.

149. Kaya tembaga sing dibuwang tanpa dipedulèkaké lan ora dirumat kanthi becik, rusak amarga karat sing kabentuk sawise suwe disimpen ing tumpukan lan ora tau digunakaké, lan kanthi mangkono dadi cacat lan ora pantes digunakake, mangkono uga nyawa, menawa tetep ing kahanan ora aktif lan nglirwakake urip sing becik lan ora nyedhak marang Gusti, nyegah dhiri saka pangayoman Gusti lumantar pakaryan ala, banjur kabakar dening ala sing tuwuh saka pangliwakane ing sajroning badan, lan kanthi mangkono dadi cacat lan ora pantes kanggo kaslametan.

150. Gusti iku becik, tanpa emosi, lan ora owah-owahan. Yen ana wong, sanadyan ngakoni manawa Gusti ora owah-owahan iku pinaringan berkah lan bener, nanging isih bingung kepiye Panjenengané (kaya mangkono) bisa bungah marang sing becik, mbalik saka wong ala, nesu marang wong dosa, nanging paring welas asih marang wong-wong mau nalika padha tobat, mula kudu diomongake manawa Gusti ora bungah lan ora nesu, amarga kabungahan lan nesu iku nafsu. Ora masuk akal mikir manawa Sifat Ilahi bisa kapengaruh kanggo becik utawa ala dening tumindak manungsa. Gusti iku gung lan mung nindakake kabecikan; Panjenengané ora ngrugèkaké sapa waé, tansah padha; déné kita, nalika kita becik, mlebu ing pangembangan karo Gusti amarga padha karo Panjenengané, lan nalika kita dadi ala, kita misah saka Gusti amarga béda karo Panjenengané. Kanthi urip luhur, kita kagungané Gusti; nanging nalika kita dadi ala, kita diusir saka Panjenengané. Iki ora ateges Panjenengané nesu marang kita, nanging dosa-dosa kita nyegah Gusti sumunar ing jeroning kita, malah ngiket kita marang setan-setan sing nyiksa. Mula, yèn lumantar pandonga lan tumindak welas asih kita éntuk pangapura tumrap dosa-dosa kita, iki ora ateges kita wis marasaké Gusti utawa ngowahi Panjenengané, nanging lumantar tumindak kuwi lan mbalèk marang Gusti, sawise mari saka kejahatan ing jeroning ati, kita malih bisa melu ngrusakaké kabecikaning Gusti; mula, ngendika 'Gusti Allah ngadhep mungsuh saka wong sing ala' padha karo ngendika 'srengéngé ndhelik saka wong wuta.'

151. Jiwa sing saleh ngerti Gusti ing kabèh prakara: awit dadi saleh ora liya kajaba nepaki kersaning Gusti, lan iku tegesé ngerti Gusti; yaiku nalika wong ngupaya bébas saka iri, suci, alus, loman manut kamampuhané, akèh kanca, ora pilih kasih, lan nindakake apa waé sing nyenengaké kersaning Gusti.

152. Pangawikan marang Gusti lan ajrih marang Gusti iku ubat tumrap napsu daging. Amarga nalika ana ketidhoan marang Gusti ing jiwa, napsu-napsu kuwi, sing ora mari, ngrusak jiwa. Banjur jiwa kuwi rusak amarga kejahatan sing manggon ing jerone, kaya dene lara lawas. Nanging Gusti ora kena disalahake bab iki, amarga Panjenengané wis maringi kawruh lan akal marang manungsa.

- 153.** Gusti wis maringi manungsa kawruh lan akal, ngupaya ngresiki saka hawa napsu lan ala kang dumadi kanthi dhéwé, lan kanthi kabecikané kepéngin ngowahi manungsa fana dadi langgeng.
- 154.** Pikirane, manggon ing jiwa sing suci lan tresna marang Gusti, pancen nyumurupi Gusti – sing Ora Lair, sing Ora Katingal, sing Ora Bisa Diucapake – siji-sijine sing Suci kanggo ati sing suci.
- 155.** Mahkota ketidakan busuk, kabecikan, lan kaslametan manungsa dumunung ing nampa sangsara kanthi rasa syukur. Nahan nesu, ilat, weteng, lan hawa napsu kabukti dadi pitulungan ageng kanggo nyawa.
- 156.** Sing ndhukung donya iki yaiku pangayomaning Gusti, lan ora ana siji papan sing ora kena pangayoman iki. Providènsi, salajengipun, iku Sabda Gusti sing ngleksanani dhiri, panyipta materi sing mbentuk donya iki, Pangatur lan Seniman saka kabèh sing ana. Ora mungkin materi bisa nggayuh tatanan sing sampurna tanpa daya pangrembugan saka Sabda, sing dadi gambar, pikiran, kawicaksanan, lan providènsi Gusti.
- 157.** Nafsu sing kabangkit déning éling iku oyodé hawa sing padha karo pepeteng. Nalika ana ing éling sing kebak napsu iki, nyawa ora nyadari yèn dhèwèké iku ambegané Gusti lan nyemplung ing dosa, tanpa mikiraké sangsara abot sing bakal dirasakaké sawisé mati, amarga kabodhoané.
- 158.** Loro paling gedhé lan ora bisa mari ing jiwa, lan karusakane, yaiku lali marang Gusti lan kesombongan. Kepentingan tumindak ala iku kekurangan kabecikan; nanging kabecikan kita dumunung ing kersa nindakake saben kabecikan sing nyenengake Gusti Allahing kabèh.
- 159.** Manungsa piyambak sing bisa nampa Gusti. Amarga manungsa iki, makhluk urip siji-sijine, sing diajak Gusti ngobrol—ing wayah bengi lumantar ngimpi, lan ing wayah awan lumantar pikiran—lan kanthi saben cara Panjenengané maringi pratandha lan ngandhani berkah-berkah ing tembe marang wong-wong sing pantes.
- 160.** Ora ana angel kanggo wong sing pracaya lan sing kersa kanggo ngerti Gusti. Nanging, yen kowe kepengin nyawang Panjenengané, delengen tatanané kabèh prakara lan pangayomaning Gusti marang kabèh sing wis ana lan sing ana saiki, lumantar sabda Panjenengané. Lan kabèh iki kanggo kapentingan manungsa.
- 161.** Wali iku wong sing bébas saka ala lan dosa. Amarga kasampurnan paling agung saka jiwa lan tumindak sing paling nyenengake Gusti Allah yaiku nalika ora ana ala ing sawijining wong.
- 162.** Asma iku sawijining penetapan saka siji ing antarané akèh (tembung umum). Nanging ora pantes mikir yèn Gusti Allah, Sing Siji lan Mung Siji, nduwèni tèmparan asma: amarga tembung 'Gusti Allah' tegesé Siji tanpa wiwitan, Sing nyipta kabèh prakara kanggo manungsa.
- 163.** Yen kowe nyadari ana tumindak ala ing jeroning awakmu, potongna saka nyawamu kanthi pangarep-arep kabecikan: amarga Gusti iku adil lan welas asih marang manungsa.
- 164.** Sapa waé sing tansah ngupaya supaya ora pisah saka Gusti, iku ngerti Gusti, lan kawruh kaya ngono asalé saka Gusti; lan manungsa tetep ora pisah saka Gusti nalika padha tumindak becik ing kabèh bab lan nyingkiri kabèh kesenengan jasmani, ora amarga ora duwé sarana kanggo nikmati, nanging kanthi kersané dhéwé lan lumantar pangendalian dhiri kanthi sukarela.
- 165.** Panjalukna panuwun marang sing nindakake salah marang kowe, lan kowe bakal nduwé Gusti minangka kancamu. Aja ngomong ala babagan mungsuhmu marang sapa waé. Usahaana ing katresnan, kasucian, kasabaran, pangendalian dhiri, lan sapituruté; amarga iki kawruh babagan Gusti—ngetutaké Gusti lumantar andhap asor lan kabecikan kaya ngono. Nanging tumindak kaya ngono ora dadi ciri saben wong, nanging mung kanggo jiwa sing wicaksana.
- 166.** Aku wis nulis bab iki kanggo kapentingan wong sing paling prasaja, nglawan wong-wong sing wani ngomong yèn tanduran lan suket duwé nyawa. Tanduran duwé urip jasmani, nanging ora duwé nyawa. Manungsa diarani kéwan rasional amarga duwé akal lan bisa nggolèki kawruh. Bab kéwan liya—ing daratan lan ing udhara—sing duwé swara, padha duwé ambegan lan nyawa. Kabèh sing tuwuh lan bosok bisa diarani urip amarga urip lan tuwuh, nanging ora bisa diomongaké yèn kabèh mau duwé nyawa. Ana papat jinis makhluk urip sing béda: sawéné langgeng lan urip, kaya Malaikat; sawéné nduwèni akal, nyawa, lan ambegan, kaya manungsa; sawéné nduwèni ambegan lan nyawa, kaya kéwan; lan sawéné mung nduwèni urip, kaya tanduran. Urip ing tanduran lestari tanpa nyawa, tanpa napas, tanpa akal, lan tanpa kalanggengan; nanging kabèh liyané ora bisa ana tanpa urip. Saben nyawa manungsa tansah obah.
- 167.** Nalika kowe ngrasakake kepinginan marang kesenengan indra, awasana aja langsung kabawa, nanging sawisé nyimpen sakedhap, élingana pati lan pikirna sepira luwih beciké nalika kowe bisa ngakoni yèn kowe wis ngungkuli godaan kesenengan indra kuwi.

168. Gusti Allah wis kanthi cara sing paling pantes netepake wates nglawan kejahatan ing manungsa kanthi maringi akal, kawruh, nalar, lan kemampuan mbedakake antarane becik lan ala, supaya, nalika nyadari yèn kejahatan iku ngrusak kita, kita bisa ngindhari saka iku. Nanging wong bodho ngetutake ala, malah bangga marang iku; lan kaya kejiret ing jaring, dhèwèké ngraub, kesangkut saka njero, ora duwe kekuwatan kanggo munggah ngluwihi iku, supaya bisa ndeleng lan mangertèni Gusti Allah, sing wis nyipta kabèh mau kanggo kaslametan lan pangiluhurane manungsa.

169. Manungsa fana kudu ngopeni awaké dhéwé, kanthi ngerti sadurungé yèn pati ngentèni dhèwèké. Amarga kamulyan langgeng iku dadi bagéan jiwa sing sholeh nalika iku becik, lan pati langgeng nyambut dhèwèké nalika iku ala.

170. Nalika kowe ngglethak ing ambenmu, elinga ing sajroning atimu kanthi rasa syukur marang berkah lan pangayomaning Gusti. Banjur, kebak pikiran becik iki, kowe bakal kabungahan saktènané ing roh, lan turu awakmu bakal dadi pangeling roh; nutup mripatmu – dadi pandelengan sejati marang Gusti; lan menengmu, kebak rasa kabecikan, bakal kanthi sakabehing atimu lan kekuwatanmu nyuguhake pujian sing tulus – kamulyan sing tulus marang Gusti, Pangeraning kabèh. Amarga nalika ana wong sing ora ana ala, panuwun piyambak—luwih saka kurban sing larang regane—iku nyenengake Gusti Allah. Mugi Gusti pinunjul salawas-lawase. Amin.

3. Pramatur Urip Pertapa

1. Aku netepake paugeran-paugeran iki, kaya sing bakal diucapake Gusti lumantar lambengku, kanggo wong-wong sing kepengin manut marang sangga abot ing urip pertapa. Pituduh-pituduh iki kudu dituruti, lan sapa wae sing nglanggar sanadyan siji wae *bakal diarani cilik ing kraton swarga* (Matéus 5:19).

a) Proses lan tata cara njaba saka urip kaya ngono

a) *Pisah saka donya lan ora manggon bebarengan karo wong liya.*

1. Sapa waé sing kepéngin kaslametaké (kanthi nglakoni urip tapa brata) ora kena manggon ing omahé dhéwé, uga ora kena manggon ing kutha panggonané dhèwèké tau nindakake dosa; uga ora kena sowan marang wong tuwané utawa sedulur kandungé: amarga kuwi ngrusakaké jiwa lan ngrusakaké wohing urip.

2. Aja bali menyang kutha ing ngendi kowe tau dosa ing ngarsané Gusti.

3. Aja menyang ndeleng kepiye kahanan kulawargamu, lan aja ngidini padha teka ndeleng kepiye kowe urip; tenan, aja ketemu karo wong-wong mau.

b) *Pilihan Urip ing Padang Pasir.*

4. Para bapa rohani kita ngandhakake manawa ara-ara samun iku panggonan sing paling cocog kanggo merenung babagan pati lan dadi pangayoman sing mesthi saka godaan bab-bab donya sing maremake daging.

5. Sapa waé sing manggon ing ara-ara samun lan meneng bae, bakal luput saka telung jinis pasulayan: pasulayan amarga krungu, pasulayan amarga ngomong, lan pasulayan amarga ndeleng prakara sing bisa nglarani atiné.

6. Ati-ati supaya pikiran ora ngapusi kowe kanthi nyaranake yèn ara-ara samun iku panggonan sing adhem.

c) *Kesunyian ing Sel*

7. Adoh saka rame-ramé urip donya, golek sepi, lan kowe bakal dadi musafir. Lungguh ing selmu iku padha karo mangkat menyang tanah manca.

8. Saben kowe metu, usaha sak tenane supaya bisa bali sakcepete menyang panggonan sepi, supaya kowe bisa nyawisake awakmu kanggo ndedonga.

9. Nalika kowe metu kanggo panèn, aja nganti suwe ing kana, nanging cepet bali menyang panggonan sepi.

10. Nalika kowe sowan marang sedulur, aja nganti suwe banget ing selé.

(d) *Kegiatan lan rutinitas ing sel.*

11. Nalika ana ing selmu, dedikasikna awakmu marang telung kegiatan iki: kriya tangan, maca Mazmur, lan pandonga.

12. Nalika ana ing selmu, sibukna awakmu karo perkara-perkara ing ngisor iki: maca Kitab Suci, ndedonga marang Gusti Allah, lan gawean manual.

13. Puasa saben dina nganti jam sanga, kajaba dina Setu lan Dina Gusti. Nalika wis tekan jam sanga, mlebu sel paling njero¹ lan ndedonga sadurunge mangan. Sawise mangan, gantian maca lan ndedonga.

(d) *Pandonga lan sujud.*

14. Lakonana pandonga ing wektu sing wis ditemtokake, tanpa nganti ana siji wae sing kliwat, supaya kowe ora bakal dituntut.

15. Waca pandonga ing wayah bengi sadurunge kowe lunga menyang gréja².

16. (Lan tansah) sadurunge kowe lunga menyang gréja, ndedonga ing selmu.

17. (Umumé) sadurungé lan sawisé sembayang bebarengan karo sedulur, tansah sembayang ing selmu; lan aja nganti males nindakake kuwi.

18. Sering sujud, lan aja males, supaya kowe ora mati kanthi ala.

19. Nalika kowe ndedonga, aja nganti kowe males: amarga pandonga wong males iku mung omongan kosong.

20. Nalika kowe ndedonga lan kelingan marang Gusti, kowe kudu kaya manuk, mabur entheng lan dhuwur, cocog karo sumpah monastikmu lan makna sandhangmu.

e) *Maca lan Renungan babagan Gusti*

21. Sempurnakna dhiri kanggo maca Kitab Suci, lan iku bakal nylametake kowe saka najis (utawa: bakal ngusir pikiran-pikiran najis).

22. Yen kowe tansah lan kanthi temenan nyawisake awak kanggo maca Kitab Suci lan netepi paugeran, sih rahmaté Gusti bakal tetep ana ing kowe.

23. Meditasi marang pakaryané Gusti lan aja males ndedonga.

24. Sadhari sing lungguh ing selé kanthi lambéné meneng lan ora éling marang Gusti kaya omah rusak ing njaba kutha, sing tansah kebak kabèh jinis rereged; awit sapa waé sing kepéngin mbusak rereged saka omahé mung nggawa menyang kana. (Yaiku: dhèwèké meneng lamun lambe, nanging pikirane ngumbara, dhèwèké nyenengi pikirané lan kabawa atiné – kabèh mau iku omong kosong dosa sing dibuwang menyang jiwa déning setan).

g) *Kriya tangan lan pagawean umum.*

25. Awak kudu ditundha lan kesel amarga gawean sing suwé.

26. Aturana pagawean sing sedheng minangka kegiatan sel, lan atimu bakal andhap asor.

27. Paksa awakmu melu gawe manual, lan ajrih marang Gusti bakal ngakar ing atimu.

28. Tansah rajin ing pakaryan tangan, lan ajrih marang Gusti bakal rawuh ing kowe.

29. Nalika lungguh ing selmu, nyawisna awakmu kanggo gawe manual, nanging aja nganti jenengé Gusti metu saka atimu; nanging tansah ngalihake pikiranmu marang Panjenengané, sinau saka Panjenengané ing atimu, lan muji Panjenengané nganggo ilatmu, kandha: 'Gusti Allah, Yesus Kristus, mugi paring welas asih marang aku'; utawa: 'Gusti Yesus Kristus, paringana pitulungan Panjenengan marang aku'; utawa: 'Aku muji Panjenengan, Gusti Allah, Yesus Kristus'.

g) *Panganan.*

30. Aturana wektu sing tetep (tansah padha) kanggo mangan, lan mangan kanggo ngreksa awakmu, dudu kanggo kesenengan.

31. Panganana panganan sing paling prasaja lan paling murah.

32. Ndeleng roti panjenengan kanthi meneng lan sedheng, lan priksa manawa panggonan lungguh panjenengan (ing meja) prasaja.

33. Aja mangan nganti wareg.

34. Aja serakah utawa rakus, supaya dosa-dosa lawasmu ora urip maneh ing jeroning atimu.

35. Aja ngendhegake puasa ing dina Rebo lan Jemuwah.

36. Aja mangan daging apa wae.

37. Aja nyedhaki panggonan sing ana anggur disajikake.

38. Aja kesusu menyang kumpul-kumpul utawa dhahar bebarengan.

39. Yen kowe teka ing panggonan ana dhahar bebarengan³, cicipana panganané lan panjeneng Gusti Allah.

¹ Nganti wektu kuwi, pakaryan ditindakake ing sangisore kanopi utawa ing serambi, sing kadhangkala diarani 'sel njaba'.

² Ing Biara St. Savva, sakjam sadurunge Matins, lonceng dipun muni, lan saben wong ing selé-selé padha nindakake 1.500 sujud pinggang lan 150 prostrasi sing wis ditemtokake, kanthi pangiring Doa Yesus.

³ Ya iku nalika ana wong nglumpukake kabeh rahib lan ngajak padha mangan ing gréja.

40. Aja nambah cangkir kaping papat ing telu cangkir anggur, kajaba amarga lara abot⁴.

41. Aja langsung njupuk apa sing diwenehake marang kowe.

42. Yen kowe isih enom, aja ngulur tangan sadurunge wong liya, amarga iku ora santun.

(i) *Turu.*

43. Turu sethithik lan kanthi sedheng, lan Malaikat bakal sowan marang kowe.

44. Nalika kowe waras, aja nglepas sabukmu.

45. Nalika arep turu, aja nyelipake tangan ing jero (mbok menawa ing dhadha), supaya kowe ora dosa tanpa kersa.

i) *Sandhangan.*

46. Ing awan lan bengi, sandhanganmu, jubahmu, lan kabèh busanamu, kaya wong tahanan lan tawanan.

47. Aja nganggo sandhangan sing bisa dadi alesanmu kanggo sombong utawa bangga.

48. Jaga sandhangmu, supaya kowe ora ketangkep telanjang ing antarané akèh wong liya ing Dina Kiamat⁵.

(k) *Kabeh bandha sing ciri khasé yaiku kamlaratan.*

49. Kajaba iku, aja nyimpen apa wae ngluwihi kabutuhanmu.

50. Kamlaratan ora liya mung prasaja ing kabèh bab, utawa kahanan ing ngendi wong wareg karo sithik.

51. Tresna marang cela luwih saka ajining diri, gaweyan badan luwih saka ngaso, lan kurangé kabutuhan luwih saka kelimpahan.

l) *Ibadah Gréja*⁶.

52. Urusan gréja (ngopeni gréja lan ibadah marang Gusti) kudu dipasrahaké marang wong sing setya lan wedi marang Gusti.

53. Sakwise lonceng muni, aja nganti kasep menyang gréja.

54. Aja nganti nglirwakake ibadah, merga bisa dadi alangan utawa jebakan kanggo kowe.

55. Aja ngomong apa-apa ing gréja.

56. Aja tumindak ing gréja kaya ing panggonan akèh wong padha kumpul (tegesé, pastèkaké pikiranmu bébas saka rame lan bingungé akèh pamikiran).

57. Aja ngubur wong mati ing gréja (tegesé aja kuwatir babagan carané ngatur urusan donya).

m) *Hubungan:*

aa) Sepisan lan kang paling utama, mbalèkna marang abbot, bapak rohani panjenengan, para sepuh, lan sacara umum marang wong-wong sing wis nggayuh kamatanan rohani.

58. Aja nindakake tugas apa wae, apa wae iku, tanpa dhisik rembugan karo abbot biara⁷.

59. Aja ngomong dawa ing ngarsané abbotmu utawa wong sing pangkaté luwih dhuwur tinimbang kowe.

60. Tansah kencengna ing atimu tekad manut marang bapakmu, lan ajrih marang Gusti Allah bakal ngakar ing atimu.

61. Kasampurnan pangupayaan rohani panjenengan dumunung ing patuh; lan becik tumrap wong nampa sangkalaning Gusti wiwit enom – ngawula lan patuh.

62. Aja mbantah, supaya kowe ora dadi piranti lan wadah kabèh kejahatan lan ketidakadilan.

63. Kanthi andhap asor lan luh, nyuwuna marang bapakmu supaya mulang kowe bab sing durung kowe ngerti, lan kowe ora bakal isin.

64. Tansah elinga marang sing mulang kowe ajaran sing bener, lan usaha sinau saka dhèwèké paugeran sing maringi urip – lan kowe bakal nduwèni urip sing sukses manut kersané Gusti, kaya sing ditulis déning

⁴ Iki ora kelakon ing sel, nanging ing dhahar bebarengan. Anggure biasane saka anggur, digawe dhewe lan kadar alkoholé sithik.

⁵ Iki ngleksanani ing pikirané gagasan urip miturut pakem panganggone.

⁶ Para rahib urip sumebar ing saindenging ara-ara samun; ing tengahing wewengkon sing diisi sel-selé ana sawijining gréja, ing ngendi padha kumpul kanggo pandonga bebarengan. Gereja iku dipasrahaké marang siji utawa luwih wong sing dipilih. Macarius Agung, sawisé bali menyang skete sawisé sowan marang Santo Antonius, mangsuli marang para sedulur nalika padha takon apa sing diprentahaké Abba Agung marang wong-wong mau: 'Ora becik,' pangandikane, 'yèn kita ora nduwé kurban,' tegesé ora ana Liturgi. Banjur padha buru-buru ngedegake gréja. Iki minangka conto carane St. Antoni ngatur urip para eremit.

⁷ Para eremit manggon kapisah-pisah, nanging komunitas sing sumebar kuwi dadi siji lan nduwé siji pamimpin, kaya déné Macarius, Ammon, ing skete, ing sel-sel, lan ing Nitria.

Rasul Paulus sing pinaringan berkah: *'Tansah tekun ing bab-bab iki; sumanggepna awakmu sakabehe marang iku, supaya saben wong bisa weruh kamajuanmu'* (1 Tim. 4:15).

65. Yen kowe wis kanthi tulus nyelehake yoke-mu ing sangisore yoke kasetyan, rungokna kanthi tliti apa sing diomongake marang kowe, banjur laksanakake kanthi tanggung jawab nganti tuntas miturut prentah.

66. Aja ndhelikake marang bapakmu dosa apa wae sing wis kok tindakake.

67. Sinau tata krama saben dina saka para sepuh.

68. Tresna marang bapa rohani kowe luwih saka wong tuwa ing donya, amarga padha ngopeni kowe kanggo Gusti Allah.

69. Uripna kanthi cara supaya para bapa ing biara, sing wis maringi lair rohani marang kowe, bisa bungah ing kamulyanmu ing antarané para wali.

70. Lakonana kabeh sing ana ing daya upaya sampeyan supaya berkah para sepuh ing biara tetep ana ing sampeyan.

71. Aja mbukak pikiranmu marang sapa waé, kajaba marang wong sing bisa marasaké jiwamu.

72. Aja mbukak pikiranmu marang sapa waé, supaya kowe ora dadi alangan tumrap sedulurmu.

73. Ramah marang saben uwong, nanging aja nganggep saben uwong dadi penasihatmu.

bb) Sali-sali – saben wong marang saben wong.

74. Usaha supaya kabèh wong mberkahi kowe.

75. Tunjukake perhatian marang sedulurmu lan paringana kabecikan.

76. Yen ana sedulur sing tenanan njaluk tulung marang kowe, tulungana lan kerja bareng sedina muput.

77. Ujina dhisik kancamu, lan aja nggawe saben wong dadi kanca akrab; aja percaya marang saben wong, amarga donya iki kebak tipu daya. Nanging pilihna siji sedulur kang wedi marang Gusti, lan dadi kanca karo dheweke kaya sedulur siji marang sedulur liyane. Sing paling becik, nyawisna marang Gusti kaya anak nyawisna marang bapakne, amarga kabeh wong wis kapancing tipu daya, kejaba sawetara. Bumi iki kebak kesia-siaan, cilaka, lan sedhih.

(bb) Para sesepuh marang wong liya.

78. Yen kowe wis mandheg nindakake dosa, mula wicaraa ing asmané Gusti lan wulangna wong-wong sing amarga dheweke asmané Gusti dadi kena caci: lan amarga dheweke wis mati lan kapisah saka Gusti sing urip, usahaana supaya padha ninggalaké pakaryané sing wis mati, padha urip manèh, lan dadi pantes nampa kamulyan.

79. Cawisna (lan benerna) anak-anak rohani panjenengan tanpa welas asih, amarga panjenengan bakal tanggung jawab marang paukumané (yaiku, yèn ing Pengadilan Pungkasan kabukten pantes kena paukuman).

80. Marahi tanpa welas asih, nanging kanthi ajrih marang Gusti Allah. Aja pilih kasih marang sapa waé, sapa waé iku, lan marahi kanthi tembung kabeneran.

81. Yen ana sedulur teka marang kowe lan mbukak pikirané marang kowe, ati-ati aja nganti mbaleni marang sapa waé, nanging ndedonga kanggo awakmu lan kanggo dhèwèké, supaya Gusti nylametaké kowe loro.

82. Aja nolak sapa waé sing ngupaya pracaya marang Kristus.

83. Marang sapa waé sing ora nampa pituturmu, aja nawakake maneh.

84. Aja ngusulake apa-apa marang sapa waé dadi paugeran nganti kowe dhéwé wis nglakoni dhisik.

85. Dosa paling gedhé yaiku maréntahaké wong liya nindakaké apa sing kowe dhéwé ora nindakaké, amarga kita ora éntuk paédah apa-apa saka tumindaké wong liya.

gg) Kanggo wong lara.

86. Nalika kowe tangi saben esuk, rawat wong lara ing antaramu.

87. Mlaku-mlaku menyang wong lara lan isi wadhahé karo banyu.

88. Wenehana marang wong lara ing biara apa wae sing bisa kowe luangake.

89. Yen abbotmu maringi tugas kanggo nglayani wong lara, layani kanthi sakabehe atimu, supaya kowe nampa ganjaran kaping pindho saka Gusti Allah, yaiku kanggo patuh sing dilakoni kanthi katresnan.

dd) Kanggo para lelungan.

90. Yen ana sedulur teka marang kowe, sanajan ing wektu sing ora pantes, tampanana kanthi kabungahan, supaya dhèwèké bisa matur nuwun marang Gusti lan ora kuciwa amarga kowe.

91. Yen ana sedulur teka marang kowe, andhap asor ing ngarepé, tunjukna kabecikan kanggo Gusti, lan awas aja nganti kesombongan ngrembaka ing atimu.

92. Wajahmu kudu tansah muram, kajaba nalika sedulur sing lelungan teka marang kowe: wektu kuwi pasangna pasuryan sing ceria.
- n) *Tindakan bebarengan.*
93. Asor ing kabèh tumindakmu.
94. Ing kabèh tingkah laku lan sesambunganmu karo wong liya, gunakna cara kaya gelandangan miskin: aja sombong, ora nalika kowe lagi ngobrol, ora uga nalika kowe lagi nyanyi kidung utawa lagu puji marang Gusti. Lan nalika kowe ketemu karo sedulur, gunakna tembung sing prasaja.
95. Aja ngobrol karo bocah lanang utawa pemuda, luwih-luwih aja nganti kanca, lan aja nganti mlebu ing omahmu, supaya setan ora entuk pijakan.
96. Aja ngomong karo bocah lanang saklawasé, merga yèn ora bakal dadi alangan tumrap kowe.
97. Aja nyekel tangan sedulur sing ana ing sacedhakmu, lan aja nyentuh pipine, apa dhèwèké luwih tuwa utawa luwih enom tinimbang kowe.
98. Upayakna sak tenane supaya adoh saka wong-wong sing ora nduwé akal lan pertimbangan sing waras.
99. Yen kowe tresna marang urip tentrem, aja mlebu ing kalangan wong-wong sing siji-sijine padha nggatekake kesombongan; lan yen kowe kebeneran ana ing antarané wong-wong kuwi, tumindak kaya kowe ora ana ing kono.
- o) *Ngobrol lan panggunaan basa sacara umum.*
100. Aja ngangkat swaramu (tetep meneng ing selmu), kajaba kanggo pandonga sing wis ditemtokake ing Aturan.
101. Aja nganggo tembung kasar (awasi ilatmu).
102. Aja akèh omong, supaya Rohé Gusti ora lunga saka kowe.
103. Iku mulya meneng, niru Gusti, sing meneng ngadhepi panguwasa Herodes.
104. Nalika kowe kumpul karo sedulur pracaya kaya kowe, luwih becik ngrungokake lan merhatiin apa sing diomongake wong liya, supaya kowe siap nindakake apa sing nylametake. Iki bakal luwih becik tinimbang kowe ngomong dhéwé.
105. Nalika kowe lunga sowan marang wong, supaya ajrih marang Gusti ana ing atimu, lan jaga tutukmu, supaya kowe bisa bali kanthi tentrem menyang selmu.
106. Wong wicaksana ngerti tenan carane tumindak; mulane, dheweke ora kesusu ngomong, nanging nimbang kapan kudu ngomong lan kapan kudu ngrungokake; kosok baline, wong sing durung disiplin ora bisa njaga rahasia pangendalian diri lan menahan cangkem.
107. Nalika kowe lungguh ing antarané sedulurmu, aja akèh omong, lan yèn kowe takon apa-apa, ucapna kanthi ringkes lan andhap asor.
108. Tembungmu alus lan maringi piwulang. Elinga yèn pakurmatan lan isin padha asalé saka tembung.
109. Aja ngomong nalika nesu, nanging tembungmu kudu kebak kawicaksanan lan akal, kaya menengmu. Tiru tuladha para bapa kita sing paling wicaksana, sing tembungé tansah kebak kawicaksanan lan akal, kaya menengé.
110. Aja nganti ilatmu ora manut akal, amarga tembung sing ora manut akal iku kaya duri landhep lan jarum.
111. Adohna saka goroh, supaya ora ngusir rasa wedi marang Gusti Allah saka atimu.
112. Bibirmu kudu tansah ngucapake bebener.
113. Mugi berkahing Gusti Allah ingkang Maha Luhur dados pokok pasamuhanmu; kanthi mekaten kowe badhe pantes nampi berkah ingkang langkung ageng saking Panjenenganipun.
114. Aja takon bab tumindak ala, nanging alihna perhatianmu saka iku.
115. Aja melu omongan kosong, lan aja ngrungokake wong sing ngomong kosong, supaya atimu ora narik ala saka iku.
116. Aja seneng omongan kosong babagan apa wae sing ana ing donya iki.
117. Nyingkiri sak isa saka guyanan lan omongan sing nglipur.
118. Aja muni banter utawa ngomong cepet-cepet, amarga wis katulis: 'Sapa sing akèh omong ora bakal bebas saka dosa' (Bandhingna Pengkotbah 10:14).
119. Aja keras kepala, lan aja meksa manut karepmu, supaya ala (nesu, murka) ora mlebu ing atimu.
120. Aja wedi-wedhi – ora ing bab sing wis cetha, luwih-luwih ing bab sing diragu.

p) Yen ana sing ora teka.

121. Yen kowe kapeksa menyang kutha, aja lunga dhewekan.

122. Nalika kowe lunga njupuk banyu, utawa lagi lelungan, maca (Mazmur saka memori) lan merenung.

123. Nalika lelungan karo sedulurmu, ajegna jarak sethithik saka wong-wong mau supaya tetep meneng.

124. Nalika mlaku ing dalan, aja ndeleng tengen utawa kiwa, nanging waca kidungmu kanthi teliti lan ndedonga marang Gusti ing atimu. Banjur, ing endi wae kowe ana, aja gawe paseduluran karo wong lokal.

125. Aja nyampur karo kerumunan wong donya, lan aja niru wong Farisi sing nindakake kabèh mung kanggo pamer.

126. Aja nganti ana wanita sing nyedhaki kowe, lan aja ngidini mlebu ing panggonanmu, amarga mburine bakal teka badai pikiran.

127. Aja mangan bareng karo wanita, lan aja tau mlebu ing hubungan karo priya enom.

128. Yen kowe kudu nginep ing endi wae, priksa manawa kowe ora nuduhake selimut sing padha karo wong liya.

129. Aja ngglethak ing tikar sing padha karo wong sing umuré luwih enom tinimbang kowe.

130. Aja turu bareng ing tikar sing padha, kajaba pancen perlu banget. Sanajan iku bapakmu utawa sedulur lanangmu, lakoni kanthi ati-ati banget.

131. Aja suwe-suwe ing losmen biksu.

b) Struktur urip batin

a) Prinsip dhasar urip iku semangat.

1. Tansah semangat ngupaya kabecikan, supaya ora nganti kowe nglirowakake awakmu.

2. Wedi marang adhemé katresnan ilahi.

3. Aja mbalèk saka pakaryan becik sing wis kowe wiwiti.

4. Aja mbalèk saka dalan kasunyianmu.

5. Aja ninggalake pakaryan sing kok lakoni kanggo kabecikan—supaya kowe ora dadi males lan lalai, banjur dosa ing jam pungkasan; nanging tresnaa marang Gusti nganti pungkasan, lan kowe bakal nampa sih.

6. Kaya reruntuhan ing njaba kutha sing dadi panggonan sampah sing njijiki, mangkono uga jiwa wong sing urip nyendiri kanthi males lan ora semangat dadi panggonan kabèh hawa napsu lan rereged dosa.

b) Prentahing urip iku kersaning Gusti kaya sing kacathet ing paugeran.

7. Yen kowe wis nyerah dhiri marang Gusti, tansah netepi kabèh dhawuh-Nya, lan apa waé sing diparingaké marang kowe, lakoni kanthi tekun, aja nganti ana sing kélangan; awit yèn kowe mikir arep nglirowakaké apa-apa, dosa-dosamu sing kepungkur ora bakal diapura; nanging yèn kowe pancèn tekad netepi kabèh (sanajan tekan pamentening dhiri), yakinana yèn dosa-dosamu sing kepungkur wis diapura.

8. Pamikiranmu kudu tansah kapenuhan karo dhawuh Gusti, kang kudu kowe usaha nepati kanthi sakabehe kekuwatanmu, tanpa nglirowakake siji wae, supaya atimu ora dadi panggonan kabèh jinis rereged.

9. Yen kowe miwiti nindakake sawijining prakara nanging ora weruh kersaning Gusti ing kono, aja nindakake apa wae kahanane.

c) Tujuane yaiku kamulyaning Gusti Allah.

10. Lakonana sing paling apik supaya Rama panjenengan ing swarga dipuji (liwat panjenengan) (Mat. 5:16).

d) Eling-eling – nguripake lan njaga semangat.

aa) Bab sumpahmu lan semangat wiwitanmu.

11. Aja ngalih saka Gusti Allah amarga bab-bab sing fana, nanging elinga apa sing wis kowe janjèkaké nalika semangat kowe kanggo nyenengaké Gusti Allah kobong ing batinmu.

12. Aja nganti lali marang wigatine sandhangan sing wis diparingi marang kowe ing wiwitan; elinga uga luh pangapuranmu sing kowe tetesake wektu kuwi – lan cepet-cepet adoh saka pikiran ala sing nyusup sacara rahasia, supaya kowe ora kabawa tumindak nyata.

13. Tansah aturana tobat sing tulus lan ajeg – lan aja nganti kecemplung ing kecerobohan utawa kelesuan sanadyan mung sedhela.

bb) Bab para fanatik teladan.

14. Aja njupuk tuladha saka wong sing luwih ringkih tinimbang kowe, nanging saka wong sing luwih sampurna tinimbang kowe.
15. Wenehana wong-wong sing wis tresna marang Gusti kanthi sakabehe atine lan sing tansah nyawisake awake dhewe kanggo nindakake kabecikan dadi tuladha lan conto kanggo kowe; aja isin njaluk piwulang urip marang wong-wong mau, amarga dheweke sampurna ing kabecikan.
16. Aja niru wong-wong sing ngupaya kesenengan donya; merga kuwi kowe ora bakal entuk apa-apa. Nanging, saingan karo wong-wong sing, demi Gusti, ngumbara (lan isih ngumbara) ing pagunungan lan arara samun (Ibr. 11:38), supaya kekuwatan saka dhuwur teka marang kowe.
- bb) Bab berkah sing dijanjekake.
17. Yen kowe netepi kabèh sing diprentahaké, kowe bakal nampa warisan sing ora ana sing tau weruh, ora ana sing tau krungu, lan ora ana sing tau kapikiraké déning manungsa (1 Kor. 2:9).
18. Gunakna padhanging kawruh kanggo nyukupi awakmu supaya kalebu ing golongan wong sing bener, nalika isih ana wektu.
- gg) Bab pati lan pangadilan.
19. Elinga yèn masa mudamu wis kliwat (kakuatanmu wis surut), lan kelemahanmu saya tambah; wektu pamitanmu wis cedhak, nalika kowe kudu mènèhi tanggung jawab marang kabèh tumindakmu; lan ngertèna yèn ora ana sedulur sing bakal mbebasaké sedulur, lan ora ana bapak sing bakal nylametaké anaké.
20. Tansah eling marang pamitanmu saka badan iki lan aja nganti pikiran bab paukuman langgeng sirna saka pikiramu; yen kowe nindakake kuwi, kowe ora bakal nindakake dosa.
21. Renungna ing sajroning atimu lan kandhaa: 'Aku ora bakal tetep ing donya iki ngluwihi dina iki' – lan kowe ora bakal nate dosa ing ngarepe Gusti.
22. Saben dina, kandhaa marang awakmu dhéwé yèn iki siji-sijiné dina sing isih kowe duwé ing donya iki – lan kowe bakal bisa nyingkiri dosa.
23. Owahi selmu dadi penjara, élinga yèn kabèh wis rampung kanggo kowé lan wayahe pisahmu saka donya iki arep teka.
24. Jaga awakmu supaya ora diusir ing jaman sing bakal teka. Celaka tumrap wong sing ceroboh, amarga pungkasané wis cedhak, lan padha ora duwe sing nulungi utawa pangarep-arep kaslametan.
- (d) *Sumber kasil yaiku pitulungan rahmat saka Gusti Allah lan upaya lan tumindak saka awake dhewe.*
- aa) Tulungan saka dhuwur, diturunake liwat pandonga.
25. Mugi Gusti kita Yesus Kristus maringi kekuwatan marang kita kanggo nindakake kabèh prakara miturut karsa Panjenengané.
26. Luwih saka kabèh, tumpasake pandonga tanpa kendhat, lan tansah panjateni panuwun marang Gusti Allah kanggo apa wae sing bakal kelakon marang kowe.
27. Tansah ngupaya tanpa kendhat nyawurake pandonga karo luh, supaya Gusti maringi welas asih marang kowe lan mbusak manungsa lawas saka kowe.
28. Aja mandheg ngucurake luh (ing pandonga) – lan Gusti bakal welas asih marang kowe lan ngilangi kabèh sangsara atimu (kabèh sing ndadèkaké atimu lara).
29. Yen kowe kepengin nyenengake Gusti, pasrahaké awakmu marang Sang Kristus, lan Panjenengané bakal nylametaké lan ngilindhungi kowe.
- bb) Karya lan upaya sampeyan sacara umum.
30. Usaha lan lakoni kabecikan-kabecikan ing ngisor iki sing tak ajak kowe: kerja keras, kasrakat, ngumbara, kekurangan (ora nduwé apa-apa) lan meneng. Kabèh mau bakal ndadekake kowe andhap asor, lan andhap asor bakal nggawa pangapura marang dosa-dosamu. Andhap asor iku nalika wong nganggep awake dhéwé minangka wong dosa lan pracaya yèn ing ngarsané Gusti ora ana kabecikan sing ditindakake; ing kasetyan marang meneng lan nganggep awake dhéwé ora ana apa-apa; ing ora ngotot marang sapa waé, uga ora meksa tembungé dhéwé; ing nyisihaké karsa dhéwé, nundhuk sirah, ngelingi pati ing ngarepé, ngati-ati marang kabohongan, aja ngucap tembung kosong, aja mbantah abbot, sabar nampa caci, lan meksa awak nampa kabèh rupa kasangsaran lan sedhih kanthi teges. Usaha, sedulur, netepi paugeran iki, supaya uripmu ora dadi sia-sia.
31. Ayo padha mbuwang kabèh sing maringi kenyamanan marang daging kita; ayo padha ngremehake urip iki, supaya kita bisa urip ing Gusti Allah, Sing ing Dina Penghakiman bakal takon marang kita apa kita luwe kanggo Panjenengané, apa kita ngelak, apa kita nandhang telanjang, apa kita ngrasa sedhih, apa kita ngraosake swara nglegadrèk saka jeroning ati, lan apa kita wis nyoba awaké dhéwé kanggo ndeleng apa kita

pantes ing ngarsané Gusti Allah. Mulane, ayo padha nyawisake awak kanggo ngrasakake susah lan nangisi dosa-dosa kita, supaya kita bisa nemokake Gusti; ayo padha ngremehake daging, supaya kita bisa nylametake nyawa kita.

32. Pilihana pagaweyan kanggo awakmu, lan iku, bebarengan karo puasa, pandonga, lan nglakoni wengi, bakal nylametake awakmu saka kabèh rereged; amarga pagaweyan badan nggawa kasucianing ati, lan kasucianing ati njamin yèn nyawa bakal ngasilaké woh.

33. Tresnaa marang welas asih, sandhanganana iman; aja nganti atimu ngrancang ala, nanging paksa atimu mbalekake ala nganggo kabecikan, goleka kabecikan lan tentrem, lan sumangetana ing kabecikan kabèh.

e) Sifat-sifat jiwa sing nemtokake kasil.

aa) Tetep ing Gusti kanthi ajining ati, waspada, lan nyingkiri dosa lan donya.

34. Ayo atimu tetep karo Gusti ing saben wektu, nalika awakmu isih ana ing bumi kaya patung utawa arca.

35. Tansah ngadeg ing ngarsané Gusti kanthi kabeneran.

36. Wedi marang Gusti tansah kudu ana ing ngarep mripat kita, uga eling marang pati lan sengit marang donya lan kabèh sing donyan.

37. Pati saben dina supaya bisa urip, awit sapa waé kang wedi marang Gusti bakal urip langgeng.

38. Tansah waspada, supaya kowe ora tiba ing kelesuan lan males-malesan.

39. Bencilah kabèh bab donya lan buwang saka awakmu; yèn ora, kabèh mau bakal mbuwang kowe saka Gusti.

40. Bencilah kabèh sing mbabayani rohmu.

bb) Kasabaran.

41. Apa waé sing kok lakoni, lakoni kanthi sabar, lan Gusti Allah bakal nulungi kowe ing kabèh pakaryanmu lan apa waé sing bakal kelakon marang kowe.

42. Aja nganti nyerah.

43. Rasa wareg ing apa waé sing kok lakoni manut kersaning Gusti.

44. Aja kuciwa amarga pikiran-pikiran sing nyerangmu ing selmu, amarga Gusti ora bakal nglirwakake kabèh pakaryanmu (kanggo Panjenengané): iki bakal nggawa kasil, lan sih-rahmaté Gusti bakal mbantu kowe.

45. Kawani iku ora liya kajaba keteguhan ing bebener lan nglawan mungsuh: nalika kowe ora nyerah marang wong-wong mau, dheweke bakal mundur lan ora bakal muncul maneh.

(bb) Penyesalan lan tangisan.

46. Wengi lan awan, sedhih amarga dosamu.

47. Nyalakna lentera panjenengan nganggo lenga saka luh panjenengan.

48. Nangis terus-terusan amarga dosamu, kaya-kaya ana wong mati ing selmu⁸.

49. Wajahmu kudu tansah sedhih, supaya ajrih marang Gusti manggon ing atimu.

50. Aja nganggep awakmu apa-apa, nanging pasrahna awakmu kanggo nangis amarga dosamu.

gg) Andhap asor.

51. Tresna marang andhap asor, lan iku bakal nutupi kabèh dosamu.

52. Asor sajrone uripmu lan nyawisake awakmu kanggo kabecikan.

53. Anggep wong-wong sing luwih ringkih tinimbang kowe ing kabecikan iku padha karo kowe; nanging anggep wong-wong sing padha karo kowe ing kabecikan iku luwih unggul tinimbang kowe ing kasampurnan.

54. Aja iri marang wong sing luwih unggul tinimbang kowe, nanging anggep awakmu luwih unggul tinimbang kabèh wong, supaya Gusti Allah piyambak ana ing sisihmu.

55. Aja mlaku karo wong sombong, nanging mlaku karo wong andhap asor (iki babagan panutan lan paseduluran).

56. Asih alus ing kabèh bab – ing sikapmu, sandhangmu, nalika lungguh, nalika ngadeg, ing lumampahmu, ing ambenmu, ing selamu lan kabèh perabotané.

57. Yen wong wiwit muji kowe amarga pakaryanmu, aja bungah utawa seneng: sembunyikna sak isa, aja nganti kowe crita marang sapa wae, lan usaha sak tenane supaya wong ora muji kowe.

58. Ati-ati supaya ora dadi kondhang amarga pakaryanmu.

⁸ Ing conto liyane: kepiye wong nangis nalika ana wong mati ing omahé.

59. Yen ana wong nuduh kowe kanthi ora adil amarga dosa, andhap asor lan kowe bakal nampa mahkota.
60. Latihan ilatmu supaya ngucapake: 'Nyuwun pangapunten,' lan andhap asor bakal teka marang kowe.
61. Latihan awakmu supaya ilatmu, ing kahanan apa wae, kapan wae lan marang saben sedulur, tansah ngucap: 'Nyuwun pangapunten.' Amarga yen kowe tansah ngucap 'Nyuwun pangapunten', kowe bakal enggal nggayuh andhap asor.
62. Siapna awakmu, saben krungu tembung celaan, ngucap: 'Nyuwun pangapunten,' amarga andhap asor kaya ngono bakal ngalang-alangi kabèh tipuan mungsuh.
63. Elinga yèn andhap asor iku ora liya kajaba nganggep kabèh wong luwih unggul tinimbang awakmu. Tetepna ing pikiranmu yèn awakmu wis nindakake akèh dosa – tundhukna sirahmu, lan siapna ilatmu kanggo ngomong marang sapa waé sing nglarani atimu: 'Nyuwun pangapunten, gusti kula!' Aja lali, tansah eling marang pati.
64. Tresna marang gawe, sumerah marang kabeh wong, tutup cangkemmu – lan kowe bakal entuk andhap asor; lan andhap asor bakal nggawa pangapura marang kabeh dosamu.
65. Luwih saka kabeh, aja nganggep awakmu iku apa-apa; iki bakal nglairake andhap asor ing jeronmu, lan andhap asor bakal nglairake kawicaksanan (pengalaman lan pertimbangan sing bener); kawicaksanan bakal nglairake iman, iman bakal nglairake pangarep-arep, pangarep-arep bakal nglairake katresnan, katresnan bakal nglairake pangibadah, lan pangibadah bakal nglairake keteguhan sing ora goyah (teguh ing kabecikan).
- (g) *Perjuangan nglawan dosa.*
- aa) Sepisan lan paling utama, nglawan pikiran.
66. Usir pikiran ala adoh saka awakmu, pasrahna awakmu marang Gusti, lan Panjenengané bakal ngindhungi awakmu kanggo tangan tengené.
67. Aja ngetutake saben pikiran sing mlebu ing atimu.
68. Aja tumindak miturut pikiran lan kepinginanmu dhéwé.
69. Ati-ati aja nganti pikiranmu ngrembug eling marang dosa-dosa biyen, supaya ora kabangkit maneh ing jeronmu.
70. Aja nganti pikiranmu terus-terusan mikirake dosa-dosa sing tau kowe lakoni, supaya ora urip maneh. Yakinana manawa dosa-dosa mau wis diapura nalika kowe nyerah marang Gusti lan tobat, lan aja nganti ragu sanadyan sethithik.
71. Aja kelingan marang kesenengan lan kenyamanan sing tau kowe nikmati nalika dina-dina malesmu, lan aja ngomong bab kuwi, kaya ta, 'Aku nindakake iki' utawa 'Aku nglanggar aturan kuwi', amarga kuwi bisa dadi alangan tumrap kowe.
72. Aja pisan nyebutake hawa napsu sing tau nguasani kowe ing donya, supaya kowe ora mbangkitake maneh hawa napsu kuwi, lan iki ora dadi godaan kanggo kowe.
- bb) Kanthi maneka hawa napsu sing ala.
73. Rasul Yohanes nyimpulake kabèh hawa napsu manungsa ing telung bab, kandha: '*Amarga kabèh sing ana ing donya—hawa napsu daging, hawa napsu mripat, lan kesombongan urip*' (1 Yohanes 2:16). Hawa napsu daging iku rasa wareg weteng karo akèh panganan enak sing béda-béda, banjur disusul karo kotoran zinah. Hawa napsu mripat nduwèni obyek barang-barang materi, sing duwéké bisa ngangkat pandangan utawa nandurake gambaran kotor ing ati. Kesombongan iku katresnan donya marang kamulyan sia-sia (pamanggih dhuwur marang awaké dhéwé, muji awaké dhéwé, lan ngelak pujian saka wong liya), sing nancep ing pikiran kita amarga sawetara kauntungan lahiriah sing sia-sia lan ora langgeng.
74. Nyingkiri panyerahan marang hawa napsu lan ora manut, lan luwih-luwih saka keserakahan mangan, supaya kowe ora kesangkut ing jerat hawa napsumu dhéwé; amarga kuwi ngusir rasa wedi marang Gusti saka ati lan isin saka rai, nyerahake sing tresna marang tumindak asor lan memalukan, lan ngasingake dhèwèké saka Gusti.
75. Buwang nesu lan sandhanganana awakmu kanthi alus; buwang pandangan ala lan gunakna pandangan prasaja (kaya bocah, resik).
76. Adohna saka nesu lan jaga awakmu saka napsu, uga saka kabèh kepinginan sing dosa.
- (bb) Utamane saka hawa napsu.
77. Wong sing nguber kesenengan (sing mung ngupaya apa sing nyenengake) ora pantes kanggo tugas apa wae.

78. Aja dadi pecinta kesenengan, amarga Gusti ora ngrungokake wong-wong sing pecinta kesenengan.
79. Bencilah awak lan kasenengane, amarga iku kebak kabecikan.
80. Capekna awakmu nganti kaya awak sing lagi lara.
gg) Kanthi nesu lan turunané.
81. Yen nesu nyerang kowe, usir sakcepete, lan kowe bakal seneng saben dina uripmu.
82. Aja nesu marang sapa waé, lan ngapura kabèh wong.
83. Yen ana wong sing ngrèmbug kowe kanthi ora adil, aja nganti nesu.
84. Dadi wicaksana, lan menengna cangkemé wong-wong sing ngomong ala marang kowe.
85. Aja kaget yen ana wong ngomong ala bab kowe, amarga iki salah siji tipu daya mungsuh paling ala kita, kang digunakake kanggo nyegah wong sinau bebener.
86. Aja gampang nesu, lan aja nyimpen dendam marang sing nyebabake nesumu.
87. Yen kowe dihina, aja nyimpen dendam marang sing wis ngina kowe, nanging kandhaa: 'Aku pantes dihina dening kabèh sedulurku.'
88. Aja nggrundel, lan aja gawe lara ati sapa waé.
89. Aja mbalekake ala karo ala, utawa ngina karo ngina, amarga kanthi mangkono Gusti piyambak bakal ngendhegake kowe, amarga kowe ora ngendhegake awakmu dhewe.
90. Ayo para enom lan para tuwa padha ndedonga, supaya ora kena dadi korban tirani nesu.
91. Sapa waé sing ngetokaké pipi liyané marang wong sing nyerangé pipi siji, bakal kabungah ing pangandhapé. Gusti kita Yesus Kristus ora bakal ninggalaké dhèwèké, awit Panjenengané becik lan nulungi nyawa-nyawa sing nandhang sangsara kanggo Panjenengané lan ngupaya Panjenengané, maringi kekuwatan lan keteguhan nganti padha mantep ing katentreman (saka hawa napsu). Mula padha bungah nalika sedhih lan kasangsaran teka ing dalanmu, amarga woh-wohan manis bakal mèlu sawisé.
92. Aja wedi marang celaan saka wong liya.
dd) Saliyane gerakan ati sing rusak liyane sing ngrusak kasil: panghakiman.
93. Yen kowe weruh ana sedulur sing wis dosa, aja ngremehake dheweke, aja ngadhepake pasuryan, lan aja ngukum dheweke: merga yen ora, kowe dhewe bakal tiba ing tangan mungsuhmu.
94. Aja nglarani sapa waé, lan aja ngukum sapa waé.
95. Aja ngrungokake kaburukan (bab wong liya), nanging ngapura lan welas asih marang wong, lan kowe bakal urip.
96. Aja ngukum sapa waé, amarga ing kono ana kebinasaanmu.
97. Aja nyalahake sedulurmu, sanajan kowe weruh dheweke nglanggar kabèh paugeran; kajaba iku, kowe dhéwé bakal tiba ing tangan mungsuhmu.
98. Aja ngukum sapa waé manungsa, supaya Gusti ora muak marang pandongamu.
99. Aja nunjuk-nunjuk kasalahan wong marang awake dhewe, apa wae alesané.
100. Aja nyalahake sapa waé amarga cacaté.
(e) Kesombongan lan keangkuhan.
101. Nalika kowe maringi sedekah, aja nganti dadi tontonan.
102. Yen kowe melu ing pakaryan spiritual, aja pamer bab kuwi.
103. Aja ngandhani sapa waé luwih dhisik bab pakaryan becik sing arep kowe lakoni, nanging lakokna waé.
104. Nalika kowe wis nindakake kabecikan apa wae, aja tumindak kaya kowe luwih pinter tinimbang wong liya, lan aja ngomong marang awakmu dhéwé: 'Aku wis nindakake iki lan iku,' amarga yen kowe tumindak kaya ngono, kowe ora bakal wicaksana.
105. Aja ngupaya kamulyan, lan aja nyimpen pujian kanggo awakmu ing atimu, kandha: 'Aku wis nindakake iki lan iku, aku wis kasil ing iki lan iku.' Pikiran kaya ngono kebak kesombongan, lan sapa waé sing kebak pikiran kaya ngono wis dadi panggonan roh-roh najis.
zz) Kanthi ngupaya nyenengake manungsa lan munafik.
106. Aja nglirwakake kersaning Gusti kanggo nepaki kersaning manungsa.
107. Aja nglanggar dhawuhe Gusti amarga ngajeni paseduluran manungsa.
108. Aja dadi munafik utawa pura-pura, luwih-luwih dadi tukang goroh.
109. Aja mung katon saleh ing ngarepé wong liya, nanging dadi wicaksana, alus, loman, sabar, semangat, lan welas asih ing sajroning atimu.
zz) Kesombongan.

110. Aja sombong karo pakaryanmu, apa wae iku.

111. Aja nganti kesombongan ngisi atimu, lan aja pamer.

112. Buwang kesombongan adoh saka kowe, nanging anggep tangga teparo lan kabèh wong luwih unggul tinimbang kowe.

113. Ora ana kejahatan sing luwih gedhe tinimbang nyebabake sedhik marang sapa wae lan ngunggulake awake dhewe tinimbang wong liya.

114. Aja nganggep awakmu wicaksana, supaya atimu ora kebak kesombongan lan kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu.

115. Aja nganggep awakmu ngerti kabèh lan wicaksana (tegesé, aja ngomong: 'Aku wis ngerti iki dhéwé; aku bisa nindakake iki dhéwé'), yèn ora, gaweyanmu bakal sia-sia, lan prau-mu wis mabur sia-sia nganti saiki.

Kesimpulan

1. Sapa waé sing ora netepi kabèh paugeran sing wis ditemtokaké bakal nimbulaké murka Gusti Allah. Aku, Antonius, ngandhani kabeneran marang kowé. Mula, pasrahaké kupingmu marang tembung-tembungku lan simpen ing atimu, lan mangertèni yèn lumantar paugeran-paugeran iki aku nyaranaké kowé marang Sang Panyipta. Yen kowe netepi, kowe bakal bungah bebarengan karo kabèh Malaikat, lan kowe bakal nggawe kabèh roh jahat sedhik. Mula, lumaku ing sajroning dhawuh-dhawuh iki, lan Gusti Allah bakal ana ing sisihmu, lan Malaikate bakal mudhun marang kowe, lan atimu bakal kapenuhan ambune para wali, lan pasuryanmu bakal sumunar karo padhangé para kabegjan; lan kowe bakal dadi papan suci tumrap Gusti, kaya kabèh wali, lan kowe bakal pungkasané ketemu karo Gusti kanthi kabungahan lan kabungahan sing langgeng, lan kowe bakal krungu swarané ngendika: *'Apik tenan, hé abdi sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, Aku bakal maringi kowe kawenangan ing bab-bab gedhé; mlebuana ing kabungahaning Gustimu'* (Matéus 25:21).

2. Aja nyimpang saka salah siji paugeran iki, lan Gusti kita Yesus Kristus bakal maringi katentreman marang kowe, lan bakal ngrampungake kanthi tentrem pakaryan sing wis kowe wiwiti. Para bapa kita sing sampurna, lan wong-wong sing niru padha, dadi sampurna lumantar panyumpunan paugeran iki.

3. Yen kowe kepengin nambah pakaryan becik marang apa sing wis diomongake, lakoni, lan aturake panuwun tanpa kendhat marang Gusti kita Yesus Kristus.

4. Saben bengi, supaya luhmu ngumbah ambenmu lan ngembeni bantalmu, lan andheksa dhiri ing ngarsane Kristus Gusti, supaya Panjenenganipun mbusak kaluputanmu lan nganyari kowe maneh, supaya Panjenenganipun maringi pitulunganmu ing nindakake pakaryan becik, lan paring marang kowe kraton langgengipun minangka warisan. Kagem Panjenenganipun mugi wonten puji, pakurmatan, kamulyan, lan ibadah, kanti Rama ingkang Maha Asih lan Roh Suci, saiki lan salawas-lawase. Amin.

4. Wulangé Santo Antonius Agung lan crita-crita babagan uripé

Bab Nyingkiri Donya

1. Sapa waé sing kepéngin nglakoni urip monastik kanthi sukses, kudu putus sakabèhé karo donya, ninggalaké kabèh kabecikané, mundur saka donya kanthi tumindak, lan motong kabèh iketan marang kagungané. St. Antonius kanthi nggumunake ngukir bebener iki marang sawijining sedulur sing, sawise ninggalake donya lan maringi kabèh duwene marang wong mlarat, isih nyimpen sithik kanggo awake dhewe yen perlu, banjur teka marang St. Antonius. Sang sepuh, nalika ndeleng dhèwèké, mangertèni apa sing ana ing atiné lan kandha marang dhèwèké: 'Yèn kowé péngin dadi biksu, mangkat menyang désa siji, tuku daging, irisé tipis-tipis, banjur sawisé kowé nyopot jubahmu, selubungna ing pundhak lan lengenmu – banjur bali mrana kaya ngono.' Sedulur iku nindakake miturut dhawuhe bapa sepuh, lan langsung asu, manuk, lan tawon padha ngubengi dheweke lan nutupi awaké kabèh karo tatu. Nalika dheweke bali marang bapa sepuh, bapa sepuh mau takon apa dheweke wis nindakake kaya sing diprentahake; sedulur iku kanthi sedhik nuduhake tatu-tatune marang bapa sepuh. Banjur Santo Antonius kandha marang dhèwèké: 'Mangkéné kedadéyané marang sapa waé sing, nalika ninggalaké donya, isih nyimpen sanadyan pérangan paling cilik saka kagungané: setan bakal nutupi awaké karo tatu, lan, koyak-koyak, dhèwèké bakal tiba ing tengah-tengah prahara' (Dost. skaz. 20; Patr. Graec. vol. 40, p. 1099).

2. Carita ing ngisor iki, sing disimpen dening Cassian (Coll. 24, ch. 11. 10), uga nyakup bab sing padha. Ana sawijining sedulur lanang sing teka marang St. Antonius, pracaya yèn ora perlu mundur saka donya, banjur kandha: 'Luwih ajiné wong sing makarya ing kutha utawa désa, nepaki kabèh sing dibutuhaké kanggo nggayuh kasampurnan rohani.' St. Antonius takon: 'Nanging ing endi lan kepiyé kowe urip?' Wong kuwi mangsuli: 'Aku manggon ing omahé wong tuwaku, lan padha nyukupi kabèh sing tak butuhaké. Iki ngilangi kabeh kuwatir lan susah, lan aku tansah sibuk mung karo maca lan ndedonga, tanpa pikiranku keganggu dening apa-apa. St. Antonius takon maneh: 'Ceritakna, anakku, apa kowe sedhih bareng karo wong-wong mau nalika padha sedhih, lan apa kowe bungah bareng nalika padha bungah?' Dheweke ngakoni yèn dhèwèké ngrasakaké loro-loroné. Banjur sang tuwa kandha marang dhèwèké: 'Mula, ngertèna yèn ing jaman sing bakal teka kowé bakal mèlu nasib wong-wong sing ing urip iki kowé mèlu seneng lan sedhih.' Lan cara urip sing wis kok pilih iku mbabayani kanggo kowe ora mung amarga, merga owah-owahan urip sing meh saben dina, pikiranmu mlebu ing pikiran tanpa entek babagan urusan donya, nanging uga amarga iku nyegah kowe saka woh sing mesthine kok tuai yen kowe, kanthi gawean tanganmu dhewe, ngupadi panguripanmu, manut tuladha Sang Rasul Paulus, sing sanajan nalika nyebarake Injil, nyukupi kabutuhané dhéwé lan kanca-kancané kanthi pakaryan tangané dhéwé – kaya sing dhèwèké kandhakake marang wong Efesus: '*Kowe kabèh wis ngerti yèn tangan iki wis nyukupi kabutuhan aku lan kabutuhan wong-wong sing bareng aku*' (Kisah Para Rasul 20:34). Panjenengané nindakaké iki kanggo pangembangan kita, dadi tuladha kanggo kita, kaya sing ditulis marang wong Tesalonika: '*Kita ora tumindak ora tertib ing antaramu, uga ora mangan roti sapa waé tanpa mbayar, nanging kanthi gaweyan lan susah payah, kerja bengi lan awan, supaya kita ora dadi beban kanggo sapa waé saka kowe—dudu amarga kita ora nduwé hak kanggo nindakake kuwi, nanging kanggo dadi tuladha kanggo kowe, supaya kowe bisa ngetutaké tuladha kita*' (2 Tes. 3:8–9). Mulane kita uga, sanajan duwe kasempatan gumantung marang pitulungan saka sedulur, luwih milih ngupadi panguripan dhéwé kanthi kringet tinimbang ngandelake pitulungan saka sedulur. Kita mesthi bakal milih sing kapindho yen kita nganggep iku luwih migunani. Malih, elinga yèn nalika kowe isih waras, kowe urip saka biaya wong liya, kowe padha mangan panguripané wong mlarat lan wong lara.

Wangsulan umum kanggo pitakon: apa sing kudu ditindakake?

Sawise ninggalake donya, wong mlebu ing lingkup urip sing anyar banget, sing sanajan mesthi ora sakabehe anyar kanggo dheweke, nanging isih nampilake akeh aspek sing ora bisa dihindari sing ngangkat pitakon: apa sing kudu ditindakake lan kepiye kudu urip? St. Antonius wis takon pitakon iki luwih saka sapisan, lan iki jawabané:

1. Abba Pamvo takon marang dhèwèké bab iki, lan dhèwèké mangsuli: 'Aja gumantung marang kabeneranmu dhéwé; tenanan tobat saka dosa-dosamu ing jaman biyèn; lan jaga ilatmu, atimu, lan wetengmu supaya ora nyimpang' (Patr. Graec. vol. 40, kaca 1093. Dostoyevsky, cathetan 6).

2. Iki sing diandikakaké dhèwèké babagan prakara sing padha marang Abba Pimen: 'Karya paling mulya saka kabèh tumindak sing bisa ditindakake manungsa yaiku ngakoni dosané ing ngarsané Gusti Allah lan para sepuh, nyalahké dhiri dhéwé, lan siyap ngadhepi saben godaan nganti ambegan pungkasané' (Patr. ib. 1084: Dostoevsky, vol. 4).

3. Wong liya takon marang dhèwèké: 'Apa sing kudu tak lakoni supaya Gusti seneng?' Santo Antonius mangsuli: 'Ing endi waé kowe lunga, tansah elinga Gusti ing ngarep mripatmu; apa waé sing kowe lakoni, supaya ana dhasar saka Kitab Suci; lan ing endi waé kowe manggon, aja kowe lunga saka panggonan kuwi kakehan cepet.' Tetepna telung dhawuh iki, lan kowe bakal slamet (Dost. sk., 3; Patr. ib. 1083).

4. Marang murid liyane dhèwèké maringi pitutur: 'Rasakna rasa ora seneng marang wetengmu, marang pangarepaning jaman iki, marang napsu ala lan pakurmataning manungsa: urip kados-kados kowe ora ana ing donya iki, lan kowe bakal nemu katentreman' (Patr. Lat. vol. 73, kaca 1049).

5. Iki, miturut St Athanasius, sing diandharake Abba Anthony marang para sedulur sing teka marang dhèwèké: 'Tansah nyimpen ajrih ing ngarep mripatmu; élinga marang Panjenengané sing matèni lan maringi urip' (1 Sam. 2:6). Bencilah donya lan kabeh sing ana ing jerone; bencilah saben panglipur daging; tolak urip iki, supaya kowe bisa urip kanggo Gusti; elinga apa sing wis kowe janjekake marang Gusti: amarga Panjenengané bakal nuntut iki marang kowe ing Dina Penghakiman. Lapar, ngelak, telanjang, jaga wengi, nangis, meratap, ngendus ing atimu, priksa awakmu dhéwé apa kowe pantes kanggo Gusti Allah, ngremehake daging, supaya kowe bisa nylametake nyawamu (Dost. sk. 33 lan ing Life).

6. St Cassian maringi katerangan sing padha rinci babagan apa sing kuduné ditindakake déning biksu. 'Wiwit jaman mbiyèn,' ujare, 'wis ana piwulang sing nggumunake saka sing kabegjan Antonius wis suwe nyebarake ajaran, ngendika manawa sawijining biksu, kang ngupaya kasampurnan paling dhuwur, ora kena mung nyonto salah siji saka Para Bapa sing wis kasil, amarga ora ana siji wae sing nduweni kabeh jinis kabecikan kanthi sampurna. Nanging siji unggul amarga kawruh, sijiné amarga pertimbangan sing bener, katelu amarga kasabaran sing ora goyah; ana sing misuwur amarga andhap asor, ana sing amarga nahan napsu, ana sing amarga prasaja ing ati kang kebak sih; siji ngluwihi liyane ing kabecikan, siji ing welas asih, siji ing waspada, lan siji maneh ing meneng utawa rajin. Mula saka iku, wong biara sing kepengin mbangun sarang madu rohani kudu, kaya tawon wicaksana, njupuk saben kabecikan saka wong sing paling trampil, lan nyimpen ing wadah atiné, tanpa merhatiin apa sing diduwèni wong liya, nanging nggatekake kabecikan kuwi lan ngupaya nduwèni, apa wae sing mbedakaké wong-wong mau (Inst. c. V. 1. 4).

Kakuatan sing nyurung wong tumindak kabecikan lan nyangga wong ing kabecikan mau

Yen didhaftarake kabeh sing wis kasebut, iku bakal dadi lapangan sing cukup amba kanggo kabungahan kapahlawanan. Pitakonané muncul: kekuwatan apa sing nyurung buruh tumindak kapahlawanan iki lan nyokong dhèwèké ing pakaryané? Kekuwatan iki yaiku semangat kaslametan, kanggo kamulyaning asma Gusti, siap tumindak apa waé. Ing ngendi semangat iki ana, kabèh kabungahan kapahlawanan sang biksu lumaku kanthi maksimal. Tanpa semangat iku, kabèh dadi mandheg.

1. Napa, nalika ana sedulur sing ora nduwé semangat iki tau teka marang St. Antonius lan nyuwun supaya dhèwèké ndedonga kanggo dhèwèké, sang sesepuh agung mangsuli: 'Aku lan Gusti Allah ora bakal welas asih marang kowe yèn kowe ora ngopeni awakmu dhéwé lan ndedonga marang Gusti Allah' (Uripé St. Antonius, bab 16)?

2. Mula saka iku, dhèwèké nyaranaké supaya tansah nggatekaké marang Gusti lan waspada, muji minangka kabecikan ageng sapa waé sing sajrone uripé makarya tanpa kendhat kanggo Gusti lan nganti ambegan pungkasan tetep waspada marang tipuan panggodha (Patr. Graec. vol. 40, kaca 1083).

3. Mula saka iku, dhèwèké ngajak wong-wong supaya aja nganti kendho ing apa waé, nanging tetep njaga semangat kang padha kanthi sabar ing saben wektu, kandha: seorang biarawan sing makarya sawetara dina, banjur santai, banjur makarya maneh lan banjur santai maneh—biarawan kaya ngono padha karo ora nindakake apa-apa, lan dheweke ora bakal nate nggayuh kasampurnan urip biara, amarga kurang ajeg ing semangat lan kasabaran (Patr. Lat. vol. 73, kaca 1049).

4. Panjenengané nerangaké yèn wong sing ngupaya kemudahan iku gagal mangertèni panggilan lan tujuwané, lan nyalahaké kabèh kagagalan para biksu mau marang kurangé semangat ing pakaryan tapa brata. Amarga, ujare, kita ora kasil amarga kita ora ngerti panggilan kita, uga ora mangertèni apa sing dibutuhaké déning tugas sing kita lakoni, nanging kita kepéngin éntuk kabecikan tanpa usaha. Mulane, nalika kita nemoni godaan ing panggonan kita, kita langsung pindhah, mikir yèn ana panggonan liya sing setan ora ana. Nanging sapa wae sing wis nyadari yèn ana perang ora bakal nglilani awake dhewe kendho, nanging tansah perang kanthi pitulunganing Gusti (Patr. Gr. vol. 40, p. 1093).

5. Tembungé Santo Antonius babagan prakara iki marang wong-wong sing ora kepéngin siji apa waé lan ora bisa nindakake liyané iku nggumunaké. Sawijining wektu, sawatara sedulur teka marang Santo Antonius lan kandha marang dhèwèké: 'Parinana piwulang babagan carané slamet.' Sang sepuh mangsuli marang wong-wong mau: 'Apa kowé wis ngrungokaké Kitab Suci?' Lan kuwi wis cukup kanggo kowe.' Nanging padha kandha, 'Kita uga kepengin krungu soko panjenengan, Bapa.' Banjur sang sepuh kandha marang wong-wong mau, 'Ana tulisan ing Injil: "*Yen ana wong sing nyerangmu ing pipi tengen, balekna pipi kiwa uga*" (Matéus 5:39).' Padha kandha marang dhèwèké, 'Kita ora bisa nindakake kuwi.' Panjenengané sing tuwa kandha: 'Yen kowe ora bisa maringi pipi liyane, paling ora tahan siji pukulan. 'Kita uga ora bisa nindakake kuwi,' wangsulane. 'Yen kowe ora bisa nindakake kuwi,' kandhane panjenengané sing tuwa, 'paling ora aja mbales pukulan nganggo pukulan.' Para sedulur kandha: 'Kita uga ora bisa nindakake kuwi.' Banjur St. Antonius kandha marang muridé: 'Siapna panganan sethithik kanggo wong-wong mau: padha lara.' Yen kowe ora bisa nindakake siji bab lan ora gelem nindakake liyane, apa sing bisa tak lakoni kanggo kowe? Kowe kudu ndedonga (saka awakmu dhéwé utawa njaluk wong liya ndedonga kanggo kowe) supaya semangat semangat—energi moral—kanggo tangi ing jeronmu (Dost. sk. 19).

Pandhuan Semangat

Nanging semangat iku kadhangkala wuta, lan bisa njupuk arah sing ora cocog karo tujuan urip sing wis dipilih. Mula saka iku kudu dipandu dening para pamimpin. Sapa, mula, pamimpin-pamimpin mau? Santo Antoni nunjukake loro: pertimbangan dhéwé lan pitutur saka wong sing wis pengalaman.

a) Pamikiranku dhéwé.

1. Sawijining wektu, para Bapa padha kumpul ing St. Anthony kanggo rembugan babagan kabecikan endi sing paling sampurna lan sing bisa ngindhungi biksu saka kabeh jebakan mungsuh. Saben wong padha ngomong manut panemune. Sawetara muji puasa lan jaga wengi, amarga kuwi ngatur pikiran, nyaring akal lan ndadekake luwih gampang nyedhaki Gusti; liyane luwih milih kasederhanaan lan ngremehake barang donya, amarga kanthi mangkono pikiran dadi luwih tentrem, luwih resik lan luwih bebas saka urusan donya, saéngga nyedhaki Gusti dadi luwih gampang; ana sing kepengin maringi sedekah luwih dhisik tinimbang kabecikan liyane, amarga Gusti bakal ngendika marang wong welas asih: *'Maju kowe sing bejo dening Rama; tampani pusakamu, kraton sing wis disiapake kanggo kowe wiwit donya digawe'* (Matéus 25:34), dene liyane nduwé pandangan sing béda. Lan Santo Antonius ngendika: kabèh kabecikan sing wis kowe sebut iku paling nylametaké lan pancèn perlu banget kanggo wong-wong sing ngupaya Gusti Allah, lan sing kobong karo kepinginan sing kuwat kanggo nyedhak marang Panjenengané. Nanging kita wis weruh manawa akèh wong nganti ngentèkaké awaké dhéwé liwat pangastiné awak sing kakehan, nglakoni wengi waspada, lan mundur menyang ara-ara samun; padha uga kanthi semangat nyawisaké awaké dhéwé kanggo gawe, tresna marang kasengsaran, lan ngremehake kesenengan donya, nganti padha ora nyimpen kanggo awaké dhéwé sanajan apa sing perlu kanggo sedina, nanging padha maringi kabèh sing diduwèni marang wong mlarat; lan sanadyan mangkono, asring kadadéan yèn sawisé kabèh kuwi padha kesasar lan tiba, lan sawisé kelangan wohé kabèh kabecikan mau, padha dadi pantes kena paukuman. Sababé ora liya amarga padha kurang kabecikan wicaksana lan ora bisa migunakaké pandhuané. Amarga kabecikan iki sing mulang lan nuntun wong supaya mlaku ing dalan sing lurus, tanpa nyasar menyang simpang dalan. Yen kita mlaku ing dalan kraton, kita ora bakal kesasar dening para panyindir – ora menyang tengen, marang tapa brata sing kakehan, uga ora menyang kiwa, marang kelesuan, kecerobohan, lan nganggur. Pamelang iku mripaté jiwa lan padhange, kaya mripat iku padhange awak: mula yèn mripat iku resik, kabèh awak (karya kita) bakal padhang; nanging yèn mripat iku peteng, kabèh awak bakal peteng, kaya sing diandikakaké Gusti ing Injil Suci (Matéus 6:22–23). Kanthi pangertèn, manungsa mriksa karsa, tembung, lan tumindaké, lan nyingkiri kabèh sing nuntun dhèwèké adoh saka Gusti. Kanthi pangertèn, dhèwèké ngalang-alangi lan ngrusak kabèh tipuan mungsuh sing ditujokaké marang dhèwèké, kanthi setya mbedakaké antarané sing becik lan sing ala. (Patr. Gr. vol. 40, kaca 1096; Dostoevsky, vol. 8).

2. Ucapan ing ngisor iki uga nunjukaké marang prakara iki: sawijining pandhe besi, nalika njupuk sepotong wesi, wis mikir luwih dhisik apa sing bakal digawé saka iku: arit, pedhang, utawa kapak. Mangkono uga kita kudu mikir luwih dhisik kabecikan apa sing bakal kita usahakaké, supaya ora nyambut gawe sia-sia (Dost. sk. 35). Mesthi wae paling apik yen dipandu dening pertimbangan dhéwé, yen waé pertimbangan kuwi tansah cukup kanggo kabèh lan kanggo saben wong. Nanging amarga kahanan kuwi ora bisa dianggep kaya ngono, ana pandhuan sing luwih bisa dipercaya lan luwih aman:

b) Pitutur saka wong sing wis nduwé pengalaman.

3. Ing pangertèn iki, Santo Antonius ngendika: 'Aku ngerti para biksu sing, sawisé akèh sangsara, wis tiba lan dadi edan, amarga padha gumantung marang upaya dhéwé lan nglirwakaké dhawuhé Panjenengané sing kandha: *"Takokna marang Bapakmu, lan Panjenengané bakal maringi pitutur"*' (Ulangan 32:7). (The Virtues, bab 37).

4. Lan salajengipun: Kitab Suci kandha: *'Wong-wong sing ora nduwé pituduh bakal tiba kaya godhong'* (Amsal 11:14), lan ngandika manawa aja ana apa-apa sing ditindakake tanpa pitutur, nganti omben-omben rohani sing maringi kabungahan ing manah manungsa uga ora diparingi ngombe tanpa pitutur, nalika kandha: *'Aja nindakake apa-apa tanpa pitutur'* (Sirakh 32:21), lan: 'ngombe anggur kanthi pitutur'. – Wong sing nindakake urusané tanpa pitutur iku kaya kutha sing ora ana bentengé, sing sapa waé sing kepéngin bisa mlebu lan ngrampas bandha-bandhané (Patr. Gr. vol. 40, kaca 1098).

5. Santo Antoni nganggep njaluk pitutur marang wong liya minangka tumindak panyelamatan sing nganti guru agung kabèh ngadhep marang muridé dhéwé—sing wis kasil—kanthi pitakon, lan tumindak persis kaya sing disaranaké muridé. Amarga ana carita manawa nalika Abba Anthony nampa undhangan tulisan saka Kaisar Constantius supaya teka ing Konstantinopel, piyambakipun nyuwun pitakon marang Paulus Sing

Sederhana: 'Apa kula kedah mangkat?' Lan nalika Paul the Simple mangsuli: 'Yen kowe lunga, kowe bakal dadi Anthony; yen kowe ora lunga, kowe bakal dadi Abba Anthony' – kanthi mangkono ora nyetujoni lelungan kuwi – dhèwèké kanthi tentrem tetep ana ing panggonané (The Life of the Saints, 32).

6. Panjenengané maringi pitutur marang wong liya supaya padha nindakake kaya ngono, kandha: 'Sawijining biksu, yèn bisa, kuduné rembugan karo para sepuh bab saben langkah sing dijupuk ing selé lan saben tetes banyu sing diombé.' Aku ngerti sawetara biksu sing tiba amarga padha mikir dhewe bisa nyenengake Gusti (Patr. Gr. vol. 40, kaca 1082; The True Tales, 38).

7. Mula, Santo Antonius ora nyetujoni ngandelake pertimbangan dhéwé. Apa ora kuwi sababé dhèwèké muji banget Abba Yusuf, sing nalika ditakoni bab Kitab Suci mangsuli, 'Aku ora ngerti'—awit ing kéné, saliyané saka andhap asor, uga katingal ana kurangé kapercayan marang akal budiné dhéwé? Kedadéyané kaya mangkéné: sawetara para sepuh teka marang St. Antonius, lan Abba Yusuf ana bareng karo wong-wong mau. Sepuh mau, sing kepéngin nguji, nampilaké sawijining kutipan saka Kitab Suci lan miwiti takon marang saben wong, diwiwiti saka sing paling enom, apa tegesé kutipan mau. Saben wong padha ngomong miturut kemampuané, nanging sang tuwa mangsuli marang saben wong: 'Ora, kowe durung paham.' Sawisé kabèh padha ngomong, dhèwèké kandha marang Abba Joseph: 'Piyé panjenengan babagan ayat iki?' 'Kula boten mangertos,' mangsuli Joseph. Abba Anthony kandha: 'Abba Joseph ana ing dalan sing bener nalika dhèwèké kandha: "Kula boten mangertos"' (Orth. Sayings 17).

8. Nanging, dhèwèké maringi pitutur yèn kapitadosan marang wong liya ora kena tanpa syarat. Sapa waé kudu dhisik mriksa manawa sesepuh iku waras pikirané lan sugih pengalaman – lan mung sawisé kuwi pracaya marang tembungé lan nampa pitutur tanpa pitakon. Tandha sing bisa digunakaké kanggo ngenali iki yaiku selarasé tembungé karo Sabda Gusti. Kita kudu ndeleng, ujare, apa sing diprentahake. Yen ana sing maringi piwulang bab apa wae sing cocog karo prentah Gusti kita, tampi iku kanthi andhap asor lan usaha netepi, supaya tembungé Rasul kawujud ing kita: '*Manut-tinut padha manut marang Gusti*' (Gal. 5:13; Eph. 5:21). Ing sisih liya, yen ana wong sing mulang kowe bab sing bertentangan karo dhawuh Gusti, mula kandhaa marang sing mulang: '*Apa bener manut marang kowe tinimbang marang Gusti?*' (Kisah Para Rasul 4:19). '*Kita kudu manut marang Gusti Allah tinimbang marang manungsa*' (Kisah Para Rasul 5:29). Ayo uga padha eling marang pangandikane Gusti: '*Kambingku ngrungokake swaraku, lan padha ora mèlu marang wong liya, amarga padha ora ngenali swara wong liya*' (Yohanes 10:5). Mangkono uga, Paulus sing pinunjul ngélingaké kita, kandha: 'Nanging sanadyan kita utawa malaékat saka swarga mratélakaké Injil sing béda karo sing wis kita wartakaké marang kowé, kabèh mau kélangan berkah' (Galatia 1:8). (Patr. gr. vol. 40, kaca 1083). Sebab saka watesan kaya ngono kamungkinan diwenehake dening para Arian, sing narik wong liya marang awake dhewe kanthi pamer kesalehan banjur ngeracuni wong-wong mau nganggo piwulang palsu. Utawa mbok menawa uga amarga ana sing nyoba nuntun wong liya tanpa awake dhewe wis nduweni pengalaman sing akeh. Ing wektu kaya ngono, dhèwèké biyasa kandha: para Bapa kuna mundur menyang ara-ara samun, lan ing kana, sawisé marasaké nyawané dhéwé lumantar akèh pakaryané, padha mangertèni carané marasaké wong liya uga. Mula saka kuwi, sawisé bali saka kana, padha dadi dhokter panyembuh kanggo wong liya. Nanging bab kita, yen ana saka kita sing kebeneran lunga menyang ara-ara samun, sadurunge kita mari dhewe, kita malah njupuk tanggung jawab kanggo ngopeni wong liya; akibaté, kelemahan lawas kita bali marang kita, lan sangsara pungkasan kita dadi luwih pait tinimbang sing sepisanan. Mula saka iku, paribasan kuwi cocog kanggo kita: 'Dhokter, mariake dhiri panjenengan dhisik' (Lukas 4:23). (Patr. lat. vol. 73, kaca 1053).

Kepiye carane nyulut kobongan iri?

Ora ana sing tetep ing manungsa; sawetara perkara saya kuwat, liyane saya ringkih. Semangat uga kaya ngono: kadhang kobong, kadhang surut. Ing kasus pungkasan, rasa iri kudu diuripake maneh supaya ora mati kabeh. Kepiye carane, lan kanthi cara apa? Kaping pisan, kanthi eling marang pati. Santo Antonius bola-bali ngajak saben wong supaya ngukir ing pikiran lan atine manawa dina sing kita alami iki yaiku dina pungkasan kita.

1. Kapindho, kanthi ngelingi apa sing bakal kelakon sawisé mati. Kanggo ngukir pikiran iki ing atiné para muridé, dhèwèké nyritakaké apa sing wis diwahyukaké marang dhèwèké dhéwé, kaya sing diceritakaké Athanasius Agung ing biografiné. Nalika sawijining dina, sadurunge dhahar, watara jam sanga esuk, sawisé tangi saka , kanggo ndedonga, Santo Antoni krasa pikirane diangkat, lan kanthi nggumunake banget, dhèwèké ndeleng awake dhéwé kaya saka njaba, lan kaya ana wong sing ngangkat dhèwèké mabur ing udara, nalika ing udara ana sawetara wujud peteng lan medeni sing nyoba ngalangi dalané munggah. Kanca-kancané Santo

Antonius nolak, nanging wujud-wujud kuwi negesake panjaluké kaya duwé hak, nuntut jawaban apa Santo Antonius tundhuk marang panguwasaé ing sembarang cara. Padha kudu nyerah, lan padha nyiapake kanggo mriksa maneh. Nanging nalika padha nyoba mriksa maneh wiwit lairé Santo Antonius, pandhuané nentang, kandha: 'Apa sing ana wiwit lair wis dipadhèni Gusti nalika dhèwèké njupuk sumpah monastik; priksa maneh wiwit wektu dhèwèké dadi biarawan lan njupuk sumpah marang Gusti;' nanging ing bab iki para penuduhé ora bisa nemokaké kasalahan apa-apa ing dhèwèké; mula padha mundur – lan dalan tumuju urip askétis Anthony dadi bébas lan ora ana alangan. Sawisé kuwi, Santo Antoni wiwit ngrasa yèn dhèwèké wis pulih manèh, lan ora suwé dhèwèké bali dadi Antoni sing biyèn. Nanging dhèwèké wis lali babagan panganan, lan ngentèkaké sisa dina kuwi lan kabèh wengi kanthi ambegan dawa lan pandonga, gumun sepira akèh mungsuh sing kudu kita adhepi lan sepira aboté sangsara sing kudu ditanggung manungsa nalika mlaku ing antaraning angin. Banjur teka ing pikirane tembungé Rasul Paulus bab '*panguwasa ing hawa*' (Eph. 2:2). Amarga mungsuh nduwé kuwasa ing hawa kanggo perang karo sapa waé sing liwat, nyoba ngalangi dalané. Iki sababé Rasul maringi pitutur khusus: '*Nganggo kabèh pakarangé Gusti Allah, supaya kowé bisa ajeg ing dina kang ala*' (Efesus 6:13) lan supaya mungsuh isin, '*ora nduwé apa-apa sing bisa diomongaké marang kita sing ala*' (Titus 2:8).

2. Mangkéné carané St Athanasius nyritakaké, lan sanadyan ora ana cathetan sabanjuré yèn St Anthony nyritakaké marang wong liya, ora ana alesan kanggo mangu-mangu, awit kawruh bab apa sing wis dideleng kuwi perlu ora mung kanggo dhèwèké dhéwé nanging uga kanggo wong liya. Bab panglihatan liya sing gegayutan karo topik sing padha, dicathet yèn dhèwèké pancèn nyritakaké marang wong liya. St Athanasius nulis: St Anthony tau rembugan karo sawetara sedulur sing teka marang dhèwèké babagan kahanan jiwa sawisé mati, lan ing ngendi jiwa iku bakal manggon. Ing wengi sabanjure, ana wong nelson saka ndhuwur, kandha: 'Munggah, metu lan ndeleng'; Antoni metu (awit dhèwèké ngerti sapa sing maréntah), lan nalika ngangkat pandangane, dhèwèké weruh raksasa gedhé sing medeni lan nggegirisi, sirahé nyentuh méga, nalika saka lemah ana manuk-manuk padha mabur; raksasa kuwi ngalangi dalan sawetara manuk, dene liyane mabur ngliwati dheweke lan sawise liwat mabur kanthi aman menyang dhuwur. Dheweke nggrenteng untu marang sing mabur ngliwati, nanging bungah marang sing dialangi. Banjur ana swara sing ora katon kandha: 'Antonius, pahami apa sing wis kowe deleng!' Banjur pikirane padhang, lan dhèwèké mangertèni yèn iki minangka lumampahé nyawa saka bumi, lan yèn raksasa kuwi mungsuh lawas kita, sing nyegah wong-wong sing lalai lan sing manut marang bisikane, nglarang supaya ora maju luwih adoh; nanging dhèwèké ora bisa nyegah wong-wong sing semangat lan sing ora ngubengi bisikane, lan wong-wong mau mabur ngliwati sirahé. St. Antonius nganggep panglihatan iki minangka pangeling kanggo dhèwèké dhéwé, lan wiwit nambah ketekunan luwih gedhé supaya bisa menang ing perjuangan nglawan kabèh sing mungsuh. Kanggo tujuan sing padha—yaiku kanggo nyemangati semangat urip sing suci—dhèwèké nyritakaké panglihatan iki marang wong liya. Abba Cronius kandha yèn ing sawijining wektu Santo Antonius nyritakaké panglihatan iki ing ngarepé akèh wong. Dheweke nambahake manawa sadurunge panglihatan iki, Santo Antonius wis ndedonga sak suwene setaun supaya diparingi pangertosan apa sing kelakon marang nyawa wong sing bener lan wong sing dosa sawise mati; manawa lengane raksasa kuwi nglebar ngubengi langit, lan ing ngisore ana tlaa amba kaya segara, ing ngendi manuk-manuk tiba, kena tangane (Lavsaik, ch. 24). Ing Koleksi Patristik Latin, carita iki nyaranake manawa manuk-manuk mau dipukul déning raksasa lan tiba ing tlaa mung nalika padha mandheg ing udara ing ngisor tangane, amarga ora duwe kekuwatan kanggo munggah luwih dhuwur; dene sing cukup kuwat kanggo munggah ngluwahi tangane lan sirahé, kang iku mung digremet untu, ndelok nalika padha mabur menyang swarga lan ditampa para Malaikat (Patr. Lat. vol. 73, kaca 1044).

3. Wedi kang nggeteraké nyawani atiné wong-wong sing krungu bab iki! Nanging ana panglihatan kang maringi panglipur, kang kanthi kiyat nguripaké manèh semangat *lumantar 'pangarep-arep'* marang kahanan kang mulya. Panglihatan iki nyritakaké babagan St. Ammon, ora saktènané minangka murid nanging kanca lan pendampingé St. Antonius. St Athanasius nyerat manawa St Antonius, nalika lenggah ing pucuk gunung sawijining dina, ndeleng munggah menyang langit lan weruh ana wong sing munggah liwat udara menyang swarga ing larik geni, nalika saka ndhuwur kawanan malaikat sing padha bungah mudhun kanggo nyambut. Kagum marang kahanan iki, dhèwèké wiwit ndedonga supaya Gusti kersa mbukak maknané marang dhèwèké. Lan ana swara teka marang dhèwèké, kandha yèn kuwi jiwa Ammon, sawijining biksu saka Nitria. Ammon iki wis urip kanthi tapa brata sing ketat nganti tuwa. Dhèwèké biyèn kerep sowan marang St. Anthony, lan St. Anthony uga kerep sowan marang dhèwèké. Jarak saka Gunung Nitria menyang Gunung Santo Antonius iku perjalanan 13 dina (650 versts). Nalika para sedulur sing ana bareng dhèwèké padha takon

kenapa dhèwèké kaget banget, dhèwèké kandha yèn dhèwèké wis weruh lan krungu bab Ammon. Nalika, telung puluh dina sawisé, para sedulur saka Nitria teka, padha takon bab Ammon, , lan padha mangertèni yèn dhèwèké pancèn wis séda ing dina lan jam sing padha nalika sang tuwa weruh nyawane munggah menyang swarga.

4. Panglihatan sabanjure, sing diceritakake dening Santo Antonius piyambak, ora kalah mujarab kanggo ngilangake kemalasan lan nyemangati. 'Aku ndedonga marang Gusti,' pangandikane, 'supaya paring weruh marang aku apa sing dadi selubung kang ngubengi lan nglindhungi sawijining biksu!' Lan aku weruh sawijining biksu kang dikelilingi obor geni, lan akèh malaékat kang ngrekso dhèwèké kaya manik ing mripaté, nglindhungi dhèwèké nganggo pedhangé. Banjur aku nglegak ambegan lan kandha: 'Iki sing diparingaké marang biksu!' Nanging sanadyan mangkono, setan isih ngalahaké dhèwèké, lan dhèwèké tiba. Lan ana swara marang aku saka Gusti sing maha welas asih, kandha: 'Ora ana siji wae sing bisa digawa mudhun dening setan; dheweke ora duwe daya apa-apa saiki amarga Aku, sawise njupuk sipat manungsa, wis ngremuk panguwasaane. Nanging manungsa tiba kanthi karepe dhewe nalika dheweke nyerah marang kecerobohan lan nyukupi napsu lan hawa nepsune.' Aku takon: 'Apa tamèng kaya ngono diparingaké marang saben biksu?' Lan aku weruh akèh biksu sing dilindhungi déning tamèng kaya ngono. Banjur aku muni banter: 'Berkahé manungsa, apamanèh barisan biksu, sing nduwèni Gusti sing welas asih lan tresna banget marang manungsa!' Mula saka iku, ayo padha semangat kanggo kaslametan kita dhéwé lan, sawisé mbuwang kabèh kecerobohan, ayo padha nglakoni pakaryan kita kanthi tekun, supaya kita dianggep pantes kanggo Karajaning Swarga, lumantar sih-rahmaté Gusti kita Yesus Kristus (Patr. Graec. vol. 40, kaca 1083).

5. Ing wektu liyane, Santo Antonius ngandhani para muridé carané nalika semangat suda, urip monastik dadi kendho lan kamulyané luntur. Sawetara muridipun, nalika mirsani akèh para biksu ing ara-ara samun sing kinurmatan kabecikan-kabecikan mau lan kebak semangat kanggo kasil ing gesang suci minangka pertapa, padha takon marang Abba Antonius: 'Bapa, suwene pira semangat lan katresnan marang kesunyian, kamlaratan, andhap asor, pangastine lan kabecikan liya kabeh, sing saiki dipunlakoni kanthi temen dening akèh biksu iki, bakal lestari?' Wongé Gusti mangsuli marang wong-wong mau kanthi ambegan dawa lan luh: 'Wektu bakal teka, anak-anakku sing tak tresnani, nalika para biksu bakal ninggalaké ara-ara samun lan padha nglumpuk ing kutha sugih, ing ngendi, tinimbang guwa-guwa ara-ara samun lan sel-sel sempit iki, padha bakal ngedegaké bangunan megah sing saingan karo kraton para raja; tinimbang kamlaratan, katresnan nglumpukake bandha bakal saya tuwuh; andhap asor bakal diganti karo kesombongan; akèh wong bakal bangga marang kawruh, nanging kawruh sing kosong lan ora ana tumindak becik sing cocog karo kawruh kuwi; katresnan bakal dadi adhem; tinimbang ngendhaleni dhiri, keserakahan mangan bakal saya tambah, lan akèh banget saka wong-wong mau bakal padha nggatekake pesta mewah, ora beda karo umat awam, saka wong-wong mau para biksu mung béda ing jubah lan tutup sirahé; lan sanadyan padha manggon ing donya, padha bakal nyebut dhéwé pertapa (sejatine biksu iku pertapa). Malih, padha bakal sombong kandha: '*Aku saka Paulus, aku saka Apolos*' (1 Kor. 1:12), kaya-kaya kabèh kekuwatan monastiké gumantung marang ajining para pendahulu: padha bakal sombong karo bapak-bapaké, kaya wong Yahudi sombong karo bapaké Abraham. Nanging ing wektu kuwi uga bakal ana wong-wong sing kabuktèn luwih apik lan luwih sampurna tinimbang kita, amarga 'begja wong sing bisa nglakoni dosa nanging ora nindakake, lan bisa nindakake ala nanging ora nindakake' (Sirakh 31:11), tinimbang wong sing kapikat marang kabecikan déning akèh wong sing semangat ngupaya kabecikan. Nanging, kenapa Nuh, Abraham, lan Lot, sing urip kanthi semangat ing antarané wong-wong sing jahat, pantes banget dipuji ing Kitab Suci (Patr. Graec. vol. 40, kaca 1095)?

6. Kaloro pangeling iki—yaiku pati lan apa sing ana sawise—nyulut '*wedi marang Gusti*', sing dadi stimulus katelu kanggo semangat. St. Antoni ngajak ajrih marang Gusti, kaya sing wis kita deleng, ing sawijining ukara jero: 'Tansah ajrih marang Gusti; ajriha Panjenengané sing maringi urip lan njupuk manèh' (deleng poin 7 ing ndhuwur). Ing ukara cekak liyane, dhèwèké nunjukaké ajrih marang Gusti minangka sumber kesiapan lan kecocokan kanggo kabèh kabecikan. Wahing ajrih marang Gusti, ujure, iku wiwitané kabèh kabecikan lan wiwitané kawicaksanan. Kaya cahya sing mlebu ing omah peteng, mbusak pepeteng lan madhangi, mangkono ajrih marang Gusti Allah, nalika mlebu ing ati manungsa, ngusir pepeteng lan nyulut semangat kanggo kabèh kabecikan (Patr. gr. vol. 40, kaca 1084).

7. Mula saka iku, dhèwèké ngélingaké supaya ajrih marang Gusti iki aja nganti ilang kanthi cara apa waé. 'Aja ninggalaké selmu,' pangandikane, 'yèn ora, kowé bakal kelangan ajrih marang Gusti.' Amarga kaya iwak sing dijupuk metu saka banyu bakal mati, mangkono ajrih marang Gusti bakal mati ing atiné biksu yèn dhèwèké ninggalaké selé kanggo mlaku-mlaku ing njaba (ibid.).

8. Nanging kabèh panyengkuyung semangat iki makarya kanthi meksa, narik saka njaba, sanadyan ngrembaka ing jero. Sapa waé kudu nggolèki panyemangat batin, supaya bisa sumembur saka atiné dhèwé, kaya mata air. Atiné digawa menyang kahanan iki kanthi: 1) '*rasa éndah*' saka urip ing Gusti. Nganti sensasi iki kabentuk, semangat kita isih ora bisa dipercaya. Napa, nalika sawijining sedulur takon marang St. Antonius: 'Napa, sanadyan Gusti Allah ing sakabehing Kitab Suci janji marang jiwa berkah paling dhuwur, jiwa ora ajeg ngupaya mau, nanging malah milih sing fana, sing bakal rusak, lan sing najis?' – Panjenengané mangsuli: 'Sapa waé sing durung ngrasakaké manisé berkah swarga, durung nempel marang Gusti kanthi sakabèhé atiné; mulané dhèwèké mbalèk marang sing fana.' Nanging nganti wong nggayuh kasampurnan kaya ngono, wong kudu ngabdi marang Gusti amarga patuh marang kersané sing suci, supaya bisa kandha kaya Nabi: 'Aku kaya sapi kanggo Panjenengan' (Mazmur 72:23), tegesé, 'Aku ngabdi marang Panjenengan kaya kéwan sing dipasang pacul' (Patr. lat. t. 73, kaca 1056).

9. Mula, 2) '*katresnan*' marang Gusti iku dadi panggerak semangat sing luwih kuwat. St. Antonius piyambak mangertos menawa katresnan luwih kuwat tinimbang ajrih, lan ngendika: 'Aku ora wedi marang Gusti maneh, nanging aku tresna marang Panjenengané' (tegesé aku ora kapimpin déning ajrih babagan carané tumindak, nanging déning katresnan); amarga '*katresnan ngusir ajrih*' (1 Yohanes 4:18). (Dost. sk. 32).

10. Panjenengané uga ngajak wong liya supaya ngrembakaaké, luwih saka apa waé, katresnan marang Gusti ing sajroning atiné, minangka kekuwatan sing ora bisa dirusak lan langgeng. Mangkono, nalika sedulur-seduluré tau takon marang panjenengané: 'Kepiye carané supaya manungsa bisa paling nyenengaké Gusti?', panjenengané mangsuli: 'Tindakan sing paling nyenengaké Gusti yaiku tindakan katresnan.' Iki ditindakake déning wong sing tanpa kendhat muji Gusti Allah ing kasucian pikirane, digerakké déning pangeling marang Gusti Allah, pangeling marang berkah sing wis dijanjèkaké, lan kabèh sing wis kersa Panjenengané wujudaké kanggo kita. Saka pangeling kabèh mau, katresnan sing sampurna lair, kaya sing kacathet: '*Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu kanthi sakabehing atimu, lan sakabehing nyawamu, lan sakabehing kekuwatanmu*' (Ulangan 6:5), – lan kaya sing katulis: '*Kaya rusa ngidam-idam kali banyu, mangkono nyawaku ngidam-idam Kowe, ya Gusti Allah*' (Mazmur 41:2). Iki pakaryan kang kudu kita lakoni supaya Gusti kersa, supaya tembungé Rasul bisa kawujud ing kita: '*Sapa sing bisa misahaké kita saka katresnané Gusti Allah? Apa kasangsaran, utawa sesah, utawa panganiayaan, utawa kalaparan, utawa ketelanjangan, utawa bebaya, utawa pedhang?*' Satemene ora ana apa-apa (Rom. 8:35, 38). (Patr. gr. vol. 40, kaca 1094).

11. Saka iki, utawa bebarengan karo iki, muncul 3) '*kabungahan*' kanggo nindakake kabecikan lan tetep ing dalan Gusti, sing banjur dadi panyemangat kanggo semangat. Ukara ing ngisor iki saka St. Antonius ana gandhengane karo iki. Dheweke ditakoni: 'Apa iku kabungahan ing Gusti?' Panjenengané mangsuli: 'Nglakoni saben dhawuh kanthi kabungahan, kanggo kamulyaning Gusti Allah—iku kabungahan ing Sang Yehuwah. Amarga nalika kita nglakoni dhawuh-dhawuhé, kita kuduné bungah; kosok baliné, nalika kita ora nglakoni, kita kuduné sedhih. Mula saka iku, ayo padha ngupaya nglakoni dhawuh-dhawuh mau kanthi kabungahan ing atiné, supaya kita bisa padha nglipur siji lan sijiné ing Sang Yehuwah; nanging nalika nindakake kuwi ayo padha ngati-ati supaya ora kabawa rasa sombong nalika padha bungah, nanging ngandharake kabèh pangarep-arep kita marang Gusti (Patr. gr. t. 40, kaca 1095. Pamanggih sing padha ditemokaké ing Brief Rules-é Basil Agung, pitakon 193).

Kawruh kabecikan lan pakaryan becik, utamané

Mangkono, semangat sing dipandu lan dinyalakaké kanthi cara iki diarahaké marang upaya asketis—fisik lan spiritual—lan marang saben pakaryan becik.

1. Santo Antoni nunjukake, ing piwulang umum babagan upaya asketis (deleng paragraf 7) lan ing dhaptar panyebab dorongan hawa napsu (deleng cuplikan, paragraf 18), antarane iku panganan sing cukup kanggo daging – lan mula (minangka obat nglawan godhongan kaya ngono) dhèwèké nunjukaké ngentèkaké awak liwat puasa (Dost. sk. 22). Santo Antonius mréntahaké supaya wong kudu banget ketat marang awak (deleng poin 7 ing ndhuwur), lan ngutuk kabèh kemewahan. Mulane dhèwèké ora ndelok kanthi becik marang wong-wong sing kerep menyang omah adus. 'Para Bapa kita,' ujare, 'ora tau ngumbah rai – nanging kita malah menyang omah adus donya' (Alphab. Pater., Art. 4).

2. Sawisé ngendhalèni daging, dhèwèké maringi wigati gedhé marang '*ngendhalèni ilat*'. Dhèwèké nyandingaké prestasi iki karo ngumbara, kandha: 'Ngumbara kita iku ana ing menengé cangkem kita' (ibid., kaca 4 lan salajengipun).

3. Wong sing ngomong apa wae sing mlebu ing pikirane iku kaya pekarangan tanpa gapura, sing bisa mlebu sapa wae sing kepengin, nyedhaki panggonan pakan, lan mbukak keledai. Sanadyan pikiran iki ora diungkapake dening Santo Antonius piyambak, nanging diucapake ing ngarsane lan mesthi disetujoni dening piyambakipun (Dost. sk. 18).

4. Panjenengané uga maringi wigati gedhé *marang 'lungguh ing sel'*. Kaya iwak, ujure, bakal mati yèn suwé ana ing daratan garing, mangkono uga para biksu, yèn ngentèkaké wektu kakehan ing njaba sel utawa bareng karo wong sekuler, bakal kelangan katresnan marang meneng. Mula, kaya iwak sing kangen segara, kita uga kudu cepet-cepet bali menyang sel kita, supaya nalika isih ana ing njaba, kita ora lali marang jaga batin kita (Dost. sk. 10).

5. Sacara umum, piyambakipun paring pitutur menawa sapa waé kedah tumindak kanthi ketat ing jerone sel nganti sel mau dadi kados Pangolahan Babilonia tumrap biksu, kang kobong ngliliraké kabèh kang kotor ing jerone dhèwèké (Patr. gr. t.40, 1086).

6. Nanging piyambakipun ngidini santai sakedhik ing keteguhan tapa bratané, kados kang katon saka wangsulané marang pemburu. Konon ana sawijining priya, nalika mburu kéwan galak ing ara-ara gersang, ndeleng Abba Anthony guyon karo para sedulur lan banjur kesasar. Sing sepuh, kepéngin njamin yèn kadhangkala perlu maringi sedulur sawatara wektu istirahat, kandha marang dhèwèké: 'Pasang panah ing busurmu lan tarik mundur.' Dhèwèké nindakake kuwi. Sing sepuh kandha manèh: 'Tarik luwih adoh.' Wong kuwi narik luwih adoh. Manèh dhèwèké kandha: 'Tarik luwih adoh manèh.' Pemburu kuwi mangsuli: 'Yèn aku narik busur ngluwihi watesé, bakal patah.' Banjur sing sepuh kandha marang dhèwèké: 'Mangkono uga ing pakaryané Gusti: yèn kita meksa kekuwatan sedulur nganti kakehan, dhèwèké bakal cepet kuciwa. Mula saka iku, perlu maringi sedulur pangaso sakwisé wektu.' – Sang pemburu, sawisé krungu kuwi, atiné kagugah banget lan pamit saka sing sepuh kanthi rasa kebak pangajaran. Lan para sedulur, sawisé dikuatké déning iki, padha bali menyang panggonané (Dost. sk. 13). Saliyane, ana pangandika lan carita sing nyimpen babagan prestasi rohani utawa watak ati sing nemtokaké kasil. Iki yaiku:

7. *Kasabaran*. Iki pancen wigati banget kanggo wong asketis, yen ora duwe, dheweke ora ana regane. Mula, para sedulur muji sawijining biksu marang St. Antonius. Nalika rahib iki teka, St. Antonius kepengin nguji dhèwèké kanggo ndeleng apa dhèwèké bisa nahan hinaan; lan nalika weruh yèn dhèwèké ora bisa, dhèwèké kandha marang dhèwèké: 'Kowe kaya sawijining désa sing ayu saka ngarep, nanging dirampok déning maling saka mburi' (Dost., ch. 15).

8. *Kasabaran* iku perlu amarga kita butuh cobaan. Lan Santo Antonius ngendika: 'Ora ana siji wae sing bisa mlebu Karajaning Swarga tanpa cobaan; yen ora ana cobaan, ora ana siji wae sing bakal slamet' (Tindak-tanduké Santo Antonius, bagean 5).

9. *Pandonga*. Panjenengané mulang bab iki kanthi tuladha, amarga saben wong ngerti suwéné piyambaké ndonga. 'Kita ngerti,' ujure para muridé, 'menawa sang sesepuh sing pinunjul kadhangkala nganti kesengsem banget ing pandonga nganti sedina wengi; lan nalika srengéngé munggah mecah pandonga iku, sing kebak kabungahan ing pangrasané, kita krungu dhèwèké kandha: "Ngapa kowe ngganggu aku, he srengéngé?" Kaya-kaya kowe mung munggah kanggo ngganggu aku saka cahya Ilahi ing pikiranku' (Patr. lat. vol. 73, kaca 848).

10. *Luh*. Mangkono, nalika sawijining sedulur takon marang Santo Antonius, 'Apa sing kudu tak lakoni bab dosa-dosaku?', dhèwèké mangsuli: 'Sapa waé sing kepéngin bébas saka dosa bakal bébas lumantar nangis lan meratap; lan sapa waé sing kepéngin selaras karo kabecikan bakal selaras lumantar nangis kanthi luh. Tindakan nyanyèkaké Mazmur iku wujud tangisan. Elinga tuladha Hizkia, Raja Yehuda, sing, kaya sing kacathet ing Kitab Nabi Yesaya (bab 38), ora mung nampa penyembuhan saka lara liwat tangisé, nanging uga diparingi tambahan umur limolas taun; lan pasukan mungsuh sing cacahé 185.000 padha ambruk amarga kuwasa Gusti Allah, merga luh sing wis mili. Santo Petrus sang Rasul nampa pangapura liwat tangisé amarga wis dosa marang Kristus kanthi ngelakoni panyangkalan marang Panjenengané. Maria, amarga wis ngumbah sikilé Sang Juruwilujeng nganggo luhé, diparingi pangrungu yèn iki bakal diwartakaké ing endi-endi bebarengan karo panginjilan Injil (Patr. lat. vol. 73, kaca 1055).

11. Santo Antonius ora nemokake panggonan kanggo ngguyu ing gesangé biksu, lan nalika para muridé padha takon marang piyambakipun: 'Apa kita kena ngguyu?', piyambakipun mangsuli: 'Gusti kita ngukum wong-wong sing ngguyu nalika Panjenengané ngendika: "*Malih kasihan kowe sing saiki ngguyu, awit kowe bakal nangis lan sedhih*"' (Lukas 6:25). Mula saka iku, wong biara sing setya ora pantes ngguyu; malah kita kudu nangis kanggo wong-wong sing ngina jenengé Gusti Allah, amarga padha nglanggar

paugerané lan nglampahi uripé kabèh ing sajroning dosa. Ayo padha nangis lan meratapi, tanpa kendhat nyuwun marang Gusti supaya Panjenengané ora nglilani atiné padha atos ing dosa, lan supaya pati ora nyerang sadurungé padha tobat (Patr. gr. t. 40, p. 1096. Kutipan sing padha ditemokaké ing Short Rules, 31, karya St Basil the Great).

12. *Andhap asor*, kang nurunaké tamèng saka ing dhuwur lan nglindhungi saka kabèh pangragrag. 'Aku weruh,' kandha St. Antonius, 'kabèh jerat mungsuh sumebar ing saindenging bumi, lan kanthi ambegan dawa aku kandha: "Sapa sing bakal bisa lolos saka iku?" Nanging aku krungu swara kandha marang aku: "Andhap asor"' (Dost. sk. 7).

13. Napa banjur dhèwèké mulang: yèn kita nindakake pakaryan sing becik, kita kudu andhap asor banget ing ngarsané Gusti, supaya Panjenengané, sing mangertèni kelemahan kita, bisa nutupi kita nganggo tangan tengené lan nylametake kita; awit yèn kita dadi sombong, Panjenengané bakal narik perlindungané saka kita, lan kita bakal binasa (Patr. gr. t. 40, kaca 1090).

14. Ing wektu liya piyambakipun ngendika: kados déné kesombongan lan pangagung-agunganing pikiran nimpakaké setan saking pucuking swarga dhumateng jurang, makatên ugi kasetyan lan kalem-lembut ngangkat manungsa saking bumi dhumateng swarga (Ibid., kaca 1081).

15. Kanggo njamin supaya disiplin rohani, kaya meneng, ora nuntun marang kesombongan, dhèwèké nyaranaké supaya diwènèhi makna sing ngandhèkaké dhiri. Yen ana wong, ujare, sing nindakake tapa wicara, aja nganti padha mikir yen padha nindakake sawijining kabecikan, nanging kudu dieling-eling ing atine yen padha meneng amarga ora pantes ngomong (Patr. lat. vol. 73, kaca 1051).

16. Santo Antonius uga mulang manawa Gusti piyambak nuntun kita saka jero kanthi cara nyumputake kabecikan kita saka awake dhewe, supaya kita tetep andhap asor ing pangrasa dhiri. Panjenengané biyèn kandha: yèn tukang giling ora ngiket mripat kéwan sing muter rodha, pakaryané ora bakal lumaku kanthi becik. Sirah kéwané bakal muter, banjur tiba lan ora bisa makarya. – Mangkono uga, lumantar pangreksan Gusti sing sampurna (), kita diparingi selubung supaya ora bisa ndeleng kabecikan kita dhéwé; supaya, yèn kita njupuk pantes kanggo kabecikan mau, kita ora dadi sombong lan ora kelangan woh saka kabèh pakaryan kita! Iki kelakon nalika kita dibiarkan kebanjiran pikiran-pikiran kotor, ing ngendi kita ora bisa nolak nanging mung nyalahké awak dhéwé lan pikiran kita dhéwé. Lan ing kahanan kaya ngono, renungan bab kabecikan dhéwé ora bisa kelakon; mula, tumindak kabecikan cilik kita kasembunyi lan tetep ora katon amarga pikiran-pikiran najis iki (Periphrasis, ibid., kaca 1037).

17. Sepira mbabayani rasa sombong! Iki kacethakake kanthi cetha lumantar ambruké sawijining biksu enom sawisé mujijat sing ditindakake. Nalika lumantar panggonan ing ngendi biksu enom kuwi lagi nglakoni tapa brata, sawetara sesepuh sing arep menyang St. Antonius padha kesel banget. Dhèwèké nyaur sawetara keledai alas lan mréntah supaya nggawa para sesepuh mau ing punggungé menyang St. Antonius. Nalika para sesepuh ngandhani St. Anthony bab iki, dhèwèké mangsuli: 'Baudho iki, miturutku, kaya prau kang kebak muatan, nanging aku ora ngerti apa dhèwèké bakal tekan pelabuhan.' – Lan pancèn, sawisé dhèwèké dadi sombong, dhèwèké tiba ora suwé sawisé kuwi. Sawisé nyadari iki, St. Anthony kandha marang para muridé: 'Ing wayah iki, baudho enom kuwi wis tiba.' 'Mlaku lan delengen.' Padha lunga lan nemokake dhèwèké lungguh ing amben pandhungan, nangis amarga dosa sing wis ditindakake (Karya Para Wali, 94).

18. Nanging kaya pambesaran dhiri iku ngrusakake, mangkono uga panyandhangan dhiri, kosok baline, iku nylametake. Iki digambarke dening tuladha tukang sepatu, sing bab kuwi Santo Antoni nampa wahyu saka swarga. St. Antonius lagi ndedonga ing selé nalika piyambakipun krungu swara kang kandha: 'Antonius, kowe durung tekan tingkat tukang sepatu ing Alexandria!' St. Antonius banjur mangkat menyang Alexandria, nemokake tukang sepatu mau, lan ngajak piyambakipun mbukak apa sing istimewa saka uripé. Dheweke kandha: 'Aku ora kelingan tau nindakake kabecikan apa-apa, nanging kenapa, nalika aku tangi esuk saka amben, sadurunge lungguh kanggo kerja, aku kandha: "Kabeh wong ing kutha iki, enom lan tuwa padha bakal mlebu Karajaning Gusti Allah amarga pakaryan becike, dene aku piyambak, amarga dosaku, bakal kena paukuman langgeng."' Aku mbaleni tembung sing persis padha kanthi tulus saka jeroning atiku ing wayah bengi uga, sadurunge aku turu.' Sawisé krungu kuwi, Santo Antonius nyadari yèn dhèwèké pancèn durung tekan tingkat kaya ngono (Patr. lat. vol. 73, kaca 785).

19. Apa iki dudu sababé dhèwèké sabanjuré kerep mbaleni piwulang: kita kudu tansah nyalahaké lan nyalahké awak dhéwé ing kabèh bab, lan nindakake kanthi tulus, awit sapa waé sing nyalahaké awaké dhéwé bakal dianggep bener lan dimulyakaké déning Gusti Allah (Ibid.).

20. *Timbal-balik ngladeni lan mbiyantu.* Para sedulur takon marang St. Antonius: 'Yen ana wong kandha, "Aku ora bakal njupuk apa-apa saka sedulurku, lan aku uga ora bakal maringi apa-apa marang sedulurku; apa sing tak duwé wis cukup kanggo aku"—apa kuwi bener?' St. Antonius mangsuli: 'Anakku! Wong kaya ngono atiné atos, lan nyawane kaya nyawané singa. Dhèwèké kudu dianggep adoh saka paseduluran kabèh wong sing apik' (Patr. Graec. vol. 40, kaca 1095).

21. Ing wektu liyane dhèwèké ditakoni: 'Kepiye kuduné wong ngladèni sedulur?' Dhèwèké mangsuli: 'Sedulur sing kepéngin ngladèni sedulur, padha ngladèni kaya abdi ngladèni tuwané, lan kaya Gusti ngladèni Petrus, marang sapa Panjenengané maringi pangladèn pungkasan, sanadyan Panjenengané iku Penciptané.' Kanthi iki Gusti paring pratandha yèn wong-wong sing nolak pangabdian sing diparingaké marang dhèwèké ora bébas saka salah, mula luwih-luwih pantes disalahaké wong-wong sing nganggep ngladèni seduluré iku ngisor. Yèn sing kapisan ora bakal nduwé bagéan karo Gusti, kaya sing Gusti kandhakaké marang Petrus, apa sing bisa diomongaké marang sing pungkasan? (Ibid.)

22. Lan sacara umum piyambakipun biasané ngendika: saking tangga teparo rawuh gesang lan pati. Amarga menawi kita ngrebut sedulur, kita ngrebut Gusti; nanging menawi kita nuntun sedulur kesasar, kita dosa marang Kristus (Dost. sk. 9).

23. *Welas asih lan sabar marang wong sing tiba.* Ing biara Abba Elias, ana sawijining sedulur sing ngadhepi godaan. Dhèwèké diusir saka kana, banjur munggah menyang Gunung marang Abba Antonius. Abba Antonius, sawisé nyimpen dhèwèké sawatara wektu, ngutus dhèwèké bali menyang biara asalé. Nanging para sedulur maneh ngusir dhèwèké. Dhèwèké bali marang Abba Anthony lan kandha: 'Para sedulur ora gelem nampa aku, Bapa!' Banjur sang resi ngetokake dheweke kanthi tembung iki: 'Ana badai nyerang kapal ing segara; kapal iku kelangan muatane lan meh ora bisa nylametake awake dhewe, nanging kowe kepengin nenggelamake uga sing wis nylamet cedhak pesisir.' Para sedulur, nalika krungu yèn Abba Anthony wis ngutus sedulur mau marang wong-wong mau, langsung nampa dheweke (Dost. sk. 21).

24. Ing sawijining biara, ana sedulur lanang sing dituduh kanthi salah nindakake zinah, banjur dhèwèké teka marang Abba Anthony. Para sedulur saka biara mau uga teka kanggo maringi pitutur lan ngajak dhèwèké bali manèh ing antarané wong-wong mau. Padha wiwit nyalahké dhèwèké, takon kenapa dhèwèké nindakake bab kaya ngono, nanging sedulur mau mbela dhèwèké dhéwé, kandha yèn dhèwèké ora nindakake apa-apa kaya ngono. Abba Paphnutius Kefalos kebeneran ana ing wektu kuwi. Panjenengané kandha marang wong-wong mau parabel iki: 'Ing pinggir kali aku weruh wong sing kesangkut nganti dengkul ing lendhut. Ana sawetara wong teka arep nulungi, nanging malah narik nganti tekan gulu.' Abba Anthony sawisé kuwi kandha: 'Satemene, iki jinis wong sing bisa marasaké lan nylametaké jiwa!' – Para sedulur, kesengsem déning tembung para sepuh, padha sujud marang seduluré, lan miturut pitutur para bapa, padha nampa manèh dhèwèké ing antarané (Karya Para Wali, bab 29).

25. Pamanggihipun St. Antonius babagan sapa ingkang saged gadhah katresnan sedulur ingkang sejati punika nggumunaken. Panjenenganipun ngendika: 'Manungsa boten saged saestu sae, sanadyan pira kersanipun, kajawi Gusti manggen ing batosipun; awit boten ana ingkang sae, kejawi Gusti piyambak' (Patr. lat. vol. 73, kaca 785).

Tujuan pungkasan saka kabèh prakara lan puncak kasampurnan

1. Nyawiji karo Gusti, utawa urip ing Gusti, iku tujuan pungkasan saka kabèh pakaryan tapa brata lan pucuking kasampurnan. Gusti piyambakipun paring wahyu punika dhumateng St. Antonius nalika piyambakipun nampi wahyu ing ara-ara samun: 'Ana tiyang ing kutha kados panjenengan, dhokter ingkang trampil, ingkang maringi kelebihanipun dhumateng ingkang mbutuhaken lan nyanyi Trisagion bebarengan kaliyan para Malaikat saben dinten' (tegesipun, lumantar kasampurnan katresnan dhumateng sesami, piyambakipun gesang ing Gusti lan lumampah ing ngarsanipun Gusti). (Uripé St. Antonius, bab 24).

Kasampurnan St. Antonius lan kamulyané ing swarga

1. Bab Abba Antonius diandharake yèn dhèwèké iku wong kang bisa ndeleng ngarep, nanging amarga nyingkiri gunem donya, dhèwèké ora kersa mbabaraké kuwi; kabèh prastawa donya sing bakal kelakon saiki lan ing tembe diparingaké kawruh marang dhèwèké (Karya Para Wali, 30).

2. Ana sawijining sesepuh nyuwun marang Gusti supaya diparingi ndeleng para bapa (ing kamulyan), lan dhèwèké weruh kabèh kejaba Abba Antonius. Dhèwèké takon marang sing nuntun dhèwèké: 'Dadi, ngendi Abba Antonius?' Sing nuntun mangsuli: 'Antonius ana ing ngendi Gusti ana!' (Uripé St. Antonius, b. 28).

5. Panjelasan sawetara pangandikane Santo Antonius Agung, sing diwenehake sawisé seda déning sawijining sesepuh

1. *Pitakonan para biksu.* Kepingi kita kudu mangerteni tembungé Santo Abba Anthony, sing diucapaké marang muridé Paul nalika Paul, sawisé ninggalaké donya, nyuwun manggon bareng karo dhèwèké: 'Yèn kowé péngin dadi biksu, tindakna menyang biara ing ngendi ana akèh sedulur sing bisa ndhukung kelemahanmu'?

Wangsulané sang tuwa. Saka iki kita sinau yèn kita kudu nampa ing biara wong-wong sing ringkih, sing lara, sing wuta, lan sing lumpuh – lan tresna marang wong-wong mau nalika padha nyawiji kanthi kabungahan lan semangat kanggo ngupaya kabecikan, sanajan amarga cacaté padha ora bisa nindakake kabèh pakaryan. Mula saka iku, para abbot sing ora nampa wong tuwa sing ringkih—sanadyan wis kondhang duwé watak becik—nanging kanthi seneng nampa para mudha sing kuwat kanggo nindakake manéka tugas ing biara lan nglakoni pesenan, sanadyan wong-wong mau kasar lan ora isin, pantes nampa cela sing ora sithik. Pangandhar Kitab Suci sing pinaringan berkah,⁹, kanthi tegas ngébréhake para abbot kaya ngono ing bukuné bab '*kasampurnan pamrentahan*' (ing biara), kandha: padha ngidini murid-muridé tetep lalai ing bab kabecikan, déné kanthi kenceng ngajak marang urusan jasmani lan donya. Kanggo wong-wong sing wis ngucapake sumpah monastik supaya nyawisake awake dhewe kanggo kabecikan, ora diparingi pangaso utawa jeda saka urusan donya, terus-terusan dipaksa nindakake, lan padha nyalahake, ngremehake, ngolok-oloki lan ngukum wong-wong mau yen padha ora nindakake tugas sing dipasrahake kanthi kesusu banget, apa amarga lara utawa kadhangkala semangat sing surut, sanajan sejatine padha rajin lan semangat banget ing babagan rohani; Kosok baline, padha maringi pujian gedhe marang wong-wong sing nyawisake kabèh tenaga lan perhatian kanggo urusan donya, sanajan padha males ing ngupaya kabecikan. Lan kesungguhan kuwi ora asal saka kabecikan patuh, nanging amarga padha seneng nyibukake awake dhewe karo urusan donya. Nanging sing paling parah yaiku, apa padha males utawa rajin, padha diperlakokaké kaya budhak. Nanging Abba Pimen kandha: yèn saka telung cenobit ana siji sing meneng kanthi sampurna, sijiné lara nanging matur nuwun marang Gusti, lan sijiné manèh kanthi kersa nindakake tugase, mula kabèh padha nyawiji ing upaya rohani sing padha. Kanthi tembung-tembung iki, sang wali nuduhaké yèn ing sawijining biara ing ngendi akèh cenobit padha kumpul, ora mung kudu ana sing kuwat sacara fisik—sing perlu kanggo nindakake manéka tugas—nanging uga sedulur sing lara sing nyawisaké awaké dhéwé kanggo meneng tanpa kendhat: yèn ora, kabèh pakaryané bakal sia-sia.

2. *Pitakon.* Napa Abba Anthony kandha marang Paul, muridipun: 'Mlaku lan lungguh ing kesunyian, supaya kowe sinau perjuangan sing muncul saka setan'?

Wangsulan. (Kanggo ngersakaké kasampurnan.) Amarga kasampurnané biksu dumunung ing kamampuane ngatur sakabèhé dhiri nganggo roh. Nanging pangaturan dhiri rohani kaya ngono lumaku bareng karo kasucian manah; lan kasucian manah kasembadan nalika pikiran nguwasani manah, lan pikiran diatur déning pandonga sing ora kendhat. Perang nglawan setan, nanging, njupuk wujud pikiran lan panglihatan, sing luwih kuwat digugah ing kesunyian lan keheningan.

Cathetan. Kekuwatan saka wangsulan. Kesunyian nyedhiyakake kasempatan ajeg kanggo perang nglawan pikiran-pikiran paling alus sing ditanamake dening setan. Perang iki dipigunakake dening pikiran lumantar pandonga, marang Gusti sing rawuh lan merhatosi manah, lan sing mrentahake manah mau. Sifat tanpa kendhat saka upaya rohani iki, ing tengah-tengah maneka warna pengalaman ing perjuangan iki, mulang pangendalian dhiri rohani lan ngrembakaaké kabiasaan iku; lan ing kono dumunung kabèh kasampurnan rohani sang biarawan lan saben wong Kristen.

3. *Pitakon.* Apa maksud Abba Anthony nalika ngendika: 'Kaya iwak sing dijupuk saka banyu bakal mati, mangkono uga karo biksu sing kakehan suwe ana ing njaba selé'? Ing cara apa biksu mati kaya iwak?

Wangsulan. Uripé jiwa iku dumadi saka pangrénungan marang Gusti sing tanpa kendhat lan kebak katresnan, sing pantes diarani uripé jiwa, ngemot lan nyawiji ing sajroning pikiran lan manah. Mula, yèn sawijining biksu ngumbara ing kutha-kutha, kélangan konsentrasi amarga pirsané lan pacelathon, dhèwèké kapisah saka urip rohani lan mati, amarga dhèwèké mbalik adoh saka Gusti lan lali marang Panjenengané, lan ngusir saka atiné katresnan marang Kristus sing wis ditandur ing batiné lumantar akèh gaweyan nalika meneng ing selé. Malih, katresnané marang kasangsaran lan kasusah saya suda, lan dhèwèké nyerah marang pangaso

⁹ Bener, pangandika utawa paugeran sacara umum... Buku sing dimaksud durung tekan marang kita.

daging lan kesenengan – lan kasucian atiné keganggu déning obahé gambar-gambar sing ora kendhat mlebu lan metu liwat indréné – pandeleng, pangrungu, pangrasa, pangrasa lidah, lan pangrasa irung – lan liwat wicara; kabeh mau banjur nuntun dhèwèké marang zinah lan hawa napsu liyané, kang iku pati sejati lan karusakané sawijining biksu. Mula, Abba Antonius sing pinaringan berkah iku ngendika kanthi becik: kaya iwak mati nalika diusung menyang daratan garing, mangkono uga biksu kang, sawisé ninggal selé, ngentèkaké wektu ing kutha lan désa.

4. Pitakon. Abba Antonius ngendika: 'Sapa waé sing manggon piyambakan bébas saka telung perang, yaiku perang ilat, perang pandelengan, lan perang pangrungu; apa mung perang atiné sing isih ana kanggo dhèwèké?' Mangga terangna tembung-tembung Sang Sing Mulya mau marang kita.

Wangsulan. Dheweke ora ngendika kaya ngono kanggo nyaranake yen peperangan sing dialami ing sepi lan nyendiri luwih sithik tinimbang peperangan sing muncul ing komunitas, ing ngendi pikiran keganggu dening pandelengan, pangrungu, lan pangucapan; nanging, kanthi tembung-tembung iki dheweke nuduhake yen wong-wong sing urip nyendiri bebas saka peperangan sing disebabake dening indra—indra sing nglarani wong liya luwih saka peperangan ing ati sing digerakake dening setan. Para Bapa kita mundur menyang meneng amarga sebab iki: supaya perjuangan ing ati ora saya gedhe amarga perjuangan sing muncul saka pandelengan, wicara, lan pangrungu. Amarga sepira gampangé para sedulur (sing manggon bebarengan) tiba—wong-wong sing metu lan mlebu, ninggalake biara lan bali maneh—amarga gezeré pancaindra ditambahaké marang gezeré atiné, Mangkono uga para biksu sing urip meneng gampang tiba, lan mung diganggu dening peperangan ing ati, sanajan peperangan saka indra badan uga teka marang dheweke. Iki pancèn kabeneraké déning para sedulur (rahib) sing nalika manggon nyendhiri ana sawatara wektu teka wanita, lan amarga kuwi perjuangan ing atiné tambah abot amarga pandelengan marang awak lan kaéndahan rai: padha langsung kalah déning perjuangan atiné sing saya gedhé, lan padha tiba. Yèn pancèn, tumrap wong-wong sing urip nyendiri, perjuangan sing muncul saka emosi jiwa luwih kuwat lan luwih sengit tinimbang sing muncul saka indra badan – iki uga bisa katon saka pangandikane Evagrius sing Mulya, sing kandha yèn tumrap para biksu sing urip nyendiri, para setan padha perang langsung kanthi karepé dhéwé, tanpa perantara; dene marang wong-wong sing manggon ing biara lan semangat ngupaya kamajuan ing kabecikan, dheweke nyurung lan nggugah para biksu sing luntur imane, sing ora ana sing luwih kejem, ngganggu, utawa licik.

5. Pitakon. Apa tegesing pangandika ing ngandhap punika ingkang dipunatributaken dhumateng St Abba Anthony: 'Sel maung punika pawonipun Babilonia, panggonaning tigo para mudha, ing antawisipun wonten Putraning Allah, lan punika tiyang geni ingkang saking menika Allah ngandika dhumateng Musa'?

Wangsulan. Kados geni gadhah kalih sipat, siji panas ingkang nyala nyeri lan sijinipun cahya ingkang maringi kabungahan, mekaten ugi panggenan ing sel kanthi sabar gadhah kalih prabawa: siji mbebani lan ngganggu para pamula ing meneng—kadhangkala lumantar kesel sanget, kadhangkala lumantar cela—dene sijiné nggawa kabungahan lumantar kamajuan, nggawa tentrem marang wong-wong sing, sawisé ngungkuli napsuné, sampurna ing kasucian lan diparingi panglihatan padhang. Tegese apa sing diomongaké marang wong-wong mau babagan telung mudha—yèn padha weruh Putraning Allah—kaya mangkéné: kaya Ananias, Azaria lan Misael, nalika dibuwang menyang pawon geni ing Babilonia, ora kobong malah ora kesengat, amarga Malaikaté Gusti Allah dikirim marang wong-wong mau kanggo mbukak ikatané lan nylametaké saka daya ngrusak geni; mangkono uga tumrap sedulur-sedulur urip ing sepi, perjuangan nglawan hawa napsu sing digerakake dening setan, ing wiwitan banget angel; nanging padha ora tau ditinggalake dening pitulungan sing welas asih saka Gusti kita, Putraning Allah, sing rawuh kanthi nyata lan manggon bebarengan karo wong-wong mau, supaya nalika kanthi pitulungan iki padha wis ngungkuli hawa napsu lan mungsuh-mungsuhé, Panjenengané maringi wong-wong mau sih-rahmat katresnan sing sampurna lan kamulyan sing ngrembaka.

6. Pitakon. Apa tegesé pangandikane Abba Anthony ing ngandhap iki: 'Aja mbalekake ala nganggo ala, lan yèn sawijining biksu durung nggayuh tingkat iki, mending meneng lan tetep meneng'? Képiye carané nggayuh iki (ora nesu) lumantar meneng?

Wangsulan. Yen ana sedulur sing ringkih, sing ngina marang sedulure nganggo tembung lan nyimpen kebencian ing atine, nyendhiri ing sele lan ora ngomong karo sapa-sapa, nalika bebarengan nahan pikiran ala, lan tansah setya ndedonga lan maca Kitab Suci, mula sih katentreman bakal rawuh marang dheweke, – atiné bakal padhang lan rohé bakal bungah ing Gusti, amarga wis bébas saka napsu. Amarga wong iki, nalika ndeleng Salibé Gusti, bakal kobong katresnan marang Panjenengané, lan sawisé nyiumé, bakal merenung babagan carané Gusti, miturut Kitab Suci, tresna banget marang donya nganti nyerahaké Putrané siji-sijiné tumrap pati kanggo donya iku (Yohanes 3:16), mula mesthi Allah wis ngetokake katresnané marang kita

amarga 'nalika kita isih dadi wong dosa, Kristus mati kanggo kita' (Roma 5:8). – Yen Gusti Allah ora ngreksa Putrané dhéwé, nanging nyerahaké Panjenengané marang pati kanggo kita, lan malah pati sing isin ing salib, 'Kepiye Panjenengané ora bakal kanthi murah ati maringi kita kabèh?' (Roma 8:32), utawa ing bab apa manèh Panjenengané bakal nahan apa-apa saka kita? Kawelasan lan katresnan ageng Kristus marang kita ngajak kita ora mung nyadari manawa kita ora pantes urip manut hawa napsu kita, nanging kanggo Panjenengané sing seda kanggo kita (2 Kor. 5: 14, 15), nanging uga ngarep-arep marang Gusti Yesus—sing nampa pati ing kayu salib kanggo kita lan, sawise nandhang isin kaya ngono, maneh lungguh ing sisih tengené Gusti Allah ing swarga—minangka sumber lan tuladha katetepan. Mula, yèn kita sangsara bareng karo Panjenengané, kita bakal diurmati bareng karo Panjenengané (Rm. 8:17), lan yèn kita sabar bareng karo Panjenengané, kita uga bakal mrentah bareng karo Panjenengané (2 Tim. 2:12). Napa Rasul Paulus ngélingaké kita, kandha: 'Ayo padha ngarahaké pandhangan, sedulur, marang salibé Gusti kita' (Ibrani 12:2)? Delengen sepira akèh kang ditahanaké Panjenengané kanggo wong-wong sing dosa, sing dadi mungsuh jiwaané dhéwé! Mula saka iku, aja nganti kowe nyerah utawa semangatmu surut mung amarga kowe kudu nandhang kasangsaran, caci maki, panganiayaan, lan pati, sing dadi bagianmu amarga katresnanmu marang Panjenengané. Ing pandongamu, nyuwun pangapura kanggo wong-wong sing nyusahake kowe, kaya Sang Gusti nyuwun pangapura kanggo para sing nyalib Panjenengané, kanthi ngendika: 'Bapa, apuraen dheweke' (Lukas 23:34), lan kaya Stefanus sing kasucen nyuwun pangapura marang Gusti kita kanggo wong-wong sing lagi nglontar dheweke, kandha: 'Gusti, aja diitung kaluputan iki marang wong-wong mau' (Kisah Para Rasul 7:60). Yen sawijining biksu, lungguh piyambakan ing selé, merenung kaya ngéné, dhèwèké bakal saya kuwat rohani, panjenengané bakal nguwasani kabèh hawa napsu ing Gusti, lan ora mung bakal nyingkiri nyerang sapa waé, utawa nesu marang sapa waé, utawa mbalèkaké ala karo ala, nanging panjenengané bakal bungah banget lan nganggep iku pakurmatan yèn panjenengané kedadeyan nampa caci lan salah. Mangkono iku keteguhan moral sing digayuh wong biara ing selé, lumantar meneng, pangréncénan dhiri, lan pangreksan kanthi sabar marang dhawuhé Kristus, yaiku: puasa, pandonga, renungan marang Gusti, lan kabecikan liya sing dilakoni kanthi meneng. Mangkono, Abba Anthony sing pinaringan berkah ngendika kanthi wicaksana: yèn sawijining biksu ora bisa nahan ilat kanggo ngucapake tembung kasar, nggrundel, lan omongan kosong, lan ora cukup kuwat njaga atiné saka kaluputan kaya ngono, paling ora, sak kuwate, dhèwèké kudu nyawisake dhiri kanggo meneng lan tentrem.

7. Pitakon. Sawijining wektu, sawetara sedulur teka marang Abba Anthony lan kandha marang panjenengané: 'Parengna dhawuh marang kita supaya bisa kita netepi.' Panjenengané kandha marang wong-wong mau: 'Ing Injil wis katulis: "Yen ana wong sing nyerang kowé ing pipi siji, pasrahna pipi sijiné marang dhèwèké" (Matéus 5:39).' Wong-wong mau mangsuli marang dhèwèké: 'Kita ora bakal bisa nepati kuwi.' Sang tuwa mangsuli marang wong-wong mau: 'Yèn kowé ora bisa mbalèkaké pipi siji, tahanna pukulan ing pipi siji kanthi sabar.' Wong-wong mau kandha: 'Kita uga ora bisa nindakake kuwi.' Dhèwèké kandha manèh marang wong-wong mau: 'Yèn kowé ora bisa nindakake kuwi, paling ora aja mbalèkaké pukulan marang sing mukul kowé.' Wong-wong mau kandha: 'Kita uga ora bisa nindakake kuwi.' Banjur pangulu agung kandha marang muridé: "Siapna panganan sethithik kanggo sedulur-sedulur iki, amarga padha lara." Apa tegesé tembung-tembung bapak suci iki?

Wangsulan. Maksude, ora ana sing kudu ditindakake marang wong kaya ngono kejaba maringi pangan lan nglilani lunga. Nanging amarga sang sesepuh mungkasi kanthi ngendika, 'Kowe butuh pandonga,' wong bisa mikir yèn 'pangan' sing dimaksud yaiku pandonga para sesepuh, kaya ngomong: 'Yen kowe ora bisa nindakake loro-loroné, mula kowe butuh pandonga.' Kaya wong lara mbutuhake panganan khusus amarga wetengé ringkih, sing ora bisa nampa saben jinis panganan, mangkono uga kowe, sing pikirane ringkih banget nganti ora bisa nepaki sanajan sapérangan cilik saka dhawuh Gusti kita, mbutuhake panyembuhan lan pamulihan rohmu—yaiku pandonga para bapa, sing bisa nyuwunake kowe.

8. Pitakon. St Abba Anthony ngendika: 'Aku weruh jerat setan sumebar ing saindenging bumi; aku nggrantes lan kandha: "Celaka manungsa; sapa sing bisa uwal saka iku?" Lan padha kandha marang aku: "Andhap asor nylametake wong saka jerat mau, amarga setan ora bisa ngapusi wong iku." Apa sang wali weruh jerat-jerat mau nganggo mripat jasmani, utawa mung ing pikirane? Lan sapa sing kandha marang dhèwèké: 'Andhap asor nylametake wong saka jaring-jaring kuwi, amarga jaring-jaring kuwi ora bisa nyekel wong sing andhap asor'?

Wangsulan. Abba Macarius Agung saka Mesir, sawijining murid Abba Anthony, uga weruh kabèh tipuan mungsuh ing pérangan paling jero ing Gurun Skete, bebarengan karo Abba Anthony, sanadyan wujudé

béda. Santa Macarius weruh setan ing wujud loro priya, salah sijine nganggo sandhangan koyak-koyak sing ditambahi tambalan warna-warni; dene awaké sijiné kabèh katutup sandhangan bolong-bolong, sing ing ndhuwuré digantung jaring cilik-cilik kang kebak gelembung-gelembung; lan ana manèh sosok liya sing nyedhak, sing katutup swiwi kaya jubah. Iki sing dideleng Abba Macarius sacara fisik—kanthi mripat jasmani—dene St Abba Anthony ndeleng nganggo mripat atine, kaya ndeleng panglihatan, kabèh jerat setan sing tansah dipasang kanggo para biksu, lan kang digunakaké kanggo ngiket, nyekel, lan nyegah supaya padha ora bisa ngrampungaké lelampahan ing dalan kabecikan kanthi aman, kaya sing katulis: '*Pangapusé wong sombong sumebar marang aku, lan pangapusé wong jahat ngintip sikilku*' (Mazmur 139:5). Mangkono, dhèwèké weruh yèn pangapusé setan disebar ing bumi kaya para pemburu nyebar pangapuse. Ndeleng kahanan iki, dhèwèké gumun lan ngeri marang akèh jebakan lan jaring, sing yèn ana kéwan kejiret, ora bakal bisa uwal amarga akèh jinis jebakan lan ikatan. Kanthi mangkono, panglihatan kabèh hawa napsu jasmani lan rohani, sing digunakaké déning setan kanggo nyerang para biksu, kabuka marang Abba Antonius. Lan dhèwèké weruh malaikat-malaikat suci, sing nunjukaké marang dhèwèké kanthi jeneng jebakan saben napsu—yaiku: jebakan keserakahan mangan utawa kakehan mangan, jebakan keserakahan, jebakan zinah, kesia-siaan, kesombongan lan napsu-napsu liyané. Luwih saka kuwi, para malaikat mau uga nuduhaké kabèh siji-siji trik lan tipuan sing digunakaké mungsuh kanggo nyetel jebakan lan nyergap, supaya bisa ngalangi para sedulur, nyekel, lan mandhegaké lakoné ing dalan agung katresnané Gusti Allah. Nalika, kaget banget ndelok kabèh jebakan mau, dhèwèké nggrantes lan kandha: 'Celaka kita, para biksu!' 'Kepiye carane kita bisa mbebasake awake dhewe lan slamet saka jerat-jerat iki, supaya ora kesangkut?' – Malaikat padha kandha marang dheweke: 'Andhap asor nylametake saka kabeh iku, lan sapa wae sing nduweni andhap asor ora bakal kesangkut utawa tiba.' – Nanging padha ora kandha yen nafsu lan setan mung bisa diatasi kanthi andhap asor wae: tumindak lan gaweyan liyane uga dibutuhake bebarengan karo andhap asor. Andhap asor dhéwé ora bakal ana gunané, kaya déné pakaryan tanpa andhap asor ora ana artiné: amarga tanpa iku, pakaryan mau kaya daging sing diresepi nganggo lemah tinimbang uyah, sing gampang bosok lan rusak. Mula saka iku, pagawean badan, perjuangan batin, meneng lan pandonga tanpa kendhat, bebarengan karo andhap asor sing sampurna, bisa ngungkuli kabèh hawa napsu lan setan, nganti setan ora bisa ngrusak rahib sing nduwèni sipat-sipat mau, kaya sing diandharake Malaikat marang Abba Anthony.

9. Pitakon. Abba Anthony ngendika: yèn kita nindakake pakaryan becik, kita kudu ajrih marang Gusti kanthi jero lan andhap asor saktenané ing ngarsané, supaya Panjenengané, sing mangertos kelemahan kita, kersa nutupi kita nganggo tangan tengené lan ngreksa kita; awit yèn kita kebak rasa sombong, Panjenengané bakal mbusak pangayomané saka kita, lan kita bakal binasa. Apa tegesé pangandikane sing pinaringan berkah iki?

Wangsulan. Kita kudu tansah andhap asor, ing wektu kasangsaran, sedhih, lan prahara, uga ing wektu tentrem lan tentrem adoh saka prahara. Ing saben wektu kita butuh andhap asor, amarga ing wektu ana prahara iku maringi pitulungan lan kekuwatan kanggo nanggulangi beban sangsara, dene ing wektu tentrem lan bebas saka prahara iku nglindhungi kita saka kesombongan lan nyegah kita supaya ora tiba. Mangkono uga, amarga kleni lan ateisme sing nyekel kita, kita kudu andhap asor; amarga kelemahan kita sing cetha ing bab iki bakal nyebabake andhap asor lan meksa kita mbuwang kabèh kesombongan. Gusti Allah ora kersa kita tansah ana ing bebaya lan sangsara, nanging kanthi kabecikan lan katresnané marang manungsa, Panjenengané nglindhungi kita lan mungkasi prahara napsu lan kekejemané setan. Mula, yèn ing wektu perjuangan lan upaya kita ngandelaké andhap asor amarga bebaya lan kasangsaran, nanging ing wektu tentrem lan aman saka peperangan kita lali marang Gusti lan kebak kesombongan, mesthi Panjenengané bakal mbusak pangayomané saka kita, lan kita bakal sirna ing karusakan lan putus asa. Amarga ora ana wektu nalika kita ora butuh andhap asor, amarga ing saben panggonan lan ing kabèh tumindak kita mesthi butuh iku.

10. Pitakon. Salah siji saka para sepuh ndedonga marang Gusti supaya paring paningal marang kabèh para bapa, lan dhèwèké diparingi paningal marang kabèh mau, kejaba St Abba Anthony. Sing nunjukaké marang dhèwèké kandha: 'Ing ngendi Gusti ana, ing kono uga ana Abba Anthony.' Kepiye dhèwèké bisa ndeleng kabèh para bapa, lan kenapa dhèwèké ora ndeleng Abba Anthony?

Wangsulan. Apa pikiran sang tuwa iku kapungkur menyang swarga, ing ngendi dhèwèké weruh para Bapa, utawa para Bapa dhéwé teka marang dhèwèké, utawa malaékat sing nampilaké marang dhèwèké lumantar pangliyan. Abba Antonius, nanging, ora katon marang dhèwèké amarga loro sebab: kanggo nuduhaké agungé kamulyané St Abba Antonius, lan kanggo ngendhegaké pangrasa sombongé sang tuwa, supaya dhèwèké ora kebak rasa sombong amarga wis weruh kabèh para Bapa. Amarga nalika panjaluké

dikabulaké, Gusti Allah lumantar panglihatan para Bapa iku meksa dhèwèké supaya niru para Bapa; lan kasunyatan yèn dhèwèké ora dianggep pantes ndeleng Santo Antonius iku dimaksudaké kanggo nuduhaké, yèn dhèwèké ora duwé kekuwatan sing cukup kanggo niru dhèwèké, saéngga dadi panyengkuyung kanggo ngendhalèni kesombongan lan ngendhegaké dhiri.

11. Pitakon. Sawijining wektu, Abba Ammon si Perawan rawuh marang Abba Antonius lan kandha: 'Aku weruh yèn aku nduwéni pakaryan luwih akèh tinimbang kowé; kepriyé kok jenengmu luwih misuwur ing antarané wong-wong tinimbang jenengku?' Santo Antonius mangsuli: 'Amarga aku luwih tresna marang Gusti tinimbang kowé.' Kanthi niat apa iki diucapaké?

Wangsulan. Abba Ammon ora ngagumburake tumindaké, uga Abba Anthony ora ngagumburake katresnané; nanging maksud ing balik tembung-tembung mau kaya mangkéné. Amarga para wali iki minangka pangadeg pisanan tatanan monastik lan pelopor urip ing ara-ara gersang, padha duwé niat kanthi sarujukan bebarengan kanggo negesake lan nuduhake marang kabèh biksu yèn tatanan batin pikiran luwih unggul tinimbang prestasi jasmani. Amarga tatanan batin pikiran iki nuntun lan maringi inspirasi marang nyawa biksu tumuju katresnan sing paling sampurna marang Gusti Allah, nggawe dheweke pantes nampa panglihatan lan wahyu kamulyaning Gusti Allah. Ascetisme jasmani mbebasake biksu saka hawa napsu badan, nguwatake dheweke ing kabecikan, maringi dheweke kakuwatan kanggo ngusir hawa napsu, lan nggawa kasucian marang badan. Lan asketisme pikiran nglengkapi nyawa nglawan setan lan pikiran-pikiran sing ditanamake, lan nggawa kasucian marang ati, sing dikuatake dening katresnan lan dadi pantes diatur dening Roh. Ora saben wong sing unggul ing kabecikan lan tresna marang Gusti perlu dirayakake ing antaraning wong: awit, delengen, Abba Paulus, leluhur para wong kang manggon ing ara-ara samun lan anak sulung ing antarané para biksu (sing kadhangkala diparingi jeneng déning Abba Antonius Nabi Elia, kadhangkala Yohanes Pembaptis, lan kadhangkala Rasul Paulus), ora kondhang pisan ing antarané wong akèh nalika isih urip. Nanging, kaya sing wis tak kandhakake, loro Bapa mau kepengin saling ngukuhake siji lan sijine lan mulang kita endi wujud tapa sing luwih unggul—tapa badan utawa tapa rohani, sing dumadi saka perjuangan batin sing rahasia ing pikiran, ing pandonga lan renungan marang Gusti sing ora kendhat, sing sawise tekan kasampurnan, ngunggahake pikiran sang biarawan menyang kahanan rohani kang dumadi saka pandonga rohani, pangungun marang Gusti, renungan marang Panjenengané, lan pepanerangan kamulyaning Gusti kita, kang maringi puji salawas-lawase. Amin.

12. Pitakon. St Abba Anthony ngendika manawa Gusti ora maringi idin marang Setan kanggo nglakoni perang sengit marang umat manungsa iki, amarga kita ringkih. – Kepiye bisa mangkono?

Wangsulan. Gusti Allah welas asih marang manungsa lan ora ngidini supaya manungsa ditindhes banget dening setan, amarga kita kurang semangat ing katresnan marang Gusti Allah lan semangat kanggo nindakake kabecikan. Mula saka iku, setan nyerang kita kanthi luwih ringkih, amarga kelemahan lan kemalasan kita.

13. Pitakon. Apa tegesé tembung Abba Anthony ing ngisor iki: 'Yen tukang giling ora nutupi mripat keledai, dhèwèké ora bakal éntuk apa-apa; amarga keledai kuwi bakal ambruk amarga muter-muter sirahé, lan pakaryané bakal mandheg.' Kanthi cara sing padha, kita uga ditutupi dening pangayomaning Gusti. Amarga kita uga, ing wiwitan, nindakake kabecikan tanpa nyadari, supaya kita ora nganggep awake dhewe piningan berkah lan gaweyan kita ora sirna; mulane kadhangkala kita kecemplung ing pikiran isin, supaya nalika ndeleng kuwi, kita bisa nyalahake awake dhewe. Pancen pikiran isin kuwi sing dadi tabir tumrap kabecikan cilik sing kita lakoni, amarga wong sing nyalahake awake dhewe ora bakal kelangan ganjarané. – Terangna apa sing migunani saka pangandika iki?

Wangsulan. Ora kabèh wali diparingi wahyu; malah padha ora weruh kabecikan sing ditindakake, uga janji-janji sing wis disiapake kanggo wong-wong mau, sanadyan wis kebak kabecikan lan kabajikan. Iki ora amarga Gusti ora remen marang kabajakane utawa ora ngrasakake tentrem saka kabecikane. Mangkono Gusti Allah sing Maha Loman ora bakal ngurangi ganjaran sing wis disiapake kanggo wong sholeh – adoh sanget saka Panjenengané! Nanging Panjenengané nindakake iki supaya wong sholeh ora kebak rasa sombong, lan supaya ajining luhuré ora ilang kabèh, supaya ora kelangan berkah sing wis disiapake lan ora adoh saka sih-rahmaté Gusti Allah. Nanging sanadyan Gusti Allah ngreksa wong-wong mau amarga padha nindakake kabecikan lan setya marang kabecikan, kadhangkala Panjenengané ngidini setan-setan ngolok-oloki wong-wong mau, nyusupake pikiran isin, utawa nyusupake rasa wedi, utawa maringi tatu, supaya padha nyadari kelemahané dhéwé lan tansah waspada lan eling: awit sajrone isih ana ing donya iki, uripe tansah owah-owahan lan ora ajeg. Nanging kaya pangeling bab ganjaran sing wis disiapake kanggo pakaryan beciké

maringi semangat supaya padha terus nindakake kabecikan kanggo éntuk ganjaran mau, mangkono uga kesadaran marang kalepatan lan kelemahané nyegah saka kesombongan, lan njamin yèn padha siap nampa kabèh wujud andhap asor, lan padha ngati-ati banget supaya ora kelangan kabecikan nalika padha arep nampa kabungahan kang akèh saka Gusti kita Yesus Kristus ing kraton langit langgeng.

14. Pitakon. Nalika Abba Hellenius saka Siria rawuh marang Abba Antonius, Abba Antonius, nalika ndeleng piyambakipun, ngendika: 'Sugeng rawuh, esuk kang sumunar nalika subuh.' Lan Abba Hellenius mangsuli dhumateng piyambakipun: 'Sugeng dhumateng panjenengan ugi, dhuh tiang padhang kang sampun ngias jagad raya.' – Sapa Hellen iki? Lan kenapa sing berkah nyebut kaya ngono?

Wangsulan. Hellenius iki urip ing jamané Abba Anthony lan padha karo dhèwèké ing bab kasampurnan rohani lan tumindak. Dhèwèké dipuji déning Kaisar Konstantinus Pemenang, sing kandha: 'Aku matur nuwun marang Gusti Yesus Kristus amarga ing jamané aku ana telung lintang suci—Abba Anthony sing piningan berkah, Abba Hellenius, lan Abba Euchinus.' Dheweke ngendika kaya ngono amarga padha ngluwihi kabèh biksu sing manggon lan kondhang ing jaman kuwi. Abba Anthony nyebut dheweke Lintang Esuk amarga, kaya Lintang Esuk sing ngluwihi kabèh lintang liyane ing ukuran lan padhange, mangkono Abba Hellenius ngluwihi kabèh biksu liyane ing jamané kanthi padhange sih rahmat. Dheweke, kepengin nuduhake marang Abba Anthony yen dheweke wis ngerti tenan pucuk kasampurnan lan agunge padhang sing rahmat sing diparingake marang dheweke, nyebut dheweke minangka 'tiang padhang' sing ngiasing jagad raya.

15. Pitakon. Abba Anthony ngendika: 'Kita ora maju amarga kita ora ngerti pangkat lan kalungguhan kita dhéwé, uga kita ora mangertos apa sing dibutuhake saka tugas sing kita lakoni, lan kita kepengin nggayuh kabecikan tanpa usaha.' Napa, sakwise kita nemoni godaan ing panggonan sing kita dunungi, kita langsung pindhah menyang panggonan liya, mikir yen ana panggonan sing setan ora ana? Nanging sapa waé sing wis nyadari yèn ana perang sing terus-terusan (ing endi waé) kanthi pitulungané Gusti Allah, amarga Sang Panjenengan kita wis ngendika: '*Karajaning Allah ana ing antaramu*' (Lukas 17:21). – Apa sing digandhèngaké déning Panjenengané nganggo tembung-tembung iki?

Wangsulan. Tegese pangandikane Panjenengané kaya mangkéné. Manungsa padha pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyané, ngarep-arep nemokaké panggonan sing setan ora ana, nanging nalika padha ketemu godaan sanajan ing panggonan sing wis dipindhani, padha lunga maneh menyang panggonan liyané. Nanging sapa waé sing ngerti yèn ana perjuangan, padha perang kanthi pitulungané Gusti Allah ing panggonan dunungé dhéwé, lan ora nggoleki panggonan liyané. Makna saka pangandikane Gusti kita—'*Karajaning Allah ana ing jerone kowe*'—yaiku manawa kita, minangka biksu sing wis mundur saka donya, wis nggawa salib kita manut dhawuhe Gusti kita, lan wis ngetutake Panjenengane, kudu tetep ing siji panggonan lan, mung nggatekake kaslametan nyawa kita, nahan saben jinis perjuangan sing kita temoni ing kana. Amarga katresnan marang Gusti lan kanggo nepaki kersaning Panjenengané—yaiku netepi dhawuh-dhawuhé—kita kudu, ing endi waé kita ana, sabar nampa kabèh cobaan lan godaan, apa sing asalé saka napsu, saka setan, utawa saka manungsa. Nanging wong-wong iki, sing ora trampil ing perjuangan lan ora biasa nahan sangsara, buru-buru menyang panggonan liya, ngarep-arep nemu pangaso saka perjuangan lan pangayoman saka pikirane, pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyane lan saka siji negara menyang negara liyane. Mula saka iku, kenapa kita kudu tetep ana ing panggonan kita? Lan yen peperangan utawa godaan nyerang kita, ayo kita puasa, ndedonga, sujud ing dhengkul, lan nggebuk dhadha ing ngarep salib Gusti kita, kanthi luh lan ati sing sedhih, nyuwun pitulungan lan kaslametan marang Panjenengané: amarga Panjenengané tansah ana karo kita lan manggon ing jeroning kita, kaya sing katulis: '*Gusti Allah cedhak karo wong sing remuk atiné, lan Panjenengané bakal nylametaké wong sing andhap asor ing roh*' (Mazmur 33:19), lan kaya sing Gusti Allah piyambak ngendika: '*Karajaning Allah ana ing jerone kowe*' (Lukas 17:21), tegesé, Aku manggon ing jerone kowe. Amarga Karajané Gusti iku Kristus, sing tansah manggon ing sajroning kita. Rasul Paulus uga kandha: '*Apa kowe ora ngerti yèn Kristus manggon ing kowe?*' (1 Korinta 3:16). Lan ora mung Panjenengané manggon ing sajroning kita, nanging kita uga manggon ing Panjenengané, kaya déné Panjenengané piyambak ngendika: '*Manggonana ing Aku, lan Aku ana ing kowe*' (Yohanes 15:4). Mula, yèn kita manggon ing Gusti lan kita dhéwé dadi panggonané, aja ninggalaké Gusti kita ing wektu godaan, sangsara, lan prahara; lan yèn kita kapaksa pindhah menyang panggonan liya, aja golèk pitulungan utawa pangayoman saka nagara utawa panggonan manca, nanging ayo tetep ing panggonan kita dhéwé, nyuwun marang Gusti sing manggon ing jeroning kita supaya paring pitulungan lan nylametaké kita. Ing wektu sing padha, ayo padha mbukak pikiran marang bapa rohani kita lan nyuwun pandonga supaya

mbiyantu kita. Tetep ing panggonan kita, ayo tansah ngungsi ing pangayoman Sang Juruwilaha, lan Panjenengané mesthi bakal maringi kemenangan ing kabèh peperangan kita.

Santa Makarius Agung

Informasi babagan urip lan tulisané St Macarius

Sing paling cedhak minangka penerus bakat pangajaran St Antonius yaiku St Macarius saka Mesir. Cathetan mung nyimpen loro kedadéyan nalika St Macarius sowan marang St Antonius, nanging kudu dianggep manawa iku ora mung siji-sijine kedadéyan. Kamungkinan St Macarius kaping pirang-pirang kudu ngrungokake ceramah dawa saka St Anthony, sing sawisé metu saka pangasingané, kadhangkala ngandika sakwengi marang para sedulur sing padha kumpul kanggo diparingi piwulang lan ngenteni ing biara, kaya sing diyakinké Cronius (Lives, ch. 23). Mula, ing wulangé St Macarius, bisa krungu meh tembung demi tembung sawatara piwulangé St Anthony. Sapa waé sing maca loro mau kanthi berturut-turut bakal langsung nyadari iki. Lan ora bisa ora ngakoni yèn lentera iki – St Macarius – dinyalakaké déning lintang agung kuwi – St Anthony. Cathetan babagan uripé St Macarius ora tekan marang kita kanthi lengkap. Kabeh sing bisa dingerteni babagan dhèwèké dikumpulaké ing hagiografiné, sing kalebu ing edisi pagunemané. Kedadéyan sing paling nggumunaké ing kono yaiku fitnah sing ditampa nalika dhèwèké isih manggon ora adoh saka désa. Endi asor, endi pangorbanan, endi kasetyan marang kersaning Gusti! Sifat-sifat iki banjur dadi ciri sakabehe uripe St. Macarius. Malah Setan kanthi terang-terangan ngakoni yen dheweke wis kalah total amarga asoring St. Macarius. Iku uga dadi tangga sing nuntun menyang pucuking kasampurnan rohani lan karunia sih rahmat sing pungkasané kita deleng ing St. Macarius. Saka tulisan-tulisan St. Macarius, kita duwe 50 ceramah lan sawijining epistel. Kabeh mau wis suwe diterbitake ing terjemahan basa Rusia, lan ora perlu kalebu ing koleksi kita kaya kahanane saiki. Kita bakal milih saka tulisan-tulisan mau sing bakal nampilake, kanthi urutan tartamtu, piwulangé St Macarius. Amarga tulisan-tulisan mau mbentuk kesatuan sing padu lan nggumunake amarga nerangake kanthi rinci tugas utama Kristen – pangsucian jiwa sing wis tiba lumantar karya sih-rahmaté Roh Suci. Iki minangka pokok pikiran utama sing dadi tujuan meh kabèh piwulangé. Iki uga minangka pendekatan sing ditindakake déning *Greek Philanthropy*. Saka St Macarius, ora kalebu khotbah-khotbahé, nanging 150 bab sing dicokot déning Simeon Metaphrastes saka khotbah-khotbahé, sing ing versi kita dumadi saka pitung khotbah. Nanging apa sing ditindakake Metaphrastes, sapa waé bisa nindakake. Kuwi uga sing kita lakoni. St Macarius ora mlebu ing rincian asketisme. Wong-wong sing dadi panampa ceramahé wis padha semangat dadi panggarap. Mula saka iku, dhèwèké mung fokus maringi arahan sing pas marang panggarapan mau, nunjukaké tujuan pungkasan sing kuduné digayuh, saéngga panggarapan lan upaya kuwi dadi luwih luhur. Iki, kaya sing wis kasebut, yaiku pangsucian jiwa lumantar sih-rahmaté Roh Suci. Pangruhani iku sari pati sejati saka jiwa. Tanpa iku, ora ana urip. Iku minangka prajANJI tumrap kahanan padhang ing tembe. St. Macarius ngrembug babagan jiwa sing wis tiba lan mulang carane saka kahanan pepeteng, karusakan, lan kakuatan, bisa metu menyang padhang, mari, lan urip. Mula saka iku, piwulangé wigati ora mung kanggo para askétis, nanging uga kanggo kabèh umat Kristen sacara umum: amarga inti sejati saka agama Kristen dumunung ing tangi saka kejatuhan. Mangkono uga Gusti rawuh, lan kabèh lembaga panyelamatan ing Gréja diarahaké marang tujuan sing padha. Sanajan piyambakipun tansah ngetokake yèn gesang pamutusan minangka prasyarat kasil ing upaya punika, sawijining wujud pamutusan uga wajib tumrap umat umum. Amarga hawa donya iku mungsuh Gusti. Lan menawa mekatan, apa sing dados panyelamatan? Ing milih piwulang punika, kita badhé manut urutan ingkang kanthi alami kabentuk ing pikiran nalika maos wacana-wacana St. Macarius. St Macarius asring ngalihake pikirane marang wiwitan kita lan nggambarke kahanan padhang ing ngendi manungsa pisanan nemokake awake dhewe; dheweke nindakake iki supaya gambaran manungsa sing wis tiba—sing wis suram lan digambarke nganggo tembung sing paling ora narik kawigaten—katon luwih suram maneh. Panjenengané nindakake kaloro bab mau supaya rahmaté Gusti Allah sing tanpa wates—sing kawartosaké marang kita lumantar kaslametan kita liwat Inkarnasi Sang Putra Tunggalé Gusti Allah—lan sih-rahmaté Sang Roh Suci Paling Suci katon luwih cetha. Nanging dhèwèké nyritakaké telung bab iki kanthi tujuan kanggo nyemangati saben wong supaya kepéngin ngupaya kaslametané dhéwé lan maringi kawani supaya sabar mlaku lan ngrampungaké kabèh dalan iki. Lampah iki diwiwiti kanthi pambentukan tekad sing teguh, sing mancar saka jeroning batin, kanggo ngetutake Gusti; lumaku liwat pakaryan abot ing upaya ngendhaleni awak lan nahan hawa napsu; nanging sawisé kuwi tekan panggarapan

sih rahmat sing nyata—utawa, miturut panemune, nganti pungkasané, sih rahmaté Roh Suci katon ing manah kanthi kuwasa lan manpaat, nuntun marang kasampurnan sing bisa digayuh ing bumi ing Kristus Yesus Gusti kita lan nggayuh pungkasané ing kahanan jiwa kang kaping pindho ing gesang sing bakal teka. Mula, kita bakal nglumpukaké kabèh pamanggihipun St Macarius Agung ing sangisoré irah-irahan ing ngandhap punika:

1. Kaanan padhangé manungsa kapisan.
2. Kahanan petengé manungsa sing wis tiba.
3. Kaselamatan siji-sijine kita – Gusti Yesus Kristus.
4. Pembentukan tekad sing teguh kanggo ngetutake Gusti.
5. Kahanan gaweyan.
6. Kahanan wong-wong sing wis nampa rasa sih rahmat.
7. Kamungkinan kasampurnan Kristen ing donya.

8. Kahanan sawise pati lan wungun maneh. Sakabehe, tembung-tembungé St. Macarius dikutip tembung demi tembung. Sing nyusun mung nambahaké judhul. Ing kutipan, angka pisanan nuduhaké wacana, lan angka kapindho nuduhaké bab utawa paragraf saka wacana. Kudu dicathet yèn ana paragraf sing ngemot luwih saka siji gagasan, mula kadhangkala dikutip luwih saka sapisan.

Piwulangé Santo Makarius Agung babagan Urip Kristen, dipilih saka ceramah-ceramahé

1. Kaanan Wiwitan Sing Padhang

a) Tujuan pungkasan lan kabecikan paling luhur manungsa dumunung ing pangembangan karo Gusti. Gusti seneng manggon ing sajroning manungsa, lan manungsa ora nemu tentrem kajaba ing Gusti. Mangkono kasatuan antarane manungsa lan Gusti, kaya sing wis ditemtokake wiwit wiwitaning pangriptaan.

1. Ora ana keakraban lan silih timbal-balik sing kaya antarane nyawa lan Gusti, lan antarane Gusti lan nyawa. Gusti nyipta maneka makhluk; Panjenengané nyipta langit lan bumi, srengéngé, rembulan, banyu, witi-witan sing wohé, lan kabèh jinis kéwan. Nanging Gusti ora manggon ing salah siji saka makhluk-makhluk mau. Saben makhluk iku tundhuk marang kakuwasané; nanging Panjenengané ora netepaké pangastané ing sajroning makhluk-makhluk mau, lan uga ora netepaké paseduluran karo makhluk-makhluk mau; nanging Panjenengané kersa banget marang siji manungsa, lumebeng ing paseduluran karo dhèwèké, lan manggon ing sajroning dhèwèké. Apa kowé weruh ing kéné paseduluran antarané Gusti Allah lan manungsa, lan antarané manungsa lan Gusti Allah? (45, 5).

2. Kaya Gusti nyipta swarga lan bumi kanggo manungsa manggon, mangkono Panjenengané nyipta badan lan jiwa manungsa dadi panggonan panggonan Panjenengané, supaya Panjenengané manggon lan nemu tentrem ing badané kaya ing omahé dhéwé, kanthi jiwa sing dikasihi, sing ayu, sing diciptakaké miturut gambaré. Napa Rasul kandha: '*Kita iku omahé*' (Ibr. 3:6)? (49, 5).

3. Kaagunganing manungsa. Pirsani langit, bumi, srengéngé lan rembulan: Gusti ora milih manggon ing kono, nanging mung ing manungsa. Mula saka iku, manungsa luwih mulya tinimbang kabèh makhluk—malah, aku wani ngomong, ora mung sing katon, nanging uga sing ora katon, yaiku roh-roh sing ngladèni. Amarga Gusti ora ngendika marang Malaikat Agung Mikael lan Gabriel, '*Ayo padha gawe iku miturut gambar lan rupa kita*' (Kejadian 1:26), nanging Panjenengané ngendika iki marang hakikat manungsa sing rasional—tegesé, nyawa sing langgeng. Kanggo iku, nyawa sing wicaksana lan wicerdik, sawise nyinaoni kabeh ciptaan, ora nemu tentrem ing endi wae kajaba ing Sang Gusti. Lan Sang Gusti ora milih sapa wae kajaba siji tiyang (45, 5).

4. Mula, jiwa sing wicaksana lan waskita, sawise nyinaoni kabeh ciptaan, ora nemu tentrem ing endi wae kajaba ing Sang Gusti. Lan Sang Gusti ora pilih kasih marang sapa wae kejaba siji manungsa (45:5).

5. Kaya cah wadon sugih sing wis tunangan, sanajan nampa pirs-pirs sadurunge manten, ora nemu tentrem nganti mantenané rampung, mangkono uga nyawa ora nemu tentrem ing apa wae nganti nyawiji sampurna karo Gusti. Utawa kaya bayi, nalika luwe, ora nggatekake mutiara utawa sandhangan larang, nanging ngarahake kabèh perhatiiane marang dhadha sing maringi gizi kanggo ngrasakake susu, mangkono uga manungsa kudu mikirake nyawa (yaiku, kanthi ninggalake liya kabeh, nyawa ngupaya ngrasakake Gusti – lan mung nalika kuwi nyawa nemu tentrem). (45:7).

b) Kanthi tujuan kaya ngono, manungsa wis cocogaké wiwit saka wayahe digawé. Ing pangriptaan, dhèwèké dipasang ing pungkasaning tujuan kuwi.

6. Jiwa iku prakara ageng lan nggumunake. Nalika Gusti nyipta, Panjenengané mbentuké kanthi cara sing ora ana cacad sing dilebokaké ing sipaté; malah, Panjenengané nyipta manungsa miturut gambar kabecikané Roh, maringi paugeran kabecikan, pangertèn, kawruh, kelicikan, pracaya, katresnan lan kabecikan liya, miturut gambar Roh (46, 5).

7. Panjenengané maringi pangertosan, karsa, lan pikiran kang luhur; Panjenengané nancepaké panyucian ageng manèh; Panjenengané ndadèkaké cekat, enthèk, lan ora kesel; Panjenengané maringi kuwasa kanggo obah saka siji panggonan menyang panggonan liya sajroning sedhela lan ngabdi marang Panjenengané ing pikiran kapan waé Roh kersa. Singkatipun, Panjenengané nyipta dhèwèké kanthi cara mangkono supaya dhèwèké bisa dadi panganten lan mitra Panjenengané, supaya Panjenengané bisa manunggal karo dhèwèké, lan dhèwèké karo Panjenengané ing siji roh, kaya sing kacarita: *'Sapa waé sing nyawiji karo Gusti, iku dadi siji roh karo Gusti'* (1 Kor. 6:17) (46:6).

8. Kaya priya sing kanthi tliti nglumpukake maneka rupa kabecikan ing omahé, mangkono uga Gusti, ing omahé—jiwa lan badan—nglumpukake lan nyimpen bandha swarga saka Roh (49:4).

(c) Mula saka iku, sing kapisan diciptakaké ana ing Gusti lan nduwèni kauntungan lan berkah gedhé.

9. Sadurunge tiba, padha diparingi panganggo kamulyaning Gusti... Adam, nalika ngetutake dhawuh, dadi kanca Gusti – lan manggon karo Gusti ing swarga (12:8).

10. Sabda manggon ing Adam, lan dhèwèké nduwèni Rohé Gusti Allah ing sajroning dhèwèké (12:6).

11. Pikirane, sing wiwitane resik lan manggon ing panggonane sing bener, nggatekake Gustine; lan Adam, sing manggon ing kasucian, nguwasani pikirane lan pinaringan berkah, kabungkus kamulyan ilahi (45:1, 15, 23, 1.2, 6).

12. Sabda, manggon ing sajroning dhèwèké, dadi kabèh tumrap dhèwèké: kawruh, raos kabungahan, warisan lan piwulang. Lan saka njaba, kamulyan nyenengaké manungsa kang kapisan kapundhut, nganti padha ora weruh kalunyiané dhéwé (12:7, 10).

13. Manungsa iku mulya lan suci; dhèwèké dadi panguwasa kabèh, wiwit saka swarga; dhèwèké bisa mbedakaké napsu; dhèwèké ora kena pangaribawa déning setan; dhèwèké bébas saka dosa utawa ala – dhèwèké miturut gambaré Gusti Allah (26:1).

(d) Nanging kalimpahan sih iki ora meksa sapa-sapa. Manungsa bébas kanggo tetep karo Gusti lan sih, utawa misahaké dhiri saka iku. Dhèwèké misahaké dhiri lan tiba, kaya roh-roh sing wis tiba.

14. Kabeh makhluk rasional—yaiku malaikat, jiwa, lan setan—digawe dening Sang Pencipta murni lan prasaja banget. Bab sawetara saka wong-wong mau kesasar menyang ala, iku kelakon amarga kersane dhewe: amarga kanthi kersane dhewe padha nyimpang saka pikiran sing bener (16, 1).

15. Makhluk sing katon iku kaiket dening sawijining sipat sing ora bisa owah; ora bisa metu saka kahanan nalika diciptakaké, lan ora nduwé karsa. Nanging kowe diciptakaké miturut gambar lan rupa Gusti Allah. Kaya Gusti Allah sing bébas lan nyipta apa waé sing dikarepake, kowe uga bébas. Miturut sipatmu, kowe gampang owah-owahan (15, 20, 21).

16. Sifat kita bisa nampa kabecikan lan kaburukan, uga sih rahmaté Gusti lan kuwasa sing mungsuh. Iku ora bisa dipaksa (15, 23).

17. Mangkono uga Adam, kanthi karsa dhéwé, nglanggar dhawuh lan manut marang sing ngapusi (12:8).

18. Kasugihan ageng lan warisan ageng wis disedhiyakake kanggo dheweke. Nanging nalika dheweke nyimpen niat lan pikiran ala, dheweke kelangan Gusti (12, 1).

2. Kahanan suram saka sing tiba

a) Sawise ngrungokake sing jahat, Adam ngedol awake dhewe marang dheweke; lan sing jahat kuwi, sawise nguwasani awake dhewe, ngisi dheweke karo saben jinis kejahatan.

1. Adam, sawise nglanggar dhawuhe Gusti Allah lan manut marang ula sing jahat, adol lan nyerahake awake dhewe marang panguwasa setan, lan sing jahat iku njupuk nyawane—makhluk sing endah iku. Roh dianggep minangka badan pepeteng sing jahat nalika pepeteng rohani manggon ing jerone, amarga ing kono pepeteng manggon lan ditahan dadi tawanan sajrone jaman pepeteng sing jahat, kaya sing diomongake Rasul nalika nyritakake babagan badan dosa lan badan pati, ngendika: *'supaya badan dosa dipatèni'* (Rom. 6:6), lan maneh: *'Sapa sing bakal nylametake aku saka awak pati iki?'* (Rom. 7:24). Jiwa iku ora kagolong sipat ilahi lan uga ora kagolong sipat pepeteng sing ala, nanging iku makhluk rasional, kebak kaendahan, agung lan

nggumunake, sawijining padanan lan citra Gusti Allah sing sampurna; lan kejahatan hawa napsu pepeteng mlebu ing kono minangka akibat saka Runtuhan (1:7).

2. Pangeran sing jahat—karajan pepeteng—kawit nyekel manungsa dadi tawanan, banjur ngubengi lan ngagem nyawa nganggo kakuwatan pepeteng, kaya wong ngagem sandhangan marang manungsa supaya dadi raja lan maringi kabèh busana kraton, supaya saka sirah nganti sikil nganggo kabèh sing kraton. Mangkono Pangeran Jahat ngagemaké dosa marang nyawa, ngotori sakabèhé sipaté lan kabèh isi, ngadumrajakaké sakabèhé nyawa dadi budak ing kratoné, ora ana siji bagéan sing bébas saka kuwasaé—ora pikirané, ora akalé, ora badané—nanging diparingi busana ungu pepeteng. Kaya ing awak (nalika lara) ora mung siji pérangan sing nandhang sangsara, nanging kabèh awak padha nandhang sangsara, mangkono uga kabèh jiwa wis nandhang sangsara amarga ringkihé ala lan dosa. Sing Jahat wis ngagemaké kabèh jiwa—bagian wigati manungsa iki, anggota sing ora bisa dipisah saka anané—kanggo ngrasakaké kejahatané dhéwé, ya iku dosa; lan kanthi mangkono awak dadi nandhang sangsara lan fana (2:1).

3. Nalika Rasul kandha, '*Sira padha nglepasaké manungsa lawas*' (Kolose 3:9), piyambakipun nyariosaké manungsa sampurna, ing pundi mripat cocog kaliyan mripat, sirah kaliyan sirah, kuping kaliyan kuping, tangan kaliyan tangan, lan sikil kaliyan sikil. Amarga Sing Jahat wis ngotori lan narik marang awake dhewe kabèh manungsa lawas—kang kotor, najis, tanpa Gusti, ora manut marang paugerané Gusti, menuju marang dosa iku dhewe, supaya dheweke ora bakal ndeleng maneh kaya sing pantes kanggo manungsa, nanging bakal ndeleng kanthi licik, lan krungu kanthi licik, lan sikile bakal kesusu nindakake kajahatan, lan tangane bakal nindakake tumindak sing ora adhedhasar hukum, lan atine bakal ngrancang kelicikan (2:2).

4. Manungsa lawas wis mbuwang manungsa sampurna lan nganggo busana kraton pepeteng: busana ngina Gusti, ora pracaya, tanpa wedi, kesia-siaan, kesombongan, katresnan marang dhuwit, napsu, lan busana liya saka kraton pepeteng—kain reged lan ala (2:4).

5. Iki pancen sing digoleki mungsuh: nyilani lan nggelapake manungsa batin—pikiran sing mimpin sing nyawang Gusti—liwat pelanggaran Adam. Lan matane, sawise kelangan akses marang berkah swarga, kabuka marang ala lan hawa napsu (20:4).

6. Roh-roh sing ala ngiket nyawa (sing wis tiba) nganggo ranté pepeteng; mulané, nyawa kuwi ora bisa tresna marang Gusti sak karepé, ora bisa pracaya sak karepé, ora bisa ndedonga sak karepé, amarga wiwit jaman pelanggaran manungsa kapisan, panentangan—apa sing terang-terangan utawa sing ndhelik—wis nyekel kita ing kabèh bab (21:2).

b) Nalika ndeleng kahanan sing ngrusak iki, Gusti Allah lan para malaikat ngrasakake welas marang sing wis tiba.

7. Ing dina nalika Adam tiba, Gusti Allah rawuh lan mlaku-mlaku ing Taman Éden, lan nalika ndeleng Adam, Gusti ngrasakaké welas asih marang piyambakipun, kados ta, lan ngendika: 'Kanthi berkah kaya ngono, apa ala sing wis kok pilih! Sawisé kamulyan kaya ngono, isin apa sing saiki kok sandhang! Napa saiki kowe dadi peteng banget, cacad, lan ringkih? Sawisé cahya kaya ngono, pepeteng apa sing nglimputi kowe!' Nalika Adam tiba lan mati tumrap Gusti, Sang Pencipta welas asih marang dhèwèké; para malaikat, kabèh kuwasa, swarga, bumi, lan kabèh makhluk padha sedhih amarga pati lan kejatuhane. Amarga makhluk-makhluk mau weruh yèn sing diangkat dadi rajaé wis dadi budhak pepeteng sing mungsuh lan licik. Mangkono, dhèwèké ngagem atiné ing pepeteng—pepeteng kang pait lan licik—amarga pangeran pepeteng wis nguwasani dhèwèké. Dhèwèké (Adam) kuwi sing tatu déning rampok lan ditinggal setengah mati nalika lelungan saka Yerusalem menyang Yeriho (30:7).

(c) Nanging Kasunyatan maringi paukuman sing adil marang dheweke, lan dheweke ditinggal kaya omah sing sepi.

8. Adam, sawise nglanggar dhawuh, diusir saka Taman Eden lan nggawa murka Gusti marang awake dhewe. Kaya Gusti Allah, nalika nesu marang wong Yahudi, nyerahake Yerusalem marang ejekan mungsuhe, lan wong-wong sing sengit marang dheweke teka mrentah, nganti ora ana maneh pesta utawa kurban ing kana; mangkono uga, nalika nesu marang nyawa amarga nglanggar paugeran, Panjenengané nyerahake nyawa mau marang mungsuhe, yaiku setan lan hawa napsu, lan padha ngapusi, banjur ngremehake banget, lan ora ana maneh pesta, ora ana kemenyan, ora ana kurban sing diwenhake dening nyawa marang Gusti Allah, amarga dalan-dalan sing nuntun marang sing luhur ing jerone kebak kewan galak, lan kéwan merayap—roh-roh licik—nggawe sarangé ing kana. Lan kaya omah, yen sing nduwèni ora manggon ing kono, bakal katutup pepeteng, isin, najisan, lan kebak rereged lan nanah, mangkono uga nyawa, yen Gustiné ora remen ing jerone bebarengan karo para Malaikat, kebak pepetengé dosa, nafsu memalukan lan kabèh rupa isin (12:10, 28:1).

9. Amarga manungsa, ing panglakune sing ora taat, nampa siji kutukan sawisé sijiné: *'Banyolan lan duri bakal metu saka bumi kanggo kowe'* (Kejadian 3:18), lan salajengipun: *'Kowe bakal ngolah lemah, nanging ora bakal maringi wohé marang kowe'*, banyolan lan duri wis thukul lan tuwuh ing lemah atiné. Mungsuh-mungsuhe kanthi licik nyolong kamulyane lan ngagemake dheweke ing isin. Padhangane ditarik, lan dheweke dianggo pepeteng. Padha mateni nyawane, nyebar lan mecah pikirane, lan nurunake pikirane saka panggonan luhur; lan wong Israel dadi budaké Firaun sejati, sing wis netepake pangawas lan inspektur—sing licik ing roh—sing meksa dheweke, kersa utawa ora kersa, nindakake pakaryan ala, mbangun reruntuhan lan puing-puing. Sawise mbalèkaké manungsa saka cara mikir kang langit, padha nggawa dhèwèké menyang tumindak ala—materi, donya, lan sing fana—lan marang tembung-tembung, pamanggih lan pamikiran sia-sia; amarga nyawa, sawisé tiba saka panggonané sing dhuwur, ketemu karo kraton sing sengit marang manungsa lan para pangeran sing kejem sing meksa nyawa iku mbangun kutha-kutha dosa kebejatan kanggo wong-wong mau (47, 6).

(d) Minangka akibat saka Runtuh, kabèh ciptaan lan kabèh umat manungsa wis kapaksa ngadhepi tirani mungsuh lan hawa napsu.

10. Bayangna ana sawijining raja sing nduwèni karajan, lan para abdi siap ngladèni dhèwèké, lan dumadakan mungsuhé nyekel dhèwèké lan nggawa menyang pangurungan. Sakwisé dhèwèké ditangkep lan digawa lunga, para abdi lan pejabaté mesthi kudu mèlu. Mangkono uga Adam diciptakaké suci déning Gusti Allah kanggo ngabdi marang Panjenengané, lan makhluk-makhluk iki diparingaké marang Adam kanggo ngladèni dhèwèké, awit dhèwèké diangkat dadi panguwasa lan raja ing sakabèhing makhluk. Nanging sakwisé tembung sing ngapusi tekan marang dhèwèké lan ngandika marang dhèwèké, Adam sepisanan nampa iku nganggo kuping njaba; banjur tembung iku mlebu ing atiné lan nyekel kabèh dhiri dhèwèké. Lan mangkono, lumantar panangkepané, makhluk-makhluk sing ngabdi lan manut marang dhèwèké uga kabawa dadi tawanan bebarengan karo dhèwèké, amarga lumantar dhèwèké pati mrentah ing saben jiwa; lan minangka akibat saka ketidaktaatane, sakabèhé citra Adam dadi kabusak nganti manungsa malih lan nyembah setan. Malah woh-wohaning bumi, sing éndah diciptakaké Gusti Allah, uga dipersembhaké marang setan. Roti, anggur, lenga, lan kéwan diselehake ing mezbahé. Malah padha nyembelih putra lan putriné dhéwé marang setan (11:5).

11. Wiwit Adam nglanggar dhawuh, pikirané jiwa, sing wis mbelot saka katresnané Gusti, sumebar ing jaman iki lan nyampur karo pikiran donya lan materi. Nanging kaya Adam, sawisé nglanggar dhawuh, nampa ragi hawa napsu ala, mangkono uga wong-wong sing lair saka dhèwèké lan kabèh keturunan Adam, kanthi warisan, dadi melu nampa ragi iki, lan nalika hawa napsu ala iki saya mekar lan tambah akeh, hawa napsu dosa saya ngrembaka banget ing manungsa nganti nyebar marang zinah, p , pesta pora, panyembahan berhala, matèni lan tumindak ora masuk akal liyane, nganti kabèh manungsa rusak amarga ala. Kebejatan wis saya gedhé ing manungsa nganti padha mikir yèn ora ana Gusti; padha nyembah watu kang ora urip lan pancèn ora bisa mbangun gambaran Gusti ing pikirane. Mangkono gedhéné ragi napsu ala kang nularaké marang keturunan Adam kuna (24:2).

12. Sawisé manungsa nyimpang saka dhawuh lan kena paukuman nesu, dosa njupuk dhèwèké dadi panguasané lan, kaya jurang pait sing jero lan alus, sawisé mlebu, njupuk alih panggonan panggonan jiwa nganti tekan pojok sing paling jero. Mangkono, jiwa lan dosa sing nyawiji karo iku bisa diumpamaké kaya wit ageng sing akèh cabang lan oyot ing jeroning bumi. Mangkono uga, dosa sing mlebu ing jiwa nyekel pojok-pojok paling jero, malih dadi kabiasaan lan prasangka; wiwit isih bayi iku tuwuh ing saben wong, ngopeni lan mulangake ala (41:1).

13. Lazarus, sing diuripake maneh saka pati déning Gusti—Lazarus iki, sing kebak ambu busuk nganti ora ana sing wani nyedhaki petiné—iku minangka pratélan Adam, sing wis mlebu ing atiné ambu busuk gedhé lan kebak peteng lan pepeteng. Nanging nalika kowe krungu bab Adam, bab wong sing tatu amarga dirampok, lan bab Lazarus, aja nganti pikiranmu ngumbara kaya-kaya ngliwati pagunungan, nanging mlebu jero atimu, amarga kowe uga nggawa tatu sing padha, ambu sing padha, pepeteng sing padha. Kita kabeh putra-putri saka bangsa sing cacad iki; kita kabeh padha duwe ambu sing padha. Apa wae kelemahan sing nimpuh Adam uga nimpuh kita kabeh sing turunan saka wijining Adam. Amarga, kaya sing diandharake Yesaya, kelemahan sing padha wis nyerang kita: *'Ora ana kudis, ora ana borok, ora ana tatu kobong; ora ana plèster sing bisa ditempelake, ora ana lenga, ora ana perban sing bisa digawe'* (Yesaya 1:6). Kita kaserang borok sing ora bisa mari kaya ngono (30:8).

14. Kados ing Mesir, nalika telung dina pepeteng, sawijining putra boten saged ndeleng bapakipun, sedulur boten saged ndeleng seduluripun, lan kanca boten saged ndeleng kanca sejati, amargi pepeteng nutupi

piyambakipun, mekaten ugi, sawisé Adam nglanggar dhawuh, piyambakipun rontog saka kamulyanipun ingkang kaping, lan manut marang roh donya, lan selubung pepeteng mudhun ing atmanipun, saka dheweke nganti Adam pungkasan, Gusti, manungsa ora weruh Bapa Surgawi sejati, Ibu sing welas asih lan apikan – sih-rahmaté Roh, Sedulur sing paling manis lan paling diarep-arep – Gusti, uga kanca-kancané lan Malaikat suci sing setya, sing biyèn padha bungah lan ngrayakaké. Lan ora mung nganti Adam pungkasan, nanging uga saiki, kanggo wong-wong sing srengéngé kaadilan—Kristus—durung sumunar marang dheweke, lan mripat rohani durung kabuka déning pepadhang sejati, – kabèh mau kabungkus ing pepeteng dosa sing padha, kena pangaribawa hawa napsu sing padha, kena paukuman sing padha, lan ora nduwèni mripat kanggo ndeleng Rama (28:4).

d) Akibat paling nyata saka Runtuh iku yaiku kebingungan sing nguwasani saindenging jagad.

15. Anak-anak jaman iki diumpamaké kaya gandum sing dituangaké ing ayakaning donya iki, lan diayak ing antarané pikiran sing gampang owah-owahan ing donya iki, ing antarané geger tanpa kendhat babagan urusan donya, hawa napsu, lan jaring rumit saka konsep-konsep materi. Setan nggoyang nyawa-nyawa, lan nganggo ayakan—yaiku urusan donya—dheweke ngayak kabèh umat manungsa sing dosa. Wiwit Runtuhé, nalika Adam nglanggar dhawuh lan nyerah marang sang pangeran licik sing nguwasani dhèwèké, dhèwèké wis nyaring kabèh anak jaman iki liwat pikiran sing ora kendhat ngapusi lan nggegirisi, nggawa wong-wong mau mlebu ing prahara ing saringané bumi (5:1).

16. Kaya gandum ing kranjang pangayak sing diayak-ayak déning tukang ayak lan, amarga terus-terusan diangkat, kaya gandum ing ayakan, digoyang-goyang déning sing ngayak lan terus-terusan diangkat manèh, Lan Gusti maringi pratandha marang para Rasul bab pemberontakan mbesuk saka wong sing jahat marang wong-wong mau: *'Setan wis nyuwun supaya kowe disaring kaya gandum; nanging Aku wis ndedonga marang Rama supaya imanmu ora gagal'* (Lukas 22:31–32). Amarga tembung lan pangandikane iki, sing diucapake kanthi cetha dening Sang Pencipta marang Kain: *'Kowe bakal dadi wong kang ora tentrem lan mlayu'* ing bumi (Kejadian 4:12), dadi tuladha lan pasuryan kang samar kanggo kabèh wong dosa, amarga keturunan Adam, sawisé nglanggar dhawuh lan dadi wong dosa, kanthi rahasia nampa pasuryan iki. Manungsa padha kesasar amarga pikiran sing gampang owah-owahan babagan wedi, ajrih, sakabehing kasangsaran, kepinginan, lan akèh panglipur saka saben jinis. Pangeran donya iki nggerem saben jiwa sing ora lair saka Gusti Allah lan, kaya gandum sing terus-terusan muter ing ayakan, nggerem pikiran manungsa kanthi maneka cara, ndadekake saben wong goyang lan nyekel dheweke nganggo tipuan donya, kesenengan daging, wedi, lan kebingungan (5:2).

17. Lan Gusti, nunjukaké yèn wong-wong sing ngetutaké tipuan lan hawa napsu sing jahat iku nggawa kawanguné kabecikané Kain, lan mbukak kabèh mau, ngendika: *'Kowe kersa nindakaké kersané bapakmu; dhèwèké iku pembunuh wiwit wiwitan, lan ora ngadeg ing kabeneran'* (Yohanes 8:44). Mula saka iku, kabèh keturunan Adam sing dosa sacara rahasia nggawa paukuman iki: kowe bakal ngraos kangen lan gemeter, bakal disiksa ing ayakaning bumi déning Setan sing nyebar wiji marang kowe. Kaya kabèh manungsa nyebar ing bumi saka siji Adam, mangkono siji karusakan sing kebak napsu wis nyusup ing kabèh manungsa sing dosa, lan mung pangeran kaburukan sing bisa nanem ing kabèh mau pikiran sing gampang owah-owahan, materialistis, sia-sia, lan mbangkang. Lan kaya angin siji bisa nggoyangake lan nggerakake kabeh tanduran lan wiji, lan kaya pepeteng bengi nyebar ing saindenging jagad, mangkono pangeran tipu daya—minangka pepeteng mental saka dosa lan pati—karo angin rahasia lan kejem ngaduk lan muterake kabeh umat manungsa ing bumi, nyekel manah manungsa nganggo pikiran sing gampang owah-owahan lan hawa donya, lan ngisi saben nyawa—sing durung lair saka dhuwur lan sing pikirane lan akale durung dipindhah menyang jaman liya—karo pepetenging kabodhoan, kabut, lan lali, kaya sing diandharake: *'kewarganegaraan kita ana ing swarga'* (Fil. 3:20). (5:3).

e) Kabeh uwong wis ngrasakake iki, nanging ora ana siji wae sing ngerti apa iku ala utawa saka ngendi asalé, amarga nganggep kahanan kaya ngono iku lumrah.

18. Donya sing katon, wiwit saka raja nganti pengemis, kabèh ana ing geger, ing kacau, ing prahara, lan ora ana siji-sijia sing ngerti sababé—yaiku, kejahatan nyata sing muncul minangka akibat saka pelanggaran Adam, sengatan pati iki—amarga dosa, sawise teka minangka kekuwatan rasional tartamtu lan inti sejati saka Setan, wis nanem kabèh jinis kejahatan: iku tumindak sacara rahasia marang manungsa batin lan pikiran, lan nglawan dheweke liwat pikiran; nanging wong-wong ora nyadari yen dheweke digerakake dening kekuwatan asing; malah padha mikir yen iki lumrah lan padha tumindak miturut akale dhewe. Nanging

29. Nalika srengéngé sumunar lan angin sumilir, srengéngé nduwéni badan dhéwé lan sipat dhéwé, lan angin nduwéni sipat dhéwé lan badan dhéwé. Mangkono uga dosa wis nyawiji karo nyawa, nanging dosa lan nyawa loro-loroné nduwéni sipat dhéwé sing béda (2:2).

30. Mata banyu mili banyu resik, nanging ing dhasaré ana endhut. Yen ana sing ngaduk endhut mau, kabèh banyu dadi keruh. Mangkono uga, nalika jiwa keganggu, iku nyawiji karo ala. Lan Setan dadi siji karo jiwa; nalika zinah utawa matèni, loro roh mau mbentuk siji entitas. Mula saka iku '*Aja padha nyawiji karo awak sing nyembah berhalah*' (1 Kor. 6:16). Nanging ing wektu liya, jiwa sing mandhiri tumindak miturut kersane dhewe lan nyesel marang pakaryane, nangis, ndedonga lan kelingan marang Gusti Allah. Lan yen nyawa tansah kejiret ing ala, kepiye bisa nindakake iki? Amarga Setan, sing atiné atos, ora kepéngin manungsa tobat (16:2).

3. Gusti, Arsitek Kaselamatan

a) Gusti iku siji-sijine kaslametan kanggo wong sing wis tiba. Gusti welas asih lan rawuh ing daging kanggo kaslametan kita. Kanthi getihé Panjenengané ngumbah dosa-dosa kita; lumantar sih rahmaté Roh Suci Panjenengané nganyari kodrat kita sing wis rusak lan saéngga ndadekake kita pantes kanggo kraton swarga Panjenengané.

1. Donya diumpamaké kaya wong sugih sing nduwé omah-omah agung lan amba, akèh pérak lan emas, macem-macem kagungan lan kabèh jinis abdi, nanging dumadakan katékan lara lan ringkih; kabèh seduluré padha ngadeg ing ngarepé lan sanadyan kabèh kasugihané, ora bisa nylametaké dhèwèké saka lara. Mula ora ana kawicaksanan donya, uga ora bandha, uga ora ana apa-apa liya sing bisa nylametake nyawa sing kacemplung ing dosa saka dosa; lan mung rawuhe Kristus sing bisa ngresiki nyawa lan badan (45, 3).

2. Amarga umat manungsa, sing diwawahi ing tumindak ora patuh marang hukum lan lair ing dosa, wis adoh saka kandungan ibu lan tetep ana ing kaluputan wiwit nalika dosa mrentah lumantar Adam, Kambing Allah rawuh kanthi sih-rahmaté kanggo mbusak dosa-dosa donya kanthi kuwasa Panjenengané dhéwé, sepisanan ngiket wong kuwat lan banjur nyaplokké wadha-wadha sing wis diklumpukaké minangka rampasan, kaya sing kacathet: '*Panjenengan wis nangkep para tawanan*' (Mazmur 67:19). (Epistel, kaca 433).

3. Wiwit nalika nglanggar prentah, Setan lan para pangeran pepeteng padha manggon ing ati, pikiran, lan badané Adam, kaya-kaya ing tahta dhéwé. Napa Gusti pungkasané rawuh lan nampa badan saka Perawan? Amarga yèn Gusti kersa rawuh minangka Dewa kang ora kawangun, sapa sing bakal bisa nahan? Kosok baline, lumantar piranti iki—awujud daging—Panjenenganipun ngandika marang manungsa. Lan pungkasanipun, Gusti nyopot roh-roh jahat sing manggon ing badan saka pangarsane—yaiku saka pamanggih lan pikiran sing digunakake kanggo mréntah—lan ngresiki nurani, nggawe pikiran, pamanggih, lan badan dadi pangarsane Panjenenganipun (6:5).

4. Gusti Allah maringi dhawuh marang Musa supaya nggawe ula tembaga, ngangkat lan ngiket ing pucuk tiang, lan kabèh sing kesandhung ula mari kanthi ndelok ula tembaga. Ula mati iku ngalahaké ula urip, amarga iku pratandha awaké Gusti. Amarga Gusti njupuk badané, sing dipikolehi saka Maria, banjur ngunggahaké ing salib, nglebaraké ing kayu lan ngpakukaké ing kana; lan badané sing mati iku ngalahaké lan matèni ula sing urip lan merayap ing sajroning ati. Ing kéné ana mujijat ageng (11:8–9).

5. Jiwa, sing wiwitane kaserang lara ora mari amarga napsu ala sing ngrusak, ora ana sing bisa nyembuhake—ora ing antarane wong sing sholeh, ora ing antarane para leluhur, ora ing antarane para nabi, ora ing antarane para patriark. Musa teka, nanging dheweke ora bisa nglaksanani panyembuhan sing sampurna. Ana imam-imam, kurban, persembahan sepuluh, pangibadah dina Sabat, pesta bulan anyar, manékah, kurban, kurban tutung, lan saben tumindak kabecikan liyane sing ditindakake manut Hukum; nanging nyawa ora bisa mari utawa dibersihaké saka aliran pikiran ala sing najis, lan kabèh kabecikané ora ana gunané kanggo nyembuhaké manungsa nganti Sang Juruwilujeng rawuh, dhokter sejati, sing marasaké langsung lan nyawisaké awaké dhéwé dadi tebusan kanggo umat manungsa. Mung Panjenengané sing nindakake panyelamatan gedhé lan panyembuhan jiwa; Panjenengané mbébasaké saka perbudakan lan nggawa metu saka pepeteng (20:5–6).

6. Obat-obatan saka dhéwé, sing dijupuk saka bumi—yaiku mung pakaryan kabecikané dhéwé—ora bisa marasaké jiwa saka sangsara sing ora katon kuwi; mung kanthi kuwasa alam swarga lan ilahi, kanthi peparingé Roh Suci—mung liwat siji-sijiné obat iki manungsa bisa mari lan éntuk urip lumantar panyucian manah déning Roh Suci (20:7).

7. Kaya déné petani, nalika metu kanggo ngolah lemah, kudu nggawa piranti lan sandhangan sing cocog kanggo ngolah, mangkono uga Kristus, Raja Surgawi lan Pengerja sejati, nalika Panjenengané rawuh marang manungsa sing wis rusak amarga ala, ngagem awak lan, nggawa salib tinimbang pakaryan, ngolah jiwa sing sepi, mbusak duri lan onggokan duri saka kono, nyabut godhong-godhongan dosa, lan ngobong kabèh jerami dosané nganggo geni. Lan mangkono, sawisé ngolahé nganggo wit salib, Panjenengané nandur ing sajroningé taman rohani sing paling éndah, kang ngasilaké kabèh jinis woh-wohan sing manis lan dipun kersakaké déning Gusti Allah, Sang Pangeran (28, 3).

8. Kristus Gusti nganyari Prajanji Anyar, mecah gapura neraka lan dosa lumantar salib lan seda Panjenengané, nylametaké jiwa-jiwa sing setya, paring Panglipur ing jeroné, lan nggawa menyang kraton Panjenengané (38, 3).

9. Hukum Musa maringi paugeran manawa imam kudu njupuk loro manuk dara: siji dipateni, lan siji maneh disemprot getihé banjur dilepas supaya mabur. Tindakan iki minangka pratandha lan pratélan marang kabeneran. Amarga Kristus wis dipateni, lan getihé, sawisé nyemprotaké kita, wis mbébasaké kita, amarga wis maringi kita swiwi Roh Suci supaya bisa mabur tanpa alangan ing angkasa Keberdilané Gusti (47:2).

10. Gusti kita Yesus Kristus rawuh kanthi pas kanggo ngowahi, nganyari, lan mulihaké kodrat kita, lan kanggo nguripaké manèh nyawa iki—sing amarga dosa wis dijeblokaké déning hawa napsu—kanthi mbentuk manèh lumantar Roh Ilahi. Panjenengané rawuh kanggo maringi marang sing pracaya marang Panjenengané pikiran anyar, nyawa anyar, mripat anyar, kuping anyar, ilat rohani anyar; sak kecap, manungsa anyar (44, 1).

11. Kaya mungsuh, sawise nyekel wong sing nyerah marang dheweke, nggawe wong mau anyar kanggo dheweke kanthi mbebani dheweke karo hawa napsu sing mbebayani, ngolesi dheweke karo roh dosa, lan ngeculake anggur saka saben tumindak ora patut, mangkono uga Gusti, sawise nylametaké manungsa saka dosa, nggawe dheweke anyar kanthi ngolesi dheweke karo Roh Suci (44, 2).

12. Kaya ing donya sing katon, ora ana siji wae sing bisa kanthi kekarepané dhéwé nyebrang segara kajaba nduwé prau sing entheng lan gampang diatur, sing digawe saka kayu supaya bisa ngluncur ing banyu—awit sapa waé sing nyabrang segara bakal klelep lan mati—mangkono uga nyawa ora bisa kanthi kekarepané dhéwé nyebrang, ngungkuli, lan ngliwati segara dosa sing pait, jurang kang ora bisa dilintasi saka kekuwatan jahat lan hawa napsu peteng, kajaba nampa Roh Suci kang lincah, langit, lan bersayap padhang, kang nginjakinjak lan ngalahake kabèh kejahatan (44, 6).

b) Sawise nyedhiyakake kaslametan, Gusti kepengin supaya sapa wae sing kepengin slamet bisa slamet, nanging Panjenengané ora meksa sapa wae.

13. Gusti kita Yesus Kristus, sawise nyandhak tanggung jawab babagan kaslametan manungsa, wis nggenepi sakabehe rancangan kaslametan lan, wiwit wiwitan, wis ngopeni lumantar para Bapa, para Patriark, Toret, lan para Nabi; lan pungkasane, sawise Panjenengané piyambak rawuh lan nglirwakake isiné salib, Panjenengané nampa pati. Lan kabèh pakaryané, kabèh pangopènané, iku supaya saka Panjenengané dhéwé, saka sipaté dhéwé, Panjenengané bisa nglairaké anak-anak lumantar Roh, kanthi kersa supaya padha lair saka dhuwur lumantar Keilahiané. Lan kaya bapak-bapak ing donya padha sedhik yèn ora nduwe anak, mangkono uga Gusti, sawise nresnani umat manungsa minangka gambarane piyambak, kepengin nglairake wong-wong mau saka wijine sing ilahi. Lan yèn ana sing ora gelem nampa lair kaya ngono lan lair saka pangkal Rohé Gusti Allah, iku dadi sedhik ageng tumrap Kristus, sing nandhang sangsara lan sabar kanggo nylametaké wong-wong mau (30:2).

14. Gusti kersa supaya kabèh wong pantes nampa lair iki, awit Panjenengané seda kanggo kabèh lan ngundang kabèh menyang urip. Lan urip iku lair saka Gusti saka dhuwur. Amarga tanpa lair iki, nyawa ora bisa urip, kaya pangandikane Gusti: *'Yèn ana wong ora lair saka dhuwur, dhèwèké ora bakal bisa ndeleng kratoné Gusti'* (Yohanes 3:3). Mulane, kabèh wong sing wis pracaya marang Gusti lan, sawisé maju, wis diparingi lair anyar iki, nggawa kabungahan lan kabagyan ageng ing swarga marang para wong tuwa sing wis nglairaké, lan kabèh malaikat lan kuwasa suci padha bungah marang jiwa sing lair saka Roh lan dadi roh (30:3).

15. Sawijining petani nanem wiji ing endi-endi lan ngarep-arep kabèh bakal ngasilaké woh; nanging banjur dhèwèké teka karo arit lan sedhik yèn ora ana woh sing ditemokaké. Mangkono uga Gusti kepengin tembungé dinèm ing manah manungsa. Nanging kaya petani sing sedhik amarga lemah tandus, mangkono uga Gusti sedhik amarga ati sing tandus lan ora ngasilake woh (32:11).

16. Kaya déné sawijining raja, nalika nemokaké wong sing mlarat lan lara, ora isin marang wong mau, nanging miwiti marasaké tatu-tatuné nganggo obat oles lan nggawa wong mau menyang kratoné, lan ngagemaké wong mau busana ungu lan mahkota, lan ndadékkaké dadi kanca ing méjané, mangkono uga Sang Raja swarga, Kristus, sawise rawuh marang wong sing lara, nyembuhake lan nampani ing meja kratoné; luwih manèh, tanpa meksa kersané, nanging lumantar pitutur, Panjenengané ngangkat dhèwèké marang pakurmatan kaya ngono (15, 28).

17. Ing Injil katulis manawa Gusti ngutus abdi-abdi kanggo ngundang wong-wong sing gelem lan ngandhani: '*Jamuan nedha bengi Aku wis siap*' (Mat. 22:4), nanging wong-wong sing diundang nolak lan kandha: siji – '*Aku wis tuku sapasang sapi jantan*', sijiné – '*Aku wis nikah*' (Luk. 14: 19–20). Sampeyan weruh – sing ngundang wis siyap, nanging sing diundang padha nolak lan mesthi wae padha salah dhéwé. Sampeyan weruh, Gusti wis nyiyapaké kraton kanggo wong-wong mau, ngundang supaya mlebu, nanging padha ora gelem (15:29).

18. Gusti tanpa kendhat ngetok lawang atiné kita, supaya kita mbukak kanggo Panjenengané, lan Panjenengané mlebu lan ngaso ing jiwa kita, lan manggon ing jeroné kita. Amarga Panjenengané kandha: '*Delengen, aku ngadeg ing lawang lan ngetok: yèn ana sing krungu swaraku lan mbukak lawang, aku bakal mlebu marang wong iku*' (Wahyu 3:20). Kanggo tujuan iki, Panjenengané kersa nandhang sangsara ageng, nyerahaké awaké marang pati lan nebusaké kita saka perbudakan, supaya, sawisé rawuh ing jiwa kita, Panjenengané bisa manggon ing kono. Amarga panganané, ombén-ombéné, sandhangané, pangayomané, lan pangasohané kabèh kapanggih ing jiwa kita. Mulane, Panjenengané tanpa kendhat ngetok lawang, kepéngin mlebu marang kita. Mula saka iku, ayo padha nampa Panjenengané lan nggawa Panjenengané mlebu ing jero atiné kita, awit tumrap kita uga, Panjenengané iku panganané kita, ombén-ombénan kita, lan urip langgeng. Lan saben jiwa sing durung nampa Panjenengané ing sajroning atiné lan durung maringi Panjenengané pangayoman ing sajroning atiné saiki—utawa luwih tepaté, durung nemokaké pangayoman ing Panjenengané—ora nduwé warisan bebarengan karo Para Kudus ing kraton swarga lan ora bisa mlebu ing kutha swarga. Panjenengané dhéwé, Gusti Yesus Kristus, mimpin kita menyang kono! (30:9).

4. Mbangun tekad sing teguh kanggo kaslametan ing Gusti

Lampahan jiwa marang kaslametan diwiwiti kanthi mbangun kepinginan kanggo kaslametan lan tekad sing teguh kanggo nggayuh iku ing Gusti. Gusti wis ngrampungake kaslametan kita, wis nyiapake kabeh kanggo iku, lan kepingin supaya kabeh wong slamet. Sing dibutuhake mung manungsa njupuk langkah kapisan lan miwiti proses kaslametan.

a) Karsa kita dibutuhake minangka syarat sing perlu.

1. Manungsa miturut kodraté wis diparingi tujuan, lan kuwi sing digoleki Gusti. Mula Panjenengané maréntahaké manungsa supaya dhisik mangertèni, lan sawisé mangertèni, supaya nresnani lan netepaké kersané marang iku. Nanging nglaksanakaké pikiran, utawa nindakaké pagaweyan, utawa ngrampungaké tumindak—iku kabèh sih rahmaté Gusti, sing diparingaké marang wong-wong sing kepéngin lan pracaya. Mula saka iku, karsa manungsa iku, kaya-kaya, dadi syarat sing wigati. Yen ora ana karsa, Gusti Allah piyambak ora nindakake apa-apa, sanadyan Panjenengané bisa nindakake kuwi kanthi kabebasané dhéwé. Mula saka iku, kasampurnaning pakaryan déning Roh gumantung marang karsa manungsa. Saliyane, yen kita nyerahake karsa kita sakabehe, banjur Gusti Allah sing nggumunake ing samubarang lan ora bisa dipikirake sakabehe, ngetokake yèn pakaryan kuwi sakabehe saka kita (37, 10).

2. Kaya wanita sing nandhang pendarahan, sanadyan ora mari lan tetep nandhang sangsara, nanging isih duwe sikil kanggo teka marang Gusti lan sawise teka nampa panyembuhan; mangkono uga wong wuta, sanadyan ora bisa teka lan nyedhaki Gusti amarga ora bisa ndeleng, nanging ngetokake swara sing luwih cepet tinimbang utusan: '*Putrané Daud, gung, welas asih marang aku*' (Markus 10:47) – lan kanthi mangkono, sawisé pracaya, dhèwèké nampa panyembuhan nalika Gusti rawuh marang dhèwèké lan maringi pandelengan; mangkono uga nyawa, sanadyan kaparisi bekas lara hawa napsu sing memalukan, sanadyan kabut déning pepeteng dosa, nanging isih duwe karsa kanggo muni marang Gusti Yesus lan nyuwun marang Panjenengané, supaya Panjenengané rawuh lan maringi nyawa kaslametan langgeng (20:7).

3. Kaya wong wuta kuwi, yen ora njerit, lan wong wadon sing metu getih, yen ora marani Gusti, ora bakal mari, mangkono uga, yen ana wong sing ora nyedhaki Gusti kanthi karsa dhéwé lan sakabehing atiné, lan ora nyuwun marang Panjenengané kanthi yakin, dhèwèké ora bakal nampa panyembuhan. Amarga apa dheweke langsung waras, dene kita durung mari saka hawa napsu sing ndhelik? Amarga kurang pracaya kita,

amarga mangu-mangu, amarga kita ora tresna marang Panjenengané kanthi sakabehing ati lan ora pracaya marang Panjenengané kanthi tulus, kita durung nampa panyembuhan rohani lan kaslametan. Mula saka iku, ayo padha pracaya marang Panjenengané lan tenanan nyedhak marang Panjenengané, supaya Panjenengané enggal maringi panyembuhan sejati ing sajroning kita. Amarga Panjenengané wis janji maringi '*Roh Suci marang sapa waé sing nyuwun marang Panjenengané*' (Lukas 11:13), mbukak lawang kanggo sing ngetokake lawang, lan ditemokake dening sing nggoleki Panjenengané (Matius 7:7). Lan '*Panjenengané sing janji*' iku dudu tukang goroh (Titus 1:2). (20, 8, cf. 45, 2).

4. Sanadyan bayi ora duwe daya apa-apa utawa ora bisa mlaku dhewe menyang ibune, nanging nalika nggoleki ibune, bayi kuwi obah, muni banter lan nangis. Lan ibune welas asih marang bayi kuwi; ibune bungah amarga bayi kuwi ngupaya golek dheweke lan nangis. Lan amarga bayi iku ora bisa menyang ibune, ibune dhewe, amarga kebak katresnan marang bayine sawise panelusuran sing dawa, nyedhaki bayi mau lan kanthi alus nggendong, nyium, lan nyuapi. Gusti Allah sing welas asih uga nindakake sing padha marang jiwa sing teka lan nggoleki Panjenengané. Nanging, digerakake luwih maneh dening katresnan Panjenengané dhéwé lan kabecikan Panjenengané dhéwé, Panjenengané nyedhak marang jiwa manungsa lan, miturut tembungé Rasul, dadi '*siji roh*' karo jiwa iku (1 Kor. 6:17). (46, 3).

5. Gusti iku welas asih lan sabar banget, ngenteni kita padha tobat; lan yen kita dosa, Panjenengané sabar ngenteni pangarep-arep kita padha tobat; lan yen kita tiba, Panjenengané ora isin nampa kita maneh, kaya pangandikane Nabi: '*Apa wong sing tiba ora tangi maneh? Utawa wong sing mbelot ora bali?*' (Yer. 8:4). Sakwise kita eling lan nduweni pikiran sing waras, ayo padha cepet-cepet lan kanthi bener bali marang Panjenengané kanggo njaluk pitulungané; lan Panjenengané wis siyap nylametake kita, amarga Panjenengané ngenteni upaya kang semangat saka karsa kita marang Panjenengané, kanthi sakabehe kemampuan kita, karsa sing becik amarga pilihan bebas kita ing iman lan semangat; lan Panjenengané piyambak sing marakake kabeh kamajuan ing sajroning kita. Mula saka iku, sawise mbuwang kabèh prasangka, kelesuan lan kemalasan, kenapa kita ora ngupaya dadi wong sing wani lan siap ngetutaké tapak-tapaké, lan ora nundha-nundha saben dina, kesasar déning ala, amarga kita ora ngerti kapan pamitan kita saka badan iki bakal teka (4:17).

b) Kepinginan kabentuk.

aa) Mbangun saka Gusti. Gusti maringi piwulang marang jiwa kanthi cara sing ora katon; kadhangkala Panjenengané maringi pambalikan lumantar sangsara, kadhangkala lumantar campur tangan langsung, kaya déné marang Rasul Paulus; nanging pangéling pambalikan sing umum yaiku Sabda Gusti.

6. (Wong sing ana ing kahanan dosa) Gusti Allah kersa mbalèkaké urip, lan Panjenengané ngajak wong mau supaya nangis lan tobat. Lan yèn wong mau terus nindakake iki (nangisi dhiri), Gusti Allah nggawaké wong sing tobat marang kaluputané biyèn supaya nangis manèh lan nyatakaké tobat (supaya dhèwèké bisa nangisi kabèh uripé kanthi rinci). (15:15).

7. Nalika, kanggo kabecikan kang digawé Gusti, kowe nemu sedhih, sangsara, lan kasangsaran, apa sing kowe anggep mbeteake sejatine iku kanggo kabecikan jiwamu. Yen musibah teka marang kowe, kowe wiwit mikir marang awakmu dhéwé: 'Aku ora bahagia ing donya iki; aku bakal ninggalaké donya lan ngabdi marang Gusti.' Bisa uga, sawisé tekan pikiran iki, kowe krungu dhawuh: '*Adol kagunganmu*' (Matéus 19:21), supaya sengit marang paseduluran donya lan ngabdi marang Gusti. Banjur kowe miwiti matur nuwun marang kasangsaranmu ing donya, amarga merga saka iku kowe bisa manut dhawuhe Kristus. Pungkasané, yèn kowé wis ngowahi pikiranmu nganti sawatara babagan donya sing katon lan wis mundur saka donya lan saka paseduluran daging, mula kowé uga kudu ngowahi pikiranmu, ngowahi kabijaksanaan daging dadi kabijaksanaan swarga. Banjur kowe miwiti merenung babagan dhawuh mau sing wis kowe rungokake, lan kowe isih ora nemu tentrem, nanging mung nampa bebungahan lan gaweyan kanggo nggayuh apa sing wis kowe rungokake (32:7).

8. Kepinginane Paulus Agung kacekel dening Gusti? Kaya déné sawijining pemberontak sing nyekel wong lan nggawa menyang awake dhéwé, banjur dhèwèké dhéwé kacekel déning Sang Raja sejati, mangkono uga Paulus, nalika roh dosa sing mbrontak isih makarya ing jerone, nganiaya lan ngrampok Gréja; nanging amarga dheweke nindakake kuwi saka ora ngerti, ora kanggo mungsuh Gusti, nanging kaya-kaya ngupaya kanggo kabeneran, Gusti ora nampik dheweke nanging nyekel dheweke. Sang Raja swarga lan sejati, sawise maringi sih marang dheweke kanthi cara sing ora bisa diungkapake, maringi dheweke kemampuan kanggo krungu swarane lan, kanthi nggebuk pasuryane kaya abdi, maringi dheweke kamardikan. Delengen kabecikané Gusti,

lan kepiyé Gusti bisa, ing kedhip mripat, ngowahi jiwa-jiwa sing kasandhangan ala lan atos, lan maringi kabecikan lan tentreming ati marang wong-wong mau (18:8).

9. Kaya raja sing wis nulis layang marang wong-wong sing arep diparingi piwales lan peparing, banjur ngumumake marang kabeh wong: 'Ayo padha cepet-cepet teka marang aku lan nampa peparing kratonku'—lan yen padha ora teka lan ora nampa, maca layang mau ora bakal ana gunane kanggo wong-wong mau, nanging malah bakal kena pakuman pati amarga nolak teka lan nampa pakurmatan saka tangan Sang Raja; mangkono uga Gusti Allah Sang Raja wis maringi Kitab Suci marang manungsa minangka layang, ngumumake marang wong-wong manawa sapa waé sing nyebut marang Gusti Allah lan wis pracaya kudu nyuwun lan nampa peparing swarga saka Hypostasising Keilahiané. Amarga katulis: '*supaya kita bisa dadi peserta ing sipat ilahi*' (2 Petrus 1:4). Nanging yèn ana wong ora teka, ora nyuwun, lan ora nampa, mula dhèwèké ora bakal éntuk paédah saka maca Kitab Suci; malah, dhèwèké bakal kena pakuman pati amarga nolak nampa saka Sang Raja Swarga peparing urip, kang tanpa iku ora mungkin éntuk urip langgeng (39).

bb) Perjuangan ing batin kanggo ngarahake kersaning manungsa marang panggilan.

10. Wong ora langsung pantes nampa pakurmatan sing berkah iki nalika krungu sabda Gusti. Ngandhakake kosok baline iku padha mbusak karsa bebasé wong lan mbantah anané kekuwatan mungsuh sing nglawan pikiran. Nanging, kita ngendika yèn wong sing ngrungokaké sabda digawa marang pangraos tobat, lan banjur miwiti nglatih lan sinau seni perang; dhèwèké perang lan ngupaya nglawan Setan, lan sawisé tandhing lan perjuangan sing dawa, dhèwèké metu minangka pemenang lan dadi wong Kristen (tegesé, dhèwèké mutusaké dadi pengikut Kristus sing ketat). (27, 20).

(bb) Gagasan lan kapercayan sing mengaruhi kecenderungan karsa. Ing perjuangan karo awak dhéwé iki, pikiran nglumpukaké manéka gagasan lan kapercayan babagan kabeneran sing maringi motivasi lan meksa, sing bisa nyemangati lan maringi inspirasi. St Macarius ing kéné nempataké dhisik gagasan babagan apa sing wis ditindakake Gusti Allah kanggo kaslametan kita, lan janji-janji sing ngubengi pakaryan iki. Panjenengané kerep bali marang iki kanthi macem-macem ungkapan.

11. Telusuri hakikat rasionaling jiwa, lan lakoni kanthi sakabehe atimu. Jiwa sing langgeng iku kaya wadiah sing larang regane. Delengen sepira amba langit lan bumi, nanging sih-rahmaté Gusti ora ana ing kono, nanging mung ana ing kowe. Delengen kasucian lan kaluhuranmu, awit dudu malaikat sing dikirim, nanging Gusti piyambak sing rawuh dadi pangacara jiwamu, kanggo nelokake maneh sing kesasar lan tatu, lan mbalekake marang kowe citra asli Adam sing suci. Gusti Allah piyambak rawuh dadi penengah kanggo sampeyan lan nylametake sampeyan saka pati. Mula, ajeg tegak lan bayangna apa sing digawé déning pangayomaning Gusti kanggo sampeyan (26, 115. 28).

12. Bayangna ana sawijining raja sing nemokake cah wadon miskin nganggo sandhangan compang-camping, ora isin, nanging mbusak sandhangan regedé, ngumbah kakerengane, ngagem busana padhang, lan ndadekake dheweke dadi kanca lan peserta ing jamuan lan pesta raja. Mangkono uga Gusti nemokake jiwa sing tatu lan remuk; Panjenengané nyembuhaké, nyopot sandhangan sing peteng lan isiné piala, ngagemaké busana kraton kang langit, sucil, sumunar lan mulya, masang mahkota ing sirahé, lan ngidini mlebu ing jamuan kraton kanthi kabungahan lan kabungahan (27:3).

13. Mula saka iku, Kristen iku dudu bab sing sepele; iku sawijining misteri agung. Mula, ngenalana kaluhuranmu, yaiku kowe diundang marang kaluhuran kraton, kowe iku '*bangsa pilihan lan bangsa suci*' (1 Petrus 2:9). Misteri Kristen iku luar biasa tumrap donya iki. Kamulyan lan kasugihan raja sing katon iku saka donya, gampang rusak lan fana, nanging kraton lan kasugihan iku ilahi, langit, lan mulya; ora bakal sirna lan ora bakal mandheg. Amarga ing Gréja swarga, wong-wong sing mrentah bebarengan karo Sang Raja swarga—kaya Panjenengané dhéwé minangka Putra Bungsu sing rumiyin tangi saka pati (Kolose 1:18)—mangkono uga wong-wong sing mrentah bebarengan karo Panjenengané iku minangka putra sulung (27:4).

14. Ageng lan ora bisa diungkapake janji-janji sing diwenehake marang wong Kristen, lan pancen ageng banget nganti kabèh kamulyan lan kaendahaning swarga lan bumi, bebarengan karo hiasan-hiasan liyane, maneka warna, kasugihan, kaendahan, lan kesenenganing donya sing katon, ora bisa dibandhingake karo iman lan kasugihan siji jiwa. Saiki, kanthi akèh panyengkuyung lan janji saka Gusti, kepiye bisa kita ora kepéngin nyawisake awak kita sakabèhé marang Gusti, nyucèkaké awak kita marang Panjenengané, sawise nilar kabèh liyané manut Injil, lan tresna marang Panjenengané piyambak kanthi kabèh atiné, ora tresna marang apa-apa liyané? Kabèh iki wis diparingaké marang kita—lan sepira kamulyané! Pira kaping Gusti wis ndeleng kita wiwit jaman para Bapa lan para Nabi! Pira janji sing wis diwartakaké! Pira pangajab! Sepira agungé sih Gusti marang kita wiwit wiwitan! Pungkasané, nalika rawuh Panjenengané, Panjenengané paring

pratandha kabecikané sing tanpa upama marang kita lumantar Salib, supaya Panjenengané bisa nuntun kita sing wis mbalèk marang Panjenengané menyang gesang. Nanging kita isih nyekel karepé dhéwé, katresnan marang donya, tumindak ala lan kabiasaan ala, lan lumantar iki kita mbuktèkaké yèn iman kita sithik utawa malah tanpa iman! Nanging, sanadyan kabeh kuwi, Gusti tetep welas asih marang kita, nglindhungi lan nglipur kita kanthi ghaib; Panjenengané ora nyerahkan kita nganti pungkasan marang kabejatan lan tipuan donya amarga dosa-dosa kita; lumantar kabecikané sing ageng lan kasabarané sing dawa, Panjenengané ora nglilani kita binasa, isih maringi pangarep-arep manawa sawijining dina kita bakal mbalèk marang Panjenengané (4:17–18).

15. Apa tegesé tembung-tembung: *'Bab-bab sing ora ana mata sing wis weruh, ora ana kuping sing wis krungu, lan ora tau mlebu ing ati manungsa, sing wis disiapaké Gusti Allah kanggo wong-wong sing tresna marang Panjenengané'* (1 Kor. 2:9)? Ing wektu kuwi, para wong bener agung, para raja lan nabi ngerti yèn Juruwilujeng bakal rawuh, nanging padha ora ngerti, ora tau krungu, lan ora tau kapikir yèn Panjenengané bakal nandhang sangsara lan disalib, yèn getih bakal mili ing kayu salib, yèn bakal ana baptisan nganggo geni lan Roh Suci, yèn roti lan anggur bakal diparingaké ing Gréja, simbol daging lan getihé Panjenengané, supaya sing nampa roti sing katon mau uga nampa sacara rohani dagingé Gusti, supaya para Rasul lan wong Kristen nampa Panglipur lan diparingi kuwasa saka dhuwur, lan dadi bagéan saka persatuan karo Roh Suci. Para nabi lan raja ora ngerti bab iki, lan ora tau kapikir ing atiné (27, 17).

16. Amarga berkah kaya ngono wis disiapake kanggo kita, janji kaya ngono wis diwenehake, lan karunia Gusti kaya ngono marang kita, ayo aja nganti suwe utawa ragu-ragu ing lumaku tumuju gesang langgeng, lan ayo padha nyawisake awake dhewe sakabehe kanggo nyenengake Gusti (49:5).

17. Krungu bab ajining jiwa lan sepira larangé makhluk rasional iki, apa kowe nyadari yèn langit lan bumi bakal sirna, déné kowe diundang dadi putra, dadi sedulur, lan dadi pangantené Kristus? Ing donya sing katon, kabèh sing kagungané panganten lanang uga kagungané panganten wadon; mula kabèh sing kagungané Gusti diserahkané marang kowe. Amarga Panjenengané piyambak rawuh kanggo nyuwun pangapura kanggo kowe, kanggo nelokaké kowe. Nanging kowe ora ngerti awakmu dhéwé lan ora mangertèni kaluhuranmu; mulané, wong rohani kanthi pantes nangisi kejatuhanmu, kandha: *'Manungsa, sanadyan kinurmatan, ora nduwé pangerten; dhèwèké kaya kéwan sing ora nduwé akal, lan dadi kaya kuwi'* (Mazmur 48:21). (16:13). Sawisé iku ngetokaké argumentasi luwih lanjut: yèn tujuwan kita yaiku ana bareng karo sedulur kita, yaiku karo Gusti; lan, utamané, yèn kita mung bakal makmur nalika kita manut marang Gusti, lan ora ana kahanan sing luwih awon tinimbang nalika kita ora manut marang Panjenengané.

18. Yen kowe ngangkat mripatmu marang srengéngé, kowe bakal weruh yèn cakramé srengéngé ana ing langit, déné padhange lan sinaré mudhun marang bumi, lan kabèh kakuwatan padhange lan kamulyané ngarah marang bumi. Mangkono uga Gusti lumampah ing sisih tengen Sang Rama, ing nginggil saben panguwasa lan kawasa, nanging paningalipun tetep ngawasi manahing manungsa ing donya, supados Panjenenganipun saged ngunggahaken ingkang ngentosi pitulunganipun dhateng panggon ingkang dipun dunong dening Panjenenganipun piyambak. Amargi Panjenenganipun ngendika: *'Ing pundi kula wonten, ing ngriku kalawarga kula ugi badhe wonten'* (Yohanes 12:26). Nanging kéwan sing ora bisa ngomong luwih wicaksana tinimbang kita, amarga saben kéwan urip bebarengan karo bangsane dhéwé: kéwan galak karo kéwan galak, lan wedhus uga karo bangsane dhéwé. Nanging kowe ora bali marang sedulur langitmu, yaiku marang Gusti, nanging ing pikirane kowe sarujuk lan condhong marang pikiran ala, dadi kanca tumindak dosa, melakoni perang bareng karo kuwi nglawan awakmu dhéwé lan kanthi mangkono nyerahake awakmu dhéwé dadi mangsa mungsuh, kaya manuk sing dicekel elang dipangan, utawa wedhus déning srigala, utawa kaya bocah sing mati sawisé ngulur tangan marang ula lan digigit (45, 6).

19. Jiwa iku kagungané sing dipadati lan nyawiji lumantar karsa-karsané. Mula, yèn ing sajroning jiwa ana pepadhangé Gusti Allah lan urip ing pepadhang kuwi sarta ngias awaké dhéwé kanthi kabèh kabecikan, jiwa mau mèlu nampa pepadhang katentreman; utawa, yèn ing sajroning jiwa ana pepetengé dosa, jiwa mau kena paukuman. Roh sing kepengin urip bebarengan karo Gusti ing pangaso lan pepadhang langgeng kudu mati marang pepeteng sing mbodho sadurunge lan mlebu ing urip anyar kanggo dipelihara déning Gusti. Krungu iki, arahna atimu marang awakmu dhéwé: apa iki wis kelakon ing jeronmu? Lan yèn durung, kowe kudu sedhih, nangis, lan ngrasakaké lara ati tanpa kendhat. Kaya wong sing isih mati tumrap kraton, mberuwah marang Gusti lan nyuwun kanthi pracaya supaya kowe dianggep pantes nampa urip sejati. Gusti, sawisé nggawe badan iki—ora saka sipate piyambak, lan ora saka badane dhewe—ora maringi kemampuan kanggo njupuk urip, pangan, omben-omben, panganggé lan sepatu; kosok baliné, sawisé nyipta awak iki telanjang ing

sajatiné, Panjenengané nyedhiyakake supaya kabèh kabutuhan urip dijupuk saka njaba, lan mokal kanggo awak iki urip tanpa sing ana ing njaba—yaiku tanpa panganan, tanpa omben-omben, tanpa panganggé. Nanging, yen nyawane mung nyandhak marang apa sing wis ana ing sipate, tanpa njupuk apa-apa saka njaba, nyawane bakal rusak lan sirna. Kanthi cara sing padha, nyawa, sing ora nduwèni pepadhangé Gusti Allah ing sajroning dhiri, nanging wis diciptakaké manut rupa Gusti Allah (awit Gusti Allah wis paring dhawuh lan karsa supaya nyawa iku nduwèni urip langgeng), nampa pangan rohani lan ombenan rohani ora saka sipaté dhéwé, nanging saka Ke-Tuhanané, saka Rohé dhéwé, saka pepadhangé dhéwé, lan sandhangan swarga, kang dadi urip sejati nyawa (1, 8, 10).

20. Kaya déné, ing badan—kaya sing wis kasebut sadurungé—urip ora asalé saka badané dhéwé, nanging saka sing ana ing njaba, yaiku saka lemah, lan tanpa sing ana ing njaba kuwi badan ora bisa urip; mangkono uga, kajaba yèn nyawa saiki lair manèh ing tanahé wong urip, lan kowé ora nampa panguripan rohani lan tuwuh sacara rohani, mekar ing ngarsané Gusti, lan ora ngagem Keilahiané nganggo jubah kaendahan swarga sing ora bisa diungkapaké, mula tanpa pangopenan kuwi ora mungkin urip kanthi swasana lega lan tentrem. Amarga sipaté Gusti nduwèni roti urip, Panjenengané sing ngendika: *'Aku iku roti urip'* (Yohanes 6:35), *'lan banyu urip'* (Yohanes 4:10), *'lan anggur sing nyenengake manah manungsa'* (Mazmur 103:15), lan *'minyak kabungahan'* (Mazmur 44:8), lan maneka panganan saka Roh Surgawi, lan busana Surgawi sing nggawa pepadhang sing diparingake Gusti. Iki sing mbentuk gesang langit ing jiwa. Celaka awaké nalika tetep winates ing kahanan alamiahé, amarga bakal bosok lan mati. Celaka uga jiwa yèn tetep winates mung ing kahanan alamiahé, tanpa sesambungan karo Roh Ilahi, amarga bakal mati, ora dianggep pantes nampa gesang Ilahi langgeng. Kaya déné manungsa padha putus asa marang wong lara nalika awaké ora bisa nampa panganan manèh, lan kabèh wong sing ditresnani—kanca, sedulur, lan wong-wong sing dikasihi—padha nangis kanggo wong mau, mangkono uga Gusti Allah lan malaikat-malaikat suci nganggep pantes nangis marang nyawa-nyawa sing ora nampa pangan swarga saka Roh lan ora urip ing kahanan sing ora rusak (1:11).

21. Mula, yèn batinmu wis ngalami lan tanpa sangsi wis mangertèni kabèh iki, mula kowe pancèn urip langgeng, lan atimu saiki uga wis ngriyog karo Gusti; kowe pancèn wis éntuk lan nampa kabèh iki saka Gusti, supaya kowe bisa urip sejati. Nanging yèn kowé ora nyadari apa-apa kaya mangkono ing sajroning atimu, nangisna, merangna lan meratapna, awit nganti dina iki kowé durung nduwé kasugihan langgeng lan rohani; nganti dina iki kowé durung nampa urip sejati. Mula saka iku, nyeseli atimu amarga kamlaratanmu, nyuwun marang Gusti awan bengi, awit kowe lagi ana ing kahanan nggegirisi saka kamlaratan dosa. Oh, muga-muga ana wong sing bisa ngrasakake sedhih iki amarga kamlaratane! Oh, muga-muga kita ora nglampahi wektu kanthi sembrono, kaya-kaya kita wis wareg! Sapa waé sing sedhih lan ngupaya, lan ajeg nyuwun marang Gusti, bakal luwih cepet nampa panyelamatan lan kasugihan swarga, kaya sing diandikakaké Gusti nalika ngrampungaké parabel hakim sing ora adil lan janda: *'Luwih, Gusti bakal maringi kadilan marang wong-wong sing njerit marang Panjenengané awan lan bengi?'* *Aku kandha marang kowe, Panjenengané bakal tumindak adil tumrap wong-wong mau kanthi cepet'* (Lukas 18:7–8). (1:12).

22. Kabèh rawuhe Gusti iku kanggo kapentingan manungsa sing mati ing kuburan pepeteng, dosa, roh najis, lan kuwasa jahat, supaya Gusti saiki, ing jaman iki, bisa nguripaké manungsa iki saka pati lan maringi urip, ngresiki saka kabèh pepeteng, madhangi nganggo pepadhangé, lan ngagemaké busana swarga Déwatané. Ing kebangkitan badan—sing nyawane wis dibangkitake lan dimulyakake—badan-badan iki uga bakal dimulyakake; lan, padhang dening nyawa sing wis padhang lan dimulyakake, bakal diparingi panggenan ing swarga sing ora digawe dening tangan manungsa, ing kamulyaning padhanging Ilahi. Delengen sepira ora bisa diucapake lan ora bisa dipahami kamulyaning Gusti Allah! Ora mungkin ngungkapake utawa nerangake kamulyan Kristen sing ora bisa diukur, tanpa wates, lan ora bisa dipahami. Mula saka iku, sapa waé kudu nyedhaki urip Kristen kanthi ati-ati banget lan nampa kasugihan kuwi, amarga warisan lan bagéané wong Kristen yaiku Gusti Allah dhéwé. Amarga ana pangandika: *'Gusti iku bagéanku lan pialaku'* (Mazmur 15:5). (34, 2. 3).

23. Kaya daging tanpa uyah dadi bosok, kebak ambu sing nggegirisi, lan merga ambu sing ora tahan kabeh uwal saka iku, lan ing daging sing bosok kuwi ulat-ulat nglumpuk, golek pangan, mangan lan nggawe sarang ing kono, nanging sakwise uyah disebarake ing kono, cacing-cacing sing mangan daging iku dibasmi lan mati, lan ambune sing ora enak ilang; amarga sipat uyah iku kanggo mbasmi cacing lan mbusak ambune sing ora enak. Kanthi cara sing padha, saben jiwa sing durung dirasakake dening Roh Suci, sing ora duwe bagean ing uyahing swarga, yaiku saka kuwasa Gusti Allah, bosok lan kebak ambu busuk pikiran ala; mulane

pasuryan Gusti Allah ngadhep adoh saka ambu nggegirisi pikiran sia-sia, pepeteng lan napsu sing manggon ing jiwa kaya ngono; cacing ala lan medeni obah ing jerone, yaiku roh-roh jahat lan kekuwatan peteng; padha mangan, ngedegake sarang lan merayap ing kono, ngremuk lan ngrusaké. Amarga ana pangandikane: *'Lukaku wis dadi busuk lan ngremuk'* (Mazmur 37:6). Nanging nalika nyawa mau mbalèk marang Gusti, pracaya, lan nyuwun uyahing gesang—Roh sing becik lan welas asih—uyahing swarga sing mudhun mau mbasmi cacing-cacing medeni ing jerone, mbusak ambu sing njijiki, lan ngresiki nyawa lumantar kakuwatan pangreksané. Mangkono, nalika uyah sejati wis ndadekake jiwamu waras lan ora cilaka, jiwamu mau banjur dipigunakake maneh kanggo ngabdi marang Gusti kang Maha Luhur. Mulané, ing Kitab Torèt, minangka pratandha iki, Gusti mrentahake supaya saben kurban disawuri uyah (Imamat 2:13). (1:5).

24. Kaya ing donya sing katon, sapa waé sing telanjang nandhang isin gedhé lan aib, kanca padha ngadhep mungsuh kanca, sedulur padha ngadhep mungsuh sedulur, yèn padha telanjang; lan bocah-bocah, nalika weruh bapaké telanjang, padha ngalih pandang supaya ora ndelok awak telanjang bapaké, padha nyedhak, *'ngalih pandang'*, lan nutupi dheweke, ngalihaké pandangane (Gen. 9:23); mangkono uga Gusti Allah ngalihaké pandangane saka jiwa-jiwa sing ora nganggo sandhangan kapastian sing sampurna ing busana Roh, sing durung nganggo sandhangan Sang Gusti Yesus Kristus kanthi kuwasa lan kabeneran (20:1).

25. Manungsa pisanan, nalika weruh awake telanjang, kroso isin. Isin banget ana ing kahanan telanjang! Yen malah ketelanjangan badan nggawa isin kaya ngono, luwih-luwih maneh nyawa—sing wis keilangan kuwasa ilahi lan ora nganggo, uga ora kasandhangan ing kabeneran sakabehe, sandhangan rohani Gusti Yesus Kristus sing ora bisa diungkapake, sing langgeng lan gaib—katutupi isin lan isin ala amarga hawa napsu. Lan sapa waé sing kapucul saka kamulyan Ilahi kuwi kuduné isin lan ngerti isiné dhéwé kaya Adam nalika dhèwèké telanjang sacara fisik: sanadyan dhèwèké nggawe sandhangan saka godhong ara, dhèwèké tetep ngrasakaké isin, amarga nyadari kamlaratan lan ketelanjanganane. Mulane, kowe sing kaya ngono padha nyuwun marang Kristus, sing maringi sandhangan lan ngagem kowe kanthi kamulyan ing pepadhang kang ora bisa diucapake, lan aja nganti kowe nggawe sandhangan kanggo awakmu dhéwé saka pikiran sing sia-sia, utawa kanthi ngapusi awakmu dhéwé nganggo kabeneranmu dhéwé, mikir yèn kowe nduwèni sandhangan kaslametan (20, 2).

26. Kaya omah sing dunungé dhéwé ana ing kono kebak kabèh jinis hiasan, kaéndahan, lan kamulyan, mangkono uga nyawa sing duwé Gusti ing jerone lan ing ngendi Panjenengané manggon kebak kabèh jinis kaéndahan lan kamulyan, amarga Gusti, karo bandha rohani Panjenengané, iku panggonané lan panguasané. Nanging cilaka tumeka ing omah sing tuwané adoh lan ora ana sing nguwasani, amarga nalika omah iku ambruk lan dadi sepi, kebak kabèh jinis kotoran lan kekacauan; ing kono, miturut tembungé Nabi, *'syirini lan setan-setan'* bakal manggon (Yesaya 13:21), amarga ing omah sing sepi kucing alas, asu, lan kabèh jinis rereged padha manggon. Celaka tumrap jiwa sing ora tangi saka ambrukane sing abot lan nyimpen ing jerone wong-wong sing ngyakinake lan meksa supaya tetep mungsuh karo Panganten Jaleré, lan sing nyoba ngrusak pikirane, ngalihake saka Kristus (33:3).

(gg) Liwat panglihatan sing diparingake marang jiwà, jiwà iku siap manut panggilan kanggo ngetutake Gusti, nanging muncul pikiran manawa isih ana wektu kanggo nindakake kuwi, lan pikiran-pikiran kuwi ngremehake kersané. Santo Macarius () ngusir pikiran-pikiran kuwi kanthi panglihatan sing kuat bab bebaya nundha pakaryan kaslametan. Kasabaraning Gusti bisa entek – lan nalika kuwi karusakan ora bisa dihindari.

27. Aku wedi menawa tumrap kita, sing urip kanthi nglirowakake kabeh lan dipimpin dening prasangka, pangandikane Para Rasul bakal kelakon ing tembe, yaiku: *'Utawa apa kowe ngremehake kasugihan kabecikané, kasabaran lan ketekunané, tanpa nyadari menawa kabecikané Gusti nuntun kowe marang pangapuran'* (Rm. 2:4)? Amarga yèn, ing ngarsané kasabarané, kabecikané lan kalembutané, kita nambah cacahé dosa lan, lumantar kecerobohan lan nglirowakaké, nggawa paukuman paling abot marang awaké dhéwé, mula tembungé Rasul bakal kawujud ing awaké dhéwé: *'Nanging amarga atimu atos lan ora gelem tobat, kowe nyimpen murka tumrap awakmu dhewe ing dina murka lan kawahyane paugeran adil saka Gusti Allah'* (Roma 2:5). Amarga kabecikané Gusti Allah ageng lan tanpa wates, lan kasabarané marang umat manungsa ora bisa diungkapaké, mung yèn kita kersa eling lan ngupaya mbalèk kabèh marang Gusti, supaya kita bisa éntuk kaslametan (4:19).

28. Lan yen kowe kepengin mangerteni kasabarané Gusti Allah lan kabecikané sing ageng, kita bisa sinau iki saka Kitab Suci sing diilhami déning Gusti Allah. Pikirna wong Israel, sing saka wong-wong mau asalé para bapa sing diwènèhi janji, *'saka wong-wong mau Kristus asalé miturut daging, lan hukum lan*

prajanjian' (Rom. 9:4–5)—pira kaping padha dosa? Pira kaping padha nyimpang? Nanging Gusti ora ninggalake dheweke saklawase, nanging mung sawatara wektu, kanggo kabecikané dhéwé, Gusti maringi paukuman, kepéngin ngalembutaké atiné sing atos lumantar sangsara; Gusti mbalèkaké, nyemangati, ngutus para nabi marang dheweke, lan suwéné pira Gusti sabar marang dheweke nalika padha dosa lan nglarani manahé? Panjenengané nampani kanthi kabungahan wong-wong sing tobat, lan nalika padha nyasar manèh, Panjenengané ora ninggalaké, nanging lumantar para Nabi Panjenengané ngajak padha tobat; lan sanadyan padha mbalik adoh saka Panjenengané bola-bali lan banjur bali marang Panjenengané, Panjenengané nampani kanthi rahmat saben wektu, nampani kanthi katresnan, nganti pungkasane padha tiba ing dosa gedhé, nganti nyentuh tangan marang Gusti dhéwé, sing miturut tradhisi para Bapa lan para nabi suci wis padha ngenteni minangka Panebus, Juruwalèh, Raja, lan Nabi. Amarga nalika Panjenengané rawuh, padha ora nampa Panjenengané, malah ngina Panjenengané kanthi ngina gedhé, lan pungkasane ngukum Panjenengané pati ing salib. Lan kanthi pangina gedhé lan kaluputan abot iki, dosa-dosané, sawisé saya akèh, tekan watesé; mulané saiki padha ditinggalaké sakabehé, Roh Suci wis mundur saka wong-wong mau nalika tirai candhi koyak. Mula, candhake, sing diserahake marang wong-wong pagan, dirusak lan diancurake, manut paugeran Gusti: *'ora ana siji watu sing bakal tetep ana ing ndhuwur watu liyane sing ora bakal dibuwang'* (Matéus 24:2). Mula saka iku, wong-wong mau kanthi tuntas diserahake marang bangsa-bangsa liya lan disebar ing saindenging bumi déning para raja sing wis nyekel mau wektu kuwi, lan padha diprentah supaya ora tau bali menyang tanahé dhéwé (4:20).

29. Mangkono uga saiki, Gusti Allah, sing welas asih lan gung kang sih marang saben kita, nampilake sabaripun, sanadyan Panjenenganipun mirsani kalepatan sing bola-bali saka saben kita; nanging Panjenenganipun meneng, ngenteni apa manungsa bakal eling ing wektu sing pas lan ngganti lakuné, supaya ora manèh nglanggar Panjenenganipun, lan kanthi katresnan ageng lan kabungahan Panjenenganipun nampani sapa waé sing mbalèk saka dosa. Amarga Panjenengané ngendika: *'Ana kabungahan tumrap siji wong dosa sing tobat'* (Lukas 15:10), lan manèh: *'Dudu kersaning RamaKu yèn salah siji saka wong-wong cilik iki nganti binasa'* (Matius 18:14), sing paling cilik saka wong-wong mau. Nanging yen ana wong, ing ngarsané sih agung lan sabaré Gusti marang dhèwèké—nalika Gusti ora maringi paukuman marang saben kaluputan dosa, apa sing didhelikaké utawa sing katon, nanging, sawisé ndeleng, Gusti meneng bae, kaya ngentèni tobat—dhèwèké malah kecemplung ing kecerobohan gedhé, wiwit nambah dosa demi dosa, nambah kecerobohan marang kecerobohan, mbangun pelanggaran siji marang sijiné lan ngisi ukuran dosa, banjur pungkasané tiba ing dosa sing ora bisa uwal, nanging remuk lan, sawise nyerah marang sing jahat, musna sakabehe (4:21).

30. Mangkono uga karo wong-wong Sodom. Sawise nindakake dosa gedhe lan ora gelem tobat, pungkasane, liwat niat jahat marang Malaikat, padha tiba ing dosa sing ora ana manèh papan kanggo tobat; nanging padha dibuwang sakabehe, amarga wis kebak malah ngluwihi ukuran dosa. Mula, miturut paukumané Gusti, padha kabakar déning geni. Mangkono uga ing jamané Nuh: amarga bola-bali tiba ing dosa lan ora gelem tobat, wong-wong mau malah nganti nindakake dosa-dosa sing pungkasane ngrusak kabèh bumi. Mangkono uga, marang wong Mesir, sing banget nglarani atiné Gusti lan nindakake dosa marang umaté, Gusti isih welas asih; Panjenengané ora maringi paukuman sing ngancurake sakabehe, nanging mung minangka piwulang, kanggo nyurung supaya padha tobat lan bali, Gusti maringi paukuman entheng, nuduhaké kasabarané lan ngenteni tobaté. Nanging wong-wong mau, sawise nindakake dosa gedhe marang umaté Gusti—kadhangkala padha bali, kadhangkala padha tobat, banjur mapan ing kaprecayan kuna sing ora pracaya lan karsa ala—padha mbebani umaté Gusti kanthi pakaryan abot; lan pungkasane, nalika Gusti, lumantar Musa lan liwat akèh mujijat, mimpin umat mau metu saka Mesir, padha nindakake dosa gedhe, kanthi nguber umaté Gusti. Mulane paukuman ilahi pungkasane ngrusak lan ngancurake wong-wong mau, lan nenggelamake ing banyu, nganggep wong-wong mau ora pantes urip sing katon (4:22).

31. Kita wis nerangake bab iki, para kekasih, negesake kanthi pikiran sing dijupuk saka Kitab Suci, manawa kita kudu cepet-cepet bali marang Gusti lan kesusu marang Panjenengané, sing welas asih marang kita lan ngenteni kita bali sakabehe saka kabèh tipuan lan prasangka ala; lan Panjenengané nampani wong-wong sing bali marang Panjenengané kanthi kabungahan gedhe – kita wis nerangake bab iki, Aku ngandika iki luwih-luwih supaya kelalaian kita ora saya tambah saben dina, lan supaya dosa-dosa kita ora saya akèh ing sajroning ati, lan supaya kita ora ngundang murka Gusti marang awak dhéwé. Mula saka iku, ayo padha ngupaya, bali marang Gusti kanthi ati sing tulus, nyedhak marang Panjenengané; lan amarga putus asa iku pakaryané ala lan tipuan, ayo aja putus asa marang kaslametan nalika éling marang dosa-dosa kita ing jaman kepungkur, sing pancèn ndadèkaké wong putus asa, ora aktif, kelalaian lan kepuasan diri, supaya, sawise

mbalik lan teka marang Gusti, dheweke ora nampa kaslametan lumantar sih agung Gusti marang umat manungsa (4:24).

dd) Ing wektu sing padha, nalika jiwa wis nyedhak marang tekad miwiti pakaryan kaslametan, mungsuh nembak panah pungkasan sing kobong saka putus asa lan tanpa pangarep-arep.

32. Kadhangkala Setan ngandika marang atimu: 'Delengen sepira akeh ala sing wis kok tindakake; delengen sepira kebaké kegilaan ing atimu; kowe kebak dosa nganti ora bisa slamet maneh.' Dheweke nindakake iki kanggo nyemplungake kowe ing putus asa, amarga tobatmu ora disenengi déning dheweke. Amarga nalika dosa mlebu lumantar pelanggaran, dosa mau langsung ngobrol karo jiwa saben wektu, kaya siji wong sing ngomong karo wong liya. Wangsuli manèh: 'Kowe nduwèni kesaksian ing Kitabé Gusti: "Aku ora kepéngin pati wong sing dosa, nanging supaya dhèwèké mbalèk, adoh saka dalan sing ala lan urip" (Yehezkiel 33:11). Amarga iku sababé Panjenengané mudhun: nylametaké wong sing dosa, nguripaké wong mati, maringi urip marang wong-wong sing wis mati amarga dosané, lan padhangaké wong-wong sing ana ing pepeteng." Lan pancen, sawise rawuh, Panjenengané wis nelokaké kita dadi putra, menyang kutha sing suci lan tentrem, menyang urip sing ora ana entéké, menyang kamulyan sing langgeng—kanthi syarat yèn kita ngrampungaké wiwitan kita kanthi pungkasan sing becik, tetep urip ing kasrakat, ing pangasingan, ing sangsara, lan ora nate kendho nyuwun marang Gusti, kanthi ajeg ngetok lawang. Kaya déné badan cedhak karo nyawa, mangkono uga Gusti ana ing sacedhak lan siap rawuh mbukak lawang atiné sing terkunci, lan maringi kita kasugihan swarga. Panjenengané becik lan welas asih marang manungsa, lan janji-janjiné ora goroh, asal kita ngupaya Panjenengané kanthi sabar nganti pungkasan (11:15). 99.

33. Bayangna kemah Persia lan kemah Romawi, lan delengen, ana loro priya enom sing padha kuwat lan kebak kawani, padha metu saka kono lan lagi perang. Mangkono uga pasukan mungsuh saka kekuwatan lan akal padha imbang lan nduwèni daya sing padha: kaya Setan nggodha lan narik jiwa supaya nyerah marang kersané liwat muji-muji, mangkono uga jiwa mbrontak lan ora manut marang dhèwèké ing saben bab, amarga loro-loroné mung bisa ngarahaké, nanging ora bisa meksa, marang ala utawa becik. Mangkono kersaning Gusti diparingi pitulungan, lan lumantar perjuangan iki nyawa bisa oleh senjata saka swarga, kang bakal ngalahake lan ngilangi dosa; amarga nyawa bisa nolak dosa, nanging tanpa Gusti ora bisa ngalahake utawa ngilangi kejahatan. Nanging wong-wong sing ngandhakake yèn dosa iku kaya raksasa sing kuwat, déné jiwa iku kaya mudha, padha ngomong salah. Amarga yèn ana prabédan kaya ngono—kanthi dosa diumpamaké kaya raksasa lan jiwa kaya mudha—maka Pangripta Ukum bakal dadi ora adil, Panjenengané sing maringi manungsa ukum kanggo perang nglawan Setan (27:22).

34. Nanging, yen katon marang kita kaya-kaya ora bisa lan mokal ngadhekaké awak saka akèh dosa sing wis nguasani kita (lan pikiran kaya ngono, kaya sing wis kita kandhakake, iku usulan ala lan dadi alangan tumrap kaslametan kita), mula ayo kita éling lan aja nganti lali yèn kados pundi Gusti, rawuh marang kita kanthi kabecikanipun, paring panglihatan marang wong wuta, marasaké wong lumpuh, nyembuhaké saben pepadha, nguripaké wong mati—awit badanipun sampun katutuh déning karusakan lan kebusukan—mbukak kuping wong tuli, ngusir legiun setan saka siji tiyang, lan mbalèkaké waras pikiranipun tiyang ingkang kaserang pangusapan setan. Luwih-luwih Panjenengané bakal ngowahi jiwa sing nyuwun marang Panjenengané, ngupaya sih-rahmat Panjenengané, lan nyuwun pitulungan marang Panjenengané; Panjenengané bakal nuntun jiwa mau marang kasucian tanpa napsu, pangembangan kabecikan kabèh, lan pambaruan pikiran; Panjenengané bakal maringi kasehatan, pangerten akal, lan tentrem ing ati, nylametaké saka kabut ing pandelengan, tuli lan kakué kapercayan, kabodhoan lan ketidakwaspadaan, lan bakal ngangkat jiwa mau marang kesucian, kabecikan lan kabersihan ati. Amarga Panjenengané sing nggawe badan uga nggawe jiwa. Lan kaya nalika isih ana ing donya, lumantar kabecikané, Panjenengané minangka Tabib sing becik lan siji-sijiné kanthi murah ati maringi marang sapa waé sing teka lan nyuwun pitulungan lan panyembuhan apa waé sing dibutuhaké, mangkono uga Panjenengané murah ati ing bab-bab rohani (4:25).

35. Lan lumantar kabèh iki Panjenengané ngajak kita supaya tansah ngupaya syafaat rahmaté tanpa kendhat, tanpa mandheg lan tanpa kesel, amarga Panjenengané rawuh kanggo wong-wong sing dosa, supaya padha mbalèk marang Panjenengané, lan kanggo nyembuhaké wong-wong sing pracaya marang Panjenengané. Yen wae kita ngadhekaké awak saka prasangka ala sak kuwasa kita, sengit marang tumindak ala lan tipuan donya, lan ngadhekaké awak saka pamikiran sing ngapusi lan sia-sia, mula ayo tansah nyekel marang Panjenengané sak kuwasa kita; lan Panjenengané wis siyap maringi pitulungané, amarga Panjenengané welas asih banget, maringi gesang, nyembuhake hawa napsu sing ora bisa mari, lan maringi panyelamatan marang badan-badan sing nyuwun marang Panjenengané, bali marang Panjenengané, lan kanthi

karsa dhéwé tanpa paksaan mundur, sak kuwasaé, saka kabèh katresnan donya, ngalihaké pikirané saka bumi, lan diarahaké marang Panjenengané déning kepénginan lan panggolekané (4, 27).

e) Nalika kabèh pikiran sing mungsuh wis sirna, perjuangan batin kanggo ngarahaké karsa rampung, lan kabentuk tekad kanggo makarya kanggo Gusti supaya nyelametake dhiri dhéwé—tekad sing kukuh kaya pati. Ungkapane: 'Luwih becik mati tinimbang terus nglakoni dosa.'

36. Santo Makarius nyarios babagan nyawa kang nduwèni tekad sejati: apa waé kang kelakon marang nyawa kuwi, ing antarané sewu godaan, sabar nampa kabèh, nyawa kuwi kandha: 'Sanadyan aku mati, aku ora bakal ninggalaké Panjenengané' (tegesé, Gusti, amarga dosa lan mungsuh). (26:8).

(zz) Nanging luwih kerep dhèwèké ngetokaké tekad iki lumantar pangorbanan nyawa, kaya kéwan-kéwan disembelih dadi kurban: amarga tekad iki pancèn pangorbanan dhiri marang Gusti minangka kurban tutung.

37. Yen wong daging mutusaké miwiti ngowahi dhiri, dhèwèké dhisik mati lan dadi mandul saka urip palsu biyèn (46:2).

38. (Bab kurban, wis diprentahake) supaya imam kudu luwih dhisik nyembelih kéwan, supaya mati, banjur dipotong-potong, disawuri uyah, lan pungkasané disedhiyakake ing geni. Amarga yen imam ora luwih dhisik nyembelih lan matèni wedhus, wedhus kuwi ora disawuri uyah lan ora diparingake kanthi sampurna marang Gusti. Mangkono uga nyawa kita, nalika nyedhaki Imam Agung sejati, Kristus, kudu dipateni dening Panjenengané lan mati marang kawicaksanané dhéwé lan marang urip ala sing wis dilakoni—yaiku marang dosa—lan kaya urip ninggalaké kurban, mangkono uga kita kudu ninggalaké kelicikan hawa napsu. Kaya déné badan, nalika nyawa metu saka kono, mati lan ora urip manèh kaya biyèn—ora krungu lan ora mlaku—mangkono uga, nalika Imam Agung swarga, Kristus, kanthi sih-rahmating kakuwatané, nyerahaké nyawa mau kanggo disembelih lan matèni sajroning nyawa iku urip sing kasrah marang donya, nyawa iku mati marang urip sing ngapusi sing biyèn diuripaké, lan ora manèh krungu, ngomong, utawa urip ing pepeteng dosa, amarga tipuan hawa napsu, kaya nyawane, lunga saka kono kanthi sih-rahmat. Lan Rasul ngendika kanthi banter: '*Donya wis disalibake tumrap aku, lan aku tumrap donya*' (Gal. 6:14). (1, 6).

zz) Kanggo ngukuhake bebener iki luwih kiyat ing pikiran, St Macarius nerangake kanthi rinci kepiye kabeh kegagalan ing urip rohani, kabeh tiba lan mundur iman, lan kabeh watak moral asalé saka kurangé tekad ngorbanake dhiri kanggo ngabdi marang Gusti nalika nyingkiri kabeh bab.

39. Sithik banget wong sing bisa nggabungake wiwitan sing apik karo pungkasan sing apik, sing tekan tujuane tanpa kesandhung, sing nduweni katresnan tunggal marang Gusti Allah siji lan wis nyingkiri kabeh. Akeh wong sing kapincut marang pangabdian, akeh sing dadi peserta ing sih rahmat swarga, lan kena tutul dening katresnan swarga; nanging, ora bisa tahan marang maneka perjuangan, cobaan, gawean lan godaan saka Sing Jahat—amarga saben wong nduwèni kepinginan kanggo tresna marang apa waé ing donya iki lan ora bisa nyepelake tresna mau sakabehé, banjur bali marang manéka hawa donya—apa amarga ringkih lan ora tumindak, utawa amarga wedié kersané dhéwé, utawa amarga tresna marang bab donyan—padha tetep ana ing donya lan kesangkut ing jeroné. Nanging wong-wong sing pancen niat urip becik nganti pungkasan, nalika nduwèni katresnan swarga kuwi, aja kanthi sukarela nampa utawa nyampur katresnan utawa keterikatan liya, supaya ora nggawe alangan tumrap kamajuan rohani, mbalèk, lan pungkasané kelangan uripé. Kaya janji-janji Gusti sing ageng, ora bisa diungkapake lan ora bisa dipahami, kita uga butuh iman lan pangarep-arep, gaweyan lan pakaryan ageng, uga cobaan jangka panjang. Berkah sing diarep-arep déning wong sing ngidam-idamake kraton swarga ora sithik. Amarga dhèwèké kepéngin mrentah bebarengan karo Kristus salawas-lawase, apa dhèwèké ora bakal kanthi semangat nampa perjuangan, pakaryan abot, lan godaan sajrone urip sing cekak iki, nganti tekan pati? Gusti Allah ngandika: '*Sapa waé sing kepéngin ngetutaké Aku, kudu mbantah dhiri, nggawa salibé, lan ngetutaké Aku, kabungahan saben dina*' (Matéus 16:24). Lan manèh: '*Sapa waé sing ora sengit marang bapaké, ibuné, garwané, anak-anaké, sedulur lanang lan wadon—malah uga marang uripé dhéwé—ora bisa dadi muridé Aku*' (Lukas 14:26). Nanging akèh wong, sanadyan padha niat nggayuh kraton lan kepéngin nampa urip langgeng, ora gelem nyelakaké urip manut hawa napsuné lan ngetutaké hawa napsu kuwi—utawa luwih tepaté, ngetutaké sing nanem kesia-siaan ing atiné—lan tanpa nyelakaké dhiri, padha kepéngin nampa urip langgeng, sing iku mokal (5:7).

40. Satemene, sabda Gusti iku sejati. Wong-wong sing mlaku tanpa kesandhung yaiku wong-wong sing, manut dhawuhe Gusti, wis nyelakake awake dhewe sakabehe, wis mbalik saka kabeh hawa donya, ikatan, hiburan, kesenangan lan pangudi donya, tansah ngelingi Gusti siji-sijine, lan kepengin banget nepati dhawuhe. Mula saka iku, saben wong kesar dening kersané dhéwé yèn durung saestu milih nyelakaké awaké dhéwé

lan, sanadyan ngakoni katresnan, isih tresna marang liya, seneng marang kabungahan utawa kepinginan donya iki, lan ora nduwèni katresnan kang sampurna marang Gusti, sakwates kang bisa ditindakaké déning kersa lan kepinginan bébas (5, 8).

41. Kadhangkala pakaryan sing katon becik ora ngasilaké apa-apa amarga ngupaya kamulyan lan pujian manungsa, lan iki ing ngarsané Gusti ora béda karo tumindak ora adil, nyolong, lan dosa-dosa liyané. Amarga ana pangandika: '*Gusti nyebarbalèkaké balungé wong-wong sing ngupaya nyenengaké manungsa*' (Mazmur 52:6). Lan sanadyan ing pakaryan sing katon becik, sing ala ndeleng kasempatan kanggo nglayani kapentingané dhéwé; dhèwèké pancèn licik lan ngapusi banget ing hawa donya. Kanggo saben katresnan donya lan daging sing diiketake wong kanthi karsa bebasé, dosa nyekel dhèwèké, dadi belenggu, ikatan, lan beban abot sing nyilem lan nindhes dhèwèké ing jaman sing ngapusi iki, nyegah dhèwèké nglumpukaké kekuwatan lan bali marang Gusti. Apa waé sing wis dadi katresnané manungsa ing donya iki, abot ing pikirane, nyekel pikirane lan nyegahé saka nglumpukaké kekuwatané. Ing kéné gumantung keseimbangan lan kecenderungan, uga panyebaran kejahatan; lumantar iki kabèh umat manungsa diuji, kalebu kabèh wong Kristen, apa padha manggon ing kutha, ing pagunungan, ing biara, ing sawah, utawa ing panggonan sepi; amarga nalika sawijining wong, kesandhung déning kersané dhéwé, miwiti tresna marang sawijining bab, katresnané dadi kagandhèng karo bab iku lan ora manèh sakabèhé ngarah marang Gusti. Contoné, ana sing wis tresna marang kasugihan, ana sing tresna marang emas lan pérak, ana manèh sing tresna marang kawruh donya saka wong-wong pinter kanggo kamulyan manungsa; ana sing wis tresna marang panguwasa, ana sing tresna marang kamulyan; ana sing seneng kumpul-kumpul sing ora ana gunané, ana sing ngentekake sedina muput ing pangalihan lan kesenangan; ana sing kapancing dening pikiran kosong; ana sing, kanggo kamulyan manungsa, seneng dadi kaya guru hukum; ana sing seneng ing kemalasan lan nglirwakake; ana sing kagandhèng karo sandhangan; ana sing nyerah marang urusan donya; ana sing seneng turu, utawa guyon, utawa omongan kasar. Apa wae sing digandhèngake wong ing donya iki, cilik utawa gedhe, kuwi sing nyegah lan ngalangi dheweke nglumpukake kekuwatane. Saben hawa napsu sing ora diperangi kanthi gagah berani, iku sing dadi katresnané; lan kuwi nyekel lan mbebani dhèwèké, dadi belenggu lan alangan sing nyegah pikirane supaya ora nyawiji marang Gusti, nyenengake Panjenengané, lan—sawise ngabdi mung marang Panjenengané—dadi pantes kanggo kraton lan éntuk gesang langgeng (5, 9).

42. Nanging nyawa sing pancen ngupaya marang Gusti nglebarake katresnané sakabehe marang Panjenengané lan, kanthi kabèh kekuwatané, ngiket awake dhéwé kanthi kersané dhéwé mung marang Panjenengané; ing kéné dhèwèké nampa pitulungan saka sih rahmat, nolak karepé dhéwé, lan ora ngetutake hawa napsu pikirane dhéwé, amarga ana ala sing tansah ana ing jeroné kita lan ngapusi kita, pikiran lumaku ing dalan licik. Mangkono, sanalika nyawa wis tresna marang Gusti, iku kaslametaké saka jebakané dhéwé lumantar pracaya lan kasungguhané sing gedhé, lan bebarengan karo pitulungan saka dhuwur, dadi pantes kanggo kraton langgeng; lan, amarga pancèn wis tresna tenan, kanthi kersané dhéwé lan pitulungané Gusti, ora bakal kapuculaké saka gesang langgeng (5, 10).

43. Kanggo nerangake kanthi luwih cetha marang kita, lumantar conto nyata, sepira akèh wong sing binasa amarga kersané dhéwé—kebanjiran ing segara utawa dadi tawanan—bayangna ana omah kobong: ana wong siji, sing tekad nylametaké awaké dhéwé, mlayu metu sakwise ngerti ana kobongan, ninggalaké kabèh lan mutusaké mung ngopeni nyawane dhéwé, lan kanthi mangkono nylametaké awaké dhéwé; wong liya, sawisé mutusaké nggawa sawetara barang omah utawa barang liya, mlebu omah kanggo njupuk; lan nalika lagi nglumpukaké, geni nguwasani omah lan nyekel dhèwèké ing njero, nganti kobong lan mati. Apa kowé weruh yèn wong iki mati kobong kanthi kersané dhéwé amarga katresnan—yaiku, amarga sakedhap dhèwèké luwih tresna marang barang liya tinimbang marang dhèwèké dhéwé? Kanthi cara sing padha, ana wong liya sing keseret ing segara lan kejiret ing badai sing kenceng, ana siji sing wis telanjang, nyemplung ing banyu kanthi niat mung nylametaké awake dhewe; mula, digawa ombak lan ora kaiket apa-apa kejaba kuwatir marang nyawane, ngambang ing lumahing ombak, dheweke nemokake dalan kanggo uwal saka segara sing ambyur, Ana liyane sing tekad nylametaké sawetara sandhangan, mikir yen digawa bareng dheweke bisa renang lan metu saka segara; nanging sandhangan sing digawa malah nambah abote lan nyeret dheweke tenggelam ing jeroning segara, mula amarga nguber bathi cilik lan nglirwakake nyawane dheweke, dheweke mati. Apa kowe weruh carane, kanthi kersane dhewe, dheweke dadi korban pati? Bayangna uga ana kabar angin bab wong manca: ana siji wong, sak krungu kabar kuwi langsung mlayu tanpa ngenteni, tanpa nggawa apa-apa; nanging siji maneh, amarga ora precaya yen mungsuh bakal teka, utawa kepingin nggawa barang-barange lan wis mutusake ngono, dadi nundha mlayune, lan banjur mungsuh teka, nyekel dheweke, nggawa

dadi tawanan menyang tanah manca lan meksa dheweke manggon ing kono ing perbudakan . Apa kowe weruh yen wong iki uga, kanthi kersane dhewe, amarga ora tumindak, kurang wani lan kesengsem marang sawetara bandha, dadi tawanan (5, 11).

44. Wong-wong sing ora netepi dhawuhe Gusti, sing durung nyelakake awake dhewe, lan sing durung tresna marang siji-sijine Gusti, nanging kanthi kersa ngiket awake dhewe karo ikatan donya, padha kaya wong-wong mau. Yen kowe kepengin sinau bab kabeneran katresnan sing sampurna marang Gusti saka Kitab Suci sing diilhami dening Gusti, pikirna kepiye Ayub, bisa diomongake, wis dirampas kabeh sing diduweni – anak-anake, bandha-bandhane, ternake, abdi-абдине, lan kabeh kagungane liyane. Dheweke dianggep wis nglumpukake akèh, nanging nalika Gusti nguji, kabukten yèn Ayub ora nduwé apa-apa kejaba Gusti Allah siji. Mangkono uga, nalika Abraham dipituturake Gusti *supaya 'metu saka negaramu, saka sedulurmu, lan saka omahé bapakmu'* (Kejadian 12:1), dhèwèké langsung, kados tegesé, nyerahaké kabèh: tanah kelairané, tanahé, sedulur-seduluré, wong tuwané – lan manut marang sabda Gusti. Mengko, ing antarané akèh cobaan lan godaan sing diadhepi—apa nalika garwané dijupuk saka sisihé, utawa nalika dhèwèké manggon lan nglakoni kasangsaran ing tanah manca—ing kabèh kahanan kuwi dhèwèké mbuktèkaké yèn dhèwèké tresna marang Gusti Allah siji luwih saka apa waé. Pungkasané, nalika minangka kasampurnan janji, sawisé pirang-pirang taun kliwat, dhèwèké pungkasané diparingi putra tunggalé sing wis suwe diarep-arep, lan Gusti Allah nuntut supaya dhèwèké kanthi rela nyembelih putrané mau, Abraham nyerahaké kabèh lan saktenané nyingkirké dhiri. Amarga kanthi kurban putra tunggalé iki, dhèwèké mbuktèkaké yèn dhèwèké ora nresnani apa-apa kajaba Gusti Allah. Lan yèn dhèwèké gelem nyerahaké putrané kanthi kersa kaya ngono, mesthiné yèn dhèwèké diprentah nyerahaké kabèh bandha liyané utawa mènèhaké kabèh mau sakaligus marang wong mlarat, dhèwèké mesthi bakal nindakake kuwi kanthi kersa lan semangat sing paling gedhé. Saiki kowe weruh kabeneran katresnan sing sampurna lan sukarela marang Gusti? (5. 12).

45. Mangkono uga, sapa waé sing kepéngin dadi ahli waris bebarengan karo wong-wong sing bener iki, kudu tresna marang Gusti Allah waé, supaya nalika diuji, padha bisa mbuktekake yèn dhèwèké pantes lan trampil, kanthi sampurna njaga katresnané marang Gusti. Mung wong-wong sing tansah kanthi karsa dhéwé tresna marang Gusti Allah siji lan nyingkiri kabèh katresnan donya sing bakal bisa tahan nganti pungkasan. Nanging arang banget ana wong sing gelem nampa katresnan kaya ngono, mbalèk saka kabèh kesenangan lan kepinginan donya, lan kanthi luhur ati nahan pambrontakan lan godaan saka sing Jahat. Akeh wong kepengin nggayuh kraton tanpa gawe keras, tanpa kabungahan gagah, tanpa kringet ing bathuk, nanging iki ora mungkin (5:13).

46. Kaya ing donya ana wong-wong sing menyang wong sugih kanggo nyambut gawe nalika panèn utawa wektu liya, supaya éntuk apa sing dibutuhaké kanggo panguripan, lan ana sing males lan ora gelem nyambut gawe kaya wong liya, ora nyambut gawe kaya sing kuduné, nanging, tanpa ngupaya utawa ngenteki tenaga ing omahé wong sugih, padha kepéngin—kaya-kaya wis nindakake kabèh pakaryan—nampa upah sing padha karo wong-wong sing makarya kanthi sabar, cepet, lan kanthi sakabehing tenaga; kanthi cara sing padha, nalika kita maca Kitab Suci—apa babagan wong sing bener, kepiye dhèwèké nyenengaké Gusti Allah, kepiye dhèwèké dadi kanca lan réréncangan Gusti Allah, utawa bab para Bapa—kados pundi padha dados kanca lan ahli warisipun Gusti, pira sangsara ingkang dipunendhani, pira sangsara ingkang dipunraosaken demi Gusti, pira pakaryan gagah lan prestasi ingkang dipunwujudaken—bilih kita lajeng muji lan ngajeng-ajeng dipunanggep pantes nampi peparing lan pakurmatan ingkang sami kados piyambakipun, Kita kepengin banget nampa karunia sing mulya kuwi, nanging mung nyisihaké pakaryané, prestasiné, sedhih lan sangsarané, lan kita pancèn kepengin entuk pakurmatan lan kalungguhan sing padha sing ditampa saka Gusti Allah, déné kita ora gelem nampa kasangsaran, pakaryan lan prestasiné. Nanging aku kandha marang kowe, saben wong kepengin lan ngidam kabèh iki: malah wong sing nglakoni zinah, tukang kutip pajeg, lan wong sing ora adil uga kepengin mlebu kraton kanthi gampang, tanpa susah payah utawa prestasi gagah berani. Mulané ing dalan panggoda ana akèh cobaan, sedhih, perjuangan, lan kringeté mili: supaya katon sapa waé sing saktenané, kanthi kersané dhéwé lan kabèh kekuwatané, nganti tekan pati, wis nresnani Gusti siji, lan amarga katresnané marang Panjenengané ora ana liyané sing dikarepake. Mulane, sejatine, padha mlebu Karajan Swarga, sawise padha nyelakake awake dhewe, manut pangandikane Gusti, lan padha tresna marang Gusti siji luwih saka ambegan; lan amarga katresnané sing gedhe, padha bakal nampa ganjaran awang-awang sing agung (5:14).

5. Kahanan Gaweyan

a) Niyat iku titik wiwitan. Wong kudu netepake tujuan kanggo kuwi, supaya gaweyané ora sia-sia. Tujuane apa? Yaiku nggayuh panganyaran sipaté lumantar sih-rahmaté Roh Suci. Sawisé mutusaké kaya ngono, wong kudu nuntun kabèh upaya marang tujuan iki, supaya Roh Suci bisa nutupi wong nganggo kuwasa lan manpaat, lan kaya geni, miwiti ngobong kabèh sing ora resik. Nalika iki kelakon, kaya-kaya jiwa mlebu ing jiwa; wong iku urip rohani, utawa mung nalika kuwi sejatine dadi manungsa. Iki gagasan pokoké St. Macarius, sing dadi panglumpuké gagasan-gagasan liyané.

1. Sapa waé sing nyedhaki Gusti Allah lan pancèn kepéngin dadi muridé Kristus kudu teka kanthi tujuan kanggo diowahi, kanggo nyawisaké dhiri dadi wong sing luwih apik lan anyar, kanthi ora nyimpen apa-apa ing sajroning dhiri sing dadi ciri manungsa lawas. Amarga ana pangandika: *'Yen ana wong sing ana ing Kristus, dhèwèké iku ciptaan anyar'* (2 Kor. 5:17). (44. 1).

2. Jiwa sing tenan pracaya marang Kristus kudu pindhah saka kahanan rusak saiki menyang kahanan anyar sing luwih becik, lan ngowahi sifat asor saiki dadi sifat ilahi sing béda, dadi sifat anyar lumantar pitulungan saka Roh Suci; mung nalika kuwi jiwa bisa pantes kanggo Kraton Swarga. Nanging iki mung bisa kelakon kanggo kita sing pracaya, sing tenan-tenan tresna marang Panjenengané, lan sing netepi kabèh dhawuh suci Panjenengané. Yen, ing kasus Elisha, sawijining wit—sing miturut sipaté entheng ing banyu—nalika dibuwang ing banyu, ngambangaké wesi, sing miturut sipaté abot, banjur luwih-luwih Gusti bakal ngutus ing kéné Rohé sing padhang, lincah, becik, lan langit, lan lumantar Panjenengané Panjenengané bakal maringi padhang marang nyawa sing kesandhung ing banyu tipuan, maringi swiwi, ngangkat menyang pucuking swarga, ngowahi lan mbalèkaké sipaté sing sejati (44, 5).

3. Kaya déné badan tanpa nyawa iku mati lan ora bisa apa-apa, mangkono uga, tanpa nyawa kang langit—tanpa Rohé Gusti—nyawa iku mati tumrap kraton lan, tanpa Roh, ora bisa nindakake apa sing saka Gusti (30, 3).

4. Mula, sapa waé sing ngupaya pracaya lan nyedhaki Gusti kudu ndedonga supaya Rohé Gusti diparingaké marang dhèwèké nalika isih ana ing donya iki, awit Panjenengané iku uripé nyawa; lan tujuan rawuhé Gusti yaiku kanggo maringi marang nyawa, nalika isih ana ing donya iki, uripé Roh Suci (30, 6).

5. Gusti Allah wis paring sih marang kowe nganti Panjenengané mudhun saka swarga kang suci lan nampa sipat akal lan daging donya, banjur nyawiji karo Roh Ilahi Panjenengané, supaya kowe uga, manungsa biasa, bisa nampa nyawa langit ing sajroning awakmu. Lan nalika nyawamu nyawiji karo Roh, lan nyawa langit mlebu ing nyawamu, nalika iku kowe bakal dadi manungsa sampurna ing Gusti, dadi ahli waris lan putra (32, 6).

6. Mula saka iku, kita kudu tresna marang Gusti, ngupaya kanthi sakabehe cara supaya unggul ing kabecikan, lan ndedonga tanpa kendhat supaya kita bisa nampa janji Rohé kanthi sampurna, supaya nyawa kita bisa urip manèh nalika isih ana ing donya. Amarga yèn nyawa, ing jaman saiki, ora nampa ing sajroning dhiri kasuciané Roh lumantar iman lan pandonga sing akèh, lan ora dadi peserta watak ilahi kanthi diowahi déning sih—lumantar pitulungan kang kowe bisa nepati saben dhawuh tanpa cela lan murni—mangkono iku ora pantes kanggo kraton swarga (44. 9). 119.

7. Amarga ketidaktaatané manungsa kapisan, kita wis nampa ing sajroning awake dhéwé sawijining bab sing ora cocog karo kodrat kita—nafsu sing mbabayani—lan lumantar kabiasaan lan nyawiji suwé, kaya-kaya wis dadi bagéan saka kodrat kita; lan manèh, lumantar karunia luar biasa saka Roh, unsur asing iki kudu diusir saka awake dhéwé lan kita kudu dibalèkaké marang kasucian asli kita. Lan yèn saiki, lumantar akèh pangajab, panyuwunan, pracaya, pandonga lan pialih saka donya, kita ora nampa ing sajroning awak kita katresnan swarga saka Roh, lan kodrat kita, kang kotor déning ala, ora nempel marang katresnan—yaiku marang Gusti—lan ora disucèkaké déning katresnan Roh kuwi, lan kita ora tetep tanpa cela nganti pungkasan, urip ing saben rincian manut dhawuhe Gusti, mula kita ora bakal bisa nggayuh Karajan Swarga (4, 8).

b) Sapa waé sing wis bali marang Gusti kanthi tobat wis nduwé sih nalika nampa sakramèn. Nanging iku ora katon kanthi cara sing padha ing saben wong. Sawetara langsung nampa sih saka iku, déné liyané ngalami ujian dawa, lan mung sawisé kuwi paédahé katon.

8. Kawicaksananing Gusti Allah sing tanpa wates lan ora bisa dipahami, kanthi cara sing ora bisa ditliti lan ora bisa dipahami, maringi sih marang umat manungsa kanthi maneka warna cara kanggo nguji karsa bebas, supaya sing tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehe atine lan sing, demi Panjenengané, nahan saben bebaya lan saben kasangsaran, bisa katon. Amarga ana sawetara wong sing, nalika padha nyedhaki Gusti kanthi iman lan pandonga nalika isih urip ing donya—tanpa ngalami gawe abot, kringet, utawa kesel—padha

nampa karunia lan sih rahmat Roh Suci luwih dhisik. Nanging Gusti maringi sih ora tanpa sabab, ora ora pas wektune, uga ora kanthi kebetulan, nanging manut kawicaksanan kang ora bisa diandharake lan ora bisa dipahami, supaya karsa lan karsa bebasé wong-wong sing cepet nampa sih Gusti bisa katon manawa bener arahane, yaiku nalika padha ngrasakake kabecikan, sih kang diparingake marang dheweke, lan manise Gusti miturut pangkat sih kang diparingake marang dheweke tanpa gaweyané dhéwé; amarga wis dianggep pantes nampa sih iki, dheweke wajib nuduhake kasungguhan, pengabdian tanpa kendhat, upaya lan wohing katresnan, sing muncul saka karsa lan kebijaksanaané dhéwé, lan mbalekaké karunia-karunia iki—yaiku nyerahké awaké dhéwé sakabehé, ngaturaké awaké dhéwé marang katresnané Gusti lan nindakaké kersaning Gusti piyambak, nalika nyingkiri sakabehing hawa napsu daging (29, 1).

9. Bab wong liya, sanadyan wis mundur saka donya, nyingkiri jaman iki miturut Injil, lan kanthi sabar banget unggul ing pandonga, puasa, ketekunan lan kabecikan liyane, Gusti Allah ora gampang maringi sih, pangaso utawa karunia rohani, nanging nundha lan nahan karunia mau. Lan iki ora tanpa alesan, ora ora pas wektune, uga ora mung kebeneran, nanging amarga sawijining kawicaksanan sing ora bisa diungkapake, kanggo nguji karsa bebas, kanggo ndeleng apa pancen padha ngajeni Gusti kanthi sejati lan setya, sing wis janji bakal maringi marang sing nyuwun lan mbukak lawang gesang marang sing mengetuk, kanggo ndeleng apa pancen padha pracaya marang sabda Panjenengané, apa padha bakal sabar nganti pungkasan ing iman kang teguh lan bakal ngupaya lan nyuwun kanthi tliti, apa padha bakal mbalik saka Gusti nalika ana ing sangsara lan wedi, apa padha bakal kalah marang kelesuan, tiba ing ora precaya lan putus asa, lan gagal sabar nganti pungkasan, amarga suwé wektu lan ujian marang kersané lan pilihan bébasé (29:2).

10. Amarga sapa waé sing ora cepet nampa nalika Gusti nundha lan suwe, bakal kobong luwih murub lan ngidam berkah swarga luwih kiyat, lan saben dina nambah kepinginan, ketekunan, tanpa kendhat, upaya, lan sakabehing kabecikan, luwe lan ngelak, mung kanggo entuk berkah iku; lan ora ringkih amarga pikiran ala sing manggon ing jiwa, ora bakal tiba ing kemalasan, ora sabar lan putus asa, uga ora bakal nyerah marang kelonggaran kanthi alesan tundha, sing digawa dening pikiran kaya ngene: 'Kapan aku bakal nampa sih rahmaté Gusti?' – lan kanthi mangkono kanthi licik digawa menyang kesiangan. Kosok baline, sepira adohé Gusti piyambak nundha lan ngundur-undur, nguji iman lan katresnan saka kersané, kanthi tekad sing padha, malah luwih tekun lan rajin, tanpa kendho lan tanpa kesel, kudu ngupaya peparinging Gusti, sawise pracaya lan yakin manawa Gusti ora goroh nanging leres, sing wis janji bakal maringi sih-rahmaté marang sapa waé sing nyuwun kanthi pracaya lan sabar nganti pungkasan (29, 3).

11. Jiwa-jiwa sing setya ngajeni Gusti minangka sing setya lan sejati, lan adhedhasar sabda sing sejati, wis tekan kapercayan *manawa 'Panjenengané iku sejati'* (Yohanes 3:33). Lan miturut iki, selaras karo konsep iman sing kasebut ing ndhuwur, padha mriksa awaké dhéwé kanggo ndeleng ing bab apa waé, sakdaya upaya, sing isih kurang—apa ing pagawean, upaya, ketekunan, iman, katresnan, utawa kabecikan liya—lan sawisé mriksa awaké dhéwé kanthi tliti banget, miturut kemampuané, padha meksa lan nyurung awaké dhéwé supaya nyenengaké Gusti, amarga wis pracaya yèn Gusti, minangka sing setya, ora bakal mbusak peparing rohani yèn padha tetep ngabdi lan sabar nganti pungkasan kanthi sakabehing kasetyan, lan yèn sanadyan isih ana ing daging, padha bakal dadi bagéan saka sih rahmat swarga lan éntuk urip langgeng (29:4).

12. Mangkono, padha ngarahaké kabèh katresnané marang Gusti, sawisé nyingkirké kabèh bab, ngentèni Panjenengané piyambak kanthi kangen sing jero, kanthi luwe lan ngelak, tansah ngarep-arep marang pangaso lan panglipur saka sih-rahmat, nalika ora nemokaké panglipur utawa pangaso ing apa waé ing donya iki, kanthi sukarela ngiket awaké dhéwé, nalika tanpa kendhat nolak pikiran donya, padha ngentèni mung pitulungan lan perantara Gusti; padha ngentèni wektu nalika, ing jiwa-jiwa sing wis nglakoni disiplin dhiri, rajin, lan sabar, Gusti piyambak wis rawuh sacara samar, nulungi, ngreksa, lan nyengkuyung saben woh kabecikan ing sajroning atiné. Amarga ana wates, ukuran lan bobot kanggo karsa bebas lan katresnan bebas, lan kanggo pangraos, manut karo kemampuan saben wong, marang kabèh dhawuh suci Panjenengané. Lan mangkono nyawa-nyawa sing nepaki ukuran katresnan lan kawajibane dadi pantes kanggo kraton swarga lan gesang langgeng (29, 5).

(c) Santo Makarius nerangake, kanthi akèh tuladha saka Kitab Suci lan njupuk piwulang saka iku, yèn paugeran umum saka sih rahmat iku ora meksa dhiri kanthi dadakan; dhèwèké uga nerangake apa sing dadi kewajiban saben wong pracaya.

13. Karya rohani saka sih rahmaté Gusti ing jiwa kasampurnakaké lumantar kasabaran ageng, kawicaksanan, lan pangréncénan misterius saka pikiran, nalika sawijining wong nyambut gawe kanthi sabar banget suwéné wektu lan sajrone pirang-pirang taun. Lan pakaryan sih nuli iku banjur kapanggih sampurna

ing sajroning dhèwèké nalika kersané dhèwèké, sawisé kaping pirang-pirang diuji, kabuktèn nyenengaké Roh lan, lumantar wektu, ngetokaké pengalaman lan kasabaran. Kita bakal nyedhiyakake tuladha cetha saka tatanan iki saka Kitab Suci sing diilhami déning Gusti (9:1).

14. Apa sing tak kandhakake iki padha karo apa sing kelakon marang Yusuf. Pira wektu lan pirang-pirang taun sing kliwat sadurunge kersaning Gusti tumrap dhèwèké kawujud, lan panglihatan-panglihatan mau kasatujuan! Lan sadurunge kuwi, liwat pira pakaryan abot, sedhih, lan kasangsaran Yusuf diuji! Lan sawisé dhèwèké nahan kabèh mau kanthi tabah, mbuktèkaké yèn dhèwèké ing saben bab iku abdi Gusti sing trampil lan setya, mung sawisé kuwi dhèwèké dadi panguwasa Mesir lan nyawisaké kanggo keluargané; lan ramalan-ramalan babagan kang durung katon kasembadan, kaya kersaning Gusti, sing wis suwé dipratélakaké lumantar wahyu ilahi (9:2).

15. Mangkono uga karo Daud. Gusti Allah ngurabi dheweke dadi raja lumantar Nabi Samuel. Lan nalika dheweke diurabi, dheweke dikejar dening Saul lan kudu mlayu kanggo nylametake nyawane. Dadi, ing endi panguraban Gusti Allah kuwi? Ngendi kasatujuan sing cepet saka janji iku? Amarga sakwise diurapi, dheweke wiwit ngalami sangsara abot, mundur menyang ara-ara gersang, kurang roti saben dina, lan golek pangayoman ing antarané wong-wong kafir kanggo uwal saka tipu daya ala Saul marang dheweke. Lan ing sangsara kaya ngono kuwi, dheweke sing wis diurapi Gusti dadi raja tetep sabar! Mengko, sawisé pirang-pirang taun diuji lan digoda, sawise nampa sangsara lan nahan kuwi kanthi wicaksana, dhèwèké nyerahké dhiri kanthi teges marang Gusti lan negesaké ing atiné: 'Apa sing wis digawé Gusti ing jeroning atiku lumantar pangurapan nabi, lan apa sing wis diandharaké, mesthi bakal kelakon tanpa sangsi', – banjur, pungkasané, sawisé akèh sangsara, kersaning Gusti kawujud, lan sawisé akèh cobaan, Dawud munggah ing amben kraton; lan sabda Gusti dadi cetha, lan pangurapan sing ditindakake déning Nabi kabukti kukuh lan satya (9:3). Kahanan sing padha uga kelakon marang Musa, Abraham, lan Nuh (9:4, 5, 6).

16. Kita wis nyebutaké tuladha-tuladha iki saka Kitab Suci kanggo mbuktèkaké yèn pakaryané sih rahmaté Gusti Allah katon ing sawijining pribadi, lan yèn dhèwèké nampa peparingé Roh Suci—peparing sing mung jiwa sing setya dianggep pantes sawisé perjuangan dawa, sawisé ujian kasabaran lan kaluhuran ati sing gedhé, sawisé godaan lan sangsara, nalika karsa bébas wis diuji déning manéka rupa kasangsaran. Nalika ora nglarani Roh ing bab apa wae, nanging kanthi sih-rahmat tumindak ing saben bab manut dhawuh, mula dianggep pantes kanggo nggayuh kamardikan saka hawa napsu, nampa kasampurnan pangadopsian rohani sing diwartakaké ing sakramèn, uga kasugihan rohani lan pangertosan sing ora saka donya iki, lan sing mung diparingi marang wong Kristen sejati. Mulané wong-wong kaya ngono béda ing saben bab saka kabèh wong sing wicaksana, nduwèni kawruh, lan wicaksana, nanging isih nyimpen roh donya ing sajroning atiné (9:7).

17. Mula saka iku, ayo padha nyiapake awak kita, kanthi karsa kita dhéwé lan kanthi sakabehe sumanget, kanggo nyedhaki Gusti lan dadi pangikut Kristus, supaya kita bisa nepaki karsa Kristus lan éling lan netepi kabèh dhawuh Kristus; sawise kita mbalèk sakenané saka katresnan marang donya, ayo pasrahake nyawa kita marang Kristus piyambak; ayo éling supaya kita nggatekake Panjenengané piyambak, ngopeni Panjenengané piyambak, lan ngupaya Goleke piyambak. Nanging, yèn amarga daging kita ora bisa nindakake kanthi teliti ing nepaki dhawuh-dhawuh lan manut marang Gusti, paling ora aja nganti pikiran kita adoh saka katresnan marang Gusti, saka ngupaya lan ngupaya marang Panjenengané. Lan kanthi ngupaya nganggo pikiran kaya ngono, kanthi pangrasan sing leres, lumaku ing dalan kabeneran lan tansah éling marang awak dhéwé, mugi kita saged nggayuh janji Rohipun, lan lumantar sih-rahingipun kita kaparingi slamet saking karusakan ing pepeteng hawa napsu ingkang nguwasani atiku; lan lumantar punika mugi kita dados pantes tumrap kraton langgeng, lan kaparingi kasempatan remen kaliyan Kristus salami-laminipun, ngluhuraken Rama, Putra, lan Roh Suci salami-laminipun. Amin (9, 13).

(d) Mula, sapa waé sing mutusaké ngabdi marang Gusti kudu, ing wiwitané, nglakoni wektu perjuangan – sawijining kahanan ing ngendi, mung kanthi kakuwatan kersané sing rasional, dhèwèké meksa awaké dhéwé nindakake kabèh kabecikan lan nyegah awaké dhéwé saka kabèh sing dilarang déning nurani, sanajan atiné ora setuju. Mula, apa kowe wis mutusaké? Wiwiti meksa awakmu dhéwé nindakake saben pakaryan becik lan nolak awakmu dhéwé saka saben pakaryan ala.

18. Sapa waé sing kepéngin nyedhak marang Gusti, supaya diparingi urip langgeng, dadi panggonané Kristus, kapenuhan Roh Suci, supaya bisa ngasilaké woh-wohané Roh lan nepati dhawuhé Kristus kanthi murni lan tanpa cela, kudu miwiti dhisik kanthi pracaya kiyat marang Gusti, lan nyawisake awake dhewe sakabehe marang piwulang dhawuhe, nyingkiri donya ing saben bab, supaya pikirané ora kebak apa wae sing katon. Lan dhèwèké kudu tetep ora kendhat ing pandonga, kanthi pracaya, ngentèni rawuhé Gusti, tansah

ngarep-arep pitulungané, mung nggatekake iku waé ing pikirane saben wektu. Banjur, amarga ana dosa sing manggon ing jerone dhèwèké, dhèwèké kudu meksa dhèwèké dhéwé nindakake saben pakaryan becik, kanggo nepaki kabèh dhawuh Gusti. Contone: dhèwèké kudu meksa dhèwèké dhéwé supaya andhap asor ing ngarepé saben wong, nganggep dhèwèké luwih asor lan ala tinimbang wong liya, ora ngupaya pakurmatan, pujian, utawa kamulyan saka sapa waé, kaya sing kacathet ing Injil, nanging tansah nggatekake siji Gusti lan dhawuh-dhawuhé, kanthi kepengin nyenengake Panjenengané piyambak kanthi manah sing andhap asor, kaya sing diandikakaké Gusti: *'Tuladha marang Aku, awit Aku iki alus lan andhap asor manahé, lan kowé bakal nemu katentreman kanggo atimu'* (Matéus 11:29). (19, 1).

19. Ing cara sing padha, kanggéna dhèwèké nglatih dhiri, sak kuwasaé, supaya dadi welas asih, apikan, loman, lan becik, kaya sing diandharaké Gusti: *'Apikan lan becikna, kaya Rama sampeyan ing swarga sing loman'* (Lukas 6:36). Luwih saka kabèh, kanggéna dhèwèké tansah éling, minangka tuladha, muga-muga éling marang asoré Gusti lan gesangé, lumrahé, lan cara tumindaké marang manungsa; muga-muga tetep ing pandonga, tansah pracaya lan nyuwun supaya Gusti rawuh lan manggon ing sajroning atiné, nyampurnakaké lan nguwataké dhèwèké ing panurutan kabèh dhawuhé, lan supaya Gusti piyambak dadi panggonané atiné. Lan kanthi mangkono, apa sing saiki ditindakake kanthi paksa, nglawan karsa atiné, sawijining dina bakal ditindakake kanthi karsa dhéwé, tansah nglatih dhiri ing kabecikan, tansah éling marang Gusti lan tanpa kendhat ngenteni Panjenengané kanthi katresnan ageng. Banjur Gusti, nyumurupi kersaning lan upaya becik saka piyambaké, nyumurupi carané piyambaké meksa dhiri kanggo éling marang Gusti, lan carané atiné, sanadyan nglawan kersané, tansah digawa marang kabecikan, marang andhap asor, marang alus, marang katresnan, lan digawa, sak kuwasa sing bisa, kanthi sakabehing kekuwatané, banjur, miturutku, Gusti maringi rahmaté marang dhèwèké, nylametaké dhèwèké saka mungsuh-mungsuhé lan saka dosa sing manggon ing jeroné, lan nggenepi dhèwèké kanthi Roh Suci. Banjur, tanpa upaya utawa susah payah, dhèwèké netepi kabèh dhawuhé Gusti kanthi sajati; utawa luwih tepaté, Gusti piyambak sing netepi dhawuhé ing sajroning dhèwèké, lan dhèwèké banjur ngasilaké wohé Roh ing kasuciyen (19:2).

20. Nanging sapa waé sing nyedhak marang Gusti, mula kudu meksa dhiri kanggo saben pakaryan becik, meksa dhiri kanggo tresna—yen dhèwèké kurang tresna—meksa dhiri kanggo alus—yen dhèwèké kurang alus—meksa dhiri supaya welas asih lan nduwèni manah welas asih, meksa dhiri supaya tahan ngadhepi pangina, lan nalika diabaikan, supaya bisa luhur ati; nalika dihina utawa ora dihormati, aja nesu, kaya sing kacarita: *'Aja mbalekake sing ala, kanca-kanca sing tak tresnani'* (Rom. 12:19); sapa wae kudu meksa awake dhewe kanggo ndedonga, yen durung nduwé pandonga rohani. Ing kahanan kaya ngono, Gusti Allah, sing mirsani yèn ana wong padha ngupaya banget lan, nglawan karsa atiné, nahan dhiri kanthi upaya gedhé, paring marang wong mau pandonga rohani sing sejati, katresnan sejati, alus sejati, *'manah kang kebak loman'*, kabecikan sejati, lan, sak kecapé, nggenepi wong mau karo woh rohani (19:3).

21. Nanging yen ana wong, sing ora nduwé pandonga, meksa dhiri kanggo ndedonga piyambak supaya nampa sih pandonga, nanging ora meksa dhiri marang alus, andhap asor, katresnan, utawa marang pambangunan dhawuh-dhawuh liyané saka Gusti, lan ora peduli, uga ora ngupaya lan ora ngetokake usaha kanggo kasil ing kuwi, banjur, miturut kersané dhéwé lan pilihan bébasé, lan cocog karo panyuwuné, kadhangkala dhèwèké diparingi bagéan saka rahmat pandonga; nanging wataké tetep kaya biyèn. Dheweke kurang alus amarga durung ngupaya utawa nyiapake awake dhewe supaya alus; dheweke kurang andhap asor amarga durung ngupaya utawa meksa awake dhewe marang iku; dheweke kurang katresnan marang kabèh wong amarga nalika nyuwun pandonga, dheweke durung nggatekake bab iki utawa nuduhake upaya apa wae (19:4).

22. Nanging sapa waé sing ora nduwé kabecikan-kabecikan iki, lan durung nglatih utawa nyiapaké dhiri kanggo kuwi, sanajan nampa sih-rahmat pandonga, bakal kelangan nalika ditampa, lan bisa tiba ing kesombongan, utawa ora bisa makmur lan tuwuh ing sih-rahmat sing diparingaké marang dhèwèké, amarga dhèwèké ora nyerahaké dhiri sakabèhé kanggo nepaki dhawuh-dhawuhé Gusti. Amarga andhap asor, katresnan, alus lan sabar, uga paugeran liyane saka Gusti, dadi panggonan lan pangaso kanggo Roh (19:6).

23. Mula, sapa waé sing kepengin tenanan nyenengaké Gusti Allah, nampa sih rahmat swarga saka Roh Suci, lan tuwuh lan sampurna lumantar Roh Suci, kudu meksa dhiri kanggo nepati kabèh dhawuh Gusti Allah lan ngendhalèni atiné, sanajan nglawan kersané, kaya sing kacarita: *'Mula saka iku aku wis ngarahake pasuryanku marang kabèh dhawuh Panjenengan; aku sengit marang saben dalan kang ora adil'* (Mazmur 118:128). (19:7).

(d) Maksa dhiri kanggo nindakake kabecikan iku salah siji aspek saka perjuangan. Sing sijiné yaiku nolak dhiri ing kabecikan. Iki sing kapindho iku perang rohani. Santo Makarius mulang kaya ngene babagan iki.

24. Sapa waé sing kepéngin tenanan nyenengaké Gusti Allah lan saktenané sengit marang sisih ala sing mungsuh, kudu nglakoni perang ing loro jinis upaya lan perjuangan, yaiku: ing prakara-prakara sing katon ing donya iki, supaya adoh saka kesenangan donya, saka katresnan marang ikatan donya lan saka kabiasaan dosa; lan ing babagan ati, supaya nglawan roh-roh kejahatan, kaya sing diomongake Rasul: *'Amarga perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa, nglawan panguwasa-panguwasa, nglawan kakuwatan-kakuwatan donya kang peteng iki lan nglawan kakuwatan-kakuwatan rohani sing ala ing swarga'* (Efesus 6:12). (21:1).

[illegible]

26. Mula, nalika ana wong, sawisé krungu sabda Gusti, miwiti perjuangan iki, mbuwang prakara urip saben dinané lan ikatan donya, nyingkiri kabèh kesenangan daging lan misahaké dhiri saka kuwi, banjur, kanthi ajeg, ngarahaké pikirane marang Gusti, dhèwèké bisa nyadari yèn ana perjuangan liya ing sajroning atiné, perlawanan rahasia sing béda, perang pikiran sing béda sing dipimpin déning roh-roh licik, lan yèn ana perjuangan sing béda sing bakal teka kanggo dhèwèké. Lan kanthi iman sing teguh lan sabar gedhe, tanpa kendhat nyuwun pitulungan marang Gusti lan ngenteni pitulungané, wong bisa entuk kamardikan batin saka ikatan, jebakan, alangan, lan pepetengé roh jahat—yaiku saka pakaryané napsu rahasia (21, 3).

27. Nanging perjuangan iki bisa diakhiri kanthi sih-rahmat lan kuwasa Gusti, amarga manungsa ora bisa mbebasake awake dhewe saka panentangan, saka ngumbare pikirane, saka napsu sing ora katon lan saka tipuané sing jahat. Nanging yen ana wong kang kasengsem marang bab-bab kang katon ing donya iki, nyangkutake awake dhewe ing akèh ikatan donya, lan kabawa dening napsu kang mbebayani, dhèwèké ora bakal nyadari yèn ing jerone dhèwèké ana perjuangan liya, ana perang liya, lan ana prang liya. Lan, oh, yen ana wong, sawisé kanthi susah payah mecahake awake dhéwé saka ikatan donya sing katon iki, saka kuwatir babagan donya lan kesenangan daging, lan sawisé wiwit nyandhak Gusti kanthi ajeg nalika mundur saka donya iki, banjur bisa nyadari perjuangan hawa napsu sing mekar ing jerone, lan konflik batin, lan pikiran-pikiran ala! Nanging yèn, kaya sing wis kita kandhakake sadurungé, dhèwèké ora mbebasaké dhiri saktenané saka donya, ora mbalèk saktenané saka hawa napsu donya kanthi sakabèhing atiné, lan ora kepéngin nyawiji saktenané marang Gusti, mula dhèwèké ora bakal nyadari tipuané roh-roh panyebar ala sing ndhelik lan hawa napsu rahasia sing mbebayani, nanging tetep ora kenal marang dhèwèké dhéwé, amarga sangsara atiné dhéwé ora dingertèni, lan, nyimpen napsu rahasia ing batine, ora nyadari kuwi, nanging isih kersa nyekel marang sing katon lan nyawiji karo urusan donya (21:4).

28. Nanging sapa sing pancen wis nyingkiri donya, sing ngupaya, sing wis mbuwang beban donya, sing wis mbebasake awake dhewe saka kepinginan sing sia-sia, saka kesenangan daging, saka kamulyan. panguwasa lan pakurmatan manungsa, lan sing ngadhepake kabeh iku kanthi sakabehe atine, Wong kaya ngono, nalika Gusti kanthi rahasia paring pitulungan marang dhèwèké ing perjuangan sing katon iki, miturut sepira gedhéné dhèwèké nyingkiri karsané ing donya, lan nalika dhèwèké pancèn kabèh—yaiku ing badan lan jiwa—teguh lan tansah ngabdi marang Gusti, nemokaké ing jeroné dhèwèké ana perlawanan, napsu sing ndhelik, ikatan sing ora katon, perang rahasia, perjuangan rahasia, lan upaya rahasia. Lan mangkono, sawise nyuwun marang Gusti lan nampa saka swarga pakarang rohani sing kacathet dening Rasul sing pinaringan berkah—kerudung kabeneran, helm kaslametan, tameng iman lan pedhang rohani (Eph. 6:14–17), – lan sawise nglengkapi awaké dhéwé nganggo senjata-senjata iki, padha bakal bisa nolak tipuan rahasiaé setan ing pangapurané, amarga wis éntuk senjata-senjata iki lumantar pandonga, kasabaran, panyuwunan, puasa, lan

ing ndhuwur kabèh lumantar pracaya, dhèwèké bakal bisa nglakoni perang nglawan panguwasa, kawenangan, lan panguwasa donya iki; lan kanthi mangkono, sawisé ngalahaké pasukan mungsuh kanthi pitulungan Roh lan lumantar kasungguhané dhéwé ing kabèh kabecikan, dhèwèké bakal dadi pantes kanggo urip langgeng, ngluhuraké Rama, Putra, lan Roh Suci. Mugi kamulyan lan kawenangan tumrap Panjenengané salawas-lawase! Amin (21:5).

29. Ana sawatara wong sing kandha yèn Gusti mung nuntut woh-wohan ing njaba saka manungsa, déné Gusti Allah piyambak sing nindakake apa sing didhelikake. Nanging sejatine ora kaya ngono; malah, sak suwéné wong ngreksa tumindaké ing njaba, sak kuwat kuwi uga kudu nglawan lan perang nglawan pikirane dhéwé, amarga Gusti nuntut kowe supaya nesu marang awakmu dhéwé, perang nglawan pikiranmu dhéwé, ora gelem nyerah marang pikiran ala, lan ora nemu kabungahan saka kuwi (3, 3).

30. Jiwa kudu nolak, berjuang, lan ngusir. Kersamu, nalika berjuang lan nahan sangsara lan sedhih, pungkasane wiwit menang; jiwamu tiba lan tangi maneh; dosa maneh nyurungmu tiba; ing sepuluh utawa rong puluh perjuangan, dosa ngalahake lan nyurung jiwamu; nanging jiwamu, ing wektu sing pas, menang nglawan dosa ing sawijining bab. Lan maneh, yen nyawa ajeg lan ora goyah ing apa wae, nyawa iku wiwit nguwasani, ngrampungake prakara, lan menang nglawan dosa. Mangkono carane manungsa ngungkuli dosa lan dadi pemenang (3, 4, 5).

31. Jaran, nalika padha ngembala ing alas bebarengan karo kéwan galak, tetep durung dijinakaké manungsa. Nanging sawisé ditangkep, tali kekang abot dipasangaké kanggo ngjinakaké, nganti bisa mlaku kanthi bener lan lurus. Banjur joki sing wis pengalaman nglatih supaya pantes kanggo perang. Ing wektu kuwi, waja dipasang ing awaké—yaiku rompi waja lan tameng rai—nalika tali kekang lawas digantung lan digoyang ing ngarep mripaté, supaya lumrah lan ora wedi. Lan jaran sing dilatih kaya ngono déning joki, yèn ora gelem sinau, ora bisa digunakaké ing perang; nanging sakwise sinau lan wis biasa karo peperangan, sakwise ngrasa lan krungu swara peperangan, jaran kuwi kanthi seneng ati nyerbu mungsuh, lan mung kanthi nguwuhé wae wis marakaké wedi ing atiné mungsuh (23, 2).

32. Ing cara sing padha, nyawa, sawisé dadi galak lan mbrontak wiwit jaman Runtuh, nyedhak marang kéwan-kéwan—roh-roh licik—ing ara-ara gersang donya, terus ngabdi marang dosa. Nanging nalika krungu sabda Gusti lan pracaya, banjur, katahan dening Roh, iku nyingkirake sipat galak lan pamikiran daginge, dipandu déning Kristus Panunggang. Banjur dhèwèké mlebu ing sedhih, andhap asor, lan kasangsaran—kabèh mau perlu kanggo ujiané—supaya Roh alon-alon bisa ngendhalèkaké dhèwèké, nalika dosa ing jerone alon-alon suda lan sirna. Mangkono atiné, sing nganggo waja kabeneran, helm kaslametan, lan tameng iman, lan sawisé nyekel pedhang rohani, sinau nglakoni perang nglawan mungsuhé; lan, dibekali Rohé Gusti, perang nglawan roh-roh kajahatan lan matèni panah geni saka sing jahat. Nanging tanpa senjata rohani, dhèwèké ora melu barisan; nanging sakwise nduwèni senjata Gusti, ora suwe sawisé krungu lan ngrasakaké perang sengit, dhèwèké *langsung maju 'mlumpat lan ngderik'*, kaya sing kacathet ing Kitab Ayub (Ayub 39:25), amarga mungsuh-mungsuhé tiba mung krungu swara pandongané. Sawisé ngrampungake prestasi kaya ngono lan kanthi pitulungan Roh menang ing perang, dheweke bakal nampa karangan kamenangan kanthi wani gedhe, lan bakal istirahat bebarengan karo Raja Surgawi (23:3).

33. Sakwise kowe mundur saka donya lan miwiti nggoleki Gusti Allah lan merenung bab Panjenengané, kowe wis kudu nglawan kodhokmu dhéwé, kabiasaanmu biyèn, lan kabiasaan sing wis dadi lumrah tumrap kowe. Lan nalika kowe nglawan kabiasaan iki, kowe bakal nemoni pikiran-pikiran sing nentang kowe lan perang nglawan pikiranmu; lan pikiran-pikiran iki bakal narik kowe lan ndadekake kowe kejiret ing donya sing katon sing wis kowe uwal. Wektu iku kowe bakal miwiti perjuangan lan perang, ngadhepi pikiran nglawan pikiran, akal nglawan akal, jiwa nglawan jiwa, roh nglawan roh (32, 9).

34. Amarga ana kakuatan pepeteng sing ndhelik lan alus, sing manggon ing atimu, saiki kabuka. Lan Gusti Allah cedhak karo nyawamu lan awakmu; nalika Panjenengané mirsani perjuanganmu, Panjenengané nandur ing atimu pikiran-pikiran sing ndhelik lan langit, lan sacara rahasia miwiti nggawa kowe menyang tentrem. Nanging saiki Panjenengané isih ninggalaké kowe ing sangisoré piwulang, lan sanadyan ing tengahing sedhihmu Panjenengané maringi sih-rahmat kanggo kowe. Lan nalika kowe wis tentrem, Panjenengané bakal ngetokaké dhiri marang kowe, lan nuduhaké yèn kabèh iku kanggo kabecikanmu dhéwé nganti Panjenengané ngidini kowe ngalami perjuangan. Kaya putrané wong sugih sing nduwé guru, sing ngrasa yèn paugeran, piwulang, tatu, lan pukulan saka guruné kuwi kasar nalika guruné lagi nyalahké dhèwèké—lan iki terus nganti dhèwèké dadi priya, ing wektu kuwi dhèwèké wiwit matur nuwun marang

guruné—mangkono uga sih rahmat mulang kanthi pangayoman nganti kowé tekan kamatangan sing sampurna (33. 10).

(e) Amarga pakaryan kaya ngono dibutuhake saka wong sing wis mutusake makarya kanggo Gusti, saliyane saka tekad sing teguh kanggo nyerahake awak marang saben jinis pakaryan abot, wong iku uga kudu duwe kawicaksanan, tliti, lan waspada.

35. Sapa waé sing kepéngin nglakoni urip Kristen kanthi tliti lan sampurna, wajib nganggo kabèh kekuwatané, luwih dhisik nggatekake makna lan akal budi atiné, supaya, sawisé nduwé kemampuan mbedakaké kanthi cetha antarane kabecikan lan kaburukan, lan nyadari saben wektu yèn ana bab sing ora cocog karo sipaté sing suci wis mlebu, kita bisa urip kanthi bener lan tanpa kesandhung, lan supaya, kanthi migunakaké akal kita minangka mripat, kita bisa nolak kanggo mèlu utawa nyerah marang godhongan ala; lan lumantar iki, sawisé diparingi peparang ilahi, kita dadi pantes tumrap Gusti (4:1).

36. Awak nduwèni mripat minangka pituduh; mripat ndeleng lan nuntun kabèh awak lumantar dalan sing bener. Bayangna ana wong mlaku lumantar alas, kebak duri lan lendhut, ing ngendi geni ngalangi dalan lan pedhang dicocogaké ing lemah; ana uga arus banter lan banyu akèh. Yen wong lelungan iku trampil, waspada, lan ora wedi, banjur, karo mripat minangka pandhuané, dhèwèké liwat panggonan-panggonan angel kuwi kanthi ati-ati banget, lan nyekel bajuné kenceng nganggo tangan lan sikil ing saben cara, supaya ora koyak ing antarané wit-witan lan duri, ora kotor kena lendhut, utawa ora koyak déning pedhang, lan mripat, kang dadi cahya tumrap sakabèhé awak, nuntun dalané, supaya dhèwèké ora kapuntir ing arus banter, ora klelep ing banyu, utawa ora cilaka ing panggonan kang angel. Mangkono, sawijining lelungan sing cerdik lan trampil, sawisé kanthi tliti nglumpukaké jubahé, mlaku lurus ing ngarep manut pandhuan mripaté, njaga awaké supaya ora cilaka lan jubahé ora kobong utawa koyak. Nanging yèn ana wong sing sembrono, males, ora waspada, canggah, utawa ora aktif liwat panggonan kaya ngono, bajuné, mabur kesana-kemari, amarga lelungané ora duwé tekad kanggo nyetel busanané ing saben cara, bakal keseret ing ranting lan duri, utawa kobong déning geni, utawa koyak déning pedhang sing nyabet, utawa kélangan ing lendhut; cekaké, busana alus lan anyaré bakal cepet rusak amarga ora ngati-ati, ora aktif, lan males. Lan yen pejalan ora maringi perhatian sing tuntas lan pantes marang pandhuan saka mripat, dhèwèké dhéwé bakal tiba ing parit utawa klelep ing banyu (4:2).

37. Ing cara sing padha, nyawa, kaya-kaya, nganggo chiton sing ayu—busana badan—lan nduwèni akal, sing nuntun kabèh nyawa lan badan nalika lumaku ing dalan kang kebon wit lan kebak duri ing urip, ing antarané lendhut, geni, lan arus banter—tegesé, karsa lan kesenengan lan kabodhoan liya ing jaman iki, kudu ngendhaleni lan nglindhungi awaké dhéwé ing endi-endi kanthi wicaksana, wani, waspada, lan tansah waspada. Lan supaya jubah jasmani, ing dalan kang kebak wit lan duri ing donya iki, ora koyak ing endi wae amarga kuwatir, kesibukan sia-sia lan dolanan donya, uga ora kabakar dening geni napsu, nyawa sing nganggo iku ngadhepake mripate supaya ora ndeleng tipu daya, lan uga ngadhepake kupinge supaya ora krungu fitnah, nyegah ilat saka omongan kosong, lan tangan lan sikil saka tumindak ala; amarga nyawa wis diparingi kabebasan kanggo ngalihaké anggota badan lan nyegah supaya ora nyekseni pemandangan ala, ora krungu apa waé sing nipu utawa memalukan, saka tembung-tembung sing ora pantes, lan saka upaya donya lan tipuan (4:3).

38. Sakwise Gusti mirsani yèn ana wong sing kanthi gagah berani ngadhepake punggung marang kasenangan donya, hiburan lan kuwatir babagan materi, ikatan bumi lan pusaran pikiran kosong, Panjenengané maringi pitulungan rahmat marang wong kuwi lan tanpa kendhat nglindhungi nyawa sing kanthi éndah nindakake lakoné ing jaman saiki sing ala iki. Mangkono, nyawa iku pinaringan pakurmatan kanthi pujianing swarga saka Gusti Allah lan Malaikat amarga wis kanthi becik ngreksa awaké dhéwé lan sandhanganing badané, sak kuwatosé, kanthi ngadohi kabèh hawa donya, lan kanthi pitulunganing Gusti Allah, wis kanthi becik ngrampungaké laladiné ing gelangganging donya iki (4, 4).

39. Nanging yen ana wong, amarga kélangan wektu lan kecerobohan, mlaku ing urip iki tanpa ngati-ati, lan kanthi karsa dhéwé ora mbalèk saka saben hawa donya, uga ora ngupaya Gusti siji kanthi sakabehing atiné, mula sandhanganing awaké koyak déning duri lan onggokan ing donya iki, kobong déning geni hawa napsu, lan kotor déning lendhut kesenangan, lan mulane, ing Dina Penghakiman, nyawa nemokake awake dhewe ora duwe kawani kanggo ngadeg, amarga ora bisa njaga busane supaya tetep resik, nanging malah ngotori ing tengahing tipuaning jaman iki. Mulane, nyawa kuwi diusir saka kraton. Amarga apa sing bakal ditindakake Gusti marang wong sing kanthi karsa dhéwé nyerah marang donya, kapikat déning kasenangané, utawa ngumbara muter-muter ing donya materi? Panjenengané maringi pitulungan marang wong-wong sing

ngadhep saka kesenengan donya lan kabiasaan lawasé, sing tansah ngupaya ngarahaké pikirane marang Gusti, sing nyelakaké dhiri, lan sing ngupaya Gusti siji. Gusti uga ngreksa wong-wong sing, ing ara-ara donya iki, tansah waspada marang jebakan lan perangkap, sing kanthi ajrih lan gemeter ngupaya kaslametané dhéwé (Fil. 2:12), sing kanthi waspada banget nyingkiri jebakan, kekusutan, lan hawa napsu jaman iki, lan ngupaya pitulunganing Gusti, percaya marang rahmaté supaya kaslametaké lumantar sih (4:5).

(g) Pagawe kudu njupuk inspirasi kanggo pakaryané saka pangarep-arep lan kapastian sing ora goyah manawa Gusti bakal ndeleng sepira rajiné pagawean iku, bakal yakin marang kasetyan atiné, lan bakal paring Roh Suci lan nyawiji karo atiné. St Macarius kerep nyentuh bab iki, lan meh saben piwulang bab gaweyan ditujokake kanggo nancepake pangarep-arep iki.

40. Saben upaya sing katon ing donya ditindakake kanthi pangarep-arep kanggo nglumpukake woh saka gaweyané. Lan yèn ana wong sing ora yakin tenan yèn bakal ngrasakake woh saka gaweyané, mula gaweyané ora ana gunané kanggo dhèwèké. Mangkono uga, petani nanem kanthi pangarep-arep bisa ngundhuh panèn lan, ing pangarepan kuwi, nahan aboté; ana pangandikane, '*Sing ngolah lemah kudu nindakake kuwi kanthi pangarep-arep*' (1 Kor. 9:10). Lan sapa waé sing nikah iku kanthi pangarep-arep nduwé ahli waris, déné pedagang nglayar menyang segara kanggo nggolèk bathi, ngadhepi pati sing mesthi bakal teka. Mangkono uga ing Kraton Swarga, sawijining wong, kanthi pangarep-arep supaya mripat atine padhang, nyawisake awake dhewe kanggo mundur saka urusan donya iki, ngentekake wektu kanggo pandonga lan panyuwunan, ngenteni Gusti nalika Panjenengané rawuh lan ngetokake awake dhewe marang dheweke, lan ngresiki dheweke saka dosa sing manggon ing jerone (14:1).

41. Wong Kristen kuduné nduwé pangarep-arep, kabungahan, lan pangajab marang kraton sing bakal teka lan panyelamatan, lan kandha: 'Yen aku ora diselamtake dina iki, aku bakal diselamtake esuk'. Wong sing nanem kebon anggur, sadurunge miwiti gawe, wis duwe kabungahan lan pangarep-arep ing atine; sanajan durung ana anggur, dheweke bisa mbayangake kanthi cetha panggonan nggilap anggur ing pikirane, ngetung bathi, lan kanthi pikiran kaya ngono miwiti gawe; pangarep-arep lan kepinginan meksa dheweke supaya kerja tekun, lan saiki dheweke ngentekake biaya gedhe ing omah-tanggake. Kanthi cara sing padha, tukang bangunan lan petani luwih dhisik ngentekake akèh bandha kanthi pangarep-arep entuk bathi ing tembe. Mangkono uga ing kéné: yèn wong ora nduwé ing pangrasané kabungahan lan pangarep-arep nampa panyelamatan lan urip, dhèwèké ora bakal bisa nahan sedhik, nggawa beban, utawa mlaku ing dalan sing sempit. Nanging pangarep-arep lan kabungahan sing nyertai dheweke maringi kekuwatan kanggo makarya, nahan sedhik, nggawa beban, lan mlaku ing dalan sempit (26:11).

42. Wong pracaya kudu ndedonga marang Gusti Allah kanggo awake dhewe, supaya kersane bisa owah lumantar anyaring atine. Kowe kudu ngunggahake pikiran lan pamikiranmu marang Panjenengane, lan aja nyimpen apa-apa ing pikiranmu kejaba pangarep-arep kanggo nyawang Panjenengane. Mula, kaya ibu sing nglumpukake anak-anake sing rame, nyawa kudu nglumpukake lan nenangake pikiran-pikiran sing sumebar amarga dosa; nggawa menyang omahé awaké, terus-terusan puasa lan ngenteni kanthi katresnan marang Gusti, nalika Panjenengané bakal rawuh lan saktenané nglumpukake manèh. Amarga mangsa ngarep durung dingerteni, ayo luwih ngarep-arep, kanthi ngandharake pangarep-arepmu kanthi teguh marang Pangemudhi. Ana pangandikane: '*Aja wedi, awit Aku ana ing kowe; Aku iki Allahmu, kang Maha Kuwasa sing nylamtake kowe; Aku bakal mimpin kowe, lan ngratakake pagunungan; Aku bakal mecah lawang wesi lan mecah palang wesi*' (Yesaya 45:2). Lan uga kacarita, '*Ati-ati marang awakmu, supaya ora ana tembung tumindak ala sing ndhelik ing atimu*' (Ulangan 15:9); aja nganti kowe kandha ing atimu, '*Basa iki akèh lan kuwasa*' (Ulangan 2:21). (31:1, 2).

43. Yen kita ora dadi males lan ora ngidini pikiran sing ora tertib lan ala ngrembaka ing jeroning kita, nanging kanthi karsa kita dhéwé narik pikiran kita marang Panjenengané, meksa pikiran kita supaya mbalik marang Gusti, mula, tanpa mangu-mangu, Gusti bakal rawuh marang kita miturut karsa Panjenengané, lan pancen bakal nglumpukaké kita marang Panjenengané, amarga kabèh pangabdian sing nyenengaké gumantung marang pikiran kita. Mula saka iku, padha ngupaya nyenengake Gusti, tansah ngenteni Panjenengané ing sajroning ati, nggoleki Panjenengané ing pikiranmu, nguatake lan meksa kersamu lan karsa atimu supaya tansah ngadhep marang Panjenengané tanpa kendhat. Amarga sepira kowe ngarahake pikiranmu kanggo nggoleki Panjenengané, sepira kuwi—lan malah luwih saka kuwi—Panjenengané kapincut déning kabecikan lan kamulyané dhéwé kanggo rawuh marang kowe lan maringi kowe tentrem. Panjenengané ngadeg lan ngawasi pikiranmu, pamikiranmu lan gerakane pikiranmu; Panjenengané mirsani caramu ngupaya Panjenengané—kanthi sakabehing atimu, utawa mbok menawa kanthi males utawa ngliwakake (31:3).

44. Lan nalika Panjenengané mirsani kasungguhanmu ngupaya Panjenengané, Panjenengané bakal rawuh lan ngetokaké dhiri marang kowe, maringi pitulungané lan njamin kamenangan kanggo kowe, nylametaké kowe saka mungsuh-mungsuhmu. Mula saka iku, ayo padha ngangkat badan iki, ngedegake mezbah, nyelehake kabeh pikiran kita ing kono, lan nyuwun marang Gusti supaya nglebokake saka swarga geni kang ora katon lan kuwasa, supaya geni mau ngliwakake mezbah lan kabeh sing ana ing ndhuwure. Lan kabèh imam Baal—yaiku pasukan mungsuh—bakal tiba, lan banjur kita bakal weruh udan swarga, kaya tapaké manungsa (3 Raja 18:44), mudhun menyang jiwa; mula janji Allah bakal kawujud marang kita, kaya sing kacarita lumantar Nabi: *'Aku bakal ngangkat lan mbangun maneh kemah Daud sing ambruk, lan Aku bakal ndandani reruntuhan'* (Amos 9:11). (31:4–5).

g) Santo Makarius ora mlebu ing rincian praktik asketis, amarga kabèh mau wis ditindakake déning wong-wong sing dadi sasaran wulangé. Dhèwèké mung nyebutaké nalika perlu, kayata: puasa, jaga wengi, kesunyian, gawéan tangan, patuh, pitulungan bebarengan, lan kasabaran. Dheweke mung nyritakaké kanthi luwih rinci babagan pandonga, amarga iku dadi pusat kabèh kabecikan lan praktik asketis, lan utamané amarga iku saluran kanggo nampa Roh Suci.

45. Bab asketisisme lahiriah lan babagan cara urip sing paling luhur lan utama, mangertèni iki, sing tak tresnani: kabèh kabecikan iku nyambung bebarengan kaya mata ranté rohani; padha gumantung siji lan sijiné: pandonga marang katresnan, katresnan marang kabungahan, kabungahan marang alus, alus marang andhap asor, andhap asor marang pangabdian, pangabdian marang pangarep-arep, pangarep-arep marang pracaya, pracaya marang patuh, lan patuh marang prasaja. Mangkono uga, ing sisih kosok baline, pakaryan ala padha gumantung siji lan sijine: sengit gumantung marang gampang nesu, gampang nesu gumantung marang kesombongan, kesombongan gumantung marang kesia-siaan, kesia-siaan gumantung marang ora pracaya, ora pracaya gumantung marang kekejeman, kekejeman gumantung marang kelesuan, kelesuan gumantung marang kemalasan, malas saka putus asa, putus asa saka ora sabar, ora sabar saka kesenangan jasmani; aspek-aspek liya saka kebejatan uga saling nyambung, kaya déné, ing sisih kabecikan, kabecikan-kabecikan mau saling nyambung lan gumantung siji lan sijiné (40, 1).

46. Unsur utama ing saben upaya becik lan mahkota saka kabecikan yaiku ketekunan sing tliti ing pandonga. Lumantar pandonga, kanthi nyuwun marang Gusti, kita saben dina uga bisa nggayuh kabecikan liyane. Mula, ing wong-wong sing dianggep pantes, ana persatuan ing kasucian Gusti, ing daya gaib rohani, lan persatuan pikiran, kaya-kaya, ing katresnan kang ora bisa diungkapake marang Gusti. Amarga sapa waé sing meksa dhiri saben dina supaya tetep ing pandonga, bakal kobong dening katresnan rohani marang Gusti dadi pangabdian ilahi lan kepinginan kang murub, lan nampa sih-rahmat kasampurnan pangsuci rohani (40, 2).

47. Kita ora kena ndedonga amarga kabiasaan badan, utawa amarga kabiasaan muni banter, meneng, utawa sujud, nanging kanthi pikiran sing waspada kita kudu nggenteni Gusti rawuh lan sowan marang jiwa ing kabèh dalan lan lampahé lan ing kabèh indrané. Mula, kadhangkala perlu meneng, nanging kadhangkala uga perlu njerit lan ndedonga kanthi tangisan, asal manah tetep manjat marang Gusti. Kaya déné badan, nalika nindakake sawijining pakaryan, kabèh kapushti ing pakaryan kuwi, lan kabèh anggotané padha mbiyantu siji lan sijiné, mangkono uga roh kudu nyawisaké kabèh dhiri marang pandonga lan katresnan marang Gusti, tanpa kaganggu utawa ngumbara ing pikirané, nanging nyandhak kabèh pangarep-arep marang Kristus. Lan ing kahanan kaya ngono, Gusti piyambak bakal padhangaké atiné, mulangaké panyuwunan sing sejati, paringaké pandonga sing murni lan rohani sing pantes tumrap Gusti, lan ibadah ing roh lan ing kabeneran (33:1–2).

48. Wong-wong sing nyedhaki Gusti kudu ndedonga kanthi meneng, tentrem, lan tentreming ati sing jero, lan ngrungokake Gusti ora nganggo swara rame lan bingung, nanging kanthi ati sing nyesel lan pikiran sing waras. Pantesé abdi Gusti ora manggon ing kekacauan, nanging kanthi alus lan kebijaksanaan, kaya pangandikane Nabi, *'Sapa sing bakal tak deleng? Mung wong alus lan meneng, lan sing gemeter amarga tembung-tembungku'* (Yesaya 66:2). Kita uga nemokake manawa ing jamané Musa lan Elia, nalika Gusti Allah rawuh marang wong-wong mau, ing ngarsané kamulyané Gusti ana akèh terompet lan pasukan kang kuwasa, nanging rawuhé Gusti dibédakaké lan kawartakaké lumantar apa sing wis diterangaké ing ndhuwur, yaiku lumantar tentrem, meneng, lan tentreming ati. Amarga ana pangandika, *'Rungokna, ana swara alus lan lembut, lan ing kono Gusti'* (1 Raja-raja 19:12). Lan iki nuduhake manawa pangasoing Gusti dumunung ing katentreman lan tertib (6:1–2).

49. Dhasar sejati pandonga iku: merhatosake pikiran lan ndedonga ing meneng lan tentrem sing jero. Wong sing ndedonga kudu ngarahake kabèh upayane marang pikirane, motong apa waé sing dadi panganan

pikiran ala, nalika ngarahake pikirane marang Gusti lan ora tumindak manut hawa napsu pikirane, nanging nglumpukake pikiran sing nyebar saka endi-endi dadi siji, mbedakake pikiran alamiah saka pikiran ala. Ing sangisore beban dosa, nyawa diumpamaké kaya alas gedhé ing pucuk gunung, utawa suket ing pinggir kali, utawa semak duri lan wit-witan sing lebat; mula, sapa waé sing arep liwat panggonan kaya ngono kudu ngulur tangan lan kanthi susah payah misahaké ranting-ranting ing ngarepé. Mangkono uga nyawa dikelilingi alas pikiran sing ditanduraké déning pasukan mungsuh; mulané, perlu banget ati-ati lan waspada supaya bisa mbedakaké pikiran-pikiran asing sing ditanduraké déning pasukan mungsuh. Wong-wong sing nggatekake pikirane nindakake sakabehe pakaryan pandonga ing jero ati. Wong-wong kaya ngono, lumantar pangerten lan pangrasane, bisa kasil, nyingkiri pikiran sing muncul, lan lumaku miturut kersaning Gusti (6:3–4).

i) Bab pangati-ati sing kudu ditindakake dening buruh rohani, St. Macarius negesake luwih saka apa wae manawa ora kena wareg mung karo tata krama saka njaba. Tujuan pakaryan rohani, saka sudut pandang njaba, yaiku supaya awake dhewe biasa karo kabeh perjuangan rohani lan kabeh kabecikan; nanging iki ora supaya wong bisa mandheg ing kana, nanging luwih kanggo ngarahake upaya iki marang pangembangan urip batin lan entuk panguwasa Roh. Nanging ana liyane sing mandheg mung ing kéné, ora ngasilaké apa-apa kajaba tumindak sing bener, tanpa merhatosaké atiné lan ora ngupaya Roh sih-rahmat. Mula padha nyambut gawe nanging ora ngasilaké woh. St. Macarius ngajak kita supaya ngati-ati marang iki luwih saka apa waé.

50. Akeh wong, nalika ngetutake tata laku njaba kanthi ketat, nglakoni paugeran lan ngupaya urip sing bener, padha mikir yen wong kaya ngono wis sampurna, tanpa nyilem menyang jero ati utawa nyumurupi ala ing kana sing nyekel nyawa dadi tawanan. Ing wektu sing padha, ing sajroning anggota badan ana oyod piala sing cocog karo pikiran batin sing rusak, lan ing sajroning omah ngintip maling—yaiku kekuwatan sing nentang, mula dadi mungsuh lan, ing wektu sing padha, dadi kekuwatan pikiran. Lan yen ana wong sing ora nglawan dosa, mula kejahatan batin, sing nyebar alon-alon lan saya tambah, narik wong mau menyang dosa sing nyata lan ndadekake dheweke nindakake kanthi tumindak, amarga ala, kaya mata air sing mili, tansah ngucurake aliran saka jero awake dhewe. Mula, usaha nyetop aliran kebejatan, supaya kowe ora tiba ing sewu kabecikan (15:46).

51. Donya nandhang lara ala lan ora nyadari. Ana geni kotor sing ngobong ati, ngalir ing kabèh anggota badan, lan nyurung manungsa tumindak cabul lan nindakake ewonan pakaryan ala. Lan wong-wong sing nesu utawa kesengsem marang kesenangan padha nindakake zinah ing batin, ing atiné; lan nalika piala kuwi entuk panganan, padha uga tiba ing zinah sing nyata. Pangerten uga kaya ngono tumrap keserakahan, kesombongan, kebanggaan, iri, lan gampang nesu. Kaya nalika ana wong diundang dhahar lan diparingi akèh panganan, makane dosa uga nggodha supaya nyicipi kabèh, banjur nyawa sing manut dadi abot (15:48).

52. Apa ana wong sing bisa ngomong: 'Aku puasa, aku nglakoni urip ziarah, aku nyebarake bandha; mula aku wis suci'? Amarga nyingkiri kabecikan iku ora dadi kasampurnan dhewe, kajaba kowe wis mlebu ing pikiran andhap asor lan mateni ula sing ngintip ing sangisore pikiranmu, ing jeroning pangrasamu, ing kana ula iku ngedegake sarang lan mateni kowe ing panggonan lan gudang-gudang jiwa sing diarani panggonan ndhelik, amarga ati iku jurang; mula kowe wis matèni lan mbuwang saka awakmu saben rereged sing ana ing jeronmu? Kabèh wong wicaksana, Torèt, Para Rasul, lan rawuhe Kristus padha nduwèni panyucènan minangka tujuane. Saben wong, apa Yahudi utawa Yunani, padha tresna marang kasucènan, nanging ora bisa dadi suci. Mula saka iku, wong kudu ngupaya golek carané lan sarana apa sing bisa nggayuh kasucènan ati. Iki mung bisa kelakon lumantar Panjenengané sing disalibaké kanggo kita. Panjenenganipun dalan, gesang, kabeneran, lawang, mutia, roti urip lan roti swarga. Tanpa kabeneran iki, ora ana siji wae sing bisa mangertèni kabeneran lan slamet. Mula, kaya déné kowe wis nyingkiri kabèh bab ing babagan manungsa njaba lan barang-barang sing katon, lan wis mènèhaké bandha-bandhamu, mangkono uga, yèn kowe nduwèni kawruh lan kakuwataning tembung, lan ing kabijaksanaan donya kowe kudu mbuwang kabèh mau, lan nganggep kabèh iku ora ana gunané, mung nalika kuwi kowé bakal bisa mbangun awakmu dhéwé ing semangat nginjili, sing iku kabijaksanaan sejati, ora dumunung ing kaéndahan tembung, nanging ing kuwasa sing makarya lumantar salib suci (17:15).

53. Senjata paling penting kanggo prajurit lan asket yaiku, sawise mlebu ing ati, dheweke kudu perang nglawan Setan, sengit marang awake dhewe, nyingkiri nyawane, nesu marang nyawane, nyalahake nyawane, nolak hawa napsu sing wis dadi kebiasaan, nglawan pikirane, lan berjuang nglawan awake dhewe (26:12).

54. Lan yèn, nalika njaga awakmu saka karusakan lan zinah ing njaba, ing jeroné atimu kowe wis selingkuh lan zinah ing pikiranmu, mula kowe dadi pezina ing ngarsané Gusti Allah, lan awakmu sing suci

ora bakal ana gunané kanggo kowe. Kaya priya enom sing kanthi licik nggodha lan ngotori dara, nganti dadi kebencian calon bojone amarga zinah, mangkono uga jiwa sing ora duwe badan, nalika mlebu ing sesambungan karo ula sing manggon ing jerone—roh sing licik—nindakake zinah ing ngarepe Gusti. Lan katulis, *'Sapa waé sing ndelok wong wadon kanthi niat napsu, wis nindakake zinah karo dhèwèké ing atiné'* (Matéus 5:28). Amarga ana zinah sing kelakon ing daging, lan ana zinah jiwa, sing mlebu ing pangabdian marang Setan. Jiwa sing padha bisa dadi kanca lan seduluré setan, utawa dadi kanca lan seduluré Gusti Allah lan para Malaikat; lan kanthi nindakake zinah karo setan, jiwa kuwi dadi ora pantes kanggo Calon Bojo Surgawi (26:13).

55. Kita wis bola-bali nyebutake parabel petani sing sawise nyambut gawe lan nyebar wiji ing lemah isih kudu ngenteni udan saka ndhuwur. Nanging yen ora ana mega lan ora ana angin, gaweyan petani ora bakal ana gunane, lan wijine bakal tetep gersang. Terapake uga iki marang bab-bab rohani. Yen wong mung ngandelake upayane dhéwé lan ora nampa apa sing ngluwihi sipaté, dhèwèké ora bisa ngasilaké woh sing pantes kanggo Gusti. Dadi, apa sejatine pakaryané manungsa? Pakaryané yaiku nyingkiri donya, mundur saka kono, tetep ing pandonga lan pangrungu, tresna marang Gusti lan sedulur; tetep ing kabèh iku yaiku pakaryané dhéwé. Nanging yèn dhèwèké mung nyekel pakaryané dhéwé lan ora ngarep nampa apa-apa manèh, lan angin Roh Suci ora ngembus ing atiné, ora ana méga swarga kang muncul, lan ora ana udan sing tiba saka swarga kanggo nyirami atiné, mula manungsa ora bisa ngasilaké woh sing pantes kanggo Gusti (26, 19).

i) Ing antarané wong-wong sing katon lurus kuwi, Santo Makarius milih para sarjana, sing wis sinau saka buku lan rembugan apa sejatine masalahé lan nerangaké, nanging ora tumindak langsung; mulané, padha ketinggalan malah saka wong sing ora ngerti babagan pangertosan rohani, lan panjelasané mung sia-sia.

56. Sapa waé sing ngomongaké bab rohani tanpa ngrasakaké dhéwé iku kaya wong sing, nalika panasé dina nyengat, mlaku liwat lapangan gersang lan, kesiksa déning ngelak, nerangaké mata air ngocorake banyu kanthi banter, pura-pura ngombe, padahal lambéné lan ilaté garing amarga ngelak sing nyala; utawa kaya wong sing ngomong yèn madu iku legi, nanging durung tau ngrasakké dhéwé lan ora ngerti bab kakuwatan leginé. Mula, yen wong-wong sing durung ngrasakake manfaate utawa durung nemokake pangesthéné ing sajroning dhèwèké padha ngomong bab kasampurnan, kabungahan, utawa kasetyan, sejatine kahanané ora kaya sing diomongake. Amarga nalika wong kaya ngono pungkasané bisa, sanajan mung sethithik, miwiti tugase, dhèwèké bakal mikir ing sajroning atiné: 'Ora kaya sing tak kira. 'Aku mikir siji, nanging Roh tumindak liya' (17:12).

57. Beda antara ngomong bab roti lan panganan, lan beda banget nalika mangan lan nyerna gizi saka roti, sing banjur nguatake saben bagéan awak. Beda ngomong nganggo tembung bab omben-omben paling legi, lan beda banget nalika lunga njupuk saka mata air langsung lan wareg amarga nyicipi omben-omben legi kuwi. Beda omong babagan perang, prajurit gagah lan pahlawan, lan beda banget nalika wong mlebu barisan, melu perang nglawan mungsuh, maju lan mundur, nampa lan maringi serangan, lan menang. Mangkono uga ing babagan rohani: siji bab nerangake apa sing wis diomongake mung nganggo kawruh lan akal, lan bab liya duwé ing kasunyatan lan kanthi yakin, ing jero ati lan pikiran, bandha, sih, inspirasi, lan pakaryané Roh Suci. Wong sing mung ngucapaké tembung kosong iku ngapusi awaké dhéwé lan nggedhekake dhiri nganggo akalé dhéwé (27:12).

58. Kaya ing donya, nalika perang diumumaké, wong wicaksana lan bangsawan ora lunga menyang medan perang nanging, amarga wedi mati, padha tetep ing omah; tinimbang kuwi, sing anyar muncul, wong mlarat lan wong cilik sing dipanggil perang; lan kadadéyané padha menang nglawan mungsuh, ngusir saka tapel wates, lan amarga iku nampa ganjaran lan mahkota saka raja, nggayuh pakurmatan lan kalungguhan, déné wong-wong gedhé mau tetep ana ing mburiné; mangkono uga ing babagan rohani. Wong sing durung paham, nalika krungu tembung iku kapisan, nindakake kanthi tumindak kanthi ati sing tresna marang kabeneran lan nampa sih rahmat rohani saka Gusti; nanging wong wicaksana, sing nyilem ing tembung iku nganti rinci banget, nyingkiri perang lan ora makmur, nanging tetep ketinggalan saka wong-wong sing melu perang lan menang (43:8).

k) Mula saka iku, sapa waé kudu ngupaya kanthi sakabehing cara kanggo éntuk Roh sih-rahmat. Amarga yèn Panjenengané ora ana ing jeronmu, kabèh kurban lan pakaryanmu ora ana gunané, lan ing wayah pamitan setan-setan bakal nyekelmu lan nyeretmu menyang jurangé. Nanging sapa waé sing nduwèni Roh iku bakal ngobongaké setan-setan mau.

59. Yen ana wong, demi Gusti, ninggalake kagungané dhéwé, nyingkiri donya iki, ninggalake kasenengan donya, bandha, bapak lan ibu, nyalibaké awaké dhéwé, lan dadi wong ngumbara, sepuh lan ora nduwé apa-apa, nanging tinimbang tentreming donya ora nemokaké ing batiné pangasoan Ilahi, ora ngrasakaké kabungahan rohani ing atiné, lan tinimbang sandhangan sing rusak ora nganggo busana padhanging Ilahi, miturut manungsa batin; tinimbang paseduluran daging biyen, dhèwèké ora bakal yakin ing atiné yèn paseduluran karo sing langit; tinimbang kabungahan sing katon ing donya iki, dhèwèké ora bakal nduwèni ing batiné kabungahan roh lan panglipur saka sih rahmat langit, lan uga ora bakal nampa ing atiné, kaya sing katulis, kepuasan ilahi, *'nalika kamulyané Gusti diparingaké marang dhèwèké'* (Mazmur 16: 15); cekakipun, tinimbang kesenengan samentara iki, piyambakipun durung entuk ing atinipun kabungahan langgeng ingkang dipun kangen-kangenan; saéngga piyambakipun dados uyah ingkang sampun boten gadah rasa; piyambakipun langkung mlarat tinimbang manungsa sedaya, kapisahaken saking kasampurnan donya lan boten nate ngrasakaken ingkang saking Gusti; piyambakipun boten nate mangertos, lumantar pakaryan Roh ing manungsa batinipun, bab-bab gaib ingkang saking Gusti (49:1).

60. Lan apa waé sing katon ditindakake déning jiwa kanthi kersané dhéwé—apa waé sing dijupuk lan diupayakaké kanggo digayuh, mung gumantung marang kekuwatan dhéwé lan mikir yèn, dhéwé tanpa pitulungan Roh, bisa nggawé sampurna—ing bab iki jiwa kuwi kliru banget, amarga ora pantes kanggo panggonan ing swarga, jiwa sing nganggep bisa nggayuh kasucian sampurna kanthi upaya dhéwé lan tanpa Roh ora pantes kanggo kraton. Yen sawijining wong, ing sangisore pangaribawa hawa napsu, ora nyedhaki Gusti kanthi nyingkiri donya, lan ora pracaya kanthi pangarep-arep lan kasabaran manawa dheweke bakal nampa berkah sing luar biasa tumrap kodhaté dhéwé—yaiku, kekuwatan Roh Suci—lan ora nampa gesang ilahi saka Gusti saka dhuwur menyang atiné, mula dheweke ora bakal ngrasakake gesang sejati, ora bakal sadar saka mabuk materi; padhangé Roh ora bakal sumunar ing jiwa kang peteng; dina suci ora bakal sumejana ing jerone; uga ora bakal tangi saka turu jeroing kabodhoan, supaya bisa tenan mangertèni Gusti lumantar kekuwatané Gusti lan pakaryané sih-rahmat (24:5),

61. Mula, sapa waé sing ngupaya pracaya lan nyedhaki Gusti kudu ndedonga supaya nampa Rohé Gusti nalika isih ana ing donya iki, awit Panjenengané iku uripé nyawa, lan tujuan rawuhé Gusti yaiku maringi urip marang nyawa nalika isih ana ing donya iki—yaiku Roh Suci. Amarga ana pangandika, *'Nalika kowe isih duwe pepadhang, pracayaa marang pepadhang'* (Yohanes 12:36), *'wengi bakal teka, nalika kowe ora bakal bisa makarya'* (Yohanes 9:4). Mula, yen ana wong ing kene sing durung ngupaya lan nampa urip kanggo nyawa—yaiku pepadhanging ilahi saka Roh—mangkono, nalika wektu pamitan saka badan, dheweke bakal dibuwang menyang alam pepeteng, tanpa mlebu Karajaning Swarga, lan bakal nemoni pungkasané ing Gehenna bebarengan karo setan lan malaikat-malaikate. Utawa, kaya emas utawa pérak, nalika dilebokake ing geni, dadi luwih murni lan luwih alus, lan ora ana apa-apa—apa wae kayu, utawa suket ora bisa ngowahi, amarga iku dhewe dadi kaya geni lan ngobong kabeh sing nyedhaki; mangkono uga nyawa, sing manggon ing geni rohani lan ing cahya Ilahi, ora bakal ngrasakake ala saka roh-roh jahat, lan yen ana apa-apa sing nyedhaki, iku bakal kobong dening geni swarga saka Roh. Utawa, kaya manuk sing mabur ing dhuwur ora duwe kuwatir, ora wedi marang pemburu utawa kéwan galak, lan mabur ngluwihi kabèh, malah ngguyoni kabèh mau; mangkono uga nyawa, sawisé nduwèni swiwi Roh lan mabur nganti tekan pucuking langit paling dhuwur, ngguyoni kabèh (30, 6).

62. Nanging yen ana wong durung nandur lan ngestekake sih rahmaté Gusti ing sajroning atiné, mula awan lan bengi, kaya lumrahé, kélangan nyawane ngrembaka marang sing saben wektu nuntun, nyemangati, lan nuntun marang kabecikan. Umpama ing sajroning atiné, paling ora, ana rasa prihatin, ajrih, kuwatir, lan manah sing remuk sing tansah ajeg (16:6).

6. Kahanan wong-wong sing Roh wis dadi aktif

a) Kanggo wong-wong sing kanthi ati suci lan tanpa welas dhiri nglakoni pakaryan tapa brata, kekuwatan lan manpaat sih rahmat pungkasané bakal kaparingake. Iki katon ing anget rohani sing istimewa ing ati, menengé pikiran, ilangé rasa seneng marang kabèh sing wis diciptakaké, lan sudaé ajiné kabèh sing dianggep larang ing donya. Iki sejatine wiji urip rohani. Saka kéné diwiwiti rohanié jiwa, panyucian saka hawa napsu, lan panyembuhan tatu sing disebabaké déning hawa napsu mau.

1. Tiru Maria, ora nduwé apa-apa manèh ing pikiran kajaba mung ngarahaké pandanganmu marang Panjenengané sing kandha: *'Aku teka kanggo nggawa geni ing bumi, lan sepira kepénginé wis kobong!'* (Lukas 12:49)? Amarga kobongan Roh maringi urip anyar marang ati. Api kang ora kasat mata lan ilahi ngudhari

jiwa lan nyucèkaké, kaya emas murni () disucèkaké ing tungku, déné kabèh ala kobong kaya duri lan jerami, amarga '*Gusti Allah kita iku geni kang nglelepake*' (Ibrani 12:29). Nalika ngupaya kuwasa geni iki, Daud sing pinaringan berkah kandha, '*Ujina aku, ya Gusti, lan cuba aku; selidiki atiku lan pikiranku*' (Mazmur 25:2). (25:9).

2. Api iki nglilirake manahé Kleopas lan kancané nalika Sang Juruwilujeng ngandika marang wong-wong mau sawisé Panjenengané wungu. Lan para malaékat lan roh sing ngawula padha nampa padhangé geni iki, kaya sing kacarita: '*Panjenengané nggawe malaékat-malaékaté dadi roh, lan para abdi-abdiné dadi geni kang murub*' (Ibr. 1:7). Api iki, kanthi ngobong sekul saka samodra batin, ngresiki pikiran, supaya, sawise mbalekake pangrasa alamiah, bisa tanpa kendhat nyumurupi kaajaiban Gusti, kaya wong sing kandha, '*Bukakna mripatku, supaya aku bisa nyumurupi kaajaiban saka paugeranmu*' (Mazmur 118:18). Mula, geni iki ngusir setan lan ngrusak dosa (25:10).

3. Kaya wesi, utawa timbal, utawa emas, utawa pérak, nalika dilebokake ing geni, kelangan kekerasan, malih dadi alus, lan nalika isih ana ing geni, amarga kakuwatan panas geni, lumer lan kekerasan alamiahé owah, mangkono uga nyawa, sawisé nilar donya lan tresna marang Gusti siji, kanthi kerinduan ageng ing manah, lumantar gawe lan upaya, tanpa kendhat ngentosi Panjenengané kanthi pangarep-arep lan pracaya; lan sawisé nampa ing sajroning dhiri geni swarga saka Keberdhataan lan katresnané Sang Roh, pancèn nilar kabèh katresnan donya, bébas saka saben cilaka hawa napsu, mbuwang kabèh, ngowahi watak alamiah lan kekerasan dosané, lan nganggep kabèh iku ora perlu marang Sang Panganten Langit siji sing wis ditampa ing sajroning dhèwèké, nemokaké tentrem ing katresnan kang murub lan ora bisa diandharaké marang Panjenengané (4, 14).

4. Nanging aku kandha marang kowe, sanadyan sedulur-sedulur sing paling dikasihi sing ana ing ngarep paningalé—yen padha ngalangi katresnané—jiwa, kados déné, mbalik adoh saka wong-wong mau, amarga urip lan tentremé dumunung ing pangembaran sing misterius lan ora bisa diungkapaké karo Sang Raja swarga. Amarga sanajan katresnan marang paseduluran jasmani misahake wong saka bapak, ibu, lan sedulur, lan kabèh sing ana gandhengane karo wong-wong mau dadi asing ing pikiran. Lan yen ana wong sing tresna marang wong-wong mau, dheweke tresna marang wong-wong mau kaya wong njaba, nanging dheweke isih duwe katresnan marang bojone. Amarga ana pangandikane, '*Mulane, sawijining priya bakal ninggalake bapak lan ibune lan nyawiji karo bojone, lan loro-lorone bakal dadi siji daging*' (Efesus 5:31). Mula saka iku, yen katresnan jasmani misahake wong saka kabèh katresnan liyane, luwih-luwih wong-wong sing pancèn dianggep pantes mlebu ing pangemburan karo Roh Suci sing langit lan diarep-arep bakal misahake awake dhewe saka kabèh katresnan marang donya, lan kabèh bakal katon ora perlu kanggo wong-wong mau, amarga padha kaserang dening kepinginan langit lan gumantung banget marang iku; ana ing kana kepinginan-kepinginane, ing kana pikirané manggon, ing kana padha urip, ing kana pikirané ngumbara, ing kana akalé tansah manggon, kapenuhan katresnan Ilahi lan swarga lan kepinginan rohani (4, 15).

5. Wong-wong sing embun Roh urip Ilahi wis tiba ing atiné, lan atiné wis ditusuk katresnan Ilahi marang Sang Raja swarga, Kristus, ditarik marang kaendahan iku, marang kamulyan sing ora bisa diungkapaké, marang kamulyan sing langgeng, marang kasugihan sing ora bisa dibayangaké saka Sang Raja sejati lan langgeng, Kristus. Padha nyerah marang kerinduan lan katresnan, mbalik sakabehe marang Kristus, lan ngidam-idam entuk berkah kang ora bisa diandharake kang padha renungake ing roh; lan amarga iku padha nganggep ora ana apa-apa kabèh kaendahan donya, kamulyan, kaagungan, lan pakurmatan, lan bandha para raja lan pangeran, amarga padha kapincut dening kaendahan Ilahi, lan urip langgeng ing swarga wis mlebu ing atine. Mulane padha kepingin siji katresnan marang Sang Raja swarga, nyimpen Panjenengané piyambak ing pangrasa kanthi kangen sing jembar; amarga Panjenengané padha nilar kabèh katresnan donya lan mundur saka kabèh ikatan donya, supaya tansah nyekel siji kepinginan iki ing atiné lan ora nyampur apa-apa (5, 6).

6. Wong-wong Kristen sing pancen wis ngrasakake sih rahmat iku siji-sijine sing bisa mangerteni yèn kabèh donya ing bumi—bandha kraton, kasugihan, kamulyan, lan tembung kabijaksanaan—iku mung ilusi, ora ana dhasar sing kiyat, nanging mung lumantar; lan yèn ana apa-apa ing sangisore langit, miturut panemune, pantes dianggep hina banget. Napa mangkono? Amarga apa sing ana ing ndhuwur langit iku nggumunake lan éndah banget—ora ditemokake ing bandha kraton, ora ing tembung kawicaksanan, ora ing kamulyan donya. Lan kaluhuran, utawa kasugihan, sing wis padha dipikolehi—kanthi duwe Gusti lan Panyipta kabèh mau ing jero atine—iku kagungan sing ora luntur, nanging langgeng salawas-lawase (15:40–41).

7. Lumantar pangibadah lan partisipasi ing Roh Suci, pikiran lan pangerten wong Kristen nggayuh katetapan, keteguhan, tentrem lan katentreman; ora keganggu maneh utawa kaguncang dening pikiran sing

gampang owah-owahan lan sia-sia, nanging tetep ing katentremané Kristus lan ing katresnané Roh, kaya sing diandikakaké Gusti nalika nyariosaké bab wong-wong kaya ngono, yèn padha wis lumampah *saka pati menyang urip* (Yohanes 5:24). Liwat pambaruan pikiran, matèné pikiran-pikiran ala, katresnan lan pangabdian kang langit marang Gusti, manungsa anyar—wong Kristen—béda karo kabèh wong ing donya. Mung kanggo tujuan iki Gusti rawuh, supaya wong-wong sing saestu pracaya marang Gusti bisa pantes nampa berkah rohani iki (5:4–5).

8. Kaya wanita sing nandhang pendarahan, sawise pracaya tenan lan nyentuh ujung busana Gusti, langsung mari, lan aliran sumber getih najis mau garing, mangkono saben jiwa, sing duwe tatu dosa kang ora bisa mari—sumber pikiran najis lan ala—yèn teka marang Kristus lan, sajatiné pracaya lan ndedonga, bakal nampa panyembuhan sing nylametaké saka aliran hawa napsu, lan mung kanthi kuwasaé Gusti Yesus sumur sing miliaké pikiran-pikiran najis kuwi bakal garing lan mandheg; nanging ora ana siji-sijia liya sing bisa marasaké tatu iki (20, 4).

9. Kaya déné nalika srengéngé munggah ing dhuwur bumi, kabèh sinaré ana ing bumi, lan nalika surup ing kulon, nalika bali menyang panggonané, srengéngé nglumpukaké kabèh sinaré bali marang dhéwé, mangkono uga nyawa, yèn ora lair manèh saka dhuwur lumantar Roh, kabèh pikiranné ana ing bumi, lan pikiranné nyebar nganti pucuking bumi; nanging sakwise dianggep pantes nampa lair langit lan pangemburan saka Roh, sawise nglumpukake kabèh pikirane lan nyimpen ing sajroning atine, iku mlebu ing ngarsane Gusti, mlebu ing panggonan langit sing ora digawe dening tangan manungsa, lan kabèh pikirane, mlebu ing swasana Ilahi, dadi langit, resik lan suci; amarga nyawa, sawisé dibebasaké saka panindasan pangeran sing ala—roh donya—nggayuh pikiran sing resik lan ilahi, awit Gusti Allah kersa ndadékaké manungsa dadi bagéan saka sipat ilahi (49, 3).

b) Iki dadi cetha wiwit detik-detik pisanan pangaribawa sih, nanging mbebayani banget yen mikir yen wis ana sawijining kasampurnan ing kene. Iki mung wiwitan. Sih, sawise dirasakake, alon-alon nyekel ati nganti kebak kabèh lan ngowahi sakabehe jero batin.

10. Nalika tumindak sih rahmat Ilahi mudhun marang jiwa miturut iman saben wong, lan jiwa nampa pitulungan saka ndhuwur, mula sih rahmat mau mudhun mung sawatara. Lan aja mbayangake yèn kabèh jiwa wong langsung padhang; ing jerone isih ana wewengkon ageng ala, lan wong kudu kerja keras lan ngupaya, selaras karo sih rahmat sing makarya ing jerone. Mulane sih rahmat Gusti, sing ing sakedhap bisa mbersihaké manungsa lan ndadékaké sampurna, miwiti rawuh ing jiwa kanthi alon-alon, kanggo nguji karsa bébas manungsa: apa manungsa iku tetep nyimpen katresnan kang tulus marang Gusti, ora kompromi karo sing ala, nanging nyerahké dhiri sakabehé marang sih rahmat. Mangkono, nyawa sing sajrone wektu lan pirang-pirang taun mbuktekake awake dhewe becik, ora marakake sedhih utawa nglarani sih marang sih rahmat, nemokake pitulungan kanggo awake dhewe liwat proses sing alon-alon iki. Lan sih rahmat iku nyekel panggonan ing sajroning jiwa; lan nalika jiwa, sajrone pirang-pirang taun, mbuktekake yèn dhèwèké manut lan selaras karo sih rahmat, iku ngakar nganti tekan pangrasa lan pamikiran paling jero ing jiwa, nganti kabèh jiwa dipeluk déning sih rahmating swarga, sing wis mrentah ing sajroning wadah iki (41, 2).

11. Mangkono akèh wong padha kesasar amarga pakaryané sih rahmat ing sajroning atiné; padha nganggep wis tekan kasampurnan, lan kandha: 'Wis cukup kanggo kita; kita ora kekurangan apa-apa.' Nanging Gusti iku tanpa wates lan ora bisa dipahami. Lan wong Kristen ora wani ngomong yèn wis mangertèni Panjenengané, nanging padha nyuwun asor awan lan bengi. Jiwa nduwèni akèh pérangan, lan jeroné ageng; lan dosa sing wis mlebu ing kono wis nyekel kabèh panggonan lan kamampuaning manah. Banjur, nalika wong ngupaya sih, sih iku teka lan nyekel mbok menawa loro kamampuaning jiwa. Nanging wong sing durung pengalaman, sing diparingi panglipur dening sih, mikir yèn sih sing teka kuwi wis nyekel kabèh daya jiwa lan yèn dosa wis dibasmi. Nanging bagéan paling akèh saka jiwa isih ana ing panguwasa dosa, déné mung siji bagéan sing ana ing pangaribawa sih. Lan wong kuwi kapancing lan ora nyadari iki (26, 17, 50, 5).

12. Sanajan ana wong sing kena lara, sawetara bagéan bisa waé isih séhat—umpamane organ panglihatan, mata, utawa bagéan liya—dene bagéan liyane rusak. Kahanan sing padha uga ana ing babagan rohani. Wong bisa nduwé telung bagéan rohani sing séhat, nanging kuwi ora ateges yèn wong mau wis sampurna. Sampeyan weruh pinten-pinten tingkat lan tahap spiritual, lan kepriye kejahatan dibersihaké lan diusir sethithik demi sethithik, tinimbang sakaligus (15, 7).

13. Kaya janin ing kandungan ora langsung dadi manungsa, nanging alon-alon njupuk wujud manungsa lan lair—sanadyan isih manungsa sing durung diwasa—nanging dhisik thukul pirang-pirang taun banjur dadi wong lanang; lan uga, wiji barli utawa gandum ora langsung ngakar nalika ditandur ing lemah,

nanging mung nalika adhem lan angin wis kliwat, ing mangsa sing pas padha ngetokake tangkéné; lan sapa waé sing nandur wit pir ora langsung nglumpukaké wohé; mangkono uga ing babagan rohani, ing ngendi ana akal lan kaelokan sing akèh, manungsa tuwuh alon-alon lan tekan '*ukuran manungsa sing sampurna, miturut ukuran awaké*' (Eph. 4:13), lan ora kaya sing dikandhakake wong liya, kaya-kaya iki padha karo nyopot lan nganggo sandhangan (15:39).

14. Nanging kaya tawon sing sacara rahasia mbangun sarangé ing sangkèné, mangkono uga sih rahmat kanthi rahasia ngasilaké katresnané ing atiné kita, ngowahi rasa pait dadi legi lan atiné sing atos dadi welas asih. Lan kaya tukang perak lan ukir, sing ngukir mangkuk ing pirang-pirang bagean, nutupi manéka kéwan sing diukir, lan nalika wis rampung pakaryané, banjur mbukak mangkuk mau ing kabèh kamulyané, mangkono uga Sang Seniman sejati (Kristus) Gusti ngias atiné kita nganggo ukirane lan nganyari kanthi misterius, nganti kita ninggalaké badan iki, lan banjur kaendahaning jiwa bakal katon (16:7).

c) Mula saka iku, wong-wong sing wis ngrasakake sih rahmat tansah luwih lan luwih kepingin ngrasakake maneh.

15. Jiwa-jiwa sing tresna marang kabeneran lan kabecikan, sing kanthi pangarep-arep gedhe lan iman kepingin nganggo Kristus sakabehe, ora pati butuh pangeling saka wong liya, lan ora nahan sanadyan sethithik pangurangan pangarep-arep langit lan katresnan marang Gusti ing sajroning atine; nanging, kanthi nyawiji sakabehe marang salib Kristus, saben dina padha ngrasakake tuwuh rohani ing pangiketane marang Panganten Rohani; lan, digerakake dening kepinginan swarga lan ngelak marang kabeneran kabecikan, padha kenceng lan ora kendhat ngarep-arep pencerahan rohani. Lan yen, amarga imané, padha dianggep pantes nampa kawruh bab rahasia ilahi, utawa dadi bagéan saka kabungahaning sih rahmat swarga, padha ora gumantung marang dhéwé utawa nganggep dhéwé ana apa-apa sing istimewa; nanging sakwéné padha dianggep pantes nampa karunia rohani, kanthi ukuran sing padha, amarga ora ana enteke kepinginan langit-langité, padha ngupaya mau kanthi semangat sing luwih gedhé; luwih padha ngrasakake kamajuan rohani ing sajroning atiné, luwih padha kangen lan ngelak marang pangibadah lan tambahé sih-rahmat; luwih padha sugih sacara rohani, luwih padha katon saya mlarat ing panemune marang awake dhewe, amarga ora ana enteke kepinginan rohani kanggo ngupaya marang Calon Bojo Surgawi, kaya sing kaserat ing Kitab Suci, '*Sapa sing mangan Aku isih bakal luwe, lan sapa sing ngombe Aku isih bakal ngelak*' (Sir. 24:23). (10:1).

16. Jiwa sing tenan tresna marang Gusti Allah lan Kristus, sanajan wis nindakake ewonan pakaryan sing bener, amarga kangené sing ora ana entéke marang Gusti, jiwaku nganggep kaya durung nindakaké apa-apa; sanajan nganti ngentèkaké awaké liwat puasa lan jaga bengi, isih krasa durung miwiti makarya kanggo kabecikan; sanajan dianggep pantes nampa manéka karunia rohani, wahyu, lan misteri swarga, kanthi katresnané sing tanpa wates lan ora tau wareg marang Gusti, dhèwèké rumangsa yèn durung ana apa-apa sing kapènèh; malah, saben dina luwe lan ngelak, tetep ing pandonga kanthi pracaya lan katresnan, dhèwèké ora bisa wareg sanadyan wis nampa misteri kebak sih-rahmat lan nglatih dhiri ing saben kabecikan. Tersentuh dening katresnané Roh Surgawi, lan kanthi pitulungan sih-rahmat, dhèwèké tanpa kendhat nyulut ing sajroning atiné pangajab kang murub marang Calon Bojo Surgawi; dhèwèké kepéngin dadi sampurna pantes kanggo paseduluran kang misterius lan ora bisa diungkapaké karo Panjenengané ing papan suci Roh; kanthi rai atiné kang mbukak, dhèwèké nyawang Calon Bojo Surgawi pasuryan pasuryan, ing pepadhang rohani sing ora bisa diungkapake; kanthi kapastian sing sampurna, dhèwèké mlebu ing pangayoman karo Panjenengané, nyawiji karo pati Panjenengané, lan kanthi kerinduan sing gedhé tanpa kendhat ngentèni pati demi Kristus; dhèwèké pracaya tanpa sangsi yèn lumantar Roh dhèwèké bakal nampa pambebasan sing sampurna saka dosa lan pepeteng hawa napsu, lan sawisé dibersihaké déning Roh lan disucèkaké ing jiwa lan badan, bakal dianggep pantes dadi wadiah sing suci kanggo nampa kraton swarga ing sajroning dhèwèké lan dadi panggonan kanggo Kristus, Sang Raja swarga lan sejati. Lan nalika kuwi dhèwèké dadi pantes kanggo urip swarga, amarga wis kéné dadi panggonan sing suci kanggo Roh Suci (10:4).

17. Nanging ora mungkin kanggo nyawa nggayuh kahanan kaya ngono kanthi dumadakan utawa tanpa ujian. Kosok baline, lumantar akèh pakaryan lan perjuangan, suwene wektu, kanthi rajin, sawisé ngalami ujian lan manéka godaan, nyawa mau nggayuh tuwuh lan kamajuan rohani nganti tekan kahanan sampurna tanpa napsu, lan banjur, sawisé kanthi kersa lan wani nolak 'saben godaan dosa', jiwa iku bakal dianggep pantes nampa pakurmatan ageng, sih-rahmat rohani lan bandha swarga, lan kanthi mangkono bakal dadi ahli waris kraton swarga Kristus Yesus Gusti kita (10:5).

18. Agama Kristen iku pangan lan inuman. Lan luwih asring wong ngrasakake, luwih atine kagugah dening legane, dadi ora bisa dikendhaleni lan ora ana enteke, nuntut lan ngrasakake luwih lan luwih maneh.

Utawa, kaya nalika ana wong krasa ngelak lan diwènèhi omben-omben manis, sawisé nyicipi, ngelaké malah saya kenceng, lan dhèwèké saya nyedhak marang omben-omben kuwi; mangkono uga, nyicipi Roh ngasilaké ngelak sing meh ora bisa sirna, sing pantes diumpamaké kaya ngelaké wong kuwi. Lan iki ora mung tembung, nanging pakaryané Roh Suci, kanthi misterius mbiyantu pikiran (17:13).

19. Bayangna ana mata air, lan ana wong kang ngelak wiwit ngombe saka kono; nalika lagi ngombe, ana wong sing ngganggu lan nyegah supaya ora wareg; sawisé ngrasakaké banyu mau, ngelaké tambah parah, lan dhèwèké ngupaya ngombe kanthi luwih semangat. Mangkono uga ing babagan rohani: wong wis miwiti nyicipi lan melu mangan panganan swarga, lan dumadakan, ing wektu kuwi, dhèwèké dicegah, lan ora ana sing ngidini dhèwèké wareg (27:7).

20. Gusti ngerti ringkihé manungsa—yèn wong gampang gumedhé—mula Panjenengané nahan lan nglilani supaya padha tetep ana ing pangujian lan kahanan kang ora tentrem. Amarga yèn sanajan kowe mung nampa sethithik, kowe wis dadi ora bisa ditampa déning sapa waé lan gumedhé, pinten malih yèn kowe diparingi wareg mung sapisan. Nanging Gusti, sing ngerti kelemahanmu, ngutus ujian miturut paugerané Panjenengané, supaya kowe dadi andhap asor lan ngupaya Gusti kanthi luwih semangat (27:8).

(d) Kanthi saya kangen marang Gusti, wong-wong kaya ngono ngrasa kurang lan ora cukup ing kabèh bab; mula andhap asor iku raos sing jero nancep ing atiné. Iku uga dadi sarat kanggo kabèh kamajuan salajengipun.

21. Kepiye carane wong bisa andhap asor ing roh, utamane nalika dheweke ngrasa ing jerone awake dhewe yen wis owah, wis maju, lan wis entuk kawruh lan pangerten sing sadurunge durung diduweni? Nganti wong durung nggayuh iki lan durung maju, dheweke durung andhap asor ing roh, nanging malah ngregani awake dhewe dhuwur. Nanging nalika pangerten lan kamajuan iki teka, sih rahmaté Gusti piyambak sing mulang dhèwèké supaya dadi andhap asor ing roh; lan sanadyan dhèwèké wong sing bener lan pilihané Gusti, dhèwèké ora kena nganggep dhèwèké iku apa-apa, nanging kudu ngakoni yèn nyawané ora ana regané lan andhap asor, kaya-kaya ora ngerti lan ora nduwé apa-apa, sanadyan sejatiné dhèwèké ngerti lan nduwé. Lan pikiran kaya ngono dadi kaya wis ana lan ngrembaka jero ing pikiran manungsa. Apa kowe ora weruh yen leluhur kita Abraham, sing dipilih Gusti Allah, nyebut awake dhewe bledug lan abu (Kejadian 18:27)? Lan Dawud, sing diurapi dadi raja, nduwèni Gusti Allah ing ngarepé, lan apa sing diomongaké? *'Aku iki cacing, dudu manungsa, diremehaké wong lan dihinaké bangsa'* (Mazmur 21:7). Mula, sapa waé sing kepéngin dadi ahli waris bebarengan karo wong-wong mau, dadi warga kitha swarga, lan diurmati bebarengan karo wong-wong mau, kudu nduwèni andhap asor sing padha lan ora nganggep awaké dhéwé kaya ana apa-apa, nanging kudu nduwèni manah sing remuk (12:3–4).

22. Sapa waé sing wis nampa sih rahmat nganggep dhèwèké luwih andhap asor tinimbang kabèh wong dosa, lan pikiran kaya ngono iku kapenèni ing atiné kaya bab sing alamiah; saya jero dhèwèké mlebu ing pangawikané Gusti Allah, saya dhèwèké nganggep dhèwèké bodho; saya akèh sing dipelajari, saya akèh dhèwèké ngakoni yèn dhèwèké ora ngerti apa-apa. Iki sih pitulungan sing ngasilake kahanan iki ing jiwa, kaya bab sing alamiah (16:12).

23. Wong-wong sing wis paham babagan dalan-dalaning Gusti ngakoni yèn dhèwèké cilik banget lan pancèn ora trampil; lan kanggo dhèwèké wis dadi kabiasaan alamiah lan ora bisa dipisahaké kanggo nganggep dhèwèké andhap asor, malah kaya ora ana. Apa wong-wong kaya ngono ora nyadari yèn dhèwèké wis diparingi apa sing sadurungé ora diduwèni, lan wis éntuk bab sing luar biasa kanggo sipaté? Aku kandha marang kowe, wong-wong kuwi ora nganggep awake dhéwé wong sing sholeh utawa sukses; padha ora nyadari yèn wis éntuk apa sing sadurungé ora diduwèni. Nanging sih rahmat sing mudhun marang wong-wong kuwi mulang yèn sanadyan padha makmur, ora kena nganggep nyawane dhéwé mulya, nanging kanthi alamiah kudu ngakoni yèn awake dhéwé ora ana regané. Lan sanadyan padha mulya ing paningalé Gusti Allah, padha ora nganggep awaké dhéwé kaya mangkono; sanadyan ing kamakmuran lan ing sangisoré pituduhé Gusti Allah, padha nganggep awaké dhéwé kaya wong sing ora ngerti apa-apa, lan sanadyan sugih ing paningalé Gusti Allah, padha katon mlarat ing paningalé dhéwé (27:4–5).

24. Nanging, yen kowe weruh ana wong sing sombong lan bangga dadi panrima sih rahmat, sanadyan dheweke bisa nindakake mujijat lan mbangkitake wong mati, yen dheweke ora ngakoni yèn atiné ora mulya lan andhap asor, lan yèn dhèwèké mlarat ing roh lan sengsara, dhèwèké kabak malice tanpa nyadari. Sanajan piyambakipun nindakake mujijat, piyambakipun ora pantes dipun pitados, awit pratandha Kristen yaiku sanajan wong sing nyenengake Gusti Allah kudu ngupaya nyumputake punika saking tiyang kathah; lan sanajan piyambakipun kagungan kabèh bandha raja, piyambakipun kudu nyumputake lan tansah ngendika:

'Mutuara iki dudu duwekku; wong liya sing wis nyerahake marang aku, lan aku iki wong mlarat; nalika sing nyerahake kersa, dheweke bakal njupuk manèh.' Nanging yen ana wong kandha, 'Aku sugih; aku wis cukup karo apa sing tak duwé; aku ora butuh apa-apa manèh'—wong kaya ngono dudu wong Kristen, nanging wadiah ilusi lan setan. Amarga kabungahan ing Gusti ora ana enteke, lan luwih asring wong ngrasakake lan nyawiji karo Panjenengané, luwih luwih manèh wong kuwi kroso luwe marang Panjenengané. Wong-wong kaya ngono nduwèni semangat lan katresnan marang Gusti sing ora bisa dibendung; luwih padha ngupaya kanggo makmur lan nglumpukaké, luwih padha ngakoni yèn dhèwèké iku wong mlarat, kaya-kaya padha mlarat ing kabèh bab lan ora nduwèni apa-apa. Padha kandha: 'Aku ora pantes srengéngé iki sumunar marang aku.' Iki pratandha Kristen; iki asih (15:35).

25. Yen ana wong sing ora ngetutake kerendahan ati sing gedhe, dheweke nyerahake awake dhewe marang tangané Setan lan keilangan sih rahmat ilahi sing diparingake marang dheweke; banjur kesombongane katon, amarga dheweke telanjang lan mlarat. Mula, sapa waé sing sugih amarga sih-rahmaté Gusti kudu tetep ing andhap asor lan pangapuraning ati sing gedhé, nganggep awaké dhéwé kaya pengemis lan ora nduwé apa-apa, lan mikir: 'Apa waé sing tak duwé iki dudu kagunganku; ana liyané sing wis maringi marang aku, lan nalika dhèwèké kersa, dhèwèké bakal njupuk manèh saka aku.' Sapa waé sing ngendhekaké dhiri kaya ngéné ing ngarsané Gusti Allah lan manungsa, bisa njaga sih rahmat sing diparingaké marang dhèwèké, kaya sing kacarita, '*Sapa sing ngendhekaké dhiri bakal diunggahaké*' (Matéus 23:12). Minangka sing kapilih déning Gusti Allah, dhèwèké kudu nyalahaké dhiri; lan minangka wong sing setya, dhèwèké kudu nganggep dhiri ora pantes. Jiwa-jiwa kaya ngono nyenengake Gusti Allah lan diuripake déning Kristus (41:3).

(d) Nanging, padha dielingake luwih saka kabeh supaya ngati-ati marang kesombongan, keangkuhan lan sikap ngadili wong liya, amarga sih-rahmat bakal lunga amarga kuwi, lan tanpa sih-rahmat bakal langsung ambruk.

26. Yen sawijining raja nyerahake bandha marang pengemis, wong sing nampa kanggo dijaga ora nganggep bandha iku kagugane dhewe, nanging ngakoni kemlaratan dhewe ing endi-endi, ora wani nyia-nyia bandha wong liya, amarga dheweke tansah mikir ing atine: 'Ora mung harta iki dudu kagunganku, nanging uga wis dipercayakake marang aku déning raja kang kuwasa, lan dhèwèké bakal njupuk manèh kapan waé miturut kersané.' Lan sapa waé sing nduwèni sih rahmaté Gusti Allah kudu mikir kaya ngono marang awaké dhéwé, andhap asor ing kawicaksanan, lan ngakoni kabodhoané dhéwé. Yen wong mlarat sing wis nampa harta karun saka raja sing dipercayakake marang dheweke lan nyandhak pangarep-arep marang harta karun kuwi sing dudu duwene dheweke, banjur miwiti ngetokake kebanggaan kaya iku dadi bandha dheweke, lan atine kebak kesombongan, mula raja bakal njupuk manèh harta karun kuwi saka dheweke, lan wong sing tau ngopeni kuwi tetep mlarat kaya sadurunge. Mula, yèn sanadyan wong-wong sing nduwèni sih-rahmat dadi sombong lan atiné dadi angkuh, Gusti bakal mbalèkaké sih-rahmaté saka wong-wong mau, lan kahanané bakal tetep kaya sadurungé padha nampa sih-rahmat saka Gusti (15, 25).

27. Amarga wis nampa sih-rahmaté Roh lan nemokake panglipur sing kebak sih-rahmat ing pangasoan, ing pangarep-arep lan ing manisé rohani, lan amarga ngandelake kuwi, padha dadi sombong, nyerah marang kecerobohan, tanpa pangapuraning ati, tanpa andhap asor ing pikiran, lan tanpa nggayuh ukuran sampurna saka tanpa napsu, amarga gagal kebak sih lumantar kabèh ketekunan lan pracaya, padha wareg karo kahanan iki lan mandheg, lan nemu panglipur sih sing mung sethithik; nyawa kaya ngono, luwih maju ing kesombongan tinimbang andhap asor, sanajan diparingi karunia, malah ora oleh amarga kecerobohan lan kesombongan angkuh sing kosong (10, 3).

28. Nanging aku kandha marang kowe, aku wis weruh wong-wong sing nduwèni kabèh karunia lan wis dadi peserta Roh, nanging amarga ora bisa nggayuh katresnan sing sampurna, padha tiba. Ana sawijining priya bangsawan, sawisé nilar donya, adol tanahé, mbebasaké para budhaké, lan amarga wicaksana lan pinter, wis misuwur amarga uripé sing mulya; nanging amarga kalah marang kesombongan lan kagagahan, pungkasané tiba ing pesta pora lan ewonan ala (27:14).

29. Wong liya, nalika panganiayaan, nyawisake awaké; lan sawisé dadi pangakune iman, banjur nalika tentrem bali, dibebasake lan diurmati; kelopak matané rusak amarga disiksa ing asap kandel. Lan dhèwèké, sanadyan kinurmatan, nalika diundang sembayang, njupuk roti sithik lan diwènèhaké marang abdi dalemé, lan pikirane ana ing kahanan kaya-kaya durung tau krungu sabda Gusti (27:15).

30. Liyane, sawijining ahli tapa brata sing manggon bareng aku ing omah sing padha lan ndedonga bebarengan karo aku, sugih banget ing sih rahmat nganti nalika ndedonga ing sacedhakku, dhèwèké krasa emosi sing jero, amarga sih rahmat mau nganti mili ing sajroning atiné. Dheweke wis diparingi karunia

marasaké lan ora mung ngusir setan, nanging uga marasaké wong-wong sing diiket tangan lan sikilé lan nandhang lara abot mung kanthi nyandhak tangan. Banjur, sawisé dadi sombong, dipuji donya lan seneng karo kagungane dhéwé, dhèwèké saya angkuh lan tiba ing jeroné dosa. Delengen, sanadyan wong sing nduwèni karunia marasaké wis tiba. Apa kowé weruh carané wong-wong sing durung nggayuh ukuran katresnan padha tiba? Nanging sing wis nggayuh katresnan, kabèh ikatan lan kapincut déning katresnan, kababawa lan digawa dadi tawanan menyang donya liya, kaya ora ngerti hakikaté dhéwé (27, 16).

31. Jiwa sing setya lan tresna sejati, nalika nyumurupi berkah langgeng sing wis disiapake kanggo wong sing bener, lan kabecikaning sih rahmat Gusti Allah sing ora bisa diungkapake sing arep mudhun, ngenali awake dhewe, pangreksan, pakaryan lan upaya-upayane minangka ora pantes kanggo janji-janji Roh sing ora bisa diungkapake. Mangkono iku wong sing miskin ing roh kang dadi berkahé Gusti. Mangkono uga wong sing luwe lan ngelak marang kabeneran. Mangkono uga wong sing remuk atiné. Wong-wong sing wis nampa watak kaya mangkono, pangabdian kaya mangkono, pakaryan kaya mangkono, lan katresnan marang kabecikan kaya mangkono, lan tetep kaya ngono nganti pungkasan, pancen bakal bisa nampa urip lan kraton langgeng. Mula saka iku, aja ana sedulur sing ngunggulake awake dhewe tinimbang sedulure, lan aja ana sing kapancing dening sing jahat, kabawa dening kesombongan, nganti kandha, 'Delengen, aku wis nduwé karunia rohani.' Amarga iku ora pantes kanggo wong Kristen mikir kaya ngono. Kowé ora ngerti apa sing bakal kelakon marang sedulurmu sesuk; kowé uga ora ngerti apa pungkasanmu utawa pungkasané. Kosok baline, saben wong, kanthi eling marang awake dhewe, aja kendhat mriksa nuranine lan nyoba pakaryan atine, ndeleng kanthi tliti lan usaha pikirane ngupaya marang Gusti Allah, lan tansah ngelingi tujuan pungkasan—kamardikan, tanpa napsu, lan tentrem rohani—muga-muga mili tanpa kendhat lan kanthi tekun, tanpa gumantung marang peparing utawa alesan apa wae (29, 7).

32. Kepiye uga wong-wong sing wis nampa sih-rahmaté Gusti bisa tiba? Malah pikiran sing paling resik miturut kodraté bisa rusak lan tiba. Wong wiwit sombong, ngukum wong liya lan kandha, 'Kowe wong dosa' – nalika ngakoni yèn dhèwèké dhéwé wong bener. Apa kowe ora ngerti apa sing diomongake Paulus? '*Ana duri ing dagingku, utusané Setan, kanggo nyiksa aku, supaya aku ora nganti gumunggung kakehan*' (2 Kor. 12:7). Lan sanadyan ing watak sing resik ana potensi kanggo kesombongan (7:4).

33. Mulané, para Kristen dhéwé kudu ngupaya sakténané aja nganti ngukum sapa waé—apa kuwi pelacur sing terang-terangan, wong dosa, utawa wong sing ora manut paugeran—nanging kudu ndelok kabèh wong kanthi ati sing lugu, kanthi pandelengan sing resik, supaya dadi kaya lumrah lan ora bisa dipisahake saka pribadine wong: ora ngremehake sapa wae, ora ngukum sapa wae, ora ngajeni sapa wae, lan ora mbedakake antarane wong-wong (15:8).

34. Apa manungsa bisa tiba nalika nduwèni karunia sih? Yèn padha krasa puas dhéwé, padha tiba, amarga mungsuh ora tau nganggur lan padha perang tanpa kendhat. Mula saka iku, kowe ora kena mandheg ngupaya ing ngarsané Gusti. Amarga akèh cilaka sing bakal teka yèn kowe nglilani kecerobohan, sanadyan saka njaba katon yèn kowe wis diuji ing sajroning misteri sih rahmat (15:14).

35. Kamulyané wong Kristen ageng; ora ana tandhingané. Nanging yèn ana wong sing kapancing nganti kélangan konsentrasi lan dirampok déning niat ala, dhèwèké dadi kaya kutha tanpa témbok, sing dibukak déning maling saka ngendi waé miturut kersané, banjur ngrusak lan ngobong kutha kuwi. Mula, yèn kowé uga sembrono lan ora nggatekake awakmu, roh-roh jahat bakal teka, ngurangi akalmu nganti ora ana apa-apa lan ngrusaké, nyebar pikiranmu ing donya iki (15:45).

(e) Mula saka iku, kaya pira padha bungah nalika nyadari sepira gedhene bandha sing wis ditampa, padha uga wedi kelangan kuwi, lan padha ngupaya nindakake pangabdian rohani kanthi cara sing ora nglarani Roh sih-rahmat, supaya Panjenengané ora lunga saka wong-wong mau.

36. Pagawe ora nyandhak pangarep-arep marang pakaryané utawa uripé nganti dhèwèké nampa apa sing dikarepake, nganti Gusti rawuh lan manggon ing jerone dhèwèké ing saben raos lan tumindaké Roh. Lan nalika dhèwèké wis ngrasakaké sih-rahmaté Gusti lan kasengsem marang woh-wohan rohani, tabir pepeteng bakal kabuka, lan padhangé Kristus bakal sumunar lan makarya kanthi kabungahan sing ora bisa diungkapaké; wektu kuwi dhèwèké bakal yakin marang katresnan agung sing diduwèni, amarga Gusti ana ing sajroning dhèwèké. Kaya pedagang sing entuk bathi, dhèwèké bungah, nanging ing wektu sing padha sedhih lan wedi marang cilaka saka maling lan roh-roh sing ngapusi, supaya, nalika dadi ringkih, dhèwèké ora nganti mbuwang-mbuwang pakaryané sadurungé dianggep pantes mlebu Karajaning Swarga, Yerusalem ing swarga (14:2).

37. Kaya para pedagang sing nglayar ing segara, sanadyan padha nemu angin sing nguntungake lan segara sing tentrem, isih tetep wedi nganti tekan pelabuhan menawa ana angin ngelawan sing dumadakan muncul, segara dadi gedhe ombake, lan prau bakal ana ing bebaya; mangkono uga wong Kristen, sanadyan padha ngrasakake ing sajroning atiné napas sing maringi pitulungan saka Roh Suci, nanging tetep padha wedi menawa ana angin sing mungsuh sing bakal mumbul lan nggugahaké mbrontak lan geger ing sajroning atiné. Mula saka iku, perlu ati-ati banget kanggo mlebu ing pelabuhan pangaso, ing tentrem sing sampurna, ing gesang langgeng lan kabungahan langgeng, ing kutha para wong suci—Yerusalem swarga, ing Gréja para putra sulung (Ibr. 12:23). Nanging kanggo wong-wong sing durung nempuh tahap-tahap iki, ana akèh alesan kanggo wedi manawa sing jahat bisa nyebabake dheweke klelep ing sawijining cara nalika lagi lumaku liwat (43:4).

38. Ana sawijining priya sugih, sawijining raja sing pinunjul, bakal maringi sih marang sawijining wanita mlarat sing ora nduwé apa-apa kajaba awaké dhéwé; dhèwèké bakal dadi kekasihé lan mutusaké nggawa dhèwèké menyang omahé minangka panganten lan kanca. Lan yen pungkasané dheweke nuduhake katresnan marang bojone, nalika tetep setya marang bojone, wanita miskin lan papa iki, sing ora duwe apa-apa, banjur dadi sing nduweni kabeh harta bojone. Nanging yèn dhèwèké tumindak nglawan kawajibane lan ora pantes ing omahé bojone, dhèwèké banjur diusir kanthi isin lan hina, lan lunga karo loro tangané ing sirahé, kaya paugerané Musa marang bojo sing ora manut lan ora nyenengaké bojone (Ulangan 24:1), lan banjur dheweke nandhang sangsara lan nangis kecut, mikirake kasugihan sing wis ilang lan kamulyan sing wis dicabut, amarga dheweke kena isin amarga kabodhoané dhéwé (15, 2).

39. Mangkono uga atiné, sing déning Kristus, Sang Panantèk langit, dipinang minangka panganten wadoné kanggo komuni mistik lan ilahi karo Panjenengané, lan sing bakal nampa kasugihan swarga, kanthi tliti lan tulus banget kudu ngupaya nyenengaké Kristus, calon bojone, lan nepaki pelayanan rohani sing dipasrahaké marang dhèwèké kanthi cara sing pantes lan trep, supaya nyenengake Gusti ing saben bab, ora nglarani Roh Suci, njaga kasucian lan katresnan marang Kristus kanthi cara sing pantes, tumindak becik ing omahé é Sang Raja swarga, kanthi sakabehe pangabdian marang sih kang diparingake marang dheweke. Mula, nyawa kaya ngono diangkat dadi pangreksa kabeh berkahing Gusti; awaké dhéwé nampa kamulyan saka Keilahiané Kristus. Nanging yèn dhèwèké dosa ing cara apa waé, lan ing pangabdiané tumindak bertentangan karo kawajibane, gagal nindakake apa sing nyenengake Kristus, lan ora manut kersané, uga ora kerja bareng karo sih-rahmaté Roh sing ana ing dhèwèké, mula dhèwèké kena isin gedhé lan dipotong saka urip, dadi ora pantes lan ora bisa sesambungan karo Sang Raja Swarga. Lan babagan nyawa iki wis ana sedhik, kasedhihan lan tangisan ing antarané kabèh roh suci lan wicaksana; Malaikat, Kakuwatan, Para Rasul, Para Nabi lan Para Martir padha meratapi dhèwèké (15:2).

40. Mula saka iku, kita kudu ngupaya lan tumindak kanthi kabèh kawicaksanan lan kaati-ati, supaya, kaya sing katulis, kita bisa nggarap kaslametan kita dhéwé kanthi ajrih (Filipi 2:12). Mula saka iku, kowe kabèh sing wis dadi peserta Rohé Kristus, aja nindakake apa-apa—cilik utawa gedhé—kanthi ngremehake utawa nglanggar sih-rahmaté Roh, supaya kowe ora kapucul saka urip sing wis dadi bagéanmu (15:4),

41. Lan aku bakal nerangake iki luwih cetha nganggo conto liya. Yen ana abdi mlebu kamar kraton lan ngladeni raja kanthi nyuguhake apa sing wis dipercayakake marang dheweke, dheweke njupuk iku saka gudang raja lan, mlebu kanthi tangan kosong, ngladeni raja nganggo piranti raja dhewe. Nanging ing kéné kabutuhan kawicaksanan lan pangréncénan ageng, supaya nalika ngladosi dhèwèké ora nindakake apa-apa sing ora pantes, ora nyuguhaké panganan siji tinimbang liyané ing méja sang raja, nanging nyuguhaké kabèh panganan, wiwit sing kapisan nganti sing pungkasan, miturut urutan sing bener. Lan yèn, amarga kabodhoan lan kurangé pangréncénan, dhèwèké ngladosi sang raja kanthi ora pantes, dhèwèké bakal kapapar bebaya lan pati (15:5).

42. Mangkono uga nyawa, sawise nyawisake awake dhewe kanggo ngabdi marang Gusti lumantar sih-rahmat lan Roh, mbutuhake kawicaksanan ageng lan pituduh, supaya ora kliru ing pangertosan bab pirantine Gusti—tegesé, ing pangertosan bab pangabdian rohani—kanthi tumindak manut karsa dewe, sing bertentangan karo sih-rahmat. Amarga nyawa bisa ngabdi marang Gusti lumantar pangabdian rohani, kang dilakoni sacara rahasia déning manungsa batin, lan lumantar pirantine dhéwé, yaiku roh manungsa batin; nanging tanpa pirantine Panjenengané—yaiku tanpa sih rahmat—ora ana siji waé sing bisa ngabdi marang Gusti, yaiku nyenengaké Panjenengané kanthi nepaki kersané Gusti ing kabèh bab (15, 5).

43. Lan nalika nyawa nampa sih, banjur mbutuhake akal lan pangertosan sing jembar. Nanging Gusti piyambak paring kabeh iku marang nyawa sing nyuwun marang Panjenengané, supaya bisa ngabdi marang

Panjenengané kanthi pantes lumantar Roh sing ditampa, ora dikalahake déning ala ing endi wae, lan ora dosa amarga nyasar saka dalan amarga ora ngerti, kelalaian utawa kecerobohan, lan kanthi nglanggar kersaning Gusti sing bertentangan karo tugasé; amarga nyawa kaya ngono bakal diukum pati lan tangis, kaya sing uga diandharake Rasul Ilahi, *'supaya, nalika mratelakaké marang wong liya, aku dhéwé ora dadi ora pantes'* (1 Kor. 9:27). Apa kowe weruh sepira ajrihé dhèwèké, sanadyan dadi Rasulé Gusti Allah? Mula saka iku, ayo padha ndedonga marang Gusti Allah supaya kita kabèh sing wis nampa sih-rahmaté Gusti Allah bisa, luwih dhisik, nindakaké pelayanan rohani kita manut kersané Panjenengané, lan aja nganti kebiasaan nganggep sembarang prelu, nanging kanthi cara iki, kanthi urip sing nyenengake Gusti Allah lan, manut kersaning Panjenengané, ngabdi marang Panjenengané lumantar pelayanan rohani, supaya kita padha waris urip langgeng (15:6).

44. Kaya déné para komiti, utawa gubernur provinsi, nalika mlebu kraton Sang Prabu, padha kebak rasa wedi gedhé babagan carané padha bakal mangsuli Panjenengané lan ngindhari celaan lan paukuman yèn padha kliru ing wangsulané, déné para warga désa lan wong cilik, sing durung tau ndeleng pangeran, padha tumindak tanpa kuwatir; mangkono uga kabèh donya ing sangisoré langit, kabèh wong, wiwit saka raja nganti pengemis, amarga ora ngerti kamulyaning Kristus, padha kesusu ngurusi urip donya iki, lan sithik banget sing mikirake Dina Penghakiman; nanging wong-wong sing mlebu kanthi roh ing pangadilan Kristus, ing ngendi singgasana Kristus dumunung, lan tansah ngadeg ing ngarsané Kristus, padha urip ing ajrih lan gemeter, supaya ora dosa kanthi cara apa waé marang dhawuh-dhawuhé sing suci (15, 17).

45. Kaya ta abdi, nalika ana ing ngarsané tuwané, urip kanthi ajrih lan ora nindakaké apa-apa tanpa dhèwèké, mangkono uga kita kudu mbukak lan ngetokaké pikiran kita ing ngarsané Kristus, Gusti lan Pangertosing Manah, lan nyandhak pangarep-arep lan kapitadosan marang Panjenengané, awit Panjenengané iku kamulyanku, Panjenengané iku Bapakku, Panjenengané iku bandhaku. Mulane, kowe kudu tansah nggatekake lan ngajeni ing atimu (16, 6).

46. Kaya déné wong-wong sing dipercaya ngatur pamaréntahan provinsi utawa kas kraton, tansah was-was aja nganti nyenyet raja, mangkono uga wong-wong sing dipercaya babagan rohani tansah was-was; lan sanadyan lagi tentrem, kahanané kaya ora tau ana tentrem, amarga isih ngusir kratoning pepeteng saka atiné, sing wis nyerbu kutha—yaiku nyawa—lan para barbar sing wis nguwasani padang gembalaan (16:12).

(g) Mula saka iku, padha ngupaya kanthi sakabehe cara supaya pikirané ora nyimpang saka Gusti, lan supaya njaga batiné kanthi tertib kaya juru kemudi ngatur kru kaparé, utawa kusir ngatur jarané.

47. Gusti Allah, kang ora bisa digambarke lan ora bisa dipahami, ngetokake Diri ing endi-endi – ing gunung, ing segara, lan ing jeroning jurang – tanpa obah saka siji panggonan menyang panggonan liya; kaya Malaikat mudhun saka swarga menyang bumi, mangkono Panjenengané ana ing swarga, lan uga ana ing kéné. Yen kowe nggoleki Gusti ing jeroning banyu, kowe bakal weruh yèn Panjenengané nindakake mujijat ing kana. Yen kowe nggoleki Panjenengané ing kandhang singa, kowe bakal weruh yèn ing kana, ing antarané loro singa, Panjenengané ngindhungi Daniel sing bener. Yen kowe nggoleki Panjenengané ing geni, kowe bakal weruh yèn ing kana Panjenengané nulungi para abdi-abdiné. Yen kowe nggoleki Panjenengané ing gunung, kowe bakal nemokake yèn Panjenengané ana ing kono—bareng Elia lan Musa. Gusti ana ing endi-endi: ing sangisore bumi, ing dhuwuré langit, ing jeroning kita, lan ing endi-endi (16:5, 12).

48. Wong Kristen kawajiban tansah ngelingi Gusti, amarga katulis, *'Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu kanthi sakabehe atimu'* (Ulangan 6:5); tegesé, tresna marang Gusti ora mung nalika mlebu omah pandonga, nanging uga nalika lelungan, nalika pacelathon, lan nalika mangan—tansah élinga marang Gusti ing pikiranmu, lan njaga katresnan lan pangabdian marang Panjenengané. Amarga Panjenengané ngendika, *'Nèng ngendi bandhamu ana, ing kono uga atimu bakal ana'* (Matius 6:21) Apa waé sing dadi gandhèngané ati manungsa, lan apa waé sing narik ati manungsa, kuwi sing dadi déwané. Yèn ati tansah ngupaya Gusti, mula Gusti iku Pangerané ati kuwi. Kaya ranting-ranting sing dibuwang menyang geni ora bisa nolak kakuwatan geni nanging langsung kobong, mangkono uga, nalika setan nyoba nyerang wong sing wis diparingi karunia Roh Suci, dheweke kobong lan musna dening kakuwatan geni ilahi, kanthi syarat wong iku tetep nyambung karo Gusti lan nyandhak kapercayan lan pangarep-arep marang Panjenengané. Lan sanadyan setan kuwat kaya gunung sing padhet, padha kobong dening pandonga, kaya lilin kobong dening geni (43:3).

49. Lan kadhangkala para wali Gusti lungguh ing teater donya lan nyekseni tipuané; nanging ing batiné padha rembugan karo Gusti, déné ing njaba katon kaya padha ndelok apa sing kelakon ing donya. Wong donya kena pangaribawa roh muji-muji sing beda, sing digunakake kanggo ngupaya kawicaksanan donya; nanging

wong Kristen nduweni karsa lan pikiran sing beda; dheweke wong saka jaman lan kutha sing beda, amarga Roh Gusti manggon ing pangibadah bebarengan karo nyawane (15:8–9).

50. Rasul kandha: '*Aku kepéngin wong-wong padha ndedonga tanpa nesu utawa ambisi egois*' (1 Tim. 2:8), amarga, miturut Injil, pikiran-pikiran metu saka ati (Matt. 15:19). Mula, nalika kowe miwiti ndedonga, perhatikna atimu lan pikiranmu; kepenginana supaya pandonga sing murni mili saka kowe marang Gusti; lan, sing paling utama, delengen apa ana sing ngalangi pandongamu, apa pandonga panjenengan murni, apa pikiran panjenengan kapenuhan marang Gusti kaya dene petani kapenuhan marang tetanen, priya marang garwane, lan pedagang marang dagange; lan nalika panjenengan sujud ndonga, apa ana pikiran liya sing ngganggu panjenengan (15:12).

51. Katulis, '*Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu kanthi sakabehe atimu*' (Ulangan 6:5). Lan kowe kandha, '*Aku tresna marang Panjenengané, lan aku nduwé Roh Suci.*' Nanging apa pancen ana ing kowe pangeling marang Gusti, katresnan marang Panjenengané, lan semangat marang Panjenengané? Apa kowe setya marang Gusti awan lan bengi? Yen kowe duwe katresnan kaya ngono, kowe iku suci. Nanging yen ora, nalika kuwatir donya lan pikiran ala lan licik muncul, priksa apa kowe pancen ajeg ing iki, apa atimu tansah katarik marang katresnan Gusti lan setya marang Panjenengané? Amarga pikiran donya ngganggu pikiran manungsa nganggo prakara donya lan sing fana, nyegah sapa waé supaya ora tresna marang Gusti utawa éling marang Sang Pangeran. Asring sanajan wong sing ora sekolah miwiti ndedonga, sujud, lan pikirane mlebu ing katentreman; lan sakwene dheweke ngrusak tembok ala sing mungsuh lan ngorek ing sangisore, tembok iku rusak, lan wong mau entuk panglihatan lan kawicaksanan, nganti tingkat sing ora bisa digayuh dening wong kuwat, utawa wong wicaksana, utawa wong sing fasih, lan padha ora bisa mangertèni alusé pikirane, amarga dhèwèké kaserep ing rahasia ilahi (15:13).

52. Nalika ana geni ing njaba priyongan tembaga, banjur kowe miwiti nambah bahan bakar, priyongan iku dadi panas, lan apa wae sing ana ing jerone bakal nggodhok lan nggelembung amarga geni sing dinyalakake ing njaba priyongan. Nanging yen ana wong males lan ora nambah bahan bakar, panasé bakal wiwit suda lan, kaya-kaya, mati. Mangkono uga, sih iku geni swarga ing jeronmu. Yen kowe ndedonga lan nyerahake pikiranmu marang katresnan marang Kristus, iku kaya kowe nambah bahan bakar, lan pikiranmu bakal dadi geni lan kababawa ing katresnané Gusti Allah. Sanadyan Roh mundur lan katon ana ing njaba kowe, Nanging Panjenengané tetep manggon ing jeronmu lan ngetokake dhiri Panjenengané ing njaba kowe. Nanging yen ana wong sing kélangan konsentrasi, sanajan sethithik, amarga urusan donya utawa alangan, dosa bakal bali, nyekel nyawa, lan miwiti nindhes wong iku. Nyawa kelingan tentrem sing biyen ana, banjur wiwit sedhih lan nandhang sangsara luwih kerep (40, 7).

53. Sekali manèh pikiran mbalèk marang Gusti; sekali manèh katentreman biyèn wiwit nyedhak; sekali manèh wiwit ngupaya Gusti kanthi luwih tekun, kandha: '*Kula nyuwun dhumateng Panjenengan, ya Gusti!*' Alon-alon geni saya nambah, nyala lan maringi tentrem marang jiwa, kaya jangki alon-alon narik iwak saka jeroné banyu. Lan yèn iki ora kaya ngono, lan yèn jiwa durung ngrasakaké pait lan pati, kepiyé bisa mbedakaké pait saka legi, pati saka urip, lan matur nuwun marang Rama, Putra, lan Roh Suci sing maringi urip salawas-lawase! (40, 8).

54. Kaya ing kapal, yèn wis kebak piranti, juru kemudhi mimpin lan ngatur kabèh, nyalahaké sawatara wong lan maringi pitutur marang liyané apa sing kudu ditindakake, mangkono uga atiné nduwèni juru kemudhi—yakuwi pikiran—lan suara nurani sing nyalahaké, lan pikiran sing ngukum lan mbeneraké; amarga Rasul kandha: '*Padha dipidana utawa dibersihaké déning pikirane dhéwé*' (Roma 2:15). (15. 31).

55. Yen kereta kuda, tali kekang, kéwan-kéwan lan kabèh sing dibutuhaké ana ing tangan siji kusir, mula kapan waé dhèwèké kersa, dhèwèké ngebut nganggo kereta kuda kanthi kacepetan maksimal; lan kapan waé dhèwèké kersa, dhèwèké nahan kereta kuda; lan manèh, menyang endi waé dhèwèké péngin mbelok, kono lumaku—kabèh kereta kuda ana ing sangisoré kendali kusir. Mangkono uga atiné nduwé akèh pikiran alamiah sing raket gandhèngané karo atiné, déné akal lan nurani maringi pandhuan lan arahan marang atiné lan nahan pikiran alamiah sing muncul ing jerone, amarga nyawa dumadi saka akèh pérangan, sanadyan siji (15, 32).

56. Wong-wong, sawise ngiket jarané, ngendhalèkaké kereta lan padha nyurung siji lan sijiné, saben padha ngupaya ngalahaké lan nggebug mungsuhé. Mangkono manahé wong tapa nampilaké tontonan: ing kono roh jahat padha perang nglawan nyawa, déné Gusti Allah lan Malaikat padha nyawang perjuangan kuwi. Malih, saben jam akèh pikiran anyar sing diprodhuksi déning nyawa, lan kejahatan uga nandurake mau. Amarga nyawa nduwé akèh pikiran rahasia, lan ing wektu iki uga ngasilaké lan nglairaké mau; lan kejahatan

nduwé akèh pikiran lan rencana, lan saben jam ngasilaké pikiran anyar nglawan nyawa, amarga akal iku kusire, sing ngendhalèkaké kereta jiwa, nyekel tali pikir, lan nyurung nglawan kereta setan, kaya sing wis diasiapaké Setan nglawan jiwa (40, 5).

g) Saka iki cetha yèn perang nglawan dosa lan mungsuh uga ora mandheg ing kéné; mula ana perjuangan tanpa kendhat nglawan pikiran lan geger ing ati. Ing kéné luwih alus.

57. Akeh wong, sanadyan sih rahmat wis ana ing jeroné, ora nyadari yèn dhèwèké lagi dirampok déning dosa. Kaya déné ana ing sawijining omah manggon sawijining wanita enom lan uga sawijining priya enom, lan wanita mau, digodha déning priya, pungkasane sarujuk marang dhèwèké, nindakake zinah lan dadi hina, mangkono uga ula awon saka dosa manggon bareng karo nyawa, nggoda lan meyakké; lan yen dheweke sarujuk, mula nyawa sing ora jasmani mlebu ing pangemburan karo kejahatan sing ora jasmani saka roh; tegesé, roh mlebu ing pangemburan karo roh, lan sapa waé sing nampa pikiran wong jahat menyang jeroné lan sarujuk marang iku, nindakake zinah ing atiné. Mula, ukuran perjuangan rohani sampeyan ora dumunung ing ora nglakoni zinah ing pikiran, nanging ing nolak nganggo pikiran lan nglakoni perang batin, nglawan kejelekan lan ora manut marang iku, lan ora nemu kesenangan ing pikiran sampeyan. Lan yen Gusti nemokake kesiapan iki ing kowe, Panjenengané bakal nampa kowe ing Karajané ing dina pungkasan (15:26).

58. Ing sipat manungsa, sanajan wong sing jero ing ala lan nindakake dosa bisa malih dadi becik, lan sanajan wong sing kaiket dening Roh Suci lan kapincut marang bab-bab swarga uga duwe daya kanggo malih dadi ala. Lan sanadyan wong-wong sing wis ngrasakake sih rahmaté Gusti lan wis dadi peserta Roh, yèn ora ngati-ati, bakal dadi adhem lan malah luwih ala tinimbang nalika isih urip ing donya. Lan iki kelakon ora amarga Gusti Allah gampang owah-owahan utawa tanpa daya, utawa amarga Roh suda kekuwatane, nanging amarga manungsa dhéwé ora selaras karo sih rahmat, mulané padha kesar lan tiba ing ewonan kabecikan (15:34).

59. Liyane, sawise ngrasakake legane Gusti, isih kena pangaribawa mungsuh ing jerone, lan amarga durung pengalaman, padha kaget manawa sanadyan sawise rawuhe Gusti, pikiran-pikiran mau isih nduweni pangaribawa, malah nalika nglakoni sakramen Kristen. Nanging wong-wong sing wis biasa karo kahanan iki ora kaget, kaya petani sing wis pengalaman, liwat praktik suwé, ora tetep tanpa kuwatir nalika ana panèn akèh, nanging padha ngarep-arep bakal ana paceklik lan kekurangan; lan kosok baline, nalika paceklik utawa kekurangan teka, padha ora ilang pangarep-arep kabèh, amarga padha ngerti yèn jaman bisa owah. Mangkono uga ing babagan rohani: nalika jiwa ngadhepi maneka godaan, ora kaget lan ora putus asa, amarga ngerti yèn kanthi idiné Gusti, sing ala diparingi wewenang kanggo nguji lan ngukum; kosok baliné, ing tengahing kamulyan lan tentrem gedhé, ora dadi gumun, nanging nyana owah-owahan (16, 3).

60. Nalika sawijining wong jero kapenuhan sih rahmat lan sugih amarga iku, isih ana ing jerone racun saka ala, nanging uga ana sing nyuwunake supaya mbiyantu dheweke. Yen ana mata air mili, sakupenge tetep teles lan lembab. Nanging sakwise panas teka, loro-lorone, mata air lan sakupenge, padha garing. Mangkono uga karo para abdi Gusti, ingkang pinunjul ing sih rahmat: sih rahmat mau ngeringake kekarepan sing digugah dening Sing Jahat lan uga kekarepan sing muncul kanthi alamiah, amarga saiki umat Gusti wis munggah ngluwihi Adam sing sepisanan (16:4).

61. Sawetara wong nemu pangaso ing sih rahmaté Gusti nganti padha luwih kuwat tinimbang kebejatan sing manggon ing batiné; lan sanadyan padha nduwé pandonga lan tentrem ageng ing ngarsané Gusti, ing wektu liyané padha kapepet pangaribawa pikiran ala lan diserang dosa, sanadyan isih tetep manggon ing sih rahmaté Gusti. Nanging wong-wong sing remeh lan bodho, nalika sih-rahmat Gusti makarya ing sajroning atiné nganti sawetawis, padha mikir yèn ora ana manèh dosa ing sajroning atiné; déné wong-wong sing wicaksana lan tliti ora wani mbantah yèn sanadyan padha nduwèni sih-rahmat Gusti, isih kena pangaribawa pikiran-pikiran isin lan ora resik (17:5).

62. Asring kita nemokake ing antarané sedulur manawa sawetara, sawisé éntuk kabungahan lan sih ageng, sajrone limang utawa enem taun, padha kandha marang awaké dhéwé: 'Hawe-hawe kita wis layu' – lan sawisé kuwi, nalika padha nganggep awake dhéwé wis bébas sakabèhé saka hawa napsu, kabiasaan ala sing ndhelik ing jeroné padha kabangkit, lan padha kobong karo hawa napsu, banjur padha gumun marang awaké dhéwé lan kandha: 'Kepiye kok, sawisé suwé banget, kabiasaan ala kaya ngéné iki bisa muncul ing jeroné kita?' Mula, ora ana wong sing waras sing wani ngomong: 'Amarga sih-rahmat manggon ing kula, kula sampurna bébas saking dosa.' Kosok baline, ana loro kekuwatan sing makarya ing pikiran. Wong-wong sing durung pengalaman ing bab iki, sakwise sih-rahmat mung nduwé pangaruh sethithik waé marang dhèwèké, padha mikir yèn dhèwèké wis menang lan wis dadi wong Kristen sing sampurna. Nanging miturut panemuku,

kaya mangkéné: nalika srengéngé sumunar ing langit sing cetha, banjur méga teka lan nutupi, ndadékaké hawa dadi kandel, srengéngé, sanadyan kasembunyi ing balik méga, ora ngalami karugian apa-apa, ora ing padhange, ora ing hakekaté. Mangkono uga karo wong-wong sing durung nggayuh kasucian sing sampurna. Nalika manggon ing sih rahmaté Gusti, nanging isih kapunjuli déning dosa ing jeroning atiné, padha nyimpen ing batiné dorongan lan pikiran alamiah sing nguwatké upaya kanggo nyedhak marang Gusti, sanadyan durung sampurna mantep ing kabecikan (17, 6).

63. Kosok baline, sanajan wong-wong sing ing jeroning atine nyekel sisih sing becik—yaiku sing dikuwasani dening sih rahmat—tetep dadi budak lan tawanan pikiran ala lan nemokake awake dhewe ana ing sisih ala. Mula saka iku, kabutuhan wicaksana gedhe kanggo saben wong supaya bisa mangerteni liwat pengalaman kepiye kahanane ing jero awake dhewe. Aku kandha marang kowe, nanging sanadyan para Rasul, sing nduwèni Panglipur ing sajroning atiné, ora sakabèhé tanpa kuwatir. Saliyane kabungahan lan kabagyan, padha uga ngrasakaké wedi lan gemeter amarga pakaryané sih-rahmaté dhéwé—dudu amarga ala; sih-rahmaté dhéwé ngélingaké supaya padha ora nyimpang, sanadyan ing bab sing paling cilik. Kaya wong sing mbuwang pecahan watu marang tembok ora bakal ngrusak apa-apa, uga ora mindhah tembok saka panggonané, utawa, kaya wong sing nembak panah marang wong sing nganggo waja ora bakal nglarani waja utawa awaké, amarga waja mau mbalèkaké panah, mangkono uga, sanajan ana sethithik kabecikan sing nyedhak Para Rasul, iku ora nglarani sapa-sapa, amarga padha nganggo panguwasa sampurna Kristus, lan para Rasul mau, amarga wis sampurna, nduwé kabebasan kanggo nindakake pakaryan sing bener. Amarga ana sing ngandhakake manawa lumantar sih-rahmat nyawa ora duwe apa-apa sing kudu dipikirake maneh, Gusti Allah malah nuntut saka wong-wong sing sampurna semangat sing gelem ngabdi marang Roh, supaya padha bisa tumindak cocog karo sih-rahmat. Amarga Rasul ngendika: '*Aja padha matèni Roh*' (1 Tes. 5:19). (17, 7. 8).

64. Ing donya sing katon, lemah kanthi sendirine asring ngasilake duri; petani ngolah lemah, ngopeni kanthi telaten lan nanem wiji; nanging duri lan suket ala tetep tuwuh lan saya akèh, amarga Adam, sawisé nglakoni kaluputané, diandhani: '*Lemah bakal ngetokake duri lan suket duri kanggo kowe*' (Kejadian 3:18). Tukang tani nyambut gawe maneh, nyabut duri, nanging duri mau malah saya tambah akèh. Pangerten iki sacara rohani: amarga Kejatuhan, bumi ngetokake duri lan onggokan saka ati; manungsa ngolah bumi lan nyambut gawe, nanging duri saka roh-roh jahat isih thukul. Banjur Roh Suci piyambak rawuh nulungi kelemahan manungsa, lan Gusti nyebar wiji langit ing lemah ati iki lan ngopeni. Lan nalika wiji Gusti tiba, duri lan onggokan isih thukul. Gusti piyambak lan manungsa maneh ngolah lemah jiwa, lan pitu roh jahat lan duri isih muncul lan thukul ing kana, nganti mangsa panas teka, sih kurnia ngrembaka, lan duri-duri layu ing panas srengenge (26:21).

65. Sanadyan ala manggon ing alamé dhéwé, nanging mung ngrembaka ing panggonan sing dadi akare. Batang alus gandum bisa kesekel déning suket. Nanging nalika mangsa panas teka lan tanduran mau garing, suket ora bakal ngganggu gandum sanadyan sethithik. Umpamane ana telung puluh ukuran gandum murni, nanging ana campuran sekul ing jerone; contone, yen mung sawetara genggem – sekul kuwi ora bakal katon ing tengahing akèh gandum. Mangkono uga karo sih rahmat: nalika peparing lan sih rahmaté Gusti saya mundhak ing sajroning manungsa, lan dhèwèké saya sugih ing Pangeran, nalika kuwi kabèh ala—sanadyan isih ana ing dhèwèké—ora bisa nglarani dhèwèké lan ora nduwé kuwasa utawa panganggo ing dhèwèké. Amarga iki pancèn tujuan rawuhe lan pangreksané Gusti: supaya kita sing dadi budhak, sing salah, lan sing kaparing kasangsaran bisa bébas, lan supaya kita bisa menang nglawan pati lan dosa (26:22).

66. Apa Para Rasul bisa dosa yen padha kepengin, utawa apa sih rahmat luwih kuwat tinimbang kersané dhéwé? Padha ora bisa dosa, amarga nalika padha manggon ing pepadhang lan nduwèni sih rahmat kaya ngono, padha ora dadi sombong. Nanging, kita ora ngomong yèn sih rahmat iku ringkih ing sajroning wong-wong mau; malah, kita negesaké yèn sih rahmat ngidini sanajan wong rohani sing sampurna nduwèni karsa bébas lan kamampuan kanggo nindakaké apa sing dikarepake, lan nyawiji marang apa waé sing dikarepake. Lan sipat manungsa dhéwé, amarga ringkih, nduwèni kamampuan kanggo mbalik saka kabecikan sing manggon ing sajroné. Kaya wong sing nganggo waja sakabehe, karo waja lan senjata liyane, wis aman ing jero, lan mungsuh ora nyerang—utawa sanajan nyerang, isih duwe daya kanggo nggunakake senjata, nolak mungsuh, melu perang lan menang—utawa, sanajan duwé senjata, ora perang nglawan mungsuhé, nanging bungah bebarengan karo mungsuhé lan urip tentrem; mangkono uga, wong Kristen, sing nganggo kekuwatan sing sampurna lan duwé senjata swarga, yèn kersa, bisa seneng-seneng bebarengan karo Setan lan urip tentrem karo dhèwèké, tinimbang perang, amarga sipat manungsa gampang owah, lan manungsa, kanthi hak bebas sing diduweni, bisa, yen dipilih, dadi putraning Gusti Allah, utawa uga putraning kebinasaan (27:11).

67. Apa wong sing sampurna ngadhepi sedhah utawa prahara? Utawa apa padha tanpa kuwatir sakabehe? Ora ana siji manungsa sing wis mandheg diserang mungsuh. Setan iku kejem lan mbenci manungsa; mulane, dheweke ora sungkan nyerang saben wong, sanajan katon ora nyerang kabèh kanthi semangat sing padha. Sawetara wong ngalami konflik sengit lan sangsara amarga dosa, nanging padha saya kuwat lan luwih wicaksana liwat cobaan-cobaan iki, ngliwakake kekuwatan mungsuh, lan ora ngalami bebaya ing bab iki, amarga padha ora goyah lan yakin marang keslametané, wis kerep latihan lan entuk pengalaman ing perang nglawan kejahatan, lan Gusti Allah piyambak ana ing sisihé, dipandu dening Gusti, padha nemu tentrem. Nanging liyane, sing durung tau latihan, yen mung kena sedhah lan ana perang sing nyerang, langsung klelep ing kasangsaran lan karusakan (15, 16, 17).

68. Sawetara wong, sawise nguatake awake dhewe lan ing sangisore pangaribawa ageng sih rahmat Gusti ing batine, nemokake yèn anggotaning awaké wis suci banget nganti padha nyimpulake yèn ing agama Kristen ora ana maneh panggonan kanggo napsu, nanging wis kapacak pikiran sing suci lan murni, lan manungsa batin wis mabur ing babagan ilahi lan swarga. Mula saka iku, wong kaya ngono mikir yèn dhèwèké pancèn wis tekan kasampurnan, lan pas dhèwèké nganggep wis mlebu ing pelabuhan aman – ombak munggah nglawan dhèwèké, lan manèh dhèwèké nemokake dhèwèké ana ing tengahing segara, kabawa menyang panggonan sing ora ana apa-apa kajaba banyu lan langit, lan pati sing mesthi. Mangkono, dosa sing wis mlebu ing kita nglairaké kabèh jinis napsu ala. Nanging sawisé manèh diparingi sih rahmat tartamtu, lan sawisé nampa, kaya-kaya, setitik cilik saka jeroné segara, padha nemokaké ing bab iki mujijat sing kelakon saben jam lan saben dina; mula, sawisé ngalami tumindak sing luar biasa, anyar, lan ilahi kaya ngono, padha gumun lan kaget marang carané padha wis diapusi. Pungkasané, sih rahmat, awit ilahi lan langit, padhangaké, nuntun, lan marasaké dhèwèké, nyusun kabèh prakara kanggo kabecikan (38, 4).

69. Lakonana kabeneran ing manungsa jero, ing ngendi mezbahé Kristus ana bebarengan karo papan suci sing ora kena cacad, supaya paseksi saka nuranimu bisa bangga ing salibé Kristus, sing ngresiki nuranimu saka pakaryan sing wis mati, lan supaya kowe bisa ngabdi marang Gusti Allah nganggo rohmu, kanthi ngerti Sapa sing kowe sembah, kaya sing kacathet: *'Kita nyembah marang Sing Kita Kenal'* (Yohanes 4:22). Pasrahaké awakmu marang Gusti sing nuntunmu; muga-muga rohmu mlebu ing pangemburan karo Gusti, kaya panganten wadon karo panganten lanangé. Amarga ana tulisan: *'Rahasia iki ageng sanget; aku ngomong babagan iki tumrap Kristus'* (Efesus 5:32) lan 'ing roh sing tanpa cela' (38:5).

70. Bayangna sawijining kebon kang isiné wit-witan kang ngasilaké woh-wohan lan tanduran liya kang wangi; kabèh kebon iku dirancang lan dihias kanthi éndah, lan kanggo pangayoman, tinimbang pager, kebon iku diubengi témbok cendhèk; saliyané, ana kali kang mili banter ngliwati kebon mau. Yen banyu nyabrak témbok, sanadyan sethithik, bakal ngrusak pondasié, nemokake dalan mlebu, alon-alon ngikis pondasi nganti tuntas lan, sawisé mlebu kebon, mecah lan nyabut kabèh tanduran, ngrusak kabèh gawéan, lan ndadèkaké kebon dadi gersang. Mangkono uga karo manah manungsa. Ana pikiran luhur ing jerone, nanging banjiran dosa tansah nyedhaki atine, siap ngancurake lan narik menyang sisihé. Lan yen pikiran, sanadyan rada sembrono, nyerah marang pikiran-pikiran najis, mula roh-roh muji-muji wis nemokake panggonan panggembangan ing kana; padha mlebu lan ngrusak kabèh kaendahan, nggawe pikiran becik dadi ora ana, lan nggawa nyawa menyang karusakan (43, 6).

(i) Saliyane perang iki, ana perang liyane—perang saka njaba. Kaya rahmaté Gusti Allah wiwit katon ing atiné buruh, mangkono uga serangan mungsuh saka wong liya diwiwiti. Mungsuh sing wis diusir saka njero, banjur nglengkapi senjata saka njaba. Kahanan iki dadi ora bisa dihindari kanggo kasampurnan rohani wong Kristen.

71. Umat Gusti kudu nyiapake awake dhewe kanggo perjuangan lan upaya heroik. Kaya priya gagah sing tahan ngadhepi perjuangan lan mbales pukulan sing ditampa nganggo pukulan dhewe, mangkono uga wong Kristen kudu tahan ngadhepi sangsara lan perjuangan saka njero lan njaba, supaya kanthi nampa pukulan mau, padha bisa menang liwat kasabaran. . Mangkono dalane agama Kristen. Ing ngendi ana Roh Suci, panganiayaan lan prahara mèlu kaya bayangan. Apa kowe weruh carane para Nabi, sanadyan Roh makarya ing jeroné, tansah dianiaya déning bangsane dhéwé? Apa kowe weruh carane Gusti, sing minangka Dalane lan Kabeneran, ora dianiaya déning bangsa manca, nanging déning bangsane dhéwé? Bangsane dhéwé—para Israel—sing nganiaya lan nyalib Panjenengané. Lan kahanan sing padha uga kelakon marang Para Rasul, amarga wiwit jaman Salib Roh, Panglipur, rawuh lan manggon ing para Kristen; ora ana wong Yahudi siji wae sing dianiaya maneh, nanging mung para Kristen sing dadi martir. Mula saka iku, padha ora kena kaget karo iki, amarga kabeneran mesthi bakal dianiaya (15:11).

72. Lan uga ora mung kebetulan manawa ditulis bab Ayub, kaya sing dijuluk Setan marang dheweke, amarga dheweke ora bisa nindakake apa-apa miturut karsa dhewe tanpa idin. Dadi, apa sing diomongake Setan marang Gusti? 'Serahna dheweke marang aku, *kajaba dheweke mberkahi Panjenengan ing ngarsane Panjenengan*' (Ayub 1:11)? Mangkono uga saiki: Ayub isih padha, Gusti Allah isih padha, lan setan isih padha. Ing wektu nalika Ayub weruh pitulunganing Gusti Allah, sumringah lan semangat ing sih rahmat, setan njaluk marang Gusti lan kandha: 'Amarga Panjenengan nulungi lan ngreksa dhèwèké, dhèwèké ngabdi marang Panjenengan. Tinggalna lan serahna marang aku, *'supaya dhèwèké ora mberkahi aku ing ngarsané Panjenengan'?*' Pungkasané, kaya-kaya amarga nyawa diparingi panglipur, sih rahmat mundur saka kono, lan nyawa kaserahaké marang godaan. Mulane setan teka, ngetokake sewu bala, bebarengan karo rasa ora ana pangarep-arep, putus asa, lan pikiran ala, lan ngremuk jiwa supaya nglemahake lan mbalèkaké saka pangarep-arep marang Gusti. Nanging nyawa sing wicaksana, apa ing sangsara utawa ing sedhih, ora ilang pangarep-arep, nanging tetep nyekel apa sing diduweni; lan apa wae sing ditimpakake marang dheweke, ing tengah ewonan godaan, nahan kabeh, dheweke kandha: 'Sanajan aku mati, aku ora bakal ninggalake Panjenengané' (26:7–8).

73. Nanging kabèh wong sing bener, sing mlaku ing dalan sing sempit lan angel, nyenengake Gusti nganti pungkasan. Abraham sugih ing paningalé Gusti, nanging ing sesambungané karo donya dhèwèké nyebut awaké dhéwé bledug lan abu (Kejadian 18:27), lan Daud kandha bab awaké dhéwé: '*Tawaé manungsa lan pangremehé wong akèh, ulat lan dudu manungsa*' (Mazmur 21:7). Mangkono uga, kabèh Para Rasul lan Para Nabi nandhang sangsara lan diolok-olok. Gusti piyambak, sing minangka dalan lan Gusti Allah, rawuh ora kanggo dhéwé nanging kanggo kowé, supaya dadi tuladha kabèh kabecikan—delengen sepira asor rawuhe: Gusti Allah, Putraning Allah, Raja lan Putraning Para Raja, nampa wujud abdi, Panjenengané maringi ubat panyembuh lan nyembuhaké wong sing nandhang sangsara, déné ing katonané kaya salah siji saka wong-wong mau (26:25).

74. Nanging aja ngremehake kamulyaning Gusti nalika Panjenengan nyumurupi Panjenengané asor ing njaba lan, kados déné, salah siji saka kita: Panjenengané ngetokaké wujud kaya ngono kanggo kapentingané kita, dudu kanggo kapentingané Panjenengané dhéwé. Pikirna apa Panjenengané ora paling asor ing jam nalika wong-wong padha njerit, 'Salibna Panjenengané, salibna Panjenengané!' – lan wong akèh padha nglumpuk! Kaya ing donya, nalika sawijining pangeran ngucapake paukuman marang wong ala, kabèh wong ngremehake lan ngina dhèwèké; mangkono uga Gusti, nalika disalib, kaya wong sing dihukum pati, dianggep hina banget déning wong Farisi. Lan nalika padha ngidol ing pasuryané, masang mahkota duri ing sirahé, lan nyerang pipiné, apa ora ngluwihi wates kabèh pangremehan? Amarga katulis: '*Aku maringi punggungku marang sing nyerang Aku, lan pasuryanku marang sing nyabut janggutku; Aku ora ndhelikaké pasuryanku saka ngidol, lan pipiku saka kena pukulan*' (Yesaya 50:6). Yen Gusti Allah wis nampa sakabehing panganiayaan, sangsara, lan isin kaya ngono, sanadyan kowe nyuwun asor sak pira wae—awit saking kodratmu ringkih lan fana—kowe ora bakal bisa nindakake apa-apa sing padha karo Sang Gustimu. Amarga kowe, Gusti Allah nyuwun asor, nanging kowe ora nyuwun asor sanadyan kanggo kapentinganmu dhéwé, malah ngunggulake awakmu lan sombong. Panjenengané rawuh kanggo ngembani sedhih lan kasangsaran, lan maringi katentreman Panjenengané; nanging kowé ora gelem nampa sangsara lan kasusah, supaya lumantar iku tatu-tatu atimu bisa mari. Mulyakna sangsara lan kasabaran Panjenengané salawas-lawase (26:26).

75. Yen Gusti Allah lumaku ing dalan iki ing bumi, mula kowe uga kudu ngetutake tapak-tapaké. Mangkono lumaku para Rasul lan para Nabi. Lan kita, yen kepengin dibangun ing dhasaré Gusti lan para Rasul, kudu ngetutake tuladhané. Amarga Rasul kandha lumantar Roh Suci: '*Tirnaa aku, kaya aku padha karo Kristus*' (1 Kor. 4:16). Nanging yen kowe tresna marang kamulyan donya, kepengin disembah, lan ngupaya kepenak kanggo awakmu, mula kowe wis nyimpang saka dalan. Kowe kudu disalibake bebarengan karo sing Disalib, nandhang sangsara bebarengan karo sing Nandhang Sangsara, supaya mengko kowe bisa dimulyakake bebarengan karo sing Dimulyakake (Rm. 8:17). Amarga panganten wadon kudu nandhang sangsara bebarengan karo Panganten lanang lan, lumantar iku, dadi mitra lan ahli waris bebarengan karo Kristus. Lan ora ana siji wae sing diparingi idin, tanpa nandhang sangsara, mlebu kutha para wali liwat dalan sing ora alus, sempit, lan sesak, kanggo ngaso lan mrentah bebarengan karo Sang Raja salawas-lawase (12:5).

76. Nganti pira Setan diijini nyerang kita, utawa apa dhèwèké diijini nyerang kita sak karepé? Tujuwané ora mung marang wong Kristen, nanging uga marang wong sing nyembah berhala lan saindenging donya. Mula, yèn dhèwèké diijini nyerang sak karepé, dhèwèké bakal ngrusak kabèh wong. Napa mangkono?

Amarga iki pakaryané lan mangkono kersané. Nanging kaya tukang gerabah, nalika nyelehaké piranti ing geni, nyalaka tungku kanthi wajar—ora kakehan, supaya piranti ora kobong luwih suwe tinimbang sing perlu lan retak, uga ora sithik, supaya ora tetep mentah, supaya ora mubazir, mangkono uga pandhela sing gawé piranti pérak lan emas, ngatur geni kanthi wajar; awit yèn geni ditambah, emas lan pérak bakal lumer, dadi cair lan ilang, lan kaya manungsa bisa ngukur beban miturut jinis kéwan tunggangan—apa unta utawa kéwan liya—lan nemtokake persis sepira bobot sing bisa ditampa, mangkono uga Gusti Allah, sing ngerti kekuwatan wadha manungsa, ngidini pasukan mungsuh tumindak kanthi tingkat sing béda-béda (26:3).

i) Kanthi sabar nahan kabèh iki lan ora maringi apa-apa marang mungsuh, jiwa saya suci lan mbukak dhiri marang pangaribawa paling kuwasa saka sih rahmaté Roh Suci, sing pungkasané kawujud ing kilatan pangerten, ing kahanan kabungahan moral sing istimewa, ing panglihatan lan pituduh. Cetha yèn jiwa saya nyedhak marang kasampurnan.

77. Yen ana wong sing tresna marang Gusti, Gusti bakal maringi katresnané marang wong kuwi; marang sapa waé sing wis tau pracaya marang Gusti, Gusti maringi iman langit, lan wong kuwi dadi sampurna. Mula, kaya kowe maringi Panjenengané peparing saka awakmu dhéwé, Panjenengané uga bakal maringi marang rohmu saka Panjenengané dhéwé, supaya kowe bisa nindakake kabèh bab, tresna, lan ndedonga kanthi suci (15, 20).

78. Maria ninggalake kabeh, lungguh ing sikilé Gusti, lan wis muji Gusti sedina muput. Apa kowe weruh carane lungguh ing sikilé Gusti ngluwihi katresnan? Nanging supaya sabda Gusti luwih sumunar, rungokna maneh. Yen ana wong sing tresna marang Gusti Yesus lan ngrungokake Panjenengané kaya kuduné, lan ora mung ngrungokake nanging uga tetep ing katresnan, Gusti Allah wis kepéngin maringi ganjaran marang nyawa iku amarga katresnané, sanajan wong iku ora ngerti apa sing bakal ditampa, utawa nganti pira Gusti Allah bakal maringi sih-rahmaté marang nyawa iku. Amarga sanajan marang Maria, sing tresna marang Panjenengané lan lungguh ing sikilé, Panjenengané ora mung maringi ganjaran, nanging saka hakekaté Panjenengané maringi sawijining kakuatan sing didhelikaké. Tembung-tembung sing diucapaké Gusti marang Maria iku roh lan sawijining kakuatan. Tembung-tembung mau mlebu ing atiné, dadi jiwa ing sajroning jiwane, roh ing sajroning rohné, lan kakuwatan Ilahi ngisi atiné; awit ing ngendi waé kakuwatan iku ngrembaka, mesthi manggon ing kana minangka kagungan sing ora bisa dipisahaké. Mulane Gusti, ngerti apa sing wis diparingake marang dheweke, ngendika: *'Maria wis milih bagean sing luwih becik'* (Lukas 10:42). Nanging lumantar wektu, malah apa sing ditindakake Marta amarga kepengin ngladeni uga nuntun dheweke marang peparing sing padha, amarga dheweke uga nampa daya ilahi ing atine (12:16).

79. Lan apa kaget yèn wong-wong sing teka marang Gusti lan nyawiji sacara jasmani karo Panjenengané nampa kekuwatan? Kadhangkala Para Rasul ngucapaké sabda, lan Roh Suci tumeka marang para pracaya (Kisah Para Rasul 10:44). Cornelius nampa kuwasa saka sabda sing dirungokake. Luwih manèh nalika Gusti ngandika marang Maria, utawa marang Zakheus, utawa marang wong wadon sing dosa sing rambuté nglebu ngusap sikilé Gusti, utawa marang wong wadon Samaria, utawa marang maling – nalika kuwi kuwasa katon, lan Roh Suci mlebu ing persatuan karo nyawane. Lan saiki, wong-wong sing tresna marang Gusti, sawise ninggalake kabeh lan tansah manungku pandonga, kanthi rahasia padha sinau apa sing durung padha ngerti sadurunge. Kasunyatan piyambak, kanthi karsa-Nya, ngetokake dhiri marang wong-wong mau lan mulang: *'Aku iku Kasunyatan'* (Yohanes 14:6). Para Rasul piyambak, nalika tetep karo Gusti sadurunge Salib, nyekseni mujijat ageng—kaya wong kusta sing mari lan wong mati sing tangi—nanging padha ora ngerti kepiye kakuatan Ilahi manggon lan makarya ing sajroning ati; padha ora ngerti yèn dhèwèké dhéwé bakal lair manèh sacara rohani, mlebu ing pangayoman karo nyawa swarga, lan dadi ciptaan anyar. Padha tresna marang Gusti amarga mujijat-mujijat sing ditindakake. Pungkasané, Gusti kandha marang wong-wong mau: 'Ngapa kowe padha gumun marang mujijat-mujijat mau? Aku maringi kowe warisan ageng, sing ora diduwèni sak donya' (12:17).

80. Tembungé Gusti isih dadi misteri tumrap wong-wong mau nganti Panjenengané tangi saka pati lan, kanggo kita, munggah kanthi badan menyang swarga. Banjur Roh Panglipur mudhun marang wong-wong mau lan nyawiji karo nyawane. Kasunyatan dhéwé ngetokaké dhiri ing sajroning nyawa wong-wong pracaya, lan manungsa swarga teka marang manungsa panjenengan, lan ana pangibahan siji antarané wong-wong mau. Mula, kanggo wong-wong sing tetep ngabdhi lan nindakake kabeh kanthi teliti amarga semangat iman lan katresnan marang Gusti, iki pungkasané nuntun marang pangertosan Kasunyatan iku dhewe, amarga Gusti nembungake Diri marang atine lan mulang supaya manggon ing Roh Suci (12:18).

81. Katon: *'Rasakna lan delengen yèn Gusti iku apik'* (Mazmur 33:9); lan pangrasan iki, tanpa sangsi, yaiku kakuwatan aktifé Roh, sing nindakake pakaryané ing manah. Amarga wong-wong sing dadi anak pepadhang lan ngladèni Prajanji Anyar ing Roh Suci ora sinau apa-apa saka manungsa, nanging diwulangaké déning Gusti. Nerangé piyambak nancepake paugeran Roh ing atiné. Mula, padha kudu nemokake pangesthèkake ora mung ing Kitab Suci sing ditulis nganggo tinta, nanging uga ing lempénging atiné, ing ngendi nerangé Gusti nancepake paugeran Roh lan misteri swarga; amarga atiné mrentah kanthi kedaulatan lan kratoné ing sakabèhing susunan awak. Lan nalika sih rahmat nyekel pojok-pojok paling jero ing manah, mula iku mrentah kabeh anggota lan pikiran, amarga ing kana ana akal lan kabeh pikiran, uga pangarep-arepé nyawa. Mula saka iku sih rahmat nyusup ing kabeh anggota awak (15:18).

82. Wong kaya ngono, kaya sing katulis (1 Kor. 2:14), bisa mbedakake saben wong. Dhèwèké ngerti saka saben wong saka sumber endi padha njupuk tembungé, ing ngendi padha mandheg, lan ing tahap apa padha ana; nanging ora ana siji waé saka wong sing nduwèni roh donya sing bisa ngerti utawa ngadili dhèwèké. Mung wong-wong sing nduwèni Roh Surgawi iki ing sajroning atiné sing bisa ngenali kanca sapadhané, kaya sing diandharaké Rasul: *'Sing rohani ngadili sing rohani'* (9:8).

83. Wong-wong sing wis dianggep pantes dadi anaké Gusti Allah lan lair saka dhuwur lumantar Roh Suci, sing nduwèni Kristus ing sajroning atiné sing maringi padhang lan panglipur, dipandu déning Roh kanthi akèh cara sing manéka warna, lan sih rahmat makarya kanthi ora katon ing atiné ing sajroning tentrem rohani. Nanging ayo padha njupuk gambaran saka kabungahan sing katon ing donya iki, supaya lumantar padanan-padanan iki kita bisa sawatara nuduhake kepiye sih rahmat makarya ing jiwa wong-wong kaya ngono. Kadhangkala padha bungah, kaya ana ing jamuan raja, lan padha ngrasakake kabungahan lan kabagyan sing ora bisa diungkapake. Ing wektu liyane, padha kaya panganten wadon, diparingi tentrem ilahi nalika kumpul karo panganten lanange. Kadhangkala uga, kaya malaikat sing ora duwe badan, sanajan isih ana ing badan, padha ngrasakake entheng lan semangat mabur sing padha ing jerone atine. Ing wektu liyane, kahanané kaya lagi ing pesta sing nggumbiraké, kabungahaké lan kagandrungaké déning Roh, padha seneng-seneng ing rahasia rohani ilahi (18:7).

84. Nanging ing wektu liyane padha katon kados nangis lan meratapi umat manungsa, lan nalika ndedonga kanggo Adam sakabehe, padha ngucurake luh lan nangis, kobong dening katresnan rohani marang manungsa. Kadhangkala Roh nyalaaké kabungahan lan katresnan nganti yèn bisa, padha gelem nampani saben wong ing atiné, tanpa mbedakaké antarane sing ala lan sing becik. Kadhangkala, kanthi andhap asor rohani, padha ngendhegaké awaké dhéwé banget ing ngarepé saben wong nganti nganggep awaké dhéwé minangka sing paling pungkasan lan paling cilik saka kabèh. Kadhangkala Roh tansah njaga kabungahan sing ora bisa diungkapaké. Kadhangkala, jiwa dipadhakake karo prajurit gagah sing sawise nganggo waja kraton banjur maju perang nglawan mungsuhe lan gelut kanthi gagah kanggo ngalahake. Kaya mangkono uga, prajurit rohani nganggo waja swarga saka Roh, maju nglawan mungsuhe lan perang nglawan wong-wong mau supaya bisa ngendhaleni mau ing sangisore sikile (18:8).

85. Kadhangkala jiwa nemu tentrem ing sawijining ketenangan ageng, sepi lan tentrem, manggon ing kabungahan rohani sing murni, ing katentreman lan kabegjan sing ora bisa diungkapake. Kadhangkala, kanthi sih, jiwa bisa mangertèni sawatara bab, ing kawicaksanan sing ora bisa diungkapake, lumantar pituduh Roh sing jero—bab-bab sing ora bisa diucapake nganggo tembung utawa diomongake kanthi banter. Kadhangkala, sawijining wong dadi kaya wong lumrah. Mangkono sih rahmat tumindak kanthi maneka warna ing antarané manungsa lan nuntun jiwa kanthi pirang-pirang cara, nggawa marang tentrem manut kersaning Gusti, lan nglatih kanthi maneka warna supaya bisa diparingaké marang Rama ing swarga minangka sampurna, tanpa cela lan suci (18, 9).

86. Karya-karya Roh iki sing wis kita sebutake tekan derajat sing luwih dhuwur ing wong-wong sing wis cedhak marang kasampurnan. Amarga maneka wujud panglipur saka sih-rahmat diungkapake kanthi cara sing beda-beda lumantar sabda lan terus-terusan digawé ing manungsa, supaya siji karya mèlu sijiné. Nalika jiwa munggah marang kasampurnan Roh, sawise kabersihaké sakabehe saka kabèh hawa napsu, lan, ing pangembangan kang ora bisa diucapaké, wis mlebu ing kasatuan lan pangembangan karo Roh, Panglipur, lan, kanthi nyawiji karo Roh, dianggep pantes dadi roh, nalika kuwi dhèwèké dadi padhang sakabehe, mata kabèh, roh kabèh, kabungahan kabèh, katentreman kabèh, kabungahan kabèh, katresnan kabèh, kawelas asih kabèh, kabecikan lan katresnan kabèh. Kaya watu ing jeroning segara sing dikelilingi banyu saka kabeh sisih, mangkono uga wong-wong iki, amarga ing saben cara padha nyawiji karo Roh Suci, padha dadi kaya Kristus, nduwèni kabecikan kekuwatan rohani ing sajroning atiné, lan tetep suci, tanpa cacat, lan tanpa cela. Amarga

kepiye carané wong-wong sing wis dianyari déning Roh bisa ngasilaké woh kabejatan ing njaba? Kosok baline, woh-wohé Roh (18:10) tansah lan ing kabèh bab padhang sumunar ing sajroning atiné.

87. Ana liyane mlebu sujud – lan atine kebak kakuwatan ilahi; nyawane bungah karo Gusti, kaya panganten wadon karo panganten lanang, miturut tembungé Nabi Yesaya, sing kandha: '*Kaya panganten lanang bungah marang panganten wadon, mangkono Gusti bakal bungah marang kowe*' (Yesaya 62:5). Lan kadhangkala, sawise sibuk karo apa wae sedina muput, dheweke nyisakke sak jam kanggo ndedonga – lan jati dirine, kanthi kabungahan gedhe, kabawa mlebu ing kahanan pandonga, menyang jeroning tanpa watesing jaman kuwi, nganti pikirane, mabur lan kesengsem, kababar kabeh ing kono. Ing wektu iki, urusan donya sirna saka pikirane, amarga pikirane kebak lan katarik dening sing Ilahi, sing langit, sing tanpa wates, sing ora bisa dipahami, lan sawijining bab sing nggumunake sing ora bisa diucapake dening lambé manungsa. Ing wayah iki, wong ndedonga lan kandha: 'Oh, muga-muga nyawaku lunga bareng karo pandongaku' (8:1).

88. Apa saben wong tansah mlebu ing kahanan iki? Pancen rahmat tetep ana tanpa kendhat, nancep lan tumindak kaya ragi ing sajroning manungsa wiwit isih cilik, lan rawuhe sing tetep iki dadi kaya lumrah lan ora bisa dipisahake, kaya siji karo anané dhéwé; nanging miturut kersané, panggarapané ing sajroning manungsa diganti-ganti kanggo kabecikane. Kadhangkala geni iki kobong luwih nyala lan luwih panas, nanging kadhangkala katon luwih ringkih lan luwih meneng; ing wektu liya padhanging iki sumunar luwih padhang, dene ing wektu liya padhanging iki surut lan luntur; lan lentera iki, sing tansah murub lan sumunar, kadhangkala dadi luwih cetha, kobong luwih padhang amarga kasenangan tresna Gusti, dene ing wektu liya padhanging iki mung nyinarke kanthi sithik, lan padhanging sing ana ing manungsa dadi luwih ringkih (8, 2).

89. Kajaba iku, marang sawatara wong, pratandha salib katon ing pepadhang lan kaukir ing jero atiné. Kadhangkala uga, nalika ndedonga, sawijining wong bakal mlebu ing kahanan kaya ekstasi; katon kaya dheweke ngadeg ing gréja ing ngarep mezbah, lan telung roti disuguhake marang dheweke, kaya diwenahi ragi minyak; lan saben dheweke nyicipi, roti-roti kuwi saya gedhe lan munggah. Kadhangkala uga ana busana padhang kang katon, kang ora ana tandhingané ing donya iki lan ora bisa digawé déning tangan manungsa. Kaya Sang Gusti, sawisé munggah gunung karo Yohanes lan Petrus, ngowahi busanané lan ndadékaké padhang kaya kilat, mangkono uga busana iki; lan wong sing nganggo busana iku kebak rasa gumun lan kaget. Nanging ing wektu liya, cahya iki, kang muncul ing ati, mbukak cahya sing paling jero, paling ndhelik, lan paling samar; mulane sawijining wong, sing kabèh kapenuhan rasa legawa lan pangrénungan kaya ngono, ora bisa nguwasani awaké dhéwé manèh, nanging kaya wong alas lan wong biadab tumrap donya iki, amarga kakehan katresnan lan rasa legawa lan amarga misteri sing ndhelik, supaya wong sing nampa kamardikan wektu kuwi nggayuh ukuran sing sampurna, dadi suci lan bébas saka dosa. Nanging sawisé kuwi, sih-rahmat saya suda lan selubung saka kuwasa sing mungsuh mudhun; nanging sih-rahmat isih katon, kaya-kaya, mung sawatara, lan ing sawijining tingkat kasampurnan sing luwih andhap (8, 3).

90. Wong kudu, kaya ngono, ngliwati rolas tahap lan banjur nggayuh kasampurnan. Ing wektu liyane, dhèwèké pancèn nggayuh kahanan iki lan tekan kasampurnan. Banjur sih rawuh manèh kanthi luwih ringkih, lan manungsa mudhun siji undhakan lan ngadeg ing undhakan kaping sewelas. Nanging ana liyané, sugih ing sih, ngadeg awan lan bengi ing tingkat paling dhuwur, bébas lan suci, tansah kasengsem lan mulya. Lan saiki, sawijining wong sing wis diparingi wahyu babagan kaajaiban iki lan wis ngalami langsung—yen kahanan iki tansah ana ing dhèwèké—dhèwèké ora bakal bisa manèh nampa tugas mbangun Sabda, utawa beban liya apa wae; dhèwèké bakal nolak ngrungokaké utawa nggatekaké, kaya biasané, marang dhèwèké dhéwé lan marang dina sing bakal teka, nanging mung bakal lungguh ing pojok, kagum lan kasengsem. Mulané ukuran sing sampurna ora diparingaké marang dhèwèké, supaya dhèwèké bisa ngurusi pangopènan sedulur lan pelayanan Sabda, kajaba yèn pager pamisah kuwi wis dirusak lan pati wis dikalahaké (8:4).

91. Nanging sejatine kaya mangkene: kaya udhara kang dipadatake, ana kakuatan peteng kang nyengkuyung wong lan rada nutupi. Lampu kobong lan sumunar tanpa kendhat; nanging ana semacam tabir sing nutupi cahya, mula manungsa ngakoni yèn dhèwèké isih durung sampurna lan ora sakabèhé bébas saka dosa; mula, bisa diomongaké yèn sekat ing pager kuwi wis koyak lan remuk, nanging ing sisih liya durung sakabèhé utawa permanèn koyak. Amarga ana wektu nalika sih rahmat murub, maringi panglipur lan nenangake wong luwih kiyat, lan ana wektu nalika kuwi surut lan luntur, kaya sing diatur déning sih rahmat mau kanggo kapentingan wong iku. Sapa ta sing tau, sanajan mung sedhela, nggayuh kasampurnan, ngrasakake lan ngalami kahanan kuwi? Nganti dina iki aku ora ngerti siji wae wong Kristen sing sampurna utawa merdeka. Kosok baline, sanajan ana wong sing nemu tentrem ing sih rahmat, nggayuh misteri lan wahyu, lan ngrasakake legane sih rahmat sing gedhe, dosa isih manggon ing jerone. Wong-wong kaya ngono,

amarga akèh rahmat lan pepadhang ing batiné, nganggep dhéwé wis bébas lan sampurna, nanging padha keliru, kesasar amarga durung pengalaman déning rahmat sing makarya ing batiné. Lan aku durung nate weruh siji wae wong sing bébas; lan, amarga ing wektu-wektu liyane aku dhéwé wis nganti sawetawis tekan tahap kuwi, aku banjur nyadari lan mangerténi kenapa ora ana wong sing sampurna (8, 5).

92. Critakna, sampeyan saiki ana ing tahap apa? – Saiki, sawisé pratandha salib, sih rahmat makarya kanthi cara mangkéné lan marasaké kabèh anggota badan lan manah nganti nyawa, amarga kabungahan gedhé, dadi kaya bayi sing ora mbebayani, lan wong ora ngrèmèhaké manèh wong Yunani, utawa wong Yahudi, utawa wong dosa, utawa wong awam, nanging manungsa batin ndeleng kabèh kanthi mripat sing resik lan bungah marang sak donya, lan kepengin kanthi saben cara ngajeni lan tresna marang wong Yunani lan wong Yahudi. Ing wektu liyane, dhèwèké, putraning raja, nyimpen pangarep-arep sing kuwat marang Putraning Allah kaya marang bapaké dhéwé. Pintu-pintu kabuka ing ngarepé, lan dhèwèké mlebu ing akèh panggonan; lan nalika mlebu, pintu-pintu kabuka manèh ing ngarepé kanthi cacah sing padha—umpamané, saka satus panggonan menyang satus panggonan liyané—lan dhèwèké saya sugih; lan sak suwéné dhèwèké saya sugih, kaajaiban anyar kabuka marang dhèwèké kanthi ukuran sing padha. Kanggo dhèwèké, minangka anak lan ahli waris, dipasrahaké apa sing ora bisa diungkapaké déning manungsa, ora bisa diucapaké déning lambé utawa ilat (8:6).

7. Tingkat Paling Dhuwur saka Kasampurnan Kristen

1. Nabi Yehezkiel nyritakaké wahyu lan pandelengan ilahi sing mulya sing didelengé, lan nerangaké iku minangka wahyu kang kebak misteri sing ora bisa diungkapaké. Amarga dhèwèké weruh ing padang sawijining kereta kerub sing ditarik déning papat makhluk rohani. Saben makhluk urip iku nduwé papat pasuryan: siji pasuryan singa, sijiné pasuryan manuk elang, katelu pasuryan anak sapi, lan kaping papat pasuryan manungsa. Lan saben pasuryan nduwèni swiwi, saéngga ora bisa mbedakaké sisih ngarep utawa mburi. '*Pipiné kebak 'mripat'*', lan dhadhané uga kebak mripat, lan ora ana panggonan sing ora kebak mripat. Ing jejere saben pasuryan ana telung roda, kaya roda ing jero roda, lan ana roh ing jeroné roda-roda kuwi. Lan Nabi weruh kang katon kaya rupa manungsa, lan sikilé kaya digawe saka safir. Kereta iki (yaiku Kerub lan makhluk urip) nggawa Gusti kang lungguh ing ndhuwuré. Ing endi wae Panjenengané karsa lunga, makhluk-makhluk urip mau mbalèkaké pasuryané menyang arah kuwi. Lan Nabi weruh, ing sangisoring swiwié kerub-kerub mau, kaya-kaya ana '*tangan manungsa*' sing nyokong lan nggawa mau (Yehezkiel 1:5–28 lan pasal 10). (1:1).

2. Apa sing dideleng Nabi ing pangandikane iku sejati lan tanpa sangsi, nanging uga nunjukaké marang bab liya; iku maringi pratandha bab sing misterius lan ilahi, sawijining rahasia sing pancèn kasembunyi saka generasi mbiyèn, nanging kabukak ing dina pungkasan, nalika rawuhe Kristus. Nabi nyumurupi misteri nyawa sing ditakdirake nampa Gustine lan dadi pangarsaning kamulyane. Amarga nyawa, sing wis disiapake dening Roh minangka kursi lan panggonané, dianggep pantes melu padhange Panjenengané lan disinari karo kaendahan kamulyané sing ora bisa diungkapaké, dadi sakabèhé padhang, sakabèhé pasuryan, sakabèhé mripat; ora ana siji bagéan sing ora kebak padhange mripat rohani; tegesé, ora ana sing peteng ing kono, nanging kabèh dumadi saka cahya lan roh; kabèh kebak mripat lan ora ana sisih mburi utawa pungkasan, nanging katon kaya pasuryan saka saben sudut, amarga kaendahan sing ora bisa diungkapaké saka kamulyané Cahyané Kristus wis mudhun lan manggon ing jerone. Lan kaya srengéngé sing padha ing endi-endi, ora ana pérangan pungkasan utawa kurang, nanging dumadi saka pérangan sing kabèh padha, padhang kabèh karo cahya, lan kabèh iku cahya; utawa kaya geni—yaiku cahya geni sejati— kabèh padha karo awake dhewe lan ing jeroné ora ana pérangan sing sepisanan utawa sing pungkasan, ora ana pérangan sing luwih gedhé utawa sing luwih cilik—mangkono uga nyawa, sing padhang kabèh déning kaendahan sing ora bisa diungkapaké saka kamulyané pepadhang saka pasuryané Kristus, lan sawisé mlebu kanthi sampurna ing pangembaran karo Roh Suci lan dianggep pantes dadi panggonan lan pangastané Gusti Allah, dadi sakabèhé mripat, sakabèhé pepadhang, sadayane pasuryan, sadayane kamulyan, sadayane roh, kaya Kristus wis nyiyapake, nyusun, lan ngias dheweke nganggo kaendahan rohani; Panjenengané sing nggawa, nuntun, nyangga, lan ngunggahake dheweke. Amarga ana pangandika manawa '*tangan manungsa*' ana ing sangisore kerubim (Yehezkiel 1:8). Kristus piyambak nggawa nyawa lan nuntun (1, 2).

3. Papat makhluk urip sing nggawa kereta makili kekuwatan intelektual sing luhur saka jiwa. Kaya elang mrentahaké manuk-manuk, singa mrentahaké kéwan galak, sapi mrentahaké kéwan alus, lan manungsa mrentahaké kabèh makhluk, mangkono uga ing jiwa ana kekuwatan intelektual sing luwih kraton, yaiku karsa,

nurani, akal, lan kekuwatan katresnan. Kereta jiwa diatur déning kéwan-kéwan mau; ing kono Gusti manggon. Miturut tafsiran liya, mesthi waé iki nyebutaké Gréja Surgawi para Wali. Lan kaya Nabi nyritakake bab kéwan-kéwan mau, ngendika yèn dhuwuré gedhé banget, kebak mripat, lan ora ana siji waé sing bisa ngétung cacahé mripat mau utawa ngukur dhuwuré, amarga kawruh bab iki durung diparingaké—kaya saben wong diparingi ndelok lintang ing langit lan gumun marang kuwi, nanging mokal kanggo sapa waé ngerti cacahé—kaya mangkono, iku diparingi marang sapa waé sing kepéngin ngupaya mlebu ing Gréja Surgawi para Wali lan nemokake kabungahan ing kono; nanging kanggo mangerténi lan nyumurupi cacahé para Wali—iku kagungané Allah siji. Panjenengané sing lungguh ing kereta lan ing pangkuan makhluk-makhluk urip mau—utawa ing saben jiwa sing wis dadi pangkuan lan kursiné, sawise dadi mripat lan pepadhang—maju lan obah, lungguh ing kono, mréntah nganggo tali Roh lan nuntun kaya sing paling ngerti Panjenengané dhéwé. Kaya kewan rohani ora mlaku-mlaku menyang endi wae sing dikarepake dhéwé, nanging menyang endi wae sing dingerteni lan dikarepake déning Sing lungguh lan nuntun mau, mangkono uga kéné Panjenengané dhéwé mréntah lan nuntun, nuntun dalan lumantar Rohé. Mula, ora miturut karsa dhéwé, kapan waé kersa, nyawa munggah menyang swarga, nanging Gusti nuntun nyawa, sawisé misah saka badan, supaya ngupaya ing pamikiran tumuju swarga; lan manèh, nalika Panjenengané kersa, nyawa lumaku ing daging lan ing pikirane, lan miturut karsa Panjenengané nyawiji nganti tekan pucuking bumi, lan Panjenengané nyingkapaké misteri-misteri marang nyawa. Wah, sing pancen unggul, becik, siji, lan pangrèk sing sejati! Mangkono, yèn nyawa saiki wis dimulyakaké lan wis nyawiji karo Roh, mula badan uga bakal melu ing kabangkitan (1:3).

4. Bab roh para wong sing bener dadi pepadhang ing swarga, Gusti piyambak ngendika marang para Rasul: *'Kowe kabèh iku pepadhang ing donya'* (Matéus 5:14). Sawisé Gusti piyambak nggawe wong-wong mau dadi pepadhang, Panjenengané mréntahaké supaya donya padhang lumantar wong-wong mau, lan ngendika: *'Ora ana wong sing nyalakake lampu banjur nyelehake ing sangisore pangkur, nanging ing panyalaan lampu, supaya bisa maringi pepadhang marang kabèh sing ana ing omah. Mangkono uga, padha sumorotna pepadhangmu ing ngarepe wong liya'* (Mat. 5:15–16). Lan iki ateges: aja ndhelikake karunia sing wis kowe tanpa saka Aku, nanging barengna karo kabèh sing kepengin. Lan maneh: *'Mripat iku lentera badan: yèn mripatmu resik, kabèh badanmu bakal kebak padhang; nanging yèn mripatmu ala, kabèh badanmu bakal kebak pepeteng. Mula yèn padhang ing jeronmu iku pepeteng, sepira gedhéné pepeteng kuwi!'* (Mat. 6:22–23)? Kaya mata iku pepadhangé awak—yen mata waras, kabèh awak padhang, nanging yen ana sing mlebu ing mata lan ndadèkaké mendhung, kabèh awak bakal peteng—mangkono para Rasul diangkat dadi mata lan pepadhang kanggo kabèh donya. Mula saka iku, Gusti maringi dhawuh marang para Rasul: *'Yen kowe, minangka pepadhang ing donya, tetep ajeg lan ora kendho, mula saindenging donya bakal padhang. Nanging yèn kowé, cahyané donya, dadi peteng, apa manèh kang peteng—ya iku donya?'* Mangkono, para Rasul, sawisé dadi cahya, ngladèni minangka cahya tumrap wong-wong sing pracaya, padhangaké atiné nganggo cahya swarga saka Roh sing wis padhangaké atiné (1:4).

5. Wong-wong sing mbuwang manungsa lawas sing bumi, lan sing saka wong-wong mau Yesus nyopot sandhangan kraton pepeteng, diparingi sandhangan manungsa anyar sing langit, yaiku Yesus Kristus. Lan Gusti ngagemake marang wong-wong mau busana kraton padhang kang ora bisa diucapake, busana iman, pangarep-arep, katresnan, kabungahan, tentrem, sih-rahmat lan kabecikan, lan uga ing kabèh busana ilahi liyane kang maringi urip saka padhang, urip lan tentrem kang ora bisa diandharake, supaya, kaya Gusti iku katresnan, kabungahan, katentreman, kabecikan lan sih, supaya manungsa anyar uga bisa dadi kaya mangkono lumantar sih (2, 4, 5).

6. Wong Kristen sing sampurna, sing dianggep pantes mlebu ing ukuran kasampurnan lan nyedhaki Sang Raja, tansah nyawisake awake dhewe minangka kurban marang Salib Kristus. Kaya ing jaman para Nabi, pangurapan dianggep paling mulya amarga para raja lan nabi diurapi, mangkono uga saiki wong-wong rohani, sing diurapi nganggo pangurapan swarga, dadi wong Kristen lumantar sih-rahmat, supaya padha dadi raja lan nabi saka misteri swarga. Padha dadi putra, tuan, lan dewa, diiket, ditawan, dijatuhake, disalib, lan diparingake minangka peparang. Yen pangurapan lenga, kaya sing dijupuk saka tanduran ing donya, saka wit sing katon, nduwèni kuwasa kaya ngono nganti sing diurapi tanpa mangu-mangu nampa jabatané (awit kabèh ngakoni yèn dhèwèké diangkat dadi raja, lan Daud sing diurapi langsung ngalami panganiayaan lan kasangsaran, nanging sawisé pitung taun dhèwèké dadi raja), luwih-luwih manèh wong-wong sing pikirane lan batiné diurabi nganggo lenga kabungahan sing langit lan rohani—sing maringi padhang lan kabungahan—nampa cap kraton sing langgeng lan kuwasa langgeng, pratandha Roh, – Roh Suci piyambak lan Panglipur (pangertena, Panglipur iku nglipur lan ngisi kabungahan marang wong-wong sing sedhih). (17:1).

7. Wong-wong sing diurapi karo lenga tanduran swarga, wit urip—Yesus Kristus—dianggep pantes mlebu ing ukuran kasampurnan, yaiku kraton lan pangadopsian dadi putra; amarga nalika isih ana ing donya iki, padha wis melu ing rahasia Sang Raja swarga, nduwé kawani ing ngarsané Gusti Kang Maha Kuwasa, lan mlebu ing kratoné, ing ngendi para Malaikat lan roh para Wali manggon. Sanadyan durung nampa warisan kang sampurna kang wis disiyapake kanggo dheweke ing jaman kang bakal teka, kanthi prajangi kang wis ditampa saiki, dheweke wis mesthekake panggonane kaya-kaya wis diparingi mahkota lan mrentah; lan, lumantar kelimpahan lan kawani saka Roh, dheweke ora kaget manawa bakal mrentah bebarengan karo Kristus. Napa iki bisa kaya ngono? Amarga, sanadyan isih ana ing daging, padha wis nduwèni ing sajroning atiné rasa legi lan pakaryané kuwasa (17:2).

8. Kaya ing pungkasaning donya, nalika langit iki bakal sirna, wong sing bener wis manggon ing kraton, ing pepadhang lan kamulyan, ora ndeleng apa-apa kajaba Kristus sing tetep ana ing kamulyan ing sisih tengen Rama, mangkono uga wong-wong iki, sing saiki wis diangkat lan dadi tawanan ing jaman iku, nyawang kabèh kaendahan lan kaajaiban ing kana. Amarga nalika kita isih ana ing bumi, kita wis duwe panggonan ing swarga, minangka warga lan warganing donya iku ing pikiran lan ing jero batin kita. Kaya mata sing katon, nalika resik, tansah weruh srengéngé kanthi cetha, mangkono uga pikiran, sawisé kabersihaké sakabèhé, tansah nyawang kamulyaning padhangé Kristus lan manggon karo Gusti awan lan bengi, kaya déné awaké Gusti, sawisé nyawiji karo Keprabon, tansah manggon karo Roh Suci. Nanging manungsa ora langsung nggayuh kahanan iki sakaligus, lan sanadyan mangkono mung lumantar pakaryan abot, sedhih, lan upaya gedhe (17:4).

9. Kaya Sang Gusti, sawisé nyisihaké kabèh panguwasa lan kawibawaan, nampa daging, mangkono uga wong Kristen nganggo Roh Suci lan manggon ing tentrem. Sanadyan ana prahara saka njaba, lan Setan maringi tatu, atiné dilindhungi déning kuwasa Sang Gusti lan ora keganggu déning serangan Setan. Nalika Setan nggodha Gusti ing ara-ara samun sajrone patang puluh dina, apa dhèwèké bisa nyebabaké cilaka marang Gusti kanthi nyerang badané saka njaba? Gusti ana ing badan kuwi. Mangkono uga, wong Kristen, sanajan digodha saka njaba, atiné kapenuhan kuwasa Gusti Allah lan ora nampa cilaka apa-apa. Nanging yen ana wong sing wis nggayuh derajat iki, dheweke wis tekan katresnan sing sampurna saka Kristus lan kasampurnan Gusti Allah. Bab wong-wong sing durung kaya ngono, dheweke isih padha perang ing jero ati. Ing sawijining wektu dheweke nemu tentrem nalika ndedonga, nanging ing wektu liyane dheweke ana ing sedhih lan prahara. Amarga, kersaning Gusti—amarga manungsa isih bayi—yaiku Gusti nuntun dheweke liwat perjuangan iki. Lan ing jeroné, kaya-kaya, ana loro aspek sing muncul: padhang lan pepeteng, tentrem lan sedhih; ing sawijining wektu padha ndedonga kanthi tentrem, nanging ing wektu liyané padha ana ing kahanan ruwet (26, 15).

10. Apa kowe ora krungu apa sing diomongake Paulus? 'Yen aku duwe kabèh karunia, *malah nyumbangaké awakku kanggo kobong, lan ngomong nganggo basa malaikat, nanging ora duwe katresnan, aku ora ana apa-apa*' (1 Kor. 13:1–3). Amarga karunia-karunia iki mung nuntun marang kasampurnan, lan wong-wong sing wis nggayuh kuwi, sanajan wis ana ing pepadhang, isih bayi. Akeh sedulur wis munggah menyang tingkat iki lan nduwèni karunia penyembuhan, wahyu, lan nubuat; nanging amarga durung nggayuh katresnan sing sampurna, ing ngendi *ana 'ikatan kasampurnan'* (Kolose 3:14), perselisihan muncul ing antarané, lan sawisé padha kuciwa, padha tiba. Nanging sapa waé sing nggayuh katresnan sing sampurna dadi tawanan lan tahanan sih rahmat. Lan sapa waé sing alon-alon nyedhaki ukuran katresnan sing sampurna, nanging durung tekan titik dadi tawanan katresnan, isih ana ing ancaman perselisihan lan tiba; lan yèn dhèwèké ora nglindhungi dhiri, Setan bakal ngedhunaké dhèwèké (26:16).

11. Saben uwong kudu ngerti yèn ana mripat sing dadi bagéan paling jero saka mripat iki, lan ana pangrungu sing dadi bagéan paling jero saka pangrungu iki. Lan kaya mata iki ndeleng nganggo panca indria lan ngenali pasuryan kanca utawa kekasih, mangkono mata jiwa sing pantes lan setya, sing padhang dening cahya Ilahi, sacara rohani ndeleng lan ngenali kanca sejati, Panantuké Sang Gusti sing paling manis lan paling diarep-arep, nalika jiwa padhang dening Roh sing pantes disembah. Lan kanthi mangkono, nyawa, nalika merenung ing pikirane bab kaendahan sing diarep-arep, siji-sijine, lan ora bisa diungkapake, kapenuhi katresnan Ilahi, selaras karo kabecikan rohani kabèh, lan minangka asile entuk katresnan tanpa wates lan ora entek-entek marang Gusti sing diarep-arep (28, 5).

12. Ing sangisore naunganing Hukum sing diparingake lumantar Musa, Gusti Allah paring dhawuh supaya ing dina Sabat saben wong padha ngaso lan ora nindakake pagawean apa wae. Lan iki minangka pratandha lan bayangan saka Sabat sejati sing diparingake marang jiwa dening Gusti. Amarga jiwa, sawise

dianggep pantes dibebasake saka pikiran isin lan ora resik, nglakoni Sabat sejati lan ngaso ing pangasoan sejati, tetep meneng lan bebas saka kabèh tumindak peteng. Amarga ing Sabat prototipik kuwi, sanadyan padha ngaso sacara jasmani, atiné kabèh kabèkasan déning tipu muslihat lan ala; nanging Sabat sejati iki yaiku pangaso sejati saka atiné, sing tetep ngaso lan resik saka pikiran setan, ngaso ing tentrem lan kabungahan langgengé Gusti (35:1).

13. Amarga Gusti nelokaké manungsa supaya ngaso, pangandikane: *'Mangga marang Aku, kowe kabèh sing padha nyambut gawe lan abot bebanmu, lan Aku bakal maringi kowe ngaso'* (Matéus 11:28). Lan roh-roh sing nyerah lan teka marang Panjenengané, Panjenengané maringi pangaso saka pikiran-pikiran abot, mbebayani, lan ora resik; padha dibebasaké saka kabèh tumindak tanpa hukum, netepi Sabat sing sejati, nyenengake, lan suci, ngrayakake pesta rohani kebak kabungahan lan kabagyan sing ora bisa diungkapake, lan nindakake pangibadah saka ati sing resik, sing resik lan nyenengake Gusti Allah. Lan iki minangka Sabat sing sejati lan padhang sumunar. Mula saka iku, ayo uga nyuwun marang Gusti supaya kita uga bisa mlebu ing pangasoan iki, dibebasake saka pikiran-pikiran isin, ngapusi, lan sia-sia, lan kanthi mangkono bisa ngabdi marang Gusti kanthi ati sing resik lan ngrayakake pesta Roh Suci. Lan begja sapa wae sing mlebu ing pangasoan iki (35:1, 3).

14. Nalika nyawa nyawiji karo Gusti, lan Gusti, ing pangapurané lan katresnané, rawuh lan nyawiji karo nyawa mau, lan pangertené tetep tanpa kendhat ing sih-rahmaté Gusti, nalika kuwi nyawa lan Gusti dadi siji roh, siji kasatuan, siji pikiran. Badané nyawa tetep ngendheg ing bumi, déné pikirane manggon sakabehe ing Yerusalem swarga, munggah menyang swarga katelu, nyawiji karo Gusti, lan ngabdi marang Panjenengané ing kono (46:3).

15. Lan Panjenengané piyambak, sing lungguh ing kutha swarga ing pangastané kamulyan ing dhuwur, manggon sakabèhé karo nyawa ing sajroning awaké, amarga Panjenengané wis nyelehaké gambaré ing dhuwur ing kutha swarga para Wali—Yerusalem—lan wis nyelehaké Gambar sejati saka padhang ing Dzat Ilahi sing ora bisa diandharake ing sajroning awaké; Panjenengané ngladosi dhèwèké ing kutha badan, lan dhèwèké ngladosi Panjenengané ing kutha swarga. Nyawa wis dadi warisané ing swarga, lan Panjenengané wis nampa dhèwèké minangka warisané ing bumi. Amarga Gusti dadi warisané nyawa, lan nyawa dadi warisané Gusti. Malah pikiran lan akal wong-wong sing kebak pepeteng bisa banget adoh saka awak; padha duwé kakuwatan, ing kedhip mripat, kanggo nempuh jarak sing adoh, kanggo lelungan menyang tanah sing adoh; lan ora arang banget awak dibuwang menyang bumi, déné pikiran manggon ing alam liya karo sing dikasihi, lan ndeleng dhéwé, kaya-kaya, manggon ing kana. Lan yen nyawa wong dosa alus banget lan kacepeté kaya swiwi, lan ora ana sing ngalangi pikirane supaya bisa ana ing panggonan adoh, luwih-luwih nyawa sing selubung pepetengé wis diangkat déning kakuwatan Roh Suci, nalika mripat pangertené padhang déning cahya swarga, lan bébas sakténané saka hawa napsu ala, wis dadi suci lumantar sih – ngabdi marang Gusti kanthi roh ing swarga, lan ngabdi marang Panjenengané kanthi badan, lan ngrembaka nganti jembar ing pamikiran nganti ana ing endi-endi lan, ing endi waé lan kapan waé sing dikarepake, ngabdi marang Kristus (46, 4).

16. Iki sing diandharake Rasul: *'Supaya kowe bisa mangertèni, bebarengan karo kabèh wong suci, apa ambané, dawane, dhuwuré, lan jeroné, lan mangertèni katresnané Kristus sing ngluwihi kawruh, supaya kowe kapenuhan kabèh kasampurnané Gusti Allah'* (Efesus 3:18–19). Renungna misteri jiwa sing ora bisa diungkapake, saka kono Gusti mbusak pepeteng sing nutupi lan nyingkapake, lan nyingkapake Dhirine marang jiwa mau. Kepiye Panjenengane ngrembaka lan nglebarake pikiran ing jiwane ing ambane, dawane, jerone, lan dhuwure, nganti sakabehe makhluk sing katon lan sing ora katon (46:5).

8. Urip ing Donya Kang Mbesuk

1. Nalika nyawa manungsa pisah saka badan, sawijining rahasia ageng banjur kelakon. Amarga yen nyawa iku nduwé dosa, akèh setan lan malaikat jahat teka, lan kuwasa peteng nyekel nyawa iku lan nggawa menyang alamé dhéwé. Lan ora ana sing kudu kaget marang iki, amarga yen nalika isih ana ing urip iki lan ing jaman iki, nyawa iku manut marang dheweke, ngetutake lan dadi budake, mesthi dheweke bakal luwih nyekel nyawa iku lan tetep ana ing sangisore kuwasa nalika ninggalake donya iki. Babagan sing apik, kowe kudu mbayangake yen kahanane kaya ngene. Sanajan saiki, para abdi suci Gusti Allah diiringi para malaikat, lan roh-roh suci ngubengi lan ngreksa wong-wong mau. Lan nalika padha ninggalake badan, para malaikat nampani nyawane menyang alamé dhéwé, menyang jaman sing suci, lan kanthi mangkono nuntun wong-wong mau marang Gusti (22).

2. Pati sejati ana ing njero—ing ati—lan iku kasembunyi; lumantar iki manungsa batin mati. Mula, yen ana wong sing wis pindhah saka pati menyang gesang sing kasembunyi, dheweke pancen urip langgeng lan ora mati. Sanajan badané wong-wong kuwi rusak sakwentar, nanging bakal diuripaké manèh kanthi kamulyan, awit wis disucèkaké. Mulané kita nyebut patié wong Kristen 'turu' lan 'pamit' (15, 37).

3. Kaya pedagang sing bali saka adoh sawise kaping pirang-pirang ngembangake bandhane, ngutus warta marang keluargane supaya tuku omah, kebon, lan sandhangan sing perlu; lan nalika tekan ing tanah kelairane, dheweke nggawa bandha gedhe, lan keluargane lan sedulure nampani kanthi kabungahan gedhe—mangkono uga ing babagan rohani. Nalika wong liya nglumpukaké bandha swarga kanggo awake dhéwé, warga liyané—yaiku roh para malaikat suci—ngerti bab iki lan gumun, kandha: 'Sedulur kita ing bumi wis nglumpukaké bandha gedhé.' Wong-wong kaya ngono, nalika seda, kanthi Gusti ana ing sisihé, munggah menyang swarga kanthi kabungahan gedhé, lan wong-wong sing manggon karo Gusti nampani wong-wong mau, amarga wis nyiyapaké panggonan, kebon, lan sandhangan kang padhang sumunar lan regané gedhé (16:8).

4. Yen ana wong, nalika isih ana ing tengahing perjuangan—nalika dosa lan sih kersa padha makarya ing atine—ninggalake donya iki, menyang ngendi wong kuwi, sing kapepet loro-lorone, bakal lunga? Dhèwèké lunga menyang panggonan sing dadi tujuan lan papan sing paling disenengi pikirane. Yen kowe kena sedhih utawa perjuangan rohani, kowe mung kudu nolak lan sengit marang kuwi. Amarga tugasmu dudu kanggo nyebabake perjuangan, nanging tugasmu yaiku sengit marang perjuangan kuwi. Lan banjur Gusti, nyumurupi pikiranmu—amarga kowe ngupaya lan tresna marang Gusti kanthi sakabehe atimu—ing sakjam wae mbusak pati saka atimu (iki ora angel tumrap Panjenengané) lan nampani kowe ing pangkuwané lan ing pepadhang; ing sakedhap Panjenengané nyekel kowe saka cangkem pepeteng lan langsung nggawa kowe mlebu ing karajan Panjenengané. Gampang kanggo Gusti Allah nindakake kabèh mau ing sak detik, asal kowe nduwèni katresnan marang Panjenengané. Gusti Allah nuntut manungsa tumindak, amarga nyawa dianggep pantes kanggo sesambungan karo Gusti (26:18).

5. Bojo sing lagi ngandhut nggawa bayiné ing jeroné, ing pepeteng, bisa diomongké, lan ing panggonan sing ora resik. Lan nalika bayi pungkasané metu saka kandungan ing wektu sing pas, dhèwèké weruh makhluk anyar ing sangisore langit, ing bumi lan ing sangisore srengéngé, sing durung tau dideleng sadurungé, lan langsung kanca-kanca lan sedulur, kanthi rai sing bungah, nyekel bayi mau ing pangkuané. Nanging yèn amarga ana komplikasi bayi iku mati ing kandungan, dhokter sing ditunjuk kudu nganggo piranti landhep, banjur bayi iku pindhah saka pati menyang pati, saka pepeteng menyang pepeteng. Kahanan sing padha uga ana ing alam rohani. Wong-wong sing wis nampa wiji Ilahi ing sajroning atiné nduwèni wiji mau kanthi cara sing ora katon; nanging, amarga dosa sing manggon ing sajroning atiné, wiji mau disimpené ing panggonan sing peteng lan medeni. Mula, yèn padha ngindhungi awaké dhéwé lan ngreksa wiji mau, wiji mau bakal metu kanthi terang ing wektu sing pas; lan pungkasané, bebarengan karo awaké, Malaikat lan kabèh pasukan swarga bakal nampani kanthi pasuryan sing sumringah. Nanging yèn wong sing wis nganggo busana prangé Kristus kanggo perang kanthi gagah wani nganti kendho, dhèwèké bakal cepet kaparingaké marang mungsuh-mungsuhé lan, sawisé misah saka badané, bakal pindhah saka pepeteng sing saiki nahan dhèwèké menyang pepeteng liyané sing luwih medeni lan menyang karusakan (43, 5).

6. Kaya para panagih pajeg sing lungguh ing lorong sempit mandheg lan nyiksa wong-wong sing liwat, mangkono uga setan-setan ngawasi lan nahan nyawa; lan yen nyawa durung rampung resik, sawisé ninggal awaké ora diparingi idin mlebu panggonan swarga lan ngadhep Gusti, nanging digawa mudhun déning setan-setan angkasa. Nanging wong-wong sing tetep ing daging, lumantar pagaweyan lan upaya gedhe, isih bisa nampa sih rahmat saka Gusti ing dhuwur, lan wong-wong mau, bebarengan karo sing wis entuk pangaso lumantar urip sing luhur budi, bakal lunga menyang Gusti, kaya sing wis dijanjekake Panjenengane piyambak: *'Ning ngendi Aku ana, ing kono uga bakal ana abdi-Ku'* (Yohanes 12:26), – lan salawas-lawase padha bakal mrentah bebarengan karo Rama, Putra, lan Roh Suci, saiki lan salawas-lawase! (43, 9).

7. Saben wong kudu ngupaya lan nyambut gawe kanthi maju ing kabèh kabecikan, supaya éntuk candhi iki lan pracaya yèn iku wis éntuk ing kéné. Amarga yèn candhi donyané kita rusak, kita ora nduwé candhi liya sing dadi panggonané jiwa kita, *'amarga yèn kita dilucuti saka kemah donyané iki,'* kaya sing diandharaké, *'kita ora bakal ditemokaké telanjang'* (2 Kor. 5:3), tegesé, kita ora bakal kapisah saka pangibadah lan persatuan karo Roh Suci, ing Panjenengané piyambak jiwa sing setya bisa nemu tentrem. Mula saka iku, wong-wong sing sejati dadi wong Kristen lan kanthi kiyat pracaya, padha ngarep-arep lan bungah nalika pamit saka daging iki, manawa padha duwé *'griya sing ora digawe nganggo tangan'*; lan griya iki yaiku kakuwatané Roh sing

manggon ing sajroning atiné. Lan yèn candhi badané rusak, padha ora wedi, amarga padha duwé candhi langit-langitan, rohani, lan kamulyan kang ora bisa rusak, kang ing dina kebangkitan bakal mbalèkaké lan ngluhuraké candhi badan; kaya sing diandharaké Rasul: '*Panjenengané sing nguripaké Kristus saka pati bakal maringi urip uga marang badan kita sing fana lumantar Rohé sing manggon ing kita*', lan manèh: '*supaya uripé Yesus katon ing daging fana kita*' (2 Kor. 4:11), lan, '*supaya awak fana kita iki musna*', kaya sing kacarita (2 Kor. 5:4). (15, 16).

8. Mula saka iku, ayo padha ngupaya, lumantar pracaya lan urip sing luhur ing donya iki, supaya kita padha oleh busana kaya ngono, supaya kita, sing nganggo badan iki, ora kapanggih telanjang; lan banjur, ing dina iku, ora ana apa-apa sing bakal ngluhurake daging kita. Amarga sepira saben wong dianggep pantes, lumantar pracaya lan rajin, dadi peserta Roh Suci, sepira uga badane bakal dimulyakake ing dina iku. Apa waé sing saiki wis dikumpulaké déning jiwa ing simpanan batiné bakal banjur kabuka lan katon ing njaba awak, kaya wit-witan sing sawisé mangsa adhem kliwat, nalika dihangataké déning kakuwatan srengéngé lan angin sing ora katon, ngasilaké lan ngeculaké godhongé, kembang lan woh-wohan; lan kaya ing wektu iki kembang alas metu saka jeroning bumi, nutupi lan ngias bumi lan suket, kaya kembang lili sing Gusti kandha: '*Bahkan Salomo ing kabèh kamulyané ora nganggo busana kaya salah sijiné iki*' (Matéus 6:29). Kabeh iki dadi tuladha, model, lan pasuryan tumrap wong Kristen ing dina Kebangkitan (5:17).

9. Mangkono, kanggo kabèh jiwa sing tresna marang Gusti Allah—ya iku wong Kristen sejati—ana sasi kapisan Xanthikos, sing uga dikenal minangka April, lan iki dina Kebangkitan. Ing dina iku, kanthi kuwasa Srengéngé Kabeneran, kamulyané Roh Suci bakal kawangwang saka jeroné, nutupi lan ngagem awak para Wali—kamulyan sing padha simpen ing jeroné atiné. Amarga apa sing saiki diduwèni atiné ing jeroné bakal kawangwang ing awak. Wulan iki minangka wulan kapisan saka mangsa panas (Kaluwihan 12:2); nggawa kabungahan marang kabèh makhluk; kanthi mbukak bumi, ngagem wit-witan sing gundhul; nggawa kabungahan marang kabèh kéwan; nyebar kabungahan ing antarané kabèh; kanggo wong Kristen, iki wulan kapisan Xantikos, tegesé, wektu Kebangkitan, ing ngendi awaké bakal dimulyakaké déning pepadhang kang ora bisa diungkapaké, kang saiki isih kasembunyi ing jerone—yaiku déning kakuwatané Roh, kang bakal dadi sandhangané, panganané, ombané, kabungahané, kabagyané, tentremé, busanané, lan urip langgengé. Amarga Rohé Keilahian, sing wis dianggep pantes ditampa ing sajroning atiné (5:18), bakal dadi inti saka padhangé swarga lan kaendahané.

10. Mula saka iku, saben kita kudu ngupaya lan makarya, kanthi tekun nglakoni kabèh kabecikan, pracaya lan nyuwun marang Gusti supaya pribadi batin kita bisa saiki uga mèlu ing kamulyan kaya ngono, lan supaya jiwa bisa melu ing kasucian Roh kuwi; lan supaya, sawise dibersihaké saka rereged ala, kita bisa, nalika Kebangkitan, nduwé apa sing arep dienggo sandhangan kanggo awak telanjang sing wis tangi saka pati, apa sing nutupi isiné, apa sing maringi urip lan maringi pangaso langgeng ing kraton swarga; amarga, miturut Kitab Suci, Kristus bakal rawuh saka swarga lan mbangkitaké kabèh keturunan Adam, kabèh sing wis turu wiwit wiwitaning jaman, lan misahaké dadi loro bagéan; lan sing nggawa pratandha Panjenengané dhéwé—yaiku meterai Roh—Panjenengané bakal nempataké ing sisih tengené, ngumumaké yèn kuwi kagungané. Amarga Panjenengané kandha: '*Kambingku ngrungokaké swaraku*' (Yohanes 10:27), '*lan Aku ngerti wedhusku, lan wedhusku ngerti Aku*' (Yohanes 10:14). Banjur awaké bakal diparingi kamulyan ilahi amarga pakaryané sing becik, lan dhèwèké dhéwé bakal kapenuhan kamulyan rohani sing wis diduwèni ing atiné. Lan kanthi mangkono, kamulyakaké déning pepadhang Gusti lan kapungkuraké menyang swarga '*kanggo ketemu karo Gusti ing awang-awang*', kaya kang katulis, '*kita bakal tansah bebarengan karo Gusti*' (1 Tes. 4:17), mrentah bebarengan karo Panjenengané nganti salawas-lawase! Mula saka iku, ayo padha ngupaya luwih dhisik supaya nggawa pratandha lan meterai Gusti ing awak kita, amarga ing wektu paukuman, nalika Gusti Allah bakal mbedakake lan kabeh suku ing bumi—kabeh keturunan Adam—bakal dikumpulake bebarengan, nalika Sang Pangon nelpon wedhus-wedhusé, wektu kuwi kabeh sing nggawa pratandha bakal ngenali Pangoné, lan Sang Gembala bakal ngenali wong-wong sing nggawa capé lan nglumpukaké saka kabèh bangsa; sing kagungané bakal ngrungokaké swarané lan mèlu tapak-tapaké. Donya bakal dipérang dadi loro: siji klompok bakal dadi kumpulan peteng sing lunga menyang geni langgeng, lan sijiné – kumpulan kebak cahya sing diangkat dadi warisan swarga. Apa sing saiki wis kita entuk ing atiné bakal sumunar lan kabuka, lan bakal ngagem awak kita kanthi kamulyan (5, 21, 12, 13).

11. Apa kabèh anggota bakal diuripaké manèh ing Dina Kebangkitan? Ora ana sing angel banget kanggo Gusti Allah. Mangkono prajanjené. Kanggo kelemahan manungsa lan akal manungsa, iki katon, kaya-kaya, mokal. Kaya déné Gusti Allah, njupuk bledug lan lemah, nggawé, kaya-kaya, sawijining jinis alam sing

béda—yaiku alam jasmani, sing ora padha karo lemah—lan nyipta akèh jinis alam, kayata: rambut, kulit, balung lan urat – lan kaya jarum, nalika dilebokake ing geni, warnane owah lan malih dadi geni, nanging sipate wesi ora rusak lan tetep padha, mangkono uga ing Dina Kebangkitan kabeh anggota badan bakal diuripake maneh, lan, kaya sing katulis, '*ora ana siji rambut sing bakal sirna*' (Lukas 21:18), lan kabèh bakal padhang; kabèh bakal kacemplung lan malih dadi padhang lan geni, nanging ora bakal rusak utawa dadi geni dhéwé, supaya sipat biyèn ora sirna, kaya sing diomongaké sawatara wong. Amarga Petrus tetep Petrus, Paulus tetep Paulus, lan Filipus tetep Filipus; saben-saben, kebak Roh, tetep ana ing sipat lan hakekaté dhéwé. Nanging yèn kowé ngandhakake yèn sipaté wis musna, mula ora ana manèh Petrus utawa Paulus, nanging Gusti ana ing kabèh lan ing endi-endi; lan wong-wong sing menyang Gehenna ora ngrasakaké paukuman, déné sing menyang Karajayan ngrasakaké berkah (15:10).

12. Bayangna sawijining kebon kang ngemot kabèh jinis wit woh-wohan: ana wit pir, wit apel, lan tanduran anggur, karo woh lan godhong; nanging kebon mau, kabèh wit lan godhongé, malih lan nduwèni sipat anyar, lan kabèh sing biyèn ana dadi padhang sumunar. Mangkono uga manungsa bakal diowahi nalika Kebangkitan, lan anggotané bakal dadi suci lan sumunar (15:11).

13. Kaya déné badané Gusti, nalika Panjenengané munggah ing gunung, dimulyakaké lan malih dadi kamulyan ilahi lan padhang tanpa wates, mangkono uga badané para Wali dimulyakaké lan dadi padhang sumunar. Kaya déné kamulyan jero Kristus sing sampurna katon lan sumunar ing badané Kristus, mangkono uga, kanthi cara sing padha, kakuwatané Kristus sing manggon ing para Wali bakal diucuraké ing dina iku—ing badané—amarga saiki uga padha nampa, lumantar pikirane, sari lan hakikaté Kristus. Amarga katulis: '*Lan Panjenengané kang ngasucèkaké lan kang disucèkaké padha asalé saka siji*' (Ibr. 2:11), lan: '*Kamulyan kang wis Panjenengané paringaké marang Aku, wis Aku paringaké marang wong-wong mau*' (Yoh. 17:22). Kaya akèh lentera dinyalakaké saka siji geni, mangkono uga badan-badané para Kudus—anggota-anggota Kristus iki—kudu dadi siji lan padha karo Kristus piyambak (15:36).

14. Lan para sing sampurna, sanadyan isih manggon ing daging, ora dibebasake saka kuwatir amarga kamardikané, lan isih kena ajrih; mulané godaan diidini teka marang wong-wong mau. Nanging nalika nyawa mlebu ing kutha para Wali iku, mung wektu kuwi nyawa bisa manggon tanpa sedhih utawa godaan, amarga ing kana ora ana kuwatir, ora ana sedhih, ora ana gaweyan abot, ora ana tuwa, ora ana Setan, ora ana prahara; nanging ana pangaso, kabungahan, katentreman lan kaslametan. Ana ing antarané wong-wong mau Gusti, sing diarani Juruwilujeng, amarga Panjenengané nylametaké para tawanan; Panjenengané diarani Tabib, amarga Panjenengané maringi panyembuhan langit lan ilahi lan marasaké hawa napsu jiwa, sing ing sawetawis nguasani manungsa. Singkaté, Gusti Yesus iku Raja lan Gusti Allah, déné Sétan iku panyiksa lan pangeran sing jahat (26:23).

15. Amarga ana sawatara wong sing adol bandha, mbebasake budake, lan netepi paugeran, nanging ora ngupaya nampa Roh ing donya iki, apa dheweke ora bakal mlebu Karajan Swarga yen urip kaya ngono? Iki prakara alus kanggo dibahas. Amarga ana sing ngandhakake manawa mung ana siji kraton lan siji Gehenna, dene kita kandha manawa ana pirang-pirang tingkat, bedane, lan ukuran ing sajroning kraton sing padha lan ing sajroning Gehenna sing padha. Kaya ana siji nyawa ing kabèh anggota awak, sing tumindak ing otak ing ndhuwur lan nggerakaké sikil ing ngisor, mangkono uga Keilahian ngemot kabèh makhluk, loro sing ana ing swarga lan sing ana ing ngisor jurang, lan manggon sakabèhé ing sajroning kabèh ciptaan, sanadyan amarga ora bisa diukur lan tanpa wates, uga ana ing njaba ciptaan. Mula, Keilahiané dhéwé ngrungokaké manungsa lan ngatur kabèh prakara kanthi kawicaksanan. Lan amarga ana sing ndedonga tanpa ngerti apa sing dijaluk, ana sing puasa, lan ana uga sing nyawisake awake dhewe kanggo ngladeni, Gusti Allah, Hakim sing adil, maringi ganjaran marang saben wong manut ukuran imane. Amarga apa wae sing padha lakoni, padha nindakake amarga wedi marang Gusti Allah, nanging ora kabeh saka wong-wong mau dadi putra, raja, utawa ahli waris (40:3).

16. Sawetara wong ing donya iku pembunuh, liyane pezina, liyane maneh perampok, dene ana uga sing maringi kasugihan marang wong mlarat. Gusti nyawang loro-lorone, banjur maringi katentreman lan ganjaran marang sing nindakake kabecikan; ana ukuran ganjaran sing akèh lan ana uga sing sithik; sanajan ing pepadhang lan kamulyan uga ana bedane. Ing Gehenna lan ing paukuman ana para pembunuh, perampok, lan liyane sing wis nindakake dosa ing bab-bab cilik. Nanging wong-wong sing ngaku manawa mung ana siji kraton, siji Gehenna, lan ora ana tingkatan paukuman, padha ngomong salah. Pira wong donya saiki sing nyerah marang tontonan lan pesta pora liyane? Lan pinten malih ingkang shalat lan ajrih marang Gusti Allah?

Gusti Allah mirsani kaloroné, lan minangka Hakim ingkang adil nyawisake pangasoan tumrap sawenehing tiyang lan paukuman tumrap tiyang sanès (40:4).

Abba Isaiah sing kinurmatan

Ringkesan cekak babagan bapak kita sing kinurmatan Isaiah, Abba saka Nitria, lan tulisan-tulisane

Bapak kita ingkang kinurmatan, Sang Abba Isaiah, pertapa, urip ing separo kapindho abad kaping papat Masehi (wafat taun 370), kanca jamané Abba Macarius Agung. Panggonan panglakon tapa bratané yaiku Mesir Sisih Kidul – utamané ing ara-ara samun Skethos (*Skethos*), sing biasané kita sebut Skete, ora adoh saka Alexandria, ing kono para biksu nglakoni urip kontemplatif kanthi meneng jero (*sige*). Ora dingerteni yuswa pinten piyambakipun milih gesang monastik; kita namung mangertos menawi piyambakipun putraning tiyang mlarat lan andhap asor, kados ingkang kacihok saking ratapanipun lan saking caci maki ingkang dipunucapake dening muridipun Elisha, ingkang nalika piyambakipun ngalami cobaan, nyebut piyambakipun tiyang asal andhap. Isaiah sing Kinurmatan dipun ajeni dening para biksu jamané, akèh sing manut pitutur panjenengané lan kanthi kersa nunjukaké patuh sakabehé. Dheweke uga dikenal dening Patriark Aleksandria ing wektu kuwi, sing nalika Elisha sing kinurmatan ngfitnah dheweke, ngendika: 'Maringi meneng lambé sing muji-muji, sing ngomong marang wong sing bener kanthi kejahatan, kesombongan lan pangremehan' (Mazmur 30:19). Inggang Kinurmatan nabi Yesaya tiyang andhap asor sanget lan kagungan sih rahmat tangis ingkang jero, kados ingkang kacihukum saking wangsulun alusipun marang muridé Elisha nalika wekdal godaan, nalika muridé kuwi ngina lan ngumpat dhèwèké, lan saking '14 Tembung'—sawijining tata cara nangis, ingkang menawa dipunwaca kanthi tliti saged melembutaké lan nggugah manah watu supados tobat. Miturut adat para Bapa sing manggon meneng ing Skete, Sang Mulya Yesaya nduwé loro murid – Petrus lan Elisha. Kanggo sing sepisanan, piyambakipun nyerat wacana pangajaran (nomer 26), dene tumrap sing kapindho ana crita panyelamatan jiwa ing Gerondika¹⁰. Saliyane kalih murid punika, kathah sami biksu sanes ingkang dipun pitedah lumantar pitutur lan piwulangipun, ingkang piyambakipun ajak rembugan boten namung langsung nanging ugi lumantar tulisan. Sinau Kitab Suci awan lan bengi, lan narik aliran kawicaksanan rohani sing akèh saka sumber-sumber panyelamatan iki, dhèwèké dadi pangarang akèh tulisan sing éndah banget, sing ngrembug manéka babagan panyelamatan jiwa lan nyusun dadi siji buku. Sang Bijaksana Yesaya dianggep minangka pertapa amarga katresnané marang kesunyian sing jero lan pangunduran diri kanthi tapa brata saka kabèh wong, nganti ing taun-taun pungkasan uripé ora ana murid paling cedhak sing manggon bareng karo dhèwèké, nanging mung mampir saka wektu ke wektu, kaya sing katingal saka Wulang Kalam kaping 27. Panulisané Sang Kinurmatan kasebut kasebut déning: Uskup Ammon ing suratné marang Theophilus, Patriark Aleksandria; biksu Nikiforos ing wulangé babagan pangreksan manah; Barsanuphius Agung, Yohanes saka Damaskus, Gregorius saka Sinai, lan liya-liyané. Peringatan Bapa Kita Sing Mulya Yesaya dirayakake dening Gréja Ortodoks ing dina Setu Minggu Keju. Kumpulan pangandikane Abba Yesaya sing tekan marang kita ngemot 29 pangandikan, nanging kamungkinan gedhé ora kabèh pangandikane Abba Yesaya kalebu ing kéné. Amarga ing cuplikan saka pangandikane ana sawatara pituduh sing ora kapanggih ing pangandikan-pangandikan iki. Saliyane pangandika-pangandika iki, ana uga paugeran saka Abba iki kanggo para biksu anyar, sing disimpen dening Abba Benediktus saka Anian (awal abad kaping 9) ing kumpulan paugeran biara¹¹. Bab paugeran-paugeran iki, kumpulan mau nyathet manawa paugeran-paugeran kasebut dijupuk saka pangandika Abba. Nanging ora kabeh paugeran kasebut bisa ditemokake ing pangandika-pangandika mau. Mula saka iku, kudu dianggep manawa akèh saka paugeran mau dijupuk saka tulisan Abba sing saiki wis ora ana, utawa diwulangaké piyambak déning Abba saka tulisané marang manéka wong ing wektu sing béda-béda – lan sakbanjuré diwarisaké kanthi lisan lan dikompilasi déning wong liya, ora miturut urutan pikirane, nanging miturut carané dirungokaké, mula kalebu ing kumpulan umum. Iku nduwèni semangat lan isi sing padha karo paugeran St. Anthony Agung. Sawetara persis padha tembung demi tembung. Kudu dianggep yèn Abba Yisaya iku penerus paling cedhak saka karunia pangajaran Abba Antonius Agung, bebarengan karo Abba Makarius Agung. Ing *Dobrotolyubie*, ana artikel déning Abba Yisaya babagan ngreksa pikiran, kang ngemot 27 bab. Pambuka saka karya kasebut nyatakake manawa iku minangka ringkesan saka pangandikane Abba iki, lan * * ngemot pandhuan cekak babagan carane ngusir

¹⁰ Ing Prolog kita kanggo Februari – ing ngisor tanggal 27.

¹¹ Patr. Lat. vol. CIII

godaan pikiran, njaga nurani supaya tetep resik, nyimpen piwulang rahasia ing manah, lan kanthi wicaksana ngreksa sipat telu jiwa kanthi tentrem. Ing jilid 40 **Patrol. graec.**, sawisé tembung-tembung mau, ana artikel sing padha dicithak kanthi irah-irahan **Bab Ascetisme lan Meneng**, dumadi saka 19 bab sing nganggo teks Yunani. Bab-bab iki uga minangka cuplikan saka pangandikane, kaya sing kacantum ing publikasi mau liwat kutipan sing nerangake sumber saben bab. Sawetara padha persis tembung demi tembung karo sing kapanggih ing risalah **Bab Kawelasan**. Nanging, loro-loroné ing antarané 19 bab iki lan ing antarané 27 bab ing **Dobrotolyubie** ana piwulang sing ora kapacak ing **Words**. Iki, saliyané saka liya-liyané, dadi motivasi kanggo nyakup loro artikel iki ing edisi saiki saka tulisan-tulisan Abba Isaiah. Supaya ora ana sing kélangan saka apa waé sing asalé saka Abba iki, kita wis nyakup ing kéné, saliyané sing kasebut ing 'Memorable Sayings', uga pangandikane sing ana ing 'Alphabetical Paterikon' kita—nanging diterjemahaké mung saka basa Slavia, amarga ora ana Paterikon kaya ngono ing basa Yunani. Iki karya para askétis kita sing semangat. Saben uwong bakal weruh dhéwé yèn sanadyan ing antarané pangandika-pangandika iki ana akèh sing ora kapanggih ing teks. Mula, ing ngisor iki diwènèhaké:

1. Tembung-tembungé Abba Yisaya. Kudu dicathet yèn ing edhisi kapisan iki diwènèhaké ing terjemahan saka basa Latin, ing basa kuwi waé sing wis tau dicithak. Nanging, mengko, nalika para sesepuh Gunung Athos nemokake teks basa Yunani saka tembung-tembung iki ing Gunung Athos lan ngirim salinané menyang Moskow, digawe terjemahan anyar saka teks kuwi, lan ing terjemahan iki tembung-tembung mau saiki diwènèhake marang wong-wong sing seneng maca buku kaya ngono. – Ing nyusun terjemahan iki, kita wis nimbang terjemahan tembung-tembung iki déning bapa sepuh saka Jerman, Paissios, sawijining terjemahan sing kanthi apikan diwènèhaké déning para sepuh saka Optina Hermitage. Acuan marang terjemahan mau kaparingaké ing cathetan sikil nalika cocog.

2. Aturane kanggo biksu pamula.

3. Panemune.

4. Artikel saka **Dobrotolyubie** babagan ngreksa pikiran, ing 27 bab.

5. Bab-bab babagan asketisme lan meneng.

1. Tembung-tembungé Abba Isaiah sing Kinurmatan marang para muridé

1. *Pituduh Abba Isaiah marang para sedulur sing manggon bareng karo dhèwèké*

1. Yen kowe kepengin tetep karo aku, rungokna demi Gusti Yesus.

2. Ayo saben kowe padha lungguh ing selmu dhewe kanthi ajrih marang Gusti, lan aja nganti lali marang gawean tanganmu, kaya sing diparingake Gusti.

3. Aja nganti kélangan piwulang rohani lan pandonga sing ora kendhat, lan jaga atimu saka pikiran-pikiran asing, supaya kowe ora mikir apa-apa—ora marang sapa waé utawa apa waé sing ana ing donya iki—nanging tansah pirsani ing ngendi kowe kesandhung, lan usaha mbenerake tumindakmu, nyuwun marang Gusti kanthi atiné sing remuk, luh lan sangsara (kelelahan daging), supaya Panjenengané ngapura kowe, lan ing kabèh babagan nylametaké kowe saka tiba ing kahanan sing padha.

4. Saben dina, tansah eling marang pati lan pikirna kanthi tliti carane kowe bakal metu saka badan iki, ngliwati kuwasa pepeteng sing nyambut kita ing udara, lan muncul tanpa alangan ing ngarsane Gusti, ngarahake pandanganmu marang dina nggegirisi saka Pangadilan Pungkasané lan ganjaran sing diwènèhaké marang saben wong miturut tumindak, tembung, lan pikirane. Amarga *'kabeh padha telanjang lan kabuka ing ngarepé'* Panjenengané sing kudu kita wènèhi pertanggungjawaban (Ibr. 4:13).

5. Kajaba ana kabutuhan gedhe, aja ngomong apa-apa nalika mangan utawa ing gréja, lan aja mbenerake sapa waé sing lagi nyanyi kajaba dhèwèké dhéwé takon marang kowe.

6. Ngladeni ing pawon sajrone seminggu kanthi ajrih marang Gusti, tanpa ngliwakake piwulang rohani.

7. Ing kahanan apa waé ora ana sing kena mlebu sel seduluré, lan aja ngupaya ketemu siji lan sijiné sadurungé wektu sing wis ditemtokaké.

8. Aja ngawasi pakaryané siji lan sijiné – apa ana sedulur sing wis makarya luwih akèh tinimbang kowe, utawa kowe luwih akèh tinimbang dhèwèké.

9. Nalika kowe metu kanggo makarya, aja melu omongan kosong utawa ngidini awakmu ora disiplin, nanging saben wong, kanthi ajrih marang Gusti Allah, kudu merhatosi awake dhewe lan rohane, uga marang piwulang lan pandonga, kanthi rahasia (ing jero ati).

10. Nalika ibadah ing gréja wis rampung, utawa nalika kowe wis rampung mangan, aja lungguh kanggo ngobrol antarané kowe kabèh, sanajan bab tembungé Gusti, nanging saben kowe padha lunga menyang selmu dhéwé lan nanging amarga dosamu.

11. Nanging yen kowe pancen perlu ngomong karo wong liya, ngomonga sak sithik-sithike, kanthi andhap asor lan ajining ati, amarga Gusti tansah mirengake kowe.

12. Aja padha mbantah siji lan sijine bab apa wae, lan aja ngomong kasar marang sapa wae; aja ngadili sapa wae, utawa ngremehake wong liya, loro nganggo cangkemmu utawa ing atimu; lan aja nggrundel marang sapa wae, supaya kabohongan ora metu saka cangkemmu, lan aja kepengin ngomong utawa krungu apa wae sing ora ana gunane kanggo kowe.

13. Aja nyimpen ing atimu rasa ala, sengit, utawa iri marang kancamu, lan aja nganti tembungmu béda karo sing ana ing atimu, amarga '*Gusti ora bisa diguyoni*' (Gal. 6:7), nanging Panjenengané ndeleng kabèh – sing rahasia lan sing kabuka.

14. Aja nyimpen pikiran apa wae, sedhih apa wae, kepinginan apa wae utawa curiga apa wae ing sajroning atimu; critakna kabèh mau marang abbotmu kanthi bébas, lan apa waé sing kok krungu saka dhèwèké, upayakna kanggo nglakoni kanthi iman.

15. Aja nganti kesel netepi dhawuhku, amarga – nyuwun pangapunten – yen mangkono aku ora bakal ngidini kowe tetep karo aku. Yen kowe netepi, aku bakal ndedonga kanggo kowe ing ngarsane Gusti; nanging yen kowe ora netepi, Gusti bakal nuntut kowe – amarga kecerobohanmu lan amarga aku ora ana woh-wohé. Sapa waé sing netepi dhawuhku, loro-lorone kanthi rahasia lan terang-terangan, Gusti Allah bakal ngrekta saka kabèh sing ala lan nglindhungi ing saben cobaan sing bakal teka—apa iku rahasia utawa terang-terangan.

16. Aku nyuwun marang kowe, sedulurku, elinga sebabe kowe wis ninggalake donya, lan jaga keslametanmu, supaya pangreganmu marang donya ora dadi sia-sia, lan supaya kowe ora isin ing ngarepe Gusti Allah lan para wali sing wis ninggalake donya kanggo Panjenengane lan wis berjuang kanthi becik.

17. Ngremehake marang bab donya, nglarani awak (karya nolak napsu lan nyiksa awak nganti ngenteki daging), andhap asor, lan nglakoni ngendhaleni karsa kanthi wicaksana ing saben bab—lan ora percaya marang kabeneran dhéwé, nanging tansah ngelingi dosa ing ngarepé mripat—bakal nglairake kabecikan ing jeroné kowé. Wigati iki: yèn pangaso (ing daging), pikiran amba (*platysmos* – dalan amba, ora matesi awaké dhéwé ing apa waé, manut kersané dhéwé) lan kesia-siaan ngrusak kabèh wohing uripé biksu.

2. Bab Hukum Alam

1. Aku ora kepengin kowe padha ora ngerti, sedulur, yèn ing wiwitan nalika Gusti Allah nyipta manungsa, Panjenengané nempataké dhèwèké ing Taman Éden, lan dhèwèké nduwèni akal sing séhat miturut urutan alamiah; nanging nalika dhèwèké manut marang sing ngapusi, kabèh akalé malih dadi unnaturalness¹², lan dhèwèké banjur diusir saka kamulyané. Nanging Gusti kita paring welas asih marang umat manungsa lumantar kabecikané sing ageng, '*Sabda dadi daging*' (Yohanes 1:14) – tegesé Panjenengané dadi manungsa sampurna ing saben bab manungsa kejaba dosa, supaya ngowahi kahanan kita sing ora alamiah dadi alamiah lumantar Anggato Suci Panjenengané¹³. Sawise paring welas asih kaya ngono marang manungsa, Panjenenganipun mbalekake manungsa mau sepisan maneh menyang swarga, – kanthi mbalèkaké manungsa sing wis tiba lumantar ngetutaké tapak-tapaké lan netepi dhawuh-dhawuhé, sing diparingaké supaya kita bisa ngungkuli wong-wong sing mbuwang kita saka kamulyan kita – lan kanthi nuntun kita marang ibadah suci (*latreia*) lan ukum sing murni, supaya manungsa bisa manggon ing tatanan alamiahé, kaya déné Gusti Allah nggawé.

2. Mula, sapa waé sing kepengin bali menyang kahanan alamiahé kudu motong kabèh hawa napsu dagingé, supaya bisa nyelehaké awaké dhéwé ing kahanan sing cocog karo sipat alamiahé pikiran (sing rohani). Ing jeroné kita, miturut sipaté, ana kerinduan (kanggo Gusti)—lan tanpa kerinduan iki marang Gusti ora ana katresnan uga: mulané Daniel diarani '*wong kang kebak pangarep-arep*' (Dan. 9:23), nanging mungsuh wis ngowahi (kangenan alamiah iki) dadi napsu memalukan, supaya kita kepengin saben jinis kekotoran. Ing pikiran, miturut kodrat, ana semangat kanggo Gusti – lan tanpa semangat kanggo Gusti ora ana kamajuan, kaya sing katulis ing Epistel: '*Upayakna karunia sing luwih ageng*' (1 Kor. 12:31); nanging semangat kanggo Gusti iki wis malih ing jeroning kita dadi semangat sing ora lumrah – supaya kita padha semangat nglawan siji lan sijiné, padha sirik marang siji lan sijiné, lan padha goroh marang siji lan sijiné. Ing pikiran ana nesu

¹² *Eis ten parafysin* – mlebu ing babagan gaib.

¹³ Ten ten hatafysin

miturut kodrat – lan tanpa nesu ora ana kasucian ing manungsa, kajaba yèn dhèwèké nesu marang kabèh sing ditanamaké mungsuh, kaya Pinhas, putrané Eléazar, ing nesuné matèni priya lan wanita, lan nesuné Gusti mandheg marang umaté (Bil. 25, 7–9); nanging ing kita jinis nesu iki wis malih dadi nesu liya, nganti kita nesu marang tangga teparo amarga kabèh prakara sing ora perlu lan ora ana gunané. Ana kebencian alamiah ing pikiran, kaya mangkéné: nalika nyekel Elia, dhèwèké matèni nabi-nabi sing jahat (3 Raja 18:40); mangkono uga, Samuel tumindak adhedhasar kuwi marang Agag, raja Amalek (1 Raja 15:33)—lan tanpa kebencian marang mungsuh, pakurmatan (regane lan ajining diri) jiwa ora bakal katon; nanging kebencian (alamiah) iki wis malih ing jeroning kita dadi kebencian sing ora alamiah, sing ndadekake kita sengit marang tangga teparo lan muak banget marang wong-wong mau —lan kebencian iki sing ngusir kabèh kabecikan saka kita. – Iku sipat pikiran kanggo wicaksana ing ngarepe mungsuh-mungsuhé, kaya mangkene: nalika iki teka marang Ayub, dhèwèké ngébrèhake mungsuh-mungsuhé, kandha marang wong-wong mau: *'Kowe ora ajiné lan dianggep hina, ora duwé kabecikan apa-apa; aku ora nganggep kowe pantes dadi asu ing kandhang wedhusku'* (Ayub 30:1, 4), nanging kesombongan marang mungsuh iku wis owah ing kita: kita wis ngendhekaké awaké dhéwé ing ngarep mungsuh lan malah dadi sombong marang siji lan sijiné, padha nyilakaké siji lan sijiné, lan nganggep awaké dhéwé luwih bener tinimbang tangga teparo – lan amarga kesombongan kaya ngono, Gusti dadi mungsuhé manungsa. Iki sing diciptakaké ing manungsa (ditandur ing dhèwèké nalika pambentukané), lan sing, nalika dhèwèké nyicipi panglawan, malih ing dhèwèké dadi hawa napsu sing medeni kaya ngono.

3. Mula saka iku, sedulurku, ayo padha ngupaya kanthi tliti mbuwang hawa napsu kuwi, lan nggayuh apa sing wis dituduhake Gusti kita Yesus Kristus ing Angka Suci Panjenengané: amarga Panjenengané *iku 'Suci lan manggon ing antarané wong-wong suci'*. Ayo padha ngopeni awak kita, supaya kita bisa nyenengake Gusti Allah kanthi becik-becike, kanthi ngginakake kakuwatan aktif kita lan ngimbangi (kaya ing timbangan) kabèh anggota awak kita, nganti padha bali marang tatanan alamiah, supaya kita bisa nemu sih-rahmat ing wektu pangadilan, *'sing bakal teka marang sak donya'* (Lukas 21:26), – nyuwun kabecikane tanpa kendhat, supaya pitulungané rawuh bebarengan karo andhap asor kita kanggo kaslametan saka mungsuh-mungsuh kita, amarga kekuwatan, pitulungan, lan kawibawane langgeng langgeng. Amin.

3. Babagan para pamula lan sing manggon ing sel

1. Kaping pisan lan kang paling utama, kita perlu andhap asor, supaya saben tembung sing kita krungu, utawa saben tumindak, kita siap ngucap: 'Nyuwun pangapunten,' amarga lumantar andhap asor kabèh tipuan mungsuh bisa digagalaké.

2. Aja ngadili awakmu dhéwé ing apa waé tumindakmu, supaya atimu tentrem.

3. Aja nganti pasuryanmu katon sedhih lan nyesel (nalika kowe piyambakan), nanging karo wong liya (tuduha) ceria lan nyenengake, supaya ajrih marang Gusti manggon ing jeroning atimu.

4. Nalika kowe miwiti lelungan karo sedulurmu, ajegna jarak sethithik supaya kowe bisa meneng; lan nalika mlaku, aja ndelok mrana-mrene, nanging renungna pikiranmu, utawa ndedonga marang Gusti ing atimu. Ing endi wae kowe mandheg bengi, aja tumindak sembarangan, nanging lumraha lan andhap asor ing kabèh bab. Nalika ana sing diwènèhaké marang kowe, ulur tanganmu kanthi kaku, kaya-kaya kowe dipaksa nindakake kuwi. Minangka sing paling enom, aja wani-wani ngulur tangan kanggo nyelehaké¹⁴ (sepotong panganan) ing cangkem wong liya. Ing endi wae kowe turu bengi, aja bareng selimut karo wong liya, nanging sadurunge turu, aturake akèh pandonga ing atimu. Yen kowe kesel amarga lelungan lan kepengin ngolesi awakmu nganggo sethithik lenga kanggo ngendhokake kesel perjalanan, ijinkna mung sikilmu sing diolesi, lan aja mbukak sikilmu kanthi sembarangan; aja nganti ngolesi awakmu kabèh nganggo lenga kajaba ing kahanan darurat banget utawa lara.

5. Yen nalika kowe lagi lungguh ing selmu, ana wong liya teka marang kowe, lakoni uga kanggo dheweke – olesi sikilé lan kandhaa marang dheweke: 'Tuduha katresnan, njupuk sithik lenga lan olesi awakmu sakabèhé.' Yen dhèwèké ora gelem nampa kanthi gampang, aja dipaksa; nanging yèn dhèwèké panètu aktif, ajak terus nganti awaké kabèh wis diolesi lenga.

6. Nalika kowe lungguh ing meja karo sedulur sing umuré luwih enom tinimbang kowe, aja nganti kandha marang awakmu dhéwé,¹⁵ mangan, nanging élinga marang dosamu, supaya kowe ora mangan kanthi

¹⁴ *Balien eis stoma* – sawijining adat sing isih ditindakake ing Wétan: njupuk sepotong cilik saka meja lan dilebokake ing cangkemé wong liya minangka pratandha karunia istimewa.

¹⁵ Ing Paissios: 'im.

nikmat. Coba njupuk mung apa sing ana ing ngarepmu; aja njupuk apa sing ana ing ngarep wong liya. Aja nganti sandhangmu nutupi sikilmu lan dengkulmu; pasangna supaya nyedhak bebarengan. Yen ana wong lelungan sing mangan, tawarake apa sing dibutuhake kanthi pandangan ramah, lan sawise padha rampung mangan, kandhaa kaping pindho utawa kaping telu: 'Tambahna tresna; mangan maneh sethithik.' Nalika kowe lagi mangan, aja ngadhepi wong ing sacedhakmu; aja ndelok kesana-kemari; aja ngomong omong kosong; aja ngulur tangan njupuk apa sing kowe kepengin tanpa ngucap dhisik, 'Mugi berkah'; lan nalika kowe ngombe banyu, aja nganti tenggorokanmu muni nggluntung kaya sing ditindakake wong awam.

7. Yen nalika lungguh karo sedulurmu, ludah munggah, aja ngeluarke ing ngarepe, nanging tangi lan ludahna ing njaba; aja ngenthelake awakmu ing ngarep wong liya: yen kowe krasa ngantuk, aja mbukak cangkemu, lan rasa ngantuk kuwi bakal liwat; aja mbukak cangkemu kanggo ngguyu ing kahanan apa wae, amarga iku tumindak sembrono.

8. Aja ngidam apa waé sing diduwèni sedulurmu nalika ndelok: apa iku sandhangan, sabuk, utawa ikat sirah; lan aja ngetutaké kepinginanmu supaya kowe kaya dhèwèké.

9. Yen kowe entuk buku, aja ngias sampulé, amarga kuwi mung napsu.

10. Yen kowe dosa kanthi cara apa wae, aja goroh merga isin (ngakoni), nanging tundhuk lan kandha: 'Ampunana aku' – lan dosamu bakal diampuni.

11. Yen ana wong sing ngomong kasar marang kowe, aja nyimpen rasa dendam marang wong kuwi, nanging cepet-cepet sujud sadurunge rasa ora seneng utawa kroso tersinggung muncul ing atimu, amarga nesu bakal cepet muncul.

12. Yen ana wong ngremehake kowe kanthi ora adil bab apa wae, aja nglawan, nanging tundhuk lan kandha, 'Nyuwun pangapunten; kula boten badhe nindakake malih,' apa kowe ngerti bab iku utawa ora, amarga kabeh iku dadi undhakan kanggo wiwitan anyar.

13. Nalika kowe ng¹⁶, nindakake pakaryan ketrampilanmu, aja sembrono, nanging lakoni kanthi ajrih marang Gusti, supaya kowe ora dosa amarga ora ngerti.

14. Nalika kowe sinau ketrampilan, guneman karo gurumu, lan aja isin-isin kerep ngomong marang dheweke: 'Mangga paringi kersa mriksa apa sing tak lakoni iki wis bener utawa ora.'

15. Yen sedulurmu nelpon kowe nalika kowe lagi nggarap pakaryan, cepet-cepet goleki apa sing dikarepake, lan ngurusi dheweke kanthi ninggalake pakaryanmu.

16. Sawisé mangan, mlebu selmu lan panjenengan ndedonga (*lietorgias*), lan aja lungguh ngobrol karo wong-wong sing ora bakal maringi manfaat kanggo panjenengan. Nanging yèn wong-wong mau iku para sepuh sing nyritakaké sabda Gusti, panyenèn marang abbotmu: 'Apa aku kudu lungguh lan ngrungokaké, utawa mulih menyang selku?' Lan apa waé sing dhèwèké kandhakaké, tindakna.

17. Yen dhèwèké (abót) ngutus kowe metu kanggo ngurusi sawijining pakaryan, takon marang dhèwèké: 'Ing endi panjenengan dhawuh kula manggon?' Lan apa waé sing kowe butuhaké, lan apa waé sing dhèwèké kandhakaké, lakoni kuwi – aja nambah apa-apa lan aja ngurangi apa-apa.

18. Yen kowe krungu tembung apa wae saka njaba, aja digawa, lan nalika bali aja diulangake marang sapa wae. Yen kowe ngreksa kupingmu, ilatmu ora bakal dosa.

19. Nalika kowe kepengin nindakake soko, nanging wong sing manggon bareng kowe ora kepengin nindakake, tinggalna kepinginanmu kanggo dheweke, supaya ora ana perselisihan lan dheweke ora sedhih.

20. Nalika kowe manggon bareng karo sedulur ing sel minangka kanca manggon, aja maringi dhèwèké prentah ing bab apa waé, lan aja ngupaya dadi luwih unggul tinimbang dhèwèké.

21. Yen kowe manggon bareng karo sedulur-sedulur liyane, aja ngupaya dadi sejajar karo dheweke ing pakurmatan. Yen padha nyuwun kowe nindakake bab sing kowe ora péngin, kuwatna kersamu lan lakoni, supaya ora nglarani atiné lan ora ngrusak andhap asor (rendha ati lan watesan sing dadi kewajibanmu) lan tentrem rukun bareng kanca-kanca.

22. Yen kowe manggon bareng karo sedulur lan dhèwèké kandha marang kowe, 'Masakna panganan kanggo aku,' takon marang dhèwèké, 'Apa sing kowe péngin tak siapake?' Lan yèn dhèwèké nyerahake marang kowe, kandha, 'Apa waé sing kowe péngin,' siapna apa waé sing ana, kanthi ajiné Gusti Allah.

23. Yen kowe manggon bebarengan (kanggo saling ndhukung utawa ing panggonan umum), lan ana pakaryan sing kudu ditindakake, lakoni uga; melu bareng karo kabeh wong, lan aja ngirit awakmu dhewe, kanggo njaga tentreming ati kabeh wong.

¹⁶ Utawa kaya ngene: nalika kowe wis ngrampungake pakaryan tanganmu, aja nganti kowe nglirwakake, nanging rawatna, supaya ora ilang sia-sia – lan sateruse.

24. Saben dina, esuk-esuk, nalika kowe tangi, sadurunge miwiti pakaryanmu, sinau Sabda Gusti; lan yen ana barang sing kudu diatur—apa iku amben, utawa piranti, utawa apa wae—lakoni kanthi cepet tanpa males.

25. Nalika ana pakaryan sing mbutuhake pambayaran, ajak sedulurmu melu – lan aja pamer ing ngarepé; nanging yen ana pakaryan cilik lan ana sing kandha marang kancané, 'Mangga sedulur, kowe tindak nggarap pakaryanmu, aku bakal nindakake iki dhéwé,' manutna: awit sapa waé sing manut iku agung.

26. Yen ana sedulurmu sing lelungan teka marang kowe, pasangna pasuryan sumringah nalika nyapa, lan bantu nggawa bebané – lan lakoni maneh nalika dhèwèké lunga. Salam sing pantes lan kanthi takwa marang Gusti supaya dhèwèké ora nandhang cilaka. Aja takon apa-apa sing ora ana gunane kanggo kowe, nanging ajak dhèwèké ndedonga. Nalika dhèwèké lungguh, kandhaa, 'Kowe kepiye?' lan mung nganti kuwi; banjur wènèhana buku – supaya dhèwèké bisa maca lan sinau; nanging yèn dhèwèké teka kesel, ayo dhèwèké ngaso, lan cuci sikilé. Yen dhèwèké ngucapaké tembung sing ora pantes nalika ngobrol karo kowe, ajak kanthi alus: 'Nyuwun pangapunten – aku ringkih, lan ora bisa nahan iki.' Yen dhèwèké lara, lan sandhangane reged, rendhem lan cuci. Yen dhèwèké prasaja, lan sandhangane koyak, tambalana. Yen dhèwèké kalebu wong sing nganggur lan kowe nduwèni wong-wong sing setya, aja ngenalaké dhèwèké marang wong-wong mau, nanging tunjukna welas asih marang dhèwèké ing katresnané Gusti. Nanging yèn dhèwèké sedulur sing lelungan amarga Gusti lan teka ing omahmu kanggo ngaso, aja ngalih pasuryanmu saka dhèwèké, nanging tampanana kanthi kabungahan bebarengan karo wong-wong sing setya sing wis teka marang kowe. Yen dhèwèké mlarat, aja nganti kowe ngusir dhèwèké kanthi tangan kosong, nanging paringna saka berkah sing wis diparingaké Gusti Allah marang kowe, kanthi ngerti yèn apa sing kowe duwé iku dudu kagunganmu dhéwé, nanging peparing saka Gusti Allah.

27. Yen ana sedulur sing nyimpen barang karo kowe, aja mbukak nalika dheweke ora ana kanggo ndeleng isine; nanging yen barang sing disimpen iku regane gedhe, kandhaa marang dheweke: 'Serahna marang aku.'

28. Yen kowe menyang omahé wong lan sawisé padha metu kowe ditinggal piyambakan, aja ndelok munggah arep weruh apa sing diduwèni ing omahé, lan aja mbukak apa-apa—apa lawang lemari, apa wadhah, apa buku—nanging kandhaa marang wong-wong mau nalika padha lunga: 'Wenehana aku gawean nalika kowe ora ana' – lan apa waé sing diparingaké kanggo kowe, lakokna tanpa nundha.

29. Aja muji apa sing durung kowe deleng, lan aja ngomong bab apa sing wis kowe krungu kaya-kaya wis kowe deleng.

30. Aja ngremehake sapa waé amarga sandhangane (*shema*).

31. Apa kowe lagi ngadeg njupuk banyu utawa lungguh amarga perlu, aja nganti lalai, nanging elinga yèn Gusti Allah tansah mirsani kowe.

32. Nalika kowe tangi ing sel kanggo ndedonga, aja sembrono utawa lalai; lan tinimbang ngajeni Gusti, aja nyulut nesune, nanging ngadeg kanthi ajrih marang Gusti; aja sandar ing tembok, utawa mbukak sikilmu amba, ngadeg siji lan nyelipake sikil sijiné kaya wong bodho; nanging jaga atimu supaya ora kabawa hawa napsumu, supaya Gusti Allah nampa sesajimu.

33. Nalika sawatara saka kowe padha nyanyi bebarengan, saben wong padha ndedonga miturut giliran; yen ana wong liya ing antaramu, ajak uga kanthi katresnan supaya ndedonga. Ucapna iki kaping pindho utawa kaping telu, tanpa rebutan.

34. Ing wektu pangorbanan (kurban tanpa getih), lawan pikiranmu, tetepake atimu marang ajrih marang Gusti, supaya kowe dianggep pantes nampa Misteri Suci lan Gusti marasaké kowe.

35. Ati-ati aja nganti awakmu ketinggalan kotor lan amburadul, supaya kesombongan ora ngapusi kowe; nanging wong anyar kudu ngidini awaké dhéwé ketinggalan amburadul ing kabèh bab sing ana gandhèngané karo awaké, amarga iki migunani kanggo dhèwèké.

36. Aja nganti murid anyar nganggo sandhangan alus nganti dhèwèké tekan yuswa diwasa: iki minangka ubatan kanggo dhèwèké. Bab anggur, dhèwèké kudu netepaké aturan supaya ora ngombe luwih saka telung cangkir nalika perlu. Nalika ngguyu, aja nganti ngetokake untu; nanging tundhukna sirah kanthi andhap asor. Nalika turu, tetep nganggo sabuk, lan ing saben cara aja nganti nyelipake tangan ing sangisore sandhangan, amarga badan nduwé akèh hawa napsu sing uga nggawe ati kesasar. Yen arep metu, pasangna sandalé; nanging nalika ana ing selé, upayakna aja nganggo sandal. Nalika mlaku, lebokna tangané ing sabuké (utawa dicekel kenceng), lan aja digoyang-goyang kaya wong awam.

37. Nalika mlaku bareng karo wong sing luwih tuwa tinimbang kowe, aja nganti kowe maju dhisik. Nalika wong tuwa mandheg kanggo ngomong karo wong liya, aja sombong utawa lungguh, nanging ngadeg nganti dhèwèké maringi pratandha apa sing kudu kowe lakoni.

38. Nalika mlaku liwat kutha utawa desa, pandangna mudhun, supaya ora nggawa cela marang awakmu nalika ana ing selmu.

39. Nalika lelungan, aja nginep ing omahé sapa waé yèn atimu wedi bakal tiba ing dosa.

40. Nalika kowe diundang mangan ing panggonan, lan kowe ngerti ana wanita sing bakal teka, aja lungguh apa wae; luwih becik kowe nguciwani sing ngundang tinimbang nindakake dosa sacara rahasia ing atimu. Yen bisa, aja nganti ndeleng sandhangan wadon. Yen nalika lelungan ana wadon sing kandha marang kowe, 'Kerahayu kowe', wangsulna ing atimu, karo pandangan mudhun.

41. Nalika kowe miwiti lelungan karo sesepuh, aja nganti kowe ngidini dhèwèké nggawa tas sing kowe gawa; nanging yèn kowe loro-loroné isih pamula, gantian nggawa; nanging wong sing nggawa kudu mlaku ing ngarep.

4. Bab ' ', lelampahané wong-wong sing manggon ing sel, lan bab nurani¹⁷

1. Nalika kowe lelungan, lan ana salah siji saka kowe sing lara, ajak dhèwèké mlaku ing ngarepmu, supaya yèn dhèwèké péngin lungguh, dhèwèké bisa.

2. Yen kowe isih pamula lan lelungan bebarengan, netepna sapisan lan salawasé tata krama—apa wektu nyedhaki wastafel utawa lungguh ing meja—supaya nalika wayahe teka, kowe ora padha ngalangi siji lan sijiné; nanging yen siji maju dhisik ing kesempatan iki, wong liya maju dhisik ing kesempatan sabanjuré.

3. Nalika kowe takon marang sesepuh bab sawijining pikiran, ungkapna pikiran iku marang dheweke kanthi jujur, yen kowe yakin yen sesepuh iku bisa dipercaya lan bakal njaga rahasiamu.

4. Nalika kowe krungu bab dosa sedulurmu, aja critakake marang sapa wae, amarga iku pati tumrap kowe.

5. Nalika ana wong sing ngomong bab pikiran sing ngganggu kowe, aja kepengin ngrungokake, supaya iki ora dadi panyebab perselisihan kanggo kowe.

6. Paksa awakmu supaya kerep ndedonga, amarga ndedonga iku pepadhanging atimu.

7. Saben dina renungna ing ngendi kowe wis dosa, lan yen kowe ndedonga bab iku, Gusti Allah bakal ngapura kowe.

8. Yen ana sedulur sing terus-terusan ngomong ala marang seduluré ing ngarepmu, aja isin nyegah lan aja pracaya marang omongané, supaya kowe ora dosa ing ngarepé Gusti; nanging kandhaa marang dhèwèké kanthi andhap asor: 'Nyuwun pangapunten, sedulur, aku iki wong sengsara – apa sing kok omongaké iku tumindakku dhéwé – lan aku ora kuwat nampa.'

9. Yen ana sedulur sing nindakake salah marang kowe, lan ana wong sing ngomong ala bab dheweke marang kowe, jaga atimu supaya kebencian ora kobong maneh ing atimu; nanging elinga dosa-dosamu ing ngarsane Gusti – lan yen kowe kepengin Gusti ngapura – aja mbales marang tangga teparo kaya sing wis ditindakake.

10. Yen kowe lunga bareng sedulur sing durung kowe kenal, lan kabuktèn yèn padané luwih andhap tinimbang kowe, wènèhana padané kalungguhan luwih dhisik ing kabèh bab. Yen kowe nemoni kanca, wenehana dhèwèké dhisik ing kabèh bab, apa wektu arep nyedhak wastafel utawa arep lungguh ing méja, lan aja pura-pura yèn dhèwèké diparingi pakurmatan merga kowe, nanging wenehana pakurmatan kuwi marang dhèwèké kanthi ngomong: 'Iki kabèh merga kowe dhèwèké wis apikan marang aku.'

11. Yen kowe lelungan karo sedulur lan mampir marani kancamu kanggo ngomong karo dheweke miturut kabutuhanmu, kandha marang sedulurmu, 'Tunggu kene'—lan kancamu meksa kowe mangan roti—aja nganti ana apa-apa mlebu ing cangkemu nganti kowe nelpon sedulurmu supaya dheweke uga bisa seger bareng kowe.

12. Yen kowe lelungan karo akèh sedulur lan isin ngajak wong-wong mau menyang omahé kancamu amarga akèh banget, awas aja ngremehake wong-wong mau; lan sawise mlayu sacara rahasia, aja mangan roti dhéwé, ninggalake wong-wong mau, nanging rembugana karo wong-wong mau apa sing pantes ditindakake

¹⁷ Basa Yunani: '*peri syneideseos*' – miturutku kuduné diwaca: '*peri synodeyseos*' – manut konteksé. Versi Latin diwaca kanthi bener kaya ngono, kanthi irah-irahan: *Quid in itinere observandum est*. Nanging amarga ana uga sebutan babagan nurani ing pungkasan, iki ditambahaké.

– lan apa wae sing diomongake wong-wong mau, rungokna kanthi andhap asor; lan nalika lelungan bareng karo wong-wong mau, aja nganggep awakmu luwih dhuwur, lan aja nyingkiri kewajiban minangka pamula.

13. Yen kowe nyimpang saka dalan lan kepengin ngunjungi sedulur, nanging dhèwèké ora gelem nampani kowe, banjur nalika kowe ketemu dhèwèké mengko ing dalan, utawa yèn dhèwèké teka ngunjungi kowe tanpa kabar dhisik, tunjukna kabecikan sing paling gedhé marang dhèwèké.

14. Yen kowe krungu ana wong sing ngomong ala bab kowe, nalika ketemu karo dheweke ing endi wae, utawa yen dheweke teka ngunjungi kowe tanpa kabar, pasangna pasuryan sing cerah, ramah, lan nyenengake sak apik-apike kowe bisa, tanpa ngomong apa-apa marang dheweke babagan apa sing wis kowe krungu: 'Ngapa kowe ngomong kaya ngono?' Amarga ana ing Amsal: 'Sapa waé sing éling marang sing ala iku nindakake pelanggaran.'

15. Yen, sedulur, kowe sowan marang sedulur sing butuh pitulungan, aja nglarani atiné kanthi panyuwunan apa waé, nanging tuku dhéwé apa sing perlu kanggo nyukupi dhaharanmu, supaya isih ana sisa akèh kanggo dhèwèké – panggonan sing kowe entuk ing kono wis cukup kanggo kowe.

16. Yen kowe sowan marang para sesepuh sing wis kowe kenal, lan ana wong liya sing durung padha kenal karo para sesepuh, aja wani-wani tumindak kasar ing ngarepé para sesepuh, nanging wenehana kesempatan marang wong-wong sing teka bareng kowe supaya padha bisa ngandhakake panemune.

17. Nalika sedulur lanang manggon bareng kowe, ngopeni dheweke kanthi tegas, asal dheweke manut marang kowe, amarga kowe bakal tanggung jawab marang dheweke ing ngarsane Gusti Allah.

18. Yen kowe lunga menyang endi wae minangka peziarah amarga Gusti Allah, aja ngupaya nggawe paseduluran karo wong-wong ing kana, lan aja keseret ing obrolan karo wong-wong mau, amarga (ing kahanan kaya ngono) luwih migunani kanggo kowe kumpul karo sedulur getihmu.

19. Yen kowe munggah menyang gunung kanggo sowan marang sedulur ing biara, manggon karo wong sing pisanan kowe sowani, lan aja pindhah menyang wong liya tanpa takon dhisik marang wong kuwi: 'Apa aku kudu lunga utawa ora?' Yen dhèwèké ora seneng karo kuwi, aja nganti gawe sedhih nganti kowe wis ninggal panggonan kuwi.

20. Yen (nalika lelungan) kowe nyewa sel kanggo manggon, aja nganti kowe nduwé akèh kanca – siji waé wis cukup kanggo kowe, kanggo jaga yèn kowe lara, lan supaya ora ngurangi kuwasa (pentingé, boboté) saka lelampahan suci kowe.

21. Nalika kowe nindakake kabecikan marang sedulur sing mlarat, aja ngajak dhèwèké bareng mangan saka panganané kowe, supaya ora ngrusak kabecikan sing wis kowe lakoni.

22. Yen kowe mlebu ing sawijining biara (pondhokan pertapa) sing durung kowe kenal, manggon ing endi wae sing diparingi idin dening sing manggon ing kana, lan aja mlebu sel liyane nganti dhèwèké nyebut jenengmu.

23. Yen kowe meneng ing selamu lan sedulur njaluk marang kowe bab sing dibutuhake, aja disimpen kanggo awakmu dhéwé, merga kowe bakal nglanggar paugeran tumrap sedulurmu. Nanging yèn kowe mung nduwèni apa sing perlu kanggo kowe lan ora ana sing kakehan, aja mbuwang-mbuwang iku nganti ngrusak awakmu dhéwé: awit luwih becik ilang salah siji anggota awak tinimbang kabèh awakmu dibuwang menyang Gehenna.

24. Yen kowe wis misah saka sedulur getih dagingmu kanggo dadi pengumbara amarga Gusti Allah, aja nganti rasa sayang sing manis marang wong-wong mau (senengé kumpul karo wong-wong mau) nguwasani kowe, lan, nalika lungguh ing selmu, aja nganti kowe diganggu dening rasa kangen marang bapak utawa ibu, utawa eling marang sedulur lanang utawa wadon, utawa welas marang anak-anakmu, utawa kangen marang garwamu ing atimu – amarga kowe wis ninggalake kabèh mau – nanging elinga pamitanmu nalika wayah pati. Amarga ora ana siji-sijine sing bakal mbantu kowe nalika semana, kenapa ora ninggalake kabèh mau demi kabecikan?

25. Nalika kowe meneng ing selmu lan kelingan wong sing wis nindakake salah marang kowe, tangi lan ndedonga marang Gusti Allah kanthi sakabehe atimu supaya Panjenengané ngapura wong iku – lan pikiran balas dendam bakal sirna saka atimu.

26. Nalika kowe arep nampa Misteri Suci, jaga pikiranmu kanthi becik (utawa jaga awakmu saka pikiran-pikiran sing ora perlu), supaya kowe ora nampa pangadilan tumrap awakmu dhéwé.

27. Yen kowe digodha dening impen-impen sing memalukan ing wayah wengi, jaga atimu supaya ora mikir ing wayah awan bab pasuryan sing muncul ing impenmu, supaya kowe ora najisi awakmu dhewe karo pesonané lan ora ngundang murka sing gedhe tumrap awakmu; nanging nyawisna atimu marang Gusti Allah

kanthi sakabehe – lan Panjenengané bakal nulungi kowe, amarga Panjenengané welas asih marang kelemahan manungsa.

28. Yen kowe nglakoni tapa brata sing ketat, aja nganti atimu gumantung marang iku, mikir yèn kuwi sing nylametaké kowe; nanging kandhaa marang atimu yèn, merga keselé awak, Gusti ngrungkaké pandongaku sing mlarat iki (lan nylametaké aku).

29. Yen ana wong ngina kowe, aja mbantah nganti dheweke meneng; banjur, sawise mriksa awakmu, yen kowe nemokake ing jeronmu apa sing wis kowe krungu saka dheweke, tobatna amarga kowe wis dosa – lan sih rahmaté Gusti bakal nampa kowe maneh.

30. Nalika kowe lelungan bareng sedulur, lan ana ing antarané wong sing kowe tresnani amarga Gusti, aja nuduhaké keakraban khusus marang dhèwèké ing ngarepé wong liya; supaya ana sing ringkih ing antarané wong-wong mau sing bisa mati amarga iri – lan kowe bakal nanggung dosané, amarga kowe wis maringi alesan kanggo dhèwèké dosa.

31. Nalika kowe arep sowan marang wong-wong, aja ngarep-arep padha bungah banget nalika ndeleng kowe, supaya nalika padha nyambut kowe, kowe bisa matur nuwun marang Gusti.

32. Yen kelemahan nyerang kowe nalika kowe meneng ing selamu, aja nyerah, nanging panjateni syukur marang Gusti; yen kowe weruh yen atimu keganggu amarga iki, kandhaa marang atimu: 'Apa kelemahan iki ora luwih becik kanggo kowe tinimbang Gehenna sing wis ditakdirake kowe mlebu?' – lan atimu bakal tentrem ing jeromu.

33. Yen kowe lunga menyang sedulur, lan ana siji sing kandha marang kowe, 'Aku ora nemu tentrem ing kene, nanging aku kepengin manggon karo kowe,' aja maringi panggonan, supaya kowe ora dadi alangan tumrap wong liya. Nanging yen dhèwèké kandha marang kowe, 'Jiwa aku lagi mati amarga prakara sing didhelikaké,' paringi dhèwèké dalan kanggo mlayu, nanging aja ngidini dhèwèké manggon karo kowe.

34. Nalika lungguh meneng ing selmu, tetepna aturan babagan panganan: wenehana awakmu apa sing dibutuhake, supaya bisa nyukupi awakmu lan mbantu kowe nindakake ibadah, lan supaya kowe ora kepengin marani wong liya; aja mangan apa-apa mung kanggo kesenangan, kanggo nyukupi napsu raos, apa panganan iku séhat utawa ora; yen kowe perlu sowan – apa marang sedulur lanang utawa biara biarawati – aja nganti awakmu wareg mangan panganan legi apa wae sing kowe temoni ing kana, supaya awakmu kepengin enggal bali menyang selmu, lan supaya ora dadi pengkhianat marang awakmu dhéwé.

35. Yen setan-setan miwiti nggoyahaké atimu marang pakaryan sing ngluwihi kekuwatanmu, aja manut marang dhèwèké, amarga biasané dhèwèké ngajak wong nindakaké pakaryan sing ora kuwat ditindakaké, supaya wong kuwi tiba ing tangané lan dhèwèké padha bungah. Mangan sapisan saben dina lan wènèhana awakmu mung apa sing dibutuhaké, supaya kowé bisa tangi nalika isih krasa (kanggo mangan). Lakoni ibadah jaga kanthi khusyuk, lan aja nyegah awakmu saka apa sing dibutuhake, nanging panjenengan ndedonga kanthi wicaksana lan santun, supaya atimu ora kaburung amarga ibadah jaga sing kakehan lan ora nyasar saka dalan. Setengah bengi cukup kanggo salatmu, lan setengah maneh kanggo istirahat badan; sadurunge turu, gunakna rong jam kanggo salat lan ngalun kidung, banjur turu, lan nalika Gusti mbangun kowe, salat maneh kanthi semangat. Yen kowe weruh, , awakmu wiwit kendho, kandhaa marang awakmu: 'Apa kowe kepengin istirahat ing wektu sing cendhak iki, mung supaya sawisé kuwi kowe bakal dibuwang menyang pepeteng sing peteng?' Lan yen kowe alon-alon ngendhalèkaké awakmu kaya ngéné, kekuwatan (kanggo semangat) bakal teka marang kowe.

36. Aja kumpul karo wong sing nuranimu wedi ndeleng yèn padha ora kaya sing katon utawa ora kaya sing kowe kepengin – utawa wedi yèn lumantar wong-wong mau kowe bakal kenal wong liya kanthi cara sing béda – supaya kowe ora dadi alangan ing dalan kabeneran.

37. Yen kowe ana ing biara lan nduwé budhak, kowe nyimpen dhèwèké karo kowe, kowe nggawa isin marang tatanan biara; nanging yen kowe mènèhi dhèwèké marang sedulur, kowe dosa marang Gusti Allah. Lepasna dhèwèké supaya bébas, utawa paringi kamardikan. Yen dhèwèké péngin dadi biksu, dhèwèké bakal weruh dhéwé (utawa miturut pangertosané). Aja nahan dhèwèké karo kowe, amarga kuwi ora migunani kanggo nyawamu.

38. Yen nalika manggon ing sawijining kutha kowe nyiksa awakmu demi Gusti, lan wong-wong ing kana amarga iri wiwit ngajeni kowe, tinggalna panggonan kuwi lan manggon ing panggonan liya – supaya gaweyanmu ora dadi sia-sia; nanging yèn kowé wis ngungkuli kesombongan, aja nggatekake wong liya, amarga kowé ngerti yèn Gusti Allah, bebarengan karo kowé, remen marang apa sing kowé lakoni.

39. Yen kowe wis nyingkiri donya, aja nyimpen apa-apa kanggo awakmu; lan yen kowe krasa kepengin metu, luwih abotna gaweyan tanganmu, supaya kowe bisa meneng ing selmu, tentrem mangan roti.
40. Yen kowe lunga menyang kutha kanggo adol gawéanmu, aja rega ditawar kaya wong donya, nanging pasrahaké waé miturut kahanan, supaya ora ngurangi kekuwatan (utawa wigati) selmu.
41. Nalika sampeyan tuku barang sing sampeyan butuhake, aja rega tawar, kandha, 'Aku ora bakal mbayar luwih saka iki'; nanging yen sampeyan kepengin barang kuwi, paksa awakmu sethithik (kanggo mbayar rega sing dijuluk); yen sampeyan ora mampu, tinggalake kanthi meneng. Nalika mengko pikiran-pikiran wiwit nyiksa kowe, takon saka ngendi kowe bakal entuk dhuwit, kandhaa marang pikiran-pikiran mau: 'Saiki aku wis dadi kaya kabèh wali sing Gusti nguji nganggo kamlaratan nganti Panjenengané ngerti yèn kersané ikhlas, lan mung sawisé kuwi Panjenengané nuntun mau menyang kelimpahan (rezeki).'
42. Yen ana sedulur sing nyimpen barang karo kowe, lan kowe butuh barang kuwi, aja nyentuh utawa njupuk tanpa ijin dhèwèké, kajaba kowe wis ngandhani dhèwèké sadurungé.
43. Yen ana sedulur sing ngajak kowe menyang panggonan liya lan kandha, 'Tuku iki utawa iku saka aku', banjur yen kowe bisa tuku, tuku saka dhèwèké. Nanging, yen kowe manggon bareng wong liya, aja nindakake iki tanpa kabar lan idin saka wong-wong mau, amarga kowe bakal nglarani ati wong-wong sing manggon bareng kowe.
44. Yen kowe perlu menyang desa asalmu kanggo urusan apa wae, awasna supaya ora kakehan akrab nalika sesambungan karo sedulur getihmu, lan aja ngganggu obrolané.
45. Yen kowe nyilih barang saka sedulurmu kanggo kabutuhan samentara, aja nganti kowe lalai, nanging upayakna supaya bisa kowe balekake marang dhèwèké sanalika bisa. Yen iku piranti, balekna langsung sawisé kowe rampung nggarap tugasmu. Yen piranti kuwi rusak nalika ana ing tanganmu, ndandani utawa gawé anyar: aja nganti kowe nglirwakaké iki.
46. Yen kowe ngutangake apa wae marang sedulur mlarat sing butuh lan weruh yèn dhèwèké ora bisa mbalèkake, aja ngganggu utawa meksa dhèwèké, apa wae iku—dhuwit utawa sandhangan—apa wae sing wis kowe paringake miturut kamampuanmu.
47. Yen kowe wis manggon ing panggonan tartamtu, banjur njupuk sel lan nalika nyiapake kabutuhan ing kono kowe mbuwang dhuwit, banjur sawisé wektu kowe ninggalake, ana sedulur liyane sing teka manggon ing kana, lan mengko kowe bali maneh menyang kana – aja ngusir dhèwèké, nanging golek sel liyane kanggo awakmu, supaya kowe ora dosa ing ngarepé Gusti Allah. Nanging yèn dhèwèké lunga kanthi kersané dhéwé, kowé bakal bébas saka kabèh salah. Yèn kowé wis ninggalaké barang-barang ing sel lan dhèwèké wis migunakaké kabèh, aja nuntut bali marang dhèwèké.
48. Nalika kowe ninggalake selmu, awas aja nggawa barang-barang sing dibutuhake ing kana, nanging tinggalna kanggo sedulur sing butuh, lan Gusti Allah bakal maringi rizki kanggo kowe ing endi wae kowe lunga.
49. Aja isin ngandhani marang panguwasa apa wae pikiran sing ngganggu atimu, lan kowe bakal lega: amarga roh ora nemu pijakan sing luwih gedhe tinimbang wong sing ndhelikake pikirane, apa iku becik utawa ala.
50. Ati-ati nalika arep nampa Komuni Suci, aja nduwèni niat ala marang sedulurmu; amarga kowe bakal ngapusi awakmu dhéwé.
51. Yen ana makna kias (allegorik) sing kaparingake marang kowe ing tembung Kitab Suci, tafsirkna kanthi cara kias, nanging aja nganti nglirwakake huruf (utawa makna harfiah), supaya kowe ora luwih percaya marang akalmu tinimbang Kitab Suci; amarga iku pratandha kesombongan.
52. Yen sedulurmu, sing kapancing déning tembungé para ahli bidah, nyimpang saka pracaya amarga ora ngerti, banjur bali manèh, aja ngremeké dhèwèké, awit kuwi mung amarga ora ngerti.
53. Ati-ati nalika ngomong karo wong sesat, nalika nyoba mbela iman, supaya bisa nyingkiri racun tembung ala saka wong-wong mau sing bisa nglarani awakmu.
54. Yen sampeyan nemoni buku sing diarani sesat, aja nyoba maca, supaya atimu ora kebak racun matèni, nanging tetep nyekel apa sing wis diwulangaké, tanpa nambah apa-apa lan tanpa ngurangi apa-apa.
55. Jaga awakmu saka kabijaksanaan palsu sing nentang piwulang sing bener, kaya sing diandharake Rasul (1 Tim. 6:20; 1:10).
56. Yen kowe isih enom lan durung ngendhalèkaké daging, sawisé krungu bab kaunggulan luhur para Bapa lan kepengin nggayuh kuwi, aja mbayangaké yèn kowe bakal éntuk kuwi mung kanthi nganggur: kuwi

ora bakal teka marang kowe kajaba kowe nyambut gawe kanggo ngembangaké; nanging yèn kowe nyambut gawe, kuwi bakal teka marang kowe kanthi sendiriné.

57. Jaga awakmu saka putus asa, amarga iku ngrusak woh saka gawean biarawan.

58. Nalika kowe lagi nglawan hawa napsu apa wae, aja nyerah, nanging andhap asor ing ngarsané Gusti, kandhaa kanthi sakabehing atimu: 'Aku ora bisa ngalahaké iki; tulungana aku, wong sengsara' – lan kowe bakal nemu tentrem.

59. Yen isin ngrembaka ing atimu nalika kowe lungguh ing selamu, awasna nglawan atimu, supaya ora nguwasani kowe; cepet-cepet elinga marang Gusti, manawa Panjenengané ngawasi kowe kanthi cedhak, lan kabèh sing kowe pikirake ing atimu kabukak ing ngarsané; lan kandhaa marang atimu: yen kowe wedi marang wong dosa kaya kowe, supaya padha ora weruh kaluputanmu, luwih-luwih maneh kowe kudu wedi marang Gusti Allah, sing ngawasi saben uwong kanthi tliti? Saka piwulang kaya ngono, ajrih marang Gusti bakal katon ing atimu – lan yèn kowe tetep ing kono, kowe bakal ajeg nglawan napsumu, kaya sing katulis: *'Wong-wong sing percaya marang Gusti kaya Gunung Sion, sing ora bisa digeser, nanging tetep ana ing Yerusalem salawas-lawase'* (Mazmur 124:1).

60. Yen nalika lagi perang kowe ngadhepi pasukan mungsuh lan weruh yen padha krasa kesel nganti ora kuwat lan padha mlayu mundur, aja nganti atimu bungah; amarga tipuan ala sing dirancang marang kowe dening roh-roh iki ana ing mburine, lan padha nyiapake perang sing luwih parah tinimbang sing sepisanan. Padha ninggalake pasukan perang khusus ing jebakan—ing mburi kutha—lan mrentahake supaya ora obah. Banjur, nalika kowe maju nglawan lan ngadhepi wong-wong mau, padha bakal mlayu ing ngarepmu kaya-kaya kesel; nanging nalika atimu bangga amarga wis ngusir wong-wong mau – lan kowe ninggal kutha – banjur sawetara saka mburine bakal munggah nglawan kowe, nalika liyane bakal ngadhepi kowe saka ngarep, nempatake nyawa malang kasebut ing antarané, supaya dhèwèké ora duwé panggonan pangayoman manèh. – Kutha iki kudu ngendhegake awakmu kanthi sakabehing atimu ing ngarsané Gusti Allah, sing nylametaké kowe saka kabèh peperangan mungsuh.

61. Yen kowe ndedonga marang Gusti babagan perang, nyuwun supaya Gusti ngilangake saka kowe, lan Gusti ora ngrungokake kowe, aja putus asa, amarga Gusti luwih ngerti tinimbang kowe apa sing becik kanggo kowe. Nanging nalika kowe ndedonga marang Gusti kanggo apa wae sajrone perang, aja ngomong: 'Sing iki dijauhake saka aku, lan sing iku diparingake marang aku,' nanging ndedonga kaya ngene: Gusti Yesus Kristus, tulung aku, lan aja nganti aku dosa marang Panjenengan, amarga aku wis kesusar; aja nganti aku manut kersaku dhéwé; aja nganti aku binasa ing dosaku; welas asih marang ciptaan Panjenengan; aja nganti ngremehake aku, amarga aku ringkih; aja ninggalake aku, amarga aku wis nyuwun pangayoman marang Panjenengan; warasna atiku, awit aku wis dosa marang Panjenengan; kabèh sing nganiaya aku ana ing ngarepku – lan aku ora duwe pangayoman kajaba ing Panjenengan, ya Gusti; Gusti, nyelametna kula amarga sih-rahmat Panjenengan; kabèh sing mungsuh kula, sing ngupaya nyirnakake nyawa kula, kabèh kélangan isin; awit Panjenengan, ya Gusti, linuwih ing samukawis, lan lumantar Panjenengan kamulyan dumunung marang Gusti Allah Rama lan Roh Suci, salami-lamine. Amin. – Banjur nuranimu bakal nyritakaké marang atimu kanthi rahasia sebabe Gusti ora nggatekake kowe; tugasmune wektu kuwi dudu nglirwakake kuwi, nanging nindakake apa waé sing diprentahake. Ora mungkin Gusti ora krungu manungsa nalika manungsa kuwi ora nggatekake Gusti. Panjenengané ora adoh saka manungsa, nanging kepinginan kita dhéwé sing ngalangi Panjenengané krungu kita. Aja nganti ana wong sing ngapusi kowe: kaya dene bumi ora bisa ngasilake woh-wohan kanthi dhewe tanpa ditanduri lan disirami, mangkono uga mokal kanggo manungsa ngasilake woh (kebecikan) tanpa panguripan diri (penolakan diri, pangorbanan diri) lan andhap asor.

62. Mula saka iku, ayo padha ngadeg, para sing tresna, ing ajrih marang Gusti Allah, njaga lan nglakoni kabecikan (*to praktikon* – laku – *ton areton*), aja nganti dadi sandhungan tumrap nurani kita, nanging padha merhatosake awake dhewe ing ajrih marang Gusti Allah, nganti iku uga dibebasake bebarengan karo kita, supaya ana kesatuan antarané kita lan iku. Banjur iku bakal dadi pangreksa kita, nuntun kita marang kabèh bab sing kudu kita potong ¹⁸ ' (karep dhéwé). Nanging yèn kita ora merhatosaké, iku bakal mbalik saka kita lan ninggalaké kita, lan kita bakal tiba ing tangan mungsuh kita, sing ora bakal ana welas asih tumrap kita, kaya sing diwulangaké Gusti kita ing ' ', ngendika: 'Rampungna prakara karo mungsuhmu kanthi cepet, sadurunge kowe isih ana ing dalan karo dheweke: supaya mungsuhmu ora nyerahake kowe marang hakim, lan hakim nyerahake kowe marang petugas, lan kowe dipenjara. Satemene aku kandha marang kowe: kowe

¹⁸ *Ekkoptomen*. Ing Paissios: ing kéné kita kesandhung.

ora bakal metu saka kono nganti kowe mbayar saben sen pungkasané" (Mat. 5:25–26). – Dikandhakake yen nurani iku mungsuh, amarga iku nentang wong nalika padha kepengin nepaki hawa napsu daginge; lan yen wong ora nggatekake, iku nyerahake wong mau ing tangan mungsuhe. Napa Hosea, nalika nelangsa bab Efraim, kandha: *'Efraim wis ngalahake mungsuhe; dheweke wis nginjak-injak hukum ing sangisore sikile'* (Hosea 5:11): piyambakipun ngupaya Mesir, lan kapereh dadi tawanan déning Asyur tanpa kersané (Hosea 7:11). Mesir maknané manawa manah ngupaya hawa dagingé dhéwé, déné 'kapereh dadi tawanan déning Asyur tanpa kersané' maknané sanadyan ora kersa, piyambakipun ngawula marang mungsuh-mungsuhé.

63. Mula saka iku, padha ngati-ati, para tresna, supaya kita ora tiba ing tangan karsa daging kita dhéwé – lan iku ora nyerahake kita marang mungsuh kita kanthi karsa kita dhéwé. Ayo padha merhatiin tembung pait iki: raja Asyur teka ing tanah Israèl, banjur ngusir Efraim lan Israèl menyang Asyur, lan mapanake wong-wong mau ing pinggir kali Huzan, ing tanah Elah lan Amor, lan padha manggon ing kana nganti saiki. Banjur raja Asyur ngutus sawatara wong saka bangsane dhewe lan mrentahake supaya padha manggon ing tanah Israel, lan saben wong padha nggawe berhala lan nyembah marang iku. Lan nganti saiki padha manggon ing kana (2 Raja 17:6, 24, 25, 29). Iki kelakon marang Efraim amarga dhèwèké *'ngalahaké mungsuhé lan nginjak kaadilan'*.

64. Saiki kowe wis mangertèni, sedulur, apa sing kelakon marang wong-wong sing manut hawa nenasar lan nginjak-injak nuraniné—apa sing wis nimpuh wong-wong mau? Mula saka iku, aja padha sirik marang wong-wong mau, sedulurku, nanging padha tiru para wong suci, sing ora nyerah marang dosa nganti pati, nanging manut marang nurani sing suci lan nampa warisan kraton swarga. Saben wong mau seda kanthi suci ing jamané dhéwé-dhéwé, nanging jenengé wis ora bisa sirna nganti jaman-jaman. – Ayo padha njupuk tuladha Yakub sing kinurmatan, sing manut marang wong tuwané ing kabèh bab miturut kersané Gusti Allah; sawisé nampa berkah saka wong tuwané, dhèwèké kepengin lunga menyang Mesopotamia kanggo nduwé anak ing kana, amarga dhèwèké ora péngin nduwé anak liwat putri-putri Kanaan sing ora manut marang wong tuwané. Banjur, nggawa tongkaté lan kendi minyak, dhèwèké teka ing panggonan sing diarani Betel – sing tegesé 'omahé Gusti' – lan mandheg ing kono; lan ing pangliyan bengi dhèwèké weruh mèrèng sing nyambung saka swarga tekan bumi, karo malaikat-malaikaté Gusti munggah lan mudhun ing mèrèng kuwi. – Gusti Allah ngadeg ing dhuwure. Iki pratandha kanggo wong-wong sing bakal ngabdi marang Gusti ing tembe – yèn sanadyan pasuryan kabecikan wis kawangwangaké marang wong-wong mau ing wiwitan, kajaba yèn padha nyambut gawe kanggo iku, padha ora bakal nggayuh Gusti. Yakub tangi lan nggawe prajanjani karo Gusti Allah yèn dhèwèké bakal dadi abdi Panjenengané, lan Gusti Allah negesaké prajanjani kuwi kanthi ngendika, *'Aku bakal ana ing sisihmu lan bakal njaga kowe'* (Kejadian 28:1–15). Mula dhèwèké lunga menyang Mesopotamia kanggo golèk bojo ing kana, lan nalika ndeleng Ràchel, putriné seduluré ibuné, dhèwèké langsung tresna marang dhèwèké lan makarya kanggo dhèwèké pitung taun; nanging Ràchel ora diparingaké marang dhèwèké nganti dhèwèké dhisik nikah karo Lea. Lan Ràchel tetep mandul nganti dhèwèké makarya manèh kanggo dhèwèké pitung taun manèh. Mangkono tegesé pangandika iki.

65. Tanah iku dijenengi Mesopotamia amarga dumunung ana ing antarané loro kali: kang sepisanan dijenengi Tigris, lan kang kapindho dijenengi Euftrat; kang sepisanan mili nglawan wong Asyur, déné kang kapindho ora nduwé mungsuh (alangan), nanging diomongaké mili nyabrang dataran mbukak. Tigris, miturut tafsir, makili akal, dene Efrat makili andhap asor. Lea dijupuk minangka lambang gawe kasar, dene Rakhel makili renungan sejati. Iki kawujud ing sawijining wong sing manggon ing Mesopotamia sing, nalika nindakake pagawean fisik kanthi akal, nolak permusuhan wong Asyur, lan lumantar andhap asor munggah marang pangrêmbagan sejati. – Nanging Rahel ora nglairaké anak marang dhèwèké nganti Leah wis nglairaké kabèh anaké, lan dhèwèké wis makarya kanggo Rahel pitung taun manèh. Iki tegesé: yèn sawijining wong ora ngrampungaké kabèh proses upaya aktif, kontemplasi sejati ora bakal nemokaké kamardikan (utawa ekspresi bébas) ing jeroné. Sanadyan loro-lorone garwa iku kagungané dhèwèké, dhèwèké luwih tresna marang Ràchel tinimbang Lèa, amarga Lèa *'nduwèni mripat kang ringkih'*. – *Nanging Ràchel ayu banget rupane* (Kejadian 29:17). Iki tegesé ukara sing kandha yèn garwo pisan nduwé mripat kang ringkih – tegesé, salami wong isih nyambut gawé jasmani, dhèwèké durung weruh kamulyané renungan sejati, amarga mungsuh, kaya biasané, nyampuraké kepenginan kanggo nyenengaké manungsa ing urusane; nanging dhèwèké ora pantes merhatosaké kuwi. – Nalika Leah mandheg nglairake anak sawatara wektu, dheweke maringi bojone Zilpa, abdi wadone, lan sawise kuwi dheweke nglairake maneh lan menehi jeneng bocah iku Asser, sing tegesé 'bandha'. Nalika Leah rampung nglairaké anak, Gusti Allah kelingan marang Rachel (Kejadian 30:22). Iki ateges yèn nalika pakaryan jasmani ngresiki indria, lan indria mau bébas saka hawa napsu, mula pamikiran

sejati mbukak kamulyané marang pikiran (utawa—nyatakaké dhiri marang pikiran kanthi kamulyan sing sampurna). – Sanadyan putra-putrané Léa dadi pitulungan kanggo Yakub, dhèwèké luwih tresna marang Yusuf tinimbang kabèh liyané. Iki ateges, sanadyan pakaryan jasmani nglindhungi manungsa saka mungsuh, pamikiran sejati sing nyawiji karo Gusti Allah. – Napa, nalika Yakub weruh Yusuf, dhèwèké langsung kepéngin bali marang wong tuwané (Kejadian 30:25)? Amarga dhèwèké weruh yèn wis lair raja kang mimpin para seduluré. Saterusé, nalika Yakub wis nuntun kabèh rombongané (kemah, karavan) nyabrang kali Yamokh (ing basa Slavia lan Rusia – Yabbok), lan piyambakipun tetep piyambakan ing sisih liya, piyambakipun nampi kabungahan saka berkahing Gusti, ingkang ngendika dhumateng piyambakipun: *'Asmamu ora bakal diarani Yakub maneh, nanging Israel'* (Kejadian 32:28), Dheweke dijenengi Yakub amarga dheweke bergelut karo mungsuh – (lan dijenengi kaya ngono) – nganti dheweke diparingi berkah iki lan nylametake panca indrane saka tawanan mungsuh. Nalika panca indrane wis dibebasake, jenenge diganti dadi Israel, tegesé 'pikiran sing nyawang Gusti'. Amarga nalika pikiran tekan titik ndeleng kamulyaning Gusti, mungsuh banjur wedi. Sanadyan Esau metu kanthi nesu, kerendahan atiné Yakub mateni niat ala, lan dudu dhèwèké (Yakub) sing ngalahaké Esau, nanging kerendahan atiné ing ngarsané Gusti sing ngalahaké. Sanadyan mungsuh ngiri marang sawijining manungsa, amarga weruh kamulyan ageng sing wis digayuh, mungsuh kuwi ora bisa ngungkuli, amarga Gusti Allah iku penolongé, kaya sing katulis: *'Mulangna bali menyang tanah kelairanmu, lan Aku bakal ana ing sisihmu'* (Kejadian 31:3). – Pungkasané, dhèwèké tekan Salem, lan ing kono dhèwèké tuku sawijining lapangan, lan ngedegaké mezbah kanggo Gusti, sing wis ngrungkakaké dhèwèké ing dina kasangsarané (Kejadian 33:19–20). Jeneng 'Salim' tegesé 'katentreman', tegesé: nalika sawijining wong wis liwat peperangan sing ing kono Gusti Allah nglindhungi dhèwèké, dhèwèké banjur nggayuh katentreman. Lan Yakub ngedegaké mezbah saka rolas watu, lan nyawisaké kurban ing mezbah mau, ing tanah sing dijanjekaké, kurban kanggo Gusti Allah saka woh-wohan pakaryan sing wis ditindakake ing Mesopotamia.

66. Mangkono uga Musa kang kinurmatan, sing sawisé mimpin bangsa metu saka Mesir, nylametaké saka tangan Firaun, nuntun nyabrang Segara Abang lan nyekseni pati kabèh mungsuhé, ngutus Yosua kanggo ngrusak Amalek, nalika piyambakipun tetep ngadeg ing pucuking gunung (kanggo ndedonga), tanganipun dipun tumpaki dening Aron lan Hur, supados boten kesasar saking pratandha salib. Sawisé Gusti Yesus ngalahaké Amalek lan bali kanthi kabungahan, Musa banjur mbangun mezbah ing kaki gunung saka rolas watu, lan maringi jeneng panggonan kuwi: *'Gusti iku pangayoman kula'* (Kaluwihan 17:15), amarga Gusti Allah perang nglawan Amalek nganggo tangan sing ora katon. – Asma Amalek tegesé putus asa. Amarga nalika sawijining wong miwiti adoh saka kepinginané, ninggalaké dosané, lan mbalèk marang Gusti, mula putus asa—sing pisanan muncul—nglawan dhèwèké, nyoba narik dhèwèké bali menyang dosané. Kecewa iki diusir kanthi pangabdian sing tekun marang Gusti; pangabdian iki dipupuk kanthi ngendhaleni dhiri, sing dijaga lumantar pagawean fisik, lan lumantar iki Israel dibebasake. Banjur wong nyuwun syukur marang Gusti, kandha: *'Aku ringkih, nanging Panjenengan penolongku saka generasi nganti generasi.'*

67. Mangkono uga nabi agung Elia. Dheweke ora bisa mbasmi kabèh nabi palsu sing nentangé nganti dhèwèké mbangun mezbah saka rolas watu, nyelehaké kayu bakar ing ndhuwur, nyelehaké kurban suci ing kayu kuwi, lan nyawuraké banyu ing kabèh mau; Gusti Allah banjur dadi geni sing nglantar mezbah mau lan kabèh sing ana ing ndhuwur. Mung nalika kuwi, ing wektu kuwi uga, dhèwèké nglawan mungsuh-mungsuhé (3 Raja 18:40 s.s.). – Lan sawisé dhèwèké mbasmi wong-wong mau, nganti ora ana siji waé sing kélangan, dhèwèké matur nuwun marang Gusti Allah, kandha: *'Panjenengan ana ing kabèh iki, awit ana tulisan sing nyebut yèn dhèwèké nyandhak pasuryané ing antarané dhengkulé'* (1 Raja-raja 18:42). Mangkono, yèn pikiran ngawasi pancaindra kanthi tliti, iku bakal éntuk kamulyan langgeng (utawa urip langgeng), lan kamulyan langgeng (urip langgeng) nuntun marang tembung-tembung iki, sing diwahyukaké Gusti Allah marang pikiran mau. Sabanjuré, nalika *'abdi'é Elia 'ngungak'* lan ora weruh ana pitung hawa napsu sing kobong, banjur dhèwèké nyawang *'awan cilik, kaya tapak sikil manungsa, sing nggawa banyu saka segara'*: iku minangka pangaso (3 Raja 18:43, 44) saka Panglipur Suci. – Kematian langgeng iku kaya ngene: gaweyané tetep utuh (sehat lan ora rusak), lan ora bali marang apa sing dadi panyuwunan pangapura. Amarga nalika Gusti nampa pakaryané manungsa, lan apa sing ditindakake tetep utuh, kaampuni saka kuwasa mungsuh, mungsuhé ora bakal bisa nglawan dhèwèké; nalika padha weruh yèn kersané ora bisa nyekel dhèwèké, padha bakal sirna kanthi dhéwé, kaya sing katulis: *'Panggilanana jenengé déwa-déwamu, lan aku bakal nyebut jenengé Gusti Allah, Tuhanku; lan déwa sing mangsuli nganggo geni—iku déwa sing sejati'* (1 Raja-raja 18:24). (*'Padha nyebut... nanging ora ana swara, ora ana jawaban'* – 26). Mangkono uga karo saben bab sing ditandur ing manungsa déning kuwasa mungsuh: ing wong sing ora gelem, mungsuh ora bisa nglakoni kersané; padha

ngetokake kabeh kekuwatane (kanggo ngrebut atine), nanging wongé Gusti ora nggatekake, amarga atine, sing cocog karo kersaning Gusti, ora kepengin – kaya sing kacathet: 'Panjalukna marang jenengé déwa-déwamu, lan aku bakal nyuwun marang jenengé Gusti Allahu-ta'ala'; nanging amarga kersané ora ana ing Panjenengané, Panjenengané ora mangsuli kanthi cara apa waé.

68. Kabeh iki kelakon marang saben wong sing manut kersaning Gusti lan netepi dhawuhe. Kanggo wong-wong ing jaman semana, iki mung pratandha; nanging ditulis kanggo pangajaran kita, kita sing wis mutusake ngetutake tapak-tapaké, ngupaya nggayuh kamulyan langgeng sing nylametake saka kabeh panah mungsuh. Padha nyandhak pangayomaning Gusti, ndedonga nyuwun pitulungan, amarga padha ora ngandel marang pakaryané dhéwé, lan pangayomaning Gusti dadi tembok pangreksa tumrap wong-wong mau. Padha pracaya yèn tanpa pitulunganing Gusti ora ana apa-apa sing bisa ditindakake, lan kanthi andhap asor padha ngendika karo Panganggit Mazmur: *'Yen Gusti ora mbangun omah, wong-wong sing mbangun mau nyambut gawe sia-sia; yen Gusti ora ngreksa kutha, penjaga tetep tangi sia-sia'* (Mazmur 126:1). Lan nalika Gusti weruh manawa pikirané wong wis nyerah marang Panjenengané kanthi kabèh kekuwatané, lan ora ana pitulungan kajaba Panjenengané, Panjenengané maringi kekuwatan, kandha: *'Aja wedi, he Yakub, he wong ciliké Israel'* (Yesaya 41:14), – lan maneh: *'Aja wedi, awit Aku wis tebus kowe; Aku wis nelpon kowe kanthi jenengmu; kowe iku kagungané Aku. Lan sanadyan kowe lumaku ing banyu, Aku ana ing sisihmu; lan sanadyan kowe lumaku ing kali, ora bakal ngluwihi kowe; lan sanadyan kowe mlaku ing geni, kowe ora bakal kobong, lan geni ora bakal nglelepake kowe. Amarga Aku iki Gusti Allahmu, Sang Suci saka Israel, sing nylametake kowe'* (Yesaya 43:1–3). Nalika pikiran krungu tembung kang nyemangati kaya ngono, iku kanthi wani nglawan kakuwatan mungsuh, kandha: *'Sapa sing bakal mbantah aku? ... Ayo padha nyedhak marang aku. Delengen, Gusti, Gusti, bakal nulungi aku: sapa sing bakal nglarani aku? Delengen, kowe kabeh, kaya sandhangan sing bakal kowe gunakake nganti luntur, lan kaya kain lapis sing bakal kowe gunakake nganti rusak'* (Yesaya 50: 8:9). Nanging Gusti Allah kuwasa cukup kanggo njamin manawa kita uga kalebu ing antawisipun tiyang-tiyang sing lumantar andhap asor kaestokake dening Panjenengané, amarga andhap asor iku dadi helm lan nglindhungi saka kabèh panah mungsuh—lumantar sih-rahmaté Gusti Allah, kang pantes nampa kuwasa, kamulyan, lan panguwasa salawas-lawase. Amin.

5. Bab paugeran kanggo wong pracaya, lan bab tumindaké wong-wong sing kepéngin urip bebarengan kanthi tentrem

1. Nalika kowe padha mlaku bebarengan ing dalan, perhatikna ing kabèh bab pikirané sing paling ringkih ing antaramu, apa dhèwèké perlu ngaso sakedhik, utawa mangan luwih dhisik tinimbang biasané.

2. Nalika kowe padha mangkat bebarengan kanggo sawijining pakaryan, saben wong padha ngurusi urusané dhéwé, lan aja ngurusi urusan seduluré: aja mulang utawa mènèhi dhawuh marang dhèwèké.

3. Nalika kowe padha mbagi tugas ing sel, utawa ngatur apa waé – umpamané pawon, utawa liya – wong sing nindakake tugas kuwi supaya nindakake manut kersané. Nanging yèn dhèwèké kandha, 'Tuduhna katresnan marang aku, ajarana aku, awit aku ora ngerti carané (nglakoni iki lan iku),' lan ana wong ing antaramu sing ngerti carané, aja nganti munafik lan kandha, 'Aku uga ora ngerti carané'—andhap asor kaya ngono ora saka Gusti.

4. Yen sedulurmu lagi nindakake apa-apa (ora kaya kuduné) lan kowe weruh, aja ngomong marang dhèwèké, 'Kowe wis ngrusak iki.' Nanging yen dhèwèké kandha, 'Tuduhna katresnan marang aku, ajarna aku,' lan kowe ora mulang dhèwèké nanging meneng bae, mula ora ana katresnané Gusti Allah ing atimu, amarga atimu nyimpen tipuan.

5. Yen sedulurmu masak gulai lan asilé ora pati enak, aja ngomong marang dhèwèké, 'Kowe wis masak iki ala,' amarga ing kéné ana pati kanggo nyawamu. Nanging pikirna sepira sedhihmu yèn kowe dhéwé kudu krungu kuwi saka wong liya – lan kowe bakal diparingi panglipur.

6. Nalika kowe padha nyanyi bebarengan, lan ana wong sing salah tembung, aja nunjukake utawa nggawe isin; yen ana tembung sing kélangan, ayo waé kélangan. Nanging yen dhèwèké wis ngomong dhisik: 'Ayo padha nuduhaké katresnan', 'Bilangna aku (yen aku salah utawa kélangan tembung)', banjur kandhaa marang dhèwèké.

7. Nalika kowe padha mangan, lan ana ing antaramu sing ora seneng karo panganan kuwi, aja nganti dhèwèké kandha, 'Aku ora bisa mangan iki,' nanging demi Gusti, sanajan nganti mati, dhèwèké kudu maksa dhiri (apa meneng utawa mangan kaya wong liya) – lan Gusti bakal maringi rasa tentrem.

8. Nalika kowe padha makarya bebarengan ing sawijining tugas, lan ana ing antaramu sing mandheg amarga wedi, aja nesu marang dheweke, nanging luwih becik paring welas asih utawa ngapura.
9. Nalika sedulur teka sowan marang kowe, aja nganti takon apa-apa sing bisa nglarani atimu, supaya kowe ora ketinggalan beban (isihane, lara ing atimu) ing selmu amarga dheweke. Nanging yen ana tamu sing ora bisa nahan dhiri nganti ngomong marang salah siji kowe bab sing, kaya sing wis kasebut, bisa ngrugikake kowe, mula sing krungu aja nganti mbaleni marang sedulur liyane, nanging meneng bae—supaya kahanan susah iki (kaya teka, kaya ngono) mung dialami dheweke dewekan—lan aja nganti ngisi atine sedulur-sedulurmu nganggo racun matèni.
10. Nalika kowe metu, apa waé sababé, aja takon sapa waé bab apa waé sing ora pantes kanggo kowe, supaya kowe bisa bali menyang selmu kanthi utuh (ora cilaka). Nanging yèn kowe krungu bab sing ora kowe karepake, aja diulangaké marang sedulurmu nalika bali.
11. Nalika kowe metu lan obah-obah, aja maringi ijin marang awakmu ing endi wae kowe lunga, supaya wong-wong sing nyekseni kelayakan tumindakmu bisa entuk manfaat saka kowe; utamane (aja kendho) ing meneng sing didhelikake lan sing katon: amarga kabèh hawa napsu (kaluputan ing tingkah laku sing muncul saka kebebasan) kuwi bakal katon ing sedulur liya sing ringkih, amarga atine ora aktif (utawa kosong) – amarga dheweke ora weruh dosane dhewe. (Ngertèna yèn) pitulungané Gusti, pangarep-arep, alus, tanggung jawab, ninggalaké karsa dhéwé, lan pangorbanan dhiri ing kabèh bab – kabèh mau nemokaké panggonan ing atiné wong sing andhap asor, déné kesombongan, pertengkaran, nganggep awake dhewe luwih pinter tinimbang sedulure, nginjak-injak nurani, lan ora peduli marang kasunyatan yen sedulure sedhih merga kowe, kanthi kandha, 'Apa urusanku karo kuwi?'—iku kabèh kapanggih ing wong sing atiné atos.
12. Nalika kowe lenggah nindakake pakaryan tanganmu, lan sedulurmu mlebu ing selmu, aja nganti sedhela mikir apa kowe wis kerja luwih keras tinimbang dhèwèké, utawa dhèwèké luwih keras tinimbang kowe.
13. Yen kowe makarya bareng karo wong sing lara, aja nyimpen rasa sombong ing atimu, kepengin ngrampungake luwih akeh tinimbang dheweke.
14. Yen sedulurmu, nalika lagi nindakake pakaryan apa wae, nggawe kliru, aja ngomong apa-apa marang dheweke kajaba dheweke dhéwé kandha marang kowe: 'Tuduhna katresnan marang aku, sedulur, lan wulangana aku'; lan yen kowe, sing ngerti (carane nindakake), meneng bae, mula ing kéné ana pati kowe.
15. Nalika kowe nindakake pagawean manual apa wae, upayakna tenanan supaya ora ngerti pira sing wis kowe gawé lan pira sing digawé sedulurmu, amarga iku pratandha durung pengalaman.
16. Nalika kowe lunga makarya bareng sedulurmu, aja nganti padha ngerti yèn kowe wis makarya luwih akèh tinimbang wong-wong mau. – Iki sing dadi panyuwunané Gusti marang manungsa: saben pakaryan sing ditindakake, kudu dilakoni kanthi rahasia.
17. Yen sedulurmu, amarga ringkih, mangsuli kowe nganggo tembung sing ora marem, sabar lan seneng atimu; amarga yen kowe nyinaoni apa sing kelakon miturut paugeran Gusti Allah—sing adil lan ora pilih-pilih—kowe bakal weruh yen kowe sing wis dosa (dudu sedulurmu).
18. Yen kowe manggon bareng karo sedulur-sedulur, lan pikiranmu nyurung kowe supaya matesi dhiri (luwih saka biyasa) ing babagan mangan, kandhaa marang pikiranmu: 'Sedulur ringkih sing manggon kene iku guruku.' Yen kowe pancèn kepéngin nambah pangendalian dhiri, pilih sel cilik sing kapisah kanggo awakmu, lan aja ngganggu sedulurmu sing ringkih.
19. Yen ana sedulur sing ngumbara teka marang kowe, sing sadurunge kowe krungu yèn dhèwèké iku tukang pamer (*filoshematikos esti*)—tegesé, dhèwèké seneng gaya, ngetokaké awaké dhéwé kaya wong sing ngerti kabèh, wong tapa brata, lan sapituruté— aja takon bab iki nganggo tembung nganti kaluputané mau kabuka dhéwé; nanging (sanajan sawisé) ati-ati aja tumindak miturut apa sing wis kowe sinau, merga yèn sedulur kuwi ngerti, dhèwèké bakal nesu.
20. Yen kowe kepengin njupuk soko amarga kowe butuh, aja nggrundel marang sedulurmu (karo mikir ing atimu): 'Ngapa dhèwèké ora gelem maringi aku kanthi sukarela?', nanging kandhaa marang dhèwèké kanthi wani lan prasaja: 'Tuduhna katresnan marang aku; paringana aku iki lan iku, amarga aku butuh.' Iki kabersihan suci (utawa keterusterangan) saka ati. Nanging yèn kowé ora ngomong iki, malah nggrundel lan nyalahké dhèwèké ing atimu, mula kowé sing salah.
21. Yen ana rembugan ing antaramu babagan ayat Kitab Suci apa wae, wong sing ngerti lan paham, miturut kemampuané, kudu nyisihaké karsané dhéwé (utawa ngalah marang seduluré) – lan nglipur seduluré

supaya tentrem lan bungah. – Tembung sing kudu digoleki luwih dhisik tinimbang liya iku: ngendhegaké dhiri ing ngarep seduluré.

22. Sapa waé sing éling marang paukuman nggegirisi sing kudu diadhepi, bakal ngupaya kanthi sakabisané supaya cangkemé ora meneng, ora nemokaké apa-apa sing bisa diomongaké kanggo mbela dhiri ing wayah nggegirisi kuwi.

23. Aja ngulik urusan donya iki, supaya kowe ora dadi kaya panggonan sing saben wong lunga kanggo mbuwang kotoran, sing banjur ambune dadi banget nyengat. Nanging dadi altar sing suci kanggo Gusti, netepake ing sajroning atimu imam rohani sing tansah nyuguhake dupa (ing atas mezbah iki). Aja nganti ninggalake mezbah iki tanpa kemenyan, nanging paksa awakmu terus-terusan ngadeg ing ngarsané Gusti kanthi saben pandonga, supaya Panjenengané maringi kowe prasaja lan suci kaya bocah cilik, lan mbusak saka kowe apa sing nentang kuwi—yaiku kabèh kelicikan, kawruh setan, kepenak kepingin (ngubengi kéné-kono kanggo ndeleng lan ngrungokaké iki lan kuwi), katresnan marang dhiri dhéwé lan niat ala; amarga kabèh kuwi ngrusak pakaryané wong sing tumindak kaya ngono. Asilé kabèh iki yèn ana wong sing wedi marang Gusti kanthi wicaksana lan ngrungokaké swara atiné kanthi andhap asor miturut pituduhé Gusti, dhèwèké bakal sinau dhéwé kabèh sing wis diomongaké sacara rahasia. Nanging nalika ing jeroné ora ana pangerané omah (wedi marang Gusti), omah batiné wong sengsara kuwi kaparingaké marang welas asihé wong liya, lan sapa waé sing kersa bisa ngomong ing kono manut kersané, amarga atiné ora dikendhalèkaké dhéwé, nanging dikendhalèkaké mungsuh-mungsuhé.

24. Yen kowe arep lunga ngurusi pakaryan cilik, aja nganti ana sing ngremehake liyane, lan aja lunga piyambakan, ninggalake sedulure disiksa nurani ing sel; nanging kandhaa marang dheweke kanthi katresnan: 'Kowe kepengin lunga? Ayo padha lunga.' – Lan yen dheweke weruh yen sedulure ora tentrem (ora tentrem ing roh) ing wektu iku, utawa ringkih sacara fisik, aja padha mbantah, maksa yen kudu lunga saiki, nanging tunda dhisik sawatara wektu, lan bali menyang sel kanthi katresnan welas asih (marang sedulure). Ati-ati aja nglawan sedulurmu ing apa wae, supaya kowe ora nglarani atine.

25. Sapa waé sing manggon karo bapak utawa adhine, aja rembugan karo wong njaba bab apa waé, nanging rembugana kabèh karo sing manggon bareng: ing kéné ana katentreman lan patuh.

26. Yen kowe manggon bareng karo bapakmu utawa sedulurmu, awas aja nganti ketahuan kowe nduwé kanca rahasia utawa nulis layang kanggo sapa waé kanthi diam-diam, amarga ora péngin wong sing manggon bareng kowe ngerti: kanthi mangkono kowe bakal ngrusak awakmu dhéwé lan uga wong-wong mau.

27. Yen kowe manggon bareng karo wong sing luwih tuwa tinimbang kowe, ati-ati aja nindakake sedekah kanggo wong mlarat tanpa takon dhisik marang dheweke – aja nindakake iki kanthi rahasia.

28. Nalika takon babagan pikiranmu, aja takon sawisé kowe wis tumindak adhedhasar pikiran kuwi, nanging critakna apa sing ngganggu atimu saiki. Apa iku pindhah panggonan, sinau ketrampilan, ganti ketrampilan, miwiti hubungan karo wong, utawa mungkasi hubungan kuwi – takon kanthi bebas babagan kabèh mau, nanging sadurunge kowe nindakake. Mangkono uga, bab kelemahan rohani lan hawa napsu badan, takon nalika pikiran-pikiran kuwi isih nggodha kowe – lan nalika kowe takon, aja ngomong yèn kowe durung nindakake ajakan kuwi, nanging critakna bab lara iku, kandhaa yèn kowe wis tatu, supaya kowe bisa nampa obat kanggo laramu.

29. Nalika kowe takon bab pikiranmu dhéwé, aja munafik, lan aja ngomong siji nanging maksudmu liyané, utawa (aja nganggo ungkapan kaya) ana wong liya sing tumindak kaya ngono lan kaya ngono, nanging omonga sing sejati, lan siyapna awakmu kanggo nindakake apa waé sing diparingi dhawuh. Yen kowe tumindak kosok baline, kowe ngolok-olok awakmu dhewe, dudu para sepuh sing kok takon.

30. Nalika kowe takon marang para sepuh bab prahara, aja manut swara batin sing kandha luwih saka sing diomongake para sepuh, nanging dhisik ndedonga marang Gusti, kandha: 'Mugi Panjenengan paring welas asih marang kula, lan apa wae ingkang nyenengake Panjenengan bab kula, mugi Panjenengan maringi inspirasi marang para sepuh kula supados nyariosaken dhumateng kula;' lan banjur, apa wae sing diandharake para sepuh, lakoni kanthi iman, lan Gusti bakal maringi tentrem ing atimu.

31. Nalika kowe manggon bareng karo sedulur lan ora nemu tentrem amarga apa wae: apa amarga pagawean kasar, utawa amarga watesan (lan kahanan sempit) urip, utawa amarga sepi urip, utawa amarga kowe ora kuwat nahan (kesulitan sing kowe alami), utawa amarga putus asa, utawa amarga kowe kepengin mundur menyang meneng, utawa amarga kowe ora tahan karo sangkèling (patuh), utawa amarga kowe ora bisa nindakake apa sing kowe karepake, utawa amarga kowe kekurangan kabèh sing kowe butuhake, utawa amarga kowe kepengin nglakoni kasangsaran gedhé, utawa amarga kowe ringkih lan ora kuwat nahan

pakaryan (sing dituntut), – utawa, cekaké, apa waé sabab sing ndadékaké atimu mbalik saka wong-wong mau – awas, aja sarujuk lunga, aja mbuwang sangkèk, lan aja budhal kanthi sedhik – uga aja mlayu sacara rahasia amarga krasa tersinggung (marang wong-wong mau), utawa nalika ing jeroning atimu isih ana cela lan panghakiman marang wong-wong mau, tanpa kelalen, amarga rasa pait marang wong-wong mau sing wis nguwasani kowe, paseduluranmu karo wong-wong mau – nanging luwih becik ngupaya tentrem ing wektu iki, supaya atimu tentrem ing endi wae kowe lunga; tapi cacian saka wong-wong mau kanggo awakmu dhéwé, tanpa ngukum sedulur-sedulurmu sing wis kowe urip bareng; aja ngrungokake mungsuhmu (yen padha nyoba ngyakinake) supaya ngowahi pakaryan becik sedulurmu dadi pakaryan ala, supaya kowe ora nyalahake awakmu dhewe lan nggunakake celaan sedulurmu kanggo nutupi celaanmu dhewe; amarga kowe bakal tiba ing tangan mungsuhmu, ing endi wae kowe manggon.

32. Nalika kowe arep manggon ing panggonan apa wae, aja langsung njupuk sel kanggo awakmu nganti kowe wis sinau kabiasaan urip ing kana – apa ana alangan kanggo kowe ing kana, apa amarga kakehan kuwatir (amarga akèh tanggung jawab sing kudu digendong), utawa amarga kowe bakal ketemu wong-wong tartamtu (sing ora maringi manfaat kanggo kowe), utawa amarga kamasyhuran sing bisa digawa (kanggo sampeyan utawa panggonan kuwi), utawa amarga tentrem (urip ing kana kakehan tentrem lan nyaman), utawa amarga alangan saka kanca-kanca sampeyan. Yen sampeyan wicaksana, sampeyan bakal ngerti sajrone sawetara dina apa kuwi bakal dadi pati utawa urip kanggo sampeyan ing kana.

33. Yen kowe maringi selmu marang sedulur supaya dheweke bisa manggon ing kana sawetara dina, aja nganti kowe nambani dheweke kaya-kaya dheweke ana ing sangisore kuwasa kowe.

34. Yen kowe njupuk sel saka wong liya kanggo manggon sawetara wektu, aja ngrusak apa-apa, lan aja nggawe owah-owahan tanpa takon dhisik marang sing maringi apa dheweke sarujuk utawa ora; yen ora, iku ora cocog karo nurani kowe.

35. Nalika manggon bareng karo wong liya, utawa nginep sakedhik karo dheweke, lan kowe nampa dhawuh saka dheweke, awasna, demi Gusti, aja nganti nglirwakake utawa nglanggar dhawuh iku, apa kanthi terang-terangan utawa kanthi rahasia.

36. Yen nalika kowe manggon piyambak ing selmu, kowe mutusaké mangan ing jam tartamtu, utawa ora mangan panganan masak, utawa apa waé, banjur metu menyang donya, awas aja nganti kowe ngomong marang sapa waé nalika lagi mangan (ing endi waé): 'Nyuwun pangapunten, aku ora mangan iki,' amarga amarga iki kabèh pakaryanmu bakal mlebu ing tangan musuhmu kanthi sia-sia. Gusti lan Juruwilujengmu ngendika: 'Tindakna pakaryanmu kanthi rahasia, supaya Bapamu ing swarga bakal maringi ganjaran kanthi terang-terangan.' Sapa waé sing nresnani pakaryané bakal ngreksa pakaryané, supaya ora ilang sia-sia.

37. Nalika kowe manggon bebarengan karo wong liya, apa wae pakaryan sing kok lakoni bebarengan, apa ing njero utawa ing njaba sel, nalika sedulurmu nelukake kowe, aja nganti kowe ngomong: 'Siji detik, ayo tak rampungake dhisik tugas cilik iki' – nanging langsung taati dhèwèké.

38. Nalika kowe padha makarya bebarengan, yèn kowe wicaksana, apa waé kaluputan sing kowe deleng ing wong liya, aja dipikir bola-bali, supaya ora metu saka lambemu lan kowe ora ngomongaké marang sedulurmu sing manggon bareng kowe, amarga ing kéné ana pati jiwamu.

39. Yen ana sedulur sing manggon bareng kowe, lan kadhang padha nyambut gawe sedina muput, nyenengna atiné kanthi maringi dhaharan sadurungé wayahe. Aja mung mikir bab awakmu dhéwé, nanging élinga marang paugerané Gusti. Tansah elinga marang Gusti ing saben tumindakmu, apa waé sing kok lakoni.

40. Yen kowe teka ing panggonan kanggo manggon—apa kowe piyambak utawa bareng karo wong-wong sing wis manggon luwih dhisik—lan kowe weruh bab sing mbebayani kanggo jiwa, utawa sing ora pantes kanggo biara, apa iku sawijining ketrampilan utawa kegiatan, aja mbukak cangkemmu kanggo ngecam; nanging yèn kowe ora seneng manggon ing kana, pindhah menyang panggonan liya, lan ajaga lisanmu supaya ora nyalahké wong-wong mau: amarga ing kéné ana karusakanmu.

41. Yen kowe kalah déning napsu, awas aja nganti ana wong mbukak atiné marang kowe kaya mbukak marang kanca akrab, awit kuwi bakal ngrusak nyawamu.

42. Yen ana tembung guyonan sing metu ing antaramu, ati-ati aja nganti guyumu krungu: amarga iku pratandha kurang tata krama lan ora wedi marang Gusti, amarga ora ana penjaga ing jeromu.

43. Amarga ing jaman saiki murka Gusti Allah wis nyerang sakabehing alam, aja keganggu karo apa wae sing kok krungu, nanging kandhaa ing atimu: 'Apa iki dibandhingake karo panggonan (neraka) sing bakal kita mlebu amarga dosa-dosa kita?'

44. Tumbuhna katresnan demi Gusti; waca (sing kacathet ing kene) supaya kowe uga bisa netepi, amarga ora cilik prakara yen wong pracaya nganggep iki remeh. – Yen kowe netepi iki kanthi prasaja lan kebijaksanaan, kowe bakal mlebu ing pangasoane Putraning Allah kanthi kabungahan; nanging yen kowe ora netepi, kowe bakal nandhang sangsara malah ing kene, lan nalika kowe ninggalake badan, kowe bakal digawa menyang neraka miturut Kitab Suci. Gusti kita Kristus rawuh kanggo maksud sing wis kasebut mau (yaiku, maringi pangaso marang wong-wong sing netepi dhawuhe), nanging atiné kita sing atos ndadekake kita wuta amarga kepinginaning ati, awit kita luwih tresna marang kuwi tinimbang marang Gusti, lan kita ora tresna marang Panjenengane kaya kita tresna marang napsu kita.

45. Delengen, aku wis meksa awakku dhéwé kanggo nulis iki marang kowe uga, amarga apa sing wis tak tulis sadurungé durung cukup kanggo kowe. Mula, lakoni katresnan, lan wiwit saiki miwiti perjuangan; aja tetep karo atimu sing durung disunat, nanging tulungana awakmu dhéwé (upayakna keslametanmu dhéwé) ing sawetara dina sing isih kowe duwé. Yen kowe ngetutake bab-bab iki—yaiku andhap asor, tentrem, sabar, ngendhaleni karsa dhéwé, lan katresnan—kowe bakal nglakoni urip sing migunani kanggo awakmu dhéwé; nanging yen kowe ora ngetutake kuwi, kosok baline, kowe bakal kebak: iras-irisan lan semangat sing ora patut, perselisihan lan kesombongan, nggrundel lan ora taat; mula kowe bakal mbuwang wektu kowe sia-sia, lan sejatine kowe bakal menyang neraka nalika kowe ninggalake badan iki. Mula tresnaa marang sedulurmu kanthi katresnan suci, lan jaga ilatmu, supaya kowe ora ngucapake tembung sing ora pantes sing bisa nglarani sedulur. Amarga Gusti Allah kita kuwasa kanggo maringi kemampuan marang kita *supaya bisa 'nindakake lan netepi' prakara-prakara iki*, supaya lumantar sih-rahmaté kita bisa éntuk kawelasan, bebarengan karo kabèh para suci sing wis nyenengaké Panjenengané. Marang Panjenengané mugi ana kamulyan, pakurmatan, lan ibadah, saiki lan salawas-lawase. Amin.

6. Bab wong-wong sing kepengin nglakoni meneng sing luhur

Wong-wong sing kepengin nglakoni meneng sing luhur—padha kudu waspada mbuwang maling sing nyolong saka wong-wong mau, lan aja mbuwang wektu ing perbudakan lan gawe abot sing pait, nyawisake atine kanggo tumindak sing ora pantes, lan lali marang dosane dewe .

1. Katresnan kanggo nyinaoni Kitab Suci nimbulake perselisihan lan permusuhan, dene nangisi dosa dhéwé nggawa tentrem. Iku dosa kanggo biksu sing lungguh ing selé, nyemplung ing nyinaoni Kitab Suci nalika nglirwakake dosané dhéwé. Sapa waé sing nyawisake atiné (kanggo nyinaoni), – 'ngapa Kitab Suci kandha iki utawa kuwi?' – sadurunge dhèwèké nguwasani dhiri (nduwé kesadaran dhiri, utawa pangendalian dhiri, utawa bébas saka napsu), nduwé manah kang ora tentrem lan ana ing pangabdian paling jero; nanging sapa waé sing waspada supaya ora dadi budhak apa-apa, seneng nyuwun asor ing ngarsané Gusti Allah.

2. Sapa waé sing ngupaya golek kamiripan karo Gusti Allah malah ngina Gusti Allah, nanging sapa waé sing ngupaya carané ngajèni Panjenengané (kanthi luwih sampurna) tresna marang kasuciyan ing ajrih marang Gusti Allah.

3. Sapa waé sing netepi sabda Gusti wis ngerti Gusti (1 Yohanes 2:3) – lan wong kaya ngono nepati kuwi kaya wong sing nduwé utang (kanthi rasa tugas sing mendesak).

4. Aja ngupaya karunia sing luwih dhuwur saka Gusti nalika kowe ndedonga nyuwun pitulungan marang Panjenengané; muga-muga Panjenengané rawuh lan nylametaké kowe saka dosa. Rahmaté Gusti teka kanthi sendiriné nalika ana panggonan sing wis diisapaké kanggo iku sing tanpa cacad lan suci.

5. Sapa waé sing gumantung marang akal dhéwé lan nyekel kersané dhéwé bakal narik akèh setan marang awaké dhéwé¹⁹ lan ora bisa saka Roh (Gusti Allah), sing nggawa sedhih (utawa tobat) ing ati.

6. Sapa waé sing, nalika ndeleng tembung-tembung Kitab Suci, nerangaké miturut pangertené dhéwé lan ngandelaké kuwi, pracaya yèn kuwi pancèn cara sing bener (ngandelaké kuwi, dhèwèké nganggep yèn tembung-tembung kuwi kuduné dipahami kaya ngono), wong kaya ngono ora ngerti kamulyané Gusti Allah utawa kasugihané; nanging sapa waé, nalika ndeleng mau, kandha: 'Aku ora ngerti—aku mung manungsa,' lan maringi kamulyan marang Gusti Allah—ing wong kaya ngono manggon kamulyaning Gusti Allah, manut kekuwatan lan pangertené.

7. Aja cepet mbukak pikiranmu marang sapa waé, nanging mung marang bapa rohani, supaya atimu ora sedhih.

¹⁹ *ktatai ehthran*. – Ing kitab Yesaya Suci, '*ehthra*' tegesé kuwasa mungsuh – gerombolan setan. Ngumpulake kuwi tegesé nglumpukake, narik kawigaten.

8. Jaga lambemu, supaya sesamamu kinurmatan ing paningalmu (ngajeni sesamamu kudu njaga lambemu supaya ora ngukum dheweke).

9. Latih ilatmu supaya bisa ngucapake tembung-tembung Gusti kanthi wicaksana, lan kabohongan bakal uwal saka kowe.

10. Katresnan marang kamulyan manungsa nglairake kabohongan, dene nyandhak asor kanthi luwih andhap asor maneh nandurake ajrih marang Gusti Allah ing atimu.

11. Aja ngupaya dadi kanca wong-wong mulya ing donya iki, supaya kamulyané (rasa bebaya saka kamulyané) ora matèni atimu.

12. Yen ana wong sing ngomong ala marang seduluré ing ngarepmu, ngremehake lan nuduhake niat ala marang dheweke, aja milih pihak nglawan dheweke, supaya apa sing ora kowe karepake ora kelakon marang kowe.

13. Kesederhanaan lan kerendahan hati (ora nganggep awaké dhéwé luwih) ngresiki ati saka tipuan. Sapa waé sing tumindak licik marang seduluré ora bakal luput saka sedhih ing ati. Sapa waé sing ngomong siji nanging nyimpen liyané ing atiné kanthi licik—kabèh ibadahé (*leitorgia* – pandonga) sia-sia. Aja kumpul karo wong kaya ngono, supaya kowe ora kena kotoran racuné. Lumaku karo wong sing ora mbebayani, lan kowe bakal melu ing kamulyan lan kasuciané.

14. Aja nyimpen rasa ala marang sapa waé, supaya gaweyanmu ora dadi sia-sia. Tulusa marang saben uwong, supaya kowe bisa nyumurupi tentremé Gusti Allah ing sajroning atimu. Kaya déné yèn ana wong kesengat kalajengking, bisaé nyebar ing saindenging awak lan ngrusak jantung, mangkono uga sengit marang tangga teparo ing atimu: bisaé nglarani nyawa, lan nyawa nandhang sangsara amarga ala iki. Mula, sapa waé sing péngin nylametaké pagawéané supaya ora sia-sia, ayo padha buru-buru ngusir kalajengking iki saka jeroné atimu, yaiku tipu daya lan niat ala.

7. Bab Kaelokan

1. Ana telung kabecikan sing tansah dijaga kanthi wicaksana dening pikiran, lan sing dibutuhake: kecenderungan alamiah, kawani, lan katulusan.

2. Ana telung kabecikan sing, yen dipunraosake dening pikiran ing sajroning dhiri, bakal ndadekake pikiran percaya yen wis nggayuh kamulyan langgeng (pembaruan, utawa kasampurnan makhluk langit sing langgeng): pangertosan sing cetha sing mbedakake siji bab saka liyane, pandelengan ngarep marang kabeh samubarang sadurunge wektune, lan ora peduli marang apa wae sing ora ana gandhengane.

3. Ana telung kabecikan sing tansah maringi padhang marang pikiran: ora ndeleng tipu daya ing sapa wae, nindakake kabecikan marang wong sing ngrugikake kowe, lan nampa kabeh sing kelakon tanpa keganggu. Telu kabecikan iki nglairaké telu kabecikan liya sing luwih agung tinimbang dhéwé: ora ndeleng tipu daya ing wong nglairaké katresnan; nindakké kabecikan marang sing ngrusak kowe nggawa katentreman; nampa apa waé sing kelakon tanpa keganggu nggawa kalem.

4. Ana papat kabecikan sing nyucèkaké jiwa: meneng, netepi dhawuh, nahan dhiri (nahan dhiri ing kabèh bab supaya dalané sempit), lan andhap asor.

5. Pikirane tansah butuh papat kabecikan iki: ndedonga marang Gusti, nyandhak marang Panjenengané tanpa kendhat; sujud ing ngarsané Gusti; ora keganggu karo sapa waé (bab apa lan kepiye kahanané—kaya ora takon), supaya ora ngadili wong liya; lan tuli marang apa sing diandharake hawa napsu.

6. Papat kabecikan iki nglindhungi nyawa kaya tembok, supaya bisa ambegan gampang, bebas saka kuwatir sing disebabake mungsuh: welas asih, ora nesu, sabar, lan mbusak saben wiji dosa sing ngrembaka; nalika nolak lali njaga kabeh mau.

7. Miturut Gusti, ana papat kabecikan sing mbiyantu wong enom (pemula): piwulang sing ajeg, rajin, waspada, lan ora ngremehake awake dhewe (ora mbayangake awake dhewe minangka wong istimewa).

8. Ana papat bab sing nyebabake nyawa dadi kotor: mlaku-mlaku ing kutha tanpa ngreksa pandangan, paseduluran karo wanita, paseduluran karo wong misuwur donya, lan seneng banget ngobrol karo sedulur getih.

9. Papat bab nambah napsu birahi ing awak: turu nganti wareg, mangan nganti kenyang, omongan kosong sing ora serius, lan ngias awak.

10. Papat prakara sing nggelapake jiwa: sengit marang tangga teparo, ngremehake dheweke, ngiri marang dheweke, lan nggrundel marang dheweke.

11. Jiwa kosong amarga papat bab (Esmpt): pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyane, tresna marang hiburan, materialisme, lan kikir.
12. Nesu dipicu déning papat bab: maringi lan nampa (transaksi), meksa karsa dhéwé, kepéngin mulang, lan nganggep dhéwé wicaksana (wong sing nduwé akal).
13. Ana telung bab sing angel digayuh déning manungsa – lan lumantar kuwi kabèh kabecikan bisa lestari: rasa nyesel jero, nangis amarga dosa, lan tansah éling marang pati.
14. Ana telung bab sing nduwèni kuwasa marang jiwa nganti tekan kasampurnan gedhé – lan kuwi sing nyegah kabecikan manggon bareng pikiran: tawanan (keterikatan marang apa waé kajaba Gusti), kemalasan, lan lali. Lali iku perang nglawan manungsa nganti ambegan pungkasané, nyemplungaké dhèwèké ing kasia-siaan; lali luwih kuwat tinimbang kabèh pikiran, dadi ibu saka kabèh sing ala, lan sing ngrusak apa sing dibangun déning manungsa saben jam.
15. Mangkono pakaryané manungsa anyar lan pakaryané manungsa lawas! Sapa sing nresnani nyawané lan ora kepéngin ngrusakaké, iku nindakaké pakaryané manungsa anyar, déné sapa sing nresnani kasenangan daging ing donya sing cendhak iki, nindakaké pakaryané manungsa lawas lan ngrusakaké nyawané. – Lan Gusti kita Yesus Kristus, kang ngetokake manungsa anyar ing badané dhéwé, ngendika: *'Sapa waé sing tresna marang nyawane bakal kelangan nyawane'* (Yohanes 12:25); *'Nanging sapa waé sing kelangan nyawane amarga Aku bakal nemokake nyawane'* (Matius 10:39). Panjenengané Gusti donya; lumantar Panjenengané tembok pamisahing permusuhan wis dirubuhaké (Efesus 2:14). Panjenengané uga ngendika: *'Aku ora teka nggawa katentreman, nanging pedhang'* (Matius 10:34), lan manèh: *'Aku teka nggawa geni ing bumi, lan sepira kepéngin Aku supaya wis kobong!'* (Lukas 12:49). Tegese, ing wong-wong sing manut piwulang suci Panjenengané, geni Kepriyané (katingal nyata), lan amarga kuwi, ing sajroning atiné padha duwé pedhang rohani, kang digunakaké kanggo motong kabèh hawa napsu dagingé. Lan Gusti maringi kabungahan marang wong-wong mau, pangandikane: *'Katentreman Aku tinggalake marang kowe; katentremaning Aku maringi marang kowe'* (Yohanes 14:27).
16. Mangkono, wong-wong sing ngati-ati nylametake nyawane ing jaman iki, lan sing motong karsa-karsa dewe, dadi wedhus suci Panjenengané, sing dipersembahake dadi kurban marang Panjenengané. Lan nalika Panjenengané rawuh ing kamulyaning Ketuhanané, Panjenengané bakal nelpon wong-wong mau menyang sisih tengené, kandha: *'Maju, kowe sing pinaringan berkah déning Bapakku; warisanana kraton sing wis disiapaké kanggo kowe wiwit pambentukaning donya.'* Amarga Aku luwe, lan kowe maringi Aku pangan'... lan sapiturute (Matéus 25:34 lan 35). Mangkono, wong-wong sing ngorbanake nyawane ing wektu sing cekak iki bakal nemokake nyawane nalika wektu butuh, nampa ganjaran sing luwih gedhe tinimbang sing wis padha ngarep-arep. Bab wong-wong sing manut marang karsa dhéwé, mesthi padha njaga nyawané ing jaman dosa iki; nanging, amarga padha kagoda déning kesia-siaan bandhané lan ora netepi dhawuh Gusti, kanthi pangarep-arep tetep ana ing jaman iki langgeng, mula ing wayah paukuman isiné kabutaane bakal kabuka, padha bakal katon kaya wedhus kang kacela lan krungu paukuman nggegirisi saka Hakim, kang bakal ngandika: *'Mlaku adoh saka Aku, kowe sing kacela, menyang geni langgeng kang wis disiapake kanggo setan lan malaikat-malaikate. Amarga kowe serakah lan ora gelem maringi Aku apa-apa kanggo dipangan'...* lan sateruse (41 lan 42). Cangkemé padha meneng – lan ora ana sing bisa diomongaké, kelingan marang kabecikané sing ala lan kamlaratané (ing jaman kepungkur lan saiki). Bener, banjur padha bakal kandha: *'Gusti, kapan kita weruh Panjenengan luwe... lan ora ngladosi Panjenengan?'* (44). Nanging Gusti bakal menengake wong-wong mau, kanthi ngendika: *'Sapa wae sing nindakake kabecikan marang salah siji saka wong-wong iki sing percaya marang Aku, iku padha nindakake marang Aku.'*
17. Mula saka iku, ayo padha mriksa awaké dhéwé, sedulur sing tak tresnani, kanggo ndeleng apa saben kita wis netepi dhawuhé Gusti kanthi becik manut kemampuan kita, utawa ora; amarga kita kabèh kawajiban netepi dhawuh mau kanthi becik manut kemampuan kita—sing cilik manut kelicihé, sing gedhé manut kagungane. Wong-wong sing nyumbangake karunia menyang kasir kuwi sugih, nanging Gusti luwih seneng marang janda miskin amarga loro mité, awit Gusti ndeleng kersane kita. Mula, aja nganti kita nyerah amarga putus asa ing atiné (kaya-kaya kita mung bisa sithik), supaya ora ana rasa iri (marang wong liya) sing misahake kita saka Gusti, nanging ayo padha nindakake pakaryan pangabdian manut kacepetan kita. Amarga kaya Gusti wis paring welas asih marang putriné pangarsa sinagoga, kanthi nguripake dheweke saka pati; kaya nalika Panjenengané welas asih marang wong wadon sing ngalami pendarahan, sing wis ngentekake kabèh duwité kanggo dhokter sadurunge dheweke kenal karo Kristus; kaya nalika Panjenengané marasake abdi seratusan amarga sang seratusan percaya—mangkono Panjenengané welas asih marang wong wadon Kanaan,

marasake putriné; lan kaya nalika Panjenengané nguripake Lazarus, sing dikasihi, saka pati, mangkono Panjenengané nguripaké manèh anak siji-sijiné janda miskin amarga luhé; lan kaya déné Panjenengané ora nolak Maria sing nglémpèkaké sikilé karo mur, mangkono Panjenengané uga ora nolak wong wadon sing dosa sing nglémpèkaké sikilé karo mur lan nangis; lan kaya déné Panjenengané nelpon Petrus lan Yohanes saka prau, kandha, *'Mèlu Aku'* (Mat. 4:19), mangkono Panjenengané nelpon Matius sing lenggah ing kantor pajeg; lan kaya Panjenengané ngumbah sikilé para murid liyané, mangkono uga Panjenengané ngumbah sikilé Yudas tanpa mbedakaké; lan kaya Panjenengané ngutus Roh Suci, Panglipur, marang para Rasul, mangkono Panjenengané ngutus Roh mau marang Kornelius kanthi wani; lan kaya Panjenengané meksa Ananias ing Damaskus kanggo Paulus, kanthi ngendika yèn *dhèwèké iku 'piring pilihané'* (Kisah Para Rasul 9:15), mangkono Panjenengané nggerakaké Filipus ing Samaria kanggo eunukh Etiopia. Amarga ing Panjenengané ora ana pilih-pilih, ora marang sing cilik utawa sing gedhé, ora marang sing sugih utawa sing mlarat, nanging Panjenengané ngupaya karsa (becik), pracaya marang Panjenengané, netepi dhawuh-dhawuhé, lan katresnan marang kabèh. Iki sing bakal dadi prangkon kanggo nyawa (tandha pangidentitasé) nalika metu saka badan, kaya sing dhèwèké dhawuhaké marang para muridé, kandha: *'Mangkéné kabèh wong bakal ngerti yèn kowé kuwi muridéku, yèn kowé padha tresna marang siji lan sijiné'* (Yohanes 13:35).

18. Sapa sing dimaksud nalika Panjenengané ngendika yèn wong bakal ngenali kowe, yèn ora saka kuwasa sisih tengen lan kiwa? (Lan bakal kelakon yèn), nalika mungsuh-mungsuhé weruh pratandha katresnan sing nyertai nyawa, padha bakal mundur kanthi wedi, déné kuwasa-kuwasa suci bakal bungah bebarengan karo nyawa kuwi. Mula saka iku, sedulur sing kinurmatan, ayo padha ngupaya kanthi kabisa kita kanggo entuk cap kaya ngono supaya mungsuh kita ora bisa nyekel kita. Gusti Allah ngendika: *'Kutha sing ana ing pucuk gunung ora bisa didhelikake'* (Matius 5:14). Gunung apa sing dipunandharaké, menawa dudu Sabda Suci Panjenengané? Mula saka iku, kanca-kanca sing tak tresnani, ayo padha nyawiji kanthi semangat lan kawicaksanan kanggo nepaki Sabda Panjenengané, kang kandha: *'Sapa waé sing tresna marang Aku bakal netepi dhawuh-dhawuhku'* (Yohanes 14:23), supaya pakaryan kaya ngono dadi kutha sing ora bisa dirusak lan dikuatké, sing ngreksa kita lumantar Sabda Gusti saka tangan kabèh mungsuh kita, nganti kita ketemu Panjenengané (ngadhep ing ngarsané). Amarga yèn kita éntuk kawani, kabèh mungsuh kita bakal sumebar déning kakuwatan Sabda Suci Panjenengané, sing kaya gunung sing watué dipotong tanpa tangan lan sing ngremuk patung emas papat pérangan—sing kasusun saka pérak, pérunggu, wesi, lan lempung—kaya sing diandharaké Rasul: *'Nganggo kabèh busana prangé Gusti Allah, supaya kowé bisa tahan nglawan tipuané setan; awit perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa-panguwasa, nglawan kuwasa-kuwasa, nglawan panguwasa pepeteng ing jaman iki, nglawan pasukan-pasukan roh jahat ing swarga'* (Efesus 6:11–12). Patang kapangeran iki mbentuk gambar papat pérangan, yaiku permusuhan (kakuwatan mungsuh). Sabda Suci Gusti Allah wis ngrusakaké kapangeran-kapangeran mau, kaya sing katulis yèn watu sing nabrak gambar mau dadi gunung ageng lan ngisi kabèh bumi (Dan. 2:34–35).

19. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngungsi ing sangisore pangayomané Gusti—mugi Panjenengané kersa dados pangayoman kita lan nylametaké kita saking papat kuwasa jahat punika, supados kita ugi saged mèlu ing kabungahan (utawi nyicipi, utawi mirengaken sabda panglipur Panjenengané) kanti kabèh para suci Panjenengané, nalika padha nglumpuk ing ngarsané Panjenengané saking papat pojoking donya, lan saben wong bakal krungu berkahé dhéwé (pemberian berkah, utawa berkah sing diparingaké khusus kanggo wong-wong mau) manut tumindaké. – Amarga Asmané sing suci kuwat – manggon karo kita lan nguwatké kita – lan ora ngidini atiné kita diapusi déning lalié mungsuh (sing diprovokasi déning mungsuh), nanging Panjenengané bakal ngreksa kita (lan maringi kita) kekuwatan kanggo nahan kabèh sing tumeka marang kita, amarga Asma Suci Panjenengané, supaya kita bisa nemu sih-rahmat bebarengan karo kabèh sing dianggep pantes kanggo nggayuh kabagyan Panjenengané. Marang Panjenengané mugi ana kamulyan, pakurmatan lan pangibadah – marang Rama, lan marang Putra, lan marang Roh Suci, saiki lan salawas-lawase, lan nganti jaman-jaman. Amin.

8. Wulang

1. Abba Yisaya ngendika: Kadhangkala aku weruh awakku kaya jaran sing mlaku tanpa tuan utawa pamilik – sing sapa waé sing nemoni banjur numpak – lan nalika siji uwong ngeculaké, liyané nyekel lan numpak.

2. Panjenenganipun ngendika malih: 'Kula kados tiyang ingkang kacekel, dipuniket, lan dipunpuntir ing parit lendhut déning mungsuh-mungsuhipun; lan menawi piyambakipun njerit marang Gustinipun, mungsuh-mungsuhipun nggebuk piyambakipun tanpa welas asih supados meneng.'

3. Panjenenganipun ngendika malih: 'Kula kados manuk ingkang dipuniket sikilé déning bocah alit: nalika bocah punika ngendolaké tali, manuk punika langsung mabur dhuwur, nyangka yèn dhèwèké sampun bébas, nanging nalika bocah punika narik tali, dhèwèké nyeret manuk punika bali dhisik ing lemah. Mangkono kahananku, lan iki sing arep tak aturake: aja ana sing nyerah marang kecerobohan nganti ambegan pungkasan.

4. Panjenenganipun ngendika malih: menawi panjenengan nginjeumaken soko dhateng tiyang, lajeng panjenengan ngapura, panjenengan badhe niru sipatipun Yesus; nanging menawi panjenengan nuntut pembayaran, panjenengan badhe niru sipatipun Adam; lan menawi panjenengan njaluk bunga, punika boten cocog kaliyan sipatipun Adam (tegesipun, punika badhe kirang utawi bertentangan kaliyan punika).

5. Nalika ana wong nuduh kowe bab apa sing wis kowe lakoni utawa sing durung kowe lakoni, yen kowe meneng bae, iku cocog karo wataké Yesus; yen kowe mangsuli, 'Apa sing wis tak lakoni?', iku ora cocog karo wataké Panjenengané; nanging yen kowe mbantah tembung demi tembung, iku bertentangan karo wataké Panjenengané.

6. Yen nalika nindakake ibadahmu (*leitorgias* – pangibadah), kowe nindakake kanthi andhap asor, kaya wong sing ora pantes, pangibadahmu iku nyenengake Gusti Allah; nanging yen nalika nindakake kuwi ana pikiran sing muncul ing atimu lan kowe kelingan yen wong liya (ing wektu kuwi) lagi turu utawa nglirwakake (bab iki), mula pangibadahmu ora ana gunane.

7. Panjenenganipun malih ngandika bab asor, ngendika bilih asor punika boten gadhah ilat kangge ngendika bilih ana tiyang ingkang kélangan, utawi ngendika bilih tiyang sanès ingkang ngremehake; ugi boten gadhah mripat kangge nitik kalepatan tiyang sanès; lan ora duwe kuping kanggo ngrungokake apa sing ora migunani kanggo nyawane; lan ora peduli apa-apa kejaba dosane dhewe, nanging tetep rukun karo kabeh wong, manut dhawuhe Gusti, lan ora amarga kanca. Sapa wae sing puasa enem dina lan nindakake pakaryan abot lan tapa brata (karya) saliyané saka dalan iki—kabeh pakaryane sia-sia.

8. Panjenenganipun ngendika malih: menawi ana tiyang ingkang nglumpukaké soko kanggé kabutuhanipun dhéwé, nanging boten saged nemokaké nalika kabutuhan punika rawuh, tegesipun piyambakipun nglumpukaké punika sia-sia. Mangkono tiyang ingkang ngendika, 'Kula ajrih Gusti,' nanging nalika kaparingi kahanan ingkang mbutuhaké ajrih punika—kados ta nalika piyambakipun kedah wicara kaliyan tiyang sanès, lan ing wektu kuwi ngrasakake luwih nesu lan ora bisa ngendhaleni dhiri, utawa kepengin mulang wong liya bab sing durung digayuh dhéwé, utawa kepengin nyenengake manungsa, utawa kepengin misuwur ing antarané wong akèh, utawa pratandha hawa napsu liyané—yen ing wektu kuwi dhèwèké ora nemokaké ajrih marang Gusti Allah ing sajroning atiné, mula kabèh pakaryané sia-sia.

9. Yen Gusti kita Yesus Kristus durung dhisik nyembuhake kabèh kelainan wong sing dadi sabab Panjenengané rawuh ing donya, bisa uga Panjenengané ora bakal tekan salib. Sadurungé rawuhé Gusti ing daging, manungsa wuta, bisu, lumpuh, tuli, kusta, pincang, lan kebasakaké déning kabèh kahanan sing ora lumrah. Nanging nalika Panjenengané paring welas asih lan rawuh marang kita, Panjenengané nguripaké wong mati lan ndadèkaké wong lumpuh bisa mlaku, wong wuta bisa ndeleng, wong bisu bisa ngomong, lan wong budeg bisa krungu – lan Panjenengané nglairaké manungsa anyar, bébas saka kabèh lara. Lan banjur Panjenengané munggah ing salib. Loro maling disalib bareng karo Panjenengané; siji ing sisih tengené ngluhuraké Panjenengané lan ndedonga marang Panjenengané, kandha, '*Gusti, élingana aku ing kraton Panjenengan*' (Lukas 23:42), déné siji ing sisih kiwané ngina Panjenengané. – Iki tegese. Sadurunge digugah saka klenyengan, pikiran iku bebarengan karo pasukan mungsuh. Nanging nalika Gusti kita Yesus Kristus nggugah saka klenyengan lan maringi pangawikan kanggo mbedakake kabèh prakara kanthi cetha – lan kanthi mangkono bisa munggah menyang salib – banjur kuwasa mungsuh wiwit ngina nganggo tembung kasar, kanthi pangarep-arep manawa, mbok menawa, pikiran, sawise ringkih amarga iki, bakal mbalik saka pakaryané lan bali maneh marang kanggonan sing biyen. Mangkono tegese loro maling mau, sing dipisahake dening Gusti kita Yesus Kristus, lan salah sijine ngina Panjenengané, kanthi pangarep-arep mbok menawa bisa mbalèkaké Panjenengané saka pangarep-arepé, déné sijiné ora kendho nyuwun marang Panjenengané nganti krungu: '*Dina iki kowe bakal ana karo Aku ing Swarga*' (Lukas 23:43). Sing siji kabukti dadi sing ngrebut Swarga, lan saiki melu mangan wit urip.

10. Panjenenganipun malih ngandika bab Komuni Suci, nyebut menawi punika dipunsebat persatuan kaliyan Gusti. Nanging menawi kita kaserang hawa napsu—kados nesu, iri, kepengin nyenengake manungsa,

kesombongan, sengit, utawi hawa napsu sanesipun—maka kita adoh saking Gusti. Mangka, pundi persatuan kita kaliyan Gusti?

11. Nalika sampeyan nindakake ibadah lan sawisé ngrampungaké, salah siji saka hawa napsu sing kasebut mau nggerak ing atimu, kabèh pakaryanmu sia-sia: Gusti ora nampa.

12. Salah siji para sesepuh kandha marang dhèwèké: 'Nanging kenapa padha ora nyurung (*oy kroyoyosi*), Bapa²⁰?' Sesepuh mau mangsuli: 'Nalika udan tiba ing lemah sing wis ditanduri, iku bakal ngasilaké panèn; nanging yèn lemahé ora ditanduri, kepriyé bisa ngasilaké panèn?' Yen ana wong sing ngupaya ngusir saka atiné kabèh sing ora lumrah (yaiku hawa napsu), mula hawa napsu kuwi ora bakal manèh nggerak ing jerone atiné. Gusti Allah kersa manungsa padha kaya Panjenengané ing saben bab. Mula Panjenengané rawuh ing donya lan nandhang sangsara, kanggo ngowahi sipat kita sing wis atos, lan mbusak hawa napsu lan kawruh palsu kita sing wis nyekel nyawa kita. Kewan sing ora bisa ngomong tetep njaga sipaté, déné manungsa wis ngowahi sipaté dhéwé. Saiki, kaya kéwan piaraan tundhuk marang manungsa, mangkono saben wong kudu tundhuk marang tangga tepariné demi Gusti Allah: amarga iku sababé Sang Juruwibawa rawuh. Pikirna, mula, sepira unggulé kéwan ternak tinimbang kowe, sing gumantung marang kawruhmu sing semu ilusi. Mula, yèn aku kepéngin bali menyang kahanan alamiahku, kaya kéwan ternak sing ora nduwé karsa lan kawruh dhéwé, mangkono uga aku kudu tumindak, ora mung marang wong sing ana barengku, nanging uga marang sing mungsuhku: amarga kuwi kersané Gusti Allah. Sapa waé sing kepéngin mlebu ing tentreming sel lan ora kasiksa déning permusuhan (déning kuwasa mungsuh, utawa ora dadi korbané), kudu mundur saka manungsa ing kabèh bab (mbebasaké dhiri saka kuwatir marang wong-wong mau, ora melu ing urusané), supaya ora nyalahké sapa waé, ora muji, ora mbenerake, ora muji-muji, ora negesake kabenerane, ora nglarani atine kanthi cara apa wae, ora merhatosake kalemahan-kalemahane, ora nyimpen ing ati duri pikiran mungsuh marang wong-wong mau, ora mbuwang kawruh marang wong sing ora wicaksana, uga ora mbuwang karsa marang wong sing bodho. Banjur kowe bakal ngerti awakmu dhéwé, lan nyadari apa sing mbebayani kanggo kowe. Sapa waé sing percaya marang kabenerané dhéwé lan nempel marang karsané dhéwé ora bisa uwal saka permusuhan (tipuan mungsuh), ora bisa nemokake tentrem, lan ora bisa weruh apa sing kurang. Lan nalika dhèwèké ninggalaké badan iki, angel banget kanggo dhèwèké nemokake rahmat. Nanging, pungkasané kabèh mau yaiku manggon karo Gusti (meditasi marang Panjenengané, nyawiji karo Panjenengané, lan ngupaya nyenengaké Panjenengané) kanthi sakabèhing atimu lan sakabèhing kekuwatanmu, maringi welas asih marang kabèh wong, nangis lan nyuwun pitulungan lan welas asih marang Gusti.

13. Panjenenganipun ngandika malih bab piwulang marang sesami ingkang gandhèng kaliyan dhawuh-dhawhipun Gusti Allah: kenging punapa kula kedah mangertos bilih Gusti Allah sampun nampi kula, supados kula saged ngandhani tiyang sanès: 'Tumindakna punika utawi punika', padahal kula piyambak wonten ing kahanan tobat amargi dosa-dosa kula? – Amarga sapa waé sing tau tiba iku ana ing kahanan tobat. Lan kowe ora bisa nduwé kapastian sing teguh (bab keslametanmu) nganti kowe ngerti yèn pangapura dosamu wis kasampurnakaké ing jeroné atimu. Tandha saka iki yaiku ora ana bab apa wae sing wis kok dosa sing nggerak ing atimu – utawa, yen ana wong sing ngomong bab iku marang kowe, kowe malah ora ngerti yen kuwi wis kelakon, mula cetha yen sih wis diparingake marang kowe. Nanging yèn iki isih urip ing sajroning atimu, pateni lan nangisana: awit rasa wedi, gemeter lan sangsara pati iku kuduné ora nganti kélangan waspada nganti kowe ngadeg ing ngarsané Allah. – Yen ana wong njaluk kowe mulang bab apa wae, lan kowe, kanthi nyawamu dadi taruhane, nerangake carane dheweke bisa merdeka (saka apa sing nindhés), nanging dheweke bali maneh marang kowe ngomong bab sing padha, tanpa ana kemajuan apa-apa saka apa sing wis kowe kandhakake, mula cetha yen dheweke durung nindakake kuwi. Mula, adohna awakmu saka wong kuwi, amarga dhèwèké matèni nyawamu. Iku prakara gedhé yèn sawijining wong nyisihaké kabenerané dhéwé—sing dianggep cocog karo Gusti—lan netepi sabda Sang Pangajar sing miturut Gusti. Contone, wongé Gusti Allah, Abba Nisteros, sing nyekseni kamulyané Gusti Allah—sanadyan ana putrané adhine sing manggon bareng karo dhèwèké, dhèwèké ora maringi dhawuh apa-apa, nanging nglilani saben wong nuruti kersané dhéwé, tanpa peduli apa tumindaké kuwi becik utawa ala. Mangkono uga, padha nyritakaké bab Kain lan Habel: sapa sing mulang wong-wong mau supaya nindakake iki utawa iku, nalika durung ana Torèt utawa Kitab Suci? (Mesthi Gusti Allah), awit yèn Gusti Allah ora mulang manungsa, dhèwèké bakal nyambut gawé sia-sia.

²⁰ Padha ora meksa – mbok menawa ing lawang rahmaté Gusti, supaya pandonga bisa ngasilaké woh.

14. Panjenenganipun ngendika malih: 'Menawi ana tiyang ingkang wiwit ngendika tembung-tembung ingkang mbebayani dhumateng panjenengan, aja dipun mirengaken, supados piyambakipun boten ngrusak nyawa panjenengan. Aja isin marang pasuryanipun, lan, amargi ajrih ndadosaken piyambakipun sedhih, aja nampi omongan kados makaten ingkang dipun kendikakaken dhumateng panjenengan, kanthi mikir: "Sakjane, aku boten nampi punika ing manahku." Boteni, aja ngendika kados makaten. Sampeyan ora luwih unggul tinimbang manungsa pisanan sing digawé déning Gusti kanthi tangané dhéwé – lan omongan ala ora ana gunané kanggo dhèwèké. Mula mlayu lan aja ngrungokake. Nanging ati-ati: nalika mlayu nganggo badan, aja kepengin ngerti (utawa nyimpen ing memori) apa sing wis diomongake; amarga sanajan kowe mung krungu sethithik, setan-setan ora bakal ngeculake omongan kuwi supaya ora sia-sia, nanging bakal mateni nyawamu nganggo kuwi. Nalika kowe mlayu, mlayu nganti tekan pungkasan.

15. Panjenenganipun ngendika malih: 'Saking pirsan kula, kula nyimpulake menawa bathi, pakurmatan, lan katentreman nyiksa manungsa nganti tekan pati.'

16. Panjenenganipun ngendika malih: 'Mènèhi pitutur marang tangga teparo iku ambruké nyawa (saka panggonané sing pantes), lan kepéngin nuntun dhèwèké marang kahanan sing becik iku karusakan gedhé tumrap nyawa.' Amarga saben kowe mulang tangga teparo: 'Tindakna iki utawa kuwi' – pikirna awakmu lan renungna – kowe kaya wong sing nyekel tuas gedhe, ngrusak omahmu dhéwé nalika nyoba mbangun omahé wong liya.

17. Panjenenganipun ngendika malih: 'Celaka atiné sing wis dosa sawisé baptisan suci! Wong kaya ngono ora bisa tentrem karo awake dhewe nalika lagi paukuman – apa dheweke tiba ing daging (ing dosa daging), utawa nyolong, utawa keseret menyang dosa liya, utawa ndelok awak wong liya kanthi napsu, utawa mangan barang kanthi rahasia, ndelok-ndelok supaya ora ana sing weruh, utawa nalika wong liya nyelehake sedekahé²¹, kowe kepengin weruh apa sing ana ing njero – awit sapa waé sing tumindak kaya ngono ngremehake Gusti Yesus.

18. Banjur ana wong takon marang piyambakipun: 'Apa bab punika pancen sae wigati, Bapa?' – Lan piyambakipun mangsuli: 'Kados tiyang ingkang mbobol tembok lan nyolong arta, kapancing dening mungsuh, mekaten ugi bab punika (kapancing dening mungsuh ingkang sami): awit sapa kemawon ingkang saged ngungkuli bab punika, piyambakipun ugi saged ngungkuli bab ingkang sepisanan – lan ingkang kawon ing bab alit, piyambakipun ugi kawon ing bab ageng.'

19. Sanajan ana wong sing nindakake mujijat ageng lan marasaké, lan nguwasani kabèh kawruh—sanajan bisa nguripaké wong mati—nanging sakwise tiba ing dosa, dhèwèké ora bisa tentrem atiné, amarga dhèwèké ana ing sangisoré sangkèling tobat. Mangkono uga, yèn dhèwèké nindakake akèh pangibadah tobat, nanging nalika weruh wong liya sing ana ing dosa utawa sing lalai, dhèwèké malah ngremehake wong kuwi—kabèh pangibadah tobaté dadi sia-sia, amarga dhèwèké wis nolak salah siji anggota Kristus kanthi ngukum wong kuwi, tinimbang nyerahake paukuman marang Gusti Allah sing Maha Adil.

20. Panjenenganipun ngendika malih: kita kabèh kados ing griya sakit – ana sing nandhang lara mripat, ana sing nandhang lara tangan, ana sing duwé bisul, utawa lara liyané. Kadhangkala ana tatu sing wis mari, nanging yèn mangan panganan sing mbebayani, tatu mau kabuka manèh. Mangkono uga karo wong sing lagi tobat: nalika dheweke ngukum utawa ngremehake wong liya, dheweke maneh ngrusak tobaté dhéwé. – Saka wong-wong sing baring ing pawiyatan karo macem-macem lara, yen ana siji sing njerit amarga lara, apa sing liyane bakal kandha: 'Ngapa kowe njerit?' Apa ora saben wong mikirake lara dhéwé? Mangkono uga, yèn lara dosaku ana ing ngarep mripatku, aku ora bakal ndelok wong dosa liya: kaya déné ing antarane wong sing nginep ing infirmari dhokter, saben wong ngati-ati supaya ora mangan apa-apa sing bisa mbukak manèh lukane.

21. Celaka atiné sing ora kepéngin²², supaya bisa nyingkiri kabèh dosa! Jiwa iku nandhang sangsara gedhe saka mungsuh-mungsuhe sing iri lan nentang. Mula, kenapa butuh sabar lan syukur sing gedhe kanggo kabèh bab? Mangkono, nalika wong-wong (Israel) ana ing Mesir, padha ngombe lan mangan nganti wareg, sanajan padha kerja dadi budhak kanggo Firaun. Nanging nalika Gusti ngutus pitulungan kanggo wong-wong mau, yaiku, Musa, kanggo mbebasake wong-wong mau saka Firaun, padha kena pakaryan abot lan sangsara abot; lan sanadyan ing tengah-tengah kabèh tulah sing digawa Gusti marang Firaun, Musa isih ora wani ngomong kanthi yakin bab pambebasané saka karusakan nganti wayahe teka lan Gusti kandha marang

²¹ *Melotarion* – Milot – busana biara (ikat pinggang), miturut paugeran St Pachomius – digawe saka kulit kambing.

²² Miturut konteks teks iki, katoné maknané: wong sing kepéngin, nduwé niat, utawa arep nindakake kuwi. Nanging ing versi Paissios: wong sing ora kepéngin.

dhèwèké: 'Aku bakal ngetokake bala maneh marang Firaun, lan kowe kudu kandha marang dheweke: "Culikna wong-wong mau, utawa aku bakal matèni anak sulungmu.'" Akhiré Musa oleh kawani. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa: *'Ucapna tembung-tembung iki ing kupingé wong-wong, lan wong lanang padha nyuwun marang tangga tepariné, lan wong wadon padha nyuwun marang tangga tepariné, piranti pérak lan emas, lan sandhangan; lan lebokna ing pundhaké anakmu, lan jaraha wong Mesir'* (Kaluwihan 11:1–2). Sawetara barang mau banjur digunakaké kanggo pambangunan Kemah Suci.

22. (Sawisé iki, Abba) ngendika: 'Iki sing diomongaké para sesepuh babagan iki. Pinggan perak lan emas lan sandhangan iku indera sing ngladèni mungsuh: sing diomongaké ing kéné tegesé yèn wong ora nyopot mau saka mungsuh supaya bisa ngasilaké woh kanggo Gusti, tutup tentremé Gusti ora bakal mudhun marang dhèwèké; nanging yèn dhèwèké nyopot mau saka mungsuh lan nggawa mau dadi woh marang Gusti, mula tutupé Gusti bakal teka marang dhèwèké. Mangkono uga karo tabernakel sing dibangun sawisé: nalika isih ana sing kurang, mega ora nutupi; nanging nalika wis rampung kabèh, mega banjur nutupi. Mangkono uga karo candhi sing dibangun sakbanjure: nalika isih ana sing kurang, mega ora nutupi; nanging nalika wis rampung kabèh, lan getih lan lemak saka kurban pembakaran wis digawa menyang njero, lan Gusti Allah wis nyium ambuné, mula mega nutupi omah kuwi. Tegese, nganti sawijining wong tresna marang Gusti Allah kanthi kabèh kekuwatané lan kabèh pikirane, lan nyandhak marang Panjenengané kanthi kabèh atiné, tutuping tentreming Gusti Allah ora bakal rawuh marang dhèwèké.

23. Panjenenganipun ngendika malih: menawi manah, sadèrènging indrèngipun kiyat (kawasa déning napsu), kepéngin nggawa salib, menika murkaning Gusti Allah tumeka ing manah kuwi amarga wis nindakake pakaryan ingkang ngluwihi kamampuanipun, tanpa rumiyin nyembuhaké indrèngipun.

24. Yen miasma (ambune busuk hawa napsu) makarya ing jerone kowe, lan kowe simpati marang kuwi lan nyumbang marang apa sing nyebabake, nanging ora sedhih bab iki ing lara atimu, mula iki kurang ajining manungsa.

25. Yen atimu wis ngungkuli dosa lan adoh saka panyebabé, lan kowe wis nyetel ing ngarepmu sangsara neraka, lan, kepéngin nduwèni (Pembantu) sing tansah ana ing sisihmu, kowe ora nglarani Panjenengané kanthi cara apa waé, nanging kanthi nangis ing ngarsané, kowe kandha: 'Iki pakaryané sih-rahmat Panjenengan kanggo nylametaké aku, ya Gusti' – amarga aku dhéwé ora kuwasa uwal saka tangan mungsuh tanpa pitulungan Panjenengan; lan ing wektu sing padha kowe merhatiin atimu dhéwé, supaya kowe ora nglarani ati Panjenengané sing mulang kowe ing dalan-dalaning Gusti: amarga iki cocog karo sipaté Gusti Yesus – lan Panjenengané bakal ngreksa kowe saka kabèh sing ala. Amin.

9. Pituduh tumrap wong-wong sing wis nyelakake donya

1. Yen kowe wis nyingkiri donya lan nyerah diri marang Gusti kanthi tobat, aja nganti pikiranmu diganggu sedhih amarga dosa-dosamu ing jaman kepungkur, kaya-kaya durung diparingi pangapura, nanging uga aja nganti nglirwakake dhawuhe Gusti, amarga yen ora, Gusti uga ora bakal ngapura dosa-dosamu ing jaman kepungkur.

2. Iki sing kudu kowe patuhi nganti mati, lan aja nganti kowe nglirwakake: aja mangan bareng karo wanita; aja gawe kanca karo wong sing isih enom banget; nalika kowe isih enom, aja ngglethak ing amben sing padha karo sapa wae kejaba karo sedulur lanangmu utawa abbotmu – lan lakoni kanthi ngajeni, aja sembrono; aja nganti mripatmu ngelantur, lan aja sembrono nalika nganggo sandhanganmu.

3. Yen perlu, ngombe nganti telung cangkir anggur, lan aja nglanggar prentah iki amarga paseduluran.

4. Aja manggon ing panggonan sing wis kowe dosa marang Gusti, lan aja nglirwakake ibadahmu (pandonga), supaya kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu.

5. Paksa awakmu sinau Mazmur – lan iki bakal nylametaké awakmu saka jebakan hawa napsu. Tresna sabèn wujud panguripan daging – lan hawa napsumu bakal tundhuk.

6. Aja ngukur awakmu ing bab apa wae – lan kowe bakal entuk kamardikan kanggo nangis amarga dosamu.

7. Jaga awakmu saka kabohongan: yèn ora, kabohongan kuwi bakal ngusir rasa wedi marang Gusti saka awakmu.

8. Aja mbukak pikiranmu marang sapa waé, supaya kowe ora nyebabake sedulurmu kesandhung, nanging bukak pikiranmu marang bapa rohani, supaya sih rahmaté Gusti nyelubung kowe.

9. Paksa awakmu kanggo nglakoni pakaryanmu – lan ajrih marang Gusti bakal manggon karo kowe.

10. Yen kowe weruh sedulurmu kesandhung, nanging durung tekan pati (1 Yohanes 5:16), aja ngremehake dheweke, supaya kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu.

11. Jaga awakmu supaya ora kejiret ing dosa-dosa sing wis kok tindakake, supaya ora kabangkit maneh ing jeronmu.

12. Tresna marang andhap asor, lan iku bakal nglindhungi kowe saka dosa-dosamu.

13. Aja pilih kasih, supaya kabèh tipuan ora ngrembaka ing sajroning atimu.

14. Pasrahaké atimu marang patuh marang bapa-bapa leluhurmu, lan sih-rahmaté Gusti Allah bakal manggon ing jeroning atimu.

15. Aja nganggep awakmu wicaksana, supaya kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu.

16. Latihan ilatmu supaya tansah ngucap 'Nyuwun pangapunten' – lan andhap asor bakal nyedhak marang kowe.

17. Nalika lungguh ing selmu, tansah éling marang telung bab iki: gawe manual, sinau (maca lan merenung babagan Gusti), lan pandonga.

18. Renugna saben dina: 'Aku mung duwe sedina iki kanggo urip ing donya iki' – lan kowe ora bakal dosa ing ngarepe Gusti.

19. Aja kakehan mangan, supaya dosa-dosa lawasmu ora urip maneh ing jeroning atimu.

20. Aja nyerah semangat (aja kesel) ing pakaryan apa waé, supaya pangaribawa mungsuh ora nyekel kowe.

21. Paksa awakmu sinau (maca lan merenung babagan Gusti), lan tentreming Gusti bakal enggal teka marang kowe: amarga kaya omah rusak ing njaba kutha sing dadi panggonan ambu ora enak, mangkono uga nyawa pamula sing males dadi panggonan saben hawa napsu sing ora mulya.

22. Paksa awakmu supaya ndedonga akèh karo luh: mbok menawa Gusti bakal welas asih marang kowe lan nyopot manungsa lawas sing wong dosa saka awakmu.

23. Gandhengna kanca-kanca iki: gawe, mlarat, ngumbara, panguripan daging, lan meneng; amarga saka kene metu andhap asor, lan andhap asor nggawa pangapura saka saben dosa.

24. Gusti Allah kita sing Maha Agung cukup kuwasa kanggo maringi kita kekuwatan supaya bisa mangerteni apa sing bener lan nindakake, supaya kita bisa nemu rahmat saka para wali sing wis netepi dhawuhe. Amin.

10. Tembung liya (kanggo wong-wong sing wis mbaleni iman)

1. Gusti Allah paring weruh marang Santo Petrus Rasul yèn ora ana manungsa sing pantes dianggep najis utawa ora resik (Kisah Para Rasul 10:15). Amarga atiné wis disucèkaké, saben manungsa katon suci ing paningalé. Nanging kanggo wong-wong sing atiné kawengku hawa napsu, ora ana siji waé sing suci ing paningalé; malah, amarga hawa napsu ing atiné, padha mikir yèn saben wong padha kaya dheweke. Sanajan ana wong sing kandha yèn si anu iku wong sing apik, padha langsung nesu ing atiné. Mula, awas, aja ngremehké sapa waé, ora mung nganggo cangkemu, nanging uga ing atimu.

2. Sakwéné manungsa ora nggatekake dhiri, dhèwèké terus mikir ing atiné yèn dhèwèké kanca Gusti Allah. Nanging nalika dhèwèké wis bébas saka napsuné, dhèwèké isin ngangkat pandangane menyang swarga ing ngarsané Gusti Allah, amarga ndeleng dhiri yèn dhèwèké adoh banget saka Gusti Allah.

3. Ana sawijining wong duwé loro abdi lan ngutus mau menyang lampahé kanggo ngundhuh gandum, dhèwèké mènèhi dhawuh supaya saben dina padha ngundhuh pitung iket. Salah sijine ngupaya kabeh kekuwatane kanggo nepaki apa sing diprentahake tuwane, nanging ora kasil amarga tugase ngluwihi kekuwatane; dene sijine, amarga wis putus asa, kandha marang awake dhewe kanthi sedhih: 'Sapa sing bisa nindakake tugase kaya ngono mung ing sedina? Lan, nglirwakake dhawuhe tuwane, dheweke ora nggatekake tugase, nanging malah nggleleng turu—kadhang nglindur, kadhang turu, kadhang muter-muter kaya lawang sing muter ing engselé—lan kanthi mangkono mbuwang sakabehe dina kanggo nganggur. Nalika sonten, padha sowan marang tuwané. Lan tuwané, sawisé ngandika marang loro-loroné, muji pakaryané abdi sing rajin, sanadyan durung rampung kabèh sing diparingi dhawuh, déné abdi sing males lan lalai diusir saka omahé. Mangkono uga, kita ora kena nyerah ing pakaryan apa wae, utawa k ing sedhih apa wae, nanging kudu migunakaké kekuwatan kita, makarya kanthi sakabehing ati. Lan aku pracaya yèn Gusti Allah bakal nampa kita padha karo para wali-Nya.

4. Saben wong kuduné ndedonga akèh ing ngarsané Gusti Allah, kanthi andhap asor ing manah lan badan, aja nganggep dhéwé wis nindakake kabecikan apa waé, aja ngandelaké pujian kanggo pakaryané, aja

nesu amarga cacian, eling marang dosané dhéwé, njaga atiné supaya tentrem karo mungsuhé, lan aja nganti tembung pait metu saka lambe kanggo ngomong utawa nyalahké wong-wong mau, sanajan ana ing ngarepé kanca-kancané.

5. Ing pungkasané, sawijining biksu kudu nutup kabèh lawang atiné lan ngreksa kabèh indrané, supaya ora tiba amarga kuwi, lan nglindhungi dhiri saka wong-wong sing nggawa omongan donya marang dhèwèké. Begja wong sing wareg karo dosané dhéwé (tegesé, kanthi nyadari lan nyeseli kuwi, tanpa ngintip dosa wong liya).

11. Bab Wiji Lada

Ana misteri ing tembung-tembung babagan wijining mustard, kaya sing diomongake para Bapa, supaya kita semangat njelajah maknane kanthi nimbang saka apa sing ditulis babagan iku: *'Karajaning swarga iku kaya wiji sawi, sing dijupuk wong lan ditandur ing lampahé; sanadyan iku wiji paling cilik saka kabèh wiji, nanging sawisé thukul, dadi tanduran paling gedhé saka kabèh sayuran lan dadi wit, nganti manuk-manuk ing langit teka lan nggawe sarang ing rantingé'* (Matéus 13:31–32). Mangkono wijining lobak, mangkono sipat-sipat apiké! (Lan Gusti, kanthi negesake kuwi) kepéngin manungsa niru ing kabèh bab (ing kabèh sing wis diandharaké bab kuwi). Nalika ngendika yèn iku *'wiji sing paling cilik saka kabèh wiji'*, Panjenengané nanduraké andhap asor ing kita – yèn kita kudu nempataké awak dhéwé ing ngisor saben manungsa; (kanthi ngendika) yèn wis thukul nganti dhuwuré maksimal, Panjenengané ngélingaké kita marang alus lan sabar; yèn warnané kaya geni, – ngélingaké kita marang kasucian, supaya kita ora ana rereget ing daging; yèn ing jeroné pait – nanduraké rasa sengit marang napsu, amarga iku pait tumrap wong sing ngupaya tentrem; yèn rasa énaké ora katon kajaba wis dikunyah lan digiling, iki nyritakaké sangsara amarga kasangsaran (paité daging liwat kekurangan); nalika digiling, iku nyilakake mripat – iki dadi pangeling bab kasedhihan saka pakaryan (utawa pakaryan tapa brata); dienggo ngolesi (kanthi mustard sing digawe saka iku) anggota awak sing mati, supaya ora bosok. Mula saka iku, ayo padha mangertèni makna lan ngetutaké sipaté – lan ayo padha ngolesaké awak sing rusak nganggo iku, supaya ora bosok utawa kena ulat. Amarga iki tegese dadi kaya Kristus, nglambangake Gusti Yesus ing sajroning awake dhewe, supaya kita bisa ngupaya kanthi sakabehe kemampuan kanggo nyiapake awake dhewe kanggo Panjenengané miturut kawujude (miturut sipat wiji mustard), nguji awake dhewe kanggo ndeleng apa kita kalebu wiji mau utawa ora, – apa kita padha duwé sipaté lan andhap asor, – apa kita padha duwé kahanan sing wis digiling (dadi bubuk), paité, utawa raosé. – Iki kabèh amarga sih rahmaté Gusti sing maringi kekuwatan marang kita kanggo nindakaké iki, manut kersané. Mugi kamulyan dumunung marang Panjenengané – marang Rama, Putra, lan Roh Suci, salawas-lawase. Amén.

12. Bab anggur

1. *Sakramèn anggur*. (Iki minangka simbol) sipat manungsa (utawa manungsa), sing kepéngin ketemu karo Gusti (kanggo nyenengaké Gusti), lan kanggo tujuan kuwi njaga pakaryané tetep suci, supaya Gusti nampa pakaryané mau kanthi kabungahan.

2. Wadhah (kanggo anggur) ditutup rapet nganggo damar. Iki minangka pratandha kasucian badan, saben anggotane waras (lan suci) saka napsu sing isin, amarga ora mungkin wong sing nyenengi salah siji saka kesenengan (daging) bisa ngabdi marang Gusti.

3. Kaya déné mokal ngisi anggur ing wadhah sing ora kiyat ditutup aspal utawa sing retak, mangkono uga mokal kanggo kita nyenengaké Gusti nalika isih nyimpen kebencian lan permusuhan ing sajroning ati. Mula saka iku, ayo padha mriksa dhiri (kanggo ndeleng apa kuwi ana ing kita), amarga kuwi ngalangi wong ing pakaryan tobat.

4. Anggur ngembang wiwit pisan ing proses pambentukane. Iki minangka kiasané wong anyar, sing ora tentrem nganti mateng lan meneng.

5. Anggur ora dadi (anggur sejati) kajaba ditambahi gipsum, kaya ragi sing kudu ditambahi kanthi ukuran sing pas. Mangkono uga, wong anyar ora bisa kasil nalika tumindak miturut karsa dhéwé kajaba yèn dhèwèké nampa ragi saka bapak rohani miturut Gusti, lan para bapak mau nunjukaké dalan (lan nuntun dhèwèké), nganti Gusti piyambak paring dhèwèké sih rahmat kanggo ndeleng iku.

6. (Anggur) ditinggal ing omah (ing panggonan nggawe) nganti ngendhel. Mangkono uga, tanpa meneng, sangsara amarga Gusti, lan kabèh pakaryan manut Gusti, ora mungkin tumrap pamula nggayuh kahanan pikiran sing teges lan tentrem.

7. Yen anggur ditinggal karo gandum utawa ranting ing njero, bakal dadi legi. Mangkono uga karo pamula: yen dheweke obah ing antarané sedulur dagingé, utawa ing antarané wong liya sing ora melu ing pakaryan lan tapa brata sing padha, dheweke bakal kelangan watak sing ditampa saka bapak spiritualé.

8. Lemah dilebokake ing ndhuwur anggur supaya ora nguap lan ora mbuang-mbuang. Mangkono uga, yen wong anyar ora nglatih andhap asor ing kabeh bab, kabeh pakaryane bakal sia-sia.

9. Yen anggur kerep dirasakake, ambune lan raosé bakal ilang. Kedadéan sing padha asring kelakon marang wong sing mameraké pakaryané, amarga ing kahanan kaya ngono kesombongan ngrusak kabèh pakaryané.

10. Yen kendi isi anggur ditinggal mbukak, nyamuk sing njijiki ngrusak angguré. Mangkono uga omongan kakehan, guyonan, lan obrolan kosong ngrusak semangat para biksu enom.

11. Yen anggur ditinggal kabuka kena angin, warnané lan rasane rusak. Mangkono uga, kesombongan ngrusak saben woh saka gawean manungsa.

12. Anggur disimpen ing gudang lan ditutup kanthi rapet. Mangkono uga meneng lan andhap asor ing saben pakaryan 'nyumputake lan nglindhungi' panggarap Gusti. Lan ora mungkin manungsa njaga woh pakaryane tanpa meneng lan andhap asor iki.

13. Kabeh iki ditindakake marang anggur nganti nyenengake atiné kang gawé – lan dhèwèké bungah ing pakaryané. – Kabeh iki kudu ditindakake manungsa nganti pakaryané nyenengake ing ngarsané Gusti.

14. Kaya déné mokal pracaya kados pundi rasa anggur tanpa mbukak lan nyicipi, mangkono uga mokal tumrap manungsa duwé kawani ing atiné lan ora wedi nganti ngadeg ing ngarsané Gusti, lan Gusti ngakoni yèn pakaryané sampurna.

15. Kaya déné, yèn sawijining prau wiwit bocor, anggur bakal tumpah ing lemah sadurungé sing duwé prau nyadari, yèn dhèwèké lalai; mangkono uga saben pakaryan cilik lan ora wigati (ora pantes) bakal ngrusak wohé manungsa, yèn dhèwèké lalai.

16. Mula saka iku, sedulurku, ayo padha nggunakake kekuwatan kita kanggo nglindhungi awake dhewe saka kabeh sing mbebayani—lan muga-muga sih rahmat lan rahmaté Gusti maringi kawani marang kita ing dina iku kanggo ngendika: ing kelemahan kita wis ngupaya netepi apa sing diprentahake nurani kita, nanging kekuwatan (awit punika) kagungan Panjenengan, lan sih, lan pitulungan, lan pangayoman, lan pangapura, lan kasabaran. Sapa aku iki? Ngantos sapunika aku wonten ing tanganing tiyang jahat, ingkang Panjenengan nyelamtake aku saking piyambakipun, lan aku boten gadhah punapa-punapa kang kula aturake dhumateng Panjenengan. Aku punika wong dosa lan boten pantes nampi peparing Panjenengan, nanging Panjenengan sampun nyelamtake aku saking tanganing mungsuh-mungsuhku. Panjenengan Gustiku lan Allahku. Lan kagungan Panjenengan kamulyan, rahmat, pangayoman, pitulungan, lan kuwasa, salawas-lawase. Amin.

13. Saka wong-wong sing wis ngupaya lan ngrampungake pakaryane kanthi becik

1. Iki pratandha-pratandha sing ditindakake Gusti Yesus sadurunge Panjenengané disalib. '*Mlaku, pangandikane, lan kabari Yohanes apa sing wis kowe deleng lan krungu: wong wuta bisa ndeleng, wong lumpuh bisa mlaku, wong kusta dibersihaké, wong budeg bisa krungu, wong mati diuripaké, lan wong mlarat diwartakaké kabar kabungahan; lan begja sapa sing ora kesinggung amarga Aku*' (Lukas 7, 22–23)²³.

2. Mangkono, Gusti Yesus nindakake akèh pratandha kaya ngono. (Nanging kita kudu nyadari yèn saben mau, saliyané saka makna harfiahé, uga nduwèni makna alegoris.) Yèn '*wong wuta bisa ndeleng*' tegesé: sapa waé sing nggatekaké pangarep-arep donya iki iku wuta; nanging yèn dhèwèké, sawisé ninggalaké iku, nancepaké pandangane marang pangarep-arep sing bakal teka, mula dhèwèké wis ndeleng; kanthi cara sing padha: '*wong pincang mlaku*' tegesé: sapa waé sing ngupaya Gusti nanging isih tresna marang pikiran dagingé iku pincang; nanging yèn dhèwèké ninggalaké pikiran dagingé lan tresna marang Gusti kanthi sakabèhé atiné, dhèwèké bakal miwiti mlaku kanthi lurus. Kanthi cara sing padha maneh: '*wong budeg krungu*'—tegesé kaya ngéné: sapa waé sing ana ing kahanan kagangu (urip ing antarané hiburan) iku budeg, amarga pikirane kesandhung marang bab-bab ing njaba lan wis lali apa sing bener; nanging yèn dhèwèké misahaké dhiri saka kabèh iku, dhèwèké bakal miwiti krungu. Lan iki: '*wong kusta padha dibersihaké*'—tegesé: ana ing Kitab Torèt Musa katulis: 'aja ana wong kang najis mlebu ing omahé Gusti', yaiku wong sing nyimpen permusuhan

²³ Yohanes, sing ngabaptis Gusti Yesus, nglambangaké apa sing diterangaké ing teks iki, amarga wong sing dibaptis kudu ngakoni (marang sing ngabaptis) apa sing dilakoni.

marang tanggané, utawa kebencian, utawa iri, utawa panghakiman; nanging yèn ana sing nyisihaké kabèh iku, dhèwèké bakal dadi resik.

3. Mangkono, nalika wong wuta bisa weruh maneh, wong lumpuh bisa mlaku, wong budeg bisa krungu, lan wong kusta wis resik, banjur wong sing mati amarga kahanan iki (karusakan moral sing ditandhani kahanan-kahanan mau) nalika wektu kelalaian dibalèkaké lan dianyaraké, lan banjur ngumumaké kabar kabungahan liwat panca indrané dhéwé —sing biyèn kurang kabecikan suci—yèn dhèwèké wis éntuk pandelengan, wiwit mlaku lan krungu, lan wis waras. Kowé kudu nyatakaké membenaran kaya ngono marang wong sing mbaptis kowé.

4. Iki paugerané baptisan: sangsara amarga ala (paité daging) kanthi andhap asor lan meneng. Amarga ana tulisan bab Yohanes—yèn sandhangané saka wulu unta, lan nganggo sabuk kulit ing pinggangé—lan dhèwèké manggon ing ara-ara samun (Matéus 3:4). Iki pratandha panganyelake dhiri. Iku bab pisanan sing murnèkaké manungsa, lan yèn ana sing ngupaya, dhèwèké bakal éntuk; lan sawisé éntuk kanggo dhèwèké dhéwé, dhèwèké banjur mbukak dalan kanggo munggah ing salib (Salib iku pratandha kamulyan langgeng ing tembe), sawisé dhèwèké menengaké para Farisi lan Saduki (Saduki makili ketidakpercayaan, déné Farisi makili kabèh jinis tipu daya, munafik lan kesia-siaan), kaya sing katulis: *'wiwit dina iku, ora ana siji waé sing wani takon marang Panjenengané manèh'* (Matéus 22:46).

5. Pungkasané, Gusti ngutus Petrus lan Yohanes kanggo nyiyapaké Paskah. Iki minangka pratandha carané, nalika pikiran nyadari yèn dhèwèké ora nduwèni apa-apa, dhèwèké nyiyapaké dhèwèké dhéwé kanggo kamulyan langgeng kanthi nglumpukaké kabèh daya lan nyawiji dadi siji awak, lumantar nyuapi kabèh daya mau nganggo Komuni Suci saka Gusti.

6. Maneh, nalika Yesus ndedonga, ngendika, *'Yen bisa, kersa nglilani cawan iki lumantar saka aku ing wayahe iki'* (Mat. 26:39), iki tembung kang magepokan karo kita. Amarga nalika pikiran digerakake kanggo munggah ing salib, iku mbutuhake akèh pandonga lan akèh luh, lan pasrahan dhiri sing sampurna marang Gusti, ngupaya pitulungan saka kabecikané, supaya dadi kekuwatan lan pangreksa nganti Gusti nguripake maneh ing panganyaran sing suci lan tanpa entek; amarga ana bebaya gedhe ing wayahe salib. Lan nalika ndedonga, dhèwèké mbutuhaké Petrus, Yohanes, lan Yakobus supaya ana bareng dhèwèké, yaiku: iman sing teguh, atiné sing dikuatké déning pangarep-arep, lan katresnan marang Gusti Allah.

7. Iki uga tegesé apa sing kelakon marang Gusti piyambak, Sang Gusti lan Allah kita sing kinurmatan, Yesus, kanggo kita; Panjenengané sing dadi tuladha ing kabèh bab, kaya sing diandharaké Rasul: *'Supaya aku bisa ngerti Panjenengané, lan kakuatan pasamuané, lan persekutuan sangsara Panjenengané, kanthi dadi sarupa pati Panjenengané, menawa aku bisa tekan pasamuan saka pati'* (Filipi 3:10–11): – Pahit sing dirasakaké Panjenengané kanggo kita maringi inspirasi supaya kita mbusak kabèh hawa napsu ala saka jeroning ati (lan menengaké cangkemu), lan ora ngidini siji waé metu saka awak lan ditindakaké; – *'cuka'* sing dirasakaké Panjenengané kanggo kita maringi inspirasi supaya kita ngendhegaké kabèh karsa dhéwé lan kabèh pemberontakan sia-sia; *'ngludhag'* sing ditujokake marang Panjenengané kanggo kita maringi inspirasi supaya nindhes kabèh kepinginan kanggo nyenengake manungsa lan kabèh kepinginan marang kamulyan donya iki; *'mahkota duri'*, sing digawé lan dipasang ing sirahé, maringi inspirasi supaya tahan nampa cacian, sanajan terus-terusan, lan nampa kabèh cacian tanpa bingung; *'rotan'* kang digunakake kanggo nggebuk sirahé kanggo kita maringi inspirasi, supaya kita tansah nganggo helm kasunyatan lan ngendhegake kabanggaan mungsuh; pasrahé Gusti Yesus supaya *dipukul cambuk* sadurunge disalib maringi inspirasi supaya kita nganggep kabèh celaan lan isin manungsa ora ana apa-apa; *'pembagian busana-busana-Nya'* kanthi cara undi-undian, nalika Panjenengané piyambak tetep tentrem, – maringi inspirasi marang kita supaya ngremehake kabèh bab donya sadurunge kita munggah ing salib, manut pangandikane Rasul: *'Kowe nampa rampasaning bandha-bandhamu kanthi kabungahan, amarga kowe padha ngerti yèn kowe nduwèni warisan sing luwih becik ing swarga'* (Ibr. 10:34).

8. Siji wong kudu nindakake kabèh iki supaya bisa munggah ing salib. Lan yèn kowé ora nindakake kaya sing ditindakaké Panjenengané, kanthi sak apik-apiké kowé bisa minangka manungsa, mula kowé ora bakal bisa munggah ing salib. Yèn jam enem nalika wong atiné atos nyalibaké Panjenengané kanggo kaslametan kita iku dadi tuladha kanggo kita, supaya kita bisa nglengkapi awak kita karo kekuwatan nglawan kabèh kuciwa lan atiné ringkih, nganti dosa mati, kaya sing katulis, yèn Panjenengané mateni permusuhan lumantar salib. Yèn, nalika jam sanga, Yesus muni banter: *'Eloi, Eloi, lama sabachthani'* (Mat. 27:46) – iki minangka tuladha kanggo kita, yèn sawisé sabar nahan cobaan perjuangan nglawan hawa napsu nganti padha sirna, kita pungkasané bisa nemokaké kawani, kanthi andhap asor, kanggo njerit marang Gusti Allah.

Kanyatané Panjenengané nyerahaké nyawane sawisé srengéngé surup iku dadi pratandha kanggo kita, yèn manah dibebasaké saka kabèh pangarep-arep ing donya sing katon iki, iku pratandha yèn dosa wis mati ing jeroné kowé. Yèn tabir candhi koyak dadi loro saka ndhuwur tekan ngisor iku pratandha yèn, yèn pikiran dibebasaké (saka hawa napsu), pamisahan antarané pikiran lan Gusti Allah bakal sirna. Yèn watu-watu pecah lan kuburan kabuka – iki minangka pratandha kanggo kita yèn pati (kanggo dosa) iku wis kasampurnakaké ing jeroné kita, nalika saben beban lan kabutaan, lan kabèh sing nentang jiwa, larut, lan indera sing biyèn mati lan ngasilaké woh pati, wiwit mekar, munggah lan ora bisa dikalahaké. Yèn Panjenengané dibungkus nganggo kain suci sing wangi karo rempah-rempah, iku dadi pratandha kanggo kita yèn sawisé pati (marang dosa) kuwi, kasucian kabungkus lan ketidakrusakan maringi pangaso. Yèn Panjenengané disimpen ing kuburan anyar, sing durung ana siji waé tau disimpen ing kono, lan watu gedhé digulung nutupi lawangé—iki dadi pratandha tumrap kita yèn nalika pikirané bébas saka kabèh prakara lan mlebu ing Sabat, iku wis ana ing jaman anyar; éntuk kawicaksanan anyar, nggatekaké marang sing ora ana sing bisa rusak, lan merenung bab sing ora bisa rusak. – Sateruse, – *'ngendi ana badan'* (mayit), *'ing kono para burung nasar bakal padha kumpul'* (Lukas 17:37). – Bilih Panjenengané wungu manèh ing kamulyané Rama, lan munggah menyang swarga lan lenggah *'ing sisih tengené Kamulyan ing dhuwur'* (Ibr. 1:3)—iku dadi tuladha kanggo kita, miturut tembungé Rasul: *'Yen kowe wis dibangkitaké bareng karo Kristus, goleka apa sing ana ing dhuwur, ing ngendi Kristus lungguh ing sisih tengené Gusti Allah. Pasang pikiranmu marang apa sing ana ing dhuwur'* (a) *'aja marang apa sing ana ing bumi, awit kowe bakal mati'* (Kol. 3:1–3).

9. Mugi Asmané sing suci, sing nindakake sih-rahmat lan wis dadi tuladha tumrap para wali ing kabèh bab, kanthi kuwasa ndedonga kanggo kalemahan kita, lan, amarga kita mlarat, ngapura dosa-dosa kita, supaya kita uga bisa éntuk sih-rahmat bebarengan karo kabèh sing pantes nampa. Amin.

14. Karya-karya Ratapan

1. Celaka aku, celaka aku – amarga aku durung dibebasake saka Gehenna! Wong-wong sing nyeret aku menyang kana isih ngasilake woh ing jeroku, lan kabèh pakaryane nggerakake ing atiku; wong-wong sing nyemplungake aku menyang geni isih tumindak ing dagingku, kepengin ngasilake wohé; aku durung ngerti menyang ngendi aku bakal lunga saka kéné; jalur sing bener durung disiapake kanggo aku; aku durung dibebasake saka pangaribawa ing udara (kakuwatan pepeteng) sing nyoba ngalangi dalanku, amarga pakaryan ala sing ana ing jeroku; aku durung weruh Pembebas sing wis teka nylametake aku saka kabèh mau, amarga niat ala mau isih ngasilake woh ing jeroku; Aku durung weruh perantara sing wani ing antarané aku lan Hakim; durung ana kesaksian sing diwènèhaké kanggo aku yèn aku ora pantes paukuman pati; aku durung misahaké awakku saka para pangripta ala.

2. Wong sing jahat ora bungah nalika dikurung ing panjara; diiket nganggo wesi, dheweke ora bisa nindakake karsa; dipenjara ing sangkar, dheweke ora bisa mulang wong liya; ing tengah-tengah pakaryan sing nyeri, dheweke ora kelingan tentrem; diiket karo tangane dhewe, dheweke ora ngrasakake legi; lan uga ora ngrancang nindakake ala maneh, amarga dheweke wis dosa ing saben cara sing ana, nanging kanthi ati kang pecah, dhèwèké nangisi kabèh tumindak ala lan kabèh panyiksa kang ngentèni dhèwèké, kandha: 'Ya, aku pantes nampa kuwi.'

3. Sapa waé sing tansah éling marang pungkasané dhéwé, lan sing nyumurupi sangsara (sing pantes ditampa) amarga dosané, ora perlu usaha abot kanggo nahan atiné supaya ora ngukum sapa waé; rasa lara amarga sangsara (sing diarep-arep) kuwi ngrebut atiné; pait—aduh! iku dadi bahan renungan batine sing terus-terusan; dhèwèké ora nyemangati wong liya supaya aja nganti nyerah; kuwatir babagan pangan ora kalebu ing lingkup padulane; dhèwèké ngakoni kabecikan saka wong sing maringi kabecikan marang dhèwèké, nanging amarga sedhihé, dhèwèké ora nemu kabungahan ing kono, amarga dhèwèké wis dosa ing saben bab²⁴; dhèwèké ora mbales nesu marang wong sing ngina dhèwèké, lan sabar nahan pakaryan abot sing nyeri, kandha: 'Aku pantes nampa iki'; ejekan untu (Sirakh 19:27) wis sirna saka dhèwèké; Dheweke nundhuk sirah kanthi meratapi, kelingan marang pangadilan sing bakal diadhepi; nalika krungu tembung wong liya, dheweke ora ngomong 'apik' utawa 'ala'; apa iku apik utawa ala, kupinge ora nampa; kelopak matane miliake luh amarga sangsara sing nyerang dheweke. Yen dhèwèké asalé saka kulawarga bangsawan, dhèwèké saya sedhih, kelingan isiné sing bakal diadhepi ing ngarepé wong-wong sing bakal nyekseni panghakiman. Kanthi éling panghakiman sing wis disiapaké kanggo dhèwèké, dhèwèké ora merhatosaké wong liya, apa padha becik

²⁴ Ungkapané rada samar. Basa Latin ora nyakup bab iki. Paissius nerjemahaké kaya mangkéné: 'Kawelasané wong-wong sing welas asih marang dhèwèké iku kawelasan; padha ora nyadari sedhihé, amarga padha dosa ing saben cara.'

utawa ala. Yen ana wong liya sing ana gandhèngané karo dhèwèké, dhèwèké ora merhatosaké, lan ora rembugan karo wong-wong mau bab apa sing bakal kelakon; amarga saben wong nggawa bebane dhéwé, digawa menyang pati. Wajangé suram. Ora ana sing wani mbela dheweke, amarga wedi disiksa. Dheweke dhewe ngakoni apa sing wis ditindakake, lan manawa dheweke pantes diadili amarga dosa-dosane.

4. Suwene aku kudu tetep mabuk tanpa anggur? Suwene aku kudu tanpa prihatin, nalika nasib kaya ngono ngenteni ing ngarepku? Atiku sing saya atos wis nggawe mataku garing—lan mabuke kuwatir sia-sia wis nggawe pikiranku garing, dene napsu atiku wis nuntun aku menyang kelalen nganti aku dadi kabur. Kabutuhan jasmani wis ngiket aku, lan putus asa nyiksa aku, nyurung aku ninggalake dalan urip. Aku durung entuk kanca sing gelem mbela aku, lan aku uga ora duwe hadiah kanggo dikirim marang warga kanca. Kabar bab tumindak ala aku nyegah wong-wong mau ngakoni aku. Yen aku nyuwun marang wong-wong mau, padha ora merhatiin aku, amarga padha weruh yen aku durung dibebasake saka kelemahan moral, lan aku uga ora nyuwun marang wong-wong mau kanthi ati sing terbuka (2 Kor. 6:11).

5. Duri-duri saka dosaku durung nate nembus atiku tanpa kendhat (tegesé, rasa nyesel sing nyeri amarga dosaku durung nate teka). Beban dosaku durung nate abot ing pundakku (iku ora ngluwihi aku karo boboté; aku ora ngrasakaké aboté dosaku). Aku durung saktene nyadari, kaya sing kuduné, kakuwatan geni mau; yèn ora, mesthiné aku bakal ngupaya supaya ora tiba ing kono. Ana swara krungu ing kupingku yèn neraka ana ing ngarepku, amarga sejatine aku durung ngresiki atiku. Luka-luka ing awakku wis dadi mbebayani, nanging durung nganti dadi gangren, saéngga durung perlu perawatan medis. Aku ndhelikake tatu panah saka wong liya, lan ora tahan yen dhokter nyentuhé. Dhèwèké nawakake masang kompres ing tatu, nanging atiku ora cukup kuwat kanggo nahan paité. Dhokteré apikan lan ora nuntut bayaran, nanging kemalasan ngalangi aku kanggo menyang dhèwèké. Dheweke teka dhéwé marang aku kanggo ngobati, lan nemokake aku lagi mangan panganan sing ngrusak lukaku. Dheweke nyuwun aku supaya wiwit saiki ora mangan panganan kaya ngono, nanging rasa leginé nggodha atiku. Sawisé aku mangan, aku nyesel, nanging penyeselan kuwi ora tulus. Dheweke ngutusaké panganan marang aku (dokter) lan kandha, 'Ndeleng iki supaya kowe mari,' nanging kabiasaan ala aku ngalangi aku nampa. 'Pungkasané kabèh iki'—aku ora ngerti kudu apa?

6. Nangis bareng aku, kowe kabeh sedulur sing ngerti aku, supaya pitulungan teka marang aku ngluwihi kekuwatanku lan ngalahake aku, supaya aku pantes dadi muridé Panjenengané (Gusti): amarga kakuwatané langgeng salawas-lawase. Amin.

15. Bab Nyingkiri Donya

1. Sing kinasih! Ayo padha ngopeni awak dhéwé, '*awit wektu wis cendhak*' (1 Kor. 7:29). Ora ana sing bisa ngopeni nyawa nalika ngopeni awak. Kaya wong ora bisa ndeleng nganggo siji mripat menyang swarga lan sijiné menyang bumi, mangkono uga pikiran ora bisa ngopeni bab-babé Gusti lan bab-babé donya bebarengan. Iku isin ngopeni apa sing ora bakal mbantu kowe nalika ninggalaké awak iki.

2. Elinga yèn Gusti Allah ngawasi saben tumindakmu. Elinga yèn Gusti Allah ndeleng kowe ing saben pikiranmu.

3. Apa wae sing kowe isin nindakake ing ngarepe wong liya, isinana mikirake iku sacara rahasia (ing atimu). Kaya wit sing dikenal saka wohé, mangkono pikiran, saka renungane (saka apa sing dipandeng matané), ngenali pikirane dhéwé; lan jiwa rasional, saka renungane (saka apa sing digatekaké pikiran), ngenali dhiri dhéwé.

4. Aja nganggep awakmu wis tanpa hawa napsu nalika dosa isih narik kawigatenmu. Wong sing wis diparingi kamardikan (saka hawa napsu) ora bakal manèh mikirake apa sing wis ditindakake sing bertentangan karo kodhaté. Mula saka iku, aja nganggep awakmu wis merdéka nalika kowe nglarani Gustimu, amarga kamardikan ora bakal teka nganti atimu mandheg ngidam apa waé ing donya iki.

5. Rumatna marang awakmu kaya candhi Gusti Allah – rumatna kaya wong sing bakal tangi maneh lan bakal ngaturake pangandikane marang Gusti Allah; ajriha marang Gusti Allah kaya wong sing kudu ngaturake pangandikane marang Panjenengané bab kabèh sing wis kok tindakake; kaya déné nalika awakmu kena tatu, kowe ngopeni supaya mari, mula ngopeni awakmu supaya katon tanpa napsu nalika Kebangkitan.

6. Priksa awakmu saben dina kanggo ndeleng nafsu endi sing wis kok kalahake, sadurunge kok ngangkat pandonga marang Gusti.

7. Kaya dene bumi ora bisa ngasilake woh tanpa wiji lan banyu, mangkono manungsa ora bisa tobat tanpa andhap asor lan pagawean kasar.

8. Nalika cuaca becik, wiji mekar; mangkono uga manungsa ngrembaka lumantar paugeran, nalika pikirane ditujokake kanggo netepi paugeran mau. Iki kalebu iman marang Gusti lan ajrih marang Gusti, supaya ora nglarani atine.

9. Yen hawa napsu nancep ing atimu nalika kowe lungguh ing sel, awasna nglawan pikiran kuwi, supaya ora nggawa kowe menyang kesasar. Upayakna kelingan yen Gusti tansah ngawasi kowe, lan kabeh sing kowe pikirake ing atimu kabuka ing ngarsane. Mula, kandhaa marang atimu: yèn kowé isin ing ngarepé wong-wong dosa kaya kowé (lan kowé ngupaya) supaya padha ora weruh kowé dosa, luwih-luwih isinmu marang Gusti Allah, sing mireng pikiran rahasiamu ing atimu. Kanthi renungan kaya ngono ing pikiranmu, ajrih marang Gusti bakal dibalèkaké ing atimu – lan yèn kowe ngetutaké ajrih marang Gusti, kowe bakal ajeg (nglawan napsu) lan ora bakal kalah manèh déning napsu, kaya sing katulis: *'Wong-wong sing percaya marang Gusti kaya Gunung Sion: ora bakal obah, nanging tetep ana ing Yerusalem salawas-lawase'* (Mazmur 124:1).

10. Sapa sing pracaya yèn ana pangadilan nalika metu saka badan ora bakal ngadili tanggane ing bab apa waé, amarga dhèwèké kudu nglaporaké kabèh pakaryané marang Gusti Allah, kaya sing katulis yèn kita kudu muncul *'ing ngarsané pangadilané Kristus, supaya saben wong nampa ganjaran miturut kabecikan utawa kaburukan sing dilakoni nalika isih ana ing badan'* (2 Kor. 5:10).

11. Wong pracaya sing pracaya manawa ana kraton kanggo para wali ngati-ati supaya awake ora ana cela sanajan ing bab-bab cilik lan ora penting, supaya bisa dadi wadah pilihan; amarga katulis: *'Kraton swarga iku kaya jaring sing dibuwang ing segara, sing nglumpukake iwak saka saben jinis. Yen wis kebak, wong-wong narik jaring mau menyang pantai, banjur padha lungguh lan milih iwak sing apik menyang wadhah, nanging mbuwang sing ala'* (Mat. 13:47–48).

12. Wong pracaya sing pracaya yèn awaké bakal tangi ing kahanan alamiah ing dina Kebangkitan kudu ngopeni lan ngresiki saka kabèh rereged; awit katulis: *'Sing bakal ngowahi awak kita sing asor iki supaya padha karo awak kamulyané, miturut pakaryané sing bisa'* (Filipi 3:21).

13. Ing sapa waé sing kataman katresnané Gusti Allah, ora ana bab donya sing bisa misahaké saka Gusti Allah, kaya sing katulis: *'Sapa sing bakal misahaké kita saka katresnané Gusti Allah? Apa kasangsaran, utawa pangsasahan, utawa panganiayaan, utawa kalaparan, utawa ketelanjangan, utawa bebaya, utawa pedhang?'* (Roma 8:35).

14. Gusti pancen saged njamin, supados kita ugi kalebet ing antawisipun tiyang-tiyang ingkang boten ngidini piyambak dipunpisahaken saking katresnan Kristus dening punapa kemawon ing donya punika, supados bebarengan kaliyan piyambakipun kita saged nampi sih rahmat lumantar kakuwatan Gusti kita, Yesus Kristus; awit dhumateng Panjenenganipun katurana kamulyan, kaliyan Rama ingkang tanpa wiwitan lan Roh ingkang maringi gesang, sapunika lan salami-laminipun ngantos dumugi jaman-jaman. Amin.

16. Bab kabungahan sing kapanggih ing jiwa sing kepengin ngabdi marang Gusti

1. Kaping pisan, aku ngucapaké salam marang kowé kanthi ajrih marang Gusti Allah, lan aku nyuwun marang kowé: sampurnana, kaya sing nyenengaké Gusti Allah, supaya pakaryanmu ora sia-sia, lan supaya Gusti Allah nampa kanthi sampurna lan kabungahan saka kowé. Seorang pedagang, yen entuk bathi, bakal bungah, nganggep gaweyané ora ana apa-apa, amarga wis weruh sepira migunani; wong sing wis omah-omah, yen bojone maringi katentreman lan ngladeni kanthi becik, bakal bungah banget marang bojone kanthi sakabehe atiné, ngandelake bojone ing saben bab; siji sing mlebu dadi prajurit, yen sawise perang kanggo raja kanthi ngorbanake nyawane dhewe, banjur nampa mahkota, (bungah) amarga kasil kaya ngono. Mangkono kahanan donya sing fana iki, lan wong-wong sing nindakake iku padha bungah nalika kasil. Mula, panjenengan mikir kados pundi kabungahaning jiwa tiyang ingkang, sawisé miwiti makarya kanggé Gusti, kasil ngrampungaké pakaryanipun? Nalika piyambakipun ninggalaké donya punika, pakaryan kados makatên badhé njamin bilih para Malaikat badhé remen bebarengan kaliyan piyambakipun, awit sampun bébas saking panguwasa pepeteng. Amarga nalika nyawa pisah saka badan, para malaikat mudhun kanggo nyambut; nanging kabèh kuwasa pepeteng uga metu kanggo nyambut, kepengin nyekel lan mriksa apa ana barangé dhéwé ing jerone. Banjur dudu para malaikat sing perang nglawan, nanging kabecikan sing wis ditindakake nyawa, sing nglindhungi kaya témbok lan njaga saka kuwi, supaya ora bisa nyentuh. Nalika pakaryané menang, para malaikat sing mlaku ing ngarepé padha nyanyi nganti tekan ing ngarsané Gusti kanthi kabungahan. Ing wektu iku, jiwat mau lali kabèh bab ing donya iki lan kabèh pakaryané.

2. Mula saka iku, ayo padha nggunakake kekuwatan kita kanggo makarya kanthi becik ing wektu sing cekak iki, njaga tumindak kita supaya resik saka kabecikan, supaya kita bisa slamet saka tangan para pangeran

pepeteng sing nyoba ngalangi kita, amarga dheweke ala lan tanpa welas asih. Begja wong sing ora ana bab-bab saka donya ing dhèwèké: kabungahan lan kabagyané, pangasoan lan mahkotané ora ana wates. Nanging kabèh bab donya iku mung lumantar, apa ana sing dagang, utawa omah-omah, utawa apa wae sing wis tak omongaké sadurungé. Sedulur sing tak tresnani! Ayo padha njupuk kekuwatan saka luh kita ing ngarsané Gusti; mbok menawa kabecikané Gusti bakal welas asih marang kita lan paring kekuwatan kanggo ngungkuli panguwasa kejahatan sing arep nglawan kita (nalika kita metu saka badan).

3. Ayo padha ngopeni awak dhéwé kanthi ati sing teges (tanpa nelangsa marang awak dhéwé) lan ngembangaké kerinduan marang Gusti Allah, sing bakal nylametaké kita saka cengkraman niat ala nalika teka nyedhaki kita. Ayo padha tresna marang wong mlarat, supaya iki bisa nylametaké kita saka (jiwa) serakah nalika teka nyedhaki kita. Ayo padha tresna marang tentrem karo saben wong, gedhe lan cilik, amarga iku bakal njaga kita saka (jiwa) kebencian nalika teka nyedhaki kita. Ayo padha tresna marang saben wong kaya sedulur kita, tanpa nyimpen niat ala sethithik wae ing ati marang sapa wae, lan ora mbales ala marang sapa wae; iki bakal nylametaké kita saka rasa iri nalika teka nyedhaki kita. Ayo tresna marang andhap asor ing kabèh bab, sabar nampa tembung tangga teparo, apa dhèwèké nyalahake utawa ngina kita: iki bakal njaga kita saka rasa sombong nalika teka nyedhaki kita. Ayo padha ngupaya ngajeni marang tangga teparo, aja nganti panemuku marang dheweke mudhun nalika dheweke dihina, sapa wae dheweke: iki bakal ngindhungi kita saka fitnah nalika teka marang kita. Ayo padha ngremehake kauntungan donya lan pakurmatané, supaya kita bisa bebas saka iri ati nalika teka marang kita. Ayo padha nglatih ilat kita ing piwulang Gusti, kabeneran, lan pandonga, supaya kita kaampuni saka goroh nalika teka nyedhaki kita. Ayo padha ngresiki ati lan badan saka napsu, supaya kita bebas saka najis nalika teka nyedhaki kita. – Kabèh iku nyoba nyekel nyawa nalika metu saka badan, nanging kabecikan bakal nulungi yen wis dipikolehi.

4. Sapa ta ing antarané wong wicaksana sing ora gelem nyerahaké nyawané marang pati, supaya bébas saka kabèh iki? Mula saka iku, ayo padha nindakake apa sing bisa, awit kakuwatané Gusti kita Yesus Kristus ageng sangêt kanggo nulungi andhap asor kita. Panjenengané ngerti yèn manungsa iku makhluk sing sengsara, lan wis maringi pangapura marang dhèwèké sakwisé ana ing badan, nganti ambegan pungkasan. Aja liya, pangrasamu mung marang Gusti, supaya Panjenengané ngreksa kowe. – Aja nggatekake bandha donya iki, kaya-kaya ana pangarep-arep marang kuwi, – supaya kowe bisa slamet. Sampeyan bakal ninggalake kabèh sing ana ing donya iki lan lunga; apa wae sing sampeyan lakoni kanggo Gusti, ing kono sampeyan bakal nemokake pangarep-arep sing berkah ing wektu butuh.

5. Bencilah tembung-tembung donya, supaya atimu bisa nyawang Gusti. Senengna ndedonga asring, supaya atimu padhang. Aja tresna marang nganggur, ben aja nganti kowe nyesel nalika mèlu wong sing bener ing panguripan manèh. Jaga ilatmu, supaya atimu padhang. Aja tresna marang nganggur, lan ajrih marang Gusti bakal manggon ing jerone atimu. Wenehana saiki marang wong mlarat kanthi ati loma, supaya kowe ora isin ing ngarepe para wali lan kabecikane. Aja seneng napsu mangan, supaya Amalek ora ngalangi dalanmu. Aja kesusu nalika nindakake ibadahmu (aturan pandonga), supaya kéwan galak ora mangan kowe. Aja tresna marang anggur nganti mabuk, supaya kowe ora kapisah saka kabungahané Gusti. Tresna marang wong setya, supaya lumantar wong-wong mau kowe nampa sih. Tresna marang para wali, supaya semangaté munggahaké kowe.

6. Elinga marang Kerajaan Swarga, supaya pangarep-arepmu marang iku ora ngalihake kowe. Renungna Gehenna, supaya kowe sengit marang pakaryane. Nalika kowe tangi saben esuk, elinga yèn kowe bakal tanggung jawab marang Gusti kanggo saben pakaryanmu, lan kowe ora bakal dosa ing ngarsane, lan ajine marang Gusti bakal ngakar ing atimu. Siapna awakmu kanggo ketemu Panjenengané, lan kowe bakal nepati kersané. Mriksa awakmu saben dina ing kéné kanggo weruh ing ngendi kowe kurang, lan kowe ora bakal bingung ing wektu mbutuhake pitulungan. Aja nganti sedulurmu weruh tumindakmu, lan semangatmu bakal nuntun wong-wong mau. Mriksa awakmu saben dina kanggo weruh hawa napsu apa sing wis kok kalahake – nanging aja kakehan ngagungake awakmu, amarga iku sih rahmat lan kakuwatané Gusti. – Aja nganggep awakmu setya nganti ambegan pungkasanmu. – Aja sombong kaya wis becik, amarga kowe ora bisa nyerahake awakmu marang mungsuhmu. – Aja gumantung marang awakmu dhewe nalika isih ana ing donya iki – lan nganti kowe wis ngliwati kabèh kuwasa pepeteng.

7. Ati-ati, sedulur, marang roh sing nggawa sedhih marang manungsa, amarga iku nduwé akèh jebakan nganti nggawe kowe ora kuwasa. Sedhih amarga Gusti iku nyenengake nalika kowe weruh awakmu ngadeg ing kersaning Gusti. Sapa sing banjur kandha marang kowe: 'Ngendi kowe bakal mlayu?' Kowe ora nduwé tobat; panjenengané saka pihak mungsuh (lan ngomong kaya ngono) kanggo ngyakinaké wong supaya

ninggalaké tekadé kanggo urip sengsara. Nanging sedhih amarga Gusti ora mènèhi beban abot marang wong, nanging kandha marang wong: 'Aja wedi, bali manèh (marang Gusti),' amarga Panjenengané ngerti yèn manungsa iku ringkih, lan maringi kekuwatan marang wong.

8. Duwé manah sing wicaksana; nalika pikiran muncul, bakal diringkesaké kanggo kowe. Wong-wong sing wedi kuwi kabebanané abot. Sapa sing wedi pangaribawa mungsuh, iku nuduhaké yèn dhèwèké ora pracaya marang Gusti.

9. Andhap asor lan nganggep awake dhéwé bodho nuduhaké wong sing ora nyukupi napsu kanggo ngetutaké kersané dhéwé, nanging nindakaké kersané Gusti Allah. Nanging sing kepengin ngomong apa sing dipikirake ing ngarepe akeh wong nuduhake yen wedi marang Gusti Allah ora ana ing jerone. Wedi marang Gusti Allah iku penjaga lan pambantu kanggo nyawa, pelindung panguwasa batin (pikiran), ing pakaryan ngrusak kabeh mungsuh.

10. Sapa sing ngupaya kamulyaning Gusti Allah ngupaya mbusak rereged saka awake dhewe. Ngopeni awak kanthi wicaksana motong hawa napsu, amarga katulis: 'Kawicaksanan bakal ditemokake dening wong wicaksana' (Amsal 17:12. *'Peduli tumeka marang wong sing wicaksana; nanging wong bodho ngrancang sing ala.'* Wong lara ngerti ajining sehat. Sing diparingi mahkota iku amarga wis ngalahake mungsuh raja. Ana hawa napsu, ana uga kabecikan. Nanging yen kita putus asa (malas), cetha yen kita kaya pengkhianat. Kawani ing manah iku pitulungan tumrap nyawa, jejere Gusti; kaya kelesuan iku pitulungan tumrap ala. Kekuwatan wong sing ngupaya nggayuh kabecikan dumunung ing iki: yèn padha tiba, aja padha nyerah semangat, nanging kudu mbaleni manèh upaya (kanggo kaslametan). Piranti kabecikan yaiku pakaryan badan sing dilakoni kanthi akal. Ledakan hawa napsu muncul saka kelalaian. Ora ngukum tangga teparo iku tembok (pertahanan) kanggo wong sing perang kanthi wicaksana; nanging ngukum dheweke ngrubuhake tembok iki kanthi kebodhoan. Ngopeni ilat nduduhake yen wong iku kalebu wong sing aktif, dene ilat sing ora dikendhaleni nuduhake yen dheweke ora duwe kabecikan ing jero atine. Sada, yèn ditindakake kanthi wicaksana, nglairaké rasa ora ngormati marang bandha lan nuntun marang katresnan, déné tumindak ora welas asih nuduhaké yèn wong iku ora nduwé kabecikan. Kabecikan nglairaké kasucian; déné kesenengan (ngeluaraké dhuwit kanggo hiburan lan kesenengan) nglairaké napsu, lan kekejeman nglairaké nesu. Mbecikake kesia-siaan iku prestasi spiritual, dene irit iku prestasi fisik. Katresnan marang kesia-siaan iku panguwasaning jiwa, dene meneng sing diancani akal iku pamulihan. Turu kakehan ngundang napsu ing badan, dene tangi sing sedheng iku panyelamet ati. Turune kakehan ndadekake ati lali, dene waspada sing sedheng ngresiki ati. Luwih becik turu kanthi meneng lan pikiran resik tinimbang tetep tangi nanging mung ngobrol kosong. Nangis ngusir kabeh ala (kakias) tanpa rasa sedhih. Ora nglarani utawa nglarani ati tangga teparo (kanthi ora ngrusak utawa nyilani) nglairake andhap asor. Kamulyan donya alon-alon nimbulake kesombongan. Katresnan marang kabebasan (ora matesi awak karo kekurangan) ngusir kawruh, dene nahan napsu weteng ngendhaleni hawa napsu. Kepentingan panganan nimbulake hawa napsu tanpa upaya. Hiasan awak iku karusakan roh, nanging ngopeni awak kanthi ajrih marang Gusti iku becik.

11. Perhatian marang paugeran Gusti marakake ajrih ing atiné, déné nginjak-injak nurani ngrusak kabecikan ing manah. Katresnan marang Gusti ngusir kelesuan, déné tanpa wedi malah nambah kelesuan. Nahan omongan nggawa pikiran marang Gusti, yen meneng kanthi wicaksana; nanging kakehan omong nimbulake putus asa (malas) lan edan (*mania*). Nyerahake karsa marang tangga teparo ateges pikiran fokus marang kabecikan, dene meksa karsa dhéwé (ing sesambungan) karo tangga teparo nuduhake kabodhoan. Piwulang babagan ajrih marang Gusti Allah njaga nyawa saka hawa napsu, dene ngucapake tembung donya nggelapake nyawa, ngalihake saka kabecikan. Tresna marang bandha ngganggu pikiran lan jiwa, dene nyingkiri kabeh bab iku ndadekake padha anyar maneh. Meneng, yen kowe meneng supaya ora ngetokake pikiranmu, nuduhake yen kowe ngupaya pakurmatan donya lan kamulyan kang isin; nanging sapa wae sing wani (tanpa ngirit awake dhewe) ngetokake pikirane ing ngarepe para bapa, iku ngusir pikirane saka awake dhewe.

12. Kaya omah tanpa lawang utawa jendhela, sing bisa mlebu sembarang makhluk merayap manut karsa, mangkono uga manungsa sing nyambut gawe nanging ora ngreksa wohing gaweyané. Kaya karat nggerogoti wesi, mangkono uga pakurmatan manungsa nggerogoti ati, yèn manut marang kuwi. Kaya tanduran ivy sing ngubengi wit anggur lan ngrusak wohé, mangkono kesombongan ngrusak pakaryané biksu yèn dhèwèké keseret déning kuwi. Ing ndhuwur kabèh kabecikan ana andhap asor, lan ing ndhuwur kabèh napsu ana keserakahan. Pungkasaning kabecikan iku katresnan, lan pungkasaning napsu iku mbenerake awake

dhewe. Kaya ulat sing nggerogoti wit nganti rusak, mangkono uga niat ala ing ati ndadekake nyawa dadi peteng.

13. Pasrah jiwa marang Gusti (nyerahake dhiri marang kersaning Gusti) nglairake keteguhan nampa caci sing tanpa keganggu, lan eluhé (banjur) kaestokake saka kabèh sing manungsa. Gagal ngendhalèni dhiri uga nyebabake gagal nahan (utawa nguwasani) nesu. Nyampur omongan karo wong awam (ngobrol karo wong awam kanthi cara donya) ngganggu atiné lan marakaké isin nalika sembayang, amarga sawisé kuwi dadi ora wani. Katresnan marang kauntungan donya nggelapake jiwa, dene ngremehake kabèh iku ing saben bab maringi kawruh. Katresnan marang gawe iku mungsuh napsu, dene males nglairake napsu tanpa upaya.

14. Aja kumpul karo wong kutha, lan pikiranmu bakal meneng ing jeroning atimu. Aja gumantung marang kekuwatanmu dhéwé – lan pitulungané Gusti Allah bakal teka marang kowe. Aja nduwé permusuhan marang sapa waé, utawa pandongamu ora bakal ditampa. Urip rukun karo kabèh wong, supaya kowe nduwé kawani nalika ndonga. Jaga mripatmu – lan atimu ora bakal nyawang sing ala. Sapa waé sing ndelok wong liya kanthi napsu, iku wis zinah. Aja kepengin krungu bab cilaka sing dialami wong sing wis nindakake salah marang kowe, supaya kowe ora mbalekake ala marang dheweke ing atimu. Jaga kupingmu, supaya kowe ora nglumpukake cacik maki liwat kupingmu. Kerjoa kanthi tekun ing pakaryanmu, supaya wong mlarat bisa nemu roti (karo kowe), amarga nganggur iku pati lan pungkasané nyawa.

15. Pandonga sing tekun mbebasake wong saka perbudakan (kecanduan apa wae), dene ngliwakake pandonga, sanajan sethithik, iku dadi ibune lali. Wong sing ngarep-arep pati bakal teka enggal ora akeh dosa, nanging wong sing ngarep-arep pati bakal teka pirang-pirang taun manèh bakal kesangkut ing akeh dosa. Sapa waé sing nyiapaké dhiri kanggo nglaporaké kabèh pakaryané marang Gusti Allah, Gusti Allah bakal ngrekasa supaya mbusak kabèh dosa ing sakabèhing dalané; nanging sapa waé sing ngliwakaké iki, kanthi kandha, 'Aku bakal tekan kana sawijining dina', iku dadi tangga teparo wong duraka. – Sadurunge nindakake apa wae saben dina, elinga ing endi kowe saiki lan ing endi kowe kudu lunga sawise ninggalake badan iki – lan aja nganti lali marang rohmu sanadyan sedina. Renungna kaluhuran sing diparingake marang para wali, lan niru tindak-tanduke bakal alon-alon nuntun kowe ing tapake; renungna uga isin sing dialami wong dosa – lan iki bakal tansah nglingungi kowe saka ala.

16. Tansah manut pitutur para bapa, lan kowe bakal nglampahi uripmu ing tentrem. Ati-ati marang awakmu dhéwé – lan yèn ana pikiran kang ngganggu amarga sedulurmu nesu marang kowe, aja ngremehake pikiran kuwi, nanging lunga lan sujud marang sedulurmu kanthi swara nyuwun, lan aja mundur nganti kowe bisa mbujuk dhèwèké supaya rukun manèh. Aja nganti atimu atos marang sedulurmu, (elinga yèn) kita padha kasangsaran déning mungsuh. Nalika kowe manggon bareng sedulurmu, aja mung maréntah dhéwé supaya padha nindakaké apa-apa, nanging gawé bareng karo wong-wong mau, supaya ganjaranmu ora ilang. Nalika setan-setan wiwit ngganggu kowe babagan panganan, sandhangan, utawa kamlaratan sing nyebar ing saindenging papan, lan ngandhani kowe yèn kowe diremehi amarga kuwi, aja mangsuli kanthi mbantah, nanging pasrahna awakmu marang Gusti Allah kanthi sakabèhing atimu – lan Panjenengané bakal maringi panglipur marang kowe. Aja nganti kowe ngliwakake pangibadahmu (doa), amarga iku maringi pencerahan marang jiwa.

17. Yen kowe wis nindakake kabecikan, aja gumun; (nanging, yen kowe wis nindakake akeh ala, aja nganti atimu sedhih banget, nanging kuasani atimu supaya ora terus mikirake iku) – lan kowe bakal nglingungi awakmu saka kesombongan, yen kowe wicaksana. Yen kowe kena serangan napsu, tetepna awakmu tansah ana ing kahanan sedhih lan andhap asor ing ngarsané Gusti, aja nganti atimu kapercaya yèn dosamu wis diapura – lan kowe bakal nemu katentreman. Yen rasa iri wiwit nindhes kowe, elinga yèn kita kabèh anggota Awaké Kristus, lan yèn pakurmatan lan isiné tangga teparo iku pakurmatan lan isiné kita kabèh, – lan kowe bakal nemu tentrem. Yen keserakahan panganan wis perang marang kowe liwat kepinginan mangan, élinga ambuné sing ora enak – lan kowe bakal nemu tentrem. Yen kowe diganggu dening kepinginan kanggo ngukum sedulurmu, elinga manawa dhèwèké bakal sedhih yèn krungu bab kuwi – lan kowe bakal isin ketemu dhèwèké sawisé kuwi – lan kowe bakal nemokake tentrem. Yen kesombongan wiwit nguwasani kowe, elinga manawa iku ngrusak kabèh pakaryanmu, lan ora ana tobat kanggo wong-wong sing wis nyawiji karo iku – lan kowe bakal nemokake tentrem. Yen atimu diganggu dening kepinginan kanggo ngremehake tangga teparo, elinga yen amarga iku Gusti bakal nyerahake kowe ing tangan mungsuhmu – lan kowe bakal nemu tentrem. Yen kaendahan fisik narik atimu, elinga ambune – lan kowe bakal nemu tentrem. Yen manisé wanita iku sing paling manis tumrap kowe, elinga wong-wong sing wis seda lan panggonané – lan kowe bakal nemu tentrem.

18. Kanthi nglumpukaké lan merenungkaké kabèh iku, akal ngrampungaké perselisihan. Nanging kowé ora bakal bisa nggayuh pamikiran kaya ngono kajaba kowé luwih dhisik nglakoni meneng (mundur saka rame-ramé donya) ing upaya iku. Meneng nglairaké tapa brata; tapa brata nglairaké tangis; tangis nglairaké ajrih marang Gusti; ajrih marang Gusti nglairaké andhap asor; andhap asor nglairaké pangertosan; pangertosan nglairaké katresnan; katresnan ndadekake atiné bébas saka lara lan tanpa napsu. Banjur manungsa nyadari sepira adohé saka Gusti.

19. Sawise kabèh iki, sapa wae sing kepengin nggayuh kabecikan sing pantes dipuji iki, aja kuwatir marang sapa wae, lan siapna awaké dhéwé kanggo pati. Lan bakal kelakon, ing saben pandonga, dhèwèké bakal miwiti nyadari apa sing misahaké dhèwèké saka Gusti, lan dhèwèké bakal ngupaya ngrusak kuwi, amarga wis sengit marang saben cara urip kaya ngono (yaiku sing misahaké dhèwèké saka Gusti), lan kabecikaning Gusti ora bakal suwe bakal paring kabèh kuwi (kawruh sing kasebut).

20. Nanging, mangertèni iki: sapa waé sing mangan lan ngombe tanpa milih-milih lan tresna marang apa waé ing donya iki ora bakal éntuk (sifat-sifat) iki utawa nggayuhé, nanging mung ngapusi dhiri dhéwé. Mula saka iku, aku nyuwun marang saben wong sing kepengin tobat ing ngarepé Gusti supaya ngati-ati marang keserakahan mangan, amarga iku nguripaké kabèh hawa napsu lan ngusir rasa wedi marang Gusti saka atiné. Kosok baline, usaha kanthi sakabehe kekuwatanmu nyuwun marang Gusti supaya paring ajrih marang kowe, supaya lumantar kepinginanmu sing murub marang Gusti (kanggo sesambungan karo Panjenengané), Panjenengané mbasmi ing jeromu kabèh hawa napsu sing nentang nyawamu sing mlarat lan nyoba misahake saka Gusti, supaya dadi warisané dhéwé. Mung kanggo tujuan iki, mungsuh-mungsuh ngupaya kabèh upaya, nentang manungsa.

21. Mula, sedulur, aja nganti nggatekake pangaso apa wae (saka perjuangan) nalika isih ana ing badan iki, lan aja percaya marang awakmu dhewe yen kowe krasa sementara bebas saka hawa napsu, amarga kadhangkala hawa napsu kuwi surut sawatara wektu kanthi licik, ngarep-arep manawa wong bakal ngendhegake kewaspadaan, nyangka yen wis kabebasake sakabehe; lan banjur dumadakan nyerang nyawa sing kasihan lan nyekel kaya manuk cilik; lan yen padha luwih kuwat tinimbang nyawa iku ing saben dosa, padha ngremehake tanpa welas asih, nyemplungake menyang dosa-dosa sing luwih ngrusak tinimbang sing sadurunge, sing wis tau nyuwun pangapura.

22. Mula saka iku, ayo padha ngadeg ing ajrih marang Gusti Allah, lan njaga ajrih mau nalika padha nglakoni pakaryan, lan nglakoni kabèh kabecikan sing bisa nyingkiri kejahatan mungsuh kita. Gaweyan lan kasangsaran ing urip sing cekak iki ora mung njaga kita saka kabèh ala, nanging uga nyiapake mahkota kanggo nyawa sadurunge pisah saka badan.

23. Gusti kita, Sang Guru Suci, Gusti Yesus, sing ngerti banget kejemé mungsuh-mungsuh kita lan welas asih marang umat manungsa, dhèwèké ngandhani kita supaya tetep teguh ing manah, kandha: 'Tansah siyap-siyap, awit kowé ora ngerti jam pira maling bakal teka, supaya yèn teka dumadakan, dhèwèké ora nemokaké kowé turu' (Matéus 24, 43, 44). Lan ing wektu liyane, nalika mulang para muridé, Panjenengané maréntahaké, kandha: '*Ati-ati, supaya atimu aja nganti abot amarga kakehan mangan, mabuk, lan kuwatir babagan urip iki, lan dina iku teka dumadakan marang kowe*' (Lukas 21:34). Nanging, amarga mangertèni yèn roh-roh jahat luwih akèh tinimbang kita, lan kanggo nuduhaké marang para muridé yèn pakaryané Panjenengané iku nduwèni kuwasa kanggo nolak kuwi, saéngga padha ora perlu wedi, Panjenengané kandha marang wong-wong mau: '*Aku ngutus kowé kaya wedhus ing antarané srigala*' (Matius 10:16), nanging ing wektu sing padha Panjenengané maringi dhawuh supaya padha ora nggawa apa-apa kanggo lelungan (Lukas 9:3), amarga merga padha ora nduwé apa-apa sing kagungané srigala-srigala mau, srigala-srigala mau ora bisa nguntiraké. Nalika padha bali kanthi slamet lan wis netepi dhawuhe, Panjenengané krasa bungah bebarengan karo wong-wong mau, matur nuwun marang Gusti Allah Rama kanggo wong-wong mau, lan nguwatake atiné, Panjenengané ngendika marang wong-wong mau: '*Aku weruh Setan tiba kaya kilat saka swarga.*' *Lir iku, Aku maringi kowe panguwasa nginjak ula lan kalajengking, lan ngluwihi kabèh kakuwatan mungsuh; lan ora ana apa-apa sing bakal ngrusak kowe*' (Lukas 10:18–19). Mangkono pesené iku kebak wedi lan ati-ati; nanging sawisé padha netepi dhawuhé, Panjenengané maringi panguwasa kanthi kakuwatan.

24. Tembung-tembung iki ora mung ditrapake marang wong-wong mau, nanging uga marang sapa waé sing netepi paugeran. Kanthi tresna sing sampurna marang wong-wong mau, Panjenengané ngendika: '*Aja wedi, klompok cilik: awit Bapakmu kersa maringi kraton marang kowe. Adol bandhamu lan wenehana sedekah; gawea kanggo awakmu kantong sing ora rusak, bandha ing swarga sing ora bakal entek*' (Lukas 12:32–33). Lan nalika padha wis netepi tembung iki uga, Panjenengané kandha marang wong-wong mau: " ,

"Tentremku tak tinggalake marang kowe; tentremku tak paringake marang kowe" (Yohanes 14:27). Ngandhani marang wong-wong mau bab iki, Panjenengané kandha: *"Yen ana sing tresna marang Aku, dhèwèké bakal netepi sabdaku; lan Rama bakal tresna marang dhèwèké, lan Aku karo Rama bakal teka marang dhèwèké lan manggon bebarengan karo dhèwèké"* (Yohanes 14:23). Ngélingaké supaya aja wedi marang donya, Panjenengané kandha marang wong-wong mau: *"Ing donya kowé bakal nandhang sangsara; nanging wani, awit Aku wis ngalahaké donya"* (Yohanes 16:33). Nguwatké supaya aja padha nyerah nalika nandhang sangsara, Panjenengané kandha marang wong-wong mau, nandur kabungahan ing atiné: *"Kowe wis tetep ana ing sisihku nalika aku ngalami sangsara; lan aku bakal maringi marang kowe, kaya Rama maringi marang aku, kraton, supaya kowe padha mangan lan ngombe ing mejaku ing kratonku"* (Lukas 22:28–30).

25. Panjenengané ngendika iki—dudu marang kabèh wong, nanging marang wong-wong sing wis tahan uji ing cobaan Panjenengané. Nanging sapa sing wis tahan uji ing cobaané Gusti Yesus, yèn dudu wong-wong sing ngadeg kiyat nglawan napsuné nganti kabèh bisa dipunpotong? Panjenengané ngendika iki marang wong-wong mau nalika Panjenengané arep menyang kayu salib. Napa, mula, sapa waé sing kepéngin mangan lan ngombe ing méjané kudu ngetutaké Panjenengané menyang salib iki? Amarga salibé Yésus iku ngendhalèni saben hawa napsu nganti kabèh dipotong. Mula Rasul sing dikasihi, sawisé motong hawa napsu mau, wani kandha: *'Aku wis disalib bareng karo Kristus. Aku ora urip maneh, nanging Kristus kang urip ing kula'* (Gal. 2:19–20). Mangkono, Kristus urip ing wong-wong kang wis matèni hawa napsu. Mula, nalika mulang anak-anaké, Rasul kang padha iku kandha: *'Wong-wong kang kagungané Kristus wis nyalib daging bebarengan karo hawa napsu lan karsa-karsané'* (Gal. 5:24). Lan nalika nulis marang Timotius, putrané ing rohani, Panjenengané ngendika: *'Yen kita seda karo Panjenengané, kita uga bakal urip karo Panjenengané; yen kita sabar, kita uga bakal mrentah bebarengan karo Panjenengané; yen kita mbantah Panjenengané, Panjenengané uga bakal mbantah kita'* (2 Tim. 2:11,12).

26. Sapa ta sing nolak Panjenengané, yèn ora wong-wong sing manut hawa napsu daging lan kanthi mangkono ngajokaké baptisan suci? Ing asmané Panjenengané kita diparingi pangapura dosa, nanging mungsuh, amarga iri, ngawulaaké kita manèh lumantar dosa. Mulane Gusti kita Yesus Kristus, sing wis ngerti wiwit wiwitan sepira gedhene kejahatané, wis maringi kita pangapuraning dosa nganti ambegan pungkasan. Yen ora ana pangapuraning dosa, meh ora ana siji waé sing bakal slamet. Lan Rasul, ngerti yèn ana wong sing dosa sanajan sawisé baptisan, ngendika: *'Aja manèh maling nyolong'* (Eph. 4:28).

27. Mula saka iku, kanthi nggawa cap Pembaptisan Suci, ayo padha ngupaya ninggalake dosa-dosa kita, supaya kita bisa nemu rahmat ing dina iku. Amarga Gusti wis cedhak lan bakal rawuh, lungguh ing pangastane kamulyane. Lan kabèh suku bakal padha nglumpuk ing ngarsané. Banjur saben wong bakal kabuka apa sing saktané déning obor sing dicekel ing tangané. Sapa sing oborè ora ana minyakané, obor kuwi bakal mati, lan dhèwèké bakal dibuwang menyang pepeteng; nanging sapa sing oborè sumunar padhang bakal mlebu karajan bebarengan karo Gusti.

28. Mula saka iku, kanca-kanca sing tak tresnani, ayo padha ngupaya ngisi wadah kita karo lenga nalika isih ana ing donya iki, supaya lentera kita padhang lan kita bisa mlebu Karajaning Gusti. Wadah iku pangapuran diri; lenga ing jerone yaiku laku kabecikan kabèh; lan lentera sing sumunar iku jiwa suci. Mangkono, sapa waé sing nyawane sumunar amarga pakaryané bakal mlebu Karajaning Gusti bebarengan karo Panjenengané, déné sapa waé sing nyawane peteng amarga niat ala dhéwé bakal mlebu pepeteng.

29. Mula saka iku, sedulur, padha usaha, awit wektu kita wis cedhak. Begja wong sing nggatekake iki. Wohé wis mateng lan wayahe panèn wis teka. Begja wong sing wis njaga wohe, awit Malaikat bakal nglumpukake menyang lumbung langgeng. Nanging cilaka tumrap wong sing dadi lalor, awit ana geni sing nggenteni.

30. Warisan donya iki yaiku emas lan perak, omah lan sandhangan. Kabeh mau mung nuntun kita menyang dosa; lan nalika kita lunga saka kene, kita ninggalake kabeh mau. Nanging warisané Gusti Allah ora ana tandhingané, sing durung tau dideleng mripat, durung tau dirungu kuping, lan durung tau kapikir ing ati manungsa. Lan iki sing wis diparingake Gusti marang wong-wong sing taat marang Panjenengané ing wektu sing cekak iki, lan marang wong-wong sing nampa iku minangka balesan kanggo roti, banyu, lan sandhangan sing wis diwènèhaké marang wong mlarat—amarga katresnané marang manungsa lan kasucian awak, amarga ora nindakake ala marang tangga teparo, amarga atiné bébas saka niat ala, lan amarga netepi préntah-préntah liyané.

31. Wong-wong sing ngetutake prakara-prakara iki nduweni tentrem ing gesang iki lan diurmati dening wong liya; lan nalika padha ninggalake badan iki, padha bakal nampa kabungahan langgeng. Nanging wong-

wong sing manut hawa nape sing dosa lan ora tobat, nanging nyukupi hawa nape sing asor liwat kesenengan jasmani lan ngapusi awake dhewe, liwat omong kakehan lan omongan kosong, seneng ribut lan rebutan, ora welas marang wong mlarat sanajan ora wedi marang paukuman Gusti Allah, lan dosa-dosa liyane, – wong-wong kaya ngono bakal kebak isin ing urip iki lan bakal diremehake dening wong liya; lan nalika padha ninggalake badan, isin lan aib bakal ngancani dheweke menyang Gehenna.

32. Nanging Gusti Allah kuwasa paring kamardikan marang kita supaya bisa kasil ing pakaryané, sarta njaga kita saka saben pakaryan ala, supaya kita bisa slamet ing wektu pangadilan sing bakal teka tumrap sak donya. Amarga Gusti kita Yesus ora bakal suwe, nanging bakal rawuh, nggawa ganjaran, lan bakal ngutus wong-wong sing ala menyang geni langgeng, lan maringi ganjaran marang umaté dhéwé. Lan wong-wong mau bakal mlebu bebarengan karo Panjenengané menyang kratoné – lan padha éntuk pangaso ing Panjenengané, salawas-lawase. Amin.

17. Bab pikiran sing kudu ana nalika nilar donya lan urip minangka wong lelungan

1. Karya paling utama saka kabèh tumindak iku uripé wong ziarah, utamané nalika kowe mundur menyang kesunyian, ninggalaké kabèh sing dadi kagunganmu (omah, kulawarga, tanah air – Ed.), lan lunga menyang panggonan liya, nggawa iman sing sampurna, pangarep-arep, lan manah sing teges nglawan hawa napsumu. Amarga nalika kuwi (mungsu) bakal ngubengi kowe saka kabeh sisih, lan miwiti medeni kowe nganggo godaan, mlarat abot lan lara, ngusulake manawa yen kowe nyerah marang kuwi, apa sing bakal kowe lakoni, amarga ora ana sing bakal ngopeni utawa ngerti kowe? Iku kabecikaning Gusti sing nguji kowe, supaya semangat lan katresnanmu marang Gusti bisa katon.

2. Yen pungkasané kowe mutusaké manggon piyambakan ing sel, mula (mungsu) bakal miwiti nyuntikaké ing atimu pikiran-pikiran sing luwih nguwatiraké babagan wedi, kandha: 'Ora mung ngumbara sing nylametaké manungsa, nanging kasampurnané paugeran'; padha uga bakal ngélingaké kowe marang sawatara sedulur (sedulur getihmu) lan kandha: 'Lha piye? Apa wong-wong kuwi dudu abdi Gusti Allah?' Padha uga bakal nyuntikake ing atimu pikiran babagan hawa sing ora seger (ing panggonan kuwi) lan kasangsaran kanggo badan, nganti atimu kesel amarga wedi. Nanging yèn katresnan lan pangarep-arep tetep ora pisah ing atimu, mula kejahatan wong-wong sing nyuntikaké pikiran kaya ngono ora bakal ngrusak kowe. Mangkono kasetyanmu marang Gusti bakal kabuka, lan kasunyatan yèn kowe luwih tresna marang Panjenengané tinimbang marang kenyamanan dagingmu dhéwé.

3. Kanggo wong-wong sing nahan sedhik pangasingan (urip ing tanah manca), sedhik mau nuntun marang pangarep-arep, lan pangarep-arep iku njaga saka godaan daging. Amarga kowe ora mung pindhah menyang tanah manca, nanging kanggo nyiapake awakmu ngadhepi perjuangan nglawan mungsu lan sinau ngusir saben wong mau ing wektu sing pas, nganti sawise kowe entuk katentreman tanpa napsu, kowe bebas (saka wong-wong mau), sawise ngalahake saben wong ing perang ing wektu sing pas.

4. Miturutku, iku bab ageng lan kinormatan kanggo ngungkuli kesombongan lan kasil ing pangertosan Gusti Allah. Sapa waé sing tiba ing isiné napsu sombong sing licik iki bakal dadi asing saka donya lan atiné bakal atos marang para wali; lan ing pungkasaning kabecikané dhèwèké bakal tiba ing kesombongan ala lan kabiasaan goroh (ing tembung, lan luwih-luwih liwat munafik). Nanging kowe, abdi sing setya, simpen pakaryanmu supaya ora katon, lan kanthi sedhik sing jero nalika kowe nahan ilatmu, awasna supaya ilatmu ora nyolong pakaryanmu utawa nglaporake marang mungsu. Sapa waé sing dadi buruh (wong sing nyambut gawe ing pakaryané Gusti), sawisé nyingkiraké hawa napsu daging lan kabèh kaluputané lumantar tobat, nggawé nyawané suci ing ngarsané Gusti, nyawisaké kanggo Panjenengané minangka kurban sing tanpa cacad, supaya dianggep pantes dadi grébané. Nanging sapa waé sing tresna marang kamulyan donya ora bisa tanpa napsu; malah, rasa iri lan dengki manggon ing batiné. Wong kaya ngono wis mbukak nyawane marang akèh godaan, lan atiné saya atos amarga setan, amarga arang banget éntuk kasempatan kanggo nyukupi kepinginané. Nanging pungkasané bakal ngrusak dhéwé.

5. Kanggo wong-wong sing wis nduwé andhap asor, Gusti Allah mbukak dosa-dosané supaya padha ngakoni (ngakoni lan tobat). Yen iki banjur dibarengi karo tangisan, lan loro-lorone (pengakuan dosa lan tangisan) tetep ana ing jerone, iku bakal ngusir setan saka atine lan ngopeni atine nganggo pakurmatané dhéwé lan kabecikané sing suci (kabecikan sing wis ana ing jerone lan sing lair saka kabecikan mau). Wong kaya ngono ora kuwatir marang caciané manungsa. Dosa-dosané dhéwé, sing tansah dieling-eling, dadi waja kang sampurna kanggo dhèwèké, ngindhungi dhèwèké saka nesu lan balas dendam, lan dhèwèké sabar nampa

kabèh kang tumeka marang dhèwèké. Amarga apa ana cela sing bisa nyentuh dhèwèké (lan nglarani atiné) nalika dhèwèké nganggep dhèwèké dhéwé isin banget ing ngarsané Gusti, tansah ngelingi dosané ing ngarepé?

6. Yen kowe ora bisa nampa tembungé tangga teparo lan mbalèkaké marang dhèwèké, mula pasulayan bakal muncul ing atimu, nyebabaké atimu lara merga apa sing wis kowe rungokaké, lan meksa kowe sedhih merga apa sing wis kowe omongaké dhéwé. Lan kowe bakal disiksa dening tawanan (marang napsu iki), sing meksa kowe golek panglipur ing meneng lan nyendhiri, lan nggawe atimu atos marang tangga teparo, kaya-kaya padha ora duwe katresnan. Nanging miwiti ngupadi sabar, lan sabar iku bakal ngalahake nesu; katresnan bakal marasake pangapura marang pangina, dene pandonga marang Gusti bakal njaga kabecikan-kabecikan iki ing jeroning atimu. Katresnan lan kasabaran ngrusakake nesu alamiah, lan yen iku manggon ing kowe, tinimbang nesu marang tangga teparo, kowe bakal nesu marang setan, nalika tetep tentrem karo tangga teparo, kanthi rasa sedhih lan andhap asor ing jeroning atimu.

7. Sapa waé sing bisa nahan tembung kasar saka wong kasar lan bodho, demi Gusti Allah lan tentreming ati, bakal diarani anak tentrem. Wong kaya ngono kuwat banget kanggo njaga tentreming jiwa, raga, lan roh kapan waé. Ing sapa telu iku rukun, ing sapa pikiran-pikiran sing mungsuh marang hukum pikiran mandheg, lan perbudakan daging dibusak, wong iku bakal diarani anak tentrem – lan Roh Suci bakal manggon ing jerone: amarga Panjenengané wis ndadekake wong iku kagungané dhéwé, lan ora bakal ninggalake wong iku.

8. Begja wong-wong sing pakaryané diatur kanthi wicaksana, amarga kanthi mangkono padha wis mbebasaké awaké dhéwé saka kabèh beban lan wis nyingkiri tipuané setan, utamane setan-setan wedi, sing nyedhiyakake alangan-alangan kanggo manungsa ing saben pakaryan becik sing ditindakake, nyemplungake pikiran menyang kelesuan nalika nyawisake perhatian tanpa kendhat marang Gusti Allah, supaya bisa mbelokake saka dalan gawe iki. Nanging aku pracaya yèn yèn kita duwé katresnan, kasabaran, lan pangendalian dhir, mungsuh-mungsuh kuwi ora bakal kasil sanadyan sethithik, apamanèh yèn pikiran nyadari yèn kanggonan ngrusak kabèh lan ngremhaké kuwi.

9. Yen kowe wis nyingkiri kabèh materi sing katon, jaga awakmu saka setan sedhih, supaya amarga kekurangan (ing kabèh bab) lan kasedhihan urip, kowe ora kelangan kasempatan kanggo unggul ing kabecikan agung, yaiku: rendha ati (nganggep awaké dhéwé ora ana apa-apa), sabar nampa cac, lan ora kepéngin nggolèk kamulyan ing donya. Yen kowe ngupaya nduwèni watak kaya ngono, iku bakal nyiapaké mahkota kanggo jiwamu. Ora mung para gelandangan sing wis nyepelake kabèh bab lan dadi mlarat ing pangrasa katon, nanging uga wong-wong sing wis dibebasake saka kabèh kabecikan lan tansah ngelak kelingan marang Gusti Allah. Lan uga dudu wong-wong sing nandhang sangsara sing katon sing nggayuh katenangan ati, nanging wong-wong sing ngopeni manungsa batin lan motong hawa nape: wong-wong iki bakal nampa mahkota kabecikan.

10. Jaga atimu, merhatekake raosmu. Lan yen pangeling marang Gusti manggon tentrem ing jeroning atimu, kowe bakal weruh maling-maling sing nyoba nyolong. Sapa sing ngawasi pikirane kanthi tliti bakal ngenali sing kepengin mlebu lan ngotori atimu.

11. Yen kowe nggatekake paugeran kanthi ati kang murni, kowe bakal mangerteni carane wong-wong sing nyulut pemberontakan (ing pikirane) ngganggu kowe, nandurake kurang tekad kanggo milih panggonan liya sing ora ana gunane (kanggo mbenerake pilihan), lan (yèn pilihanmu ala) menehi saran: 'yèn kita tobat, kita bakal manggon manèh ing kene.' Padha ngganggu pikiran supaya ngimpi (nglayang-layang kaya meteor) lan tetep nganggur. Nanging wong-wong sing wis nyadari niaté ala iku tetep tentrem, padha matur nuwun marang Gusti Allah amarga panggonan sing wis diparingaké kanggo padha nglampahi dina-dinane kanthi sabar. Amarga sabar, kawani, lan katresnan diparingi ganjaran kanggo gaweyan lan pakaryan abot, déné klenyengan, wedi-wedi, lan katresnan marang kepenak padha nggoleki panggonan sing bisa ngluhurake awake dhéwé. Lan kadhangkala kelakon marang wong-wong mau, amarga pujian sing ditampa saka akèh wong, panca indrané dadi ringkih; akibaté, padha kesandera déning ikatan napsu lan kelangan piwulang batin amarga pikirané ora fokus lan wareg karo apa waé.

12. Sang Wali uga ngendika: yèn pikiran, sadurungé indra pulih saka kelemahané (saka lara napsu), kepéngin munggah salib, mula murka Gusti Allah tiba marang pikiran kuwi amarga wis nindakake tugas sing ngluwahi kekuwatané – tanpa nyembuhaké dhisik indrané dhéwé.

13. Yen atimu lagi gumregah lan kowe ora ngerti carane ngendhaleni, mula (ngertia) tumindakmu kaya ngene: apa kowe kepengin utawa ora, atimu bakal keseret menyang gumregah. Iki sing diarani ora alamiahé Adam.

14. Yen atimu, kanthi sakabehe, wis sengit marang dosa lan wis ngadhep saka apa sing nyebabake, lan kowe, sawise nyetel panguwasan (langgeng) ing ngarepmu kanthi pikiran sing cetha, wis ngadhep saka kabeh sing nuntun marang dosa, lan ndedonga nganggo pikiranmu marang Pangripta, supaya Panjenengané tetep karo kowe, tanpa marakake sedhik marang Panjenengané, nanging kowe nangis ing ngarsané lan kandha: 'Iki pakaryané sih-rahmat Panjenengané kanggo nylametake aku; amarga tanpa pitulungan Panjenengané, aku ora duwe kekuwatan kanggo uwal saka tangané (mungsu-mungsu),' – lan (ing wektu sing padha) elinga ing atimu supaya aja nglarani atiné wong sing mulang kowe babagan dalané Gusti; amarga iku cocog karo sipaté Gusti Yesus. Amarga sanadyan ana wong sing nindakake kabèh, nanging yèn dhèwèké ora nggayuh patuh, andhap asor, lan sabar, dhèwèké bakal nyimpang menyang apa sing bertentangan karo sipaté. Nanging pasrahna sakabehing atimu marang pakurmatan marang Gusti Allah, ndedonga marang Panjenengané kanthi sejati lan kandha: 'Gusti! Kula wonten ing ngarsanipun Panjenengan; paringana kula pangerten kersa Panjenengan, awit kula piyambak boten mangertos pundi ingkang sae kanggé kula. Unggulna mungsu-mungsu kula, awit kula boten mangertos tipu daya jahatipun.' Lan yèn kowé nindakake apa sing cocog karo sipaté Gusti Yesus, Panjenengané ora bakal ngidini kowé kesasar ing apa waé. Nanging yèn kowé mung nepati siji dhawuh tanpa nyerahake awakmu kabèh marang Panjenengané kanthi patuh, Panjenengané ora bakal peduli marang kowé sanadyan sethithik.

15. Kaya dene sawijining lahan ora nolak sing ngolahé nalika ngresiki saka suket lan nanem wiji sing cocog karo sipaté: (mangkono uga kowe kudu tumindak marang Gusti). Lan kaya wiji alam ora bisa thukul bareng wiji sing ora alam, malah bakal kesrakat dening wiji kuwi—awit suket pari iku mungsu sing ora isin—mangkono uga yen kowe ora mbersihake awakmu saka napsu daging, kowe ora bakal bisa njaga awakmu saka dosa.

16. (Sampeyan ora bisa nglindhungi awakmu saka dosa) kajaba sampeyan luwih dhisik nglindhungi awakmu saka apa sing nyebabake. Lan iki tegese: pengecut iku ibu ala saka dosa; putus asa (malas) nglairake karsa dhéwé; karsa dhéwé lan kepinginan tanpa wates (sing ora gelem diwatesi utawa dibatesi, lan seneng ngrembaka) nglairake rasa ngremehake (kanggo kabèh sing pantes – 'Ya wis, aku bakal nindakake iki'); ati sing kepingin nguwasani (awit wis tresna marang kabebasan tanpa wates) nglairake katresnan marang pacelathon donya, nglairake kepingin ngupaya e , sing ora pantes lan ora migunani kanggo kowe, nglairake ngrungokake wong sing nyalahake (sedulur), nglairake kabiasaan ngrungokake tembung-tembung (saka siji wong) lan nerusaké marang wong liya; iki nimbulake nguber-uber kabèh bab ing donya iki; nimbulake kepingin mulang sanajan ora ditakoni; nimbulake kepingin nglarani atiné wong liya; uga nimbulake akèh ala liyané. Mula saka iku, sapa waé sing wis kasil utawa kepingin kasil, kudu waspada lan wicaksana ngadhepi kabèh sing bisa nimbulake dosa, lan dosané dhéwé bakal sirna.

17. Wong asketis ndeleng dosa-dosa mau lan paité, déné wong sing ora nggatekake (bab kaslametan) nyiapake neraka kanggo dhéwé. Sapa sing wedi keselé awak (amarga asketisme) ora bakal nggayuh kahanan sing dadi kodraté; nanging yèn dhèwèké nyandhak marang Gusti Allah ing kabèh pakaryané, Gusti Allah kuwat cukup kanggo maringi panglipur. Yen Gideon ora wis nggebug para pembawa banyu (Hakim-hakim 7:19), dhèwèké ora bakal weruh padhange obor: mula, yèn wong ora ngremehke awaké dhéwé, dhèwèké ora bakal weruh padhange Gusti Allah. Mangkono uga, Jael, garwané Heber wong Kenani, yèn dhèwèké ora nyetèk pasak tenda ing lemah, dhèwèké ora bakal bisa ngremuk kesombongan Sisera (Hakim-hakim 4:21).

18. Nalika pikiran entuk kekuwatan lan nyiapake awake dhewe kanggo ngetutake katresnan sing mateni kabeh hawa napsu daging lan awak (awit iku sabar, welas asih, sengit marang iri lan sombong, ora ngrancang apa-apa ing atiné sing ngisor saka kodhaté, lan ora ngidini apa-apa sing ora alamiah nyekel pikirané), banjur migunakake kekuwatan iki kanggo nglawan kabèh sing ora alamiah nganti kabèh iku pisah sakabèhé saka sing alamiah. Nalika, kanthi cara iki, pikiran njupuk panguwasa, banjur dadi sirahé jiwa, (lan mulangaké) supaya ora nampa apa waé sing ora alamiah, mbukakake kabèh kaluputan sing ditindakake marang dhèwèké déning sing ora alamiah ing saben wektu, nalika dhèwèké isih nyawiji karo sing alamiah.

19. Gusti kita Yesus, nalika Panjenengané paring sih-rahmat marang para wong suci (lan ngrampungake pembangunan kaslametan), misahake para maling ing salib. Loro wong disalib, lan Panjenengané ana ing antarané. Sing ana ing kiwa nesu amarga weruh yèn pasedulurané sing ora suci karo sing ana ing tengen arep diputus. Nanging sing ana ing tengen ngadhep marang Yesus lan kanthi andhap asor lan ajrih kandha: *'Elinga aku nalika Panjenengan rawuh ing kraton Panjenengan'* (Lukas 23:42).

20. Saka iki cetha yèn kahanané wis béda, lan sing ana ing kiwa ora bisa nggoyang sing ana ing tengen supaya mèlu sisihé liwat usulan licik. Wong-wong sing durung tekan tahap dalan iki padha tiba lan tangi

maneh nganti sih-rahmaté Gusti teka marang wong-wong mau, lan wong-wong mau ora bisa slamet kajaba sih-rahmat iki teka marang wong-wong mau. Mula saka iku, saben uwong kudu ngupaya kanthi ajrih lan andhap asor supaya bisa nggayuh kahanan pikiran kaya wong ing sisih tengen. Andhap asor bakal maringi kekuwatan kanggo nahan isin.

21. Nalika sawijining wong misahake awake dhewe saka sing ala, dhèwèké bakal tenan-tenan nyadari kabèh dosané sing wis ditindakake ing ngarepé Gusti; amarga dhèwèké ora bakal weruh dosané kajaba misahake awake dhewe saka kuwi kanthi pamisahan sing pait (kanthi atiné sing sedhih). Nanging wong-wong sing wis nggayuh pangkat iki wis nemokake tangis lan pandonga, lan kemampuan kanggo kroso isin ing ngarsané Gusti, kelingan babagan pakaryané sing ala bebarengan karo napsu. Gusti kuwasa kanggo nguwatake wong-wong sing makarya kanthi rahasia kanthi andhap asor. Kanggo Panjenengané, mugi ana pakurmatan lan kamulyan, salawas-lawase. Amin.

18. Bab Pangapura

1. Rasul Agung maringi dhawuh marang anak-anakipun: *'Gusti Allah wis cedhak. Aja padha kuwatir bab apa-apa, nanging ing saben bab, lumantar pandonga lan panyuwunan, kanthi panuwun, ajokna panjalukmu marang Gusti Allah'* (Filipi 4:5–6); *'lan ayo tentreming Gusti Allah nguwasani ing atimu'* (Kolose 3:15). Lan (Gusti) ngendika marang para muridé ing Injil miturut Markus: *'Apuraen wong sing nduwé utang marang kowe kabèh kaluputané, supaya Bapakmu uga ngapuraen kaluputanmu'* (Markus 11:25, Matius 6:14). Tembungé Gusti iki minangka pangeling sing serius: (miturut iku) yèn kowé weruh yèn atimu ora resik marang saben uwong, aja njaluk apa-apa marang Gusti, awit kowé marakaké Gusti nesu nalika, kanthi dosa lan nyimpen kebencian marang sesamamu, kowé kandha marang Sing Nliti Atiné: *'Ampunana dosaku'* (kaya aku ngapura). Wong kaya ngono ora ndedonga nganggo pikirane, nanging mung nganggo lambe kanthi ora ngerti. Amarga sapa wae sing pancen kepengin ndedonga marang Gusti nganggo pikirane, ing Roh Suci, kanthi ati sing resik, mesthi mriksa atine dhisik sadurunge miwiti ndedonga, kanggo mriksa apa atine wis bébas saka niat ala marang saben wong utawa ora. Lan yèn ora tentrem, dhèwèké ngapusi dhèwèké dhéwé (nalika ndedonga), awit ora ana sing ngrungokaké dhèwèké. Mula pikiranmu ora ndedonga, nanging mung ngetutaké wektu-wektu sing wis ditemtokaké amarga kabiasaan.

2. Mula saka iku, yen kowe kepengin nindakake salat kanthi suci, dhisik priksa atimu kanggo ndeleng apa sing ana ing jerone, supaya nalika kowe ngucap, *'Gusti, welas asihana aku,'* kowe uga bisa welas asih marang sapa wae sing nyuwun marang kowe; nalika kowe ngucap, *'Gusti, apura aku,'* kowe uga, sanajan mlarat, bisa ngapura; – nalika kowe kandha: *'Aja kelingan kaluputanku,'* lan kowe dhewe durung kelingan dosa tangganmu, – nalika kowe kandha: *'Aja kelingan ala sing tak lakoni, kanthi sengaja utawa ora sengaja,'* lan kowe dhewe durung kelingan (iku saka tangganmu). Yen iki sing dibutuhake, mula kowe ora kena nyimpen pikiran ala marang sapa wae. Yen kowe durung tekan titik kaya ngono, mula pandongamu sia-sia: Gusti ora bakal ngrungokake kowe, miturut kabèh Kitab Suci – *'ampunana aku'*.

3. Gusti uga ngendika ing Injil miturut Matius, ing Doa Sang Gusti: *'Lan apuraen utang-utang kita, kados kita uga ngapuraen wong sing nduwé utang marang kita'* (Matius 6:12). Lan ing Injil miturut Lukas Panjenenganipun ngendika: *'Yen kowe ngapura kaluputan wong liya, Rama-mu ing swarga uga bakal ngapura kaluputanmu'* (Mat. 6:14). Ing Injil Lukas maca: *'Ngapura, lan kowe bakal diparingi pangapura'* – Lukas 6:37). (Kaya ta): Aku wis maringi kowe katresnané kabèh, supaya apa waé sing kowe karepaké saka Gusti Allah kanggo awakmu dhéwé, kowe bisa luwih dhisik nindakaké kuwi marang kanca sedulurmu, lan banjur kowe bakal bébas (saka dosa) miturut sepira kowe wis bisa nindakaké sing padha marang wong liya. Yen kowe wis ngresiki atimu marang saben makhluk Gusti sing wicaksana, supaya ora nyimpen niat ala marang sapa wae, mula kowe kudu netepi iki: amarga Gusti iku kabeneran, lan ora mung tembung ing cangkem. Mangkono, saben wong ngiket awake dhewe marang Gehenna, lan mbebasake awake dhewe saka kono. Ora ana sing luwih kejem tinimbang karsa, apa iku ngupaya pati utawa urip.

4. Begja wong-wong sing wis nresnani gesang langgeng, nalika padha ora kesandhung. Mula saka iku, kowe kudu ngupaya kanthi susah payah lan kringet, sacara rahasia ing atimu, nglawan pikiran sing nyiksa kowe (rasa tersinggung), supaya ora ngidini panahé nglarani atimu. Nanging bakal angel kanggo kowe mariake kajaba kowe tansah ngelingi dosamu ing ngarep mripatmu. Nalika kowe krungu ana wong sing wis nindakake sing ala marang kowe, balenana kuwi karo niat becikmu dhéwé – aja mbalekake ing atimu, aja ngina, aja nyalahake, lan aja nyebaraké marang kabèh wong; banjur mikir sawisé: ora ana sing ala ing jeroning atiku. Yen kowe wedi marang Gehenna, iku bakal ngalahake pikiran ala ing jeronmu sing nyurung kowe

mbales dendam marang tangga teparo, ngandhani kowe: 'Wong sengsara! Kowe ndedonga kanggo dosamu, lan Gusti wis sabar marang kowe nganti dina iki, ora mbukak (dosamu) marang kabèh wong; nanging kowe, amarga nesu marang tangga teparo, malah nyeret dheweke menyang cangkemé kabèh wong. Apa ora cetha yèn kowe ora tobat saka dosamu, nalika atimu ora duwe kasabaran (marang tangga teparo)?

5. Mula, yèn atimu lulut lan kowe nyingkiri kabèh niat ala marang sedulurmu, kowe bakal éntuk rahmat saka Gusti. Nanging yèn atimu tetep licik lan atos marang tangga teparo, mangertèna yèn pangelingmu durung teka ing ngarsané Gusti (kowe ora éling marang Gusti). Ampunana aku, amarga aku miskin lan andhap asor amarga dosaku, lan nalika aku nulis iki, aku nutupi pasuryanku kanthi isin ing atiku.

6. Yen sawijining manungsa ora nggayuh kahanan Putraning Allah kanthi kodrat, kabèh pakaryané bakal sia-sia. Sawijining petani sing nyebar wiji ngarep-arep bakal ngundhuh asil sing luwih akèh; nanging yèn ana angin ngrusak, atiné kroso sedhih tanpa kendhat, amarga wiji lan tenaga sing digunakaké kanggo ngolah lemah padha ilang tanpa guna. St. Petrus sang Rasul, sing disalib ing Roma, nyuwun supaya digantung sirah mudhun, kanthi mangkono nglambangaké kahanan ora lumrah sing wis nyekel saben manungsa. Dheweke (kanthi iki) kandha (kaya-kaya) manawa saben wong sing dibaptis kawajiban nyalibake kejahatan sing ora lumrah sing nyerang Adam lan nundhung dheweke saka kamulyane menyang cacian ala lan isin langgeng. Mula saka iku, pikiran kudu ngupaya kanthi wani lan sengit marang kabèh sing katon marang manungsa (amarga iku ora lumrah kanggo dhèwèké), lan nglawan kuwi kanthi kebencian sing paling pait nganti pungkasané.

7. Iki minangka hawa napsu utama (sing ora lumrah manungsa) sing nyekel kabèh putrané Adam: ngupaya bathi, ngupaya pakurmatan, ngupaya tentrem, bangga marang apa sing ditinggalaké (ing pungkasan), ngias awak supaya resik lan rapi, lan ngupaya sandhangan éndah.

8. Kabèh iki maringi panganan marang nikmat napsu sing dilebokake ula ing cangkemé Hawa; lan saka kéné kita mangertèni yèn kita iku anaké Adam—saka pikiran ala iki sing wis ndadèkaké kita mungsuhé Gusti Allah.

9. Begja, mula, wong sing wis disalib, seda, dikubur, lan wungu maneh kanthi anyar, nalika dheweke weruh awake dhewe nduweni sipat kaya Yesus lan ngetutake tapak-tapak suci Panjenengané, sing digayuh nalika Panjenengané isih manungsa (ing bumi), kanggo para abdi suci Panjenengané. Ciri-ciriné yaiku: andhap asor, kasengsaran, kamlaratan, ora ngidam, pangapura, tentrem, sabar nampa cacian, ora nggatekake awak, lan tanpa wedi ngadhepi fitnah wong ala; nanging sing paling ageng saka kabèh iku pangawruh dhisik marang kabèh prakara lan sabar dawa marang manungsa kanthi alus. Sapa waé sing wis nggayuh iki lan mbusak kabèh sing ora lumrah ing sajroning atiné kanthi cetha nuduhaké yèn dhèwèké iku saka Kristus, Putrané Gusti Allah, lan dadi seduluré Yesus, kang marang Panjenengané kaparingana kamulyan lan pangibadah salawas-lawase. Amén.

19. Bab Hawe-hawe

1. Pantès uga aku ngendika karo Nabi Yesaya: *'Aku wis nahan kaya wanita kang lagi nglairaké'* (nganti) *'Aku ngeringaké lan ngrusakaké'* (kabèh) *'bareng-bareng'* (Yesaya 42:14). Yen kowe nyadari manawa mata air Roh Suci mili ing jeromu, iki pratandha manawa padha garing lan sirna (sapa? hawa napsu), kaya sing diandikakake Juruwilaha kita manawa *'pamaréntahané Gusti Allah ora ana ing kéné utawa ing kana'*, nanging ana *'ing jeromu'* (Lukas 17:21). Ana sawetara wong sing ngomongake bab pakaryan Karajan nanging ora nindakake; ana liyane sing nindakake pakaryan Karajan nanging ora kanthi waspada (perhatian) lan pangerten; ing wong-wong mau, nanging, tembung Sang Juruwilujeng wis kawujud—yèn *'iku ana ing jerone kowe'*—wong kaya ngono arang banget: angel ditemokake. Marang wong-wong kaya ngono Roh Suci saka Gusti Allah wis mudhun, lan tembungé Injil Yohanes wis kawujud ing wong-wong mau: *'Kanggo kabèh sing pracaya marang jenengé, Panjenengané maringi hak dadi anaké Gusti Allah: sing lair, ora saka getih, ora saka kersané daging, ora saka kersané manungsa, nanging saka Gusti Allah'* (Yohanes 1, 12–13). Wong-wong iki wis dibebasake saka sangsara sing nimpuh Hawa: *'Kowe bakal nglairake anak kanthi sangsara'* (Kejadian 3:16). Wong-wong iki wis dibebasake saka paukuman pait sing nimpuh Adam: *'Tanah iki terkutuk amarga kowe'* (Kejadian 3:17). Iki wong-wong sing wis nampa kabungahan sing ditampa Maria: *'Roh Suci bakal rawuh ing kowe'* (Lukas 1:35). Kaya sedhih sing nyerang Hawa lan (nyerang) kabèh keturunan nganti saiki, kabungahan uga wis nyawiji karo Maria lan (nyawiji) karo keturunan nganti saiki. Lan kaya déné biyèn kita dadi putrané Hawa lan ngakoni kutukané sing ana ing awak kita, lumantar pikiran kita sing ora mulya, mangkono uga saiki kita kudu ngakoni yèn kita lair saka Gusti Allah, lumantar pikirané Roh Suci lan lumantar

sangsara Kristus, yèn pancèn kuwi ana ing awak kita; awit katulis ing Epistel: *'Priksanen awakmu dhéwé apa Kristus ana ing kowe—kajaba yèn kowe pancèn ora ana gunané'* (2 Kor. 13:5).

2. Mangkono, nalika kita nggawa citra sing bumi, kita ngakoni yèn kita iku putrané, lair saka bahan sing ora mulya saka pikirané sing manggon ing jeroning kita, yaiku hawa napsu. Nanging wong-wong sing wis nganggo citra sing Saka Swarga ngakoni yèn dhèwèké iku putrané Panjenengané, lumantar Roh Suci sing manggon ing jeroné. Mulané Yesaya muni banter, kandha: *'Marga saka ajrih Panjenengan, ya Gusti, kita ngandhut ing kandungan, kita ngupaya, lan nglairaké roh kaslametan, kang lumantaré kita lair saka kandungan ing bumi'* (Yes. 26:1–8); lan maneh katulis ing Kitab Pengkotbah: *'Kaya balung ana ing weteng ibu, mangkono uga dalane Roh'* (Peng. 11:5). Amarga kaya Perawan Suci ngandhut Panjenengané ing daging, mangkono uga wong-wong sing wis nampa sih-rahmat Roh Suci ngandhut Panjenengané ing atiné, manut tembungé Rasul, kang kandha: *'Muga-muga Rama ing swarga paring kowe kekuwatan lumantar Rohé ing jeroning atimu, supaya Kristus manggon ing atimu lumantar pracaya, lan supaya kowe oyot lan dhasar ing katresnan, supaya kowe bisa mangertèni ambané, dawane, dhuwuré, lan jerone, lan supaya kowe bisa ngerti katresnané Kristus sing ngluwihi kawruh'* (Eph. 3, 16–18); lan maneh: *'Kita nduwèni harta iki ing wadhah lempung, supaya kamulyan sing ngluwihi kuwi asalé saka Gusti Allah lan ora saka kita'* (2 Kor. 4:7),

3. Mula, yen kowe wis tekan titik sing diterangake dening tembung-tembung iki: *'Kita diowahi saka kamulyan marang kamulyan kanthi cara sing padha'* (2 Kor. 3:18), lan tembungé Rasul wis kawujud ing kowe, sing kandha: *'Ayo tentremé Gusti mrentah ing atimu'* (Kol. 3:15), – lan: *'yèn Kristus ana ing kowe'*²⁵, *'awit daging wis mati amarga dosa'* (Rom. 8:10); yen kowe wis tekan panggonan ngendi tembung ing ngisor iki uga cocog: *'padhanging kawruh Gusti Allah wis sumunar ing atimu saka pepeteng'* (2 Kor. 4:6), – lan tembung mau wis kawujud ing kowe: *'Ayo pinggangmu diiket, lan lampumu diuripi; lan padha kaya wong-wong sing ngenteni bapaké bali saka pesta manten'* (Lukas 12:35–36), supaya cangkemu ora meneng, ora duwe apa-apa sing bisa kok ucapake kanggo mbela awakmu ing ngarepe para wong suci; yen kowe ngerti ana lenga ing pasuumu, kaya para dara wicaksana, supaya kowe bisa mlebu kamar panganten lan ora ketinggalan ing njaba; yen kowe wis ngrasa yèn roh, nyawa, lan badanmu wis manunggal tanpa cela, lan bakal tangi ing dina Gusti kita Yesus Kristus tanpa cacad; yen kowe wis dadi tanpa cela lan ora ana sing bisa nyalahké ing nuranimu; yen kowe wis dadi kaya bocah cilik, manut marang sabda Sang Juruwilaha, kang kandha: *'Bocah-bocah cilik padha teka marang Aku: 'merga mangkono kraton swarga'* (Mat. 19:14): mula kowe pancen wis dadi pangantené, lan Roh Suci wis nggawa kowe menyang warisanmu nalika isih ana ing badan. Nanging yèn ora kaya ngono, siapna sedhih lan ratapan pait; isin lan aib bakal mèlu kowe ing ngarepé para Wali.

4. Wigati uga iki: kaya cah wadon, sing tangi saben esuk, ora ngurusi apa-apa liyane sadurunge ngias awake dhewe kanggo manten lanang, kerep ndeleng ing pangilon—supaya ora ana cacat ing pasuryane sing bisa gawe manten lanange ora seneng—mangkono gedhene pangreksan para Wali, awan lan bengi, kanggo mriksa pakaryan lan pikirane, supaya padha ngerti apa padha ana ing sangisoré sangkèling Gusti Allah lan Roh Suci, utawa ora.

5. Mula saka iku, sedulur, padha usaha kanthi tekun, ing tengahing sangsara ati lan badan, kanthi kawicaksanan, supaya bisa nggayuh kabungahan langgeng iku; amarga sithik banget sing dianggep pantes—yaiku wong-wong sing wis nggawa pedhang rohani lan mbebasake nyawa lan panca inderane saka saben reregeding hawa napsu, kaya sing diandharake Rasul (2 Kor. 7:1; Eph. 6:17). Gusti Allah kuwasa banget kanggo nulungi kita ing kelemahan kita, supaya kita dianggep pantes ana ing pasamuwan para suci Panjenengané. Amin.

20. Bab andhap asor

Apa iku andhap asor? Andhap asor iku nganggep awake dhewe minangka wong dosa sing ora nindakake apa-apa sing becik ing ngarsane Gusti. Tumindak andhap asor yaiku: meneng, ora mbandhingake awake dhewe karo apa-apa, ora ngupaya pangalembana, manut, nundhukake pandelengan menyang lemah, tansah ngelingi pati, nglindhungi awak saka kabohongan, nyingkiri omongan kosong ing pacelathon, ora mbantah marang atasan utawa meksa panemune dhéwé, sabar nampa kahanan, mbenci urip gampang, meksa awak kanggo kerja keras, lan ora gawe sedhih sapa waé. Mula, sedulur, ati-ati lan netepi kabèh mau kanthi tliti, supaya atimu ora dadi panggonan kanggo saben hawa napsu, lan uripmu ora pungkasané sia-sia langgeng. Amén.

²⁵ Ing versi Paissios: 'ing pikiranmu'.

21. Bab Tobat

1. Abba Yisaya dipun pitaken: 'Punapa punika tobat, utawi punapa punika pialih saking dosa?' Lan piyambakipun mangsuli, ngendika: 'Ana kalih dalan: salah satunggalipun nuntun dhateng gesang, lan satunggalipun malih nuntun dhateng pati. Sing sapa lumampah ing salah satunggalipun, boten lumampah ing dalan satunggalipun.' Nanging sing nginjak loro-loroné durung kalebu ing salah sijiné—ora kalebu ing antarané wong-wong sing digawa mlebu kraton, uga ora kalebu ing antarané wong-wong sing dibuwang menyang neraka. Nanging, yèn wong kaya ngono mati, paukuman tumrap dhèwèké dadi haké Gusti Allah, sing uga welas asih.

2. Nanging sapa sing kepengin mlebu Karajan netepi dhawuhe: Karajan iku pamusnahan kabeh dosa. Mungsuh mesthi nanem, nanging pikirane ora ngakar. Amarga yèn pikiran bisa nggayuh pangrasan manisé Gusti, panah-panahé ora bakal nembus manèh, amarga wis nganggo busana kabecikan sing sampurna, kang nglindhungi, ngopeni kanthi tliti, lan nyegah supaya ora keganggu (dening pikiran utawa napsu), nanging nglibatake ing pangrêmbêngané dhéwé, supaya bisa mangertèni lan mbedakaké antarané loro dalan, lan ngetutaké siji déné tresna marang sijiné.

²⁶3. Mangkono, sapa waé sing wis mangertèni kamulyané Gusti Allah, wis mangertèni paité mungsuh; sapa waé sing wis mangertèni Karajané Gusti, wis mangertèni Gehenna; sapa waé sing wis mangertèni katresnan, wis mangertèni apa iku kebencian; sapa waé sing wis mangertèni kangen marang Gusti, wis mangertèni kebencian sing ditujokaké marang donya; sapa waé sing wis mangertèni apa iku kasucian, wis mangertèni uga kekotoran ambu ora enak (saka napsu birahi); sapa waé sing wis mangertèni woh saka kabecikan, wis mangertèni uga woh saka kaburukan; sapa waé sing digembirakaké para Malaikat amarga tumindaké, wis mangertèni carané setan-setan padha bungah marang dhèwèké nalika dhèwèké nindakké pakaryané. Amarga yèn kowé ora mlayu saka kabèh iku, kowé ora bakal mangertèni paité. Kepingin sapa bisa ngerti apa iku katresnan marang dhuwit, kajaba dheweke nilar kabèh lan urip ing kamlaratan gedhe kanggo Gusti Allah? Kepingin sapa bisa ngerti paité iri, kajaba dheweke ngembangaké alus? Kepingin sapa bisa ngerti kekerasan nesu kajaba nduwé sabar ing kabèh bab? Kepingin sapa bisa ngerti ketidakmaluan kesombongan kajaba nduwé alusé andhap asor? Kepingin sapa bisa ngerti ambuné zinah kajaba ngerti ambuné wangi murni saka ketulusan? Kepingin sapa bisa ngerti isiné hukuman kajaba ngerti cacaté dhéwé? Kepingin sapa bisa ngenali kabodhoané olok-olok yèn ora ngenali tangisé amarga dosa-dosané dhéwé? Kepingin sapa bisa ngenali bingungé putus asa yèn pancaindra durung tentrem lan ora ngenali padhangé Gusti?

4. Kabèh iki (nafsu ala) mung nduwé siji sirah, sing diarani kejemé kuwasa mungsuh; déné kabèh kabecikan mung nduwé siji ibu, sing diarani ajrih marang Gusti Allah, sing ing wong-wong sing wis nduwé iku, nglairaké kabecikan kanthi murni lan motongaké cabang-cabang ala, kaya sing wis tak kandhakaké sadurungé. Entukna iku kanggo awakmu, kekasihku, lan kowe bakal nglampahi uripmu sakabehe ing tentrem. Amarga ajrih marang Gusti iku ibu saka kabecikan kabèh. Nganti wong wis liwat iki, durung dadi putra Karajaning Swarga; nanging kudu ngupaya sethithik-sethithik nganti wis motong saben hawa napsu sing kasebut mau. Yen ana sing kepengin ngerti apa dheweke wis nyambut gawe ing bab iki utawa durung, iki tandhane: salawase sisih kiwa nduweni pangaribawa, dosa durung mati ing jerone dheweke, lan kabecikan saka sisih tengen ora bisa bareng ana karo dosa. Amarga katulis: '*Apa kowe ora ngerti, marang sapa wae kowe nyerahake awakmu dadi abdi tumrap patuh, kowe dadi abdi marang sing kok patuhi, apa marang dosa sing nuntun marang pati, utawa marang patuh sing nuntun marang kabeneran?*' (Roma 6:16). Lan maneh: '*Utawa apa kowe ora ngerti yen Yesus Kristus ana ing kowe; apa kowe nganti kurang pangerten?*' (2 Kor. 13:5)? Lan maneh, Yakobus kandha: '*Yen ana wong mikir dhèwèké setya nanging ora bisa nahan ilat... imané ora ana gunané*' (Yakobus 1:26).

5. Roh Suci mulang kita kabèh iki, nuduhaké carané mbalèk saka tumindak sing ora lumrah lan nglindhungi awaké dhéwé saka kuwi. Amarga tobat iku mbalèk saka dosa. Nanging dosa iku ora siji waé; malah, kabèh manungsa lawas diarani dosa. Napa Rasul kandha: '*Apa kowé ora ngerti yèn ing pacuan kabèh pelari padha mlayu, nanging mung siji sing nampa ganjaran?*' (1 Kor. 9:24)? Sapa iki, yèn dudu wong sing ajeg lan gelut kanthi gagah berani (nglawan kabèh)? Amarga dhèwèké uga kandha (sabanjuré, Rasul sing padha) yèn '*sapa sing mèlu tandhing ing kabèh bab bakal nahan dhiri*' (ibid., ayat 25). Mula saka iku, padha ngopeni awaké dhéwé, sedulur. Nanging apa tegese ngopeni sing sejati iki, yèn ora nyuwun asor ing ngarsané

²⁶ 'Fages' – miturut basa Yunani; nanging alur teks mbutuhake 'fjiges'. Basa Latin ngilangi iki; ing versi Paissius: 'kajaba kowe nahan'.

kabecikaning Gusti kita Yesus Kristus (nyuwun pangayoman marang Panjenengané saka mungsuh-mungsuh kita)? Lan Panjenengané kuwasa nglawan mau, kanggo ngalang-alangi niat jahat mau marang kita, déné manungsa mung daging lan getih.

6. Wong-wong mau padha takon maneh marang Abba iki: apa tegese meneng ing sel? Lan Panjenengané mangsuli, kandha: meneng ing sel iku ngendhekaké dhiri ing ngarsané Gusti Allah, lan ngupaya kabèh kekuwatan kanggo nolak saben pikiran ala sing ditanduraké mungsuh; amarga kuwi tegese ngungsi saka donya. Padha takon maneh marang dhèwèké: 'Lan apa iku donya?' Lan dhèwèké mangsuli, kandha: 'Donya iku karajan dosa; donya iku panggonan gawé bab-bab sing ora lumrah; donya iku kasampurnan hawa napsu daging; donya iku pracaya yèn bakal langgeng ing jaman iki; donya iku luwih ngopeni awak tinimbang nyawa; donya iku pamer yèn bakal ninggalaké (pungkasané). Aku ora ngomong iki miturut karsa dhéwé, nanging Rasul Yohanes kandha mangkéné: *'Aja padha tresna marang donya, lan apa waé sing ana ing donya: yèn ana sing tresna marang donya, katresnan Rama ora ana ing wong kuwi; amarga kabèh sing ana ing donya—nafsu daging, nafsu mripat, lan kesombongan urip—ora asalé saka Rama, nanging saka donya iki. Lan donya iki bakal musna, uga hawa napsune; nanging sapa sing nindakake kersaning Gusti Allah bakal tetep ana langgeng'* (1 Yohanes 2:15–17). *"Anak-anakku, aja nganti ana sing ngapusi kowe: sapa sing nindakake kabeneran iku bener; sapa sing nindakake dosa iku saka setan: amarga setan wis nindakake dosa wiwit wiwitan"* (1 Yohanes 3:7–8). *"Karepé donya iku mungsuh karo Gusti Allah"* (Yakobus 4:4). Maneh, Rasul Petrus, kepéngin supaya anak-anaké dadi wong asing saka dosa-dosa donya, ngendika: *"Aku nyuwun marang kowe, sedulur, minangka wong lelungan lan wong pangungsen, supaya nyingkiri hawa daging sing perang nglawan nyawa"* (1 Petrus 2:11). Lan Gusti kita sing kinurmatan, Yesus, ngerti yèn donya sing kebak dosa iku kaya sangkutan abot nganti wong ninggalaké, ngélingaké para muridé, kandha: *'Pangéran donya iki bakal teka, lan dhèwèké ora nduwé apa-apa ing Aku'* (Yohanes 14:30); lan maneh: *'Sak donya iki ana ing panguwasa sing jahat'* (1 Yohanes 5:19). Panjenengané uga ngendika marang para muridé yèn Panjenengané wis nglumpukaké saka donya (Yohanes 15:19). Saka donya apa Panjenengané nglumpukaké, yèn ora saka panyebaran dosa ing saindenging jagad?

7. Mula, sapa waé sing kepéngin dadi muridé Gusti Yesus kudu mlayu saka hawa napsu. Amarga yèn dhèwèké ora motong kuwi, dhèwèké ora bisa dadi panggonané Gusti Allah. Uga ora bakal nyekseni kasucené Kawuswaan-Nya kajaba manawa padha ngadhep saka kuwi, awit Panjenengané piyambak ngendika: *'Mripat iku lentera badan; mula yèn mripatmu resik, kabèh badanmu bakal kebak padhang; nanging yèn mripatmu ala, kabèh badanmu bakal kebak pepeteng'* (Matéus 6:22–23). Mula, pikirna iki: yen pikiran ora bébas saka ala, ora bisa nyekseni padhangé keilahian, amarga ala mau dadi tembok peteng tumrap pikiran lan ndadekake jiwa kosong, kaya sing katulis ing Injil: *'Ora ana wong sing nyalakake lampu banjur nutupi nganggo pasu utawa nyelehake ing sangisore amben, nanging diselehake ing panggenan lampu, supaya sing mlebu bisa weruh pepadhangé'* (Lukas 8:16). Katrangané, amben ing kéné makili kabohonganing donya. Mula, salami pikiran kita isih ana ing kahanan kang ora lumrah, obor Ilahi ora bisa manggon ing jerone. Nanging nalika pikiran dadi obor kang luhur, cahyaning Ilahi sumunar marang pikiran mau, lan pikiran mau bisa mbedakaké sapa waé sing ana ing omah; sing kudu diusir, diusir, lan sing kudu urip tentrem, ditinggal. Napa Gusti maringi dhawuh marang wong-wong sing pikirane wis padhang amarga dhawuhe Gusti, kados mekaten: *'Aku kandha marang kowe sing ngrungokake: tresnaa marang mungsuhmu, lakoni kabecikan marang sing sengit marang kowe, berkahana marang sing ngutuk kowe, lan ndedongaa kanggo sing nindhes kowe.'* *Yen ana wong nyerang kowe ing pipi siji, pasrahna pipi liyane uga; lan saka wong sing njupuk jubahmu, aja nolak mantelmu. Lan marang sapa waé sing nyuwun marang kowe, wenehana; lan saka wong sing kepéngin nyilih marang kowe, aja mbalèk; lan aja nahan saka wong sing njupuk saka kowe'* (Lukas 6:27–30. Cf. Matius 5:42).

8. Panjenengané ngendika iki marang wong-wong sing wis mlayu saka donya, amarga padha wis ninggalaké kabèh lan nyiapaké awaké dhéwé kanggo ngetutaké Panjenengané, Juruwilahané. Mula, sawisé tresna marang wong-wong mau kanthi katresnan sing sampurna, Panjenengané ngendika marang wong-wong mau: *'Mangkata, ayo padha lunga saka kéné'* (Yohanes 14:31). Mula, ngendi Panjenengané nggawa wong-wong mau nalika Panjenengané ngendika, *'Ayo tangi, ayo padha lunga saka kéné'*? Panjenengané ngalihake pikirané saka urusan donya iki lan maringi pangaso ing kratoné. Mula, ngapa Panjenengané, nalika nyemangati wong-wong mau, ngendika: *'Aku iki wit anggur, kowé-kowé iki cabangé. Tetepana ing Aku, lan Aku ing kowé. Kaya carané cabang ora bisa ngasilaké woh yèn ora tetep ana ing pokok anggur, mangkono uga kowé ora bisa yèn ora tetep ana ing Aku'* (Yohanes 15:4–5). Panjenengané ngendika iki marang wong-wong sing wis ninggalaké donya, amarga Roh manggon ing jerone lan manggon ing atiné. *"Aku ora bakal*

ninggalake kowe kaya anak piatu," pangandikane, "Aku bakal teka marang kowe" (Yohanes 14:18). Mula, sapa waé sing tresna marang Gusti Allah lan kepéngin Panjenengané manggon ing sajroning atiné, lan ora kepéngin dadi yatim piatu, kudu luwih dhisik ngati-ati lan netepi apa sing wis diprentahaké Gusti Yesus marang wong-wong mau, lan Panjenengané bakal manggon ing sajroning atiné, awit Panjenengané ora adoh saka kita, lan ora ana apa-apa ing antarané kita lan Panjenengané kejaba hawa napsu kita.

9. Yen kowe, sedulurku, nyebut awakmu wong sing wis nyingkiri donya, nanging ketokmu isih nindakake pakaryan donya, mula kowe durung nyingkiri donya, nanging malah ngapusi awakmu dhéwé. Gusti maringi pratandha iki marang wong-wong sing wis nyelakake donya, pangandikane: *'Sapa waé sing tresna marang nyawane bakal kelangan, lan sapa waé sing kelangan nyawane amarga Aku bakal nylametake'* (Matéus 10:39). Kepingi carane wong kelangan nyawane, yèn ora kanthi motong kabèh hawa napsu daginge? Lan maneh: *'Sapa waé sing ora nggawa salibé dhéwé lan ora ngetutaké Aku, ora bisa dadi muridéku'* (Lukas 14:27). Salib kaya apa, pangandikane—sing kudu kita pikul, yèn dudu sing mbutuhaké pikiran supaya tansah waspada lan ajeg ing kabecikan, supaya ora tiba saka salib? Ya iku, nahan hawa napsu nganti putus—lan pikirane pungkasané munggah tanpa bisa dikalahake. Amarga marang wong-wong sing digerakake, Panjenengané maringi pratandha, kandha: *'Yen wiji gandum ora tiba ing lemah lan mati, iku bakal tetep siji; nanging yen mati, iku bakal ngasilake woh sing akèh'* (Yohanes 12:24). Lan minangka panglipur kanggo wong-wong sing wis mati kaya wiji gandum, Panjenengané ngendika: *'Yen ana sing ngladèni Aku, Bapak bakal ngajèni dhèwèké; lan ing ngendi Aku ana, ing kono uga bakal ana abdi-Ku'* (Yohanes 12:26). Kepingi carane banjur padha ngabdi marang Gusti Yesus, yèn ora kanthi mbenceni donya hawa napsu lan netepi dhawuhe? Sawise padha netepi dhawuhe, padha oleh kawani ngandika ing ngarsane: *'Kula sampun ninggalaken sedaya lan ngetutaken Panjenengan; dados, menapa ingkang badhe dados gunggung kula?'* (Matius 19:27)? Lan Panjenengané nampilaké apa sing bakal kelakon marang wong-wong mau, kandha: *'Kowe-kowe sing wis ngetutaké Aku, ing jaman sing bakal teka, nalika Putrané Manungsa lungguh ing pangastané kamulyané, kowe uga bakal lungguh ing rolas pangastané, ngadili rolas suku Israèl. Lan sapa waé sing wis ninggalaké omah, utawa sedulur lanang, utawa sedulur wadon, utawa bapak, utawa ibu, utawa bojo, utawa anak-anak, utawa lapangan, amarga Aku, bakal nampa satus kaping lan warisan urip langgeng'* (Matius 19:28–29).

10. Gusti kita, Yesus sing paling manis, ngerti yèn kajaba wong bébas saka kabèh urusan donya, pikirane ora bisa munggah marang salib, paring dhawuh supaya kita ninggalaké kabèh sing lumantar kabiasaan lan sesambetan narik pikiran mudhun saka salib. Napa, nalika ana wong nyedhaki Panjenengané lan kandha, *'Aku bakal mèlu Panjenengan, Gusti'*, nanging dhisik ayo aku lunga lan ngurusi 'urusan sing ana ing omahku' (Lukas 9:61), Gusti Yesus ingkang kinurmatan kita—mangertos menawi menawi piyambakipun ndeleng bab-bab punika, manahipun badhé kapikat malih dhumateng punika, lan menawi kahanan-kahanan ing ngriku badhé, kados déné, kanthi pantes nyegah piyambakipun—nglarang piyambakipun mangkat, pangandikane: *'Ora ana wong sing nyemplung ing garu lan ndeleng mburi sing pantes kanggo kraton swarga'* (Lukas 9:62). (Sawisé parabel pesta mantené putrané raja, ing ngendi Panjenengané nyritakaké) kepiyé (raja) nyawisaké pesta kanggo putrané lan ngutus abdi-abdiné kanggo ngundang wong-wong sing wis diundang, nanging wong-wong mau, amarga katresnané saben wong marang donya, ora bisa teka, Panjenengané kandha kanthi sedhih: *'Sapa waé sing teka marang Aku lan ora sengit marang bapaké lan ibuné, bojone lan anak-anaké, sedulur lanang lan wadon—malah uga marang uripé dhéwé—ora bisa dadi muridé Aku'* (Lukas 14:16–26). Panjenengané ngendika iki kanggo mulangaké yèn sapa waé sing kepéngin mlebu karajané, kajaba dhèwèké luwih dhisik mutusaké ing sajroning atiné kanggo sengit marang kabèh sing narik manah marang donya, ora bakal bisa mlebu karajan sing dikarepaké. Lan nalika ngajak kita supaya ora mung gumantung marang iman tanpa tumindak, Gusti ngendika manawa raja, sawisé mlebu *'kanggo ndeleng wong-wong sing lungguh ing pesta'*, weruh ana sawijining wong sing ora nganggo busana manten lan mrentah supaya wong iku dibuwang menyang pepeteng njaba (Matius 22:11–13). Padha mlebu amarga jeneng Kristené, nanging diusir amarga ora duwé pakaryan (Kristen). Mangkono uga Rasul, ngerti manawa ora ana sing bisa nresnani loro-lorone, apa sing kagungané Gusti Allah lan apa sing kagungané donya iki, nulis marang Timotius, putrané, kandha: *'Ora ana prajurit ing tugas aktif sing nglibataké dhiri ing urusan urip iki, supaya bisa nyenengaké komandané.'* *'Yen ana wong nandhang sangsara, dhèwèké ora bakal diparingi mahkota, kajaba yèn dhèwèké dianiaya kanthi ora adil'* (2 Tim. 2:4–5). Kanggo nyengkuyung dhèwèké supaya ngarep-arep yèn pakaryané ora bakal sia-sia, dhèwèké kandha marang Timotius: *'Pantes yèn buruh sing nyambut gawe kanthi abot dadi sing pisanan nampa wohé'* (2 Tim. 2:6). Lan nalika nulis marang wong liya, dhèwèké kandha: *'Wong kang durung*

omah-omah kuwatir bab babagané Gusti, kepéngin nyenengaké Gusti; nanging wong kang wis omah-omah kuwatir bab babagané donya, kepéngin nyenengaké bojone' (1 Kor. 7:32–33). Wong kaya ngono bakal krungu swara nggegirisi sing kandha: *'Buwangna dhèwèké menyang pepeteng ing njaba: ing kono bakal ana tangis lan klengek-klengek untu'* (Mat. 22:13).

11. Mula saka iku, sedulur-sedulur, ayo padha nggunakake kekuwatan kita kanggo ngagem busana kabecikan, supaya kita ora dibuwang; amarga ing dina iku ora bakal ana pilih-pilih. Napa Rasul ngendika marang anak-anake, *'Amarga wong-wong kaya ngono ora bakal nampa kratoné Gusti Allah'* (Gal. 5:21)? Ngerti maneh, yen wong-wong sing dianggep pantes tangi saka hawa napsu sing wis mati ora duwe saingan maneh, Panjenengané nampilaké wohé Roh, yaiku – *'katresnan, kabungahan, katentreman, kasabaran, kabecikan, kabecikaning ati, kasetyan, kalembutan, pangendalian dhiri, katentreman ati: marang bab-bab kaya ngono, pangandikane, ora ana paugeran'* (Gal. 5, 22–23). Lan Gusti kita sing kinurmatan, Yesus, ngandhani kita manawa ing dina iku wohing pakaryan kita bakal kabuka, ngendika: *'Akeh wong bakal nyoba mlebu, nanging ora bakal bisa'*. Amarga Sang Dhuwuré Omah, sawisé Panjenengané *'ngadeg lan nutup lawang'*, bakal ngendika marang wong-wong sing ngetok lawang: *'Aku ora kenal kowe'* (Lukas 13:24–25). Apa kita pancèn bisa ngomong yèn Gusti ora ngerti apa-apa? Ora mungkin. Nanging kaya wong-wong sing mengetok lan kandha, *'Gusti, Gusti, mbukak lawang kanggo kita'*, padha ora ngerti kabecikan, mula Panjenengané kandha marang wong-wong mau: *'Aku ora kenal kowe.'* Lan Panjenengané uga paring pratandha marang kita babagan wong-wong sing nduwé pracaya nanging ora nduwé pakaryan, kandha: *'Aku iki wit anggur, lan kowe-kowe iku cabang; sapa waé kang tetep ana ing Aku, lan Aku ana ing dhèwèké, dhèwèké bakal ngasilaké woh sing akèh. Nanging sapa waé kang ora tetep ana ing Aku, dhèwèké bakal dibuwang kaya cabang lan layu; banjur padha nglumpukaké cabang-cabang mau lan mbuwang menyang geni, lan kobong'* (Yohanes 15:5,6). (Bab cabang-cabang) sing ngasilaké woh sing apik, Rama nyabit supaya bisa *'ngasilaké woh sing akèh'* (Yohanes 15:2). Manèh, Panjenengané nunjukaké yèn Panjenengané ora nresnani wong-wong sing tumindak manut hawa napsu dagingé dhéwé, Panjenengané ngandika ing pandonga: *"Aku ora ndonga kanggo donya kabèh, nanging kanggo wong-wong sing wis Panjenengan paringaké marang Aku, amarga wong-wong mau kagungan Panjenengan"* (Yohanes 17:9). Lan Aku wis nyabut wong-wong mau saka donya (Yohanes 15:19): amarga donya tresna marang kang saka donya. Pungkasané, Panjenengané kandha: *'Bapa, jaga wong-wong mau saka sing jahat, amarga wong-wong mau ora saka donya'* (Yohanes 17:15–16).

12. Mula saka iku, padha mriksani awaké dhéwé, sedulur, apa kita iki saka donya utawa ora. Yen kita ora saka donya, Gusti Allah bakal ngreksa kita saka sing ala, amarga Panjenengané kandha: *'Aku ora mung ndedonga kanggo wong-wong mau, nanging uga kanggo wong-wong sing bakal pracaya marang Aku lumantar pangandikane wong-wong mau: supaya kabèh padha dadi siji, kaya Aku lan Panjenengané siji'*. Lan maneh: *'Supaya ing ngendi Aku ana, ing kono uga padha ana bebarengan karo Aku'* (Yohanes 17:20–24). Pikirna saiki, kanthi katresnan sing kados pundi Panjenengané wis nresnani kita, nalika wong-wong sing wis ngupaya ing donya iki lan sengit marang hawa nape dhéwé bakal mrentah bebarengan karo Panjenengané salawas-lawase? Lan Yohanes Sang Rasul, nalika nyumurupi kamulyan ageng kuwi, kandha: *'Kita mangertèni yèn Panjenengané rawuh, kita bakal padha kaya Panjenengané'* (1 Yohanes 3:2), yèn kita netepi dhawuh-dhawuhé lan nindakake apa sing nyenengaké ing paningalé. Lan maneh panjenenganipun ngendika: *'Aja kaget', para kekasih, 'menawa donya sengit marang kowe. Kita mangertos menawa kita sampun pindhah saking pati dhateng gesang, amargi kita tresna marang sedulur kita'* (1 Yohanes 3:13–14). Lan maneh: *'Sapa waé sing ora nindakake kabeneran, iku dudu saka Gusti Allah, lan uga sapa waé sing ora tresna marang seduluré'* (ibid., ayat 11). Sabanjuré: *'Sapa waé sing nindakake kabeneran wis lair saka Gusti Allah'* (1 Yohanes 2:29), *'nanging sapa waé sing nindakake dosa iku saka setan'* (1 Yohanes 3:8). Lan maneh: *"Sapa waé sing lair saka Gusti Allah ora nindakake dosa, amarga wijié Gusti Allah tetep ana ing dhèwèké; lan dhèwèké ora bisa nindakake dosa, amarga dhèwèké lair saka Gusti Allah"* (1 Yohanes 3:9).

13. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya sak kuwasa kita, lan nglipur atiné saka paseksi kaya ngono. Mbok menawa kabecikaning Gusti kita bakal welas asih marang kita, lan Panjenengané bakal paring kekuwatan supaya kita bisa mbuwang bebaning donya sing najis iki. Amarga mungsuh kita ora turu, nanging tansah ngintip kita, ngupaya nyulik nyawa kita. Nanging Gusti kita Yesus ana ing sisih kita, lan Panjenengané nahan mungsuh kanthi kuwasa tembung-tembung suci Panjenengané, yèn kita netepi kuwi. Sapa sing bisa nglawan mungsuh, utawa sapa sing kuwat nglawané, yèn ora tembung-tembung sing wis diucapaké Gusti

Allah nglawané? Tembung-tembung kuwi nglawan lan ngremuk mungsuh kanthi kuwatané, sanajan wong ora nyadari.

14. Rasul Petrus, mulang lan nuduhaké marang kita yèn pakaryan nylametaké manungsa, ngendika: *'Tambahna ing pracayamu kabecikan; ing kabecikanmu kawruh; ing kawruhmu ngendhalèni dhiri; ing ngendhalèni dhiri katetepan; ing katetepanmu kasucèn; ing kasucènmu katresnan marang sedulur; lan ing katresnan marang sedulur katresnan kang sampurna.'* Amarga yèn sip-sip kuwi ana ing kowé lan saya tambah, kuwi bakal njaga kowé supaya ora ora ana guna utawa ora ana wohé ing pangawikan marang Gusti kita Yesus Kristus. Nanging sapa waé sing ora nduwé sip-sip kuwi iku wuta lan cendhak pandang; dhèwèké wis lali yèn dhèwèké wis dibersihaké saka dosa-dosa biyèn' (2 Petrus 1:5–9). Manèh, Yohanes Pembaptis kandha: *"Tandurana woh-wohan sing pantes kanggo pangapuran. Amarga kapak wis disiapaké ing oyod wit: saben wit sing ora ngasilaké woh apik bakal ditebas lan dibuwang menyang geni"* (Lukas 3:8–9). Lan Gusti kita Yesus ngendika: *'Wit dikenal saka wohé'* (Mat. 12:33). *'Apa wong nglumpukaké anggur saka duri, utawa ara saka rumput duri?'* (Mat. 7:16). Lan maneh: *"Ora saben wong sing kandha marang Aku, 'Gusti, Gusti,' bakal mlebu ing kraton swarga, nanging mung sing nindakake kersaning Rama-Ku ing swarga"* (Matéus 7:21). Yakobus uga kandha: *'Iman tanpa pakaryan iku mati. Malah setan-setan pracaya—lan padha nggetak. Amarga kaya badan tanpa roh iku mati, mangkono uga iman tanpa pakaryan iku mati'* (Yakobus 2:20, 19:26). Mangkono uga, Rasul Paulus, nalika negesake marang para anak rohani yèn pracaya mbutuhake pakaryan, kanthi tegas paring dhawuh, kandha: *'Nanging bab laku cabul lan kabèh kabecikan sing ora suci kuwi aja nganti kasebut ing antaramu, kaya sing pantes tumrap wong-wong suci; nanging luwih becik matur panuwun. Bab iki kowe kudu ngerti: ora ana pelacur, utawa wong najis, utawa wong serakah—yaiku wong sing nyembah berhala—sing nduwé warisan ing kratoné Kristus lan Gusti Allah'* (Efesus 5:3–5). Lan luwih mastèkake tembung iki, dhèwèké kandha marang wong-wong mau: *"Aja nganti ana sing ngapusi kowe nganggo tembung kosong: amarga merga saka kabèh kuwi murka Allah teka marang wong-wong sing ora manut. Mula saka iku, aja melu ing bab-bab kuwi. Amarga biyèn kowe iku pepeteng, nanging saiki kowe wis dadi pepadhang ing Gusti. Lakunana kaya anak-anak pepadhang; awit wohé Roh iku ana ing kabecikan, kabeneran lan kabeneran"* (Eph. 5:6–9). Lan maneh: *"Aja ana rasa pait, nesu, ambek, ribut lan fitnah, uga kabecikan apa waé sing ala"* (Eph. 4:31). *"Tirnaa aku," pangandikane maneh, "kaya aku padha niru Kristus"* (1 Kor. 11:1). *"Amarga kowe kabeh sing dibaptis mlebu ing Kristus, wis nganggo Kristus"* (Gal. 3:27).

15. Mula saka iku, sedulur, ayo padha mriksa awaké dhéwé, apa kita wis nganggo Kristus utawa durung. Kristus dikenal lumantar kasucian, amarga Panjenengané suci lan manggon karo wong-wong sing suci. Lan kepiye carane dadi suci? Mung kanthi mandheg nindakake ala sing wis tau ditindakake. Amarga kabecikané Gusti Allah kaya ngéné: saben ana wong sing mbalèk saka dosané, Panjenengané nampani kanthi kabungahan, tanpa ngetung dosa-dosané sing biyèn, kaya sing kacathet ing Injil babagan anak bungsu, sing wis mbuwang warisané kanggo pesta-pesta, banjur mung ngopeni babi lan kepéngin ngisi wetengé nganggo panganané babi; nanging pungkasané, sawisé tobat saka apa sing wis dilakoni, nyadari manawa ora ana kepuasan ing dosa, nanging luwih akèh nindakake dosa, luwih kobong atiné. Mula, nalika tobat nyentuh atiné (sacara harfiah: ngetok ing atiné), dhèwèké ora nundha, nanging langsung bali marang bapaké kanthi andhap asor, sawise mbuwang kabèh hawa napsu dagingé. Amarga dhèwèké pracaya yèn bapaké welas asih lan ora bakal nyalahké dhèwèké amarga tumindaké. Mula bapaké langsung mréntah supaya dhèwèké diparingi busana kasucian lan pratandha putra (cincin) (Lukas 15:11–32). Gusti kita Yesus Kristus ngendika tembung-tembung iki (kanggo negesake marang kita) manawa yen kita bali marang Panjenengané, kita kudu luwih dhisik ninggalaké panganan babi, banjur Panjenengané bakal nampa kita sawisé kita dadi suci. Panjenengané ngendika kaya ngono supaya atiné ora kuciwa lan ora kandha, 'Kapan Gusti bakal ngrungokaké aku?' Amarga Panjenengané ngerti wektu nalika sing nyuwun pantes dirungokaké, lan banjur Panjenengané bakal cepet ngrungokaké.

16. Mula saka iku, ayo padha bali marang Panjenengané kanthi sakabehing manah kita lan, nalika nyuwun marang Panjenengané, aja nganti *'lesu'* (Lukas 18:1), lan Panjenengané bakal enggal ngrungokaké kita. Amarga Panjenengané piyambak ngendika: *'Nyuwuna, lan kowé bakal diparingi; golèkna, lan kowé bakal nemokaké; ketukna, lan bakal dibukakaké kanggo kowé'* (Mat. 7:7). Mula, sedulur, yen kita nyuwun, utawa nggoleki, utawa ngetok lawang, kita bakal nampa apa sing kita goleki, utawa apa sing kita nyuwun marang Panjenengané. Kaya wong sing teka marang kancané ing tengah wengi lan meksa, kandha: *'Tulung wenehana aku telung roti, awit kancaku saka lelungan teka marang aku'* (Lukas 11:5)—lan, amarga dhèwèké ora kendhat ngetok, kancané mau maringi apa sing dijuluké. Mula saka iku, sedulur, ayo padha mbuwang

kemalasan, lan nyiapaké awaké dhéwé kanggo ketekunan kaya ngono: lan Gusti Allah, ndeleng kasabaran kita, bakal maringi apa sing kita jaluk marang Panjenengané. Amarga Panjenengané welas asih, lan kepéngin manungsa mbalèk marang Panjenengané, kaya sing katulis: *'Satemene Aku kandha marang kowe, ana kabungahan ing swarga amarga siji wong dosa sing mbalèk atiné'* (Lukas 15:7).

17. Mula, sedulur, amarga wis nampa sih rahmat saka Panjenengané lan akèh karunia Panjenengané, ayo padha ngupaya ing ngarsané kanthi sakabehing manah sadurungé kita isih manggon ing badan iki; awit wektu urip kita lumaku cepet. Yen kita ngupaya, kita bakal nampa warisan kabungahan langgeng sing ora bisa diungkapaké; nanging yen kita mbalèk, kita bakal kaya wong enom sing takon marang Gusti Yesus carané kaslametaké. Panjenengané mangsuli marang dhèwèké: *'Adol kabèh sing kok duwé, lan wènèhana marang wong mlarat, lan'*, nggawa salibé, *'mèlu Aku'*, sing nuduhaké marang kita yèn nyingkirké karsa dhéwé iku tegese slamet. Nanging nalika enom kuwi krungu kuwi, dhèwèké krasa sedhih banget lan lunga (Lukas 18, 22, 23). Amarga dhèwèké ngerti yèn mènèhi bandha marang wong mlarat ora pati angel kaya nggawa salib. Mènèhi bandha marang wong mlarat mung sawijining kabecikan, lan wong nindakake supaya luwih gampang nggawa salib; nanging salib iku ngilangi kabèh dosa – lan nglairaké katresnan; tanpa katresnan, ora ana salib. Nanging kenapa Rasul—sing ngerti yèn ana uga kabecikan palsu sing ora ana katresnan utawa kasampurnan kabecikan—ngendika: *'Yen aku ngomong nganggo basa manungsa lan malaikat, nanging ora duwe katresnan, aku mung kaya gong sing muni kenceng utawa simbal sing gemerincing.'* Lan sanadyan aku nyumbangake kabèh bandaku, lan sanadyan aku nyerahake awakku kanggo kobong, nanging yèn aku ora nduwé katresnan, iku ora ana gunané. Katresnan iku sabar, katresnan iku welas asih; katresnan ora iri, katresnan ora sombong, ora angkuh, ora kasar, ora mikirake kapentingané dhéwé, ora gampang nesu, ora mikirake sing ala' (1 Kor. 13:1–5).

18. Mula, sapa waé sing kepéngin lumaku ing dalan katresnan, mbusak kabèh kuwatir marang kabèh wong, apa padha becik utawa ala. Banjur, pungkasané, mung siji kepinginan—kanggo Gusti Allah—bakal tetep ana ing atiné, lan kepinginan iki bakal nimbulaké nesu sing cocog karo sipaté; lan nesu iki bakal nentang kabèh sing ditanduraké mungsuh. Banjur *'ukum'* Gusti Allah²⁷ nemokake panggonan kanggo manggon ing jerone, lan lumantar ajrih, katresnan kawujud ing jerone. Banjur wong kaya ngono iku ngandika kanthi wani, kaya sing ditindakake Rasul: *'Aku ora mung gelem diiket, nanging aku uga siap mati kanggo jenengé Gusti Yesus Kristus'* (Kisah Para Rasul 21:13). Begja atiné sing wis nggayuh katresnan kaya ngono: amarga wektu kuwi wis bébas saka napsu.

19. Kita wis ninggalake donya, sedulur; kita padha ngerti pangkat apa sing kita duwé, lan yèn Gusti Yesus iku welas asih, supaya Panjenengané maringi pangaso marang saben kita manut pakaryan kita, lan marang sing cilik manut kelcilané, kaya déné Panjenengané ngandika: *'Ing omahé Rama kawit ana akèh panggonan'* (Yohanes 14:2). Amarga sanadyan mung ana siji karajan, saben wong nemokake panggonané dhéwé ing kono lan tugase dhéwé sing kudu ditindakake. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya nglawan kelesuan; ayo padha mbuwang selubung pepeteng—yaiku lali—lan nyawang padhangé tobat. Ayo kita nyimpen ing manah tuladha Marta lan Maria, sing makili sedhih lan tangis—wong-wong sing nangis ing ngarsané Sang Juruwilaha, nyuwun marang Panjenengané supaya nguripaké Lazarus, yaiku pikiran sing kabèh diiket déning akèh balutan hawa napsu dhéwé. Panjenengané, sanadyan maringi sih-rahmat lan nyurung supaya padha tumindak, nyerahaké marang wong-wong mau kanggo mbukak balutan-balutan mau lan nglémbosaké dhèwèké (kanggo lunga). Nalika Lazarus dibebasake, katentreman Maryam lan Marta dadi cetha. Sawisé kuwi, katon kaya mangkéné: Lazarus lungguh tanpa kuwatir karo Gusti Yesus, Marta nindakake pangabdiané kanthi semangat lan kabungahan, déné Maryam, sawisé nggawa guci alabaster kang isiné mur, ngusap sikilé Gusti.

20. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya kanthi sakabehe kemampuan kita, lan Gusti Allah bakal nulungi kita lumantar kelimpahan sih-rahmaté. Yen kita durung njaga atiné kita suci, kaya para bapa kita biyèn, paling ora ayo padha ngupaya supaya awak kita ora nindakake dosa, kaya sing dadi kersané Gusti; lan ayo padha pracaya yèn, ing wektu paceklik sing nyerang kita, Panjenengané bakal paring welas asih marang kita, kaya sing wis paring marang kabèh para suci Panjenengané. Amarga sanadyan kamulyaning srengéngé iku siji, lan kamulyaning rembulan liya, lan lintang siji béda karo liyané ing kamulyané, nanging kabèh manggon ing langit sing padha, lan kamulyané lan pakurmatané kagungané Panjenengané, wiwit saiki nganti salawas-lawase. Amén.

²⁷ Ing versi Paissius, ing pinggir kaca ngadhepi hukum ditulis: 'fear' – miturut makna tembung-tembung sabanjure.

22. Bab Tingkah Laku Manungsa Anyar

1. Para sedulurku sing tak tresnani! Wong Yahudi dikenal saka telung bab: sunat, Paskah, lan Sabat. Amarga katulis ing Kitab Kejadian: *'Saben anak lanang ing antaramu, apa sing lair ing omahmu utawa sing dituku nganggo dhuwit, kudu disunat ing dina kaping wolu. Nanging sapa waé lanang sing ora disunat bakal dipotong saka bangsane, amarga dhèwèké ora netepi PrajanjiKu'* (Kejadian 17:12, 14). Abraham iku wong pisanan sing disunat, sing dadi pratandha yèn 'sisihé' wis mati – yaiku pratandha ing jaman kuna marang manungsa anyar sing dingerteké Gusti Yesus ing badané sing suci, supaya 'karusakan' kuna sing nutupi kelamin lanang bisa dipotong lan dipisahaké. Bab iki uga diandharake dening Rasul: *'Ing Panjenengané kowe uga wis disunat kanthi sunatan sing ora digawe nganggo tangan, yaiku sunatan sing mbusak awak daging sing dosa, sunatané Kristus: kowe wis dikubur bareng Panjenengané ing baptisan; ing Panjenengané kowe uga wis dibangkitaké lumantar pracaya marang pakaryané Gusti Allah'* (Kolose 2:11,12). Lan maneh: *'Sira padha nyopot manungsa lawasmu, kang rusak amarga hawa napsu kang ngapusi, lan padha anyar sajroning roh pikiranmu, lan sira nganggo manungsa anyar, kang diciptakaké miturut gambaré Gusti Allah ing kabeneran lan kasucian sing sejati'* (Eph. 4:22–24). Lan maneh: 'mati marang dosa, nanging urip ing kasetyan' (1 Petrus 2:24). – Iki (babagan kawajiban kapisan wong Yahudi) nyebutake sunat. Sapa wae sing ora nduweni iki iku durung disunat lan dudu wong Yahudi, amarga dheweke ora netepi prajajji sing wis ditetepake Gusti Yesus nganggo getih suci Panjenengané.

2. Bab Paskah sing suci, akèh sing kudu diomongaké. (Kaping pisan – sunat; kapindho – Paskah; katelu – Sabat). Amarga Musa kandha: *'Iki paugeran Paskah: ora ana wong manca sing kena mangan; lan saben abdi utawa sing dituku nganggo dhuwit, kowe kudu nyunat dhèwèké, banjur dhèwèké kena mangan.'* Ora ana wong kang ora disunat sing kena mangan saka iku. Iku kudu dipangan ing siji omah' (Kaluwihan 12:43, 46). *'Pinggangmu kudu diiket, sandalmu nganggo ing sikilmu, lan tongkatmu digenggem ing tanganmu'* (Kaluwihan 12:11). Paskah—roti sing dipanggang ing geni iki—ora kena dipangan kajaba karo roti tanpa ragi lan woh-wohan pait. Panjenengané ora kandha: 'sawise ngiket pinggangmu', supaya ora ana sing ngira yèn dhèwèké nyiritakaké sabuk, nanging: 'sawise ngiket pinggangmu', kanggo nuduhaké yèn dhèwèké nyiritakaké kasucian, bébas saka saben napsu sing muncul saka paseduluran seksual ing kahanan ora suci. *'Sandhal'* nuduhaké kesiapan kanggo ngandika lan mlayu saka panglaran apa waé sing ngrusak nurani lan nyegah pikiran supaya ora bisa nyawang pangandhèlané dhéwé kanthi suci. *'Tongkat'* minangka pratandha pangarep-arep priya, supaya wong bisa mlaku tanpa wedi ing dalan lan mlebu Tanah Dijanjèkaké: iku wong-wong sing wis netepi Sabat. *'Getih'* maknane getihé Gusti kita Yesus Kristus, lan nalika Panjenengané rawuh kanthi rawuhe dhéwé lan nuntun putra-putraning Israel menyang pusakané, wektu kuwi wong-wong sing wis siyap lan diuruti tandha Panjenengané ing atiné bakal katon cetha. Njupuk *'sekepal hisop'* tegese nandhang sangsara, amarga ana pangandikane: 'Ndeleng (Paskah) karo sayuran pait'. Mula, nyawisna awakmu, sedulur: apa kowe wis disunat? Apa kowe wis ngolesake lawang omahmu nganggo getih Sang Anak Domba sing tanpa cacad? Apa kowe wis mbusak kabèh pikiran donya? Apa kowe wis nyawisake awakmu kanggo lelungan tanpa wedi lan mlebu ing Tanah Sing Dijanjèkake?

3. Lan ana akèh sing kudu diomongaké bab Sabat – lan iki minangka bagiané wong-wong sing wis diparingi sunat sejati, sing melu Paskah Suci, sing wis dibebasaké saka wong Mesir, sing wis weruh kabèh padha klelep ing Segara Abang, lan sing wis netepi Sabat sawisé dibebasaké saka perbudakan sing pait. Amarga (Gusti Allah) marang Musa: *'Enem dina kowe kudu nyambut gawe, nanging ing dina kapitu ana Sabat kanggo Gusti Allah, Allahmu'* (Kaluwihan 20:9–10). *'Sapa waé sing nindakake pakaryan apa waé ing dina iku, nyawane bakal dipunputus'* (Kaluwihan 31:14). Gusti kita Yesus piyambak netepi Sabat sing sejati, lan mulang para muridé carané netepi, sawisé nglaksanani panguripan (ing salib) ing dina Jumuah, sawisé nindakake kabèh persiapan sadurungé munggahé, – yaiku caci maki sing ditampa lan ditahanake kanggo kita, nyalibake awake dhewe ing kayu salib, lan ora gelem nglegakake utawa ngapura awake dhewe sanajan isih ambegan. Nalika Panjenengané muni, *'Aku kangen'*, wong-wong nyedhiyakake busa sing dicelup ing cuka marang Panjenengané, lan Panjenengané, sawisé ngrasakake, ngendika: *'Wus rampung; banjur Panjenengané ngundhukaké sirahé lan nyerahaké nyawané'* (Yohanes 19:28–30). Banjur padha nurunaké Panjenengané saka kayu salib menyang lemah, ing ngendi Panjenengané ngglethak tanpa obah, pancèn wis netepi Sabat. Mangkono, pungkasané, Gusti Yesus ngaso ing dina kapitu lan ngabulaké, awit ing dina iku Panjenengané ngaso saka kabèh pakaryané, kang lumantar iku Panjenengané mbusak hawa napsu manungsa, kaya déné kang diandharaké Rasul: *'Wis mlebu ing pangasoané, Panjenengané uga wis ngaso saka pakaryané, kaya déné*

Gusti Allah ngaso saka pakaryané' (Ibrani 4:10). Iki Sabat sing sejati! Mula, sapa sing ora netepi Sabat iku dudu wong Yahudi. Napa Yeremia, nangis amarga bangsane, kandha marang wong-wong mau: 'Aja nggawa beban ing dina Sabat, lan aja metu liwat gapura Yerusalem nggawa beban ing dina Sabat' (Yer. 17:21)?

4. Celaka aku, wong sengsara, sing wis nglanggar prentah suci kaya ngono lan nggawa beban abot ing dina Sabat, sanadyan aku wis mati bebarengan karo Panjenengané (Kristus), dikubur bebarengan karo Panjenengané, lan ngetutaké Sabat! Dadi, apa bebane abot sing tak sandhengi iki? (Iku minangka nafsu) sing tak tindakake: nesu iku bebane abot, semangat, kebencian, kesombongan, panghakiman, lara ati lan caci maki, kesombongan, rasa bener dhéwé, kepengin dadi bos, seneng ribut, katresnan marang awak dhéwé, iri ati. Iki minangka hawa napsu jiwa; dene hawa napsu badan – keserakahan mangan, kesensualan, hawa katresnan marang busana mewah, hedonisme, nafsu birahi, lan kekerasan ati (mbok menawa tanpa welas asih). Kabèh hawa napsu iki lan sing padha wis dibasmi Gusti Yesus ing badané para wali lan dipatèni ing badané sing suci, miturut tembungé Rasul, yèn Panjenengané *'matèni mungsuh liwat salib, lan mbasmi paugeran sing ana ing prentah-prentah'* (Efesus 2:16, 15) – yaiku Sabat sing suci. Mula, sapa waé sing nggawa beban abot iki (saka hawa napsu) lan tumindak (miturut kuwi), nyemplung ing kuwi ing dina Sabat, kepiye bisa ngomong: 'Aku wong Yahudi sejati'? Wong kaya ngono ngapusi dhéwé, amarga mung jenengé sing ana ing dhèwèké. Amarga dhèwèké ora bakal nampa apa-apa saka Gusti Yesus, amarga dhèwèké mbantah Panjenengané lumantar tumindaké, wis nguripaké manèh apa sing wis dipatèni Gusti, lan mbalèkaké apa sing wis dikubur. Cetha yèn wong kaya ngono kuwi dudu wong Yahudi sing sejati, nanging wong palsu—lan dhèwèké ora disunat lan uga ora netepi Sabat. Mula, nalika Gusti Yesus rawuh ing kamulyané, Panjenengané mung bakal nampa ing kraton langgengé para putra Israèl sing sejati, kabèh sing wis disunat ing Panjenengané, sing wis diklumpukaké saka kabèh bangsa, kaya sing diandharaké Rasul – yèn *'kakuan sing winates wis teka marang Israèl, nganti cacahé wong-wong non-Yahudi kebak mlebu'* (Rm. 11:25), lan maneh: *'Yen ana wong sing urip miturut paugeran iki, katentreman lan kawelasan mugè ana ing wong-wong mau, lan ing Israelé Gusti Allah'* (Gal. 6:16). Apa kowe weruh sapa kuwi wong Israelé Gusti Allah? – Wong-wong kuwi yaiku sing nduwèni sunat ing ati, sing netepi Sabat, lan sing mbusak dosa. Manèh dhèwèké kandha (Rasul sing padha): *'Amarga dhèwèké dudu wong Yahudi sing katon ing njaba, lan dudu sunat sing katon ing daging; nanging dhèwèké iku wong Yahudi sing ana ing jero, lan sunat iku sunat ing ati, ing Roh, ora ing huruf'* (Rm. 2:28–29).

5. Mula saka iku, padha ngati-ati marang awaké dhéwé, sedulur! Suwéné pira kita bakal nyambut gawe banjur ngrusak pakaryan kita amarga kecerobohan, tanpa nyadari yèn ing jeroné kita manggon mungsuh kita, sing muji-muji kita lan tanpa kendhat ngalihake kita (saka sing bener), nyegah mripat kita saka ndeleng pepadhangé Sifat Ilahi? Reksanana awakmu, nyawa sing mlarat, kowe sing dibaptis mlebu ing Kristus lan ing pati Panjenengané. Pati kaya apa sing digayuh Panjenengané? Yen kowe ngetutaké tapak-tapaké, tunjukna iku marang aku lumantar tumindakmu. Panjenengané tanpa dosa, lan maringi awaké dhéwé marang kowe minangka tuladha ing kabèh bab, Panjenengané urip ing kamlaratan, nanging kowe ora bisa nahan kamlaratan. Panjenengané *'ora nduwé panggonan kanggo nyandhak sirah'* (Matéus 8:20), nanging kowé ora bisa nampa urip dadi wong ngumbara (dadi wong asing ing endi-endi) kanthi kabungahan. Panjenengané nahan kabèh cacian, nanging kowé ora bisa nahan sanajan cacian siji waé. Panjenengané ora mbales ala nganggo ala, nanging kowé ora bisa nahan supaya ora mbales ala. Panjenengané ora nesu nalika nandhang sangsara, nanging kowe, sanajan dadi beban kanggo wong liya nalika ngladèni, malah nesu. Panjenengané tetep tentrem nalika diina, nanging kowe malah keganggu sanajan ora diina. Panjenengané andhap asor lan ngundang wong dosa marang Panjenengané, nanging kowe malah nyilani wong sing tresna marang kowe nganggo tembung-tembungmu. Panjenengané kanthi suka cita nampa kabèh paukuman sing diparingaké marang Panjenengané, nanging kowé, mung amarga cacian cilik waé, wis keganggu atimu. Panjenengané alus marang wong-wong sing wis tiba ing dosa, nanging kowé malah angkuh marang wong-wong sing luwih dhuwur pangkaté tinimbang kowé. Panjenengané nyerahaké awaké dhéwé kanggo wong-wong sing wis dosa ing ngarsané, kanggo nyuwun pangapura, nanging kowé malah ora bisa nyerahaké awakmu kanggo wong-wong sing tresna marang kowé. Iki sing wis diparingake Panjenengané marang kowe; apa sing wis kowe balèkake marang Panjenengané? Kenalana Panjenengané lumantar pakaryané, lan kenalana awakmu dhéwé lumantar pakaryanmu. Yèn kowe wis mati bebarengan karo Panjenengané, sapa sing nindakake dosa kaya ngono (ing jeroning awakmu)?

6. Para sing kinurmatan! Ayo kita temenan ngetutake dhawuh-dhawuh suci Panjenengané, nyisihaké karsa kita dhéwé, lan nyawang padhangé dhawuh-dhawuh mau. Yen kita mung tresna marang sing ngajèni kita, apa bedané kita karo wong kafir? Yen kowe ndedonga kanggo wong sing ngewangi kowe, malah panagih

pajeg uga nindakake kuwi. Yen kowe bungah karo wong sing muji kowe, mula wong Yahudi uga nindakake kuwi. Dadi, apa sing kowe lakoni sing luwih, kowe sing wis mati marang dosa lan urip ing Kristus Yesus? Yen kowe tresna mung marang wong sing manut marang kowe, apa sing kowe lakoni sing luwih becik tinimbang wong dosane? Kuwi uga sing ditindakake wong dosane. Yen kowe sengit marang wong sing marakake kowe susah, ora nurut marang kowe lan rebutan karo kowe, mula kowe ora beda karo wong pagan. Nanging kowe kudune ndedonga kanggo wong kaya ngono, supaya dheweke diparingi pangapura (kanggo kaluputan sing wis ditindakake marang kowe). Yen kowe sedhih amarga wong sing ngfitnah kowe, mula malah panagih pajeg uga nindakake sing padha.

7. Mula, pikirna awakmu sing wis dibaptis ing jenengé Gusti: apa tumindakmu kaya tumindaké Panjenengané nalika Panjenengané ngetokaké dhiri? Utawa kepiye kowe bakal muncul ing dina kamulyané lan diparingi mahkota, yèn kowe ora nduwé mahkota kemenangan saka hawa napsu sing wis kowe kuwasani—hawa napsu sing wis dikuwasani déning Rajamu, dadi tuladha kanggo kowe ing dhiri Panjenengané? Amarga nalika Panjenengané, Sang Raja para raja lan Gusti para gusti, rawuh ing kamulyan, Panjenengané bakal katon marang saben bangsa ing kamulyan agungé, nggawa pratandha sangsara Panjenengané kanggo kita; nanging kowe kudu rawuh tanpa ana salah siji hawa napsu Panjenengané ing awakmu, lan Panjenengané bakal kandha marang kowe: 'Aku ora kenal kowe.' Ing kana kowe bakal weruh kabèh para wali sing mati amarga asmané, nggawa pratandha Panjenengané, lan kowe bakal isin ngadeg ing ngarepé. Pikirna uripé kabèh para wali, lan kowe bakal weruh yèn padha nahan ala nanging ora mbales: mung getihé kabèh mau njerit marang Gusti Allah: 'Balesna kita marang wong-wong sing urip ing bumi.' Kanggo aku, sing tresna marang tentrem, apa sing bakal tak ucapake ing dina iku, nalika aku weruh para Nabi, para Rasul, para martir, lan para wali liyane, sing nalika disiksa padha sabar banget, ora mbales, malah ora nesu, amarga padha ngerti yen iku dudu kersaning manungsa, nanging kejahatané setan sing meksa supaya padha nindakake kuwi marang wong-wong mau; apa padha dipatèni, dilempari watu, dibakar utawa dilelebakaké, padha ora nesu marang sing nyiksa, nanging malah ndedonga supaya padha diapura, amarga padha ngerti sapa sing meksa supaya kuwi kelakon marang wong-wong mau.

8. Mula, sedulur sing tak tresnani, pikirna awakmu dhéwé—apa sing kok lakoni—lan selidiki pikiranmu—apa sing kok duwé ing ngarsané Gusti Allah. Amarga ing jam iku kowe ora bakal bisa ndhelikake apa-apa; ora ana ing kersané manungsa sing bisa ngomong siji bab (lan ora ngomong bab liya); nanging nalika kebangkitan kelakon, saben wong bakal tangi nganggo pakéan tumindaké dhéwé—apa iku dosa utawa kabeneran. Tumindak-tumindak mau bakal ngomong, lan saben wong bakal ngerti dhéwé panggonané ana ing ngendi. Begja sapa sing wis ngupaya lan mbuwang apa wae sing bakal nyeret dhèwèké menyang Gehenna, lan nganggo apa sing bakal nuntun dhèwèké menyang Karajan. Rasul kandha: *'Kita ngerti yèn kemah kita ing donya iki, yaiku badan iki, yèn rusak, kita nduwèni bangunan saka Gusti Allah, omah sing ora digawe tangan, langgeng ing swarga.'* (2 Kor. 5:1). Wektu urip kita lumaku cepet, lan kita ngapusi awak dhéwé (mikir kosok baline) nganti wayahe teka – lan kita bakal kabungkam déning sedhih ing tangis langgeng.

9. Mula saka iku, aja nganti kita ngendhekaké manah kita, nanging padha nindakake kabèh sing ana ing daya kita, ngopeni lan ngreksa manah mau, lan nyuwun kabecikaning Gusti ing saben wayahe supaya paring pitulungan marang kita. Aja nesu marang tangga teparo amarga tembung sing diucapake kanthi bodho, dudu saka kersane dhewe, nanging amarga pengaruh saka panggonan liya; amarga nalika dadi piranti mungsuh, dheweke adoh saka Gusti nganti diparingi tanggung jawab lan mlayu saka dalan (ala) iki. Ati-ati, para kekasih, supaya andhap asor ing kabèh bab; tahan cacian lan kabèh kang kudu kok derita, lan tansah lakonana ngendhalèni kersamu dhéwé, amarga nempel marang kersamu dhéwé ngrusak kabèh kabecikan. Sapa waé sing nduwé pamikiran lurus (belaian), nahan kersané kanthi alus, wedi marang kersané dhéwé kaya wedi ula, amarga kuwi ngrusak kabèh tatanan batin jiwa lan ndadèkaké peteng, nganti ora weruh padhangé kabecikan. Mula, luwih ngati-ati nglawan napsu terkutuk iki, sing nyampur karo kabecikan kanggo ngrusaké kabèh. Mangkono uga Gusti kita Yesus Kristus ora munggah ing salib nganti Panjenengané mbuwang Yudas saka antarané para muridé. Lan saben wong, kajaba yèn padha motong hawa napsu sing ora mulya iki, ora bakal bisa makmur ing Gusti Allah: amarga kabèh kabecikan mèlu ing mburiné: ora sabar asalé saka kéné, kesia-siaan asalé saka kéné; kabèh sing dibenci Gusti manggon ing jiwa wong sing seneng nyenengake hawa napsu lan wong sombong – lan kabèh sing diyakini atine minangka ilahi iku palsu miturut kabèh Kitab Suci.

10. Ngelakoni pangadilan dhisik marang awaké dhéwé nggawa andhap asor, déné nyisihaké karsa dhéwé kanggo tangga teparo kanthi wicaksana iku andhap asor. Kasucian iku ndedonga marang Gusti Allah

kanthi ²⁸ 'i; ora ngadili iku katresnan. Kasabaran iku ora nduwé pikiran ala marang tangga teparo. Atiné sing tresna marang Gusti Allah iku ora mbales ala nganggo ala. Meneng iku ora ngulik bab-bab sing ora dadi urusanmu. Kamlaratan iku ati sing bébas saka niat ala. Ngendhalèni emosi dhéwé iku tentrem. Sabar iku nahan kabèh. Sadaqa iku pangapura. Kabèh iki muncul saka pangendalian karsa dhéwé. Iki nggawa harmoni ing antarané kabecikan. Iki ndadèkaké pikiran sing mimpin tentrem.

11. Kesimpulan saka kabèh iki yaiku: kaya sing tak deleng ing kabèh Kitab Suci, Gusti ora ngarep-arep apa-apa saka manungsa kajaba manungsa iku ngendhegake dhiri ing ngarepe kanca-kancane ing kabèh bab, nyisihaké karsa dhéwé ing saben prakara, ndedonga marang Panjenengané tansah kanggo paring pitulungan marang manungsa, lan kanggo njaga paningal saka turu lali lan saka godha panangkepan, amarga sipat manungsa licik lan gampang owah-owahan. Iku pakaryané Panjenengané (Gusti Allah) kanggo ngreksa kita. Iku kakuwatan Panjenengané kanggo maringi kita kekuwatan supaya bisa ngreksa awak dhéwé. Iku pangayoman Panjenengané kanggo nglindhungi kita saka kamlaratan. Iku pangalihané – ngalihaké kita marang Panjenengané. Iku panuwuné – maringi panuwun marang kita. Iku sih-rahé – maringi kita sih-rah supaya bisa matur nuwun marang Panjenengané. Iku pangayomané – nglindhungi kita saka tangan mungsuh kita. Marang Panjenengané mugi piningan pakurmatan lan kamulyan salawas-lawase. Amén.

12. Nanging, iki sing nyebabake prahara, lan sing tanpa welas asih ngrusak jiwa: omong kosong, omongan sia-sia, mbelit tembung (salah tafsir) kanggo kapentingan dhéwé, kurang ngendhaleni dhiri, lisan loro, lan meksa tembungé dhéwé. Sapa waé sing nduwèni kabèh kuwi nduwèni jiwa sing tandhus saka kabecikan. Sawise kabèh iki, yen nyawa ora ngupaya saben kabecikan, nyawa kuwi ora bakal bisa nggayuh pangasoé Putraning Allah. Mula saka iku, aja sembrono marang uripmu, sedulur, lan aja nganti pikiranmu nggawé akal macem-macem alesan kanggo kemalasan sing ala, supaya kabèh wektumu ora kebuang sadurunge kowe nggayuh pangasoé Putraning Allah: yaiku, andhap asor ing kabèh bab, bébas saka niat ala, ora nyimpen kebencian marang sapa waé, ora nempel marang apa waé sing ora saka Gusti, tansah éling marang dosané dhéwé, lan matèni saben tumindak ala. Lan '*Gusti Allah iku ora goroh*' (Titus 1:2) – supaya Panjenengané bisa nulungi kalemahan kita lumantar sih-rahmaté sing akèh. Amén.

23. Bab Kasampurnan

1. Salah siji para Bapa ngendika manawa kajaba wong iku nggayuh iman marang Gusti, kangen sing ora kendhat marang Gusti, ora duwe niat ala, nahan diri supaya ora mbales ala karo ala, nandhang sangsara amarga Gusti, andhap asor, resik, tresna marang sesama, nyingkiri kabèh bab, alus, sabar, lan pandonga sing ora kendhat marang Gusti kanthi manah sedhih, tresna sejati, supaya ora ndelok mburi, ora nganggep apa wae sing kelakon marang dheweke, ora gumantung marang pakaryan becik utawa pangibadahé dhéwé (*leitorgia*), lan ngupaya pitulungan Gusti marang kabèh sing kelakon saben dina – mula dheweke ora bisa slamet.

2. Mungsuhmu, he manungsa, ora ngantuk. Aja nglirowakake, aja nglirowakake nuranimu, lan aja nganti pracaya yen kowe wis nggayuh apa-apa sing pantes tumrap Gusti nalika kowe isih ana ing tanah mungsuhmu. Nandhang sangsara kanggo Gusti (panguripan raga kanthi tapa brata), nalika ditindakake kanthi wicaksana, bisa ngimbangi kecerobohan sadurunge; tangise atiné marasaké tatu sing disebabaké mungsuh batin; katresnan sampurna marang Gusti, manut kersané, ngadhepi para prajurit sing ora katon; lan kasucian batin, sing ngalahaké mungsuh sing ora katon, nyiapaké wong kanggo tentremé Putrané Gusti, dene kasucian sing katon njaga kabecikan.

3. Yen kawruh iku wong tuwa (kanggo kabèh sing wis diomongaké), mula iku uga penjaga (kanggo iku). Kawicaksanaan (ing atiné) nalika ana godaan mbalèkaké godaan mau marang awake dhéwé. Ragu yèn pakaryanmu nyenengaké Gusti nyiapaké pitulungané Gusti kanggo nglindhungi kowe. Wong sing wis nyawisake atine kanggo nguber Gusti kanthi kasetyan ing bebener ora bisa mikir yen dheweke wis nyenengake Gusti. Amarga sajrone nuranin nyalahake dheweke amarga apa wae sing ora lumrah, dheweke tetep adoh saka kamardikan. Amarga sajrone ana sing nyalahake, ana uga hakim; lan sajrone ana paukuman, ora ana kamardikan. Yen pungkasané, nalika ndedonga, kowe weruh manawa pancen ora ana sing nyalahake kowe, mula kowe pancen merdika, lan wis mlebu ing pangasoan suci Panjenengané, manut kersané.

4. Yen kowe weruh yèn woh sing becik wis mancar ing jeronmu, lan lalabé mungsuh ora nyekel manèh; yèn mungsuh-mungsuh—amarga kowe ora manèh perang nglawan napsumu dhéwé—wis mundur ora kanthi kersané dhéwé, amarga kapancing tipuan; yèn méga wis nutupi kemahmu, lan srengéngé ora ngobong

²⁸ Ing versi Paissios kéné maca: 'sing ora diétung dadi kagungané dhéwé ndadèkaké wong iku kosong saka tangisan'; iki ora kapanggih ing manuskrip Yunani. Ing versi Latin maca: 'sapa sing sengit marang napsuné dhéwé manggon ing tangisan lan luh'.

kowe ing awan lan rembulan ora ngobong kowe ing bengi (Mazmur 120:6), yèn ing jeronmu ana kabèh perlengkapan (kabèh perabot) kemah, supaya kowé bisa ngedegaké lan njaga manut kersané Gusti Allah, mula (ngertèna yèn) kamenangan wis kasampurnakaké ing jeronmu déning Gusti Allah, lan wiwit saiki Panjenengané bakal langsung maringi tedhungan marang kemahmu, awit iku kagungané Panjenengané, Panjenengané bakal mèlu ing ngarep lan nyiyapaké panggonan pangaso (pangaso, tentrem). Amarga yèn Panjenengané ora luwih dhisik mandheg ing panggonan sing dikarepake, mula uga, kaya sing diandharaké Kitab Suci, ora bisa mandheg (golek tentrem) (Bilangan 9:16–23).

5. Ana bebaya gedhe nganti wong eling lan weruh cetha manawa ora ana maneh apa-apa ing jerone saka barisan mungsuh sing nyoba ngganggu urip biara kanthi mulang praktik sing ora lumrah. Mula saka iku, kita kudu njamin manawa ajrih marang kabecikané (Gusti Allah, utawa Gusti Allah sing Maha Becik) nguwasani kita, manawa pangeling (bab pati lan paukuman) tansah ngenyek kita, lan manawa andhap asor sing suci nguwasani atiné kita ing saben wektu, kanthi sih-rahmaté Gusti, (lan kanggo iki kita kudu) ora nglirwakaké apa sing nyiapaké lan njaga kabèh iki (raos lan watak suci), nanging tetep ajeg ing pamikiran iki nganti tekan pungkasan – tansah ndeleng dosa-dosa kita dhéwé, lan ora ngandel marang awaké dhéwé ing apa-apa sajrone kita isih ana ing sangisoré panguwasa ala.

6. Nalika ana wong ngukum tanggane, nyalahake lan ngremehake sedulure ing atine, ngina dheweke ing saben kasempatan, mulang dheweke kanthi nesu, utawa nggosipake dheweke marang wong liya, iku ndadekake dheweke adoh saka sih rahmat sing dinikmati para wong suci lan saka sipat-sipat mulya. Amarga iki ngrusakake pakaryan sing ditindakake wong, ngilangi woh-wohé sing becik. Sapa waé sing kandha, 'Aku ngrasakake sedhih amarga dosaku,' nanging ora nindakake apa sing diomongake, iku wong bodho. Sapa waé sing kandha, 'Aku nangis amarga dosaku,' nanging ora entuk apa-apa saka iku, iku ngapusi dhiri dhéwé.

7. Sapa waé sing ngupaya meneng, nanging ora nyoba nyegah napsuné bebarengan, iku wuta ing ngupaya kabecikan. Sapa waé sing nglirwakaké dosané dhéwé lan mung kuwatir mbeneraké kesalahane wong liya, iku adoh saka pandonga sing tulus lan panyuwunan sing pantes marang Gusti Allah. Iki kawani sejati – nalika sawijining wong nglawan dosa-dosa kepungkur, nyuwun pangapura, tansah nyuwun supaya ora tiba maneh ing dosa-dosa mau, ora ing atiné, ora ing tumindaké, lan ora ing raosé.

8. Kajaba yèn éling marang dosané tansah nguwasani atiné lan mbalèkaké dhèwèké saka kabèh sing ana ing donya, supaya ora ngrebut dhèwèké, dhèwèké ora bisa mandhegaké dosané; lan, mung wareg mikiraké kuwi, dhèwèké ora bisa uwal saka paukumaning pangripta Gusti Allah. Begja sapa sing sejatine dianggep pantes kanggo iki, ora kanthi munafik utawa licik. Malih, iki tugase wong-wong sing tenan-tenan nelongso: lumantar tumindak sing katon iki, ngarahake pikiran lan panca inderane supaya ora ngukum wong liya. Amarga yen kowe mung wareg mikirake dosa-dosamu dhewe, kuwi bakal ngadohake kowe saka—lan nggawe kowe lali—dosa-dosa wong liya.

9. Mbalekake ala kanthi ala iku adoh banget saka sedhih sejati. Manut marang apa wae ing donya amarga kesombongan uga adoh banget saka iku, sanajan mung ing pikiran. Ngrasa sedhih amarga panemumu babagan konformisme iki ora ditampa uga adoh banget saka iku. Nglakoni manut karepé dhéwé iku adoh saka kahanan kuwi. Ngomong marang sapa waé yèn dhèwèké apik utawa ala iku dadi isiné dhèwèké, amarga dhèwèké ngerti tenan yèn dhèwèké dhéwé luwih ala tinimbang wong kuwi. Kepéngin ngerti bab sing dudu urusané iku dadi isiné dhèwèké, uga dadi pratandha ora ngerti lan kaiket ala sing nyegah dhèwèké ndeleng dosané dhéwé.

10. Yen ana wong sing nindakake salah marang kowe lan kowe kroso tersinggung, sejatine ing kene ora ana tangis. Yen kowe duwe urusan donya lan nalika ngalami kerugian kowe sedhih, sejatine ing kene ora ana wedi marang Gusti. Yen ana wong ngomong bab kowe sing kowe ora ngerti, banjur kowe keganggu, ora ana (wedi marang Gusti) ing kene. Yen ana wong muji kowe lan kowe nampa, ora ana (wedi marang Gusti) ing kene. Yen ana wong nyalahake kowe lan kowe tersinggung, ora ana (wedi marang Gusti) ing kene. Yen kowe ngupaya golèk wong gedhé lan misuwur ing donya, kepéngin dadi kancané, mula ora ana (wedi marang Gusti) ing kéné. Yen nalika lagi ngomong karo kowe ana wong mbantah lan kowe kepéngin tetep nganggo tembungmu dhéwé, mula ora ana (wedi marang Gusti) ing kéné. Yen tembungmu diolok-olok lan kowe sedhih amarga iku, mula ora ana (sirahe Gusti) ing kono. Kabèh iki mbuktekake manawa manungsa lawas isih urip lan nglakoni kakuwasane, amarga ora ana siji wae ing jero sing bisa nentang dheweke (ora ana sirahe Gusti), lan uga ora ana ratapan sejati.

11. Sapa waé sing tumindak manut Gusti kudu nduwé paningal sing wicaksana kanggo ngenali dhiri dhéwé (lan nyadari) yèn dhèwèké dadi mungsuh Gusti (nalika dhèwèké nyukupi) karsa dhéwé. Yen kowe,

minangka penjaga dhawuhe Gusti lan nindakake kabèh pakaryanmu kanthi wicaksana kanggo Gusti, élinga yèn kowe ora bisa nyenengake Gusti kanthi cara sing pantes karo kamulyané, lan nyedhiyakake dosamu ing ngarep mripatmu, kowe bakal weruh yèn dosamu kuwi nolak roh sing jahat sing nyoba nggawa kowe mudhun nganggo gagasan kabeneranmu dhéwé, – lan iku bakal njaga struktur sing wis dibangun déning tangismu kanggo kowe. Banjur kowe bakal nyadari yèn kowe wis ngerti awakmu dhéwé lan panggonanmu (ing kahanan apa kowe ana), lan kowe ora bakal pracaya marang atimu dhéwé yèn kowe wis menang. Amarga nganti wong ngadeg ing ngarsané pangadilan, lan krungu paukuman pungkasan tumrap dhèwèké, lan mangertèni panggonané, nganti wektu kuwi dhèwèké ora bisa pracaya marang iki, amarga rasa wedi isih ana apa dhèwèké wis nyenengaké Gusti Allah. Sedhih amarga Gusti, sing nggerogoti ati, bisa nahan emosi, lan perlawanan (marang pikiran kaya ngono), bebarengan karo pikiran sing waras, njaga kemampuan akal. Nanging manungsa ora wareg karo iki, lan ora bisa ngyakini kenapa dheweke kudu tansah ngupaya sak tenane nalika isih ana ing badan.

12. Begja wong-wong sing ora ngandelake pakaryané dhéwé kanthi wani, kaya-kaya pakaryané iku nyenengake Gusti, lan isin ketemu Gusti amarga kurang percaya marang pakaryané dhéwé, sing wis mangertèni kamulyané lan ngupaya banget kanggo nindakake kersané, manut karsa Panjenengané; sing wis nyadari kelemahané dhéwé lan wareg karo sedhih kanggo awaké dhéwé, supaya bisa nangisi awaké dhéwé, tanpa kuwatir marang kabèh ciptaané Gusti liyané, sing bakal diadili déning Panjenengané dhéwé. Kamenangané wong sing ngupaya (ing Gusti) bakal kawangwang nalika, sawisé manunggal sakabehé karo Gusti, dhèwèké tilar donya manut kersané Gusti. Kacathet yèn dhèwèké bakal kacathet ing Kitab Urip – nalika para malaikat swarga dadi saksi yèn dhèwèké wis ngliwati panguwasa-panguwasa donya iki²⁹. Wiwit kuwi, elingané dhèwèké bakal ana karo para warga swarga. Nanging nalika perang isih rame, manungsa urip ing wedi lan gugup, amarga dina iki bisa menang, nanging sesuk bisa kalah—utawa dina iki kalah, nanging sesuk menang.

13. Pergulatan nyempitake manah, dene tanpa rasa iku teguh. Iku wis nampa makutha lan ora kuwatir babagan nasib telung pérangan sing béda (kita), nalika padha nemu katentreman bebarengan ing Gusti Allah. Telu pérangan iki yaiku: jiwa, badan, lan roh, miturut Rasul sing nyebutaké ing surat liyane (1 Tes. 5:23). Mula, nalika ketigane dadi siji lumantar pakaryané Roh Suci, ora bisa dipisahaké manèh. Mangkono Kristus, *sawisé seda lan wungu, 'ora bakal seda manèh; pati ora nduwé kuwasa manèh marang Panjenengané'* (Rom. 6:9). Pati Panjenengané iku peparang kaslametan kanggo kita, amarga lumantar pati Panjenengané Panjenengané mateni dosa, lan tangi Panjenengané dadi urip kanggo kabèh sing pracaya tenanan marang Panjenengané. Panjenengané nyembuhaké (para muridé) saka hawa napsu, supaya padha bisa urip ing Gusti Allah lan ngasilaké woh kabeneran.

14. Aja nganggep awakmu wis mati (kanggo dosa) nalika isih nandhang sangsara (godaan dosa) saka mungsuhmu, apa nalika tangi utawa turu: amarga sak suwene wong mlarat isih ana ing arena, dheweke ora duwe kawani, lan nalika ndeleng saka adoh (menuju pungkasan), dheweke ora pracaya marang tumindaké dhéwé. Mung wong bodho, sanadyan tiba saben dina, nganggep awake dhewe menang, amarga ora ana perjuangan ing medan perang.

15. Mulané Gusti kandha marang para muridé nalika ngutus mau kanggo mberitaaké kabungahan: *'Aja ngucapaké salam marang sapa waé ing dalan'*; nanging salami wong-wong sing ana ing omah. Lan *'yèn ana anaké tentrem ing kana'*, *'tetep karo dhèwèké'* (Lukas 10:4 s.s.). Lan ing kono tentremmu bakal manggon. Manèh, Elisha kandha marang Gehazi nalika ngutus dhèwèké: *'Yèn kowe ketemu wong, aja ngucapaké salam'*, lan aja nampa salam saka sapa waé (2 Raja 4:29). Amarga dhèwèké ngerti yèn bocah kuwi ora bakal urip manèh, lan dhèwèké ora nduwé kuwasa kanggo mbangkitaké. Nanging nalika wongé Gusti mlebu—nalika ndeleng bocah iku nggleleng ing amben, dhèwèké nutup lawang saka njero lan kanthi sakabehing panca indréné nindakake kaelokan lan tumindak nalika munggah lan mudhun ing amben bocah mau lan mlaku-mlaku bolak-balik pitu kaping. Nalika panca indréné dadi panas, miturut kersané Roh Gusti, mripat bocah mau kabuka.

16. Dadi, apa sing arep kita kandhakake, kita jiwa-jiwa sengsara sing tresna marang kamulyan donya iki, luwih saka kamulyaning Gusti Allah, sing ora ngerti carane perang, nanging padha kesusu mlebu ing pangaso, lan ora mangertos kasabaraning Gusti Allah—manawa Panjenengané nglilani lalab bebarengan karo woh sing apik, lan nganti woh sing apik mau mateng lan sampurna wujudé, Panjenengané ora ngutus sapa

²⁹ Ing versi Paissios: 'etheris'.

waé kanggo nglumpukaké lalab mau? Lan Giezius ngrampungake perjalanane, nanging ora kasil nguripaké bocah iku, amarga dhèwèké luwih tresna marang kamulyan manungsa tinimbang kamulyan Gusti Allah.

17. Begja iku mata-mata sing, kanthi kawicaksanan, isin ngulur marang Gusti, lan sing ngupaya marasake tatué dhéwé kanthi kawicaksanan, ngakoni dosané lan ndedonga supaya diparingi pangapura. Nanging cilaka tumrap wong-wong sing mbuang wektu, nganggep awake dhewe tanpa dosa; sing nginjakinjak nurani, ora gelem dipimpin dening kuwi menyang tobat, lan ora ngerti yèn dadi sing paling cilik iku dudu bab cilik.

18. Kaya déné petani sing wis nyebar wiji, yèn ora ngasilaké woh, nganggep wiji mau sia-sia lan sedhih marang gawéane amarga gagal ngasilaké woh, mangkono uga manungsa, sanajan dheweke ngerti kabèh misteri lan nduwèni kabèh jinis kawruh, nindakake akèh mujijat lan panyembuhan, nandhang manéka sangsara, lan malah nganti kehabisan sandhangan, isih ana ing kahanan wedi, ora precaya marang nuraniné, lan tetep dikelilingi mungsuh licik lan wong sing nyebar fitnah, nganti dheweke krungu tembung-tembung iki: *'Katresnan ora tau gagal; nanging pracaya kabèh, ngarep-arep kabèh, sabar kabèh'* (1 Kor. 13:8, 7).

19. Oh, angel tenan dalane Gusti, kaya kang wis diandharake: *'Amarga sempit lawange lan angel dalan kang nuntun marang gesang, lan sithik sing nemokake'* (Mat. 7:14)! Lan kita, sing males-malesan lan kebak napsu, nemu panglipur saka kasunyatan manawa kita ora bisa (kaya ngono) nggawa sangga sing diomongake Panjenengané: *'Gawa sangga-Ku lan sinau saka Aku, amarga Aku alus lan andhap asor ing manah, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu.'* *Amarga kukupingku gampang, lan bebaningku entheng'* (Mat. 11:29–30). Lan sapa sing kalebu wong sing wicaksana miturut pandelengané Gusti Allah lan sing wedi marang Panjenengané, sing ora ngupaya kanthi sakabehing kekuwatané kanggo nampa sangsara ing saben pakaryan lan pangunduran (saka donya), kanthi meneng, kanthi ngreksa (manah) lan kanthi ngupaya (kanggo kaslametan)? Nanging sanadyan piyambakipun bakal nemokake yèn piyambakipun ora pantes ngucapaké asma Gusti Allah nganggo lambéné. Amarga nafsu sing makarya ing sajroning kita, ya Gusti, Gusti Yesus rawuh (marang kita ing bumi) supaya ing sajroning kita, *'sing ora lumaku manut daging nanging manut Roh'* (Roma 8:1–4), Panjenengané bisa mateni nafsu-nafsu mau, kanthi mbukak marang kita kersaning Rama kanthi sampurna. Nalika mulang para muridé, Panjenengané ngendika marang wong-wong mau: *'Yen kowé wis nindakaké kabèh sing diprentahaké marang kowé, kowé kudu kandha, "Kita iki abdi sing ora pantes; amarga kita mung nindakaké apa sing kuduné kita tindakaké"'* (Lukas 17:10–11). Panjenengané ngendika iki marang wong-wong sing wis miwiti gawe lan tetep nerusaké, amarga padha ngerti ana maling sing siap nyolong gawéané. Sapa waé sing weruh barang sing mbabayani bakal mlayu kanthi wedi—apa iku ula, ula tedung, kalajengking, utawa apa waé sing duwé bisa mateni. Nanging jiwa kita sing mlarat lan ora isin nampa kabèh sing mateni; ora mlayu, malah ora ngalih, nanging seneng lan damai karo iku ing atine, mulane wektu dibuwang sia-sia, tetep gersang lan ora ana wohé.

24. Bab Ora Kasengsem

1. Ing dalan kabecikan ana alangan, amarga ana mungsuh, ana godaan, ana owah-owahan, ana kalimpahan, ana katengtreman, ana kekurangan, ana sedhih, ana kabungahan, ana lara ati, ana kasedhihan, ana tentreming ati, ana kamakmuran, ana kabutuhan: amarga iki sawijining lelampahan kanggo nggayuh pangarep-arep.

2. Nanging pamisahan iku adoh banget saka kabèh iki lan ora kekurangan apa-apa: amarga iku ana ing Gusti, lan Gusti ana ing jerone. Iku ora nduwé mungsuh; iku ora ngrasakaké manèh kejatuhan, ora kaprecayan, ora kasusah pangendalian dhiri, ora wedi marang napsu, ora kepéngin apa-apa, ora kuwatir bab apa waé sing mungsuh.

3. Kabecikané sing mulya iku ageng lan ora kaétung. Sakwéné ana rasa wedi marang hawa napsu ing sajroning manungsa, sakwéné iku adoh saka iku (lepas); sakwéné ana panghakiman metu saka atiné, sakwéné iku dadi wong liya marang iku (lepas).

4. Iki badan sing dipikul déning Gusti Yesus. Iku katresnan sing diwulangaké marang para muridé supaya padha ngetokaké ing pakaryané kanthi kabungahan.

5. Akeh wong sing bodho padha mikir wis nggayuh iku nalika hawa napsu isih manggon ing atine lan badan durung resik sakabehe – mula padha nyasar saka dalan sing bener. Apuraen aku, amarga Gusti Allah.

25. Kanggo Abba Petrus, muridipun

1. Sampeyan nulis marang aku kandha: 'Aku kepengin tobat marang Gusti amarga dosaku; yen Gusti nylametake aku saka susahing donya sing pait sing tak alami, mula sampeyan wis ngomong becik: yen aku kaslametake saka urusan jaman iki, amarga ora mungkin pikiran kuwatir marang loro bab sekaligus, kaya sing diandikakake Gusti: "*Kowe ora bisa ngabdi marang Gusti lan marang Mammon*" (Mat. 6:24). Mammon ateges saben pakaryan ing donya iki. Mula, yen wong ora ninggalake iku, dheweke ora bisa ngabdi marang Gusti.

2. Apa maneh pangabdian marang Gusti yen dudu kita ora nduwé apa-apa ing pikiran sing ora cocog karo Panjenengané nalika kita muji Panjenengané, ora ana napsu nalika kita ndedonga marang Panjenengané, ora ana niat ala nalika kita nyanyi marang Panjenengané, ora ana sengit nalika kita nyembah Panjenengané, uga ora ana iri ati sing ala, sing nyelehake alangan ing dalan kita nalika kita lungguh ing ngarsane, uga ora ana napsu memalukan ing anggota kita nalika kita kelingan marang Panjenengane: amarga kabeh iku tembok peteng sing ngubengi nyawa sing mlarat, lan nyawa iku ora bisa ngabdi marang Gusti kanthi murni nalika isih nyimpen bab-bab kaya ngono ing jerone. Iki nyelehake alangan ing dalane, nyegah dheweke supaya ora bisa nemoni Gusti, ora bisa muji Gusti ing sajroning atine, lan ora bisa ndedonga marang Gusti ing legane katresnan, ing kabungahaning ati, lan ing kepinginan suci supaya padhang dening Gusti.

3. Mula saka iku, pikiran tansah mendhung lan ora bisa makmur ing Gusti, amarga ora ngati-ati motong iki kanthi wicaksana. Nanging ora mungkin nyoba motong iki kajaba dadi ora peduli marang urusan donya iki³⁰. Salah sijine (keprihatinan) diarahake metu – lan nyibukake awaké dhéwé karo urusan donya iki kanggo tentremé badan; sijine maneh diarahake mlebu, (kanggo nyukupi) hawa napsu, lan ngedegake alangan tumrap kabecikan. Nanging nyawa ora bisa nyadari keprihatinan batin sing kebak hawa napsu iki kajaba wis dibebasake saka keprihatinan njaba. Mula saka iku, Gusti Yesus ngendika manawa sapa waé sing durung nyingkirké kabèh kersané ora bisa dadi muridé (Lukas 14:26).

4. Kekhawatiran saka njaba asalé saka kersané dhéwé, déné kekawatiran saka jero muncul saka pangaruh saka njaba. Gusti kita Yesus, ngerti yèn kersa nguwasani salah sijiné, paring dhawuh supaya dipotong. Amarga pikiran dadi mati nalika nyawa kesibuk karo urusan saka njaba, napsu-napsu saka jero banjur ngetokaké pangaribawa tanpa ragu-ragu (tanpa watesan). Mula, yen nyawa manut marang pangandikane Gusti Yesus—kanggo mateni kabeh karsa dewe—nyawa wiwit sengit marang saben tumindak ing donya iki. Banjur pikiran dadi keganggu lan tetep waspada nganti bisa ngusir kabeh mau saka omahé, tansah ngrungokake nyawa lan ngreksa supaya ora bali maneh marang sing marakake sangsara.

5. Jiwa iku kaya wong wadon enom sing wis omah-omah, sing nalika bojone adoh, tanpa wedi utawa isin, ora ngopeni omah-tangga kanthi rajin kaya sing kuduné. Nanging nalika bojone bali menyang omah, dheweke langsung, kanthi wedi, mandheg saka apa sing wis ditindakake lan miwiti ngurus kabeh manut karsa bojone. Lan bojone, sawise bali, ngurus urusan omah ing saben bab sing perlu. Mangkono uga karo pikiran. Nalika digugah, pikiran ngopeni nyawa lan ngreksa tanpa kendhat nganti nyawa iku nglairaké lumantar pikiran, lan pikiran ngopeni anak-anaké. Lan pungkasane padha dadi siji manah; nyawa manut marang pikiran, lan pikiran manut marang bojone, kaya sing katulis ing Surat: '*Bojone iku sirahé.*' Lan maneh: '*Lelaki ora pantes nutupi sirahé, amarga dhèwèké iku gambar lan kamulyané Gusti Allah; nanging wanita iku kamulyané bojone. Amarga priya ora asalé saka wanita, nanging wanita saka priya; lan priya ora diciptakaké kanggo kapentingan wanita, nanging wanita kanggo kapentingan priya.*' Mulane, garwa kuduné nduwé panguwasa ing sirahé, amarga malaékat. Nanging priya ora ana tanpa garwa, lan garwa uga ora ana tanpa priya, ing Gusti. Amarga kaya garwa asalé saka priya, priya uga asalé saka garwa; nanging kabèh mau asalé saka Gusti Allah (1 Kor. 11:3, 7–12).

6. Tembung iki ditrapake marang wong-wong sing wis dianggep pantes dadi siji karo Gusti, lan ora duwe maneh sipat lawas. Iki wong-wong sing ndedonga marang Gusti kanthi suci. Iki wong-wong sing muji Gusti kanthi ati suci. Iki wong-wong sing padhang dening Gusti. Iki para pemuja sejati sing digoleki Gusti. Iki wong-wong sing Panjenengané kandha: '*Aku bakal manggon ing wong-wong mau lan lumaku ing antarané wong-wong mau*' (2 Kor. 6:16). Apa sing Panjenengané kandha iku ditrapaké marang wong-wong mau: yèn loro sarujuk (siji lan sijiné), apa waé sing padha panyuwun ing Asmané bakal diparingi marang wong-wong mau (Mat. 18:19). Mula, Panjenengané kepengin supaya para muridé resik saka kabèh bab donya, loro saka njaba lan saka jeroné jiwa, lan saka kabèh sing wis Panjenengané mbusak saka awaké dhéwé lumantar

³⁰ Ing versi Paissios, kutipan kasebut muni: 'Amarga ana loro bab sing nyita jiwa' – loro prakara nyita jiwa, utawa loro keprihatinan.

Inkarnasiné, kaya sing Panjenengané dhawuhaké: *'Tetepna ing Aku, lan Aku ana ing kowé'* (Yohanes 15:4). Panjenengan mirsani, sedulur, yèn Panjenengané rumiyin kersa kita ana ing Panjenengané lumantar pakaryan kita; salajengipun Panjenengané badhé ana ing kita, supados kita suci kanthi saéngga kita saged.

7. Nanging ana wong sing bisa ngomong: 'Aku wis mlebu ing Panjenengané lumantar baptisan, nanging aku ora bisa urip (cocog karo iku).' Rungokna, sedulurku sing tak tresnani! Mesthi, sapa waé sing nampa baptisan nampa iku kanggo ngilangi dosa, kaya sing diandikakaké Rasul: *'Amarga kita wis dikubur bareng karo Panjenengané lumantar baptisan menyang pati, supaya awak dosa bisa diilangi, supaya kita ora dadi budak dosa maneh'* (Roma 6:4, 6). Amarga ora mungkin Kristus manggon bebarengan karo dosa. Mula, yèn Kristus wis manggon ing jeronmu, dosa wis mati, *nanging Roh urip kanggo kabeneran*, kaya sing uga diandharaké Rasul (, Rom. 8:10). Amarga sawijining wanita sing isih omah-omah iku kaiket déning hukum marang bojone sing isih urip; *nanging yèn bojone mati, dhèwèké bébas saka hukum bojone. Mula, nalika bojone isih urip, dheweke dianggep zinah yen dheweke dadi kagungan priya liya; nanging yen bojone seda, dheweke bébas saka hukum, saéngga dheweke ora dianggep zinah yen dheweke dadi kagungan priya liya'* (Rom. 7:2–3).

8. Mula, sapa waé sing kepéngin ngerti apa Kristus wis manggon ing sajroning atiné, bakal mangertèni kuwi saka pikirane dhéwé. Sajrone dosa isih narik atiné, Gusti durung manggon ing sajroning atiné, lan Rohé durung nemu tentrem ing kono. Amarga pantes manawa Gusti manggon ing sawijining wong nalika wong kuwi nindakake pakaryan (sing pantes), lan pantes manawa wong kuwi ana ing Gusti nalika nyawane wis bébas (saka hawa napsu), kaya sing diandikakake Rasul: *'Sapa waé sing nyawiji karo pelacur iku dadi siji badan karo pelacur kuwi; nanging sapa waé sing nyawiji karo Gusti iku siji roh karo Gusti'* (1 Kor. 6:16–17). Amarga saben wujud sing ora lumrah diarani pelacur.

9. Mangkono, nalika jiwa wis dibebasake lan wis ngliwati kabeh sing ngalangi dalane ing udara (yaiku, nalika munggah menyang Gusti), banjur wiwit ana ing Gusti lan nampa saka Rohé – kaya sing kacarita, *'Sapa waé sing nyawiji karo Gusti, iku dadi siji roh karo Gusti'*, – lan Panjenengané mulang dhèwèké carané ndedonga – dhèwèké sing nyembah Panjenengané tanpa kendhat lan nyawiji karo Panjenengané. Lan Panjenengané manggon ing sajroning dhèwèké, nuntun dhèwèké lan maringi dhèwèké tentrem tanpa kendhat, mbukak marang dhèwèké pakurmatan lan peparang Panjenengané sing ora bisa diungkapaké. Amarga dhèwèké lair manèh saka Panjenengané lumantar baptisan lan lumantar ambegan Rohé, kaya sing katulis: *'Sapa waé sing lair saka Gusti Allah ora nindakake dosa, lan sing jahat ora nyentuh dhèwèké'* (1 Yohanes 5:18), *'amarga dhèwèké lair saka Gusti Allah'* (1 Yohanes 3:9). Kaya kang wis diandikakake ing Injil: *'Kajaba kowe padha mbalik lan dadi kaya bocah-bocah, kowe ora bakal mlebu ing kraton swarga'* (Mat. 18:3). Lan maneh: *'Kowe padha kaya bayi anyar sing ngidamake susu rohani sing murni, supaya kowe bisa tuwuh'* (1 Petrus 2:2).

10. Dadi, apa wae ciri-ciri bocah? Bocah, yen dipukul, nangis, lan bungah bareng karo sing bungah karo dheweke; yen dimarahi, dheweke ora nesu, lan yen dipuji, dheweke ora sombong; yen kancane luwih dihormati tinimbang dheweke, dheweke ora iri; yen barang sing dadi duwene dijupuk, dheweke ora ribut; yen diparingi warisan sithik, dheweke ora takon-takon, ora gelut karo sapa wae, ora kuciwa karo apa sing dadi duwene, lan ora sengit marang sapa wae; yen mlarat, dheweke ora sedhih; yen sugih, dheweke ora sombong; yen ndeleng wanita, dheweke ora napsu; kesenengan jasmani utawa kuwatir kakehan ora nguwasani dheweke; Dheweke ora nate nyalahake sapa wae, uga ora nguasani sapa wae; dheweke ora iri marang sapa wae; dheweke ora ngomong sombong babagan apa sing ora dingertèni; dheweke ora ngenyek tanggane amarga penampilané; dheweke ora nyimpen kebencian marang sapa wae; dheweke ora pura-pura; dheweke ora ngupaya pangkat donya; dheweke ora nglumpukake bandha; dheweke ora tresna marang dhuwit; ora sombong; ora ngetutake napsu dhéwé; ora mulang kanthi emosional, lan ora kuwatir bab sapa waé; yèn klambiné dicopot, dhèwèké ora sedhih; ora meksa karepé dhéwé; ora wedi marang keluwen utawa wong jahat; ora wedi marang kéwan galak utawa prahara; nalika ana panganiayaan, dhèwèké ora goyah.

11. Iki wong kang diomongake Gusti kita Yesus (dadi tuladha): *'Yen kowe ora mbalik lan dadi kaya bocah cilik, kowe ora bakal mlebu Karajaning Swarga.'* Nanging nalika bocah iku tuwuh sethithik lan piala wiwit ngakar ing atine, Rasul ngélingake, kandha: *'Mula saka iku, ayo padha ora dadi bayi maneh, sing digoyang-goyang lan kabawa saben angin piwulang, dening tipuan manungsa, dening kelicikan sing pinter ngapusi; nanging kanthi ngandharake kabeneran ing katresnan, ayo padha tuwuh ing saben bab marang Panjenengané'* (Efesus 4:14–15). Lan maneh panjenenganipun ngendika: *"Kados bayi, kula paringi kowe susu, boten panganan padhet; amargi kowe durung siap kanggé punika, lan ngantos sapunika kowe ugi*

durung siap" (1 Kor. 3:2–3). Lan Panjenengané ngendika manèh: *"Merga sak suwéné ahli waris isih bocah, dhèwèké ora luwih unggul tinimbang abdi, senadyan dhèwèké iku tuan saka kabèh. Nanging dhèwèké isih tundhuk marang pangreksa lan pangurus nganti wektu sing wis ditemtokaké déning bapaké. Mangkono uga, nalika kita isih bocah, kita diperbudhakaké déning unsur-unsur donya"* (Gal. 4:1–3). Lan maneh: *'Lari saka hawa muda'* (2 Tim. 2:22). Mulane, ngajari kita supaya nolak kabodhoan kaya bocah cilik, Panjenengané kandha: *'Sedulurku, aja padha dadi bocah ing pikiranmu; nanging dadi bayi ing piala, déné ing pikiranmu padha wicaksana'* (1 Kor. 14:20). Dadi, apa sipat anak-anak Kristus sing sejati? Iki miturut tembungé Rasul Petrus: *'Singkirna kabèh ala, kabèh tipu daya, kabèh munafik, kabèh iri, lan kabèh fitnah, kaya bayi anyar lair'* (1 Petrus 2:1). Pinggin, sedulur, apa tegese tembung sing diucapake Gusti kita Yesus: *'Amin, amin, Aku ngandika marang kowe, kajaba kowe padha mbalik lan dadi kaya bocah-bocah, kowe ora bakal mlebu ing Karajaning Swarga'* (Mat. 18:3)? Tembung-tembung iki kebak rasa ngajeni, amarga Gusti kita ngucapake kanthi sumpah: *'Amin, Amin, Aku ngandika marang kowe'*: Panjenengané dhéwé iku Amin. Napa Rasul ngendika: awit ora ana sing luwih agung tinimbang Gusti Allah, *'Panjenengané nyumpah marang dhiri dhéwé, kandha: "Satemene" (Amin) "Aku bakal mberkahi kowe"'* (Ibrani 6:13–14).

12. Mula saka iku, ayo padha mangerteni tembung iki kanthi cetha lan ngupaya kanthi sakabehe, kanthi ajrih lan gemeter, kanggo nepati saben wektu, nalika ana kasempatan. Nalika mungsuh nyerang kita nganggo panah awon marang tangga teparo, utawa amarga ana wong ngina kita, utawa ngremehake kita, utawa nyebarake fitnah marang kita, utawa amarga tangga teparo mbantah kita, nganti kita kepengin nyerah marang dheweke, utawa nalika kasangsaran sing ora resik wiwit nggerogoti atiné, nyurung é , pangeling pait bab apa sing wis ditindakake tangga teparo marang kita, nganti nyuripi nyawa kita karo nesu lan kebencian—nalika apa waé kaya ngono nyedhaki nyawa kita, ayo padha cepet-cepet éling marang sabda Gusti kita, sing diucapaké kanthi sumpah, ngendika: *'Amin, Amin, Aku kandha marang kowe: kajaba kowe padha mbalik lan dadi kaya bocah-bocah, kowe ora bakal mlebu Karajan Swarga.'* Sapa sing ora bakal kagum nalika krungu tembung-tembung iki? Utawa sapa saka wong wicaksana sing kepengin nylametake nyawane sing ora bakal mbusak saka atine saben dendam sing diduweni marang tanggane? Utawa sapa ing antarané wong-wong sing wedi tiba ing Gehenna sing ora bakal mbusak kabèh kebencian saka atiné, supaya ora diusir saka Karajaning Swarga? Amarga Gusti kita wis ngandika kanthi tembung kang teges: *'Yen kowe ora mbalèk lan dadi kaya bocah cilik, kowe ora bakal mlebu Karajaning Swarga'*. Tembung iki angel kanggo wong-wong sing nyekel kersané dhéwé, sing tresna marang donya lan durung ngerti (utawa nampa) peparingé Roh Suci; awit marang sapa waé Panjenengané mudhun, Panjenengané maringi lali marang kabèh kabecikan lan mulang dhèwèké dalané Panjenengané dhéwé, – alus tinimbang nesu, tentrem tinimbang mungsuhan, andhap asor tinimbang rebutan, katresnan tinimbang sengit, lan sabar tinimbang gampang nyerah. Wong-wong kaya ngono iku sing wis diparingi lair maneh.

13. Mula saka iku, ayo padha ngupaya mbusak saka atiné apa sing wis diandharake Rasul Agung marang kita, lan ayo padha nyimpen supaya kita bisa dadi kaya bocah cilik. Sawise padha ngati-ati nindakake kuwi (Para Rasul) lan mbusak iki saka atine (supaya dadi bayi ing Kristus), banjur padha bali marang kamatangan lan kasampurnan sing suci. Amarga Gusti, sawise ngambegan marang wong-wong mau, ngendika: *'Tampa Roh Suci'* (Yohanes 20:22); lan nalika Panjenengané rawuh marang wong-wong mau ing Segara Galilea, Panjenengané ngendika: *'Bocah-bocah, apa kowe padha duwe panganan?'* (Lukas 24:41), ngélingaké wong-wong mau yèn lumantar ambegané Roh, Panjenengané wis ndadèkaké wong-wong mau dadi bocah – padahal ing dagingé wong-wong mau durung dadi bocah. Malih katulis: *'Delengen, aku lan bocah-bocah sing diparingaké Gusti Allah marang aku.'* Amarga anak-anak iku padha duwe daging lan getih, Panjenengané uga pancèn melu duwe daging lan getih sing padha, supaya lumantar pati Panjenengané bisa ngrusakaké sing nyekel kuwasa pati, ya iku setan, lan nylametaké wong-wong mau" (Ibrani 2:14–15). Daging lan getih sapa sing sejatine dipigunakaké Panjenengané, yèn ora wong-wong sing wis mbuwang kabèh tipuan lan wis nggayuh ukuran kanak-kanakan sing suci? Lan wong-wong mau uga wis dadi sampurna maneh, miturut tembungé Rasul: *'Nganti kita kabèh tekan persatuan ing pracaya lan ing pangawruh marang Putrané Allah, dadi manungsa diwasa, tekan ukuran kamulyané Kristus'* (Efesus 4:13). Lan maneh, *'restorasi awak ngasilake pambentukan awaké dhéwé lumantar katresnan'* (ayat 16). Mangkono sing ditulis Rasul Yohanes, kandha: *'Aku nulis marang kowe, bocah-bocah cilik, amarga kowe wis ngerti Rama... Aku nulis marang kowe, para enom, amarga kowe wis ngalahake sing jahat'* (1 Yohanes 2:13–14). Saiki kowe wis nyadari manawa wong-wong sing biyen kapenuhan awon saiki wis dadi pejuang nglawan mungsuh, amarga wong-wong mau wis nyopot kabèh wajaé mungsuh, yaiku awon, lan banjur padha dadi bapa lan nggayuh ukuran kasampurnan,

saéngga wahyu lan misteri dipasrahaké marang wong-wong mau nganti padha nggayuh kawicaksanan, persatuan, kabecikan, kalem lan kasucian, amarga iku kabèh sipat saka kalem. Wong-wong mau sing wis ngluhuraké Kristus ing badané.

14. Mula saka iku, sedulur sing tak tresnani, ayo padha nguatake atine ing ngarep kalaparan gedhe (kayane, sawijining keluwen rohani), aja nganti kita kélangan semangat ing apa waé, nanging ayo padha nyuwun kabecikaning Gusti tanpa kendhat, supaya Panjenengané ora ngidini kita kapancing tipuan mungsuh lan sing iri, sing nindakake ala tanpa welas asih, lan sing tanpa isin terus kandha, 'Yen ora saiki, sesuk,' nanging aku ora bakal nyerah nganti³¹ aku wis ngalahaké dhèwèké. Napa mula kita kudu ndedonga tanpa kendhat, kaya sing ditindakake Sang Panjeni Daud: *'Tinjoa aku lan rungokna aku, ya Gusti Allahku; padhangna mripatku, supaya aku ora klelep turu nganti mati; supaya mungsuhku ora kandha: "Aku wis menang nglawan dheweke."'* "Sing sengit marang aku bakal bungah yen aku goyah" (Mazmur 12:4–6). Yen mungsuh kita wiwit ngungguli kita, ayo padha njerit, kandha: *"Ya Allah, sapa sing kaya Panjenengan? Aja menang, aja alus, ya Allah"* (aja alus marang mungsuh kita). *'Amarga mungsuh-mungsuh Panjenengan, ya Gusti, wis nggawe geger'* (padha njerit... padha ngumumake), *'lan wong-wong sing sengit marang Panjenengan wis ngangkat sirahé. Padha tumindak licik marang umat Panjenengan kanthi sengaja'*, kandha: *'Kita bakal mbusak elingane Israel'* (Mazmur 82:2–5). Nanging sing kapenuhan Roh Suci kandha: *"Ya Allah, pasang aku kaya pasak, kaya pring ing ngarepé angin. Isi pasuryané karo isin, supaya padha ngerti yèn Panjenengan piyambak sing paling luhur ing saindenging bumi"* (Mazmur 82:14, 17, 19). Mangkono, wong-wong sing ngupaya ing pracayané nguatake atiné nglawan mungsuhé, lan sadurungé mungsuh mau teka perang, padha netepake awaké ing watu suci, yaiku Kristus, kanthi atiné sing teges ngendika: *"Padha ngubengi aku kaya segerombolan tawon, lan kobong kaya geni ing antarané duri; nanging kanthi asmané Gusti aku nglawan wong-wong mau"* (Mazmur 117:12).

15. Nalika kita weruh yèn mungsuh kita wis ngubengi kita nganggo liciké, yaiku putus asa (malas), utawa ngendhokaké jiwa kita nganggo manisé napsu, utawa nyegah kita supaya ora nesu marang tangga teparo nalika dhèwèké nindakake sing salah, utawa nimbèni abote marang mripat kita nganggo kepinginan kanggo kesenengan jasmani, utawa nyoba nggodha kita supaya nikmati panganan manis, utawa nggawe tembungé tangga teparo dadi racun kanggo kita, utawa nyurung kita supaya ngremehake tembungé wong liya, utawa nyuntikaké prabédan ing antarané sedulur, kanthi kandha: 'iki apik, nanging kuwi ala'—mula, Nalika prakara kaya ngono ngubengi kita, aja nganti kita nyerah, nanging luwih becik kita njerit kanthi ati sing teges, kaya Daud, kandha: *'Gusti Allah iku panyelamet uripku! Sanadyan tentara ngubengi aku, atiku ora bakal wedi; sanadyan perang munggah nglawan aku, aku bakal percaya marang Panjenengané. Siji bab aku wis nyuwun marang Gusti, iku sing bakal tak goleki: supaya aku bisa manggon ing omahé Gusti sajrone uripku, kanggo nyawang kaendahané Gusti lan sowan ing candhi suci Panjenengané. Amarga Panjenengané wis nyumputaké aku... lan ngangkat aku: lan saiki Panjenengané wis ngunggahaké sirahku ngluwihi mungsuh-mungsuhku'* (Mazmur 26:1,3–6). Iki dadi ciri wong-wong sing wis ngunggahaké pikirane saka pakaryan sing mati, sing diarani Rasul 'wengi', kanthi kandha: *'Kita dudu saka wengi, uga dudu saka pepeteng'* (1 Tes. 5:5). Ngélingaké wong-wong sing ora nggatekaké awaké dhéwé, Panjenengané ngendika: *'Amarga wong-wong sing turu padha turu ing wayah bengi; lan wong-wong sing mabuk padha mabuk ing wayah bengi'* (ayat 7). Lan maneh: *'Dinaé Gusti bakal teka kaya maling ing wayah bengi; lan padha ora bakal lolos'* (ayat 2–3), amarga padha ana ing wayah bengi. Nanging marang wong-wong sing wis ngunggahaké pikirane ngluwihi hawa napsu, sing dadi pepeteng, Panjenengané kandha: *'He anak-anak pepadhang, ayo padha waspada, sawise nganggo waja iman lan katresnan, lan helm pangarep-arep kaslametan'* (ayat 8).

16. Mula saka iku, ayo padha nindakake kabèh bab kanthi njaga pikiran tetep waras lan bébas saka pakaryan sing mati, lan tansah ngawasi roh kita ing saben wektu, supaya kita ora nindakake apa-apa kajaba sing lumrah; amarga sipat kita iku gampang owah-owahan, miturut pangandikane Nabi Yesaya, kang kandha: *'Gusti Allah welas asih marang kowe, he wong andhap asor lan kang mangu-mangu; kowe durung nate nampa panglipur'* (Yesaya 54:10–11). Amarga nyawa iku kaya wesi: yen ditinggal tanpa dirumat, bakal karatan; nanging nalika kobong dening geni, geni iku ngresiki, lan nalika isih ana ing geni, dadi kaya geni dhewe, lan ora ana sing bisa nyekel (ing tangane), amarga iku geni. Mangkono uga karo jiwa: sajrone manggon karo Gusti lan lungguh karo Panjenengané, jiwa iku tetep dadi geni lan nglelepake kabèh mungsuhé sing nyebabake karatan nalika diabaikan, lan (geni iki) ngresiki jiwa mau kanthi panganyaran, kaya wesi, lan ora maneh nemu

³¹ Potongan iki wis dibenerake manut Paissios.

kabungahan ing apa wae sing donya, nanging nemu tentrem ing sipaté dhéwé, sing wis pantès diduwèni, amarga sakdurungé iku wis kagungané dhéwé. Nanging nalika ninggal sipaté dhéwé, iku mati. Kaya kéwan mati yèn kapendem ing banyu amarga sipaté donya, mangkono uga iwak mati yèn diusung ing daratan amarga sipaté banyu; mangkono uga manuk, nalika mabur ing awang-awang tentrem, nanging yèn mènèk ing lemah padha wedi bakal kacekel: Mangkono uga nyawa sing sampurna, manggon ing sipaté dhéwé, mati langsung nalika ninggal sipat kuwi.

17. Mulané wong-wong sing wis pantès lan wis diparingi karunia iki nganggep donya minangka panjara kanggo awake dhéwé, lan ora kepéngin nyampur karo donya, supaya ora mati. Jiwa kaya ngono ora bisa manèh tresna marang donya, sanajan kepéngin, merga kelingan kahanan biyèn nalika durung manggon ing Gusti, uga kelingan apa sing wis ditindakake donya marang dhèwèké lan carané donya nggawe dhèwèké dadi kosong. Kaya nalika mungsuh raja mlebu ing kutha, lan wong-wong kutha amarga wedi nyerah marang dheweke, dheweke langsung kanthi sengit ngrusak arca-arca raja lan mbatalake paugeran-paugerane; banjur dheweke ngenalake paugeran anyar sing kasar lan ngedegake arca dheweke dhewe ing kana, lan pungkasané meksa kabèh wong supaya makarya kanggo dheweke. Nanging nalika para warga kanthi rahasia ngirim kabar marang raja sejati, kandha, 'Ayo, tulungana kita,' lan dhèwèké, nesu marang mungsuhé, teka karo pasukanné, banjur para warga, krungu kabar kuwi, kanthi bungah mbukak gapura kanggo dhèwèké; lan dhèwèké mlebu lan matèni mungsuhé, ngrusak arca sing wis dipasang kanthi paksa, lan mbatalaké paugeran-paugerané; kutha iku padha bungah, lan Sang Prabu sejati, sawisé mbalèkaké patung lan paugerané, manggon ing kono, nguwatké kutha kuwi supaya ora ana sing bisa njupuk manèh, lan mulang marang wong-wong sing manggon ing kono carané perang, supaya padha bisa ngadhepi mungsuhé tanpa wedi. Mangkono kahanan jiwa sing, sawisé baptisan suci, bola-bali dirampas kanthi paksa déning mungsuh; mungsuh mau nguasani kanthi kabèh jinis tipuan memalukan, ngrubuhaké patung Sang Raja lan ngedegaké patungé dhéwé lan ukumé dhéwé, meksa supaya padha kuwatir bab urusan donya iki, mulang supaya tumindak sembrono lan ala, lan sacara umum digawe apa waé miturut kersané; nanging pungkasané kabecikané Sang Prabu Agung sing suci, Gusti Yesus, ngutus pangapuran dhumateng atiné – lan atiné bungah. Pangapuran mbukak dalan, lan Sang Prabu Agung Kristus, nalika mlebu ing atiné, matèni mungsuhé, ngilangi gambarané lan paugeran durkané, lan sawisé mbébasaké, netepaké Gambarané sing suci ing sajroning atiné, lan maringi paugerané, lan mulang kabèh kamampuané kanggo perang, lan pungkasané Panjenengané ngaso ing atiné kuwi, amarga atiné kuwi wis dadi kagungané. Mangkono kahanané atiné lumantar sih rahmaté Gusti Allah!

18. Mula saka iku, ora mungkin sawijining nyawa mlebu ing pangasoane Putraning Allah kajaba nyawa iku nggawa citra Sang Raja. Kaya déné ora ana pedagang sing nampa utawa maringi dhuwit kajaba nduwèni citra Sang Raja, uga ora ana tukang timbang sing nimbang, lan Sang Raja uga ora ngidini mlebu ing kasangé: mula, yèn nyawa ora nggawa gambar Sang Raja Agung Yesus, para Malaikat ora bakal nampa, lan Sang Raja piyambak bakal mbuwangé, kandha: 'Kepiye kowe bisa mlebu kéné tanpa nggawa gambaraku?' Tandha saka gambar iki yaiku katresnan. Amarga Panjenengané piyambak ngendika: '*Kanthi iki kabèh wong bakal ngerti yèn kowé kuwi muridéku, yèn kowé padha tresna marang siji lan sijiné*' (Yohanes 13:35). Nanging katresnané ora bisa manggon ing jeroné kita yèn atiné pecah, ngupaya Gusti Allah nanging tresna marang bab-bab donya iki. Kaya manuk ora bisa mabur kanthi siji swi ngiwa, utawa nalika nggawa beban, mangkono uga jiwa ora bisa makmur ing Gusti nalika diiket dening apa wae ing donya iki. Kaya prau sing kurang barang sing wigati ora bisa layar: mangkono uga mokal kanggo jiwa nyabrang ombak hawa napsu kajaba duwe sawetara kabecikan. Kaya para pelaut sing ora nganggo sandhangan apik, utawa sarung tangan, utawa sepatu bot, lan (yèn perlu) ora bisa nglayar kajaba wong mau telanjang: mangkono uga nyawa ora bisa nyabrang ombak roh mungsuh sing jahat kajaba wis nglucuti kabèh bab donya. Kaya prajurit sing lunga perang nglawan mungsuh raja, ora bisa ngadhepi mungsuh kajaba nduwé pérangan saka waja penuhnya; mangkono uga ora mungkin kanggo biksu nolak napsu tanpa nduwé sawijining kabecikan. Kaya nalika ing sawijining kutha kang dikelilingi tembok, ana pérangan tembok cilik sing rusak, mungsuh-mungsuh sing kepengin mlebu bakal ngarahake kabèh perhatiané marang pérangan sing rusak kuwi; sanadyan ana prajurit sing jaga gapura, padha ora bisa nahan mungsuh-mungsuh mau kajaba pérangan tembok sing rusak kuwi dibangun manèh: Mangkono uga, sawijining biksu asketis, nalika dikalahaké déning hawa napsu apa waé, ora bisa nglawan mungsuh lan nggayuh pangajêng-ajêng kasampurnan.

19. Dudu aku sing ngomong iki, nanging Kitab Suci uga ngendika kaya ngono. Mangkono katulis ing Kitab Kejadian: '*Lan Gusti Allah ngandika marang Nuh: "Aku wis nemokake kowe piyambak sing bener ing generasi iki"*' lan sampurna' (Kejadian 7:1). Manèh, Panjenengané ngendika marang Abraham: '*Tinimbangna*

tanpa cela ing ngarsaningSun, lan Aku bakal netepaké prajanjian karo kowe... prajanjian langgeng' (Kejadian 17:1, 7). Ishak uga, nalika mberkahi anaké Yakub, ngendika marang Yakub: 'Muga-muga Gustiku maringi kekuwatan marang kowe, supaya kowe bisa nepati kabèh kersaning Panjenengané' (Kejadian 28:1–4). Manèh, ing Kitab Bilangan katulis: 'Sapa waé sing wis nggawe sumpah kudu nyingkiri ngombe anggur, cuka anggur, omben-omben keras, lan apa waé sing dijupuk saka anggur malah nganti sarié' (Bilangan 6:1–4). Lan ing Kitab Ulangan: 'Nalika kowe lunga perang nglawan mungsuhmu, jaga awakmu saka saben tembung ala nganti mungsuhmu kaparingake ing tanganmu' (Ulangan 23:9 –). 'Bab bangsa-bangsa pitung iku, aja ana siji waé sing kowe tinggalaké urip: supaya padha ora mulang kowe nglakoni dosa marang Aku' (Ulangan 20:16, 18). Ngajari kita sing kandha, 'Pira cepet Panjenengané bakal ngrusakaké wong-wong mau, merga akèh banget?' supaya aja nganti nyerah, Panjenengané ngendika: 'Sampeyan ora bakal bisa ngrusakaké wong-wong mau mung ing setaun, supaya tanahé ora dadi sepi lan kéwan galak ora nganti tambah akèh nglawan sampeyan; nanging alon-alon, nganti sampeyan tambah akèh lan kuwat... lan Gusti Allah bakal nggedhekaké watesmu' (Ulangan 7:22). Gusti Allah uga paring dhawuh kaping pirang-pirang marang wong-wong mau, pangandikane: 'Ati-ati, aja nganti kowe gawe prajanjian karo wong Kanaan, sing arep tak musnahaké saka ngarepmu' (– ayat 2).

20. Saliyane, nalika Yosua lunga lan ngepung Yerikho lan ngrusak kutha iku, Gusti Allah ngendika: 'Kutukna kutha iku lan kabeh sing ana ing jerone' (Yosua 6:16). Sateruse, nalika Yosua arep perang nglawan wong-wong Gibeon, wong Israel mlayu saka mungsuhé, ora bisa ngadhepi amarga ana barang cilik sing kena kutukan sing dicolong déning Achar. Banjur Yosua nyembah nganti sujud ing ngarsané Gusti, lan nangis, kandha, 'Mugi Gusti mbalèkaké murka Israèl saka mungsuh-mungsuhé' (Yosua 7:8), lan 'Kula badhé kados pundi?' Lan Malaikat Agung panguwasaé Gusti kandha marang dhèwèké, 'Amarga kowe kaiket dening sumpah, Israel, kowe ora bisa ngadhepi mungsuhmu' (– 13). Lan (Yosua) ora metu perang manèh nganti dheweke mateni Achar. Kita uga weruh yen Gusti Allah njupuk karajan saka Saul amarga sumpah sing wis diucapake babagan wong Amalek. Lan salajengipun, amarga Yonatan nyelup 'cangkémé (ing sarang madu) lan nyelehaké ing lambéné, Gusti Allah ora ngrungokaké Israel ing dina iku' (1 Sam. 14:27, 37). Malih, Pengkotbah, mulangaké marang kita yèn sanadyan napsu sing paling cilik ngrusak kakuatan kabecikan, kandha: 'Layang-layang mati ngrusakake legane lenga' (10:1). Yehezkiel uga kandha: ing dina 'wong sing bener mbelakangi dalan kabenerane lan nindakake kaluputan, Aku bakal ngeterake lara marang dheweke, lan Aku ora bakal kelingan kabenerane' (Yehezkiel 18:24). Manèh, Rasul kandha: 'Ragi sethithik bisa ngembangaké kabèh adonan' (Gal. 5:9). Bab Ananias lan Safira, bojone, nalika padha njupuk sawatara asil adol lan goroh, padha langsung ambruk ing sikilé Para Rasul lan seda, amarga kaluputan cilik kuwi. Manèh, Yakobus kandha: 'Sapa waé sing netepi kabèh hukum nanging gagal ing siji bab, dhèwèké wis dadi salah tumrap kabèh hukum' (Yakobus 2:10).

21. Kanggo nyemangati kita supaya bali marang Panjenengané, Gusti Allah ngandika lumantar Yehezkiel: 'Ing dina nalika wong sing jahat mbalèk saka dalan-dalané sing jahat lan nindakake apa sing adil lan bener, Aku ora bakal kelingan kejahatané, nanging dhèwèké bakal urip' (18:21); 'Amarga Aku ora seneng ing pati wong sing dosa, nanging supaya dheweke mbalèk lan urip: mbalèkna, banjur urip kowe kabèh saka omahé Israel' (33:11). Manèh, Yeremia kandha: 'Mbalèkna marang Aku, he omahé Israel, lan Aku bakal welas asih marang kowe, kandha Gusti' (Yer. 3: 12; 36:3). Lan manèh: 'Apa wong sing tiba ora tangi manèh? Utawa wong sing mbelot ora bali? Napa wong-wongku ing Yerusalem iki mbelot kanthi atiné kang keras, lan nyetel pikirane marang dalane dhéwé, lan nolak bali, kandhane Gusti' (Yer. 8:4,5)? 'Bali marang Aku, lan Aku bakal bali marang kowe' (Mal. 3:7). Lan Gusti Yesus ngendika: 'Yen kowe ngapura dosa-dosa wong, Rama-mu ing swarga uga bakal ngapura kowe. Nanging yèn kowé ora ngapura, Rama-mu uga ora bakal ngapura kowé' (Mat. 6:14–15). Mangkono uga, Rasul kandha: 'Yèn ana wong ing antaramu sing tiba ing pangalangan apa waé, kowé sing rohani kudu mulihaké wong kuwi kanthi roh alus' (Gal. 6:1). Manèh, Yakobus kandha: 'Para sedulur, yèn ana ing antaramu sing nyimpang saka dalan kabeneran, banjur ana wong sing mbalèkaké dhèwèké, kabari yèn sing mbalèkaké wong dosané saka kesusarane iku nylametaké nyawa saka pati lan nutupi akèh dosa' (Yakobus 5:19–20).

22. Kabeh paseksi saka Kitab Suci iki ngajak kita supaya mriksa awaké dhéwé, apa nalika kita padha nyambut gawe (kanggo nindakake sing bener), kita nyimpen rasa ala marang tangga teparo, utawa nyimpen dendam marang dhèwèké, ora gelem ngapura (kanggo apa waé), supaya iki ora ngrusak pakaryan kita. Ing kahanan kaya ngono, Gusti kita Yesus Kristus ora bakal nulungi kita nalika mungsuh-mungsuh kita teka arep nglarani kita. Amarga Panjenengané piyambak kanthi tegas ngélarani wong-wong kaya ngono, kandha: 'Heh,

abdi sing jahat! Aku wis ngapura kowe kabèh utangmu merga kowe nyuwun marang aku. Apa kowe ora uga kudu welas asih marang abdi kancamu?' Lan ing nesune... dhèwèké diserahaké marang sing nyiksa, nganti mbayar kabèh utangé. Mangkono uga Bapakku ing swarga bakal nindakake marang kowé, yèn saben kowé ora ngapura marang sedulurmu saka jeroné atimu marang kaluputané" (Matéus 18:32–35). Mula, priksa awakmu, sedulur, saben dina, yen kowe kepengin ngerti atimu dhéwé—apa sing ana ing kono ing ngarepé Gusti—apa ora paukuman (kanggo sedulurmu), utawa sengit (marang dhèwèké), utawa iri, utawa ngremehake? Yen racun kaya ngono ngrembaka ing atimu, élinga (banjur) Sabda Gusti Yesus, sing diandharake Panjenengané: *'Mangkono Bapakmu ing swarga bakal nindakake marang kowe, kajaba kowe ngapura kaluputan sedulurmu saka jeroning atimu.'* Sapa waé sing wedi tiba ing Gehenna, padha mbuwang kabèh ala saka atiné, supaya paukuman sing nggegirisi kuwi ora tiba marang dhèwèké. Mula, wong kakang, awasna atimu lan waspadha marang mungsuh-mungsuhmu, amarga kabèh mau licik ing kabecikané. Yakinana ing atimu yèn tembung iki pancèn bener: manawa ora mungkin ana wong sing nindakake kabecikan nalika nindakake kaburukan, nanging bisa waé ana wong sing nindakake kaburukan kanthi nyamar dadi kabecikan.

23. Mula saka iku, Juruwilaha kita mulang supaya kita waspada marang mungsuh-mungsuh mau, pangandikane: *'Amarga sempit lawang lan sempit dalan sing nuntun marang pati, lan sithik sing nemokake. Nanging gapura amba lan dalan jembar sing nuntun marang karusakan, lan akèh wong sing mlebu liwat kono. 'Ati-ati,' Panjenengané kandha, 'marang nabi palsu sing teka marang kowe nganggo sandhangan wedhus, nanging sajatiné iku serigala galak.'* *'Kowe bakal ngerti wong-wong mau saka woh-wohé'* (Matéus 7:14, 13, 15, 16). Mula, apa woh-wohé mau, yèn dudu saben jinis tumindak ora lumrah sing digunakaké kanggo nyerang kita, kanthi upaya nggeser manah kita marang kuwi? Nanging nabi palsu ora bisa meyakaké wong sing tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehing atiné marang apa waé sing diwulangaké, miturut tembungé Rasul: *'Sapa sing bakal misahaké kita saka katresnané Gusti Allah? Apa kasangsaran, utawa pangsasahan, utawa panganiyaan, utawa kalaparan, utawa ketelanjangan, utawa bebaya, utawa pedhang? Amarga aku wis mangertèni yèn ora pati lan ora urip, ora malaikat lan ora panguwasa, ora kakuwatan lan ora sing ana saiki utawa sing bakal teka, ora kang dhuwur lan ora kang jero, ora ana apa-apa sing wis diciptakaké, sing bisa misahaké kita saka katresnané Gusti Allah.'* Apa kowé weruh, sedulurku, kepiyé wong-wong sing tresna marang Gusti Allah kanthi sakabèhé atiné, yèn ora ana apa-apa ing donya iki sing bisa misahaké saka katresnané Panjenengané?

24. Mula, awas, aja nganti ana apa-apa sing mbebayani mbalekake kowe saka katresnané Gusti Allah—apa iku emas, pérak, omah, émaning kesenengan, kebencian, cacian, utawa tatu ing ati sing disebabake tembung, utawa racun liya sing disusupake ula menyang atiné kita. Aja kélangan semangat (nalika kowe nyumurupi bab kaya ngono ing jeroning atimu), nanging luwih becik cepet-cepet pasang pandanganmu marang ula perunggu sing digawe Musa miturut dhawuhé Gusti. Dhèwèké nyelehaké ing pucuké tiang, ing pucuking gunung, supaya sapa waé sing digigit ula bisa langsung ndelok lan mari. Gusti kita Yesus Kristus diumpamaké marang ula perunggu iki. (Ula) iku mungsuh; kanthi manut marang dhèwèké, Adam dadi mungsuhé Gusti Allah. Gusti kita Yesus dadi manungsa sing sampurna ing saben bab—kajaba dosa—kaya Adam, kanggo kita; dene ula perunggu, sanadyan mirip (ing penampilan) karo sing dadi mungsuhé Gusti, ora nduwé pikiran ala, ora ana bisa, ora ana niat jahat; ora merayap lan ora mendesis, lan ora nduwé ambegan mungsuh. Gusti kita Yesus wis nepati pratandha iki, supaya bisa netralake bisa sing wis dirasakake Adam saka cangkem ula. Lan sipat sing wis dadi ora alamiah dibalekake maneh dadi kahanane sing alamiah. Gusti Allah ngandika marang Musa kanthi cara sing padha: *'Apa iki ing tanganmu?'* *Lan dhèwèké mangsuli: 'Cangko.'* *Lan Panjenengané kandha marang Musa: 'Udhunna ing lemah.'* *Mula dhèwèké ngudhunaké ing lemah, lan iku dadi ula; lan Musa mlayu saka iku. Lan Gusti kandha marang Musa: 'Gembungna tanganmu lan cekelna buntuté.'* *Mula dhèwèké gembungna tangané, nyekel buntuté, lan iku dadi tongkat manèh ing tangané"* (Kaluwihan 4:2–4). Sawisé kuwi, Gusti Allah ngandika marang dhèwèké ing pirang-pirang wektu, kandha: *'Jupuk tongkatmu (sing wis malih dadi ula) lan palu kali ing Mesir ing ngarsané Firaun, lan banyuné bakal malih dadi getih'; banjur: 'Pukul Segara Abang nganggo iku, lan segara bakal garing'; lan banjur: 'Jupuk tongkat sing ana ing tanganmu, kang kowe gunakake kanggo mukul segara, lan pukula watu, lan saka kono bakal metu banyu'* (Keluaran 7:19; 14:16; Bilangan 20:8).

25. Apa kowe weruh, nalika wong ngetutaké tapak-tapak Gusti kita Yesus Kristus, sawisé tau dadi mungsuh lan ula, dhèwèké malih dadi tongkat, lan ora ana mungsuhé sing bisa nglawan dhèwèké? Iki sawijining misteri agung. Nanging, kenapa menawa ula nyebar racun ing jeroning kita, kita cepet-cepet ndelok Panjenengané sing diangkat ing salib? Kabeh iki—penderitaan, salib, pati—kabeh mau kelakon marang

Panjenengané kanggo kita. Lan Panjenengané nahan kabeh mau tanpa owah, tanpa nesu marang wong-wong sing nyiksa Panjenengané, tanpa ngucap tembung kasar, nanging tetep ora obah, kaya ula tembaga ing padang gurun. Mula, yèn kita nggatekaké Panjenengané lan ngetutaké tapak-tapaké, kita bakal luput saka gigitan ula sing ndhelik. Kakuwatan lan pitulungané ana ing pangandikane: *'Kaya Musa ngunggahaké ula ing ara-ara samun, mangkono uga Putrané Manungsa kudu diunggahaké, supaya sapa waé sing pracaya marang Panjenengané ora bakal binasa nanging nduwé urip langgeng'* (Yohanes 3:14–15). Iki tegese ngetutake tapak-tapaké – mari lumantar Panjenengané. Kepiye carane kita mari? Yèn kita pracaya yèn Panjenengané kuwasa (kanggo nindakake kuwi). Amarga tumrap wong-wong sing kesengat ula ing ara-ara samun, dudu ula perunggu kuwi dhéwé sing teka marasaké, nanging wong sing kesengat ula, ndelok mau kanthi pracaya, banjur mari. Akeh sing mati ing kana amarga ula amarga padha ora pracaya marang Sabda Gusti, kaya sing diandikakake Rasul: *'Aja padha nguji Kristus kaya wong-wong mau, lan padha mati amarga ula'* (1 Kor. 10:9).

26. Apa kowe ngerti, sedulur, yen nganti saiki ana ula ing jiwa, kang kepengin nggodha Gusti Yesus? Lan apa tegese nggodha Panjenengane kajaba pitakon marang dhawuhe lan ora nepati, kaya kang katulis: *'Lan salah sijine, sawijining ahli hukum, takon marang Panjenengane, nggodha Panjenengane, lan kandha, "Gusti, dhawuh apa sing paling ageng ing Toret?"' Yesus mangsuli, 'Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu karo kabèh atimu, karo kabèh nyawamu, karo kabèh pikiranmu, lan karo kabèh kekuwatanmu, kaya kowe tresna marang awakmu dhéwé. Ing loro dhawuh iki gumantung kabèh Torèt lan Para Nabi'* (Matéus 22:35–40). Apa kowe weruh yèn wong-wong sing takon nanging ora tumindak iku diarani sing nggodha? Amarga padha ora gelem pracaya marang ula perunggu, sing bisa nylametaké saka bisa ula sing ora katon. Tetepna atimu lan aja nyerah, kandha: *'Kepiye aku bisa nglakoni kabecikan, yèn aku iki wong sing dosa?'* Amarga nalika sawijining wong ninggalake dosane lan bali marang Gusti Allah, pangapurané nganyari dheweke, kaya sing diandikakake Rasul: *'Kaya déné kita wis nganggo wujud sing saka bumi, mangkono uga kita bakal nganggo wujud sing saka swarga'* (1 Korinta 15:49). Apa kowe weruh yèn Gusti Allah wis maringi manungsa kamungkinan kanggo malih lumantar tobat lan dadi anyar sakabehe lumantar iku?

27. Nalika bayi isih ana ing kandungan ibune, ibune nglingungi saben wektu saka sakabehing ala. Yen bayi nangis, ibune maringi susu lan alus nyentuh pipine, ngelingake supaya bayi ngombe susune kanthi ngajeni lan ora wani kakehan. Yen bayi nangis merga kuwi, ibune welas marang putrane, nglipur, nyium, lan ngopeni nganti bayi gelem nyusu. Yen kowe nuduhake marang bayi emas, perak, mutiara, utawa bandha liya ing donya, bisa wae dheweke ndelok sekedhap, nanging nalika isih ana ing pangkuan ibune, dheweke ngremehake kabeh mau supaya bisa seneng nyusu ing dhadhane. Bapaké ora ngélarang dhèwèké amarga durung kerja, utawa ora gelut perang nglawan mungsuhé, merga dhèwèké isih cilik banget lan durung bisa: dhèwèké nduwé sikil nanging durung bisa ngadeg, nduwé tangan nanging durung bisa nyekel senjata. Mula ibuné sabar ngopeni nganti dhèwèké saya gedhé sithik-sithik. Nalika dhèwèké wis rada gedhé lan miwiti gelut karo wong liya, banjur wong kuwi nglemesaké dhèwèké menyang lemah, bapaké ora nesu marang dhèwèké amarga ngerti yèn dhèwèké isih bocah. Nanging nalika dhèwèké wis dadi priya, watak sejati dhèwèké katon – apa dhèwèké mungsuhé mungsuh bapaké. Banjur bapaké nyerahaké urusané marang dhèwèké, amarga dhèwèké anaké. Nanging yèn sawisé kabèh gaweyan abot sing wis ditindakake wong tuwané kanggo ngopeni dhèwèké, dhèwèké sawisé gedhé malah dadi cobaan tumrap wong tuwané, banjur sengit marang wong tuwané, ora gelem nampa pitutur wicaksana, lan malah nyambung karo mungsuh-mungsuhé wong tuwané, mula wong tuwané, sawisé mbalèkaké kabecikané, ngusir dhèwèké saka omahé, kanthi tekad ora bakal maringi warisané.

28. Lan kita, sedulur, bakal ngopeni awaké dhéwé, meksa awaké dhéwé supaya tetep ana ing sangisore pangayoman pangapuran; kita bakal ngombe susu saka ambiné, supaya bisa nguwatké awaké dhéwé. Ayo padha ngremehké kabèh sing katon, supaya susuné dadi legi ing lambéné. Ayo padha ngemban sangkèning piwulangé, supaya dhèwèké luwih ngopeni kita kanthi luwih temenan. Yèn kita kapeksa perang karo mungsuh, lan padha nglontaraké kita kaya bocah cilik, ayo padha nangis ing ngarsané, supaya dhèwèké nyuwun marang Rama supaya mbalèkaké marang wong-wong sing wis nindhes kita. Ayo padha motong saben hawa napsu ing atiné, lan ayo padha seneng dadi wong asing, supaya iku nylametaké kita kaya sing wis nylametaké Abraham. Ayo padha manut marang tangané, kaya sing ditindakake Yakub, supaya kita nampa berkah saka Rama kita. Ayo padha sengiti hawa napsu ing atiné, kaya Musa sengiti marang kuwi, lan sawisé kaampuni, ayo padha nglawan wong-wong sing nyoba matèni dhèwèké (tobat), kaya wong sing bébas saka kabèh nikmat hawa napsu. Ayo aja ngremehake kuwi, supaya kuwi ora sengit marang kita, kaya sing ditindakake Esau. Ayo padha njaga kasucéné, supaya kuwi bisa ngluhurake kita ing tanah mungsuh-mungsuh kita. Aja nganti kita tansah

nganggep iku minangka pangayoman sing apik, kaya sing diandharaké Yésus, putrané Nun, *'Abdi'*: *'Yésus, putrané Nun, enom, ora ninggalake kemah'* (Kaluaran 33:11). Aja maringi papan marang kuciwa ing atiné, supaya kita ora dadi tanpa warisan ing Tanah Sing Dijanjèkaké. Ayo padha tresna marang andhap asor ing saben bab, lan ayo padha kepengin mlebu ing tanah kang mili susu lan madu, kaya Caleb. Ayo aja ngidam apa wae sing mbabayani, supaya kita ora musna, kaya Ahar. Ayo tresna marang nuranin (sing tobat), supaya bisa ngendhegake kita saben wektu lan nylametake kita ing wektu godaan, kaya Rahab. Aja padha tresna marang nikmaté panganan apa waé sing éndah, supaya ora ngrusak kita kaya sing kelakon marang para putrané Elia. Aja padha nglindhungi awak saka kabèh sing ora adil, kaya Samuel sing nuraniné resik, supaya kita ora nindakake apa waé sing ala marang tangga teparo. Aja padha tresna marang iri ati sing ala marang wong liya, supaya pangapurané ora mbuwang kita kaya sing ditindakake marang Saul. Aja padha tresna mbalekake ala marang ala marang tangga teparo, supaya pangapurané bisa njaga kita saka ala kaya sing ditindakake Dawud. Aja nganti kita tresna marang pujian dhiri lan kesombongan, supaya kita ora dibuwang saka ngarsane Rama kita, kaya sing kelakon marang Absalom. Nanging, ayo kita tresna marang andhap asor lan kejujuran, supaya kita bisa dadi pembalas marang kabeh mungsuh Rama kita, kaya sing kelakon marang Salomo. Ayo padha tresna marang pangurbanan sakabehe saka kabeh bab, ngendhaleni anggota badan saka saben pakaryan sing mati, supaya kita bisa nampa manah sing wani nglawan mungsuh-mungsuh kita, kaya Eliya wong Tisbe. Ayo aja dadi wong sing nguber kesenangan utawa napsu, supaya pangapuran ora ngrusak kita kaya sing kelakon marang Ahab. Ayo padha ngupaya nganti pati, supaya kita ora kelangan warisané sing suci, kaya Nahab wong Israel. Ayo padha manut ing kabèh marang para bapa kita ing Gusti Allah, mbusak saben karsa dhéwé, supaya lumantar pasrah sing sampurna marang para bapa, berkahé tetep ana ing kita, kaya sing ana ing Elisha. Aja nganti kita dadi wong sing tresna marang dhuwit utawa wong sing ngapusi kanggo nyenengake wong liya, supaya paukuman ora tumeka marang kita kaya sing kelakon marang Gehazi. Ayo tresna marang wong-wong sing setya ing kabeh bab luwih saka awake dhewe, supaya pangapura bisa mberkahi kita, kaya sing kelakon marang wong Sunam. Aja nganti kita dadi pecandu tumindak isin, supaya ora ngrusak kita saka rawuhe, kaya sing kelakon marang Ahijah lan Zedekia, sing kobong ing geni dening Raja Babilonia. Aja nganti kita tresna marang dosa, demi nyawa kita, nganti tekan pati, supaya bisa nulungi kita ing wektu kita butuh pitulungan, kaya sing kelakon marang Susanna. Aja nganti kita ngidam maneka panganan sing éndah, supaya ora ninggalaké kita, kaya ora ninggalaké wong-wong sing nampa panganan saka méja Nebukadnezar. Ayo padha tresna marang sangsara ing kabèh bab, supaya bisa bungah marang kita, kaya sing kelakon marang wong-wong sing ana karo Azaria. Ayo aja dadi licik kaya wong Babilonia sing nggrundel marang wong-wong setya. Ayo padha nindakake pangibadah kita kanthi doa tanpa ngetokake kelesuaning badan, kaya Daniel, sing luwih milih mati tinimbang ninggalake pandonga sing ditindakake saben dina. Amarga Gusti Allah kuwat ngreksa wong-wong sing tresna marang Panjenengané saka godaan, lan ngrusak wong-wong sing jahat. Mangkono imané wong sing bener (Daniel) marang Gusti Allah ngowahi kéwan galak dadi anak wedhus lan wedhus. Kabegjan ana ing Gusti Allah pangapuran, lan kabegjan ana ing ngarsané Gusti Allah marang sapa waé sing wis tresna marang Pangapuran lan nundhuk gulu ing sangisoré sangkèné kersané Gusti Allah, nganti lair manèh saka dhuwur miturut kersané Gusti Allah.

29. Mula saka iku, sedulur, manungsa perlu pangertosan sing jembar, motong saben hawa napsu daging, lan waspada ing saben lakuné, supaya ora kesasar utawa tiba ing tangan mungsuhé (tobat). Mangkono, kecenderungan marang rasa bener dhéwé nggawe atiné dadi atos, panghakiman marang wong dosa ngusir dhèwèké, lan pangremehan marang wong sing lalai mbedhah dhèwèké. Ing Kitab Amsal katulis: *'Jalan menyang omahé sempit; dhèwèké ora mangan roti wong males. Dhèwèké nggawe sandhangan éndah kanggo bojone.'* Dheweke kaya pedagang sing nglayar saka adoh: *dheweke nglumpukake bandha kanggo awake dhewe'* (Amsal 31:27, 22, 14). Mula saka iku, ayo padha ngupaya mangerteni iki saka tembung-tembung mau. Pedagang, nalika muat barang ing kapal, ora mung siji jinis barang sing dilebokake, nanging kabeh sing saka iku, miturut pangertosane, dheweke bakal entuk bathi. Nalika dheweke weruh ana wong sing ngalami kerugian, dheweke ora saingan karo wong kuwi, nanging saingan karo wong-wong sing wis sugih lan manggon tentrem ing omahé. Dheweke ngindhari apa waé sing nggawa kerugian, lan ngupaya apa waé sing nggawa bathi nganti dheweke bisa tuku siji kanggo dhéwé. Aturane sing ora owah yaiku iki: apa wae sing nguntungake, dheweke kudu maneh tuku barang sing padha, lan takon marang wong-wong sing ora iri—wong-wong sing wis sugih lan tentrem ing omahé—pira rega adol iki, lan pira rega tuku iku. Mangkono atiné sing kepengin ketemu Gusti tanpa alangan. Iku ora wareg mung karo siji usaha, nanging ngupaya saben usaha

sing nguntungake (kanggo kaslametan); lan yen krungu ana usaha sing ora nguntungake, iku mlayu adoh supaya ora ngalami kerugian.

30. Saiki, sedulurku, apa kowe wis nyebut awakmu pedagangé Gusti Yesus? Mula, ati-ati supaya pancen dadi pedagang kaya ngono. Dagangé Sang Prabu adoh saka apa waé sing nimbulaké rugi. Iki barang-barang sing ora nguntungake tumrap Panjenengané: kamulyan donya, kesombongan, rasa bener dhéwé, keangkuhan, tembung sing nyakitake, nyenengake napsu dhéwé, pamer, lan katresnan marang hiburan. Kabeh iku ora nguntungake tumrap pedagang-pedagangé Gusti Yesus, lan mokal kanggo padha nyenengake Panjenengané yèn padha nduwé barang-barang kaya ngono ing tokone. Rembugana awakmu, sedulur: apa sing ana ing jeronmu? Ayo pikirane nliti raosmu: endi sing ngasilake woh kanggo Gusti, lan endi sing keseret marang dosa? Apa mripatmu ora kesengsem karo manisé kesenangan? Apa ilatmu ora kalah déning kesewaan? Apa kowe ora weruh atimu seneng marang pakurmatan manungsa? Apa kupingmu ora seneng ngrungokake fitnah? Kabeh iki ngrusak pikiran. Ing Kitab Imamat katulis: 'Mangkéné kang kowe kandhakake marang Harun: *"Aja nyuguhaké ing mezbahku kéwan sing resik nanging cacad; supaya kowe ora mati"*' (Imamat 22:18, 20). Harun iku lambang pikiran. Amarga mungsuh biasane nyampurake kejahatané karo pakaryan sing bener, Gusti Allah banjur paring dhawuh supaya kabèh iku dipriksa dhisik sadurungé dipersembahake marang Panjenengané, supaya ora ana sing mati. Nanging mati iku tegesé mudhun saka pangrénungan lan mlebu ing persetujuan karo wong-wong sing kepéngin ngotori indréné.

31. Kuwi tembungé wong-wong sing wis tresna marang Gusti Yesus lan nyandhak kapitadosan marang Panjenengané! Lan nyawane padha dadi panganten wadon sing dihias kanthi kabecikan kabèh, nduwèni cermin suci dhéwé, miturut tembungé Rasul: *'Nanging kita kabèh, kanthi rai sing kabuka, ndelok kamulyané Gusti, kita padha diowahi dadi gambar sing padha saka kamulyané marang kamulyané, kaya déné déning Rohé Gusti'* (2 Kor. 3:18). Amarga *'saiki kita ndeleng lumantar kaca kang peteng; nanging mengko kita bakal ndeleng pasuryan karo pasuryan'* (1 Kor. 13:12). Mula, wong-wong sing wis dadi pangantené lumantar kasucian padha ndeleng jero dhiri, kaya ndeleng ing pangilon, kanggo mriksa apa ana cacat ing pasuryané, supaya ora gawe ora seneng marang Pangantené. Amarga Panjenengané ngupaya dara-dara, suci ing atiné, tanpa cacad, kaya sing kacathet bab Rebekah, yèn dhèwèké ayu banget pasuryané lan durung nate kenal karo priya (Kejadian 24:16). Lan Nabi kandha: *'Para dara bakal digawa marang Sang Prabu ing mburine; para setya marang Panjenengané bakal digawa marang Panjenengané'* (Mazmur 44:15). *'Bakal digawa'* nuduhaké marang manungsané sing suci, lan *'para setya marang Panjenengané'* nuduhaké marang pangiketané marang Panjenengané. Amarga lair anyar lumantar baptisan suci wis nganyari saka kabèh sing lawas, déné tobat ngresiki lan ndadèkaké dadi prawan suci, sing wis lali kabèh sing lawas lan ora éling manèh, kaya sing diandharaké Nabi marang wong-wong mau: *'Ngrungokna, he putri, lan delengen; pasrahaken kupingmu, lan lali marang bangsamu lan omahé bapakmu. Banjur Sang Prabu bakal kepengin marang kaendahanmu'* (Mazmur 44:11–12). Lan kabèh pasukan swarga bakal gumun marang dhèwèké, amarga kasucian sing diparingi pangapuran nganti dhèwèké dadi siji badan karo Gusti, lan padha bakal kandha: *'Sapa iki sing munggah, putih lan dihias déning saduluré?'* (Kidung Agung 8:5)?

32. Mula saka iku, ayo padha nyawisake kabèh kekuwatan kita, kanthi luh, kanggo ngupaya sethithik demi sethithik nganti kita bisa mbuwang tumindak manungsa lawas, lan nglindhungi awak kita saka saben tumindak sing mbabayani, nganti katresnané teka marang kita lan, sawisé nyopot saka kita citra manungsa bumi, nempatake ing ati kita citra sing suci lan langit, supaya kita pantes tumrap Panjenengané, resik saka saben kabiasaan ala, kaya sing diandharake Rasul: *'Kaya carane kita wis nganggo wujud sing saka bumi, mangkono uga kita bakal nganggo wujud sing saka swarga'* (1 Kor. 15:49). Amarga Rasul ngerti manawa ora ana manungsa tanpa dosa wiwit ana pelanggaran, lan manawa tobat bisa mbalekake manungsa marang panganyaran tanpa dosa; mulané dhèwèké kandha yèn kita kudu ninggalaké pakaryané wong sing wis nglanggar Préntah, lan nglakoni pakaryan—ya iku Préntah-préntah suci saka Gusti kita Yesus Kristus, sing wis paring kawelasan lan nanggung kabudakan manungsa, supaya nuntun dhèwèké menyang swarga sing didhelikaké lan maringi kabèh kabecikan suci-Nya, ngidini dhèwèké nyicipi wit urip, ya iku kasucian sing kawujud déning Panjenengané ing dhiri Panjenengané dhéwé, lan sawisé nentremaké para Kerub kanthi senjata geni sing digawa, sing ditugasaké ngreksa dalan menyang wit urip—yaiku kawruh bab tembung-tembung suci Panjenengané, sing nglindhungi wong-wong sing setya ing saben wektu, lan nglindhungi kupinge saka saben tembung ula, ngelingake marang pangabdian pait sing biyen wis padha kena, supaya ora bali manèh, lan mulang supaya padha matur nuwun tanpa kendhat marang Panjenengane sing wis nebus kanthi getih sing mulya. Panjenengané mbusak cathetan perbudakané lumantar Salib (Kolose 2:14) lan ndadèkaké

wong-wong mau dadi sedulur lan kanca (Yohanes 15:14; 20:17), sawisé ngucuraké Rohé marang wong-wong mau kanthi sih-rahmat lan nglipur atiné, Panjenengané ngendika: *'Aku munggah menyang Rama-Ku lan Rama-mu, lan menyang Gusti Allah-Ku lan Gusti Allah-mu'* (Yohanes 20:17). Sateruse: *'Bapa, Aku kepéngin supaya ing ngendi Aku ana, padha ana uga karo Aku, awit Aku wis nresnani wong-wong mau kaya Panjenengan wis nresnani Aku'* (Yohanes 17:24, 23). Panjenengané uga paring pratandha yèn Panjenengané ora ngendika iki marang saben wong, nanging marang wong-wong sing wis nyisihaké karsa dhéwé, manut karsa suci Panjenengané, lan nyuda dhéwé saka kabèh kepinginan donya iki. Amarga Panjenengané ngendika: *'Aku wis milih wong-wong mau saka donya; mulané donya sengit marang wong-wong mau, amarga wong-wong mau ora saka donya'* (Yohanes 15:19; 17:9, 14). Apa sampeyan weruh yèn wong-wong sing wis ninggalaké bab-bab donya iku sing dianggep pantes dadi pangantené Gusti Yesus? Padha manggon ing pangayoman karo Panjenengané, kaya sing diandharaké Rasul: *'Mulané, sawijining priya bakal ninggalaké bapak lan ibuné lan nyawiji karo garwané, lan loro-loroné bakal dadi siji daging.'* Iki sawijining misteri agung: *nanging aku ngomong bab Kristus lan Gréja'* (Efesus 5:31, 32). Lan maneh dhèwèké kandha: *'supaya aku dadi waris bebarengan, kanca pakaryan, lan sing nampa janji-Nya babagan Kristus Yesus lumantar Injil'* (Efesus 3:6). Apa kowe weruh yèn Roh Suci-Nya manggon ing wong-wong sing dianggep pantes dadi siji badan karo Gusti? Lan Panjenengané nulungi wong-wong mau; Panjenengané ngopeni wong-wong mau, kaya sing diandikakaké Gusti: *'Dudu kowe sing bakal ngomong, nanging Roh Bapakmu sing ngomong lumantar kowe'* (Mat. 10:20). Mangkono uga, Rasul kandha: *'Nanging Gusti Allah wis ngetokake bab-bab iki marang kita lumantar Rohé; awit Roh iku nyelidiki kabèh bab, kalebu jeroné Gusti Allah'* (1 Kor. 2:10). *'Nanging kita,'* panjenengané nambahaké, *'nduwèni pikirané Kristus'* (ayat 16). Mangkono, kepiyé bisa pikirané Kristus nganti mikir bab dosa?

33. Pikirna kanthi teliti misteri iki, sedulur, nganggo atimu: saben jinis ing donya nglairake turune dhéwé, lan ora turune jinis liya, apa iku ternak, kéwan galak, kéwan merayap, utawa manuk. Napa Gusti nggawa kabèh mau marang Adam – kanggo ndeleng apa ana sing kaya dhèwèké? Lan ora ana siji waé sing kapanggih, amarga kabèh mau ora saka sipaté dhèwèké. Banjur Gusti njupuk salah siji tulang rusuké Adam, nggawe dhèwèké dadi garwané, kaya déné Panjenengané wis njupuk dhèwèké saka priya. Rahasia ageng iki uga kapanggih ing wong-wong sing dadi panganten Kristus, amarga dheweke saka hakekat Panjenengané liwat lair anyar, lan saka badan suci Panjenengané, kaya sing diandikakake Rasul: *'Kita kabeh siji badan ing Kristus, lan siji lan sijiné anggota siji marang sijiné'* (Rom. 12:5). Lan maneh: *'Amarga kita iku anggota badané, dagingé lan balungé'* (Eph. 5:30). Apa kowe weruh apa sing dikarepake? Supaya manungsa padha kaya Panjenengané ing saben bab, kaya Hawa metu saka Adam lan padha kaya dhèwèké ing saben bab. Merga, yèn kita nduwèni soko kabodhoané kéwan, utawa kaserakatan kéwan galak, utawa kacepetan manuk, utawa bisa nyengat saka kéwan melata, jiwa kaya ngono ora bisa dadi prawan murni lan pangantiné Panjenengané, amarga ora cocog karo pakaryané Panjenengané. Apa kowe weruh, sedulur, kepiye Panjenengané kepéngin manungsa padha kaya Panjenengané, bébas saka kabèh sing ora lumrah, supaya dianggep pantes dadi pangantené? Jiwa nyumurupi pikirané dhéwé lumantar tumindaké. Yen nindakake pakaryan Roh, mula (cahya manawa) Roh Suci manggon ing jerone, amarga pakaryan Roh nglairake maneh nyawa, ndadekake tanpa napsu. Lan ora mungkin Roh Suci ora manggon ing nyawa kaya ngono, kaya sing diandikakake Gusti: *'Yen kowe tresna marang Aku, tansah netepi dhawuh-dhawuhku.'* Lan *Aku bakal nyuwun marang Rama, lan Panjenengané bakal paring marang kowe Panglipur liyané—yaiku Roh kabeneran"* (Yohanes 14:15–17). Lan Rasul uga kandha: *"Utawa apa kowe ora ngerti awakmu dhéwé, yèn Yesus Kristus ana ing kowe—kajaba yèn kowe pancèn ora trampil?"* (2 Korinta 13:5).

34. Apa kowe weruh yèn sapa waé ora nduwèni pakaryané Yésus, wong kuwi bodho lan ora dadi pangantené? Kabèh dara wadon nyiapaké lentéra, nanging sing ora nduwèni pakaryan kuwi kélangan ing njaba lawang. Jaring sing ditarik ing segara nglumpukaké kabèh jinis iwak, nanging mung sing apik sing ditampa mlebu kraton. Gulma thukul bareng gandum, nanging nalika panèn teka, gulma iku diiket dadi iketan lan dibuwang ing geni. Kabeh cabang tetep ana ing sulur, nanging cabang sing ora ngasilake woh dibuwang menyang geni. Kambing gembala bareng karo wedhus, nanging Panjenengané mung nggawa wedhus mlebu, déné kambing diusir metu. Sing nyebar wiji nyebar kabeh wijiné kanthi padha, nanging mung seneng karo wiji sing tuwuh ing lemah subur. Sing maringi pérak (talenta, mnás) maringi tanpa pilih-pilih, nanging mung sing nglipatgandhaké iku sing maringi kabungahan. Kabeh diundang menyang pesta manten, nanging sing ora nganggo sandhangan manten (raja) mrentah supaya dibuwang menyang pepeteng njaba. Tembung-tembung iki nyentuh kita, amarga kita kabeh padha ngakoni pracaya, nanging wong-wong sing ora duwe pakaryan

Kepriyonggi-ne, Panjenengané bakal ngusir, kaya sing diandikakaké: *'Amarga akèh sing diundang, nanging sithik sing kapilih'* (Matéus 22:14).

35. Ayo padha mriksa awaké dhéwé, sedulur, lan nimbang pakaryan kita sadurungé ketemu Gusti. Aja padha ndeleng marang wong-wong sing nyukupi hawa napsu daginge atine, supaya kita ora mbuwang kasugihan ageng sing bakal kita temokake nalika wektu butuh. Ayo padha ngupaya kanggo entuk iku, lan ayo padha ngremhake apa sing bakal kita tinggalake kaya mungsuh. Ayo padha merenung marang wong-wong sing ngentekake kabeh tenaga kanggo nguber barang-barang sing bakal rusak, sing banjur ninggalake lan lunga, lan amarga iku padha waris Gehenna, amarga padha ora gelem ngetutake tapak-tapak Gusti supaya dianggep pantes dadi pangantené. Mula saka iku, ayo padha ngupaya ing ngarsané Gusti kanthi luh, ati sing sedhih, lan ratapan rahasia, supaya (Gusti ora ngidini kita) tiba ing aib kaya déné aibé wong-wong mau. Amarga nalika prahara ngamuk ing segara, lan akèh prau sing sirna déné liyané isih utuh, padha ora kandha, 'Kita uga bakal katelan déning jurang, kaya wong-wong mau,' nanging padha nyengkuyung siji lan sijiné supaya ora putus asa lan nyuwun marang Gusti supaya paring pitulungan. Satemene, prahara gedhé saiki lagi ngamuk ing donya. Mula saka iku, ayo padha meksa awak dhéwé kanthi sakabehe cara kanggo kerja keras lan njerit marang Gusti, supaya kita ora binasa: kaya déné nalika ana badai ing segara, nahkoda kapal mesthi nemokake, ing antarané para pelaut lan penumpang, wong-wong sing nyemangati dhèwèké. (Wigati yèn) sawijining wong ora mbusak kabèh sing nuntun marang karusakan, dhèwèké ora bakal bisa slamet saka segara kang digolak badai iki. Malah Musa ora bisa nyanyi kidung marang Gusti nganti dhèwèké nyebrang segara lan nyekseni pati wong-wong sing nyoba njaga bangsane tetep ing Mesir supaya padha tetep dadi budhak. Lan sawisé dhèwèké ngeteraké wong-wong mau nyabrang, sawisé padha bébas sakenané, mung wektu kuwi dhèwèké muni banter: *'Ayo padha nyanyi marang Gusti, awit Panjenengané wis menang kanthi kamulyan; Panjenengané wis mbuwang jaran lan jaraning numpak menyang segara'* (Kaluwihan 15:1).

36. Mangkono, nalika pikiran nylametake daya-daya jiwa saka hawa napsu daging lan mbalèkaké, mula tiang pangrénungan bakal misahake jiwa saka hawa napsu daging. Banjur, yen Gusti Allah weruh ketholokan hawa napsu sing nyerbu nyawa, nyoba njaga indrané tetep ana ing dosa, nalika pikiran tetep lungguh tanpa kendhat karo Gusti Allah sacara rahasia, Gusti Allah ngutus pitulungan marang pikiran mau lan ngrusak kabèh mau sakaligus, kaya sing katulis: *'Pangeran ngandika marang Musa: "Ngapa kowe njerit marang Aku? Paringana prentah marang wong Israel supaya padha nyiapake awake dhewe. Lan kowe, gendholana tongkat sing ana ing tanganmu lan angkatna ing dhuwur banyu segara—lan banyu mau bakal surut"'* (Kaluwihan 14:15–16). Gusti Allah setya nyawisake pitulungan marang Musa saiki uga, kanggo nylametake Israel saka tangan wong Mesir—sing kepinginané tau kita wenehake—supaya kita uga dianggep pantes nyanyi kidung anyar marang Panjenengané, kandha: *'Ayo padha nyanyi marang Gusti, awit Panjenengané wis ngluhurake dhiri kanthi kamulyan'*. Nanging kepiye kita bisa ngucap, *'awit Panjenengané kamulyan kanthi agung'*, yèn kita nyandhak marang mungsuh lan milih bali menyang Mesir kanthi karsa dhéwé, ngidam panganan ing kana, lan ngajak Harun: *'Gawe kita dewa'* sing bakal mbalekake kita menyang Mesir (Kaluwihan 32:1)—lan yen kita wis ngendheg amarga atine ringkih nganti ngremhake pangan rohani. Nanging Gusti Allah cukup kuwasa kanggo nggawa Musa bali marang kita saka gunung kanggo mbasmi anak sapi sing nyundhul, sing wis nyebabake Gusti nesu. Gusti Allah, sing wis maringi kita tobat, bisa nggawa kita bali marang Panjenengané maneh, lan nguwatké Musa supaya ndedonga kanggo kita, kandha: *'Yen Panjenengan kersa ngapura dosa-dosané, apura; nanging yèn ora, mbusak jenengku saka buku urip'* (Kaluwihan 32:32), lan kanggo ngagemake Sang Yesus nganggo kuwasa, ing wektu sing sampurna, kanggo ngrusak pitung bangsa sing, lumantar licik lan iri ati, wis nganggep Tanah Janji iku kagugane dhewe – supaya Israel bisa nampa warisane, manggon ing kono tanpa rasa iri salawas-lawase. Amin. Kuwasa iku kagugané Panjenengané, pitulungan iku kagugané Panjenengané, pangayoman iku kagugané Panjenengané, kawicaksanan iku kagugané Panjenengané, pertahanan iku kagugané Panjenengané. Panjenengané ana ing sajroning kita, ya Gusti Yesus Kristus, minangka kamulyan lan pakurmatan tumrap Gusti Allah Rama lan Roh Suci, ' ' sadurungé jaman-jaman, saiki lan salawas-lawase. Amin. Sawise kowe maca iki, sedulur, priksa manawa kowe nglakoni, supaya Gusti nglindhungi kowe ing wektu panggodha. Amin.

26. Tembung-tembung sing diwarisake dening Abba Petrus, murid Yesaya

1. Bapaku ngendika: 'Wani mbalèkaké apa sing kudu dibeneraké. Kasucian ndedonga marang Gusti. Wedi marang Gusti lan ngendhalèni dhiri (ing kabèh bab) ngliwakaké dosa. Yèn ana wong nyimpen semangat balas dendam ing atiné, pandongané sia-sia. Aja ngupaya pitutur utawa pandhuan (bab prakara) ing jaman iki,

lan aja menehi marang wong sing takon marang kowe. Tansah bukak kupingmu marang sing ngendika ing jeromu, lan ndedonga marang Gusti supaya paring kurnia kanggo ngerti tembung sapa sing kudu dirungokake. Gunakake kekuwatanmu supaya ora ngucap siji bab nganggo lambemu nanging nyimpen liyane ing atimu.

2. Panjenenganipun malih ngendika bilih andhap asor ing ngarsaning Gusti kanthi pangerten, lan manut dhawuh kanthi andhap asor, nglairaké katresnan, lan katresnan nglairaké katenangan.

3. Panjenengané uga ngendika yèn wong sing nglakoni meneng kudu mriksa dhiri saben jam kanggo ndeleng apa dhèwèké wis ngluwihi wong-wong sing kuduné njaga dhèwèké supaya tetep ngambang ing udara, lan apa dhèwèké wis bébas saka wong-wong mau sanajan isih ana ing kéné. Amarga sak suwéné dhèwèké isih dadi budaké wong-wong mau, dhèwèké durung bébas (saka wong-wong mau). Mulane, dhèwèké kudu nglakoni pakaryan abot nganti sih-rahmat ana ing sisihé.

4. Panjenenganipun malih ngendika: 'Wong sing nyimpen panghakiman ing atiné adoh saka sih rahmaté Gusti.' Nalika kula pitakon bab punika, panjenenganipun ngendika: 'Yen kowe kepéngin ngetutaké Gusti kita, Yesus Kristus, tansah netepi sabda Panjenenganipun; yen kowe kepengin nyalibake manungsa lawas bebarengan karo Panjenengané, kowe kudu motongaké sapa waé sing nuntun kowe adoh saka salib, nyiapaké awakmu kanggo nampa isin, nglipur manahé wong-wong sing nggawe atimu pait, ngendhegaké awakmu, nguwasani hawa napsumu, menengaké lambemu, lan aja ngukum sapa waé ing atimu.

5. Panjenengané uga ngendika yèn wong sing meneng kudu nduwèni rasa wedi banget ketemu Gusti nganti ambegané mandheg; merga sak suwéné dosa isih narik atiné marang dhéwé, rasa wedi kuwi durung sampurna ing dhèwèké, lan kawelasan isih adoh saka dhèwèké.

6. Panjenenganipun ngendika malih: 'Sayang sanget menawa ing lambé kita ana kakuatan, nanging ing manah kita ana tumindak tanpa paugeran lan ala.'

7. Panjenengané uga ngendika yèn ana wong sing ora ngupaya, nganti tekan pati, supaya awaké kaya awaké Gusti Yesus sing dikasihi, dhèwèké ora bakal ketemu Panjenengané kanthi kabungahan, lan durung bakal bébas saka perbudakan sing pait.

8. Lan iki sing diandharaké luwih lanjut: 'Welas asih! Welas asih! Welas asih! Wus tekan kahanan kaya apa nyawa iki! Ing kasucian kaya apa nyawa iki digawé, lan ing sangisoré kuwasa apa saiki nyawa iki ngadeg, lan amarga kesia-siaan apa nyawa iki kabandha!'

9. Panjenengané uga ngendika: 'Nalika kowe isih ana ing badan iki, aku nyuwun, aja nganti atimu kendho; amarga kaya wong ora bisa ngarep-arep woh saka imane nalika isih metu ing ladange—amarga dheweke ora ngerti apa sing bakal kelakon sadurunge disimpen ing lumbunge—mangkono uga wong ora kena ngeculake atine "*nalika isih ana ambegan ing irunge*" (Ayub 27:3), lan kaya manungsa ora ngerti sangsara apa sing bakal nyabrang nalika ambegan pungkasan, mula manungsa ora kena ngeculake atiné nalika isih ana ambegan, nanging kudu tansah nyuwun pitulungan lan sih marang Gusti.

10. Aku takon marang dhèwèké, kandha: 'Bapa, apa iku andhap asor, lan apa sing nyebabaké?' Banjur dhèwèké kandha marang aku: 'Patuh, motong karsa dhéwé kanthi andhap asor tanpa alangan, resik, nampa caci, nahan tembungé wong liya tanpa beban—iku sing diarani andhap asor.'

11. Panjenengané nerusaké kandha: 'Begja wong sing wis éntuk manungsa anyar sadurungé ketemu Kristus.' Rasul uga ngendika manawa '*daging lan getih ora bisa nampa warisan kratoné Gusti Allah*' (1 Kor. 15:50), lan piyambakipun ugi ngendika: '*Yen ana rasa iri lan perselisihan ing antaramu, apa kowe ora tumindak kanthi daging lan mlaku manut daging?*' (1 Kor. 3:3)?

12. Panjenenganipun ngendika malih: sabab kita nemu sangsara ing tangan mungsuh kita iku amarga kita durung ngenali dosa kita kanthi bener lan durung ngrasakake sedhih kanthi wicaksana; awit yen sedhih mau kawujud ing jeroning kita, iku bakal mbukak dosa kita ing ngarep kita. Nalika kita diparingi kasempatan ndeleng dosa-dosa kita kanthi sejati, kita bakal isin nganti ora wani ndeleng pasuryané wong-wong sing ana ing ngarep kita, utawa malah marang wong wadon sing ora isin, amarga padha luwih ajiné tinimbang kita; amarga padha nindakake dosa kanthi wani banget amarga ora kenal marang Gusti Allah, déné atiné kita kebak dosa, sanadyan kita wong pracaya.

13. Panjenenganipun ngendika malih: Nahan celaan lan nyerahake karsa marang kanca sedulur amarga Gusti Allah, supaya mungsuh ora bisa mlebu, iku nuduhake wong sing tumindak; amarga sapa wae sing duwe pikiran sing tajam lan ngadeg kanthi akal ing sikile Gusti Yesus, dheweke bakal ngati-ati motong karsane dhewe—supaya ora kapisah saka Gusti sing dikasihi. Nanging sapa waé sing nyekel kersané dhéwé ing kabèh bab ora tentrem sanajan karo wong sing setya, amarga pengecutan, nesu, lan dendam marang seduluré ngancani atiné ing endi-endi. Sapa waé sing kandha, 'Ora ana apa-apa sing bakal kelakon marang

aku yèn aku ngomong utawa ngrungokaké,' iku kaya wong wuta sing, apa digawa mlebu utawa digawa metu, ora weruh padhang. Pangerten iki saka apa sing kelakon marang srengéngé: sanajan méga cilik sing liwat bisa nutupi padhange lan kehangaté. Nanging iki ora katon marang kabèh wong, mung marang wong sing nduwé kawruh.

14. Panjenenganipun ngendika malih: 'Wong sing tansah eling marang dosané dhéwé ora duwé ilat kanggo ngomong marang wong liya.'

15. Panjenenganipun ngendika malih: 'Bencilah kabèh ing donya lan kasenenganing badan, awit iku ndadèkaké kowe mungsuhé Gusti Allah. Kados jalmi sing nduwèni mungsuh perang nglawané, mangkono uga kita kudu perang nglawan badan kita dhéwé, supaya ora maringi pangaso.'

16. Panjenenganipun ngendika malih: 'Sawijining wong sing nyembah Gusti Allah lan tresna dhumateng Gusti Allah kudu merhatiin saben pikirané dhéwé, mriksa lan nimbang apa pikiran kuwi asalé saka badané utawa ora. Amarga menawa hawa napsu sing ora lumrah nduwé kuwasa marang salah siji anggotané, nganti tekan titik kuwi dhèwèké durung dianggep dadi prawan.'

17. Aku takon marang dhèwèké: 'Apa tegesé tembung-tembung ing pandonga Injil: "*Kasucèkaké asma Paduka*"?' Lan dhèwèké mangsuli: 'Iki ditujokaké marang wong sing sampurna, amarga mokal yèn asma Allah kasucèkaké ing sajroning awak kita sing kapenuhan hawa napsu.'

18. Panjenenganipun ngendika malih: 'Para Bapa kuna kita ngajar bilih mundur (saking donya) punika kabur saking badan (nyelakaken badan) lan renunganing pati.'

19. Panjenenganipun malih ngandika bab tentrem kaliyan tangga teparo, ngendika bilih ing pundi boten wonten tentrem, Gusti boten manggon. Ingkang mangertos dosa-dosanipun piyambak ugi mangertos tentrem. Amargi sanes dosa ingkang ndadosaken boten wonten papan kanggé Gusti manggon, nanging kesombongan. David, ujare, sawisé nindakake dosa karo garwané Uria, ora nemokaké apa-apa sing bisa dipersembhaké marang Gusti minangka kurban kanggo dosané kajaba tembung-tembung iki: '*Roh sing remuk iku kurban kanggo Gusti; manah sing remuk lan andhap asor, ya Gusti, Panjenengan ora bakal ngremehake*' (Mazmur 50:19).

20. Panjenenganipun ngendika malih bilih pengecutan lan ngukum tiyang sanes ngisi pikiran kaliyan pemberontakan lan nyegah saking nyawang padhang ing Gusti.

21. Panjenenganipun ngendika malih: 'Bèbasna sak kuwasa panjenenganipun supaya nyingkiri telung hawa napsu ingkang ngrusak jiwa: keserakahan, ambisi, lan katresnan marang kanyamanan; awit nalika hawa napsu mau nguwasani jiwa, jiwa mau boten saged makmur.'

22. Panjenenganipun ngendika malih: 'Menawi nalika panjenengan lenggah ing sel panjenengan, wonten pikiran karsa ngadili tangga teparo panjenengan, menika adili piyambak kanthi ngukur dosa panjenengan, lan nyimpulaken bilih dosa panjenengan langkung ageng tinimbang dosa tangga teparo panjenengan. Mehak, menawi panjenengan krasa bilih panjenengan nindakaken pakaryan ingkang leres, aja nganggep bilih pakaryan wau nyenengake Gusti.' Saben bagéan awak sing séhat ngopeni bagéan sing lara lan ngopeni, kandha, 'Aku nduwéni bab sing padha karo kowe,' lan ngrasakaké krasa nganti mari. Wong sing atiné atos kandha ing atiné: 'Aku durung tau dosa', déné wong sing wis nduwé andhap asor nampa celaan saka tanggané, kandha: 'Aku sing wis dosa'. Wong sing ngremehake andhap asor nyimpen ing atine yen dheweke wicaksana lan ora tau nglarani sapa wae, dene wong sing wedi marang Gusti Allah ngopeni kabecikan supaya ora ana siji wae sing ilang.

23. Panjenenganipun ngendika malih: 'Yen, nalika lungguh ing sel panjenengan, panjenengan nindakake ibadah (*leitorgian*) marang Gusti nalika lungguh ing selmu, lan atimu katarik marang apa wae sing dudu saka Gusti, nanging kowe mikir yen iki dudu dosa—yen kuwi mung pikiran lan dudu dosa—mula (ngertia yen) pangibadah sing kowe lakoni kanthi meneng iku ora sejati. Yen kowe kandha, 'Gusti nampa pangabdianing atiku sing tak lakoni kanthi meneng', mula (kowe kudu sarujuk manawa) sanajan atimu melu karo ala kanthi meneng, menenge kuwi diitung dadi dosa marang Gusti.

24. Aku takon marang dhèwèké, lan dhèwèké kandha yèn wong sing ora nemu pitulungan ing wektu perang utawa tentrem ora bisa pracaya.

25. Panjenenganipun malih ngandika bab piwulang, ngendika bilih ajrih iku sampun kalebet ing prakara punika, supados saged dosa marang piwulang ingkang dipun piwulang: awit menawi sampun dosa, boten saged piwulang.

26. Panjenenganipun malih ngandika bab Komuni Suci: 'Aduh aku! Aduh aku! Amarga yen aku nyawiji karo mungsuh-mungsuhé Gusti, sesambetan apa sing bisa tak duwé karo Panjenengané? Mangkono,

kanthi melu nampa, aku nggawa paukuman lan panghakiman marang awakku dhéwé. Amarga iki tembung sing kita ucapaké: 'sing suci marang sing suci', tegesé sing suci (kudu nampa) misteri-misteri suci iki. Nanging yen aku suci, sapa ta sing tumindak ing jeroku?

27. Aku takon marang dhèwèké, kandha: 'Apa iku ajiné Gusti Allah?' Lan dhèwèké kandha yèn wong sing kapincut marang apa waé sing ora saka Gusti Allah ora nduwèni ajiné Gusti Allah.

28. Aku takon maneh marang dhèwèké: 'Apa iku abdi Gusti?' Lan dhèwèké kandha yèn salami wong isih dadi budak hawa napsuné, wong kuwi ora bisa dianggep abdi Gusti; nanging dhèwèké dadi abdi saka apa sing nduwèni kuwasa marang dhèwèké.

29. Aku kandha maneh: 'Celaka aku! Celaka aku! Amarga aku durung ngupaya nyucèkaké awakku, supaya aku bisa nampa sih. Celaka aku! Celaka aku! Amarga aku durung ngupaya ngalahaké mungsuhku ing perang, supaya aku bisa mrentah bebarengan karo Kristus; awit kepriyé wong sing dadi budaké wong liya bisa nyedhak marang Sang Rajané? Celaka aku!' Celaka aku! Amarga Asmamu, ya Gusti, ana ing aku, nalika aku nyambut gawe kanggo mungsuh-mungsuhmu. Celaka aku! Celaka aku! Amarga aku mangan panganan sing dibenci Gustiku, lan amarga iku Panjenengané ora marasaké aku.

30. Aku sowan marang dheweke nalika dheweke lara lan nemokake dheweke nandhang sangsara banget. Ndeleng sedhih ing atiku amarga sangsara dheweke, dheweke kandha marang aku: 'Mung nalika kena lara kaya ngene aku meh kelingan wektu pait kuwi; nanging kasehatan daging ora ana gunane (kanggo upaya kaya ngono).' Iku ngupaya awak sing kuwat kanggo perang nglawan Gusti, nanging wit sing disiram saben dina ora layu, lan ora mandheg ngasilake woh (miturut jinise).

31. Panjenenganipun ngendika malih: 'Manungsa mbutuhake manah sing gagah lan luhur supados tansah ngati-ati netepi dhawuh Gusti.'

32. Panjenenganipun ngendika malih: 'Aduh aku! Aduh aku! Amarga aku kagungan para penuduh ing ngarepku, ana sing tak kenal lan ana sing ora tak kenal, lan aku ora bisa mbantah. Aduh aku! Aduh aku! Amarga aku kagungan para penuduh, lan kepiye aku bisa nemoni Gustiku lan para wali, nalika mungsuhku ora ninggalake siji bagéan awakku sing waras ing ngarep?!'

33. Aku takon marang dhèwèké: 'Apa sing kudu ditindakake wong sing urip meneng?' Lan dhèwèké kandha marang aku: 'Wong sing urip meneng perlu telung kabecikan iki: ajrih sing ora kendhat, pandonga sing terus-terusan, lan waspada sing ora kendhat marang atiné.'

34. Panjenengané nerusaké manawa wong sing meneng kudu ngati-ati supaya ora krungu siji tembung sing ora ana gunané kanggo dhèwèké, amarga kuwi ngrusak gawéané.

35. Dhèwèké manèh nyritakaké bab Abba Serapion, ngandharaké yèn nalika sawijining tuwa takon marang dhèwèké, 'Amarga katresnan, critakna marang aku, kowe ndelok awakmu piyé?', dhèwèké mangsuli, 'Aku kaya wong sing ngadeg ing menara lan ndelok kaluwih, ngibaské tangan marang wong-wong sing liwat, supaya padha ora nyedhak marang aku.' Lan sang resi sing wis takon marang dheweke kandha: 'Aku, miturutku, ndeleng awakku kaya wis mbangun pager ngubengi awakku lan ngunci nganggo palang wesi, supaya nalika ana wong ngetok, aku ora ngerti sapa sing ana ing kana, saka ngendi asalé, apa sing dikarepake, utawa kaya apa wong kuwi, lan aku ora mbukak lawang nganti wong kuwi lunga.'

36. Panjenenganipun ngendika malih: 'Sapa waé sing ngupaya Gusti kanthi manah kang remuk, Panjenenganipun mirengaké panjaluké, yèn dhèwèké nyuwun iku kanthi wicaksana, lan ngupaya Panjenenganipun kanthi temenan nganggo manah kang remuk, lan ora kabèh kapincut marang bab donya, nanging ngopeni nyawané kanthi ajrih, supaya bisa nampilaké nyawané tanpa cela ing ngarsané pangadilané Gusti kanthi kekuwatané dhéwé.'

27. Bab 'Ati-ati marang awakmu' (Ulangan 15:9)

1. Ati-ati marang awakmu kanthi tliti, wani lan pracaya manawa Gusti kita Yesus Kristus, sing iku Gusti Allah, lan kagungan kamulyan lan kaagungan sing ora bisa diucapake, wis dadi tuladha kanggo kita, *'supaya kita bisa ngetutake tapak-tapaké'* (1 Petrus 2:21), lan kanggo kita piyambakipun ngendhegake dhiri kanthi andhap asor sing paling ageng lan ngluwihi, njupuk wujud abdi, dadi mlarat, nganggep isin ora ana apa-apa, nahan akèh cacian lan isin-isin, lan kaya sing kacathet, *'Kaya wedhus sing digawa menyang panggorongan, lan kaya anak wedhus sing meneng ing ngarep wong sing nyukur, mangkono Panjenengané ora mbukak cangkémé.'* Kanthi andhap asor paukumané dijupuk saka panjenengané' (Yesaya 53:7–8), – lan (pungkasané) Panjenengané nglampahi pati kanthi cacian gedhé kanggo kita: supaya kita uga, manut dhawuhé lan amarga dosa-dosa kita dhéwé, gelem nampa iku kanthi rela, apa ana sing ngina utawa ngfitnah kita kanthi

bener utawa salah, lan – apa sing bisa diomongake – sanajan padha nyurung kita menyang pati, ayo padha digawa kaya wedhus menyang panggulatan, lan ayo padha dadi kaya sapi sing ora nduwé akal, ora nolak apa-apa, nanging malah, yen bisa, ndedonga, utawa paling ora meneng bae, kanthi andhap asor banget.

2. Ati-ati marang awakmu dhéwé, pracaya yèn iku paling migunani lan nylametaké roh kanggo nampa caci lan isin demi Gusti, lan nampa kuwi kanthi kersa lan tentrem, éling yèn amarga dosaku, aku pantes nandhang sangsara luwih akèh, lan yèn ing saben bab aku dianggep pantes nandhang sangsara lan nampa apa waé kanggo Gusti, supaya, mbok menawa, lumantar akèh sangsara lan pangremehan, aku bisa, sanajan mung sethithik, dadi paniru sangsara Gustiku. Lan saben kowe kelingan wong-wong sing wis ngina kowe, ndongakna kanggo wong-wong mau saka jero ati lan tulus, kaya kanggo wong-wong sing wis maringi kowe berkah gedhe, tanpa nggrundel marang wong-wong mau ing cara apa wae.

3. Ati-ati banget supaya nganggep rasa penting dhéwé lan katresnan marang kamulyan – kepinginan kamulyan, utawa pakurmatan, utawa pujian manungsa – minangka pati gedhé, karusakan jiwamu lan panyiksa langgeng; lan ngremehake lan sengit banget marang kuwi, uga pikiran yèn kowe iku ana apa-apa, utawa wis nindakake kabecikan, utawa luwih apik tinimbang wong liya; lan putusna saben hawa napsu isin lan kesenangan daging, sanadyan sethithik; mangkono uga, aja nganti kowe dolan karo sapa wae tanpa perlu, utawa nyentuh awak wong liya, utawa mangan sanajan sethithik ing wektu sing ora pantes; supaya, kanthi njaga awakmu kaya ngene lan ngati-ati ing bab-bab cilik, kowe ora tiba ing dosa-dosa abot, lan, kanthi ngremehake bab-bab cilik, kowe ora alon-alon nglakoni dosa ing bab-bab sing luwih gedhe.

4. Ati-ati tenan supaya saka jero ati lan kanthi sejati kowe nganggep awakmu minangka wong Kristen sing paling cilik lan paling dosa saka kabèh wong Kristen, lan tansah njaga rohmu supaya nangis, andhap asor, lan ngraos sedhik; lan, minangka wong sing ora pantes lan bodho, tansah meneng bae, lan sakjatiné aja nganti ngomong kajaba pancèn perlu.

5. Ati-ati supaya tansah éling lan nyimpen ing pikirane geni langgeng lan panyiksa langgeng, uga wong-wong sing kena paukuman mau, lan nganggep awakmu luwih kalebu wong-wong ing kana tinimbang wong sing isih urip.

6. Ati-ati tenan marang awakmu dhéwé, éling yèn Gusti kita wis seda lan tangi manèh kanggo kita, supaya kowé ora urip manèh kanggo awakmu dhéwé, nanging kanggo Gusti *sing wis seda lan tangi manèh kanggo kita* (2 Kor. 5:15), njupuk kawani lan pracaya yèn kowé tansah ana ing ngarsané, lan yèn Panjenengané ndelok atimu.

7. Ati-ati banget supaya tansah siap netepi kersaning Gusti, apa waé nganti pati, nganti urip, utawa nganti sangsara apa waé, kanthi sakabehing atimu lan iman; lan tansah ngarep-arep cobaan ageng lan nggegirisi sing bakal teka marang kowe, sangsara, panyiksa, lan pati sing paling pait.

8. Ati-ati banget, kaya wong sing ngadeg ing ngarsané Gusti, aja nindakake apa-apa tanpa kersané Panjenengané, sanajan bab sing paling cilik. Apa waé sing kowe karepaké—apa arep ngomong, tumindak, sowan marang wong, mangan, ngombe, turu, utawa apa waé—dhisik priksa manawa cocog karo kersaning Gusti, lan ngakoni sebabe kowe kepéngin kuwi; banjur lakoni kanthi pantes ing ngarsané Gusti. Kanthi cara iki, ing kabèh pakaryan lan tembungmu, ngakoni awakmu marang Gusti, supaya kowe luwih akrab lan luwih wani ing ngarsané.

9. Ati-ati banget, yen ana wong sing nglarani atimu kanthi cara apa wae lan kowe kroso sedhik utawa nesu, meneng wae lan aja ngomong apa-apa kajaba sing pantes nganti atimu tentrem dhisik liwat pandonga; sawisé kuwi kowe bisa ngomong karo sedulurmu. Yen kowe kudu nyalahake sedulur lan kowe krasa nesu lan gumregah, aja nganti ngomong apa-apa marang dheweke, supaya kowe ora tambah nesu. Nanging nalika kowe weruh yen kowe lan dheweke padha ana ing kahanan atine tentrem lan alus, banjur ngomong marang dheweke, ora kaya wong sing nyalahake, nanging kaya wong sing ngelingake, kanthi andhap asor.

10. Ati-ati banget ngarep-arep saben dina marang cobaan sing bakal teka marang kowe, apa iku nganti pati, utawa nganti sedhik gedhe lan cilaka, lan (nalika teka) nampa kanthi kersa lan tanpa bingung, elinga yèn *'kita kudu liwat akèh sangsara kanggo mlebu ing Karajaning Gusti Allah'* (Kisah Para Rasul 14:22).

11. Ati-ati banget ing saben bab sing ana ing ngarepmu—apa iku tembung, tumindak, utawa pikiran—aja ngupaya kersamu dhéwé utawa tentremmu dhéwé, nanging titeni kersané Gusti kanthi tliti, lan nglakoni kanthi sampurna; lan sanajan katon angel, tahanana lan lakoni iku kanggo kapentingan Kerajaan Swarga, pracaya kanthi sakabehe atimu manawa iku migunani kanggo kowe, luwih saka kabèh kawicaksanan manungsa: amarga dhawuhe iku urip langgeng, lan *'sapa waé sing ngupaya Gusti ora bakal kekurangan apa-apa sing apik'* (Mazmur 33:11).

12. Tansah eling ing saben wektu, kaya-kaya kowe tansah ana ing ngarsané Gusti, aja ngarep-arep apa-apa saka sapa waé, nanging ngarep-arep kabèh mung saka Panjenengané piyambak kanthi iman. Lan apa waé sing kowe butuhaké, ndedonga marang Gusti supaya kowe nampa kabutuhanmu manut kersané. Tansah panuwun marang Gusti kanggo kabèh sing kowe duwé, amarga kabèh iku wis diparingaké Panjenengané marang kowe. Yen kowe kelangan apa-apa, aja nyandhak pangarep-arep marang sapa wae; uga aja sedhih utawa ngeluh marang sapa wae, nanging tampi kanthi gumbira lan tanpa kuciwa, kanthi mikir ing atimu: 'Aku pantes nampa sangsara sing luwih gedhe amarga dosaku; nanging, yen Gusti kersa welas asih marang aku, Panjenengané bisa.' Yen kowe nduwé sikap iki, Gusti bakal nyukupi kabutuhanmu kabèh.

13. Ati-ati marang awakmu: aja gelem nampa apa-apa kajaba kowe yakin manawa iku dikirim dening Gusti minangka ganjaran tumrap pakaryanmu sing bener; banjur tampani kanthi tentrem. Nanging nalika kowe weruh yèn iku asalé saka tumindak ora adil, perselisihan, utawa tipu muslihat lan munafik, tulakna lan buwangna adoh, élinga yèn *'luwih becik bagéan cilik karo ajrih marang Gusti tinimbang bandha akèh tanpa ajrih'* (Amsal 15:16).

14. Ati-ati marang awakmu dhéwé, lan paksa awakmu meneng, supaya Gusti maringi kekuwatan kanggo ngupaya lan berjuang. Nanging, yen ana wong sing perlu ngomong karo kowe, lan kowe rumangsa dhéwé yèn kabutuhan iki pinaringan berkah, lan ing kéné luwih becik, miturut Gusti, ngomong tinimbang meneng: banjur mbukak cangkemu kanthi ajrih marang Gusti lan gemeter, kanthi pasuryan menunduk lan tembung-tembung sing ngajèni lan pantes. Nalika kowe ngomong karo sapa waé, ngomong sithik-sithik amarga katresnan, lan meneng sanalika bisa. Yen ana sing takon apa-apa marang kowe, wangsuli mung sing perlu, lan aja ngomong luwih saka kuwi.

15. Ati-ati banget supaya ora mung nyingkiri zinah, nanging uga nyingkiri napsu mripat, kuping, ilat, lan tutul; pasang mripatmu tansah mung marang awakmu lan pakaryanmu, lan aja ngalih marang wong liya, kajaba kowe weruh ana kabutuhan sing pinaringan berkah. Yen ana wanita utawa priya sing ayu rupane, aja ndelok dheweke sakabehe kajaba yen pancen perlu. Aja nganti kupingmu krungu apa-apa sing ala marang sapa wae, utawa omongan kosong. Ayo lambemu meneng bae, lan aja ngomong apa-apa kajaba yen pancen perlu.

16. Nalika kowe maca iki, kekasihku, lakoni kanthi saktene supaya kowe dilindhungi Gusti ing wektu godaan. Amin.

28. Bab Cabang-cabang Kejahatan

1. Perlu diomongake babagan cabang-cabang piala, supaya manungsa bisa mangerteni apa iku hawa napsu, lan apa sing misahake dheweke saka Gusti Allah, lan supaya bisa ndedonga kanggo sih-rahmaté bab saben-saben—supaya pitulungané Gusti Allah ana ing sisihé lan maringi kekuwatan (kanggo nglawan), nganti bisa ngusir sakabehe. Amarga iku tatu ing jiwa lan misahake saka Gusti.

2. Begja sing wis mbuwang mau, amarga dhèwèké bakal dadi wedhus wicaksana, pantes kanggo mezbahé Gusti Allah, lan bakal krungu swara sing nyenengaké saka Gusti: *'Apik tenan, kowe abdi sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, Aku bakal maringi kowe panguwasa ing bab-bab gedhé: mlebu ing kabungahané Gustimu.'* (Mat. 25:21). Nanging wong-wong sing kepengin ngetutake hawa napsu daging, lan ora kepengin mariake awake dhewe nganggo obat suci pangapuran diri supaya dadi resik, bakal, ing wektu butuh, ketok telanjang, ora duwe busana kabecikan, lan bakal dibuwang menyang pepeteng sing peteng banget, ing kana panggonane setan, sing nganggo busana hawa napsu, yaiku: zinah, napsu, keserakahan, fitnah, nesu, iri, kesombongan, kesombongan. Iki pancèn cabang-cabang (keburukan), lan ana akèh manèh kaya ta: ora bisa ngendhalèni napsu, ngias awak, kegiatan sing ora ana gunané, males, omongan guyon, pandelengan sing ora isin, kepinginan kanggo ngrembaka, ora jujur, ngliwakaké paugeran Gusti, iri marang tangga teparo, goroh marang sedulur, ngupaya nyenengaké manungsa, saksi palsu, kawruh palsu, kepinginan mulang, katresnan marang kabiasaan donya, atiné ringkih, ora sabar, sengit marang tangga teparo, gagal nyalahake awak dhéwé (ora eling dhiri lan puas dhéwé), katresnan marang kamulyan manungsa tinimbang kamulyan Gusti, nampilake tumindak kanggo dipuji wong, tresna marang panganan mewah, nyenengi hawa napsu daging ing ati, nganggep pangandhap-asor (utawa pangandhap dhiri) minangka godaan, ngagumbur kawruh, seneng rebutan, meksa karsa dhéwé, nganggep dhéwé wicaksana lan pinter, nganggep seduluré bodho, lan ngremehake dhèwèké.

3. Kabeh iki kelakon ing sajroning jiwa sing mlarat nganti kapisah saka Gusti Allah. Iki minangka beban abot sing digendong Adam nalika dhèwèké nyicipi woh wit kuwi. Bab iki sing kacathet: *'Dhèwèké*

nggawa kelemahan kita lan nanggung lara kita' (deleng Yesaya 53:4...). Iki sing dipateni Gusti kita Yesus Kristus ing salib. Iki botol anggur lawas sing ora kena diisi anggur anyar. Iki sandhangan kuburan sing ngiket Lazarus. Kuwi setan-setan sing disingkirake Kristus menyang kawanan babi. Iki manungsa lawas sing diprentahake Rasul supaya kita ngeculake. Iki sing diandhakake: 'Amarga *daging lan getih ora bisa nampa kratoné Gusti Allah'* (1 Kor. 15:50). Iki sing diandharaké: 'Amarga yèn kowé urip manut daging, kowé bakal mati' (Rm. 8:13). Iki wiji aso sing tuwuh saka lemahé Adam nalika dhèwèké diusir saka Taman Éden.

4. Nanging, sanggaé Kristus entheng: kasucian tanpa nesu, kabecikan, kalunak, kabungahan roh, pangendalian napsu, katresnan marang kabèh, pamikiran suci, iman sing ora goyah, keteguhan nampa sangsara, nganggep awaké dhéwé minangka wong asing ing donya, lan kepinginan lunga saka badan lan ketemu Kristus. Iki beban entheng sing diparingake Kristus supaya kita nggawa. Iki dalan sing dilakoni para wali kanthi akèh pakaryan nganti rampung. Iki ora bisa digayuh sapa waé kajaba padha mbuwang manungsa lawas, mbebasake dhiri saka pangaribawaé, lan éntuk katresnan; katresnan bakal ndadekake padha tanpa beban ing kabèh bab. Nanging katresnan iki ora bisa kobong ing sajroning kita nalika kita tresna marang apa wae ing donya iki, kaya sing katulis: '*Kowe ora bisa melu ing meja Gusti lan meja setan'* (1 Kor. 10:21). Lan Yesaya kandha: '*Sapa sing bakal nerangake marang kowe yen ana geni sing kobong; sapa sing bakal nerangake marang kowe panggonan langgeng; (kajaba) wong sing mlaku ing kasetyan, ngandika dalan sing bener, sengit marang tumindak ala lan ora adil, lan nggeterake tangane supaya bebas saka sogokan: sing nutup kupinge supaya ora krungu paukuman getih; sing nutup mripate supaya ora weruh ketidakadilan—dheweke bakal manggon ing pucuk guwa ing watu sing kuwat: 'Rotié bakal mesthi ana, lan banyuné bakal mesthi ana'* (Yes. 33:14–16).

5. Apa kowe weruh pakurmatan sing diparingake Gusti marang wong-wong sing ngupaya ing wektu sing cekak iki lan wis mbuwang beban donya kanthi nahan sedhihé? Apa kowe weruh kepiye pitulungané Gusti teka marang wong-wong sing wis motong hawa napsu dhéwé lan mbusak kabèh hawa ing sajroning atiné, amarga wis manut kersané Gusti? Bab k-k sing nempel karo hawa napsu dhéwé lan kepéngin nepaki kuwi, sanadyan *padha 'wiwit ing Roh'*, nanging amarga ora kuwat ngadhepi mungsuhé merga kepéngin nepaki kersané dhéwé, *padha 'pungkasané ing daging'* (Gal. 3:3), lan gawé pagawéané dadi sia-sia lan ora ana wohé. Mula saka iku Nabi Yeremia ngélarang wong-wong mau, kandha: '*Tercela wong sing nindakake pakaryané Gusti kanthi sembrono'* (Yer. 48:10).

6. Apa kowe weruh yèn ana wong-wong sing kepéngin ngabdi marang Gusti, nanging nyambut gawé kanggo napsuné dhéwé, Gusti ora manggon karo wong-wong mau, nanging nyerahké marang karsa dhéwé lan nyerahké marang tangané wong-wong sing sengit marang wong-wong mau? Lan tinimbang pakurmatan sing digoleki saka manungsa, padha nampa cela, amarga padha ora ngadhepi mungsuhé nganti Gusti Allah teka nulungi lan ngendhegake mungsuh-mungsuh mau. Mangkono, tanpa gawe keras, kringet lan sangsara, manungsa ora dirungokaké déning Gusti Allah, miturut kabèh Kitab Suci.

7. Mula saka iku, ayo padha nyuwun sih-rahmaté Gusti Allah kanthi sakabehing manah, kanthi luh lan sedhih, manut marang saben wong demi Gusti, rendhah asor ing ngarepe sedulur kita kaya wong sing luwih wicaksana tinimbang kita, ora mbalekake ala marang sapa wae kanthi ala, lan ora nyimpen pikiran ala ing atine marang sapa wae, nanging tetep manunggal ing manah, ora ngomong apa-apa bab kabutuhan jasmani donya iki: 'iki kagungkanku'; nanging saben dina mriksa pikiran kita kanggo ndeleng sepira kemajuane, lan ngreksa supaya ora ngemot pikiran sing ora resik, – nyegah awak supaya ora wareg, supaya ora nuntut nyukupi napsune marang kita – supaya awak bisa andhap asor ing ngarepe nyawa, lan nyawa bisa manut marang pikiran lan dadi panganten wadon, resik saka kabèh rereged, lan nyuwun marang panganten lanangé, kandha: '*Monggo adhiné mudhun menyang keboné, lan padha mangan woh-wohé'* (Kidung Agung 5:1).

8. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya, supaya sawise entuk kawani kaya ngono ing ngarsane Panjenengan, kita uga bisa krungu pangandika sing diandharake: '*Aku kepengin, ing panggonanku, kono uga padha ana karo Aku'*; amarga Aku wis tresna marang wong-wong mau, kaya Panjenengan tresna marang Aku, Bapa. '*Kowe ana ing Aku lan Aku ana ing wong-wong mau'* (Yohanes 17:23–24). Mugi Tritunggaling Suci, kang sejati lan tanpa wiwitan, paring welas asih marang kita, supaya kita pinaringan tentrem, bebarengan karo kabèh para suci, ing Dina Pangadilan. Mugi Gusti pinaringan kamulyan lan kuwasa salawas-lawase. Amin.

29. Ratapan

1. Celaka kita, makhluk sing remeh lan fana, amarga hawa napsu daging sing sementara lan ora miturut hukum, kita ora bakal nyumurupi kamulyaning Gusti!

2. Celaka kita, amarga sanadyan 'sing bisa rusak kudu nampa sing ora bisa rusak' (1 Kor. 15:50), kita, sing ngremehake sing ora bisa rusak, kanthi ora bisa nolak kapikat marang sing bisa rusak!
3. Celaka kita, amarga kita ngopeni daging kita—sing wis ditakdirake bosok dadi ulat lan ambu busuk—ing sajroning dosa, ora wedi marang geni sing bakal nyiksa kita langgeng uga ulat sing ora tau turu!
4. Celaka kita, amarga awak kita—kacemlorot déning rereget—diurmati kanthi pangalembana lan ciuman déning wong-wong sing tresna marang Kristus, déné kita iku peti mati sing dicat putih sing nyimpen dosa pati ing jeroné!
5. Celaka kita, amarga liwat ora ngendhalèni dhaharan lan panganan lezat kita nyimpen ing jeroning awak wiji napsu, lan liwat iki kita digerakake tumindak hubungan jasmani tanpa hukum!
6. Celaka kita, amarga kita ora mbandhingake sing fana karo sing langgeng, lan uga ora wedi marang kaadilan ilahi sing nggegirisi!
7. Celaka kita, amarga kita ringkih atine nalika nindakake kabecikan, nanging semangat lan cepet nindakake ala!
8. Celaka kita, amarga kita wis ndadekake awak kita—sing sejatine bisa dadi panggonan padhang langgeng—dadi panggonan pepeteng langgeng!
9. Celaka kita, amarga Panjenengané sing dadi Putraning Manungsa, lan sipaté siji karo Gusti Allah Rama, ora duwé panggonan kanggo nyandhak sirahé ing sajroning kita, sawise Panjenengané nglair dadi manungsa kanggo kita, déné bajing sing jahat lan roh sing licik wis nggawe sarangé ing sajroning kita!
10. Celaka kita, amarga wong-wong sing bener atiné bakal nyuguhaké nyawane marang Sang Hakim kanthi tanpa cela lan awaké suci tanpa nodha, déné kita, sing wis ngotori nyawa lan awak kita sing najis, ora ana sing bakal kita enteni kajaba paukuman tumrap sangsara langgeng!
11. Celaka kita, amarga sanadyan kita tresna marang kakertenan lan kabèh jinis kajorokan, kita ngaku marang awak dhéwé pakurmatan sing pantesé kanggo para wali!
12. Celaka kita, amarga sanadyan kita wis kena paukuman, salah amarga akèh dosa, kita nyampur karo para wali lan wong alus kaya-kaya kita suci lan bébas!
13. Celaka kita, amarga nalika kita kebak pelanggaran, kita ngelingake lan mulang wong-wong sing luwih becik tinimbang kita!
14. Celaka kita, amarga sanajan ana balok ing mripat kita dhéwé, kita kaya wong sing ora ana salahé, ngadili lan nesu merga cacat cilik (kaya serpihan) saka sedulur kita!
15. Celaka kita, amarga kita mbebani wong liya beban sing abot lan ora bisa ditanggung, dene kita dhéwé, kaya wong sing paling ringkih ing awak, malah ora gelem nyentuh beban kuwi sanajan mung nganggo driji!
16. Celaka kita, amarga nalika kita kurang ing urip monastik sing ilahi, kita cepet-cepet tanpa isin mulang wong liya bab kabecikan sing aktif!
17. Celaka kita, amarga wis lali marang dosa-dosa biyen, lan ora ngrasakake lara utawa nangis amarga dosa-dosa anyar!
18. Celaka kita, amarga wis miwiti kanthi becik kanthi pitulungan lan sih-rahmaté Gusti, saiki kita malah dadi manut hawa napsu!
19. Celaka kita, amarga kita kesandhung ing pikiran najis nganti kaya wong wuta marang dosa dhéwé, kita takon apa kita wis nindakake dosa-dosa kuwi!
20. Celaka kita, amarga nalika kita mangan lan ngombe, kita ora kelingan peperangan sing ngamuk ing jeroning kita amarga keserakahan kita!
21. Celaka kita, amarga sakwise setan nggugah pikiran mesum ing ati kita, kita wis ketemu siap kanggo kuwi, selaras karo pikiran-pikiran kuwi!
22. Celaka kita, amarga wis ninggalake pandonga ibadah lan maca sing jero, kita nglampahi dina-dina mung ngimpi-ngimpi kosong lan ngobrol kosong!
23. Celaka kita, amarga atiné wis atos banget, sanadyan asring kita ngupaya tenanan kanggo ngrasakaké rasa nyesel lan nangis, kita ora bisa nggayuh kuwi amarga kecerobohan lan kemalasan sing banget!
24. Celaka kita, amarga nalika Gusti Allah ngendika, '*Jiwa sing dosa bakal mati*' (Yehezkiel 18:4), kita ora peduli babar pisan, sanajan jiwa kuwi terus-terusan dosa.
25. Celaka kita, amarga awak kita gampang nindakake dosa amarga kekenyangan lan kesenangan, kita ngundang pikiran-pikiran najis lan ala nganti tekan napsu birahi, nampa panah Sang Jahat mlebu ing atiné

liwat mripat, lan liwat tutul jasmani dadi kéwan birahi, ora mikirake ajining akal budi lan ora wedi paukuman langgeng!

26. Celaka kita, amarga kita ngeluh lan kuwatir banget bab sangsara lan lara daging, nanging tetep ora peka marang tatu lan lara jiwa sing ora bisa mari!

27. Celaka kita, amarga kakuwasan paling dhuwur saka jiwa tundhuk marang budake—daging—lan sing luwih ala nguwasani sing luwih becik, tinimbang loro-lorone makarya bebarengan kanthi tujuan sing padha kanggo Gusti sing wis nggawe mau!

28. Celaka kita, amarga dosa-dosa kita dianyari dening pikiran ala lan najis, lan kita gagal mbedakake antara munduré Gusti saka kita lan mlebué roh-roh najis ing jeroning kita!

29. Celaka kita, amarga kita bodho lan ora wicaksana, kita luwih tresna lan ngagumi pujian para wali tinimbang prestasi lan pakaryané.

30. Celaka kita, amarga nalika netepi dhawuhe Gusti kita ora nuduhake ajrih kaya abdi, ora semangat lan wicaksana kaya buruh upahan, lan ora katresnan kaya putra!

31. Celaka kita, amarga kanggo nyenengake wong liya kita ora nolak ngomong lan nindakake apa wae, tanpa peduli marang apa sing bener!

32. Celaka kita, amarga kita isin ing ngarepe manungsa nalika kita dosa, nanging ora peduli marang isin langgeng.

33. Celaka kita, amarga sanadyan kita lair saka wong tuwa sing mlarat lan ora misuwur, kita ora ngerti awake dhewe (ora mikirake awake dhewe), nanging sawise ndedikake marang Gusti urip ing kamlaratan lan kasedherhanaan, kita malah ngupaya supaya dianggep padha karo wong sugih lan wong misuwur!

34. Celaka kita, amarga nalika isih ana ing donya kita nglakoni pangendalian dhiri merga mlarat, nanging saiki, sawise diundang kanggo pangendalian dhiri, kita malah kakehan nggatekake nyenengake weteng lan kepenak daging!

35. Celaka kita, amarga nalika para malaikat padha nglumpuk ing sacedhake wong-wong sing wedi marang Gusti, lan para setan padha nglumpuk ing sacedhake wong-wong sing ora wedi marang Gusti lan nglanggar dhawuhe, kita malah nyelehake awak kita ing barise para setan!

36. Celaka kita, amarga nalika kita ketemu lan ngobrol karo wong sugih lan kuwasa, kita ngupaya nyenengake atiné, nanging nalika wong mlarat nyedhaki kita minangka panyuwun, kita ngadhepake pasuryan kaya wong sing ngganggu!

37. Celaka kita, amarga kita ora nambani saben wong miturut kawajiban kita, nanging tumindak manut karep lan kepinginan kita.

38. Celaka kita, amarga kita nemtokake hak-hak kita kanthi cetha, ngadili lan mulang babagan iku, nanging kita wis adoh nyimpang saka nindakake kabecikan!

39. Lan cilaka tumrap kita, amarga nalika kita kanthi teliti ngresiki lemah saka duri, onggokan duri, lan tanduran liya sing ngrusak woh, kita ora kanthi teliti ngresiki jiwa kita lumantar ajrih marang Gusti Allah saka pikiran ala lan najis sing ngrusak kabecikan suci!

40. Celaka kita, amarga sanadyan kita bakal ninggalake donya iki, ing ngendi kita manggon minangka wong lelungan, kita ngentekake pirang-pirang taun kapusan karo prakara donya lan sing fana; nanging nalika wayahe kita arep lunga saka kene, kita ora bakal diparingi wewenang apa-apa marang salah sijine!

41. Celaka kita, amarga kita kudu nglaporake marang Hakim kang medeni saben tumindak ing urip donya, saben tembung sia-sia, lan saben pikiran ala lan najis uga eling-eling jiwa; nanging, kaya-kaya kita ora bakal dipanggil kanggo nglaporake sakabehe urip kita, kita malah ora nggatekake jiwane dhéwé!

42. Celaka tenan kita, ora mung amarga kejahatan lan pelanggaran kita, sing wis nggawe kita dosa, nanging uga amarga ngremehake janji-janji Gusti lan ora precaya marang kuwi!

43. Celaka kita, amarga kaya wong bodho kita nyekel marang sing fana; lan sanadyan kita nduwé kasempatan lumantar urip manut Injil kanggo nyawiji karo sing langgeng, amarga katresnan kita marang bab-bab donya, kita tetep dadi wong asing marang kelanggengan langgeng!

44. Celaka kita, amarga kita luwih milih kebusukan sing nggrantes tinimbang ketidaksusutan!

45. Celaka kita, amarga sanadyan duwé kasempatan ngungkuli kabèh napsu, saka kabebasan dhiri kita malah milih dikalahaké déning hawa napsu!

46. Celaka kita, amarga kita isin lan wedi nindakake dosa ing ngarepe manungsa, nanging ing ngarepe Panjenengané sing ndeleng sing didhelikaké, kita ora gemeter utawa wedi ngina lan dosa!

47. Celaka kita, amarga kita ora maringi rasa marang tembung kita nganggo uyah ilahi, nanging tansah ngucapake tembung marang tangga teparo sing ora ana gunane lan adoh saka kesalehan!
48. Celaka kita, amarga kita ngomong marang wong liya nganggo muji-muji, tipu muslihat, lan pura-pura, tanpa wedi bakal diukum!
49. Celaka kita, amarga turu lan putus asa ngidini setan nyolong kelembutan saka atiné kita!
50. Celaka kita, amarga sanadyan wis nilar donya, nanging kita malah ngluwihi wong awam ing hawa napsu kita!
51. Celaka kita, amarga nalika kita dhéwé butuh akèh piwulang lan pituduh, kita malah mbeneraké wong liya nalika padha kliru ing bab-bab cilik!
52. Celaka kita yèn Gusti maringi ujian ing donya lan ngadili kita nalika kita isih ora tobat!
53. Celaka kita, amarga kita ora nyawang jeroing atiné dhéwé, mula kita kalah déning napsu lan kesombongan!
54. Celaka kita, amarga sanadyan kita tansah ngotori nyawa kita nganggo pikiran-pikiran najis, kita isih kepengin dianggep wong suci lan dihormati nganggo gelar kaya ngono!
55. Celaka kita, amarga wis nyerah marang kesia-siaan, kita lali perjuangan nglawan setan!
56. Celaka kita sing dosa ing kene tanpa wedi! Amarga ing kana kita bakal ketemu geni Gehenna sing ora bisa mati, pepeteng banget, cacing sing ora tau turu, tangisan lan nggrentheng untu, lan isin langgeng ing ngarepe makhluk sing luwih luhur lan sing luwih asor tinimbang kita.
57. Celaka tumrap jiwa kita sing bodho lan ora tobat! Amarga nalika kebangkitaning pati, kanthi tangisan lan nggrentheng untu, iku bakal nangis lan ngelu ing badan dosane, kapapar putus asa amarga sangsara pait lan nyiksa saka geni langgeng.
58. Celaka kita, amarga ing tanah pangasingan lan pangumbaraan iki kita tresna marang kabungahan sing terkutuk, dene kita ora kelingan marang manisé swarga lan ngremehake Karajan Swarga!
59. Celaka kita, amarga kita kaya dara-dara bodho sing ora duwe welas asih, lan ing kene kita ora tuku lenga kanggo nyalaake lentera lumantar tumindak welas asih marang tangga teparo!
60. Celaka kita, awit awan lan bengi kita ngaturake pandonga marang Gusti, kandha, '*Gusti! Gusti!*', nanging kita ora nindakake apa sing wis dhawuhake!
61. Celaka marang sing nulis ratapan iki, amarga sanadyan aku salah kabeh sing kacathet, aku durung nate ngucapake sethithik ambegan penyesalan!
62. Celaka wong sing nelongso kanggo wong liya nanging nglirowakake sedhihé dhéwé (dhéwé ora nelongso)!
63. Celaka kita, amarga sanadyan ing ati kita ana tuduhan—sing tanpa kendhat ngukum lan nyekseni kita—kita ora isin; lan sanadyan kita pantes diukum lan disiksa amarga kabèh sing wis kita lakoni, kita ora gemeter ing ngarep Pangadilan kang medeni saka Gusti Allah!
64. Celaka kita, amarga sanadyan pakaryan kita ambune mambu ora enak, kita malah bungah amarga pujian manungsa!
65. Celaka kita, amarga pikirane kita ngumbara menyang endi-endi, kélangan konsentrasi lan lali, nganti nyolong rasa wedi marang Gusti saka atiné kita!
66. Celaka kita, amarga kesibukan kita karo kesia-siaan donya nggawe atiné dadi lemah tandus lan ngurangi kepekaan kita marang bab-bab rohani!
67. Celaka kita, amarga sanadyan kita disangga dening sabaré Gusti, kita ora langsung dipatèni amarga pakaryan kita; nanging sanadyan wis diparingi sih kaya ngono, kita ora ngupaya dadi welas asih!
68. Celaka kita, amarga saiki kita ora kelingan dosa-dosa kita; nanging nalika nyawa kita kapisah saka badan, kabèh mau—apa ing tembung, tumindak, utawa pikiran—bakal langsung kabuka marang kita, kacathet lan kailing ing memori atiné kita, ing tengah pangapuran sing nyiksa lan pait!
69. Celaka kita, amarga sanadyan Rasul wis ngumumaké marang kabèh yèn '*sapa waé sing mangan (roti) lan ngombe (cawané Gusti) kanthi ora pantes, mangan lan ngombe paukuman tumrap awaké dhéwé, amarga ora ngerteni awaké Gusti*' (1 Kor. 11:29), kita—sing kecemplung ing kekotoran dhéwé—nyedhaki misteri agungé Gusti, mbela awak dhéwé amarga apa sing wis kita lakoni ing khayalan bengi lan pikiran ala! Sapa waé sing nyedhaki Gusti kanthi pikiran sing ora suci, kanthi mripat sing ora bener, kanthi badan sing ora murni, kanthi kepinginan jiwa lan raga sing ora resik—pira akèh lara badan lan ringkihé jiwa sing diundangaké marang dhèwèké? Lan sawisé kuwi—marang sangsara langgeng lan isin tanpa wates.
70. Celaka aku, amarga aku nulis iki nalika ngucurake luh pait, nanging durung miwiti pakaryan tobat!

71. Celaka aku, amarga aku ngomong kabeneran, nanging ora nindakake kabecikan!
72. Celaka aku, sing mulang becik nanging nindakake ala!
73. Celaka wong sing dosa nalika seneng-seneng! Amarga pungkasané bakal pait, karo isin langgeng.
74. Celaka wong-wong sing sedhih bab barang sing ora ana gunané! Amarga padha wis nyegah dhiri saka sedhih sing nylametaké jiwa lan nuntun marang tobat.
75. Celaka tumrap para panuduh ala lan para sing nindakake salah! Amarga padha misahake awake dhewe saka katresnan sing pinaringan berkah.
76. Celaka tumrap wong sing ngarep-arep ala lan wong sing iri! Amarga padha nggawe awaké dhéwé dadi wong asing marang kabecikan lan sih Gusti.
77. Celaka wong-wong sing ngupaya nyenengake manungsa! Amarga padha ora bisa nyenengake Gusti.
78. Celaka marang wong-wong sing pilih kasih! Amarga padha wis mbelakangi kabeneran Gusti.
79. Celaka tumrap wong sombong! Amarga padha ngadeg ing sisihé setan murtad.
80. Celaka marang wong-wong sing ora wedi marang Gusti! Amarga padha bakal kesangkut ing dosa-dosa sing tanpa cacah lan bakal kena paukuman ing kene lan ing kana.
81. Celaka kita, amarga kita ora tahan karo sengatan lan gigitan kutu, kutu rambut, lalat, nyamuk, lan tawon (padahal kita nglindhungi awak saka kuwi), nanging marang rahangé naga ageng sing nyengat lan ngremuk kita kaya ing panggonan pakan, lan nembus kita nganggo kabèh jinis sengatan matèni, kita ora nyedhiyakake pitulungan utawa pangayoman!
82. Celaka kita, amarga setan ngentekake kita kanthi kesenengan lan lara, kanthi kasangsaran lan kabèh jinis godaan donya, nanging kita ora gelem mbalèk saka kabecikan!
83. Celaka kita, amarga nalika pangapostasi iki wis lumaku pirang-pirang taun lan akèh wong sing ninggalaké iman Ortodoks, kita ora ngucuraké luh, atiné ora sedhih, lan kita ora nahan napsu, nanging malah nambah dosa demi dosa, supaya amarga pakaryan ala lan ketidak Percayan kita, kita bakal langsung nampa sangsara langgeng sing pait ing Gehenna!
84. Celaka kita sing wis nulis ratapan iki, amarga nalika pungkasan kita wis cedhak, kita ora tau tobat saka tumindak ala ing jaman enom lan ora nangisi, malah ing tuwa kita nambahake ala gedhe sing ora bisa diatasi lan dosa paling abot.
85. Celaka kita, amarga kita malah ora isin karo sangsara paling abot lan maneka lara ing badan, nanging kita ngglelghes ing dosa, lan kanthi ngremehake apa sing bener, kanthi ora kendhali lan cabul, kita maringi panganan marang badan kita sing najis lan berdosa!
86. Celaka kita, amarga kita kudu liwat geni kang murub luwih kenceng tinimbang ombak segara, *'supaya saben wong nampa apa sing wis ditindakake nalika isih ana ing badan, apa iku becik utawa ala'* (2 Kor. 5:10).
87. Celaka kita, amarga kita ora mikirake kobongan peteng lan ora berwujud iku, uga tangis pait langgeng lan nggrenteng untu ing kana! Amarga Gusti bakal mbusak padhange geni, nanging ninggalake kobongan lan pepeteng ing geni kanggo wong-wong sing ora takwa lan wong-wong dosa.
88. Celaka aku, nyawa sing mlarat! *'Amarga aku ngrasakake sedhih gedhe lan lara atine sing ora kendhat ing atiku'* (Rom. 9:2)! Amarga, nalika aku meratapi awakku, aku kudu ngomong: piala wis nglimputi pikiranku lan nutupi bebener; pati wis ngungguli gesang; sing donya, sing fana lan sing sementara wis nggantèkaké sing langit, sing langgeng lan langgeng langit; sing hina lan mbenceni katon luwih manis lan luwih nyenengaké tinimbang katresnan sejati Kristus lan ngurmati; ilusi, sawisé ngukum kabeneran menyang pangasingan, wis ngusir saka jiwaku; aku milih sedhih tinimbang kabungahan, rasa isin lan cela tinimbang kawani lan pujian; aku luwih milih pait tinimbang legi; aku tresna marang bumi lan abune luwih saka swarga lan kratoné; pepeteng saka mungsuh sing sengit marang kabecikan mlebu ing atiku lan nglantarake padhanging kawruh ing pikiranku.
89. Celaka aku! Celaka aku! Kapanjurungan apa saka setan sing nyekel aku lan nyeret aku, nganti aku tiba saka panggonan sing dhuwur banget! Aku wis kesel amarga perjuangkanku, lan kringetku wis ngembas aku tanpa guna. Sapa sing ora bakal nangis kanggo aku? Sapa sing ora bakal nangis kecut kanggo aku, sing kesel amarga gaweyan sia-sia lan wis ngalami karam kapal ing pelabuhan? *'Welas asih marang aku, welas asih marang aku, welas asih marang aku, he kanca-kanca'* (Ayub 19:21), lan nyuwun kanthi tulus marang Gusti Kristus sing becik lan welas asih, supaya Panjenengané paring welas asih marang aku lan ngusir pepeteng medeni saka setan, mungsuh kabecikan, saka pikiranku, supaya aku bisa weruh ing lendhut apa aku

ana, lan sanadyan bisa tangi, aku ora bakal tangi. Utawa apa wektu sing wis dipendhekake wis mbusak kabeh pangarep-arep kanggo aku?! Ora ana lara sing luwih abot tinimbang lara sing tak alami; ora ana tatu kaya tatu sing tak alami; ora ana koyak kaya koyaké atiku; *'awit kaluputanku wis ngluwihi sirahku'* (Mazmur 37:5). Lukaku dudu luka pedhang, lan wong matiku dudu wong mati ing peperangan; nanging panah geni mungsuh wis nembus aku lan ndadekake atiku wuta, lan *'aku wis klelep ing jeroning pepeteng, lan ora ana panggonan kanggo ngadeg'* (Mazmur 68:3), – *'wedi kang tak wedi wis teka marang aku'* (Ayub 3:25), – *'lan bayangan pati wis nutupi kita'* (Mazmur 43:20).

90. Celaka aku! Nyawa, delengen lan tingalana urip saiki sing fana, sing sawisé sawatara wektu bakal sirna bareng rasa pait lan sedhih, lan uga urip sing bakal teka – sing paling medeni saka kabèh. Pikirna, nyawa, pinten berkah lan pangarep-arep sing kok tinggalaké, lan sangsara apa sing bakal enggal kok warisi, tanpa pungkasan lan tanpa panglipur! Mula, sadurunge pepadhang sirna saka sirahmu, majuwa; sujud, ndedonga lan nyuwun marang Panyipta pepadhang langgeng supaya nylametake kowe saka geni kang nglelepake lan saka pepeteng kang peteng legam. Amarga Panjenengané sing paring pangapura marang dosa lan maringi berkah marang kita, sing ora pantes nampa rahmaté. Kanggo Panjenengané kaparingana kamulyan lan kuwasa salawas-lawase. Amin.

2. Aturan lan pitutur kanggo biksu anyar³²

Sedulur sing kinormatan! Yen kowe wis ninggalake donya sing sia-sia iki lan nyawisake awakmu marang Gusti, tobatna dosamu lan tetep kenceng ing tekadmu. Aja nggatekake pikiranmu dhewe nalika wiwit nyiksa kowe, kandha: 'Dosa-dosamu ing jaman kepungkur ora bakal tau diapura.' Nanging, tindakna paugeran ing ngisor iki:

1. Aja mangan karo wanita; aja mbangun paseduluran raket karo priya enom; aja turu ing amben sing padha karo wong enom. Nalika kowe ngganti sandhangan, aja ndelok awakmu dhéwé.

2. Yen kowe diajak ngombe anggur, aja ngombe luwih saka telung cangkir cilik. Aja nglanggar aturan iki, sanajan mung kanggo paseduluran.

3. Aja nindakake shalat sing wis ditemtokake wektune kanthi sembrono, supaya kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu. Upayakna sak kuwate kowe kanggo merenung marang Mazmur, amarga iku bakal njaga kowe saka urip kang najis.

4. Tresna marang gawe lan ngendhaleni dhiri, supaya napsumu bisa ditundhukake. Aja nganggep awakmu iku apa-apa ing bab apa wae, lan kowe ora bakal mandheg nangis amarga dosamu.

5. Jaga awakmu saka goroh, amarga iku bakal ngusir rasa wedi marang Gusti saka awakmu. Aja mbabarake kabecikanmu marang sapa wae, supaya mungsuhmu ora nyolong.

6. Ngakoni kalemahanmu marang bapa rohani, supaya kowe bisa nemu pitulungan liwat pitutur saka dheweke.

7. Paksa awakmu kanggo gawe kasar, lan ajrih marang Gusti Allah bakal urip maneh ing jeroning atimu.

8. Aja ngadili sedulurmu sing wis dosa, lan aja ngremehake dhèwèké, supaya kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu.

9. Aja rembugan terus-terusan, ngotot karo karepmu dhéwé, supaya ala ora ngrembaka ing jeroning atimu.

10. Tresnaa marang andhap asor lan aja gumantung marang pituturmu dhéwé. Latianana ilatmu supaya bisa ngucap, 'Ampunana aku,' lan andhap asor bakal marani kowe.

11. Nalika kowe lungguh ing sel, elinga telung bab: pandonga sing ora kendhat, ngedalamaké pangertenmu marang Mazmur, lan gawean tangan.

12. Ngandhani awakmu dhéwé: 'Aku ora bakal tetep ing donya iki nganti sawise dina iki,' lan kowe bakal dibebasake saka dosa.

13. Aja akèh omong, supaya dosa-dosa lawasmu ora urip manèh ing jeronmu. Aja males ing pakaryanmu; usaha nyilem jero menyang Mazmur – lan tentreming Gusti bakal rawuh ing kowe.

14. Paksa awakmu supaya nangis nalika ndedonga, lan Gusti bakal welas asih marang kowe lan mbusak manungsa lawas saka kowe.

³² Patr. Lat. vol. CIII, kaca 427, 434.

15. Ngertèna yèn pagawean abot, kamlaratan, panguripan dhiri, lan meneng nuntun marang andhap asor, lan andhap asor nggawa pangapura kabèh dosa. Andhap asor iku dumadi nalika wong nganggep awake dhewe minangka wong dosa lan ora bener, ora meksa tembungé dhéwé, motong hawa napsu, nundhukaké pandelengan, nampa caci, sengit marang pakurmatan lan katentreman, lan kandha marang saben uwong: 'Ampunana aku.' Kanthi kakuwatan andhap asor, mungsuh bakal kabur.

16. Tansah sedhik ing saben wektu, nanging nalika sedulur teka marang kowe, bungah bebarengan karo wong-wong mau—supaya ajrih marang Gusti Allah dianyari ing sajroning atimu.

17. Yen kowe arep menyang endi wae karo sedulur, ajegna jarak sethithik saka wong-wong supaya kowe bisa meneng. Aja ndelok-ndelok, nanging rendhem awakmu ing Mazmur lan ndedonga marang Gusti ing atimu. Endi wae kowe lunga, aja kakehan percaya marang wong-wong ing kana. Jaga kesederhanaan lan isin ing kabèh bab, lan aja nyekel apa sing diwènèhaké marang kowe nganti kowe dijuluk.

18. Aja turu bareng wong liya ing sangisore selimut sing padha. Donga suwe sadurunge turu, sanajan kowe kesel amarga lelungan.

19. Aja nganti ana wong ngolesi awakmu nganggo lenga, kajaba yen kowe pancen lara abot.

20. Nalika kowe lungguh ing meja bareng sedulurmu, aja mangan kanthi lahap, lan jupuk mung panganan sing ana ing ngarepmu. Tetepkna dengkulmu ditekuk. Aja ngangkat mripatmu kanggo ndelok wong liya. Aja ngombe banyu kanthi rakus utawa nggawe swara nggluntung ing tenggorokanmu.

21. Yen sampeyan krasa perlu nggosok tenggorokan nalika lungguh bareng sedulur, tangi lan tindakna ing panggonan sing adoh saka wong-wong mau. Aja ngulur-ulur awak utawa ngantuk nalika ana ing ngarepe wong liya, lan yen ngantuk teka, aja mbukak cangkem, lan rasa ngantuk kuwi bakal sirna.

22. Aja mbukak cangkemmu amba nalika ngguyu, amarga iku bakal nuduhake yen kowe ora wedi marang Gusti Allah.

23. Aja ngidam marang kagungané wong liya. Yen kowe éntuk buku, aja dihias, amarga kuwi bakal nuduhaké yèn kowe kakehan kagum marang buku kuwi.

24. Yen kowe dosa kanthi cara apa wae, aja isin ngakoni lan aja mbela diri nganggo goroh, nanging sujud, ngakoni dosamu lan nyuwun pangapura, lan pangapura bakal diparingake marang kowe.

25. Yen ana wong goroh marang kowe, aja nesu, nanging kandha: 'Ampunana aku.'

26. Aja isin takon marang gurumu.

27. Yen ana wong ngetok lawang selmu nalika kowe lagi lungguh lan sibuk karo tugasmu, simpen dhisik tugasmu lan tanggepi wong kuwi.

28. Aja ngomong karo sapa wae, utawa ngrungokake tembung wong liya tanpa alesan sing bener.

29. Yen bapak rohani kowe ngutus kowe lelungan, takon marang piyambakipun kepiye kowe kudu tumindak, banjur tindakna miturut pandhuané. Aja njupuk tembungé metu saka konteks. Yen kowe njaga mripat lan kuping, kowe uga ora bakal dosa nganggo ilatmu.

30. Yen kowe manggon bareng karo sedulur, tumindakna kaya wong liya; aja maringi dhawuh apa-apa, lan aja nganti kowe katon luwih unggul. Yen dhèwèké mènèhi dhawuh sing kowe ora kepéngin, tinggalna karsa pribadimu lan aja nglarani atiné (kanthi nolak), supaya katentreman antaramu ora keganggu. Elinga, sing manut iku sing paling agung.

31. Yen kowe manggon bareng karo sedulur lan dhèwèké kandha marang kowe, 'Masakana panganan', takonana, 'Kowe kepéngin apa?' Lan yèn dhèwèké nyerahaké pilihan marang kowe, masakana apa wae sing kowe duwé, kanthi ajiné Gusti Allah.

32. Nalika kowe tangi saka turu, dhugakna donga dhisik sadurunge kowe miwiti apa wae; banjur nyilem ing Sabda Gusti, lan sawisé kuwi miwiti gaweyanmu tanpa males.

33. Sambuta pangumbara kanthi bungah lan salamana, supaya pasamuwanmu ora dadi cilaka kanggo kowe loro. Nalika dhèwèké mlebu, aja takon pitakon kosong, nanging ajak dhèwèké ndedonga dhisik; sawisé lungguh, kandha, 'Kados pundi, sedulur?' – banjur wènèhana buku kanggo diwaca. Yen dhèwèké kesel amarga lelungané, wènèhana dhèwèké ngaso lan adus sikilé. Yen dhèwèké miwiti ngomong kosong, kandha marang dhèwèké: 'Nyuwun pangapunten, sedulurku, aku ringkih lan ora kuwat krungu iki.' Yen sandhangane koyak, ndandani. Yen dhèwèké lara lan sandhangane reged, aduské. Nanging yèn dhèwèké wong nglayap lan kowe nduwé tamu suci wektu kuwi, aja nganti mlebu, nanging wènèhi salam sing pantes lan surung dhèwèké lunga. Nanging yèn dhèwèké mlarat, aja nganti ngusir tanpa panglipur, lan wènèhi apa sing wis diparingi Gusti.

34. Yen ana sedulur sing nyimpen barang karo kowe, aja mriksa apa sing disimpen, kajaba ing ngarsane dheweke.
35. Yen ana wong sing ninggalake kowe ing selé lan metu, aja ngangkat mripatmu kanggo ndeleng apa sing ana ing kono; nanging nalika dhèwèké arep lunga, kandhaa marang dhèwèké: 'Wenehana aku tugas kanggo ditindakake, lan aku bakal kerja nalika kowe ora ana'; lan apa waé sing diwènèhaké marang kowe, lakokna kanthi semangat.
36. Aja ndedonga kanthi males-malesan utawa sembrono, amarga yen mangkono, tinimbang nyenengake Gusti, kowe malah bakal nimbulake nesune. Ngadeg nalika ndedonga kanthi ajrih lan gemeter, aja sandar ing tembok utawa mbukak sikil, supaya kowe ngadeg ing siji sikil lan sikil sijiné disangga mburi. Lawan pikiranmu dhéwé lan aja nganti kapenuhan bab-bab daging, supaya pandongamu ditampa.
37. Nalika kowe rawuh ing Liturgi, jaga pikiran lan raosmu, lan ngadeg kanthi ngajeni ing ngarsane Gusti Allah Kang Maha Luhur, supaya kowe pantes nampa Badan lan Getihé Kristus lan kanthi mangkono nyembuhake hawa napsumu.
38. Nalika isih enom, aja nganggo sandhangan alus nganti tekan tuwa.
39. Nalika lelungan karo wong sing luwih tuwa tinimbang kowe, aja mlaku ing ngarepé. Yen wong tuwa kuwi ngadeg kanggo ngomong karo wong liya, aja tetep lungguh; ngadeg bareng karo dhèwèké lan tetep ngadeg nganti dhèwèké kandha supaya kowe lungguh.
40. Nalika mlebu kutha utawa desa, teduhna pandanganmu, supaya apa sing kok deleng ora dadi panyebab perselisihan ing selmu.
41. Aja turu ing panggonan sing kowe wedi bakal nindakake dosa ing atimu. Aja mangan bareng karo wanita, lan aja ndelok dhèwèké, malah sandhangane, yèn kowe isa.
42. Yen kowe lelungan karo wong tuwa, aja nganti dhèwèké nggawa apa-apa. Yen kowe isih enom, saben wong kudu nggawa bagéanmu dhéwé. Yen bebané entheng, gantian nggawa saben jam. Sing nggawa beban kudu mlaku ing ngarep, kaya déné wong sing ringkih; lan nalika dhèwèké kesel lan lungguh kanggo ngaso, lungguhna bareng karo dhèwèké.
43. Nalika kowe takon marang wong tuwa babagan pikiranmu, critakna kanthi bébas, kaya apa kahanané, marang wong sing kowe percaya bisa njaga rahasiamu. Ing milih wong tuwa, aja milih sing wis tuwa umuré, nanging pilih sing wis mateng ing kawruh lan pengalaman rohani, supaya kowe ora cilaka lan hawa napsumu ora tambah akèh.
44. Paksa awakmu kanggo ndonga suwé ing wayah bengi, supaya pikiranmu padhang. Renungna dosamu lan ndongaa marang Gusti Allah bab kuwi, lan Panjenengané bakal ngapura kowe.
45. Yen ana wong sing miwiti ngadili sedulure ing ngarepmu, sanajan sing ngadili iku kalebu wong sing biyasa ngadili kowe, kandhaa marang dheweke kanthi andhap asor: 'Nyuwun pangapunten, sedulurku; aku iki wong dosa lan ringkih, lan aku uga salah kaya sing kok omongake, mulane aku ora tahan krungu.'
46. Ing kabèh bab, utamakna sedulurmu tinimbang awakmu dhéwé; lan yèn ana kanca ngajèni kowe ing ngarepé, kandhaa: 'Iku amarga kowe dhèwèké wis maringi aku pakurmatan kaya ngéné.'
47. Yen ana wong njaluk utangan apa wae marang kowe, aja nolak.
48. Aja kerep ngeling-eling ing atimu marang wong-wong sing wis kowe tinggalake demi katresnané Gusti, nanging elinga pati lan paukuman, lan manawa ora ana siji-sijia sing bakal bisa nulungi kowe ing wektu kuwi.
49. Yen nalika lungguh ing selmu kowe kelingan wong sing wis nindakake salah marang kowe, tangi langsung lan ndedonga kanggo wong iku ing atimu, supaya Gusti maringi welas asih marang dheweke; kanthi mangkono rasa nesu sing kowe simpen marang dheweke bakal cepet sirna.
50. Yen kowe kepengin nampa Roti lan Getih Kristus, priksa manawa ora ana nesu utawa sengit marang sapa wae sing isih ana ing atimu; lan yen kowe ngerti ana wong sing nesu marang kowe, jaluk pangapura dhisik, kaya sing diparingake Gusti kita.
51. Yen ing wayah wengi (ing ngimpi) kowe ngalami godaan hawa napsu, awas aja nganti kowe ngungkit-ungkit gambar-gambar isin kuwi ing pikiranmu sajrone awan, supaya atimu ora kena rereged saka kesenangan kaya ngono; nanging sujud ing ngarsane Gusti, lan Panjenengané bakal paring welas asih marang kowe: amarga Panjenengané ngerti kelemahan manungsa.
52. Yen kowe nglakoni puasa ketat lan miwiti ndedonga suwe, aja nganggep kuwi bakal nylametake kowe, nanging pracaya yèn Gusti bakal ridho marang sangsara awakmu lan bakal nulungi kowe ing kelemahanmu.

53. Yen kowe kataman lara, aja putus asa utawa sedhik, nanging panjawa syukur marang Gusti Allah amarga Panjenengané lagi makarya kanggo maringi berkah iki marang kowe lumantar lara iku.
54. Nalika manggon ing selmu, aturna ukuran lan wektu sing tetep kanggo dhaharanmu, lan aja nyingkang saka iku. Wenehana awakmu mung sak cukup kanggo nduwé kekuwatan nindakake pandonga lan ng kang layanan marang Gusti. Yen ing njaba selmu ana sing nawakake panganan enak, aja mangan nganti wareg.
55. Yen setan nggodha kowe supaya nindakake pakaryan sing kowe ora cukup kuwat kanggo ngrampungake, aja manut marang dheweke; amarga biasane dheweke nuntun ati wong menyang pakaryan sing ora bisa diatasi, supaya sakwise kuwi bisa nyeret wong menyang putus asa lan ngina dheweke. Lan kabeh pakaryane tanpa ukuran lan tanpa tertib.
56. Mangan sapisan saben dina, nanging aja nganti wareg. Wenehana awakmu pangan sakpérlu miturut kabutuhan alam (sing cocog karo kondisi awakmu).
57. Sisihna separo bengi kanggo shalat berjaga, lan separo maneh kanggo ngaso awakmu. Sadurunge turu, gunakna rong jam kanggo shalat lan muji Gusti (nyanyikake mazmur), banjur wenehana awakmu ngaso. Yen awakmu dadi males nalika wayahe tangi kanggo ndedonga, kandhaa marang awakmu: 'Apa pancen kowe kepengin ngaso sakedhik saiki, mung kanggo ngadhepi sangsara tanpa wates mengko? Apa ora luwih becik nyambut gawe sakedhik ing kene, supaya ing kana kowe bisa ngrasakake tentrem langgeng karo para wali?' Banjur kemalasan bakal sirna saka awakmu, lan pitulungan ilahi bakal teka marang awakmu.
58. Nalika sampeyan njupuk sumpah biara, bebasake abdi sampeyan; yèn dhèwèké kepéngin mèlu sampeyan lan mlebu urip biara, aja ngidini dhèwèké manggon bareng sampeyan.
59. Yen kowe arep adol gawéanmu, aja rega ditawar kaya sing ditindakake wong donya. Tindakna uga nalika kowe tuku; elinga yèn nduwé barang sithik bakal nggawa kowe luwih cedhak marang Gusti.
60. Yen ana sedulur sing nyimpen barang karo kowe lan kowe butuh, aja nyentuh kajaba dhèwèké maringi idin.
61. Yen ana sedulur sing nyuwun sampeyan tuku barang kanggo dheweke nalika sampeyan menyang kutha, tuku wae; nanging yen sedulur liyane ana bareng sampeyan, lakoni ing ngarepe.
62. Yen kowe diparingi barang, balekna sawise kowe nggunakake sak cukup, nanging aja disimpen nganti dijuluk bali; yen ana sing rusak, ndandani. Yen kowe nyilih barang marang wong liya kanggo digunakake, aja njuluk bali yen kowe weruh yen dheweke ora bisa mbalekake amarga apa wae, utamane yen kowe ora butuh maneh.
63. Yen sawisé ninggalake selmu banjur kowe bali lan weruh ana sedulur liya sing wis manggon ing kana, goleka sel liyané kanggo awakmu, nanging aja ngusir dhèwèké ing kahanan apa waé, merga Gusti Allah bakal nesu marang kowe. Nanging yen dhèwèké dhéwé kepéngin ninggalaké kanthi kersané dhéwé, kowé bener. Yen nalika kuwi dhèwèké njupuk barang-barangé, aja nuntut bali marang dhèwèké.
64. Yen kowe kepengin ninggalake selmu sakabehe, aja nggawa apa-apa saka barang-barange, nanging wenehana marang sedulur mlarat, lan Gusti Allah bakal paring welas asih marang kowe ing endi wae kowe lunga.
65. Ora ana sing luwih nyenengake setan kajaba nalika ana wong ndhelikake pikirane saka bapak rohani. Aja mikir kaya para bapak kajaba kowe niru pakaryane.
66. Jaga awakmu saka bandha lan katresnan marang bandha, amarga iku ngrusak woh-wohan urip biara.
67. Yen kowe lagi ngadhepi godaan apa wae sing nyerang kowe, aja nyerah, nanging sujud marang Gusti lan kandhaa: 'Tulung aku, Gusti, amarga aku ringkih lan ora bisa nolak perang iki' – lan Panjenengané bakal nulungi kowe, yen pandongamu metu saka ati sing resik. Yen sawisé perjuangan kowe bisa ngalahaké godaan kuwi, aja sombong utawa gumantung marang awakmu dhéwé, nanging luwih waspada manèh, amarga mungsuh ora bakal suwe nggawa perang anyar marang kowe, sing luwih kuwat tinimbang sing sadurungé.
68. Nalika kowe ndedonga marang Gusti, aja nganti kandhaa: 'Gusti, cobanen iki saka aku lan paringana aku kuwi' – nanging kandhaa: 'Gusti, Allahku, Kowe ngerti apa sing nylametake aku; tulung aku lan aja nganti aku dosa ing ngarep Panjenengan lan binasa ing dosaku, amarga aku iki jiwa sing berdosa lan ringkih; aja pasrahake aku ing tangan mungsuh-mungsuhku, amarga aku wis nyuwun pangayoman marang Panjenengan; nylametake aku, ya Gusti, amarga Panjenengan iku kekuwatanku lan pangarep-arepku. – Mugi kamulyan lan panuwun tansah dumunung ing Panjenengan salawas-lawase. Amin.

3. Wulang Abba Yisaya³³

1. Abba Yisaya ngendika³⁴ : Amarga cilaka sing padha teka marang wong dosa lan wong sing bener, ora kena nganggep yèn kabèh sing nandhang cilaka iku amarga dosa-dosa biyèn.

2. Wong-wong sing nindakake kabèh mung kanggo kapentingané dhéwé iku ngabdi marang kesombongané dhéwé—sing paling gedhé saka kabèh kaburukan—sing dadi sumber kapisahan, ora bisa urip bebarengan karo wong liya, ora ramah, goroh, lan kejem. Manungsa ora diciptakaké kanggo urip piyambakan, nanging kanggo urip bebarengan karo sesama manungsa, lan luwih-luwih manèh karo Gusti Allah, Sang Pencipta kabèh mau. Mula saka iku, wong wicaksana kuduné ramah lan tresna marang Gusti, supaya uga nyenengake Gusti.

3. Abba Yisaya said³⁵ : saka katresnan marang kamulyan manungsa muncul goroh. Sapa waé sing nolak goroh lumantar andhap asor bakal weruh ajrih marang Gusti Allah saya tuwuh ing atiné. Mula saka iku, aja tresna marang kamulyan donya iki, supaya kamulyan Gusti Allah ora sirna saka kowe.

4. Nalika kowe nindakake tugasmu kanthi andhap asor, kaya wong sing ora pantes, iku ditrima dening Gusti. Nanging yen nalika nindakake kuwi ana pikiran sombong ing atimu lan kowe nampa, lan kowe kelingan wong liya sing lagi turu lan lalai, banjur kowe ngukum dheweke ing pikiranmu, mangka ngertia yèn gaweyanmu iku sia-sia.

5. Kapan lan kepiye carane wong dadi andhap asor? Nalika padha ora duwe ilat kanggo ngandhani sapa wae yen padha kélangan kawigaten, utawa kanggo mangsuli wong sing wis nindakake salah marang dheweke; ora duwe mripat kanggo ndeleng kaluputan wong liya; ora duwe kuping kanggo ngrungkakake apa sing ora migunani kanggo nyawane; ora duwe tangan kanggo ngalahake sapa wae, lan padha ora nyalahake sapa wae kanggo apa-apa, nanging mung nyalahake dosa-dosane dhewe.

6. Wong kudu, luwih dhisik, nduwèni iman marang Gusti Allah lan katresnan kang ora kendho marang Panjenengané, uga ora nduwèni niat ala, nyingkiri mbales ala karo ala, urip kang kasangsaran, andhap asor, suci, lan katresnan marang manungsa – katresnan lan patuh marang kabèh.

7. Mbencèni kabèh bab donya lan kesenangan badan, amarga kuwi wis ndadèkaké kowe mungsuhé Gusti. Nanging kaya manungsa sing nduwèni mungsuh perang nglawané, kita uga kudu perang nglawan daging supaya ora diparingi tentrem.

8. Ana sedulur takon apa tegese tembung '*sucèna asma Paduka*'. Sang Sepuh mangsuli: iki cocog kanggo wong sampurna, amarga mokal asma Gusti disucèkaké ing sajroning kita nalika hawa napsu isih nguwasani kita.

9. Panjenenganipun ngendika malih: 'Langkung becik meneng tinimbang wicara; awit meneng nglumpukake, dene kakehan wicara nyebarake.'

10. Iku prestasi gedhe ngalahake kesombongan. Sapa wae sing tiba ing napsu licik iki dadi asinge welas asih, atine atos marang kabèh wong, lan pungkasané tiba ing rasa bangga lan sombong – iki piala paling gedhe, ibu saka karusakan. Mula, urusana urusanmu dhéwé, lan nggatekna lara atimu iki, supaya, amarga kepéngin nyenengaké manungsa, kowe ora kelangan ganjaran saka pangendalian dhiri. Amarga sapa waé sing nindakaké apa waé mung supaya dideleng wong liya, iku padha nyopot ganjarané dhéwé, kaya sing wis diandharaké Gusti.

11. Sapa waé sing kepéngin dihormati déning manungsa ora bisa bébas saka rasa iri, lan sapa waé sing nyimpen rasa iri ora bisa nggayuh andhap asor. Wong kaya ngono wis nyerahaké nyawané marang mungsuh-mungsuhé, lan mungsuh-mungsuhé mau nuntun nyawané menyang akèh dosa lan ngrusaké. Mula, uwalna saka kamulyan sing sia-sia, lan kowé bakal dianggep pantes nampa kamulyané Gusti Allah ing jaman sing bakal teka.

12. Yen ana pikiran sing teka marang kowe kanggo nyalahake tangga teparo amarga kaluputan apa wae, pikirna ing jeronmu manawa kowe wis luwih akeh dosa tinimbang dheweke; lan bab kabecikan sing kowe kira wis kok lakoni, aja pracaya manawa iku nyenengake Gusti, lan aja nyalahake sedulurmu sing tulus. Andhap asor iku papan kanggo tentrem ing jero ati.

13. Abba Yisaya, nalika ndeleng sedulur sing nindakake dosa memalukan, ora ngéluarké sabar, nanging ngendika: 'Yen Gusti Allah, sing nyipta, nalika ndeleng kuwi ora ngancurake, aku iki sapa nganti ngéluarké sabar marang dhèwèké?'

³³ Iki diwenehake minangka tambahan kanggo sing kalebu ing 'Dostovernaya Skazania'.

³⁴ Dikutip déning St Damascene. Patr. graec., vol. 40, kaca 1212.

³⁵ Diangkat saka Paterikon Alfabetis.

14. Panjenengané uga ngendika: 'Ayo padha éling marang Panjenengané sing ora nduwé panggonan kanggo nyandhak sirah.' Pahamna iki, manungsa, lan aja sombong dadi wicaksana. Panjenengané iku—lan apa sing wis Panjenengané lakoni kanggo kowe? Gusti saka kabèh dadi wong manca lan ora nduwé omah. Wah, agungé katresnan Panjenengan marang manungsa ora bisa kasebut, ya Gusti! Sepira gedhene Panjenenganipun nyuwun asor amargi kula? Nanging menawi Panjenenganipun ingkang nyipta sedaya kanthi sabda, boten gadhah papan panyandhak sirah, kenging panjenengan, manungsa sengsara, kathah sanget ngrembag bab ingkang sia-sia? Kenging panjenengan kabut mripat dening karsa ingkang boten kendhat?

15. Sing nduwèni andhap asor nggawa kaluputan seduluré, kandha, 'Aku wis dosa.' Sing nganggep dhéwé wicaksana ngremehké lan nyalahké seduluré, nanging sing andhap asor ora bakal nate nyalahké seduluré.

16. Kawicaksanan iku ora dumunung ing ngomong, nanging ing ngerti wektu sing pas kanggo ngomong. Meneng kanthi wicaksana, lan ngomong kanthi wicaksana. Sadurunge kowe miwiti ngomong, pikirna apa sing arep diomongake, supaya kowe bisa menehi wangsulan sing cocog. Aja gumun karo kawruhmu. Sing kandha, 'Aku ora ngerti apa-apa,' luwih ngerti tinimbang wong liya. Mahkota kawicaksanan yaiku nyalahake awak dhewe lan ngendhegake awak dhewe ing ngisor kabèh wong.

17. Omongan kosong disebabake limang bab: omongan sia-sia, kesombongan, turu kakehan, gaya-gayaan, lan mangan kakehan. Yen kowe kepengin nyingkiri rebutan sing ora ana gunane, aja nganti kalah karo napsu- , nanging tinimbang omongan kosong, bekali awakmu kanthi nyanyi mazmur; tinimbang kesombongan, tresnani andhap asoré Kristus; tinimbang turu kakehan, jaga awakmu kanthi waspada; tinimbang sandhangan alus, sandhanganana kain compang-camping; tinimbang mangan kakehan, ikat awakmu kanthi puasa lan nyegah napsu. Amarga hawa napsu kuwi kaya mata ranté sing nyantol siji lan sijiné.

18. Wong sugih sing ngerti bab iki nyumputake bandha ing jero omahé, amarga bandha sing katon ing panggonan umum bakal nimbulake iri ati lan ngundang fitnah saka panguwasa. Mangkono uga, biksu sing luhung nanging andhap asor nyumputake kabecikané, kaya wong sugih mau nyumputake bandha. Biksu kaya ngono ora tumindak manut hawa napsune, nanging tansah nyalahake awake dhewe lan mulang awake dhewe nganggo piwulang rahasia, miturut sabda Kitab Suci: '*Atiku kobong ing jerone, lan geni murub ing pameditanku*' (Mazmur 38:4). Api kados pundi menika? Mirengna sabda Kitab Suci ingkang ngendika: '*Gusti Allah kita punika geni ingkang ngremuk*' (Ibr. 12:29). Kaya lilin lumer lan lendhut rereged sing ala garing ing ngarsané geni, mangkono uga pikiran ala garing déning piwulang rahasia, napsu jiwa layu, akal padhang, pikiran dadi cetha, lan manah kebak kabungahan. Piwulang rahasia nyerang setan lan ngusir pikiran ala, amarga padhangaké manungsa jero. Sapa waé sing nglengkapi dhiri nganggo piwulang rahasia bakal dikuatké déning Gusti Allah, nampa kekuwatan saka malaikat, lan diurmati ing antarané manungsa. Piwulang rahasia lan maca iku omahé jiwa, sing ora ana sing bisa mlebu; iku minangka tiang sing ora goyah, pangayoman sing tentrem lan tentrem, ing ngendi jiwa mesthi bakal slamet. Para setan padha nggelisah banget lan nggrundel nalika sawijining biksu nglengkapi dhiri karo piwulang rahasia, yaiku pandonga: 'Gusti Yesus Kristus, Putraning Allah, welasana aku' – lan karo maca Kitab Suci piyambakan. Piwulang rahasia iki minangka pangilon pikiran lan lentera nurani. Piwulang rahasia ngeringake zinah, ngendhalèkaké nesu, ngusir kemarahan, mbusak kesombongan, ngilangake rasa sia-sia (rasa sedhih amarga krasa ora ana gunané), lan mateni keputusan. Piwulang rahasia padhangaké pikiran sing maha kuwasa, ngusir kemalasan, nglairaké kelembutan, nancepaké ajrih marang Gusti, lan ngetokaké luh. Piwulang rahasia maringi marang biksu kerendahan ati sing prasaja, pangibadah sing khusus, lan pandonga sing tanpa alangan. Iku minangka bandha pandonga, ngusir pikiran sing ora pantes, nggebuk setan, lan ngresiki awak. Piwulang rahasia mulang kasabaran, ndadekake wong melu nahan hawa napsu, lan ngumumake Gehenna. Piwulang rahasia njaga pikiran supaya ora kebak pikiran sia-sia, nuntun supaya mung mikirake pati. Piwulang rahasia iki kebak saben kabecikan lan dihias karo saben kabajikan, sarta adoh saka saben tumindak ala: ora ana cedhak karo kuwi.

4. Bab Pangreksan Pikiran: 27 bab³⁶

1. Nesu marang hawa napsu iku wis ana ing hakikat pikiran. Ora ana kasucian ing wong sing ora nesu – tegesé, kajaba yèn dhèwèké nesu marang kabèh sing ditanamaké mungsuh ing dhèwèké. Sapa waé sing kepengin nggayuh nesu alamiah saka pikiran iki kudu motong kabèh hawa napsuné dhéwé nganti dhèwèké

³⁶ Saka basa Yunani Dobrotol, kaca 33.

ana ing kahanan sing ditemtokaké déning pikiran (kahanan rasional lan spiritual ing ngendi jiwa lan badan sakabèhé tundhuk marang roh).

2. Yen nalika ngadhepi mungsuh, kowe weruh yèn pasukane wis ringkih lan padha mlayu saka kowe, aja nganti atimu bungah, amarga mungsuh-mungsuh kuwi wis nyiapake jebakan licik kanggo kowe ing mburine. Lan ing kono padha nyiapake serangan paling kejem marang kowe. Nalika padha maju nglawan kowe, padha ninggalake bagean gedhe saka pasukane ing jebakan ing njaba kutha, kanthi dhawuh supaya ora obah. Mula, nalika kowe nolak lan maju nglawan, padha mlayu saka ngarepmu kaya wong sing ora duwe daya; nanging yen atimu bangga amarga wis ngusir wong-wong mau, lan kowe banjur ninggalake kutha, mula wong-wong sing isih ngintip ing mburi bakal mungguh, lan wong-wong sing mlayu ing ngarepmu bakal mandheg – lan padha bakal ngubengi nyawamu sing sengsara saka kabeh sisih, nganti ora ana papan pangayoman maneh. Kutha iku pandonga; ngadhepi mungsuh iku pertentangan pikiran ing Kristus Yesus; lan mungguh nglawan iku murka.

3. Mula saka iku, para kekasih, ayo padha ngadeg ing ajrih marang Gusti Allah, ngreksa lan nglakoni kabecikan, aja nganti nglarani ati nurani kita, nanging padha merhatosi awaké dhéwé kanthi ajrih marang Gusti Allah, nganti iku uga dibebasake bebarengan karo kita, supaya ana kesatuan antarané kita lan iku, lan pungkasané bisa dadi pangreksa kita, nuntun kita saka kabèh sing bisa ndadèkaké kita kliru. Nanging yèn kita ora merhatosaké, dhèwèké bakal mbalik lan ninggalaké kita. Banjur kita bakal tiba ing tangan mungsuh kita, sing ora bakal ngeculake kita, kaya sing diwulangake Gusti kita, sing kandha: *'Gancangna ngrampungake prakara karo mungsuhmu nalika isih ana ing dalan karo dheweke'*, lan sapiturute (Matéus 5:25). Katoné mungsuh iki yaiku nurani, amarga iku nentang wong sing kepéngin ngetutaké hawa napsu daging. Yen dhèwèké ora nggatekaké, nurani kuwi bakal nyerahaké dhèwèké marang mungsuh-mungsuhé.

4. Nalika Gusti Allah mirsani manawa pikiran wis nyerah marang Panjenengané kanthi kabèh kekuwatané lan ngarep pitulungan saka ora ana liya kajaba Panjenengané piyambak, banjur Panjenengané nguwatke pikiran mau, kandha: *'Aja wedi, awit Aku wis nylametake kowe, lan Aku wis nyebut jenengmu; kowe iku kagungané Aku.'* Lan sanadyan kowe lumaku ing banyu, Aku ana ing sisihmu; kali-kali ora bakal ngluwihi kowe; lan sanadyan kowe lumaku ing geni, kowe ora bakal kobong, lan geni ora bakal nglelep kowe. Amarga Aku iki Gusti Allahmu, Sang Suci saka Israel, sing nylametake kowe' (Yesaya 43:1–3).

5. Nalika pikiran krungu panglipur kaya ngono, banjur kanthi wani ngadhepi mungsuh-mungsuhé lan kandha: 'Sapa waé sing kepéngin perang nglawan aku, ayo padha ngadhepi aku! Lan sapa waé sing kepéngin rebutan karo aku, ayo padha nyedhak marang aku! Delengen, Gusti iku penolongku; sapa sing bisa ngrusak aku? Delengen, kowé kabèh bakal luntur kaya sandhangan sing dipangan ulat.'

6. Yen atimu, sawise sengit banget marang dosa, ngupaya ngalahake lan, sawise adoh saka kabeh sing nyebabake dosa, wis nyetel ing pikirane sangsara (langgeng), mula ngertia yen Penolongmu manggon karo kowe – lan kowe, tanpa nglarani atine kanthi cara apa wae, nanging nangis ing ngarehe, kandha, ngrungokake atimu: 'Mugi sih-rahmat Panjenengan, ya Gusti, nylametake kula, awit kula boten kiyat tanpa pitulungan Panjenengan saged uwal saking tangan mungsuh!' Lan Panjenengan bakal ngreksa kowe saking sakabehing kajahatan.

7. Sawijining biksu kudu nutup kabèh lawang atiné, yaiku indrané, supaya ora tiba lumantar kuwi. Nalika, kanthi mangkono, pikiran weruh yèn ora ana apa-apa sing nyusup kanggo nyekel, iku nyiapaké dhiri kanggo kalanggengan, nglumpukaké kabèh indrané bebarengan lan nggawé dadi siji awak. (Pikiran: pikiran, ora keganggu dening donya njaba liwat indra, fokus menyang jero lan kabawa menyang jaman kuwi. Iki uga pamanggih St. Basil Agung).

8. Nalika pikiran wis bébas saka kabèh pangarep-arep marang apa waé sing katon lan donya, iku pratandha yèn dosa wis mati ing jeroné kowé.

9. Nalika pikiran dibebasake saka hawa napsu, pager sing ana ing antarané pikiran lan Gusti Allah banjur sirna.

10. Nalika pikiran wis dibebasake saka kabèh mungsuhé lan tentrem, iku mlebu ing jaman anyar, nyawang sing anyar lan sing langgeng. *'Amarga ing ngendi ana bangké, ing kono para manuk alap-alap padha kumpul'* (Matéus 24:28).

11. Kadhangkala setan ngintip kanthi licik, kanggo ndeleng apa ana wong sing bakal ngeculake atiné, mikir yèn dhèwèké wis éntuk istirahat (saka perjuangan). (Yèn iki kelakon), dhèwèké dumadakan nyerang nyawa sing kasihan lan nyekel kaya manuk cilik. Lan yen padha luwih kuwat lan ngalahake ati, padha bakal ngremehake ati mau kanthi tanpa welas asih nganggo macem-macem dosa, sing luwih parah tinimbang dosa-

dosa sadurunge sing wis nyuwun pangapura. Mula saka iku, ayo padha ngadeg tanpa kendhat ing ajrih marang Gusti Allah lan ngreksa atiné kanthi ketat, nindakake tapa brata kanthi tekun tanpa kendhat lan nglestarekaké kabecikan (sikap wicaksana lan tulus) sing dadi pager nglawan kejahatan mungsuh kita.

12. Guru kita, Yesus Kristus, sing ngerti banget kejemé mungsuh-mungsuh kita lan welas asih marang umat manungsa, paring dhawuh sepira ketat kita kudu ngreksa atiné, kandha: 'Tansah siyap-siyap, awit kowe ora ngerti jam pira maling bakal teka, supaya nalika teka, dhèwèké ora nemokaké kowe turu' (Matéus 24, 43 sarta salajengipun.). Lan malih: '*Ati-ati marang awakmu, supaya manahmu aja nganti kabebanan dening kesrakan mangan, mabuk, lan kuwatir babagan urip iki, lan dina iku teka dumadakan marang kowe*' (Lukas 21:34). Mula, jaga atimu, merhatiin raosmu. Lan yen pangeling marang Gusti ana ing kowe, kowe bakal gampang nyekel mungsuh sing nyusup arep nyolong atimu. Amarga sapa waé sing ngawasi pikirane kanthi tliti bakal langsung ngenali sapa waé sing nyoba mlebu lan ngotori atiné. Padha mbingungaké pikiran supaya kélangan konsentrasi lan dadi ora aktif (keterlambatan ing pakaryané). Nanging wong-wong sing ngenali liciké kuwi tetep tentrem, ndedonga marang Gusti.

13. Yen ana wong ora sengit marang kabèh sing ana ing donya iki, dhèwèké ora bisa ngabdi lan nyembah Gusti kaya kuduné. Amarga apa gunané ngabdi marang Gusti, yèn ora ana bab-bab manca ing pikiran nalika ndedonga, ora ana kesenangan hawa nalika muji Gusti, ora ana nesu nalika nyanyi marang Panjenengané, ora ana kebencian nalika ngluhuraké Panjenengané, ora ana semangat ala utawa iri nalika lungguh ing ngarsané lan éling marang Panjenengané? Kabèh prakara peteng iki mbentuk tembok sing ngubengi nyawa sing mlarat, lan nalika nyawa iku nyimpen kabèh mau ing jerone, nyawa iku ora bisa ngabdi marang Gusti kanthi murni. Amarga kabèh mau njaga nyawa iku supaya ora bisa nyambung karo Gusti (ora bisa ngadeg ing ngarsane kanthi pikiran sing resik), ora bisa muji Gusti kanthi rahasia lan ndedonga marang Gusti kanthi ati sing manis, supaya bisa padhang dening Gusti. Pikiran tansah mendhung lan ora bisa makmur ing urip manut Gusti, amarga ora ngati-ati motong kabèh iku kanthi wicaksana.

14. Nalika pikiran semangat mbusak hawa napsu daging saka kakuatan-kakuatan jiwa lan nuntun (nggawa nyebrang, kaya prau) menyang katenangan, lan misahake jiwa saka hawa napsu daging, banjur, yen hawa napsu sing ora isin nyerbu nyawa kanggo nyekel kakuwatané lan narik menyang dosa, lan pikiran wiwit ing sepi njerit tanpa kendhat marang Gusti, Gusti, ndeleng kahanan iki, bakal ngutus pitulungané lan ngusir mau sakedhap.

15. Aku nyuwun marang kowe, nalika kowe isih ana ing badan, aja nganti atimu kendho. Kaya déné petani ora bisa ngandelaké woh-wohan sing tuwuh ing lampahé, amarga dhèwèké ora ngerti apa sing bakal kelakon sadurungé digawa menyang lumbungé, mangkono manungsa ora kena nglilani atiné kendho sakdurungé ambegan isih ana (Ayub 27:3). Dheweke ora ngerti sangsara apa sing bakal nyerang nganti ambegan pungkasané; mula, dheweke ora kena nglilani atiné ringkih nalika isih ana ambegan. Nanging dheweke kudu tansah nyuwun pitulungan lan welas asih marang Gusti Allah.

16. Sapa sing ora nemu pitulungan ing tengah peperangan, uga ora bisa percaya marang tentrem.

17. Nalika wong mbalik saka sisih ala, mula wong iku pancen ngenali kabèh dosa sing wis ditindakake ing ngarepe Gusti: amarga biasane wong ora weruh dosane dhewe kajaba wong iku mbalik saka kuwi kanthi tobat sing pait (tegesé, kanthi rasa nyesel lan sedhih ing ati). Wong-wong sing wis tekan tahap iki padha nangis, nambahake pandonga, lan kroso isin ing ngarepe Gusti, kelingan babagan kagandrungan marang napsu sing ora pantes. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya sak kuwasa kita, lan Gusti bakal nulungi kita lumantar kasepelan rahmate. Yen kita ora ngreksa atiné kaya para bapa kita, paling ora ayo padha ngupaya supaya awak kita tetep tanpa dosa, kaya sing dadi kersané Gusti. Lan ayo padha pracaya yèn ing wektu pakeklik iki sing nimpuh kita, Gusti bakal paring kawelasan marang kita, kaya sing ditindakake marang para wong suci Panjenengané.

18. Sapa waé sing wis nyawisake atiné kanggo ngupaya Gusti kanthi kasetyan sing sejati ora bisa langsung nyimpulake yèn pakaryané nyenengake Gusti. Amarga sak suwéné nuraniné nyalahké dhèwèké amarga tumindak sing ora lumrah, sak suwéné kuwi dhèwèké isih adoh saka kamardikan. Amarga ing ngendi ana sing nyalahké, ing kono uga ana hakim; lan ing ngendi ana paukuman, ing kono ora ana kamardikan. Mangkono, nalika kowe, sajrone ndedonga, weruh manawa pancen ora ana apa-apa sing nuduh kowe nindakake ala, mula bisa diomongake manawa kowe wis bébas lan wis mlebu ing pangasoan suci Panjenengané miturut karsa Panjenengané. Nalika kowe weruh manawa woh becik wis ngakar lan ora kesedak manèh déning gulma mungsuh, manawa para prajurit sing ngandelake liciké dhéwé, sanadyan ora kanthi kersané dhéwé, wis mundur supaya ora manèh nglawan katresnanmu; yèn méga wis nglémpèngaké bayangané

marang kemahmu, lan srengéngé ora manèh nglayang awakmu ing awan, uga rembulan ing wengi; yèn ing jeronmu saiki kabèh wis siap kanggo kemah mau, kanggo ngedegaké lan njaga manut kersaning Gusti—mangkono mangertèna yèn kowé wis menang lumantar kakuwatané Gusti. Banjur, pungkasane, Panjenengané piyambak bakal nglimpakaké bayangané ing kemah iku, amarga iku kagungané Panjenengané. Nanging nalika perang isih rame, manungsa urip ing ajrih lan was-was, mikir apa dhèwèké bakal menang dina iki utawa kalah, lan apa sesuk bakal kalah utawa menang. Perjuangan abot ing ati, nanging kasejukan bébas saka prahara: amarga wis nampa apa sing dadi haké lan wis ora peduli maneh marang telung péranganing manungsa sing biyèn pisah, amarga wis nggayuh rukun bebarengan ing Gusti Allah. Telung pérangan iku: jiwa, raga, lan roh. Nalika padha dadi siji lumantar pakaryané Roh Suci, ora bisa dipisahaké manèh. Aja nganggep yèn kowé wis mati marang dosa nalika isih diserang mungsuh, apa wektu éling utawa turu. Sajeroning wong mlarat isih mlayu ing lomba, dhèwèké ora nduwé kawani.

19. Yen pikiran diilhami lan mutusaké kanthi siap kanggo ngetutaké katresnan sing matèni napsu badan, lan kanthi kekuwatané nolak supaya apa waé sing ora lumrah (napsu, dosa) nyekel atiné, mula kanthi nolak apa sing ora lumrah kuwi, pungkasane éntuk apa sing sakténané misahaké saka sing lumrah.

20. Mriksa awakmu saben dina, sedulur, lan ndeleng jero atimu ing ngarsane Gusti; yen kowe nemu apa wae sing kebak napsu ing kono, potongna saka atimu, supaya ora kena paukuman sing nggegirisi sadurunge kowe dibersihaké.

21. Ati-ati marang atimu, sedulur, lan jaga kanthi waspada marang mungsuhmu: amarga padha licik ing kejahatanane. Yakin tenan ing atimu marang bebener manawa aja nindakake kabecikan marang wong sing nindakake (tresna) marang sing ala. Mula saka iku Juruwilujeng mulang kita supaya waspada, ngendika, *'Lawangé sempit lan dalané angel sing marang urip, lan sithik sing nemokaké'* (Matéus 7:14).

22. Ati-ati supaya ora ana apa-apa sing ngrusak sing bisa mbalekake kowe saka katresnan marang Gusti; jaga atimu lan aja nganti nyerah, kandha: 'Ing endi aku bisa njaga iki, aku sing wong dosa?' Amarga nalika wong ninggalake dosane lan bali marang Gusti, pangapurané nganyari dheweke lan ndadekake dheweke anyar sakabehe.

23. Kitab Suci, loro Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar, ing saindenging isi ngrembug babagan ngreksa manah. Seorang biksu kudu mangertèni tujuan Kitab Suci: marang sapa iku diandharake, apa sing diandharake, lan kanggo apa tujuane. Dheweke uga kudu ajeg nglakoni tapa brata lan, kanthi merhatiake tipuan mungsuh, kaya nahkoda sing trampil, bisa nglayar ombak pikiran, dipandu dening sih, supaya kanthi cara iki, tanpa nyimpang saka dalan nanging mung merhatiake awake dhewe, dheweke bisa rembugan karo Gusti Allah ing meneng, tanpa pikiran sing nyebar utawa akal sing kepingin weruh.

24. Jaman mbutuhake kita ndedonga, kaya juru kemudi sing kudu nglawan angin, ombak gedhe, lan badai. Kita bisa nyimpen pikiran becik lan ala. Pikiran sing taat lan tresna marang Gusti diarani—lan pancen—, panguwasa hawa napsu. Kita, wong meneng, kudu kanthi tliti lan waspada mbedakake lan nggolongake kabecikan lan kaburukan: kabecikan apa sing kudu dijaga ing ngarsane sedulur lan para bapa, lan kabecikan apa sing kudu dilakoni nalika kita piyambakan; lan kabecikan apa sing sepisanan, sing kapindho, lan sing katelu; uga endi hawa nafsu sing rohani lan endi sing jasmani, lan endi kabecikan sing rohani lan endi sing jasmani; salajengipun, amarga kabecikan endi kesombongan nyerang pikiran, amarga kabecikan endi kesia-siaan nancep, amarga kabecikan endi nesu muncul, lan amarga kabecikan endi keserakahan panganan nyekel. Amarga kita kudu *'ngancurake panemune lan saben bab sing dhuwur sing ngluhurake awake dhewe nglawan pangertosan babagan Gusti Allah'* (2 Kor. 10:5).

25. Kawruh utama kapisan yaiku netral, yaiku nilar saben wong lan saben tumindak; saka kéné lair pangarep-arep sing nggrantes marang Gusti, lan iki kanthi alamiah nimbulaké nesu sing nglawan kabèh sing ditanamaké mungsuh. Banjur ajrih marang Gusti nemokaké panggonan ing sajroning manungsa, lan lumantar pakaryané ajrih iki, katresnan banjur kawujud.

26. Nalika ndedonga, wong kudu ngusir pikiran nyasar saka ati nganggo pikiran nentang sing saleh, supaya kita ora ndedonga marang Gusti mung nganggo lambé nanging nyimpen pikiran sing ora pantes ing ati. Gusti Allah ora nampa pandonga saka wong sing meneng nanging pikirane kaco lan ora ngati-ati. Lan Kitab Suci ngendika marang kita supaya tansah ngreksa rasa ing batin. Yen kersane biksu manut marang paugeran Gusti, lan pikirane wiwit mréntahaké anak-anaké—tegesé, kabèh emosi jiwa, utamané nesu lan napsu, amarga kabèh mau manut marang pikiran – mula kabecikan kasampurnakaké ing awak kita lan kabeneran kacekupi; pangajab kita ngarah marang Gusti lan kersané, lan nesu kita ngarah marang setan lan dosa. Apa manèh sing dibutuhaké? – Piwulang rahasia.

27. Yen isin ngrembaka ing atimu nalika kowe lungguh ing sel, awasna supaya bisa nolak ala, aja nganti kuwi nyekel kowe: upayakna kelingan Gusti, manawa Panjenengané ngrungokaké kowe, lan kabèh sing dipikiraké atimu kabukak ing ngarsané. Kandhaa marang atimu: yèn kowé wedi marang wong dosa kaya kowé, supaya padha ora weruh kaluputanmu, apa kowé ora luwih kudu wedi marang Gusti Allah, sing mireng kabèh bab? Saka piwulang iki, ajrih marang Gusti bakal kawujud ing atimu, lan yen kowe tetep ing kono, kowe bakal tetep ora goyah amarga napsu (napsu ora bakal nggawa kowe), kaya sing katulis: *'Wong-wong sing percaya marang Gusti kaya Gunung Sion, sing ora bisa digeser, nanging tetep ana ing Yerusalem salawas-lawase'* (Mazmur 124:1). Lan ing saben tumindak sing kowe lakoni, elinga yèn Gusti ndeleng saben pikiranmu, lan kowe ora bakal nindakake dosa. Kagem Panjenengané kamulyan salawas-lawase. Amin.

5. Bab-bab babagan Asketisme lan Meneng³⁷

1. Telung kabecikan iku pangreksa pikiran sing tansah ana: kecenderungan alamiah, kawani, lan ora males.

2. Ana telung kabecikan sing, nalika pikiran nyumurupi ing sajroning dhiri, njamin yèn wis nggayuh kamulyan langgeng: *'pamanggih'*, sing kanthi alus mbedakaké siji napsu saka napsu liyané; *'pandhangan adoh'* marang kabèh samubarang sadurungé wektuné; lan *'ora manut'* marang pikiran manca.

3. Ana telung kabecikan sing tansah maringi padhang marang pikiran: ora nduwé niat ala marang sapa waé, nampa kabèh sing kelakon tanpa kélangan tentrem, lan paring kabecikan marang wong sing nindakake ala. Telung kabecikan iki banjur nglairaké telung kabecikan liya sing luwih luhur: ora nduwé niat ala marang sapa waé nglairaké katresnan; nampa kabèh sing kelakon tanpa kélangan tentrem nglairaké kalem; lan paring kabecikan marang wong sing nindakake ala nglairaké katentreman.

4. Ana papat kabecikan sing nyucèkaké jiwa: meneng, ngetutaké dhawuh (patuh), ngorbanaké dhiri, lan andhap asor.

5. Abba Yisaya ngendika: 'Aku nganggep awakku kaya jaran kesar sing ora duwe tuan: sapa wae sing nemokake, bakal numpak lan numani; lan nalika siji uwong ngeculake, liyane njupuk lan uga numpak lan numani.'

6. Jaga awakmu, aja nganti seneng marang apa sing tau dadi dosamu, supaya dosa-dosamu biyen ora urip maneh ing jeronmu. Tresnaa marang andhap asor, lan iku bakal nutupi dosamu. Pasraha atimu marang pakurmatan marang para bapa, lan sih rahmaté Gusti bakal manggon ing jeronmu. Aja nganggep awakmu wicaksana, supaya kowe ora tiba ing tangan mungsuhmu. Latèni ilatmu supaya njaluk pangapura, lan andhap asor bakal nyedhak marang kowe. Nalika lungguh ing selmu, dedikasi awakmu marang telung bab: gawean tangan, renungan babagan Gusti, lan pandonga. Pikirna saben dina yèn kita ana ing donya iki mung kanggo nyambut gawe dina iki, nanging bab sesuk aku ora ngerti; lan kowe ora bakal dosa ing ngarepé Gusti.

7. Aja kakehan mangan, supaya dosa-dosa lawasmu ora urip maneh ing jeroning atimu. Aja nganti nyerah ing pakaryan apa wae, supaya kowe ora dadi korban serangan mungsuh. Paksa awakmu kanggo piwulang rahasia (), lan ora suwe kowe bakal nemu katentreman ing Gusti (katentremaning Gusti). Paksa awakmu kanggo ndedonga suwe karo nangis, lan mbok menawa Gusti bakal welas asih marang kowe lan mbusak manungsa lawas sing seneng dosa saka awakmu.

8. Gawe, mlarat, ngumbara, sangsara lan meneng nglairake andhap asor, lan amarga andhap asor kabeh dosa bakal diapura.

9. Yen napsu nggodha kowe, keselna awakmu terus-terusan kanthi berjaga, luwe lan ngelake, lan andhap asorna ing ngarepe kabeh wong; yen kaendahan wong liya wiwit narik atimu, utawa kepengin bojo, elinga ambune (ing kuburan) – lan tentremna atimu.

10. Sedulur! Nalika kowe isih ana ing donya iki, aja nganti awakmu oleh istirahat, lan aja percaya marang awakmu nalika kowe weruh yèn wis bébas saka hawa napsu. Amarga setan asring ngintip wektu, lan yen wong mandheg nggatekake keslametané, setan-setan mau dumadakan nyerang nyawa sing kasihan lan nyekel kaya manuk cilik; lan yen bisa ngalahake, setan-setan mau tanpa welas asih nguasani nganggo saben jinis dosa. Mula saka iku, ayo padha ngadeg ing ajrih marang Gusti Allah lan ngreksa awak dhéwé, terus nindakake kawajiban lan nglakoni kabecikan kabèh sing dadi benteng nglawan kejahatan mungsuh. Gaweyan lan perjuangan ing wektu sing cendhak iki ora mung njaga kita saka tumindak ala, nanging uga nyiapake mahkota kanggo nyawa sadurunge pamitan saka badan. Mula saka iku, kita sing nampa cap baptisan suci,

³⁷ Patr. graec., vol. 40, sawisé tembung-tembung.

padha adoh saka dosa-dosa kita, supaya kita oleh rahmat ing Dina Penghakiman. Padha ngupaya, para sing kinurmatan: awit wektu wis cedhak. Begja sapa sing nduwéni kuwatir iki awan lan bengi.

11. Yen atimu lagi gumregah lan kowe ora ngerti carane nguwasani, mangertèna yèn ana tumindakmu sing narik atimu menyang kahanan kaya ngono, apa kowe niat utawa ora. Yen Gideon ora mrentahake supaya kendi banyu dipecahake, padhangé lentera ora bakal katon (Hakim-hakim 7:19 s.s.): mula, yen ana wong ora ngremehake awaké dhéwé, dhèwèké ora bakal weruh padhangé Ilahi.

12. Yen ing kutha sing dikepung tembok ana bagean tembok sing bolong, mungsuh-mungsuh, yen padha kepengin mlebu kutha, bakal ngarahake kabeh perhatian marang bolongan kuwi supaya bisa mlebu liwat kana. Sanadyan para penjaga ngadeg ing gapura, ora bisa nolak mungsuh kajaba bagean sing rusak iku ndandani. Mula ora mungkin sawijining biksu bisa nolak mungsuh nalika dhèwèké kalah déning hawa napsu apa waé, lan dhèwèké ora bisa nggayuh ukuran kasampurnan.

Sing Kinurmatan Markus si Asceta

Informasi babagan urip lan tulisané Santo Markus

Santa Markus Sang Asceta dianggep minangka salah siji saka Bapa-Bapa Mesir sing paling misuwur. Nanging sithik banget sing dingerteni babagan kahanan uripe. Palladius (Lives, ch. 20), sing ketemu langsung karo dhèwèké, kandha yèn dhèwèké nduwèni watak sing alus lan andhap asor banget, nganti ora ana sing bisa mbandhing ing bab iki, lan wiwit isih enom dhèwèké seneng sinau Kitab Suci lan wis ngerti banget nganti bisa ngapalaké Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar sakabèhé (iki uga diulangaké déning Sozomen, **History of the Church**, Buku 6, Bab 29 lan 30). Kasederhanaan uripé lan kasucian atiné ngangkat dhèwèké tekan pangkat kasampurnan rohani sing dhuwur. Santa Makarius saka Alexandria nyekseni rahmat istimewa saka Gusti marang dhèwèké nalika nampa Misteri Suci, sing ora mung nuduhaké kekuwatan iman Santa Markus sing gedhé, nanging uga semangat katresnané marang Gusti lan andhap asor sing paling jero. Santa Markus urip luwih saka satus taun lan, bisa dianggep, séda ing wiwitan abad kaping lima. Nanging piyambakipun gesang lan sesambungan kaliyan para penerus kapisan ing gesang lan piwulangé Santo Antonius, lan mbok menawa malah kaliyan Antonius piyambak. Rahmating Gusti, pengalaman gesangé, lan sinau Kitab Suci ndadékaké piyambakipun jero pangertening misteri gesang rohani. Tanpa nyumputaké karunia punika, piyambakipun mulang lan nyerat akèh, nanging namung sawatara tulisanipun ingkang ngantos dumugi jaman kita. Sepuluh pangandikane wis diterbitake ing terjemahan basa Rusia. Patriark Photius mung maca wolung pangandikan mau, dene Nikephoros Kallistos, saliyane wolung pangandikan mau, nyebutake ana telung puluh loro pangandikan maneh sing dianggep saka dheweke (Ecclesiastical History, Buku 13, Bab 53 lan 544). Ing kumpulan iki, kita wis nyakup teks-teks sing ditemokake ing **Dobrotolyubie**, nambahake pandhuan saka kabèh karya liyane, lan wis nyusun miturut urutan ing ngisor iki:

1. Surat marang Rahib Nicholas. Iki dilebokake ing pucuk amarga ngemot cathetan babagan urip asketis wiwit wiwitan nganti pungkasan. Sabanjure bakal ana:

2. Pandhuan sing dijupuk saka tulisan-tulisan liya saka Santo Markus, minangka sambungan saka piwulang sing diwenehake ing Epistel, lan minangka persiapan kanggo mangerteni ukara cekak sing kapacak ing bab-bab sing langsung mèlu sawisé.

3. Rong atus bab babagan hukum rohani.

4. 226 bab kang ditujokaké marang wong-wong sing nganggep yèn dhèwèké bisa dianggep bener amarga pakaryané. Sumber-sumber ing ngisor iki digunakaké ing terjemahan: édisi Yunani **Dobrotolyubie**, karya-karya St. Mark kaya sing diterbitaké ing **Patrologiae graecae** karya Migne, jilid 65, lan manuskrip saka Biara St. Sava ing Palestina, sing luwih lengkap lan akurat tinimbang liyané.

Panuntun Mark sang Ascetic babagan Urip Rohani

1. Surat marang Rahib Nicholas

1. Kowe wis suwe banget prihatin babagan keslametanmu dhéwé, lan kanthi ngati-ati banget ngupaya urip manut Gusti, kowe wis nyritakaké kabèh marang kita bab awakmu: kanthi semangat kang murub kowe mutusaké mantep manut marang Gusti lumantar urip kang ketat, nglakoni puasa lan saben wujud panguripan dhiri, kowe ngupaya kanthi waspada lan pandonga sing tekun; kowe uga nyritakaké peperangan lan akèh hawa

napsu daging sing kobong ing sajroning awakmu lan munggah nglawan rohmu saka hukum dosa, sing nentang hukum pikiran kita; utamané, kowe ngeluh yèn napsu nesu lan hawa napsu nglarani kowe banget, lan panjenengan ngupaya pitulungan utawa pandhuan lisan babagan pakaryan lan upaya apa sing kudu panjenengan lakoni supaya bisa nguwasani (unggul) marang hawa napsu sing ngrusak iki.

2. Ing wektu kuwi, sak kuwate, kanthi semangat katresnanku marang kowe, aku maringi kowe pikiran-pikiran sing nylametake nyawa lan pitutur sing wicaksana, nampilake kanthi pakaryan lan upaya tapa brata apa sing bisa mbantu jiwa—kanthi wicaksana lan pandhuan sing padhang, urip kanthi wicaksana manut Injil—kanthi pitulungan sih rahmat amarga pracaya, ngungkuli pikirane lan raos ala sing ngedhapur ing manah, utamane napsu-napsu sing kasebut mau. Amarga, gumantung marang sipat hawa napsu—amarga kecenderungan marang kuwi lan keakraban karo kuwi—sing wis dadi ciri jiwamu, sing kanthi kuwi dadi banget kagugah, kowe kudu nindakake perjuangan sing ora kendhat lan paling tekun nglawan kuwi, nganti kowe ngendhaleni pangaribawa daging lan godaan dosa sing ora cetha, sing biyen wis nguasani kowe, kabawa lan dijajah liwat sesambungan batin ing pikiran, (kapaksa) amarga kerep kelingan pikiran ala lan pacelathon kebak gairah karo pikiran-pikiran mau.

3. Nanging saiki, amarga aku wis adoh saka kowe ing badan lan ing pribadi, sanajan ora ing ati, aku wis menyang ara-ara gersang marang para buruh lan prajurit sejati Kristus, supaya aku uga, kanthi ngupaya lan perang bareng sedulur-sedulurku—sing padha perang nglawan pangaribawa mungsuh lan kanthi gagah berani nolak napsu-napsune—bisa ngusir kemalasan, mbusak kecerobohan, ngusir kemalasan, lan nyekel semangat lan saben jinis pangopènan, ngupaya marang kabungahané Gusti Allah, aku wis nyusahake kanggo nyerat kanthi tulisan pitutur cekak lan nasehat panyelamet jiwa kanggo ketulusanmu, supaya, kanthi maca kanthi tliti ringkesan saka apa sing wis tak kandhakake marang kowe sacara langsung ing layang pangajab cekak iki, kowe bisa entuk manfaat rohani saka iku, kaya-kaya kita padha kumpul bareng kowe sacara langsung.

4. Iki, anakku, panggonan kowe kudu miwiti pangaturan uripmu sing nylametake, sing diparingi Gusti Allah. Kowe kudu tansah nyimpen ing pikiranmu, ora gampang lali lan tansah ana, kanthi renungan tanpa kendhat, kabèh tumindak pangayoman saka Gusti sing tresna marang manungsa—wiwit jaman biyen nganti saiki—lan kabèh berkahé kanggo kaslametan jiwamu; lan kowe ora kena ngidini awakmu, apa amarga mendhunging lali ala (sing digerakké déning mungsuh), utawa amarga kemalasan, nganti kowe lali marang akèh lan agungé berkah Panjenengané, lan banjur nglampahi sésa uripmu kanthi sia-sia lan ora sukur. Amarga pangeling kaya duri kuwi nancep ing ati lan tansah nyurung supaya ngakoni kabecikaning Gusti, kanggo andhap asor, kanggo matur nuwun kanthi atiné sing remuk, kanggo bungah ing kabèh sing becik, kanggo ngupaya, minangka balesan (kanggo berkahé), watak lan kabiasaan sing becik lan saben kabecikan manut Gusti Allah, minangka asil saka nyilem jero, kanthi pikiran sing tliti, marang tembung nabi ing ngisor iki: *'Apa sing bakal tak balèkaké marang Gusti kanggo kabèh sing wis diparingaké marang aku?'* (Mazmur 115:3). Nalika jiwa kelingan kabèh berkah sing diparingaké marang dhèwèké wiwit lair déning Gusti sing nresnani manungsa, uga akèh bala sing bola-bali nylametaké dhèwèké, utawa akèh kaluputan sing wis ditindakké lan dosa-dosa sing kanthi sengaja digeluti, nanging ora diserahaké, miturut paugeran sing adil, marang roh-roh sing wis ngapusi dhèwèké kanggo karusakan lan pati, nanging Gusti Allah kang peparing katresnan, sabar dawa lan ngapura kaluputane, ngreksa dheweke, ngenteni tobaté; lan nalika dheweke kanthi kersa ngawula marang mungsuh lan roh jahat lumantar napsu-napsune, Panjenengané maringi panguripan, pangayoman, lan nyukupi kabutuhané kanthi sakabèhé; lan pungkasané, lumantar pitutur rahmat Panjenengané, Panjenengané nuntun dhèwèké menyang dalan kaslametan, nandur ing atiné katresnan marang urip tapa brata, maringi inspirasi kabungahan kanggo ninggalaké donya lan kabèh godhongan kesenengan jasmani, ngias dheweke nganggo citra malaikat saka urip asketis, lan nyiyapake supaya dheweke ditampa kanthi anget dening para bapa suci ing persaudaraan ing , (nalika jiwa kelingan kabèh iki), sing, kanthi pikiran sing dipandu dening nurani sing resik lan merenungake kabèh iki, sapa sing ora bakal tetep ana ing pangapuraning ati salawas-lawase? Kanthi dhasar berkah sing wis ditampa sadurunge, nalika dhèwèké dhéwé durung nindakake kabecikan apa-apa, apa dhèwèké ora bakal nyekel pangarep-arep sing teguh lan langgeng, kanthi kandha marang dhèwèké dhéwé: yen, nalika aku durung nindakake kabecikan apa-apa, malah kosok baline aku wis nindakake dosa gedhe ing ngarsane, klelep ing najisaning daging lan ing akèh dosa liyane, Panjenengané ora nindakake marang aku manut dosaku lan ora mbalekake marang aku manut kaluputanku, nanging padha paring welas asih marang aku kanthi peparing lan sih rahmat kaya ngono, mula, nalika aku pungkasané nyawisake awakku sakabehe kanggo ngabdi marang Panjenengané lumantar gesang sing bener-bener suci lan

ngrembakake saben kabecikan, apa paugeran lan peparing rohani sing bakal diparingake marang aku, sing nguwatake, nuntun, lan maringi kemampuan ing saben pakaryan becik? Mangkono, sapa waé sing ora tau lali marang berkahé Gusti, nyimpen pikiran kaya mangkono, nyengkuyung, nuntun, lan nyurung dhiri dhéwé marang saben pakaryan becik kang luhur lan saben tumindak kabeneran, tansah semangat lan tansah siap nindakake kersané Gusti.

5. Mula saka iku, anakku sing tak tresnani, amarga sih-rahmaté Kristus kowe nduwé akal sing waras, tansah jaga ing sajroning awakmu tumindak lan renungan sing becik kaya mangkono; aja nganti kowe, kapenuhan mega peteng saka lali sing mbebayani, ora keganggu ing lakonmu dening kelesuan, sing ndadekake pikiran sia-sia lan nyimpang saka urip sing kuduné kok lakoni, ora kabut pikiranmu dening kabodhoan—sebab kabèh kabecikan – ora kabawa dening kemalasan sing ngrusak kabeh, ora katipu dening kesenangan daging, ora dikalahake dening kesrakan mangan, ora dijajah ing pikiran dening hawa napsu lan ora kotor ing batinmu amarga sesambungan karo pikiran mesum, uga ora dikalahake dening nesu sing nimbulake kebencian marang sedulurmu, uga, ing sangisore alesan sing ngenesake lan terkutuk, nalika nyebabake sedhih lan krasa sedhih, aja miwiti nyimpen pikiran ala marang tangga teparo ing memori; uga ora ana sing nyasar saka pandonga murni marang Gusti; uga ora ana sing pikirane dadi tawanan kanggo ngintip sedulur sing sejiwa nganggo pikiran kewan. (Amarga yèn kabèh iki diidini terus, mula) amarga sipat sing ora ana gunané, kebak pamikiran daging, nalika kawates ing nurani, kowé bakal diserahaké sawatara wektu marang paukuman pangajaran saka roh-roh jahat sing wis kowé manut, nganti pikiranmu, sawisé dadi mlarat banget lan kabakaké déning sedhih lan putus asa, amarga kelangan kamajuan rohani ing Gusti Allah amarga dosa-dosa kepungkur, bakal manèh miwiti, kanthi andhap asor, ngetutaké dalan kaslametan, sawisé akèh gaweyan ing pandonga lan nglakoni sembayang bengi kabeh, nampa pangapura marang dosané lumantar pangakuan sing andhap asor ing ngarsané Gusti Allah lan tangga tepariné. Mangkono dhèwèké wiwit manèh éling lan, padhang déning pepadhang ing Injil, éling kanthi sih-rahmaté Gusti yèn sapa waé sing ora nyerahaké awaké kabèh marang salib kanthi pangrasan andhap asor lan pangandhèk dhiri, lan ora ngidini awaké dipijak-pijak, dihina, dianggep hina, pembenaran, ejekan lan cemoohan—lan nampa kabeh iki kanthi kabungahan demi Gusti, tanpa ngupaya apa-apa sing donya, ora kamulyan, ora pakurmatan, ora pujian, ora panganan lan omben-omben sing manis, ora sandhangan alus—ora bisa dadi wong Kristen sejati.

6. Saiki, yèn pakaryan ageng, perjuangan, lan makuta kaya ngono ana ing ngarep kita, suwéné pira kita bakal ngidini awaké dhéwé diolok-olok déning wujud palsu saka kesalehan lan ngabdi marang Gusti kanthi tipu daya, nalika ing wektu sing padha dihormati déning manungsa, nanging katon ing ngarepé Sang Pemandu minangka wong munafik? Amarga sanadyan kita dipunormati déning akèh wong minangka wali, kita isih kéwan ing watak, mung nduwèni wujud lahiriah kasucian, nanging durung nggayuh kakuwatane ing ngarsané Gusti (2 Tim. 3:5), sanadyan akèh wong nganggep kita minangka prawan lan suci tanpa cela, sajatiné kita kotor ing jeroné ing ngarsané Panjenengané sing ndeleng apa sing didhelikaké déning reregeding hawa napsu lan pikiran cabul, lan kita kena cacat amarga pangaribawa hawa napsu kita; nanging, amarga asétisme kita sing pancèn munafik, lan uga amarga pujian manungsa, kita lalai ing bab iki, pikiran kita dadi wuta. Suwene pira maneh kita bakal mlaku ing kesiya-siaan pikiran, ora bisa nyerep kabijaksanaan Injil lan ora gelem nampa urip sing jujur, kanthi tekad kanggo ngetutake dalane kanthi tliti supaya kita uga bisa nemokake kawani ing nurani kita, nanging isih gumantung marang kabeneran sing mung katon saka njaba, lan ngapusi awaké dhéwé nganggo kabecikan lahir amarga kurang pangerten sing sejati babagan iki, kepéngin nyenengaké manungsa lan ngupaya kamulyan, pakurmatan, lan pujian saka wong-wong?

7. Satemene, Panjenengané sing mbukak rahasia pepeteng lan madhang ing pikiran ing manah (1 Kor. 4:5), Hakim sing ora bisa disuap, bakal rawuh—Panjenengané sing ora malèhaké wong sugih lan ora mberkahi wong mlarat. Panjenengané bakal nyopot sandhangan lair lan mbukak bebener sing kasembunyi ing jeroné; lan Panjenengané bakal maringi makuta, ing ngarsané Malaikat lan ing ngarsané Rama, marang wong-wong sing urip kanthi nurani—para askétis lan prajurit sejati—dene para munafik, sing mung nganggo sandhangan kesalehan lan mung nampilaké urip 'tanpa cela' ing ngarsané manungsa, kanthi sia-sia ngandelake iku lan ngapusi awake dhewe, Panjenengané bakal kanthi resmi mbukak aibé ing ngarepé Kabèh Gréja Suci lan kabèh pasukan swarga, lan ngutus wong-wong mau menyang pepeteng sing paling peteng karo isin sing paling ngena.

8. (Wong-wong kaya ngono iku) dara-dara suci sing njaga kesuciané ing njaba (awit padha ora kena paukuman bab iki) lan, saliyané, padha duwé sethithik lenga ing wadhahé, tegesé padha duwé sawatara kabecikan lan kabecikan ing njaba, lan sawatara karunia, mulané lentéra-lentéra padha murub sawatara wektu;

nanging, amarga kecerobohan, ora ngerti lan males, padha ora merhatosake urip batine lan ora ngenali kanthi bener akèh hawa napsu sing ngintip ing jerone, digerakké déning roh jahat; akibaté, pikirané rusak amarga pangaribawa ala, lan dhèwèké (para dara) nyawiji karo hawa napsu kuwi ing pikirané, kanthi rahasia kabawa lan kalah déning rasa iri sing paling awon, cemburu ala, mbelot, persaingan, kebencian, nesu, sedhih, dendam, munafik, gampang nesu, sombong, kesombongan, kepinginan nyenengake wong lanang, nglegakake napsu, serakah, kecerobohan, napsu daging, sensualitas pikiran, ora precaya, tanpa wedi (marang Gusti), wedi (marang samubarang saka njaba), sedhih, nggosip, kabèh jinis nyenengaké dhiri, turu, sombong, mbeneraké dhiri, angkuh, congkak, ora kenyang, mewah, serakah, putus asa—sing paling ngrusak saka kabèh—lan pangaribawa liya, sing paling alus saka dosa. Para dara iku ora mung nindakake kabecikan lan urip kanthi ajining diri, sing katon ing ngarepe wong liya, nampa pujian saka wong-wong mau amarga iku, lan malah karunia rohani, yen padha duwe, padha didol marang roh kesombongan lan kepinginan kanggo nyenengake manungsa; nalika kabawa hawa napsu liyane, padha nyampur akal licik lan rencana daging karo upaya becike, saengga dadi ora suci lan ora nyenengake Gusti Allah, kaya kurbané Kain. Amarga kabèh kuwi, padha ora oleh kabungahan bebarengan karo Penganten Lanang, lan ditinggal ing njaba kraton swarga sing lawangé ditutup tumrapé.

9. Kanthi merenung bab iki kanthi pangrêmbug sing ketat lan panyilidikan dhiri, ayo padha mangertèni lan nyadari kahanan ing ngendi kita ana; lan, nalika isih ana wektu kanggo tobat lan pangowahan, ayo padha mbenerake tumindak kita, njamin yèn pakaryan becik kita, sing ditindakake kanthi kasucian, pancèn becik sejati, bébas saka campuran pamikiran daging, supaya ora ditolak, kaya kurban sing cacat, amarga kecerobohan, kelalaian lan kurang kawruh sejati: yen ora, kita bakal nanggung sangsara kasucian, pangendalian dhiri, jaga wengi, puasa lan sakabehe pangorbanan dhiri, lan nglampahi dina-dina kita kaya ngono – nanging apa sing katon marang kita minangka kabeneran kaya ngono ora bakal ditampa dening Kristus, Imam Surgawi, amarga kapanggih dadi kurban sing najis amarga hawa napsu sing kasebut mau.

10. Mula saka iku, anakku, luwih saka apa wae, sapa wae sing kepengin nggawa salib lan ngetutake Kristus kudu nggatekake kawruh lan pamahaman, tansah mriksa pikirané dhéwé, kanthi prihatin banget marang kaslametan lan pangabdian sing jero marang Gusti Allah, ngupaya pitutur saka para abdi Gusti Allah sing guyub lan sepaham sing padha ngupaya ing pakaryan sing padha, supaya, amarga ora ngerti saka ngendi utawa kepiye ngarahake lelampahané, padha mlaku ing pepeteng tanpa obor sing padhang. Amarga wong sing manut karsa dhéwé, mlaku tanpa pitutur lan pituduh Injil, asring kesandhung lan tiba ing akèh bolongan lan jebakané Iblis; dhèwèké kerep kesasar lan kapapar ing sangsara gedhé, lan ora ngerti ing ngendi pungkasané bakal dumunung. Akeh wong sing wis nindakake pangorbanan gedhe lan nahan sangsara abot kanggo Gusti Allah, nanging karepé dhéwé, kurang wicaksana, lan ora nganggep perlu golek pitutur sing nylametake saka kanca-kancané, ndadekake upaya kuwi ora nyenengake Gusti Allah lan dadi sia-sia.

11. Bab kowe, anakku sing tak tresnani, kaya sing tak kandhakake ing wiwitan piwulang iki, aja lali marang berkah sing diparingake marang kowe dening Gusti Allah sing disembah, welas asih, sanadyan kowe kesasar saka iku amarga malice mungsuh sing nyolong lan amarga kelesuan; nanging, tansah eling ing ngarepmu kabeh apa iku rohani utawa jasmani, berkah sing diparingake marang kowe wiwit wiwitan uripmu nganti saiki, renungna lan sinau saka iku, kaya sing kasebut: *'Aja lali marang kabecikané'* (Mazmur 102:2). Kanthi mangkono, atimu bakal gampang obah marang ajrih marang Gusti lan katresnan, lan kowe bakal bisa matur nuwun marang Gusti lumantar urip sing tertib, tumindak luhur, nurani sing suci, tembung sing pantes, iman sing sejati, kawicaksanaan sing andhap asor, lan kanthi prasaja, kanthi nyerahake kabeh dirimu marang Gusti. Iki sing bakal digayuh kanthi eling marang kabecikan sing wis kowe tampi saka Gusti sing Loman lan Asih! Liwat pangeling marang berkah-berkahé, utamané kanthi pitulungan saka ing dhuwur, atimu bakal tanpa kersa kapancung déning katresnan lan kangen marang Gusti; amarga Panjenengané ora maringi marang sapa waé—kalebu sing luwih pantes tinimbang kowe—paring sing éndah kuwi, sing wis diparingaké mung marang kowe piyambak, saka katresnané sing ora bisa diungkapaké marang manungsa.

12. Mula saka iku, upayakna supaya tansah éling kabèh nikmat sing wis kowe tampi saka Gusti Allah; lan utamané, élingana rahmat agung lan karunia éndah sing wis diparingaké marang kowe, kaya sing kowe critakaké marang aku, nalika kowe bebarengan karo ibumu nglayar saka Tanah Suci menyang Konstantinopel, nalika ing wayah wengi, ana prahara sing nggegirisi lan ora bisa ditahan, nganti segara dadi gedhe ombake, lan kabèh sing ana ing kapal—, para nahkoda, lan ibumu dhéwé—padha mati ing jeroné segara, déné kowé piyambak, bebarengan karo loro wong liya, kaslametaké déning kuwasa mulyaé Gusti Allah lan kapuntir ing pinggir pantai; (elinga) uga kepiye Gusti ngatur lelampahanmu menyang Ancyra, ing kono kowe ditampa

kanthi welas asih kaya bapak dening sawijining wong sing loman lan kowe padha nyawiji ing katresnan karo putra sing paling taat, Epiphanius, sing bareng karo kowe loro, ing sangisoré pituduh sawijining wong sing kinormatan, miwiti lumaku ing dalan kaslametan (kanthi nyingkiri donya), lan ditampa dening para abdi suci Gusti Allah minangka anak-anak sing tulus.

13. Amarga kabèh berkah sing wis diparingaké Gusti Allah marang kowe, apa sing bisa kowe pasrahaké minangka balesan marang Panjenengané sing wis nelpon kowe menyang urip langgeng? Miturut kaadilan, kowe ora kena urip maneh kanggo awakmu dhéwé, nanging kanggo Kristus, sing séda kanggo kowe lan tangi manèh; kowe kudu ngupaya saben kabecikan sing adil lan nepaki saben dhawuh, tansah ngupaya *'apa kersaning Gusti—apa sing becik, nyenengake, lan sampurna'* (Rom. 12:2), lan ngupaya kanthi sakabehe kekuwatanmu kanggo nepati iku. Luwih saka kabeh, anakku, pasrahna masa mudamu marang sabda Gusti, kaya sing diprentahake ing sabda iki: *'Pasrahna awakmu dadi kurban sing urip, sing suci lan nyenengake Gusti Allah—iki ibadah rohani saka kowe'* (Roma 12:1). Padha padha matèni lan garingna saben lembab hawa napsu daging lumantar mangan lan ngombe kanthi cukup, uga nglakoni ibadah bengi-bengi, supaya kowe uga bisa kandha saka jero ati: *'Aku kaya kantong anggur sing ana ing lemah'*³⁸, *'Aku ora lali marang pakaryan kabeneran Panjenengan'* (Mazmur 118:83). Nyadari yèn kowe kagungané Kristus, *'salibna dagingmu'*, kaya sing kandha Rasul, *'kanthi hawa napsu lan karsa-karsané'* (Gal. 5:24), lan *"matèni anggota-anggota sing ana ing bumi"* (Kol. 3:5)—yaiku ora mung tumindak zinah, nanging uga kekotoran sing digerakake ing daging déning roh-roh jahat. Lan sing kepengin dianggep pantes nampa mahkota kesucian sejati, sing tanpa cela lan sampurna, ora mung matesi upayane mung ing bab iku, nanging, manut piwulang para Rasul, ngupaya matèni saben gejerane napsu iki. Lan dhèwèké ora wareg mung karo kuwi, yaiku wong sing amarga katresnan sing kiyat (kanggo kasucian) wis netepaké manahé kanggo nancepaké kasucian prawan sing paling murni lan kaya malaikat ing badané, nanging ndedonga supaya malah pikiran sing paling prasaja, mung pikiran napsu—sing muncul ing pikiran kaya kesan sing ngliwati, tanpa gerakan utawa pangaribawa hawa napsu daging—bisa sirna. Nanging iki mung bisa digayuh kanthi pitulungan saka dhuwur, kanthi kekuwatan lan peparing siji-sijiné Roh Suci, yen ana sing dianggep pantes nampa sih-rahmat kaya ngono.

14. Mangkono, sapa waé sing kepéngin nggayuh makutha prawan sing murni, tanpa badan, lan tanpa cacad, nyalibaké dagingé lumantar pakaryan tapa brata, *'matèni anggota-anggota sing ana ing bumi'*, lumantar pangreksan diri sing abot lan sabar, nganti manungsa njaba layu, dadi kurus lan katon tuwa lan mung balung, supaya manungsa jero bisa luwih bébas dianyari déning pakaryané sih lumantar pracaya lan tumindak rohani, maju saben dina marang sing luwih becik, tumbuh ing katresnan, ngias awaké dhéwé kanthi alus, bungah ing kabungahan rohani, nampa saka Kristus pratandha tentrem, dipandu déning kabecikan, nganggo welas asih, dipeluk déning ajrih marang Gusti, padhang déning kawruh lan pangerten rohani, dihias kanthi kabijaksanaan, lan dipandu déning kabijaksanaan sing andhap asor. Liwat kabecikan-kabecikan iki lan liya-liyané, pikiran sing dianyaraké déning Roh Suci nampa ing sajroning dhiri capé gambar Gusti Allah, dianggo kaendahan intelektual sing ora bisa diungkapaké saka kawujudan Gusti, lan dadi peserta ing kamulyan kawicaksanaan rohani.

15. Mula, anakku, kendhalèkna dagingmu sing isih enom, pangana rohmu, lan anyarna pikiranmu kanthi kabecikan sing wis kasebut mau, lumantar pitulungan Roh Suci. Awak enom sing kebak panganan enak lan omben-omben anggur, dadi kaya babi galak sing wis siap disembelih. Jiwa banjur dadi atos amarga kobongan nikmat daging, lan pikiran kasandera hawa napsu ala sing murub, ora bisa nolak godhongan awak. Mangkono, mungghé getih iku suruté semangat. Bab anggur, para mudha aja nganti nyium ambune, supaya ora kobong dening geni kaping pindho—saka jero amarga pangaribawa napsu lan saka njaba amarga ngombe anggur—senengé daging ora ngusir manisé rohani saka pangapuran sing nyeri lan nimbulake bingung lan atiné dadi atos. Uga para enom aja ngombe banyu nganti wareg, supaya njaga hawa spiritual (sikap sing becik), amarga ngombe banyu kanthi wajar banget mbantu kasucian badan. Yen kowe nerapake iki, kowe bakal yakin liwat pengalamanmu dhéwé. Amarga aku netepake paugeran iki kanggo kowe lan ngukuhake, dudu kanthi maksud arep meksa kowe nganggo sangkalan sing ora kersa, nanging kanthi katresnan aku maringi pitutur lan ngajokake iki minangka cara sing becik kanggo njaga kasucian sejati lan kesucian sing ketat, nalika isih maringi kowe kabebasan kanggo nindakake manut kersamu.

16. Saiki ayo padha ngrembug sakedhik bab hawa nesu sing ora wicaksana, sing nalika kobong lan tumindak, ngrusak sakabehe jiwa, nggawe bingung lan peteng, lan nggawe wong kaya kéwan—apamaneh

³⁸ 'Bab embun beku' – ing embun beku. Bulu nyusut ing embun beku lan dadi kaku lan atos.

sing gampang godha lan cepet keseret marang iku. Ha iki saya kuwat, lestari, lan dadi ora bisa diatasi amarga kesombongan; lan salami wit setan saka sedhih (Ibr. 12:15)—yaiku nesu lan gampang kesal—dianyari banyu ala saka kesombongan, wit iku bakal terus tuwuh lan mekar, ngasilake woh-wohan tumindak ala sing akèh. Mangkono, bangunané sing jahat ing jiwa tetep ora bisa dirusak salawasé dikuatké lan disokong déning dhasar-dhasar kesombongan. Mula, yèn kowe kepéngin wit kahanan ora patuh iki (sing tak maksud yaiku napsu nesu, ambek, lan gampang nesu) layu ing badan lan dadi gersang, supaya kapaké Roh bisa teka lan motong wit mau, lan dibuwang menyang geni, manut tembungé Injil, lan sirna bebarengan karo kabèh niat ala, – yèn kowe kepéngin omahé tumindak ora patuh iki, sing dibangun déning sing jahat ing jiwa kanggo nindakake kejahatan, nglumpukaké pikirané saka kabèh arah, kaya watu, alesan sing wis diadegaké lan sing ora ana dhasaré saka tumindak utawa tembung, lan nyiyapaké struktur kejahatan ing jiwa, ngedegake pikiran angkuh minangka dhasar sing kukuh—yèn kowe kepéngin omah iki dirubuhake lan digolek, mula anggo andhap asoré Gusti, aja nganti lali ing atimu. Sapa Panjenengané, lan apa kang Panjenengané dadosaké kanggo kita? Saka pucuk cahya Déwa—kang kawahyuké kanthi pantes malah marang makhluk langit, lan dimulyakaké ing swarga déning saben makhluk berakal—Malaikat, Malaikat Agung, Panguwasa, Panguwasa, Kapala, Kakuwatan, Kerubim, Serafim lan kabèh kakuwatan pinter liyané sing jenengé ora kacathet – lan nganti sepira jero pangandhapé lumantar kabecikané sing ora bisa diungkapaké, dadi ing saben bab kaya kita, sing manggon ing pepeteng lan bayangan pati, dadi tawanan mungsuh amarga kaluputané Adam, lan diduwèni mungsuh liwat hawa napsu sing makarya ing jeroning kita.

17. Mangkono, Gusti saka kabèh makhluk sing katon lan sing ora katon ora isin marang kita, sing nandhang sangsara ing panguripan perbudakan kaya ngono lan ing cengkraman pati kang pait, nanging ngendhegake dhiri lan nampa (ing dhiri Panjenengané) Manungsa, kang miturut paugeran Gusti ditakdiraké ngemban sedhih minangka paukuman, lan dadi kaya kita ing saben bab kajaba dosa, yaiku kajaba hawa napsu ala. Kabèh sing diparingaké marang manungsa déning paugeran ilahi minangka paukuman tumrap dosa Kejatuhan—ya iku pati, gawe abot, luwe, ngelak lan sapituruté—Panjenengané nampa kabèh mau, dadi kaya kita, supaya kita bisa dadi kaya Panjenengané: *'Sabda dadi daging'* (Yohanes 1:14), supaya daging bisa dadi Sabda; *'Sanadyan Panjenengané sugih, nanging demi kita Panjenengané dadi mlarat, supaya lumantar kamlaratané kita bisa dadi sugih'* (2 Korinta 8:9); amarga katresnané gedhé marang manungsa, Panjenengané dadi kaya kita, supaya kita uga bisa dadi kaya Panjenengané ing saben kabecikan. Wiwit Kristus rawuh, manungsa—sing wiwit wiwitan wis diciptakaké miturut gambar lan rupa Gusti Allah—sajatiné dianyaraké lumantar sih lan kuwasa Roh Suci, nggayuh ukuran katresnan sing sampurna, sing ngusir rasa wedi lan ora bakal tau gagal, amarga *'katresnan ora tau gagal'* (1 Kor. 13:8), amarga, kaya sing diandharaké Yohanes, *'Gusti iku katresnan, lan sapa waé sing manggon ing katresnan, manggon ing Gusti'* (1 Yohanes 4:16). Para Rasul lan kabèh wong sing, kaya wong-wong mau, ngupaya ing kabecikan lan nyawisaké awaké dhéwé marang Gusti minangka sampurna, sawise ngetutaké Kristus kanthi pangabdian sing sampurna sajrone uripé, dianggep pantes kanggo kahanan iki.

18. Mula, yèn kowé tansah éling, tanpa tau lali, marang asor sing dituduhaké Gusti amarga katresnané sing ora bisa diungkapaké marang kita—ya iku inkarnasi Sabda Gusti ing kandhungan, panrimané sipat manungsa, lairé saka wanita, tahap-tahap tuwuhing awaké, ngremehké, gangguan, caci maki, ejekan, cacian, pukulan, ludah, ejekan, cacian, jubah wungu, mahkota duri, paukuman para panguwasa marang Panjenengané, sorak-sorai marang Panjenengané saka wong Yahudi sing ora manut hukum, sedulur-seduluré dhéwé: *'Buwang dhèwèké, buwang dhèwèké, salibna!'* (Yohanes 19:15), salib, paku, tombak, cuka lan empedu sing diwenchake marang Panjenengané kanggo ngombe, kabungahané wong-wong pagan, ejekané wong-wong sing liwat sing kandha: *'Yen Panjenengan Putrané Gusti Allah, mudhun saka salib lan kita bakal percaya marang Panjenengan'* (Matius 27: 42) lan sangsara-sangsara liyane sing Panjenengané tanggungi kanggo kita: penyaliban, pati, panguburan telung dina, mudhun menyang neraka – lan banjur woh-wohé sangsara Panjenengané: tangi saka pati, kosongé neraka lan pati lumantar panyelamatan nyawa-nyawa sing padha kumpul marang Gusti, munggah menyang swarga, lungguh ing sisih tengené Rama, ing ndhuwur saben panguwasa lan kuwasa lan saben jeneng sing dijenengi (Eph. 1:21), pakurmatan, kamulyan lan ibadah saka kabèh malaékat marang Sang Pambaboé sing wis tangi saka pati, amarga sangsara Panjenengané, miturut pangandikane Para Rasul sing kandha: *'Mangkonoa pangrasa kang ana ing kowe, kang uga ana ing Kristus Yesus, sing sanadyan dumunung ing rupi Gusti Allah, ora nganggep padha karo Gusti Allah iku minangka bab kang kudu dicekel, nanging ngosongake awake dhewe, njupuk rupi abdi, lair ing rupi manungsa; lan sawise katon ing rupi manungsa, Panjenengané ngendhegake awake dhewe kanthi manut nganti pati—pati*

ing kayu salib. Mulane Gusti Allah uga ngluhurake Panjenengané lan paring Asma kang paling luhur, supaya nalika mireng Asma Yesus saben dhengkul padha sujud, ing swarga, ing bumi, lan ing sangisore bumi, lan sapituruté" (Filipi 2:5–10)... Delengen marang kamulyan lan pangluhurane, miturut kayektèn Gusti Allah, sangsara Sang Juruwibawa sing kasebut mau wis ngunggahaké Putraning Manungsa!

19. Mula, yèn kowé nyimpen pikiran kaya ngono ing atimu kanthi katresnan sing anget lan tanpa nglirwakake, napsu sedhih, nesu, lan gampang nesu ora bakal nguwasani kowé. Amarga nalika dhasarane dicopot saka sangisore, yaiku nalika semangat kesombongan dibasmi kanthi nyemplung ing kerendahan ati Kristus, banjur sakabehe bangunan nesu tanpa hukum, amarah lan sedhih bakal gampang ambruk kanthi sendirine. Endi atiné sing atos lan kejem sing ora bakal remuk, kagugah welas asih, lan andhap asor, yèn tansah éling marang andhap asoré Sang Putra Tunggalé Gusti Allah kanggo kita, lan éling marang sangsara Panjenengané kaya sing wis kacritakaké mau? Apa ora malah kanthi kersa dadi bledug, abu, lan tumpuan sikil kanggo kabèh wong, kaya sing kacathet ing Kitab Suci? Nalika nyawa, nyumurupi andhap asoré Kristus, ngendhegake lan mecahake dhiri kanthi cara kaya ngono, sapa sing bisa nesu marang dhèwèké? Nesu lan sedhih apa sing bisa ngakar?

20. Nanging katoné yèn nglirwakaké pikiran-pikiran iki—sing nylametaké lan maringi urip kanggo kita—lan kancané, kesiangan, lan kancané lan padané, kabodhoan—panyakit jiwa sing paling parah lan paling jero, sing angel diakoni lan luwih angel disembuhaké—nggawa jiwa mabur lan nglimputi kanthi rasa penasaran tanpa wates (kanthi nyelidiki kabèh bab ing njaba awake dhéwé)—iku dadi sabab kabèh hawa napsu ala liyané nyekel lan ndhelik ing jerone: kuwi nglairaké rasa tanpa wedi (marang Gusti) lan rasa ora peduli marang kabèh sing becik, lan maringi kabèh hawa napsu kabebasan mlebu ing jiwa lan tumindak ing jerone tanpa isin. Nalika nyawa katutup (kaya déné selubung peteng) déning lali sing nyebar ing endi-endi, kemalasan sing ngrusak lan—ibuné lan panyuap kabèh kabecikan—kabodhoan, nalika kuwi pikiran sengsara lan wuta gampang nempel marang saben bab sing katon, sing bisa dibayangaké utawa krungu: iki ndeleng, umpama, kaendahan wanita banjur langsung tatu amarga napsu daging. Memori, sawisé kanthi semangat lan kabungahan nampa apa sing wis dideleng, dirungokaké, lan diraba, banjur nglukis citra-citra mau ing jeroné, lumantar imajinasi pikiran lan pacelathon ala karo mau, lan kanthi mangkono ngotori pikiran sing isih kebak gairah lan sengsara lumantar pangaribawa roh-roh sing kebak napsu.

21. Pungkasané, dagingé dhéwé—apa iku gendut, isih enom banget, utawa lembab banget—kanthi cepet kabangkitaké déning pangeling lan tumindak kaya ngono miturut sipaté dhéwé, ngarah marang napsu; lan kadhangkala nalika turu, kadhangkala nalika tangi, iku ngetokaké kotoran, sanajan ora saestu nglakoni hubungan badan karo garwa. Wong kaya ngono bisa dianggep akèh wong suci, perawan, lan resik, malah bisa ngaku suci; nanging ing ngarsané Panjenengané sing ndeleng samubarang sing didhelikaké, dhèwèké iku pezina lan pelakunezinah sing hina, lan ing dina iku dhèwèké bakal diukum kanthi adil kajaba yèn dhèwèké nangis lan merintih ing ngarsané Gusti Allah, ing ngarsané Panjenengané dhèwèké nyimpen lan nindakaké piala, lan ora nampilaké tobat sing pantes, sawise matèni daging liwat puasa, jaga wengi lan pandonga tanpa kendhat, lan wis mari lan mbeneraké pikiran liwat pangeling-eling sing suci lan piwulang ing Sabda Gusti. Amarga swara sing urip sing ngendika kuwi ora goroh: *'Sapa waé sing ndelok wong wadon kanthi niat mesum, wis nindakake zinah karo dhèwèké ing atiné'* (Matéus 5:28). Mula saka iku, migunani banget, utamané kanggo para enom, supaya nyingkiri ndelok wong wadon sakabèhé, sanajan dianggep suci, lan, yèn bisa, manggon pisah saka kabèh wong: kanthi mangkono dhèwèké bakal nggampangaké perjuangan rohani kanggo dhèwèké dhéwé lan bakal ngrasa kemajuané luwih nyata, utamané yèn dhèwèké ngawasi dhèwèké dhéwé kanthi ketat lan tetep ing pandonga, nglakoni prasaja ing panganan lan omben-omben—kalebu banyu—lan jaga wengi sing dawa, uga rembugan karo bapa rohani sing wis pengalaman, nyoba ana bareng karo wong-wong mau lan njupuk manfaat saka pandhuané. Amarga pancen mbebayani banget urip piyambakan manut karsa dhéwé tanpa ana sing nyekseni, utawa urip bareng karo wong-wong sing durung pengalaman ing perjuangan rohani. Kejahatan (Setan) nduwèni akèh tipuan, akèh jebakan sing didhelikaké, lan manéka rupa perangkap sing disebarake mungsuh ing endi-endi. Mula saka iku, sak isa-isané, wong kudu ngupaya kanthi sakabehing cara supaya bisa urip bebarengan lan kerep rembugan karo wong-wong sing wis paham babagan urip rohani, supaya sanajan wong iku durung nduwé padhanging kawruh sejati amarga isih bayi lan durung sampurna rohani, kanthi mlaku bareng karo wong-wong sing wis nduwé kawruh mau, dheweke ora bakal mlaku ing pepeteng, ora kena kena bebaya jebakan lan perangkap, lan ora dadi korban kéwan pikiran sing ngintip ing pepeteng, nyekel lan ngrusak sapa waé sing mlaku ing kana tanpa obor pinteré Sabda Ilahi.

22. Nanging yèn kowe kersa, anakku, nduwèni lan nguwasani ing jeroning atimu lampu cahya rohani lan pituturmu dhéwé, supaya kowe bisa mlaku tanpa alangan ing pepeteng paling jero ing jaman iki '*lan lumampahmu dipandu déning Gusti*' (Mazmur 118:133), lan, manut marang sabda nabi, '*kowe wis banget kepengin*' dalan Injil—yaiku, nepaki prentah-prentah Injil sing paling sampurna kanthi iman sing paling semangat lan dadi peserta ing sangsara Gusti lumantar kerinduan marang iku lan lumantar pandonga—mula aku bakal nuduhake kowe dalan sing nggumunake kanggo nggayuh iki, sing dumadi saka watak batin roh sing moral, sing ora mbutuhake gawean awak utawa prestasi kawani, nanging luwih becik pakaryan ati sing tliti, panguasaan pikiran (kanggo ngendhaleni kabèh sing ana ing jerone) lan pamikiran sing waspada, sing dibantu dening ajrih lan katresnan marang Gusti, Kanthi pangrasan iki, kowe bisa gampang ngusir barisan mungsuh, kaya sing ditindakake Sang Daud sing pinaringan berkah, sing kanthi iman lan kapitadosan marang Gusti Allah, kanthi mateni siji raksasa manca, banjur ngusir pepeteng mungsuh lan bangsane.

23. Tembungku ditujokaké marang telung raksasa manca sing kuwat lan gagah, sing nduwèni kabèh kakuwatan mungsuh saka Holofernes ing babagan pikiran; yèn padha dijatuhaké lan dipatèni, kabèh kakuwatan roh-roh jahat bakal bener-bener entèk. Telu raksasa sing jahat iki, sing katon kuwat, yaiku sing wis kasebut sadurunge—kabodhoan, ibu saka kabèh kaburukan, lali, adhine, kancane lan penolongé; lan, nganyam sandhangan peteng lan kain kafan kanggo nyawa saka pepeteng—malas (apatisme), sing ndhukung lan nguwatké loro sing sepisanan, maringi kestabilan, lan njamin yèn, ing nyawa sing paling sembrono, kabecikan dadi kaya wis nancep lan nyawiji. Amarga lumantar apatisme (ora peduli), lali, lan kabodhoan, dhasar-dhasar saka kabèh hawa napsu liyane saya kuwat lan saya akèh. Amarga padha dadi pitulungan siji lan sijiné lan ora bisa ana tanpa siji lan sijiné, kabèh mau (yen digabung) mbentuk kekuwatan agungé mungsuh lan panglima utama saka sing jahat. Liwat kuwi, bala roh-roh kejem nganyam jebakan ing sajroning jiwa lan kasil ngleksanani rencanane.

24. Yen kowe kepengin ngungguli napsu-napsumu lan gampang ngusir gerombolan panyusup pikiran, mula liwat pandonga lan pitulunganing Gusti, kumpulna pikiranmu ing jeroning atimu lan mudurna ing jeroning atimu; ing kana, goleki telung raksasa gedhé saka setan—yaiku lali, ora peduli, lan males-malesan, lan kabodhoan—awit saka mangan iki kabèh hawa napsu liya tumindak, subur, lan saya kuwat ing ati sing seneng nyenengake dhéwé lan jiwa sing ora kena paukuman. Liwat panyelidikan dhiri sing ketat lan pikiran sing waspada, kanthi pitulungan saka dhuwur, kowe mesthi bakal nemokake (ngenalni ing jeroné awakmu, nyekel) hawa napsu iki—sing ora dingertèni wong liya lan malah ora bisa dibayangaké, sing paling ngrusak saka kabèh hawa napsu ala—kanthi senjata kabeneran sing nglawan kuwi: memori sing apik, sumber kabèh kabecikan; kawruh sing padhang, sing déning jiwa sing waspada ngusir pepetenging kabodhoan; lan semangat urip sing nyemangati lan nuntun jiwa marang kaslametan. Banjur, sawise kowe nganggo pakaryan kabecikan iki, kanthi saben pandonga lan pangajab, lumantar kakuwatan Roh Suci, kowe bakal kanthi gagah lan wani ngungkuli (ngusir sakabehe) telung raksasa sing kasebut mau, yaiku para penjajah pikiran, yaiku: kanthi pikiran sing ngarah marang bab-bab ing swarga, tansah merenung bab '*apa wae sing sejati, apa wae sing mulya, apa wae sing bener, apa wae sing suci, apa wae sing endah, apa wae sing pantes dipuji—yen ana kabecikan lan yen ana bab sing pantes dipuji*' (Fil. 4:8), kowe bakal ngusir kelalen sing paling mbabayani; kanthi pituduh swarga sing padhang, kowe bakal ngrusak pepetenging kabodhoan sing ngrusak; lan kanthi semangat sing paling urip, siap kanggo saben pakaryan becik, kowe bakal ngusir kethokan atine sing ora takwa (kemalasan), sing ndadekake ala ngrembaka ing jiwa. Sampeyan bisa nggayuh kabecikan-kabecikan iki ora mung kanthi karsa sampeyan dhéwé, nanging kanthi kakuwatané Gusti Allah lan pitulungané Roh Suci, lumantar pangrumatane lan pandonga sing tliti; lan sawisé nggayuh mau kanthi cara kaya ngono, sampeyan bisa, lumantar kabecikan-kabecikan mau, mbusak saka awakmu telung raksasa agungé Sang Jahat sing wis kasebut ing ndhuwur. Nalika lumantar kakuwatan sih rahmat sing aktif, persatuan telung bab—pangawikan sejati, pangeling marang sabda Gusti, lan semangat sing adil—kabentuk ing jiwa lan dijaga kanthi tliti, mula sanadyan tapak cilik lali, bodho, lan ora peduli bakal sirna saka jiwa. Kabèh mau bakal sirna, dene sih-rahmat ing Kristus Yesus, Gusti kita, kang marang Panjenengané kamulyan lan kakuwatan salawas-lawase, pungkasane bakal mrentah ing jiwa. Amin.

2. Wangsulane Rahib Nikolaus marang tulisané Markus si Asceta

Matur nuwun marang Gusti, matur nuwun marang Panjenengané! Matur nuwun marang peparang Panjenengané sing ngluwihi lan ora bisa diungkapaké, amarga Panjenengané, amarga katresnan marang jiwa—sing kasiksa déning napsu sing nggegirisi lan wis kehabisan kabèh kekuwatan—ngunjungi jiwa mau

kanthi kersaning welas asih sing kabèh dipasrahaké marang Gusti; aku kandha, liwat nyawamu sing luhur lan nyawiji karo Gusti, lumantar nyawa iku sawijining percikan padhang sumunar, kebak padhange ilahi lan nggawa daya tarik rohani, dikirim marang aku—lan lumantar lentera tembung-tembung gawe lan katresnan, sing lair saka pikiran sing nyawiji karo Gusti, Gusti Allah wis nylametaké nyawaku saka pepeteng paling jero lan prahara, lan ndadèkaké pikiranku tangi kanthi semangat saka telung raksasa sing wis kawahyukaké marang aku. Satemene, raksasa-raksasa iki ageng lan galak, lan ora nate mandheg nyerang umat manungsa. Sapa ta sing padha cengkram kanthi galak lan kejem ing bumi iki kaya aku, lan sapa sing isih diduweni miturut kersane dhewe? Nanging Panjenengané sing ora nate bungah nalika ana sing mati, wis paring sih marang aku lan ngetokake sabar lan katresnan welas asih marang aku; lan, sawise nguripake pikiran sing taat iku, Panjenenganipun mbangkitake kersaning atiku, sing wis turu ing turu sing paling jero, lan nunjukake lan mbukakake marang aku para raksasa sing kasebut mau. Aku kandha, sepisanan, lalai, kang ngusir Adam saka Paradiso; awit yèn dhèwèké ora lali marang dhawuhé Gusti, dhèwèké ora bakal tiba saka kamulyan kaya ngono; lan putus asa, kang dituruti lan mulané ngetutaké garwané; lan kabodhoan, kang ndadèkaké dhèwèké ora nyadari apa dhèwèké biyèn lan apa kang wis dadi dhèwèké saiki. Gusti Yesus, lumantar Roh Suci— sing manggon ing sajroning kowe, wis nerangake telung roh mau marang aku. Amarga pancen Panjenengané ngutus pedhang landhep loro sisih, yaiku Sabda Gusti, lan mecah pikiranku dadi loro kanthi sepi banget. Panjenengané ora mandheg ing kono, nanging pancèn nancepake rasa legawa rohani ing kersaku lumantar tembung-tembungmu. Mula, nganggo pira cangkem lan pira ilat aku bisa pantes matur nuwun marang Gusti Allah sejati amarga berkah-berkahé, sing wis kowe élingaké marang aku, utawa, maneh, amarga wis ngutus tembung-tembung trampil lan kebak katresnan iki, sing nyurung jiwa kanggo ngupaya kabeneran lan netepi dhawuh Gusti, lan, pungkasané, kanggo kabecikan ageng [sing kawangun amarga iku] marang sapa waé sing kepéngin mlaku ing dalané Gusti, sing nuntun marang gesang langgeng? Amarga tembung-tembungmu wis maringi kabecikan kaya ngono ora mung marang aku, nanging uga marang kabèh sing wis ngrungokaké—pikirane padha padhang banget, lan padha éntuk kabecikan ageng saka tembung-tembung sing cetha kuwi. Mula saka iku, tembung-tembung iki kabuktèn bener kaya kasunyatané dhéwé, lan krungu ora mung minangka tembung, nanging minangka kasunyatan sing cetha ana ing ngarepé mripat kita; amarga langsung tembung iki nancepake ing kersané kita kewaspadaan sing gedhé. Lan amarga tembung iki mujarab, ora mandheg mung kosong, nanging langsung ngasilake kuping-kuping pari lan ngetokake woh sing mateng; nanging ora mandheg ing kana, amarga ora ana siji-sijia saka kita sing tau wareg marang tembung iki, kaya sing dingerteni Gusti: sanadyan kaping pirang-pirang aku maca, atiku sing mlarat ora tau wareg. Mula, lumantar perantara kasucian panjenengan, mugi kula dipun paringi sih kurnia punika, supados percikaning swarga tetep wonten ing kula lan ngremuk sakabehe, ngantos pungkasan, para raksasa ingkang kasebut mau; supados kula boten naté kelalen dhiri lan, lumantar tipu daya hawa napsu kula ingkang mbelot, kula boten nyemplung ing kajahatan ingkang kasebut mau lan dados mangsa mungsuh-mungsuh kula. Nanging aku pracaya marang Gusti Yesus Kristus, kang manggon ing panjenengan, bilih amarga kasucian panjenengan lan para ingkang sami makarya kados panjenengan, Panjenenganipun boten badhe ngremehake aku utawi nyerahake aku ing cangkeming raksasa-raksasa ingkang kasebut mau; nanging, tansah ngélingake aku lumantar para abdi suci, Panjenenganipun badhe nuntun dalanipun dhumateng aku, jiwa ingkang sengsara, lumantar pandonga suci panjenengan. Mula saka iku, kula nyuwun lan nyuwun tulus marang jiwa panjenengan ingkang luhung lan kinormatan, supados panjenengan boten ngremehake kula amargi kula wani, kanthi pangarep-arep, nyusun wangsulan punika dhumateng kasuciyan panjenengan; nanging, awit panjenengan nyumurupi welas asih Bapa ingkang mbukak amba, sanadyan katingal ing tulisan tangan kula ingkang cilik, kula nyuwun lan nyuwun tulus supados panjenengan kelingan kula saben jam; awit Gusti tansah rawuh [Panjenenganipun] abdi ingkang ajeg lan boten kendhat—tegesipun, manah ingkang sampurna suci—supados, lumantar kasuciyan Panjenengan, kula ugi, ingkang sampun kaparingi pitulungan saking kasangsaran, saged manggih pungkasan ingkang bagya, lumantar sih rahmat Kristus Allah ingkang welas asih, dhumateng Panjenenganipun, kados makili Bapa lan Roh Suci, mugi pinaringan pakurmatan lan kakuwatan salami-laminipun. Amin.

2. Piwulangé Santo Markus, sing dijupuk saka tulisan-tulisané liyané

1. Iman ora mung dumunung ing baptisan marang Kristus, nanging uga ing netepi dhawuhe. Baptisan Suci pancen maringi kasampurnan marang kita, nanging ora ndadekake sampurna wong-wong sing ora netepi dhawuh.

2. Yen, sanajan sawisé baptisan, kita isih tundhuk marang dosa, iku dudu amarga baptisané sing ora sampurna, nanging amarga kita nglirwakaké dhawuh-dhawuhé lan isih manut marang hawa napsu miturut karsa dhéwé. Ora ana Gusti Allah utawa Setan sing meksa karsa kita sanajan sawisé baptisan. Ing baptisan kita wis dibebasaké kanthi misterius saka perbudakan dosa, kaya sing katulis: *'awit hukum Rohing gesang wis maringi kamardikan marang aku saka hukum dosa lan pati'* (Roma 8:2); nanging, amarga kita nglirwakake miturut paugeran Panjenengané sing wis ngresiki kita, kita wis tiba ing sangisoré kuwasa dosa, lan amarga kita ora netepi paugeran, kita manèh dadi tawanan mungsuh.

3. Siji wong, kanthi karsa dhéwé, tetep ana ing panggonané sing dipilih, sanajan wis dibaptis, amarga swadaya mutusaké ora bisa dipaksa. Nalika Kitab Suci kandha, *'wong sing andhap asor bakal nampa kraton swarga'* (Mat. 11:12), iku nyritakaké bab kersané dhéwé, supaya saben kita bisa meksa awak dhéwé, sawisé baptisan, ora milih sing ala, nanging tetep ing sing becik. Kanggo wong-wong sing, minangka wong pracaya, wis nampa kekuwatan kanggo nepaki paugeran, Gusti mrentah supaya padha ngupaya netepi paugeran mau, supaya ora mbalik maneh.

4. Upaya rohani ora pisah saka paugeran. Kuwi paugeran. Tuduhna aku tumindak tapa brata sing pisah saka paugeran. Yen kowe nunjukaké pandonga – iku paugeran; yen kowe ngomongaké bab ngendhalèni pikiran – kuwi uga paugeran ('Aja mabuk lan tansah waspada'); yen kowe ngomongaké bab nglakoni puasa lan jaga wengi, kuwi uga paugeran; yen kowe nunjukaké pangurbanan dhiri, iku sawijining prentah (supaya dhèwèké nolak dhiri), lan apa waé tumindak kasampurnan tapa sing kowe sebut—kabèh iku prentah. (Tujuan tapa iku nepaki prentah-prentah kanthi paling pas).

5. Baptisan Suci maringi kamardikan sakabehe (saka perbudakan dosa, kados pangapuran); nanging ngiket maneh dhiri marang hawa napsu, utawa tetep merdika lumantar nglakoni dhawuh-dhawuh, iku gumantung marang karsa bebasé dhéwé. Yen pikiran nyimpang marang kabungahan dosa apa waé, iku amarga k , karsa bebasé dhéwé, lan ora amarga paksaan apa waé. Miturut Kitab Suci, kita duwé kuwasa *kanggo 'ngrusak pamanggih'* (2 Kor. 10:4). Pikir sing ala, kanggo wong sing mbuwangé ing sajroning atiné, iku pratandha katresnan marang Gusti, dudu dosa; awit sing dadi dosa dudu mung munculé pikir kuwi, nanging obrolan akrabé pikiran karo kuwi. Yen kita ora tresna marang pikiran iku, kenapa kita isih mandheg lan ngrembug? Ora mungkin apa wae sing kita sengiti saka jero ati bisa ngobrol suwe karo atine tanpa melu tumindak ala saka kita dhewe.

6. Nalika sawisé Pembaptisan Suci, sanadyan kita ana ing kahanan bisa netepi paugeran, nanging kita gagal netepi, mula—sanadyan tanpa kita karepake—kita nemokake awake dhewe dadi tawanan dosa (kita tiba maneh ing perbudakan dosa), nganti lumantar pangapuran kita nyuwun marang Gusti, mbalèk marang kabèh paugerané, lan Panjenengané ngrusak dosa karsa dhéwé kita.

7. Kowe wis dianggo Kristus lumantar baptisan (Gal. 3:27) lan nduwèni kuwasa lan senjata kanggo ngrubuhaké benteng-benteng (2 Kor. 10:4). Nanging, yen kowe duwe kuwasa marang pikiran-pikiran kuwi, nanging ora mbuwangé nalika pratandha pisanan nyerang, mula cetha yèn liwat ora pracaya, kowe nyenengi hawa napsu, sarujuk lan melu karo pikiran-pikiran kuwi. Ing tumindak kaya ngono, kowe dhéwé sing kudu disalahaké.

8. Kadhangkala, tanpa idin kita, ana pikiran ala—sing kita sengiti kaya maling—tiba-tiba nyerang kita lan kanthi paksa nyekel pikiran kita dadi tawanan. Nanging, pranyata manawa pikiran iki uga muncul saka jeroning awake dhewe; amarga, sawise baptisan kita, kita nyerahake awake dhewe marang pikiran ala kaya ngono—sanajan kita ora tumindak manut—utawa, kanthi karsa bebas kita, kita nyimpen ing jeroning awake dhewe sawetawis wiji piala, mulane sing ala nyekel kita, lan dhèwèké, sawisé nahan kita dadi tawanan nganggo wiji-wiji ala iki, ora bakal lunga nganti kita mbuwang mau; déné pikiran ala sing manggon ing jeroning kita amarga nindakake ala bakal diusir nalika kita nyuguhaké marang Gusti pakaryan sing pantes kanggo tobat. Mula, kowe dhéwé sing kudu disalahaké kanggo pikiran kang ngganggu lan ora dikarepake kuwi, amarga kowe nduwé kuwasa kanggo ngusir lan ngresiki pikiranmu saka kuwi nalika pisanan muncul, nanging kowe ora nindakaké, malah kowe ngobrol karo kuwi kanthi kersamu dhéwé, sanajan kowe ora tumindak manut kuwi. (Kuwi teka ing panggonan anget, marang kenalan lawas, marang kanca.)

9. Nalika kowe weruh pitulungan sing diparingake marang kowe ing atimu, yakinana manawa sih rahmat iki ora asal saka njaba, nanging sih rahmat sing kanthi misterius diparingake marang kowe nalika baptisan saiki wis mujudake asil nganti kowe sengit marang pikiran iku lan mbalik adoh saka iku.

10. Kristus Gusti, sawisé nylametaké kita saka kabèh kekerasan (liwat sih-rahmat baptisan), ora nglarang pikiran-pikiran sing muncul ing atiné kita, supaya sawatara, sing dibenci saka jeroné ati, bisa

langsung dibasmi, dene sing liyane bisa tetep miturut sepira kita tresna marang kuwi, supaya loro-lorone, sih-rahmaté Kristus lan kersané manungsa, padha katon—apa manawa katresnan iku makarya kanggo sih-rahmat, utawa pikiran-pikiran iku makarya kanggo nyenengake dhiri.

11. Kaya sawijining paseduluran ala, hawa napsu kita lan kecenderungan pikiran kita padha tumindak bebarengan. Saben pikiran, sawise ngakar ing kekasihé, nerusaké marang tanggané, supaya wong sing kuwat katarik déning sing sepisanan, wis kabawa déning sing kapindho sanajan nglawan kersané. Sapa sing bisa uwal saka kesombongan nalika kebak kesia-siaan? Utawa sapa sing, sawise kecemplung turu lan nyerah marang kesenangan, ora bakal dikalahake dening pikiran-pikiran zinah? Utawa sapa sing, sawise nyerah marang keserakahan, ora bakal kabekut dening kurang welas asih? Lan wong-wong sing seneng marang kabeh iku, kepiye carane bisa uwal saka gampang nesu lan nesu?

12. Lan sawise kita nampa sih rahmat, gumantung marang karsa bebas kita apa kita bakal mlaku manut daging utawa manut Roh. Nanging ora mungkin mlaku manut Roh nalika isih tresna marang pujian manungsa lan nyukupi napsu badan; uga ora mungkin urip manut daging nalika ing jero ati luwih milih sing bakal teka tinimbang sing saiki. Mula saka iku, kita kudu sengit marang pujian manungsa lan panglipur daging, lumantar iku, sanajan tanpa kersa kita, pikiran-pikiran ala ngakar ing batin kita, lan kanthi tulus ngendika marang Gusti: *'Kanthi sengit sing sampurna aku wis sengit marang wong-wong mau: padha dadi mungsuhku'* (Mazmur 138:22).

13. Kanggo wong-wong sing dibaptis ing Gréja Katolik, sih rahmat diparingaké kanthi misterius lumantar baptisan lan manggon ing jeroné kanthi rahasia; banjur, nalika padha netepi paugeran lan ngopeni pangarep-arep ing atiné, iku kawujud ing wong pracaya, miturut sabda Gusti: *'Sapa waé pracaya marang aku, kali-kali banyu urip bakal mili saka jeroné.'* Panjenengané ngendika bab Roh iki, kang bakal ditampa déning wong-wong sing pracaya marang Asmané" (Yohanes 7:38, 39).

14. Amarga kurang iman, saben wong dadi korban kakuwatan dosa, *'ditarik lan digoda dening napsu dewe; lan nalika napsu wis ngandhut, iku nglairake dosa; lan dosa, nalika wis gedhe, nglairake pati'* (Yakobus 1:14–15). Saka napsu dhéwé muncul dosa ing pikiran, lan saka kono banjur tumindak manut napsu kuwi. Sakwise ana wong sing mbalik (saka kawajiban baptisan), dhèwèké langsung dadi tawanan dosa.

15. Roh Suci diparingake marang wong-wong sing pracaya kanthi teguh pas wektu baptisan, nanging kita dhewe sing nyeselake lan memadamake Panjenengane ing sajroning awake dhewe. Mulane Rasul maringi dhawuh: *'Aja padha memadamake Roh'* (1 Tes. 5:19), *'aja padha nyeselake Roh Suci, kang wis maringi pratandha marang kowe nganti dina panyelamatan'* (Efesus 4:30). Iki ora ateges saben wong sing dibaptis sing wis nampa sih-rahmat iku ora bisa owah lan ora perlu tobat maneh, nanging saka baptisan, lumantar peparipat Kristus, kita diparingi sih sampurna saka Gusti Allah kanggo nepati kabèh dhawuh; nanging sawisé kuwi, sapa waé sing wis nampa sih iki sacara sakramen nanging ora netepi dhawuh-dhawuh mau, nganti nglirwakaké, tetep ana ing sangisoré kuwasa dosa amarga, amarga kecerobohan, sawisé nampa kuwasa kanggo tumindak, padha ora nindakake pakaryan sing dibutuhaké. Apa kita kepengin dadi sampurna, kanthi cepet utawa alon-alon, kita kudu pracaya marang Kristus kanthi tuntas lan netepi kabèh dhawuhé, amarga saka Panjenengané kita wis nampa kuwasa kanggo nindakake kuwi. Sakwene kita, lumantar pracaya, nepaki dhawuhe Gusti Allah, sakwene uga Roh Suci ngasilake woh-wohe ing sajroning kita. Woh-wohe Roh, miturut Santo Paulus, yaiku: *'katresnan, kabungahan, tentrem, kasabaran, kabecikan, kabecikaning ati, kasetyan, kalem, pangendalian dhiri'* (Gal. 5:22).

16. Mula, yen ana wong pracaya sing sajrone urip manut dhawuh wis nggayuh pangaruh rohani tartamtu sing cocog karo iki, pracyalana yèn dhèwèké wis nampa kuwasa kanggo nindakake kuwi sakdurungé, amarga ing baptisan dhèwèké wis nampa sih-rahmaté Roh—sumber kabèh kabecikan, ora mung saka kabecikan sing kasembunyi lan rohani, nanging uga saka sing katon. Lan aja ana wong sing luhur budi nyangka yèn dhèwèké bisa nindakake kabecikan apa waé mung kanthi kekuwatané dhéwé; amarga wong sing becik, ora saka kersané dhéwé, nanging *'saka simpanan sing becik ing manah ngetokaké kabecikan'* (Matéus 12:35), pangandika iku kandha, kang diandharaké minangka simpanan iku Roh Suci sing kasembunyi ing manahé wong-wong pracaya.

17. Sawise mangerteni kanthi mesthi manawa, miturut tembungé Rasul, dhèwèké nduwèni Kristus ing sajroning atiné, sing kasembunyi ana ing kono wiwit baptisé, dhèwèké, sawise ninggalaké kabèh bab ing donya iki, manggon ing atiné dhéwé, *'njaga iku kanthi tilit'* (Amsal 4:23). Amarga *'Panjenengané sing makarya ing kita, loro-loroné kersa lan tumindak manut karsa Panjenengané'* (Filipi 2:13). Kanthi ungkapan 'karep lan tumindak'—Rasul nuduhaké yèn karsa nglakoni kabecikan gumantung marang pangendalian dhiri

kita, déné mokal nglakoni kabecikan utawa mbusak dosa tanpa Gusti Allah. Pratelan, '*Tanpa Aku kowé ora bisa nindakaké apa-apa*' (Yohanes 15:5), ngandhut teges sing padha. Nanging ing kabèh bab, partisipasi kita dhéwé uga dibutuhaké.

18. Pikiran kraton saben wong sepisanan nampa pitutur sing becik lan marasake saka Kristus, sing manggon ing jero, saka candhi rahasia ing ati, lan ngleksanani lumantar urip sing luhung, sing banjur diparingake maneh marang Kristus—Sing maringi pitutur iki—lumantar pikiran sing becik.

19. Berkah-berkah sing bakal ditampa wong sing bener nalika Kebangkitan ana ing dhuwur; nanging pertunangan lan woh-wohan pisanane wis makarya sacara rohani ing ati para pracaya, supaya, kanthi yakin marang mangsa ngarep, kita bisa ngremehake kabèh sing ana saiki lan tresna marang Gusti nganti pati. Mulane, Rasul ora kandha: '*kowe kudu nyedhaki*', nanging '*kowe wis nyedhaki Gunung Sion lan kutha Allah kang urip, Yerusalem ing swarga*' (Ibr. 12:22): amarga kita kabèh wis diparingi kamampuan iki lumantar baptisan; nanging mung wong-wong sing teguh ing pracaya sing dianggep pantes nampa iki—wong-wong sing seda saben dina amarga katresnané Kristus, yaiku, wong-wong sing ngluwihi kabèh pamikiran babagan urip donya iki lan ora mikir apa-apa kajaba carane nggayuh katresnan sing sampurna marang Kristus. Nalika ngupaya iki luwih saka apa waé, Santo Paulus kandha: '*Aku terus maju, lan yèn aku durung nggayuhé, aku bakal nggayuhé—kaya carané Kristus wis nggayuh aku*' (Fil. 3:12). Lan nalika dhèwèké wis nggayuh katresnan iki, dhèwèké ora kepéngin mikir apa-apa manèh—ora bab sangsara badan utawa kaajaiban pangriptaan—nanging ninggalaké kabèh, lan kandha: '*Sapa sing bisa misahaké kita saka katresnané Kristus?*' (Rm. 8:35–39). Dheweke ora kepéngin mikir apa-apa maneh, nanging mung kepéngin manggon ing kana (ing ati, ing katresnané Kristus).

20. Rasul kandha yèn ing jeroné kita ana pambuka Roh (Rom. 8:23), sing nuduhaké ukuran kamampuan kita; awit kita ora bisa nampung pakaryan Roh kanthi sampurna kajaba lumantar patuh sing sampurna. Kaya srengéngé, sing sampurna, nyebarake sih-rahmat sing sampurna, prasaja lan padha kanggo kabèh, nanging saben wong nampa cahya srengéngé mung miturut sepira resiké mripaté—mangkono uga Roh Suci, wiwit saka baptisan, wis ndadèkaké wong-wong sing pracaya marang Panjenengané bisa nampa kabèh pakaryan lan pepariné: nanging, karunia-karuniane ora makarya ing saben wong kanthi tingkat sing padha, nanging diwenehake marang saben wong manut pangreksane marang pranatan, sajrone padha maringi kesaksian lumantar pakaryan becik lan nuduhake ukuran imane marang Kristus.

21. Godaan setan mung dumadi saka pikiran—pangerten bab tumindak ala—sing, supaya bisa nyedhaki pikiran kita, mung nemokake lawang liwat kurangé iman kita. Amarga nalika, sawisé nampa dhawuh supaya ora kuwatir apa-apa, nanging supaya '*njaga atimu kanthi tliti banget*' (Amsal 4:23) lan ngupaya ing sajroning awake dhéwé Karajan Swarga, pikiran bakal mbalik saka manah lan saka upaya mau; langsung nyerah marang godhongan setan lan dadi gampang kapengaruh marang pitutur ala. Nanging sanadyan mangkono, setan ora nduwé kuwasa kanggo nggerakaké pikiran kita, yen ora, dheweke ora bakal paring welas asih marang kita, kanthi paksa nyuntikake saben pikiran ala lan ora ngidini kita mikir bab apa wae sing apik; nanging dheweke mung duwe kuwasa kanggo nyuntikake kecenderungan sing nyimpang ing pikiran pisanan sing netepake, kanggo nguji watak batin kita—kanggo ngerti menyang ngendi kecenderungan kita, apa marang pitutur dheweke utawa marang dhawuhe Gusti Allah, amarga loro-lorone bertentangan.

22. Nalika pikiran sengit ngakar ing batin lan dadi kiyat, iki ora gumantung marang watak anyar saka kita, nanging marang pangrasan sing wis ana sadurunge. Pikiran kaya ngono tetep kenceng ing kahanan pikiran siji; nesu ing ati nyegah supaya ora dadi akèh pikiran lan gairah. Pikiran murni (tunggal), sing dibenci déning wong sing waspada marang dhiri, ora duwé daya kanggo narik pikiran menyang akèh pikiran. Iki mung kelakon nalika ati melu ngrasakake. Mula, yen kita nilar kabèh rasa melu ngrasakake, panjawaran (ing pikiran) saka gambaran-gambaran sing wis tau ditampa bakal tansah tetep tunggal, lan ora bakal bisa nglarani kita utawa ngukum nurani kita.

23. Nalika pikiran nyadari kasia-siaané nolak gambar-gambar (kesan) sing wis kabentuk sadurungé lan ngakoni kaluputané marang Gusti, godaan iki langsung sirna, lan pikiran maneh nduwé kuwasa kanggo ngrungokaké manah lan ngreksa manah mau kanthi tliti banget lumantar pandonga, ngupaya mlebu ing kamar-kamar paling jero lan paling aman ing manah, ing ngendi ora ana maneh angin pikiran ala sing ngamuk kenceng lan nyeret jiwa lan badan mlebu ing arus sensualitas lan banjir kekotoran, ora ana dalan sing amba lan jembar, kang kebak tembung lan gambar saka kawicaksanan donya, kang ngapusi sapa waé sing ngetutaké, sanajan wong-wong mau pinter banget; amarga kamar-kamar batin sing paling resik lan omahé Kristus nampa pikiran kita, sing wis kabèh wutah lan ora nggawa apa-apa saka donya iki, apa iku dianggep bener miturut

akal utawa ora, kajaba *'telung iki'*, kaya sing dijenengi dening Rasul: *'iman, pangarep-arep lan katresnan'* (1 Kor. 13). Mula, sapa waé sing tresna marang kabeneran lan kepéngin makarya kanthi saktenané, bisa, kaya sing wis kasebut mau, ora kabawa déning kesan-kesan sing wis ana sadurungé, nanging bisa merhatosaké atiné dhéwé, supaya maju (ing nggayuh) urip batin lan nyedhak marang Gusti, kanthi syarat ora nglirwakake pakaryan pandonga lan urip manut Gusti; amarga sapa waé sing saben dina kanthi tliti nahan dhiri—ora mung ing njaba nanging uga ing batin—saka khayalan lan kesenengan daging, mesthi ora bakal gagal makarya kanthi ati.

24. Bebas saka godaan ala iku mung ciri saka Sifat Sing Ora Owah, ora saka sifat manungsa. Lan Adam kena godaan Setan, nanging dhèwèké nduwèni daya kanggo ngrungokaké utawa ora. Godaan pikiran iku dudu dosa utawa kabeneran, nanging sawijining pambuka saka sipat kita sing manut karep dhéwé. Mula saka iku diparingi idin kanggo nggoda kita, supaya sing condhong marang paugeran dianggep pantes nampa mahkota kemenangan amarga kasetyané, déné sing condhong marang kepuasan dhéwé bisa katon pantes nampa paukuman amarga ora setya. Nanging kita uga kudu ngerti iki: paukuman ora langsung diwènèhaké sawisé saben owah-owahan ing awake dhéwé, apa kita wis mbuktèkaké yèn kita pantes utawa pantes ditolak, nanging nalika, sajrone manggon kita ing donya iki, kita diuji—menang lan kalah, tiba lan tangi, nyasar lan dibimbing bali menyang dalan sing bener—mung nalika kuwi, ing dina kita pamit, sawisé kabèh kaétung, kita bakal diadili utawa dipuji miturut kuwi. Mula saka kuwi, ujian dudu dosa. Ora pisan! Amarga sanadyan tanpa kersa kita (tanpa idin kita) nyuguhake bab-bab marang kita ing siji pikiran, kita wis nampa saka Gusti daya tumindak rohani, lan iku ana ing daya kita dhéwé, ing pikiran kapisan, sawisé mbedakaké apa sing mbebayani lan apa sing migunani, kanggo nolak utawa nampa pikiran-pikiran kuwi sing saya akèh ora amarga kabutuhan, nanging saka watak jiwa.

25. Amarga nyawa kita, kang kabedhung déning napsu lan kesia-siaan, wis tiba ing jeroning kabodhoan, ora nggatekake paugeran Kitab Suci, akal sehat, utawa pitutur saka wong sing wis pengalaman, nanging mung manut marang karsa dewe. Mula, amarga nyimpen panyebab-panyebab ala mau ing jerone, nyawa iku ora bisa bébas saka tumindak kang wis ana gandhengane karo panyebab-panyebab mau. Sakwates saben wong pracaya marang Gusti bab berkah ing tembe, sawise ngremehake kamulyan lan kesenengan donya, sakwates kuwi uga dheweke ngendhaleni pikirane, lan sakwates kuwi dheweke luwih tentrem tinimbang wong sing tresna marang kesenengan; mulane kita padha beda siji lan sijine, loro ing pikiran lan ing cara urip.

26. Wigatenana tenan manawa Gusti mirsani manahipun sedaya tiyang: lan tumrap tiyang-tiyang ingkang sengit marang wiwitanipun pikiran ala, Gusti langsung nyuwun pangapura, kados ingkang sampun dipun janjekaken, lan boten nglilani akèh pikiran ingkang ngumbara, menawi sampun kanggé, ngotori manah lan nurani; dene wong-wong sing ora nyegah godhongan pisanan saka pikiran kaya ngono lumantar iman lan pangarep-arep marang Gusti, nanging malah seneng marang kuwi, Gusti ninggalake dheweke minangka wong sing ora precaya tanpa pitulungan, supaya padha ambruk amarga pikiran-pikiran sabanjure, sing ora dipunilangi Gusti, amarga Gusti weruh yen kita luwih tresna marang pesona pisanané tinimbang sengit nalika pisanan muncul.

27. Ora ana kekuwatan sing meksa kita kanthi paksa kanggo nindakake kabecikan utawa kaburukan, nanging sapa waé sing kita layani kanthi karsa dhéwé—Gusti utawa setan—bakal nyengkuyung kita marang kabèh sing kalebu ing wewéné.

28. Asal-usulé tumindak kita ana loro kecenderungan pikiran sing ora disadari: pujian manungsa lan nyenengaké badan, sing nalika nyekel kita sadurungé karsa sarujuk, iku ora kalebu ala utawa becik, nanging mung dadi pambuka kecenderungan karsa kita sing narik kita. Gusti Allah karsa supaya kita nahan cacian lan nyiksa awak dhéwé, dene setan kepengin kosok baline; mula, nalika kita bungah marang kecenderungan kasebut, cetha manawa sawise ora manut marang Gusti, kita lagi nyedhak marang semangat kesensualan; dene nalika kita sedhih amarga kecenderungan kasebut, cetha manawa kita lagi bali marang Gusti, amarga wis milih dalan sing sempit. Mulane cobaan-cobaan iki diijini nyerang manungsa, supaya wong-wong sing tresna marang dhawuhe Gusti lan nemu kabungahan ing kono bisa nyerahake kersane marang Kristus, lan Panjenengané, sawise nemu lawang mlebu ing jeroné, bisa nuntun pikirané marang kabeneran. Pangerten uga kosok baline: wong-wong sing, kosok baline, tresna marang kamulyan donya lan nyenengake daging, maringi setan lawang mlebu; lan dheweke, sawise nemokake dalan mlebu, nawakake marang kita usulan ala, lan amarga kita seneng karo pikiran-pikiran kuwi, dheweke ora mandheg nambah-nambah, nganti kita bener-bener sengit marang loro hawa napsu mau saka jero ati. Nanging kita tresna banget marang kuwi nganti ora mung ninggalaké kabecikan demi kuwi, nanging uga nalika ana kasempatan, kita padha ijoli napsu-napsu

kuwi siji lan sijiné: kadhangkala kita nyiksa badan demi kesombongan, kadhangkala kita nahan isin demi kesenangan indra. Nanging nalika kita kanthi sembrono sarujuk marang kuwi, kita wiwit nggoleki cara kanggo mbalekake maneh. Pokok saka kesombongan lan kesenangan badan iku katresnan marang dhuwit, sing miturut Kitab Suci iku oyoté kabèh kajahatan (1 Tim. 6:10).

29. Gusti ora ngendika marang Adam: *'Ing dina kowe mangan woh iku, kowe bakal tak patèni'*, nanging, minangka pangeling, Panjenengané maringi pratandha bab paugeran kabeneran, kandha: *'Ing dina kowe mangan woh iku, kowe mesthi bakal mati'* (Kejadian 2:17). Lan sacara umum, Gusti wis paring pranatan yèn saben tumindak, apa iku becik utawa ala, bakal nampa ganjaran sing pantes kanthi lumrah, lan ora kanthi paugeran khusus, kaya sing dianggep sawatara wong sing ora ngerti paugeran rohani.

30. Kita kudu éling yèn yèn kita sengit marang salah siji sedulur pracaya kita minangka wong ala, Gusti Allah uga bakal sengit marang kita minangka wong ala; lan yèn kita nolak sapa waé saka pangapuran minangka wong dosa, kita uga bakal ditolak (déning Gusti Allah) minangka wong dosa, lan yen kita ora ngapura dosa tangga teparo, mula kanthi cara sing padha kita dhewe uga ora bakal nampa pangapura kanggo dosa kita dhewe. Nalika ngumumake paugeran iki, Pangripta paugeran kita, Kristus, ngendika marang kita: *'Aja ngadili, supaya kowe ora diadili; aja ngukum, supaya kowe ora diukum; ngapura, lan kowe bakal diparingi pangapura'* (Lukas 6:37). Ngerti paugeran iki, Rasul Suci Paulus kanthi cetha nyatakake: *'Mula nalika kowe ngadili wong liya, kowe ngukum awakmu dhéwé'* (Roma 2:1). Lan Nabi, sing ora ngerti bab iki, kandha marang Gusti Allah: *'Amarga kowe bakal mbalekake marang saben wong manut pakaryane'* (Mazmur 61:13); lan nabi liyane, sing ngomong atas jenengé Gusti Allah, kandha: *'Pembalasan iku kagungané Aku; Aku sing bakal mbalekake, pangandikane Sang Yehovah'* (Ulangan 32:35).

31. Ing kitab Nabi Daniel katulis: *'Tebusna dosamu kanthi sedekah, lan kejahatanmu kanthi tumindak loman'* (kanggo wong mlarat) (Dan. 4:24). Nanging mbok menawa kowe bakal kandha: 'Aku ora duwe dhuwit; kepiye aku bisa loman marang wong mlarat?' Sampeyan ora duwe dhuwit, nanging duwe kepinginan; tinggalna kuwi lan gunakna kanggo nindakake kabecikan. Apa sampeyan ora bisa menehi sedekah kanthi tangan jasmani? Menehi sedekah kanthi niat sing lurus: *'Yen sedulurmu dosa marang kowe, paringana pangapura'* (Lukas 17:3), miturut sabda Gusti, lan iki bakal dadi tumindak kabecikan ageng kanggo sampeyan. Yen kita nyuwun pangapura dosa marang Gusti Allah, kita kudu tumindak kaya ngono saben kita dosa, marang sapa waé, supaya apa sing diomongake (ing Injil) bisa kelakon: *'Apura, lan kowe bakal diparingi pangapura'* (Lukas 6:37). Iku tumindak agung yen ana wong sing duwe dhuwit maringi sedekah marang wong mlarat; nanging luwih agung maneh yen paring welas asih marang tangga teparo amarga dosane (kang wis ditindakake marang kita), kanggo entuk pangapura dosa, amarga nyawa, miturut sipate, luwih luhur tinimbang badan. Nanging yèn, nalika nyuwun pangapura marang Gusti (kanggo dosa) lan wis nampa apa sing kita jaluk kaping pirang-pirang, saéngga amarga iku kita ora nandhang cilaka ing kéné, nanging nolak supaya tangga tepare melu nampa karunia iki, mula kanthi tumindak iki kita dadi kaya abdi jahat sing wis nampa pangapura utang sepuluh talenta saka Gustine, nanging ora ngapura marang tangga tepare sing mung nduwé utang satus denari; marang wong iku Gusti, kaya-kaya ngadili manut hukum, ngendika: *'Hei abdi sing jahat! Aku wis ngapura kowe sakabehe utangmu amarga kowe nyuwun marang Aku; apa kowe ora kudune uga welas asih marang kancamu lan ngapura utange, kaya Aku wis ngapura kowe?'* *'Lan dhèwèké nesu,'* kandhane, *'lan diserahake marang para penyiksa nganti dhèwèké mbayar sakabehe utange.'* Lan saka kéné Panjenengané njupuk kesimpulan, kandha: *'Mangkono uga Bapakku ing swarga bakal nindakake marang kowé, yèn kowé ora ngapura marang sedulurmu saka jeroné atimu kaluputané'* (Matéus 18:32–35).

32. Gusti ngandika: *'Celaka kowe wong sugih'* (Lukas 6:24). Nanging nalika ngendika mangkono, Panjenengané ora ngukum kabèh sing wis dadi sugih, amarga ana ing antarané wong-wong mau sing pancèn ngerti carané ngatur kasugihané manut kersané Gusti Allah sing paring, lan sing, kaya sing kacathet ing Kitab Suci, nampa ganjaran satus kaping ing urip iki; kayata: Bapa Abraham sing pinaringan berkah lan Ayub sing bener, sing amarga welas asih malah dadi luwih sugih ing donya iki lan ing jaman sing bakal teka, nanging Panjenengané ngélarang (kaya sing wis kita omongaké ing ndhuwur) wong-wong sing atiné serakah, sing nyepeleké pepariné Gusti kanggo dhéwé—apa iku babagan bandha donya utawa pepariné liya—lan ora gelem welas asih marang tanggané. Amarga dudu bandha sing ora diparingi Gusti sing nimbulake cilaka marang sing nduwèni, nanging keserakahan sing muncul saka tumindak ora adil lan ibuné, – yaiku atiné kang atos – sing kanthi nyingkiri sakabehe, para wong pracaya sing teguh wis nyingkiri sakabehe berkah donya iki, dudu amarga padha cepet-cepet sengit marang ciptané Gusti, nanging amarga pracaya marang Kristus, sing maringi dhawuh supaya padha tumindak kaya mangkono, lan nampa saka Panjenengané kecukupan kabutuhan

saben dinané. Wong liya bisa dadi sugih sanajan ora duwe bandha, amarga ing kasugihane duwe tembung utawa kawruh, utawa sarana liya kanggo nuduhake welas asih, sing diparingake marang kabèh wong, amarga dheweke nampa iku supaya bisa maringi marang wong mlarat.

33. Wong-wong sing wis dosa aja nganti putus asa. Aja nganti kaya ngono. Amarga kita ora diukum amarga akèh ala kita, nanging amarga kita nolak tobat lan nolak ngakoni kaajaiban Kristus, kaya sing kasaksian déning Kasunyatan dhéwé: '*Apa kowé mikir,*' pangandikane Gusti, '*yèn wong Galilea iki, sing getihé dicampur Pilatus karo kurbané, luwih dosa tinimbang kabèh wong ing donya?*' Ora, '*aku kandha marang kowe,*' nanging kajaba kowe tobat, kowe uga bakal binasa. Utawa wong wolulas sing menara Siloam tiba lan nindhes nganti matèni—apa kowe mikir wong-wong kuwi luwih dosa tinimbang kabèh wong sing manggon ing Yerusalem? Ora, '*aku kandha marang kowe; nanging kajaba kowe tobat, kowe uga bakal binasa*' (Lukas 13:2–5). Apa kowe weruh yèn kita diukum amarga kurang tobat?

34. Taubat, miturutku, ora winates déning wektu utawa tumindak tartamtu, nanging kawujud lumantar paugeran Kristus, manut paugeran mau. Sawetara paugeran luwih umum sifaté, nyakup akèh paugeran tartamtu, lan mungkasi akèh aspek ala sakaligus; contoné, kaya sing kacathet ing Kitab Suci: '*Wenehana marang sapa waé sing nyuwun marang kowe; lan saka wong sing njupuk apa sing dadi kagunganmu, aja nuntut bali*' (Lukas 6:30), lan: '*Aja nolak sapa waé sing kepéngin ngutang marang kowe*' (Matius 5:42); iki paugeran-paugeran sing rinci. Nanging, prentah umum sing nyakup kabèh iku: '*Adol bandha-bandhamu lan wènèhana marang wong mlarat*', lan: '*Mèlu salibmu lan mèlu Aku*' (Matius 19:21), ing ngendi 'salib' iku tegesé ketekunan nampa sangsara sing teka marang kita. Sapa waé sing wis maringi kabèh marang wong mlarat lan nggawa salibé, wis nepaki kabèh dhawuh mau sakaligus. Mangkono uga: '*Aku kepéngin,*' kandha Rasul, '*wong-wong padha ndedonga ing saben panggonan, ngangkat tangan sing suci*' (1 Tim. 2:8), lan prinsip umum saka iki (Gusti): '*Mlebu ing kamarmu sing paling njero, lan ndedonga marang Bapamu sing ana ing panggonan sing rahasia*' (Matéus 6:6), lan maneh: '*Ndedonga aja kendhat*' (1 Tes. 5:17): sapa waé sing mlebu ing kamarmu sing paling njero lan ndedonga tanpa kendhat, kanthi mangkono wis nyukupi kanthi sampurna pandonga sing diwènèhaké ing saben panggonan. Uga kacarita: '*Aja ngalakoni zinah, aja ngalakoni cabul, aja matèni*' lan sapituruté, lan prinsip umum saka kabèh iki yaiku: '*ngruntagaké kabèh dalil lan saben bab sing ngluhuraké dhiri nglawan pangawikané Gusti Allah*' (2 Kor. 10:5). Wong sing ngrubuhake argumentasi wis ngedegake pager nglawan kabèh ala sing kasebut mau. Mula saka iku, wong-wong sing tresna marang Gusti Allah lan teguh imané meksa dhiri kanggo netepi paugeran umum, tanpa nglirwakake paugeran tartamtu sing muncul manut kahanan. Mula saka iku, aku pracaya yèn pakaryan pangapuran dumadi lumantar telung kabecikan ing ngisor iki: nyucèkaké pikiran, pandonga sing ora kendhat, lan kasabaran ing sangsara sing teka marang kita; lan kabèh iki kudu ditindakake ora mung sacara lahir, nanging uga ing batin, supaya wong-wong sing wis suwe ngupaya bisa dadi tanpa napsu. Lan amarga pakaryan pangapuran, kaya sing wis diterangake ing pamicara kita, ora bisa kasampurnakake tanpa telung kabecikan sing kasebut mau, mula aku pracaya manawa pangapuran tansah pantes kanggo sapa wae sing kepengin slamet, kanggo wong dosa lan wong sing bener, amarga ora ana tingkat kasampurnan sing ora mbutuhake latihan kabecikan sing kasebut mau; lumantar kabecikan mau, pamula entuk pambuka marang kesalehan, sing wis maju nambah kamajuan ing kono, lan sing sampurna saya mantep ing kono.

35. Gusti maringi dhawuh marang saben wong: '*Ngliyatana*' (Mat. 4:17), supaya sanajan wong rohani lan sing lagi maju aja nganti nglirwakake dhawuh iki, utawa nglirwakake pelanggaran sing paling alus lan cilik; amarga ana pangandika: '*Sapa sing ngremehake prakara cilik bakal tiba sethithik-sethithik*' (Sirakh 19:1). Lan aja nganti kandha: '*Kepiye bisa wong rohani tiba?*' Yen tetep kaya ngono, dhèwèké ora tiba; nanging nalika dhèwèké ngidini sanadyan bab cilik saka mungsuh mlebu ing jeroné lan manggon ing kono tanpa tobat, bab cilik kuwi, sawisé ngakar lan thukul, ora bakal tahan tetep kapisah saka dhèwèké, nanging narik dhèwèké supaya nyawiji karo dhèwèké kaya nganggo ranté—ikatan lawas, sing narik kanthi paksa. Lan yèn sawisé mlebu ing perjuangan nglawan kuwi (keburukan) lumantar pandonga, dhèwèké nolak kuwi, dhèwèké bakal tetep ana ing tingkat kematangan rohani saiki. Nanging yèn, mesthi waé, dhèwèké kesasar (saka tingkat biasané) amarga tekanan sing saya tambah saka sing nguwasani dhèwèké, sing nyuda perjuangan lan gaweyan pandonga, dhèwèké mesthi bakal kesasar uga déning hawa napsu liyané. Mula, alon-alon padha kesasar, saben wong miturut sepira gedhene penyimpangané, padha ora oleh pitulunganing Gusti, lan pungkasané digawa menyang dosa-dosa abot—kadhangkala sanajan ora kersa—amarga paksaane saka sing wis nyekel dhèwèké sadurungé. Nanging kowé bakal kandha marang aku: apa dhèwèké ora bisa, nalika isih ana ing tahap awal saka kejahatan, nyuwun marang Gusti supaya ora tiba ing kejahatan pungkasan? Lan aku kandha marang kowe

manawa dhèwèké bisa waé, nanging amarga ngremehake bab cilik lan kanthi kersané dhéwé nampa iku ing atiné minangka bab sing ora pati wigati, dhèwèké ora ndedonga maneh kanggo iki, ora nyadari yèn bab cilik iku minangka wiwitan lan panyebab saka bab sing luwih gedhé: mangkono uga karo kabecikan lan kaburukan! Nanging nalika napsu saya kuwat lan kanthi pitulungan kersané dhéwé nemokake pijakan ing jerone atiné, napsu kuwi banjur munggah nglawan dhèwèké kanthi kekerasan, nglawan kersané. Banjur, nalika nyadari kasangsarané, dhèwèké ndedonga marang Gusti, perang nglawan mungsuh sing biyèn, amarga ora ngerti, wis tau dibela, malah mbela mungsuh mau marang wong liya. Nanging kadhangkala, sanadyan wis krungu dening Gusti, dhèwèké ora nampa pitulungan, amarga kabèh ora lumaku miturut pangrasa manungsa, nanging miturut paugeran Gusti kang kanggo kapentingané kita. Amarga Panjenengané, kang ngerti ringkih lan asor kita, paring pitulungan ageng lumantar sangsara, supaya kita, sawise dibebasaké tanpa ngrasakaké sangsara, ora gampang manèh nindakaké dosa sing padha. Mula saka iku kita negesake manawa perlu nampa apa sing kelakon marang kita lan tetep ing pangapuran diri, kaya sing paling pantes.

36. Sampeyan bakal mbantah iki: apa maneh perlu tobat tumrap wong-wong sing pancen wis nyenengake Gusti lan wis tekan kasampurnan? Aku uga ngakoni karo sampeyan yen wong-wong kaya ngono wis ana lan isih ana, nanging rungokna kanthi teliti lan sampeyan bakal mangertos yen sanadyan wong-wong mau uga butuh tobat. Gusti wis nyamékakaké ndelok wong wadon kanthi napsu karo zinah, nyamékakaké nesu marang tangga teparo karo matèni, lan wis paring weruh yèn kita bakal tanggung jawab malah kanggo tembung-tembung kosong (Matéus 5:28, 29; 12:36). Sapa sing bebas saka napsu sing muncul saka pandelengan, durung nate nesu marang tangga teparo tanpa sebab, lan durung nate ketangkep ngucap tembung sembrono, nganti ora perlu tobat? Amarga sanajan saiki wong ora kaya ngono, biyen tau kaya ngono; mula, bab tobat, wong tetep nduwé utang nganti mati. Nanging ayo kita anggep ana wong-wong sing bébas saka kelemahan-kelemahan iki, kaya sing padha kandha, lan sing wis bébas saka kabèh kaburukan wiwit lair, sanadyan iki mokal, miturut tembungé Santo Paulus: *'Kabeh wis nindakake dosa lan padha kurang marang kamulyané Gusti Allah, lan padha dianggep bener kanthi gratis déning sih-rahmaté'* (Roma 3:23, 24). Nanging, sanadyan ana wong kaya ngono, dheweke isih keturunan Adam; kabeh lair ing sangisore dosa pelanggaran lan mulane, miturut paukumané Gusti Allah, diukum pati lan ora bisa slamet tanpa Kristus.

37. Pikirna wong-wong sing wis urip wiwit donya diwiwiti, lan kowe bakal weruh yèn ing wong-wong sing nyenengake Gusti, misteri kasucian kasampurnakaké lumantar tobat. Ora ana siji waé sing diukum kajaba padha nolak, lan ora ana siji waé sing dianggep bener kajaba padha ngupaya. Simson, Saul, lan Eli, bebarengan karo putrané, sanadyan wis entuk pangkat kasucian nanging kesel amarga tobat, sepisanan kelangan pangkat kasucian mau, banjur nalika wektu pangapura wis kliwat, padha ngalami pati sing nggegirisi. Yen setan ora tau mandheg perang marang kita, mula tobat ora kena dilalekake. Para wong suci uga meksa awaké dhéwé kanggo nglakoni iku kanggo tangga tepare, amarga ora bisa sampurna tanpa katresnan sing aktif,

38. Yen tobat iku panyuwunan pangapura, mula wong sing wis duwe kudu ngati-ati supaya ora krungu: *'Kowe wis kebak'* (1 Kor. 4:8); luwih-luwih maneh wong mlarat kudu nyuwun manut kabutuhane, amarga *'sapa wae sing nyuwun bakal nampa'* (Mat. 7:8). Yen wong sing paring welas asih marang wong liya uga diparingi welas asih, miturutku, sakabehe donya diuripake dening tobat, nalika siji wong dibantu kanthi pitulunganing Gusti dening wong liya. Lumantar tobat, Gusti nylametake wong-wong Nineveh, nanging ngrusakake wong-wong Sodom sing wis ngliwakake Panjenengané.

39. Sanajan kita ngupaya tobat nganti pati, kita isih durung nepaki kawajiban kita, amarga kita durung nindakake apa-apa sing pantes kanggo Karajan Swarga. Amarga kaya kita mangan, ngombe, ngomong, lan krungu, mangkono uga kita kudu tobat kanthi alamiah. Kadhangkala, wong sing pantes paukuman pati miturut paugeran dipaukuman pati; nanging sapa waé sing urip, uripé kanthi iman amarga pentinge tobat. Sanadyan ora saka dosa kita dhéwé, nanging saka dosa pelanggaran, kita wis dibersihaké lumantar baptisan; sawisé dibersihaké, kita nampa paugeran; nanging sapa waé sing gagal nepaki paugeran pungkasan iku wis ngotori paugeran sing sepisanan, *'lali marang pembersihan saka dosa-dosa biyènmu'* (2 Petrus 1:9), saka iku ora ana siji wae sing bebas saben dina, sanajan durung tau ngliwakake salah siji paugeran. Mula saka iku, pangapuran pancen perlu kanggo kabeh wong: amarga iku mbukak dosa-dosa sing biyen ditindakake kanthi sengaja, nanging saiki kelakon tanpa disengaja, nalika kita wiwit sengit marang hawa napsu lan ngadhepi saka iku. Sapa sing matesi tobat, dhèwèké mbalèk menyang jaman kepungkur lan nguripaké manèh kaluputan lawas.

40. Babagan urip kita sing aktif, kita ora bisa nindakake apa-apa sing pantes tanpa tobat, nanging Gusti paring welas asih ageng marang kita amarga niat kita. Sapa wae sing maksa awake dhewe lan tetep ajeg ing tobat nganti pungkasaning uripe, sanajan nindakake dosa kanthi cara apa wae, bakal slamet amarga disiplin

awake dhewe, amarga Gusti wis janji iki ing Injil. Sapa waé sing kandha yèn dhèwèké ora perlu tobat, nganggep dhèwèké bener lan ing Kitab Suci diarani 'anaké kajahatan'; amarga kapercayané marang kabenerané dhéwé, katon kaya wis tobat sanajan durung nyadari, tinimbang disalib, dhèwèké mèlu karo hawa napsu: sombong lan angkuh iku hawa napsu. Wong kang sombong ora bisa slamet, amarga ana ing Kitab Suci: *'Nanging wong kang ngremehake, wong angkuh, lan wong sombong bakal sirna'* (Habakuk 2:5). Yen andhap asor ora ngrusak apa-apa marang wong sampurna, mula aja ninggalake sababe—tobat. Abraham sing setya lan Ayub sing bener, kanthi andhap asor, nyebut awake dhewe bledug lan abu, lan tembung-tembung iki minangka pratandha andhap asor. Telu mudha sing sejati luhur ati lan dadi martir agung, padha ngakoni iman ing tengah kobongan geni, lan ngenani awake dhewe kandha: 'Kita wis dosa lan nindakake sing salah,' padha tobat saka ala-ala biyen, sanajan wis sampurna, lan inti meh kabèh kidungané yaiku tobat. Mula, yèn sanadyan wong-wong sing paling nyenengaké Gusti Allah lan sing wis mbuktèkaké kasampurnané ing pakaryané padha nyuwun pitulungan pangapuran nganti tekan pati, sapa sing isa ngandelaké kabecikan dhéwé lan ngremehké pangapuran kanthi alesan kabeneran?

41. Kita kudu ngapura marang wong sing wis nindakake salah marang kita, amarga ngerti yèn ganjaran kanggo ngapura kaluputan iku ngluwihi ganjaran saka kabecikan liya apa waé. Lan yèn kita ora bisa nindakake iki amarga dosa sing nyekel kita, mula kita kudu, nalika tetep waspada lan nahan sangsara, ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané welas asih marang kita lan maringi kekuwatan kaya ngono. Ing wektu sing padha, ing saben wektu, ing saben panggonan lan ing saben pakaryan, kita kudu nduwèni niat siji: nalika ngadhepi macem-macem kaluputan saka wong liya, kita luwih seneng tinimbang sedhih; lan kita kudu seneng ora mung amarga seneng-seneng utawa tanpa alesan, nanging amarga kita nduwèni kasempatan kanggo ngapura wong-wong sing wis dosa (marang kita) lan kanggo nampa pangapura kanggo dosa-dosa kita dhéwé. Amarga ing kéné dumunung pangawikan sejati marang Gusti, kang langkung amba tinimbang kabèh pangawikan liya lan lumantar pangawikan iki kita saged nyuwun marang Gusti lan kaparingi pangrungu; iki minangka wohing pracaya; lumantar iki pracaya kita marang Kristus kabukten; lumantar iki kita saged ngemban salib kita lan ngetutaké Kristus, iki ibu saka dhawuh sing sepisanan lan paling ageng; amarga lumantar iki kita bisa tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehe manah lan marang sesami kaya marang awak dhewe; amarga iku kita kudu nglakoni puasa, jaga wengi, lan ngendhaleni daging kita, supaya manah lan watak batin kita kabuka, nampa iki ing jeroning diri lan ora mbuwang maneh. Banjur, amarga kita ngapura dosa marang sesama, kita bakal nemokake yèn sih rahmat sing diparingaké kanthi rahasia marang kita nalika Baptisan Suci bakal makarya ing jeroning kita, ora manèh kanthi cara sing ndhelik, nanging kanthi cara sing bisa dirasakaké déning kesadaran lan raos kita.

42. Wong-wong sing wicaksana miturut teks hukum mung nganggep wong sing nindakake salah marang liyané iku sing salah, déné wong-wong sing padhangaké Roh, sanajan dirugèkaké wong liya, nyalahké dhéwé—kajaba yèn padha gelem nampa kaluputan mau kanthi kabungahan—lan padha nyalahké dhéwé ora mung amarga kuwi, nanging uga amarga sedhihé asalé saka kaluputané dhéwé ing jaman biyèn, sanajan siji dosa bisa luwih entheng tinimbang liyané. Sapa waé sing mbales dendam kanggo dhéwé, kaya-kaya nuduh Gusti Allah ora adil; nanging sapa waé sing nampa sangsara sing teka marang dhèwèké kaya-kaya iku sangsara dhèwèké dhéwé, ngakoni ala sing wis tau ditindakké sadurungé, sing dadi sabab dhèwèké nandhang sangsara lan nggawa bebane.

43. Loro hawa napsu ngalangi kabecikan ngapura kaluputan: kesombongan lan kesensualan – mula saka iku, sapa waé kudu luwih dhisik nyingkiri kuwi ing pikirané lan sawisé kuwi ngupaya nggayuh kabecikan iki. Mula, perangna karo kersamu dhéwé kanggo ngungkuli hawa napsu kuwi. Iki perjuangan batin, dudu perjuangan saka njaba (awit dudu karo tangga teparo sing kudu kita perangake), nanging perjuangan saka jero, lan ora ana siji manungsa sing bakal nulungi kita. Kita mung bakal nduwé siji Penolong, sing kanthi misterius kasembunyi ing jeroné kita wiwit wektu baptisan – Kristus, sing ora bisa dikalahaké lan saka Panjenengané ora ana sing didhelikaké. Panjenengané bakal nulungi kita ing perjuangan iki, yèn kita netepi dhawuh-dhawuhé kanthi becik sak kuwasa kita. Bab mungsuh kita, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur: hawa napsu sing kaiket karo daging, lan kesombongan sing nduwèni kuwasa marang kowe lan aku. Padha ngapusi Hawa lan ngapusi Adam: katresnan marang kesenengan nunjukaké wit mau, *'awit iku apik kanggo dipangan'*, *'lan nyenengaké mripat kanggo dideleng'*, déné kesombongan nambahaké: *'kowe bakal kaya déwa, ngerti kabecikan lan kaburukan'* (Kejadian 3:5–6).

44. (Saka ngendi para biksu njupuk cara uripé?) Para biksu ora manut pamikiran sing bertentangan karo Gréja, nanging padha ngupaya ngetutaké pikirané Kristus, miturut tembungé Rasul: *'Aja padha duwe*

pikiran kaya ingkang ana ing Kristus Yesus, sing, sanadyan dumunung ing rupi Gusti Allah, boten nganggep satata kaliyan Gusti Allah minangka bab ingkang kedah dipun rebut, nanging ngosongaken dhiri, nampi rupi abdi' (Fil. 2:6–7). Mula, mangertèna yèn cara mikir lan urip kaya ngono diparingi déning Gusti lan nglairaké kabecikan agung – andhap asor. Gusti maringi dhawuh marang Gréja supaya nindakaké pakaryan iki, pangandikane: *'Aja padha nyambut gawe kanggo pangan sing bakal rusak, nanging kanggo pangan sing langgeng nganti urip langgeng'* () (Yohanes 6:27). Apa pakaryan iki? Iki yaiku ngupaya, lumantar pandonga, Karajané Gusti Allah lan kabenerané, kang ana ing jeroning kita, kaya kang wis diandikakaké Gusti (Lukas 17:21), kanthi janji yèn Panjenengané bakal maringi kabèh kang perlu kanggo awak marang wong-wong sing ngupaya Panjenengané (Matius 6:33). Nganggep wong-wong sing wis krungu iki saka Gusti, sing wis pracaya (marang sabda-Nya) lan sing nglakoni iki kanthi becik manut kemampuané minangka 'tumindak sing bertentangan karo kodrat' iku padha nyalahké Gusti, sing wis maringi dhawuh iki.

45. Kepiye para biksu bisa tiba nalika netepi cara urip iki? Ora wong sing netepi sing tiba, nanging wong sing ninggalake lan, sawise kesandhung dening kesombongan lan kuwatir babagan urusan donya, nglirwakake sing paling penting ing kono—aku ngomong babagan pandonga lan andhap asor. Mulane setan ora ngalangi kita mikir lan nglakoni kabèh urusan donya, asal waé dhèwèké bisa mbalèkaké kita saka pandonga lan andhap asor; amarga dhèwèké ngerti yèn apa waé sing ditindakake tanpa loro iku (sifat), sanajan apik, bakal pungkasané dijupuk bali. Kanthi pandonga, aku ora mung tegesé sing dilakoni nganggo badan, nanging uga sing diparingaké marang Gusti kanthi pikiran sing ora keganggu. Amarga yèn salah siji saka loro mau (badan utawa pikiran) kapisah sadurungé wektuné, sing sijiné, sing ditinggal dhéwé, ora ngadeg ing ngarsané Gusti, nanging ing ngarsané karsa dhéwé.

46. Santo Paulus, kepéngin supaya kita aja nganti lalai ing pandonga, ngendika: *'Ngedonga tanpa kendhat'* (1 Tes. 5:17); lan ing wektu sing padha, nunjukaké sipat pikiran sing ora keganggu, piyambakipun ngendika: *'Aja padha manut marang pola donya iki, nanging padha owah lumantar pambaruaning pikiranmu, supaya kowe bisa nyoba lan mbedakake apa kersaning Gusti—apa sing becik, sing ditrima, lan sing sampurna'* (Rom. 12:2). Amarga Gusti Allah, merga kurangé iman lan ringkihé kita, wis maringi pirang-pirang dhawuh supaya saben wong, miturut upayane dhéwé, bisa nyingkiri sangsara lan éntuk kaslametan, Rasul mulang kita bab kersaning Gusti Allah sing sampurna, kepéngin supaya kita ora diadili babar pisan; lan ngerti yèn pandonga nyumbang kanggo kasampurnané kabèh dhawuh, panjenengané ora nate kendhat maringi dhawuh lan nyariosaké bab iku kanthi akèh lan manéka warna cara: *'ndedonga ing saben wektu kanthi Roh, lan tetep waspada kanggo iki kanthi kabèh ketekunan lan pandonga'* (Efesus 6:18).

47. Pandonga nduwéni manéka wujud: awit siji bab ndedonga marang Gusti kanthi pikiran sing ora keganggu, lan liya manèh ngadeg ndedonga nganggo badan déné pikiran ngumbara; lan ana manèh nyisihaké wektu lan, sawisé nyingkiraké paguneman lan pakaryan donya, kanggo ndedonga; lan ana manèh sing luwih milih lan ngutamakake pandonga tinimbang kabèh urusan donya sak isa-isané, manut pangandikane Rasul sing padha: *'Gusti Allah wis cedhak; aja padha kuwatir bab apa-apa, nanging ing saben kahanan, lumantar pandonga lan panyuwunan, kanthi panuwun, ajokna panjalukmu marang Gusti Allah'* (Fil. 4:6). Kaya sing diandharake Petrus sing pinaringan berkah: *'Wani ngendhaleni dhiri lan tetep waspada ing pandonga, nyerahake kabèh kuwatirmu marang Panjenengané, awit Panjenengané ngopeni kowe'* (1 Petrus 4:7 lan bab 5, ayat 7). Kaping pisan, Gusti piyambak, ngertos menawa sedaya prakawis kaestuti lumantar pandonga, ngandika: *"Aja padha kuwatir babagan apa kang bakal padha dipangan utawa dipinesti, utawa apa kang bakal padha dienggo; nanging golèkna dhisik Karajané Gusti Allah lan kabeneranipun, lan kabèh iku bakal ditambahaké marang kowé"* (Matéus 6:31, 33). Nanging mbok menawa Gusti uga nelpon kita lumantar iki marang iman sing luwih gedhe: awit sapa, sawise nyisihaké kuwatir babagan urip donya lan ora nganti kekurangan ing kono, ora bakal percaya marang Gusti babagan berkah langgeng? Kanthi mbukak bab iki, Gusti ngendika: *'Sapa sing setya ing bab sing sithik, iku uga setya ing bab sing akèh'* (Lukas 16:10).

48. Gusti, ngerti yèn pangopènan saben dina kanggo badan iku ora bisa dihindari kanggo kita, ora nglarang pangayoman saben dina, nanging wis maringi idin supaya kita ngopeni dina saiki kanthi cara sing paling pantes. Panjenengané maringi dhawuh kanthi cara sing takwa lan welas asih, supaya kita aja kuwatir bab sesuk, amarga ora mungkin wong sing manggon ing badan iki ora peduli bab urip badan: lumantar pandonga lan pangendalian dhiri, akèh bab bisa dikurangi nganti minimal, nanging ora mungkin nglirwakaké kabèh bab (babagan badan) sakabehé. Mula, sapa waé sing kepéngin, miturut Kitab Suci, *'tumbuh nganti tekan kamulyaning Kristus sing sampurna'* (Efesus 4:13), ora kena luwih milih manéka pelayanan tinimbang pandonga, lan uga ora kena, yèn ora perlu, nalika ana kahanan, nanging uga ora kena nyingkiri utawa nolak

sing muncul amarga kabutuhan lan miturut pangayomaning Gusti, kanthi alesan pandonga; malah, dhèwèké kudu ngenali bédané (antara pandonga lan pakaryan liya) lan ngabdi marang pangayomaning Gusti tanpa ragu-ragu. Sapa waé sing mikir kosok baline iku ora pracaya yèn, manut Kitab Suci, ana siji prentah sing luwih luhur lan luwih wigati tinimbang *prentah* liyané, lan ora kepéngin, miturut tembungé Nabi, '*dipandu déning kabèh prentah*' (Mazmur 118:128) sing teka miturut pangayomané Gusti Allah.

49. Tugas-tugas sing perlu lan wicaksana ora bisa dihindari, nanging kita kudu nolak upaya-upaya sing ora pas wektune, kanthi luwih milih pandonga tinimbang kuwi; utamane, kita kudu nolak upaya-upaya sing nuntun kita marang pengeluaran gedhe lan nglumpukake bandha sing ora perlu. Amarga sakwates wong matesi kuwi kanggo Gusti lan mbusak unsur-unsur sing ora perlu, pikiran bakal tetep bebas saka gangguan; lan sakwates pikiran tetep bebas, bakal ana luwih akèh papan kanggo pandonga sing murni, lan iman sing tulus marang Kristus bakal kabukten. Nanging yèn ana wong sing ora bisa nindakake iki amarga kurang iman utawa kelemahan liya, paling ora padha ngakoni kabeneran lan, miturut kemampuané, padha ngupaya maju, nyalahké dhéwé amarga isih durung dewasa.

50. Ayo padha ngupaya, lumantar pangarep-arep lan pandonga, supaya bisa mbuwang kabèh kuwatir donya; nanging yèn kita ora bisa nindakake iki kanthi sampurna, ayo padha ngakoni kaluputan kita marang Gusti, tanpa nate mandheg dadi tekun ing pandonga; amarga luwih becik dicela amarga kerep nglirwakake tinimbang ditinggalake sakabehe. Ing kabèh sing wis kita omongaké babagan pandonga lan tugase urip sing ora bisa dihindari, kita banget butuh pituduhé Gusti Allah kanggo mbedakaké kapan lan kegiatan apa sing kudu kita utamakaké tinimbang pandonga. Amarga saben wong, nalika lagi nindakake kegiatan sing disenengi, padha mikir yen dheweke nindakake tugase kanthi bener, tanpa nyadari yen kabeh tumindak kita kudu diarahake kanggo nyenengake Gusti Allah, lan ora kanggo kepuasan awake dhewe. Luwih angel maneh kanggo mbedakake manawa sanajan tugas-tugas sing perlu lan ora bisa dihindari iki ora mesthi padha, nanging salah sijine kudu diutamakake tinimbang liyane ing wektu sing pas: amarga saben tugas iki ora ditindakake ing saben wektu, nanging mung ing wektu sing cocog, dene tugas pandonga diatur supaya ora kendhat; mula kita kudu maringi prioritas marang pandonga tinimbang kegiatan sing ora ana kabutuhan mendesak. Lan kabèh Para Rasul, nalika mulang wong-wong bab prabédan iki—wong-wong sing kepéngin ngajak mau nyambut gawé—ngendika: '*Ora pantes yèn kita ninggalaké sabda Gusti Allah mung kanggo nglayani meja. Mula, sedulur, pilihna pitu wong saka antaramu sing pinunjul, sing bakal kita tunjuk kanggo nglayani iki.*' Bab kita, kita bakal nyawisake awak kanggo pandonga lan pelayanan sabda.' Lan usulan iki disetujoni dening sakabehe *pasamuwan*" (Kisah Para Rasul 6:2–5). Dadi, apa sing bisa kita sinau saka iki? Manawa becik tumrap wong-wong sing ora bisa nyawisake awak kanggo pandonga supaya padha melu ing pelayanan, supaya kita ora kekurangan salah sijine, lan supaya wong-wong sing luwih bisa ora nglirwakake sing luwih becik.

51. Ayo padha miwiti pakaryan pandonga lan, kanthi maju alon-alon, kita bakal nemokake manawa ora mung pangarep-arep marang Gusti Allah, nanging uga pracaya sing teguh, katresnan sing tulus, pangapura, katresnan marang sedulur, pangendalian dhiri, kasabaran, pituduh batin lan panyelamatan saka godaan, iku kabèh karunia sih; pengakuan sing tulus lan luh kang murub diparingake marang wong pracaya lumantar pandonga; lan ora mung iku (prekara-prekara sing kasebut ing ndhuwur), nanging uga keteguhan nampa sangsara sing teka marang kita, lan katresnan murni marang sesama, lan kawruh babagan hukum rohani lan nggayuh kabeneran Gusti, lan inspirasi saka Roh Suci, lan paring bandha rohani, lan kabeh sing wis dijanjekake Gusti marang wong sing setya ing kene lan ing jaman sing bakal teka – (kabeh iki ditampa lumantar pandonga). Sak kecap, ora ana cara liya kanggo mulihake citra Gusti ing sajroning diri kajaba kanthi sih-rahmaté Gusti lan pracaya, kanthi syarat manawa wong kuwi, kanthi andhap asor banget, tetep nggatekake pikirane marang pandonga tanpa kaganggu.

52. Ana telung jinis taqwa: sing kapisan yaiku nyingkiri dosa; sing kapindho, sawise dosa, nampa lan sabar marang sangsara sing teka; lan sing katelu yaiku nangis amarga kurang sabar yen ora bisa nampa sangsara kasebut. Amarga apa sing ora dirampungake ing kene kanthi cara panyuwunan sing pantes (kanggo Allah) mesthi bakal nggawa paukuman marang kita ing akhirat, kajaba Allah, nalika ndeleng kita nangis lan andhap asor, kaya sing Dheweke ngerti, ngapus dosa-dosa kita kanthi sih-rahmaté sing Maha Agung.

53. Wah, sepira licik lan sepira ora katoné napsu kanggo nyenengake manungsa; malah nyekel wong-wong wicaksana! Amarga tumindak hawa napsu liyane gampang katon marang sing nglakoni lan mulane nuntun wong-wong sing kagayut marang tangis lan andhap asor; nanging kepinginan kanggo nyenengake manungsa didhelikake dening tembung lan pratandha kesalehan, saengga angel kanggo wong-wong sing ditipu mangerteni rupa-rupa wujud.

54. Rungokna piye Kitab Suci ngukum kepinginan kanggo nyenengake manungsa. Kaping pisan, Nabi Daud kandha: *'Gusti Allah wis nyebarake balung-balungé wong-wong sing nyenengake manungsa; padha isin, amarga Gusti Allah wis ngendhegake wong-wong mau'* (Mazmur 52:6), lan Rasul kandha: *'ora makarya mung kanggo nyenengake manungsa, kaya wong-wong sing nyenengake manungsa'* (Efesus 6:6) lan manèh: *'Apa saiki aku ngupaya nyenengake manungsa? Yen aku isih ngupaya nyenengake manungsa, aku ora bakal dadi abdi Kristus'* (Galatia 1:10). Lan kowe bakal nemokake akèh bab iki ing Kitab Suci, yen kowe maca.

55. Apa waé wangun-wangun sing béda saka ngupaya nyenengaké manungsa? Induk saka kabèh wangun iki, lan sing kapisan, yaiku ora percaya; lan sabanjuré, minangka turunané, teka: iri ati, sengit, puji-pujian, iri, rebutan, munafik, pilih kasih, ngabdi mung kanggo pamer, fitnah, goroh, pura-pura taat palsu tinimbang taat sejati, lan hawa napsu liya sing angel dideteksi lan samar. Nanging sing paling awon yaiku ana wong sing muji kabèh iki nganggo tembung-tembung pinter minangka apik, nalika nyumputaké cilaka sing ana ing jerone. Yen kowe kersa, aku bakal mbukak sawetara tipuané: pujuki licik, nalika maringi pitutur marang siji wong, nyusun rencana ala marang wong liya; nalika muji siji, dhèwèké ngkritik liyané; nalika mulang tanggané, dhèwèké muji dhiri dhéwé; dhèwèké mèlu ing pangadilan ora kanggo mènèhi paukuman kanthi adil, nanging kanggo mbales dendam marang mungsuh; dhèwèké nuduh nganggo pujian nganti, kanthi nyalahké mungsuhé, dhèwèké ditrima déning mungsuhé; dhèwèké ngumpat tanpa nyebut jeneng kanggo nyumputaké fitnahé; dhèwèké ngyakinaké wong sing ora serakah supaya nyatakaké apa sing dibutuhaké, kaya péngin nyukupi kabutuhané, lan nalika padha nyatakaké, dhèwèké nyebaraké yèn wong-wong mau iku pengemis, pamer ing ngarep wong sing durung pengalaman, nanging ngomong andhap asor ing ngarep wong sing wis pengalaman, golek pujian saka loro-lorone; nalika wong sing luhur budi dipuji, dhèwèké nesu lan kanthi miwiti crita liya, ngalihake pujian mau; dhèwèké ngukum para panguwasa nalika padha ora ana, nanging nalika padha ana, muji wong-wong mau ing pasuryané; ngolok-olok wong andhap asor lan wong wicaksana; ngintip guru-guru supaya bisa nyalahké; ngremehké kesederhanaan supaya katon yèn dhèwèké paling wicaksana; ngliwakaké kabecikan kabèh tanggané, nanging éling marang kaluputané. Cekakipun: piyambakipun nyekel saben kasempatan lan muji-muji tiyang, kanthi ora disengaja mbukak maneka rasa kepingin nyenengake wong liya: piyambakipun nyoba nutupi pakaryan ala dewe kanthi takon bab pakaryan ala wong liya. Nanging, para biksu sejati ora tumindak kaya ngono, malah kosok baline: kanthi semangat welas asih, padha ngliwakake tumindak ala wong liya, nalika kanthi terang-terangan ngakoni kaluputane dhewe ing ngarepe Gusti; mulane, padha dicaci dening wong-wong sing ora ngerti niyaté, amarga padha ngupaya nyenengake Gusti tinimbang manungsa. Mula, kadhang nyenengake Panjenengané, kadhang ngendhegaké awaké dhéwé, padha ngentèni ganjaran saka Gusti kanggo loro-loroné, kang ngendika: *'Sapa sing ngunggulake awaké dhéwé bakal diendhegaké, lan sapa sing ngendhegaké awaké dhéwé bakal diunggulake'* (Lukas 18:14).

56. Saka sedhah sing nyerang kita, ora ana siji wae sing teka kanthi ora adil, nanging kabèh kelakon miturut paugeran adilé Gusti Allah. Ana sing nandhang sangsara amarga pakaryan ala dhéwé, déné liyané nandhang sangsara kanggo kapentingan tangga teparo. Mangkono telung mudha sing dibuwang menyang pawon geni mulangaké kita cara mikir kaya ngono, kandha yèn dhèwèké dibuwang amarga kaluputan dhéwé (Dan. 3:28, 31) lan miturut dhawuh Gusti, sanadyan wektu kuwi dhèwèké wis nggawé wujud wong liya. Lan Santo Daud, nalika diumpat dening Shemei, ngakoni yèn dhèwèké kena umpatan mau amarga kaluputané dhéwé lan miturut dhawuhé Gusti (2 Tawarikh 16:11). Yesaya, Yeremia, Yehezkiel, Daniel lan para nabi liyane maringi pratandha marang bangsa Israel lan bangsa-bangsa liya (bangsa kafir) manawa ing tembe bakal ana sangsara sing bakal teka, cocog karo dosa saben wong, ngandhani marang wong-wong mau dosa-dosane lan bala-bala sing bakal teka, amarga padha kandha kaya mangkene: *'Amarga padha ngomong kaya ngono lan nindakake iki lan iku, iki lan iku kelakon marang wong-wong mau.'* Lan Daud sing pinaringan berkah, nerangake iki, kandha ing Mazmur: *'Aku wis mangertos, ya Gusti, yèn paukuman Panjenengan iku adil, lan Panjenengan pancèn wis ngendhegaké aku'* (Mazmur 118:75) lan manèh: *'Panjenengan sampun nyerahake kula dhateng ejekan para bodho. Kula meneng kaku lan boten mbukak cangkem, amargi Panjenengan ingkang nindakaken punika'* (Mazmur 38:9–10).

57. Ayo padha nampa wong-wong sing nyalahake kita minangka pangéling sing dikirim déning Gusti Allah kanggo mbukak pikiran ala sing kasembunyi ing jeroné kita, supaya sawisé mriksa pikiran kita kanthi teliti, kita bisa mbeneraké awak dhéwé, sanajan kita ora nyadari akèh ala sing nyumput ing jeroné kita; amarga iku pratandha manungsa sing sampurna yèn éling kabèh kaluputané dhéwé. Yen kaluputan kita sing cetha wae ora gampang kita weruhi, luwih-luwih pikiran kita; lan amarga kita ora ngerti akèh kabecikan sing ndhelik ing

jero kita, kita dadi bingung karo sangsara sing teka marang kita. Ayo padha ngakoni, minangka wong sing waras pikiran, yèn Gusti, kanggo kabecikan kita, ngidini sangsara teka marang kita lan kanthi mangkono maringi akèh kabecikan marang kita: kaping pisan, lumantar iki pikiran ala sing ndhelik lan ngendhalèni kita dadi katon; lan sawisé katon, Gusti paring kita andhap asor sing sejati lan tulus, banjur maringi kita panyelamatan saka kesombongan kosong lan pambukaan sakabehe kabecikan sing ndhelik ing jeroning kita. Yakinana menawa menawa kita ora nglampahi sangsara sing teka marang kita kanthi iman lan pangajab, kita ora bakal bisa nyumurupi piala sing kapendem ing jeroning kita; lan menawa kita ora bisa nyumurupi kanthi cetha, kita ora bisa nolak pikiran ala saiki, uga ora bisa ngupaya panyucian saka piala jaman kepungkur, utawa entuk kapastian sing teguh babagan mangsa ngarep.

58. Kesedihan lan celaan sing nyabrang marang kita bisa uga ing permukaan ora katon cocog karo dosa-dosa kita, nanging ing pangertèn rohani kabèh iku isih ngemot kabeneran. Kita bisa mangertèni iki saka Kitab Suci uga: apa wong-wong sing mati nalika Menara Siloam ambruk kuwi sing nyurung menara kuwi supaya ambruk nyabrang wong liya? Utawa para tawanan sing digawa menyang Babilonia sajrone pitung puluh taun minangka paukuman, apa padha nyekel wong liya dadi tawanan minangka paukuman? Sifat paukuman kaya ngono ora kaya ngono, nanging kaya prajurit, yen ketangkep nindakake kaluputan apa wae, kena paukuman badan, nanging ora nandhang sangsara sing padha karo kaluputane, mangkono uga kita kabèh diukum dening sangsara sing teka ing wektu sing pas lan kanthi cara sing cocog kanggo tobat, nanging ora kanthi cara sing padha, ora ing wektu sing padha, lan ora nganggo sarana sing padha. Iki—yaiku tundha wektu lan béda antarané sangsara sing teka marang kita lan dosa-dosa kita—sing ndadèkaké akèh wong ora percaya marang kabenerané Gusti Allah.

59. Sebab saben kedadéyan sing nyedhihaké (sing tumeka marang kita) dumunung ing pikiran saben kita: Aku bisa ngomong yèn tembung lan tumindak uga melu, nanging amarga kuwi ora kelakon sadurungé pikiran, mula aku nyandhakaké kabèh marang pikiran. Pikiran teka dhisik, banjur, lumantar tembung lan tumindak, paseduluran kabentuk antarané kita (lan tangga teparo). Saiki, persaudaraan ana loro jinis: siji muncul saka niat ala, lan sijine saka katresnan. Lumantar persaudaraan kita nampa siji lan sijine, kalebu wong sing durung kita kenal; lan nampa kanca sakweto mesthi nggawa sangsara, kaya sing kacathet ing Kitab Suci: *'Sapa sing dadi jaminan kanggo kancane, iku maringi tangane marang mungsuh'* (Amsal 6:1). Mula, saben wong nampa apa sing kelakon marang dheweke ora mung kanggo awake dhewe, nanging uga kanggo tangane – amarga wis njupuk beban kuwi.

60. Nampa sangsara tangga teparo sing asalé saka niat ala iku tanpa kersa. Lan kedadéyané kaya mangkéné: sapa waé sing nyegah wong liya (tetanggané) saka sawijining bab, sanajan dhèwèké ora kepéngin, dhèwèké nampa cobaané wong sing dirampas; mangkono uga, sing nyebar fitnah nampa cobaané wong sing difitnah; sing ngedol paksa nampa cobaané wong sing dipaksa; sing ngentèkaké wong liya nampa cobaané wong sing wis kesel; sing ngomong ala marang wong liya nampa cobaané wong sing diomong ala; sing ngremehake—iku ngremehake awake dhewe; sing goroh njupuk ujiané wong sing digorohi; lan, supaya ora kudu nyebut saben bab siji-siji, aku bakal ngomong cekak: sapa waé sing nindakake salah marang tanggané, njupuk marang dhéwé, miturut gedhéné salah sing ditindakké, godaan saka wong sing disalahké. Kitab Suci uga maringi kasaksian bab iki, kandha: *'Sapa waé sing nggali bolongan kanggo wong sing bener bakal tiba ing kono, lan sapa waé sing ngglundhungaké watu marang wong liya bakal ngglundhungaké watu iku marang awaké dhéwé'* (Amsal 26:27), lan uga: *'Kabèh rencana wong sing ala ora ana gunané; nanging kabèh tumindak sing bener asalé saka Gusti'* (Amsal 16:33). *'Apa Gusti ora adil, ngetokaké murka'* (Roma 3:5) ora mung marang wong sing kena sangsara, nanging uga marang wong sing sembrono mbrontak marang sangsara kuwi.

61. Nggawa bebané sesama manungsa amarga katresnan iku sing wis diwarisaké Gusti Yesus marang kita ing saben cara, sepisanan kanthi marasaké kelemahan rohani kita, banjur *kanthi 'marasaké saben kelemahan lan saben lara, ngilangaké dosa donya'*, nganyari wong-wong sing percaya tenanan marang Panjenengané lan ngresiki sipaté, maringi pambebasan saka pati, ngwarisake ibadah marang Gusti Allah, mulang kasucian, nuduhake manawa amarga katresnan kita kudu nandhang sangsara nganti pati; saliyane, Panjenengané wis maringi kita kasabaran lumantar pangibadah Roh lan berkah ing tembe, *'sing ora ana mripat sing weruh, ora ana kuping sing krungu, lan ora tau mlebu ing manah manungsa'* (1 Kor. 2:9). Mula, Panjenengané ngadhepi godaan kanggo kita, nampa hinaan, ejekan, lan perbudakan; Panjenengané dikhianati, dipukul ing pipi, dipeksa ngombe cuka lan empedu, dipaku ing kayu salib, disalib, lan ditusuk nganggo tombak. Mangkono, sawise nyawiji karo kita ing daging lan roh, lan sawise nampa sangsara kita,

Panjenengané banjur nyerahake pranatan iki marang para Rasul lan murid-murid suci, para Nabi, para Bapa lan para Patriark, sawise dhisik mulang sawatara lumantar Roh Suci, lan nampilake marang liyane lumantar Angga Sang Suci. Kanggo nuduhaké pangorbanan dhiri iki, Panjenengané ngendika: *'Ora ana katresnan sing luwih gedhé tinimbang wong sing nyawisaké nyawané kanggo kanca-kanané'* (Yohanes 15:13). Mulane Santo Paulus, niru Gusti, kandha: *'Saiki aku bungah ing sangsara kanggo kowe, lan ing dagingku aku nggenepi apa sing kurang saka sangsara Kristus kanggo badané, yaiku Gréja'* (Kolose 1:24), sing nuduhaké panriman iki amarga katresnan.

62. Apa sampeyan kepengin luwih cetha mangertèni carané kabèh Para Rasul, ing pamikiran, tembung, lan tumindak, mlebu ing panguripan bebarengan karo kita lan, lumantar panguripan bebarengan iki, nampa cobaan kita? (Padha nindakake iki) ing pamikiran: kanthi nyuguhake Kitab Suci marang kita, nyitir ramalan, ngajak kita pracaya marang Kristus minangka Juruwilujeng, njamin marang kita manawa kita kudu ngabdi marang Panjenengané minangka Putraning Allah miturut kodrat, ndedonga kanggo kita, ngucurake luh, lan nindakake kabèh sing bisa ditindakake déning wong sing leres ing pamikiran. Kanthi tembung liya: kanthi nyuwun marang kita, ngelingake kita, mulang kita, nyalahake kita, lan nyindir kita amarga kurang iman, ngélarang kabodhoan kita, nerangaké Kitab Suci, mbukak jaman, ngakoni Kristus lan ngumumaké yèn Panjenengané disalib kanggo kita, negesaké yèn Sabda sing dadi daging iku siji, dudu loro, sanadyan kita mangertèni yèn Panjenengané dumadi saka loro sipat, manunggal tanpa bisa pisah lan tanpa kacampur, ing saben wektu, ing saben panggonan lan ing saben tumindak, motong kejahatan, nolak melu karo kabohongan, ora rembugan karo wong sing sombong ing daging, ora gawe kanca karo wong kosong, ora wedi marang wong sombong, ngrusak wong jahat, nampani wong andhap asor, nampa wong saleh minangka kagungan kita, lan mulang kita supaya nindakake sing padha. Lan ing pakaryané: dianiaya, dicaci, diilangi hak, dihina, dipenjara, dipatèni, lan nandhang sangsara kaya mangkono kanggo kita. Mangkono, sawisé mlebu ing paseduluran karo kita, padha uga nandhang cobaan kita, amarga padha kandha: *'Yen kita nandhang sangsara, iku kanggo kaslametanmu; yen kita nampa panglipur, iku kanggo panglipurmu'*, sawise nampa paugeran saka Gusti, sing kandha: *'Ora ana katresnan sing luwih gedhé tinimbang wong sing nyawisake nyawane kanggo kancane'* (Yohanes 15:13). Lan padha nerusake iki marang kita, kandha: *'Yen Gusti nyawisake nyawane kanggo kita, kita uga kudu nyawisake nyawa kita kanggo sedulur kita'* (1 Yohanes 3:16), lan maneh: *'Tulung nggawa beban siji lan sijine, lan kanthi mangkono nepaki hukumé Kristus'* (Galatia 6:2).

63. Mula, yen kita wis sinau bab loro jinis paseduluran karo siji lan sijine—yaiku, nampa, sing muncul saka kabutuhan lan sing metu saka katresnan, mula, manut karo kuwi, aja padha penasaran bab cobaan sing teka marang kita—kados pundi, utawi pundi wektu, utawi lumantar sinten cobaan kuwi teka marang kita—awit namung Gusti Allah ingkang mangertos kados pundi saben cobaan kuwi cocog kaliyan kekuwataning ala, wektu tekane ingkang boten saged dipun uwal, lan kerjasama sakabehing makhluk ing nglairake kahanan kuwi. Lan kita mung kudu pracaya marang kabenerané Gusti lan mangertèni yèn kabèh sing tumeka marang kita tanpa karsa kita kelakon amarga katresnan utawa amarga niat ala: mulané kita kudu sabar nampa lan ora nolak, supaya kita ora nambah dosa liya marang dosa-dosa kita.

64. Karsa daging iku gerak alamiah saka badan, sing diiringi gegeré napsu tanpa pamikiran—sing saya kuwat amarga turu lan pangaso badan; bab iki, Petrus sing mulya kandha: *'Aja kaget karo cobaan geni sing teka marang kowe kanggo nguji kowe, kaya ana bab anyar sing kedadeyan marang kowe'* (1 Petrus 4:12). Lan sing mulya Paulus ngendika babagan wong-wong mau: *'Daging kepéngin nglawan Roh, lan Roh nglawan daging'*; mulané dhèwèké paring dhawuh, kandha: *'Lakunana miturut Roh, lan aja nepaki napsu daging'* (Gal. 5:16–17). Para Rasul ngendika iki, kepéngin supaya kita aja nyerah marang dorongan kaya ngono.

65. Wong-wong sing nindakake upaya rohani kudu, sawise miwiti (ngupaya kabecikan), ngrampungake nganti pungkasan. Bab para enom lan tuwa, sing waras lan ora wedi marang gawe abot utawa kasangsaran, luwih migunani nindakake puasa ajeg kanthi kabèh semangat: ngedanake roti kanthi sedheng lan ngombe banyu saka wektu ke wektu (kanthi ukuran sing padha), supaya padha bisa rampung mangan nalika isih krasa luwe lan gelak, supaya nikmat (panganan lan omben-omben) ora dadi alangan kanggo pangabdian marang Gusti sing perlu. Yen nalika mangan panganan sing kasebut mau kita wis wareg tenan, kita bakal enggal kepengin panganan liya sing lezat. Nanging yen kita ora wareg, mula amarga tansah luwe, sanajan kepengin wareg, kita bakal cukup wareg mung nganggo roti wae.

66. Ora gampang ngendhalèkaké weteng sing ora isin: amarga weteng iku dadi kaya déwa tumrap sapa waé sing dikalahaké, lan sapa waé sing manut marang weteng iku ora bakal bisa tetep bébas saka salah. Lan aku weruh cilaka ora mung muncul saka kakehan mangan nanging uga saka nahan dhahar; amarga nalika kita

ora mangan pirang-pirang dina, putus asa sing wis nemokake pijakan ing jeroning ati bakal munggah lan nyerang kita, lan jaga bengi kita malah dadi turu, lan pandonga awan kita malih dadi pikiran daging, saéngga kita ora entuk paedah apa-apa amarga turu lan nandhang cilaka luwih gedhé saka pikiran daging; amarga, kaya wong sing luwih suwe puasa tinimbang liyané, kita wiwit sombong lan ngremehake wong sing luwih cilik, lan sikap kaya ngono (marang awak dhéwé lan tangga teparo) luwih abot tinimbang dosa apa waé.

67. Kaya petani sing ora wicaksana, sawise ngolah ladange kanthi biaya gedhe nanging ora ditanduri, wis nyambut gawe kanggo ngrugikake awake dhewe; mangkono uga, yen kita, sawise ngopeni awak kita kanthi tliti, gagal nandur wiji pandonga, bakal dadi yen kita wis nyambut gawe nglawan kapentingan awake dhewe. Nanging mbok menawa ana sing kandha: yèn pandonga iku pakaryan utama kabeneran, apa perlu puasa? Iki pancen perlu banget ing saben bab: amarga kaya petani miskin sing menawa nandur ing lahan kang kebak suket tanpa ngolah lemahé dhisik, bakal ngundhuh duri tinimbang gandum; mangkono uga, menawa kita nandur wiji pandonga tanpa ngendhalèkaké badan dhisik liwat puasa, kita bakal ngundhuh woh dosa tinimbang kabecikan. Amarga badan iki asalé saka lemah sing padha, lan yèn ora dirumat kanthi tliti kaya lemah, ora bakal ngasilaké woh kabecikan.

68. Puasa, sanadyan migunani tumrap wong sing nindakake kanthi wicaksana, malah mbebayani tumrap wong sing nindakake kanthi ora wicaksana. Mula saka iku, wong-wong sing ngupaya paedah puasa kudu ngati-ati marang bebaya, yaiku kesombongan; lan roti sing kita pangan sawisé rampung puasa sing wis kita tentukaké, kudu kita bagi kanggo dina-dina nahan dhahar, supaya kanthi mangan sethithik saben dina, kita bisa ngendhalèkaké hawa napsu daging lan njaga manah tetep ajeg ing pandonga sing paling manfaat; supaya, kanthi dilindhungi déning kakuwataning Gusti saka rasa sombong, kita bisa ngati-ati sajroning kabèh dina urip kita supaya tetep andhap asor, sing tanpa iku ora ana siji waé sing bisa nyenengaké Gusti.

69. Yen kita ngupaya andhap asor, ora perlu kita diukum, amarga kabèh sing ala lan nyedhihaké sing tumeka marang kita iku amarga kesombongan kita. Yen malaikat Setan dikirim marang Rasul, '*kanggo nyiksa dheweke*', supaya dheweke ora dadi sombong, sepira maneh Setan dhéwé bakal dikirim kanggo nginjak-injak kita nalika kita dadi sombong, nganti kita ngendhegake kesombongan. Para leluhur kita nduwé omah, kagungan bandha, nduwé garwa, lan ngopeni anak-anaké; nanging, amarga andhap asor sing ora kendhat, padha rembugan karo Gusti. Kita, nanging, wis mundur saka donya, nolak bandha, ninggal omah, lan, mikir yèn kita manggon karo Gusti, malah dicaci déning setan amarga kesombongan kita. Wong kang sombong ora ngerti dhiri; awit yèn dhèwèké weruh kabodhoan lan kalemahané dhéwé, dhèwèké ora bakal sombong; lan kepriyé wong sing ora ngerti dhiri bisa ngerti Gusti Allah? Yèn dhèwèké ora bisa ngenali kabodhoan sing dadi panggonané, kepriyé dhèwèké bisa ngerti kabijaksanaané Gusti Allah, sing adoh banget lan dadi wong asing tumrap dhèwèké? Sing ngerti Gusti Allah nggatekake agunging Panjenengané lan, nyalahake dhiri, ngendika kaya Ayub sing pinaringan berkah: '*Aku wis krungu kabarmu saka wong liya sadurunge, nanging saiki mataké wis weruh Panjenengan. Mula aku ngremehake dhiri lan lumer; aku nganggep dhiri iki bledug lan abu*' (Ayub 42:5–6). Mangkono, wong-wong sing niru Ayub padha ngerti Panjenengané. Mula, yèn kita uga kepéngin ndeleng Gusti Allah, ayô padha nyalahake awak dhéwé lan nglakoni andhap asor, supaya kita ora mung ndeleng Panjenengané ana ing ngarep kita, nanging, amarga Panjenengané manggon lan nyawiji ing sajroning kita, kita bisa kasengsem marang Panjenengané; amarga kanthi mangkono kabodhoan kita bakal dadi wicaksana lumantar kawicaksanaan Panjenengané, lan kalemahan kita bakal dikuwatake lumantar kakuwatan Panjenengané, lumantar Gusti kita Yesus Kristus.

70. Puasa, jaga wengi, lan uripé wong ziarah iku pakaryan becik; nanging kuwi mung pakaryan njaba saka urip sing luhur, déné dalané wong Kristen luwih jero tinimbang kuwi (kawruh batin), lan ora ana sing pantes nyandhak pangarep-arepé (mung) marang kuwi. Amarga ana sawatara wong sing nalika padha nampa sih rahmat, kejemé (mungsu) sing isih ndhelik ing batiné nyetel jebakan: kuwi nyerah kanthi sukarela lan meneng bae, nanging nggawa wong pracaya yèn pikirane wis resik, lan sabanjuré nggodha supaya padha sombong yèn dhèwèké wis dadi wong Kristen sing sampurna, lan banjur, nalika wong iku ora waspada maneh (amarga nganggep awake wis bebas lan dadi sembrono), kejahatan iku nyerang kanthi licik, ngintip ing panggonan sepi, nggodha, lan nylempitake wong mau menyang jeroning bumi. Amarga yèn maling utawa prajurit, sing umuré rong puluh taun, bisa nyetel jebakan kanggo mungsuhé, nyiapaké panggrebekan, ngintip saka adoh lan nyerang saka mburi, lan ngubengi saka kabèh sisih lan nggebuk, luwih manèh manèh niat ala—sing wis urip ewonan taun—lan sing tujuane pancen kanggo ngrusak nyawa. Iku ngerti carane nyumput ing jebakan rahasia ing sajroning ati lan, ing wektu-wektu tartamtu, tetep meneng, supaya nggodha nyawa supaya rumangsa sampurna kanthi salah. Dhasar Kristen dumunung ing bab iki: manawa sapa waé, sanadyan akèh

gawe becik sing ditindakake, aja gumantung marang kabecikané dhéwé, utawa nganggep dhéwé iku gedhé, nanging kudu tetep andhap asor ing roh. Lan yen dhèwèké dadi panrima sih rahmat, aja nganti mikir yèn dhèwèké wis nggayuh apa-apa, utawa nganggep dhèwèké wong agung, utawa miwiti mulang; lan nalika nglakoni urip sing becik kanthi andhap asor, tapa brata lan pandonga, lan dadi panrima sih rahmat, aja nganti ngagungkaké nyawané dhéwé. Nanging sejatine, wiwitan rahmat kaya ngono diparingake marang dheweke wektu kuwi utamane supaya dheweke bisa tahan ing sangsara, keluwen lan ngelak, supaya dhèwèké ora krasa wareg ing (upayane) lan ora nganggep dhèwèké wong sing bener lan sugih ing sih rahmat, nanging malah nangis lan sedhih kaya ibu sing duwé siji-sijiné anak lanang sing sawisé diopeni mati kanthi ora disangka-sangka.

71. Sapa waé sing netepi hukum ing urip lan tumindaké ing njaba mung bébas saka akibat saka kabecikan, nyawisaké marang Gusti minangka kurban ledakan emosi sing ora masuk akal; lan wong kaya ngono, amarga isih bayi rohani, wareg karo tumindak kaya ngono kanggo kapentingan kaslametan.

72. Sapa waé sing pancèn wis tresna marang urip Injil wis mbusak wiwitan lan pungkasan saka kabèh kaburukané; lan ing tumindak lan tembungé dhèwèké ngluwihi kabèh kabecikan, nyawisaké kurban pujian lan pangakuan, amarga wis bébas saka kabèh kuwatir (sing muncul) saka pakaryané hawa napsu; lan, amarga bébas ing pikiran saka perjuangan nglawané, nemokaké ing pangarep-arep berkah ing tembe sawijining kabungahan sing ora ana entéke sing maringi gizi marang jiwa.

73. Wedi marang Gehenna nyengkuyung wong-wong sing lagi miwiti (upaya kabecikan) supaya nyingkiri kabecikan, dene kepinginan ganjaran tumindak becik maringi marang wong-wong sing lagi maju semangat kanggo nindakake kabecikan, lan rahasia katresnan ngunggahake pikiran ngluwihi kabèh sing wis diciptakake, nggawe pikiran mau wuta marang kabèh sing ana sawisé Gusti Allah. Saka wong-wong sing wis wuta marang kabèh sing ana sawisé Gusti Allah, Gusti maringi padhang (11c. 145,8), mbukakaké marang wong-wong mau sing Paling Ilahi.

74. *'Pamaréntahaning swarga iku kaya ragi, sing dijupuk déning sawijining wanita lan disumputaké ing telung ukuran glepung, nganti kabèh dadi ngembang'* (Matéus 13:33). Iki nuduhaké yèn pikiran, sawisé nampa sabda Gusti ing sajroning dhiri, nyumputaké sabda mau ing watak telu—yaiku, miturut Rasul, badan, roh, lan jiwa—lan nglumpukaké kabèh alusé ing pamikiran, kaya glepung sing sumebar manéka warna, dadi siji ragi iman, ngentèni supaya kabèh manut marang sabda sing makarya ing sajroning dhiri. Kanthi cara sing padha, Gusti nyebutake sabda kabeneran kaya wiji sawi, sing sanadyan cilik, nalika ditandur ing manah wong sing ngrungkakake, tuwuh sabanjure lumantar tumindak sing pantes, dadi (miturut Kitab Suci) kaya wit ageng sing ngadeg ing panggonan dhuwur, *sawijining 'omah pangayoman kanggo pikiran sing nyedhak'*.

75. Hukum rohani dumadi saka dhawuhe Kristus, kang sepisanan lan paling ageng yaiku katresnan; iku ora mikir sing ala, nanging nresnani kabèh, pracaya kabèh, ngarep-arep kabèh, sabar kabèh (1 Kor. 13:5, 7), manut marang sabda Kitab Suci. Mula saka katresnan iki kita béda siji lan sijiné; nanging ora ana siji waé saka kita sing bisa nggayuh ukuran sakabehé regané, nanging kita ngarep yèn sih Kristus bakal nglengkapi kakirangan kita, asal kita ora mandheg tumindak miturut kemampuan kita; amarga Gusti ngerti sepira akèh sing ora bisa kita lakoni amarga ringkih kita, lan sepira akèh kita gagal nindakake tumindak katresnan amarga kecerobohan kita. Nanging amarga katresnan ora mung dikuatake dening upaya sukarela nanging uga dening cobaan sing teka marang kita, mula kita butuh akèh kasabaran lan alus ati, kanthi pitulunganing Gusti. Rasul Ilahi ngendika: *'Sapa waé sing nganggep dhèwèké wicaksana ing jaman iki, muga-muga dadi bodho, supaya dhèwèké bisa dadi wicaksana'* (1 Kor. 3:18).

76. Tanahé wong Kasdé (Kisah Para Rasul 7:4) iku urip sing kabèh kabèh dikuasani hawa napsu, ing ngendi patung-patung dosa digawé lan disembah. Mesopotamia (ibid., v. 2), kosok baliné, iku urip sing kebak loro sipat sing bertentangan. Nanging Tanah Sing Dijanjekake (Ibr. 11:9) iku sawijining kahanan kang kapenuhan kabecikan kabèh. Mula, sapa waé sing, kaya Israèl kuna, bali marang kabiasaan lawasé, bakal manèh kapendem ing perbudakan hawa napsu, kelangan kamardikan sing wis diparingi.

77. Sapa waé sing kanthi gagah berani ngungkuli napsu badan lan wis cukup ngupaya nglawan roh-roh jahat, lan ngusir rencana-rencané saka tanah atiné, kudu ndedonga supaya diparingi manah sing resik lan supaya roh sing adil bisa dianyari ing jerone atiné (Mazmur 50:12), yaiku supaya piyambakipun bébas saking pikiran-pikiran ala lan, lumantar sih rahmat, kapenuhi pikiran-pikiran ilahi, lan kanthi mangkono dados jagad mentalipun Gusti Allah, padhang lan ageng, ingkang kapérang saking renungan moral, alam, lan teologis.

78. Atiné sing resik (Mazmur 50:12) iku atiné sing wis nyuguhaké marang Gusti pangeling-eling sing pancèn tanpa wujud (resik saka kesan) lan ora ana gambaran, lan sing siap nampa mung kesan-kesan saka Gusti, sing biasané ndadèkaké padhang.

79. Sapa waé sing wis ngungkuli kecenderungan jiwa marang badan lumantar pangarep-arep marang Gusti, wis dadi tanpa wates, sanajan manggon ing badan. Amarga Gusti, sing narik pangarep-arepé wong sing kepéngin, iku tanpa tandhing luwih unggul tinimbang kabèh bab lan ora ngidini wong sing kepéngin nyambungaké pangarep-arepé marang apa waé sawisé Gusti. Mula saka iku, ayo padha ngersakaké Gusti kanthi kabèh kekuwatan pangarsa, lan priksa manawa karsa bébas kita ora diduwèni apa waé sing sifaté badan; ayo padha nyelehaké watak (jiwa) kita saestu ing ndhuwur kabèh bab sing bisa dirasakaké lan sing bisa dipikiraké, lan (banjur) kita, kanthi karsa bébas kita dhéwé, ora bakal nampa cilaka saka urip alamiah, sakwéné iku babagan urip bebarengan karo Gusti, sing sipaté ora bisa digambaraké.

80. Musa Agung, sawisé masang kemahé ing njaba kemah—tegesé, sawisé netepaké pamikiran lan atiné ngluwihi sing katon—wiwit nyembah Gusti (Kaluwihan 34:8), lan sawisé mlebu ing pepeteng (Kaluwihan 20: 21), mlebu ing pepingitan kang ora katon lan ora kebendaan saka kawruh, lan piyambakipun tetep ing kono, dipun wiwiti mlebet ing misteri paling suci.

81. Nganti kita, kanthi pikiran kita, pancen bébas saka kabiasaan nempel marang anané dhéwé lan marang kabèh sing ana sawisé Gusti Allah, kita ora bakal éntuk keteguhan ing kabecikan. Nanging nalika, lumantar katresnan, kita éntuk kaluhuran iki, kita bakal mangertèni kakuwatan janji Gusti Allah: amarga sing pantes kudu percaya yèn ana kapastian sing ora goyah ing ngendi, sepisanan, pikiran, lumantar katresnan, netepaké kekuwatané dhéwé. Amarga yèn pikiran durung mundur saka dhiri dhéwé lan saka kabèh sing bisa dibayangaké, lan durung netepaké dhiri ing ketenangan sing ngluwihi pamikiran, pikiran kuwi ora bisa bébas saka sipat owah-owahan sing ana ing kabèh prakara.

82. Wong-wong sing lungguh ing kamar ndhuwur ing Galilea '*amarga wedi marang wong Yahudi*', '*kanthi lawang dikunci*' (Yohanes 20:19)—yaiku, amarga wedi marang roh-roh kejem, manggon kanthi tentrem ing tanah wahyu, ing puncak pangrénungan ilahi, sawise nutup pancaindra kaya lawang—padha nampa Sabda Gusti, sing teka kanthi cara sing ora bisa dipahami, katon tanpa pangrasa indra; lan lumantar pangumuman tentrem, iku maringi katentreman atiné, lan lumantar ambegan—pembagian Roh Suci—lan maringi wewenang marang roh-roh jahat, mbukak pratandha (Yohanes 20:20) saka misteri-misteri Panjenengané.

83. Sapa sing ngetutake dina kaping enem miturut Injil, sawise matèni dhisik godhagan dosa sing sepisanan, nggayuh lumantar kabecikan kahanan tanpa napsu, resik saka kabèh ala, netepi Sabat (Kaluwihan 16:29–30) ing pikirane malah saka pamikiran sing paling alus babagan napsu ing imajinasi. Lan sawisé nyebrang Yordania (Kejadian 32:22,30), wong mau digawa menyang tanah kawruh, ing ngendi pikiran, kanthi misterius dibentuk déning donya, manggon ing Rohé Gusti Allah.

84. Sabat saka kabèh sabat (Imamat 16, 31) iku tentreming jiwa rasional, sing kanthi ngalihaké pikiran malah saka kabèh tembung ilahi sing kasimpen sacara rahasia ing sajroning makhluk-makhluk (sing diciptakaké), ing kasenangan tresna wis nyawiji sakabèhé karo Gusti Allah siji lan, lumantar teologi misterius, wis ndadèkaké pikiran iku pancèn ora bisa pisah saka Gusti Allah.

3. 200 Bab babagan Hukum Rohani

1. Amarga sampeyan bola-bali nyatakake kepinginan kanggo ngerti kepiye, miturut Rasul, '*ukum iku rohani*' (Rom. 7:14) lan apa kahanan pikiran lan tingkah laku wong-wong sing nyoba netepi iku, kita bakal ngrembug iki kanthi kemampuan kita sing paling apik.

³⁹**2.** Kaping pisan, Gusti Allah, kaya sing kita mangerteni, iku wiwitan, tengah, lan pungkasan saka kabèh sing becik. Nanging kabecikan sejati ora bisa kawangun utawa dipastèkaké kajaba ing Kristus Yesus lan ing Roh Suci.

3. Kabèh kabecikan diparingi marang kita dening Gusti kanthi tujuan tartamtu. Sapa waé sing percaya marang iki ora bakal kelangan.

4. Iman sing teguh iku menara sing kuwat⁴⁰. Kanggo wong percaya, Kristus iku kabèh.

³⁹ Mesthi wae, iki ora nyebutake tumindak becik sing ditindakake manungsa, nanging berkah saka Gusti Allah.

⁴⁰ Pilar ing wetan dudu tumpukan watu, nanging sawijining gedhong dhuwur kanggo panggonan manggon, sing maringi keamanan saka wong-wong ala.

5. Mugi Panjenengané sing mimpin kabecikan kabèh mimpin kabèh pakaryanmu, supaya upaya-upayamu cocog karo kersaning Gusti.

6. Wong sing andhap asor lan nggatekake bab rohani, nalika maca Kitab Suci, bakal nerapake kabeh mau marang awake dhewe, lan ora marang wong liya.

7. Njaluk marang Gusti supaya Panjenengané mbukak mripat atimu, supaya kowe bisa weruh paedahé pandonga lan maca, sing dingerteni lumantar pengalaman.

8. Sapa waé sing nduwèni karunia rohani lan welas asih marang wong mlarat, bakal njaga karuniané lumantar welas asih mau, déné wong sombong bakal kelangan karuniané amarga dipukul déning pikiran sombong.

9. Bibiré wong andhap asor ngandika kabeneran, lan sing mbantah iku kaya abdi sing wis nyerang Gusti ing pipiné.

10. Aja dadi muridé muji dhiri, supaya kowe ora sinau kesombongan tinimbang andhap asor.

11. Aja sombong karo kawruh saka Kitab Suci (sing dipinjam), supaya pikiranmu ora kecemplung ing roh kang ngina.

⁴¹12. Aja nyoba ngrampungake prakara peteng lan mbingungake kanthi debat, nanging lumantar apa sing diprentahake dening hukum rohani – sabar, pandonga, lan pangarep-arep sing ora goyah marang panyelamatan.

13. Wong sing ndedonga ing daging lan durung nduwé pikiran rohani iku kaya wong wuta sing muni, *'Putrané Dawud, welas asihana aku'* (Markus 10:48)!

14. Wong sing padha, sing biyen wuta, nalika nampa pandelengan lan weruh Gusti, ora nyebut Panjenengané Putrané Dawud manèh, nanging ngakoni yèn Panjenengané iku Putrané Allah lan nyembah Panjenengané (Yohanes 9:35–38).

15. Aja gumedhe nalika ngucurake luh ing pandonga, amarga Kristus sing nyentuh mripatmu lan kowe wis nampa pandelengan rohani.

16. Mung wong sing, manut tuladha wong wuta mau, mbuwang busana⁴² lan nyedhaki Gusti, dadi muridé sing sejati lan dadi mubalig doktrin sing paling sampurna (Markus 10:50–51).

17. Ngerti (dosa), nalika dipun nikmati ing pikiran (kanthi seneng), ngerasaké manah (nguwataké dadi watu), déné pangendalian dhiri bebarengan pangarep-arep, kanthi mbusak ngriti, nglembutaké manah (nggawé dadi bledug).

18. Ana panggilasan ati sing bener lan migunani—sing nuntun marang kelembutan—lan ana uga sing ora tertib lan mbabayani—sing mung nuntun marang karusakan⁴³.

19. Waspada, pandonga, lan sabar ing ngadhepi (kasangsaran, cilaka, lan sedhih) iku wujud panggilingan (pencet) sing marakake tatu, nanging migunani kanggo ati, asal kita ora ngalangi pangayomané lumantar nyenengake hawa napsu⁴⁴. Sapa sing netepi kuwi, uga ing bab-bab liyane, bakal nampa pitulungan; nanging sapa sing nglirwakake lan misahake (pisahake siji saka sijine) bakal nandhang sangsara sing ora bisa ditahan nalika wayahe pamitan⁴⁵.

20. Atiné sing nggolèk kesenengan (sing mung nggolèk kesenengan) nalika wayahe pamitan dadi pakunjaran lan rante kanggo nyawa; déné atiné sing kerja keras (sing seneng ngendhalèni hawa napsu lan makarya nglawan kersané dhéwé, kanggo Gusti) iku lawang mbukak (menuju urip sabanjuré).

21. *Pintu wesi sing mimpin menyang kutha* (Kisah Para Rasul 12:10) iku atiné sing atos; kanggo wong sing kasangsaran lan atiné remuk, lawang mau *'buka dhéwé'*, kaya sing kelakon kanggo Petrus⁴⁶.

⁴¹ *Monologistos* tegesé 'siji tembung'; kanthi siji tembung, 'teguh'. Akeh para sepuh, nalika ngadhepi kebingungan, padha ndedonga lan nampa pitutur.

⁴² Iki mesthi tekad tanpa pamrih.

⁴³ Apa wong nyiksa awaké dhéwé tanpa perlu, utawa dihukum déning bapak rohani, atiné mung nampa tatu: kena pukulan – lan lara, nanging ora ana paedahé. Iku kaya maringi pasien obat sing salah.

⁴⁴ Solusi iku campuran saka macem-macem unsur, contone banyu lan anggur. Telung kabecikan sing kasebut kudu tansah selaras siji lan sijine. Ngereman hawa napsu ngrusak kesatuané.

⁴⁵ Banjur wong bakal nyadari yèn dhèwèké wis tumindak salah amarga ora mikir luwih dhisik.

⁴⁶ Iki dudu ati sing kurang welas asih, nanging ati sing wis bener-bener atos, nandhang kaku ati. Ing kéné, mbukaké gapura sing ditutup ing ngarepé Santo Petrus diinterpretasi sacara rohani. Sangsara sing nglarani iku rasa pait ing ati sing disebabake kekurangan saka njaba, dene contrition—pangapusan—iku panggerak ati sing wicaksana amarga nyadari bebener sing nyiksa. Kaloro iki mbusak watu saka ati.

22. Ana akèh wujud pandonga, saben wujud béda siji lan sijiné. Nanging, ora ana wujud pandonga sing mbebayani, kejaba sing sakjatiné dudu pandonga, nanging pakaryané Setan.

23. Ana sawijining wong, sing arep nindakake ala, dhisik ndedonga ing atiné kaya biasané lan, amarga wis dicegah kanthi pitulunganing Gusti supaya ora nindakake ala, sawisé kuwi dhèwèké matur nuwun sanget (kanggo kuwi)⁴⁷.

24. Daud, sing arep matèni Nabal saka Karmel, dibalèkaké saka niat kuwi déning pangeling paukuman ilahi, lan sakwisé kuwi dhèwèké matur nuwun sanget. Kita uga ngerti apa sing ditindakake nalika dheweke lali marang Gusti, lan ora mandheg (dadi tanpa Gusti lan ora tobat) nganti Nabi Natan ngelingake dheweke marang Gusti.

25. Nalika éling marang Gusti, tambahna pandonga, supaya Gusti éling marang kowe nalika kowe lali marang Panjenengané.

26. Nalika sampeyan maca Kitab Suci, pahami apa sing didhelikake ing jerone (khusus kanggo sampeyan): *'Amarga apa wae sing ditulis ing jaman biyen ditulis kanggo piwulang kita'* (Rom. 15:4).

27. Kitab Suci nyebut iman *'kapastian bab-bab sing diarep-arep'* (Ibrani 11:1) lan nerangake wong-wong sing ora ngerti yèn Kristus ana ing sajroning atiné minangka wong sing ora trampil (2 Korinta 13:5).

28. Kaya pikiran katon liwat tumindak lan tembung, ganjaran mbesuk uga diwenekake pratandha liwat pakaryan ati (apa sing narik kawigaten, apa sing nyenengake).

29. Atiné sing loman bakal diparingi loman manèh kanthi cetha, lan atiné sing welas asih uga bakal nemoni welas asih; nanging kosok baliné nimbulaké kosok baliné lan akibaté.

30. Hukum kamardikan mulang kabèh kabeneran; akèh wong maca nganggo akal, nanging sithik sing mangertèni kanthi nglakoni dhawuh-dhawuh.

31. Aja ngupaya kasampurnané ing kabecikan manungsa, amarga ora ana sing sampurna ing kono: kasampurnané kasembunyi ing Salibé Kristus.

32. Hukum Kamardikan diwaca kanthi pangerten sejati, dipahami lumantar panyumponan dhawuh-dhawuh, lan kacumponi lumantar sih-rahmaté Kristus.

33. Nalika nurani kita meksa kita netepi kabèh dhawuhe Gusti, kita bakal mangertèni yèn paugerané Gusti iku tanpa cela, lan sanadyan bisa kelakon amarga kabecikan kita dhéwé (rasa lan watak moral lan agama alamiah), iku ora bisa kasampurnakaké ing manungsa tanpa sih rahmaté Gusti.

34. Wong-wong sing ora nganggep awake dhewe kaiket dening saben dhawuhe Kristus nerangake hukumé Gusti kanthi cara daging, *'ora mangertèni apa sing diomongake utawa bab-bab sing diyakinke'* (1 Tim. 1:7); mulané, padha mikir yèn bisa nepati kuwi liwat pakaryané.

35. Siji tumindak katon dilakoni kanthi becik, nanging niat sing nindakake ora ngarah marang kabecikan; tumindak liyane sanadyan katon ala, nanging niat sing nindakake ngarah marang kabecikan. Lan ora mung tumindak sing ditindakake kanthi cara kaya ngono, nanging uga tembung-tembung sing diucapake dening sawatara wong: ana sing nampilake tumindak kanthi cara sing beda amarga kurang pengalaman utawa ora ngerti; liyane nindakake kuwi kanthi niat ala; dene liyane maneh nindakake kuwi kanthi nyamar dadi wong sing taat.

36. Sapa sing nyumputake fitnah lan cacah ing tembung pujian sing angel dingerteni wong prasaja, iku padha karo wong sing sombong sanajan katon andhap asor. Suwe dheweke bisa nyumputake bebener ing goroh, nanging pungkasane, kabawa watak sejati, kabukak liwat tumindaké.

37. Kadhang ana wong sing, sanadyan katon nindakake kabecikan kanggo tanggane, malah nandhang cilaka ing atine, lan kadhang ana wong liya sing, amarga ora nindakake kabecikan kaya ngono marang tanggane, malah entuk kabecikan ing atine.

38. Ana panghakiman sing lair saka niat ala lan balas dendam, lan ana jinis liya sing lair saka wedi marang Gusti Allah lan kabeneran.

39. Aja nyalahake wong sing wis mandheg dosa lan wis tobat. Nanging yen, miturut panjenengan, panjenengan kepengin nyalahake dheweke kanggo Allah, mula luwih dhisik ngakoni dosamu dhewe ing ngarepe.

40. Gusti mimpin saben kabecikan, kaya srengéngé mimpin padhang ing awan.

41. Sawise nindakake pakaryan becik, elinga marang Sing ngendika: *'Tanpa Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa'* (Yohanes 15:5).

⁴⁷ Iki mesthi nyebutake sawijining kedadeyan nyata, kaya sing diarani 'kabungahan sing ora disangka-sangka'.

42. Wis ditemtokake manawa ing sedhih ana kabecikan kanggo manungsa, dene ing kesia-siaan lan kesenengan ana kejahatan.
43. Sapa sing sabar nampa fitnah saka wong liya, nyingkiri dosa lan, ing tengah sedhihé, nemu syafaat.
44. Wong sing pracaya marang Kristus, percaya marang ganjaran sing cocog karo imané, kanthi rela nampa saben ketidakadilan.
45. Sing ndedonga kanggo wong sing nindakake salah marang dheweke ngalahake setan, dene sing nolak sing sepisanan bakal tatu amarga sing kapindho.
46. Luwih becik nandhang tindak ora adil saka manungsa tinimbang saka setan, nanging sing nyenengake Gusti wis menang nglawan loro-lorone.
47. Saben berkah teka kanthi pitulunganing Gusti, nanging lunga kanthi rahasia saka wong kang ora ngucapake syukur, wong kang atiné kaku, lan wong males.
48. Saben dosa pungkasané ing kesenengan sing dilarang, déné saben kabecikan pungkasané ing panglipur rohani. Lan kaya déné sing sepisanan nggerakaké roh-roh sing padha jinis, mangkono uga sing kapindho nggerakaké roh-roh sing padha jinis.
49. Cacian saka manungsa marakake sedhih ing ati, nanging dadi panyucian tumrap sing sabar nampa iku.
50. Kabodhoan nyedhiyakake alesan lan kabebasan kanggo nentang apa sing migunani, lan sawise dadi luwih wani, nambah akeh keberatan (utawa usulan) saka kejahatan.
51. Amarga ora kekurangan apa-apa, tampi kasedhihan sing teka lan, minangka wong sing kudu nglaporake, tinggalake kabèh rasa pantes dhéwé.
52. Sawise nindakake dosa ing sepi, aja nyoba (sanajan ing ngarepe Gusti) ndhelikake – (aja mikir yen sing didhelikake bakal tetep kaya ngono), amarga *'kabeh wis telanjang lan kabuka ing ngarepe Gusti; marang Panjenengané kita kudu tanggung jawab'* (Ibr. 4:13).
53. Ajak atimu ngadhep Gusti: *'Manungsa ndeleng kang katon ing njaba, nanging Gusti ndeleng kang ana ing ati'* (1 Sam. 16:7).
54. Aja mikir lan nindakake apa-apa tanpa tujuan ing Gusti, amarga sapa waé sing lelungan tanpa tujuan bakal mbuwang-mbuwang upayane.
55. Angel tumrap wong sing dosa tanpa sabab kanggo tobat, amarga ora mungkin ndhelik saka kabenerané Gusti.
56. Kedadeyan sing nyedhihaké ngélingaké wong wicaksana marang Gusti; nanging tumrap sing lali marang Gusti, iku marakaké sedhih miturut sepira padha lali.
57. Aja nganti saben sedhih sing ora dikarepake dadi guru panjenengan ing pangeling-eling kaya ngono, lan mugi kekarepan panjenengan kanggo tobat ora tau kendho.
58. Lali iku dhéwé ora nduwé daya, nanging dijaga déning kelalaian kita lan saimbang karo kelalaian kuwi.
59. Aja nganti kowe ngucap: 'Apa sing kudu tak lakoni? Aku malah ora kepéngin, nanging lali kuwi teka.' Iki amarga kowe nglirwakaké apa sing kuduné kowe lakoni nalika kowe kelingan.
60. Lakonana kabecikan sing kowe eling, banjur sing durung kowe eling uga bakal kabuka marang kowe; lan aja sembrono ninggalake pikiranmu marang lali.
61. Kitab Suci kandha: *'Neraka lan karusakan katon ing ngarsané Gusti'* (Amsal 15:11). Iki nyebutake bab pangerten sing sithik lan lali ing ati.
62. Neraka iku kabodhoan, amarga loro-lorone peteng. Nanging kebinasaan iku kelalen, amarga ing loro-lorone ana sing ilang saka apa sing biyen ana.
63. Mriksa tumindak ala panjenengan dhéwé, aja tumindaké tangga teparo, lan papan suci ing jeroné atimu ora bakal dirampok.
64. Kelalaian ora maringi papan kanggo kabecikan apa wae sing ana ing daya (ora ditampa kanggo apa-apa). Sada lan pandonga mbalèkaké wong-wong sing wis lalai marang tugase.
65. Sedhih amarga Gusti iku pérangan wigati saka kesalehan, amarga katresnan sejati diuji déning kasangsaran.
66. Aja mbayangake yen kowe bisa entuk kabecikan tanpa sedhih: kabecikan kaya ngono ora bisa dipercaya (durung dites) amarga katentreman sing kowe rasakake nalika nggayuhé.
67. Pikirna asil saka saben sedhih sing ora dikarepake, lan kowe bakal nemokake ing kono pangapuran dosa.

68. Akeh pitutur saka tangga teparo iku migunani, nanging kanggo saben wong, ora ana sing luwih cocog tinimbang putusané dhéwé.

69. Nalika ngupaya panyembuhan, rungokna swara nurani; tindakna apa sing diandharake, lan kowe bakal éntuk manfaat.

70. Gusti Allah lan nurani ngerti tumindak rahasia saben wong, lan lumantar iku tumindak mau bisa dibenerake.

71. Manungsa bisa tumindak sak karepé, nanging Gusti Allah netepaké asil saka pakaryané manut kaadilan⁴⁸.

72. Yen kowe kepengin nampa pujian saka wong tanpa cela, sepisanan sinau nampa celaan amarga dosamu.

73. Apa waé celaan sing ditampa wong amarga kabeneran Kristus, dhèwèké bisa dimulyakaké atusan kaping déning wong akèh. Nanging luwih becik nindakaké kabecikan kabèh kanggo ganjaran ing tembe.

74. Nalika siji wong maringi manfaat marang wong liya liwat tembung utawa tumindak, padha ngakoni sih rahmaté Gusti Allah ing bab iki. Sing ora mangertos iki bakal dikalahaké déning sing mangertos⁴⁹.

75. Sing muji marang tanggane kanthi munafik, mengko bakal nyalahake dheweke, lan dheweke bakal isin.

76. Wong sing ora ngerti jebakan mungsuhé gampang atiné dadi atos, lan sing ora mangertèni panyebab hawa napsu (akar lan pemicuné) gampang tiba.

77. Saka nyenengake dhiri (tumindak kanggo kapentingan dhéwé) muncul kelalaian, lan saka kelalaian muncul lali. Amarga Gusti wis maringi kawruh marang saben wong babagan apa sing migunani kanggo dheweke.

78. Wong maringi (tembung) marang tanggane miturut pangertosane, dene Gusti Allah makarya ing ati sing ngrungokake miturut imane.

79. Aku wis weruh wong prasaja sing ngendhekaké awaké dhéwé liwat tumindaké, lan padha dadi luwih wicaksana tinimbang wong wicaksana⁵⁰.

80. Ana jiwa prasaja liyane, sawisé krungu wong padha muji, ora niru andhap asor, nanging mung ngagumbangaké kesederhanaané, lan saka kéné dhèwèké dadi sombong.

81. Wong sing ngremhake kawruh lan ngetokake kabodhoané iku bodho ora mung ing tembung nanging uga ing pikiran.

82. Kaya ana kawicaksanan ing tembung lan kawicaksanan sejati, uga ana kabodhoan ing tembung lan kabodhoan sejati.

83. Kabodhoan ing ungkapan ora ngrusak apa-apa marang wong sing paling taat, kaya kabijaksanaan lisan uga ora ngrusak marang wong sing andhap asor lan wicaksana.

84. Aja nganti kowe ngendika: 'Aku ora ngerti apa sing bener lan mulane aku ora salah yen ora nindakake.' Amarga yen kowe nindakake kabecikan sing wis kowe ngerti, kabèh liyane bakal alon-alon kabuka kanggo kowe, siji bab dimangerteni liwat bab liyane, kaya anggota kulawarga sing padha padha kenal siji lan sijine (Amsal, bab 48). Ora ana gunane kowe ngerti sing kapindho (sing durung kowe ngerti) sadurunge nindakake sing sepisanan (sing wis kowe ngerti). Amarga '*pikiran ngagum-agumi*' amarga ora aktif (kurang tumindak), '*nanging katresnan mbangun, amarga iku sabar marang kabeh bab*' (1 Kor. 8:1, 13:7).

85. Waca tembung-tembung Kitab Suci liwat tumindak, lan aja kakehan ngrembug tembung-tembung mau, nganti kowe kebak rasa sombong mung nganggo gagasan abstrak.

86. Sing wis ninggalaké tumindak lan mung wareg karo kawruh waé nyekel, tinimbang pedhang landhep loro sisih, tongkat suket sing, ing wektu perang, miturut Kitab Suci (Yesaya 36:6), bakal nglarani tangane lan, sawisé nembus, bakal ngucuraké bisa kesombongan dhisik marang mungsuhé.

87. Saben pikiran nduwé ukuran lan boboté dhéwé ing ngarsané Gusti. Mula, ing ngarsané Gusti padha waé mikir kanthi prasangka utawa mung saka siji sisih (yaiku mung nganggo akal tanpa tumindak, utawa mung nganggo pikiran dhéwé tanpa rembugan karo wong sing wis nduwé pengalaman).

88. Sapa waé sing wis nepaki sabda, aja nganti ngremhake godaan amarga kuwi. Amarga katresnan marang Kristus diuji déning kasangsaran (delengen Bab 65).

⁴⁸ Bab 71 ing manuskrip Savv., kaya sing diterbitake dening Migne, muni kaya mangkéné: Sapa waé sing makarya tanpa tujuan (tanpa arah utawa tertib) iku mlarat ing kabèh bab, déné sing lumaku kanthi pangarep-arep iku sugih kaping pindho.

⁴⁹ Mbok menawa siji-sijine pamanggih yaiku, saka loro mau, sing paham bab iki iku sing luwih agung.

⁵⁰ Paulus sing prasaja.

- 89.** Aja ngremehake (aja nglirwakake) pikiran apa wae amarga kecerobohan. Amarga ora ana pikiran sing bisa didhelikake saka Gusti Allah.
- 90.** Nalika kowe weruh yèn sawijining pikiran njanjèkaké kamulyan donya, mangertèna yèn kuwi nyiapaké isin kanggo kowe.
- 91.** Mungsuh ngerti tuntutan hukum rohani lan mung ngupaya ngapusi pikiran (kanthi nyuntikake pikiran, tinimbang tumindak, marang wong-wong sing nglakoni urip rohani). Kanthi mangkono, dhèwèké kasil nggawe kancané (nalika ana wong sing sarujuk karo usulané) tundhuk marang pakaryan tobat (yèn padha ngakoni kasalahané), utawa, yèn padha ora tobat (amarga gagal ngakoni kasalahané), ngetokaké beban sangsara sing ora dikarepake lan nyeri (lan kasangsaran sing biyasané Gusti paringaké marang wong-wong kuwi minangka piwulang). Kadhangkala Panjenengané ngajak wong mbrontak marang pituduh kaya ngono (kaya sangsara, lumantar ngeluh, ora manut marang paugeran Gusti, lan ora ngerti yèn dhèwèké sing nyebabaké kuwi), supaya sangsara sing nyeri malah tambah akèh ing donya iki (awit Gusti ngirim manèh lan manèh kanggo ngélingaké dhèwèké) lan, nalika wayahe seda, mbukak yèn dhèwèké ora setya (kanggo mbuktekaké ora pracaya marang Pangayomaning Gusti lan kasunyatan yèn dhèwèké dhéwé sing kudu disalahaké).
- 92.** Akeh wong sing wis kasil nolak cilaka sing teka ing uripé, nanging tanpa pandonga lan tobat ora ana siji waé sing bakal luput saka sangsara abot ing alam sawise mati.
- 93.** Kejahatan njupuk kekuwatan saka siji lan sijiné; kanthi cara sing padha, kabecikan tuwuh (mateng, saya kuwat) saka siji lan sijiné. Kabeh mau nyemangati lan nuntun para penganuté supaya terus maju luwih adoh.
- 94.** Setan ndadekake dosa-dosa cilik katon ora penting ing paningal kita, amarga yèn ora, dheweke ora bisa nuntun kita menyang dosa-dosa sing luwih gedhe.
- 95.** Akar hawa napsu sing memalukan iku pujian saka manungsa, kaya déné akar kesucian yaiku keyakinan kita marang dosa-dosa kita—ora mung nalika krungu, nanging uga nalika kita nampa iku marang awak dhéwé.
- 96.** Ora ana paedahé babar pisan kanggo wong sing wis nyingkiri donya nanging uripé mung manut napsu dhéwé (kanggo kesenengané dhéwé, tansah nindakake apa waé sing nyenengake lan cocog karo atiné). Amarga apa sing biyèn ditindakake nganggo bandha, saiki uga ditindakake maneh sanajan ora nduwé apa-apa.
- 97.** Maneh, wong asket, yèn entuk dhuwit, iku dadi sedulure wong mau ing watak batine, amarga dheweke uga saka ibu sing padha—nguber apa sing manis ing ati—mung saka bapak sing beda, amarga owahing napsu.
- 98.** Kadhangkala ana wong sing nahan napsune kanggo entuk kesenangan sing luwih gedhe (amarga urip luwih tentrem tanpa dadi budak napsu), lan wong liya sing ora ngerti tujuane padha muji dheweke; nanging mbok menawa dheweke dhewe nyadari yèn upayane sia-sia.
- 99.** Sebab kabèh dosa iku kesombongan lan kepinginan nikmat. Yèn ora sengit marang kuwi, ora bakal bisa nahan napsu.
- 100.** *Akar saka kabèh kejahatan yaiku katresnan marang dhuwit* (1 Tim. 6:10), nanging cetha yèn iki uga kabentuk kanggo kapentingan mau (iki dibutuhaké déning mau, diadegaké adhedhasar mau, lan gumantung marang mau).
- 101.** Pikirane kabut dening telung napsu iki: katresnan marang dhuwit, kesombongan, lan kepinginan seneng-seneng.
- 102.** *Telung putri saka kecoa*, sing kasebut ing Kitab Suci, yaiku '*katresnan marang sing dikasihi*' sing lair saka kegilaan (Amsal 30:15).
- 103.** Akal lan iman – kanca sejati saka hakikat kita – wis dadi tumpul amarga ora ana liya kajaba iki.
- 104.** Amukan, nesu, rebutan, matèni lan sakabehing dhaptar ala liyane saya tambah parah ing antarané manungsa amarga kuwi.
- 105.** Mula saka iku kita kudu sengit marang katresnan marang dhuwit, kesombongan lan hawa seneng, amarga iku ibu saka kabecikan lan ibu tiri saka kabecikan.
- 106.** Amarga kuwi, kita diprentah supaya ora tresna marang donya, utawa apa wae ing donya; ora (kanggo teges kuwi) supaya kita sembrono mbenci ciptané Gusti Allah, nanging supaya kita bisa motong panyebab hawa napsu kuwi.

107. 'Ora ana,' kandha Kitab Suci, 'wong sing dadi prajurit sing keseret ing urusan donya iki' (2 Tim. 2:4). Amarga sapa waé sing wis keseret ing urusan kuwi lan kepéngin ngalahaké hawa napsu, iku kaya wong sing nyoba mateni geni nganggo jerami.

108. Sapa waé sing amarga dhuwit, kamulyan, lan kesenangan nesu marang tanggané durung nyadari yèn Gusti ngatur kabèh kanthi adil.

109. Nalika kowe krungu tembungé Gusti: 'Yen ana sing ora nyelakake kabèh kagungané, dhèwèké ora pantes tumrap Aku' (Lukas 14:33, Matius 10:38), pamilah yèn iki ora mung tumrap kagungan, nanging uga tumrap kabèh sumber jeroing ala.

110. Sing ora ngerti kabeneran ora bisa pracaya kanthi sejati. Amarga kawruh, miturut sipaté, luwih dhisik tinimbang pracaya.

111. Kaya Gusti Allah wis maringi saben makhluk sing katon apa sing pantes kanggo dheweke, mangkono uga Panjenengané bakal maringi ganjaran marang pikiran manungsa manut sipaté, apa kita kepéngin utawa ora.

112. Yen ana wong sing dosa kanthi terang-terangan lan ora tobat, lan ora nate nampa sangsara nganti pungkasan, mangertèni yèn paukumané bakal tanpa welas asih.

113. Sapa sing ndedonga kanthi pikiran sing resik bakal sabar ngadhepi sangsara sing diadhepi, dene wong sing kebak rasa dendam durung ndedonga kanthi ati sing resik.

114. Nalika nandhang cilaka, caci utawa panganiayaan saka wong liya, aja nganti mung mikir bab saiki, nanging mikirna apa sing bakal teka; lan kowe bakal weruh yèn dhèwèké wis dadi sumber akèh berkah kanggo kowe, ora mung saiki nanging uga ing jaman sing bakal teka.

115. Kaya wedang pait sing mbiyantu wong sing ora lancar pencernaan, mangkono uga wong sing galak iku migunani nampa cilaka pait: amarga pangobatan iki maringi panyembuhan marang sing sepisanan lan nuntun marang tobat marang sing kapindho.

116. Yen kowe ora kepengin nandhang cilaka, aja uga kepengin nindakake ala: amarga sing pungkasan mesthi bakal mèlu sing sepisanan. 'Amarga apa sing ditandurake manungsa, kuwi uga bakal dipanené' (Gal. 6:7).

117. Nandur ala kanthi karsa dhéwé lan ngundhuhé kanthi ora kersa, kita kuduné gumun marang kaadilan Gusti.

118. Ana jarak wektu tartamtu antara nanem lan panèn. Nanging amarga iku, kita ora kena ragu yèn bakal ana baline.

119. Nalika kita dosa, sing salah dudu badan, nanging pikiran; amarga yèn pikiran ora mimpin, badan ora bakal manut.

120. Wong jahat sing ndhelik luwih ala tinimbang wong sing nindakake salah marang wong liya kanthi terang-terangan; mulane, dheweke luwih jahat lan bakal kena paukuman.

121. Sapa waé sing nganyam intrik lan nindakake ala kanthi rahasia iku ula, kaya sing kacathet ing Kitab Suci: 'lungguh nginceng ing dalan lan nguntal tumit jaran' (Kejadian 49:17).

122. Sapa waé sing bebarengan muji siji bab ing tangga teparo nanging nyalahké bab liyané, kuwi kapenuhan rasa sombong lan iri: liwat pujian dhèwèké nyoba ndhelikaké iri, déné liwat celaan dhèwèké ngadeg dadi luwih unggul tinimbang tangga teparoné.

123. Kaya déné mokal ngopeni wedhus lan srigala bebarengan, mangkono uga mokal wong sing tumindak licik marang tanggané nampa welas asih.

124. Sapa waé sing nyelundupaké kersané dhéwé karo paugeran iku laku zinah, kaya sing kacathet ing Kitab Kawicaksanan, lan 'amarga ora nduwé pangerten, dhèwèké bakal nandhang lara lan isin' (Amsal 6:32–33).

125. Kaya banyu lan geni ora bisa nyawiji amarga padha kebalikan, mangkono pangalembana dhiri lan andhap asor padha bertentangan.

126. Sapa sing ngupaya pangapura dosa tresna marang andhap asor, nanging sapa sing ngukum wong liya nyegel (ngiket) tumindak ala dhewe.

127. Aja nganti ana dosa sing ora ditebus, sanadyan cilik, supaya ora nuntun kowe marang dosa sing luwih gedhe.

128. Yen kowe kepengin slamet, tresnaa marang tembung sejati (tembung kabeneran bab awakmu) lan aja cepet-cepet nolak celaan.

129. Sabda kabeneran ngowahi keturunan ula lan nuduhaké carané nyingkiri murka ing tembe (Mat. 3:7).

130. Sing nampa tembung kasunyatan nampa Gusti Allah Sabda, amarga ana pangandikane, '*Sapa sing nampa kowe, nampa Aku*' (Mat. 10:40).

131. Wong lumpuh sing diturunake saka atap iku wong dosa, ditegesi dening wong-wong pracaya ing asmane Gusti Allah lan, amarga imane, nampa pangapura (dosa) (Lukas 5:19).

132. Luwih becik ndedonga kanggo tangga teparo kanthi ngajeni lan niat becik tinimbang ngukum dheweke amarga saben dosa.

133. Wong sing pancen tobat iku diolok-olok déning wong sing ora wicaksana. Nanging iki dadi pratandha yèn tobaté nyenengaké Gusti Allah.

134. *Usaha supaya nyingkiri kabèh* (1 Kor. 9:25) lan aja mandheg (saka upaya iki) nganti Gusti mbasmi wiji Babilonia.

135. Bayangna ana rolas nafsu ala. Yen kowe kanthi sukarela nampa salah sijine, iku bakal nggantèkaké sewelas sing liyané.

136. Dosa iku geni kang kobong. Luwih akèh bahan bakar sing kok buwang, luwih geni mau bakal surut; luwih akèh bahan bakar sing kok tambahaké, luwih kobong geni mau.

137. Yen kowe kesengsem karo pujian, antisipasi isin; amarga, kaya sing diandharake Kitab Suci, '*Sapa waé sing ngunggulake dhiri bakal direndhahake*' (Mat. 23:12).

138. Mung nalika kita wis nolak saben dosa, kalebu sing ditindakake mung ing pikiran, kita bakal miwiti perang sejati nglawan hawa napsu sing nyerang kita.

139. 'Pangeling' iku pangeling tanpa kersa marang dosa-dosa biyèn. Wong sing isih berjuang (nglawan napsu) ngupaya nyegah (pamanggih kaya ngono) supaya ora tuwuh dadi napsu, déné wong sing wis ngalahaké napsu iku motong gerakan pisanané.

140. Getering ati iku gerakan ati sing ora disengaja, tanpa digandhengake karo gambaran⁵¹. Iku kaya kunci (sing mbukak lawang ati kanggo dosa); mula, wong sing wis pengalaman ngupaya nyekel ing wiwitan banget.

141. Ing ngendi gambar-gambar pikiran ngakar, mesthi ana kelalaian: amarga gerakan sing sejatine dorongan polos (ora disengaja) kuwi ora digandhengake karo gambar-gambar. Kadhangkala ana sing mlayu saka kuwi kaya bara kobong sing mlayu saka geni (amarga wis kobong utawa wedi kobong), dene liyane ora ngalih nganti geni nyala⁵².

142. Aja ngomong: 'Aku malah ora kepéngin, nanging (pamanggih) kuwi teka dhéwé.' Amarga, mesthi, yèn dudu bab iki, kowe mesthi tresna marang sabab-sebabé.

143. Sapa sing ngupaya pujian iku kacekel hawa napsu, lan sapa sing nelongso amarga sedhih sing nyerang mesthi tresna marang panglipur.

144. Kaya timbangan sing ana ing sisih loro, pikirané wong sing tresna marang kesenangan ora bisa tentrem ing siji sisih. Kadhangkala dhèwèké nangis lan meratapi dosané; kadhangkala liyané dhèwèké berjuang lan rebutan karo tanggané, nguber kesenangan.

145. Sapa sing nyoba kabèh prakara lan nyekel apa sing becik, kanthi cara sing padha mesthi bakal njaga dhèwèké saka kabèh sing ala (1 Tes. 5:21–22).

146. *Wong sing sabar iku sugih pangerten* (Amsal 14:29), kaya uga wong sing nyedhiyakake kupinge marang tembung-tembung kawicaksanaan.

147. Tanpa éling marang Gusti, kawruh ora bisa bener. Tanpa sing sepisanan, sing kapindho iku palsu.

148. Kanggo wong atos atiné, tembung kawruh sing paling alus ora ana gunané, amarga tanpa wedi (wong kaya ngono) ora nampa pakaryan tobat.

149. Kanggo wong alus, sabda pracaya (bab panglipur pracaya) cocog, amarga padha ora nguji kasabaraning Gusti lan ora ambruk amarga kaluputan sing kerep (nglawan karsa utawa dhawuhe Gusti).

150. Aja ngébréhake wong sing kaku atiné amarga kesombongané, nanging luwih becik tunjukna marang beban isiné ing tembe; amarga kanthi mangkono wong sing wicaksana bakal luwih gampang nampa pangébréh (ing sajroning atiné).

⁵¹ Iki minangka paraphrase amarga ringkesé ungkapan basa Yunani.

⁵² Iki padha karo wangsulané para sepuh marang pitakon: 'Apa kudu ngidini pikiran mlebu?' 'Ayo mlebu,' ujare, 'banjur lawan lan usir metu.'

151. Sapa sing ora seneng dicela mesthi sengaja ngambang ing napsune, dene sing seneng dicela cetha nyingkiri godhaning napsu.

152. Aja kepengin krungu babagan tipuan wong liya, amarga kanthi mangkono sipat-sipat tipuan kuwi uga kacathet ing batin kita.

153. Sawise krungu tembung ala, nesua marang awakmu dhewe, aja nesu marang sing ngomong; amarga kupinge wong ala iku licik, lan wangsulane uga licik⁵³.

154. Yen kebeneran ana wong sing nemokake awake dhewe ana ing kumpulan wong sing remen ngomong kosong, wong iku kudu nganggep awake dhewe salah amarga omongan kaya ngono, yen ora kanggo saiki, ya kanggo jaman kepungkur (amarga dheweke biyen wis tau ngobrol karo wong-wong mau).

155. Yen kowe weruh ana wong sing munafik muji kowe,antisipasi yèn dhèwèké bakal ngkritik kowe ing wektu liyané.

156. Anggep sedhik saiki padha karo berkah ing tembe, lan krasa acuh ora bakal ngrusak tekadmu.

157. Yen amarga kado materi kowe muji wong iku apik, kejaba saka Gusti (lali yèn iku kabèh amarga Pangayomané Gusti), banjur mengko wong iku bakal dadi ala marang kowe.

158. Saben berkah asalé saka Gusti miturut kersané, lan wong-wong sing nggawa iku minangka abdi berkah.

159. Tanpa panyawiji antarane kabecikan lan kaburukan kanthi ati sing tentrem; amarga iku, Gusti bakal pungkasané nyegah anomali kedadeyan ing uripmu.

160. Beda pamikiran (ora disengaja) tanpa disadari uga nggawa owah-owahan ing pamikiran dhéwé. Lan ing jagad njaba, Gusti ngimbangi sing ora disengaja karo sing disengaja.

161. Indra (kahanan njaba) iku asil saka akal (tata jero), sing miturut paugeran Gusti ngasilake apa sing pantes (kanggo saben wong miturut ajine).

162. Nalika ati kebak kepinginan marang kesenangan, pikiran lan tembung sing mbebayani bakal muncul. Kaya déné kita ngenali kobongan materi (ing jero) saka asapé.

163. Tetepna pikiranmu ing atimu, lan kowe ora bakal diganggu godaan; nanging yen kowe lunga saka kono, tahanana apa wae sing kelakon.

164. Ndonga supaya godaan ora tumeka marang kowe; nanging nalika tumeka, tampanana iku minangka kagunganmu dhéwé, dudu barang asing.

165. Puterake pikiranmu saka kabèh katresnan marang awak dhéwé, banjur kowe bakal bisa ndeleng tipuané setan.

166. Sapa waé sing ngaku weruh kabèh tipuané setan, nanging ora ngerti carané, ndadèkaké dhèwèké kaya sampurna.

167. Nalika pikiran dibebasake saka kuwatir babagan urusan badan, pikiran mau bisa nyumurupi tipu daya mungsuh miturut tingkat kebebasané.

168. Sapa waé sing kabawa pikirané bakal kabut déning pikirané lan weruh tumindak dosa, nanging ora weruh sababé.

169. Kadhang ana wong sing, sanajan saka njaba netepi sabda, nanging saka jero dadi budak hawa napsu lan ngrusak tumindak becik nganggo pikiran ala.

170. Sawise kowe ngidini wiji dosa nancep ing atimu (kanthi nyimpen pikiran), aja nganti kandha, 'Iku ora bakal ngalahake aku' – amarga sak suwene kowe ngidini mlebu, sak suwene kuwi kowe wis kalah dening dosa.

171. Kabèh sing ana diwiwiti saka cilik lan, nalika dipelihara sethithik demi sethithik, saya tuwuh.

172. Jerat dosa iku jaring kang akèh benangé. Sapa waé sing klebu sanajan sethithik lan ora waspada, ora bakal suwe bakal kesangkut kabèh.

173. Aja kepengin krungu kabar cilaka mungsuhmu, amarga sapa waé sing gelem ngrungokaké omongan kaya ngono bakal langsung nampa woh saka kersané dhéwé.

174. Aja nganggep yèn saben sangsara teka amarga dosa-dosa wong. Amarga ana sing nyenengake Gusti, nanging isih ngalami cobaan. Lan wis katulis ora mung '*wong sing ala lan sing ora manut paugeran bakal diusir*' (Mazmur 36:28), nanging uga '*wong-wong sing kepengin urip saleh ing Kristus Yesus bakal dianiaya*' (2 Timotius 3:12).

⁵³ Bener, iki sawijining paribasan, nanging gagasane cetha. Paraphrase ing basa Latin: 'pravarum enim rerum auditor, pravus evadit nuntius.' Sing ngrungokake kabecikan dadi ala, lan mangkono uga sing nyampekake.

175. Ing wektu sedhik, awas marang godhongan nikmat hawa napsu. Amarga janji maringi panglipur ing sedhik, wong gampang kapancing nampa iku.
176. Sawetara wong nyebut wicaksana wong sing bisa ngatur urusan kesenengan jasmani kanthi pinter, nanging sing sejatine wicaksana yaiku wong sing nguwasani karsa dewe.
177. Sadurunge kowe mbusak hawa napsu ala, aja ngrungokake atimu; amarga apa wae sing ditandur ing kono, kuwi sing bakal dadi kecenderungan sing dijaluk.
178. Kaya ula sing sawene ana ing alas, ana uga sing nyumput ing omah, mangkono uga napsu: sawene mung imajinasi (kedadéan ing pikiran), nanging liyane aktif ngaruh (katon ing tumindak lan nyumput ing jerone), sanadyan kadhangkala padha malih saka siji wujud menyang wujud liyane.
179. Nalika kowe weruh manawa apa sing ana ing jerone kowe wis obah kanthi kenceng lan narik pikiran sing meneng marang napsu, mangertèna yèn ing jaman kepungkur pikiran kuwi wis tau kapenuhan karo iku, banjur nggerakaké lan nandur ing ati.
180. Mega ora kabentuk tanpa ambegan angin, lan napsu ora lair tanpa obahing pikiran.
181. Yen, kaya sing diwulangaké Kitab Suci, kita ora tumindak manut karsa daging, mula kanthi pitulunganing Gusti, malah apa sing biyèn ditandur ing jeroning kita (napsu jiwa lan kabiasaan ala) bakal mandheg ngganggu kita.
182. Gambar-gambar sing wis ngakar ing pikiran luwih jahat lan kuwasa tinimbang sing mung ana ing pikiran, nanging sing pungkasan mau luwih dhisik ana lan dadi sababé.
183. Ana ala sing asalé saka ati lan nyekel kita amarga keterikatan suwé lan persetujuan ati marang iku; lan ana ala sing nglawan ing pikiran amarga kedadeyan saben dina.
184. Gusti ngadili tumindak manut niyaté. '*Mugi Gusti maringi kowe,*' pangandikane, '*miturut manahmu*' (Mazmur 19:5),
185. Sapa waé sing ora tetep kanthi tekun ing pangrêmbagan ora bakal nampa sanajan gawe kasar kanggo kasucian.
186. Suara ati iku buku alamiah (ingkang ngemot dhawuh Gusti): sapa sing maca kanthi teliti bakal nampa pangalaman syafaat ilahi.
187. Sapa waé sing ora gelem nindakake pakaryan kanggo bebener (kanggo mbela) kanthi rela, bakal kena pakuman luwih abot liwat kahanan sing ora bisa dikendhalèkaké.
188. Sapa waé sing wis mangertèni kersané Gusti Allah lan nglakoni kanthi becik manut kamampuane, bakal liwat pakaryan cilik bisa nyingkiri pakaryan gedhé.
189. Sapa waé sing nyoba ngatasi godaan tanpa pandonga lan kasabaran ora bakal bisa ngusir godaan mau, malah bakal luwih kesangkut ing godaan kuwi.
190. Gusti kasembunyi ing paugeran-paugerané lan kapanggih déning wong-wong sing ngupaya Panjenengané miturut sepira paugeran-paugerané iku dituruti.
191. Aja ngomong: 'Aku wis netepi paugeran, nanging durung nemu Gusti.' Kabeh sing nggoleki Panjenengané kanthi sejati bakal nemu tentrem.
192. Katentreman iku kamardikan saka hawa napsu, sing ora bisa digayuh tanpa pakaryané Roh Suci.
193. Panyumponan sabda iku siji bab, lan kabecikan iku bab liya, sanadyan saben-saben njupuk inspirasi kabecikan saka siji lan sijine.
194. Panyumpahan sabda diartèkaké minangka tumindak miturut paugeran, déné kabecikan iku (kahanan atiné) sing ndadèkaké apa sing ditindakké pancèn nyenengaké Gusti Allah.
195. Kaya bandha donya, sanadyan siji ing hakekaté, manéka warna miturut barang sing dipikolehi, mangkono uga kabecikan iku siji ing hakekaté, nanging nampilaké dhéwé ing manéka warna tumindak.
196. Sapa waé sing ora nduwé pakaryan nanging sok ngajar lan ngucapaké tembung-tembung (diskursus babagan carané urip) iku sugih ing kabecikan sing ora bener, lan '*upayane*', miturut Kitab Suci, '*mlebu ing omahé wong liya*' (Amsal 5:10).
197. '*Kabeh bakal nyerah marang emas,*' kandha Kitab Suci (Pangandika 10:19). Nanging kanthi sih rahmaté Gusti, uripé pikiran (urip rohani) bakal diatur.
198. Niat sing becik dipikolehi lumantar pandonga, lan pandonga sing murni lumantar niat sing becik. Miturut sipaté, loro-loroné saling gumantung.
199. Yakub nggawe Yusuf jubah kang warna-warni. Lan Gusti maringi kawruh bab kasunyatan marang wong alus, kaya kang katulis: '*Gusti bakal mulang wong alus ing dalan-dalane*' (Mazmur 24:9).

200. Tansah nindakake kabecikan miturut kemampuanmu, lan nalika ana kasempatan kanggo nindakake luwih akeh, aja marèh mung sing sithik; amarga '*sapa sing mbalèk*', pangandikane Gusti, '*ora pantes kanggo Karajané Gusti Allah*' (Lukas 9:62).

4. Kanggo wong-wong sing mikir yèn dhèwèké bisa dianggep bener amarga pakaryané, 226 bab⁵⁴

1. Ing bab-bab sabanjuré, ringkihé iman wong-wong sing mung urip bener saka njaba waé kabukak déning wong-wong sing saestu pracaya lan ngerti kabeneran kanthi setya.

2. Gusti, karsa nuduhaké yèn sanadyan saben préntah iku wajib, pangadopsi dadi anak tetep diparingaké marang manungsa lumantar getihé, ngendika: '*Yèn kowé wis nindakaké kabèh sing dipréntahaké, kandhaa, "Kita iki abdi sing ora pantes; awit kita mung nindakaké apa sing kuduné kita tindakaké"*' (Lukas 17:10). Mula, Karajan Swarga dudu ganjaran tumindak, nanging sih-rahmaté Gusti, sing wis disiyapaké kanggo para abdi sing setya.

3. Sawijining abdi ora nuntut kamardikan minangka ganjaran, nanging ngladeni kanthi kersa, kaya wong kang nduwé utang, lan nggenteni iku minangka peparang sih.

4. '*Kristus seda kanggo dosa-dosa kita, kaya sing katulis ing Kitab Suci*' (1 Kor. 15:3), lan Panjenengané maringi kamardikan marang wong-wong sing setya ngabdi marang Panjenengané. Amarga Panjenengané kandha: '*Apik tenan, kowe peladen sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, Aku bakal masrahaké kowe ing bab-bab gedhé: mlebu ing kabungahaning Gustimu*' (Matéus 25:23).

5. Dheweke durung dadi abdi sing setya yen mung gumantung marang kawruh wae, nanging sing pracaya lumantar manut marang Kristus, sing wis maringi paugeran.

6. Sing ngajeni Gusti nindakake apa sing diprentahake, lan yen dheweke dosa utawa ora taat marang Gusti, dheweke nampa paukuman apa wae sing pantes ditampa.

7. Kowe kudu duwe rasa kepengin weruh lan rajin, amarga kawruh wae bisa ndadekake wong sombong.

8. Godaan, sing teka tanpa dikira-kira miturut pangayomaning Gusti, mulangake kita supaya tansah rajin lan tanpa kita sadhar nuntun kita marang tobat.

9. Kasangsaran sing nyabrang manungsa iku asil saka pakaryan ala sing wis ditindakake dhéwé. Nanging yèn kita nahan kuwi kanthi pandonga, kita bakal nampa tambahé berkah manèh.

10. Sawetara wong, sawise dipuji amarga kabecikane, banjur seneng lan nganggep manawa manising kesombongan iku panglipur (saka ndhuwur). Liyane, sawise kesadaran dosa, ngrasakake lara, lan nganggep lara sing marasakake iku pakaryan niat ala mungsuh.

11. Wong-wong sing amarga pakaryané ngluhuraké dhiri tinimbang wong sing ora pati semangat, kanthi bener mikir yèn bisa mbeneraké dhiri liwat tumindaké ing njaba; nanging kita, sing mung gumantung marang kawruh waé lan ngremehké wong sing ora ngerti, luwih bodho tinimbang wong-wong mau.

12. Kawruh tanpa tumindak durung mantep, sanadyan bener. Tumindak sing dadi pangukuhan kabeh bab.

13. Asring kawruh (bab sawijining prakara) kabur amarga nglirowakake tumindaké dhéwé. Amarga tumindak sing sakabèhé dilalekake bakal alon-alon sirna saka élingan.

14. Kitab Suci ngajak kita mangertèni Gusti lumantar akal supaya kita bisa ngabdi marang Panjenengané kanthi bener lumantar tumindak kita.

15. Nalika kita netepi paugeran kanthi terang-terangan, sanajan kita nampa ganjaran istimewa saka Gusti minangka balesan, kita entuk manfaat manut karo tujuan karsa kita dhéwé.

16. Sapa waé sing kepéngin nindakake sawijining pakaryan nanging ora bisa, iku ngadeg ing ngarsané Gusti, Pangertening Manah, kaya déné wis nindakake. Iki kudu dipahami loro-loroné tumrap kabecikan lan kaburukan.

17. Pikir, sanajan tanpa badan, nindakake akèh kabecikan lan akèh kaburukan, déné badan, tanpa pikir, ora bisa nindakake apa-apa. Amarga kaputusan saka karsa bébas luwih dhisik tinimbang tumindak.

18. Sawetara wong, sanajan gagal netepi paugeran, nganggep yèn pracaya kanthi bener; liyané, sanajan netepi paugeran, ngarep-arep kraton minangka ganjaran sing pantes. Kabeh mau padha salah babagan kabeneran.

⁵⁴ Sing nglawan iki dudu iman, nanging wataké ati, sing dadi sumber tumindaké wong.

19. Majikan ora wajib menehi ganjaran marang abdi-abdine, nanging sanajan sing ora ngabdi kanthi bener uga ora nampa kamardikan.

20. Yen Kristus seda kanggo kita, lan kita '*ora urip maneh kanggo awake dhewe, nanging kanggo Panjenengané sing seda lan tangi maneh kanggo kita*' (2 Kor. 5:15), mula cetha yèn kita wis nyawisake awake dhewe kanggo ngabdi marang Panjenengané nganti pati. Kepiye carane kita bisa nganggep pangadopsian minangka ganjaran sing pantes?

21. Kristus iku Gusti miturut kodrat lan Gusti miturut tata penyelamatan, amarga Panjenengané nyipta kita sing urip lan nebus wong-wong sing wis mati ing dosa lumantar getihé, lan paring sih marang wong-wong sing percaya kanthi cara iki.

22. Nalika sampeyan krungu tembung Kitab Suci sing kandha yèn Gusti bakal mènèhi ganjaran marang saben wong miturut pakaryané (Mazmur 61:13), aja nganggep yèn pakaryan (ing dhéwé) pantes kanggo Gehenna utawa Kraton, nanging Kristus bakal mènèhi ganjaran marang saben wong miturut pakaryané: ora percaya marang Panjenengané utawa percaya, minangka Gusti Allah Pencipta lan Panebus kita, lan ora minangka sing nimbang-nimbang barang (yaiku pakaryan lan ganjaran).

23. Kita sing wis dianggep pantes nampa adus panguripan manèh nindakake pakaryan becik ora kanggo upah, nanging kanggo njaga kasucian sing wis diparingi marang kita.

24. Saben pakaryan becik sing kita lakoni kanthi kekuwatan alamiah dhéwé, sanadyan bisa ngalihake kita saka kebalikané (yaiku pakaryan ala), ora bisa, tanpa sih rahmat, ngasilake kasucian kita.

25. Wong sing andhap asor nyingkiri kesombongan; sing manut nyingkiri ketidaktaatan; sing nyalahake awake dhewe nyingkiri kemunafikan; kanthi cara sing padha, wong sing ndedonga nyingkiri keputusan; wong sing nyuwun kanthi sukarela nyingkiri keserakahan; wong sing ngakoni dosa—sing andhap asor saka kesombongan, sing taat saka pembangkangan, sing nyalahake dhiri saka kemunafikan; uga, sing ndedonga ngadhepake punggung marang putus asa, wong mlarat kanthi rela saka nglumpukake bandha, sing ngakoni dosa saka murtad, lan martir saka panyembahan berhala. Apa kowe weruh carane saben kabecikan, sanajan ditindakake nganti pati, ora liya kajaba pialih saka dosa; lan pialih saka dosa iki iku prakara kodrat, dudu bab sing bisa diparingi kraton?

26. Manungsa meh ora bisa njaga apa sing alamiah tumrap dhèwèké, déné Kristus lumantar salib paring pangadopsian dadi putra.

27. Ana prentah tartamtu lan ana prentah umum (nyakup kabèh). Amarga ing siji kasus wong diprentah maringi marang wong mlarat kanthi jumlah sithik, déné ing kasus liyané wong diprentah nyerahaké kabèh kagungané sakaligus.

⁵⁵**28.** Ana pakaryan sih rahmat sing ora bisa dingerteni dening bocah (ing umur rohani), lan ana pakaryan ala (mungsu) sing katon kaya kabeneran. Luwih becik ora nganggurake pikiran kakehan marang tumindak kaya ngono, amarga wedi kena tipu, lan uga ora ngukum tumindak mau, amarga bisa uga ana bebener ing kono; nanging nggawa kabeh marang Gusti kanthi pangarep-arep, amarga Panjenengané ngerti paedahé loro-loroné.

29. Sapa waé sing kepéngin nyabrang segaraing pikirane kudu sabar, andhap asor, wicaksana, waspada, lan bisa nahan napsu. Nanging yèn dhèwèké maksa dhéwé miwiti upaya iki tanpa papat sipat kuwi, dhèwèké mung bakal nyiksa atiné lan ora bakal bisa nyabrang.

30. Meneng iku motong kabèh ala. Yen manèh digandhèngaké karo papat kabecikan mau ing pandonga, ora ana pitulungan sing luwih apik utawa dalan sing luwih cendhak kanggo ngilangaké hawa napsu kajaba iki.

31. Ora ana sing bisa nggayuh meneng pikiran tanpa meneng badan, lan uga ora bisa ngresiki papan antarané loro mau tanpa meneng lan pandonga.

32. Daging ngelawan Roh, lan Roh ngelawan daging (Gal. 6:17); nanging sing mlaku miturut Roh ora nyukupi napsu daging.

33. Panjaluk ora sampurna tanpa panguwuh ing pikiran. Gusti krungu pikiran sing njerit kanthi perhatian sing ora kabagi.

34. Pikirane sing ndedonga kanthi temenan siji ora mecah manah. '*Manah sing remuk lan andhap asor, ya Gusti, Panjenengan boten nyingkiri*' (Mazmur 50:19)

⁵⁵ Ana paribasan Yunani sing nyakup gagasan iki: kaya wong sing ndeleng busana apiké dhéwé ing pangilon.

- 35.** Lan pandonga dianggep kabecikan, sanadyan iku ibu saka kabecikan-kabecikan, amarga iku nglairaké kabecikan-kabecikan mau lumantar pangembengan karo Kristus.
- 36.** Apa waé sing kita lakoni tanpa pandonga lan pangarep-arep sing becik bakal mbabayani lan paling ora ora sampurna.
- 37.** Nalika kowe krungu 'sing pungkasan bakal dadi sepisanan, lan sing sepisanan bakal dadi pungkasan' (Mat. 19:30), pahamilah iki nyebutake wong-wong sing nduwèni kabecikan lan wong-wong sing nduwèni katresnan. Amarga sanadyan katresnan iku pungkasan saka kabecikan miturut urutan, ing ajiné katresnan iku sepisanan saka kabèh, lan ninggalaké kabèh sing wis ana sadurungé.
- 38.** Nalika kuciwa nyekel ati, apa nalika ndedonga utawa amarga tipu daya mungsuh sing maneka warna, elinga Eksodus lan sangsara sing abot. Nanging luwih becik nyandhak marang Gusti lumantar ndedonga lan pangarep-arep tinimbang nggatekake bab-bab ing njaba, sanajan kuwi migunani.
- 39.** Ora ana siji kabecikan piyambak sing mbukak lawang sipat kita (deleng Bab 224 lan 225), kajaba kabèh mau gumantung siji lan sijiné kanthiurut.
- 40.** Wong sing ora wicaksana iku sing mangan pikiran; amarga sanajan pikiran mau migunani, ora bakal luwih migunani tinimbang pangarep-arep.
- 41.** Saben dosa nuntun marang pati kajaba dibersihaké déning tobat. Sanajan wong suci ndedonga kanggo wong liya amarga dosa kaya ngono, pandongane ora bakal dirungokaké.
- 42.** Sing tobat kanthi bener ora ngupaya mbenerake dosa-dosane ing jaman kepungkur, nanging ngupaya nyenengake Gusti lumantar dosa-dosa mau.
- 43.** Kita kuduné wis nindakake saben kabecikan sing bisa ditindakake déning kodrat kita saben dina. Dadi, apa sing bakal kita pasrahaké marang Gusti minangka ganti rugi tumindak ala sing wis kita lakoni sadurungé?
- 44.** Sanadyan kita nambah kabecikan saiki, iku mung ngukum kelalaian kita biyen, dudu pembayaran marang Gusti.
- 45.** Wong sing nyesel ing roh (sing nangisi dosane) nanging santai ing daging (sing nyukupi awak ing saben bab) iku kaya wong sing nyiksa awaké dhéwé sacara fisik (sing nolak kabèh marang awaké dhéwé) nalika pikirane sumebar.
- 46.** Kasangsaran sing dipilih kanthi sukarela ing loro-lorone (yaiku jasmani lan rohani) saling nguatake siji lan sijine: rohani nguatake jasmani, lan jasmani nguatake rohani; nanging misahake loro-lorone luwih awon lan luwih abot tinimbang kasangsarané.
- 47.** Iku kaluhuran gedhe nahan apa sing tumeka marang kita lan, miturut sabda Gusti, tresna marang tangga teparo sing sengit marang kita.
- 48.** Tandha katresnan sing tulus iku ngapura kaluputan. Mangkono Gusti tresna marang donya.
- 49.** Ora mungkin ngapura kaluputan wong saka jero ati tanpa kawruh sejati, amarga iku mbuktèkake marang saben wong yèn apa sing kelakon iku saka tumindaké dhéwé.
- 50.** Sampeyan ora bakal kelangan apa wae sing wis sampeyan sediake kanggo Gusti, amarga ing wektu sing pas bakal bali marang sampeyan kaping pirang-pirang (digandhèni).
- 51.** Nalika pikiran lali marang tujuan kesalehan, tumindak luhur ing njaba dadi ora ana gunane.
- 52.** Yen kurang wicaksana (dudu wicaksana wong liya, nanging wicaksana dhéwé) mbabayani saben wong, luwih-luwih kanggo wong sing wis milih urip prasaja.
- 53.** Tunjukna awakmu minangka wong wicaksana lumantar tumindakmu, amarga ora ana tembung sing luwih wicaksana tinimbang tumindak.
- 54.** Upaya tapa brata kanggo takwa bakal ditututi pangayoman. Iki bisa dingerteni saka paugeran Gusti lan saka swara batin.
- 55.** Ana wong siji sing duwe pikiran banjur nancepake tanpa mriksa; wong liyane, sawise duwe pikiran mau, banjur mriksa marang bebener. Pitakone: sapa sing luwih takwa tumindaké?
- 56.** Nglakoni sangsara lan ora nyalahake wong liya amarga cilaka iku kawicaksanan sejati.
- 57.** Sapa sing nindakake kabecikan kanthi ngarep-arep ganjaran, ora ngabdi marang Gusti, nanging marang kersané dhéwé.
- 58.** Sapa waé sing wis dosa ora bisa uwal saka paukuman kajaba kanthi tobat sing cocog karo dosané.
- 59.** Ana sing kandha yèn kita ora bisa nindakaké kabecikan nganti kita pancèn nampa sih rahmaté Roh Suci (lan iki salah).

60. Wong-wong sing kersané tansah condhong marang kepinginan dhéwé nolak nindakake sanajan apa sing ana ing daya, kanthi alesan manawa ora ana pitulungan saka ndhuwur.
61. Wong-wong sing wis dibaptis ing Kristus wis diparingi rahmat kanthi misterius, nanging rahmat iku mung mujudake asil (kanthi nyata) nalika kita netepi paugeran. Sanadyan rahmat iki ora nate mandheg mbantu kita sacara rahasia, isih ana ing kakuwasan kita apa kita arep nindakake utawa ora nindakake kabecikan miturut karsa bebas kita.
62. Kaping pisan, sih rahmat iki kanthi ilahi nggerakake nurani, saéngga sanadyan wong sing nindakake ala, sawisé tobat, padha éntuk sih saka Gusti Allah.
63. Maneh, asring kasembunyi ing piwulang saka tangga teparo; kadhangkala mèlu pikiran nalika maca lan mulangaké akal marang kabeneran lumantar akibat alamiah (sing muncul saka pikiran kuwi). Mula, yen kita ora ndhelikake peparing iki ing kahanan tartamtu lan sapiturute nalika peparing iku diparingake (tegesé, yen kita manut marang pituduh saka sih rahmat), mula kita bakal sejati mlebu ing kabungahaning Gusti (kita bakal dianggep pantes nampa sih rahmat sing aktif).
64. Sapa waé sing ngupaya (ngarep-arep entuk) sih rahmat aktifé Roh Suci sadurungé netepi préntah-préntah iku kaya budhak sing dituku nganggo dhuwit, sing nalika wektu sing padha sawisé dituku langsung ngupaya supaya kamardikané ditandatangani marang dhèwèké bebarengan karo pembayaran kanggo dhèwèké.
65. Sapa waé sing wis nyadari yèn cilaka saka njaba dumadi manut kaadilané Gusti, sawisé ngupaya Gusti, wis nemokaké kawruh ing kabeneran.
66. Yen, miturut Kitab Suci, kowe *'elinga yèn dalan-dalané Gusti ana ing saindenging bumi'* (Mazmur 104:7), mula saben kedadeyan bakal dadi guru kawruh babagan Gusti kanggo kowe.
67. Saben wong nampa apa sing pantes ditampa (apa sing wis pantes dipikolehi) miturut watak batine, nanging rincian carane kedadeyan ing njaba cocog karo kahanan batin saben wong mung Gusti Allah sing ngerti.
68. Nalika kowe nampa isin saka tangané wong, cepet élinga ganjaran *'kamulyan sing asalé saka Gusti'* (Yohanes 5:44), lan kanthi mangkono kowe bakal tetep bébas saka sedhih lan bingung sanajan nampa isin, lan tetep setya lan tanpa cela nalika kamulyan teka.
69. Nalika kowe dipuji dening wong akeh, kanthi sih rahmaté Gusti, aja (kanthi sengaja) nambah apa-apa sing pamer marang paugerané Gusti, supaya kabèh ora owah lan kowe ora ngalami kosok baliné (isih).
70. Wiji ora bakal kecambah tanpa lemah lan banyu, uga manungsa ora bakal entuk paedah tanpa gawe kersa lan pitulunganing Gusti.
71. Udan ora bisa tiba tanpa méga, lan manungsa ora bisa nyenengaké Gusti tanpa ati sing resik.
72. Aja nolak sinau, sanajan kowe wis wicaksana banget. Amarga paugerané Gusti luwih migunani tinimbang kawicaksanan kita.
73. Nalika atine kesasar saka dalan disiplin amarga kepinginan dhéwé, atine kaya watu abot sing digulung mudhun ing lereng licin, ora bisa dicegah.
74. Kaya anak sapi sing durung pengalaman, mlayu saka gumpalan suket siji menyang gumpalan suket liyane, kesandhung ing panggonan sing lemahé miring banget ing loro sisih (tengen lan kiwa), mangkono uga karo jiwa, sing alon-alon kesasar amarga pikirane (saka tatanan lan fokus sing bener).
75. Nalika pikiran, sawisé dikuatake ing Gusti, mbelokake nyawa saka kabiasaan ala sing wis suwe, mula atine, kaya dene dening algojo, dipatèni dening pikiran lan napsu, sing narik-narik menyang kene lan kana.
76. Kaya wong sing nglayar ing segara kanggo ngupadi bathi kanthi kersa nahan panas srengéngé sing nyengat, mangkono uga wong sing sengit marang ala tresna marang celaan. Sing sepisanan nglawan angin, lan sing kapindho nglawan napsu.
77. Kaya *'mlayu menyang mangsa adhem utawa ing dina Sabat'* (Mat. 24:20) nyebabake lara ing badan lan najise (sejatine, isin) marang nyawa, mangkono uga ngundang hawa napsu ing badan sing wis tuwa lan nyawa sing wis disucèkaké (ing wong saka tatanan suci).
78. Ora ana siji-sijine sing becik lan welas asih kaya Gusti, nanging Panjenengané ora ngapura dosa wong-wong sing ora tobat.
79. Ana akèh saka kita sing nelongso amarga dosa-dosa kita, nanging kanthi kersa nyimpen panyebabé ing sajroning dhiri kita.

80. Landak, sing nggali ing sangisore lemah, amarga wuta, ora bisa ndeleng lintang; lan wong kang ora precaya (kanggo Gusti Allah) babagan urip donya uga ora bisa precaya marang urip langgeng.
81. Minangka sih-rahmat sadurunge kabèh sih-rahmat liyané, Gusti Allah wis paring marang manungsa kawruh bab kasunyatan, kang sepisanan lan paling utama mulang marang sing nampa supaya pracaya marang Sing maringi.
82. Nalika jiwa sing berdosa ora nampa sangsara sing ditemoni (ora sadhar amarga kuwi), para Malaikat kandha: '*Kita wis nyoba marasaké Babilonia, nanging dhèwèké ora mari*' (Yer. 51:9).
83. Pikirane sing lali marang kawruh sejati nglawan manungsa, nganggep apa sing mbebayani kanggo awake dhewe minangka migunani.
84. Kaya geni ora bisa dipadamake ing banyu, mangkono uga ora ana pikiran ala sing bisa ngakar ing ati sing tresna marang Gusti. Amarga saben wong sing tresna marang Gusti iku rajin, lan gawe karsa dhéwé miturut sipaté dhéwé iku mungsuh napsu.
85. Hawe, sing kanthi sukarela dipelihara ing jiwa lumantar tumindak, banjur munggah kanthi kenceng ing sajroning sing nresnani, sanajan dhèwèké ora kepéngin.
86. Kita tresna marang panyebab pikiran sing ora dikarepake: barang-barang sing dadi asalé; nanging kanggo pikiran sing dikarepake, cetha kita tresna marang obyeké dhéwé.
87. Kesombongan lan pamer iku panyebab fitnah, dene keserakahan lan keangkuhan iku panyebab ketidakbelas kasihan lan kemunafikan.
88. Nalika setan weruh manawa pikiran wis miwiti ndedonga saka jero ati, dhèwèké banjur nggawa godaan gedhé lan licik. Nanging dhèwèké ora bakal ngalangi kabecikan cilik nganggo serangan gedhé.
89. Pikir sing keras nuduhaké pilih kasihé wong, déné panyingkirané kanthi cepet nuduhaké perselisihan lan perlawanan.
90. Ana telung kahanan pikiran sing mlebu ing pikiran, owah ing sajroning awake dhewe: alamiah, gaib, lan ora alamiah. Nalika mlebu ing kahanan alamiah, pikiran nemokake awake dhewe minangka sumber pikiran ala lan panyebab hawa napsu, lan ngakoni dosane marang Gusti Allah; nanging nalika ana ing kahanan ora alamiah, pikiran lali marang kabeneran Gusti Allah lan nglawan manungsa kaya-kaya padha nindakake tumindak ora adil marang awake dhewe. Lan nalika dhèwèké diangkat menyang kahanan gaib, dhèwèké nemokaké ing sajroning dhèwèké woh-wohané Roh Suci, kang diandharaké déning Rasul minangka '*katresnan, kabungahan, katentreman*' lan sapituruté (Gal. 5:22), lan ngerti yèn yèn dhèwèké luwih milih bab-bab daging, dhèwèké ora bisa tetep ana ing kana; lan sawisé lunga saka kana, dhèwèké tiba ing dosa lan cilaka sedhik sing mèlu, sanajan ora langsung, nanging ing wektu sing wis ditemtokaké déning kabeneran Gusti.
91. Kawruh sawijining wong iku bener nganti tekan sakabehe menawa dikonfirmasi dening alus, andhap asor, lan katresnan.
92. Saben wong sing dibaptis ing iman Ortodoks bakal kanthi misterius nampa kabèh sih rahmat, nanging pungkasané bakal nampa konfirmasi nyata saka iki nalika padha netepi paugeran.
93. Prentahé Kristus, nalika dituruti kanthi setya, maringi panglipur ing tengahing akèh sangsara ing ati; nanging loro-loroné teka ing wektu sing wis ditemtokaké.
94. Mugi pandonga dados pérangan wigati ing saben pakaryanmu, awit kowe boten saged napa-napa tanpa pitulunganing Gusti.
95. Ora ana sing luwih kuwasa tinimbang pandonga kanggo entuk pitulunganing Gusti, lan ora ana sing luwih migunani tinimbang iku kanggo nyenengake Gusti.
96. Kasampurnan kabèh dhawuh ana ing kono: amarga ora ana sing luwih luhur tinimbang katresnan marang Gusti.
97. Pandonga sing ora kendhat iku pratandha katresnan marang Gusti ing wong sing nglakoni, dene ngliwakake lan kélangan konsentrasi nalika pandonga iku pratandha katresnan marang donya (ati kasengsem marang apa wae kejaba Gusti).
98. Sapa waé sing nglakoni ibadah tanpa sedhik, sabar lan ndedonga, iku melu ing kuwasa Roh Suci; nanging sanajan ana sing ngrasakaké sedhik nalika nindakake kuwi, kanthi kersa sabar amarga karsa, bakal enggal nampa syafaat saka dhuwur.
99. Kaya siji paugeran, kaya sing wis kasebut, luwih unggul tinimbang paugeran liyane, mangkono uga iman siji luwih kiyat tinimbang iman liyane.
100. Ana pracaya sing asalé saka krungu (Rm. 10:17), miturut Rasul, lan '*ana pracaya marang kabar babagan bab-bab sing diarep-arep*' (Ibr. 11:1).

101. Apik mangsuli wong sing takon nganggo tembung, nanging luwih becik mbantu nganggo pandonga lan kabecikan: amarga lumantar kuwi, sapa sing nyawisake awake dhewe marang Gusti Allah mbantu tanggane, lan awake dhewe dadi pantes nampa pitulungan.

102. Yen kowe kepengin maringi tembung cekak marang wong sing kepengin weruh, tunjukna marang pandonga, pracaya sing sejati, lan kasabaran ing saben kahanan sedhik, amarga kabecikan liya kabèh bisa digayuh lumantar kuwi.

103. Ing bab apa wae sing dadi pangarep-arepé wong marang Gusti, dhèwèké ora bakal manèh rebutan karo tanggane bab kuwi.

104. Yen miturut Kitab Suci, kabèh sing ora disengaja asalé saka sing disengaja, mula ora ana mungsuhé wong liya sing luwih gedhé tinimbang mungsuhé dhéwé.

105. Sebab utama saka kabèh kaburukan yaiku kabodhoan; sing kapindho yaiku ora pracaya.

106. Nyingkiri godaan kanthi sabar lan pandonga. Nanging yen, saliyané saka kuwi, kowe nolak, godaan kuwi bakal nyerang kowe kanthi kekuwatan sing luwih gedhe.

107. Wong alus iku sing paling wicaksana saka para wicaksana ing paningalé Gusti Allah, lan wong andhap asor ing manah iku sing paling kuwat saka para kuwat, amarga padha ngemban sangkèné Kristus kanthi wicaksana.

108. Apa waé sing kita ucapaké utawa lakoni tanpa pandonga, sakbanjuré bakal dadi dosa utawa nimbulaké cilaka, lan tanpa kita sadhar, pakaryan kita sing mbukak kita.

109. Ing pakaryan, tembung, lan pikiran, mung ana siji sing bener; nanging lumantar pracaya, sih, lan tobat, ana akèh sing bener.

110. Kaya déné ora pantes wong sing tobat dadi sombong, mangkono uga ora mungkin wong sing sengaja dosa bisa andhap asor.

111. Andhap-asor iku dudu panghakiman saka nurani, nanging pangakuan marang sih-rahmaté Gusti Allah lan kabecikané.

112. Kaya omah fisik marang udara sing ngisi, mangkono pikiran marang sih rahmat Ilahi: sak suwéné kowe mbuwang barang-barang materi, bakal luwih akèh sing mlebu; lan sak suwéné kowe nglebokaké, bakal luwih akèh sing metu.

113. Isi materi ing omah yaiku piranti lan panganan; isi materi ing pikiran yaiku kesia-siaan lan kepuasan diri.

114. Atiné amba iku pracaya marang Gusti, déné atiné sempit iku kuwatir donya.

115. Rahmaté Roh iku siji lan ora owah, nanging makarya ing saben wong manut kersané.

116. Kaya udan sing tiba ing bumi nyukupi lan njaga sipat asli tanduran—legane ing sing legi, lan aseme ing sing asem—mangkono uga sih rahmat sing manggon ing ati para pracaya nyetel pangaribawane marang kabecikane, nanging tetep ora owah ing sajatine.

117. Kanggo wong-wong sing luwe amarga Kristus, iku dadi pangan; kanggo wong-wong sing ngelak, omben-omben manis; kanggo wong-wong sing gemeter, sandhangan; kanggo wong-wong sing makarya, pangaso; kanggo wong-wong sing ndedonga, kapastian manawa pandongane krungu; lan kanggo wong-wong sing nangis, panglipur.

118. Mangkono, nalika kowe krungu tembung Kitab Suci bab Roh Suci, manawa Panjenengané '*mandheg ing saben Rasul*' (Kisah Para Rasul 2:3), utawa manawa Panjenengané '*mudhun marang Nabi*' (1 Sam. 10:10), utawa sing nyebutake Panjenengané makarya (1 Kor. 12:11), kadhangkala kita krasa tersinggung (Eph. 4:30), dipadamake (1 Thess. 5:19), utawa diprovokasi (Acts 17:16), lan uga manawa sawenehing wong nduweni woh pisanan saka Roh (Rom. 8:23), nalika liyane kapenuhan Roh Suci (Kisah Para Rasul 2:4)—aja nganggep Roh iku kaya ana pamisahan, owah-owahan utawa pangrobahan ing sajroning Panjenengané, nanging pracayaa, kaya sing wis kita kandhakake sadurunge, yèn Panjenengané ora owah-owahan, ajeg lan sarwa bisa. Mula, ing pakaryané Panjenengané tetep siji lan padha, lan maringi marang saben wong apa sing pantes kanthi cara sing saleh. Panjenengané kaya srengéngé, sing wis nyawuraké kabèh cahyané marang wong-wong sing dibaptis; nanging saben kita padha padhang miturut sepira kita wis sengit marang hawa napsu sing ndhelikaké kita, nganti kita mbasmi saka jeroning ati; lan sepira kita katon tresna marang hawa napsu mau, sepira uga kita dadi peteng.

119. Sapa waé sing sengit marang hawa napsu mesthi mbusak sabab-sebabé uga; nanging sapa waé sing kesengsem marang sabab-sebab kuwi, sanajan ora kersa, bakal dikalahaké déning hawa napsu.

120. Nalika pikiran ala muncul ing jeronmu, ayo nyalahake awaké dhéwé, lan aja nyalahake dosa asal.

121. Akar saka pikiran-pikiran iki yaiku dosa-dosa nyata sing saben kita tindakake nganggo tangan, sikil, lan lambé.
122. Ora mungkin wong sing sengit marang panyebab hawa napsu bisa nyimpen hawa napsu kuwi ing pikirane.
123. Sapa sing bakal ngobrol karo kesia-siaan yen padha ngremehake isin? Sapa sing bakal keganggu dening isin yen padha tresna marang pangremehan? Sapa sing bakal sarujuk marang kesenangan daging yen atine remuk lan andhap asor? Sapa sing bakal nggatekake bab sing fana utawa perang bab iku, yen padha pracaya marang Kristus?
124. Sapa sing ditolak wong liya, nanging ora mbantah karo sing nolak—ora nganggo tembung utawa pikiran—wis entuk kawruh sejati lan nuduhake iman sing teguh marang Gusti.
125. *'Putraning manungsa iku licik ing ukurané; padha ora jujur'* (Mazmur 61:10), déné Gusti Allah ngreksa kanggo saben wong apa sing pancèn pantes ditampa.
126. Yen ora ana kakehan tumrap sing nindakake salah lan ora ana kekurangan tumrap sing nampa salah, *'manungsa mlaku-mlaku ing bunderan, nanging nyambut gawe sia-sia'* (Mazmur 38:7).
127. Yen kowe weruh ana wong kang banget sedhih amarga caci, mangertèna yèn atiné kebak pikiran angkara lan saiki lagi ngundhuh, kang ora nyenengaké, woh saka wiji sing wis ditandur dhéwé ing atiné.
128. Sapa waé sing wis nyenengi kesenangan jasmani ngluwihi sing pantes bakal mbayar kakehan kuwi kanthi sangsara satus kaping.
129. Sang abbot nduwé kewajiban ngandhani kabeneran marang novis; lan yèn novis ora nggatekake, kudu ngélingaké bab cilaka sing bakal tumeka marang dhèwèké.
130. Sapa waé sing dirugèkaké wong liya lan ora ngupaya balasan sing pantes saka sing salah, kanthi mangkono nuduhaké iman marang Kristus lan bakal nampa ganjaran satus kaping ing urip iki, lan bakal waris urip langgeng.
131. Eling marang Gusti Allah digandhengake karo ati sing ngidam kasucian; nanging sapa wae sing lali marang Gusti Allah bakal dadi manja lan atine atos.
132. Aja nganti ngomong yèn wong sing tanpa rasa ora bisa sedhih, amarga yèn ora kanggo dhèwèké, dhèwèké kudu sedhih kanggo tanggané.
133. Nalika mungsuh wis nglumpukaké akèh cathetan dosa sing ditindakaké kanthi kelalen, dhèwèké banjur meksa wong sing nduwé utang kanggo nindakaké dosa sing padha ora kanthi kelalen, kanthi mangkono nyalahgunakaké hukum dosa kanggo kapentingané dhéwé.
134. Yen kowe kepengin éling marang Gusti tanpa kendhat, aja nolak kasangsaran kaya-kaya iku ora adil, nanging tahanana kaya-kaya iku pantes kowe alami. Amarga sabar (ing semangat iki) mbangkitaké pangeling (marang Gusti) ing saben giliran, déné nolak (nglakoni kanthi sabar kaya ngono) nyuda pamikiran jero ati (ngendhegaké upaya nyedhak marang Gusti lan ngalih marang donya) lan, lumantar kabungahan (amarga wis mbuwang beban), nimbulaké lali.
135. Yen kowe kepengin Gusti nutupi dosamu, aja pamer marang wong liya yen kowe duwe kabecikan. Amarga kaya carane kita nglakoni kabecikan, Gusti uga nglakoni marang dosa.
136. Sawise ndhelikake kabecikan, aja gumun, mikir yen kowe wis tumindak becik. Kabeneran sejati ora mung mbutuhake ndhelikake kabecikan kita, nanging uga ora mikir bab apa wae sing dilarang.
137. Aja bungah nalika kowe nindakake kabecikan marang wong, nanging nalika kowe sabar, tanpa nyimpen dendam, nampa panolakan sing muncul (saka wong sing wis kowe tulungi). Amarga kaya bengi sing mèlu awan, mangkono uga ala mèlu kabecikan.
138. Kesombongan, keserakahan, lan kepuasan diri ora bakal ninggalake amal kebajikan tanpa cacat kajaba dheweke dhisik sirna amarga wedi marang Gusti Allah.
139. Ing sangsara sing ora dikarepake lan nyeri ana rahmaté Gusti, sing narik wong sing nandhang sangsara mau marang tobat lan nylametaké saka panyiksa langgeng.
140. Sawetara wong, nalika netepi paugeran, ngarep-arep manawa iki bakal dadi timbangan kanggo ngimbangi dosa-dosané ing timbangan (keadilan Gusti); nanging liyané mikir manawa kanthi iki bisa nyenengaké Panjenengané sing seda kanggo dosa-dosa kita. Pitakonané: endi saka pandhangan-pandhangan iki sing bener?
141. Wedi marang Gehenna lan katresnan marang Karajan maringi kita kasabaran ing sangsara. Lan iki ora asalé saka kita dhéwé, nanging saka Panjenengané sing nuntun pikiran kita.

142. Wong pracaya, nalika ndeleng marang masa ngarep, ngadhepake punggung marang kesenengan donya tanpa mikir kaping pindho (utawa tanpa mbantah), dene wong kang ora pracaya seneng nyenengake hawa napsu lan atine atos.

143. Aja nganti ngomong yèn wong mlarat ora bisa nyenengi hawa napsu tanpa sarana, amarga wong bisa nyenengi hawa napsu kanthi luwih kenceng ing pikirane (tinimbang tumindak).

144. Ana bedane antara kawruh bab pakaryan (kawicaksanaan praktis) lan kawruh bab kasunyatan. Kaya srengéngé luwih unggul tinimbang rembulan, mangkono kawruh bab kasunyatan luwih migunani tinimbang kawruh bab pakaryan.

145. Kawruh tumindak (kawicaksanaan praktis) saya mundhak selaras karo netepi paugeran, dene kawruh bab kasunyatan saya mundhak selaras karo pangarep-arep marang Kristus.

146. Yen kowe kepengin slamet lan nggayuh pangawikaning kasunyatan, tansah ngupaya munggah ngluwihi hawa napsu lan, lumantar pangarep-arep, nyekel marang Gusti Allah siji. Kanthi mbalik kaya ngene, kanthi paksa dhiri marang jati dhiri batinmu, kowe bakal nemoni panguwasa-panguwasa lan kuwasa-kuwasa sing padha perang marang kowe lumantar samar-samar pikiranmu; nanging kanthi ngungkuli kuwi lumantar pandonga lan tetep teguh ing pangarep-arep, kowe bakal nampa sih rahmaté Gusti, sing nylametaké kowe saka murka sing bakal teka.

147. Sapa waé sing mangertos tembung-tembung misteriusé Santo Paulus, sing kandha yèn *'perjuangan kita nglawan kuwasa rohani sing ala'* (Efesus 6:12), uga bakal mangertos parabelé Gusti, ing ngendi Panjenengané mulang yèn kita kudu tansah ndedonga lan aja nganti nyerah (Lukas 18:1).

148. Taurat kanthi kias nyuruh kita makarya enem dina lan ngaso saka gaweyan kita ing dina kapitu. Gaweyaning jiwa iku nindakake kabecikan nganggo bandha—yaiku lumantar pakaryan—dene pangasoane, utawa tentreming jiwa, dumunung, kaya pangandikane Gusti, ing adol kabèh bandha lan maringi marang wong mlarat, lan sawisé nemu katentreman lumantar pisah saka bandha donya, banjur bungah ing pangarep-arep rohani. Ing pangaso iki pancen sing diganjarake Santo Paulus supaya kita mlebu kanthi tekun, ngendika: *'Ayo padha ngupaya mlebu ing pangaso iku'* (Ibr. 4:11).

149. Kita wis ngendika iki tanpa ngecualekake masa ngarep utawa negesake manawa kabèh ganjaran bakal ana ing kéné, nanging (mung nyiratake) manawa wong kudu luwih dhisik nampa sih rahmat sejati saka Roh Suci ing atiné lan banjur, manut marang kuwi, mlebu Karajaning Swarga. Ngandhèkaké iki, Gusti uga ngendika: *'Karajaning Swarga ana ing antaramu'* (Lukas 17:21). Rasul uga ngendika kaya mangkono: *'Iman iku jaminan bab-bab sing diarep-arep'* (Ibrani 11:1), lan maneh: *'Priksanen awakmu dhewe apa kowe ana ing iman. Utawa apa kowe ora nyadari yèn Kristus Yesus manggon ing kowe—kajaba menawa kowe ora lulus?'* (2 Korinta 13:5).

150. Sapa sing wis mangertèni kabeneran ora nolak cobaan sing nyeri. Amarga dhèwèké ngerti yèn cobaan kuwi nuntun wong marang ajiné Gusti Allah.

151. Dosa-dosa biyen, nalika dieling-eling kanthi rinci, ngrusakake wong sing nduweni iman. Amarga yen kuwi muncul maneh ing jiwa, bareng karo sedhih, kuwi ngusir saka pangarep-arep; lan yen dibayangake tanpa sedhih, kuwi maneh nyuntikake rereget lawas ing batin.

152. Nalika pikiran, lumantar panguripan dhiri, wis nyekel pangarep-arep kang ora goyah, mungsuh, kanthi alesan pangakuan, nampilake ing ngarepé, kaya ing gambar, dosa-dosa jaman biyen, supaya nyulut maneh napsu—sing, kanthi sih rahmaté Gusti, wis kelalen—lan kanggo ngrusak wong mau kanthi diam-diam. Amarga ing kahanan kaya ngono, sanajan pikiran sing wis padhang lan sengit marang napsu, ora bisa ora mendhung, diganggu dening apa sing wis kelakon; lan yen isih kabungkus kaya kabut lan simpati marang napsu, pikiran kuwi bakal nyasar ing saben cara (menyang pikiran kaya ngono) lan miwiti pacelathon kanthi semangat karo bisikan-bisikane, saengga pangeling-eling kuwi ora dadi pangakuan nanging dadi panglegaan napsu sing semangat.

153. Yen kowe kepengin maringi pangakuan sing tanpa cela marang Gusti, mula tanpa ngeling-eling kanthi rinci kaluputanmu sing kepungkur, tanggihna asilé kanthi tabah.

154. Kasangsaran abot tumeka marang wong amarga dosa-dosa sing wis tau ditindakake ing jaman kepungkur, nggawa apa sing dadi hakekat saben pelanggaran.

155. Wong wicaksana, sawise mangerteni kabeneran, ngakoni marang Gusti ora kanthi kelingan apa sing wis ditindakake, nanging kanthi nampa apa sing kelakon marang dheweke.

156. Sawise mbuwang rasa lara ing ati amarga dosa lan isin, aja janji bakal entuk tobat liwat kabecikan liya, amarga kesombongan lan kaku ati biasane nyengkuyung dosa nganggo loro tangan.

- 157.** Kaya déné kabecikan biasané lair saka sangsara lan isin, maknané dosa uga muncul saka kesombongan lan kesenengan.
- 158.** Saben kesenengan daging muncul saka kahanan santai sadurunge (ing awak), lan ketidakpercayaan sing ndadekake wong kecenderungan marang kahanan santai iki.
- 159.** Sapa waé sing ana ing sangisoré kuwasa dosa ora bisa ngungkuli pamikiran daging kanthi dhéwé, amarga ana kobongan sing ora kendhat sing nancep ing anggotané.
- 160.** Wong-wong sing kebak napsu kudu tetep ing pandonga lan patuh, amarga mung kanthi pitulungan saka kuwi—utawa kanggo kuwi—wong arang bisa nglawan napsu.
- 161.** Sapa waé sing lumantar patuh lan pandonga nglawan hawa napsu dhéwé iku prajurit trampil, kanthi cetha nuduhaké perjuangan batiné kanthi mundur saka bab-bab sing nyenengaké indra.
- 162.** Sapa waé sing ora nyelarasaké kersané karo kersaning Gusti bakal klelep ing upayane dhéwé lan tiba ing tangan mungsuhé.
- 163.** Nalika kowe weruh loro wong dosa sing padha tresna siji lan sijine, mangertosi yèn padha mbiyantu siji lan sijine ing nyenengake hawa napsu.
- 164.** Wong sing anggep dhiri bener (sombong) lan wong angin padha rukun: sing anggep dhiri bener muji wong angin sing nyembah kaya budhak, dene sing angin muji wong sing anggep dhiri bener sing kerep muji dheweke.
- 165.** Wong sing tresna marang Gusti sing ngrungokake entuk manfaat ing loro-lorone: nalika kabecikane dipuji, dheweke dadi luwih semangat, lan nalika pakaryan ala dheweke kabuka, dheweke kepeksa tobat. Kita kudu urip manut kamajuan kita, lan manut cara urip kita, kita kudu nyuwun marang Gusti.
- 166.** Mesthi wae becik ngajeni kabecikan utama lan ora nggatekake urusan pribadi, uga ora ndedonga kanggo urusan pribadi, nanging mung ngupaya Karajané Gusti manut pangandikane (Matéus 6:33). Nanging yèn kita nggatekake saben kabutuhan, mula kita kudu ndedonga kanggo saben-saben, awit sapa waé sing nindakake apa waé utawa kuwatir bab apa waé tanpa ndedonga ora bakal bisa ngrampungake pakaryané kanthi sukses. Lan iki pancèn sing dikarepake Gusti nalika Panjenengané ngendika: *'Tanpa Aku kowé ora bisa nindakake apa-apa'* (Yohanes 15:5).
- 167.** Sapa waé sing nglirwakaké préntah ndedonga bakal tiba ing kateuwarasan sing paling ora pantes, siji tumindak nuntun tumindak liyané, kaya wong tahanan.
- 168.** Sapa waé sing nampa sangsara saiki kanthi tentrem, amarga pangarep-arep marang berkah ing tembe, wis nggayuh pangertosan kabeneran lan bakal gampang dibebasake saka nesu lan sedhih.
- 169.** Sapa waé sing nampa cemoho lan isin demi kabeneran lumaku ing dalan Apostolik, wis nggawa salib lan kabèh ranté. Nanging sapa waé sing tanpa kuwi nyoba nuruti ati, bakal kapancing déning pikiran lan tiba ing godaan lan jebakané setan.
- 170.** Sapa waé sing berjuang ora bisa ngatasi pikiran tanpa sebab, utawa sebab tanpa pikiran. Amarga yèn kita nolak salah sijiné sacara pisah, ora suwé kita bakal dibalèkaké marang loro-loroné déning sing sijiné.
- 171.** Sapa waé sing perang nglawan wong liya amarga wedi nampa cilaka utawa isin, bakal nampa cilaka akèh ing donya iki, utawa bakal disiksa tanpa welas asih ing jaman sing bakal teka.
- 172.** Sapa waé sing kepéngin ngeculaké kabèh beban kudu nyerahaké kabèh marang Gusti ing pandonga, lan kanthi tetep ngarahaké pikirane marang Panjenengané kanthi pangarep-arep, ngremehake kuwatir bab bab-bab indriawi sak isa-isané.
- 173.** Nalika setan weruh yèn wong kakehan kuwatir babagan urusan badan sing ora perlu, dhèwèké dhisik nyekel mangsa kawruh (nyerbu pikiran), banjur (sawisé kasil), motong pangarep-arep marang Gusti kaya motong sirah.
- 174.** Nalika kowe tekan panggonan sepi kanggo pandonga sing murni, aja nalika kuwi nggatekake pikiran babagan urusan donya sing disuntikake mungsuh, supaya kowe ora kelangan sing paling becik. Amarga luwih becik nyerang dheweke nganggo panah pandonga nalika dheweke dikurung ing ngisor, tinimbang ngobrol karo dheweke nalika dheweke nyedhiyakake perkara-perkara sepele marang kita supaya bisa nggoleki cara-cara kanggo ngganggu kita saka ndedonga nglawan dheweke.
- 175.** Kawruh babagan urip donya bisa migunani kanggo wong nalika godaan lan putus asa, nanging nalika ndedonga biasane malah ngrusak.
- 176.** Yen kowe wis diundang kanggo mulang babagan Gusti, nanging wong-wong ora ngrungokake kowe, sedhihna ing atimu, nanging aja nganti katon susahmu. Amarga sedhih kaya ngono bakal nylametake

kowe saka paukuman bebarengan karo wong-wong sing ora ngrungokake kowe, nanging yen kowe ngetokake susahmu, kowe isih bakal digoda dening kekuwatan sing padha.

177. Nalika lagi pacelathon, aja ndhelikake apa sing perlu lan migunani kanggo sing ana ing kono; critakake mung sing nyenengake kanthi basa sing lugas, lan sing atos (tegas) nganggo ungkapan sing samar.

178. Aja nyalahake ing pasuryané wong-wong sing ora ana ing sangisoré wewenangmu amarga kaluputané, amarga iki prakara wewenang tinimbang pitutur.

179. Sing diomongake sacara umum marang akèh wong iku migunani kanggo kabèh; nanging nurani nuntun saben wong siji-siji.

180. Sing ngandika kabeneran kuduné dhéwé matur nuwun marang Gusti Allah, kaya wong sing nampa saka Gusti apa sing kuduné diomongaké. Amarga kabeneran iku dudu pakaryané sing ngandika, nanging pakaryané Gusti Allah sing tumindak (ing jerone utawa marang dhèwèké).

181. Aja mlebu ing pasulayan karo wong-wong sing durung nglakoni sumpah patuh marang kowe nalika padha mbantah kabeneran, supaya (tinimbang mbangun) mung mungsuhan sing muncul, miturut Kitab Suci (deleng 2 Tim. 2:23).

182. Sapa waé sing nglirwakaké kesalahan wong anyar nalika dhèwèké mbantah ing papan sing ora pantes, iku ngapusi dhèwèké ing bab iki lan nyengkuyung (umumé) supaya nglirwakaké sumpah patuhé.

183. Sapa waé sing kanthi ajrih marang Gusti Allah ngélingaké lan mulang wong sing dosa, iku entuk kabecikan sing kebalikan saka kaluputané. Nanging kritikus sing kebak rasa nesu lan niat ala, miturut paugeran rohani, tiba ing napsu sing padha karo wong sing dosa.

184. Sing mulang Hukum kanthi becik iku wedi marang Pangripta Hukum lan, amarga wedi marang Panjenengané, nyingkiri kabèh kabecikan.

185. Aja nduwé loro ilat; tegesé, aja ngomong siji nanging atimu milih liyané. Amarga Kitab Suci nempataké wong kaya ngono ing sangisoré sumpah (Sirakh 28:15).

186. Ana wong sing ngomong kabeneran banjur dibenci wong bodho amarga iku; ana liyane sing munafik banjur disenengi amarga iku: nanging ora ana ganjaran loro kuwi sing tahan suwe. Ing wektu sing pas, Gusti bakal maringi ganjaran marang saben wong miturut pantesé.

187. Sapa sing kepengin luput saka sangsara ing tembe, kudu gelem nampa sangsara saiki kanthi rela. Amarga kanthi ngganti siji karo sijine ing pikiran kaya ngono, dheweke bakal, lumantar sangsara cilik, nyingkiri sangsara gedhe.

188. Aja gumun karo tembungmu lan aja sombong ing pikiramu, supaya kowe ora nindakake sing kosok baline; amarga kabecikan ora kelakon mung dening manungsa, nanging kanthi pitulunganing Gusti sing Maha Wicaksana.

189. Gusti kang Maha Wicaksana maringi ganjaran sing adil ora mung kanggo pakaryan kita, nanging uga kanggo pikiran lan niat sing disengaja.

190. Pamikiran sing ora disengaja muncul saka dosa sadurunge, dene pamikiran sing disengaja muncul saka pikiran sing manut karepe dhewe. Mula saka iku, sing disengaja dadi panyebab sing ora disengaja.

191. Pamikiran ala sing ora cocog karo ati diancani sedhih, mulane cepet sirna; dene sing cocog karo ati diancani kabungahan, mulane angel ngilangake.

192. Wong sing seneng nyenengake awake dhéwé sedhih nalika dicela lan ngalami kekurangan, déné sing tresna marang Gusti sedhih nalika dipuji lan nduwé akèh.

193. Wong sing ora ngerti paugeran Gusti mlaku (ing atiné) ing dalan sing loro-lorone pinggiré ana arus banter, lan gampang keseret dening angin apa waé: nalika dipuji, dhèwèké dadi sombong; nalika dikritik, dhèwèké dadi nesu; nalika mangan akèh, dhèwèké nyilem ing napsu; nalika ngalami kekurangan, dheweke nangis; nalika ngerti soko, dheweke sok pinter; nalika ora ngerti, dheweke pura-pura ngerti; nalika sugih, dheweke sombong; nalika mlarat, dheweke munafik; nalika wareg, dheweke dadi angkuh; nalika puasa, dheweke bangga; dheweke rebutan karo sing nyalahake dheweke, lan nganggep sing mbela dheweke iku bodho.

194. Nganti wong, lumantar sih Kristus, nggayuh kawruh bab kasunyatan lan ajrih marang Gusti, dheweke bakal terus nandhang tatu abot ora mung saka napsu dheweke nanging uga saka kahanan njaba.

195. Nalika kowe kepengin ngrampungake prakara sing mbingungake, goleka apa sing nyenengake Gusti Allah gegayutan karo iku, lan mesthi kowe bakal nemokake solusi sing migunani.

196. Apa waé sing dipunpilarin déning Gusti, kabèh makhluk mbiyantu; lan apa waé sing dipunpalingaké déning Gusti, kabèh makhluk nentang.

197. Sapa waé sing nolak kahanan angel tanpa nyadari, iku padha nentang dhawuhe Gusti; nanging sapa waé sing nampa kahanan kuwi kanthi pangerten sejati miturut Kitab Suci, iku sabar ngadhepi Gusti.

198. Nalika godaan teka, aja nggoleki sabab utawa tujuane, nanging (ati-ati) tahan kanti syukur, tanpa sedhih lan tanpa nyimpen dendam.

199. Kaburukané wong liya ora nambah dosa kita, kajaba yèn kita nampa—utawa nyimpen ing ati, utawa ndadèkaké dadi kagungan kita—kanthi pikiran ala.

200. Amarga ora ana wong sing bisa nyenengake Gusti tanpa ngadhepi cobaan, kita kudu matur nuwun marang Gusti kanggo saben kedadeyan sing nyedhihaké.

201. Yen Petrus ora ninggalake mancing ing wayah bengi, dheweke ora bakal dianggep pantes kanggo panggilan ing wayah awan; lan yen Paulus ora dibutakake sacara jasmani, dheweke ora bakal entuk pandelengan rohani; lan yen Stefanus ora difitnah minangka wong sing ngina, langit ora bakal kabuka kanggo dheweke lan dheweke ora bakal ndeleng Gusti.

202. Kaya déné tumindak sing cocog karo kersaning Gusti diarani kabecikan, mangkono uga sedhih sing ora disangka diarani cobaan.

203. Gusti nguji Abraham; tegesé, kanggo kabecikané dhéwé Panjenengané ngutus sangsara marang dhèwèké, ora kanggo ngerti jinis manungsa apa dhèwèké—awit Panjenengané sing ngerti kabèh sadurungé wiwitan wektu wis ngerti dhèwèké—nanging kanggo maringi dhèwèké kasempatan iman sing sampurna (kanggo pangertosan lan pangukuhan ing jerone).

204. Saben sedhih mbukak kecenderungan karsa kita, apa miring tengen utawa kiwa. Mula sedhih dumadakan dianggep godaan amarga nyoba wong sing ngrusakake bab watak jeroe.

205. Wedi marang Gusti Allah meksa kita supaya nglawan dosa, lan nalika kita nglawan, sih-rahmaté Gusti Allah ngrusakaké dosa mau.

206. Kawicaksanan ora mung dumunung ing ngerti bebener miturut urutané sing alamiah, nanging uga ing nampa kaluputan sing ditindakake wong liya marang kita kaya déné iku kaluputan kita dhéwé (kaya déné pantes ditampa). (Pengalamané wis nuduhaké yèn) wong-wong sing mung nduwé kawruh jinis kapisan kapungguning déning kabanggaan, déné wong-wong sing nggayuh kawruh jinis kapindho éntuk andhap asor.

207. Yen kowe kepengin bebas saka pikiran ala, lakokna andhap asor ing jiwa lan pangorbanan raga; lan lakokna ora mung sawatara, nanging ing saben wektu, ing saben panggonan, lan ing saben upaya.

208. Sapa waé sing kanthi sukarela nglatih awaké dhéwé lumantar sangsara ora bakal dikalahaké déning pikiran sing ora dikarepaké; nanging sapa waé sing ora nampa sangsara mau bakal ora bisa uwal lan bakal dadi budak pikiran sing ora dikarepaké.

209. Nalika amarga ana pelanggaran, batinmu lan atimu kagugah nesu, aja sedhih amarga sing tadine meneng saiki wis kagugah; nanging, kanthi kabungahan, saringa pikiran-pikiran sing wis muncul ing jero, amarga nalika pikiran-pikiran mau musna nalika pisanan muncul, mangkono uga ala sing ndhelik ing sangisore lan nyurung pikiran-pikiran mau biasane uga musna; nanging yen pikiran-pikiran mau diidini ngrembaka lan kerep muncul, mula ala biasane saya ngrembaka.

210. Tanpa rasa tobat ing manah, mokal mbusak kabecikan sakabehe; manah dadi tobat lumantar pangendalian telung bab, yaiku: turu, panganan, lan pangaso badan. Amarga rasa cukup ing bab-bab mau ngopeni kepuasan diri, nambah pikiran ala, lan nandur kersa ora gelem ndedonga lan netepi pakaryan sing kuduné.

211. Amarga wis kapilih mimpin sedulur, jaga kalungguhanmu lan aja meneng bab sing kuduné diomongaké utawa diprentahaké merga ana sing nentang. Yen padha manut marang panjenengan, panjenengan bakal nampa ganjaran amarga kabecikane; yen padha ora manut, paring pangapura marang wong-wong mau, lan amarga iku panjenengan bakal nampa ganjaran sing padha saka Panjenengané sing ngendika: *'Nyanggi, lan kowe bakal disyanggi'* (Lukas 6:37).

212. Kedadéan ing urip saben dina iku kaya pasar. Wong sing ngerti carané dagang bakal entuk bathi, déné sing ora ngerti bakal nandhang rugi.

213. Yen ana wong sing ora ngrungokake kowe wiwit tembung pisanan, aja maksa nganggo argumentasi, nanging tarik dheweke menyang sisimu kanthi nawakake manfaat sing wis ditolak. Amarga kabecikan luwih nguntungake kanggo kowe tinimbang patuhé.

214. Nalika kebejatan siji wong (sing wis ngrusak awake dhewe amarga ora manut utawa cara liya) nyebar marang akèh wong, mula ora pantes sabar banget, *'ora ngupaya kapentingan dhéwé, nanging*

kapentingan akèh wong supaya padha slamet' (1 Kor. 10:33). Amarga kabecikan bebarengan luwih migunani tinimbang kabecikan pribadi.

215. Yen ana wong sing tiba ing dosa apa wae lan ora ngrasakake sedhih sing cocog karo gedhene kaluputané, dhèwèké bakal gampang kecemplung maneh ing jebakan mungsuh sing padha.

216. Kaya macan betina ora nyedhaki anak sapi kanthi paseduluran, mangkono uga kakehan ora nampa '*sedhih miturut kersaning Gusti*' (2 Kor. 7:10).

217. Kaya wedhus ora nyawiji karo srigala kanggo nglairake anak, mangkono uga ati sing tentrem amarga wareg ora nduwé sedhih sing perlu kanggo ngandhut kabecikan.

218. Ora ana sing bisa ngalami sedhih sing suci lan kasedhihan kajaba dhèwèké luwih dhisik tresna marang sabab-sebabé.

219. Wedi marang Gusti Allah lan piweling ngajak sedhih mlebu ing pasedulurané, déné pangendalian dhiri lan waspada selaras karo sedhih.

220. Sapa waé sing ora sadar merga paugeran lan piwulang Kitab Suci, kudu didorong *nganggo cambuk jaran lan tusuk keledai* (Amsal 26:3)⁵⁶; nanging yèn dhèwèké nolak kuwi uga, '*maka nganggo pelana lan tali kowe bakal nahan rahangé*' (Mazmur 31:9).

221. Sapa sing gampang kalah déning godaan cilik mesthi bakal dadi budak godaan sing luwih gedhé; nanging sapa sing ngremehake godaan cilik bakal mbrontak marang Gusti sanajan ngadhepi godaan sing luwih gedhé.

222. Aja nyoba mbenerake kanthi celaan wong sing sombong karo kabecikane, amarga wong sing padha ora bisa dadi penyuka pameran lan penyuka kabeneran.

223. Saben tembungé Kristus mbukak rahmat, kabeneran, lan kawicaksanané Gusti Allah, lan nancepake kakuwatane lumantar pangrungu ing atiné wong-wong sing gelem ngrungokake Panjenengané. Mula saka iku, wong sing ora welas asih lan sing ora adil, sing ngrungokake Panjenengané kanthi ora kersa, ora mung gagal ngenali kawicaksanané Gusti Allah, nanging uga nyalibké Panjenengané sing mulang kawicaksanan mau. Mangkono uga kita kudu mriksa apa kita ngrungokake Panjenengané kanthi kersa. Amarga Panjenengané ngendika: '*Sapa waé sing tresna marang Aku bakal netepi dhawuh-dhawuhku, lan dhèwèké bakal ditresnani Rama, lan Aku bakal tresna marang dhèwèké lan ngetokaké dhiri marang dhèwèké*' (Yohanes 14:15, 21). Apa kowe weruh carane Panjenengané nyumputake panjawabé ing sajroning paugeran-paugeran? Nanging paugeran sing paling jembar saka kabèh paugeran yaiku katresnan marang Gusti Allah lan marang sesama, sing lair saka pisah saka kabèh bab materi ing menengé pikiran.

224. Kanthi mangertèni iki, Gusti mréntahaké kita, kandha: '*Aja padha kuwatir bab sesuk*' (Matius 6:34). Mangkono kuduné. Amarga kepiyé wong sing durung nilar donya materi lan kuwatir marang iku bisa mbusak pikiran ala? Nanging nalika wong dikalahake dening pikiran, kepiye carane wong bakal weruh dosa dhasar sing ndhelik ing sangisore pikiran-pikiran mau—yaiku pepeteng lan klesa ing atine, lan saka kono asalé kabèh pikiran lan hawa napsu ala—nalika setan, nggodha liwat godhagan sing ora meksa, nunjukaké marang dosa kuwi, lan wong kuwi, digerakake dening kesombongan lan kepinginan nyenengake dhiri, padha gaweyan karo setan? Sanajan nalika dipikir maneh dheweke ora niat nindakake, nanging dheweke tetep seneng karo dorongan kuwi lan banjur kesangkut ing kono. Nanging yèn dhèwèké ora ngakoni dosa utama iki—kapan lan kepiyé, sawisé ndedonga bab kuwi, dhèwèké bakal dibersihaké saka iku? Lan tanpa dibersihaké, kepiyé dhèwèké bakal nemokaké panggonan sipat murni (Ezekiel 37:27)? Lan menawa durung nemokake iki, kepiye dhèwèké bakal weruh omah njero Kristus? – yèn kita iku omahé Gusti Allah, miturut tembungé para Nabi, Injil lan para Rasul (Zakaria 2:10, Yohanes 14:23, 1 Korinta 3:16).

225. Mula saka iku, kita kudu ngupaya, miturut cara sing wis diterangake ing ndhuwur, kanggo nemokake omah iki lan, nalika manggon ing pandonga, ngetokake lawang (Mat. 7:7), supaya ing kene utawa nalika wektu kita pami, Gusti mbukak lawang mau kanggo kita lan ora ngomong, yen kita lair maneh: '*Aku ora ngerti kowe saka ngendi teka*' (Lukas 13:25). Kita ora mung kudu nyuwun lan nampa, nanging uga njaga apa sing wis diparingake marang kita, amarga ana sing wis kelangan sanajan wis nampa. Kawruh sakedhik bab perkara sing kasebut ing ndhuwur, utawa malah pengalaman sakedhik (bab kuwi), bisa diduweni sanajan dening wong sing miwiti sinau mengko, lan para enom; nanging sanajan para sepuh—sing taat lan sing paling pengalaman—arange duwe praktik sing ajeg lan sabar iki, amarga asring kelangan amarga ora merhatiin,

⁵⁶ Keledai ora dipandu nganggo cambuk, nanging ditusuk ing sisih pinggang nganggo jarum sing dipasang ing tongkat.

banjur kanthi upaya sengaja digoleki lan dipulihake maneh. Mula saka iku, ayo padha ora mandheg nindakake sing padha nganti kita nguwasani praktik iki, supaya tetep ana ing kita tanpa bisa dipisahake.

226. Saka akèh, kita mung sinau sawatara alesaning hukum rohani, sing kudu kita sinau lan lakoni tanpa kendhat; lan Sang Pemazmur Agung maringi inspirasi marang sing kerep nyanyi marang Gusti Yesus, marang Panjenengané mugi ana kamulyan, kakuwatan, lan ibadah, saiki lan salawas-lawase. Amin.

Abba Evagrius saka Pontus

Informasi babagan urip Abba Evagrius

Diarani yèn Evagrius saka Pontus, sawijining biksu pertapa lan abbot, lair watara tengah abad kaping 4 ing kutha Ivor, cedhak Pontus Euxinus (Biara St. Basil ora adoh saka kutha iki). Keturunan utawa kabisane narik kawigaten para wali agung sing lagi mekar ing jaman kuwi: Basil Agung, Gregorius saka Nyssa lan Gregorius Teologian. Ing sangisoré pituduh para wali agung mau, dhèwèké saya tuwuh lan ngrembaka ing roh lan pangerten iman lan urip ing Kristus Yesus Gusti kita. Basil Agung ngangkat dhèwèké dadi pembaca; Gregorius saka Nyssa ngurapké dhèwèké dadi diakon lan ninggalaké dhèwèké ing Konstantinopel nalika dhèwèké rawuh ing Konsili Ekumenis Kapindho ing kana. Ana kahanan tartamtu sing ngancam kasuciané, meksa dhèwèké ninggalaké Konstantinopel. Mula, sawisé nglampahi wektu sing cendhak ing Yerusalem, dhèwèké mangkat menyang Mesir, ing kono dhèwèké nglakoni urip askétis, sepisanan ing Nitria, banjur ing sel-sel, lan pungkasané ing Skete, ing sangisoré pituduh lan paseduluran karo para abbas agung ing jaman kuwi. Palladius, muridé, miturut Socrates, nulis babagan dhèwèké ing **Laudatoria**, bab 73: 'Ngrasa ora adil menawa meneng bab pakaryané Evagrius, diakoné Kristus sing misuwur, wong urip apostolik, lan kosok baliné, nganggep bener nulisaké mau, kanggo pangajaran para maos lan pamulyan sih-rahmat Sang Juruwilaha, sepisanan kula badhe nyritakake kados pundi piyambakipun mlebet ing gesang monastik lan kados pundi, sawise makarya kanthi pantes miturut sumpahipun, piyambakipun seda ing ara-ara samun nalika yuswa 54 taun, miturut pangandika Kitab Suci: *'Piyambakipun seda ing wektu sing cendhak, sawise nyepeni taun-taun kawajibane, amarga nyawane nyenengake Gusti'*. Panjenengané asalé saka Pontus, saka kutha Ivora, putrané sawijining presbiter; panjenengané diangkat dadi pembaca ing gréja Argos déning Santo Basil, Uskup Kaisarea. Sawisé sédaé St. Basilus Uskup, St. Gregorius, Uskup Nyssa—saduluré Uskup Basilus sing wis nggayuh kamulyan apostolik, lan sing paling wicaksana, paling tanpa napsu, lan misuwur amarga kawruh—merhatekake kapinterané Evagrius, banjur ngangkat dhèwèké dadi diakon. Sawisé ngancani dhèwèké menyang Konsili Agung Konstantinopel, Santo Gregorius Uskup ninggalaké dhèwèké ing kana ing pangayoman Uskup Nektarius sing kasucèkaké, amarga dhèwèké paling trampil mbantah kabèh bidah. Lan dhèwèké dadi misuwur ing kutha agung kuwi, kanthi gagah ngalahaké saben bidah nganggo tembung-tembungé. Kedadéyané, wong iki, sing dihormati ing saindenging kutha amarga integritas moralé sing unggul, kaserang katresnan sing gedhé marang sawijining wanita, kaya sing dhèwèké critakaké dhéwé sawisé bébas saka godaan iki. Wanita iku uga tresna marang dhèwèké, lan dhèwèké asalé saka kulawarga bangsawan. Evagrius, amarga wedi marang Gusti, isin marang nuranine dhewe, lan mbayangake k e reregeding pablasaran lan kabungahan saka cilakaé wong sesat, ndedonga kanthi khusus marang Gusti supaya ngrusakake niyaté wanita iku; amarga kobong déning napsu, dhèwèké nyoba narik dheweke mlebu ing dosa. Dhèwèké kepéngin adoh saka wanita iku, nanging ora bisa, amarga kapepet déning ikatan kabecikan. Sawisé pandonga sing nyegah dhèwèké nindakake dosa, malaikat katon marang dhèwèké ing sawijining pangliyan, nganggo waja panguwasa provinsi; nyekel dhèwèké, malaikat mau nuntun kaya digawa menyang pangadilan lan mbuwang dhèwèké menyang penjara, masang belenggu wesi ing gulu lan ngiket tangane nganggo ranté wesi. Wong-wong sing teka ndeleng dheweke ora ngandhani alesane dheweke dipenjara, nanging dheweke dhewe, disiksa dening nuranine, mikir yen dheweke kena iki amarga prakara kuwi, lan nyangka yen bojone wanita kuwi wis ngandhani hakim bab kuwi. Saliyane, katon marang dheweke yen wong liya uga diadili ing kono kanggo pelanggaran sing padha. Kahanan iki ndadekake dheweke bingung lan wedi banget. Banjur malaikat njupuk wujud salah siji kancané sing tulus lan teka, kaya-kaya arep sowan marang dhèwèké. Dhèwèké mlebu, katon banget kaget lan sedhih amarga kancané nandhang ikatan panjara sing ngisin-isini lan dikurung bareng patang puluh penjahat, banjur kandha marang dhèwèké: 'Pastur Diaken! Ngapa kowe dipenjara kanthi ngisin-isini bareng karo para penjahat?' Dhèwèké mangsuli: 'Sejatine aku ora ngerti, nanging aku curiga ana sawijining eparch wis ngaduk aku amarga iri sing edan, lan aku wedi yèn panguwasa kutha iki wis disuap déning dhèwèké

lan aku bisa kena paukuman sing abot.' Sing katon kaya kanca kandha marang dheweke: 'Yen kowe gelem ngrungokake kancamu, aku nyaranake kowe lunga saka kutha iki, amarga saka sing tak deleng, ora becik kowe manggon ing kene.' Evagrius kandha marang dheweke: 'Yen Gusti nylametake aku saka musibah iki, lan mengko kowe weruh aku ing Konstantinopel, supaya aku kena paukuman sing luwih abot.' Kancané kandha marang dhèwèké: 'Yèn mangkono, aku bakal nggawa Injil; sumpahna marang aku ing Injil kuwi yèn kowé bakal ninggalaké kutha iki lan dadi biksu, lan aku bakal nylametaké kowé saka bala iki.' Evagrius kandha: 'Aku sumpah, kaya sing kowé karepaké, mung nylametaké aku saka méga peteng iki.' Sawisé kuwi, kancané nggawa Injil lan nuntut sumpah. Evagrius nyumpah marang kancané ing Injil yèn dhèwèké ora bakal manggon ing kutha luwih saka sedina, lan kuwi mung kanggo ngunggah kabèh barang-barangé menyang kapal. Kanthi mangkono, panglihatan kuwi rampung. Munggah kanthi rasa kuwatir, dhèwèké mikir: 'Sanadyan sumpah iku diucapaké amarga emosi, nanging aku wis nyumpah.' Mula, tanpa suwe manèh, dhèwèké nggawa kabèh barang-barangé menyang kapal lan mangkat menyang Yerusalem. Ing kana dhèwèké nganggo busana biksu lan ditampa déning Melania Romawi sing kaberkahan. Nanging setan manèh nggelapake atiné lan ngoyak tekade nganti nganti piyambaké ganti sandhangan manèh, lan pikirane kalah déning kesombongan retorika. Nanging Gusti Allah, sing nylametake kita kabeh saka kerusakan, uga nimpahake dheweke ing musibah liyane ing kene, ngirimake demam marang dheweke lan, lumantar lara abot sing suwene enem sasi, ngentekake awaké, sing wis ngalangi dheweke nerusake dalan sing wis diwiwiti. Nalika para dhokter wis nyerah lan ora ana cara kanggo nyembuhake, Melania sing suci kandha marang dhèwèké: 'Kayane lara iki dudu lara biasa, anakku; critakna, apa ana sing abot ing atimu?' Dhèwèké ngakoni kabèh sing wis kelakon marang dhèwèké ing Konstantinopel. Sing Kasucèk kandha marang dhèwèké: 'Wènèhana aku janji ing ngarsané Gusti Allah yèn kowé bakal milih urip monastik, lan sanadyan aku iki wong dosa, aku bakal ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané maringi kowé urip luwih suwe kanggo tobat lan pambaruan atimu.' Nalika dhèwèké maringi janji, Sang Kasucèk ndedonga, lan Evagrius mari sajrone sawetara dina. Sawisé waras, dhèwèké dhéwé nggawa busana biara kanggo Evagrius, lan sawisé nganggo busana kuwi, dhèwèké mangkat menyang Mesir. Ing kana, sawisé manggon rong taun ing Gunung Nitria, ing taun katelu dhèwèké mundur menyang ara-ara gersang. Dheweke urip patbelas taun ing sing diarani 'sel', mung urip nganggo roti lan banyu, kadhang ana sethithik lenga, lan ora ngidini kabegjan apa wae ing babagan iki. Dheweke ora mangan sayuran ijo, woh-wohan, utawa anggur; ora ngombe anggur lan ora adus. Mangkono priya sing biyen urip nyaman iku nyiksa awaké dhéwé; nanging sanadyan mangkono godaan ora nate ninggalaké dhèwèké. Kadhangkala setan napsu iku nyerang dhèwèké kanthi ganas, kaya sing diceritakaké dhèwèké dhéwé; banjur, ing jeroning mangsa adhem, dhèwèké lungguh telanjang ing sumur sakwengi kabèh, nganti awaké kaku lan ora krasa. Ing wektu liyane, roh pangapostasi nyiksa dhèwèké, lan dhèwèké ora gelem mlebu ing sangisore atap sajrone patang puluh dina, nyiksa awaké dhéwé. Satemene, dhèwèké ngadhepi akèh godaan saka manéka jinis setan nganti angel kabeh diétung; dhèwèké malah dipukul déning setan-setan. Nanging nalika nglarani awaké kanthi cara kaya ngono lan nglakoni cobaan-cobaan kaya ngono, sing piningan berkah mau ing jeroné atiné diuripaké déning Roh Suci lan, sawisé ngresiki pikirane, diparingi karunia pangertosan lan kemampuan mbedakaké roh-roh. Asceta gagah beranié Kristus iki ngandhani marang kita sadurungé seda: 'Wis telung taun iki, napsu daging ora nate ngganggu aku.' Yen sawisé urip kang sanget ketat, sawisé pakaryan tapa ngraga kang tanpa kendhat lan waspada tanpa kendhat ing pandonga, mungsuh kabecikan lan setan kang ngrusak nyerang wong sing bener iki kanthi sengit banget, pinten malih wong-wong kang sembrono kudu nandhang sangsara ing tangan setan najis iki, utawa amarga kecerobohané dhéwé! Dheweke nyusun satus pandonga lan nulis telung buku, yaiku: '*iera*' – utawa luwih tepaté '*stihira*' (ukara cekak ing wangun bait utawa parabel), '*monahon*' – 'monk' utawa piwulang praktis, lan '*antirritikon*' – 'perjuangan' – babagan perang nglawan setan lan napsu. Ing Socrates (Buku 4, Bab 23) kita uga nemokake manawa Evagrius iku muridé Macarius si Mesir lan Macarius saka Alexandria, ing sangisoré pituduhé—sawisé biyèn dadi , filsuf mung ing jeneng—dhèwèké entuk filsafat praktis. Sawisé teka ing Mesir saka Konstantinopel, dhèwèké ketemu karo para wong mau lan miwiti niru cara uripé. Ing ngisor iki, Socrates nyritakaké loro episode saka uripé Evagrius, nganggo tembungé dhéwé, saka kéné cetha jinis hubungané karo Macarius Agung. Sing kapisan yaiku Abba Macarius takon marang Evagrius babagan bedane pengaruh marang jiwa antarane eling pangapresan saka manungsa lan eling pangapresan saka setan; sing kapindho yaiku nalika tekan panggonane Abba Macarius, Evagrius—klethekan amarga lelungan ing panas—nyuwun banyu sethithik nanging ditolak. Kaloro crita iki kacathet ing layang-layangé marang Anatolius (Bab 93 lan 94). Sabanjure, Socrates uga nyebutake yen Evagrius, ing bukune **The Gnostic**, nulis babagan awake dhewe: 'Kita sinau

saka Gregory sing bener yen ana papat kabecikan lan konsep sing cocog: kawicaksanan, kawani, katentreman, lan kaadilan'. Sapa iku Gregory? Miturut Palladius, iku Gregory saka Nyssa, dene miturut Socrates, iku Gregory saka Nazianzus, sing diandharake wis ngangkat dheweke dadi diakon ing Konstantinopel. Apa Socrates bisa uga keliru nggabungake Gregory saka Nazianzus karo Gregory saka Nyssa? Palladius mesthine luwih ngerti bebener. Pungkasané, kita nemokake cathetan ing ngisor iki ing karya Socrates. Ammonius sing nggumunake, sing wis ana ing Roma bareng Athanasius Agung lan mung kepengin ndeleng Gréja Para Kudus Petrus lan Paulus ing kana, banjur diangkat dadi uskup ing Mesir déning Theophilus saka Alexandria; lan, nalika mlayu saka kuwi, dhèwèké motong kuping tengené dhéwé supaya, kanthi ngerusak awaké, dhèwèké bisa nyingkiri pangurapané. Sawisé sawatara wektu, Theophilus, Uskup Alexandria, ngangkat Evagrius dadi uskup; dhèwèké uga mlayu, nanging ora nglarani awaké dhéwé. Nalika ketemu Ammonius, Evagrius kandha kanthi alus: 'Kowe salah motong kupingmu; kowe bakal tanggung jawab marang Gusti Allah kanggo tumindak kaya ngono.' 'Lan apa kowe ora bakal tanggung jawab, Evagrius, amarga wis motong ilatmu dhéwé lan, amarga kesombongan, ora migunakaké sih rahmat sing wis diparingaké marang kowe?' mangsuli Ammonius. Bab karya-karya Evagrius, Socrates nulis: 'Dheweke nulis sawetara buku sing apik banget.' Salah sijine judhule *'The Monk'*, utawa On Activity; sijiné maneh *'The Gnostic'*, utawa To the Man Who Has Attained Knowledge, dipérang dadi limang puluh bab; lan sing katelu, *'The Antirritikos'* (*antirritikos*), utawa pilihan saka Kitab Suci nglawan setan-setan sing nggodha, dipérang dadi woluh bagean, cocog karo cacahing woluh pikiran. Saliyane, dhèwèké nyusun 600 pitakon babagan masa depan lan loro buku manèh sing ditulis ing wangun syair: siji kanggo para biksu sing manggon ing komunitas cenobitik, utawa biara komunal, lan sijiné kanggo sawijining gadis. Sepira nggumunake buku-buku iki bakal dingerteni déning sapa waé sing maca. Sozomen (Buku 6, Bab 30), sawisé nyebutaké Ammonius sing wis kasebut mau minangka salah siji saka biksu 'sing nganggo jubah dawa' sing wis nggayuh pucuking kawicaksanan lan nduwèni kawruh jembar—nganti dhèwèké wis maca kabèh karya Origen, Didymus, lan panulis spiritual liyané—nambahaké: 'Evagrius sing wicaksana, sawijining wong sing paling pinunjul, kuwat ing pikiran lan wicara, lan utamane bisa mbedakake antarane pikiran (niat) sing nuntun marang kabecikan lan sing nuntun marang ala, lan bisa nyetel awake dhewe supaya ngembangake sing sepisanan lan ngindhari sing kapindho, iku kanca Ammonius. Nanging, tulisan-tulisane bakal mbukak jinis sarjana kaya apa dheweke. Watake, miturut kabar, ditandhani kalawan kesederhanaan lan nuduhake sithik banget kesombongan utawa kabanggaan nganti pujian sing pantes ora mbumbung egone lan cacian sing ora pantes ora nggawe dheweke sedhih. Dheweke nguber kawruh lan sinau Kitab Suci ing sangisoré Gregory, Uskup Nazianzus, ing ngendi dhèwèké ngladèni dadi arkidiakon nalika Uskup mau dadi Primate Gréja Konstantinopel. Dhèwèké wong sing rupane nyenengake lan seneng nganggo sandhangan sing apik. Salah siji bangsawan, nalika weruh yèn dhèwèké kenal karo garwané, kebak rasa iri lan mutusaké matèni dhèwèké. Nalika rencana kuwi arep dilakokaké, Gusti ngutus dhèwèké, nalika turu, ngimpi kang medeni nanging nylametaké.' Sozomen ora nambahaké apa-apa manèh sing wigati. Ora mungkin ora nyumurupi manawa Socrates, miturut cathetan Sozomen, ora sarujuk karo Palladius babagan sapa Gregory sing nyokong Evagrius lan nyumbang kanggo pendhidhikané. Palladius nyebut Gregory saka Nyssa, déné Sozomen nyebut Gregory saka Nazianzus. Kedadeyan mau bisa dirukunake kaya mangkene: Evagrius diangkat dadi diakon dening Gregorius saka Nyssa, nanging dheweke uga dikenal karo Gregorius saka Nazianzus lan entuk manfaat saka piwulangé. Nalika Gregorius Teolog diundang menyang Konstantinopel kanggo njabat patriark, Gregorius saka Nyssa teka ing Konsili sing diadani miturut wewenangé, karo Evagrius. Ing kéné, Evagrius bisa uga wis ngladèni dadi protodekon ing sangisoré Nazianzen lan, sawisé Konsili, tetep manggon ing Konstantinopel miturut pitutur saka loro Grigories. Socrates lan Sozomen nyritakaké bab dhèwèké nalika dhèwèké ana ing Konstantinopel, déné Palladius nyritakaké apa sing kelakon sadurungé kuwi. Palladius, minangka murid Evagrius, pantes dianggep luwih kredibel, amarga dhèwèké mesthi krungu langsung saka Evagrius dhéwé apa sing dilaporaké. Patrologia (vol. 40, kaca 1215) nyatakake yèn Evagrius séda ing taun 399. Sumber sing padha uga ngemot ulasan babagan tulisan-tulisan Evagrius. Kajaba iku, Santo Jerom nulis (Epist. 135 ad Ctesiph) manawa 'buku-buku Evagrius ora mung diwaca déning wong Yunani ing saindenging Wétan, nanging uga ing Kulon déning wong Latin liwat terjemahan Rufinus, muridé'. Patrologia ngemot kabèh sing isih ana saka tulisan-tulisan Evagrius. Sing paling utama ing antarané yaiku *bab-bab babagan urip aktif* sing ditujokaké marang Anatolius. Iki, kaya sing bisa ditebak, yaiku sing isih ana saka buku sing déning sejarawan sing wis kita sebut dijenengi **The Monk**. Bab-bab * * diwiwiti kanthi layang cekak marang Anatolius, sing dadi pambuka kanggo bab-bab mau. Sabanjure ana 71 bab **logos praktikos**—ajaran babagan urip asketis. Sawisé kuwi ana 100 bab. Nanging, amarga akèh bab saka bab-bab mau kalebu

ing 71 sing wis kasebut, mung teks bab-bab sing ora kalebu ing kana sing disajikake ing kéné. Nanging sakabehe ana 100 bab. Kita uga bakal menehi judhul: 'Satus Bab babagan Urip Aktif, kang dialamatake marang Anatolius'. Sabanjure, ing **Patrologia**, ana artikel sing ing **Dobrotolubie** kita dijudhul luwih cetha: 'Model Urip Monastik, ngajari carane kudu nglakoni asetikisme lan meneng'. Uga ing **Dobrotolubie** basa Yunani. Judhul **Patrologia** angel diterjemahake sanajan nganggo paraphrase. Kita bakal njaga judhul kita. Sabanjure ana 33 bab **kat anoloythian** (dudu **kat analogian**, ta?); isine: pangagambaran bab spiritual ing sing katon; 25 bab disusun miturut abjad; iki pepatah aforistik babagan urusan spiritual. Ing pungkasané ditambahaké manèh 26 ukara, sing ora diatur miturut abjad. Sabanjuré ana bagean babagan wolu pikiran ala, pérangan saka buku kuna **Antirritikon**. Pungkasané, ana paugeran cekak kanggo para biksu Kinit lan para dara. Kabeh mau disajikaké ing kéné ing wangun terjemahan.

Pitutor Sang Rahib Evagrius babagan Asketisisme

1. Bab-bab babagan Urip Aktif, kang dialamatake marang Anatolius

Kowe wis nulis marang aku sadurunge, sedulurku sing paling tak tresnani, Anatolius, saka Gunung Suci (mbok menawa Gunung Nitria) menyang sketa-ku, njaluk aku nerangake marang kowe makna simbolis saka busana monastik Mesir, amarga kowe pracaya yèn ana alesan sing pantes kenapa busana kuwi béda banget karo kabèh wujud sandhangan manungsa liyané. Aku bakal kanthi seneng nyritakaké marang kowe apa sing wis tak sinau dhéwé babagan iki saka Para Bapa Suci. Kukulli iku pratandha sih rahmaté Gusti Juruslamet kita, sing nutupi pikiran para biksu lan, kanthi panutupé, ngindhungi sipat polosé kaya bocah ing Kristus saka wong-wong sing ora kendhat nyoba nyerang lan nglarani. Wong-wong sing nganggo ing sirahé kanthi iman sing teguh lan aktif padha nyanyi: 'Yen Gusti ora mbangun omah lan ora ngrekso kutha, sing mbangun bakal nyambut gawe sia-sia, lan penjaga tetep tangi sia-sia' (Mazmur 126:1). Seruan kaya ngono nglatih andhap asor lan mbusak kesombongan, piala kuna sing nimpakake Lucifer, lintang esuk, tiba ing bumi. Kasunyatan yèn tangané kosong⁵⁷ nuduhaké ketulusan uripé. Amarga kesia-siaan ngerti carane nyamar lan nglontaraké bayangan kabecikan, tansah ngupaya kamulyan saka manungsa lan ngusir pracaya, kaya sing diandharake Sang Juruwilujeng: '*Kowe pracaya piye, yen padha nampa kamulyan saka siji lan sijiné lan ora ngupaya kamulyan sing asalé saka siji Gusti Allah?*' (Yohanes 5:44). Kabecikan ora kena mung kanggo kapentingan liya; malah, kabèh liya kudu kanggo kapentingané kabecikan. Yen iki ora diakoni, bakal cetha yèn apa sing nyurung kita tumindak becik luwih berharga tinimbang kabecikané dhéwé, lan kuwi bakal dadi puncaké kabodhoan – mbayangaké ana sing luwih unggul tinimbang Gusti Allah lan ngomong kaya ngono. Analav (paraman kita), sing nyabrang-nyabrang ing pundhaké kaya wangun salib, iku pratandha pracaya marang Kristus, sing nampa (αναλαμβάνει) wong alus, tansah mbusak alangan lan njamin supaya tumindak kita lumaku tanpa kendala. Sabuk sing ngiket pinggangé nyingkirké kabèh kajahatan lan ngumandhang: 'Apik manawa manungsa ora nyentuh bojoné' (1 Kor. 7:1). Padha duwé sih, amarga tansah '*nggawa ing badané patié Gusti Yesus*' (2 Kor. 4:10), nalika padha ngendhalèkaké kabèh hawa napsu badan sing ora wicaksana, mbusak kabèh ala ing atiné lumantar nglakoni kabecikan, lan tresna marang kasrèpan lan nyingkiri katresnan marang bandha, sing iku sesembahan marang bandha. Cucuk iku wit urip, sing meksa sapa waé sing nyekel lan nyandhak marang iku supaya teguh ing Kristus. Mangkono, kanthi ringkes, iku bab-bab sing disimbolaké déning skéma! (Nalika ngagemaké wong-wong mau nganggo iku), Para Bapa Suci tansah ngendika tembung-tembung iki marang wong-wong mau: Anak-anak! Wedi marang Gusti Allah nguwatake pracaya, lan pangendalian dhiru nguwatake wedi marang Gusti Allah; kabèh mau dikuatake lumantar sabar lan pangarep-arep, saka kono lair rasa tanpa napsu; woh saka rasa tanpa napsu iku katresnan, lan katresnan iku lawang mlebu marang kawruh jasmani, sing nuntun marang teologi lan kabungahan paling dhuwur. Lan iki wis cukup kanggo saiki babagan skema suci lan piwulang para sesepuh. Saiki ayo padha rembugan babagan urip aktif lan kontemplatif—ora mung kabèh sing wis kita deleng (ing para sesepuh) lan krungu (saka wong-wong mau), nanging uga apa sing wis diprentahake marang kita supaya diterusake marang wong liya, mbagi apa sing kalebu urip aktif dadi satus bab, lan apa sing kalebu urip kontemplatif dadi 650, nyamaraké sawatara bab lan nutupi liyané, supaya kita ora mbuwang bab-bab suci marang asu, utawa mbuwang mutiara marang babi (Matéus 7:6), sanadyan iki cetha tumrap sing ngetutaké tapak-tapaké ing dalan sing padha.

⁵⁷ Cassian nulis yèn lengan bajune mung tekan sikut.

1. Kristen iku doktrin (*dogma*) Sang Juruwilaha kita, Yesus Kristus, sing nggabungake babagan urip, kawruh babagan samubarang, lan kawruh babagan Gusti Allah.
2. Karajaning Swarga iku tanpo karsa ing jiwa lumantar pangertosan sejati marang Sing Ana.
3. Karajaning Gusti iku pangertosan babagan Tritunggaling Suci, kang ngrembaka manut kahanan pikiran lan nggenepi kanthi gesang kabungahan kang tanpa wates.
4. Sapa waé sing tresna marang soko mesthi ngidam, lan apa sing diidam, diupaya digayuh. Saben kesenengan diwiwiti saka kepinginan, lan kepinginan lair saka pangrasa. Sing ora kena pangrasa iku bébas saka napsu.
5. Setan-setan kuwi dhéwé langsung perang karo para pertapa, déné marang wong-wong sing urip saleh ing biara utawa komunitas, padha nyenjatai sedulur sing paling sembrono. Nanging perjuangan sing kapindho kuwi luwih gampang tinimbang sing kapisan, amarga ing donya iki ora ana wong sing luwih jahat tinimbang setan utawa sing wis nyerep kabèh kejahatané.
6. Pikirane sing ngumbara dikuatake kanthi maca, jaga bengi, lan pandonga. Nafsu sing kobong dipadamake kanthi puasa, pagawean, lan tapa brata. Ambek sing ngedab-edabi diadhemake kanthi nyanyi kidung, luhure ati, lan welas asih. Kabeh mau bakal mujarab yen ditindakake ing wektu sing pas lan kanthi ukuran sing trep. Apa waé sing ditindakake ing wektu sing salah utawa kakehan iku ora awet (ora stabil), lan sing ora awet luwih nimbulaké cilaka tinimbang kabecikan.
7. Nalika nyawa ngidam panganan maneka warna, ayo padha nyukupi nganggo roti lan banyu, supaya padha bisa syukur sanajan mung sepotong tipis. Amarga kekenyangan ngidam panganan maneka warna, dene luwe nganggep sanajan kekenyangan mung nganggo roti iku kabungahan⁵⁸.
8. Kekirangan banyu nduwèni peran gedhé kanggo ngendhalèkaké badan. Ayo telung atus wong Israel sing bebarengan karo Gideon ngalahaké Midian sing maringi kapercayan marang kowe bab iki.
9. Kaya déné ora mungkin pati lan gesang bisa bebarengan ana ing siji wong ing wektu sing padha, mangkono uga ora mungkin katresnan lan dhuwit bisa bebarengan ana ing sapa waé. Katresnan ora mung ngentekake dhuwit, nanging uga ngorbanake gesang kita sing sakedhap.
10. Nguber kesenengan donya iku menara sing ora bisa ditembus déning setan sedhih. Amarga sedhih iku kekurangan kabungahan, apa sing saiki dirasakaké utawa sing diarep-arep. – Kita ora bisa mbusak mungsuh iki saka awaké dhéwé sakdurungé kita isih nempel marang apa waé sing donya. Ing kono dhèwèké nyetel jebakan kanggo nyurung sedhih, ing endi waé dhèwèké weruh kita paling nempel.
11. Nesu lan kebencian nambah rasa nesu ing ati, dene welas asih lan alus ngrampungake rasa nesu mau.
12. Aja nganti srengéngé surup nalika kita isih nesu, supaya setan-setan sing nyerang ing wayah wengi ora medeni nyawa kita lan ndadekake pikiran kita luwih wedi kanggo perjuangan ing dina candhake. Ngimpi medeni biasane mèlu sawisé ambruk nesu, lan ora ana apa-apa sing maksa pikiran kita mbelot kaya nesu kang kebak kuwatir.
13. Nalika, amarga apa waé, bagéan jiwa kita sing gampang kesal dadi kaguncang, para setan ngusulake kesepian marang kita minangka bab sing apik, supaya, sawise mbusak panyebab sangsara, kita ora bisa bébas saka kebingungan kita⁵⁹. Nanging nalika napsu kobong, dheweke nyoba supaya kita tetep sosial (tetep ana ing antarané wong), nyebut kita kejem lan galak amarga mundur, supaya kanthi ngidam awak, kita bisa ketemu awak (kanthi tetep ana ing masyarakat). Kita ora kena pracaya marang dheweke, nanging kudu nindakake kosok baline saka apa sing disaranake.
14. Aja nyerah marang pikiran nesu, nglakoni perang batin marang wong sing wis nglarani atimu, uga—maneh—aja nyerah marang pikiran napsu, suwe-suwe nglumpukake fantasi sensual. Sing sepisanan nggelapake jiwa, dene sing kapindho nyulutake gairah; loro-lorone ngrusak pikiran, lan nalika kowe ndedonga, kanthi ngisi imajinasi kowe nganggo gambar-gambar birahi seolah-olah kuwi berhalo, lan mula kowe ora bisa maringi pandonga sing suci marang Gusti, kowe langsung dadi korban setan putus asa, sing biasane nyerang ing kahanan kaya ngono lan, kaya asu, nyekel nyawa kaya bangkai.
15. Ngetne miturut sipate pancen dimaksudake kanggo perang nglawan setan lan nglawan saben kesenengan sing dosa. Mulane, para Malaikat, kanthi nggugah kabungahan rohani ing batin kita lan maringi kita nyicipi kabegjané, nuntun kita supaya nesu marang para setan; dene para setan, kanthi narik kita marang

⁵⁸ Bab iki dikutip dening St John Climacus, Tangga 14, bab 12.

⁵⁹ Supaya, nalika ngatasi sedhih kita, kita ora ngendhekaké rasa nesu lan ambek nalika urip bebarengan karo wong liya.

hawa napsu donya, meksa kita supaya nesu marang manungsa, bertentangan karo kodrat kita, supaya pikiran, sing wis mendhung lan kelangan akal, dadi pengkhianat tumrap kabecikan.

16. Ati-ati, aja nganti nalika nesu kowe ngusir sedulur. Amarga iku, sajrone uripmu kowe ora bakal uwal saka setan sedhih, sing bakal tansah nggunakake iku dadi alangan nalika kowe ndedonga.

17. Rasa nesu sirna amarga paring. Aja padha nganti Yakub ngyakinke kowe bab iki, amarga dheweke maremake Esau kanthi paring, sanajan Esau teka arep ketemu karo dheweke karo patang atus wong (Kejadian 32:6, 33:1). Nanging kita, senjata mlarat, bisa nepaki kabutuhan iki (kanthi ngganti paring) mung karo panganan.

18. Nalika kowe diserang déwèké putus asa, banjur mecah nyawamu dadi loro, siji dadi sing maringi panglipur lan sijiné sing nampa panglipur, ayo padha nandur pangarep-arep becik ing batin, kanthi nyanyèkaké ayat-ayat Dawud ing ngisor iki: *'Napa kowe sedhih, he nyawaku?'* *'Napa kowe kuwatir, he nyawaku?'* *'Percayaa marang Gusti, amarga aku bakal ngakoni marang Panjenengané; Panjenengané iku panyelamet pasuryanku lan Gustiku'* (Mazmur 41:6).

19. Nalika wektu godaan, sapa waé ora kena ninggalake selé kanthi alesan kesalehan, nanging kudu tetep ana ing njero lan sabar nahan, kanthi wani ngadhepi kabèh mungsuh, utamané setan putus asa, sing sejatine paling parah saka kabèh, nanging luwih saka liyané, ndadèkaké jiwa luwih pengalaman. Yen uwal utawa nyingkiri perjuangan, pikiran bakal tetep durung pengalaman, isin lan gampang mlayu.

20. Angel ngindhari pikiran kesombongan, amarga apa wae sing ditindakake kanggo ngusir, malah dadi wiwitan munculé kesombongan anyar. Nanging ora saben pikiran sing leres saka kita ditentang déning setan; malah makhluk ala kuwi ndhukung sawatara pikiran kuwi, kanthi pangarep-arep ngapusi kita.

21. Sapa waé sing wis nyentuh kawruh lan ngrasakaké ériné, ora bakal manèh percaya marang setan kesombongan, sanajan setan kuwi nawakaké kabungahan donya kabèh. Amarga apa manèh sing bisa dijanjèkaké kajaba pangrêmbagan rohani? Nanging nganti kita durung ngrasakaké kawruh, ayo padha tekun nglakoni urip kanthi ngladèni kanthi aktif, kanthi ngandharaké marang Gusti Allah tujuwan kita, yèn kabèh sing kita tindakaké iku kanggo kawruh Panjenengané.

22. Elinga uripmu biyen lan dosa-dosamu kepungkur, lan kepiye nalika kowe isih dadi wong kang kebak napsu, kowe pindhah menyang urip sing ora manut marang napsu, lan kepiye kowe maneh mundur saka donya, sing ing pirang-pirang cara kerep ndadekake kowe andhap asor banget. Rinungokna uga marang Panjenengané sing ngreksa kowe ing ara-ara samun lan ngusir setan-setan sing nggrethèk untu marang kowe. Pamikiran kaya ngono iku nandur andhap asor lan nyegah setan kesombongan supaya ora bisa nyekel pijakan.

23. Apa waé sing kita éling kanthi semangat sepisanan dirasakaké kanthi semangat ing kasunyatan; lan mangkono uga, apa waé sing kita rasakaké kanthi semangat ing kasunyatan, mengko bakal kita éling kanthi semangat. Kanggo wong sing wis ngalahaké setan-setan sing nyurung napsu, barang-barang sing digunakaké kanggo nyurung napsu iku saiki ora ana regané. Amarga pejuang rohani luwih kuwasa tinimbang pejuang jasmani.

24. Nafsu jiwa njupuk dorongan tumindak saka manungsa, dene nafsu badan njupuk saka badan. Tumindak nafsu badan dikendhaleni kanthi pangendalian diri, tumindak nafsu jiwa dikendhaleni kanthi katresnan spiritual.

25. Setan-setan sing nguwasani napsu jiwa tetep ngeyel nganti pati, nyiksa jiwa, dene sing nguwasani napsu badan lunga luwih cepet. Luwih maneh, ana setan-setan sing kaya srengenge munggah utawa surup mung mengaruhi siji bagean jiwa tartamtu, dene setan tengah dina biasane nyerlok kabèh jiwa lan ngrebut akal. Napa uripé pertapa dadi manis banget sawisé hawa napsu bisa dikendhalèkaké? Amarga wektu kuwi mung isih ana elingan polos bab hawa napsu mau; lan bab perjuangané, sing isih ana ora perjuangané dhéwé nanging renungan bab perjuangan kuwi.

26. Pantès dipikirake apa pikiran sing nyurung napsu, utawa napsu sing nyurung pikiran. Sawetara wong nduweni panemu sing sepisanan, dene liyane nduweni panemu sing kapindho. Biasane, napsu digerakake dening panca indria; nanging yen wong nduweni katresnan lan pangendalian diri, napsu kuwi ora obah, dene yen kuwi ora ana, napsu kuwi obah. Ngethek mbutuhake pangobatan sing luwih gedhe tinimbang napsu, lan katresnan diarani agung amarga iku tali kendhali nesu. Nabi Musa kanthi simbolis nyebut iku 'ophiochom' (sing perang karo ular) nalika dhèwèké nyebutaké apa sing kena lan ora kena dipangan (Imamat 11:22).

27. Amarga kejahatan setan sing wis kondhang lan ora kendhat, jiwa langsung murub nglawan pikiran-pikiran (sing ditanamake dening setan) nalika krasa rawuhe, lan mbela awake dhewe kanthi niru sipat emosional para penyerang (nesu).

28. Ora tansah bisa ngetutake aturan lumrah, nanging wong kudu merhatosake kahanan lan ngupaya, sak kuwate, nindakake apa sing bisa ditindakake ing kahanan kasebut. Malah setan-setan dhéwé ora ngerti paugeran wektu iki. Amarga, sanajan tansah mungsuh marang kita, padha nyegah kita nindakake apa sing bisa, nalika meksa kita nindakake apa sing ora bisa. Mangkono, padha nyegah wong lara supaya ora matur nuwun marang Gusti Allah kanggo sangsara sing wis tumeka marang dheweke lan ora sabar marang wong sing ngladeni kanthi loman; padha nyurung wong ringkih supaya nindakake pantangan paling ketat, lan wong sing abot (amarga tuwa utawa gaweyan) supaya nyanyi kidung nalika ngadeg.

29. Nalika kabutuhan meksa kita manggon sakedhap ing kutha utawa desa, nalika sesambungan karo wong awam, ayo padha ngetrapake pangendalian dhiri sing paling ketat, supaya pikiran kita, sing wis dadi kendho lan saiki wis ninggalake ketekunan biasane, ora tumindak gegabah lan mlayu kabur, digerakake dening setan.

30. Nalika ana godaan, aja miwiti ndedonga nganti kowe wis luwih dhisik ngucapake sawetara tembung nesu marang sing nggodha. Amarga nalika jiwa kena pikiran ala, pandongane ora bakal suci. Nanging yèn kowe ngucapaké apa waé kanthi nesu marang wong-wong mau, kowe bakal mbingungké mungsuhmu lan ngrusak usulané. Nesu biasané uga nduwèni pangaruh sing padha marang pikiran sing apik.

31. Sapa waé sing kepéngin nguji setan jahat lan nguwasani katrampilan kanggo ngenali tipuané, muga-muga padha nggatekake pikirane lan nyatet apa sing dipaksakake setan lan ing ngendi padha kendho; ing kahanan apa lan ing wektu apa siji-sijine padha aktif banget; sing siji mèlu sijiné; lan sing ora cocog karo siji lan sijiné; lan muga-muga padha nyuwun marang Kristus Gusti pangrampungane kabèh iki. Setan-setan nesu banget marang wong-wong sing kanthi aktif nglakoni kabecikan kanthi pangerten sejati (lan mbukak kabèh), kepéngin '*mbunuh wong sing lurus atiné ing pepeteng*' (Mazmur 10:3).

32. Ing pangamatan iki, sampeyan bakal nemokake loro setan sing cepet banget, meh ngluwihi gerakan pikiran kita – setan zinah lan setan sing nggodha kita ngucapake kecap-kecap kasar marang Gusti. Nanging sing pungkasan iku ora tahan suwe, dene sing sepisanan, yen ora ngundang pikiran sing kebak napsu, ora ngalangi kita maju ing pangawikan marang Gusti.

33. Mung Panjenengané sing nyawiji sing bisa misahaké badan saka nyawa; nanging nyawa bisa dipisahaké saka badan déning wong sing ngupaya kabecikan (ing tapa brata). Amarga para leluhur kita nyebut tapa brata minangka pangeling pati lan pangungsi saka badan (yaiku supaya ora nyukupi hawa napsu daging).

34. Wong-wong sing nglimputi dagingé lan nambah perawatan nganti tekan hawa napsu (Roma 13:14) ora entuk paedah apa-apa; sawisé iki padha ngeluh marang awaké dhéwé, aja marang dhèwèké. Kosok baline, wong-wong sing wis nggayuh katenangan rohani lumantar awak iki lan, kanthi sakabehe kemampuané (lumantar awak iki uga), nyawisake dhiri kanggo merenung marang Sing Ana, padha ngakoni sih-rahmaté Sang Panyipta (sing paring awak marang kita).

35. Nalika pikiran wiwit nyuwun pandonga tanpa gangguan, kabèh perjuangan saben dina lan saben wengi dadi perjuangan karo bagéan jiwa sing gampang nesu.

36. Tandha ora kagandrung yaiku nalika pikiran wiwit ndeleng cahyané dhéwé, tentrem karo khayalan kaya ngimpi, lan gampang (lan bener) mangertèni samubarang.

37. Nalika sajrone pandonga pikiran ora mbayangake apa-apa babagan donya, iku tegese wis saya kuwat.

38. Pikirane sing, kanthi pitulunganing Gusti, wis ngrampungake urip sing aktif lan nggayuh kontemplasi, krasa sethithik, malah sejatine ora krasa babar pisan, geger-geran saka bagéan jiwa sing ora rasional: kontemplasi ngangkat pikirane ngluwihi sedhik lan misahake saka hawa napsu.

39. Sing ora katarik dening barang-barang iku dudu jiwa sing tanpa napsu, nanging jiwa sing tetep tentrem sanajan kelingan barang-barang mau.

40. Ora kanthi teges sing ketat diomongake bab manungsa sampurna yèn dhèwèké 'nundha napsu', uga ora bab manungsa tanpa napsu yèn dhèwèké 'saba', amarga kasabaran ditemokaké ing wong sing nandhang sangsara, lan nundha napsu ing wong sing digerakké déning hawa napsu.

41. Agung sanget ndedonga tanpa gangguan, nanging luwih agung maneh nyanyi tanpa gangguan.

42. Wong sing wis netepake kabecikan ing batine lan sakabehe dipimpin dening kabecikan kuwi ora eling maneh marang hukum, utawa dhawuh, utawa paukuman, nanging ngomong (kaya lumrahe) lan tumindak manut apa sing diilhami dening watak mulya sing wis mantep ing dhèwèké.

43. Lagu-lagu setan nggugah napsu kita lan nyemplungake jiwa menyang khayalan isin, dene mazmur, kidung, lan lagu rohani tansah narik pikiran marang pangeling bab kaelokan, lan ing wektu sing padha ngademake panas nesu lan matèni napsu.

44. Kaya déné wong-wong sing lagi perang padha nyerang lan nampa serangan bali, mangkono uga karo setan-setan sing perang karo kita; nalika padha nyerang kita, mesthi waé padha nampa serangan balasan saka kita. *'Aku bakal nggebug wong-wong mau, lan padha ora bakal tangi manèh'* (Mazmur 17:39). Lan maneh: *'Wong-wong sing ngina aku lan mungsuhku, padha kalah lan tiba'* (Mazmur 26:2).

45. Kawicaksanan lumaku bareng karo tentrem, dene kapinteran lumaku bareng karo pagaweyan. Wong ora bisa entuk kawicaksanan tanpa perjuangan, lan uga ora bisa nglakoni perjuangan kuwi kanthi sukses tanpa kawicaksanan. Kawicaksanan sing dipercaya kanggo nolak nesu sing digawé déning setan, uga kanggo meksa kekuwatan jiwa supaya tumindak miturut kodhé, lan kanthi mangkono mbukak dalan menyang kawicaksanan.

46. Godaan wong biara iku sawijining pikiran sing, sawise mlebu liwat bagéan jiwa sing kebak hawa napsu, nggelapake akal.

47. Dosa biksu dumunung ing persetujuan pikiran marang nafsu sing dilarang lan dosa.

48. Malaikat padha bungah nalika dosa lan kejahatan suda, déné setan padha bungah nalika kabecikan suda. Amarga malaikat iku abdi welas asih lan katresnan, déné setan iku abdi nesu lan kebencian. Sing sepisanan, nalika nyedhak marang kita, ngisi kita kanthi renungan rohani, dene sing kapindho, nalika nyedhak, nyemplungaké jiwa menyang imajinasi isin.

49. Kabecikan ora nyegah serangan setan marang kita, nanging njaga kita supaya ora cilaka saka serangan mau.

50. Urip sing aktif (praktik kabecikan) iku cara rohani kanggo ngresiki bagean jiwa sing kebak hawa napsu.

51. Kanggo penyembuhan sakabehe daya-daya jiwa, ora cukup mung nindakake pakaryan becik sing diparingi ing paugeran, kajaba yen pikiran bebarengan njaga renungan sing cocog.

52. Kaya déné kita ora bisa ora nolak pikiran-pikiran becik sing ditanamaké déning para malaikat, mangkono uga kita bisa mbalèkaké pikiran-pikiran ala sing ditanamaké déning para setan. Pikiran-pikiran sing kapisan digayuh déning katentremaning ati, déné sing kapindho digayuh déning kahanan ricuh.

53. Sumber saka katenangan ati iku katresnan; katenangan ati mau banjur dadi kembangé urip sing aktif, lan urip sing aktif iku dumadi saka nepaki paugeran. Pangreksa nepaki paugeran iki yaiku ajrih marang Gusti, kang dadi woh saka iman sejati; iman, nanging, iku kabecikan jero ing jiwa, kang biyasane ana sanajan ing wong-wong sing durung pracaya marang Gusti.

54. Kaya nyawa sing tumindak liwat badan ngrasa endi anggota sing ringkih, mangkono pikiran sing tumindak liwat kegiyatané dhéwé ngerti kekuwatané dhéwé lan, nyumurupi endi sing ngalangi (liwat karusakané dhéwé), nggoleki paugeran sing bakal nyembuhaké.

55. Pikirane, nalika nglakoni perang sengit, ora bisa nyumurupi tipuan mungsuhe: amarga ing wektu kaya ngono iku kaya wong perang ing pepeteng. Nanging, sawise nggayuh katenangan atine, pikirane gampang ngenali tipuan mungsuhe.

56. Tujuan pungkasaning gesang aktif yaiku katresnan, lan pungkasaning kawruh yaiku teologi. Nanging wiwitané loro-loroné iku iman lan renungan bab-bab. Setan-setan sing nyerang bagéan jiwa sing kebak napsu diarani mungsuh urip aktif; sing nyerang daya mikir dhéwé diarani mungsuh kabèh kabeneran lan mungsuh renungan.

57. Ora ana apa-apa sing ngresiki awak sing tetep ana ing wong sawisé dibersihaké, nanging kabecikan, sawisé ngresiki jiwa, tetep ana ing jerone jiwa mau, bebarengan karo jiwa sing wis resik.

58. Jiwa rasional tumindak manut sipaté nalika bagéan kepénginan ngupaya kabecikan, bagéan dorongan nyambut gawé kanggo kuwi, lan bagéan mikir nyawiji ing pangrénungan babagan eksistensi.

59. Sapa waé sing unggul ing urip aktif bakal nyuda hawa napsu, déné sing unggul ing renungan bakal nyuda kabodhoan. Bab hawa napsu, diandharaké yèn pambasmi sakabèhé ora bakal kelakon; bab kabodhoan, diandharaké yèn bakal sirna sawatara, nanging ora kabèh.

60. Sing apik lan sing ala sing kita temoni ing urip bisa nyumbang marang kabecikan lan kaburukan. Tugas kawicaksanaan yaiku migunakaké kuwi kanggo ngembangaké kabecikan lan nglawan kaburukan.

61. Jiwa iku kaping telu, miturut guru kita sing wicaksana (tegesé Gregory saka Nyssa). Nalika kabecikan manggon ing bagéan rasional, iku diarani kawicaksanaan (fronesis), pamanggih (synesis) lan kawicaksanaan (sofia); nalika manggon ing bagéan karsa, diarani kasucian, katresnan lan pangendalian dhiri; nalika manggon ing bagéan emosi, diarani kawani lan kasabaran; lan nalika nyebar ing sakabehe nyawa, diarani kaadilan. Fungsi prasetyaning yaiku nglawan kekuwatan sing mungsuh kita, ngindhungi kabecikan, ngusir kaburukan, lan ngurusi prakara netral miturut kahanan. Fungsi pangertèn yaiku nyusun kabèh sing nyokong tujuan kita kanthi pantes, déné fungsi kabijaksanaan yaiku merenung babagan makhluk jasmani lan rohani ing kabèh sisih. Tugas kasucian yaiku ndeleng kanthi tanpa pamrih marang barang-barang sing biasane nyebabake impen lan kepinginan sing ora rasional ing kita; tugas katresnan yaiku nuduhake awake dhewe, marang saben wong sing nggawa citra Gusti, supaya padha adil kaya kita marang citra asline, sanajan setan nyoba ngremehake wong liya ing pandelengan kita; tugas pangendalian diri yaiku kanthi seneng nolak kabèh sing nyenengake raos. Tugas sabar lan kawani yaiku ora wedi marang mungsuh lan nampa kabèh rupa kasangsaran kanthi kersa. Tugas kabeneran yaiku njaga kabèh péranganing jiwa supaya guyub lan selaras siji lan sijiné.

62. Woh saka nanem iku panèn, lan woh saka kabecikan iku kawruh. Kaya luh ngancani nyebar wiji, mangkono kabungahan ngancani panèn (Mazmur 125:6).

63. Wong ora bakal bisa mbusak eling-eling sing kebak napsu kajaba padha ngati-ati marasake bagean serakah lan gampang nesu ing sipaté; sing sepisanan kanthi ngendhalèkaké liwat puasa, jaga wengi, lan turu ing lemah gersang, lan sing kapindho kanthi ngendhalèkaké liwat sabar, ngapura, lan sedekah. Saka loro hawa napsu iki meh kabèh pikiran setan muncul, nyemplungaké pikiran menyang saben jinis kasangsaran lan karusakan. Nanging ora ana siji waé sing bisa mbusak hawa napsu mau kajaba yèn padha ngremehké panganan lan omben-omben, bandha lan kamulyan, malah awaké dhéwé, kanggo ngadhepi sapa waé sing kerep nyerang liwat kuwi (ya iku setan). Mula saka iku, kita pancen kudu niru wong-wong sing kasangsaran ing segara, sing mbuwang bandha-bandhane menyang segara amarga kencenge angin lan ombake gedhe. Nanging, nalika nindakake kuwi, kita kudu ati-ati banget supaya nalika mbuwang barang-barang kaya ngono, kita ora mung nindakake supaya dideleng wong liya. Amarga yen nindakake kuwi, kita bakal kelangan ganjaran lan ngalami karam kapal sing luwih pait tinimbang sadurunge, nalika setan kesombongan ngembusaké anginé marang kita. Mulane Gusti kita, ing Injil, nalika mulang panguwasa kita—pikiran—ngendika: *'Ati-ati, aja nglakoni sedekahmu ing ngarepé manungsa supaya kowe katon; yèn ora, kowe ora bakal éntuk ganjaran saka Bapakmu sing ana ing swarga'* (Matéus 6:1). Lan maneh: *'Nalika kowe ndedonga,'* pangandikane, *'aja kaya wong munafik, sing seneng ngadeg lan ndedonga ing pasar-pasar lan ing pojok-pojok dalan, supaya katon dening wong liya; saestu aku kandha marang kowe, wong-wong mau wis nampa ganjarané'* (ayat 5). Lan malih Panjenengané ngendika: *"Nanging nalika kowe puasa, aja kaya wong munafik sing ngedamel rai suram supaya katon déning wong liya yèn lagi puasa; saestu, Aku kandha marang kowe, wong-wong mau wis nampa ganjarané"* (ayat 16). Nanging rungokna dhokter jiwa iki, nalika Panjenengané marasaké nesu liwat sedekah, ngresiki pikiran liwat pandonga, lan matèni hawa napsu liwat puasa; saka kabèh mau kabentuk manungsa anyar, sing dianyari manut gambar Sang Pencipta (Kolose 3: 10–11), ing ngendi, amarga ora kagandhèng karo napsu, *'ora ana lanang utawa wadon; uga ora ana wong Yunani utawa Yahudi, sing disunat utawa ora disunat, wong barbar utawa Skitia, budhak utawa merdéka, nanging Kristus ana ing kabèh lan ing sajroning kabèh'* (Gal. 3:28).

64. Pamikiran najis sing nancep ing batin kita amarga hawa napsu nuntun pikiran marang karusakan lan kebinasaan total. Kaya déné pikiran babagan roti dadi ngakar ing wong sing luwe amarga kaluwé, lan pikiran babagan banyu dadi ngakar ing wong sing ngelak amarga ngelak, mangkono uga pikiran babagan dhuwit lan kagungan liya dadi ngakar amarga katresnan marang dhuwit, lan pikiran isin amarga napsu birahi. Kanthi cara sing padha, katentrepan pikiran kita marang pikiran kesia-siaan lan liya-liyané dijelasaké. Ora mungkin kanggo pikiran sing kapendem lan klelep ing pikiran kaya ngono bisa ngadeg ing ngarepé Gusti Allah lan diparingi mahkota kabeneran. Mula saka pikiran-pikiran iki pikiran telung lapis sing kasebut mau dirampok, sing miturut parabel Injil nolak nedha bengi pangertosan Gusti Allah. Mangkono uga, wong sing diiket tangan lan sikilé banjur dibuwang ing pepeteng banget nganggo busana sing dirajut saka pikiran-pikiran iki, sing dianggep déning Panitia ora pantes kanggo nedha bengi manten kaya ngono. Busana manten iku

rasa tanpa napsu saka jiwa rasional sing wis nyingkiri hawa donya. Bab sebabe pikiran babagan kesenengan jasmani, nalika wis ngakar, ngrusak kawruh, bakal dibahas ing bab-bab babagan pandonga.

65. Pikirane setan dilawan dening telung pikiran, sing motong nalika wis nyantol ing pikiran: pikiran malaikat; pikiran kita dhewe, sing muncul saka karsa bebas nalika diarahake marang kabecikan; lan pikiran kita dhewe liyane, sing digerakake dening kodrat manungsa, sing malah wong kafir, umpama, tresna marang anak-anake lan ngajeni wong tuwane. Nanging, pikiran sing apik mung ditentang déning loro pikiran: pikiran setan, lan pikiran kita dhéwé sing muncul saka karsa bébas kita nalika nyasar marang sing luwih ala. Amarga ora ana pikiran ala sing muncul saka kodrat kita: wiwitane kita ora ala, amarga Gusti wis nanem wiji sing apik ing lampahé. Ana wektu nalika duraka durung ana, lan bakal ana wektu nalika duraka ora bakal ana maneh. Biji kabecikan ora bisa sirna. Aku yakin bab iki saka wong sugih ing Injil sing, sanajan wis dihukum menyang neraka, isih paring welas asih marang sedulure; lan welas asih iku biji kabecikan sing paling mulya.

66. Sawetara setan najis tansah ngintip sacedhake wong sing maca lan nyusun macem-macem cara kanggo ngganggu pikirané lan nuntun menyang kesasar. Asring, njupuk pratandha saka Kitab Suci, padha nuntun wong-wong mau menyang pikiran ala; kadhangkala padha nyebabake wong ngorok ora miturut kabiasaan, utawa nggawe turu abot sing béda banget karo turu biyasa. Aku wis ngalami iki dhéwé, nanging durung paham tenan sebabe, sanajan asring kena kahanan kaya ngono. Aku krungu saka Santo Makarius, nanging ya, yen bersin ora pas wektu lan ngantuk iku disebabake setan; minangka bukti, dheweke nyebutake adat nggawe pratandha salib ing lambene nalika bersin, miturut tradhisi kuna sing wis diajeni. Kita nampa kabeh iki saka dheweke amarga nalika maca kita ora njaga konsentrasi sing waras lan ora kelingan yen kita lagi maca tembung-tembung suci saka Gusti Allah kang urip.

67. Ana sawetara conto ing antarané para setan babagan penerusan lan penyerahan, nalika salah sijiné kesel ing perang, nanging wis kasil miwiti semangat kang dadi kesayangane. Sawisé nyumurupi iki, aku nemokaké ing ngisor iki: nalika pikiran bab hawa napsu tartamtu suwé banget ora muncul, banjur ujug-ujug lan ora disangka-sangka obah lan kobong, sanajan kita ora nyebabaké kuwi amarga kelalaian, mangka mangertèni yèn ana setan sing luwih jahat tinimbang sing sadurungé wis nyekel kita lan, sawisé njupuk panggonané sing wis lunga, wis ngisi panggonan kuwi karo kejahatanane. Ndeleng kahanan iki, muga-muga pikiran nyuwun pangayoman marang Gusti, lan sawise nganggo helm kaslametan, ngagem waja kabeneran, narik pedhang rohani, ngangkat tameng iman (Efesus 6:14–17), lan ndeleng marang swarga kanthi luh, muga-muga kandha: Gusti Yesus Kristus, *'kekuwatan kaslametan kula'* (Mazmur 139:8). *'Condhongna paningal Panjenengan marang kula; cepetna nylametake kula; dadosna Panjenengan Gusti pangayoman lan pangayoman kula, supados Panjenengan nylametake kula'* (Mazmur 30:3). Mula saka iku, luwih-luwih liwat puasa lan jaga wengi, padha nggawe pedhangé sumunar. Sawisé kuwi, sanadyan dhèwèké isih bakal nandhang sangsara sawatara wektu manèh, diserang lan diserang déning panah geni saka Iblis, nanging pungkasané, setan iki uga bakal alon-alon dadi kaya sing sadurungé, lan bakal meneng, nganti ana liyané sing luwih jahat teka kanggo nggantèkaké panggonané.

68. Pikiran-pikiran najis asring ngrembaka lan nyebar ing akèh bab; padha nyabrang segara ageng lan ora wedi nempuh dalan adoh, digerakké déning napsu kang kobong. Nanging nalika wis rada resik, padha luwih terkendali tinimbang sing tanpa kendhali mau lan ora bisa nyebar ing akèh bab amarga ringkihé napsuné. Mula saka iku, padha umume obah ing wates alamiah, lan, kaya sing diomongaké déning Salomo sing wicaksana, ing wektu-wektu tartamtu padha ngguyoni (Amsal 7:12), nglumpukaké buluh kanggo nganggur tanpa aturan (Kaluwihane 5:12,7), tanpa nyentuh lalab. Mula saka iku, manungsa kudu ngreksa atiné kanthi tliti, supaya bisa slamet *'kaya gazel saka jerat, lan kaya manuk saka jaring'* (Amsal 6:5). Amarga luwih gampang ngresiki jiwa sing kotor tinimbang mbalèkaké marasah jiwa sing wis resik nanging banjur ketutup tatu manèh, amarga alangan sing saya kuwat sing dibangun déning setan sedhik, sing tansah mlumpat mlebu pupil mripat lan nalika ndedonga mbukak arca napsu dosa.

69. Kristus mbangunake sipat rasional sing wis mati amarga dosa (kanggo tobat) lumantar renungan marang kabèh jaman (yaiku jaman kepungkur, saiki, lan luwih saka kabèh, jaman ngarep), déné Rama-Nya nguripake nyawa iki—sing banjur mati kaya pati Kristus, pati dosa—lumantar pangawikan marang Gusti Allah. Iki tegesé tembungé Rasul: *'Yen kita wis mati karo Panjenengané, kita uga bakal urip karo Panjenengané'* (2 Tim. 2:11).

70. Nalika pikiran nyingkirké manungsa lawas lan nganggo manungsa anyar sing saka sih, banjur, sajrone pandonga, bakal nyumurupi kahanané dhéwé, kang padha kaya safir utawa warna langit: iku sing ing Kitab Suci diarani panggonané Gusti, kaya sing dideleng para tuwa ing Gunung Sinai (Kaluwihan 24:10).

71. Pikir ora bakal nyumurupi panggonané Gusti ing sajroning dhiri kajaba munggah ngluwihi kabèh pamikiran babagan materi lan sing kawangun; nanging ora bakal munggah kajaba nyingkirké hawa napsu sing ngiket dhiri marang obyek-obyek sing bisa dirasakaké lan nyebabaké pamikiran bab kuwi. Iku bakal mbuwang hawa napsu kuwi lumantar kabecikan, lan pikiran prasaja lumantar renungan rohani; nanging malah bakal nyisihaké kabèh kuwi nalika cahya sing sajrone pandonga nyetak panggonané Gusti Allah.

2. Evagrius Sang Rahib babagan Urip Aktif: Satus Bab

1. Guru kita sing suci lan paling pengalaman ngendika: sawijining biksu kuduné nyetel atiné kaya-kaya bakal seda sesuk, nanging ngopeni awaké kaya-kaya bakal urip pirang-pirang taun. Amarga, ujare, iki nyuda pikiran putus asa lan ndadekake biarawan paling semangat, nalika iki njaga awak supaya tetep waras lan meksa dheweke supaya tansah ngendhaleni dhiri.

2. Kula sampun sinau menawi setan kesombongan, ingkang dipunuber dening meh kabèh setan, kanthi tanpa isin-isin ngadeg ing bangké-bangké tiyang ingkang nguber dhèwèké lan mameraké agunging kabecikanipun ing ngarsané biksu⁶⁰.

3. Sapa waé kudu bisa mbedakaké béda antarané setan-setan lan ngenali wektu rawuhé. Saka pikiran kita (lan pikiran saka tumindak kita), kita bisa ngerti setan sing arang nanging abot, sing tansah ana nanging luwih entheng, lan sing dumadakan nyerang lan nuntun pikiran menyang panyingkiran. Kita uga kudu waspada supaya nalika pikiran wiwit ngalih fokus, sadurunge kita metu saka kahanan biasane, kita bisa ngucapake tembung nglawan pikiran-pikiran mau lan mangerteni sapa sing ana ing jerone. Amarga kanthi cara iki, kanthi pitulunganing Gusti, kita dhewe bakal makmur, lan kita bakal nggawe pikiran-pikiran mau mabur kanthi sedhik, gumun marang kita.

4. Nalika, nalika bergelut karo para biksu, para setan krasa kesel, banjur padha mundur sethithik kanggo nyumurupi kabecikan endi sing bakal kélangan sajrone wektu iku; lan, kanthi dadakan nyerang saka sisih kuwi, padha ngrebut nyawa sing mlarat.

5. Setan-setan jahat kadhangkala nelpon setan-setan sing luwih jahat tinimbang awake dhewe kanggo njaluk tulung lan, sawise nyusun rencana, padha miwiti perang siji lan sijine, nalika tetep manunggal ing siji tujuwan – ngrusak nyawa.

6. Mugi setan sing nyolong pikiran nganti marang ngina Gusti lan imajinasi paling ala—sing aku isin banget nulisaké—aja nganti nggawe kita bingung utawa ngalangi semangat kita sing lurus. Gusti, sing Maha Ngerti manah, mangertos menawa sanadyan taksih wonten ing donya, kita boten nate nyerah marang kalepatan kados makaten. Tujuan setan punika supados kita mandheg ndedonga, saengga kita boten wani ngadeg ing ngarsane Gusti Allah kita, boten wani ngunggahake tangan dhumateng Panjenenganipun sing sampun kita simpeni pikiran-pikiran kados makaten.

7. Tandha-tandha hawa napsu sing makarya ing sajroning jiwa iku bisa uga tembung sing diucapake utawa gerak badan; saka iku, mungsuh-mungsuh kita mirsani apa kita nyimpen pikiran-pikiran mau ing batin lan kaserang dening pikiran-pikiran kuwi, utawa apa sawise nolak mau, kita padha kuwatir babagan keslametan kita dhewe. Mung Gusti Allah piyambak, sing wis nyipta kita, ngerti kabèh prakara kaya apa sejatine lan ora perlu pratandha sing katon kanggo mangerteni apa sing didhelikake ing ati.

8. Setan padha perang marang wong awam luwih liwat barang-barang materi, dene marang biksu padha nglakoni liwat pikiran, amarga ing ara-ara samun ora ana bandha materi. Nanging amarga luwih gampang lan luwih cepet dosa ing pikiran tinimbang tumindak, perjuangan batin luwih abot tinimbang perjuangan liwat barang-barang materi. Pikiran iku pancen cepet banget lan angel dikendhaleni, gampang nglumpukake khayalan dosa.

9. Kita ora diprentah supaya kerja tanpa kendhat, tetep tangi (aja turu) utawa puasa (aja mangan), nanging ing hukum wis diatur supaya ndedonga tanpa kendhat. Amarga praktik tapa brata sing tujuane nyembuhake bagean napsu ing jiwa mbutuhake awak supaya bisa aktif; nanging awak, tanpa panganan, ora bisa nahan kerja tanpa kendhat lan kekurangan. Nanging pandonga ngresiki lan nguatake pikiran kanggo perjuangan; pikiran iki diciptakaké kanggo ndonga sanajan tanpa badan iki lan kanggo perang nglawan setan kanggo mbela kabèh kakuwatan jiwa.

10. Nalika setan-setan sing perang nglawan bagéan napsu saka jiwa nuduhaké marang kita, nalika turu, patemon karo kanca-kanca, pesta karo sedulur, akèh wanita lan liya-liyané—prekara-prekara sing biasané dadi

⁶⁰ Mbok menawa, sawisé kabèh setan wis diusir lan dikalahaké, wong bakal ngadeg ing bangké-bangké sing wis dikalahaké mau, lan saterusé.

panganan napsu—lan kita kabawa arus kuwi, iku tegese kita kena ing bagéan iki, lan napsu iki kuwat ing jeroning kita. Nanging nalika padha nguwasani bagéan kita sing gampang nesu, padha meksa kita (ing ngimpi) mlaku ing panggonan sing medeni lan curam banget, lan nggawa wong-wong bersenjata, ula berbisa, lan kéwan karnivora. Yen banjur kita (nalika turu) wedi banget marang panggonan kaya ngono lan, dikejar kéwan galak lan wong, mlayu kabur, kita kudu ngopeni sisih gampang nesu kita lan, kanthi nyebut Kristus Gusti nalika tangi, nggunakake pangobatan sing wis kasebut sadurunge.

11. Gerakan awak alamiah nalika turu, tanpa ngimpi sing isin, nuduhaké yèn jiwa iku, ing sawijining teges, séhat; déné campuran ngimpi kaya ngono iku pratandha yèn jiwa lagi lara. Ing bab iki, mangertèni yèn ndelok pasuryan sing ora cetha nuduhaké sésa-sésa saka napsu lawas, déné ndelok pasuryan sing cetha nuduhaké tatu anyar ing ati.

12. Kita bakal nemtokake pratandha tanpo napsu ing wayah awan lumantar pikiran kita, lan ing wayah wengi lumantar impen kita. Kita bakal nyebut tanpo napsu minangka kasehatan jiwa, lan pangendalian dhiri minangka panguripane, amarga mung iku sing biasane nyawijiake kita karo kekuwatan suci, amarga nyawiji karo sing tanpo badan mung bisa kelakon nalika kita selaras karo kekuwatan mau.

13. Ana loro kahanan tentrem ing jiwa: siji asilé saka susut lan garingé sari alamiah, déné sijiné kelakon nalika setan-setan mundur. Sing sepisanan iku diancani asung lapur lan pangapuraning manah – luh lan pangabdian tanpa wates marang Gusti; dene sing kapindho diancani kesombongan lan kesurgan, sing nyekel biksu sawisé setan-setan liyané lunga. Sapa waé sing tetep ana ing wates kahanan kapisan bakal luwih gampang nyumurupi serangan lan tipuan setan.

14. Setan kesombongan iku kebalikané setan napsu, lan loro-loroné ora bisa nyerang jiwa bebarengan, amarga siji janji maringi pakurmatan, déné sijiné nyemplungaké wong ing aib. Mula, nalika salah sijiné nyedhak lan miwiti ngganggu kowe, gunakna ing jeroné pikiranmu gagasan saka setan sing mungsuhé; lan yèn kowe bisa, kaya paribasan, ngusir paku karo paku, mula mangertèna yèn kowe wis cedhak karo wates tanpo napsu, amarga pikiranmu wis cukup kuwat kanggo ngusir sugesti setan liwat pikiran manungsa. Nanging mesthi wae, ngusir pikiran kesombongan kanthi kerendahan ati, utawa pikiran napsu kanthi kasucian, iku pratandha saka ketenangan batin sing paling jero. Coba tumindak kaya ngono marang kabèh iblis sing padha mungsuhan. Ing wektu sing padha, kowé bakal mangertèni nafsu apa sing paling ngisi atimu. Nanging, ndedonga marang Gusti Allah kanthi sakabehing kekuwatanmu supaya Panjenengané maringi piwulang lan mbantu kowé ngusir mungsuhmu kanthi cara kapindho.

15. Luwih maju roh, luwih medeni mungsuh-mungsuhe. Aku ora mikir yèn setan-setan sing padha mesthi tetep ana bareng karo nyawa. Wong sing tliti ngawasi godaan sing nyerangé paling ngerti bab iki, amarga ketenganané sing biyasa diguncang luwih kenceng tinimbang biyèn déning setan anyar, sing nggantèkaké sing sadurungé.

16. Kasunyatan tanpa napsu sing sampurna muncul ing jiwa sawisé kabèh setan sing nentang urip aktif kaungkuli; déné kasunyatan tanpa napsu dianggep durung sampurna nalika jiwa, kanthi kekuwatané dhéwé nanging tanpa nyerah, isih nglawan setan sing nyerang.

17. Pikirane ora bakal liwat, uga ora bakal nempuh kanthi aman dalan hawa napsu (cobaan), lan ora bakal mlebu ing alam gaib, kajaba yen ngatur jati dirine. Kekacauan batin iki mesthi bakal mbalekake maneh marang asal-usulé.

18. Kaduwé kabecikan lan kaburukan padha ndhelikaké akal: ing kasus kabecikan, akal ora bisa ndeleng kaburukan; ing kasus kaburukan, akal ora bisa ndeleng kabecikan.

Ajaré Para Sesepeuh Suci

1. Wong kudu takon babagan dalan-dalan sing wis ditempuh para sepeuh jaman biyen lan ngetutake dhewe. Akeh kabecikan, loro sing diomongake lan sing ditindakake, bisa ditemokake ing tuladha mau. Mula, salah sijine ngendika yen puasa garing terus-terusan, sing ditindakake kanthi katresnan, kanthi cepet nuntun biksu menyang dermaga tan kena napsu. Dheweke uga nylametake sedulur siji, sing kegangu dening impen ing wayah wengi, saka impen-impen mau kanthi mrentahake dheweke sowan marang wong lara nalika puasa. Amarga, dheweke ngendika minangka wangsulan pitakon babagan iki, ora ana sing bisa mateni napsu kaya sedekah.

2. Salah siji wong wicaksana ing jaman semana nyedhaki Anthony sing sholeh lan kandha: 'Kados pundi Bapa saged ngendhosi gesang kados menika, ingkang kapisahaken saking panglipur ingkang saged

dipunparingi dening buku?' Panjenenganipun mangsuli: 'Buku kula, he filsuf, yaiku alam semesta menika. Tansah wonten ing sacedhake kula, lan saben kula kepengin, kula saged maos sabda Gusti Allah ing ngriku.'

3. Sawijining wektu, wong pilihan, sesepuh Mesir Macarius, takon marang aku: 'Apa sababe nalika kita nyimpen niat ala marang manungsa, kita ngganggu daya elingé jiwa⁶¹, nanging nalika kita nyimpen niat ala marang setan, kita ora ngrasakake cilaka?' Nalika aku angel mangsuli, aku nyuwun marang Panjenengané supaya nerangaké iki marang aku dhéwé, Panjenengané kandha: 'Amarga sing kapisan iku nentang kodrat (daya gampang nesu), déné sing kapindho cocog karo kodrat.'

4. Sawijining dina, nalika panasé tengah dina banget, aku menyang Bapa Macarius sing suci lan, amarga kakehan ngelak, njaluk banyu kanggo ngombe. Nanging dhèwèké kandha: 'Mesthi wareg karo tedhungan, amarga akèh pelancong lan pelaut ing wektu iki malah ora nduwé kuwi.' Mengko, nalika aku ngangkat bab pangendalian dhiri gegayutan karo iki, dhèwèké kandha: 'Percayane aku, anakku, suwéné rong puluh taun aku ora tau nglilani awakku wareg mangan roti, ngombe banyu, utawa turu. Aku mangan roti miturut timbangan lan ngombe banyu miturut ukuran, lan, sandar ing témbok, aku turu sethithik.'

5. Sawijining biksu⁶², nampa kabar yèn bapaké wis seda, nanging dhèwèké kandha marang sing nggawa kabar: 'Aja ngucapké omongan sing ora pantes, awit Bapakku ora bakal mati.'

6. Ana sawijining sedulur lanang sing nate takon marang sesepuh apa dhèwèké kudu mangan bareng karo ibuné lan sedulur wadoné nalika bali menyang omah. Sesepuh mau mangsuli: 'Aja mangan bareng karo wong wadon.'

7. Ana sawijining sedulur mung duwe Kitab Suci, nanging sawisé didol, dhuwité diwènèhaké kanggo nyukupi kabutuhan wong sing luwe lan nalika kuwi dhèwèké ngucapaké tembung sing kelingan: 'Aku wis didol tembung sing kandha marang aku: "Dolana kabèh kagunganmu lan wènèhana marang wong mlarat"' (Matéus 19:21).

8. Cedhak Alexandria, ing pérangan paling lor saka teluk sing dikenal minangka Teluk Maria, ana sawijining pulo sing didiami wong biara sing paling pengalaman ing babagan rohani. Dhèwèké kandha yèn apa waé sing ditindakake para biara, ditindakake amarga limang sebab: kanggo Gusti Allah, amarga kabutuhan alamiah, amarga kabiasaan, amarga perlu, lan kanggo kabutuhan gawe kasar. Panjenengané uga ngendika yèn kabecikan sejatiné mung siji, nanging njupuk wujud sing béda-béda ing kakuwatan jiwa, kaya cahya srengéngé sing ora nduwé wujud dhéwé nanging biyasané njupuk wujud bolongan sing dilalui.

9. Siji biksu liyane kandha: 'Aku nyegah kabèh kesenangan supaya bisa motong panyebab nesu. Amarga aku ngerti yen nesu mesthi nyulut perselisihan babagan kesenangan, ngganggu pikiran lan ngusir kawruh.' Salah siji para sesepuh biyèn kandha yèn katresnan ora ngerti carané nyimpen cadangan roti utawa dhuwit. Dhèwèké uga kandha: 'Aku ora ngerti ana conto ing ngendi para setan wis ngapusi aku kaping pindho ing bab sing padha.'

10. Ora mungkin tresna marang kabèh sedulur kanthi padha, nanging saben wong bisa nambani saben wong kanthi adil, bébas saka niat ala lan kebencian. Sawisé Gusti Allah, kita kudu tresna paling dhisik marang para imam, sing ngresiki kita lumantar Sakramen Suci lan ndedonga kanggo kita; déné marang para sepuh, kita kudu ngajèni kaya déné Malaikat. Nanging saiki, iki mung tak kandhakake marang kowe piyambak, sedulur sing tak tresnani Anatolius: iki asil sing wis kita temokake lan kumpulake saka cabang-cabang pokok anggur kita, mateng amarga sih-rahmaté Roh Suci. Nanging, yen srengéngé kabeneran terus sumunar marang kita lan anggur mau wis mateng tenan, mula kita bakal ngombe angguré sing *'nggumbiraké manah manungsa'* (Mazmur 103:15), lumantar pandonga lan pangajab saka sang Gregorius sing saleh, sing nandur aku, lan saka para Bapa sing kinurmatan ing kene sing maringi gizi marang aku, lan kanthi kakuwatané Kristus Yesus Gusti kita, sing mulihaké aku, marang Panjenengané kaping mulyané lan kakuwatan salawas-lawase. Amin.

3. Karya rahib Evagrius, sawijining gambaran urip monastik, ing ngendi diwulangake carane wong kudu ngupaya lan meneng

1. Ing kitab Yeremia katulis: *'Lan kowe aja njupuk bojo kanggo awakmu ing panggonan iki. Amarga mangkene pangandikane Gusti babagan putra lan putri sing lair ing panggonan iki: padha bakal mati kanthi pati sing nglarani'* (16:1 lan sateruse). Petikan iki nunjukake bab sing padha kaya sing diandharake Rasul: *'Wong lanang sing omah-omah kuwatir bab urusan donya, kepiye carane nyenengake bojone... Lan wong wadon sing omah-omah kuwatir bab urusan donya, kepiye carane nyenengake bojone'* (1 Kor. 7:33–34), yen

⁶¹ Ing 'Ucapan-ucapan Sing Berekah': kita kelangan pangeling marang Gusti.

⁶² Miturut Palladius – Evagrius dhéwé. Nanging Evagrius ing kéné nyitir pangandikane para sepuh kuna, dudu pangandikane dhéwé.

kita mangerteni yen Nabi ora mung ngomongake bab putra lan putri sing lair saka urip bebojoan nalika dhèwèké kandha: *'padha bakal binasa kanthi pati sing nyeri'*, nanging bab putra-putri sing lair ing ati, yaiku saka pikiran lan kepinginan daging, amarga padha mati ing pamikiran donya sing nyeri, ringkih, lan kaku, lan ora nggayuh urip langit sing langgeng. *'Nanging sing durung omah-omah,'* pangandikane, *'iku padha kuwatir babagan prakara Gusti, kepiye carane supaya bisa nyenengake Gusti'* (1 Kor. 7:32), lan nglairake woh-wohan langgeng lan langgeng saka gesang swarga.

2. Mangkono iku wong biara, lan mangkono uga kuduné wong biara; yaiku, kanthi misah saka garwané, dhèwèké ora kena nduwé anak lanang utawa anak wadon ing panggonan sing wis kasebut mau; lan ora mung kuwi, nanging dhèwèké uga kudu dadi prajurit Kristus, ora kagandhèng karo bab-bab donya, bébas saka kuwatir, lan adoh saka pikiran lan tumindak donya sing ora tentrem iki, kaya sing diandharaké Rasul: *'Ora ana prajurit sing lagi tugas aktif sing nyemplung ing urusan donya iki, supaya bisa nyenengake komandané'* (2 Tim. 2:4). Ing bab-bab iki, luwih-luwih, sang biarawan kudu tetep manut, sawise ninggalake kabèh bab ing donya iki lan ngupaya kanggo ngrebut piala-piala sing éndah lan becik saka meneng. Endah lan becik sanget perjuangan ing meneng, saestu endah lan becik! *'Jokone alus lan bebané entheng'* (Mat. 11:30): uripé manis, pakaryané éndah.

3. Apa kowe kepengin, kekasihku, nglakoni urip sepi kaya sing kuduné lan ngupaya ganjaran meneng? Tinggalna kabèh urusan donya, karo prinsip lan kuwasa-kuwasané; tegese, kowe kaya ora duwe badan, tanpa rasa lan bébas saka kabèh hawa napsu, supaya, bébas saka kahanan sing ora tentrem sing ana gandhèngané karo kuwi, kowe bisa meneng kanthi becik. Amarga yèn ana sing ora misahaké dhiri saka kabèh kuwi, dhèwèké ora bakal bisa nglakoni urip kaya sing kuduné. Pilih panganan prasaja, gampang dipikolehi lan ora mbutuhake perawatan akèh, tinimbang panganan manéka warna sing malah ngganggu pikiran. Yen ana pikiran babagan panganan mewah sing teka, kaya amarga seneng barang anyar, buwang waé lan aja digatekake babar pisan. Amarga lumantar iki mungsuh bakal nggodha kowe, ngajak kowe adoh saka meneng. Kowe weruh Gusti Yesus, ing wujuding Marta, ngélarani jiwa sing kuwatir bab-bab iki, lan kandha, *'Kowe kuwatir lan keganggu bab akèh prekara. 'Ana siji bab sing perlu'* (Lukas 10:41)—yaiku ngrungokake sabda Gusti Allah; liyane bakal mèlu tanpa angel. Mulané Panjenengané langsung nambahaké: *'Nanging Maria wis milih pérangan sing luwih becik, sing ora bakal dijupuk saka dheweke'* (42). Sampeyan uga nduwé tuladha janda saka Zarepat, lan kepiyé dhèwèké nampani nabi (1 Raja-raja 17:10). Sanajan sampeyan mung nduwé sepotong roti lan sawetoro banyu, sampeyan isih bisa nindakake keramahan kanthi becik nganggo kuwi lan bakal éntuk ganjaran. Nanging sanajan kowe ora duwe kuwi, cukup tampani lelungan kanthi ati sing gelem lan ngucapake tembung sing apikan marang dheweke; kanthi mangkono uga kowe bisa entuk ganjaran amarga wis nampilake keramahan. Amarga ana pangandikane: *'Tembung sing apikan luwih becik tinimbang kado'* (Sirakh 18:16–17).

4. Sampeyan uga kudu merenung babagan sedekah. Aja kepengin nduwé bandha mung kanggo mènèhi marang wong mlarat. Amarga kuwi uga jebakané sing ala, sing asring teka nganggo wujud kesombongan lan nyemplungaké pikiran menyang kegiatan sing kakehan lan ora tentrem. Ing Injil Gusti Yesus, ana janda sing nampa kesaksian apik, sing kanthi loro mita-e ngluwihi karsa lan kakuwatan (regane kurban) wong sugih. *'Amarga,'* pangandikane Gusti, *'kabeh mau wis nyumbang saka kelimpahané ing kasé, nanging dhèwèké saka kamlaratané wis nyumbang kabèh sing diduwèni'* (Lukas 21:4). Bab sandhangan, aja kepéngin nduwèni luwih akèh tinimbang sing kok butuhaké; nyedhiyakna mung sing cukup kanggo nyukupi kabutuhan awak iki. *"Serahna bebanimu marang Gusti"* (Mazmur 54:23), lan Panjenengané bakal nyukupi kowe. *"Amarga Panjenengané ngopeni kita,"* kandha Sabda Gusti (1 Petrus 5:7). Yen kowe butuh pangan utawa sandhangan, aja isin nampa yèn ana wong liya sing nawakake marang kowe. Amarga iki kalebu wujud kesombongan. Sanajan kowe dhéwé duwé akèh bab-bab iki, wenehana marang sing ora duwé. Gusti Allah kersa anak-anake (utawa abdi-abdi) ngatur urusan omah tangga (utawa keuangan) kanthi cara kaya ngéné. Mulané Rasul, nalika nulis marang wong Korinta, nyritakaké babagan wong-wong sing ngalami kekurangan kabutuhan: *'Kelimpahanmu ing bab-bab iki iku kabutuhane wong-wong mau, lan kelimpahane wong-wong mau bakal dadi kabutuhane kowe, supaya ana kasetaraan, kaya sing katulis: "Sing duwe akeh ora nambah, lan sing duwe sithik ora kurang"'* (2 Kor. 8:14–15). Mula, amarga kowe wis duwe apa sing dibutuhake saiki, aja kuwatir babagan mangsa ngarep—kayata sesuk, utawa minggu ngarep, utawa sasi ngarep, utawa taun ngarep. Nalika sesuk rawuh, wektu iku dhéwé bakal maringi kowe apa sing kowe butuhake, yèn kowe ngupaya dhisik Karajaning Allah lan kabenerané. Amarga Gusti ngandika: *'Upayakna dhisik Karajaning Allah lan kabenerané, lan kabèh mau bakal ditambahaké marang kowe'* (Matéus 6:33).

5. Aja nampani bocah lanang, supaya mungsuh ora nggunakake dheweke kanggo nyetel jebakan lan ngganggu pikiranmu karo kuwatir babagan panganan enak; amarga nalika kuwi kowe ora bakal bisa ngopeni awakmu dhewe maneh. Aja nganti pikiran iki (kanggo nduwèni murid enom) muncul kanggo nenangaké awak (kaya-kaya perlu), nanging goleka sing luwih apik, yaiku tentrem rohani: amarga tentrem rohani luwih unggul adoh tinimbang tentrem badan. Sanajan pikiran kuwi nyaranake manawa iki kudu ditindakake kanggo kabecikan bocah mau, aja pracaya: amarga iki dudu urusan kita, nanging urusan para bapa suci liyane sing manggon ing biara. Padha kuwatir mung marang karaharjanmu dhewe, kanthi netepi paugeran urip meneng kaya sing kuduné. Aja seneng manggon bareng karo wong-wong sing donyawī lan cerewet. Mending manggon piyambakan, utawa bareng karo sedulur-sedulur sing ora donyawī lan sepemikiran karo kowe. Wong sing manggon bareng karo wong-wong sing kesengsem marang bab donya lan kebak ribut mesthi bakal kejiret ing ribute dheweke lan wiwit nyemplung ing kabiasaan donya, omongan kosong lan macem-macem tumindak ala liyane: nesu, sedhih, keterikatan sing kakehan marang bab donya, wedi lan bingung. Aja nganti kowe keganggu dening urusan wong tuwa lan ikatan kulawarga. Aja kerep sowan marang wong-wong mau, supaya ora nyolong kasunyian selmu lan narik kowe mlebu ing masalah lumrahé. *'Meninggalna,'* pangandikane Gusti, *'wong mati supaya padha ngubur wong matié dhéwé; nanging kowe, mèlu Aku'* (Matéus 8:22). Sanajan sel panggonanmu kebak rame, mlayua; aja nganti kowe kesasar amarga katresnanmu marang panggonan iku. Nglakoni kabeh iki, lan lakoni apa wae kanggo nggayuh meneng, mbusak kabeh sing liya, lan ngupaya mung siji bab: carane tetep ing kersaning Gusti lan sukses nglawan kekuwatan sing ora katon.

6. Yen sampeyan ora bisa njaga meneng sejati ing tanahmu dhéwé, tekadna kanggo nindakake kuwi ing tanah manca lan arahna kabèh pikiranmu marang tujuan iki. Dadi kaya pedagang sing pinter, nyoba kabèh cara kanggo ngamanake meneng sejati kanggo awakmu dhéwé lan nampa apa waé sing perlu lan migunani kanggo tujuan kuwi. Luwih saka kuwi, aku kandha marang kowe, tresnaa marang uripé wong ziarah, awit iku mbebasake kowe saka kasangsaran sing ora bisa dihindari ing tanahmu dhéwé, lan mung iku sing maringi kowe rasa kabèh berkah urip sepi. Aja manggon ing kutha lan lungguh sabar ing ara-ara samun. *'Amarga,'* kandha Santo Dawud, *'Aku mlayu adoh lan manggon ing ara-ara samun'* (Mazmur 54:8). Yen bisa, aja mlebu kutha babar pisan: amarga ing kana kowe ora bakal weruh apa-apa sing séhat, apa-apa sing migunani, apa-apa sing ndhukung urip asetik sing wis kowe pilih. *'Aku wis weruh,'* ujare wong suci sing padha maneh, *'kawadulan lan prahara ing kutha'* (Mazmur 54:10). Mula, goleka panggonan sing sepi lan tentrem, lan aja wedi manggon ing kana. Sanajan kowe weruh penampakan setan ing kana, aja wedi lan aja mlayu saka lapangan gawe iki, sing dadi kaslametan kita. Tetep sabar tanpa wedi, lan kowe bakal nyekseni agungé Gusti (Kaluwihan 14:13), pitulungané, pangayomané, lan saben pranyatan liya babagan kaslametan. *'Aku ngenteni,'* kandha wong sing pinaringan berkah kuwi, *'Gusti nylametaké aku saka atiné ringkih lan saka badai'* (Mazmur 54:9). Aja nganti kepinginan kanggo dolan ngalahake tekadmu (urip ing meneng). Amarga ngumbara kaya ngono, sing digerakake dening napsu, ngrusak pikiran sing bebas saka niat ala (1 Tesalonika 4:12). Akeh godaan muncul saka kéné. Wedi tiba ing dosa lan tetep teguh ing selmu.

7. Yen kowe duwe kanca, aja kerep banget ketemu. Ketemu nalika suwé-suwé bakal luwih migunani kanggo kowe lan kanggo wong-wong mau. Nanging, yen kowe rumangsa yèn wong-wong mau marakake kowe cilaka, aja cedhak-cedhak karo wong-wong mau. Kowe kuduné duwe kanca sing migunani kanggo kowe lan sing ndhukung cara uripmu. Aja ketemu karo wong sing licik lan ora adil, lan aja manggon bareng karo wong kaya ngono; tolak usulan ala saka wong-wong mau: amarga padha ora ngabdi marang Gusti Allah lan ora urip kanggo Panjenengané. Kancamu kudu wong sing tresna marang tentrem, sedulur rohani, lan bapa-bapa suci. Amarga Gusti maringi jeneng marang wong-wong kaya ngene, pangandikane: *'Ibuku, lan sedulur lanangku, lan sedulur wadonku yaiku wong-wong sing nindakake kersaning Rama kawit ing swarga'* (Matéus 12:50, Markus 3:35). Aja kumpul karo wong-wong sing ora tentrem lan rewel, lan aja mangan bebarengan karo wong-wong mau, supaya kowe ora keseret menyang jebakané lan ora adoh saka tata lan kaahlian urip meneng: amarga kuwi pancen semangaté (nggodha). Aja mirsani kupingmu marang tembung-tembungé, lan aja nampa rencana atiné. Amarga pancèn mbebayani. Ayo atimu manggon bareng wong-wong setya ing bumi, lan atimu krasa lara melu tangise, ngetutaké tuladhaé Daud, sing k kandha: *'Mripatku ngawas wong-wong setya ing bumi supaya padha manggon karo aku'* (Mazmur 100:6). Yen ana wong sing mlaku ing dalan katresnané Gusti Allah teka marang kowe lan ngajak kowe mangan bebarengan, lan kowe kersa lunga, lunga; nanging enggal bali menyang selmu. Yen bisa, aja nganti nginep ing njaba selmu, supaya sih rahmat saka meneng tansah tetep ana karo kowe lan kowe bisa nindakake tugas-tugas ing selmu sing wis kowe tetepake tanpa alangan.

8. Aja nyukupi napsu panganan enak, lan aja kesasar dening godaan kesenangan mewah: amarga, kaya sing diandharake Rasul, *'wong wadon sing urip mewah iku wis mati'* (1 Tim. 5:6). Aja ngisi wetengmu karo panganan saka meja wong liya, supaya kowe ora kecanduan lan ora dadi kebiasaan mangan ing njaba asring. Amarga ana pangandikane: *'Aja kesengsem karo kepuasan weteng'* (Amsal 24:15). Yen kowe kerep dipanggil metu saka selmu, tulakna, amarga ngentekake wektu suwe ing njaba sel iku mbebayani. Kuwi nyolong sih-rahmat, nggelapake pikiranmu, lan nyuda semangatmu sing kobong (kanggo manggon ing meneng karo Gusti). Pikirna anggur: yèn dibiarkan meneng ing panggonané suwé banget, warnané bakal jernih lan wangi; nanging yèn dipindhah-pindhah, warnané dadi keruh, legam, lan ora enak rasane amarga endapan lan ragi sing munggah ing lumahingé. Mbandhingake awakmu karo anggur mau, upayakna dadi kaya anggur mau wiwitane: putusake sesambungan karo akèh wong, supaya pikiranmu ora sumebar amarga akèh gagasan, lan kahanan menengmu ora keganggu. Nglakoni pakaryan manual lan nyawisake awakmu kanggo kuwi, yen bisa, awan lan bengi, supaya ora mung kowe ora dadi beban kanggo sapa wae, nanging uga bisa nyukupi kabutuhan wong liya, kaya sing diprentahake Santo Paulus Sang Rasul (2 Tes. 3:12, Efe. 4:28). Kanthi mangkono kowe bakal ngalahaké setan putus asa lan motong kabèh godaan mungsuh liyané. Amarga roh putus asa biasané nyerang wong sing males, kang déning Wong Arif diomongaké yèn dhèwèké *'kecemplung ing kemalasan'* (Amsal 13:4). Sampeyan ora bisa nyingkiri dosa nalika menehi lan nampa. Mula, apa sampeyan adol utawa tuku, tampi rugi sethithik dibandhingake karo rega sejati, supaya nalika ngupaya rega sejati, sampeyan ora kesasar dening tipuan wong serakah lan ora tiba ing tumindak sing ngrusak nyawa – pasulayan, nglanggar sumpah, nglanggar janji, lan kanthi mangkono ora ngremhake utawa nggawe isin marang ajining pakaryan kita sing mulya. Kanthi ngelingi iki, tumindakna kanthi ati-ati ing menehi lan nampa⁶³. Nanging, yen sampeyan kepengin milih dalan sing luwih becik – lan iki bisa sampeyan lakoni – serahna pangopènan awakmu marang wong liya sing setya, supaya, sawise dadi tentrem (bebas saka kuwatir sing ngganggu, tentrem ing sajroning awakmu), sampeyan bisa urip becik lan kabungahan, kebak pangarep-arep.

9. Aturan meneng mewajibake kowe nindakake pakaryan sing migunani kaya ngono. Saiki aku bakal nerangake bab-bab liya sing uga kudu dituruti ing meneng iki. Mula rungokna aku, lan lakokna apa sing tak paringaké marang kowe. Nalika lungguh ing selmu, elinga dina pati kowe; bayangna awakmu sing wis ora urip wektu kuwi; gambarakna kahanan sing paling parah (ing ngendi rohmu bakal ana); lan krasa kesentuh banget amarga iki. Kanthi mangkono, sampeyan bakal nguwatake rasa ngremhake kesia-siaan sing ngganggu donya, nyulut katresnan marang nasib andhap asor sing wis sampeyan pilih, lan kepengin tetep ajeg lan ora goyah ing menengmu. Elinga uga kahanan jiwa-jiwa ing neraka saiki. Pikirna kepiye kahanané ing kana—ing meneng kang pait, ing raungan kang nyiksa, ing wedi lan lumpuh amarga ngenteni (Pangadilan Pungkasan)—pikirna apa kuwi sangsara batin kang ora ana entéké, lan apa kuwi luh kang tanpa wates. Elinga uga Dina Kebangkitan lan ngadeg ing ngarsané Gusti. Bayangna paukuman sing medeni lan nggegirisi kuwi; élinga apa sing ngentèni wong dosa ing kana – isin ing ngarsané Gusti lan Sang Kristus, ing ngarsané Malaikat, para arsiapostel, para panguwasa, lan ing ngarsané kabèh manungsa; bayangna uga kabèh panyiksa – geni langgeng, ulat sing ora tau turu, Tartarus, pepeteng; lan ing ndhuwur kabèh iku, nggrethèk untu, rasa wedi lan sangsara sing nyiksa. Elinga uga berkah sing disiyapake kanggo wong sing sholeh: persaudaraan sing wani karo Gusti Allah Rama lan Kristus Panjenengané, karo Malaikat, Jibril, kuwasa-kuwasa, lan kabèh pasukan para Wali; kraton karo bandha-bandha, kabungahan lan kasenangan. Tansah élinga loro bab iki. Lan kanggo nasib para wong dosa, ngeluh lan nangis; sandhanganmu nganggo sandhangan ratapan, kaya wedi yèn kowe dhéwé kalebu ing antarané; nanging kanggo berkah sing wis disiapaké kanggo wong sing bener, bungah, sumringah lan seneng. Usaha supaya pantes nampa berkah mau lan supaya bisa nyingkiri siksa mau. Mula, priksa supaya kowe ora tau lali marang iki, apa kowe ana ing selmu utawa ing panggonan liya; aja nganti eling marang iki sirna saka pikiranmu, supaya, sanadyan mung lumantar iki, kowe bisa nyingkiri pikiran-pikiran sing ora suci lan mbebayani.

10. Tuna puasamu sak kuwate sadurunge Gusti. Iku bakal ngresiki dosa lan kaluputanmu, ndadekake atimu mulya lan luhur, ngasucekake pikiranmu, ngusir setan, lan nggawa kowe luwih cedhak marang Gusti. Sawise mangan sapisan saben dina, aja kepengin mangan kaping pindho, supaya kowe ora dadi gumantung banget lan ora ngganggu pikiranmu. Kanthi mangkono, kowe bakal tansah duwe apa sing bisa kowe gunakake kanggo tumindak welas asih, lan napsu dagingmu bakal mati. Nanging yen para sedulur ana, lan kowe perlu mangan kaping pindho utawa kaping telu, aja ngremes rai utawa kuciwa, nanging luwih becik bungah amarga

⁶³ 'Mènèhi lan nampa' iku ungkapan sing nyatakaké kabèh urusan donya lan kabèh sesambungan karo wong liya. Ing mènèhi lan nampa ana sing padha karo ing urusan lan transaksi panjenengan karo wong liya.

kowe bisa nyukupi kabutuhan para sedulur. Amarga nalika kowe mangan kaping pindho utawa kaping telu, panjenenganipun matur nuwun marang Gusti Allah amarga kowe wis nepaki hukum katresnan, lan minangka asilé, kowe bakal nduwé Gusti Allah piyambak minangka Pangreksa uripmu. Kadhangkala ana lara teka, lan kelemahan awak mbutuhake kowe mangan kaping pindho, kaping telu, utawa malah luwih akèh; aja kuwatir bab pikiran kaya ngono. Amarga ora perlu njaga praktik asketis urip kita kanthi kaku sanajan lagi lara, nanging ing sawetara kahanan kudu ana kelonggaran, supaya kowe bisa mari sakcepete lan nerusake maneh gaweyan asketis sing padha. Babagan panganan apa sing kudu dipun-tundha, Sabda Gusti ora ana sing dilarang; malah, wis ngandika: *'Kabeh iki wis tak paringake marang kowe, kaya tetanduran ijo ing alas. Panganana, lan aja ragu-ragu'* (Kejadian 9:3; 1 Korinta 10:25, 27). Lan maneh: *'Dudu apa sing mlebu ing cangkem sing ngotori manungsa'* (Mat. 15:11). Mula saka iku, nyingkiri panganan tartamtu kudu tansah dadi prakara karsa bebas kita lan tumindak sukarela saka jiwa.

11. Tansah sabar turu ing lemah gersang, nglakoni ibadah bengi-bengi lan kabeh kasangsaran liyane kanthi kersa, nalika ngenteni kamulyan sing bakal kawahyukake marang kowe bebarengan karo kabeh wong suci. *'Amarga sangsara ing jaman saiki ora pantes dibandhingake karo kamulyan sing bakal kawahyukake marang kita,'* pangandikane Rasul (Rm. 8:18). Yen kowe wiwit kélangan semangat, ndedonga kaya sing katulis (Yakobus 5:13), nanging ndedonga kanthi ajrih lan gemeter, kanthi ati sing sedhih, kanthi waras lan waspada. Wong kudu ndedonga kaya ngéné, utamané kanggo mungsuh-mungsuh kita sing ora katon, sing jahat lan licik, sing tansah ngupaya ngalangi upaya kita iki. Nalika padha weruh kita padha ndedonga, dheweke enggal nyedhaki lan nyuntikake ing pikiran kita bab-bab sing ora pantes dieling-eling utawa dipikirake nalika ndedonga, supaya pikiran kita dadi tawanan lan pangajab lan pandonga kita sajrone ibadah dadi ora ana woh-wohé, sia-sia, lan ora ana gunané. Amarga pandonga, panyuwunan, lan pangajab iku sia-sia lan ora ana gunane nalika, kaya sing wis kasebut, ora diatur kanthi ajrih lan gemeter, uga kanthi waras lan waspada. Yen nalika nyedhaki raja utawa sapa wae, saben wong nyuwun kanthi wedi, gemeter, lan tuntas ati, apa kita ora luwih pantes ngadeg ing ngarepe Gusti Allah, Sang Pangeraning Kabeh, lan Kristus, Raja Para Raja lan Pangeran Para Pangeran, kanthi cara sing padha, lan nyembahake pandonga lan panyuwunan kita marang Panjenengané kanthi cara sing padha? Kagem Gusti Allah kita, kaluhuran mugé langgeng salawas-lawase. Amin.

4. 33 Bab Evagrius Sang Biarawan babagan Analogi utawa Perumpamaan

1. Sakit kuning iku kahanan jiwa sing mbabayani, ing ngendi jiwa ndeleng Gusti Allah lan kabèh ciptaan kanthi salah.
2. Nglipur marang awak dhéwé iku cacat watak rasional, sing ndadèkaké ora kendho marang kabecikan lan kawruh babagan Gusti Allah.
3. Gangren yaiku radang lan kegelisahan saka nesu, sing nyiksa bagean rasional saka jiwa.
4. Wuta iku kabodhoan pikiran, sing ora ngupaya tumuju marang kabecikan sing aktif utawa kawruh babagan kasunyatan.
5. Kelompokan yaiku kahanan ora bisa obah, utawa kelesuan, saka jiwa rasional ing babagan kabecikan aktif.
6. Pelepasan iku kelonggaran jiwa rasional amarga kelalaian, ing ngendi biasane nolak tembung-tembung piwulang rohani.
7. Kebas iku kelompokan jiwa rasional, sing ndadekake ditolaké kabecikan sing ndadekake Kristus rawuh ing sajroning kita.
8. Kusta iku ora pracayaé jiwa rasional, ing ngendi jiwa kuwi ora mlebu iman, sanajan kaya-kaya nyumurupi kabeneran tembung-tembung mau.
9. Pingsan iku kecenderungan jiwa rasional bali marang ala sawisé ngalami kamajuan ing kabecikan lan pangertosan Gusti Allah.
10. Geger yaiku kahanan ala saka jiwa rasional, ing ngendi jiwa nempel marang kabecikan ora amarga kabecikan iku dhéwé.
11. Irung ngucur iku ilangé kabecikan sing ndadèkaké wangié Kristus karasa.
12. Tuli iku mengatèné jiwa rasional, sing ndadèkaké dhèwèké nyingkiri piwulang rohani.
13. Katarak iku tiba saka kahanan renungan rohani, utawa nampa pandangan palsu babagan eksistensi.
14. Gagap iku panyakit ing jiwa rasional, ing ngendi, kesasar amarga kedadeyan sing ora kaduga, ora bisa matur nuwun marang Gusti ing saben bab.
15. Cacat mlaku iku ketidakmampuan jiwa rasional kanggo nglakoni kabecikan sejati.

16. Hidrops iku nyasaré jiwa sing ora waras saka dalan, nalika kabecikané dipatèni, lan kajahatan lan kabodhoan nguwasani ing jerone.

17. Semut iku makhluk sing rajin, nyiapake panganan kanggo mangsa ngarep nalika isih urip ing donya iki.

18. Hirogrills (salah siji jinis babi) iku wong pagan sing najis sing wis nampa sabda-sabda Kristus Juruselamat kita.

19. Belalang iku jiwa pinter sing ora kena pati lan mangan wiji (mbok menawa: ora wedi pati, padha nikmati berkah donya).

20. Askalavotis (spésiés kodhok sing mlayu bebas ing témbok lan langit-langit) iku pikiran praktis sing, gumantung marang kabecikan, mabur ing antarané kawruh babagan kuwasa swarga.

21. Skimen saka singa (anak singa) iku wong tanpa napsu sing wis ngalahake kewan-kewan (napsu) sing manggon ing jerone.

22. Kochet iku wong spiritual, kebak kawruh, sing ngumumaké marang nyawa liya dina sing asalé saka srengéngé sing wicaksana.

23. Rusa iku wong sing aktif sing ngatur pikirané sing ora tertata kanthi bener.

24. Cacing darah iku kekuwatan najis sing nyedot getih kabeneran saka jiwa rasional.

25. Neraka iku pepetengé kabodhoan sing nglimputi makhluk rasional sawisé kelangan panglihataning Gusti.

26. Bojo iku kabodhoan, sing nyemplungaké jiwa rasional menyang kakerokan.

27. Bumi iku kahanan ala, dumadi saka kejahatan lan anarki.

28. Api iku kejahatan sing ngrusak kabecikan ilahi ing sajroning makhluk rasional.

29. Banyu iku kawruh palsu, kang mateni kawruh sejati.

30. Mata sing ngenyek iku kekuwatan najis sing ngenyek kawruh Gusti lan ngremehake kabijaksanaan Gusti ing kabèh sing ana.

31. Manuk gagak iku kekuwatan suci sing ngrusak kabecikan.

32. Jurang-jurang iku jiwa rasional sing rusak amarga kabodhoan lan kejahatan.

33. Anak elang iku kekuwatan suci sing dipercaya kanggo nglairake setan-setan najis.

5. *Panemune babagan urip rohani, miturut urutan abjad*

1. Ora pantes wong sing ngupaya pakurmatan nindakake pakaryan sing ndadekake dheweke dipunurmati.

2. Apa kowe kepengin ngerti Gusti Allah? Ngertia dhisik awakmu dhéwé.

3. Kanca sejati iku wong sing cepet-cepet nuduhake kabar babagan kedadeyan sing nyenengake.

4. Ora pantes banget yen wong ngajeni awaké dhéwé nalika nindakake tumindak ala.

5. Ing saben kasus, kesombongan ngalangi pangertosan dhiri.

6. Setane urip sing bodho yaiku Hegemon (pamrentah).

7. Kasucian jiwa katon ing wataké sing becik.

8. Wong sing wedi marang Gusti iku wong sing ora mbantah karo awake dhewe (sing urip manut tuntutan sipat rasional).

9. Candhi Gusti iku wong sing tanpa cela.

10. Bentuk keserakahan paling awon yaiku urip sing ora tertib.

11. Ngomong apa sing kuduné diomongaké lan kapan kuduné diomongaké. Lan kowé ora bakal krungu apa sing ora kuduné diomongaké.

12. Bandha paling apik yaiku kanca setya.

13. Loro atiné yaiku watak sia-sia.

14. Wong manca lan wong mlarat iku collyriumé Gusti Allah (Wahyu 3:18). *'Lumasi mripatmu nganggo collyrium, supaya kowe bisa ndeleng.'* Collyrium iku welas asih marang wong sing butuh.

15. Sapa sing nampani wong-wong mau bakal enggal weruh kanthi cetha.

16. Apik nindakake sedekah marang kabèh, nanging luwih-luwih marang wong sing ora bisa mbalèkaké.

17. Pidato sing jujur iku kaya segelas banyu adhem.

18. Kasucian lan alusing atiné kaya kerub.

19. Pakurmatan ing tuwa iku pratandha katelaten sadurunge tuwa.

20. Ketrampilan nalika enom iku jaminan ajining diri nalika tuwa.
21. Kamar ndhuwur saka jiwa iku pamikiran sejati.
22. Yen kowe tresna marang sing ora pantes, kowe ora bakal tresna marang sing kuduné.
23. Luwih becik nampa emas palsu tinimbang kanca palsu.
24. Jiwa sing suci ing ngarsané Gusti iku Gusti piyambak.
25. Celaka marang jiwa sing egois sing sengit marang kabèh!

6. Ucapan liya saka pangarang sing padha

1. Wiwitaning katresnan yaiku 'ypolefis doxes' – saling ngajeni (utawa nduwé panemu apik marang siji lan sijiné, utawa ngakoni kabecikan luhur saka sijiné).
2. Apik dadi sugih ing alus lan katresnan.
3. Pikirang sombong – ambegan kabecikan.
4. Dalane dadi alus amarga welas asih.
5. Hakim sing ora adil nduwé nurani sing reged.
6. Isin dadi budak hawa napsu daging.
7. Yen kowe kepengin bebas saka sedhih, usaha nyenengake Gusti.
8. Gusti ngopeni wong-wong sing ngopeni awaké dhéwé kanthi becik.
9. Atiné sing suci iku pangayoman kanggo renungan.
10. Yen kowe kepengin ngerti sapa kowe, aja ndeleng apa sing wis dadi kowe, nanging delengen carane kowe digawé ing wiwitan.
11. Jiwa kang sombong iku sumur garing.
12. Jiwa sing sombong iku sarang perampok; ora tahan nampa swara piwulang.
13. Kesalahan paling gedhé saka wong sejati yaiku ora ngerti Kitab Suci.
14. Yen kowe wedi marang Gusti, sinau liwat luh.
15. Andhap asoré jiwa iku senjata kang ora bisa dirusak.
16. Wong sing luhur budi iku wit ing swarga.
17. Yesus Kristus iku wit urip. Gunakna kanthi bener, lan kowe ora bakal mati.
18. Wenehana sedekah marang wong mlarat sejati, lan kowe bakal ngrasakake Kristus.
19. Nggadhuh Badané Kristus iku kuwasa sejati.
20. Yen kowe tresna marang Kristus, aja lali netepi dhawuhe.
21. Amarga mangkéné carané ngenali sapa, sawisé Gusti Allah, sing nindakake kabecikan.
22. Kanca ing Gusti ngucurake madu lan susu ing tembung kabeneran.
23. Jiwa sing sembrono ora bakal nduwé kanca kaya ngono.
24. Pikir kang napsu iku tiran kejem.
25. Meneng bab kabeneran iku kaya ngubur emas ing lemah
26. Sapa sing wedi marang Gusti Allah nindakake kabeh miturut Gusti Allah.

7. Bab Wolung Pamikiran, marang Anatolius

1. Ana wolu pikiran utama sing dadi sumber kabeh pikiran liyane. Sing sepisanan yaiku keserakahan mangan, disusul karo zinah; katelu yaiku keserakahan; kaping papat yaiku sedhih; kaping lima yaiku nesu; kaping enem yaiku putus asa; kaping pitu yaiku kesombongan; kaping wolung yaiku kesombongan gedhe. Apa pikiran-pikiran iki ngganggu nyawa utawa ora, iku ora gumantung marang kita, nanging apa pikiran-pikiran iki suwé ana ing jeroning kita utawa ora, apa pikiran-pikiran iki nggerakaké hawa napsu utawa ora – iku gumantung marang kita.

2. Pamikiran babagan keserakahan nyurung biksu supaya ninggalake urip tapa brata sakcepete, kanthi nggambarke gambarane lara weteng, ati utawa limpa, busung lapar utawa lara suwé liyane, kekurangan piranti medis lan dokter. Ing wektu sing padha, uga ngelingake marang sedulur-sedulur sing pancen tau nandhang lara kaya ngono. Kadhangkala mungsuh nyuntikaké ing para sedulur sing kena sangsara gagasan kanggo menyang para wong sing lagi puasa lan nyiritakaké apa sing wis kelakon marang wong-wong mau, kanthi nambahaké yèn iku disebabaké déning pangastiné sing kakehan ketat.

3. Setan zinah nggugah napsu daging lan nyerang kanthi kasar wong-wong sing lagi nglakoni puasa, supaya padha mandheg puasane, mikir yèn kuwi ora ana gunané. Kanthi ngotori jiwa, dhèwèké meksa supaya

nindakake tumindak kaya ngono, lan nggawe kaya-kaya dhèwèké bisa ngomong lan krungu tembung-tembung tartamtu, kaya-kaya tumindak kuwi kedadeyan ing ngarep mripaté.

4. Keserakahan nuduhaké tuwa banget, ora bisa makarya nganggo tangan, luwe, lara, sedhih amarga mlarat, lan kasangsaran amarga kudu nampa saka wong liya apa sing dibutuhaké kanggo kabutuhan awak.

5. Sedhih kadhangkala muncul saka ora kecukupan apa sing dikarepake, nalika wektu liyane nyertai nesu. Nalika muncul saka ora kecukupan apa sing dikarepake, iku kelakon kaya ngene: sawetara pikiran teka dhisik lan ngelingake nyawa marang omah, wong-wong sing ditresnani, lan cara urip biyen. Nalika padha weruh yèn dhèwèké ora nolak nanging manut, lan pikirane kabawa déning nikmaté pikiran-pikiran kuwi, banjur, kanthi nyekel -é, padha nyemplungaké dhèwèké ing sedhih—karo amarga obyek-obyek kuwi ora ana lan amarga, miturut tatanan urip sing wis ditemtokaké, kuwi ora mungkin ana. Lan nyawa sing kasihan—saka sepira sumringahé dhèwèké nyerah marang pikiran-pikiran wiwitané, saka sepira kuwi dhèwèké kapapak lan remuk déning pikiran-pikiran pungkasan.

6. Nesu iku nafsu sing paling cepet. Iku langsung tumindak lan kobong marang wong sing wis nindakake salah, utawa sing katon nindakake salah. Iku saya ndadekake atiné pait; utamane nalika ndedonga, nesu nyekel pikiran, kanthi cetha nampilake pasuryané wong sing nyebabake sedhih. Kadhangkala, sawise ngrembaka ing jiwa lan malih dadi permusuhan, rasa iki nyebabake kuwatir ing wayah bengi, sangsara badan, wedi marang pati, lan serangan saka kéwan mbebayani lan kéwan berbisa. Papat prakara iki, sing muncul saka pambentukan permusuhan, digandhengake karo akèh pikiran, kaya sing bakal ditemokake sapa waé sing nyumurupi.

7. Setan putus asa, sing uga diarani 'setan tengah dina' (Mazmur 90:6), iku sing paling nyedhihaké saka kabèh setan. Iku nyerang biksu watara jam papat (sing miturut itungan kita jam sepuluh esuk) lan nyiksa atiné nganti tekan jam wolu (jam loro awan), lan ing wiwitan meksa dhèwèké nyumurupi kanthi ora seneng yèn srengéngé obah alon banget, utawa malah ora obah babar pisan, lan dina katon dawa kaya limang puluh jam. Banjur dhèwèké meksa dhèwèké nyawang metu saka jendhela saka wektu ke wektu, utawa malah metu saka selé – kanggo ndelok srengéngé, kanggo mriksa suwéné nganti jam sanga; lan dhèwèké ora tau kélangan kasempatan kanggo nyurung dhèwèké ndelok kéné-kono kanggo mriksa apa ana sedulur-sedulur sing ana ing sacedhaké. Ing wektu sing padha, dhèwèké nyulut rasa sengit ing atiné marang panggonan lan cara uripé dhéwé, uga marang pakaryan kasaré, kanthi nambahaké yèn katresnan para sedulur wis garing lan ora ana sing bisa nglipur dhèwèké. Yèn ana wong sing wis nglarani atiné biarawan mau ing jaman kuwi, setan uga ngélingaké bab kuwi kanggo nambah rasa sengité. Banjur iku nyemangati dhèwèké kangen marang panggonan liya sing luwih gampang golek kabutuhan, kanthi nyambut gawe sing ora abot nanging luwih nguntungaké. Sabanjuré ditambahaké yèn nyenengaké Gusti ora gumantung panggonan; Gusti bisa disembah ing endi waé. Iki nyambungake karo kenangan kulawargané lan kabungahan biyèn, nalika bebarengan ngandhani ramalan urip dawa, nggambaraké kasangsaran tapa brata, lan migunakaké akal licik supaya biksu pungkasané ninggal selé lan mlayu saka dalan tapa brata. Siji setan ora langsung ngetutaké sing liyané. Nanging sapa waé sing perang lan menang, sawisé perjuangan iki bakal ngrasakaké kahanan tentrem tartamtu, lan atiné bakal kebak kabungahan sing ora bisa diungkapaké.

8. Pamikiran kesia-siaan iku sing paling alus saka kabèh. Iku muncul marang wong-wong sing urip luhur lan wiwit ngumumaké tumindaké lan nglumpukaké pujian saka wong akèh, nggambaraké carané setan-setan sing diusir padha njerit, carané wanita-wanita mari, carané wong akèh padha rebutan nyentuh sandhangané; pungkasané, iku maringi pratandha marang dhèwèké bab jabatan imam, nuntun dhèwèké menyang lawangé wong-wong sing nggolèki dhèwèké, sing, sawisé dhèwèké nolak, banjur nggawa dhèwèké kanthi diiket nglawan kersané – lan mangkono, sawisé nyulut pangarep-arep sia-sia ing sajroning dhèwèké, banjur lunga, ninggalaké dhèwèké supaya digodha luwih adoh déning setan angkara utawa setan sedhih, sing langsung nanduraké ing sajroning dhèwèké pikiran-pikiran sing bertentangan karo pangarep-arep kuwi. Kadhangkala dhèwèké nyerahaké wong iki—sing nganti bubar iki dadi imam sing kinormatan lan suci—marang iblis zinah.

9. Iblis kesombongan iku panyebab ambruké jiwa sing paling nggegirisi. Iblis iki nanduraké ing jiwa rasa ora gelem ngakoni Gusti minangka Penolongé, nanging malah ngatribusi kabenerané dhéwé marang awake dhéwé, lan ngremehake seduluré minangka wong bodho, amarga ora kabèh wong nduwé pamikiran sing padha marang dhèwèké. Sombong iku ditututi nesu lan sedhih, lan pungkasaning ala – kacau pikiran lan edan, lan panglihatan akèh setan ing udara.

8. *Pikirane dhewe, sing nyambung karo risalah babagan wolu pikiran*

Ana limang praktik sing bisa digunakake kanggo entuk sih Gusti. Sing kapisan yaiku pandonga sing tulus; sing kapindho, nyanyi kidung; sing katelu, maca Kitab Suci; sing kaping papat, pangeling-eling sing nyesel marang dosa, pati, lan Pangadilan Pungkasan; lan sing kaping lima, pagawean tangan.

2. Yen kowe kepengin ngabdi marang Gusti ing daging, kaya makhluk-makhluk gaib, usaha terus-terusan supaya pandonga tetep didhelikake ing atimu. Amarga kanthi cara iki rohmu, sanajan durung seda, bakal nyedhak marang kawujudan para Malaikat.

3. Kaya déné awak kita, sawisé nyawa metu, dadi mati lan ambuné ora enak, mangkono uga nyawa sing ora ana pandonga iku mati lan ambuné ora enak. Nanging yèn ora ana pandonga iku luwih pait tinimbang pati apa waé, iku diwulangaké kanthi cetha marang kita déning Nabi Daniel, sing luwih milih mati tinimbang ora ndonga ing saben wayahe. Manungsa kuduné éling marang Gusti luwih kerep tinimbang ambegan.

4. Iringi saben ambegan kanthi pangucapan jenengé Yesus kanthi waspada lan meditasi sing andhap asor babagan pati. Kaloro tumindak iki nggawa paedah gedhé kanggo nyawa.

5. Apa kowe kepengin dikenal dening Gusti? Pasthekake kowe sak sithik-sithike dikenal dening wong liya. Yen kowe tansah kelingan yen Gusti iku Saksi kabeh sing kowe lakoni, ing atine lan badan, mula kowe ora bakal dosa ing apa wae lan Gusti bakal dadi Kancamu.

6. Ora ana sing ndadekake manungsa luwih kaya Gusti kajaba nindakake kabecikan kanggo wong liya. Nanging nalika nindakake kabecikan, kudu ati-ati supaya ora dadi sarana promosi dhiri.

7. Ing pungkasané, sing bakal ndadekake kowe pantes ing ngarsané Gusti yaiku yèn kowe ora nindakake apa-apa sing ora pantes tumrap Panjenengané.

8. Sampeyan bakal ngajeni Gusti kanthi paling mulya nalika, lumantar kabecikanmu, sampeyan ngukir pasuryané ing atimu.

9. Wong-wong dadi luwih becik nalika padha nyedhak marang Gusti.

10. Wong wicaksana sing ngajeni lan nyembah Gusti Allah bakal dikenal déning Panjenengané. Mula saka iku, dhèwèké ora bakal keganggu sanadyan ora dikenal déning kabèh wong. Tugas kawicaksanan dumunung ing nguripake bagean jiwa ing ngendi nesu manggon supaya nglakoni perjuangan batin. Tugas kabijaksanaan dumunung ing nguripake pikiran supaya tansah waspada lan tliti. Tugas kabeneran yaiku nuntun bagean ing ngendi hawa napsu manggon mung marang kabecikan lan marang Gusti. Tugas kawani, pungkasané, yaiku ngatur limang indrè lan ora ngidini jati diri njero—yaiku roh—utawa jati diri njaba—yaiku badan—kacemlorot lumantar kuwi.

11. Jiwa iku sawijining zat sing urip, prasaja, lan ora duwe raga, ora katon dening mripat jasmani, uga langgeng lan diparingi akal lan pitutur. Kaya dene mripat tumrap badan, mangkono uga akal tumrap jiwa.

12. Saka kabèh makhluk rasional ing sangisore langit, ana sing perang, ana sing mbela, lan ana uga sing nyerang. Manungsa perang, Malaikaté Gusti mbela, lan pasukan najis nyerang. Nanging dudu amarga ana kakurangan saka pihak sing mbela, utawa amarga kakehan kekuwatan ing pihak sing nyerang, nanging amarga kecerobohan saka pihak sing berjuang, kawruh babagan prakara ilahi lan babagan Gusti Allah piyambak ora lestari ing jeroning kita.

13. Ala, sacara ketat, ora sawijining zat, nanging kekurangan saka kabecikan: kaya pepeteng sing ora liya mung ketiadaan padhang.

14. Kesederhanaan ora banget waspada utawa nduwèni pandelengan adoh, lan wong-wong sing bébas lan aman saka ala ora curiga marang ala.

15. Ing kasunyatan, pesta pora iku ora ana gunané, lan ora ana sing bisa dipigunakaké kanggo mbujuk wong-wong sing urip pesta pora supaya padha eling.

16. Jiwa sing suci lan piningan berkah pancen peka banget; padha langsung ngenali setan lan ngusir, sanajan setan kuwi licik banget lan ala tenan nalika nyerang.

17. Ora ana sing luwih nyenengake Gusti kaya pangurbènan ing daging.

18. Salah siji Bapa Suci ngendika manawa sapa waé sing ora bisa nampa urip monastik sing ketat lan abot bisa entuk kaslametan kanthi cara liya. Yen padha pracaya marang para biksu, nglipur lan nyukupi kabutuhané, mula iki, bebarengan karo liyané, bakal dadi salah siji saka tumindak paling wigati sing nuntun marang kaslametan.

19. Nglampahi wengi kanthi gaweyan sembari ndedonga, lan atimu bakal enggal nemu panglipur.

20. Maca kanthi jiwa tentrem, supaya pikiranmu tansah katarik marang renungan bab pakaryan-pakaryané Gusti sing nggumunake, kaya diangkat déning tangan sing ngulur marang kowe.

21. Turu ing wayah awan iku pratandha lara badan, utawa putering atiné, utawa kecerobohan, utawa kurang pengalaman.

22. Saben jiwa, lumantar sih rahmaté Roh Suci lan lumantar gaweyan lan ketekunané dhéwé, bisa nglumpukaké lan nggabungaké ing sajroning dhiri sip-sip ing ngisor iki: ucapan karo kawicaksanan (mbok menawa kecerdasan basa sing digandhengake karo pangembangan intelektual), tumindak karo renungan, kabecikan karo kawruh, iman karo pangertosan sing bébas saka lali kabèh; lan kanthi cara sing ora ana siji waé saka sipat-sipat iki sing luwih gedhé utawa luwih cilik tinimbang liyané. Amarga nalika kuwi, jiwa kasebut nyawiji karo Gusti Allah sing sejati lan becik, lan mung karo Panjenengané piyambak.

23. Ana wolu pikiran sing dadi sumber saben dosa: kanggo wong sing urip nyendiri – pikiran putus asa, kesia-siaan, kesombongan, keserakahan, lan sedhih; lan kanggo wong sing urip ing sangisoré panguwasa liyan (ing komunitas biara) – keserakahan mangan, nesu, lan zinah.

9. Pandhuan kanggo sedulur sing manggon ing komunitas monastik lan hospis

1. Para ahli waris Gusti, rungokna sabda Gusti! Para ahli waris bebarengan karo Kristus, patuhna dhawuh Kristus!

2. Iman iku wiwitaning katresnan, dene pungkasaning katresnan iku pangertosan babagan Gusti Allah.

3. Wedi marang Gusti Allah ngreksa nyawa, dene kasadharan nguatake.

4. Kasabarané manungsa nglairaké pangarep-arep, lan pangarep-arep sing becik bakal ngluhuraké dhèwèké.

5. Sing ngendhaleni dagingé kanthi ketat bakal nggayuh katenangan ati; sing nyukupi hawa napsu bakal nandhang sangsara amarga iku.

6. Roh zinah manggon ing badan sing ora kendali, dene roh kesusilaan murni manggon ing jiwa wong sing suci.

7. Kesunyian karo katresnan ngresiki ati, dene mundur saka wong liya amarga nesu ngganggu ati.

8. Luwih becik ana ing antarané sewu wong sing kebak katresnan tinimbang ndhelik dhéwé ing guwa karo kebencian.

9. Sapa sing nyimpen rasa dendam ing atiné kaya wong sing ndhelikaké geni ing antarané sekul.

10. Aja kakehan mangan, supaya ora ndeleng ngimpi ala nalika turu; amarga kaya banyu mateni geni, mangkono luwe mateni ngimpi ala.

11. Wong sing gampang nesu iku wedi, nanging wong alus ora ngerti wedi.

12. Angin kenceng ngusir mega, lan dendam ngusir rasa apik saka jiwa.

13. Sapa sing ndedonga kanggo mungsuhe ora bakal kelingan ala, lan sapa sing ngreksa ilatne ora bakal ngina tanggane.

14. Yen sedulurmu nglarani atimu, ajak dhèwèké mlebu omahmu; aja sungkan menyang ngarsané; wènèhana dhèwèké roti; lan kanthi mangkono kowé bakal nylametaké nyawamu (saka pambrontakan), lan kowé ora bakal ana alangan nalika ndedonga.

15. Wong sugih ora bakal entuk kawicaksanan, lan unta ora bisa mlebu liwat bolongan jarum, nanging ora ana sing mokal karo Gusti Allah.

16. Sapa waé sing tresna marang dhuwit ora bakal weruh kawicaksanan, lan sapa waé sing nyimpené bakal kabur (amarga kabodhoan).

17. Gusti manggon ing kemahé wong andhap asor, déné ing omahé wong sombong kutukan bakal saya akèh.

18. Sapa sing nglanggar paugeran Gusti Allah ora ngajeni Panjenengané; nanging sapa sing netepi paugeran mau ngluhuraké Penciptané.

19. Jiwané wong sing bener digawa déning malaikat, déné jiwané wong sing ala dicekel déning setan.

20. Ing ngendi dosa mlebu, ing kono uga mlebu kabodhoan; nanging atiné wong sing bener kebak kawruh.

21. Luwih becik mlarat karo kawruh tinimbang sugih karo kabodhoan.

22. Hiasan paling agung ing sirah yaiku mahkota; hiasan paling agung ing ati yaiku kawruh babagan Gusti Allah.

23. Sapa waé sing welas asih marang wong mlarat, iku mbusak nesu, lan sapa waé sing maringi pangan marang wong mlarat, bakal kebak berkah.

24. Kawicaksanan manggon ing manah sing andhap asor, dene panggenané katentreman ana ing jiwa sing luhur budi.
25. Sapa sing asring ndedonga bakal nyingkiri godaan, dene atiné wong sing sembrono bakal keganggu pikiran.
26. Aja seneng ngombe anggur, supaya dagingmu ora nggodha kowe.
27. Aja nganti dagingmu kakehan dipelihara, lan pikiran ala bakal suda ing jeroning atimu.
28. Aja ngomong: 'Dina iki pasamuhan (Paskah), aku bakal ngombe anggur', utawa 'Sesuk Pentakosta, kita bakal mangan daging'. Kanggo para biksu, ora ana pasamuhan kanggo ngisi weteng.
29. Paskahé Kristus iku lumantar saka dosa (menuju kabecikan lan pangapuran), déné Pentakosta iku kabangkitan jiwa.
30. Pasamuwané Gusti iku lali marang ala; nanging sing kelingan ala bakal kalah déning tangis.
31. Pesta Gusti iku kawruh sejati; nanging sapa waé sing merhatosaké goroh lan tipuan bakal mati ing kasangsaran.
32. Luwih becik puasa kanthi ati sing resik tinimbang wareg nalika jiwa durung resik.
33. Sapa sing mbusak pikiran ala saka atiné kaya wong sing nggebug bayi marang watu.
34. Biarawan sing tresna turu bakal tiba ing saben jinis ala, nanging sing tresna jaga bakal mabur kaya manuk.
35. Nalika sampeyan jaga, aja nganti kecemplung ing omongan kosong, lan aja nolak tembung rohani, amarga Gusti mirsani atimu lan ora bakal ngapura dosamu.
36. Turu dawa ngundang godaan, nanging jaga nyirnakake godaan.
37. Turu kakehan ngedhunake ati, dene waspada ngasah pikiran.
38. Kaya geni nglelehake lilin, mangkono jaga sing becik nglelehake pikiran ala.
39. Nanging luwih becik turu tinimbang ngentekake wektu kanggo omongan kosong.
40. Impen malaikat nggembiraké manah, déné impen setan ngganggu manah.
41. Tobat lan andhap asor mbalèkaké nyawa, déné sedekah lan alus atiné nguataké nyawa.
42. Tansah elinga marang Rama Surgamu, lan aja nganti lali marang Pangadilan Pungkasan, supaya atimu ora tiba ing dosa.
43. Yen semangat putus asa nyerang kowe, aja ninggalake selmu, lan aja mundur (utawa, kanthi tembung liya, aja lunga) nalika sedhih: amarga kaya perak sing disucèkaké kanthi digosok, mangkono atimu bakal sumunar yen kowe tetep teguh lan ora goyah.
44. Roh putus asa ngusap luh, dene roh sedhih nyegah pandonga.
45. Kaya kowe ora bakal nyimpen kalajengking ing dhadhamu, mangkono uga aja nyimpen pikiran ala ing atimu.
46. Kaya emas lan pérak diuji nganggo geni, mangkono atiné biksu diuji nganggo godaan.
47. Sapa sing ora nggayuh kamulyan sing digoleki bakal sedhih, dene sing nggayuhé bakal sombong.
48. Aja nganti kesombongan mlebu ing atimu, lan aja nganti kowe ngomong ing ngarepé Gusti: 'Aku isa nindakake iki dhéwé'—supaya Sang Gusti ora ninggalaké nyawamu lan setan-setan ala ora nguwasani kowe. Banjur mungsuh-mungsuh ing angkasa bakal ngluwihi kowe, lan wediné wengi bakal nyekel kowe.
49. Jiwa sing resik iku wadah pilihan; nanging jiwa sing ora resik bakal kebak sedhih.
50. Bayi ora bisa dipunpisahake saka susu tanpa nangis, lan jiwa ora bisa bungah tanpa tanpo napsu.
51. Lepas saka ikatan teka luwih dhisik tinimbang katresnan, dene kawruh diwiwiti saka katresnan.
52. Wedi marang Gusti Allah nglairake kawicaksanan, dene pracaya marang Kristus maringi wedi marang Gusti Allah.
53. Panah geni ngobong nyawa, nanging wong sing duwé kabecikan matèni geni mau.
54. Rungokna, sang biksu, marang pangandikane bapakmu, lan aja nganti piwulangé dadi sia-sia. Kanthi mangkono kowe bakal nyingkiri pikiran ala, lan setan-setan ala ora bakal ngalahaké kowe.
55. Panité sing ala (ing biara) ngganggu nyawa sedulur, lan sapa waé sing mbuwang-mbuwang barang-barang biara nindakake pelanggaran suci.
56. Sapa waé sing ngomong ala marang seduluré bakal rusak, lan sapa waé sing ngremehake wong mlarat ora bakal weruh padhang.
57. Aja ngendika: 'Dina iki aku bakal tetep, nanging sesuk aku bakal lunga (saka biara)', amarga kowe durung mikir iki kanthi wicaksana.
58. Biarawan sing ngumbara nggawe goroh, lan (nalika bali) ngapusi pangulune.

59. Sing nganggo sandhangan alus lan ngisi wetengé nyimpen pikiran isin lan ora bakal mlebu ing paseduluran para wali.

60. Nalika kowe mlebu ing desa, aja nyedhaki wong wadon utawa ngobrol karo dheweke: kajaba iku, kaya iwak sing wis nguntal kail, nyawamu bakal ditarik mèlu.

61. Bhikkhu sing luhur budi bakal nggayuh kasunyatan tanpa napsu; nanging sing nyusahake sedulure bakal dibenci.

62. Gusti tresna marang biksu sing alus, nanging ngusir sing remen rebutan saka Panjenengané.

63. Yen sedulur sedhih, nglipurana; lan yen sedulur ngrasa susah, susahana bareng karo dheweke: kanthi mangkono kowe bakal nggladheni atine lan nglumpukake bandha ageng ing swarga.

64. Aja ngrungokake tembung sing diucapake nglawan pangreka panjenengan, lan aja nyurung semangat sapa wae sing ora ngajeni dhèwèké marang dhèwèké, supaya Gusti ora nesu amarga tumindak panjenengan lan ora mbusak jeneng panjenengan saka buku urip.

65. Biarawan sing males bakal nandhang akèh cilaka, lan yèn dhèwèké terus-terusan kaya ngono, dhèwèké bakal mbuwang sandhangan biarawané.

66. Biarawan sing loro ilat nyulut perselisihan ing antarané sedulur, déné sing setya nggawa tentrem.

67. Sapa sing gumantung marang kekuwatané dhéwé bakal tiba, nanging sapa sing ngendhekaké dhiri bakal diunggahaké.

68. Aja nganti kowe nyerah marang rasa wareg weteng, lan kowe ora bakal kalah dening turu ing wayah wengi: kanthi mangkono kowe bakal cepet suci, lan Rohé Gusti bakal mudhun marang kowe.

69. Nyanyikake mazmur marasaké nesu; lan kabecikan ngusir rasa wedi.

70. Sapa waé sing kerep rawuh ing pesta bakal weruh padhange dadi redup, lan pepeteng bakal nutupi atiné.

71. Ndeleng roti miturut boboté lan ngombe banyu miturut ukurane, lan roh pesta pora bakal mlayu saka kowe.

72. Aja nyetel jebakan kanggo sedulurmu, lan aja bungah nalika dheweke ambruk, amarga Gusti ndeleng atimu lan bakal nuntut kowe ing dina pati.

73. Sapa waé sing nuntun wong awam menyang kesasar ora bakal luput saka paukuman, lan sapa waé sing ngina wong iku uga ngina jenengé dhéwé.

74. Sapa waé sing tresna marang tentrem bakal ngrasakaké madué, lan sapa waé sing nambahaké tentrem bakal kebak madu.

75. Ngajeni Gusti Allah lan kowe bakal mangertèni sing ora kasat mata; ngabdi marang Panjenengané, lan Panjenengané bakal mbukak kawicaksananing jaman marang kowe.

76. Dagingé Kristus dumadi saka kabecikan sing aktif: sapa waé sing melu bakal dadi tanpa hawa napsu.

77. Getihé Kristus iku pangerten tumindak; sapa sing ngombe bakal padhang pikiran.

78. Dadane Gusti iku kawruh babagan Gusti: sapa waé sing nyandhak ing kono bakal dadi ahli teologi.

79. Sing kapenuhan kawruh lan sing nindakake kabecikan wis padha ketemu, lan ing antarané ana Gusti.

80. Aja ninggalaké pracaya baptisanmu, lan aja ngrusak segel rohani, supaya Gusti manggon ing atimu lan nglindhungi kowe ing dina-dina ala.

81. Tembungé para ahli bidah iku pangantar pati; sapa waé sing nampa bakal ngrusak nyawané.

82. Lan saiki, anakku, rungokna marang aku: aja nyedhaki lawang wong sing ora percaya, lan aja nginjak jebakané, supaya kowe ora kesangkut.

83. Puterake atimu saka kawruh palsu: aku kerep rembugan karo wong-wong mau (sing kesasar) lan mriksa tembung-tembunge sing peteng, lan aku nemokake ing kono bisa ula tedung. Sapa wae sing nampa bakal binasa, lan sapa wae sing tresna marang iku bakal kebak kejahatan.

84. Aku wis nyumurupi kabijaksanaan para leluhuré, nanging aku ora weruh padhanging kabeneran ing tembung-tembungé.

85. Dalane Pangayomaning Gusti kabungkus pepeteng, lan takdiré ngluwihi jangkauan pikiran, nanging wong sing luhur budi bakal mangertèni.

10. Pituduhé marang para dara

1. Tresnaa marang Gusti, lan Panjenengané bakal tresna marang kowe; ngabdi marang Panjenengané, lan Panjenengané bakal padhangaké atimu.
2. Hormata Ibu (Abes) minangka Ibu Sang Gusti, lan aja ngina ubané wong sing wis nglairaké kowe (ing roh).
3. Tresna marang sedulurmu kaya putri-putri ibumu, lan aja nyimpang saka dalan tentrem.
4. Aja nganti srengéngé munggah nemokaké buku pandonga ana ing tanganmu, lan sawisé jam kapindho, tanganmu kudu kebak gawéan nyulam.
5. Ngedonga tanpa kendhat lan elinga Kristus, sing wis nglairaké kowe manèh.
6. Aja melu kumpulé priya, supaya ora ana arca ing atimu lan ora dadi alangan nalika kowe ndedonga.
7. Kowé nduwé Kristus minangka Kekasihmu; mula, tolak kabèh priya, lan uripmu ora bakal kena cela.
8. Buwang rasa nesu lan ambek, lan aja nganti dendam ngrembaka ing atimu.
9. Aja ngomong, 'Dina iki aku bakal mangan pesta, lan sesuk aku bakal puasa,' amarga kowe ora ngerti apa sing bakal kelakon ing dina sing bakal teka.
10. Ora becik mangan daging, uga ora pantes ngombe anggur; loro-lorone mung diparingi idin kanggo wong sing lara.
11. Dara sing ora tentrem ora bakal slamet, lan sing urip ing kesenangan ora bakal ndeleng Pangantené.
12. Aja ngomong, 'Abdi wadon wis gawe aku sedhih; aku bakal mbalekake marang dheweke,' amarga ora ana perbudakan ing antaraning putri-putri Gusti Allah.
13. Aja ngrungokake omongan kosong, lan uwal saka gosip para wong tuwa sing ora ana gunane.
14. Aja ndeleng pesta wong mabuk, lan aja menyang manten donya: saben dara sing nindakake kuwi dadi najis ing ngarsane Gusti.
15. Mbukak cangkemu kanggo ngucapake sabda Gusti, lan cegah awakmu saka kakehan ngomong.
16. Andhap asor ing ngarsané Gusti, lan tangan tengené bakal ngluhuraké kowé.
17. Aja ngalihaké pasuryanmu saka wong mlarat nalika padha butuh pitulungan, lan lenga ing lampumu ora bakal entèk (nalika wektu butuh).
18. Lakonana kabèh tumindak kanggo Gusti, lan aja ngupaya kamulyan saka manungsa; amarga kamulyan manungsa iku kaya kembang ing ara-ara, nanging kamulyan Gusti lestari langgeng.
19. Gusti tresna marang dara sing alus, nanging sing remen ribut iku mbeteake Panjenengané.
20. Dara sing manut bakal nemu sih, nanging sing mbalela pancen bodho.
21. Gusti bakal ngrusakaké cah wadon sing nggrundel, nanging bakal nylametaké sing matur nuwun saka pati.
22. Guyu iku isin, lan ora isin (ing pandelengan) iku cela; saben wadon bodho bakal kecemplung ing kono.
23. Wong wadon sing nganggo sandhangan mewah malah kelangan tata krama pandangane.
24. Aja kakehan akrab karo wong awam lan wong wadon awam, supaya atimu ora kesasar lan pitutur wong sing bener ora dadi sia-sia.
25. Ngedonga kanthi luh ing wayah bengi, supaya ora ana sing ngerti kowe lagi ndonga, lan kowe bakal nemu sih.
26. Jalan-jalan sing nyenengake lan sowan menyang omahé wong liya ngganggu kahanan jiwa lan ngoyak tekade.
27. Dara sing setya ora wedi, nanging sing ora setya malah wedi marang bayangane dhéwé.
28. Sapa waé sing ngremehake sedulur wadon sing ringkih bakal dipotong saka Kristus.
29. Aja ngomong, 'Iki kagungkanku, lan iku kagumunmu,' amarga ing Kristus Yesus kabèh kagungané bebarengan.
30. Aja ngintip uripé wong liya, lan aja bungah nalika sedulurmu tiba.
31. Layani para dara sing butuh, lan aja ngunggulake awakmu amarga panggonmu sing dhuwur.
32. Ing Gréja Allah, aja nganti ana tembung sing metu saka lambemu, lan aja ngremehake sapa waé, amarga Gusti ngerti atimu lan mirsani kabèh pikirane.
33. Usir saben pikiran ala saka atimu, lan mungsuhmu ora bakal ngalahaké kowe.
34. Nyanyia ing atimu, lan aja mung ngucapake tembung-tembung mazmur nganggo ilatmu wae.
35. Kaya geni murub sing angel dipadamake, mangkono atiné dara sing tatu arang mari.

36. Aja nyerahake atimu marang pikiran ala, supaya ora ngotori atimu lan ngusir pandonga sing suci saka kowe.
37. Sedhih abot lan putus asa angel ditanggung, nanging luh marang Gusti luwih kuwasa tinimbang kuwi.
38. Lapar lan ngelak ngendhegake hawa ala, dene waspada sing leres ngresiki pikiran.
39. Nesu lan kesal ngusir katresnan, dene nyimpen dendam nggawe isin marang karunia.
40. Sapa waé sing nyebarake fitnah marang adhine kanthi rahasia bakal tetep ana ing njaba kamar panganten; dhèwèké bakal njerit ing lawang, nanging ora ana sing bakal merhatosaké.
41. Lampu cah wadon sing ora welas asih bakal mati, lan dheweke ora bakal weruh rawuhe Calon Bojone.
42. Gelas sing tiba ing watu pecah dadi potongan-potongan; mangkono cah wadon sing nempel marang bojo ora bakal suci.
43. Luwih becik bojo sing alus tinimbang cah wadon sing galak lan nesu.
44. Wong wadon sing ngguyu lan kabawa omongan bojone kaya wong sing ngidini mungsuhe masang tali gantung ing gulu.
45. Kaya mutiara ing bingkai emas, mangkono kasucian, kang dikelilingi pakurmatan.
46. Lagu-lagu setan sing diiringi harpa ngendhokake jiwa lan ngremehake tekade; jaga iki luwih saka apa wae, supaya kowe ora ditemokake cacat.
47. Aja seneng ngina, lan aja melu karo wong sing gemar nggosip, amarga Gusti bakal ninggalake wong-wong mau.
48. Aja ngukum sedulur wadon sing seneng mangan, lan aja sombong amarga kowe bisa nahan napsu; awit kowe ora ngerti apa sing wis dirancang Gusti kanggo kowe, lan sapa ing antaramu sing bakal ngadeg ing ngarsané.
49. Wong wadon sing nangis amarga mripate wis luntur lan daginge wis layu ora bakal nemu kabungahan ing panguripan diri.
50. Puasa iku beban abot lan kasucian angel dijaga, nanging ora ana sing luwih manis tinimbang Calon Penganten Saka Swarga.
51. Aku wis weruh wong-wong sing ngrusak prawan nganggo piwulangé lan ndadekake kasuciané dadi sia-sia.
52. Nanging kowe, hai dara, rungokna piwulangé Gréja Allah, lan aja nganti ana wong liya sing nyegah kowe.
53. Gusti Allah nyipta swarga lan bumi lan maringi panguripan; ora ana malaikat sing ora bisa dosa, uga ora ana setan sing ala sacara alamiah: Gusti Allah nyipta loro-lorone kanthi karsa bebas.
54. Kaya manungsa dumadi saka badan sing bakal mati lan jiwa sing rasional, Gusti kita pancen lair minangka manungsa sing tanpa dosa, pancen mangan, lan pancen disalib: Panjenengané dudu hantu ing paningalé manungsa.
55. Bakal ana tangi saka pati; donya iki bakal sirna, lan kita bakal nampa badan rohani. Wong sing bener bakal waris pepadhang, dene wong sing ala bakal manggon ing pepeteng.
56. Mripat dara bakal nyumurupi Gusti, lan kupinge bakal krungu sabdane.
57. Kasucian prawan nyenengake Gusti, lan prawan sing suci bakal nampa mahkota saka tangan Pananténé.
58. Dhèwèké bakal diparingi sandhangan manten, lan dhèwèké bakal bungah bareng para malaikat ing swarga.
59. Lampu panjenengané bakal murub tanpa kendhat, lan lenga ing wadhah lampu ora bakal entèk; panjenengané bakal nampa kasugihan langgeng lan mewarisi Karajané Gusti Allah.
60. Elinga Kristus sing ngreksa kowe, lan aja lali marang Trinitas sing sejati, sing pantes disembah.

11. Babagan Macem-macem Pikirane Ala, Bab⁶⁴

1. Ing antarané setan-setan sing nentang urip sing aktif, sing pisanan ngangkat senjata yaiku sing diparingi tugas ngatur hawa napsu, utawa keserakahan mangan; sing nyuntikaké katresnan marang dhuwit ing

⁶⁴ Risalah iki kalebu ing karya St. Nilus. Nanging amarga ana bab-bab ing kéné sing tembung demi tembung padha karo bab-bab ing risalah liya karya Evagrius, wajar yèn pracaya yèn risalah iki, kaya risalah liyané, kalebu ing karya St. Nilus kanthi keliru. Para penyusun *Dobrotolyubie* cetha njupuk saka kumpulan lengkap tulisan Evagrius.

ati kita; lan sing nyurung kita golek kamulyan donya. Kabeh liyane, sing mèlu ing mburiné, padha gantian nyerang wong-wong sing wis tau tatu. Amarga ora ana sing bisa kecemplung ing cengkraman zinah kajaba wis tau dadi korban napsu pesta pora lan kakehan mangan; ora ana sing bisa dikalahaké déning nesu kajaba wis tau ngadeg lan berjuang kanggo pangan, dhuwit, utawa kamulyan; lan ora ana sing bisa uwal saka setan sedhih kajaba wis ngalami kerugian ing kabeh iki; uga ora bakal uwal saka kesombongan, anak pisanané setan, kajaba wis nyabut '*akar kabèh piala—katresnan marang dhuwit*' (1 Tim. 6:10), amarga, miturut tembungé Salomo sing wicaksana, '*kamlaratan ndadèkaké manungsa andhap asor*' (Amsal 10:4), lan, kanthi ringkes, sawijining wong ora bakal dadi korban setan apa wae kajaba dhèwèké wis kaparingi tatu dhisik déning setan-setan utama iki. Napa, mula, setan nampilake telung pikiran iki marang Sang Juruwilujeng: kapisan, nalika dhèwèké nyuwun supaya watu digawé dadi roti; kapindho, nalika dhèwèké njanjèkaké sakabèhing donya yèn Panjenengané, sawisé tiba, bakal nyembah marang dhèwèké; lan katelu, nalika dhèwèké njamin marang Panjenengané yèn yèn Panjenengané manut marang dhèwèké, Panjenengané bakal dimulyakaké tanpa nampa cilaka, sawisé nglontaraké awaké dhéwé saka panggonan sing dhuwur banget (saka atap gréja). Nanging Gusti, sing munggah ngluwihi kabèh iku, dhawuh marang setan supaya lunga, kanthi mangkono mulangaké marang kita yèn setan ora bisa diusir kajaba kita ngremehké telung pikiran mau.

2. Kabeh pikiran setan ngenalake gambar-gambar bab-bab sing bisa dirasakake marang jiwa, lan pikiran, sawise nampa tapakane, muter-muter ing jeroné. Mula, saka isi pikiran mau bisa dingerteni setan endi sing nyedhaki kita: umpamane, yen pasuryan wong sing wis nglarani utawa ngremehake aku muncul ing pikiranku, iki nuduhake yen setan nesu wis nyedhaki; yen kosok baline, pikiran babagan dhuwit utawa kamulyan muncul, kita ora bakal kelangan kemampuan kanggo ngenali, saka topikane, sapa sing ngganggu kita; kanthi cara sing padha, karo pikiran-pikiran liyane, kita bisa nemtokake, saka topikane, sapa sing ana ing ngarep kita lan nyuntikake pikiran-pikiran kasebut. Aku ora ngomong yèn kabèh pangeling bab kuwi asalé saka setan, amarga pikiran dhéwé, nalika dipicu déning wong, biasané mbalèkaké gambaran apa sing wis kelakon; nanging mung pangeling sing bebarengan nimbulaké rasa nesu utawa kepinginan, sing ora lumrah, sing asalé saka setan. Amarga kekuwatan-kekuwatan iki keganggu, pikiran nindakake zinah mental lan perselisihan, lan ora bisa maneh nyimpen ing jeroné pikiran babagan Gusti Allah, Pangripta Hukumé, amarga padhangé iki (yaiku renungan tanpa gangguan marang Gusti) muncul ing pikiran sing luhur kanthi syarat yèn pikiran sing ngubengi bab-bab donya nalika ndedonga kudu ditahan.

3. Bab 63 babagan urip aktif, kang dialamatake marang Anatolius.

4. Bab '*impi*'. Pantès ditliti carane setan, ing khayalan amarga turu, nyetak lan ngasilake maneh gambar ing pikiran kita sing luhur. Prekara sing padha biasane kelakon ing pikiran (sanajan lagi tangi) nalika ndeleng nganggo mripat, krungu nganggo kuping, utawa ngrasakake soko saka njaba liwat indra liyane, banjur nyimpen ing memori; lan memori, kanthi nggerakake apa sing ditampa liwat awak, nggawa gambar-gambar mau menyang pikiran panguwasa. Mula, miturutku, setan (ing impen) ngenalake gambar menyang pikiran kanthi nggerakake memori, amarga organ indra wektu iku diendhokake amarga turu. Nanging pitakon muncul maneh: kepiye carane padha nggerakake memori? Apa liwat hawa napsu? Ya, (yen kita nganggep impen sing kebak hawa napsu), lan iki cetha saka kasunyatan manawa wong-wong sing suci lan tanpa hawa napsu ora ngalami apa-apa kaya ngono. Nanging uga ana panggerak memori sing prasaja (tanpa hawa napsu), sing muncul saka awake dhewe utawa saka kuwasa suci, lumantar panggerak kuwi (kaya-kaya) kita pacelathon lan dhahar bebarengan karo para wali. Nanging, kudu dielingi manawa kaya jiwa nyumurupi sawetara gambar lumantar awak, mangkono uga memori ngasilake maneh tanpa awak (yaiku, kanthi utawa tanpa napsu). Kahanan sing padha kelakon nalika turu, nalika badan lagi istirahat. Amarga kaya déné wong isa mikir banyu nalika ngelak lan nalika ora ngelak, mangkono uga wong isa mikir emas kanthi keserakahan lan tanpa keserakahan. Kahanan sing padha ditrapaké kanggo barang-barang liyané. (Boh ing urip sadar lan ing turu). Lan nalika pikiran nemoni (utawa dadi sadar sajrone turu) pangimpi-pangimpi kaya ngono, mangertèni bédané kuwi minangka tipuané para setan (sing tansah kepéngin ngrusak kita ing kabèh bab). Uga perlu dingertèni yèn para setan migunakaké prakara njaba kanggo ngasilaké pangimpi, contoné swara ombak nalika kita lagi renang.

5. Kesabaran kita, nalika digerakake bertentangan karo watak asline, nyumbang banget marang penampakan setan lan dadi migunani banget kanggo kabeh rencana ala. Mula saka iku, ora ana siji setan sing ora nyoba nggerakake kesabaran kita saben dina lan bengi. Nanging nalika padha weruh yèn iku dikendhalèkaké déning alus budi, padha nyoba luwih dhisik ngeculaké nganggo alesan sing katon bener, supaya sawisé ketegangan mau, bisa cocog kanggo nyurung pikiran-pikiran kéwané. Mulane, apa amarga

alesan sing bener utawa sing salah, kita ora kena ngidini dheweke diprovokasi, supaya kita ora nyelehake pedhang sing mbabayani ing tangan wong-wong sing nandurake ala ing awake dhewe – sing, miturut kawruhku, akèh wong nindakake mung amarga alesan sing paling sepele, banjur dadi luwih murub tinimbang sing pantes. Coba critakake, kenapa kowe gampang banget mlebu ing kahanan perselisihan, yen kowe wis nyingkiri panganan, dhuwit, lan kamasyhuran? Kenapa kowe ngopeni asu, padahal wis sumpah ora nduwé apa-apa? Yen asu kuwi ngguguk lan nyerang wong, cetha yèn ana sing kowe simpen ing njero ati lan kowe kepéngin njaga kuwi. Aku yakin manawa wong kaya ngono adoh saka pandonga sing murni, amarga ngerti yèn nesu iku panguwasané pandonga kaya ngono. Luwih manèh, aku gumun carané dhèwèké lali marang para wali: Dawud, sing muni, *'Mandheg saka nesu lan tinggalaké murka'* (Mazmur 36:8), lan Pengkotbah, sing paring dhawuh: *'Singkirna nesu saka atimu, lan buwangna tipu daya saka dagingmu'* (Pangandika 11:10), lan Rasul, sing maringi dhawuh supaya ngangkat *'tangan suci'* ing saben wektu lan *'ing saben panggonan, tanpa nesu utawa mbantah'* (1 Tim. 2:8). Adat kuna—ngusir asu saka omah nalika ndedonga—ngajari kita persis bab iki, amarga iku nuduhake manawa ora kena ana nesu ing wong sing ndedonga. Salah siji ahli penganut pagan malah ngaku yèn para déwa ora mangan empedu utawa daging paha, sanadyan dhèwèké dhéwé, miturutku, ora paham apa sing diomongaké: awit aku pracaya yèn empedu iku pratandha nesu, lan daging paha pratandha hawa napsu kéwan. Bab manawa wong ora kena padha kuwatir bab sandhangan utawa panganan, miturutku ora perlu ditulis maneh, amarga Sang Juruwilujeng piyambak wis nglarang kuwi ing Injil, pangandikane: *'Aja padha kuwatir bab uripmu, apa kang bakal kok pangan utawa kok omben, utawa apa kang bakal kok sandhangan'* (Mat. 6:25). Amarga iki pantes kanggo wong-wong pagan minangka wong sing ora pracaya sing nolak Pangayoman Ilahi lan mbantah Sang Pencipta, dene iki kuduné pancèn adoh saka wong Kristen, amarga wis pracaya saklawasé yèn sanajan loro manuk pipit sing didol regané siji assarius isih dipelihara déning malaékat suci. Ing wektu sing padha, iku kabiasaané setan, sing ngetutaké pikiran-pikiran najis, kanggo nyuntikaké pikiran-pikiran kuwatir sing kakehan, supaya Gusti Yesus bisa kesasar saka *'wong-wong'* pikiran sing *'manggon ing'* atiné, lan supaya sabda, sing ditekanké déning pikiran-pikiran kuwatir, bisa tetep *'mandul'* (Mat. 13:22). Sawise mbuwang kuwi, ayo padha *'nyerahake kabeh kuwatir marang Gusti'* (Mazmur 54:23) lan *'legawa marang apa sing diduweni'* (Ibrani 13:5), supaya kanthi urip prasaja lan nganggo sandhangan sing sederhana, saben dina kita bisa mbuwang sumber kesombongan iki. Sapa waé sing isin nganggo sandhangan prasaja, padha ndeleng marang Santo Paulus, sing nahan *'adhem lan telanjang'* (2 Kor. 11:27), kanthi pangarep-arep sing yakin bakal nampa *'mahkota kabeneran'* (2 Tim. 4:8). Nanging amarga St. Paulus nyebut donya iki minangka tontonan lan lomba (1 Kor. 9:24), ayo padha deleng apa bisa kanggo wong sing kabebanan pikiran *'ngupaya nggayuh pakurmatan panggilan sing luwih luhur'* (Fil. 3:14) saka Gusti lan nglawan panguwasa, pamaréntahan, lan pangéran pepetenging jaman iki (Efesus 6:12)? Aku, paling ora, ora ngandhakake iki, sawise sinau saka crita sing sensasional iki (apa sing kelakon ing arena), amarga petarung iki mesthi bakal keganggu dening sandhangane sing ngiket dheweke, kaya pikiran kuwatir sing ngiket pikiran, yen omongan kuwi bener manawa pikiran ora bisa pisah saka bandhane. Amarga ana pangandika: *'Ing ngendi bandha-bandhamu ana, ing kono uga atimu bakal ana'* (Mat. 6:21).

6. Bab pikiran, ana sing dipotong, ana uga sing dipotong; lan kadhangkala sing apik dipotong dening sing ala, lan kadhangkala sing ala dipotong dening sing apik. Roh Suci merhatiin pikiran sing paling dhisik (sing nduwèni prioritas lan dominasi) lan ngadili utawa nampa kita miturut kuwi. Apa sing tak omongake? Mangkéné kahanané! Aku nduwèni pikiran tartamtu, umpamané keramahan, lan aku nduwèni iku kanggo Gusti; nanging nalika godha teka, iku dipateni amarga dhèwèké nyuntikaké ing atiku kepinginan kanggo nindakaké keramahan mung kanggo nggolèk kamulyan. Lan maneh, aku nduwé pikiran arep nyuguhaké tamu supaya katon becik ing ngarepé wong liya; nanging nalika ana pikiran sing luwih becik muncul, pikiran kuwi malih amarga pikiran sing luwih becik kuwi nuntun kabecikan kita luwih marang Gusti lan meksa kita nindakake iki ora kanggo kapentingan wong liya. Mula, yen ing pakaryan kita pungkasané kita tetep setya marang pikiran kapisan, sanadyan digoda dening pikiran kapindho mung ing babagan kuwi, mula kita bakal nampa ganjaran adhedhasar pikiran-pikiran kapisan mau waé; amarga minangka manungsa lan minangka wong sing lagi perang nglawan setan, kita ora duwe kekuwatan kanggo tansah njaga pikiran sing lurus supaya ora rusak, – kaya déné, kosok baliné, pikiran ala ora bisa tetep ana ing jeroné kita tanpa ana upaya nolaké nganggo pikiran becik, amarga ing jeroné kita ana wiji kabecikan (sing ora bisa dipateni). Nanging, yen salah siji saka pikiran-pikiran sing saingan iki ngrebut kendhali, pikiran kuwi bakal nggantèkaké pikiran sing lagi digoda (tegesé, nggantèkaké pikiran kapisan sakabèhé), lan wong mau wiwit tumindak, pungkasané digerakké déning pikiran kuwi.

7. Minangka kita wis sinau liwat pengamatan sing suwé, bédané antarané pikiran malaikat, pikiran manungsa, lan pikiran sing asalé saka setan yaiku kaya mangkéné: pamanggih malaikat ngupaya mangerteni hakikat samubarang lan njelajah makna rohani, kaya ta: kenapa emas diciptakaké, lan kenapa sumebar kaya wedhi ing panggonan adoh ing bumi, sing digoleki kanthi upaya lan gaweyan abot? kados pundi, sawisé kapanggih, dipunumbah nganggo banyu lan dipunlebetaken ing geni, lan kanthi mangkono kaparingaken dhumateng para pandhékang ingkang nggarap saking menika, kanggé Tabernakel, sawijining kaki lampu, sawijining kemenyan, '*cangkir lan mangkok*' (2 Tawarikh 4:21), ingkang saking menika, déning sih rahmaté Sang Juru Slamet, Raja Babilonia boten malih ngunjuk (Dan. 5:3). Cleopas, nanging, nggawa manah kang kobong dening misteri-misteri iki. Pikiran setan ora ngerti bab iki lan ora bisa mangertèni, nanging kanthi tanpa isin nandurake kepinginan kanggo ngrebut emas sensual lan prédhiksi kabungahan lan kamulyan sing bakal teka saka iku. Nanging pikiran manungsa ora ngupaya pangrapan lan ora penasaran apa tegese emas, nanging ngenalake siji gambaran prasaja babagan emas menyang pikiran, tanpa napsu utawa keserakahan. Cara mikir sing padha uga kudu ditrapake marang barang-barang liyane, yen ana wong sing diam-diam nglatih pikirane manut model iki.

8. Ana sawijining pikiran sing pantes diarani pengembara. Pikiran iki asring muncul marang para sedulur ing wayah esuk lan nuntun akal saka kutha siji menyang kutha liyane, saka desa siji menyang desa liyane, saka omah siji menyang omah liyane; ing wiwitané, pikiran iki melu ing paguneman prasaja, lan banjur, sawisé melu pacelathon dawa karo sawatara kenalan, iku ngrusak kahanané dhéwé; manut watak wong-wong sing wis ketemu, iku alon-alon adoh saka kesadaran marang Gusti lan kabecikan lan lali marang panggilan lan sumpahé. Mula saka iku, resi kudu waspada marang iblis iki, merhatiin saka ngendi asalé lan ing ngendi manggoné, amarga ora kedadéan tanpa sebab dhèwèké ngubengi papan sing amba kaya ngono, nanging nindakake kuwi kanthi niat ngganggu kahanan pikiran sang pertapa, supaya pikiran sing kobong amarga kabèh iki lan mabuk amarga akèh pacelathon, langsung dadi korban setan hawa napsu, utawa nesu, utawa sedhih, sing paling parah ngrusak kajernihan wataké. Nanging yen kita arep mangerteni kanthi luwih cetha tipu daya setan iki, kita ora kena langsung mbantah dheweke, uga ora kena langsung mbabaraken (marang para Bapa) kepiye dheweke nyusun paguneman ing pikiran kita lan kanthi cara apa dheweke alon-alon nyurung pikiran mlebu ing alam pati; amarga dheweke bakal langsung mlayu nalika weruh kuwi, ora gelem ana wong sing ndeleng kepiye dheweke nindakake kabèh mau, lan kanthi mangkono kita ora bakal sinau apa-apa saka apa sing kepengin kita mangerteni. Nanging luwih becik ngidini dheweke, ing dina kapindho utawa katelu, nindakake dramane nganti rampung, supaya, sawise mangerteni manuver liciké kanthi tliti, kita banjur bisa ngusir dheweke mung nganggo siji tembung celaan. Nanging amarga nalika godaan pikiran bisa gumregah lan ora bisa ndeleng kanthi cetha apa sing kedadeyan ing jero kita, sawisé setan lunga, iki sing kudu ditindakake: lungguh lan renungna marang awakmu dhéwé apa sing kelakon marang kowe, saka ngendi kowe miwiti lan menyang ngendi kowe lunga, ing titik endi kowe kacekel déning roh napsu, sedhih, utawa nesu, lan kepiye kabèh sing mèlu sawisé kuwi kelakon: Tliti kabèh iki lan simpen ing memori, supaya nalika teka manèh kowé bisa mbukak; cathet uga panggonan sing dadi persembunyiané, lan kowé ora bakal mèlu tapak-tapaké manèh. Sawisé kuwi, yèn kowé péngin nyurungé marang nesu, langsung tamparaké nalika muncul, lan sebutna panggonan pisanan sing kowé mlebu (ing pikiranmu, nalika mlaku-mlaku godha kapisan), banjur panggonan kapindho lan katelu; amarga kuwi dadi nesu banget, ora tahan isin. Tandha yèn wektu iki pas (lan migunani) kanggo ngadhepi dhèwèké kaya ngono yaiku lari pikirane saka kowe, amarga dhèwèké ora bakal bisa tetep ajeg ngadhepi pangungkapan sing cetha kaya ngono. Kekalahan setan iki bakal ditututi turu abot banget, kaku kelopak mripat disertai adhem banget, ngantuk kakehan lan abote ing pundhak; kabèh mau diilangaké déning Roh Suci lumantar pandonga sing khusus.

9. Mbenceni setan banget mbiyantu kita ing kaslametan lan migunani banget ing laku kabecikan; nanging kita ora bisa ngembangake iku ing jeroning awake dhewe minangka sipat apik, amarga roh-roh kesenengan jasmani ngusir iku saka jeroning kita lan maneh nelpon nyawa supaya kumpul lan akrab karo dheweke. Nanging Tabib nyawa marasakake paseduluran iki—sing luwih parah tinimbang gangren sing angel mari—kanthi ngliwakake, ngidini kita nandhang sangsara sing nggegirisi saka tangané, ing awan lan ing wengi. Mula, nyawa bali marang sengit asline marang dheweke, lan diajari ngandika marang Gusti nganggo tembungé Daud: '*Kanthi sengit sing sampurna aku wis sengit marang wong-wong mau; dheweke iku mungsuhku*' (Mazmur 138:22). Amarga dhèwèké sengit marang mungsuhé kanthi sengit sing sampurna, sing ora nindakake dosa ing tumindak utawa pikiran – sing dadi pratandha saka kasejukan paling agung lan sepisanan (kaya ing Adam).

10. Bab setan sing ndadekake jiwa ora peka, apa perlu diomongake bab dheweke? Aku, kanggo bagéanku, wedi malah nulis bab dheweke. Amarga kaya jiwa sing adoh saka sipate dhewe, nalika dheweke nyekel, mbuwang wedi marang Gusti Allah lan kabèh ajining, ora nganggep dosa iku dosa lan uga ora nganggep kaluputan iku kaluputan, kelingan paukuman kang medeni lan sangsara langgeng mung minangka tembung kosong, lan ngolok-olok geger geni sing pancen nggegirisi lan nggegirisi donya—lan sanadyan ngakoni Gusti, dheweke ora kepengin mangerteni dhawuhe. Kowe nggebuk dhadhamu nalika dhèwèké milih dalan dosa, lan dheweke ora ngrasakake apa-apa; kowe ngandika marang dheweke saka Kitab Suci, lan dheweke, kaya wong wuta, ora weruh, lan kaya wong budeg, ora krungu; kowe nampilake caciané manungsa marang dheweke, nanging dheweke ora nggatekake, lan ora kroso isin ing ngarepé wong-wong mau, lan ora peduli, kaya babi sing wis nutup mripaté lan ngrubuhaké pagerné dhéwé. Iblis iki digugah dening pikiran kesombongan, yen kita ngidini ngakar ing batin kita suwé banget; lan amarga iku, *'yen dina-dina kuwi ora dipendhekake, ora ana daging sing bakal slamet'* (Matéus 24:20). Iki kalebu salah siji sing arang nyerang sedulur (yaiku Kinovites, wong-wong sing manggon ing omah komunal). Sababé iki cetha, amarga nalika ndeleng cilakaé wong liya—apa wong kuwi kataman lara utawa tiba mati dumadakan—demon mau langsung mlayu, amarga nyawa sing kebak welas asih ing wektu kaya ngono kuwi kebak rasa tobat, lan kabut sing dilebokaké déning demon mau tiba saka mripaté. Kita (para pertapa) ora nampa iki, amarga urip ing ara-ara gersang lan arang ana sing lara ing antaran kita. Kanggo nyedhiyakake cara ngusir setan iki, Gusti ing Injil maringi dhawuh supaya kita ngrawat wong lara lan ng , ngunjungi wong ing penjara, nalika Panjenengané ngendika: *'Aku lara, lan kowe ngrawat Aku; Aku ana ing penjara, lan kowe teka marang Aku'* (Matéus 25:36). Kudu digatekake yen ana pertapa sing diserang dening setan iki nanging ora tau duwe pikiran mesum lan ora ninggalake panggonane amarga putus asa, iku pratandha yen dheweke wis nampa saka swarga kasabaran lan kasucian sing diparingake marang dheweke. Begja sapa sing dianggep pantes nampa katenangan ati kaya ngono! Bab wong-wong sing wis ngiket sumpah urip tapa brata kanthi pangabdian sing ngajeni marang Gusti Allah, nanging luwih milih manggon ing antarané wong umum, padha kudu ngati-ati marang setan iki. Nanging aku isin sanajan ing ngarepé wong liya kanggo ngomong utawa nulis luwih akèh bab dhèwèké.

11. Bab Roh Sedhik. Kabèh setan mulangake nyawa supaya tresna marang kesenangan; setan sedhik wae ora nindakake kuwi, nanging malah ngganggu pikiran wong-wong sing mlebu ara-ara samun, motong kabèh kesenangan rohani lan ngeringake nyawa nganggo sedhik, amarga *'balung wong sing sedhik iku garing'* (Amsal 17:22). Nanging nalika nyerang kanthi watesan, dhèwèké malah ndadèkaké sang pertapa paham babagan dalan-dalané Gusti Allah: amarga dhèwèké nyurung sang pertapa supaya ngremehké kabèh kabecikan donya iki lan nyingkiri kabèh panglipur. Nanging nalika setan nyiksa dheweke suwé lan kanthi abot, banjur muncul pikiran sing nyaranake sang resi supaya ngrusak nyawane dhéwé, utawa meksa nyawa iku mlayu adoh saka panggonan kuwi; sawisé mikir kaya ngono, Ayub tau nandhang sangsara nalika disiksa déning setan mau, amarga dhèwèké kandha: *'Yen bisa, aku bakal mateni awakku dhéwé, utawa nyuwun wong liya supaya nindakake iku kanggo aku'* (Ayub 30:24). Lambangé roh iki yaiku ula tedung, sing bisa netralaké racun liyané yèn diwènèhaké sithik-sithik, nanging yèn kakehan, bakal matèni kéwan sing ngombe racun mau. Paulus nyerahake wong tanpa hukum saka Korintus menyang tangan setan iki; mulane dheweke ora suwe maneh nulis marang wong-wong mau, kandha: *'Restorasi dheweke supaya diparingi sih maneh, aja nganti dheweke kebak sedhik sing kakehan'* (2 Kor. 2:7–8). Mangkono, roh iki sing nyiksa manungsa uga dadi panyebab tobat sejati. Iki sababé Santo Yohanes Pembaptis nyebut wong-wong sing wis dipratelani lan sing nyuwun pangayoman marang Gusti Allah minangka 'keturunan ula tedung', kandha: *'Sapa sing ngelingaké kowe supaya mlayu saka murka sing bakal teka? Mula, wènèhana woh-wohan sing pantes kanggo tobat; lan aja padha miwiti kandha marang awakmu dhéwé, "Kita nduwé Abraham minangka bapak kita." Amarga aku kandha marang kowe, Gusti Allah bisa nglairaké anak-anaké Abraham saka watu-watu iki'* (Matéus 3:7–9). Luwih manèh, sapa waé sing, manut tuladhané Abraham, wis ninggalaké tanah kelairané lan omahé bapaké (Kejadian 12:1), kanthi mangkono wis dadi luwih kuwat tinimbang setan iki.

12. Sapa waé sing wis ngalahaké nesu, iku wis ngalahaké setan; nanging sapa waé sing dadi budak nesu, iku ora cocog karo urip biara lan adoh saka dalané Juruslamet kita, awit Gusti, kaya sing kacathet, mulangaké dalané marang wong alus (Mazmur 24:9). Mulane pikiran para pertapa angel banget digayuh, amarga padha mlayu menyang lembah alus. Amarga meh ora ana kabecikan sing ditakuti setan kaya alus. Musa Agung, sing diarani 'alus', nduwèni iku luwih saka sapa waé (Bilangan 12:3). Lan Santo Daud nyarios babagan iku, ngendika manawa iku pantes kelingan dening Gusti, nalika piyambakipun ngendika: *'Elinga, ya Gusti, marang Daud lan kabèh kalemé'* (Mazmur 131:1). Nanging Sang Juruwilujeng piyambak paring

dhawuh marang kita supaya niru kalemipun, pangandikane: *'Tuladha marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu'* (Mat. 11:29). Nanging yen ana wong sing nahan dhahar lan ngombe, nanging ngundang nesu ing atine amarga pikiran ala, dheweke kaya prau sing nyabrang segara karo setan ing kemudhine. Mula saka iku, kanthi saktene, kita kudu ngawasi asu kita iki lan nglatih supaya mung nyiksa serigala lan ora nguntir wedhus, kanthi nuduhake kabecikan marang kabeh wong (Titus 3:2).

13. Bab kesia-siaan. Saka kabèh pikiran, mung pikiran kesia-siaan sing manéka warna, nyakup meh kabèh jagad raya lan mbukak lawang kanggo kabèh setan, kaya pengkhianat jahat marang kutha. Iku nyolong pikiran wong pertapa lan, ngisi kanthi akèh tembung lan barang, ngrusak pandongané, kang digunakaké kanggo nyembuhaké tatu atiné. Pikiran iki dipelihara déning kabèh setan sing wis tau dikalahaké; lumantar kuwi padha mlebu manèh ing atiné, saéngga *'sing pungkasan dadi sing sepisanan'* (Lukas 11:26). Saka pikiran iki muncul pikiran kesombongan, sing nimpakaké saka swarga menyang bumi *'cap pangagungan lan mahkota kabecikan'* (Yehezkiel 28:12). Nanging adohna saka pikirane kuwi, tanpa nganti nyemplung ing kono, supaya kita ora ngiyanti urip lan anané kita marang sing tanpa welas (Amsal 5:9). Pandonga sing tulus ngusir setan iki, kaya uga nyingkiri tumindak utawa omongan saka karepé dhéwé sing nuntun marang kesia-siaan sing terkutuk.

14. Nalika pikirané wong tapa wis entuk sawatara rasa ora kagandhèngan, dhèwèké banjur numpak jaran kesombongan, mlayu ngliwati kutha-kutha, seneng tanpa kendhat ing pujian lan kamulyané dhéwé. Nanging, kanthi pangayomaning Gusti, roh kesasar nemoni dhèwèké lan ngurung dhèwèké ing kandhang, mulang dhèwèké kaya ngéné: aja ninggal amben sadurungé mari, lan aja niru pasien sing ora sabar sing, sanadyan isih nyimpen sisa-sisa lara, banjur mangkat lelungan utawa mlebu pemandian, saéngga bali manèh marang lara sing biyèn. Mula, nalika lungguh ing sel kita, ayo padha luwih merhatosi awak dhéwé, supaya kanthi unggul ing kabecikan kita dadi ajeg ngadhepi kabecikan; kanthi dianyari kawruh, kita dianggep pantes kanggo akèh pamikiran sing manéka warna; lan kanthi munggah ing pandonga, kita bisa luwih cetha nyumurupi pepadhangé Juruwilahan kita.

15. Aku ora bisa nerangake kabèh kejahatan setan, lan aku isin ngetung kabèh tipuan alaé, amarga aku kuwatir malah kanggo pamaca sing paling prasaja. Nanging, rungokna tipu daya ala saka roh zinah. Nalika ana wong sing wis nggayuh katenangan ing bab hawa napsu, lan pikiran ala mau wiwit rada adhem, banjur roh iku ngenalake priya lan wanita ing pikirane lan nampilake padha dolanan bebarengan, nalika kuwi roh iku ndadekake wong sing tapa brata dadi pirsawan tumindak isin lan gerakan awaké. Nanging godaan iki dudu jinis sing nancep ing pikiran, amarga pandonga sing tliti lan panginan sing banget prasaja, digandhèngake karo jaga wengi lan latihan pangamaran rohani, ngusirake kaya mega tanpa banyu. Nanging kadhangkala makhluk licik iki malah nyentuh daging, ngundang karusakan sing ora waras ing kono, lan nyusun ewonan tipuan liya sing ora perlu diumbarake utawa ditulis. Ledakan nesu marang setan sing nyebabake pikiran kaya ngono iku obat sing mujarab banget; amarga setan iku banget wedi marang nesu iki nalika kobong minangka wangsulan marang pikiran kaya ngono, amarga kuwi ngalang-alangi kabeh rencanane. Lan iki tegesé tembung: *'Ngresna, nanging aja nganti dosa'* (Mazmur 4:5). Ubat sing migunani kanggo nyawa nalika wektu godaan. Iblis nesu niru iblis iki, nampilake marang wong tapa (ing panglihatan pikirane) gambar salah siji wong tuwa, kanca, utawa sedulure sing nandhang salah ing tangan wong-wong sing ora penting, lan kanthi mangkono ngundang nesune, nyaranake supaya dheweke ngomong ala utawa tumindak marang wong-wong sing katon ing pikirane (minangka wong sing salah). Wong kudu waspada marang iki lan cepet mbusak imajinasi kaya ngono, supaya ora dadi bara kang sumunar nalika ndedonga. Godaan kaya ngono iki asring nyerang wong-wong sing gampang nesu, gampang digerakake tumindak (nglawan wong liya), lan sing adoh saka pandonga sing murni lan saka pangertosan Sang Juruwilaha kita, Yesus Kristus.

16. Gusti wis maringi kapitadosan marang manungsa bab pikiran-pikiran jaman iki, kaya gembala sing becik maringi kapitadosan marang wedhusé, maringi manungsa kepinginan lan nesu minangka pambantu, supaya kanthi nesu manungsa bisa ngusir pikiran-pikiran srigala (sing setan), lan kanthi semangaté bisa tresna marang wedhus (pamanggih becik) kanthi sakabehing atiné, lan ngopeni mau, sanadyan bola-bali dipukul déning angin lan udan sing nyurung dhèwèké nganti tiba. Panjenengané uga paring paugeran babagan carané ngopeni wedhus mau, lan *'panggonan pangaso lan banyu sing tentrem'* (Mazmur 22:2), lan salomong lan kecap, lan tongkat lan gada (lan paring dhawuh) manawa saka kumpulan wedhus iki (lan padang gembalaan) dhèwèké kuduné mangan lan nganggo sandhangan, lan nglumpukaké *'jerami saka pagunungan'* (Amsal 27:25). *'Sapa,'* pangandikane, *'sing ngopeni wedhus lan ora ngombe susune?'* (1 Kor. 9:7)? Mula saka iku,

sang pertapa kudu ngreksa kawanan iki awan lan bengi, supaya ora ana anak wedhus (anak wedhus cilik) sing dicolong déning kéwan galak utawa tiba ing tangan maling; lan yèn kedadéan kaya ngono ing ara-ara samun, dhèwèké kudu langsung nylametaké (sing dadi tawanan) saka cangkemé singa utawa beruang betina (1 Sam. 17:34, 35). Ana uga pikiran-pikiran sing kaya kéwan galak: pikiran bab sedulur, yèn manggon ing jeroné kita karo kebencian; pikiran bab wanita, yèn muter-muter ing jeroné kita karo napsu isin; pikiran bab pérak lan emas, yèn ngakar karo keserakahan; lan malah pikiran bab peparang suci, yèn manggon ing pikiran karo kesia-siaan. Kaya ngono uga kudu diomongake marang pikiran-pikiran liyane, yen kabawa dening hawa napsu. Wong ora mung kudu ngreksa (kawanané) ing wayah awan, nanging uga kudu ngawasi ing wayah bengi, tetep waspada. Amarga kadhang ana sawatara wong, kesasar ing khayalan isin lan licik, kelangan apa sing diduweni. Iki pancen sing dikarepake Santo Yakobus nalika dhèwèké kandha: *'Aku ora nggawa marang kowe siji uga wedhus sing kapangan kéwan galak; aku nambani dhéwé—wedhus sing dicolong awan lan sing dicolong bengi. Aku ana ing panas sing nyengat awan lan ing adhem bengi, lan turu uwal saka mripatku'* (Kejadian 31, 39–40). Yen kuciwa nyerang kita amarga kesel banget, mula sawisé ngungsi ing watu kawruh, ayo miwiti wacana kita karo Mazmur, ngetokaké dawai kawruh nganggo kabecikan. Mula saka iku, ayo padha ngopeni wedhus maneh ing sangisore Gunung Sinai, supaya Gusti Allah para leluhur kita nelpon kita metu saka semak belukar (Kaluwihan 3:1, 4) lan maringi kita kuwasa pratandha lan kaajaiban.

17. Kristus mbangunake sipat rasional sing wis mati amarga dosa (kanggo tobat) lumantar renungan sakabehe jaman (yaiku jaman kepungkur, saiki, lan luwih saka kabeh, jaman ngarep), nalika Rama-Nya nguripake maneh nyawa iki—sing lagi ngalami pati Kristus (mbalik saka dosa lumantar baptisan utawa tobat)—diuripaké manèh lumantar pangawikan marang Panjenengané. Lan iki pancèn sing dikarepake Rasul Paulus nalika dhèwèké kandha: *'Yèn kita wis mati karo Kristus, kita pracaya yèn kita uga bakal urip karo Panjenengané'* (Rom. 6:8).

18. Nalika pikiran, sawisé mbuwang manungsa lawas, dianggo manungsa sih, banjur, sajrone pandonga, bakal nyumurupi sipaté dhéwé, kaya safir utawa warna swarga, sing Kitab Suci uga nyebut 'panggonané Gusti', kaya sing dideleng para tuwa ing Gunung Sinai (Kaluwihan 24:10).

19. Saka setan-setan sing najis, ana sing nggodha manungsa minangka manungsa, dene liyane ngganggu manungsa kaya kéwan bisu. Sing sepisanan, nalika padha teka, nandur ing pikiran kita pikiran-pikiran kesia-siaan, utawa kesombongan, utawa iri, utawa panghakiman, sing ora mengaruhi kéwan bisu apa wae, dene sing kapindho, nalika padha nyedhak, padha nggugah nesu utawa napsu sing bertentangan karo kodhoke; amarga hawa napsu iki padha ana ing kita lan ing kéwan bisu, lan kasembunyi saka kita ing sangisore kodhok akal kita (tegesé, dumunung ing ngisoré). Nanging, kenapa Roh Suci, nalika nyebut pikiran-pikiran sing muncul ing manungsa, ngendika: *'Aku wis kandha: "Kowe iku déwa, lan kabèh kowe putrané Sing Maha Luhur; nanging kowe bakal mati kaya manungsa, lan tiba kaya salah siji pangéran"'* (Mazmur 81:6,7). Nanging menawa eling marang pikiran-pikiran sing obah ing sajroning manungsa, kaya ing sajroning kéwan bisu, apa sing kudu diomongaké? *'Aja kaya jaran utawa keledai sing ora nduwé akal: nganggo pelana lan tali kowe kudu nahan cangkemé, supaya ora nyedhak marang kowe'* (Mazmur 31:9).

20. Nalika mungsuh teka lan nglarani kowe, lan kowe kepengin, kaya sing katulis, mbalèkaké pedhangé marang atiné dhéwé (Mazmur 36:15), mula tindakna kaya sing kita kandhakake. Analisa ing jeroné atimu pikiran sing wis ditandur: sapa sing nandur, saka apa isiné, lan persis apa sing nyerang pikiranmu. Apa sing tak kandhakake? Iki maksude. Ayo kita anggep manawa pikiran bab katresnan marang dhuwit wis dikirimake marang kowe dening wong-wong mau. Pecahake dadi pikiran sing nampa, dadi pikiran bab emas, dadi emasé dhéwé, lan dadi napsu marang dhuwit. Pungkasané, takon: bagean endi saka kabèh iki sing dadi dosa? Apa pikirane? Nanging kepiye bisa mangkono, awit iku citra Gusti Allah? Utawa apa pikiran bab emas? Nanging sapa, sing duwé akal, sing bisa ngomong kaya ngono? Mula, apa ora emasé dhéwé sing dadi dosa? Nanging kenapa, mula, iku diciptakaké? Mangkono, mung tinggal nyandhakaké dosa marang sing kaping papat (yaiku, marang napsu marang dhuwit), sing ora kalebu barang sing mandhiri ing hakikaté lan uga ora mung konsep bab sawijining barang, nanging sawijining kabungahan misantropik, sing lair saka karsa bébas lan meksa pikiran kanggo nggunakake makhluké Gusti kanthi ala—kabungahan sing Gusti paring préntah supaya kita pateni. Nalika sampeyan nliiti iki, pikiran kuwi bakal sirna, amarga wis dipecah dadi apa sejatine, lan setan bakal mlayu nalika pikiran sampeyan diangkat déning sedhih, sing diilhami déning wawasan kaya ngono. Nanging, yen kowe ora kepengin mbalèkaké pedhangé dhéwé marang dhèwèké, nanging luwih dhisik kepengin nggebuk dhèwèké nganggo ketapelmu, njupuk watu saka kantong gembalamu, banjur mlebu ing renungan iki: kepiye kok para malaikat lan setan padha katarik menyang donyané kita, déné kita ora katarik

menyang donyané? Amarga ora tau kapikiran dening kita kanggo nggawa para malaikat luwih cedhak marang Gusti, utawa kanggo nggawe para setan luwih najis. Uga (lan renungna iki uga), kepiye *'lintang esuk, kang munggah ing esuk, bakal tiba ing bumi'* (Yesaya 14:12), *'lan segara kaya kualu, lan jurang kaya tawanan; iku ngobong jurang kaya tungku perunggu'* (Ayub 41: 22–23), nggugah kabèh kanthi niaté ala lan kepéngin nguwasani kabèh? Pamikiran bab-bab iki banget nglarani setan lan ndadèkaké kabèh pasukane mlayu. Nanging iki mung bisa ditindakaké déning wong-wong sing wis rada suci lan nduwé pangerten babagan sabab-sebab apa sing wis kelakon. Nanging wong-wong sing ora suci ora bisa njaga pangrasan kaya ngono; malah sanajan diajari dening wong liya carane ngucap mantera, ora bakal krungu nalika sajrone perang batin, bledug munggah kaya tiang ing jerone lan kabeh dadi kacau amarga napsu-napsune. Amarga pancen perlu banget supaya sakabehe pasukan penjajah manca mandheg, supaya mung siji Goliath bisa maju nglawan Daud kita. Mangkono uga, ing babagan pikiran-pikiran najis liyane, kita bakal nggunakake loro cara: analisis pikiran (sing wis kasebut sadurunge) lan wujud perang kapindho iki.

21. Nalika pikiran najor apa waé diusir kakehan cepet, ayo padha nggoleki sebabé kok bisa kaya ngono. Apa amarga arangé bab kaya ngono—yaiku amarga obyek pamikiran kuwi angel digayuh—utawa amarga kurangé napsu sing ana ing awak kita, mungsuh ora bisa nindakake apa-apa marang kita. Contone, yen salah siji pertapa mbayangake yen dheweke wis dipercaya kanggo mimpin kutha paling utama lan ora kesusar ing impen-impen babagan pikiran iki, cetha yen iki amarga alesan kapisan (ora bisa digayuh); nanging yen ana wong ngimpi dadi panguwasa kutha tartamtu (lan mulane prakara kuwi cukup kamungkinan kelakon), lan dheweke uga nganggep pikiran kuwi (kanthi ngremehake), mula wong sing pinaringan berkah iki kebak tanpo napsu. Mangkono uga, karo pikiran-pikiran liyane, bakal cetha (ngapa pikiran-pikiran mau mlayu cepet banget) yen kita ngetrapake cara panyelidikan sing padha. Kita perlu ngerti iki kanggo nyemangati semangat lan upaya kita, amarga lumantar iki kita bakal mangerteni apa kita wis nyebrang Yordan lan wis cedhak karo *'kutha wit kurma'* (Ulangan 34:3), utawa apa kita isih manggon ing ara-ara samun lan diserang dening wong manca. Setan keserakahan, miturutku, pancen trampil banget lan imajinatif ing tipuané. Asring, sawise digerakake nganti tekan pucuking nyelakake kabeh, dheweke nganggo rupa minangka pangurus lan penyayang wong mlarat; dheweke nampani para lelungan kanthi anget sanajan sejatine ora ana, ngirim apa sing dibutuhake marang wong liya sing mlarat, ngunjungi sel penjara kutha, mbebasake wong-wong sing didol, nyedhakake awake dhewe marang wanita sugih lan ngandhani sapa sing kudune diwenahi welas asih, dene marang wong liya sing atiné wis kebak, dhèwèké nanduraké pamutusan donya; lan mangkono, sethithik demi sethithik, sawisé ngapusi jiwa, dhèwèké mbebanani pikiran kikir lan nuntun menyang jebakan kesombongan. Dheweke nuntun akèh wong supaya muji Gusti amarga tumindaké (tapa brata), nalika nyebabaké sawatara wong padha bisik-bisik babagan jabatan imam; dhèwèké prédhiksi yèn imam saiki bakal seda lan nambahaké yèn tapa brata kuwi dhéwé ora bakal bisa uwal saka (pilihan), apa waé sing ditindakaké kanggo nyegahé. Mangkono, pikiran sing ringkih, kesangkut ing pikiran kaya ngono, padha rebutan karo wong-wong sing ora nampa dhèwèké; marang wong-wong sing nampa, dhèwèké kanthi semangat maringi peparing lan kanthi rasa sukur nampani kanthi anget; déné dhèwèké nyerahaké sawatara mungsuh sing keras atiné marang hakim lan nuntut supaya padha diusir saka kutha. Nalika pikiran kaya ngono muter-muter ing batin, setan kesombongan muncul, nggelora ing udara sel kanthi kilatan petir sing kerep, ngirim ula bersayap lan, minangka pungkasaning kejahatan, nyolong akal budi. Nanging ayo padha ndedonga supaya pikiran kaya ngono sirna, lan ngupaya kanthi semangat syukur kanggo nrima kahanan urip kita sing prasaja. *'Amarga kita ora nggawa apa-apa menyang donya iki, lan cetha manawa kita ora bisa nggawa apa-apa metu saka kene; nanging yen kita duwe pangan lan sandhangan, kita bakal wareg'* (1 Tim. 6:7–8), elinga apa sing diomongake Santo Paulus sabanjure: *'Katresnan marang dhuwit iku oyot kabeh piala'* (ibid. 6:10).

22. Kabeh pikiran najis ngakar ing jeroning kita amarga napsu, sing nyemplungake pikiran menyang karusakan lan kebinasaan total. Amarga kaya pikiran roti sing nancep ing wong luwe amarga kaluwèn, lan pikiran banyu ing wong kakehan ngelak amarga ngelak, mangkono uga pikiran dhuwit lan pikiran isin, sing muncul saka panganan sing akèh, nancep ing kita amarga napsu sing cocog. Kahanan sing padha uga ditrapake marang pikiran kesombongan, uga pikiran-pikiran liyane. Nanging ora mungkin manawa pikiran sing kebanjiran pikiran kaya ngono bisa ngadeg ing ngarepe Gusti Allah lan diparingi mahkota kabeneran. Pikiran sing telung rupa dosa kuwi kabakar dening pikiran-pikiran mau; kuwi pikiran sing, miturut parabel Injil, nolak nedha bengi pangertosan babagan Gusti Allah (Lukas 14:18–20). Mangkono uga, wong sing diiket tangan lan sikilé lan dibuwang ing pepeteng banget nganggo busana sing ditunen saka pikiran-pikiran kuwi, sing dianggep déning Panitia ora pantes kanggo pesta manten (Matius 22:11–13). Busana manten iku rasa ora

kepincut saka jiwa rasional sing wis nyingkiri hawa donya. Bab sebabe pikiran babagan kesenangan jasmani, nalika suwe manggon ing jeroning kita, ngrusak pamahaman kita, iki dibahas ing bab-bab babagan pandonga.

23. Ing antarané setan-setan sing nentang urip pangabdian aktif, ana telu sing paling utama, sing diiringi déning kabèh pasukan penjajah manca iki, sing ngadeg ing ngarep pertempuran lan, lumantar pikiran najis, nyurung jiwa tumindak dosa: kaping pisan, sing diparingi tanggung jawab ngusung napsu mangan kakehan; kapindho, sing nandurake katresnan marang dhuwit; lan katelu, sing nyurung kita golek kamulyan donya. Mula, yen kowe kepengin pandonga sing resik, jaga awakmu saka nesu; yen kowe tresna marang kasucian, kendhalèkna wetengmu, aja nganti wareg roti lan sangsara amarga kurang banyu. Tansah waspada ing pandonga lan buwang rasa nesu adoh saka awakmu; muga-muga tembungé Roh Suci ora tau ninggalaké kowe, lan muga-muga kowe ngetok lawang Kitab Suci nganggo tangan kabecikan. Banjur katentremaning ati bakal sumunar ing jeronmu, lan kowe bakal weruh pikiranmu sumunar ing pandonga kaya lintang. Pilihan saka St Nilus saka Sinai nganti bab kaping 27. Kita bakal kalebu uga. 23 bab sadurunge iku kalebu 24 babé.

24. Nalika setan keserakahan, sawisé perjuangan sing kerep lan sengit, ora bisa ngrusak pangendalian dhiri sing wis kok tetepake, banjur dheweke nyuntikake ing pikiranmu kepinginan kanggo asketisisme paling ketat; kanggo iki, dheweke ngelingake crita Daniel—urip sing pas-pasan lan wiji-wiji (sing dadi panganané siji-sijiné) (Dan. 1:16), ngélingaké dhèwèké marang para pertapa liya sing wis tansah urip kaya ngono, malah wiwit wiwitan banget, lan meksa dhèwèké niru, supaya, sawisé nguber panguripan sing kakehan, dhèwèké malah ora bisa nggayuh panguripan sing sedheng nalika awaké, amarga ringkihé, ora kuwat nampa. Aku pracaya bener ora nggatekake saran kaya ngono lan ora nyegah awak saka roti, lenga, lan banyu. Amarga para sedulur wis sinau saka pengalaman manawa diet kaya ngono iku paling apik, asal mangan lan ngombe kabeh mau kanthi wajar lan mung sapisan saben dina. Lan bakal nggumunake yen ana wong sing mangan lan ngombe roti lan banyu nganti wareg bisa entuk mahkota tanpa napsu. Nanging, nalika ngomong 'lepas', aku ora ateges nyingkiri tumindak dosa—amarga kuwi diarani 'puasa'—nanging luwih marang motong pikiran hawa napsu saka ati, sing déning Santo Paulus diarani 'sunat rohani wong Yahudi jero' (Roma 2:29). Yen ana sing semangaté kendho nalika krungu tembung kaya ngono, padha elinga marang '*wadah pilihan*' (Kisah Para Rasul 9:15), Rasul sing ngrampungaké tugase nalika nandhang luwe lan ngelak. Iblis iki uga ditiru dening roh putus asa; mungsuh bebener iki nancepake ing jiwa sing sabar pikiran kanggo mundur menyang alas sing paling jero, ngajak dheweke nyonto Yohanes Pembaptis lan leluhur para biarawan – Antonius – supaya, ora kuwat nahan kesunyian sing suwé lan ngluwihi manungsa, dhèwèké bisa mlayu kanthi isin, ninggalaké panggonané; lan sing pungkasan, kanthi sombong sawisé kuwi, kandha: '*Aku wis ngadhepi dhèwèké*' (Mazmur 12:5).

25. Padha karo bab 68 – Evagrius I.

26. Setan ora ngerti atiné kita, kaya sing dianggep sawatara wong. Amarga mung Panjenengané sing Maha Ngerti Atiné sing '*ngerti pikiran manungsa*' (Ayub 7:20) lan '*wis mbentuk atiné ing sepi*' (Mazmur 32:15). Nanging apa saka tembung sing kita ucapake utawa saka gerakan awak tartamtu, dheweke bisa mbedakake akèh gerakan sing kedadeyan ing ati. Contone, nalika ing pacelathon kita wis ngecam wong-wong sing wis ngfitnah kita. Saka tembung-tembung mau, setan-setan nyimpulake manawa kita nduwèni niat ala marang wong-wong mau, lan nganggo kuwi minangka alesan kanggo nyuntikake pikiran ala marang kita ; sawisé kita nampa kuwi, kita tiba ing sangisoré sangkèké setan nesu, lan setan kuwi banjur tanpa kendhat nggugah pikiran balas dendam marang wong-wong mau ing jeroning ati kita. Mulane, Roh Suci kanthi bener ngélingaké kita, kandha: '*Nalika lungguh, kowe wis ngina sedulurmu, lan nyetel jebakan kanggo anak ibumu*' (Mazmur 49:20); tegesé, kowe wis mbukak lawang kanggo pikiran ala lan ngganggu atimu nalika ndedonga, tansah nggawa pasuryané mungsuhmu ing pikir, lan kanthi mangkono nganggep dhèwèké kaya déwa. Amarga apa waé sing tansah dipusatké ing pikiran nalika ndedonga, iku pancèn pantes dianggep déwa. Mula saka iku, ayo padha nyingkiri penyakit nggosip; aja nganti ngomong ala marang sapa waé, lan aja nganti pasuryan kita nggrantes nalika kelingan tangga teparo. Amarga setan-setan jahat ngawasi saben gerak-gerik kita kanthi rasa penasaran lan ora ana sing luput saka panalitiane sing bisa digunakake nglawan kita – apa kita tangi, lungguh, ngadeg, mlaku, ngomong utawa ndeleng – padha penasaran babagan kabeh, '*sinau saka kita sedina muput kanthi muji-muji*' (Mazmur 37:13), supaya nalika ndedonga padha bisa nggawe pikiran sing andhap asor isin lan mateni padhange sing pinaringan berkah.

12. Wulang Sang Rahib Evagrius⁶⁵

1. Abba Evagrius ngendika: aja ngrembug babagan urip donya, supaya pikiranmu ora keganggu lan aturan menengmu ora rusak.

2. Panjenengané uga ngendika: 'Penting banget ndedonga tanpa gangguan, lan luwih penting manèh nyanyi (Mazmur) tanpa gangguan.'

3. Panjenengané uga ngendika: 'Tansah éling marang panggonan pungkasanmu; aja lali marang paugeran langgeng, lan kowe bakal njaga nyawamu saka saben dosa.'

4. Panjenengané uga ngendika: 'Yen ora ana godaan, ora ana siji waé sing bakal slamet.'

5. Abba Evagrius ngendika: 'Wiwitaning kaslametan yaiku nyalahake dhiri.'

6. Panjenenganipun ugi ngendika: 'Menawi panjenengan tiba ing kuciwa, ndedonga, nanging ndedonga kanthi ajrih lan gemeter; ndedonga kanthi tulus, kanthi semangat lan waspada.'

7. Ing wiwitan urip monastiké, Abba Evagrius menyang sawijining tuwa lan kandha marang dhèwèké: 'Abba! Paringana aku sabda sing nylametaké nyawa.' Tuwa mau kandha marang dhèwèké: 'Yèn kowé péngin slamet, sapa waé sing kok datangi, aja ngomong nganti dhèwèké takon marang kowé, "⁶⁶'''

8. Ing sawijining wektu, ana rapat ing sel kanggo mbahas sawijining prakara, lan Abba Evagrius lagi ngandika ing kono. Sawijining presbiter kandha marang dhèwèké: 'Kita padha ngerti, Abba, yèn panjenengan mbela awaké dhéwé, mesthiné wis suwé dadi uskup lan mimpin akèh wong; nanging saiki panjenengan lungguh ing kéné kaya wong asing.' Abba Evagrius, sanadyan kaget, ora gumun; kanthi ngangguk sirah, piyambakipun ngendika: 'Pancen makaten, Bapa, nanging "*Aku wis ngomong bab siji; aku ora bakal nambah bab kapindho*" (Ayub 39:35).'

9. Evagrius, ing *Gnostics*-e, kandha: kita wis sinau saka Gregorius sing bener yèn ana papat kabecikan utama: kawicaksanan (*fronesis*), kawani, kasucian lan kaadilan. Tugas kawicaksanan, ujare, yaiku merenung babagan kuwasa-kuwasa suci sing pinter; tugas kawani yaiku tetep ajeg ing bebener lan, sanajan ana panentangan, ora ngalih marang sing palsu; sawise nampa wiji saka petani kapisan, ngadhepake punggung marang sing nyebar wiji (mungsu) iku, miturut panemune, dadi ciri khasé chastity⁶⁷. Lan kewajiban kaadilan yaiku maringi saben wong haké.

10. Ing karya sing padha dhèwèké kandha: pilar kabeneran, Basil saka Kapadokia, ngendika: kawruh sing asalé saka manungsa kasampurnakaké lumantar sinau lan latihan sing ajeg, déné sing asalé saka sih rahmat kasampurnakaké lumantar kabeneran, kalem, lan welas asih: sing sepisanan bisa dipikolehi sanajan déning wong sing kebak hawa napsu, déné sing kapindho mung bisa ditampa déning wong sing tanpa hawa napsu, sing nalika ndedonga nyumurupi pepadhang sing maringi padhang marang pikirane.

11. Dheweke uga kandha ing kono: Serapion, malaikat saka Gréja Tmuita, kandha yèn pikiran dibersihaké kanthi nyemplung ing kawruh rohani, katresnan marasaké nesu, lan pangendalian dhiri ngendhalèni napsu lan hawa.

12. Sateruse, Didymus ngendika: 'Tansah rembugan karo awakmu dhéwé babagan Pangayoman lan paugeran, lan usaha supaya perkara-perkara iki tansah ana ing pikiranmu. Pangayoman iku paling cetha nalika ngangkat kita saka dosa lan kabodhoan marang kabecikan lan kawruh.'

Jilid II

Kandhangan

Nalika milih artikel kanggo jilid iki, perlu ngetutake urutan ***Dobrotolubie*** Yunani. Iki wis dilakoni. Sawise milih saka St Cassian—sing sadurunge ora kalebu—khusus ajaran asketisne, nalika nglirwakake aturan monastikne, kita nyedhiyakake pandhuan asketis saka Venerable Hesychius saka Yerusalem lan Nilus saka Sinai. Nanging ing kéné kita kudu mandheg sithik ing pangetutaké ***Dobrotolubie*** basa Yunani; amarga akèh Bapa askétis suci sing wis ora kalebu ing kana—sing dadi juru nerangaké urip askétis saka sudut pandang batin sing dominan—yaiku: St. Ephrem si Suriah, John Climacus, Barsanuphius lan John, Abba Dorotheus,

⁶⁵ Saka 'Memorable Tales', 'Collection of His Eminence Ignatius' lan 'Alphabetical Paterikon'.

⁶⁶ Kanggo sarjana Evagrius, iki dudu prestasi cilik.

⁶⁷ Saka parabel: sing nyebar wiji iku setan.

lan Isaac wong Siria. Nyingkirake ajaran para bapa kasebut saka kumpulan kita bakal dadi ketidakadilan gedhe. Amarga iku, dianggep pantes njupuk saka ajaran-ajaran mau. Nanging, nyakup tulisan-tulisan para bapa iki sakabehe ora cocog, lan ora ana kabutuhan mendesak kanggo kuwi, amarga kabeh wis diterjemahake menyang basa Rusia. Kabeh wis diterjemahake; nanging ora saben wong nduweni ing tangan. Ing kepinginan kita kanggo nutupi kesenjangan iki lan nyampekake piwulang suci saka para Bapa iki marang kabeh jiwa sing ngelak, kita wis milih saka kabeh mau apa sing paling penting kanggo urip rohani, kanthi kapastian manawa ing kene, ora arang siji tembung bisa ngganten sak jilid buku. St. Cassian dadi pandhuan ing milih cuplikan-cuplikan iki; sawise netepake panyucian manah saka hawa napsu minangka tujuan asketisme, piyambakipun nuntun kabèh wacana asketisipun tumuju tujuan punika. Kanthi mekaten ing pikiran, cuplikan-cuplikan saking Panulisanipun dipun rangkum; Prinsip iki uga ngatur susunan bahan sing dijupuk saka St Nilus saka Sinai; nuntun pilihan saka St Ephrem; lan mimpin kalebu bahan saka St Barsanuphius lan St John, St Abba Dorotheus lan St Isaac the Syrian, sanadyan sumbangan saka telu sing pungkasan ora ditandhani nganggo irah-irahan tartamtu. Mula, kabèh jilid kapindho saka ***Dobrotolyubie*** kita bakal dadi kumpulan piwulang para Bapa sing saleh, utamané babagan perjuangan nglawan hawa napsu kanggo nyucèkaké manah – tujuan pungkasan saka asketisme.

Cathetan panyunting kanggo versi HTML (2005)

Tèks utama jilid kapindho nganti kaping lima ***Dobrotolyubie*** wis disunting supaya cocog karo éjahan lan pangucapan basa Rusia modhèrn. Kutipan saka Kitab Suci tetep ora diowahi. Yen perlu, maknané bisa dijlentrehaké kanthi nyebutaké édisi anyar basa Rusia saka Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar. Bedane ejaan tembung 'mir' (masyarakat, kadhangkala – jagad raya sing diciptakaké sakabèhé), 'mir' (katentreman, ketenangan, harmoni) lan 'μυρο' (campuran wangi kanggo ngurabi suci) uga tetep ora diowahi.

Santa Yohanes Cassianus wong Romawi

Crita cekak babagan dhèwèké

St. Yohanes Cassianus si Romawi lair (kira-kira taun 350–360), kamungkinan ing wewengkon Gallia, cedhak Marseille, saka wong tuwa bangsawan lan sugih, lan nampa pendhidhikan akademis sing mantap. Wiwit isih enom, dhèwèké wis seneng urip sing nyenengaké Gusti Allah lan, kobong karo kepinginan kanggo nggayuh kasampurnan ing urip kuwi, dhèwèké mangkat menyang Wétan, ing ngendi dhèwèké mlebu Biara Betlehem lan ngucapaké sumpah monastik. Ing kono, sawisé krungu babagan urip asketik sing mulya saka Para Bapa Mesir, dhèwèké kepéngin ndelok lan sinau saka para bapa kuwi. Kanggo tujuan iki, sawisé sarujuk karo kancané Herman, dhèwèké mangkat menyang Mesir watara taun 390, sawisé manggon rong taun ing biara ing Betlehem. Padha nglampahi pitu taun kebak ing kana, manggon ing skete, sel, biara, lan ing antaraning para biarawan sing urip nyendiri; padha nyumurupi kabèh, sinau, lan nglakoni langsung; lan padha dadi paham tenan marang urip asketis ing kana, kalebu kabèh seluk-beluké. Padha bali menyang biara dhéwé ing taun 397; nanging ing taun sing padha padha mangkat manèh menyang wewengkon ara-ara gersang Mesir sing padha lan manggon ing kana nganti taun 400. Nalika ninggalaké Mesir ing wektu iki, St. Cassian lan kancané mangkat menyang Konstantinopel, ing ngendi padha ditampa kanthi anget déning St. Chrysostom, sing ngangkat St. Cassian dadi diakon lan kancané, sing luwih tuwa saka loro, dadi imam (ing taun 400). Nalika St Chrysostom dihukum pangasingan, para pengikut setiané ngutus (ing taun 405) delegasi menyang Roma marang Paus Innocentius kanggo mbela kasusé, ing antarané ana St Cassian lan kancané. Misi iki ora ana asilé. Sawisé kuwi, St. Cassian ora bali menyang Wétan, nanging lunga menyang tanah kelairané lan ing kono nerusaké urip askétis, manut modhèl Mesir; dhèwèké dadi misuwur amarga kasucian uripé lan kawicaksanané minangka guru, lan ditahbisaké dadi imam. Para murid wiwit padha kumpul siji-siji, lan ora suwé kabèh mau mbentuk sawijining biara. Manut tuladhané, sawijining biara wanita diadegaké ora adoh saka kono. Ing loro-loroné biara mau, paugeran sing ditrapaké yaiku paugeran sing digawé manut urip lan kaslametan para biksu ing biara-biara Wétan, utamané biara-biara Mesir. Reorganisasi biara-biara iki kanthi semangat anyar lan miturut aturan anyar, bebarengan karo kasil sing cetha saka wong-wong sing makarya ing kana, narik kawigaten akèh hierark lan abbot biara ing wilayah Gallic. Karep ngetrapake praktik kaya ngono ing biara dhewe, para biarawan kuwi njaluk marang St. Cassian supaya nulis aturan monastik Wétan sing nggambarake sejati semangat asketisme. Dheweke kanthi seneng ati manut panyuwunan kuwi, nyusun kabeh mau ing 12 buku paugeran lan 24 wacana. St. Cassian séda ing taun 435. Dina rayane dirayakake tanggal 29

Februari. Saka tulisan asetik St. Cassian iki, *Dobrotolyubie* lawas ngemot wolung buku (5–12) babagan perjuangan nglawan wolung hawa napsu utama lan siji (kapindho) wacana babagan nalar – loro-lorone ing wangun ringkes. Kita uga ngetutake tuladha iki. Teks utama sing bakal kalebu yaiku wolung buku babagan perjuangan nglawan hawa napsu, ing terjemahan sing paling lengkap, kanthi tambahan ing sawetara panggonan potongan saka risalah lan wacana sing cocog. Nanging, uga dianggep perlu kanggo nyelehake sawetara cuplikan saka paguneman sadurunge, sing nerangake wigatine perjuangan nglawan hawa napsu ing urip rohani, utawa panggonane ing sajroning laku ascetic; cuplikan-cuplikan iki nerangake kabutuhan perjuangan iki lan nyedhiyakake gambaran umum babagan hawa napsu lan perjuangan nglawan hawa napsu mau; lan sawisé kuwi, nambahaké kutipan-kutipan liya sing nerangaké loro perjuangan liyané—yaiku perjuangan nglawan pikiran, lan perjuangan nglawan sedhik sing muncul saka cilaka lan musibah—minangka pelengkap saka katerangan sadurungé bab perjuangan nglawan wolung pikiran. Ing pungkasan banget, minangka lampiran, kalebu pandhuan sing perlu babagan sawetara topik sing, sanajan ngrembug urip rohani sacara umum, uga raket gegayutan karo perjuangan rohani; iki yaiku: bab rahmat lan karsa bebas minangka pelaku ing pembentukan urip rohani; bab pandonga, ing ngendi loro-lorone padha nyawiji; bab tingkatan kasampurnan ing urip rohani miturut motivasi kanggo nggayuhé; lan bab pungkasaning pakaryan pangapuran. – Napa tambahan-tambahan iki ora ngalang-alangi kita maringi irah-irahan kabeh cuplikan saka tulisan St Cassian kaya ngene: *'Tinjauan Umum Perjuangan Rohani'*? Mula, cuplikan saka St Cassian bakal diatur ing sangisore irah-irahan ing ngisor iki:

1. Tujuan lan pungkasaning asketisme.
2. Kanthi nggatekake tujuan iki, kita uga kudu nemtokake wangun apa sing kudu ditindakake nalika nyingkiri donya.
3. Perjuangan antarane daging lan roh.
4. Gambaran umum babagan hawa napsu lan perjuangan nglawané.
5. Nglawan wolung hawa napsu utama: (a) keserakahan mangan, (b) hawa napsu birahi, (c) hawa serakah marang bandha, (d) hawa nesu, (e) hawa sedhik, (f) hawa putus asa, (g) hawa sombong, (h) hawa angkuh.
6. Perjuangan nglawan pikiran ala lan, lumantar kuwi, nglawan roh-roh ala.
7. Perjuangan nglawan kabèh jinis sangsara.
8. Bab rahmat Gusti lan karsa bebas minangka sumber gesang rohani.
9. Bab pandonga.
10. Bab pituduh ing gesang rohani.
11. Bab tingkat-tingkat kasampurnan ing urip rohani miturut dorongan marang iku.
12. Bab pungkasaning pakaryan pangapuran.

Gambaran Umum Perjuangan Spiritual

1. Tujuan lan pungkasan saka asetisme

1. Kabeh ilmu lan seni nduwèni tujuan (scopon) lan pungkasan (telos) dhéwé – lan kanthi éling marang kuwi, wong sing tresna marang seni kanthi tekun gelem nampa kabèh gaweyan abot lan biaya. Mula petani, nahan panas lan adhem, ora kendhat ngolah lan ngendhokake lemah, kanthi *'tujuan'* – sawise ngresiki saka kabeh rereged – supaya dadi luwih subur; kawit yakin manawa yèn ora mangkono dhèwèké ora bakal nggayuh *'tujuané'*, yaiku panèn sing akèh, kanggo nyukupi uripé lan nambah kasugihané. Mangkono uga ascetisme kita nduwèni tujuan lan pungkasané dhéwé, kang amarga iku kita nindakake kabèh pakaryan tanpa kesel lan kanthi kabungahan, – amarga iku, mangan sithik nalika puasa ora ngeremeni awak kita, kesel amarga berjaga-jaga maringi kabungahan, maca Kitab Suci kanthi renungan ora nate krasa muak, lan kita ora keder amarga gaweyan tanpa kendhat, utawa amarga diusir saka kabèh kagungan lan urip kekurangan kabèh, malah uga ora wedi marang medhèning alas tanpa wates iki.

2. Tujuan pungkasaning urip asketis kita yaiku Karajané Gusti Allah, lan tujuane yaiku kasucianing manah, tanpa iku ora mungkin nggayuh tujuan kasebut. Kanthi pandangan kita tetep nyawang tujuan iki, kita kudu nuntun laku kita kanthi setya sabisa-bisa, kaya lumaku ing garis lurus; lan yen pikiran kita nyimpang sanadyan sethithik, kita kudu langsung bali nyawang lan mbenerake pikiran mau, kaya ngetutake sawijining patokan.

3. Iki sing diwulangaké Santo Paulus nalika dhèwèké kandha marang wong-wong sing wis nampa sangga sing becik saka Kristus: *'Kowe ngasilaké woh ing kasucian, lan pungkasané urip langgeng'* (Rom. 6:22). Kanthi iki dhèwèké kandha, kaya mangkéné: tujuwanmu yaiku kasucianing manah, lan pungkasané urip langgeng. Mula saka iku, apa waé sing bisa nuntun kita marang tujuan iki—yaiku kasucian ati—kudu kita upayakaké kanthi kabèh kekuwatan; lan apa waé sing ngalihake kita saka iku, kudu kita uwal amarga mbebayani lan ngrusak. Amarga kanggo tujuan iki kita nindakake lan nglakoni kabeh; kanggo tujuan iki kita ninggalake wong tuwa, tanah kelairan, jabatan, bandha, kabungahan donya iki lan kabeh kesenengane—supaya kita bisa, kanthi tembung liya, tetep njaga kasucian ati sing ajeg. Mula, yen kita tansah ngelingi tujuan iki, kabeh tumindak lan pikiran kita bakal langsung diarahake kanggo nggayuh kuwi. Nanging yèn iku ora tansah ana ing ngarepé paningal kita, kabèh pakaryan lan upaya kita, amarga ora ditujokaké marang siji bab iki, bakal sia-sia.

4. Mula saka iku, kita kudu nindakake kabeh lan ngarepake kabeh kanggo kasucen iki; kanggo iku kita kudu menyang ara-ara gersang, kanggo iku kita kudu nindakake puasa, jaga wengi, pagawean abot, kasangsaran badan, maca lan kabecikan liyane – supaya, kanthi tembung liya, kita bisa nggawe atine bebas saka hawa napsu sing ngrusak lan njaga supaya tetep kaya ngono. Kita kudu nindakake puasa, jaga wengi, urip tapa brata, lan sinau Kitab Suci kanggo tujuan utama iki, yaiku kasucian ati; lan amarga iku, kita ora kena ngidini awake dhewe kesasar saka kabecikan utama iki. Amarga nalika kabecikan utama iki tetep lestari lan ora rusak ing jeroning kita, ora bakal ana cilaka yen ing kahanan apa wae kita kapeksa ngliirwakake salah siji praktik asketis sing kasebut mau; nanging yen kita tetep nindakake kabeh mau nanging nglanggar siji iki, ora bakal ana paedane; amarga kabeh kudu ditindakake kanggo kabecikan iki. Kabeh pakaryan iki ora kasampurnan ing dhéwé, nanging mung sarana kanggo kasampurnan. Mula, sepira sia-sia pakaryané wong sing mung wareg karo kuwi kaya-kaya kuwi *'kabecikan paling luhur'*, mandheg ngupaya atiné mung ing kuwi, tinimbang ngupaya nggayuh tujuan sing ndadèkaké kuwi dadi kepéngin.

2. Kanthi tujuan iki ing pikiran, kita uga kudu netepake wujud penolakan sing kudu ditindakake

1. Ana telung jinis pamreni donya: sing kapisan yaiku nalika kita sacara fisik ninggalake kabèh bandha lan kagungan donya; sing kapindho yaiku nalika kita ninggalake kabiasaan lawas, ala lan napsu, loro rohani lan jasmani; sing katelu yaiku nalika kita ngalihaké pikiran saka kabèh sing ana lan katon, mung nggatekaké masa depan lan ngidam-idamké sing ora katon. Gusti mréntahaké Abraham supaya nindakaké kabèh telung pangreksan iki bebarengan nalika Panjenengané ngendika marang dhèwèké: *'Tinggalna negaramu, kulawargamu, lan omahé bapakmu'* (Kejadian 12:1): *'saka negaramu'*, yaiku saka bandha donya lan kagungan ing bumi; *'saka sedulurmu'*, yaiku saka cara uripmu biyen, kabiasaan lan kebiasaan ala biyen, sing nempel marang kita wiwit lair, cedhak banget kaya sedulur getih; *'saka omahé bapakmu'*, yaiku saka saben eling bab donya lan kabèh sing katon ing kono. Iki kelakon nalika, sawise mati bebarengan karo Kristus marang unsur-unsur donya, kita ndeleng, kaya sing diomongaké Rasul, ora manèh marang sing katon, nanging marang sing ora katon; *"awit kang katon iku sementara, nanging kang ora katon iku langgeng"* (2 Kor. 4:18) – lan, sawise metu ing manah saka omah sing sementara lan katon iki, kita ngalihake pandelengan lan pikiran marang omah ing ngendi kita bakal manggon langgeng; – amarga *"sanadyan kita urip ing daging, kita ora perang manut daging"* ing Gusti (2 Kor. 10:3), ngumumaké lumantar pakaryan lan urip kita tembungé Rasul sing pinaringan berkah: *"kewarganegaraan kita ana ing swarga"* (Fil. 3:20).

2. Bakal ora ana paedahé kanggo kita yèn, sawisé nindakake pangreksan kapisan kanthi kabèh semangat iman, kita ora nindakake pangreksan kapindho kanthi semangat lan gairah sing padha—supaya, kanthi kasil nggayuh iki, kita uga bisa nggayuh pangreksan katelu, ing ngendi, sawise ninggalake omahé bapak biyèn miturut pandhita sepuh, kita ngarahake pandelenganing pikiran kita sakabehé marang ing swarga. Mula, yèn kita kepéngin nggayuh kasampurnan sejati, kita kudu ngupaya supaya, kaya déné kita wis ninggalaké kanthi jasmani wong tuwa, tanah kelairan, bandha donya, lan kasenangan donya, mangkono uga kita ninggalaké kabèh mau ing manah kita, lan aja nganti manèh ngalihake pangarep-arep marang apa sing wis kita tolak kanthi ngremehake: kaya wong Israel sing dibebasake saka Mesir, sawise ngrasakake manna swarga, padha kangen marang panganan kotor lan hina saka Mesir, kandha: *'Luwih becik nalika kita ana ing Mesir, nalika kita lungguh ing sacedhake kualih'* (Kaluwihane 16:3; Bil. 11:5). Lan sapa waé sing, sawisé nilar donya, bali manèh marang urusan biyèn lan kabawa déning hawa napsu biyèn, tumindak lan mikir kaya wong-wong mau: *'Apik tenan aku biyèn ana ing Mesir'* (donya). Mung ninggalaké donya kanthi badan, lan mung pindhah

saka 'Mesir' iki, ora bakal ana gunané kanggo kita, kajaba kita uga bisa nggayuh pangreksan ati, sing luwih luhur lan luwih migunani. Bab pangurbanan sing kita sebut pangurbanan badan, iki sing diwartakaké Rasul: *'Yen aku nyumbangaké kabèh bandaku, lan yen aku nyerahaké awakku kanggo kobong, nanging aku ora nduwé katresnan, iku ora ana gunané'* (1 Kor. 13:3). Tegese, sanajan aku nyerahake kabèh nganti ora ana sing tak tinggalake kanggo awakku dhewe, lan marang pangurbanan total iki tak tambahi martir lan kobongé dagingku dhewe, supaya aku bisa nyerahake awakku kanggo Kristus; nanging yen aku ora sabar, nesu, iri, utawa sombong, yen aku kobong amarga kaluputan wong liya, utawa ngupaya kapentinganku dhéwé, yen aku ngrembug bab ala, utawa nampa kabèh sing kelakon marang aku kanthi ora sabar lan ora gelem: mula pangreksaanku lan kobongé manungsa njaba ora bakal migunani kanggo aku, nalika manungsa jero isih kabebani hawa napsu lawas sing padha.

3. Mula saka iku, kanthi sakabehing kekuwatan kita, kita kudu buru-buru njamin supaya jati diri batin kita uga mbuwang lan nyingkirké kabèh kekayaan hawa napsu sing wis diklumpukaké ing uripé sadurungé—hawa napsu sing nempel ing badan lan nyawa, sejatine iku hakekat kita; lan kajaba, nalika kita isih ana ing badan iki, iku dipotong lan dibuwang, iku ora bakal mandheg ngancani kita sanajan sawise mati. Kaya déné kabecikan—utawa katresnan dhéwé, sing dadi sumberé—nalika dipikolehi ing jaman iki, ndadékaké sing nresnani dadi ayu lan sumunar sanajan sawisé pungkasaning urip iki; mangkono uga kabecikan ala, sawisé nutupi nyawa nganggo werna-werna sing njijiki, nggawa nyawa mau, sing wis kacep ing werna-werna kuwi, menyang panggonan langgeng. Kaendahan utawa ka-jiwane jiwa asalé saka sipat kabecikan utawa kaburukan, saka kono metu warna tartamtu sing ndadekake jiwa padhang sumunar lan ayu nganti pantes krungu sabda nubuat: *'Raja bakal kepengin kabecikanmu'* (Mazmur 44:11), – utawa dadi peteng banget, njijiki lan awon nganti nyawa iku dhéwé, nalika ngakoni ambu busuk saka kebejatané dhéwé, bakal kandha: *'Lukaku wis dadi njijiki lan ngrembeng amarga kebodhoanku'* (Mazmur 37:6). Mula saka iku, kabecikan lan hawa napsu sejatine iku bandha sejati kita, sing ora bisa pisah saka nyawa, lan sing ora ana raja sing bisa maringi marang kita, uga ora ana mungsuh sing bisa njupuk saka kita. Kabecikan lan hawa napsu sejatine iku bandha sejati kita, sing malah pati dhéwé ora kuwasa nyopot saka nyawa. (Nyebarake bandha ala saka hawa napsu tegesé matèni hawa napsu mau – sing ora bisa kelakon tanpa nglawan. Mula saka iku, wong-wong sing wis nyingkiri donya mesthi ngadhepi perjuangan nglawan hawa napsu, sing kudu ditindakake wiwit wiwitan. St Cassian mbahas perjuangan iki sacara umum ing 'Conversations'-é – sing kaping 4, *'Bab Perjuangan Daging lan Roh'*, lan sing kaping 5, *'Bab Wolung Hawa Nefsu Utama'* – déné 'Buku-buku Putusan' maringi, utamané, katrangan rinci babagan perjuangan nglawan saben wolung hawa nafsu utama. – Kita bakal njupuk inti saka kabèh iki).

3. Perjuangan antarané Daging lan Roh

1. Ana konflik ing sajroning anggota kita, kaya sing kita waca ing Kitab Para Rasul: *'Daging kepengin nglawan Roh, lan Roh nglawan daging; lan kabèh mau padha mungsuhan, supaya kowe ora nindakake apa sing kowe karepake'* (Galatia 5:17). Miturut rancangan providenial Gusti, iku kaya wis mlebu jero-jero kodrat kita. Lan apa bisa dianggep liya saka sipat alamiah manungsa sawisé tibaé manungsa pisanan, yèn iku ana ing kabèh tanpa kecualian? Nanging kita kudu pracaya manawa kuwi ana ing kita miturut kersaning Gusti, kanggo kabecikan kita lan ora kanggo ngrusak kita, amarga kuwi lumrah tumrap kabèh wong. Kuwi diparingi ana ing jeroning kita kanggo nyemangati kita ngupaya kasampurnan paling dhuwur.

2. Tembung *'daging'* ing teks iki ora kudu dipahami minangka manungsa minangka sawijining makhluk, nanging minangka karsa daging, utawa hawa napsu; mangkono uga, tembung *'roh'* ora kudu dipahami minangka makhluk pribadi, nanging minangka karsa ati sing becik lan suci. Rasul iku dhéwé nerangaké makna iki, kandha: *'Lakunana miturut Roh, lan aja nepaki napsu daging; awit daging ngelawan Roh'*, lan sapituruté (ibid., ayat 16–17). Amarga loro hawa napsu iki ana ing wong sing padha, ana perang batin sing ora kendhat ing jeroning kita. Nalika hawa napsu daging, sing utamane condhong marang dosa, nemokake kesenangan mung ing apa sing nyukupi kabutuhan urip saiki; roh, kosok baline, kepengin nyawisake awake dhewe sakabehe kanggo bab-bab rohani, ngliwakake malah kabutuhan daging sing paling wigati, lan kepengin nyawisake awake dhewe mung kanggo kuwi, tanpa merhatosake sanajan sethithik marang daging fana iki. Daging seneng marang kelimpahan lan kabèh jinis kesenangan; roh ora nemu kesenangan sanajan mung kanggo ngurusi bab-bab sing dadi kabutuhan alamiah. Sing sepisanan kepengin wareg turu lan kebak panganan; nanging sing kapindho, jaga bengi lan puasa malah dadi panganan sing nyukupi nganti dheweke ora kepengin turu utawa mangan, sanajan mung sak perlu kanggo urip. Sing sepisanan kepengin sugih macem-macem bandha; nanging sing kapindho ora puas sanajan mung duw g roti cilik kanggo dipangan

saben dina. Sing sepisanan kepengin urip mewah lan dikelilingi wong-wong sing muji-muji; sing kapindho nemokake kabungahan luwih gedhe ing urip kasar lan amba ara-ara gersang sing ora bisa diakses, lan ora seneng kumpul karo manungsa. Sing sepisanan kagoda dening pakurmatan lan pujian manungsa; sing kapindho nemokake kabungahan ing panganiayaan lan cacik maki.

3. Nalika kersaning kita digerakake dening katresnan marang awak dhewe lan kawicaksanan donya, iku nyusun dalan tengah—sing pantes nampa saben pangastawa—antara loro kecenderungan iki, ngupaya nyingkiri napsu daging nanging uga ora nampa kasangsaran sing ora bisa dihindari nalika nepaki tuntutan roh, – kepengin nggayuh kasucian badan tanpa nglarani daging, entuk kasucian ati tanpa susah payah nglakoni jaga wengi, sugih ing kabecikan rohani nalika daging santai, entuk sih rahmat kasabaran tanpa cacian sing pait, nampilake andhap asor Kristus tanpa kelangan pakurmatan donya, ngetutake kesederhanaan taqwa nanging tetep njaga kesombongan jaman saiki, ngabdi marang Kristus nanging ngupaya kamulyan lan pangayoman manungsa, ngandharake bebener sing tegas tanpa nampa cacian sanadyan sethithik, – cekakipun, nggayuh berkah jaman sing bakal teka tanpa ngorbanake berkah jaman saiki. Karsa kaya ngono ora nuntun marang kasampurnan sejati, nanging kanthi nempatake wong ing kahanan anget-anget, ndadekake wong mau padha karo wong-wong sing dadi pangandikane Gusti kanthi celaan ing Kitab Wahyu: *Aku ngerti pakaryanmu; kowe ora adhem lan ora panas. Aku kepengin kowe adhem utawa panas. Mula, amarga kowe suam-suam kuku, Aku meh ngeluwa kowe saka tutukku* (Wahyu 3:15–16). Nanging nalika sih rawuh, iku nggerakaké semangat lan mbalèkaké pangarep-arep sing luwih luhur ing sajroning jiwa sing misahaké saka kabèh sing donya. Ing sangisore pangaribawa kuwi, karsa ora bisa maneh tetep adhem lan ora anget, nanging kebak semangat kanggo apa sing paling becik lan ngorbanake kabeh sing kurang saka iku. Nanging sajrone wektu sing padha, ana kecenderungan bali menyang kahanan adhemé biyen sing tetep ana ing jerone, lan gampang banget tiba maneh ing kana. Kanggo nyegah iki kelakon, gerakan-gerakan sing mungsuh aspirasi luhur tetep ana ing sajroning daging; kersane, sawise ngrasakake berkah sing luwih dhuwur, ora bisa nampa maneh gerakan-gerakan mau, lan sakwise nyadari, langsung urip maneh kanthi semangat gedhe lan wani mbela berkah sing luwih dhuwur mau. Lan kadadéyan, nalika karsa mlebu ing kehangatan sing mungsuh Gusti, perjuangan daging langsung munggah lan mbangkitake karsa mau dadi semangat. Saka kene cetha manawa kita bakal tetep langgeng ing kahanan kehangatan sing mungsuh Gusti kaya sing kasebut mau, yen ora ana perjuangan sing munggah ing jero kita kanggo nuntun kita metu saka kahanan kuwi. Amarga nalika ana ing kahanan kuwi, nalika kita nyerah marang kepinginan dhéwé lan kepéngin maringi pangapura marang awak dhéwé, daging langsung munggah lan, nglarani kita kanthi tusukan dorongan lan hawa napsu sing dosa, nyegah kita supaya ora bisa ngadeg ing kasucian sing diarep-arep lan maringi panglipur, lan narik kita menyang kesenangan sing adhem—kesenangan sing ora nyenengake Gusti— – narik kita, kaya-kaya, menyang dalan kang kebak duri. Nanging iki nggugah semangat kang lali marang Gusti; semangat iku tangi lan ngusir mungsuh-mungsuh kang nyerang. Kanthi makarya ing jeroning kita saben dina, perjuangan iki nuntun kita marang tekad sing migunani, – kanggo nolak urip males lan sembrono, lan nggayuh kasucian ati lumantar pagawean abot lan pangapuraning jiwa, – kanggo njaga kasucian badan lumantar puasa ketat, luwe, ngelake, lan ora turu, – kanggo munggah menyang kahanan pikiran sing becik lumantar maca, merenung, lan pandonga tanpa kendhat.

4. Bab sing padha kanthi misterius digambarke ing rencana Gusti Allah tumrap bangsa-bangsa sing mungsuh Israel, kaya sing kita waca ing Kitab Hakim-hakim: *'Gusti Allah ninggalake bangsa-bangsa iki kanggo nyoba Israel lumantar bangsa-bangsa mau... supaya Panjenengané bisa mulang marang wong-wong mau babagan seni perang'* (Hakim-hakim 3:1–2). – Gusti nyebabake peperangan kaya ngono dudu amarga Panjenengané ora kepéngin tentrem kanggo Israel, utawa ora peduli marang karaharjané, nanging amarga Panjenengané weruh sepira gedhé paedahé kanggo wong-wong mau. Amarga kerep diserang meh terus-terusan déning bangsa-bangsa mau, wong-wong mau ora bisa ora krasa butuh pitulungané Gusti terus-terusan, mula padha kudu tetep ngandel lan nyuwun marang Gusti. Ora bisa ninggalake urusan perang, padha ora duwe wektu kanggo nglirwakake utawa ngendhok amarga males. Amarga kerep kaslametan lan kabagyan bisa ngancurake wong-wong sing durung bisa dikalahake dening sangsara.

5. Lan saka apa maneh kita nemokake jiwa wong-wong sing disunat ing daging padha turu, yen ora saka kasunyatan manawa, lumantar ilusi, sawise mbebasake awake dhewe saka kabutuhan jasmani iki, padha mikir manawa ora butuh maneh tumrap pakaryan pangendalian badan utawa pangapuraning ati? Kanthi kapancing kecerobohan kaya ngono, padha ora nggatekake nggayuh kasampurnan sejati, utawa ngresiki manah saka hawa napsu. Kahanan kaya ngono, sanadyan wis munggah saka kahanan daging, isih mung rohani;

nanging miturut tembungé Gusti piyambak, dianggep pantes ditolak – amarga sawisé pindhah saka kadhemen menyang anget, banjur mandheg ing anget sing njijiki iki.

6. Mangkono, ing wiwitan banget saka pangreksan, nalika kita mandheg dadi jasmani—yaiku nalika kita miwiti misahake awake dhewe saka kabiasaan donya lan nyingkiri kabebasan jasmani sing katon—Kita kudu buru-buru lan ngupaya kanthi sakabehe kekuwatan kanggo langsung nyawiji karo kahanan rohani ing jero diri kita; supaya, mung amarga kita wis nyingkiri donya ing lahiriah, utawa wis mandheg ngotori awak liwat zinah daging, nalika mikir yen kita wis tekan kasampurnan, kita banjur lalai lan ora nggatekake mbusak panyebab hawa napsu lan, mangkono tetep ing tengah-tengah daging lan roh, gagal nggayuh pangkat kasampurnan rohani, pracaya yèn kanggo kasampurnan kuwi cukup mung misahaké awaké dhéwé sacara lahiriah saka urip lan kesenangan donya, lan mung nyingkiri pesta pora daging lan seks bebas. Amarga yen kita tetep ing kahanan anget-angetan (ora peduli), sing dianggep paling awon, kita bakal diludahake saka cangkeming Gusti, kaya pangandikane: *'Amarga kowe anget-angetan... Aku bakal meludahake kowe saka cangkeming Aku'* (Wahyu 3:16). Gusti wis kanthi bener nyatakake marang wong-wong sing sawise ditampa dening Panjenengané ing kandhutan katresnan banjur dadi adhem, yèn bakal diludahaké dening Panjenengané kanthi rasa muak tartamtu. Amarga wong daging—yaiku wong donya utawa wong pagan—luwih gampang mbalik marang kaslametan lan munggah menyang pucuk kasampurnan rohani tinimbang wong sing wis nampa sangkèling Kristus nanging durung miwiti lumaku ing dalan kasampurnan lan ngidini geni wiwitan semangat rohani dadi adhem. Amarga nalika wong kaya ngono, kang asor amarga napsu daging lan ngenali awake dhéwé kotor amarga najisaning daging, ngrasakaké tobat lan mbalik marang sumber kabèh kasucian lan kasampurnan, dhèwèké bakal, kanthi ngremehake kahanan adheming ora pracaya lan kecerobohan sing biyèn tau dirasakaké, lan kobong semangat, luwih gampang munggah marang kasampurnan. Ing sisih liya, sapa waé sing miwiti pakaryané Gusti kanthi atiné adhem lan tanpa andhap asor utawa semangat sing pantes, banjur mlebu ing dalan panggilan iki, sawisé kena wabah bencana iki, ora bakal bisa mbeneraké dhéwé utawa nampa pitutur saka wong liya. Amarga, miturut tembungé Gusti, dhèwèké kandha ing atiné: *'Aku sugih, aku makmur, lan aku ora kekurangan apa-apa'*; padahal luwih pantes yèn tembung sabanjuré iki ditrapaké marang dhèwèké: *'lan kowé ora nyadari yèn kowé mlarat, lan mlarat, lan sengsara, lan wuta, lan telanjang'* (Wahyu 3:17). Kanthi mangkono, dhèwèké malah dadi luwih ala tinimbang wong donya, amarga dhèwèké kelangan kesadaran sepira mlarat, wuta, lan telanjangé, sepira akèh dhèwèké perlu dibeneraké, lan sepira gedhéné dhèwèké butuh piwulang lan pangéling saka wong liya; mulané dhèwèké ora nampa tembung kaslametan, ora nyadari yèn ing jaman sing bakal teka dhèwèké mesthi bakal kena paukuman lan hukuman sing paling abot.

4. Gambaran Umum Babagan Napsu lan Perjuangan Nglawané

1. Ana wolu hawa napsu utama: keserakahan mangan, hawa napsu, keserakahan dhuwit, nesu, sedhih, putus asa, kesombongan, lan angkuh.

2. Napsu ana *loro jinis*: sing alamiah, sing muncul saka kabutuhan alamiah, kaya rakus lan zinah, lan sing ora alamiah, sing ora ana ing alam, kaya tamak. Nanging, 'wujudé' *ana papat jinis*: sawetara tumindak mung ana ing awak lan lumantar awak, kaya rakus lan zinah, dene liyane muncul tanpa melu awak, kaya kesombongan lan kabanggaan; salajengipun, sawetara dipicu saka njaba, kaya keserakahan lan nesu, dene liyane muncul saka sebab jero, kaya putus asa lan sedhih. Cara manifestasi efek-efek hawa napsu iki maringi alesan kanggo ngenali loro kategori maneh ing antarané – mbagi dadi jasmani lan rohani: sing jasmani muncul ing sajroning awak lan maringi gizi lan nyenengake awak; déné sing rohani asalé saka kecenderungan jiwa lan maringi gizi jiwa, sanadyan asring nduwèni efek ngrusak awak. Sing kapindho mari amarga panyembuhan prasaja saka njero ati; dene hawa napsu daging mari nganggo panyembuhan loro—saka njaba lan saka njero.

3. Ayo padha njlentrehake sawetara sing wis diomongake kanthi rembugan sing luwih rinci. Napsu keserakahan mangan lan zinah, amarga dhasaré ana ing awak, kadhang kala muncul tanpa melu kalbu, mung amarga rangsangan saka kepinginan sing dadi sumberé; nanging uga narik kalbu amarga ana gandhèngané karo awak. Kanggo ngendhalèni, ora cukup mung nglengkapi awak dhéwé kanthi tekad mental; kita uga kudu ngendhalèni awak dhéwé liwat puasa, jaga wengi, lan kesel amarga gawe; kadhangkala perlu nyendiri sakwentar, lan asring uga perlu asètisme tuntas. Amarga kaya déné padha muncul saka kebejatan jiwa lan awak, mangkono uga mung bisa diatasi liwat gawe bebarengan loro-loroné. – Kesombongan lan kabanggaan muncul ing jiwa tanpa perantara awak. Amarga apa gunane kesombongan marang apa wae sing ana gandhengane karo awak, nalika mung amarga kepinginan dipuji lan kamulyan, iku nuntun jiwa sing wis kejiret menyang karusakan? Utawa tumindak badan apa sing kelakon ing kesombongan Lucifer, nalika dheweke

mung nglairake iku ing atine lan pikirane, kaya sing diandharake Nabi: *'Kowe kandha ing atimu: "Aku bakal munggah menyang swarga... lan aku bakal padha karo Sing Maha Luhur"'* (Yesaya 14:13–14). Dheweke mesthi ora nduwé panggerak ing ajining sombong kaya ngono; iku kawangun lan mateng sakabehe ing jeroné dhéwé.

4. Sanadyan wolung hawa napsu iki asal-usulé béda-béda lan akibaté uga béda-béda, enem sing kapisan—yaiku keserakahan mangan, zinah, keserakahan, nesu, sedhih, lan putus asa—padha kagandhèng déning sesambungan istimewa, sing ndadékaké yèn kakehan siji bakal nimbulaké sijiné. Amarga saka kakehan ing saka keserakahan mangan, napsu mesthi muncul; saka napsu, keserakahan; saka keserakahan, nesu; saka nesu, sedhih; lan saka sedhih, putus asa. Mula saka iku, kudu nglawan kanthi urutan sing padha, lumaku ing perjuangan saka sing sadurunge menyang sing sabanjure: kanggo ngatasi keputusasaan, kudu luwih dhisik nindhes sedhih; kanggo ngilangake sedhih, kudu luwih dhisik nindhes nesu; kanggo nundhung nesu, kudu nginjak keserakahan; kanggo ngakaraké keserakahan, kudu ngendhalèkaké napsu; kanggo ngendhalèkaké napsu, kudu ngurangi semangat keserakahan mangan. Lan loro hawa napsu sing isih ana, kesombongan lan rasa bangga, padha nyambung kanthi cara sing padha; tegesé, tambahé hawa sing sepisanan nimbulaké hawa sabanjuré, lan saka kesombongan sing kakehan lair rasa bangga; kamulyan nglawané kasil diraih kanthi urutan sing padha; tegesé, kanggo ngilangi rasa sombong, kudu ngendhegake rasa bangga. Nanging loro napsu iki ora ana gandhèngané karo enem liyané kanthi makna ngasilaké; amarga ora lair saka kuwi, nanging muncul sawisé kuwi dibasmi. Kita asring kecemplung ing loro napsu iki utamané sawisé menang lan kasil nglawan napsu-napsu liyané. – Nanging, sanadyan wolu hawa napsu iki ana ing sesambetan kaya sing wis diterangake, isih dipérang dadi papat pasangan: napsu syahwat gandhèngan raket karo keserakahan mangan, nesu karo keserakahan, putus asa karo sedhih, lan kesombongan karo kesia-siaan.

5. Saben napsu mau nampilake wujud luwih saka siji.

6. Mangkono, keserakahan nduwèni telung wujud: utawa nimbulaké kepéngin mangan sadurungé wektu sing wis ditemtokaké; utawa ngupaya mangan akèh nganti wareg, tanpa nggatekake kualitas panganané; utawa nuntut panganan sing lezat. Mula saka iku muncul mangan sing ora tertib, mangan nalika mlaku, keserakahan mangan, lan pesta pora. Saka telu iki muncul maneka sangsara ala ing jiwa: saka sing kapisan muncul rasa nesu marang paugeran biara; saka nesu iki tuwuh rasa ora puas karo urip biara nganti ora bisa ditampa maneh, sing biasane banjur langsung mlayu saka biara; sing kapindho nimbulaké napsu daging lan kesensualan; lan sing katelu nyemplungaké wong ing katresnan marang dhuwit lan ora ana papan kanggo kamlaratané Kristus.

7. Ana telung jinis zinah: sing kapisan kalakon liwat hubungan seksual antarane siji jinis kelamin lan jinis kelamin liyane; sing kapindho kelakon tanpa hubungan seksual karo wanita, kang amarga iku Onan, putrané Patriark Yehuda, dipateni Gusti (Kejadian 38:9–10), lan iki diarani 'keceburan' ing Kitab Suci; sing katelu ditindakake ing pikiran lan ati, sing diomongake Gusti ing Injil: *'Sapa waé sing ndelok wanita kanthi niat mesum, wis nindakake zinah karo dhèwèké ing atiné'* (Mat. 5:28). Rasul sing pinaringan berkah kasebut nunjukake telung jinis iki ing ayat sabanjure: *'Mula patiake ing kowe kabèh sing ana ing bumi iki: cabul, najis, napsu'* lan sapiturute (Kolose 3:5).

8. Ana telung jinis katresnan marang dhuwit: ing sing kapisan, iku nyegah wong sing wis nilar donya saka ngeculake kabèh kagungané; ing sing kapindho, iku meksa wong sing wis maringi kabèh marang wong mlarat supaya éntuk kagungan kaya ngono manèh; ing sing katelu, iku nyurung kepénginan kanggo nglumpukaké barang sanajan ing wong sing biyèn ora nduwé apa-apa.

9. Ana uga telung jinis nesu: sing kapisan yaiku nesu sing kobong ing jero ati; sing kapindho yaiku nesu sing njedhul liwat tembung lan tumindak; sing katelu yaiku nesu sing kobong suwé banget, lan diarani dendam.

10. Ana loro jinis sedhih: sing kapisan yaiku sing muncul sawisé nesu sirna, utawa disebabaké déning karugian lan karusakan sing dialami, lan amarga kepinginan sing ora kacumponi; sing kapindho muncul saka rasa wedi lan kuwatir babagan nasib dhéwé, utawa saka pikiran sing ora masuk akal.

11. Ana loro jinis putus asa: siji nyemplungake wong ing turu, dene sijine nyurung wong metu saka selé.

12. Sanadyan kesombongan nduwé akèh wujud, ana loro jinis utama: ing sing kapisan, kita ngagumbakaké kauntungan jasmani lan barang-barang sing katon; ing sing kapindho, kita kobong déning kepinginan kamulyan sia-sia sing muncul saka bab-bab rohani.

13. Ana loro jinis kesombongan: sing kapisan saka daging, sing kapindho saka rohani, sing luwih ngrusak tinimbang sing kapisan. Iki utamane nggodha wong-wong sing wis unggul ing sawetara kabecikan.

14. Sanadyan wolung hawa napsu iki nggodha kabèh umat manungsa, nanging ora nyerang saben wong kanthi cara sing padha. Amarga ing siji wong, semangat napsu luwih dhisik; ing wong liya, gampang nesu sing nguwasani; ing wong liya maneh, kesombongan sing mrentah; lan ing wong liya maneh, kesombongan sing nguwasani: saéngga sanadyan kabèh hawa napsu nyerang saben wong, saben kita nyerah marang kuwi kanthi cara lan urutan sing béda.

15. Mula saka iku kita kudu perang nglawan hawa napsu iki kanthi cara supaya saben wong, sawise ngenali hawa napsu endi sing paling mbabayani kanggo dheweke, ngarahake perjuangane utamane marang napsu iku, nggunakake kabeh upaya lan ati-ati kanggo ngawasi lan nyetop napsu iku, ngarahake tombak puasa saben dina marang napsu iku, nyerang saben wayahe nganggo panah raungan lan ambegan ati, lan ora kendhat netesake luh ing pandonga marang Gusti supaya pungkasaning geger sing ngganggu atine. Amarga ora ana siji wae sing bisa ngalahake hawa napsu apa wae nganti dheweke yakin manawa dheweke ora bisa menang liwat katekunan utawa gaweyané dhéwé; sanadyan perlu kanggo dheweke, supaya bisa ngresiki dhiri saka hawa napsu kuwi, nyawisake awake awan bengi kanggo saben gaweyan lan upaya kanggo tujuan kuwi.

16. Nalika prajurit kaya ngono ngrasa yèn dhèwèké wis bébas saka napsu utama, dhèwèké kudu mriksa manèh pojok-pojok atiné kanthi tliti banget, supaya sawisé mangertèni napsu endi ing jerone sing isih paling kuwat dibandhingaké karo liyané, dhèwèké bisa ngarahaké kabèh senjata rohani marang napsu kuwi sacara khusus. Kanthi ngalahaké hawa napsu utama ing jeroné saben wektu, dhèwèké bakal luwih cepet lan gampang nguwasani hawa napsu sing isih ana lan luwih cilik.

17. Yen kowe wis menang nglawan siji utawa luwih hawa napsu, kowe ora kena gumun marang kamenangan iki. Yen ora, Gusti, sing ndeleng kesombongan atimu, bakal mandheg ngindhungi lan ngrekso kowe – lan kowe, sing ditinggalake dening Panjenengané, bakal manèh diganggu dening hawa napsu sing wis tau kowe kalahake – sanajan iku kabèh amarga sih-rahmaté Gusti. Lan Nabi uga ora bakal ndedonga: *'Ya Gusti, aja pasrahake nyawa sing ngakoni marang Panjenengan marang kéwan galak'* (Mazmur 73:19), yèn dhèwèké ora ngerti yèn wong-wong sing atiné munggah manèh dadi korban hawa napsu sing wis tau diatasi, supaya atiné bisa andhap asor.

5. Perjuangan nglawan Wolung Hawa Utama

1. Ing nerangake perjuangan nglawan wolu hawa napsu utama, kita bakal nyritakake ciri-ciriné, ngenali panyebabé, lan ngajokaké pangobatan sing cocog.

1. Perjuangan nglawan Keserakahan

1. Perjuangan kapisan sing kudu kita lakoni yaiku nglawan keserakahan mangan, utawa napsu kakehan mangan.

2. Babagan praktik nahan dhahar, utawa puasa, ora ana aturan tunggal sing bisa ditrapake kanggo saben wong; amarga ora kabeh awak nduwé kekuwatan sing padha, lan kabecikan iki ora mung gumantung marang kekuwatan jiwa, nanging uga kudu cocog karo kekuwatan awak. Ora saben wong bisa puasa nganti seminggu kabeh; ana sing ora bisa ora mangan luwih saka telu utawa rong dina, dene liyane angel ora mangan nganti srengéngé surup. Uga sayuran, godhong-godhongan utawa roti garing ora nyukupi gizi kanggo saben wong. Luwih saka kuwi, siji wong bisa uga butuh loro pon supaya kroso wareg, dene liyane kroso abot sawise mangan siji pon utawa setengah pon. Nanging kabeh sing nglakoni pangendalian dhiri kudu nduweni siji tujuan: mangan manut kemampuan, tanpa nganti kakehan. Amarga ora mung kualitas panganan, nanging uga jumlahé sing ngendhokaké jiwa, nyulut geni sing mbabayani lan dosa ing jerone.

3. Apa waé panganan lezat sing ngisi weteng iku nimbulaké wiji napsu daging, lan pikiran sing kabebani bobot panganan ora kuwat manèh kanggo mimpin akal kanthi leres. Ora mung ngombe anggur kakehan sing mabukake pikiran, nanging uga mangan kakehan macem-macem panganan, sing biasane ndadekake pikiran ora ajeg lan goyah, lan nyegah pikiran saka pamikiran sing resik lan tanpa cela. Amarga wong-wong Sodom, panyebab karusakan lan binasane ora mung amarga mabuk, nanging uga amarga mangan kakehan. Rungokna carane Gusti, lumantar Nabi, ngélarang Yerusalem (Yehezkiel 16:49). Kanthi cara apa sedulurmu, Sodom, dosa, yèn ora amarga mangan roti nganti wareg lan kebablasan? Amarga, lumantar wareg mangan roti kuwi, padha kobong dening panas birahi daging sing ora bisa mati, mula miturut paukumané Gusti, padha kabakar geni belerang saka swarga. Yen kanthi cara iki mung kakehan mangan roti, amarga

kepinginan wareg, wis nuntun wong-wong mau menyang jurang kebejatan sing nggegirisi, apa sing bakal diomongake marang wong-wong sing nalika lagi ing puncak kasehatan fisik ngidini awake dhewe mangan daging lan ngombe anggur kanthi jumlah sing kakehan, ora miturut kabutuhan fisik sing saktene, nanging miturut hawa napsu sing nggebuk?

4. Para Bapa ngartèkaké ukuran pangendalian dhahar kaya mangkéné: yèn kita kudu mandheg mangan panganan sing kabutuhan ngajak kita mangan supaya awak tetep urip, nalika kita isih krasa kepéngin mangan. Miturut iki, sanadyan wong sing ringkih sacara jasmani bisa nglakoni kabecikan ngendhaleni dhiri nganti sampurna, padha karo wong sing kuwat lan waras, yen kanthi karsa dheweke nahan kepinginan mangan nalika kelemahan daging ora mbutuhake. Amarga Rasul uga kandha: '*Aja nyukupi napsu daging*' (Rm. 13:14). Panjenengané ora nglarang sakabehé ngopeni awak, nanging mung nglarang nindakake kuwi amarga napsu – Panjenengané nolak pangopènan daging sing kebak napsu, nanging ora ngilangi pangopènan sing wajar kanggo awak, sing perlu kanggo urip; Panjenengané nglarang sing kapisan, supaya amarga nyukupi hawa daging kita ora tiba ing tumindak napsu sing ngrusak, lan maringi idin kanggo sing kapindho, supaya awak, amarga dilemahké déning kaku sing ora pantes, ora dadi ora kuwat nindakake upaya lan pakaryan rohani kita.

5. Mula, derajat pangendalian dhiri kudu ditemtokake miturut paugeran ati nurani saben wong. Saben wong kudu netepake kanggo awake dhewe derajat pangendalian dhiri sing dibutuhake kanggo nglawan pambrontakan daging. – Puasa sing wis ditemtokake ing paugeran mesthi kudu ditindakake; nanging yen sawise kuwi pangendalian dhiri ing mangan ora dijaga, mula nindakake kuwi ora bakal nuntun marang kasucian sing sampurna. Puasa sajrone wektu abstinensi sing suwe mung bakal ngasilake woh kelemahan lan kesel badan sing sementara, lan ora kasucian kesucian, yen sawisé kuwi badan diparingi mangan nganti wareg: amarga kasucian jiwa raket gegayutane karo puasane weteng. Wong-wong sing ora wareg njaga tingkat pangendalian sing ajeg lan rata ora nduwèni kasucian kesucian sing langgeng. Puasa ketat, yèn sawisé kuwi diiringi pesta makan sing kakehan, ora ana gunané, lan wohé ora suwé bakal diganti hawa napsu mangan kakehan. Napa luwih becik nyukupi awak kanthi panganan kanthi wicaksana lan sedheng saben dina, tinimbang nindakake puasa dawa lan banget ketat saka wektu ke wektu? Puasa sing kakehan ora mung ngrusak keteguhan lan kekiyatan jiwa, nanging uga ndadekake ibadah dadi kaku amarga awak kesel.

6. Kanggo njaga kasucian jiwa lan raga, nahan dhahar waé ora cukup kajaba ditemani kabecikan spiritual liyane. Mula, sepisanan lan sing paling utama, wong kudu sinau andhap asor lumantar kabecikan patuh, pangapuraning ati, lan keselé raga. Ora mung kudu nyingkiri dhuwit lan bandha, nanging uga kudu ngilangi sakabehe kepinginan marang kuwi. Amarga ora cukup mung ora nduwé kuwi – sing biasane kelakon amarga kabutuhan – nanging ora kena ngidini kepinginan kanggo nduwé kuwi, sanajan diparingaké kanthi kebetulan. Kita kudu nahan amukan nesu, ngungkuli abote sedhih, ngremehake kamulyan sia-sia, nginjak kesombongan, lan uga ngendhaleni pikiran sing gampang gonta-ganti lan goyah kanthi tansah eling marang Gusti. Kita kudu tansah ngalihaké manah saka ngumbara sing ora ana entéké lan bali marang renungan babagan Gusti Allah, sanalika mungsuh licik sing kepéngin ngalihké pikiran kita saka renungan iki nyusup mlebu ing pojok-pojok rahasia manah.

7. Sapa sing ora cukup kuwat kanggo nahan napsu mangan kakehan, ora bakal bisa nahan godhongan hawa napsu nalika kobong. Kasucianing manungsa jero katon saka kasampurnaning kabecikan iki. Amarga kowe ora bakal pracaya yèn wong sing kowe deleng kalah déning sing paling ringkih ing pertarungan cilik bisa perang nglawan mungsuh sing paling kuwat.

8. Mula saka iku, sepisanan kita kudu nginjak-injak hawa napsu keserakahan mangan – lan nyucèkaké pikiran kita ora mung liwat puasa, nanging uga liwat berjaga, uga liwat maca lan pangapuraning ati sing ajeg, nalika kelingan kabèh sing wis nggodha utawa ngalahaké kita, kadhangkala ngraos kecut lan ngelu amarga akèh dosa, kadhangkala kobong karo kepinginan kanggo kasampurnan lan kasucian. Lan kita kudu nggawa iki nganti tekan titik ing ngendi, nalika kita sibuk lan, kaya-kaya, kapenuhan ing pakaryan lan pikiran asketis kaya ngono, dhèwèké nganggep tumindak mangan iku dudu minangka sumber kesenangan sing diidini, nanging luwih kaya beban paukuman, lan nyedhak marang panganan iku luwih amarga perlu kanggo awak tinimbang amarga dikarepake dening jiwa. Yen kita tansah njaga awake dhewe ing pangreksan rohani lan pangapuran ati kaya ngono, kita bakal enggal nguwasani napsu daging, sing tekan pucuking kegilaan nalika diparingi panganan, lan ngendhegake sengatané sing ngrusak. Mangkono, lumantar akèh luh lan tangisé atiné sing ora kendhat, kita bisa memadamaké pawon ing awak kita sing dinyalakaké déning Raja Babilonia—ya iku setan—sing nyedhiyakké kasempatan kanggo dosa lan nggugah napsu kita; amarga nalika kuwi, kaya nambahaké lenga lan aspal ing pawon, kita kobong luwih murub (menuju pesta pora); nganti, kanthi sih-

rahmating Gusti, lumantar ambegané Rohé sing seger ing atiné kita, geni napsu daging ing jeroning kita sirna kabèh. Lan iki perjuangan kapisan kita—ngendhalèkaké napsu mangan kakehan lan nyenengaké dhiri lumantar pangajab marang kasampurnan! Mulane, kita ora mung kudu nahan napsu mangan kakehan kanthi merenung bab kaelokan, nanging uga kudu mangan panganan sing perlu kanggo kodrat kita—sing ora ndhukung kasucian—mung kanthi ati sing tliti lan eling. Lan kita kudu ngatur lumakune urip kita supaya ora tau keganggu saka upaya spiritual, kejaba nalika kelemahan badan meksa kita nggatekake pangopènan sing perlu. Nanging sanajan nalika kita nyukupi kabutuhan urip tinimbang manut kanthi budhak marang hawa napsu jiwa, nalika kita nampa kabutuhan iki, kita kudu enggal-enggal nyingkirake, amarga iku ngganggu upaya kita kanggo kaslametan. Lan sanajan nalika mangan, kita ora kena ketinggalan ing upaya iki. Amarga kita ora bisa nolak nikmat saka panganan sing diparingake marang kita, kajaba yèn jiwa, sawise nancepake perhatiané marang renungan babagan Gusti, ngrasakake kabungahan sing luwih gedhé ing katresnan marang kabecikan lan kaendahan saka kabutuhan urip. Satemene, kabèh ing urip saiki diwiwiti dipun cemooh minangka sing fana, nalika siji tiyang tansah ngarahake pandangan pikiran marang berkah sing langgeng lan abadi, wis ngrasakake kanthi manah, sanajan isih ana ing badan, kabungahaning gesang sing bakal teka.

9. Kanthi ngalahaké napsu mangan kakehan lan kesenengan jasmani liwat watak kaya mangkono, lan ora manèh dadi budak daging, kita bakal dianggep pantes mlebu ing perjuangan paling dhuwur—kanggo perang nglawan kekuwatan najis, sing biasané mung gelut pribadi karo wong-wong sing wis menang. Mangkono, pangandalan napsu daging kabuktèn dadi dhasar paling kiyat saka kabèh perang. Yèn durung ngandhalaké daging dhéwé, ora ana siji waé sing bisa perang kanthi sah; lan sapa waé sing ora perang kanthi sah ora bakal diparingi mahkota.

10. Apa kowe kepengin krungu prajurit sejati Kristus, sing perang manut paugeran tandhing sing sah? – Rungokna kanthi tliti. – *'Aku,'* ujare, *'ora mlayu tanpa tujuan; aku ora gelut mung kanggo nggebuk angin; nanging aku nglatih awakku lan ngendhaleni supaya, nalika aku nginjili wong liya, aku dhewe ora dadi ora layak'* (1 Kor. 9:26–27). Apa kowe weruh carane, ing sajroning awake dhewe—yaiku ing dagingé dhéwé—kaya ing dhasar sing paling kiyat, dhèwèké wis netepaké tugas utama perjuangan, lan wis nglumpukaké kabèh kasil perjuangan mau ing siji tumindak ngremuk daging lan ngendhalèkaké awaké dhéwé? *'Aku,'* pangandikane, *'mlayu kanthi cara kaya ngono, ora tanpa tujuan.'* Dheweke ora mlayu tanpa tujuan, sing ndeleng Yerusalem swarga, duwé tujuan sing ora goyah sing kudu dituju kanthi ajeg lumantar lumaku cepet atiné. Dheweke ora mlayu menyang kahanan sing ora mesthi sing, lali marang apa sing ana ing mburi lan ngupaya marang apa sing ana ing ngarep, ngupaya kanggo *'panggilan luhur saka Gusti Allah ing Kristus Yesus'* (Fil. 3: 13–14), marang kang tansah dadi pangarahing pandelengé pikirane, lan marang kang dipun cepet-cepet kanthi kabèh kesiapan atiné, kanthi yakin muni: *'Aku wis gelut perang sing mulya, aku wis ngrampungaké lomba, aku wis njaga iman'* (2 Tim. 4:7). Lan amarga dhèwèké ngerti sepira tanpa kendhat, kanthi semangat paling murni saka sakabèhing nuraniné, dhèwèké wis mlayu *'ing wangi-wangiané'* pangurapané Kristus (Kidung Agung 1:3), lan kanthi ngremuk daging wis kasil ngrebut kemenangan ing perjuangan rohani; mula, kanthi pangarep-arep sing ora diraguhi, dhèwèké ngumumaké: *'Ana mahkota kabeneran sing wis disimpenaké kanggo aku, sing bakal diparingaké Gusti, Hakim sing adil, marang aku ing dina iku'* (2 Tim. 4:8). Lan supaya dhèwèké bisa mbukakaké marang kita pangarep-arep ganjaran sing padha, yèn kita nyonto dhèwèké ing upaya sing padha, dhèwèké nambahaké: *'Ora mung marang aku, nanging uga marang kabèh sing wis katresnan marang rawuhé'*, ngumumaké yèn ing Dina Penghakiman kita uga bakal nampa bagéan saka mahkotaé, yèn, kanthi nresnani rawuhé Kristus—dudu mung rawuhé sing bakal katon marang sapa waé sing ora kepéngin, nanging utamané rawuhé sing tansah mudhun marang jiwa-jiwa sing suci—kita nggayuh kemenangan ing perjuangan rohani lumantar matèni hawa népsi. Bab rawuhe sing kapindho iki, Gusti nyarios ing Injil: *'Aku lan Rama bakal teka marang dheweke lan manggon bebarengan karo dheweke'* (Yohanes 14:23). Lan maneh: *'Delengen, Aku ngadeg ing lawang lan mengetuk; yen ana sing krungu swaraku lan mbukak lawang, Aku bakal mlebu marang dheweke, lan mangan bebarengan karo dheweke, lan dheweke karo Aku'* (Wahyu 3:20).

11. Luwih saka kuwi, Rasul ora mung nerangake prestasi mlayu sing wis digayuh, kandha: *'Aku mlayu kanthi cara iki, ora tanpa tujuan':* [sing khusus nyebutake semangat pikirane lan kobane atine, kanthi kuwi dheweke ngetutake Kristus kanthi sakabehe atine, nyanyi bareng Panganten Putri: *'Kita ngetutaké tapak-tapak Panjenengan, ing semerbénging tentrem Panjenengan'* (Kidung Agung 1:3); lan manèh: *'Jiwa kawulo nempel ing Panjenengan'* (Mazmur 62:9)]; nanging dhèwèké uga nyeksèkaké yèn dhèwèké menang ing jinis perjuangan liya, nalika dhèwèké kandha: *'Mangkono aku ngupaya, ora kaya wong sing nggebuk angin:*

nanging aku nglarani awakku lan ngendhalèkaké: sing sacara khusus nyebutaké pakaryan abot saka pangendhalian dhiri, panglaran awak lan keselé daging. Ing kéné dhèwèké nyritakaké awaké dhéwé minangka pejuang sing waspada nglawan dagingé dhéwé, nuduhaké yèn dhèwèké ora nyerang dagingé mau kanthi pukulan pangendalian diri kanthi sia-sia, nanging kanthi matèni dagingé dhèwèké kasil ngamanaké kamenangan – nalika, sawisé ngendhalèni dagingé nganggo cambuk pangendalian diri lan ngentèkaké kekuwatané nganggo pukulan puasa, dhèwèké maringi roh sing menang mahkota kalanggengan lan palem kamurnian. Apa kowe weruh tatanan perang sing sah, apa kowe nyumurupi asil saka pertarungan rohani – kepiye Sang Kristus, Sang Pejuang, sawisé ngrebut kamenangan marang daging sing mbrontak lan nylempitaké ing sangisoring sikilé, digawa minangka pemenang agung ing kereta kamenangan?! – Panjenengané ora tumindak sia-sia, amarga yakin bakal enggal mlebu kutha suci, Yerusalem swarga. *'Mangkono dhèwèké ngupaya'* ing nglakoni puasa, yaiku matèni daging, *'ora kaya wong sing nyabet hawa'*, yaiku ora kaya wong sing nyabet sia-sia nganggo pukulan pangastine, amarga lumantar kuwi dhèwèké ora nyabet hawa kosong, nanging nyabet roh-roh ala sing muter-muter ing jerone, lumantar matèni badané. Amarga sapa waé sing kandha, *'ora kaya wong sing nggebuk angin'*, iku ateges ora mung nggebuk angin kosong, nanging uga ana makhluk tartamtu sing manggon ing kono. Amarga dhèwèké, sawisé ngungkuli jinis perang kaya ngono (yaiku perang karo badan), saiki muncul manèh kaiket kalung kamenangan akèh, dhèwèké mesthi diserang déning mungsuh sing paling kuwasa; lan sawisé ngungkuli sing kapisan saka wong-wong mau—wong sing iri—dhèwèké wiwit ngumumaké kanthi yakin: *'Amarga perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa, nglawan panguwasa-panguwasa, nglawan kuwasa-kuwasa donya sing peteng iki lan nglawan pasukan-pasukan roh jahat ing swarga'* (Efesus 6:12).

12. Kanggo prajurit Kristus, nalika isih ana ing daging, kasempatan kanggo ngrebut palem kamenangan ora nate gagal; nanging luwih dhuwur dheweke diunggahake dening kasil kamenangane, luwih medeni rangkaian pertempuran sing ana ing ngarepe. Amarga sawise dheweke menang lan nguwasani daginge dhewe, pinten akeh mungsuh, pinten akeh pasukan mungsuh sing munggah nglawan prajurit Kristus sing menang iki, kabangkitake dening kamenange! Iki supaya prajurit Kristus, sing ngraos tentrem ing donya, aja nganti lali marang perang mulya ing perjuangane, lan, amarga kakehan santai lan kapercayan palsu marang keamanan saka mungsuh-mungsuhe, aja nganti kelangan semangat lan kawani kanggo nampilake keberanian pemenang sing pantes nampa ganjaran paling dhuwur. Mula, yen kita kepengin nggayuh kamenangan paling dhuwur, ora kanthi nyuda nanging kanthi nambah kekuwatan lan kawani, mula kita uga kudu ngalami cobaan perang kanthi urutan sing padha – lan sepisanan ngrampungake apa sing bisa nggawe kita kandha karo Rasul: *'Mangkono aku perang, ora kaya wong sing nggebuk angin; nanging aku nglarani awakku lan ngendhalèni supaya manut'* – lan banjur, nalika kita menang ing perang iki, mlebu perang liyane, ing kasilane kita bisa maneh ngomong karo Rasul: *'Amarga perjuangan kita dudu marang daging lan getih, nanging marang pamrentahan, marang panguwasa, marang panguwasa pepetenging jaman iki, marang pasukan roh jahat ing swarga.'* Amarga kita ora bisa perang nglawan kuwi kajaba sawisé menang marang daging – lan kita ora bakal dianggep pantes ngalami perjuangan nglawan roh-roh yèn kita terus-terusan kalah ing perjuangan nglawan daging lan dikalahaké déning weteng. Lan kanthi adil Rasul bakal ngélingaké kita, kandha: *'Ora ana godaan sing nyerang kowe kajaba sing lumrah kanggo manungsa'* (1 Kor. 10:13).

13. Sang biarawan sing kepengin nggayuh prestasi perang batin mangkono, dhèwèké kudu netepaké paugeran iki dhisik lan ngati-ati supaya, sadurungé wayah sing wis ditemtokaké déning paugeran lan lumrah kanggo kabèh mangan, malah ing njaba wektu dhahar, dhèwèké ora kena nampa panganan utawa ombèn-ombèn apa waé, sanadyan nikmat lan legi panganan utawa ombèn-ombèn kuwi nggodha dhèwèké. Uga, sanajan sawisé dhahar rampung, dhèwèké ora kena ngidini dhiri nyenengi apa-apa kaya ngono, sanadyan mung sethithik. Mangkono uga, dhèwèké kudu ngetutaké wektu lan suwéné turu kanthi ketat, miturut paugeran. Lan kepinginan kaya ngono kudu dipotong kanthi semangat sing padha kaya nalika kita motong gugahané napsu birahi. Amarga sapa waé sing ora bisa nahan napsu kakehan saka weteng, kepiye dhèwèké bisa mateni kobongan hawa napsu daging? Lan sapa waé sing ora bisa nguwasani hawa napsu sing cetha lan cilik, kepiye dhèwèké bisa ngungkuli sing rahasia, sing muncul tanpa ana sing nyekseni?

14. Kita ora perlu wedi marang mungsuh saka njaba; mungsuh kita ana ing jero awake dhewe. Mulané ana perang batin sing ora kendhat ing jeroné kita. Yen kita menang ing perang iku, kabèh perselisihan saka njaba bakal dadi ora ana tegesé, lan kabèh bakal tentrem kanggo prajurit Kristus, lan kabèh bakal tundhuk marang dhèwèké. Kita ora bakal duwé alesan kanggo wedi marang mungsuh saka njaba, sawisé sing ana ing jeroné kita, sawise dikalahaké, manut marang Roh. Kita ora kena pracaya yèn kanggo kasampurnan atiné lan

kasucian badan, puasa sing mung nahan dhaharan sing katon waé wis cukup. Ora, marang iki kita uga kudu nambah puasa jiwa. Amarga jiwa uga nduwé panganan mbabayani dhéwé, sing yèn wis ora biasa, bisa njeblug menyang jurang hawa napsu, sanajan tanpa akèh panganan kanggo badan. – Panghakiman dhiri iku panganané, lan sing paling nyenengaké. Nesu uga dadi panganané, sanajan ora entheng, lan kadhangkala mbabayani, malah matèni. Iri dadi panganané jiwa, ngrusak kanthi racun sari uripé lan tanpa kendhat nyiksa—jiwa sengsara—karo kabungahan lan kasuksesan wong liya. Kesombongane iku panganan sing sawatara wektu nyenengake dheweke kanthi rasa sing enak, nanging sawisé iku ninggalake dheweke kosong, gundhul lan ora duwe kabecikan apa-apa, ndadekake dheweke mandheg lan ora bisa ngasilake woh rohani – lan akibaté ora mung nyegah dheweke saka ganjaran kanggo gaweyané sing tanpa wates, nanging uga nggawa paukuman sing abot. Saben napsu lan pangumbangan ati sing gampang owah-owahan iku kaya nyabisi nyawa ing padang gembalaan dhéwé, maringi panganan sing mbabayani, nalika nyegah roti swarga lan panganan padhet. Mula, kanthi nyingkiri kabèh mau sakabisa ing puasa kita sing suci, kita bakal ndadèkaké puasa badan dadi ana tegesé lan ngasilaké woh. Amarga pangorbanan daging, nalika nyawiji karo pangapuraning atiné, bakal nyuguhaké kurban sing paling nyenengaké marang Gusti Allah lan netepaké panggonan sing pantes kanggo kasuciané ing pojok-pojok atiné sing resik lan éndah. Nanging yèn nalika nglakoni puasa badan kita malah kesangkut hawa napsu jiwa sing paling mbabayani, pangorbanan daging ora bakal ana paedané kanggo kita, amarga kita tetep kotor ing pérangan sing paling mulya—tegesé, kita tetep rusak ing pérangan sipat kita sing sejatine dadi panggonané Roh Suci. Amarga dudu daging sing fana, nanging ati sing resik sing dadi panggonan panggonan Gusti Allah lan candhi Sang Roh Suci. Mula, nalika awak njaba kita puasa, kita uga kudu njaga batin kita saka godaan sing mbabayani. Rasul Suci ngajak kita supaya nyawisake atiné marang Gusti kanthi suci, supaya kita dianggep pantes nampani Kristus minangka tamu, nalika Panjenengané ngendika: *'supaya Kristus manggon ing atimu lumantar pracaya'* (Efesus 3:16–17).

15. Kita kudu milih panganan sing maringi wates, tinimbang nambah kobongan hawa napsu daging, lan sing gampang ditemokake lan cocog karo kabiasaan umum para sedulur. Keserakahan panganan katon ing telung cara: siji wong kepengin mangan sadurunge wektu sing wis ditemtokake ing aturan; sing siji nyurung wong kanggo ngisi lan ngluwihi weteng nganggo panganan, apa wae sifaté; sing katelu mung wareg karo panganan sing paling enak lan istimewa. Mula saka iku, sawijining biksu kudu netepi telung paugeran nglawan iki: kaping pisan, ngenteni wektu sing wis ditemtokake nalika panganan diidini; kapindho, ora nganti kakehan mangan; katelu, wareg mung karo panganan sing prasaja lan regane murah. Lan apa wae sing diijini ing babagan iki sing ora cocog karo adat lan praktik umum ora disahake dening tradisi kuna para Bapa, amarga dianggep kotor dening kesia-siaan, kesombongan, lan kabanggaan. Uga kita ora tau weruh ana wong sing mung urip saka godhong-godhongan, sayuran, lan woh-wohan wit sing dianggep kalebu wong paling pinunjul, utawa diparingi karunia akal lan kawruh. Kosok baline, kita ora tau weruh sapa wae ing antarané wong-wong sing mung mangan sayuran ijo, sayuran lan woh-wohan wit dianggep kalebu wong sing paling pengalaman, utawa diparingi karunia pangertosan lan kawruh.

16. Karya katresnan kudu luwih diutamakake tinimbang nglakoni puasa. Kita sinau bab iki saka Para Bapa Mesir. Amarga nalika kita, kepengin sinau paugeran para sepuh iki, teka saka Siria menyang Mesir, kita ditampa ing kana kanthi keramahan sing anget banget lan tulus – lan ing endi wae kita lunga, ora ana ing endi wae, kanggo kenyamanan kita, padha meksa netepi jam dhahar sing wis ditemtokake miturut aturan, kaya sing biyasane kita deleng ing biara-biara Palestina—nanging ing endi wae padha ngidini kita mangan sadurunge wektu kasebut, kajaba ing Rebo lan Jemuwah. Salah siji para sesepuh, nalika kita takon marang dhèwèké kenapa paugeran puasa saben dina ditindakake kanthi longgar ing antarané wong-wong mau, mangsuli: 'Puasa tansah ana karo aku, nanging aku ora bisa njaga kowe tetep karo aku salawas-lawase. Luwih saka kuwi, sanadyan puasa iku migunani banget lan tansah perlu, iku kurban sukarela; déné nepaki tumindak katresnan iku prentah sing mendesak.' Mula, kanthi nampani Kristus ing sajroning atimu, aku kudu ngopeni Panjenengané. Nanging nalika aku pamitan, aku bisa ngimbangi kelonggaran sing tak lakoni amarga Panjenengané kanthi nglakoni puasa paling ketat. Amarga *'para tamu manten ora bisa puasa nalika manten lanang isih ana karo dheweke. Nanging bakal teka dina-dina nalika panganten lanang dijupuk saka wong-wong mau, banjur padha bakal nglakoni puasa'* (Lukas 5:34–35).

17. Miturut para Bapa Agung, kaluputan loro-lorone padha mbabayani – loro-lorone, puasa kakehan lan mangan kakehan. Kita ngerti ana sawetara wong sing, sanadyan ora dikalahake dening keserakahan mangan, nanging ambruk amarga puasa sing kakehan, lan banjur tiba ing hawa keserakahan mangan sing padha amarga ringkihé awaké saka puasa sing kakehan kuwi.

18. Kita kudu ngati-ati supaya ora mangan sadurunge wektu sing wis ditemtokake utawa ngluwihi ukuran amarga kepinginan nikmat daging, lan uga kudu mangan nalika wayahe wis teka, sanajan ora krasa kepingin; amarga loro-lorone, kepinginan kakehan kanggo nikmat daging lan rasa ora seneng marang panganan, digerakake dening mungsuh kita. Malih, pangreksan sing tanpa wates luwih mbabayani tinimbang keserakah; amarga saka keserakah, lumantar tobat, wong bisa bali marang tumindak sing bener, nanging saka pangreksan sing tanpa wates ora bisa.

19. Para Bapa kita ing jaman biyen kerep mbahas carane ngimbangi antarane loro ekstrim iki kanthi ngetutake moderasi sing wajar; padha luwih milih roti tinimbang panganan liyane, lan netepake ukuran konsumsine yaiku loro roti cilik sing bobote watara siji pon.

20. Prinsip umum moderasi ing pangastine yaiku saben wong, miturut kekuwatan, kahanan awak lan umur, kudu mangan mung sak cukup kanggo njaga kasehatan awak, lan ora sak akeh sing dipengini kanggo wareg. Sapa wae sing ora netepi ukuran sing ajeg—puasa kakehan ing sawijining wektu lan mangan kakehan ing wektu liyane—lan kanthi mangkono ngrusak loro-lorone, pandonga lan kasucian: pandonga, amarga tanpa panganan wong ora bisa waspada nalika ndonga, nanging malah kepingin turu amarga ringkih; lan kasucian, amarga geni napsu daging sing kobong amarga mangan kakehan terus murub sanajan lagi puasa ketat.

21. Miturut Bapa-bapa Gereja, mangan sing sedheng iku ngonsumsi panganan saben dina mung sak cukup supaya isih kroso luwe sawisé mangan. Kesedengane kaya ngono bakal njaga nyawa lan badan supaya tetep seimbang, lan bakal nyegah wong supaya ora kecemplung ing puasa kakehan sing nglemahake badan, utawa mangan kakehan sing mateni semangat.

22. Kita nyedhiyakake piwulang migunani maneh saka Macarius sing pinaringan berkah, supaya kita bisa ngrampungake buku kita babagan puasa lan nahan napsu kanthi pungkasan sing maringi pangajaran adhedhasar panemune wong kaya ngono. Panjenengané ngendika yèn sawijining biksu kudu nglakoni puasa kanthi wicaksana kaya-kaya dhèwèké bakal manggon ing badan nganti satus taun; lan dhèwèké kudu nahan gerak-gerik atiné—ngapura kaluputan, mbuwang sedhih, lan ora nggatekake kasedhihan lan kapitunan—kaya-kaya saben dina bakal mati. Bab pisanan—yaiku puasa—panjenengané maringi pitutur supaya wicaksana sing migunani tumrap nyawa, sing bakal meksa sang biksu supaya tansah lumaku ing dalan ketegasan sing ajeg ing pangendalian dhiri, ora ngidini dhèwèké, sanajan ing kahanan kesel badan, nyimpang saka ketegasan menyang kakehan; lan bab kapindho, yaiku pangendalian emosi, – kabecikan ati sing nylametake sing cukup kuwat ora mung kanggo ngremehake apa sing katon minangka kamakmuran ing donya iki, nanging uga tetep ajeg ora digoyang dening cilaka lan sedhih, lan ngremehake kuwi minangka ora ana gunane, sajeroning tansah ngarahake pandelenganing pikiran marang panggonan sing diarep-arep bakal dipanggil saben dina lan saben menit.

2. Perjuangan nglawan roh zinah

1. Miturut tradisi para Bapa, perjuangan kapindho kita yaiku nglawan semangat napsu – perjuangan sing luwih dawa lan luwih ajeg tinimbang liyane, lan mung arang banget sing bisa ngalahake kanthi sampurna – perang sengit sing diwiwiti ing tahap awal kematangan, lan ora mandheg nganti hawa napsu liyane bisa dikalahake. Amarga pemberontakan ing kene ana loro jinis, lan dilakoni nganggo loro jinis senjata, mula uga kudu dilawan nganggo loro jinis senjata ing tangan. Puasa jasmani waé ora cukup kanggo nggayuh kasucian sing sampurna; iku kudu dilampahi kanthi tobat sing tulus saka roh lan pandonga tanpa kendhat nglawan roh sing paling najis iki; banjur sinau Kitab Suci tanpa kendhat digandhengake karo upaya intelektual, uga pagawean fisik lan pagawean tangan, sing njaga ati supaya ora nyasar lan mbalekake marang awake dhewe; lan sing paling utama, andhap asor sing jero lan sejati, tanpa iku kamenangan nglawan hawa napsu apa wae ora bakal bisa digayuh.

2. Pangowahaning hawa napsu iki gumantung marang panyucian manah sing sampurna, saka manah kuwi, miturut sabda Gusti, mili racun panyakit iki. *'Marga saka manah,'* pangandikane, *'mili pikiran ala... zinah, cabul'* lan sapiturute (Mat. 15:19). Mula saka iku, wong kudu sepisanan ngresiki sumbering urip lan pati, kaya pangandikane Salomo: *'Jaga atimu kanthi temenan; amarga saka kana mili mata banyu urip'* (Amsal 4:23); amarga daging iku manut marang kersa lan kakuwatané. Prentah nglakoni puasa lan mangan prasaja mesthi kudu dituruti kanthi tliti, supaya daging, sing kebak panganan, ora mbrontak marang dhawuhe atine lan, amarga kakehan, ngusir pangrèké—roh. Nanging yèn kita nyuda sakabèhé inti upaya kita mung kanggo ngentèkaké awak, déné ing wektu sing padha ora nglakoni puasa roh kita saka hawa napsu liyané, lan ora nyibukaké roh kita kanthi piwulang babagan bab-babé Gusti utawa kanthi pangibadah rohani liyané;

mangkono kita ora bakal bisa munggah tekan pucuk kasucian sejati; amarga ing kahanan kaya ngono, apa sing mrentah ing jero kita bakal ngotori awak kita, sanajan awake iku resik. Mula, kaya sing diwulangake Gusti, kita kudu '*ngresiki dhisik ing njero cangkir lan piring, supaya njaba uga dadi resik*' (Matéus 23:26).

3. Hasrat liyane biasane disucèkaké, saliyané saka interaksi karo wong lan kegiatan lan tugas saben dina bareng karo wong-wong mau, lan ora bakal mari amarga ora nyenengake lan nesu sing disebabake nalika nyerah marang hasrat mau. Mangkono, umpama, ledhakan nesu, cacian, lan ora sabar ora mung mari amarga piwulang saka jero ati lan pangawasan sing waspada, nanging uga amarga sowan marang sedulur lan kerep ngetokake rasa emosi iki supaya dipertanggungjawabake. Amarga nalika diprovokasi kuwi emosi luwih gampang katon, mula luwih kerep kabuka lan mulane luwih cepet mari. Nanging sangsara iki, nalika badan kesel lan atiné remuk, uga mbutuhake kesunyian lan mundur saka wong liya, supaya kanthi mbusak panyebab geger sing ngrusak lan panas iki, wong bisa luwih cepet nggayuh kahanan waras sakabehe. Kaya déné migunani tumrap wong sing nandhang lara apa waé yèn panganan sing mbebayani ora kena digawa nganti ing ngarepé, supaya pandelengé ora nimbulaké napsu matèni: mangkono uga meneng lan nyendhiri dhiri nduwèni peran gedhé kanggo ngusir lara tartamtu iki (nafsu), supaya jiwa sing lagi lara, ora keganggu déning manéka wong lan prakara, bisa luwih bébas munggah menyang renungan intelektual sing paling murni, lan lumantar iki bisa luwih gampang ngusir godhongan nafsu sing nular.

4. Nglakoni pangastine iku siji bab, nanging dadi suci iku bab liya, sawise nggayuh kahanan tentrem saka kasucian lan ketulusan kaya prawan. Sifat mulya kaya ngono mung diparingi marang wong sing suci ing jiwa lan raga, kaya ta loro-lorone Yohanes (Pembaptis lan Penginjil) ing Prajanjian Anyar, lan Elia, Yeremia, lan Daniel ing Prajanjian Lawas. Ora salah yen ngajeni, padha karo wong-wong mau, wong-wong sing wis tau tiba, nanging liwat pakaryan asketis sing dawa lan upaya semangat kanggo mbalekake apa sing ilang, wis nggayuh kahanan kasucian lan integritas jiwa lan raga sing padha karo wong-wong mau, lan sing ngrasakake godhongan daging ora amarga serangan napsu isin nanging mung amarga gerakan alamiah. Mula saka iku, kita kandha, pancen angel banget kanggo nggayuh kahanan kaya ngono ing antarané wong akèh – apa ora malah mokal? – Nanging aja ana sing ngarep-arep sinau iki saka pamanggihan kita, nanging saben wong kudu nemokake dhéwé lumantar pamariksaan nuraniné dhéwé. – Kita ora ragu manawa ana akèh wong sing nglakoni pangendalian dhiri, sing ngusir lan nahan serangan daging—apa iku arang kedadeyan utawa saben dina—liwat ajrih marang Gehenna utawa amarga kepéngin marang Karajan Swarga. Bab wong-wong mau, para sepuh pracaya yèn sanadyan ora kabèh kabuwang utawa kalah déning gegerané napsu, nanging ora bisa aman saka serangan utawa pancèn kebal. Amarga sapa waé sing ana ing posisi pejuang, sanadyan asring menang lan ngalahaké mungsuhé, mesthi kadhangkala bakal ngrasakaké kuwatir lan tatu dhéwé.

5. Yen ing atiné kita pancèn kuduné padha ngupaya bareng Rasul ing perjuangan rohani (2 Tim. 2:5), mula—ora gumantung marang kekuwatan dhéwé (awit upaya manungsa ora cukup kanggo ngrampungaké iki), nanging ngandelaké pitulunganing Gusti—ayo padha maju kanthi kabèh semangat kanggo ngalahaké roh kang paling najis iki. Amarga hawa napsu iki ora bakal mandheg nglawan kemenangan jiwa nganti jiwa nyadari yèn nglakoni perjuangan kaya ngono kanthi sukses ngluwahi kekuwatane, lan kanthi gaweyan lan upaya dhéwé ora bakal bisa nggayuh kemenangan kajaba dikuatké déning pitulungan lan pangayomaning Gusti.

6. Satemene, yen saben kasil ing kabecikan iku pakaryan saka sih-rahmaté Gusti, lan ngungkuli saben napsu iku kemenangané Panjenengané, mula upaya iki sacara khusus (yaiku nggayuh kasucian lan ngungkuli napsu birahi), iku sih rahmat lan peparang istimewa, kaya sing dikonfirmasi dening piwulang Bapa-bapa Suci lan pengalaman pangresikan saka hawa napsu iki, kaya sing disekseni dening wong-wong sing dianggep pantes nggayuh iku. Amarga ora ngrasakake sengatan saka daging iku, kanthi pangertèn tartamtu, padha karo nalika isih manggon ing badan, metu saka daging; nganggo daging nanging ana ing njaba alam. Mulane, manungsa ora bisa mabur, kaya ngono, nganggo swiwi dhéwé menyang pucuking kasampurnan kang langit, kajaba sih Gusti lumantar karunia kasucian ngangkat saka lendhut donya. Amarga ora ana kabecikan sing nggawa manungsa jasmani nyedhak banget marang malaikat swarga, kanthi niru cara uripe, kaya anugerah kasucian sing, lumantar iku, nalika isih urip ing donya, miturut Rasul, '*nduwé panggonan ing swarga*' (Fil. 3:20), lan ing kéné, ing dagingé sing fana, wis nduwèni apa sing dijanjèkaké marang para wali ing urip sing bakal teka, sawisé padha ninggalaké badané sing fana.

7. Rungokna apa sing diomongake Rasul: '*Saben atlit ngendhaleni dhiri ing kabèh bab*' (1 Kor. 9:25). Panjenengané ngajokaké atlit ing arena minangka tuladha kanggo kita ing perjuangan rohani. Supaya bisa menang ing lomba, dheweke ora mung nyingkiri kabèh panganan sing dilarang, mabuk-mabukan, lan

kesurupan, nanging uga nyingkiri kelesuan, kemalasan, lan keteledoran, kanthi latihan terus-terusan lan dedikasi marang tugase kanggo ngembangaké kekuwatan lan ngasah katrampilan; dhèwèké nyisihaké kabèh kuwatir lan sedhih babagan urusan donya lan urusan omah-omah, mung nyawiji ing pikirané babagan carané nggayuh kasil lan menangaké mahkota juara; Luwih saka kabèh, dhèwèké ngati-ati supaya tetep suci saka rereged hawa napsu, supaya sanajan turu ora kesasar amarga ngimpi sing isin, lan ora ngurangi kekuwatan sing wis dipikolehi liwat gaweyan dawa lan perawatan sing ora sithik. Ing kéné kowé weruh kabèh sing kudu ditindakake déning wong tapa spiritual; kowé uga weruh yèn, kanggo kasil ing upaya spiritualmu, kowé uga kudu luwih dhisik njaga kasucian lan kesucian. Yen kasucian iku wigati banget ing tandhingan donya kanggo mahkota sing bakal sirna, sepira luwih wigati maneh ing perjuangan batin rohani kanggo mahkota swarga? Kita ora mung kudu njaga kasucian njaba saka dosa daging utawa rereged sing ora disengaja, nanging luwih utama njaga kasucian batin saka pikiran lan raos. Kita kudu ngreksa pojok-pojok paling jero ing atiné kanthi ati-ati banget. Apa sing dikarepake para pesaing ing arena mung kanggo diduwèni ing daging, iku kudu kita duwèni ing jeroning nurani, ing ngendi Gusti kita, Pangadil tumindak kita, nyumurupi saben gerakan kersané nganti rincian paling cilik. Mula saka iku, kita kudu njamin manawa apa sing kita wedi dilakoni kanthi terang-terangan ora muncul ing pikiran kita kanthi sembrono, lan apa sing kita isinake kanggo mbukak marang wong liya ora ngotori kita liwat sarujuk rahasia ing atiné. Amarga sanadyan iki bisa didhelikake saka manungsa, nanging ora bisa didhelikake saka Malaikat utawa saka Gusti Allah Kang Maha Kuwasa, sing ora ana rahasia sing bisa didhelikake saka Panjenengané.

8. Tandha lan ukuran saka kasampurnaning kasucian sing digayuh bisa dianggep kaya mangkéné: nalika kita lagi istirahat, utawa ketiduran jero, ora ana gambar nggodha sing muncul ing batin kita; utawa, yèn ana sing muncul, kuwi ora cukup kuwat kanggo mbangkitaké dorongan napsu. Amarga dorongan kaya ngono, sanadyan ora kalebu dosa gedhe, nanging dadi pratandha manawa jiwa durung sampurna lan hawa napsu durung sirna sakabehe nalika gambar-gambar kaya ing ngimpi bisa ngasilake pelanggaran kaya ngono.

9. Kualitas pikirané wong, sing ora tansah dijaga kanthi tliti ing tengahing gangguan sajrone awan, kabuka nalika turu ing wengi; mula, nalika pelanggaran kaya sing kasebut mau kelakon, ora impen sing kudu disalahké, nanging kegagalan njaga kewaspadaan ing wektu sadurungé, lan wong kudu ndeleng iki minangka pratandha ana lara sing nyumput ing jero, sing ora kawit kaping pisan muncul nalika wengi (kaya-kaya durung ana sadurunge), nanging nalika badan dikuatake dening turu, panas batin sing kobong saka napsu munggah tekan kulit—panas sing wis kita nyalakake dhéwé kanthi mangan pikiran ala sajrone dina. Mangkono uga, lara jasmani ora kawangun nalika pisanan katon, nanging wis kapikantuk ing wektu sadurunge, nalika sawijining wong tanpa ati-ati, kanthi mangan macem-macem panganan sing mbebayani kanggo kesehatan, nglumpukake cairan sing nyebabake lara ing jeroné awaké dhéwé.

10. Gusti Allah piyambak, Sang Pencipta lan Pangripta kabèh umat manungsa, sing luwih ngerti tinimbang sapa waé bab hakikat ciptaané, nuntunake pangobatan marang sumber utama saka panyebab lara napsu iki, nalika Panjenengané ngendika: *'Sapa waé sing ndelok wanita kanthi niat mesum, iku wis nglakoni zinah karo dhèwèké ing atiné'* (Matéus 5:28). Nalika nyarios bab hawa napsu mripat, Panjenengané ora ngukum mripaté dhéwé nanging luwih ngukum raos ing jeroné sing nyalahgunakaké panganggoné mripat. Atiné iki, sing lara lan tatu déning panah napsu, ndelok kanthi kepénginan – berkah pandelengan, sing diparingaké déning Sang Pencipta kanggo kabecikan, lumantar napsu dhéwé dirobah dadi pangabdian tumindak ala, lan lara napsu sing kasembunyi ing jerone metu lumantar tumindak ndelok. Mulané, prentah panyelamatan diwènèhaké marang wong sing napsuné nyebabaké tatu ala lumantar pandelengan. Amarga ora kacarita: *'Jaga mripatmu kanthi tliti'*, nanging: *'Jaga atimu kanthi tliti'* (Amsal 4:23).

11. Mula, langkah kapisan lan paling utama kanggo njaga kasucian atiné yaiku: saben ana pikiran babagan wanita apa waé—ibu, sedulur wadon, kerabat, utawa malah wanita suci—sing mlebu ing pikiran kita amarga tipuan liciké setan, ayo padha cepet-cepet ngusir pikiran kuwi saka benak kita sakcepete; supaya, yèn kita kasep banget ngendheg ing pikiran kaya ngono, mungsuh kita, si penipu, bisa alon-alon nggeser pikiran kita saka wanita-wanita mau marang liyané, liwat sing bisa nyebarake pikiran sing mbebayani kanggo jiwa. Napa, nalika ngupaya nepati dhawuh: *'Jaga atimu kanthi tliti'*, kita kudu, manut dhawuh Gusti ing wiwitan, kanthi ati-ati *'njaga'* sirah ula sing mbebayani (Kejadian 3), yaiku wiwitaning pikiran ala, lumantar iku setan nyoba nyusup mlebu ing atimu; supaya, menawa sirahé nembus atiné kita amarga kecerobohan kita, awaké kabèh ora mlebu uga ing kana—tegesé, supaya pikiran-pikiran najis lan kersané nyenengi kesenengan dosa ora muncul. Amarga sapisan mungsuh diidini mlebu, sawisé nyekel nyawa, dhèwèké mesthi bakal matèni nyawa mau nganggo sangsara racuné. Kita uga kudu *'nggebuk'* *'wong-wong sing nindakake dosa ing tanah*

kita—yaiku, hawa napsu *daging*—'ing *kandungan*' lairé (Mazmur 100:8), lan '*nggebuk marang watu*' anak-anak Babilonia nalika isih bayi (Mazmur 136:9). Amarga yèn ora dipun remuk nalika isih alus lan ringkih, banjur, sawisé thukul amarga kaparingi kapenak, bakal munggah nglawan kita kanthi kekuwatan gedhé, lan—apa mbasmi kita, utawa, yèn dikalahaké, mesthi ora tanpa ambegan abot lan sangsara. Amarga '*nalika wong kuwat*'—yaiku roh kita—'*wis nglengkapi awake dhewe lan ngreksa omahé*', yaiku njaga tentreming atiné lumantar ajrih marang Gusti Allah, banjur '*bandha-bandhane tentrem*' (Lukas 11:21), yaiku woh-wohing pakaryan lan kabecikané, sing digayuh sajrone wektu sing suwé. '*Nanging nalika ana wong sing luwih kuwat tinimbang dhèwèké teka lan ngalahaké dhèwèké*', ya iku setan lumantar sarujuk marang pikiran-pikiran sing ditanduraké, banjur '*dhèwèké bakal mbusak kabèh waja sing dadi pangandalané*', ya iku pangeling marang Kitab Suci, utawa ajrih marang Gusti Allah, — '*lan bakal nyebarake jarémané*' (Lukas 11:22), yaiku, kabisané ing kabecikan bakal sumebar déning kabèh jinis ala sing nentang kabecikan mau.

12. '*Iki*,' kandha St. Paulus, '*karepe Gusti Allah—kasucianmu*' (1 Tes. 4:3). Lan supaya kita ora mangu-mangu utawa ana ing pepeteng bab apa sejatine sing dimaksud karo kasucian—apa iku kabeneran, katresnan, andhap asor, utawa kasabaran—awit kasucian digayuh lumantar kabèh kabecikan mau—panjenengané nerusaké kanthi cetha apa sejatine sing dimaksud karo kasucian: '*Amarga iki kersaning Gusti Allah, pangsucianmu: kowe kudu nyingkiri cabul; lan saben wong saka kowe kudu ngerti carane ngreksa awake dhéwé ing pangsucian lan pakurmatan, ora miturut napsu birahi kaya wong-wong non-Yahudi sing ora kenal Gusti Allah*' (1 Tes. 4:3–5). Delengen sepira dhuwuré dhèwèké muji kasucian, nyebut iku minangka pakurmatané wadha—ya iku awak kita—lan sawijining papan suci. Mula saka kuwi, sapa waé sing tetep ing napsu birahi iku ana ing kahanan ora ajiné lan ora suci lan urip adoh saka kasucian. — Sithik luwih maju, Santo Paulus nambahaké, manèh nyebut kasucian ' ': '*Amarga Gusti Allah ora nelpon kita marang kakerengan, nanging marang kasucian. Mula, sapa waé sing nolak iki (ngremehake iki) 'ora nolak manungsa, nanging Gusti Allah, sing wis maringi Roh Suci ing antarané kita*' (ibid., ayat 7–8). Panjenengané maringi dhawuhé kekuwatan sing ora bisa dipecah lan wigati nalika ngendika yèn sapa waé nolak iki—yaiku apa sing wis tak kandhakake—ora ngremehake manungsa, yaiku aku sing maringi dhawuh iki, nanging Gusti Allah sing ngandika lumantar aku, sing wis netepaké manah kita dadi panggonan Roh Suci. Apa kowe weruh carane, kanthi tembung prasaja, dhèwèké muji kaelokan iki! Kaping pisan, dhèwèké pancèn maringi kasucian marang iku; kapindho, dhèwèké negesaké yèn lumantar iku wadha awak kita dibebasaké saka kabèh rereged; katelu, yèn sawisé mbuwang rereged kang memalukan, wadha iki bakal diajèni, kaya papan suci; lan pungkasané, yèn kauntungan paling gedhé yaiku lumantar iku Roh Suci bakal manggon ing atiné kita.

13. Aku uga bakal nyebutake kesaksian liya sing padha saka Rasul sing padha. — Nalika nulis marang wong Ibrani, dhèwèké kandha: '*Upayakna katentreman karo kabèh wong, lan kasucian sing tanpa iku ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti*' (Ibr. 12:14). Ing kéné uga, dhèwèké kanthi cetha negesaké yèn tanpa kasucian—sing biasané dhèwèké sebut minangka kabersihan lan kasucian jiwa lan badan—ora mungkin babar pisan kanggo ndeleng Gusti.

14. Luwih luhur lan langit martabat kasucian, luwih abot fitnah sing digawé mungsuh. Mulane kita kudu luwih tekun nglakoni ora mung pangendalian badan, nanging uga pangapusan ati, kanthi ambegan pandonga sing ora kendhat, supaya pawon daging kita—sing Ratu Babilon tansah nyoba nyulut nganggo arang godhagan godaan daging— supaya bisa tansah dipadamake lan didinginkan dening embun Roh Suci sing mudhun ing atiné kita.

15. Kita bisa njaga kahanan pikiran kaya ngono kanthi ajeg yen tansah eling manawa Gusti Allah iku Pangawasi wengi lan awan lan Pangertos ora mung tumindak rahasia kita nanging uga kabeh pikiran kita — lan pracaya manawa kita kudu nglaporake marang Panjenengane ora mung kabeh tumindak lan pakaryan kita nanging uga kabeh sing muter ing sajroning ati kita.

16. Kanggo njamin supaya sanajan nalika turu, impen-impen sing ora resik ora ngotori kita, kita kudu tansah nindakake puasa sing sedheng lan ajeg. Amarga sapa wae sing nglanggar watesan sing wajar ing nahan dhahar, mesthi wae bakal banjur nglanggar watesan sing trep ing babagan kelonggaran uga. Lan nalika ukuran pangopenan kita owah, mangkono uga kualitas kasucian kita mesthi owah. — Nanging ing bab iki kita kudu njaga andhap asor lan kasabaran ing manah kanthi ajeg, uga ngati-ati ngreksa awak kita sajrone dina saka nesu lan hawa napsu liyane. Amarga nalika geni nesu nyekel ing batin kita, panas hawa napsu bakal gampang mèlu. Nanging saka kabèh iku, wigati tetep waspada ing wayah bengi. Amarga kaya kasucian lan disiplin dhiri ing wayah awan nyiapaké dalan kanggo kasucian ing wayah bengi, mangkono uga kewaspadaan ing wayah bengi

maringi ati—lan uga kesadaran dhiri—kakuatan lan keteguhan kanggo nolak kabèh sing ora suci ing wayah awan.

17. Apa bisa mateni sakabehe geni napsu, panasé sing krasa ing daging kita kaya wis lumrah? – Ayo dhisik padha pikir apa sing diomongaké Paulus sing pinunjul bab iki. *'Matèni,' pangandikane, 'anggota-anggota bumi ing kowé'* (Kolose 3:5). Anggota badan endi sing dhèwèké paring dhawuh supaya kita matèni? – Mesthi ora kanggo motong tangan lan sikil utawa bagéan liya; nanging kanggo matèni awak sing wédhok dosa, sing diomongaké ing panggonan liya: *'supaya awak daging sing wédhok dosa iki dipatèni'* (Roma 6:6), – lan sing, kaya awak liya, nduwèni bagéan-bagéan dhéwé. Iki sing dadi dhawuhe Rasul supaya kita matèni. Lan piyambakipun langsung nyebutaké persis apa waé kuwi. – Sawisé kandha, *'Matènaa anggota awakmu sing ana ing bumi,' piyambakipun nerusaké: 'zinah, kucel, napsu, hawa ala, lan keserakahan, sing iku sesembahan marang berhala'*. Anggota kapisan yaiku *'zina'*: iki dosa hubungan badan sing ora sah; anggota kapindho yaiku *'keceburan'*, sing kadhangkala kelakon tanpa ana kontak fisik karo wanita, apa nalika turu utawa nalika tangi; unsur katelu yaiku *'nafsu birahi'*, sing dumunung ing jeroning jiwa, bisa kobong tanpa pangaribawa nafsu jasmani ing awak; unsur kaping papat yaiku *'nafsu ala'*, sing ora mung ngrujuk marang nafsu birahi sing ora suci kaya sing kasebut ing ndhuwur, nanging uga, luwih umum, marang kabèh kepinginan sing ngrusak, lan sejatine ora liya mung penyakit saka karsa sing rusak; Rasul ngenali *'keserakahan'* minangka unsur pungkasan saka watak dosa, sing nuduhake manawa wong ora mung kudu nyingkiri ngidam-idamake kagungané wong liya, nanging uga kanthi loman ngremehake kagungané dhéwé, kaya déné komunitas kapercayan kapisan sing kasebut ing Kitab Para Rasul (Kisah Para Rasul 4:32, 35). Saka kabèh sing wis diomongaké, aku njupuk kesimpulan kaya ngéné: yèn akèh wong, demi Kristus, nyingkirké bandha-bandhané, nganti padha mbusak saka atiné ora mung duwé dhuwit nanging uga kepéngin duwé dhuwit, mula bisa disimpulké yèn napsu birahi uga bisa dipadamké kanthi cara sing padha. Amarga Rasul ora bakal nggabungaké sing mokal karo sing bisa. Nanging amarga ngakoni loro-loroné bisa kelakon, dhèwèké mréntah supaya loro-loroné dipatèni. – Lan Paulus sing kabegjan kuwi pancèn yakin banget marang kamungkinan mbusak hawa napsu saka anggota awak kita, nganti dhèwèké ora mung mréntah supaya dipatèni, nanging uga mréntah supaya jenengé waé ora kena diucapaké ing antarané kita, kandhané: *'Nanging bab zinah lan kabèh kajorakan utawa keserakahan aja nganti kasebut ing antaramu, kaya sing pantes tumrap wong-wong suci; uga ora ana basa kotor, ora ana omongan bodho, ora ana guyonan kasar, sing ora pantes'* (Efesus 5:3–4). Mula saka iku, ora ana sangsi manawa napsu zinah bisa diilangi saka anggota awak kita – amarga Rasul wis maringi dhawuh supaya dipotong, kaya ta keserakahan, omongan sia-sia, lan kabungahan sing ora ana gunane uga kudu dipotong.

18. Nanging, kita kudu nyadari manawa sanajan kita nglakoni wujud pangreman sing paling ketat—yaiku luwe, ngelak, jaga bengi, lan kerja terus-terusan—lan nyawisake awak kita kanthi semangat sing ora kendho kanggo maca buku-buku sing nylametake nyawa; nanging, kanthi upaya iki waé, kita ora bisa nggayuh kasucian sing langgeng kajaba sih-rahmat istimewa saka Gusti Allah maringi pitulungan. Mangkono, saben wong kudu ngerti yèn dhèwèké kudu tanpa kendhat nindakake latihan asketik sing kasebut mau mung supaya lumantar sedhih sing sabar ditampa, lan kanthi mangkono narik kawelasaning Gusti marang dhèwèké, supaya dhèwèké dianggep pantes nampa sih rahmating Gusti sing nylametaké saka peperanganing daging lan saka panguwasa napsu sing nguwasani; lan ora kanthi pangarep-arep yèn kanthi usaha dhèwèké dhéwé liwat pakaryan-pakaryan iki, dhèwèké bakal nggayuh kasucian jasmani sing ora goyah sing dadi kepénginan lan digoleki.

19. Kepinginan marang bab-bab iki ora bisa ditindhes utawa ditolak kajaba diganti karo kepinginan liya sing nylametake. Mula, yen kita kepengin ngilangi hawa napsu daging saka atine, kita kudu cepet-cepet ngganti karo hawa napsu rohani, supaya roh kita, sing tansah ngupaya marang obyek-obyek kasebut, ora duwe niat utawa wektu kanggo merhatiin godhongan kabungahan donya sing fana. Lan nalika, lumantar latihan saben dina ing upaya rohani, roh kita wis mantep ing kahanan tanpa ikatan marang kabèh bab, mula bakal mangertèni lumantar pengalaman babagan kakuwatan ayat ing ngisor iki, sing asring kita ulang-ulang, nanging kakuwatane mung dingertèni sawatara jiwa sing wis pengalaman: *'Aku tansah nyelehake Gusti ing ngarepku; amarga Panjenengané ana ing tengenku, aku ora bakal goyah'* (Mazmur 16:8). Mung wong sing pancen mangertèni kakuwatan lan tegesing ayat iki, yaiku wong sing wis nggayuh kasucian badan lan roh sing kita omongake, sing nyadari yèn dhèwèké dijaga Gusti saben wektu supaya ora mbalèk menyang tumindak biyèn, lan yèn tangan tengené—yaiku pakaryané sing suci—tansah dilindhungi Gusti. Amarga Gusti tansah rawuh karo para wali Panjenengané, ora ana ing sisih kiwa – amarga wong suci ora nduwé apa-apa ing sisih kiwa,

tegesé ora ana sing ala – nanging ana ing sisih tengen. Déné tumrap wong dosa lan wong sing ora suci, Panjenengané tetep ora katon marang wong-wong mau, amarga wong-wong mau ora nduwé sisih tengen, ing ngendi Panjenengané biyasané rawuh.

20. Ana pirang-pirang tingkat kasucian sing nglantaraké sapa waé munggah marang kasucian sing ora goyah. Aku bakal mbagi tangga kasampurnan kasucian mau dadi enem tingkat, nanging sejatiné kabèh mau dilakoni kanthi alus, kaya déné awak kita sing saben dina alon-alon thukul lan tanpa kita sadhar wis nggayuh wanguné sing sampurna. – Tingkat '*kapisan*' saka kasucian yaiku nalika biksu ora diganggu hawa napsu nalika tangi; – tingkat '*kapindho*' yaiku nalika pikiran ora mandheg ing pikiran napsu; tingkat '*katelu*' yaiku nalika, nalika ndeleng wanita, dheweke ora keganggu hawa napsu sanadyan sethithik; sing kaping papat yaiku nalika, nalika tangi, dhèwèké ora ngidini sanadyan obah awak sing paling alit; sing kaping lima yaiku nalika sanadyan niat cilik tumrap tumindak fisik ora ngganggu pikiran, sanadyan nalika mikir utawa maca nggugah bab lairé manungsa; '*kaping enem*' – yèn, sanajan turu, ora diganggu déning impen-impen nggodha saka wanita.

21. Kasucian murni sing sampurna, wiwit saka wiwitan nyingkiri pikiran lan gerak nafsu, katon saka menengé panca indria daging lan tentrem saka kuwi. Kasucian sing wis mateng tenan tansah njaga kasucian awak lan jiwa sing ora goyah lan ora kendho, lan ora liya kajaba kasucian suci. Iki kelakon nalika '*daging*', sawise mandheg '*ngelak marang roh*', wiwit selaras karo karsa lan kabecikané, lan nalika loro-lorone nyawiji kanthi pranatan tentrem sing kiyat, lan, miturut tembungé Pemazmur, padha manggon bebarengan kaya sedulur (Mazmur 132:1). – Banjur Gusti Allah ana ing sajroning atiné; awit kathah ingkang nyarios bilih '*Panggonané ing katentreman*' (Mazmur 75:3) – tegesipun, boten ing rame-rame prahara lan perjuangan nglawan napsu, nanging ing katentremaning kasucian lan ing tentreming manah ingkang langgeng. Amarga nalika sapa waé, kanthi ngendhalèkaké hawa napsu dagingé, dianggep pantes nggayuh panggonan tentrem iki, dhèwèké sakaligus dadi panggonané Gusti Allah.

3. Perjuangan nglawan semangat keserakahan

1. Perjuangan katelu sing kita hadapi yaiku nglawan semangat keserakahan, – sawijining hawa napsu sing ora cocog lan ora dadi ciri sipat alamiah kita, lan sing ing wong biara mung muncul amarga ringkihé ati lan ringkihé tekad sing ora siap, lan akèh-akehé amarga wiwitan nilar donya sing ora diadegaké saka katresnan kang murub marang Gusti. Gerakan-gerakan liya saka hawa napsu katoné asalé saka jeroné awaké dhéwé, kaya wis ditanam ing kodrat manungsa lan kepenyet ing daging. Amarga wis ana wiwit lair, kagiatané luwih dhisik tinimbang munculé kemampuan ing awaké dhéwé kanggo mbedakaké antarane becik lan ala – lan kuwi mung bisa diatasi liwat gaweyan dawa lan abot. Nanging sangsara iki (keserakahan) teka sawisé liyané lan dipaékaké marang jiwa saka njaba; mulané luwih gampang dicegah lan diusir. Nanging yèn, amarga kecerobohan, iku diabaikan lan sapisan mlebu ing ati, iku kabuktèn luwih ngrusak tinimbang liyané lan luwih angel diusir: amarga iku dadi oyod kabèh kabecikan (1 Tim. 6:10), dadi sumber kegelisahan kanggo manéka hawa napsu.

2. Yen napsu iki nguwasani atiné biksu sing ringkih lan adhem, sepisanan napsu iki nyurung dhèwèké kanggo nglumpukaké sethithik bandha, kanthi nggambaraké kanthi cetha alesan-alesan tartamtu—kaya-kaya adil lan wajar—ngapa dhèwèké kudu nyisihaké dhuwit kanggo dhèwèké dhéwé nalika ninggalaké donya, utawa nggolèk bandha kuwi sawisé. "Apa sing diwenehake ing biara," keluhé, "ora cukup lan meh ora tahan kanggo awak sing séhat lan gagah. Apa sing bakal kowe lakoni yen kowe lara, lan kowe ora nyimpen apa-apa kanggo kahanan kaya ngono, kanggo mbantu awakmu dhéwé nalika lara? Pangan biara sithik, déné nglirwakake wong lara iku nyedhihaké. Yen kowe ora duwe apa-apa sing bisa digunakake kanggo mbalekake kasehatan awakmu, kowe bakal kapaksa mati kanthi ngenes. – Lan malah sandhangan sing diwenehake biara uga ora cukup, kajaba kowe bisa nyimpen dhuwit kanggo suku sandhangan anyar. Pungkasané, ora mungkin manggon ing biara sing padha terus-terusan; lan ing kahanan kaya ngono, yèn kowé ora nyimpen dhuwit kanggo biaya lelungan lan nyebrang segara, kowé ora bakal bisa lunga saka kana kapan waé kowé kepéngin, mula, amarga kabèh kabatesan déning kamlaratan sing parah, kowé bakal tansah nglakoni uripé wong buruh, urip sengsara tanpa ana kasil apa-apa. – Nalika sawijining biksu nglimputi pikirane karo pikiran kaya ngono, dhèwèké wiwit mikir cara kanggo éntuk sanajan siji denarius; lan kanggo kuwi dhèwèké golèk gawéan pribadi, sing dilakoni kanthi tliti banget, tanpa kabaré Abba-é. Sawisé didol kanthi rahasia lan nampa koin sing diidam-idamké, dhèwèké banjur kuwatir lan gugup, mikir arep nyimpen ing ngendi utawa arep nyerahké marang sapa supaya aman; Ing wektu sing padha, ana kuwatir sing luwih parah sing wis wiwit nggerogoti atiné: kepiye carane nggandhakake dhuwit kuwi – lan dhèwèké kanthi kesusu nyusun rencana gedhé apa sing arep dituku

nganggo dhuwit kuwi, lan taktik apa sing kudu digunakaké kanggo nggayuh kuwi. Lan nalika dhèwèké kasil nindakake kuwi, kaya sing dikarepake, ambisi ora kendhat marang emas muncul ing atiné, sing banjur kobong luwih nyala bareng karo mundhaké bathi sing dipikolehi: amarga dhuwit saya akèh, semangat lan gairahé marang dhuwit kuwi uga saya gedhé. Sateruse, pikiran-pikiran kuwatir liyane muncul kanggo nambah kobongan: prospek urip dawa, tuwa banget, lan macem-macem lara suwé diparingaké, sing ora bakal bisa ditahan nalika tuwa kajaba yèn wis nyimpen akèh dhuwit nalika isih enom. – Mangkono, nyawa sengsara sing kasandhung ing jerat ula iki (katresnan marang dhuwit), terus-terusan ditarik adoh-adoh, kanthi kepinginan lan kuwatir sing ora pantes kanggo nglipatgandhakake bandha sing dipikolehi kanthi ora sah, saéngga nglairake racun ing jerone sing ngrebut dheweke luwih kejem, kaya geni. Amarga pikirané kabèh kebak keserakahan, atiné mung nginceng cara-cara kanggo éntuk dhuwit, supaya bisa mlayu sakcepete saka sangkèling kasunyian biara. Sakwise ana pangarep-arep entuk dhuwit sumunar ing pikirane, dheweke ora ngajeni apa-apa maneh: demi iku, dheweke ora bakal sungkan goroh, nglanggar sumpah, nyolong, utawa ngianati kesetiaane. Cekake, emas lan pangarep-arep entuk bathi iku dewané ing kabèh bab, kaya weteng kanggo wong liya. Mulane Rasul sing mulya, sing wis nyawang racun mbebayani saka penyakit iki, nyebut iku ora mung oyot kabèh kabecikan, nanging uga nyembah berhala, kaya sing kacarita: *'lan keserakahan'* (– sing kudu dipatèni), *'sing iku nyembah berhala'* (Kolose 3:5).

3. Ana telung wujud saka panyakit iki, sing kabèh dikutuk déning Para Bapa Agung kanthi rasa jijik sing padha: sing kapisan yaiku sing sipaté ngrusak kaya sing wis kita gambaraké ing ndhuwur – sing kanthi ngapusi sawatara jiwa sing cilaka, ngiyakinaké wong-wong mau kanggo nglumpukaké apa sing sakdurungé ora diduwèni, nalika isih urip ing donya; sing kapindho yaiku sing nyurung supaya padha kepengin maneh lan njupuk maneh apa sing wis ditinggalake nalika wiwitan nilar donya; sing katelu yaiku sing, asalé saka wiwitan urip monastik sing ora mateng—kanthi nilar sakabehing donya kanthi ora sampurna—nyegah wong-wong sing kena infeksi kadhemen rohani iki supaya ora bisa bener-bener nyingkirké kabèh kagungan donya, kanthi medeni babagan kamlaratan ing tembe lan nglemahaké lumantar ora pracaya: lan sing, kanthi nyimpen dhuwit lan bandha liya sing sakjatine kuduné ditinggal nalika nilar donya, saéngga nyegah wong-wong mau saka tansah nggayuh kasampurnan Injil— Lan ing Kitab Suci kita nemokake tuladha panghakiman marang telung jinis kejatuhan iki, sing diiringi paukuman abot kanggo wong-wong mau. Mula, Gehazi, sing kepengin entuk apa sing durung tau diduweni sadurunge, ora mung gagal dianggep pantes nampa sih-rahmat nubuat—sing sakjane kudune ditrima saka gurune, kaya warisan—nanging uga kena kucel amarga kutukan Elisha (2 Raja 5:21, 27). Yudas, ing sisih liya, kepengin njupuk maneh dhuwit sing biyèn ditolak nalika dhèwèké ngetutaké Kristus, ora mung nglèri Gusti lan kelangan kalungguhané minangka Rasul, nanging uga ora diparingi pungkasan urip sing lumrah, malah nyuda uripé kanthi bunuh diri (Mat. 27:5); dene Ananias lan Safira, amarga nyimpen bagean saka kagungané, diukum pati déning Para Rasul (Kisah Para Rasul 5:1–11).

4. Bab wong-wong sing wis nyingkiri donya nanging sakbanjure kalah dening ora precaya, lan padha wedi bakal tetep tanpa kabèh kagungan donya, ana dhawuh misterius ing kitab Ulangan: *'Sapa waé sing wedi lan gampang nyerah'* (aja lunga perang) *'kudu mulih menyang omahé dhéwé; supaya atiné seduluré ora dadi wedi kaya atiné dhéwé'* (Ulangan 20:8). Apa sing luwih cetha tinimbang ramalan iki? Apa Kitab Suci ora cetha ngarep-arep supaya padha ora nganti ngidam-idamake panggilan kaya ngono, utawa nggawa jenenge marang awake dhewe, tinimbang supaya padha, kanthi tembung lan tuladha ala, ngrusak semangat wong liya amarga wedi sing ora ana dhasare lan nuntun wong liya menyang kesasar saka kasampurnan Injil? Mulane padha diprentah supaya mundur saka peperangan lan bali menyang omahé, awit ora ana sing atiné pecah bisa perang ing perangé Gusti. Amarga *'wong sing atiné loro iku ora ajeg ing kabèh lakuné'* (Yakobus 1:8). Lan sawisé merenung makna parabel Injil kuwi—ing ngendi diceritakaké yèn sawijining raja, sawisé mangkat karo sepuluh ewu prajurit nglawan raja liya sing lagi maju karo rong puluh ewu prajurit, lan ora ngarep-arep menang ing perang nalika mungsuhé isih adoh, banjur ngutus wong kanggo nyuwun tentrem (tentuné ora kepéngin miwiti perang)—kita tekan kesimpulan sing padha: manawa luwih becik kanggo wong-wong sing kasebut mau ora miwiti nyingkiri donya, tinimbang, sawise miwiti, gagal ngetokake ketekunan kanthi sungguh-sungguh lan kanthi ketegasan sing tuntas, saéngga padha ngadhepi bebaya gedhe. Amarga, kaya sing diandharake dening Sing Wicaksana, *'Luwih becik kowe ora nggawe janji tinimbang wis nggawe janji banjur ora nepati'* (Pangandika 5:4). Ing kéné diandharake kanthi pas yèn siji maju karo sepuluh ewu, déné sijiné karo rong puluh ewu. Amarga cacahing napsu sing nyerang kita luwih akèh tinimbang cacahing watak becik sing perang kanggo kita. Nanging *'ora ana siji waé sing bisa... ngabdi marang Gusti Allah lan marang*

Mamon' (Mat. 6:24), lan: '*ora ana siji waé sing nyemplung ing pakaryan nanging isih ndelok mburi sing pantes kanggo Kratoning Allah'* (Luk. 9:62).

5. Wong-wong kaya ngono biasane nyoba mbenerake keserakahané sing terus-terusan kanthi nggunakake wewenang Kitab Suci. Merga salah nerjemahake, padha seneng banget mbengkokake lan ngowahi makna saka Rasul malah saka Gusti piyambak miturut karsa, ora nyetel urip utawa pamanggihe marang makna Kitab Suci, nanging malah mbengkokake Kitab Suci supaya cocog karo kapentinganane dhéwé. Karepé, ing kéné uga, péngin mbuktèkaké yèn Kitab Suci sarujuk karo panemuné, padha kandha: 'Kanggo panulisé: "*Luwih begja wong sing maringi tinimbang nampa*"' (Kisah Para Rasul 20:35). Kanthi nerangaké tembung-tembung mau kanthi cara sing paling nyimpang, padha pracaya yèn padha mbusak kabèh kakuwatan pangandikane sing kandha: '*Yen kowe kersa sampurna, mangkat, adol kagunganmu lan wenehana marang wong mlarat, lan kowe bakal duwe bandha ing swarga; banjur teka, mèlu Aku*' (Matéus 19:21). Padha mikir manawa, kanthi alesan sing lumrah kaya ngono, padha ora pantes misahake bandha-bandhane, lan ngumumake awake dhewe luwih bejo tinimbang wong-wong sing wis ninggalake bandha-bandhane, nalika awake dhewe wis aman amarga bandha-bandhane biyen, padha mbagekake sisa-sisa mau marang wong liya; padahal padha isin nampani, bebarengan karo Rasul, kamlaratan mulya demi Kristus, lan ora gelem wareg mung nganggo gawean tangané dhéwé lan panganan biara sing sithik. Padha mung nduwé siji saka loro pilihan: nyatakake yèn padha wis ngapusi awaké dhéwé lan ora tau nyingkiri donya, amarga isih kenceng nempel karo bandha biyèn; utawa, yen padha kepengin nguji panggilan monastik liwat tumindak lan gaweyan, kudu nolak lan nyebarake kabèh, supaya ora nyimpen apa-apa kanggo awake dhewe saka apa sing wis ditinggalake, lan bisa bangga bebarengan karo Rasul babagan luwe lan ngelak, adhem lan telanjang (2 Kor. 11:27).

6. Ana paribasan sing dianggep saka St. Basil, Uskup Kaisarea, sing diucapake marang sawijining senator sing lumpuh amarga adhem banget — sing, sanadyan ngaku wis ninggalaké donya, isih nyimpen sawetawis kagungané, ora gelem nguripi awaké dhéwé kanthi gaweyan tangané dhéwé, utawa sinau kasetyan sejati lumantar kasrèpan ing kabèh bab, gaweyan abot lan patuh marang paugeran monastik. 'Lan,' pangandikane marang dhèwèké, 'kowe wis kelangan kalungguhanmu minangka senator lan ora dadi biksu.'

7. Mula, yèn kita péngin melu perjuangan rohani kanthi sah, ayo padha ngusir mungsuh sing ngrusak iki saka atiné—awit sanadyan ora angel ngalahaké dhèwèké, kalah déning dhèwèké iku ora mulya lan isin. Amarga yen kalah dening mungsuh sing kuwat, sanadyan nyeri amarga tiba ing lemah lan nyesel amarga kelangan kamenangan, nanging ing kahanan kaya ngono ana panglipur kanggo sing kalah saka kesadaran marang kekuwatan mungsuhé. Nanging, yen kita kudu nahan iki nalika mungsuh ora pati wigati, lan sipat perjuangané ora abot; mula, lara sing luwih gedhé tinimbang ambruk ing lemah bakal disebabaké déning isin sing ngremehake, lan karusakan sing luwih abot tinimbang kekalahan bakal ditimbulaké déning aib.

8. Kamenangan pungkasan lan kasil sampurna nglawan mungsuh iki mung bisa diarep-arep nalika nurani biksu ora ternoda dening duwé sanajan koin paling cilik. Amarga sapa waé sing, sawise kabawa sanajan kado dhuwit paling cilik, wis tau nandur wiji kepinginan rakus ing atiné, ora mungkin ora langsung kobong déning geni kepinginan kanggo bab-bab sing luwih gedhé. Lan prajurit Kristus bakal tetep menang, bakal aman saka kabèh bebaya, lan kebal marang serangan napsu iki, mung sak suwéné roh sing paling jahat iki durung nandur wiji napsu ing atiné. Kaya déné, ing kabèh jinis napsu, wong kudu luwih dhisik ngati-ati marang sirah ula, mangkono uga, babagan sing siji iki, wong kudu njupuk pangati-ati sing paling tliti supaya sirahé ora mlebu ing njero kanthi cara apa waé. Amarga yèn diidini mlebu, mangan dagingé dhéwé lan saya kuwat, napsu kuwi dhéwé bakal nyulut geni sing paling gedhé. Mulane, ora mung kudu waspada marang duwé dhuwit, nanging uga kudu mbusak sakabehe hawa napsu marang dhuwit saka atiné; lan iki ora mung bab nyingkiri tumindak serakah, nanging luwih bab motong hawa napsu mau saka oyodé: amarga kurangé dhuwit ora bakal maringi paedah yèn hawa napsu duwé dhuwit isih ana ing jeroné atiné.

9. Sanajan wong sing ora duwe dhuwit bisa uga ora bebas saka penyakit keserakahan; uga ora ana gunane ngedol kabèh kagungan kanggo sapa wae sing durung bisa motong hawa napsu keserakahan, sing malah seneng karo tumindak dadi mlarat tinimbang seneng marang kabecikan kasedherhanaan, lan sing wis nrima kahanan angel kuwi kanthi ati abot. Kaya Injil nyatakake manawa ana wong sing sanadyan awaké ora najis nanging atiné ora resik (Matéus 5:28), mangkono uga wong sing ora kabebanan bobot dhuwit bisa dikutuk ing ati lan pikiran bebarengan karo wong serakah. Wong-wong mau mung ora nduwé kasempatan kanggo nglumpukaké bandha, dudu karep, sing ing paningalé Gusti tansah luwih abot tinimbang kabutuhan. Mula saka iku, kita kudu ngati-ati supaya woh-woh gaweyan kita ora sia-sia: amarga bakal dadi pangapusan

nalika kita wis ngorbanake kabeh lan tiba ing mlarat, banjur malah kelangan woh-woh gaweyan amarga hawa napsu sing mandheg lan dosa.

10. Apa kowe kepengin ngerti woh-wohan ngrusak apa sing digawa hawa napsu iki, lan cabang-cabang hawa napsu liyane sing muncul, sing ngrusak sapa wae sing nyekel—kajaba yen wis dibasmi tuntas? Delengen Yudas, sing kalebu ing antarane Para Rasul! Kepiye carane—wong sing ora gelem ngremuk sirah mateni ula iki—dheweke ngrusak dheweke nganggo bisa, ngiket dheweke ing jerat napsu, lan nglontaraké dheweke menyang jurang jero kejahatan, nalika diajari adol Juruwiluhur donya lan Pangripta kaslametan manungsa kanthi telung puluh potong pérak? Dheweke mesthi ora bakal kepeksa nindakake tumindak pengkhianatan sing ora nduwé iman kaya ngono menawa dhèwèké ora kena penyakit keserakahan, lan uga ora bakal dadi panggerak sing nglanggar kasucian kanggo mateni Gusti menawa dhèwèké durung biyasa nyolong saka kas pendhita sing dipasrahaké marang dhèwèké.

11. Iki tuladha paling nggumunake saka tirani napsu iki, sing, kaya sing wis kita kandhakake, sawise nyekel nyawane, ora ngidini dheweke netepi aturan kejujuran apa wae, lan ora ana bathi sing bisa nyukupi. Amarga pungkasan saka kegilaan iki ora ana ing dadi sugih, nanging ing nguras kabeh sing diduweni. Coba delengen Yudas iki minangka conto: nalika diparingi kendali dhuwit sing disisihaké kanggo mènèhi marang wong mlarat—supaya sawisé wareg karo akèh dhuwit mau, paling ora bisa maringi wates marang napsuné—nanging kosok baliné, dhèwèké kobong banget karo napsu sing ora kendhali nganti ora mung nyeleweng dhuwit mau sacara rahasia, nanging uga kepengin ngianati Gusti piyambak. Amarga kegilaan hawa iki ora bisa wareg sanajan nganggo bandha sak pira wae.

12. Mulané Santo Petrus sang Rasul, ngerti yèn ora mungkin wong sing nduwèni apa-apa amarga napsu bisa njaga katresnan marang dhuwit ing wates sing pantes, lan yèn pungkasaning napsu iki ora ditemtokaké déning jumlah, cilik utawa gedhé, nanging déning nyabuti kabèh sing diduwèni saka awaké dhéwé, ngukum Ananias lan Sapphira kanthi pati amarga padha nyimpen bagean saka kagungané kanggo dhéwé. Lan padha binasa amarga goroh sing lair saka keserakahan, kaya Yudas sing nggawa karusakan marang awaké dhéwé liwat pangkhianaté marang Gusti. Pira padha-padané antarané wong-wong mau ing kaluputan lan paukumané! Ing kana, katresnan marang dhuwit nuntun marang pangkhianatan; ing kene, marang goroh. Ing kana, kabeneran dikhianati; ing kene, dosa goroh ditindakake. Sanadyan sipat dosa katon beda ing loro-lorone, loro-lorone padha ngarah marang pungkasan sing padha. Sing sepisanan, kepengin uwal saka mlarat, manèh ngidam-idam duwé apa sing wis ditolak; déné sing kapindho, supaya ora dadi mlarat, nyoba nyimpen pérangan saka kagungané sing sakjatine kuduné diserahaké kanthi setya marang Para Rasul utawa dibagi kabèh marang sedulur. Mulane, ing loro-lorone, paukuman pati sing padha ditindakake: amarga loro dosa iku padha metu saka oyod sing padha—katresnan marang dhuwit. – Yen, mula (kanggo nerusaké iki), paukuman sing abot banget diwènèhaké marang wong-wong sing ora ngidam-idamké kagungané wong liya, nanging nyoba njaga kagungané dhéwé, lan ora nduwèni kepengin nambah, nanging mung kepengin njaga apa sing wis diduwèni; apa sing bisa diomongake babagan wong-wong sing ngidam-idam nglumpukake dhuwit sing durung tau diduweni, lan sanajan katon mlarat ing ngarepe manungsa, nanging ing ngarepe Gusti Allah kabukten sugih ing napsu serakah?

13. Wong-wong sing serakah kudu dianggep kusta ing roh lan jiwa, kaya Gezius, sing, sawise ngidam-idamake bandha donya sing fana, kena kusta sing nular lan najis. Liwat pengalaman iki, dhèwèké maringi pratandha cetha yèn jiwa sing kotor amarga napsu dosa marang katresnan dhuwit kena wabah rohani saka napsu-napsu, lan ngadeg ing ngarepé Gusti minangka najis, ing sangisoré kutukan langgeng.

14. Saiki, yèn ing upaya nggayuh kasampurnan kowé wis ninggalaké kabèh lan manut marang Kristus, manut marang pangandikane: *'Mlaku, adol kagunganmu lan wènèhana marang wong mlarat, lan kowé bakal nduwé harta ing swarga; banjur teka, manut marang Aku'* (Mat. 19:21), mula kenapa, sawise kowe wis nyekel bajak, kowe ndelok mburi, nganti kowe dianggep ora pantes kanggo Kraton Swarga dening tembungé Gusti piyambak (Lukas 9:62)? Sawise diparingi panggonan ing pucuking atap—puncak kasampurnan Injil—ngapa kowe bali maneh menyang omahmu kanggo njupuk apa wae sing biyen kowe gampang ngremehake (Lukas 17:31)? Sawise dilebokake ing lapangan tumindak becik, kenapa kowe maneh nyoba mbebani awakmu karo bandha donya, sing wis kowe tinggalake nalika kowe nyingkiri donya? – Yen nalika semana, kowe diwanti-wanti dening kamlaratan nganti ora ana sing kowe tinggalake, mesthine saiki kowe luwih ora pantes nglumpukake apa sing durung tau dadi duwemu. Kanthi sih rahmating Gusti sing istimewa tumrap kowe, kowe bisa disiapake kaya ngono (liwat kamlaratan kanggo nyingkiri donya)—supaya, tanpa alangan saka ikatan bandha donya, kowe luwih cepet sumenggol marang Panjenengané. Nanging, aja nganti wong mlarat

ngrasa isin amarga iki (amarga ora duwe apa-apa sing bisa ditinggal); amarga ora ana siji wae sing ora duwe apa-apa sing bisa ditinggal. Sapa wae sing wis mateni saka oyod semangat kanggo nglumpukake bandha donya, iku wis nyingkiri kabeh bandha donya.

15. Kita ora bisa njaga kabecikan ora nduwé iki kanthi sampurna kajaba urip ing biara, yèn, kaya sing diomongaké Rasul, *'kanthi duwé panganan lan sandhangan, kita bakal wareg karo kuwi'* (1 Tim. 6:8).

16. Mula, éling marang paukuman Ananias lan Safira, ayo padha wedi nyimpen apa waé sing wis kita sumpah bakal ditinggalaké kabèh, amarga wis mutusaké ninggalaké donya. Uga wedi marang tuladha Gehazi, sing kena paukuman kusta sing ora mari amarga dosa keserakahan, ayo padha ati-ati supaya ora nggolèki apa sing durung tau diduwèni. Padha kaget lan wedi marang kaluputan lan nasib Yudas, ayo padha ngupaya sak tenane supaya ora nglumpukaké dhuwit manèh, sing wis kita tolak saklawasé. – Luwih saka kabeh, nalika merenung babagan kaurmatan alam kita lan ketidakpastian wektu pati kita, ayo padha ngati-ati supaya nalika Dina Gusti rawuh kaya maling ing wengi, ora nemokake nurani kita kotor amarga keserakahan, sanajan mung siji ovola; awit mung iku waé, kanthi mbatalaké kabèh woh saka pangreksan kita marang donya, bakal ndadèkaké tembungé Gusti marang wong sugih ing Injil dadi mungsuh kita: *'He wong bodho! Ing bengi iki nyawamu bakal ditagih; lan kabèh sing wis kok siyapaké, sapa sing bakal nduwèni?'* (Lukas 12:20)? Lan tanpa mikir sithik bab sesuk, aja nganti kita nyimpang saka paugeran urip bebarengan. Iki mesthi kita ora bakal bisa nepati, uga ora bakal bisa urip tentrem manut paugeran monastik, kajaba yèn kabecikan sabar wis kokoh ana ing jeroning kita, sing sumberé ora liya kajaba andhap asor.

4. Perjuangan nglawan semangat nesu

1. Ing perang kaping papat iki, kita kudu ngakarake racun matèni saka nesu saka jeroning atimu. Amarga sak suwéné isih nyantol ing atimu lan ndhelikaké mripat pikiranmu nganggo pepeteng sing mbebayani, kita ora bisa entuk pamanggih sing bener bab apik lan ala, uga ora bisa nduwèni ketajaman pamikiran sing mulya; uga ora bisa nduwèni kamatangan pitutur, ora bisa melu urip, ora bisa nancepake kasunyatan, malah ora bisa ngrasakake pepadhang rohani sing sejati; awit ana pangandikane: *'Mripatku keganggu amarga nesu'* (Mazmur 6:8); kita ora bisa dadi peserta kawicaksanan, sanajan kita dianggep wicaksana miturut panemune kabeh wong, amarga *'nesu manggon ing dhadha wong bodho'* (Pangandikane Prasetyo 7:10); lan uga kita ora bisa nggayuh gesang langgeng, sanajan miturut ukuran manungsa kita dianggep wicaksana, amarga *'nesu ngrusak malah wong wicaksana'* (Amsal 15:1); uga kita ora bisa tansah njaga timbangan kaadilan manut dhawuh saka ati kita, amarga *'nesu manungsa ora ngasilake kabeneran Gusti Allah'* (Yakobus 1:20); uga kita ora bisa nduwèni martabat sing lumrah ana ing antarané wong-wong jaman saiki, sanajan amarga lair kita dianggep mulya lan ajiné dhuwur, amarga *'wong sing gampang nesu ora saka watak apik'* (Amsal 11:25), uga kita ora bisa nduwèni kawicaksanan pitutur, sanajan katoné kita wis nduwèni kawruh sing akèh, amarga *'wong sing gampang nesu nindakake kabèh tanpa pitutur'* (Amsal 14:17); ora bisa tentrem saka kuwatir lan gangguan, uga ora bebas saka dosa, sanajan wong liya ora nate marahi kita masalah, amarga *'wong nesu'* (dhirine) *'ngundang perselisihan; nanging wong gampang nesu mbukak'* (mbukak tanpa isin) *'dosa-dosa'* (Amsal 29:22).

2. Sawetara wong, ing upayane mbenerake lara jiwa sing mbebayani iki, nyoba ngremehake (ketidakpatutané) kanthi interpretasi Kitab Suci sing paling ora pantes, kandha: iku ora dadi prakara gedhe yen kita nesu marang sedulur kita sing dosa, amarga Gusti Allah piyambak kobong nesu lan murka marang wong-wong sing ora kepengin ngerti Panjenengané, utawa, sanadyan ngerti, ora ngajeni Panjenengané kaya sing kuduné – kaya, contoné: *'Lan Sang Yehovah nesu marang umaté'* (Mazmur 105:40), utawa kaya ing ayat liya, nalika Nabi ndedonga, kandha: *'Duh Pangeran, aja ngélingké aku ing nesumu, lan aja ngukum aku ing murka Panjenengan'* (Mazmur 6:2). – Lan padha ora nyadari yèn, kanthi maringi manungsa kabebasan tumindak miturut napsu iki nganti ngrusak awaké dhéwé, padha uga kanthi ora sopan nyandhakaké napsu daging sing ora resik marang Gusti kang Maha Wates, sumber kabèh kasucian.

3. Yen ayat-ayat Kitab Suci iki lan sing padha dianggep sacara harfiah, kanthi pangertèn kasar lan indrawi, mula bakal metu yèn Gusti turu lan tangi, lungguh lan mlaku, ngadhèp marang wong lan ngadhèp adoh saka wong, nyedhak lan mundur – lan nduwèni bagéan awak: sirah, mripat, tangan, sikil lan sapituruté. – Kaya kabeh iki ora bisa dipahami sacara harfiah, tanpa nglakoni kesyirikan sing paling abot, marang Panjenengané sing, miturut kasaksian Kitab Suci dhéwé, ora katon, ora bisa digambaraké lan ana ing endi-endi; mula, tanpa ngucapaké kecap-kecap sing ngina, ora ana sing bisa nyandhakaké marang Panjenengané ledakan nesu lan amarah. Istilah 'anggota badan' lan 'gerakan' nuduhaké sipat-sipat ilahi lan tumindak

pangayomané marang kita, sing luwih gampang kita pahami liwat jeneng kiasané iki: mripat makili pangawruh Gusti sing ngerti kabèh; tangan lan sikil – kreativitas lan pangayomané; otot-otot – kakuwatan lan kuwasa mutlaké; lan sapituruté. Mangkono uga, nalika kita maca bab nesu utawa murka Gusti, kita kudu mangertèni iki ora miturut pangertèn manungsa, nanging kanthi cara sing pantes tumrap Gusti, sing adoh saka kabèh kegelisahan, – kita kudu mangertèni kanthi cetha iki: manawa Panjenengané iku Hakim lan pembalas sing adil tumrap kabèh tumindak sing ora adil ing donya iki; lan, nalika maca pangandika kaya ngono, kita kudu wedi marang paukuman adilé Gusti lan ngati-ati banget supaya ora nindakake apa waé sing bertentangan karo kersané.

4. Mula saka iku, biarawan sing ngupaya kasampurnan lan kepengin makarya kanthi sah ing tapa brata rohani, kudu bébas saka saben godhongan napsu nesu lan amarah, nalika krungu apa sing diprentahaké ing bejana pilihan: *'Aja ana rasa pait, nesu, amarah, ribut, lan fitnah sing nyedhak kowe, uga kabèh kejahatan'* (Efesus 4:31)—sing nalika ngendika, *'Aja ana nesu ing kowe'*, ora ngecualèkaké gerakan nesu apa waé saka dhawuh iki, kaya-kaya nesu iku perlu utawa migunani. Mula, nalika sawijining biksu kanthi cepet, yen perlu, nyoba nyembuhake sedulur sing dosa, tindakna kanthi cara supaya nalika nyoba maringi pangobatan marang wong sing lara entheng—mbok menawa demam—dhèwèké ora amarga nesu malah nyemplung ing sangsara sing luwih parah, yaiku kabutaan. Amarga sapa waé sing kepéngin nyembuhaké tatué wong liya, dhèwèké dhéwé kudu séhat lan bébas saka kabèh lara, supaya tembungé Injil ora diucapaké marang dhèwèké: *'Dokter, nyembuhna awakmu dhéwé'* (Lukas 4:23), – lan uga: *'Ngapa kowe weruh rereget ing mripat sedulurmu, nanging ora merhatekake balok ing mripatmu dhéwé? Utawa kepriye kowe bisa ngomong marang sedulurmu, "Ayo tak buwang rereget saka mripatmu," padahal ana balok ing mripatmu dhéwé?'* (Matius 7:3–4)!

5. Apa waé panyebab sing nyulut geni nesu, iku ndadèkaké mripaté ati wuta; lan kanthi nutupi ketajaman pandelengan akal, iku nyegah kita saka ndeleng Srengéngé Kabeneran. Ora ana bedané apa lembaran emas, timbal, utawa logam liya sing dipasang ing mripat; rega logam-logam kuwi ora nggawé bédané marang kabutaan sing disebabaké. – Nanging nesu uga bisa dadi pitulungan gedhe kanggo kita nalika, ing nesu kita, kita ngrasa tersinggung amarga godhongan napsu ing ati kita lan kita nesu amarga ing jeroning dhadha kita muncul apa sing ora pantes kita tindakake, utawa malah diomongake, kita isin ing ngarepe wong liya, gemeter amarga wedi nalika kelingan rawuhe Malaikat lan Gusti Allah piyambak, sing ana ing endi-endi lan ngrembaka ing kabèh papan, lan kelingan Mripate Gusti Allah sing maha weruh, sing ora ana siji rahasia atiné kita sing bisa didhelikake. Utawa nalika kita nesu marang nesu iki dhéwé, gumun kepiye bisa mlebu, nggerakaké kita nglawan sedulur, lan kanthi nesu kita mbuwang ajakan ala saka nesu mau, ora ngidini nesu mau ndhelik ing jero dhadha kanggo nglarani kita. Mangkono Nabi mulang kita supaya nesu; piyambakipun kanthi teges mbuwang hawa iki saka raosipun nganti piyambakipun boten badhe mbales marang mungsuh-mungsuh ingkang mbukak, sanadyan ingkang sampun dipun pasrahaken Gusti Allah ing tanganipun. Mangkono, nalika Seméi, nalika nglontar watu marang Raja Dawud, ngina piyambakipun ing pasuryanipun ing ngarsanipun sadaya tiyang, lan Abisai, putranipun Zeruya, karep njupuk sirahé minangka balasan tumrap hinaan marang Sang Raja, nanging Dawud sing pinaringan berkah, kabungahaké déning nesu suci marang usulan kuwi, tetep njaga alusé sing ora goyah, lan dadi tuladha andhap asor lan sabar sing teguh, kandha: *'Apa urusané aku karo kowe, anaké Saruina? Tinggalna dheweke, lan ayo dheweke ngutuk, amarga Gusti wis maringi dhawuh marang dheweke supaya ngutuk Dawud; lan sapa sing bakal kandha, 'Ngapa kowe nindakake iki?' Anakku dhéwé, sing metu saka awakku, ngupaya nyawaku; luwih-luwih maneh anaké Yemin! Ayo dheweke ngutuk aku, amarga Gusti wis maringi dhawuh marang dheweke supaya nindakake kuwi. Mugi Gusti nyawang asor kula lan mbalekake begja kula tinimbang kutukané dina iki'* (2 Sam. 16:10–12).

6. Mangkono, kita diparingi idin nesu, nanging kanthi cara sing nuntun marang kaslametan, yaiku, marang awak dhéwé lan pikiran ala sing muncul ing jeroné kita – kanggo *'nesu'* marang kuwi, lan *'aja nganti dosa'*, yaiku, aja nganti nindakake kuwi nganti ngrusak awak dhéwé. Ayat sabanjure nyatakake makna sing padha kanthi luwih cetha: *"Tobatna ing atimu, lan sedhihna ing ambenmu"* (Mazmur 4:5), tegesé, apa waé pikiran sing muncul ing atimu amarga mlebu dumadakan saka saran sing nggodha, sawisé kowe bisa, lumantar renungan tentrem, nundhukaké kabèh rame lan gègèr nesu—lan, kaya-kaya, ngendhok ing amben sing tentrem—kowe kudu mbeneraké lan mbales dosamu lumantar pangapuraning ati sing nylametaké. Lan Paulus sing mulya, adhedhasar piwulang ing ayat iki, sawisé kandha, *'Ngrasakna nesu, nanging aja nganti dosa'*, nambahaké: *'Aja nganti srengéngé surup nalika kowe isih nesu, lan aja maringi panggonan marang setan'* (Eph. 4:26–27). Yen mbebasake srengéngé kaadilan surup nalika kita isih nesu iku mbebayani, lan nalika nesu kita langsung maringi setan pijakan ing ati, mula piye bisa dhèwèké biyèn mréntah supaya nesu, kandha,

'Nesua, nanging aja nganti dosa'? Apa Panjenengané ora cetha nyatakaké iki: nesua marang hawa napsumu dhéwé lan marang nesumu dhéwé, supaya ora, amarga kowe ngidini, Srengéngé Kaadilan—Kristus—wiwit surup ing pikiranmu sing peteng amarga nesu, lan nalika Panjenengané lunga kowe maringi papan marang setan ing atimu.

7. Ing teges alegoris, 'srengéngé' bisa dipahami minangka pikiran, sing pantes diarani srengéngé amarga padhangaké kabèh pamikiran lan pangarep-arep ing atiné kita; lan larangan nesu bisa dianggep minangka dhawuh supaya ora mateni pepadhang iki nganggo kobongan nesu; supaya nalika surup, pepeteng saka kahanan bingung kang nggegirisi—kanthi setan minangka sumberé—aja nganti nguwasani sakabèhé atiné kita, lan kita, kang katutupi pepetengé nesu, aja nganti kélangan dalan kaya ana ing pepeteng bengi, ora ngerti apa sing kudu ditindakake. Ing pangertèn iki, petikan para Rasul kudu dipahami, kaya sing diwarisaké marang kita ing piwulang para sepuh, sing ora maringi idin supaya nesu mlebu ing atiné sanadyan mung sedhela, kanthi ngati-ati banget supaya ora kena paukuman sing wis ditemtokaké ing Injil: *'Sapa waé sing nesu marang seduluré bakal kena paukuman'* (Matéus 5:22). – Luwih maneh, yen diijini tetep nesu nganti srengéngé tilem, napsu nesu kuwi, nguntungaké ijin kaya ngono, mesthi bakal cepet-cepet nepaki dendamé, kaya-kaya kanthi sah, sadurungé srengéngé tilem.

8. Dadi, apa sing kudu kita kandhakake babagan wong-wong sing atiné ora tau kendho, ora mung nganti srengéngé tilem, nanging nyimpen dendam pirang-pirang dina marang wong sing wis padha rebutan? Kadhangkala padha kandha yèn dhèwèké ora nesu; nanging tumindaké asring cetha mbuktekaké rasa sengit sing jero, contoné nalika ora nyapa nganggo tata krama sing pantes utawa ora ngomong nganggo kabecikan kaya biyasané. Dhèwèké mbayangaké yèn kuwi ora dosa, amarga ora ngupaya mbalèkake tumindak marang wong sing nggawe nesu. Nanging padha ora wani, utawa ora bisa, ngetokake rasa iku; nanging rasa iku nggodhok ing atiné, lan padha nahan meneng, saéngga racun nesu mau malah dadi karusakané dhéwé; padha ora langsung ngusir paité rasa sengit nganggo kekuwatan atiné, nanging nahan pirang-pirang dina, lan mung alon-alon, kanthi wektu, bisa ngendhalèni sethithik.

9. Kaya wong sing, digerakké déning nesu, mung nindakake apa sing bisa, ora puas maneh karo balas dendam lan kebenciané! Iki pancen sing ditindakake wong-wong sing nahan dorongan nesune, ora amarga kepengin tentrem, nanging amarga ora bisa mbales dendam, nanging isih ngeculake nesune sak apike. Amarga ora duwe cara liya kanggo nyiksa wong sing dinésu kajaba nahan kabecikan lumrah ing tembung, mula padha ngeculake nesune marang wong-wong mau. Kaya-kaya cukup mung ngendhalèni wujudé ing njaba kanggo ngendhalèni nesu, tanpa kudu ngeculaké saka jeroné ati—supaya, amarga kapenèng déning pepetengé, kita ora kelangan pertimbangan sing waras lan padhange kawruh, lan ora dadi candhi Roh Suci nalika roh nesu manggon ing jeroné kita. Amarga nesu sing didhelikake ing ati, sanajan ora nglarani wong sing ana, nanging ngusir padhangé Roh Suci sing paling padhang, persis kaya nesu sing dituduhake kanthi terang.

10. Lan kepiye bisa ana sing mikir yèn Gusti ngidini kita nyimpen nesu sanadyan mung sedhela, nalika Panjenengané ora maringi idin kanggo nyembah kurban pandonga rohani kita yèn kita sadar—ora amarga kita nesu marang wong liya, nanging amarga ana wong liya sing nduwé rasa ora seneng marang kita—kandha: *'Yen kowe nggawa kurbanmu menyang mezbah lan kowe kelingan yen sedulurmu nduwé perkara marang kowe, tinggalna kurbanmu ing ngarep mezbah; dhisik tindakna rineksa marang sedulurmu, banjur bali lan pasang kurbanmu'* (Matéus 5:23–24)? – Kepiye, mula, kita bisa mikir yèn kita diijini nyimpen rasa nesu marang sedulur—dudu pirang-pirang dina, miturutku, nanging malah nganti surup srengéngé—yen sanadyan nalika dhèwèké nduwé perkara marang kita, kita ora diijini nyuwun marang Gusti Allah—kita sing diprentahaké Rasul: *'Ngedonga tanpa kendhat'* (1 Tes. 5:17), lan: *'Aku kepéngin supaya wong-wong padha ndedonga ing endi-endi, ngangkat tangan sing suci tanpa nesu utawa perselisihan'* (1 Tim. 2:8)? – Mula, yèn kita nyimpen racun kaya ngono ing atiné, kita ora nduwé pilihan kajaba – utawa ora tau ndedonga, lan kanthi mangkono kita salah amarga ora manut marang dhawuh apostolik lan Injil sing ngajak kita supaya ndedonga tanpa kendhat lan ing endi waé, – utawa – yen kanthi cara apa wae kita ngapusi awak dhewe, wani ngucapake pandonga kita kanthi mbantah larangan iki – kudu ngerti yen ing kahanan kaya ngono kita ora nyuwun marang Gusti, nanging ngetokake ketidaktaatan sing sombong, kanthi semangat mbrontak marang Panjenengané.

11. Nanging kenapa kita isih kudu ngrembug luwih suwe bab Injil lan dhawuh-dhawuh apostolik, nalika malah Hukum Kuno—sing katon maringi pangapura marang kelemahan kita—uga ngelingake bab iki, kandha: *'Aja sengit marang sedulurmu ing atimu'* (Imamat 19:17), lan maneh: *'Lampah wong sing jahat nuntun marang pati'* (Amsal 12:28), lan luwih lanjut: *'Awakmu ora kena mbalekake tumindak ala, lan aja nyimpen dendam marang anak bangsamu'* (Imamat 19:18)? – Sampeyan weruh manawa sanajan ing kono,

niat ala marang sedulur ora mung dipotong ing tumindak nanging uga ing pikiran rahasia, nalika wong diprentahake mbusak kebencian saka ati, lan ora mung nahan diri saka mbales salah, nanging malah nganti lali sakabehe.

12. Kadhangkala, nalika kita kalah dening rasa sombong utawa ora sabar, nalika kita kroso ana dorongan batin sing kuat kanggo mbenerake watak kita sing amburadul lan mbulet, kita ngeluh marang awak dhewe yen kita ora duwe panggonan sepi—tegesé, pangarep-arep manawa ing kana, tanpa diganggu sapa wae, kita bakal langsung duwe kabecikan sabar, kanthi cetha ngapura kelalaian kita (ing ngendhalèni amukan kita), lan nyalahaké panyebab munculé ora saka ketidak-sabaan kita dhéwé, nanging nyalahaké sedulur kita. Nanging yèn kita nyalahaké wong liya kanggo kalepatan kita ing bab iki kaya ngono, kita ora bakal bisa nggayuh ukuran sabar lan kasampurnan sing sejati. Aja nyerahake tugas mbenerake lan nenangake atine kita marang karsa wong liya, sing kita ora duwe kendhali babar pisan, nanging tetepna ing karsa kita dhewe sing becik. Supaya kita ora nesu ora kena gumantung marang kasampurnaning wong liya, nanging marang kabecikan kita dhewe, sing dipikolehi ora liwat sabar wong liya, nanging liwat luhuring ati kita dhewe.

13. Luwih saka kuwi, wong kudu menyang ara-ara samun mung nalika wis sampurna lan resik saka saben hawa napsu, utawa sawisé ngresiki kabèh hawa napsu kanthi tuntas nalika urip bebarengan karo sedulur; lan mlebu kono ora amarga kabur kaya wong pengecut, nanging amarga kepéngin nggayuh puncak pangrénungan ilahi, sing sanajan wong sampurna ora bisa nggayuh kajaba ing ara-ara samun. Amarga apa wae hawa napsu sing kita gawa menyang ara-ara samun tanpa mari bakal karasa isih ndhelik ing jero ati, tinimbang wis dibasmi. Lan kaya ara-ara samun nyimpen kontemplasi paling murni kanggo wong-wong sing atiné wis suci, lan mbukak kawruh babagan misteri rohani kanthi pandelengan sing paling tulus, mangkono uga biasané ora mung njaga nanging malah nambah kenceng napsu wong-wong sing durung ngresiki dhiri saka napsu-napsu mau. Ing kahanan kaya ngono, wong bisa katon sabar lan andhap asor marang awake dhewe salami durung ketemu utawa sesambungan karo sapa wae; nanging langsung bali marang watak lawasé nalika kahanan apa waé nyurung dhèwèké tumindak: banjur hawa napsu sing biyèn didhelikaké njedhul saka dhèwèké lan, kaya jaran galak sing gemuk amarga suwé ora digerakaké, njedhul saka kandhangé kanthi semangat gedhé lan nesu, sing ngrusak sing numpaké. Amarga napsu-napsu sing durung disucèkaké sadurungé malah saya gila ing jeroné awaké dhéwé nalika kasempatan kanggo ngetokaké lan nahané ing antarané wong-wong dipotong. Lan kita malah kelangan bayangan sithik saka kasabaran sing, miturut pangira-ira kita, biyen kita duwé nalika urip bebarengan karo sedulur—lan sing paling ora kita tunjukaké amarga ngajeni marang wong-wong mau lan isin katon penakut ing ngarepé kabèh—ing alam bebas sing tanpa watesan lan tanpa tanggung jawab.

14. Iki padha kaya kabèh jinis ula berbisa utawa kéwan galak, nalika isih ndhelik ing ara-ara samun lan ing bolongan lan sarangé, ora ngrusak apa-apa – nanging ora dianggep ora mbabayani mung amarga ora ana sing cilaka ing kahanan kaya ngono: awit iki dudu amarga sipaté sing becik, nanging amarga ara-ara samun meksa supaya padha kaya ngono; nanging sanalika padha oleh kasempatan kanggo nindakake cilaka, padha langsung mbukak bisa lan kekejeman sing didhelikake ing jerone. – Mangkono uga, kanggo wong-wong sing ngupaya kasampurnan, ora cukup mung nahan nesu marang wong liya (nalika ora ana interaksi utawa konflik karo wong-wong mau. Nesu tetep urip ing kahanan kaya ngono, mung ngenteni, lan siap nyerang barang pisanan sing muncul). Aku kelingan nalika manggon ing ara-ara samun, kadhangkala aku nesu marang buluh panulisku yen aku ora seneng karo kandel utawa tipis; kadhangkala marang piso cilik yen nalika tak gunakaké kanggo motong, piso kuwi dadi tumpul lan ora motong kanthi cepet; kadhangkala marang batu bara yen percikan geni ora langsung mabur nalika aku kesusu arep maca; lan gelombang nesu sing nyertai kadhangkala banget kenceng nganti cacian metu tanpa disengaja saka lambengku marang barang sing ora duwe nyawa, utawa malah marang setan : nalika kuwi gegerku sirna, lan atiku tentrem. Mula, ing upaya nggayuh kasampurnan, ora ana wong sing bisa nyebabake nesu ora pati migunani, amarga kajaba sabar wis dipupus dhisik, kobongan nesu bisa nguataké dhiri malah marang barang bisu lan prakara sepele; amarga nalika isih manggon ing ati, nesu nyegah kita kanggo nggayuh katentreman batin lan mbebasake dhiri saka hawa napsu liyane.

15. Mula, yen kita kepengin nggayuh kabecikan ilahi paling luhur sing diandharake: *'Berkah sing murni atiné, amarga bakal ndeleng Gusti'* (Matéus 5:8), apa kita ora mung kudu mbuwang hawa napsu iki saka tumindak kita, nanging uga mbesmi saka jeroning atiné? Amarga ora bakal ana paedahé menahan nesu ing tembung nanging ora ngetokaké ing tumindak, yèn Gusti—sing rahasia atiné ora ana sing ndhelik—ndeleng nesu kuwi ing jeroné ati. Injil maringi dhawuh supaya kita motong oyod-oyod hawa napsu tinimbang

woh-wohé; amarga yèn oyodé wis dicabut, mesthi woh-wohé ora bakal nyebar manèh, – lan jiwa bakal bisa tetep ajeg ing sakabehe kasabaran lan kasucian, nalika nesu ora mung diilangi saka lumahing tumindak lan pakaryan kita, nanging uga dicabut saka jeroning pikiran kita. Mula saka iku kita kudu mungkasi nesu lan kebencian, supaya kita ora tiba ing dosa matèni, sing ora bisa kalakon tanpa kuwi. '*Sapa waé nesu marang seduluré tanpa sabab bakal kena paukuman*' (Matéus 5:22); lan – '*sapa waé sengit marang seduluré iku pembunuh*' (1 Yohanes 3:15). Amarga ing atiné dhèwèké kepéngin ngrusak wong sing dadi sasaran nesuné; mula, sanadyan wong ora nganggep dhèwèké wis ngucuraké getih kanthi tangané dhéwé utawa nganggo pedhang, dhèwèké tetep dianggep minangka pembunuh déning Gusti amarga kobongan nesu; awit Gusti bakal maringi ganjaran utawa paukuman marang saben wong ora mung adhedhasar tumindaké dhéwé, nanging uga adhedhasar niat ati, kaya sing diandharaké déning Panjenengané piyambak lumantar Nabi: '*Aku ngerti pakaryané lan pikirané, lan Aku bakal teka nglumpukaké kabèh bangsa...*' (Yesaya 66:18). Lan Rasul: '*Padha ngukum utawa mberkahi siji lan sijiné ing pikirané dhéwé ing dina nalika Gusti Allah, sing didhelikaké saka manungsa, bakal ngadili*' (Roma 2:15–16).

16. Mula saka iku, sawijining murid Kristus sing ngupaya kanthi sah kudu ngilangi hawa nesu saka jeroné dhèwèké. Kanggo penyembuhan sakabehé saka sangsara iki, pangobatan ing ngisor iki dibutuhaké: kaping pisan, pracaya manawa ora pantes nesu ing kahanan apa wae, apa amarga alesan sing bener utawa sing salah – kanthi mangertèni manawa sakwise padhang ing ati kita kaangker déning pepetengé nesu, kita bakal langsung kelangan padhang ing pangréncénan lan ajiné kawicaksanan lan tata krama, uga patokané kabeneran; banjur nyekel kapercayan manawa yen semangat nesu ngrembaka ing batos kita, kasucian roh kita mesthi bakal kabedhung, lan ora bakal bisa dadi candhi Roh Suci maneh; pungkasané, merenung manawa nalika kita isih ana ing kahanan nesu, kita ora bakal bisa ndedonga utawa nyuwun pangapunten marang Gusti Allah. Luwih saka kabeh, éling marang kahanan ora mesthi saka wates urip manungsa, mugi kita tansah éling yèn kita bisa pisah saka badan iki kapan waé, lan yèn ora kasucian, ora nyelakaké kabèh bandha, ora ngremeké kasugihan, uga ora tapa brata lan wirang-wiri bakal mbiyantu kita ing kana, nalika mung siji tumindak nesu lan kebencian Pengadil jagad raya ngancam kita kanthi sangsara langgeng.

5. Perjuangan Nglawan Roh Sedhih

1. Ing perang kaping lima, kita kudu ngusir tusukan sedhih sing nglelepake kabèh – sing, yèn entuk kasempatan nyekel atiné kita, motong pandelengan pangrêmbag ilahi, lan, sawisé nundhungaké kabèh jiwa saka pucuk tentrem suci, ngrusak lan nindhes kanthi tuntas: iku nyegahé supaya ora ndedonga kanthi semangat sing biyasa, uga ora ngidini nyawiji maca Kitab Suci—senjata lan ubatan rohani—uga ora ngidini urip tentrem lan tentrem karo sedulur, – lan ndadekake dheweke ora sabar lan nggrundel ing kabeh kawajiban patuh sing wajib; sawise nyopot kabeh pertimbangan sing waras lan nggoyang atine, iku ndadekake dheweke, kaya-kaya, edan lan mabuk, lan ngremuk lan ngluwihi dheweke kanthi putus asa sing ngrusak.

2. Napa, yèn kita péngin makarya kanthi sah ing perang rohani, kita kudu ngurusi sangsara iki kanthi ora kurang ati-ati? Amarga '*kaya ngendi ngengat ing sandhangan lan ulat ing wit, mangkono uga sedhih ngrusak manahé manungsa*' (Amsal 25:21) – mula Roh Ilahi wis cetha lan tanpa samar-samar ngandharake kakuwatan saka hawa napsu sing mbebayani lan paling ngrusak iki. Kaya busana sing dipangan ulat wis ora ana regane lan ora pantes digunakake kanthi hormat – lan kaya wit sing bolong amarga ulat wis ora pantes disisihake kanggo mbangun utawa ngias bangunan apa wae, sanajan prasaja, nanging ditakdirake kanggo geni: mangkono uga nyawa, kang dipangan dening rasa sedhih sing paling ngrusak, ora pantes maneh kanggo busana imam agung sing Roh Suci, mudhun saka swarga sepisanan ing janggut Harun, banjur nyawiji ing ujungé, kaya kang digambarke ing prakirané Sang Pangeran Daud, kanthi tembung-tembung ing ngisor iki: '*Miyun ing sirah, mudhun ing jambang, jambangé Aron, mudhun ing kelimané busanané*' (132:2), – uga ora kanggo pambangunan lan pangiasan candhi rohani sing dhasaré dipasang déning Paulus, Arsitek sing paling wicaksana, nalika dhèwèké kandha: '*Kowe iku candhi Gusti Allah, lan Rohé Gusti Allah manggon ing kowe*' (1 Kor. 3:16), lan kanggo iku digunakaké jinis-jinis kayu tartamtu, kaya sing diterangaké Panganten Wanita ing Kidungan Panganten, kandha: '*Ayo kayu cedar dipasang kanggo omah kita, lan papan kayu cemara*' (Kidungan Panganten 1:16). Mula saka iku wit-witan kaya ngene iki dipilih kanggo candhi Gusti Allah—wewangian lan ora gampang bosok, sing ora bakal rusak utawa dipangan ulat.

3. Kadhangkala sangsara iki muncul saka hawa napsu sing wis ana sadurunge—apa iku nesu, birahi, utawa keserakahan—nalika wong ngalami kélangan pangarep-arep sing wis ana ing pikirané yèn urusan utawa kagungané bakal marakaké rasa wareg manut sipaté; nanging ing wektu liyané, tanpa ana sabab sing cetha,

sing bisa nyeret kita menyang jurang iki, ing sangisore pangaribawa mungsuh sing licik, kasedhihan kuwi dumadakan nyerang kita nganti kita ora bisa nampani sanajan wong sing paling kinurmatan lan paling perlu kanthi keramahan kaya biyasane; lan apa wae sing diomongake ing paguneman sing pantes banjur dianggep ora pantes lan kakehan; lan kita ora maringi wangsulan sing nyenengake, amarga saben geger atine kebak sedhih kang pait.

4. Iki mbuktèkaké kanthi cetha yèn rasa sedhih ing batos kita ora mesthi muncul amarga kaluputan wong liya, nanging luwih amarga kaluputan kita dhéwé; amarga kita dhéwé nyimpen panyebab kabèh sedhih kita ing batos, yaiku ing wiji-wiji hawa napsu, sing sakwise udan godaan nyirami jiwa kita, langsung sumebar dadi tunas lan wohé. Ora ana siji wae sing dipaksa dosa, sanajan tuladha ala saka wong liya nyurung, kajaba yen ing atine dheweke nyimpen inti saka dosa kuwi. Uga ora ana sing bisa pracaya, umpama, yèn ana wong dumadakan katangkep hawa napsu birahi (sanajan sadurungé ora nyadari) mung merga ndelok wong wadon ayu lan kagum karo kaendahane; nanging, kudu dianggep yèn dhèwèké nduwèni napsu marang wong wadon kuwi ing wektu kuwi, amarga pandelengan marang dhèwèké mung ngetokaké penyakit sing wis ndhelik ing jerone. Mulane kita kudu ngarahake kabèh perhatian, luwih-luwih, kanggo ngresiki mripat saka napsu lan mbenerake raos lan watak.

5. Ana uga jinis sedhih liyane – sing paling ala – nalika iku nandurake ing jiwa sing dosa ora niat kanggo mbenerake uripe lan nyuceni dhiri saka hawa napsu, nanging malah nyebabake putus asa sing paling ngrusak. Iku sedhih iki sing nyegah Kain saka tobat sawisé matèni adhine, lan ora ngidini Yudas, sawisé ngianat, golek cara pangapura, nanging liwat putus asa sing ditanduraké marang dhèwèké, nuntun dhèwèké ngantung dhéwé.

6. Kita kudu nganggep sedhih iku migunani mung nalika kita nampa, amarga digerakake dening tobat saka dosa-dosa kita, utawa dening kepinginan sing semangat kanggo kasampurnan, utawa dening pangrêmbagan babagan kabungahan ing tembe. Bab iki uga diomongake dening Paulus sing pinaringan berkah: *'Amarga sedhih miturut karsa Allah ngasilake pangapuran sing mimpin marang kaslametan lan ora ninggalake pangapuran, nanging sedhih donya ngasilake pati'* (2 Kor. 7:10).

7. Nanging sedhih sing nuntun marang tobat sing mimpin marang kaslametan mesthi setya, manut, welas asih, andhap asor, alus, nyenengake, lan sabar; awit, manawa metu saka katresnan marang Gusti Allah, nalika iku tanpa kendhat ngupaya kasampurnan lumantar panglaraning daging lan pangreksaning atine, ing wektu sing padha tansah diparingi panglipur lan diuripi dening pangarep-arep kasil, lan mulane njaga kabèh kaendahan saka paseduluran lan watak apikan, nduwèni ing sajroning dhèwèké kabèh wohé Roh Suci, sing uga kacathet déning Rasul sing padha: *'Wohé Roh iku katresnan, kabungahan, tentrem, kasabaran, kabecikan, kabecikaning ati, kasetyan, kalembutan lan pangendalian dhiri'* (Gal. 5:22). Nanging sing iki—sedhih donya iki—iku banget ngeluh, ora sabar, kasar, kebak kekerasan sing mbeteake, ratapan sing ora ana wohé lan putus asa sing ngrusak; iku ngganggu lan nyimpangake sapa wae sing kena saka saben upaya lan saka pangrengsen dhiri sing migunani, lan ora mung nyegah pakaryan pandonga, nanging uga ngrusak kabèh woh rohani sing kasebut ing ndhuwur, sing biasane kawujud saka *'sedhih miturut kersaning Gusti'*.

8. Amarga, kejaba saka sedhih sing ditampa lumantar tobat sing nylametake, semangat kanggo kasampurnan, utawa kepinginan kanggo berkah ing tembe, saben wujud sedhih liyane—sing donya lan nggawa pati—kudu ditolak lan diusir sakabehe, kaya semangat zinah, katresnan marang dhuwit, lan nesu.

9. Kita bisa ngusir hawa napsu sing paling mbabayani iki saka jeroning awake dhewe yen kanthi ajeg ngopeni nyawa kita nganggo piwulang rohani, kita nguripi lan nguwatake maneh kanthi pangarep-arep lan renungan babagan kabungahan ing tembe. Kanthi mangkono kita bisa ngungkuli kabèh jinis sedhih: sing muncul saka ; sing muncul saka ilangé bathi utawa tekané rugi; sing muncul saka kaluputan sing ditindakake marang kita; lan sing muncul saka kahanan batin sing ora waras, lan sing nyemplungake kita menyang putus asa sing mateni: amarga, kanthi ajeg diparingi panglipur lumantar pangrasan marang berkah langgeng ing tembe lan tetep ajeg ing kahanan pikiran kaya ngono, kita ora bakal nyerah nalika nandhang sangsara utawa dadi gumregah nalika ngrasakake kabungahan, amarga loro-lorone dianggep ora ana regane lan mung sedhela. (Kanggo ngendhegake semangat sedhih, waca uga bagean kapitu saka kutipan St Cassian – babagan perjuangan nglawan bala lan sedhih).

6. Perjuangan Nglawan Roh Putus Asa

1. Perjuangan kaping enem sing kita hadapi yaiku nglawan nafsu sing déning wong Yunani dijenengi $\alpha\chi\eta\delta\iota\alpha$, lan sing bisa kita sebut putus asa, bosen utawa lara ati. Iki padha karo sedhih, dirasakaké paling parah

déning para biksu sing ngumbara ing ara-ara gersang, lan dadi mungsuh bebuyutan tumrap wong-wong sing urip nyendiri; iki ngganggu saben biksu, utamané watara jam kaping enem, (sing kira-kira jam 12 awan miturut itungan kita), kaya sawijining demam sing, ing jam-jam tartamtu, nyerang nyawa sing lara kanthi efek sing pancen ngganggu. Sawetara sesepuh (Evagrius, Jilid I, kaca 631) nyebut iki 'iblis tengah dina', sing kasebut ing Mazmur 90.

2. Nalika putus asa nyerang jiwa sang biarawan sing mlarat, iku nimbulake rasa wedi marang panggonané, rasa ora seneng marang selé, lan rasa ngremehake marang sedulur-seduluré sing manggon bareng utawa adoh saka dhèwèké, nganggep wong-wong mau lalai lan ora rohani babar pisan; nalika kuwi uga ndadèkaké dhèwèké males banget lan nyegah dhèwèké saka saben pakaryan sing biyasane ditindakake ing panggonané. Iku nyopot kersané lungguh ing seliné, nyegah dhèwèké maca, lan meksa dhèwèké nglegos lan ngeluh yèn wis suwé manggon ing kéné durung ana kamajuan apa-apa lan ora nate ngundhuh woh rohani; iku nancepake ing atiné rasa nyeri yèn dhèwèké tetep manggon ing panggonan iki sia-sia lan yèn sanajan dhèwèké bisa nuntun wong liya lan maringi manfaat marang akèh wong, Dheweke ora tau ngopeni sapa wae ing kene, uga ora tau maringi urip rohani marang sapa wae liwat pandhuan lan piwulange. Banjur iku muji kaunggulan biara-biara adoh marang dheweke, nerangake panggonan-panggonan mau luwih kondusif kanggo kamajuan rohani lan luwih kamungkinan nyumbang marang kaslametan, lan nggambarke paseduluran karo sedulur-sedulur ing kana minangka nyenengake lan kebak pangajaran rohani; Kosok baline, teks kasebut nggambaraké kahanan saiki minangka ora bisa ditampa, ngélingaké yèn ora ana pangembangan rohani sing bisa dipikolehi saka sedulur-sedulur sing manggon ing kéné, lan yèn kabèh sing dibutuhaké kanggo panguripan badan mung bisa dipikolehi kanthi gaweyan abot banget. Pungkasané, iku nancepake kapercayan ing atiné pertapa yèn nalika isih manggon ing panggonan iki, dhèwèké ora bakal bisa slamet kajaba ninggalake sel—ing ngendi, yèn dhèwèké suwé manèh, dhèwèké bakal mati—lan pindhah saka kéné menyang panggonan liya sakcepete. Sawisé kuwi, ing antarané jam lima lan enem, kahanan kuwi nggawe awaké kesel banget lan nggawe luwe banget nganti dhèwèké krasa kaya wong sing kesel lan kempot sawisé lelungan adoh lan kerja paling abot, utawa kaya wong sing wis puasa rong dina utawa telung dina tanpa panganan apa-apa kanggo nyokong awaké. Mula dhèwèké ndelok-ndelok kanthi kuwatir saka sisih siji menyang sisih liyané, ngeluh amarga ora ana seduluré sing teka, kerep metu saka selé banjur mlebu manèh, lan ndelok srengéngé kaya-kaya ora kesusu surup. Ing kahanan pikiran kang bingung lan ora karuan, kaya-kaya katutupi pepeteng, dhèwèké dadi ora bisa nindakake apa waé tumindak rohani, lan wiwit mikir yèn ora ana pangobatan liya kanggo sangsara kaya ngono kajaba ngunjungi sedulur utawa nglipur awaké dhéwé kanthi turu. Nalika kuwi roh sing ngrusak iki wiwit nyaranake marang wong sing disiksa supaya ngaturake salam marang sedulur, utawa sowan marang wong lara, apa cedhak apa adoh; uga nancepake ing pikirane, minangka kawajiban, yen dheweke kudu nggoleki sedulur lanang utawa wadon sing kuwi ing kene, lan luwih kerep sowan marang wong-wong mau – manawa iku bakal dadi tumindak taqwa gedhe yen sowan marang wong wadon sing taqwa kuwi, sing wis nyawisake awake dhewe kanggo Gusti Allah nanging ora entuk pitulungan saka sedulure, luwih kerep lan nyukupi kabutuhané, amarga sedulure dhewe ngliwakake dheweke, – lan manawa wong kudu luwih ngupaya ing tumindak taqwa kaya ngono tinimbang mung lungguh ing selé dhéwé tanpa gawe apa-apa lan tanpa kemajuan.

3. Mangkono atiné wong sing mlarat, kang kapepet déning tipu muslihat mungsuh kaya ngono, dadi banget bingung nganti sang biksu, kesel ing roh amarga putus asa, nyoba mbuwang awaké dhéwé ing amben, utawa ninggalake wates selé, nyoba golek panyelamatan saka bebaya kaya ngono kanthi sowan marang biksu liyané. Nanging pangobatan iki, sing saiki digunakaké minangka panyembuh, ora suwe bakal diowahi mungsuh dadi sarana kanggo nyebabaké sangsara sing luwih gedhé. Amarga mungsuh bakal nyerang luwih kerep lan luwih ganas marang wong-wong sing wis dingertèni liwat pengalaman bakal mbalik mburi nalika perjuangan diwiwiti, lan sing ngupaya kaslametan ora ing kemenangan utawa perlawanan, nanging ing kabur; nganti, alon-alon adoh saka selé, dhèwèké wiwit lali marang , tujuan utama panggilané, yaiku ngupaya kasucian Ilahi sing ngluwahi kabèh—kasucian sing ora bisa digayuh ing panggonan liya kajaba lumantar tetep meneng lan ajeg ana ing sel lan piwulang Ilahi sing ora kendhat. Mangkono, prajurit Kristus pungkasané mlayu saka masukane, kesangkut ing urusan donya, lan ora manèh nyenengake Pangkalan (2 Tim. 2:4), kang dhèwèké wis janji ngladèni.

4. Raja Daud sing pinaringan berkah nerangake kabeh akibat ala saka sangsara iki kanthi endah banget ing ayat ing ngisor iki: *'Jiwa kawulo kélélén amarga putus asa'* (Mazmur 118:28). Lan pancen, dudu badan nanging nyawa sing ngantuk ing wektu kaya ngono. Amarga nyawa, sing tatu déning panah saka napsu sing ngrusak iki, pancen turu saka saben upaya kanggo kabecikan lan saka kewaspadaan marang kepekaan rohani.

5. Mula saka iku, prajurit sejati Kristus, kang kepengin ngupaya kanthi sah ing perjuangan kanggo kasampurnan, uga kudu ngupaya ngusir panyakit iki saka jeroning atine, lan kanthi wani nglengkapi awake nglawan semangat putus asa sing paling ora pantes iki—supaya dheweke ora tiba amarga tatu panah turu, uga ora mlayu saka panggonane sing sepi, sanajan nganggo alesan kesalehan sing palsu.

6. Amarga sapa waé sing diwiwiti dikalahaké saka ngendi waé, dhèwèké bakal ninggalaké selé kanggo tetep ana ing kono tanpa ana kamajuan, kaya wong sing males lan ora peduli, utawa, sawisé diusir saka kono, bakal ndadèkaké dhèwèké males lan ora semangat ing saben upaya, meksa dhèwèké supaya tansah ngubengi sel-sel lan biara para sedulur, lan ora mikir apa-apa kajaba ing endi lan kanthi alesan apa sing bisa digunakake kanggo golek kesempatan mangan sabanjure. Amarga pikirané wong males mung mikir babagan panganan lan weteng, nganti nalika ketemu kanca sejiwa, lanang utawa wadon, sing padha kaku amarga apatis, dhèwèké banjur keseret mlebu ing urusan lan kabutuhané wong-wong mau. Sawise alon-alon kesangkut ing pakaryan kaya ngono, sing ngrusak nyawane—kaya diremuk ing gulungan ula—dheweke ora bakal bisa mbebasake awake dhewe maneh, supaya bisa bali marang tugas-tugas sing wis ditelantarkan ing panguripan sadurunge.

7. Mangkono, bab utama sing digawa dening semangat putus asa marang kita yaiku nggawe kita males, ngalihake kita saka tugas-tugas kita lan mulang kita nganggur. Mula, cara utama kanggo nglawan iku: aja nyerah; terusna ing pakaryanmu. Ing bab iki, kita bisa njupuk minangka obat kanggo putus asa apa sing ditulis Santo Paulus marang wong Tesalonika babagan gawe: '*Aku ngajak kowe, sedulur... supaya kowe ngupaya tentrem, ngurusi urusanmu dhewe, lan gawe nganggo tanganmu dhewe*' (1 Tes. 4:10–11). – Panjenengané kandha: '*Aku ngajak kowe supaya rajin lan tetep meneng*' – tegesé, tetep meneng ing selmu, supaya kowe ora kelangan tentrem ing ati ing tengah-tengah kabar angin sing manéka warna sing ora bisa dihindari kanggo wong sing nganggur ngalor-ngidul, lan supaya kowe ora banjur nyebabaké gangguan sing padha marang wong liya; '*ngurus prakara pribadimu*' – tegesé, aja amarga rasa penasaran nggoleki kabar donya utawa nyawang tumindak para sedulur – supaya tinimbang nggatekake perbaikan dhiri lan semangat ngupaya kabecikan, kowe ora kebiasaan mbuwang wektu kanggo nyalahake lan nggunjing sedulurmu; '*lan makarya nganggo tanganmu dhéwé*' – tegesé, nalika lungguh ing selmu, padha nyambut gawe kanthi tenaga. Kanthi mangkono, dhèwèké mbusak kamungkinan tumindak sing wis diwanti-wanti mau. Sapa waé sing seneng makarya ing panggonané ora bakal nduwé wektu kanggo nglaler mrana-mréné, nyawang urusan wong liya, nyampur tangan, lan nggosip bab kuwi. Ing surat kapindho marang wong Tesalonika sing padha, piyambakipun nambahaken: '*Kita paring dhawuh marang kowe, sedulur, ing asmanipun Gusti kita Yesus Kristus, supaya adoh saka sedulur sing lumaku ing cara sing ora tertib, lan ora manut marang tradisi sing wis kowe tampi saka kita*' (2 Tes. 3:6). Ing kéné dhèwèké ora nyuwun manèh, nanging mènèhi dhawuh; lan ora mung nganggo tembung, nanging kanthi asmané Gusti kita Yesus Kristus, sing nerangaké yèn dhawuh iki pancèn penting. Saka sésa wacané, cetha yèn dhawuh iki bab pakaryan, lan wong-wong sing ngindhari pakaryan kuwi ora kena ditampa ing komunitas Kristen. – Mangkono, dhèwèké maringi dhawuh marang kita supaya misahaké awaké dhéwé saka wong-wong sing ora gelem nyambut gawe lan motong hubungan karo wong-wong mau, kaya anggota awak sing rusak amarga kanggonan sing ngrusak, supaya lara ora nyambut gawe, kaya wabah matèni, ora nyebar marang anggota awak sing séhat. Iki dhewe wis dadi panyengkuyung sing kuwat kanggo rajin, nanging dheweke nguatake maneh kanthi dadi tuladha sing kudu ditiru (ibid., v. 7). '*Kita,*' pangandikane, '*nalika manggon ing antaramu, ora mangan roti sapa waé kanthi gratis*' (ayat 8), sanadyan '*Gusti wis paring dhawuh yèn wong-wong sing mratelakaké Injil kudu urip saka Injil*' (1 Korinta 9:14). Yen, mula, sanajan panjenengané sing mratelakaké Injil lan nindakake tugas rohani sing luhur banget ora nampa panganan kanthi gratis, apa sing bisa kita ucapaké kanggo mbela kemalasan kita dhéwé—kita sing ora mung ora dipercaya kanggo mratelakaké Sabda, nanging uga ora diprentah nduwéni kuwatir apa waé kajaba ngopeni nyawa kita dhéwé? Adhedhasar apa kita wani, kanthi tangan kosong, mangan roti gratis, nalika malah pembuluh pilihan, kang kabeban kuwi marang panginjilan Injil, ora ngidini dhèwèké mangan kajaba iku asil saka pakaryané dhéwé? – Supaya ora katon yèn tuladhané piyambak iku istimewa lan ora diwènèhaké dadi tuladha kanggo kabèh wong, Rasul nerangaké yèn ora mung dhèwèké piyambak sing tumindak kaya ngono, nanging uga kabèh sing ana bareng dhèwèké—yaiku Silas lan Timotius, sing nulis iki bareng dhèwèké—sing uga makarya kanthi tangan. – Supaya ora ana sing kepengin nyimpang saka ngetutake tuladhaé, mbayangake yèn kabèh padha kerja meneng bae, tanpa niat dadi tuladha sing meksa kita uga kudu kerja, dhèwèké nerangake yèn padha bébas ora kerja, nanging padha tetep kerja, '*supaya kita bisa dadi tuladha kanggo kowé, supaya kowé bisa ngetutake tuladha kita*' (2 Tes. 3:9)—supaya, yèn kowé lali piwulang lisan sing asring diparingaké marang kupingmu, kowé paling ora isih éling marang tuladha kita sing wis katingal ing ngarep mripatmu. Pungkasané, sawisé akèh

pangajab, Rasul ora manèh maringi pitutur kaya guru utawa dhokter, nanging nganggo wewenang saka kalungguhan apostolik, kandha: *'Yèn ana sing ora gelem nyambut gawe, aja mangan'* (– 10)! Iki paukuman tumrap wong-wong sing dianggep utawa diprakirakaké bakal ngremehake prentah iki, diucapaké saka kursi pangadilan apostolik.

8. Lan ing Suratné marang para Efesia, Rasul maringi piwulang bab pakaryan iki, kandha: *'Aja ana maling maneh nyolong, nanging luwih becik padha makarya, nindakake kabecikan nganggo tangané dhéwé, supaya nduwé apa sing bisa diwènèhaké marang wong sing mbutuhaké'* (Ef. 4:28). – Kita uga nemokake ing Kisah Para Rasul yèn dhèwèké ora mung mulang bab iki, nanging uga tumindak kaya ngono dhéwé. Amarga nalika dhèwèké teka ing Korintus, dhèwèké ora péngin manggon ing panggonan liya, nanging milih manggon karo Aquila lan Priska, amarga padha ahli ing pakaryan sing padha sing biyasané ditindakake déning dhèwèké dhéwé – kanthi niat cetha kanggo makarya bareng karo wong-wong mau (Kisah Para Rasul 18:1–3). – Mengko, nalika nglayar menyang Yerusalem, dhèwèké mandheg ing Miletus; saka kono dhèwèké ngundang para sepuh Gréja ing Efesus lan, nalika maringi piwulang marang wong-wong mau babagan carané mimpin Gréjaé Gusti Allah nalika dhèwèké ora ana, dhèwèké nyatakaké yèn dhèwèké ora nate nyuwun dhuwit uga ora sandhangan saka wong-wong mau; manawa tangané dhéwé sing nyukupi kabutuhané lan kabutuhan kanca-kancané – lan manawa dhèwèké nindakaké iki kanggo nuduhaké yèn kanthi makarya kaya ngono, sapa waé kuduné nulungi wong mlarat, kanthi éling marang dhawuhé Gusti piyambak – yèn *'luwih begja wong sing maringi tinimbang sing nampa'* (Kisah Para Rasul 20: 33–35). Mangkono, kanthi maringi tuladha katelaten, piyambakipun sakaligus mulang bilih langkung becik nulungi ingkang mbutuhaké saking asil pakaryan abot tinimbang saking sumber sanès. Yen sawijining biksu tumindak kaya ngono, dhèwèké dihias karo kabecikan kaping pindho: kanthi nilar kabèh bab, dhèwèké nggayuh kamlaratan sampurna kaya Kristus; lan lumantar gawéan lan sikapé, dhèwèké nampilaké kabecikan atiné wong sugih, ngajèni Gusti lumantar gawéan sing bener lan nyawisaké kurban saka woh-wohan kabenerané.

9. Para Bapa Mesir ora ngidini para biksu nganggur, utamane sing isih enom, amarga padha ngukur kahanan ati lan sepira kemajuane ing sabar lan andhap asor saka ketekunané ing gawe. Ora mung padha ora nampa apa-apa kanggo panguripané dhéwé, nanging saka woh pakaryané padha maringi panganan marang sedulur sing teka lan para lelungan, lan ngirim akèh panganan saka macem-macem jinis menyang wilayah Libya sing kena pacekkan lan keluwen, lan uga nyalurake akèh panganan saka macem-macem jinis menyang kutha-kutha, ing ngendi wong-wong lagi lara lan kedinginan ing penjara reged, pracaya yèn lumantar sesajen saka woh tangane dhéwé mau padha nyuguhake kurban sing nyenengake Gusti. – Bab iki, Bapa-bapa kuna ing Mesir uga ngucapaké paribasan: biksu sing makarya digodha siji setan, déné sing nganggur diserang akèh setan sing ora kaétung.

10. Nalika aku miwiti manggon ing ara-ara samun, aku kandha marang Abba Musa (saka Libya; delengen Wulang-wulangé sing kapisan lan kapindho) yèn wingi aku pancèn kaserang banget déning sangsara amarga putus asa lan ora ana dalan liya kanggo mbebasaké awakku kajaba marani Abba Paulus: 'Ora,' pangandikane marang aku, 'kowe ora mbebasake awakmu saka iku, nanging malah nuduhake awakmu setya lan manut marang iku. Amarga wiwit saiki kuwi bakal nyerang kowe luwih ganas, kaya marang wong pengecut lan wong mlayu, amarga wis weruh carane, wiwit pertempuran pisanan, kowe ngidini awakmu dikalahake lan langsung mlayu saka medan perang—kajaba kowe mutusake ing wektu liyane kanggo perang karo mungsuh iki, ora kanthi nolak serangan ganasé kanthi ninggalake selmu utawa klelep turu, nanging kanthi ngungkuli lumantar sabar lan perlawanan. Mangkono pengalaman wis nuduhake manawa wong ora kena mlayu saka serbuan putus asa, ora ngindhari perjuangan nglawané, nanging kudu ngungkuli lumantar nglawan kanthi wani.

7. Perjuangan Nglawan Roh Kesombongan

1. Pertempuran kapitu sing kudu kita hadapi yaiku nglawan semangat kesombongan – semangat sing maneka warna, gampang owah-owahan lan alus, nganti sanajan wong sing nduwé paningal paling tajam meh ora bisa ora mung ngindhari, nanging uga mbedakake lan ngenali. Hawa napsu liyane prasaja lan monoton, nanging hawa napsu iki maneka warna lan béda-béda; iku nyerang prajurit saka kabèh sisih lan ing saben arah, nalika dhèwèké isih perang lan sawisé dhèwèké menang. Amarga iku nyoba nglarani prajurit Kristus liwat sandhangané, sikapé, lumampahé, swarané, pakaryané, jaga wengi, puwané, pandongané, kesunyiané, maca, kawruh, meneng, patuh, andhap asor lan watak apiké, – lan, kaya watu sing paling mbebayani ing sangisore

banyu, sing kasembunyi dening ombak sing nggelombang, nalika padha ora waspada, bakal dumadakan nyebabake karam kapal sing nggegirisi marang wong-wong sing nglayar nganggo angin sing nguntungake.

2. Mula, sapa waé sing kepéngin mlaku ing Dalane Karajan kanthi *'senjata kabeneran ing tangan tengen lan kiwa'* kudu, miturut piwulang Apostolik, mlaku kanthi tentrem *'liwat pakurmatan lan isin, liwat fitnah lan pujian'* (2 Kor. 6: 7–8), lan kanthi ati-ati banget nuntun lelampahané ing dalan kabecikan, ing antarané ombak godaan sing nggelombang, dipandu déning akal lan napas Rohé Gusti, kanthi ngerti yèn sakwisé kita nyimpang sanadyan sethithik menyang tengen utawa kiwa, kita bakal langsung kaseret lan kepental marang watu-watu ngisor banyu sing mateni. Mulané kita krungu pangandika saka Salomo sing wicaksana: *'Aja mbelok tengen utawa kiwa'* (Amsal 4:27), – tegesé, aja gumun marang awakmu dhéwé amarga kabecikanmu, uga aja ngunggulake awakmu amarga prestasi rohani sing wis kok rambah; uga, nalika nyasar menyang dalan bengkok hawa napsu, aja nggolèk kamulyan saka kuwi ing isimu dhéwé (Filipi 3:19). – Setan, marang wong-wong sing ora bisa digawé sombong liwat sandhangan sing gagah lan mewah, nyoba nyebarake rasa sombong mau liwat sandhangan sing kikuk, ora rapi, lan kaya wong mlarat; marang wong-wong sing ora bisa digawa mlebu ing hawa iki liwat pakurmatan, dhèwèké nyurung liwat pangremehan; sing ora bisa dipaksa kanggo ngetokake kabanggaan saka kawruh lan kecerdasane, ing wong kuwi dheweke nyurung kabanggaan kuwi liwat kesombongan meneng. Yen ana sing puasa kanthi terang-terangan, dheweke diganggu dening kabanggaan sia-sia; nanging yen ana sing, amarga ngremehake kabanggaan kaya ngono, ndhelikake puasane, dheweke kena serangan ngunggulake awake dhewe. Kanggo nyingkiri kena penyakit kesombongan, sawene wong nyingkiri ndedonga dawa ing ngarep sedulure; nanging sawise padha ndedonga ing sepi, tanpa ana sing nyekseni, dheweke ora bisa nahan kepengin pamer marang awake dhewe. Para sepuh kita nerangake kanthi endah hakikat sangsara iki kanthi mbandhingake marang bawang bombay lan bawang putih, sing sawise siji lapisan dicopot, ketok ana lapisan liyane sing padha; lan sanajan kaping pirang-pirang lapisan mau dikupas, mesthi wae ketok isih ana lapisan sing nutupi.

3. Iku ora mandheg ngoyak sanajan wong-wong sing mlayu saka kamulyan lan ngungsi ing ara-ara gersang, nyingkiri kabèh sesambungan karo manungsa; lan luwih adoh mlayu saka donya, luwih galak nyerang wong mau. Kanggo wong-wong sing manggon ing komunitas monastik, panyakit iki nyoba nggawa siji wong marang kesombongan amarga dheweke luwih sabar tinimbang wong liya ing pagawean lan gawean abot; sijiné amarga dheweke luwih kepengin taat tinimbang wong liya; lan sijiné manèh amarga dheweke ngluwihi kabèh wong liya ing andhap asor. Ana sing digoda amarga jembaré kawruh; ana liyané amarga suwéné wektu maca; ana manèh amarga dawa waktuné nglakoni jaga. Lan sangsara iki nyoba nyilakaké saben wong liwat kabecikané dhéwé, masang alangan kanggo ngrusakaké ing bab-bab sing saktenané dadi dalan kanggo éntuk wohing urip. Mangkono uga, kanggo wong-wong sing kepengin mlaku ing dalan kesalehan lan kasampurnan, mungsuh-mungsuh sing ngina ora tau kélangan kasempatan nyumputaké jebakan ilusi, kaya ing dalan sing padha dilakoni déning wong-wong mau, miturut pangandikane Daud sing kasucèkaké: *'Ing dalan iki, sing wis tak lakoni, padha nyumputaké jebakan kanggo aku'* (Mazmur 141:3) – supaya kita, ing dalan kabecikan sing kita tapaki, nalika ngupaya kamulyan panggilan sing luwih luhur, sawise gumregah amarga kasil kita dhewe, bisa kesandhung; lan, kesangkut ing jerat kesia-siaan, tiba, karo sikil jiwa kita sing kabandheng. Mangkono dumadi, sanadyan kita durung tau kalah déning serangan mungsuh, kita malah kaserang déning pucuking kamenangan kita marang dhèwèké.

4. Kabèh hawa napsu liyane, nalika dikalahake, bakal luntur, lan nalika dikalahake bola-bali, saya ringkih saben dina; uga, amarga pengaruh panggonan utawa wektu, padha kesel lan surut; utawa ing saben bab, amarga bentrok karo kabecikan sing nentang, luwih gampang diwaspadai lan diindhari. Nanging sing iki, nalika dipukul, malah tangi manèh kanggo perang kanthi luwih garang; lan nalika dianggep wis ambegan pungkasan, liwat patié dhéwé malah dadi luwih urip, waras, lan kuwasa. Hawa napsu liyane mung ngendhalèkaké wong-wong sing wis dikalahaké ing perang; nanging hawa napsu iki malah nindhes para penakluké kanthi luwih sengit, lan luwih parah dipukul, luwih kenceng mbrontak kanthi pikiran kamulyan nalika menang marang dhiri dhéwé. Ing kéné, utamané, kapinteran liciké mungsuh katon: lumantar tipuané, prajurit Kristus tiba déning panahé dhéwé, sawisé mungsuhé dhéwé ora bisa ngalahaké dhèwèké nganggo senjataé dhéwé.

5. Nafsu-nafsu liyane, kaya sing wis kita kandhakake, bisa meneng amarga pangaribawa saka kahanan sing beda; padha uga surut lan entek nalika obyek dosa, utawa kasempatan kanggo nindakake dosa, utawa panyebabé, dicopot; nanging sing iki malah nembus tekan ara-ara samun bareng karo wong-wong sing mlayu menyang kana kanggo ngungsi saka iku, lan ora wedi kahanan apa wae, kaya uga ora ringkih sanajan obyeké

diadhekaké saka pandelengan; amarga kekuwatane dijupuk saka panggonan liya kajaba saka kasil-kasilé wong sing diserang kuwi dhéwé. – Nafsu liyane, kaya sing wis kita omongake sadurunge, kadhangkala ngendheg lan luntur karo lumantar wektu; nanging kanggo nafsu iki, lumantar wektu ora mung ora ngrusak, nanging malah nglumpukake luwih akeh bahan bakar kanggo kesombongane.

6. Pungkasané, hawa napsu liyané, sing bertentangan karo kebajikan sing nentang lan perang kanthi terang-terangan kaya ing awan, luwih gampang diatasi lan luwih gampang dijaga; dene sing iki, sawise nyelusup mlebu antaraning kabecikan lan nyampur karo barisan kita, padha perang kaya-kaya ing pepeteng bengi, lan ngapusi kita luwih kejem amarga kita ora nyana lan ora wedi marang serangane.

7. Kita maca yèn Hizkia, Raja Yehuda, sawijining priya sing bener-bener adil ing kabèh bab, ambruk amarga siji panah saka rasa sombong; lan dhèwèké sing, kanthi siji pandonga, bisa nylametaké pati 185.000 prajurit Asyur, kalah déning katresnan kosong marang kamulyan, – dhèwèké sing, sanadyan wates uripé lan dina patié wis ditemtokaké déning paugeran Gusti, diparingi tambahan urip limang belas taun manèh lumantar pandongané dhéwé, sing kabukten lumantar surya mundur sepuluh derajat; dhèwèké, sawisé ana paseksi tumrap kabecikané lan pratandha sih Gusti marang dhèwèké, kelangan kabèh amarga siji tumindak sombong lan ngluhuraké dhiri, kelangan kabèh, lan ora mung dhèwèké dhéwé, nanging uga ngetokaké kabèh bangsane marang murka Gusti—murka sing nganti gedhé banget, nganti nalika dhèwèké nyuwun asor lan miwiti nyuwun marang Gusti bebarengan karo kabèh bangsane, dhèwèké mung bisa nyuwun supaya murka iki aja teka ing jamané dhèwèké (2 Raja 20; 2 Tawarikh 32). Mangkono gedhéné napsu kesombongan sing ngrusak lan parah dosané!

8. Uzziah, buyute raja sing kasebut mau, uga dipuji ing kesaksian Kitab Suci, nalika—sawisé akèh kabecikan lan akèh pakaryan lan pranatan sing pantes dipuji kanggo kabecikané rakyat—dhèwèké banjur kesombongané nganti kebak lan *'nglarani atiné Gusti Allah'* amarga tumindak sing ora nyenengaké Panjenengané, panjenenganipun langsung ambruk saking pucuk kamulyanipun lan kaparingi sakit kusta (2 Tawarikh 26). Menika conto sanès babagan ambruk ingkang nglarani! Panjenengan saged mirsani saking menika kados pundi mbabayani sanadyan kasil ingkang nyenengake menawi, ing antawisipun, tiyang gagal ngajagi dhiri saking kesombongan lan kabanggaan, lan kados pundi, ing kahanan kados makaten, tiyang ingkang boten merhatosake utawi boten ngajagi dhiri, sing durung diendhekaké déning kasangsaran, malah kena pukulan luwih abot sawisé ngliwati iku, lan, sawise lolos saka bebaya pati ing perang, tiba amarga kamenangane.

9. Napa Rasul ngajak: *'Aja padha sombong'* (Gal. 5:26)? Lan Gusti, nalika nyalahake wong Farisi, ngendika: *'Kowe bisa pracaya piye, yen padha nampa kamulyan saka sesamamu, nanging ora ngupaya kamulyan sing asalé saka siji Gusti Allah?'* (Yoh. 5:44). Bab wong-wong kaya ngono iku, Daud sing makmur ngandika kanthi pangeling: *'Gusti Allah bakal nyebarake balung-balungé wong-wong sing kepéngin nyenengake manungsa'* (Mazmur 52:6).

10. Kesombongan para pamula lan wong-wong sing durung maju akèh ing kabecikan lan kawruh rohani biasané ndadèkaké wong-wong mau ngagumbang bab swara—tegesé, yèn wong-wong mau nyanyi luwih nyenengaké tinimbang wong liya—utawa bab awaké sing langsing utawa rupané sing ayu, utawa yèn wong tuwané sugih lan bangsawan, utawa yèn wis nolak pangabdian militer lan pakurmatan. Kanggo wong liya, iki marakake pangira-ira manawa yèn padha tetep ing donya, mesthi gampang entuk pakurmatan lan bandha, sanadyan saktenané ora bakal tau bisa nggayuh kuwi – saéngga nambah kesombongané kanthi ngorbanake kabèh mau marang pangarep-arep sing sia-sia lan ndadèkaké wong-wong mau bangga amarga nilar apa sing saktenané ora tau diduwèni.

11. Ing wong liya, iki nandurake kepinginan dadi imam utawa diakon, nggambarke ing pikirane yen dheweke bakal nindakake tugase kanthi kasucian lan ketegasan nganti bisa dadi tuladha kasucian kanggo imam liyane; saliyané, dheweke bakal maringi manfaat marang akeh wong liwat tumindak lan pangandikane. Kadhangkala malah ndadekake wong-wong sing manggon ing ara-ara gersang, utawa sing urip nyendiri ing sel, ngimpi ing pikirane yen dheweke lagi ngunjungi omah-omahé wong-wong lan biara, lan kanthi kakuwatan kapercayan imajinere, padha nuntun akèh wong menyang dalan urip sing bener. Mula jiwa sengsara iki digawa mrana-mrene dening kesombongan kaya ngono, ngumbara kaya wong turu jero; lan kabawa dening manisé pikiran kaya ngono lan kebak impen-impen kaya ngono, umume ora bisa nyumurupi tumindaké dhéwé utawa anané sedulur-seduluré, sanajan padha ana ing ngarepé, amarga kabèh mau kabablas lan krasa énak, kaya ana ing kahanan sing tenan-tenan kelakon, ing bab sing nalika tangi mung dipikiraké kaya ngimpi, ing ngumbaraing pikirane.

12. Aku kelingan, nalika aku manggon ing Gurun Skete, sawijining sesepuh, sawise teka ing sel sedulur kanggo sowan, krungu sedulur mau lagi ngomong ing njero lan mandheg, kepengin ngerti apa sing diwaca saka Kitab Suci, utawa apa sing diulang saka memori, kaya adat ing kana nalika lagi kerja. Nyered luwih cedhak, pangamat sing taat iku krungu yèn sedulur iku, kaya-kaya ana ing gréja, lagi maringi khotbah marang jamaah: iki ateges, kesasar déning roh kesombongan, dhèwèké mbayangaké yèn dhèwèké iku imam lan nindakake pakaryan sing wis suwe dadi impené. Sawisé ngenteni sakedhik manèh, sing tuwa krungu yèn adhine wis rampung khutbahé lan, sawisé ganti peran, kaya saiki dadi diaken, wiwit ngumumaké: 'Para katekumen padha lunga.' Sing tuwa ngetokaké lawang. Sedulur iku metu, nyapa karo pangurmatan kaya biyasane, lan sawise ngajak mlebu, takon suwene dheweke wis ana ing kono, pura-pura kuwatir apa dheweke kudu ngadeg ing njaba suwe lan apa dheweke ngalami gangguan amarga kuwi – sanajan sejatine nuraniné nyiksa dheweke amarga khayalane lan apa sing wis ditindakake merga kuwi. Sing tuwa mangsuli kanthi alus: 'Aku nembe teka, pas kowe lagi ngumumake: "Wong-wong sing wis diparingi katekesan, padha lunga."'

13. Aku nganggep perlu nyakup iki ing kene supaya, kanthi ndeleng ing ngarep mripat kita gambaran lengkap bab kekuwatan lan cara kepinginan-kepinginan—sing nyiksa jiwa sing mlarat—nyerang kita, kita bisa luwih waspada marang awak dhéwé lan, kanthi mangkono, luwih bisa nyingkiri jebakan lan perangkap mungsuh. Iki pancen cara sing ditindakake para Bapa Mesir. Tanpa ragu, padha mbukak kabèh prakara kaya ngono, lan lumantar crita babagan wong liya lan dhèwèké dhéwé – kaya-kaya dhèwèké isih ngalami apa sing dicritakaké – padha mbukak lan nyingkapake ing ngarepe para biksu enom perjuangan kabèh hawa napsu, loro-lorone sing wis dialami para enom mau lan sing isih bakal dialami; supaya, lumantar pambukaan babagan tipuan kabèh hawa napsu iki, para novis sing kobong semangat bisa mangerteni rahasia perang sing saiki lagi diadhepi, lan, nalika ndeleng kaya ing pangilon, supaya padha bisa mangertèni loro-loroné panyebab hawa napsu sing nyiksa lan ubaté; lan babagan perang ing mangsa ngarep, sadurungé muncul, padha bisa ngerti dhisik carané nglindhungi dhiri, carané ngadhepi sing nyerang lan carané nglawan. Kaya déné dhokter sing paling trampil ora mung biasa nyembuhaké lara sing saiki ana, nanging uga lumantar pengalaman sing wicaksana nyegah lara sing bakal teka, nyegah kuwi nganggo pitutur waspada utawa ramuan panyembuh: mangkono uga para dhokter sejati jiwo iki, lumantar piwulang rohani—sing dadi semacam penawar—maringi pencegahan marang panyakit atine sing bisa muncul, nyegah supaya ora ngrembaka ing jiwo para biksu enom, nalika uga mbukak marang panyebab serangan napsu lan ubate.

14. Sawijining prajurit Kristus sing kepengin melu perjuangan rohani sing sejati kanthi sah kudu ngupaya kanthi saben cara kanggo ngalahake kéwan sing maneka warna lan manéka rupa iki. Lan sepisanan, kita bisa nyingkiri ketemu karo kéwan maneka warna iki—sing ngintip ing endi-endi, siap nyerang kita kanthi kebejatan—yèn, éling marang pangandikane Dawud: '*Gusti wis nyebarake balung-balungé wong sing nyenengake manungsa*' (Mazmur 52:6), lan kita ora ngidini awak dhéwé nindakake apa-apa kanthi niat sia-sia kanggo éntuk kamulyan kosong. Sateruse, kita kudu ngupaya njaga lan ngreksa apa sing wis ditindakake kanthi niat becik lumantar pangreksan sing padha—pangreksan sing becik—supaya panyakit kesombongan ora mlebu mengko lan ngrusak woh-wohan saka kabèh pakaryan kita. Mangkono uga, apa waé sing ora lumrah ing antarané sedulur lan ora ditindakake kabèh kudu ditolak kanthi tliti minangka tumindak sombong; lan kita kudu ngindhari kanthi saktenané apa waé sing bisa ndadèkaké kita béda saka liyané, utawa sing, amarga mung kita sing nindakake, bisa marakaké kamulyan ing paningalé manungsa. Liwat pameran ngunggulake dhiri kaya ngono, dadi cetha banget yèn wabah mateni saka kesombongan wis nyekel kita: sing, nanging, bisa kitahindari menawa kita éling yèn ora mung kita bakal kelangan kabèh wohing pakaryan kita sing kita lakoni kanthi niat sia-sia, nanging kita uga bakal salah luwih gedhé lan, minangka wong sing nindakake tindak ngajeni suci, kudu nampa sangsara langgeng; awit kita wis milih, kang nglarani atiné Gusti, nindakaké pakaryan kanggo manungsa sing sakjatiné kuduné kita tindakaké kanggo Panjenengané, lan kanthi mangkono kita luwih milih manungsa tinimbang Gusti, lan kamulyané donya tinimbang kamulyané Gusti – kaya déné Gusti sing nyinaoni ati bakal banjur ngadili kita.

8. Perjuangan Nglawan Roh Kesombongan

1. Pertempuran kaping wolu lan pungkasan ana ing ngarep kita: pertempuran nglawan semangat kesombongan. Sanadyan hawa iki dilebokake pungkasan ing urutan perjuangan nglawan hawa napsu, nanging saka asal-usulé lan wektuné, iku sing sepisanan. Iki kéwan paling galak lan ora bisa ditaklukaké, nyerang utamané wong-wong sing wis sampurna lan ngrebut mau kanthi galak banget nalika meh tekan pucuking kabecikan.

2. Ana loro jinis kesombongan: sing kapisan yaiku sing, kaya sing wis kita kandhakake, nyerang wong-wong sing nduweni urip rohani sing dhuwur; sing siji maneh nyerang wong-wong pamula lan wong-wong sing dagingi. Lan sanadyan loro jinis kesombongan iki padha digawé amarga rasa ngunggulake dhiri sing mbebayani, loro-lorone ing ngarepe Gusti lan manungsa, sing kapisan ana gandhengane langsung karo Gusti, dene sing kapindho khusus ana gandhengane karo manungsa. Kita bakal, menawa Gusti kersa, mriksa asal-usulé sing kapindho lan cara-cara nglawané ing bab-bab pungkasan buku iki; nanging saiki kita arep ngrembug sakedhap bab sing kapisan, sing, kaya sing wis kita kandhakake mau, dadi godaan utama tumrap wong-wong sing wis sampurna.

3. Ora ana hawa napsu liya sing ngrusak kabèh kabecikan lan nyopot kabèh kabeneran lan kasucian saka manungsa kaya sombong ala iki: iku, kaya wabah sing nyebar, ora wareg mung nglemahake siji anggota utawa bagéan, nanging nimbulake gangguan fatal ing saindenging awak, lan nyoba nyeret lan ngrusak malah wong-wong sing wis ana ing pucuking kabecikan liwat ambruk sing banget parah. Saben hawa napsu liyane wareg karo wates lan tujuane dhéwé, lan sanadyan ngganggu kabecikan liyane uga, nanging utamane ditujokake marang siji sing dadi sasaran utama lan diserang. Mangkono, keserakahan panganan—yaiku gairah kanggo mangan kakehan utawa panganan manis—ngrusak pangreman sing ketat; nafsu birahi ngotori kesucian; lan nesu ngusir kasabaran. Mula, wong sing diperbudhakake dening hawa napsu tartamtu ora sepuhe ilang kabecikan liyane; nanging, nalika siji kabecikan iku rusak—amarga kalah marang hawa napsu sing mungsuhé, sing kanthi semangat nglawan—kabecikan liyane isih bisa tetep ana, paling ora sawetawis: nanging iki, nalika nyekel nyawa sing ringkih, kaya tiran paling kejem, sawise nyekel benteng paling dhuwur saka kabecikan (rendha ati), ngrubuhake kabèh kutha mau lan ngancurake. Sawise ngrata tembok-tembok suci sing biyen dhuwur nganti dadi lemah lan nyampur karo lemahé kabejatan, iku ora ngidini ana pratandha kabebasan sing isih ana ing jiwa sing wis dijajah. Luwih sugih jiwa sing ditangkep, luwih abot sangkèling perbudakan sing dipasang, nyopot kabèh kabecikané kanthi pangrampasan paling kejem.

4. Yen kowe kepengin ngerti luwih cetha sepira gedhene kuwasa tiran paling kejem iki, ayo padha kelingan carane sawijining malaikat, sing dijenengi Lucifer amarga kakehaning kamulyan lan kaendahane, dibuwang saka swarga tanpa alesan liya kajaba napsu iki, lan kepiye dheweke, katembus panah kesombongan, tiba saka pangkat paling dhuwur saka malaikat sing pinaringan berkah menyang jagad ngisor. Mula, yèn makhluk roh kang nduwèni kauntungan luar biasa kuwi bisa dijungkir saka swarga menyang bumi mung amarga siji gelombang kesombongan, mula gedhéné ambruk sing ngrusak kuwi nuduhaké sepira waspadané kita—sing nganggo daging fana—kang kudu dijaga saka kuwi. – Babagan carane kita bisa nyingkiri panyebaran noda sing paling mbebayani saka hawa napsu iki, kita bisa sinau kanthi nglacak asal-usul lan panyebab saka ambrukane sing kasebut mau. Amarga ora mungkin nyembuhake sembarang kelemahan, utawa maringi obat kanggo sembarang lara, kajaba yèn asal-usul lan panyebabé wis ditliti kanthi tliti dhisik. – Malaikat Agung iki, sing nganggo padhanging kawruh ilahi lan sumunar luwih padhang tinimbang kuwasa luhur liyane amarga kabecikaning Sang Panyipta, banjur pracaya yèn kamulyan kawruh lan kaendahan kabecikan iki, sing diparingi déning sih Sang Panyipta, iku kagayuh déning kekuwatan alamiahé dhéwé, lan ora amarga peparing kang luber saka Gusti. Lan, amarga dadi mulya amarga iku, dhèwèké nganggep dhèwèké padha karo Gusti Allah, kaya Gusti Allah sing ora kekurangan apa-apa – kaya-kaya dhèwèké ora perlu pitulungan ilahi kanggo tetep ing kasucian kaya ngono. Mula dhèwèké gumantung sakabèhé marang kakuwatan karsa bébasé dhéwé, pracaya yèn kuwi waé bakal maringi dhèwèké kanthi akèh kabèh sing dibutuhaké kanggo kasampurnan kabecikan sing sampurna lan kanggo kelangsungan kabungahan paling dhuwur. Pikirane siji iki dadi panyebab utama ambruké sing ngrusak. Amarga ditinggalaké déning Gusti—ing Sapa dhèwèké nganggep ora perlu—lan langsung dadi ora ajeg lan rentan, dhèwèké ngrasa ringkih sipaté dhéwé lan kelangan kabungahan sing tau dinikmati amarga sih-rahmaté Gusti. Mangkono, amarga dhèwèké *'tresna' marang 'tembung sombong'*, ing ngendi, kanthi angkuh, dhèwèké kandha: *'Aku bakal munggah menyang swarga'* (Yesaya 14:13), *'lan ilat sing muji-muji'*, sing digunakaké kanggo ngapusi dhèwèké dhéwé, kandha: *'Aku bakal padha karo Sing Maha Luhur'*, kaya déné dhèwèké banjur ngapusi Adam lan Hawa, ngusulaké marang wong-wong mau: *'Kowe bakal dadi kaya déwa'*: mula iki paukumané: *'Mula saka iku Gusti Allah bakal ngrusak kowe sakabehe, nyabut kowe, lan ngusir kowe saka panggonanmu. Wong sing bener bakal ndeleng iki lan wedi; padha bakal ngguyu marang kowe lan kandha: "Iki wong sing ora ndadekake Gusti Allah dadi penolongé, nanging ngandelake akèh bandha lan kakuwatan kesombongané"'* (Mazmur 51:6–9). Tembung pungkasan ('iki wong') pancen pantes ditrapake marang wong-wong sing ngarep-arep nggayuh kabecikan paling dhuwur tanpa pangayoman lan pitulungan Gusti Allah.

5. Iki panyebabing tiba kapisan lan asal-usulé hawa napsu utama—sing sawisé nyusup marang makhluk pisanan lumantar sing pisanan kena pengaruhé, banjur nglairaké kabèh rupa hawa napsu. Lan dhèwèké—manungsa kapisan—kawit pracaya yèn kanthi kakuwatan karsa bébasé dhéwé lan liwat upaya dhéwé dhèwèké bisa nggayuh kamulyan Déwa, malah kelangan apa sing wis ditampa liwat kabecikané Sang Pencipta.

6. Mangkono, tuladha lan paseksiing Kitab Suci kanthi cetha nuduhaké yèn napsu sombong, sanadyan iku sing paling pungkasan ing urutan perang rohani, nanging sejatiné iku sing paling sepisanan ing asal-usulé, lan dadi sumber kabèh dosa lan kaluputan. Ora kaya hawa napsu liyane, iku ora mung ngrusak kabecikan sing nentangé—yaiku andhap asor—nanging uga ngrusak kabèh kabecikan sakabehe; lan ora mung nggodha wong sing ana ing panggonan sedheng lan ora penting, nanging utamane sing ana ing pucuking kuwasa. Amarga Nabi nyarios babagan roh iki kaya mangkéné: *'Panganan pilihané'* (Hab. 1:16). Mula, Daud sing pinaringan berkah, sanadyan piyambakipun ngreksa panggenan jero atiné kanthi tilit banget nganti saka marang Panjenengané sing rahasia atiné ora ana sing didhelikaké, kanthi wani ngumumaké: *'Duh Gusti, manah kula boten angkuh, lan mripat kula boten meneng kanthi sombong; kula boten lumampah ing bab prakara ageng, utawi ing bab ingkang ngluwahi pangerten kula'* (Mazmur 130:1), – lan malih: *'Boten wonten angkuh ing tengahing griya kula'* (Mazmur 100:7); nanging, amarga ngerti sepira angelé sanajan wong sing sampurna kanggo ngati-ati saka sembarang kobongan napsu iki, dhèwèké ora mung gumantung marang upaya dhèwèké dhéwé ing bab iki, nanging nyuwun pitulungan marang Gusti ing pandonga, supaya Gusti paring dhèwèké bisa nyingkiri tatu kena panah mungsuh iki, kanthi kandha: *'Aja nganti sikil kesombongan nyerang aku'* (Mazmur 35:12), (tegesé 'Gusti, aja nganti aku njupuk siji langkah sing digerakké déning kesombongan'), – kanthi wedi lan ngeri menawa dhèwèké bakal dadi korban saka pangandikane tumrap wong sombong: *'Gusti Allah nglawan wong sombong'* (Yakobus 4:6), – lan salajengipun: *'Ora ana sing sombong sing suci ing paningalé Gusti'* (Amsal 16:5).

7. Sepira gedhene ala saka kesombongan, nalika Malaikat lan kekuwatan liya sing nentang iku ora cukup kanggo nglawan, nanging Gusti Allah piyambak munggah nglawan! Kudu digatekake manawa Rasul ora ngendika babagan wong-wong sing kesandhung dening hawa napsu liyane manawa Gusti Allah mungsuh karo wong-wong mau; tegesé, dhèwèké ora ngendika: 'Gusti Allah mungsuh karo wong sing kesusu mangan, wong sing nglakoni zinah, wong sing nesu, utawa wong sing serakah', nanging mung karo wong sing sombong. Amarga hawa napsu kuwi mung mengaruhi wong sing nindakake, utawa katon ditujokake marang kancane, yaiku wong liya; nanging kesombongan iki sacara khusus ditujokake marang Gusti Allah, mula pantes banget nduwé Panjenengané minangka mungsuhé.

8. Kita bisa uwal saka jerat roh sing paling jahat iki yèn, bab saben kabecikan sing kita rumangsa wis kasil, kita kandha karo Rasul: *'Dudu aku, nanging sih-rahmaté Gusti sing ana ing aku'* – lan: *'Mula saka sih-rahmaté Gusti aku dadi kaya saiki'* (1 Kor. 15:10), – lan: *'Gusti Allah sing makarya ing kita, loro-lorone karsa lan tumindak, miturut karsa Panjenengané'* (Fil. 2:13), – kaya sing diandharaké Pangripta kaslametan kita piyambak: *'Sapa waé sing tetep ana ing Aku, lan Aku ana ing dhèwèké, bakal ngasilaké woh sing akèh; amarga tanpa Aku kowé ora bisa nindakaké apa-apa'* (Yohanes 15:5), – lan Pemazmur mbaleni: *'Yen Gusti Allah ora mbangun omah, wong-wong sing mbangun mau nyambut gawe sia-sia; yen Gusti Allah ora ngreksa kutha, wong jaga wengi tetep tangi sia-sia'* (Mazmur 126:1). Lan kersané sapa waé sing kepéngin lan ngupaya ora cukup kanggo wong sing nganggo daging sing perang nglawan roh, supaya bisa nggayuh kasucian lan kabeneran sing sampurna tanpa pangayoman istimewa saka sih rahmat Ilahi, lan kanthi mangkono dianggep pantes nampa apa sing banget dipéngini lan digayuh kanthi tekun. Amarga *'saben peparang sing becik lan saben peparang sing sampurna iku saka ing dhuwur, mudhun saka Rama pepadhang'* (Yakobus 1:17). *'Amarga apa sing kowe duwé sing ora kowe tampa? Lan yèn kowe tampa, ngapa kowe gumunggung kaya-kaya kowe ora tampa?'* (1 Korinta 4:7).

9. Aku ngendika iki ora kanggo ngremhake upaya manungsa, utawa kanggo nyuda semangat sapa wae supaya ora kerja kanthi tekun lan keras. Kosok baline, aku kanthi teges negesake – dudu miturut panemuku dhewe, nanging miturut para sesepuh – manawa kasampurnan ora bisa digayuh tanpa iku, lan mung lumantar iku wae, tanpa sih rahmaté Gusti, ora ana siji wae sing bisa nggayuh tingkat sing pantes. Kaya déné kita kandha yèn mung upaya manungsa waé, tanpa pitulungané Gusti, ora bisa nggayuhé, mangkono uga kita negesaké yèn sih rahmaté Gusti diparingaké mung marang wong-wong sing nyambut gawe nganti kringet ing bathuké, utawa, miturut tembungé Rasul, diparingaké mung marang wong-wong sing kepéngin lan ngupaya, uga adhedhasar kasunyatan yèn ing Mazmur 88 dinyanyèkaké atas jenengé Gusti: *'Aku wis nyelehake*

pitulungku marang wong sing kuwat; Aku wis ngunggahake sing kapilih saka antarané manungsa' (ayat 20). Sanadyan, manut marang sabda Gusti, kita ngendika yèn marang sing nyuwun bakal diparingi, marang sing ngetok lawang bakal dibukak, lan marang sing nggoleki bakal ditemokaké; nanging nyuwun, nggoleki, lan ngetok lawang iku dhéwé ora cukup kanggo iki, kajaba yèn sih-rahmaté Gusti maringi apa sing kita nyuwun, mbukak apa sing kita etok lawangé, lan maringi kita bisa nemokaké apa sing kita golek. Panjenengané siap maringi kabèh mau sanalika kita maringi kasempatan kanthi nyawisaké niat becik: amarga Panjenengané ngersakaké lan ngentèni kasampurnan lan kaslametan kita luwih saka kita dhéwé. Lan Nabi Daud sing pinaringan berkah iku ngerti banget yèn ora mungkin nggayuh kasil ing pakaryan lan upayane mung kanthi kekuwatané dhéwé, nganti piyambakipun ndedonga kaping pindho nyuwun sih supaya Gusti piyambak sing maringi dalan marang pakaryané, kandha: '*Lurusna pakaryan tangan kita kanggo kita, lan lurusna pakaryan tangan kita*' (Mazmur 89:17), – lan maneh: '*Ya Allah, tetepna apa sing wis kowe garap ing kita*' (Mazmur 67:29).

10. Mula saka iku, kita kudu ngupaya kasampurnan kanthi cara iki, nyawisake awak kanggo nglakoni puasa, jaga wengi, pandonga, lan pangorbanan ati lan badan, supaya, amarga kesombongan, kita ora nggawe kabeh iki dadi sia-sia. Kita kudu pracaya manawa ora mung kita ora bisa nggayuh kasampurnan liwat upaya lan gaweyan kita dhéwé, nanging uga bab-bab sing kita lakoni kanggo nggayuh kasampurnan—yaiku upaya tapa brata lan manéka pakaryan rohani—ora bisa kita lakoni kaya sing kuduné tanpa pitulungan sih rahmaté Gusti Allah.

11. Kita kudu tansah matur nuwun marang Gusti, ora mung amarga Panjenengané wis nyipta kita dadi makhluk rasional, maringi kita karsa bébas, paring sih rahmat baptisan, lan nyedhiyakake pitulungan saka Torèt kanggo mbantu kita, nanging uga amarga Panjenengané ngreksa kita liwat pangayoman saben dinane, yaiku: Panjenengané nylametaké kita saka jerat mungsuh, mbantu kita ngungkuli napsu daging, nglindhungi kita saka bebaya tanpa kita nyadari, njaga kita supaya ora tiba ing dosa, mbantu kita lan , madhangi kita ing kawruh lan pangerten babagan paugeran-paugerané, kanthi rahasia nandur rasa nelongso amarga kelalaian lan kaluputan kita, mbenerake kita kanthi cara nyelametake, maringi kita sih rahmat sing istimewa, lan kadhangkala malah nglawan karsa kita narik kita marang kaslametan. – Pungkasané, Panjenengané nuntun karsa bébas kita, sing luwih condhong marang hawa napsu, marang tumindak sing paling becik lan paling migunani kanggo jiwa, lan mbalèkaké menyang dalan kabecikan lumantar sih rahmat pangaribawa Panjenengané marang karsa mau.

12. Iki sejatine asmane andhap-asor ing ngarsane Gusti; iki iman para Bapa kuna, kang nganti saiki tetep tanpa cacad lan dijaga dening para penerusipun. Kakuwatan apostolik kang kaparingake dening para bapa mau—ora mung ing antarané kita, nanging uga ing antarané wong kang ora pracaya lan kang atiné ringkih—dadi pratandha kang ora bisa dibantah tumrap iman mau.

13. Yoas, Raja Yehuda, ing wiwitané nglakoni urip sing pantes dipuji; nanging mengko, sawisé dadi sombong, dhèwèké kaparingi hawa napsu sing ora mulya lan ora resik, utawa, kaya sing diomongaké Rasul: '*pikiran sing durung dilatih nyusun apa sing ora pantes*' (Rom. 1:26, 28). Mangkono paugeran kabenerané Gusti Allah: sapa waé sing tanpa tobat kebak kesombongan ing manah, diserahaké marang isiné aib daging sing paling ngisinaké, supaya, sawisé diendhèkaké kanthi cara iki, supaya dhèwèké nyadari yèn saiki dhèwèké dadi kotor banget, iku amarga biyèn dhèwèké nolak ngakoni kekotoran sing paling jero lan paling abot sing muncul saka kesombongan angkuh, lan sawisé nyadari kuwi, dhèwèké kapéncut ngresiki dhiri saka loro-loroné napsu kuwi.

14. Mula saka iku cetha manawa ora ana siji wae sing bisa nggayuh wates pungkasaning kasampurnan lan kasuciyan kajaba lumantar andhap asor sejati, sing nalika katon cetha ing ngarepe sedulur, uga kawujud ing ngarepe Gusti Allah ing jeroning atine sing paling rahasia, pracaya manawa tanpa pangayoman lan pitulungan Panjenengané, sing tansah ana ing saben wayahe, dhèwèké ora bakal bisa nggayuh kasampurnan sing dikarepake lan digayuh kanthi sakabehing kekuwatané.

15. Nganti saiki, miturut karunia kita sing sithik, kanthi pitulungan Gusti kita wis cukup nyritakake babagan kesombongan rohani, sing, kaya sing wis kasebut, dadi godaan kanggo wong-wong sing sampurna. Jenis kesombongan iki arang banget dingerteni lan arang dialami, amarga ora akèh wong sing ngupaya nggayuh kasucian ati sing sampurna supaya bisa ngadhepi cobaan kaya ngono. Biasane kesombongan iki mung nyerang wong-wong sing wis ngalahake kabeh hawa napsu liyane, sing wis meh tekan puncak kabecikan. Mungsuh kita sing paling licik, amarga ora bisa ngalahake wong-wong mau kanthi nggodha menyang dosa daging, saiki nyoba nyeret lan nguburake wong-wong mau liwat ambruk rohani, kanthi

ngrancang supaya wong-wong mau kelangan kabèh woh-wohan sing wis dipikolehi kanthi susah payah. Nanging tumrap kita, sing isih kasandhung hawa napsu daging, dhèwèké ora gelem nggodha kita kanthi cara kaya ngono, nanging malah nggodha kita nganggo kesombongan kasar lan, bisa diomongké, kesombongan daging. Mula saka iku, babagan iki—sing kita, utawa wong-wong ing panggonan kita, paling rawan tiba ing kono, apamanèh nyawa para biksu enom utawa pamula—aku nganggep perlu ngendika sawetara tembung, kaya sing wis kita janjekake.

16. Kesombongan jasmani iki, kaya sing wis kita kandhakake, yen—amarga gagal miwiti kanthi bener nyingkiri donya lan kurang semangat sing perlu—tetep ana ing jiwa biksu, nyegah dheweke mudhun saka kesombongan donya biyen marang kerendahan ati sejati Kristus; sepisanan nggawe dheweke ora manut lan keras kepala; banjur nyegah dhèwèké supaya ora bisa alus lan santun, uga supaya ora bisa tumindak padha karo kabèh seduluré lan urip kaya wong liya, tanpa mèngeti; utamané, ora ngidini dhèwèké, manut dhawuhé Gusti Allah lan Juruwilaha kita, nyopot kabèh kagungan donya; lan sanadyan mangkono, nalika nyingkiri donya iku ora liya mung minangka pratandha pangsaliban kabèh bab, lan sejatine ora bisa diwiwiti utawa dibangun ing dhasar liya kajaba nyadari yèn awake dhéwé wis mati rohani marang kabèh urusan donya iki, lan percaya yèn awake dhéwé uga kudu mati sacara jasmani saben dina, – malah, iku nggodha dheweke supaya ngarep-arep urip dawa, maringi pangarep-arep marang maneka lara suwé, nggawe dheweke keganggu amarga isin lan isin banget yen dheweke, sawise ora nduwé apa-apa, kudu nyuwun marang wong liya tinimbang ngandelake sumberdaya dhéwé, lan nandurake ing atiné gagasan manawa luwih becik golek pangan lan sandhangan kanthi cara dhéwé tinimbang saka wong liya, kelingan, minangka konfirmasi bab iki, ana pangandika: *'Luwih begja wong sing maringi tinimbang sing nampa'* (Kisah Para Rasul 20:35), – teges sejati saka pangandika iki ora bakal bisa dipahami dening wong-wong sing atiné wis dadi kaku lan adhem.

17. Sang biarawan sing wiwitané wis salah mlebu ing pangucapan donya ora bakal bisa nampa kerendahan ati sejati lan prasaja saka Kristus. Dheweke ora bakal nate mandheg ngagumburake asal-usulé sing luhur, utawa bangga marang urip donyané biyèn—sing wis ditinggalaké mung ing badan, nanging ora ing ati—utawa bangga marang dhuwit sing disimpené kanggo awake dhéwé nganti ngrusak awaké dhéwé; amarga kuwi, dhèwèké ora bisa manèh nampa sangkèling disiplin monastik kanthi tentrem, lan ora gelem manut marang pitutur saka sesepuh apa waé. Sapa waé sing dikalahaké déning kesombongan nganggep iku ngremehake yèn kudu netepi paugeran pasrah utawa patuh; malah, dhèwèké malah ora gelem ngrungokaké piwulang umum bab kasampurnan urip rohani, lan kadhangkala nduwèni rasa benci sing tuntas marang kuwi, utamané nalika, disalahké déning nuraniné, dhèwèké curiga yèn piwulang kuwi disengaja ditujokaké marang dhèwèké. Ing kasus pungkasan, atiné malah saya pait lan kobong karo nesu. Sawisé kuwi, dhèwèké ngomong banter, nganggo basa kasar, mènèhi wangsulan sing nentang lan pait, mlaku kanthi angkuh lan ora tentrem, lan dadi rembugan tanpa kendhat. Mula saka kuwi, paguneman rohani ora mung ora maringi paedah apa-apa, nanging malah mbabayani, dadi panyebab dosa sing luwih gedhé.

18. Aku krungu yèn salah siji biksu enom, nalika Abba nyalahké dhèwèké amarga wis 'ninggalaké andhap asor sing wis dituduhaké sawatara wektu sawisé nilar donya lan wiwit kebak kesombongan setan', mangsuli kanthi kesombongan sing banget: 'Apa aku wis andhap asor suwéné wektu mung supaya tansah dadi bawahan?' – Nalika krungu wangsulan sing pancen tanpa wates lan ala kuwi, sang tuwa nganti kaku amarga gumun nganti ora bisa ngomong, kaya-kaya krungu tembung kuwi ora saka manungsa, nanging saka Lucifer kuna dhéwé, lan piyambakipun boten saged ngucapaké sora saking lambe nglawan kesombongan makaten, namung ngetokaké angin sedhih lan raos kangen saking manah, meneng-meneng mbaleni ing manahipun tembung ingkang kaucapaké babagan Juruwilujeng kita: *'ingkang, nalika wonten ing rupi Gusti Allah... ngendhekaké dhiri kanthi dadi manut'*—dudu mung sawatara wektu (kaya sing diomongaké wong iki, sing kapenuhan roh kesombongan setan), nanging *'nganti pati'* (Filipi 2:6, 8).

19. Kesombongan daging iki katon ing cara-cara ing ngisor iki: ing omongan banter lan rame, ing meneng – nesu cemberut; ing kabungahan, guyu banter lan rame; ing sedhih – murung tanpa teges; ing wangsulan, ketajaman; ing omongan, ngelantur, karo tembung-tembung muni sembarangan tanpa melu saka ati. Iku ora ngerti sabar, adoh saka katresnan, wani ngina wong liya, ringkih atine nalika ditampa hinaan, alon manut kajaba yen wis cocog karo karsa lan kersane dhéwé, ora gelem nampa ajakan becik, ora bisa ngeculaké hawa naphsé dhéwé, banget ngeyel nalika kudu manut marang wong liya; dhèwèké tansah ngupaya supaya kabèh manut karsané dhéwé, lan ora tau gelem ngalah marang wong liya; mula saka kuwi, amarga wis ora bisa nampa pitutur sing migunani, dhèwèké luwih percaya marang panemuné dhéwé tinimbang putusan para sepuh.

20. Liwat tahap-tahap kemunduran kaya ngono, wong sing tau katutupan rasa sombong, sawisé klelep ing jeroné, mundur kaku amarga wedi marang disiplin ketat urip bebarengan, lan, – pracaya yèn, yèn dhèwèké ora maju akèh ing dalan kasampurnan, iku amarga pasedulurané karo sedulur-seduluré sing nyegah dhèwèké, lan yèn, yèn dhèwèké ora maju akèh ing nggayuh kasabaran lan andhap asor, iku kaluputané wong liya, amarga ana alangan saka pihaké, – dhèwèké kepéngin manggon ing sel sing sepi, utawa malah ngadegaké biara kapisah, kanthi tujuan narik akèh wong marang urip sing ketat, lan buru-buru nglumpukaké wong-wong sing kuduné manut piwulang lan pandhuané, saéngga dhèwèké malih saka murid sing ora pantes dadi guru sing paling ora pantes.

21. Mula, yèn kita kepéngin bangunan kita munggah tekan pucuk lan nyenengaké Gusti, ayo padha ngupaya ngedegaké dhasaré ora manut karsa dhéwé sing mementingaké awak dhéwé, nanging manut piwulang sing cetha saka Injil, sing miturut piwulang kuwi dhasar kaya ngono ora ana liya kajaba ajrih marang Gusti lan andhap asor, sing lair saka alus lan prasaja ing manah. Nanging, andhap asor ora bisa digayuh tanpa nyopot kabèh sing ana ing awak kita; tanpa iku, mokal kanggo tetep ing patuh sing becik, ing sabar sing teguh, ing alus sing ora goyah, utawa ing katresnan sing sampurna; lan tanpa kabèh mau, atiné kita ora bakal bisa dadi panggonané Roh Suci, kaya sing diwartakaké Gusti lumantar Nabi: *'Sapa sing bakal tak deleng, kajaba wong alus lan tentrem, lan sing gemeter amarga tembung-tembungku'* (Mazmur 66:2).

22. Mula saka iku, kenapa prajurit Kristus, sing nalika melu perjuangan rohani kanthi sah kepengin diparingi mahkota dening Gusti, kudu ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo ngancurake kéwan paling galak iki—pangremuk kabèh kabecikan—kanthi yakin manawa salami isih ana ing atiné, ora mung dhèwèké ora bakal bisa mbebasake dhiri saka kabèh hawa napsu, nanging sanajan dhèwèké éntuk kabecikan apa waé, kabecikan kuwi uga bakal musna amarga racuné. Amarga bangunan kabecikan ora bakal bisa diadegaké ing jiwa kita kajaba yèn dhasar kasetyan sing sejati wis kapacak dhisik ing manah kita; lan kasetyan iki, yèn wis mantep banget, mung kasetyan kuwi dhéwé sing bisa kanthi kuwat nyangga bangunan kasampurnan lan katresnan sing diangkat nganti pucuké paling dhuwur. Kanggo tujuan iki, kita kudu, sepisanan, ngetokake andhap asor sejati marang sedulur lanang lan wadon kanthi niat sing tulus, tanpa ngidini awak kita kanthi cara apa wae kanggo nglarani utawa nyerang wong-wong mau – sawijining bab sing ora bakal bisa kita lakoni kajaba, amarga katresnan marang Kristus, pangorbanan sejati marang kabèh bab wis ngakar jero ing batin kita, kang dumadi saka mbusak sakabehe bandha donya; kapindho, kita kudu, kanthi atiné prasaja lan tanpa pamrih, nampa sangkèling patuh lan tundhuk, supaya, kejaba saka dhawuh Abba ' ', ora ana karsa liya sing manggon ing jeroning kita; sawijining kahanan sing ora bisa dideleng sapa wae kejaba wong sing ora mung nganggep awake mati kanggo donya iki, nanging uga nganggep awake bodho lan ora nduwé akal, lan tanpa ragu-ragu nindakake apa wae sing diprentahake para sesepuh, kanthi pracaya manawa kabèh iku suci lan dipratélakaké déning Gusti Allah piyambak.

23. Nalika kita njaga sikap kaya ngono, mesthi bakal katuturaké kahanan andhap asor sing ora goyah lan ora owah, nganti kita nganggep awaké dhéwé paling asor saka kabèh, kita bakal sabar nampa apa waé sing diparingaké marang kita, sanadyan ora ana dhasar, nyinggung, utawa malah mbabayani, – kaya-kaya iku diparingake marang kita déning bapa rohani kita (minangka tindak patuh utawa ujian). Lan ora mung kita bakal nampa kabèh iku kanthi gampang, nanging kita uga bakal nganggep kabèh iku cilik lan ora ana regane, yèn ing wektu sing padha kita tansah éling lan ngrasakaké sangsara Gusti kita lan kabèh Para Kudus; amarga nalika kuwi fitnah sing kita tahan bakal katon luwih entheng tumrap kita, miturut sepira adoh kita kurang saka tumindak gedhé lan urip sing ngasilaké woh-wohané. Semangat kanggo nahan sing mili saka iki bakal luwih kuwat maneh yen, ing wektu sing padha, kita mikir yen kita uga bakal enggal ninggalake donya iki lan, nalika pungkasaning urip kita sing wis cedhak, bakal langsung dadi peserta ing kabungahan lan kamulyane. Pamikiran kaya ngono ora mung ngrusak kesombongan, nanging uga kabeh hawa napsu. Sawisé kuwi, kita kudu tetep nyekel andhap asor kaya ngono ing ngarsané Gusti: iki bakal kelakon yèn kita yakin manawa kanthi kekarepan dhéwé, tanpa pitulungan lan sih-rahmaté, kita ora bisa nindakake apa-apa sing ana gandhèngané karo kasampurnan kabecikan, lan yèn kita tenanan pracaya manawa sanadyan apa sing wis kita bisa pahami iku uga minangka peparingé Panjenengané.

6. Perjuangan nglawan pikiran, lan lumantar kuwi nglawan roh-roh jahat

1. Pitakon. Kita ora weruh kasil apa-apa ing njaga konsentrasi, sanadyan wis nyoba kabeh upaya. Mesthi ora mungkin nyegah pikiran supaya ora ngumbara. Sanajan ana rasa manawa ati pancen kaseret marang pangrêmbag tartamtu, pikiran sing ora peka malah nglirwakake lan kanthi kacepetan gedhe mumbul bali

menyang pangumbaraane kaya biyasa. Mangkono, bola-bali saben dina, pikiran dadi tawanan mabur mring kéné lan mrana. Akibate, wong malah kaserang putus asa amarga ora bakal bisa nggayuh pangobatan sing dikarepake kanggo kelemahan iki, lan katon yèn ngfokusake perhatian marang bab iki mung gaweyan sia-sia, nalika wong weruh yèn jiwa, senadyan kabèh, tetep mabur mlaku-mlaku saben wektu kanthi cepet. Sampeyan narik manah mau marang renungan rohani lumantar ajrih marang Gusti, nanging sadurunge manah mau bisa meneng ing kono, manah mau sirna maneh sakedhap. Lan banjur, kaya wis nyana niyaté arep mlayu, kowe nyekelé ing wiwitané lan narik bali menyang renungan sing wis diwiwiti ninggalaké, kanthi maksud, kaya ngono, ngiketé nganggo perhatian sing paling intens saka ati – nanging sanajan kowe lagi ngupaya kaya ngono, dhèwèké isa uwal saka papan suci jero ati luwih cepet tinimbang belut saka tangan nelayan. Kanthi ngupaya kaya ngono saben dina kanthi sakabehe semangat kanggo ngendhaleni pikiran, lan ora weruh asil, wong tanpa disengaja tekan kesimpulan manawa pangumbaraing pikiran kuwi ora asalé saka kita, nanging mesthi iku watak kita sejati (– Karya Kumpul 7, 3).

2. Ora wicaksana nyimpulake kanthi cepet tanpa nyelidiki bab kasebut kanthi bener. Ora adil nganggep, mung amarga ana wong sing ora bisa utawa ora sanggup nggayuh soko, manawa sukses kaya ngono ora mungkin kanggo sapa wae. Kaya-kaya ana wong sing ora bisa renang lan ora bisa ngambang kanthi kekuwatané dhéwé, banjur nyimpulake yèn amarga awaké, merga boboté, ora bisa ngambang, lan amarga awaké kabèh padha kaya awaké, mula awak sapa waé ora bisa ngambang, lan akibaté ora ana sing bisa renang – kuwi pancèn sipat alamiah awak-awak sing ndadékaké renang dadi mokal. Sanadyan kesimpulan kaya ngono katon bener miturut panemune, nanging pangalamane ora ndhukung. Mangkono uga panemumu. Pikirane kita, miturut sipate, ora bisa tetep nganggur; mula, kenapa mesthi yèn ora nduwèni ing jeroné bahan-bahan sing wis disiapaké kanthi wicaksana sadurungé kanggo nglatih gerak-geriké lan kanggo diisi terus-terusan, mesthi—amarga kelincané dhéwé—mlayu-mlayu mrana-mréné lan mabur ing endi-endi, nganti, lumantar latihan suwé lan kabiasaan terus-terusan—sing kowe sebut gawéan sia-sia—sinau saka pengalaman apa bahan sing kuduné disimpen ing memorié, supaya dhèwèké bisa muter-muter ing kana sajrone mabur tanpa kesel, lan lumantar pangabdian tanpa kendhat marang pakaryan iki éntuk kekuwatan kanggo nolak saran-saran mungsuh sing biyèn ngganggu konsentrasié—lan kanthi mangkono tetep ajeg ing kahanan (tenang lan tentrem ing batin) sing dikarepaké. Mula saka iku, kita ora kena nyalahake sifat gampang obah lan ngumbara tanpa tujuan saka pikiran marang kodrat manungsa, utawa marang Gusti—Pangripta. Amarga sabda Kitab Suci iku bener: *'Gusti Allah wis gawe manungsa lurus, nanging wong-wong iki wis ngupaya akèh pikiran'* (Pangandika 7:30). Mula saka iku, kualitas pikiran kita gumantung marang awake dhewe. Lan Pemazmur kandha: *'Berkah iku wong sing nduwé pangayoman marang kowe; pasangna pangarep-arepmu ing atimu'* (Mazmur 83:6). Kowe weruh, ana ing daya kita kanggo netepake ing atiné kita 'unggahan'—yaiku pikiran sing ngarah marang Gusti—utawa 'mudhunan'—yaiku pikiran sing mudhun marang bab-bab donya lan daging. Yen pikiran ora ana ing daya kita, apa Gusti ora bakal ngélarang wong Farisi, kandha: *'Ngapa kowe nyimpen pikiran ala ing atimu?'* (Mat. 9:4)? Uga Panjenengané ora bakal paring dhawuh lumantar para Nabi: *'Buwangna pikiran-pikiran ala saka ngarsaningSun'* (Yesaya 1:16), lan: *'Nganti pira suwéné pikiran-pikiran jahatmu isih manggon ing jeromumu?'* (Yeremia 4:14). (– Khotbah 7, 4).

3. Bener menawa akèh pikiran kosong ngganggu kita sanajan kita ora kersa lan ngapusi kita meh tanpa kita sadhar, mlebu ing kita kanthi alus lan licik nganti kita ora mung ora bisa nyegah mlebué, nanging uga angel banget kanggo nyadari; nanging nampa utawa nolak mau bisa ditindakake sapa waé sing, kanthi pitulunganing Gusti, ngetokake kasadhiyan lan upaya kanggo tujuan iki. Kaya déné munculé ora gumantung marang kita, mangkono uga panolakan utawa panampa ana ing karsa kita. Malah, sanadyan nalika pikiran muncul, ora kabeh kudu dianggep amarga panyusupan pikiran utawa roh-roh sing nyoba nancepake kuwi; nanging kita sing kudu mbenerake sipat pikiran kita lan njamin supaya pikiran rohani lan suci muncul ing atine kita ngganteni pikiran daging lan donya, sanadyan ora tansah, nanging paling ora ing akèh wektu. Nalika sawijining wong sinau Kitab Suci kanthi wicaksana lan tekun, nglakoni kidung lan nyanyi, nindakake puasa lan jaga wengi, lan tansah kelingan babagan mangsa ngarep—Kerajaan Swarga lan Gehenna geni—lan kabèh pakaryané Gusti Allah; nalika kuwi pikiran ala bakal suda lan muncul luwih arang. Nanging kosok baline, nalika sawijining wong kapenuhan kuwatir donya lan urusan daging, lan seneng ngomong kosong lan omong kosong, mula pikiran ala saya tambah akèh ing jeroné ati kita (– Kolekta 1, 16–17).

4. Karya pikiran kita bisa diumpamaké kaya giris gilingan, sing muter kanthi cepet amarga miliing banyu sing kenceng. Giris kuwi ora bisa mandheg muter nalika digerakké banyu; nanging gumantung marang tukang giling apa sing digiling, gandum, rai, utawa sekul. Mangkono uga, sajrone urip saiki, pikiran kita—

sing tansah digerakake dening arus kesan-kesan sing nyerbu saka kabeh arah—ora bisa bebas saka kegaduhan pikiran; nanging endi sing bakal ditampa utawa disimpen ing ati gumantung marang karsa lan kebijaksanaan kita. Yen, kaya sing wis kasebut, kita tansah nyinaoni Kitab Suci, ngisi memori kita karo bab-bab rohani, lan ngopeni kepinginan marang kasampurnan lan pangarep-arep kabegjan ing tembe; mula pikiran rohani bakal muncul saka kéné, lan pikiran kita bakal tetep nggatekake lan mikirake bab-bab sing wis kita pelajari. Nanging, yèn amarga kecerobohan lan kelalaian, kita nyilem ing bab-bab hawa napsu lan omongan kosong, utawa nyerah marang urusan donya lan kuwatir sing sia-sia; mangkono, miturut sipaté, pikiran-pikiran mau bakal tuwuh kaya suket lan marakaké atiné kita kudu nyambut gawe kanthi mbebayani, manut pangandikane Gusti lan Juruwilaha: '*Nèng ngendi bandha kowé*'—ya iku, pakaryan lan perhatianmu—nèng kono '*manèh neng kono atimu*' (Mat. 6:21). (Kol. 1:18).

5. Kita kudu ngerti manawa ana telung sumber pikiran kita: saka Gusti Allah, saka setan, lan saka awake dhewe. Saka Gusti – nalika Panjenengané kersa maringi pencerahan saka Roh Suci, nyemangati ing sajroning kita kanthi semangat kanggo nggayuh prestasi paling luhur, utawa rasa prihatin amarga kita ora kasil lan seneng mbuang-mbuang wektu kanthi males lan sembrono; utawa nalika Panjenengané mbukak misteri-misteri swarga marang kita lan nuntun niat kita marang tumindak sing luwih becik. Mangkono Gusti maringi wahyu marang Artaxerxes supaya njaluk cathetan mau; lan nalika dhèwèké mangertèni saka cathetan mau bab pakaryan becik Mordekai, dhèwèké langsung mbatalaké prentah kejem sadurungé kanggo mbasmi bangsa Yahudi (Ester, bab 6). Mangkono uga wis dijanjekaké marang Para Rasul: '*Dudu kowé sing bakal ngomong, nanging Roh Bapakmu sing ngomong lumantar kowé*' (Matéus 10:20). – Pamikiran asalé saka setan nalika dhèwèké nyoba nuntun kita menyang kesasar, ngundang kabungahan sing gedhé liwat kuwi, utawa kanthi licik nampilaké sing ala kanthi wujud apik, '*ngowahi awaké dhéwé*' ing ngarep kita '*dadi malaikat pepadhang*' (2 Kor. 11:14). Mangkono dhèwèké '*ngetokaké ing manahé Yudas Iskariot kanggo ngianati Gusti*' (Yoh. 13:2), lan ing manahé Ananias kanggo '*goroh marang Roh Suci*' (Kis. 5:3). – Pamikiran muncul saka jero kita nalika kita kanthi alamiah kelingsa apa sing wis kita deleng, krungu, utawa lakoni (– Koleksi 1.19).

6. Kita kudu tansah ngelingi sebab telu saka pikiran iki, supaya kita ora ngadili pikiran sing muncul ing atiné adhedhasar kuwi, nanging nambani miturut kahanané. Ing babagan iki, kita kudu niru tukang tukar dhuwit sing trampil – sing bisa mbedakake kanthi tepat apa koin iku digawe saka emas, lan apa iku emas murni utawa tembaga sing mung katon kaya emas saka kilape; apa ana gambar raja, lan yen ana, apa digambar kanthi sah; lan apa koin iku uga nduweni bobot sing sah. Kita kudu nerapake kabèh iki kanthi makna rohani marang pikiran kita. Kaping pisan, kita kudu mriksa apa sing mlebu ing atiné pancèn saka Roh Suci utawa ora. Contoné, yèn ana piwulang tartamtu diajokaké, kita kudu nimbang apa piwulang kuwi wis disucèkaké déning geni ilahi saka Roh Suci, utawa apa kuwi kalebu takhayul Yahudi, utawa apa kuwi asalé saka filsafat donya sing sombong lan mung nganggo topéng kesalehan. Kanthi mangkono, kita bakal nepati piwulang apostolik: '*Aja pracaya marang saben roh, nanging ujina roh-roh mau apa saka Gusti Allah*' (1 Yohanes 4:1); lan kita bakal aman saka nyimpang saka kabeneran. Nanging wong-wong sing ora nggatekake paugeran iki banjur ngalami murtad sing nggegirisi saka iman. Para penipu sing alus lambe luwih dhisik narik kawigatené nganggo raos-raos lan dalil-dalil saleh sing cocog karo Iman Suci, kaya kilau emas; lan banjur mulangake doktrin sing bertentangan karo iman, sing, amarga kapancing dening penampilan awal sing terhormat, ora dipikirake kanggo diuji; lan, sawise nganggep koin tembaga palsu iku emas, padha tiba ing kesalahan bidah. – Kapindho, kita kudu ati-ati banget kanggo mastiake apa kita lagi krungu tafsiran palsu saka Kitab Suci, sing nyamar dadi emas murni saka pangerten sejati bab tembung-tembung ilahi, nyoba ngapusi kita kanthi penampilan logam sing larang regane iki – supaya kita gelem nampa bebarengan karo campuran tembaga sing kanthi palsu diatributake marang iku. Mangkono Setan nyoba nggodha Kristus Juruwilujeng piyambak. Lan mangkono uga dheweke nggodha kita kabeh, ora tanpa kasil, kaya sing wis ditindakake marang Gusti kita. – Katelu, – kita kudu waspada ing saben cara, supaya mungsuh, kanthi mbelokaké pangandika mulia saka Kitab Suci lumantar interpretasi licik, ora kasil ngyakini kita kanggo nerapake lan migunakaké kanthi salah, kanthi nglindhungi iki kanthi tradisi, kaya-kaya asalé saka para sepuh, kaya déné wong sing nempelaké cap kraton kanthi ora sah marang dhuwit palsu. Dheweke kasil nindakake iki nalika nggodha kita supaya nglakoni pagaweyan sing kakehan lan abot banget, jaga wengi sing kakehan, pandonga sing ora tertib, lan maca sing ora pantes, lan kanthi janji kabecikan nggawa kita menyang pungkasan sing ngrusak jiwa; utawa nalika dheweke nyaranake supaya kita ngunjungi wong tanpa perlu, supaya ngusir kita saka pangasingan lan nyegah kita saka meneng sing berkah; utawa nalika dhèwèké nyuntikaké gagasan supaya ngopeni wanita-wanita saleh sing ora duwé daya, supaya kita kejiret ing urusan sing ngrusak; utawa nalika dhèwèké nyurung kita kepéngin

mlebu tatanan suci, kanthi alesan arep mbangun akèh wong, saéngga kita lali marang panggilan kita sing andhap asor. Kabeh saran kaya ngono, sing nganggo sandhangan welas asih, kesalehan, lan kasuksesan paling dhuwur, ngapusi wong sing durung pengalaman. Saka njaba, padha katon kaya koin Sang Raja sejati; nanging ora dicetak dening tukang koin rohani sejati—ora dening Bapa Ortodoks sing wis pengalaman—nanging digawé kanthi licik déning setan kanggo nimbulaké cilaka lan karusakan. Ucapan panulis Amsal pancen cocog kanggo wong-wong mau: *'Ana dalam sing katon bener ing paningalé manungsa, nanging pungkasané nuntun menyang gapura neraka'* (Amsal 16:25). – Panitèkan pungkasan (kaping papat) saka tukang dhuwit sing wis pengalaman, babagan pamariksaan bobot, bakal kita lakokaké ing pakaryan rohani kita yèn, saben ana pikiran sing nyurung kita nindakaké soko, kita, sawisé nempataké ing timbangan nurani kita, mriksa kanthi tliti banget apa iku nduwèni bobot sing sejati – apa iku abot amarga ajiné marang Gusti Allah, apa iku nduwèni kabèh sing dibutuhaké—miturut makna lan pentinge—apa pamer lan kabar anyar ndadèkaké katon enthèng, apa kesombongan bisa nyuda boboté sakbanjuré, lan apa kamulyan donya bisa ngikis boboté. Sawisé nimbang kabèh mau lan netepaké adhedhasar paseksi para Rasul lan para Nabi, kita banjur kudu nampa yèn iku cocog karo wong-wong mau, utawa, kanthi ketegasan sing paling dhuwur, nolak yèn iku bertentangan karo wong-wong mau lan mbabayani tumrap kita (– Kolekta 1, 20, 21).

7. Mula saka iku, kita kudu tansah mriksa kabèh pojok atiné, lan kanthi waspada banget ngawasi tapak-tapaké wong sing mlebu, supaya kéwan galak ing pikiran, utawa malah sing kaya singa utawa naga, ora nyusup mlebu ing kana, lan, sawise nyelipake tapak ngrusak ing kana kanthi rahasia, uga mbukak dalan kanggo liyane mlebu ing pojok-pojok atine nalika kita ora merhatiake pikiran kita. Kanthi ngolah lemah atiné kita kaya mangkéné, saben jam lan saben menit, nganggo bajak Injil—yaiku kanthi éling tanpa kendhat marang salibé Gusti—kita bakal gampang bisa ngrataake sarangé kéwan mbabayani lan guwané ula berbisa, lan ngusir mau saka jeroning awak kita (– Kolekta 1, 22).

8. Gambaran pikiran sing sampurna (sing ngontrol pikirané dhéwé) kawujud kanthi éndah ing sosok Centurion ing Injil. Ing cathetan babagan dhèwèké, kekuwatan moral – sing maringi kemampuan supaya ora kabawa pikiran sing liwat saben wektu, nanging nampa pikiran apik manut panemune dhéwé, lan mbuwang pikiran sing bertentangan tanpa alangan – diterangaké ing tembung-tembungé ing ngisor iki, yèn dipahami sacara alegoris: *'Amarga aku uga wong kang tundhuk marang panguwasa, nanging aku duwe prajurit ing sangisore panguwasaku; marang siji aku kandha, "Maju," lan dhèwèké maju; marang sijiné, "Mèlu," lan dhèwèké mèlu; lan marang abdi, "Tindakna iki," lan dhèwèké nindakake'* (Matéus 8:9). Yen kita uga, kanthi gagah berani nglawan geger lan napsu batin sing ora tertib, éntuk kekuwatan kanggo ngendhalèkaké mau marang panguwasa lan akal kita, kanggo nundha hawa napsu sing perang ing daging kita, kanggo njaga kumpulan pikiran kita sing ora tertib ing sangisoré sangkèling panguwasa akal, lan, kanthi panji panyelamet Salibé Gusti, ngusir saka tapel wates atiné kita kumpulan pasukan mungsuh sing paling jahat, mula kanggo kamenangan lan kasuksesan kaya ngono kita bakal diangkat dadi centurion ing makna rohani. Lan kanthi mangkono, sawise munggah nganti pucuking kaluhuran kaya ngono, kita uga bakal nduweni panguwasa lan kekuwatan mimpin sing padha kaya dheweke, kanthi adhedhasar iku kita ora bakal kapancing maneh dening pikiran apa wae sing ora kepengin kita anggep, nanging marang pikiran-pikiran sing maringi kabungahan rohani, kita bakal bisa tetep nyawiji lan nempel marang kuwi, kanthi kuwasa mrentahake godaan ala: 'Pisahna!' – lan bakal padha pisah; nalika ngundang pikiran-pikiran becik: 'Maju,' lan padha bakal maju; lan marang abdi kita—daging—kita bakal maringi dhawuh apa sing perlu kanggo kasucian lan pangendalian dhiri, lan iku bakal nindakake tanpa bantahan, ora manèh ngundang napsu sing bertentangan karo roh, nanging malah nampilake kabèh pangabdian (—Sob. 7:5).

9. Nanging kepiye carane iki bisa kelakon? Iki bakal kelakon kanthi sendirine nalika kita nyawiji kanthi tulus marang Gusti nganti Panjenengané tumindak ing sajroning kita. Rasul Paulus negesake bab iki nalika dhèwèké kandha: *'Gaman perang kita ora saka daging, nanging kuwasa miturut Gusti Allah kanggo ngrubuhake benteng-benteng, ngubur pamanggih-pamanggih lan saben bab sing dhuwur sing ngluhurake awake dhewe nglawan pangawikaning Gusti Allah'* (2 Kor. 10:4). Apa waé sing kita tindakaké kanggo ngatasi pikiran kita, iku ora bakal ana gunané nganti Gusti Allah piyambak tumindak lumantar iku, kanthi manunggal karo kita. Banjur, cara-cara kita sing ringkih bakal dadi kuwat lan ngungkuli kabèh—bakal ngrubuhaké kubu mungsuh lan nggebug lan ngusir kabèh jinis pikiran. Lan sabda nubuat bakal kawujud ing kita: *'Wong kang ringkih kandhaa, "Aku kuwat", 'lan wong alus padha wani'* (Yoel 3:10–11)—lan apa sing diomongake Santo Paulus babagan dhèwèké: *'Amarga nalika aku ringkih, wektu iku aku kuwat'* (2 Kor. 12:10). Amarga nalika kuwi *'kakuatané Gusti Allah'* bakal sampurna *'ing kelemahan kita'* (– 9). Mula saka iku, ayo padha ngupaya

kanthi sakabehing kepinginan ing ati kita supaya bisa nyawiji karo Gusti, nganti apa sing diwahyukaké marang kita sing kabegjan Daud ngalami: *'Jiwa kawulo nempel ing Panjenengan; tangan tengen Panjenengan nyangga kawulo'* (Mazmur 62:9), – lan saben kita, bebarengan karo piyambakipun, saged miwiti nyanyi: *'Saé sanget kanggé kawulo nempel ing Gusti'* (Mazmur 72:28). Mesthi wae, iki mbutuhake upaya lan gaweyan terus-terusan; nanging tanpa kuwi, ora bakal ana kasil ing apa wae sing digayuh. Luwih maneh, ora ana sing bisa ngarep-arep kasil ing prakara sing wigati kaya ngene. Ora ana kabecikan sing tekan kasampurnan tanpa gaweyan – lan ora ana siji wae sing bisa nentremake pikiran tanpa upaya maksimal saka ati. Tembungé Gusti langsung cocog ing kéné: *'Karajaning Allah iku dijupuk kanthi kekerasan, lan sing ngupaya bakal nyekel iku'* (Mat. 11:12). Supaya roh kita bisa *'nggayuh ukuran pangwujuding Kristus sing sampurna'* (Efesus 4:13) – lan dadi *'siji roh karo Gusti'* (1 Korinta 6:17) – kita kudu tansah waspada kanthi semangat gedhe lan kerja keras kanthi rajin tanpa kendhat. Sawise nggayuh iki, roh kita banjur bisa melu Rasul kanthi khidmat ngucapake: *'Aku bisa nindakake kabeh bab lumantar Panjenengané sing maringi kekuwatan marang aku'* (Fil. 4:13). (– Paraphrase saka The Collects, Buku 7, Bab 5 lan 6).

10. Napa kabèh perhatian kita tansah kudu diarahaké marang siji bab iku—yaiku, kanthi cepet mbalèkaké pikiran kita marang pangeling-eling Gusti saka ngumbara lan muter-muter? Kaya wong sing kepengin mbangun kubah kanthi bener lan nggawa lengkungané tekan pucuk, tansah nggambar bunderan ngubengi struktur nganggo tali saka tengah, kanthi mangkono mesthèkaké yèn kelengkungané rata ing kabèh sisih; mangkono uga roh kita: yèn wis netepaké pangeling katresnan marang Gusti Allah ing sajroning ati minangka pusat kang ajeg, nanging ora nggunakake pitulungan iki, sanadyan duwé katrampilan gedhé, ora bakal bisa njaga kelilingan sing bener kanthi pasti, lan uga ora bisa langsung weruh sepira wis nyimpangé saka iku tanpa ngandelaké pitulungan kasebut kanggo mbeneraké: mangkono uga roh kita: yèn, sawisé netepaké ing sajroning dhiri kita pangeling katresnan marang Gusti Allah minangka sawijining pusat kang ora obah, kita ora banjur, lumaku metu saka kono lan, bebarengan karo kuwi, mriksa kabèh pakaryan lan gaweyané saben wektu; migunakaké kuwi minangka ujian kanggo nemtokaké kualitas pikiran lan tumindak, supaya sawatara ditampa lan liyané ditolak; lan migunakaké kuwi, minangka kompas sing setya, kanggo mènèhi arah marang kabèh sing ditindakake; maka dhèwèké ora bakal mbangun, kaya sing kuduné, bangunan rohani sing arsitèké Paulus (1 Kor. 3:10), lan uga ora bakal maringi kaéndahan omah sing, nalika kepéngin nyiapaké kanggo Gusti ing atiné, sang Daud sing pinunjul muni: *'Ya Gusti, kula remen marang kamulyaning griya Paduka lan panggonan ing ngendi kamulyan Paduka manggen'* (Mazmur 25:8), nanging kanthi bodho bakal ngedegake ing atine omah sing ora ayu, ora pantes kanggo Roh Suci lan tansah meh ambruk, ditakdirake ora bakal nampa kamulyan saka Panjenengané sing dinanti, nanging malah dianggep ora pantes nampani tamu (yaiku. Roh Suci), nanging malah remuk kanthi ngenes ing sangisore reruntuhan bangunané dhéwé (– Wacana 24:6).

11. Utamane liwat pikiran kita, kekuwatan peteng tumindak marang kita, lan mesthi wae bakal luwih gampang kanggo kita ngadhepi yen kita ora terus-terusan lan akeh-akehe dikelilingi mungsuh-mungsuh sing kepengin ala marang kita – nanging ora perlu wedi marang iki. Para mungsuh iki pancen tansah ngina kita, nanging padha mung nanem lan ngadukake ala ing jero kita; padha ora meksa kita nindakake ala mau. Yen padha diparingi kuwasa ora mung kanggo nyuntikake pikiran ala nanging uga kanggo meksa kita nyedhak marang ala mau, mula apa wae kepinginan dosa sing arep padha nyulut ing ati kita, ora ana siji wong sing bisa nyingkiri dosa amarga kuwi. Nanging kita weruh manawa kaya padha diparingi idin kanggo nyurung kita, kita uga diparingi kekuwatan kanggo nolak surungan kaya ngono, , lan kabebasan kanggo nyerah marang kuwi. Dadi, apa sing kudu ditakuti? – Nanging, yen ana sing wedi marang kekerasan lan serangané, marang wong kaya ngono kita malah nawakake pangayoman lan pitulungané Gusti Allah, sing luwih kuwasa tinimbang sing diduwèni mungsuh, kaya sing kasebut: *'Sing ana ing kowe luwih gedhé tinimbang sing ana ing donya'* (1 Yohanes 4:4), – Pangayomané kang ngalahaké mungsuh kita kanthi kuwasa kang luwih ageng tanpa tandhing tinimbang kuwasa kang digunakaké mungsuh kanggo nglawan kita. Amarga Gusti ora mung maringi ilham tumindak becik, nanging uga nglindhungi lan nggenepi tumindak mau; saéngga kadhangkala, tanpa kersa utawa kawruh kita, Panjenengané narik kita marang kaslametan. Mula wis tetep manawa ora ana siji wae sing bisa ditipu déning setan kajaba wong-wong sing dhéwé milih sarujuk marang dhèwèké kanthi karsa bébasé dhéwé. Kaya sing cetha diandharake dening Pengkotbah ing tembung-tembung iki: *'Amarga ora ana paukuman langsung tumrap wong sing nindakake sing ala; mulane manahé manungsa padha kepéngin nindakake sing ala'* (Pengkotbah 8:11). Mula saka iku cetha yèn saben wong padha dosa, amarga nalika pikiran

ala nyerang, padha ora langsung mbantah kanthi nolak pikiran kuwi. Amarga ana pangandikane: '*Lawananana setan, lan dhèwèké bakal mlayu saka kowé*' (Yakobus 4:7). (– Wulang 7, 8).

12. Sawetara wong bisa uga gumun kepiye roh-roh ala iki bisa mlebu ing sesambungan karo jiwa—kepiye padha bisa rembugan karo jiwa kanthi ora katon, nyuntikake apa wae sing dikarepake, ndeleng pikiran lan gerakane, lan nggunakake mau kanggo ngrugikake jiwa. – Nanging bab iki ora aneh. Sawijining roh bisa mlebu ing pangabdian karo roh liyane lan ngaruhake kanthi rahasia, menahi saran apa sing dikarepake. Amarga antarane roh-roh mau, kaya antarane manungsa, ana kamiripan lan kerabat alamiah. Nanging roh-roh mau mlebu siji lan sijine lan nguwasani siji lan sijine iku pancen ora mungkin. Iki sejatine mung bisa diatribusi marang sing Ilahi (– Op. 7, 9, 10).

13. Apa sing wis kasebut ing ndhuwur ora bertentangan karo apa sing kelakon marang wong sing kesurupan setan, nalika, kesurupan roh najis, padha ngomong lan nindakake bab-bab sing ora dikarepake, lan kapaksa ngucapake tembung-tembung sing ora dipahami. Wis dingerteni manawa ora saben wong kena pangaribawa roh kanthi cara sing padha ing kahanan kaya ngono. Sawetara wong dikuwasani roh nganti sakabehe, nganti padha ora ngerti apa sing ditindakake utawa diomongake, dene liyane isih sadar lan kelingan maneh sawise kuwi. Kaloro kedadeyan mau lumantar pangaribawa roh najis – nanging ora kanthi cara sing mlebu ing inti nyawa, nyawiji kaya ngono, lan sawisé nganggo wujud nyawa mau, ngucapaké tembung lan omongan liwat lambéné wong sing kena gangguan. Padha ora bisa nindakake iki. Sing kelakon yaiku roh najis manggon ing bagean-bagean awak sing digunakake jiwa tumindak, lan nempatake beban sing ora bisa ditanggung, nutupi daya nalar jiwa ing pepeteng sing medeni lan nahan kegiyatané (kanthi nahan organ-organ sing nduwèni kegiatan kuwi). Kaya sing bisa kita deleng, kadhangkala iki kelakon amarga anggur, uga saka demam, adhem kakehan, lan lara liyane sing muncul saka sebab njaba. Supaya setan, sawise entuk kuwasa marang dagingé, ora nyusun rencana kanggo nindakake sing padha marang Ayub sing pinaringan berkah, Gusti Allah nglarang kuwi kanthi dhawuh khusus, pangandikane: '*Delengen, Aku nyerahake dhèwèké ing tanganmu; nanging aja matèni nyawané*' (Ayub 2:6), tegesé, aja nganti nggawe dhèwèké edan kanthi ngganggu panggenané jiwa, nyerang akal budiné, lan ngrusak kamampuan mangertèni, kang lumantar kuwi dhèwèké (Ayub) kudu nglawan kowé (– Sob. 7:12).

14. Nanging, sanadyan roh kuwi nyawiji tanpa kendala karo materi kasar lan padhet iki—yaiku daging—sing bisa banget migunani; saka kéné ora ateges yèn roh kuwi uga bisa nyawiji karo jiwa, sing uga roh, kanthi cara sing ndadekake jiwa kuwi, kaya awak, dadi wadiah kanggo anané. Iki mung bisa kelakon kanggo Siji Trinitas, sing ora mung ngemot saben makhluk rasional nanging uga nembus saben makhluk mau. Gusti Allah siji ana ing endi-endi lan ing saben bab, saéngga Panjenengané weruh kabèh pikiran kita, kabèh gerakan batin kita, lan kabèh rahasia jiwa kita. '*Ora ana makhluk sing kasembunyi saka Panjenengané; nanging kabèh mau kabuka lan katon ing ngarepé*' (Ibr. 4:13), – lan '*Panjenengané nguji manah lan pikiran kanthi kabeneran*' (Mazmur 7:10). (– Kolekta 7:13).

15. Nanging kepiye roh-roh najis bisa ngerti pikiran kita? – Dheweke ora maca langsung ing jiwa, nanging mbedakake saka pratandha ing njaba sing bisa dideleng, yaiku saka tembung lan tumindak kita. Nanging dheweke ora bisa nyusup menyang pikiran sing durung metu saka jero jiwa. Malah apa lan kepiye pikiran-pikiran sing disemangati mau ditampa, ora padha sinau saka nyawa iku dhéwé, utawa saka gerakan jero sing dumadi sacara rahasia ing jerone, nanging saka pratandha ing njaba nyawa. Mangkono, umpama, sawise nandurake pikiran keserakahan, nalika padha weruh yen sawijining biksu wiwit ndelok metu jendhela lan srengenge, utawa takon jam pira saiki, padha nyimpulake saka kahanan kuwi yen kepinginan keserakahan wis mlebu ing atine. Lan ora kaget manawa kekuwatan angkasa ngerti bab iki lan bab-bab sing padha, nalika kita weruh manawa sanajan wong pinter bisa mbedakake kahanan batin wong saka mripat, rai, lan pratandha njaba liyane. Mesthi wae, wong-wong sing kaya roh, sing mesthi luwih alus lan peka tinimbang manungsa, bisa mbedakake iki luwih akurat maneh (– Karya Kumpulan 7, 15).

16. Kudu dimangerteni manawa ora kabèh setan nyulut saben hawa napsu ing manungsa, nanging ana roh tartamtu sing ditugasaké kanggo saben hawa napsu; awit sawenehing padha seneng marang napsu kotor lan isin, liyane tresna marang ngina, liyane maneh marang nesu lan murka, liyane maneh nemu kabungahan ing sedhih, lan liyane maneh ing kesia-siaan lan kesombongan – lan saben-saben padha nanem ing ati manungsa napsu sing dadi kesenangané dhéwé; nanging ora kabèh padha nggugah napsuné sakaligus, nanging silih gantèni, gumantung marang wektu, panggonan, lan wataké wong sing digodha (– Collect. 7, 17).

17. Uga kudu dimangerteni manawa ora kabeh padha ala utawa padha kuwasa. Arwah-arwah sing paling ringkih nyerang para pamula lan wong-wong sing ringkih; lan sawise padha kasil dikalahake, banjur

sing paling kuwat dikirim – lan kanthi cara iki, prajurit Kristus kudu alon-alon nahan perjuangan sing saya tambah, miturut kemajuan dheweke lan tuwuhé kekuwatan rohani. Lan ora ana siji wae wong suci sing bisa nahan kejahatan saka mungsuh-mungsuh sing akèh lan kaya ngono, utawa ngadeg teguh nglawan fitnah lan nesu sing nggegirisi, yèn ora amarga sajrone perjuangan kita, Kristus—Panjaluk pangapura lan Pitulung sing paling welas asih—tansah ana ing sisih kita, sing ora nyetel kekuwatan para kombatan, ora nolak utawa nyegah serangan mungsuh sing semrawut, lan *'ora ngidini kita kena cobaan ngluwihi kemampuan kita'* (1 Kor. 10:13). (– Koleksi 7, 20).

18. Yèn setan ora nduwé kuwasa kanggo nglarani saben manungsa kabèh, iku kabuktèkaké kanthi cetha déning tuladha Ayub sing piningan berkah, sing mungsuhé ora wani nggodha ngluwihi apa sing diparingi idin déning kersané Gusti Allah; iki uga kasekseni déning pangakuan roh-roh jahat sing kacathet ing cathetan Injil: *'Yen kowe ngusir kita, kirimna kita menyang kawanan babi'* (Mat. 8:31). Mula saka iku, luwih ana alesan kanggo pracaya manawa dheweke ora bisa, kanthi kekarepané dhéwé, mlebu ing badané sapa wae sing diciptakaké miturut gambaré Gusti Allah, amarga tanpa idiné Gusti Allah, dheweke ora nduwé kuwasa mlebu sanajan ing kéwan sing najis lan bisu. Satemene, yen padha diparingi kuwasa kanggo nggodha lan nggawe pait sapa wae miturut karsa, mesthi ora ana siji wae—ora mung para biksu enom, nanging uga wong-wong sing wis sampurna budi pekertine—sing bisa urip ing ara-ara samun, amarga dikelilingi dening gerombolan mungsuh jahat kaya ngono (– Koleksi 7:22).

19. Uga wis dingerteni manawa roh najis ora mlebu ing awaké wong sing diduwèni kajaba wis dhisik nguwasani pikiran lan pamikirané. Sawise pisanan nyopot rasa wedi marang Gusti, pangeling marang Gusti, lan piwulang rohani, banjur padha nyerang kanthi wani kaya wong sing ora duwe pertahanan lan ora oleh pitulungan lan pangayoman saka Gusti, mula gampang dikalahake; lan pungkasané padha manggon ing jerone, kaya ing wewengkon sing diparingake marang dheweke. – Nanging uga bener, wong-wong sing paling parah lan kakehan disiksa kuwi yaiku wong-wong sing, sanajan ora diduwèni ing badan, nanging paling parah diduwèni ing jiwa – yaiku wong-wong sing wis kejiwet ing napsu lan hawa nepsu; awit, miturut pangandikane Rasul, *'sapa wae kang kalah dening roh, dhèwèké dadi budak roh kuwi'* (2 Petrus 2:19), (– Koleksi 7, 24, 25).

20. Kitab Suci nyekseni yèn ana loro malaikat sing tansah ana karo saben kita – siji sing apik lan siji sing ala. Bab para malaikat sing becik, Sang Juruwilujeng ngendika: *'Aja nganti ngremehake siji wae saka wong-wong cilik iki; awit aku kandha marang kowe, malaikat-malaikate ing swarga tansah ndeleng pasuryane Rama kawihku ing swarga'* (Mat. 18:10), – lan Kabegjan Daud: *'Malaikaté Gusti Allah ngubengi wong-wong sing wedi marang Panjenengané, lan nylametaké wong-wong mau'* (Mazmur 33:8); pratandha liya bab anané mau ditemokaké ing Kitab Para Rasul, ing ngendi diomongaké bab Petrus: *'Dheweke nduwé malaikat'* (– 12:15). Kaloro malaikat mau dibahas kanthi rinci ing buku **The Shepherd**. – Yen kita uga nimbang sing nyoba mlebu marang sing Begja Yob, kita bakal mangerteni kanthi cetha manawa dhèwèké sing tansah ngina dhèwèké, nanging ora tau bisa nggawa dhèwèké nindakake dosa; mulané dhèwèké nyuwun marang Gusti supaya nduwèni kuwasa marang dhèwèké – ngakoni yèn nganti wektu kuwi dhèwèké ora dikalahaké déning kabecikan Yob, nanging déning pangayoman Gusti, sing tansah nglindhungi dhèwèké kanthi pangayomané. Lan uga kasebut bab Yehuda: *'Mungkna setan ngadeg ing sisih tengene'* (Mazmur 108:6). (– Koleksi 8, 17).

7. Perjuangan nglawan kabèh rupa sangsara sing muncul saka cilaka lan bencana

1. Ing Palestina, ing ara-ara samun antarané Yerusalem lan Segara Mati, wong-wong barbar ujug-ujug nyerang para biksu – lan nggebuki akèh saka wong-wong mau. Kepiye Gusti Allah bisa ngidini kaluputan kaya ngono ditindakake marang para abdi-Nya? – Pitakon iki biasane ngganggu pikiran wong-wong sing, amarga iman lan kawruh sing sithik, mikir yen kabecikan lan pakaryan Para Kudus diparingi ganjaran sajrone urip sing cendhak iki – urip donya. Nanging kita, sing ora *'ngarep-arep mung ing urip iki ing Kristus'*, supaya, miturut Rasul, *'kita ora dadi wong sing paling sengsara saka kabeh manungsa'* (1 Kor. 15:19), ora kena kesasar dening panemu kaya ngono; supaya, amarga ora ngerti hakikat sejati saka kedadéan kaya ngono, kita ora nganti, nalika ngadhepi cobaan, kacekel déning rasa wedi lan bingung marang ujian sing kudu kita lakoni, lan banjur kesasar saka dalan kabeneran (Mazmur 72:2), – utawa, kanggo ngomong kanthi luwih nguwatirake, supaya ora nyalahake Gusti Allah kanthi ora adil lan ora peduli marang urusan manungsa, kanthi alasan manawa, kaya ta, Panjenengané ora nylametaké wong suci lan wong sing bener saka godaan, uga ora mbalèkaké kabecikan marang wong sing apik lan kaburukan marang wong sing ala ing urip iki – lan mula supaya ora pantes nampa paukuman bebarengan karo wong-wong sing diancam déning Nabi Zefanya atas

jenengé Gusti, sing kandha: *'Aku bakal mbales marang wong-wong sing ing atiné kandha: "Pangeran ora bakal nindakake kabecikan apa-apa, lan uga ora bakal nindakake cilaka apa-apa"'* (Zef. 1:12), uga ora bakal nampa nasib sing padha karo wong-wong sing, kanthi keluhan kaya ngono, ngina marang Gusti Allah: *'Saben wong sing nindakake sing ala iku becik ing paningalé Gusti, lan Panjenengané seneng marang wong-wong mau; lan ngendi Gusti Allah sing adil?'* (Mal. 2:17)? Tambahna maneh karo pangapura sing diterangake dening Nabi sawisé kuwi: *'Apa sia-sia kita ngabdi marang Gusti, lan luwih manèh kita netepi dhawuh-dhawuhé, lan kita mlaku kanthi pandonga ing ngarsané Gusti Kang Maha Kuwasa? Lan saiki kita mberkahi wong-wong manca, dene kabeh sing nindakake tumindak ora adil padha makmur: padha mbantah Gusti Allah nanging isih slamet'* (Mal. 3:14–15). – Mula, supaya kita bisa nyingkiri kabodhoan sing dadi oyod lan panyebab saka kesesatan sing paling nggegirisi iki, kita kudu luwih dhisik netepake kanthi cetha apa sing sejatine becik lan apa sing ala. Banjur, aja nganti nyekel panemu palsu saka wong akeh bab iki, nanging nyekel paugeran sejati saka Kitab Suci, kita ora bakal kesasar dening tipuan para wong sing ora precaya.

2. Kabeh sing ana lan sing kelakon ing donya iku ana telung jinis, yaiku: kabecikan, kaburukan, lan dalan tengah. Mula saka iku, kita kudu bisa mbedakake apa sejatine kabecikan, kaburukan, lan dalan tengah, supaya iman kita, sing dilindhungi dening kawruh sing bener, tetep ajeg ing sakabehe godaan. Ing urusan manungsa, ora ana sing kudu dianggep kabecikan sejati kejaba siji kabecikan rohani, yaiku iman sing tulus sing nuntun kita marang Gusti Allah, sing meksa kita supaya tansah nyekel kabecikan sing ora owah iki. Kosok baline, ora ana sing kudu dianggep ala kejaba dosa, sing misahake kita saka Gusti Allah sing becik, lan ngiket kita marang setan sing ala. Sing ana ing tengah iku sing bisa diatributake marang salah siji sisih utawa sisih liyane, gumantung marang watak lan swasana ati wong sing entuk manfaat saka iku, kaya ta: bandha, kakuwatan, pakurmatan, kakuatan badan, kasehatan, kaendahan, urip utawa pati, kamlaratan, ringkihé daging, fitnah lan liya-liyané, sing gumantung marang watak lan swasana ati wong sing migunakaké, bisa kanggo kabecikan utawa kaburukan. Amarga sanajan kasugihan asring bisa migunani kanggo kabecikan, miturut Rasul, sing *'nyuruh wong sugih ing jaman saiki supaya sugih ing pakaryan becik, loman lan siap mbagi, nyimpen dhasar sing apik kanggo mangsa ngarep, supaya padha nampa gesang langgeng'* (1 Tim. 6: 17–19): nanging dadi ala nalika dikumpulake mung kanggo disimpen lan dikubur ing lemah, kaya sing ditindakake wong pelit, utawa kanggo mbuwang-mbuwang ing kemewahan lan kesenangan tinimbang kanggo kabecikan wong sing butuh. Saliyane, kasunyatan manawa kuwasa lan pakurmatan, kakuatan fisik lan kasehatan iku netral, lan cocog kanggo loro pihak, gampang dibuktekake saka kasunyatan manawa akèh para wali ing Prajanjian Lawas, sing nduwèni kabèh mau, iku banget nyenengake Gusti Allah; dene kosok baline, wong-wong sing nggunakake berkah kasebut kanthi ala, ngowahi dadi pangabdian marang hawa nenasar, padha kena paukuman utawa pati kanthi ora adil, kaya sing kerep dicritakake ing Kitab Raja-raja. Mangkono uga, babagan bab-bab liya sing sipaté sedheng, pamilah yèn kuwi dudu kabecikan sejati, sing mung dumunung ing kabecikan budi, nanging iku kalebu bab perantara; awit sanadyan migunani lan maringi paedah marang wong sing bener—sing migunakaké kanggo pakaryan sing bener lan perlu, saéngga bisa nglumpukaké woh kabecikan dadi bandha kanggo gesang langgeng—nanging kosok baliné, iku ora migunani lan ora maringi paedah marang wong sing nggunakake kanthi ala, malah mung nuntun marang dosa lan pati.

3. Kanthi tetep ngelingi bédané antara barang lan tumindak, lan mangertèni yèn ora ana kabecikan sejati kajaba saka kabecikan budi sing muncul saka ajrih lan katresnan marang Gusti Allah, lan yèn ora ana kabecikan sejati kajaba saka dosa lan pamisahan saka Gusti Allah, ayo saiki kita mriksa kanthi tliti banget, apa tau ana kahanan sing Gusti Allah, kanthi piyambak utawa lumantar wong liya, nimbulake kajahatan kaya ngono marang para wong suci Panjenengané? Sampeyan mesthi ora bakal nemokake conto kaya ngono ing endi wae. Amarga ora tau ana wong liya sing bisa nuntun sapa waé menyang dosa nalika wong iku ora kepéngin ala kaya ngono lan nolak; lan yèn tau ana wong sing kapimpin menyang dosa, iku mung wong sing wis nyipta dosa mau ing atiné dhéwé, amarga kurang waspada ing ati lan kersané sing rusak. Mula, nalika setan nyoba nuntun Ayub sing bener menyang kajahatan iki—kanggo nindakake dosa—dheweke nggunakake kabèh tipuan ala marang dheweke—nyopot kabèh bandha, matèni anak-anaké, lan nutupi Ayub saka sirah nganti sikil nganggo tatu sing nyebabake lara ora kena ditahan—nanging dheweke ora bisa noda dheweke karo dosa; awit *'ing kabèh cobaan mau'* Ayub tetep ajeg lan *'ora nyalahké Gusti'* (Ayub 1:22)—dhèwèké ora klelep ing ngina marang Gusti.

4. Nanging kepiye carane Gusti Allah piyambak ngendika bab piyambakipun: *'Aku iku... Pangripta katentreman lan Pangripta bala'* (Yesaya 45:7), lan Nabi maringi kasaksian bab piyambakipun: *'Apa ana bala ing kutha sing ora digawé dening Gusti?'* (Amos 3:6)? – Ing Kitab Suci, tembung 'ala' kadhangkala nuduhaké

prastawa sing ora nyenengaké, ora amarga iku ala sacara hakikat , nanging amarga dianggep ala déning wong sing nampa kanggo kabecikane dhéwé. Amarga Sabda Gusti, nalika ngandika marang manungsa, mesthi nganggo tembung manungsa lan karo raos manungsa. Mangkono uga, operasi nylametake nyawa kanthi motong lan nyetrika, sing ditindakake dhokter kanthi migunani marang wong sing nandhang borok mbebayani, dianggep ala dening wong sing kudu nampa; padha kaya cambuk kanggo jaran lan paukuman kanggo wong sing dosa ora nyenengake; lan kabèh paugeran disiplin katon pait tumrap sing lagi sinau, kaya sing diandharaké Rasul: *'Ora ana paugeran sing nyenengaké nalika ditampa, nanging malah nyeri; nanging sawisé iku iku maringi woh tentrem saka kabeneran marang wong-wong sing wis dilatih déning iku – lan manèh: 'Gusti Allah ngéling-elingaké wong-wong sing ditresnani, lan Gusti Allah ngukum saben anak sing ditampa. Amarga ana anak apa sing ora dipaéni déning bapaké?'* (Ibr. 12:6,7,11)? – Mangkono, tembung *'ala'* kadhangkala digunakake kanggo nuduhake kedadeyan sing ora nyenengake, kaya ing pangandika ing ngisor iki: *'Lan Gusti Allah nyesel marang ala sing wis Dheweke kandha bakal ditindakake marang wong-wong mau, lan Dheweke ora nindakake'* (Yunus 3:10). Lan maneh: *'Amarga Panjenengan, ya Gusti, welas asih lan ngapura, alon nesu lan ageng katresnan, lan Panjenengan nelongso saka bebaya sing arep Panjenengan pasrahaké marang manungsa'* (Yunus 4:2), yaiku, saka sangsara lan bala sing abot sing Panjenengan kepeksa pasrahaké marang kita amarga dosa-dosa kita. Ngerti sepira migunani iki kanggo sawenehing wong, Nabi liya, ora amarga mungsuh marang wong-wong mau nanging amarga kepengin kaslametané, ndedonga kaya ngene: *'Tulung gawa cilaka marang wong-wong mau, ya Gusti; tulung gawa cilaka marang wong sombong ing bumi'* (Yesaya 26:15). Lan Gusti piyambakipun ngendika: *'Lirung, Aku bakal ngeterake bebaya marang kowe'* (Yer. 11:11), tegesipun sedhik lan karusakan, ingkang kanthi iku, sawisé kowe dihukum kanthi welas asih ing wektu saiki, kowe bakal kapeksa mbalèk lan kesusu marang Aku, ingkang kowe lali nalika dina-dinamu kabungahan. Napa kita ora bisa nganggep mau minangka ala sejati, nalika mau nglayani kabecikan akèh wong lan nuntun wong-wong mau marang kasampurnan kabungahan langgeng? Mula saka iku—ayo bali marang pitakon sing lagi dirembug—kabèh sing biyasane dianggep ala, apa sing ditimpakake mungsuh marang kita utawa nyiksa kita kanthi cara liya, ora pantes dianggep ala dening kita, nanging minangka bab sing ana ing tengah-tengah. Lan banjur ora bakal dadi kaya sing dianggep déning sing maringi ing amukan nesu, nanging dadi kaya sing dirasakaké déning sing nampa. Napa, mula, nalika wong suci dipatèni, ora pantes mikir yèn dhèwèké nandhang cilaka, nanging luwih becik dianggep minangka prakara antarané? Amarga sanadyan tumrap wong dosa iku cilaka, tumrap wong bener iku dadi sumber panglipur lan panyelamatan saka kabèh cilaka. *'Amarga pati wong bener iku pangaso; dalané kasembunyi'* (Ayub 3:23). Wong sing bener ora ngalami kerugian saka pati kaya ngono – amarga ora ana bab anyar utawa durung tau kelakon sing nyerang dhèwèké, – nanging apa sing mesthi kelakon miturut kabutuhan alamiah, panjenengané nampa lumantar niat ala mungsuh, ora tanpa paedah kanggo gesang langgeng; lan utang pati manungsa, sing kudu panjenengané bayar miturut paugeran sing ora bisa dihindari saka anané saiki, panjenengané mbayar nganggo woh sangsara sing sugih minangka pratandha ganjaran ageng sing ngenteni.

5. Nanging, iki ora mbebasake para pelaku ala. Wong sing nindakake pelanggaran ala ora bakal luput saka paukuman mung amarga tumindak ala iku ora bisa nyebabake cilaka sing nyata marang wong sing bener. Amarga sabar iku kabecikan wong sing bener, lan dudu wong sing maringi pati utawa sangsara, nanging wong sing sabar nampa kabèh iku, sing pantes nampa ganjaran. Amarga kaya déné sing sepisanan bakal nampa paukuman kanthi adil amarga kekejemané sing kejem, mangkono uga sing kapindho, sanadyan mangkono, ora nandhang cilaka sing gedhé; amarga kanthi sabar ngliwati cobaan lan sangsara kanthi kekuwatan roh, dhèwèké wis ngowahi kabèh sing ditujokaké marang dhèwèké kanthi niat ala dadi kabecikan kanggo dhèwèké dhéwé, kanggo nambah kabungahané ing gesang sing bakal teka.

6. Mangkono, kasabarané Ayub ora ngasilaké ganjaran apik kanggo setan, sing wis ndadékaké dhèwèké luwih kamulyan liwat godha-godhané, nanging kanggo Ayub dhéwé, sing nahan kabèh mau kanthi gagah; uga Yudas ora bakal diparingi panyelamatan saka sangsara langgeng amarga pangkhianatané dianggep nylametaké umat manungsa. Amarga wong kudu ndeleng ora marang akibat saka tumindak, nanging marang wataké sing nindakake. Mula saka iku, kita kudu tetep ngugemi kapercayan sing teguh manawa ora ana cilaka sing bisa ditimpakake marang sapa wae dening wong liya, kajaba wong iku dhéwé sing ngundang cilaka mau amarga ringkihé atiné lan pengecuté, nalika malah Rasul sing pinituah uga negesake prinsip sing padha ing siji ayat: *'Kita ngerti manawa kabèh prekara bebarengan makarya kanggo kabecikan tumrap wong-wong sing tresna marang Gusti Allah'* (Rm. 8:28). Amarga nalika ngendika, *'kabèh prekara makarya bebarengan kanggo kabecikan'*, Panjenengané ngemot kabèh—ora mung sing dianggep kabungahan, nanging uga sing dianggep

kasangsaran; kaya sing diandharaké Rasul sing padha bab dhèwèké ing panggonan liya, yèn dhèwèké wis ngliwati loro-loroné: '*senjata kabeneran ing sisih tengen lan kiwa—yaiku kamulyan lan isin, fitnah lan pujian: kaya penipu, nanging sejati; kaya sedhih, nanging tansah bungah; kaya mlarat, nanging ndadekake akeh wong sugih*', lan sapiturute (2 Kor. 6:7–10). Mangkono, kabèh—apa sing dianggep kabungahan lan sing diparingaké Rasul marang tangan tengen, digambaraké nganggo tembung: '*kamulyan lan pujian*', utawa sing dianggep cilaka lan sing diungkapaké nganggo tembung: '*remeh lan caci*', sing nuduhaké sisih kiwa – kabèh mau dadi, ing tangané manungsa sing sampurna, '*senjata kabeneran*': yèn dhèwèké nampa pukulan (abot) sing ditujokaké marang dhèwèké kanthi legawa, perang kanthi mangkono, yaiku, nggunakake minangka senjata, barang-barang sing padha sing digunakaké kanggo nyerang dhèwèké, lan, nganggo iku kaya busur, pedhang, lan tameng paling kuwat nglawan wong-wong sing nyerangé, dhèwèké kanthi sampurna ngetokaké sabar lan kawani, ngrayakaké kamenangan paling mulya saka keteguhané nganggo panah mungsuh sing nyabet dhèwèké nganti mati; lan menawa kanthi mangkono, ora kabungah déning kabegjan lan ora kuciwa déning cilaka, nanging lumaku ing dalan lurus lan kraton, dhèwèké saka kahanan atiné sing tentrem kuwi ora disurung kaya-kaya menyang tengen déning kabungahan, uga ora digulingaké kaya-kaya menyang kiwa déning serangan cilaka lan gelombangé sedhih. – '*Katentreman ana ing wong-wong sing tresna marang paugeran Panjenengan, ya Gusti, lan padha ora ana alangan*,' ngendikane Sang Daud (Mazmur 118:165); nanging tumrap wong-wong sing gonta-ganti saben giliran nasib, miturut sipaté lan béda-béda, diandharaké: '*Wong bodho, kaya rembulan, gonta-ganti*' (Sirakh 27:11). Mangkono uga, babagan wong sing sampurna lan wicaksana kandha: '*Amarga wong-wong sing tresna marang Gusti Allah, kabèh prekara padha nyawiji kanggo kabecikan*'; déné babagan wong sing ringkih lan bodho diwartakaké: '*Kabèh prekara mungsuh marang wong bodho*' (Amsal 14:7), amarga dhèwèké ora migunakaké kabungahan kanggo kabecikané dhéwé lan uga ora dibeneraké déning sangsara. Kekuwatan moral sing padha dibutuhake kanggo nahan sangsara kanthi tabah kaya sing dibutuhake kanggo njaga kesederhanaan sing bener nalika kabungahan; lan ora ana sangsi manawa sapa waé sing kesasar amarga salah siji kahanan iki ora cukup kuwat kanggo nahan salah sijiné. Nanging, kabungahan luwih ngrusak manungsa tinimbang sangsara. Amarga kasangsaran kadhangkala, sanajan ora miturut karsa, nahan lan ngendhegake manungsa, lan kanthi nuntun marang pangapuran sing migunani, ndadekake wong luwih sithik dosa utawa meksa supaya bener sakabehe; dene kabungahan, kanthi ngembangake ati nganggo pujian sing mbebayani sanajan nyenengake, ngleburake wong-wong sing amarga kasuksesan nasib nganggep awake dhewe aman, dadi bledug ing karusakan sing nggegirisi.

7. Wong-wong sing sampurna kaya ngono ing Kitab Suci dijenengi '*ambidextrous*' kanthi alegoris, kaya Ehud sing kacathet ing Kitab Hakim-hakim, sing nggunakake loro tangan kaya tangan tengené (3:15). Kita uga bisa nduwèni kasampurnan rohani kaya ngono yèn kita ngarahaké kabungahan—dianggep *minangka 'tangan tengen'*—lan sangsara—sing diarani '*tangan kiwa*'—menuju sisih tengen lumantar panggunaan sing becik lan adil, supaya apa waé sing kelakon marang kita bisa dadi, miturut tembungé Rasul, '*senjata kabeneran*' kanggo kita. Ing jero batin kita, kita mirsani loro sisih lan, bisa diomongaké, loro tangan. Lan ora ana wong suci sing bisa ora nduwé loro-loroné sing diarani tangan tengen lan tangan *kiwa*; nanging kasampurnané kabecikané katon saka kasunyatan yèn dhèwèké ngowahi loro-loroné mau dadi tangan tengen, kanthi migunakaké kanthi becik. Supaya luwih cetha apa sing arep diomongaké, aku kandha: Wong suci nduwèni tangan tengen nalika dhèwèké nampilaké kamajuan rohani – nalika kabakar déning Roh, dhèwèké nguwasani kabèh hawa napsu lan kepinginan; nalika bébas saka saben serangan setan, dhèwèké motong lan misahaké hawa napsu daging tanpa susah payah utawa rasa ora nyaman; nalika wis munggah dhuwur ngluwihi bumi, lan nganggep kabèh sing ana ing donya iki mung kaya udhara sing sirna lan bayangan kosong, lan ngremehake iku minangka barang sing bakal sirna kapan waé; nalika, ing kasenengané atiné, dhèwèké ora mung ngarep-arep banget marang masa ngarep nanging uga ndeleng iku kanthi cetha banget; nalika dhèwèké paling éntuk gizi saka renungan rohani; nalika dhèwèké cetha ndeleng, kaya lumantar lawang sing dibukak kanggo dhèwèké, panjenengané nyumurupi misteri-misteri langit; nalika panjenengané ngaturaké pandonga marang Gusti kanthi suci lan sumringah; nalika kobong déning geni Roh, panjenengané kabèh kapincut déning kangené atiné marang sing ora katon lan sing langgeng nganti panjenengané krasa ora ana manèh ing daging; panjenengané uga nduwèni kahanan iki, – nalika diserang badai godaan, nalika kobong dening gelombang gairah marang hawa daging, nalika digerakake marang nesu edan dening geni gangguan sing nyebalake, nalika digawa marang kesombongan utawa kesia-siaan dening pangagung-agungan dhiri, nalika ditindhes *dening 'sedhih sing nggawa pati'* (2 Kor. 7:10), nalika dhèwèké putus asa banget déning serangan putus asa sing licik, lan nalika, sawisé kabèh semangat rohani sirna, dhèwèké kaku amarga apatisme lan rasa sedhih sing ora bisa

diterangaké, nganti ora mung pikiran-pikiran becik—sing nyulut semangat batin—sing sirna saka dhèwèké, nanging uga mazmur, pandonga, lan maca, lan nyendhiri sel dadi banget mboseni kanggo dheweke, lan kabeh piranti kabecikan ketemu rasa ora seneng lan ora gelem sing ora bisa ditahan – kabeh mau, nalika sawijining biksu kena kahanan kaya ngene, nuduhake yen sisih kiwa lagi meksa dheweke. Mangkono, sapa waé, apa tumrap bab sing, kaya sing wis kita kandhakake, kagolong sisih tengen, ora kesusu amarga kesombongan sing muncul, utawa tumrap sing kagolong sisih kiwa, nalika gagah berani perang, ora nganti keceplung ing putus asa; Wong iku bakal nggunakake loro tangan kaya tangan tengen, lan sawise menang ing loro upaya mau, bakal nampa palem kamenangan saka loro kahanan, saka sisih kiwa lan sisih tengen. Palm kaya ngono, kaya sing kita waca, digayuh dening Nabi Ayub sing pinaringan berkah, sing diparingi mahkota amarga pakaryané nganggo tangan tengené nalika dadi bapak sugih lan mulya sing nduwé pitung putra, dhèwèké nyawisaké kurban marang Gusti saben dina kanggo nyucèkaké, kanthi kepéngin supaya kurban-kurban kuwi ora mung kanggo dhèwèké dhéwé, nanging luwih kanggo nyenengake lan nyukupi Gusti; nalika lawangé tansah kabuka kanggo sapa waé sing teka; nalika y dhèwèké dadi sandhangan kanggo wong lumpuh lan pandhuan kanggo wong wuta; nalika pundhaké wong lara diangetake déning bulu wedhusé; nalika dhèwèké dadi bapaké para yatim piatu lan garwané para janda; nalika sanajan ing atiné dhèwèké ora nate bungah nalika mungsuhé ambruk. Yob sing padha, tumindak kanthi tekad sing ora goyah, ngungkuli musibah kanthi kawani sing dhuwur banget sing ora ana tandhingané: nalika, sawisé kelangan pitung putrané ing sakkejap, dhèwèké ora kesirnakaké déning sedhih sing pait minangka bapak, nanging, minangka abdi Gusti, nemokaké tentrem ing kersané Sang Panyipta; nalika, saka sugih dadi paling mlarat, saka kakehan dadi ketelanjangan, saka sehat dadi kusta, saka mulya lan gemilang dadi direndhahake lan dihinake, dhèwèké tetep njaga semangaté tanpa cacad; lan nalika pungkasané, sawisé kelangan kabèh kagungan lan bandha, dhèwèké dadi panggonané ing tumpukan tai, lan kaya ana penyiksa awaké dhéwé—sing paling kejem—sing ngikis nanah sing ngocor nganggo pecahan gerabah lan nyemplungaké driji jero ing tatu sing nutupi saben bagéan awaké, narik ulat saka njero. Ing sakabehing iki, dhèwèké ora tau sak ciliké ngucapaké kecap kasar marang Gusti, ora uga ngeluh marang Pangripta kanthi cara apa waé; malah, apa? – tanpa wedi sethithik marang beban godaan paling parah, dhèwèké nyabuti lan mbuwang sandhangan sing nutupi awaké dhéwé—siji-sijiné sing kuduné bisa diselametake saka rampasané setan—lan kanthi mangkono nambahake kahanan telanjang kanthi sukarela marang apa sing wis diserang déning perampok paling galak iki. Mangkono uga, rambute sirahé—siji-sijiné pérangan saka pratandha kamulyané biyèn sing durung kena—dheweke motong lan mbuwang marang sing nyiksa; lan sawisé misahaké apa sing ditinggalaké mungsuhé sing rakus, dheweke ngumumaké kabungahané amarga menang nglawan mungsuhé mau kanthi swara swarga: *"Yen kita nampa kabecikan saka tangan Gusti, apa kita ora bakal nampa piala? Aku telanjang nalika metu saka kandungan ibuku, lan aku bakal bali telanjang: Gusti paring, lan Gusti njupuk maneh; miturut karsa Gusti, mangkono kedadéyané: pinaringan berkah asmané Gusti"* (Ayub 2:10; 1:21). – Aku bakal kanthi bener nyebut Yusuf 'ambidextrous' uga, amarga ing wektu kamakmuran dhèwèké dikasihi bapaké, ngajèni marang seduluré, lan nyenengaké Gusti Allah; ing wektu kasangsaran, dhèwèké suci, setya marang tuwané, alus banget nalika dipenjara, ora nyimpen dendam marang sing nindakake salah marang dhèwèké, welas asih marang mungsuh-mungsuhé, marang wong sing iri, malah marang sing arep matèni dhèwèké; marang sedulur-seduluré, dhèwèké ora mung welas asih kanthi lembut nanging uga loman banget. Wong-wong kaya ngene iki pantes diarani 'ambidextrous'; amarga padha nganggo loro tangan kaya tangan tengen, lan sawise ngliwati cobaan-cobaan sing kasebut dening Rasul, bisa ngendika kaya Panjenengané: *'senjata kabeneran, nganggo tangan tengen lan kiwa, nganggo pakurmatan lan isin, nganggo kabutuhan lan pujian'* lan sapiturute. – Ayo padha dadi wong sing bisa migunakaké loro tangan, supaya ora kakehan utawa kakirangan berkah donya bisa nggoyahaké kita; supaya sing kakehan ora nggoda kita menyang kesenangan sing ngrusak, lan sing kakirangan ora nyemplungaké kita menyang putus asa lan ngeluh, nanging nalika, ing loro-loroné, kita padha matur nuwun marang Gusti kanthi sami, kita bakal éntuk paedah sing padha saka kabungahan lan kasangsaran; nalika kita kaya manungsa sejati sing loro-loroné, Guru Bangsa-Bangsa, sing nyeksèkaké bab dhèwèké: *'Aku wis sinau wareg ing kahanan apa waé sing tak alami. Aku ngerti carane ngalami kahanan asor, lan aku ngerti carane ngalami kahanan mapan; ing saben kahanan, aku wis sinau rahasia supaya bisa wareg, apa aku wareg utawa luwe, apa aku sugih utawa mlarat. Aku bisa nindakake kabeh mau lumantar Panjenengané sing maringi kekuwatan marang aku'* (Filipi 4:11–13).

8. Godaan, kaya sing wis kita kandhakake, ana loro jinis – yaiku liwat kabungahan lan liwat kasangsaran; nanging alesan kenapa manungsa digodha ana telu: umume kanggo ujian, kadhang kanggo koreksi, lan asring uga minangka paukuman amarga dosa. Mangkono, kaya sing kita waca, Abraham sing bejo

lan akèh wong suci nandhang sangsara tanpa cacah, kaya Ayub, kanggo ujian; lan uga amarga dhèwèké, bangsa Yahudi ngalami ujian ing ara-ara samun, kaya sing diomongaké Musa ing Ulangan: '*Lan elinga kabèh lelampahan kang wis digawa Pangeran, Allahmu, sajrone patang puluh taun ing ara-ara samun, kanggo nyoba lan nyiksa kowe, supaya Panjenengané ngerti apa sing ana ing atimu, apa kowe bakal netepi dhawuh-dhawuhé utawa ora*' (Ulangan 8:2) – lan kaya sing kelingan ing Mazmur: '*Aku nguji kowe ing banyu Meribah*' (Mazmur 80:8). Lan yèn Ayub kasandhang kabèh kang ditanggungé pancèn amarga sabab iki, iku langsung disekseni déning Gusti piyambak, kang ngendika: '*Apa kowé kira Aku nggawé kowé kanggo tujuan liya, kajaba supaya kowé kabuktèkaké bener?*' (Ayub 40:3). Iki kelakon kanggo mbenerake nalika Gusti, kanthi ngendhegake wong-wong sing bener amarga dosa-dosa cilik lan remeh, utawa amarga kesombongan ing kabenerané dhéwé, ngetokake wong-wong mau marang manéka ujian, supaya, sawisé ngresiki wong-wong mau saiki saka saben reregeding pikiran lan ngobong saben kotoran sing dideleng didhelikake ing jeroné atiné, kebejatan (Yes. 1:25), supaya padha bisa diajokaké marang pangadilan ing tembe mburi kanthi murni kaya emas, ora ana sing ketinggalan ing sajroning atiné sing, sawisé diuji nganggo geni panghakiman, Panjenengané bakal nemokaké perlu dibersihaké manèh nganggo kobongan paukuman. Ing teges iki diandharaké: '*Akèh sangsara sing dialami wong sing bener*' (Mazmur 33:20); lan uga: '*Bocahku, aja ngremehake paukumané Gusti, lan aja putus asa nalika Gusti ngélingaké kowe. Amarga Gusti ngélingaké wong sing ditresnani, lan Gusti ngukum saben anak sing ditampa. Yen kowe tahan paukuman, Gusti nambani kowe kaya anak; amarga ana anak apa sing ora dipaukuman bapaké?*' Nanging yèn kowé ora nampa paugeran—sing kabèh wis padha nampa—maka kowé kuwi pezina, dudu anak" (Ibr. 12:5–9); lan ing Kitab Wahyu: "*Wong-wong sing tak tresnani, tak cela lan tak paukdicipline*" (– 3:19). Kanggo wong-wong kaya ngono, ing sangisore gambaran Yerusalem, Nabi Yeremia, ngucap ing jenengé Gusti Allah, ngendika: '*Aku bakal mungkasi kabèh bangsa*' (Aku bakal ngrusakaké), '*ing ngendi Aku wis nyebarake kowe; nanging Aku ora bakal mungkasi kowe, nanging Aku bakal ngajar kowe kanthi paukuman*' (Yer. 30:11). Iki kanggo koreksi kaslametan iki sing dadi pangajabé St. David, ngendika: '*Ujina aku, ya Gusti, lan cuba aku; selidiki atiku lan pikiranku*' (Mazmur 25:2). Mangkono uga, Nabi Yeremia, nyadari sipat kaslametan saka pangujian kaya ngono, muni: '*Hukumna kita, ya Gusti, nanging kanthi adil, lan aja kanthi nesu*' (Yer. 10:24). Mangkono uga Yesaya: '*Aku bakal mberkahi Kowe, ya Gusti, amarga Kowe nesu marang aku, lan Kowe mbalèkaké nesumu, lan Kowe welas asih marang aku*' (Yes. 12:1). Pukulan godaan uga dikirim amarga dosa. Mangkono Gusti ngancam bakal ngirim pukulan kaya ngono marang bangsa Israel, pangandikane: '*Aku bakal ngirim untu kéwan galak marang kowe, karo nesune kéwan sing merayap ing lemah*' (Ulangan 32:24); lan ing Mazmur kasebut: '*Luka-luka wong dosa iku akèh*' (Mazmur 31:10); mangkono uga ing Injil: '*Sampeyan wis waras sadurunge; aja nganti dosa maneh, supaya ora ana sing luwih parah tumeka marang sampeyan*' (Yohanes 5:14). Ana uga alesan kaping papat kenapa sawatara sangsara diparingake marang sawenehing wong, kaya sing kita mangerteni saka Kitab Suci—yaiku supaya lumantar iku kamulyan lan pakaryan Gusti Allah bisa kawujud. Mangkono, ing Injil diandharake bab wong sing lair wuta: '*Lanang iki ora dosa, uga wong tuwane ora dosa, nanging iki kelakon supaya pakaryané Gusti Allah katon ing sajroning dhèwèké*' (Yohanes 9:3), lan bab lara Lazarus: '*Lara iki ora tumuju pati, nanging kanggo kamulyané Gusti Allah, supaya Putrané Gusti Allah kamulyakaké lumantar iki*' (Yohanes 11:4). Ana uga wangun liya saka paukumané Gusti, kang tumeka marang sawatara wong sing wis ngluwihi pucuking ala, lan marang wong-wong mau, kaya sing kita waca, Datan, Abiram, lan Korah diukum, lan luwih saka kabèh, wong-wong sing diomongaké Rasul: '*Mula saka iku Gusti Allah nyerahké wong-wong mau marang pikiran sing rusak, supaya padha nindakake apa sing ora pantes ditindakake*' (Rom. 1:26, 28)—sing kudu dianggep minangka paukuman paling abot saka kabèh paukuman. Bab iki sing diomongaké dening Pemazmur: '*Dheweke ora kalebu ing pakaryan manungsa, lan ora ngrusakaké sangsara manungsa*' (Mazmur 72:5); awit padha ora pantes dislametaké lumantar campur tanganing Gusti utawa nampa panyembuhan lumantar paukuman samentara, kaya "*wong-wong sing wis nyasar lan nyerahake awaké dhéwé marang cabul, nindakake saben jinis najisan*" (Eph. 4:19), – lan amarga atiné saya atos amarga wis suwé manggon ing dosa tanpa kendhat, padha ngluwihi kabèh ukuran pangresikan lan paukuman sajrone urip sing cekak ing jaman iki. Sabda Gusti Allah ngébrèhaké wong-wong kaya ngono lumantar Nabi Amos: '*Kowe wis ngrusak, kaya Gusti Allah ngrusak Sodom lan Gomora; lan kowe kaya arang sing dicekel saka geni, nanging kowe durung mbalèk marang Aku,*' pangandikane Gusti. (Amos 4:11), lan lumantar Nabi Yeremia: '*Aku wis matèni lan ngrusak umatku, nanging padha ora mbalèk saka dalané*' (Yer. 15:7), – lan ing panggonan liya: "*Kowe nyerang wong-wong mau, nanging padha ora ngrusakake lara; Kowe ngremuk wong-wong mau, nanging padha ora gelem nampa paugeran; Kowe ngerasake pasuryanmu luwih*

saka watu, lan Kowe ora gelem mbalèk" (– 5:3). Mangkono, pungkasané, Gusti, kaya Tabib sing paling trampil, sawisé ngentèkaké kabèh pangobatan panyelamatan lan weruh manawa ora ana manèh cara panyelamatan sing bisa ditrapaké marang tatu-atatu mau, kados kaserang déning gedhéné kaluputané lan, amarga kapeksa mundur saka paukuman welas asih marang wong-wong mau, ngumumaké marang wong-wong mau, kandha: *'Semangatku bakal dijauhake saka kowe, lan aku bakal tentrem; lan aku ora bakal peduli bab iku'* (Yehezkiel 16:42). Bab wong-wong liya, sing atine durung kebakut dening dosa sing kerep, sing durung pantes nampa paukuman sing kejem lan ngrusak kaya ngono, nanging bisa nampa paukuman korektif kanggo kaslametané, kacarita: *'Aku bakal ngukum wong-wong mau kanthi ngidini padha krungu bab sangsara sing nyerang wong-wong mau'* (Aku bakal nggugah akal budi wong-wong mau kanthi nggawe padha krungu bab kasangsaran sing ngancam wong-wong mau) (Hosea 7:12).

9. Kepiye carane entuk lan njaga kasabaran lan ketenangan? – Kasabaran lan ketenangan sejati ora bisa dipikolehi utawa dijaga tanpa andhap asor ing ati. Nalika kasabaran muncul saka sumber iki, ora perlu nyendiri ing sel utawa ngungsi ing ara-ara samun kanggo nyingkiri sedhik amarga kasangsaran. Yen wis mantep mancar ing jeroning kalbu kanthi kabecikan andhap asor, ibu lan pangreksa kita, ora perlu maneh pitulungan saka njaba. Amarga yen kita diganggu dening tuduhan sing ora ana dasare, cetha manawa dhasar andhap asor durung mantep ing jero ati kita, lan bangunan batin kita kena gempa nggegirisi mung amarga hembusan angin badai sing alit. Sabaik iku ora pantes dipuji lan ora pantes dikagumi nalika tentreming ati tetep lestari, ora goyah dening panah mungsuh; nanging dadi agung lan mulya nalika tetep teguh nalika badai godaan ngamuk marang dheweke. Lan luwih katon remuk lan goyah, luwih kuwat; lan luwih katon luntur, luwih iku dadi luwih murni. Amarga wis dadi kawruh umum manawa sabar njupuk jenengé saka tahan marang sangsara, mula ora ana sing bisa diarani sabar kajaba wong sing nahan kabèh kang ditimpakaké marang dhèwèké tanpa kélangan tentrem. Lan pancen amarga iku Sang Salomon muji *wong* kaya ngono kanthi pas: *'Wong sing sabar luwih becik tinimbang wong sing kuwat, lan sing nguwasani nesune luwih becik tinimbang sing ngangkat watu es'* (Amsal 16:32). Sabanjure: *'Wong sing sabar iku wicaksana banget, nanging wong sing atine ringkih iku pancen bodho banget'* (Amsal 14:29). Mula, nalika ana wong sing sawise nampa fitnah banjur kobong dening geni nesu, cacik maki sing ditujokake marang dheweke kudune dianggep ora minangka panyebab dosa kuwi, nanging mung minangka alesan kanggo mbukak lara (nesu) sing didhelikake ing jerone atine, miturut makna parabel Sang Juruwilujeng babagan loro omah—siji sing dibangun ing watu lan sijine ing wedhi—keduanya padha diserang kanthi kekuwatan sing padha dening banyu banter lan angin badai, nanging kanthi akibat sing beda; amarga ing kéné, omah sing dibangun ing watu sing kokoh ora ngalami karusakan apa-apa saka serangan sing kuat banget kuwi, dene omah sing dibangun ing wedhi sing ngalir langsung rusak – lan rusak, cetha, ora amarga kena ombak sing nggebuk, nanging amarga dibangun kanthi bodho ing wedhi. Mangkono uga, wong suci béda karo wong dosa ora amarga dhèwèké diuji karo godaan sing luwih ringkih tinimbang sing diadhepi wong dosa, nanging amarga dhèwèké ora nganti kalah sanajan kena godaan gedhé, déné wong dosa malah tiba mung amarga godaan cilik. Uga, kaya sing wis kita kandhakake, keberaniané wong sing bener ora bakal pantes dipuji yèn dhèwèké menang tanpa tau diuji; sejatine, kamenangan ora bakal ana yèn ora ana serangan saka mungsuh. Amarga *'Berkah wong sing tahan godaan; amarga nalika wis diuji, dhèwèké bakal nampa mahkota urip, sing wis dijanjèkaké Gusti Allah marang wong-wong sing tresna marang Panjenengané'* (Yakobus 1:12). Lan miturut Rasul Paulus, *'kakuwatané Gusti Allah'* ora ana ing katentreman lan kenyamanan, nanging *'digawe sampurna ing kelemahan'* (2 Kor. 12:9). Amarga mangkéné Gusti ngandika marang Yeremia: *'Delengen, dina iki Aku wis nggawe kowe kaya kutha sing dikubengi, tiang wesi lan tembok perunggu nglawan kabèh raja Yehuda, para bangsawané, para imam lan wong-wong ing tanah iki; padha bakal perang nglawan kowe, nanging ora bakal menang, amarga Aku ana ing sisihmu'* (Yer. 1:18–19). (– Kolekta 18:13).

10. Kula kersa nyuguhake paling ora kalih tuladha sabar kados makaten – salah satunggalipun dipunwujudake dening sawijining wanita saleh ingkang, kepengin nyampurnakake dhiri ing kabecikan sabar, boten mung boten ngindhari cobaan nanging malah ngupaya panyebab sangsara; lan sanadyan asring dipunina, piyambakipun boten kendho ing sanging cobaan. Wanita iki manggon ing Alexandria; dhèwèké asalé saka kulawarga bangsawan, lan ing omah sing ditinggalaké wong tuwané, dhèwèké ngabdi marang Gusti kanthi taat. Ing sawijining wektu, sawisé marani Uskup Agung Athanasius sing wis seda, dhèwèké nyuwun supaya dhèwèké diparingi tanggung jawab lan pitulungan kanggo sawijining janda sing manggon saka sedekah Gréja. "Parengna aku," pangandikane, "salah siji saka para biarawati sing bisa tak panglipur." Sang Primate, ngalembana niat becik lan semangat wanita mau kanggo nglakoni karya welas asih, mrentahake supaya

dipilih salah siji janda saka antarane kabeh mau sing unggul ing integritas moral, martabat lan tata krama, supaya kepinginan kanggo nuduhake kabecikan kuwi ora surut amarga ora pantesé wong sing nampa, lan supaya sing maringi kabecikan, yen tersinggung amarga tumindak ala wong kuwi, ora nganti cilaka imané. Mangkono, sawisé nampa wong sing dipilih mau, dhèwèké nggawa menyang omahé lan miwiti nglayani kanthi sakabehing cara. Nanging nalika ndeleng kesederhanaan lan kalemé, lan nampa saka dheweke saben wektu pratandha hormat minangka rasa syukur kanggo tumindak welas asihé, sawisé sawetara dina dhèwèké bali marang Imam Agung sing kasebut mau lan kandha: 'Aku nyuwun supaya panjenengan maringi dhawuh supaya aku diparingi siji wong sing bisa tak nglipur lan tak layani kanthi patuh sakabehe.' Wiwitané dhèwèké ora mangertèni alesan panjaluk kaya ngono utawa apa sing dikarepake wanita iki; lan, mikir yèn panyuwunané diabaikan amarga kelalaian pangawas marang para janda, dhèwèké takon—ora tanpa rasa ora nyaman ing ati—bab alesan telat kuwi. Dhèwèké diparingi kabar yèn janda sing paling suci saka kabèh janda wis dikirim marang dhèwèké. Banjur, nalika nyadari apa sing digoleki garwa sing wicaksana kuwi, dhèwèké mréntah supaya dhèwèké diparingi janda sing paling ora manut saka kabèh janda, siji sing bakal ngluwihi kabèh liyané ing nesu, rembugan, kekerasan, omong kakehan, lan kecerobohan. Nalika padha wis nemokake lan nggawa wanita kaya ngono, dhèwèké ngajak mlebu omahé lan kanthi semangat sing padha utawa malah luwih gedhé, dhèwèké miwiti ngladèni wanita iki kaya déné dhèwèké wis ngladèni sing kapisan; nanging minangka pangajab kanggo pangabdian kaya ngono, dheweke mung nampa cacian, fitnah, panganiayaan, lan celaan, dene sing siji maneh nggrundel nganggo tembung kasar yen dheweke wis nyuwun marang Uskup Agung supaya ora diparingi tentreming ati, nanging kanggo panyiksa, lan wis mindhah dheweke saka urip tentrem menyang urip sing luwih abot, tinimbang saka urip sing abot menyang urip tentrem. Kebulatan tekad wanita iki ing ngucapake cacian kaya ngono kadhangkala nganti tekan titik sing ora bisa nahan tangane, dene wanita sing dimaksud malah nglipatgandhaké pangabdiané sing andhap asor minangka wangsulan, sinau ngungkuli nesuné ora kanthi nolak, nanging kanthi luwih andhap asor sumuyud marang dhèwèké, lan ngendhalèkaké nesuné nganggo alusing ati sing welas asih. Kanthi mangkono dheweke wis mantep ing sabar liwat cobaan kaya ngono lan wis nggayuh kasampurnan ing kabecikan sing kinarepake iki, Dheweke banjur menyang Sang Wali sing kasebut mau kanggo matur nuwun, loro-lorone amarga pilihané sing wicaksana lan piwulang sing migunani, amarga piyambakipun pungkasané, sakabehe cocog karo kersané, wis nunjukaké guru sing paling pantes kanggo dheweke, sing liwat cacian tanpa kendhat saben dinane nguataké dheweke ing kasabaran, nganti tekan pucuking kabecikan iki. Pungkasané, Gusti, Panjenengan sampurna paring dhumateng kula, kangge panglipur kula, persis tiyang ingkang kula kepéngini; lan guru ingkang kapisan kuwi, kanthi sikapé ingkang ngajèni dhumateng kula, paring panglipur lan pangtenanan dhumateng kula langkung kathah tinimbang kula maringi dhumateng piyambakipun. – Cukup diomongaké sak iki babagan jinis wadon, supaya éling marang prakara kaya ngono ora mung maringi piwulang, nanging uga maringi isin marang kita; awit yèn kita ora nyendhiri dhéwé ing sel, kita ora bisa njaga kasabaran kita (– Collect. 18. 14).

11. Saiki ayo padha nimbang tuladha liya saka kasabaran Abba Paphnutius, sing manggon piyambakan ing ara-ara gersang Skete sing misuwur, ing ngendi dhèwèké saiki dadi presbiter. Sanajan isih dadi biarawan enom, dhèwèké sumunar kanthi kasucian kang kebak sih nganti para wong agung ing jaman kuwi padha gumun marang kamajuane; lan sanadyan dhèwèké sing paling enom, padha nganggep dhèwèké padha karo para sepuh lan mutusaké kalebu dhèwèké ing antarané. Nalika kabar iki sumebar, rasa iri sing biyèn nggerakaké atiné sedulur-seduluré marang Yusuf saiki murub, karo geni racuné, marang salah siji sedulur Skete; wong iki kanthi sengit nyoba ngrusak kaéndahané nganggo nodha isin. Kanggo tujuan iki, sawisé ngentèni nganti Paphnutius lunga menyang gréja ing dina Minggu, dhèwèké nyusup mlebu selé lan nyumputaké bukuné ing antarané anyaman rotan—sing biasané dianyam saka godhong kurma—banjur dhèwèké dhéwé lunga menyang gréja, seneng karo akal liciké; lan ing pungkasan ibadah Minggu, ing ngarsané kabèh sedulur, dhèwèké ngajokaké aduan marang St. Isidore, sing wektu kuwi dadi presbiter, yèn ana buku sing wis dicolong saka selé. Panagiyan iki nganti mbingungake kabeh wong, utamane presbiter, nganti padha ora ngerti kudu mikir apa utawa kudu nindakake apa, amarga kaget karo tindak pidana anyar lan durung tau krungu ing panggonan kuwi. Banjur penuduh sing nglaporake iki nuntut supaya, nalika kabeh sedulur lanang isih disimpen ing gréja, sawetara wong sing dipilih saka antarané dikirim kanggo mriksa kabeh sel. Nalika telung sesepuh sing ditunjuk presbiter kanggo tugas iki, sawisé mriksa kabèh sel liyané, tekan selé Paphnutius, padha nemokaké sawijining buku sing didhelikaké ing antarané godhong kurma, persis kaya sing didhelikaké wong sing nyebar fitnah mau; banjur padha njupuk buku kuwi lan langsung digawa menyang gréja lan diselehaké ing ngarepé kabèh wong. Paphnutius, sanadyan ing sajroning atiné yakin manawa dhèwèké ora

nduwé kalepatan apa-apa ing dosa iki, nanging, kaya-kaya dhèwèké salah maling, nyerahaké dhiri marang paugeran para sesepuh, ngandharaké kesiapané nampa apa waé paukuman minangka ganti rugi lan nyuwun supaya diparingi papan kanggo tobat. Dheweke ora ngomong apa-apa kanggo mbela awake dhewe; amarga isin, dheweke wedi yen nyoba mbusak noda maling nganggo tembung, dheweke malah bakal kena paukuman liyane amarga goroh, padahal ora ana sing curiga apa-apa kajaba barang sing wis ditemokake. Sawisé prosès rampung lan paukuman wis ditetepaké, dhèwèké metu saka gréja, ora kuciwa, nanging nyerahaké dhiri marang paukumané Gusti Allah piyambak, banjur miwiti tapa brata, nambah pandonga kanthi luh kang akèh, ngetokaké puasa kaping telu, lan kanthi andhap asor banget, nyuwun pangapura marang wong liya. Sawisé meh rong minggu dhèwèké nglakoni panguripan daging lan roh kaya ngono, banjur ing esuk banget dina Setu utawa Minggu, dhèwèké teka ing gréja—ora kanggo nampa Komuni Suci, nanging kanggo sujud ing lawangé lan kanthi andhap asor nyuwun pangapura;—banjur Gusti Allah, sing dadi saksi lan ngerti kabèh sing didhelikaké, ora tahan ndeleng dhèwèké terus nyiksa awaké dhéwé lan direndhahaké wong liya, ndadèkaké setan mbukak apa sing wis ditindakake déning pangripta ala kuwi, maling licik sing nyolong kagungané wong liya, lan sing ngina marang ajiné wong liya, kabèh kuwi ditindakaké tanpa ana saksi. Amarga kacekel déning setan sing paling galak, dhèwèké dhéwé mbukak kabèh seluk-beluk saka rencana rahasiané; lan kanthi mangkono, dhèwèké sing biyèn dadi panggerak kejahatan lan intrik mau, banjur dadi pambocor sing licik. Sawisé kuwi, roh najis iki nyiksa sedulur sing malang iki kanthi parah lan suwé banget, nganti ora mung pandonga para Kudus liyané sing ana ing kono—sing nduwèni karunia ilahi kanggo nguwasani setan—ora bisa nylametaké dhèwèké saka kuwi, nanging malah sih rahmat istimewa saka Isidore Sang Pendeta uga gagal ngusir penyiksa sing paling galak iki, sanadyan, amarga kabecikaning Gusti, dhèwèké wis diparingi kuwasa nganti ngono marang roh-roh mau, nganti wong-wong sing kesurupan ora tau digawa tekan lawangé sawisé padha mari. Iki amarga Kristus Gusti wis nyimpen kamulyan iki kanggo Paphnutius, supaya wong sing salah mau bisa mari mung kanthi pandonga saka wong sing wis dirancang nglawané, lan supaya nampa pangapura tumrap dosané lan panyelamatan saka paukuman saiki, nalika ngumumaké asmané Sing kamulyané wis dikarepake bakal diremehake, kaya mungsuh sing iri (– Koleksi. 18:15).

12. Ana loro alesan sing nyurung aku nyritakaké crita iki: kaping pisan, supaya kanthi merenung marang keteguhané wong iki sing ora goyah, kita bisa luwih tenang lan sabar, luwih sithik kita kena fitnah mungsuh; kapindho, supaya kita bisa njupuk saka kéné keyakinan sing teguh yèn kita ora bakal aman saka prahara godaan lan serangané setan yèn kita nyandhak kabèh pangreksa sabar lan kabèh pangarep-arep kita marang kuwi, ora marang kekuwatan batin kita dhéwé, nanging ing wates sel, utawa ing sepi ara-ara samun, utawa ing paseduluran para Wali, utawa pancen ing apa wae sing ana ing njaba *awake dhewe*. Amarga yen Gusti, sing ngendika ing Injil: '*Kerajaané Gusti ana ing jerone kowe*' (Lukas 17:21), ora nguwatake roh kita kanthi kakuwatan perantaraane, mula kita bakal ngarep-arep sia-sia—apa iku kanggo ngalahake fitnah mungsuh saka angkasa kanthi pitulungan wong-wong sing manggon bareng kita, utawa kanggo nyingkiri fitnah mau kanthi jarak fisik (yaiku, kanthi mundur menyang ara-ara samun), utawa kanggo nahan fitnah mau kanthi ngunci awak ing mburi tembok lan atap (yaiku, kanthi nyekel awak ing sel). Amarga St. Paphnutius nduwèni kabèh iku, nanging panggodha nemokaké cara nyerang dhèwèké – lan ora benteng tembok, ora sepi padang pasamuan, ora panjaluk pangayoman saka akèh Para Kudus ing komunitas kuwi bisa ngusir roh sing paling jahat saka dhèwèké. Nanging amarga abdi suci Gusti iki ora nyandhak pangarep-arep ing bab-bab ing njaba, nanging ing Hakim sakabehing rahasia piyambak, dhèwèké ora bisa diguncang déning tipuan serangan kaya ngono. Mangkono uga, apa ora wong sing digerakake dening iri ati nganti nindakake kejahatan kaya ngono uga entuk manfaat saka berkah ara-ara samun, pangayoman panggonan sing adoh, lan paseduluran karo Sang Isidore sing kasucen, Abba lan Presbyter, lan para Wali liyane? Nanging nalika badai setan nemokake yèn dhèwèké mbangun ing wedhi, ora mung ngetokaké pukulan abot marang panggonané (konstitusi batiné), nanging uga ngrusak kabèh. Mula ayo padha mandheg nggoleki dhasar katentreman batin sing ora goyah ing njaba awaké dhéwé, lan ngarep-arep yèn ringkihé kasabaran kita bakal dibantu déning kasabaran wong liya. Kaya déné '*Karajané Gusti ana ing jerone kita*', mangkono uga '*mungsuhé manungsa iku wong ing omahé dhéwé*' (Matéus 10:36). Lan ora ana sing luwih nentang aku tinimbang raos atiku dhéwé, sing dadi anggota omahku sing paling cedhak. Mula saka iku, ayo padha luwih merhatosi awak dhéwé, supaya mungsuh ing omah kita ora nglarani kita. Amarga nalika wong-wong ing omah kita ora mungsuh kita, Kratoning Allah manggon ing sajroning kita kanthi tentreming ati sing tanpa gangguan. Lan yen kita tliti nimbang panyebab apa sing kelakon ing sajroning kita, kita bakal weruh manawa aku ora bisa tatu amarga sapa wae, sanajan sing paling ala niat, kajaba aku dhewe sing mungsuh marang awakku dhewe amarga kegelisahaning atiku.

Amarga yen aku tau cilaka, sababe ora saka serangan saka njaba, nanging saka ketidaksabarané aku dhéwé. Kaya panganan padhet sing migunani kanggo wong sing waras nanging mbebayani kanggo wong sing lara. Iku ora bisa nglarani wong sing nampa, kajaba kelelahane wong iku maringi kuwasa kanggo nyebabake cilaka (– Kolekta 18, 16).

8. Bab Rahmat Ilahi lan Karsa Bebas

1. Kita kudu tansah yakin tenan manawa kita ora bakal bisa nggayuh kasampurnan liwat gaweyan lan tumindak kita dhéwé, sanajan kita nglakoni kabèh kabecikan kanthi tliti banget. Upaya manungsa piyambak ora bisa nduwèni ajining lan kakuwatan sing cukup kanggo ngangkat kita menyang pucuk kasucèn lan kabungahan, kajaba Gusti piyambak sing nulungi kita lan nuntun atiné kita marang apa sing becik kanggo kita. Mula saka iku, saben wektu kita kudu njerit marang Gusti kaya Dawud: *'Tetepna langkah-langkahku ing dalan-dalane Panjenengan, supaya sikilku ora kesandhung'* (Mazmur 16:5),—supaya panguwasa roh manungsa sing ora katon iki bisa ngarahake kersaning kita marang kabecikan, amarga kersaning kita luwih condhong marang ala, apa amarga ora ngerti apa sing becik utawa amarga godha napsu. Iki diungkapake kanthi cetha banget dening Nabi ing siji ayat kidung: *'Aku mbalik kaya wedhus sing kesasar; nanging Gusti nampa aku'* (Mazmur 117:13). Setengah pisanan saka ayat mau nyiratake kahanan ora ajeg saka karsa kita; lan setengah kapindho – pitulungan saka Gusti sing tansah siap kanggo kita, Sing saben kita wiwit goyah, ngulurake tangané marang kita, nyengkuyung lan nguwatake kita, supaya kita ora ambruk sakabehe mung amarga karsa kita dhéwé. – Mula saka iku, ora ana wong sing saleh sing duwé kekuwatan sing cukup ing sajroning dhèwèké dhéwé kanggo nggayuh kasalehan; dhèwèké terus-terusan goyang lan siap tiba kapan waé. Mula, sih-rahmaté Gusti nyangga dhèwèké nganggo tangané, supaya, sawise tiba amarga ringkihé kersané, dhèwèké ora sirna saklawasé ing pangrusakané (Wacana 3:12). Lan sapa sing bakal sak angkuh lan wuta nganti mikir yèn dhèwèké ora butuh pitulungan ajeg saka Gusti, nalika Gusti piyambak kanthi cetha mulang ing Injil: *'Kaya carané cabang ora bisa ngasilaké woh miturut kekarepané dhéwé kajaba tetep ana ing pokok anggur, mangkono uga kowé ora bisa kajaba tetep ana ing Aku: tanpa Aku kowé ora bisa nindakaké apa-apa'* (Yohanes 15:4–5)? Sepira bodho, malah ngliirwakake, yen ngatribusi pakaryan becik marang upaya dhéwé tinimbang marang sih-rahmat lan pitulungané Gusti, nalika tembungé Gusti maringi kasaksian yèn tanpa pitulungané Panjenengané ora ana siji waé sing bisa ngasilaké woh rohani (– Kolekta 3, 16)?

2. Kita pracaya manawa kaya wiwitaning watak sing becik ditandur ing jeroning kita lumantar inspirasi istimewa saka Gusti, mangkono uga palakuan kabecikan diparingi dening Panjenengané; peranan kita mung nyerah, kanthi kesiapan sing luwih gedhé utawa luwih cilik, marang inspirasi Gusti lan nampa pitulungan Panjenengané. Kita pantes nampa ganjaran utawa paukuman sing adil, gumantung apa kita ceroboh utawa kita ngupaya kanthi tundhuk lan ngajeni kanggo netepi paugeran lan pangayomaning Gusti sing diparingake marang kita lumantar sih-rahmaté. Iki cetha katon ing panyembuhan wong wuta saka Yerikho. Gusti lumantar ing sacedhake wong-wong mau iku minangka tumindak pangayoman lan welas asih Ilahi. Nanging nalika padha njerit, *'Gusti, Putrané Daud, welasana kami'* (Matéus 20:31), iku prakara iman lan pangarep-arepé; nanging pamulihan pandelengané saktenané manèh amarga welas asihé Gusti (– Kolekta 3, 19).

3. Sawijining petani, sanadyan makarya abot kanggo ngolah lemah, ora bisa ngarep-arep panèn sing akèh kajaba udan sing pas tiba ing lemah sing wis digarap lan cuacane kondusif. Mangkono uga, kaya Gusti Allah ora maringi panen marang para petani males sing ora ngupaya ngolah lemahé, mangkono uga ketrampilan sing terus-terusan ora bakal maringi manfaat marang wong sing kerja keras kajaba Gusti Allah paring welas asih marang wong-wong mau. Mangkono uga, ing babagan urip manut Gusti, gaweyan kita dhéwé perlu, nanging yèn sih-rahmaté Gusti ora nyengkuyung kita, kita ora bakal kasil apa-apa. Mula, ngakona yèn Gusti iku sumber utama ora mung saka pakaryan becik nanging uga saka pikiran becik: Panjenengané maringi inspirasi marang kita kanthi Karsa Suci Panjenengané, lan maringi kita kekuwatan lan kasempatan sing becik kanggo nepaki apa sing kita karepake kanthi bener; *'awit saben peparang sing becik lan saben peparang sing sampurna asalé saka ndhuwur, mudhun saka Rama pepadhang'* (Yakobus 1:17). (– Koleksi 13, 3).

4. Kersaning Gusti tansah supados manungsa ingkang sampun dipun ciptakaken boten nembe sirna, nanging gesang langgeng. Menawi Gusti nyumurupi sanadyan mung percikan karsa dhateng kabecikan ing manah kita, ing pangapuranipun Gusti boten badhe nglilani punika padam; nanging, amargi karsa supados sedaya saged slamet lan mangertos kayektèn, Gusti nindakaken sedaya ingkang saged dipun tindakaken kanggé njamin menawi punika malih dados geni. Kurnia Gusti ana ing sacedhake kabeh wong; iku nelpon

sapa wae, tanpa kecualian, marang kaslametan lan marang pangertosan kabeneran, amarga Panjenenganipun ngandika: 'Maju marang Aku, kowe kabeh sing padha nyambut gawe lan abot bebanmu, lan Aku bakal maringi kowe katenangan' (Matéus 11:28). (– Wulang 13, 7).

5. Merga saka iku, manungsa ora bisa mangerteni carane kaslametan iki uga ana gandhengane karo karsa bebas kita, amarga ana pangandika: 'Yen kowe kersa lan manut marang Aku, kowe bakal mangan woh-wohan sing becik saka tanah iki' (Yes. 1:19), lan maneh iku pakaryané 'dudu sing kepéngin, uga dudu sing mlayu, nanging Gusti Allah sing paring kawelasan' (Rm. 9:16) – kepiye Gusti Allah bakal mberkahi saben wong manut pakaryané, nanging Panjenengané dhéwé iku 'kang kepéngin lan kang nindakaké manut karsa Panjenengané' (Fil. 2:13)—mula saka iku kita diprentah supaya 'nggawe ing sajroning awakmu manah anyar lan roh anyar' (Yeh. 18:31), dene uga kacarita: 'Aku bakal maringi kowe manah anyar lan nyelehake roh anyar ing sajroning kowe' (Yeh. 11:19). Ora bakal angel ngatasi keraguan iki yen kita kelingan manawa sih rahmaté Gusti lan karsa bébas kita loro-lorone melu ing pakaryan kaslametan kita, lan sanadyan manungsa kadhangkala kepéngin tumindak becik, tansah butuh pitulungané Gusti kanggo nepaki kepénginan mau; kaya carane ora cukup kanggo wong lara mung kepengin waras; nanging, sing maringi urip—Gusti Allah—kudu maringi kekuwatan kanggo mbalekake kasehatan. Kanggo yakin tenan manawa sanadyan kepinginan apik sing muncul saka kemampuan alamiah sing diparingi dening Sang Pencipta sing welas asih mung bisa kawujud kanthi pitulungan Gusti Allah, cukup kelingan tembungé Rasul: 'Amarga aku kepéngin nindakake sing bener, nanging aku ora bisa nglakoni' (Rom. 7:18). (– Kolekta 13, 9).

6. Akeh sing takon: kapan sih sih rahmat makarya ing jeroning kita—apa nalika karsa becik muncul ing kita, utawa karsa becik muncul ing kita nalika sih rahmaté Gusti maringi pangayoman? Pengalaman negesake loro-lorone: Saul lan Matius panagih pajak ora kepengin bab-bab iki kanthi kekarepané dhéwé, nanging kepengin amarga panelukan; Zakheus lan maling ing salib luwih dhisik nglakoni pakaryan sih kanthi kekarepané dhéwé. Mula saka iku kudu dipahami: nalika Gusti Allah weruh manawa kita condhong marang kabecikan, Panjenengané nuntun lan nguwatake kesiapan kita; nanging yen kita ora kepengin kabecikan, utawa wis adhem marang iku, Panjenengané maringi inspirasi panyelamatan, lumantar iku watak sing becik kabentuk utawa anyar (– Kolekta 13, 11).

7. Aja nganggep manawa sipat manungsa bisa nindakake ala kanthi dhewekan. Sing Maha Nggawé wis nanem ing atiné kita wiji kabecikan kabèh, nanging supaya wiji mau thukul, dibutuhaké pangaribawa ilahi; sanadyan mangkono, manungsa tansah duwé karsa bébas kanggo nampa utawa nolak pangaribawa rahmat mau. Yen pangaturan kaslametan kita ora gumantung marang kita sakabehe, Rasul ora bakal ngendika: 'Upayakna kaslametanmu dhewe kanthi ajrih lan gemeter'; nanging yen kabeh gumantung marang kita piyambak, Panjenengané ora bakal nambahake: 'Amarga Gusti Allah sing makarya ing kowe, loro-lorone kanggo kersa lan tumindak manut karsa Panjenengané' (Filipi 2. 12–13). Rahmaté Gusti mèlu ndhisiki kita, amarga Nabi kandha: 'Gusti Allahku, kawelasané bakal mèlu ndhisiki aku' (Mazmur 58:11), lan mèlu ngetutaké kersaning kita, mulané diandharaké: 'Lan ing ésuk pandongaku bakal mèlu ndhisiki Panjenengan' (Mazmur 87:14). (– Kolekta 13, 12).

8. Rahmaté Gusti tansah nuntun karsa kita marang kabecikan, nanging kanthi cara sing mbutuhake utawa ngarepake upaya sing cocog saka kita. Supaya ora maringi karunia marang wong sing sembrono, rahmat iku nggoleki kasempatan kanggo mbangkitake kita saka kedinginan lan ketidakpedulian; supaya pangalembana karunia sing loman ora katon ora pantes, rahmat iku maringi karunia mau minangka wangsulan marang kepinginan lan gaweyan kita. Nanging, sih-rahmat tansah diwenehake minangka peparing, amarga maringi ganjaran marang upaya kita sing sithik kanthi kabecikan tanpa wates. Mula saka iku, sanadyan manungsa ngupaya sakabehe, ora ana upaya sing bisa nggawe sih-rahmat dadi peparing sing ora diwenehake kanthi bebas. Rasul marang bangsa-bangsa liya, sanadyan dheweke kandha yen dheweke 'ngupaya luwih abot tinimbang kabeh Rasul'; panjenengané tetep nambahaké yèn pakaryan-pakaryan kuwi dudu kagungané dhèwèké, nanging kagungané 'rahmaté Gusti Allah sing ana karo dhèwèké' (1 Kor. 15:10). Mangkono, kanthi tembung 'Aku wis nyambut gawe', dhèwèké ngandharaké upaya saka kersané dhéwé; kanthi tembung 'dudu aku, nanging sih-rahmaté Gusti Allah' – pitulungan ilahi; lan kanthi ukara 'kanggo aku' – dhèwèké nuduhaké yèn sih-rahmat mau mbantu dhèwèké, ora nalika dhèwèké lagi santai lan sembrono, nanging nalika dhèwèké lagi makarya (– Sob., 13, 13).

9. Gusti Allah nyusun kaslametan kita kanthi manéka warna cara sing ora kaétung: marang wong-wong sing kepéngin lan ngupaya kaslametan, Panjenengané nguwaté kepénginan mau; marang wong-wong sing durung nduwéni kepénginan kuwi, Panjenengané nguripaké; Panjenengané mbiyantu nepaki kepénginan

kaslametan kita – lan nandur kepénginan sing suci, utawa negesaké kepénginan mau. Mulane, ing pandonga kita, kita nyebut Panjenengané Pangreksa, Juruwilujeng, lan Pambantu kita. Kados Bapa sing paling asih lan Tabib sing welas asih, Panjenengané nglaksanakake kabèh ing kita kabèh: ing sawatara wong Panjenengané miwiti wiwitaning kaslametan lan nyulut semangat kanggo Panjenengané, ing wong liya Panjenengané nglengkapi pakaryan lan nggawa kabecikan tekan kasampurnan; Panjenengané nyegah sawatara wong saka ambruk sing meh kelakon, nalika maringi wong liya kasempatan lan kahanan sing nguntungaké kanggo kaslametan; Panjenengané nulungi wong-wong sing gelem lan ngupaya, nalika narik wong liya—sing ora gelem lan nentang—menuju watak sing luwih becik: ing endi-endi Panjenengané nglakoni kabèh – nyemangati, nulungi, lan nguwatké – nanging tanpa nglanggar kamardikan sing wis diparingaké déning Panjenengané dhéwé (– Sob., 13, 18).

9. Bab Pandonga

1. Wong kudu netepake pandonga tanpa kendhat minangka tujuan utama lan puncak kasampurnan, kang dhasaré menengaké jiwa lan resiking manah, kanggo nggayuh iku kita nahan aboté badan lan njaga rasa sedhih ing manah. Sesambungan antarane kabèh pakaryan mau lan pandonga iku ora bisa pisah lan saling timbal balik. Amarga kaya déné nglakoni kabecikan-kabecikan mau nuntun marang kasampurnan pandonga, mangkono uga—yen pandonga ora nyampurnakaké lan ora maringi mahkota marang kabèh mau—mau ora bakal tetep kiyat lan ajeg. Kaya déné, tanpa kuwi, pandonga sing tanpa kendhat, murni, lan ora goyah sing kita omongaké ora bisa digayuh utawa digawa marang kasampurnan; mangkono uga kabecikan-kabecikan iki, sing ing pangaturan urip manut Gusti lumaku luwih dhisik, ora bisa kawujud kanthi sampurna tanpa pandonga tanpa kendhat. Mula saka iku, kita ora bisa langsung mlebu ing rembugan babagan kakuwatan pandonga, sing dadi mahkota saka bangunan kabèh kabecikan, kajaba yèn dhisik, kanthi tertib, kita wis ngenali lan mriksa kabèh sing kudu dipotong utawa diisapaké kanggo nggayuh iku – utawa kajaba, manut makna parabel Injil (Lukas 14: 28–30), durung ngetung lan nglumpukaké kabèh sing perlu kanggo mbangun tiang rohani sing paling luhur iki; sing, sanadyan wis diisapake, ora bakal nglayani tujuane kaya kudune, lan uga ora bakal ngidini puncak-puncak pungkasaning kasampurnan dipasang kanthi bener ing ndhuwure, kajaba yen luwih dhisik, sawise mbusak kabèh reregeding ala lan mbuwang reruntuhan lan sampah mati saka hawa napsu, pondasi sing paling kokoh saka prasaja lan andhap asor dipasang ing lemah urip lan kiyat ing manah kita, kaya-kaya ing watu Injil kuwi (Lukas 6: 48), dhasar sing paling padhet saka prasaja lan andhap asor wis dipasang, ing ngendi pilar iki bisa dibangun liwat pangembangan kabecikan rohani, ngadeg teguh lan ngunggahake sirah nganti pucuking swarga, percaya marang kekuwatane dhéwé. Nanging nalika wis ditegesake ing dhasar kaya ngono, banjur ayo udan deres hawa napsu tiba; ayo kali-kali panganiayaan nyerang kaya tanduk pemukul; ayo badai sengit roh-roh mungsuh ngamuk nglawan—iki ora mung ora bakal rusak, nanging malah ora bakal ngrusakake benturane.

2. Mula, supaya pandonga bisa diatur kanthi semangat lan kasucian sing pantes, ing saben bab kudu dipatuhi: kaping pisan, kabèh paduli marang urusan donya kudu dipotong sakabehe; kapindho – ora mung kudu nyingkiri kabèh kesibukan karo prakara utawa kahanan tartamtu, nanging malah elingan marang kuwi ora kena diidini; uga, pangalihan pikiran, omongan kosong, omong kakehan, lan guyonan kudu dihentèkaké, lan ing ndhuwur kabèh, geger sing disebabake nesu utawa sedhih kudu ditindhes tuntas, déné godhongan napsu daging sing ala lan kepinginan marang bandha kudu dicabut saka oyod. Sawise kabèh cacad kaya ngono—sing katon déning manungsa—wis diusir lan dipotong kanthi tuntas, lan sawise panyucènan wiwitan saka sakabèhé rampung, nganti tekan kasucènan lan kabeneran, mula dhèwèké kudu, sepisanan, ngedegaké dhasar sing kiyat saka andhap asor sing jero, sing cukup kuwat kanggo nyangga tiang sing nganti tekan langit; banjur, ing dhasar iki, bangunan kabecikan rohani kudu diadegaké, lan roh kudu dijaga supaya ora mabur lan ora ngumbara tanpa tuju, supaya kanthi mangkono pandelengan rohani bisa alon-alon miwiti munggah marang pangrêmbag Gusti Allah. Amarga apa waé sing wis ditampa atiné sadurungé wayahe sembayang mesthi bakal muncul ing pikiran nalika sembayang, digawa déning tangan éling. Mula saka iku, kahanan apa wae sing kita karepake nalika ndedonga, kita kudu nyiapake awake dhewe sadurunge wektu ndedonga; lan apa wae sing ora kita karepake mlebu ing jero ati nalika ndedonga, ayo enggalus ngusir saka jero ati sadurunge, supaya kita bisa nepati dhawuhe Rasul: '*Ndedonga tanpa kendhat*' (1 Tes. 5:17).

3. Pikirane kita pantes dibandhingake karo bulu sing entheng banget, utawa bulu alus, sing, amarga ora teles dening cairan njaba, biasane kabawa munggah menyang dhuwur banget dening hembusan angin sing alus, amarga entheng; nanging nalika kabebani lembab apa wae, tinimbang munggah menyang udara, malah

tiba ing lemah lan nempel ing bumi amarga bobot lembab sing diserep. Mangkono uga pikiran kita: yèn ora kabebani hawa napsu lan paduli donya sing nyerang, lan ora rusak déning lembabé hawa napsu sing mbebayani; mula, amarga entheng merga kasuciané sing sejati, kanthi sejenenge napas renungan rohani, pikiran mau mabur munggah, lan ninggalaké apa sing asor lan donyané, digawa menyang swarga lan sing ora katon. Mulané, dhawuh Gusti ngélingaké kita: '*Ati-ati, supaya atimu aja kabobot déning kakehan mangan, mabuk, lan kuwatir babagan urip donya iki*' (Lukas 21:34). Mula, yen kita kepengin pandonga kita nembus ora mung tekan swarga nanging ngluwihi swarga, ayo padha ngupaya ngunggahake pikiran kita marang karinganan alamiahé, ngresiki saka kabèh kabiasaan ala donya lan saben tapak napsu donya, supaya, ora kabèh abot déning beban manca, pandonga kita bisa mabur kanthi entheng marang Gusti.

4. Elinga sabab-sabab sing wis dituduhake Gusti minangka beban kanggo pikiran kita. Panjenengané ora nunjukaké zinah, nglakoni laku asmara, matèni, ngina Gusti, utawa nyolong—kabèh mau dianggep dosa gedhé sing pantes diukum—nanging marang keserakahan mangan, mabuk, lan kuwatir lan urusan donya iki—sing ora mung ora bisa dihindari sapa wae ing donya iki lan ora dianggep isin, nanging, isin ngomong, malah sawetara wong sing wis nyingkiri donya uga seneng-seneng karo kesenangan sing padha, amarga padha ora weruh ana cilaka utawa apes kanggo awake dhewe. Nanging, telung piala iki, sing nimbangi nyawa, misahake saka Gusti lan nyeret menyang bumi, gampang dihindari yen dipahami miturut paugeran hukum, utamane kanggo kita sing adoh banget saka kontak karo donya lan ora duwe kesempatan babar pisan kanggo melu ing kekhawatiran sing katon, mabuk, lan keserakahan. Nanging ana uga jinis keserakahan lan mabuk rohani liyane, sing luwih angel dihindari, lan ana uga jinis kekhawatiran donya lan sedhik jaman iki, sing uga nglimputi kita, sanajan sawise kita nilar kabèh kagungan donya, nalika kita nyingkiri anggur lan kabèh keserakahan, lan nalika kita manggon ing sepi ara-ara gersang. Sing tak maksud yaiku kesenangan daging, keterikatan, lan hawa napsu; kajaba kita ngresiki awak saka kuwi, sanajan tanpa mabuk arak utawa akèh panganan, atiné bakal krasa abot amarga mabuk lan keserakahan sing luwih mbebayani. Lan mung wong sing pikirane, sawise ngeculake ikatan kabèh hawa napsu, nemu tentrem sing jero, lan atine nempel paling kenceng marang Gusti minangka kabecikan paling luhur karo kabèh kerinduan, bisa nepati kanthi sampurna dhawuh apostolik: '*Ngedonga tanpa kendhat*'.

5. Aku percaya manawa mokal nyakup kabèh wangun pandonga tanpa pangapuraning atiné sing jero, kasucian jiwa, lan pencerahan saka Roh Suci. Ana akèh wangun pandonga miturut akèh kahanan lan swasana sing bisa muncul ing sajroning siji jiwa, utawa malah ing sajroning kabèh jiwa. Nalika pikiran maju ing kasucian lan gumantung marang sifat kahanan sing digawa—apa amarga kebetulan utawa amarga karya batine dhéwé—pikiran mau munggah manèh, lan saben wektu kaya ngono pikiran mau malih; mula cetha manawa ora ana siji waé sing bisa tansah nyuguhaké jinis pandonga sing padha. Saben wong ndedonga béda nalika padha bungah, béda nalika kabebanan sedhik utawa cilaka; béda nalika mekar ing kamajuan rohani; béda nalika dirundhung déning akèh serangan mungsuh; béda nalika nyuwun pangapura dosa; béda nalika ndedonga supaya sih nambah, utawa kanggo éntuk sawijining kabecikan, utawa kanggo matèni sawijining napsu; béda nalika kaget amarga wedi mikiraké Gehenna lan Pangadilan Pungkasan; ing wektu liya, nalika atiné kobong karo pangarep-arep lan kepinginan marang berkah ing tembe; ing wektu liya, nalika dhèwèké ana ing kabutuhan lan bebaya; ing wektu liya, nalika dhèwèké ngrasakaké keamanan lan katentreman; ing wektu liya, nalika dhèwèké padhang déning wahyu rahasia swarga; ing wektu liya, nalika dhèwèké sedhik amarga kurangé kamajuan ing kabecikan lan kekeringan katresnané.

6. Miturut isiné, Rasul mbedakaké papat jinis pandonga, pangandikane: '*Aku nyengkuyung, dhisik-dhisik, supaya petisi, pandonga, permohonan syafaat, lan panuwun diajokaké*' (1 Tim. 2:1). – 'Dēēsis' – iku panyuwunan utawa pangajab bab dosa, nalika sawijining wong, sawisé ngrasakaké sedhik amarga dosadusané sing wis ditindakake, apa sing saiki utawa sing kepungkur, nyuwun pangapura kanggo kuwi; – '*panjalukan*' – προσευχή – kelakon nalika, sajrone ndedonga, kita nawakake utawa janji marang Gusti Allah (kandha: 'Aku bakal nindakake iki lan iku, ya Gusti, yen Panjenengan kersa welas asih'); '*perantara*' – εντεῖς – kelakon nalika, kanthi semangat roh, kita ndedonga kanggo wong liya, kanggo wong-wong sing kita tresnani, utawa kanggo tentreming donya sakabehe; '*panjaluk panuwun*' – ευχαριστία – kelakon nalika pikiran maringi panuwun (lan puji) marang Gusti, kelingan berkah-berkahé ing jaman kepungkur, utawa ndeleng berkah-berkahé saiki, utawa nyawang mbesuké berkah sing wis disiapaké Gusti kanggo wong-wong sing tresna marang Panjenengané.

7. Sawisé papat jinis pandonga iki ana sawijining kahanan pandonga sing paling luhur, sing dumadi saka renungan marang Gusti Allah siji lan katresnan kang murub marang Panjenengané, lan ing kahanan iki

pikiran kita, kang dipeluk lan kebak katresnan iki, ngobrol karo Gusti Allah kanthi cara sing paling cedhak lan kanthi ketulusan sing khusus. Donga Sang *Gusti*—*'Bapa kita'* lan sateruse (Matéus 6:9–13)—maringi inspirasi marang kita supaya kanthi tekun ngupaya kahanan iki. Kita ngendika: *'Bapa kita!'* lan kanthi mangkono, kanthi ngakoni Gusti—Panguwasa jagad raya—minangka Bapa kita, kita padha ngakoni bebarengan manawa kita wis dibebasake saka kahanan perbudakan lan diangkat dening Gusti minangka anak-anake. – Lan kanthi nambahake sabanjure: *'Sing ana ing swarga'*, kita nyatakake kesiapan kita kanggo mbalik kanthi kebencian sing tuntas saka keterikatan marang urip donya saiki, sing fana lan adohake kita saka Rama kita; lan kosok baline, kanggo ngupaya kanthi kepinginan paling gedhe marang kraton kuwi, ing ngendi Bapa kita manggon, lan ora ngidini awak kita nampa apa wae sing, kanthi ndadekake kita ora pantes kanggo pangadopsian sing luhur iki, bakal nyegah kita, minangka anak haram, saka warisan Bapa kita lan nyandhakake kita marang paukuman sing adil lan abot saka Gusti Allah. Sawise nggayuh pangkat sing dhuwur banget minangka putra-putra Allah, kita kudu kobong karo katresnan kinasih marang Allah nganti kita ora maneh ngupaya kapentingan dhéwé, nanging kanthi sakabehe ati kepengin kamulyané – kamulyané Rama kita – lan ngandika marang Panjenengané: *'Sucèna Asmamu'*, kanthi mangkono nyatakake yèn kabèh pangajab lan kabungahan kita dumunung ing kamulyané Rama kita – supaya Asma Rama kita sing paling mulya dipun kamulyani, dipun ajèni kanthi ngajèni lan dipun sembah. Panjaluk kapindho saka pikiran sing wis resik yaiku panjaluk, *'Mekaten Kratonmu'* saka Rama-Nya—yaiku Kraton ing ngendi Kristus mrentah ing antarané para wong suci, nalika, sawisé nyopot kuwasa setan marang kita lan mbuwang hawa napsu saka atiné kita, Gusti Allah miwiti mrentah ing jeroning kita lumantar wangi-wanginé kabecikan—utawa Kraton sing dijanjèkaké ing wektu sing wis ditemtokaké marang kabèh wong sing sampurna lan marang anak-anaké Gusti Allah, nalika Kristus bakal ngendika marang wong-wong mau: *'Maju, kowe sing piningan berkah déning Bapakku; tampanana pusakamu, Karajan sing wis diisapaké kanggo kowe wiwit pambentukan donya'* (Matéus 25:34). Panjaluk katelu, sing khusus kanggo para putra: *'Karepmu kelakon ing bumi kaya ing swarga'* – sing artiné: muga-muga manungsa padha kaya malaikat – lan kaya déné padha nepaki kersaning Gusti ing swarga, mangkono uga kabèh sing urip ing bumi ora manut kersané dhéwé, nanging kersané Gusti; iku uga ateges: mugi kabèh ing gesang kita manut kersamu; kita pasrahake nasib kita marang Panjenengan, percaya menawa Panjenengan ngatur kabèh – kalebu kabungahan lan kasangsaran – kanggo kabecikan kita, lan luwih nggatekake kaslametan kita tinimbang kita dhewe. Sateruse: *'Parengna marang kita dina iki roti panggesangan kita saben dinane.'* *'Saben dinane'* – iku sing ana ing ndhuwur kabèh anané – sing paling luhur saka kabèh anané – (mung bisa *'roti sing mudhun saka swarga'*). Nalika kandha 'dina iki', iku nuduhake yen nampa roti mau wingi durung cukup kajaba diwenehake maneh saiki, supaya kita yakin marang kabutuhan saben dina kanggo ngaturake pandonga iki, amarga ora ana dina sing ora perlu nguatake manah manungsa batin kita kanthi nampa lan mangan roti iki. *"Lan ampunana utang-utang kita, kados kita sampun ngapuntèn marang tiyang ingkang nyilih dhateng kita."* Gusti ingkang welas asih janji paring pangapura dhumateng dosa-dosa kita, kanthi syarat kita piyambak dados tuladha pangapura dhumateng sedulur kita: *"ampunana kita, kados kita sampun ngapuntèn."* Cetha menawa, kanthi pangarep-arep saka pandonga iki, mung wong-wong sing wis ngapura marang wong sing nduwé utang marang dhèwèké sing bisa kanthi wani nyuwun pangapura. Nanging sapa waé sing ora ngapura kanthi sakténané marang sedulur sing wis dosa marang dhèwèké, kanthi pandonga iki, dhèwèké ora nyuwun welas asih nanging malah nyuwun paukuman. Amarga yèn pandonga iki krungu, banjur, manut tuladhané, apa manèh sing bakal mèlu kajaba murka sing ora kendhat lan paukuman sing ora bisa dihindari? *'Paukuman tanpa welas asih bakal dituduhaké marang sapa waé sing ora wis nampilaké welas asih'* (Yakobus 2:13). *'Lan aja nganti kita mlebu ing panggodha'*. Eling marang tembungé Rasul Yakobus: *'Berkah wong sing tahan godaan'* (Yakobus 1:12); – kita kudu mangerteni tembung-tembung pandonga iki ora kaya: 'aja nganti kita tau digoda', – nanging kaya: 'aja nganti kita kalah dening godaan'. Ayub digoda, nanging ora digawa mlebu godaan; awit, kanthi pitulunganing Gusti, *'dhèwèké ora nyalahké Gusti'* (Ayub 1:22), lan dhèwèké uga ora ngotori lambéné kanthi gumun blasphemous, sing digayuh déning panggodha. Abraham digodha, Yusuf digodha, nanging ora ana siji-sijia sing digawa mlebu godaan; awit ora ana siji-sijia sing nglakoni karsa panggodha. *'Nanging nylametna kita saka sing jahat'* – tegesé, aja nganti kita digodha déning setan ngluwihi kekuwatan kita, nanging *'paringa kita, bebarengan karo panggodha, dalam metu, supaya kita bisa nahané'* (1 Kor. 10:13).

8. Sanadyan pandonga sing diajokaké, sawisé diucapaké déning Gusti piyambak, ngemot kasampurnan pandonga sing sampurna; nanging, Gusti nuntun para setya Panjenengané luwih adoh – menyang sawijining kahanan sing luwih luhur, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur – menyang pandonga kang sumringah, sing

mung sawatara wong sing tenan-tenan ngerti utawa ngrasakaké, lan, miturutku, malah ora bisa diucapaké, sing ngluwihi kabèh pangerten manungsa, ora katon saka swara, obahé ilat, utawa pangucapan tembung apa waé; lan sing pikiran, padhang amarga pancuran cahya swarga, ora nyatakaké liwat basa manungsa sing ringkih, nanging, sawisé nglumpukaké akal, mili saka jeroné tanpa kendali, kaya saka sumber sing paling akèh, , lan kanthi cara sing ora bisa diungkapake langsung mili marang Gusti, saéngga ing wektu sing paling cendhak iku mbukak bab sing, sawisé éling, ora bisa diucapake nganggo tembung utawa dilacak nganggo pikiran.

9. Kaadaan pangibadah kaya ngene iku peparing saka Gusti; nanging biasane, sipat pangibadah kang kebak sih rahmat katon saka rasa alus, kang nggerakake pikiran marang pangibadah sing murni lan semangat. Rasa alus iki muncul ing maneka kahanan, kaya sing wis kabukten dening pengalaman. Kadhangkala, nalika nyanyi mazmur, tembung ing sawijining ayat dadi panyengkuyung kanggo pandonga sing semangat; ing wektu liyane, swara merdu saka swara sedulur nggerakake jiwa sing kagum kanggo ndedonga kanthi khusus. Kita uga ngerti manawa kadhangkala nyanyian sing cetha lan kebak pangurmatan marakake semangat gedhe ing wong-wong sing rawuh; lan ora arang pangajab saka wong sing duwé kabecikan lan urip rohani marakake ing wong-wong sing sujud kepinginan kanggo ngucapake pandonga kanthi akèh. Kadhangkala kita uga ora kalah krasa getun lan welas nalika ana sedulur utawa wong sing ditresnani seda. Mangkono uga, eling marang kadhemen lan kelesuan kita dhewe kadhangkala nyulut semangat rohani sing nylametake. Lan pancen, kahanan nalika sih rahmat Gusti mbangunake nyawa kita saka kaku lan ngantuk iku ora kaétung.

10. Kaya katresnan muncul ing kahanan sing beda-beda, mangkono uga katresnan mau ngetokake wujud ing maneka warna cara: kadhangkala katresnan mau ngetokake kabungahan rohani sing ora bisa diungkapake; kadhangkala nyemplungake kabèh daya lan gerak jiwa ing meneng jero; kadhangkala ngetokake luh kanthi akèh utawa sithik. Luh, utawa swasana ati sing nangis, iku wujud sing luwih asring katon. Luh iki bisa muncul amarga atiné kélangan rasa amarga nyadari dosané dhéwé, utawa saka renungan babagan berkah langgeng lan kepinginan kamulyan langgeng, utawa saka nyadari yèn Gusti wis maringi berkah ageng marang awaké dhéwé, kanthi rasa ora pantes lan ora cukup, utawa saka rasa perjalanan urip sing sengsara ing donya iki.

11. Apa pratandha manawa pandonga wis krungu? – Nalika, sajrone ndonga, kita ora diganggu dening sangsi apa wae, lan ora ana sing nyuda pangarep-arep kita marang panyuwunan kita kanthi putus asa; yen, nalika pancuran pandonga kita, kita ngrasa wis nampa apa sing kita nyuwun, mula aja sangsi manawa pandonga kita pancen wis krungu. Amarga wong sing ndedonga bakal dianggep pantes dirungokake lan nampa apa sing dijaluk nganti dheweke pracaya manawa Gusti Allah lagi ndeleng dheweke lan bisa maringi panyuwunane. Amarga pangandikane Gusti kita ora bisa owah: *'Apa wae sing kok jaluk ing pandonga, pracayaa manawa kowe wis nampa, lan iku bakal dadi duwemu'* (Markus 11:24). Ing babagan iki, Sabda Gusti nunjukake akèh sebab sing nyumbang supaya pandonga dijawab. Mula, pandonga dirungokake nalika loro wong sarujuk ndedonga (Matéus 18:19), utawa nalika ana wong ndedonga kanthi pracaya, sanajan pracaya iku cilik kaya wiji sawi (Matéus 17:20), utawa nalika ana wong ndedonga kanthi ajeg (Lukas 11:8), – utawa nalika sedekah digandhengake karo pandonga (Sirakh 29:15), – lan tumindak welas asih liyane (Mazmur 58:6–9). Delengen pinten dalan kang ana kanggo entuk sih supaya pandonga dirungokake; mula, aja ana sing nyerah nalika ngupaya berkah kaslametan kanggo awake dhewe. Bayangna menawa kowe kurang akèh bab sing ndadekake pandonga dirungokake; nanging mesthi kowe bisa tekun ndonga, sing bisa digayuh saben wong sing kepingin. Mung amarga iku, Gusti wis janji bakal maringi apa wae sing dijaluk. Mula, tanpa ragu-ragu amarga ora precaya, ayo padha tetep ajeg ing pandonga, lan kita bakal nampa apa sing kita jaluk. Mangkono Gusti janji: *'Nyuwuna, lan kowe bakal diparingi; golèkna, lan kowe bakal nemokake; ketukna, lan bakal dibukak kanggo kowe'* (Lukas 11:9–10). Nanging saben wong sing ndedonga kudu ngerti yèn dhèwèké mesthi ora bakal dirungokaké yèn dhèwèké ragu yèn bakal dirungokaké.

12. Luwih saka kabeh, babagan pandonga, kita kudu nepati dhawuh Injil kanggo ndedonga marang Rama kita ing swarga, sawise mlebu kamar njero lan nutup lawang. Iki kudu ditindakake sacara harfiah, nanging luwih-luwih sacara rohani. Kita ndedonga ing kamar njero nalika, sawisé mbalèkaké manah kita saka kabèh pikiran lan kuwatir, kita nyawisaké pandonga marang Gusti kanthi cara rahasia lan kanthi wani. Kita ndedonga lawang ditutup nalika, karo lambé kita disegel, kita ndedonga meneng marang Panjenengané sing ora nguji tembung kita nanging manah kita. Kita ndedonga ing panggonan sepi nalika mung nganggo ati lan pikiran sing waspada, kita nyuwun pangajab mung marang Gusti Allah, supaya malah kuwasa sing paling mungsuh ora bisa mangerteni apa sing kita jaluk. Napa perlu ndedonga ing meneng kang jero? Ora mung supaya ora ngganggu sedulur kita sing padha sembahyang saka pandonga-pandongané utawa ngganggu raos

pangibadahé amarga bisik-bisik utawa swara kenceng kita, nanging uga supaya niat pandonga kita bisa kasembunyi saka mungsuh-mungsuh kita, sing nyebarake goroh bab kita, utamané nalika kita lagi ndedonga.

13. Panjaluk kita bakal nggayuh kasampurnan sing sejati nalika apa sing didoakaké Gusti marang Rama Panjenengané kawujud ing kita: yèn '*katresnan sing Panjenengan tresnani marang Aku ana ing wong-wong mau*' (Yohanes 17:26); lan salajengipun: '*kaya Panjenengan, Bapa, ana ing Kula, lan Kula ana ing Panjenengan, supaya padha dadi siji ing Kita*' (ibid., ayat 21). Iki bakal kelakon nalika kabèh katresnan kita, kabèh kepinginan kita, kabèh semangat kita, kabèh upaya kita, kabèh pikiran kita, kabèh sing kita deleng, kabèh sing kita omongake, lan kabèh sing kita ngarepake, iku Gusti Allah – lan nalika kesatuan sing ana antarane Rama lan Putra, lan antarane Putra lan Rama, mili ing ati lan pikiran kita – supaya kaya Panjenengané tresna marang kita kanthi kasucian sing tulus lan katresnan sing ora bisa dipisahake, mangkono uga kita bisa nyawiji karo Panjenengané lumantar katresnan sing murni lan ora bisa dipisahake. Sapa waé sing nggayuh iki mlebu ing sawijining kahanan ing ngendi pandonga tanpa kendhat ora bisa ora kobong ing atiné; banjur saben gerak uripé, lan saben kehendak atiné, bakal dadi pandonga tunggal sing ora putus, minangka cicipan lan prajanjani urip sing kabegjan langgeng.

14. Kanggo nggayuh kasampurnan paling dhuwur ing pandonga, wong kudu mantep ing pangeling-eling marang Gusti sing ora kendhat – kang kanggo iku pandonga sing cekak lan kerep diulang dadi sarana (Conversations, 9, 36). Para Bapa kita wis nemokake manawa sapa waé sing ngupaya éling marang Gusti tansah kudu nglatih kabiasaan mbaleni pandonga ing ngisor iki tanpa kendhat: '*Ya Gusti, krungu panjalukku; ya Pangeran, cepet tulung aku*' (Mazmur 69:2). – Ayat iki dipilih saka sakabehing Kitab Suci kanthi alesan sing becik: iku ngandhutake kabèh sikap sing dibutuhake ing pandonga lan nyukupi kabèh kabutuhan wong sing ndonga. Iki ngemot pangakuan andhap asor babagan kahanan ora kuwasa, pangakuan manawa Gusti Allah iku siji-sijine Panyelamet sing tansah siyap nulungi – iman lan pangarep-arep manawa Panjenengané bakal nulungi sing ngucapake pandonga iki lan nylametaké saka saben sangsara. Sapa waé sing tanpa kendhat nyuwun marang Gusti nganggo tembung-tembung iki kanthi wicaksana nyadari lan ngrasa ing atiné yèn Gusti ana ing sacedhaké, lan ngadhep marang Panjenengané kaya marang Bapak kanthi atiné kebak katresnan anak – lan kanthi mangkono narik perlindungan, pangayoman, lan pertahanan saka Gusti tumrap dhèwèké. Lan kanthi mangkono, pandonga cekak iki dadi tembok kang ora bisa ditembus nglawan serangan setan – pambubar swara rame pikiran, pambantah pikiran ala, pangendhalèni dorongan napsu, lan pangopèn kabèh watak becik ing manah. Para Bapa uga wis maringi dhawuh marang kita: yèn napsu mangan kakehan ngganggu kowe ing manéka wujudé, jeritna: '*Ya Allah, rungokna tangisé aku nyuwun pitulungan; Ya Gusti, cepetna tulung marang aku*'; – utawa yen sampeyan krasa perlu puasa luwih ketat kanggo ngendhaleni daging, lan ora ngarep-arep bisa ngendhaleni awakmu, ndedonga: '*Ya Allah, rungokna tangisanku nyuwun pitulungan*', lan sapiturute. Yen semangat putus asa nyiksa sampeyan, lan sedhik nyerang sampeyan, nganti nyegah sampeyan saka saben pakaryan sing pantès, kandhaa: '*Ya Allah, rungokna tangisanku nyuwun pitulungan*'; – utawa yen kabungahan rohani teka ing atimu, lan kowe kepengin njaga lan ngluhurake, ucapna tembung sing padha: '*Ya Allah, rungokna tangise aku nyuwun pitulungan*'. Yen godhongan daging muncul karo manisé kang nggodha – lan kowe wedi geni iki bakal nglelehake kembangé kasucian kang wangi – jeritna: '*Ya Allah, rungokna tangisanku nyuwun pitulungan*' lan sateruse; utawa yen katentreman lan kadhemen wis mlebu ing awakmu, lan kowe kepengin kahanan becik iki terus ana, utawa manggon ing kowe salawas-lawase, ulangna kanthi luwih semangat: '*Ya Allah, rungokna tangisanku nyuwun pitulungan*' lan sateruse. Mula, ing saben kabutuhan rohani, ulangna pandonga iki; lan iki bakal dadi panyelamatan saka kabèh sing ala, lan pangayoman kanggo kabèh sing becik ing jeroning atimu. Mula saka iku, supaya tansah muni ing sajroning atimu; ing saben pakaryan lan pangabdian, ing dalan lan ing meja dhahar, nalika arep turu lan sawise tangi, aja nate mandheg ngucapake ayat cilik iki lan sinau saka iku, nganti lumantar latihan sing terus-terusan, kowe bakal kebiasaan ngucapake sanajan nalika turu.

15. Wohé saka iki bakal, sepisanan lan sing paling utama, kowe bakal mbuwang kabèh bandha pikiranmu dhéwé, lan, kanthi kenceng nyekel kesatuan ayat iki, kowe bakal saya lumrah nggabungaké pikiranmu marang siji Penolong, ndeleng Panjenengané tansah ana ing sacedhakmu, sing maha weruh lan maha ngemot kabèh. Saka kono, munggah marang pangembangan sing paling cetha karo Gusti Allah, kowe bakal wiwit kapenuhan rahasia sing luwih luhur, nyemplung ing Gusti Allah, manggon ing Panjenengané piyambak, lan nemokake rasa wareg mung ing Panjenengané. Mangkono, pungkasane, kowe bakal nggayuh pandonga murni sing kasebut mau, sing ora nampa maneh gambar apa wae ing pikiranmu, uga ora diungkapake nganggo swara utawa tembung apa wae, nanging njedhul saka jero ati kanthi semangat sing ora

bisa dibendung, kangen sing nggumunake banget, kaya geni ing ati marang Gusti, lan ngetokake ing ngarsane Gusti kanthi ambegan lan raungan sing ora bisa diungkapake.

10. Bab pandhuan ing urip rohani – sawijining wacana karo pitutur saka sing paling pengalaman

1. Ing sawijining wektu, para sesepuh padha nglumpuk ing sacedhake Santo Antonius Agung lan, wiwit sonten nganti esuk, padha rembugan babagan maneka prakara rohani – lan utamane babagan kabecikan apa sing, saka kabecikan liyane, bisa nylametake kita saka jebakan pangapuraning setan lan nuntun kita langsung ing dalan marang kasampurnan. Macem-macem panemu diajokaké: ana sing ngajokaké puasa lan jaga wengi; ana sing ngajokaké ora kagungan apa-apa lan ngremehake kabèh bab; ana sing ngajokaké tapa brata utawa mundur menyang ara-ara gersang; lan ana sing ngajokaké katresnan marang sesama manungsa. Sawisé kabèh padha ngomong, Santo Antonius sing pinaringan berkah banjur miwiti ngandika. Kabèh sing wis kowe ucapake iku nylametake lan perlu kanggo wong-wong sing ngupaya Gusti Allah lan kepengin nyedhaki Panjenengané. Nanging pengalaman ambruké wong-wong sing unggul ing kabecikan-kabecikan iki ora ngidini kita milih salah siji luwih dhisik. Amarga sanajan wong-wong sing misuwur amarga puasa lan jaga sing ketat, wong-wong sing manggon terus-terusan ing kesunyian ara-ara gersang, wong-wong sing nggayuh tingkat paling dhuwur saka ora nempel marang bandha donya, lan wong-wong sing loman mènèhi sedekah, kabèh mau kejiret ing jerat mungsuh lan ambruk. Lan sababé iki, miturutku, ora liya amarga kurangé kawicaksanan. Amarga kawicaksanan mulang manungsa supaya mlaku ing dalan kraton, nyingkiri ekstrim sing mbebayani: contoné babagan puasa, iku ora ngidini awak kesel banget utawa malah kakehan mangan. Ing Injil, iku diarani mripat lan lentera jiwa: *'Lentera badan,'* pangandikane Gusti, *'iku mripat: mula yen mripatmu resik, kabeh badanmu bakal kebak padhang; nanging yen mripatmu ala, kabeh badanmu bakal kebak pepeteng'* (Matéus 6:22–23). Kaya padhang sing madhangi kabèh lan mripat sing ndeleng kabèh, mangkono uga panemu sing mriksa lan nliti kabèh pikiran lan tumindak manungsa, nerangaké lan nemtokaké apa sing kuduné ditindakaké, lan apa sing kuduné dihindari lan saka ngendi kuduné nyingkiri. Nanging nalika sawijining wong ora duwe pangertosan kaya ngono, tumindak lan pikirane, amarga ora dipriksa kanthi teliti, mlaku miturut karsa dhewe; lan ing kene mungsuh bisa ngganti apa sing katon becik kanggo kabecikan sejati, lan kanthi nggunakake iku kanggo ndhelikake bolongan utawa jerat, mungsuh nyemplungake wong mau ing kono lan ngrusak dheweke."

2. Kaputusan Santo Antonius dibuktekake dening akèh conto. Ayo padha eling marang ambruké sing ngenes saka bapak Iron. Dhèwèké wis nyawisaké awaké dhéwé kanggo puasa sing banget ketat lan nyendhiri sing jero, lan supaya ora nglanggar kuwi kanthi cara apa waé, amarga godhané mungsuh, dhèwèké mandheg rawuh ing kumpulé para biarawan sing biyasa saben Setu lan Minggu, ing ngendi lumantar rembugan bebarengan, manéka dalan lan persimpangan urip askétis dadi luwih cetha. Kanthi kapancing dening iki, kang katon kaya pitutur becik saka mungsuh, dhèwèké nyerah marang mungsuh mau ing samar-samar sing luwih gedhé – dhèwèké nganggep mungsuh mau minangka malaikat nalika mungsuh mau muncul nganggo wujud kuwi, lan manut marang pangandikane, nyemplung ing sumur garing – dhèwèké remuk lan seda ing dina katelu. – Iki tuladha liya: loro sedulur, sing mutusaké mlebu ing ara-ara samun sing paling jero, sumpah ora bakal mangan apa-apa kajaba sing diparingaké Gusti piyambak. Nalika padha mlaku-mlaku ing ara-ara samun, padha kesel banget nganti ora bisa obah maneh, banjur diserang déning Maziks – wong-wong galak lan kejem; nanging nalika weruh kahanane sing ngenes, wong-wong mau welas asih banjur nawakake roti. Salah sijine sadar lan gelem nampa roti kuwi, sanajan saka manungsa, dianggep dikirim dening Gusti; dheweke pulih kekuwatane lan slamet. Nanging sijine tetep keras kepala karo keputusane – lan mati keluwen. Iki conto liyane: ana sawijining ahli tapa lan pertapa sing ketat sing nganggep awake pantes kanggo komuni karo kuwasa swarga – lan mungsuh cepet njupuk kauntungan saka kahanan iki; dhèwèké wiwit muncul marang dhèwèké kaya malaikat, maringi wahyu bab tumindak lan pikiran manungsa, lan ngasilake cahya ing sel tanpa obor. Sawisé éntuk kapercayané sakabèhé, mungsuh mau pungkasané mréntahaké dhèwèké supaya nyembèlaké anaké marang Gusti, kaya déné Abraham. Lan kuwi mesthiné bakal kelakon yèn anaké, sing weruh persiapan sing ora lumrah, ora nyadari yèn dhèwèké kudu mlayu. – Sateruse: ing Mesopotamia, mungsuh nuntun sawijining askét lan pertapa marang iman tanpa pitakon ing ngimpi, nampilaké marang dhèwèké ing sawijining wahyu loro bangsa: bangsa Kristen, karo Para Rasul lan Para Martir, ana ing pepeteng, isin, sedhih lan tangis; lan bangsa Yahudi, karo Musa, Para Patriark lan Para Nabi, ing padhang sumunar, ing kamulyan lan kabungahan – lan ngyakinke dheweke supaya mlebu agama Yahudi lan nglakoni sunat. – Tuladha-tuladha

iki cukup kanggo ngyakinke kita manawa kurang wicaksana iku lawang mbukak tumuju pungkasan lan karusakan.

3. Kawicaksanaan iku peparing saka Gusti, nanging tetep kudu dikembangake lan dipelihara. Kepiye? Kanthi nyerahake kabeh marang putusan para Bapa sing paling pengalaman. Iki sekolah kebijaksanaan sing paling wicaksana, ing ngendi sanajan wong sing ora duwe bakat khusus kanggo iku sinau mikir kanthi becik babagan apa sing pantes. Mangkono pitakonane rampung: kepiye carane kabijaksanaan dipikolehi. Pamanggih sing sejati dipikolehi liwat andhap asor sing sejati, pratandha kapisané yaiku mbukak marang para Bapa ora mung apa sing kita tindakake, nanging uga apa sing kita pikirake; ora percaya marang pikiran dhéwé ing bab apa waé, nanging manut marang pitutur para sepuh ing kabèh bab, lan nganggep apik utawa ala mung miturut pangertèné. Tindakan kaya ngono mbantu wong tetep aman ing dalan sing bener lan nglindhungi saka kabeh jerat setan. Ora mungkin wong sing ngatur uripe ora miturut panemune dhewe nanging miturut pitutur wong-wong sing wis sukses bakal kecemplung godaan setan. Mangkono, nyerahake pikiran marang paugeran para Bapa nggantené pertimbangan dhewe lan mulangake pertimbangan mau. Mungsuh sengit marang pepadhang; mulane pambocoran pikiran ala, nalika langsung kabukak, mbasmi lan ngrusak pikiran-pikiran mau. Kaya ula sing dijupuk saka bolongan peteng mlebu cahya, nyoba mlayu lan ndhelik: mangkono uga pikiran ala, nalika kabukak liwat pangakuan sing terang-terangan lan tobat, nyoba mlayu saka wong. Iki dikonfirmasi dening akèh banget conto lan pengalaman.

4. Abba Serapion nyritakaké bab dhéwé: nalika aku isih pamula, aku nyolong sepotong roti garing saka Abba lan dipangan. Aku nindakake iki suwé banget, lan napsu iku nyekel aku nganti aku ora bisa ngalahaké. Nuraniku nyalahké aku; nanging aku isin ngandhani Abba bab iki. – Nanging kanthi pangayomané Gusti sing welas asih, ana sawatara sedulur sing teka marang sesepuh, lan padha miwiti mbukak pikirané marang dhèwèké lan njaluk idin bab kuwi. Sesepuh mau mangsuli miturut paugeran, lan sajrone obrolan kuwi dhèwèké kudu nyritakaké bab nahan dhahar. Banjur dhèwèké nambahaké: 'Ora ana sing ngrusak para biksu kaya ngono, lan ora ana sing nyenengaké setan kaya ngono, kajaba ndhelikaké pikirané marang Bapa Rohani.' Tembung-tembung kuwi nyentuh atiku banget; kayane Gusti wis mbukak dosaku marang sang pandhita, lan amarga kakehan nyesel aku wiwit nangis – banjur aku njupuk saka dhadaku sepotong roti sing biyasane tak nyolong, lan, nyungkur ing lemah, aku nyuwun supaya dhèwèké ngapura kaluputanku sing kepungkur lan ndedonga supaya aku bisa kaampurana saka bab kaya ngono ing mangsa ngarep. Banjur sang tuwa kandha: 'Pangakuanmu wis mbebasake kowe saka perbudakanmu; kanthi mbukak dosa-dosamu, kowe wis ngalahake setan sing nyiksa kowe nalika kowe meneng bae. Nganti saiki kowe wis ngidini dheweke nguwasani kowe, ora mbantah utawa mbukak aibé, nanging saiki dheweke wis diusir saka atimu lan wis kabukak, dheweke ora bakal duwe papan maneh ing jeronmu.' Sing tuwa durung rampung ngomong nalika katon kaya obor kobong metu saka jero atiku lan ngisi sakabèhé sel nganggo ambu busuk, nganti sing ana padha nyangka belerang kobong. Sing tuwa nambahake: 'Delengen, Gusti wis cetha negesake kasunyatan tembungku lan panyelamatanmu.' Mangkono, lumantar pangakuan, napsu mangan kakehan kuwi lunga saka aku, lan wiwit kuwi kepinginan biyen ora tau mlebu ing pikiranku.

5. Apa sing kita deleng ing Samuel? – Dheweke, sawise dikuduskan marang Gusti wiwit isih bayi lan diparingi pacelathon karo Gusti, ora percaya marang pikirane dhewe, nanging, sawise kaping pindho Gusti nelpon, dheweke buru-buru menyang wong tuwa Elia, lan saka dheweke nampa piwulang babagan carane wong kudu mangsuli Gusti. Mangkono Gusti Allah piyambak, sanajan marang wong sing wis dipanggih pantes kanggo ngandika karo Panjenengané, milih nuntun lumantar piwulang sang sepuh, supaya lumantar kuwi dhèwèké dadi andhap asor. – Apa kita ora weruh sing padha ing Santo Paulus? Gusti piyambak nelpon dhèwèké; nanging langsung ngutus dhèwèké marang Ananias, supaya dhèwèké sinau dalan kabeneran saka dhèwèké. – Lan Santo Paulus piyambak, sawisé pirang-pirang nyoba nginjil, lunga menyang Yerusalem kanggo mastiake pesené, *'supaya aku ora mlayu sia-sia'* (Gal. 2:2), – sanadyan piyambakipun nyata-nyata digandheng déning sih rahmaté Roh Suci. Mula saka iku cetha manawa Gusti ora nampilake dalan menyang kasampurnan marang sapa wae kejaba wong-wong sing dipandu dening Bapa rohani, kaya sing dipituturake lumantar Nabi: *'Takona marang bapakmu, lan dheweke bakal nyritakake marang kowe; marang para tuwamu, lan para tuwa bakal nyritakake marang kowe'* (Ulangan 32:7).

11. Bab tingkat-tingkat kasampurnan ing gesang rohani, miturut motivasi kanggo iku

1. Ana telung motivasi sing meksa wong ngendhalèkaké napsuné, yaiku: wedi marang sangsara ing Gehenna ing tembe, utawa wedi marang ketegasan hukum saiki; pangarep-arep lan kepéngin nggayuh Karajan

Swarga; lan pungkasané, katresnan marang kabecikan utawa welas asih. Yèn wedi kuwi ndadèkaké wong sengit marang reregeding piala, kaya sing kacathet ing Amsal: *'Wedi marang Gusti sengit marang piala'* (8:13). Yèn pangarep-arep kuwi uga nyegah wong supaya ora kabawa hawa napsu, kacathet kaya mangkéné: *'Kabèh sing ngarep-arep marang Panjenengané ora bakal kuciwa'* (Mazmur 33:23). Bab katresnan, diandharake manawa malah ora wedi tiba ing dosa: *'Katresnan ora tau gagal'* (1 Kor. 13:8). Mula saka iku, Rasul nyimpulake sakabehe bab kaslametan ing pangrengkuhe telung kabecikan iki, kanthi ngendika: *'Lan saiki telu iki sing tetep ana: pracaya, pangarep-arep, lan katresnan'* (1 Kor. 13:13). Iman, kanthi nandur rasa wedi marang paukuman lan sangsara ing tembe, ngalihake kita saka reregeding hawa napsu; pangarep-arep, kanthi narik pikiran kita adoh saka kahanan saiki lumantar pangarep-arep ganjaran swarga, meksa kita ngremehake kabungahan daging; katresnan, kanthi geni sing murub ing batos kita marang katresnan marang Kristus lan kamajuan ing kabecikan rohani, nyurung kita supaya nyingkiri kanthi kebencian sing tuntas marang kabèh sing bertentangan karo iku. Sanadyan telung kabecikan iki kabèh nuntun kita marang tujuan sing padha, yaiku nyurung kita supaya nyingkiri kabèh sing dilarang; nanging padha béda banget siji lan sijiné ing tingkat kaunggulan. Loro sing sepisanan iku ciri wong-wong sing, sanadyan padha ngupaya kamajuan, durung tresna marang kabecikan mau kanthi sakabehing atine; nanging sing katelu mung kagunganing Gusti Allah piyambak, lan kagunganing wong-wong sing wis mbalekake ing sajroning atine gambar lan kawujuding Gusti Allah. Amarga Gusti Allah piyambak sing nggawe kabecikan kabèh, ora amarga wedi utawa kepengin ganjaran, nanging amarga katresnan murni. *"Gusti Allah wis gawe kabèh mau kanggo kapentingané dhéwé,"* kandha Salomo (Amsal 16:4), tegesé, saka kabecikané Panjenengané maringi kabèh jinis berkah kanthi akèh marang wong sing pantes lan sing ora pantes; amarga Panjenengané ora bisa sedhih amarga kaluputan utawa nesu amarga tumindak ala manungsa, awit Panjenengané sampurna langgeng lan kabecikané ora owah miturut sipaté.

2. Mula, sapa waé sing ngupaya kasampurnan kudu munggah alon-alon saka tahap kapisan ajrih—sing sejatine diarani 'ajrih budak'—menuju dalan pangarep-arep. Ing kéné, manungsa ora diumpamaké manèh kaya budak, nanging kaya abdi upahan; amarga dhèwèké tumindak kanthi ngarep-arep ganjaran ing tembe. Sanadyan wis yakin bakal diampuni dosané, dhèwèké ora wedi manèh paukuman kanggo kuwi, lan amarga ngerti ana pakaryan becik ing jeroné dhèwèké, dhèwèké ngarep-arep nampa ganjaran sing apik; nanging dhèwèké durung tekan kahanan sing pantes kanggo anak, sing kanthi kapitadosan sing sampurna marang sih-rahmaté Rama sing loman banget marang dhèwèké, tanpa ragu nganggep kabèh sing kagungan Rama iku kagungané dhèwèké dhéwé.

3. Mula saka iku, kita kudu nggancangake kemajuan kita supaya, lumantar *'katresnan sing ora nate gagal'*, sawise munggah menyang pangkat katelu saka para putra sing nganggep kabèh kagunganing Rama minangka kagungané dhéwé, kita dianggep pantes kanggo nampa citra lan kaanggunan Rama ing swarga lan, manut tuladhané Putrané sing sejati, njerit: *'Kabèh sing diduweni Rama iku kagungané aku'* (Yohanes 16:15): sing uga dadi kasaksiané Paulus sing pinunjul marang kita, kandha: *'Kabèh sing kok duwé—apa Paulus, apa Apolos, apa Kefas, apa donya, apa urip, apa pati, apa saiki, apa sing bakal teka—kabèh sing kok duwé'* (1 Kor. 3:21–22). Prentahé Sang Juruwilujeng uga ngajak kita marang kamulyan kaya déné Gusti Allah: *'Mula saka iku, sampurnaa,'* pangandikane, *'kaya Rama sampeyan ing swarga sing sampurna'* (Mat. 5:48). Kanggo wong-wong sing isih ana ing kahanan budhak lan abdi upahan, kecenderungan marang kabecikan kadhangkala keganggu, yaiku nalika jiwa, amarga raosé rada adhem utawa amarga kesandhung déning kesenangan lan kabungahan donya, ora kaget maneh marang ajrih Gehenna utawa kepinginan marang berkah ing tembe. Mangkono, kita bisa nggayuh kasampurnan sejati ora kanthi cara liya kajaba tresna marang Gusti amarga dorongan tresna marang Panjenengané dhéwé; amarga Panjenengané uga sepisanan tresna marang kita tanpa alesan liya kajaba kanggo kaslametan kita. Kanggo tujuan iki, kita kudu ngupaya kanthi semangat kang murub kanggo munggah saka ajrih marang pangarep-arep, lan saka pangarep-arep marang pangajeng-ajeng katresnan marang Gusti—utawa katresnan marang kabecikan-kabecikan mau—kanthi semangat jiwa kang sampurna, supaya, sawise nyekel pangabdian marang kabecikan kaya ngono, kita bisa, sak adoh manungsa bisa, tetep ajeg ing kono.

4. Ana bedane gedhe antarane wong sing, amarga wedi marang Gehenna utawa ngarep ganjaran ing tembe, mateni geni napsu ing jerone atine, lan wong sing, kapengaruh rasa tresna marang Gusti, nyingkiri kebejatan lan reregetan kanthi rasa jijik, lan ngreksa ing atine kabecikan kasuciyan amarga tresna lan pangabdian marang kasuciyan, lan nindakake kabèh tanpa wedi marang sangsara, nanging amarga katresnan marang kabecikan, lan ora ngarep-arep ganjaran sing dijanjekake ing tembe, nanging wareg kanthi nikmat

sing dirasakake saka kabecikan saiki. Ing kahanan kaya ngono, sawijining wong, sanajan ora ana sing nyekseni tumindaké, ora bakal ngidini awake dhéwé digodha kanggo nindakake dosa, malah ora bakal ngrusak awake dhéwé sacara rahasia ing pikirane nganggo kesenangan sing dosa; amarga, ngopeni ing atiné katresnan sejati marang kabecikan, wong kuwi ora mung nolak apa waé sing bertentangan karo kabecikan mau, nanging uga mbalèk saka iku kanthi rasa jijik. Nanging sapa waé sing katahan déning rasa wedi supaya ora kabawa godha napsu, nalika alangan saka rasa wedi iku sirna, dhèwèké bakal mbalèk manèh marang apa sing dadi katresnané, mula dhèwèké ora bakal tansah tetep ajiné ing kabecikan, lan uga ora bakal tau nemokaké tentrem saka prahara napsu; amarga dhèwèké ora bakal bisa nggayuh katentreman batin sing kiyat lan ora kendho sing asalé saka kabersihan jiwa. Yen ora ana pangaso saka perang, ora bisa ora kadhangkala kena tatu. Amarga sanadyan pira pinter ing seni perang, pira gagah berani nalika tarung, lan sanadyan kerep maringi tatu matèni marang mungsuh, nanging ora mungkin pedhang mungsuh ora nate nyabet awakmu. Kosok baline, sapa waé sing wis nandhesake saben geger hawa napsu, wis ngrasakake tentrem sing aman lan wis nyawisake dhiri marang kabecikan sejati; wong kuwi bakal tansah njaga kahanan ati sing becik iki, sing ngubengi lan dadi pangabdiané sakabehe, amarga dhèwèké yakin yèn ora ana sing luwih ngrusak tinimbang kelangan kasucian. Ngajeni marang wong sing ana ora nambah apa-apa marang integritasé, lan nyendhiri dhéwé uga ora nyuda sanadyan sethithik; nanging, tansah lan ing endi waé nggawa hakim sing ora mung marang tumindaké nanging uga marang pikirane—nuranié—dhèwèké ngupaya luwih saka apa waé kanggo nyenengake Panjenengané sing, miturut keyakinané, ora bisa dihindari, ditipu, utawa didhelikake.

5. Sapa waé sing gumantung marang pitulunganing Gusti tinimbang marang pakaryané dhéwé sing semangat, dianggep pantes nggayuh tingkat kasampurnan iki, bakal pindhah saka kahanan perbudakan, ing ngendi rasa wedi dadi daya panggerak, lan saka kahanan dadi upahan, ing ngendi panggeraké dudu kabecikan batin wong sing tumindak nanging pangarep-arep ganjaran, menyang kahanan putra, ing ngendi ora ana papan kanggo wedi utawa kepinginan ganjaran, nanging ing ngendi '*katresnan sing ora nate gagal*' tumindak tanpa kendhat. Sapa waé sing lumantar katresnan kaya ngono mbalèkaké ing sajroning dhèwèké citra lan kawujudané Gusti Allah, bakal remen marang kabecikan mung amarga atiné condhong marang kabecikan kuwi dhéwé; lan sawisé nduwèni kasabaran lan alus ati, sing ing sawetawis padha karo sipat Gusti Allah, dhèwèké ora bakal nesu manèh marang kabèh ala sing ditindakké wong dosa, nanging malah, simbul lan welas asih marang kelemahané, ndedonga supaya diparingi pangapura, kelingan yèn dhèwèké biyèn uga tau kalah déning hawa napsu sing padha nganti Gusti nylametaké dhèwèké kanthi rahmaté, lan yèn dudu amarga upaya dhèwèké dhéwé sing mbrudhag saka ikatan urip daging, nanging amarga sih rahmaté Gusti sing nylametaké dhèwèké; – supaya dhèwèké nyadari yèn sing kuduné dituduhaké marang wong dosa iku dudu nesu nanging welas asih, nalika atiné tentrem karo Gusti Allah: '*Panjenengan wis mbebasaké aku saka ikatan*': '*Marang Panjenengan aku bakal nyembah korban pangalembana*' (Mazmur 115:7), – lan salajengipun: '*Yen Gusti ora nulungi aku, nyawaku mesthi wis mudhun menyang kuburan*' (Mazmur 93:17); lan supaya, nalika ana ing kahanan atiné sing andhap asor kaya ngono, dhèwèké bisa nepati dhawuh kasampurnan Injil ing ngisor iki: '*Tresnaa marang mungsuhmu, lakoni kabecikan marang sing sengit marang kowe, lan ndedonga kanggo sing nganiaya kowe lan ngusir kowe*' (Mat. 5:44); lan kanthi mangkono dhèwèké dianggep pantes nampa ganjaran sing ana gandhèngané karo dhawuh iki, sing ndadèkaké kita ora mung nggawa gambar lan kawujudané Gusti Allah, nanging uga diarani anak-anaké Gusti Allah: '*supaya kowe padha dadi putra-putraning Rama-mu ing swarga: awit Panjenengané maringi srengéngé munggah tumrap wong sing ala lan sing becik, lan paring udan tumrap wong sing bener lan sing ora bener*' (ayat 45). Nalika nyadari yèn dhèwèké wis nggayuh katresnan kaya ngono, Santo Yohanes kandha: '*Ayo padha duwé kapercayan ing Dina Penghakiman, awit kaya Panjenengané, mangkono uga kita ing donya iki*' (1 Yohanes 4:17). Kanggo manungsa, amarga sipaté ringkih lan alus, kepiye maneh bisa 'kaya Panjenengané', kajaba kanthi nyebar katresnan welas asih saka atiné, niru Gusti Allah, marang wong sing apik lan sing ala, wong sing bener lan sing ora bener? – Supaya dheweke bisa nindakake kabecikan amarga katresnan marang kabecikan iku dhewe, ngetokake ing awake dhewe wong sing sejatine diangkat dadi putraning Gusti, kang bab iku Rasul sing bejo mau ngumumake: '*Saben wong sing lair saka Gusti ora nindakake dosa; nanging sing lair saka Gusti njaga awake dhewe supaya aman, lan sing jahat ora bisa nyentuh dheweke*' (1 Yohanes 3:9), lan maneh: '*Kita ngerti yen saben wong sing lair saka Gusti Allah ora nindakake dosa; nanging sing lair saka Gusti Allah njaga awake dhewe supaya aman, lan sing jahat ora bisa nyentuh dheweke*' (1 Yohanes 5:18). – (Nanging iki kudu dipahami ora nyebutake saben jinis dosa, nanging mung dosa-dosa maot. – Ing kasunyatan, ora ana jiwa sing paling suci sing ora tau tiba ing pelanggaran-pelanggaran cilik sing kelakon ing tembung, ing pikiran, ing

kepinginan, amarga ora ngerti, amarga lali, amarga kakehan, utawa amarga kahanan sing ora disangka – sing, sanadyan béda karo dosa sing diarani dosa nganti pati, nanging ora bisa tanpa ana ukurane rasa salah lan cela). Mangkono, kaya sing wis kita kandhakake, sapa waé sing nandhakake katresnan marang kabecikan lan dadi paniru Gusti Allah, sawise nganggo welas asih lan kasabarané Gusti (Kolose 3:12), bakal ndedonga malah kanggo para panyiksaé, kanthi muni kaya Gusti: *'Bapa, apuraen padha, amarga padha ora ngerti apa sing padha lakoni'* (Lukas 23:34). Tandha cetha saka jiwa sing durung resik saka napsu ala yaiku nalika wong ora ngrasakake welas asih marang kaluputan wong liya, nanging malah maringi paukuman sing abot marang wong-wong mau.

12. Ing pungkasaning pakaryan pangapuran

1. Tobat sing sampurna iku ora manèh nindakake dosa-dosa sing kita sesali lan sing disalahake déning nurani kita; pratandha yèn kita wis mbayar ganti rugi lan wis diapura iku ana ing pangusiran saka atiné sanadyan simpati sethithik marang dosa-dosa mau. Kabeh wong kudu ngerti yèn dhèwèké durung diabsolusi saka dosa-dosa biyèn, sajeroning nalika nindakake pakaryan lan ambegan kang abot kanggo mbayar paukuman dosa-dosa mau, bayangan tumindak dosa—apa sing wis ditindakake dhéwé utawa sing padha—nglayang ing pikirane; lan amarga kuwi, ora mung amarga digoda barang-barang sing ora pantes, nanging mung kelingan waé, tentreming atiné jiwane pecah. Mula, sapa waé sing kanthi waspada ngupaya nggayuh kapuasan kaya mangkono, mung sawisé ngrasa yèn atiné ora obah sanadyan sethithik manèh déning godha-godha mau, lan ora mung saka imajinasi, sing banjur nganggep yèn dhèwèké wis diampuni lan dibebasaké saka kabèh dosané. Amarga hakim pangapuran lan pangapura manggon ing sajroning nurani kita; sadurunge Dina Penghakiman, nalika kita isih manggon ing daging iki, Panjenengané maringi pangapura marang kalepatan kita lan ngumumaké rampungé pangapura lumantar pangumuman pangapura. Lan kanggo nerangake apa sing wis kita kandhakake kanthi luwih cetha, aku ngendika: kita kudu pracaya tenan yen kabeh rereged saka dosa-dosa kepungkur kita wis diapura nalika loro-lorone hawa napsu lan gairah wis sirna saka atine kita.

2. *Pitakon*: Nanging saka ngendi, mula, bisa muncul ing jeroning kita rasa sedhik lan andhap asor sing suci lan nylametake, sing kados mangkene katrangan saka sudut pandang wong sing taubat: *'Aku wis ngakoni kaluputanku lan ora ndhelikake dosaku; Aku bakal ngakoni kaluputanku marang Gusti'*, supaya apa sing sabanjure pancen lan adil lumaku marang kita: *"lan Panjenenganipun sampun ngapura kaluputan ing manah kula"* (Mazmur 31:5)? Utawa kepiye, nalika sujud ing pandonga, kita bisa ngundang ing sajroning ati luh pangapuran sing cukup kuwasa kanggo ngasilaké pangapura dosa, kaya kang ditindakake Sang Pangeran Daud: *'Aku ngumbah amben saben bengi; karo luhku aku nyirami kasurku'* (Mazmur 6:7), yen kita ngusir saka atine saben eling marang dosa-dosa kita, sing kosok baline, kita diprentah supaya tetep nyimpen miturut sabda Gusti piyambak: *'Aku, malah Aku, sing mbusak kaluputan lan dosa-dosamu; lan Aku ora bakal kelingan marang iku: nanging kowe kudu kelingan'* (Yesaya 43:25)? Napa ora mung nalika nggarap jahitan, nanging uga nalika ndedonga, aku kanthi sengaja ngupaya ngelingi dosa-dosaku sing kepungkur, supaya, sawise nyiapake atiku luwih efektif marang andhap asor lan pangapuraning ati sing sejati, aku duwe kawani ngucapake karo Nabi: *'Delengen andhap asorku lan kasusahku, lan apura kabeh dosaku'* (Mazmur 24:18).

3. *Wangsulan*: Apa sing wis diomongake iku nyebutake puncak pangapuran lan pratandha manawa nurani lan kaadilan wis wareg. Bab pangeling-eling dosa, mesthi migunani lan perlu banget; nanging mung kanggo wong-wong sing isih nindakake pakaryan pangapuran—supaya, nalika padha nggebuk dhadha, padha bisa terus-terusan njerit: *'Amarga aku ngerti kaluputanku, lan dosaku tansah ana ing ngarepku'* (Mazmur 50:5), – lan uga: *'Amarga aku bakal ngakoni kaluputanku lan nggatekake dosaku'* (Mazmur 37:19). Mangkono, nalika kita nglakoni tobat, lan eling marang pakaryan dosa ing jaman kepungkur isih nyiksa kita, perlu banget supaya udan luh sing lair saka kesadaran salah kita bisa memadamake geni ing ati sing kobong. Nanging nalika, lumantar pakaryan andhap asor jero ing manah lan pangapuraning roh, liwat pakaryan pangapuran sing tanpa kendhat lan raos kangen, memori dosa-dosa mau diendhegake lan sengatan nurani diilangi saka jeroning jiwa kanthi sih-rahmaté Gusti sing welas asih, mula bakal cetha yèn dhèwèké wis tekan pungkasan pangapuran, wis pantes nampa pangapura sakabehé, lan wis kabersihaké saka rereged kabèh dosané. Nanging, panglalen kaya ngono mung kapupus lumantar pangapura dosa-dosa kepungkur lan kecenderungan napsu, lan lumantar pembersihan ati sing sampurna lan tuntas; lan ora ana siji wae sing, amarga kecerobohan utawa kesombongan, ngliwakake panyucian napsu-napsune bisa nggayuh iku tanpa andhap asor; nanging mung wong sing, lumantar tangi sing pait lan ambegan sing ora kendhat, ngumbah kabèh rereged

saka kotoran jaman kepungkur, lan sing, lumantar pakaryané, bisa njerit marang Gusti kanthi kabèh kekuwatan atiné: *'Aku wis ngakoni kaluputanku, lan ora ndhelikake dosaku'* (Mazmur 31:5), – lan: *'Luhku wis dadi roti ing awan lan ing bengi'* (Mazmur 41:4), – supaya, minangka asilé, padha bisa kanthi pantes krungu saka sangkêling Gusti piyambak: *'Aku wis ngusap kaluputanmu kaya méga, lan dosamu kaya surup'* (Yesaya 44:22).

4. Sampeyan wis ngomong sadurunge manawa sampeyan kanthi sengaja ngeling-eling dosa-dosa kepungkur. Iki ora kena ditindakake; sanajan eling kaya ngono mlebu tanpa dikarepake, kudu langsung diusir, amarga ngganggu pikiran saka renungan murni, utamane kanggo wong sing manggon piyambakan, nyeret dhèwèké menyang rereged donya lan nyekel ambune napsu sing mbebayani. Amarga nalika kowe nguripake maneh eling marang apa sing wis kowe lakoni sadurunge, amarga ora ngerti utawa napsu, ing sangisore pangaribawa pangeran donya iki, wiwit wektu kuwi, – Aku bakal ngakoni marang kowe manawa ora ana kesenengan saka bab-bab kuwi sing nyusup marang kowe nalika kowe nyimpen pikiran kaya ngono – banjur, tanpa mangu-mangu, mung kontak mental karo korupsi biyen kuwi bakal ngotori hawa pikiranmu nganggo ambu sing njijiki lan ngusir wangi rohani, utawa legane ambu saka kabecikan. Nalika eling tumindak gairah ing jaman kepungkur nggerak ing atimu, kowe kudu mundur saka kuwi kaya wong mulya lan bermartabat sing mlayu saka wanita tanpa isin lan blak-blakan sing ing ngarepé kabèh wong nyedhak kowe nganggo pelukan utawa tembung. Amarga yèn dhèwèké ora langsung nolak sentuhane lan ngidini sanadyan mung sedhela ing pacelathon sing ora pantes karo dhèwèké, sanadyan dhèwèké nolak sarujuk marang kesenengan isin, dhèwèké ora bakal bisa uwal saka panghakiman kabèh wong sing liwat, kaya wong sing wis ngidini tumindak isin lan pantes dicela. Mangkono uga, yèn kita digawa marang pikiran kaya ngono déning élingan sing nular, kita ora kena mandheg sanadyan sedhela, nanging kudu langsung ngadhep adoh saka mbayangaké kuwi – supaya nalika Malaikat lumantar, ndeleng kita kesangkut ing pikiran sing ora resik lan isin kaya ngono, padha ora kecega ngucapaké marang kita: *'Mugi berkahing Gusti lumantar kowe; kita wis mberkahi kowe ing asmaning Gusti'* (Mazmur 128:8). Nanging kerep kelakon ana wong sing durung pengalaman, nalika kanthi semangat tobat mriksa kaluputané dhéwé utawa kaluputané wong liya, tanpa dirasakaké kena panah napsu sing paling alus lan banjur nyerah marang napsu kuwi – mula apa sing diwiwiti kanthi wujud kesalehan malah pungkasané dadi asil sing memalukan lan ngrusak dhéwé. *"Ana dalan sing katon bener miturut manungsa, nanging pungkasané nuntun menyang gapura neraka"* (Amsal 16:25).

Sing Kinormatan Isichius, Imam saka Yerusalem

Crita cekak babagan piyambakipun

Ingkang Kinormatan Isichius, putra asli Yerusalem, nalika isih enom dados murid lan panut St. Gregorius Teologian. Sawisé seda guru agungé, piyambakipun nglakoni urip askétis ing salah siji ara-ara gersang Palestina, ing ngendi piyambakipun terus sinau babagan roh Kristen—kadhang liwat buku, kadhang liwat rembugan lisan karo kanca-kanané, para askétis Palestina, lan kadhang liwat pengalaman urip lan panalitèn dhéwé. Ing taun 412, Uskup Agung Yerusalem ngangkat asetik sing pinunjul iki dadi presbiter, lan wiwit wektu kuwi, kanthi nggabungake jabatan presbiter karo pangkajeng pangkotbah, dhèwèké kacathet ing sajarah Gréja minangka salah siji guru sing paling misuwur. 'Euthymius Agung,' kaya sing ditulis dening muridé, Cyril saka Scythopolis (ing Uripé St Euthymius), rumangsa lega banget amarga St Juvenal, Patriark Yerusalem, sawisé rawuh ing biarané ing taun 429 kanggo konsékripsi gréja, nggawa bebarengan karo dhèwèké Isichius sing wicaksana, sawijining presbiter lan guru Gréja." Theophanes, ing kronografé, nyatakake yèn dhèwèké seda ing taun kaping 26 pamrentahan Theodosius enom, sing cocog karo taun 432–433. Ing kalènder Kaisar Basil, pangeling-eling dhèwèké kacathet tanggal 28 Maret. Ing kéné, kaya ing saindenging Wétan, dhèwèké saiki dieling-eling bareng karo kabèh bapa suci ing Setu Keju. Ing kanon St Theodore the Studite kanggo dina iki, ing ayat kaping sanga, dhèwèké dilebokaké ing antarané para guru agung: Basil Agung, Gregorius Teologian, Yohanes Krisostomus, Athanasius Agung, loro Cyril—saka Yerusalem lan saka Alexandria—St Epifanius, Gregorius saka Nyssa – lan disebut minangka 'teolog liyane', mesthi sawisé Gregorius Teolog. Amarga karya ilmiahé, Sang Isichius sing Kinormatan dadi murid pantesé St Gregorius Teolog. Menologioné Kaisar Basil, sing ngakoni St Isichius minangka pangkotbah lan ahli tafsir Kitab Suci, nyatakake: 'Panjenengané nerangake lan mbahas kabèh Kitab Suci kanthi cetha lan nyedhiyakake kanggo

kabecikan umum; mulané panjenengané dadi paling misuwur lan nggumunake kanggo kabèh wong.' Saka akèh karyané, manut tuladha Dobrotolubie Yunani, kita kalebu ing kumpulan iki sawijining khotbah kang ditujokaké marang Theodulus, kang kabagi dadi 203 bab, minangka sing paling migunani kanggo sing kepéngin nglakoni kasedherhanaan, kewaspadaan, lan ngreksa manah. Kabegjan Photius, ing Philokalia-ne, ing bacaan kaping 198, nerangake wacana iki minangka 'luwih cocog tinimbang tulisan liya kanggo wong-wong sing nglakoni urip asketis kanggo warisan Karajan Swarga. Iku disusun, ujare, kanthi cetha lan ing saben bab sing dibutuhake kanggo wong-wong sing ora nindakake sinau jero, nanging nyawisake kabeh gaweyan lan perhatian marang upaya urip sing aktif." [Ing terjemahan iki, teks Yunani Theotokos ing sawetara panggonan dilengkapi saka *Patrologia Graeca* Migne, jilid 93].

Kanggo Teodulus: wacana panyelamatan lan penyelamatan babagan kasedherhanaan lan pandonga⁶⁸

1. Kesadaran iku sawijining seni rohani sing, yen dipraktèkaké suwé lan kanthi semangat sing ajeg, kanthi pitulunganing Gusti, sakabèhé nylametaké manungsa saka pikiran, tembung, lan tumindak ala sing kebak hawa napsu; iku maringi marang sing nglakoni kanthi cara iki kawruh sejati babagan Gusti Allah kang ora bisa dipahami, sakwates sing bisa kita entuk, lan pangerten jero babagan misteri ilahi sing didhelikake; lan iku dadi sumber saben paugeran ing Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar lan panyalut saben berkah ing jaman sing bakal teka. – Sejatine, iku kasucianing manah dhéwé, sing amarga agung lan luhuré sipaté—utawa, luwih jujur, amarga kélalen lan kecerobohan kita—saiki arang banget ditemokaké ing antarané para biksu; nanging Kristus ngberkahi iku, kandha: *'Berkah sing murni atiné, awit padha bakal ndeleng Gusti'* (Matéus 5:8). Amarga mangkono, iku dipikolehi kanthi rega sing larang. Kesadaran, yèn tetep ana ing sajroning manungsa, dadi pandhuan kanggo urip sing bener lan nyenengake Gusti. Iki uga minangka tangga tumuju kontemplasi; ngajari kita ngatur kanthi bener gerakan jiwa telung bagéan (yaiku telung fungsi: rasional, emosional, lan napsu) lan ngendhaleni indra kita kanthi kenceng – lan marang sing nduwèni, saben dina nganyari papat kebajikan utama (yaiku kawicaksanan, kawani, katentreman, lan kaadilan).

2. Pangripta Hukum Agung Musa, lan luwih-luwih Roh Suci, sing nuduhake sepira suci, murni, ngemot kabèh, lan luhuré kabecikan iki, lan mulang kita carané miwiti lan nglakoni, ngendika: *'Ati-ati marang awakmu, supaya ora ana tembung rahasia tumindak ala ing atimu'* (Ulangan 15:9), nyebut 'tembung rahasia' saben pamanggih ing pikiran bab tumindak dosa sing dibenci Gusti: sing uga diarani para Bapa Kudus minangka usulan sing digawa setan menyang ati, sing sakwise muncul ing pikiran langsung dituruti pikiran kita sing kanthi semangat mbantah.

3. Kesadaran iku dalan tumuju saben kabecikan lan marang dhawuhe Gusti; uga diarani menengé ati, lan padha karo njaga pikiran, sing dijaga kanthi bébas saka ngimpi awan.

4. Kaya wong lair wuta ora bisa ndeleng padhange srengenge, mangkono uga wong sing ora urip kanthi waspada ora bisa nyumurupi padhange sih rahmat sing mili kakehan saka swarga; uga wong kaya ngono ora bakal dibebasake saka tumindak, tembung, lan pikiran dosa sing nggegirisi Gusti. Ing lelampahan pungkasan, wong-wong kaya ngono ora bakal bisa uwal saka para pangeran Tartarus (sing nggenteni dheweke).

5. Perhatian iku ketenangan tanpa henti saka ati, bébas saka saben pikiran, ing ngendi ati ambegan lumantar Kristus Yesus, Putraning Allah lan Allah piyambak, lan ambegan ing Panjenengané piyambak tansah, tanpa kendhat lan langgeng; nyuwun marang Panjenengané, ' '; nglawan mungsuh-mungsuhé kanthi gagah berani bebarengan karo Panjenengané; lan ngakoni kaluputané marang Panjenengané, sing duwé kuwasa ngapura dosa. Jiwa kaya ngono, lumantar pangibadah iki, kerep nyawiji karo Kristus, sing ngerti rahasia ati, nalika ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo ndhelikake manise lan perjuangan batine saka kabeh wong, supaya mungsuh licik ora bisa nemokake lawang gampang kanggo mlebuake ala lan ngrusak tumindak paling luhure.

6. Kesadaran iku pambentukan sing teguh saka pamikiran pikiran lan panggonané ing lawang atiné; supaya bisa ndeleng carane pikiran-pikiran asing nyedhaki—maling-maling sing nyolong—lan krungu apa sing diomongake lan dilakoni para sing ngrusak kuwi, uga gambar-gambar apa sing digambarake lan diadegake para setan, nyoba narik pikiran menyang khayalan liwat kuwi kanggo ngapusi. Yen kita gelem

⁶⁸ Sanadyan ing *Dobrotolubie* basa Yunani, sing disusun déning Sang Mulya Nikodemus saka Svyatogor, uga ing terjemahan basa Slavia déning Sang Mulya Paissius (Velichkovsky), panganggit bab-bab mau dijenengi 'Presbyter Hesychius', St Theophan the Recluse, nalika nyusun *Dobrotolubie* basa Rusia, kanthi keliru nyandhakake marang panulis liya – St Hesychius saka Yerusalem. Sakjatiné, karya mau kagungané abbot Hesychius saka Sinai.

nahan proses kaya ngono kanthi tekun, iku bakal, yen kita kepengin, mbuktekake kanthi tuntas lan cetha liwat pengalaman babagan seni perang rohani lan maringi kita pengalaman praktis ing kono.

7. Wedi sing nancep—saka siji sisih, ditinggalake Gusti, lan saka sisih liyane, diparingi idin kanggo ngadhepi godaan saka njaba minangka paugeran—biasane marakake waspada terus-terusan ing pikiran wong sing ngupaya nyegah sumber pikiran lan tumindak ala. Mesthi kanggo tujuan iki cobaan dumadi, lan godaan sing ora disangka-sangka dikirim dening Gusti Allah, kanggo mbenerake urip kita, utamane nalika ana wong sing wis ngrasakake legane saka pangaso saka kabecikan iki (waspada lan waras) – lan banjur dadi kendho. – Saka waspada sing kerep iki lair kabiasaan; saka iki – ana kesinambungan alamiah saka kesadaran; lan saka iki, miturut sipaté, alon-alon muncul pandelengan babagan perang, disusul pandonga Yesus sing ora kendhat, katentreman manis ing pikiran sing bébas saka khayalan, lan kahanan éndah sing muncul saka persatuan karo Yesus.

8. Pikirane sing teguh, nyuwun marang Kristus nglawan mungsuh-mungsuhe lan ngungsi marang Panjenengané, iku kaya kéwan sing dikelilingi akèh asu, nanging tetep gagah nglawan, ngungsi ing sawijining pager. Saka adoh, kanthi pikiran nggambaraké wujud mungsuh sing ora katon, iku ndedonga tanpa kendhat marang Gusti Yesus, Pangrèknan, nglawan mungsuh-mungsuh mau, lan kanthi mangkono tetep ora kena serangané.

9. Yen kowe ngerti, lan wis diparingi '*kanggo muncul ing ngarsané Gusti sesuk*'—ora mung katon, nanging uga ndeleng (Mazmur 5:4)—mula kowe mangertos apa sing tak omongaké. Yen ora, tetep waspada, lan kowe bakal nampa.

10. Susunaning segara iku akèh banyu; lan susunan lan dhasaring kasadaran iku kewaspadaan lan meneng jeroing jiwa, uga juranging pangrêmbêng kang nggumunaké lan ora bisa diucapaké, lan andhap asor kang wicaksana, kabeneran lan katresnan—iku (ing dhéwé) minangka kesadaran lan pandonga paling dhuwur marang Kristus Yesus, tanpa pamikiran, kanthi ambegan, tanpa kendhat, abot, nanging tanpa kuciwa utawa kesel (Lukas 18:1).

11. '*Ora saben wong sing kandha marang Aku, "Gusti, Gusti," bakal mlebu,*' pangandikane Gusti, '*ing kraton swarga, nanging sing nindakake kersaning RamaKu*' (Matéus 7:21). Lan kersaning Rama Panjenengané yaiku iki: '*Sira sing tresna marang Gusti, sengit marang sing ala*' (Mazmur 96:10). Mula, nalika kita ndedonga marang Yesus Kristus, ayo sengit marang pikiran ala – lan kersaning Gusti kacumponi.

12. Gusti kita lan Allah, sawisé dadi inkarnasi, paring tuladha saben kabecikan marang manungsa lan minangka ajakan kanggo tangi saka kejatuhan kuna, kanthi cetha nggambaraké kabèh urip kabecikané ing daging. Antarane akèh tuladha becik liya sing digawé, sawisé baptisané Panjenengané lunga menyang ara-ara gersang, ing kono nalika puasa Panjenengané nglakoni perang rohani karo setan, sing nyedhak marang Panjenengané kaya manungsa biasa; lan lumantar cara kamenangan marang dheweke—yaiku andhap asor, nglakoni puasa, pandonga, lan kasucian—sing ditindakake dening Panjenengané, sanadyan Panjenengané ora perlu amarga wis Gusti Allah lan Gusti para dewa—Panjenengané mulangaké marang kita, para abdi sing ora pantes, carané nglawan roh-roh piala kanthi pantes.

13. Bab macem-macem cara (teknik) ngendhaleni dhiri sing miturut panemuku bisa alon-alon ngresiki pikiran saka pikiran sing kebak napsu—aku ora bakal ragu nerangake iki marang kowe nganggo basa sing prasaja lan polos. Amarga aku ora nganggep wicaksana, sanajan ing pamanggihan iki—kaya sing asring kelakon ing crita perang njaba—nglantarake apa sing migunani, utamane kanggo wong prasaja, nganggo tembung sing akèh... '*Nanging kowe, anakku Timotius,*' aku bakal kandha marang kowe nganggo tembungé Rasul, '*perhatèkna tenan*' apa sing kudu kowe '*waca*' (1 Tim. 4:13).

14. Mula ana siji cara (teknik) saka kesadaran: ngawasi tanpa kendhat impen-impen awan utawa imajinasi; amarga tanpa impen-impen awan, Setan ora bisa nyusun pikiran lan nampilake marang pikiran kanggo ngapus.

15. Liyane yaiku: njaga atimu supaya tansah meneng jero ing saben wektu, dibebasake saka saben pikiran, lan ndedonga.

16. Ana maneh: – nyuwun pitulungan marang Gusti Yesus Kristus tanpa kendhat kanthi andhap asor.

17. Ana maneh cara siji yaiku tansah éling marang pati ing atimu.

18. Kabeh praktik iki, kekasihku, kaya penjaga gapura, nyegah mlebué pikiran ala; babagan gagasan manawa wong kudu mung ndeleng swarga (tansah ngisi pikiran kanthi renungan babagan bab-bab swarga), ora maringi wigati marang bumi (lan kabeh sing ana ing donya)—sing uga kalebu salah siji cara sing mujarab

kanggo kasadharan rohani, kaya cara-cara liyane—aku bakal nerangake iki kanthi luwih rinci ing panggonan liya, kanthi pitulunganing Gusti, sing maringi tembung.

19. Yen kita motong panyebab-panyebab hawa napsu (pemicu sing nggerakake) lan melu ing pakaryan rohani mung sawatara wektu, tinimbang tetep urip kaya ngene salawas-lawase, sanajan pancen nglakoni pakaryan kuwi; kita bakal gampang bali marang hawa napsu daging, amarga ora entuk woh liya saka (usaha apik) kuwi kejaba petengé pikiran lan mudhuné sing paling jero menyang donya materi.

20. Sapa waé sing ngupaya saka jero kudu saben wektu nglakoni papat bab iki: andhap asor, waspada banget, nolak pikiran ala, lan pandonga. Andhap asor – supaya nalika dhèwèké lagi perang karo mungsuh-mungsuhé – setan sombong – dhèwèké tansah éntuk pitulungané Kristus ing atiné: awit Gusti sengit marang wong sombong. Waspada – supaya dhèwèké tansah njaga atiné bébas saka pikiran apa waé, sanajan katon apik. Perlawanan – supaya, nalika dhèwèké nyadari sapa sing teka, dhèwèké langsung bisa nolak sing jahat kanthi nesu, kaya sing kacarita: *'Aku mangsuli wong-wong sing ngina tembungku'* (Mazmur 118:42) – *'Apa atiku ora bakal manut marang Gusti Allah?'* (Mazmur 61:2)? Donga—supaya sawisé nolak, dhèwèké langsung njerit marang Kristus saka jeroné atiné kanthi ambegan sing ora bisa diungkapaké. Lan banjur sang askèt dhéwé bakal weruh carané mungsuhé, kanthi asmané Yesus, sumebar kaya bledug déning angin lan kabuwang, utawa carané asap sirna bareng karo tipuané.

21. Sapa waé sing ora nduwé pandonga sing wis resik saka pikiran ora nduwé senjata kanggo perang—pandonga, miturutku, sing tansah makarya ing jero ati, supaya kanthi nyebut Asinggihi Gusti Yesus Kristus mungsuh sing nyerang sacara rahasia bisa (ora katon) dipukul lan kobong.

22. Kowe kudu ndeleng ing jero kanthi pandelengan pikiran sing tajam lan intens, supaya bisa ngenali sapa wae sing mlebu; lan sawise ngenali, kowe kudu langsung ngremuk sirah ula nganggo perlawanan, nalika bebarengan ngluhake swara marang Kristus kanthi ambegan. Lan banjur kowe bakal ngrasakake perantaraan ilahi sing ora katon. Sampeyan uga bakal cetha ndeleng kabeneran ing ati (apa atimu tumindak bener, utawa apa sejatine tumindak bener ing ati).

23. Kaya wong sing nyekel pangilon ing tangané lan ndeleng ing kono, ngadeg ing antarané wong liya, ndeleng pasuryané dhéwé kaya apa, lan ndeleng wong liya padha ndeleng ing pangilon sing padha: mangkono, wong sing ndeleng ing atiné dhéwé kanthi tuntas ati ndeleng kahanané ing kono, lan ndeleng pasuryan peteng saka wong-wong Ethiopia ing pikiran.

24. Pikir ora bisa ngalahake ilusi setan mung nganggo kekuwatané dhéwé: aja nganti ngira bisa nindakake kuwi. Amarga mungsuh kita licik, padha pura-pura kalah nalika nyusun rencana kanggo nyerang pejuang saka sisih liya – lumantar kesombongan; nanging nalika jenengé Yesus disebut, padha ora tahan sanajan sedhela kanggo ngrancang marang kowe.

25. Aja nganti kowe mikir kakehan bab awakmu dhéwé (utawa nyusun cara perangmu dhéwé), kaya sing ditindakake Israèl kuna: yèn ora, kowe uga bakal diserahaké marang mungsuh-mungsuh pikiranmu. Amarga bangsa kuwi, sawisé dibebasaké saka Mesir déning Gusti Allahing kabèh, banjur gawé penolong kanggo dhéwé—patung sing dicetak.

26. Kanthi 'berhala sing lebur' diartèkaké pikiran kita sing ringkih, sing nalika nyebut jenengé Yesus Kristus nglawan roh-roh kejahatan, kanthi gampang ngusir roh-roh mau lan, kanthi kaprigelan, ngusir pasukan mungsuh sing ora katon lan galak perang; nanging sakwise wani sembarangan ngandelake awake dhewe piyambak, tiba lan remuk kaya makhluk sing diarani bersayap cepet. Iki sing diaku dening sing ngandelake Gusti: *'''Gusti,' pangandikane, 'iku pitulungku lan pelindhungku; marang Panjenengane atiku precaya, lan Panjenengane bakal nulungi aku, lan dagingku bakal subur'* (Mazmur 27:7); lan *'sapa,' kejaba Gusti, 'sing bakal munggah mungsuhku nglawan wong-wong sing licik? Utawa sapa sing bakal mbela aku nglawan wong-wong sing nindakake kajahatan'* (Mazmur 93:16) – pikiran sing tanpa wates? Nanging sing percaya marang awake dhewe tinimbang marang Gusti bakal tiba ing paleman sing nggegirisi. Kawanan merpati, sawise mabur dhuwur, muter-muter lan tiba mudhun. Yen ora bisa mbalik ing wektu sing pas, padha nabrak lemah lan remuk nganti mati.

27. Mangkono, kanca-kanca sing tak tresnani – yèn kowe kepéngin nglakoni perjuangan kaya sing kuduné – iki dadi tuladha pandhuan babagan wangun lan cara menengé manah: kéwan cilik, laba-laba. Laba-laba nyekel lan matèni lalat-lalat cilik, lan kowe, yen kaya laba-laba (sing lungguh ing sarange), kowe njaga meneng kanthi upaya ing atimu, aja nganti mandheg nyerang bayi-bayi Babilonia ing saben wektu – amarga nyerang kuwi, Roh Suci lumantar Dawud bakal nyebut kowe begja (Mazmur 136:9).

28. Kaya déné mokalé Laut Abang katon ing langit antarané lintang-lintang, lan kaya déné mokalé manungsa mlaku ing bumi ora ambegan hawa donya iki: mangkono uga mokalé kita ngresiki atiné saka pamikiran kang kebak napsu lan ngusir mungsuh-mungsuh batin tanpa kerep nyebut asmané Yesus Kristus.

29. Yen kanthi renungan sing andhap asor, pangeling pati, disiplin dhiri, ngusir pikiran ala, lan pangucapan jenengé Yesus Kristus, kowe tansah manggon ing atimu, lan nganggo piranti-piranti iki kanthi wicaksana nempuh saben dina dalan pikiran—sempit nanging maringi kabungahan lan manis; mangkono kowe bakal mlebu ing pangrêmbag suci para wali, lan kowe bakal padhang dening kawruh bab rahasia sing jero saka Kristus, *'ing ngendi kapenuhan kabèh bandha kawicaksanan lan kawruh'* (Kolose 2:3) lan *'ing ngendi manggon kabèh kapenuhan Déwa kanthi jasmani'* (ayat 9). Amarga ing Gusti Yesus kowe bakal ngrasa yèn Roh Suci wis mudhun ing atimu, lan nalika pikiran manungsa padhang déning Panjenengané, iku *'ndelok kamulyaning Gusti Allah kanthi rai kang mbukak'* (2 Kor. 3:18). *'Ora ana siji,'* kandha Rasul, *'sing bisa ngucapake "Tuhan Yesus" kajaba dening Roh Suci'* (1 Kor. 12:3), Sing sacara rahasia mastèkaké marang wong-wong sing ngupaya Panjenengané (ing sajatiné ana ing sajroning Panjenengané).

30. Wong-wong sing tresna marang piwulang uga kudu mangertèni iki: yèn setan-setan jahat, iri marang kita amarga paedah gedhé sing diparingaké saka perjuangan rohani, kawicaksanan sing dipikolehi lumantar kuwi, lan munggah marang Gusti Allah, asring ndhelikaké perjuangan batin iki saka kita lan mateni kuwi, (sajeroning uga niat) supaya nalika kita (sawise lali bebaya serangané) dadi sembrono, padha dumadakan nyeret pikiran kita (menyang ngimpi awan), lan maneh ndadekake kita ora merhatiin lan sembrono marang atiné. Amarga padha tansah kapenuhan pikiran siji tujuwan lan siji upaya: nyegah manah kita supaya ora nggatekake marang awake dhewe, amarga padha ngerti sepira bandha sing bakal nglumpuk ing jiwa. – Nanging pas wektu kuwi (nalika sepi ing perang) kita bakal nyilem ing renungan rohani, kelingan Gusti kita Yesus Kristus – lan perang mau bakal maneh nyekel pikiran kita. Ayo padha nindakake kabeh, konon, miturut pitutur Gusti piyambak lan kanthi andhap asor banget.

31. Nalika manggon ing komunitas, kita kudu kanthi kersa dhéwé lan ati sing gelem nyisihaké kabèh kepinginan pribadi sadurungé marang abbas, lan kanthi pitulungané Gusti, dadi kaya-kaya pasrah lan tanpa karsa dhéwé. Ing bab iki, kita kudu ngupaya sakabehe supaya ora gampang kesinggung lan nyegah ledakan nesu sing ora wajar lan ora lumrah, amarga yen ora, nalika ana peperangan rohani, kita bakal krasa kurang wani. Amarga kersaning kita, kajaba kita dhéwé sing gelem ngendhalèni, biasané nyurung kita marang wong-wong sing nyoba ngendhalèni kanthi paksa (tanpa idin kita); lan amarga iku, nesu sing kabangkit kuwi, sing ngguguk kanthi ala, ngrusak pangerten babagan perang (katrampilan ing nglakoni perang), sing meh ora bisa dipikolehi kanthi angel banget. Nesu biasane ngrusak. Yen diarahkan marang pikiran-pikiran setan, iku bakal mecah lan ngrusak; nanging yen kobong marang wong liya, iku ngrusak ing jeroning ati pikiran becik sing kita duwé marang wong-wong mau. Mangkono, nesu cetha ngrusak kabèh jinis pikiran, apa kuwi ala utawa, kaya sing bisa kelakon, malah sing bener. Iku diparingi Gusti marang kita kaya tamèng lan busur, lan tetep mangkono yèn ora nyimpang saka tujuwané. Nanging yèn wiwit tumindak bertentangan karo tujuwané, iku dadi pemusnah. Aku wis weruh yèn sanajan asu, sing kadhangkala wani nyerang srigala, bisa nyabhet wedhus.

32. Mula saka iku, wong kudu ngungsi saka kesewenang-wenangan (kebebasan tumindak sembrono marang wong liya) kaya ngungsi saka bisa ula tedung, lan nyingkiri pacelathon kerep kaya nyingkiri ula lan anak ula tedung; awit mau bisa kanthi cepet nuntun marang lali sakabehe marang perjuangan batin, lan nurunaké nyawa saka pucuking pangluhur sing diparingi dening sucining ati. Lali kaya ngono, sing pantes dikutuk, nolak perhatian kaya banyu nolak geni, lan dadi mungsuh sing ajeg lan medeni. Saka lali kita tiba ing kelesuan; saka kelesuan kita lumantar marang ngliwakake (paugeran urip rohani) lan putus asa – lan marang napsu sing ora terkendali; lan kanthi mangkono kita mbalèk manèh, kaya asu bali marang muntahane (2 Petrus 2:22). Mula saka iku, ayo padha mlayu saka kabebasan sing kebablasan kaya saka racun sing matèni; lan ayo padha nyembuhaké panyakit lali sing ala kuwi kanthi pangreksa pikiran sing paling ketat lan pangibadah tanpa kendhat marang Gusti kita Yesus Kristus: amarga tanpa Panjenengané kita ora bisa *'nindakaké apa-apa'* (Yohanes 15:5).

33. Ora lumrah, malah ora mungkin, dadi kanca karo ula lan nyimpené ing jeroning awak dhéwé; uga ora mungkin ngelus-ngelus awak kanthi sakabehe, tresna lan nyenengake—kajaba mung maringi apa sing pancen perlu—nalika ing wektu sing padha kita ngupaya kabecikan swarga. Amarga siji iku (ular), miturut sipaté dhéwé, ora bisa nahan nyilakaké wong sing nampani, déné siji iki (awé) — ora bisa ngrusak wong sing nyenengaké karo gerakan nikmat hawa napsu. Nalika awé dosa kanthi cara apa waé, kudu dicambuk tanpa welas asih nganti getih metu, kaya budhak lari sing mabuk anggur, supaya ngerti yèn ana panguwasa (pikiran)

ing ndhuwuré, sing siap ngukum, lan supaya ora ngupaya mabuk hawa napsu kaya ngombe anggur ing warung, supaya budak wengi iki—debu sing fana—ora nganti lali marang tuwané (jiwa), sing langgeng. Aja percaya marang dagingmu nganti pungkasaning dina-dinamu. Karep daging, kandha Rasul, "*mungsuh marang Gusti Allah; awit ora manut marang hukumé Gusti Allah*" (Roma 8:7), – lan: "*awit daging perang karo Roh*" (Galatia 5:17), – lan maneh: "*Sing ana ing daging ora bisa nyenengake Gusti Allah. Nanging kowe ora ana ing daging, nanging ana ing Roh*" (Rm. 8:8–9).

34. Tugas '*kawicaksanan*' yaiku tansah nuntun sipat impulsif kita marang perjuangan perang batin lan marang disiplin diri; tugas '*kabijaksanaan*' yaiku nuntun kemampuan mental kita marang kewaspadaan sing ketat lan tanpa kendhat lan marang renungan rohani; tugas '*kabeneran*' yaiku nuntun kekuwatan karsa kita marang kabecikan lan marang Gusti Allah; tugas '*kawani*' yaiku ngatur limang indrè lan nahan supaya ora ngotori batin utawa atiné, uga awak njaba utawa badan kita.

35. '*Kamulyané ana ing Israel*' – ing pikiran sing nyawang kaendahan kamulyané Gusti sakwates sing bisa, '*lan kakuwatané ana ing méga*' (Mazmur 67:35)—ing atiné sing nyawang pepadhang, sing ing esuk ngarahaké pandangane marang Panjenengané sing lungguh ing tengené Rama, sing padhangaké wong-wong mau kaya srengéngé sumunar marang méga sing resik, ngetokaké yèn wong-wong mau paling éndah.

36. '*Sapa sing dosa bakal ngrusak kabecikan akèh wong*,' kandha Kitab Suci (Pangandika 9:18); lan pikiran, kanthi dosa, ngrusak apa sing wis kacathet ing bab sadurungé—minuman lan panganan swarga iki.

37. Kita ora luwih kuwat tinimbang Simson, ora luwih wicaksana tinimbang Salomo, ora luwih wicaksana tinimbang Dawud sing pinaringan berkah, lan uga ora luwih tresna marang Gusti tinimbang rasul utama Petrus. Mula saka iku, aja padha nyandhak pangarep-arep marang awake dhewe; amarga Kitab Suci kandha, sapa wae sing percaya marang awake dhewe bakal tiba kanthi nggegirisi.

38. Ayo padha sinau andhap asor saka Kristus, alus saka Dawud, lan saka Petrus carane nangis amarga kadhangkala kita tiba, nanging aja nganti putus asa kaya Simson, Yudas, lan Salomo sing paling wicaksana.

39. "*Setan, kaya singa sing nggerem, ngubengi golek wong sing arep dipangan*" (1 Petrus 5:8). Aja nganti kita mandheg nglakoni waspada ing ati, kesederhanaan, wicaksana (ing pikiran) lan pandonga marang Kristus Yesus, Gusti kita. Amarga kowe ora bakal nemu pitulungan sing luwih becik sajrone uripmu sakabehe kajaba sing asalé saka Gusti Yesus: amarga Panjenengané piyambak, minangka Gusti, ngerti jebakan, tipu daya lan muslihaté setan.

40. Mula saka iku, nyawa kudu wani percaya marang Kristus lan nyuwun marang Panjenengané; aja wedi marang mungsuhé: amarga ora perang piyambak, nanging bebarengan karo Sang Prabu Agung Yesus Kristus, Pangripta kabèh sing ana, loro-lorone sing ora kawujud lan sing kawujud, sing katon lan sing ora katon.

41. Kaya déné saya akèh udan tiba ing bumi, saya alus; mangkono uga asmané Kristus sing suci, sing kita wartakaké tanpa ragu, saya kerep kita nyebut Panjenengané, saya alus lemahé atiné kita, ngisi karo kabungahan lan kabagyan.

42. Uga becik kanggo sing durung pengalaman mangertèni yèn kita, sing abot lan tundhuk ing bumi ing badan lan pikiran, bisa ngalahaké mungsuh-mungsuh kita—sing ora kasat mata lan ora katon, sing jahat lan licik ing kejahatanane, sing cepet lan entheng—sing wis kebak atiné ing perang sing lumaku wiwit jaman Adam nganti saiki, ora ana cara liya kanggo ngalahaké kajaba kanthi waspada terus-terusan ing pikiran lan nyebut-nyebut Yesus Kristus, Gusti Allah lan Pencipta kita. Kanggo wong sing durung pengalaman, pandonga Yesus Kristus bisa dadi inspirasi lan pandhuan kanggo nyoba lan mangerteni apa sing becik; nanging kanggo wong sing wis pengalaman, guru paling apik ing kabecikan yaiku tumindak, nyoba liwat pakaryan, lan ngrasakake kabecikan.

43. Kaya bocah cilik sing polos lan ora duwe akal licik, nalika weruh wong liya nindakake trik, rumangsa seneng lan, amarga polos, banjur ngetutake wong sing bisa gawe kaelokan kuwi: mangkono uga nyawa kita, sing prasaja lan becik—awit pancen digawé kaya ngono déning Gusti sing becik— – seneng marang usulan-usulan imajinatifé setan lan, kanthi gampang kena godha, mlayu marang setan sing licik kuwi kaya marang wong becik, kaya manuk dara mabur marang wong sing nyetel perangkap kanggo anaké, lan kanthi mangkono nyawiji pikirane karo usulan-usulan imajinatifé setan. Yen iki gambaran wanita ayu, utawa apa wae sing pancen dilarang banget dening paugeran Kristus, dhèwèké ngupaya cara kanggo ngwujudaké apa sing wis diilhami déning kaendahan sing muncul ing ngarepé; banjur, sawisé mutusaké karo pikiran kuwi, dhèwèké nglakokaké lumantar awaké tumindak ora patuh sing wis dibayangaké ing atiné, nganti nggawa paukuman marang dhèwèké dhéwé.

44. Mangkono liciké Sang Jahat, lan nganggo panah kaya ngono dhèwèké nangkep saben korban. Mula saka iku, ora aman, sadurunge pikiran wis nduwé pengalaman gedhé ing perang rohani, ngidini pikiran kaya ngono mlebu ing atiné kita – utamané ing wiwitan, nalika jiwa kita isih simpati marang godaan setan, seneng marang kuwi, lan gelem ngetutaké; nanging sakwise dikenal, kudu langsung dipotong, pas wektu ditemokake lan wiwit ngakar. Nanging nalika pikiran, sawisé suwé melu ing upaya sing nggumunake iki, wis nguwasani kaprigelan iki, bakal mbedakake kabèh sing ana ing jerone lan nguwasani kaprigelan nglakoni perang kaya ngono, supaya bisa ngenali pikiran-pikiran kanthi yakin lan, kaya sing diandharaké Nabi, bakal bisa nyekel '*sigung cilik*' kanthi gampang (Kidung Agung 2:15): banjur sapa waé bisa kanthi trampil ngidini mau mlebu, perang nglawan mau kanthi pitulungané Kristus, mbukak lan mbuwang mau metu.

45. Kaya geni lan banyu ora bisa liwat ing saluran sing padha bebarengan, mangkono uga dosa ora bisa mlebu ing ati kajaba dhisik ngetokake palu ing lawang ati lumantar usulan licik saka sing jahat.

46. Sing kapisan yaiku panyaran; sing kapindho yaiku campuran, nalika pikiran kita lan pikirané setan jahat padha nyawiji; sing katelu yaiku kolusi, nalika pikiran loro-loroné padha nggolèk akal ala lan mutusaké piyé carané nglakokaké; sing kaping papat, nanging, yaiku tumindak sensual utawa dosa. Mangkono, yèn pikiran tetep waspada, merhatosaké dhiri lan lumantar celaan lan pangibadah marang Gusti Yesus ngusir usulan kuwi pas munculé, mula ora ana saka apa sing biasané mèlu teka. Amarga sing jahat, minangka roh tanpa badan, mung bisa ngapusi jiwa lumantar khayalan lan pikiran. (Saka tumindak-tumindak iki) Dawud nyritakaké bab godaan: '*Ing èsuk aku mbasmi kabèh wong jahat ing bumi*' (Mazmur 100:8); déné Musa Agung nyritakaké bab paseduluran: '*Aja paseduluran karo wong-wong mau*' (Kaluaran 23:32).

47. Pikirane nglawan pikirane ing perang sing ora katon—pikiran setan nglawan pikiran kita dhéwé. Mula, saben wayahe kita kudu njerit marang Kristus saka jeroning atiné, supaya Panjenengané ngusir pikiran setan lan, minangka Sing Tresna marang Manungsa, maringi kita rampasan kemenangan.

48. Gambaran ketenangan batin iku kanggone kowe kaya wong sing nyekel pangilon ing tangané lan ndelok kanthi teliti marang pangilon kuwi; banjur (yaiku, nalika kowe miwiti niru wong kuwi) kowe bakal weruh carane ala lan becik padha kacathet ing atimu.

49. Ati-ati ing saben wektu aja nganti ana pikiran apa wae ing atimu, apa sing ora pantes utawa sing katon apik, supaya kanthi mangkono kowe bisa gampang ngenali wong manca, yaiku putra sulung Mesir (tegesé hawa napsu).

50. Sepira becik, nyenengake, padhang, manis, migunani kabeh, wicaksana (sumringah) lan ayu kabecikan saka kesederhanaan! Dipandu dening Panjenengan, Kristus Gusti kita, lan dilakoni kanthi semangat dening pikiran manungsa kanthi andhap asor gedhe! Amarga iku nguluraké cabangé nganti tekan segara lan jeroné pamikiran, lan tunasé nganti tekan kali-kali misteri ilahi sing manis (Mazmur 79: 12), nyuburi (nyirami, nyegerake) pikiran, sing suwé kapanggang déning kejahatan saka manisé pikiran sing ngapusi lan setani, lan saka pamikiran daging sing gila, kang ing kono ana pati.

51. Kesadaran iku kaya tangga Yakub, ing pucuké Gusti Allah lungguh, lan para Malaikat mlaku ing kana. Iku mecahaké kabèh ala ing jeroné kita, motong omongan kakehan, fitnah, cacad, lan kabèh dhaptar hawa napsu, ora nahan sanadyan sedhela waé pisah saka manisé dhéwé.

52. Iki, sedulurku, sing bakal kita kejar kanthi sakabehe atine. Nanging, kanthi pikiran sing suci ing Kristus Yesus, mabur ing pangandikane, ayo uga tansah ngelingi kaluputan lan urip lawas kita, supaya nalika kita remuk lan andhap asor amarga kelingan dosa-dosa kita, kita bisa nampa pitulungan sing ora kendhat saka Yesus Kristus, Gusti kita, ing perang rohani. Amarga nalika kita, amarga kesombongan, kesia-siaan utawa katresnan marang awak dhewe, kapisah saka pitulungané Gusti Yesus, kita uga kapisah saka kasucianing manah, lumantar kasucianing manah iku Gusti Allah ngetokake Diri marang manungsa; amarga, kaya sing wis dijanjekake (Matéus 5:8), sing sepisanan dadi sabab saka sing kapindho (kasucianing manah sing nuntun marang panglihatan Gusti Allah).

53. Pikiran sing ora nglirwakake kagiatan batine, bebarengan karo berkah liya sing muncul saka disiplin lan pangreksan dhiri sing ajeg, uga nggayuh kahanan ing ngendi limang indera badan ora dadi kanca tumindak ing godaan dosa sing teka saka njaba. Kanthi tansah nggatekake kabecikané—kasucian—lan tansah kepéngin seneng ing pikiran sing becik, dhèwèké ora ngidini limang indréné ngapusi dhèwèké kanthi mlebu menyang pikirane liwat pikiran-pikiran sing kasat mata lan kosong; nanging, amarga ngerti pangapusan apa waé sing muncul liwat kuwi, dhèwèké nahan kuwi saka jeroné kanthi upaya sing gedhé.

54. Tetep waspada ing pikiran, lan kowe ora bakal kabebanan godaan. Nanging yen kowe nyimpang saka iki, tahan apa wae sing kelakon marang kowe.

55. Kaya wedang pait sing migunani kanggo wong sing ilang napsu mangan lan ora seneng marang panganan, mangkono uga migunani kanggo wong ala supaya nampa sangsara.

56. Yen kowe ora kepengin nandhang cilaka, aja uga nindakake sing ala, amarga sing siji mesthi mèlu saka sing liyané. Apa sing ditanduraké manungsa, kuwi uga sing bakal dipetik. Mula, nalika kita kanthi kersa nandur tumindak ala, banjur tanpa kersa ngundhuh (sedhuh), kita kuduné gumun marang kaadilan Gusti Allah ing bab iki.

57. Pikirane kabut dening telung napsu iki: katresnan marang dhuwit, kesombongan, lan katresnan marang kesenangan.

58. Kawruh lan iman, kang dadi kanca kodrat kita, wis kabotan dening ora liya kajaba hawa napsu iki.

59. Amukan lan nesu gedhe, peperangan lan pembunuhan, lan sakabehe dhaptar hawa napsu liyane wis ngakar jero ing manungsa liwat kuwi.

60. Sapa sing ora ngerti kabeneran ora bisa precaya tenan; amarga kawruh lumrahe luwih dhisik tinimbang iman. Sing kacathet ing Kitab Suci ora mung kanggo kita ngerti, nanging uga supaya kita nglakoni.

61. Mula saka iku, ayo padha miwiti nglakoni. Kanthi mangkono, lumaku setapak demi setapak, kita bakal nemokake manawa pangarep-arep marang Gusti, pracaya kang teguh, kawruh jero, panyelamatan saka panggodha, peparing sih, pangakuan saka jeroning ati, lan luh kang kakehan diparingake marang wong pracaya lumantar pandonga; lan ora mung kuwi, nanging uga kasabaran nalika nampa sangsara, pangapura sing tulus marang tangga teparo, pangerten babagan hukum rohani, anané kabeneran saka Gusti, inspirasi saka Roh Suci, karunia bandha rohani, lan kabèh sing wis dijanjèkaké Gusti marang para pracaya, ing donya iki lan ing jaman sing bakal teka. Singkaté, nyawa ora bisa ana ing gambaré Gusti kanthi cara liya kajaba lumantar sih-rahmaté Gusti lan pracayaé wong sing manggon ing manah, kanthi andhap asor sing jero lan pandonga sing tanpa gangguan.

62. Kita pancen wis nampa berkah ageng saka pengalaman—yaiku, manawa sapa waé kudu tanpa kendhat nyuwun marang Gusti Yesus nglawan mungsuh-mungsuh pikiran, yèn péngin ngresiki atiné. Lan delengen carane apa sing wis tak kandhakake saka pengalaman cocog karo kesaksian Kitab Suci: *'Siapna awakmu,'* kandhane, *'kanggo nyebut Gusti Allahmu, hai Israel'* (Amos 4:12). Rasul uga kandha: *'Ngedonga tanpa kendhat'* (1 Tesalonika 5:17). Lan Gusti nyatakake marang kita: *'Tanpa Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa. Sapa waé sing tetep ana ing Aku, lan Aku ana ing dhèwèké, bakal ngasilaké woh sing akèh. Nanging sapa waé sing ora tetep ana ing Aku, bakal dibuwang kaya cabang lan layu'* (Yohanes 15:5–6). Pandonga iku berkah ageng, nggabungake kabeh berkah ing sajroningé, amarga iku ngresiki manah, ing ngendi Gusti katon déning wong pracaya.

63. Amarga harta karun kasetyan iku mulya lan nyenengake Gusti Allah, lan nduweni daya kanggo mbusak kabeh kejahatan ing jero kita lan kabeh sing mbenci Gusti Allah, iku ora gampang dipikolehi. Sampeyan bisa nemokake ing wong liya sawatara tumindak pribadi saka akèh kabecikan, nanging yèn nggoleki wangi kerendahan ati, meh ora bakal ketemu. Mula saka iku, perlu banget ketelatenan lan upaya kanggo nggayuh harta karun iki. Kitab Suci uga nyebut setan 'kudus' amarga wiwitane dheweke nolak harta karun ajining asor sing larang regane iki lan milih kesombongan. Mung amarga iku, dheweke diarani 'roh najis' ing saindenging Kitab Suci. Amarga apa kotoran jasmani sing bisa ditindakake makhluk sing sakabehe ora materiil, ora duwe raga lan tanpa bagean, nganti bisa diarani najis amarga iku? Cetha, amarga kesombongan dheweke diarani najis, lan saka malaikat sing suci lan padhang, dheweke wis dicap hina. *'Saben wong sombong iku najis ing ngarsane Gusti'* (Amsal 16:5). Dosa pisanan, miturut Kitab Suci, yaiku *'kesombongan'* (Sirakh 10:15). Nalika Firaun kandha, *'Aku ora kenal Gustimu, lan aku ora bakal ngeculake Israel'* (Kaluwihan 5:2), dhèwèké ngomong kaya wong sing sombong.

64. Ana akèh tumindak pikiran sing bisa nggawé kita éntuk peparing kabegjan saka andhap asor, asal kita ora nglirwakaké kaslametan kita; contoné: éling marang dosa—ing tembung, tumindak, lan pikiran—lan akèh bab liya, nalika dipirsani manèh ing pikiran, kabèh mau ndadèkaké andhap asor. Iki uga nuntun marang andhap asor sejati nalika wong tansah merenung bab kaunggulan tangga teparo lan muji pantes-pantes alamiah liyane, kanthi mbandhingake karo dheweke. Ndeleng kanthi cetha ing pikirane kasangsarane dhéwé lan sepira adohé saka kasampurnané wong liya, sawijining wong mesthi bakal nganggep dhéwé kaya bledug lan abu, malah ora mung manungsa, nanging mung kaya asu, amarga dhèwèké ketinggalan saka kabèh makhluk rasional ing bumi ing saben bab lan luwih kurus lan sengsara tinimbang kabèh mau.

65. Cangkemé Kristus, tiangé Gréja, Rama agung kita Basilius, ngendika: 'Pitulungan ageng kanggo nyingkiri dosa lan ora tiba maneh ing dosa sing padha ing dina candhaké yaiku iki: ing pungkasaning dina,

nyerahaké awak dhéwé lan kabèh sing kita duwèni marang paugeran nurani kita, supaya kita bisa weruh ing ngendi kita kliru lan ing ngendi kita tumindak bener. Iki sing ditindakake Ayub, loro marang awake dhewe lan marang anak-anake." Pamariksaan saben dina kaya ngene maringi padhang marang apa sing kelakon marang kita saben jam (utawa mulang kita supaya mriksa awake dhewe saben jam, supaya kita bisa weruh kepiye kita kudu tumindak saben jam).

66. Siji manehman,⁶⁹ uga salah siji wong wicaksana ing babagan gaib, ngendika: 'Wiwitan saka woh-wohan iku kembang; lan wiwitan saka urip sing aktif iku pangendalian dhiri.' Mula saka iku, ayo padha nglakoni pangendalian dhiri, lan luwih maneh kanthi ukuran lanimbangan, kaya sing diwulangake para Bapa, lan ayo padha ngentekake sedina rolas jam kanggo ngendhaleni pikiran kita. Kanthi tumindak kaya ngono, kanthi pitulunganing Gusti lan lumantar disiplin dhiri, kita bakal bisa mateni lan nyilikake ala ing jeroning awake dhewe. Amarga lumantar disiplin dhiri iku urip sing luhur bisa kacapai, lan amarga iku kita bakal diparingi Karajaning Swarga.

67. Dalane marang kawruh yaiku tanpa napsu lan andhap asor, tanpa iku ora ana siji wae sing bakal nyumurupi Gusti.

68. Sapa waé sing tansah manggon ing jeroné atiné, tansah ngalihake pikirane menyang kana, nglakoni pangendalian dhiri; lan ora mung kuwi, nanging uga merenung, mikirake bab-bab ilahi, lan ndedonga. Lan iki persis sing diomongake Rasul: '*Laku manut Roh, lan kowé ora bakal nepaki hawa napsu daging*' (Gal. 5:16).

69. Sapa sing ora ngerti carane mlaku ing dalan rohani ora nggatekake pikiran sing kebak hawa napsu (tegesé, dhèwèké ora ngusir pikiran-pikiran kuwi saka dhèwèké), nanging tansah kapenuhan pikiran babagan awak waé: utawa nyemplung ing ngrempèni lan pesta pora, utawa dadi kuwatir, nesu, lan kebak dendam, sing banjur nggelapake pikiran; utawa, kanthi nindakake tapa brata sing kakehan, dhèwèké ngganggu atiné.

70. Sapa waé sing wis nilar urip donya—yaiku bojoné, bandha, lan sapituruté—mung wis ndadèkaké manungsa njaba dadi biksu, nanging ora manungsa jero. Nanging sapa waé sing wis nyingkiri pikiran-pikiran napsu bab kabèh iku, wis ndadèkaké manungsa jero—yaiku pikiran—dadi biksu uga. Lan wong kaya ngono iku biksu sejati. Gampang ndadèkaké manungsa njaba dadi biksu, yèn dikarepake, nanging ora gampang ndadèkaké manungsa jero dadi biksu.

71. Sapa ing tatanan iki sing wis bébas sakabehe saka pikiran napsu lan terus-terusan diparingi pandonga sing murni lan ora materiil – sing dadi ciri khas manungsa jero?

72. Akeh hawa napsu sing kasembunyi ing jiwa kita; nanging iku mung katon nalika panyebabé (benda, kahanan) muncul ing ngarepé kita.

73. Aja nyawisake awakmu kabeh kanggo latihan jasmani; nanging, sawise netepake tugas sing bisa ditangani kanggo badan, arahake kabeh pikiranmu marang urip batin: '*Latihan jasmani ora pati ana regane, nanging kasucian ana regane ing saben bab*' (1 Tim. 4:8).

74. Nalika hawa napsu meneng—mung amarga panyebabé (benda, kahanan) wis diilangi, utawa setan-setan wis licik mundur—kesombongan muncul.

75. Andhap-asor lan tapa brata (panyiksaan badan) mbebasake manungsa saka saben dosa—sing sepisanan kanthi motong hawa napsu jiwa, lan sing kapindho kanthi motong hawa napsu badan. Mulane Gusti Allah ngandika: '*Berkah iku tumrap wong sing resik atiné, awit padha bakal ndeleng Gusti Allah*' (Mat. 5:8) – padha bakal ndeleng Panjenengané piyambak lan uga bandha ing sajroning Panjenengané, nalika padha ngresiki atiné lumantar katresnan lan pangendalian dhiri – lan iki saya cetha nalika padha nambah panyuciané.

76. Titik pandang (observatorium, menara jaga) kanggo merenung saben kabecikan yaiku pangreksan pikiran, kaya ing jaman biyen nalika prajurit pangreksa Daud nyebut sunat ing ati (2 Sam. 18:24).

77. Kaya déné kita cilaka amarga ndelok apa sing mbebayani kanggo panca indra, mangkono uga karo pikiran.

78. Kaya wong sing ngrusak inti tanduran nganti sakabehe tanduran layu, mangkono uga kowe kudu mangerteni menawa iki uga ditrapake marang ati manungsa. Kowe kudu waspada saben wektu, amarga para pemangsa ora tau turu.

79. Gusti, karsa nuduhaké yèn saben dhawuh iku wajib lan yèn putra iku peparing sing dipikolehi manungsa lumantar getih Panjenengané dhéwé, ngendika: '*Yen kowe wis nindakake kabèh sing dadi dhawuh, kowe kudu ngomong, "Kita iki abdi sing ora pantes; amarga kita mung nindakake apa sing kuduné kita tindakaké"*' (Lukas 17:10). Mula saka iku, Karajan Swarga dudu ganjaran tumindak, nanging peparing sih

⁶⁹ St. Nilus saka Sinai.

saka Gusti, sing wis disiyapake kanggo para abdi sing setya. Abdi ora nuntut kamardikan minangka ganjaran; nanging (yen wis nampa) matur nuwun kaya wong kang duwe utang, lan (yen durung nampa) ngenteni kaya wong sing nyuwun karohmatan.

80. Kristus, miturut Kitab Suci, seda kanggo dosa-dosa kita lan paring kamardikan marang para abdi sing makarya kanthi becik kanggo Panjenengané; awit Panjenengané ngandika: *'Bagus tenan, kowe abdi sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, Aku bakal maringi kowe panguwasa ing bab-bab gedhé: mlebu ing kabungahaning Gustimu'* (Matéus 25:21). Nanging abdi sing setya dudu sing mung gumantung marang kawruh babagan tugas abdi, nanging sing mbuktekake kasetyan lumantar patuh marang Kristus, sing maringi dhawuh.

81. Sing ngajeni marang tuwané bakal nindakaké apa sing diprentahaké; nanging yèn dhèwèké dosa ing cara apa waé, utawa ora manut, dhèwèké nampa apa sing kelakon minangka akibat sing adil. Kowe kudu duwé rasa kepéngin weruh lan rajin (kanthi alamiah nalika nindakaké dhawuh-dhawuh): amarga kawruh waé ndadèkaké manungsa sombong.

82. Godaan sing teka tanpa dikira mulang kita, lumantar pangayomaning Gusti, supaya kita tansah rajin.

83. Lintang diwènèhi ciri déning pepadhang sing ngubengi; nanging pratandha wong sing taat lan wedi marang Gusti Allah yaiku kasunyatan lan andhap asor, amarga ora ana liya sing dadi pratandha lan tandha panyirih murid-murid Kristus kajaba kawicaksanan sing andhap asor lan tumindak alus. Papat Injil ngumumaké iki ing endi-endi. Sapa waé sing ora urip kaya mangkéné—yaiku tanpa andhap asor—ora oleh bagéan ing Panjenengané sing ngendhèkake dhiri nganti salib lan pati, lan sing dadi Pangripta Angger Injil sing aktif saka dhawuh-dhawuh ilahi, sawise Panjenengané paring pratandha dhawuh-dhawuh sing wajib kita lakoni (liwat pakaryan lan gesangé, kaya sing kacathet ing Injil-Injil).

84. *'Kowe kabèh sing ngelak, padha teka ing banyu,'* kandha Nabi (Yesaya 55:1); kowe sing ngelak marang Gusti, lumaku ing kasucianing pikiran lan atimu. Nanging, sapa waé sing mabur dhuwur banget uga kudu mbalèkaké pandangane marang lemahé kamlaratané. Ora ana sing luwih luhur tinimbang wong andhap asor. Kaya ing panggonan sing ora ana padhang, kabèh peteng lan suram; mangkono uga, nalika ora ana andhap asor, kabèh pakaryan kita sing ditindakake manut Gusti dadi sia-sia lan tanpa woh.

85. *'Pungkasané kabèh mau, rungokna iki kabèh: ajinéna Gusti Allah lan tumanana dhawuhé'* (Pangandika 12:13), ing pikiran lan ing tumindak. Yen kowe meksa awakmu ing pikiran supaya netepi kuwi, kowe arang banget kudu gawe kasar kanggo kuwi. Daud kandha: *'Aku kepengin nindakake kersamu, lan paugeranmu ana ing atiku'* (Mazmur 39:9).

86. Yen wong ora mbangun kersaning Gusti lan paugerané ing sajroning atiné, yaiku ing jero jiwa, mula dhèwèké uga ora bisa nepati kuwi kanthi tentrem ing lair. Wong sing ora wicaksana lan ora peduli iku, kaya-kaya, kandha marang Gusti: *'Aku ora kepengin weruh dalan-dalane Panjenengan'* (Ayub 21:14) – mesthi amarga kurang pencerahan ilahi, sing nampa pencerahan iku ora mung nyimpen paugeran ing atiné kanthi keyakinan, nanging uga cukup kuwat kanggo urip manut kersané Gusti.

87. Kaya uyah sing nambah rasa roti lan kabèh jinis panganan, njaga daging supaya ora bosok lan tetep utuh suwé; mangkono uga kowe kudu mangertèni pangreksan sing wicaksana marang manisé rohani lan pakaryan éndah saka manah. Amarga iku sacara ilahiah nglegakake manungsa njero lan njaba, ngusir ambune pikiran ala, lan njaga kita tetep ajeg ing kabecikan.

88. Saka keterikatan muncul akèh pikiran, lan saka iku tumindak ala daging. Sapa sing langsung mateni pikiran mau bareng Yesus uga bakal nyingkiri tumindak ala. Lan dhèwèké bakal sugih kawruh ilahi sing manis, ing ngendi dhèwèké bakal nyumurupi Gusti sing tansah ana ing endi-endi; lan, kanthi ngadhepké cermining pikiran ing ngarsané, dhèwèké bakal padhang déning Panjenengané, kaya kaca bening sing diadhepké marang srengéngé indria. Banjur, pungkasané, pikiran, sawisé nggayuh wates pungkasaning karsa, bakal ngaso saka kabèh pangrénungan liya ing sajroning dhèwèké dhéwé.

89. Amarga saben pikiran mlebu ing ati lumantar imajinasi babagan bab sing kasat mata (lan sing kasat mata ngalangi sing intelektual), cahya Ilahi saka Gusti Allah miwiti madhangi pikiran mung nalika wis kosong saka kabèh lan dadi pancen tanpa wujud (ora nampilake gambar utawa wujud apa wae). Amarga cahya iku mung katon ing pikiran sing wis resik, yen wis dibersihaké saka kabèh pikiran.

90. Luwih waspada kowe marang pikiranmu, luwih semangat kowe ndedonga marang Gusti Yesus; lan kosok baline, luwih sembrono kowe ngawasi pikiranmu, luwih adoh kowe adoh saka Gusti Yesus. Lan kaya padhangé sing sepisanan padhang banget ing swasana pikiran, mangkono sing kapindho—sing mbalik

saka kasadaran lan saka ajakan manisé Gusti Yesus—biasané malah nggelapké pikiran mau sakabehé. Wis lumrah yèn bab iki kaya sing wis kita kandhakake – lan ora bisa liya. Sampeyan bakal sinau iki saka pengalaman nalika sampeyan nerapaké. Amarga kabecikan, utamané praktik sing maringi padhang lan manis iki, biasané mung bisa dipelajari liwat pengalaman.

91. Pangucapan tanpa kendhat marang Yesus, kanthi kepinginan sing anget, kebak rasa legawa lan kabungahan, ngasilake kahanan ing ngendi hawa ing ati, lumantar pangrengenge sing tuntas, kebak ketenangan sing nyenengake. Malih, sing tanggung jawab supaya manah iki sampurna resik yaiku Yesus Kristus, Putraning Allah lan Allah piyambak, sumber lan Pencipta kabèh sing becik. Amarga Panjenengané piyambak ngendika: *'Aku iki Gusti Allah, sing nyipta donya'* (Yesaya 45:7).

92. Jiwa, sing wis diberkahi lan dihibur déning Gusti Yesus, mangsuli marang Pangapura kanthi kabungahan lan katresnan lumantar pangakuan, pambriyanan, lan kanthi gumbira nyebut Asmané Panjenengané sing wis marasaké tentrem ing atiné: amarga sajroning atiné, ing paningal pikirane, jiwane weruh carané Panjenengané mbusak tipuané roh-roh jahat.

93. *'Lan mripat kawicaksananku,'* pangandikane Daud, *'bakal ndeleng mungsuh-mungsuhku sing mung imajinasi, lan kupingku bakal krungu wong-wong sing mungsuh aku kanthi tipuan'* (Mazmur 91:12–13). Lan aku nyumurupi *'baline paukuman wong dosa'* sing digawé ing sajroning atiku déning Gusti Allah (Mazmur 90:8). Nanging, nalika ora ana khayalan ing manah, pikiran dumunung ing tatanan alamiahé, siap digerakaké marang saben pangrénungan manis, apa iku rohani utawa tresna marang Gusti.

94. Mangkono, kaya sing wis dakkandhakake, kasadaran lan Doa Yesus padha gumantung siji lan sijine – perhatian sing banget dadi bagéan saka pandonga sing ora kendhat, dene pandonga, gilirane, dadi bagéan saka kasadaran lan perhatian paling dhuwur saka pikiran.

95. Guru sing becik kanggo badan lan jiwa yaiku pangeling pati sing ora bisa dilalekake, lan latihan ngliwakake kabèh sing ana ing antarané (yaiku, antarané wektu saiki lan wayahe pati), tansah nggatekake ing ngarepé mripat—lan ranjang pati sing bakal dadi panggonan kita nalika misah saka badan, lan sapituruté.

96. Para sedulur, sapa waé sing kepéngin tetep slamet ing saben wektu aja nganti kalah marang ngantuk. Nanging ana loro prakara sing ora bisa dihindari – utawa tiba lan binasa sawisé kabèh kabecikané dicopot, utawa tetep waspada kanthi pikiran sing siap siaga: amarga mungsuh uga tansah siap karo pasukane, ngintip ing panggonan sing pas.

97. Ana kahanan ilahi sing lair ing pikiran kita lumantar pangeling lan panguwuh marang Gusti kita Yesus Kristus sing ora kendhat, asal kita ora ngliwakake pandonga ajeg marang Panjenengané ing pikiran kita, waspada sing ora kendhat, lan tugas dadi penjaga lawang (yaiku, ngidini sing kita kenal mlebu lan nyingkirké wong liya); nanging sejatine, kita bakal tansah nindakake tumindak sing padha kanggo nyebut-nyebut Gusti Yesus Kristus, nyuwun marang Panjenengané kanthi ati kang murub, supaya Panjenengané maringi kita kesempatan kanggo ngrasakaké Asma Suci Panjenengané (supaya bisa ngakar ing atiné kita). Amarga pangulangan sing kerep iku ibu saka kabiasaan, loro bab kaelokan lan kaburukan; lan kabiasaan banjur mrentah paling dhuwur, kaya kodrat. Sawise tekan kahanan kaya ngono, pikiran dhewe nggoleki mungsuh, kaya asu buru nggoleki kelinci ing semak-semak; nanging asu kuwi kepengin nyantap, dene pikiran kepengin nggebuk lan ngusir.

98. Mula, saben pikiran ala saya akèh ing jeroning ati, ayo padha nyelipaké pangucapan Gusti kita Yesus Kristus ing antarané; lan kita bakal langsung weruh yèn kuwi wiwit sumebar kaya asap ing udara – kaya sing wis diwulangaké déning pengalaman. Sawisé kuwi, nalika pikiran wis tentrem (bebas saka pikiran kang ngganggu), ayo padha nerusaké waspada lan pangibadah tanpa kendhat. Mangkono sing kudu kita lakoni saben ngadhepi godaan kaya ngono.

99. Kaya déné ora mungkin perang tanpa busana, utawa nyebrang segara ageng nalika isih nganggo sandhangan, utawa urip tanpa ambegan: mangkono uga ora mungkin, tanpa andhap asor lan pandonga tanpa kendhat marang Kristus, sinau perang rohani lan rahasia, lan kanthi trampil ngetutaké lan ngendhegaké.

100. Raja Daud Agung, sing paling pengalaman ing bab kaya ngene, kandha marang Gusti: *'Aku bakal njaga kekuwatanku lumantar Panjenengan'* (Mazmur 58:10) – (tegesé, kanthi nyuwun pitulungan marang Panjenengan). Mangkono uga, pangreksan panguwasaing manah lan tentreming pikiran, sing dadi sumber kabecikan kabèh, kawangun ing kita lumantar pitulunganing Gusti, sing wis maringi dhawuh-dhawuhé, lan sing, nalika kita nyuwun pitulungan marang Panjenengané tanpa kendhat, ngusir saka kita kelalen sing mbebayani, sing luwih saka apa waé ngrusak tentreming manah, kaya banyu mateni geni. Mula, hai biksu, aja nganti kalah marang turu amarga kecerobohan, sing nuntun marang pati; nanging ing asmané Gusti Yesus,

usir mungsuh-mungsuhmu, lan muga-muga asmané sing paling manis iki, kaya sing diandharaké sawijining wong wicaksana, nempel ing ambegmu; banjur kowe bakal mangertèni paedahé meneng.

101. Nalika kita, sanadyan ora pantes, dianggep pantes nampa, kanthi ajrih lan gemeter, Misteri Ilahi lan paling suci saka Kristus Gusti Allah lan Raja kita, nalika kuwi kita bakal kanthi cetha nuduhake kewaspadaan, pikiran sing tansah waspada, lan perhatian sing ketat, supaya geni Ilahi iki—tegesé, Awaké Gusti kita Yesus Kristus, mugi nglebur dosa-dosa lan rereged kita—cilik lan gedhé. Amarga, nalika mlebu ing kita, iku langsung ngusir roh-roh jahat saka ati kita lan ngapura dosa-dosa kita sing kepungkur; lan pikiran kita banjur bébas saka gangguan pikiran jahat sing ora tentrem. Yen sawisé kuwi, nalika kita ngadeg ing lawang atiné lan ngreksa pikiran kanthi tliti, banjur nalika kita kaping pindho dianggep pantes nampa Misteri Suci, Awangé Gusti Allah bakal saya madhangi pikiran kita lan ndadèkaké sumunar kaya lintang.

102. Lali biasane mateni kewaspadaan pikiran, kaya banyu mateni geni. Nanging pandonga Yesus sing ora kendhat, digandhengake karo kewaspadaan sing teguh, pungkasané ngusir saka ati. Panjaluk mbutuhake kewaspadaan, kaya lampu cilik sing mbutuhake cahya lilin (utawa bisa uga, kaya lampu ing angin sepoi-sepoi, supaya bisa murub kaya lilin).

103. Wong kudu ngati-ati banget kanggo ngreksa apa sing larang; lan sejatine, siji-sijine sing larang kanggo kita yaiku sing nylametake kita saka kabeh ala, loro sing ngrangsang indra lan sing ngrangsang pikiran. Iki pangreksan pikiran lumantar panguwuh marang Yesus Kristus—yaiku, tansah ndeleng jeroing manah lan tetep meneng tanpa kendhat ing pamikiran—malah, miturutku, saka pikiran-pikiran sing katon bener—lan ngupaya kosong saka kabèh pikiran apa waé, supaya maling ora ndhelik ing sangisore. Nanging, sanadyan kita nandhang sangsara nalika sabar manggon ing sajroning ati, panglipur tetep ana ing sacedhake.

104. Atiné sing tansah dijaga, sing ora diidini nampa visi, gambar, lan khayalan saka roh peteng lan licik, biasané nglairaké pikiran sing kaya padhang. Kaya arang nyala dadi geni, luwih-luwih Gusti Allah, sing manggon ing atiné kita lumantar baptisan suci, yèn Panjenengané nemokaké hawa atiné kita resik saka angin ala lan dijaga déning waspada pikiran, bakal nyulut daya pikiran kita kanggo mikir, kaya geni ing lilin.

105. Kita kudu tansah njaga supaya jenengé Yesus Kristus muter ing jeroning atiné, kaya kilat sumunar ing langit sadurungé udan tiba. Wong-wong sing wis nduwé pangalaman rohani ing perjuangan batin ngerti iki kanthi cetha. Kita bakal nglakoni perang mental iki kanthi urutan kaya ngene: tugas kapisan yaiku perhatian; banjur, nalika kita weruh yèn ana pikiran mungsuh sing nyedhak, kita bakal nglontarake tembung-tembung sumpah saka jero ati kanthi nesu; kaping telu, kita bakal ndedonga nglawan kuwi, ngalihake manah kita marang pangibadah marang Yesus Kristus, supaya arwah setan iki langsung sirna; yen ora, pikiran bisa mèlu ing mburine khayalan iki, kaya bocah cilik sing diapusi déning dukun sing trampil.

106. Ayo padha ngupaya, njerit kaya Daud: 'Gusti Yesus Kristus!' – Sanadyan tenggorokan kita meneng (kehilangan swara); nanging muga-muga mripat kita sing waskita ora nate kendho ndeleng munggah kanthi pangarep-arep '*marang Gusti Allah kita*' (Mazmur 68:4).

107. Tansah éling marang parabel hakim sing ora adil, sing dicritakaké Gusti kanggo mulang kita supaya tansah ndedonga lan aja nganti nyerah, (lan nindakake kuwi), – kita bakal nampa kabecikan lan kabeneran.

108. Kaya déné mokal kanggo wong sing ndelok srengéngé supaya pupil mripaté ora sumunar, mangkono uga mokal kanggo wong sing tansah nyusup ing swasana ati supaya ora sumunar.

109. Kaya déné ora mungkin urip ing donya iki tanpa pangan lan omben-omben, mangkono uga, tanpa pangreksan pikiran lan kasucian manah—sing diarani kasadaran—ora mungkin roh bisa nggayuh apa waé sing rohani lan nyenengake Gusti, utawa bébas saka dosa pikiran, sanajan wong nahan dhiri saka dosa tumindak amarga wedi paukuman.

110. Nanging, sanadyan wong-wong sing liwat disiplin dhiri nahan awake saka dosa ing tumindak, padha pinaringan berkah ing ngarsané Gusti, Malaikat, lan manungsa: amarga '*wong-wong sing ngladeni awaké dhéwé*' iku '*wong-wong sing meksa mlebu ing kraton swarga*' (Matéus 11:12).

111. Iki sing nggumunake bab woh-wohan meneng kanggo pikiran: yen dosa-dosa, sing sepisanan mung ngetokake ing pikiran minangka pikiran—supaya, yen ditampa dening pikiran, banjur bisa dadi dosa kasar lan sensual—kabèh dipotong sacara mental ing jeroning manungsa batin kita déning kabecikan waspada, sing ora ngidini mlebu lan ngetokaké awake dhéwé ing pakaryan ala, lumantar pituduh lan pananggalané Gusti kita Yesus Kristus.

112. Prajanjian Lawas iku tuladha tumindak ing njaba, sensual lan jasmani, dene Injil Suci, sing dadi Prajanjian Anyar, iku tuladha kawigaten utawa kasucian ati. Lan kaya Prajanjian Lawas ora nuntun marang

kasampurnan, uga ora maremake utawa negesake manungsa jero ing pakaryan nyenengake Gusti Allah: *'Amarga hukum,'* kandha Rasul, *'ora ana apa-apa sing kasampurnakake'* (Ibr. 7:19), nanging mung nyegah dosa-dosa kasar (ngusir saka ati pikiran lan hawa napsu ala supaya njaga kasucian ati, sing dadi prentah Injil luwih dhuwur tinimbang, umpama, larangan ngorok mripat utawa untu tangga teparo): mangkono uga kudu mangertèni kabeneran badan lan praktik asketis badan—kaya puasa, nahan napsu, turu ing lemah gersang, ngadeg, jaga wengi, lan sapituruté—sing biasané ditindakaké kanggo awak lan migunani kanggo nenangaké bagéan sing kebak napsu saka dorongan dosa. Kabeh iki mesthi apik, kaya sing kasebut ing Prajanjian Lawas (manawa Toret iku apik); amarga iku migunani kanggo mulang manungsa njaba kita lan nglindhungi kita saka tumindak sing kebak napsu. Nanging praktik asketis iki ora dadi pangreksa saka dosa-dosa pikiran, uga ora nyegah; tegesé, ora cukup kuwasa kanggo mbebasake kita saka iri, nesu, lan sapituruté.

113. Nanging kasucianing ati—yaiku ngreksa lan njaga pikiran, kang dadi tujuwané Prajanjian Anyar, yèn kita ngetutaké kaya kuduné— ngethokake kabèh hawa napsu lan saben kejahatan saka ati, ngusir saka kana, lan tinimbang kuwi nandur ing ati kabungahan, pangarep-arep, pangapuran diri, tangisan, luh, pangawikan dhiri lan pangawikan marang dosa-dosané dhéwé, pangeling pati, andhap asor sejati, katresnan tanpa wates marang Gusti Allah lan manungsa, lan pangayoman ilahi tumrap ati.

114. Kaya déné mokal kanggo wong sing mlaku ing bumi ora mecah udara, mangkono uga mokal kanggo manah manungsa ora terus-terusan diserang déning setan, utawa ora kena pangaribawa sing ndhelik, sanajan wong kuwi nglakoni tapa brata jasmani kanthi paling ketat.

115. Yen kowe kepengin ora mung katon dadi biksu ing ngarsané Gusti—suci, alus, lan tansah nyawiji karo Gusti—nanging pancèn dadi kaya ngono; mula usaha kanthi sakabehe kekuwatanmu kanggo nglakoni kabecikan waspada, kang dumadi saka ngreksa lan njaga pikiran lan ngadegake meneng manis ing ati lan kahanan kabungahan ing jiwa, bebas saka ngimpi awan: sawijining tugas kang ora bakal kowe temokake ing akèh wong.

116. Sifat waspada iku diarani kabijaksanaan batin. – Lan lakoni kanthi wicaksana banget lan semangat kang anget, lumantar Doa Yesus, kanthi andhap asor lan ketekunan, kanthi menengé pancaindra lan pikiran, kanthi ngatur panganan lan omben-omben, lan kanthi ngadohi kabèh sing dosa; lakoni kanthi trampil lumantar dalan pikiran kanthi wicaksana, lan, kanthi pitulunganing Gusti, bakal mbukak marang kowe— —apa sing ora kowe sangka-sangka; bakal maringi kawruh, padhangaké kowe, paringi kabijaksanaan, lan mulang kowe bab sing biyèn ora bisa kowe bayangaké ing pikiranmu, nalika kowe mlaku ing pepeteng hawa napsu lan tumindak peteng, kapendem ing jurang lali lan bingungé pikiran.

117. Kaya lembah-lembah sing ngasilake gandum kanthi akèh, mangkono uga bakal ngasilake kabecikan apa waé kanthi akèh ing atimu – utawa luwih tepaté, kabèh iki bakal diparingaké marang kowe déning Gusti kita Yesus Kristus piyambak, tanpa Panjenengané kita ora bisa nindakaké apa-apa. Lan ing wiwitan kowe bakal nemokake iku kaya tangga; banjur kaya buku sing bakal kowe waca; lan pungkasané, nalika kowe saya maju, kowe bakal nemokake iku kaya kutha, Yerusalem swarga, lan kowe bakal tenan nyumurupi nganggo pikiranmu Kristus saka Israel, Raja Kakuwatan, bebarengan karo Rama sing langgeng lan Roh Suci, sing pantes disembah.

118. Setan tansah nuntun kita menyang dosa lumantar khayalan sing ngapusi. Mangkono, lumantar khayalan babagan sugih lan keserakahan, padha nyurung Yudas sing jahat kanggo ngianati Gusti Allahé kabèh. Liwat impen palsu babagan kenyamanan badan—sing sejatine ora ana gunane—lan babagan pakurmatan, bandha, lan kamulyan, dheweke narik dheweke menyang pambunuhan Gusti Allah, banjur nyurung dheweke bunuh diri kanthi mencekik, maringi dheweke pati langgeng—tepat kebalikan saka apa sing wis diparingake marang dheweke ing impene utawa ing godhongané, saéngga padha mbalekake marang dheweke, para sing licik.

119. Delengen, mangka, kepiye mungsuh-mungsuh kaslametan kita nuntun kita menyang karusakan lumantar impen palsu lan janji kosong. Lan Setan dhéwé tiba saka pucuking swarga kanthi cara sing padha, kaya kilat, amarga ngimpi dadi padha karo Gusti Allah. Mangkono banjur dhèwèké misahaké Adam saka Gusti Allah kanthi nyuntikaké ing atiné impen bab sawijining sipat ilahi (ngerti kabèh); lan kanthi cara sing padha mungsuh sing licik lan ngiyanati iki biasané ngapusi kabèh sing nindakake dosa.

120. Atine kita kebak paité racun pikiran ala nalika kita kélangan konsentrasi amarga lali, saéngga kita adoh suwé saka pangrumat lan pandonga Yesus. Nanging nalika, amarga katresnan marang Gusti, kanthi semangat sing teguh, kita kanthi tiliti miwiti nglakoni sing kasebut mau (yaiku pangamatan lan pandonga) ing papan suci jero ati (ing bengkel batin, ing ati), papan iku maneh kebak legane ing raos kabungahan ilahi sing

nyenengake. Wektu iku kita netepake tekad sing teguh kanggo tansah lumaku ing menengé ati, ora amarga alesan liya, nanging amarga legané rasa manis lan tentrem sing kita rasakaké ing jiwa minangka asilé.

121. Ilmu saka kabèh ilmu lan seni saka kabèh seni yaiku kemampuan kanggo ngadhepi pikiran ala. Obat lan seni paling apik nglawan pikiran ala yaiku ngawasi, kanthi pitulungan Gusti, pratandha-pratandhaé, lan tansah njaga pikiran tetep resik, kaya déné kita ngreksa mripat jasmani, kanthi tliti nyawang apa waé sing bisa nyilakaké lan ngupaya sakténané supaya ora ana bledug sethithik waé mlebu.

122. Kaya salju ora nglairaké geni, uga banyu ora bisa nglairaké geni, uga semak duri ora bisa ngasilaké ara: mangkono manah saben wong ora bakal dibebasaké saka pikiran, tembung, lan tumindak setan kajaba padha ngresiki jeroné atiné, nggabungaké kasadharan karo Doa Yesus, nduwèni andhap asor lan tentrem ing batin, lan ngupaya kanthi semangat kaya ibu mertua, cepet-cepet maju. Roh sing ora merhatiake awake dhewe mesthi mandheg saka pikiran sing becik lan sampurna, kaya keledai jantan sing mandul; amarga ing kono uga ora ana pangerten bab kawicaksanan rohani. Satemene, nyebut jenengé Yesus lan ngilangi pikiran sing kebak napsu iku pakaryan manis sing maringi tentrem marang roh.

123. Nalika nyawa mlebu ing persetujuan ala karo awak, banjur bebarengan padha mbangun kutha kesia-siaan lan tiang kesombongan, lan (nglairaké) pikiran-pikiran najis supaya manggon ing kono. Nanging Gusti, lumantar ajrih Gehenna, mecahake harmoni mau lan misahake, meksa sang pamilik, yaiku nyawa, tumindak wicaksana lan ngucapake tembung-tembung kang asinge lan bertentangan karo badan (abdi). Saka ajrih iki muncul pamisahan antarané: *'Amarga pikiran kang ngarah marang daging iku mungsuh Gusti; amarga ora manut marang hukumé Gusti'* (Roma 8:7).

124. Kita kudu nimbang-nimbang tumindak saben dina saben jam, mènèhi perhatian sing tliti, lan ing wayah bengi kita kudu ngurangi bebané lumantar tobat, kanthi kemampuan sing paling apik, yèn kita kepéngin, kanthi pitulungané Kristus, ngalahaké kabecikan ing jeroning awak kita. Kita uga kudu mriksa apa kita nindakake kabèh tumindak sing bisa dirasakaké lan katon manut marang Gusti, ing ngarsané Gusti, lan mung kanggo Gusti waé, supaya lumantar kabodhoan kita ora kalah déning rasa-rasa sing ora séhat sajroning proses kuwi.

125. Yen kanthi pitulunganing Gusti kita entuk soko saben dina lumantar pangendalian dhiri, kita ora kena mlebu ing pergaulan sembarangan karo wong liya, supaya kita ora nandhang cilaka saka sembarang pacelathon kang nggodha; nanging kita kudu ngremehake kabèh sing sia-sia, demi kabecikan iki (kasadaran), sing paling éndah lan paling manis.

126. Kita kudu nuntun telung daya ing jiwa kanthi cara sing bener, cocog karo sipaté lan selaras karo kersané Pangripta—Gusti Allah. Yaiku: daya nesu kudu diarahak é marang awak njaba lan marang ula—Setan. *'Ngenteni nesu,'* pangandikane, *'lan aja gawe dosa'* (Mazmur 4:5). Iki ateges nesu marang dosa, yaiku marang awak dhewe lan marang setan, supaya ora gawe dosa marang Gusti. Kita kudu ngarahake daya kepinginan marang Gusti lan kabecikan, nalika nggawe pikiran dadi panguwasa tumrap loro-lorone, supaya kanthi kawicaksanan lan kapinteran bisa ngatur, mulang, ngukum, lan mréntahake, kaya raja mréntahake rakyaté. Lan banjur pikiran ing jeroning kita, kang asalé saka Gusti, bakal ngatur kuwi (tegesé, nalika kuwi mréntah marang napsu tinimbang manut marang napsu). Sanadyan napsu bisa mbrontak marang pikiran, kita ora bakal mandheg mréntah supaya pikiran mréntah marang napsu. Amarga seduluré Gusti ngendika: *'Yen ana wong sing ora kliru ing omongane, dhèwèké iku wong sing sampurna, bisa nguwasani kabèh awaké'* (Yakobus 3:2). Satemene, saben pelanggaran lan dosa ditindakaké déning telung kakuwatan iki, lan saben kabecikan lan kabeneran digayuh déning telung kakuwatan sing padha.

127. Pikirane dadi mendhung lan tandus nalika sawijining biksu ngomong karo wong liya babagan urusan donya, utawa mikir bab kuwi ing pikirane dhewe, utawa nalika awak lan pikirane kosong kapenuhan bab-bab sensual, utawa nalika umume dheweke nyemplung ing kesia-siaan (lan kecerobohan). Amarga ing kahanan kaya ngono, sakwise kuwi, dhèwèké kelangan semangat, (andhap asor, kawani ing ngarsané Gusti lan kawruh (dhèwèké lali marang Gusti lan dalané Gusti): nganti sak suwéné kita merhatosaké nganggo pikiran, sak kuwi uga kita padhang, lan sak suwéné kita ora merhatosaké, kita dadi peteng.

128. Sapa waé sing saben dina ngupaya tentrem lan tentreming ati, lan ngupaya kanthi sungguh-sungguh, bakal gampang ngremehake kabèh bab sing sensual, supaya gaweyané ora sia-sia. Nanging yèn dhèwèké ngapusi nuraniné nganggo alesan palsu (yèn ora ana cilaka yèn kapenuhan karo bab-bab indria), dhèwèké bakal tiba ing turu paiting lali, sing David sing suci ndedonga supaya ora turu ing kono (Mazmur 12:4 – *'supaya aku ora turu turu pati'*). Rasul, luwih maneh, ngendika: *'Sapa waé sing ngerti apa sing bener kanggo ditindakake nanging ora nindakake, iku dosa'* (Yakobus 4:17).

129. Pikirane bali saka kanggonan menyang kahanan sing pantes lan waspada yen, nalika kita nyadari yèn semangat kita wiwit adhem, kita langsung kobong karo semangat lan, kanthi rajin lan anget, mbalèkaké kegiatan pikiran sing biasané (waspada lan pandonga).

130. Keledai penggilingan ora bisa maju nalika nginjak roda sing diiket (dheweke nginjak, nanging tetep ing panggonan sing padha nganti rodha mandheg): lan pikiran ora bakal maju marang kasampurnan lumantar kabecikan sing aktif (yaiku, marang kasadaran sing nuntun marang kasampurnan) kajaba nggawa jeroe (kanthi mandhegake puterane pikiran ing kana). Amarga pikiran kaya ngono mesthi wuta nganggo mripat batine, ora bisa ndeleng kabecikan lan Yesus sing sumunar.

131. Jaran sing apik lan kuwat mlayu kanthi bungah sawise nggawa penunggangé: mangkono uga pikiran bakal bungah ing padhangé Gusti nalika '*ngadhep* Panjenengané ing *esuk*' bébas saka kabèh pikiran (Yesaya 5:4). Nalika nyurung dhéwé kanthi semangat, pikiran bakal lumaku saka '*kekuwatan*' kawicaksanan aktif ing '*kakuwatan*' kang nggumunake saka kontemplasi lan misteri lan kabecikan kang ora bisa diungkapake; lan nalika pungkasané dhèwèké nyumurupi ing atiné jeroné sing tanpa ukuran saka pamikiran ilahi sing luhur, nalika kuwi '*Gusti Allahé para déwa bakal ngetokaké dhiri marang dhèwèké*', sak suwéné atiné bisa nampung (Mazmur 83:8). Kagèt déning iki, manah banjur kanthi katresnan ngluhuraké Gusti Allah, kang katon lan kang maha weruh, sing amarga iku nylametaké pandelengan intelektual sing kanthi temen diarahaké marang Panjenengané.

132. Menawa menengé manah dijaga kanthi wicaksana, manah bakal nyumurupi jeroning luhur; lan kupingé pikiran sing wis meneng bakal krungu bab-bab kang nggumunake.

133. Sawijining lelungan, sawisé miwiti lelampahan sing dawa, kasar, lan abot, lan wedi bakal kesasar nalika bali, masang pratandha ing dalan kaya papan penunjuk, sing bakal mbantu dhèwèké bali menyang omah kanthi aman: lan wong sing mlaku ing dalan kasadharan kudu netepake (minangka pratandha) tembung-tembung (sing krungu saka para Bapa), amarga padha wedi kélangan dalan utawa mbalèk.

134. Nanging kanggo wong lelungan, bali menyang panggonan sing dadi panggonan wiwitan iku dadi sabab kabungahan; dene kanggo wong sing waras, mbalik iku karusakan jiwane sing waras lan pratandha adoh saka tumindak, tembung, lan pikiran sing nyenengake Gusti Allah. Lan sajrone turu matine nyawa, dhèwèké bakal duwé pikiran-pikiran sing kaya duri, sing bakal mbangunaké dhèwèké (saka turuné), ngélingaké dhèwèké marang pepeteng jero lan lesu sing wis nyerang dhèwèké amarga kecerobohané dhéwé.

135. Sawise tiba ing sedhih, putus asa lan tanpa pangarep-arep (– ing pungkasaning putus asa sing ora ana pangarep-arep liya), kita kudu nindakake marang awaké dhéwé apa sing ditindakake Dawud – '*ngucurake*' atiné lan '*panjaluk kita*' ing ngarsané Gusti, lan '*nyatakake*' '*sedhih* kita' kaya déné kahanané kanggo Gusti (Mazmur 141:3). Amarga kita ngakoni marang Gusti, sing kuwasa lan wicaksana cukup kanggo ngatur kabèh bab sing ana gandhèngané karo kita, lan supaya sangsara kita, yèn iku kanggo kabecikan kita, dadi entheng (gampang ditampa lan gampang diatasi), lan supaya nylametaké kita saka sedhih sing ngrusak lan ngrusakaké.

136. Nesu marang wong, sing ora lumrah miturut kodrat; sedhih sing ora cocog karo kersaning Gusti; lan putus asa—kabèh padha ngrusak pikiran sing becik lan wicaksana; nanging Gusti, kanthi ngusir kabèh mau amarga pangakuan kita, paring kabungahan.

137. Pamikiran sing mlebu ing atiné kita tanpa kersa lan ngendon ing kana biasané sirna kanthi Doa Yesus, sing dilakoni kanthi waspada saka jeroning renungan ati.

138. Kita bakal nemokake panglipur lan kabungahan ing sedhih kita ing tengah akèh pikiran sing durung diucapake nalika kita nyalahake dhiri kanthi tulus lan adil – utawa nalika kita nyritakake kabèh marang Gusti, kaya marang manungsa (sing dadi péranganing kita). Ing saben cara, lumantar loro cara iki, kita bakal nemokake tentrem saka kabèh sing ngganggu kita.

139. Para Bapa ngakoni Musa, pangripta hukum, minangka lambang pikiran—panjenengané sing ndeleng Gusti ing semak kobong, dimulyakaké sacara pribadi, lan diangkat déning Gusti para dewa dadi dewa tumrap Firaun; banjur panjenengané ngetokaké wabah marang Mesir, mimpin Israèl metu saka kono, lan maringi Hukum. Kabèh iki, nalika dijupuk sacara alegoris, ing makna rohani, nggambaraké tumindak lan kabecikaning pikiran.

140. Harun, seduluré pangripta hukum, dadi gambaran manungsa njaba. Mula, nalika kita ngetokake tuduhan marang dhèwèké (manungsa njaba) kanthi nesu, ayo uga ngomong marang dhèwèké, kaya Musa marang Harun nalika dhèwèké wis dosa: 'Kanthi hak apa Israel (pikiran, sing nyawang Gusti) mbeneraké kowe, nganti kowe cepet-cepet nggawe dhèwèké murtad saka Gusti, Allah sing Urip, sing Maha Kuwasa

(kanthi pikiranmu dhewe kowe mbelokake dheweke saka renungan sing waras marang Gusti Allah) (Kaluwihan 32:21)?

141. Ing antarané akèh tuladha apik liyané, Gusti, nalika miwiti mbangkitaké Lazarus saka pati (kanthi ngendika, '*Metu, cah enom*'), uga nuduhaké yèn kita kudu ngiket nyawa nganggo larangan sing ketat nalika nyawa kuwi, kaya wanita, kecemplung ing kepekaan sing kendor lan, sacara umum, nyoba ngadegaké ing sajroning dhiri watak sing tegas (marang dhiri dhéwé) sing—sing tak maksud nyalahi dhiri—sing bisa nylametaké nyawa saka nglegakaké hawa napsu, kesombongan lan kabanggaan.

142. Kaya déné wong ora bisa nyabrang jeroné segara tanpa kapal gedhé, mangkono uga ora mungkin ngusir pikiran ala saka sing jahat tanpa nyebut asmané Yesus Kristus.

143. Nyalahake biasane ngalangi laku luwih lanjut saka pikiran kaya ngono, dene nyebut jeneng Yesus Kristus ngusir pikiran-pikiran mau saka ati. Sakwise ana pikiran muncul ing jiwa liwat persepsi sawijining obyek indra—kaya wong sing wis nglarani ati kita, utawa kaendahan wanita, utawa perak lan emas—utawa nalika kabèh iku liwat ing pikiran kita siji-siji; langsung cetha yen roh-roh sing nuntun ati kita menyang ngimpi-ngimpi kaya ngono iku: rasa nesu, napsu, lan katresnan marang dhuwit. Yen pikiran kita wis pengalaman, dilatih, lan trampil nglindhungi saka ilusi lan bisa ndeleng kanthi cetha kaya awan padhang, impen-impen sing nggodha lan tipuan wong jahat, banjur langsung liwat perlawanan, celaan, lan pandonga marang Yesus Kristus, gampang mateni panah geni setan, nyegah khayalan awan sing kebak hawa napsu supaya ora nyeret pikiran kita mèlu, lan nyegah pikiran-pikiran iki supaya ora nyawiji karo bayangan godaan, utawa ngobrol ramah karo godaan lan nyemplung ing lamunan kosong, utawa nyawiji karo godaan – sawisé kuwi, kanthi mesthi kaya bengi sing mèlu awan, tumindak ala bakal mèlu.

144. Nanging, yèn pikiran kita durung pengalaman ing seni waspada sing tansah eling, iku langsung nempel kanthi semangat marang apa waé sing katon ing pikirane, apa waé iku, lan miwiti ngobrol karo iku, nampa pitakon sing ora masuk akal lan maringi jawaban sing padha ora masuk akal. Banjur pikiran kita campur karo khayalan setan, sing malah saya ngrembaka lan tambah akèh, nganti katon luwih nyenengake, ayu, lan narik kawigaten pikiran sing lagi digodha lan kejiret. Mula pikiran kita nandhang kahanan kaya sing bakal kelakon yen ana ing sawijining padang rumput sing dienggoni wedhus cilik sing alus lagi padha ngembek, ana asu sing muncul; lan wedhus-wedhus cilik mau, sakwise asu kuwi muncul, padha mlayu nyedhak marang asu kuwi bola-bali, kaya padha nyedhak marang ibune, ora entuk paedah apa-apa saka nyedhak marang iku, nanging mung njupuk rereged lan ambune sing mbau. Kados mangkono uga, pikiran kita, amarga durung pengalaman, nyerbu marang kabèh khayalan setan ing pikiran lan, kaya sing wis dakkandhakake, nyawiji karo kuwi, nganti ana sing nyangka yèn loro-loroné padha nganakake paseduluran (ing antarané dhéwé), – kanggo nyusun rencana supaya bisa nglakokaké lumantar badan apa sing katon narik ati lan manis banget kanggo dheweke nalika kapengaruh godaan setan. Mangkono, ambruké jiwa pungkasané kelakon ing jeroné; sawisé kuwi, kaya ana kabutuhan, apa sing wis mateng ing jeroné ati banjur katon ing njaba.

145. Pikirane kita iku entheng lan loman, gampang ngimpi awan lan ora bisa dicegah saka pikiran dosa, kajaba yèn ing sajroning pikirane ana sawijining pamanggih sing dadi panguwasa hawa napsu, sing bakal tansah nahan lan ngendhalèni.

146. Kontemplasi lan kawruh biasane dadi pituduh lan panggerak urip sing ketat, amarga manah sing kapincut marang kuwi banjur ngremehake kesenangan donya lan saben nikmat indra ing urip minangka bab sing ora ana gunane.

147. Kosok baline, urip sing waspada, sing diuripake ing Kristus Yesus, dadi bapaké pangamati lan pangertosan lan dadi sumber aspirasi ilahi lan pikiran sing paling wicaksana, sing nyawiji karo garwané— andhap asor—kaya sing diandharake Nabi Ilahi Yesaya: '*Sapa waé sing ngenteni Gusti bakal anyar kekuwatane; bakal mabur nganggo swiwi kaya elang*' (Yesaya 40:31).

148. Wong-wong padha nganggep yèn iku kakehan ketat lan abot banget kanggo menengaké jiwa saka kabèh pikiran. Lan pancen angel lan nyeri: amarga ora mung kanggo wong sing durung ngerti misteri perjuangan rohani sing angel banget kanggo nahan lan nyekel sing ora jasmani ing panggenan jasmani, nanging uga kanggo wong sing wis diuji ing perjuangan batin sing ora jasmani. Nanging sapa waé sing lumantar pandonga sing ora kendhat njaga Gusti Yesus ing sajroning atiné, miturut Nabi, '*ora bakal kesel ngetutaké Panjenengané, lan ora bakal kepéngin uripé manungsa*' (Yer. 17:16), amarga kaendahan, kabungahan lan kasucené Gusti Yesus; lan dhèwèké ora bakal isin marang mungsuh-mungsuhé—setan-setan

najis sing ngubengi dhèwèké—nanging bakal '*mberuwak marang wong-wong mau ing gapura*' atiné (Mazmur 126:5), lan ngusir wong-wong mau bali bebarengan karo Gusti Yesus.

149. Jiwa, sawisé mati munggah ing udara ngarah lawang swarga, ora bakal isin marang mungsuh-mungsuhé ing kana, amarga Kristus ana barengé; nanging sanajan mangkono, kaya saiki, bakal kanthi wani njerit marang wong-wong mau '*ing lawang*'. Mung aja nganti mandheg nganti pungkasané, supaya padha njerit-jerit awan lan bengi marang Gusti Yesus Kristus, Putraning Allah; lan Panjenengané bakal enggal nglaksanakake pembelaan, manut janji ilahi sing ora bakal gagal, sing diandharake ing parabel hakim sing ora adil: '*Aku kandha marang kowe, Panjenengané bakal enggal nglaksanakake pembelaan.*' (Lukas 18:8)—kanggo ing gesang iki lan sawisé dhèwèké ninggalaké awaké.

150. Nalika kowe nglayar ngliwati segara pikiran, kiyatna atimu marang Gusti Yesus; amarga Panjenengané dhéwé ana ing jeronmu – ing atimu – kanthi misterius nyuwun marang kowe: '*Aja wedi, he Yakub, he wong ciliké Israel; Aku iki Allahmu; Aku bakal nyekel tangan tengenmu*' (Yesaya 41:13–14). '*Yen Gusti Allah ana ing sisih kita,*' sapa mungsuh sing '*nglawan kita*' (Roma 8:31)? Gusti Allah ana ing sisih kita, Panjenengané sing wis mberkahi wong-wong sing resik atiné lan wis netepaké yèn Sang Yesus sing Paling Manis, siji-sijiné sing murni, manggon kanthi ilahi ing atiné sing resik lan tetep ana ing kono. Mula, miturut pangandikane Paulus sing ilahi, aja nganti kita mandheg nglatih pikiran kita ing kasucen (1 Tim. 4:7).

151. Panjenengané bakal kaseneng, kaya sing diandharaké Dawud, ing kabèh katentreman (Mazmur 36: 11), sapa waé sing ora pilih kasih marang sapa waé, ora ngadili kabecikan sing ora adil ing atiné; tegesé, sapa waé sing ora nampa gambar-gambar roh sing ngapusi lan, liwat gambar-gambar kuwi, ora ngrancang dosa, nanging kanthi ngadili kanthi ketat lan ngucapaké paukuman sing ketat ing bumi atiné, maringi dosa haké. Para Bapa Agung lan wicaksana, ing sawatara tulisané, nyebutaké setan minangka '*manungsa*' amarga akal budiné. Mangkono uga ing Injil Gusti ngendika: '*mungsuhé manungsa wis nindakake iki*' (Matéus 13:28), tegesé dhèwèké wis nanem lalor ing antarané gandum (tegesé setan; amarga sawisé kuwi Panjenengané ngendika: '*sing nanem iku setan*'). Amarga kita ora langsung nolak para pangripta ala iki, mula kita kalah déning pikiran kita.

152. Yen, sawise miwiti manggon ing waspadaing pikiran, kita nggabungake kasucian karo andhap asor lan nyawijiake pandonga karo perlawanan, mula kita bakal mlaku kanthi becik ing dalaning pikiran, kaya nggawa obor padhang, nggawa jenengé Gusti Yesus Kristus sing disembah lan suci, – loro-lorone mbusak lan ngresiki kita saka dosa, sarta ngias lan ngresiki omahé atiné kita. Nanging yèn kita percaya mung marang kasunyatan utawa kasadaran dhéwé, ora suwé, sawisé diserang mungsuh, kita bakal tiba, amarga wis dijatuhaké. Lan banjur mungsuh-mungsuh sing paling licik lan jahat iki bakal miwiti ngalahake kita ing saben cara, nalika kita bakal saya kesandhung ing hawa napsu ala, kaya ing jaring – utawa kita bakal ngalami pembantaian total ing tangané, amarga kita ora duwé pedhang kamenangan ing sajroning awak kita – yaiku jenengé Yesus Kristus. Amarga mung pedhang suci iki, nalika tansah digunakake ing manah sing wis resik saka kabèh gambaran, bisa mbalèkaké, motong, ngobong, lan ngancuraké kabèh kuwi, kaya geni sing ngliwarké jerami.

153. Tugas waspada tanpa kendhat, sing migunani kanggo jiwa lan ngasilake woh, yaiku langsung ngenali pikiran khayalan sing muncul ing pikiran. Tugas nuntun yaiku mbukak lan nggawe isin pikiran sing nyoba mlebu ing ruang pikiran kita liwat gambaran sawijining obyek indra. Sing langsung mateni lan ngusir saben rencana mungsuh, saben tembung, saben impen, saben berhala lan saben tiang kejahatan, yaiku pangibahan marang Gusti. Lan kita dhéwé weruh ing pikiran kita kekalahan mutlak mau ing tangané Yesus, Gusti Agung kita, lan balas dendamé kanggo kita sing andhap asor, mlarat lan ora ana gunané.

154. Akeh wong ora nyadari yèn pikiran kita ora liya mung gambar imajinèr saka bab-bab sing bisa dirasakaké lan donya. Nanging nalika kita tetep waspada ing pandhonga sawatara wektu, pandhonga mbebasake pikiran kita saka saben gambar materi saka pikiran ala lan ndadekake kita bisa mbedakake tembung-tembung mungsuh (mbok menawa ngrujuk marang sifat pikiran sacara umum—apa iku—utawa marang rencana lan skema mungsuh nalika padha nyuntikake pikiran-pikiran iki), lan ngrasakake manfaat pandhonga lan kewaspadaan. '*Nanging kowe ndeleng ganjarané wong-wong sing nindakake dosa*'—ing pikiran, kowe bakal '*ndeleng*' lan mangertèni (Mazmur 90:8), kaya sing diandharaké Mazmur sing kabungahaké, Dawud.

155. Ayo padha, menawa bisa, tansah kelingan pati tanpa kendhat: amarga saka pangelingan iki metu ing jeroning ati kita pambuangan kabèh kuwatir lan kesia-siaan, pangreksan pikiran lan pandonga tanpa

kendhat, pisah saka badan lan rasa muak marang dosa; lan, jujur bae, meh kabèh kabecikan sing urip lan aktif mili saka kono. Mula, ayo padha nglakoni iki kanthi ajeg kaya ambegan kita.

156. Atiné, sawisé misah sakabèhé saka impen-impen, bakal miwiti nglairaké pikiran ilahi lan misterius, dolanan ing jerone kaya iwak dolanan lan lumba-lumba mlumpat ing segara sing tentrem. Angin alus nggerakaké segara, lan juranging atiné digerakaké déning Roh Suci. '*Lan amarga kowé anak,*' kandhané Rasul, '*Gusti Allah wis ngutus Roh Putrané menyang atimu, sing muni, "Abba, Bapa!"*' (Gal. 4:6)!

157. Saben biksu bakal ragu lan goyang nalika miwiti latihan spiritual sadurunge pikirane dadi waras—apa amarga durung nyumurupi kaendahane, utawa amarga, sanadyan wis nyumurupi, dheweke ora duwe kekuwatan kanggo netepake tekade amarga kurang semangat. Nanging keraguan iki mesthi bakal sirna nalika dhèwèké miwiti praktik ngreksa pikiran, sing dikenal minangka kawicaksanan mental, utawa kawicaksanan aktifing pikiran. Amarga nalika kuwi dhèwèké bakal nemokaké Dalane, sing ngendika: '*Aku iku Dalane, lan Kebangkitan, lan Urip*' (Yohanes 14:6).

158. Sekali maneh dhèwèké bakal gumeter, nalika ndeleng jurang pikiran lan kumpulan bayi Babilonia; nanging Kristus uga mbusak gumeteran iki, yèn kita tansah ngandhèkaké pikiran kita marang Panjenengané lan mbuwang bayi-bayi Babilonia mau, ngantakaké marang watu iki (Mazmur 136:9), – kanthi mangkono nepaki, kaya sing kacarita, kersané marang wong-wong mau (murkané marang wong-wong mau). Amarga, kaya sing diandharaké dening Sing Wicaksana, '*Tetepna prentah supaya tembung sing ngapusi ora metu*' (Pangandika 8:5). Lan Gusti ngendika: '*Tanpa Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa*' (Yohanes 15:5).

159. Panjenengané pancèn biksu sejati sing nglakoni tapa brata, lan panjenengané pancèn askét sejati sing atiné mung kanggo Gusti Allah.

160. Urip manungsa ngrembaka lumantar giliran taun, wulan, minggu, dina lan bengi, jam lan menit. Bareng karo kuwi, kita uga kudu ngrembaka (menuju kasampurnan) tumindak becik kita nganti tekan pungkasan—yaiku pangendalian dhiri, pandonga, lan manah sing manis, nalika njaga meneng tanpa kendhat.

161. Wektu pati pungkasan bakal teka marang kita uga – bakal teka, lan ora ana sing bisa uwal; lan – oh, yen pangeran donya iki nalika semana teka, nemokake kaluputan kita cilik banget lan ora ana tegesé nganti ora bisa nindakake paukuman kanthi adil marang kita! – Yen ora, kita bakal nangis wektu kuwi, sanajan wis ora ana gunané. Amarga, kaya sing diandharaké Gusti, '*abdi sing ngerti kersané tuwané nanging ora nindakake bakal dipukul kaping pirang-pirang*' (Lukas 12:47).

162. Celaka wong-wong sing wis ngrusak atiné! Lan apa sing bakal padha lakoni nalika Gusti rawuh (Sirakh 2:14)? – Mula saka iku, sedulur, ayo padha luwih semangat nindakake pakaryan ing ati.

163. Pamikiran sing prasaja lan tanpa napsu banjur dituturi pamikiran sing kebak napsu, kaya sing wis kita sinau saka pengalaman lan pengamatan suwé; lan sing kapisan dadi lawang mlebu kanggo sing kapindho, sing tanpa napsu kanggo sing kebak napsu.

164. Satemene, manungsa kudu mecah awake dhewe dadi loro kanthi kersane dhéwé; kudu nyabik awake dhewe nganggo pikiran sing paling wicaksana; satemene, dhèwèké kuduné dadi mungsuh sing ora bisa rukun karo awake dhewe. Apa wae sikap sing diduweni wong marang wong sing wis ngina lan nindakake salah abot marang dheweke, kita kudu nduweni sikap sing padha—utawa malah luwih elek—marang awak dhewe, yen kita kepengin nepaki dhawuh paling ageng lan paling utama, yaiku andhap asor sing pinaringan berkah—panggonane Kristus, uripé Gusti Allah sing wis inkarnasi. Mulane, Rasul kandha: '*Sapa sing bakal nylametake aku saka badan pati iki?*' (Rm. 7:24)? '*Amarga daging nglawan hukumé Gusti Allah*' (Rm. 8:7). Kanthi nuduhaké manawa ngendhalèkaké awak manut kersaning Gusti iku salah siji kawajiban kita, Panjenengané ngendika: '*Yen kita mriksa awak dhéwé, kita ora bakal kena paukuman. Nanging nalika kita dipaukuman, kita didisiplin déning Gusti*' (1 Kor. 11:31–32).

165. Wiwitané ngasilaké woh iku kembang; lan wiwitané pikiran sing waras yaiku nahan dhahar lan ngombe, nolak lan motong kabèh pikiran, lan menengé manah.

166. Nalika, sawisé mangertèni Kristus Yesus, kita miwiti manggon ing kasadharan sing teguh, mula kaping pisan katon marang kita ing pikiran—kaya lentera sing dicekel déning tangan pikiran lan nuntun kita lumantar dalan-dalan pamikiran; banjur, kaya rembulan sing padhang purnama, muter ing langit manah; lan pungkasané, kaya srengéngé, – Gusti Yesus, sumunar kanthi kabeneran kaya srengéngé, yaiku ngetokaké Panjenengané dhéwé lan padhanging pangrénungané sing nyinari kabèh.

167. Iki sing kanthi misterius diwahyuké marang pikiran sing kanthi semangat tanpa kendhat netepi dhawuh Panjenengané, sing kandha: '*Sunatna atimu*' (Ulangan 10:16). – Ya, kaya sing wis kasebut, panyelidikan dhiri sing tliti mulang manungsa bab-bab nggumunake iki. Sifat Ilahi iku ora pilih kasih. Napa

Gusti ngendika: *'Rungokna lan mangertèni; awit sapa sing wis duwe, marang dheweke bakal ditambah, lan dheweke bakal duwe kelimpahan; nanging sapa sing ora duwe, malah apa sing diduweni bakal dicopot saka dheweke'* (Mat. 13: 12–13); lan maneh: *'Kabeh prekara makarya bebarengan kanggo kabecikan tumrap wong-wong sing tresna marang Gusti'* (Rom. 8:28). Apa ora kabecikan-kabecikan iki (kesadaran lan pandonga) malah luwih ngebutake wong-wong mau marang iki?

168. Prau ora bisa maju tanpa banyu: uga pangreksan pikiran ora bakal kasil sanadyan sethithik tanpa kasederhanaan, sing digandhengake karo andhap asor lan pandonga marang Yesus Kristus.

169. Dhasar omah iku watu; nanging kanggo kabecikan iki (panyelamatan pikiran), dhasar lan atapé yaiku jeneng suci lan disembah saka Gusti kita Yesus Kristus. Sangki kapal sing bodho bakal cepet lan gampang ngalami karam nalika badai yen dheweke ngusir kru, mbuwang dayung lan layar menyang segara, lan turu dhewekan; nanging luwih cepet maneh nyawa bakal kelem dening setan yen, nalika wiwitan cobaan, dheweke ngliwakake tetep waspada lan nyebut jenengé Yesus Kristus.

170. Kita nerusaké lumantar Kitab Suci apa sing kita mangertèni, lan maringi kasaksian marang sing gelem, babagan apa sing wis kita deleng nalika lumaku ing dalan, yèn kowé gelem nampa apa sing diomongaké marang kowé. Amarga Gusti piyambakipun sampun ngendika: *'Sapa waé sing boten tetep ing Kula, dhèwèké bakal dibuwang kaya cabang lan layu; banjur padha nglumpukaké cabang-cabang mau lan mbuwang ing geni, lan kobong. Nanging sapa waé sing tetep ing Kula, lan Kula tetep ing dhèwèké, dhèwèké bakal ngasilaké woh sing akèh'* (Yohanes 15:5–6). Kaya srengéngé ora bisa sumunar tanpa cahya, mangkono uga ati ora bisa dibersihaké saka rereged pikiran sing mbebayani tanpa pandonga ing asmané Yesus. Yen iki pancen bener, kaya sing tak deleng (saka pengalaman), mula ayo padha nyebut Asma iki saben ambegan. Amarga iku pepadhang, dene sing liyane (pamanggih najis) iku pepeteng; lan Panjenengané (Yesus, sing kita panggil) iku Gusti Allah lan Sang Rama, dene sing liyane iku abdi setan.

171. Pantès lan trep kanggo pangreksan pikiran dijenengi nggawa padhang, nggawa kilat, memancarake padhang, lan nggawa geni. Amarga, pancen, iku luwih unggul tinimbang kabecikan awak paling agung, sanajan pintena akèh sing diduweni. Mula saka iku, kabecikan iki pantès dijenengi nganggo jeneng-jeneng sing paling kinurmatan, amarga padhang sumunar sing lair saka iku. Wong-wong sing wis tresna marang kabecikan iki diowahi, kanthi kakuwatané Yesus Kristus, saka wong sing rusak watak, ala, bodho, tolol, lan duraka dadi wong sing bener, bermoral, suci, suci, lan wicaksana; lan ora mung kuwi, nanging uga padha miwiti merenung misteri-misteri lan melu pamikiran teologis. Sawise dadi wong kontemplatif, padha kabawa menyang Cahya sing paling murni lan tanpa wates; padha nyentuh Panjenengané nganggo sentuhan sing ora bisa diungkapaké; padha urip lan tumindak bareng Panjenengané, amarga wis *'nyicipi yèn Gusti iku apik'*; saéngga ing malaikat-malaikat pisanan iki tembungé Daud sing ilahi cetha kawujud: *'Nanging wong sing bener bakal ngakoni asmamu, lan wong sing lurus bakal manggon ing ngarsamu'* (Mazmur 139:14). Lan pancen, mung wong-wong mau sing sejatine nyebut Gusti, ngakoni marang Panjenengané, lan tansah remen rembugan karo Panjenengané, tresna marang Panjenengané.

172. Celaka manungsa njero amarga manungsa njaba; amarga manungsa njero nandhang sangsara banget saka indra njaba. Nanging sawise nandhang apa wae, dhèwèké kudu nggawa cambuk marang indra njaba iki. Sapa sing wis nindakake apa sing dibutuhake miturut hurufé, wis mangertèni apa sing dibutuhake miturut roh.

173. Yen manungsa batin kita tetep waspada, miturut para Bapa, dhèwèké cukup kuwat kanggo njaga manungsa njaba uga. Miturut tembungé dhéwé, kita lan setan-setan jahat padha nindakake dosa bebarengan: dhèwèké mung nggambaraké dosa ing pikirane utawa ing pangayunané manut kersané, déné kita padha nindakake dosa loro-loroné, ing batin liwat pikiran lan ing njaba liwat tumindak. Setan-setan, amarga ora nduwé awak sing kuwat, nyiapaké panyiksa kanggo awaké dhéwé lan kita mung liwat pikiran, rencana, lan tipuan. Nanging yèn makhluk-makhluk sing paling rusak moral iki ora diparingi awak sing kuwat, mesthi waé padha bakal nindakake dosa tanpa kendhat liwat tumindaké uga, tansah nyimpen niat ala ing batiné, siap nindakake kejahatan.

174. Nanging pandonga saka jeroning ati marang Gusti ngancurake godaan-godaan mau lan nggawe dadi bledug. Amarga Gusti Yesus, Gusti Allah lan Putraning Allah, sing kita seru tanpa kendhat lan tanpa males, ora bakal ngidini padha miwiti nyuntikake dosa marang kita – sing diarani 'godaan' – lan uga ora ngidini gambar apa wae ditampilake ing pikiran ing pangilon pamikiran, utawa tembung apa wae diucapake marang ati. Nanging yèn ora ana gambar sing bisa mlebu ing ati, mula, kaya sing wis kita kandhakake, atiné bakal kosong malah saka pikiran; amarga setan biasané ngobrol rahasia karo jiwa liwat pikiran lan mulangké ala.

175. Mangkono, lumantar pandonga sing ora kendhat, hawa ing pikiran kita dibersihaké saka méga peteng lan angin saka roh-roh sing jahat. Nalika hawa ing ati wis resik, ora ana alangan kanggo cahya ilahi Yesus sumunar ing jerone, asal kita ora kesombongan, ora ngandelake dhiri lan mbanggakake awak dhewe, ora ngupaya sing ora bisa digayuh, lan ora amarga kuwi kapisah saka pitulungan Yesus; awit Kristus sengit marang kabèh iku, minangka tuladha asor sejati.

176. Mula saka iku, ayo padha nempel marang pandonga lan andhap asor—loro senjata iki, sing bebarengan karo waspada, kaya pedhang geni, nglengkapi para prajurit rohani nglawan setan. Yen kita nglakoni urip kaya ngono, saben dina lan saben jam kita bisa nduwé pesta sing kebak kabungahan misterius ing sajroning atiné.

177. Ana wolu pikiran dosa utama, kang ngemot sakabehe pikiran kaya ngono, lan saka kono kabeh asale. Kabeh mau nyedhaki lawang atine lan, nalika nemokake atine ora dijaga dening pikiran, mlebu siji-siji, saben ana wektu dhewe. Nalika salah siji saka wolung pikiran iki munggah menyang ati lan mlebu, iku nggawa sak klompok pikiran najis lan, sawise nggelapake pikiran lan ati, nggerakake awak lan narik menyang tumindak awon.

178. Nanging sapa waé sing ngati-ati marang sirah ula (lampiran) lan, kanthi celaan nesu, milih tembung-tembung ambek, nyerang pasuryané mungsuh kaya nganggo tinju, kanthi mangkono ngrampungaké perselisihan. Amarga, sawisé motong sirah, dhèwèké wis nyingkiri pikiran ala lan tumindak sing paling ala. Sawisé kuwi, pikirane tetep tentrem: awit Gusti nampa kewaspadaané marang pikirane lan, minangka balesan, paring kawruh marang dhèwèké babagan carané ngalahaké mungsuh-mungsuhé lan carané ngresiki atiné saka pikiran-pikiran sing ngotori manungsa jero, kang bab kuwi Gusti Yesus ngendika: '*Amarga saka manah metu pikiran-pikiran sing ala, zinah, cabul... Iki sing ngotori manungsa*' (Matéus 15:19–20).

179. Kanthi mangkono, nyawa bisa padha karo Gusti ing kabecikan, kaendahan, lan kabeneran, kaya déné nyawa iku wis diciptakaké déning Gusti ing wiwitan supaya becik lan bener, kaya déné abdi agungé Gusti, Antonius, ngendika: 'Nalika pikiran ing nyawa wis kaya kuduné miturut kodrat, mula kabèh nyawa iku kabecikan'. Panjenengané uga ngendika manèh: 'Supaya nyawa dadi bener iku padha karo manahé ana ing kahanan alamiahé, kaya nalika digawé.' Lan sawisé kuwi Panjenengané ngendika manèh: 'Ayo padha ngresiki pikiran; amarga aku pracaya manawa, sawise resik tuntas lan bali menyang kahanan alamiahé, pikiran bisa dadi wicaksana lan ndeleng ngluwihi para setan, amarga ing jerone wis ana Gusti sing maringi wahyu.' Iki sing diandharake Anthony sing mulya, kaya sing dicritakake Athanasius Agung ing Uripé Anthony.

180. Saben pikiran ngasilaké ing pikiran citra saka sawijining obyek indra: amarga wong Asyur (mungsuh), sing sejatine sawijining kekuwatan rohani, mung bisa ngapusi kita kanthi migunakaké apa sing wis kita kenal, apa sing bisa dirasakaké déning indra.

181. Kaya déné manungsa ora bisa ngoyak manuk mabur ing awang-awang, utawa mabur kaya manuk, amarga iku ora cocog karo kodrat kita; mangkono uga kita ora bisa mbusak pikiran setan kang ora wujud lan bebas ngarahaké paningal waspada saka pikiran marang Gusti Allah, tanpa pandonga sing waspada lan tanpa kendhat. Yen kowe ora nduwé iki, kowe ana ing donya lan bakal nguber bab-bab donya.

182. Yen pancen kowe kepengin ngremehake pikiranmu, kowe kudu meneng lan njaga atimu supaya tetep waspada tanpa upaya; ayo Doa Yesus nempel ing ambeganmu – lan sajrone sawetara dina kowe bakal weruh iki ing praktik.

183. Kaya déné wong ora pantes nulis aksara ing udara, nanging kudu ngukir nganggo pahat ing lumahing padhet supaya tahan suwe: mangkono uga kita kudu nggabungake Doa Yesus karo kasadaran kita sing diupayakake kanthi susah payah, supaya kabecikan kasadaran sing éndah, bebarengan karo Panjenengané, tansah tetep utuh ing jeroning kita, lan lumantar Panjenengané kaestokaké ing kita salawas-lawase minangka pérangan sing ora bisa dipisah saka jati diri kita.

184. Serahna urusanmu marang Gusti, kaya sing wis diandharake, lan kowe bakal nemu sih, supaya tembungé Nabi ora cocog kanggo kita uga kanggo kowe: '*Sampeyan cedhak, ya Gusti, karo lambéné, nanging adoh saka atiné*' (Yer. 12:2). Ora ana siji wae sing bisa tenanan nenangake atimu saka hawa napsumu, kejaba Gusti Yesus Kristus piyambak, sing nyawiji ing sajroning Panjenengané apa sing adoh (yaiku Keilahian lan manungsa).

185. Kaloro dialog mental jero karo pikiran dhéwé lan obrolan njaba uga omongan kosong padha nglindhungi nyawa. Mulane, wong-wong sing ngupaya ngusir kabèh sing mbebayani saka pikirane kudu, tanpa welas asih, ngusir loro-lorone sing seneng omong kosong—apa iku pikiran utawa wong—kanggo alesan sing paling lan diparingi Gusti Allah, yaiku: – supaya pikiran, nalika kabur, ora ringkih ing kewaspadaan:

amarga nalika kabur amarga lali (sing muncul saka obrolan kaya ngono), kita kelangan akal (kaya-kaya kita ora nduwé pikiran).

186. Sapa waé sing njaga kasucian atiné kanthi tliti bakal nduwé pandhuan ing bab iki, yaiku Panjenengané sing maringi paugeran, Kristus, sing bakal kanthi misterius mbukak kersané marang dhèwèké. '*Aku bakal ngrungokaké apa sing diomongaké Gusti Allah marang aku*' (Mazmur 84:9), kandha Dawud, nuduhaké bab iki. Ngandharake dialog batin pikiran babagan perang pikiran lan perantaraan pangayomané Gusti Allah ing kono, dhèwèké kandha: '*Lan ana wong bakal kandha: "Yen ana ganjaran kanggo wong sing bener"*' (Mazmur 57:12)? Lan banjur, nyatakake putusan sing digayuh sawisé nimbang kanthi tliti saka loro pihak, dhèwèké kandha: '*Amarga Gusti iku hakimé*' – saka setan-setan ala '*ing bumi*' ing sajroning atiné (ibid.). Lan ing ayat liya dhèwèké kandha: '*Manungsa bakal nyedhak, lan atiné bakal jero, lan Gusti bakal diunggahaké*'; lan banjur '*luka-luka*' mau bakal diétung minangka '*panahé bayi-bayi*' (Mazmur 63:7–8).

187. Ayo tansah tumindak kaya wong-wong sing '*diwulang kawicaksanan saka ati*' (Mazmur 89:12), ambegan tanpa kendhat marang Yesus Kristus, kakuwataning Rama lan Kawicaksananing Gusti Allah. Nanging, yen kanthi ora sengaja kita nganti kliru lan lali marang tumindak wicaksana iki, esuké kita bakal ngencengi maneh pinggang pikiran lan miwiti pakaryan kanthi tekad sing luwih kuwat, amarga kita ngerti manawa ora ana alesan kanggo kita, sing '*dilebokake kanggo nindakake kabecikan*', yen kita ora nindakake.

188. Kaya déné nalika panganan sing mbebayani, sing anyar waé dipangan, marakaké rasa lara ing awak, wong sing wis ngrasakaké iku, sanalika ngrasakaké bebaya mau, langsung ngusir panganan kuwi, lan mulané ora cilaka: mangkono uga pikiran, nalika sawisé nyerep pikiran ala sing wis mlebu lan ngrasakaké paité sing ngrusak jiwa, segera ngusir kuwi liwat Doa Yesus sing diucap saka jeroning ati, lan ngusir saka atiné, saéngga nyingkiri kabèh bebaya saka kuwi, kaya déné, kanthi sih-rahmaté Gusti, piwulang saka wong liya lan uga pengalaman dhéwé wis maringi pangerten marang wong sing waras babagan prakara iki.

189. Gabungaké kewaspadaan karo ambeganmu lan jenengé Yesus, utawa pamikiran bab pati lan andhap asor; amarga loro-loroné maringi paedah gedhé.

190. Gusti ngandika: '*Sinau saka Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah*' (Matéus 11:29).

191. Gusti uga ngandika: '*Sapa waé sing ngendhekaké awaké dhéwé kaya bocah cilik iki iku sing paling gedhé ing kraton swarga*' (Matéus 18:4); '*Nanging sapa waé sing ngluhuraké awaké dhéwé bakal diendhekaké*' (Lukas 18:14). – '*Sinau saka Aku*,' pangandikane. Lan apa sing kudu kita sinau? Andhap asor. Prentahé iku urip langgeng; lan prentah iki yaiku andhap asor. Mula, sapa waé sing ora andhap asor wis adoh saka urip, lan mesthi bakal nemokake awake dhéwé ing kebalikané.

192. Yen saben kabecikan digawé déning jiwa lan badan, lan jiwa lan badan—liwat kang, kaya sing wis tak kandhakake, saben kabecikan kasampurnakaké—iku ciptané Gusti Allah; apa kita ora tumindak kanthi kebodhoan paling gedhé nalika kita sombong lan bangga marang hiasan jiwa lan badan sing sejatiné dudu kagungan kita? Lan apa iki ora luwih nyata amarga, kanthi ngandelake kesombongan kaya tongkat, kita mbantah marang Gusti Allah, sing agunge tanpa wates, saéngga kita ngundang murka sing paling nggegirisi tumrap awaké dhéwé amarga tumindak ala lan kebodhoan kita sing ngluwihi wates; amarga '*Gusti Allah nentang wong sombong*' (Yakobus 4:6). Tinimbang niru Gusti ing andhap asor, lumantar sophistry kita sing sia-sia lan sombong kita mlebu paseduluran karo mungsuh sengit Gusti, setan sing sombong. Mula saka iku Rasul kandha: '*Apa sing kowe duwé sing ora kowe tampa?*' (1 Kor. 4:7)? Apa kowe sing nggawe awakmu dhéwé? Yen mangkono, kowe nampa saka Gusti awak lan jiwa—saka ngendi, ing ngendi, lan lumantar kuwi kabecikan kabèh ana—mula '*apa sing kok bangga, awit kowe ora nampa iku*' (ibid.)? Amarga Gusti wis maringi kabèh iki marang kowe.

193. Panyucianing manah, lumantar kang asor lan saben berkah sing asale saka ing dhuwur ana ing jeroning kita, ora liya kajaba njaga supaya pikiran ala ora kena mlebu ing jiwa.

194. Ngreksa pikiran, sing dilakoni kanthi pitulunganing Gusti lan kanggo Gusti Allah siji, sawisé mapan ing jiwa, maringi pikiran kawicaksanan kanggo nindakake pakaryan manut Gusti. Uga maringi sing nampa kemampuan gedhé kanggo ngatur pakaryan lan tembung njaba manut Gusti kanthi pangadilan sing sampurna.

195. Hiasan imam agung sing khas ing Prajanjian Lawas (lapik dhadha emas murni, kang ana tulisané: 'Suci kanggo Gusti', Kaluwihane. 28:36) iku pratandha kasucianing manah, kang ngajak kita merhatiin waja ing manah kita, kanggo ndeleng apa wis dadi peteng amarga dosa, supaya (yen pancen mangkono) kita bisa enggal ngresiki nganggo luh, tobat, lan pandonga. Pikiran kita iku samubarang sing entheng (sing cepet ilang),

lan angel dijaga saka pikiran sing dosa; nanging bisa uga diomongake manawa pikiran iku ngetutake pamikiran ala lan becik kanthi gampang padha.

196. Saestu begja wong sing wis ngukuhake pikirane ing Doa Yesus, njerit marang Panjenengane tanpa kendhat ing atine, kaya udhara nempel ing badan kita, utawa geni nempel ing lilin. Srengéngé, nalika lumantar ing ndhuwur bumi, nglairaké awan; lan asmané Gusti Yesus sing suci lan pantes disembah, sumunar tanpa kendhat ing pikiran, nglairaké akèh sangkèhing pikiran kaya srengéngé.

197. Nalika mega bubar, udhara katon resik; lan nalika khayalan-khayalan sing kebak hawa napsu dibubarake dening Srengéngé Kabeneran, Yesus Kristus, biasané lair ing ati pikiran-pikiran sing kaya pepadhang lan lintang, amarga Yesus wis madhang ing udhara ing ati. Amarga wong wicaksana kandha: *'Wong-wong sing ngarep-arep marang Gusti bakal mangertèni kabeneran, lan wong-wong sing setya bakal manggon ing katresnané'* (Wis. 3:9).

198. Salah siji para Wali ngendika: 'Yen kowe arep nyimpen niat ala, simpen marang setan; lan yen kowe arep mungsuh, mungsuhna daging kapan wae. Daging iku kanca sing ngiyanati, lan nalika wareg, iku nglakoni perang paling sengit.' Lan maneh: 'Mungsuhna daging lan perangna weteng.'

199. Ing bab-bab sadurunge, kang ngemot satus kapisan lan satus kapindho, kita wis nerangake pakaryan saka meneng suci ing pikiran, nampilake ora mung woh saka panaliten kita dhewe, nanging uga apa sing diulangake tembung-tembung ilahi saka para Bapa sing saleh babagan kasucian pikiran. Saiki, sawise ngomong luwih sithik kanggo mbuktekake manfaat njaga pikiran, kita bakal ngrampungake wacana kita.

200. Ayo, mèlu aku supaya éntuk pangayoman sing kabegjan tumrap pikiran, sapa waé kowe, sing ing rohmu tresna *'ndeleng dina-dinane kabecikan'* (Mazmur 33:12) – lan aku bakal mulang kowe, bab Gusti, bab pakaryan sing katon lan panggonané kuwasa sing ora duwé badan. Para Malaikat ora nate kesel nyanyi puji-pujian marang Sang Pencipta; lan manungsa, sing padha murni kaya para malaikat, ora bakal wareg. Lan kaya para malaikat ing swarga ora nggatekake panganan, mangkono uga manungsa sing ngresiki mripat atiné lan nglatih kabiasaan kabecikan (kasunyatan) ora nggatekake panganan nalika padha munggah menyang swarga katentremaning pikiran.

201. Kaya déné kuwasa-kuwasa swarga ora nggatekake bandha lan kagungan, mangkono uga wong-wong sing wis ngresiki mripat atiné lan wis nduwé kabiasaan kabecikan (kasucian) ora nggatekake kejahatan roh-roh ala. Lan kaya déné wong-wong mau misuwur amarga kamulyan kasampurnan ing Gusti, mangkono uga wong-wong iki misuwur amarga kangen lan katresnané marang Gusti, upaya lan panékaké marang kasucian Ilahi. Lan wong-wong mau, kanthi kangen sing ora kendhat kanggo ngrasakake katresnan Ilahi sing nuntun marang kasenangan rohani, ngulurake pananjake (ing gunung kasampurnan rohani), ora bakal mandheg nganti padha nggayuh kamiripan karo Seraphim, – uga ora bakal ngaso saka kahanan pikiran sing waspada lan pananjakan sing kobong nganti padha dadi Malaikat ing Kristus Yesus Gusti kita.

202. Ora ana bisa sing luwih matèni tinimbang bisa saka ula asp lan basilisk; lan ora ana ala sing luwih gedhé tinimbang ala saka katresnan marang dhiri dhéwé. Keturunan saka katresnan marang dhiri—ular mabur iki—yaiku: muji dhiri ing ati, nyukupi napsu, keserakahan mangan, zinah, kesombongan, iri ati, lan puncak saka kabèh kaburukan, kesombongan, sing ngrubuhaké ora mung manungsa nanging uga Malaikat saka swarga lan nutupi kanthi pepeteng tinimbang padhang.

203. Aku wis nulis iki marang kowe, Theodulus, sing padha jeneng karo aku bab meneng (yaiku Hesychius), sanadyan sejatine aku dudu wong meneng. Mbok menawa aku durung nulis kabèh bab sing ana gandhèngané karo topik kita, nanging ing saben cara sing wis diparingaké Gusti Allah, ing Rama, Putra, lan Roh Suci, sing dipuji lan dimulyakaké déning kabèh makhluk rasional: malaikat lan manungsa, lan dening saben makhluk sing diciptakaké déning Trinitas sing ora bisa diungkapaké, Gusti Allah siji, sing kraton kamulyané uga mugi kita dianggep pantes nampa, lumantar pandonga Sang Ibuné Gusti Allah sing Maha Suci lan para Bapa kita sing kinurmatan. Kanggo Panjenengané, Gusti Allah sing ora bisa dipahami, mugi pinaringan kamulyan langgeng. Amin.

Sing Kinurmatan Nilus saka Sinai

Crita cekak babagan dhèwèké

Ingkang Kinurmatan Nilus asalé saka kulawarga sugih lan luhur lan kamungkinan gedhé dadi pamireng lan muridé St. Chrysostom sanadyan nalika panjenengané lagi mènèhi khotbah ing Antiochia. Asal-

usulé sing luhur lan kabecikan pribadiné ngangkat dhèwèké dadi prajuritaning kutha krajan. Nanging aspirasi rohanié bertentangan karo tugas lan gaya urip ing ibukota. Mula, kanthi sarujuk karo garwané—sing wis duwé loro anak—dhèwèké ninggalaké donya kanggo ngupaya kaslametan ing kesunyian, ngetutaké tapak mertua wadon. Kanthi nggawa anaké, Theodulus, dhèwèké mapan ing Gunung Sinai; dene garwane lan putrine nemokake pangayoman ing salah siji biara ing Mesir. Ing Gurun Sinai, Nilus sing Mulya nglakoni urip kanthi prasasat banget: kanthi tangané dhéwé, dhèwèké lan putrané nggali guwa kanggo panggonané, lan nalika manggon ing kono, padha ora mangan roti, nanging mung tetanduran alas sing pait. Nanging kabèh wektu dipigunakaké kanggo pandonga, sinau Kitab Suci, renungan marang Gusti, lan gawe. Sanadyan wis nyingkiri donya, Sang Nilus sing Kinurmatan ora nate mandheg sesambungan karo wong liya. Saka maneka panggonan— —lan wong-wong saka kabèh jinis padha nyedhak marang piyambakipun kanggo kabutuhan rohani, lan ora ana siji waé sing ora nampa pitulungan lan pangajaran sing perlu. Malah raja nulis marang piyambakipun nyuwun pandonga, lan piyambakipun nulis wangsulan marang raja, ngélingaké kasalahanipun amarga ora adil marang Santo Krisostomus. Tulisan-tulisan liya saka Rama Suci punika umume ngemot babagan moral lan tapa brata. Saking sedaya ingkang kaserat, cetha menawa kawruh piyambakipun amba lan jero, sarta kangelanipun ing pakaryan punika tanpa kendhat. Ana cobaan khusus sing teka kanggo nguji katresnané marang Gusti. Para barbarian galak saka Arab nyerbu Gunung Sinai lan wilayah sakupenge, ngrampok kabèh, matèni akèh wong, lan nyekel wong liya dadi tawanan. Ing antarané wong-wong mau ana Theodulus, putrané Sang Nilus sing kinurmatan. Musibah iki abot banget ing ati Sang Mulya – lan piyambakipun boten nemu tentrem, utamane nalika ing dina kapindho utawa katelu sawisé musibah umum, kabar teka yèn wong-wong biadab kuwi arep nyembelih putranipun minangka kurban marang lintang ésuk – Venus – sanadyan durung cetha apa rencana kuwi pancèn dilakoni. Nanging Gusti ora ngidini atiné bapaké terus kasiksa suwé. Dheweke ora suwe ngerti yèn kurban kuwi ora kelakon lan para tawanan wis didol menyang tanah Kristen. Banjur dheweke ditemokake ing kutha Elusa, sing uskupé wis tuku saka para barbar bebarengan karo wong liya, lan wis nyiapake dheweke kanggo ngladèni Gréja, sawijining peran sing uga diajak marang bapaké, sing wis teka njupuk dheweke. Katresnané marang urip monastik ngalang-alangi dhèwèké sarujuk marang kuwi; lan uskup, sawisé ngangkat dhèwèké dadi imam, mberkahi dhèwèké supaya mangkat menyang Gunung Sinai sing dikasihi, ing ngendi dhèwèké manggon nganti pungkasaning uripé. St. Nilus ninggal donya ing taun 390; dhèwèké manggon ing Gurun Sinai suwéné 60 taun lan seda watara taun 450. Dina rayane tanggal 12 November lan 13 Januari. Nalika pamaréntahan Justin Muda, relik suci panjenengané dipindhahaké menyang Konstantinopel lan disimpen ing Gréja Para Rasul Suci. Saka tulisané St. Nilus, 'Wacana babagan Pandonga' lan 'Wacana Asketik' digawa menyang *Dobrotolyubie* basa Yunani, lan saka kono menyang versi Slavia. Kita uga wis nyakup 'Wacana babagan Pandonga' ing *Dobrotolyubie* kita dhéwé; dene, tinimbang risalah asketis, kita luwih milih nyakup risalah 'Bab Wolung Roh Panipuan', lan 'loro kumpulan ukara cekak' lan piwulang, siji dijenengi: 'Bab utawa Nasihat', lan sijine: 'Pikiran-pikiran sing mbalèkaké manungsa saka sing fana lan nyandhakké marang sing langgeng'. – Nanging amarga akèh banget pitutur sing migunani lan pandhuan babagan pandonga lan perjuangan nglawan hawa napsu wis diwènèhaké déning Bapa sing Kinurmatan ing tulisan-tulisané liyané, kaya déné ana akèh pikiran sing maringi piwulang ing kono—karo babagan tatanan moral sacara umum lan, utamané, babagan urip sing pisah saka kabèh bab: mulané, sawisé nimbang yèn iku ora adil yèn mbedhahaké para maos kita sing tresna marang kabecikan saka bandha kasebut, kita mutusaké njupuk saka tulisan-tulisan Bapak Inggang Kinurmatan sing kasebut mau, nyelehaké apa sing magepokan karo pandonga ing sangisoré irah-irahan pandonga, apa sing magepokan karo perjuangan nglawan napsu ing sangisoré saben saka wolu napsu, lan apa sing magepokan karo pangedhapan umum, – ing sangisore 'kumpulan pangandika'. Ing bab iki kita manut tuladha para kuna. Amarga ing *Patrologia Graeca* karya Migne, jilid 79, ing ngendi kabèh tulisan St. Nilus kasimpen, sawisé 'pamanggih sing mbalèkaké manungsa saka sing fana lan nancepaké marang sing langgeng' – kaca 1249–50 – ana cathetan sing nyatakake manawa ing manuskrip sing dadi sumber cetakan pikiran-pikiran iki ana maneh patbelas pikiran liyane, sing dijupuk sawetawis saka risalah babagan 'ora kepengin duwe' lan sawetawis saka risalah babagan 'kaunggulan' urip piyambakan tinimbang urip ing kutha. Panukilan-panukilan iki dhewe durung tau dicetak; nanging tuladha iki ora ilang apa-apa amarga kuwi. Kita bakal nandhani kutipan-kutipan saka panukilan iki ing pungkasan artikel, kanthi nyebutake jilid lan nomer kaca – miturut edisi karya Reverend ing terjemahan basa Rusia. Artikel-artikel sing ora ana kutipan ana ing kaca sing padha kaya sing kasebut ing ndhuwur.

Pitutur Asketik dening Sang Mulya Nilus saka Sinai

1. Sabda Babagan Pandonga

Kandhha Pambuka

Panjenengan wis mbangun aku ing wektu sing pas, nalika aku kasil ing demam kobong hawa napsu sing ora suci, lumantar sentuhan tulisan panjenengan sing tresna marang Gusti, lan wis maringi panglipur marang pikiranku, sing kaserang lara paling memalukan, kanthi panglipur, kanthi bagya niru Pituduh lan Guru Agung. Lan iki ora nggumunake. Kowe mesthi nduwé nasib kanggo ngupaya apa sing mulya lan nggumunake, kaya sing dialami Yakub sing bejo. Amarga wis kerja keras kanggo Rachael lan nampa Lea, kowe ngupaya kekasihmu, kaya wong sing ngrampungake pitung taun kerja kanggo dheweke (Kejadian 29:20–28). Lan aku ora mbantah yèn sawise nyambut gawe sakwengi aku ora entuk apa-apa; nanging nalika mbuwang jaring manut sabda Panjenengan, aku narik akèh iwak—ora gedhé-gedhé, nanging satus lima puluh telu (Yohanes 21:11). Lan aku ngirim iki marang kowe ing keranjang katresnan; lan kanthi mangkono aku nepaki dhawuhmu, kanthi nyusun jumlah bab sing cocog (bab pandonga). Aku gumun marang sampeyan lan banget bungah karo pilihanmu sing éndah, amarga sampeyan kepéngin (ora ana liya) kajaba bab-bab babagan pandonga; lan luwih saka kuwi, sampeyan ora mung kepéngin supaya ditulis ing kertas, nanging supaya ditancepake ing pikiran lumantar katresnan lan alus. Amarga *'kabeh iku siji, lan siji nglawan siji'*, miturut tembungé Sirakh sing wicaksana (42:25), aja mung nampa miturut hurufé, nanging pahami miturut roh. Aja ngeluh bab sithiké bab-bab iki, kaya wong sing ngerti *'carané wareg lan carané urip tanpa apa-apa'* (Filipi 4:12). Tenan, aja ngeluh, élinga yèn Gusti ora nampik loro koin janda balu, nanging nampa kanthi luwih kersa tinimbang kurbané wong sugih akèh. Nanging luwih saka kabeh, nalika njaga niat becik lan katresnan marang sedulur sejati, ndedonga kanggo wong-wong sing lara supaya waras maneh lan, sawise ngangkat ambené, bisa mlaku kanthi sih Kristus. Amin.

153 Bab Babagan Pandonga

1. Yen ana wong sing kepengin nyiyapake kemenyan wangi, miturut hukum, kudu nyampur bagean sing padha saka *'kemenyan murni, cassia, onycha, lan stacte'* (Kaluwihan 30:34). Iki kuartet⁷⁰ saka kabecikan. Nalika kabèh mau wis ana ing jiwa kanthi sampurna lan kekuwatan sing padha, pikiran ora bakal dikhianati (mesthi waé, déning pangkhianatan saka sawijining pengkhianat ing jero).

2. Jiwa, sawisé dibersihaké déning kasampurnaning kabecikan,⁷¹ nggawa pikiran menyang kahanan sing ora goyah, saéngga bisa nampa sikap sing dibutuhaké (ing pandonga).

3. Pandonga iku paguneman antarané pikiran lan Gusti Allah. Mula, kahanan pikiran apa sing dibutuhake supaya bisa, tanpa ndelok mburi (utawa menyang sisih), munggah marang Gustiné lan paguneman karo Panjenengané tanpa perantara⁷²?

4. Yen Musa, sing arep nyedhaki semak kobong ing bumi, dilarang nindakake nganti dheweke nyopot sandal saka sikilé (Kaluwaran 3. 5), kepiye kowe bisa ora mbuwang saben pikiran sing kebak hawa napsu nalika kowe kepengin ndeleng Panjenengané sing ngluwihi kabèh raos lan pikiran, lan ngobrol karo Panjenengané?

5. Luwih saka kabeh, ndedonga supaya oleh luh, supaya lumantar tangisan kowe bisa melembutake kekejeman (basa Yunani: 'kebengisan') ing atimu lan, sawise ngakoni *'kawajibanmu'* marang Gusti (Mazmur 31:5), kowe bisa nampa pangapura dosamu saka Panjenengané.

6. Gunakna luh minangka sarana kanggo nggayuh saben panyuwunan; amarga Gusti banget remen marang kowe nalika kowe ndedonga karo luh.

7. Nalika sajrone pandonga kowe ngetokake luh kakehan, aja nganti gumregah, kaya-kaya kowe luwih unggul saka wong akeh. Kuwi amarga pandonga kowe wis nampa pitulungan saka ing dhuwur, supaya sawise kanthi tulus ngakoni dosa-dosamu, kowe bisa marasake Gusti kanthi luhmu.

8. Mula saka iku, aja nganti cara kanggo nglawan napsu malah dadi napsu dhéwé, supaya kowe ora nyurung luwih adoh Sang sing wis maringi sih-rahmat iki (tegesé, luh). Akeh wong, nalika ngetokake luh

⁷⁰ Sabrangan, katentreman, kawicaksanan, kaadilan.

⁷¹ Ing *'Dobrotolyubie'*, loro-lorone versi Yunani lan Slavia maca: 'panggenapan paugeran'.

⁷² Versi Slavia: 'ana ing tengahing ora ana apa-apa' – bisa luwih apik.

amarga dosané, padha lali marang tujuwané luh kuwi lan, amarga kabawa arus, padha nyasar (saka dalan sing bener, utawa ilang akal).

9. Tetep ajeg ing sabar lan ndedonga kanthi tulus, mbuwang gangguan saka urusan donya lan kabèh jinis pikiran; amarga kuwi ngganggu lan nyusahake kowe, nyoba mecah kesungguhanmu ing pandonga.

10. Nalika setan weruh ana wong sing semangat lan sungguh-sungguh ndedonga kaya kuduné, setan-setan mau (sajeroning ndedonga) nanduraké ing pikirane pikiran bab apa waé, kaya-kaya kuwi perlu (lan mundur), nanging sawisé sawatara wektu padha nguripaké manèh élingan kuwi, nyurung pikiran supaya mikiraké (yèn iku pitakon, supaya ngrampungaké; yèn bab, supaya éntuk); lan dhèwèké, ora nemokaké apa sing digoleki, dadi nesu lan sedhih. Banjur, nalika dhèwèké ngadeg ndedonga (sing semangat iku), para setan ngélingaké dhèwèké marang apa sing wis dipikiraké lan digoleki, saéngga, sawisé mbalèkaké manèh pikirane marang bab kuwi (sing durung rampung sadurungé), dhèwèké ndadèkaké pandongane ora ana asilé.

11. Usaha supaya pikiranmu bisu lan tuli nalika sembahyang; lan kowe bakal bisa sembahyang kaya sing kuduné.

12. Nalika godaan teka marang kowe, utawa kowe diganggu amarga ana sing mbantah—nganti kowe nesu marang sing mbantah, utawa malah ngucapake tembung sing ora pantes; banjur elinga pandongamu lan paukuman sing kelakon nalika iku (kanggo kowe ing atimu ing ngarsane Gusti) – lan langsung geger ing batinmu bakal meneng.

13. Apa waé sing kok lakoni kanggo mbales marang sedulur sing wis nindakake salah marang kowe, kabèh mau bakal dadi alangan (ngganggu) kowe nalika ndedonga.

14. Pandonga iku cabang (saka wit) alus lan ora nesu.

15. Pandonga iku ungkapan (manifestasi) kabungahan lan panuwun.

16. Pandonga iku obat kanggo sedhih lan putus asa.

17. *'Mlaku, adol bandhamu lan wenehana marang wong mlarat'* (Mat. 19:21), lan nggawa salibmu, nolak hawa napsumu (– 16:24), supaya kowe bisa ndedonga tanpa gangguan.

18. Yèn kowe kepengin ngaturake pandonga pujian, sangsara dhisik nalika ndonga lan, nalika nahan pait sing paling abot, sabar demi pandonga.

19. Apa waé sangsara sing kudu kowe lakoni, sabar; banjur kowe bakal ngrasakaké wohé nalika ndedonga.

20. Yèn kowe kepengin ndedonga kaya sing kuduné, aja nganti atimu sedhih (utawa nyimpen pait ing atimu); yèn ora, upayamu (utawa gaweyanmu ing pandonga) bakal sia-sia.

21. *'Tinggalna persembahanmu ing kana,'* pangandikane Gusti, *'ing ngarep mezbah, banjur dhisik raimu rukun karo sedulurmu'* (Matéus 5:24) – lan sawisé kuwi, nalika kowe bali, kowe bakal ndedonga tanpa gangguan; awit niat ala nglunturaké pikirané wong sing ndedonga lan nglimputi pandongané ing pepeteng.

22. Wong sing nyimpen sedhih (duka) lan niat ala ing atiné, lan ndedonga nalika isih ana ing kahanan kaya ngono, padha karo wong sing nyedot banyu lan ngucuraké menyang ember bocor.

23. Yèn kowe sabar, kowe bakal tansah ndedonga kanthi kabungahan.

24. Nalika kowe ndedonga kaya sing kuduné, ana sawetara prakara sing bisa mlebu ing pikiran sing ndadèkaké kowe krasa pantes nesu marang tangga teparo. (Ati-ati.) – Ora ana nesu marang tangga teparo sing bener. Lan, yèn kowe ngupaya, kowe bakal weruh yèn prakara bisa dirampungake kanthi becik sanajan tanpa nesu. Mula, usaha sak tenane supaya ora nyerah marang nesu.

25. Ati-ati, nalika nyoba marasaké wong liya, supaya kowe dhéwé ora tetep lara, lan aja nganti pandongamu keganggu.

26. Kanthi paring welas asih marang wong liya lan ora nesu marang wong-wong mau, kowe bakal nemu welas asih kanggo awakmu dhewe, mbuktekake yèn kowe wicaksana ing pangajab dhiri, lan kalebu wong-wong sing sejatine ndedonga.

27. Kanthi nglengkapi awakmu nglawan nesu, kowe ora bakal nate ngalami wiwitan hawa napsu; amarga hawa napsu iku maringi panganan marang nesu, lan iki ngganggu paningal pikiran lan ngrusak swasana kanggo ndedonga.

28. Nalika ndedonga, aja mung winates ing gerakan lan sikap lahiriah, nanging angkat atimu marang semangat ndedonga kanthi pangurmatan sing ageng.

29. Kadhangkala, nalika kowe miwiti ndedonga, kowe bakal langsung ndedonga kanthi becik; lan kadhangkala, sanajan wis ngupaya banget, kowe ora bakal nggayuh tujuan sing dikarepake; (lan iki diparingi

marang kowe supaya) kowe luwih tekun ngupaya (ndedonga) lan, sawise nampa, nduweni ndedonga sing sakabehe bener, aman saka kecurian.

30. Nalika Malaikat nyedhak marang kita, kabèh sing ngganggu kita (iblis) langsung lunga: pikiran banjur kebak kabungahan gedhé lan ndedonga kanthi tulus. Lan kadhangkala, nalika serangan saka perjuangan lumrah, pikiran ngupaya nanging ora bisa munggah (marang pamikiran sing suci lan kasejahteraan rohani). Iki amarga sadurunge wis kakehan noda saka maneka hawa napsu (wis kabawa lan wis ngrasakake). Nanging, yen ngupaya luwih tekun, bakal nemokake, lan yen ora kesel ngupaya, bakal dibukak marang iku.

31. Aja ndedonga, 'Kaya kersamu'; amarga kersamu ora tansah cocog karo karsa Gusti. Nanging ndedonga kaya sing wis diwulangake, kandhaa: '*Kaya kersamu*, kedadéyan ing kula' (Matéus 6:10). Lan ing saben prakara, nyuwun marang Panjenengané kanthi cara iki: awit Panjenengané tansah kepéngin apa sing becik lan migunani kanggo nyawamu, déné kowe ora tansah ngupaya kuwi.

32. Kaping pirang-pirang, nalika ndedonga, aku wis nyuwun apa sing katon apik tumrap aku, lan terus-terusan njaluk, kanthi bodho meksa kersaning Gusti, tinimbang nyerahake marang Panjenengané pangaturan sing luwih becik saka apa sing wis Panjenengané ngerti migunani kanggo aku. Nanging sawisé nampa apa sing tak jaluk, aku banjur nemuake awaké dhéwé ing kasangsaran gedhé, amarga aku ora nyuwun supaya luwih becik manut kersané Gusti; amarga kahanané ora dadi kaya sing tak kira.

33. Apa sing becik kajaba Gusti Allah? Mula saka iku, ayo padha nyerahake marang Panjenengané kabèh bab sing nyangkut kita, lan kita bakal waras; amarga Sing Mènèhi peparang sing becik mesthi uga becik dhéwé.

34. Aja sedhik yèn kowe ora langsung nampa saka Gusti apa sing kok jaluk. Gusti kersa maringi berkah sing luwih ageng marang kowe kanthi ndadekake kowe ngadeg ing ngarsané kanthi sabar luwih suwe nalika ndedonga. Amarga apa sing luwih ageng tinimbang ngobrol karo Gusti lan dipeluk ing pangayomané?

35. Pandonga tanpa gangguan iku tumindak paling luhur saka pikiran.

36. Pandonga iku munggahe pikiran marang Gusti.

37. Yen kowe ngidam pandonga sejati, nyawisna kabeh, supaya kowe bisa nampa warisan kabeh.

38. Ngedikna pandonga, sepisanan, supaya kowe bisa resik saka napsu-napsumu; kapindho, supaya kowe bisa dibebasake saka kabodhoan lan lali; katelu, supaya kowe bisa dibebasake saka saben godaan lan murtad.

39. Ing pandonga, goleka mung kabeneran lan kraton, yaiku kabecikan lan kawruh – lan kabèh liyané *bakal diparingaké marang kowe* (Matéus 6:33).

40. Wicaksana ndedonga ora mung kanggo pambresihan dhiri, nanging uga kanggo pambresihan saben wong, minangka tuladha saka tatanan malaikat.

41. Pikirna apa pancen kowe ngadeg ing ngarsané Gusti nalika ndedonga, utawa apa kowe kalah déning kepéngin pujian manungsa lan ngupaya golek pujian mau, nyamarake kepénginan sing ora séhat iki nganggo alesan sing masuk akal kanthi ndadekake pandonga dadi dawa.

42. Apa kowe ndedonga bareng sedulur utawa piyambakan, aja mung nglakoni adat, nanging ndedonga kanthi raos.

43. Iku ciri saka pandonga (kaya iki – kanthi raos) yaiku mlebet jero ing pangurmatan, kanthi welas asih lan atiné sedhik, nalika ngakoni dosa-dosané kanthi ambegan meneng.

44. Yen pikiranmu ngumbara nalika ndedonga, mula kowe ora ndedonga kaya biksu, nanging isih dadi wong awam, mung ngias tabernakel njaba.

45. Nalika kowe ndedonga, jaga elingmu kanthi sakabehe kekuwatanmu, supaya ora ngetokake pikirane dhewe marang kowe; nanging kanthi saben cara, angkat awakmu menyang rawuh sing waspada ing ngarsane Gusti (kanthi kesadaran sapa sing ana ing ngarepmu lan kanggo apa kowe ana ing kono). Amarga nalika ndedonga, pikiran biasane banget keganggu dening memori (nggawa kelingan bab-bab, wong-wong, kedadéyan, lan kanthi mangkono nyimpangake perhatian saka ndedonga).

46. Nalika ndedonga, memori sampeyan nggawa ing pikiran sampeyan kedadéyan kepungkur, utawa kuwatir anyar, utawa wong sing wis nyakitake sampeyan.

47. Iblis iku banget iri marang wong sing ndedonga lan nggunakake macem-macem trik kanggo ngalang-alangi niaté; mula dheweke tanpa kendhat nggugah, lumantar eling, pikiran babagan maneka warna prakara, lan lumantar daging nggerakake kabeh hawa napsu, supaya ngalangi kanthi cara apa wae lumancaring pandonga sing endah (yaiku gaweyan pandonga) lan munggahe marang Gusti (ngunggahake perhatian).

48. Nalika setan sing licik banget, sawisé nggunakake akèh tipu daya, gagal ngalangi pandonga wong sing taat (wong sing ndedonga); banjur dhèwèké ora ngurangi (serangane) kanthi gedhé, nanging malah, sawisé wong kuwi rampung ndedonga, dhèwèké mbales dendam marang dhèwèké. Amarga kanthi nggugah nesu, dhèwèké ngrusak kahanan atiné sing éndah sing kapikolehi lumantar pandonga, utawa kanthi mbangkitaké kabungahan tanpa tembung (keinginan kanggo nikmati kesenangan indra), dhèwèké ngolok-olok pikiran.

49. Sawise ndedonga kaya sing kuduné, ngarepna sing ora disangka-sangka – lan ajeg, jaga wohing pangastuwimu. Iki sing wis ditugasaké marang kowe wiwit wiwitan – yaiku '*ngopeni lan njaga*' (Kejadian 2:15). Ngapa, sawise nindakake kawajibanmu (sawise ndedonga kaya kuduné), kowe ninggalake tanpa dijaga apa sing wis kowe entuk kanthi susah payah? Yen ora, kowe ora bakal entuk paedah apa-apa saka pandongamu.

50. Kabeh konflik sing lumaku antarané kita lan roh-roh najis iku lumaku amarga pandonga rohani, amarga iku pancèn mungsuh lan ora bisa ditrima déning roh-roh mau, déné kanggo kita iku nylametaké lan migunani.

51. Napa setan-setan ngupaya, lumantar pangaribawaé, mbangkitaké ing kita napsu mangan kakehan, zinah, keserakahan, nesu, dendam, lan hawa napsu liyané? Supaya pikiran, sing kabotan dening kuwi, ora bisa ndedonga kaya kuduné; amarga napsu-napsu saka watak kita sing ora rasional, nalika wis miwiti tumindak (wis digerakake), ora maringi kesempatan marang pikiran supaya tumindak kanthi rasional.

52. Kita nglakoni kabecikan amarga iku dibutuhake déning kodrat; kita manut marang kodrat kanggo Sang Sabda sing nglairaké – (Gusti). Nanging, Sabda iki biasané katon marang kita (cetha kacathet ing kesadaran kita) nalika kita ana ing kahanan pandonga.

53. Kahanan pandonga iku watak tanpa napsu sing, lumantar katresnan sing paling luhur, ngangkat pikiran sing wicaksana lan rohani menyang pucuking kahinggaan.

54. Sapa waé sing kepéngin ndedonga kanthi sejati ora mung kudu nguwasani nesu lan napsu, nanging uga kudu bébas saka saben pikiran sing kebak hawa napsu.

55. Sapa waé sing tresna marang Gusti tansah rembugan karo Panjenengané kaya karo Bapak, adoh saka saben pikiran kang kebak hawa napsu.

56. Ora saben wong sing wis nggayuh katenangan tanpa napsu wis nyembah kanthi sejati; amarga wong kaya ngono isih bisa kapenuhan pikiran prasaja (bab barang-barang, tanpa ana geger napsu) lan kélangan konsentrasi merga crita-critané (mbok menawa gambar-gambare lan macem-macem gabungane) – mula adoh saka Gusti. (Ora ana geger napsu, nanging pikirane mung ngimpi-ngimpi).

57. Nanging sanadyan pikiran ora mandheg ing pamikiran prasaja babagan barang-barang, iki durung ateges yen wis nggayuh kahanan pandonga: amarga bisa wae kapenuhan dening kontemplasi (filsafati) babagan barang-barang mau lan nyilem ing sesambungan sabab-akibaté. Sanadyan kabèh mau mung abstraksi, amarga iku spekulasi babagan prakara-prakara, kabèh mau nyimpen gambarané ing pikiran – lan nuntun pikiran adoh saka Gusti. (Emosi ora obah, nanging pikiran malah mikir filsafat tinimbang ndedonga: kahanan para sarjana).

58. Sanajan pikiran munggah ngluwihi spekulasi babagan alam materi, ora ateges wis nyekseni langsung rawuhe Gusti: amarga bisa uga kapenuhan kawruh babagan makhluk intelektual (donya malaikat), lan kebak pikiran-pikiran lan gagasan-gagasan manéka warna babagan mau.

59. Yen kowe kepengin ndedonga kanthi bener, kowe butuh Gusti Allah, sing maringi panjalukan marang sing ndedonga. Njaluk marang Panjenengané ing pandonga, kandha: '*Kasucèkna asmamu, kratonmu rawuh*' (Matéus 6:9–10), yaiku Roh Suci lan Putramu siji-sijiné. Amarga iki sing diwulangake Gusti piyambak, ngendika manawa *pantes nyembah* Rama '*ing roh lan ing kabeneran*' (Yohanes 4:24).

60. Sing sembah ing roh lan ing kabeneran ora njupuk pikirane kanggo ngluhurake Sang Pencipta saka samubarang kang wis diciptakake, nanging mung njupuk saka Panjenengané piyambak pangertosan kanggo nyanyi puji-pujian marang Panjenengané.

61. Yen kowe ahli teologi, kowe bakal ndedonga kanthi sejati; lan yen kowe ndedonga kanthi sejati, kowe iku ahli teologi.

62. Nalika pikiranmu kobong karo kerinduan marang Gusti, alon-alon kaya misah saka daging lan ngadhep saka kabèh pikiran sing muncul saka kesan indra utawa saka memori, nalika bebarengan kebak rasa ngajèni lan kabungahan; banjur anggep yèn iku wis nyedhak wates pungkasaning pandonga.

63. Roh Suci, kanthi asih marang kelemahan kita, rawuh marang kita sanajan kita durung suci; lan yen Panjenengané nemokake manah kita ndedonga marang Panjenengané kanthi tulus, Panjenengané mudhun ing manah kuwi lan ngusir kabèh kumpulan pikiran lan gambaran sing ngubengi manah kuwi (nganti padha sirna), saéngga manah kuwi siyap kanggo ngupaya pandonga rohani.

64. Roh-roh liya—apa sing becik utawa sing ala—ngenalake pikiran, gagasan, lan imajinasi menyang pikiran kanthi tumindak marang badan; nanging Gusti tumindak kosok baline: kanthi maringi inspirasi marang pikiran langsung, Panjenengané nandur kawruh bab apa waé sing nyenengake Panjenengané—lan lumantar pikiran Panjenengané ngendhalèni kegelisan badan.

65. Sapa waé sing, nalika tresna marang pandonga sejati, nesu utawa nyimpen dendam, pantes nampa saben cela: amarga dhèwèké kaya wong sing kepéngin ndeleng cetha, nanging ing wektu sing padha nutupi mripaté nganggo bledug.

66. Yen kowe kepengin ndedonga kaya sing kuduné, aja nindakake apa waé sing bertentangan (mbéla) karo pandonga, supaya Gusti, nalika nyedhak, bisa mudhun marang kowe.

67. Nalika kowe ndedonga, aja mènèhi wujud apa waé marang Gusti, lan aja nganti pikiranmu malih dadi gambar apa waé (utawa mbayangaké awaké dhéwé ing wujud apa waé, utawa ana gambar sing nancep ing pikiranmu); nanging nyedhak marang sing ora kasat mata nganggo sing ora kasat mata – lan kowe bakal nyawiji karo iku.

68. Ati-ati marang jebakan mungsuh: amarga bisa waé nalika kowe lagi ndedonga kanthi suci lan tentrem, ana gambar aneh lan ora dikenal sing ujug-ujug muncul marang kowe. Iki pakaryané mungsuh, kang dirancang kanggo nggawa kowe menyang kesombongan kanthi nyuntikaké pamikiran yèn Gusti wis nampak marang kowe ing kéné – lan luwih saka kuwi, supaya kowe mikir yèn, kaya penampakan dadakan iki, Gusti uga nduwèni ukuran (ngisi papan, nduwèni ambané, lan dumadi saka pérangan-pérangan), padahal Gusti ora nduwèni ukuran lan ora nduwèni wangun.

69. Nalika setan sing iri ora kasil nggerakaké memori, banjur tumindak marang getih lan cairan vital, supaya ngasilaké ing pikiran, lumantar kuwi, imajinasi bab sing asing lan ngisi pikiran kuwi karo gambar-gambar; lan pikiran, sawise kebiasaan manggon ing pikiran kaya ngono, gampang kabawa dening kuwi; lan, mikir yen lagi munggah menyang alam kawruh sing ora materiil lan ora katon, iku katipu, nganggep asap dadi cahya.

70. Jaga awakmu, jaga pikiranmu supaya ora ngumbara nalika ndedonga lan usaha tetep ing kahanan pikiran sing tentrem—supaya *'Panjenengané sing welas asih marang wong sing ora ngerti'* (Ibr. 5:2) rawuh marang kowe lan maringi kowe peparing ndedonga sing mulya.

71. Ora mungkin kowe bisa ndedonga kanthi suci nalika kesandhung ing urusan donya lan diganggu dening kuwatir sing ora ana enteke: amarga ndedonga iku nyisihaké kabèh pikiran sing ora perlu.

72. Sing kaiket ora bisa mlayu—lan pikiran sing diperbudhakake dening hawa napsu apa wae ora bisa nyumurupi panggonan pandonga rohani; malah, pikiran kuwi digoyang-goyang lan diombang-ambing dening pikiran-pikiran kebak napsu, lan ora nduwé pondasi sing teguh.

73. Nalika pikirane pungkasane miwiti ndedonga kanthi murni lan tanpa hawa napsu, para setan banjur nyerang saka sisih tengen, ora saka sisih kiwa maneh: padha nampilake pangliyan kaya kamulyaning Gusti, utawa gambar kias sing nyenengake panca indria, nganti pikirane krasa kaya wis tekan pucuking tujuan pandonga. Kaya sing diomongaké wong sing wis paham bab iki (Evagrius), iki muncul saka napsu kesombongan, saka sentuhan setan ing pérangan otak tartamtu, lan saka gangguan (utawa radang) ing saraf ing kana.

74. Aku pracaya yèn setan, kanthi nyentuh pérangan sing kasebut manut karsa, ngowahi cahya sing ngubengi pikiran; saka kéné, kesombongan nggugah pamikiran sing meksa pikiran supaya kanthi sembrono ngatribusi marang dhéwé kawruh ilahi lan kawruh hakiki. Amarga dhèwèké ora diganggu déning napsu daging sing najis, nanging ngadeg suci ing pandonga, ora tau kapikir yèn ana pangaribawa mungsuh sing makarya ing kéné, – lan dhèwèké yakin yèn iki pancèn wahyu ilahi, padahal iku muncul saka setan sing, kanthi licik banget, ngowahi cahya sing ana gandhèngané karo pikiran liwat otak, kaya sing wis kita kandhakake, lan mbentuk pikirané dhéwé (mènèhi wujud dhéwé, utawa ndadèkaké pikirané mbayangaké iki utawa kuwi).

75. Malaikaté Gusti Allah, nalika wis katon, kanthi sak kecap mungkasi pakaryané mungsuh ing jeroning kita lan nyurung padhangé pikiran supaya tumindak tanpa tipuan.

76. Apa sing kacathet ing Kitab Wahyu babagan Malaikat—yèn dhèwèké nggawa dupa *'kanggo dipersembhaké bareng karo pandonga para wong suci'* (Wahyu 8:3)—aku pracaya iku nuduhaké marang sih

iki, sing makarya lumantar Malaikat lan maringi kamampuan kanggo ndedonga kanthi sejati; supaya pikirane pungkasan bisa manggon ing pandonga tanpa bingung, tanpa putus asa utawa tanpa kendho ati.

77. Wadah kemenyan iku, kaya sing kacathet ing kana, '*pandonga para wali*', sing diparingake déning '*papatang puluh loro para sesepuh*' (Wahyu 5:8). Kanthi wadah iku kudu dipahami minangka pangibadah marang Gusti, utawa katresnan rohani sing sampurna marang Panjenengané, ing ngendi pandonga diparingake kanthi roh lan kabeneran.

78. Nalika kowe nyadari manawa sajrone pandongamu kowe ora krasa perlu nangis amarga dosamu, mangka pikirna sepira adoh kowe wis nyimpang saka Gusti, sanadyan kowe mesthi kudu tetep manggon ing Panjenengané tansah – lan kowe bakal ngucurake luh sing paling anget.

79. Satemene, mangkene: sawise nyadari ajining dhiri (kawetan lan kerdilmu), kowe bakal nangis kanthi legane, meratapi awakmu kaya Yesaya – kaya *wong sing 'ora resik lan duwe lambene sing ora resik'* lan urip ing antaraning wong-wong kaya ngono, yaiku mungsuh (mungsuh Gusti – pasukan utawa pikiran sing ora resik), kowe wani ngadeg ing ngarsané Gusti Sang Tentara (Yesaya 6:5).

80. Yen kowe ndedonga kanthi sejati, kowe bakal nampa kapastian sing sampurna ing akèh bab, lan Malaikat bakal nglumpuk ing sacedhakmu, kaya sing ditindakake marang Daniel, lan padhangaké kowe kanthi kawruh babagan sebab-sebab kenapa kabeh iki kelakon.

81. Sumangga mangertosi menawa Malaikat ngajak kita ndedonga lan ngadeg bareng kita ing pandonga, padha bungah lan ndedonga bebarengan kanggo kita. Mula, yen kita ceroboh lan nyimpen pikiran ala, kita banget nyurung nesune; amarga nalika dheweke kerja keras kanggo kita, kita ora kepengin nyuwun marang Gusti Allah kanggo awake dhewe, nanging kanthi nglirwakake pangabdian kita marang Gusti Allah lan ninggalake Gusti Allah lan Sang Juruwibawa, kita ngobrol karo setan-setan najis (ing pikiran kita).

82. Ngedonga kanthi tentrem lan tentreming ati; nyanyi kanthi wicaksana lan gumbira – lan kowe bakal kaya anak elang mabur ngambah langit dhuwur.

83. Nyanyèkaké mazmur ngendhokaké hawa napsu lan ngendhalèni dorongan hawa daging; déné pandonga nyelarasaké pikiran marang kagiatan intelektual sing pantes.

84. Pandonga iku sawijining pakaryan sing pantes karo ajining pikiran, utawa luwih tepaté, panggunaan sing sejati.

85. Nyanyèkaké mazmur iku pratandha kabijaksanaan sing manéka warna; lan pandonga iku pambuka marang kawruh rohani.

86. Kontemplasi iku upaya sing paling unggul; iku mbantu pandonga kanthi nyurung daya intelektual pikiran kanggo nggatekake kawruh ilahi.

87. Yen kowe durung nampa karunia pandonga utawa nyanyian mazmur, panyeniya kanthi ajeg lan kowe bakal nampa.

88. '*Lan Gusti nyritakaké parabel marang wong-wong mau, kang isiné yèn padha kudu tansah ndedonga lan aja padha kélangan pangarep-arep*' (Lukas 18:1). Mula, aja sedhih utawa kélangan pangarep-arep amarga durung nampa; awit kowé bakal nampa ing wektu sing pas. Gusti nambahaké iki marang parabel mau: '*Yen aku ora wedi marang Gusti lan ora isin ing ngarepé manungsa, nanging amarga janda iki terus ngganggu aku, aku bakal mbalesaké dhèwèké*' (– 5). Mangkono uga, '*Gusti Allah bakal enggal maringi balas tumrap wong-wong sing nyuwun marang Panjenengané awan bengi*' (– 7). Mula, padha bungah atimu, tetep ing pandonga kanthi sabar sing temenan.

89. Aja kepengin yèn prakara sing nyangkut kowe kudu kaya sing kowe kira paling apik, nanging manut kersané Gusti; lan kowe bakal tentrem lan syukur ing pandonga.

90. Sanajan katon kowe wis ana ing ngarsané Gusti, awas marang setan napsu; amarga dhèwèké paling nggodha lan licik, lan ngupaya saben cara kanggo ngalahaké tekad pikiranmu sing waspada lan nyimpangaké saka Gusti, sanajan nalika kowe ngadeg ing ngarsané Gusti kanthi ngajèni lan wedi.

91. Yen kowe kepengin banget ndedonga, siapna awakmu kanggo godaan setan lan sabar nampa cobane; amarga kaya kéwan galak, padha bakal nyerangmu lan nyabuti awakmu sakabèhé.

92. Siapna awakmu kaya pegulat sing wis pengalaman – aja goyah, sanajan kowe dumadakan weruh arwah; aja kaget, sanajan ana pedhang sing diacungake marang kowe, utawa obor sing dicekel ing pasuryanmu; aja nyerah (aja wedi), sanajan ana arwah medeni lan licik sing muncul ing ngarepmu; nanging ajeg, ngakoni iman sing sejati, lan ndeleng mungsuhmu kanthi wani.

93. Sapa waé sing nahan sedhih bakal dianggep pantes nampa kabungahan; lan sapa waé sing nahan kasangsaran ora bakal kecewan nampa bagéan kabungahan.

94. Ati-ati supaya setan licik ora ngapusi kowe nganggo panglihatan apa wae. (Yen kuwi kelakon,) tetep tenang, ndedonga lan nyuwun marang Gusti supaya, yen iku saka Panjenengané (kanggo pambangunanmu), Panjenengané dhéwé sing maringi pencerahan; lan yen ora, supaya Panjenengané kanthi cepet ngusir sing ngapusi saka kowe. Lan kowe kudu tegar; amarga asu-asu kuwi ora bakal tahan nalika kowe nyuwun marang Gusti kanthi pangajab sing tulus, nanging nalika langsung kapethuk dening kuwasa Gusti sing ora katon lan ora karasa, padha bakal mlayu adoh saka kowe.

95. Sampeyan uga kudu waspada marang tipu daya setan ing ngisor iki. Kadhangkala padha misah dadi pirang-pirang klompok. Sawetara teka kanggo nggodha sampeyan. Lan nalika sampeyan njaluk pitulungan, liyane mlebu ing wujud malaikat lan ngusir sing sepisanan, supaya sampeyan kapancing mikir yèn padha iku malaikat sejati, lan tiba ing kesombongan yèn sampeyan pantes nampa kuwi.

96. Upayakna supaya tansah andhap asor lan wani saktenane – lan serangan mungsuh saka setan ora bakal nyentuh nyawamu, uga cambuké ora bakal nyedhak marang awakmu. '*Panjenengané (Gusti) bakal maringi dhawuh marang malaikaté supaya ngreksa kowe*' (Mazmur 90:10–11); lan malaikat-malaikat mau bakal tanpa katon ngusir saben tumindak mungsuh saka kowe.

97. Sanadyan wong sing ngupaya njaga pandongane tetep suci bakal krungu swara ribut, sorak-sorai, tangisan, lan kutukané setan, dhèwèké ora bakal kesar ing pikirane lan ora bakal nyerah marang kuwi, nanging bakal kandha marang Gusti: '*Aku ora bakal wedi marang sing ala, awit Panjenengan ana ing sisihku*' (Mazmur 22:4), lan sapituruté.

98. Ing sajroning cobaan kaya ngono, lakokna pandonga sing ora kendhat, cekak nanging intens.

99. Yen setan padha ngancem kowe, kandha yèn bakal ujug-ujug muncul ing udara kanggo ngagetake kowe lan nyolong akalmu, aja wedi marang wong-wong mau lan aja nganti merhatiin ancaman kaya ngono. Kuwi mung upaya kanggo medeni kowe, nguji apa kowe nganggep wong-wong mau ana gunané, utawa apa kowe wis bener-bener ngremehake wong-wong mau.

100. Yen kowe ngadeg ing ngarsané Gusti Allah Kang Maha Kuwasa, Sang Panyipta lan Pangripta, nalika ndedonga, kenapa kowe ngadeg ing ngarsané kanthi bodho banget, nganti kowe nglirwakaké ajrih marang Panjenengané—sing ora bisa digoyah—lan malah wedi marang lalat lan nyamuk? Utawa apa kowe ora krungu apa sing diandharake Nabi: '*Kowe kudu wedi marang Gusti Allahmu*' (Ulangan 10:20), lan maneh: '*Kabeh padha wedi marang Panjenengane lan gemeteran nalika nyekseni kakuwatan Panjenengane*' – lan sapiturute (2 Tawarikh 36, pandonga Manaseh).

101. Kaya roti dadi panganan kanggo badan, lan kabecikan kanggo nyawa, mangkono uga pandonga rohani iku panganan kanggo pikiran.

102. Ngedonga ing panggonan suci kanggo ndonga ora kaya wong Farisi nanging kaya panagih pajeg, supaya kowe uga dianggep bener dening Gusti.

103. Aja nganti ndedonga nglawan sapa waé, supaya kowe ora ngrusak apa sing kok bangun lan ndedongamu ora dadi abominasi ing ngarsané Gusti.

104. Aja nganti wong sing nampa '*talenta pepeteng*' mulang kowe, yèn kowe ora ngapura wong sing utang marang kowe, kowe dhéwé ora bakal diparingi pangapura; awit ana pangandikane: '*Dheweke diserahake marang tukang siksa*' (Matéus 18:34).

105. Sampingna kabutuhan awakmu nalika kowe ngadeg ndedonga (ing ngarsané Gusti), supaya gigitan kutu, nyamuk, utawa lalat ora nyegah kowe nampa berkah paling agung sing diparingaké pandonga.

106. Wus kaparingi sumurup kula, nalika sawijining Wali tangi badhé ndedonga, Iblis ngalangi piyambak kanthi sengit banget, nganti nalika piyambakipun ngangkat tangan, Iblis malih dados singa, ngangkat sikil ngarep, lan nyelepake kukune ing sisih badan wali, ora kendho nganti wali nyandhakake tangan. Nanging dhèwèké ora tau nurunake tangané nganti rampung ndedonga kaya biasané.

107. Mangkono uga, kaya sing kita mangerteni, Yohanes Cilik—utawa luwih tepaté, biksu paling agung—sing tetep ing pangembaran rohani sing ajeg karo Gusti Allah nalika ana setan ing wujud naga nglilit awaké, nggerogoti dagingé lan nyemburaké ing pasuryané.

108. Sampeyan mesthi wis maca riwayat para biksu Tavenisi, ing ngendi diceritakaké yèn nalika Abba Theodore lagi ngandika marang sedulur-seduluré, loro ula tedhung nyusup nyedhak sikilé; nanging, tanpa kegangu, dhèwèké nglengkungkaké sikilé kaya nggawé lengkungan, ngidini ula-ula mau liwat ing sangisoring sikilé, lan nerusaké ceramahé nganti rampung; lan mung sawisé kuwi dhèwèké nuduhaké mau marang para sedulur, sawisé nyritakaké kedadeyan iki.

109. Kita uga wis maca babagan sedulur rohani liyane sing, nalika lagi ndedonga, ana echidna merayap nyedhaki lan nyentuh sikilé; nanging dhèwèké ora nurunake tangane nganti rampung ndedonga kaya biasané. Lan wong iki, sing luwih tresna marang Gusti tinimbang marang dhèwèké dhéwé, ora ngalami cilaka apa-apa.

110. Tetepna pandanganmu marang apa sing ora ngganggu nalika ndedonga, lan sawise misahake awak lan atimu saka daging, uripna manut pikiran.

111. Marang salah siji wali sing teguh ndedonga lan manggon meneng ing ara-ara samun, setan-setan muncul lan sajrone rong minggu padha dolanan karo dhèwèké kaya bal, mbuwang dhèwèké menyang udara banjur nangkèp dhèwèké ing tikar; nanging ora ana siji setan sing bisa nyimpangaké pikirane saka pandonga sing murub.

112. Marang sawijining biarawan liya sing tresna marang Gusti, nalika piyambakipun lagi nglakoni pandonga batin lumantar ara-ara gersang, loro malaikat muncul lan mlaku jejere piyambakipun, njaga piyambakipun ana ing tengah-tengahé. Nanging dhèwèké ora ngalihake perhatiané marang wong-wong mau sanadyan sedhela, supaya dhèwèké ora ngalami kerugian ing bab sing paling utama, amarga dhèwèké kelingan tembungé Rasul, sing kandha: *'Ora ana malaékat, ora ana panguwasa, ora ana kakuwatan sing bisa misahake kita saka katresnané Kristus'* (Roma 8:38–39).

113. Lumantar pandonga, sawijining biksu dadi kaya malaikat, kepengin *'ndeleng pasuryané Rama kang ana ing swarga'* (Matéus 18:10).

114. Sampun nganti kowe kepengin utawa ngupaya ndeleng pasuryan utawa gambar apa wae nalika ndedonga.

115. Aja kepéngin ndeleng Malaikat, Kakuwatan, utawa Kristus nganggo indra jasmanimu, merga kowe bisa kelangan akal, salah nganggep srigala dadi panggembala lan nyembah mungsuh – para setan.

116. Wiwitaning kesasar pikiran iku kesombongan; amarga kuwi, pikiran nyoba nggambaraké Keberadaan Ilahi ing wujud utawa gambar apa waé.

117. Aku bakal mbaleni apa sing wis tak kandhakake marang para pamula: kabegjan ana ing pikiran sing, nalika ndedonga, njaga meneng sampurna.

118. Begja atiné sing sajroning ndedonga tanpa gangguan, nampa kangen sing saya tambah marang Gusti.

119. Begja atiné sing nalika ndedonga pisah saka bab-bab donya lan bébas saka keserakahan.

120. Begja atiné sing nalika ndedonga tetep ora milih marang kabèh bab.

121. Begja sang pandhita sing ngajeni saben wong kaya dewa sawisé Gusti.

122. Begja sang biksu sing nganggep kaslametan lan kamakmuran kabèh wong kaya kagugane dhéwé.

123. Begja sang biksu sing nganggep awake dhéwé minangka sampahé kabèh.

124. Sang biksu iku wong sing, sanadyan misah saka kabèh, tetep nyawiji karo kabèh.

125. Sang biksu iku wong sing ngrasa ana bebarengan karo saben wong lan ndeleng awake dhewe ing saben wong.

126. Sapa waé sing tansah nyawisaké pikiran kapisané marang Gusti iku sing ndedonga.

127. Aja nganti ana kabèh goroh lan kabèh sumpah, kaya biksu sing temenan kepéngin ndedonga; yèn ora, kowe mung nganggo sandhangan sing dudu kagunganmu kanthi sia-sia.

128. Yen kowe kepengin ndedonga ing Roh, aja njupuk apa-apa saka daging – lan kowe ora bakal duwe mega pepeteng sing sumebar ing ngarepmu nalika ndedonga.

129. Serahna kabutuhan jasmani marang Gusti – lan bakal cetha yèn kowe uga nyerahake kabutuhan rohani marang Panjenengané.

130. Yen kowe dianggep pantes nampa janji-janjine, kowe bakal mrentah. Yen ora, mula amarga iku, apa kowe ora kudu nampa kamlaratan saiki kanthi kabungahan?

131. Aja ngadhepake mripat saka kamlaratan lan sedhik urip – iku piranti (sayap) kanggo pandonga sing entheng.

132. Aja nganti kabecikan jasmani dadi jaminan kabecikan rohani kanggo kowe, kabecikan rohani dadi jaminan kabecikan rohani, lan kabecikan iki dadi jaminan kawruh sing ora materiil lan esensial.

133. Yen nalika kowe ndedonga nglawan pikiran tartamtu, kowe weruh yèn pikiran kuwi surut kanthi cepet lan gampang, mula pirsani sababé, supaya kowe ora kecemplung ing jebakan lan, sawisé katipu, dadi pengkhianat marang awakmu dhéwé.

134. Kadhangkala ana setan sing wis nandur pikiran tartamtu ing atimu, banjur nyurung kowe supaya ndedonga lan nglawan pikiran kuwi – banjur langsung mlayu; supaya kowe ora kecemplung ing kesesatan, mbayangake yen kowe wis wiwit ngatasi pikiranmu lan medeni setan.

135. Yen kowe ndedonga nglawan hawa napsu apa wae utawa setan apa wae sing nyiksa kowe, elinga tembungé Pemazmur: '*Aku bakal ngoyak mungsuh-mungsuhku lan nyusul wong-wong mau; aku ora bakal bali nganti padha musna: aku bakal nggebuk wong-wong mau, lan padha ora bakal bisa tangi; padha bakal tiba ing sikilku*', lan sapiturute (Mazmur 17, 38–39). Nanging ucapna iki ing wektu sing pas, nglengkapi awakmu nganggo kerendahan ati kanggo nglawan mungsuhmu.

136. Aja mikir bakal entuk kabecikan tanpa luwih dhisik nglawan nganti getih netes. Miturut Rasul Ilahi, saben wong kudu nglawan dosa nganti pati supaya tetep tanpa cela (Ibr. 12:4).

137. Kadhangkala kowe wis nindakake kabecikan marang siji wong, nanging nampa cilaka saka wong liya (liwat tipuan mungsuh), saéngga nalika kena fitnah kowe ngomong utawa tumindak sing ora pantes, lan kanthi mangkono kowe mbuwang kabecikan sing wis kowe kumpulake. Kuwi tujuane setan sing licik. Mula saka iku, kowe kudu waspada lan wicaksana marang awakmu dhéwé.

138. Nalika kena serangan setan marang kowe, ati-ati banget supaya ora kecemplung ing perbudakané.

139. Ing wayah bengi, setan-setan jahat kuwi nyoba ngganggu guru rohani; dene ing wayah awan, padha nindakake kuwi liwat manungsa, kanthi ngubengi dheweke nganggo kedadeyan sing ora nyenengake, fitnah, lan cilaka sing disebabake dening dheweke.

140. Aja nolak nandhang wong-wong kasar lan ribut iki. Ayo padha nggebuk lan nginjak kowe, narik lan gelus kowe; amarga saka iku busanamu dadi luwih padhang.

141. Nganti kowe pancèn wis nyingkirké hawa napsu lan pikiranmu isih nolak kabecikan lan kabeneran, kowe ora bakal nemokaké dupa wangi ing atimu (tegesé, pandonga sing murni lan semangat).

142. Apa kowe kepengin ndedonga (kaya sing kuduné)? Kanthi ngadhep saka donya iki, panggonana mesthi ana ing swarga—ora mung nganggo tembung, nanging lumantar tumindak malaikat lan pamahaman sing paling ilahi.

143. Yen mung nalika kowe lagi kasangsaran (ngadhepi godaan abot, ing bebaya tiba), kowe kelingan marang Hakim—kawruh yèn Panjenengané medeni lan ora kendho—maka kowe durung sinau '*ngabdi marang Gusti kanthi ajrih lan bungah ing ngarsané kanthi gemeter*' (Mazmur 2:11). Wigati yèn ing wektu kabungahan lan panglipur rohani, luwih pantes manèh ngabdi marang Panjenengané kanthi ajrih lan ngajèni.

144. Wicaksana wong sing, sadurunge nggayuh tobat sing sampurna, ora nate kendho kelingan dosane kanthi sedhih, lan paukuman sing adil kanggo kuwi ing geni langgeng.

145. Sapa waé sing tetep manggon ing dosa lan ngrangsang murka Gusti—lan kanthi tanpa isin nyoba ngupaya kawruh babagan prakara ilahi lan pandonga sing ora materiil—kudu nampa larangan apostolik yèn ora aman ndonga kanthi sirah kosong lan ora katutup. Roh kaya ngono, miturut tembungé Rasul, '*kudu ana malaikat sing ngadeg ing sirahé*' kanggo kapentingan wong-wong sing padha rawuh (1 Kor. 11:10), sawise nganggo busana kanthi sopan lan andhap asor sing pantes kanggo wong sing andhap asor.

146. Kaya déné ora ana paédané wong sing lara mripat ndelok srengéngé suwé lan tenanan ing pepadhang paling kenceng ing tengah dina, mangkono uga ora ana paédané pikiran sing kebak napsu lan ora resik mbayangaké pandonga sing medeni lan gaib kanthi roh lan kabeneran; malah kosok baliné, Gusti Allah bakal nesu marang dhèwèké.

147. Yen Panjenengané sing ora kekurangan apa-apa lan ora pilih kasih ora nampa wong sing teka ing mezbah karo sesajen nganti wis rukun karo tanggané sing nyimpen dendam marang dhèwèké (Matéus 5:23), mula pikirna apa pangendalian dhiri lan apa kawicaksanan sing dibutuhaké kanggo nyuguhaké dupa sing nyenengaké Gusti Allah ing mezbah pikiran.

148. Aja dadi pecinta tembung, utawa pecinta kamulyan; kajaba iku bakal cetha manawa '*ora ana ing panggung*', nanging ana ing pasuryanmu manawa '*wong jahat padha makarya*' (Mazmur 128:3). Lan kowe bakal dadi guyonan kanggo wong-wong mau nalika ndedonga, diseret lan dipikat dening pikiran-pikiran sing ora fokus.

149. Perhatian sing ngupaya pandonga bakal nemokake pandonga. Ora ana sing luwih becik sawise perhatian kajaba pandonga, lan pandonga iku sing kudu dirumat kanthi tliti.

150. Kaya déné pangayun luwih unggul tinimbang kabèh indrèng liyané, mangkono uga pandonga luwih ilahi tinimbang kabèh kabecikan.

151. Pahala pandonga ora mung dumunung ing akèh, nanging uga ing kualitas. Iki kabuktèkaké déning '*wong-wong sing mlebu ing candhi kanggo ndonga*' (Lukas 18:10), lan déning tembung-tembung ing ngisor iki: '*Nanging nalika kowe ndonga, aja nganti muni muni terus-terusan*', lan sapituruté (Matius 6:7).

152. Yen kowe mung merhatosake tata raga awak sing pantes kanggo ndedonga, lan pikiranmu mung kapincut karo kaendahan njaba tabernakel (bab aspek njaba liyane saka ndedonga... delengen Bab 44), ngerti yèn kowe durung weruh panggonan ndedonga, nanging dalan sing berkah menyang kana isih adoh saka kowe.

153. Nalika, nalika sampeyan ngadeg ndedonga, sampeyan diunggahaké ngluwihi kabungahan liya kabèh, mula (ngertèna yèn) sampeyan pancèn wis nemokaké pandonga.⁷³

154. Pandonga lan maca iku nggumunake; iku mungkasi ngumbare pikiran sing sia-sia, nahan pikiran sing nyasar ing panggonan sing ora pantes, lan migunani njaga supaya tetep fokus ing upaya nggumunake iki tanpa ngidini kesandhung sanadyan sethithik (1, 16).

155. Pandonga nyawisake kita kanggo ngobrol karo Gusti Allah lan, lumantar latihan suwé ing bab iki, nggawa kita mlebu ing paseduluran karo Panjenengané; karo Panjenengané sing nampa wong sing paling cilik ing katresnané lan ora isin karo keakraban sing raket karo wong-wong mau, salami katresnan sing manggon ing jerone wong-wong mau maringi wong-wong mau kawani (1, 17).

156. Pandonga misahake pikiran saka kabèh pamikiran bab hawa napsu, ngangkaté marang Gusti Allah piyambak, sing ana ing ndhuwur kabèh samubarang, supaya kita bisa rembugan karo Panjenengané lan kanthi wani nyuwun apa waé sing kita karepaké; lan kanthi mangkono maringi kemampuan marang manungsa kanggo nglakoni urip sing suci, kaya wong sing wis tau sesambungan karo Gusti Allah lan sakwise kuwi enggal nyiapake maneh kanggo sesambungan mau (1:19).

157. Paulus mulang kita *supaya 'teguh ing pandonga'* (Rom. 12:12), kanthi mangkono ngrembakaaké kabiasaan pandonga ing sajroning awak kita lumantar latihan sing ajeg (Kol. 4:2; Efes. 6:18). Panjenengané uga paring dhawuh *supaya 'ndedonga ing saben panggonan'* (1 Tim. 2:8), supaya ora ana wong sing lalai sing bisa mbela awaké dhéwé kanthi alesan yèn manggon adoh saka panggonan ibadah. Saben panggonan cocog kanggo ndedonga. Gusti nampa wong-wong sing nyuwun marang Panjenengané kanthi ati sing resik lan tumindak sing bener, lan nalika ndeleng kersané, Panjenengané ngrungokaké panyuwunane, sanajan panggonan sing digunakaké kanggo nyuwun marang Panjenengané, miturut panemuku, ora béda karo panggonan liya (1:20).

158. Kadhangkala, nalika jaga, wong kudu maca mazmur kanthi cepet, dene ing wektu liyane luwih becik nyanyi mazmur mau. Kita kudu ngganti cara kita, kanggo nglawan tipuan mungsuh kita, sing kadhangkala nyuntikake kepinginan kanggo maca teks kanthi kesusu, amarga atine kacekel kuciwa, lan kadhangkala nyurung kita supaya nyanyi kanthi khidmat lan merdu (1, 234).

159. Nalika pikiran mungsuh nyerang atimu, aja ngupaya iki utawa iku liwat pandonga, nanging landhèkna pedhang luh marang mungsuh. Kanthi ngadhepi mungsuh nganggo waja sing kuwat kaya ngono, kita bakal luwih cepet meksa dhèwèké mundur saka kita.

160. Ngrasakna kabungahan nalika nindakake pagawean tangan; nanging luwih manèh ing pangeling-eling sing kebak pangibadah; amarga sing sepisanan ora mesthi ngasilaké woh, déné sing kapindho tansah maringi woh saka pakaryané. Aja mandhegake pandonga nganti kowe rampung nindakake kewajiban pandonga, lan aja nggatekake pikiran yen wis wayahe miwiti gawe; mangkono uga, nalika kowe lagi gawe, aja kakehan kesengsem karo tugastamu, supaya, amarga kesusu, kowe ora ngganggu atimu lan ndadekake ora pantes kanggo pandonga.

161. Pikiran sing saka iku pikiran bab Gusti wis dicolong lan wis adoh saka pangeling marang Panjenengané, dosa kanthi acuh tak acuh malah liwat indra njaba: amarga kuping lan ilat ora bisa maneh dadi pangreksa pikiran kaya ngono, amarga kasetyan marang pakaryan tapa brata wis lunga saka jeroné (1, 244).

162. Kadhangkala kita ngupaya nyuguhake pandonga sing murni nanging ora bisa; nanging uga kadhangkala kita ora maksa awak, nanging nyawa tetep ana ing pandonga sing murni. Sing sepisanan asalé saka kelemahan kita, déné sing kapindho asalé saka sih rahmat saka ing dhuwur, sing kanthi mangkono ngajak kita ngupaya kasucian jiwa, mulang kita lumantar loro-loroné supaya aja nganggép yèn iku prestasi dhéwé yèn kita ndedonga kanthi murni, nanging kudu ngakoni yèn iku peparang saka Sing Mènèhi. '*Amarga kita ora ngerti kepiye carane ndedonga kaya sing kuduné*' (Rom. 8:26). Nalika kita ngupaya supaya pandonga kita

⁷³ Saka kéné ana tambahan saka tulisan liyaé St. Nilus – '*bab pandonga*'.

murni nanging ora bisa, malah dadi mendhung; banjur, karo luh mili ing pipi, ayo padha nyuwun marang Gusti supaya pepetenging perjuangan bisa sirna lan padhang sumunar ing atiné (1, 264).

163. Eling marang hawa napsu daging iku ngganggu; amarga ora mung nyegah kita saka ngomong karo Gusti, nanging uga ngotori pikiran—sing katon kaya lagi ndedonga—karo khayalan gambar-gambar jorok. Apik menawa kita tetep ing pandonga tanpa kendhat lan nglatih pikiran lumantar pacelathon karo Gusti. Nanging apa kahanané kaya ngono ing kita? – Asring, pikiran kita nyimpang saka tembung pandonga, kita ngetutaké pamikiran sing nuntun kita menyang kesusahan, ora nolak utawa ora keganggu – sing sakjatiné dadi pratandha manawa kersa kita ora sarujuk karo sing ngusulaké apa sing ora pantes. Sanadyan ing njaba kita katon kaya lagi ndedonga – amarga wis nyungkur dengkul, kita katon marang wong sing nyawang kaya lagi ndedonga – ing pikiran kita malah mbayangake bab sing nyenengake, ngobrol rukun karo kanca-kanca, ngomong ala marang mungsuh kanthi nesu, jamuan karo tamu, mbangun omah kanggo sedulur, nandur wit, mlayu-mlayu, dagang, dipaksa mlebu ing pelayanan suci, ngatur urusan gréja-gréja sing dipasrahaké marang kita kanthi wicaksana banget, lan mbaleni kabèh iki ing pikiran kita, sarujuk marang apa waé sing diusulaké pikiran kita, kaya déné napsu kita kepéngin nyurung atiné marang kuwi (– 2, 129–130).

164. Pandonga mbutuhake supaya pikiran dibersihaké saka saben pikiran lan ora ngidini apa waé mlebu ing sajroning pikiran kajaba pandonga, sanadyan iku mulya; nanging supaya, kaya wong sing kaparingan wahyu déning Gusti, sawisé misahaké dhiri saka kabèh bab, bisa nglakoni pacelathon mung karo Panjenengané piyambak (2, 131).

165. Sapa waé sing mbagi wektuné antarané gawe manual lan pandonga, ngendhalèkaké badan lumantar pakaryan lan ngatur panjaluké sing ora tertib; lan jiwa, sing makarya bareng badan lan pungkasané ngidam-idamké pangaso, kanthi mangkono dadi condhong marang pandonga minangka pakaryan sing luwih gampang, lan digawa marang pandonga kanthi semangat lan kakuatan. Amarga dhèwèké nemokaké panglipur ing owah-owahan kegiatan lan transisi saka siji marang liyané, déné dhèwèké dadi kesel yèn nindakaké tugas sing padha suwé banget; dhèwèké kesel amarga monoton, nanging bungah ing manéka warna kegiatan; Kaya-kaya dhèwèké rumangsa yèn kanthi nyisihaké siji pakaryan, dhèwèké kaya-kaya mbuwang kabèh kesel, mulané dhèwèké nyedhak pakaryan sabanjuré kanthi semangat anyar, kaya-kaya dhèwèké lagi miwiti makarya⁷⁴ – (2, 231. 232).

166. Sapa waé sing ora seneng makarya, ngopeni napsuné liwat ora aktif lan maringi kebebasan marang karsa-karsané kanggo ngalih marang barang-barang sing narik kawigatèn – kahanan iki paling cetha nalika ndedonga; awit nalika kuwi pikiran mung nyawiji marang apa waé sing nyita ati, lan ora nindakake apa-apa kajaba mung nglumpukaké pikiran marang ajakan napsu sing wis kabangkit, tinimbang ngobrol karo Gusti Allah lan nyuwun marang Panjenengané apa sing migunani kanggo awake dhéwé. Ngerti iki, Santo Paulus kanthi semangat ngecam kemalasan lan, kanthi wewenangé minangka rasul, meksa saben uwong supaya makarya (2 Tes. 3:6–12). Gaweane iku jangkar kanggo pikiran lan maringi arah sing aman. Sanadyan badai teka saka kabèh arah lan hembusan angin ngancem karam kapal, pikiran tetep ajeg, dicekel ing panggonane dening pakaryan kaya jangkar; sanadyan rada kaguncang dening pikiran sing mungguh, nanging ora kabawa menyang bebaya, amarga ikatan sing nyekel luwih kuwat tinimbang angin sing nyurung (2, 232, 234).

167. Wong-wong sing nolak melu gawe manual kanthi alesan kudu ndedonga tanpa kendhat, sejatine ora ndedonga babar pisan. Kanthi mikir yèn males bakal mbebasake nyawa saka kuwatir, padha nyangkut ing labirin pikiran sing ora bisa uwal lan ndadekake nyawa ora bisa ndedonga. Awak sing sibuk makarya njaga pikiran supaya tetep terkendali; pikiran, ora kalah karo mripat, kudu ngawasi apa sing dilakoni lan mbantu awak tumindak tanpa kesalahan, dene awak sing lagi istirahat maringi pikiran kebebasan kanggo ngumbara; awit nalika ngaso napsu-napsu kobong, lan saben kelingan bab hawa napsu padha nyeret pikiran lan njupuk kuwasané kaya tawanan (2, 234. 5).

168. Ana pandonga paling luhur saka wong sampurna—kaya panglipur jiwa, pamisahané sing sampurna saka pangrasa, nalika lumantar ambegan tanpa tembung saka roh, nyedhak marang Gusti, Sing ndeleng watak ati, kabuka kaya buku sing ditulis, lan ngandharake kersané liwat gambar tanpa tembung. Mangkono Paulus kapendhem menyang swarga katelu lan ora ngerti '*apa dhèwèké ana ing badan utawa metu saka badan*' (2 Kor. 12:2) (2, 235).

⁷⁴ Bab iki lan sabanjuré ditujokake marang Euchites.

169. Sawisé (ing ngisor) wangun kapisan ana wangun kapindho pandonga, nalika tembung-tembung diucapaké, lan pikiran ngetutaké kanthi pangabdian, ngerti marang Sapa panjaluké diaturaké.

170. Nanging pandonga sing kapotong dening pikiran ala lan kacampur karo urusan badan, adoh saka kahanan sing pantes kanggo wong sing ndedonga. Wong kaya ngono malah ora krungu dhèwèké dhéwé, pikirane nyasar kéné-kono, lan dhèwèké ora éling tembung apa sing diucapaké. Nanging yèn wong sing ndedonga kaya ngono, apa kupinging Gusti bakal merhatosaké apa sing déwèké, amarga kélangan konsentrasi, ora digatekake? Miturut tembungé wong-wong sing kandha: *'Rungokna pandongaku; paringana kuping marang panyuwunanku'* (Mazmur 16:1), lan *'Mugi kuping Panjenengan merhatosaké swara panyuwunanku'* (Mazmur 129:2), pikirané kabèh wis dipusatké kanthi tliti ing kono, lan ora ngumbara kaya biasané pikirané wong sing sembrono (2, 236).

2. Bab wolung roh jahat

1. Bab keserakahan mangan

- 1.** Wiwitané woh-wohan iku kembang, lan wiwitané urip sing aktif iku pangendalian dhiri.
- 2.** Sapa sing ngendhalèni napsu mangané bakal nyilikaké hawa naphsune, déné sapa sing kalah déning keserakahan mangan bakal nambah hawa naphsu birahiné.
- 3.** Asalé ilat iku Amalik, lan asalé napsu iku keserakahan mangan.
- 4.** Bahan bakar geni yaiku kayu, lan panganan kanggo weteng yaiku panguripan.
- 5.** Kayu bakar sing akèh nyulut geni gedhé, déné panganan sing akèh nyukupi napsu.
- 6.** geni mati nalika bahan bakar entek, dene kekurangan panganan ngeringake napsu.
- 7.** Hasrat marang panganan nyebabake duraka, dene rasa legi panganan ngusir kita saka Swarga.
- 8.** Panganan sing enak nyenengake tenggorokan, nanging uga maringi panganan cacing napsu sing tansah mundhak.
- 9.** Weteng sing kosong nyiapake wong kanggo berjaga nalika ndedonga, dene sing kebak ndadekake turu jero.
- 10.** Kesadaran lan renungan teka kanthi puasa, dene urip kang kakehan lan wareg nyeret pikiran mlebu turu jero.
- 11.** Donga wong sing puasa kaya anak elang mabur mungguh, dene donga wong sing wis mangan kakehan tiba ing lemah, kabobot dening kekenyangan.
- 12.** Pikirane wong sing puasa kaya lintang padhang ing langit cerah, dene pikirane wong sing wis mangan pesta kaya langit ing wengi tanpa rembulan.
- 13.** Kabut ndhelikake sinar srengéngé, déné uap kandel saka panganan sing wis dipangan nglimputi pikiran.
- 14.** Cermin kang kusam ora bisa nuduhake wujud sing cetha saka bayangan ing kono; lan kakuatan pikiran, kang kabedhung dening keserakahan mangan, ora bisa nampa kawruh saka Gusti.
- 15.** Lahan sing suwé ora diolah bakal ngasilaké duri; lan pikirané wong rakus nglairaké pikiran isin.
- 16.** Kaya ora bisa nemokake wangi ing tai, mangkono uga ing wong kesengsem mangan ora ana wangi pamikiran.
- 17.** Mripaté wong loba nggoleki pesta, déné mripaté wong sing ngendhaleni dhiri nggoleki kumpulé para wicaksana.
- 18.** Jiwané wong kesrakat ngetung dina-dina pangeling para martir, déné jiwané wong sing ngendhaleni dhiri niru cara uripé.
- 19.** Pejuang kang penakut gemeteran krungu swara terompet kang ngumumaké perang, déné wong lara mangan gemeteran nalika diumumaké wiwitan puasa.
- 20.** Biarawan sing rakus iku budak wetengé, lan ing sangisoré cambuké mbayar upeti saben dina.
- 21.** Wong lelungan sing kesusu enggal tekan kutha, lan biksu asketis entuk tentreming ati.
- 22.** Wong lelungan alon (sing ora kasil tekan panggonan ana wong manggon) nginep ing njaba; lan biksu rakus ora bakal tekan omahé tanpa napsu.
- 23.** Nyala kemenyan maringi wangi ing udara – lan pandonga wong sing bisa nahan napsu iku dadi ambu legi kanggo Gusti.
- 24.** Yen kowe nyerah marang napsu ngisi weteng, apa wae ora bakal cukup kanggo nyenengake rakusmu; amarga rakus iku geni sing ngeremah bahan bakar lan tansah nuntut luwih akeh.

25. Ukuran sing cukup (saka apa wae sing dituangake ing wadhah) bakal ngisi wadhah, nanging weteng, sanajan wis kebak, ora bakal ngomong, 'Cukup.'

26. Ngunggahake tangan ngusir wong Amalek, lan tumindak kang diarahake marang swarga ngalahake napsu daging.

27. Ngrusakna ing sajroning awakmu kabèh sing nyulut napsu, lan patèni kanthi tuntas anggota badanmu sing dagingi.

28. Kaya mungsuh sing wis dipatèni ora bakal nggawe kowe wedi, mangkono uga awak sing wis dipatèni hawa napsu ora bakal ngganggu atimu.

29. Kaya awak mati ora ngrasakake lara amarga geni, mangkono uga wong sing suci ora ngrasakake nikmat saka napsu sing wis mati.

30. Yen kowe ngalahake wong Mesir, kuburana ing wedhi – tegesé, yen kowe ngalahake napsu birahi, aja marenake awak (utawa njaga supaya mangan panganan garing); amarga kaya tanduran sing didhelikake ing lemah bakal thukul manèh nalika disiram banyu, mangkono uga napsu birahi sing kasembunyi ing awak bakal mekar manèh nalika dipenuhi.

31. geni sing wis surut bakal murub manèh padhang yèn ditambahi ranting garing anyar; lan hawa napsu, sawisé dipadamake, bakal urip manèh amarga wareg weteng karo panganan.

32. Aja ngasihani awak nalika wiwit ngeluh kesel, lan aja nyukupi kanthi panganan sing disenengi; amarga yen wis entuk kekuwatan maneh, bakal mbrontak marang kowe lan nglakoni perang sing ora bisa didamaikan, nganti nyekel nyawamu lan nyerahake kowe dadi budak hawa napsu zinah.

33. Awak sing dipangan kanthi sithik iku kaya jaran sing dilatih becik sing ora bakal nyingkirake penunggangé. Kaya jaran sing dikandhalake nganggo tali kekang, manut lan nurut marang tangan sing nunggang, mangkono uga badan sing dilatih nganggo mangan prasaja lan waspada, ora bakal uwal saka cengkraman pikiran sing manggon ing kono, lan ora bakal nggreng kaya nalika digerakake dening napsu.

* * *

34. Mangan kakehan nguripi pikiran, lan wong mabuk ngisi turune karo impen (1. 248).

35. Senengé nglegakaké napsu mati sakwise pangan mlebu tenggorokan, nanging ing peti mati iki napsu urip.

36. Kerepotan ngolah lahan dhéwé pungkasané nemu tentrem; nanging manéka werna kasenangan pungkasané kobong (apa hawa daging ing kéné, utawa paukuman ing kana).

37. Sapa waé sing, liwat pakaryané, ndadèkaké kembangé dagingé layu, saben dina mikir ing dagingé bab pati dhéwé (awit keselé daging meksa dhèwèké mikir terus-terusan bab pati) (1. 249).

38. Aja manawa kawicaksananing manah nyetel pakaryan pangendalian dhiri miturut kahanan badan, supaya nalika badan ringkih, dhèwèké dhéwé ora nandhang sangsara.

39. Aja nganti daging wareg mung karo nyukupi kabutuhan alamiah sing winates.

40. Aja supaya tapa brata awakmu ditujokake marang tujuan moral, supaya kowe sinau sedhik ing atimu (amarga dosa) lan nangis ing jiwamu.

41. Indhunging napsu panca indera iku keserakahan mangan: amarga iku nglairake napsu panca indera lan akèh hawa napsu liyane. Saka kono, kaya saka oyod, hawa napsu liyane tuwuh; lan ora suwe, sawisé dadi wit sing sejajar karo sing nglairake, padha nyebar dadi kebejatan sing nganti tekan langit. Mangkono, keserakahan, nesu, lan sedhik iku anak lan tuwuhé saka keserakahan mangan. Kaping pisan lan paling utama, wong sing rakus butuh dhuwit kanggo nyukupi kepinginan sing tansah kobong, sanajan ora tau wareg; banjur, dhèwèké kudu nesu marang sapa waé sing ngalangi upaya entuk dhuwit; lan nalika nesu ora bisa tumindak, sedhik mesthi mèlu rawuh (2, 73).

42. Napsu mangan kakehan iku paling cedhak karo dorongan birahi. Lan alam dhéwé, kepéngin nuduhaké yèn hawa napsu iki padha sedulur, wis nempataké organ kelamin ing sangisoring weteng, sing maknané kanthi cedhak iku nuduhaké sesambungan sing raket. Amarga nalika napsu iki ringkih, iku amarga enteke apa sing ana ing ndhuwur—yaiku weteng; lan nalika napsu iki saya kenceng lan obah, kekuwatane dijupuk saka kono. Nanging keserakahan ora mung nyukupi lan ndhukung napsu iki; nanging uga ngrusak kabèh sing becik ing manungsa. Sakwise nguwasani, pangendalian dhiri, kasucian, kawani, kasabaran, lan kabecikan liya biasané sirna (2, 76).

43. Apik tenan menawa tetep ana ing wates kabutuhan dhéwé lan ngupaya sakabehing kekuwatan supaya ora nglanggar wates kuwi. Yen napsu narik sapa waé sanadyan sethithik marang kesenenganing urip

iki, mula ora ana tembung sing cukup kuwasa kanggo mandhegaké gerak maju (ing arah kuwi). Amarga ora ana watesé apa sing ana ing saliyané kabutuhané; nanging kepinginan sing ora tau wareg lan kegelisahan tanpa wates sing ora bisa dikendhalèkaké nambah aboté pakaryan (kanggo nyukupi kabutuhan kuwi) tanpa ukuran, lan nyuapi napsu, kaya geni sing kobongé saya gedhé amarga ditambahi kayu bakar (2, 88).

2. Bab zinah

1. Nglakoni puasa nglairaké kesucian; nanging keserakahan dadi ibu saka napsu birahi sing ora kendhat.

2. Minyak ngopeni geni lentera; nanging sesambungan karo wanita nyulut geni nikmat napsu.

3. Kaya prau tanpa muatan sing digoyang-goyang ombak, mangkono uga pikiran sing ora dikendhaleni digoyang-goyang dening pikiran sing nyasar.

4. Nafsu ndadekake wareg dadi kagungane, mlebu barisan mungsuh-mungsuh pikiran, lan perang nglawan pikiran nganti tekan pungkasan bebarengan karo mungsuh-mungsuhe.

5. Sapa sing tresna marang meneng angel ditusuk panah mungsuh iki; nanging sing nyampur karo wong akèh nampa tatu tanpa kendhat saka mungsuh mau.

6. Pandelengané wanita iku panah berbisa; nyilani jiwa lan ngucuraké racun ing kono; lan suwéné tatu iki ngrembaka, saya gedhé karusakané.

7. Sapa sing nglindhungi awake saka panah-panah iki ora melu kumpul-kumpul ing papan rame, uga ora nglenggahan tanpa tujuan ing pasamuhan. Amarga luwih becik tetep meneng ing omah lan nyawisake awake kanggo ndedonga tinimbang, nalika mikir arep ngajeni pasamuhan, malah dadi mangsa gampang kanggo mungsuh.

8. Aja campur karo wanita yen kowe kepengin tetep suci, lan aja nganti padha bebas ngomong kasar marang kowe; amarga ing wiwitan padha nduwé utawa pura-pura nduwé isin sing meneng, nanging mengko padha dadi wani nganti bisa nindakake apa waé. – Lan iki dadi jerat kang nuntun marang pati, sawijining jaring kang dipintal kanthi licik kang nyeret kowe menyang karusakan. Aja nganti padha ngapusi kowe nganggo tembung-tembung alusé; amarga ing kono uga kasembunyi bisa ala saka kéwan galak (kéwan galak saka jurang).

9. Luwih becik nyedhaki geni kang kobong tinimbang nyedhaki wong wadon enom nalika kowe isih enom: amarga nalika kowe ngrasakake lara geni nalika nyedhaki, kowe bakal langsung mlumpat adoh; nanging, kecanthol tembungé wong wadon, kowe ora bakal langsung lunga.

10. Rumput sing tuwuh ing pinggir banyu layu, lan napsu pesta pora muncul ing pasamuhan wanita.

11. Wong sing ngisi wetengé lan ngucapaké sumpah bakal suci iku kaya wong sing ngaku yèn jerami bisa nyegah kobongan geni. Kaya déné mokal nyegah geni sing nyebar mung nganggo jerami, mangkono uga mokal nyegah hawa napsu pesta pora sing kobong mung kanthi rasa wareg.

12. Pilar nyandhak ing dhasaré – lan napsu birahi nyandhak ing rasa wareg.

13. Kapal kang kapapak ombak cepet-cepet menyang pelabuhan, dene jiwa suci ngupaya menyang alas sepi. Kapal iku mlayu saka ombak segara kang mbebayani, dene jiwa mlayu saka pasuryan wanita kang nggawa karusakan.

14. Pemandangan wanita sing nganggo busana apik luwih ngrusak tinimbang ombak. Isih bisa renang metu saka ombak amarga tresna marang urip; nanging pemandangan wanita sing nggodha ndadekake wong nglirwakake malah uripé dhéwé.

15. Semak ing ara-ara samun aman saka kobongan geni – lan wong sing suci, adoh saka wanita, aman saka kobongan napsu birahi: amarga kaya elingan geni ora ngobong pikiran, mangkono napsu ora duwe daya yen ora ana bahan bakar.

16. Yen kowe welas asih marang mungsuhmu, kowe bakal duwe mungsuh; lan yen kowe ngapura napsu iki, napsu iku bakal munggah nglawan kowe.

17. Pemandangan wanita ngundang nafsu birahi ing wong sing ora bisa ngendhaleni, nanging nyurung wong sing suci marang pamulyaning Gusti Allah.

18. Yen nafsu birahi tetep tentrem nalika kowe sesambungan karo wanita, aja percaya marang ketenangan sing dijanjekake. Amarga sanajan asu sing dikelilingi wong akeh isih ngoyak buntute, nanging sakwise metu saka kerumunan, langsung nuduhake galake sing sejati.

19. Nalika eling marang wanita wis tanpa napsu, mangka nyimpulna yèn kowe wis mlebu ing alam kesucian. Nanging nalika bayangané dhèwèké sing kok bayangaké nyekel atimu, mangertèna yèn kowe isih

adoh saka kabecikan iki. Sanadyan ing kasus kapisan, aja nganti suwe mikir bab kaya ngono, lan aja ngobrol ing pikiranmu karo bayangané wanita suwé banget; amarga napsu iki seneng bali, lan bebaya sing digawa tansah ana.

20. Kaya pangleburan sing sedheng ngresiki pérak, nanging pangleburan sing kakehan malah ndadekake ilang; mangkono uga kabiasaan kasucian ngrusak bayangan mental wanita sing suwé.

21. Aja suwe-suwe mikirake gambarane sing wis ana ing pikiranmu, supaya ora nyulut geni napsu ing atimu lan ngobong papan pangumbangan jiwamu.

22. Kaya percikan geni sing suwé ditinggal ing jerami bakal ngasilaké kobongan, mangkono uga éling sing suwé marang wanita bakal nyulut napsu.

* * *

23. Yen kowe ngendhaleni daging sing ngelawan roh lumantar pakaryan tapa brata, mula sawise umur iki kowe bakal nampa kamulyan sing dijanjekake ing Panglipur, kaya wong sing wis menang ing perang nglawan apa sing ana ing sajroning awakmu, sing '*nglawan paugeran pikiranmu*', lan nggawe kowe dadi budak '*ukum dosa sing ana ing anggota awakmu*' (Rom. 7:23) (1, 230).

24. Pangertena menawa ana sawatara wujud zinah sing nyawiji—zinah badan lan zinah rohani. Nalika pikiran zinah nyawiji karo rohmu, nyawamu banjur nyawiji karo cap godha sing ana ing jerone (1, 247–8).

25. Setan njupuk wujud wanita kanggo nggodha jiwa supaya nyawiji karo dheweke. Setan sing ora duwe badan njupuk wujud wanita kanggo nuntun jiwa mlebu zinah liwat pikiran sing napsu. Mula aja nganti kabawa dening bayangan sing ora ana substansiné, supaya kowe ora nindakake perkara sing padha ing daging. Kabeh sing ora nolak zinah batin nganggo salib iku wis kadhelikake dening roh zinah.

26. Hukumen pikiranmu nganggo panganan sing sithik, supaya ora mikir bab zinah, nanging bab luwe.

27. Gabungake luhmu karo pandonga ing pangubengan, supaya kowe nampa pitulungan ing perang sejati iki.

28. Nalika perang nglawan napsu, tulak undhangan dhahar bebarengan.

29. Iblis pesta pora nyerang prajurit asketis sing semangat kanthi cepet, dumadakan nyerang dheweke nganggo panah napsu birahi sing kobong, amarga dheweke ora bisa suwe nahan panas kobong geni padhang sing metu saka pakaryan asketis; lan marang wong sing, ringkih amarga keteguhan dhiri digoyahake dening manisé napsu sing nggodha, setan alon-alon nyusup kanggo rembugan karo atiné, supaya, kobong déning hawa napsu ala, atiné nyerah kanggo rembugan karo napsu mau, kapincut déning napsu mau, lan lali sakabehé marang sengit marang dosa iki (1, 252–3).

30. Paling mbabayani nalika ati kasangkut ing kabiasaan nikmat napsu, lan butuh upaya gedhe kanggo motong suket (nafsu) iki saka oyodé.

31. Aja nganti pikiranmu kebiasaan ngobrol karo nikmat napsu, amarga ing antarané akèh pikiran lan gerakan sing kebak hawa napsu, geni bakal kobong (Mazmur 105:18). Kanthi nggodha kowe, padha bakal nggawe kowe mikir yèn angel ngendhalèni geni daging, yèn kowe ora bisa manèh nolak hawa napsu alamiahmu – lan sanadyan kowe bisa dosa dina iki amarga kabutuhan, kowe bakal tobat sesuk manut paugeran. Amarga paugeran (Kristen) iku welas asih – kanthi gampang ngapura dosa wong-wong sing tobat. Ing wektu sing padha, padha bakal ngetokake tuladha carane sawatara wong, sawisé nglakoni pangendalian dhiri, tiba ing dosa lan banjur tobat manèh, kanthi mangkono maringi kapercayan marang pitutur sing ngapusi mau; supaya kanthi ngrusak tekad nolak kanthi pangarep-arep gampang bali manèh liwat tobat, padha bisa ngowahi candhi kasucian dadi sarang zinah (1, 253–4).

32. Delengen, he wong sing nglakoni tapa brata, aja kapancing dening pangarep-arep sing ora cetha kanthi alesan tobat. Amarga akèh wong, sawisé tiba, langsung kaparingi pati, déné liyané ora bisa tangi (saka kejatuhane), amarga kabèh mau kabèkahan déning kabiasaan nikmat hawa napsu kaya paugeran. Kepiye kowe ngerti, he manungsa, apa kowe bakal urip utawa bakal tobat, nganti kowe netepake wates umur uripmu? – Kanthi tiba ing kahanan iki, kowe manut marang dagingmu, padahal kowe kudune nyawisake awakmu kanggo eling marang pati, supaya ing atimu kowe bisa luwih cetha mbayangake pangadilan kang medeni, lan kanthi mangkono mateni tipa-tipane dagingmu kang kobong.

33. Sang Pencipta wis netepake cara urip alamiah sing padha kanggo kita lan kéwan; '*Aku paring marang kowe,*' pangandikane Gusti marang manungsa, '*saben tanduran ing sawah; iku dadi pangan kanggo kowe lan kanggo kéwan*' (Kejadian 1:29–30). Mula, sawise nampa pangan sing padha karo makhluk bisu, lan sawise ngowahi dadi luwih mewah liwat kapinteran kita, apa ora adil yen kita dianggep kurang waras

tinimbang makhluk bisu, yen kewan-kewan tetep ing wates alam, ora nglanggar paugeran Gusti, dene kita—manungsa, kang diparingi akal—wis sakabehe ninggalake paugeran kuna? Amarga apa panganan lezat sing diduweni makhluk bisu? Panggonan lan juru masak apa, kanthi sewu kaahlian, sing nyiyapake panganan enak kanggo wetenge sing sithik? Apa padha ora tresna marang prasaja kuna, mangan suket, wareg karo apa wae sing ana, lan ngombe banyu—lan malah iku arang banget? Mula saka iku padha arang nglakoni kesenangan daging, ora nyulut napsu nganggo panganan sing nggemukake, lan ora tansah mbedakake antarane jalu lan betina. Amarga kepinginan iki diparingi marang wong-wong mau mung sepisan ing setaun, nalika hukum alam, minangka cara kanggo nglestarekake keturunan, wis maringi paugeran supaya padha kawin kanggo nglairake anak sing padha kaya dheweke; nanging ing wektu liyane, padha nyingkiri siji lan sijine nganti padha lali tenan marang kepinginan iki. Nanging ing manungsa, jamuan mewah wis nandur hawa napsu sing ora kendhat kanggo seneng-seneng seksual, nyulut hawa napsu sing ngamuk lan ora tau ngidini gairah kuwi surut kapan wae (2, 90).

3. Bab Katresnan marang Dhuwit

1. Keserakahan iku oyoté kabèh kabecikan; kaya ranting kang layu, iku maringi panganan marang kabèh hawa napsu liyané lan nyegah supaya apa sing wis mekar saka iku ora layu.

2. Sapa waé sing kepéngin mbusak hawa napsu, kudu nyabut dhisik sumberé; nanging yèn rakus dhuwit isih ana, kowé ora bakal éntuk apa-apa mung motong cabangé; sanajan dicabut, bakal tuwuh manèh.

3. Sang biarawan sing rakus marang bandha iku kaya prau kang kebak muatan, gampang tenggelam déning ombak sing digawé badai.

4. Sang biarawan sing bébas saka keserakahan iku pelancong entheng, nemokake pangayoman ing endi wae dheweke lunga.

5. Sang biarawan sing ora serakah iku kaya elang sing mabur dhuwur, mung mudhun nalika kapeksa golek pangan.

6. Wong kaya ngono iku luwih dhuwur tinimbang kabeh godaan, ngremehake kabeh sing donya, lan mabur munggah, mundur saka kabeh bab donya lan manggon karo sing langit; amarga swiwiné entheng, ora kabebani kuwatir.

7. Nalika sedhih teka, dhèwèké lunga saka panggonan kuwi tanpa kasedhihan; nalika pati teka, dhèwèké ninggalaké donya iki kanthi tentrem, amarga dhèwèké ora nate ngiket nyawane karo ikatan donya apa waé.

8. Nanging wong serakah kasangkut ing kuwatir, lan diiket kaya asu; yen kapaksa obah, dheweke nggawa eling sing nyedhihaké bab bandhane, kaya beban abot sing ora ana gunané.

9. Nalika pati teka, dhèwèké ninggalaké jaman saiki kanthi pangapusan; dhèwèké nyerahaké nyawané, nanging mripaté ora nate ninggalaké apa sing diduwèni – lan dhèwèké diseret kanthi paksa, kaya budhak sing mlayu; dhèwèké kapisah saka badané, nanging ora saka bandha-bandhané, amarga napsuné nahan dhèwèké luwih kenceng tinimbang wong-wong sing nyeret dhèwèké.

10. Segara ora nate kebak sanajan nampa akèh kali, lan keserakahané wong tamak ora nate wareg karo bandha sing wis dikumpulaké; sawisé bandha iku kaping pindho, dhèwèké kepéngin manèh kaping pindho saka jumlah sing wis kaping pindho kuwi; lan dhèwèké ora nate mandheg nganti pati mungkasi pakaryan sia-sia iki.

11. Sang biksu sing wicaksana mung mikir kabutuhan awak – lan ngrampungake weteng kosongé mung nganggo roti lan banyu.

12. Dhèwèké ora bakal muji-muji wong sugih kanggo nyenengaké wetengé, lan ora bakal ngadol pikirané sing merdéka marang akèh tuan; amarga mung tangané dhéwé sing cukup kanggo nglayani awak, nyukupi kabutuhan alamiahé.

13. Rahib sing ora serakah iku kaya pegulat sing angel ditangkep lan pelari sing cepet, kanthi cepet nggayuh '*pangurmatan saka panggilan sing luwih luhur*' (Filipi 3:14).

14. Bhikkhu sing seneng nglumpukake seneng karo asil sing akèh, déné bhikkhu sing ora seneng nglumpukake seneng karo mahkota kasil.

15. Sang biarawan sing kepengin entuk bathi makarya keras, dene biarawan sing ora kasengsem donya nglampahi wektu kanggo ndedonga lan maca.

16. Biarawan sing tresna marang dhuwit ngisi gudang peraké, déné sing ora serakah nglumpukaké bandha ing swarga.

17. Celaka wong sing nggawe arca lan nyimpené '*kanthi rahasia*' (Ulangan 27:15). Nanging kahanan sing padha ditrapaké marang wong sing nyimpen napsu marang katresnan dhuwit. Sing sepisanan nyembah dewa palsu tanpa ana gunané, déné sing kapindho nyimpen impen kamulyan kanthi rahasia ing atiné, kaya déné arca.

* * *

18. Wong sing ora serakah urip tanpa kuwatir, dene kanggo wong serakah, nguber bandha iku dadi sangsara tanpa entek-entek (1, 237).

19. Sampeyan bakal nundhukake akèh pikiran nalika sampeyan ora nyerahake atimu marang kuwatir babagan barang-barang donya. Sampeyan bakal nggawa salibmu tanpa gangguan nalika sampeyan nyingkiri kepinginan nduwèni barang.

20. Pamikiran babagan kauntungan materi marakaké tuwa lan lara tumrap kowe, saéngga kowe misahaké pangarep-arep marang Gusti karo pangarep-arep marang bandha.

21. Sing wis milih urip asketis kanthi nyingkiri donya, kabungkus dening pracaya, dikuatake dening katresnan, lan diadegake dening pangarep-arep. Iman iku ora ditinggal karo apa-apa, nanging kapercayan sing ora goyah manawa nduweni sing paling sampurna, kanthi pangarep-arep sing sabar lan katresnan sing urip.

22. Nalika kowe wis nyingkiri kabèh bab, aja nggatekake pikiran peteng sing bakal nyalahake kowe amarga kamiskinanmu, sing nampilake kahananmu saiki—kekirangan ing kabèh bab, kalodhangan, lan isin—supaya, lumantar niat ala kuwi, padha bisa nggawa kowe nyesel marang kabecikan sing mulya kuwi. Nanging yèn kowe merenung kabijaksanaan tapa brata kaya ngono, kowe bakal enggal weruh yèn kanggo bab-bab sing padha kowe disalahaké kuwi, mahkota bakal dirajutaké kanggo kowe.

23. Ayo padha nyisihaké urusan donya lan ngalih marang berkah rohani. Suwéné pira kita kudu tetep kesengsem karo dolanan bocah-bocah, tanpa sak ciliké nampa cara mikir sing manungsawi? Ing jaman cilik, dadu, bal, lan sapituruté dadi panglipur – lan bocah-bocah seneng banget marang kuwi nganti padha diwasa. Nanging nalika wong wis diwasa, dhèwèké mbuwang kabèh kuwi lan nyawisaké manahé sakabehé kanggo bab-bab sing wigati. Nanging kita kabèh isih ana ing tahap bayi, gumun marang apa sing pantes kanggo bocah lan ora gelem nggatekaké apa sing luwih becik—yaiku sing pantes kanggo wong lanang. Kaya déné isin ndelok wong diwasa lungguh ing tumpukan abu lan nggambar dolanan bocah ing abu; mangkono uga isin, malah luwih isin, ndelok wong-wong sing nginceng nikmat kabegjan langgeng malah nggluntur ing bleduging donya, lan amarga tumindak sing ora pantes kuwi ngremehake ajining janji sing wis digawe. Sababé, kayane, kita ora bisa mbayangaké apa-apa sing luwih penting tinimbang sing katon; kita ora nyadari sepira ciliké berkah saiki lan sepira unggulé berkah ing akhirat; lan, kabut déning kamulyané apa sing dianggep mulya ing donya iki, kita nempel marang kuwi karo kabèh kepinginan kita (2, 81).

24. Mula saka iku, ayo padha miwiti nyingkiri kabegjan donya iki; ayo padha nglirwakake harta banda lan dhuwit, lan kabèh sing narik kawigaten lan nglelebake pikiran kita. Kaya-kaya ana ing tengah badai, ayo mbuwang muatan supaya juru kemudi—pikiran—lan penumpang—pamanggih kita—bisa slamet. Yen wong sing nglayar ing segara nalika badai ora peduli karo muatané lan kanthi tangané dhéwé mbuwang barang sing larang regané menyang segara, ngutamaké urip tinimbang bandha, kenapa kita ora, demi urip sing luwih becik, nglirwakaké apa sing nyeret nyawa menyang jurang? Napa ajrih kita marang Gusti ora sak kuwat ajrih wong-wong mau marang segara? Wong-wong mau, amarga tresna marang urip donya sing fana iki, ora ngregani banget yèn barang sing digawa ilang; nanging kita, sanadyan ngakoni kepéngin urip langgeng, malah ora ngremehake barang-barang cilik, nanging luwih milih binasa karo beban sing ora ana regane tinimbang slamet kanthi ninggalake beban kuwi. – Mula, aku nyuwun marang kowe, ayo padha mbuwang kabèh. Para pegulat ora mlebu gelanggang nganggo sandhangan; paugeran gulat mbutuhake supaya padha tandhing telanjang ing arena. Apa ing panas utawa ing adhem, padha mlebu kaya ngono, ninggal sandhangané ing njaba arena. Yen ana sing ora gelem telanjang, dhèwèké uga kudu ora gelem gulat. Nanging kita, sawise ngiket janji kanggo ngupaya, ora mung ora mbuwang sandhangan (bandha), nanging malah nggawa sewu beban ing pundhak, mlebu ing peperangan, saengga maringi mungsuh kita saben kasempatan kanggo nyekel kita (2, 82–83).

25. Képiye carane wong bisa nglawan roh-roh ala nalika liwat iki pukulan-pukulan gampang tiba marang dheweke saka kabèh arah? Képiye carane wong bisa nglawan roh keserakahan nalika dheweke disiram dhuwit? Képiye carane wong bisa ngluwihi setan-setan sing ora nggawa beban apa-apa nalika dheweke kebak sewu kuwatir? Kitab Suci Gusti Allah kandha: '*Wong telanjang bakal mlayu ing dina iku*' (Amos 2:16). Wong telanjang iku sing ora nganggo kain-kain cacad kang ora kaétung saka urusan donya – wong telanjang iku sing

pikirané rumit bab dhuwit lan bandha ora ngalangi kacepetané: awit angel, malah mokal, kanggo wong jahat nyekel wong telanjang (2, 83. 84).

26. Wong kudu perang telanjang, lan ora mung telanjang, nanging uga diolesi lenga. Telanjang njamin mungsuh ora duwe apa-apa sing bisa dicekel, dene diolesi lenga, sanajan dicekel, nggawe wong bisa lolos saka cengkeraman mungsuh. Mula saka iku mungsuh padha nyoba nyawuri siji lan sijiné nganggo lemah, supaya kanthi ndadèkaké alusé lenga dadi kasar amarga bledug, padha bisa ndadèkaké mungsuhé gampang dicekel yèn wis kasandhang. Nanging apa sing dadi bledug ing kana padha karo urusan donya ing perjuangan kita, lan apa sing dadi lenga ing kana padha karo kabebasan saka kuwatir ing kéné (2, 85).

27. Bebas saka kuwatir iku ciri jiwa sing sampurna, dene kabebanan kuwatir iku ciri jiwa wong duraka. Bab jiwa sing sampurna iku diandharake kaya '*bunga lili ing antarané duri*' (Kidungan 2:2), lan iki tegese jiwa sing, ing antarané wong-wong sing kesusu karo akèh bab, urip bebas saka kuwatir. Ing Injil uga, kembang lili minangka pratandha jiwa sing bébas saka kuwatir; amarga ana pangandikane: '*ora nyambut gawe lan ora nggiling benang*', nanging diparingi busana kamulyan luwih saka Salomo (Matéus 6:28). Bab wong-wong sing nduwé akèh kuwatir babagan awak, ana pangandika: '*Sakabèhé uripé wong sing jahat kebak kuwatir*' (Ayub 15:20). Lan pancèn, iku ala yèn ngrembakaaké kuwatir babagan urusan awak nganti nyakup sakabèhé uripé – lan ora kuwatir bab apa-apa kanggo mangsa ngarep (2:86).

28. Kabutuhan kudu dadi ukuran kanggo nglumpukake bandha. Apa sing ngluwihi ukuran iki iku keluwihan, sing malah ngalangi tinimbang mbantu. Kaya sandhangan sing pas karo awak dadi kabutuhan lan hiasan, nanging sandhangan sing ngglantung ing saben sisih, nyangkut sikil lan nyeret ing lemah, sanajan katon ora ayu, dadi alangan kanggo kabeh pakaryan: mangkono uga kasugihan sing ngluwihi kabutuhan jasmani dadi alangan tumrap kabecikan lan kena cela gedhe saka wong sing bisa neliti hakikat samubarang (2, 87).

29. Kanthi ora kepengin duwé, kita ora ateges mlarat sing ora dikarepake, sing muncul amarga kabutuhan, ngrusak semangat lan, amarga ora dikarepake, dianggep ora bisa ditampa; nanging luwih marang tekad sukarela kanggo wareg karo sithik, sing dipikolehi liwat pangendalian pikiran, nanging sawijining bab sing mbutuhake upaya, lan iki nganti wektu nalika latihan, sawise dadi kabiasaan, ndadekake bisa ditampa apa sing suwene katon angel lan ora bisa ditahan. Ora mung kaendahan fisik sing nggodha, nanging kamulyan bandha uga nimbulake kepinginan kanthi ora kalah kuwat – lan ing loro-lorone dibutuhake jiwa sing wani supaya ora kalah karo pesonane.

30. Satemene, wong-wong sing menang ing arena iki kudu diarani agung lan wani, nalika pikiran padha berjuang lan bersaing, nggunakake argumentasi meyakinkan kaya gerakan fisik, padha ngupaya mbuktekake yen wong kudu sarujuk karo pendapat akèh wong, lan ngakoni apa sing katon apik minangka pancen apik, ora nolak apa sing miturut kesepakatan umum dianggep pantes dihormati, ora ngalihaké saka nduwèni apa sing wis diparingaké Kang Maha Nciptá dhéwé, lan ora nyalahaké kanthi sia-sia pangrèksan apa sing wis ana kanggo tujuan tartamtu, lan ora kanthi sia-sia. Para asket iki pancen pantes dipuji, amarga padha ora ngalah marang mungsuhé, ora nyimpang saka dalané, lan ora tiba ing tangan mungsuhé. Sawise padha ngukuhake awake dhewe ing dhasar pertimbangan sing bener, padha ora nyerah marang godaan bandha donya; milih urip prasaja tinimbang urip kang rame, lan lumantar ngatur kabutuhan kanthi wicaksana padha nggayuh tentrem (2, 99–101).

31. Para Wali kuna nggawa semangat ora nduwé apa-apa nganti tekan pucuké, nganti padha urip tanpa omah lan pangayoman, mangan apa waé sing diwènèhaké alam, lan golek panggonan turu ing endi waé lan kepiyé waé. Padha ora duwe atap ing ndhuwur sirah, ora duwe amben, ora duwe meja; kulit wedhus dadi sandhangané. Padha teliti banget ngetutaké pitutur Gusti: '*Delengen manuk-manuk ing langit... pikirna kembang lili ing sawah...*'. (Mat. 6:26–28). Padha yakin tenan manawa apa sing dibutuhake awak bakal teka kanthi sendhiri nalika wong nyenengake Gusti, sing maringi kabèh mau, lan luwih ngutamakake nggayuh Karajaning Swarga (2, 102–3).

32. Nanging kepiye bisa urip kita dhéwé, sing kapenuhan kabungahan ing saben bab, dibandhingaké karo uripé para jiwa sing pinaringan berkah iku—sing ora diganggu pikiran bab awak utawa bab-bab donya, nanging mung kangen murni marang Gusti, sing tanpa kendhat narik atiné munggah marang sing paling luhur, nganti padha lali marang apa sing dianggep éndah ing donya? Padha ora nduwé apa-apa ing donya kajaba badan, sing déning kodrat dicekel kenceng marang bumi; nanging sanadyan mangkono, padha kepengin nggawa badan mau menyang panggonan ing ngendi pikirané manggon, kanggo merenung bab berkah swarga. Lan mesthi wae padha ora bakal kapisahake saka kabungahan ing kana, menawa alam ora nggawa bali marang

panglegane kabutuhan badan, amarga ajining dhiri marang Panjenengané sing ngiket nyawa karo badan supaya uga ngopeni badan, sanadyan padha mangertèni yèn pisah saka badan iku paedahé paling ageng (2, 104).

33. Kabutuhan badan mili kanthi cepet lan lumantar; ing jaman kepungkur ora peduli marang saiki, lan ing saiki ora peduli marang mbesuk; iku mung marasake saiki. Nanging pakaryan kabecikan iku kaya wiji sing ngasilake panen sing ora ana enteke; – lan sanajan lagi ditindakake, iku nyenengake ati kanthi pangarep-arep kabungahan, lan nalika pamitan saka donya iki kabukti nggumunake lan nuntun marang kabungahan langgeng (2, 105).

34. Amarga dalan menyang kraton kebak akèh alangan, sempit lan diubengi jurang ing saben sisih, apa gunané ngembani awak dhéwé karo tumpukan dhuwit lan bandha liyané, lan nyoba mlaku ing dalan iki kanthi cara sing ndadekake ora bisa maju? Risa-risa babagan barang donya, sing ngganggu lan narik manungsa mudhun, ndadekake ambruk dadi luwih gampang, utamane nalika kahanan mbutuhake perhatian sing tliti lan waras. Lan sanajan wis nggatekake kaya ngono, lelampahan arang banget lumaku tanpa kesandhung amarga angel ing dalan sempit ing tengah arus kenceng; nanging kanggo wong-wong sing nggawa beban barang donya sing ora perlu, ambruk iku mesthi kelakon. Sejatine, tumindak nglumpukake bandha wis kalebu pangruntuhan (2, 111).

35. Sikap kita marang bandha donya ana telu: ora kepengin nduwé—ing wangun paling dhuwur lan tengah—lan urip sing wis dadi materialistis lan kakehan kepengin nduwé. Asal-usulé kaya ing ngisor iki. Ing Swarga, iki sing diparingi dhawuh marang manungsa pisanan: *'Kumpulna suket ing padang'* (Gen. 1:29). Kasucianing Panjenengané sing maringi dhawuh njamin cocogé panganan kuwi sakabehé kanggo urip sing wis ditakdiraké marang manungsa. Nanging, kita bisa nambahaké minangka penjelasan babagan cocogé iki yèn iku luwih ndhukung tinimbang liya-liyané kanggo njaga, ing wong-wong sing diciptakaké miturut gambaré Gusti Allah, kesucian sing dikarepaké, supaya kakuwatan pikiran tansah tetep tanpa beban lan kewaspadaan pikiran ora kabur. Nalika kanthi cara iki kabutuhan urip badan diparingi kanthi sendirine, pikiran ora tetep nganggur amarga kabeh wektu wis bébas saka pakaryan badan, nanging terus-terusan kapincut marang renungan rohani sing ngisi kanthi kabungahan sing ora ana enteke. Gusti Allah piyambak ngrembakaake watak iki ing batine, rawuh saben dinane kanthi karsa rahayu kanggo rembugan. – Mangkono iku lumrahe urip sing pantes kanggo manungsa! – Sifat sejatine ora bisa diowahi utawa dibusak; nanging cara tumindak sing katon bisa beda – sing banjur dadi perlu amarga Kejatuhan sabanjure. Kanggo wong sing nglanggar dhawuh lan diusir saka Taman Eden, Gusti Allah netepake cara urip sing beda, cocog karo kahanané sing wis tiba, dhawuh marang dhèwèké—sing ora migunakaké wektu istirahat kanthi becik—kanggo golek pangan lumantar gawe lan pagaweyan abot; amarga dhèwèké ora bisa tetep ngabdi marang Gusti lan guyub karo Panjenengané nalika nduwé wektu luang lan ora perlu kerja fisik (ing Swarga). Kanggo pangan, dhèwèké diparingi roti sing dipikolehi saka kringeté, lan kanggo sandhangan, jubah kulit – kanthi mangkono diwènèhi wates marang keserakahan lan kesombongan. Sikap ora serakah sing asli ing Taman Eden diganti karo pangasilan prasaja kaya ngono, sing sanadyan abot pakaryané, ora mung gumantung marang dhèwèké, nanging utamané gumantung marang berkahé Gusti. Ing praktiké, iki nglairaké telung cara urip: ana sing wareg karo pangasilan prasaja, makarya kanthi kringeté dhéwé lan nyandhak pangarep-arep marang Gusti; ana uga sing luwih jero nyandhak pangarep-arep marang Gusti, nilar kabèh pangasilan sakabèhé (kanggo mbalèkaké kahanan ora nduwé ing swarga) lan diparingi panguripan déning Gusti; Klompok katelu, sawise nyemplung ing macem-macem pakaryan, ndhasarake pangarep-arepe kanggo entuk apa sing dibutuhake marang pakaryan mau, nalika ndhasarake keamanan uripe marang nglumpukake bandha. Gusti wis kelalen: katresnan marang bandha dadi sesembahan kanggo wong-wong mau. Iki telung jinis sikap kita marang bandha sing wis kasebut mau (2, 116–123 – disingkat).

36. Jinis kapindho sing diterangake ing kene makili prilaku (utamane) sing pantes kanggo makhluk rasional, yaiku: ngentekake wektu kanggo ngabdi marang Gusti Allah, lan nampa apa sing dadi hak saka kas Rezeki Gusti Allah; ngarep-arep marang pangayomaning Gusti lan nganggep bumi minangka peparing; ngabdi marang Sang Pencipta kanthi tulus, lan nyukupi kabutuhan makhluk lumantar sesajen sukarela; dadi wong lelungan ing kene, lan nganggep omah sejati yaiku sing wis disiapake ing swarga. Pangripta wis netepake urip iki wiwit wiwitan – lan kabèh Wali urip manut urip iki, taat marang Panjenengané (tuladha: Elia, Elisa, putra-putrané para nabi, Yohanes Pembaptis, para Rasul) (2, 124–129).

37. Iku wujud *'paling luhur'* saka ora kepengin duwé sing dipraktèkaké para Wali. Nanging wujud *'tengah'* saka ora kepengin duwé, sing mèlu sawisé kuwi, uga nduwèni manfaat gedhé, amarga cocog karo

jaman lan kabutuhan. Sanajan ora bisa saingan kanggo dadi sing paling utama utawa ngagumbur yèn padha karo cara urip sing luwih unggul, mesthi waé iku nduwèni pangkat kapindho ing pakurmatan. Para Wali ing jaman wiwitan (kanthi pamutusan sing sampurna) urip mung kanggo nyawa lan kanggo Gusti sing nyipta, ora maringi wigati marang badan; sanadyan ora ngopeni badan, kabèh kabutuhané wis ana—ora disimpen dhisik ing gudang, nanging ditampa pas wektuné saka kersané Gusti, kaya saka kas. Para Wali sing ngetutaké (kanthi pisah sing sedheng saka bandha donya), sanadyan ngopeni kenyamanan awak sing perlu lan njamin yèn sipat kéwan kita—yen ditelantarkan—ora ambruk nglawan kersané Panjenengané sing nyawiji karo kita, padha ngginakaké tangané kanggo gawe mung sakwates sing pancèn perlu kanggo nglayani awak; nanging padha ngentekake bagean paling akèh saka wektu kanggo ngopeni jiwa, ing pandonga, renungan marang Gusti Allah lan kegiyatan sing pantes, kanthi tujuan unggul ing pakaryan becik (2, 137).

38. Wong-wong mau, sawise dadi sakabehe daging, nyawisake awake dhewe kabeh kanggo ngabdi marang berhal donya, padha kepengin ora mung sing cukup kanggo urip badan, nanging uga sing bakal nuduhake yen dheweke ora kurang pinunjul amarga kelimpahané, supaya, sanajan mung liwat iki, dheweke bisa dadi sorotan umum. Kanthi mangkono padha cetha mbukak kabodhoané kanggo isiné umum, njupuk minangka sumber pujian apa sing sejatine pantes dicela, lan nganggep yèn kuwi bakal narik kawigaten lan ngasilaké pangalembana—padahal sejatine padha pantes dihinani lan diguyu. Amarga kaya tumindak sing pantes karo panggonané wong nyedhiyakake alesan sing kuwat kanggo diapresiasi, mangkono uga tumindak sing ora pantes karo panggonané wong—sanajan ora ala ing bab liya—iku banget dicela nalika ora pas panggonané (2, 138).

39. Sapa sing luwih cedhak karo '*wong tengah*' saka wong-wong ing sisih loro? – Mesthi marang wong-wong sing cedhak karo dheweke ing tumindak, lan karo wong-wong mau padha ngumumake paseduluran kanthi nyoba cedhak ing cara urip. Amarga padha manggon ing peringkat tengah antarané loro klompok mau, padha ora manèh padha condhong marang salah sijiné; lan sanadyan padha ketinggalan saka sing ana ing ngarepé, padha langsung mèlu jejaké, nginjak tapak sikilé kanthi semangat enom, lan padha adoh saka sing mèlu mburiné kaya pelari sing alon-alon adoh saka wong sing mlaku ajeg utawa sing mandheg. Bab sing sepisanan lan sing kapindho—ora ana sing padha. Apa sesambetan sing bisa ana antarane wong sing nduwé akèh bandha donya lan wong sing ora kagandhèng karo donya? Apa guyub sing ana antarane wong sing wicaksana miturut daging lan wong sing wicaksana miturut Roh? Apa sing padha antarane wong-wong sing keseret ing urusan donya lan wong-wong sing ngabdi marang Gusti tanpa kuwatir? Sawetara, ngetutake Para Rasul, ninggalake kabeh sing wis diduweni; liyane entuk apa sing durung diduweni. Sawetara meneng bae, nyawisake ati kanggo kamajuan rohani; liyane nglakoni macem-macem perjuangan, perang kanggo dhuwit lan bandha. Sawetara padha nglawan roh-roh jahat kanggo panjenenganing swarga; liyane, kanggo panjenenganing donya, nyerang bangsane dhewe. Kanggo sawetara, Paulus kandha: '*supaya kowe padha sumunar kaya padhang ing donya*' (Fil. 2:15), sumunar mesthi karo kamulyaning gesang lan dadi tuladha kompetisi sing sehat kanggo sing ndeleng; dene kanggo liyane diandharake: '*AsmaKu dituduh ala amarga kowe*' (Rom. 2:24), yaiku amarga kowe sing tumindak bertentangan karo panggilanmu lan nduwèni tampilan njaba sing bertentangan karo pakaryanmu (2:139–40).

40. Tembung apa sing ora dianggep remeh dening wong sing ngaku wis ninggalake urip donya, nanging sejatine nyawiji karo kesenangan donya? Sapa sing bangga wis ngremehake donya, nanging edan tresna marang urusan donya? Sapa sing janji ora bakal merhatosake bab-bab donya, nanging kabuktèn saka tumindaké yèn janji kuwi palsu? Apa dhèwèké ngaku wis pamitan karo kesia-siaan, nanging ora bisa pisah? – Kowé wis metu saka Mesir – mula apa sing kok duwé bareng karo kemalasan? Kowé lagi lelungan liwat ara-ara samun, kesusu menyang Tanah Dijanjèkaké; mula kenapa kok mandheg, kesusu karo gawéan sia-sia, dadi lelungan kang lamban ing lelampahan dawa iki? Apa dalan ing ngarepmu mbutuhake pangopènan nganti kowe mlaku-mlaku ing persimpangan, nganti kowe ngadhepi risiko ora bisa tekan panggonan istirahatmu? Kowe wis nyekel gagang bajak; kenapa kowe mbalèk, nganti kowe ora pantes mlebu Karajaning Swarga? Kowe wis ninggalake semangat Pentakosta; kenapa kowe ndelok mburi, kepengin weruh apa sing kedadeyan ing kana? Apa kowe wis nggawa salibmu? – yen mangkono, tututi Kristus, tinggalake kabeh, amarga Kristus, sing wis nyawiji karo kowe, kepengin dikasihi luwih saka apa wae (2, 141–2).

41. Awak mbutuhake panglipur sing sithik – priksa supaya diparingi panglipur; amarga kowe kaiket karo awak mung sawatara wektu, supaya bisa dadi kanca kowe ing nglakoni kabecikan lan supaya kemajuan roh ora keganggu. Nanging wong sing kesusu karo sapi, ngetung kandhang wedhus saben dina, lan tanpa kendhat ngopeni kebon anggur, kebon wit, lan kebon woh-wohan, nganti sanajan dina dawa ora cukup kanggo

pagawean iki—ing endi lan kapan dheweke bakal nemokake wektu kanggo eling marang Gusti? Kapan dheweke bakal nemokake wektu kanggo nyanyi Mazmur? Kapan dheweke bakal ndedonga? Wayah kapan sing bisa dipigunakaké kanggo nglakoni pangrénungan marang Gusti? Lan sanadyan piyambaké nemokaké kasempatan sakwisé akèh tugase, kepiyé piyambaké bisa nyuguhaké pandonga sing murni marang Gusti nalika pikirane durung bébas saka prakara-prakara sing ngrepotaké atiné? Kapiye dhèwèké bakal ngawasi gerak-gerik hawa napsuné, supaya bisa mbedakaké prabédan antarané wingi lan saiki saka segi owah-owahan sing luwih apik utawa luwih ala? Kapiye dhèwèké bakal mbukak jaring-jaring pikiran sing kusut, sing tansah silih gantèni kanthi akèh cara lan ndadèkaké pangamatan dhéwé dadi angel? Utawa apa kowé ora nyadari kepiyé urusan saben dinamu nindhes kowé ing awan, lan kuwatirmu bab kuwi ing bengi, nganti ngowahi wektu istirahat dadi wektu sangsara? Amarga nalika kuwi eling—nggugah sapa sing wis nglanggar wates, sapa sing wis ngrusak tanduran, sapa sing wis mateni saluran banyu kanggo irigasi, sapa sing wis ngracunake padang gembalaan, sapa sing nyebabake utawa wis nyebabake pelanggaran liyane, lan kepiye saben wong kuwi tetep lan mbantah— – banjur nyurung watak gampang nesu ing jiwa nganti dadi edan, nyurung marang balas dendam, ora ana wektu kanggo turu utawa ngaso, malah luwih sithik maneh kanggo pandonga, sing mbutuhake meneng gedhe lan wektu suwé tanpa gaweyan, sing nyedhiyakake, sawenehé, pelepas saka kabèh urusan (2, 142–144).

4. Bab nesu

1. Nesu iku gairah sing ngamuk; gampang nyurung sanajan wong wicaksana supaya nesu, ndadekake jiwa galak, lan meksa wong supaya ngadhehake obrolan (ramah).
2. Angin kenceng ora nggoyang tiang, lan kahanan nesu ora bakal nggawa jiwo sing bébas saka nesu.
3. Banyu digerakake dening kakuwatan angin, lan wong sing gampang nesu digerakake dening pikiran sembrono.
4. Sang biksu nesu kaya babi alas ing ara-ara; ndeleng wong banjur nggrentheng untu.
5. Kabut kandel nggelapake udara, lan gelombang nesu ngkerutake pikiran wong sing gampang nesu.
6. Mega sing mabur nutupi srengéngé, lan pikiran nesu sing dipaksa nutupi akal.
7. Singa ing kebon kewan ora kendhat nggeterake gembok lawang, dene biksu sing gampang nesu ing selé nyawisake pikiran nesu.
8. Segara sing tentrem iku pemandangan sing nyenengake, nanging ora luwih nyenengake tinimbang kahanan pikiran sing tentrem.
9. Lumba-lumba dolanan ing segara tentrem, lan pikiran sing suci muncul ing kahanan atiné tentrem.
10. Sang biarawan sing suwé nandhang sangsara iku kaya mata banyu sing meneng, nyedhiyakake omben-omben sing nyenengake kanggo kabèh; nanging pikirané wong nesu tansah keganggu lan ora maringi banyu marang sing ngelak; lan sanajan maringi, banyuné keruh lan ora pantes diombe.
11. Mripaté wong sing gampang nesu mendhung lan abang, nuduhaké kahanan atiné sing grimis; nanging pasuryané wong sing sabar tentrem, mripaté welas asih lan ndelok lurus ing ngarep.
12. Kerendahan ati manungsa dieling-eling Gusti (Mazmur 131:1), lan jiwa sing bébas saka nesu dadi candhi Roh Suci.
13. Kristus nundhuk sirahé kanthi roh kang sabar banget, lan pikiran kang alus dadi panggonané Tritunggal.
14. Rubah manggon ing jiwa sing mbales dendam, lan kéwan galak ngungsi ing ati sing bingung.
15. Wong sing mulya nyingkiri pangayoman isin, lan Gusti nyingkiri ati sing kebak dendam.
16. Watu sing tiba ngaduk banyu, lan tembung kasar ngaduk atiné manungsa.
17. Buwang pikiran nesu saka atimu lan aja nganti rasa kesal ngrembaka ing atimu – lan kowe ora bakal keganggu nalika ndedonga.
18. Kaya udud saka jerami kobong alon-alon ngganggu mripat, mangkono pikiran mbales dendam ngganggu pikiran nalika ndedonga.
19. Pamikiran wong nesu iku anaké ula tedung; padha mangan atiné sing nglairaké.
20. Pandonga wong sing gampang nesu iku kaya asap sing nggrantes; kidungan mazmur saka wong nesu iku swara sing ora nyenengake.
21. Sesajené wong sing seneng mbales dendam iku kurban sing dikerumati cacing; aja nganti dhèwèké nyedhak altar pangresikan.

22. Wong sing gampang nesu ndeleng impen kang ngganggu, lan wong nesu ngimpi diserang kéwan galak.

23. Wong sing sabar ndeleng ing panglihatan kumpulan malaikat suci, lan sing ora nduwé dendam nglakoni wacana rohani, nampa pambuka misteri ing wayah bengi.

* * *

24. Nalika para setan weruh yèn kita ora kobong déning panasé pangina, banjur padha nyerang kanthi meneng, ngupaya nggugah prinsip pangatur ing jeroning kita (pikiran), supaya kita mbrontak tanpa ana ing ngarepé wong-wong sing biyèn kita jaga tentrem nalika padha pasuryan (1, 229).

25. Nalika perselisihan utawa rebutan karo sedulur amarga sabab ora seneng rampung kanthi tentrem, anggep awakmu sing salah, supaya ing menengé atimu ora ana perang pikiran, sawetara ing antarané, kanthi nekanake yen caci kuwi ora pati penting, bakal nyalahake kowe amarga ora gelem mikirake kuwi, dene liyane, kanthi nekanake pentinge, bakal nandurake rasa kuciwa amarga ora mbales nganggo cacian sing padha.

26. Nalika rasa nesu sing abot banget nyedhihaké salah siji sedulur ing komunitas, pikiran kaya ngono wiwit muji wong sing urip piyambakan, supaya, kaya wis nyopot sedulur saka sabar sing welas asih, uga bisa nyopot saka dalan katresnan.

27. Sapa waé sing nolak nesu nganggo sabar sing loman, lan nolak sedhih nganggo katresnan, iku nolak loro kéwan ala sing nesu nganggo loro kabecikan.

28. Sapa waé sing sujud nyuwun marang sing wis nyebabaké sedhih supaya mandheg nesu, kanthi kuwi nyingkiri nesu lan rasa kesal saka loro-loroné sakaligus.

29. Sapa waé sing nyawijiaké wong-wong sing nesu, iku ngungkuli sejatine roh nesu.

30. Sapa waé sing, demi katentreman, nahan wong nesu iku pancèn putrané katentreman (1, 230).

31. Latihanana awakmu supaya alus lan siap perang: alus marang wong liya, nanging siap perang nglawan mungsuh kita; amarga ing kono ana panggunaan alamiah nesu, yaiku nglawan ula kuna kanthi permusuhan (1, 235).

32. Mangkono alusé wong alus: maringi kabecikan marang seduluré kanthi katresnan, lan nglawan pikiran nesu sing ditujokaké marang dhèwèké.

33. Wong alus uga kudu siap perang, nambahaké kelembutan ora marang pikiran ala, lan ora ngeteraké perang marang tangga teparo kanthi sifat alamiah.

34. Aja ngowahi panggunaan alamiah nesu dadi ora alamiah; tegesé, aja nesu marang sedulurmu, niru ula, lan aja gandheng karo pikiran ala, bebarengan karo ula iki (1, 236).

35. Wong alus, sanajan nalika nampa apa sing nglarani, ora ninggalaké katresnan, nanging demi katresnan *mau 'ngemban kabèh, pracaya kabèh, ngarep kabèh, sabar kabèh'* (1 Kor. 13:4, 7).

36. Yen pakaryané katresnan iku sabar, mula perang marang sedulur kanthi nesu dudu pakaryané katresnan.

37. Nesu ngundang sedhih lan mungsuhan, nanging katresnan ngusir ketigane.

38. Yen kowe nduwé dhasar katresnan sing kiyat, luwih merhatiin katresnan kuwi tinimbang apa sing nglarani atimu.

39. Sapa waé sing wis nduwéni kabecikan katresnan bakal nguwasani hawa napsu sing dadi ciri wong ala.

40. Sapa sing nduwèni telung kabecikan saka Trinitas Suci—iman, pangarep-arep, lan katresnan—bakal dadi benteng telung tembok, sing dikuatké kaya déné pager menara, déning menara-menara kabecikan.

41. Sapa waé sing tatu amarga fitnah wong liya, tanpa nyebut yèn iku asalé saka setan, mung bakal nyemangati mungsuh luwih siap nyiapaké panah marang dhèwèké – amarga nyawane tiba, tatu amarga fitnah kuwi (1, 251).

42. Nalika nampa fitnah paling abot utawa pelanggaran sing nyeri ati, aja nyimpen dendam, nanging berkahna wong-wong mau (1, 252).

43. Sing nyimpen dendam marang setan ora nyimpen dendam marang manungsa; nanging sing nyimpen dendam marang seduluré tentrem karo setan.

44. Nesu lan kebencian iku geni ing ati, dene atiné wong sing ora nyimpen dendam disirami embun rohani.

45. Kaya arang geni sing nyemburake percikan, mangkono uga jiwa sing ora bisa ngapura nyemburake pikiran ala.

46. Kaya sengatan kalajengking sing marakake lara paling nyiksa, mangkono atiné sing seneng mbales dendam nyimpen racun paling pait.

47. Nalika Daud dihina, piyambakipun boten mangsuli, malah nyegah kekerasan Abisai (2 Sam. 16:10). Lan kowe, nalika kena hina, ora mung aja mbales hina, nanging uga cegah sapa waé sing kepéngin mbales dendam kanggo kowe (1, 228).

48. Tahan cacian kanthi sabar, lan tutup lawang nesu nganggo lambemu: ing kéné ana kasilmu.

49. Aja mangsuli sapa waé sing ngancem kowe, supaya kanthi menengmu kowe bisa nutup cangkem sing nyembur geni.

50. Kanthi nahan ilatmu, kowe bakal maringi lara paling nyeri marang wong-wong sing ngancem lan ngina kowe.

51. Kanthi meneng, kowe ora bakal keseret ing caci; nanging wong sing ngina kowe bakal tatu abot amarga menengmu, merga weruh sepira luhure atimu nalika nahan kesatune.

5. Bab Sungsara

1. Biarawan sing sedhik ora ngerti kabungahan rohani; nanging sedhik iku putering atiné lan muncul saka pikiran nesu; amarga nesu ngidam balas dendam; gagal mbales dendam nimbulaké sedhik.

2. Sedhik iku kaya cangkemé singa, lan gampang ngremuk wong sing sedhik.

3. Sedhik iku cacing ing ati – lan iku ngremuk ibu sing nglairaké.

4. Ibu nandhang sangsara nalika nglairaké anaké, nanging sawisé nglairaké, dhèwèké bébas saka sangsara; nanging sedhik marakaké lara gedhé sanajan nalika nglairaké, lan sawisé nglairaké uga nyiksa dhèwèké kanthi lara sing ora kalah abot.

5. Sang biksu sing sedhik ora ngerti kabungahan rohani, kaya wong sing kena demam abot ora ngrasakake legane madu.

6. Sang biarawan sing sedhik ora bisa ngarahake pikirane marang renungan, lan ora bakal nate ngaturake pandonga sing murni; amarga sedhik iku alangan kanggo kabecikan kabeh.

7. Belunggu ing sikil ngalangi langkah sing cepet, dene sedhik iku alangan kanggo renungan.

8. Wong sing dadi tawanan bangsa liya diiket ing rantai, dene tawanan hawa napsu diiket dening sedhik.

9. Sedhik ora duwe daya nalika ora ana hawa napsu liyane, kaya belunggu ora ngiket nalika ora ana sing diiket.

10. Sapa sing kapengkuh dening sedhik iku kalah dening napsu, lan nggawa ikatane minangka pratandha kekalahan; amarga sedhik muncul saka ora kacumponake kepinginan sing nglegakake dhiri, lan kepinginan kaya ngono iku kagandheng karo saben napsu.

11. Sapa sing wis ngalahaké hawa napsuné, wis ngalahaké hawa perasaané; lan sapa sing wis ngalahaké hawa perasaané ora bakal kalah déning sedhik.

12. Wong sing andhap asor ora sedhik nalika ora oleh panganan; wong sing suci ora sedhik amarga wis nyingkiri pesta pora sing memalukan; wong sing ora gampang nesu ora sedhik amarga ora bisa mbales dendam; wong sing andhap asor ora sedhik nalika ora oleh pakurmatan manungsa; wong sing ora serakah ora sedhik amarga wis ngalami kegagalan. Wong-wong mau wis mateni sakabehe hawa napsu kaya ngono ing sajroning atine – mulane ora ngrasakake sedhik; amarga wong sing tanpa hawa napsu ora katusuk sedhik, kaya panah ora bisa nembus wong sing nganggo waja.

13. Perisai maringi pangayoman marang prajurit, tembok maringi pangayoman marang kutha; nanging tanpa napsu maringi pangayoman marang biksu luwih gedhe tinimbang perisai utawa tembok. Amarga perisai kerep bolong déning panah sing mabur kenceng, lan tembok bisa ditembus déning akèh prajurit, déné tanpa napsu ora bisa dikalahaké déning sedhik.

14. Sapa waé sing wis ngungkuli napsuné, wis ngungkuli sedhik; nanging sing kalah déning émané napsu ora bakal uwal saka ikatané.

15. Wong sing asring sedhik, nanging ngaku tanpa napsu, iku kaya wong lara sing pura-pura waras; amarga kaya wong lara dikenal saka werna pasuryane, mangkono sedhik mbuktekake wong sing kebak napsu.

16. Sing tresna marang donya nduwé akèh sedhik, nanging sing ngremeké kabèh sing ana ing donya tansah bungah.

17. Wong serakah, nalika ngalami kerugian, sedhik banget, déné sing wis nyingkiri kasugihan urip tanpa kuwatir.

18. Wong sing nguber kamulyan sedhah nalika ngalami isin, déné wong andhap asor nampa isin mau minangka kanca.

19. Pangolahan logam ngresiki pérak mentah; lan sedhah amarga Gusti ngresiki manah kang kapenuhan dosa.

20. Pemurnian sing kerep nyuda jumlah timbal, kaya sedhah donya nglemahake pikiran.

21. Pepeteng nyuda semangat mripat, lan sedhah nglènèhaké daya mikir ing pikiran.

22. Cahya srengéngé ora bisa nembus jeroné banyu, lan pangrénungan sing padhang saka pikiran uga ora bisa madhangi ati sing sedhah.

23. Saben wong seneng marang srengéngé munggah, nanging sanadyan mangkono ora maringi panglipur marang jiwa sing sedhah.

24. Sakit kuning ngalangi raos, lan sedhah nyolong raos ing jiwa.

25. Wong sing ngremehake kesenengan donya ora bakal diganggu pikiran sedhah.

* * *

26. Nalika kowe nyawiji ing jeroning awakmu dhéwé katelu sing ana ing kowe (yaiku roh, nyawa, lan badan) lumantar ikatan tentrem, banjur, sawisé nyawiji manut dhawuhé Trinitas Ilahi, kowe bakal krungu: *'Berkahé para panyebar tentrem, awit padha bakal disebut putraning Allah'* (Matéus 5:9) (1, 230).

27. Agung sanget pranatan tentrem iki, awit bebarengan karo iku rawuh kabungahan, kang padhangake mripaté pikiran kanggo nggatekake bab-bab luhur paling dhuwur.

28. Yen kita entuk kabungahan ing ngupaya tentrem ing kahanan angel, kita bakal gampang, kanthi rasa syukur, ngusir sedhah sing nyerang kita lan nyegah setan gedhe sing nggerem mlebu ing kita; amarga, nalika nyoba nguntir nyawa, setan kuwi nyerang kanthi paling galak ing wektu sedhah, nyiyapake dalan kanggo roh putus asa, supaya bebarengan padha bisa nglontarake bayangan sing luwih peteng marang jiwa lan ngrusak pakaryane.

29. Mugi kabungahaning tentrem dados pranatan kita, kacathet ing manah kita: kabungahan ingkang ngusir sedhah, mateni nesu, nyingkiri sengit, ngrusak balas dendam, ngilangake putus asa, lan ngowahi kasedhahan dados kabungahan (1, 231).

30. Kaparingan pangayoman ing tentrem sing tentrem, kabungahan iki kaya segara kabecikan, kang kaya salib, nglebake pasukan mungsuhé setan.

31. Pangertena uga yèn ana kabungahan sing mungsuh karo kabungahan iki—kabungahan sing ngapusi—lan, aja nganti kapancing déning bayangane, aja salah nganggep siji karo sijiné; amarga setan malah palsu marang karunia rohani, supaya kanthi ngapusi pikiran nganggo ilusi, padha bisa nyurung pikiran nganti edan. Kabungahan rohani muncul tanpa panyebab saka njaba, nemokake sumber paling luhur ing sedhah amarga Gusti.

32. Sedhah amarga Gusti Allah nganyari nyawa kanthi luh, nandurake rasa waspada marang pati lan pangadilan sing bakal teka, lan sethithik demi sethithik mulang wong supaya ngenteni kaloro mau kanthi kangen (1, 232).

33. Kepentingan sing durung kacumponi nimbulake sedhah; dene pandonga lan panuwun ndadekake sirna.

34. Sedhah sing dadi perantara obah ing antarané wong-wong sing nesu. Yen sing pisanan sadar saka antarané wong-wong mau bisa ngungguli napsu nesune lan ngulur tangan nyuwun pangapunten marang liyane, dheweke bakal ngilangake sedhah sing pait.

35. Sedhah iku lara tumrap jiwa lan badan; iku nyekel jiwa dadi tawanan, nalika nglayekake daging, ninggalake ing mburine.

36. Sedhah muncul saka apa sing ora nyenengake (musibah, kasedhahan, kasangsaran); saka sedhah banjur metu watak muram (kaya paribasan: 'dheweke ora semangat'); lan saka loro iku mili perselisihan sing ora ana gunane (nggrundel marang apa wae).

37. Yen kowe kepengin ngatasi sedhah lan kahanan ati sing muram, nampani katresnan welas asih lan sandhangan awakmu nganggo kabungahan sing alus.

38. Aja lali ngaturake panuwun nalika ngrasakake sedhah: amarga lumantar sedhah iku sih rahmat pangayoman karasa luwih cetha. Mangkono, kanthi ngusir sedhah saka sangsara sing nimpah lumantar rasa syukur, kowe ora bakal ngendhemaké kaendahan padhang ing katenangan ati sing gagah berani.

6. Bab putus asa

1. Putus asa iku keselé jiwa; lan jiwa sing kesel, amarga kurang apa sing cocog karo sipaté, ora bisa ajeg lan nolak godaan.

2. Kaya panganan kanggo awak sing waras, mangkono godaan kanggo jiwa sing wani.

3. Angin lor nyuburi tanduran sing tuwuh, lan godaan nguatake kasabaran jiwa.

4. Mega tanpa banyu bakal kabawa angin, lan pikiran sing ora sabar bakal kabawa semangat putus asa.

5. Embun mangsa semi mbantu tuwuhé tetanduran ing sawah, déné sabda Gusti munggahaké swasana jiwa.

6. Roh putus asa ngusir biksu saka panggonané; nanging sing sabar tansah meneng bae.

7. Wong sing putus asa nggunakake alesan sowan marang wong lara kanggo metu, nanging sejatine nduwéni maksud dhéwé.

8. Sang biarawan sing kacewa kepengin banget ngladeni lan nganggèp panyukupan kepinginané dhéwé liwat kuwi minangka dhawuh.

9. Angin alus mbengkokaké tanduran ringkih, lan pikiran ngumbara gampang nggawa wong sing putus asa.

10. Wit sing wis kokoh ora nundhuk ing pangaribawa angin, lan kuciwa ora nyiksa jiwa sing wis mantep.

11. Biarawan sing ngumbara iku kaya ranting ara sing layu ing ara-ara gersang; dheweke manggon ing selé sedhela, banjur kanthi ora kersa maneh mangkat menyang panggonan liya.

12. Tanduran sing dipindhah-pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyane ora ngasilaké woh, lan biksu sing ngumbara ora ngasilaké woh kabecikan.

13. Wong lara ora wareg mung mangan sepisan, lan biksu sing putus asa uga ora wareg mung nindakake siji pakaryan.

14. Wong sing napsu ora wareg mung karo siji garwa, lan biksu sing putus asa ora wareg mung karo siji sel.

15. Mripaté wong sing putus asa tansah nginceng lawang, lan pikirane nyawiji marang tamu; lawang krék, dhèwèké langsung mlumat; ana swara krungu, dhèwèké nyawang saka jendhela lan ora obah nganti kesel.

16. Wong sing ora semangat nalika maca buku kerep ngantuk lan ngantuk; dhèwèké ngusap rai, ngulur-ulur awak, ngangkat tangan, banjur ngalihake pandang saka buku lan ndelok tembok kanthi teliti; bali manèh marang buku, dhèwèké maca sethithik, mbalik kaca, kepengin weruh pungkasaning tembung, ngetung kaca, ngetung jumlah lembaran lengkap, ngkritik tulisan lan hiasané – lan pungkasané, nglipet buku, diselehaké ing sangisoring sirah lan turu ora jero banget, amarga luwe wis wiwit ngganggu atiné lan meksa dhèwèké uga ngopeni awaké dhéwé.

17. Sang biarawan sing putus asa males nalika ndedonga, lan ora nate ngucapake pandongane.

18. Kaya wong lara ora bisa nggawa beban abot, mangkono uga wong sing putus asa ora bisa nindakake pakaryan Gusti kanthi tekun; amarga kekuwatan fisik wong lara iku kacau, dene kekuwatan rohani wong sing putus asa wis gagal.

19. Kasabaran iku obat kanggo putus asa, kaya ngono uga nindakake tugase (sanajan tanpa semangat) kanthi disiplin diri sing tuntas, amarga wedi marang Gusti.

20. Ing saben pakaryan, tetepna watesan kanggo awakmu, lan aja ninggalake nganti rampung; uga, ndedonga kanthi wicaksana lan tulus – lan semangat putus asa bakal uwal saka awakmu.

* * *

21. Aja manah sabar sing gagah ngarahake kowe ing kabèh pakaryanmu; amarga manah kuciwa ngadhepi kowe, nganggo kabèh ala, lan ngawasi pakaryanmu, nguji kabèh – lan yèn ditemokaké ana sing ora dikuatké déning manah sabar, iku ndadèkaké abot banget nganti ora bisa ditanggung (1, 233).

22. Nalika sajrone Liturgi Suci ana roh kuciwa nyerang kowe, iku bisik marang atimu manawa nyanyian mazmur iku beban, ngadegaké kemalasan dadi mungsuh semangatmu – lan '' ngajak kowe supaya nyepetake nyanyian mazmur supaya daging éntuk istirahat, amarga kaya-kaya wis kesel banget merga sebab tartamtu.

23. Nalika kita ana ing pangibadah bengi, aja lungguh sajrone pangibadah amarga putus asa; amarga wektu kuwi setan bakal teka, lan sawise nglumpukake sekedhap pikiran, langsung nandur ing ati.

24. Nalika tangi sadurunge ibadah, ayo padha ngisi atiné karo pikiran padhang, supaya sawisé nancepake pikiran mau, kita bisa ngadeg nalika nyanyi mazmur kanthi semangat sing sumringah (1, 234).

25. Kaya déné jasmaniné manungsa makarya nganggo tangan supaya ora dadi beban wong liya, mangkono uga atiné manungsa kudu makarya (ing pakaryané dhéwé) supaya pikiran ora kebeban déning pangrasan; amarga pangrasan mau banjur meksa atiné makarya nalika nyerang nalika atiné lagi kosong saka pangrasan sing cocog karo Gusti (1, 235).

26. Ngetreni pagawean tangan amarga katresnan marang sesama manungsa, lan disiplin pikiran amarga katresnan marang kawicaksanan, supaya sing sepisanan bisa migunani kanggo nyukupi kabutuhan wong liya lan ngatasi utawa ngusir sakabehe kemalasan, dene sing kapindho dadi pandhuan kanggo renungan lan nyuceni pikiran saka pangrasan.

27. Aja nganti kita ngumbara saka panggonan siji menyang panggonan liyane, nanging luwih becik makarya kanthi meneng ing pakaryan kita: amarga lumantar kanggonan (lan kanggonan) pikiran dadi nguwasani kita (1, 238).

28. Nalika pikiran meksa kita menyang panggonan sing sadurunge, lumantar usulane, wis digawa supaya kita tresna; banjur pikiran mau meksa kita nyesel, supaya kita dadi gampang ganti-ganti lan ora ana wohé ing kabèh bab.

29. Ganti panggonan kudu ditindakake kanthi tujuan kanggo urip sing luwih rohani, tinimbang kanggo entuk katentreman sing luwih gedhe (1, 239).

30. Kasabaran, swasana ati sing apik lan katresnan maringi ganjaran sanajan ing wektu sedhih; dene putus asa, kelesuan lan katresnan dhiri nemokake kabungahan ing urip sing gampang.

7. Bab kesombongan

1. Kesombongan iku napsu sing ora rasional lan gampang nyampur karo saben tumindak kabecikan.

2. Garih sing digambar ing banyu bakal larut (lan dadi ora katon); mangkono uga pakaryan kabecikan ing jiwa kang angkuh.

3. Tangan putih sing didhelikake ing dhadha – lan pakaryan sing didhelikake sumunar luwih padhang tinimbang pepadhang.

4. Liana ngubengi wit, lan nalika tekan pucuké, malah nglayèkaké oyodé; lan kesombongan nyambungaké awaké dhéwé marang kabecikan lan nempel nganti kabèh makna kabecikan kuwi sirna.

5. Sekelompok anggur sing tiba ing lemah, utawa nggleleng ing lemah, gampang bosok; mangkono uga kabecikan bakal sirna nalika nempel karo kesombongan.

6. Biarawan angkuh – buruh tanpa upah – nyambut gawe abot nanging ora nampa ganjaran.

7. Karung bolong ora bisa nahan apa sing dilebokake ing njero, lan kesombongan ngrusak ganjaran saka kabecikan.

8. Pangendalian dhiri wong angkuh iku kaya asap saka tungku; loro-lorone sirna ing udara tipis.

9. Angin nyapu tapak sikilé manungsa, lan kesombongan nggawe sedekah dadi ora ana.

10. Sanajan kowe nglempar watu sakenagamu, ora bakal tekan langit – uga pandonga wong munafik ora bakal munggah menyang swarga.

11. Kesombongan iku watu sing didhelikake; yen kowe nggebuk, kowe bakal kelangan muatanmu.

12. Wong sing wicaksana nyumputake bandhane, dene biksu sing luhur budi nyumputake woh saka kabecikane.

13. Kesombongan nyaranake supaya ndedonga ing pucuking atap; nanging sing nglawan kesombongan ndedonga ing selé dhéwé.

14. Wong sembrono ngumumaké kasugihané ing ngarsané akèh wong lan nyurung akèh wong supaya nduwé niat ala marang dhèwèké; nanging kowé, sing lelungan ing dalan kang ana perampok, ndhelikaké apa sing kowé duwé nganti tekan kutha tentrem lan ing kono kowé miwiti nikmati bandha kowé kanthi aman.

15. Kabecikan wong angkuh iku kurban sing diwènèhaké kanthi putus asa, sing ora pantes diajokaké ing mezbahé Gusti Allah (Imamat 22:22).

16. Putus asa nglemahake kekuwatan jiwa, dene kesia-siaan wong lara ndadekake dheweke waras, lan wong tuwa luwih kuwat tinimbang enom, yen ana akeh saksi marang apa sing ditindakake: banjur puasa, jaga bengi lan pandonga dadi gampang; amarga pujian saka akeh wong nyemangati semangat.

17. Aja ninggalake pakaryanmu kanggo kamulyan manungsa, uga aja ngganti kamulyan ing tembe karo pujian sing ora ana regane; amarga kamulyan manungsa bakal dadi bledug lan misuwure bakal luntur ing donya, dene kamulyan kabecikan langgeng salawas-lawase.

* * *

18. Kabecikan sejati ora ngupaya pujian manungsa lan ora seneng marang pakurmatan – ibu saka kabecikan (1, 226).

19. Wiwitaning pakurmatan iku kepinginan kanggo nyenengake manungsa, lan pungkasané iku kesombongan.

20. Sapa waé sing ngupaya pakurmatan bakal ngunggulake dhiri, lan mulané ora bisa nampa isin.

21. Aja nganti gawe becik dadi pakurmatan kanggo kowe, lan pujian sing digoleki dadi isin (1, 227).

22. Aja ngupaya kamulyan saka daging – kowe sing wis mutusaké nyingkiri napsu daging – nanging goleka sing luwih becik, lan kuwi bakal dadi kamulyanmu.

23. Sapa sing kepingin dihormati bakal iri marang wong sing luwih unggul ing kamulyan, lan nambahaké kebencian marang rasa iri kuwi.

24. Amarga kepinginan kuat marang pakurmatan, dhèwèké ora bisa nampa yèn ana wong liya sing dipilih luwih dhisik tinimbang dhèwèké, nanging dhèwèké ngaku dadi sing paling utama, supaya ora katon luwih asor tinimbang sapa waé.

25. Dheweke ora tahan yen wong sing ngluwihi dheweke dihormati sanajan dheweke ora ana – lan biasane dheweke ngremehake kamulyan saka gaweyané wong-wong mau minangka ora ana regane.

26. Kanggo sing nguber kamulyan, celane iku tatu sing paling nyeri – lan dhèwèké ora bisa ora nyimpen kebencian marang sing ngcela dhèwèké.

27. Sing nguber kamulyan iku kawulane tuan wadon sing kejem, lan didol marang akèh tiran—kebanggaan, iri, cemburu, lan kabèh jinis roh; nanging sapa waé sing ngendhalèkaké semangat ambisi kanthi andhap asor bakal ngusir sakumpulan setan.

28. Sapa waé sing lumantar andhap asor ndadèkaké dhiri dadi abdi kabèh, dadi kaya Panjenengané sing ngendhegaké dhiri lan njupuk wujud abdi (Filipi 2:7).

29. Yen kowe ngukur awakmu nganggo ukuran cilik, kowe ora bakal mbandhingake awakmu karo wong liya.

30. Sapa waé sing mbukak kelemahan atiné liwat luh ora bakal nganggep gedhé marang pakaryané dhéwé (1, 228).

31. Setan asring ngremehake wong andhap asor kanthi ngina lan nyiksa, supaya, amarga ora kuwat nampa pangina sing ora pantes, padha ninggalake andhap asore; nanging sapa wae sing kanthi andhap asor wani nampa isin, bakal diunggahake luwih dhuwur menyang pucuking kawicaksanan.

32. Usir saka jeronmu sanajan pikiran bab pujian manungsa, supaya kowe bisa nolak pikiran kesombongan sing ngupaya kapentingan dhéwé sadurunge muncul.

33. Nalika kowe nglawan panyebab hawa napsumu lan bisa ngungkuli, aja nganti pikiran licik ngangkat kowe dhuwur, supaya, amarga pracaya, kowe ora kesusar; nanging luwih becik goleki cacat-cacat ing apa sing wis kowe upayakake, supaya kasilmu ora rusak amarga mungsuh saka njero (1, 230).

34. Wong liya, sawise dipuji amarga kasil, saya suwe dadi kendho; akibaté pujian mau sirna lan gaweyané dadi sia-sia.

35. Liyane, atiné saya atos amarga bangga marang pakaryané dhéwé, wiwit mbayangaké yèn dhèwèké iku agung; sakwisé kuwi, nuraniné saya kandel, lara pamer saya parah, lan pikirane, sing mbalèkaké pandangan nyawa saka lukane, nyolong kabèh pakaryané kanthi alesan pujian (1240).

36. Nalika kowe nyuwun pangapura kanthi tulus amarga dosamu, para setan, nalika nggedhekake tumindak pangapura iku, malah ngremehake dosamu; lan asring padha ndhelikake ing lali, utawa nggawa kowe pracaya yen wis diapura, supaya kanthi nglemahake upayamu, kowe ora nganggep perlu maneh nangisi kaluputanmu kanthi pedhes.

37. Senjata paling landhep saka ula kuna yaiku kesombongan, kang ngrusak woh-wohing sakabehe pakaryan kita. Nanging sapa wae sing nyiapake langkah balasan kanthi pakaryan becik sing didhelikake, wis cedhak karo motong sirahé setan dhéwé (1, 241).

38. Tutup ambune gaweyan tapa brata panjenengan ing sangisore segel meneng, supaya, yen kabukak dening ilatmu, ora dirampas dening kamulyan.

39. Menengna lambe kowe nalika pancen nglakoni urip tapa brata (tegesé, ayo tumindakmu sing ngomong tinimbang lambe); amarga ing kahanan kaya ngono, sanajan meneng, tumindakmu bakal dadi saksi sing bisa dipercaya tumrap uripmu—kanca-kanca tapamu. Wong sing tumindak nyata dadi saksi kanggo dhèwèké ora perlu nyatakaké dhéwé nganggo lambe dhéwé.

40. Wong liya, sawise mbuwang beban gaweyan, padha nyoba ndhelikake kemalasané nganggo pakaryan jaman kepungkur, nampilaké—kanthi ora cetha lan ora meyakinkan—karya-karya sing wis ora ana manèh minangka saksi sing cetha.

41. Kaya kowe ndhelikake dosamu saka wong liya, mangkono uga kowe kudu ndhelikake pakaryanmu saka wong liya. Kowe isin mbukak tumindakmu sing memalukan, supaya ora kena cela lan isin – sing sejatine migunani kanggo nyawamu. Ati-ati supaya ora mameraké pangabdimu, amarga dosa tresna dhiri bisa ngrusak atimu. Yen kowe mung mbukak kaluputanmu sing isin marang Gusti Allah waé, aja mbukak perjuanganmu nglawan kuwi marang wong liya, supaya padha ora nganggep kuwi minangka mahkota kemenangan.

42. Sawetara wong, sawise dadi misuwur ing masyarakat amarga tumindak ala, banjur milih urip luhur, ora kanggo mbenerake kaluputan dosane liwat tapa brata, nanging kanggo menengake gosip sing nyalahake dheweke. Nanging yen ana wong sing nindakake ibadah mung kanggo ngupaya reputasi, mula dheweke ngabdi ora marang Gusti nanging marang manungsa (1. 245. 6).

43. Wong-wong sing misuwur ing urip tapa brata amarga pasuryané pucet kudu ngindhari pujian manungsa sadurungé teka—tegesé, sanajan durung ketemu wong, mungsuh wis nyuntikaké pikiran katresnan marang pujian (1. 249).

44. Nalika kowe wis suwe nahan dhiri saka anggur, lenga lan kesenangan liyane, pikiran bab pujian lan itungan wektu bakal miwiti nyaranake supaya kowe ngendhokake pakaryanmu kanggo awak. Marang para panyusun rencana ala kuwi, wenehana tembung apa wae sing bisa ngalang-alangi niaté. Mangkono, salah siji sedulur, sing dipuji dening pikirané amarga gaweyané ing perjuangan nglawan setan, ngucapaké tembung saka Mazmur: *'Muga-muga wong-wong sing ngremehake aku, sing kandha marang aku, "Apik tenan, apik tenan," padha mundur'* (Mazmur 69:4).

45. Aja nganggo sandhangan sing éndah, supaya kowe ora luwih cetha nganggo sandhangan setan kesombongan; amarga ora kaendahan sandhangan sing nuduhaké yèn kowe nganggo sandhangan kabecikan, nanging pakaryan tapa brata, kaya perhiasan emas, dadi saksi kaendahan sandhangan jiwamu (1, 256).

46. Sapa waé sing wis ngalami urip aktif lan kontemplatif, banjur mulang wong sing durung pengalaman babagan seni mbedakaké pikiran, kudu ngati-ati supaya ora ana kesombongan babagan kawruh kuwi sing nyelip, uga ora ana kepénginan kanggo mameraké mung kanggo nggolèk kamulyan.

47. Wong sing nglakoni tapa brata marang awaké dhéwé kanthi paling kejem ora kena nganti entèk tenaga mung kanggo nggolèk pujian, lan uga ora kena ngidini awaké dhéwé diunggah-unggahké déning kamulyan. Yèn ora, para setan, kanthi ngisi atiné karo tapa brata lan kamulyan mau lan nyurung supaya luwih kejem manèh marang awaké dhéwé, bakal nggodha wong iku supaya nindakake tapa brata sing luwih gedhé, supaya dhèwèké bisa luwih ngunggah-unggahké awaké dhéwé. Kanggo tujuan iki, dheweke nglakoni dialog batin karo dheweke liwat pikirane: 'Kaya si anu sing kerja tanpa ngirit tenaga lan kanthi mangkono entuk reputasi gedhe kanggo awake dhewe, nganti wong isih padha ngomongake dheweke sanajan wis seda; mangkono kowe uga kudu munggah tekan pucuking tapa brata, supaya kowe entuk kamulyan kanggo awakmu lan jenengmu dadi agung lan diomongake kanthi pujian gedhe sanajan sawise seda (1, 268).

48. Ing ngimpi, padha ngunggahaké wong liya ing kursi guru lan nggambaraké kaya déné dhèwèké lagi ngandika—lan kaya déné panemune umum maringi dhèwèké kalungguhan luwih dhuwur tinimbang kabèh wong sing, lumantar tapa brata, wis misuwur lan nduwèni kawruh jembar. Kanthi mangkono, padha mbangkitake ing atiné ora mung semangat saingan, nanging uga rasa iri marang kabèh wong sing prestasiné dipuji, tumindaké pantes dipuji, lan kawruh sing amba nganti nggumunake (1, 269).

49. Kadhangkala kelakon yèn padha ngendhokaké napsu daging nganti turu lan narik pikiran-pikiran najis saka jeroné, kanthi licik supaya sang askétis mikir yèn lumantar kasangsaran uripé dhèwèké wis sakabèhé ngalahaké roh napsu, yèn atiné wis suci lan wis nyedhak marang kasucian para wali – lan yèn dhèwèké wis munggah tekan pucuking kasucian. Asring padha meksa wong kaya ngono supaya ngagumburake dhiri dhéwé babagan prestasiné: 'Aku wis nindakake iki lan iku; aku wis ngupaya kanthi cara kaya ngéné lan nganti kesel awakku'—nanging padha ora ngidini dhèwèké nambahaké: *'Dudu aku, nanging sih-rahmat sing ana ing jeroning aku'*. Uga padha ora ngidini dhèwèké ngakoni Gusti Allah minangka panyelamet ing bab-bab sing dipaksa kanggo sombong, supaya sawise ngrampungake kabèh pakaryané kanthi upaya dhéwé, dhèwèké bisa

njupuk kabèh pujian kanggo dhéwé – lan amarga gagal maringi kamulyan marang Gusti Allah, dhèwèké klelep ing jeroné blasphemi, kanthi bodho ngluhuraké dhéwé minangka cukup dhéwé.

50. Nalika pikiran kang ngupaya kamulyan kaya ngono krungu ing ati lan ora nolak, mula sang biarawan (lan luwih-luwih sang pertapa) ora adoh saka karusakan akal; mangka pikiran ana ing bebaya kacemplung ing bingung, bisa amarga impen-impen setan sing dianggep bener, utawa amarga penampakan nalika berjaga, utawa amarga rawuhe setan ing wujud padhang. Amarga Setan dhéwé, kanggo ngapusi kita, kadhangkala ngowahi awaké dadi malaikat padhang; janji manawa, yen kowe sujud marang dheweke, dheweke bakal maringi kowe kado sing kaya ngono, utawa nggawa kowe menyang swarga, kaya Elia anyar, ing kereta geni. Lan wis kelakon manawa wong-wong sing nampa iki minangka bener padha nyimpang saka kabeneran lan tiba ing kegilaan. Kanggo ngindhari iki, élinga sebabe pakaryan tapa nindakaké kanthi katresnan, jaga atimu kanthi tliti, supaya nalika nglakoni pakaryan ing njaba, kowe ora kecanthol ing njero déning pangagung-agungan dhiri sing kosong (1, 270).

51. Kanggo wong-wong sing nindakake kabecikan, Gusti ngélingaké: *'Nalika kowe ndedonga, mlebu ing kamarmu sing paling jero, lan sawisé nutup lawang, ndedonga marang Bapamu sing ana ing panggonan rahasia'* (Matéus 6:6), lan salajengipun: *'Nalika kowe mènèhi sedekah, aja muni terompet ing ngarepmu'* (– 2), ngandhani kita supaya ora nindakake kabecikan mung kanggo dipamerake, kaya tumindak sing mbebayani. Lan Nabi, ngendika manawa *'sapa sing nglumpukake ganjarané, iku nglumpukake ing kantong bolong'* (Hagai 1:6), nuduhaké yèn saben gaweyan (ing upaya rohani lan kabecikan) rusak amarga niat mbanggakaké diri – kaya lumantar kantong bolong, lumantar ati sing ora dijaga kabijaksanaan andhap asor. Atiné wicaksana andhap asor sejatine minangka gudang lan pertahanan sing kuwat ing saben sisih, *'ing ngendi ora ana ngengat utawa karat sing ngrusak, ing ngendi maling ora bisa mbobol utawa nyolong'* (Matéus 6:20). Tembung 'ulat' tegesé kesombongan sing muncul ing njero ati, ngrusak apa waé sing becik ing manungsa; lan tembung 'maling'—puji-pujian saka njaba, sing kanthi nyulut kesombongan bodho, kanthi cepet nyolong bandha rohani sing wis dikumpulaké liwat gaweyan suwé ing pakaryan becik. Kaya cacing sing ngremuk zat sing dadi asalé, lan maling sing kanthi ngrusak témbok nggawa kabèh sing wis susah payah diklumpukaké (bandha materi): mangkono uga pikiran sing digerakké déning kabecikan dadi kesombongan ngrusak ajiné kabecikan kuwi; lan pujian manungsa, kanthi ngrusak pikiran sing ringkih, (nyusup) lan ora ninggalake apa-apa sing apik ing kana—sing digawa saka njaba kanthi cara sing sah (liwat lawang), banjur diusir maneh dening dheweke liwat kuping. Nanging aja nganti ana wong sing ngidini napsu iki nguwasani nganti kapancing dening omongan manis saka kesombongan, nganti padha kelangan kabèh sing wis dipikolehi kanthi susah payah; nanging kabèh wong kudu tetep waspada lan eling, supaya bisa ngrusak para tukang fitnah nalika dheweke isih mung nyoba ngremehake, sadurunge bisa nimbulake cilaka, nyerang nalika dheweke lagi nyoba ngremehake, sadurunge srengenge munggah – lan pikiran dadi tumindak (2, 106–7).

8. Bab Kesombongan

1. Kabanggaan iku tumor (mbengkak) ing jiwa, kebak getih sing rusak; yen wis mateng, bakal pecah lan nyebabake masalah gedhe.

2. Kilat nyinari rawuhe guntur, kaya bangga sing mbukak dalan kanggo kesombongan.

3. Kesombongan ngangkat wong sombong menyang pucuking dhuwur, banjur saka kono nimpakake dheweke menyang jurang.

4. Kesombongan nyiksa wong-wong sing wis mbalik saka Gusti Allah lan nganggep kabecikané amarga kekuwatané dhéwé.

5. Kaya wong sing nginjak jaring laba-laba bakal tiba lan kabawa, mangkono uga wong sing gumantung marang kekuwatané dhéwé bakal tiba.

6. Woh sing akèh ngendhokaké cabang wit nganti nyentuh lemah, lan akèh kabecikan ndadèkaké wong luwih andhap asor.

7. Wohé busuk ora ana gunané kanggo petani, lan kabecikané wong sombong ora ana gunané kanggo Gusti.

8. Pangrojong nyangga cabang kang kebak woh, lan ajrih marang Gusti nyangga nyawa kang luhung.

9. Kaya bobot woh sing mecah ranting, mangkono kesombongan ngrubuhaké jiwa sing luhur budi.

10. Aja nyerahake nyawamu marang kesombongan, lan kowe ora bakal weruh panglihatan medeni; amarga nyawane wong sombong ditinggalake Gusti Allah lan dadi sumber kabungahan kanggo setan.

11. Ing wengi wong sombong mbayangake akèh kéwan galak sing nyerang, lan ing awan atiné diganggu pikiran medeni; nalika turu asring kaget tangi, lan nalika tangi wedi malah marang bayangan manuk.
12. Kresiking godhong nggawe wong sombong kebak wedi, lan gemerisiking banyu nyerang atiné.
13. Mangkono, wong sing bubar nglawan Gusti Allah lan nolak pitulungané saiki wedi marang bayangan-bayangan sing ora ana gunané.
14. Kesombongan ngusir malaikat agung saka swarga lan ndadekake dheweke tiba menyang bumi kaya kilat. Nanging andhap asor manungsa ngangkat dheweke menyang swarga lan nyiapake dheweke kanggo bungah bebarengan karo para malaikat.
15. Napa kowe mabur dhuwur banget, he manungsa, lan ngluwihi mega, nalika kowe mung bledug lan abu?
16. Pikirna hakikatmu: kowe saka lemah lan abu, lan ora suwe bakal larut dadi bledug; saiki kowe diunggahake, nanging sawisé sawatara wektu kowe bakal dadi ulat. Napa kowe nyandhak atimu marang awak sing ora suwe bakal bosok?
17. Manungsa agung nalika Gusti Allah nulungi; nanging sakwise ditinggal Gusti Allah, dhèwèké nyadari ringkihé sipaté.
18. Sampeyan ora nduwé apa-apa sing apik sing ora panjenengan tampi saka Gusti. Mula saka iku, kenapa panjenengan ngagum-agumi apa sing kagungané wong liya kaya-kaya iku kagungan panjenengan dhéwé? Kenapa panjenengan ngagum-agumi apa sing diparingi déning sih-rahmaté Gusti kaya-kaya iku prestasi panjenengan dhéwé?
19. Ngakoni sing maringi lan aja ngunggulake awakmu kakehan; kowe iku makhluké Gusti; aja mbelakangi sing nggawe kowe.
20. Gusti Allah nulungi kowe; aja nolak marang Pangreksamu; kowe wis munggah tekan pucuking urip sing becik, nanging Gusti Allah sing nuntun kowe; kowe wis unggul ing kabecikan, nanging Gusti Allah sing tumindak ing jeroning kowe; ngakoni Panjenengané sing wis ngluhuraké kowe, supaya kowe tetep ajeg ing pucuking kahingga.
21. Kenali sesamamu manungsa minangka duwé hakikat sing padha karo kowe, lan aja nolak karibatanmu karo dhèwèké amarga kesombongan.
22. Panjenengané asor, déné kowé mulya; nanging siji Pangripta sing ngrancang kowé loro-loroné.
23. Aja ngremehake wong andhap asor; dheweke luwih ajeg tinimbang kowe, mlaku ing bumi, lan ora gampang tiba; nanging wong sombong, yen tiba, bakal remuk.
24. Biarawan sing sombong iku wit tanpa oyot sing ora bisa nahan kencengé angin; nanging kawicaksanan sing andhap asor iku kutha sing kokoh, ing ngendi wong manggon kanthi aman.
25. Setangkai suket diangkat dhuwur dening hembusan angin, dene wong sombong diangkat dening ilusi kabodhoan.
26. Gelembung sing pecah dadi ora ana – lan elingan wong sombong bakal sirna.
27. Tembungé wong andhap asor iku kaya obat kang marasaké atiné, déné tembungé wong sombong kebak pamer.
28. Panjaluké wong andhap asor nggerakaké Gusti, nanging panyuwunané wong sombong nglarani atiné Gusti.
29. Andhap asor iku mahkota kanggo omah, lan njaga sapa waé sing mlebu supaya aman.
30. Nalika kowe munggah ing pucuking kabecikan, kowe butuh pangayoman sing gedhe: amarga yen wong sing ngadeg ing lemah tiba, dheweke bakal enggal tangi maneh, nanging wong sing tiba saka panggonan dhuwur ana ing bebaya pati.
31. Batu mulia pantes dipasang ing bingkai emas, lan andhap asoré manungsa sumunar kanthi akèh kabecikan.
- * * *
32. Aja lali marang kajatumu, sanadyan kowe wis tobat; nanging elinga dosamu kanthi nangis, kanggo kapentingan andhap asormu, supaya sawise kowe ngendhegake awakmu, kesombonganmu bisa dipotong kaya sing perlu (1, 240).
33. Aja ndeleng wong sing wis tiba kanthi pikiran sombong sing nggedhekake kowe, kaya-kaya kowe hakim, nanging perhatikna awakmu dhewe kanthi pikiran sing waras – minangka sing nyoba lan ngevaluasi tumindakmu dhewe (1, 245).

34. Nalika kowe tiba, ambegan; lan nalika kowe sukses, aja dadi sombong. Aja ngagumbegake awakmu ora ana sing salah, supaya kowe ora nganggo isin tinimbang kamulyan.

35. Salah siji wong sing paling fasih nalika mbahas bab asor nyritakake kaya mangkene: 'Ana sawijining bapak sing paling fasih dipukul ing pipine dening wong sing kesurupan, sing lagi ngalami amukan edan sing parah; banjur bapak mau langsung mbalik lan nawakake pipi sijine, siap nampa pukulan.' Banjur setan kuwi, kapethuk déning andhap asor kaya kapethuk kilat, muni banter lan langsung lunga saka ciptaané Gusti Allah (1, 259–60).

36. Kaya wong-wong sing mudhun ing jeroning bumi njupuk emas saka kono, mangkono uga wong-wong sing mudhun marang andhap asor kaya emas narik kabecikan saka kono (1, 266).

37. Santo Paulus ngendika marang kita, *'ngliwakkake apa sing wis ana ing mburi, lan ngupaya kanthi kiyat marang apa sing ana ing ngarep'* (Fil. 3:13). Wong-wong sing kaya ngono ora luwih dimulyakake amarga apa sing wis digayuh, nanging malah andhap asor amarga apa sing durung diduweni dibandhingake karo apa sing dibutuhake, kanthi tliti ngrampungake apa sing isih durung rampung lan ora ngalihake perhatian marang apa sing wis rampung; awit apa sing wis kasil kerep ndadekake wong sing ora serius nganti sembrono, dene apa sing isih kudu ditindakake ndadekake pikiran andhap asor amarga ora yakin apa bakal rampung, lan nimbulake sedhih sanajan durung rampung. Mulane, Gusti, ngreksa wong-wong sing wis munggah ing pucuking kabecikan supaya ora kagoda sombong, ngendika: *'Nalika kowe wis nindakake kabèh sing diprentahake marang kowe, kowe kudu ngomong, "Kita iki abdi sing ora pantes; kita mung nindakake kawajiban kita"'* (Lukas 17:10). Sanadyan Panjenengané ora nyegah kita bungah amarga tugas kita wis rampung, Panjenengané ora maringi idin supaya kita ngraosake awak dhéwé luwih unggul. Amarga Panjenengané ngendika yèn iku mung utang sing wis dibayar, dudu kado sukarela sing diwènèhaké (2, 112–13).

38. Kesombongan ngembangaké pikiran nganti dadi angkuh, mulangaké wong supaya ngremehké saben manungsa lan ndelok kanca-kancané kanthi ngremehké kaya barang sing ora ana regané; kuwi nyurung wong marang kegilaan liwat pikiran sing dhuwur banget, maringi inspirasi supaya ngimpi dadi padha karo Gusti Allah, ora ngakoni Pangayoman lan pangreksan saka Gusti Allah sing Maha Apik, lan nganggep yèn minangka ganjaran tumindaké, manungsa nampa kabèh karunia sing dinikmati minangka ganjaran sing pantes saka tumindaké; ora gelem ngakoni pitulungan Gusti ing apa sing ditindakake lan ing kasuksesané; nganggep dhéwé wis cukup kanggo saben kabecikan; ing kesombongané, mikir yèn duwé kekuwatan kanggo kabèh bab, padahal sakténané ora duwé daya. Dheweke iku gelembung banyu sing diembung dening pamanggih angkuh bab awake dhewe, sing yen mung sejeneng ambegan ditiupake marang iku, bakal sirna dadi ora ana apa-apa (2, 184).

3. Bab-bab Pangajab

1. Wedi marang Gusti lan tresna marang Gusti, lan tumindak marang saben wong manut paugeran sing cetha saka nurani.

2. Percaya yèn Gusti Allah piyambak ana ing ngarepmu ing saben pakaryan sing kok lakoni saben dina.

3. Aja nggolèk pujian, nanging isin lan nampa kanthi ati cacian.

4. Padha bungah nalika nindakake kabecikan, nanging aja gumunggung, supaya ora ngalami kacilakan ing pelabuhan.

5. Luwih akèh kowe kasil netepi Hukum, luwih kowe kudu nyadari yèn kowe isih adoh saka kasampurnan.

6. Pikirna asil saben pakaryan sadurunge miwiti.

7. Ing awan lan bengi, renungna dina pungkasanmu, lan ora ana katresnan marang urip saiki sing bakal ngiket kowe marang bumi.

8. Aja kumpul karo wong-wong sing, kaya sing kowe weruh, diremehake dening wong-wong sing luhur budi.

9. Apa kowe tumindak, ngomong, utawa mikir, upayakna supaya ora nglarani sapa wae.

10. Aja seneng marang kembang-kembang urip; iku mung kembangé suket; nalika kowe nyentuhé, iku layu.

11. Panjenengan ngaturaken panuwun nalika sedhih, lan beban dosa panjenengan bakal entheng.

12. Tetep ajeg ing cobaan; amarga cobaan mau wis mbukak akèh wong, kalebu sing gedhé, sing ora duwé keteguhan utawa kendali dhiri.
13. Aja ngkritik kasabarané Gusti; amarga iku minangka ubatan kanggo kabèh.
14. Mbenceni kekacauaning urip manungsa, nanging aja nyalahake Gusti Allah amarga iku.
15. Ayo padha nggatekake awak dhéwé, – supaya kita ora ngukum wong liya; amarga ana akèh ing jeroning awak kita sing dadi alesan kanggo ngukum wong liya.
16. Aja nganti ana kidung pangibadah sing tansah ana ing lambemu; amarga mung ngucapake jenengé Gusti Allah waé wis bisa ngusir setan.
17. Mugi pandonga kita diatur kanthi wicaksana, supaya kita ora nyuwun marang Gusti apa sing ora nyenengake Panjenengané.
18. Elinga Gusti tansah – lan pikiranmu bakal dadi kaya swarga.
19. Ati-ati karo pandanganmu; yèn kowe ora ngawasi, mripatmu bakal ngumbara mrana-mrene.
20. Jaga ilatmu; amarga asring mbukak apa sing luwih becik ora diomongake.
21. Tumbuhaké pikiranmu kanthi piwulang ing Hukum; amarga piwulang sing ajeg ing kono mbusak pikiran ala.
22. Sembunyikna kabecikanmu, nanging upayakna supaya akèh sing dadi saksi tumindak uripmu.
23. Bencikna kesenangan daging; amarga iku ngrusak awak lan jiwa.
24. Wenehana daging mung apa sing perlu, lan aja apa sing dikarepake amarga napsu.
25. Aja seneng marang kesenanganing urip; amarga iku ngiket wong marang urip saiki, lan loro-lorone nimbulake permusuhan marang Gusti Allah.
26. Adohna saka kabungahaning urip donya iki; amarga iku ndadekake wong-wong sing lelungan ing dalan urip klelep lan tiba.
27. Yen kowe duwe bandha, gunakna; yen ora duwe, aja nglumpukake.
28. Anggep puasa minangka senjata, pandonga minangka tembok, lan luh minangka adus.
29. Apa waé dosa sing wis kok tindakaké, élinga kabèh mau kanthi ratapan; awit kuwi marakaké rasa nyesel sing langgeng ing atimu.
30. Nglegakake wong mlarat; amarga dheweke ndadekake Hakim welas asih marang kita.
31. Tulung kabutuhan para wali; amarga lumantar wong-wong mau ana paseduluran karo Gusti Allah.
32. Mlebu gréja kaya mlebu swarga, lan nalika ana ing njero aja ngomong utawa mikir bab apa waé sing donya.
33. Anggep perlu nduwé cukup kanggo kabutuhan urip; nanging serahna pangurusane marang Gusti.
34. Lelepake dagingmu kanthi pakaryan becik, nanging ati-ati supaya ora ambruk sakabehe (amarga abote).
35. Ngombe anggur sak sithik-sithike; luwih sithik panganggone, luwih migunani kanggo sing ngombe.
36. Ati-ati karo nesumu; amarga nalika nesu wis ngluwihi wates, iku dadi bapaké kegilaan.
37. Nalika lara, luwih dhisik ndedonga tinimbang marani dhokter lan obat-obatan.
38. Hormati kabèh imam, nanging goleki sing becik.
39. Tresna marang omahé Gusti, nanging uga gawe awakmu dadi péranganing omahé Gusti.
40. Asring rawuh ing gréja; amarga iku nylametaké kita saka prahara lan kasangsaran saka njaba.
41. Kabeh sing ana ing donya iki mung sementara; mula aja sedhih yen barang-barang kuwi dijupuk saka kowe.
42. Nalika pikiran napsu nyerang kowe, lawan kuwi kanthi isin yen dideleng wong liya lan nglarani atiné Gusti.
43. Jaga kuping lan mripatmu; amarga liwat kono kabeh panah mungsuh mlebu.
44. Nalika kowe ndedonga, angkat pikiranmu marang Gusti; lan yen wis nyasar lan tiba ing lemah, angkat maneh marang Gusti.
45. Pikir ora nate mandheg ngasilake gagasan; nanging usir sing ala lan kembangake sing apik.
46. Senengna ing andhap asor; amarga dhuwuré sing digawa iku gedhé, lan ora bakal tiba.
47. Usaha saktene kanggo ngendhalèkaké hawa napsu daging; lan yèn kowe kesel, wènèhana awakmu istirahat, dudu kanggo nikmat, nanging kanggo kasehatanmu.
48. Usir pikiran ala nganggo pikiran liyane sing apik.

49. Meditasi marang kamulyan berkahing swarga, lan kowe ora bakal kagandheng karo bumi utawa kesenengan donya.
50. Percaya yèn pikiran ala iku tandurané setan; kanthi mangkono bakal mandheg, lan sing nanem bakal isin.
51. Jaga awakmu luwih-luwih saka ngrungokake; amarga iku ndadekake jiwa dadi kaco lan sembrono, lan jiwa sing sembrono gampang mecah tali kendhali hukum.
52. Jiwa kudu dipérang antarané gawe lan pandonga (tegesé, saiki nglakoni gawe, saiki nglakoni pandonga); mangkono setan bakal nemokake sithik dalan mlebu marang kita.
53. Yen kowe nyambut gawe, ajakna ilatmu nyanyi nalika atimu ndedonga; amarga Gusti Allah mbutuhake supaya kita tansah kelingan marang Panjenengané.
54. Berkahi saben pakaryan sing kok lakoni nganggo pandonga, utamane pakaryan nalika kowe rumangsa pikirane goyah.
55. Yen kowe kepengin pakaryan tanganmu luwih ilahi tinimbang donya, wenehana apa sing kowe entuk saka pakaryan iku marang wong-wong sing butuh.
56. Padha bungah ing rawuhe para wali, amarga lumantar panjenengané Gusti Allah kawujud.
57. Kenali sing sejati suci saka pakaryané; amarga saben wit dikenal saka wohé.
58. Tansah ngupaya sinau nalika ketemu para wali; perhatikna pandangane lan tingkah lakune, amarga loro-lorone migunani banget.
59. Usaha ing atimu supaya tetep nduwé roh alus, lan ing awakmu supaya suci; amarga loro-loroné ndadekaké kowe dadi candhié Gusti.
60. Mula, jaga grébanmu, minangka grébané Panjenengané sing nggawé kowe lan sing bakal ngadili kowe, lan sing netepaké kabèh prakara supaya kowe—gambarané—resik.
61. Obrolan karo wong donya ngalihake pikiran saka Gusti; mula, ora mung kowe kudu nahan diri supaya ora ngomong karo wong-wong mau, nanging uga kudu nyegah wong sing ngomong karo wong-wong mau supaya ora nindakake kuwi.
62. Nalika kowe dihina, pikirna apa kowe wis nindakake apa-apa sing pantes dihina; yen ora, anggep hinaan kuwi kaya udhara sing cepet sirna.
63. Tanpa ati sing nyesel, ora mungkin bébas saka hawa napsu; lan ati digawa marang nyesel lumantar tilu pangendalian: yaiku pangendalian turu, pangendalian mangan, lan pangendalian istirahat badan.
64. Yen kowe dirugèkaké kanthi cara apa waé, gunakna sabar – lan bebaya bakal tumeka marang wong sing wis nindhes kowe.
65. Nalika kowe weruh bandha, kamulyan, utawa kuwasa donya, renungna bab kethèlané – lan kowe bakal uwal saka jebakan.
66. Tahanana sedhih; amarga ing sedhih kuwi, kaya kembang mawar ing antarané duri, kabecikan lair lan ngrembaka nganti mateng.
67. Aja nganggep ana sing padha regane karo kabecikan, amarga iku gambaraning Gusti; mula iku ora owah-owahan, kaya Panjenengané.
68. Menangislah kanggo wong sing dosa nanging makmur; amarga pedhang Hakim sing Adil ngantung ing dhuwure.
69. Anggep kelesuan iku oyoté kabèh kaburukan; amarga iku nyolong kabecikan sing wis kok duwé lan nyegah kowe saka éntuk kabecikan sing durung kok duwé.
70. Nalika wong sing nindakake ala ora isin karo tumindaké, sangsara saya tambah parah – lan ambruké nuntun marang putus asa.
71. Yen kowe krasa kuciwa, renungna berkah sing wis disedhiyakake kanggo wong sing setya – lan woh rohani (kabungahan) bakal enggal teka marang kowe.
72. Wong sing setya kudu andhap asor marang kabèh wong; amarga andhap asor mung marang sawatara iku ateges nduwèni andhap asor palsu.
73. Aja ngunggulake apa-apa tinimbang katresnan marang sesamamu, kejaba ing kahanan nalika amarga iku katresnan marang Gusti dianggep remeh.
74. Aja kagandheng karo sapa waé utawa milih-milih sing bertentangan karo hukumé Gusti; awit sapa waé sing luwih milih wong tinimbang Gusti, iku ndadèkaké Gusti katon kurang pantes tinimbang wong kuwi.
75. Aja mbela wong sing ala, amarga kowe bakal nyemangati dheweke ing kabecikane sing ala lan ngrusak awakmu dhewe kanthi melu tumindakane.

76. Nasihatna wong sing dosa, nanging aja ngukum wong sing wis tiba; amarga sing kapindho iku tumindaké wong sing nyebar fitnah, déné sing sepisanan iku tumindaké wong sing kepéngin mbeneraké.
77. Tansah ngupaya krungu lan nyritakaké tumindak para wali; awit kuwi nyemangati jiwa kanggo niru sing becik.
78. Yen atiné iku gréja omah kanggo saben kita, mula ing kono uga kita kudu nindakake ibadah gréja.
79. Yen ana ibadah ing Gréja, rawuh; nanging yèn ora ana, (sawisé nyanyi) waca Injil Para Rasul – banjur nerusaké urusanmu.
80. Ngadili kamulyaning kabecikan saka para wali; amarga kamulyané langgeng nganti seda.
81. Kowe bakal sengit marang ala nalika kowe nyadari yèn iku pedhang kilaté setan sing diangkat nglawan kita.
82. Yen kowe ngélingaké wong sing wis tiba, lunakna tembungmu karo welas asih; banjur kupingé bakal lémes lan atiné padhang.
83. Nalika ngomong karo para wali, takon babagan urusan rohani; nanging nalika ora karo para wali, aja ngomong bab kaya ngono.
84. Tansah cepet nindakake kabecikan, aja nganti kowe ninggalake kabecikan mau, merga kowe bakal lunga saka kéné kaya wong sing mung setengah sampurna.
85. *'Mlayu kowe kanthi cara sing pantes supaya kowe menang hadiah'* (1 Kor. 9:24), yaiku tanpa kendhat; amarga kita kudu nguber kabecikan nganti kita ninggalake arena urip.
86. Aja nganti lalai netepi paugeran; amarga wong kaya ngono iku nyambut gawe sia-sia.
87. Lakoni sabar sanajan durung perlu; supaya nalika perlu, kowe bakal nemokake waja sabar sing wis siap.
88. Melu perang nglawan pikiran ala lan ajak ngomong kaya paugeran Hukum maringi dhawuh (yaiku nganggo Sabda Gusti nglawan).
89. Kanthi rajin banget, alihna pandanganmu saka urip donya iki, amarga asap ala sing munggah saka kono nggugah jiwa.
90. Yen ana kabiasaan ala sing wis nyantol marang kowe, potongna alon-alon – lan tanpa upaya gedhe kowe bakal nyopot duri iki saka atimu.
91. Tresna marang Gusti sing suci kanthi tulus; lan anggep kabèh iku luwih asor tinimbang Panjenengané, sing ngluwihi kabèh.
92. Yen kowe kepengin dadi candhi Gusti, aturana pandonga tanpa kendhat minangka kurban sing terus-terusan.
93. Aja njupuk wong sing urip sembrono dadi panasehat; amarga, seneng marang sing ala, dheweke ora bisa menehi pitutur bab sing becik amarga ora tresna marang iku.
94. Nyingkiri kabèh sing fana, lan melu dhahar rahasia sing gaib saben dina; awit kanthi mangkono Angga Kristus dadi kagungan kita.
95. Nalika kowe dihukum dening Gusti kanthi cara apa wae, aja ngeluh; amarga Panjenengané ngukum kaya bapak, lan pantes dipuji minangka Pangapardi.
96. Nalika kowe nampa isin, kowe kudu bungah; amarga yèn iku ora adil, ganjaranmu bakal gedhé, lan yèn iku adil, kanthi tetep suci kowe bakal luput saka cambuk paukuman.
97. Anggep sedhik lan kabungahan ing urip kaya bayangan lan roda, amarga iku lumantar cepet kaya bayangan lan muter kaya roda.
98. Tansah ngupaya supaya makmur ing Gusti; awit sapa sing nambah sethithik-sethithik, ing wektu sing cendhak bakal nglumpukake bandha becik sing digoleki kabèh.
99. Yen kowe kepengin nyingkiri sangsara sing nyeri, aja tau ngomong ala marang sapa wae; amarga kuwi gawe Sang Hyang Agung sedhik.
100. Yen kowe kepengin ngusir saben wabah paukuman saka omahmu, aja ngomong ala marang sesama manungsa—kanca makhlukmu; amarga Sang Pencipta, sing nggawe dheweke, kanthi adil krasa sedhik amarga iku.
101. Yen kowe kepengin munggah ngluwihi kabèh dosa, aja ngintip urusané wong liya; amarga akèh banget ing jeroné awakmu dhéwé bab-bab sing kowe tuduhaké marang wong liya.
102. Adohna kesombongan, he manungsa, sanadyan kowe sugih, supaya kowe ora ndadekake Gusti dadi mungsuhmu.
103. Tresna marang andhap asor, sanajan kowe gedhe, supaya kowe diunggulake ing Dina Kiamat.

104. Aja ngolok-olok wong liya, lan kowe ora bakal tau ngrasakake ejekan sajrone uripmu.
105. Nalika kowe ana ing gréja, aja nganti pikiranmu ngumbara; amarga wong-wong sing ngadeg ing ngarepé Sang Prabu ora ngguyu lan ora ngidini pikirané kanganggu.
106. Ingatna tembung-tembung iki kanthi kiyat ing memori – lan iki bakal nggawa pakurmatan kanggo kowe sajrone uripmu.
107. Usaha urip sing luhur budi, supaya kowe duwe kawani mbenerake wong sing dosa.
108. Kendhalèkna kesombonganmu; aja ngkritik sapa waé – supaya kowe ora dianggep sombong.
109. Aja ngguyoni ambruké wong liya, supaya kowe ora diguyoni déning wong-wong sing kowe ora kepéngin diguyoni.
110. Tindakake piwulang iki, lan kowe bakal nampa mahkota kamulyan.
111. Dadi pelaksana paugeran iki, lan kowe bakal dihormati ing paningalé manungsa lan nyenengaké Gusti Allah; amarga ing kéné Gusti Allah remen, lan pangabdian sing sejati marang Panjenengané bakal diparingi ganjaran lumantar prestasi kaya ngono.
112. Tansah ngupaya supaya unggul ing pakaryan becik.⁷⁵
113. Uga prajurit ora bakal diurmati kajaba dhèwèké wis dilatih suwé liwat latihan jangka panjang lan dites ing pakaryan abot lan perang, wis mbuktèkaké liwat pengalaman yèn dhèwèké bisa ngalahaké mungsuh-mungsuhé.
114. Luwih manèh, ing ngarsané Sang Raja swarga sejati, ora ana siji waé sing dianggep pantes nampa karunia swarga saka Roh Suci kajaba wis luwih dhisik nglatih dhiri ing sinau paugeran suci, lan kanthi mangkono wis nyekel senjata swarga saka sih rahmat lan mlebu ing perjuangan nglawan roh-roh ala.
115. Saka sepira wong kasil ing upaya rohani, saka sepira kuwi uga wong munggah ngambah pucuking misteri Roh lan bandha rahasia kawicaksanan.
116. Lan sepira wong sugih amarga sih rahmat, sepira uga wong kasil, kanthi pitulunganing Gusti, ing mangerteni rencana-rencana kejahatan. Kanggo Panjenengané kaping kamulyan lan kakuwatan salawas-lawase! Amin. (Ing edisi Patriarkal Yunani, bab-bab kapisan saka bab-bab ajakan iki kaya ing ngisor iki – lan sawisé kuwi ana: 'wedi marang Gusti...' lan sapituruté.)
117. Wiwitaning kaslametan yaiku ngukum awak dhéwé.
118. Luwih becik mbuwang watu sembarangan tinimbang ngucapake tembung.
119. Tindakna saben wong kaya sing kowe kepéngin ditindakké marang kowe.
120. Tunjukna kabeneran liwat tumindak tinimbang tembung.
121. Ora wong sing asring paring welas asih marang akèh wong sing taat, nanging sing ora nate nglarani atiné sapa waé.
122. Luwih becik turu ing lemah ing antarané godhong, kanthi ati tentrem, tinimbang turu ing amben emas tanpa tentrem ati.
123. Kanca sing nyukupi jiwa iku kanca sing manis.
124. Puji Gusti Allah nganggo tembung, sembah Panjenengané liwat tumindakmu, lan ajèni Panjenengané ing pikiran lan atimu.
125. Sang pandita ditandhani dening kawicaksanan, gesang sing becik, lan luhuring watak.
126. Bab paling awon sing bisa ditindakake yaiku nyembah-nyembah ing ngarepé kabèh sing memalukan.
127. Sinau kabecikan liwat tembung, lan ajarake liwat tumindak.
128. Aja mung nganggep kabecikan iku apik dhéwé, nanging duwéna miturut kuduné.
129. Ngajeni hukum, lan kowe bakal urip manut hukum.
130. Wong ngumbara iku wong sing kabèh bab donya iki ora ana gandhèngané.
131. Aja muji wong sugih, nanging uga aja ngundang nesu marang wong sugih.
132. Anggur nguwatake badan, nanging Sabda Gusti nguwatake jiwa.
133. Ndeleng panganan sing séhat, aja sing legi.
134. Yen kowe nyoba nyenengake wong akeh, kowe bakal dadi kaya wong akeh.
135. Luwih saka kabèh, sangsara dagingmu.
136. Wong sing kerja keras iku wong sing ora duwe wektu luang.
137. Ngucapake cacad marang Gusti Allah iku dosa sing ora bisa diapura.

⁷⁵ Iki minangka pungkasan bab-bab ajakan ing versi Patriarkal Yunani. Terjemahan Akademi Moskow nambahake bab-bab ing ngisor iki saka manuskrip sing digunakake.

138. Kasulitan gedhe asalé saka kuping lan ilat.

4. Pamikiran sing ngalihake manungsa saka sing fana lan nyambungake marang sing langgeng

1. Dalane marang kabecikan iku mabur saka donya – dalan sing becik lan cekak.
2. Sapa sing ngupaya sing langgeng kudu nganggep kabèh sing fana iku ora ana apa-apane.
3. Yen kowe kepengin urip sejati, tansah ngarep-arep pati manungsa.
4. Ayo sengit marang urip saiki, amarga kowe weruh carane rodha urip muter tanpa tertata.
5. Aja ngidam berkah sing nikmaté sithik lan kagolong ilang.
6. Ngakak marang wong sing makmur ing kabèh bab, lan welas marang wong sing nandhang sangsara ing kabèh bab; amarga sing sepisanan nuntun marang ganjaran, déné sing kapindho nuntun marang kawicaksanan.
7. Usaha sabar kaya sing dituduhake para martir; amarga kita uga diundang dadi martir nurani (teguh ing ajaran nurani).
8. Unggahna nyawa ing ndhuwur kabèh, lan dalan kabecikan bakal mili tanpa alangan; amarga kabèh iku fana, nanging nyawa langgeng, lan sing langgeng kudu luwih dipilih tinimbang sing fana.
9. Siapna awakmu kanggo sangsara, lan kowe bakal entuk manfaat gedhe saka iku.
10. Aja nyuwun marang Gusti apa sing nyenengake, nanging mung nyuwun apa sing migunani; amarga sanadyan kowe nyuwun sing nyenengake iku akèh, Gusti ora bakal maringi; lan sanadyan kowe bisa éntuk, iku bakal enggal sirna.
11. Aja ngremehake kamlaratan; amarga iku ndadekake prajurit ing arena Hukum ora keganggu apa-apa.
12. Aja kesengsem karo kasugihan; amarga kuwatir sing digawa asring mbalekake manungsa saka Gusti tanpa kersane.
13. Pungkasan wis cedhak; siyapna awakmu, kowe wong males, kanggo cambukan.
14. Panèn ora adoh; mula ayo padha ngresiki kebon jiwa saka durine.
15. Ora ana sing didhelikake saka Hakim; lan sia-sia kita nyoba ndhelik nalika kita dosa.
16. Kowe luwih isin ing ngarepé Malaikat—sing akèh ana ing antarané kita—tinimbang ing ngarepé manungsa, lan adohna saben tumindak isin.
17. Pikirna kanthi tliti timbangané Hakim – lan kowe bakal mbuwang saka uripmu kabèh sing ora bisa nahan bobot sejati (ing timbangan kuwi – utawa sing kabuktèn palsu amarga dicampur unsur manca, kaya ta, contoné, kertu emas, sing ora nyukupi bobot standare amarga dicampur karo unsur liya).
18. Anggep kanggonan lan ora aktif iku kerugian kanggo awakmu, lan cepet-cepet nindakake apa wae sing dibutuhake saka kita.
19. Tansah renungana babagan sifat sing lumantar ing urip iki, lan ora ana apa-apa ing kene sing bisa ngalihake perhatianmu.
20. Aja nganti kabungahan donya—sing sifaté samentara—nglipur kowe; amarga iku kaya kait sing nggodha lan nangek nyawa kaya iwak.
21. Teguh ngadhepi godaan, kanthi wani sing perlu.
22. Aja ngremehake wong mlarat sing netesake luh, supaya luh pandongamu ora diremehake.
23. Kawicaksanan iku bandha paling mulya sing bisa diduwèni manungsa; nanging, amarga iku unik, iku mung kepéngin manggon karo sing wis éntuk.
24. Kabecikan iku busana Gusti; tenuni iku, lan kowe bakal ngagemake sandhangan marang Panjenengané sing ngagemake sandhangan marang kabèh makhluk.
25. Bab-bab donya bisa dicolong maling; goleka bab-bab swarga, sing ora bisa digayuh driji maling.
26. Wong kudu nyingkiri kesenengan; amarga kuwi narik menyang tumindak sing, sawisé wong waras, bakal nimbulaké ratapan.
27. Wong kudu ngremehake pikiran daging ing saben cara, amarga iku ngrusak awak lan ngotori jiwa.
28. Malah berkah donya ora entuk tanpa gaweyan; mula kenapa kita ngalih saka berkah swarga amarga gaweyan?
29. Apa kowe kepengin nglakoni kabecikan tanpa ngrasakake sangsara? Elinga yèn sangsara iki mung samentara, déné ganjarané langgeng.

30. Kabeh wong sing ngidam kesenengan sia-sia kudu merenung bab cekaké nikmat sing diwènèhaké lan dawa paukuman sing bakal teka.
31. Anggep kabèh iku bakal rusak – amarga mung kabecikan sing langgeng.
32. Aja nganti kowe ngremehake apa wae sing ndadekake manungsa kaya kéwan – lan lakoni siji-sijine sing bisa ndadekake kowe kaya swarga.
33. Usaha tumindak becik; amarga lumantar kawicaksanan, tumindak becik mau nduduhaké Adam kaya déwa.
34. Apa kowe ngendhalèkaké napsu? Mula, kendhalèkaké uga ilatmu, supaya kowe ora dadi budak siji bab lan wong merdéka sing ora ana gunané saka bab liyané.
35. Tresnaa marang Gusti, lan aja luwih manut marang bangsamu tinimbang marang Panjenengané, supaya, miturut Sabda Panjenengané, kowe ora kabuktèn ora pantes tumrap Panjenengané, sanadyan kowe ora kepéngin.
36. Tahanana sedhih kanthi sabar; amarga ing kono ana mahkota kanggo sing gelut perang sing becik.
37. Begja wong sing sabar nampa piala, nanging sengsara wong sing nindakake piala; amarga sing sabar nampa iku ahli waris Kristus, nanging sing nindakake iku ahli waris setan.
38. Roti pangpuasa iku apik; amarga ora ana ragi hawa napsu.
39. Mezbah pandonga iku suci; amarga narik Kaangkertening Kaangkerten marang kita.
40. Aja nganggep kaadilan mung kagungané kabecikan, amarga tanpa kaadilan saben tumindak dadi kotor.
41. Yen kowe nyebar ing antarané wong mlarat, kowe nyebar kanggo awakmu dhéwé; amarga apa sing kagungané wong liya luwih pait tinimbang gulma.
42. Wong sing welas asih iku wuta yen ora adil; amarga dheweke ngolah lemah sing ora bakal bisa dipetani.
43. Tansah ngarep-arep pati, nanging aja wedi marang pati (utawa gawe awakmu supaya ora wedi); amarga loro-lorone iku pratandha kabijaksanaan sejati.
44. Tansah njaga pratandha kabecikan, dudu kanggo ngapusi, nanging supaya maringi manfaat marang sing ndeleng kowe.
45. Wong kudu ngomong becik sanajan marang wong sing ora nindakake kabecikan, supaya isin karo tembungé dhéwé lan banjur miwiti nindakake kabecikan.
46. Yen kowe pancen kepengin swarga, mula bumi iki ora ana gunane kanggo kowe; amarga iku ngalangi kowe mabur menyang swarga.
47. Aja ngupaya dadi sugih amarga katresnan marang *bandha*; amarga Gusti Allah wis paring pranatan manawa wong sing bener kudu maringi sedekah saka apa sing diduweni (Lukas 11:41).
48. Yen secangkir banyu adhem bisa mbenerake wong welas asih, ganjaran apa sing bakal ditampa wong sing maringi kabeh marang wong mlarat?
49. Kasucian lan welas asih iku ibu saka kabecikan; mula, tanpa loro-lorone, wong ora bisa ngabdi marang Kristus (utawa perang kanggo Kristus).
50. Aja nglirwakake welas asih; amarga welas asih iku sing nggawa Gusti sing Apik mudhun saka swarga.
51. Aja nglirwakake kasucian; amarga lumantar kasucian iku Sang Perawan Suci banget, sawise dadi wadiah Inkarnasi, paring marang manungsa Gusti Allah sing wis dadi daging kanggo kita.
52. Aja ngomong: 'Aku bakal mbales marang mungsuhku'; amarga kita duwe Hakim sing adil (lan Pembalas) ing swarga.
53. Aja kepengin urip ing kesenengan, uga dadi sugih, uga dipunurmati; amarga iku kabèh mung kesia-siaan sing sirna ing urip iki, lan kita ora diciptakaké kanggo sirna.
54. Aja nangis kanggo wong mati—iku dalan sing lumrah; lan begja sing tekan pungkasané (tanpa kaluputan).
55. Nangisna wong sing dosa, aja wong mlarat; amarga sing sepisanan nyiapake mahkota kanggo awake dhewe, dene sing kapindho nyiapake panyiksa.
56. Ngakak marang roda urip sing muter sembarangan; nanging awas marang jurang sing digawa dening roda mau marang sapa waé sing turu ing ndhuwuré.
57. Ngomong akèh karo Gusti, lan sithik karo manungsa; nanging kanthi sinau Torèt, kowe bakal mbenerake loro-loroné.

58. Adus sing migunani kanggo jiwa yaiku luh nalika ndedonga; nanging sawisé ndedonga, élinga apa sing dadi sabab kowe nangis.
59. Aja muji-muji wong kuwasa ing donya iki; amarga '*sing kuwasa bakal dihukum abot banget*' (Wisdom 6:6); mulane bakal ana Hakim sing paling abot tumrap wong-wong mau.
60. Iku dadi nasibé Adam (yaiku manungsa sing wis tiba) kanggo kerja (kanthi badané, tanpa kersa lan tanpa ganjaran); nanging kanthi kerja manut Hukum, kita éntuk ganjaran.
61. Keturunan Hawa kudu nandhang sangsara; nanging nalika kita nampa sangsara kanthi rasa syukur, kutukan mau malih dadi berkah kanggo kita.
62. Aja nganti nuranimu dadi cahya pituduh ing tumindakmu; amarga iku nuduhake endi sing becik lan endi sing ala.
63. Ayo padha ngadili awaké dhéwé, lan Sang Panuntun bakal lega; amarga Panjenengané, sing becik, remen nalika ndeleng wong dosa mbuwang bebane.
64. Yen kita wis nindakake apa wae sing ora resik, ayo padha ngumbah nganggo tobat; amarga kita kudu nampilake citra Gusti Allah ing jero awake dhewe kanthi resik.
65. Ayo mariake lara atiné sadurungé katon, supaya lumantar panyembuhan kuwi kita bisa nyingkiri paukuman.
66. Kaya déné angel tumrap wong kang kabèk kanggo mlaku, mangkono uga wong kang kesandhung ing urusan donya ora bisa mlaku ing dalan kabecikan kanthi suci.
67. Kita kudu sengit marang dosa; amarga kanthi mangkono, sanajan ana sing tiba ing dosa, dheweke bakal luwih gampang uwal saka jeratane.
68. Sapa waé sing ora sengit marang dosa, sanajan dhèwèké ora nindakake dosa, diétang kalebu wong sing dosa.
69. Menangisana tangga teparo sing dosa, supaya kowe uga bisa menangiske awakmu dhéwé; amarga kita kabèh padha salah.
70. Elingna kanca sing wis tiba marang Hakim – lan kanthi mangkono kowe bakal marasake lara dosa ing atimu; amarga pitutur kaya ngono iku obat kanggo kabèh.
71. Nalika kowe arep ngomong utawa nindakake apa wae, elinga wangsulan sing bakal enggal ditakoni marang kowe; lan kowe bakal nahan awakmu amarga wedi.
72. Wedi marang paukuman dosa lan belunggu sing ngiket nalika mikir isiné; awit bebané loro-loroné ora kaukur.
73. Kaendahan lan akèh berkah ing tembe ora ana watesé, déné berkah saiki mung kaya bayangan, asap, utawa gelembung banyu.
74. Aja nanem ala, amarga panèn wis cedhak – lan geni ngenteni sing nanem duri.
75. Munafik, wong serakah, lan wong sing nguber kesenangan iku kembang mawar ing donya iki; nanging enteni sethithik lan kowe bakal weruh (tinimbang mawar) suket sing dipijak-pijak.
76. Saben tumindak ala maringi setan senjata nglawan kita; nanging dhèwèké, sing nggawa senjata kuwi, tumindak kejem marang wong-wong sing wis maringi senjata.
77. Apa kowe kepengin ngentekake mungsuhmu? Potong dosa, banjur kowe bisa ngolok-olok dheweke kaya manuk pipit sing wis dicabut bulune.
78. Celaka tumrap wong ala; amarga nalika kabèh padhang, dhèwèké kabungkus ing pepeteng.
79. Celaka tumrap wong sing ngina; amarga ilatane bakal diiket ing ngarepe Hakim, lan dhèwèké ora bakal bisa ngucapaké sak tembung kanggo mbela dhiri.
80. Celaka tumrap wong sing ora netepi hukum; amarga dhèwèké bakal ngadhepi Hakim sing tegas lan Pangripta Hukum sing adil.
81. Celaka tumrap wong serakah! Bandha bakal mlayu saka dheweke, lan geni bakal nampa dheweke.
82. Celaka tumrap wong males! Dheweke bakal nangisi wektu sing wis dibuwang.
83. Celaka wong sombong! Nalika dhèwèké ngglethak ing peti mati, dhèwèké bakal mangertèni sapa dhèwèké sejatine.
84. Celaka tumrap wong sing nglakoni zinah sing wis ngrusak busana manten! Dhèwèké bakal diusir kanthi isin saka balé mantené Sang Prabu.
85. Celaka tumrap wong sing seneng ribut lan wong mabuk ing sisihé! Padha bakal dianggep pembunuh lan diukum kaya pezina.

86. Celaka marang wong-wong sing nyenengi kesenengan sajrone wektu sing cekak iki! Padha nggemukake awak kaya sapi cilik sing wis ditakdirake kanggo disembelih.
87. Begja sapa sing mlaku ing dalan sempit; amarga dhèwèké bakal mlebu swarga kanthi makutha.
88. Begja sapa sing nginjak-injak kesenengan; amarga setan padha gemeter ing ngarepé.
89. Begja wong sing resik atiné lan tulus ing kabecikan; amarga dhèwèké bakal ngadili donya, lan ora bakal diadili bebarengan karo donya.
90. Begja sapa sing ora kendhat ing pandonga, maca, lan nglakoni kabecikan; wong kaya ngono ora bakal mati kanthi turu.
91. Begja wong sing uripé mulya lan nduwé kawicaksanan sing andhap asor; amarga dhèwèké niru Kristus lan bakal lungguh bareng Kristus.
92. Begja wong sing saka lambéné Hukum ora tau lunga; amarga Gusti Allah ora tau ninggalake panggonané wong kuwi.
93. Begja wong sing nindakake kabecikan marang akèh wong; amarga ing dina paukuman dhèwèké bakal nemokaké akèh pembela.
94. Begja wong sing kabecikane ora palsu; amarga sekopé Hakim mesthi bakal nyebarake kabèh.
95. Begja wong sing ngiasing tumindaké sadurungé geni katon, kang bakal nyoba kabèh.
96. Begja wong sing nyepetake tumuju gesang sing bakal teka; amarga gesang saiki ngetokake ambune bosok lan narik marang pati.
97. Begja sapa sing mènèhaké kabecikan sing wis diklumpukaké lan ngadeg resik ing ngarsané Hakim sing resik.
98. Nanging intine kaya ngene: He nyawa, aja sembrono! Amarga sawisé sawatara wektu kowe bakal ngadeg ing timbangan ing pengadilan kang medeni saka Kristus, Gusti kita.

5. Pamanggih lan piwulang sing padha karo sing sadurunge, dijupuk saka tulisan-tulisan liya St. Nilus

1. Kawani saka kabecikan pantes dipuji ing jaman tentrem, nanging keberaniané malah luwih pantes dipuji ing jaman prahara.
2. Kabecikan ora mung katon saka apa sing ditindakake, nanging uga saka ujian-ujian sing nentangé.
3. Wong sing wis menang lan tahan sangsara ing pirang-pirang perang iku tanpa napsu; nanging sing ngaku wis nggayuh kabecikan tanpa perang isih kebak napsu.
4. Atiné sing ora ngerti perjuangan ora nduwé kasempatan kanggo mbuktèkaké kabecikan; amarga kabecikan njupuk jenengé saka tumindak gagah sing ditindakake ing perang.
5. Ayo kita kanthi tekad mecah kesenengan sing asalé saka pikiran, ngarahaké kabèh nesu marang pikiran-pikiran mau, supaya, yèn nampa pikiran-pikiran mau kanthi seneng, kita ora malah dadi simpati marang obyek-obyeké.
6. Ing wong sing ora meneng, atiné nglawan kesan-kesan panca indria, déné pecinta meneng sing ngreksa indriyané, nglawan pikirane.
7. Wong-wong sing wis nampa kekuwatan kanggo pakaryan tapa nira liwat sih rahmat kudu ngati-ati marang pikiran manawa dheweke nduwé kekuwatan iki kanthi alamiah saka dhéwé. Sumber kabèh kabecikan ing sajroning kita yaiku Panjenengané sing paring Sabda bab paugeran, kaya déné sumber kabèh kaburukan yaiku panggerak licik pangapusan. Mula saka iku, apa waé kabecikan sing kok tindakaké, panjatenana marang Sumber kabecikan; nanging apa waé kaburukan sing ngganggu kowe kanthi bisikané, sandhangna marang panggerak kabèh kaburukan.
8. Bab pungkasaning saben pakaryan (kasulitan, sedhih)—panjalukna panuwun marang Gusti Allah, Panyipta kabecikan kabèh, supaya niat ala mungsuh isin amarga panuwun sing tulus iku. Sapa waé sing nggabungaké rasa sukur karo pakaryané bakal nduwèni bandha atiné sing langgeng, amarga wis mbangun témbok kaping pindho sing ana menara pertahanané nglawan dosa.
9. Pantes dipuji wong sing nggabungake urip aktif karo urip kontemplatif, supaya ladang jiwa, sing disirami dening loro sumber kasebut, bisa ngasilake kabecikan luwih akèh. Amarga pamikiran ngilhami akal kanggo mikir bab-bab sing paling sampurna, dene tumindak mateni '*anggota sing ana ing bumi: zinah, kucel, napsu, hawa napsu ala*' (Kolose 3:5). Mula, sapa waé sing wis nganggo kabèh waja saka tumindak lan renungan, wis siap ngadhepi liciké setan.

10. Setan padha perang nglawan nyawa lumantar pikiran, nanging kasabaran—sing luwih mujarab nglawané—nglawan kuwi; lan nalika padha weruh panglima perang sing gagah iki, padha mlebu ing peperangan kanthi wedi.

11. Yen kowe kepengin perang kanthi sukses nglawan bala setan, jaga lawang atimu (indra-indramu) kanthi meneng nyendiri, lan rungokna tataning para bapa, supaya kowe sinau luwih cetha ngenali duri pikiran, banjur kobongna nganggo nesu lan nolak.

12. Nalika nampa pitutur para bapa, aja tumindak dadi hakim tumindaké, nanging dadi wong sing mangertèni lan sinau pangandikane.

13. Biasane mungsuh nyimpangake perhatian sing takon marang tumindak penasihat, supaya kanthi ndadekake kowe dadi hakim sing ketat lan kritis marang dheweke, dheweke bisa nyegah kowe saka nampa pitutur sing migunani.

14. Nalika ana wong maringi pitutur marang kowe, aja nolak, sanajan kowe dhéwé wis pinter.

15. Sapa waé sing mbaleni kuping marang dhawuhe bapak uga nglirwakake dhawuhe hukum.

16. Aja mratelakake bab prestasi para leluhurmu mung kanggo nyenengake atimu, nanging ajokna marang awakmu dhéwé supaya kowe dadi sing paling rajin ngrealisasikaké prestasi mau.

17. Sapa sing kanthi tekun nyoba mbedakake pikiran sing nentang pakaryan tartamtu bakal trampil ing perjuangan nglawan tipuan mungsuh.

18. Ngertèna yèn ing panggon upaya rohani sing kurang ing kabèh pakaryan rohani panjenengan, ana pikiran sing nyusup lan ngrebut panggon kuwi, lan biasané nentang kuwi.

19. Elinga supaya ngreksa atimu kanthi wicaksana nalika nindakake tapa brata, supaya ora nglirwakake pangreksan marang bab-bab sing luwih becik, amarga nalika iku wis nyolong atimu, pangreksan mau bakal nyerahake atimu dadi tawanan pikiran. Ngremehake panangkepan iki nyawiji karo niat ala (mungsuh), supaya nalika pikiran wis dicolong, niat ala (mungsuh) bisa mlebu luwih cepet lan ngrampok miturut karsa.

20. Nalika siji wong seneng ngrungokake nalika liyane nggunakake wong liya, mula loro-lorone dadi piranti saka loro roh sing saling mbiyantu: amarga ngrungokake kanthi ala nyurung omongan ala, lan omongan ala nyurung ngrungokake kanthi ala; lan loro-lorone, kanggo ngrusak manah, padha seneng marang siji lan sijine.

21. Tutup kupingmu marang fitnah, supaya kowe ora dosa kanthi loro cara: amarga kowe wis biasa karo napsu sing ngrusak, lan amarga kowe ora nyegah wong liya saka fitnah.

22. Sapa sing seneng ngina, nyolong nyawa wong-wong paling apik ing antarané bangsane kaya maling, lan ngancurake pikirané wong ringkih nganggo fitnah.

23. Sapa sing ngindhari ilat sing ngumpat marang tanggane bakal ngusir fitnah saka ilate dhewe.

24. Sapa sing ngrungokaké kanthi seneng marang wong sing nyebar fitnah, nyedhot racun kéwan (saka jurang) liwat kupingé.

25. Muga-muga kupingmu ora ngrasakake racun pait iki, supaya kowe uga ora nyuguhake ramuan sing padha marang wong liya.

26. Aja nganti kupingmu kabotan omongan kosong, merga yèn kowe wis nyerah marang napsu iki, kowe bakal dadi budak akèh napsu; amarga sakwise siji napsu nemokake papan ing jeronmu, napsu kuwi bakal nggawa napsu-napsu liyané mlebu ing sarangé (utawa kandhangé); lan pikiran sing biyen dadi panguwasa banjur dadi budak akèh napsu nalika wis nyawiji karo siji napsu, banjur mbuwang sakabehe pakaryan tapa brata.

27. Apa waé ing kowe sing pantes diiri, tutupi luwih-luwih saka wong sing iri.

28. Nalika kancamu, amarga nganggep reputasi apik saka tumindakmu minangka isin kanggo dhèwèké, kena rasa iri lan malah kepikiran arep ngedhunaké kuwi nganggo cacian, awas aja nganti kowe kena racun pait saka rasa nesu mlebu ing atimu. Tujuane Setan pancen kanggo nyulut geni iri dhewe lan nglelepake kowe ing sedhih.

29. Nanging luwih becik kita ngendhegake awak dhewe lan ngajeni wong *kaya ngono 'luwih saka biyasa'* (Roma 12:10), ngupaya sanajan mung liwat dhaharan kanggo nenangake atine sing wis pait amarga iri.

30. Ana wong nyoba ngyakini sawijining pertapa tuwa supaya ninggalake ara-ara gersang amarga umuré wis sepuh. Nanging sang pertapa kandha marang wong kuwi: 'Aja meksa aku nindakake iki; amarga aku iki wong dosa, masa pangasinganku durung rampung.'

31. Nalika aku nyuwun marang dhèwèké supaya maringi tembung panglipur, dhèwèké mangsuli: 'Kowe kudu ngupaya luwih dhisik kanthi tekun nancepaké ajrih marang Gusti Allah ing atimu – lan banjur kowe bakal tansah nemokaké ing jeroning atimu tembung sing perlu sing maringi pitutur marang manungsa ing kawicaksanan.'

32. Eyang sing padha, nalika ditakoni babagan carane nggayuh ajrih marang Gusti, ngendika mangkene: 'Sapa wae sing tansah ngeling-eling pati kanthi tliti, bakal nuntun marang ajrih marang paukuman.'

33. Amarga wedi, nggawe Kitab Suci dadi kancamu saben dina; lumantar sesambungan karo Kitab Suci, kowe bakal ngusir pikiran-pikiran asing sing nyelonong mlebu.

34. Sapa waé sing liwat piwulang Kitab Suci nglumpukaké bandha kawruh rohani ing atiné, bakal gampang ngusir pikiran kaya ngono saka atiné.

35. Nalika maca ing wayah bengi nalika berjaga, nalika ngrungokaké Kitab Suci, aja nganti kuping kita mati amarga ngantuk, lan aja nganti nyawa kita dadi tawanan pikiran; nanging tancepakna Kitab Suci ing manah kita, supaya sawise manah kita remuk, kita kebak semangat kanggo kaslametan lan mungkasi kelesuan sing nentang.

36. Sapa waé sing kobong katresnané marang Gusti Allah, kanthi éling marang swarga, bakal ngusir kabèh kepénginan kanggo nyenengaké manungsa saka pikirane.

37. Aja nyerahake saksi tumindakmu—nuranimu—marang pikiran sing ngremehake kajatuhan lan ngomong kanthi muji-muji bab kuwi.

38. Sampeyan ora bakal bisa matèni napsu badan kajaba sampeyan ngetrapake marang dagingmu obat pangreksan sing nundhukaké napsu mau. Uga sampeyan ora bakal bisa matèni napsu jiwa kajaba sampeyan luwih dhisik ngisi atimu karo woh-wohan katresnan.

39. Nafsu badan asalé saka kabutuhan alamiah daging – lan pangastine dibutuhaké kanggo nglawané; déné nafsu jiwa muncul saka kabutuhan jiwa – lan pandonga dibutuhaké kanggo nglawané.

40. Katresnan iku kasampurnan tanpa napsu—pangilangan napsu: nggawa sabar, ngademake nesu sing nggodhok, nandur andhap asor, lan ngendhaleni kesombongan.

41. Katresnan, ing sajatine, ora ana apa-apa kajaba Gusti Allah; amarga Gusti Allah iku katresnan.

42. Sandhanganana awakmu kanthi ajrih marang Gusti tinimbang ajrih marang sangsara langgeng – supaya ajrih marang geni Gehenna bisa nyulut ing atimu semangat kang ora bisa dipunpadamake (kanggo pakaryan nyenengake Gusti), lan supaya kowe luwih gampang entuk kawicaksanan nglawan kejahatan pikiranmu; amarga ajrih iku wiwitaning kawicaksanan.

43. Sapa waé sing liwat pengalaman nerangaké tipuaning pikiran ora bakal dipahami kabèh wong, nanging mung déning wong sing wis nduwé pengalaman dhéwé; amarga dalan menyang kawruh iki kanggo kabèh wong mung pengalaman waé.

44. Sekolah pangawikan lumantar pengalaman iku urip sing aktif; kanthi nyawiji ing kono kanthi ngati-ati banget, kita bisa ngerti dhiri kita, sinau mbedakake pikiran kita, lan ngerti Gusti Allah.

45. Tindakmu dadi kekuwatan kang marasaké pikiranmu; amarga kawicaksanan sing aktif luwih wicaksana tinimbang sing mung dipelajari utawa pinter omong, kaya déné luwih abot; nalika tumindak, tembung sumunar kaya kilat, nanging yèn ora ana tindak, tembung ora sumunar kanthi kuwatané tindak.

46. Pamikiran, kanthi nembus mripat jiwa, ndadekake kita wuta, nganti sanajan paugeran sing paling becik dipigunakake kanthi cara sing paling ala.

47. Para setan nesu marang sedulur-sedulur sing mbedakake awake dhewe kanthi patuh marang abbote, lan nggrentheng untu marang wong-wong mau, amarga padha nggabungake patuh karo nyingkiri donya kanthi tanpa beban.

48. Kanggo wong-wong sing manut marang bapaké, para setan, kanthi nggoleki akèh alesan, nyiapaké kasangsaran kanggo dhèwèké; lan yèn ana nesu amarga kuwi, padha nyulut kebencian marang dhèwèké, banjur, sethithik demi sethithik, nandurké panganiayaan lan kebencian marang dhèwèké, kanthi alesan yèn dhèwèké ndhendha kanthi ora adil lan pilih kasih; Para setan nindakake iki supaya, sawise ngoyak nyawa kanthi maneka cara, bisa nyekel saka pangkuan bapak.

49. Kadhang kala setan ngluhurake pakaryan tapa brata ing pikiran, lan kadhang kala padha ngremehake manawa ora ana gunane, supaya bisa nandur kesombongan ing sawenehing wong lan nyebarake putus asa ing wong liya. Iblis ngluhurake pakaryan wong-wong sing ora bisa digawa menyang kemalasan, supaya digawa menyang kesombongan; lan marang wong-wong sing ora gelem nyerah marang kesombongan,

iblis negesake yen pakaryane ora ana gunane, supaya kanthi nggawa menyang kemalasan, bisa nyemplungake wong-wong mau ing keputusan.

50. Nalika pikiran kita ngluhurake pakaryan tapa kita, banjur kanthi ngremehake kuwi, ayo kita andhap-asorake atiné; lan nalika pikiran kuwi ngremehake pakaryan iki tanpa guna, banjur kanthi kabèh kekuwatan, ayo kita ngluhurake sih-rahmaté Kristus.

51. Saka sepira kowe nglarani badanmu, saka sepira uga kowe mriksa nuranimu. Kenalana awakmu dhéwé, ngenali maling rahasia pikirane, supaya, tetep ora kroso marang pangrampokan rahasia mau, kita ora kesasar déning pamanggih yèn kabecikan mung bisa dipikolehi saka kasunyian urip.

52. Kaya emas sing durung tau digunakake, nalika dilebokake ing tungku peleburan, dadi luwih murni; mangkono uga biksu anyar, sawise nyempurnakake watake ing biara, dadi padhang pikiran lumantar cobaan kasabaran. Liwat dhawuh saka seduluré dhèwèké sinau patuh, lan liwat paukuman sing diwènèhaké déning panguwasa (abbot utawa sesepuh) dhèwèké diapiaké kanggo ngembangaké sabar sing jero. Lan yèn dhèwèké kanthi bungah nampa caci lan remen andhap asor ing pangandhap, mula sawisé munggah ngluwihi napsu-napsu sing nentang kuwi, dhèwèké bakal wiwit sumunar luwih padhang kanthi kabecikan, miturut kekuwatan sing diparingi déning sih rahmat.

53. Pikiran bakal nemu tentrem nalika, sawisé mbusak panyebab hawa napsu, mlebu ing pangrénungan; nanging sadurungé hawa napsu iku sirna, pikiran ngalami loro-loroné, kasusah lan bebaya, mlaku kanthi langkah sing ora ajeg kanggo nglawan mungsuhé.

54. Para sepuh banget muji urip pertapa nalika ditindakake ing wektu sing pas – yaiku nalika wong miwiti sawise sampurna ngleksanani kabecikan nalika urip bebarengan. Lan wong kaya ngono iku kudu nyoba dhisik kanggo ndeleng apa dheweke bisa urip kanthi sukses ing kesunyian; lan yen dheweke nemokake yen iki mokal kanggo dheweke, amarga kurang kuat, muliha marang urip bebarengan, supaya, amarga kurang kuat kanggo nolak tipuan pikirane, dheweke ora kelangan akal.

55. Kaya janda sing nangis nemu panglipur ing anak lanangé, mangkono uga panglipur jiwa sing tiba iku kapanggih ing pakaryan tapa brata, sing ngusir pikiran putus asa, ngedalamake tobat sing setya, ngumandhangake sih rahmaté Kristus, lan nyuwun pangapura tumrap dosa-dosa sing wis kalakoni.

56. Kaya asu enom nyoba nyekel roti saka bayi, mangkono pikiran licik nyoba nyekel pikiran saka ati. Mula, aja kaya bayi, wuta marang tipuan pasukan mungsuh, supaya ora nyerahake nyawa kita dadi rampasane.

57. Kados kawatan lintang kang sumunar nggawe langit padhang, mekaten ugi kayektèning sabda ilahi, kados lentera kang digawa mlebu, madhangi manungsa. Mula, padha ngemban citra kayektèn ingkang sami, awit '*Gusti Allah maringi panggonan ing griya kang sami tumrap wong-wong kang manunggal manah*' (Mazmur 67:7).

58. Kaya srengéngé mesem marang kabèh bumi kanthi sinar kang sumunar, mangkono katresnan nyapa saben nyawa kanthi pakaryan kang padhang. Yèn kita éntuk katresnan, kita bakal matèni hawa napsu lan sumunar nganti tekan langit. Sampeyan bakal bisa ngrampungake apa wae sakwise sampeyan entuk katresnan suci; nanging yen iku ora ana, ora ana kasil ing apa-apa – wektu kuwi nesu ngamuk, tata krama dadi kasar, lan kesombongan nyampur karo pakaryan sing ditindakake ing jeneng kawicaksanan.

59. Kaping pisan, wong kudu nglawan napsune lan kanthi ngendhaleni dhiri sing kuwat, ngeling-eling apa sing kelakon nalika perjuangan; banjur, adhedhasar pengalamané dhéwé, mulangaké marang wong liya paugeran perjuangan lan gawé kemenangan luwih gampang kanthi nerangaké dhisik cara-cara nglakoni perang. Liyané wis ngungkuli napsuné, mbok menawa liwat suwé urip prasaja, nanging padha ora ngerti dalan menyang kemenangan, amarga, kaya ing perang wengi, padha ora ngetutaké lumrahé kabèh prastawa, lan pikirane ora bisa mbedakaké niat ala saka mungsuh.

60. Sapa wae sing wis ngrasakaké meneng lan wiwit nglakoni renungan sanadyan sethithik, ora bakal gelem ngiket pikirane karo urusan awak, lan ora bakal mbalèkaké pikirane saka kawruh rohani menyang urusan donya, amarga umume pikirane mabur ing pucuking langit.

61. Nalika hawa napsu wis dikuasai, mungsuh ora bakal ngganggu saka endi wae, lan ora perlu maneh nggunakake senjata pertahanan; nalika iku manungsa bisa nerusake ngopeni jiwa wong liya. Nanging nalika hawa napsu isih nguwasani, lan perjuangan nglawan tipuan daging isih lumaku, manungsa ora kena nyimpen senjatane; malah kudu tansah nyedhiyakake, supaya mungsuh sing licik ora ngowahi katentreman kita dadi kasempatan nyerang lan nyekel kita tanpa getihen.

62. Santo Musa maringi piwulang marang Israel, nalika padha mlebu ing Tanah Dijanjekake lan ngusir bangsa-bangsa sing manggon ing kana, kaya mangkene: '*Ati-ati marang awakmu, supaya kowe ora kagoda*

ngetutake dheweke sawise padha diusir' (Ulangan 12:30). – Pelajaran iki paling cocog kanggo wong-wong sing, sawise motong hawa napsune, ora merhatiin atine dhewe kanthi tliti. Amarga ing kahanan kaya ngono, gambar-gambar bab-bab sing wis suwé wiwit muncul ing batiné, kaya tunas; lan sapa waé sing maringi kabebasan supaya kerep kecemplung ing pola pikir dominan, tanpa nglarang mlebu ing kana, bakal mbukak maneh pangayoman ing batiné kanggo hawa napsu sawisé ngalahaké, saéngga urip dadi ora aman saka perselisihan. Amarga hawa napsu, sanajan wis dijinakake lan dilatih mangan jerami kaya sapi, isih gampang manèh dadi galak lan murub kaya kewan galak amarga kelalene sing ngendhalèni.

63. *'Kutukna wong sing masang arca ing panggonan rahasia'* (Ulangan 27:15). Ora padha antara ndhelikake barang ing lemah salawas-lawase karo nyimpené ing panggonan rahasia. Barang sing didhelikake ing lemah lan ora katon maneh déning panca indra, suwé-suwé bakal ilang saka eling; nanging barang sing disimpen ing panggonan rahasia, sanajan didhelikake saka wong liya, asring katon déning sing nyimpen lan mulané nganyari eling marang barang kuwi. Saben pikiran memalukan sing wis mbentuk ing pikiran lan durung diusir, nanging disimpen sacara rahasia, iku kaya arca sing dipasang ing panggonan rahasia. Sapa waé sing nindakake iki kena paukuman sing ditemtokake déning hukum; amarga nyimpen pikiran memalukan iku padha karo nyembah arca.

64. Aja nganti gambar-gambar sing ngrusak pikiran mlebu ing ati; amarga yen ati kaseret menyang pepeteng pikiran najis, iku banjur kaya dipaksa lan nglawan kersane ditarik menyang tumindak sing kebak hawa napsu.

65. Roh Suci wis nyathet urip para wali supaya saben wong sing ngetutake cara urip apa wae bisa dipandu menyang kabeneran lumantar tuladha-uladha kuwi.

66. Wong-wong sing bubar iki dibebasake saka geger donya kudu diparingi pitutur supaya tetep meneng (ing jero tembok biara utawa omahé), lan aja mbukak maneh tatu ing ati liwat kesan indra kanthi kerep metu, uga aja ngenalake berhala anyar jejere berhala dosa lawas. Meneng iki angel kanggo wong-wong sing bubar ninggalake donya; amarga nalika kuwi memori nggugah kabèh rereged sing wis disimpen ing jerone, sing sadurungé ora ana wektu kanggo nindakake kuwi merga akèh tugas sing terus-terusan tanpa kendhat. Nanging kahanan iki mung ana ing wiwitan; lumantar wektu, menawa meneng dibarengi sabar, pikiran bakal bébas sakabehe saka gangguan pikiran sing ora resik.

67. Pikirané wong sing anyar waé mbalèk saka dosa iku kaya badan sing lagi miwiti mbalèkake kekuwatan sawisé lara suwé; amarga durung pulih saktenané, sanajan mung provokasi cilik saka bisa nyebabake lara mau bali. Kekuwatané isih ringkih; Mulane kudu waspada supaya hawa napsu ora mbalèk, yèn ana sing marakaké kobong amarga ngidini awak kabawa arus kerumunan wong. Para askétis sing wis kuwat lan mateng bisa maju kanthi wani ing kéné kanggo perang; nanging sing durung kuwat perang kudu, kanthi meneng lan tetep ing omah, golek pangayoman sing aman kanggo awaké dhéwé.

68. Nalika ana ketenangan batin sing sejati, ora mung geger emosi surut, nanging uga elingané ngremang; wektu kuwi jiwa, manggon tentrem ing sajroning dhiri, bisa mirsani gambar-gambar sing biyèn kacathet lan nyumput ing jerone, nglawan saben gambar mau lan nyabuti saka jeroné ati. Nanging nalika gambar-gambar teka siji sawisé sijiné, ora mungkin mbusak kesan-kesan sadurungé; amarga pikiran kebak gambar anyar sing, liwat daya tariké sing ora kendhat, nglantarake pandangan jiwa. Kaya wong sing kepengin ndeleng dhasar kali garing ora bakal entuk apa-apa yen nyedot banyu ing panggonan sing miturut panemune ana apa sing digoleki; amarga papan sing wis kosong langsung kebak maneh dening banyu sing mili; lan nalika aliran banyu dihalangi saka ndhuwur, dasaré gampang katon, amarga banyu sing isih ana mili dhéwé, ninggalake lemah garing kanggo panaliten sing dikarepake: mula gampang ngilangake bayangan hawa napsu sing kental nalika panca indera ora nyedhiyakake rangsangan saka njaba; nanging nalika, kaya banjir bandang, padha nyedhiyakake kesan anyar lan tansah anyar, mula ora mung angel nanging pancen mokal ngresiki jiwa sakabehe saka bayangan lan dorongan hawa napsu.

69. Nabi maringi dhawuh: *'Musnahna wiji Babilonia'* (Yer. 50:16). Kanggo kita, pitutur ing kéné yaiku mbusak gambar-gambar iki nalika isih ana ing kandhutané panca indria, supaya nalika tiba ing lemahé manah, ora thukul lan, disirami udané pachelathon asring karo kuwi, ora ngasilaké woh-wohan ala. Nanging ana nabi liya malah muji wong-wong sing ora ngenteni napsu nganti mateng, nanging mbasmi nalika isih kaya bayi sing nyusu ing dhadha, kandha: *'Begja sapa sing nyekel lan nggebug bayi-bayimu marang watu'* (Mazmur 136:9). Tembungé Ayub ngandhut makna sing padha: *'Semut-semut padha mati amarga ora ana panganané'* (4:11). Cetha yèn Nabi Ayub Agung, sing kepengin nggambaraké sipat napsu sing licik, nggawé jeneng komplek kanggo napsu mau: *'ant-lion'*, gabungan jeneng singa paling kuwasa lan makhluk paling cilik, yaiku

semut; awit serangan hawa napsu diwiwiti saka pikiran alus, mlebu alon-alon kaya semut, nanging sakbanjure saya gedhe lan ora kalah mbabayani kanggo wong sing kena serangan kuwi kaya serangan singa. Napa mula wong asket kudu ngungkuli napsune nalika isih cilik kaya semut, kanthi migunakaké sepiremané minangka umpan? Amarga yèn napsu kuwi bisa nganti nduwèni kekuwatan kaya singa, bakal dadi ora bisa dikalahaké lan nyebabaké sangsara gedhé. Ing kéné, ora kena maringi panganan marang hawa napsu mau; amarga panganané, kaya sing wis kaping pirang-pirang kasebut, yaiku gambaran hawa napsu sing mlebu liwat indra, sing maringi panganan marang hawa napsu mau, saben siji nggawa berhala dhéwé kanggo nglawan jiwa.

70. Lan ing candhi, Pangripta Ukum nyedhiyakake '*jendhela kang ana jeruji*' (Yehezkiel 41:16) – kang maknane yèn sapa waé sing mutusaké njaga atiné tetep suci, kaya candhi, kaya jendhela berjeruji ing kana njamin manawa ora ana sing najis bisa mlebu, kudu ngindhungi indrene kanthi wedi marang paukuman sing bakal teka, kaya jeruji sing nyegah mlebué gambar-gambar najis anyar sing muncul lan nyusup.

71. Sapa waé sing, nalika nglawan pandelengan sing nyebalké (kang kebak hawa napsu), bisa—liwat ajrih marang paukuman ing tembe—nggawa dhiri dhéwé menyang konflik sing banget kenceng kaya wong sing kapental ing segara nglawan ombak; wong kuwi bakal gampang ngungkuli sapa waé sing nyerang, tanpa ngrasakaké pukulan sing kena, nganti padha kandha: '*Padha nyerang aku, nanging aku ora tatu; padha ngina aku, nanging aku ora merhatosake*' (Amsal 23:35), tegesé padha nyerang aku kanthi niat ngina aku, nanging aku malah ora ngrasakaké pukulané, amarga '*panahé kaya borok bayi*' (Mazmur 63:8); lan aku uga ora merhatosake ejekan-ejekan mau, malah aku ora menehi pratandha cilik manawa aku ngerti anané.

72. Ora ana paedahé nilaraké prakara donya kanggo wong-wong sing ora tetep tekadé, nanging bali kabawa arus lan manut marang pikirane, lan kerep bali marang apa sing wis ditinggalaké, kanthi mangkono padha mbuktekaké yèn atiné isih kasandhangan marang iku, kaya garwané Lot, sing sawisé ndelok mburi banjur dadi tiang uyah, dadi piweling kanggo wong-wong kaya ngono. Kecenderungan asring marang apa sing wis kita tinggalké mesthi bakal mbalèkaké kita saka kabiasaan apik sing durung mantep; lan kanthi nglemahaké semangat maju, kuwi bakal narik kita sakabèhé bali lan meksa kita bali menyang kabiasaan ala lawas. Biasane ala sing lawas kuwi bakal saya kuwat lan meh ora maringi kesempatan bali marang laku becik sing wis tau diwiwiti. Amarga kabiasaan nglairake latihan, lan latihan dadi sifat kapindho; nanging angel ngowahi lan ngganti sifat. Pikirna nyawa sing manut kabiasaané, kepiyé dhèwèké lungguh ing patung-patungé, kaya dipaku ing kono: '*Aku ora bisa,*' kandhané, '*munggah ing ngarepmu, awit aku wong wadon miturut kodratku*' (, Kejadian 31:35). Lan nyawa, sing wis suwe nemu tentrem ing urusan donya iki, lungguh ing kuwi kaya ing arca lan kacekel nganti ora bisa lan ora gelem misah saka kuwi.

73. Para wali Allah mlayu saka kutha-kutha, amarga padha mangertèni yèn sesambungan karo wong-wong sing ora sopan luwih ngrusak tinimbang penyakit menular. Elijah, sawisé ninggalaké Yehuda, manggon ing Gunung Carmel, sawijining gunung sepi sing kebak kéwan galak. Muridé, Elisha, ngetutaké tuladhané guru iki ing katresnané marang ara-ara samun. Lan Yohanes manggon ing ara-ara samun Yordania, mangan belalang lan madu alas, kanggo nuduhaké sepira gampangé nepaki kabutuhan urip badan. Mbok menawa Musa uga wis maringi pratandha kaya mangkono nalika piyambakipun maringi paugeran marang bangsa Israel supaya nglumpukake manna mung sedina; iki kanggo mulang yèn paduli marang pangopenan jasmani kudu winates mung sedina. Satemene, kabèh wong suci, '*sing donya ora pantes kanggo wong-wong mau*', sawisé ninggalaké donya sing padhet, '*ngumbara ing ara-ara samun*' (Ibr. 11:37–38), mlayu saka ala-ala manungsa sing katon, supaya kekuwatan pangarep-arepé ora kabawa arus gedhé urip donya sing ngrusak.

74. Kita diciptakaké miturut gambaré Gusti Allah supaya kita bisa njaga sipat-sipaté ing sajroning dhiri kita, lan kanthi nglakoni urip sing dadi tuladha, nampilaké pratandha cetha bab kiasané Gusti Allah marang sapa waé sing ndelok kita. '*Aku,*' pangandikane Gusti, '*iku murah ati lan welas asih, alon nesu lan kebak katresnan kang langgeng*' (Mazmur 102:8; Yoel 2:13), lan Aku ngreksa kaadilan. Iki ciri-ciri pasuryan Ilahi. Kanthi iku dingerteni nyawa sing wis nampa kawigatosan Gusti lan dadi sedulur karo Keilahian. Didorong katresnan marang Gusti Allah kanggo ngupaya kasampurnan ilahi, lan kabèh ikatan awak sing nyawiji, nyambut gawe tanpa kendhat ing upaya nyucèkaké dhiri, nganti kasil nggayuh sipat ilahi—kabecikan, sabar, welas asih, lan katresnan marang manungsa. Lan banjur dhèwèké dadi '*sethithik ngisor tinimbang para malaékat*' (Mazmur 8:6).⁷⁶

75. Sapa waé sing ngungsi saka geger donya, ora ngidini awake dhéwé diganggu déning kesia-siaan urip, lan nyingkiri kumpul karo wong-wong sing sembrono lan ora tanggung jawab, nglampahi akèh wektu

⁷⁶ Saka layang marang diakonès saka Ankyra – Migne, vol. 2, kaca 97.

ing omah kanthi pandonga meneng lan sinau Sabda Gusti; lan nalika arang-arang metu saka omah, katon wibawa, andhap asor, ora gampang nesu, welas asih lan tresna marang sedulur; Sapa sing ora bakal nyebut wong kaya ngono minangka abdi Allah sing sejati lan semangat, citra lan kawujudan Allah sing sejati, sing padhang dening sinar ilahi saka kabecikaning Allah, lan kanthi cetha ngetokake kamiripan marang Allah lumantar kabecikan sing narik kawigaten kaya kembang sing paling endah?

76. Iki ciri-ciri sing mbedakake Gusti Allah – lan wong sing semangat dadi kaya Gusti Allah: alus, ora duwe niat ala, ora nesu, ora iri, welas asih, welas asih, ngapura, tresna marang kabecikan, apikan, ngajeni, peduli marang kabecikaning liyan, gampang akur, seneng nulungi, ora egois, – cekaké, kabèh bab ing ngendi Gusti nampilaké akèh kabecikan, Panjenengané sing *'nglairaké srengéngé tumrap wong ala lan wong becik, lan paring udan marang wong sing bener lan wong sing ora bener'* (Matéus 5:45). Kanthi sipat-sipat iki dikenal sapa waé sing ngupaya dadi paniru Gusti.

77. Pituduh iki waé wis cukup kanggo mulang wong sing taat carané urip tanpa cela; nanging, amarga ngerti yèn sawatara wong angel digawa marang kahanan kaya ngono, Santo Paulus, lumantar akèh pangajab, kanthi trampil nyoba ngalihake pikiran kita saka kesia-siaan donya, nyemangati semangat kita nganggo manéka tembung pujian. Ing sawijining panggonan dhèwèké kandha: *'Kowe kuwi candhié Gusti Allah'* (1 Kor. 3:16); ing panggonan liya: *'Lakunana kaya anaké pepadhang'* (Ef. 5:8); ing panggonan manèh: *'Uripna kanthi pantes miturut Injilé Kristus'* (Fil. 1:27); lan maneh: *'Awakmu iku anggota Kristus'* (1 Kor. 6:15); ing sawijining panggonan Panjenengané nyebut kita *'suci lan tanpa cela'* (Ef. 1:4), lan ing panggonan liya – *'tanpa cela lan resik, anak-anaké Gusti Allah sing tanpa cacat'* (Fil. 2:15). Panjenengané ngendika kabèh mau kaya wis ana ing jeroné kita, sanajan durung kaya ngono—kanggo maksud supaya, amarga wedi yèn pujian kuwi bakal malih dadi cela lan ejekan yèn kita ora mbuktèkaké kaya ngono, kita padha ngupaya kanthi kabèh semangat kanggo dadi lan tetep kaya ngono. Napa Rasul Suci ora mung winates marang pujian-pujian iki waé, nanging uga nerangaké manéka cara lan sarana supaya kita bisa *'nggayuh ukuran pangwujuding Kristus sing sampurna'* (Eph. 4:13)?

78. Kaping pisan lan paling utama, dhèwèké nuntut supaya kita mati lan disalibaké marang donya, supaya kita ora ngrasakaké kabungahan utawa kasangsaran donya iki sanadyan sethithik. *'Kowe wis mati,'* pangandikane, *'lan uripmu didhelikake karo Kristus ing Gusti Allah'* (Kolose 3:3), kanthi karsa nuduhake carane wong-wong sing nyawiji karo Kristus urip—*'ngupaya bab-bab ing swarga'* lan *'mikirake bab-bab ing swarga'*—wis mati *'kanggo unsur-unsur donya'* lan ora maneh urip manut iku. Panjenengané uga ngendika: *'Pasrahaké awakmu marang Gusti Allah kaya wong-wong sing wis dibangkitaké saka pati'* (Rom. 6:13), kepéngin, ing siji sisih, supaya kita mati marang sing nyurung hawa napsu daging sing mungsuh marang Roh; lan ing sisih liya, mréntahaké kita urip lumantar Roh kuwi, sing ngasilaké tumindak kabecikan kanggo nyenengaké Gusti Allah. Mulane Panjenengané nyebut wong-wong sing wis *"matèni anggota-anggota sing ana ing bumi"* (Rom. 12:1; Kolose 3:5) lan wong-wong sing mlaku *'ing kabaruan urip'* (Roma 6:4), sing, sawise mateni hawa napsu daginge, ora digawa marang sing ala, lan ora meneng ing nindakake pakaryan becik; awit, minangka kurban sing urip, padha ora kelangan kekuwatan kanggo nindakake kuwi, nanging, kaya tanduran enom sing lagi mekar, padha migunakaké kekuwatan kuwi nglawan tipuan daging sing wis suwé, ora manèh kesasar déning hawa napsu sing bodho, amarga wis kabèh pindhah saka urip daging menyang urip rohani, lan urip ora miturut daging nanging miturut Roh.

79. Kanggo wong-wong sing, sanajan isih nganggo daging, wis ora keganggu maneh dening panjaluk daging sing ora tertib, Rasul kandha: *'Sampeyan ora ana ing daging, nanging ana ing Roh'* (Roma 8:9). Amarga dosa ora mrentah maneh ing badané sing bakal mati, lan ora meksa supaya padha manut marang hawa napsu dhéwé, sing nentang paugeran pikiran lan biyasané ngadhekaké wong-wong mau dadi budhak marang paugeran tartamtu ing anggota awaké; nanging paugeran Roh urip ing Kristus Yesus mrentah, nggawa wong-wong mau marang patuh sakabehé marang dhawuh-dhawuhé Kristus. Ing pangaturan iki, padha ora mung seneng marang apa sing paling apik kanggo manungsa batin, nanging uga nyampurnakake dheweke, kanthi siyap mbales marang awak saben pangibadah biyen sing biyen diijini kanggo nyenengake awak, kanthi pakaryan sing bertentangan karo dheweke, kanggo kapentingan kabecikan. – Bab apa iku 'paukuman' lan kepiye carane ditindakake, Rasul mulang kaya mangkene: *'Kaya kowe biyen nyerahake awakmu dadi budak marang kakertenglan lan kaluputan, sing nuntun marang kaluputan, saiki nyerahake awakmu dadi budak marang kabeneran, sing nuntun marang kasucian'* (Roma 6:19). Wong-wong sing, amarga kabiasaan, kapeksa ngowahi kabiasaan ala dadi kabiasaan becik, padha ngerti sepira aboté pakaryan iki. Pakaryané abot, nanging wong-wong sing ora ngirit tenaga bisa kasil liwat sih-rahmaté Gusti Allah. Sawisé bola-bali ngalami

kemunduran lan bola-bali maju, pungkasané padha bisa mbalèkaké sakabèhé saka hawa nista sing biyèn ngawula, lan mbalèkaké sakabèhé watak saka sing luwih ala dadi luwih becik—supaya padha bisa migunakaké kabèh anggotané nglawan napsu mungsuh, ngowahi saka piranti kaluputan dadi piranti kabeneran.

80. Ati-ati tenan marang gerakane pikiran, nggatekake carane pikiran nguripake eling bab-bab, nampa gambarane bab-bab mau kanthi pilih kasih utawa tanpa pilih kasih. Akeh wong nyerah marang napsune luwih ing pikirane tinimbang ing tumindak, setuju meneng-menengan lan ngrasakake seneng. Ing batine padha wis tiba, sanajan ora ana kalepatan sing katon. Lan kadhang ana sing katon saka njaba pancen tanpa cela – nanging mung dheweke sing ngerti kejahatan sing didhelikake ing jerone, lan padha isin amarga sing ora katon iku kebalikan saka sing katon; kasunyatan iku mbantah penampilan njaba sing terhormat lan ndadekake nuranine ngrasakake isin sing pantes. Kepiye bedane wong kaya ngono karo peti mati, nalika atine nyimpen pikiran sing ora pantes lan kebak rasa isin? Apa dheweke ora luwih awon tinimbang peti mati? Peti mati ora nyimpen ambune suwe, amarga isih ana lembab ing awak; nanging sakwise cairan awak entek, ambune mandheg; nanging ati, kang kebak pikiran isin, tansah marakake rasa muak, amarga luwih ambune ora enak tinimbang awak kang bosok – lan mung nemu kesenangan saka isine dheweke dhewe.

81. Kaya rasa seneng lan sedhih sing mèlu hawa napsu (sing sepisanan mèlu nalika kacumponi, sing kapindho nalika ora kacumponi), lan hawa napsu kuwi kabangkitaké déning pangrasan (kesan saka barang njaba, utawa pikiran bab kuwi); mangkono uga sapa sing ora ngidini sing kapindho (kesan, pikiran) muncul, ora menehi papan kanggo sing sepisanan (karsa lan nikmat utawa sedhih): kaya wong sing mecak sirah ula sing kesangkut ing lawang, ninggalake ing njaba lawang awak ula sing isih nyeret mburine sirahé, sing mesthi bakal ngrayap bebas liwat lawang yèn sirahé, sawisé nyurung maju, nemu dalan sing mbukak. Mangkono pranataning kasadharan dhiri utawa waras.

82. Yen ana wong kepengin tumindak ala, apa dhèwèké nyukupi kepénginané utawa ora, loro-loroné padha mbebayani kanggo dhèwèké – yaiku kabungahan ing kasus kapisan lan sedhih ing kasus kapindho. Amarga sedhih iki dudu '*sedhih miturut Gusti*', sing, miturut tembungé St. Paulus, '*nggawa tobat sing nuntun marang kaslametan*' (2 Kor. 7:10); uga kabungahan iki dudu kabungahan ing Gusti, kaya sing dirasakaké déning wong-wong sing bungah kanthi nurani sing resik (Fil. 4:4). Kabungahan iki sawijining jinis ilusi jiwa, sing ditanamake dening setan, amarga ora gumantung marang nikmat saka kabecikan sejati, nanging marang kabawa dening ilusine.

83. Iki ciri-ciri khas cara kabecikan nuntun pikiran sing setya marang kasil sing bisa digayuh. Kasuksesan digambarke ora adoh banget, supaya ora katon kaya yèn kabecikan arep medeni kanthi jarak sing adoh banget; nanging uga ora mandheg, supaya bisa digayuh déning sing nguber; lan iki supaya padha ora mandheg semangaté nganti mati, nanging malah nguwaté ketekunané sajrone uripé, nyebarake marang kabèh bab.

84. Sanajan sak urip ora cukup kanggo ngembangaké kabecikan, lan wong-wong sing ngupaya kuwi mbutuhaké pangendalian dhiri sing gedhé amarga kecenderungan dagingé; mula, ing antaraning gangguan lan kacepetan pikiran kita, kepiye carane kita bisa ngrampungake lelampahan sing dawa lan abot iki kanthi sukses, lan nglindhungi awake dhewe saka tipuan mungsuh kita—sing akèh lan ora katon, lan sing nggunakake napsu lan emosi kita minangka senjata nglawan kita, saéngga nggugahake kita kanthi barang-barang sing padha sing wis diparingi Gusti Allah kanggo mbela awake dhewe saka wong-wong mau? Mula saka iku, kita kudu waspada lan ora nganti kesasar amarga apa sing digunakake mungsuh marang kita. Cetha manawa apa wae sing ora nyumbang marang kasil usaha kita iku nglayani kapentingan mungsuh.

85. Kanthi pikiran apa wong-wong sing arep nuntun pikirane menyang dalan sing bener kudu dipandu? – Rungokna kanthi teliti. – Dawud kandha ing salah siji ayat: '*Piwulang ing atiku iku pangertenku*' (Mazmur 48:4); ing panggonan liya: '*Aku bakal tansah sinau saka paugeran Panjenengan*' (Mazmur 118:16); lan maneh: '*Aku bakal sinau saka kabèh pakaryan Panjenengan, lan aku bakal merenung bab pakaryan Panjenengan*' (76:13). – Lakonana iki, – lan pikiranmu sing tansah ora tentrem ora bakal duwe wektu kanggo ngumbara marang bab-bab sing ora pantes, nanging bakal tansah kasengsem ing bab sing, nalika digali, nggawa kabungahan lan manfaat gedhe, nyenengake panca indera liwat pandelengan lan nyenengake jiwa liwat renungan.

6. Panggembalan marang para biksu

1. Ora ngendhalèni dhaharan mbatalaké puasa, déné pangendalian dhiri bebarengan karo pandonga nyingkirké hawa napsu.

2. Katresnan marang dhuwit – ibu saka panyembahan berhala – nyegah rasa cukup, dene keprihatinan marang kabutuhan awak mateni pangarep-arep marang Gusti.
3. Pikir sing ngumbara ngalangi maca Sabda Gusti lan pandonga sing waspada.
4. Amukan nesu ngendhegake kabungahan lan nyanyian mazmur.
5. Putus asa diusir kanthi sabar lan luh, dene sedhik donya dibungkam kanthi rasa ora seneng marang kesenengan indra.
6. Keramahan dipupuk kanthi andhap asor lan ora seneng karo rasa penting dhéwé utawa nguntungaké awaké dhéwé tinimbang wong liya. Nanging kesombongan—kebejatan kuna, sing dadi abominasi ing ngarsané Gusti, sing ditentang déning Gusti—mung bisa dikendhalèkaké déning andhap asor tanpa wates, sing nyatakaké: *'Aku iki bledug lan abu'* (Kejadian 18:27), lan maneh: *'Yen Gusti ora mbangun omah, wong-wong sing mbangun bakal sia-sia; sia-sia uga wong-wong sing jaga wengi'* (Mazmur 126:1).
7. Kaya déné mokal ngesiki banyu keruh tanpa ngendhegake, mangkono uga mokal tumrap biksu ngerti susunan batiné tanpa meneng.
8. Kaya déné mokal kanggo prajurit diparingi kalung kamenangan tanpa melu perang, mangkono uga mokal dadi wong Kristen tanpa tumindak pangabdian.
9. Kaya timbangan ora bisa tetep rata nalika salah siji sisih kebobot beban abot, mangkono uga ora bisa nepati dhawuhe Gusti nalika pikiran daging nguwasani.
10. Kaya déné ora mungkin nguwasani sawijining ketrampilan tanpa latihan kanthi tekun, mangkono uga ora mungkin nggayuh pandonga tanpa nyedhak marang Gusti kanthi ati sing lurus.
11. Sapa sing durung nggayuh pandonga sing murni ora duwe senjata kanggo perang.
12. Sapa waé sing nganggo sandhangan mewah nanging ora duwé kabecikan saka Gusti, iku dadi panggonan setan.
13. Kaya raja ora bakal manggon ing omahé wong mlarat, mangkono uga Kristus ora bakal manggon ing jiwa sing kotor déning dosa.
14. Kaya dene sawah sing ditelantarkan bisa diolah kanthi kerja keras, mangkono uga jiwa sing wis nyasar ing dosa bakal bisa ditata maneh yen miwiti urip manut paugeran Gusti.
15. Kaya watu sing ana ing jero segara sing ora kena ombak, mangkono uga wong sing wis unggul ing kabecikan—lan kaya-kaya kapendem ing kabecikan mau—ora bakal digoyangaké déning setan.
16. Kaya dhokter trampil sing langsung nyiyapake obat kanggo lara sing lagi kena, mangkono kawruh babagan Gusti Allah sing disimpen ing pikiran lan ati mulangake sing nduwèni carane ngreksa dhiri supaya ora tiba lan ngupaya apa sing paling becik.
17. Kaya kali sing ngukir dalane dhéwé, maknané dosa uga, sawisé ditampa, kanthi sendirine nuntun wong sing nduwèni marang karusakan.
18. Kaya rusa sing kejiret ing perangkap ora ana dalan gampang kanggo uwal, mangkono uga wong sing nyimpen napsu, nalika nyemplung ing donyané dhéwé, ora bakal uwal saka dosa; amarga napsu, sing licik lan nggodha, iku ikatan sing angel dipecah.
19. Kaya tanduran sing ora ngasilaké woh apik dipotong supaya ora nyita papan sia-sia, mangkono uga sapa waé sing ora ngasilaké woh Roh Suci bakal dipotong saka Gusti.
20. Kaya wong sing kena panah ora bisa lolos tanpa tatu, mangkono uga biksu sing nyimpen pikiran ala ora bakal luput saka tatu.
21. Kaya wong sing wis kelangan dalan bener mlaku-mlaku ing tanah manca, ora ngerti arep menyang ngendi, mangkono uga wong sing ora pracaya marang Trinitas sing sejati bakal mlaku-mlaku.
22. Kaya manungsa, sanajan kapérang dadi pirang-pirang pérangan, tetep siji ing hakikaté, mangkono uga Trinitas Suci, sanajan kapérang miturut jeneng lan Pribadi, tetep siji ing hakikaté. Sampeyan ora bisa nggatekake hakikaté Gusti, sanajan mabur marang Panjenengané nganggo swiwi. Gusti iku ora bisa digatekake, amarga Panjenengané iku Pencipta kita.
23. Kaya déné wadah sing lagi dibentuk ora ngerti sipat sing mbentuké, mangkono uga manungsa ora bisa ngerti sipaté Gusti Allah.
24. Aja takon bab Tritunggal, nanging pracaya lan sembah bae, awit sapa wae sing takon iku ora pracaya.
25. Golekna kawicaksanan, aja pérak; nanging sandhangana awakmu nganggo busana padhangé Kristus Gusti kita tinimbang kain linen alus, awit bandha kaya ngono ora ana gunané ing dina pati.

26. Kaya geni sing nglelepake duri, mangkono saben wong dosa bakal dipangan geni langgeng, nanging ora bisa mati; amarga dheweke bakal disiksa tanpa enteke.

27. Ora ana sing gedhé saka dadi wong sing bener; amarga ing kahanan kuwi kita mung bakal dadi kaya nalika Gusti Allah nyipta kita ing wiwitan, banget becik.

28. Sapa sing ora urip manut sipaté, ora netepi dhawuhe Gusti.

29. Kabèh kawicaksanan dumunung ing ajrih marang Gusti: nanging kabèh piwulang sing ora mulang paugeran Gusti iku kabodhoan lan ora ana gunané.

30. Iman lan baptisan, tanpa pakaryan sing bener, ora bakal nylametake saka geni langgeng. Yen kowe wis nyawiji karo Kristus, tansah netepi dhawuhe; lan yen kowe pracaya marang masa depan, usaha entuk kamulyan langgeng lan ajrih marang pedhang geni. Nanging yen kowe ora netepi dhawuhe Gusti, aja nyebut awakmu pracaya.

31. Saben makhluk manut kersaning Gusti Allah; mung manungsa waé wani mbantah Panjenengané, *'liwat Panjenengané kabèh iku kawangun'*.

32. Kita ora bakal maringi paedah marang Gusti kanthi njaga awake dhéwé suci; nanging kanggo awake dhéwé kita éntuk gesang langgeng lan nikmaté berkah langgeng sing ora bisa diungkapaké.

33. Aja nganti kowe ngucap: 'Aku ora bisa netepi dhawuhe Gusti amarga alangan saka bapakku, ibuku, garwaku, anak-anakku, utawa wong liya'; amarga kabèh mau ora bakal nylametake kowe saka murunge Gusti sing bakal teka, uga saka cacing sing ora tau turu. Sapa waé sing ngalangi kowe saka ngupaya Gusti lan kabecikan, dadi bab sing keji lan dibenci déning kowe; karo wong kaya ngono, *'aja nganti kanca'*.

Santo Efrem si Suriah

Ringkesan cendhak babagan dhèwèké

St. Ephrem lair ing taun-taun awal abad kaping papat ing sacedhake Nisibis, utawa ing kutha kuwi dhewe, saka wong tuwa sing nduweni kahanan ekonomi sederhana. – Wong tuwane ngedidik dheweke kanthi ajrih marang Gusti Allah; nanging nalika isih enom dheweke ngalami sawetara kesesatan moral; sing sabanjure wiwit nggelapake iman marang Pangayoman Ilahi, lan dheweke banjur pracaya yen kabèh ing urip kita kelakon mung amarga kebetulan. Pangayoman Ilahi marasake dheweke saka pikiran-pikiran kuwi liwat piwulang sing banget nyentuh ati. Dheweke dituduh nyolong wedhus lan dipenjara. Ing wektu sing padha, ana wong liya sing dipenjara bareng dheweke – lan ana wong katelu sing ditemokake ing kono. Kabèh mau diputus salah kanthi ora adil ing prakara iki. Sawise nglampahi pitung dina ing panjara iki, St. Ephrem krungu swara ing ngimpi sing kandha yèn sanadyan dhèwèké ora salah ing prakara iki, dhèwèké nandhang sangsara amarga dosa-dosané ing jaman biyèn; mangkono uga, kanca-kanca tahanané nandhang sangsara amarga dosa-dosané dhéwé ing jaman biyèn. Sawisé tangi, dhèwèké nyritakaké impéné marang loro kancané, lan kabèh telu sawisé ngéling-éling jaman biyèn padha nyadari yèn biyèn wis tau nindakake kaluputan sing padha – lan lolos tanpa paukuman. Hakim banjur mbebasaké St Ephrem, persis kaya sing wis dipratélakaké marang dhèwèké manèh ing impen. Kejadian iki, sing wis nancepake iman sing sampurna ing atine St. Ephrem marang Paningal Pangayomaning Gusti sing ngawasi kita, nganti nggetak atine nganti piyambakipun ora mbuang wektu lunga saka donya lan mundur menyang gunung cedhak kono kanggo gabung karo para pertapa, ing kono piyambakipun dadi muridé St. James, sing mengko dadi Santo Agung saka Nyssa. Ing sangisoré pituduhé, St Ephrem nglakoni kabecikan, sinau Sabda Gusti, lan kanthi pangaribawa loro-loroné, dhèwèké ngalami owah-owahan sakabèhé ing wataké. Tinimbang dadi wong enom sing gampang nesu lan kebak sangsi, St. Efrem saiki katon minangka pertapa sing andhap asor lan nyeseli dosa, nangisi kaluputane awan bengi lan sakabehe nyawiji marang karsa Gusti. St. Yakobus, sing ngerti banget kaunggulan muridé, lan sawisé dhèwèké dadi uskup, migunakaké kabisané ing administrasi Gréja, maringi dhèwèké tugas mènèhi warta Sabda Gusti, pangajaran bocah-bocah ing sekolah; dhèwèké digawa menyang Konsili Ekumenis Kapisan ing Nicaea, lan sawisé bali dhèwèké diajak dadi mitra ing saben kaputusan lan pandonga kanggo nylametaké kutha saka invasi Shapur wong Persia (337). Sawisé seda St. Yakobus (338), St. Efrem mutusaké sowan menyang tanah kelairané ibuné, kutha Amida, sing uga dumunung ing Mesopotamia, lan manggon bareng ibuné sawatara wektu. Saka kono, dhèwèké katarik menyang Edessa amarga kepéngin ngormati relik suci ing kono: amarga ing kono disimpen wangsulane saka Kristus Panyelamet marang Abgar; saka kono uga Gambar Kristus sing Ora Digawé Kanthi Tangan dadi kondhang; Ana ing kono relik-relik Rasul Tadeus, sing wis padhangaké raja,

kutha, lan sakabèhé nagara kanthi iman; lan urip monastik mekar ing sacedhaké kutha. Sawisé tekan kutha iki, Santo Efrem manggon ing kana. Amarga ora duwé panguripan, dhèwèké nyambut gawe dadi buruh kanggo pamilik omah rendhem. Pakaryan iki ora cocog karo watak utawa tujuwané; nanging dhèwèké ngentèni pituduh saka dhuwur, sing ora suwe teka. Dheweke ngentekake wektu sing ora kapenuhan kanggo pandonga utawa tugas sing diparingake kanggo ngobrol karo wong-wong pagan. Ing salah siji obrolan kaya ngono, dheweke krungu dening sawijining sesepuh saka ara-ara gersang sing, adhedhasar kualitas dhuwur diskusi kasebut, kanthi bener nyimpulake manawa St. Ephrem ana ing panggonan sing salah. Mula, sawisé ngenteni nganti obrolan mau rampung, dhèwèké ngajak St. Efrem ngomong lan sawisé mangertèni aspirasi askétisné, nyaranaké supaya dhèwèké gabung ing salah siji biara sing ana ing sacedhaké, lan St. Efrem langsung sarujuk. Sawisé mundur menyang pagunungan, dhèwèké nemokaké kabèh sing digoleki atiné. Ing kono ana akèh ahli tapa brata gedhé, sing sakabèhé uripé kanggo ndedonga, nyanyi kidung, lan muji Gusti Allah; ora ana pangayoman liya kajaba guwa; uga ora mangan panganan lumrah, nanging mung urip saka tanduran. Ndeleng kabèh mau, Santo Efrem kanthi sakabehe atiné nampa cara urip iki, nambahaké ing pakaryan askétis lan pandongane mung sinau Sabda Gusti sing tanpa kendhat. Rohé ora suwe banjur krasa raket karo para pecinta ara-ara samun mau; nanging dhèwèké dadi kanca raket banget karo wong askétis Julian, sing nduwèni semangat tobat lan padha-padha tresna marang sinau Kitab Suci. Kanthi tanpa kendhat nyawisaké dhiri kanggo sinau Sabda Gusti, St. Ephrem njupuk saka kono rasa welas asih lan kawicaksanan. Nanging, bandha kawruh sing diduweni umume tetep didhelikake saka wong liya amarga andhap asor, lan mbok menawa amarga iku isih asil saka upaya intelektualé dhéwé tinimbang karunia khusus kanggo mulang—karunia sing ora kepengin didhelikake nanging nuntut supaya piwulangé dibagi kanthi loman marang kabèh wong. Ora suwe, karunia iki diparingake, kaya sing kaparingake marang sesepuh sing wicaksana sing padha nuntun Santo Efrem metu saka kutha, ing sawijining panglihatan malaikat sumunar sing nyelehake sawijining buku misterius ing cangkemé Santo Efrem. Wiwit wektu kuwi, atiné kang kebak banyu urip saka kawruh babagan Gusti lan bab-bab ilahi, wiwit ngucuraké aliran pangandhèk saka jeroné ati sing ora bisa dipungkasi. Amarga semangat pangabdian sing urip lan mili saka kebak atiné sing wis disucèkaké déning sih-rahmaté Gusti, tembung-tembungé kebak pangurapan rohani. Pangandikan sing paling meyakinkan, pangeling-eling marang dhiri sing nyentuh ati lan pangandikan sing nyalahake wong liya, paugeran lan pitutur wicaksana, kabèh mau metu kanthi ajaib saka lambéné; lan asring, kanthi dadakan lan ora disangka-sangka, pikirané sing ngajèni munggah marang Gusti, kanggo ngakoni kamulyaning katresnané sing tanpa wates utawa nyuwun pangapura marang dosa. Tuladha lan paribasan saka Kitab Suci, pengalaman saka uripé wong asketis, parabel lan perbandingan sing dijupuk saka alam—kabeh wis siap lan muncul kanthi spontan ing obrolané sing prasaja lan tanpa gaya. Nanging ora mung piwulang moral, spiritual, lan asketis sing dadi isi tulisané. Dheweke uga nyawisake upaya gedhe kanggo nerangake Kitab Suci, lan luwih akeh maneh kanggo ngemukakake dogma, utamane babagan poin-poin sing dadi kesalahan para bidat jaman saiki lan jaman kepungkur. Sakabehe uripe dipersembhake kanggo pakaryan kaya ngono – lan wis meh rampung nalika dhèwèké krasa kepéngin ndeleng para askétis Mesir lan sowan marang Archpastor Agung Cappadocia, Basil Agung. Kanthi nggawa murid sing bisa basa Yunani, dhèwèké tekan Segara Tengah lan numpak kapal. Donga lan kapitadosan marang Gusti nylametake dhèwèké lan kanca lelampahané saka klelep. Gunung Nitria nampani dhèwèké minangka tamu sing kinormatan lan maringi panglipur nalika dhèwèké ketemu karo Paissius Agung, sing bareng dhèwèké ngobrol enem dina, uga John Kolov lan para sepuh liyané. Saliyane Nitria, dhèwèké uga ngunjungi panggonan-panggonan liya sing didiami para askétis, lan ing endi-endi dhèwèké ninggalaké kenangan anget minangka wong sing padhangaké déning Gusti; dhèwèké dhéwé nggawa saka kono piwulang-piwulang migunani babagan urip lan paugeran para askétis Mesir, loro sing wis seda lan sing isih urip. Ing lelampahan bali saka Mesir, Santo Efrem mutusaké sowan menyang Kèsarea ing Kapadokia kanggo ketemu Santo Basilius Agung. Patemon kapisané kelakon ing gréja. Santo Efrem mlebu gréja nalika Santo Basilius Agung lagi maringi khotbah marang jamaat, lan dhèwèké yakin yèn kahanan rohanié Basilius Agung pinunjul amarga kebak sih rahmat. St. Basil Agung uga wis diparingi kabar dening Roh Suci babagan St. Ephrem, lan ngajak dhèwèké mèlu , ing papan suci. Sawisé silih salam sakedhap ing kono, paguneman diterusaké ing omah, ngrembug manéka warna bab. Bapa Suci saka Kaisarea kepengin ngangkat St. Efrem dadi presbiter; nanging rahib andhap asor saka Edessa ora gelem nampa jabatan iki, lan St. Basil mung bisa ngangkat dhèwèké dadi diakon, nalika ngangkat muridé dhéwé dadi presbiter. Sabanjure, St Basil ngutus loro muridé menyang Edessa karo undhangan kanggo St Ephrem supaya njabat uskup; nanging St Ephrem, kanthi pura-pura edan, nolak pakurmatan iki, kanthi andhap asor nganggep dhèwèké ora pantes. Nalika bali menyang panggonan pertapaane

ing Edessa, Santo Efrem kepengin nglampahi sisa uripe kanthi nyendiri. Nanging Pangayomaning Gusti Allah maneh nelson dhèwèké kanggo ngladèni tangga-tanggane. Wektu kuwi, warga kutha padha nandhang keluwen. Kanthi tembung-tembungé sing kuwasa, Santo Efrem nyakinké wong sugih supaya ngurangi sangsara wong mlarat, lan piyambakipun nyekel tugas ngatur sumbangan-sumbangan mau. Iki dadi pakaryan pungkasanipun ngabdi marang Gréja. Sawisé bali saka kutha menyang pagunungan, piyambakipun ora suwé lara, lan sawisé nulis wasiat, piyambakipun séda kanthi tentrem ing taun 372 utawa 373. Panjenengané séda ing pangkuan para muridé lan wong-wong Edessa sing nresnani dhèwèké; ing ngarsané akèh wong, para rohaniawan, lan para biarawan, jasadé dipundum; nanging sawisé sawatara wektu, sésa jasadé sing ora bosok dipindhahaké menyang gréja.

* * *

Koleksi Yunani **Dobrotolyubie** ora ngemot apa-apa saka St. Ephrem. Kita nganggep iku ora adil yen koleksi kita kelangan harta ajarané. Mula saka iku, kita mutusaké milih karya-karyané sing paling maringi piwulang ing sangisoré irah-irahan ing ngisor iki:

1. Seruan marang tobat lan ngupaya kaslametan.
2. Piwulang bab pangapuran.
3. Gambaran umum babagan uripé wong-wong sing wis nyawisake dhiri kanggo nyenengake Gusti Allah lan ngupaya kaslametané dhéwé.
4. Bab kabecikan lan hawa napsu.
5. Babagan perjuangan nglawan wolu hawa utama.
6. Pelajaran umum babagan urip asketis.
7. Kabeh iki ditambahake minangka ringkesan saka kabeh piwulang, pangandika kaping 50: pitutur kanggo para asket, bebarengan karo pitutur sing padha saka pangandika kaping 55. (Potongan-potongan dijupuk saka edisi Tulisan-tulisan St. Ephrem, ing seri Karya Para Bapa Suci. Kutipan saka saben bagean kadhaptar sawisé tabel isi).

Pitutur St. Ephrem Kanggo Para Asceta

1. Seruan Kanggo Ngeso lan Ngupaya Kaslametan

1. Ayo, para sing kinormatan, ayo padha miwiti tuku nalika dina tuku isih ana. Ayo, padha entuk gesang langgeng; padha tuku kaslametan nyawa kita. Ayo nyekel pikiran sing endah iki; ayo kepengin Karajaning Allah lan swarga.

2. Usaha ing *'jam sewelas'* iki; cepetna, supaya kowe ora ketinggalan ing njaba lawang sing wis ditutup. Bengi wis cedhak, lan sing maringi ganjaran bakal teka kanthi kamulyan ageng kanggo mènèhi ganjaran marang saben wong miturut pakaryané. Ayo padha tobat, sedulur, nalika isih ana wektu.

3. Rungokna apa sing diandikakake Gusti: *'Ana kabungahan ing swarga amarga siji wong dosa sing tobat'* (Lukas 15:10). Napa kowe nyerah marang kecerobohan, wong dosa? Napa kowe klelep ing putus asa? Yen ana kabungahan ing swarga nalika kowe tobat, apa sing kudu kowe wedi? Para malaikat padha bungah, nanging kowe nyerah marang kesiakan? Jibril ngumumaké tobat – nanging kowe wedi? Tritunggal sing ora bisa dipisah-pisah, sing disembah, nelson kowe, nanging kowe mung ngeluh!

4. Ayo padha nangis sethithik ing kéné, supaya ora nangis ing kana, nandhang sangsara langgeng. Rawuhe Kristus dumadakan, kaya kilat sing nggegirisi. Ing wektu iku, saben wong bakal nampa miturut pakaryané; saben wong bakal ngunduh apa sing wis ditandur. Kita kabeh bakal muncul ing ngarsane pangadilan Kristus tanpa ana sing bisa didhelikake – lan saben wong bakal maringi pertanggungjawaban marang Sang Hakim kanggo awake dhewe. Ing wektu iku, ora ana siji wae sing bisa nulungi wong liya. Saben wong bakal ngadeg kanthi wedi lan gemeteran, ngenteni paukuman saka Gusti Allah.

5. Napa kita nglirwakake Kitab Suci lan Sabda Kristus? Rungokna apa sing diandikakake Gusti: *'Tembung sing wis tak ucapake bakal ngadili kowe ing dina pungkasan'* (Yohanes 12:48). Apa iku Sabda iki? Injil Suci Panjenengané lan Kitab Suci liyané saka para Nabi lan Rasul Suci. Mula, ayo aja nglirwakaké apa sing katulis ing *'Amarga langit lan bumi bakal sirna, nanging sabda Kristus ora bakal sirna'* (Matius 24:35).

6. Mula, kanca-kanca sing tak tresnani, ayo padha nyemplung ing segara karahmataning Gusti, sadurunge dina kang nggegirisi kuwi teka. Gusti piyambak ngundang kita: *'Maju marang Aku, kowe kabeh...'*

lan *Aku bakal maringi kowe tentrem'* (Mat. 11:28). Panjenengané ngundang kabèh wong; amarga Panjenengané kepéngin kabèh wong padha slamet. Aja ana sing ragu-ragu; amarga Panjenengané kandha, *'Aku ora bakal nolak sapa waé sing teka marang Aku'* (Yohanes 6:37). – Lan sapa sing teka marang Panjenengané? Yaiku wong sing ngrungokaké Sabda Panjenengané lan netepi dhawuh-dhawuh Panjenengané. Mula saka iku, ayo padha ngrungokaké lan manut marang Panjenengané: awit *'awon banget yèn tiba ing tangané Gusti Allah sing urip'* (Ibrani 10:31).

7. Ngeso, he wong dos, ndeleng kanthi wani katresnané Kristus sing tanpa wates tumrap manungsa, sing ngandika: *'Aku ora teka nelok wong sing bener, nanging wong dos supaya padha ngesos'* (Matius 9:13). Tobatna sadurunge isih ana wektu, aja nganti kowe isin nalika paukuman kang nggegirisi, ing ngendi ewonan malaikat lan para wali bakal padha gumun—buku-buku tumindak bakal dibukak, lan sing didhelikake bakal kabukak—Hakim iku kuwasa, paukumané ora kenal welas—tumindak bakal kabukak ing ngarepé—lan kali geni. Renungna kabèh iki, lan cepetna nylametaké awakmu dhéwé.

8. Sampeyan ngenteni apa? Apa sing ana ing pikiranmu? Apa ana wong liya sing bakal mangsuli kanggo sampeyan? Apa sampeyan ora ngerti manawa saben wong bakal nglaporake marang Gusti Allah kanggo awake dhewe – saben wong bakal nampa asil saka apa sing wis ditandur – saben wong bakal nggawa bebané dhéwé? Buwang beban dosa iki sakdurunge wektu wis kasep.

9. Siji wektu lan salawas-lawase kowe wis nolak Setan lan kabèh pakaryané, lan ing ngarsané akèh saksi kowe mlebu prajanjian karo Kristus. Elinga iki lan aja lali. Amarga mangertèna yèn ing wektu kuwi Malaikat nulis tembung-tembungmu—sumpahmu lan panolakanmu—lan padha nyimpen ing swarga nganti Dina Pengadilan sing medeni. Ing Dina Kiamat, para malaikat bakal nggawa naskahmu lan tembung-tembungmu ing ngarepé pengadilan kang nggegirisi. Banjur kowe bakal krungu: *'Aku bakal ngadili kowe miturut tembungmu dhéwé, hai abdi sing jahat'* (Lukas 19:22). Mula, welasana awakmu dhéwé lan selamatna nyawamu.

10. Delengen wong liya: kepiye padha ngupaya, kepiye padha nyoba supaya slamet, sepira akeh upaya sing diparingake ing saben pakaryan becik, kepiye padha ngati-ati saka kabeh sing ala, kepiye wis padha tresna marang dalan sing sempit lan sungsang—padha puasa, jaga wengi, nahan sangsara lan nangis, – lambe-lambe padha tansah nyanyi lan muji Sang Penganten, mripat padha tansah nyawang kaendahané, lan atiné padha bungah.

11. Pikirna lan delengen: wong priya, panganten wis cedhak. – Panjenengané rawuh kanggo masang mahkota marang wong-wong sing wis ngupaya kanthi bener lan sing wis tresna marang dalan sing sempit lan sungsat; Panjenengané rawuh kanggo paring welas asih marang wong sing welas asih, – kanggo mberkahi wong mlarat lan nyukupi wong sing luwe lan ngelak amarga Panjenengané; *'Panjenengané rawuh kanggo mbukak prakara-prakara peteng sing didhelikake lan kanggo mbukak rembugan-rembugan ati'* (1 Kor. 4:5), – lan *'kanggo mbalekake marang saben wong manut pakaryané'* (Rum. 2:6).

12. Pungkasané, swara dadakan bakal muni: *'Delengen, Mantu Pria wis teka!'* (Mat. 25:6). Delengen kabungahan sing wis suwe dinanti, pujiané wong sing bener, Srengéngé Kabeneran! Delengen *'Mantu Pria—metu nyambut marang Panjenengané!'*

13. Banjur wong-wong sing lampune murub padhang lan nganggo busana putih bakal metu nyambut Panjenengané kanthi kabungahan lan kawani, padha bungah lan ngarep-arep yèn lampune ora bakal mati. Nanging apa sing bakal kelakon marang kowe? Nalika nyadari yèn lampumu mati, kanthi ajrih lan sedhih, kowe bakal nyuwun marang wong-wong sing sepisanan mau supaya maringi kowe sawetoro lenga—lan kowe bakal krungu: *'Mlaku marang wong-wong sing adol lan tuku sawetoro'* (Matéus 25:9).

14. Kowe bakal lunga, nanging kowe ora bakal nemokake panggonan kanggo tuku; amarga pameseran gesang wis rampung. Banjur, ing sangsara sing abot, nangis lan meratapi, kowe bakal kandha marang awakmu dhéwé: *'Aku bakal lunga lan ngetok lawang rahmaté Kristus.'* Mbok menawa Gusti sing welas asih bakal mbukak lawang mau kanggo aku?—Kowe lunga lan ngetok; nanging Sang Panganten lanang mangsuli saka njero: *'Satemene, Aku kandha marang kowe: Aku ora kenal kowe'* (– 12). Adoh saka Aku, kowe sing nindakake kaluputan. Kowe ora nate welas asih, lan kowe ora bakal diwelas asihi. Kowe wis nyenengake dagingmu lan ngotori sandhangamu nganggo najis; mula piye kowe arep munggah mrana lan ngotori KratonKu? Kowe wis nindakake kersaning setan, nalika nolak kersaning Aku; kowe ora duwe bagéan karo Aku. *'Mlaku sacedhake Aku menyang geni langgeng'* (Matéus 25:41).

15. Krungu iki, kowe bakal ngadeg ing kana kanthi isin. – Ing wektu sing padha, swara kabungahan lan kabagyan bakal kapendheg ing kupingmu; kowe bakal ngenali swara saben kancamu, lan kowe banjur

bakal nglegos kanthi pedhes, kandha: 'Celaka aku, wong sengsara iki! Kamulyan apa sing wis tak ilangake, lan saka paseduluran apa aku wis dikucilake amarga tumindakku sing ala lan jahat!' – Nanging pancen paukimané Gusti Allah adil; pancen aku nampa kekurangan iki kanthi adil. Wong-wong mau urip kanthi ngendhaleni dhiri, déné aku nguber kabungahan apa waé; – wong-wong mau nyanyi kidung, déné aku nyanyi lagu-lagu isin; wong-wong mau ndedonga, déné aku nganggur utawa dolanan; padha nangis, dene aku ngguyu. – Mula saka iku, saiki padha bungah, dene aku sedhih; padha gumbira, dene aku nangis; padha bakal mrentah bebarengan karo Kristus salawas-lawase, dene aku bakal dibuwang menyang geni langgeng bebarengan karo Antikristus. Celaka aku, manungsa sengsara iki!

16. Kowé bakal ngomong bab iki lan liya-liyané wektu kuwi, nalika kowé kasiksa, lan kowé ora bakal éntuk paédah saka kuwi; amarga ora ana paédah ing kana, uga ora ana paédah ing tobat. – Mula saka kuwi, ayo pungkasané padha ngopeni kaslametan jiwa: amarga iki *'siji bab sing perlu'* (Lukas 10:41).

17. Awak uga mbutuhake pangopènan, nanging ora akèh; nanging bab nyawa, pangopènan kudu tanpa kendhat; amarga nyawa iku luwih utama tinimbang kabèh. Kowe dumadi saka nyawa lan awak; mula paringana nyawa panguripan rohani, lan awak panguripan jasmani. Aja nganti nyawa mati, nanging uripna nganggo Sabda Gusti, mazmur, kidung puji-pujian lan kidung rohani, maca Kitab Suci sing nylametake nyawa, nglakoni puasa, jaga wengi, pandonga, luh, pangarep-arep lan pikiran bab berkah ing tembe. Kabeh mau lan sapiturute iku dadi pangan lan urip kanggo nyawa.

18. Ing sakabehing Kitab Suci, mung wong-wong sing lumaku ing dalan sing sempit sing pinaringan berkah, dene wong-wong sing milih dalan sing amba lan jembar ing endi-endi wis kacathet bakal ngalami sangsara. Mula saka iku, ayo padha ninggalake dalan amba sing nuntun marang karusakan, lan milih dalan sempit, supaya sawise ngupaya sethithik ing kene, kita bisa mrentah bareng Kristus salawas-lawase. Ayo padha makarya, tansah ngeling-eling Sang sing bakal rawuh ngadili wong sing urip lan wong sing wis seda, lan tanpa kendhat nyimpen ing pikiran gesang langgeng, kraton tanpa wates, kabungahan bebarengan karo Malaikat, lan manggon bebarengan karo Kristus.

19. Aja seneng marang kesenenganing urip donya iki. Tansah ana mazmur ing lambemu; amarga sebutan jenengé Gusti Allah ngusir setan. Sanajan kowe lagi nyambut gawe, biar ilatmu ngidungaké mazmur, lan atimu ndedonga. Gusti piyambak ngajak saben wong ing kene supaya nyiapake awake dhewe kanggo gesang sing bakal teka. Mula ayo padha nindakake kuwi; lan yen kita dosa amarga kliru, ayo padha nambani nganggo luh sakdurunge ana wektu kanggo tobat. Wektu kanggo tobat cekak; nanging Karajan Swarga ora ana enteke.

20. Kita muji para Wali lan ngidam mahkotane, nanging kita ora kepengin niru pakaryane. Utawa kowe kira mahkota mau diparingi tanpa gaweyan utawa lara ati? Apa kowe kersa krungu kados pundi pangasoan ingkang dipun rambah dening para Wali ing gesang donya punika? *'Awakipun dipun pecut... piyambakipun lumampah kanthi kajel... piyambakipun dipun larang, dipun sangsara, dipun cemoho...'* lan sapanunggalane (Ibrani 11:35–38). Menawa kowe kepengin mrentah bebarengan kaliyan piyambakipun salami-laminipun? – Mula, tuturna tapak-tapakipun.

21. Para bapa kita, kaya lintang padhang, padha madhangi sakabehing bumi, sawise urip ing antaraning duri lan onggokan duri, ing antaraning wong sesat lan wong duraka, kaya watu permata lan mutiara sing larang regane. Amarga cara uripé sing luhur lan suci, malah mungsuh-mungsuhé padha dadi paniru. Lan sapa sing ora kagugah atiné nalika ndeleng asrah-asrahé? Ing kéné padha ngupaya, lan ing kono padha bungah; awit Gusti Allah kapuji lumantar dhèwèké, lan manungsa padha diwangunaké lumantar dhèwèké.

22. Nanging lumrahé urip kita, sawisé ninggalaké dalan sing lurus, mlayu ing arus banter lan ing lemah kasar. Kita ora weruh ana siji waé sing, demi Gusti Allah, wis mbuwang kabèh kagungané, utawa sing wis nyelakaké donya iki saklawasé kanggo urip langgeng. Ora ana siji wae sing alus, andhap asor, utawa meneng. Ora ana siji wae sing nahan cacian, ora ana siji wae sing tahan fitnah; nanging kabeh gampang nesu, seneng mbantah, kabeh males lan gampang kesinggung, lan padha nggatekake sandhangan apik; kabeh sombong lan ngupaya kamulyan, kabeh egois.

23. Kita krungu yèn Gusti Allah piyambak—Sabda—dipasang paku ing salib lan dipatèni amarga dosa-dosa kita, nanging kita malah ngguyu, nyerah marang gangguan. Srengéngé, ora kuwat nahan hina marang Gusti, ngowahi padhange dadi pepeteng; nanging kita tetep ora gelem metu saka pepeteng dosa kita. Kain tabir ing Bait Suci, sanadyan ora nate nindakake dosa apa wae, koyak kanthi sendirine; nanging kita ora kepengin atine koyak amarga nyesel marang dosa-dosane. Mula saka iku, sedulur, ayo padha tobat pungkasan, supaya kita bisa nyenengake Gusti Allah amarga dosa-dosane.

24. Aku wedi menawa dina iku bakal teka tanpa disangka-sangka, lan nalika kita nemokake awake dhewe telanjang, mlarat, lan ora pantes, kita bakal diusir. Amarga kahanan kaya ngono uga kelakon marang wong-wong sing urip ing jamané Nuh: *'padha mangan, ngombe, omah-omah lan diomah-omahake, tuku lan adol, nganti banjir teka lan mbasmi kabèh'* (Lukas 17:27–28).

25. Sapa waé sing kepéngin kaslametaké kudu semangat kanggo kaslametan, lan sapa waé sing kepéngin mlebu Karajaning Allah ora kena lalai. Sapa waé sing kepéngin uwal saka geni Gehenna kudu ngupaya kanthi bener; sapa waé sing ora kepéngin dibuwang marang cacing sing ora tau turu kudu waspada. Sapa waé sing kepéngin mlebu ing balé manten lan bungah, padha nyiapaké obor sing murub padhang lan lenga ing wadhah. Sapa waé sing ngarep-arep diundang menyang manten kuwi, padha nyiapaké sandhangan sing apik.

26. Kutha Sang Prabu kebak kabungahan lan kabagyan, kebak padhang lan kabungahan, lan marang wong-wong sing manggon ing kono, bebarengan karo urip langgeng, maringi kabecikan apa wae. Sapa wae sing kepéngin manggon ing kutha sing padha karo Sang Prabu, ayo cepet-cepet lelampahané; awit dina wis meh rampung, lan ora ana sing ngerti apa sing ana ing dalan. Kaya-kaya wong lelungan, sanadyan ngerti yèn dalané adoh, turu nganti sonten, banjur sawisé tangi weruh yèn dina wis meh rampung; lan durung adoh mlaku, ujug-ujug ana méga, udan es, guntur, kilat, lan bala saka kabèh arah, lan dhèwèké ora bisa tekan panggonan panginepan bengi utawa bali menyang panggonan asalé: mangkono uga kita bakal ngalami nasib sing padha yen kita kendho nalika wektu tobat kita. Kita *iku 'wong asing lan musafir'* (Mazmur 38:13). Mula saka iku, ayo padha ngupaya mlebu ing kutha lan tanah air kita ing wektu sing pas.

27. Kita, sedulur, iku pedagang rohani, ngupaya mutiarane sing ora ana tandhinge, yaiku Kristus. Juruwilaha kita—bandha sing ora bisa dicolong. Aja nganti kita males-malesan ngupaya entuk mutiara iki. Begja—kaping telu begja wong sing wis ngupaya entuk iku; nanging sengsara lan mlarat tenan wong sing kesel—kanggo ngupaya entuk Sang Pencipta kita, lan kanggo diupaya déning Panjenengané.

28. Apa kowe ora ngerti yèn kita iki cabangé Anggur sejati, yaiku Gusti? Mula, awasana supaya ora ana siji waé saka kita sing dadi mandul. Bapaking Kasunyatan, nalika ngopeni kebon angguré, kanthi tresna ngopeni wong-wong sing ngasilaké woh, supaya padha ngasilaké woh luwih akèh; nanging wong-wong sing ora ngasilaké woh, Panjenengané nyuculi lan mbuwang saka kebon anggur mau supaya kobong ing geni. Mula, awas, supaya nalika panjenengan nemokake awak panjenengan ora ngasilake woh, panjenengan ora dipangkas lan dibuwang menyang geni.

29. Kita uga iku wiji sing becik sing ditandur dening Sang Pencipta swarga lan bumi, Gusti Omah—Kristus. Delengen, wektu panèn wis teka, lan arit wis ana ing tangan para panèn: padha mung ngenteni pratandha saka Gusti. Ati-ati, supaya kita ora dadi suket sing ala, diiket dadi iketan lan dibuwang menyang geni kanggo kobong langgeng (Mat. 13:30).

30. Apa kowe ora ngerti yèn Sang Raja para raja wis ngundang kita menyang pesta manten ing kratoné? Mula saka kuwi, kenapa kita nganti lalai lan ora ngupaya nduwèni sandhangan padhang, lentera sing murub sumunar, lan lenga ing wadhah kita? Kepiye kowe ora nyadari manawa ora ana siji waé sing mlebu ing kana kanthi telanjang? Lan yèn ana sing tetep mlebu tanpa busana manten, apa kowe ora ngerti apa sing bakal kelakon marang dhèwèké? Miturut dhawuh Sang Prabu, tangan lan sikilé bakal diiket, banjur dibuwang menyang pepeteng njaba, ing kono *ana 'raung lan klengkek untu'* (Mat. 22:13). Aku wedi yen hawa napsu daging bisa mbuwang kita metu saka balé manten, sanajan kita mung nganggo busana mewah saka njaba.

31. Bapa sing kaya ngono welas asihé? Bapa sing kaya ngono ngapura? Bapa sing tresna kaya Gusti kita, sing paring katresnan marang kita, para abdi? Panjenengané nyedhiyakake kanggo kabèh, nyimpen kabèh kanthi akèh, marasaké tatu atiné kita, lan sabar banget, sanajan kita nglirwaké Panjenengané, kepéngin kabèh dadi ahli warisé Karajan Panjenengané; Panjenengané ngapura dosa wong sing dosa, nyemangati supaya semangat, lan cepet nulungi wong sing ringkih, supaya ora nyerah. Panjenengané bisa, kanthi kakuwatané, meksa kita tumindak becik, nanging Panjenengané ora kersa mangkono, supaya karsa bébas kita ora kelangan pujiané. Mula, apa kita bakal kesel ngupaya nyenengake Panjenengané, nalika Panjenengané tresna lan welas asih banget marang kita? Panjenengané wis nebus lan padhangaké mripat pikiran kita; Panjenengané wis maringi kita kawruh bab Panjenengané dhéwé, lan maringi kita nyicipi manisé, supaya kita bisa ngupaya Panjenengané kanthi sakabehing ati. Begja sapa sing wis ngrasakké katresnan Panjenengané; lumantar iki, dhèwèké wis nyiapaké dhiri kanggo ngrasakké tanpa kendhat.

32. Sapa sing ora bakal tresna marang Gusti kaya ngono? Sapa sing ora bakal ngakoni lan nyembah kabecikane? Dadi, alesan apa sing bakal kita duwé ing Dina Kiamat yèn kita mbalik? Utawa apa sing bakal

kita kandhakake marang Panjenengané? Yèn kita ora krungu, utawa ora ngerti, utawa ora diajari? Nanging piwarta Panjenengané wis sumebar ing saindenging donya. Apa ana sing kuduné wis ditindakake Panjenengané kanggo kita nanging durung ditindakake? Apa Panjenengané ora mudhun kanggo kita saka pucuking langit kang tanpa wates, saka pangkuan kang berkah saka Rama? Apa Panjenengané, sanadyan ora katon, ora dadi katon amarga kita? Apa Panjenengané, geni kang langgeng, ora ngagem daging amarga kita? Apa Panjenengané, sanadyan langgeng, ora seda kanggo kita, supaya kita bisa urip? Apa Panjenengané ora dikubur, supaya kita bisa tangi bebarengan karo Panjenengané? Panjenengané wis nylametaké kita saka mungsuh, ngiket mungsuh mau lan maringi kita kekuwatan kanggo nyerang. Nalika kapan kita nyuwun marang Panjenengané, lan Panjenengané ora ngrungokaké kita? Nalika kapan kita ngetok lawang, lan Panjenengané ora mbukakaké kanggo kita? Lan sanadyan Panjenengané kadhangkala nundha, iku mung kanggo nambah ganjaran kita. Ndeleng kabèh iki, sapa sing bakal tetep ing kelalaian lan kecerobohan, saéngga nglarani ati Gusti kaya ngono?

33. Pikirna iki, sedulur! Sedulur-sedulur sing wingi ana bareng kita, padha rembugan karo kita, saiki ora ana maneh; padha wis dipanggil marang Gusti kita, supaya saben wong bisa ngetokake pertanggungjawabané. Delengen apa *tegese 'wingi'* lan apa *tegese 'dina iki'*: kaya '*wingi*' sing wis kliwat, kaya kembangé esuk; mangkono uga '*dina iki*' bakal kliwat, kaya bayangé sonten. Mula, pirsani tuku-anmu dhéwé: apa iku nyenengake Gusti? Dina-dinamu lumaku kaya guyonan. Begja wong sing saben dina nglumpukake bathi gedhé saka tuku-ané lan nyimpené ing urip langgeng. Nanging kowe, sing tak tresnani, kenapa kowe lalai? Kenapa kowe males? Kenapa kowe seneng ing kelesuan kaya ngombe anggur?

34. Bayangna ana loro musafir, saben-saben padha arep mulih, sing nalika ketemu ing dalan nalika sonten padha mandheg ing losmen sing dituju, banjur pisah dalan nalika esuk sumunar; saben-saben padha ngerti apa sing ngenteni ing omahé—bandha utawa mlarat, tentrem utawa sedhih. Mangkono uga kahanané kita ing urip iki; amarga urip iki kaya losmen, saka kono, nalika kita lunga menyang omah dhéwé-dhéwé, kita padha pisah dalan, kanthi ngerti apa sing bakal teka. Amarga iku dudu rahasia tumrap sapa waé apa sing wis padha dikirimaké dhisik menyang swarga: contoné, pandonga sing diucapaké kanthi luh, utawa pangibadah sing kerep, utawa nyanyikaké mazmur kanthi atiné sing nyesel, utawa pangendalian dhiri sing dibarengi asor, utawa panyingkiran marang bab-bab donya, utawa katresnan tulus lan pangabdian marang Kristus. Yen kowe wis nyawisake kuwi, ayo semangat; amarga kowe bakal lunga menyang pangaso.

35. Kowé diparingi wektu kanggo tobat, nanging kowé ora merhatosaké tobat. Apa kowé bakal kandha marang pati: 'Tunggu, ayo aku tobat dhisik'? Eling-eling, sing tak tresnani, eling-eling. Nalika jam pungkasan nyedhak kowé kaya jaring, kowé bakal miwiti njerit kanthi wedi: 'Aduh! Dina-dinaku wis kliwat amarga kélangan perhatian. Aku wis mbuwang wektu kanggo pikiran sia-sia!' Nanging apa gunané mikir kaya ngono nalika wayahe pati, nalika kowe ora diparingi idin tetep ana ing donya iki? Saiki, luwih becik, renungna tembung-tembung iki ing pikiranmu, lan aturana uripmu manut kekuwatane.

36. Sapa sing ora bakal nangis, sapa sing ora bakal meratapi, sapa sing ora bakal kebak rasa wedi amarga kasunyatan yèn Gustiing Jagad, déwéké lan lumantar para abdi-abdiné—para Nabi lan para Rasul—mènèhi warta lan muni banter, nanging ora ana siji waé sing merhatosi? '*Jamuan manten wis siap,*' pangandikane, '*Manten wadonku wis dipatèni*' (Mat. 22:4). Panganten lanang lungguh ing balai manten kanthi kamulyan lan kaendahan, lan kanthi bungah nampani sapa waé sing teka; lawang kabuka, para abdi nuduhaké semangat. 'Nalika lawang isih kabuka, cepet mlebu; yèn ora, kowé bakal kélangan, lan ora ana sing bakal mbukakaké kowé.' – Nanging ora ana siji wae sing mangertos; ora ana siji wae sing ngupaya; kelesuan lan kuwatir donya wis ngiket pikiran kita kaya rante. Kita nyalin Kitab Suci kanthi bener, lan kita maca kanthi bener, nanging kita ora kepengin netepi kanthi bener; amarga kita ora kepengin nepaki apa sing diprentahake ing kono.

37. Kaya ing tengah wengi, nalika manungsa padha turu jero, kadhangkala dumadakan ana swara rame saka swarga, lan guntur kang medeni, lan kilat sing nggegirisi karo gempa bumi, lan wong-wong sing turu dumadakan kaget lan wedi; mangkono ing jam iku, kaya kilat sing paling cepet, dumadakan medeni sakabehing bumi; sangsara saka swarga bakal muni kanthi medeni, mbangun wong-wong sing turu lan nguripake saka turune wong-wong sing wis seda wiwit jaman mbiyen: swarga iki lan '*kakuwatan-kakuwatan swarga bakal diguncang*' (Mat. 24:29), lan sakabehing bumi, kaya banyu segara, bakal nggempa ing ngarepe kamulyane; amarga geni kang medeni bakal lumaku ing ngarepe, ngresiki bumi saka kaluputan kang ngotori; Neraka bakal mbukak gapurane sing langgeng, pati bakal diilangi, lan bledugé manungsa sing wis bosok, krungu swarané terompet, bakal diuripake manèh. Banjur wong sing bener bakal bungah lan wong sing taat

bakal seneng; para askétis sing sampurna bakal diparingi panglipur amarga kasusah perjuangane; Para Martir, Para Rasul lan Para Nabi bakal diparingi mahkota. Begja sapa sing ing wektu kuwi dianggep pantes *'dilebokake ing mega kanthi kamulyan'* kanggo ketemu Panantun sing langgeng (1 Tes. 4:17). Kaya saben wong wis nglebaraké swiwi ing kéné, mangkono uga ing kana dhèwèké bakal mabur ngambah pucuking langit; kaya saben wong wis ngresiki atiné ing kéné, mangkono uga ing kana dhèwèké bakal nyawang kamulyané; lan sak suwéné saben wong wis nresnani Panjenengané, mangkono uga ing kana dhèwèké bakal kapenuhan katresnané.

38. Aku kelingan jam kuwi lan gemeteran; aku mikir paukuman medeni kuwi lan kebak rasa wedi; Aku kelingan kabungahan swarga lan, tangi, nyerahake awakku kanggo nangis lan nangis nganti ora ana kekuwatan maneh kanggo nangis; amarga aku wis nglampahi dina-dinaku kanthi males-malesan lan ora fokus, lan nglampahi taun-taunku ing pikiran-pikiran kotor – lan aku ora nyadari kepiye kabeh iku lumaku cepet, uga ora ngrasakake kepiye kabeh iku liwat; dinaku saya suwé, déné kaluputanku saya akèh. Astaga! Apa sing bakal tak lakoni ing wektu kuwi, nalika kanca-kancaku ngubengi aku—wong-wong sing, nalika ndeleng aku nganggo wujud taqwa iki, muji aku, déné sajatiné atiku kebak kaluputan lan najis, lan aku wis lali marang Gusti sing mriksa manah lan pikiran. – Ing kono ana isin sejati, lan cilaka wong sing bakal isin ing kono. – Kanthi sih-rahmat Panjenengan, kula nyuwun, dhuh Sing Nresnani Manungsa lan Sing Luhung, aja nyelehake kula ing sisih kiwa bebarengan karo wedhus sing nyusahake Panjenengan, aja ngendika marang kula: *'Aku ora kenal kowe'*, nanging ing kabecikan Panjenengan paringana aku luh kang ora kendhat; paringana atiku rasa nyesel lan andhap asor, lan resmakna, supaya dadi candhi sih Panjenengan.

39. Kula nyuwun supados kita sami manunggaling manah, sedulur-sedulur ingkang kula tresnani; manunggaling manah supados saged nyenengake Gusti nalika isih wonten wekdal; menangis ing ngarsané awan lan bengi ing pandonga lan kidung psalmenmu, supaya Panjenengané nylametaké kita saka tangisan tanpa wates, saka nggrentèk untu, saka geni Gehenna, lan saka ulat sing ora tau mati, lan supaya Panjenengané ngisi kita kabungahan ing Karajan Panjenengané, ing gesang langgeng, saka kono sedhih, loro lan ngeluh—ing ngendi tansah ana kabungahan, kabungahan, lan kasenengan, lan pesta kang kebak panganan rohani sing éndah, kang wis diiapaké Gusti Allah kanggo wong-wong sing tresna marang Panjenengané. Begja wong sing dianggep pantes nampa iku; lan sengsara wong sing ora oleh iku.

40. *'Wong sugih iku ngandika, kabèh meneng, lan tembungé munggah nganti méga'* (Sir. 13:28). Nanging Gusti Allah ngandika marang kita ing Kitab Suci, déné kita ora gelem meneng lan ngrungokaké; kosok baline, nalika siji wong lagi ngomong, liyane ketiduran, lan pikiran liyane mabur menyang panggonan liya. Nanging apa pangandikane Kitab Suci? *'Sapa sing mbalik kupinge saka paugeran Sang Maha Luhur, iku ngrusak pandongané dhéwé'* (Amsal 28:9).

41. Usaha kanggo gesang langgeng, kang kowe diundang, ing ngarepe akèh seksi, sawise kowe ngakoni pangakuan sing becik: *'Amarga sawisé sawetawis wektu manèh, sawetawis wektu manèh, Panjenengané sing bakal teka bakal teka lan ora bakal suwe'* (Ibr. 10:37).

42. Wedi marang Gusti kanthi kabèh kekuwatanmu, lan aja niru tumindaké wong sing ala; amarga geni kanggo wong-wong mau ora bakal mati, lan cacingé ora bakal mati (Markus 9:44).

43. Aja percaya marang sing jahat, sing nandur pikirane sing ngapusi ing atimu, kandha: *'Kowe isih enom; kowe isih nduwé akèh taun urip; mula senengna saiki lan aja sedhih ing atimu—ing tuwamu kowe kudu nglakoni tobat'*. – Apa kowe pancen bodho ngono, sedulur, nganti ora nyadari yèn Sing Jahat bakal ngapusi kowe ing bab iki? Yen kowe ora tobat nalika isih enom lan ing puncak kekuwatanmu, nalika kowe bisa nahan saben kasangsaran lan nindakake kabegjan, apa kowe ora bakal, nalika wis tuwa, nggunakake kelemahan tuwa minangka alesan? – Lan yen kowe dijupuk saka kene isih enom, apa sing bakal kowe lakoni wektu kuwi? Mula saka iku, tinggalna dalan mungsuh lan rungokna swara Gusti sing sejati, sing ngendika: *'Mula saka iku, padha waspada lan ndedonga, amarga kowe ora ngerti dina apa jamé'* (Matéus 25:13).

44. Iku bakal teka, bakal teka, lan jam sing nggegirisi kuwi ora bakal suwe teka, nalika kita diuji, kita ora bakal duwe alesan. Amarga apa sing bakal bisa kita wangsuli marang Gusti? Apa isih ana sing liyane sing ditindakake Panjenengane kanggo kita sing durung tau ditindakake? – Apa kita ora weruh Gusti—Sabda—ngendhegake dhiri ing wujud abdi, supaya kita uga bisa andhap asor? Apa kita ora weruh Wajahé sing ora bisa dipahami diludahi, supaya kita uga, nalika dihina, ora dadi pait? Utawa apa kita ora weruh punggungé sing suci dipukul cambuk, supaya kita uga bisa sabar nampa sangkèling patuh? Utawa apa kita ora weruh Wajahé dipukul, supaya kita, nalika direndhahaké, ora ngamuk? Utawa apa kita ora krungu Panjenengané ngendika: *'Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah'* (Matéus 11:29), supaya kita uga

dadi alus lan andhap asor, lan ora iri siji lan sijiné, ora nggerogoti siji lan sijiné, ora mangan siji lan sijiné? Mula, alesan apa sing bakal kita wenehaké marang Panjenengané?

45. Aku ngerti yèn Gusti wis paring welas asih marang akèh wong sing wis tobat; nanging akèh saka wong-wong mau padha dosa amarga ora ngerti. Aku ngerti yèn Gusti wis ngapura akèh wong; nanging padha nduwé akèh pangantara ing ngarsané Gusti kanggo wong-wong mau. – Aku maca apa sing kacathet bab Korah lan Datan, lan aku ngeri ndeleng kepiyé Gusti ngukum wong-wong mau amarga Musa. Aku merenung apa sing ditulis bab Miriam, adhine, kepiye dheweke katutupi kusta mung amarga siji tembung sing diucapake marang Musa – lan aku gemeter. Yen paukuman kaya ngono tumeka marang wong suci, apa sangsara sing bakal ana saka Gusti kang langgeng? Kain, sing mateni adhine, kena paukuman sing suwé banget; mula apa sing bakal kelakon marang wong-wong sing wis nglarani atiné Gusti? Paukumané abot nalika jaman Banjir, lan aku wedi bakal nampa nasib sing padha kaya wong-wong sing padha binasa wektu kuwi. Gusti nesu amarga pambangunan menara sing ora bisa rampung; mula apa sing bakal ditindakake marang kesalahanku? Aku wis tobat, nanging aku ora ngerti apa aku wis nyenengake Gusti. Aku uga nyuwun marang para Wali; nanging mbok menawa pandongané ora bakal ditampa; amarga aku krungu Yehezkiel kandha yèn '*Nuh, Ayub, lan Daniel*' ora bakal kasil ing apa sing dijaluké (Yehezkiel 14:18).

46. Panjenengané sing mudhun saka pangkuan Rama lan dadi dalan kaslametan kanggo kita, Gusti, kanthi swara ilahiné, maringi inspirasi marang kita supaya tobat, ngendika: '*Aku ora teka kanggo nelok wong sing bener, nanging wong sing dosa supaya tobat*' (Matéus 9:13). – Yen aku sing ngomong iki, kowe bisa uga ora ngrungokake aku. Nanging yen Gusti piyambak sing ngendika iki, kenapa kowe nglirwakake, tanpa nggatekake uripmu dhéwé? Yen kowe nyadari ana tatu pikiran lan tumindak ing jeroning atimu, kenapa kowe ora ngopeni tatu-tatu sing ndhelik kuwi? Apa kowe wedi marang dhokter?! Nanging Panjenengané kebak kabecikan lan kawelasan. Panjenengané rawuh kanggo kowe saka pangkuan Rama. Panjenengané nglampahi inkarnasi kanggo kowe, supaya kowe bisa nyedhaki Panjenengané tanpa wedi; Panjenengané dadi manungsa kanggo kowe, kanggo marasaké tatu-tatu abotmu. – Lan Panjenengané piyambak ngundang kowe marang Panjenengané kanthi katresnan ageng lan kabecikan kabèh.

47. Lawang pangapuran mbukak; lakoni sing paling apik, wong dosa, mlebu nalika isih kabuka. Lawang iku ora bakal ngenteni kowe yen, nalika wayahe nutup teka, panjenengan isih mandheg amarga ora peduli. Napa kowe wis sengit marang uripmu dhewe, wong sengsara? – Apa sing luwih ageng tinimbang nyawamu, he manungsa? Nanging kowe, wong dosa, wis nglirwakake. Kowe ora ngerti, sing tak tresnani, ing jam pira Dhokter Surgawi bakal mrentahake supaya lawang pangobatane ditutup. Maju, aku nyuwun, lan usaha supaya mari. Panjenengané kepéngin nyenengake bala Surgawi lumantar tobatmu. Srengéngé wis tekan wayah sonten, lan isih mandheg mung kanggo kowe, supaya kowe bisa tekan papan suci.

48. Nganti pira kowe bakal sabar karo mungsuhmu sing najis, sing tanpa isin-isin nglakoni kersane? Dhèwèké kepéngin mbuwang kowe menyang geni. Kuwi tujuane kabèh upayane! Iki kado saka dheweke kanggo wong-wong sing tresna marang dheweke! Dheweke tansah perang karo kabeh wong, nyerang wong-wong mau nganggo hawa napsu ala lan najis; lan dheweke, sing awake dhewe najis, ngusir wong-wong sing nyerah marang dheweke bali menyang putus asa, ngerasake atine, lan ngeringake eluhe, supaya wong sing dosa ora bisa tobat. Palinga saka dheweke ing saben cara, he manungsa, nyimpen kebencian lan rasa muak marang apa sing dadi kesayangane.

49. Ayo padha miwiti; ayo padha ndedonga nalika isih ana wektu. Ing kéné, nalika kita isih ana ing donya iki, kita tansah bisa nyenengaké Gusti. Ora angel kanggo kita éntuk pangapura nalika isih ana wektu kanggo ngetokaké lawang welas asihé. Ayo padha ngucuraké luh sakdurungé wektuné ditampa, supaya sawisé mlebu jaman ngarep, kita ora nangis sia-sia; amarga ing kana, luh ora ana gunané.

50. Napa kita nglirwakake kaslametan kita? Napa kita ora kepengin mari nalika isih ana wektu? Amarga sawetara luh sing mili saiki lan amarga tobat, Gusti Allah ngapura kabeh dosa. Nangis sethithik ing kene, supaya sampeyan ora nangis ing kana salawas-lawase ing pepeteng sing peteng. Tobatna ing kene, supaya kowe ora dibuwang menyang geni kang ora bisa padam ing kana.

51. Akeh wong suci lan wong sing bener wis ninggalake donya iki lan kabiasaané kanthi kersané dhéwé, lan amarga pangarep-arep sing teguh marang dhawuhé Gusti Allah, yakin yèn bakal ngrasakaké berkahé Gusti Allah ing swarga kabungahan. Amarga wis tresna marang Kristus, padha luwih milih Panjenengané tinimbang kabèh sing fana; mulané, saben dina padha bungah ing Gusti, padhang ing Kristus, lan tansah bungah ing Roh Suci. Tritunggaling Sang Suci padha bungah marang wong-wong mau, Malaikat

lan Jibril padha bungah marang wong-wong mau, lan swarga kabungahan padha bungah marang wong-wong mau.

52. Nanging ana liyane sing kesandhung ing bab-bab sing fana lan meh kaya kéwan sing ora nduwé akal. – Apa sing kok lakoni, he manungsa, urip kaya ngono iku kebak dosa? Gusti Allah nyipta kowe kanthi akal: nanging kowe malah ndadekake awakmu kaya kéwan sing ora bisa ngomong. Eling sithik, lan kumpulna pikiranmu. – Kanggo kowe, Gusti Allah Maha Luhur mudhun saka swarga kanggo ngangkat kowe saka bumi menyang swarga. Kowe diundang menyang manten Sang Panantun langit: mula kenapa kowe sembrono banget? Kenapa kowe nundha-nundha? Coba critakna, kowe bakal mlebu pesta manten nganggo sandhangan sing ora pantes kanggo pesta manten? Lan yen kowe mlebu tanpa iku, kowe bakal langsung krungu: *'Kancaku, kowe mlebu kene kepiye tanpa sandhangan manten?'* (Mat. 22:12). Ikat lan buwang dhèwèké menyang pawon geni. Apa kowe ora wedi iki, utawa ora gemeter mikir yèn wektu iku wis cedhak nalika Sang Penganten Priya bakal rawuh ing kamulyané? – Apa kowe ora ngerti yèn kabèh wis siyap, lan yèn terompet swarga lagi ngentèni pratandha? – Lan apa sing bakal kowe lakoni ing jam kuwi, yèn kowe ora nyiapaké kaya sing kuduné?

53. Ing wayah pati, wedi ageng ngenteni kabèh wong dosa. Wayah pamitan nggawa kabungahan marang kabèh wong suci, kabèh wong bener, lan kabèh wong tapa; nanging wayah kuwi nyemplungaké wong lalai lan ringkih ing sedhih, ngélingaké marang kelesuan lan kecerobohan nalika uripé kepungkur. Banjur rasa nyesel nyiksa atiné wong sing sadurungé ora tau peduli marang keslametané. Sangsara saka rasa nyesel iki malah ngluwihi rasa wedi pati lan pisah. – Kosok baline, wong sing Shaleh, para Wali, lan para Asceta padha bungah nalika wayahe pati lan pamisahan, amarga padha nyumurupi ing ngarepe mata gaweyan ageng saka tapa brata: jaga wengi, pandonga, puasa, luh, nggleleng ing lemah gersang, lan kain karung; atine padha sumringah, amarga sawise misah saka badan padha ngarep-arep mlebu ing pangaso. Nanging pandelengan pati iku medeni tumrap wong dosa lan wong ringkih sing ora nggatekake kasucian urip ing donya sing sia-sia iki. Lan wayahe pamitan iku dadi sumber sedhih gedhe tumrap wong sing dosa; dheweke ora diparingi idin ngomong apa-apa kanggo mbela awake dhewe; prentah bab wayahe iku diwenehake kanthi ketat.

54. Wektu pamitan ora nglarani atiné wong sing wis dibebasaké saka kabèh bab donya; nanging nglarani atiné wong sing seneng napsu; nglarani atiné wong sing nindakake dosa; nglarani atiné wong males, sing kakehan males nindakake apa sing nyenengaké Gusti; nglarani atiné wong serakah, sing wis ngiket nyawane karo urusan donya; iku nggawa sedhih marang wong sugih, amarga tanpa disadari misahake dheweke saka bandha; iku nggawa sedhih marang sing tresna marang donya, amarga misahake dheweke saka donya. Kabèh wong kaya ngono padha sedhih nalika wayahe mati, amarga padha kabèh kabèk karo urusan donya. Nanging apa sing ana kanggo nyawa sing bébas saka donya lan ora kagandhèng karo urusan donya, sing kudu nglegak utawa sedhih? Dheweke kepengin kamardikan, ngupaya lan nggayuhé – lan tetep kaya ngono, mlaku kanthi wani ing dalan Gusti, kanthi seneng nindakake apa sing nyenengake ati Panjenengané. – Lan kowe uga, yen kowe nyawisake atimu marang Gusti Allah kanthi sakabehe, kowe ora bakal wedi marang wayahe pati; malah, pati lan pamisahan saka badan bakal dadi kabungahan kanggo kowe.

55. Gusti Allah ingkang Maha Gungun paring kita pencerahan kawruh; nanging saben dinane kita nolak. Yen kita netepi kersaning Gusti, kita bakal pinaringan berkah ing wayahe paukuman, bebarengan karo sedaya ingkang netepi kersaning Gusti. Nanging, amarga kita durung netepi, kita ora bakal duwe alesan ing kono; amarga kita sedaya padha dosa nalika duwe kawruh. Kita kabèh ngrasakake Pangayomaning Gusti lan kabèh peparing sing wis diparingake Gusti sing welas asih marang kita. Rahmate asring rawuh ing atiné kita ing saben wektu, lan yèn nemokake papan sing tentrem, rahmat mau mlebu lan manggon langgeng ing jiwa; nanging yèn ora nemokake ati sing resik, rahmat mau langsung mundur. Nanging kaluhurané malih nyurung supaya mudhun lan sowan marang kita para wong dosa, amarga kita kabèh gampang owah miturut pilihan, nanging ora miturut kodrat. Kita tansah keganggu lan ringkih, iri lan licik; kita asring mikir ala marang siji lan sijiné, nyimpen pikiran licik, lan tansah, kaya ana ing lendhut medeni, kesangkut ing pikiran dhéwé. Lan nalika sih rawuh sowan marang kita, ing atiné kita ketemu ambu busuk saka pikiran najis, banjur langsung mundur, amarga ora nemu dalan mlebu kanggo manggon lan nyawiji ing jeroning kita sak kersané. Nanging, lumantar manisé sing padhang, iku ninggalaké kesan ing ati, nganti manungsa bisa ngrasa yèn sih rahmat wis sowan nanging ora nemu dalan mlebu; lan kanthi mangkono, sawise kabungahan déning padhange sih rahmat, dhèwèké bisa ngupaya golek kuwi. Nanging, sih rahmat dhéwé ora bisa sakténané mundur saka kita; amarga, kabawa déning welas asihé dhéwé, iku kepeksa welas asih marang kabèh. Apa kowe weruh Pangayomaning Gusti? Apa kowe weruh k, welas asihé Kristus? Apa kowe weruh kepiyé Gusti kang Suci tansah tresna marang kita lan kepengin supaya kita slamet? Begja wong sing tansah ngupaya nyiapaké manah sing resik kanggo

nampa sih, supaya nalika rawuh, bisa nemokaké wangi-wanginé kabecikan lan kasucian jiwa, lan manggon ing sajroning atiné salawas-lawase.

56. Begja wong-wong sing, sawise kecemplung ing jerat mungsuh, bisa mecah ikatane lan ndhelik, mlayu saka mungsuh kaya iwak sing uwal saka jaring. Iwak, nalika isih ana ing banyu, yen sawise kejiret bisa mecah jaring lan ndhelik ing jeroning banyu, bakal slamet; nanging sawise ditarik menyang daratan, iku ora bisa nylametake awake dhewe maneh. Mangkono uga, nalika kita isih ana ing donya iki, kita duwe kakuwatan saka Gusti Allah kanggo mecah ikatan kersaning mungsuh sing ngiket kita, kanggo ngeculake beban dosa kita lumantar tobat, lan supaya kita bisa slamet mlebu ing kraton swarga. Nanging yèn dhawuh prentah kang medeni kuwi, lan nyawa wis lunga, lan badan diserahaké marang lemah, mula kita ora bisa mbantu awaké dhéwé manèh, kaya iwak sing dijupuk saka banyu lan dikurung ing wadhah, ora bisa mbantu awaké dhéwé manèh.

57. Aja nganti kita ngenteni teka pati, supaya kita ora ketinggalan isin nalika Kebangkitan Para Wedi; nalika para Wali bakal nganggo busana padhang sing wis padha siyapake liwat pakaryan becik. Yen kita nemokake awake dhewe wektu kuwi ora mung wis keilangan kamulyan padhang, nanging uga dadi peteng lan kebak ambu busuk, isin pira sing bakal ngrebut kita? – Mula saka iku, ayo padha ngupaya supaya ora kena bebaya kaya ngono kanthi mlebu ing dalan tobat lan ngresiki awake dhewe saka hawa napsu.

58. Dosa iku pepeteng, lan kabecikan iku padhang. Dosa, nalika dipun tresnani lan dipun lampahi, ndadekake peteng sapa wae sing nindakake; nanging kabecikan, nalika dipun lampahi, ndadekake padhang sapa wae sing unggul ing kabecikan mau.

59. Ayo padha ngasilake woh sing nyenengake Gusti Allah sadurunge prentah kang medeni teka njupuk nyawa saka badan kita. Celaka tumrap sing wis nglarani Gusti Allah kita lan durung tobat! Panjenengané bakal nggoleki wektu sing wis kasia-sia amarga kecerobohan – nanging ora bakal ketemu. Mula ayo padha nangis ing ngarepé Gusti Allah kita, supaya kita bisa éntuk rahmaté. Nalika isih ana wektu, ayo padha ngati-ati lan ngupaya berkahé Gusti. Kekhawatiran kita dudu bab dhuwit; sanajan kelangan, isih bisa éntuk liyane minangka gantiné. Roh kita sing ana ing bebaya; yèn kita ngrusakaké, kita ora bakal bisa mbalèkaké manèh (Matéus 16:26–27).

60. Dina-dinane kita lumaku cepet, lan pungkasan wis nyedhak. Ayo padha nangis ing ngarepe Gusti Allah kita, sadurunge kita dikurung ing pepeteng sing peteng legam. Banjur, sanajan karo akèh luh, kita ora bakal bisa mbalèkaké dina-dina iki yèn kita ngentèkaké kanggo nganggur lan ora migunakaké bab apa-apa kanggo kaslametan kita dhéwé. *'Wah, saiki wektu sing ditrima; wah, saiki dina kaslametan'* (2 Kor. 6:2). Begja wong-wong sing tetep waspada, amarga bakal diparingi mahkota kabungahan. *"Berkah kanggo wong-wong sing nangis saiki, amarga bakal diparingi panglipur"* (Mat. 5:4), bebarengan karo wong-wong pilihané Gusti. Begja wong-wong sing nyambut gawe kanggo Gusti, amarga kabungahaning swarga wis ngenteni.

61. Kita ora bakal dibenarké amarga pakaryané wong liya, lan wong liya uga ora bakal dihukum amarga pakaryané kita. Nalika kita digawa ngadhep Hakim, ditelanjangi lan kabuka, kanggo mènèhi tanggung jawab babagan apa sing wis kita tindakaké, nalika kuwi ora ana siji waé sing bakal dihukum kanggo wong liya: *'awit saben wong bakal nggawa bebane dhéwé'* (Gal. 6:5).

62. Yen ana laporan marang panguwasa babagan wong sing wis nindakake salah, wong sing dituduh isih bisa lolos saka paukuman kanthi mlayu menyang panggonan liya; nanging saka pasuryané Gusti, menyang ngendi kita bakal mlayu, miturut tembungé Panjenengané sing kandha: *'Manggon ing endi aku adoh saka Roh Panjenengan, lan mlayu menyang ngendi saka rawuh Panjenengan?'* *Yen aku munggah menyang swarga, Panjenengan ana ing kono; yen aku mudhun menyang kuburan, Panjenengan ana ing kono; yen aku mabur lan manggon ing segara sing paling adoh, sanajan ing kana tangan Panjenengan bakal nuntun aku, lan tangan tengen Panjenengan bakal nyekel aku kenceng'* (Mazmur 138:7–10).

63. Ayo padha mlaku ing dalan sing sempit lan sesak, ngreksa rasa tobat, supaya pangeling pati tansah ana ing jeroning ati, lan supaya kita bisa luput saka paukuman. Amarga ana pangandika: *'Celaka kowe sing saiki ngguyu, amarga kowe bakal nangis lan sedhih'* (Lukas 6:25). *'Berkah kanggo sing nangis saiki, amarga bakal diparingi panglipur'* (Mat. 5:4). Ayo padha ndeleng kuburan, lan kita bakal weruh misteri kodrat kita—tumpukan balung sing siji nglindhungi sijine, tengkorak sing wis tanpa daging, lan balung-balung liyane. Nalika kita ndeleng mau, kita bakal weruh awaké dhéwé ana ing kono. Endi kaendahané warna kulit kita biyèn, endi padhangé jambon ing pipi kita? Merga mikir bab iki, ayo padha nyingkiri hawa napsu daging, supaya kita ora isin nalika Kebangkitan.

64. Antisipasi pamitanmu saben dina, lan siyapna awakmu kanggo lelampahan iki: amarga ing wektu sing paling ora kowe nyana, prentah kang medeni bakal teka; lan cilaka tumrap sing ora siyap! Sedhik ing ati iku bab sing endah; iku marasake nyawa manungsa.

65. Kaya déné ora mungkin para pelaut tetep ana ing kapal salawas-lawase, utawa wong lelungan sing nginep ing losmen ora bakal lunga, mangkono uga ora mungkin kita tetep ana ing donya iki salawas-lawase. Kita iki wong sing nglakoni ibadah lan wong asing. Mula saka iku, ayo padha ndeleng iki nganggo paningal akal, lan nyiapake awaké dhéwé kanggo pamitan saka donya iki.

66. Yen kowe wis dadi buruh, aja sedhik nalika rawuhe dalan sing pinaringan berkah menyang urip sabanjure. Wong sing bali menyang omah karo bandha ora tau sedhik.

67. Gusti Allah nyipta manungsa kanthi bébas; mulané pakurmatan lan paukuman disiapaké kanggo dhèwèké: yaiku pakurmatan lan mahkota kanggo sing usaha kanthi becik, lan paukuman lan panyiksa kanggo para penjahat lan sing lalai. Ana '*dosa sing nuntun marang pati*' (1 Yohanes 5:16); lan pati iku digawa marang awake dhewe dening wong-wong sing tetep ana ing dosa lan ora mbalik saka tumindak sing dilarang kanggo nglakoni urip sing luwih becik.

68. Gedhé rasa wedi ing wayah pati, nalika nyawa pisah saka badan; amarga ing wayah pisahan iki, kabèh pakaryané nyawa—apa sing becik lan ala, sing dilakoni awan lan bengi—bakal ngadeg ing ngarepé. Kageter nalika ndeleng pakaryané, dhèwèké kandha marang pakaryané: 'Mlayu adoh—bebasna aku.' Nanging pakaryané, kanthi swara siji, mangsuli dhèwèké: 'Kowé sing nguripaké kita; kita bakal mèlu kowé menyang ngarsané Gusti Allah kanggo diadili.'

69. Ora ana sing ngerti dina utawa jam pamitan. Nalika kita mlaku tanpa beban lan bungah ing donya, ana prentah medeni sing dumadakan teka – njupuk nyawa saka badan kita. Lan wong sing dosa miwiti lelampahan iku, ing dina lan jam sing ora disangka-sangka, nalika nyawane kebak dosa lan ora duwe pembelaan.

70. Aja mikir, sedulur, yèn kowe bakal urip pirang-pirang taun manèh ing donya – lan aja gumampang, nglènèhake pikiran lan tumindak dosa. Prentahé Gusti bakal teka kanthi dumadakan lan nyekel wong sing dosa nalika dhèwèké ora nduwé wektu manèh kanggo tobat lan nampa pangapura. – Lan apa sing bakal kowe kandhakake, sedulur, marang pati ing wayahe pamitan?!

71. Tansah nggenteni pati, pamisahan, lan rawuhmu ing ngarsané pangadilan Gusti. Lan minangka pangurus sing wicaksana tumrap kaslametanmu, tansah siapna lentermu – lan priksa saben jam, kanthi luh lan pandonga

72. Dina wis meh rampung; wektu kita saya sithik; nanging kita, amarga ora precaya, mikir isih esuk. Wayah panèn wis cedhak; jaman iki meh rampung; para malaikat nyekel arit sing wis siap lan nggentèni pratandha. Ayo padha wedi, sing tak tresnani! Saiki wis jam sewelas ing dina iki, nanging lelampahan isih dawa. Ayo padha usaha supaya kapanggih ana ing dalan. Ayo padha waspada; ayo padha ngusir kantuk.

73. Ngandika marang awakmu dhéwé: 'Delengen, sedulur-sedulur kita padha makarya, déné kowe lan aku nglampahi wektu kanthi nganggur; padha ngrungokaké Kitab Suci, lan kawur ing kaya lemah garing sing disirami udan, déné kita, sanajan ana ing biara, pikiran kita ngumbara ing endi-endi; padha waspada, déné kita sembrono; padha waspada kanthi pandonga, dene kita wis kabèh kabèk karo turu lan kélangan semangat; padha wis nampa makutha, dene kita isih kélangan semangat; padha nyenengaké Gusti, dene kita nyenengaké donya. Mula saka iku, kenapa kita ora eling, supaya kita uga bisa nampa ganjaran?

74. Dina-dina, taun-taun, lan wulan-wulan iki lumaku kaya ngimpi lan kaya bayangan sonten, lan enggal rawuhe Kristus sing nggegirisi lan agung bakal teka. – Lan pancen nggegirisi dina iku tumrap wong-wong dosa sing wis nolak nindakake karsa Gusti lan dislametake. – Mula saka iku, ayo padha mbuwang saklawasé kabèh paduli marang bab-bab donya, – lan miwiti nyiapaké dhiri kanggo ngadhepi dina iku.

75. Kabeh iku bakal sirna, kabeh bakal ilang, lan ora ana sing bakal migunani kanggo kita ing wektu iku kejaba kabecikan sing wis kita tindakake ing kene. Saben kita bakal nggawa pakaryan lan tembung kita ing ngarehe pangadilan Hakim sing adil. Atine bakal gemeter lan jero atine bakal goyang nalika pakaryan kita kabuka lan pikiran lan tembung kita dipriksa kanthi teliti. Sapa sing ora bakal gemeter, sapa sing ora bakal nangis, sapa sing ora bakal ngucurake luh, nalika kabèh sing wis kita tindakake sacara rahasia lan ing pepeteng kabuka ing kana?

76. Kanggo nerangake iki, aku maringi tuladha wit-witan kang wohé akèh, sing ing mangsaé ngasilaké woh bebarengan karo godhongé. Wit ora njupuk kamulyané saka sumber njaba, nanging saka jeroné dhéwé saben wit ngasilaké woh miturut jinisé. Mangkono uga, ing dina kang medeni kuwi, kabèh awak manungsa

bakal ngetokaké saka jeroné dhéwé kabèh sing wis dilakoni, apa iku becik utawa ala; lan saben wong bakal nggawa ing ngarsané pangadilan Hakim kang medeni kuwi kabèh pakaryané, kaya woh sing becik lan nyenengaké, lan tembung-tembungé, kaya godhong. Para wali bakal nggawa wohing pakaryan becik – éndah lan ajiné dhuwur; para martir bakal nggawa kasabarané sing pantes dipuji nalika ngadhepi panyiksaan lan panganiayaan; para askétis bakal nggawa wohing pakaryané pangendalian dhiri, jaga bengi, lan pandonga. Nanging wong-wong sing dosa, duraka, lan najis, kanthi isin, tangis, lan ratapan, bakal nggawa woh-wohan saka kekotoran lan ketidakadilan – dadi panganan kanggo cacing sing tansah ngamuk lan geni sing ora bisa dipadamake.

77. Napa, mula, kita padha sembrono banget? Utawa apa kita ora ngerti apa sing ngenteni kita? Kanthi mangertèni iki, kenapa kita ora nangis awan lan bengi, nyuwun marang Gusti supaya paring tobat, supaya kita bisa luput saka isin lan pepeteng langgeng? Ing kana, lambé kita sing dosa bakal meneng; ing kana kabèh makhluk bakal gemeter, malah barisan Malaikat Suci uga bakal gemeter amarga kamulyan lan kaagungan rawuhé Gusti. Apa sing bakal kita aturaké marang Panjenengané ing dina iku, yèn kabèh wektu kita ngentèkaké kanthi lalai? – Ing kéné Panjenengané sabar, narik kabèh wong marang Panjenengané lan kanthi welas asih nampani wong-wong mau mlebu Karajan Panjenengané. Nanging ing kono Panjenengané bakal nuntut pertanggungjawaban, lan bakal maringi paukuman tanpa welas asih marang wong-wong sing kepéngin ngetutaké Panjenengané nanging lalai.

78. Iki kabèh sing ngenteni kita: ing siji sisih, Kraton lan gesang, tentrem lan kabungahan; ing sisih liya, sangsara langgeng ing pepeteng peteng. – Merga kowe ora gelem, kowe bébas nindakake apa waé sing kowe karepaké. – Mula, yèn kowe nglirwakaké, aja ng , aja kepéngin slamet, aja mlaku ing dalan sing lurus saka Gusti Allah, lan aja kepéngin netepi dhawuh-dhawuhé, mula kowe ngrusak awakmu dhéwé, mbuwang awakmu dhéwé metu saka kraton swarga. – Gusti Allah Suci ora ngurangi Putrané siji-sijiné kanggo kowe; nanging kowe, wong sengsara, ora nate welas marang awakmu dhéwé. – Pungkasané, sadar lan tangi saka turu dosa!

79. Menek ing panggonan dhuwur, lan kowe bakal weruh manawa kabèh sing ana ing ngisoré iku ora ana gunané; nanging yèn kowe mudhun saka panggonan dhuwur kuwi, kowe bakal gumun sanajan mung marang omah cilik sing dicet putih.

80. Ayo padha nggatekake kaslametan kita; ayo padha nggatekake wayahe pati. Aduh, medeni tenan wayahe pati, nalika nyawa pisah saka badan! – Banjur ora bakal ana bapak sing ngancani anaké, ora ana ibu sing ngancani putriné, ora ana bojo sing ngancani garwané, ora ana sedulur sing ngancani seduluré, nanging mung pakaryané saben wong – kabecikan utawa kaburukan sing wis ditindakake. Mula saka iku, ayo padha ngirim pakaryan becik kita sadurungé, supaya nalika kita dhéwé teka ing kana, pakaryan-pakaryan kuwi bisa nampani kita mlebu kutha.

81. Yen kowe kepengin waris Kerajaan, goleka sih Gusti nalika kowe isih ana ing kene. Sepira kowe ngajeni Gusti ing kene, sepira uga Gusti bakal ngluhurake kowe; sepira kowe ngabdi marang Gusti ing kene, sepira uga Gusti bakal ngajeni kowe ing kana. Amarga wis katulis: *'Aku bakal ngluhurake wong-wong sing ngluhurake Aku, nanging wong-wong sing ngremehake Aku bakal isin'* (1 Sam. 2:30). Muliaaké Panjenengané kanthi sakabehing atimu, supaya Panjenengané kersa maringi kowe kaluhuran para Wali. – Kowe bisa takon: 'Kepiye carané aku bisa entuk sih Panjenengané?' – Pasrahaké marang Panjenengané emas lan pérak kanthi mbantu wong sing butuh, yèn kowe duwé. Nanging yèn kowe ora nduwé kabèh iku, pasrahaké marang Panjenengané peparing liya – iman, katresnan, pangendalian dhiri, kasabaran, kabecikan, lan andhap asor; aja ngadili; jaga mripatmu supaya ora ndelok bab sing sia-sia; jaga tanganmu supaya ora nindakake sing ora adil; adohna sikilmu saka dalan sing ala; nglipur sing atiné ringkih, welas asih marang sing lara, paring segelas banyu adhem marang sing ngelak, paring sepotong roti marang sing luwe; apa waé sing kowe duwé, lan apa waé sing wis diparingaké Panjenengané marang kowe, kabèh mau aturana marang Panjenengané; awit Kristus ora nolak malah loro koin janda mau.

82. Ayo padha luwih kerep merenung babagan sangsara sing ngenteni wong dosa, supaya kita padha kasadharan kanggo tobat lan mungkasi urip sing dosa. – Apa sing luwih cilik tinimbang nyamuk? Nanging kita ora tahan kena gigitane. Dadi kepiye kahanane ing kana, karo cacing sing mbebayani lan ora ana enteke? – Nalika sonten teka, wong padha kandha: 'Nyalakna lentera, amarga peteng'; lan pepeteng diusir dening lentera. Dadi, apa sing bakal kita lakoni ing kana ngadhepi pepeteng sing ora bisa tembus lan ora ana enteke? – Ing kene, nalika sinar srengenge nglelehake kulit wong, padha mlayu menyang tedhungan. Dadi, apa sing bakal kita lakoni karo Gehenna geni sing ora bisa dipadamake?

83. Sadhar lan aja nganti nglirwakake geni sing ora tau mati. Lan yen kowe nglirwakake, coba dhisik ing kene kanggo mriksa apa kowe bisa nahan kekejeman geni sing nyiksa. Nyalakna obor lan nyedhakake pucuk driji marang geni. Yen kowe bisa nahan lara iki, mbok menawa kowe uga bakal bisa nulungi awakmu ing kana. Nanging yen nalika awakmu isih ana ing njaba geni kowe ora kuwat nahan lara mung saka siji anggota cilik, apa sing bakal kowe lakoni nalika awakmu sakabehe, bebarengan karo nyawamu, dibuwang menyang Gehenna kang kobong?

84. Kita iki wong asing lan musafir ing urip iki; nanging kita ora ngerti kapan kita bakal dijupuk saka kene. Akeh wong, sawise tangi esuk, ora urip nganti sonten; liyane, sawise turu sonten, ora tekan esuk: *'Manungsa iku kaya ambegan; dina-dinane kliwat kaya bayangan'* (Mazmur 143:4). Lan sapa sing ngerti menawa wektu pamitan kita wis teka? – Mula saka iku, aja nganti kita lalai babagan kaslametan kita.

85. Begja wong sing nalika wayahe seda kabukti dadi kurban suci sing nyenengake Gusti; begja wong sing kanthi kabungahan gedhe pisah saka badané lan saka urip sing sia-sia iki. Pasukan malaikat, nalika ndeleng dhèwèké ing swarga, bakal muji dhèwèké minangka abdi kaya déwèké, sing wis paham marang Gusti.

86. *'Mauté para wong suci iku larang ing pandangé Gusti'* (Mazmur 115:6); nanging *'mauté wong jahat iku pait'* (Mazmur 33:22)—dina kuwi bakal teka, mesthi bakal teka, lan ora bakal ngliwati kita, dina nalika sawijining manungsa bakal ninggalake kabeh lan saben wong, banjur lunga piyambakan, ditinggal kabeh, telanjang lan tanpa daya, ora duwe sing nyuwunake utawa kanca, ora siyap lan ora duwe pertahanan, yen dina iku teka nalika dheweke lagi males, *'ing dina sing dheweke ora ngerti, lan ing jam sing dheweke ora nyana'* (Mat. 24:50), – nalika dhèwèké lagi seneng-seneng, nglumpukaké bandha, urip mewah, lan nyemplung ing pesta pora. – Dumadakan jam kuwi bakal teka – lan kabèh bakal rampung. Siji wengi dawa sing nyiksa – lan manungsa bakal lunga, kaya terdakwa, menyang ngendi waé sing digawa déning sing njupuk dhèwèké. Banjur, he manungsa, kowe bakal butuh akèh panulung, akèh pandonga ing wayahe jiwa pisah. Gedhé bakal wedi wektu kuwi, gedhé gemeteran, gedhé geger, nalika lumebu ing donya saliyané. Iki wayahe kita – wayahe kang medeni, nanging ora bisa dihindari. Iki pungkasan sing padha kanggo kabèh – lan medeni kanggo kabèh; dalane angel, nanging kabèh kudu ngliwati; dalan sempit lan sesak, nanging kabèh bakal nginjak ing kana; iki cangkir kang pait lan medeni, nanging kabèh bakal ngombe nganti entèk. Apa sing dialami jiwa wektu kuwi kebak wedi lan ngeri, nanging ora ana siji waé ing antarané kita sing ngerti, kejaba sawatara sing wis luwih dhisik lunga menyang kana, kejaba sawatara sing wis ngalami dhéwé.

87. Apa kowe ora weruh wong-wong sing lagi seda, lan sepira medeni wektu kuwi? Pira kaco baliné, pira ngos-ngosané, pira mripaté digeleng-geleng mrono-mriki? Kadhang kala padha nggrentèk untu? Banjur padha weruh apa sing durung tau dideleng, lan krungu apa sing durung tau dirungokaké, lan nahan apa sing durung tau ditahan; padha golèk sing nylametaké, nanging ora ana siji-sijia sing bisa nylametaké.

88. Salah siji saka wong-wong sing lagi seda kandha: 'Salam pamit, sedulur, salam pamit. Aku arep miwiti lelampahan adoh – lelampahan sing durung tau tak lakoni sadurunge, menyang tanah anyar kanggo aku, sing ora ana siji wae sing tau bali saka kana, menyang tanah peteng ing ngendi aku ora ngerti apa sing bakal tak temoni. Mula aku lunga – lan aku ora bakal bali maneh marang kowe. Wektu iki kakehan cendhak kanggo aku, amarga aku lunga tanpa siyap; bengi iki peteng kanggo aku, amarga aku bakal dipotong kaya wit sing ora berbuah; lelampahan ing ngarep abot kanggo aku, amarga aku ora duwe pandhuan sing becik. – Saiki aku weruh carane aku ngapusi awaké dhéwé, ngomong: 'Aku isih enom; aku bakal nikmati urip saiki, banjur aku bakal tobat; Gusti Allah welas asih lan mesthi bakal ngapura aku.' Kanthi mikir kaya ngono saben dina, aku mbuwang-mbuwang uripku. Aku wis diwulang, nanging aku ora merhatiin; aku wis diwenahi pitutur, nanging aku malah ngguyu; aku ngrungokake Kitab Suci, nanging aku ngakhiri uripku kaya-kaya aku ora tau krungu; aku krungu bab paukuman, nanging aku malah ngina; aku krungu bab pati, nanging aku urip kaya-kaya aku ora bakal mati. Lan saiki aku dijupuk nalika durung siyap sakabehe – lan aku ora duwe sing nulungi; kejiret tanpa waspada, ora tobat – lan ora ana sing nylametake aku; aku ngadhepi paukuman – lan ora ana sing nylametake aku. – Pira kaping aku wis niat tobat, nanging malah nindakake sing luwih ala maneh? Pira kaping aku nyekel Gusti, nanging malah mbalik adoh saka Panjenengané maneh? Pira kaping Panjenengané wis paring rahmat marang aku, nanging aku malah nglarani atiné manèh? – Lan saiki aku lunga ing kahanan putus asa sing tuntas. – Hah, sedulur, lan netesna luh kanggo aku!!' – Mangkono wong sing arep lunga kadhangkala ngomong marang kita – lan dumadakan ilaté kaku, mripaté owah, swarané pecah lan lambéné meneng.

89. Nalika wayahe pungkasan wis cedhak, para malaikat—pamupus nyawa—dikirim kanggo njupuk nyawa sing arep lunga lan ngajokake ing ngarsane pangadilan Gusti Allah. Nalika weruh malaikat-malaikat mau nyedhak, wong miskin iku—sanajan biyen raja, panguwasa, utawa panguwasa donya—kacemplung ing

bingung banget, koyo kena gempa bumi; kabeh badané gemeter kaya godhong kang digoyang angin; ngapung-ngapung kaya manuk cilik ing tangané pemburu; dhèwèké lumpuh lan gumun, nyawang kuwasa kang medeni, nyawang pemandangan anyar kang gedhé banget, nyawang pasuryan kang ngancem lan galak, nyawang tatanan prakara kang durung tau dideleng sadurungé. – Kabèh iki dideleng ing wektu kuwi déning wong kang lagi dijupuk saka antarané kita, lan dhèwèké ora merhatosi kita manèh. Dhèwèké mung ndedonga ing sajroning atiné, sak kuwate. Saka tingkah lakuné kita nyimpulake yèn dhèwèké weruh kuwasa sing luwih luhur, lan kita padha nglirik siji lan sijiné, banjur kandha: 'Meneng lan aja ngganggu wong sing lagi ngglethak kuwi manèh, supaya kowe ora mbingungkaké dhèwèké. Mending kita ndedonga supaya rohé lunga kanthi tentrem, lan supaya dhèwèké ketemu Hakim sing welas asih.'

90. Dhèwèké wis seda; dhèwèké ora ana manèh; dhèwèké wis ngliwati uripé, lan saiki nggladrah tanpa obah, tanpa ambegan lan meneng. – Dadi, apa manungsa iku? – Sawijining impen lan bayangan. – Para malaikat – para panèn – sawisé njupuk nyawa, munggah liwat awang-awang, ing ngendi ana para panguwasa lan kuwasa, lan para panguwasa pasukan mungsuh, ngadeg. Iki para penuduh ala kita – ing kene, para godha lan panyatet tumindak ala kita; ing kana, para penyiksa. Padha ketemu karo nyawa sing munggah ing dalan, mriksa lan ngetung dosa-dosane miturut cathetan – dosa enom lan tuwa, sengaja lan ora sengaja, sing dilakoni kanthi tumindak, tembung, lan pikiran. Wah, ajrih lan wedi kang pira kanggo nyawa kasihan iku! Sangsara kang ora bisa diandharake kang ditanggung nalika kuwi ing tangan mungsuh kang akèh tanpa cacah kang ngubengi ing pepeteng, ngumpat supaya nyegah munggah menyang swarga, mlebu ing alam urip, lan njupuk panggonané ing antarané wong urip.

91. Mangkono Malaikat, sawisé njupuk nyawa, nuntun nyawa mau lumantar dalan sing mung padha ngerti. – Bab kita, sawisé nyiapaké badan, kita nggawa menyang kuburan – lan ing kéné kita nemoni misteri anyar sing medeni. Sing gedhé lan sing cilik, raja lan rakyat biasa, tuan lan budhak – kabèh wis dadi siji bledug, siji lemah, siji abu, siji ambu busuk, siji kebusukan: wong Étiopia padha karo sing biyèn ganteng; enom padha karo tuwa; lumpuh padha karo sing biyèn kuwat; kabèh wis dadi, kaya kang wis kaparingake wiwitan, lemah lan abu (Kejadian 3:19). – Lan ora ana sing bisa dibédakaké. – Sawijining misteri sing ageng lan medeni tenan ana ing ngarep kita! Kita weruh yèn saben jaman wis kabasmi ing kana, saben kaendahan raga wis owah, saben kaendahan rai wis sirna, saben pandangan sing nyenengake wis pudar, saben cangkem sing fasih wis kèndèl, saben untai rambut wis bosok – kabèh wis rampung. Kita ngomong – nanging ora ana sing ngrungkakake – kita nangis – nanging ora ana sing merhatiin.

92. Yen wae kita bisa takon marang wong-wong sing ana ing kana: 'Kowe wis lunga menyang ngendi, sedulur kita? Kowe manggon ing ngendi?' Ing endi panggonanmu? Paringana pratandha, wicaraana marang kita kaya biyen. Lan mesthi bakal dadi piwulang yèn padha mangsuli marang kita: 'Kita sing wis lunga saka kowe, sing isih urip ing donya—yaiku jiwa saben kita—ana ing panggonan sing pantes miturut ajiné saben jiwa. Lan bledug sing ana ing ngarepmu iki, abu sing kok deleng iki, ambu busuk iki, balung lapuk iki – kabèh mau yaiku badané para mudha lan para dara sing biyèn kok kepéngin banget. Abu iki yaiku daging sing kok rangkul ing pangkuanmu lan kok ciumi tanpa kendhat. Gigi sing kabuka iki, bibi sing biyèn kowe tutupi awan lan bengi nganggo kecupan tanpa cacah. Nanah iki lan lembab sing njijiki iki – iku daging sing ing pangkuané kowe nyerah marang dosa. Mula, delengen lan pastèkna yèn nalika kowe ngeluk kekasih mudamu ing ambenmu, kowe ngeluk bledug lan lendhut. Elinga, nalika kowe nyium anggota awaké, kowe nyium ambu busuk lan nanah. Sadharna, nalika kowe kobong tresna marang wong-wong mau, obyek kepinginanmu iku cacing, abu, lan ambu busuk. Aja nganti kapancing ilusi, para mudha lan para dara sing bodho! Aja kapancing dening kaendahan enom sing luntur; amarga kita uga, sing saiki ngglethak ing ngarepmu, bangke busuk iki, biyen nalika isih urip, kaya kowe saiki, ayu lan gagah, diolesi minye, dikasihi, seneng urip lan manggon ing kamulyan; lan saiki, kaya sing kowe deleng, kabèh mau wis dadi bayangan, bledug, abu, lan ambu busuk. Aja nganti kowe ngapusi awakmu dhéwé maneh; nanging sinaua saka kita, sing wis luwih dhisik lan saiki padha ana ing kuburan, lan padha waspada, lan yakinana – yèn ana pangadilan, ana sangsara tanpa wates, ana pepeteng kang peteng legam lan Gehenna kang tanpa pangarep-arep, ana ulat kang ora mati-mati, tangis kang ora kendhat, nggrentheng untu kang ora kendhat, lan sedhih kang ora ana obat'.

93. Iki piwulang saka sedulur kita, sing wis luwih dhisik mlebu kana—ora mung nganggo tembung, nanging kanthi pakaryané. Mula saka iku, ayo padha tangi saka turu. Ayo padha mandheg ngapusi awak dhéwé nganggo pangarep-arep kosong. Ayo aja nganti mungsuh licik ngguyoni kita maneh. Muga-muga kita ora kesasar amarga pikiran muji-muji sing njanjèkaké urip dawa. Akeh wong, sanajan wis gawe akèh rencana, ora nganti urip nganti esuk, nanging ujug-ujug ditarik déning pati, kaya manuk dicekel elang, utawa anak wedhus

disembelih srigala. Ana uga sing turu awan ing kahanan waras, nanging ora tangi manèh; ana liyané sing lagi lungguh ing méja, ambegan pungkasané metu; ana uga sing mati ujug-ujug nalika mlaku-mlaku utawa lagi seneng-seneng; Ana uga sing mati ing kamar mandi, banjur panguburané wis disiapaké ing kono; ana uga sing ujug-ujug dijupuk pati nalika manten, ing kamar pangantené dhéwé – lan sandhangan mantené dadi sandhangan panguburané, sing mènèhi musik ing manten diganti karo wong sing nangisi, lan sing jaged diganti karo wong sing nangis. 'Kita wis ngerti kabèh iki,' nanging kita isih ora mandheg ngapusi awak dhéwé. Mula saka iku kita ora bakal éntuk welas asih saka Gusti Allah; amarga dudu amarga ora ngerti, nanging kanthi sadar kita nyerah marang tipuan. 'Mula aku nyuwun marang kowé,'—aja mung dadi pamireng, nanging uga dadi pelaksana piwulang sing diwènèhaké marang kowé.

94. Piyé ajrih lan kasangsaran sing bakal kita alami nalika wayahe kita ninggal donya iki, nalika nyawa pisah saka badan?! Misteri ageng lan nggegirisi banjur kelakon! Malaikat-malaikat becik lan akèh pasukan swarga nyedhaki nyawa, kaya déné kabèh pasukan mungsuh lan pangeran pepeteng; loro-loroné padha nyoba narik nyawa menyang alamé dhéwé. Ing wektu iki, yèn nyawa wis nglumpukaké sipat-sipat becik ing donya iki, urip kanthi ajiné lan luhur budi; banjur ing dina pamitané, kabecikan sing wis digayuh mau dijupuk déning malaikat-malaikat sing becik, sing ngubengi nyawa lan ora ngidini kekuwatan mungsuh nyentuhé; nanging, kanthi kabungahan lan suka cita, malaikat-malaikat suci nampani lan nggawa menyang Kristus, Gusti lan Raja Kamulyan, lan nyembah Panjenengané bebarengan karo jiwaku lan kabèh kuwasa swarga. Lan pungkasané, nyawa mau digawa menyang panggonan pangaso, menyang kabungahan kang ora bisa diungkapaké, menyang pepadhang langgeng, ing ngendi ora ana sedhih, ora ana gumregah, ora ana luh, ora ana kuwatir, nanging ana gesang langgeng lan kabungahan langgeng ing kraton swarga bebarengan karo kabèh wong liya sing wis nyenengaké Gusti Allah. – Nanging yèn nyawa urip kanthi isin ing donya iki, nyemplung ing hawa napsu kang ora mulya lan kabawa déning kesenangan jasmani lan kesia-siaan donya iki, banjur ing dina pamitané saka urip iki, nafsu lan kesenangan sing dipikolehi ing urip iki malih dadi setan-setan jahat; padha ngubengi nyawa kasihan kuwi lan ora ngidini Malaikat Gusti nyedhaki, nanging, bebarengan karo pasukan mungsuh, para pangeran pepeteng, padha nyekel dhèwèké—sing kasihan, nangis, putus asa lan meratapi—lan nggawa dhèwèké menyang panggonan sing peteng, suram lan sedhih, ing ngendi kabèh wong dosa disimpen nganti Dina Pengadilan lan sangsara langgeng, sing bakal dadi panggonan setan lan malaikat-malaikate.

95. Mula, nalika isih ana wektu, ayo padha ngati-ati supaya bisa ngresiki awak saka hawa napsu lumantar tobat, lan lumantar pakaryan ngorbanake diri lan kabecikan, ayo padha nanem kabecikan ing ati kita, sing bakal dadi syafaat nalika kita seda, lan bebarengan karo Malaikat Gusti bakal ngadeg ing ngarepe Gusti kita, lan narik sih-rahmat Panjenengané marang kita.

2. Pelajaran bab Taubat

1. Celaka aku! Aib banget aku iki! Jati diriku ing njero ora kaya sing katon saka njaba! Satemene, aku mung duwe wujud taqwa saka njaba, nanging ora duwe kekuwatane. Kanthi pasuryan apa aku bakal ngadhepi Gusti Allah, sing ngerti rahasia atiku? Amarga aku tanggung jawab marang akèh tumindak ala, sanajan aku lagi ndedonga, aku wedi yen geni bakal tiba saka swarga lan nglelepake aku. – Nanging aku ora putus asa, percaya marang sih-rahmaté Gusti.

2. Atiku wis dadi atos, akalku wis rusak, pikiranku wis mendhung. Kaya asu, aku bali maneh marang '*muntahanku dhéwé*' (2 Petrus 2:22). Aku ora nduwé tobat sing tulus, ora ana luh nalika ndedonga, sanajan aku nglegak lan nggebuk dhadaku—panggonané hawa napsu.

3. Ing kono, apa sing wis ditindakake ing pepeteng lan apa sing wis ditindakake kanthi terang-terangan bakal kabukak. Piyé isiné atiku nalika wong-wong sing saiki kandha yèn aku ora ana cacaté ndeleng aku kaya wong sing wis dihukum! Amarga wis ninggalaké bab-bab rohani, aku wis nyerah marang napsuku. Aku ora kepengin sinau, nanging seneng mulang; aku ora kepengin manut, nanging seneng ngrembaka wong liya; aku ora kepengin nyambut gawe, nanging seneng mbebani wong liya; aku ora kepengin ngajeni wong liya, nanging kepengin diajeni; aku ora tahan dicela, nanging seneng nyela; aku ora kepengin direndhahake, nanging seneng ngrendhahake wong liya. – Aku cukup wicaksana kanggo menehi pitutur, nanging ora cukup wicaksana kanggo ngetutake pitutur iku dhéwé; aku ngomong apa sing kuduné ditindakake, nanging aku nindakake apa sing kuduné ora diomongake.

4. Aja nganti kowe kandha, 'Dina iki aku bakal dosa, lan sesuk aku bakal tobat.' Nanging luwih becik ayo padha tobat dina iki; amarga kita ora ngerti apa kita bakal urip nganti sesuk.

5. Apa kita wis dosa? Ayo padha tobat, amarga Gusti nampa tobaté wong sing pancèn tobat.

6. Yen ana sedulur sing dosa, kita seneng banget nyalahké dhèwèké; nanging yèn kita dhéwé sing dosa, kita ora gelem ditresnani.

7. *'Aja mbantah bebener, lan aja isin karo paukumanmu. Aja isin ngakoni dosamu'* (Sirakh 4:29–30). *'Aja nganti kowe kandha: "Aku wis dosa, apa sing bakal kelakon marang aku?" Amarga Gusti Allah iku sabar banget. Aja nundha-nundha bali marang Gusti, lan aja nganti nundha saben dina'* (Sirakh 5:4, 8). *'Elinga, bebendhu ora bakal suwe teka'* (Sirakh 7:18).

8. *"Sapa sing bakal maringi banyu ing sirahku, lan mata air luh ing matakmu, supaya aku bisa nangis kanggo dosaku awan lan bengi?"* (Yer. 9:1). Kanggo guyu aku kandha (Pangandika 2:2): 'Adoh saka aku'; lan kanggo luh: 'Maju marang aku'; amarga dosaku ageng sanget ing ngarsane Gusti, lan kaluputanku tanpa cacah.

9. Apa kowe ngerti yèn ana telung jinis luh sing béda ing antarané manungsa? Ana luh kanggo bab-bab sing katon – lan iki pait banget lan sia-sia. Ana luh pangapuran, nalika jiwa ngidam berkah langgeng, lan luh iki legi banget lan migunani. Lan ana luh pangapusan sing ana *'raungan lan kricing untu'* (Mat. 8:12) – luh iki pait lan ora ana gunane, amarga kabeh iku sia-sia nalika ora ana wektu maneh kanggo pangapuran.

10. Saka njaba kita andhap asor, nanging watak kita kejem lan ora manungsawi; saka njaba kita taat, nanging watak kita pembunuh; saka njaba kita kebak katresnan, nanging watak kita mungsuh; saka njaba kita ramah, nanging watak kita kebak kebencian; ing njaba laku tapa, nanging watake wabah tumrap wong tapa; ing njaba puasa, nanging watake perompak segara; ing njaba suci, nanging ing ati zinah; ing njaba meneng, nanging ing ati gelandangan; ing njaba alus, nanging watake sombong; saka njaba penasihat, nanging sejatine panyasar; saka njaba polos atiné, nanging sejatine mbebayani. – Napa kok kaya ngono? Amarga kita ora nduwé wedi marang Gusti Allah ing ngarepé, lan kita ora ngerti dhawuh Gusti, utawa sanadyan ngerti, kita mbalèkaké tegesé supaya cocog karo karepé dhéwé.

11. Lan sanajan saiki (sawisé pirang-pirang taun ngupayakaké diri), isih akèh pikiran sing ora resik ing atiku – iri, ala, nglegakaké napsu, keserakahan mangan, gampang nesu, kesombongan, lan hawa napsu. Aku ora ana apa-apa ing diriku, nanging aku nganggep diriku iki ana apa-apa; aku diétung kalebu wong sing jahat, nanging aku ngupaya entuk reputasi kasucian; aku urip ing dosa, nanging aku kepéngin dianggep wong sing bener. Aku dhéwé iku tukang goroh, nanging aku nesu marang wong sing goroh; aku ngrusak awakku dhéwé nganggo pikiranku, nanging aku ngadili wong sing nglakoni cabul; Aku ngukum maling, nanging aku nindhes wong mlarat; aku katon suci, padahal aku pancen ora suci; ing gréja aku njupuk panggonan paling ngarep, padahal aku ora pantes sanajan mung ing panggonan pungkasan; aku nuntut pakurmatan kanggo awakku dhéwé, nalika sakjatine aku kuduné nampa isin; ing ngarepé wanita aku kepéngin katon ramah, ing ngarepé wong sugih – takwa. Yen aku dihina, aku mbales dendam; nalika disalahké, aku nesu; yèn ora ana pujian, aku dadi nesu; aku ngremehké wong sing nduwèni wewenang, nanging tumindak munafik ing ngarepé; aku ora gelem maringi pakurmatan marang wong sing pantes, nanging aku dhéwé sing ora pantes malah nuntut pakurmatan; aku ora bakal nyritakaké pikiran-pikiran sing saben dina ngisi pikiranku, kesibukanku karo kesombongan, kelalaianku ing ndonga, utawa kegandrunganku marang gosip. Nanging aku bakal nyritakaké kunjungan menyang gréja miturut tata cara sing wis ditemtokaké, kalebu nundha-nundha sing disengaja, patemon sing diatur, obrolan munafik karo para wanita salehah, ketamaraku ing nampa kado, lan pujiku kanggo entuk luwih akèh. Mangkono uripku, mangkono uga kaluputanku!

12. Mbok menawa ana wong sing bakal kandha, 'Apa pikiran iku pancen prakara sing penting banget?!' Marang iki aku mangsuli: pancen iku penting banget, lan iki buktine saka Kitab Suci. Ayub nyawisake kurban kanggo anak-anake, kanthi kandha, 'Mbok menawa padha wis mikirake piala ing atine' (1:5). Yen pikiran ora kena pertanggungjawaban, kenapa dhèwèké kudu nyawisaké sanajan siji sapi jantan kanggo dosa-dosa pikirane? – Wong-wong sing jahat diukum ing pasamuwané Korah; lan amarga padha nyimpen pikiran ala, padha kobong. Lan Gusti Panyelamet, ing pangendhukané, nyebut zinah 'zinah', napsu marang garwa 'kedadéan iku dhéwé', nesu 'pembunuhan', lan ngetung kebencian padha karo pembunuhan. Rasul Paulus sing maktua uga maringi kesaksian bab tanggung jawab kita marang pikiran-pikiran kita nalika Panjenengané kandha yèn Gusti bakal mbukak *'nasehat-nasehat ati'* ing pangadilan lan mènèhi padhang marang *'prekara-prekara sing didhelikaké ing pepeteng'* (1 Kor. 4:5). – Mula saka iku, aja nganti kandha yèn pikiran iku ora ana tegesé, nalika sarujuk marang pikiran-pikiran mau dianggep minangka tumindaké dhéwé.

13. Ora mung pikiran kita sing kudu digatekake, nanging luwih saka iku yaiku putusan karsa kanggo nganggep pikiran-pikiran mau nyenengake lan nyerah marang kuwi. Tukang tani nanem wiji ing lemah, nanging ora kabèh ditampa; mangkono uga pikiran nanem ing karsa, nanging ora kabèh disahaké lan ditampa.

Saka apa sing ditampa lemah, tukang tani ngarep-arep panèn; lan kanggo apa sing wis disahaké lan ditampa karsa, Gusti nuntut pertanggungjawaban.

14. Rasul nyebut wong-wong sing tumindak miturut alamiah 'rohani', lan sing tumindak ora miturut alamiah 'daging'; dene sing rohani iku wong-wong sing malah ngowahi alamiah dadi roh. Gusti ngerti watak, karsa, lan kakuwatan saben wong; Panjenengané nanem Sabda Panjenengané ing jeroné, lan nuntut pakaryan manut kamampuané; Panjenengané nembus kanthi gaib mlebu ing jiwa lan roh, mlebu ing kodrat lan karsa (tanpa meksa karsa). Yen sawijining wong wareg karo apa sing alamiah, Gusti ora nyalahké; amarga Panjenengané wis netepaké ukuran kodrat lan wis netepaké paugeran kanggo iku. Nanging yen karsa dikalahaké déning kodrat, Panjenengané nuntut pertanggungjawaban kanggo ora krasa wareg lan kanggo nglanggar paugeran Gusti.

15. Aku sengit marang dosa, nanging aku isih kapenuhan hawa napsu; aku nolak tumindak ala, nanging aku nyerah marang kesenengan sing bertentangan karo kersaku. Aku wis ngadegaké sipatku dadi budak dosa, lan dosa, sawisé tuku kersaku, meksa aku. Hawa napsu mili kaya kali ing atiku; amarga aku wis nyawiji pikiran karo daging, lan pisah ora mungkin. Aku buru-buru ngganti kersaku, nanging kahanan lawasku nolak aku ing bab iki. Aku buru-buru mbebasake atiku, nanging aku kabebanan akèh utang.

16. Sétan, juru utang sing jahat kuwi, ora ngélingaké aku bab pembayaran; dhèwèké maringi utangan kanthi loman, nanging ora gelem njupuk apa-apa bali. Tujuané mung kanggo ngawu, lan ora mbantah bab utang; dhèwèké maringi utangan supaya kita sugih ing hawa napsu, lan ora nuntut pembayaran saka apa sing wis diwènèhaké. Aku kepengin mbayar dheweke, nanging dheweke malah nambah utang sing wis ana sadurunge. Nalika aku meksa dheweke njupuk utange, dheweke maringi barang liya, supaya katon yèn aku mbayar saka utange dheweke dhéwé. Dheweke mbebani aku karo utang anyar, amarga dheweke mbusak hawa napsu lawasku nganggo hawa napsu anyar sing durung tau ana sadurunge. Sing lawas katon wis lunas; nanging dhèwèké narik aku mlebu ing kewajiban anyar saka gairah lan ngenalaké aku marang kahanan anyar. Dhèwèké meksa aku meneng bab gairahku lan ora ngakoni, lan ngyakiniaké aku nguber gairah anyar, kaya-kaya ora mbabayani. Aku dadi biasa karo hawa napsu sing durung tau tak kenal sadurunge, lan amarga kuwi aku lali marang hawa napsu lawasku. Aku gawe prajANJI karo sing teka anyar mau, lan maneh aku nemokake awakku ana ing utang. Aku nyurung marang kuwi kaya kanca, lan sing wis nyilih aku dhuwit malah dadi tuanku maneh. Aku kepengin mbebasake awakku, nanging padha ndadekake aku dadi budak sing isa dituku. Aku buru-buru mecah ikatané, banjur ngiket awakku nganggo ikatan anyar; lan nalika aku ngupaya mbebasake awakku saka perang ing sangisoré panji-panji hawa napsu, amarga kasil lan pepariné, aku malah dadi pangurusé.

17. O, adohna aku saka perbudakan marang ula iki! Adohna panguwasa hawa napsu iki! Adohna dosa kang wis ngakar jero iki. Iku wis maringi jaminan kanggo tuku pikiranku kanggo awake dhewe; iku wis muji daging supaya nyawaku dadi abdi. Iku nyegah masa mudaku, supaya akalku ora bisa nyadari apa sing kedadeyan; iku ngiket pikiranku sing durung mateng marang awake dhewe, lan lumantar iku, kaya rante tembaga, nahan pikiranku sing winates dadi tawanan; lan yen pikiranku kepengin mlayu, iku ora ngeculake, tetep ngiket. Dosa ngubengi pikiran lan ngunci lawang kawruh. Hawa napsu tansah ngawasi pikiran, supaya nalika nyebut jeneng Gusti, pikiran ora bisa nyegah daging didol. Iku sumpah manawa nyenengake daging ora ana salahé, lan ora bakal ana paukuman kanggo bab cilik kaya ngono. Iku nyebutaké akèh pikiran kang mbulet minangka tuladha, lan njamin marang aku yèn ora mungkin kanggo mriksa; iku nyebut kasubtilané (kecil), lan njamin marang aku yèn kabèh kuwi bakal dilalekaké. Mangkéné mungsuh nyegah aku lan ngiket aku, nyeret aku nganggo tipuan lan muji-muji.

18. Paulus ngendika bab wong sing dosa yèn dhèwèké '*saka daging*' (Roma 7:14). Dosa digawé tumindak déning wong sing kersa; nanging antarané sipat lan dosa, kabiasaan dadi perantara; lan hawa napsu iku diparingaké déning dosa lan ditampa déning sipat; panggunaan hawa napsu iki nuntun marang panguasaan nyawa, kabingungan pikiran, lan perbudakan. Amarga dosa sing manggon ing daging nguwasani pikiran lan nguwasani nyawa, ngrembaka liwat daging. Dosa nggunakake daging minangka pangurus; liwat iku uga mbebani nyawa, lan dadi kaya pangurusé; amarga dosa maringi tugas lan nuntut pertanggungjawaban babagan palaksanaané. Yen perlu ngukum kanthi pukulan, dosa ngukum kuwi liwat daging. Dosa kuwi, kaya-kaya, wis ngowahi daging dadi ranté dhéwé, lan nyekel nyawa kaya wedhus sing arep disembelih; lan kaya manuk mabur dhuwur, dosa wis ngiket nyawa nganggo ranté sing diarani " ", lan nganggo ranté kuwi, kaya raksasa gedhé nganggo pedhang, wis motong tangan lan sikilé. Aku ora bisa mlayu utawa nulungi awakku dhéwé,

amarga aku wis mati sanajan isih urip; aku weruh nganggo mripatku, nanging aku wuta; aku wis dadi asu tinimbang manungsa, lan sanadyan aku makhluk rasional, aku tumindak kaya kéwan sing ora bisa ngomong.

19. Nanging aku kepengin banget dibebasake saka kahanan sengsara lan kebak hawa iki, yen Gusti kersa nulungi aku. Yen Panjenengané nindakake marang aku manut akèh kamurahané, Panjenengané bakal nylametaké aku saka dosa; lan yen Panjenengané ngucuraké kabecikané marang aku, aku bakal slamet. Aku yakin manawa iki bisa tumrap Panjenengané – lan aku ora putus asa babagan kaslametané. Aku ngerti manawa akèh karunyané bakal ngungkuli akèh dosaku. Aku ngerti manawa nalika Panjenengané rawuh, Panjenengané welas asih marang kabèh wong, lan ing baptisan paring pangapura dosa. Aku ngakoni iki, amarga aku wis nampa paedah saka sih rahmat iki. Aku butuh panyembuhan kanggo dosa-dosa sing tak lakoni sawisé baptisan; nanging kanggo Panjenengané sing wis nguripaké wong mati, ora mokal kanggo nyembuhaké aku uga ing bab iki. Aku wuta, nanging Panjenengané marasaké wong sing wuta wiwit lair. Aku diasingaké kaya wong kusta, nanging yèn Panjenengané kersa, Panjenengané uga bisa ngresiki aku. Aku kabebanan dosa, nanging kabecikan Panjenengané marang aku ora bakal kalah déning dosa-dosa mau. Panjenengané welas asih marang Zakheus minangka wong sing pantes; Panjenengané bakal welas asih marang aku minangka wong sing ora pantes.

20. Malah tembung sing ora ana gunané uga bakal diadili. Lan apa iku tembung sing ora ana gunané? Janji iman sing ora kasembadan ing pakaryan. Siji wong pracaya lan ngakoni Kristus, nanging tetep diam, ora nindakake apa sing diprentahake Kristus. Ing conto liyane, tembung iku dadi sia-sia, yaiku nalika wong ngakoni dosane nanging ora ngowahi lakune, nalika padha kandha tobat nanging banjur dosa maneh. Lan ngomong ala marang wong liya iku tembung sia-sia; amarga iku nyritakake apa sing ora ditindakake lan apa sing ora dideleng.

21. Ayo, wong sing dosa, marani dhokter sing luhung, lan waras tanpa susah payah. Buwang beban dosamu, aturake pandonga, lan resiko lara sing ngrembesi nganggo luh. Amarga dhokter langit iki marasake lara nganggo luh lan angin. Mula, teka karo luhmu—iki obat sing paling mujarab. Amarga kersaning Tabib ing swarga yaiku saben wong mari lan kaslametake déning luhé dhéwé. Pangobatan iki ora kanggo wektu suwe, nanging mujarab; ora mung ngiket lara mau saklawase, nanging langsung marasaké kowe. Dhokter iku mung ngenteni weruh luhmu; maju, aja wedi. Tunjukna lara mau, gawa pangobatané—luh lan angin.

22. Sapa sing ora bakal gumun, sapa sing ora bakal kaget, sapa sing ora bakal muji sih agung saka kabecikan Panjenengan, Panyelamet nyawa kita, nalika Panjenengan kersa nampa luh minangka rega kanggo panyembuhan Panjenengan! O, kakuwatan luh! Sepira adoh panjenengan wis tekan! Kanthi kawani ageng, kowe mlebu swarga tanpa alangan. Wah, kuwasa luh! Kumpulan malaikat lan kabèh kuwasa ing swarga padha bungah tanpa kendhat amarga kawanimu. Wah, kuwasa luh! Yen kowe kersa, kowe bisa kanthi suka cita ngadeg ing ngarepé sing suci lan mulya, pangastané Gusti kang paling resik. Wah, kuwasa luh! Ing kedhip mripat, kowe mabur munggah menyang swarga, lan kowe nampa saka Gusti apa sing kowe panyengi; amarga Panjenengané metu kanggo nyambut kowe, kanthi kersa maringi pangapura.

23. Kepiye aku bakal nyuwun marang Panjenengan, ya Sang Juruslamet, nalika lambeku kebak fitnah? Kepiye aku bakal nyanyi puji-pujian marang Panjenengan nalika nuraniku kotor? Kepiye aku bakal nelukake Panjenengan nalika aku gagal netepi dhawuh Panjenengan? – Nanging Panjenengan piyambak, ya Sing Maha Loman, aja ngremehake aku, wong sengsara; aja mbuwang aku, makhluk hina; aja ninggalake aku, manungsa tanpa pangarep-arep. Amarga iku dadi kabungahan gedhé tumrap mungsuhku nalika weruh aku putus asa marang awaké dhéwé; kabungahan siji-sijiné yaiku weruh aku, amarga putus asa, dadi tawanané: nanging Panjenengan piyambak, lumantar sih panjenengan, ngremehake pangarep-arepé, nyekel aku saka cangkémé, nylametaké aku saka rencana jahaté, lan saka kabèh jerat sing wis dipasang nglawan aku! – Lan marang kabèh sing nuraniné keganggu amarga tumindak ala, aku nyuwun: aja padha nyerah marang awakmu dhéwé; aja maringi mungsuhmu alesan kanggo bungah. Nanging nyedhak marang Gusti tanpa isin, nangis ing ngarsané, lan aja nyerah marang awakmu dhéwé. Amarga Gusti kita seneng banget marang wong sing tobat lan ngenteni kita bali. Panjenengané piyambak ngundang kabèh wong: *'Mèlu marang Aku, kowe kabèh sing padha nyambut gawe lan abot bebanmu, lan Aku bakal maringi kowe katentreman'* (Matéus 11:28). Mula, aja ana siji waé sing nyerah marang awaké dhéwé, sanajan wis dosa. Gusti mung ketat marang wong-wong sing nolak Panjenengané lan ora tobat.

24. Begja wong sing kanthi sadar milih nangis, lan kanthi ati sing remuk ngucurake luh ing lemah ing ngarsane Gusti kaya mutiara sing larang.

25. Begja wong sing nyawane wis dadi kaya wit anyar ditandur, lan sing tansah kaya banyu saka saluran irigasi, netesake luh kanggo Gusti.

26. Begja wong sing nandur tanduran becik—yaiku kabecikan—ing atiné, lan nyirami apa sing wis ditandur ing batiné, ndedonga kanthi luh supaya tandurane nyenengake lan ngasilake woh tumrap Gusti.

27. Aku kepengin nerangake marang kowe kakuwataning luh. Lumantar pandonga kanthi luh, Hannah nampa Nabi Samuel, bebarengan karo kabungahan, sedhih, lan puji-pujian marang Gusti Allah ing atine. Wadon sing dosa ing omahé Simon, nangis lan ngumbah sikilé Gusti sing suci nganggo luhé, nampa pangapura saka dosa-dosané. Kelembutan (nangis saka jeroné ati ing ngarsané Gusti) iku marasaké jiwa. Iku nancepake Putra Tunggal ing sajroning kita nalika kita ngidam-idam marang Panjenengané, lan narik Roh Suci mlebu ing jiwa. Ora ana kabungahan ing donya sing luwih manis tinimbang sing asalé saka pangapuraning ati. Apa ana saka kowe kabèh sing wis padhang dening kabungahaning luh kanggo Gusti iki? Yèn ana saka kowe kabèh, sawisé ngrasakaké iki lan nemokaké kabungahan ing kono, nganti mabur ngluwihi donya sajroning pandonga, mula ing wektu kuwi kowe sakabèhé ana ing njaba awakmu, ing njaba jaman iki kabèh – lan ora ana manèh ing donya. – Luh suci lan murni kanggo Gusti tansah ngumbah nyawa saka dosa lan ngresiki saka kaluputan. Luh kanggo Gusti ing saben wektu maringi kawani ing ngarsane Gusti; pikiran-pikiran ora suci ora bisa nyedhaki nyawa sing tansah kabungahake dening welas asih marang Gusti. Kawelasan iku bandha sing ora bisa dicolong; kanthi kawelasan aku tegesé sing ora mung tahan sedina waé, nanging terus-terusan, awan lan bengi, nganti pungkasaning urip. Kawelasan iku mata banyu sing resik sing nyirami kebon jiwa sing subur (yaiku kabecikan).

28. Sadurunge ana wong nindakake kaluputan, mungsuh ngremehake kaluputan iku banget ing paningalé; utamané, dhèwèké ngremehake napsu kanggo kesenangan indra, kaya-kaya nyukupi iku padha karo ngucurake segéng banyu adhem ing lantai. Mangkono mungsuh ngremehake dosa ing paningalé wong sadurunge ditindakake; nanging sawisé dosa iku wis kalakon, sing jahat nggedhekake kejahatan mau nganti ngédab-édabi ing paningal wong sing wis kecemplung ing dosa kuwi. Kanthi mangkono, dhèwèké nggugah ombak putus asa ing atiné; lan asring dhèwèké nyerang wong mau nganggo parabel, nandur pamikiran kaya: 'Apa sing wis kok tindakake, kowe sing nyambut gawe sia-sia? Lan apa sing padha karo tumindakmu kuwi? Iki kahanané kaya ngéné: ana wong nandur wit anggur, dirumat lan dipelihara nganti ngasilaké woh; sawisé nglumpukaké woh anggur, dhèwèké ngisi tong-tong anggur; nanging banjur, dumadakan, dhèwèké mungguh, njupuk kapak lan mecah tong-tong mau; angguré mili lan ilang; iki sing padha karo pakaryanmu.' Iki sing ditanamaké déning sing jahat ing ati manungsa, kanthi niat nyemplungaké wong mau ing jeroné putus asa.

29. Mula, amarga wis ngerti dhisik tipuan mungsuh, mlayua saka dosa. Nanging yen kowe tiba ing dosa, aja terus-terusan ing kono; nanging tangi lan bali marang Gusti Allahmu kanthi sakabehe atimu, supaya nyawamu bisa slamet. Ucapna marang pikiran sing ala: 'Sanadyan aku wis mecah tong lan ngrusak anggur, kebon anggurku isih utuh, lan Gusti iku sabar, kebak sih-rahmat, welas asih, lan adil. Lan aku ngarep-arep, kanthi pitulungan sih-rahmaté, aku bakal nandur lan nglumpukaké anggurku manèh, lan ngisi tongku kaya biyèn.' Amarga lumantar Nabi Yesaya Panjenengané ngendika: *'Sanadyan kaluputanmu padha abang kaya kain ungu, bakal dadi putih kaya salju; sanadyan padha abang kaya kain kirmisi, bakal dadi putih kaya wol'* (Yesaya 1:18).

30. Kanggo siji wong, pikiran nyaranake lan kandha: 'Kowe isih enom; kowe bakal tobat nalika tuwa.' Nanging kanggo wong sing wis tuwa, pikiran nyaranake: 'Kowe wis tuwa – kepiye kowe bisa nahan pakaryan tobat? Kowe butuh istirahat.'

31. Aja putus asa marang awakmu, lan aja ngomong, 'Aku ora bisa diselametake maneh'. Kosok baline, kowe isih pancen bisa slamet. Tresnaa marang ajrih marang Gusti Allah kanthi sakabehe atimu; lan iku bakal marasake tatu-tatumu lan njaga kowe supaya ora bisa ditembus wiwit saiki. Sajrone atimu tresna marang ajrih marang Gusti, kowe ora bakal tiba ing jerat setan, nanging bakal kaya manuk elang mabur ing awang-awang. – Nanging yèn sawisé kuwi nyawamu nglirwakaké ajrih marang Gusti, banjur dadi sombong, mula ambruk saka panggonan dhuwur lan dadi dolanané roh-roh ing donya ngandhap. Lan roh-roh mau, sawisé mbutakaké mripaté, nyeret nyawamu mlebu ing napsu pesta pora, kaya sapi sing dipasang sangkèné.

32. Yen kowe kena panah saka mungsuh sing licik, aja nganti putus asa sanadyan sethithik; malah, kaping pirang-pirang kowe kaserang, aja nganti tetep kalah, nanging langsung tangi lan perang nglawan mungsuh: amarga Panulung tansah siap ngulur tangan tengene marang kowe, lan bakal ngangkat kowe saka ambrukmu. Sakwise kowe pisanan ngulurake tangan tengenmu marang Panjenengane, mangkono uga Panjenengane bakal ngulurake tangan tengene marang kowe kanggo ngangkat kowe. Nanging mungsuh sing

jahat nindakake kabèh sing bisa kanggo nyemplungake kowe ing putus asa sakwise kowe tiba. Aja percaya marang dheweke; nanging sanajan kowe tiba pitu kaping saben dina, usahaana tangi maneh lan nyenengake Gusti lumantar tobat.

33. Sanadyan kita tiba amarga ringkihé dhéwé, ayo padha ngupaya mariaké awaké dhéwé lumantar tobat. Sanadyan minangka manungsa kita tundhuk marang hawa napsu, aja nganti putus asa marang awaké dhéwé nganti pungkasan; malah, manut marang Gusti, ayo padha ngrungokaké Panjenengané ngendika: *'Tobatna, awit Karajaning Swarga wis cedhak'* (Matéus 4:17). Panjenengané ora nemtokake tobat mung kanggo sawatara dosa, nalika ngecualèkaké liyané; malah, Tabib jiwaané kita wis maringi ubat iki kanggo saben sangsara dosa.

34. Panjaluk pangapura iku sawijining lahan sing diolah ing saben wektu. Iku sawijining wit sing ngasilake woh sing akèh, maringi woh-wohan sing mulya marang Gusti ing saben cara. Iki wit urip sing nguripaké manèh wong-wong sing mati amarga dosa. Iki ana ing pangibadah marang Gusti Allah, lan Gusti Allah remen marang iki minangka kakuwataning pangriptaané; amarga wong-wong sing dosa ngrusak, iki nguripaké manèh kanggo kamulyaning Gusti Allah. Iki minat rohani; amarga iki ngundhuh apa sing ora ditandur, lan njupuk apa sing ora diwènèhaké.

35. Wong-wong sing nindakake kabecikan, lumantar tobat, wis maringi pupuk marang palemahané Gusti; lumantar iku padha ngluhurake Gréja; lumantar iku padha ngisi lumbungé Gusti. Lumantar iku, bumi dadi swarga, amarga wis kebak para Wali—para Malaikat ing bumi iki. Puji syukur marang para abdi sing becik sing lumantar tobat wis nglipatgandhaké asil saka apa sing wis ditandur pirang-pirang kaping.

36. Gusti Allah nyumurupi yèn umat manungsa bakal diganggu déning mungsuh, lan nyetel tobat minangka panulak ambruké. Mungsuh ngyakinaké wong kanggo nindakake dosa, déné tobat siap nampa wong sing dosa. Mungsuh nyurung wong nindakake tumindak ora patut, déné tobat maringi pitutur supaya wong mau mbalèk. Sing sepisanan nuntun marang putus asa, déné sing kapindho njanjèkaké pangarep-arep kaslametan. Dosa ngendhalèkaké nurani, déné tobat dadi tongkat kanggo mbangkitaké saka pambébasan. *'Gusti Allah ngangkat sing tiba'* (Mazmur 145:7); lan Panjenengané nindakaké iki lumantar tobat.

37. Ing pangapuran, Torèt dadi lentera; amarga lumantar iku, wong-wong sing wis dosa bisa ketemu karo Gusti Allah manèh. Wong sing ora manut Torèt kabungkus ing pepeteng lan ora bisa ndeleng kabecikané Gusti Allah; amarga Mungsuh wis ngisi atiné karo putus asa. Nanging pangapuran, kaya dhokter sing becik, ngusir pepeteng saka ati lan kabèh sing nyandhet, mbukakaké marang padhange kabecikané Gusti Allah. Setan nyegah wong sing ora takwa supaya ora eling kanthi nampilake tobat minangka tugas sing abot. Nanging tobat, nalika weruh licike, nyedhaki kanthi alus lan kandha: 'Mung elinga marang Gusti Allah – lan aku bakal nyambut gawe kanggo kowe. Bayangna rahmate Gusti Allah ing pikiranmu – lan aku bakal ndedonga kanggo kowe kanthi ambegan aso. Sedhihna sethithik, para wong dosa, kanthi nyesel—lan Aku bakal ndadekake kowe dadi abdi Allah. Lan Nabi Yesaya ngendika: *'Nalika kowe bali lan ngendheg, mula kowe bakal slamet'* (Yesaya 30:15). 'Iki paseksi kanggo kowe; kowe mung perlu tobat.' Yen wong dosa nglegos, beban dosa sing disandhangaké ula marang dhèwèké bakal sirna bareng legosané. Banjur kabut ketidhoan bakal sirna saka pikirane – mripat atiné bakal dadi cetha, lan tobat bakal miwiti nuntun atiné marang kaslametan.

38. Nalika wong sing tobat nyumurupi kabecikaning Gusti, dhèwèké ora mung nglegak, nanging uga ngucuraké luh kanthi sedhih banget. Amarga jiwa, sawisé suwé kapisah saka Gusti, nalika ndelok Panjenengané minangka Rama, kabèh krasa kepéngin ngucuraké luh. Amarga pungkasane wis nyumurupi Sang Penciptane, atine ngetokake luh lan narik Gusti marang awake dhewe, amarga tresna marang sihirahmating Rama; lan kanthi mangkono atine dibersihaké saka kabèh sing wis digawa ula marang dheweke. Utawa apa kowe durung krungu apa sing diomongaké Dawud: *'Aku ngumbah amben saben bengi'* (Mazmur 6:7)? Nanging dhisik dhèwèké ngos-ngosan, banjur miwiti nangis. Lan mangkono lumrahé alam: dhisik angin, banjur udan; dhisik guntur nggerem, banjur tetes udan kabentuk saka méga.

39. Dawud, sawisé ngelesi, ngembeni ambené nganggo luh, amarga wis kacemlorot déning zinah. Dheweke ngumbah ambené nganggo luh, ambené sing wis dadi najis amarga perselingkuhan sing ora sah. Dheweke kandha: *'Aku kesel amarga ngeluh'* (Mazmur 6:7); lan kakehan ngeluh iku woh saka ati sing lara, sing uga ngasilaké akèh luh. Mangkono, luh saya akèh amarga ngeluh sing ndhisiki.

40. Nurani nduwèni kecenderungan alamiah marang Gusti (nglambangaké Gusti lan kabèh sing asalé saka Gusti), lan nolak kabèh tipuan sing wis mlebu. Dosa asring mlebu tanpa isin-isin, nanging nurani, kanthi nggunakake kahanan wektu kuwi, menang. Yen ana wong kang kacekel rasa wedi nalika ana ing pepeteng, iku nuduhake yen iku amarga dosa: amarga Kitab Suci kandha, *'Wong jahat mlayu nalika ora ana sing ngoyak'*

(Amsal 28:1). Utawa yen ana ing kapal, ana wong kang bingung amarga ombak segara kang gedhe, nurani ngelingake dheweke marang kejahatanane. Utawa nalika ana gempa bumi, kuwi ngélingaké tumindak ora patuh marang hukum. Utawa nalika ana wong lelungan, kuwi ngélingaké tumindak napsu. Pungkasané, yèn wong sing dosa ora tobat, kuwi nyalahaké dhèwèké nalika dhèwèké kena kelemahan lan lara badan – lan, amarga tresna marang urip, dhèwèké ndedikakaké marang Gusti Allah supaya mungkasi dosa ing batiné. Amarga wedi pati lan kelangan berkah urip langgeng, dhèwèké, kang disiksa nuraniné, mbalèk marang tobat – perantara iki antarané Gusti Allah lan manungsa.

41. Wong enom sing kasebut ing Injil, sawisé njupuk warisané saka bapaké, lunga menyang tanah adoh lan mbuwang-mbuwang dhuwit mau kanggo wong wadon jalang; akibaté dhèwèké nganti nandhang mlarat banget ing kabèh bab. Nalika dhèwèké wiwit krasa sangsara amarga beban kasulitané, pangapurané, kanthi ngélingaké dhèwèké marang kélanganing urip biyèn sing tanpa beban karo bapaké, nyulutaké manèh ing atiné kepéngin bali lan pangarep-arep bisa nyenengaké bapaké lumantar pangapurané. Lan dhèwèké muni banter: *'Aku bakal tangi lan lunga marang bapakku, lan aku bakal kandha marang dhèwèké: Bapak, aku wis dosa marang swarga lan marang panjenengan'* (Lukas 15:18). Nalika mungsuh nyerang wong enom sing wis nyerah marang godaan, lan nindakake karsa manut kersané, pangapuran tetep tentrem, sawise menengake swara nuraniné lan ngenteni wektu sadurunge tumindak. Nanging nalika wektu kasangsaran teka marang dhèwèké, pangapuran, kaya ibu, mbukak dhadha, nyekel dhèwèké, lan nyekel saka tangan ibu tiri—nafsu—kanggo mbalèkaké dhèwèké marang ibuné—taqwa.

42. Pemuda iku njerit: *'Bapa, aku wis dosa marang swarga lan marang panjenengan.'* Anak sing dosa iku ngenali bapaké, nangis amarga sing ngapusi dhèwèké iku bapak tiri lan wong ala. Dhèwèké weruh pengkhianatan, weruh pangelangan (), banjur mlayu menyang pangapuran kaya menyang ibu. Suwé dhèwèké mangan duri lan ngalami keluwen; nanging pangapuran, kaya ibu sing welas asih, sawisé nampa pemuda iki, maringi dhèwèké susu manèh, nawakaké dhadha – nyukupi dhèwèké nganggo susu, amarga dosa wis nyedhot kekuwatané sajrone urip isin. Yèn ora ana susu iki, dhèwèké ora bakal mari. Nanging wong-wong sing ora bisa tangi diangkat maneh dening pangapuran, diparingi susu. Iku marasaké wong-wong sing pancen ringkih lan nyerahaké marang pangkuan bapaké.

43. Apa kowe weruh kepiye pangapuran sepisanan katon marang wong dosa ora kaya sing kasar, nanging kaya sing welas asih lan alus! Iku ora meksa puasa, ora nuntut pangendalian dhiri utawa jaga wengi, nanging ngajak supaya diwiwiti karo pangakuan: *'Aku wis dosa'*. Iku diwiwiti saka langkah sing paling prasaja, amarga wis ngerti yèn nurani bakal ngrampungaké sisané. Nurani iku pangreksa pangapuran; iku njupuk nyawa ing pangayomané lan kesusu ngresiki. Iku ngerti manawa jiwa iku patuh – lan nuntun kaya wong numpak jaran. Iku kepengin supaya tobat ditampa; kepengin supaya tobat iku ngakar ing wong dosa, lan kaya srengéngé, nembus pikiran lan madhang. Mangkono iku alus nuntun wong-wong mau marang Gusti lan, ing wektu sing cendhak, ndadekake wong-wong mau kagungané.

44. Kita ora kena, sedulur, nyerah marang kaslametan nalika kita duwe ibu kaya tobat. Kita ora kena kelangan pangarep-arep marang kaslametan nalika ibu kaya ngono nglipur kita. Tobat wis nuntun wong-wong sing ditawan mungsuh sing galak menyang swarga marang Gusti Allah; mesthine ora bakal mbelakangi kita? Iku wis paring welas asih marang wong-wong sing ana ing njaba Gréja; apa ora bakal paring welas asih marang kita? Ora ana sing bakal ngidini wong liya mbuwang kanthi sembarangan apa sing wis diklumpukaké kanthi susah payah déning dhèwèké dhéwé. Mangkono uga, kepiyé Bapa Allah bisa nyerahaké kita—sing wis dipikolehi lumantar getih Putrané—marang mungsuh? – Kita iku wedhusané, lan Panjenengané iku gembalané. Panjenengané wis maringi pangapuran minangka banyu panyucèn, supaya yèn kita dosa kanthi cara apa waé, kita bisa suci manèh lumantar iku. Kita nduwèni *'adonan'* ora mung kanggo *'lair manèh'* nanging uga kanggo *'pembaruan'*. Yèn kita dosa kanthi cara apa waé, sawisé ngumbah awak kita ing pangapuran, kita dadi suci.

45. Tobat iku mezbahé Gusti Allah, awit lumantar iku wong sing dosa padha ngrampungaké dosa marang Gusti Allah. Miturut Hukum, nalika wong padha dosa, padha diwajibaké nyawisaké kurban jasmani, lan kanggo kuwi padha kudu menyang Yerusalem; nanging ana sing ora bisa amarga kikir, ana sing amarga mlarat, lan ana sing amarga males. Ing sih anyar, kabèh iki kelakon mung kanthi tobat, kanthi nyawisaké kurban ing nurani. Ora mbutuhaké wedhus, nanging pangakuan. Apa kowe ora duwé manuk dara, wong dosa? Ambegan—lan Gusti bakal ngetung iki luwih saka manuk dara. Apa kowe ora duwé manuk dara? Ngakoni dosamu marang Gusti—lan iki bakal dadi kurbanmu sing kobong. Apa kowe ora duwe manuk liyane? Nangis—lan iku bakal diitung minangka kurban kanggo kowe. Yen kowe ndedonga, Gusti bakal nampa

pandongamu tinimbang anak sapi. Yen kowe sujud kanthi ati sing tulus, semangatmu bakal dianggep luwih dhuwur tinimbang sapi jantan sing dikurbanké. Ngapa kowe kudu nyiyapake kemenyan? Tobat bakal ngresiki kowe tanpa kobongan asap.

46. Tobat iku uga dhaharané Gusti, awit lumantar iku Gusti ngrasakaké kaslametan manungsa. Lan Sang Juruwilujeng ngandika: *'Dhaharan kula iku nindakaké kersané Rama kula ing swarga'* (Yohanes 4:34). Mangkono, pangapuran iku rotiing Gusti sing nggumunake; ing pangapuran, Gusti ngrasakake pangakuaning ati nurani; ing pangapuran, Gusti ngombe luhing pangapuran; ing pangapuran, Gusti seneng marang ambune wangi—rasa sejati saka ambegan; amarga tumrap Gusti iku dadi kemenyan sing wangi. Delengen—maneka pangorbanan saka Gusti: ngendhegake napsu, nglakoni puasa, jaga bengi, pandonga sing tekun, manut kanthi andhap asor; amarga kabèh mau luwih nyenengake Gusti tinimbang akèh pangorbanan.

47. Tobat iku pesta kanggo Gusti; amarga Injil kandha yèn Gusti luwih bungah *'kanggo siji wong dosa sing tobat tinimbang kanggo sangang puluh sangang wong sing bener'* (Lukas 15:7). Tobat, kanthi ngrayakake pesta kanggo Gusti, ngundang swarga dhéwé menyang pesta. Para malaikat bungah nalika tobat ngajak padha menyang dhaharan. Kabeh pasukan swarga padha mangan pesta, kabungahake dening tobat.

48. Tobat nyawisake wong-wong dosa minangka kurban, nanging uga nguripake maneh; ngetokake pati, nanging uga nguripake saka pati. Kepiye bisa mangkono? Rungokna: njupuk wong-wong dosa lan ndadekake wong-wong mau bener. Wingi padha mati, nanging dina iki padha urip marang Gusti lumantar pangapuran; wingi padha dadi wong manca, nanging dina iki padha kagungan Gusti; wingi padha ora netepi hukum, nanging dina iki padha suci. Pangapuran iku kualifikasi ageng sing njupuk tembaga banjur malih dadi emas; njupuk timbal banjur ngasilaké pérak. Yen kowe wis weruh carane kaca njupuk werna hyasint, utawa zamrud, utawa safir, mula kowe ora bakal ragu marang pangowahan kaya ngono sing digawé déning kakuwatan pangapuran. Pangapuran, miturut karsa Gusti sing becik, nyawiji wong sing ngapura karo sih-rahmaté Roh Suci, lan ndadèkaké wong mau sakabèhé dadi anaké Gusti.

49. Hukum maringi prentah supaya barang-barang suci digawe sakabehe saka emas. Pangripta Hukum ora ngidini ana kekosongan ing barang-barang sing larang regane iki, supaya kita bisa mangerteni yen para wali Gusti nduweni kasucian sing sampurna ing jeroning awake dhewe. Rungokna, kowe sing lagi tobat! Cedhakna marang Gusti Allah kanthi sakabehing atimu, lan Panjenengané bakal mberkahi kowe kanthi nyucèkaké kowe sakabèhé. Kowe wis ngupaya panyucènan ing geni pangapuran; priksa manawa ora ana sing ketinggalan durung disucèkaké. Mangkéné maksudku. Contoné, kowé lagi tobat saka zinah. Ati-ati mbuwang kabèh wujud zinah, awit s, kabèh jinis cabul asale saka kono. Lan ora mung kuwi, nanging buwang uga kabèh sing nuntun marang najis liwat kuwi: guyu, guyonan, omongan kasar, kesrakan mangan – kuwi kabèh dalan menyang zinah.

50. Buwang sakabehe sing dosa sakabehe. Nalika wong-wong padha dosa, Nabi Musa mrentahake supaya ula mau disalib, tegesé dosa-dosa mau dirusak – lan dhèwèké nggawe ula mau ora bolong, nanging padhet lan padat. Napa mangkono? Kanggo nuduhake marang kowe manawa kowe kudu mbalik sakabehe saka kabèh *'tipu daya'*. Panjenengané nggawe ula iku sakabehe saka tembaga, amarga oyod kabèh kajahatan iku *'katresnan marang dhuwit'*. Panjenengané nguculake saka tungku supaya kowe bisa ngendhegake *'seuneu'* sing nyebar ing jeroning atimu, sing nuntun marang karusakan pikiran. Dheweke nggantungake ula mau ing wit supaya lumantar tobat kowe bisa nyalibake telung cacad iki ing jeroning atimu, amarga kuwi nuntun marang pati nyawa.

51. Sabdaku iki kanggo kowe, he wong sing taubat; aja nganti ana kekosongan ing jeronmu; tetep kiyat tekade kanggo nolak dosa lan ajeg ing kabecikan, kaya watu karang. *'Kuwatna atimu,'* kaya pangandikane Nabi, *'supaya ora goyah'* (Mazmur 111:5, 8). Kowe kudu nawakake tobat sing teguh, kaya Petrus, amarga kowe wis nindakake dosa abot. Gusti ora nampa tobat sing ora dibarengi tumindak sing teguh. Akeh wong sing niru cara mlaku para raja, nanging ora diurmati dadi raja amarga iku. Mangkono uga, wong-wong sing tobat, yèn ora nindakake tobat sing teguh, mung katon kaya wong tobat, tanpa kekuwatan sing diparingaké tobat. Wong sing nindakake tobat mung kanggo pamer ora mung nglakoni siji dosa, nanging akèh dosa, amarga padha nuntun wong liya supaya nindakake tobat mung saka njaba. Wong kaya ngono ora mung ora diparingi pangapura, nanging dosa liyane uga ditambahaké ing cacah dosané.

52. Mula saka iku, kowe sing wis dosa, aturana tobat sing tulus supaya kowe nampa pangapura. Santo Paulus kandha manawa sapa wae sing mbangun ing dhasar *'kayu, jerami, lan sekul'* ora bakal nampa ganjaran; lan panjenengané kandha iki ora mung bab doktrin, nanging uga bab tobat. Yen ana wong sing ora nyuwun pangapura kanthi tulus, dheweke kaya suket utawa kayu sing ngambang ing banyu. Sapa wae sing ora

nyedhaki pangapura kanthi tulus iku kaya kayu; lan wong kaya ngono ora mung bakal ditolak nanging uga bakal kobong, kaya sing diomongake, dening geni. Amarga apa? Amarga dheweke mikir bisa ngina Gusti Allah.

53. Ayo padha tobat kaya wong-wong Nineveh, supaya kita uga éntuk kaslametan. Padha pancèn tobat tenan lan pancèn slamet; kaya déné padha wis dosa, mangkono uga padha tobat – lan ditampa. Padha ora mung setengah-setengah bali, amarga raja lan rakyat padha nangis bareng. Ora mung sapérangané sing malih, amarga para panguwasa lan para abdi padha nangis bebarengan. Uga ora mung sawatara wektu waé padha tobat – telung dina penuh, priya lan wanita, bayi lan wong tuwa ora mandheg ngakoni dosa. Padha nampa paukuman, lan kaya nyiapaké pati, padha meratapi siji lan sijiné kanthi sedhah banget. 'Nineveh iku tegesé manungsa, lan saka akèh wargané aku nggambaraké pérangan-péranganing jiwa lan pakaryané pikiran. Kaya déné padha bebarengan taubat, kita uga kudu, kanthi kabèh kekuwatan lan sakabèhé, ngetokaké taubat.'

54. Ing Kitab Torèt, Gusti Allah mrentahaké ora mung supaya arca-arca, mezbah, lan panggonan ibadah dirusak, nanging uga supaya abu watu lan wit sing kobong, amarga iku najis, dibuwang metu saka kemah. Lan kowe sing lagi tobat, elinga yèn tugasmu ngilangi kabèh tapak dosa saka jeroné awakmu. Yèn abu dosa isih ana ing jeronmu, kéwan najis lan kéwan merayap bakal katarik marang kowe. Nanging yèn kowe mbuwang kabèh mau saka awakmu, malah lalat cilik dosa utawa nyamuk ora bakal ngganggu kowe. Resmèkna pikiranmu sakabehe saka 'mayit dosa' – lan ambuné sing nyengat bakal sirna saka awakmu. 'Mayit dosa' iku kenangan sing kebak hawa napsu. Yen tetep ana ing jeronmu, bakal nglumpukaké pikiranmu, lan pikiranmu bakal muter-muter kaya kabut kandel sing bakal nyeleh ing mripat rohani.

55. Ayo padha nyorèk awak kita lumantar tobat, supaya kita ora kelangan sih pangapura, kaya-kaya iku werna sejati kita. Nyorèk iku mbuwang sakabehe apa sing njijiki. Amarga kanthi mangkono, werna (pangapura) sing diparingake marang kita, sawise diuji ing atiné kita, ora bakal luntur. Rasuhna awakmu kanthi tuntas nganggo luh, kaya tukang werna ngumbah wol; pasrahna awakmu marang andhap asor; tahanna awakmu ing saben bab; amarga wis resik kaya ngono, kowe bakal nyedhaki Gusti Allah sing wis siyap nampa sih rahmat.

56. Sawetara wong sing tobat banjur bali dosa maneh, amarga padha ora nyadari ula sing ngintip ing jerone atine; lan sanajan padha nyadari, ora ngusir ula mau sakabehe saka awake dhewe, nanging ngidini tapak-tapak gambare tetep ana ing jerone; lan ora suwe, kaya bayi sing dikandhut ing weteng, ula mau mbalekake maneh gambare kejahatan sakabehe. Nalika kowe weruh wong sing tobat sing banjur dosa maneh, pahamilah yèn pikirane durung owah; amarga dhèwèké isih nyimpen kabèh kecenderungan dosa ing batiné. Tandha saka wong sing nindakake tobat sejati yaiku urip sing tertib lan prasaja, ninggalaké kesombongan lan keangkuhan, lan mripat lan pikiran sing tansah ngarah marang Gusti Yesus Kristus sing diarep-arep, kanthi kepinginan, lumantar sih-rahmaté Kristus, kanggo dadi pribadi anyar.

57. Jaga awakmu saka apa wae sing bertentangan karo kabecikan. Yen kowe puasa nanging ngguyu konyol, kowe bakal gampang kesandung. Yen kowe nangis nalika ndedonga nanging tumindak kaya wong donya nalika kumpul, kowe bakal cepet kejiret ing jerat. Yen, nalika urip murni, kowe lalai, kowe ora bakal suwe tiba. Tobat kudu metu saka ati. Wong sing tobat kudu tetep ajeg, yaiku tansah dadi kaya sing sepisanan digayuh. Yen ana sing kurang ing bab apa wae, iku wis pratandha tobat sing durung sampurna. Yen dheweke owah, iku nuduhake yen dhasar sing kiyat kanggo urip manut Gusti durung ana ing atine. Wong kaya ngono tobaté kaya bocah sing lagi diajari, lan nangis amarga kapeksa, kaya wong sing wis dipukul, tinimbang saka kersané dhéwé. Undhang-undhang donya mbeneraké tingkah laku liwat rasa wedi, nanging ora ngganti watak ati. – Mangkono uga, ana wong sing tobat kanthi motif liya, sing mbok menawa meh ora disadari – kanggo sesekali manèh nindakake dosa.

58. Salah siji para nabi ngendika: '*Ing pasamuwané Gusti, aja ana fitnah nganggo "luh"*' (Mika 2:5–6). Kanthi iki Nabi ora nolak tobat, uga ora nyebut pangakuan ati sing andhap asor ing ngarsane Gusti iku fitnah; nanging panjenengané kandha yèn yèn luh mili kanthi munafik lan niat ala, tobat kaya ngono ora ajeg. Lan dhèwèké uga kandha: '*Robahna atimu, aja mung sandhangmu*' (Yoel 2:13). Amarga dhèwèké ora péngin kita sombong karo tobat kita, nanging supaya kita pancèn tobat tenan. Lan Daud kandha: '*Aku bakal nyirami ambenku nganggo luhku*' (Mazmur 6:7). Aku ora bakal nangis ing gréja mung kanggo pamer marang wong lan nggolèk kamulyan supaya padha nganggep aku wong sing bener, nanging ing ambenku aku bakal ngumbah ambenku nganggo luh saben bengi, supaya aku bisa selaras karo Kristus, sing kandha: 'Nalika kowe nutup lawangmu lan ndedonga, Bapamu sing mirsani apa sing kok tindakake *ing sajroning sepi bakal mberkahi kowe*, lan Panjenengané bakal ngluhurake kowe *ing ngarsaning akèh wong*' (Matéus 6:6).

59. Akeh wong dagang pangakuan, kerep ngetokake awake dhewe luwih becik tinimbang sejatine, lan kanthi mangkono ndhelikake jati awake dhewe sing saktene. Liyane nggawe pangapuran dadi bisnis, nggunakake kanggo entuk kamulyan kanggo awake dhewe. Ana uga sing ngowahi pangapuran dadi alesan kanggo sombong, lan tinimbang nampa pangapura, padha nambah utang anyar. Sampeyan durung dibebasake saka utang sadurunge – nanging saiki mlebu utang anyar? Sampeyan teka mbayar utangmu – nanging malah ngiket awakmu karo kewajiban anyar? Apa kowe nyoba mbebasake awakmu saka utang, nanging nyiapake wangun perbudakan anyar kanggo awakmu dhéwé? – Iki tegese tembung: *'Mugi pandongane diitung minangka dosa'* (Mazmur 108:7). Lan kepiye wong kaya ngono ora bali menyang dosa? Kepiye dheweke ora maneh kalah marang napsu-napsune? Apa ula bakal ninggalake dheweke tentrem? Apa kéwan sing merayap bakal mandheg ngganggu dheweke? – Celak! Apa sing diomongake Kristus bakal kelakon tumrap wong kaya ngono: *'pitu roh liya sing luwih jahat'* bakal manggon ing dheweke (Lukas 11:26).

3. Gambaran umum babagan uripé wong-wong sing wis nyawisake dhiri kanggo nyenengake Gusti

Cuplikan sing disingkat saka Bab 110. Sanadyan teks iki ditujokake marang para biarawan, nanging sacara umum bisa ditrapake kanggo kabeh wong.

1. Kabeh sing wis nyawisake awake dhewe marang Gusti Allah lan tansah ngupaya *'nyawisake awaké dhéwé minangka kurban sing urip, suci lan nyenengake Gusti Allah'* (Roma 12: 1), kuduné, manut janji-janjiné Injil sing suci lan Kitab Suci liyané, pracaya yèn kanthi nyawisaké awaké dhéwé ing saben pakaryan kabecikan lan saben latihan kabecikan, bisa, lumantar sih-rahmaté Kristus lan kuwasaé Gusti Allah, nggayuh pambebasan lan panyucian sakabèhé saka hawa napsu ala sing muncul ing jiwa lan raga. Apa sing mokal kanggo kita bisa kelakon kanggo Gusti Allah, sing wis maringi janji iki. Luwih maneh, hawa napsu dosa banjur mlebu ing jiwa lan raga minangka akibat saka pelanggaran manungsa pisanan.

2. Kita para pracaya wis nampa, lumantar Baptisan Suci, prajajji sih rahmat, kaya talenta, sing bakal dikembangaké kaping pirang-pirang lan kanthi mangkono nambah warisan sing wis dijanjèkaké. Roh Ilahi lan panglipur, sing diparingake marang Para Rasul lan diterusake lumantar panjenengané marang siji Gréja sejatié Gusti Allah, manggon wiwit wektu baptisan ing saben wong sing nyedhaki baptisan kanthi iman sing resik – lan saben wong nampa *'talenta'* iki kanggo nglipatgandhaké, ngopeni, lan ngrembaka, kaya sing kacathet ing Injil.

3. Kaya bocah sing lair ing donya iki ora tetep salawas-lawase ing bayi, nanging tuwuh saben dina miturut hukum alam nganti tekan yuswa diwasa: mangkono uga, wong sing lair saka ndhuwur lumantar banyu lan Roh ora kena tetep ing bayi rohani, nanging, kanthi tansah manut ing panglakon tapa brata, pagaweyan lan kasabaran sing gedhe, kapeksa lumantar perjuangan nglawan mungsuh rohani, supaya bisa makmur lan tuwuh nganti tekan kematangan rohani *sing sampurna* – utawa *'miturut ukuran panggedhene awaké Kristus'*, kaya sing diulangaké Rasul (Eph. 4:13).

4. Nanging ing lair jasmani, bayi, miturut hukum alam sing perlu, nggayuh manungsa diwasa: amarga Pangayomaning Gusti wis nemtokake yèn kematangan jasmani kudu digayuh ora miturut karsa dhéwé, nanging manut tatanan alam; dene ing lair rohani saka dhuwur, Gusti wis netepake tatanan sing beda—yaiku, ing babagan tuwuh rohani, Panjenengané wis nyerahake marang karsa bebas manungsa pakaryan, upaya, lan lelampahan kang abot (menuju tujuan iki), sing ditindakake kanthi sabar lan ajeg. "Usahaa," pangandikane Gusti, *"supaya mlebu liwat lawang sing sempit"* (Lukas 13:24); lan maneh: *"usahaa, awit 'sapa waé sing ngupaya Kerajaan Allah kanthi kabèh kekuwatane bakal éntuk'"* (Matius 11:12); lan maneh: *'kanthi kasabaran kowe bakal nylametake nyawamu'* (Lukas 21:19). Mangkono sih rahmaté Gusti Allah wis nyusun kabèh iki, supaya saben wong, miturut watak lan kersané dhéwé, bisa nggayuh tuwuh rohani lumantar pagaweyan lan upaya.

5. Saka sepira wong nyawisake awaké dhéwé kanggo upaya jasmani lan rohani, lan ngrasakake kabungahan ing pakaryan becik, saka sepira uga dhèwèké nampa partisipasi Roh Suci ing tuwuhé rohani lumantar pambaruan pikiran, – nampa (kakuatan kanggo) kaslametan mung kanthi sih-rahmat, nalika lumantar pracaya, katresnan, lan upaya karsa bébas padha maju ing pangrembakan lan kasampurnan, supaya, lumantar sih-rahmat lan kabeneran, padha dadi ahli waris gesang langgeng. Ora sakabehe amarga kakuwatan lan sih-rahmaté Gusti tanpa kerjasama lan upaya manungsa dhéwé sing ndadèkaké wong maju; uga ora sakabehe amarga kakuwatan lan daya dhéwé tanpa kerjasama lan pitulungané Roh sing ndadèkaké kita bisa nggayuh kersaning Gusti sing sampurna lan ukuran kasucian sing sampurna. Amarga *'yèn Gusti ora mbangun omah*

lan ora ngreksa kutha, sing mbangun omah mung ngawasi kanthi sia-sia lan sing nyambut gawe mung kesel kanthi sia-sia' (Mazmur 126:1).

6. Apa kersaning Gusti sing sampurna, sing diajak lan digerakake para Rasul supaya saben wong nggayuh (Rom. 12:2)? – Pangresikan lan pangsuciyaning manah lumantar panggonaning Roh Gusti, sing mesthi kelakon ing jiwa sing kanthi pracaya lan katresnan nyerahake awake dhewe sakabehe marang Gusti. Gusti Allah ngendika: *'Berkah wong sing resik atiné, awit bakal weruh Gusti'* (Mat. 5:7); marang wong-wong sing kepéngin nggayuh kabegjan kaya ngono, Panjenengané nuntut panyucian sing sampurna saka dosa, yaiku pambebasan sing teges saka hawa napsu ala lan pambentukan kabecikan paling luhur ing sajroning dhiri. Nabi uga nunjukaké iki nalika, ing pandonga, piyambakipun ngendika: *'Gawéna ing kula manah sing resik, ya Allah, lan anyarnaa roh sing leres ing jeroning kula'* (Mazmur 50:12); lan malih, nalika piyambakipun takon: *'Sapa kang bakal munggah ing gunungé Gusti, utawa sapa kang bakal ngadeg ing panggonan suci Panjenengané?'*, piyambakipun mangsuli: *'Sing ora nduwé kaluputan ing tangane lan resik ing atiné'* (Mazmur 23:3–4). Kanthi iki Roh nuduhaké yèn kita kudu, liwat upaya dhéwé, motong sakabèhé saka dhéwé dosa sing ditindakaké ing tumindak, tembung, lan pikiran, ngupaya kasucian roh sing sampurna, lan ngarep-arep éntuk kuwi liwat sih-rahmaté Roh Suci. Mangkono Rasul, nalika nerangake kahanan jiwa-jiwa sing mundur saka ikatan raga lan ikatan donya lan kepengin tetep ing kasucian, ngendika: *'Wadon sing durung omah-omah nggatekake bab-babé Gusti, kepiye carane nyenengake Gusti, supaya dhèwèké suci'*—ora mung *'ing badan'* nanging uga *'ing roh'* (1 Kor. 7:34). Dheweke mulang manawa nyawa, pangantené Kristus, sing kepéngin nyawiji karo Sang Raja swarga sing suci, kudu bébas saka dosa tumindak lan dosa pikiran—yaiku saka kaluputan sing katon lan hawa napsu sing didhelikaké—kaya sing diandharaké St. Yohanes Teolog: *'Sapa waé sing nduwéni pangarep-arep iki marang Panjenengané, padha ngresiki awaké dhéwé, kaya Panjenengané sing suci'* (1 Yohanes 3:3).

7. Jiwa sing wis mundur saka pergaulan donya lan kepengin tetep ing pangayoman lan paseduluran karo Panganten lanang sing langgeng kudu resik ora mung saka dosa-dosa sing katon—kaya jinah, nyolong, keserakahan mangan, ngumpat, omongan kosong, muni banter, ngguyu, lan keserakahan—nanging luwih-luwih kudu njaga awake murni saka hawa napsu sing paling kuwat ing jiwa lan dosa-dosa rahasia, yaiku saka hawa napsu, kesia-siaan, kepinginan kanggo nyenengake manungsa, munafik, katresnan marang panguwasa, puji-pujian, niat ala, kebencian, ora precaya, iri, kesombongan, cemburu, nyenengi napsu, tresna marang awak dhewe, pamer lan *'napsu ora adil'* sing padha ora katon (Rom. 1:26). Kitab Suci nganggep dosa-dosa sing didhelikake ing jiwa padha karo dosa-dosa sing katon ing tumindak; amarga kabeh mau asale saka oyot sing padha. Mangkono Nabi ngélarang sawatara wong: *'Ing atimu kowe padha nindakake kejahatan'* (Mazmur 57:3). Lan piyambakipun ndedonga: *'Resmakna aku saka dosa-dosa rahasiaku'* (Mazmur 18:13). Mula, kaya kita ngupaya nglindhungi manungsa njaba—yaiku badan, minangka candhi Allah—saka dosa-dosa sing katon, mangkono uga kita kudu nerapake ketelatenan lan upaya sing padha kanggo nglindhungi manungsa jero—yaiku jiwa—saka saben pikiran ala, kaya sing kasebut: *'Jaga atimu kanthi temenan; amarga saka kana mili sumber-sumber urip'* (Amsal 4:23).

8. Kita bakal kasil ing panyucènan manah iki yèn kita tansah nolak lan nglawan pikiran ala—kaya ta kesombongan, kabencian, pamer, muji-muji, napsu, saingan, kersaning dhiri lan sapituruté—kanthi mriksa awak dhéwé kanthi ketegasan sing paling dhuwur, lan ngreksa pikiran supaya ora ana persekutuan utawa keselarasan karo hawa napsu rahasia ing jiwa; lan kosok baline, kanthi nyawisake awak dhéwé kanthi kabèh kekuwatan kanggo saben upaya apik, pagawean, lan prestasi, supaya bisa nyelehake alangan ing dalan mungsuh kita. Amarga yen kita tumindak kaya ngono, Gusti, sing ndeleng upaya rohani kita, amarga katresnané marang manungsa lan kanthi kuwasa Rohé dhéwé, mesthi bakal marasaké kita saka hawa napsu rahasia, lan mbales dendam marang mungsuh-mungsuh pikiran kita.

9. Kita bakal sinau saka Santo Paulus sepira dhuwuré rohani sing kudu kita upayakake. Panjenengané kandha: kabèh tujuan kita yaiku *'supaya kita bisa nampilaké saben wong sampurna ing Kristus'* (Kolose 1:28). Lan bab apa sing kalebu ing kasampurnan iki, dhèwèké nunjukaké ing berkah pandonga kanggo wong-wong Éféesus, kandha: *'Muga-muga Gusti maringi kowé – "kanggo dikuatké kanthi daya liwat Rohé ing manungsa batin; supaya Kristus manggon ing atimu lumantar pracaya; supaya kowé oyot lan dhasar ing katresnan, supaya kowé..."'* lan sapiturute (Efesus 3:16–18). Mahkota saka kabèh mau yaiku katresnan; dhèwèké nampilaké iki luwih nyolok ing surat liya, nalika nyebutaké manéka peparingé Gusti Allah lan pangorbanan manungsa, dhèwèké nambahaké ing saben peparing yèn kabèh mau lan sapérangané ora ana gunané tanpa katresnan. Banjur dhèwèké njlèntèrhaké katresnan minangka pangremuk lan pambinasakaké kabèh hawa

napsu (1 Kor. 13:1–8). Iki puncak kasampurnan. Saka iki, wong-wong sing dianggep pantes nampa karunia-karunia sing kasebut déning Santo Paulus, nanging durung dibebasake (saka hawa napsu) déning kakuwatan katresnan rohani sing paling sampurna lan mujarab, isih ana ing bebaya, perjuangan, lan wedi, sanadyan wis nduwé karunia rohani.

10. Rasul maringi pratandha iki kanggo wong-wong sing kepengin maju kanthi setya marang kasampurnan Kristen, supaya ora ana siji wae sing wis diparingi peparing mikir yèn dhèwèké wis tekan kasampurnan, sanajan sih-rahmat durung makarya kanthi sampurna, lan supaya, sawise ngapusi dhèwèké dhéwé pracaya yèn dhèwèké ora nduwé kabutuhan manèh, lan, wareg mung karo karunia sing kurang mulya, bisa uga gagal nggayuh sasaran kasampurnan sing sejati. Nalika netepake tujuan kasampurnan iki, Rasul mulang manawa saben wong, sing nyadari awake dhewe mlarat ing ngarsane kasugihan katresnan kaya ngono, kudu ngupaya tanpa kendhat lan tanpa lelah ing pakaryan becik, lan mlayu ing lomba rohani nganti tekan garis finish, kaya sing kacarita: *'Mlayu kanthi cara supaya kowe menang'* (1 Kor. 9:24).

11. Aku wis nerangake kanthi dawa babagan tujuan urip asketis supaya, ing wong-wong sing kepengin nampa iku, aku bisa netepake pangerten sing teguh babagan apa pangarep-arep kita lan dalan apa sing ana ing ngarep kita; lan supaya saben priya lan wanita sing wis nyawisake awake dhewe marang Gusti Allah, dipandu dening pangerten iki lan tansah eling ing ngendi kita diundang lan standar apa sing kudu kita capai, kanthi saben cara, kanthi kabèh kekuwatané, lan kanthi pangati-ati sing paling gedhé, supaya padha tansah semangat nyawisaké awaké dhéwé lan kabèh sing diduwèni ing donya iki kanggo pakaryan kabecikan, nanging aja nganti kecemplung ing kesombongan yèn kita iku ana apa-apa, nanging luwih becik ngakoni yèn kita pancèn tansah ora ana apa-apa yèn dibandhingaké karo kaunggulan ukuran sampurna saka panggilan kita lan kasugihan sing ora bisa ditliti saka katresnané Kristus. *'Mula saka iku, ayo padha mlayu kanthi ajeg ing lomba sing wis ditemtokake kanggo kita, lan nggatekake marang Yesus, Pangripta lan Panyempurna iman kita'* (Ibr. 12:1), – *'ngliwakake apa sing ana ing mburi lan ngupaya marang apa sing ana ing ngarep'* (Fil. 3:14).

12. Mangkono, sedulur, kepiye kita kudu urip lan tumindak marang siji lan sijiné? Kanthi pakaryan, pakaryan abot, lan latihan apa para sing tresna marang kabeneran bisa nggayuh tujuan sing kasebut ing ndhuwur? Mangkono, sapa waé sing ngupaya nggayuh tujuan iki, sawisé mundur saka donya lan kesenangan donya, kudu nyawisaké atiné kanggo paseduluran. Mangkono pituduh Sang Juruwilujeng nalika Panjenengané nyebutaké apa waé sing kudu ditinggalaké déning sapa waé sing kepéngin mèlu tapak-tapaké, Panjenengané nambahaké: *'malah atiné dhéwé'* (Lukas 14:26). Amarga apa tegese nyerahake nyawa, utawa nyingkiri nyawa? – Yaiku nyawisake awake dhewe tanpa syarat lan sakabehe marang persaudaraan, ora nindakake karsa dhewe, lan kanthi tekad ora nduweni apa-apa ing sangisore panguwasa kajaba sandhangan sing dienggo, supaya, tanpa kuwatir apa-apa, tansah kanthi bungah mung nindakake apa sing diprentahake. Sapa waé sing wis nyerahaké nyawané kudu ngajèni kabèh seduluré, utamané para Abas, minangka pangeran lan panguwasa; lan kanthi kabèh *'pitutur'* dhèwèké kudu ngladèni wong-wong mau, *'aja mung kanggo nyenengaké manungsa, nanging kaya abdi Kristus'* (Efesus 6:6). Sawise nyerahake awake dhewe marang Gusti, lumahna ing dalan sing sempit lan sesak iki (dalan patuh), lan kanthi kersa manut marang sangkalan apik Kristus iki, pracaya tanpa sangsi manawa iku nyedhiyakake kaslametan ageng kanggo dheweke.

13. Para sedulur kuduné urip bebarengan kanthi prasaja, resik, sapakat, tentrem, lan tulus saka jeroné ati. Aja ana sing ngunggulaké awaké dhéwé tinimbang liyané, utawa nganggep awaké dhéwé luwih apik utawa luwih unggul saka sapa waé; malah, saben wong, minangka muridé Kristus, kudu ngakoni yèn dhèwèké iku sing paling cilik saka kabèh wong; supaya lumantar katresnan, prasaja, ora ana saingan lan kesombongan, lan saling ngasihi kanthi ajrih marang Gusti Allah, pranatan tentrem ing antarané sedulur bisa lestari, kaya siji awak lan siji roh ing Kristus Yesus.

14. Ing niat manut paugeran iki, kabeh wong, sepisanan lan kang paling utama, padha ngupaya saktene kanggo nyimpen ing atine katresnan suci lan ajrih marang Gusti Allah; padha nyuwun mau marang Gusti tanpa kendhat, lan lumantar asring—utawa luwih tepaté tanpa kendhat—eling marang Gusti lan katresnan swarga, padha ngupaya kanthi maneka cara kanggo ngopeni mau ing sajroning atine saben dina, kanthi pitulungan sih rahmat.

15. Bab katresnan marang sesami (sawisé iki), kita bakal gampang kasil. Lebokake sing sepisanan ing panggonan kapisan; banjur sing kapindho, mèlu sing sepisanan, bakal mlebu ing panggonané kanthi pas wektuné. Nanging yen ana wong ngliwakake dhawuh agung kapisan—katresnan marang Gusti, kang kanthi pitulunganing Gusti kabentuk ing sajroning ati saka watak batin, nurani sing resik, lan pikiran sing leres babagan Gusti, – lan niat nggatekake sing kapindho, sing padha karo iku, mula saka iki mung bakal metu

pangabdian lahiriah marang sedulure, lan dheweke ora bakal bisa nepaki pangabdian iki kanthi murni lan bener; amarga tipuan niat ala, nalika nemokake pikirane adoh saka pangeling marang Gusti, saka katresnan marang Panjenengané lan kangen marang Panjenengané, bakal nyurung ing atiné supaya nggrundel lan ngeluh babagan pangabdian marang seduluré, kanthi nyebut yèn iku angel lan abot, utawa bakal nggedhekake kesombongane lan meksa dhèwèké ngimpi yèn dhèwèké iku mulya lan agung, ngapusi dhèwèké nganggo pikiran bab akèh pakaryané kanggo kabecikan kabèh wong. Nalika sawijining wong adoh saka pangeling marang Gusti lan saka ajrih marang Gusti, mesthi wae dheweke ngupaya kamulyan lan ngidam pujian saka wong-wong sing dilayanani. Nanging nalika pikiran lan wataké tansah kapenuhan pangrasan bab Gusti Allah lan kangen marang Panjenengané, miturut katresnané Gusti Allah, wong iku—nindakake kabèh tumindak kanggo kamulyané Gusti Allah lan nglumpukaké kamulyan lumantar tumindak tresna sing murni lan nyenengaké Gusti Allah marang sedulur-seduluré—manteb kasil ing pakaryané, kang bakal diparingi ganjaran langgeng saka Gusti Allah.

16. Kabeh latihan kabecikan sing kita lakoni kudu ditindakake kanggo kamulyaning Gusti, lan aja ditindakake kanggo kamulyaning awake dhewe. Panyumpatan kita marang paugeran mung suci lan murni nalika ditindakake kanthi kelingan marang Gusti, kanthi ajrih marang Gusti, lan amarga katresnan marang Gusti. Kanthi pangraos kaya ngono, mungsuh—sing tansah ngupaya ngotorake kasampurnan dhawuh-dhawuh—adoh saka kita, lan kabèh sing diprentahake dadi gampang lan cetha kanggo kita laksanakake; amarga katresnan marang Gusti ing sajroning kita ndadekake dhawuh-dhawuh gampang lan mbusak saben alangan ing nglakoni. Mungsuh ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo ngalihake pikiran kita saka pangeling marang Gusti, saka ajrih lan katresnan marang Sang Gusti, lumantar maneka godaan donya, supaya banjur, kanthi alesan sing katon masuk akal, bisa mbalikake manah kita saka kabecikan sejati—yaiku katresnan marang Gusti—menuju marang kabecikan sing mung dibayangake. Lan apa waé kabecikan sing ditindakake wong, sing jahat tansah ngupaya ngotoraké lan ngajorokaké, kanthi nyampuraké wiji kesombongan, keraguan, keluhan, utawa apa waé sing padha nalika nepati dhawuh, supaya kabecikan sing ditindakake ora dadi kabecikan sejati – sing mung kelakon nalika ditindakake kanthi andhap asor lan tulus murni kanggo Gusti Allah. Mulane saben wong perlu kawruh lan pangertosan sing jembar, supaya pikiran bisa ngenali tipu daya lan siasat mungsuh lan mbusak kabèh sing dosa saka tumindaké. Amarga sanajan pakaryan becik bisa ditindakake kanthi ceroboh utawa sembrono, utawa kanthi niat sing ora murni, ing kahanan kaya ngono iku bakal dadi ora nyenengake Gusti; utawa bisa ditindakake manut kersaning Gusti, kanthi tliti, waspada, lan kanggo Gusti – supaya bakal nyenengake Gusti.

17. Wong-wong sing wis nyawisake awake dhewe sakabehe marang Gusti Allah kudu, miturut kemampuan sing paling apik, nepaki kabèh dhawuh, amarga cetha marang kabèh wong yen mung ana siji tujuane kesalehan, – yaiku, supaya lumantar pracaya lan semangat marang kabecikan kabèh kita dianggep pantes nampa panyempurnaan saka Roh Suci, lan nggayuh kamardikan sampurna saka hawa napsu, tegesé, panyucian manah sing kabangun ing jiwa para wong pracaya lan taat déning Roh sing maringi kasucian. Mula saka iku, saben wong kudu nyawisake dhiri kanggo kabecikan miturut wates katresnané marang Gusti Allah. – Lan pungkasané, yèn ana sing kepéngin ndedonga tanpa kendhat, kabèh padha ngendela lan tetep ing pandonga. (Iki mesthi nyasar marang para biksu pertapa.)

18. Mula, yen ana anggota sedulur sing kepéngin nindakake tapa brata pandonga amarga katresnan marang berkahing swarga, dhèwèké kuduné diparingi idin kanggo nindakake kuwi – lan dhèwèké pantes banget dipuji ing ngarepé manungsa lan ing ngarepé Gusti Allah. Mangkono, para sedulur kanthi sarujuk lan kabungahan padha ngidini wong kaya ngono tetep ndedonga, supaya padha nampa ganjaran saka Gusti Allah amarga idin sing diwenehake marang sedulure lan amarga pitulungan sing welas asih marang dhèwèké; kanthi syarat yèn wong sing nindakake iku digerakké déning kangen sing ora bisa dibendung kanggo tetep manunggal karo Gusti siji – lan ing prakteké tetep ajeg ing upaya tanpa kendhat tumuju marang Gusti, nolak kabèh pikiran sing ora perlu, supaya kanthi mangkono woh-wohé pakaryané katon saben dina kanggo pambangunan kabèh. Sapa waé sing nduwé katresnan marang Gusti, sanajan durung ngrasakaké nyeri lan kobongé katresnan ilahi nalika ndedonga, nanging yèn dhèwèké ngupaya, nguber lan meksa kersané kanggo pakaryan iki, kanthi tanpa syarat nyerah dhiri marang katresnan swarga, ngupaya nggayuh pandonga rohani sing sejati; mangkono sedulur-sedulur liyane padha remen nglilani dhèwèké tetep ndedonga, utawa luwih becik padha mbantu dhèwèké minangka panulung, kanthi ngakoni kamajuan seduluré marang kasampurnan minangka prestasié dhéwé; aja padha ngganggu dhèwèké saka iki amarga saingan utawa iri; aja padha ngalangi wiwitan upaya sing éndah lan semangat iki; lan aja padha mecahake upaya beciké marang Gusti. Lan Gusti, nyumurupi

semangat katresnan bebarengan, bakal maringi panjalukan kabèh, maringi ganjaran marang saben wong amarga kabeneran lan kabecikané marang siji lan sijiné.

19. Sapa waé sing wis mlebu ing golongan wong-wong sing ndedonga, sawisé nampa tugas paling ageng, uga kudu nindakake upaya paling jembar; amarga ana akèh alangan kanggo tetep ndedonga tanpa kendhat: turu, putus asa, keselé badan, pikiran sing ngumbara, ora sabar, lan kelesuan; lan, saliyané kabèh iku, ana pambrontakan roh-roh jahat sing padha perang nglawan jiwa—sing miturut hakikaté tansah ngupaya Gusti—mbantah lan ngalangi kanthi saben cara supaya ora bisa nyedhak marang Gusti. Mulane, wong kudu tansah waspada lan nggatekake kabèh sing kelakon ing jerone ati, ing perjuangan, sabar, lan tangis, ngupaya kanthi sakabehe kekuwatan kanggo nyegah apa wae sing ngrusak pandonga.

20. Yen pandonga kita ora dihias kanthi andhap asor, katresnan, prasaja, lan kabecikan, mula pandonga kaya ngono ora bakal ana gunane kanggo kita; malah, iku mung pura-pura ndonga. Iki, nanging, ora mung ditrapake kanggo pandonga, nanging uga kanggo saben upaya rohani sacara umum – apa iku kasucian, puasa, jaga wengi, nyanyi mazmur, pelayanan, utawa pagawean liya sing ditindakake kanggo kapentingan kabecikan. Yen nalika nindakake kuwi kita ora nemokake woh katresnan, tentrem, kabungahan, alus, andhap asor, prasaja, tulus, sabar, ora iri lan sapiturute, mula kabèh pakaryan lan gaweyan kuwi sia-sia. Amarga kabèh iku ditindakake kanggo ngasilaké woh-wohan kaya mangkono; mula, yèn woh-wohan kuwi ora ana ing jeroné awaké dhéwé, kabèh pakaryan lan prestasi kita bakal sia-sia. Wong-wong sing ora nduwèni woh-wohan kuwi bakal, ing Dina Kiamat, kalebu ing golongan sing padha karo para dara bodho.

21. Wong-wong sing durung bisa nyawisake awake dhewe kanthi tuntas kanggo pangibadah, kudu kanthi iman lan ajrih marang Gusti nyiapake awake dhewe kanggo ngladeni sedulur, utawa kanggo nepaki tugase; lan sawisé nampa pakaryan iki, nindakake kaya wong sing nepaki dhawuhe Gusti lan nindakake pakaryan rohani; perhatèkna kanthi tliti kaya pakaryané Gusti Allah, lan ngladèni kanthi kabungahan minangka abdi Gusti, aja nganti piala mungsuh ngrusak pakaryan becikmu kanthi ngupaya pujian manungsa, utawa nggrundel, utawa kesombongan, utawa kélangan semangat, utawa kecerobohan; nanging kosok baline, padha ngupaya kanthi saguning cara supaya pangibadahmu sing luhur iku suci kanthi ajining ati lan katresnan marang Gusti, supaya iku nyenengake ing paningalipun.

22. Mula saka iku, amarga kabèh sedulur sing padha nglakoni urip sing padha padha nduwèni tujuan siji sing wis kasebut mau, saben wong padha ngupaya miturut kekuwatané, lan padha pracaya marang Gusti Allah yèn lumantar ketekunan sing pantes lan nglakoni kabecikan, dhèwèké bakal nggayuh ukuran pepak saka putra Kristen. Kesederhanaan, ketulusan, katresnan sesama, kabungahan, lan andhap asor ing samubarang kabèh kudu tansah tetep ajeg ing sajroning paseduluran, minangka dhasar, supaya, amarga dadi sombong, utawa ngremhake siji lan sijiné, utawa nganti nggrundel, gaweyan kita ora dadi sia-sia. Lan sapa waé sing tansah nglakoni pandonga tanpa kendhat, aja ngunggulake dhiri tinimbang wong-wong sing durung bisa pandonga ajeg kaya ngono, supaya pakaryané bisa makmur ing ngarsané Gusti Allah lan manungsa. Lan sapa waé sing wis nyawisake dhiri kanggo pangabdian, utawa kanggo nepaki tugas liya, aja nganti nggrundel amarga niat ala, utawa ngremhake wong-wong sing tekun ndedonga lan puasa, supaya dhèwèké uga éntuk sih-rahmaté Gusti Allah, lan pakaryané ndadekake Gusti Allah remen. – Minangka anggota siji lan sijiné, kita wajib nglipur siji lan sijiné. Kaya anggota awak sing dipimpin siji nyawa padha ngladeni siji lan sijiné tanpa rasa iri, mangkono uga kita, minangka anggota siji lan sijiné, sing dipimpin siji Roh lan dipelihara déning Siji Sabda urip kabeneran, kudu tumindak kanthi silih nglipur lumantar katresnan lan prasaja, kabecikan lan kabungahan. – Nalika semangat prasaja bebarengan iku lestari, mula kalimpahan saka wong-wong sing nyawisake awake dhewe kanggo pandonga bakal ngimbangi kakirangan wong-wong sing nindakake tugase ing babagan iki, lan kosok baline, kelimpahan saka wong-wong sing nindakake tugase bakal ngimbangi kakirangan saka wong-wong sing tetep ndedonga, '*supaya ana kasetaraan*', kaya sing diandikakake Rasul (2 Kor. 8:14). Muga-muga prasaja, katresnan, andhap asor, lan ora ana rasa iri ati bisa ngrembaka ing antaraning sedulur. Banjur, miturut sepira saben wong pracaya, tresna, lan ngupaya, maju saben dina kanthi ukuran sing padha, dheweke bakal dianggep pantes kanggo kraton swarga. Iki pancen uripe para malaikat! Iki pancen tegesé: '*Karepmu kelakon ing bumi kaya ing swarga*', nalika kita padha nyawiji ing roh kang bébas saka rasa iri, kanthi prasaja, katresnan, tentrem lan kabungahan, nganggep kasuksesan tangga teparo minangka bathi kita dhéwé, lan uga ngakoni kelemahan, kakirangan lan sedhihé minangka rugi kita dhéwé, kaya kang wis kacarita: '*Aja mung mikir kapentinganmu dhéwé, nanging uga mikir kapentingan wong liya*' (Filipi 2:4). Kanthi cara iki, kanthi nuduhaké welas asih marang siji lan sijiné—utamané sing kuwat marang sing ringkih,

lan sing waras marang sing lara—kita bakal bisa nepati hukumé Kristus, kaya sing diwulangaké Santo Paulus (Galatia 6:2).

4. Bab kabecikan lan hawa napsu

1. Perlu dingerteni manawa, amarga manungsa nduwèni sipat ganda—yaiku dumadi saka badan lan nyawa—dheweke uga nduwèni loro jinis pangrasa. Ana lima pangrasa rohani lan lima pangrasa jasmani. Pangrasa rohani kasebut diarani para wali '' (kakuwatan nyawa), lan yaiku: pikiran, akal, pangerten, imajinasi, lan raos; dene indra badan yaiku: pandeleng, ambu, krungu, rasa, lan raba. Saka kéné muncul loro jinis kabecikan lan loro jinis kaburukan. Lan pancen wigati banget kanggo saben wong supaya ngerti kanthi cetha apa waé kabecikan jiwa, apa waé kabecikan badan, uga apa waé hawa napsu jiwa lan hawa napsu badan.

Kebajikan jiwa

2. Bab kaelokan atiné, kita ngandhakake yèn saktenané ana papat kaelokan utama, yaiku: kawani, wicaksana, katentreman, lan kaadilan. Saka kabecikan-kabecikan mau, kabecikan-kabecikan jiwa ing ngisor iki muncul: iman, pangarep-arep, katresnan, pandonga, andhap asor, alus, loman, sabar, welas asih, tahan banting, pangawikan marang Gusti, tentrem, prasaja, teges, tulus, jujur, kamardikan, ora seneng ngadili, marang kesombongan, marang pamer, marang kesombongan, marang iri ati, marang tipu daya lan marang katresnan marang dhuwit, welas asih, sih, kabecikan, kedermawanan, ngajeni, pangurmatan, pangarep-arep marang berkah langgeng ing tembe, kepinginan marang Karajané Gusti Allah, lan kerinduan kanggo diangkat dadi anaké Gusti Allah.

Kebajikan jasmani

3. Bab kaelokan jasmani—sing luwih pas diomongaké yèn lumantar latihan sing dipandu déning Gusti, kabèh mau malih dadi piranti kaelokan, lan yèn bébas saka kabèh kemunafikan lan kepéngin nyenengaké manungsa, kabèh mau nuntun wong supaya unggul ing andhap asor lan tanpa napsu—yaiku kaya ing ngisor iki: pantangan, puasa, luwe, ngelak, jaga wengi, ngadeg sakwengi, sujud, ajeg ora menyang kamar mandi, cukup nganggo siji klambi, mung mangan panganan garing, mangan telat lan mung sethithik, mung ngombe banyu, turu ing lemah gersang, mlarat, ora ngidam, kurusan, ngliwakkake sandhangan, tanpa pamrih, nyendiri, meneng, kurung ing sel, irit, cukup karo sethithik, cermat, kerja kasar, kabèh wujud sangsara sing diparingake marang awak dhéwé lan saben prestasi jasmani. Kabèh iki, nalika badan isih séhat lan diganggu hawa napsu daging, pancèn perlu lan migunani banget; nanging nalika badan ringkih lan, kanthi pitulunganing Gusti, wis ngungkuli hawa napsu, kabèh mau ora pati perlu; amarga kabèh wis kacumponi lumantar andhap asor sing suci lan panuwun.

Hawa napsu jiwa

4. Napsu jiwa iku: lali, males, lan bodho. Mripaté jiwa—yaiku pikiran—nalika kabedhung déning telung hawa napsu iki, tiba ing panguwasa hawa napsu liya, kayata: ora taat, ora pracaya—yaiku saben jinis bidah, ngina, gampang nesu, nesu, kuciwa, gampang murka, ora seneng manungsa, dendam, fitnah, panghakiman, sedhih sing ora pantes, wedi, isin, prahara, iri ati, dengki, kesombongan, bangga, munafik, goroh, ora percaya, sembrono, ora milih-milih, pandangan cekak, ora kenyang, serakah, malas, nuntut, pilih kasih, kecanduan marang barang donya, putus asa, atiné ringkih, ora ngucapake syukur, ngeluh, sombong, angkuh, tresna marang panguwasa, kepéngin nyenengake wong, licik, ora isin, ora peka, muji-muji, ndhelik, ngenyek, licik, nyerah marang dosa amarga napsu, terus-terusan mikirake dosa, pikiran sing ngumbara, katresnan marang awake dhewe – ibune kabèh kejahatan, katresnan marang dhuwit – oyote kabèh kejahatan lan napsu, kejahatan lan licik.

Hasrat daging

5. Napsu daging iku: keserakahan mangan, kesenangan kakehan, kemewahan, mabuk, mangan sacara ndhelik, macem-macem wujud sensualitas, zinah, perselingkuhan, pesta pora, kotoran, incest, pelecehan bocah, bestialitas, hawa napsu ala lan kabèh jinis hawa napsu sing ora lumrah lan isin, nyolong, nginjak-nginjak kesucian, rampog, matèni amarga iri utawa amarga nesu sing ora waras, kabèh wujud nyenengake daging, nyukupi kepinginan daging—apamanèh nalika awak isih waras—dukun, ramalan, sihir, tenungan, ngandhani nasib, gaya dandy, kecerobohan, males, kesenangan nganggo busana mewah, ngusap-ngusap rai,

pesta pora sing nggegirisi, judi, pangabdian sing pilih-pilih marang kesenengan donya, urip sing dikurbanké kanggo daging, sing maremaké pikiran, ndadèkaké pikiran mau kaku ing bumi lan kaya kéwan, lan ora maringi kesempatan kanggo ngangkat pandangan marang Gusti Allah lan pakaryan kabecikan. Akar saka kabèh kaburukan, lan, miturut sawatara wong, panyebab utama, yaiku katresnan marang kesenengan, katresnan marang kamulyan, lan katresnan marang dhuwit, saka kéné kabèh sing ala muncul.

6. Nanging sawijining wong ora nindakake dosa apa-apa kajaba, kaya sing diandharake dening sang resi asetik Mark, raksasa-raksasa ageng iki—yaiku lali, kesiangan, lan kabodhoan—dhisik ngalahake lan nguwasani dheweke. Iki banjur lair saka urip sing kebak kesenengan indra lan kepenakan, sarta saka keterikatan marang kamulyan manungsa lan hiburan. Lan panyebab oyot, lan ibu sing paling ora pantes saka kabèh iki, yaiku tresna marang awake dhewe, tegesé, ikatan sing ora wajar lan pangabdian sing kebak napsu marang badan, pikiran sing sumebar lan ora fokus, bebarengan karo omongan kasar lan ala, kabèh jinis kabebasan ing ucapan lan guyu, sing nuntun marang akèh kabecikan lan akèh panyimpangan.

7. Sabanjure, kudu ngerti manawa katresnan marang kamulyan, nalika wis dadi hawa napsu, iku maneka warna lan njupuk pirang-pirang wujud; lan ana akèh kesenengan sing ngapusi jiwa nalika ora waspada ing ngarsane Gusti, ora dipeluk dening ajrih marang Gusti lan katresnan marang Kristus, nalika lagi nglakoni kabecikan. Amarga saka kabèh penjuru katon ewonan kesenengan sing narik pandanganing jiwa marang awake dhewe: kaendahan jasmani, dhuwit, kemewahan, kamasyhuran, kemalasan, nesu, kepemilikan, katresnan marang panguwasa, lan keserakahan; Miturut kesesatan kita, kesenengan-kesenengan iki diparingake marang kita; penampilane padhang lan nggodha, cukup kanggo narik marang awake dhewe wong-wong sing kesengsem karo bab-bab kaya ngono, lan sing ora nduweni katresnan sing kuwat marang kabecikan ing jero atine, nanging malah nemokake iku angel. Saben iketan donya, saben kecenderungan marang apa wae sing kasat mata, sanajan sepele, ngasilake rasa seneng lan sensasi nyenengake marang wong sing katarik—sanajan kuwi ora wicaksana lan pungkasane mbebayani—lan ngabdike daya kepinginan jiwa nganti sakabehe, nganti wong sing wis kalah marang napsu, nalika dipisahake saka apa sing dikasihi, banjur mlebu ing kahanan gampang nesu, sedhih, nesu, lan kebencian. Lan yen, saliyané saka keterikatan iki, malah kebiasaan cilik nyekel wong, wah! iku ndadekake wong sing kesengsem karo keterikatan irasional nyerah kabèh marang iku, amarga kesenengan sing didhelikake ing jerone.

8. Nikmat napsu birahi, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, maneka warna, lan nemokake kapenakan ora mung ing zinah lan kesenengan daging liyane, nanging uga ing hawa napsu liyane. Lan kesucian ora mung dumunung ing nyingkiri zinah lan kesenengan daging, nanging uga ing bebas saka hawa napsu liyane. Mula saka iku, wong sing rakus, pecinta dhuwit, lan serakah ora suci. Kaya déné siji kapincut déning kaendahan jasmani, wong liyané kapincut déning dhuwit. Lan sing kapindho malah luwih ora suci; amarga dhèwèké ora nduwé dorongan sing padha kaya sing sepisanan, sing bakal meksa dhèwèké miturut tuntutan alam. Amarga, kanthi adil, penunggang sing paling pantes diarani ora trampil dudu sing ora bisa nahan jaran sing bengis lan semangat, nanging sing ora bisa ngatur jaran sing alus lan manut. Lan saka kabèh iki cetha manawa napsu marang dhuwit luwih gedhe tinimbang liyane lan ora alamiah; lan dorongan marang iku ora ana ing kodrat kita, nanging ana ing karsa sing nyimpang; Mulane sapa waé sing kapengaruh kuwi nindakake dosa sing ora bisa diapura. Kita kudu mangertèni kanthi cetha yèn katresnan marang kesenengan ora mung winates ing zinah lan nikmat daging, nanging ana ing kabèh sing kita tresnani miturut karsa jiwa lan lumantar pilih-pilih.

9. Kanggo luwih cetha mangertèni hawa napsu, kita nganggep perlu nambahaké ing ngisor iki. Jiwa kapérang dadi telung pérangan: rasional, irascible, lan appetitive. Lan dosa-dosa saka fakultas rasional yaiku: ora pracaya, bidah, kecerobohan, ngina, ora milih-milih, ora sukur, lan sarujuk marang dosa-dosa sing muncul saka fakultas appetitive ing jiwa. Pangobatan lan panyembuhan saka dosa-dosa iki yaiku: iman marang Gusti sing teguh, dogma sing sejati lan ora bisa salah, sinau ajarane Roh Suci kanthi ajeg, pandonga sing murni, lan panuwun marang Gusti sing ora kendhat. Dosa-dosa saka daya nesu yaiku: kekejaman, kebencian, kurang welas asih, dendam, iri hati, pembunuhan, lan pikiran-pikiran sing padha terus-terusan. Pangobatan kanggo dosa-dosa iki yaiku welas asih, katresnan, alus, katresnan sedulur, welas, sabar, lan kabecikan. Dosa-dosa saka kuwasa sing napsu yaiku: keserakahan mangan, kakehan mangan, mabuk, zinah, selingkuh, najis, pesta pora, keserakahan, lan kepinginan marang kamulyan kosong, emas, bandha, lan kesenengan daging. Puasa, pantangan, panguripan dhiri, ora ngidam, mènèhi dhuwit marang wong mlarat, ngupaya berkah ing tembe, kepinginan marang Karajané Gusti Allah, lan kerinduan kanggo diangkat dadi anaké Gusti Allah iku tumindak kanggo nambani lan nyembuhaké dosa-dosa iki.

10. Saiki aku bakal nyiritakaké bab pikiran-pikiran sing kebak hawa napsu sing liwat kuwi saben dosa ditindakaké. Ana wolung cacat sakabèhé: keserakahan mangan, zinah, keserakahan, nesu, sedhih, putus asa, kesombongan, lan angkuh. Apa kabeh pikiran iki ngganggu kita utawa ora, iku ora ana ing daya kita; nanging apa pikiran-pikiran mau tetep utawa ora tetep ana ing jero kita, lan apa pikiran-pikiran mau ngundang hawa napsu utawa ora, iku ana ing daya kita. Nanging ana bedane antara *godaan*, *pangasosiasi*, *hawa napsu*, *perjuangan*, *persetujuan*—sing narik wong marang tumindak lan padha karo tumindak *kuwi*—*inisiatif dhéwé*, lan *tawanan*. *Godaan* iku saran prasaja saka mungsuh, contone: 'Tindakna iki lan iku', kaya mungsuh ngendika marang Kristus Gusti kita: '*Kandhaa, "Wenehana watu-watu iki dadi roti"*' (Matéus 4:3). Lan iki, kaya sing wis kasebut, ora ana ing daya kita. *Asosiasi*, ing sisih liya, yaiku nampa pikiran sing diusulake mungsuh, lan, kaya-kaya, melu lan ngobrol karo pikiran kuwi kanthi seneng, sing kelakon kanthi karsa bebas kita. *Nafsu* iku kabiasaan sing kabentuk minangka asil saka asosiasi karo pikiran sing diusulake mungsuh, lan, kaya-kaya, refleksi terus-terusan lan ngimpi-ngimpi babagan kuwi. *Perjuangan* yaiku pertentangan timbal-balik antarane pikiran lan akal, kang condhong marang ngilangi hawa napsu saka pikiran, utawa marang nyerah marang pikiran kang kebak hawa napsu, kaya sing diandharake Rasul: '*Daging kepingin nglawan Roh, lan Roh nglawan daging; lan loro-lorone padha bertentangan*' (Gal. 5:17). *Panangkapan* iku pambujukan paksa lan ora sukarela marang ati, kang didominasi dening prasangka lan kabiasaan suwé. *Persetujuan* iku ungkapan ing pikiran bab sarujuk karo napsu; lan '*tindakan dhéwé*' iku tumindak nyerah marang pikiran kang kebak napsu.

11. Sapa waé sing, liwat perlawanan lan keteguhané wiwit saka wiwitan, nolak sing kapisan—yaiku daya tarik wiwitan—saka dhèwèké, kanthi mangkono langsung mungkasi kabèh sing liyané sakaligus. Nafsu rakus dibasmi kanthi puasa; zinah dibasmi kanthi katresnan marang Gusti lan pangarep-arep marang masa depan; keserakahan dibasmi kanthi welas asih marang wong mlarat; nesu dibasmi kanthi kabecikan lan katresnan marang kabeh wong; sedhih donya dibasmi kanthi kabungahan rohani; putus asa dibasmi kanthi sabar, keteguhan lan rasa syukur ing ngarsané Gusti; kesombongan – kanthi nglakoni kabecikan kanthi rahasia lan pandonga ajeg kanthi manah kang nyesel; kabanggaan – kanthi ora ngukum utawa ngremehake sapa waé, kaya wong Farisi kang sombong, nanging nganggep awaké dhéwé minangka sing paling cilik saka kabèh. Kanthi mangkono, pikiran, sawise dibebasake saka kabeh hawa napsu sing kasebut mau lan wis munggah marang Gusti, wiwit ing kéné wis urip kabegjan, amarga wis nampa pratandha Roh Suci; lan nalika ninggal donya iki, kanthi tanpa napsu lan kawruh sejati, ditemataké ing pepadhanging Tritunggal Suci lan Ilahi, bebarengan karo Malaikat Ilahi, sumunar salawas-lawase.

12. Jiwa, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, dumadi saka telung pérangan; amarga ana telung daya ing jerone: pamikiran, daya nesu, lan daya napsu. Yen ana katresnan lan welas asih ing daya nesu, lan ana kasucian lan kasucéné ing daya napsu, mula pamikiran iku suci. Nanging yèn ana misantropi ing rasa tresna lan kebebasan birahi sing ora terkendali ing kepinginan, mula akal dadi peteng. Nalika hawa napsu manut marang akal, akal dadi waras, suci, lan padhang; kanthi rohani nggatekake sesambungan antarane makhluk-makhluké Gusti Allah lan diunggahaké marang Trinitas Suci lan Kabegjan. Mangkono uga, rasa nesu iku selaras karo kodrat nalika wong tresna marang kabèh wong, ora ngeluh marang sapa waé, lan ora nduwèni dendam. Lan hawa napsu iku cocog karo kodrat nalika, lumantar pangendalian dhiri, andhap asor, lan ora serakah, iku matèni hawa napsu—yaiku kesenangan daging, kepinginan entuk bathi, lan kamulyan sing sirna; amarga hawa napsu nduwèni tilu kecenderungan: marang kesenangan jasmani, kamulyan kosong, utawa godhongan bandha – lan amarga kecenderungan iki sing nentang akal, manungsa nglirwakaké Gusti lan dhawuhé, lali marang kaluhurané dhéwé, dadi pait marang tangga teparo, nglantarake pikiran lan nyegah saka ngangkat pandangan marang kabeneran. Nanging sapa waé sing wis nggayuh pamikiran paling luhur, sanajan ing kéné, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, ngrasakaké pangrasa sepisanan Kratoning Swarga, miwiti urip sing bejo, ngenteni kabungahan sing wis diiapaké kanggo wong-wong sing tresna marang Gusti, sing muga-muga kita sing ora pantes iki uga dianggep pantes, lumantar sih-rahmaté Kristus.

13. Penting kanggo nyadari manawa kasampurnan sakabehe saka kabecikan apa wae ora bisa digayuh dening wong sing sajrone uripe ora ngupaya kanthi tekun lan tanpa kendhat kanggo nggayuh kuwi liwat usaha aktif lan tanggung jawab. Iki ditrapake kanggo sedekah, pandonga, katresnan, utawa salah siji saka kabecikan utama—kawani, kawicaksanan, kasucian, lan kaadilan. – Nalika tanpa kendhat ngupaya nglakoni kabecikan-kabecikan iki, wong kudu ngati-ati supaya ora ngurangi, luwih-luwih ngrusak, ajine lan wigatine kanthi ngidini motif-motif sing ora murubakarya nyawiji, kaya ta kepingin nyenengake wong liya, kamulyan kosong,

lan sapiturute. Lan ing ndhuwur kabèh, wong kudu tansah nglakoni kabecikan kanthi wicaksana – sing luwih unggul tinimbang kabèh kabecikan, kaya ratu, lan kabecikaning kabecikan.

14. Uga wigati kanggo sapa waé sing kepéngin unggul ing kabecikan lan ngupaya nyingkiri dosa supaya mangerténi yèn, kaya nyawa sing luwih unggul tanpa tandhingan tinimbang badan, kabecikaning nyawa—apamanèh sing dijenengi miturut Gusti Allah lan sing niru Panjenengané—uga luwih unggul tinimbang kabecikaning badan; kaya déné cacad jiwa luwih abot lan luwih mbabayani tinimbang cacad badan, loro-loroné ing paédahé lan paukumané, sanadyan aku ora ngerti kenapa iki ora dingerteni akèh wong. Mabuk, zinah, nyolong lan cacad sing padha—sing, kaya mangkono, akèh wong katon sengit—padha dijaga, ditakuti lan dihindari; nanging padha nganggep kanthi acuh tak acuh marang ala sing luwih serius, yaiku ala ing jiwa – iri, dendam, kesombongan, tipu daya, lan oyodé kabèh ala – katresnan marang dhuwit, lan ala-ala sing padha.

5. Bab perjuangan nglawan wolu hawa utama, sacara umum

1. Wigati yèn ana wolu pikiran sing dadi sumber kabèh kaburukan: keserakahan mangan, zinah, katresnan marang dhuwit, nesu, sedhih sing ora pas wektuné, putus asa, kesombongan, lan kabanggaaan. Iki sing padha perang nglawan saben wong.

2. Bab kowe, yen kowe kepengin ngalahake '*keserakahan mangan*', tresnaa marang pangendalian dhiri, ajriha marang Gusti Allah – lan kowe bakal ngalahake.

3. Yen kowe kepengin ngalahake '*zina*', tresnaa marang waspada lan nolak napsu; tansah pikirna pati lan aja tau ngobrol karo wanita, lan kowe bakal ngalahake iku.

4. Yen kowe kepengin ngatasi '*keserakahan*', tresna marang kesederhanaan lan irit.

5. Yen kowe kepengin ngalahake '*nesu*', kembangna alus lan luhur ati, lan elinga sepira ala sing ditindakake wong Yahudi marang Gusti kita Yesus Kristus; nanging Panjenengané, minangka Gusti sing tresna marang manungsa, ora nesu marang wong-wong mau, malah ndedonga kanggo wong-wong mau, kandha: '*Bapa, apuraen dosa iki: amarga padha ora ngerti apa sing padha tindakake*' (Lukas 23:34).

6. Yen kowe kepengin ngatasi '*sedhih*' sing ora pas wektune, aja tau sedhih merga bab sing sementara; nanging yen kowe tatu amarga tembung, utawa kegangu, utawa direndhahake, aja sedhih, malah kudu bungah. Sedhih mung nalika kowe dosa; nanging sanadyan mangkono, kudu ngendhaleni, supaya kowe ora tiba ing putus asa lan binasa.

7. Yen kowe kepengin ngatasi '*putus asa*', sinaua ketrampilan tangan, sanajan mung sawatara wektu, utawa maca, utawa ndedonga kerep-kerep.

8. Yen kowe kepengin ngatasi '*kesombongan*', aja tresna marang pujian, pakurmatan, sandhangan apik, panggonan kehormatan, utawa perlakuan istimewa; malah, tresnaa dikritik lan dihina, karo goroh disebarake babagan kowe: lan nyalahke awakmu dhewe amarga kowe luwih dosa tinimbang sapa wae sing dosa.

9. Yen kowe kepengin ngatasi '*kesombongan*', apa wae sing kowe lakoni, aja ngomong yen iku kasil saka gaweyan utawa kekuwatanmu dhewe; nanging apa kowe puasa, nglampahi jaga bengi, apa kowe turu ing lemah gersang, nyanyi kidung, utawa nindakake sujud kaping pirang-pirang, kandhaa yèn kabèh mau kelakon amarga pitulungan lan pangayomaning Gusti Allah, lan ora amarga kekuwatan utawa upaya saka awakmu dhéwé.

1. Bab perjuangan nglawan keserakahan mangan

1. Sang biarawan ora kena ngidam daging, uga ora kena ngombe anggur nganti mabuk: yen ora, pikiranmu bakal dadi kaku, lan urusan donyawu ora bakal ana enteke.

2. Tandha urip sing becik ing biksu enom yaiku nyingkiri anggur lan omongan kakehan kanthi andhap asor lan wicaksana. Sapa waé sing tresna marang bab-bab iki ora bakal sabar nganti pungkasan ing urip sing becik.

3. Aja maksa sedulurmu ngombe anggur nganti mabuk, sanajan wis suwe ngombe; amarga kapal butuh wektu suwe kanggo dibangun, nanging bisa pecah sakedhap mung karo siji hantaman.

4. Sapa waé sing ngupaya kesenangan jasmani bakal nggawa akèh cilaka marang awaké dhéwé; nanging sing sabar bakal slamet.

5. Luwih becik mangan ing ngarsané Gusti lan matur nuwun marang Gusti tinimbang nolak dhaharan lan ngukum wong sing mangan lan matur nuwun marang Gusti.

6. Yen kowe lungguh mangan, panganana roti kowe, nanging aja ngukum tangga teparo, supaya amarga pangukumanmu kowe ora dadi wong sing mangan adhine.

7. Tetep ajeg ing pracaya, lan panganana apa waé sing disuguhaké marang kowe ing ngarsané Gusti. Yèn ana panganan sing kowe ora kepéngin dipangan, aja mbuwang saka méja nalika wong liya kepéngin mangan lan matur nuwun marang Gusti.

8. Apa kowe wis lungguh kanggo mangan? Mangan kaya manungsa, lan aja ndelok-ndelok kaya wong bodho.

9. Ana sedulur siji kandha: 'Aku ora nolak mangan daging amarga rasa jijik: amarga *"saben ciptaané Gusti iku apik, lan ora ana sing kena ditolak"* (1 Tim. 4:4); nanging amarga wis katulis: *"Manis ora ana gunané kanggo wong bodho"* (Amsal 19:10), mula ora wicaksana kanggo biksu mangan daging kéwan.'

10. Nalika potongan (sis) diparingake, aja ngrembeng irungmu; amarga Gusti maringi dhawuh marang para muridé supaya nglumpukaké sisa-sisa mau, *'supaya ora ana sing kesia-sia'* (Yohanes 6:12).

11. Dadi isin manawa wong mabuk anggur; wis akèh sing tak deleng, nanging ora ana sing kaya wong mabuk.

12. Nglatih diri ngenteki daging, nanging mangan kakehan malah nglalenake pikiran.

13. Nindhes awakmu, hai biksu, lan ngendhaleni dagingmu, supaya kowe ora diusir.

14. Kowe kudu nggarap dagingmu, lan kowe bakal ngasilake woh kanggo Gusti.

15. Apa kowe kepengin, hai biksu, nemokake tentrem ing paseduluran para sedulur? Trima pangan bebarengan karo sedulur; *'lan bakal ana panyembuhan'* kanggo awakmu, lan *'pambangunan balungmu'* (Amsal 3:8), lan nyawamu ora bakal cilaka. *'Nanging yèn kowé nyawang cangkir lan gelas, sawisé kuwi kowé bakal ngrasakaké lara, kaya digigit ula'* (Amsal 23:31).

16. Singa sing ngoyak mangsa kanggo wetengé dadi tawanan; lan wong sing rakus nyerahake awaké dhéwé kanggo kesenangan wetengé.

17. Kakehan panganan ngendhekaké akal, nanging pangendalian dhiri sing bener ngresiki akal.

18. Wong sing mabuk lan gampang nesu ngganggu atiné seduluré, lan isin tansah nyertai dhèwèké.

19. Wong sing ngombe ing wayah sore nindakake lan ngomong apa sing ora pantes, lan ing esuk dheweke tobat; nanging yen dheweke nemu anggur maneh, dheweke tumindak kaya ngono maneh.

20. Aja ngombe anggur nganti mabuk, sanajan kancamu sing ana bareng kowe ngajak kowe: amarga yen anggur nguasani kowe, wong-wong sing ngajak kowe bakal dadi sing pisanan kesasar amarga kowe.

21. Wong sing rakus mangan ngupaya lan kasangsaran mikirake carane ngisi wetenge karo panganan, lan sawise mangan, dheweke nandhang lara nalika nyerna; nanging ngendhaleni dhiri nggawa kasehatan lan kewaspadaan.

22. Sang biksu sing rakus kuwatir bab akèh bab, nanging biksu sing ngendhalèkaké dhiri kaya rusa ing padang.

23. Aja kuwatir bab wetengmu, sang biksu, lan kowe bakal nemu katentreman.

24. Kabeh kayu ing alas ora cukup kanggo nyenengake geni; daging iku ora ana enteke, senjata kowe nyukupi pirang-pirang.

25. Gembala mabuk ora bakal ngopeni wedhus sing dipasrahake marang dheweke, lan gembala sing ngantuk dhewe bakal dadi mangsa kewan galak. Amarga *'durine tuwuh ing tangan wong mabuk'* (Amsal 26:9), dene nyawa wong sing waspada nyawiji marang Gusti Allah.

26. Kesederhanaan iku kabecikan saka kasabaran.

27. Aja ngombe anggur nganti mabuk mung kanggo nyenengake wong liya; amarga kowe bakal nampa isin gedhe nalika padha weruh kowe mabuk.

28. Kowé wis ngrasakaké roti lan wareg! Mulyakna Gusti Allah sing wis maringi panguripan. Lan yèn kowé péngin marèkaké awakmu wareg kanthi sithik, mulyakna Gusti Allah sing wis maringi kekuwatan, lan aja nganti kandha ing ngarepé kabèh wong: 'Aku durung mangan potongan roti sing kuwi'. – Apa sing kok entuk saka iki? – Apa kowe ora mung ngukum wong sing mangan lan matur nuwun?

29. Biarawan sing rakus nyebut puasa wektu sedhah, déné sing wicaksana ora katon murung sanajan lagi puasa.

30. Miturutku, nglakoni puasa sing kakehan ora pantes dipuji; uga ora migunani yen nglirowakake puasa sing pantes. Kaya déné suwé nyimpang saka panganan sing wis ditemtokake bakal nimbulaké lesu lan kurang kuat kanggo ngabdikan, mangkono uga kakehan mangan bakal ngundang paukuman. Ana pangandikane: *'Celaka kowe sing saiki wareg, awit kowe bakal luwe'* (Lukas 6:25). Saliyane, wong sing ora ngendhaleni dhiri, amarga kurang ajining tata, bakal kecemplung ing hawa napsu daging. Mula saka iku, awak kudu diatur kanthi cara sing takwa lan pantes.

31. Sawisé nampa panglipur (ing sajian), aja ngubengi sel-sel, nanging tetep meneng ing selmu dhéwé; awit setan wis nyasar akèh wong liwat anggur. Mula, sawisé nampa panglipur, manggon ing selé wong liya katon sembrono lan cabul. Ing kumpul kaya ngono, nyawa tiba ing dosa, utamane nalika wewenang abbot ora aktif. Amarga sapa wae sing ora kepengin nahan pikirane kanthi ajrih marang Gusti Allah perlu ajrih manungsa kanggo nyegah saka pakaryan sing ora ana gunane, kaya ta budhak sing tetep suci amarga ketegasan tuwane.

32. Panganana panganan sing prasaja lan perlu, supaya pikiranmu ora dadi kaku amarga *'keserakahan mangan, mabuk, lan kuwatir urip donya'* (Lukas 21:34). Amarga wong-wong sing kapenuhan hawa napsu kaya ngono ora nganggep zinah iku zinah, uga ora nganggep perselingkuhan iku perselingkuhan, lan ora nyingkiri kabèh sing ditindakake wong-wong pagan sing ora kenal Gusti; nanging padha nindakake kabèh mau tanpa wedi, ora ana bedane karo babi sing nggleleng ing lendhut; padha ora kelingan marang Torèt, para Nabi, utawa marang Gusti piyambak sing wis dadi manungsa kanggo ngrusak kaluputan saka dosa. Mula saka iku, aja kecanduan daging lan anggur, supaya pikiranmu ora dadi ora bisa nampa karunia rohani.

33. Aja kesengsem karo adus, ngombe, utawa mangan daging akèh-akèhé, supaya kowe ora tiba ing bebaya sing ora bisa diatasi amarga nglakoni dosa ing bab-bab wigati.

34. Aja manut pitutur wong sing seneng nyenengake napsu – wong-wong sing wis dadi budak hawa napsu lan hawa daging.

35. Nglakep mangan lan ngombe kakehan mung nyenengake ing wektu iku; esuke, nggawe pikiran dadi ora tentrem lan lesu.

36. Sawijining biksu ora bakal suwe manggon ing panggonan siji, uga ora bakal nemu tentrem ing ati, kajaba dhèwèké dhisik tresna marang meneng lan pangendalian dhiri. Amarga meneng mulangake tentrem lan pandonga sing terus-terusan, déné pangendalian dhiri njaga pikiran supaya ora keganggu. Pungkasané, wong-wong sing wis nggayuh iki bisa ngarep-arep marang kahanan ati sing tentrem.

37. Aja kapancing dening rasa wareg weteng, *lan aja mabuk anggur, amarga ing kono ana pesta pora* (Efesus 5:18). Ora ana sing migunani kanggo kowe kajaba nepaki kersaning Gusti Allah.

38. Wigatenana, saben wong nyukupi napsu dagingé—kanggo cilaka dhéwé—dheweke nambah hawa napsu ing sajroning atiné, lan pungkasané nyawa, kang kabebanan kabiasaan ala badan, dadi mandheg. Mulane Sang Juruwilujeng ngandika: *'Ati-ati, supaya atimu ora kabotan dening kakehan mangan, mabuk-mabukan, lan kuwatir babagan urip iki'* (Lukas 21:34). Mulane Rasul kandha: *'Aku nglawan dagingku lan ngendhaleni, supaya nalika aku nginjili wong liya, aku ora dadi ora pantes'* (1 Kor. 9:27). – Nanging yen ana wong maksa awake dhewe kanggo pakaryan Gusti, mula sak kuwaté awaké dadi kuwat, lan atiné padhang. Kaya pegulat sing tansah nyawisake wektu kanggo latihan jasmani supaya awaké kuwat ing seni gulat, mangkono uga wong asketis sing taat kudu nglakoni saben pakaryan becik, kaya sing diandharake Rasul: *'Latih awakmu ing kasucian'* (1 Tim. 4:7–8).

2. Bab perjuangan nglawan napsu

1. Wong sing napsu, nalika ketemu wong wadon, dadi seneng lan katarik marang kaendahane; daya tarik fisiké nggawe dhèwèké edan, kaendahan raié nyenengaké, kelembutan awaké memikat, lan nalika ngobrol karo wong wadon dhèwèké lumer karo kabungahan; Nalika kelingan apa sing wis dideleng, dhèwèké ngimpi kanthi napsu, nggambaraké kanthi cetha ing pikirane pasuryané para wanita, ekspresi gairahé, esemané sing nggodha, kedhipé mripat, kaendahan sandhangané, tembung-tembung muji, lan sentuhané lambéné. Dheweke krasa bosen kumpul karo wong lanang; nanging nalika weruh wong wadon, raié sumringah, lan dheweke kesusu mrana-mrene kanggo nawakake jasane; wektu kuwi dheweke nemu swara kanggo nyanyi, bisa ngucapake guyonan pinter, ngguyu, lan nampilake awake dhewe sing nyenengake lan nyamleng.

2. Aja nganti mripatmu ngelantur mrana-mrene, lan aja ndelok kanthi teliti kaendahan wong liya, supaya mungsuhmu ora ngancurake kowe liwat mripatmu dhéwé.

3. Mripat sing ngelantur iku panyebab ambruké biksu. Mripat sing ngelantur marakaké akèh sedhih marang sing ngetutaké. Yen kowe ora nahan mripatmu supaya ora ngelantur, kowe ora bakal mlaku ing dalan sing lurus saka kasucian.

4. Yen kowe tresna marang pangendalian dhiri, kowe bakal ngalahake setan napsu.

5. Sapa waé sing ngopeni daging badané, iku ngopeni napsu ala, lan pikiran isin ora bakal mandheg ing atiné.

6. Sapa waé sing ngendhalèni paningalané bakal nemokaké pepadhang; nanging sapa waé sing nglilani pandangane ngumbara bakal nampa beban. Amarga ana kandha: '*Penerbangan napsu ngrusak pikiran sing ora ala*' (Wisdom 4:12).

7. Yen kabawa hawa napsu, kowe ngidini mripatmu ndelok kesia-siaan, banjur cepet-cepet tahan, supaya kowe ora tiba ing isiné pesta daging.

8. Nalika daging kagugah, aja nyentuh awakmu, supaya ora nimbulake gairah sing luwih gedhe.

9. Ati-ati marang awakmu dhéwé, sang biksu; ati-ati nalika ketemu wanita.

10. Mlayu saka ula sing nggerogoti awak; luwih mlayu maneh saka wanita sing nggerogoti jiwa.

11. Sapa sing nglirik kaendahan wanita, nandur ing atine kepinginan marang kaendahane; lan sapa sing mandheg ing lawang omahé kaya mlaku ing es; amarga godaan ana ing sacedhaké.

12. Loro pegulat kaya biksu sing ana ing pasuryan wanita. Nanging wong sing waspada bakal nglumpukake bathi, dene dhèwèké dhéwé ora bakal dirampok.

13. Aja miringaké kupingmu marang tembung-tembung isin, supaya pikiranmu ora kena rereget. '*Kaya udud marang mripat*' (Amsal 25:20), mangkono uga tembung isin ngrusak nyawa.

14. Yen roh zinah ngganggu kowe, celaa, kandhaa: 'Muga Gusti ngancurake kowe, kowe sing kebak ambu busuk, setan kotoran.' Amarga kita ngerti sing kandha: '*Pikiran sing manut marang daging mungsuh Gusti*' (Rom. 8:7).

15. Sapa waé sing nresnani kasucian lan kasatuan dadi candhi Allah.

16. '*Yen ana sing ngrusak gréjaé Gusti Allah, Gusti Allah bakal ngrusakké dhèwèké*' (1 Kor. 3:17), kandhané Kitab Suci. Lawani setan zinah kaya nglawan asu; aja gelem ing cara apa wae nganti kabawa pikiran kaya ngono; amarga saka siji percikan geni muncul akèh bara, lan saka pikiran ala, kepinginan ala saya tambah. Usaha ngilangi eling marang kuwi luwih saka ngilangi ambune lendhut.

17. Kaya ambu wangi sing nyenengake indra pangrasa ambu, Roh Suci uga seneng marang kasucian lan manggon ing sajroning manungsa.

18. Kaya babi sing seneng ngglundhung ing lendhut, mangkono uga setan padha seneng ing zinah lan najis.

19. Ing kasucian manggon padhang ageng, kabungahan, tentrem lan kasabaran; nanging ing zinah manggon sedhih, putus asa, turu sing ora tau wareg lan pepeteng kandel.

20. Heh sang biksu, tresnaa marang kasucian ing katresnané Kristus; iku pantes kanggo uripmu kaya tukang kayu sing nduwé pahat.

21. Ana sawijining biksu, nalika kaserang hawa napsu, ngébréhaké setan, kandha: 'Mlebu ing pepeteng, Setan! Apa kowé ora ngerti yèn sanadyan aku ora pantes, aku isih nggawa anggota-anggota Kristus?' Lan langsung napsu iku mandheg (kaya ana wong mateni obor); banjur dhèwèké gumun ing sajroning atiné lan muji Gusti.

22. Napa kowe seneng nganggo busana kanthi sembrono kaya ngono? Rungokna apa sing diomongake Rasul: '*Mlayu saka napsu enoman*' (2 Tim. 2:22). Apa kowe ora ngerti sapa mungsuh sing kowe lawan? Apa kowe ora ngerti sepira aboté dadi jerat kanggo nyawa wong liya? Kepiye kowe bisa ora mikirake apa kebusukan lan kebusran sing ngenteni wong-wong sing nindakake kuwi? Aku kepingin nerangake marang kowe manawa yèn wong njaba nganggo sandhangan apik nanging panggonan nyawa kotor, kaendahane ora bakal suwe bakal rusak. Nanging yèn kowe nduwèni kaendahan batin, saka kaendahan lan pepadhang iki bakal sumebar uga marang wong njaba, lan kaendahan kaya ngono langgeng!

23. Sapa sing ngias sandhangan lan ngisi wetenge bakal nampa akèh cacian; nanging wong sing wicaksana iku medeni mungsuhe.

24. Yen nalika lagi nyambut gawe, semangat napsu ngganggu kowe, aja nganti males ngangkat tangan kanggo ndedonga, lan pandonga iman bakal mbela kowe.

25. Ngetokake hawa napsu ing jeronmu sadurunge hawa napsu iku nguasani kowe, amarga hawa napsu iku nuntun wong sing nyerah marang jerone neraka.

26. Tresnaa marang tentrem lan kasucian, supaya kowe pantes nyawang pasuryané Gusti Allah.

27. Aja guyon, sedulur, supaya kowe ora dadi ora isin; amarga ora isin iku ibu saka pesta pora.

28. Aja mlebu ing selé wong mabuk, supaya kowe ora mbanjur ngrusak kasucianmu.

29. Nalika napsu kobong ing sajroning awakmu, elinga geni kang ora bisa dipunpadamake lan ulat tanpa pungkasan, lan kobongan ing anggota awakmu bakal langsung sirna; yèn ora, sawise kowe kendho, kowe bakal kalah lan banjur nyesel, lan geni sedhih saka pangapuran bakal nglirowakake kowe, lan kowe bakal

kebiasaan dosa sanajan lagi nyesel. Ing wiwitan, usaha kenceng ngadhepi saben kedutan napsu iki, supaya kowe ora kalah dening napsu – lan kowe ora bakal biasa nyerah kalah ing perjuangan. Amarga kabiasaan iku sifat kapindho. Kabiasaan nglegakake napsu ora bakal ngidini kowe duwe disiplin dhiri. Iku tansah gawe lan ngrusak, dosa lan tobat. Yen kowe wis biasa ngendhokake kewaspadaan nalika kowe diserang, mula tulisan ing naskahmu bakal langgeng: *'tobat'*. Sapa waé sing wis biasa nyerahaké kemenangan marang hawa napsu mesthi dikutuk déning nuraniné; dhèwèké tansah sedhih, lan sanadyan pasangane mesem ing ngarepé wong liya, sajatiné atiné kuciwa amarga paugerané nurani. Amarga lumrahé napsu iku nggawa sedhih sing nyiksa marang sapa waé sing nyukupi. Mula saka iku, merhatosna kanthi sakabehing atimu, tansah njaga Gusti ana ing jeroning atimu.

30. Ati-ati marang awakmu, lan usaha nganti pati supaya awakmu tetep suci, supaya kowe bisa ketemu karo Pangantenmu sing langgeng kanthi wani lan kabungahan. Ngajeni kasucian; lan iku bakal nuntun kowe menyang kraton swarga. Mulané Rasul kandha: *'Aku wis tunangan kowe karo siji priya, yaiku dara sing suci, supaya tak pasrahaké kowe marang Kristus'* (2 Kor. 11:2).

31. Jaga awakmu saka dosa, supaya kowe ora tiba ing ngarepé Sang Pencipta; amarga kita wis nyawisake awak kita minangka kurban marang Gusti, lan kita ora duwe wewenang maneh marang awak kita dhewe, uga ora bisa mbatalake kurban iku kanthi karsa kita dhewe. Yen ana wong sing wis nggawe sumpah marang Gusti Allah lan wis nyawisake sesajen marang Sang Gusti, lan imam sawise nampa sesajen iku wis nyimpen ing candhi, mula sanajan wong sing nyawisake sesajen iku banjur tobat, dheweke ora duwe daya maneh kanggo njupuk maneh sesajen iku sawise diparingake marang Sang Gusti; lan yen dheweke nyoba nyolong kanthi rahasia, dheweke ora bakal bebas saka tuduhan minangka wong sing njupuk kagungane dhewe, nanging bakal nampa paukuman minangka wong sing ngina kasucian. Kaya mangkono uga, wong-wong sing wis nyawisake nyawane marang Gusti ora duwe wewenang maneh marang awak dhewe.

32. Ati-ati karo pitutur ala. Amarga asring kelakon wong-wong sing wis adoh saka kabecikan nyoba nuntun wong liya supaya sesat, supaya ora mung dheweke dewekan sing nggleleng ing urip sing ora tertib. Padha ngucapake tembung manis, ngupaya nuntun wong sing manut marang dheweke supaya adoh saka kasucian lan mlebu ing dosa. Sawise dheweke dhewe tiba, ora mung ora gelem tangi maneh, nanging uga kanthi sengaja nuntun wong liya menyang godaan—menyang karusakan lan kebejatan. Lan setan nggunakake wong-wong *mau* minangka umpan ing kail. *'Tenggorokane kaya kuburan mbukak'*, kang kapenuhan *'nafsu najis'* (Rom. 3:13; Rom. 1:26). Ati-ati marang wong-wong mau, supaya ora kobong dening tembung alusé.

33. Begja wong-wong sing njaga kasucian (kasucèné) kanthi andhap asor! – Nanging aja ana sing ngarep-arep éntuk katentreman (ing bab iki) nalika manut marang ajakan mungsuh: amarga nalika kuwi, panganiaya iki bakal nyekel wong-wong mau dadi tawanan lumantar pikiran lan kesenangan sing napsu, sanajan padha ora nindakake tumindak isin. Ing kahanan kaya ngono, amarga padha durung tau ngerti bojo, mungsuh nyuntikake ing pikirané gagasan kanggo ngaku kesucian prawan kanggo dhéwé, padahal sakabèhé awaké kebak rereged napsu. Mangkono mungsuh ndadekake wong-wong mau sombong ngaku bebas saka dosa, nalika dhèwèké ngisi awaké karo *'sekumpulan empedu lan kumpulan pait'* (Ulangan 32:32),

34. Ora perlu diterangake maneh yèn wong ora kena kesengsem anggur utawa ngentekake wektu karo wanita; amarga saben wong bisa weruh dhéwé sepira adohé iki saka kabecikan. Lan ora mung saka bab iki waé wong kudu ngati-ati marang tipuané setan, nanging uga kudu nyingkiri pacelathon alus karo priya, sing bisa nimbulaké nikmat napsu lan nuntun nyawa marang karusakan. – Kita nyingkiri ketemu karo wanita dudu amarga kita nganggep wanita iku licik, nanging amarga, lumantar ketemu lan ngomong karo wanita, mungsuh bisa gampang nggawa kita tiba lan nuntun kita nglanggar dhawuhe Gusti Allah. Nanging, kita kudu ngreksa awak kita saka kabeh sisih marang tipuan roh-roh sing licik, kanthi nyandhak pangarep-arep marang busaya lan kuwasa Roh Suci sing sampurna. Sapa waé sing nutup siji lawang nglawan mungsuh nanging mbukak loro lawang liyané kanggo mungsuh, lan nganggep dhéwé aman, iku ngapusi dhéwé. Ora; wong kudu nglindhungi dhéwé saka kabèh sisih, lan aja maringi alesan marang wong-wong sing golek alesan.

35. Aja nganti kowe lalai marang kabecikan kasucian, nanging usaha kanthi sakabehe kekuwatanmu kanggo njaga kasucian ing jeroning atimu, amarga iku sababmu kowe ninggalake donya. Jaga kasucianmu, supaya Roh Suci manggon ing jeroning atimu. Aja nggatekake hawa napsu sing memalukan lan panglipur sing sia-sia; tetepna awakmu suci, lan yen geni dosa wiwit kobong ing jeronmu, padamna nganggo luh lan pandonga marang Gusti, sing tresna marang wong-wong sing ngupaya kasucian lan ngabdi marang Panjenengané ing kono. – Kasucian iku bandha sing larang regane ing pikiran sing lurus. Yen kowe tresna marang iku, kowe bakal dimulyakake dening Gusti, lan kowe bakal makmur ing kabèh bab.

36. Yen peperangan daging muncul ing jeromu, aja wedi lan aja nyerah. Yen kowe nindakake kuwi, kowe bakal maringi semangat marang mungsuhmu, lan dheweke bakal miwiti nanem pikiran sing nggodha ing jeromu, ngendika: 'Ora mungkin geni ing jeromu bisa mati kajaba kowe nyukupi napsumu.' Nanging '*tahan sabar kanggo Gusti*'; curhakna pandonga karo tangis ing ngarsané kabecikané, lan Panjenengané bakal '*mireng*' kowe, lan '*ngangkat kowe*' saka '*lubang hawa napsu*', yaiku saka pikiran-pikiran sing ora suci, lan saka '*keruhé lendhut*', yaiku khayalan-khayalan memalukan, lan '*tapakaké sikilmu*' ing '*batu*' kasucian (kesucian) (Mazmur 39:1–3), lan kowe bakal weruh pitulungan sing wis teka marang kowe saka Panjenengané. Tetep sabar; aja nganti pikiranmu kendho, aja kesel kaya nalika kowe nguras banyu saka prau: amarga pelabuhan urip wis cedhak. '*Nalika kowe isih ngomong, Panjenengané bakal kandha: "Ing kéné aku"*' (Yesaya 58:9). Nanging Panjenengané nggenteni kanggo ndeleng perjuanganmu, kanggo mriksa apa kowe pancen siap perang nglawan dosa nganti pati. Mula aja nganti nyuwun atimu; Gusti Allah ora bakal ninggalake kowe. Panjenengané lagi mirsani perjuanganmu; pasuryané Malaikat Suci lan bala setan uga padha nyawang. Para Malaikat wis siyap maringi mahkota marang sing menang; setan-setan, kanggo nutupi sing kalah nganggo isin. Mula, padha waspada. Aja nganti nyusahake kanca-kanca (Para Malaikat), utawa maringi kabungahan marang wong liya (Para Setan).

37. Ora ana sing didhelikake saka paningalé Gusti Allah. Aja nganti mungsuh ngapusi kowe kanthi ngomong, '*Dheweke ora bakal weruh.*' Kowe ngadeg ing ngarsané Gusti Allah. Aja nganti nglirwakake iki. Amarga wis katulis: '*Langit iku kursi pangastané Aku, lan bumi iku tapak sikilku*' (Kisah Para Rasul 7:49).

38. Ora dadi cilaka yèn hawa napsu nyerang kita lan kita kudu nglawan; nanging dadi bencana yèn, amarga nyenengake hawa napsu, kita tiba ing ngarep mungsuh. Mula, lawan hawa napsu sing kobong ing jeronmu, supaya kowe bisa nyingkiri kobongan sing ora tau mati. Amarga yèn hawa napsu ngalahake kowe sepisan, ora bakal mundur, malah bakal nyerang kowe luwih kenceng. Mula, waspadha, supaya kowe ora kapisah saka kamulyaning pasuryané Gusti Allah.

39. Aja nganti kita kecemplung ing mabuk; sakuwat-kuwaté, aja kumpul karo wong wadon: amarga tembungé wong wadon iku kaya '*jerat*' ing ati (Amsal 7:21), lan sing ngrungokaké bakal keseret menyang paseduluran isin.

40. Ati-ati supaya ora kesandhung ing kesenangan sing fana, supaya kowe ora kelangan gesang langgeng. Kowe diundang dadi pedagang; tetep waspada, supaya kowe ora kelangan mutermu, supaya mungsuh ora nyolong bandhamu lan nabrakaké kapalamu karo muatane, lan supaya kowe ora bali menyang omah kanthi kosong. Mungsuh, sing ngerti kamulyan sing dipikolehi ing ngarsane Gusti Allah dening wong-wong sing njaga awake murni saka reregeding daging, nglawan wong-wong mau kanthi gagah liwat pikiran-pikiran, ngupaya nyekel wong-wong mau nganggo pikiran-pikiran mau supaya, kabawa dening pikiran-pikiran mau, padha kelangan kamulyan ing tembe. Lan yen dheweke nemokake jiwa sing nolak pikiran-pikiran najis, dheweke ora nyerang asring, nanging uga ora mundur sakabehe. Nanging, dheweke lunga menyang panggonan sing, nalika dheweke mung nyenggol sethithik, lawange langsung kabuka kanggo dheweke; lan dheweke ngotori badan lan jiwa kanthi hawa napsu sing paling najis ing wong sing ora nolak dheweke; pungkasané, kaya-kaya dhèwèké penasihat sing pinter, dhèwèké nandur pamikiran ing atiné: 'Luwih becik kowe metu ing donya lan nduwèni pasangan tinimbang nyiksa dagingmu kaya ngéné.' Nanging bab kaya ngono ora bakal nyedhak wong sing waspada. Mula, awasna awakmu, supaya apa-apa sing kaya ngono ora tumeka marang kowe.

41. Elinga apa sing wis kowe janjèkaké marang Gusti lan jaga kasucianmu, supaya kowe éntuk sih marang Gusti. Manut marang tembung: '*Mlayua saka cabul*' (1 Kor. 6:18). – Apa kowe péngin ngerti sepira aboté dosa cabul? Delengen: wong-wong sing ora bisa dipatèni ula ing ara-ara samun padha direndhahaké amarga zinah ing tanah Midian. Nanging, yèn kowe wis tiba ing dosa, aja nganti tetep ing panggonanmu, lan aja nganti nglirwakaké kasabarané Gusti Allah lan kawelasané. '*Elinga yèn pati ora bakal suwe teka*' (Sirakh 14:12). Elinga yèn kowe ora bisa uwal saka tangané Gusti Allah. Mula, aja nganti lalai, nanging tobat, nangis, lan meratapi amarga kowe wis kesasar; sanadyan kita lali marang kasalahan kita, Gusti Allah sing nyipta kita ngerti tumindak saben wong.

42. Aja sembrono, nanging ajeg nglawan mungsuh, lan tutupi celah sing biasane digunakake mungsuh mlebu kanggo ngrusak kowe, supaya nalika ora nemu dalan sing gampang, dheweke lunga kosong tangan. Lan nutup celah iku tegesé ngreksa pancaindra sing dadi dalan mlebué kabecikan lan kaburuan menyang jiwa—yaiku pandeleng, pangrungu, pangendus, panyentuh, lan panyicip—lan ora ngidini pikiran ngumbara menyang panggonan sing ora pantes. Elinga para raksasa sing ngrusak bumi nalika padha nguwasani, lan

carane Gusti mbusak saka lumahing bumi kanthi cepet lumantar Banjir; kekuwatane ora ana gunane. Pikirna tanah Sodom lan Gomora, kepiye karusakané amarga dosa-dosa wong-wongé; lan ora ana guna kemewahan utawa kesombongané. Mula saka iku, ayo padha ngati-ati marang kaslametan kita dhéwé, supaya pati dumadakan ora nyerang kita uga, lan supaya kita ora lunga saka kéné kanthi paukuman gedhé.

43. Kowe sing nandurake ing atiku hawa napsu ala lan najis, kandhaa: 'Hai mungsuhé kabeneran! Apa aku kudu isin dhéwé supaya kowe wareg? Mlayu marang wong-wong kaya kowe sing wis rusak. Kowe wis nyuwun segerombolan babi! Klelep bareng karo wong-wong kuwi. Nanging aku ora bakal dadi budak hawa napsuku maneh. Aku wis cukup karo masa kepungkur; wiwit saiki aku bakal nggatekake bebener, lan nyuwun marang Gustiku supaya Panjenengané nylametake aku sakabehe saka lakumu. Panjenengané maringi aku Roh Suci, lan aku wis nyedhihake Panjenengané; Panjenengané maringi aku jiwa lan badan sing resik, lan aku wis ngotori mau." Wicara kaya ngono, kekasihku, marang sing nandur hawa napsu kaya ngono ing atimu.

44. Salah siji wong suci ngendika: 'Zina iku kaya asu; yèn kowe nyepuk, asu kuwi ora bakal lunga, nanging yèn kowe ngusir, asu kuwi bakal mlayu.' Ati-ati marang awakmu, lan aja nglirwakake uripmu. Ati-ati supaya amarga seneng sethithik, kowe ora ngrusak wohing pakaryanmu – supaya amarga najis, kowe ora kelangan ganjaraning pakaryanmu – supaya amarga najis, kowe ora ngrusak ganjaran kanggo meneng, kanggo jaga wengi, kanggo ngendhegake napsu, lan kanggo kabecikan liyane; aja kaya wong sing nyimpen upah sing wis digawé ing kantong bolong. – Lindhungi awakmu kanthi ajrih marang Gusti.

45. Yen kowe lagi ngomong karo wong wadon sing ayu sumunar, jaga mripatmu supaya napsu ora ngganggu pikiranmu; amarga wektu kuwi kowe bakal miwiti ngomong dawa, tembungmu kebak semangat birahi; lan bakal kabukten yèn nalika kowe ngomong bab kasucian nganggo pucuk lambemu, ing atimu kowe nyerah marang napsu lan kabèh pikiranmu kapenuhan napsu kuwi. Mula, nalika kowe nemoni kahanan kaya ngono, luwih becik nyepetake obrolan lan meneng wae. Amarga Kitab Suci kandha: '*Dheweke nggodha dheweke nganggo akèh tembungé*' (Amsal 7:21). Obrolan kaya ngono sing kerep ora nggawa paedah, malah ngrusak nyawa.

46. Wong sing nglakoni zinah ora bisa tresna marang wong sing mbenci napsune, nanging '*manungsa nempel karo bangsane dhéwé*'.

47. Golekna cara kanggo ngatasi napsumu; amarga iki gumantung marang usaha pribadimu.

48. Pangayoman saka hawa napsu, sepisanan, yaiku ndedonga asring kanthi pikiran sing resik, banjur nglilani pikiran lan pamikiran sing suci nguwasani, nahan saka ngucapake tembung-tembung cabul sing ora cocog karo sikap ngajeni marang roh, kanthi yakin manawa Gusti iku Hakim sing ora bakal salah. Kawigaten lan pangajab paukuman bakal ngrusak geger ing batin lan ngeringake napsu sing saya tuwuh; lan ing jiwa kaya ngono bakal ana tentrem (dorongan napsu bakal surut).

49. Yen kowe suci, aja gumun karo pangendalian dhiri, nanging kanthi andhap asor ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané dadi pangreksa nganti pungkasan. Amarga ora arang kedadeyan kéwan papat sikil nyerbu kebon anggur kanthi dadakan lan ngrusak woh-wohan amarga penjaga lalai.

50. Nalika kowe turu, aja nyebar amben luwih saka sing perlu; amarga kenyamanan bisa nyulut badanmu lan nggedhekake kobongan napsu.

51. Begja wong sing ngreksa awaké dhéwé minangka papan suci kanggo Juruwilujeng, lan ora nguciwani nyawané kanthi tumindak sing ora pantes, nanging tetep nyenengaké Gusti. Begja wong sing sengit marang tumindak ala lan memalukan, lan wis nyawisaké awaké dhéwé dadi kurban urip sing nyenengaké Gusti.

52. Begja sapa waé sing lumantar pakaryané wis ngélarani sing nyiksa (sétan – tirani nyawa), lan ora kalah déning wedi marang kobongan napsu; awit nyawané bakal disirami embun Roh Suci.

53. Yen kowe ngupaya kanthi gagah nglawan wong-wong sing kepengin nyolong woh-wohan pakaryanmu (pamanggih sia-sia); mula awasna supaya ora ana siji wae, kanthi licik, nyusup saka ngisor lan nyeret kowe mudhun (pamanggih napsu). Nanging aturana pikiranmu (waspadha), supaya kowe ora kliwat angin sing nguntungake, lan siapna pirantimu, supaya kowe bisa nylametake kapal kanthi ngarahake menyang pelabuhan urip.

54. Sapa waé sing nandur wit ara ing keboné, nanging ora ngopeni wohé? Mula saka iku, luwih becik ngati-ati marang kasucian lan kesucian. – Utawa sapa sing wis digigit ula tedung, ora ngati-ati supaya adoh saka sarangé? Yen sawisé digigit dhèwèké nyelupaké tangané menyang sarangé, dhèwèké bakal digigit manèh; sapa sing kudu disalahaké kanggo patié? Apa kéwan berbisa kuwi, utawa wong sing gagal nglindhungi awaké dhéwé? – Pahaman kanthi becik apa sing wis diomongaké.

55. Iku mbebayani kanggo biksu yen sesambungan karo wanita. Lan aja nganti cedhak karo prawan, yen isih ana pikiran daging ing atimu. Biksu sing ngentekake wektu ngombe anggur karo wanita ora beda karo wong sing mbuwang awake dhéwé menyang geni. Lari saka ketemu karo wong-wong mau, kaya rusa gunung lari saka jerat.

56. Jaga kasucian awakmu. Yen kowe njaga iku amarga katresnan marang Kristus, kowe bakal gampang unggul ing saben kabecikan. Roh Suci sing manggon ing jeromu bakal bungah marang kowe, amarga kowe ngisi gréja Allahmu karo wangi kasucian lan karsa sing leres – lan bakal nguatake kowe ing saben pakaryan becik. Lan kanggo unggul ing kabecikan lan kasucian ilahi, kowe duwé telung pitulungan iki: ngendhalèkaké weteng lan ilat, lan ngendhalèkaké pandelengan. Kabeh telu kudu dituruti. Yen, umpama, kowe ngetutaké loro sing sepisanan nanging ora bisa ngendhalèkaké pandelengan supaya ora ngelantur, kowe ora bakal éntuk kasucian sing langgeng. Kaya pipa banyu sing bolong ora bisa nahan banyu, mangkono mripat sing ngelantur ora bisa njaga pikiran supaya suci. *'Aja ndelok kaendahan wong liya'* (Sirakh 9:8) – lan muga-muga pikiranmu tetep mantep ing ajrih marang Gusti (Yesaya 118:120).

57. Wong biara ora pantes ngumbah awak utawa sikilé kanthi tliti. Kaya wong sing ngupaya kesenengan saka kaendahan awak lan sandhangan, wong asketis sing taat nglawan mungsuhé kanthi tumindak kosok baliné.

58. Perjuangan antarane kasucian (purniti) lan kakerengan iku dudu prakara cilik. Wong-wong sing mbantu kita ing kahanan najis nancepake pikiran iki: 'Ora ana sing weruh kowe; kok wedi apa?' Nanging wong-wong sing mbantu kita ing kahanan suci mbantah: 'Gusti Allah weruh – lan malaikat-malaikaté ana karo kowe; mula piye kowe bisa kandha, "Sapa sing weruh kowe?"' Godaan terus: 'Ana ing endi padha? 'Durung ana sing katon ing kene.' Krungu kuwi, wong-wong sing ndhukung kasucian nyela: 'Kowe ora weruh?! – Kowe wis ngomong sing sejati: amarga wis katulis: *"Kabecikané wis ndadèkaké wong-wong mau wuta"* (Wisdom 2:21). *"Apa sing nggawe mripat ora ndeleng kita?"* (Mazmur 93:9)? Saka ngendi kowe bisa ndhelik saka Gusti (Mazmur 138:1–12)?' – Iki sing kudu kowe tancepake ing ati – lan dosa ora bakal nguwasani kowe maneh, uga sedhih amarga dosa ora bakal nyerang kowe, nanging kabungahan lan katentreman saka Roh Suci bakal teka marang kowe.

59. Jaga kasucian awakmu ing Gusti kaya mutiara sing larang; aja ngagumbakake sandhangmu; pandangna mudhun, lan angkatna atimu munggah; aja kakehan akrab karo wong enom, lan sanajan ngomong karo wanita iku bab sing ora perlu; aja ngentekake obrolan karo bocah lanang, lan aja gawe kanca karo wong mabuk lan tukang guyon, nanging tetepna ing ajrih marang Gusti Allah, kelingan dhawuhe Rasul: *'Aja mabuk merga anggur, amarga ing kono ana pesta pora'* (Eph. 5:18).

60. Kadhangkala mungsuh ala nyuntikake pikiran nggodha kaya ngene: 'Pikiran napsu ngganggu kowe saben wektu; suwene pira kowe kudu nahan sangsara iki lan sabar? Puasna dagingmu supaya ora ana bentrokan; kowe bakal tobat mengko – ora dadi masalah gedhe.' Wangsulana dheweke kanthi pikiran sing jernih: 'Nanging sapa sing bisa njamin marang aku, yen aku nyukupi hawa napsuku, aku bakal nemokake wektu kanggo tobat, lan ora bakal kabawa bareng karo wong-wong sing nindakake tumindak ora adil? Amarga *"urip kita ing bumi mung kaya kemah"* (Ayub 8:9). Yen kuwi kelakon, apa ora padha wae aku dosa kaya munggah pedhang lan matèni awak dhéwé? – Lan piye kowe bisa ngomong yèn iki prakara sepele? Amarga aku weruh sepira ajiné wong-wong sing ora nyerah marang godaan iki, lan sepira isiné wong-wong sing wis nyemplung ing kono. Yusuf dipuji saka generasi nganti generasi, ing swarga lan ing bumi, dene wanita Mesir diolok-olok; Susanna sing suci dimulyakake, dene para tuwa sing serakah wis ninggalake jeneng ala kanggo saklawasé generasi. – Kepiye kowe isih bisa ngomong: 'Penuhi sapisan wae lan kowe bakal tentrem?' 'Apa kowe ora ngerti, he setan, manawa kéwan sing wis biasa mangan daging bakal luwih gampang nyenengake napsu iku? Nanging kowe kepengin njamin manawa yen aku nepaki napsuku, iku ora bakal ngganggu aku maneh. Mugi Gusti ora kersa, he penipu licik, sing kaya singa kepengin nguntal nyawaku. Manisé kowe pait; usulanmu iku jeroné kajahatan; janjimu kebak pati lan karusakan. Kowe nyuntikaké marang aku dosa sing bakal nyopot sih-rahmaté Gusti lan nglarani Roh Suci. *'Karo sapa,'* aku wis *'dicap ing dina pambebasanku'* (Eph. 4:30); nanging kowe kandha yèn iki ora ana paédané. Kowe nggoda aku supaya *'nggawe anggota-anggota Kristus dadi anggota-anggota pelacur'* (1 Kor. 6:15), supaya ing sakedhap aku kelangan harta langgengku lan kelangan kasucian sing tanpa iku ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti. Lan iki, miturut panemumu, ora ana tegesé? Sampeyan nggodha aku supaya ngrangsang murka Gusti, supaya ing dina kang nggegirisi iku, ing ngarepé pangadilan kang nggegirisi, aku krungu saka Panjenengané, Hakim kang adil: 'Wahai abdi sing jahat, luwih seneng marang kesenengan daging tinimbang katresnan marang Gusti, kowe wis

ngotori bumi iki karo kekotoran lan dosa-dosamu.' Lan apa iki ora penting? – Apa kowe ora tau ngalami abot lan ora owah-owahé paukuman sing medeni saka Gusti Allah sing adil, sing *'ora bakal ngapura malah para malaikat sing padha dosa karo kowe, nanging sawise ngiket mau dadi tawanan pepeteng, bakal nyerahake mau marang paukuman ing dina gedhe supaya dijaga déning wong-wong sing disiksa'*? Nanging kowe isih kandha: 'Iku ora ana gunané'? – Kowe iku goroh, muji-muji, lan karusakan. Kanthi goroh lan muji-muji kowe ndhelikake mripat pikiran lan kasil nggodha wong liya supaya luwih milih kesenangan sing sirna iki tinimbang urip langgeng. Nanging kita, sing wis nyerahake awak marang Gusti, ora wedi marang kowe. Gusti iku kekuwatan kita; Gusti iku pangayoman kita; Gusti iku pitulung lan panglindhung kita."

61. Iblis pamerangan ora mung dadi tanpa daya amarga nahan dhahar, nanging uga amarga nahan pandelengan, *'supaya aku ora ndeleng kang sia-sia'* (Mazmur 118:37). Ing pandelengan sing ngumbara tanpa tujuan wis ana zinah, kang Gusti paring kasaksian: *'Sapa waé sing ndelok wanita kanthi niat napsu, wis zinah karo dhèwèké ing atiné'* (Matéus 5:28). Zina kaya ngono iku dipatèni ing wong sing ngadhepake mripaté mudhun lan nyawane marang Gusti; lan sing wis nguwasani wetengé uga wis nguwasani pandangane. Mripat sing ngumbara iku pengkhianat sing medeni ing antarané kita.

62. Perselisihan sing dipicu déning pandangan sing ngelantur ngobong jiwa kanthi napsu, apa waé obyeké ana utawa ora. Malah nalika turu, obyek kuwi isih ditampilaké marang ati; amarga setan-setan nglukis gambar nggodha ing pikiran lan nguwasani pikiran, nganyari gambar obyek nggodha sing biyèn wis didelok mripat. Mulané Nabi ndedonga: *'Palingna mripatku, supaya aku ora weruh kesia-siaan'*.

63. Nalika setan miwiti nggambar obyek sing nggodha ing jeronmu, lan nglukis ing pikiranmu kaendahan wanita sing tau kowe deleng; tanemna ing sajroning atimu rasa ajrih marang Gusti Allah, lan elinga marang wong-wong sing turu ing dosa – renungna dina pamitanmu, nalika nyawamu bakal pisah saka badanmu – bayangna swara kang nggegirisi lan medeni sing bakal krungu dening wong-wong sing nglirwakake kabeneran lan gagal netepi dhawuhe Kristus: *'Mlaku saka aku, kowe sing terkutuk, menyang geni langgeng sing wis disiapake kanggo setan lan malaikat-malaikate'* (Mat. 25:41) – bayangna uga cacing sing ora mati lan sangsara tanpa pungkasan. Renungna iki lan tansah elinga – lan kepinginan marang kesenangan bakal sirna saka pikiranmu, kaya lilin sing leleh ing ngarep geni; amarga setan lan kesenangan sing sekejap ora bisa nglawan ajrih marang Gusti Allah.

64. Sapa waé sing ora nolak napsu, nanging ngidini mripaté ngumbara bebas, mesthi wis nyerahaké pikirane marang hawa napsu; lan yèn ora amarga isin marang manungsa, dhèwèké mesthi wis ngrusak awaké luwih saka sapisan. Amarga yèn dhèwèké ora njaga keteguhan lan ora tansah nyimpen ajrih marang Gusti ing ngarepé, dhèwèké ora bakal suwe ngrusak awaké. Amarga setan iki, sing mulangake mripat supaya kélangan perhatian, banjur ditututi setan liyane, sing pancen nindakake dosa ing daging. Yen sing kapindho weruh yen sing sepisanan wis kasil ngalihake jiwa lan ndadekake ora waspada, dheweke langsung nyurung supaya nindakake dosa daging uga. Kanggo wong sing kalah dening paningalé dhéwé, dhèwèké wiwit nyaranaké kaya mangkéné: 'Kowe wis dosa ing niatmu lan wis zinah ing atimu; kowe wis nglanggar préntah, lan dosa nglanggar préntah kuwi wis diitungaké marang kowe. Mula, nyukupi napsumu saiki. Amarga nindakaké lan kepéngin iku padha waé. Paling ora senengna hawa napsumu.' – Nanging aja pracaya pikirane, miturut tembungé Rasul: *'Kita ora mangertèni pikirane'* (2 Kor. 2:11). Amarga kanthi iki dhèwèké nyoba nyekel nyawamu. – Marang setan iki, sing maringi pitutur supaya kowe nindakake dosa sing ora pantes, kowe kudu kandha: 'Sanadyan aku wis tiba amarga pandanganku lan nindakake zinah ing atiku, nanging aku mecah atiku sing zinah iki kanthi ambegan penyesalan, lan ngumbah matakku sing wis tiba iki nganggo luh. Amarga *'manah kang remuk lan gentir, ya Gusti, Panjenengan boten badhe ngremehake'* (Mazmur 50:19).

65. Yen kowe kudu menyang desa, aja dolanan ngobrol karo wong wadon, supaya nyawamu ora kabawa kaya manuk sing wis nelen ula. Mula saka iku, kowe kudu luwih waspada; amarga kowe meh tiba. Yen kowe bisa ngawasi awakmu dhewe, kowe bakal kaya ana ing pelabuhan sing aman. Lawan godaan kanthi ajining ati lan wedi marang Gusti Allah. Tanpa isin iku ibu saka zinah. Yen wanita weruh kowe nglakoni bebas lan ngomong bab remeh, dheweke bakal nyurung kowe marang bab sing luwih ala lan nuntun kowe menyang kebinasaan. – Nanging uga waspada, supaya wong liya, kanthi alesan tobat lan ngajeni, ora nglemahake tekadmu nganggo tembungé. Salah siji Wali ngendika: padha ngomong kaya ngono kanggo nyurungmu marang napsu.

66. Yen sampeyan nyumurupi ana pikiran tartamtu sing narik sampeyan marang patemon karo priya enom utawa wanita ayu, mangertosi yèn sampeyan wis cedhak karo perangkap mungsuh. Yen sanadyan wis diwanti-wanti (aja nindakake), kowe ora ninggalake niatmu, mangka ngertia yèn kowe wis kesandhung, lan

ora bakal gampang ngungkuli napsu birahi. Kowe bisa waé kandha, 'Aku ora ngrasakaké cilaka saka iki.' Nanging apa bisa mlaku ing arang geni tanpa kobong sikilmu?

67. Yen kowe kepengin suci, lakoni pangendalian dhiri lan puterake patemon-patemon sing mbebayani. Saka sepira kowe nyedhaki marang sing nyebabake godaan, saka sepira iku atimu ora bakal bisa bebas saka pikiran kang ngganggu lan kobonganing napsu ala; amarga ndeleng pasuryan lan krungu swara wicara bakal nggerakake kowe marang hawa napsu. Kaya spons, nalika dicemplungaké ing banyu teles, bakal ngrembaka lan nyerep banyu, mangkono uga wong sing pikirane ora ajeg: yèn padha nyedhak utawa ngobrol suwé karo wong sing omongane kebak hawa daging, dhèwèké nyerep bebaya; mulané, sawisé kecemplung ing iki, dhèwèké mabuk ora amarga kasalahané dhéwé, lan amarga wis kebak bab sing mbebayani, dhèwèké ora nampa tembung rohani.

68. Sapa waé sing kepéngin mbeneraké dhiri lan lestari ing kasucian kudu tetep nyekel pikiran sing suci, ngentèkaké daging kanthi pakaryan becik, lan lumantar éling marang Gusti sing ora kendhat, ngresiki pikirane saka kabèh sing ala lan isin. Kanthi mangkono, pikiran kita kebak sih; lan sih Gusti Allah, manggon ing pikiran lan mrentahake, ngalangi dalan marang mungsuh licik nalika padha nyoba mlebu.

69. Nalika kowe weruh wong wadon sing pinter lan sumunar amarga ayu, kanthi pandelengan sing padhang, pipi sing sumunar, lan ekspresi pasuryan sing katon digawe-gawe – lan dheweke nggerakake pikirane lan nambahake hawa nape – elinga yen apa sing nggumunake kowe iku debu, lan apa sing nyulut kowe iku abu; – lan atimu bakal mandheg nesu. Tetepna pikirane ing kulit pasuryane, banjur kowe bakal weruh sepira ora ana regane kaendahane; amarga kowe ora bakal nemu apa-apa kejaba balung, urat, lan ambune sing mbau; bayangna uga yen dheweke bakal tuwa, owah, mati, lan kabeh werna iku bakal pudar. Pikirna apa sing nggumunake kowe, lan isinana – lan sawise isin, aturana tobat.

70. Begja wong sing ngupaya nyenengake Gusti Allah lan njaga awaké tetep suci, supaya bisa dadi candhi suci Sang Kristus Sang Raja. Apa kowe wis kanthi kersamu dhéwé dadi candhi, he manungsa? Ati-ati marang awakmu awan lan bengi, supaya candhimu ora kena najis. Yen kowe njaga supaya tetep suci lan pantes kanggo ngabdi marang Gustimu, Rohé Gusti Allah bakal manggon ing jeromuh lan ngudapaké kowe luwih suci manèh.

71. Ngiket awakmu nganggo iman, pangarep-arep, lan katresnan, lan ajeg kaya penjaga sing kuwat, ngreksa candhi Gusti saka kabèh pikiran sing ora suci. Tansah waspada, terus-terusan ngawasi lan meruhi para perampoké setan; amarga nalika wae para perampok kuwi nemokake wong sing kendho lan ora fokus, mesthi wae padha nyerang kanggo ngotori candhi badané sing sengsara, supaya ora pantes maneh kanggo Gusti. Mula, waspadha, supaya kowe ora malah nampani maling saka Sing Jahat—yaiku pikiran-pikiran najis lan hawa napsu ala.

72. Akar napsu iku ora isin. Yen kowe motong saben dina, iku layu saben jam. Cungkel akar napsu saka atimu nganti tuntas, supaya ora layu utawa tuwuh maneh saben jam. Yen kowe motong sewu kaping, iku bakal tuwuh kaping pindho luwih akèh – nganti kowe pancèn wis nyabut sakabehe.

73. Ati-ati marang awakmu dhéwé, supaya tinimbang Gusti sing Suci lan Paling Resik, kowe ora ngidini mungsuh sing najis mlebu ing candhi atimu, lan supaya candhi atimu ora kena najis amarga kethokan mungsuh iki, sing sengit marang kabecikan. Dheweke ora isin lan keras kepala ing niyaté; sanajan kowe ngusir bola-bali nganggo celaan, dheweke tetep nyoba mlebu kanthi tanpa isin. Yen kowe ngidini mlebu ing candhimu, Gusti bakal ninggalake kowe. Lan candhimu bakal kebak kabèh jinis rereged, ambu ora enak, lan pepeteng.

3. Bab perjuangan nglawan katresnan marang dhuwit

1. Aja ngupaya bathi sing mbebayani nyawa; awit apa sing luwih ajiné tinimbang nyawa?

2. Sang biara miskin sing meneng kanthi andhap asor luwih becik tinimbang sang biara sugih sing kebak kesombongan lan keangkuhan.

3. Sapa waé sing tresna marang emas ora bakal dianggep bener; nanging sapa waé sing tresna marang Gusti bakal pinaringan berkah. Sapa waé sing nyandhak pangarep-arep marang emas bakal tiba; nanging sapa waé sing nyandhak pangarep-arep marang Gusti bakal slamet.

4. Yen kowe tresna marang katresnan dhuwit, kowe bakal lunga saka donya iki tanpa apa-apa; nanging yen kowe tresna marang ora ngidam, kowe ora bakal kelangan kasugihan swarga.

5. Yen kowe tresna marang kasengsaran, kowe bakal ngusir setan laku cabul.

6. Sapa waé sing nyimpen emas ing selé, nglumpukaké ing batiné napsu angkuh lan ora manut. Nanging sapa waé sing nglumpukaké pandonga lan sedekah ing kasé, dadi sugih ing ngarsané Gusti. Wong liya nyimpen dhuwit kanggo awaké dhéwé, nanging kowé, sang biarawan, nyimpen pandonga lan sedekah kanggo awakmu.

7. Ayo padha ngupaya mung apa sing cukup kanggo nyukupi kabutuhan kita; amarga kakehan mung ngganggu lan ora ana gunane.

8. Wong biara sing ngupaya warisan saka wong tuwa donya bakal kecemplung godaan, nanging sing ngupaya Gusti bakal slamet.

9. Aja kandha, 'Apa sing bakal tak pangan nalika aku tuwa?' Amarga kita ora diijini kuwatir sanajan mung bab dina sing bakal teka, nanging kowe wis kuwatir bab tuwa. Ayo *'ngupaya dhisik Karajaning Gusti Allah lan kabeneran-Ne, lan kabèh mau bakal ditambahaké marang kita'* (Matéus 6:33). Nanging, yen kita ora ngupaya iki luwih saka kabèh, bakal cetha yen kita ora peduli babagan iki babar pisan. Mula saka iku, *'Serahna bebanimu marang Gusti, lan Panjenengané bakal nyokong kowe'* (Mazmur 54:23).

10. Sang biarawan sing serakah iku kaya wit kurma sing mandul, dene sing ora serakah iku kaya wit kurma sing wis dipangkas lan tuwuh dhuwur.

11. Sadhurungé kang kasengsem marang barang donya iku kaya alap-alap mabur sing sikilé diiket tali; ing endi waé mèndhun, langsung kesangkut. Nanging sing ora kasengsem marang barang donya iku kaya wong lelungan, tansah siap mangkat.

12. Emas ora nggawa kasabaran, nanging iman nempatake wong sing wis nduwéni ing dhasar sing kiyat.

13. Napa kita ora mbuwang saben kuwatir sing ora ana gunané lan mbebasaké awak saka bebaning donya? Apa kowe ora ngerti yèn lawangé sempit lan dalané angel, lan wong sing serakah ora bisa mlebu liwat kono? Gusti Allah tresna marang wong sing ora serakah, sing kanthi rela nampa kekurangan lan sedhih demi Kristus, ing pakaryané, ing pangibadahé, lan ing akèh sangsara.

14. Aja nganti tanganmu ngulur kanggo njupuk, nanging luwih becik ngulur kanggo maringi (Sirakh 4:35).

15. Napsu keserakahan iku sing paling nglarani, amarga iku *'akaré kabecikan kabèh'* (1 Tim. 6:10). Kowe péngin ngerti carané mbusak napsu iki? – Kanthi nyandhak pangarep-arep marang Gusti Allah kanthi sakabehing manah lan sakabehing jiwa.

16. Kanggo sedulur liyane, sing ala nandurake semangat kakehan kanggo pagawean tangan. Saka kene muncul hawa napsu katresnan marang dhuwit. Banjur nyawa, sing wis tatu amarga katresnan marang dhuwit—sing dadi oyot kabèh kabecikan—ngajak sang biarawan lungguh kanggo nggarap pakaryané luwih awal tinimbang biasané ing ésuk lan mandheg luwih suwe tinimbang kuduné ing sonten; supaya, yèn bisa, dhèwèké ora mikir bab pandonga utawa Liturgi Ilahi, lan, digerakké déning katresnan marang dhuwit, mung kesusu nggarap pakaryané. Nalika bel muni kanggo ibadah, sedulur iki teka sawisé kabèh wong, lan golek alesan kanggo ninggalake ibadah luwih dhisik tinimbang wong liya. – Kanthi mangertèni iki, jaga awakmu, supaya kowe, sing wis digawa nyasar menyang apa sing pancèn dilarang, ora kelangan pangkatmu. – Amarga mungsuh ora mandheg ing kono. Nanging, sawise nemokake dalan mlebu, dheweke kasil nuntun wong liya menyang kesasar, kanthi ngusulake: 'Kowe kerja abot terus-terusan, nanging meh ora ana asile; mending mlebu lan sinau pakaryan sing luwih nguntungake.' – Tanpa mangertèni bab iku kanthi tuntas, ana sedulur sing manut pitutur iki mlebu donya; lan tetep ana ing kana nganti tuntas. Mula, awas.

17. Kasucian ora mung dumunung ing nyingkiri zinah lan kesenangan daging, nanging uga ing bebas saka hawa napsu liyane. Wong sing rakus, pecinta dhuwit, lan serakah ora suci. Kaya wong sing kesengsem karo kaendahan fisik, wong liya kesengsem karo dhuwit; lan , sing kapindho luwih ora suci, amarga dheweke ora duwe dorongan sing padha kaya sing sepisanan, sing bakal meksa dheweke miturut tuntutan alam. Hasrat marang dhuwit iku ora alamiah, lan dorongan marang iku ora ana ing kodrat kita, nanging ana ing karsa sing nyimpang; mula sapa waé sing kanthi sukarela nyerah marang iku nindakake dosa sing ora bisa diapura.

4. Bab perjuangan nglawan nesu

1. Sapa waé sing ngusir saka dhirié roh nesu lan kegerahan, adoh saka prahara lan pemberontakan; dhèwèké tansah tentrem ing atiné, sumringah ing pasuryané, lan waras ing pikirane – lan dadi panggonané Roh Suci.

2. Wong alus, sanajan dirugèkaké, tetep bungah; sanajan dihina, matur nuwun; ngendhalèkaké wong nesu nganggo katresnan; nalika dipukul, ora kélangan ketenangan; nalika diperselisèhi, tetep tentrem; – nalika diwènèhi panguwasa, dhèwèké bungah; ora kesikut déning kesombongan wong liya; dhèwèké malah bungah nalika direndhahaké; ora ngagung-agungaké kabecikane dhéwé; tentrem karo kabèh wong; manut marang panguwasa; siap nindakaké apa waé; bébas saka tipu daya; lan ora ngerti iri ati.

3. Wong sing ora iri ora ngupaya kamulyan; dhèwèké bungah bareng karo sing bungah, nulungi sing makmur, ndelok kanthi seneng marang sing mlaku ing dalan kabecikan, muji sing urip manut kuduné, lan sacara umum, amarga bébas saka rasa iri lan saingan, dhèwèké bungah ing saben kasil lan saben tumindak gagah berani saka wong liya.

4. Sapa waé sing kaserang rasa iri lan saingan iku ngélakaké; amarga dhèwèké dadi kanca setan, lumantar '*irine' 'pati mlebu ing donya'* (Wisdom 2:24). Atine tansah kesel amarga sedhih, awaké pucet, lan kekuwatane sirna. Iri lan saingan iku racun sing medeni: saka kono metu fitnah, kebencian, lan pambunuhan.

5. Sapa waé sing ora nate nglarani ilaté nganggo fitnah, iku wis njaga atiné lan nuraniné tetep resik. Sapa waé sing ora nate kalah déning semangat fitnah, iku pancèn wis nyadari yèn dhèwèké dhéwé iku manungsa daging, lan wis njaga dhèwèké supaya ora dadi wong sing mbales dendam. Sapa waé sing ora ngancani wong sing nyebar fitnah bakal manggon bareng para Malaikat. Sapa waé sing ora ngracunaké kuping lan ilaté nganggo fitnah bakal kapenuhan kuwasané katresnan sing marasaké. Sapa waé sing ora ngotori lambéné nganggo fitnah nduwèni lambé sing ngetokaké wohé Roh Suci.

6. Sapa waé sing ngumpat wong liya, nyalahké dhéwé. Ing wong sing ngumpat ana fitnah, kebencian, lan nggosip; lan dhèwèké pantes dianggep minangka pembunuh sedulur.

7. Mbenceni utawa iri sing disamaraké nganggo busana kesalehan iku kaya banyu pait ing wadhah emas. Tanemna wit urip ing kono, banjur bakal dadi legi. Amarga salib Sang Juruwilujeng kita, kabèh fitnah mungsuh sing licik dadi sirna.

8. Katresnan padhangaké mripaté pikiran; nanging sapa waé sing remen karo prahara lan pacu-pancuran kaya wong sing kerep nyemplungaké tangané ing sarangé ula.

9. Yen kowe nyimpen rasa nesu ing atimu, kowe bakal dadi panggonan nesu gedhe lan kabodhoan, uga kasedhihan – lan pasuryanmu bakal owah. Amarga ana kandha: '*Lampahé wong nesu nuntun marang pati*' (Amsal 12:28).

10. Sapa waé sing nyimpen dendam ing atiné kaya wong sing ngopeni ula ing dhadhané.

11. Wong sing gampang nesu bakal nggugah roh seduluré, nanging sing sabar lan welas asih bakal wedi marang Gusti.

12. Angin lor ngaduk segara, lan nesu ngaduk pikirané manungsa; nanging kabecikan ngusir rasa nesu, lan tanpa rasa nesu, murka sirna.

13. Jaran sing ora terkendali bakal nyerahake penunggangé marang tangan wong ala, lan wong sing gampang nesu bakal mlebu ing kasangsaran.

14. Heh, wong biara, aja ngrungokake rasa iri; aja ngrancang nglawan sedulurmu, lan aja maringi jeneng ejekan. Nalika kowe nyoba ngusir dheweke saka panggonane kanthi isin, ati-ati supaya kowe dhewe ora nandhang apa sing kowe rencanakake marang wong liya. '*Sapa sing nggali bolongan kanggo tanggane bakal tiba ing kono*' (Pangandika 10:8). Rungokna apa sing katulis: '*Wong sing ala bakal tiba ing jebakané dhéwé*' (Mazmur 140:10).

15. Aja nganti dadi alesan: 'Sedulur iki ngrusakake komunitas.' Nanging aja nindakake sing ala marang wong liya, lan aja kumpul karo wong sing nindakake sing ala; amarga Gusti Allah '*nguji manah lan pikiran*' (Mazmur 7:10).

16. Sapa waé sing wis nemokake dalan kasabaran lan kabecikan, wis nemokake dalan urip.

17. Sapa sing iri marang kasuksesan seduluré, nyisihaké awaké dhéwé saka gesang langgeng, nanging sapa sing nulungi seduluré bakal dadi kancané ing gesang langgeng. Amarga yèn ing pangadilan, loro-loroné sing nindakake ala lan sing mèlu melu bakal diukum, apa Gusti ora bakal luwih paring ganjaran marang sing nulungi nepaki kersané?

18. Luwih becik ngendhegake nesu nganggo mesem tinimbang nesu tanpa kendali.

19. Uap ngusir tawon, nanging dendam ngusir kawruh saka ati.

20. Ndanguenana marang Gusti, lan netesna luh ing ngarsane kabecikane: mula kebencian ora bakal ngakar ing atimu, lan pandangananmu bakal dadi '*kaya dupa*' ing ngarsane (Mazmur 140:2).

21. Sapa waé sing kepéngin urip tentrem ing endi waé, aja ngupaya tentremé dhéwé, nanging tentremé wong liya ing Gusti, lan dhèwèké bakal nemu tentrem kanggo dhéwé. Nanging wong sing seneng ribut lan galak ora bakal tau nemu tentrem.

22. Yen ana perselisihan ing antarané sedulur, sing sepisanan tobat bakal nampa mahkota kemenangan; nanging sing siji uga bakal diparingi mahkota, asal ora nolak tobat lan kanthi rela nindakake apa sing perlu kanggo tentrem.

23. Sifat gampang nesu ing sawijining wong iku jebakan kanggo dheweke; nanging sapa wae sing bisa ngatasi nesune, dheweke wis nyingkiri jebakan kuwi.

24. Gusti manggon ing kasatuan para sedulur, dene permusuhané maremake sing ala.

25. Sapa waé sing meneng nalika dituduh nindakake kesalahan, nyimpen rasa nesu ing atiné; nanging sapa waé sing mbela awaké dhéwé (utawa ngakoni) kanthi alus lan tentrem, ora nyimpen rasa nesu.

26. Wong sing gampang nesu lan ribut cepet ngucap sumpah, dene wong sing meneng iku wicaksana.

27. Apa iku gampang nesu? Iku hawa napsu sing kasar lan ora isin, sing banjur disusul rasa nyesel; nanging kasedhihan ngrebut atiné wong sing wis kecemplung ing kono.

28. Sapa waé sing nresnani pambrontakan bakal dumadakan katutupan karusakan, pamisahan, lan karusakan sing ora bisa dibalèkaké; amarga dhèwèké seneng marang kabèh sing dibencèni Gusti; nanging sapa waé sing nresnani tentrem bakal nampa tentrem; lan alus atiné ing manungsa nyegah rasa nesu.

29. Kemarahan lan kebencian kaya bisaé ula; amarga iku ngowahi pasuryan, ngganggu pikiran, nglemahaké urat, lan nyolong kekuwatané wong kanggo nindakake pakaryané; nanging alus lan katresnan nyingkirké kabèh iku.

30. Kepiye carane mbusak rasa sengit? Kanthi nyimpen ing atimu ajrih marang Gusti Allah lan eling marang dina pati. *'Elinga pungkasan, banjur mandheg saka rebutan'* (Sirakh 28:6). Elinga pati, lan aja sombong; amarga sawisé sawatara wektu kowe bakal dikubur; lan apa paedahé tumindak ala sing bakal kowe entuk?

31. Dadi pangripta tentrem, supaya kowe pantes dianggep 'putrining Gusti'.

32. Bahan bakar kanggo geni yaiku kayu; bahan bakar kanggo nesu yaiku kesombongan.

33. Apa kowe kepengin ngendhalèkaké nesumu? Nampani andhap asor, lan lumaku ing dalan wong alus lan andhap asor.

34. Yen sedulur padha nandhang sangsara gedhe bebarengan, begja sing ngupaya tentrem; nanging sapa waé sing nyulut supaya padha rebutan ora bakal luput saka paukuman.

35. Ing wong sing alus lan andhap asor manggon roh kawicaksanan; nanging Gusti tresna marang sing lumaku kanthi kawicaksanan.

36. Biarawan sing alus lan meneng bakal nampa urip langgeng.

37. Biarawan sing alus iku pangreksa sing ngawasi hawa napsu.

38. Apuraen sedulurmu yen dheweke wis dosa marang kowe, lan Gusti Allah bakal ngapura kaluputanmu.

39. Aja kasep menyang sedulur sing wis nglarani atimu, lan taubatna ing ngarepe kanthi ati sing resik, manut pangandikane Panjenengané sing dhawuh supaya dosa sedulur diparingi pangapura ora mung *'pitu kaping, nanging pitung puluh kaping pitu'* (Matéus 18:22).

40. Tampanana, sedulur, pangapurané sedulurmu kaya saka sing dikirim déning Gusti, supaya kowe ora ngremehake sing ngutus lan ora nyurung murka Panjenengané marang awakmu.

41. Aja nyerang sedulurmu ing dina sedhihé, lan aja nambah kasusahé.

42. Aja dendam marang sedulurmu; amarga wis katulis: *'Dalane wong sing dendam nuntun marang pati'* (Amsal 12:28).

43. Apa kowe ora bisa nahan cacik maki? Meneng wae, lan kowe bakal nemu tentrem.

44. Ati-ati marang awakmu, supaya gampang nesu, gampang kesal, lan semangat mbales dendam ora nguwasani kowe – amarga kuwi bakal nuntun kowe urip ing kekuwatan lan kekacauan. Nanging kembangna luhur ati, alus, welas asih, lan kabèh sing pantes kanggo wong Kristen, supaya kowe bisa urip tentrem lan tentrem ing ati.

45. Aja nyimpen kebencian ing atimu marang sapa waé, lan aja mbalekake ala karo ala; nanging kembangna katresnan, sing wis dipasang ing ndhuwur kabèh kabecikan déning Kitab Suci; amarga dipadhakaké karo Sang Pangripta dhéwé, kang kandha: *'Gusti iku katresnan'* (1 Yohanes 4:8).

46. Gusti ora bakal ninggalake wong sing wis tiba, nanging ora nyimpen kebencian utawa iri ing atine, ing kahanan tiba kuwi; nanging bakal ngulurkan tangan pitulungan supaya bisa tangi maneh – amarga dheweke durung nolak katresnan. Kosok baline, wong sing katon ajeg nanging kesusu amarga sombong lan nyimpen kebencian ing batine ora aman; amarga pepetengé kebencian wis ndhelikaké mripaté, lan dhèwèké ora weruh ngendi panggonané.

47. Aja gampang nesu, supaya kowe ora mabuk tanpa sebab lan mbebani awakmu dhéwé karo kobongan nesu.

48. Bungah lan seneng ati amarga kasuksesan tangga teparo iku pratandha kasampurnan; dene sedhih lan ora puas nalika wong liya dipuji iku pratandha watak ala lan niat jahat.

49. Ora mungkin nggayuh kabecikan tanpa ngleburake ing katresnan (1 Kor. 13:2). Tanpa katresnan, kita bakal nyasar adoh saka dalan lurus sing nuntun menyang gapura swarga. Mula saka iku, ayo padha nangis supaya kita bisa dibebasake saka ikatan kebencian, iri, kesombongan, lan saben rereged setan. Iku tumindak setan nalika nesu marang kabecikan wong sing makmur. Kebencian wis ngakar ing para setan; kepinginan paling gedhé yaiku supaya kabèh wong padha binasa tuntas. Para wali, nanging, manut tuladha Gusti, *'ngarep-arep kabèh wong slamet lan ngerti kabeneran'* (1 Tim. 2:4); amarga, kebak katresnan, padha tresna marang tanggane kaya marang awaké dhéwé.

50. Sabar nunggaling, supaya kowe dadi kuwat ing kawicaksanan. Kasabaran iku peparing sing endah; iku ngusir rasa nesu, ambek, lan pangremehan, lan nggawa nyawa menyang kahanan tentrem.

51. Nalika ana wong ngina kowe, aja murub ing nesu; nanging langsung, kanthi andhap asor lan mesem ing pasuryanmu, ganti nesumu dadi tentrem. Elinga, nanging mesem nalika nesu malah nimbulake nesu sing luwih gedhe ing wong liya. Mula, dhisik tenangake atimu, banjur ngomong kanthi mesem. geni ora bisa dipadamake nganggo geni. Lan kowe, kanthi katresnan lan welas asih, kudu ngendhegake nesune wong sing nesu. Yen sedulur ora eling merga iki, kita bakal nyoba cara liya—apa wae—kanggo nyembuhake dheweke, supaya pungkasané nesune ora nguasani dheweke, lan ora ndadekake kabèh pangorbanan kita marang Gusti dadi ora nyenengake (Mat. 5, 23–24). Ayo padha niru Gusti Panyelamet kita, *'sing nalika diumpat ora mbales umpatan'* (1 Petrus 2:23), lan Daud, sing minangka wangsulan marang caciané Shimei kandha: *'Ayo dhèwèké ngutuk, amarga Gusti wis dhawuh marang dhèwèké supaya ngutuk Daud... muga-muga Gusti ora ngremehake andhap asorku'* (2 Sam. 16:10, 12).

52. Aja nganti srengéngé surup nalika kita isih nesu, nanging padha ngapura kabèh sing nduwé utang marang kita, lan padha nguatake katresnan, awit katresnan nutupi akèh dosa. Sapa waé sing nyimpen permusuhan marang sedulur lan mikir arep nyawisaké apa-apa marang Gusti, bakal dianggep kaya sing nyawisaké asu minangka kurban utawa rega pelacur. Sapa waé sing nyimpen permusuhan marang sedulur – lan mikir yèn dhèwèké tresna marang Kristus – iku tukang goroh lan ngapusi dhèwèké dhéwé.

53. Yen kowe duwe pasulayan karo sedulurmu, utawa sedulurmu karo kowe, padha rukun dhisik. Yen kowe ora nindakake iki, apa wae sing kowe pasrahaké marang Gusti ora bakal ditampa (Markus 11:25; Mat. 5:23–24). Nanging yèn kowé netepi dhawuhé Gusti iki, ndedonga marang Panjenengané kanthi wani, kandhaa: 'Gusti, pardonoana utang-utang kawula, kados kawula pardonoana sedulur kawula, amargi kawula sampun netepi dhawuh Panjenengan!' Lan Sang Panjenengé sing Nresnani Manungsa bakal mangsuli: 'Yen kowe wis ngapura, Aku uga bakal ngapura; yen kowe wis ngluwari, Aku uga bakal ngluwari utang-utangmu.'

5. Bab perjuangan nglawan sedhih

1. Sapa sing sabar nalika difitnah utawa diperlakoni salah iku kaya wong sing ngurung singa ing kandhang; nanging sapa sing mbales fitnah lan tumindak salah iku kaya wong sing nyabet awaké dhéwé nganggo senjata.

2. Aja nganti kita kélangan semangat; amarga kita ora bakal urip langgeng ing donya iki.

3. Aja nganti sedhih mlebu ing atimu; *'awit sedhih donya iki nggawa pati, nanging sedhih miturut Gusti Allah nggawa urip langgeng'* (2 Kor. 7:10).

4. Wong biara sing siap nahan apa wae sing kelakon kanthi tabah mung bakal ngrasakake sedhih sethithik.

5. Aja nganti sedhih mlebu ing atimu, nanging goleka panglipur marang Gusti.

6. Yen kowe kena fitnah, lan sawisé kabersihan atimu kabukten, aja gumedhe, nanging ngabdi marang Gusti sing wis nylametaké kowe saka fitnah manungsa kanthi andhap asor, supaya kowe ora tiba ing karusakan sing nggegirisi.

7. Jiwa sing licik, nalika dipuji, dadi sombong, lan nalika dihina, nesu banget; nanging jiwa sing becik ora bungah karo pujian lan ora nesu karo hinaan.
8. Ora ana watesé kasabaran, yèn kabungkus katresnan.
9. Tahan marang Gusti ing dina sedhah, supaya Panjenengané nglindhungi kowe ing dina murka.
10. Aja ngolok-olok wong sing nandhang sangsara, lan aja bungah nalika weruh wong sing kesasar, supaya Gusti ora nesu marang kowe, lan kowe ora bakal duwe pangayoman ing dina sedhah.
11. Aja nganggep yèn kowe piyambak nandhang sangsara luwih abot tinimbang wong liya. Kaya déné ora mungkin ana wong urip ing bumi sing bisa nyingkiri hawa, mangkono uga ora mungkin ana wong urip ing donya iki sing ora kena godha sedhah lan lara. Wong-wong sing kesusu karo bab-bab donya bakal nandhang sedhah donya; dene wong-wong sing ngupaya bab-bab rohani bakal nandhang sedhah amarga alesan rohani. Nanging sing pungkasan bakal pinaringan berkah; amarga wohé akèh ing Gusti.
12. Yen kita iku tawanané Gusti Allah Sang Juruwilujeng, kita ora bakal isin nampa sangsara, nanging bakal nampa kanthi kabungahan, ngenteni rawuhe saka swarga, nalika Panjenengané bakal ngetung kita ing barisan para suci; amarga sapa waé sing nandhang sangsara bebarengan karo Panjenengané, bakal nampa panglipur bebarengan karo Panjenengané (2 Kor. 1:7).
13. Saiki ana loro jinis sedhah sing nyerang saben wong ing donya iki: sedhah amarga Gusti Allah lan sedhah donya; lan ora mungkin ngliwati urip iki tanpa salah sijine—tanpa sedhah amarga Gusti Allah utawa tanpa sedhah donya. – Sedhah donya abot lan ora ana ganjarané; nanging sedhah amarga Gusti nggawa panglipur, lan ndadekake kita luwih bungah kanthi janji urip langgeng. Nalika kowe ngalami sedhah donya, cepet-cepet owahi dadi sedhah amarga Gusti – lan kowe bakal ngusir sedhah sing nyiksa saka atimu.
14. Yen nalika kowe lagi nindakake pakaryané Gusti kanthi andhap asor lan ajining ati, mungsuh sing arep ngalangi kowe supaya ora bisa urip sing bener, banjur ngadegake wong-wong sing ora mikir marang kowe, aja wedi, aja nyerah, lan aja nyimpang saka dalan sing lurus. '*Ngenteni Gusti*' (Mazmur 26:14), he pilihané Gusti, supaya wong-wong sing saiki ngina kowe padha gumun marang kaslametan mulya sing kowe tampa, kaya sing katulis: '*Wong sing bener, nalika pati nyedhaki, bakal tentrem*' (Kajaksanaan Salomo 4:7).
15. Kaya geni ing tungku nguji emas lan pérak, mangkono uga nyawa manungsa diuji ing sangsara, kanthi Gusti minangka panyelamet.
16. Aja padha wedi marang cobaan, nanging padha ngupaya kanthi wani kanggo nggayuh pakurmatan saka panggilan sing luwih luhur ing Kristus. Amarga Gusti maringi mahkota marang sapa waé sing tresna marang Panjenengané.
17. Sapa waé sing kepéngin dadi biksu nanging ora bisa nahan caci, isin, lan rugi, ora bakal tau dadi biksu.
18. Nampa cacian lan fitnah kanthi lapang dada, nganggep jeneng 'ala' iku jeneng 'apik', lan jeneng sing paling ora pantes iku jeneng sing nyenengake. – Lan sapa waé kudu tansah éling yèn '*abdi Gusti ora kena rebutan nanging kudu alus marang kabèh*' (2 Tim. 2:24).
19. Yen kowe kena lara, aja ngandelake obat-obatan sing sia-sia utawa pangayoman manungsa; nanging luwih becik sabar, ngenteni sih-rahmaté Gusti, supaya Panjenengané nuntun kita ing kabèh bab; amarga ana wektu nalika daging uga perlu disadarké. Ing kabèh bab, ayo padha nyenengake Gusti, '*awit Panjenengané ngopeni kita*' (1 Petrus 5:7). Nalika wong lara, atiné wiwit luwih ngupaya Gusti. Napa koreksi iku apik, yen wong sing dikoreksi matur nuwun? Mesthi wong kaya ngono bakal kandha: '*Yen kita nampa kabecikan saka Gusti, apa kita ora bakal nampa uga kasangsaran? Muga-muga asmané Gusti kinormatan salawas-lawase*' (Ayub 2:10; 1:21).
20. Aja nganti nyerah nalika ana cobaan, nanging tetep waspada ing pandonga lan nglakoni kabecikan – ngetutaké wong sing nglayar ing segara sing, nalika ana badai, tansah merhatiin kabèh, tetep waspada lan nyuwun pitulungan marang Gusti. Gusti Allah ora ngremehake wong-wong sing nyuwun marang Panjenengané kanthi sejati. Mula, nalika kita nampa sangsara, ayo padha ngungsi marang Gusti Allah, kaya sing kacathet: '*Duh Gusti, nalika kita nandhang sangsara kita kelingan marang Panjenengan*' (Yesaya 26:16). Segara ora mesthi tentrem; lan ora mungkin nglayar ing urip iki tanpa godaan. Nanging yen kita nyekel iman marang Gusti kaya kemudi, iku bakal nuntun kita menyang pelabuhan urip; – lan banjur, sawise nyisihake pakaryan kita, kita bakal diparingi sandhangan urip lan kabungahan langgeng.
21. Yen sedhah teka marang kita, ayo padha ngarep-arep rawuhe kabungahan. Ayo njupuk tuladha wong-wong sing nglayar ing segara. Nalika angin munggah lan badai gedhe nyerang, padha nglawan ombak, ngenteni cuaca tentrem; lan nalika cuaca tentrem bali, padha ngenteni badai; mula padha tansah waspada,

supaya ora kena hembusan angin dadakan sing nyiapake lan mbalikake ing segara. Mangkono uga kita kudu tumindak. Nalika sedhih lan kasangsaran teka marang kita, ayo padha ngarep-arep pitulungan lan panyelamatan marang Gusti Allah, supaya menawa sedhih kuwi terus-terusan, pikiran manawa kita ora duwe pangarep-arep panyelamatan ora nganti nyebabake pati kita. Lan kanthi cara sing padha, nalika kita bungah, ayo padha nyiapake sedhih, supaya ing tengah kabungahan kita ora lali marang luh kita.

22. Tetep ajeg ing panggodha lan sangsara, lan lawan hawa napsu sing ngobong kowe, supaya kowe uga, kaya bata mentah, ora kabasuh dening tetese udan, lan supaya kowe ora kapanggih kurang ajeg sing kok kira wis duwé.

23. Sawise mutusaké kanggo nyenengaké Gusti, padha sabar. Delengen generasi jaman biyen, lan kowe bakal weruh yèn kabèh Para Kudus éntuk janji lumantar kasabaran sing ajeg lan dawa. Mula saka kuwi, ayo padha nyemangati awak dhéwé saben dina, supaya kita uga bisa nampa Warisan Karajan Swarga bebarengan karo wong-wong mau. – Kasabaran ninggalaké kita amarga kurang pracaya. Pasrahaké atimu marang Gusti, lan ajegna ajining atimu, minangka wong pracaya sing setya, supaya kowe ora kelangan kekuwatan batin amarga sedhih sing gedhé. Elinga marang wong-wong sing nandhang sangsara ing pangasingan, ing tambang, lan ing perbudakan sing pait – lan pasraha marang sangsara sing teka marang kowe amarga Gusti.

24. Yen kowe nandhang sangsara, sabar ngadhepi iku durung dadi bebaya paling gedhe; nanging tetep ing sangsara iku abot lan mbebayani. Yen nalika kowe adoh ana wong ngomong ala bab kowe, banjur ana wong liya teka lan kandha yen sedulur siji ngomong ala bab kowe, mula, minangka wong wicaksana, pikirna sapa sing nyoba nggodha iki, lan aja sedhih marang sedulurmu. Lan kandhaa marang sing maringi kabar marang kowe: 'Sanadyan dhèwèké wis ngina aku, dhèwèké iku sedulurku, lan aku dhéwé pantes nampa hinaan kuwi; luwih manèh, dhèwèké ora tumindak miturut kersané dhéwé, nanging mungsuh sing nyetel iki kanggo nyebarake permusuhan antarané kita. Mugi Gusti nyegah tipuané wong jahat, paring welas asih marang sedulurku, lan ora ninggalake kita.' – Yen kowe dihina maneh ing ngarepmu, aja tersinggung, lan aja nganti atimu kaguncang. – Nanging yen kita nampa hina amarga kesalahan kita, aja atine atos, nanging luwih becik kita ndandani kesalahan kita.

25. Yen wong sing nglipur wong sedhih iku wong rohani, dhèwèké teka ora kanggo nimbulaké cilaka, nanging kanggo kabecikan gedhé. Nanging sapa waé sing nduwèni pikiran jasmani ora bakal nggawa kabecikan apa-apa; malah, sawisé teka nglipur wong sedhih, dhèwèké malah bakal nggawe wong-wong mau tambah sedhih.

26. Kowé krungu tembung sing ora nyenengaké – lan kowé sedhih. Nanging yèn kowé ditegor kanthi bener, bungahlah amarga kowé ditegor kanggo kabecikanmu dhéwé, lan usaha nambani kaluputanmu. Apa kowé ditegor kanthi ora adil? Makin gedhé ganjaranmu yèn kowé nampa iku kanthi tentrem. Lan para Rasul, kaya-kaya padha wong ala, dipukul ing tengah kutha; nanging padha ora nesu, ora dadi nesu, malah padha bungah, '*amarga dianggep pantes nampa isin demi Asmané*' (Kisah Para Rasul 5:41). Kowe uga padha bungah, amarga dianggep pantes nampa isin demi Asmané.

27. Mbok menawa ana jiwa sing lalai kandha: 'Aku sedhih amarga iki kelakon marang aku sawisé akèh gaweyan.'—Apa kowe sedhih, abdi Gusti? Apa ora luwih becik yen kowe nyadari saka kéné yèn, sawisé pirang-pirang taun makarya, hawa napsumu isih durung bisa dikalahaké, lan sawisé nyadari kuwi, kowe miwiti wiwit saiki kanggo ngalahaké kuwi? '*Yen ana wong kang nganggep dhèwèké iku ana apa-apa, padahal dhèwèké ora ana apa-apa, dhèwèké ngapusi dhèwèké dhéwé*' (Gal. 6:3). Kaprigelan juru kemudi katon nalika ana bada. Sapa waé sing sombong, 'Aku wis urip monastik pirang-pirang taun', nanging ora nuduhaké pratandha urip kuwi, nggawa piranti pakaryan sing durung tau dipelajari. – Cobaan cilik teka marang kowe, lan kowe langsung metu saka urip monastik, kaya-kaya nyerah marang urip monastik. Ing sakedhap wae kowe wis ngrusak gaweyan pirang-pirang taun. – Ora, sedulur, aja mbalik mburi marang mungsuhmu; nanging ajeg, perangna, lan mungsuhmu bakal mlayu saka kowe. Nganggo waja iman, ngagem '*helmet kaslametan*', njupuk '*pedhang*' Roh Suci, '*yaiku sabda Gusti Allah*' (Efesus 6:17), – lan perang, supaya Roh Suci sing manggon ing jeronmu bisa bungah marang kawani panjenengan.

28. Yen kowe ora bisa tahan godaan cilik, kepiye kowe bisa tahan godaan gedhe? Yen kowe ora bisa ngalahake wong enom, kepiye kowe bisa ngalahake wong diwasa? Yen kowe ora bisa tahan tembung, kepiye kowe bisa tahan pukulan? Yen kowe ora bisa tahan tamparan utawa pukulan, kepiye kowe bisa nanggulangi salib? Yen kowe ora nggawa salib, kepiye kowe bakal nampa kamulyan ing swarga bebarengan karo wong-wong sing kandha: '*Amarga kowe, kita dipatèni saben dina; kita dianggep kaya wedhus sing arep disembelih*'

(Mazmur 43:23)? Apa kita, sedulur, wis lali apa sing ditanggung Gusti kita sing padha kanggo kita? Panjenengané diumpat, dihina; wong-wong kandha marang Panjenengané, '*Kowe kesurupan setan*' – lan Panjenengané ora nesu; wong-wong nyebut Panjenengané tukang ngapusi, nampol Panjenengané, nggebuki Panjenengané, nyambet Panjenengané ing kayu salib; Panjenengané ngrasakaké cuka sing dicampur karo empedu, lan sisihé ditusuk karo tombak. Panjenengané nahan kabèh mau kanggo kaslametan kita. Lan kita—celaka kita sing sengsara iki!—ora gelem nahan sanajan siji pangina, utawa siji tembung, kanggo Panjenengané, sing wis nandhang sangsara banget kanggo kita.

29. Sapa waé sing kepéngin nyenengaké Gusti Allah lan dadi ahli warisé Gusti Allah lumantar pracaya, supaya dhèwèké bisa disebut anaké Gusti Allah, lair saka Roh Suci, kudu sepisanané, sawisé nganggo watak sing apikan lan sabar, kanthi tabah nampa sedhih, cilaka, lan kasangsaran sing teka ing uripé, – apa iku lara lan sangsara ing badan, utawa caci maki lan tumindak salah saka wong liya, utawa sedhih sing ora katon sing digawa roh jahat marang jiwa kanthi niat nggawa menyang kendho, males, lan ora sabar, lan kanthi mangkono nyegah mlebu ing urip. Kabèh iki, nanging, kelakon lumantar rencana pangayomaning Gusti, sing maringi idin marang saben jiwa kanggo diuji dening maneka sedhih, supaya wong-wong sing tresna marang Gusti kanthi sakabehe atine bisa katon lumantar keteguhan atine sing wani nampa kabèh kahanan tanpa kelangan pangarep-arep marang Gusti, nanging kanthi pangarep-arep sing ajeg—lumantar sih, iman, lan kasabaran—kanggo panyelamatan, – lan supaya, sawisé nahan saben cobaan kaya ngono, padha pantes mlebu Karajan Swarga.

30. Sapa waé sing ora nduwé kawani lan ora tahan ngadhepi saben godaan lan saben sedhih kanthi ajeg, nanging malah dadi kuwatir, putus asa, cemas, lan nglirowakaké perjuangan, utawa malah nyerah; kaya wong sing ora duwe pangarep-arep panyelamatan maneh; amarga gagal njaga pangarep-arep iku ing sajroning atiné, sing kanthi iman kang teguh nggenteni sih-rahmaté Gusti, mesthi ora pantes éntuk gesang; amarga ora ngetutaké kabèh Para Kudus, lan ora mlaku ing tapak-tapaké Gusti. Delengen lan perhatosna kados pundi, wiwit jaman mbiyen, para Bapa, Patriark, Nabi, Rasul, lan Martir, sawise nempuh dalan cobaan lan sedhih iki, bisa nyenengake Gusti Allah lan dianggep pantes nampa ganjaran ageng.

31. Gusti Allah ora ngidini nyawa sing pracaya marang Panjenengané lan sabar digodha nganti tekan titik putus asa; yaiku, supaya ora tiba ing godha lan sedhih sing ora bisa ditanggung (1 Kor. 10:13). Lan uga, Sing Jahat ora nggodha atiné manungsa utawa mbebani kanthi sedhih sak kersané, nanging mung nganti wates sing diparingi idin déning Gusti. Mung atiné manungsa kudu sabar nampa kabèh kanthi gagah, nyekel pangarep-arep lumantar pracaya, lan ngarep pitulungan lan panglipur saka Gusti; lan ora mungkin atiné bakal ditinggal. Kosok baline, luwih nyawa ngupaya, bali marang Gusti kanthi iman lan pangarep-arep, lan tanpa ragu ngarepake pitulungan lan panyelamatan saka Panjenengané, luwih cepet Gusti nylametake saka saben sedhih sing nyegah. Amarga Panjenengané ngerti sepira nyawa kudu ngalami cobaan lan godaan—lan Panjenengané mung ngidini sak kuwi waé. Yen tukang gerabah sawise nggawe piranti ora nyelehake ing tungku supaya sawise dipanggang dadi atos, piranti kuwi ora bakal pantes kanggo digunakake manungsa. Nanging sanajan nalika dhèwèké nyelehaké ing tungku, dhèwèké ngerti suwéné wektu piranti-piranti kuwi kudu disimpen ing geni nganti mateng, lan ora ninggalaké luwih suwé tinimbang sing perlu, supaya ora retak amarga kebakalan geni; uga ora njupuk metu sadurungé wayahe, supaya ora tetep durung rampung lan ora pantes digunakaké. Saiki, yen manungsa wis nuduhake pangertosan lan kawruh kaya ngono ing bab-bab sing fana, luwih-luwih Gusti Allah ngerti kabutuhan jiwa ing cobaan lan godaan, kanggo wong-wong sing kepéngin nyenengake Panjenengané lan kepéngin nggayuh gesang langgeng.

32. Kaya rami ora pantes dipintal dadi benang alus kajaba dipukul bola-bali, nanging luwih kerep dipukul, luwih resik lan luwih pantes kanggo dipintal: mangkono uga nyawa sing tresna marang Gusti, nalika ngalami akèh godaan lan cobaan, lan kanthi tabah nahan sedhih, dadi luwih suci lan luwih pantes kanggo usaha rohani, lan pungkasané dianggep pantes kanggo nampa Warisan Karajan Swarga. – Sangsara lan cobaan ndadekake jiwa dadi luhur lan teguh, yen nampa kabèh sing teka kanthi wani, kersa, lan pracaya marang Gusti, nggenteni panyelamatan saka Sang Gusti lan rahmate kanthi iman sing ora goyah.

33. Jiwa-jiwa sing diparingi cobaan lan kasangsaran, lan disiksa kanthi maneka cara dening roh-roh jahat—apa iku kanthi rahasia, lumantar beban sedhih ing batin utawa pikiran ala, utawa kanthi terang-terangan, lumantar sangsara ing badan—yen padha sabar kanthi gagah, tetep nyimpen pangarep-arep, lan nggenteni ganjaran saka Gusti; wong-wong mau bakal dianggep pantes nampa mahkota kabeneran, lan ing Dina Kiamat bakal nduwé kawani sing padha ing ngarsané Gusti kaya para martir. Amarga sangsara sing

ditanggung ing antaraning cobaan iku padha waé, apa sing ditanggung déning sawatara wong ing salib utawa déning wong liya ing tangané roh jahat sing tumindak marang wong-wong mau.

34. Yen mungsuh ora bisa nuntun sapa wae menyang ala utawa ngendhegake dheweke liwat pikirane, dheweke banjur maringi sedhih marang wong iku kanggo nglantarake pikirane, lan mung sawise kuwi dheweke nanem apa wae sing dikarepake ing jeroe. Lan yen sanajan kanthi iki dheweke ora bisa nuntun wong mau menyang ala, dheweke maringi kabeh panglipur ing urip; dheweke ngunggahake wong mau lan nuntun menyang ilusi gedhe, sing luwih mbebayani lan luwih elek tinimbang kabeh hawa napsu, amarga iku ndadekake wong sombong, narik menyang jurang sensualitas, lan ngusir eling marang Gusti Allah, marang kelemahan dhewe, lan marang wayahe pati. Dheweke mirsani kecenderungan wong lan mbalik nglawan kuwi, supaya bisa nentang nganggo saben wujud tumindak ora adil.

35. Kabeh prekara asalé saka Gusti—ana sing apik lan sing nyedhihaké; nanging ana sing asalé saka karsa apik Panjenengané, ana uga sing miturut rancangan pangreksan Panjenengané, lan ana uga sing asalé saka idin Panjenengané. Miturut karsa apik Panjenengané, nalika kita urip kanthi luhur budi; amarga Gusti remen yèn wong sing urip luhur budi diparingi mahkota sabar; kanggo kapentingan disiplin, nalika, sawisé tiba ing dosa, kita dibenerake; lan kanthi idiné Gusti, nalika, sanadyan wis dibenerake, kita ora tobat. – Maneh, kanggo kapentingan disiplin, Gusti ngukum kita sing dosa, supaya kita ora kena paukuman bebarengan karo donya, kaya sing diandharake Rasul: *'Kita dikukum déning Gusti, supaya kita ora kena paukuman bebarengan karo donya'* (1 Kor. 11:32). – Kanthi iki diandharaké: *'Ora ana bebala ing kutha sing ora digawé déning Gusti'* (Amos 3:6); kaya ta pacekel, wabah, lara, kekalahan lan perang; kabèh mau migunani kanggo ngresiki kita saka dosa-dosa kita. – Nanging Gusti ngidini lan tenan ninggalake wong-wong sing ora kepengin urip tanpa dosa, utawa sing, sanajan wis diwanti-wanti, ora tobat nanging tetep nindakake dosa. *'Banjur Gusti nyerahake wong-wong mau marang pikiran sing rusak'*, tegesé Panjenengané maringi kabebasan *'nindakake apa sing ora pantes'* (Rom. 1:28).

6. Bab perjuangan nglawan putus asa

1. Wong sing nggrundel ora pantes kanggo tugas apa wae lan ora duwe semangat kanggo nindakake. Dheweke males lan tansah duwe alesan siap kanggo nyingkiri tugase. Lan dheweke ngrusak wong liya, kanthi ngomong: 'Apa gunane iki? Apa gunane kuwi? Kabeh iki ora ana gunane.'

2. Wong males, nalika diajak nyanyi kidung, dadi nesu; nalika dibangun kanggo jaga bengi, dhèwèké nggoleki alesan lara weteng lan sirah mumet. Yèn diparingi piwulang, dhèwèké kandha, 'Ajarna awakmu dhéwé'; yèn diajari apa-apa, dhèwèké muni banter, 'Aku wis ngerti kuwi dhéwé'.

3. Ora pantes manungsa sing bisa gawe mangan roti wong liya nalika nganggur, amarga Rasul kandha: *'Aku wis ngati-ati supaya ora butuh apa-apa, lan bakal terus kaya ngono'* (2 Kor. 11:9).

4. Biarawan sing nggrundel nandhang cilaka gedhe; nanging sapa waé sing sabar ngadhepi kabèh kanthi tabah bakal nampa kabungahan.

5. Yen semangat putus asa nyerang kowe, aja ninggalake omahmu, nanging lawan semangat iku kanthi sabar. Aja nganti pikiran sing nyurung kowe pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyane ngyakinake kowe. Amarga yen kowe nyerah marang pikiran iku, kowe ora bakal nduwé kesabaran.

6. Nanging biarawan kudu kandha: 'Ing kene ana prahara lan kasangsaran, dene ing kana (ing panggonan siji lan sijine) ana urip tentrem lan tanpa kuwatir' (mikir arep pindhah menyang kana). Awit apa kowe ngerti sapa sing perang marang kita? Apa ora mungsuh kita, setan? Lan dheweke *'ngubengi saindenging bumi'* (Ayub 2:2). Amarga, ing endi wae kowe lunga, kowe bakal tetep ana ing sangisore langit; mula, kowe bakal gampang digayuh setan ing endi wae. Napa luwih becik, nalika kowe tetep ing panggonanmu, *'nglawan setan, lan dheweke bakal mlayu saka kowe'*; lan kosok baline, *'cedhakna marang Gusti Allah, lan Panjenengané bakal cedhak marang kowe'* (Yakobus 4:7, 8)?

7. Biarawan sing males nggawe alesan lan kandha: 'Dina iki aku manggon ing kene, lan sesuk aku bakal lunga menyang panggonan liya; ngapa aku kudu kerja keras?'

8. Biarawan sing males nglumpukaké akèh alesan kanggo dhéwé – lan sing turu bakal mlebu ing masalah.

9. Sapa sing tansah pindhah saka sel siji menyang sel liyane bakal entuk pikiran kosong; nanging sing tetep ing siji panggonan bakal luwih tentrem.

10. Biarawan sing ngumbara ora kebal saka masalah kajaba yèn dhèwèké tetep waspada; nanging sing tetep ing panggonan panggilané bakal luwih cepet nemokake tentrem.

11. Nganggur bisa katon nyenengake kanggo kowe, nanging pungkasané pait; kowe bisa kesel nalika makarya, nanging kowe bakal bungah sawisé.

12. Sang biarawan sing males lan egois (merasa kasihan marang awaké dhéwé), nalika weruh ana gaweyan sing kudu ditindakake, langsung ndhelik, nanging nalika dhahar bengi dhèwèké mlebu ing barisan pisanan.

13. Eling marang pati lan paukuman iku pedhang nglawan setan putus asa.

14. Saka kabèh beban abot, putus asa iku sing paling abot, utamané yèn digandhèngaké karo ora pracaya; amarga wohé kebak racun matèni.

15. Kowe, sang biksu, wis ninggalake selmu lan ngumbara ing donya. Apa kowe ora wedi '*anarki lan prahara ing kutha*' (Mazmur 54:10)?

16. Sapa sing luwih males tinimbang wong kang ngelak sing lungguh ing sacedhake mata air nanging ora ngulur tangan kanggo narik banyu lan nglegakake ngelake? – Lan sapa sing luwih lalai tinimbang wong sing duwe buku nanging nglirwakake maca?

17. Rèpotna mulang wong sing kepéngin sinau maca, supaya nalika padha maca bab pakaryané Gusti sing nggumunaké, padha muji Asmané sing nggumunaké; lan Gusti bakal maringi ganjaran marang kowe.

18. Biarawan sing putus asa dikalahake dening kemalasan; lan nalika dhèwèké sabar, dhèwèké dikalahake dening kesombongan; nanging sing sejati tresna marang Gusti nolak loro-loroné.

19. Biarawan sing males bakal nandhang rugi ing pirang-pirang cara, dene sing waspada ora bakal nglirwakake siji jam.

20. Aja seneng pindhah-pindhah saka panggonan siji menyang panggonan liyane; nanging luwih becik, lumantar kasabaran, njupuk manfaat saka kasangsaran sing kowe alami ing panggonan panggonanmu. Coba kandha, sawise kowe lan aku ngubengi sak donya, apa ora sel sing nunggu kita, yen kita kepengin slamet? Lan yen kita ora duwe sabar manggon ing panggonan bebarengan, lan ora nemu tentrem ing sepi, ing ngendi pungkasan kita bakal golek pangayoman? Iku kaya ngomong: 'Aku ora tahan panas srengenge, uga ora tahan tedhunge.' Aku wedi yen pungkasané, guwa kuwi sing bakal dadi pangayoman kita.

21. Ayo padha teguh atiné; awit ringkihé ati iku nentang kabecikan. Aja padha nyerah yèn kuciwa sethithik nyerang, nanging ayo padha maksa awak dhéwé kaya wong lelungan sing tabah. Nalika sawijining musafir kesel ing dalan, dhèwèké ora nyerah marang tujuwané kanggo nerusaké lelampahan, nanging nglipur atiné dhéwé kanthi tembung: 'Saiki wis ora adoh maneh; kowé bakal tekan panggonan nginep lan bisa istirahat.' – Lan Gusti, sing ndeleng kepiyé kita ngupaya, bakal maringi kekuwatan lan nggampangaké kasulitan kita.

22. Kanggo nyukupi kabutuhan kita, ayo padha nyambut gawe kanthi ngandel marang Gusti. Aja sedhik amarga nyambut gawe; akèh wong sing ora nindakaké apa-apa malah krasa abot amarga males. Ayo sinau nyambut gawe, supaya ora perlu sinau nyuwun-nyuwun. Aja nglirwakake pakaryanmu. '*Gusti ana ing sacedhaké*' (Filipi 4:6).

23. Aja nganti nyawa kita krasa ringkih nalika lungguh ing sel, ngélingi yèn Para Martir Suci sawisé ngalami sangsara abot diiket nganggo ranté wesi. Mula saka iku, aja nyingkiri kasusah ing sel, lan aja nganti kepéngin gawéan, élinga yèn akèh Para Kudus dikirim menyang tambang kanggo Gusti. Yen kita urip ing jaman kuwi, apa pancen kita bakal ngganti cara urip amarga sangsara? Apa pancen kita bakal nyelakake iman amarga kahanan sing banget angel?

24. Tetep kenceng ing panggonanmu, lan nglawan kelesuan. Amarga ora kanthi pindhah panggonan utawa adoh, nanging mung kanthi waspadha ing pikiran sing bisa ngendhalèni hawa napsu. Kita butuh '*kasabaran*' supaya, '*sawise nindakake kersaning Gusti, kita bisa nampa janji-janjine*' (Ibr. 10:36). Wong sing nyerah marang putus asa iku adoh saka sabar kaya wong lara adoh saka waras. Kabecikan ora katon ing putus asa, nanging ing kasabaran. Kasabaran mau bakal anyar lan kuwat maneh nalika pikiran kapenuhan pangrêmbagan lan piwulang ilahi. Kanthi dipelihara kaya ngono, pikiran dadi kuwat, kaya awak sing éntuk kekuwatan saka panganan sing séhat. Nanging yèn pikiran mbalik saka sih rahmat lan kaluhuran iki, pancèn bakal dadi mlarat lan ringkih. Mula saka iku, sawisé mbuwang kasetyanmu marang barang-barang donya, latih pikiranmu ing upaya ilahi iki. Lan kowe ora perlu mindhah awakmu saka panggonan siji menyang panggonan liyane, utawa keselake awakmu kanthi lelungan tanpa tujuan sing berkah. Amarga '*Karajaning Gusti ana ing jeroning kita*' (Lukas 17:21).

25. Nalika kowe nyumurupi ing jeroning atimu manawa maca Kitab Suci wis dadi mboseni, lan kowe ora kepengin ngrungokake piwulang rohani, mangka weruha yèn nyawamu wis kena lara abot. Amarga iku wiwitaning piala, kang lumantar iku wong-wong kang kena nampa wohing pati.

26. Begja sapa sing saben jam ngrembaka pikiran sing endah lan becik ing batine – lan lumantar pangarep-arep wis ngungkuli napsu ala kuciwa, sing dadi perjuangan para asketis Gusti.

27. Begja wong sing ing pakaryané Gusti wis dadi kaya prajurit gagah, mbangkitaké wong males lan nyemangati wong sing ringkih atiné ing dalané Gusti.

28. Begja wong sing ora digawa ambruk dening semangat putus asa kaya wong sing ora duwe kawani; nanging wis nggayuh kasabaran sing sampurna, sing amarga iku kabèh Para Wali nampa mahkota.

29. Nalika semangat putus asa ngganggu kowe, aja kabawa pikiran-pikirane; nanging tetep ing panggonan sing wis ditemtokake Gusti, eling-eling katresnanmu marang Gusti nalika pisan teka ing gapura biara. Ayo padha njaga katresnan sing padha nganti tekan pungkasan, sabar ngenteni Gusti, kaya pegulat sing lumantar ketekunan ngalahake sing nyerang dheweke. Amarga '*sapa sing tahan nganti pungkasan bakal slamet*' (Matéus 10:22).

30. Sadurunge jaga wengi, ana pikiran sing nyabrang ing pikirane sawijining sedulur: 'Menehi awakmu istirahat dina iki, lan aja tangi kanggo jaga wengi.' Nanging dhèwèké mangsuli marang pikiran kuwi: 'Sapa sing ngerti? Mbok menawa kowé ora bakal tangi sesuk; mula, kowé kudu tangi dina iki.' Lan nalika dhèwèké uga lagi nyambut gawe, ana pikiran sing mlebu ing atiné: 'Menehi awakmu istirahat dina iki, lan nyambut gawe sesuk.' Nanging dhèwèké mangsuli manèh: 'Ora, aku bakal nyambut gawe dina iki, lan Gusti bakal ngopeni sesuk.'

31. Yen kowe krasa putus asa, aja nyerah, nanging ndedonga marang Gusti supaya diparingi kasabaran. Sawisé ndedonga, lungguh, kumpulna pikiranmu, lan nglipurna atimu nganggo tembungé Pemazmur: '*Napa kowé sedhih, ya jiwaku? Napa kowé ngganggu aku? Pasrahna pangarep-arepmu marang Gusti, amarga aku isih bakal matur marang Panjenengané yèn Panjenengané iku Juruslametku lan Gustiku*' (Mazmur 41:6). Ucapna uga: 'Napa kowe sedhih banget, nyawaku? Sawise kabeh, kita ora bisa urip ing donya iki langgeng. Rungokna apa sing diomongake Pemazmur: "*Aku mung wong lelungan ing bumi, lan wong asing, kaya para leluhurku*" (Mazmur 38:13). Kita uga bakal sirna bareng kowe, nalika Gusti kersa.' Uripé wong sing bener diwiwiti sawisé seda. Mulané Nabi, sing ngarep-arep urip sing bakal teka, kandha: '*Kaya rusa ngiler ngupaya banyu, mangkono atiku ngiler marang Panjenengan, ya Allah; kapan aku bakal teka lan ngadhep ing ngarsané Panjenengan?*' (Mazmur 41:2–3). Para wali nganggep urip saiki iki minangka pakunjaran. Mulane salah sijine kanthi bungah muni: '*Saiki, Gusti, Panjenengan paring palilah marang abdi Panjenengan mangkat kanthi tentrem*' (Lukas 2:29); dene sing liyane ngandika manawa dhèwèké kepengin '*lepas lan ana ing ngarsané Kristus*' (Filipi 1:23).

32. Nalika esuk teka, sedulur iku tangi, lan sawisé ndedonga, banjur miwiti pakaryané. Banjur mungsuh kabecikan, yakuwi setan, nyuntikaké ing pikirane pikiran putus asa.

33. Yen nalika putus asa nyerang dhèwèké, sedulur iku terus makarya lan nyambut gawe, mula kanthi pitulungan sih rahmat dhèwèké ngusir putus asa saka dhèwèké. Nanging yèn nalika putus asa nyerang dhèwèké, sedulur iku ora ngusir nganggo sabar, dhèwèké kalah lan dadi tawanané. Nyingkiri pikirané, dhèwèké wiwit kandha marang dhiri dhéwé: 'Dina iki aku krasa ora séhat lan ora waras. Aku bakal ngaso dina iki, lan sesuk esuk aku bakal nggarap gawéan rong dina.' Mangkono, ing dina kapisan iki, sedulur kuwi ora nindakaké apa-apa, kanthi pangarep-arep bakal ngimbangi kecerobohan iki sesuk esuk. Esuké, setan sing sengit marang kabecikan nimpakaké kuciwa sing luwih jero tinimbang dina sadurungé. Banjur, amarga wis kalah karo pikirane, sedulur iku tangi lan ninggalaké pakaryané – lan ora nindakake sakabehe, utawa mung nindakake setengah ati, ora kaya tugas sing pantes. – Utawa mungsuh nggodha dheweke metu saka sel lan nggawe dheweke nglontang-ngluntang.

34. Apa waé sing kowe lakoni, yèn mungsuh nggawa putus asa marang kowe nalika kowe lagi makarya, kanggo nglawan mungsuh iki tunjukna marang pakaryan sing padha (kanthi nambahaké: 'Apa kowe weruh piye padha makarya kanggo kapentingan sing sementara? Napa kowe ora gelem nyambut gawe kanggo kapentingan sing langgeng?'). Lan apa wae pakaryan sing kowe lakoni, supaya nuranimu dadi saksi yèn apa sing kowe lakoni iku manut marang Gusti Allah – lan kowe bakal slamet (saka kuciwa).

7. Bab perjuangan nglawan kesia-siaan

1. Pahamna, sang biksu, apa sing tak kandhakake: aja ana ing kita—kowe lan aku—ngajeni saka njaba, nanging tumindak sembrono lan bebas ing njero sel; supaya kita ora dadi kaya '*makam sing dicet putih*' (Mat. 23:27). Amarga ing saben panggonan ana siji Gusti Allah sing padha, marang Panjenengané kamulyan langgeng! Amin.

2. Wong biara sing ngagungake kekuwatane dhéwé iku wong bodho sing paling sepisanan; iku dadi sumber isin lan cela kanggo wong biara ngagungake kekuwatane dhéwé: '*Sapa sing ngagungake, ngagungna ing Gusti*' (1 Kor. 1:31).

3. Apa kowe kepengin entuk reputasi apik? '*Tindakake urusanmu kanthi alus*' (Sirakh 3:17).

4. Durung dadi kabecikan yen dihina nanging ora ngrasakake; nanging dadi kabecikan yen ngrasakake lan nahan iku demi kesalehan. Amarga ana kandha: '*Wong males ora isin*' (Amsal 20:4).

5. Katresnan marang kamulyan iku penyakit atine, napsu ala.

6. Katulis: '*Kowe pujine wong sing bener, aja cangkemmu dhéwé; wong liya, aja lambemu dhéwé*' (Amsal 27:2). Lan maneh: '*Perak lan emas iku ujian watak*': lan manungsa '*digoda dening lambene wong sing muji dheweke*' (ibid. 21).

7. Wenehana pakurmatan marang kabeh wong amarga Gusti, tanpa ngupaya pakurmatan kanggo awakmu, lan kowe bakal nemu sih marang Gusti.

8. Aja nganti kowe kagoda dening wong sing seneng nyenengake akèh wong, nanging ora nyenengake Gusti.

9. Ing sepi, anakku sing tak tresnani, tansah netepi dhawuhe Gusti, lan Gusti bakal maringi ganjaran marang kowe kanthi terang-terangan.

10. Yen kowe weruh ana wong ing donya iki sing nampa pakurmatan ageng, aja gumun marang iku; nanging gumunana marang sing wis milih mbenci kamulyan donya.

11. Ati-ati, nalika kowe ngupaya kaluhuran sing kakehan kanggo awakmu, aja nganti kowe malah ngremehake awakmu dhéwé; amarga kaluhuran sejati kanggo sawijining wong ana ing nindakake kabèh manut kersaning Gusti, déné ngremehake dhiri sing gedhé ana ing nglanggar paugeran.

12. Aja ngupaya mbuktekake yèn kowe trampil ing saben bab, supaya kowe ora kecemplung ing kesia-siaan, sing nuntun marang katresnan marang kamulyan, nesu, lan sedhih. Luwih saka kabèh, upayakna supaya kowe prasaja lan tentrem atiné ing kabèh bab.

13. Aja sombong, bangga karo omongan sing fasih, nanging luwih becik mratelakake piwulang sing dijupuk saka pengalaman wong-wong prasaja lan ora sekolah; supaya kowe bisa dadi muridé Para Rasul Kristus; amarga sombong nganggo kawruh saka njaba iku dilarang, utamané kanggo wong Kristen. '*Sapa sing sombong, sombonga ing Gusti*' (2 Kor. 10:17).

14. Wong-wong sing nglakoni kabecikan mung kanggo nyenengake manungsa wis ngedegake dhasar kaslametané ora ing watu nanging ing wedhi; mula, nalika udan tiba, kali munggah lan angin (godaan) sumilir, padha kabawa pikirané dhéwé. Yen padha ora tiba nanging urip kaya kuduné, padha dadi sombong banget; lan nalika padha tiba, padha nyerah marang putus asa sing sia-sia.

15. '*Aja ana sing ngasorake awake dhewe*' (2 Kor. 10:18). Nanging dhisik priksa tumindakmu dhéwé: apa kowe pancèn wis urip pantes kanggo pujian sing kowe paringaké marang awakmu dhéwé? Apa kowe wis ngalahaké napsu, nampa kasunyatan urip mlarat, sengit marang fitnah, nglirwakaké katresnan marang kesia-siaan, sengit marang hawa napsu daging, apa kowe wis ngremehake kesenangan daging, apa kowe pancen ora nate nglarani sapa wae, apa kowe wis ngungkuli napsu-napsumu, apa kowe pancen ora nesu nalika diina, lan nalika krungu pujian bab awakmu, apa kowe ora gumregah, apa kowe wis tresna marang Gusti kanthi kabeh kekuwatanmu lan marang sesamamu kaya marang awakmu dhewe? – Nanging yen kita durung netepi iki, kenapa kita kudu gumede bab awak kita? – Kita kudu nangis bab iki ing ngars e sih-rahmaté Gusti, supaya Panjenengané mulyakaké kita saka atiné sing saya atos lan nguataké kita supaya bisa nglakoni urip sing pantes tumrap Panjenengané.

16. Kita aja nindakake apa-apa mung kanggo pamer marang wong liya, nanging ing kabèh bab kita kudu tumindak saka manah sing resik; awit Gusti ngerti apa sing didhelikake lan rahasia, lan mung saka Panjenengané kita ngarep-arep nampa ganjaran.

17. Wong angkuh sing nduwé bandha sithik, sanajan nyandang gelar Raja, durung dadi Raja; mangkono uga biksu sing mangan sacara rahasia, nalika dhahar bebarengan pura-pura dadi wong puasa lan

suci, durung dadi wong tapa. Dheweke nggawe jaring tipu daya – lan ora mlaku ing dalan sing lurus saka para Wali, nanging ing dalan wong-wong sing kepengin nyenengake manungsa.

8. Bab perjuangan nglawan kesombongan

1. Wong sombong ora tahan kalah – lan nalika ketemu wong sing luwih unggul, dheweke bakal iri utawa saingan. Persaingan lan iri ati tansah bareng, lan ing sapa wae sing nyimpen salah sijine, loro-lorone ana.

2. Wong sing nyimpen napsu-napsu iki bakal kasiksa amarga kasilé wong liya; nanging wong sing bébas saka napsu-napsu kuwi ora sedhih. Wong kaya ngono ora keganggu nalika pakurmatan diwènèhaké marang wong liya; uga ora keganggu nalika wong liya diunggahaké, amarga dhèwèké maringi prioritas marang kabèh wong lan luwih milih wong liya tinimbang dhèwèké dhéwé.

3. Tanpa andhap asor, saben prestasi, saben tumindak ngendhaleni dhiri, saben tumindak patuh, saben tumindak ora ngidam, lan saben tumindak sinau iku sia-sia.

4. Roh angkuh sing ora resik iku licik lan maneka warna, lan ngupaya kabeh cara kanggo ngungguli saben uwong: iku nangkep wong wicaksana nganggo kawicaksanan, wong kuwat nganggo kekuwatan, wong sugih nganggo bandha, wong ayu nganggo kaendahan, lan seniman nganggo seni.

5. Uga ora kélangan nyoba nggodha wong-wong sing urip rohani kanthi cara sing padha, nyetel jebakané—kanggo sing wis nilar donya, ing pangurbanané; kanggo sing suci, ing kasuciané; kanggo sing meneng, ing menengé; kanggo sing ora serakah, ing sipat ora serakahané; kanggo sing seneng ndedonga, ing pandongané. Ing kabèh iku, iku ngupaya nyebarake lalabé.

6. Minangka obat marang kesombongan, waca luwih kerep ayat-ayat ing ngisor iki lan liya-liyané saka Kitab Suci sing nglawan kesombongan: *'Nalika kowe wis nindakake kabèh sing diprentahake marang kowe, kandhaa, "Kita iku abdi sing ora pantes"'* (Lukas 17:10). *'Yen ana wong sing nganggep dhèwèké iku apa-apa padahal ora ana apa-apa, dhèwèké ngapusi dhèwèké dhéwé'* (Gal. 6:3). *'Apa waé sing diunggulaké ing antarané manungsa iku jorok ing paningalé Gusti'* (Lukas 16:15). *'Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah, lan kowé bakal nemu katentreman kanggo atimu,' kandhané Gusti* (Matius 11:29). *"Ing andhap asor kita, Gusti Allah kelingan marang kita; Panjenengané wis nylametaké kita saka mungsuh-mungsuh kita"* (Mazmur 135:23). *"Aku andhap asor, lan Panjenengané nylametaké aku"* (Mazmur 114:5). *"Sapa waé sing sombong iku kebenciané Gusti Allah"* (Amsal 16:5).

7. Yen kowe waras, aja sombong, nanging waspada.

8. Sapa sing ngluhurake awake dhewe bakal ngundhuh isin; nanging sapa sing ngladeni tanggane kanthi andhap asor bakal dimulyakake.

9. Rendhahna pikiran kesombongan sadurunge kesombongan ngendhahake kowe. Sirnakna pikiran keangkuhan sadurunge iku nyirnakake kowe. Patahna hawa napsu sadurunge hawa napsu ngpatahake kowe.

10. Aja ngukum sedulurmu amarga ora ajeg, supaya kowe ora tiba ing kelemahan sing padha.

11. Wong anyar sing ora andhap asor ora duwe senjata kanggo nolak; lan wong kaya ngono bakal ngalami kekalahan gedhe.

12. Mula saka iku, biarawan kudu nganggep awake dhewe paling cilik saka kabèh – lan dheweke bakal entuk pangarep-arep. Amarga *'sapa sing ngendhegake awake dhewe bakal diunggahake, lan sapa sing ngunggahake awake dhewe bakal ditundhaake'* (Lukas 18:14).

13. Cacian ala marang biksu yaiku kesombongan, ketidakpatuhan, kekasaran, ketidakmaluan, keteledoran, gampang nesu, lan kebodhoan.

14. Yen kowe tresna marang kesombongan, kowe bakal kalebu setan; yen kowe tresna marang andhap asor, kowe bakal kalebu Gusti Kristus.

15. Wong sombong bakal ngalami akèh sedhih, nanging wong andhap asor bakal tansah bungah ing Gusti.

16. Kabanggaan tansah ngupaya pakurmatan; nanging andhap asor ora diunggahake ing kamulyan, uga ora keganggu ing isin; amarga ngenteni ganjarané saka Gusti.

17. Kabanggaan ndhelikake mripaté wong wicaksana, déné andhap asor madhangi mripaté kanthi katresnan; awit Gusti *'ngajari wong andhap asor dalané'* (Mazmur 24:9).

18. Bahaya manawa manungsa percaya marang awake dhewe, nanging sing percaya marang Gusti bakal slamet.

19. Sing ngias busana bakal dadi sombong; lan biksu sing sombong kaya elang sing durung tuwuh bulune.
20. Sang biarawan sing wicaksana lan andhap asor iku kaya cahya, mlaku cepet, lan (kaya) penembak sing jitu.
21. Kaya wesi sing nyaring lan nguwasani kabèh, mangkono asor sing takwa ngrusakaké tipuan mungsuh.
22. Kaya tombak kanggo pemburu lan senjata kanggo prajurit, mangkono asor atimu kanggo biksu.
23. Kesombongan mbebayani tumrap manungsa, ing wangun apa waé. Aja tresna marang kesombongan; amarga ora ana paedahé. Saben kelemahan mari amarga dirumat, nanging lara kesombongan iku ala sing angel mari; amarga nolak obat panyembuh lan nyawisake racun matèni kanggo awake dhéwé. Muga-muga ora kapanggih ing antarané abdi Kristus.
24. Kowe kepengin dadi agung? – Dadi sing paling cilik saka kabèh (Markus 9:35).
25. Yen ana sedulur sing ninggalake biara, aja ngremehake dheweke ing pikiranmu, lan aja nganti dheweke direndhahake ing paningalmu: *'Aja ngremehake dina lairmu'* (Amsal 3:28).
26. Rungokna sing kandha: *'Ati-ati supaya kowe tetep ajeg, supaya kowe ora tiba'* (1 Kor. 10:12), lan uga: *'Aja muji awakmu dhéwé, nanging ayo Gusti sing maringi pujian marang kowe'* (2 Kor. 10:18). Amarga akèh wong nganggep yèn dhèwèké wis unggul lan nguwasani; nanging sing paling ala malah dadi luwih ala, déné sing putus asa nampa sih-rahmat; amarga Gusti *'mbantah wong sombong, nanging maringi sih-rahmat marang wong andhap asor'* (Yakobus 4:6).
27. Yen kowe weruh wong sing ora manut, sombong lan *'pinter miturut panemune dhewe'*, mula oyoté wis setengah mati; amarga dheweke ora nampa sajroning awake dhéwé panganan sing diparingake déning ajiné marang Gusti Allah. Nanging yen kowe weruh wong sing meneng lan andhap asor, ngertia yèn oyoté kuwat; amarga dheweke dipelihara déning ajiné marang Gusti Allah.
28. Gedhé sanget kasil lan kamulyané andhap asor, lan ora ana panyamdulé. Tandha andhap asor yaiku nepaki kabutuhan sedulurmu kanthi loro tangan, kaya kowe dhéwé nampa pitulungan.
29. Wong kang sombong lan mbangkang bakal ngalami dina kang pait; nanging wong andhap asor lan sabar mesthi bakal bungah ing Gusti.
30. Apik banget nemokake wong sing andhap asor lan sabar; kabecikane ora ana wates.
31. Sapa waé sing ngunggulake dhiri tinimbang seduluré bakal diolok-olok déning setan.
32. Udan ndadekake suket ala subur, lan gaweyan bareng wong donya nimbulake kesombongan. Nanging sing wedi marang Gusti ora ngunggulake awake dhewe.
33. Yen kowe wis diparingi peparing, aja sombong; awit kowe ora nduwé kasampurnan siji waé, *'sing ora kowe tampi saka Gusti'* (1 Kor. 4:7); lan yèn kowe ora lumaku manut dhawuh lan kersané, Panjenengané bakal mbalèkaké karunungané saka kowe lan maringi marang wong sing luwih pantes: lan wektu kuwi kowe bakal kaya wong sing dipun copot bolpoin sing mentas dicelup ing tinta.
34. Sanadyan manungsa ngluhurake awake dhewe ing kesombongan atine, dheweke isih nginjak ing bumi sing asalé lan sing bakal bali; nanging Gusti Allah ngluhurake wong sing andhap asor.
35. Kesombongan nggawa panyerahan, déné kerendahan ati nampa ganjaran kamenangan.
36. Sanajan kowe mbuktekake awakmu resik kaya emas ing ngarepe sedulurmu, isih anggep awakmu kaya wadah sing ora pantes digunakake, lan kowe bakal nyingkiri kesombongan, sing dibenci Gusti Allah lan manungsa.
37. Yen kowe weruh ana sedulur sing dosa, lan kowe ketemu dheweke esuke, aja ngremehake dheweke, nganggep dheweke wong sing dosa ing pikiranmu: awit kowe ora ngerti menawa mbok menawa sawise kowe lunga saka dheweke, dheweke nindakake kabecikan sawise tiba, lan nyenengake Gusti Allah kanthi ambegan lan luh kang pait.
38. Kita kudu nyingkiri ngukum wong liya; nanging saben kita kudu ngendhegake awak dhewe, ngomongake awake dhewe nganggo tembunging Mazmur: *'Kawadulanku wis nutupi sirahku; iku wis abot ing awakku kaya beban abot'* (Mazmur 37:5).
39. Mugi Gusti, Pangrèksa kabèh, aja paring atiku sing sengit marang manut lan piwulang bapak; mugi mbusak saka atiku pikiran sombong; awit Panjenengan, Gusti, sampun nglarang wong sombong (Mazmur 118:21).
40. Aja mung pandanganku sing nunduk, nanging atiku uga aja nganti angkuh ngluwahi wong liya.

41. Yen ana loro pamula manggon bareng karo sesepuh, sapa sing luwih agung ing ngarsane Gusti? Wong sing ngendhekaké dhiri ing ngarepe seduluré kanthi ajrih marang Gusti. Amarga Panjenengané sing ngendika, '*Sapa sing ngendhekaké dhiri bakal diunggahaké*' (Lukas 18:14), ngendika kasunyatan.

42. Sapa waé sing kepéngin mindhah watu, kudu nyelehaké tuas ora saka ndhuwur, nanging saka ngisor – banjur watu mau bakal gampang muter. – Iki tuladha kerendahan ati!

43. Kesombongan iku dibenci déning Gusti Allah lan manungsa, nanging Gusti Allah ngluhuraké wong-wong sing tresna marang andhap asor.

44. Dudu kaluhuran, pakurmatan, utawa kamulyan sing nuntun menyang Kraton Swarga, nanging andhap asor, patuh, katresnan, sabar, lan watak apikan—iku sing nylametake manungsa. Apa kowe durung krungu yèn setan diusir saka swarga amarga kesombongané? Apa kowe durung krungu kamulyan gedhé sing dadi haké sing dicabut amarga mungsuh Gusti?

45. Wong andhap asor ora ngagum-agum utawa sombong, nanging ngabdi marang Gusti kanthi pangurmatan marang Panjenengané. Wong andhap asor ora meksa kersané dhéwé sing bertentangan karo kabeneran, nanging manut marang kabeneran. Wong andhap asor ora iri marang kasuksesan tangga teparo, uga ora seneng nalika tangga teparo ngalami cilaka; malah, dheweke seneng bareng karo sing seneng lan nangis bareng karo sing nangis. Wong andhap asor ora kuciwa amarga kekurangan lan mlarat, uga ora gumedhe nalika makmur lan mulya, nanging tetep ajeg ing sipat andhap asor. Wong andhap asor ora mung ngajeni marang sing luwih dhuwur, nanging uga marang sing luwih cilik. Wong andhap asor ora gampang nesu, ora ngina sapa wae, lan ora rebutan karo sapa wae. Wong andhap asor ora keras kepala lan ora males, sanajan dipanggil kerja ing tengah wengi; amarga dheweke wis nyawisake awake dhewe kanggo taat marang dhawuhe Gusti. Wong andhap asor ora kenal rasa dendam utawa tipu daya, nanging ngabdi marang Gusti kanthi prasaja, urip tentrem karo kabeh wong. Wong andhap asor, yèn ditegur, ora nggrundel, lan yèn dihukum, ora kelangan sabar; awit dhèwèké iku muridé Gusti sing nandhang salib kanggo kita. Wong andhap asor sengit marang katresnan dhiri, mula ora ngupaya dadi unggul, nanging nganggep dhèwèké ing donya iki kaya penumpang sementara ing kapal.

46. Sanajan kowe wis sinau kabèh Kitab Suci, awasna supaya pikiran kaya ngono, sing bertentangan karo Kitab Suci, ora ndadèkaké kowe sombong; amarga kabèh Kitab Suci, sing diilhami Gusti Allah, mulangaké kita supaya andhap asor. Lan sapa waé sing mikir utawa tumindak bertentangan karo apa sing wis sinau, iku nuduhaké yèn dhèwèké wong sing nglanggar.

47. Yen roh kesombongan, kersaning dhéwé, utawa kasugihan ngganggu kowe, aja kabawa dening kuwi, nanging luwih becik ajeg nglawan pasukan roh sing ala lan licik. Bayangna ing pikiranmu bangunan kuna, patung-patung sing rusak, kolom-kolom sing karatan – lan renungna iki ing jeroning atimu, lan pikirna ing endi panggonané para pamilik lan pambangun kabèh mau saiki; lan usaha kowe nyenengaké Gusti, supaya kowe dianggep pantes mlebu Karajaning Swarga: '*awit kabèh daging iku kaya suket, lan kabèh kamulyané manungsa kaya kembangé suket*' (1 Petrus 1:24). Apa sing luwih dhuwur lan luwih mulya tinimbang kaluhuran lan kamulyané raja? Nanging sanadyan para raja seda, kamulyané uga sirna. Nanging wong-wong sing dianggep pantes tumrap Kraton Swarga ora bakal ngalami kahanan kaya mangkono, nanging manggon ing tentrem lan kabungahan ing swarga bebarengan karo para malaikat, bébas saka lara, sedhih, lan ambegan abot, ing kabungahan lan kabagyan, padha muji, ngluhurake, lan ngajèni Sang Raja Swarga lan Gusti sakulawarga bumi.

48. Yen kowe sing sepisanan teka ing Pelayanan Ilahi lan tetep ana nganti pungkasan, aja nganti pikiran iki ndadekake kowe sombong; amarga kesombongan iku kaya liang ing ngendi ula manggon lan mateni sapa wae sing nyedhaki.

49. Aja padha ngluhurake awak dhéwé, nanging luwih becik andhap asor. Lan apa kiyaté kita kanggo ngluhurake awak dhéwé, yèn kesulitan sing paling cilik waé nganti nglèmèhaké kita? Mula saka iku, padha tresna marang andhap asor, supaya Sang Gusti ora mbalèkaké pasuryan marang kita.

50. Ing saben panggonan lan saben tumindak, kados andhap asor ana ing kowe. Amarga kaya déné badan mbutuhaké sandhangan, apa panas utawa adhem ing njaba, mangkono uga nyawa tansah mbutuhaké sandhangan andhap asor. Luwih becik mlaku telanjang lan tanpa sandal tinimbang kapisah saka andhap asor; amarga Gusti nutupi wong-wong sing tresna marang andhap asor.

51. Jaga pikiran sing andhap asor, supaya sawise munggah tekan pucuk sing dhuwur, kowe ora ambruk kanthi nggegirisi.

52. Wiwitaning asor iku pasrah. Mugi asor dadi dhasar lan busana ing wangsulanmu; mugi tembungmu prasaja lan kebak sih ing katresnané Gusti. Kesombongan kuwatir, ora manut, mbrontak, lan dipandu pikirané dhéwé. Nanging kerendahan ati manut, alus, lan andhap asor, ngajèni wong cilik lan wong agung.

53. Sawise milih urip sing taat kanggo awakmu, waspadha supaya sing jahat, kanthi nyamar dadi taat, ora nyuntikake pikiran manca ing awakmu—yaiku kesombongan lan kabanggaan—sing bakal nggawe awakmu ora gelem kerja bareng sedulurmu. Kerja kaya sedulur liyane, lan jaga kesalehanmu.

54. Yen ana pikiran kesombongan kang ngganggu kowe, kandhaa marang pikiran kang perang karo kowe: 'Meninggalna aku, pikiran jahat.' Apa sing wis tak lakoni, lan ing kabecikan apa aku wis unggul, nganti kowe nyuntikake pikiran kaya ngono marang aku? Para wali '*dilempari watu, dipotong loro, diuji, dipatèni nganggo pedhang*' (Ibr. 11:37). Gusti piyambak, Panguwasa sakabehe, '*ngendhegake*' salib kanggo kita, nganggep isin ora ana apa-apa (– 12:2). Nanging aku, sawise nglampahi uripku kabeh ing dosa, apa sing bakal tak wangsuli ing Dina Penghakiman?' – Lan kanthi iki kowe bakal ngusir kesombongan saka awakmu.

55. Ana sawijining sedulur kandha: 'Aku nyuwun marang Gusti roh andhap asor, supaya nalika sedulurku maringi dhawuh kanggo nindakake apa-apa, aku bisa kandha marang awak dhéwé: "Iki tuwanmu; manut marang dhèwèké"; lan yèn sedulur liyané maringi dhawuh marang aku, aku bisa manèh kandha: "Iki seduluré tuwanmu". Lan yen ana bocah sing maringi dhawuh marang aku, aku bakal kandha: 'Turutna putrané tuwanmu.' – Lan kanthi mangkono, nolak pikiran-pikiran asing, kanthi pitulungan sih, dhèwèké nindakake urusané kanthi pikiran tentrem.

56. Tanpa wedi nglairaké kesombongan; lan kesombongan iku ibu saka duraka. Andhap asor lan alus atiné ngiket wong sing nduwèni marang ajiné Gusti Allah, kaya tiang sing teguh ing candhi Gusti Allah.

57. Jaga awakmu saka setan kesombongan, supaya kowe ora tiba ing roh angkuh lan ora taat lan nimbulake cilaka marang awakmu. Ora ana isin menawa kowe tetep manut marang Gusti lan nindakake kabecikan nganggo tanganmu dhéwé. Panggangan cilik iki—lan sangsara sing kowe tahan kanggo Gusti—bakal maringi kowe urip langgeng. Bayangna yèn ana wong sing ngganti siji drachma karo ewonan talenta emas; kuwi kabeh kasedhihan urip biara yèn dibandhingaké karo sangsara ing tembe sing ngentèni wong sing nindakake ala. Kowé nyerahaké sethithik, nanging kowé nampa akèh. – Mula, tinggalna kesombongan, lan Gusti bakal dadi bagéanmu.

58. Ciri-ciri lan kaanan wong sing nduwèni andhap asor sejati yaiku: nganggep awaké dhéwé luwih dosa tinimbang kabèh wong dosa, ora nate nindakake kabecikan ing ngarsané Gusti; nyalahké awaké dhéwé ing saben wektu, ing saben panggonan lan kanggo saben tumindak; ora ngina sapa wae lan ora nemokake wong ing donya iki sing luwih dosa utawa luwih lalai tinimbang awake dhewe, nanging tansah muji lan ngluhurake saben wong; ora nate ngukum, ngremehake utawa ngina sapa wae; tansah meneng, lan ora ngomong apa-apa kajaba ditakoni utawa ing kahanan darurat banget; lan nalika ditakoni, utawa ana tujuwan, utawa nalika kaperluan banget meksa kudu ngomong lan mangsuli, mula ngomonga kanthi alus, tentrem, sithik, kaya kapaksa lan isin; aja ngunggulake awak dhewe ing apa wae, utawa mbantah karo sapa wae bab iman utawa liyane; nanging yen ana wong ngomong becik, kandhaa marang dheweke: 'Inggihi', lan yen ala, mangsuli: 'Kados panjenengan kersa'; tundhuk lan ngremehake karsa dhéwé minangka bab sing mbebayani; tansah ndeleng mudhun menyang lemah; tansah éling marang pati dhéwé; aja tau ngomong kosong, aja tau ngomong sembarangan, aja tau goroh, aja tau mbantah marang sing luwih dhuwur; ngendhalèkaké cacian, pangremehan, lan kapitunan kanthi kabungahan; sengit marang nganggur lan tresna marang gawe; ora gawe sedhih sapa wae, lan ora nglarani ati sapa wae. Iku pratandha kerendahan ati sejati; lan begja sapa sing nduwèni iku; amarga ing kéné dhèwèké wiwit dadi panggonan lan candhi Allah, lan Allah manggon ing jerone dhèwèké – lan dhèwèké dadi ahli waris Karajaning Allah.

59. Ora ana kerendahan ati ing wong sing dosa nalika nganggep awake dhewe minangka wong sing dosa: nanging kerendahan ati iku dumunung ing iki—yen sanadyan ngerti akèh lan agung bab ing jeroné awake dhewe, ora mbayangaké apa-apa sing agung bab awake dhewe. Wong sing andhap asor iku sing kaya Paulus; nanging dhèwèké kandha bab dhèwèké dhéwé: '*Aku ora nganggep apa-apa ana ing diriku*' (1 Kor. 4:4), utawa: '*Kristus Yesus rawuh ing donya kanggo nylametake wong-wong dosa, sing ing antarane aku iki sing paling utama*' (1 Tim. 1:15). Mangkono, dipuji amarga kamulyan dhéwé nalika ngendhekaké awaké dhéwé ing pikiran—iku sejatine andhap asor!

6. Pelajaran Umum babagan Urip Askétis

1. Ana pangendalian ilat – ora akèh ngomong, ora ngomong kosong, ora ngumpat ala; ora nglarani wong liya nganggo tembung, ora ngumpat, ora melu omongan kosong, ora nggosip, ora mbukak rahasia, ora melu urusan sing dudu urusan kita.

2. Ana pangendalian kuping – ngontrol pangrungu lan ora keseret gosip kosong.

3. Ana pangendalian pandelengan – ngontrol pandelengan lan ora nginceng apa sing nyenengake kanthi dosa utawa ora pantes.

4. Ana pangendalian dhiri ing nesu – ngontrol nesu lan ora njeblug dumadakan.

5. Ana pangendalian dhiri babagan kamulyan: ora ngidam utawa ngupaya pujian lan pakurmatan, ora sombong, ora angkuh, lan ora nduwé panemu dhuwur babagan dhiri dhéwé.

6. Ana pangendalian pikiran – ngendhaleni pikiran lumantar ajrih marang Gusti, ora nyerah marang pikiran sing nggodha lan nyulut, lan ora nemu kesenangan saka kuwi.

7. Ana pangendalian dhiri ing babagan panganan: aja kepengin utawa nggoleki panganan sing akèh, legi, utawa larang; aja mangan ing wektu sing ora teratur; aja nyerah marang keserakahan mangan; aja digoyangake keserakahan amarga kualitas panganan; lan aja kepengin siji panganan saiki banjur panganan liyane mengko.

8. Ana watesan ing ngombe: aja ngombe ora mung anggur nanging uga banyu tanpa ukuran; aja ngupaya kasenangan ngombe campuran sing disiapake kanthi trampil; aja ngupaya macem-macem omben-omben; aja ngombe anggur tanpa perlu; lan aja rawuh ing pesta.

9. Ana pangendalian dhiri saka napsu dosa – ora nyerah marang gugah napsu sing dumadakan, ora ngidini pikiran isin, ora nepaki kepinginan daging, nanging ngendhaleni hawa nafsu liwat ajrih marang Gusti Allah.

10. Para Bapa Suci wis ninggalaké kita paugeran sing éndah kanggo tumindak tobat lan pakaryan tapa brata, pangandikane: 'Aja mung nahan dhiri dina iki, nalika nyiapaké pesta kanggo sesuk; aja mung ngombe banyu dina iki, nalika nggolèki anggur kanggo sesuk; aja mung nganggo klambi kasar saka rambut dina iki, nalika nganggo sandhangan alus sesuk; aja mung andhap asor lan alus dina iki, nanging sesuk sombong lan angkuh; aja mung meneng lan manut dina iki, nanging sesuk ora tertib lan keras kepala; aja mung nyerahake awakmu kanggo nangis lan meratap dina iki, nanging sesuk kanggo ngguyu lan ora peduli; aja mung turu ing lemah gersang dina iki, nanging sesuk istirahat ing amben alus. Nanging tetep manut siji paugeran, anakku sing tak tresnani, kang kanthi iku kowe bisa nyenengake Gusti Allah lan entuk manfaat kanggo awakmu lan tangga teparo.

11. Sajeroning patang puluh utawa limang puluh taun, para Bapa Suci ora ngganti paugerané—yaiku, pangendalian dhiri sing éndah lan tanpa cela, kang dilakoni ing babagan panganan, omongan, turu ing lemah gersang, andhap asor, lemah lembut, pracaya lan katresnan, ora serakah, lan pandonga tanpa kendhat kanthi tangis lan pangapuran diri – lan kanthi cara iki padha ngresiki awake dhewe. Mula saka iku Gusti manggon ing sajroning atine lan kamulyakake lumantar awake dhewe.

12. Yen ana wong sing ora ngresiki awake dhewe saka saben pakaryan ala, saka pikiran sing ora resik, saka kepinginan sing rusak, saka nesu, gampang nesu, iri, sombong, angkuh, sengit, ngumpat, ngadili, omongan kosong – kanthi tembung siji, – saka kabèh sing dibenci Gusti, lan yèn sawisé ngadhekaké awaké dhéwé saka kuwi, ora njaga supaya adoh saka kuwi; mula Gusti ora bakal manggon ing sajroning awaké dhéwé. Mula saka iku, padha ngresiki awaké dhéwé, para sing tak tresnani, supaya Gusti manggon ing sajroning awaké dhéwé – lan supaya kita pantes nampa janji-janjiné.

13. Apa kowe kepengin ngerti apa sing ana ing atimu? – Rungokna kanthi teliti! – Katresnan marang pujian iku pratandha yèn kita sombong; kabungahan ing panganan enak nuduhaké yèn kita rakus; kelalaian nuduhaké yèn kita wong males; keserakahan nuduhaké yèn kita ora tresna marang Kristus; rasa iri nuduhaké yèn ora ana katresnan ing sajroning kita; kabungahan nalika ngukum wong liya nuduhaké yèn kita kebak kabencian. Mangkono, nyawa sing ora katon dadi katon lumantar tumindak awak, nuduhaké apa iku becik utawa ala.

14. Nanging ilat iku dadi pangkhotbah sing paling ora bisa dikendhalèkaké bab apa sing dikasihi atiné lan apa sing digenggem; rahasia atiné kabukak liwat ilat kita. Nalika tutuk kita mbukak lan ora dijaga, tembung-tembung kita mili tanpa pilih-pilih, mbukak kabèh sing ana ing atiné. Mula, yen kowe kepengin ngerti pikirané ati, perhatèkna lambéné; saka kono kowe bakal sinau apa sing dadi perhatian lan upaya atimu—apa iku donya utawa swarga, rohani utawa jasmani, kesenangan utawa pangendalian dhiri, keserakahan utawa

rasa cukup, andhap asor utawa kesombongan, katresnan utawa kabencian. Saka bandha ing ati, lambé maringi pangan marang sing teka, lan apa sing dadi pakaryané ilat nerangaké apa sing dikasihi ati – Kristus, utawa bab donya iki.

15. Jiwa kita apik sacara alamiah, nanging dadi ala amarga karsa bébasé dhéwé. Hawa napsu iku ora alamiah; iku ditanam lan dikembangaké déning karsa ala – lan kabiasaan ndadékaké kuwi kuwat kaya kodrat dhéwé. Sifat alam iku perbudakan; kabiasaan iku kersané. Kersa, amarga bébas, kaya petani sing nyuntikaké kabiasaan ala lan kabiasaan becik ing sipat alam kita manut kersané. Sifat alam iku lemah sing kita tanem; karsa iku petani; lan Kitab Suci iku para penasihat lan guru sing maringi pitutur marang petani kita babagan kabiasaan ala endi sing kudu dicabut lan kabecikan apa sing kudu dikembangaké.

16. Sanadyan petani kita wicaksana lan semangat, tanpa piwulang Kitab Suci dhèwèké ora kuwat lan ora nduwèni kawruh. Prentah-prentah ing Kitab Suci maringi dhèwèké pangerten lan kekuwatan, lan saka cabangé dhéwé maringi kabecikan-kabecikan sing bisa dicangkokaké ing wit sipat alam—yaiku: iman, pangarep-arep, katresnan, kawruh, ketekunan lan sapituruté. Nanging yèn petani kita, amarga kesombongané, tau mutusaké ninggalaké guruné lan penasihaté, tegesé, Kitab Suci, mula dheweke wiwit tumindak nyasar, lan nyangkokake marang kodrat apa sing ora cocog; sing tak maksud yaiku: ora pracaya, bodho, sengit, iri, sombong, angkuh, tresna marang kamulyan, keserakahan, perselisihan, rebutan lan akèh liya saperti kuwi; awit, sawise ninggalaké Pangripta, dhèwèké dhéwé uga ditinggalaké déning Panjenengané. Nanging yèn, sawisé tobat, dhèwèké nyalahaké dhèwèké dhéwé lan, tiba ing sikilé Pangripta, kandha: 'Aku wis dosa amarga ninggalaké Panjenengan'; mangkono Pangripta Hukum, kanthi katresnan Panjenengané marang manungsa, langsung nampa dhèwèké, maringi pangerten lan kekuwatan kanggo ngolah manèh lahan sipaté, mbusak kabiasaan ala sing ana ing kono lan nandur kabecikan ing panggonané. Malih, Panjenengané maringi dhèwèké mahkota amarga iku lan nyawuri dhèwèké karo pujian.

17. Napa kowe wis nyingkiri donya, yen isih ngupaya kesenengan donya, nggoleki sandhangan tinimbang telanjang, lan anggur tinimbang ngilangi ngelak? – Kowe wis diundang perang, nanging kowe kepengin mlebu perang tanpa senjata; tinimbang jaga, kowe klelep turu; tinimbang nangis lan meratapi, kowe nyerah marang guyu; tinimbang tresna, kowe nyimpen sengit marang sedulurmu. Kowe wis diundang manut, nanging kowe mbrontak. Sampeyan diundang kanggo nampa warisan Karajan Allah, nanging sampeyan malah nggatekake bab-bab donya, nampilake kesombongan lan keangkuhan tinimbang andhap asor lan alus.

18. Kita iki pedagang rohani, sedulur, lan padha kaya pedagang donya. Pedagang ngetung bathi lan rugine saben dina; lan yen dheweke rugi, dheweke ngupaya kabeh cara kanggo mbalekake. Mangkono uga kowe, sing tak tresnani, saben dina, ing wayah sore lan esuk, tliti pikirna sepira kemajuan usahamu. – Lan '*ing wayah sore*', mlebu ing papan suci atimu, priksa lan takon marang awakmu dhéwé: 'Apa aku wis nesuaké Gusti Allah kanthi cara apa waé? Apa aku wis ngomong tembung kosong? Apa aku wis sembrono? Apa aku wis nyedhihaké sedulurku? Apa aku wis ngukum sapa waé? Nalika lambéku nyanyi kidung, apa pikiranku ora nyasar marang bab-bab donya? Apa ana hawa napsu daging sing muncul ing atiku, lan apa aku ora nyukupi kuwi kanthi nikmat? Apa aku ora ngidini kuwatir donya nguasani aku?' Yen kowe wis ngalami kerugian ing salah siji bab sing kasebut, upayakna ngimbangi apa sing wis ilang; banjur ambegan lega lan nangis, supaya kowe ora tiba ing jebakan sing padha maneh. Lan '*ing esuk*', priksa maneh awakmu lan takon: 'Kepiye wengi iki lumaku? Apa aku entuk apa-apa saka upayaku? Apa pikiranku tangi bareng awakku? Apa luh mili saka mataku? Apa aku ora krasa abot amarga turu nalika sujud ndonga? Apa pikiran ala teka ing pikiranku, lan apa aku ora ngrembug kuwi kanthi seneng?' Yen kowe tau kaserang salah siji saka kuwi, upayakna nambani awakmu; pasang penjaga ing atimu, supaya kowe ora nandhang kahanan sing padha maneh. – Yen kowe pancen waspada, kowe bakal njaga bandha kowe tetep utuh; lan kanthi mangkono kowe bakal nyenengake Gustimu lan entuk manfaat kanggo awakmu dhéwé.

19. Ati-ati marang awakmu, aja nganti kapancing kélangan gawe; amarga kélangan gawe iku wiwitaning karusakan. Tiru tawon, lan delengen kaajaibané sing nggumunake, kepiye dheweke nglumpukaké sari saka kembang-kembang sing sumebar ing saindenging bumi. Ayo pikirane nembus makhluk cilik iki. Sanajan kabèh wong arif ing donya lan kabèh filsuf ing jagad raya padha kumpul, ora bakal bisa ngukur kawicaksanané. Lan saben wong sing wicaksana, nalika nyumurupi pakaryané, padha muji Gusti Allah Sang Maha Pencipta, gumun manawa kabijaksanaan sing akèh banget bisa metu saka makhluk sing cilik banget kaya ngono. Mangkono uga, anakku sing tak tresnani, padha kaya tawon, lan nglumpukaké kanggo awakmu dhéwé harta sing sugih lan langgeng saka Kitab Suci, lan kirimna menyang swarga.

20. Sang biarawan iku kaya prajurit sing arep perang, sing nglindhungi awaké kabèh sisih nganggo waja kebak, tetep waspada nganti menang, lan tansah ngati-ati supaya mungsuh ora nyerang dumadakan, lan supaya dhèwèké, yèn ora ngati-ati, ora dadi tawanan. Mangkono uga, yèn sawijining biksu nglilani awake dhewe dadi kendho, banjur males-malesan, dhèwèké gampang kacekel mungsuh; amarga mungsuh nyuntikake pikiran-pikiran najis ing atiné, sing ditampa kanthi kabungahan—tegesé pikiran sombong lan angkuh, uga iri lan ngremehake, keserakahan mangan lan turu sing ora ana enteke, lan malah nyurung dhèwèké marang putus asa. Nanging yèn sawijining biksu tansah waspada, dhèwèké nyuwun pitulungan saka sih rahmaté Gusti, diulangaké déning Gusti carané nyenengaké Panjenengané, lan dhèwèké dadi nyenengaké Gusti lan uga muji Gusti. Kaya wong sing ndeleng awake dhewe ing pangilon, sing ndeleng lan sing dideleng iku padha, mangkono uga nalika sih rahmat nemokake pangaso lan manggon ing sajroning manungsa, sih rahmat mau padha ngluhurake manungsa iku lan uga diurmati dening manungsa mau.

21. Tanpa pitulungan sih, manah ora bisa nduwèni kekuwatan sing cukup ing sajroning dhiri lan ora bisa kebak rasa nyesel kanggo ngakoni kaluputan kanthi bener ing ngarsané Gusti; kosok baliné, manungsa iku mlarat lan kurang kabecikan, lan pikiran-pikiran ala lan reged ngakar ing sajroning dhiri, '*kaya manuk hantu wengi ing reruntuhan*' (Mazmur 101:7). Mula, dadi kawajiban manungsa nyuwun sih rahmat, supaya nalika rawuh, bisa maringi padhang marang dheweke—dadi kawajiban manungsa, sawise ngresiki awake dhewe, ngupaya supaya sih rahmat manggon ing jerone lan nulungi dheweke; lan kanthi sih-rahmat dhèwèké bakal makmur ing saben kabecikan, lan, padhang amarga iku, bakal bisa mangertèni manéka warna lan kamulyan saka berkah jaman sing bakal teka. Sih-rahmat dadi tembok lan benteng kanggo dhèwèké, lan nglindhungi dhèwèké saka jaman iki kanggo gesangé jaman sing bakal teka.

22. Usaha kanggo nggayuh kabecikan sing sampurna, dihias karo kabèh sing digusti Allah (iki katresnan). Iki diarani kabecikan tunggal lan ngemot kabèh kaendahan lan manéka warna kabecikan. Kaya mahkota karajaan sing ora bisa digawé tanpa watu mulia lan mutiara pilihan, mangkono uga kabecikan tunggal iki ora bisa ana tanpa kaendahan saka maneka kabecikan. Kabèh mau pancèn kaya mahkota karajaan. Kaya ta, yèn tiara iku kurang siji watu permata utawa siji mutiara, ora bisa sumunar ing sirah kraton, mangkono uga kabecikan tunggal iki, yèn kurang siji aspek kaendahan sing ana ing kabecikan liyane, ora bisa diarani kabecikan sing sampurna.

23. Iki uga kaya panganan istimewa sing disiyapake nganggo macem-macem bumbu sing endah, nanging ora ana uyah. Kaya panganan-panganan enak iki, yen ora ana uyah, ora pantes dipangan lan ora enak, mangkono uga kabecikan iki, sing dihias karo kabèh kaendahan saka manéka kabecikan, dadi ora narik ati tenan yen ora ana katresnan marang Kristus lan marang sesama.

24. Iku uga kaya abjad sing sampurna lan éndah, ing ngendi huruf-hurufé digawé alus lan dihias, nanging dadi ora ana gunané yèn sanadyan mung siji huruf sing dicopot. Mangkono uga kabecikan iki, yèn kapisahaké saka salah siji kabecikan liyané, kabuktèn ora ana gunané sakabèhé.

25. Lan uga kaya manuk elang ageng sing mabur ing dhuwur, nalika ndeleng panganan sing kejiwet ing jaring, nyerbu panganan mau kanthi kabèh kekuwatane; nanging, amarga kesusu nyekel mangsa, cengkramane dadi kesangkut, lan merga perkara cilik kuwi, kabèh kekuwatane dadi kabandhan: lan sanadyan, saka njaba, kabèh awaké katon bebas lan ana ing njaba jaring, nanging kabèh kekuwatane kejiwet ing jaring. Kaya mangkono, kabecikan iki, yèn kabandha déning apa waé sing donya, bakal kesrakat, dadi ringkih lan sirna, lan ora bisa mabur ngambah langit; amarga kabandha ing bumi.

26. Kaya wong sing nyilem ing jeroné segara kanggo nggoleki mutiara sing larang lan éndah, lan sawisé ketemu, munggah lan buru-buru menyang pinggir pantai karo bandha akèh. Mangkono uga, bebasna awakmu saka kabèh reregeding urip iki, sandhangana awakmu karo kabecikan iki, lan, kaiket karo iku, tetep waspada awan lan bengi, supaya ora dicopot saka awakmu. Ora ana cilaka sing bisa ngoyak nyawa sing nduwèni kabecikan iki—ora keluwen, ora telanjang, ora putus asa, ora lara, ora mlarat, ora panganiayaan, utawa godaan setan liyané. Yèn tetep waspada, kabecikan iki malah saya tuwuh, banjur diparingi mahkota, terus makmur ing Gusti lan saya padhang pangerten. Malah pati dhéwé ora kuwasa nglarani; malah kosok baliné, nalika misah saka badan, para Malaikat nampani kanthi kabungahan ing swarga, lan nuntun menyang Bapa pepadhang.

27. Rama lan Sang Putra, bebarengan karo Roh Suci, padha bungah marang dhèwèké. Rama bungah marang dhèwèké amarga dhèwèké tresna marang Panjenengané lan ora tresna marang sapa-sapa kejaba Panjenengané. Sang Putra tunggalé bungah marang dhèwèké amarga dhèwèké ngidam-ngidam marang Panjenengané lan ora ngupaya sapa-sapa kejaba Panjenengané. Roh Suci bungah marang dhèwèké amarga

dhèwèké wis dadi candhi suci tumrap Panjenengané, lan Panjenengané wis manggon ing sajroning dhèwèké. Swarga lan pasukan swarga bungah marang dhèwèké, lan kanthi swara siji padha sujud lan ngluhuraké Rama, Putra, lan Roh Suci, amarga dhèwèké dihias kanthi kabecikan malaikat ing kabèh kaendahan kabeneran. Swarga bungah marang dheweke, amarga dheweke wis nampa swarga iku minangka warisane. Kamulyan lan kamurub kanggo Gusti Allah siji-sijine sing becik lan welas asih, sing kanthi kabecikaning manah paring karajane marang kita.

28. Ayo padha waspada lan makarya sajrone wektu sing cekak iki. Bengi wis cedhak. Sing Mberkahi bakal rawuh kanthi kamulyan kanggo mberkahi saben wong manut tumindaké. Ati-ati supaya ora ana siji waé saka kowe kabèh sing wis kasil banjur dadi sombong lan kanthi mangkono kelangan ganjaran tanpa wates saka Juruwilujeng. Sang biara iku kaya sawah sing wis ditanduri, sawise tuwuh subur amarga udan lan embun sing maringi woh kabungahan; lan nalika wayahe panèn teka, petani kuwatir banget menawa es lan kéwan galak ora ngrusak tandurane. Nalika petani nampa ganjarané ing panèn, sawisé nglumpukaké woh-wohan sing dipanen menyang lumbung, dhèwèké banjur bungah lan seneng, matur nuwun marang Gusti Allah. Mangkono uga, nalika isih ana ing badan iki, biksu kudu ngopeni urip langgeng, nglakoni tapa nganti dina pungkasan, supaya amarga kecerobohan ora nganti ndadèkaké sakabèhing lumrahé uripé dadi ora ana wohé. Lan nalika, sawisé ngrampungaké pakaryané, kaya petani, dhèwèké nggawa woh-wohan pakaryané menyang swarga, dhèwèké maringi kabungahan lan kabagyan marang para Malaikat.

29. Bayangna ana wong sing ngadeg ing ngarsané Sang Prabu lan lagi ngandika karo Panjenengané, nalika krungu panggilan saka sesama abdi, ninggalaké paguneman sing éndah lan mulya karo Sang Prabu lan banjur miwiti ngandika karo abdi kuwi; mangkono uga kahanané wong sing ngandika nalika kidung dipunwacakaké. Ayo padha nyadari, para sing tak tresnani, ing ngarsané sapa kita padha ngadeg. Kaya para Malaikat sing ngadeg ing ngarsané kanthi ngajèni banget, padha nyanyi puji-pujian marang Sang Pencipta, mangkono uga kita kudu ngadeg kanthi ngajrih nalika kidungan mazmur dinyanyèkaké. Aja nganti awak kita ana ing kéné, nanging pikiran kita ana ing panggonan liya.

30. Ana telung jinis tumindak sing nambahake ala, lan sing kaping papat ora kalebu ing golongan sing becik: nalika para mudha ora manut; nalika para sepuh iri marang kasuksesan kanca-kancane sing luwih enom; nalika wong sing taat kesasar mlebu tumindak sing ora pantes; lan nalika sang abbot, amarga kawruhane dhewe winates, nindhes lan mbebani para sedulur.

31. Ana telung jinis tumindak sing nambah kabecikan, lan jinis kaping papat nyenengake Gusti lan manungsa: nalika para sedulur padha setya ing andhap asor lan kabeneran; nalika sedulur siji mulang sedulur liyane babagan ajining Gusti; nalika sing enom manut marang sing tuwa kaya marang tuwane; lan nalika sang abbot tresna marang sedulure kaya marang awake dhewe, lan tenanan nggatekake kaslametan nyawane.

32. Yen kowe weruh ana wong dagang apa-apa, kandhaa marang atimu: 'Wong iki, ngidam-idam sing fana, nandhang sangsara banget kanggo nglumpukake bandha sing sirna. Mesthi kowe, nyawaku, ora bakal putus asa babagan apa sing langgeng?' – Yen kowe weruh wong padha rebutan, kandha marang awakmu dhéwé: "Wong-wong iki ngupaya banget lan padha mbantah babagan barang sing ora ana gunané. Mesthi kowe, nyawaku, sing duwé akèh bakat, ora bakal gagal mbalèk marang Gusti kaya sing kuduné, supaya utangmu bisa diapura?" – Yen kowe weruh wong-wong mbangun omah saka lempung, kandhaa marang awakmu dhéwé: "Wong-wong iki, sing mbangun omah saka lempung, padha nyawisake tenaga kanggo ngrampungake tugase. Mesthi kowe, nyawaku, ora bakal nglirwakake panggonan langgeng?" Nanging supaya ora ngentekake tembungku kanthi ngomong bab siji banjur sijiné, aku bakal ngomong iki: apa waé sing kita deleng ing urip, ayo kita ganti pikiran donya lan pamikiran lumrah karo sing rohani, lan kanthi sih rahmat sing nuntun kita, mesthi kita bakal éntuk manfaat.

33. Apa iku biksu? Biksu iku kaya wong sing, nalika tiba saka panggonan sing dhuwur banget, nemoni tali sing ngglantung ing dhuwur lemah, nyekel tali iku, ngenggeng, lan ora kendhat-kendhat nyuwun pitulungan marang Gusti, amarga ngerti yèn yèn dhèwèké dadi ringkih lan ngeculaké tali iku nganggo loro tangan, dhèwèké bakal tiba lan mati.

34. Amarga kita ora gelem nahan sethithik sedhih kanggo Gusti, kita tanpa disadari tiba ing akèh lan abot sedhih. Amarga kita ora gelem nyerahake karsa dhéwé kanggo Gusti, kita nggawa cilaka rohani marang awak dhéwé. Amarga kita ora gelem nampa kahanan tundhuk lan isin kanggo Gusti, kita malah nyegah awak dhéwé saka panglipur para wong sing bener. Amarga kita ora merhatiake piwulang sing diwènèhaké kanggo kita kanggo Gusti, kita ndadèkaké awak dhéwé dadi dolanané setan. Amarga kita ora nampa paukuman nganggo tongkat, ana sel sing ngentèni kita, ing ngendi ora ana sing bakal maringi panglipur.

35. Panipu—mungsu—wis nyuntikake racun-racune marang saben kita kanthi maneka cara, lan lumantar tipuané dhèwèké ndadèkaké saben kita kliru. Ana sing wis nglakoni puasa, nanging nyerah marang rasa iri lan dengki. Ana liyane sing nyingkiri hawa napsu isin, nanging ketarik dening kesombongan. Ana maneh sing wis unggul ing jaga, nanging kesangkut ing jerat panghakiman. Ana sing nyingkiri panghakiman, nanging kebak ora patuh lan mbrontak. Ana liyane sing nahan dhahar, nanging klelep ing kesombongan lan keangkuhan. Ana liyane sing ora kendhat ndedonga, nanging ngidini rasa nesu lan ambek sing nguwasani dhèwèké. Ana liyane sing kasil ing bab cilik lan wis nguwasani wong-wong sing luwih sembrono tinimbang dhèwèké. Saben wong, kanthi cara siji utawa liyane, kabèh iku kacekel dosa – lan ora ana siji-sijia sing nyadari.

36. Perjuangan kita dudu nglawan manungsa sing katon, saka wong-wong kuwi, kanthi tetep waspada, kita bisa nylametake awak kita. Sing padha perang nglawan kita iku ora katon. Mula, bebaya gedhe tumrap wong sing sembrono, nanging ganjaran gedhe tumrap sing menang. – Kita bakal nglawan dheweke kanthi kaprigelan lan ngalahake. – Yen mungsu, – aku bakal menèhi conto, – ngajak kita mangan kakehan, kita bakal nyerang dheweke nganggo puasa; yen dheweke nyulut hawa napsu marang wanita, kanthi sabar kita bakal ngatasi rasa kuwi, lan mungsu bakal langsung mlayu saka kita; yen dheweke nyurung kita nesu, kita bakal nglengkapi awak kita karo tentrem; yen dhèwèké nyurung kita marang nesu, ayo padha milih alus; yen dhèwèké nyulutaké kabencian ing ati, ayo padha nyekel katresnan; yen dhèwèké nyurung kita ngupaya kamulyan, ayo padha nuduhaké andhap asor; yen dhèwèké nyurung kita ngupaya kamulyan, ayo padha nampa yèn kita ora ana apa-apa; yen dhèwèké nuntun kita kanthi ngimpi marang panggonan dhuwur, ayo padha nyetel ing ngarep kita andhap asoré Gusti. – Yen kita nglawan mungsu kaya ngene, dhèwèké ora bakal bisa ngadhepi kita lan bakal mlayu, lan sih-rahmat bakal bali marang kita.

37. Ati-ati marang awakmu, he para penikmat tapa brata, supaya dina-dinamu ora kliwat amarga kélangan konsentrasi. Aja nyimpen pikiran licik ing jeroning atimu, supaya kekuwatanmu ora ambruk nalika nglawan mungsumu. Tansah eling marang Gusti kang manis ing pikiranmu, supaya lumahing tapa brata panjenengan piningan kaluhuran. Cepetna perjuangan tapa brata panjenengan; amarga dumadakan bakal teka dina nalika sing nyambut gawe bakal diparingi mahkota, lan sing males bakal tobat. Tumindakna kabecikan nalika isih ana wektu; ajinana kasucian kanggo mripatmu, kabeneran kanggo kupingmu, tembung urip kanggo ilatmu, sowanan marang wong lara kanggo sikilmu, pasuryan Gustimu kanggo atimu, lan kasil ing kasucian kanggo awakmu, supaya kowe pantes diparingi pakurmatan luwih gedhe ing ngarepe Malaikat lan manungsa. Wit kang wis mati diurmati yèn nggawa gambar raja fana; luwih-luwih manèh, ing jaman saiki lan jaman sing bakal teka, nyawa kang nduwèni Gusti Allah bakal diurmati.

38. Ayo, kanca-kanca, padha sujud ing ngarsané Gusti, supaya Panjenengané paring pencerahan marang jiwa kita kanggo mangertèni tipuané mungsu—mungsu kita sing sengit marang kabèh sing ayu. Amarga dhèwèké nyelehaké ing dalan kita alangan, godaan, bebaya, gangguan jaman saiki, kesenangan daging, pangarep-arep urip dawa ing donya iki, rasa wedi nalika kita makarya, kélangan semangat nalika ndedonga, turu lan kapuasan daging nalika kita nyanyi mazmur. Nanging sanadyan dheweke tliti, kita malah sembrono; lan saya akèh dheweke nyusun rencana ala, saya kita nglirwakake kawajiban kita, sanadyan kita ngerti yèn dina-dinané kita wis kaétung – lan Gusti kamulyan bakal rawuh.

39. Kita wis ngiket janji kanggo ngasilake wohing gesang. Nanging kanggo woh kita ora ana luh kanggo nggawa supaya mateng; ora ana pangapuraning ati supaya mekar liwat ambune luh; ora ana andhap asor kanggo nyelubungake saka panas gedhe; ora ana pisah saka bandha donya, supaya apa wae sing bertentangan ora ngeremetake; ora ana katresnan marang Gusti—wiji sing kuwat sing nyangga woh; ora ana pangreksan marang bab donya; ora ana kewaspadaan, ora ana pikiran sing waspada, sing dadi waras amarga pandonga. Tinimbang kabecikan lan kaendahan iki, kita duwe kebalikané: ana nesu gedhe lan gampang nesu, sing ndadèkake woh sing rusak ora pantes kanggo apa-apa; ana keserakahan, sing ngaboteake; ana kuciwa gedhe. Apa kabeh kasangsaran iki bakal ngidini woh iku mateng kaya kudune, supaya pantes kanggo Gustine?

40. Supaya, kanthi nyumurupi cara urip saben wong, kita bisa niru tumindak—yaiku, kepiye saben wong, sing dilengkapi semangat, kesusu tumuju '*kamulyaning panggilan sing luwih luhur*' (Fil. 3:14)—kita kudu merhatiin kanthi teliti ing sawijining wong iman sing sampurna lan ora goyah, ing wong liya, pangarep-arep marang Gusti; ing wong liya maneh, katresnan kaping pindho marang Gusti lan marang sesaminé; lan ing wong liya maneh, kepiye, ing ajrih marang Gusti, dhèwèké jaga ing pangreksané, ngreksa dhèwèké saka saben tumindak ala, nglakoni urip sing ora pantes disalahaké utawa dipun cela, nanging kosok baliné, dipuji kabèh amarga kasucéné lan kabenerané tumindaké.

41. Delengen carane wong liya, nalika diserang mungsuh lumantar maneka hawa napsu, ngungsi marang pandonga marang Gusti Allah lan, nyekel marang Panjenengané kanthi katresnan lan pangapuran, nampa pitulungan sih rahmat lan dibebasake saka pikiran-pikiran sing ora pantes lan ora resik, – nangis kenceng, karo luh lan angin, nyeseli apa sing wis dilakoni, meratapi dosané kanthi sedhih, ngakoni marang Gusti ing pandonga lan pangibadah, nahan kasangsaran lumantar puasa, nahan napsu lan sedhih, lan ngupaya nylametaké dhiri nganggo senjata-senjata iki. Mula, usaha kowe perang nganti pati kaya prajurit sejati, – élinga yèn tapa brata iku dudu prakara sing gampang, lan yèn kaslametan mung kapanggih liwat ketaatan sing gedhé.

42. Tiru tuladha wong-wong sing wis nyingkiri donya kanthi sampurna – lan kowe bakal gampang munggah tekan pucuking kabecikan. Nalika kowe weruh ana wong sing wis sampurna pisah saka bandha donya – carane, sawise ninggalake kabeh, padha ngupaya mbebasake pikirane saka kabeh kuwatir, supaya bisa nyawisake awake dhewe kanggo ndedonga tanpa gangguan, lan supaya ora ana pikiran utawa kuwatir sing ngganggu pandongane – upayakna kabeh kekuwatanmu kanggo niru wong-wong mau. Sapa waé sing ndedonga marang Gusti kanthi ati sing resik, kanthi katresnan lan luh, nggambarake Gusti piyambak ing pikirane, kaya ing pangilon. Lan berkah sing ora ternilai iki kapikolehi lumantar kamlaratan, kekurangan, lan urip kang kebak kasangsaran. '*Lawangé sempit lan dalané angel sing nuntun marang gesang*' (Matéus 7:14).

43. Tiru para Wali ing cara uripmu – ana sing ing pangurmatan lan ajrih marang Gusti, ana sing ing andhap asor, ana sing ing ngremehake dhiri lan nyalahake dhiri, ana sing ing meneng, sawetara ing alus, sawetara ing sabar sing manis watak, sawetara ing manut lan tentrem, sawetara ing paseduluran lan manunggaling pikiran, sawetara ing waspada lan wicaksana, sawetara ing tata krama sing nyenengake, paseduluran lan ngendhegake dhiri, sawetara ing ngapura kaluputan, kawani lan luhuring ati, sawenehing pakaryan gagah lan patuh, sawenehing pakaryan tangan lan ngladeni sedulure, sawenehing semangat lan kobongan jiwa, sawenehing pisah sakabehe saka donya lan saben dinane mati kaya wong kang disalib, sawenehing ajeg ing semangat lan katresnan marang kabeneran, sawenehing kasucian lan dhirine. Delengen uga – ing sawenehing wong ana kabecikan lan kesiapan nulungi, ing liyane ana alusing watak lan kabecikan, ing liyane ana welas asih lan pangapura, ing liyane ana kaadilan lan ora pilih kasih, ing liyane ana prasaja lan andhap asor, ing liyane ana cukup kersa karo sethithik lan ngendhaleni diri, sing ditondoi kanthi prasaja lan lugas, sing liwat pandonga tanpa kendhat, nyanyikake mazmur lan aliran luh – cekakipun, goleka ciri-ciri urip sing nyenengake Gusti ing saben wong – lan tiru iku.

44. Ayo padha ngupaya ndeleng marang bab-bab ing dhuwur, mikirake bab-bab ing dhuwur, tansah eling marang bab-bab ing dhuwur, nyawiji sakabehe marang bab-bab ing dhuwur, lan tansah sesambungan karo bab-bab ing dhuwur – lan aja nganti ndeleng marang bab-bab ing ngisor, ing ngendi ana kesenangan, ing ngendi ana hawa napsu donya kang ngapusi lan ngrusak urip. Tansah becik ndeleng bab-bab swarga nganggo mripat atiné, kanthi ati-ati supaya ora ana apa-apa sing mlebu pupil mripat iki—apa iku pikiran ala utawa apa waé sing ora nyenengake Gusti—lan nggelapake pikiran.

45. Kita kudu ndedonga tanpa kendhat supaya Gusti nylametake kita saka tipuané setan. Amarga pikiran-pikiran iki ora mung ngluwihi kita nalika kita lungguh piyambakan ing sel kita, nanging uga munggah kanthi kiyat sanajan kita padha kumpul ing omahé Gusti; nganti kita ndeleng awaké wong liya nganggo paningal sing ora suci; lan ula nuntun kita menyang tumindak isin liwat pikiran khayalan. Dhèwèké nyebar campuran pikiran supaya sedulur dadi kélangan konsentrasi lan ora bisa, kanthi pikiran sing resik, merhatiin misteri paling suci saka Juruwilaha kita—Gusti Allah. – Nanging, kanthi ngreksa mripat lan njaga pikiran supaya tetep waspada, wong sing suci bisa ngatasi iki, kanthi pitulungan saka Roh Suci lan sih-rahmaté Gusti Allah. Mula saka iku, manungsa kudu ngreksa atiné lan indrané kanthi waspada banget; amarga ing urip iki kita padha perang gedhé; lan mungsuh kita galak.

46. Wong ora kena nyerah ing perjuangan. Sapa waé sing tentrem karo napsuné—kepriye bisa perang nglawan napsu kuwi nalika wis adol awaké dhéwé dadi budak marang kesenangan dosa lan kanthi rela mbayar upeti marang sing nyiksa? Amarga ing ngendi ana permusuhan, ana perang; ing ngendi ana perang, ana perjuangan; ing ngendi ana perjuangan, ana mahkota. Yen ana sing kepengin bebas saka perbudakan sing pait, padha perang nglawan setan. Sawise menang ing perang iki, para Wali diparingi berkah saka swarga.

47. Sapa waé sing kepéngin bébas saka ejekan mungsuh lan mbusak ikatan paité, kudu nentang kersané tiran kita iki lan perang nglawané amarga katresnan marang Sang Pencipta. Amarga padha bakal nuduhake kawigatiyaningjuangane nalika, ora mung nganggo cangkem nanging uga nganggo niat ing manah, padha kandha marang dheweke: 'Kita ora bakal nggatekake swaramu, he setan, lan kita uga ora bakal nglayani napsumu maneh.' Nanging sajrone perjuangan, wong kudu ngangkat swara pandonga marang Gusti; supaya

Panjenengané ngisininaké para abdi Panjenengané sing ngupaya ala. Banjur, muga-muga panganiaya sing ngamuk iki nyulut pawon napsu kaping pitu; wong-wong sing ngarep-arep marang Gusti bakal enggal weruh pawon iki malih dadi embun – lan panganiaya sing biyèn marakaké wedi, dhéwé bakal gemeter ing ngarepé.

48. Salah siji wong suci ngendika: 'Pikirna apa sing becik, supaya ora mikirake apa sing ala; amarga pikiran ora bisa meneng'. – Mula saka iku, ayo padha ngarahake pikiran kita marang sinau Sabda Gusti, marang pandonga, lan marang pakaryan becik. Amarga kesibukan karo pikiran sing sia-sia bakal nglairake pakaryan sing sia-sia; dene kesibukan karo pikiran sing becik bakal ngasilake woh sing becik.

49. Sanajan kowe ora ngetokake luh sing katon, ayo ana rasa nyesel ing ati; amarga ana bedane sanajan ing antaraning luh. – Nanging begja wong sing, ing atine kaya ing pangilon, ndeleng Gusti, lan, bebarengan karo luh-luhe, nyawurake puji marang Panjenengane ing ngarsane kabecikane; amarga pandongane bakal krungu.

50. Yen kowe kepengin dadi wadah pilihan, mula unggulna ing patuh marang pandhuan rohani kowe ing Gusti lan andhap asor. Uripé para Wali wis padhang, amarga diunggungké lumantar patuh. Yosua, lumantar pasrah sing sampurna marang Musa, dianggep pantes nampa peparang kanggo nggantèkaké dhèwèké. Samuel, nalika taat marang imam Elia, diparingi kaluhuran kanggo krungu swara Gusti Allah. Elisha, lumantar pasrah, nampa sih kang istimewa saka guruné. Gusti Allah piyambak—Sabda—sawisé dadi inkarnasi, nglakoni urip kanthi andhap asor lan patuh, kaya sing dikandhakake Injil: '*lan Panjenengané manut marang wong-wong mau*' (Lukas 2:51). Rasul uga ngendika: '*Panjenengané ngendhèkake dhiri, manut nganti pati, malah pati ing kayu salib*' (Filipi 2:8). Sampeyan wis miwiti kanthi tekad sing apik; mula ajegna, supaya Gusti mulyakake sampeyan bebarengan karo wong-wong sing alus lan andhap asor ing Kraton Swarga.

51. Ana sawijining sedulur, nalika tetep manut marang Bapa rohani, marani sedulur liyane lan kandha: 'Aku kepengin ninggalake Bapa rohani lan nglakoni meneng dhéwé.' Sing liyane mangsuli: 'Ana sawijining wong sing nduwé anak lanang, sing dipasrahaké marang sawijining guru supaya mulangaké kabisane. Anak mau ora nggatekake pakaryane. Sawise sawetara dina, bocah mau teka marang bapake lan kandha: 'Pak, mènèhi aku saka guruku; aku bisa sinau pakaryan iki luwih apik dhewe.' Nanging bapake kandha marang dheweke: 'Yen nalika sinau saka wong liya kowe ora sinau apa-apa miturut pandhuané, kepiye kowe bisa sukses ing apa wae dhewe?' Aku weruh kowe sinau pakaryan iki ala, lan aku wedi yèn upayaku kanggo kowe sia-sia. Mula, lakoni pakaryanmu kanthi bener lan latihan ing sangisoré pandhuan guru, supaya sawisé trampil ing pakaryan iki, kowe bisa ngupadi urip saka kéné.' – Mula saka iku, sedulur, ayo padha ora ngupaya ngeculake sangkèling pasrah marang Gusti, supaya kita ora tetep ora trampil ing pakaryan nyenengake Gusti, lan ora kélangan daya nalika tiba ing godaan.

52. Nalika, sawisé ngalahaké hawa napsu kita, kita wis mbusak kabèh kecenderungan donya ing sajroning diri kita, mula sih rahmaté Roh Suci, sawisé nemokaké pangaso ing sajroning kita, bakal madhangi manah kita, kaya lentera sing wis disiapaké, kebak lenga lan dipasang sumbu. Nanging yèn kita isih diperbudhakaké déning napsu lan nggluntur ing kono, kita kaya lentera sing ora ana minyakané lan sumbu – lan kita lungguh ing pepeteng. Mula saka iku, ayo padha ngati-ati nyiapake awaké dhéwé kanggo nampa pepadhang ing pikiran; ayo padha ngupaya urip rohani, supaya pikiran kita, sing asring tundhuk marang panguwasa Roh Suci, lan awak kita, sing dadi bagéan saka Roh, padha disucèkaké ing jeroning awak kita.

53. *Sawijining parabel.* Loro priya mangkat menyang kutha sing adohé telung puluh stadia. Sawisé padha nempuh rong utawa telung stadia, padha nemoni alas cilik sing teduh ing pinggir dalan, ing ngendi ana kali cilik mili, lan ana akèh panggonan sing nyenengaké. Nalika para lelungan mlebu panggonan iki, salah sijine sing kepengin cepet-cepet ndeleng kutha langsung mlaju, dene sijine mandheg ndelok-ndelok sakupenge lan ketinggalan. Sawisé ndelok sakupenge, dhèwèké uga kepéngin menyang kutha, nanging amarga wedi panas, dhèwèké tetep ing sangisoring wit. Nanging nalika dhèwèké mandheg lan nikmati kaendahan panggonan kuwi, ana kéwan galak metu saka alas, nyekel dhèwèké lan nyeret menyang sarangé. Ing wektu sing padha, wong liyane sing ora kesengsem karo panggonan iku tekan kutha kanthi aman. – Parabel iki ateges kaya mangkene: loro wong mau iku wong-wong sing wis miwiti lelampahan ing dalan kesalehan lan wis miwiti ngupaya ing kono. Panggonan sing narik kawigaten ing dalan iku donya karo godhongan-godhongané. Sing liwat iku nglambangaké wong-wong sing ora merhatosaké apa-apa, padha kesusu '*nggayuh pakurmatan panggertaan sing luwih dhuwur ing Kristus*' (Filipi 3:14). Lan sing kapincut karo pemandangan sing éndah iku nglambangaké wong-wong sing lali karo tujuwané, banjur ngalihake pikirane saka sing ora katon marang sing katon. Panas iku gaweyan kabecikan. Kasunyatan yèn wong kuwi, sawisé mandheg ing panggonan siji, dadi korban kéwan galak, nuduhaké yèn nalika sapa waé nancepaké pikirane marang hawa donya, dosa

muncul saka hawa kuwi lan, sawisé nyekel wong kuwi, ngremuk dhèwèké kaya kéwan galak—kaya sing katulis: '*Karep, nalika wis ngandhut, nglairaké dosa; lan dosa, nalika wis gedhé, nglairaké pati*' (Yakobus 1:15). Mula saka iku, ayo padha mlayu saka hawa donya, supaya kita ora dadi budak dosa manèh.

54. Aja nganti ana omongan kosong, supaya kowe ora kecemplung ing pikiran isin. Kaya déné tembung apik migunani kanggo nyawa, tembung ala ngrusaké, kaya sing diomongaké Rasul: '*Kancané ala ngrusak kabiasaan apik*' (1 Kor. 15:33).

55. Nalika kowe weruh wong-wong sing sembrono lan wis tuwa ing urip biara, kowe kudu ngati-ati banget, supaya nalika nyonto kahanané, kowe ora mèlu dalan sing padha; lan supaya, sawisé dadi wong sing nglakoni tapa, kowe ora dadi sombong marang wong-wong mau, sing tegesé kowe ngidini kesombongan nguwasani kowe. Rungokna sing kandha, '*Ati-ati marang awakmu dhéwé*', lan jaga nyawamu kanthi tliti.

56. Aja mbukak pikiranmu marang sapa waé, nanging mung marang wong-wong sing kowe ngerti rohani. Amarga setan nduwé akèh jebakan. Aja ndhelikaké apa-apa marang wong rohani, supaya mungsuh, sing nemokaké pijakan, ora manggon ing jeronmu. Nanging aja rembugan karo wong donya.

57. Kowe kudu nyingkiri omongan kosong lan aja gaweyan bareng karo wong-wong sing ora nggatekake ajrih marang Gusti; amarga padha ora ngomong apa-apa sing migunani, ora nindakake apa-apa kanggo Gusti, lan ora ngomong bab kabecikan, taqwa, utawa kasucian. Tembung-tembunge iku jebakan pati; pitutur iku jurang neraka; kancane iku karusakan roh.

58. Ati-ati aja nganti kowe kelangan kawani ing ngarsané Gusti merga ajining manungsa utawa kamulyan, utawa merga panganan, omben-omben, utawa sandhangan; amarga kabèh iku bakal rusak, déné kabèh tumindak saben wong, apik lan ala, kacathet. '*Pasangna pikiranmu marang bab-bab ing dhuwur, aja marang bab-bab ing bumi*' (Kolose 3:2), supaya kowe bisa nampa janji saka Rama ing swarga.

59. Prajurit Sang Prabu donya ngucurake getih kanggo nyenengake Sang Prabu; nanging kowe ora perlu ngucurake getih—mung aja nganti kalah dening dosa, supaya ora ngasilake woh pati (Rom. 7:5). Ati-ati, sedulur, ati-ati, lan tetep sabar ing pakaryanmu. Gusti Allah ora ora adil lan ora bakal lali marang pakaryanmu. Nanging sanadyan kowe nandhang sangsara nalika lungguh ing selmu, pepadhang kabeneran bakal sumunar marang kowe. '*Lawanana perang iman sing mulya*' (1 Tim. 6:12), supaya sawise ngalahake mungsuh, kowe bisa nyembah Sang Raja Kamulyan tanpa isin. Amarga Gusti ora mung maringi mahkota marang wong-wong sing mati amarga pedhang lan sing nandhang sangsara ing tangan para panganiaya, nanging uga marang wong-wong sing wis mbuktèkaké kapinteran ing tapa brata lan katresnan. Kaya déné wong-wong sing sepisanan nampa cacian demi Gusti, mangkono uga wong-wong sing kapindho nampa urip sing kebak sedhik lan tapa brata demi Gusti.

60. Ati-ati marang awakmu, lan aja nganti ana '*pamanggih ala ing atimu*'. Aja nyerah marang pamanggih ala. Mangkono uga ana sawijining wong biyen sing nandhang sangsara, amarga ndhelikake soko saka sumpahe ing semak belantare (Yosua 7:1–26); lan uga Gehazi, abdi Nabi Elisha, nandhang sangsara. Wong-wong mau ora mung ndhelik saka Gusti Allah, nanging uga saka manungsa. Padha nindakake kaluputané kanthi rahasia; nanging paukumané ditampa kanthi terang-terangan. Salah sijine dipatèni nganggo watu ing panggonan umum, déné sing sijiné kena kusta (2 Raja 5:27). Amarga ora tanpa sebab diandharaké: '*Gusti Allah ora bisa diguyu; awit apa sing ditanduraké manungsa, kuwi uga sing bakal dipetani*' (Galatia 6:7).

61. Kanthi cara apa mungsuh ngungkuli kita? Kanthi cara apa hawa napsu kita saya tambah ing sajroning kita? – Apa ora amarga kita dhéwé sing ora manut? – Nalika kita diwulang, kita ora merhatiin; nalika kita dicela kanggo mbenerake kaluputan kita, kita mbalèkake kuping kaya wong budeg. Kita ndhelik saka manungsa, nanging nglirwakake Gusti. Ular kang medeni iku nandurake ing kita 'kabijaksanaan' kanggo ngalahake wong-wong sing kepengin mbenerake kita nganggo tembung; mula dosa saya tambah akeh ing kita, amarga ora ana sing nentang.

62. Wiwitané karusakan rohani ing sawijining biksu yaiku guyu lan hawa napsu. Nalika kowe weruh iki ana ing jeroning awakmu, he biksu, mangertèna yèn kowe wis klelep ing jeroning kabecikan. Aja mandheg ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané nylametaké kowe saka pati iki. Guyu lan hawa napsu ora mung nyeret biksu enom nanging uga biksu tuwa mlebu ing hawa napsu sing memalukan. Salah siji Wali ngendika bab hawa napsu: 'Hawa napsu iku kaya angin panas; iku ngrusak woh-wohané biksu.' Saiki rungokna bab ngguyu: ngguyu nyegah wong saka kabegjan sing dijanjekake marang sing nangis (Matéus 5:4), ngrusak tentreming ati, nglarani Roh Suci, ngrusak nyawa, lan ngrusak badan. Ngguyu ngusir kabecikan; ora ana pangeling pati, ora ana pikiran bab sangsara.

63. Wiwitaning tangis iku pangawikan dhiri. Mula tangis kita aja kanggo manungsa, nanging kanggo Gusti Allah, sing ngerti rahasia ati, supaya kita nampa berkah saka Panjenengané. Mula saka iku, ayo padha sumringah ing pangrupan, bungah ing pepariné Gusti lan ing Roh Suci; nanging ayo padha nangis lan meratapi ing atiné, nyuwun marang Gusti supaya ngapura kabèh dosa kita lan nglindhungi kita saka iku salawas-lawase nganti pungkasaning dina kita. Nangis iku mbangun lan nglindhungi; nangis ngumbah nyawa nganggo luh lan ndadekake suci. Raos nangis nglairaké kasucian, motong hawa napsu, lan nguwataké kabecikan. Raos nangis nyenengaké Gusti lan nggawa panglipur saka para Malaikat.

64. Sadhèrèkna dhiri marang bab-bab rohani, supaya pangeling marang Gusti tansah lestari ing sajroning atimu; nanging sengitna omongan kosong; amarga ora mungkin yèn ambu busuk lan wangi bisa rukun.

65. Pertapa dibebasake saka telung jinis peperangan—saka pandelengan, pangrungu, lan wicara. Lan biksu komunal sing waspada uga dibebasake saka telung jinis peperangan—saka tuku, adol, lan serangan maling. Nanging ing endi wae ana, wong kudu waspada marang awake dhewe lan njaga nurani supaya tetep resik.

66. Aja ngendika: 'Aku wis mlebu biara, lan aku nggawa citra malaikat.' Ora mung penampilan njaba sing nyenengake manungsa, nanging Gusti Allah piyambak; sing paling dibutuhake yaiku woh-wohan saka pakaryan becik. – Mula saka iku, ajeg kaya wit kang ngembung woh, jaga wohing kabecikanmu, supaya ulat '*kebanggaan*' ora mlebu lan nggerogoti wohing andhap asor ing jeronmu; supaya '*kesombongan*' ora nglindhungi kesalehanmu; supaya '*nesu*' ora nyolong kalemumu; kesal ora nguras watakmu sing apikan, rebutan ora ngganggu tentremmu, mungsuhan ora ngalangi paseduluran, dendam ora nyuda katresnan bebarengan, nesu ora mecah ikatan guyub, '*keserakahan*' ora ngalangi puasa, keserakahan ora ngrusak pangendalian dhiri, '*kecerobohan*' ora ngalangi ketekunanmu, turu ora ngendhegake kewaspadaanmu, '*putus asa*' ora nimbangi semangatmu, males ora ngalangi pangabdianmu, ngeluh ora nyuda ketaatanmu, '*ora taat*' ora ngalangi dalan marang ketaatan, omongan kosong ora ngalahake nyanyian mazmur, kaprigelan ora ngalahake pujian, guyu ora ngluwahi tangis, '*zina*' ora ngrusak kasucian, lan katresnan marang dhuwit ora luwih dipilih tinimbang ora ngidam. Aja nganti kowe luwih tresna marang wong tuwa tinimbang Kristus, utawa nemokake kabungahan sing luwih gedhe ing donya tinimbang ing Kraton; supaya hawa nesu ora nyurung ilatmu; supaya iri marang sapa wae ora nyiksa kowe; supaya tipu daya ora ngotori kasucian atimu, supaya munafik ora nyegah kowe saka nikmaté berkah sejati, supaya nyolong ora ngusir kowe saka Karajan, supaya goroh ora ngalangi kowe mlebu swarga, supaya kepinginan nyenengake manungsa ora ngrusak kawani atimu, supaya katresnan marang kesenengan donya ora nyolong katresnanmu marang Gusti, supaya napsu ora matèni rasa prihatin atimu.

67. Saka sepira wong ngendhaleni lan nguwalake kersane, saka sepira kuwi dheweke maju marang kasil. Lan luwih wong ngeyel marang kersane, luwih gedhe cilaka sing ditimbulake marang awake dhewe. Mula, aja kepengin dadi budak kersamu dhewe, nanging manut marang kersaning Gusti Allah.

68. Nalika kowe metu saka selmu kanggo nindakake tugasmu, utawa kanggo ngobrol karo wong, jaga mripatmu, nalika nggerakake atimu nganggo pikiran sing taat, kandha marang awakmu dhéwé: 'Kowe dudu pelukis, lan kowe uga ora metu kanggo sinau carane nyalin gambar wong.' Ati-ati marang awakmu dhéwé. Yen pikiramu kapenuhan déning indrimu, kepiye kowe bisa, kanthi pikiran sing resik kaya pangilon, merenung babagan kang langit, nemokake kabungahan lan bungah ing pangeling-eling marang Gusti Allah?

69. Aja nyelidik dosa wong liya, supaya pikiranmu sing suci ora rusak amarga kuwi.

70. Lakonana meneng; iku bakal nylametaké kowe saka akèh kaburukan. Elinga tansah kasangsarané wong dosa, wedi yèn kowe uga bakal cepet kalebu ing antarané.

71. Aja egois; amarga saka egoisme, kaya cabang-cabang, kabèh hawa napsu metu. Egoisme, nanging, dibasmi déning katresnan, sing narik kabèh menyang kesatuan pikiran lan ngiket bebarengan dadi siji. Katresnan iku bandha ageng lan larang regane. Mula, usaha aja nganti adoh saka katresnan.

72. Nalika kita ngopeni kaslametan kita dhéwé, ayo padha nampilaké marang tangga teparo ing sajroning awak kita sawijining tuladha kabecikan ing pracaya, ing katresnan, ing kasabaran, ing kasucian, ing pangandaran, ing andhap asor, lan ing ajrih marang Gusti Allah, aja nganti kabawa hawa napsu ala, nanging padha ngupaya ing pakaryan rohani.

73. Kanggo nampa dhawuh Gusti, duwé prasaja kaya manuk dara; lan kanggo nolak tipu muslihat mungsuh, duwé licik kaya ula.

74. Kanthi wicaksana adohna saka kanca-kanca sing ala, supaya batinmu tentrem.

75. Aja ngentekake wektu karo para aktor, supaya pikiranmu ora rusak; amarga tembungé paling mbebayani. Padha meksa wong tuwa tumindak kaya nom-noman, lan narik nom-noman menyang tumindak ora patut.

76. Nalika wong nangis, ora mungkin nindakake dosa; lan ora ana sing kanthi sungkaning ati sejati ngrancang kejahatan. Sungkaning ati sejati ngundang luh, lan luh banjur disusul pangurangan kejahatan lumantar nyingkiri tumindak ala.

77. Yen kowe isih enom, biasakna awakmu meneng lan kerja. Kerja bakal nggawe kowe ora dadi beban, lan meneng bakal njaga padhange nyawamu supaya ora mati, ora ngidini padhange redup amarga hawa napsu.

78. Ora amarga rambute utawa sandhangan sing ndadekake wong iku donya, nanging watak ala lan kecenderungan marang hawa donya lan napsu kotor, sing ndadekake nyawa dadi hina.

79. Ora amarga cukur gundhul utawa jubah sing ndadekake wong dadi biksu, nanging amarga kepinginan swarga lan cara urip ilahi, ing ngendi kasampurnan urip kawujud.

80. Aja ngunggulake awakmu sadurunge godaan; amarga godaan, nalika nyerang, asring ndadekake isin marang wong-wong sing katon teguh. Mula saka iku, kowe kudu tetep waspada, supaya pikiranmu tetep aman saka tiba.

81. Lakoni kabeh lan pikirna kabeh kanthi cara sing nyenengake Gusti; amarga yen kowe ora nduwé niat iki, kabèh pakaryanmu bakal kelangan ajiné.

82. Apa kowe manggon ing komunitas utawa urip meneng, nyendiri saka kabeh wong, aja nganti lali marang apa sing kok goleki, yaiku ati sing resik lan roh sing andhap asor. Sapa wae sing wis nduweni kuwi ora bakal dihinani dening Gusti; nanging nglirwakake kuwi iku bebaya gedhe.

83. Sirami atimu nganggo banyu ilahi (Sabda Gusti lan sakramen), supaya bisa subur lan ngasilake woh ing kabeneran. Kita kudu ngupaya apa sing migunani kanggo atimu kaya kéwan sing mlayu menyang padang rumput ijo.

84. Nalika nyawa waras, badan uga duwé kekuwatan kanggo nindakake kabecikan; nanging yèn nyawa kesasar ing pikiran ala, badan uga mesthi bakal rusak amarga dosa.

85. Sing Jahat saben dina nyetel jebakan sing didhelikake kanggo nyawa kita, supaya sawise nggodha, dheweke bisa ngiket nyawa mau ing sangsara langgeng. Jebakan-jebakan mau kebak rasa legi, kanggo ngapus lan narik nyawa-nyawa sing ora waspada marang awake dhewe. Aja seneng, sedulur, marang rasa legi sing fana iki, sing nggawa kowe kabawa pikiran sing nggodha. Pikiran iku penyesat; yen mlebu ing jiwa, iku nyenengake kanthi pikiran dosa, supaya mengko bisa mateni jiwa mau nganggo dosa. Lan iku dadi jerat kanggo jiwa. Nanging sadhar lan cepet-cepet pegatake jerat iki, usir pikiran mau saka jiwamu liwat pandonga, luh, tapa lan waspada. – Ing bab liya kabeh, padha waspada, lan aja nganti nganggur mikir bab pikiran sing nggodha sanadyan sedhela. Tansah ngadhep Gusti lumantar pandonga, puasa, lan luh, supaya kowe bisa bebas saka kabeh jerat, godaan, lan hawa napsu.

86. Ayo padha dadi prajurit sing waspada; ayo padha ngalahake sing jahat ing perang saben dina. Ayo padha sinau paugeran perang iki: iku ora katon, lan paugerané yaiku nyopot kabèh bab donya saka awaké dhéwé. Yen kita ngenteni pati, tansah éling marang pati saben dina, mula kita ora bakal dosa. Yen kowe nyopot kabèh bab donya, kowe ora bakal kalah ing perang. Amarga bab donya narik kita mudhun, lan hawa napsu nglantarake mripat atiné; mula Sing Jahat ngalahaké kita ing perang nglawan dhèwèké.

87. Aja mikir, sang biksu, kanthi ngendika: 'Kasangsaran tapa brata iku abot, nanging aku ringkih lan alus, ora bisa nindakake tapa brata.' – Yen kowe mutusaké lelungan menyang tanah adoh, ora bakal bisa nempuh kabèh dalan mung ing sakedhap; nanging kanthi saben dina mlaku saka panggonan istirahat siji menyang panggonan sabanjuré, suwé-suwé kowe bakal tekan tanah sing ana ing pikiranmu. Kahanan sing padha uga kudu diomongaké babagan Karajan Swarga lan swarga kabungahan. Saben uwong tekan kono lumantar pakaryan sajrone sak uripé – lumantar puasa, nahan napsu, waspada, lan katresnan. Nahan napsu, luh, pandonga, waspada, lan katresnan – iku panggonan pangaso sing nuntun menyang swarga. Tahanana kabeh mau kanthi sabar – lan kanthi kabungahan. Sawise saben mandheg, langkah-langkah jiwamu bakal saya kuwat – lan kowe ora bakal nemoni kesulitan ing dalanmu menyang swarga.

88. Mungsuh bisa nyuntikake semangat bebas tumrap wong sing mlebu urip monastik tanpa mikir kanthi tliti. Lan marang wong sing dadi biksu amarga ngajeni, mungsuh nyuntikake pangarep-arep sing ngluwihi kekuwatane. Nanging wong sing sejati wedi marang Gusti ora kesasar dening salah siji saka pikiran kasebut. Rasa wedi marang Gusti padhangaké atiné supaya lumaku ing dalan sing lurus.

89. Sawijining sedulur, sawisé ngucapake sumpah biara, ngadhepi pikiran arep ninggalake komunitas. – Lan pikirane maringi tuladha iki: 'Delengen ijo royo-royo ing kebon iki; yèn tukang kebon sing ngopeni petakan-petakan iki ora nyabut tanduran mau lan nandur manèh ing panggonan liya, tanduran mau ora bakal thukul.' Nanging Sadhé mangsuli pikiran-pikiran mau kaya mangkéné: 'Apa tukang kebon pancèn bakal nyabut kabèh sing wis ditandur ing petakan-petakan iki? Apa dhèwèké ora bakal ninggalaké ing petakan apa sing bisa dipelihara? – Luwih manèh, sing wis dicabut ora sakamané kaya sing tetep ana ing panggonané. Mula, kowé uga kudu kalebu wong-wong sing ora dicabut.' – Lan kanthi pitulungan sih rahmat, dhèwèké ngungkuli pikiran kuwi.

90. Wong biara kuduné wicaksana, supaya bisa ngenali apa sing dirancang mungsuh marang dhèwèké – lan nglilani sawatara bab kanthi guyu, liyané kanthi andhap asor, lan liyané manèh mbantah nganggo tembung sing dipilih kanthi tliti.

91. Sakwéné nyawa isih ngidam marang bab-bab donya, manéka hawa donya lan kasenengan sia-sia sing muncul ing pikirané nyawa mau nglemahaké kekuwatané; lan merga iku, sing manggon ing sel dadi males. Nanging nalika wong wis nyelakake donya kanthi tuntas, nganti sengit marang donya lan godha-godhané, lan kanthi sakabehe atiné lan nyawane nyerah dadi abdi Gusti, mula kemalasan ora bakal nguwasani dhèwèké, lan akibaté dhèwèké bakal bébas nindakake pakaryané. Dheweke mung bakal ngadhepi perjuangan nglawan pikiran kesia-siaan; nanging pikiran iki uga bakal diusir dening abdi Gusti, kanthi nggatekake kalemahané dhéwé lan kasunyatan yèn kabèh karunia sing diduwèni iku saka Gusti, miturut pangandika: 'Apa sing kowe duwé, kowe nampa' (1 Kor. 4:7)? Dheweke uga ngadhepi perjuangan karo kelemahan daging; nanging abdi Gusti ora bakal kalah amarga wedi iki, lan ora bakal misahake awake dhewe saka katresnané Gusti Allah, manut tembungé sing kandha: 'Sapa sing bakal misahake kita saka katresnané Gusti Allah?' (Roma 8:35–39)? Amarga ing mburi kabèh napsu ana roh zinah; nanging adohna tembung isin, lan kowe bakal nyingkiri pikiran najis.

92. Para sesepuh sing wicaksana iku kaya balsam kanggo sedulur, ngolesi lan nguwatake jiwa.

93. Yen kowe wis nyingkiri donya, mula padha nglakoni tugasmu, supaya kowe bisa éntuk mutiaré sing kowe goleki. Amarga ana sawatara wong sing, sawisé nyingkiri donya, mundur saka urip donya—ana sing ninggalaké tugas militèr, ana sing mbuwang-mbuwang bandha—nanging ing pungkasané, dipimpin déning karsa dhéwé, padha tiba; awit ora ana sing luwih ngrusak tinimbang dipimpin dening karsa dhéwé tinimbang urip manut karsa Gusti. Padha pura-pura ninggalaké kabèh bab donya liwat gapura utama, nanging banjur bali menyang donya liwat lawang sing ndhelik.

94. Iki pratandha wicaksana ing sawijining wong: ing saben kahanan padha nyalahake awake dhewe, lan nalika nyalahake awake dhewe, ora ngukum wong liya sing wis kliru ing kesalahan sing padha.

95. Wong sing atiné kabut déning badai pikiran lan dikalahaké déning napsu ora ngrasa isin marang manungsa lan ora wedi marang Gusti. Yèn dhèwèké panguwasa, dhèwèké nindakake ala tanpa wedi. Nanging yèn dhèwèké ringkih lan mlarat, dhèwèké uga tumindak ala tanpa isin, nyerah marang kasaré wataké.

96. Kanggo para prajurit, perang iku cekak, nanging kanggo wong-wong sing semangat marang kaslametan, iku terus nganti pamitané marang Gusti. Mula saka iku, saben wong kudu nindakake tugas iki kanthi tliti, waspada, lan sabar. Yen kowe mutusaké matèni singa, lakoni kanthi tekad sing kiyat, supaya ora nganti mungsuhmu ngremuk balungmu kaya gerabah. Yen kowe kapental ing segara, aja nyerah nganti tekan daratan, supaya ora klelep ing jeroné kaya watu. Yen mlebu ing tandhingan, kudu wicaksana, supaya mungsuhmu ora bungah ngalahaké kowe, lan supaya kowe ora nampa kebalikané mahkota.

97. Sapa waé sing kepéngin dadi biksu kudu siyap nahan kasangsaran kaya priya sejati, supaya nalika mlebu urip biksu ora kandha: 'Aku ora ngerti menawa iki bakal kelakon marang aku.' Iki wis dingertèkaké marang kowe. Mula aturan pikiranmu, lan bekelana sabar—supaya nalika ngucapaké ing pangcukuran rambutmu: 'Aku bakal tahan kabèh', kowe ora nemokake awakmu ing esuk sabanjure nglanggar sumpah iki, loro ing tembung lan tumindak. Malaikat-malaikaté Gusti ngadeg sacedhaké lan ngrungokaké kabèh sing metu saka lambemu. Ati-ati aja goroh; amarga Gusti 'bakal ngrusak kabèh sing ngucapaké goroh' (Mazmur 5:7).

98. Akeh godaan sing nyerang wong-wong sing arep ngabdi marang Gusti. Nanging sapa waé sing nyerahake awaké kabèh marang pituduhé Gusti lan tetep manut kersané Gusti, bakal ngungkuli kabèh mau. Gusti mung nuntut tekad saka kita, lan Panjenengané dhéwé sing maringi kekuwatan lan paring kamenangan: 'Panjenengané dadi tamèng tumrap wong-wong sing ngungsi marang Panjenengané' (Mazmur 17:31).

99. Aja ndeleng wong sing sembrono; nanging perhatikna awakmu dhewe, tansah eling marang Gusti, ngetutake tuladha wong sing nulis: *'Aku tansah nyelehake Gusti ing ngarepku; amarga Panjenengané ana ing tengenku, aku ora bakal goyah'* (Mazmur 16:8).

100. Aja nganti kita ngukum sapa waé; amarga kita ora ngerti kepiye wong-wong mau tumindak ing selé, utawa kepiye padha nyambut gawe ing ngarepé Gusti; aja nganti kita ngukum yèn kita weruh padha ngguyu utawa padha ngomong; amarga kita ora ngerti kahanan atiné ing selé. Saben kita kudu waspada marang awak dhéwé; amarga saben kita bakal mratélakaké marang Gusti babagan awak dhéwé.

101. Apa kowe kepengin ora kalah karo godaan? Potong saben tapak karsa pribadimu. Yen sawijining prakara katon becik tumrap kowe, nanging bapak ing Gusti ora nganggep becik, mula pasrah marang panjenengané ing Gusti sing maha luhur. Melu rebutan utawa ngetutaké karsa dhéwé wis dadi pratandha kesasar. Ayo padha krungu apa sing kacarita ing Mazmur: *'Ladeni Gusti kanthi ajrih, lan padha bungah ing ngarsané kanthi gemeter. Tanpa pangajaran, supaya Gusti ora nesu, lan kowe ora sirna saka dalan wong sing bener'* (Mazmur 2:11–12).

102. Aja nganti kita tumindak kaya ngene: dina iki kita nglakoni pangendalian dhiri lan andhap asor, nanging sesuk kita nyerah marang kebablasan lan kesombongan; dina iki – meneng, jaga, andhap asor; nanging sesuk – hiburan, turu tanpa kendhat, ora manut lan sapiturute; dina iki kita nyingkiri donya, nyingkiri kabèh bab donyané, nyingkiri tanah air, kanca-kanca lan wong tuwa, nyandhak pangarep-arep marang Gusti, déné sesuk kita kepéngin ndeleng manèh tanah air, sedulur lan warisan – kepénginan sing nyeret kita menyang akèh piala. Ayo padha eling marang garwané Lot, sawise ndelok mburi, dhèwèké malih dadi tiang uyah. Lan Gusti mulang: *'Ora ana sing nyekel bajak lan ndelok mburi sing pantes kanggo Kratoné Gusti Allah'* (Lukas 9:62).

103. Tansah elinga dina nalika kowe wis mbuwang kabèh bab donya, ninggalaké donya demi Gusti, nalika kowe kobong déning ajiné Gusti lan rohmu murub kanggo Gusti. Tansah njaga kahanan ati iki nganti pungkasan; amarga *'sapa sing tahan nganti pungkasan bakal slamet'* (Matius 10:22).

104. Aja nganti kowe kendho ngadhepi pikiran-pikiran sing teka marang kowe; amarga iki minangka wiwitaning perjuangan. Gunakna piwulang saka genangan banyu udan. Sawisé udan, nalika berkah udan isih anyar nglumpuk ing genangan, banyuné keruh, nanging saya suwe wektu lumaku, banyuné saya jernih. – Sabar; pikiranmu uga bakal meneng – lan maringi katentreman.

105. Rungokna parabel iki babagan pikiran ala. Nalika anggur dipetik saka tandurané, dilebokaké ing alat peres anggur, diperes supaya metu anggur, lan dicemplungaké ing wadhah, anggur mau ing wiwitan nggodhok kaya digawé panas geni sing paling nyala, nganti wadhah sing paling apik, ora kuwat nahan kekuatane, kadhangkala pecah amarga kakuatané. Mangkono uga karo pikiran manungsa, nalika padha mbalik saka jaman sing sia-sia iki lan kabèh kuwatiré marang kraton swarga. Setan-setan, sing ora bisa nahan semangat sing kobong ing manungsa, mbingungaké pikirane kanthi manéka cara, kanthi niat nyampuraké *'kekeruhan karusakan'* (Abba 2:15); lan yèn padha nemokaké wadhah sing ana cacaté—ya iku jiwa sing ora setya lan ragu-ragu—padha ngremuk wadhah kuwi. Setan-setan, kaya srigala galak, ngubengi sel-sel para biksu, nggoleki lawang sing kabuka kanggo dheweke, supaya sawise mlebu, dheweke bisa ngrusak jiwa sing dadi bawahané. Nanging yen padha nemu lawang dikunci, lan jiwa tetep teguh ing iman, dheweke lunga kanthi rai surut.

106. Ing kabèh pakaryanmu, tetepna andhap asor, sing dadi ibu saka patuh. – Buwangna pikiran kang loro, lan sandhangana iman ing kabèh bab, supaya Gusti, ndeleng semangat atimu, maringi kekuwatan marang pakaryanmu. – Tumbuhna ing sajroning atimu rasa sengit sing kiyat marang kasia-siaan, saingan, saben wujud kejahatan lan iri ati, awit kowe wis ninggalake kabeh iku demi Gusti. Elinga, yen pikiran kaya ngono diidini nguwasani kowe wiwitane, mengko kowe bakal nandhang sangsara lan cilaka.

107. Kaya kowe ora ngidini rereged numpuk ing pekaranganmu, mangkono uga aja ngidini hawa napsu daging nguwasani atimu.

108. Ing dalan amba, ana kedadeyan kaya mangkene: niat ala, kesengaan, keserakahan mangan, mabuk, boros, cabul, prahara, gampang nesu, kesombongan, gampang ganti ati lan sapiturute; lan sawise kuwi ana: ora precaya, ora taat, mbrontak, lan sing paling awon saka kabeh kejahatan, yaiku putus asa. – Lan ing dalan sempit ditemokake: meneng, pangendalian dhiri, kasucian, katresnan, sabar, kabungahan, tentrem, andhap asor lan sapiturute. Lan sawise kuwi ana urip langgeng.

109. Jaga awakmu utamane saka hawa napsu, supaya ora dadi budak omongan kakehan lan ora isin, supaya ora dadi sumber kabungahan kanggo setan, lan pungkasane kelangan paseduluran karo sedulurmu. Ora kuda liar sing ngrebut pari, nanging hawa napsu sing ngrusak gawean para biksu.

110. Ayo kita bayangake wong-wong sing ngadeg ing ngarepe Raja donya lan ngladeni pangurusané ing donya; kanthi pitados lan ajrih sing kaya apa padha ngadeg ing ngarepe Rajané? Apa kita, luwih-luwih minangka wong pracaya, ora kuduné ngadeg ing ngarepe Raja Surgawi kanthi ajrih, gemeter, lan kabèh pangurmatan? Mula saka iku, aku ora nganggep bener ndelok kanthi mripat sing ora isin marang misteri suci Raga lan Getih Gusti kita lan Juruwilujeng Yesus Kristus. Lan ayo Kitab Suci ngiyakinke kita bab iki, kang kandha: *'Musa gemeter lan ora wani ndelok'* (ing semak kang kobong) (Kisah Para Rasul 7:32).

111. Miturut panemuku, ana telung jinis ngantuk sing ngganggu manungsa ing wayah bengi. Sing *'kapisan'* nyerang sedulur amarga pakaryané sing jahat nalika sedulur mau miwiti nyanyi mazmur. Nanging yèn ing sedulur mau ora ana kelesuan, kuwi ora nduwé daya apa-apa; nanging kuwi bakal luwih parah ngganggu yèn wetengé sedulur mau kebak panganan lan ombenan sing ngembungaké. *'Sing kapindho'* nyerang sedulur sajrone Liturgi Ilahi, amarga kelaléné dhéwé, nalika dhèwèké ora ngupaya tetep nganti pungkasan ibadah, kepéngin ninggalaké wong sing padha nyanyi mazmur lan lunga turu. *'Sing katelu'* dirasakaké miturut kodrat sawisé rampungé ibadah rutin. – Mula aja nganti kowe lalai. Apa kowe durung krungu carane Nabi Samuel, sanajan bola-bali dipanggil, ora nate gagal tangi, sanajan isih nom-noman? Nalika kowe ngadeg ing Pelayanan Ilahi, ing antarané sedulur utawa piyambakan, kanggo ngluhurake Juruslamet kita Yesus Kristus, lan rasa ngantuk pisanan ngganggu kowe: nalika kowe nyadari kuwi, lawan kuwi, supaya amarga kelesuanmu dhéwé kowe ora kapuculake saka woh-woh pelayananmu marang Gusti Allah; nanging tahan kanthi teguh, sanajan rasa ngantuk nutupi mripatmu sapisan utawa kaping pindho; aja ninggalake panggonanmu – lan kowe bakal entuk paedah gedhe. Katresnan marang turu sing ora ana enteke iku kaya napsu mangan kakehan. Yen ana wong sing wis biasa mangan akeh, mula badané nuntut akeh; nanging yen ana wong sing biasa mangan cukup, mula badané ora nuntut kakehan. Jupuk para nelayan minangka tuladha: padha nglampahi bengi kabeh kanthi ora turu, tanpa nglirwakake pakaryane. Nanging yen ana siji saka wong-wong mau, amarga bobot turu lan kesengsem dening kecerobohan, banjur turu; nalika tangi saka turune, dheweke bakal weruh yen ora ana sing kasil ditangkep. Lan dheweke bakal miwiti nyalahake awake dhewe amarga kecerobohane. Kahanan sing padha bakal kelakon marang kowe yen kowe nyerah marang ngantuk lan turu, kaya sing diandharake Nabi: *'Padha turu ing turune, lan ora nemu apa-apa'* (Mazmur 75:6).

112. Kaya prau ing segara, yen ana bolongan cilik ing awaké lan ora ana upaya kanggo ndandani kanthi cepet, bakal kebanjiran ombak senadyan gedhé, mangkono uga karo jiwa sing wis ngidini tipuan mungsuh nyekel, kajaba yèn mbalèk marang Pangripta. Mulane, sedulurku, kita perlu waspada lan andhap asor sing gedhe. Kabeh sing ala bakal dadi tanpa daya yen atine dibalekake marang Gusti Allah.

113. Kadhangkala ana wong nggawa kendi kanggo njupuk banyu, nanging tanpa ngisi banyu, dibalèkaké lan pecah. Mangkono uga wong sing mlebu biara kanggo nggayuh kasampurnan Kristen, nanging nolak sih rahmaté Gusti Allah lan bali manèh urip donya.

114. Iman iku ibu saka kabèh kabecikan, lan lumantar iman manungsa nampa kasampurnan janji Sang Gusti lan Juruwilaha kita, Yesus Kristus, kaya sing katulis: *'Tanpa iman ora mungkin nyenengake Gusti'* (Ibr. 11:6). – Nanging bathi sing paling nguntungake kanggo setan yaiku ora pracaya, sing dadi ibu saka saben tumindak ala. Saka kono muncul pikiran loro, yaiku kahanan sing ora tertib. *'Wong sing nduwé pikiran loro,'* kaya sing kacathet, *'ora ajeg ing kabèh lakuné'* (Yakobus 1:8).

115. Apa kowe kepengin nyingkiri godaan lan fitnah? Pasang gapura ing lambemu tumrap Gusti, *'lan alihna paningalmu, supaya ora ndeleng kang sia-sia'* (Mazmur 118:37) – lan kowe bakal nyingkiri loro-lorone: fitnah lumantar meneng, lan godaan lumantar ngreksa paningalmu. Yen kita ora ngatasi iki ing jeroning awake dhewe, ing endi wae kita lunga, kita bakal nggawa mungsuh-mungsuh kita ing jeroning awake dhewe. Ngatasi kuwi, lan kowe bakal nduwé tentrem, ing endi wae kowe manggon.

116. Pandonga lan puasa iku becik banget, nanging sedekah nguatake kuwi; amarga ana kandha: *'Aku kepengin welas asih, dudu kurban'* (Hosea 6:6). Lan Sang Juruwilujeng mberkahi wong sing welas asih: *'Berkah wong sing welas asih, amarga dheweke bakal nampa welas asih'*. Lan apa sing diomongake Malaikat marang Kornelius: *'Pandonga lan sedekahmu wis munggah dadi pangeling ing ngarsane Gusti Allah'* (Kisah Para Rasul 10:4) – ora mung pandonganmu, nanging uga sedekahmu.

117. Aja nganti nglirwakake ibadah gréja kanthi alesan ana urusan liya. Kaya udan sing maringi gizi marang wiji, mangkono uga ibadah gréja nguwatké nyawa ing kabecikan.

118. Aja tumindak kaya ngene: dina iki kowe meneng lan nyawisake dhiri kanggo pakaryan Gusti, nanging esuké mung mlayu saka sel siji menyang sel liyane, utawa luwih parah maneh, saka desa siji menyang desa liyane. Nanging tetep meneng ing saben wektu, élinga yèn sak suwéné wong meneng, pikirané saya resik – lan sak suwéné wong metu saka meneng, pikirané saya kasar.

119. Wedi marang Gusti iku tiang sing kuwat nglawan mungsuh. Aja ngrubuhake tiang iki, lan kowe ora bakal dadi tawanan. Cemplung marang Pangasih Manungsa, njerit karo Nabi marang kabecikané: *'Ing Panjenengan, ya Gusti, aku wis nyandhak kapitadosanku; aja nganti aku isin salawas-lawase; bebasna aku lan nylametna aku kanthi kabeneran Panjenengan'* (Mazmur 30:1–6). Banjur Gusti bakal ngandika marang kowe: *'Aku bakal ana ing sisihmu; Aku ora bakal ninggalake kowe utawa ngremehake kowe. Kuwatna lan ajegna atimu'* (Yosua 1:5–6).

120. Ayo padha luhur ati, lan padha ngemban beban siji lan sijine, ngupaya mbangun maneh wong-wong sing wis tiba lan sing wis dadi tawanan mungsuh. Prajurit apa sing, nalika weruh kancane dadi tawanan mungsuh, ora mlebu ing peperangan lan ora gelut nglawan mungsuh kanggo nylametakake kancane saka tangan para penjajah? Lan nalika dhèwèké ora bisa nylametaké, dhèwèké banjur nangis lan sedhih, kelingan kancané. Mula, apa kita ora luwih pantes nyawisaké urip kita siji lan sijiné? Amarga Gusti kita lan Juruwilaha, Yesus Kristus, ngendika: *'Ora ana katresnan sing luwih gedhé tinimbang wong sing nyawisaké uripé kanggo kancané'* (Yohanes 15:13).

121. Wong sing nglampahi dina-dinane kanthi nganggur iku ngapusi awake dhewe, ora mikir bab paugeran sing wis disiapake Gusti kanggo wong sing bener, uga ora mikir paukuman sing wis disimpen kanggo wong sing dosa, nalika nyenengi kesenangan tanpa wedi. Ing wong kaya ngono, Sing Jahat nggugahaké kabèh jinis napsu daging; nanging dhèwèké ora bisa nyadari kuwi, kaya gapura sing ora weruh wong mlebu lan metu liwaté; amarga napsu sing wis ngakar ing pikirane wis nglantarake paningalé.

122. Lari saka hawa napsu lan kabungahan; tahanake keserakahan liwat pangendalian dhiri, keserakahan liwat ora kepengin, omongan kakehan liwat meneng, kegelisahan liwat manggon ing sel, kemalasan liwat eling marang berkah ing tembe, lan ora manut liwat andhap asor; Luwih saka kabeh, adohna hawa napsu, sing miturut panemuku iku oyod saka kabeh kabecikan. Yen kowe ora ngendhaleni, iku bakal ndadekake kowe ora isin. Nanging yen kowe ngendhaleni, kowe bakal pinaringan berkah; amarga ana kandha: *'Berkah iku ana ing wong sing wedi marang kabeh perkara amarga ajining asih'* (Amsal 28:14).

123. Ati-ati marang awakmu, supaya aja nganti mbuwang wektu ing kemalasan lan gangguan. Kowe wis nanem kebon anggur kanggo awakmu; pagari kebon iku. Kowe wis nduwé kebon kanggo awakmu dhéwé; jaga woh-wohé, supaya kowe bisa bungah ing pungkasané; lan aja nganti babi-babi mlebu ing tanah sing wis kowe garap kanthi tenaga awakmu dhéwé, supaya ora ngrusak. Apa gunané mbangun sedina nanging ngrusak rong dina? Kanthi tumindak kaya ngono, kepiye bisa rampung pakaryané?

124. Kabeh jinis godaan dosa nyebar ing saindenging manungsa, saéngga saben wong tansah kudu nglawan pikirané. Nanging ana sing nglawan, déné liyané nyerah marang godaan lan tiba; lan padha tiba—siji ing siji bab, sijiné ing bab liya, manut wataké saben wong. Iki ora kelakon tanpa keterlibatan mungsuh, nanging sanajan mangkono dhèwèké uga nggatekake kecenderungan kita. Lan nalika dhèwèké kepengin ngiket wong nganggo hawa napsu dosa, dhèwèké ngiket wong mau nganggo iketan sing marakake rasa seneng, supaya, seneng karo iketané, wong-wong mau ora bakal kepengin mbebasake dhèwèké dhéwé. Sing ngiket kita iku licik, lan ngerti tenan nganggo apa lan kepiye ngiket saben wong; dhèwèké ngerti yèn ngiket wong nganggo ikatan kang ora dikarepake, pikiran bakal langsung mecah ikatan kuwi lan ora suwe bakal mlayu. Mula saka kuwi, dhèwèké ngiket saben wong nganggo apa sing dadi kesenangan lan panglipur kanggo wong kuwi. Mangkéné, sanadyan kita kaiket, kita ora sedhih nanging malah bungah – lan sanadyan kita kasandhung, kita malah bangga; Kita bangga amarga wong sing kabèh, umpama déning iri—yen ora kabèh déning zinah—ngira dhèwèké bébas saka apa waé, lan sing kabèh déning kesombongan—yen ora kabèh déning ketidakadilan sing nyata—ngira dhèwèké bébas saka ikatan asor. Ora ana siji waé sing kabèh sing nyadari ikatané, lan ora weruh jebakan sing disiapaké kanggo dhèwèké. Kabeh padha nandhang sangsara amarga kabodhoan wong kang mabuk. Wong kang kacekel, kaya wong mabuk, ora ngerti yèn dhèwèké kacekel. Ing mabuke padha lali marang ikatané, lan ing kasenangané padha ora weruh jebakan ing sakupengé.

125. Elinga yèn campuran napsu dosa ngrusak lan ngrataké kabèh sing becik: kabeneran sirna nalika licik ala nyampur karo kabèh mau; kasucian dadi kucel yen kesentuh hawa napsu; iman rusak yen manut ramalan; katresnan rusak yen nyimpen kesombongan; puasa dadi isin yen mlebu panghakiman. Mula, awas marang awakmu lan aja nganti ana campuran sing ngrusak kabecikan kaya ngono.

126. Kowe kudu ngreksa saben pérangan awakmu saka bebaya kanthi cara sing pantes. Yen awakmu bébas saka zinah, reksa lambemu supaya ora ngukum wong liya. Cangkeme ora bisa nindakake zinah, nanging bisa goroh lan ngumpat. Yen salah siji anggotamu ora ana kaluputan, nanging sing liyane ana kaluputan, mula amarga paukuman marang siji anggota kuwi, kowe kabeh bakal kena paukuman. Aja nganggep paukuman iku perkara sepele. Saka tuladha wong-wong sing dadi korban pemburu, sinaua supaya aja ngremehake barang cilik. Kadhangkala manuk kejiret ing jaring mung amarga cengkraman cilik, lan kakuwatan swiwingé kalah déning pucuk cakar sing ora ana regané; sanajan manuk kuwi sakabehé ana ing njaba jaring, nanging tetep kabeh kejiret.

127. Aja nganti ana pikiran ala; amarga pikiran diadili padha karo tumindak. Ayo padha ngalih marang pikiran becik, sing nampa ganjaran saka Paniten Jantung padha karo tumindak. Niyat iku wis tumindak; amarga ing kono, kaya ing sumbering kabèh pangripta, ana dhasaring kamardikan kita.

128. Gusti sing welas asih wis nyedhiyakake kita piranti perang nglawan kabèh serangan mungsuh. Aja males nggunakake, lan kowe ora bakal cilaka. Yen mungsuh nembak panah geni marang kita, kita duwe tameng sing ora bisa dikalahake – pandonga; yen dheweke nyoba nyeret kita menyang kabohongan, ayo padha ngandelake kabeneran, lan kita bakal slamet; yen dheweke nyoba nglarani kowe nganggo rasa sengit marang manungsa, tanggapan nganggo kekuwatan katresnan marang manungsa; yen dhèwèké nyekel kowe nganggo kesombongan, lawan dhèwèké nganggo andhap asor; yen dhèwèké nyurung napsu daging, sandhanganana kanthi cepet waja kasucian; yen dhèwèké nyerang kita nganggo ketamakan sing ora ana entèké, ayo gawé awak kita dadi swiwi – puasa. – Mangkono, kaya mungsuh kita nduwé panah, mangkono uga kelemahan kita ing babagan nduwé panah. Kekalahan ing perang ora amarga kurang senjata, nanging amarga ora waspada lan ora gelem nggunakake.

129. Apa gunané yèn ana wong nduwé kabèh, nanging ora nduwé katresnan sing nylametaké? Yèn ana wong nyiapaké pésta gedhé kanggo ngundang Sang Prabu lan para pangeran, lan nyiapaké kabèh kanthi mewah supaya ora ana sing kurang, nanging ora ana uyah: apa bisa ngrasakké pésta kaya ngono? Mesthi ora. Kahanan sing padha uga ana ing kéné. Apa waé wong wis njaga kasuciané, puasa, nglakoni jaga wengi, ndedonga, maringi pangayoman marang wong mlarat, niat maringi kado, persembahan utawa asil tani, mbangun gréja, utawa nindakake apa waé—tanpa katresnan, kabèh iku ora ana paédané ing ngarsané Gusti (1 Kor. 13:1–4).

130. Ayo padha ngupaya entuk berkah langgeng sing wis dijanjekake marang kita; ayo padha nyawiji ing bab iki nalika isih ana padhang, sadurunge pasar ditutup; ayo padha gawe kanca kanggo gesang sing bakal teka saka wong mlarat lan wong papa. Ayo padha tuku lenga saka wong-wong mau lan ngirim luwih dhisik; amarga ing kene, lenga kanggo lampu ing akhirat didol dening para janda, anak yatim, wong lara, cacat, lumpuh, wong wuta, lan kabeh gelandangan sing lungguh ing lawang gréja.

131. Nalika kowe ngadeg ing ngarsané Gusti Allah sajroning pandonga, awasna supaya piranti éndahmu, kang kowe gunakaké kanggo nyanyi marang Gusti—yaiku pikiranmu—aja nganti dirampas déning mungsuhmu. Képiye carané utawa nganggo apa kowe bakal ngabdi marang Gusti nalika pirantimu wis dirampas—yaiku nalika pikiranmu dadi tawanan? Ngabdi marang Gusti mbutuhake supaya pikiranmu, kabèh kekuwatan lan daya jiwamu, lan sakabehe akalmu dipusatake marang Gusti tanpa gangguan. Aja nyampur tambaga utawa timbal karo emasmu—tegesé, aja nyampur akèh pikiran kotor karo jiwamu. Kaya prawan sing wis dipinangake karo priya, yen digodha wong liya, dadi mbebayani ing paningalé: mangkono uga nyawa, sing kabawa pikiran-pikiran najis lan nyerah marang kuwi, dadi mbebayani tumrap Calon Bojoné sing ana ing swarga, Kristus. – Dhèwèké kudu nyingkiri kabèh pakelangan karo pikiran kaya ngono kanthi saben cara lan aja padha seneng manut marang pikiran-pikiran kuwi, supaya Gusti, nalika ndeleng katresnané marang Panjenengané, kersa marang dhèwèké, lan, rawuh, mbasmi mungsuh-mungsuhé sing nyoba ngalihake pikirané saka Panjenengané. Amarga nalika Gusti mirsani yèn jiwa iku ngupaya kanthi tekun kanggo nglumpukaké dhiri, tanpa kendhat ngupaya Gusti, ngentèni Panjenengané ing wayah wengi, lan njerit marang Panjenengané ing wayah awan; Panjenengané ora bakal suwe mbalèkaké haké, lan bakal ngresiki saka kabèh cacad sing isih ana ing sajroning dhèwèké, nyuguhaké dhèwèké marang Panjenengané minangka panganten tanpa cacad.

132. Mbukak atimu; tekadna ngidam Gusti Allah saben dina sajrone uripmu. Ngidam Gusti Allah iku kabungahan langgeng lan pencerahan, uga kabungahan langgeng. Yen kowe tansah ngidam Panjenengané, Panjenengané bakal tansah manggon ing jeroning atimu. – Panjenengané manggon ing jiwa wong-wong sing wedi marang Panjenengané – lan nepaki kersané wong-wong sing tresna marang Panjenengané.

133. Apa kowe kepengin dadi candhi suci lan tanpa cacat kanggo Gusti Allah? Tansah simpen Gambaran Gusti Allah ing atimu. Kanthi Gambaré Gusti, aku ora ateges gambaran lukisan, nanging Gambar sing digambar ing jiwa lumantar pakaryan becik, puasa, jaga wengi, kamajuan ing kabecikan, pangendalian dhiri, lan pandonga; lan werna kanggo Gambar swarga lan agung iki yaiku pikiran sing resik, pambebasan saka kabèh bab donya, lan urip sing tansah suci.

134. Ing donya utawa ing urip tapa brata, ora ana siji wae sing nampa mahkota tanpa perjuangan; amarga tanpa perjuangan, ora ana siji wae sing bisa entuk mahkota kang ora luntur lan urip langgeng. Amarga urip saiki mesthi kaya lapangan perang. Apa kowe kepengin mbuktekake awakmu sampurna ing perjuangan? Tansah sandhangana awakmu karo kabecikan, kaya senjata ing perjuangan. Apa kowe wis nyandhang kabecikan? Usahaana tanpa kendhat supaya ora mbuwang kabecikan iku.

135. Usaha nyonto urip lan kabecikaning para bapa suci. Tuntunana dalan uripipun lan usaha kados kang sampun dipun tindakaken, – usaha nganggo pikiranmu, usaha nganggo rohmu, usaha nganggo awakmu; dadi asketis ing sandhangmu, asketis ing panganmu, asketis ing wicara, asketis ing pandangan, asketis ing pikiranmu – supaya kowe sampurna ing kabèh bab.

136. Ati-ati marang awakmu, supaya ora keganggu nalika ndedonga. Nalika kowe ngadeg ndedonga ing ngarsane Gusti, ngadeg kanthi ajrih lan gemeter. Pisahna saka atimu kabeh pikiran lan kuwatir babagan urusan donya. Ing wektu pandonga, dadi malaikat swarga sakabehe, lan usaha supaya pandonganmu suci, murni, lan tanpa cacat, supaya nalika ndeleng pandonganmu munggah ing dhuwur, gapura swarga langsung kabuka; supaya nalika ndeleng pandonganmu (sawise munggah ing kana), malaikat-malaikat lan para malaikat agung kabeh padha nyapa kanthi kabungahan lan nggawa ing ngarsane pangastane Gusti Allah ingkang suci lan luhur. Mangkono, nalika wektu pandonga, tansah sujud ing ngarsane Gusti Allah, kados para Kerub lan Serafim.

137. Pertempuranmu ora lumrah; malah kabèh Malaikat lan Gustiné padha nyawang pertempuran sing kok lakoni nglawan mungsuh. – Mangkono, nalika kowe menang nglawan mungsuh, Gusti Allah lan para malaikat bakal muji kowe; para malaikat, kanthi kabungahan, bakal ngluhurake Gusti Allah, sing wis maringi kowe kekuwatan kanggo ngalahake sing jahat. Mula saka iku, perang iki saya tambah sengit, supaya kowe dadi trampil ing pertempuran, Gusti Allah bisa dipuji, lan wong-wong bisa ngetutake tuladhamu.

138. Aja nganti kowe kecapean lan putus asa, nanging tetepna pangarep-arepmu. Amarga ing ngendi ana prestasi, ana ganjaran; ing ngendi ana perang, ana pakurmatan; ing ngendi ana perjuangan, ana mahkota. Kanthi ngelingi iki, kuwatna awakmu kanthi piwulang sabar. Tansah nguwuh marang awakmu dhéwé tanpa kendhat, muni bareng karo para Wali: *'Wani lan kiyatna atimu; ngenteni Gusti'* (Mazmur 26:14).

139. Siapna urusanmu kanggo pamitanmu; aturan kabeh ing palawargimu; lan palawargi iki yaiku urip iki: gunakna tameng sing apik—Perjanjian Anyar; kelilingna bandhamu nganggo duri (gawe pager saka tanduran duri)—liwat puasa, pandonga, lan piwulang. Yen kowe duwe pager kaya ngono, kéwan galak—ya iku setan—ora bakal mlebu. Rumatna atimu kaya kebon anggur sing éndah—lan kaya wong-wong sing jaga kebon anggur padha nggebuk tangan lan muni banter, lan karo swara kuwi ngusir wong sing arep nyolong: mangkono uga kowe – ngangkat swaramu, muniake kidung mazmur kanthi banter, lan kowe bakal ngusir kéwan licik – yaiku bajing, tegesé setan. Tansah waspada marang mungsuh, menawa kowe kepéngin milih tumindak sing ora pantes. Lan yen dheweke miwiti nglonter pikiran ala menyang atimu, kaya saka busur lempar, anggo tamèng iman lan pasang helm pangarep-arep. Genggem *'pedhang Roh, yaiku sabda Gusti Allah'* (Eph. 6:17). Lan, sawise nglengkapi awakmu nglawan mungsuh kaya ngono, tetep sabar lan aja nganti lalai ing perang; malah, kudu waspada ing kabeh bab, lan kandhaa: 'Kita wis ngerti rencanane!'

140. Nalika pikiran ala muncul ing atimu, cabut pedhangmu—tegesé, uripna ajrih marang Gusti Allah ing atimu—lan kowe bakal motong kabèh kuwasa mungsuh. Lan tinimbang trompet perang, gunakna Kitab Suci. Kaya trompet nglumpukaké prajurit nganggo swarane, mangkono uga Kitab Suci, kanthi nelokaké kita, nglumpukaké pikiran becik; lan, kanthi ngrumat lumantar ajiné Gusti Allah, mbentuk mau dadi pasukan kanggo nglawan mungsuh: amarga pikiran kita, kaya prajurit, perang nglawan mungsuhé Sang Raja. Lan salajengipun, kados trompet, kanthi swarané, ing tengahing prang lan antawis para prajurit enom, nggugah kesiapan ngadhepi mungsuh, mekaten ugi Kitab Suci nggugah semangatmu tumrap kabecikan lan nguwatké kowe kanggo nglawan napsumu.

141. Sak kuwasa panjenengan, paksa awak panjenengan, sabisa-bisa, maca Kitab Suci, supaya bisa nglumpukaké pikiran panjenengan sing disebar déning mungsuh liwat tipuan ala, sing nyuntikaké pikiran licik ing batin panjenengan, nalika dhèwèké maringi panjenengan sedhilih sing kerep utawa maringi panjenengan

akèh kasil lan kasenengan donya. Dheweke nindakake iki amarga niaté ala, kanthi tujuan mbalèkaké manungsa saka Gusti Allah.

142. Aja mabuk, lan tansah ngupaya nyawisake awakmu kanthi tekun kanggo maca, supaya iku mulang kowe carane nyingkiri jebakan mungsuh lan nggayuh urip langgeng.

143. Maca Kitab Suci nggawa pikiran sing ngumbara dadi tentrem lan maringi kawruh babagan Gusti Allah. Amarga katulis: *'Tetep meneng, lan mangertèni yèn Aku iki Gusti Allah'* (Mazmur 45:11). Kowe krungu yèn kawruh bab Gusti Allah dipikolehi déning wong-wong sing kanthi ati murni nglakoni maca Kitab Suci. Mula saka iku, aja nganti kowe lalai, nanging lakokna maca iki – lan pandonga – supaya pikiranmu padhang, lan supaya kowe dadi *'sampurna lan kebak, ora ana sing kurang'* (Yakobus 1:4).

144. Sawetara wong bangga bisa ngobrol karo bangsawan, pangeran, lan raja; nanging kowe kudu bangga amarga ing Kitab Suci kowe ngobrol karo Roh Suci; amarga lumantar Kitab Suci kuwi Roh Suci ngandika.

145. Usaha supaya bisa maca Kitab Suci lan tetep ajeg ndedonga. Amarga saben sampeyan ngobrol karo Gusti Allah lumantar Kitab Suci, awak lan nyawa sampeyan disucèkaké. Kanthi mangertèni iki, usaha supaya luwih kerep nglakoni.

146. Yen kowe ora bisa maca, aja adoh saka panggonan sing kowe bisa ngrungokake lan entuk manfaat; amarga wis katulis: *'Yen kowe weruh wong sing wicaksana, goleki dheweke, lan supaya sikilmu nginjak undhakan lawange'* (Sirakh 6:36). Iki migunani ora mung kanggo wong sing ora bisa maca, nanging uga kanggo sing bisa; amarga akèh wong maca tanpa ngerti apa sing diwaca.

147. Ati-ati, nalika kowe kepengin maca, mungsuh aja nganti ngganggu kowe kanthi nyuntikake rasa putus asa utawa gangguan, utawa kanthi ngomong: 'Tumindakna dhisik tugas iki utawa kuwi, amarga iku ora gedhe; banjur, kanthi pikiran tentrem, kowe bakal maca'. Kanthi nyaranake iki, dhèwèké uga nyulut semangat khusus kanggo pagawean manual, supaya kowe ora maca sakcepete. Dhèwèké nindakake iki nalika ndeleng ana sedulur sing maca kanthi tekun lan entuk manfaat saka iku, nyoba ngalihake perhatianmu saka upaya iki lan ngalangi kowe nganggo alesan-alasan kaya ngono lan liya-liyané. Aja pracaya marang dhèwèké; nanging kowe kudu kaya rusa kang ngelak banget kepéngin tekan matair, yaiku Kitab Suci, supaya kowe bisa ngombe saka kono lan matèni ngelakmu sing nyala ing atimu amarga napsu.

148. Nalika Gusti maringi kowe maca lan mangertèni sabda saka Kitab Suci, awasna aja nganti lumantar kowe tanpa guna; nanging renungna ing pikiranmu, ukirna ing atimu, lan simpenana ing memori kowe kanthi kiyat supaya ora gampang luntur. Amarga katulis: *'Aku bakal sinau saka paugeran Panjenengan'* (Mazmur 118:16); lan maneh: *'Aku wis nyumputake tembung-tembung Panjenengan ing atiku'* (– 11).

149. Nalika kowe maca, maca kanthi semangat lan teliti; renungana saben tembung kanthi tliti, lan aja mung mbalik kaca, nanging yen perlu, aja males maca ayat kaping pindho, kaping telu, utawa kaping pirang-pirang supaya kowe bisa mangertèni maknané.

150. 150 Nalika kowe lungguh kanggo maca utawa ngrungokake wong maca, ndedonga dhisik marang Gusti, kandhaa: 'Gusti Yesus Kristus! Bukakna kuping lan mripat atiku, supaya aku bisa krungu Sabda Panjenengan lan nepaki kersa Panjenengan. *'Bukakna mataku, lan aku bakal mangertèni kaajaiban paugeran Panjenengan'* (Mazmur 118:18). Aku percaya, ya Gustiku, Panjenengan bakal padhangaké atiku." – Tansah ndedonga marang Gusti kanthi cara iki, supaya Panjenenganipun maringi padhang ing pikiranmu lan mbukak kakuwataning Sabda Panjenenganipun marang kowe. Akeh wong, gumantung marang pangertené dhéwé, wis kliru, lan *'ngaku wicaksana, padha dadi bodho'* (Roma 1:22).

151. Golekna meneng kaya tembok kang kuwat; amarga meneng bakal ngangkat kowe luwih dhuwur saka hawa napsu. Sampeyan bakal perang saka dhuwur, déné wong-wong mau perang saka ngisor. Mula, golèkna meneng kanthi ajrih marang Gusti, lan ora ana panah mungsuh sing bakal nglarani sampeyan. Meneng, yèn digandhèngaké karo ajrih marang Gusti, iku kaya kereta geni sing ngangkat sapa waé sing wis éntuk mau menyang swarga.

152. Meneng iku ibu saka rasa nyesel, pangilon saka dosa, mata air luh kang ora ana enteke, sekolah kanggo ngawasi pikiran lan pamikiran, dhasar puasa, pager nglawan keserakahan mangan, lapangan latihan ing pandonga lan maca, pangtenang pikiran, pangayoman sing ora goyah saka kuwatir, sangkula sing becik lan entheng sing maringi panglipur lan nyangga sapa wae sing nggawa, ibu saka ajining ati, panjara kanggo napsu, tali kekang kanggo mripat, ilat, lan kuping, anggur saka ora kepengin, lahan subur Kristus sing ngasilake woh sing becik.

153. Golekna kanggo awakmu bagéan sing becik iki, sing dipilih déning Maria, sing lungguh ing sikilé Gusti lan nyandhak marang Panjenengané piyambak, dadi tuladha meneng. Amarga iku Gusti muji dhèwèké, kandha: *'Maria wis milih bagéan sing becik, sing ora bakal dijupuk saka dhèwèké'* (Lukas 10:42). Delengen apa iku sepi! Gusti piyambak muji wong-wong sing wis nggayuh iku. Mula, nggayuh sepi, lan kowe bakal remen marang *'Gusti'* (Mazmur 36:4), lungguh ing sikilé lan nempel marang Panjenengané piyambak, supaya kowe bisa kandha kanthi wani: *'Jiwa kawulo nempel dhumateng Panjenengan; tangan tengen Panjenengan nyengkuyung kawulo'* (Mazmur 62:9).

154. Lara ora langsung dadi ora bisa mari, nanging amarga diwiwiti saka kelalaian, banjur saya gedhe nganti dadi karusakan sing ora kaétung. Lan hawa napsu ing jiwa muncul saka sabab cilik, nanging yèn ora dibasmi, bakal nyebabake kekacauan sing ora kaétung ing jiwa. Apa kowe weruh carane nodha ijo ing tembaga saya jero lan jero? – Mula saka iku, mangertèni apa sing ditindakake hawa napsu marang jiwa nalika diabaikan. Yen kowe ora mbusak karat, kowe ora bakal bisa mbusak nodha; yen kowe ora nguwasani sipat daging, kowe ora bakal bisa ngusir hawa napsu saka awakmu. Karatan nempel kenceng ing tembaga: mangkono uga hawa napsu ngakar ing watak. Sapa waé sing ngresiki tembaga sadurungé karatan, ora bakal kuwatir manèh; sapa waé sing ngagemaké jiwa nganggo kabecikan, bakal aman lan ora bakal nandhang karusakan ala sing ndhelik. Yen dipoles, tembaga bakal sumunar kaya sandhangan; lan yen tembaga dipoles nalika durung kena karat, bakal awet suwe; yen ora, padhange mung ngapusi; wadhah kaya ngono ringkih lan cepet rusak, kaya wadhah saka tembaga sing wis rusak. Lan nyawa, yen wis rusak banjur bali marang kabecikan, bakal ngalami kahanan ragu-ragu, lan saka kahanan ragu-ragu mau banjur bali rusak.

155. Kaya dene nyawa dadi jasmani amarga nyawiji karo badan kang lembab, mangkono uga badan dadi rohani nalika nyawa, ing pangembangan karo wiji Gusti, tetep ora rusak. Lan Santo Paulus mbedakaké antarane wong rohani lan wong jasmani. Dheweke ngerti yèn wong daging uga nduwé nyawa, lan wong rohani uga nduwé awak; nanging amarga dominasi saka sing luwih unggul ing sawijining wong, jeneng saka aspek sing dominan mau dianggo kanggo nyebut kabèh pribadiné. Yen daging ngungguli nyawa ing sawijining wong, mula dhèwèké dianggep daging; nanging yen nyawa ngungguli, mula dhèwèké dianggep rohani. Ing panggonan liya, nyampekake teges sing padha, dhèwèké kandha: *'Awak nentang Roh, lan Roh nentang awak; amarga loro-loroné padha mungsuhan, supaya kowé ora bisa nindakaké apa sing kowé karepaké'* (Gal. 5:17). Injil nyatakake yèn Karajan Swarga kagungané wong-wong sing ngupaya kanthi tekun (Matt. 11:12). Roh ngupaya ngunggahaké kodrat marang kasucian Ilahi; amarga kodrat, lumantar daging, katarik marang bab-bab donya. Perjuangan roh nglawan kodrat iki minangka perang, lan lumaku kanthi loro cara: ing wong sing anyar tobat, supaya ora tiba ing pangrangkep karo daging; lan ing wong sing sampurna, supaya malah awaké dhéwé dadi rohani.

156. Yen hakekat manungsa iku jiwa sing langgeng, mula ora ana tumindak ora adil saka Gusti Allah nalika nggawa manungsa marang kaabadian; Panjenengané ora meksa sipat manungsa sing rumit, nanging mung nyengkuyung, lumantar kakuwatan Roh, daging—sing rusak amarga dosa—supaya kanthi kersané dhéwé narik dhéwé marang kaabadian, kaya abdi. Kaya tembaga sing njupuk wujud geni ing tungku geni, mangkono uga badan dadi rohaniah nalika digandhengake karo ketidakrusakan. Tembaga sing padha, yen dikubur ing lemah, bakal rusak kena karat lan dadi bledug; mangkono uga daging sing kecemplung ing hawa napsu.

157. Kepiye para Wali ndeleng daging? – Sifat daging ngidamake istirahat, nanging padha luwih ngupaya ngendhaleni lan nyiksa daging mau. Sifat kita (rusak, daging) seneng marang kamulyan, dene para Wali, sanajan dihina, nemokake panglipur lan nyimpen pakaryane kanthi rahasia. Sifat daging ngidamake rasa panganan; nanging padha ngentekake kuwi liwat puasa lan ngoyak kanthi pakaryan asketis. Sifat alamiah condhong marang urip bebojoan; nanging para Wali ngendhaleni kuwi liwat pantangan lan mbusak kabèh panyebab gairah. Sifat alamiah nguber kenyamanan urip; nanging para Wali, nalika dirugèkaké, sabar nampa; nalika dirampas, padha nampa kanthi luhur ati. Sakabèhé, padha nyingkiri urip daging sakabèhé, manut marang Sabda Gusti: *'Munggahna salibmu lan tututana Aku'* (Mat. 16:24). Rasul mulang bab sing padha, kandha: *'Patèna anggota-anggota awakmu sing ana ing bumi'* (Kol. 3:5). Panjenengané ora ngukum ciptaané Gusti Allah supaya musna; nanging, Panjenengané kepéngin nguripaké daging kanthi matèni apa sing ora lumrah ana ing jerone lumantar upaya roh. Panjenengané ora ngendika: *'Patèni anggota badan'*, nanging *'anggota sing ana ing bumi'*. Dadi, apa kuwi? – Ngeset, najis, napsu ala, keserakahan, lan kabèh bab kaya ngono. Manungsa daging, sing direndhahake lan rusak amarga dosa, seneng marang kabèh kuwi. Dosa nindakake kekerasan marang kodrat. Mula kodrat, tinimbang wareg, nyerah marang ora ana enteke

kepinginan; tinimbang nglegakake ngelak nganggo omben-omben – malah mabuk; tinimbang omah-omah – malah zinah; tinimbang kabeneran – malah goroh; tinimbang katresnan – malah mungsuhan. Kabèh iku ora cocog karo kodrat, lan Rasul mulang kita supaya matèni kabèh iku, kanthi ngendhalèni kodrat kita sing wis rusak supaya, nalika dikendhalèni roh, ora ngliwati watesé. Lan nalika Sang Juruwilaha ngendika manawa luwih becik wong asketis mlebu Karajaning '*cacat*' utawa '*miskin*' (Mat. 18:8), Panjenengané mrentahaké supaya ora motong anggota sing wis diciptakaké, nanging supaya ora ndadèkaké dadi piranti dosa.

158. Sapa waé sing kepéngin berjuang demi Kristus kudu nduwèni pakéan waja kaya ngéné sing bisa mbantu dhèwèké ajeg nglawan setan lan nyenengaké Juruslamet kita, yaiku:

159. Tinimbang rebutan, tampi iman marang Trinitas sing sejati lan ora bisa dipisah-pisah, kaya wiji mustard. Kaya wiji mustard sing bunder sampurna lan kaya bisa mlaku dhéwé, imanmu uga kudu mlaku dhéwé. Gerakan iman iku kabecikan. Ana wong sing duwe iman nanging ora ana tumindak; kuwi dudu iman, amarga iku mati – kaya sing kacarita: '*Iman tanpa tumindak iku mati*' (Yakobus 2:20). Sapa waé sing duwe iman lan nindakake pakaryan iman, nduwèni iman kaya wiji sawi sing mlaku dhéwé. Entukna iku, lan tetep waras lan ora cilaka ing iman, kobong karo kersa manut marang dhawuhe Juruwilaha kita, supaya kowe uga bisa krungu saka Panjenengané: '*Apik tenan, abdi sing becik lan setya; mlebu ing kabungahaning Gustimu*' (Matéus 25:23). Gusti nyebut dhèwèké 'becik' amarga pakaryané, lan 'setya' amarga imané.

160. Tinimbang nganggo helm, anggo pangarep-arep berkah ing tembe, '*sing ora ana mata sing wis weruh, ora ana kuping sing wis krungu, lan ora ana sing wis mlebu ing ati manungsa, lan sing dadi pangarep-arep para malaikat*' (1 Petrus 1:12; 1 Korinta 2:9). Pangarep-arep iki maringi kowe panglipur sing teguh ing sangsara lan sedhih, lan kelingan marang pangarep-arep iki bakal nggembiraké kowe. Para martir sing piningan berkah déning Kristus ngetutaké iki; ing tengah sangsara sing nyeri, ing tengah panyiksaan sing medeni lan manéka warna, ing tengah geni kang kobong, padha tetep nyimpen pangarep-arep sing dadi idaman ing ngarepé, mula kanthi rela lan matur nuwun padha nahan kabèh iku, supaya bisa éntuk apa sing diarepaké. Tansah tetepna pangarep-arep iki ing ngarep mripatmu, supaya kepinginan marang apa sing kok pangarep-arep ora ngidini kowe mikir bab sing fana, lan malah nyurung kowe supaya siap nindakake kabecikan apa wae.

161. Tinimbang nganggo sabuk, sangga awakmu nganggo katresnan sing sampurna marang Gusti Allah lan marang sesamamu: katresnan bakal njamin kowe maju tanpa alangan. Wong sing wis nyanggoni iku bisa liwat apa wae kanthi nyaman lan tanpa alangan; luwih-luwih maneh, wong sing nyanggoni katresnan bakal liwat kabèh kanthi nyaman. Amarga '*katresnan*', kaya sing kacarita, '*ngendhokake kabèh, pracaya kabèh, ngarep-arep kabèh, sabar ngadhepi kabèh*' (1 Kor. 13:7); kebak katresnan, St. Paulus kandha: '*Sapa sing ringkih, lan aku ora ringkih?*' *Sapa sing kesasar, lan aku ora kelangan ketenangan*' (2 Kor. 11:29)? Delengen welas asih lan kekuatan katresnan!

162. Tinimbang sepatu, sandhanganana asor: kaya sepatu kang dipijak-pijak, wong kang wis nduwé asor tumindaké supaya nalika kabèh wong nginjak-nginjak dhèwèké, dhèwèké nganggep kuwi lumrah. Lan kowé, sedulur, golèkna asor. Iki dudu sepatu jasmani, nanging sepatu rohani: iku bakal ngindhungi kowe, '*supaya sikilmu ora kesandung watu*' (Mazmur 90:12). Daud sing bejo, sawise nduweni andhap asor, kandha: '*Aku iki cacing, dudu manungsa*' (Mazmur 21:7). Delengen carane Gusti tresna marang andhap asor, carane Panjenengané nyedhak marang wong-wong sing wis nduwé sipat iku, lan carane Panjenengané tansah ndelok wong-wong mau kanthi sih. Amarga wis kacathet: '*Panjenengané manggon ing panggonan luhur, nanging tansah ndelok kanthi sih marang wong andhap asor*' (Mazmur 112:5–6), lan maneh: '*Mripaté Panjenengané ngawasi wong mlarat*' (Mazmur 9:29). Nalika kowe krungu bab wong mlarat, aja mikir marang wong sing ora duwe bandha donya; amarga akeh raja sing wis nyenengake Gusti, lan akeh wong mlarat sing padha binasa. Nanging Panjenengané nyebut wong mlarat iku wong sing mlarat ing roh, kaya sing kaserat: '*Berkah wong mlarat ing roh, amarga kagungané Karajaning Swarga*' (Mat. 5:3).

163. Tinimbang nganggo tameng, lindhungi awakmu nganggo salib suci, tandhani anggota awak lan atimu nganggo salib mau. Lan aja mung gawe pratandha salib nganggo tanganmu, nanging uga tandhani nganggo iku, ing pikiramu, saben pakaryan sing kok lakoni: teka lan mulihmu, lungguh lan tangi, lan ambenmu – lan apa wae pangabdian sing kok lakoni, sepisanan lan sing paling utama, kanggo berkah, tandhani awakmu nganggo salib ing asmane Rama, Putra, lan Roh Suci. Iki senjata sing paling kuwasa – lan ora ana sing bisa nglarani kowe yen kowe dilindhungi dening senjata iki. Yen malah wong sing nggawa cap Sang Raja donya ora bisa cilaka saka sapa wae, luwih-luwih ora ana sing bisa nglawan kita nalika kita nggawa cap Sang Raja swarga sing agung. Gunakna senjata iki sak kerep-kerepe, sedulur; amarga iki kuwat nahan panah

mungsuh. Aja lali nglingungi awakmu nganggo pratandha salib; lan kowe bakal mecah jebakan sing diapiake setan kanggo kowe; amarga katulis: *'Ing dalan iki, nalika aku mlaku ing kana, padha masang jebakan kanggo aku'* (Mazmur 141:4). Tansah tandhani awakmu nganggo pratandha salib; lan sing ala ora bakal nyentuh rohmu.

164. Tinimbang busur, jembarake tanganmu ing pandonga, kaya sing katulis: *'Kowe wis gawe lengenku dadi busur perunggu'* (Mazmur 17:35). Amarga pancen, 'busur perunggu' nglawan mungsuh iku tangan sing jembar ing pandonga kanthi kesadaran pepak; iki panah sing diluncurake kanthi trampil dening sing narik busur. Yen kowe ngidini pikiranmu ngumbara, kowe bakal kaya wong sing nyekel busur nanging ora ngerti carane nancepake panah marang mungsuh, banjur nembak panah mau menyang langit. Apa tembakan kuwi bakal medeni mungsuhmu yen kowe nyekel busur nanging nembak panah ora marang dheweke nanging sembarangan? – Ora bakal medeni sak cilik wae. Mung nalika wong ndedonga kanthi wicaksana, ora nglilani pikirane nyasar, lan mangerteni sapa dhèwèké, marang Sapa dhèwèké ngadeg, lan karo Sapa dhèwèké rembugan, ndedonga mau nyedhak marang Gusti Allah, lan mungsuh nandhang sangsara banget, kaya kena panah ing ati. Banjur, kanthi sih rahmaté Gusti, nyawa saya makmur, déné mungsuh mlayu kaya bledug ing ngarep angin, digawa Malaikaté Gusti. Mulané, wong sing ndedonga kanthi wicaksana lan ngupaya kanthi wani ngendhalèni pikirane dhéwé ndadèkaké mungsuh nandhang sangsara.

165. Ndonga kanthi sadhar tuntas (ngerti marang sapa lan kanggo apa kowe ndonga). Lan yen, nalika ndonga, ana apa wae—liwat mripatmu utawa amarga alesan liya sing ngganggu pikiranmu, ngertia menawa iki pakaryané mungsuh, lan aja kesusu mungkasi pandongamu; nanging, sawisé ngélingi awakmu dhéwé, kumpulna manèh pikiranmu, banjur ndedonga kanthi sadar, supaya kowe ngerti apa sing kok jaluk marang Gusti lan kanggo apa kowe njaluk marang Panjenengané, lan supaya kowe ora ngomong kosong utawa muni dawa-dawa. – Lan iku pakaryané Setan sing nembak pikiran kaya panah sembarangan, lan ora ngidini wong tetep fokus marang apa sing dadi urusane. Amarga dhèwèké ngerti yèn yèn wong nerusaké pandongané, Sing Maha Nggawé bakal ngrungokaké dhèwèké, sanajan dhèwèké wong dosa sing ora kaétung. Mulané mungsuh nggawa wong mikir bola-bali, supaya pikirane mabur kaya panah sing ditembakké menyang langit. Lan kadhangkala nalika tangane nglebar ndedonga, ilaté ngomong siji bab, déné pikirane mikir lan mbayangaké bab liya – dadi ejekané mungsuh. Mula, sedulurku, tansah nyuwun marang Gusti apa sing pancen perlu banget lan apa sing dadi kabutuhan khususmu, lan manut karo raos kabutuhan iku. Pikirna loro wong wuta saka Yerikho. Padha njerit marang Gusti: *'Gusti, welasana kami, Putrane Daud'*. Lan nalika Gusti nyuwun marang wong-wong mau, *'Apa sing kowe karepake Aku lakoni kanggo kowe?'* – wong-wong mau, ing sangsara lan kanthi raos krasa ing atiné, njaluk, *'supaya mripaté kabuka'* (Matéus 20:30). Padha ora kandha: *'Wenehana kita iki utawa iku'*; awit apa kabutuhane ora akèh? Nanging padha nyuwun siji bab sing kabutuhane paling mendesak. – Pikirna wanita Kanaan – apa sing dipanjaté marang Gusti? – *'Gusti, kawelasi aku! Anakku wadon kesiksa abot déning setan'* (Matéus 15:22). Dheweke ora ngucap apa-apa kajaba lara ing atiné. Mangkono uga, apa ora kabèh sing teka marang Panjenengané padha ngandharaké lara ing atiné marang Panjenengané? Yen wong lara teka marang dhokter, apa ora dhèwèké nuduhaké apa sing nglarani? Lan kowe, sedulurku, aturaké marang Gusti lara ing atimu. – Delengen Panjenengané, banjur, lumantar paningal pikiranmu lan kakuwatan iman, supaya, kaya sing katulis, kowe bisa ndeleng *'Panjenengané sing lungguh ing pangastana, ing panggonan sing dhuwur lan mulya'* (Yesaya 6:1), lan bala malaikat lan malaikat agung sing padha ngadeg ing ngarsané; lan, kanthi sujud ing ngarsaning kabecikané, tuangna pangajabmu ing ngarsané. Kaping pisan, ngakoni dosa-dosamu, lan sawisé kuwi nyatakake marang Panjenengané tembung-tembungmu utawa sedhihmu, supaya Panjenengané paring welas asih marang kowe lumantar kabecikané, lan ngucuraké berkahé marang kowe: Wah, nyawaku! *'Amarga imanmu sing gedhé, kowe bakal dituruti manut kersamu'* (Matéus 15:28).

166. Wong-wong sing mripat rohani padha padhang lan tansah mbukak ngerti tenan yèn dudu amarga kekuwatané dhéwé, nanging amarga kakuwatané Gusti Allah sing ora bisa dikalahaké, padha kaslametaké saka godané sing jahat. Kabebasan sing ana kanggo manungsa mung dumunung ing tekad—utawa ora ana tekad—kanggo nolak setan; nanging sanadyan bisa nolak, dhèwèké ora nduwèni panguasaan sakabèhé marang hawa napsuné. Yèn manungsa, sanadyan tanpa waja peparingé Roh Suci sing sampurna, bisa nolak tipuané setan, mula Gusti ora bakal paring dhawuh marang kita supaya ndedonga: *'Aja nganti kita mlebu ing panggodha, nanging nylametake kita saka sing jahat'*. Mula, sapa waé sing kepéngin dibébasaké saka panah geni sing jahat, supaya bisa nggayuh katenangan ati lan mèlu ing kamulyan déwa, kudu kanthi kepénginan sing ora kendhat, kanthi sakabehing atine lan sakabehing kekuwatane, tansah ngupaya pitulungan saka ing

dhuwur, supaya kanthi pitulungan iku dheweke bisa ngungkuli hawa napsu, lan lumantar kamenangan kaya ngono—sing ora sia-sia—nggayuh kraton kasucian, *'ing ngendi ora ana sing bisa ndeleng Gusti kajaba wong-wong sing wis nggayuh kono'*.

167. Usaha supaya dadi anaké Gusti Allah sing tanpa cela, lan mlebu ing pangasoan *'ing ngendi Kristus wis lumebu luwih dhisik tinimbang kita'* (Ibr. 6:20); usaha supaya katulis ing Gréja swarga bebarengan karo para putra sulung; usaha supaya munggah menyang Yerusalem swarga, ing ngendi swarga kaendahan dumunung. – Nanging mangertosi yèn kowe ora bakal dianggep pantes nampa berkah-berkah sing nggumunake iki kajaba kowe ngucurake luh awan lan bengi kaya kali, kaya sing diandharaké Sang Wali: *'Aku ngumbah amben saben bengi; aku nyirami kasurku nganggo luhku'* (Mazmur 67:7). Apa kowe ora ngerti yèn *'sing nandur kanthi tangis bakal panèn kanthi kabungahan'* (Mazmur 125:5)? Mula saka iku Nabi kandha: *'Aja ndhelikaké tangisku'* (Mazmur 38:13); lan manèh: *'Aku wis nyedhiyakake luhku ing ngarsamu, kaya ing janji Panjenengan'* (Mazmur 55:9); lan manèh: *'Luhku wis dadi pangananku awan lan bengi'* (Mazmur 41:4); *'lan aku wis nyampur ombenanku karo tangis'* (Mazmur 101:10). Luh sing mili kanthi kesadaran, kanthi sedhih gedhe, ing tengah semangat murni saka jero ati, iku dadi panganing jiwa, roti swarga sing nyukupi jiwa kanggo urip langgeng.

168. Kaya ana swarga sing katon iki, sing diarani langit kang langgeng, ing ndhuwur ana swarga liyane, padhang sumunar lan ora katon dening mripat jasmani, ing kana panggonané para malaikat. Ana tabernakel sing ora digawe nganggo tangan, ing ngendi para malaikat suci nindakake pangabdiané. Kabeh iki ilahi, ora bisa diucapake, padhang, lan ora kagolong jaman iki, nanging kagolong donya liya, ing ngendi ora ana bengi, ora ana roh jahat, ora ana prahara. Nanging amarga ora saben wong, sapa wae, diparingi idin ndeleng sing ilahi nganggo mripat batin; mulané, kaya sawijining tabir, langit kang langgeng diadegaké, supaya saka kono para malaikat ora mung bisa ndelok saben wong, nanging mung wong-wong sing resik atiné lan suci pamikirané—kanca-kanané ing kutha lan kanca-kanané ing perang. Lan nalika tabir iku diangkat, bakal kabukak marang wong-wong sing bener apa sing ngenteni wong-wong sing bener.

169. Pandonga sing dipanjat kanthi dawa, kanthi jiwa sing sedhih lan pikiran sing fokus, munggah menyang swarga. Kaya banyu sing mili ing lemah rata lan nduwé papan amba ora munggah dhuwur, nanging nalika pipa-pipa mblokir aliran ing ngisoré banjur nyempitaké, banyu mau, amarga kesempit, mumbul munggah luwih cepet tinimbang panah apa waé: mangkono uga pikiran manungsa ngumbara lan sumebar nalika ngrasakake kamardikan gedhe; nanging nalika kasangsaran lan sedhih ing ati matesi, ing kahanan sangsara sing endah iki, pikiran mau mabur munggah lan nglantarakake pandonga sing murni lan semangat marang Gusti. Yèn pandonga sing diatur kanthi sedhih iku pancèn dirungokaké, iku wis disaksiaké déning Nabi, sing kandha: *'Nalika aku ana ing kasangsaran, aku muni marang Panjenengané, lan Panjenengané mirengaké aku'* (Mazmur 119:1). Mula saka iku, ayo padha mbangkitake nurani lan nimbulake rasa sedhih ing atiné lumantar éling marang dosa-dosané, supaya pandonga kita pantes dirungokaké—waspada, tansah éling, lan bisa nggayuh langit kanthi tangisé. Ora ana sing bisa ngusir kemalasan lan kelesuan saka awake kita kanthi luwih efektif tinimbang rasa nyesel lan sedhih sing nyeri, sing ngefokusake pikiran marang siji titik lan nggawa bali marang awake dhewe. Sapa waé sing sedhih lan ndedonga kaya mangkéné, sawisé ndedonga bakal bisa nandur panglipur ageng ing atiné. Kaya kumpulé méga sing wiwitané ndadéaké swasana mendhung, nanging nalika udan tiba saka méga lan méga-méga kuwi siji-siji kelangan uap sing wis nglumpuk ing jeroné, banjur swasana dadi cetha lan padhang manèh: mangkono uga sedhihé jiwa, nalika isih kasimpen ing jeroné, ndadéaké pikiran kita peteng; nanging nalika wis entèk ing luh liwat tembung-tembung pandonga lan metu ing njaba, iku banjur nggawa kajelasan gedhé marang jiwa, ngeteraké menyang pikiran wong sing ndonga, kaya sinar cahya, gagasan pitulungané Gusti Allah.

170. Apa sampeyan kepengin ndedonga tanpa gangguan? – Pasthekake manawa pandonga sampeyan sumebar saka jeroning atimu. Kaya wit-witan sing wis nancepake oyod sing jero, sanajan kaping sewu kapukulan dening angin, ora bakal patah lan ora bisa dicabut, amarga oyode kuwat nancep ing jeroning lemah, mangkono uga pandonga sing diangkat saka jeroning kalbu, amarga wis nancep kanthi kuwat, munggah ing dhuwur, lan ora ana badai pikiran sing bisa nyasarake. Nabi maringi tuladha bab iki, ngendika bab dhèwèké: *'Saka jeroning jeru aku muni marang kowe, ya Gusti'* (Mazmur 129:1).

171. Aku mriksa gudang senjata para pemenang, ngupaya mangerteni senjata endi sing nggawa kamenangan mutlak marang sapa wae sing nggunakake. 'Akeh senjata sing katon ing pandanganku ing kana,' lan saben senjata kuwi bisa ngasilake kamenangan gemuruh. Kaping pisan, aku weruh puasa murni—pedhang sing ora tau kelangan landhep. Banjur aku weruh kesucian, kabersihan, lan kasucian—busur sing panah

landhep nembus ati wong sing ala. Aku uga weruh kamlaratan, sing ngremehake perak lan kabèh bandha donya – waja iki sing nyegah panah liciké setan tekan ing ati. Ing kono aku mirsani k , katresnan – tamèng iki; lan tentrem – tombak kukuh iki, sing ndadèkaké Setan gemeter lan mlayu. Aku weruh waspada – waja iki; pandonga – pelat-pelat iki; lan kabeneran – kereta perang entheng iki. – Nanging nalika aku mriksa kabèh senjata mau lan mikir endi sing paling kuwat, aku weruh benteng kasetyan lan manggihaké yèn ora ana sing luwih kuwat tinimbang kuwi; amarga ora ana senjata mungsuh sing bisa nembusé, lan Sing Jahat ora kuwasa nyerangé. Mula, yèn kowe péngin menang ing perang sing lagi kowe lakoni, goleka pangayoman ing balik benteng kasunyatan; ngungsi ing kana lan aja ninggalaké pertahanan iki – supaya sing nyerang ora bakal nyekel kowe dadi tawanan; aja gumantung sakabehé marang senjata liya, supaya sing Jahat ora ngalahaké kowe.

7. Pitutur Kanggo Para Asceta

1. Wiwitaning pamutusan urip biksu yaiku ajrih marang Gusti Allah; amarga biksu sing ora ajrih marang Gusti Allah bakal nemokake awake dhewe ana ing njaba gapura Karajan Allah. Wiwitaning urip sing becik kanggo biksu yaiku pangawikan marang Gusti Allah; nanging ora ngerti marang Gusti Allah bakal ndadekake atiné biksu peteng.

2. Warisan sing becik kanggo biksu yaiku kasucian lan kasucilulut; nanging biksu sing ora nduwéni kuwi bakal kelangan warisan para leluhur.

3. Upaya tapa brata sawijining biksu yaiku sinau Kitab Suci lan nepaki dhawuh Gusti; biksu sing ora nindakake iki dudu wong tapa brata.

4. Panganane biksu iku nindakake kersaning Gusti; nanging panganan sing nyenengake indra ora bakal nggawa biksu ngarsane Kristus, nanging '*mlebu weteng banjur metu menyang jamban*' (Matéus 15:17).

5. Kaki rahib, kanthi ajining diri, lumaku ing undhakan Gréja; nanging aja nganti mlaku saka omah siji menyang omah liyané kanthi tumindak ora tertib.

6. Mula saka iku, biarawan kudu golek pitutur saka wong wicaksana; aja nganti pitutur saka wong bodho ngrembaka ing atiné.

7. Biarawan sing waspada liwat Mazmur, kidungan lan lagu rohani ngusir khayalan bengi; nanging biarawan sing kesengsem karo kabecikané, turu, nganyam jaring laba-laba.

8. Bhikkhu sing wani nyingkiri jebakan setan kanthi salib Kristus.

9. Biarawan sing dhasaré mantep lan nyandhak ing lemah tumindak kaya setan ing kabèh bab (kanthi mbantah dhawuh, lumantar licik lan nyenengi napsu dhéwé).

10. Muga-muga pikiran sang biarawan tansah kapenuhan pakaryan becik. Disiplin sang biarawan dumadi saka pikiran sing luhur budi. Waspadha sang biarawan ngendhaleni pikiran sing ora resik.

11. Pangolahan biksu iku jiwa sing becik, ngasilaké woh miturut Injil. Biksu sing ngolah iku sing sepisanan ngrasakaké wohe.

12. Kekuwatan langgeng ing sajroning biksu yaiku ora kepengin duwé, kang nggawa salib; nanging katresnan marang dhuwit ngrusakaké, amarga ngalang-alangi mlebu Karajan Swarga.

13. Sumbangan sing becik kanggo biksu yaiku kasucian, sing bebarengan karo Elia ing kereta cahyane ngangkat dhèwèké menyang swarga. Kakuwatan kasucian dumunung ing nyingkiri mangan; nanging biksu sing kesengsem ngombe ngotori dagingé.

14. Luh sing mili saka mripat iku wit urip, saya dhuwur ing andhap asor. Rahib sing nggayuh iki bakal ngundhuh woh sing apik.

15. Wong biara sing ngumumaké kabecikane marang kabèh wong bakal nimbulaké rasa muak – lan bakal krungu saka Gusti: '*Kowe wis nampa ganjaranmu*' (Matéus 6:2). Nanging sing isin nyiritakaké bab kuwi bakal nampa ganjarané saka Gusti, sing ngerti apa sing ditindakake kanthi rahasia.

16. Nalika maringi '*kanggo Gusti apa kang kagungan Gusti*', aja gumedhe, sang biksu; nanging, ndedonga marang Gusti, kandhaa: 'Kula aturaken dhumateng Panjenengan, dhuh Gusti, punapa kang kagungan Panjenengan, lan saking Panjenengan piyambak kula nyuwun panyelamatan nyawa kula.'

17. Gusti mireng pandhita sing nglakoni pandonga wengi kanthi manah suci; ing awan Panjenengané ndadekake dhèwèké padhang kaya awan, lan saben dina Panjenengané mbukak yèn dhèwèké saya padhang.

18. Gusti ora manggon ing kesombongan biksu, nanging ing andhap asoré Roh Suci manggon.

19. Aja nganti jubah sang biarawan (dudu sing tenunan, nanging sing rohani) dadi kotor. Sang biarawan kaya ngono bakal mlebu kraton karo Sang Penganten ing tengah wengi.

20. Wahai rahib, siapna lenga kanggo nampani Penganten Jantan; amarga yèn kowe ora duwé apa-apa kanggo dituangaké menyang lentera supaya murub padhang, kowe bakal tetep ana ing njaba kraton bareng para dara bodho.

21. Uripé biksu, minangka paniru para malaikat, kudu dadi kobongan kanggo mbusak dosa; kudu dadi kabungahan tanpa kendhat saka wong sing tobat.

22. Uripé biksu kudu nggawa cap pangurmatan marang hawa napsu ing kabèh anggotané: uripé Yohanes Pembaptis dadi tuladha kanggo dhèwèké.

23. Muga-muga prahara setan padha mlayu saka para biksu; lan muga-muga katentreman malaikat padha bungah ana ing antarané. Nalika prahara setan muncul, he biksu, tahanana nesumu; amarga urip biksu kudu tansah nganggo alus lan sabar.

24. Biarawan kang kobong karo semangat (kanggo Gusti) ngusir setan; nanging biarawan kang digerakké déning saingan sombong, kang saingan karo seduluré, narik setan marang dhèwèké.

25. Aja nganti srengéngé surup nalika kowe isih nesu, lan aja nganti swara ribut sing ora tertib saka tenggorokanmu sing nesu ngganggu sedulurmu.

26. Aja nganti mbalik saka ngrungokake kidungan, amarga iku kidungé malaikat; nanging uwal saka rame-ramé tontonan setan, amarga iku tipuan setan.

27. Mugi salibé Kristus tansah ana ing bathukmu, lan ajrih marang Gusti ana ing atimu.

28. Meneng, bebarengan karo ati sing resik, ngolesi biarawan nganggo lenga Roh Suci.

29. Sifat sing apik ngrembakaaké katresnan sedulur lan ngusir perselisihan.

30. Sapa sing nyawiji karo Gusti ora bakal nyerah marang setan, supaya ora isin ing kamar panganten.

31. Tamengé biarawan sing ora bisa dikalahaké yaiku kidungané malaikat ing lambéné; pati tumrap dhèwèké kaya turu, luwih nyenengaké tinimbang kidungan.

32. Bandha biksu iku kamlaratan kersa; biksu sing nganggo iku kawilang ilahi. Simpen bandha kanggo awakmu ing swarga; awit jaman kabungahan ora ana enteke.

33. Aja nganti pikiranmu kosong; tansah kebak Kitab Suci. Lawangmu aja dikunci nganggo gembok wesi, nanging dikunci nganggo watu pojok (asma Gusti Yesus, diwartakaké kanthi waras).

34. Wajah sang biksu dadi nggumunake nalika ndedonga, lan tapak kabungahan rohani sing wis dirasakake nggawa kabungahan marang sakabehe biksu.

35. Sang biarawan sing ora nyukupi napsu lan ora tresna marang anggur dadi kaya malaikat.

36. Kaendahan sing ora bisa diungkapake yaiku kasucian sing sumunar ing jiwa biksu; nanging pasuryané dadi paling ngeri nalika kasucian iku ternoda.

37. Bab paling awon kanggo biksu yaiku tiba ing dosa; iku ngrebut kabèh kabecikan ing jerone, kaya geni ngrebut jerami.

38. Sang biarawan sing wis ninggalaké donya dadi kanca Kristus; nanging sing kesangkut ing urusan donya ora nyenengaké Panguwasa—Kristus.

39. Sang biarawan sing ora ngidam dhuwit iku pangkhotbah sejati babagan Karajan Swarga, dene sing kaserang keserakahan iku wong sing mati kanthi sengsara.

40. Kasucian, sing dibarengi karo kesucian prawan sing tanpa cacat, iku perhiasan kanggo biksu enom.

41. Ketaatan iku bandha kanggo biksu: sapa waé sing nduwèni bakal dirungokaké déning Gusti.

42. Mugi sang biksu ngucapaké tembung kabecikan, lan nganggo lambéné mugi dhèwèké ngandharaké Sabdainggil.

43. Mugi sang biksu kanthi sukarela nahan luwe, supaya badan donya iki asor lan nyawa langit pinunjul.

44. Mugi sang biksu ngucapaké tembung kabeneran, lan mugi kabohongan sirna saka lambéné.

45. Nalika kowe krungu tembung kasar, aja nesu, nanging andhap asor; awit kanthi dadi pangripta tentrem, kowe bakal nampa ganjaran tentrem sing mesthi, lan kowe bakal diarani putraning Gusti kang Maha Luhur.

46. Singa ditakuti déning keledai alas; mangkono uga biksu kudu ngati-ati marang pikiran napsu.

47. Biarawan sing ngidini mangan ing njaba wektu puasa iku kaya wong sing ngrusak dhasar saka tiang (ing ngendi dheweke manggon).

48. Kaya angin puter sing ngaduk bledug ing padang, mangkono uga biksu sing sombong sing ngaduk geger napsu ing biara.

49. Malaikat ing bumi iku biksu sing becik, ora kena panah hawa napsu.

50. Aja nyerah marang kesombongan, supaya kowe ora ngalami ambruk sing nggegirisi. Tiru andhap asoré Paulus, supaya kowe bisa dadi ahli warisé bebarengan.
51. Jupuk alusé Musa minangka tuladha, supaya Gusti Allah ngowahi atimu sing atos dadi tlağa banyu, lan kowe, sawisé ngrasakaké paédahé iki, bisa ngumandhang kanthi puji: '*Gusti wis nuntun aku ing banyu katentreman*' (Mazmur 22:2).
52. Elinga sepira endahé asor, lan pilihna iku kanggo awakmu; awit iku ngangkat sapa waé menyang swarga. Ganjaran apik diparingaké marang kowe amarga asor—Karajaning Swarga: aja nganti kowe nyerah.
53. Wong biara enom, sing ngremehake kesia-siaan, kudu tetep ajeg ing kasucian. Wong biara sing dipelihara dening kasucian iku kaya tanduran enom sing disucekake dening Gusti.
54. Puasa iku tali kekang kanggo biksu; sapa waé sing mbuwang tali kekang iki bakal dadi '*jaran galak*' (Yer. 5:8). Biksu enom sing ora ngiket wetengé ora bakal bisa nyingkiri dosa daging.
55. Wengi lan awan, biksu sing waspada tetep tekun ndedonga; nggebuk atiné dhéwé, dhèwèké ngucuraké luh lan narik lenga urapan saka swarga tumrap dhèwèké.
56. Wit urip ing donya yaiku biksu sing ora diperbudhakake dening napsu lan sing wis nyekel urip malaikat.
57. Pedhang paling landhep nglawan setan yaiku mazmur ing lambe biksu.
58. Wit garingé Elisha narik wesi saka jeroning banyu; mangkono uga badan biksu sing wis garing narik nyawa saka jeroning napsu. Puasa biksu ngeringaké aliran hawa napsu. Kanggo biksu, wates puasa iku pati; lan muga-muga pati durung teka sadurungé puasane rampung.
59. Pedhang nglawan napsu iku waspadane wong biara nalika ndedonga. Ora ana wates wektu kanggo ndedonga wong biara; mula, padha muji Gusti kapan wae.
60. Ora gampang kanggo biksu sing ora bisa menahan cangkemé nalika dina nesu kanggo nguwasani napsuné uga. Biksu sing nesu matèni nyawané dhéwé lan nglarani wong liya nganggo panah landhep.
61. Siapna dhiri sadurunge godaan teka; iki bakal mbantu kowe mbuktekake kapinteranmu nalika ngadhepi godaan.
62. Aja nglumpukake bandha, lan aja nyukupi napsu daging: dalan sing sempit lan sesak mbutuhake kowe nyisihake kabeh sing ora ana gunane ing kono. Tiru tuladha Paulus, '*ngetung kabeh iku rugi, supaya aku bisa entuk Kristus*' (Fil. 3:8). Kekayaan lan kesenangan daging ora bakal mlebu liwat gapura swarga. Mula saka iku, tresnaa marang katentreman, ora ngidam-idam, lan ngendhaleni dhiri; lan kowe ora bakal ditinggal ing njaba gapura kuwi.
63. Api kang kobong ing sajroning biksu iku napsu, sing kobong amarga mabuk. Kristus iku mata air kang mili tanpa entek; kanthi nyedot saka Panjenengané, padamna geni kang ambuné ora enak kuwi.
64. Aja ngucapake tembung ala; yen ora, kowe bakal dadi kebon anggur sing ngasilake duri. Gunakake tembung sing paling manis nalika ngomong karo tangga teparo, niru tawon sing tansah nggawa madu tanpa rasa pait.
65. Biarawan sing sembrono kapleng-kapleng déning badai pikiran; nanging sing nguwasani dhiri dikuatké déning sabda Injil. Biarawan sing lalai, nanging, kesekel déning pikirane, kaya gandum sing kesekel déning duri.
66. Aja nyimpen tembung kasar marang sedulurmu ing atimu, supaya kowe bisa ngucapake ing pandonga: '*Ampunana kita... kaya kita wis ngapura*' (Mat. 6:12).
67. Mahkota pujian kanggo biksu yaiku tentrem lan kasucian; sapa waé sing nggayuh kuwi bakal '*ndeleng Gusti*' (Ibr. 12:14).
68. Kawicaksanané biksu ora dumunung ing ngerti pakaryan apa sing kudu ditindakake, nanging ing nindakake pakaryan mau kanthi wicaksana. Sing kaya ngono ora mulang nganggo tembung, nanging maringi piwulang liwat tumindak.
69. Sang biarawan wicaksana, nalika nglawan bala setan, ora tatu kena panahé; kanthi dikuatké déning Salib Kristus, dhèwèké ngempet sirah ula.
70. Bandha sing paling ajiné kanggo biksu yaiku kasucian, kang padhang déning cahyaning katresnan. Sapa waé sing wis nggayuh lan njaga kasucian mau mesthi bakal mlebu kamar panganten.
71. Netepi dhawuhe Gusti kang Maha Luhur, lan ngugemi paugeran para Bapa; lan kowe bakal dadi ahli waris Karajan Swarga.
72. Wong biara sing ora kendali lan sombong bakal tiba ing godaan lan perangkapé setan; nanging sing alus bakal nemoni katentreman lan makutha kasucian.

73. Wong biara sing mangan kakehan bakal kecemplung ing ilusi lan khayalan bengi; nanging kanggo sing puasa, ambené ora kotor lan turu tanpa gangguan.
74. Sang biarawan sing wedi marang Gusti ora bakal nampa apa wae sing mbebayani, amarga Sang Gusti nglindhungi wong kaya ngono, lan ing dina sedaé dhèwèké bakal nduwèni kurban pangapura.
75. Andhap asoré biksu ora katon ing pakaryan gedhé, nanging diuji ing godaan. Kasabarané biksu ing sangsara, yèn ditindakaké kanthi setya, maringi pangarep-arep tanpa isin. Lan kanggé kuwi nganti ambegan pungkasané, amarga '*sapa sing tahan nganti pungkasan bakal slamet*' (Matéus 10:22). Sabar, sang biksu; amarga wektu sangsara iku cendhak, nanging jaman kabungahan ora ana entéke.
76. Aja mandheg kidungané rahib; amarga para Serafim tansah kidung puji tanpa kendhat. Aja lali ana kidung rohani ing lambemu, he rahib, supaya aboté godaan sing nyerang kowe dadi entheng.
77. Rahib sing taat bakal ngadeg ing ngarep Salib kanthi kawani sing berkah; amarga ing Salib ana Gusti, sing taat nganti pati—pati ing Salib.
78. Muga swara rahib, kanthi alus lan andhap asor nalika ndedonga, munggah kanthi tulus marang Gusti saka lambé sing meneng.
79. Padhang sejati ing donya yaiku biksu sing ora nate ngumpat nganggo ilat. Sapa waé sing kaya ngono lan ora nate ngrusak awaké déwé karo dosa, iku kanca Kristus.
80. Yen wedi marang Gusti nyekel sawijining biksu, dhèwèké kaya tiang sing ora goyah. Biksu sing durung nduwèni wedi marang Gusti bakal gampang dadi tawanan mungsuhé.
81. Sang biksu sing ora nduwé apa-apa iku padhang murni ing bumi; amarga '*katresnan marang dhuwit, sing dadi oyot kabèh piala*' (1 Tim. 6:10), ora ngasilaké woh sing apik.
82. Luwih becik biksu mangan daging lan ngombe anggur tinimbang nguntal daging seduluré liwat fitnah.
83. Emas diuji ing tungku geni, lan biksu dikenal ing antarané akèh para biksu.
84. Ayo tangané rahib diangkat kanthi ngajèni marang Gusti Allah kanggo ngalahaké mungsuh, niru Musa, sing kanthi ngangkat tangané ing wangun salib ngalahaké Amalek.
85. Rahmat kang akèh manggon ing pandhita sing disalib lan seda saben dina; para Malaikat bungah marang dhèwèké, nampani dhèwèké mlebu Karajaning Swarga.
86. Puasa iku tali kekang kanggo hawa napsu, lan pangubaran hawa napsu iku pandonga sing dibarengi karo sedekah.
87. Sang biarawan sing ora kagoda hawa napsu daging luwih putih tinimbang salju; mung ngarep-arep Kristus piyambak, dhèwèké bakal weruh Kristus maringi mahkota marang dhèwèké ing dina rahmat.
88. Biarawan sing bisik-bisik bakal ngusir akèh biarawan lan nyebarake kanca-kancané. Ular ngusir Hawa metu saka Taman Eden liwat bisikane; lan biarawan sing bisik-bisik kuwi kaya dhèwèké, amarga dhèwèké ngrusak nyawa wong liya lan ora nylametaké nyawa dhéwé.
89. Sapa waé sing nyanyi kanthi wicaksana ing atiné bakal krungu déning Gusti. Kénging atiné rahib nyawang Gusti kanthi mripat sing ora keganggu; awit pantes yèn dhèwèké, sawisé nilar donya lan nyawiji karo Kristus, nglirwakaké kabèh bab donyané.
90. Nyawa sang biksu, kang wangi amarga Roh Suci, kanthi suci nglindhungi indranya saka ula, supaya ora nyekseni rereged napsu ing ula. – Mangkono uga, sapa waé kang nduwèni ajrih marang Gusti ing atiné, ora bakal kena rereged hawa napsu.
91. Tansah ngupaya supaya lurus lan tulus, lan aja nyimpen siji bab ing atimu nalika ngomong bab liya; amarga iku tipu daya.
92. Tansah jujur lan aja goroh, amarga goroh iku asalé saka setan.
93. Aja mbales ala karo ala; nanging yen ana wong sing nindakake salah marang kowe, apura, supaya Gusti Allah uga ngapura kowe.
94. Yen kowe diganggu dening semangat mbales dendam, ndedonga kanthi tulus kanggo sedulur iku, lan semangat mbales dendam bakal sirna saka kowe.
95. Aja nganti nyimpen rasa iri ing atimu, merga setan bakal mangan kowe nalika isih urip; luwih becik mlebu pangakuan lan ndedonga marang Gusti supaya kowe slamet saka bebaya kaya ngono.
96. Yen kowe weruh wong sing dosa, aja mbukak dosane, aja ngukum, lan aja nyimpen kebencian marang dheweke, supaya kowe uga ora tiba ing dosa sing padha; luwih becik kandha: 'Aku luwih ala tinimbang dheweke; sanadyan dheweke wis dosa dina iki, aku bakal dosa sesuk.'

97. Uga mangertèni yèn setan padha wedi marang meneng, puasa, jaga wengi, pantangan, andhap asor, pandonga, luh lan kabecikan tapa brata liyané.

98. Yen kowe kepengin Gusti maringi kowe luh, rasa nyesel, lan ora kesengsem marang napsu, tansah elinga pati lan kuburanmu.

99. Yen kowe kapancing dening setan lan tiba ing dosa, apa cilik apa gedhe, aja putus asa utawa ngukum awakmu dhéwé, nanging konfa lan tobat, lan Gusti Allah ora bakal mbalèk saka kowe.

100. Aja seneng mlebu kutha; amarga yen kowe ora weruh apa sing dosa, kowe bakal tetep suci.

101. Aja ngombe anggur nganti mabuk; yen ora, atimu bakal kesusu ngoyak kesenangan.

102. Aja mangan kaping pindho saben dina, supaya awakmu ora dadi kasar lan napsumu ora saya kuwat.

103. Aja turu kakehan, nanging tansah ngupaya pitulunganing Gusti, *'supaya kowe bisa uwal kaya manuk saka jerat'* (Amsal 6:5).

104. Aja ngomong kakehan, supaya kowe ora tiba ing goroh.

105. Aja nglumpukake apa-apa kanggo awakmu saliyane kabutuhanmu, lan urip miturut kemampuanmu.

106. Meneng, lan lakoni urusanmu.

107. Kendhalèna ilatmu lan wetengmu kanthi sakabehing kekuwatanmu.

108. Andhap asor ing kawruh; tumindak kaya wong sing bodho lan ora sekolah.

109. Aja kasar marang sapa waé.

110. Akeh cilaka amarga akèh omong lan akèh ngguyu; wong wicaksana tansah meneng.

111. Tansah eling pati ing ngarepmu, lan godaan ora bakal nggawa kowe tiba.

112. Ing wayah sore lan esuk, priksa awakmu dhéwé kanggo ndeleng kepiye kowe wis ngentekake wektu; nanging iki ora bisa ditindakake tanpa usaha (merhatosi awakmu dhéwé terus-terusan lan ngawasi atimu).

113. Wedi marang Gusti Allah, kaya wong sing kudu nglaporake kabèh pakaryané marang Panjenengané.

114. Takon marang awakmu saben dina: hawa napsu apa sing wis kok kalahake?

115. Sapa waé sing pracaya yèn bakal ana pangadilan ora bakal ngadili wong liya, nanging malah luwih ngreksa lan nglindhungi awaké dhéwé, sanajan saka ala sing paling cilik lan sing paling ora penting.

116. Sapa waé sing pracaya yèn awaké bakal dibangkitaké saka pati, ngati-ati supaya resik saka rereged.

117. Sawise kowe wis ngukuhake rasa wedi marang Gusti, jaga lan penuhi kabeh sing kudune kowe lakoni – lan aja nganti nglirwakake swara nuranimu; nanging rungokna tenanan, supaya iku uga dadi pangreksa kowe, lan langsung nuduhake marang kowe apa sing arep kowe tindakake sing salah, ora tau ninggalake kowe, lan ora ngidini kowe tiba ing tangan mungsuhmu.

118. Wigati yèn nalika pikiran sang biksu wiwit mbalèk saka kersané dhéwé lan nyawiji marang Gusti, kuciwa dhisik nyerang dhèwèké. Sing ngusir kuciwa kuwi yaiku pandonga lan meditasi tanpa kendhat marang Gusti; meditasi iki dirojong déning pangendalian dhiri, lan pangendalian dhiri dijaga lumantar gawe fisik. Iki lawang sing sempit *sing nuntun marang gesang* (Mat. 7:14).

119. Yen kowe pancen wis tresna marang Gusti lan ngupaya nggayuh Kraton sing bakal teka, lan wis ngiket janji kanggo nyambut gawe amarga dosamu, mula elinga marang paukuman lan sangsara langgeng, ngenteni kanthi wedi wektu kowe ninggalake donya iki.

120. Aja kagandhèng karo dhuwit, uga karo bandha, uga karo wong tuwa, uga karo kamulyan donya, uga karo kanca, uga karo sedulur, uga karo apa waé ing donya. Aja kuwatir utawa sumelang bab barang-barang iki; nanging sawise motong kabeh ikatan, mbuwang kabeh kuwatir, lan nganti sengit marang kabeh iku—malah nyopot dagingmu saka kabeh iki—ikuti Kristus kanthi ati sing tanpa beban lan rajin, tansah ngadhep swarga lan ngenteni pitulungan saka kana. Amarga pati teka dumasakan, lan pangadilan wis cedhak. Lan cilaka tumrap sing ora siyap!

Santo Yohanes Klimakus

Crita cekak babagan dheweke

Wong tuwané Santo Yohanes, panggonané lair, lan kahanan sing nuntun dhèwèké mlebu ing Biara Gunung Sinai ora dingerteni. Katingal saka tulisan-tulisane yèn dhèwèké nampa pendhidhikan sing apik; nanging kerindhuané kanggo manggon karo Gusti Allah meksa dhèwèké ninggalaké donya lan kamulyané lan mundur menyang Biara Sinai, sing wektu kuwi misuwur amarga para Bapa sing wicaksana. Dheweke mlebu biara nalika umur 16 taun lan nyerahake awake dhewe marang piwulang lan pandhuan bapa Martirios, sing patang taun sawise, nalika umure 20 taun, ngukir rambute dadi biksu. Ketaatane marang bapa pandhuané gedhe banget nganti katon kaya ora duwe karsa dhewe; nanging marang para biksu liyane dhèwèké tumindak prasaja lan andhap asor, ora nampilaké sikap luwih unggul marang sapa waé. Sawisé manggon bareng karo pangérané suwéné 19 taun, St. Yohanes kelangan dhèwèké, lan sawisé seda, dhèwèké miwiti manggon piyambakan, milih panggonan sing sepi kanggo kuwi, sing dikenal minangka Fola, dumunung limang stadia saka biara. Ing kono dhèwèké manggon suwéné 40 taun. Uripé ing pangasingan lumaku tentrem, keno ascetisme sing ketat, nanging dhèwèké pinter ndhelikaké, tanpa katon nggumunaké. Saben Setu lan Minggu dhèwèké teka menyang biara kanggo rawuh ing Liturgi Ilahi ing gréja, nampa Misteri Suci Kristus, lan banjur rembugan karo Para Bapa Suci lan mriksa kahanan atiné dhéwé kanthi pituduh saka para bapa mau. Ing pasamuwan kaya ngono, St. Yohanes asring ngandika, lan mesthi wae, tembungé nduwé bobot luwih abot tinimbang tembungé wong liya. Iki ndadekake wong-wong sing andhap asor bungah; nanging sawetara wong sing kurang wicaksana wiwit curiga marang pambicara sing wicaksana iku duwé rasa sombong, lan ora bisa ndhelikake curiga kuwi. Banjur, supaya ora mimpin wong ringkih menyang kesasar, St. Yohanes ngetrapake meneng tuntas marang awake dhewe, sing dipatuhi kanthi ketat sajrone setaun; lan dheweke mung mbatalake meneng iku sawisé panyuwunan tulus saka wong-wong sing padha sing wis meksa dheweke nindakake tapa brata kaya ngono. Sawisé patang puluh taun urip meneng, St. Yohanes kapilih déning karsa bebarengan kabèh sedulur minangka abbot ing Biara Sinai. Nanging sawisé mimpin kumpulan rohani iki suwéné patang taun, dhèwèké bali manèh menyang pangasingané, ora suwé sadurungé seda, sing kelakon ing umur 80 taun, ing taun 563. Miturut panyuwunané abbot Raif sing jenengé padha, St. John nulis **The Ladder of Divine Ascent**, ing ngendi, ing 30 undhakan, dhèwèké njlèntrèhaké tahapan munggah marang kasampurnan rohani. Dheweke uga nambahaké ing tangga iku sawijining 'Tembung kanggo Gembala', ing ngendi dhèwèké nerangaké tugas-tugas gembala rohani. Saka 30 tembung ing Tangga iku, kita nyedhiyakké pilihan miturut irah-irahan ing ngisor iki:

1. Prinsip Umum Askétisme
2. Bab Tobat
3. Bab kabecikan lan hawa napsu, lan bab perjuangan nglawan hawa napsu sacara umum
4. Babagan perjuangan nglawan wolu hawa utama: (b) napsu; (c) nesu; (e) putus asa; (h) sombong
5. Bab Tanpa Napsu

Piwulang Ascetis St. Yohanes Klimaks

1. Prinsip Umum Askétisme

1. Gusti iku urip lan kaslametan kanggo kabèh sing diparingi karsa bébas.
2. Sapa waé sing wis nyawisake dhiri marang Gusti, sanadyan isih nganggo badan jasmani lan fana, niru urip lan kahanan makhluk rohani: – dhèwèké mung manut marang sabda lan dhawuh Gusti, ing saben wektu, ing endi waé, lan ing kabèh tumindak, – tansah ngendhalèni indréné lan nglakoni panguripan dhiri lan nyalahké dhiri, – tansah merenung bab pati, sedhih lan sangsara ing atiné, – ngadhep adoh saka bandha donya kang dipuji donya, supaya éntuk berkah swarga.
3. Kabèh sing wis kanthi tulus nilar urip donya, tanpa mangu-mangu, nindakake kuwi amarga Karajan sing bakal teka, utawa amarga akèh dosané, utawa amarga katresnan marang Gusti. Nanging, yèn padha ora nduwé niat kaya ngono, mula munduré saka donya iku ora wicaksana. Sanadyan mangkono, Pemandu kita sing becik isih ngenteni kanggo ndeleng apa asil saka lakuné mau.
4. Nalika kita kepengin ninggalaké Mesir lan mlayu saka Firaun, kita uga butuh sawijining Musa—yaiku panengah ing ngarsané Gusti lan lumantar Gusti—sing ngadeg ing tengahing pakaryan lan tumindak kita, banjur ngangkat tangané marang Gusti kanggo kita, supaya kanthi pituduhé kita bisa nyebrang segara dosa lan ngalahaké Amalek, mungsuh hawa napsu.

5. Kanggo sapa waé sing nyoba munggah menyang swarga nalika isih ana ing daging, disiplin dhiri (ngendhaleni dhiri) lan pangorbanan dhiri tanpa kendhat (pangorbanan sukarela) pancen perlu – utamané ing wiwitan banget saka pangreksan, nganti watak kita sing nguber kesenengan dibersihaké lan atiné sing atos dihangataké déning katresnan marang Gusti. Amarga pakaryan abot—tenan abot—lan sangsara gedhe sing didhelikake ora bisa dihindari ing upaya iki, nganti pikiran kita, asu galak sing nguber kesenengan, dadi suci lan welas asih. – Nanging, kowe sing semangat nanging ringkih! – ayo padha sumringah. Ayo padha ngakoni kalemahan kita marang Kristus Gusti, nyerahake marang Panjenengané kanthi iman sing ora goyah, kaya karo tangan sing teguh, – lan kita mesthi bakal nampa pitulungan Panjenengané, – malah ngluwahi pantesé kita, asal kita tansah ngendhegake awak ing jeroné andhap asor.

6. Wong sing nindakake upaya iki kudu ngeculake kabeh, ngremehake kabeh, ngguyu kabeh, lan mbuwang kabeh, supaya bisa ngedegake dhasar sing kiyat. Dhasar telung tiang ing ngisor iki apik: tanpa niat ala, nglakoni puasa, lan kasucian.

7. Wiwitan sing teguh (tekad) mesthi bakal maringi manfaat kanggo kita, sanajan sakbanjure kita dadi ringkih; amarga jiwa sing biyen wani, yen dadi ringkih, bakal tatu amarga kelingan semangat biyen, kaya kena senjata landhep. Ana sawetara wong sing wis bola-bali ngangkat awake dhewe kaya ngene, amarga wis kendho.

8. Nalika jiwa, kanthi pengkhianatan ngianati awake dhewe, ngrusak semangat sing berkah lan diarep-arep kuwi, jiwa kudu teliti nyelidiki sebabe nganti ilang semangat; lan ngarahake kabeh gaweyan lan semangat marang sebabe kuwi; amarga semangat sing biyen ora bisa dibalekake kajaba liwat lawang sing padha nalika lunga.

9. Ing wiwitan banget saka pangreksan kita, kita mesthi nglakoni kabecikan kanthi angel, maksa dhiri lan kasedhihan; nanging nalika kita maju, kita ora ngrasakake sedhih maneh, utawa mung sethithik; lan nalika akal daging kita wis kaungkuli lan kapikat dening geni semangat, kita nindakake kabecikan mau kanthi kabungahan, kepinginan, lan semangat ilahi.

10. Wong awam takon marang aku: 'Kepiye carane kita, sing urip karo garwa lan kesandhung ing urusan donya, bisa nggayuh urip Kristen sing paling sampurna?' – Aku mangsuli: 'Tindakna kabecikan apa wae sing kowe bisa; aja ngukum sapa waé, aja nyolong, aja goroh marang sapa waé, aja sombong ing ngarepé sapa waé, aja nduwé kebencian marang sapa waé, aja nglirwakaké pasamuwan gréja, welas asih marang sing mbutuhaké, aja nuntun sapa waé menyang dalan sing salah, aja nglanggar pakurmatané wong liya, lan tetep setya marang garwamu. – Yen kowe nindakake kabèh iki, kowe ora bakal adoh saka Kraton Swarga.

11. Ayo padha miwiti pakaryan luhur iki kanthi kabungahan lan kawani. Aja wedi marang mungsuh kita; sanadyan dheweke ora katon, dheweke nyawang pasuryan atimu – lan nalika padha weruh yen pasuryan iku owah amarga wedi, dheweke luwih sengit nyiapake senjata nglawan kita, amarga weruh yen kita wis kaget banget. Mula saka iku, ayo padha nglengkapi awaké dhéwé kanthi wani nglawan wong-wong mau; amarga ora ana sing bisa nglawan prajurit sing gagah berani.

12. Wong-wong sing pancen kepengin ngabdi marang Kristus kudu, sepisanan lan sing paling utama, ati-ati milih kanggo awake dhewe—kanthi pitulungan bapak rohani lan kanthi pangertèn dhéwé—panggonan lan cara urip sing cocog, dalan lan wangun piwulang; amarga urip bebarengan ora migunani kanggo saben wong, lan ora saben wong cocog karo meneng. Saben wong kudu nimbang dalan sing cocog karo sipaté dhéwé.

13. Kabèh urip monastik dumadi saka telung wangun organisasi utama lan cara asketisme: utawa ing pangasingan asketis lan pertapaan; utawa ing meneng karo siji, utawa paling akèh loro kanca; utawa, pungkasané, manggon kanthi sabar ing papan komunal.

14. Sapa waé sing pancèn wis tresna marang Gusti, sapa waé sing pancèn kepéngin lan ngupaya Kratoning Gusti sing bakal rawuh, sapa waé sing ngrasakaké sedhih sejati amarga dosané, sapa waé sing pancèn wis netepaké ing sajroning atiné pangeling marang paukuman lan sangsara langgeng, sapa waé sing pancèn wedi marang pungkasaning urip iki, ora bakal tresna maneh marang apa wae sing fana; ora bakal kesusu utawa nggatekake bab kagungan lan panen, uga ora marang kamulyan lan pakurmatan donya iki, uga ora marang apa wae sing ana ing bumi; nanging, sawise mbuwang kabeh kuwatir kaya ngono, lan malah wis tekan sengit marang awak dewe, dheweke bakal ngetutake Kristus, tanpa busana lan bebas saka kuwatir lan kelesuan, tansah ndeleng marang swarga lan ngenteni pitulungan saka kana, manut tembungé Sang Wali sing kandha: *'Nyawaku nempel marang Panjenengan'* (Mazmur 62:9), lan miturut pangandikane wong liya sing tansah kelingan: *'Aku ora tau kesel ngetutake Panjenengan, lan aku uga ora ngidam dina pangaso manungsa, ya Gusti'* (Yeremia 17:16).

15. Iku isin kanggo kita, sawise ninggalake kabeh, malah kepikiran maneh bab-bab sing padha. Iki pancen tegese mbalik lan ora digawa mlebu ing Karajaning Gusti Allah.

16. Rungokna apa sing diandharake Gusti marang wong enom sing meh netepi kabèh paugeran: 'Ana siji bab sing isih kurang: adol kabèh kagunganmu lan wènèhana marang wong mlarat, banjur dadi wong mlarat supaya kowe bisa nampa sedekah saka wong liya' (Lukas 18:22, Matius 19:21).

17. Aja nganti kita kelalen, nalika mikir yèn kita mlaku ing dalan sing sempit, saktenané kita malah nyasar mlebu ing dalan sing amba lan jembar. Iki katrangan sejati babagan dalan sing sempit: pangubatan daging, nglakoni ibadah bengi kabeh, ngombe banyu kanthi sedheng, kekurangan roti, omben-omben panyucian saka isin, cacian, ejekan, panganiayaan, pangendalian karsa dhéwé, ngetokake serangan, ora nggrundel nalika dihinakke, nahan sangsara abot – supaya bisa tahan kanthi tabah nalika dirugikake, ora dendam nalika difitnah, ora nesu nalika dihukum, lan andhap asor nalika dihinakke. Begja wong-wong sing lumaku ing dalan sing kacetha ing kéné, amarga '*kanggo wong-wong mau Karajaning Swarga*' (Matéus 5:3–12).

18. Sapa waé sing mikir yèn dhèwèké ora kagandhèng karo apa-apa, nanging sedhih ing atiné nalika kapisahaké, iku ngapusi dhèwèké dhéwé.

19. Pangayoman iki (nyingkiri donya) dadi panyebab kabegjan lan cilaka; iki dingerteni dening wong sing nyebrang segara pikiran iki. Nanging ngenesake nalika wong sing wis kaslametake saka jurang malah klelep ing pangayoman kuwi dhewe.

20. Sawise mundur saka donya, aja nyentuh maneh; amarga hawa napsu cepet bali.

21. Mlayua saka panggonan-panggonan sing maringi kowe kasempatan kanggo tiba kaya kena cambuk; amarga nalika kita ora weruh woh sing dilarang, kita ora kepengin banget.

22. Ayo padha ngupaya niru Lot, lan aja niru bojone; amarga nyawa sing bali menyang panggonan asalé bakal dadi kaya uyah sing wis ilang kekuwatané, lan bakal dadi ora obah. Mlayu saka Mesir lan aja bali maneh; amarga ati sing bali menyang kana durung weruh Yerusalem – yaiku tanah tanpa napsu.

23. Sing sapa bisa lan kersa mbantu kowe ngeculake beban dosamu dadi bapakmu; pangapuran ati sing bisa ngresiki kowe saka rereged dadi ibumu; sedulurmu dadi kanca gawe lan saingan ing nguber bab-bab langit; anggep pangeling pati minangka kanca sing ora bisa pisah; Ayo ambegan saka atimu dadi anak-anakmu sing kowe tresnani; awakmu dadi abdi, lan gawe kuwasa swarga dadi kancamu, amarga nalika wayahe nyawamu lunga, kuwi bakal migunani kanggo kowe yen padha kancamu. '*Iki*' yaiku '*generasi sing nggoleki Gusti*' (Mazmur 23:6).

24. Nalika mundur saka donya, kita kudu milih panggonan manggon sing ora ana kesempatan kanggo kenyamanan lan kesombongan – lan sing andhap asor; yèn ora, mula kita tumindak amarga hawa napsu.

25. Kaya déné mokal ndeleng swarga nganggo siji mripat lan bumi nganggo mripat liyané, mangkono uga mokal kanggo sapa waé sing durung, ing pikiran lan tumindak, motong kabèh ikatan karo donya, supaya ora ngalami bala rohani.

26. Watak sing becik lan tertib iku dipikolehi liwat akèh gaweyan lan upaya; nanging apa sing wis dipikolehi liwat upaya suwé bisa ilang ing sekejap: '*Amarga kanca sing ala ngrusak kabiasaan sing becik*' (1 Kor. 15:33).

2. Bab pangapuran

1. Tobat iku panganyaran baptisan. Tobat iku panyucènan atiné. Tobat iku prajangi karo Gusti Allah kanggo ndandani uripé. Tobat iku panyelaras manèh karo Gusti lumantar nindakaké kabecikan, kosok baliné saka dosa-dosa biyèn. Tobat iku semangat nyalahaké dhiri lan ngopeni dhiri, bébas saka kuwatir babagan donya. Panjaluk pangapura iku putri pangarep-arep lan panolakan putus asa.

2. Kanggo kita sing wis tiba ing jurang tumindak ala, ora mungkin bisa metu kajaba kita nyemplung ing jurang andhap asor.

3. Ana andhap asor sing nyesel saka wong-wong sing tobat; ana rasa nyeri ati sing dirasakake dening wong-wong sing isih tiba ing dosane; lan ana kasugihan kabungahan saka andhap asor sing teka marang wong-wong sing sampurna lumantar pakaryan Gusti. Tandha saka jinis andhap asor kapindho yaiku tahan banting sing sampurna marang isin. – Biasa lawas asring nindhes malah wong sing nangis merga kuwi. Lan aja kaget bab iki. Sebab lan cara kita tiba samar lan pancen ora bisa dipahami dening jiwa: ana sing muncul saka kecerobohan, ana sing saka nglirwakake disiplin rohani, lan ana sing saka Gusti sing mbalikake pasuryan. Nanging ana wong sing kandha marang aku, yèn ing wektu kita tiba amarga urusan donya, kita diparingi

mbalèk kanthi cepet; amarga Panjenengané sing nyerahaké kita marang kahanan kuwi ora ngidini setan sedhih nyekel kita suwé.

4. Nalika tatu isih anyar lan isih seger, gampang mari; nanging tatu kronis, sing ditinggal tanpa dirawat lan diidini ngrembaka, ora gampang mari, lan mbutuhake akèh gawéan, motong, ngobati, lan kauterisasi supaya mari. Akeh tatu dadi ora bisa mari nalika wektu lumaku, nanging '*kanthi Gusti kabeh bisa kelakon*' (Matéus 19:26).

5. Sadurunge Runtuh, setan-setan nampilake Gusti Allah marang kita minangka welas asih marang manungsa, nanging sawisé Runtuh minangka awatara sing angel didekati.

6. Aja nggatekake mungsuh sing sawisé panjenengan tiba bisik-bisik marang panjenengan bab ora wigatiné pelanggaran panjenengan, kandha: 'Yèn panjenengan ora nindakake iki utawa kuwi, iki ora apa-apa.' Asring malah kurban cilik wis marèkaké murubé nesu Sang Hakim (lan kosok baliné).

7. Sapa waé sing tenanan ngupaya kapastian pangapura dosané nganggep dina sing ora nangis iku kélangan, sanajan wis nindakake kabecikan ing dina kuwi.

8. Aja nganti ana wong sing kuduné nangis amarga dosané nganti kendho semangat, ngapusi awaké dhéwé nganggo pangarep-arep kaya ngéné: 'Ing pungkasaning uripku (nalika wayahe mati) aku bakal nampa kabar pangapura.' Sing ora dingerteni ora bisa dianggep mesthi. '*Lepurana aku*' kanthi pangarep-arep iki, '*supaya aku bisa tentrem, sadurunge aku lunga*' saka kene tanpa pangarep-arep iki (Mazmur 38:14). '*Ning ngendi ana Rohé Gusti, ing kono ikatané kabebasané*' (2 Kor. 3:17); ing ngendi ana andhap asor sing ora ternilai, ing kono ikatané kabebasané. Nanging wong-wong sing ora nduwé loro bab iki aja nganti ngapusi dhiri: dhèwèké iku kawates.

9. Wong-wong sing urip ing donya iku siji-sijine sing asinge marang wahyu-wahyu iki. Nanging sawenehing saka wong-wong mau, sing mlaku ing dalan katresnan, bakal nyadari nalika wayahe pamitané sepira wohé iki kanggo dheweke.

10. Sapa sing nangis amarga awake dhéwé ora bakal bisa ngenali tangisé, utawa kejatuhane, utawa celaan saka wong liya. – Asu sing tatu déning kéwan dadi luwih nesu marang kéwan kuwi, nesu tanpa kendhat amarga lara saka tatué.

11. Ayo padha mikir apa nurani kita wis mandheg nyalahake awake dhewe amarga, kaya-kaya, wis ditekeni dening sing ala, tinimbang amarga wis dadi resik. Tandha pangapura kanggo kesandhung yaiku pangakuan terus-terusan manawa awake dhewe isih nduwé utang.

12. Ayo padha waspada, utamane kita sing wis tiba, supaya ajaran mbebayani saka Origen sing ora takwa ora mlebu ing atine kita. Ajaran ala kuwi nekanake katresnané Gusti marang manungsa luwih saka apa wae, sing pancen disenengi wong-wong sing nguber kesenengan jasmani.

13. Ing wiwitan perjuangan rohani kita, ayo padha ngakoni dosa-dosa kita marang hakim kita sing becik (bapa rohani) kanthi rahasia; nanging yen dhèwèké mréntah, banjur ing ngarsané kabèh wong. Amarga nalika borok kabuka, ora malah tambah parah, nanging mari.

14. Nalika ngakoni dosa, kowe—boh ing rupa, ing raos, lan ing pikiran—kaya wong sing dihukum, sirahmu menunduk ing lemah; lan yen bisa, rendhem sikilé bapak rohani kowe nganggo eluhmu, kaya sikilé Kristus piyambak.

15. Setan biasane nggodha kita supaya ora ngakoni dosa marang bapa rohani kita, utawa ngakoni dosa kanthi nyalahake wong liya.

16. Aja nganti kesasar dening semangat kesombongan, nanging pangakna dosamu marang bapak rohani tanpa ndhelikake apa-apa; amarga tanpa nyalahake dhiri dhéwé, ora mungkin bébas saka isin langgeng. Bukakake borokmu marang dhokter lan aja isin ngomong marang dhèwèké: 'Bapak, iki borokku, tatu iki; ora ana sing nyebabaké kajaba kecerobohanku dhéwé: ora ana sing bisa disalahaké—ora manungsa, ora roh, ora badan, ora apa-apa liya—kajaba kecerobohanku dhéwé'.

17. Yohanes Pembaptis nuntut pangakuan saka wong-wong sing teka marang dhèwèké sadurungé dibaptis, ora amarga dhèwèké dhéwé butuh, nanging kanggo ngupaya kaslametan wong-wong sing teka.

18. Ora ana sing luwih mbeteake wong sing lagi tobat tinimbang rasa nesu, amarga tobat mbutuhake andhap asor banget, dene nesu iku pratandha kesombongan gedhe.

19. Sinar srengéngé sing mlebu omah liwat retakan nerangaké kabèh sing ana ing njero, nganti bledug alus sing mabur ing udara katon: kanthi cara sing padha, nalika ajiné Gusti mlebu ing ati, iku mbukak kabèh dosa-dosane.

20. Kaya banyu ngumbah aksara, mangkono uga luh bisa ngresiki dosa.

21. Kaya déné amarga kurang banyu huruf-huruf bisa diilangi nganggo cara liya, mangkono uga nyawa sing ora duwé luh ngresiki lan mbales dosa-dosané lumantar sedhih, ambegan abot, lan akèh ratapan.

22. Kaya tatu anyar cepet mari, nanging kosok baline, tatu rohani sing wis suwé angel mari, sanadyan bisa disembuhaké.

23. Kaya déné isin yèn wong sing wis ngubur bapaké langsung rawuh ing manten sawisé bali saka panguburan, mangkono uga ora pantes yèn wong sing nangis amarga dosané nggolèki tentrem, pakurmatan, utawa kamulyan saka wong liya ing jaman saiki.

24. Kaya panggonané wong sing taat hukum béda karo panggonané para kriminal sing wis divonis, mangkono uga cara uripé wong sing nelongso amarga dosané kudu béda sakabehé karo cara uripé wong sing ora dosa.

25. Kepekaan jiwa iku sipaté alamiah; nanging dosa ngendhegaké kepekaan iki. Nurani nggawé mandheg tumindak ala utawa nyuda tumindak ala. Nurani, ing gilirane, iku asil saka swara Malaikat Penjaga, sing diparingake marang kita nalika baptisan. Mula saka iku kita weruh yen wong-wong sing durung padhang dening baptisan ora pati kasiksa atine amarga pakaryan ala kaya wong-wong sing setya, sanadyan sebabe ora kabeh cetha.

26. Sapa waé sing kepéngin bébas saka beban dosané, padha niru wong-wong sing lungguh ing kuburan ing njaba kutha, lan aja nganti mandheg ngucuraké luh sing anget lan kebak semangat, lan aja nganti mandheg saka isak meneng ing atiné, nganti dhèwèké uga weruh Yésus rawuh lan ngusir watu atiné sing atos, lan, kaya Lazarus, mbébasaké pikiran kita saka ikatan dosa, lan maréntahaké para abdi-abdiné—para Malaékat: *'Lepasna dhèwèké'* saka hawa napsuné *'lan ayo lunga'* (Yohanes 11:44), marang kabegjan tanpa hawa napsu.

3. Bab kabecikan lan hawa napsu – lan perjuangan nglawan hawa napsu – sacara umum

1. Pangertèn iku pangerten sejati marang kersaning Gusti ing saben wektu, ing saben papan lan ing saben prakara; iku mung kapanggih ing wong-wong sing resik atiné.

2. Sapa waé sing wis ngungkuli telung hawa napsu utama sing sepisanan (kesombongan, katresnan marang dhuwit, keserakahan mangan), mesthi uga wis ngungkuli lima hawa napsu pungkasan (zina, nesu, sedhih, putus asa, kesombongan); nanging sapa waé sing lalai ngungkuli sing sepisanan, ora bakal bisa ngungkuli sanadyan siji waé.

3. Kabeh serangan setan asalé saka telung panyebab utama: saka kelalaian kita dhéwé, saka kesombongan, utawa saka iri atié setan.

4. Ayo, ing kahanan apa wae, nyetel nurani kita (sing padhang amarga iman lan dhawuhe Gusti) manut marang Gusti; lan sawise mangerteni saka ngendi angin sumilir, ayo pasang layar kita manut pandhuané.

5. Ing kabèh pakaryan kang kita lakoni kanggo nyenengake Gusti, para setan nggali telung bolongan kanggo kita: kaping pisan, padha ngupaya ngalangi pakaryan kita sing apik; kapindho, nalika padha kalah ing upaya kapisan, padha ngupaya supaya apa sing wis ditindakake ora cocog karo kersaning Gusti; lan nalika gagal uga ing skema iki, banjur, sawise nyusup alon-alon marang atine, padha muji-muji kita kaya-kaya kita urip kanthi cara sing nyenengake Gusti. – Godaan kapisan ditanggulangi kanthi semangat (kanggo kaslametan) lan prihatin marang pati; godaan kapindho kanthi patuh lan andhap asor; lan godaan katelu kanthi tansah nyalahake dhiri. *'Pakaryan iki ana ing ngarep kita, nganti geni Allah mlebu ing papan suci kita'* (Mazmur 78:16). – Banjur ora bakal ana ing kita kekerasan saka kabiasaan ala; *'awit Gusti kita iku geni kang nglelepake'* (Ibr. 12:29) kang ngremuk saben panggerak lan geger hawa napsu, saben kabiasaan ala, saben pangerasan lan pangelapan, apa iku saka njero utawa njaba, katon utawa pikiran.

6. Nalika setan ngungkuli jiwa lan nggelapake padhanging pikiran, mula ing kita, wong sengsara, ora bakal ana maneh pangawasan sing waras, akal, kawruh, utawa isin; nanging ing panggonané bakal ana: atiné atos, ora peka, kurang pertimbangan, lan wuta.

7. *Rampogé* nyawa kelakon nalika kita nganggep becik apa sing sejatine ora ana kabecikané – iku sawijining kekurangan bandha sing ora katon, sawijining panangkepan nyawa sing durung dingerteni. *'Pembunuhan'* jiwa iku matèni akal budi, lumantar mudhun menyang tumindak ala (ngrepresi rasa wedi marang Gusti, nurani, lan kepekaan rohani kanthi dosa-dosa fatal). *'Karusakan'* jiwa iku mudhun menyang putus asa sawisé nindakake kejahatan.

8. Mugi sing wis dadi budak hawa napsu lan wis tobat padha semangat! Amarga sanadyan padha wis tiba ing saben jurang, kesangkut ing saben perangkap, lan nandhang sangsara saka saben lara; nanging sawisé

mari, padha bakal dadi suar lan penyembuh kanggo kabèh, dadi lampu lan pituduh, nerangaké hakikat lan wujud saben lara, lan lumantar pengalamané dhéwé nylametaké wong-wong sing meh tiba.

9. 'Abjad' paling unggul '*kanggo kabeh*' (wiwitan) yaiku kaya ing ngisor iki: patuh, puasa, kain karung, abu, luh, pangakuan, meneng, andhap asor, waspada, kawani, adhem, pagaweyan abot, sangsara demi iman, isin, tobat, pangapura, katresnan sedulur, alus, iman prasaja lan tanpa pitakon, ora peduli marang urusan donya, sengit murni marang wong tuwa, ora pilih kasih, prasaja tanpa niat ala, nyingkiri kesenangan kanthi sukarela.

10. Kaanan lan ciri-ciri *wong sing 'makmur'* yaiku: ora sombong, ora nesu, pangarep-arep becik, meneng, wicaksana, eling sing kiyat marang paukuman, welas asih, ramah tamah, piwulang sing sedheng, pandonga sing ora kendhat, lan ora tresna marang dhuwit.

11. Wates, kahanan, lan paugeran nyawa '*sampurna ing taqwa*' yaiku kaya ing ngisor iki: manah kang ora bisa dikalahaké, katresnan kang sampurna, pancuraning asor, pancuraning pikiran, panggeraké Kristus, pepadhang lan pandonga kang tanpa kendhat, kaluwihan pepadhang Gusti, kangen marang pati, sengit marang gesang, mbenci marang badan, dadi perantara pandonga kanggo donya, kaya meksa Gusti supaya paring welas asih, kanca gawe karo Malaikat, jurang pangertosan, papan panggonan sakramen, gudang wahyu kang ora bisa diucapake, juru nylametaké manungsa, dewa tumrap setan, panguwasa napsu, panguwasa awak, panguwasa alam, wong kang ora kenal dosa, papan panggonan tanpa napsu, paniru Gusti lumantar pitulungan Gusti.

12. Kita kudu tanpa kendhat ngopeni lan ngupaya pangrasa rohani; amarga nalika iku katon, pangrasa jasmani ora bakal maneh ngapusi jiwa; lan amarga mangertèni iki, salah siji wong wicaksana kandha: '*lan kowe bakal nemokake pangrasa Gusti*' (Amsal 2:5, 3).

13. Urip monastik, ing bab pakaryan, tembung, pikiran, lan tumindak, kudu dilakoni manut swaraning ati. Yen ora kaya ngono, iku ora bakal monastik, luwih-luwih ora bakal kaya malaikat.

14. Sawetara wong, bisa diomongaké, sacara alamiah condhong marang pangendalian dhiri, utawa meneng, utawa kasucian, utawa andhap asor, utawa alus, utawa welas asih; nanging liyané nduwèni watak sing meh kabèh mungsuh karo kabecikan sing kasebut mau, nanging padha meksa awaké dhéwé kanggo nglakoni; lan sanadyan kadhangkala padha kalah, aku tetep muji wong-wong mau luwih saka sing kapisan, amarga wong-wong mau iku sing ngalahaké wataké dhéwé.

15. Para biksu iku padhangé para malaikat, déné para biksu dhéwé iku padhangé kabèh wong; mulané padha ngupaya dadi tuladha sing apik ing kabèh bab, '*aja nganti nyebabaké sapa waé salah ing apa waé*' (2 Kor. 6:3), ora ing tumindak, ora ing tembung.

16. Kanthi pitulungan Sang Tritunggal, ayo padha nglengkapi awaké dhéwé nglawan telung hawa napsu utama nganggo telung kabecikan. Yen ora, kita bakal ngundang akèh sangsara marang awaké dhéwé.

17. Yen Gusti Allah diunggahaké ing sajroning kita lumantar pakaryan kita, mungsuh-mungsuh Panjenengané bakal sumebar; lan yèn kita nyedhak marang Panjenengané lumantar panglihatan, mula '*wong-wong sing sengit marang Panjenengané*' lan marang kita '*bakal mlayu saka ngarsané*' lan saka ngarsané kita.

18. Mula, luwih saka mung tembung, nanging liwat gawe, ayo padha ngupaya sinau kawruh babagan kasunyatan ilahi; amarga dudu tembung nanging pakaryan sing kudu kita tunjukaké nalika wektu exodus.

19. Wong-wong sing wis krungu yèn ana bandha sing kasimpen ing panggonan sing wis dingertèni padha nggolèki, lan sawisé nemokaké kanthi angel, padha ngreksa kanthi tliti apa sing wis ditemokaké; nanging wong-wong sing dadi sugih tanpa usaha cenderung mbuwang-mbuwang.

20. Dosa apa sing muncul saka wolu pikiran napsu utama, lan saka telung napsu utama sing endi sing dadi induk saka limang liyane? – Induk saka zinah yaiku keserakahan mangan; induk saka putus asa yaiku kesombongan; sedhih lan nesu lair saka kabèh telung napsu utama; lan induk saka kesombongan yaiku kesombongan. – Bab dosa-dosa sing muncul saka wolu hawa napsu utama, aku bakal ngomong kaya ngene: ing hawa napsu sing ora terkendali ora ana akal utawa tertib, mung ana kekacauan lan kacau balau.

21. Guyu sing ora pas wektune, umpama, kadhangkala muncul saka setan napsu; kadhangkala saka kesombongan, nalika wong tanpa isin muji awake dhewe ing batin; lan kadhangkala guyu muncul saka rasa wareg.

22. Turu kakehan kadhangkala asalé saka kekenyangan; kadhangkala saka puasa, nalika wong sing puasa krasa bungah; kadhangkala saka kuciwa, lan kadhangkala mung amarga wataké dhéwé.

23. Omongan kakehan kadhangkala asalé saka kekenyangan, lan kadhangkala saka kesombongan.

- 24.** Ngejek Gusti Allah sejatine asale saka kesombongan; nanging ora arang muncul amarga ngukum wong liya kanggo kesalahan sing padha, utawa saka iri sing kebak kebencian saka setan.
- 25.** Atiné dadi atos kadhangkala muncul saka rasa wareg, kadhangkala saka ora peka; lan kadhangkala saka keterikatan marang sawijining bab. Lan keterikatan kuwi, gilirane, kadhangkala muncul saka zinah, kadhangkala saka katresnan marang dhuwit, kadhangkala saka keserakahan mangan, kadhangkala saka kesombongan – lan saka akèh sabab liyane.
- 26.** Panipuan muncul saka kesombongan lan nesu.
- 27.** Munafik asalé saka rasa wareg dhiri lan kersaning dhiri.
- 28.** Nanging, kabecikan sing nentang kuwi lair saka wong tuwa sing kebalikan. Amarga aku ora duwe wektu kanggo mbahas siji-siji, aku bakal nerangake sacara ringkes manawa pangendalian kabeh hawa napsu sing kasebut iku asale saka andhap asor—lan sapa wae sing wis nduweni kabecikan iki, wis ngalahake kabeh hawa napsu.
- 29.** Aja-ajawa wedi marang atasan kita dadi tuladha wedi marang Gusti; lan katresnan marang kaendahan jasmani dadi tuladha katresnan marang Gusti: amarga ora ana sing nyegah kita njupuk tuladha kanggo kabecikan kita sanajan saka tumindak sing bertentangan karo iku.
- 30.** Gusti ora kawujud mung ing pakaryan, nanging ing pakaryan sing digandhengake karo prasaja lan andhap asor. Sanadyan *'kakuwatané Gusti kawujud sampurna ing kelemahan'* (2 Kor. 12:9), Gusti bakal nampik buruh sing ora nduwé andhap asor.
- 31.** Kadhangkala lara diparingaké kanggo ngresiki kita saka dosa-dosa; lan kadhangkala kanggo ngendhegaké kesombongan kita.
- 32.** Gusti kita sing becik lan Maha-becik, nalika ndeleng ana wong sing banget males ing upaya rohani, ngendhegake daginge nganggo lara minangka upaya sing luwih entheng; lan kadhangkala kanthi mangkono nyuceni atine saka pikiran lan hawa napsu ala.
- 33.** Kabeh sing kelakon marang kita, apa sing katon utawa ora katon, ditampa kanthi salah siji saka telung cara: kanthi sikap apik, kanthi emosional, utawa kanthi sikap ing antarané loro mau. Aku weruh telung sedulur sing padha ngalami kerugian: siji nesu, siji tetep tentrem, déné siji manèh nampa kanthi kabungahan gedhé.
- 34.** Aku wis weruh para petani sing padha nyebar wiji sing padha menyang lemah; nanging saben wong nduwé niat dhéwé: siji kanggo mbayar utangé, sijiné kanggo dadi sugih, lan sijiné manèh kanggo ngajèni Gustiné kanthi sesajen; dene liyane duwé niat kanggo éntuk pujian saka wong-wong sing liwat ing dalan urip iki amarga kabecikane, utawa kanggo ngganggu mungsuh sing iri, utawa kanggo nyingkiri cacian saka wong amarga males. – Iki jeneng-jeneng wiji sing ditandur déning para petani mau: puasa, jaga bengi, sedekah, manéka rupa pakaryan pangabdian, lan sapituruté. Mangkono, para sedulur iku kudu mriksa kanthi teliti niaté dhéwé-dhéwé ing pepadhangé Gusti.
- 35.** Kaya déné nalika ngedhahaké banyu saka mata air, kadhangkala tanpa sengaja kita uga nyiduk kodhok bebarengan karo banyu; mangkono uga, nalika nglakoni kabecikan, asring kita nepaki hawa napsu sing nyelip ing jerone. Mangkono – keserakahan panganan nyawiji karo kabecikan nampani tamu; kanthi katresnan – zinah; kanthi kawicaksanan – ketegasan sing kakehan; kanthi kabijaksanaan – kelicikan; kanthi alus – curiga, alon, males, ngumpat, manut karepe dhewe lan ora nurut; kanthi meneng – panyiksaan ajaran; kanthi kabungahan – kesombongan; kanthi pangarep-arep – kemalasan; kanthi katresnan manèh – panghakiman; kanthi meneng – putus asa lan kemalasan; kanthi kasucian – pait; kanthi kawicaksanan andhap asor – kesombongan (tanpa ukuran); lan sawisé kabèh mau, minangka obat umum—utawa luwih tepaté, bisa dadi racun—teka kesombongan.
- 36.** Aja padha sedhih nalika, sawise nyuwun marang Gusti bab apa wae, kita ora dirungokake suwene. Gusti piyambak kepengin kabeh wong bisa tanpa napsu sakedhap (nanging Panjenengané nemoni alangan gedhe saka karsa kita dhéwé).
- 37.** Kabeh sing nyuwun marang Gusti apa-apa lan ora nampa, mesthi amarga salah siji saka sebab-sebab ing ngisor iki: amarga padha nyuwun sadurunge wayahe teka; utawa amarga nyuwun ngluwihi watesé lan saka kesombongan; utawa amarga yèn padha nampa apa sing disuwun, bakal dadi sombong utawa kecemplung ing kemalasan.
- 38.** Kadhangkala ana ing sawatara wong—ora mung wong pracaya nanging uga wong ora pracaya—kabèh hawa napsu padha sirna, mung siji sing, minangka ala wiwitan, mung siji sing nggantèkaké kabèh liyané, lan sing banget mbabayani nganti bisa nundhung wong saka swarga (iki sombong).

39. Pokok-pokok hawa napsu iku entek, dipangan lan dicabut saka jiwa dening geni Ilahi.⁷⁷

40. Kadhangkala para setan mundur kanthi kersané dhéwé, kanggo ngapusi kita supaya kroso aman palsu. Nanging banjur padha nyerang nyawa sing kasihan, ngrebut lan ngancuraké, lan nglatih marang ala nganti nyawa kuwi banjur ngina dhéwé lan perang karo dhéwé.

41. Aku uga ngerti wujud mundur liyane saka kéwan-kéwan iki – sing kelakon nalika jiwa wis kenceng nancep ing kabiasaan dosa. Kita weruh tuladha iki ing bayi-bayi sing, amarga kabiasaan suwé, nyedhot jempol nalika ibuné ora maringi maneh nyusu ing payudara.

42. Aku uga ngerti wujud kaping lima saka kasejukan atine, sing muncul ing jiwa amarga prasaja banget lan ora duwe niat ala sing pantes dipuji. Kanggo wong kaya ngono pitulungan dikirim saka Gusti Allah, '*sing nylametake wong sing lurus atiné*' (Mazmur 7:11), lan padha ora nyadari yèn Panjenengané lagi nylametake saka hawa napsu. Kaya bayi, nalika sandhangané dicopot, ora nyadari yèn awaké telanjang.

43. Dosa lan nafsu, sacara alamiah, ora kalebu bagéan saka sipat manungsa. Gusti ora nyipta nafsu. Nanging, Panjenengané wis paring akèh kabecikan marang sipat kita, antarané: welas asih—amarga sanajan wong kafir uga welas asih; katresnan—amarga sanajan kéwan sing ora bisa ngomong asring netesaké luh nalika padha kelangan siji lan sijiné; iman – amarga kita kabèh ngasilaké ing sajroning dhiri; pangarep-arep – amarga apa waé sing kita wènèhaké utawa nampa, nandur utawa nglayar, kita nindakaké kuwi kanthi pangarep-arep entuk kasugihan. Saiki, yèn—kaya sing wis kabukten—katresnan lan kabecikan pancèn wis ana ing kodrat kita, lan katresnan iku panyempurnaan hukum, mula cetha yèn kabecikan iku ora asing tumrap kodrat kita. Lan kèrihana wong-wong sing nyalahké kegagalané nglakoni kabecikan amarga alesan ringkihé dhéwé.

44. Nanging bab kasucian, katentreman, andhap asor, pandonga, jaga wengi, puasa, lan pangapuran diri sing ajeg, kabecikan-kabecikan iki ngluwihi kodrat. Sawetara diwulangaké marang kita déning manungsa lumantar tuladhané; para malaikat dadi tuladha kanggo liyané; lan kanggo liyané manèh, Guru lan Panyipta yaiku Gusti Allah Sabda piyambak.

45. Kadhangkala kelakon, nalika kita lagi ndedonga, ana tumindak welas asih sing muncul lan ora kena ditundha. Ing kahanan kaya ngono, pakaryan katresnan kudu diutamakake. Amarga katresnan luwih ageng tinimbang pandonga, awit pandonga iku sawijining kabecikan tartamtu, dene katresnan ngemot kabecikan kabèh.

46. Kadhangkala Gusti Allah, miturut paugeran Pangayomané, nglilani sawetara hawa napsu sing alit banget ana ing wong-wong rohani, supaya nalika padha nyumurupi kalemahan-kalemahan alit sing meh tanpa dosa iku, padha bisa nyalahake awake dhewe banget, lan kanthi mangkono padha oleh kasugihan andhap asor sing langgeng.

47. Sapa waé sing ora urip kanthi patuh wiwitane ora bisa entuk andhap asor, amarga sapa waé sing wis sinau kaahlian marang awaké dhéwé cenderung nganggep awaké dhéwé luhur.

48. Para Bapa ngatesi urip aktif mung marang loro kabecikan utama: nglakoni puasa lan patuh. Lan pancen bener; amarga sing sepisanan ngrusak hawa napsu, dene sing kapindho ngrekta karusakan iki kanthi andhap asor. Lan nanging nduweni loro paedah, amarga ing siji sisih ngrusak dosa, lan ing sisih liyane nglairake andhap asor.

49. Wong sing taat iku cirié maringi marang sapa waé sing nyuwun; maringi sanajan marang sing ora nyuwun iku tumindaké wong sing paling taat; lan ora nuntut bali apa sing wis dijupuk saka sing njupuk, utamané yèn dhèwèké bisa mbalèkaké, iku mung kagungané wong sing tanpa napsu.

50. Bab kabèh hawa napsu lan kabecikan, ayo tansah mriksa ing ngendi panggon kita – ing wiwitan, ing tengah, utawa ing pungkasan.

51. Kabeh serangan setan marang kita asalé saka telung panyebab iki: nyenengi napsu, kesombongan, lan iri setan.

52. Bedha antara ndedonga nglawan pikiran kaya ngono; bedha maneh nolak pikiran-pikiran mau; lan bedha maneh manèh ora nggatekake lan munggah ngluwihi (utawa nguwasani) pikiran-pikiran mau. Tengahing saka kahanan iki (yaiku sing bisa mbantah pikiran-pikiran mau) asring nggunakake cara kapisan amarga durung siyap; nanging sing kapisan durung bisa ngusir mungsuh-mungsuhé kanthi cara kapindho; dene sing katelu pungkasané malah ngguyoni mungsuh-mungsuhé.

⁷⁷ Ing terjemahan Optina, tambahan ing ngisor iki katon: 'lan nalika materi wis dibasmi lan nyawa wis disucèkaké, hawa napsu uga surut, kajaba yèn wong iku dhéwé narik manèh liwat gaya urip materialistis lan kélangan gawéan'.

53. Kaya wong sing duwé indra penciuman sing tajam bisa nyumurupi wangi, sanajan ana wong sing nggawa wangi iku kanthi ndhelik ing awaké dhéwé: mangkono uga jiwa sing resik bakal ngenali ing wong liya loro-loroné, yaiku wangi sing wis ditampa saka Gusti Allah – lan ambu busuk sing saktenané ora ana ing dhèwèké, sanajan wong liya ora nyadari.

54. Sanadyan ora saben wong bisa tanpa napsu, nanging kabèh bisa slamet.

55. Aja nganti wong-wong manca kuwi ngungguli kowe, sing nyurung kowe kanggo mangu-mangu marang cara-cara gaib Pangayoman lan pangayomané Gusti marang manungsa – lan sing kanthi rahasia ngusulake yèn Gusti milih sawatara wong tinimbang liyané. Iki kabèh asil saka kesombongan – lan kuwi kabukten dhéwé.

56. Ana sing kandha yèn sawatara setan padha mungsuh siji lan sijiné; nanging aku wis nyumurupi yèn kabèh padha ngupaya ngrusak kita.

57. Saben upaya rohani, apa sing katon utawa sing batin, diwiwiti dhisik karo karsa bebas lan pangarep-arep sing paling tulus, sing kanthi pitulunganing Gusti banjur kasil. Amarga yen sing sepisanan (karsa bebas lan pangarep-arep) ora ana dhisik, mula sing kapindho (pitulunganing Gusti) ora bakal ana.

58. 'Ana wektu kanggo saben bab ing sangisore langit,' kandha Pengkotbah. Mula saka iku, aja nganti kita kapancing dening semangat sombong, sing nyurung kita ngupaya sadurunge wektune apa sing bakal teka ing wektu sing wis ditemtokake. Aja nganti kita ngupaya, nalika wektu nyebar, apa sing dadi hak panèn; amarga ana wektu kanggo nyebar pakaryan kita, lan ana wektu kanggo ngundhuh karunia rahmat sing ora bisa diungkapaké. Yen ora, sanajan ing wektu sing pas, kita ora bakal nampa apa sing cocog lan pantes kanggo wektu kuwi.

59. Sawetara wong, lumantar pangaturan sing ora bisa dipahami saka Pangayomaning Gusti, wis nampa karunia sih-rahmat sadurunge nglakoni pakaryan; liyane, ing tengah-tengah pakaryan; liyane maneh, sawisé pakaryan; lan ana uga sing nampa nalika wayahe seda. Iki minangka ujian kanggo ndeleng sapa sing luwih andhap asor tinimbang liyane.

60. Ana putus asa sing muncul saka akèh dosa lan beban ing ati; lan ana putus asa sing muncul saka kesombongan lan keangkuhan, nalika wong-wong sing wis tiba ing dosa mikir yèn dhèwèké ora pantes (dilepas) saka kejatuhan. – Sing kapisan mari amarga nyingkiri dosa lan pangarep-arep sing becik; sing kapindho mari amarga andhap asor lan ora ngadili sapa waé.

61. Ing kabèh pakaryan lan tumindakmu, loro saka njaba lan saka jero, priksa apa pancèn ditindakake lan dilakoni kanggo nyenengake Gusti Allah. Tandha yèn pakaryan kita nyenengaké Gusti Allah yaiku, kanggo pamula, kamajuan ing andhap asor; kanggo sing ing tahap tengah, mandhegé prahara batin; lan kanggo sing sampurna, tambahé lan kaluwabé Cahya Ilahi.

62. Nalika langit wis resik saka mega, srengéngé katon ing kabèh kamulyané; mangkono uga jiwa, sawisé diparingi pangapura dosa lan dibebasaké saka kabiasaan (lan pikiran) sing kebak napsu, mesthi ndeleng cahya Ilahi.

63. Sawetara wong nemokake kabungahan paling gedhe ing mujijat lan karunia rohani liyane sing katon, tanpa nyadari yen ana akèh karunia sing luwih unggul sing didhelikake lan mulane aman saka tiba ing dosa.

64. Sapa sing wis resik sakabehe saka hawa napsu, ndeleng jiwa wong liya—dudu hakikat sejatine, nanging susunan, raos, lan watake; dene sing isih maju ngadili jiwa miturut tumindak awak.

65. Wong-wong sing ringkih ing roh kudu ngenali rawuhe Gusti lan welas asihé marang wong-wong mau lumantar lara badan, cilaka, lan godaan saka njaba; nanging wong-wong sing sampurna ngenali rawuhe Gusti lumantar rawuhe Roh Suci ing jerone lan lumantar tambahé karunia.

66. Antarane roh-roh jahat ana setan—sejawat—sing, nalika kita tangi, teka nggodha kita lan ngotorake pikiran pisanan kita. Dedikasiyana wiwitan dina panjenengan marang Gusti; awit sapa wae sing panjenengan paringi dhisik, marang sing iku bakal kagungan. Sawijining praktisi sing paling trampil tau kandha marang aku tembung-tembung ing ngisor iki, sing pantes digatekake: 'Saka wiwitan esuk aku wis ngerti sakabehe lumaku dina iki'.

67. Ing godaan sing nyabrang marang kita, para setan ngupaya supaya kita ngucapake utawa nindakake bab sing ora wicaksana; lan nalika ora bisa ngalahake kita, dheweke nyedhaki kanthi meneng lan nyusupake rasa syukur sing sombong marang Gusti Allah.

68. Wong-wong sing wis ngupaya kawicaksanan babagan prakara langit bakal munggah menyang swarga sawisé mati, déné sing nempel karo prakara donya bakal mudhun menyang alam ngandhap; amarga ora ana panggonan tengah katelu kanggo nyawa sing pisah saka badané.

69. Kaya rusa kang krasa ngelak banget nganti kepengin banyu, mangkono para biksu uga kudu kepengin mangertèni kersaning Gusti sing becik; lan ora mung kersaning Gusti kuwi, nanging uga nalika kersaning kita dhéwé nyawiji karo kersaning Gusti, lan nalika , ana kekuwatan mungsuh sing makarya. Padha uga kudu nimbang pakaryan endi sing kudu ditindakake tanpa tundha lan tanpa ragu-ragu, lan pakaryan endi sing kudu ditindakake tanpa kesusu lan kanthi wicaksana.

70. Sapa wae sing kepéngin mangertèni kersané Gusti kudu matèni dhisik kersané dhéwé ing batiné; lan sawisé ndedonga marang Gusti kanthi pracaya lan prasaja sing tulus, padha kudu rembugan karo bapak lan seduluré kanthi manah andhap asor lan tanpa ana sangsi ing atiné; lan padha kudu nampa pituturé kaya saka cangkémé Gusti, sanajan iku bertentangan karo akalé dhéwé. – Wong-wong sing manut paugeran iki tanpa sangsi kebak asor sing ageng. – Lan Gusti ora ngidini padha kesasar.

71. Sawetara wong mangertèni kersaning Gusti kanthi cara iki: padha misahaké pikirane saka kabèh kecenderungan marang siji utawa liyané saka kepinginan atiné—yaiku, loro-loroné marang apa sing nyurung tumindak lan marang apa sing nentang; lan, sawisé mbusak kersané dhéwé saka pikirane, padha nyembah marang Gusti kanthi pandonga sing khusyuk sajroning sawetara dina sing wis ditemtokaké; lan kanthi mangkono padha nggayuh kawruh bab kersaning Gusti—apa amarga Pikirane ing sajroning atine maringi pangerten marang dheweke, utawa amarga salah siji saka pikiran-pikiran mau sirna sakabehe saka atine.

72. Liyane, adhedhasar sedhik lan kasulitan sing diadhepi ing upayane, nyimpulake manawa iku cocog karo Karsa Ilahi. Kosok baline, liyane, nalika ngrasakake pitulungan sing ora disangka-sangka sing ditampa ing upayane, ngrasa manawa iku nyenengake Gusti, kandha marang awake dhewe: 'Gusti mung nulungi wong-wong sing milih kabecikan.'

73. Sapa wae sing wis nggayuh Gusti ing jeroné dhiri liwat pencerahan ilahi, bakal enggal mangertèni kersaning Gusti sing suci, loro babagan sing mbutuhake tumindak cepet lan sing bisa ditundha, kanthi cara kapindho (yaiku liwat pangayoman ilahi).

74. Gusti iku adil, lan Panjenengané ora bakal nutup lawang rahmaté marang wong sing ngetokaké kanthi andhap asor.

75. Ing saben kahanan kita kudu mriksa niat kita: amarga Gusti ndeleng niat mau ing saben pakaryan kita. Apa wae sing bebas saka pilih kasih lan kabèh rereged, lan ditindakake mung kanggo Gusti Allah lan ora kanggo alesan liya, bakal diitung dadi ganjaran kanggo kita, sanajan ora sakabehe apik.

76. Ana jiwa-jiwa sing wani, amarga katresnan sing kuwat marang Gusti lan andhap asor ing manah, nyoba tumindak sing ngluwihi kamampuane; nanging ana uga manah sing sombong sing nyoba tumindak sing padha (amarga godhongan mungsuh-mungsuh kita). Amarga mungsuh-mungsuh kita kerep kanthi sengaja ngajak kita nindakake pakaryan sing ngluwihi kemampuan kita, supaya nalika gagal kita dadi putus asa lan malah ninggalake pakaryan sing cocog karo kemampuan kita – lan kanthi mangkono dadi bahan guyonan mungsuh-mungsuh kita.

77. Aku wis weruh wong-wong sing ringkih ing jiwa lan badan, amarga akèh dosané, nyoba tumindak ngluwihi kamampuané, nanging ora kuwat nahan. Aku kandha marang wong-wong mau yèn Gusti Allah ngadili tobat ora miturut ukuran gaweyané, nanging miturut ukuran andhap asor (karo nangis, nyesel, lan adoh saka dosa).

78. Kadhangkala cara panguripan dadi panyebab kejahatan gedhe, kadhangkala kanca ala; nanging asring karusakan jiwa dhewe wis cukup kanggo ngrusakake dheweke. Sapa wae sing wis mbusak loro kejahatan sepisanan bisa uga mbusak kejahatan katelu; nanging sapa wae sing dikendhaleni kejahatan katelu ora pantes ana ing panggonan apa wae. Ora ana panggonan sing luwih aman tinimbang swarga; nanging sanajan ing kana ana sing padha binasa amarga kersané sing rusak.

79. Ing antarané roh-roh najis ana sawetara sing luwih licik tinimbang liyané. Padha ora cukup mung nuntun kita menyang dosa, nanging uga nyurung kita supaya ngajak wong liya dadi kanca tumindak ala, supaya kita nampa sangsara sing paling nggegirisi. – Aku weruh wong sing nularake kabiasaan dosa marang wong liya; sawisé éling, dhèwèké wiwit tobat lan adoh saka dosa; nanging amarga wong sing wis diajari kuwi ora mandheg dosa, tobaté sejatine ora tulus.

80. Ngrungokake crita babagan tumindak lan kabecikan para bapa rohani marakake pikiran lan jiwa kebak semangat; lan ngrungokake piwulange iku kaya obor ing pepeteng, mbalekake sing kesasar menyang dalan sing bener, lan pepadhang kanggo wong wuta.

81. Sapa waé sing kepéngin nyuguhaké marang Gusti awak sing suci lan atiné murni, kudu njaga urip sing nguwasani amarah lan ngendhalèni dhiri, amarga tanpa loro kabecikan iki kabèh pakaryan kita bakal sia-sia.

82. Ing antaraning kabecikan ana putri-putri, lan ana ibu-ibu kabecikan. Wong wicaksana ngupaya luwih dhisik kanggo nggayuh ibu-ibu kabecikan. Gusti Allah piyambak, lumantar pakaryané, mulang ibu-ibu kabecikan, déné ana akèh guru sing mulang putri-putri kabecikan.

83. Aja nganti kita ngimbangi kurangé nikmat panganan kanthi turu kakehan, lan kosok baliné; amarga tumindak kaya ngono iku ora wicaksana.

84. Ing antarané roh-roh najis ana uga sing, ing wiwitaning urip rohani kita, nerangaké Kitab Suci marang kita. Biasané padha nindakake iki ing manahé wong sing angkuh, lan luwih-luwih ing wong sing dilatih ing ilmu donya, supaya kanthi alon-alon ngapusi, pungkasané bisa nyemplungaké wong-wong mau menyang bidah lan ngina. Kita bisa ngenali 'teologi' setan iki—utawa luwih tepaté 'perang nglawan Gusti'—liwat kebingungan lan kabungahan sing acak-acakan lan tanpa wates sing muncul ing jiwa nalika interpretasi kaya ngono.

85. Kita ora bakal nate mandheg maju ing kabecikan lan katresnan, ora ing jaman iki utawa ing jaman sing bakal teka, tansah nampa pepadhang anyar saka pangerten lumantar pepadhang (pencerahan saka ndhuwur). Lan para malaikat, makhluk sing pinter iki, ora tetep tanpa kemajuan, nanging tansah nampa kamulyan demi kamulyan, lan pangerten demi pangerten.

86. Aja dadi hakim sing kasar marang wong-wong sing mulangake kabecikan ageng mung nganggo tembung, nanging alon ing tumindak becik; amarga kurang tumindak asring diganti karo manfaat saka piwulang kuwi. Kita ora kabeh nampa kabeh kanthi ukuran sing padha: ana sing luwih unggul ing tembung tinimbang tumindak, dene ing wong liya, kosok baline, tumindak luwih kuwat tinimbang tembung.

87. Gusti Allah dudu panyipta ala; mula sapa waé sing kandha yèn sawatara hawa napsu iku wis alamiah ing jiwa iku salah, amarga padha ora nyadari yèn kita dhéwé sing wis ngowahi watak alamiah kita dadi hawa napsu kanggo nindakake ala. Miturut kodrat, umpamané, kita nduwèni biji kanggo nglairaké keturunan, nanging kita malah migunakaké kanggo napsu sing ora patut; miturut kodrat ana uga nesu ing jeroning kita, kang ditujokake marang ula kuna kuwi, nanging kita nggunakake marang tangga teparo; kita diparingi semangat supaya bisa semangat marang kabecikan, nanging kita malah semangat marang ala... lan sateruse.

88. Nyawa sing ora males nantang setan supaya padha perang nglawan awake dhewe; lan nalika perang saya akèh, makutha uga saya akèh. Sing ora tatu déning mungsuhé ora bakal nampa makutha apa-apa; nanging sing ora nyerah nalika ngadhepi serangan sing teka bakal dipuji déning Malaikat minangka prajurit gagah.

89. Tansah mriksa pratandha dorongan napsu ing jeroning atimu; lan kowe bakal weruh manawa ana akèh napsu ing jeroning atimu sing, nalika kena lara rohani, kita ora bisa ngenali—amarga kelemahan kita utawa amarga kabiasaan dosa sing wis nancep jero.

90. Setan asring ngalihake kita saka pakaryan sing paling gampang lan paling migunani, lan nyurung kita nindakake pakaryan sing paling angel.

91. Komunitas sing diatur manut kersaning Gusti iku kaya panggonan pemutih rohani, sing mbusak saben nodha, saben kekasaran lan saben kaendah-endahaning jiwa. Kosok baline, pertapaan bisa diarani pabrik pewarna kanggo wong-wong sing wis luwih dhisik ngresiki awake saka napsu, dendam lan gampang nesu, lan mung sawisé kuwi padha mundur menyang meneng.

92. Setan-setan sing nyebabake zinah, nesu, keserakahan mangan, putus asa, lan ngantuk ora nduwé kuwasa kanggo mbombakaké pikiran kita (malah malah ngendhegaké); déné setan-setan sing nyebabake keserakahan, katresnan marang panguwasa, omong kakehan, lan akèh liya biasané nambahaké ala saka kesombongan marang dosa kuwi dhéwé; lan setan panghakiman padha karo kuwi ing babagan iki.

93. Yen sawijining biksu, sawisé sowan utawa nampani wong awam ing omahé, kena panah sedhih sakjam utawa sedina sawisé pisah saka wong-wong mau, tinimbang bungah amarga wis uwal saka jebakan sing ngalangi lakuné, dhèwèké malah dadi dolanan hawa nafsu kesombongan utawa napsu birahi.

94. Kita kudu nimbang kanthi tliti kapan lan ing kahanan apa kita kudu tetep ajeg nglawan obyek hawa napsu lan nglawané, lan kapan kudu mundur; amarga kadhangkala, amarga ringkih, luwih becik milih mlayu, supaya kita ora mati rohani.

95. Kaya angin ing dina tentrem mung ngganggu lumahing segara, nanging ing wektu liya padha nggerakake jeroné segara, mangkono uga kita kudu nyimpulake babagan angin pepeteng; awit ing wong-wong kang kebak napsu, angin iku nggerakake sakjroning raos atine, dene ing wong-wong kang wis ngalahake napsu, angin iku mung nggerakake lumahing pikiran; mulane, wong-wong mau luwih cepet mbalekake tentrem lumrah ing atine, kang isih tetep utuh.

96. Panyingkiran iku ibu kaséhatan; lan ibu saka panyingkiran iku pamikiran pati lan pangeling sing ajeg marang empedu sing dicampur karo cuka sing wis dirasakaké Gusti kita, Sang Majikan lan Gusti Allah.

97. Meneng iku panyebab lan pitulungan kasucian; puasa ngendhegake napsu daging; lan pangapuraning ati iku mungsuh pikiran ala lan napsu birahi.

98. Kaya ula ora bisa ngeculake kulit lawas kajaba mlintir liwat bolongan sempit, mangkono uga kita ora bisa mbuwang kabiasaan ala lawas, karusakan jiwa, lan busana manungsa lawas, kajaba lumaku ing dalan sempit lan sesak saka puasa lan panguripan dhiri.

99. Kaya endhog sing diangetake ing sangisore swiwi banjur urip, mangkono uga pikiran sing didhelikake saka bapa rohani bakal dadi tumindak.

100. Kaya jaran-jaran apik, nalika padha mlayu bebarengan, padha nyurung siji lan sijiné supaya luwih cepet, mangkono uga ing urip bebarengan para sedulur sing sholeh, siji lan sijiné padha nyurung marang semangat suci.

101. Kaya méga sing nutupi srengéngé, pikiran ala uga ndadékaké ati peteng lan ngrusak akal.

102. Kaya wong mlarat, nalika ndeleng bandha raja, malah luwih nyadari kamlaratané dhéwé, mangkono uga jiwa, nalika maca babagan kabecikan agungé para Bapa Suci, tanpa kersa malah dadi luwih andhap asor ing pamikiranane.

103. Kaya wong sing nggawa wangi-wangian sing nyebar ambu wangi sanajan ora dikarepake, mangkono uga wong sing duwé Rohé Gusti dikenal saka tembungé lan andhap asor.

104. Kaya maling ora bakal gegabah mlebu panggonan sing padha weruh senjata raja ana ing panggonan sing katon cetha, mangkono uga maling pikiran ragu nyolong saka wong sing wis nyawiji pandonga karo atiné lan netepaké ing kana.

105. Kaya prau sing dikemudikaké déning juru mudi trampil, kanthi sih rahmaté Gusti, mlebu pelabuhan kanthi aman, mangkono uga nyawa sing nduwé panggembala sing becik, munggah menyang swarga kanthi tentrem, sanadyan biyèn wis nindakake akèh dosa.

106. Kaya wong sing ora duwe pituduh gampang kesasar ing dalane, sanajan pinter, mangkono uga wong sing mlaku ing dalan monastik kanthi kekarepan dewe gampang binasa, sanajan wis ngerti kabèh kawicaksanan donya iki.

107. Sapa waé sing ringkih badané lan wis nindakake akèh kaluputan abot, kuduné mlaku ing dalan andhap asor lan kabecikan sing ana gandhèngané; amarga dhèwèké ora bakal nemokaké kaslametan liya.

108. Nyadari kaluputan dhéwé nuntun marang adoh saka iku; lan adoh saka iku iku wiwitan tobat. Wiwitan tobat iku wiwitan kaslametan, déné wiwitan tumindak tumuju kaslametan iku niat becik (kanggo nyenengake Gusti). Niat becik iki nglairaké pakaryan becik, lan wiwitan pakaryan becik iku kabecikan. Wiwitaning kabecikan iku sari pati, lan sari pati kabecikan yaiku tumindak. Pangasilan kabecikan iku ajeg (ing pamikiran lan semangat), dene woh lan asil saka pamikiran ajeg (lan semangat) iku kabiasaan. Wohé kabiasaan iku panyucian jiwa lumantar kabecikan; lan panyucian jiwa iki minangka ibu saka rasa wedi. Rasa wedi marakaké panyengkuyung marang paugeran, loro paugeran langit lan bumi; lan panyengkuyung marang paugeran iku pratandha katresnan. Wiwitaning katresnan iku kasugihan asor; kasugihan asor iku kasampurnaning katresnan; banjur rawuh panggonaning Gusti sing sampurna ing wong-wong sing wis resik atiné lumantar tanpo napsu; *'awit wong-wong iku bakal ndeleng Gusti'* (Matéus 5:8).

4. Babagan perjuangan nglawan wolu hawa napsu utama

1. Perjuangan nglawan keserakahan mangan

1. Bakal nggumunake yen ana wong, sadurunge mudhun menyang kuburan, dibebasake saka serangan weteng.

2. Ing napsu kesrahan, weteng, sanajan wis wareg, isih muni: 'Aku luwe!' lan nalika kebak lan mumbul amarga kakehan, muni: 'Aku lagi keluwen.' Napsu iki, nalika ana panganan enak ing ngarep mripat, nyurung wong supaya nguntal kabèh sakaligus.

3. Sing kerep ngelus singa bakal ngendhalèkaké; nanging sing nyukupi hawa badan mung nambah garangé.

4. Budak weteng nggoleki panganan enak kanggo ngormati jamuan; nanging abdi Gusti mikirake kado apa sing bisa ndadekake dhèwèké sugih.

5. Nalika ana tamu teka, wong loba mangan bakal nampilake keramahan, didorong dening napsu sing ora tau wareg; lan dheweke mikir yen kasempatan kanggo maringi kenyamanan marang tamu iku uga dadi ijin kanggo dheweke tumindak manut karsa. Dheweke nganggep kunjungan iku minangka alesan kanggo ngombe anggur; lan kanthi nyamar minangka nglindhungi kabecikan, dheweke dadi budak napsu.

6. Asring kesombongan bertentangan karo keserakahan mangan: lan loro hawa napsu iki padha perang siji lan sijine kanggo biarawan miskin, kaya budhak sing dituku. Keserakahan mangan meksa wong kanggo nyukupi napsu, dene kesombongan nyurung wong kanggo mamerake kabecikané; nanging wong sing wicaksana ngindhari loro jurang iki; lan ngerti carane migunakake wektu sing pas kanggo nglawan siji hawa napsu nganggo hawa napsu liyane.

7. Yen daging isih ngamuk, kudu ditundhukaké kanthi puasa, ing saben wektu lan ing endi waé. Nalika wis meneng (sing, sakjane, aku ora ngarep-arep bakal weruh sadurungé aku mati), banjur kita bisa ndhelikaké puasane saka wong liya.

8. Yen bapa rohani panjenengan maringi idin, minangka wong enom, ngombe anggur ing jamuan, mula delengen piyé pribadine piyambak: yen piyambakipun taqwa marang Gusti, panjenengan saged ngombe sethithik; nanging yen piyambakipun ora temenan wicaksana, luwih becik panjenengan tetep nahan dhiri, sanajan ora nggatekake berkahipun, utamane nalika panjenengan isih merjuang nglawan geni napsu daging.

9. Ing ngendhalèkaké weteng, ayo padha lumaku kanthi alon-alon lan wicaksana: sepisanan kita bakal mbusak panganan sing nambah bobot awak, sabanjuré sing ngrangsang napsu dhahar, lan sawisé kuwi sing legi lan nyenengaké. Parengna wetengmu mangan panganan sing sedheng lan gampang dicerna, supaya kanthi wareg sing sedheng kowe bisa ngilangi keserakahanmu, lan lumantar pencernaan panganan sing cepet, ngilangi gairahmu kaya dene cambuk.

10. Kanggo wong sing durung nindakake dosa, pangreksan khusus mung dibutuhake nalika napsu bangkit; nanging kanggo wong sing wis nindakake dosa, pangreksan iki perlu nganti pati; nganti pungkasané, aja maringi kenyamanan marang awaké lan perang nglawan kanthi tanpa kompromi. Sing kapisan mung perlu tansah njaga tatanan pikiran sing bener; dene sing kapindho uga kudu nyenengake Gusti lumantar ratapan jiwa lan susut amarga luwe lan ngelak.

11. Ayo padha ngendhalèni weteng kanthi merenung bab geni sing bakal teka. Amarga nurut marang weteng, sawatara wong (amarga godhongan napsu) pungkasane motong anggotané dhéwé – lan mati kaping pindho. Delengen kanthi teliti lan kowé bakal weruh yèn kakehan nikmat iku siji-sijiné panyebab tenggelam (ing segara napsu) sing nyerang kita.

12. Pikirane wong sing puasa ndedonga kanthi waras, dene pikirane wong sing ora bisa ngendhalèni kebak khayalan kotor. Weteng sing wareg nggawe mata garing, dene weteng sing garing amarga puasa ngetokake luh.

13. Sapa sing ngabdi marang wetengé, nalika ing wektu sing padha nyoba ngalahaké roh zinah, iku kaya wong sing mateni geni nganggo lenga.

14. Nalika weteng diwatesi, manah dadi andhap asor; nanging yen wareg mangan, manah dadi angkuh ing pikirane.

15. Nahan prutmu kanthi pangendalian dhiri, lan kowe bakal menengake cangkemu; amarga ilat njupuk kekuwatan saka akèh panganan.

16. Sapa waé sing ngisi wetengé bakal nggedhèkaké ususé; nanging ing wong sing ngelakoni puasa kanthi kendali dhiri, ususé saya nyusut; lan sawisé nyusut, ora nuntut utawa nampa panganan akèh manèh.

17. Elinga, asring setan lungguh ing weteng lan ora ngidini wong wareg, sanajan dhèwèké mangan kabèh panganan Mesir lan ngombe kabèh banyu Kali Nil.

18. Yen kowe wis janji marang Kristus kanggo mlaku ing dalan sing sempit lan cilik, banjur kendhalèkna wetengmu. '*Jalan amba*' saka keserakahan iku *amba banget*, '*nuntun marang karusakan*'

lumantar pesta pora, 'lan akèh wong lumaku ing kana'; nanging 'lawang sempit lan dalan angel' saka pangendalian dhiri, 'nuntun marang urip' ing kasucian, 'lan sithik sing mlebu lumantar iku' (Matéus 7:14).

19. Nalika kowe lungguh ing meja kang kebak panganan, bayangna pati lan pangadilan ing pikirane; amarga kanthi mangkono kowe bisa, paling ora, ngendhegake napsu mangan kakehan. Nalika kowe ngombe, tansah elinga cuka lan empedu Gustimu; lan kanthi mangkono, kowe bakal tetep ana ing wates pangendalian dhiri, utawa paling ora, sawise waras, kowe bakal ngendhegake pikiranmu.

20. Keserakahan iku panyebab kabèh kejatuhan lan pelanggaran sumpah ing komunitas biara. Yen kowe ngalahaké pacaré iki, saben panggonan bakal mbantu kowe nggayuh katenangan ati; nanging yen dhèwèké nguwasani kowe, kowe bakal nandhang sangsara ing endi waé nganti tekan kuburan.

21. Eling pati sing tansah ana nyegah napsu mangan kakehan; lan nalika napsu mangan kakehan kuwi dikendhaleni kanthi andhap asor, napsu-napsu liyane uga sirna bebarengan.

22. Nalika aku isih enom, aku tekan ing sawijining kutha utawa desa – lan ing kana, nalika aku lagi mangan, pikirane bab keserakahan lan kesombongan dumadakan nyerang aku; nanging, amarga wedi marang akibat saka keserakahan, aku nganggep luwih becik kalah dening kesombongan. Antarane wong awam, oyodé kabèh ala iku katresnan marang dhuwit, déné antarane biksu iku keserakahan mangan.

23. Aku wis weruh wong gagah sing, amarga kabutuhan, sawisé maringi wetengé sethithik istirahat saka panganan, banjur keselakaké awak sengsara iki kanthi ngadeg sakwengi; lan kanthi mangkono padha mulang awak supaya bisa nyingkiri rasa kekenyangan kanthi kabungahan.

24. Mesthi ora mungkin bébas saktenané saka keserakahan lan kesombongan nalika wiwitan urip biksu. Nanging kita ora kena nglawan kesombongan kanthi nyukupi napsu weteng.

25. Kaya déné wong kang wis dijatuhi paukuman lan arep dieksekusi ora ngomongaké bab tontonan umum, mangkono uga wong sing tenan-tenan nelongso dosané ora bakal nyukupi napsu wetengé.

26. Kaya ta akèh pupuk nyebabaké akèh cacing, mangkono uga akèh panganan nuntun marang akèh klelep, pikiran ala, lan impen-impen isin.

27. Yen wates pungkasan saka keserakahan mangan yaiku meksa awak dhewe mangan nalika ora kepengin, mula wates pungkasan saka pangendalian dhiri yaiku nahan kodrat nalika ngidam, sanajan ing wektu kuwi ora nindakake apa-apa sing salah.

28. Kaya manuk gendut ora bisa mabur dhuwur, mangkono uga ora mungkin wong sing nyenengake dagingé bisa munggah menyang swarga.

29. Kaya lendhut garing ora ana gunané kanggo babi, mangkono uga daging sing layu amarga tapa brata ora marakaké para setan wareg.

30. (*Pengakuan Keserakahan*). Kepiye kowe arep mbusak aku, nalika aku wis kaiket ing hakikatmu? – Gerbangku yaiku kabutuhan pangan, dene kabiasaan ndadekake aku ora kenyang – sing bebarengan karo kaku ati lan lali pati, dadi dhasar gairahmu marang aku. – Putra sulungku yaiku zinah; anak kapindho sawisé iku atiné kang atos; lan anak katelu yaiku ngantuk. Segara pikiran ala, ombak rereged, jeroné kakeruhan kang ora bisa diucapaké – kabèh mau uga metu saka aku. Putri-putriku yaiku: kemalasan, omong kosong, kesopanan kasar, ejekan, penodaan, nggosip, kekejeman, ketidaktaatan, ketidakpekaan, kepenjaraan pikiran, kesombongan, kapercayan dhiri sing sombong lan edan, katresnan marang donya, sing banjur disusul dening pandonga sing kotor, pamanggih sing mabur lan asring cilaka sing ora disangka-sangka; lan sawisé kabèh kuwi teka putus asa – napsu sing paling galak saka kabèh napsu. – Eling marang dosaku munggah nglawan aku, nanging ora menang. Pamanggih pati iku mungsuh sing galak tumrap aku, nanging ora ana apa-apa ing manungsa sing bisa ngrusak aku saktenané. Sapa waé sing wis nampa Panglipur ngadu marang Panjenengané ing pandonga bab aku, lan Panjenengané, sawisé dipun nyuwun, ora maringi aku tumindak kanthi napsu ing jerone dhèwèké. Nanging wong-wong sing durung ngrasakaké Panjenengané ngupaya saben cara kanggo seneng marang maniséku.

2. Perjuangan Nglawan Zina

1. Kasarenganing weteng iku ibu saka zinah, dene nyiksa weteng iku sumber kasucian.

2. Nalika kita wis wareg, roh keserakahan panganan lunga, lan ngutus marang kita roh zinah, ngandhani kahanane kita, lan kandha: 'Mlaku lan godha si anu; wetenge wis wareg, mula kowe bakal ora pati angel'. Roh iki, nalika teka, mesem lan sawise ngiket tangan lan sikil kita nganggo turu, nindakake apa wae sing dikarepake marang kita, ngotori nyawa nganggo khayalan lan awak nganggo pancaran napsu.

3. Aja ana sing wis dilatih njaga kasucian banjur nyebut yèn kasucian mau asale saka awake dhéwé, amarga iku pancèn mokal kanggo sapa waé ngungkuli kodraté dhéwé; lan nalika kodrat bisa diungkuli, katon rawuhé Panjenengané sing ngluwihi kodrat; amarga, tanpa ana sing mbantah, sing luwih cilik bakal sirna déning sing luwih agung.

4. Wiwitan kasucian kelakon nalika pikiran ora kacampur karo imajinasi napsu, lan metué mani kadhang-kadhang nalika turu tanpa khayalan; tahap tengah kasucian yaiku nalika gerakan alamiah muncul mung saka wareg mangan, lan bébas saka khayalan lan metué mani; dene pungkasaning kasuciyan yaiku nyiksa badan, kang diwiwiti dhisik kanthi nyiksa pikiran kang ora suci.

5. Sapa sing ngusir asu napsu liwat pandonga iku kaya wong sing perang karo singa; wong sing ngendhalèni hawa nafsuku kaya wong sing wis ngusir mungsuhé lan ngoyak; nanging wong sing wis bébas sakténané saka godaan kuwi, sawisé sapisan lan saklawasé nggawe ora ana dalan kanggo mlebu marang dhèwèké, sanadyan isih urip ing daging, wis munggah saka kuburan.

6. Yen pratandha kasucian yaiku ora ngrasakake dorongan napsu sanajan ing ngimpi, mula mesthi tingkat paling parah saka napsu yaiku ngalami ejakulasi nalika tangi mung amarga pikiran lan eling-eling wae.

7. Sapa waé sing perang nglawan mungsuh iki liwat gawe kasar lan kringet, kaya wong sing wis ngiket mungsuhé nganggo tali; wong sing perang nglawan mungsuhé liwat pangendalian dhiri lan waspada iku kaya wong sing ngiket mungsuhé nganggo belenggu wesi; lan sing nglengkapi awake dhewe nglawan mungsuhé nganggo andhap asor, sabar, lan pangorbanan dhiri iku kaya wong sing wis mateni mungsuhé lan ndhelikake ing wedhi.

8. Ana sawatara sing ngiket pangganggu iki liwat tumindaké, liyané liwat andhap asor, lan liyané manèh liwat inspirasi batin saka Gusti. Sing kapisan kaya esuk, sing kapindho kaya rembulan purnama, lan sing katelu kaya srengéngé sumunar; nanging kabèh manggon ing swarga.

9. Srigala pura-pura turu, lan setan pura-pura suci; sing sepisanan kanggo ngapusi manuk, sing kapindho kanggo ngrusak jiwa. Aja percaya marang badan ringkih iki kanggo sakabehe uripmu; uga aja gumantung marang dheweke nganti kita ngadeg ing ngarehe Kristus.

10. Ing antarané wong-wong sing anyar iman, dosa daging biasané muncul amarga akèh panganan; ing antarané sing wis madya, dosa mau muncul amarga sombong, lan amarga sabab sing padha karo wong anyar iman; nanging ing antarané sing meh sampurna, dosa mau muncul mung amarga ngadili tangga teparo.

11. Ana sawetara wong sing muji wong-wong sing kasebut (wiwit lair), amarga wis dibebasake saka sangsara daging; nanging aku muji wong-wong sing nggawe awake dhewe dadi kasebut saben dina, lan sing nganggo pikirane—kaya piso—wis biasa nyunat awake dhewe.

12. Aja mikir nglawan setan napsu nganggo bantahan lan argumentasi; dhèwèké nduwèni alesan sing nguntungaké, amarga dhèwèké perang marang kita nganggo sipat kita dhéwé.

13. Sapa waé sing ngarep-arep perang nglawan dagingé dhéwé, utawa ngalahaké kuwi kanthi kekuwatané dhéwé, iku nyambut gawe sia-sia. Amarga kajaba Gusti ngrusak omahé napsu daging lan mbangun omahé jiwa, sapa waé sing nyoba kasil kanthi upaya dhéwé iku jaga lan puasa kanthi sia-sia.

14. Pasrahaké ringkihé sipatmu marang Gusti, ngakoni manawa kowe pancèn ora kuwasa ing kabèh bab, lan kowe bakal nampa karunia kasucian tanpa kroso.

15. Wong-wong sing wis kesandhung lan tiba ing bolongan napsu, adoh ketinggalan saka wong-wong sing munggah lan mudhun ing tangga (sing dideleng Yakobus); lan supaya bisa munggah manèh kaya ngono, padha butuh akèh gawe keras lan pangendalian diri sing paling gedhé.

16. Ana zinah sanajan tanpa ngerti bojo – sing, amarga ora lumrah, nggawe wong nampa sangsara luwih abot. Iku kaya pati lan karusakan sing tansah kita gawa ing batin, utamane nalika isih enom. Nanging aku ora wani nulis bab karusakan iki, amarga tanganku diwatesi déning tembung: *'Malah isin disebut utawa diomongaké bab-bab sing ditindakake kanthi rahasia'* (Efesus 5:12).

17. Mungsuh kang ora manungsa, panggerak zinah, nggambaraké Gusti minangka welas asih, nyaranaké yèn Panjenengané sabar banget marang napsu iki, kaya-kaya iku lumrah. Nanging delengen kanthi teliti penipu iki, lan kowé bakal weruh yèn sawisé dosa iki kelakon, dhèwèké wis nggambaraké Gusti kanthi cara liya—mung minangka adil lan ora ngapura. Dheweke menehi saran kapisan kanggo narik kita menyang dosa, lan saran kapindho kanggo nyemplungake kita ing putus asa.

18. Nalika sawisé nindakake dosa kita kasiksa déning rasa sedhih lan putus asa, biasané kita ora gampang tiba manèh; nanging nalika rasa kuwi surut, mungsuh sing jahat manèh miwiti ngomongaké marang kita bab katresnané Gusti marang manungsa.

19. Gusti, amarga ora rusak lan ora duwe raga, remen marang kasucian lan ketidakrusakan awak kita; nanging setan ora ana sing luwih digemati kajaba zinah sing najis, lan ora ana hawa napsu sing luwih dikasihi kajaba sing nyebalake awak.

20. Sumber legané (wohing sing maringi panglipur) yaiku bumi lan embun; lan sumber kasucian yaiku meneng sing digandhenge karo patuh. Kasucianing badan, sing digayuh mung kanthi meneng nalika nyedhak marang donya, asring ora tetep ajeg; nanging sing digayuh lumantar patuh iku pantes dipuji ing saindenging jagad lan ora goyah.

21. Sapa waé sing nyoba nundhung prahara iki mung kanthi nahan dhiri waé, iku kaya wong sing nyoba renang metu saka jeroné segara mung nganggo siji tangan. Gabungna nahan dhiri karo andhap asor; amarga sing sepisanan tanpa sing kapindho ora ana gunané.

22. Apa wae hawa napsu sing nguwasani atimu, siapna dhiri paling dhisik nglawan kuwi, utamane nglawan mungsuh batin alamiahmu. Amarga yen kowe lan aku ora ngungkuli hawa napsu iki, kamenangan nglawan wong liya ora bakal ana gunane; nanging sawise ngalahake wong Mesir iki, kita uga mesthi bakal ndeleng Gusti Allah ing semak belukar kerendahan ati.

23. Nalika ana ing panggodha, aku ngrasakake kabungahan, luh, lan panglipur, lan amarga polos aku kira iku woh rohani, nanging kuwi mung tipuan mungsuh.

24. Aja kapancing, enom! Aku wis weruh sawetara wong sing ndedonga kanggo wong-wong sing ditresnani, sing senadyan digawa dening napsu birahi, nanging tetep nganggep yen dheweke lagi nepaki kawajiban katresnan suci.

25. Nalika kita ngglethak turu, wektu kuwi kita kudu paling waspada; amarga nalika kuwi pikiran, pisah saka badan, bergelut karo setan; lan yen durung motong kabeh rasa seneng marang manisé napsu, pikiran kuwi gampang dadi pengkhianat.

26. Mugi pangeling pati turu lan tangi bareng kowe, bebarengan karo pandonga Yesus; amarga ora ana sing bisa maringi syafaat sing kuwat nalika kowe turu kajaba amalan-amalan iki.

27. Emisi nalika turu kadhangkala kelakon amarga kakehan mangan, lan umume amarga kakehan nyenengi daging; kadhangkala amarga kesombongan, nalika wis suwe ora ngalami emisi banjur kita dadi sombong; kadhangkala amarga kita ngukum tangga teparo; lan kadhangkala mung amarga iri saka setan. Gusti ngidini iki kelakon marang sawenehing wong, supaya lumantar cilaka iki Panjenengané bisa mulang wong sing tanpa dosa supaya nduwé andhap asor.

28. Aja nganti kowe nganti suwe mikirake ngimpi sing wis kowe alami nalika awan; amarga kuwi pancen niyaté setan kanggo ngotori kita nalika isih tangi liwat ngimpi kaya ngono.

29. Nalika prahara godaan hawa napsu, iki sing banget mbiyantu kita: klambi kasar saka rambute manungsa, abu, ndedonga sakwengi, luwe, ngelak kobet—sing legawa mung sawetara tetes—nginep ing kuburan, lan sing paling utama, andhap asor ing manah; lan yen bisa, bapa rohani, utawa sedulur sing semangat, cepet nulungi lan wicaksana ing pengalaman; awit kula anggep punika mujijat menawi ana tiyang ingkang saged piyambakan nylametake prau piyambak saking jurang punika.

30. Ana sawijining priya, nalika ndeleng sawijining wanita sing ayu banget, ngluhurake Sang Pencipta lumantar dheweke. Nalika ndeleng dheweke, katresnan marang Gusti murub ing atine, lan mata air luh mili saka mripate. Lan nggumunake ndeleng carane apa sing mesthine ngrusak wong liya malah dadi mahkota kamenangan kanggo dheweke, ngluwihi tatanan alamiah. Yen wong kaya ngono tansah ngrasakake lan tumindak kaya ngono ing kahanan sing padha, mula dheweke wis entuk ketidakrusakan sanajan sadurunge kebangkitan umum.

31. Kita kudu nuntun prinsip sing padha babagan kidungan lan lagu. Wong sing tresna marang Gusti biasane kabungahake dening kidungan donya lan rohani marang kabungahan suci, katresnan marang Gusti, lan luh, dene wong sing tresna marang kesenangan jasmani kabungahake marang kosok baline.

32. Ana sing kandha yèn sawisé ngrasakaké dosa daging, ora mungkin diarani suci; nanging aku, mbantah panemuné, kandha yèn iku bisa lan pantes kanggo sapa waé sing kepéngin ngowahi wit zaitun liar dadi wit zaitun sing apik kanthi cara cangkok. Yen kunci Karajaning Swarga dipasrahaké marang wong sing suci ing daging, mesthi panemune wong-wong mau bener. Nanging padha kélangan ajiné déning wong sing, sanajan nduwé ibu mertua, wis dadi suci lan nggawa kunci Karajaning Swarga.

33. Ular hawa napsu daging nduwèni pirang-pirang wujud: marang wong sing durung ngrasakaké émané, iku ngajak supaya nyicipi sapisan waé banjur mandheg; nanging marang wong sing wis ngrasakaké, ular licik iki nyurung supaya nyicipi manèh. Akeh saka sing kapisan, amarga ora ngerti marang piala iki, tetep

bebas saka prahara; dene sing kapindho, sawise ngalami kekejeman iki, nandhang prahara lan panggerak. Nanging, asring uga kedadeyan kosok baline.

34. Nalika kita tangi saka turu kanthi pikiran sing tentrem lan tentrem, iki kelakon amarga pangaribawa sing ndhelik saka Malaikat Suci, utamane yen kita turu nalika lagi ndedonga lan waspada. Nanging kadhangkala kita tangi kanthi pikiran sing muram lan nesu, amarga kena pangaribawa iki saka ngimpi ala.

35. Ora kaget yèn sing ora materi nglawan sing ora materi; nanging iku mujijat—lan pancèn mujijat kang nggumunaké—yèn wong sing nganggo jasmané bisa ngusir mungsuh-mungsuh sing ora materi, nalika nglawan materié dhéwé sing mungsuh lan licik.

36. Para Bapa sing wicaksana nganggep siji iku '*sipat*', sijiné '*gabungan*', sijiné '*panyambungan*', sijiné '*panangkepan*', sijiné '*perjuangan*', lan sijiné manèh sing diarani '*passion*' saka jiwa. Padha nemtokake '*apposition*' minangka tembung prasaja (pamanggih), utawa gambar sawijining obyek, sing muncul manèh ing pikiran lan digawa menyang ati; '*conjunction*' yaiku dialog karo gambar sing wis muncul, apa nganggo gairah utawa tanpa gairah; '*assimilation*' yaiku kecenderungan jiwa marang apa sing dideleng, sing digandhengake karo kabungahan; *pamikat* yaiku daya tarik kasar lan ora sukarela saka ati marang apa sing dideleng, utawa panggabungan sakabehe karo iku, sing ngrusak tatanan awak kita sing waras; '*Struggle*' iku istilah kanggo perlawanan sengit marang mungsuh, sing pungkasané menang utawa kalah – miturut karsa; déné '*passion*' nuduhaké hawa napsu sing, sawisé ngakar ing jiwa, banjur lumantar kabiasaan suwé malih dadi kaya sipat alamiah jiwa, nganti jiwa saiki kanthi sukarela lan miturut karepé dhéwé ngupaya kanggo nyukupi napsu kuwi. Saka kabèh mau, sing kapisan ora ana dosané; sing kapindho ora sakabèhé ora ana dosané; sing katelu bisa ana dosa utawa ora ana dosa, gumantung marang wataké wong sing lagi berjuang. Perjuangan iki bisa nuntun marang ganjaran utawa marang sangsara. Kewadulan diadili ing sawetara kasus nalika kelakon sajrone pandonga, lan ing kasus liyane nalika kelakon ing wektu liya – ing sawetara kasus nalika mikir bab-bab sing ora pati penting, lan ing kasus liyane nalika mikir bab-bab ala. Bab hawa napsu, mesthi dipun cela ing saben kasus, lan kajaba dipun resiko kanthi amal tobat sing padha, bakal nampa siksa langgeng. Nanging sapa wae sing nambani sing kapisan—yaiku dorongan wiwitan—kanthi netral (mbantah tanpa mikirake luwih), langsung motong kabeh sing bakal teka sakwise.

37. Para Bapa sing paling padhang lan wicaksana uga nyathet pikiran liya sing luwih alus tinimbang kabèh sing wis kasebut ing ndhuwur. Iki diarani 'kilatan pikiran' – sing tanpa wektu tartamtu, tanpa tembung utawa gambar, kanthi kacepetan panah, nandurake napsu marang wong sing digoda. Ora ana sing luwih cendhak ing awak, ora ana sing luwih cepet utawa luwih instan ing pikiran, tinimbang carane pikiran iki—kanthi siji pangeling alus—tanpa wektu, tanpa diucapake, lan kanggo sawenehing wong malah ora dingerteni—tiba-tiba nggawe anané karasa ing jiwa, tanpa konsultasi utawa sarujuk dhisik karo jiwa. – Sapa waé, liwat luh, wis bisa nyekel (pangerten, pangrasa) marang alusé pikiran iki, uga bisa nerangaké marang kita kepiyé bisa kelakon yèn jiwa, saka sapandeng pandelengan, utawa tutul tangan, utawa swara kidungan, nyasar kanthi gairah (kacemar lan rusak déning napsu) tanpa mikir utawa niat kaya ngono.

38. Kadhangkala napsu, sawisé muncul ing jiwa, lumebung ing badan, déné ing wektu liya napsu kuwi lumebung saka badan menyang jiwa. Sing kapindho biasané kelakon marang wong-wong sing urip ing donya, déné sing kapisan kelakon marang wong-wong sing milih urip monastik, amarga kurangé bahan (utawa materi) napsu ing jerone.

39. Nalika, sawisé perjuangan dawa karo setan—mitra daging fana kita—pungkasané kita ngusir dhèwèké saka atiné nganggo watu puasa lan pedhang andhap asor, wektu kuwi makhluk terkutuk iki, kaya ulat sing merayap ing jeroné awak, ngupaya ngotori kita nganggo rasa gatel tartamtu, sing nimbulaké gerakan ora pantes lan ora teratur.

40. Iblis iki ngawasi luwih tliti tinimbang liyane nalika kita sacara fisik ora bisa ndedonga nglawan dheweke. Lan wektu kuwi, makhluk hina iki nindakake upaya khusus kanggo nyerang kita.

41. Kanggo wong-wong sing durung nggayuh pandonga sejati saka jeroning ati, ngupaya ing pandonga jasmani iku mbiyantu (ing perjuangan nglawan napsu birahi) – kang tak maksud yaiku – ngangkat tangan, nggebuk dhadha, ngangkat pandelengan alus marang langit, angin sing dibarengi karo raungan, lan sujud kerep; – sanadyan asring ora bisa nindakake amarga ana wong liya. – Ing wektu kaya ngono iku, setan-setan pancen nyoba nyerang wong-wong mau; lan, amarga durung duwe kekuwatan kanggo nolak liwat keteguhan ati lan kakuwatan ndedonga sing ora katon, kadhangkala padha kudu nyerah marang sing nyerang. Ing kahanan kaya ngono, kowe kudu, yen bisa, mundur saka wong liya sakcepete, ndhelik ing panggonan sing ora katon sedhela – lan ing kono, ngangkat pandelenganmu kanthi sedhih, kanthi roh yen bisa, lan yen ora, paling

ora kanthi jasmani – lan mbukak tanganmu kaya wangun salib, supaya bisa ngisin-isini lan ngalahake Amalek imajiner, – mberuwak marang Panjenengané sing kuwasa nylametaké, ora nganggo tembung sing digawé-gawé, nanging nganggo pangandikane sing andhap asor, mberuwak dhisik lan paling utama: '*Gusti, welasana aku, awit aku ringkih*' (Mazmur 6:3). Banjur, lumantar pengalaman, kowe bakal mangertèni kuwasa Sang Maha Luhur, lan kanthi pitulungan sing ora katon kowe bakal ngusir sing ora katon mau. Sawise kowe wis biasa perang kanthi cara iki, kowe bakal enggal bisa ngusir mungsuhmu mung nganggo atimu: amarga karunia kapindho iki diwenehake Gusti marang wong-wong sing nglakoni karunia kapisan minangka ganjaran.

42. Ngombe kanthi semangat, kaya banyu urip, pangremehan saka saben wong sing kepengin maringi panulak iki, sing ngresiki kowe saka hawa napsu; amarga nalika kuwi kasucian jero bakal sumunar ing atimu, lan pepadhanging Gusti ora bakal kurang ing atimu.

43. Aja tau mandheg mbayangake lan kelingan jurang geni peteng, para abdi sing tanpa welas asih, Hakim sing tanpa welas asih lan ora bisa diajak kompromi, jeroning geni neraka sing tanpa wates, lan lorong sempit sing nuntun menyang donya ngandhap, jurang medeni, lan liya-liyané kaya ngono; supaya, lumantar ajrih sing lair saka pangeling-eling iki, kowe bisa ngusir saka awakmu rasa napsu, nyawiji karo kasucian sing langgeng, lan nampa ing atimu padhange cahya gaib, sing sumunar luwih padhang tinimbang kabèh geni liyane.

44. Ana setan sing, nalika kita lagi ngglethak ing amben, teka marang kita lan nyerang kita nganggo pikiran licik lan najis: supaya, amarga males nglingdungi awak kita nganggo pandonga, lan wis turu karo pikiran najis, kita banjur kebanjiran dening impen-impen najis.

45. Apa sing durung tau dideleng mripat, tenggorokan ora kuwat kepengin nyicipi mung saka krungu; mangkono uga, wong sing resik badané éntuk panglipur gedhé ing perang nglawan zinah amarga ora ngerti nikmaté zinah.

46. Kaya wong sing gelut karo singa lan ngalihake pandangane saka singa iku bakal langsung mati, mangkono uga wong sing nglawan daginge dhéwé—yen diwenehi pangaso.

47. Kanggo wong sing nglawan napsu badan, meneng kadhangkala pantes – nanging mung kanthi idin saka guru sing ngerti dheweke kanthi becik.

48. Aku wis sinau yèn setan kuciwa teka luwih dhisik tinimbang setan zinah lan nyiapaké dalan kanggo setan zinah; kanthi ngendhokaké awak sak tenané lan nyilemaké ing turu, setan kuciwa ngidini setan zinah nindakaké kekotoran marang wong sing turu, kaya déné ing urip éling.

49. Kaya raja donya kang nesu nalika ana wong ngadhep nanging mbalik pasuryan lan ngobrol karo mungsuhé, mangkono uga Gusti nesu nalika ana wong ngadhep ing pandonga nanging nyimpen pikiran najis.

50. Nalika asu iki (iblis napsu syahwat) teka marang kowe, usir dhèwèké nganggo senjata rohani yaiku pandonga; lan sanadyan dhèwèké terus-terusan tanpa isin, aja ngalah marang dhèwèké.

51. (*Pengakuan napsu birahi*). Jiwa takon: 'Critakna marang aku, garwaku—jiwaku dhéwé (awit aku ora péngin takon marang sapa-sapa kajaba kowe)—critakna, kepiyé aku bisa tetep ora kena tatu amarga kowe?' Kepiye aku bisa ngatasi sangsara sing kok timbakake?" Dheweke, mangsuli nyawane, kandha: "Aku ora bakal ngandhani apa sing kowe dhewe durung ngerti; nanging aku bakal ngandhani apa sing kita loro padha ngerti. Ing jeroku ana bapakku – katresnan marang diri (pamrih marang diri lan welas marang diri). Saka adoh, saben wujud nyenengake dhiri lan kenyamanan nyiapake gairahku; saka kenyamanan iki lan tumindak sing nyertai, kobongan napsu banjur murub ing jeroku. Banjur, sawise ngandhut, aku nglairake dosa-dosa; lan dosa-dosa iki, sawise lair, banjur nimbulake pati nyawa liwat putus asa. – Yen kowe ngenali kelemahanku lan kelemahanmu – sing cetha lan sing jero – kowe bakal ngiket tanganku. Yen kowe ngalangi kerongkonganku, kowe bakal ngiket sikilku, supaya aku ora bisa maju maneh. Yen kowe nyawiji karo patuh, kowe bakal mecah ikatanmu karo aku. Lan yen kowe nduwé andhap asor, kowe bakal motong sirahku.

3. Perjuangan Nglawan Katresnan marang Dhuwit

1. Katresnan marang dhuwit iku putri saka ora pracaya. Iku nggunakake kelemahan sing bisa muncul, tekane tuwa, lan tekane paceklik dumadi saka kekeringan minangka alesan kanggo awake dhewe.

2. Sing tresna marang dhuwit iku wong sing ngenyek lan sengaja nglanggar Injil. (Sipat Injil iku katresnan.) Nanging sapa wae sing duwe katresnan ora bakal nimbun dhuwit. Sapa wae sing nyoba nduweni loro-lorone (katresnan lan dhuwit) iku ngapusi awake dhewe.

3. Sapa waé sing nangisi awaké dhéwé nyingkirké (ora mung bandha-bandhané, nanging uga) awaké dhéwé; lan yèn wektuné mbutuhaké, dhèwèké ora bakal ngrekta awaké dhéwé uga.

4. Aja nganti kowe nglumpukaké sedekah kanggo wong mlarat (supaya kanthi nulungi wong-wong mau kowe éntuk Karajaning Swarga), amarga Karajaning Swarga bisa dituku sanajan mung nganggo loro lepta.

5. Wong sing seneng lelungan lan wong sing seneng dhuwit padha ketemu; banjur sing seneng dhuwit nyebut sing seneng lelungan iku sembrono.

6. Sapa wae sing wis ngalahaké napsu iki (kanggo dhuwit) wis mbusak kabèh kuwatir; nanging sapa wae sing kabèh iku (tansah disiksa kuwatir) lan ora bakal bisa ndedonga kanthi ati sing suci.

7. Katresnan marang dhuwit diwiwiti kanthi pura-pura menehi sedekah, nanging pungkasané dadi sengit marang wong mlarat. Lan dhèwèké (sing tresna marang dhuwit), nalika isih nglumpukaké, welas asih; nanging sakwise cukup, dhèwèké langsung ngencengaké tinju.

8. Aku wis weruh wong-wong sing nyuwun nanging sugih, sing nalika urip kaya wong miskin rohani, banjur dadi sugih rohani lan lali marang kamlaratan biyen.

9. Wong sing ora nglumpukake bandha wis mbuwang kabeh kuwatir babagan urip donya, ora kuwatir babagan urip lan urusaning donya, lan mlaku ing dalane tanpa alangan. Dheweke dadi panguwasa donya amarga wis nyerahake kabeh sedhah marang Gusti. Dheweke ora bakal ngandhani wong liya bab kabutuhane, nanging nampa apa wae sing teka minangka saka tanganing Gusti.

10. Wong sing ora kasengsem nglumpukake iku ora nempel marang apa-apa, lan ora mikirake apa sing diduweni, kaya-kaya iku ora ana; amarga dheweke wis nyerahake kabeh nalika mutusake dadi pertapa. Sapa wae sing sedhah amarga apa-apa durung dadi wong sing ora kasengsem nglumpukake.

11. Wong sing ora serakah ndedonga kanthi ati sing resik, dene wong sing serakah nalika ndedonga kebak gambar-gambar materi, lan kaya-kaya dheweke ndedonga marang kuwi.

12. Wong-wong sing urip manut iku bébas saka katresnan marang dhuwit; amarga nalika padha wis nyerahaké awaké dhéwé, apa manèh sing bisa diduweni déwé?

13. Sing wis ngrasakake swarga nganggep bab donya iki ora ana apa-apane; nanging sing durung ngrasakake swarga malah seneng banget nglumpukake bab donya iki.

14. Wah, para biksu! Aja nganti kita kurang setya tinimbang manuk-manuk sing ora nanem lan ora nglumpukake.

15. Agung sing kanthi taqwa wis nilar kabèh bandha; nanging sing nilar kanthi kersané dhéwé iku suci. Sing kapisan bakal nampa satus kaping, apa ing bandha utawa ing peparang, déné sing kapindho bakal waris urip langgeng.

16. Segara ora nate tanpa ombak, lan wong sing tresna marang pirak uga ora nate tanpa nesu lan sedhah.

17. Iman sing teguh ngilangi kabèh kuwatir, déné éling pati mulangaké manungsa ngorbanaké malah awak dhéwé.

18. Ora ana tapak keserakahan ing Ayub; mulane, sanajan kabeh wis ilang, dheweke tetep tentrem.

19. '*Akaré kabèh kajahatan*' dijenengi '*katresnan marang dhuwit*' (1 Tim. 6:10); amarga iku nyebabaké kebencian, maling, iri, pamisahan, perselisihan, ora rukun, niat ala, kekejaman lan pembunuhan.

20. Iman lan urip minangka peziarah iku pati saka katresnan marang dhuwit; nanging welas asih lan katresnan ora ngampuni sanajan awaké dhéwé.

21. Kaya wong sing sikilé diiket belunggu ora bisa mlaku nyaman, mangkono uga wong sing nglumpukaké dhuwit ora bisa munggah menyang swarga.

22. Yen pucuking keserakahan iku nalika wong ora bisa mandheg nglumpukake bandha, utawa tansah ora wareg; mula pucuking ora ngidam bandha iku ora ngreksa awak dhéwé.

23. Ayo padha mbuwang kuwatir kita; amarga kita wis mlebu ing golongan sing bébas saka kuwatir. Kita ora bakal nemokake alesan yèn ora nepati iki. Ayo padha eling siji bab: marang wong-wong sing wis nampa Gusti lumantar panganyaran Baptisan Suci, Panjenengané wis maringi '*hak dadi anaké Gusti Allah*' (Yohanes 1:12); mulané marang wong-wong mau diandharake: '*Tenang lan mangertèni yèn Aku iki Gusti Allah*' (Mazmur 45:11).

24. Iku isin ageng tumrap kita sing wis ninggalake sedaya, amarga wis kapundhut—dudu dening manungsa nanging dening Gusti—kanggo nggatekake apa wae sing ora saged migunani nalika wayahe kita paling butuh, yaiku nalika wayahe nyawa arep pamit. Menika tegese, kados pangandikane Gusti, mbalik lan boten kaparingi mlebu ing Karajaning Swarga.

25. Iblis keserakahan perang nglawan wong-wong sing ora kasengsem marang donya; lan nalika ora bisa ngalahake, dheweke ngetokake wong-wong pengemis lan kanthi alesan sedekah nyakinake supaya padha bali saka sing gaib marang sing kasat mata.

26. Kaya déné wong sing tukar emas karo lempung nandhang kapitunan gedhé, mangkono uga wong-wong sing, amarga kapentingan donya, ngumbar-ngumbar lan nyebaraké prestasi rohani, ora nandhang kajaba kapitunan.

4. Perjuangan Nglawan Nesu

1. *Nesu* iku kelingan marang kebencian sing didhelikake, yaiku dendam. '*Nesu*' iku kepinginan kanggo nglarani wong sing wis nyebabake salah. '*Irritability*' (gampang nesu) iku kobongan sakedhap ing ati. '*Grief*' (*sedhih*) iku rasa sing ora nyenengake (ngganggu) sing manggon ing jiwa. '*Fury*' (*murka*) iku karusakan watak apik lan panguwasan jiwa.

2. Sawetara wong, amarga gampang nesu lan gampang murka, ora nggatekake iki lan ora peduli marang nyembuhake hawa napsu iki, ora mikirake apa sing diomongake dening Wong Wicaksana: '*Dorongan nesu iku panyebab ambruké*' (Sirakh 1:22).

3. *Nesu*, kaya obahé watu gilingan sing cepet, bisa sajroning sedhela nggilas lan ngrusak gandum lan wohé jiwa—luwih saka apa waé sing bisa nindakake sajroning sedina muput. Mula saka iku, manungsa kudu ngawasi awake dhewe kanthi tliti. Kaya geni sing diusung dening angin kenceng, geni iku nglelerake lan ngrusak ladang jiwa luwih cepet tinimbang geni sing kobong alon-alon.

4. Ora pilih kasih iku kepinginan sing ora tau wareg marang isin, kaya ing wong angkuh ana kepinginan sing kakehan marang pujian. Ora pilih kasih iku kemenangan nglawan wataké dhéwé, sing digayuh liwat gawe keras lan kringet, nalika tetep ora obah amarga cacian.

5. Andhap asor iku watak jiwa sing ajeg, tetep padha nalika ngadhepi cacian lan pujian.

6. Wiwitan saka ora nesu yaiku menengé lambe nalika atiné lagi gundah; tengahé yaiku menengé pikiran nalika jiwa rada keganggu; lan pungkasané yaiku tentrem kang ajeg ngadhepi angin-angin kakeruhan.

7. Kaya banyu sing terus-terusan dituangake ing geni nganti padam sakabehe, mangkono uga luh saka tangi sejati biasane mateni saben kobongan nesu lan amarah.

8. Kaya pepeteng sing sirna nalika cahya muncul, mangkono saben kasedhihan lan nesu sirna amarga wangi asoring ati.

9. Ora ana sing luwih ora pantes kanggo wong sing taubat tinimbang nesu sing gampang kesinggung; amarga bali marang Gusti mbutuhake andhap asor sing gedhe; lan gampang nesu iku pratandha saka pangrasa dhiri sing dhuwur.

10. Yen puncak alus iku dumunung ing tetep tentrem lan tresna ing atine marang wong sing gampang nesu sanajan ana ing ngarepe; mula, tanpa mangu-mangu, puncak nesu iku dumunung ing wong sing, nalika piyambakan, nglakoni perang sengit lan perjuangan marang wong sing wis nglarani atine, sing diungkapake liwat tembung lan gerak-gerik.

11. Yen Roh Suci iku tentreming jiwa, lan nesu iku gegeré ati, mula ora ana alangan sing luwih gedhé kanggo panggonané Panjenengané ing jeroning kita kajaba nesu sing gampang keganggu.

12. Menengé lambe iku senjata kapisan nglawan nesu; nanging bisa uga, ing balik meneng, nyimpen dendam. Lan iki luwih awon; luwih becik ngomong apa sing ana ing pikiran, sanajan nesu. Sawetara wong, nalika nesu, nolak mangan – malah mung ndadekake napsu iki saya jero; dene liyane mangan akèh banget – lan iki ndadekake nesune tambah gedhe; nanging panglipur sing sedheng asring mbantu ngendhegake nesu kaya ngono. Mula, perjuangan nglawan napsu iki mbutuhake kapinteran sing gedhe. Lan kodrat dhewe nulungi, kaya nalika nulungi ula napsu daging.

13. Kadhangkala nyanyi alus bisa ngilangake rasa nesu; nanging ing wektu liya, yen kakehan lan ora pas, malah nyurung napsu birahi. Mula saka iku, wong kudu nggunakake pangobatan iki kanthi wicaksana, nemtokake ukuran lan wektu sing pas.

14. Luwih migunani kanggo wong sing gampang nesu manggon ing komunitas, dene luwih becik kanggo wong sing kesengsem urip meneng, minangka obat nglawan zinah lan najisan. Kanggo wong-wong sing nandhang salah siji saka loro panyakit iki, kudu nyerahake awake dhewe marang bapa rohani, supaya ing sawetawis wektu bisa njaga supaya padha meneng, lan ing wektu liyane nglibataké ing pakaryan pangibadah bebarengan.

15. Iku ngrusak banget yen ngganggu mripat atine kanthi nesu, kaya sing kandha: '*Mripatku keganggu nesu*' (Mazmur 6:8); nanging luwih ngrusak maneh yen ngungkapake geger nesu ing jero ati nganggo tembung; nganti tangan melu ing iki uga pancèn bertentangan lan ora ana gandhèngané karo urip monastik—urip malaikat lan ilahi.

16. Ayo padha ndeleng kanthi teliti, lan kita bakal weruh yèn akèh wong sing gampang nesu kuwi rajin nglakoni jaga wengi, puasa, lan meneng – lan mungsuh ora ngalangi ing bab iki; amarga dhèwèké ngerti carané, sanajan ing tengah-tengah tumindak tobat lan nangis, nyiapaké bahan bakar kanggo nyukupi lan nyulut manèh napsu iki.

17. Wiwitan saka lemah lembut sing pinunjul dumunung ing sabar nahan cacian, sanadyan atine pait lan lara; tahap tengah yaiku njaga atine supaya ora kasedhih lan ora kuwatir nalika nampa cacian; lan kasampurnan, yen kapenuhi, dumunung ing nganggep cacian mau minangka sumber pujian kanggo awake dhewe.

18. Ana bedane antara ora nesu ing pamula, sing muncul saka tangise tobat, lan keteguhan nolak nesu sing diduweni wong sing sampurna. Ing sing sepisanan, nesu dikandhalake dening luh kaya nganggo tali, dene ing sing kapindho ula iki dipatèni nganggo pedhang tanpa napsu.

19. Aku weruh telung biksu sing padha nandhang isin bebarengan. Salah sijine ngrasakake isin kuwi nanging meneng bae; sijine bungah kanggo awake dhewe nanging sedhih kanggo wong sing ngina dheweke; nanging sing katelu, sawise nyimpen ing pikirane cilaka sing ditindakake kancane, netesake luh kang murub kanggo kancane. Ing kene kita weruh para praktisi ajaran wedi, balas dendam, lan katresnan.

20. Ngeteni dendam iku ungkapan nesu sing paling gedhe: nyimpen ing memori dosa-dosa (sing ditindakake marang kita dening tangga teparo), ngadhep mlayu saka dalan pangapura (kaya sing diprentahake Gusti Allah: 'Apura, lan kowe bakal diparingi pangapura'), – karusakan kabèh kabecikan sadurungé, racun sing matèni nyawa, ulat sing nggerogoti ati, isin kanggo ndedonga (kaya piye isa ngomong: 'Ampunana kita, kaya kita wis ngapura?'), paku sing ditusuk ing nyawa, dosa tanpa kendhat, tumindak ala tanpa welas, ala saben jam.

21. Sapa sing wis nguwasani nesune wis motong tunas-tunas dendam ing pucuké; amarga bapak mung asalé saka bapak sing isih urip.

22. Sing wis entuk katresnan wis dadi wong liya saka permusuhan; nanging sing nyimpen permusuhan nambah ing sajroning awake dhewe gawean sing ora tau kendhat.

23. Yen kowe arep nyimpen rasa dendam, simpenana marang setan; lan yen kowe arep nyimpen permusuhan, simpenana marang awakmu dhewe tansah. Daging iku kanca sing ora ngucapake panuwun lan licik; yen dituruti, malah nimbulake cilaka sing luwih gedhe.

24. Atiné sing seneng mbales dendam iku panafsir Kitab Suci sing nyimpang, mbelokaké tembungé Roh supaya cocog karo karepé dhéwé. Nanging muga-muga atiné kuwi isin amarga pandonga sing diparingaké Gusti Yesus marang kita, sing ora bisa kita ucapaké nalika isih nyimpen rasa mbales dendam.

25. Yen, sawise kowe wis ngupaya abot marang awakmu dhewe, kowe isih ora bisa nyopot duri iki saka atimu, mula padha lunga lan andhap asor kanthi tobat ing ngarepe wong sing dadi mungsuhmu, sanajan mung nganggo tembung; lan, isin marang munafikmu sing wis suwe marang dheweke, kowe bakal nampani dheweke kanthi katresnanmu, nalika nuranimu nyengat kowe kaya geni.

26. Aja nganggep awakmu wis bebas saka sangsara iki mung amarga kowe ndedonga kanggo wong sing wis nindhes kowe, utawa maringi kado marang dheweke, utawa ngajak dheweke mangan bebarengan; nanging nalika kowe krungu yen dheweke kena cilaka apa wae, apa ing pikiran utawa ing badan, kowe kroso lara lan nangis kanggo dheweke kaya kowe nangis kanggo awakmu dhewe.

27. Eling marang sangsaraé Gusti Yesus marasaké manah sing seneng mbales dendam – manah sing isin banget amarga Panjenengané ora nduwé niat ala.

28. Sawetara wong nglakoni pagaweyan abot lan kringeten kanggo entuk pangapura, nanging sing maringi pangapura wis luwih dhisik tinimbang dheweke. Amarga ana pangandika sing bener: '*Yen kowe cepet-cepet maringi pangapura, kowe uga bakal diparingi pangapura kanthi loman*' (Lukas 6:37).

29. Ora nyimpen dendam iku pratandha tobat sejati; nanging sapa waé sing nalika éling marang kaluputan mikir yèn tobat lagi kelakon, iku kaya wong sing nalika turu mbayangaké yèn dhèwèké lagi mlayu.

30. Aku wis weruh wong-wong sing nyimpen dendam, sing nalika maringi pitutur marang wong liya supaya aja nyimpen dendam, malah isin karo tembungé dhéwé lan banjur ninggalaké hawa napsu kuwi.

31. Fitnah lair saka kebencian lan dendam – panyakit alus, cacing parasit sing nyedot getih katresnan.

32. Sawetara wong nyamarake fitnah minangka katresnan, minangka kepinginan kanggo mbenerake. Nanging yen kowe tresna marang tangga teparo, aja ngomong ala bab dheweke, nanging ndedonga kanggo dheweke. Mung tumindak kaya ngono sing nyenengake Gusti.

33. Sapa waé sing kepéngin mbusak roh panghakiman, aja ngarahaké celaan marang sing tiba, nanging marang setan sing nggodha. Amarga ora ana siji waé sing kepéngin dosa marang Gusti Allah, sanadyan saben wong bébas saka paksaan (tegesé padha dosa kanthi kersané dhéwé).

34. Salah siji dalan sing paling cendhak kanggo pangapura dosa yaiku aja ngadili sapa wae; amarga ana pangandika: *'Aja ngadili, supaya kowe ora diadili'* (Lukas 6:37).

35. Kaya geni lan banyu sing bertentangan, mangkono ora pantes wong sing tobat ngadili wong liya. Sanajan kowe weruh wong dosa pas nyawane metu saka badan, aja ngukum dheweke, amarga paugeran Gusti Allah didhelikake saka manungsa. Ana sawatara wong sing cetha wis tiba ing dosa gedhe, nanging sacara rahasia padha nindakake kabecikan sing luwih agung; lan wong-wong sing seneng nggosip wis kesasar, ndeleng asap nanging ora nyumurupi srengenge ing mburine.

36. Pengalaman wis nuduhaké yèn apa waé dosa, apa saka badan utawa saka jiwa, sing kita gunakaké kanggo ngukum tangga teparo, kita dhéwé bakal tiba ing dosa sing padha.

37. Wong-wong sing cepet lan kasar ngukum kaluputané wong liya nesu amarga napsu iki, amarga padha ora nduwé pangeling sing sampurna lan ajeg, uga rasa sedhih tumrap dosa-dosané dhéwé. Amarga yen ana wong, sing ora kabedhung déning selubung katresnan dhiri, ndeleng kanthi jujur tumindak ala dhéwé, dhèwèké ora bakal mikir bab liya kajaba kuwi, kanthi bener nyimpulké yèn sak uripé ora bakal cukup kanggo nangisi dhèwèké dhéwé, sanajan urip satus taun, lan sanajan ndeleng kabèh Kali Yordan mili saka mripaté.

38. Setan-setan, para pembunuh jiwa, ngajak kita supaya dosa utawa, yen kita ora dosa, supaya ngukum wong sing dosa, supaya lumantar kuwi padha bisa ngotori kita—lan uga wong sing ora dosa.

39. Wigati, kanthi semangat mungsuhan, seneng ngkritik piwulang, tumindak, lan kabecikan tangga teparo iku pratandha wong sing dendam lan iri.

40. Aku wis weruh wong-wong sing sacara rahasia nindakake dosa gedhe, sing tetep ora kabuka, nanging yakin karo kasuciané dhéwé, kanthi tanpa welas nyerang wong-wong sing wis tiba ing dosa—sanajan cilik—sing wis katon.

41. Ngelakoni hukuman iku nyerobot wewenang Gusti kanthi tanpa isin; lan ngukum iku ngrusak nyawa dhéwé.

42. Kaya déné kesombongan, sanajan tanpa nafsu liya, bisa ngrusak manungsa, mangkono panghakiman dhéwé uga bisa ngrusak kita sakabehé. Mulané wong Farisi kuwi dihakimi amarga kuwi.

43. Wong nesu lan munafik padha ketemu; lan ing pacelathoné ora ana siji tembung kabeneran sing bisa ditemokaké. Yen kowe ndelok ing atiné sing sepisanan, kowe bakal nemokaké nesu; lan yen kowe mriksa nyawané sing kapindho, kowe bakal weruh tipuan.

44. Kaya déné angin nggugah jurang, mangkono uga nesu, luwih saka hawa napsu liyané, nggugah pikiran.

45. (*Pengakuan hawa napsu iki*). Critakna marang kita, hai hawa napsu sing edan lan memalukan, apa jeneng bapak sing nglairaké kowe, lan apa jeneng ibu sing nglairaké kowe kanthi ala; uga, apa jeneng anak-anakmu sing hina lan anak wadonmu; lan ora mung kuwi, nanging uga sapa waé sing perang nglawan kowe, lan sapa waé sing matèni kowe? – "Aku nduwé akèh ibu, lan luwih saka siji bapak. Ibuku yaiku: kesombongan, keserakahan, nafsu mangan, lan kadhangkala zinah; déné bapakku sing utama yaiku kesombongan. Anak-anakku yaiku: kebencian, permusuhan, dendam, lan pembenaran dhiri. Sainganku yaiku kabecikan sing kebalikan saka putriku – sabar lan alus; dene sing nyebar fitnah marang aku yaiku andhap asor.

5. Perjuangan Nglawan Sedhih

1. Sapa waé sing wis sengit marang donya wis luput saka sedhih. Nanging yèn ana sing kagandhèng karo apa waé sing katon, dhèwèké durung bébas saka iku; awit, kepriyé bisa ora sedhih yèn kapisahaké saka barang sing dikasihi? Sanadyan kita kudu njaga pangendalian dhiri ing kabèh bab, kita kudu luwih wicaksana lan waspada bab iki tinimbang liyané.

2. Nalika abbot nguji kita kanthi pangandhap sing migunani lumantar celaan lan cacian, ayo padha kelingan tembung-tembung medeni saka Hakim Agung; lan sedhih lan kasedhihan sembrono sing mlebu ing ati kita bakal kita potong tanpa ragu nganggo alus lan sabar, kaya pedhang bermata loro.

3. Yen kita wis tiba, luwih dhisik lan sing paling utama ayo padha ngangkat senjata nglawan roh sedhih; amarga roh iku, sing muncul nalika kita ndedonga lan ngelingake kita marang kawani kita biyen ing ngarepe Gusti, nyoba ngalihake kita saka pandonga.

4. Katresnan marang wong cilik iku obat kanggo gampang nesu; dene nyanyi mazmur, welas asih, lan ora ngidam-idam iku sing mateni sedhih.

5. Kaya kayu bakar sing kakehan nutupi lan matèni geni, lan ngasilaké akèh asap, mangkono uga kasedhihan sing kakehan ndadèkaké jiwa, kaya-kaya, dadi kebak asap lan peteng, lan ngeringaké aliran luh.

6. Dalane sempit iku ditandhani karo isin, cacian, ejekan, panganiayaan, lan beban sangsara. Lan iku nuntun marang kaslametan yen kowe—nalika dirugèkaké—tahan kanthi tabah; nalika difitnah—aja nesu; nalika dihina—aja murka; lan nalika dihukum—menyerah kanthi andhap asor. Begja wong-wong sing mlaku ing dalan-dalaning dalan iki, amarga kagungané Karajaning Swarga (Matéus 5:3–12).

7. Kanthi kersa nampa kabèh kang nyedhihaké iku dalan pangapuran sing sejati lan nylametaké.

8. Nganggep awaké dhéwé pantes ora mung kanggo sedhih sing wis katampa, sing katon lan sing ora katon, nanging uga kanggo sedhih sing luwih gedhé, iku pratandha tobat sing aktif.

9. Kaya banyu sing nalika dikandhani munggah, mangkono uga jiwa sing kesrakat amarga cilaka mili munggah ing tobat marang Gusti lan kaslametake.

10. Ana Abba Kir sing saben dina diperlakoni kanthi ala ing biara; para peladen meh saben dina ngusir dhèwèké saka dhaharan, nganti asring dhèwèké ora entuk mangan. Aku (St. Yohanes Klimakus) takon marang dheweke kepiye panemune bab iki. Dheweke mangsuli: 'Percayaa, Rama, para bapa iki nguji aku kanggo ndeleng apa aku pancen biarawan sejati. Lan amarga padha ora nindakake iki kanthi serius, aku, sing ngerti niyaté, nampa kanthi gumbira lan ora sedhih.' – Nalika ing ranjang sakdurunge seda, rong taun sawisé, dhèwèké kandha: 'Aku matur nuwun marang kowé kabèh, sedulur; amarga kowé kabèh wis nggodha aku kanggo kaslametan dhiri, aku wis bébas saka godhongan setan suwéné pitulas taun.'

11. Ana wong liya, sawijining wong Makedonia, sawijining sesepuh, wis dihukum kanthi adil, minangka paukuman, supaya tansah manggon ing antarané para novis; nanging nalika wektuné wis rampung, dhèwèké dhéwé nyuwun supaya diparingi idin kanggo tetep nindakake paukuman sing ngremehake iki, kaya-kaya dhèwèké wis nindakake dosa sing abot. – Mengko, dhèwèké ngakoni marang St. Yohanes Klimakus: "Durung tau aku ngrasakaké lega kaya ngéné ing saben perjuangan batin, lan durung tau aku ngrasakaké ing jeroning atiku éndahé pepadhang ing Gusti kaya saiki."

12. Nalika kita kena cacian, ayo padha kelingan dosa-dosa kita, nganti Gusti, sing ndeleng kabutuhan kita lan karusakan sing kita lakoni marang awak dhéwé, kersa mbusak dosa-dosa kita – lan ngowahi sedhih sing nggerogoti atiné dadi kabungahan, kaya sing diomongaké ing Mazmur: '*Amarga akèh sangsara ing atiku, panglipur Panjenengan maringi kabungahan marang nyawaku*' (Mazmur 93:19).

13. Begja sapa waé sing saben dina dicela lan direndhahaké demi Gusti Allah, sing meksa dhiri kanggo sabar; dhèwèké bakal bungah bebarengan karo para martir lan wicara kanthi wani karo para Malaikat. – Sapa waé sing nolak piwulang sing bener utawa sing salah, padha nolak kaslametané dhéwé, nanging sapa waé sing nampa, apa karo sedhih utawa tanpa sedhih, bakal enggal nampa pangapura dosané.

14. Anakku! Yen kowe luwih dhisik nyerahake awakmu kanggo nampa cacian, kowe mung bakal ngupaya sethithik kanggo nggayuh tentreming ati sing bejo.

15. Kaya geni cilik sing nglembutake akèh lilin, mangkono uga pangremehan cilik asring kanthi cepet nglembutake ati, nenangake, lan mbusak kabèh kasangsaran, kabèh kekerasan lan paité.

16. Gangguan, isin-isin lan kabeh kedadeyan kaya ngono ing jiwa pamula diumpamaké kaya paité rumput pait, déné pujian, pakurmatan lan persetujuan diumpamaké kaya madu. Nanging rumput pait ngresiki kabèh rereged ing jero, déné madu biasané nambah pait.

6. Perjuangan nglawan semangat putus asa

1. Putus asa iku kendhoing atiné, nglirowakaké upaya rohani, lan mbalik saka sumpahé; kagumbengané wong awam, panyebar fitnah marang Gusti, kaya-kaya Panjenengané ora welas asih lan ora manungsawi; ing nyanyian mazmur swarane ora nyambung, ing pandonga ringkih, nanging ing pangabdian raga kuwat kaya wesi, rajin ing pagawean tangan, lan cepet lan kersa taat.

2. Wong sing urip kanthi manut lan tundhuk ora ngerti putus asa; lan lumantar hawa napsu dhèwèké makmur ing babagan rohani.

3. Urip bebarengan iku mungsuh kuciwa, nanging kanggo wong tapa sing meneng iku kanca ajeg; ora bakal lunga saka dheweke sadurunge seda, lan ora bakal mandheg nglawan dheweke nganti seda. Nalika ndeleng sel pertapa, kuciwa iku mesem, banjur nyedhak lan manggon cedhak dheweke.

4. Dokter sowan marang wong lara ing esuk, dene kuciwa sowan marang wong tapa ing tengah dina.

5. Putus asa nyurung kabecikan, lan ngganggu kanthi saran supaya maringi sedekah saka gaweané dhéwé; kanthi semangat ngajak sowan marang wong lara, kelingan tembung: '*Aku lara lan kowe teka marang Aku*' (Matéus 25:36); iku terus-terusan ngajak: 'Melu marani wong sing sedhih lan sing atiné ringkih' – lan, amarga atiné dhéwé ringkih, nyaranake supaya kita nglipur wong sing atiné ringkih.

6. Kanggo wong-wong sing arep ndedonga, kuciwa ngélingaké dhèwèké marang pakaryan sing perlu, lan nyusun kabèh cara sing bisa kanggo ngalihake perhatian saka pandonga nganggo berkah apa waé, kaya tali kekang sing meneng.

7. Saben hawa napsu liyane bisa diatasi mung kanthi siji kabecikan; nanging putus asa, kanggo biarawan, iku pati kang nglimputi kabèh. Saka wolung pimpinan piala, semangat putus asa iku sing paling nyedhihaké.

8. Nalika ora ana nyanyian mazmur, kuciwa ora muncul; lan ing pungkasaning paugeran (nalika ngantuk nyering), mripat mbukak kanthi ceria.

9. Nalika kahanan putus asa, godaan daging katon; lan ora ana sing maringi makutha luwih akèh marang biksu sing waspada kajaba putus asa.

10. Sing nangis kanggo awake dhewe ora ngalami kuciwa.

11. Sang biarawan sing tresna marang dhuwit ora ngerti kasedihan: saben wektu dheweke kelingan tembungé Rasul: '*Sing ora gelem makarya aja mangan*' (2 Tes. 3:10), lan liyane: '*Tangan iki wis nglayani aku lan kanca-kanca*' (Kisah Para Rasul 20:34).

12. Putus asa kadhangkala muncul saka nglegakake kesenangan indra, lan kadhangkala saka kurang ajiné marang Gusti Allah.

13. Pandonga sing rajin iku penawaran kanggo putus asa; dene pangling marang Pengadilan Pungkasan marakake semangat (kanggo tumindak manut kersaning Gusti).

14. Pangarep-arep sing becik iku pedhang kang digunakake biarawan kanggo ngalahake lan mateni putus asa.

15. (*Pengakuan putus asa*). Critakna marang kita, kowe sing malas lan godaan sing kendho: sapa sing nglairaké kowe ing kabecikan? Apa turunanmu? Sapa sing perang nglawan kowe? Lan sapa sing matèni kowe? – (*Wangsulan*). – Aku nduwé akèh ibu: kadhangkala, kakuan atiné; kadhangkala, lali marang berkahing swarga; lan kadhangkala, pakaryan sing kakehan. Anak-anakku, sing manggon bareng aku, yaiku pindhah-pindhah panggonan, ngliwakaké dhawuhe bapak rohani, lali marang Pengadilan Pungkasan, lan kadhangkala, ninggalaké sumpah biara. Mungsuh-mungsuhku sing ngiket aku yaiku wong-wong sing nyanyi mazmur nalika nggarap jahitan. Mungsuhku yaiku pikiran bab pati; nanging pandonga, kanthi pangarep-arep sing teguh kanggo nampa berkah langgeng, sing matèni aku.

7. Perjuangan Nglawan Kesia-siaan

1. Kesia-siaan iku mbuwang-mbuwang gaweyan, ilangé kringet, maling bandha jiwa, semut ing lumbung urip sing sanadyan cilik, tansah siap nyolong woh-wohan gaweyan kita lan ganjaran tumindak kita.

2. Kesombongan nempel ing saben bab: Aku bangga nalika aku puasa, nanging nalika aku ngendhegake puasaku kanggo ndhelikake pangendalian dhiri saka wong liya, aku bangga maneh, nganggep diriku wicaksana; aku kalah karo kesombongan nalika aku nganggo sandhangan apik; nanging sanajan aku nganggo sandhangan kumel, aku isih bangga; yen aku ngomong, aku kalah déning kesombongan; yen aku meneng, aku kalah manèh. Senadyan kowe mbuwang trisula iki kaya piye waé, pucuké mesthi ngarah munggah.

3. Wong kang sombong iku penyembah berhala. Dhèwèké mikir yèn dhèwèké ngajèni Gusti Allah, nanging sakjatiné dhèwèké ora nyenengaké Gusti Allah, nanging manungsa.

4. Sapa waé sing seneng pamer iku sombong. Puasa wong sombong ora ana ganjarané, lan pandongané ora ana asilé; amarga kabèh mau ditindakake mung kanggo pujiané manungsa.

5. Wong asketis sing sombong malah ngrugèkaké awaké dhéwé kaping pindho, amarga ngentèkaké tenaga nanging ora nampa ganjaran.

6. Gusti asring ndhelikake saka pandelengan kita kabecikan sing wis kita entuk; nanging wong sing muji kita—utawa luwih tepaté, nglipur kita—mbukak pandelengan kita kanthi pujiané, lan sakwise kabukak, kasugihan kabecikan iku sirna (kaya dipangan saka pandelengan kita).

7. Sing muji-muji iku abdi setan, panyulut kesombongan, pambinasaké welas asih, pambinasaké kabecikan, lan sing nuntun wong menyang dalan sing salah. *'Wong-wong sing mberkahi kowe iku muji-muji kowe, lan padha nyeret sikilmu,'* kandha Nabi (Yesaya 3:12).

8. Aku wis weruh wong-wong sing nangis, sing sawisé dipuji malah murka marang pujian mau, lan, kaya sing kerep kelakon ing dagang, padha ngganti siji hawa napsu karo hawa napsu liyane.

9. Nalika ana tangga teparo, utawa malah kanca, sing nyalahake kowe, apa kowe ora ana utawa ana, banjur tunjukna katresnan – pujina dheweke.

10. Apik tenan yen nolak pujian manungsa saka jero ati, nanging luwih apik maneh yen ngadhepake punggung saka pujian setan.

11. Ora wong sing ngremehake awake dhewe sing nuduhake andhap asor (sapa sing bisa nahan cacik saka awake dhewe?); nanging wong sing, nalika ditegur wong liya, ora nyuda katresnané marang wong kuwi.

12. Nalika setan kesombongan weruh yèn wong tapa brata wis entuk, sanadyan sethithik, tentreming ati, dhèwèké langsung nyurung supaya metu menyang donya, kandha: 'Mèlu lan nylametaké jiwa-jiwa sing lagi binasa.'

13. Kesombongan nyurung wong sing ora serius, ing ngarsané wong liya, supaya nganggo busana andhap asor, lan ing tumindak, pasuryan, lan swara, nampilaké kesalehan; nalika dhahar, kuwi meksa supaya padha nahan dhahar kanthi ketara; nalika nyanyi mazmur, kuwi ndadèkaké wong males dadi semangat lan wong sing ora paham nada dadi melodi.

14. Kesombongan ndadekake wong sing diparingi kauntungan dadi angkuh, lan nandur semangat kebencian ing ati wong sing diremehake.

15. Kesombongan nempel banget marang karunia alamiah, lan lumantar kuwi asring nggawa karusakan marang para budaké sing sengsara.

16. Nanging tau aku weruh kepiye setan kesombongan ngusir setan liyane, yaiku setan nesu. Ana sedulur siji nesu marang sedulur liyane; nanging nalika wong awam teka, dhèwèké dumadakan meneng, amarga wis manèh nyerah marang kesombongan; amarga dhèwèké ora bisa ngabdi marang loro tuwané bebarengan.

17. Sapa waé sing wis dadi budak kesombongan uripé dadi loro: siji katon saka njaba, sijiné ing jagad pikiran lan raos; siji pribadi, sijiné ing ngarepé wong akèh.

18. Sapa waé sing wis ngrasakaké kamulyan swarga mesthi ngremehake kabèh kamulyan donya; lan aku bakal kaget yèn ana wong sing durung ngrasakaké kamulyan swarga malah ngremehake kamulyan donya sakabèhé.

19. Aku wis weruh carane sawatara miwiti upaya spiritual amarga kesombongan; nanging sawisé padha ngganti niat ing upayane, padha ngahiasi wiwitan sing pantes dicela nganggo pungkasan sing pantes dipuji.

20. Sapa waé sing bangga karo karunia alamiah, kaya pinter guyon, pangerten cepet, katrampilan maca lan ngucapake tembung, pikiran landhep, lan kabisan liya sing padha teka tanpa usaha, ora bakal nate nggayuh apa waé sing luwih dhuwur tinimbang berkah alamiah; awit *'sapa sing ora setya ing bab cilik uga bakal ora setya ing bab ageng'* amarga kesombongane (Lukas 16:10).

21. Sapa waé sing nyuwun karunia marang Gusti minangka baline pakaryané, iku nduwèni dhasar sing ora ajeg; nanging sapa waé sing kosok baliné nganggep yèn dhèwèké tansah nduwèni utang marang Gusti, bakal dumadakan sugih karo kasugihan swarga sing ngluwihi pangajabé sing paling dhuwur.

22. Aja ngrungokake panggerak iki nalika dhèwèké mulang kowe supaya ngumbarake kabecikanmu kanggo kapentingan wong sing ngrungokake; *'awit apa gunané manungsa yèn dhèwèké éntuk sak donya, nanging kelangan nyawané?'* (Matius 16:26). Ora ana sing luwih maringi manfaat marang tangga teparo kajaba watak andhap asor lan tulus, sarta tembung-tembung sing cocog. Kanthi mangkono kita uga bakal nyengkuyung wong liya supaya ora sombong; lan apa maneh sing luwih migunani tinimbang iki?

23. Puji-pujian ngangkat lan mbengkakaké jiwa; nanging nalika jiwa diangkat, kesombongan nyekel, ngangkat menyang langit banjur mbuwang menyang jurang.

24. Kesombongan ala mulang kita supaya ngaku duwé kabecikan sing saktenané ora kita duwé, nganti kita kapancing kena pangapurané Sang Juruwilaha: *'Mangkono padha sumorotna pepadhangmu ing ngarepé manungsa, supaya padha weruh pakaryan becikmu'* (Matéus 5:16).

25. Aja ndhelikake isinmu kanthi pikiran manawa kowe ora maringi alesan marang tanggane supaya nesu; sanadyan ora mesthi migunani ngetrapake pangobatan iki, nanging gumantung marang sifat dosa sing tinamtu.

26. Nalika para pangagum kita—utawa luwih tepaté, para muji-muji kita—wiwit muji kita, ayo enggal kelingan akèh dosa kita (lan paukumané Gusti, sing ora kaya paukumané manungsa), lan kita bakal weruh yèn kita ora pantes nampa apa sing diomongaké utawa dilakoni kanggo ngajèni kita.

27. Wong sing polos atiné ora gampang kena racun iki; awit kesombongan iku ngrusak kesederhanaan lan urip pura-pura.

28. Asring kelakon cacing sawise diwasa nduweni swiwi banjur mabur nganti dhuwur banget; mangkono uga kesombongan, sawise saya kuwat, nglairake rasa bangga, sing dadi sumber lan puncak kabeh kabecikan.

29. Wiwitan mbusak kesombongan dumunung ing ngreksa cangkem lan nampa isin; tahap tengah yaiku motong kabèh ikatan pikiran marang kesombongan; lan pungkasané (yèn pancèn ana pungkasané jurang iki) yaiku nindakaké, tanpa isin ing ngarepé wong liya, apa sing marakaké isin.

30. Tutupana kaluhuranmu, lan aja gumun karo asal-usulmu sing luhur, supaya tembungmu siji nanging tumindakmu liya.

31. Aku weruh sawijining murid sing durung pengalaman, ing ngarep sawatara wong, ngagung-agungake kabecikan gurune; lan, mikir arep njupuk kamulyan kanggo awake dhewe saka gandumé wong liya, malah nggawa isin marang awake dhewe nalika kabèh wong kandha marang dhèwèké: 'Kepiye bisa wit sing apik ngasilake cabang sing ora berbuah?'

32. Kesombongan seneng tampil megah ing tahta omongan; nanging menengé lambe mungkasi kesombongan.

33. Wong-wong sing nyerah marang setan kesombongan bakal ngalami lonjakan nafsu sing dumadakan nalika sawisé bébas samentara saka pikiran cabul, banjur miwiti ngormati awaké dhéwé banget. Dorongan napsu sing muncul saka kahanan iki ndadekake dheweke nyadari kesia-siaan sing ngendheg ing jero atine, lan mulangake supaya ora ngatribusi kasucian ati sing kadhangkala dumadi marang ketekunan lan upaya dhewe, manut piwulangé Rasul: *'Apa sing kowe duwé, kowe nampa'* (1 Kor. 4:7), apa langsung saka Gusti, utawa liwat pitulungan wong liya lan pandonga-pandonga mau.

34. Meneng lan tentrem iku mungsuh kesombongan; nanging yèn kowe manggon ing komunitas, tahanana caci maki.

35. Yen kesombongan sing ekstrim iku nalika wong, amarga ora weruh ana sing muji, tumindak sombong ing panggonan sepi, mula pratandha kerendahan ati sing sampurna yaiku ora kalah dening pikiran sombong sanajan ana wong liya.

8. Perjuangan Nglawan Kesombongan

1. Kesombongan iku nolak Gusti, ngremhake manungsa, ibu saka panghakiman, asil saka pujian, nolak pitulungan Gusti, panyebab ambruk, sumber nesu, panyiksa pait tumindak wong liya, hakim sing ora manungsawi, mungsuh Gusti, oyod saka ngina Gusti.

2. *Wiwitaning* kesombongan dumunung ing mancaré rasa bangga; *tahap 'tengah'*é yaiku ngremhake wong liya, pamer tanpa isin marang gaweyané dhéwé, muji dhiri ing ati, lan sengit marang teguran; déné *'pungkasané'* yaiku nolak pitulungané Gusti, gumantung sombong marang upaya dhéwé, lan watak setan.

3. Aku wis weruh wong-wong sing matur nuwun marang Gusti mung nganggo lambéné, nanging ing pikirane padha sombong. Tuladha sing cetha yaiku wong Farisi, nalika dhèwèké kandha: *'Gusti Allah, aku matur nuwun marang Panjenengan'* (Lukas 18:11).

4. Ing panggonan sing Kejatuhan kelakon, kesombongan wis nduwé oyod, amarga kesombongan iku pratandha sadurungé Kejatuhan.

5. Biarawan sing nganggep awake dhewe bener bakal mbantah kanthi keras; nanging biarawan sing andhap asor ora mung ora mbantah, nanging malah ora wani ngangkat mripate.

6. Wit cemara ora nundhuk lan ora nggleleng ing lemah; mangkono uga, biksu sing sombong ora bisa nduwé patuh sing andhap asor.

7. Yen '*Gusti Allah nentang wong sombong*' (Yakobus 4:6), sapa sing bisa welas asih marang wong-wong mau? – Lan yen '*saben wong sing angkuh iku jijik ing ngarsané Gusti*' (Amsal 16:5), sapa sing bisa ngresiki wong kuwi?

8. Sapa sing nolak piwulang nuduhaké semangat kesombongan; nanging sapa sing nampa piwulang iku wis mbebasaké dhiri saka ikatan kesombongan.

9. Ana sawijining sesepuh wicaksana sing tau ngélingaké sedulur sing sombong; nanging sedulur mau, sing matané atiné kabut, kandha: 'Nyuwun pangapunten, Bapa, kula boten sombong pisan.' Banjur sesepuh wicaksana mau mangsuli: 'Kepiye, anakku, kowe bisa mbuktekaké kanthi luwih cetha yèn kowe sombong kajaba kanthi ngakoni yèn ing kowe ora ana kesombongan?'

10. Kanggo wong sing duwé watak sombong, paling migunani yèn taat, milih urip sing paling andhap asor lan diremehake, lan maca crita bab akibat ngrusak saka sombong lan pangobatan gaib kanggo ngilangi sombong.

11. Iku isin ngetokake hiasané wong liya, lan puncak kabodhoan yèn nganggé kabanggaan marang peparingé Gusti. Pamerna mung kabecikan sing wis kok duwé sadurungé lair; déné kabecikan sing kok entuk sawisé lair, kabèh mau diparingaké Gusti marang kowe, kaya déné Panjenengané maringi urip kowe. – Yen kowe wis ngembangaké kabecikan apa waé tanpa pitulungan akalmu, kabecikan kuwi pancèn dadi kagunganmu, amarga akalmu dhéwé uga wis diparingaké Gusti. – Lan yen kowe wis nindakake prestasi apa waé tanpa awakmu, kuwi mung asil saka upayamu dhéwé; amarga awakmu uga dudu kagunganmu – iku ciptaan Gusti.

12. Aja gumantung marang kabecikanmu dhéwé nganti kowe krungu paukuman pungkasan saka Hakim tumrap kowe; amarga ing Injil kita weruh yèn sanadyan ana wong sing wis lungguh ing pesta manten, diiket tangan lan sikilé banjur dibuwang menyang pepeteng njaba (Matéus 22:13).

13. Aja nganti kita mandheg mriksa dhiri lan mbandhingake urip kita karo para Bapa Suci lan para leluhur padhang sing wis ana ing ngarep kita; lan kita bakal nemokake manawa kita durung nate nglangkahi siji langkah kanggo ngetutake tapak-tapak para priya agung iki – malah, kita durung nepati sumpah-sumpah kita kaya kuduné, nanging isih manut marang lumrahe donya.

14. Sang biara iku jurang pangandhap asor sing wis diparingake marang dhèwèké, lan ing kono dhèwèké wis nglelebake saben roh ala.

15. Saka kesombongan muncul lali marang dosa; nanging éling marang dosa iku panengah kesombongan.

16. Kesombongan iku kamlarataning jiwa, kang nganggep awake dhewe sugih lan, sanadyan ana ing pepeteng, mikir yèn duwé pepadhang.

17. Wong sombong iku kaya apel, busuk ing njero nanging sumunar ayu ing njaba.

18. Wong sombong ora butuh setan, panggodha; dheweke wis gawe awake dhewe dadi setan lan mungsuh dhewe.

19. Tembung-tembung ngina Gusti lair saka ati kang sombong, dene panglihatan swarga lair saka jiwa kang andhap asor.

20. Aku ora ngerti kepiye bisa dumadi akèh wong sombong, sing ora nyadari awake dhewe, padha mikir wis nggayuh katenangan ati, lan mung sawisé ninggalaké donya iki padha nyadari kasangsarané.

21. Sapa waé sing diperbudhakaké déning kesombongan pancèn butuh pitulungan luar biasa saka Gusti Allah kanggo panyelamatan; amarga upaya manungsa kanggo slamet ora ana gunané.

22. Pamikiran ngina muncul saka kesombongan, lan kesombongan nyegah wong mbukakake marang bapa rohani. Mula asring panyakit iki nyeret sawenehing wong menyang putus asa, ngrusak kabeh pangarep-arep, kaya ulat sing nggerogoti wit.

23. Ora ana pikiran sing (amarga kesombongan) angel diakoni kaya pikiran blasphemous; mulane, asring tetep ana ing atiné akèh wong nganti tuwa. Nanging ora ana sing luwih nguwatke setan lan pikiran ala marang kita tinimbang kita ora ngakoni, nanging nyimpen ing ati – sing malah maringi panganan marang pikiran-pikiran kuwi.

24. Ora ana sing kudu mikir yèn dhèwèké salah amarga pikiran blasphemous; awit Gusti iku sing ngerti manah lan mangertèni yèn tembung lan pikiran kaya ngono dudu kagungan kita, nanging kagungan mungsuh kita.

25. Ayo padha sinau ngremehake roh pangapresiasi, lan tanpa merhatosake pikirane sing ditandurake, padha kandha marang dheweke: '*Mundur saka aku, Setan; Aku nyembah marang Gusti Allah, Tuhanku, lan*

aku bakal ngabdi marang *Panjenengané piyambak*; nanging *muga-muga* 'panyakitmu' lan tembung-tembungmu '*mbalèk marang* sirahmu dhéwé', lan muga-muga kecamanmu tiba ing 'sirahmu', ing jaman iki lan ing jaman sing bakal teka (Mazmur 7:17).

26. Sapa waé sing ngremehake mungsuh iki bakal bébas saka sangsara; nanging sapa waé sing arep nglawan kanthi cara liya bakal kalah déning mungsuh iki. Wong sing nyoba ngalahaké roh nganggo tembung kaya wong sing nyoba nyegah angin.

27. Nalika andhap-asor sing suci wiwit mekar ing jeroning ati kita, kita bakal miwiti ngremehake kabèh pujian lan kamulyan manungsa. Lan nalika wis mateng tenan, kita ora mung nganggep pakaryan becik kita ora ana apa-apa, nanging malah ngetung iku minangka bab sing keji, mikir yèn saben dina kita nambah beban dosa kita liwat nyia-nyiake kabecikan sing kita ora sadar.

28. Taubat sing tekun lan nangis, sing wis resik saka kabèh rereged, ngedegaké candhi andhap asor ing ati lan ngrubuhaké gubug kesombongan sing dibangun ing wedhi.

29. Tandha-tandha sirnaning kesombongan lan tegaké andhap asor yaiku: nampa kanthi bungah cacian lan pangremehan, mateni nesu, lan kurang percaya marang kabecikan dhéwé.

30. Pungkasané kabèh napsu iku kesia-siaan lan kesombongan kanggo sapa waé sing ora ngawasi dhiri; nanging sing ngrusak kabèh iku—rendha ati—nglindhungi sing nduwèni saka saben racun matèni (saka napsu).

31. Sang biarawan andhap asor ora ngulik bab-bab sing ngluwihi pangerten; nanging wong sombong nyoba nyusuri malah jeroning paugeran Gusti.

32. Para setan nyedhaki salah siji saka sedulur sing paling wicaksana lan muji-muji dheweke. Nanging wong sing andhap asor lan wicaksana iki kandha marang wong-wong mau: "Yen kowe mandheg muji aku ing atimu, aku bakal nyimpulake saka kepergianmu yen aku iki agung; nanging yen kowe ora mandheg muji aku, aku weruh kekotoran atiku ing pujianmu; amarga '*saben wong sombong iku najis ing ngarsane Gusti*' (Amsal 16:5). 'Mula saka iku, padha lunga, supaya aku bisa nganggep awakku iki wong agung; utawa padha muji aku—lan aku bakal entuk kerendahan ati sing gedhe liwat kowe.' Padha kaget banget karo pedhang bermata loro saka alesan iki nganti padha sirna sakwise.

33. Ana bedane: siji iku sombong, siji maneh ora sombong, lan siji maneh manèh iku andhap asor. Ana siji tiyang sing terus-terusan ngadili sedina muput; ana siji maneh sing ora ngadili apa-apa, nanging uga ora nyalahake awake dhewe; dene ana siji maneh, sanadyan ora ana kaluputan, tansah nyalahake awake dhewe.

34. Nalika jaran mlayu piyambak, katoné marang dhéwé yèn mlayu cepet; nanging nalika mlayu bareng karo jaran liya, jaran kuwi nyadari sepira aloné. (Bandhingna awakmu karo sing paling apik, lan kowe bakal nyingkiri kesombongan).

35. Setan-setan najis sacara rahasia nyuntikake pujian ing ati sawijining asketis sing tliti. Nanging dhèwèké, sing dipandu déning wahyu ilahi, bisa ngungkuli liciké roh-roh mau kanthi siji tipu agung sing taat: dhèwèké nulis ing témbok selé jeneng-jeneng kabecikan paling luhur, yaiku katresnan sampurna, andhap asor malaikat, pandonga murni, kasucian sing ora bisa rusak, lan sapituruté. Saben pikirané banjur miwiti muji dhèwèké, dhèwèké kandha marang pikiran-pikiran mau: 'Ayo padha lunga lan ngadhepi ujian' – banjur, nyedhak témbok, dhèwèké maca jeneng-jeneng sing ditulis ing kono – lan nambahaké: 'Sanajan kowé wis nduwèni kabèh kabecikan iki, élinga yèn kowé isih adoh saka Gusti'.

36. Yen kowe kepengin nduwèni katresnan sing ora kendho marang pandonga, sepisanan latihan atimu supaya aja ndelok dosa-dosa wong liya; nanging sing dadi pangantarane iku kudu mbenci kesombongan.

37. Yen kita kepengin mangerteni awaké dhéwé, aja nganti mandheg mriksa lan nyinaoni awaké dhéwé; lan yèn, ing raos sejati atiné, kita nganggep saben tangga teparo luwih unggul tinimbang kita, mula sih rahmaté Gusti ora adoh saka kita.

38. Akeh wong nyebut awake dhewe wong dosa, lan mbok menawa pancen padha mikir kaya ngono; nanging atine godha dening pangremehan (saka wong liya).

39. Sapa waé sing kandha yèn dhèwèké ngrasakaké wangi asmoro – sanajan nalika nampa pujian, sanadyan atiné meh ora obah – aja nganti kapancing, amarga kuwi mung ilusi.

40. '*Dudu marang kita, ya Gusti, dudu marang kita, nanging marang asmamu mulyakna*,' ujure wong ing jeroning atine (Mazmur 113:9); amarga dheweke ngerti manawa manungsa, sing ringkih banget, ora bisa nampa pujian tanpa cilaka. '*Puji-pujianku saka Panjenengan ing gréja agung*' (Mazmur 21:26) – ing jaman sing bakal teka; nanging sadurunge kuwi, aku ora bisa nampa kanthi aman.

41. Iku sipat alamiah wit jeruk lemon, nalika durung berbuah, cabangé tuwuh munggah; nanging nalika dibengkokaké mudhun, luwih kamungkinan bakal berbuah. – Sapa sing wis nduwé kawruh bakal mangertèni iki.

42. Yen kesombongan sawatara malaikat ngowahi dadi setan, mula tanpa mangu-mangu kerendahan ati bisa ngowahi setan dadi malaikat. Mula saka iku, wong sing wis tiba, padha semangat, percaya marang Gusti.

43. Ora ana sing ngendhegake jiwa kaya urip ing kamlaratan lan ngandelake sedekah.

44. Sapa waé sing ing pacelathon kanthi keras ngotot mbela panemuné dhéwé, sanadyan iku bener, kabari yèn dhèwèké kena lara setan (kebanggaan); lan, yen dheweke tumindak kaya ngono nalika ngobrol karo sing padha, dheweke bisa ditegur dening para sepuh lan kanthi mangkono mari; nanging yen dheweke nambani wong-wong sing luwih gedhe lan luwih wicaksana tinimbang dheweke kaya ngono, mula wong ora bisa nyembuhake lara iki.

45. Nalika aku takon marang salah siji sesepuh sing paling trampil babagan kepiye patuh ana gandhèngané karo andhap asor. Dhèwèké mangsuli: sawijining pamula sing wicaksana, sanajan bisa mbangkitaké wong mati lan nampa karunia luh; lan bisa luput saka prahara, tansah nganggep yèn kabèh mau kelakon amarga pandonga bapak rohani – lan tetep adoh saka pamer kosong; lan pancen, kepiye bisa dheweke pamer bab sing, kaya sing dheweke sadhar, digayuh kanthi pitulungan wong liya, lan ora amarga upayane dheweke dhéwé?

46. Nalika manggon ing komunitas, waspadha marang awakmu dhéwé, lan aja nganti nyoba katon luwih saleh tinimbang sedulur liyané; yèn ora, kowe bakal nindakake loro kaluputan: kowe bakal nyilakake sedulurmu nganggo semangat palsu lan pura-pura, lan kowe bakal maringi alesan kanggo sombong.

47. Kowe kudu semangat, nanging mung ing atimu, tanpa ngetokake ing tingkah lakumu—ora liwat penampilanmu, ora liwat tembung, ora liwat pratandha alus; ing kabèh bab padha karo sedulurmu, supaya ora ana kesombongan.

48. Welas asih palsu nimbulaké kesombongan, déné welas asih sejati maringi panglipur.

49. Sapa sing bangga karo eluhé dhéwé lan ngukum ing atiné wong-wong sing ora nangis, kuwi kaya wong sing nyuwun senjata marang raja kanggo nglawan mungsuhé, nanging malah mateni dhéwé nganggo senjata kuwi.

50. Yen ana wong sing nyadari yèn dhèwèké gampang kalah déning rasa sombong lan gampang nesu, licik lan munafik—lan kepéngin nglawan mungsuh-mungsuh kuwi nganggo pedhang bermata loro saka andhap asor lan niat becik—mesthi waé dhèwèké kudu cepet mlebu, kaya-kaya mlebu ing panggonan ngumbah dosa, yaiku pasamuwan sedulur, – lan pancen sing paling abot saka kabèh mau, nalika dhèwèké kepéngin mbusak kabiasaan ala saka dhèwèké kanthi tuntas; supaya ing kono, diguncang déning celaan, pangremehan, lan gangguan saka sedulur-seduluré, lan kena pukulan batin, lan kadhangkala malah dipejah-pejah, diinjak-injak, lan disepak, dhèwèké bisa ngresiki jubah atiné – saka rereged sing manggon ing jerone.

51. Aku wis weruh yèn kesombongan bisa dadi sabab kerendahan ati. Amarga woh saka kesombongan iku tiba ing dosa; lan tiba ing dosa iki asring, kanggo wong-wong sing kepéngin slamet, dadi sabab kerendahan ati.

52. Jiwa sing sombong iku budak rasa wedi; gumantung marang awake dhewe, padha wedi marang swara alus saka makhluk lan malah bayangan.

53. Wong sing ora bermoral bisa dibenerake dening manungsa, wong sing licik dening Malaikat, nanging wong sing sombong disembuhake dening Gusti Allah piyambak.

54. Kesombongan sing katon mari amarga kahanan sing nyedhihaké; nanging kesombongan sing ora katon mari sepisanan lan paling utama déning Sing Ora Katon.

55. Jaga kesombongan tanpa kendhat nganggo mripat jiwa; amarga saka kabèh tipuan, ora ana sing luwih ngrusak tinimbang hawa iki.

56. Yen pratandha karusakan—yaiku kesombongan—yaiku nalika wong ngunggulake awake dhewe sanajan ing bab cilik lan ora penting; mula pratandha panyelamatan saka andhap asor yaiku njaga pikiran andhap asor sanajan ing pakaryan gedhe lan reformasi.

57. Sawijining wektu aku nyekel penyihir edan iki ing atiku, digawa ing pundhak ibune—kesombongan; kanthi ngiket loro-lorone nganggo ikatan patuh, lan nggebugi nganggo cambuk kerendahan ati, aku meksa supaya padha crita marang aku kepiye carane padha mlebu ing jiwaku. Pungkasané, nalika kena pukulan, padha kandha: 'Kita ora nduwé wiwitan utawa lair, amarga kita dhéwé iku panguwasa lan ibu kabèh

hawa napsu. Salah siji mungsuh kita nyimpen permusuhan gedhé marang kita – rasa prihatin ing ati sing lair saka patuh.' Nanging kudu tundhuk marang sapa waé—iku ora bisa kita tahan; mulané, sanadyan wis dadi panguwasa ing swarga, kita mundur saka kana. Cekaké: kita iku ibu saka kabèh sing mungsuh asor; lan apa waé sing mbantu asor, iku mungsuh kita. Nanging, yen kita katon kanthi kuwasa kaya ngono sanajan ing swarga, ngendi kowe bakal mlayu saka rawuhe kita? Kita asring banget ngetutake jejak saka sabar nampa caci, saka laku patuh lan saba, saka ora nduwé dendam, lan saka ngladeni tangga teparo. Keturunan kita iku panyebab ambruké wong-wong rohani: nesu, ngumpat, kuciwa, gampang nesu, njerit, ngutuk Gusti, munafik, sengit, iri, nggosip, manut karep dhéwé, lan ora patuh. Ana siji bab sing kita ora duwe kekuwatan kanggo nolak—yen kita dipukul abot dening kowe, kita uga bakal ngomong iki marang kowe: 'Yen kowe kanthi tulus nyalahake awakmu dhewe ing ngarepe Gusti, kowe bakal ngremehake kita kaya jaring laba-laba.' 'Kowe weruh,' kandha kesombongan, 'kuda sing tak tunggangi iku kesia-siaan; nanging andhap asor sing suci lan nyalahake dhiri bakal ngguyoni jaran lan penunggangé, lan bakal nyanyi kanthi manis lagu kemenangan: *'Ayo padha nyanyi marang Gusti, awit Panjenengané wis mungging kanthi kamulyan: Panjenengané wis mbuwang jaran lan penunggangé menyang segara'* (Kaluwihane 15:1), yaiku menyang jurang andhap asor."

5. Bab Tanpa Pamrih

1. Kaendahan langit dumunung ing lintang-lintang, dene kaendahan saka ora kagandrung dumunung ing kabecikan.

2. Dheweke diarani, lan pancen, tanpa napsu yèn wis ndadèkaké dagingé kebal marang napsu, ngunggahaké pikirane ngluwihi kabèh ciptaan, ngendhalèkaké kabèh indrané marang pikirane, lan nampilaké nyawane ing ngarsané Gusti, tansah nguluraké marang Panjenengané, sanajan ngluwihi kekuwatané dhéwé.

3. Ana uga sing kandha manawa katenangan saka hawa napsu iku kabangkitan jiwa sadurunge kabangkitan badan, dene liyane kandha manawa iku kawruh sampurna babagan Gusti (nyawiji karo Gusti)—mung kalah saka para malaikat.

4. Kasampurnan sing sampurna lan ora ana enteke saka wong-wong sing sampurna ing Gusti, kaya sing kandha marang aku saka wong sing wis ngrasakake, pungkasané ngudataké pikiran lan misahake saka kabèh bab materi, supaya nalika tekan pangayoman swarga iki, nglampahi bagéan paling akèh saka uripé ing daging kanthi panglihatan ekstasi babagan swarga.

5. Ana sing tanpa hawa napsu, lan ana sing paling tanpa hawa napsu saka sing tanpa hawa napsu. Amarga siji sengit banget marang ala, dene sijine sugih banget karo kabecikan nganti ora ana enteke.

6. Kasucian uga diarani tanpa napsu. Lan pancen pantes; amarga iku minangka cicipan sepisanan saka tangi umum lan kahanan ora rusak saka barang-barang sing fana.

7. Yen pratandha perbudakan sing sampurna marang hawa napsu dumunung ing kesiapan wong kanggo manut meh kabèh pikiran sing disemai sacara rahasia déning setan, mula aku nganggep pratandha pangendalian diri sing suci yaiku kemampuan ngomong tanpa goroh, kaya Dawud: *'Aku ora ngenali wong jahat sing mbelakangi Aku'* (Mazmur 100:4), lan ora ngerti piyé dhèwèké teka, utawa napa dhèwèké teka, utawa piyé dhèwèké lunga; aku wis dadi ora peka marang kabèh kuwi, amarga aku wis nyawiji sakabehe karo Gusti Allah, lan ngarep-arep tansah tetep ing kahanan iki.

8. Sapa waé sing dianggep pantes ana ing kahanan iki, sanajan isih ana ing donya, kaiket ing daging fana, dadi candhi Sang Gusti Allah kang urip, sing nuntun lan mulang dhèwèké ing kabèh tembung, tumindak, lan pamikirané; lan, amarga pencerahan batin iki, dhèwèké mangertèni kersané Gusti, kaya krungu swara tartamtu, lan, luwih dhuwur tinimbang kabèh piwulang manungsa, kandha: *'Bilaiku rawuh lan ngadhep ing ngarsané Gusti Allah?'* (Mazmur 41:3)? Amarga aku ora bisa maneh nahan lara kangen marang swarga, nanging aku ngupaya kaendahan langgeng sing Panjenengan paringake marang aku sadurunge aku tiba ing karusakan.

9. Sing tanpa napsu—apa maneh sing kudu diomongake?—*'ora urip maneh kanggo awake dhewe, nanging Kristus sing urip ing dheweke'* (Gal. 2:20), kaya sing diomongake dening sing *'wis gelut perang sing becik, wis ngrampungake lomba, lan wis njaga iman'* (2 Tim. 4:7).

10. **Kaya déné** mahkota kraton ora digawé saka siji watu, mangkono uga dispassion ora bisa digayuh yèn kita nglirwakaké sanadyan siji kabecikan.

11. Asor iku lair saka patuh, lan saka asor lair tanpo napsu, kang dadi kasampurnaning asor. Wiwitaning asor iku patuh; lan tanpo napsu, kang dadi putri asor, nyampurnakake ibune.

12. Sawetara wong ngentekake awaké dhéwé kanggo ngupaya tanpa hawa napsu lan kasugihan karunia rohani, mujijat, lan kuwasa pangrêmbag; nanging para jiwa sengsara iki ora nyadari yèn dudu kasusah, nanging utamané andhap asor sing dadi ibu saka kabèh berkah mau.

13. Sapa wae sing wis kawin karo kabecikan andhap asor iku alus, lembut, gampang kroso welas asih, welas, lan ing ndhuwur kabèh tentrem, bungah, manut, tanpa beban, waspada, ora males, lan – apa isih perlu tak kandhakake manèh? – tanpa napsu, amarga '*ing andhap asor kita Gusti Allah kelingan marang kita, lan nylametake kita saka mungsuh-mungsuh kita*' (Mazmur 135:23–24), – saka napsu lan rereged kita.

14. Akeh wong sing cepet nampa pangapura dosa, – nanging ora ana siji wae sing cepet nggayuh katenangan ati; amarga kanggo nggayuh kuwi mbutuhake wektu sing suwe, akèh gaweyan katresnan, lan pitulungan saka Gusti.

Para Bapa Suci sing Kinurmatan Barsanuphius lan Yohanes

Ringkesan babagan wong-wong mau

Diangkat saka *Uripé Para Wali* sing disusun déning Nikodemus Hagiorit: St. Varsanufius asalé saka Mesir. Wiwit isih enom, dhèwèké kebak kepinginan kobong kanggo nglakoni urip asketisme. Sawijining dina, nalika liwat ing lintasan pacuan jaran, dhèwèké mlebu lan ndeleng kabèh wong padha ngupaya ngluwihi siji lan sijiné, dhèwèké kandha marang dhiri dhéwé: 'Apa kowe weruh sepira tekuné wong-wong sing nguber mahkota sing bakal sirna padha ngupaya?' 'Apa kita ora kudu luwih ngupaya—kita, ahli waris Karajan Swarga?'" Lan dhèwèké ninggalaké tontonan kuwi, rohane malah luwih murub tinimbang sadurungé kanggo urip askétis. Apa dhèwèké tau ana ing biara ing Mesir ora dingerteni. Tradisi nunjukaké y , dhèwèké iku sawijining biksu ing Paléstina dhéwé. Sawisé teka ing Yerusalem kanggo ngurmati panggonan-panggonan suci, dhèwèké manggon ing kana lan wiwitané urip ing sangisoré pituduhé sesepuh Marcellus, sadurungé pindhah menyang biara Abba Serid ing sacedhaké Gaza. Ing kana, nalika ngupaya asetikisme paling dhuwur, dhèwèké ngedegaké sel cilik kanggo dhèwèké dhéwé ing njaba biara lan, kanthi nyendhiri dhèwèké ing kono, nikmati meneng sing paling manis. Ing wiwitan periode meneng iki, dhèwèké mung digawa telung roti saben minggu saka biara. Nanging nalika dhèwèké nyerahake dhiri kanggo nangis lan ngrasakake legané sing endah saka luhé, dhèwèké kerep wareg mung karo siji roti amarga raos legané sing ora bisa diungkapaké, lan asring malah lali mangan roti kuwi. Mula kadhang dhèwèké mangan pindho saben minggu, kadhang mung sapisan; awit piyambakipun asring kapincut marang pangopenan rohani, kang manisipun ngantos nglirwakake dhaharan jasmani. Kala lumampah, kanthi adus ingkang boten kendhat dening luh, ingkang kasucen punika sampurna nyuceni manahipun saking hawa napsu rohani lan jasmani ngantos piyambakipun munggah ing dhuwur panah mungsuh, lan ngraih tentreming manah—ingkang dados wadhipun sih-rahmat Sang Roh Suci— – lan nganti ing dhèwèké saben dorongan napsu lan pamikiran spekulatif padha turu, utawa luwih tepaté mati; mulané dhèwèké nyebut seléké kuburan. Wiwit nalika dhèwèké ngresiki atiné saka hawa napsu lan dianggep pantes dadi candhi lan panggonané Roh Suci, amarga kasucian kuwi, dhèwèké sugih kanthi andhap asor sing luhur, sejati, lan sampurna, sing ndadèkaké dhèwèké nganggep dhèwèké kaya bledug lan abu – ing pakaryan, ora mung ing tembung – lan tansah kandha marang dhèwèké dhéwé: 'Sapa aku iki? lan sapa sing nganggep aku iki apa-apa?' Kanthi andhap asor kaya ngono, dhèwèké dianggep pantes nampa kabecikan paling agung—pamanggih, sing diparingaké Gusti marang biksu minangka pangurus. Liwat pangrécénan, Barsanuphius Agung diparingi karunia pangawikan, kang kanthi iku, miturut penjelasan St. Petrus saka Damaskus, inti-inti batin lan sing kasembunyi saka makhluk sing bisa dirasakaké lan dipahami bisa dipun mangerténi. Kanthi wawasan iki, dhèwèké dianggep pantes nampa karunia pandelengan adoh lan ramalan—kanggo ndeleng prastawa sing adoh kaya cedhak, lan masa depan kaya saiki (Resp. 31. 812). Kanthi sih rahmaté Gusti, dhèwèké uga bisa mriksa watak batin wong-wong, lan mangsuli wong-wong sing takon marang dhèwèké, ora manut tembungé, nanging manut arah pikiran lan watak batiné. Lan kanthi tanpa kendhat, manut marang pangandikane Daud sing ilahi, ngupaya ing atine marang Gusti, lan nambah andhap asor marang andhap asor, meneng marang meneng, lan katresnan marang katresnan, pungkasanipun piyambakipun dipunanggep pantes nampa ganjaran paling luhur—ekstasi ing Gusti, ingkang ingkang ngangkat piyambakipun dhateng langit kapitu, dudu nganggo swiwi pangimpi pikiran, nanging ing kakuwatan Roh sing ora bisa diungkapake; lan ing kana dhèwèké nampa berkah lan nyumurupi berkah-berkah lan misteri

sing ora bisa diungkapake saka Karajané Gusti Allah, tanpa ngerti apa dhèwèké isih ana ing badan utawa wis metu saka badan, kaya Paulus Agung (2 Kor. 12:3). Lan salajengipun piyambakipun paring kurnia ageng ing pangripta mujijat, supados piyambakipun saged nguripake manungsa ingkang sampun seda ing asmanipun Gusti Yesus Kristus, ngusir setan, nyembuhaken pitaken ingkang boten saged dipun warasaken, nindakaken pakaryan ageng lan mujijat sanesipun, lan, kados Eliya, nutup lan mbukak langit. Barsanuphius Agung, sing misuwur ing antarané Para Bapa, dianggep pantes nampa karunia ageng kaya ngono lan nggayuh kasampurnan ageng ing kabecikan. Nanging, dhèwèké éntuk karunia ageng mau ing tengahing cobaan sing abot banget, nganti akèh wong ora mung ora bakal bisa nahan cobaan mau sacara nyata, nanging uga ora bakal bisa mangertèni mung kanthi krungu. Mangkono uga, wong sing paling pinaringan berkah iki nandhang lara abot, nanging piyambakipun ngliwati kuwi kanthi gagah berani nganti nalika lara, ora tau nganti nglempèk ing amben kanggo nyenengake awak, malah ora nate mandheg saka gaweyan kasar. Wali iki urip ing abad kaping 6, nalika pamaréntahan Kaisar Justinian, lan sajrone limang puluh taun utawa luwih, ora ana siji waé wong sing weruh dhèwèké. Mung sapisan dhèwèké muncul marang sawatara sedulur lan ngumbah sikilé, kanggo ngilangaké sangsi apa waé bab anané dhèwèké. Lan nalika pungkasaning uripé, piyambakipun ngeculaké meneng sing kinasih sanget kanggé kabecikan Gréja, nalika Justinian wiwit nganiaya para Affortodocets, ingkang sadurungipun sampun dipunlindhungi, amargi piyambakipun boten nampi piwulangipun. Patriark Yerusalem, ing wektu butuh iki, ngyakini Abba agung iki supaya menyang Kaisar kanthi panyuwunan supaya nesune malih dadi welas asih. Misi kasebut kasil. Kanthi kapincut dening kakuwatan tembungé Abba, Kaisar mandhegake panganiayaan sing wis direncanakake marang wong-wong sing dianggep mbangkang marang dhèwèké, lan mbalèkake sih marang Gréja Yerusalem kanthi ngirim peparang liwat Barsanuphius. Abba agung iku séda ing taun 563. Liyané, tanpa nyebut tauné, umume kandha: sadurungé taun 600. Sang sesepuh liyane, Sang Mulya Yohanes, nglakoni urip meneng kaya Barsanuphius, lan diparingi karunia Roh sing padha kaya dheweke, utamane lan luwih saka kabeh karunia pangawikan lan ramalan, mulane dheweke diarani nabi. Ora dingertèni saka ngendi Asing John asalé, utawa kepiyé dhèwèké teka ing biara iki. Dhèwèké manggon ing sel pisanané Barsanuphius Agung, déné Barsanuphius wis nyiyapaké sel liya kanggo dhèwèké dhéwé ing sacedhaké biara sing padha – lan dhèwèké manggon meneng ing kana suwéné 18 taun nganti pungkasaning uripé. Ora ana siji waé sing tau weruh dhèwèké mesem, isin, utawa nampa Misteri Ilahi tanpa luh, miturut pangakuan abbot ing biara kuwi. Kanthi sih rahmat Pangayomaning Gusti, Sang Mulya Yohanes, sawisé prédhiksi akèh prakara liya sing kelakon persis kaya sing diandharaké, uga prédhiksi pati dhéwé, kandha: 'Aku bakal seda ing sel-selé Abba Serid. Yen Abba Serid urip luwih suwe, lan yen aku urip limang taun maneh, nanging amarga Gusti ndhelikake iki saka aku lan nggawa dhèwèké lunga, aku uga ora bakal urip luwih suwe. Nanging amarga Abba Elian, sing wektu kuwi isih enom, sawisé dicukur rambute lan diangkat dadi abbot ing biara, durung ngerti paugeran monastik utawa carane mimpin sedulur-seduluré, nyuwun marang sing pinaringan berkah Yohanes: 'Parengna kula namung kalih minggu, supados kula saged nyuwun dhumateng panjenengan babagan pangurusan biara,' pangreh, kanthi welas asih lan kapengaruh dening Roh Suci ingkang manggen ing salirane, ngendika: 'Saestu, kula badhe tetep kaliyan panjenengan kalih minggu malih.' Lan Abba Elian takon marang dhèwèké bab kabèh sing ana gandhèngané karo pangelolaan komunitas biara. Ing pungkasan rong minggu, sing kinurmatan nglumpukaké kabèh komunitas biara lan, sawisé nyapa siji-siji, ngirim wong-wong mau bali menyang selé-selé; lan banjur, kanthi tentrem, nyerahaké nyawané ing tangané Gusti Allah. Sawisé seda Sang Yohanes sing Kinurmatan, Santo Varsanufius meneng klelep lan ora maringi wangsulan manèh marang sapa waé, kaya sing kacathet déning Abba Dorotheus ing pangantar wulang kapindho; dhèwèké, sawisé Varsanufius meneng, ninggalaké biara kuwi lan ngedegaké komunitas dhéwé sing kapisah.

* * *

Para bapa sing pinaringan berkah iki, sing tresna marang tanggane kanthi sakabehe atine, ora mung maringi berkah rohani marang wong-wong mau nalika isih urip, nanging uga terus nindakake kuwi sawisé seda, amarga wis ninggalake kanggo kita buku panylamet nyawa iki kang isine jawaban-jawaban ilahine minangka warisan bapak marang anak-anake, supaya kanthi maca kanthi teliti kita bisa entuk manfaat rohani sing ageng saka buku iki. Buku iki ngemot 850 jawaban kanggo manéka pitakon sing diajukaké déning akèh wong: uskup, imam, biksu, awam, para sepuh, para mudha, sing lara, lan sing waras. Sawetara wangsulan iki ditulis déning sing diarani 'Sang Sepuh John liyané', déné liyané – malah sing paling akèh – diwènèhaké déning Sang Sepuh Agung Barsanuphius dhéwé, sing ora nulis langsung nanging lumantar Abba Serid. Luwih

manèh, kahanan ing ngisor iki pancèn nggumunaké. Nalika Barsanuphius Agung miwiti maringi wangsulané, dhèwèké nyaur Abba Serid, nyritakaké wangsulané marang dhèwèké, lan mènèhi dhèwèké dhawuh supaya nulis wangsulan mau (wangsulane mau ditujokaké marang Yohanes, sawijining biksu saka Biara Myrosav). Abba Serid, amarga ora nyana bisa nyimpen ing pikirane kabèh tembung sing diucapaké Sang Wali marang dhèwèké, gumun kepiyé dhèwèké bakal nulis akèh tembung kuwi, lan ngira yèn Sang Sepuh bakal maringi dhèwèké pitutur supaya njupuk tinta lan kertas supaya nalika ngrungokaké dhèwèké bisa nulis kabèh tembung mau, tembung demi tembung. St. Varsanufius, kanthi sih pangertosan sing diparingi marang piyambakipun, nyumurupi pikiran rahasia Serid; pasuryanipun sumunar kados geni, lajeng piyambakipun ngendika marang Serid: 'Mlaku, tulis, lan aja wedi; sanajan Aku maringi kowe supaya nulis tembung kang tanpa wates, mangertosi manawa Roh Suci ora bakal ngidini kowe nulis siji tembung luwih utawa kurang saka sing diomongake, sanajan kowe dhéwé kepéngin, nanging bakal nuntun tanganmu supaya nulis kabèh kanthi setya, miturut urutan sing bener.' Punika kitab punika! Kadhung kathah pamanggih ingkang nggumunaken, ngrembag pitaken ingkang paling angel – punika guru sabar, ingkang mupus keluhan, pedhang ingkang motong karsa dhiri, kapak ingkang nglairake karsa nyenengake manungsa, pandhuan tumrap asor sejati lan sampurna, ngajari kita supaya nganggep awak dhéwé ora ana apa-apa, pangéling pangapuran, ibu saka luh, lan panengah tumrap kaslametan jiwa lan kasampurnan ing Kristus Gusti.

Panuntun bab Asketisme

(Pilih kanthi berturut-turut kabeh petikan sing gegayutan karo upaya asketis lan perjuangan nglawan hawa napsu)

1. Tetepna pikiranmu kanggo matur nuwun marang Gusti Allah ing saben bab, manut marang pangandikane Rasul: *'Matur nuwun ing saben kahanan'* (1 Tes. 5:18). Apa kowe lagi sedhih, utawa butuh, utawa nandhang sangsara, utawa lara lan kesel badan – panjenenganipun muji syukur marang Gusti Allah kanggo kabeh sing kelakon marang kowe, amarga *'kita kudu lumantar akèh sangsara kanggo mlebu ing kratoné Gusti Allah'* (Kisah Para Rasul 14:22). Mula saka iku, aja nganti atimu ragu-ragu, utawa manahmu kendho ing apa wae; nanging elinga marang pangandikane Rasul: *'Sanadyan awak kita sing njaba saya rusak, nanging roh kita sing ana ing jero saya anyar saben dina'* (2 Kor. 4:16). Yen sampeyan ora nandhang sangsara, sampeyan ora bisa munggah ing salib lan melu ing woh-wohé sing nylametaké.

2. Nalika prau ana ing segara, prau iku kena bebaya lan karusakan amarga angin. Nanging nalika tekan pelabuhan sing tentrem lan aman, prau iku ora wedi maneh marang bebaya, bencana, utawa karusakan amarga angin, nanging tetep aman. Mangkono uga, nalika kowe isih ana ing antarané wong akèh, antisipasi sedhih, bebaya, lan hantaman angin pikiran. Nanging nalika kowe tekan pangayoman tentrem sing wis diiapaké kanggo kowe, kowe ora bakal wedi manèh.

3. Aja nyerah atimu ing sedhih lan gawean abot kanggo awakmu nalika makarya kanggo kabecikan bebarengan; amarga iki uga ateges *'nyawisake nyawane kanggo sedulure'* (1 Yohanes 3:16), lan aku ngarep ganjaran kanggo gawean iki bakal ageng. Kaya Gusti Allah ngutus Yusuf kanggo nyukupi kabutuhan para seduluré nalika paceklik ing Mesir (Mazmur 32:19), mangkono uga Panjenengané wis ngutus kowe kanggo ngladèni masyarakat. Aku, saka sisihku, mbaleni marang kowe tembungé Rasul: *'Mulané, anakku, kowe kuwatna awakmu déning sih-rahmaté Roh Suci'* (2 Timotius 2:1).

4. Siji wong nggayuh pangasoing Gusti lumantar pakaryan kanggo Gusti, dene liyane nggayuh lumantar andhap asor. Nanging kowe kudu njaga sikap supaya bisa nggayuh kuwi liwat loro-lorone, nalika nesu mandheg ing jeronmu amarga kowe wis ngendhaleni rasa gampang nesu ing atimu; lan banjur sabda Kitab Suci bakal kawujud ing kowe: *'Delengen asor lan pakaryanku, lan apura kabeh dosaku'* (Mazmur 24:18). Mugi Gusti ngreksa nyawa, badan, lan rohmu saka kabecikan, saka saben kasangsaran sing digawé déning setan, lan saka saben khayalan sing nyurung pemberontakan ing pikiranmu.

5. Luwih saka kabeh, jaga awakmu saka semangat putus asa, sing nimbulake kabeh ala lan macem-macem godaan. Napa atimu dadi ringkih lan kesel amarga sedhih sing ditimbulake marang kowe dening wedhusé Kristus? Rungokna kanthi tliti apa sing bakal tak kandhakake marang kowe: sabar iku ibu saka kabeh kabecikan. Delengen Musa, sing milih *'luwih becik nandhang sangsara bebarengan karo umaté Gusti tinimbang nikmati kasenangan sing fana saka dosa'* (Ibr. 11:25).

6. Ati-ati supaya ula-ula licik ora nyolong lan ngeracuni kowe nganggo bisa (nesu). Iku mateni. Ora ana siji wae sing bakal nindakake kabecikan liwat kaburukan, amarga awake dhewe bakal kalah dening kaburukan. Kosok baline, *'kaburukan'* dikalahake dening *'kabecikan'* (Rum. 12:21). Sampeyan ngadeg *'ing arena'*; mulane sampeyan kudu perang nglawan kéwan galak, kaya sing ditindakake Rasul Paulus ing Efesus

(1 Kor. 15:32), sing bangga wis ngalahaké kéwan-kéwan mau. Sampeyan wis kaparingi ing prahara ing tengahing segara; mulane sampeyan kudu nahan akèh bebaya lan nglawan ombak sing ngamuk. Sawise ngalahaké ombak mau kanthi pitulunganing Gusti, sampeyan bakal mlebu ing pelabuhan tentrem ing Kristus Yesus, Gusti kita.

7. Kowe diganggu pikiran sing meksa kowe nglarani liyan lan kowe uga keganggu dening liyan. Nanging ngerti, sedulurku, yen ana wong sing nglarani wong liya, apa nganggo tumindak utawa tembung, dhèwèké bakal nampa panglarani kaping atus luwih abot. Mula saka iku, sabar ing kabèh bab, lan awas aja nyelupaké kersamu ing apa-apa. Riniksanen pikirane panjenengan kanthi tliti, supaya ora nularake ati panjenengan nganggo racun matèni (nesu), lan ngapusi panjenengan nganti salah nganggep lalat dadi unta lan watu cilik dadi tebing, nganti panjenengan dadi kaya wong sing ana balok ing mripaté dhéwé nanging ndelok sekedhé ing mripaté wong liya.

8. Kowé nyebut awakmu wong dosa, nanging sejatine kowé nuduhaké yèn kowé ora ngrasa dadi wong dosa. Sapa waé sing ngakoni awaké dhéwé minangka wong dosa lan panyebab akèh kaburukan ora mbantah sapa waé, ora rebutan karo sapa waé, uga ora nesu marang sapa waé, nanging nganggep kabèh wong luwih apik lan luwih wicaksana tinimbang awaké dhéwé. Yen kowe wong dosa, kenapa kowe nyalahake lan nuntut tangga teparo, kaya-kaya kowe ngrasakake sedhih merga dheweke? – Kayane, kowe lan aku durung tekan titik nganggep awake dhewe minangka wong dosa. – Delengen, sedulur, kepiye kita wis ngiseni awak dhéwé isin: kita ngomong nganggo cangkem, nanging tumindak kita nuduhaké liya. – Napa, nalika kita nglawan pikiran kita, kita ora nemokaké kekuwatan kanggo nolak kuwi? Amarga kita luwih dhisik nyerah marang ngadili tangga teparo, lan lumantar kuwi kekuwatan rohani kita dadi ringkih, lan kita nyalahaké sedulur kita déné kita dhéwé sing salah. – Serepaké saben pikiran marang Gusti, kandha: 'Gusti ngerti apa sing becik' – lan kowe bakal nemu tentrem – lan sethithik demi sethithik kowe bakal éntuk kekuwatan kanggo sabar.

9. Sapa waé sing ora bisa nahan cacian, ora bakal weruh kamulyan; lan yèn ora mbersihaké awaké dhéwé saka rasa pait, ora bakal ngrasakaké rasa legi. Kowé wis mlebu ing tengahing sedulurmu lan macem-macem cobaan, supaya kowé bisa disempurnakaké lan diuji: lan emas mung diuji nganggo geni. Aja nganti netepake aturan kanggo awakmu dhéwé, amarga kuwi bakal nggawa awakmu marang prahara lan kuwatir; nanging kanthi ajiné Gusti, pikirna apa sing pantes kanggo saben wektu, lan aja nindakake apa-apa mung amarga semangat; sak isa-isané, adohna saka nesu, aja ngukum sapa waé, lan tresnaa marang wong-wong sing nyoba awakmu. Yen kowe mirsani kanthi teliti, kowe bakal weruh yèn wong-wong mau sing nuntun kita marang kasil.

10. Aja kendho ing sangsara, kaya wong sing wis nampa janji Gusti, sing kandha: '*Ing donya kowe bakal nandhang sangsara, nanging teguh atimu, amarga Aku wis ngalahake donya*' (Yohanes 16:33); supaya kowe bisa nggayuh katresnan sing ora bisa dikalahake, sing nuntun sapa wae sing nduweni marang kraton karajan lan ndadekake dheweke sedulure Kristus.

11. Kocokna susu, lan kowe bakal entuk mentega; nanging yen kowe nyoret ambing nganggo tanganmu, getih bakal mili (Amsal 30:33). Yen ana wong kepengin mbengkokake wit utawa tanduran anggur kaya cincin, kudu mbengkokake alon-alon, lan ora bakal patah; nanging yen mbengkokake kanthi mendadak lan kenceng, wit mau bakal langsung patah. (Iki nyebutake langkah-langkah ketat para abbot – lan upaya asketis sing kakehan saka para biksu).

12. Apa kowe kesel amarga sangsara, kaya wong daging? Utawa apa kowe durung krungu yèn sangsara kuwi ngentèni kowe? Lan apa kowe ora ngerti yèn '*akèh sangsara wong sing bener*' (Mazmur 33:20)—lan padha diuji nganggo sangsara kuwi, kaya emas ing tungku? Mula, yèn kita wong sing bener, ayo padha nyerahake awak kita kanthi kersa marang cobaan sangsara; nanging yèn kita wong sing dosa, ayo padha nampa sangsara miturut pantesé. – Ayo padha éling kabèh wong suci wiwit wiwitan donya – lan ayo padha éling sepira gedhéne sangsara sing padha ditampa nalika padha nindakake kabecikan, ngomong kabecikan, lan tetep ajeg ing bebener. Padha dibenci lan dicaci maki déning wong nganti pungkasaning uripé – lan, miturut tembungé Sang Juruwilaha, '*padha ndedonga kanggo mungsuh-mungsuhé lan wong-wong sing nganiaya marang wong-wong mau*' (Matéus 5:44). Apa kowe uga wis didol dadi budhak, kaya Yusuf sing suci? Apa kowe, kaya Musa, wis nahan permusuhan wiwit cilik nganti tuwa? Apa kowe wis dianiaya, kaya Daud sing nandhang sangsara amarga Saul? Utawa, kaya Yunus, apa kowe dibuwang menyang segara? Napa pikiranmu dadi ringkih? Aja kaku utawa wedi kaya wong kang kurang wani, supaya kowe ora kapucul saka janji-janji Gusti. Aja nganti ketakutan kaya wong kang ora pracaya, nanging kuwatna pikiranmu sing ringkih. Tresnaa marang sangsara ing saben bab, supaya kowe bisa dadi putra para suci sing trampil.

13. Ora ana sing kepengin tekan kutha sing nganggur; ora ana sing kepengin kerja lan weruh srengéngé munggah banjur nyerah marang kelesuan; ora ana sing kepengin ngumbah lemahé sing nglirowakaké. Nanging sing kepengin tekan kutha iku buru-buru supaya tekan sadurunge surup; sing kepengin ngrampungake pakaryane, nalika weruh srengéngé munggah, buru-buru kanthi gumbira menyang pakaryane, wedi ketinggalan apa-apa; lan sing kepengin ngumbah lemahé iku ngupaya nindakake sadurunge dadi ora pantes digunakake maneh. – *'Sapa sing duwe kuping kanggo ngrungokake, rungokna!'*

14. Apa kowe kepengin bebas saka sedhih lan ora kabebanan dening kuwi? – Antisipasi sedhih sing luwih gedhe, – lan kowe bakal nemokake tentrem. Elinga Ayub lan para wali liyane, lan sedhih sing padha tahan; entuk kasabarané, – lan rohmu bakal diparingi panglipur. Wani, kuwat, lan ndedonga.

15. Nangis, raos sedhih; aja ngupaya dianggep istimewa, lan aja mbandhingake awakmu karo wong liya ing cara apa wae. Palinga saka donya, jupuk salibmu, buang prekara-prekara donya, gegetake bledug saka sikilmu, *'aja kuwatir bab isin'* (Ibr. 12:2), aja nyulut pawon karo wong Kaldea, supaya kowe ora kobong bebarengan karo wong-wong mau amarga nesu Gusti Allah. Anggep saben wong luwih unggul tinimbang awakmu – nangis kanggo wong mati – tebas kayu bakarmu dhéwé – bangun maneh omahmu sing ambruk – jerit: *'Gusti, welas asihana aku, Putrané Daud... supaya aku bisa weruh'* (Lukas 18:38, 41).

16. Nalika kita isih duwe wektu, ayo padha merhatosi awak dhewe lan sinau meneng. Lan yen kowe kepengin tentrem karo kabeh prekara, mati kanggone saben wong, lan kowe bakal nemu katentreman. Aku ngomong iki babagan pikiran, babagan kabeh tumindak, sesambungan kita karo wong liya, lan babagan kuwatir kita.

17. Panjenenganipun nyerat: 'Dedonga kanggo dosa-dosaku.' Lan kula ugi ngendika dhumateng panjenengan: 'Dedonga kanggo dosa-dosaku.' Amargi sampun kacarios: *'Kados panjenengan kersa tiyang sanes nindakake dhumateng panjenengan, panjenengan ugi tumindakna kados makaten dhumateng tiyang sanes'* (Lukas 6:31). Sanadyan aku iki wong sengsara lan sing paling cilik saka kabèh wong, aku isih nindakake iki miturut kemampuané, manut dhawuh: *'Ngedongakna siji lan sijiné, supaya kowe mari'* (Yakobus 5:16).

18. Yen kowe ora bisa mbantah bab iman, mula aja mbantah. Wong sing teguh ing iman, yen dheweke ngomong lan debat karo para bidah utawa wong sing ora pracaya, ora bakal isin; amarga ing jeroné dheweke ana Gusti Yesus, Pangeran tentrem lan katentreman. Lan wong kaya ngono, sawisé debat sing tentrem, bisa kanthi katresnan nuntun akèh bidah lan wong sing ora pracaya marang pangertosan Sang Juruwilaha kita, Gusti Yesus Kristus. Kanggo kowe, amarga mbahas prakara liya ora cocog karo kamampuanmu, tetep kenceng nyekel dalan kraton, yaiku iman para Bapa Kudus (lan kanggo kita saiki – iman sing dikonfirmasi dening pitung Konsili Ekumenis), sing kowe baptisake: iku ngemot kabèh kanthi tepat kanggo wong sing pancen paham. Ati-ati luwih marang awakmu, renungna dosamu lan kepiye Gusti Allah bakal nemoni kowe.

19. Nalika kowe krungu pujian tumrap awakmu, elinga tembung Kitab Suci: *'Bangsaku, wong-wong sing nyebut kowe begja iku muji-muji kowe, lan padha nuntun kowe menyang sesat'* (Yesaya 3:12). Pujian kaya ngono ngalangi kita saka ndeleng kejahatan tumindak kita: kayane malah ngrusak wong-wong sing wis nggayuh pangembangan rohani, lan nuntun adoh saka pracaya marang Gusti Allah, sing kandha: *'Kepiye kowe bisa pracaya, nalika kowe nampa kamulyan saka siji lan sijiné?'* (Yohanes 5:44)? Sapa waé sing nampa kerendahan ati Sang Rasul bakal milih *'dadi bodho supaya pungkasané dadi wicaksana'* (1 Korinta 3:18). Nanging sapa waé sing nampilaké awake dhéwé wicaksana tinimbang rohani, aku gumun apa dhèwèké bakal luput saka paukuman sing wis disiyapaké kanggo kesombongan.

20. (*Babagan wedi ing wayah bengi*). Warga padha wedi ana serangan mungsuh salami durung ana pitulungan saka raja. Nanging nalika padha nampa kabar yèn ana panglima militèr sing wis mlebu kutha, padha ora kuwatir manèh, amarga padha ngerti yèn para pamimpiné padha ngopeni. Sanajan padha krungu mungsuh wis nyedhak, amarga ana sing mbela, padha ora wedi maneh. Mangkono uga, yen kita pracaya marang Gusti Allah, kita ora wedi marang setan; amarga Gusti Allah paring pitulungan marang kita.

21. Wektu lan kidung iku péranganing tradisi Gréja, lan wis diadegaké kanthi becik kanggo nggawa kabèh wong supaya selaras (ing pandonga), uga kanggo nguwataké harmoni ing antarané akèh wong sing urip bebarengan. Nanging para skete ora maca wektu lan kidung, nanging padha nglakoni kriya tangan, maca, lan renungan ing sepi, lan sawisé sawatara wektu padha ngadeg kanggo pandonga. Nalika sampeyan ngadeg ndedonga, sampeyan kudu ndedonga supaya dibebasake saka manungsa lawas, , utawa maca *'Bapa Kita'*, utawa loro-lorone bebarengan, banjur lungguh lan nggarap pakaryan tangan. Bab suwéné nerusaké pandonga

nalika ngadeg, aku bakal kandha mangkéné: yèn kowé '*ndedonga tanpa kendhat*' manut tembungé Rasul (1 Tes. 5:17), mula ora perlu nemtokaké suwéné.

22. Bab turu ing wengi, ndedonga rong jam ing sonten, diitung wiwit surup srengenge; lan sawise rampung Doxology, turu enem jam, banjur tangi kanggo jaga lan tetep tangi sajrone patang jam sing isih ana. Lakoni uga ing mangsa panas; nanging cekakna Doxology lan waca kidung sing luwih sithik, manut cekaké wengi.

23. Gusti mulang kita carane nggayuh andhap asor, pangandikane: '*Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu*' (Matéus 11:29). Yen kowe uga kepengin nggayuh tentrem sing sampurna, elinga apa sing ditanggung Gusti, lan tanggungna uga kowe dhewe, lan tinggalna karsa pribadimu ing saben bab. Sang Juruwilaha piyambak ngendika: '*Aku wis mudhun saka swarga, dudu kanggo nindakake karsa pribadiku, nanging karsa Rama sing ngutus Aku*' (Yohanes 6:38). Nanging, kerendahan ati sing sampurna iku dumunung ing nampa cacian, hina, lan kabeh liyane sing ditindakake Guru kita, Kristus Yesus. Iki uga dadi pratandha manawa wong wis nggayuh pandonga sing sampurna – yaiku, dheweke ora keganggu maneh, sanajan sak donya padha ngina dheweke.

24. Gerbang menyang pandonga sing sampurna yaiku nalika wong wis bébas saka gangguan pikirané lan weruh yèn pikirané, sing padhang déning Gusti, kebak kabungahan. Wong sing ndedonga kanthi sampurna iku wong sing nglawan hawa nepsu marang donya lan kesenengané; lan nalika wong kanthi tekun nindakake pakaryané kanggo Gusti Allah, kuwi dudu gangguan, nanging kasetyan sing nyenengake Gusti Allah.

25. Babagan watesan ing panganan lan omben-omben, para Bapa ngajar manawa wong kudu mangan lan ngombe rada luwih sithik tinimbang biasane, yaiku aja nganti weteng kebak kabeh. Lan saben wong kudu nemtokake ukuran sing pas kanggo awake dhewe, loro-lorone panganan masak lan anggur. Nanging, katengahan ora mung winates ing panganan lan omben-omben waé, nanging uga ngrembaka ing pacelathon, turu, sandhangan, lan kabèh indrèng; ing kabèh iku kudu ana ukuran katengahan.

26. Kepiye carane nemtokake ukuran panganan lan omben-omben supaya rada kurang saka jumlah sing pas? – Saka total jumlah panganan, yaiku roti lan panganan liyane, sisihake kurang saka siji ons; lan kanggo anggur lan banyu, sisihake kurang saka setengah cangkir saben-saben. Yen sampeyan nggatekake awakmu lan gampang ngombe mung sepisan, iku bakal apik; nanging yèn kowe ora bisa, ngombe kaping pindho, sanadyan saben wektu luwih sithik tinimbang jumlah sing bener. Lan nalika wektu bingung lan kahanan batin kang resah, wong kudu nyuda malah jumlah pangan lan omben-omben sing biasané, yaiku pangan nyuda siji ons maneh, lan kabèh omben-omben nyuda siji cangkir maneh – supaya total pangan nyuda loro ons lan total omben-omben nyuda siji cangkir.

27. Lan kepiye carane nemtokake ukuran sing pas, utawa kepiye carane ngerti sepira akeh sing kudu dipangan lan diombe? – Kanthi ngamatake awak dhewe sajrone sawetara dina babagan kabeh panganan, yaiku roti, panganan liyane lan sayuran, wong bisa sinau saka pengalaman sepira akeh panganan lan omben-omben sing dibutuhake awaké (supaya wareg tanpa kroso abot). Saka ukuran iki, padha nyisihaké siji ons panganan lan setengah cangkir omben-omben. Lan ing mangsa perang, padha nyisihaké siji ons manèh lan setengah cangkir manèh.

28. Apa iku pantang 'miturut kekuwatan'? Pantang 'miturut kekuwatan' tegesé ngonsumsi panganan lan omben-omben, kaya sing wis kasebut—yaiku, ngonsumsi rada luwih sithik tinimbang sing pantes—lan kuwi uga ditrapake kanggo turu. Nanging yen ana wong, amarga gawe lan kesel, ngonsumsi rada luwih akèh tinimbang iki, iku ora bakal dadi pelanggaran aturan: 'miturut kekuwatan'. – Sampeyan bisa takon: sepira ukuran turu? – Para Bapa Rohani maringi paugeran separo wengi kanggo iki. Babagan panganan, mandheg mangan nalika sampeyan isih kepengin nambah sethithik maneh – lan kanthi cara iki, tansah mangan kanthi sedheng.

29. Apa tegese mangan manut hawa napsu, lan apa tegese mangan manut kabutuhan alamiah? – Mangan manut hawa napsu tegese kepengin mangan ora amarga kabutuhan awak, nanging kanggo nyenengake weteng (lan kerongkongan). Nanging, yen kowe weruh yen awakmu luwih seneng jinis panganan liyane, ora amarga legi, nanging amarga entheng, mula mangan iku dudu manut hawa napsu. Sawetara wong, miturut sipaté, kepéngin panganan manis, liyané gurih, lan liyané manèh asem: – lan iki dudu hawa napsu. – Nanging nduwé kesenangan khusus marang panganan tartamtu lan ngidam kanthi hawa napsu – kuwi hawa napsu – abdi saka keserakahan mangan. – Yen kowe kepengin ngerti apa kowe kagayuhan dening napsu kesrakat, iki carane kowe bisa mangerteni: yen panganan nduweni daya marang pikiranmu (nganti kowe ora bisa nolak), mula kowe iku kesrakat. Nanging, yen ora ana daya kaya ngono, lan kowe mangan kanthi bebas

panganan apa wae sing cocog karo kabutuhan awakmu, mula kowe ora kesrakat. Ana pratandha liya saka keserakahan mangan – kepengin mangan sadurunge wektu dhahar; iki ora kena ditindakake, kajaba ana alesan sing sah.

30. Yen napsu (kanggo keserakahan mangan) durung ngalahake aku sadurunge, nanging muncul pas aku arep mangan, apa sing kudu tak lakoni – apa aku kudu ninggalake panganané, utawa ora? – Nalika kowe mangan karo wong liya, aja nolak panganan: nanging, kanthi nyebut asmané Gusti Allah, usir hawa napsu lan mangan kanthi cukup; élinga yèn panganan iki bakal enggal dadi bosok. Nanging, nalika kowe piyambakan lan krasa luwe, panganana roti lan panganan liya sing kowe temokaké, asal kowe ora ragu-ragu bab kuwi.

31. Apa kudu takon marang para sepuh bab saben pikiran sing muncul ing ati? – Ora kudu takon marang para sepuh bab saben pikiran sing muncul ing ati, nanging mung bab pikiran sing nancep ing ati lan nyiksa ati. Iki padha karo wong sing sanadyan akèh wong ngganggu, nanging ora nggatekake gangguan kuwi lan ora dipikirake. Nanging yèn ana wong munggah lan nyerang dhèwèké, dhèwèké bakal nglaporaké prakara kuwi marang panguwasa.

32. Apa kudu nolak pikiran sing gelut karo kita? – Aja nolak; amarga mungsuh-mungsuh hawa iki kepengin mangkono, lan (nalika weruh kowe nolak) ora bakal mandheg nyerang; nanging ndedonga marang Gusti nglawan wong-wong mau, nyuwun pitulungan amarga ringkihmu marang Panjenengané, lan Panjenengané ora mung bakal ngusir, nanging uga bakal ngrusakké sakabehé.

33. Panglihatan bengi lan rereged dumadi, kadhang saka kesombongan, kadhang saka rasa wareg, lan kadhang amarga iri setan. Bab sing kapindho, kudu diomongake yen nalika saka sisih kita, kesombongan lan kesenangan kakehan ora mbantu mungsuh, dheweke ora bisa mbaleni iki asring. Kaya tukang bangunan, yen dheweke ora bisa nemokake bahan sing dibutuhake, gaweyané sia-sia; mangkono uga setan.

34. Aku kepengin nahan napsu lan nyuda jumlah pangananku, nanging aku ora bisa. Sanajan kadhangkala aku bisa nyuda, sawisé sawatara wektu aku bali maneh marang porsi biyen; kahanané padha karo ngombe. Napa mangkono? – Ora ana sing bebas saka iki, kejaba wong-wong sing wis nggayuh kesederhanaan, kaya sing kandha: *Aku lali mangan rotiku; amarga swara ambeganku, balungku nempel ing dagingku'* (Mazmur 101:5–6). Wong kaya ngono ora suwe bisa nyuda panganan lan omben-omben; amarga luh dadi rotine – lan pungkasané dheweke tekan titik ing ngendi dheweke dipunparingi gizi dening Roh Suci. Percayaa marang aku, sedulur, aku ngerti wong sing duwé kualifikasi kaya ngono; sapisan utawa kaping pindho saben minggu, lan asring luwih kerep, dhèwèké katarik marang panganan rohani, lan amarga émané dhèwèké lali marang panganan jasmani; nanging nalika wayahe mangan roti teka, dhèwèké kaya wis wareg lan ora kepengin mangan, lan nalika mangan, dhèwèké nyalahké dhiri, kandha: 'Ngapa aku ora tansah ana ing kahanan kaya ngéné iki?' Lan dhèwèké kepengin maju luwih adoh manèh.

35. Kepiye carane nggayuh kahanan kaya ngono? – Nalika kabèh pikirané wong siji dadi siji ing Gusti; banjur daging iki uga bakal manut marang pikiran sing ngarah marang Gusti – lan kabungahané Roh katon ing manah, nyukupi nyawa lan nggemukaké badan, sarta nguwataké loro-loroné. Wong kaya ngono ora bakal ringkih utawa putus asa maneh; amarga wiwit wektu kuwi, Gusti Yesus dadi Pengantara kanggo dheweke, lan nempatake dheweke cedhak ambang panggonan '*sing saka kono saben lara, sedhih, lan ambegan lega padha mlayu'* (Yesaya 51:11)—lan sabda Kitab Suci kasembadan ing dhèwèké: '*Merga ing ngendi bandha-bandhamu ana, ing kono uga atimu bakal ana'* (Matius 6:21). Asmané andhap asor sing nggawa wong tekan kahanan iki.

36. Kepiye carane mbedakake antara kelemahan fisik alamiah (amarga puasa) lan sing disebabake setan, lan pinten panganan sing kudu dipangan? – Bab kelemahan, aku bakal ngomong iki: yen awak, nalika njupuk panganan saben dina (kanthi ukuran pangendalian diri sing lumrah), dadi ringkih, iku amarga setan; yen ora (nalika pangendalian diri kakehan), iku kelemahan alamiah. Tata cara biasa saka pangendalian dhiri yaiku tangi saka meja kanthi krasa rada durung wareg, kaya sing diwenehake para sepuh kanggo pamula. – Nalika sawijining wong wis mapan ing iki, lan ing tingkat pangendalian dhiri sing luwih dhuwur, banjur, amarga wis dilatih dening kabiasaan, dheweke ora bakal kélangan pamanggih pira sing kuduné dipangan.

37. 'Dedongakna aku; aku lagi nandhang sangsara gedhe.' – Wong-wong sing pancen mati marang donya lumantar sabar lan sedhih bakal nggayuh pangajeng-ajeng pangrembakan. Wah, sedulur sing tak tresnani! – Gusti nahan salib – apa kowe ora uga kudu bungah ing sedhihmu, awit sabar ngliwati iku nuntun menyang Karajan Swarga? Yèn kowe sedhih iku pratandha apik. Apa kowe ora ngerti yèn sedhih lan godaan saya akèh nalika Gusti nyawisaké sih-rahmate kanggo wong? Lan sacara umum, aja ngupaya pangaso badan

kajaba Gusti paring marang kowe, amarga pangaso badan iku mbeteake Gusti. Lan Gusti ngandika: *'Ing donya kowe bakal nandhang sangsara'* (Yohanes 16:33).

38. Panganan apa sing saben dina kudu disisihaké kanggo dhéwé? – Yen kowé nyisihaké panganan saben dina kanggo awakmu dhéwé ing selmu, kuwi bakal nuntun kowé marang kuwatir lan prahara. Legawana apa waé sing diparingaké Gusti. *'Sapa sing mlaku kanthi lurus, mlaku kanthi pangarep-arep'* (Amsal 10:9).

39. Nalika maca Mazmur, apa kudu ngucapake *'Donga Gusti'* sawisé saben Mazmur? – Cukup ngucapake *'Donga Gusti'* sapisan.

40. Manutana dalan sing uga wis kita lakoni, ngetutake tapak-tapak Bapa-bapa kita. Aku ora kelingan manawa sawise nemu tentrem sing sampurna kita tau nguntungake iku; nanging kita tansah ngupaya ing saben cara supaya nyampurake sethithik kasangsaran lan sedhih saka kabèh penjuru, amarga wedi marang Panjenengané sing kandha: *'Kowe wis nglumpukake kabecikanmu ing pangkuanmu'* (Lukas 16:25), lan élinga yèn *'kita kudu lumantar akèh sangsara kanggo mlebu ing kratoné Gusti Allah'* (Kisah Para Rasul 14:22). Mangkono kita tumindak sanajan akèh bandha mlebu ing tangan kita, lan Gusti Allah ngerti ing kamlaratan apa kita urip, amarga Panjenengané sing dadi mlarat kanggo kita. – Ora becik ngupaya tentreming ati ing saben bab. Sapa waé sing ngupaya kuwi uripé mung kanggo dhéwé lan ora kanggo Gusti; amarga wong kaya ngono ora bisa ngendhalèkaké kersané dhéwé.

41. Gusti karsa kowe nganggep saben wong luwih unggul tinimbang awakmu. Manut marang bapa rohani ing sakabehe bab, lan tindakna apa wae sing dhèwèké dhawuhake, apa iku babagan panganan, omben-omben, utawa prakara liya. Yen kowe difitnah, padha bungah; iki migunani banget kanggo kowe. Yen kowe dihina, tahanana; *'awit sapa sing tahan nganti pungkasan bakal slamet'* (Matéus 10:22). Panjalukna panuwun marang Gusti kanggo kabèh bab; awit panuwun nyuwun marang Gusti kanggo kelemahan kita. Ing kabèh bab lan ing saben wektu, anggep awakmu dhéwé wong sing dosa lan kesar – lan Gusti Allah ora bakal ngadili kowe; andhap asor ing kabèh bab lan kowe bakal nampa sih.

42. Ing kahanan apa waé, ayo padha ngandhap asor; amarga wong andhap asor padha nggleleng ing lemah, lan sing nggleleng ing lemah—ngendi dhèwèké bisa tiba? Nanging sing ana ing dhuwur rawan tiba. Yen kita wis tobat lan dibenerake, iku dudu saka awake dhewe, nanging peparang saka Gusti; amarga *'Gusti ngangkat sing tiba lan maringi pandeleng marang wong wuta'* (Mazmur 145:8).

43. Lara iku piweling saka Gusti marang kita, lan dadi cara kanggo nggawa kita marang kamakmuran, yen kita matur nuwun marang Gusti. Apa Job dudu kanca setya Gusti? Nanging apa wae sing ora ditahané, nalika matur nuwun lan mberkahi Gusti? – Lan ketekunané pungkasané nggawa dhèwèké marang kamulyan sing ora ana tandhingané. Sabar sethithik (nalika lara), *'lan kowe bakal weruh kamulyaning Gusti'* (Yohanes 11:40). – Lan yen kowe ora bisa puasa (nalika lara), aja sedhih; Gusti ora nuntut sapa wae nglakoni gawean sing ngluwihi kekuwatane. Malih, apa iku puasa kajaba disiplin awak, kang dimaksudaké kanggo ngendhalèkaké awak sing waras lan ndadèkaké ringkih nglawan napsu, manut pangandikane Rasul: *'Yen aku ringkih, nalika iku aku kuwat'* (2 Kor. 12:10). Lara iku paukuman sing luwih abot tinimbang kuwi, lan diitung minangka gantiné puasa – malah, ajiné luwih dhuwur tinimbang puasa. Sapa waé sing nahan kuwi kanthi sabar, matur nuwun marang Gusti, bakal nampa wohé kaslametan lumantar kasabaran kuwi. Tinimbang nglemahaké kekuwatan awak lumantar puasa, kekuwatan kuwi wis ringkih amarga lara. Mula saka iku, matur nuwun marang Gusti amarga kowe wis ora kudu nglakoni gaweyan puasa. Sanajan kowe mangan sepuluh kaping saben dina, aja kuwatir; kowe ora bakal dihukum amarga iku, amarga kowe ora nindakake iku kanggo nyenengake napsu.

44. Amarga iri (marang woh-wohing iman), setan-setan nandurake ora pracaya ing kita; lan yen kita nampa, kita dadi abdi lan kanca tumindak ala.

45. (*Latihan saben dina*). Kowe kudu latihan nyanyi Mazmur sethithik, lan ndedonga banter sethithik (saka eling); kowe uga butuh wektu kanggo mriksa lan ngreksa pikiranmu. Bab nyanyi mazmur lan ngucapake pandonga saka ati, aja ngetokake watesan sing ketat kanggo awakmu, nanging lakokna sakabehe sing Gusti paringi kekuwatan; uga aja nganti lali maca lan pandonga meneng. Sethithik saka siji, sethithik saka sijine, lan kanthi mangkono sampeyan bakal nglampahi dina kanthi nyenengake Gusti. Para bapa suci kita ora nduwé paugeran sing tetep, nanging sajrone sedina muput padha netepi paugerané: padha nyanyi mazmur sawatara wektu, maca pandonga saka atiné sawatara wektu, mriksa pikirane sawatara wektu, lan sanajan mung sethithik padha nggatekake panganané – lan kabèh mau ditindakake kanthi ajrih marang Gusti. Amarga ana pangandika: *'Apa waé sing kok tindakaké, tindakna kabèh kanggo kamulyané Gusti Allah'* (1 Korinta 10:31).

46. Aja nganti mungsuh ngganggu kowe nalika kowe nandhang sangsara. Apa ana godaan utawa sangsara sing tau nyabrang sapa wae tanpa idiné Gusti? Ora. Gusti ngidini iki kanggo kabecikan nyawa kita, déné setan nampilaké bab-bab mau kanthi cara sing béda, kaya sing ditindakake biyèn nalika dhèwèké ngusir para leluhur kita saka Taman Éden. – Nanging kita ora merenung bab iki, lan, lali yèn Gusti ngutus sangsara kanggo nyucèkaké kita saka kabèh rereged, kita banjur keganggu lan putus asa. – Yèn kowe péngin slamet, aja percaya marang pikiranmu dhéwé; amarga setan nyebar wiji ala ing jeronmu lan nampilaké siji bab minangka bab liya. Aja nganti nyalahake sapa wae apa wae, nanging ing saben bab tansah ngupaya nyenengake tangga teparo. Lan aja nyimpen pikiran ala marang sapa wae; amarga yen mangkono kowe dhewe dadi ala, awit wong ala mikir ala, lan wong becik mikir becik. Nalika pikiran teka marang kowe: 'Wong-wong padha ngomongake aku' – ngerti yèn iku mungsuh sing bisik marang kowe. Aja tau nyimpen curiga kaya ngono. Tahan kabèh, kanthi bungah lan seneng; amarga ganjaran sabar iku ageng. Lan aja pracaya marang setan; amarga apa sing dituduhake marang kowe iku ora nyata: dheweke mung kepengin mbingungake kowe kanthi cara apa wae.

47. ('Ocehan liyane'). Aku gumun karo kederhanaane kowe, sedulur. Apa kowe pancen mikir yèn setan tau mandheg nggodha sapa waé? – Luwih manèh, apa bisa nyalahaké wong sing kesurupan, sing tiba ing lemah lan nggelembung ing cangkemé? – Kaya mangkono, ora bisa nyalahaké wong-wong sing digerakké setan kanggo nentang lan ngina kita. Sing kudu disalahaké dudu wong-wong mau, nanging napsu lan sing nyulut napsu kuwi. Mungsuh nggawe kowe bingung – lan kowe ora ndeleng dosa-dosa awakmu dhéwé, nanging kanthi tliti ndeleng dosa-dosa tangga teparo; kowe terus-terusan ngomongake kaluputan sedulurmu, nalika lali karo kaluputanmu dhéwé. – Lan sapa kowe, sakjane, kanggo ndeleng dosa wong liya? – Elinga Lazarus – suwéné pira dhèwèké sabar, syukur marang Gusti?

48. 'Aku kecemplung ing khayalan (kaya ngene isin nalika turu).' – Gusti ngidini kita kecemplung ing khayalan lan hawa napsu liyane supaya kita bisa ngenali kelemahan kita dhewe, lan nyandhak kapitadosan lan pangarep-arep ora marang awake dhewe, nanging mung marang Panjenengané. – Nanging aja nganggep yèn kita nyerah marang khayalan lan hawa napsu liyané amarga kersané Gusti; nanging Gusti ngidini iki kelakon marang kita amarga kelalaian kita dhéwé, lan saka katresnané marang manungsa, Panjenengané migunakaké kejahatan (sing muncul ing jeroné kita) kanggo nuntun kita marang andhap asor kanggo kaslametan kita. Mula, mangertèni sapa kowe, lan andhap asor ora mung ing ngarepé Gusti nanging uga ing ngarepé manungsa, pasrahna kabèh urusanmu marang Panjenengané sing bisa nindakake luwih saka sing bisa kita panyengi utawa bayangaké.

49. 'Aku kesel amarga godaan'. – Aja putus asa, sedulur; Gusti ora ninggalake kowe lan ora bakal ninggalake kowe. Wigati yèn paukuman sing diparingake Gusti marang bapak kita Adam: '*Kowe bakal mangan roti kanthi kringet ing bathukmu*' (Kejadian 3:19), iku ora bisa diganti. Kaya emas sing disempurnakaké ing tungku dadi murni lan pantes kanggo mahkota kraton, mangkono uga manungsa sing disempurnakaké déning sangsara—yen nampa kanthi pangucap syukur—dadi putra kraton. Mula pracayaa yèn kabèh sing tumeka marang kowe iku kanggo kabecikanmu, supaya kowe uga éntuk kawani ing ngarsané Gusti.

50. (*Kanggo wong lara sing putus asa*). Renungna sangsara Sang Juruwilujeng kita—kaya-kaya kowe uga nandhang bebarengan karo Panjenengané: cacik maki, tatu, isin, diludahi, cacian saka jubah wungu, isiné mahkota duri, cuka sing dicampur empedu, larané paku kang dipaku, tusukan tombak, miliing banyu lan getih – lan njupuk panglipur saka iki kanggo sangsara panjenengan. Gusti ora bakal nglilani pagaweanmu dadi sia-sia. Panjenengané wis maringi kowe ngalami sakedhik lara supaya kowe ora dadi wong asing tumrap para Wali nalika kowe ndeleng wong-wong mau ing wektu iku nggawa woh saka sangsara sabar lan wis kamulyakaké, nanging kowe bisa dadi kanca melu karo wong-wong mau lan karo Gusti Yesus, nduwèni kawani ing ngarsané Gusti bebarengan karo para Wali. Aja sedhih; Gusti ora lali marang kowe, nanging ngopeni kowe kaya anak sejati, dudu kaya '*pembunuh*'.

51. Mugi Sang Sadhèrèk agung kita paring pitulungan marang kita kabèh; tegesé Gusti kita Yesus Kristus, sing kersa nggawe kita dadi seduluré (Ibr. 2:11). Lan kita wis dadi kaya mangkono, lan Malaékat mberkahi kita. – Wah, sapa sing dadi sedulur kita! Sing Kuwasa, kanggo nguatake kita; – Sing Kiyat, kanggo mbageake rampasan karo kita; – Panglima, kanggo nggebug mungsuh-mungsuh kita sing nyerang kita ing perang; – Panyembuh, kanggo nyembuhake jero ati kita, bebarengan karo awak kita, kanthi ngandharake awak kita marang jero ati kita; – Panedha, kanggo nyukupi kita nganggo panganan rohani, – Sing Urip, kanggo nyangga kita, – Sing Maha Asih, kanggo welas asih marang kita, – Sing Luwes, kanggo maringi karunia

marang kita, – Sang Prabu, kanggo ndadekake kita uga dadi raja, – Gusti Allah, kanggo ndadekake kita uga dadi dewa. – Mula, amarga ngerti yèn kabèh ana ing Panjenengané, ndedonga marang Panjenengané – lan Panjenengané bakal maringi panyuwunan atimu, asal kowe ora ngalangi Panjenengané dhéwé.

52. Mugi Gusti Yesus, ingkang sampun ngandika, *'Nyuwun, lan kowe bakal nampa'* (Yohanes 16:24), paring kasembadan ing sedaya panyuwunanmu. Mung siapna omahmu, sawise resik-resik kanthi tuntas, kanggo nampa peparinging Gusti. Peparang mau mung bisa lestari ing omah sing wis resik – lan mung ing kana peparang mau maringi wangi, ing panggonan sing ora ana rereged. Sapa wae sing nampa peparang mau dadi wong liya tumrap manungsa lawas, disalibake marang donya, kaya donya uga wis ora ana tumrap dheweke, lan urip tansah ing Gusti. Sanajan ombak mungsuh nyerang kanthi kenceng, ora bisa ngrusak praué; wiwit wektu kuwi dhèwèké dadi medeni tumrap mungsuh-mungsuhé—awit padha weruh segel suci ing dhèwèké—lan saya dhèwèké dadi mungsuhé wong-wong mau, saya dhèwèké dadi kanca sing tulus lan welas asih marang Sang Raja Agung.

53. Aja nganti kowe keganggu dening kuwatir sing disebabake hawa napsu lan khayalan setan. Percayaa yèn sanadyan setan ngganggu lan nggodha kita, dhèwèké ora bakal bisa nindakake apa-apa, malah bakal nambah kabecikan kita, asal kita tetep waspada marang awak dhéwé supaya bisa njaga sithik kasabaran. Mula aja nganti kita kendho ing upaya, supaya kita ora kelangan janji-janji sing wis diparingake Gusti Allah sing welas asih lan loman. Dheweke sing paring, lan tugase kita yaiku njaga. Lan aja kaget yèn sawisé janji-janji suci Gusti lan karunia sing ora ana tandhingané, setan-setan mau manèh nglairaké napsu-napsu memalukan marang kowe, kanthi pangarep-arep nyolong kasugihanmu sing ora kaétung, nanging elinga sepira tanpa isiné nalika, sawisé Gusti piyambak maringi kasaksian marang Ayub sing suci, padha ngetokaké godaan lan panyiksa kang nggegirisi marang dhèwèké kanggo ngrubuhaké tiang kasabaran iki; nanging padha ora bisa ngalahaké dhèwèké, lan uga ora bisa nyolong bandha iman lan rasa syukuré sing padhang sumunar. Emas dimurnèkaké kanthi dilalèkaké ing geni, yaiku wong sing bener lumantar akèh cobaan. Gusti maringi idin lan nglilani, sanadyan sawisé paseksi khusus Panjenengané marang wong sing bener, abdi Panjenengané kena dicoba, kanggo kamulyan lan kaurmatan sing luwih ageng tumrap Gusti lan kekalahan total mungsuh-mungsuhé. Mula aja padha nyerah. Segel janji-janjiné tetep utuh; *'nanging nggenteni marang Gusti'* (Mazmur 26:14); *'nanging sing tahan nganti pungkasan bakal slamet'* (Matius 24:13), babagan Kristus Yesus Gusti kita.

54. (*Wangsulan*). – Geger ing pikiranmu muncul amarga atimu gampang obah. – Kowe ora perlu nyingkiri anggur sakabehe, nanging ngombe kanthi wajar. – Turu nalika lungguh pungkasané nuntun marang andhap asor. – Nanging sacara umum, pasrahaké awakmu kabèh marang Gusti Allah kanthi ngajèni marang Panjenengané.

55. Ati-ati marang awakmu; setan kepengin nggodha kowe marang bab-bab sing ora pati migunani, kaya: turu nalika lungguh, utawa ora nganggo bantal – sing padha karo *'minta, jintan lan adas'* – lan padha nyuntikake *'nglirwakake prakara-prakara sing luwih gedhe saka hukum'* (Matéus 23:23), yaiku kanggo nundhung nesu, nundhung gampang nesu, lan nggayuh patuh ing kabèh bab. Padha nanem perkara-perkara iki ing atimu supaya ngentekake awakmu, banjur kowe bakal lara lan mesthi butuh amben alus lan maneka warna panganan; nanging luwih becik wareg karo siji sandaran sirah lan ngaso ing kana kanthi ajrih marang Gusti. Lebokna ing panci panjenengan campuran obat rohani, kayata: andhap asor, patuh, pracaya, pangarep-arep, lan katresnan; awit sapa waé sing nduwèni kabèh iku nyawisaké jamuan kanggo Kristus, Sang Raja Swarga.

56. 'Aku wis kabawa pikiran blasphemus.' – Wis suwe setan blasphemus, sing ngrusak nyawa sing nampa dheweke, nyerang kowe. Dheweke wis nyekel kowe nganggo sangkalan (rante ing gulu – hawa napsu), kanggo mateni kowe. Muga-muga Gusti ora ngidini dheweke nglakoni kersane marang kowe (2 Tim. 2:26). – Nanging aja putus asa. Gusti Allah, sing nampa tobatmu, ana ing ngarepmu. Bangun saka ilusi panangkepan – lan luwih saka kabeh, redhakna nesumu lan gampang nesumu, amarga iku nuntun wong marang caci maki sing mbabayani marang Gusti Allah; gawé asih-asah, kang nglelepake setan; patuh, kang mbukak dalan kanggo Putraning Allah mlebu ing manungsa; pracaya, kang nylametake manungsa; pangarep-arep kang ora nguciwani sapa waé; lan katresnan, kang nyegah manungsa supaya ora mbalik saka Gusti Allah. Sampeyan durung ngopeni kanggo ngembangaké kabecikan-kabecikan iki; malah kosok baliné, sampeyan milih kebalikané—nesu, gampang kesal, lan karusakan total—sing diarani blasphemy ing ndhuwur. Nanging, usahaa ngowahi tumindakmu, renungna kabecikané Gusti Allah lan élinga pinten-pinten berkah sing wis diparingaké Gusti. – Sing kepungkur wis diapura, nanging wiwit saiki benahi tumindakmu. – Sajrone 40 dina,

aturana tobat marang Gusti, kanthi sujud telung kaping saben dina lan ngendika: 'Ampunana aku, sing wis ngina Panjenengan, Gustiku!' lan ngakoni Panjenengané nganggo lambemu sing wis ngina, telung kaping saben dina, ngendika: 'Mulyakna Panjenengan, Gustiku, lan Panjenengan piningan berkah salawas-lawase – Amin!' – Lan aja nganti kowe tiba ing dosa sing padha maneh, supaya ora ana sing luwih ala tumeka marang kowe. Amarga atimu sing kaku, kowe nesu, lan saka nesu kuwi kowe nganti adoh saka Komuni Suci: amarga kesandhung, kowe uga tiba ing jurang pangapalan. – Lan yèn ora ana tangané Gusti sing welas asih lan pandonga para Wali sing nyelametake, nyawamu mesthi wis tiba ing jurang putus asa. Delengen, lumantar aku, sing paling cilik saka kabèh, Gusti ngandika marang kowe: kowe wis dosa – aja manèh dosa. Donga uga kanggo dosa-dosamu sing wis kepungkur. Gusti iku welas asih lan, yèn kita kepéngin (mbenerake tumindak kita), ngapura dosa-dosa kita.

57. (Aku sedhih marang Abba amarga luwih milih wong liya.) Sedulur! Kowe nggodha awakmu dhéwé. Apa kowe ora ngerti yèn *saben wong digodha nalika digawa adoh lan diguyubaké déning hawa napsuné dhéwé* (Yakobus 1:14)? – Aja nggatekake sapa-sapa kejaba awakmu dhéwé, lan aja nyelidik urusané wong liya, awit kuwi ora ana gunané kanggo kowe ing bab apa waé. – Lan delengen carane Setan wis ngganggu atimu liwat prakara sing sepele kaya ngono. – Mula, tangi, disangga dening tanganing Gusti, – lan aja percaya marang pikirane dhewe, amarga liwat kuwi setan-setan padha nuduhake apa wae sing dikarepake.

58. (Nalika diparingi kasempatan kanggo nindakake bab sing nglambangake pakurmatan). Ati-ati supaya ora seneng dipuji utawa dihormati amarga apa wae, lan tunjukna ketaatan sing ngusir pangreka-reka, sing dibenci Gusti Allah lan wong-wong sing tresna marang Panjenengané. Ngancikna ketaatan, sing ngangkat manungsa menyang swarga lan ndadekake wong sing nggayuhé kaya Putraning Allah.

59. (Kepiye miwiti tobat?) Yen kowe kepéngin miwiti tobat, pikirna apa sing ditindakake wanita sing wis dosa: *'kanthi eluhé dhèwèké ngumbah sikilé Gusti'* (Lukas 7:38). Nangis ngumbah kabèh dosa. Nanging manungsa bisa nggayuh tangisan lumantar pakaryan abot, kanthi sinau Kitab Suci kanthi tuntas, sabar, merenung bab paukuman kang nggegirisi lan isin langgeng, lan lumantar ngorbanake dhiri, kaya sing diandikakake Gusti: *'Sapa waé sing kepéngin mèlu Aku, kudu mbantah dhiri, nggawa salibé, lan mèlu Aku'* (Matius 16:24). Nyingkiri hawa napsu lan nggawa salibé tegese: nyisihaké karsa dhéwé ing kabèh bab lan nganggep awaké dhéwé ora ana apa-apa.

60. (Amarga ringkihé awakku, aku ora bisa ngupaya kaya para Bapa). Yen kowe ringkih lan ora bisa nahan akèh, mula lakoni sing kowe bisa, kanthi mangan lan ngombe rada kurang saka sing kowe butuhaké; awit Gusti Allah nampa loro mita saka janda mau lan luwih bungah marang iku tinimbang liya-liyané. – Latihanana awakmu supaya ora ngremehake wong liya, – lan kowe bakal slamet.

61. Pikiranku sing muncul ing atiku kandha: 'Mlaku menyang tanah manca, lan ing kana kowe bakal slamet.' – Iki asalé saka mungsuh, sing nawakaké iki marang kowe kanthi nyamar dadi kabeneran, supaya sawisé ngolok-olok kowe, dhèwèké bisa ndadèkaké kowe dadi godhongan kanggo akèh wong, supaya kowe uga nampa paukuman kanggo wong-wong mau. – Nanging kowe kena iki amarga kowe malas lan sombong. Setan nambah tipuané marang kelemesan lan kesombonganmu, kanggo ngrusak jiwamu. Mula, jaga awakmu kanthi tliti lan lawan pikiran-pikiran iki, usir kecerobohan lan kesombongan; aja nindakake apa-apa miturut kersamu dhewe, lan aja nampa pikiran-pikiran lan alesan-alesan kanggo mbenerake awakmu sing muncul ing batinmu: yen ora, kowe bakal ngalami kejatuhan sing abot. Tumindakna keteguhan, lan iku bakal mbusak saka kowe kabebasan tumindak manut karsa marang sesamamu, panyebab kabèh ala ing manungsa; buwang kabèh kuwatir, lan kowe bakal bébas ngabdi marang Gusti; mati tumrap saben manungsa, lan kowe bakal dadi wong liya; anggep awakmu ora ana apa-apa, lan pikiranmu ora bakal keganggu; aja mikir yen kowe wis nindakake apa-apa sing becik – lan ganjaranmu bakal disimpen kabèh kanggo kowe. Sabanjure, elinga yen kowe ora bakal suwe maneh ing badan iki, lan usaha nindakake bab-bab sing supaya ing dina iku kowe bisa kandha kanthi wani: *'Aku wis nyiapake awakku lan ora kuciwa'* (Mazmur 118:60). Sedulur! Ora ana sing bisa urip tanpa gaweyan, lan ora ana siji wae sing diparingi mahkota tanpa perjuangan. Paksa awakmu kanggo ngupaya kaslametanmu – lan Gusti Allah bakal nulungi kowe, *'sing karsa supaya kabèh manungsa padha slamet lan ngerti kabeneran'* (1 Tim. 2:4).

62. Ora saben wong sing manggon ing biara iku rahib, nanging rahib iku wong sing nglakoni urip monastik. Gusti ngandika: *'Ora saben wong sing kandha marang Aku, "Gusti, Gusti", bakal mlebu ing Karajaning Swarga, nanging mung wong-wong sing nindakake kersaning RamaKu ing swarga'* (Mat. 7:21). Sedulur! Ngapa kowe ngidini mungsuh ngolok-olok kowe lan ngetokake kowe marang bebaya tiba? – kowe takon – nanging kowe ora ngupaya nindakake apa sing wis diandharake marang kowe. Kowe takon maneh

lan, amarga kesombongan lan kepengin nyenengake wong liya, kowe nyebarake marang wong liya – lan kanthi mangkono kowe nyegah awakmu dhéwé supaya ora maju ing mangsa cedhak. Wektu diparingake marang kita supaya, sawise nyadari hawa napsu kita, kita bisa ngupaya nyembuhake kanthi nangis lan merintih. Yen nalika ana ing selmu pikiranmu ngumbara, celaa awakmu dhewe, ngakoni kelemahanmu marang Gusti.

63. Sapa waé sing kepéngin dadi biarawan, aja nganti nduwé karsa dhéwé ing apa waé. Kristus Gusti, mulang kita bab iki, ngendika: *'Aku teka ing donya iki, dudu kanggo nindakake kersaning Aku'* (Yohanes 6:38). Nanging, yen kowe nindakake siji bab nanging nolak liyane, kowe bakal nuduhake yen kowe luwih wicaksana tinimbang sing maringi dhawuh, lan iku padha karo diolok-oloki dening setan. Mula saka iku, kowe kudu manut ing kabèh bab, sanajan kowe rumangsa yèn pakaryan sing diparingaké iku ora bébas saka dosa. Abba sing maringi pakaryan mau bakal nanggung dosamu, lan dhèwèké sing bakal tanggung jawab kanggo kowe. Yèn pakaryan kuwi banget ora kepénak utawa mbebayani kanggo kowe, utawa ngluwihi kekuwatanmu, terangna marang Abba, lan tindakna miturut kersané.

64. (Nalika aku melu pacelathon, aku keseret lan kelangan diriku; sawisé kuwi, aku kroso isin lan sedhik.) Kanggo nyegah wong ringkih supaya ora kecemplung ing kahanan iki, lan ing katresnan marang kamulyan, padha kudu ngindhari omong kosong kanthi cara apa waé lan mungkasi pacelathon, nggawe alesan lan mundur saka wong-wong sing lagi ngomong. – Nalika pacelathon migunani lan ora ngalangi tugas sing luwih penting, tetep ana nalika padha ngomong; nanging yen pacelathon ora ana gunane, kandhaa: 'Nyuwun pangapunten, aku ringkih,' banjur pamit.

65. Kepiye tata krama nalika ketemu wong liya? Nalika ketemu sapa waé, watesi mung maringi salam; banjur kandhaa: 'Dongakna aku, aku arep ngurus sawetara urusan,' banjur lunga. Lan nalika ana sing takon bab apa waé, lan kowe ngerti jawabane, wenehana jawaban banjur terus mlaku; nanging yèn kowe ora ngerti, kandhaa: 'Aku ora ngerti,' banjur terus mlaku.

66. Aku kepengin mungkasi kumpul-kumpul sosial: apa aku kudu langsung mungkasi, utawa alon-alon? – Yen kowe mungkasi kabeh sakaligus, kowe bakal nemu tentrem; yen ora, kowe bakal dadi panyebab sangsara akeh kanggo awakmu lan wong liya.

67. (Sawijining pasien takon apa dhèwèké kudu maca buku-buku kedokteran.) Maca waé, nanging nalika maca utawa nalika takon marang sapa waé babagan pangobatan, aja lali yèn tanpa Gusti Allah ora ana siji waé sing nampa penyembuhan. Sapa waé sing nyawisake dhiri kanggo seni kedokteran kudu nyawisake dhiri marang asmané Gusti Allah, lan Gusti Allah bakal maringi pitulungan. Seni kedokteran ora ngalangi manungsa supaya taat marang Gusti; nanging lakokna minangka pakaryan kanggo sedulur. Apa waé sing kok lakoni, lakokna kanthi ajrih marang Gusti, lan kowe bakal dilindhungi déning pandonga para Wali.

68. 'Aku sibuk sedina muput – lan iki nyegah aku saka ngelingi Gusti.' – Kadhangkala ana wong krungu akèh bab kutha tartamtu, nanging nalika mlebu ing kutha kuwi, dhèwèké ora nyadari yèn kuwi kutha sing wis tau krungu. Mangkono uga, sedulur, kowe nglampahi sedina muput kanggo eling marang Gusti lan kowe ora nyadari. Duwe paugeran lan ngupaya netepi iku minangka dhawuhe Gusti dhéwé—ing kéné ana ketaatan lan pangling marang Gusti.

69. Kita butuh panganan saben dina, nanging kita ora kena mangan kanthi nikmat. Nalika kita mangan, matur nuwun marang Gusti sing wis maringi, lan ngukum awak dhéwé amarga ora pantes, Gusti bakal njamin panganan iku migunani kanggo pangsuci lan berkah. Mangkono uga, yen kowe butuh apa-apa lan kasil oleh, panjenenganipun matur nuwun marang Gusti sing paring pitulungan, lan ngendika marang awakmu dhewe yen kowe ora pantes; lan Gusti bakal ngilangi kabeh keterikatanmu marang iku.

70. Saben uwong tresna marang tanggane miturut kemampuane; nanging ukuran katresnan sing sampurna yaiku tresna marang tanggane kaya marang awaké dhéwé, amarga katresnan marang Gusti Allah. – Para mudha rawan tiba ing dosa amarga katresnané sing bodho marang siji lan sijiné lan amarga padha kumpul kanggo obrolan pribadi. – Ukuran katresnané marang siji lan sijiné kudu kaya ngéné: aja ngumpat siji lan sijine, aja sengit siji lan sijine, aja ngremehake siji lan sijine, aja ngupaya mung kapentingan dhéwé, aja tresna siji lan sijine amarga ayu rupa utawa amarga apa waé sing kasat mata, lan aja lenggah bareng tanpa perlu banget, supaya ora tiba ing kesombongan, sing ngrusak kabèh wohing uripé wong biara lan ndadèkaké dhèwèké kaya wit kang layu.

71. 'Aku kepengin slamet, nanging aku ora ngerti dalan menyang kaslametan.' – Sedulur! Gusti Allah, lumantar Kitab Suci lan lumantar Bapa-bapa ing iman, wis paring dalan menyang kaslametan, pangandikane: *'Takokna marang bapakmu, lan dheweke bakal nyritakake marang kowe; marang para sepuhmu, lan para*

sepuh mau bakal nyritakake marang kowe' (Ulangan 32:7). – Mula, yen kowe ora kepengin kesasar ing bab kaslametan, aja nindakake apa-apa tanpa pitakon dhisik marang bapa rohani, lan kowe ora bakal kesasar amarga sih rahmaté Gusti Allah, *'sing kersa supaya kabèh manungsa padha slamet lan ngerti kabeneran'* (1 Tim. 2:4).

72. 'Ana pamikiran sing kandha yèn aku lunga menyang panggonan liya lan manggon piyambakan, aku bakal éntuk kasunyian sing sampurna.' – Gusti kita Yesus Kristus, sadurungé nampa salib, nandhang akèh sangsara lan caci maki, lan mung sawisé kuwi Panjenengané munggah ing salib. Kanthi cara sing padha, ora ana siji wae sing bisa nggayuh katentreman sing sampurna lan ngasilake woh-wohan uga pangasoing urip sing suci lan sampurna kajaba dhèwèké luwih dhisik nandhang sangsara bareng karo Kristus (urip ing antarané seduluré) lan nahan kabèh sangsara Panjenengané, éling marang tembungé Rasul: *'Yèn kita nandhang sangsara bareng karo Panjenengané, kita uga bakal dimulyakaké bareng karo Panjenengané'* (Rm. 8:17). Aja ngapusi awakmu dhéwé; ora ana dalan liya menyang kaslametan kajaba iki.

73. (Kanggo wong sing lara). Lara iki tumeka marang kowe supaya kowe ora lunga menyang Gusti tanpa ngasilake woh. Yen kowe sabar lan matur nuwun marang Gusti, iku bakal diétung dadi ganjaranmu minangka gantiné pakaryan tapa brata, amarga kowe durung suwe urip ing sangkula.

74. Wong ora kena lunga-lunga tanpa dhawuh; amarga apa sing kita lakoni kanthi karep dhéwé ora nyenengake Gusti. Nanging nalika kowe lunga kanthi dhawuh, ing sajroning tumindak nglakoni dhawuh saka sing ngutus kowe ana pandonga lan nyenengake Gusti Allah, kang ngandika: *'Aku wis mudhun saka swarga, dudu kanggo nindakake kersaku, nanging kersaning Rama kang ngutus Aku'* (Yohanes 6:38).

75. (Aku krasa taat iku abot banget. Apa aku kudu njaluk pitulungan?) Sedulur! Sapa waé sing kepengin teka marang Gusti Yesus lan mlaku ing dalan kaslametan kudu nyiapaké atiné kanggo nyoba lan sedhih saben wektu. Kitab Suci kandha: *'Bèkku, yèn kowé arep ngabdi marang Gusti, siapna atimu kanggo cobaan'* (Sirakh 2:1). Lan Gusti kandha: *'Sapa waé sing kepengin mèlu Aku, kudu mbantah karepé dhéwé, nggawa salibé saben dina, lan mèlu Aku'* (Matius 16:24). Mula, sapa waé sing kepengin dadi muridé Gusti kudu tetep manut nganti pati. Luwih migunani kowe piyambakan lan ngupaya sethithik dhéwé tinimbang ngajak wong liya. Kamardikan ing urip rohani kowe ora luwih kuwat amarga mung dibantu sedulur, nanging luwih kuwat nalika sedulur kuwi tansah ana ing sacedhakmu.

76. (Sapa sing kudu ditakoni babagan pikirané dhéwé, lan apa bener, sawisé takon marang siji wong, banjur takon maneh marang wong liya pitakon sing padha?) – Wong kudu takon marang wong sing dipercaya, sing dingerteni bisa nampa pikirané, lan sing diyakini kaya marang Gusti Allah; nanging takon marang wong liya babagan pikiran sing padha iku tumindak ora pracaya lan ragu-ragu. Yen kowe pracaya manawa Gusti nyarios lumantar Sang Wali, mula apa perlu ana ujian ing kene, utawa apa perlu nggodha Gusti kanthi takon marang wong liya bab sing padha?

77. 'Ping pirang-pirang wong kudu ndedonga sadurunge pikirané nampa pituduh bab sawijining prakara?' – Nalika kowe ora bisa takon marang sesepuhmu, kowe kudu ndedonga telung kaping bab saben prakara; lan sawisé kuwi, delengen ngendi atimu miring, sanajan mung sak alisé rambut – lan tindakna miturut kuwi; amarga pituduh iku katon lan cetha marang ati ing saben cara.

78. 'Kepiye carane ndedonga kaping telu – ing wektu sing beda, utawa langsung? Kadhangkala ora mungkin kanggo nundha.' – Yen kowe duwe wektu luang, ndedonga telu kaping sajrone telung dina; nanging yen ana kabutuhan mendesak, kaya nalika Sang Juruwilujeng nandhang sangsara, banjur anggo tuladha Panjenengané sing mundur telu kaping kanggo ndedonga, lan nalika ndedonga telu kaping, Panjenengané ngucapaké tembung sing padha (Matéus 26:44).

79. (Bab pituduh). Nalika sawijining kapal kaseret ombak, yèn ana juru mudi, dhèwèké, kanthi kabijaksanaan sing diparingaké Gusti Allah, nylametaké kapal mau, lan wong-wong ing kapal padha bungah ndelok kapalé wis aman. Luwih saka kabeh, wong lara saya semangat nalika kelingan marang dhokter, lan luwih manèh amarga ketrampilané; lan wong lelungan sing ana ing bebaya rampog dikuatake atiné déning swara para penjaga, lan luwih manèh amarga anané. Yen pancen mangkono, apa ora pantes wangsulané bapak, ' ', nggawa kabungahan sing luwih gedhé marang kabèh sing krungu, utamané yèn dibarengi karo pandonga sing tulus marang Gusti Allah, sing ngendika: *'Ngedongakna siji lan sijiné, supaya kowé waras'* (Yakobus 5:16)?

80. Sapa waé sing ngakoni dosané bakal dianggep bener saka dosané, miturut tembung Kitab Suci: *'Deklarasikna kaluputanmu dhisik, supaya kowe dianggep bener'* (Yesaya 43:26), lan maneh: *'Aku kandha,*

"Aku bakal ngakoni kaluputanku marang Gusti," lan Panjenengan ngapura kaluputan atiku' (Mazmur 31:5). Ayo padha ngati-ati wiwit saiki, amarga Gusti wis ngapura dosa-dosa kita ing jaman kepungkur.

81. Yen ana wong, nalika nglakoni puasa, nambah apa-apa miturut karsa dhéwé, utawa puasa golek kamulyan saka manungsa lan kauntungané, mula puasane iku mbenceni Gusti Allah. Mangkono uga ing kabèh bab. Saben pakaryan becik sing ditindakake ora mung amarga katresnan marang Gusti, nanging uga ana campuran karsa pribadi, iku ora resik lan ora nyenengake Gusti. Iki uga bisa dipahami saka Hukum Ilahi, sing kandha: *'Aja nanem wiji campuran ing lampahmu, lan aja gawe sandhangan saka kain wol lan linen sing dicampur'* (Ulangan 22:9–11; Imamat 19:19).

82. Nalika sinau Mazmur kanthi ngapal, aja sombong, supaya ora malah ngisi udara karo tembung-tembung sing ora ana gunane, lan iki bisa dadi panyebab paukumanmu. Sabda Gusti iku wiji kabecikan; yen wiji mau ora ngasil ing atimu, kowe bakal diukum bebarengan karo wong sing ngubur perak sing diparingake kanggo ditambahake ing lemah.

83. Kanthi tembung apa kita bisa matur nuwun marang Panjenengané sing sepisanan nyipta kita, banjur maringi pitulungan nglawan mungsuh – lan sing paling wigati, nyedhiyakake papan kanggo pangapuran kita, lan Awet-aweté lan Getihé dhéwé kanggo pangapura dosa lan panguatan atiné kita? – Kita ora bakal bisa matur nuwun marang Panjenengané kaya pantesé; nanging ayo padha nyuguhaké panuwun sing bisa kita aturaké, kanthi lambé lan ing manah – utamané kanthi sabar nampa kabèh prakara kanggo kapentingané nganti tekan pati – lan Panjenengané, ing katresnané marang manungsa, bakal ngetung kabèh mau kaya loro dhuwit peraké janda miskin ing Injil.

84. Nalika ana pakaryan sing nyenengake Gusti Allah muncul marang kowe, lan ana pikiran sing nentang ngalangi kuwi, saka kanyatan iki wis cetha manawa pakaryan kuwi pancen nyenengake Gusti Allah. – Nanging panjenengan aturana pandonga, – lan delengen: yen nalika panjenengan ndonga, manah panjenengan saya kuwat ing bab sing becik lan kabecikan iki saya nambah tinimbang suda, mula apa wae pikiran sing nentang sing ngganggu panjenengan isih ana utawa ora, mangertosi yèn bab iku asalé saka Gusti; awit apa sing becik mesthi nemoni panentangan abot amarga iri setan, nanging iku (sing becik) ngungkuli kuwi lumantar pandonga. Nanging, yen sing katon becik iku disuntikake dening setan, lan ana uga panentangan sing muncul saka dheweke; mula lumantar pandonga malah sing katon becik iku saya suda, lan bebarengan karo iku panentangan sing katon uga suda. Ing kahanan kaya ngono, cetha yèn mungsuh nentang pikiran sing wis ditandur dhéwé, mung supaya bisa ngapusi kita supaya nampa pikiran kuwi minangka becik.

85. Nalika ana pikiran sing muji kowe, lan kowe ora bisa nyingkiri cilaka sing disebabake, coba nyebut jeneng Gusti Allah, lan kandhaa marang pikiranmu: *'Kitab Suci kandha: "BangsaKu, wong-wong sing muji kowe iku ngapusi kowe lan ndadekake kowe kesandhung"'* (Yesaya 3:12). Tindakake uga nalika wong liya muji kowe – kanthi éling yèn sapa waé sing nampa pujian manungsa ora éntuk paédah, kaya sing diandharaké Gusti piyambak: *'Kowe bisa pracaya marang Aku kepiyé, yèn kowe nampa kamulyan saka manungsa?'* (Yohanes 5:44)? – Sacara umum, manungsa kudu nyimpen ing pikiran lan ati manawa kudu *'mbangga marang Gusti'* (2 Kor. 10:17); amarga sanajan kita nduwé apa waé saka Gusti, kabèh mau amarga pitulungané Gusti. Napa, mula, Rasul, sawise nggayuh kamulyan kaya ngono, ora gumede dhéwé, nanging malah muni banter, kandha: *'Amarga sih-rahmaté Gusti aku dadi kaya saiki'* (1 Kor. 15:10)?

86. Nalika, sajrone nyanyian kidung, pandonga, utawa maca, ana pikiran ala sing muncul; ngliwaka, lan luwih nggatekna nyanyi kidung, ndedonga utawa maca, supaya kowe bisa njupuk kekuwatan saka tembung-tembung sing kok ucapake; yen isih muncul maneh, upayakna nyebut jeneng Gusti, lan Gusti bakal nulungi kowe lan ngalang-alangi tipuan mungsuh.

87. 'Kepiye carane entuk rasa tobat ing pandonga, maca, lan nyanyi mazmur?' – Rasa tobat ing pandonga asalé saka éling marang dosa-dosa dhéwé. Wong sing ndedonga kudu kelingan tumindaké dhéwé, lan kepiye wong-wong sing nindakake kuwi diadili, lan swara medeni kuwi: *'Mlaku adoh saka Aku, kowe sing terkutuk, menyang geni langgeng'* (Matéus 25:41). – Bab maca lan nyanyi kidung, pangabdian muncul nalika wong ngfokusake pikirane marang tembung-tembung sing diucapake lan nampa ing atine kekuwatan sing ana ing jerone. Yen sanadyan mangkono kowe isih krasa ora peduli, aja nyerah, nanging terus ngupaya kanthi sabar; awit Gusti Allah welas asih, loman, lan sabar, lan Panjenenganipun nampi upaya kita. Tansah elinga tembungé Panjenengé Daud: *'Aku sabar nunggu Gusti, lan Panjenenganipun mirengaké aku'* (Mazmur 39:1). Sinau saka iki, pracaya yèn rahmaté Gusti Allah bakal enggal rawuh marang kowe.

88. Yen nalika nyanyi kidung utawa nalika kowe ana karo wong liya kowe nyebut jeneng Gusti, aja mikir yen kowe ora nyebut Panjenengané kajaba kowe ngucapake tembung-tembung mau kanthi banter;

nanging élinga yèn Panjenengané iku sing ngerti isi ati lan ndeleng ati – lan nyebut Panjenengané ing atimu. Iki sing kacathet ing Kitab Suci: *'Tutup lawangmu lan ndedonga marang Bapamu ing sajroning sepi'* (Mat. 6:6). – Sanajan kowe ora ngucapake jenengé Gusti ing atimu, nanging mung kelingan marang Gusti, kuwi luwih mirip karo nyuwun marang Panjenengané – lan kuwi wis cukup kanggo mbantu kowe.

89. Nangis sejati, sing digandhenge karo rasa nyesel, ngapura dosa-dosa kepungkur lan mbusak rereged; lan lumantar asmané Gusti Allah tansah nglindhungi wong sing wis nggayuhé, ngusir guyu lan pangalihan, lan njaga ratapan tanpa kendhat; iku tamèng sing nyingkirké kabèh panah geni saka setan (Eph. 6:16); sapa waé sing nduwèni iku tetep ora tatu amarga perselisihan, apa ing antarané wong akèh utawa malah ing pasamuwan para pelacur.

90. Raos krasa sedhih sing durung sampurna teka lan sirna, manut karo kepinginan (semangat) kanggo kaslametan sing kadang kobong kadang surut. Nanging nalika semangat iku dadi ajeg, ana pangapuran atiné sing gedhé lan ajeg, lan sawisé kuwi ana tangisan sejati, sing kudu digayuh kanthi meksa dhiri supaya bisa.

91. Andhap-asor iku tegese motong kersaning dhiri ing kabèh bab, lan ora nggatekake apa-apa. Motong oyod hawa napsu (nafsu birahi, keserakahan mangan, keserakahan bandha) tegesé motong kersaning dhiri, nyiksa awak sak kuwasa, lan meksa indra supaya tetep ana ing watesé tinimbang nyalahgunakake; lumantar iki, oyodé ora mung kapotong saka napsu-napsu mau, nanging uga saka hawa napsu liyané.

92. Nyerahake kabèh marang kersaning Gusti nglindhungi wong saka sangsara, apa wae sing kelakon. Nanging kahanan bingung isih bisa muncul lan nyegah wong nampa apa sing wis kelakon kanthi rasa syukur lan kabungahan. Ing kahanan kaya ngono, wong kudu nglawan kahanan bingung iki kanthi nguripake maneh pangabdian marang kersaning Gusti, negesake manawa kabèh prakara asalé saka Gusti, lan manawa kabèh sing asalé saka Gusti iku apik kanggo kita. – Ora ana kabecikan sing kasil mung kanthi upaya kita dhéwé, nanging kanthi kakuwatan lan kersané Gusti Allah. Nanging Gusti Allah uga nuntut upaya saka kita manut kersané Panjenengané, lan ora adhedhasar licik utawa tipu daya sing asalé saka sing ala.

93. Meneng iku luwih becik lan luwih nggumunake tinimbang pangandika apa wae sing mbangun. Para leluhur kita ngajeni lan ngreksa meneng, lan lumantar meneng mau padha kamulyan. Nanging amarga kita, amarga ringkih kita, durung bisa mlaku ing dalan sing sampurna, ayo padha ngomong bab sing migunani kanggo pambangunan – lan ngomong kanthi njupuk tembung-tembung para Bapa, tinimbang nyoba nerangake Kitab Suci; amarga pakaryan iki nggawa bebaya gedhe kanggo wong sing durung paham. Kitab Suci diomongaké kanthi istilah rohani, lan wong daging ora bisa mangertèni apa sing rohani. Luwih becik yèn kita ngadhepi tembung-tembungé para Bapa ing pamicara kita, lan nemokaké paédah sing ana ing kono. Nanging ayo padha migunakaké kanthi wicaksana, éling marang pangandikane sing kandha: *'Yèn akèh omongan, dosa ora bisa diindhari'* (Amsal 10:19). Lan supaya kita ora tiba ing kesombongan lan pikiran angkuh, elinga yèn yèn kita ora nglakoni apa sing kita kandhakake, kita nyritakaké paukuman kanggo awaké dhéwé.

94. Yen meneng dianggep luwih migunani tinimbang omongan sing apik, mesthi luwih migunani maneh meneng ing paguneman babagan prakara donya (kaya kutha, desa, dagang, tentrem lan perang, lan sapiturute). Nanging nalika kita ora bisa meneng lan kapancing mlebu ing obrolan bab kaya ngono, paling ora aja nganti nglewati obrolan, supaya kita ora kecemplung ing jebakan mungsuh amarga kakehan omong.

95. Yen kowe ana ing pasamuwan wong sing padha rembug bab donya utawa bab gaib, kowe kena ngomong sing ora mbebayani, nanging ngomong kanthi wicaksana, mung supaya kancamu ora muji kowe amarga meneng. Nanging sanadyan kowe tumindak kaya ngono—yaiku ngomong sethithik—ati-ati aja nganti nyalahake wong liya amarga padha ngomong dawa.

96. Nalika kowe arep nindakake sawijining prakara, lan kowe ngrasakake rasa ora tentrem ing pikiranmu, lan rasa ora tentrem iki tetep ana sanajan wis nyebut jeneng Gusti, sanajan mung sethithik; mula sadharna saka kéné yèn tumindak sing arep kowe lakoni kuwi wis disaranake marang kowe déning Sing Jahat, lan aja nindakake; amarga ora ana tumindak sing dilakoni kanthi rasa ora tentrem sing nyenengake Gusti. – Nanging nalika ana wong nolak rasa ora tentrem iki (nalika ana pikiran sing muncul lan nolak), aja langsung nganggep prakara iku mbebayani, nanging priksa apa iku apik utawa ora – lan yen ora apik, tinggalna; nanging yen apik, lakokna, tanpa nggatekake rasa ora tentrem.

97. Yen sawisé miwiti pacelathon kowe nyadari yèn iku dosa, mandhegna kanthi ngomong: 'Ora, ayo aja ngomong bab iki,' utawa sawisé meneng sedhela, kandhaa: 'Aku lali apa sing tak omongké' – banjur arahna pacelathon menyang topik liya sing ora dosa.

98. Apa iku membenaran dhiri? Iku nalika wong mbantah dosa, kaya sing katon ing kasus Adam, Hawa, Kain lan sapiturute, sing wis nindakake dosa nanging, kepingin mbenerake dhiri, padha mbantah dosane.

99. Saben pikiran lan saben tumindak, kaya sing wis kasebut, kudu dipriksa apa iku becik utawa ora, lan kudu nindakake sing becik nalika nolak sing ora becik. Nanging, supaya kabecikan ora disertai keruwetan, wong kudu mriksa pikiran sing nguwasani ing mburi iku—tujuan nalika nindakake apa wae—lan nalika kowe takon amarga wedi marang Gusti, Gusti ora bakal ngidini kowe kliru. – Nanging ing kahanan apa wae, aja lali nyebut jeneng Gusti.

100. (Kanggo wong sing wis dipukul déning seduluré lan kepéngin misah dalan). Aja nesu, supaya kowe ora tumindak gegabah, utamane marang wong sing pikirane kabur amarga setan sing iri. Sawetara wong lara, nalika ana ing kahanan bingung mental amarga demam abot, nyiksa wong sing waras lan sing ngopeni dheweke, tanpa nyadari dhewe, amarga lara kuwi wis nguwasani dheweke sakabehe. Mangkono uga wong sing kena godaan, sanadyan ngrusak nyawane dhéwé, ora nyadari; amarga dhèwèké mabuk déning napsu sangsara, lumantar pakaryané mungsuh sing tansah mbengkokaké kabèh ing ngarepé kanggo nyemplungaké dhèwèké ing jurang karusakan. Dhèwèké ora pantes nampa nesu utawa balas dendam, nanging welas asih lan sabar. Liwat kahanan-kahanan iki, Gusti ngidini kita kena cobaan – lan Panjenengané maringi idin kanthi tliti, supaya kita bisa muncul ing ngarsané minangka wong-wong sing wis diuji. Mula saka iku, ayo padha welas asih marang tangga teparo sajrone perangé, loro-loroné sacara jasmani lan rohani, amarga ana kandha: *'Tulung padha nggawa bebané siji lan sijiné, lan kanthi mangkono kowe bakal nepaki paugerané Kristus'* (Galatia 6:2). – Aja nganti kapancing ninggalake panggonanmu lan misahake awakmu saka sedulurmu; amarga kuwi ora cocog karo kersaning Gusti, nanging minangka kasembadan kersaning setan, lan yen kowe mutusake nindakake kuwi, mungsuh ora bakal mandheg, nanging bakal nindakake sing luwih ala. Luwih becik ndedonga kanggo sedulurmu kanthi sakabehe atimu, lan nresnani dheweke ing Kristus Yesus Gusti kita.

101. (Kanggo sedulur sing diganggu rasa wedi). Sedulur! Kowé kudu ngluhuraké Gusti Allah amarga Panjenengané nggenepi ing kowé sabda Kitab Suci sing kandha: *'Gusti Allah iku setya; Panjenengané ora bakal ngidini kowé kena cobaan ngluwihi kekuwatanmu'* (1 Kor. 10:13). Miturut kekuwatanmu, Panjenengané ngidini kowe dilatih ing perang rohani; nanging Panjenengané nguji wong-wong gedhé kanthi cobaan gedhé manut kekuwatané, lan padha bungah ing bab iki; amarga godaan nuntun wong marang kasil. Ing ngendi ana kabecikan, ana uga perjuangan. Mula aja wedi marang cobaan, nanging bungahna, amarga iku nuntun marang kasil. Rejani cobaan iki. Gusti Allah nulungi lan nglindhungi kowe.

102. Usaha supaya tansah andhap asor lan alus; ing kahanan apa wae aja meksa supaya kabeh ditindakake miturut karepmu, amarga kuwi bakal nimbulake nesu; aja ngadili utawa ngremehake sapa wae, amarga kuwi ndadekake ati kesel lan pikiran dadi wuta, lan saka kene muncul rasa ora peduli lan atine dadi atos. Tansah waspada, sinau hukumé Gusti Allah, awit lumantar iku manahé bakal diangetake déning geni swarga, kaya kang kacarita: *'Lan ing piwulangku geni bakal kobong'* (Mazmur 38:4). Jaga lambe saka omongan sia-sia lan pacelathon kosong, lan aja nganti atimu kebiasaan karo tembung ala. Andhap asor ing ngarsané Gusti, kandha: *'Duh Gusti, kawelasi aku sing wong dosa'* (Lukas 18:13); lan Panjenengané bakal welas asih marang kowe, ngreksa kowe, lan nglindhungi kowe saka kabèh sing ala, supaya kowe bisa pindhah saka pepeteng menyang pepadhang sejati, saka kesasar marang kabeneran, saka pati marang urip ing Kristus Yesus, Gusti kita.

103. Wenehana awak panganan sak pantesé; lan kowe ora bakal cilaka, sanajan mangan telu kaping saben dina. Yen ana wong mangan mung sapisan saben dina nanging sembrono, apa gunané? – Keserakahan mangan digandheng karo godaan zinah – banjur mungsuh mbebani awak kanthi turu supaya ngotori.

104. Aja kaget yen kadhang kowe krasa ringkih banget nalika ngladeni (miturut paugeran) lan nalika nggarap pakaryan kasar. Mangkono sipat dalan iki: kadhangkala wong krasa siji, kadhangkala liya, kaya-kaya wong lelungan kadhang mlaku ing dalan alus, kadhang nemoni arus banter lan gunung, banjur manèh metu ing lemah rata. Aja kakehan mikirake kelemahanmu; nanging terusna lan lakoni tugasmu.

105. (Kanggo wong lara sing kapeksa mangan bertentangan karo aturan). Gusti Allah ora ngukum sapa waé sing mangan ora kanggo nikmat, nanging amarga ringkihé awak. Sawetara panganan dilarang kanggo kita supaya ora kecemplung ing keserakahan lan hawa napsu; nanging nalika ana ringkih, larangan-larangan mau dikesampingaké; amarga ing kono ana pangarep-arep marang Gusti.

106. (Kanggo wong lara sing, amarga kesel, wis nyuwun pandonga). Sedulurku sing putus asa lan nggrundel! Napa kowe sedhih? Napa kowe njerit? Napa kowe ngundang pitulungan saka adoh, nalika Yesus ana ing sacedhakmu lan kepengin kowe nyuwun pitulungan marang Panjenengané! – Meluwa marang Panjenengané: *'Gusti!'* lan Panjenengané bakal mangsuli kowe. Nyentuh pinggir busana Panjenengané, lan Panjenengané bakal nyembuhaké kowe ora mung saka sangsara iki, nanging uga saka kabèh sangsara kowe.

Yen pikiranmu ana ing panggonan sing kuduné; mula sanajan gigitan ula berbisa lan kalajengking ora bakal bisa nggawa kowe saka kono menyang rasa lara ing badan: ''*'Aku lali,'* pangandikane, *'ngadani roti amarga swara raosku sing nglegak'* (Mazmur 101:5). Aja sedhih; sih-rahmaté Gusti Allah wis cedhak karo kowe.

107. Ngremehna awak, sing bakal dipangan cacing; ora bakal ana gunane nalika diparingake marang kebusukan. Rasul kandha: *'Aja nyukupi kepinginan daging'* (Rom. 13:14).

108. (Wong lara: 'Apa aku kudu nyukupi kelemahan awak iki?') Gusti wis maringi akal supaya kita bisa dipandu ing dalan sing bener lumantar Kitab Suci. Rasul kandha: *'Ujilana kabèh; cengklungana sing apik'* (1 Tes. 5:20). Wong kudu ngati-ati supaya ora mangan utawa nindakake apa-apa amarga napsu; nanging apa wae sing ditindakake amarga ringkih utawa kabutuhan ora dianggep dosa utawa kesenengan. Nalika waras, kepinginan kanggo istirahat digerakake dening kecenderungan awak dhewe; nanging nalika kita ngopeni awak amarga kabutuhan, iku bakal mbantu kita nindakake tugas kita. Yen kita ngopeni kéwan sing nyukupi kabutuhan kita, luwih-luwih manèh kita kudu ngopeni awak minangka piranti jiwa. Nalika piranti dadi tumpul, iki ngalangi tukang, sanajan dhèwèké pinter lan wicaksana. Rasul, nyumurupi laraé Santo Timotius lan wetengé ringkih, maringi dhawuh supaya dhèwèké ngombe anggur (1 Tim. 5:23), sanadyan uga dhawuh marang dhèwèké supaya *'nglakoni kasangsaran'* (nglakoni kekurangan) nalika nindakake *'pakaryané sawijining penginjil'* (2 Tim. 4:5). Lan ing kabèh bab manungsa kudu dipandu déning akal – lan dhèwèké ora bakal gampang nyasar.

109. 'Perang nglawan aku saya tambah sengit.' – Sedulur! Wektu perang iku wektu tumindak; aja kendho, nanging tumindakna. Lakonana perang; lan nalika saya tambah sengit, kowe uga kuwatna awakmu, kanthi muni: 'Gusti Yesus Kristus!' Sampeyan weruh kelemahan lan sedhihku; tulung aku, *lan nylametaké aku saka wong-wong sing nganiaya aku, amarga aku wis teka marang Panjenengan* (Mazmur 141:7; 142:9); lan ndedonga supaya kowe nampa kekuwatan kanggo ngabdi marang Gusti kanthi ati sing resik.

110. Gusti Allah wis paring manungsa loro peparing kang lumantar iku manungsa bisa slamet lan dibebasake saka kabeh hawa napsu manungsa lawas: andhap asor lan patuh; nanging kita ora ngupaya kuwi, malah ora kepengin manggon ing kono utawa dipandhu dening kuwi. – Buwang kabeh penyimpangan, tundhukna gulu marang andhap asor lan patuh, lan kowe bakal nampa sih. Yen kowe nindakake kanthi andhap asor lan patuh apa sing kowe krungu saka para Bapa, Gusti bakal maringi pitulungan rahmaté, ora mung ing pakaryan sing lagi kowe lakoni, nanging uga njamin kabèh usaha kowe kasil, amarga Panjenengané ngrekso dalan wong-wong sing wedi marang Panjenengané lan ngindhungi lelampahané. Napa kowe nesu? Napa kowe mbantah? Kawelasané Gusti bakal nulungi kowe yèn kowe tansah manut marang sabaré Gusti. Mandheg nesu, gampang kesal, lan iri. Pati marang saben manungsa. Takokna marang awakmu dhéwé: 'Sapa aku iki?' – *'Sajeroning bledug lan abu'* (Kejadian 18:27) *'lan asu'* (Matius 15:27). Aja ngadili wong liya kanthi ngremehake utawa ngolok-oloki. Paksa awakmu supaya ora ngomong: 'Apa iki? Napa kuwi?' (Sirakh 39:22). 'Napa aku ora padha karo wong iki utawa wong kuwi?' Nanging kerjalah kanthi tekun ing pakaryan cilikmu, kanthi ajrih marang Gusti, lan kowe bakal nampa ganjaran sing ora cilik.

111. Nalika ngantuk muncul amarga putus asa lan ngalangi pakaryan sing lagi ditindakake, wong kudu tangi kanggo ndedonga lan ora mandheg ndedonga – lan Gusti bakal ngilangake ngantuk liwat pandonga.

112. (Kanggo wong sing kepengin dadi sing paling mburi—asal bisa ditampa mlebu biara).—Dudu tugasmu golek panggonan paling mburi.—Iku gumantung marang Abba-mu; tugasmu yaiku nyiapake awakmu kanggo manut.

113. Yen ana wong ora ngupaya dhéwé kanthi sakabisané, lan ora nggabungaké pakaryané karo pandonga para Wali, dhèwèké ora bakal éntuk paedah apa-apa saka pandonga para Wali kanggo dhèwèké. Nalika padha puasa lan ndedonga kanggo dheweke, dene dheweke nyenengi kesenengan jasmani lan tumindak ora tertib, apa paedahé pandonga mau kanggo dheweke? Amarga ing kéné kanyatané tembung ing Kitab Suci: *'Ana sing mbangun, ana sing ngrusak; siji-sijiné sing nguntungaké yaiku gaweyan'* (Sirakh 34:23)? Lan Rasul kandha: *'Pandonga wong sing bener kuwat lan mujarab'* (Yakobus 5:16), tegesé, nalika wong suci lan bener ndedonga kanggo wong dosa, wong dosa mau kudu mbantu pandonga para wali lumantar tobat.

114. Nalika ana wong njaluk marang wong liya supaya diwenahi soko, lan wong liya kuwi ora nduwé, dhèwèké ora bakal disalahaké amarga ora maringi apa sing dijuluk. Lan Rasul Petrus, nalika ana wong lumpuh njaluk sedekah marang dhèwèké, kandha: *'Aku ora duwe pirak utawa emas'* (Kisah Para Rasul 3:6), lan ora ngutang dhuwit kanggo diwenehake marang wong iku. Mangkono uga, yen ana wong sing mung duwe apa sing pancen dibutuhake kanggo awake dhewe, dheweke ora pantes mbuwang sanajan iku kanggo sedekah, supaya mengko, nalika dheweke dhewe butuh, ora bakal sedhih amarga ora bisa nahan kasangsaran. Lan nalika

wong ngemis ngganggu dheweke, lan dheweke kandha, 'Nyuwun pangapunten, aku ora duwe apa-apa kanggo maringi kowe,' iki dudu goroh; amarga wong sing mung duwe apa sing pancen dibutuhake kanggo awake dhewe ora duwe apa-apa kanggo diwenehake marang wong liya. Aja padha kandha marang wong ngemis, 'Nyuwun pangapunten, aku mung duwe apa sing pancen dibutuhake kanggo awake dhewe.' Elinga limang dara sing, nalika wong liya njaluk minyak kanggo lampune, mangsuli: '*Ora bakal cukup kanggo kita lan kowe*' (Mat. 25:9). Lan Rasul Paulus, nalika nulis marang wong Korinta, kandha: '*Supaya kalimpahanmu dadi kakurangane wong liya*' (2 Kor. 8:14), lan: '*Supaya nalika wong liya padha bungah, kowe ora sedhih*' (2 Kor. 8:13).

115. Nalika kowe kepengin maringi sedekah, nanging ana pikiran sing ndadekake kowe ragu apa kowe kudu maringi; banjur selidiki pikiranmu, lan yen kowe nemokake yen kuwi digerakake dening kikir, mula wenehana, lan malah luwih sithik tinimbang sing kowe kira kudu diwenehake.

116. 'Kepiye wong sing ora duwe apa-apa kanggo diwenehake bisa melu ing kabungahan?' – Kabungahan ora dijanjekake mung kanggo sing mènèhi sedekah. – '*Berkah kanggo wong miskin ing roh*', '*berkah kanggo sing nelongso*', lan sapiturute (Matéus 5:3 lan salajengipun). Mula, yen kowe ora bisa maringi sedekah, dadi miskin ing roh, supaya kowe bisa nampa Warisan Kerajaan Swarga bebarengan karo para wali. Nangis amarga dosamu ing donya iki, supaya kowe bisa nemu panglipur bebarengan karo wong-wong sing sedhih. Golekna alus atimu, supaya kowe bisa waris bumi. Resikna atimu, supaya kowe bisa ndeleng Gusti ing kamulyane. Tahanana cacian, panganiayaan, lan fitnah palsu kanggo Gusti, supaya kowe bisa bungah ing kabungahan nampa ganjaran ageng ing swarga.

117. Yen hukumé Gusti maréntahaké siji bab, déné hukumé donya maréntahaké sing kosok baliné: apa sing kuduné ditindakaké? – Hukumé Gusti luwih dhisik; amarga iku nyritakaké bab kaslametan jiwa, déné hukumé donya, sing sifaté daging, nyritakaké marang sing daging.

118. Katresnanmu takon marang aku bab kowe kadhangkala nemokake awakmu mandeng kanthi semangat marang wong sing ana ing ngarepmu – lan jiwamu katarik. Iki cetha nuduhaké godaané setan. Ing wektu kaya ngono, kowe kudu éling marang karusakan lan ambuné ala saka kodrat kita, lan kepiyé kita bakal owah nalika kita ana ing kuburan. Bayangna uga ing pikiramu paukuman nggegirisi sing bakal teka saka Gusti Allah, lan apa akibaté tumrap wong-wong sing tumindak kaya ngono, lan kepiye kowe bisa nahan isin gedhé kuwi nalika pakaryan kita kabukak ing ngarepé Para Malaikat lan Para Archangel, ing ngarepé kabèh manungsa lan ing ngarepé Hakim sing adil, lan kepiye cangkemé wong-wong sing nindakake pakaryan kuwi banjur meneng. Ayo padha wedi marang Panjenengané sing ngendika: '*Aja padha ngapusi awakmu dhéwé: ora wong sing nglakoni zinah, ora wong sing nglakoni selingkuh, ora wong sing alus kaya wanita, ora wong sing padha jinis kelamin sing padha bakal nampa warisan Kratoning Allah*' (1 Korinta 6:9–10), lan: '*Sapa waé sing ndelok wanita kanthi niat napsu*' lan sapituruté. (Mat. 5:28). Kowe kudu éling bab iki, lan aja kerep kumpul karo wong-wong sing marang kowe nimbulaké prahara iki; nanging aja ngandhani marang wong-wong mau sebabe kowe adoh saka wong-wong mau, supaya kowe ora maringi alesan kanggo macem-macem curiga. – Lan nalika kowe perlu ngomong karo wong-wong mau, nyebut asmané Gusti Allah sing suci kanggo nyuwun pitulungan, kandha: Gusti Yesus! Lindhungana aku, lan tulungana aku ing kelemahanku.' Lan aja wedi; Panjenengané bakal mecah busur mungsuhmu, amarga ing asmané kabecikan dadi ora ana kakuwatane. Wicara sithik tinimbang akèh, lan aja nganti kupingmu utawa pikiramu bebas; nanging tindakna kanthi ajining diri lan tanpa bingung, supaya ora ana sing weruh apa sing kelakon. Yen, lumantar iki, kowe entuk kekuwatan, aja wani marang mungsuhmu, amarga dheweke ora isin, lan sanajan wis kalah sewu kaping, dheweke bakal munggah perang maneh. Nanging Gusti Allah sing Maha Menang nulungi asening manungsa, amarga manungsa iku Gusti kersa inkarnasi kanthi karsa dhèwèké.

119. 'Kepiye pikiran bisa kesangkut ing pikiran napsu?' – Kesangkutan utawa gangguan (lan tawanan) pikiran ora mung dumadi amarga napsu, nanging uga ana ing kahanan liya. Pikiran kena iki amarga kagangguan – lan nalika kahanan kaya ngono, wong kudu ngelingake awake dhewe, kandha: 'Gusti, apura aku, demi Asma Panjenengan ingkang Suci; amarga kecerobohanku aku kena kahanan iki. Lepasna aku saka kagangguan lan saka saben jerat mungsuh.' – Lan mugi iki dadi pratandha supaya kowe bisa ngenali gangguan kaya ngono: yen ana wong lagi ngobrol karo wong liya, lan pikirane ngumbara mrana-mrene, kadhang nalika lagi ngomong bab siji, pikirane obah menyang bab liya. Iki pancen sing diarani gangguan. – Mangkono uga, pikiran sing napsu nyasarake kita. Kadhangkala nalika wong lagi ngobrol karo wong liya, yen mungsuh kasil mbelokake pikiran saka kewaspadaan sing takwa, mula amarga kélangan konsentrasi, kepinginan napsu muncul ing pikiran. – Lan iki uga kalebu wujud gangguan, amarga ora muncul saka renungan utawa pangeling,

nanging wong mau kabawa dening lali. – Sawise eling, wong kaya ngono kudu ngendhaleni awake dhewe, kaya sing wis kasebut, lan nyuwun pangayoman marang sih-rahmaté Gusti; Gusti iku welas asih lan bakal nampa wong mau kaya putra sing mubadzir. Nanging nalika perjuangan kaya ngono muncul ing pikiran sanajan tanpa gangguan, wong kudu tetep waspada, ora seneng karo pikiran kaya ngono, ora mandheg ing kono, nanging langsung ngadhep marang Gusti Allah.

120. Luwih becik nyingkiri kabèh paguneman karo wanita. Yen kahanan meksa kudu sesambungan karo wong-wong mau, ayo kita usaha lumantar wong liya. Yen kuwi uga ora mungkin, mula nalika sesambungan karo wong-wong mau, ayo kita tumindak kaya wong sing nyedhaki geni. Kaya wong sing ngati-ati supaya ora kobong dening geni, mangkono uga kita kudu tumindak marang wanita kaya nyedhaki geni – lan kita bakal ngukuhake awake dhewe ing ajrih marang Gusti Allah ing saben cara. Aja ndelok wanita, apa wae kahanane. Aja menehi kebebasan marang mripat kita, lan aja suwe-suwe ngobrol karo dheweke; amarga saka kéné muncul geni napsu; nanging ayo padha nyoba mundur saka wong-wong mau kanthi cepet, ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané nylametaké kita ing wektu kang angel iki saka jeraté setan sing disetel ing ngarep kita, lan ayo tansah éling marang Gusti – lan kakuwatané sing ageng bakal nutupi kelemahan kita ing Kristus Yesus, Gusti kita.

121. 'Apa pantes aku ninggalake garwaku kanthi niat mlebu biara?' – Kowe ora kena ninggalake dheweke kanthi karsa dhéwé, amarga kowe bakal nglanggar dhawuhe Rasul, sing kandha: '*Yen kowe wis kawin karo garwa, aja ngupaya dispensasi*' (1 Kor. 7:27). Yen dheweke (sawisé kowe ninggalake) nindakake dosa lan uripé dadi ora tertib, mula dosa iku bakal nimpah marang kowe; kajaba, mesthi waé, kowe ninggalake dheweke kanthi sarujukan bebarengan, sawisé rembugan karo dheweke, lan kanggo kabecikané dhéwé. – Nanging serahna prakara iki marang Gusti; lan miturut karsa katresnané Gusti marang manungsa, mangkono uga tumindaké.

122. Wong ora pantes sedhih babagan prakara donya iki, nanging mung sedhih amarga dosa. Mangkono uga, '*bungah karo wong-wong sing bungah*' tegesé melu bungah karo wong-wong sing unggul ing kabecikan manut Gusti lan bungah ing pangarep-arep berkah ing tembe; lan '*sedhih karo wong-wong sing sedhih*' tegesé ngrasakaké rasa sedhih bareng karo wong-wong sing dosa nalika padha tobat.

123. (Bab '*Berkah kanggo para panyebar katentreman*'). Luwih becik nggawa katentreman ing atiné dhéwé: iki pantes kanggo saben wong – lan kabegjan tumrap sing nindakake. Nanging ora cocog kanggo saben wong nyawijiake maneh wong-wong sing padha pasulayan, kajaba mung wong sing bisa nindakake kuwi tanpa ngrusak awake dhewe. Wong sing ringkih, nanging, kudu bungah karo tentreming kabèh wong, nanging ora kudu dadi perantara kanggo nyawijiake saben wong, kajaba mung wong-wong sing ditresnani ing Gusti; lan sanajan mangkono, mung nalika ora ana bebaya kanggo nyawane dhewe.

124. 'Aku dihina wong tartamtu: apa sing kudu tak lakoni?' – Lakoni kabecikan marang dheweke.

125. 'Nalika salah siji bapa teka marang aku, aku ora duwe apa-apa sing pantes kanggo diwenehake marang dheweke – lan aku sedhih.' – Pikiran kaya ngono iku asalé saka setan. Cukup wenehi apa sing kowe duwé, kaya sing dikandhakake: '*Aja kakehan ngarep-arep marang donya*, lan aja padha nggumun marang *kasugihané*' (Ibr. 13:5), – lan Gusti Allah bakal maringi kabar marang wong-wong mau bab semangatmu. Nalika kowe uga arep menyang panggonan liya, aja ngarep-arep bakal nemu katentreman ing kana – supaya kowe ora kuciwa; nanging nalika, sawise ngarep-arep nemokake katentreman, kowe ora nemu, kowe bakal ngomong ala marang wong sing nampani kowe: nanging fitnah iku patié nyawa. – Panjenana kabèh bab: amarga ing kéné ana panguripan rohani lan pangopenan nyawa lan katentreman.

126. Sapa waé sing njaluk pitutur marang para bapa iku niru Kristus, sing '*ngendhekaké dhiri, njupuk wujud abdi*' (Fil. 2:7–8). Wong sing urip tanpa pitutur iku mungsuhé dhéwé, amarga Kitab Suci kandha: '*Tindakna kabèh kanthi pitutur*' (Sir. 32:21). Luwih migunani takon kanthi andhap asor tinimbang ngetutake karsa dhéwé; amarga Gusti piyambak sing paring tembung ing cangkémé wong sing ditakoni, amarga andhap asor lan katulusan atiné sing takon.

127. Aja tau mbantah bab iman: Gusti ora nuntut iki saka kowe, nanging mung supaya kowe percaya kanthi bener, kaya sing kowe tampi saka Gréja Suci nalika baptisan, lan supaya kowe netepi dhawuhe. Netepi iki, lan kowe bakal slamet. Nanging, yen kowe ditakoni, kandhaa: 'Nyuwun pangapunten, para bapa suci, iki ngluwihi kawruh kula.'

128. Aja ngulik apa wae sing ora dadi tuntutan ing Gusti marang kowe, nanging cukup puas, kaya sing wis tak kandhakake mau, karo pangakuan iman sing sejati, lan aja penasaran bab apa wae saliyané iku.

129. Nalika kowe ana ing antarane wong awam lan padha miwiti ngobrol kosong, yen kowe ora ana kabutuhan khusus, tinggalna; nanging yen ana kabutuhan, alihna pikiranmu marang pandongamu dhéwé, tanpa ngadili wong-wong mau, nanging nyadari kelemahanmu dhéwé. – Nanging, yen padha niat becik marang kowe lan kowe ngerti yen padha gelem ngrungokake Sabda Gusti, cobanen ngowahi omongan kosong kuwi dadi bab sing migunani – kanthi nyritakake marang wong-wong mau babagan uripe para Wali.

130. Nalika ana wong sing kowe kenal nyekel spekulasi sesat, ajak dhèwèké supaya ngerti iman sing sejati, nanging aja mbantah karo dhèwèké, lan aja kepéngin ngrungokaké spekulasiné, supaya kowe ora kena racuné. Yen dhèwèké kepéngin krungu kabeneran iman, arahna dhèwèké marang Para Bapa Agung, sing bisa maringi paedah marang dhèwèké ing Kristus. Kanthi mangkono kowé bakal mbantu dhèwèké manut kersaning Gusti tanpa ngrusak awakmu dhéwé. Nanging yèn sawisé pangéling kapisan lan kapindho dhèwèké ora ngowahi lakuné, mula, miturut pangandikane Rasul, '*singkirna dhèwèké*' (Titus 3:10).

131. 'Nalarku kandha supaya aku ora asring ninggalake omah, nanging kanyata ana pirang-pirang ibadah ing minggu iki: apa aku kudu melu, utawa luwih becik tetep ing omah lan nyawisake wektu kanggo ndedonga?' – Yen sampeyan ngerti manawa nalika metu saka omah, patemon-patemon sing sampeyan alami marakake cilaka, mula luwih becik sampeyan ora asring metu, sanajan kanggo ibadah ing gréja, nanging mung kadhang-kadhang; amarga meneng bisa nylametake saka akèh bebaya.

132. "Nanging, yen aku nemokake perlu ninggalake omah, apa kanggo kabutuhanku dhéwé utawa kanggo kapentingan bapak-bapakku, apa ora bakal abot ing atiku yen aku ora menyang gréja (ing kahanan kaya ngono)?" – Yen kowe kudu metu saka omah amarga kabutuhan, utawa miturut dhawuh bapak, upayakna nindakake urusanmu kanthi ajrih marang Gusti, lan aja kuwatir ora bisa rawuh ing ibadah; nanging sawise rampunge ibadah, bali menyang omahmu lan ing kana renungana marang dosamu. Nanging, yen kowe metu saka omah amarga males utawa gampang keganggu, luwih becik menyang ibadah ing gréja lan aja nganti pikiranmu nyasar, nanging tetep fokus marang awakmu dhéwé.

133. "Apa luwih becik menyang gréja ing wayah bengi (kanggo berjaga), utawa berjaga ing omah sak apik-apike?" – Luwih becik berjaga ing omah, amarga ing gréja asring ana omongan kosong.

134. "Ana pikiran sing marakake aku krasa kurang sarana sing dibutuhake, nganti mikir aku ora bisa nyukupi kabutuhan keluargaku – lan saka kene aku kroso sedhih." – Iki sedhih saka saben jinis. Yen kita nduwé pangarep-arep marang Gusti, Panjenengané dhéwé bakal nuntun kita manut kersané. Mula saka iku, '*Serahna sedhihmu marang Gusti*' (Mazmur 54:23), lan Panjenengané kuwasa cukup kanggo nyukupi kowe lan keluargamu kabèh sing perlu, tanpa sedhih utawa susah. Ucapna marang Panjenengané: '*Karepmu kelakon*', lan Panjenengané ora bakal ninggalaké kowe ing sedhih utawa susah.

135. 'Nalika aku nindakake tumindak sing ora adil banjur mbenerake, pikiranku dadi sombong, kaya-kaya aku wis nindakake kabecikan; apa sing kudu tak kandhakake marang pikiranku ing kahanan iki?' – Wenehana dhèwèké: tanpa Gusti kita ora bisa nindakake apa-apa sing becik, kaya sing diandharaké Panjenengané dhéwé: '*Tanpa Aku kowé ora bisa nindakake apa-apa*' (Yohanes 15:5). Lan Rasul kandha: '*Apa sing kowé duwé sing ora kowé tampa?*' Nanging yèn kowe nampa iku, kok sombong kaya-kaya kowe ora nampa iku?' (1 Kor. 4:7). Mula, yèn kita ora kena sombong sanajan nindakake kabecikan, luwih-luwih manèh yèn mung nyingkiri piala. Iku kabodhoan gedhé yèn sombong amarga kita ora nindakake dosa.

136. 'Saben panganan duwé rasa legi alamiah: apa kuwi ora mbabayani kanggo sing mangan?' – Gusti Allah wis maringi rasa legi marang saben jinis panganan, lan ora ana bebaya kanggo sing nampa kanthi pangucap syukur. Nanging, kita kudu tansah ngati-ati marang kecanduan: amarga kuwi mbabayani kanggo nyawa.

137. 'Apa ora ora pantes nindakake apa-apa kanthi cara supaya asilé resik lan tertib, contoné nalika aku lagi mbangun omah, utawa nindakake apa waé?' – Ora ana sing salah nggawe soko supaya rapi lan ayu, kanggo tujuan sing dikarepake, nanging tanpa keterikatan, amarga Gusti seneng marang kabèh sing suci. Nanging, yen kowe weruh ana katresnan marang sawijining barang ing jeroning atimu, elinga pungkasané—kaya piye iku bakal rusak—lan kowe bakal tentrem; amarga ora ana siji barang sing tetep ing wangun sing padha, nanging kabèh iku lumaku lan bisa owah.

Abba Dorotheus sing kinormatan

Crita cekak babagan piyambakipun

Abba Dorotheus mekar ing pungkasan abad kaping enem lan wiwitan abad kaping pitu. Dheweke nglampahi masa enom kanthi sinau ilmu donya kanthi rajin banget. Sawise ngrampungake pendhidhikan, dheweke manggon sawatara wektu ing tanah kelairane, ora adoh saka biara Abba Serid, bisa uga ing Ashkelon utawa Gaza. Dheweke duwe kahanan ekonomi sing cukup. Dheweke ora suwe banjur ketemu karo para sepuh agung Barsanuphius lan Yohanes, sing piwulange nggerakake atine kanggo ninggalake kabeh lan ngucapake sumpah monastik ing biara Abba Serid, ing kana panggonane. Ing sangisoré pituduhé, dhèwèké nampa latihan monastik, sanadyan utamané ing sangisoré pituduhé Sang Sepuh Yohanes, nalika ing wektu sing padha nindakake tugas sing diparingaké déning abbot biara, sing kaping pisan maringi dhèwèké tugas ngawasi omah tamu lan banjur rumah sakit. Ing mangsa pungkasan ngabdi iki, dhèwèké dadi mentoré Santa Dositheus. Sawisé seda Abba Serida lan Sang Pundit Yohanes, nalika mentoré sing padha, Barsanuphius Agung, mundur sakabehé menyang selé, Pendeta Dorotheus ninggalaké komunitas Abba Serida lan dadi abbot ing biara liya. Piwulangé, sing diwènèhaké marang murid-muridé, kamungkinan asalé saka mangsa iki. Piwulang-piwulang iki, sing cacahé ana rong puluh siji, bebarengan karo sawatara surat, iku kabèh sing isih ana minangka warisan saka tulisané Bapa iki, sing padhange piwulangé nyebar ora mung ing komunitas biara nanging uga ing antarané umat Kristen ing papan sing adoh-adoh. Wektu seda panjenengané dianggep watara taun 620. Dina rayané tanggal 5 Juni.

Pitutur Kanggo Para Asceta

(Disalin kanthi urut)

1. Ing kabecikané, Gusti Allah wis maringi kita paugeran sing nyucèkaké kita, supaya, yèn kita kersa, kanthi netepi paugeran mau, kita bisa resik ora mung saka dosa nanging uga saka hawa napsu kuwi dhéwé. Amarga hawa napsu iku siji bab, lan dosa iku bab liya. Hawe-hawe iku: nesu, kesombongan, napsu marang kesenengan, sengit, kepinginan ala, lan sapiturute. Dosa, nanging, yaiku tumindak nyata saka hawe-hawe, nalika wong nindakake kuwi kanthi tumindak, tegesé, nindakake tumindak-tumindak sing digerakake hawe-hawe nganggo badan; amarga wong bisa nduwé hawe-hawe tanpa nindakake miturut kuwi.

2. Hukum (Lawas) ditujokaké kanggo mulang kita supaya ora nindakake apa sing kita dhéwé ora kepéngin nampa; mulané iku mung ngalang-alangi kita saka nindakake sing ala. Saiki, nanging (ing Prajanjian Anyar), kita diwajibaké ngusir hawa napsu sing nyurung kita tumindak ala – kebencian dhéwé, napsu dhéwé, katresnan marang kamulyan dhéwé, lan hawa napsu liya kaya ngono.

3. Rungokna apa sing diandharake Gusti: *'Sinaua marang Aku, awit Aku iki alus lan andhap asor ing manah, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu'* (Matéus 11:29). Ing kéné Panjenengané mbukak oyod lan sabab saka kabèh kabecikan lan ubaté – sabab saka kabèh sing apik; Panjenengané wis nerangaké kanthi cetha yèn kesombongan wis ndadèkaké kita asor, lan yèn welas asih ora bisa dipikolehi kajaba lumantar kebalikané, yaiku andhap asor. – Napa kita kudu ngalami kabèh sedhih iki? Apa ora amarga kesombongan? Manungsa diciptakaké kanthi kabungahan ing saben jinis lan manggon ing Swarga. Nanging dhèwèké diprentah supaya ora nindakake siji bab, nanging malah nindakake kuwi. Apa kowé weruh kesombongan? Apa kowe weruh duraka (putri saka kesombongan)? – Banjur Gusti Allah ngendika: manungsa ora bisa nikmati siji kabungahan; yen ora ngrasakake cilaka, dheweke bakal luwih adoh lan musna sakabehe; yen ora ngerti apa iku sedhih lan susah, dheweke uga ora bakal ngerti apa iku kabungahan lan tentrem; – lan Gusti Allah ngusir dheweke saka Taman Eden. – Ing kono dhèwèké ditinggalaké marang katresnan dhiri lan karsa dhèwèké dhéwé, supaya kuwi bisa mecah balungé, lan lumantar kuwi dhèwèké sinau ora ngetutaké dhèwèké dhéwé nanging dhawuhé Gusti Allah, lan supaya sangsara saka ora patuh kuwi mulang dhèwèké kabungahan saka patuh, kaya sing diandharaké déning Nabi: *'Pembalihanmu marang dosa bakal maringi piwulang'* (Yer. 2:19). – Saiki uga, kabecikaning Gusti nyuwun: *'Mangga marani Aku, kowe kabeh sing padha nyambut gawe lan abot bebanmu, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu'* (Mat. 11:28). Kaya-kaya ngendika: kowe wis ngupaya lan nandhang sangsara, lan ngrasakake akibat ala saka duraka; ayo saiki mbalèk; uripna manèh awakmu kanthi andhap asor, tinimbang kesombongan sing wis matèni awakmu. *'Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah, lan kowe bakal nemu katentreman kanggo atimu'* (Matius 11:29).

4. Abba Markus ngendika: tanpa pangapusan atiné, ora mungkin bébas saka ala lan éntuk kabecikan. Lumantar pangapusan atiné, wong dadi manut marang dhawuh, bébas saka ala, éntuk kabecikan – banjur munggah menyang pangayomané.

5. Sawetara wong sing tresna marang Gusti, sawisé mungkasi pakaryané hawa napsu lumantar baptisan suci, kepéngin ngalahaké hawa napsu mau lan dadi tanpa hawa napsu; kaya ta St. Antonius, St. Pachomius, lan para Bapa liya sing nggawa Gusti. Padha mutusaké kanggo '*ngresiki awaké dhéwé saka kabèh rereged daging lan roh*' (2 Kor. 7:1). Nanging padha mangertos menawa nalika urip ing donya, iku ora gampang digayuh, mula padha nyusun cara urip dhéwé sing istimewa, yaiku urip nyendhiri adoh saka donya, lan wiwit mlayu saka donya lan manggon ing ara-ara gersang, nglakoni tapa lan nglakoni ibadah bengi-bengi, turu ing lemah gersang, lan nahan kabèh kahanan angel liyané, sawise padha nilar tuntas tanah kelairané lan kulawargané, uga tanah lan bandha-bandhané.

6. Ora mung padha netepi paugeran, nanging uga padha maringi sesajen marang Gusti Allah. Paugeran mau diwenehake marang kabèh wong Kristen, lan saben wong Kristen wajib netepi. Iki padha karo pajeg sing kudu dibayar marang raja ing donya. Nanging kaya ana wong agung lan mulya ing donya sing ora mung mbayar pajeg marang raja nanging uga maringi kado – kang amarga iku padha diparingi pakurmatan khusus, ganjaran, lan pangalembana: mangkono uga para Bapa ora mung mbayar pajeg marang Gusti kanthi netepi paugeran, nanging uga nyuguhake peparang marang Panjenengané – kasucian lan ora nduwé apa-apa, sing dudu paugeran nanging tumindak saka karsa bébas: amarga bab sing kapisan iku diandharake: '*Sapa waé sing bisa nampa, mugi nampa*' (Matéus 19:12), lan bab sing kapindho: '*Yen kowe kersa sampurna... adol kagunganmu lan wenehana marang wong mlarat*' (Matt. 19:21).

7. Padha nyalibaké donya kanggo awake dhéwé, banjur padha nyalibaké awake dhéwé marang donya, niru Rasul, sing kandha: '*Donya wis disalibaké marang aku, lan aku marang donya*' (Gal. 6:15). Amarga nalika sawijining wong nyingkiri donya lan dadi biarawan—ninggalake wong tuwa, bandha, lan kabèh urusan lan kuwatir donya—mangkono dhèwèké nyalibaké donya kanggo dhèwèké dhéwé. Lan nalika, sawisé mbebasaké dhiri saka bab-bab ing njaba, dhèwèké nglawan kesenengan-kesenengan mau dhéwé, utawa nglawan hawa napsu marang barang-barang, lan nglawan karsa dhèwèké dhéwé, lan matèni hawa napsu mau, nalika kuwi dhèwèké nyalibaké dhiri marang donya – lan bisa kandha kanthi wani kaya Rasul: '*Donya wis disalibaké marang aku, lan aku marang donya*'.

8. Para Bapa kita, sawise nyalibake donya marang awake dhewe, uga nyalibake awake dhewe marang donya, kanthi nyawisake awake dhewe kanggo tapa brata. Bab kita, sanadyan katon wis nyalibake donya marang awake dhewe kanthi ninggalake donya lan mlebu biara; nanging kita ora kepengin nyalibake awake dhewe marang donya, amarga kita isih tresna marang kesenengane, isih kagandheng karo donya, simpati marang kamulyane, lan isih nyimpen katresnan marang panganan, sandhangan, lan kesia-siaan liyane. Nanging, kita ora kena tumindak kaya ngono; kaya kita wis nyingkiri donya lan kagungané, kita uga kudu nyingkiri keterikatan kita marang barang-barang kuwi.

9. Kita wis ninggalake donya; ayo uga ninggalake keterikatan kita marang donya. Amarga keterikatan kuwi maneh ngiket kita marang donya lan nyawiji kita karo donya, sanajan iku bab-bab sing sepele, lumrah, lan ora ana regane. Nanging yèn kita kepengin owah sakabèhé lan bébas saka ikatan, ayo sinau motong hawa napsu dhéwé—sanadyan bab sing digandhèngaké remeh. Amarga ora ana sing maringi paédah gedhé marang wong kaya ngendhalèni kersané dhéwé; lan pancèn, wong bakal luwih makmur saka iki tinimbang saka kabecikan liya. Ing wektu sing padha, pangendalian karsa lan hawa napsu kaya ngono bisa kelakon saben wayahe. Contone, ana wong sing lagi mlaku; ana pikiran sing kandha, '*Delengen kéné lan kana,*' nanging dhèwèké nahan karsa lan ora ndeleng. Dheweke nemoni wong-wong padha ngomong; ana pikiran kandha, '*Ngomong siji utawa loro tembung karo wong-wong mau,*' nanging dheweke nahan kepinginan kuwi lan meneng wae. Dheweke nyedhaki pawon; ana pikiran kandha, '*Mlebu lan takon apa sing lagi disiapake juru masak,*' nanging dheweke nahan kepinginan kuwi lan ora mlebu, lan sateruse. – Kanthi ngendhaleni hawa nape ing cara kaya ngono, dhèwèké dadi biasa ngendhaleni hawa nape mau lan, diwiwiti saka prakara cilik, tekan titik ngendi dhèwèké bisa ngendhaleni hawa nape mau kanthi gampang lan tentrem sanajan ing prakara gedhé; lan saéngga pungkasané dhèwèké ora nduwé karsa dhéwé manèh, lan apa waé sing kelakon, dhèwèké tetep tentrem. Mangkono, kanthi motong kersané dhéwé, wong éntuk netralitas; lan saka netralitas, kanthi pitulunganing Gusti, wong munggah marang tanpa napsu sing sampurna.

10. Salah siji saka para sesepuh ngendika: '*Luwih saka kabèh, kita butuh andhap asor.*' Napa panjenengané ngendika mangkono? – Napa panjenengané ora ngendika yèn, luwih saka kabèh, kita butuh pangendalian dhiri? Amarga Rasul ngendika: '*Saben atlit ngendhalèkaké dhiri ing kabèh bab*' (1 Kor. 9:25). Utawa napa panjenengané ora ngendika yèn, luwih saka kabèh, kita butuh ajrih marang Gusti Allah? Amarga katulis ing Kitab Suci: '*Wedi marang Gusti iku wiwitaning kawicaksanan*' (Amsal 1:7). Napa uga dhèwèké

ora kandha yèn ing ndhuwur kabèh kita butuh sedekah utawa pracaya? Amarga ana tulisan: '*Dosa-dosa dibersihaké lumantar sedekah lan pracaya*' (Amsal 15:27), lan maneh: '*Tanpa pracaya ora mungkin nyenengaké Gusti Allah*' (Ibr. 11:6). Napa, mula, sawisé nyisihaké kabèh bab sing pancèn perlu kuwi, dhèwèké mung nekenaké andhap asor? Para Sepuh nunjukaké marang kita yèn tanpa andhap asor, ora ana siji waé saka ajrih marang Gusti, sedekah, pracaya, pangendalian dhiri, utawa kabecikan liya sing bisa sampurna. Amarga lumantar andhap asor kabèh panah mungsuh lan lawané bisa dipecah. Kabeh para wali wis mlaku ing dalane lan lumantar pakaryane. '*Delengen asor lan pakaryanku, lan apura kabeh dosaku,*' kandha Pemazmur; lan maneh: '*Aku ngendhegake awakku, lan Gusti nylametake aku*' (Mazmur 24:18; 114:6).

11. Sang wali sing padha uga ngendika: andhap asor ora nesu marang sapa wae, lan uga ora nyurung sapa wae supaya nesu. Andhap asor narik sih rahmaté Gusti marang jiwa; lan nalika sih rahmaté Gusti rawuh, iku nylametaké jiwa saka loro hawa napsu sing abot iki. Amarga apa sing luwih abot tinimbang nesu marang tangga teparo lan nyurung dhèwèké supaya nesu? – Nanging apa aku ngomong yèn kerendahan ati mung nylametaké kita saka loro hawa napsu iki waé? Kerendahan ati nylametaké nyawa saka saben hawa napsu lan saben godaan.

12. Nalika Santo Antonius mirsani kabèh jerat setan sing sumebar ing ngajengé lan, kanthi nglegak, nyuwun marang Gusti, 'Sapa ta sing bisa uwal saka iku?', Gusti mangsuli, 'Rendah asih bisa uwal saka iku', lan, sing luwih nggumunake, nambahake, 'Jerat-jerat kuwi malah ora nyentuh dhèwèké'. Apa kowe weruh kakuwatan saka kabecikan iki? Satemene, ora ana sing luwih kuwat tinimbang andhap asor; ora ana sing bisa ngalahake. Yen ana prakara sing nyedhihaké tumeka marang wong andhap asor, dhèwèké langsung nyalahaké dhiri, ngakoni yèn dhèwèké pantes nampa kuwi – lan ora bakal nyalahaké sapa-sapa, utawa nyalahaké wong liya. Kanthi mangkono, dhèwèké nampa apa sing kelakon tanpa kélangan tentrem, tanpa sedhah, kanthi tentrem sing sampurna; mulané dhèwèké ora nesu marang sapa-sapa, lan ora nyurung sapa-sapa nesu.

13. Ana loro jinis andhap asor, kaya ana loro jinis kesombongan. '*Jinis kesombongan kapisan*' yaiku nalika wong nyalahake sedulur, ngukum lan ngremehake kaya ora ana regane, nalika nganggep awake dhewe luwih unggul. Yen wong kaya ngono ora enggal sadar lan ora ngupaya mbenerake laku, dheweke alon-alon mlebu ing '*bentuk kapindho saka kesombongan*', yaiku kesombongan marang Gusti Allah piyambak lan ngatributake tumindak lan kabecikané marang awake dhewe tinimbang marang Gusti Allah, kaya-kaya wis ngrampungake mau kanthi upaya dhewe, liwat kawruh lan akal, lan ora amarga pitulungan Gusti Allah. Saka kéné kita bisa weruh apa waé sing kalebu loro jinis andhap asor. 'Andhap asor *kapisan*' iku ngarani sedulur kita luwih wicaksana lan ing kabèh bab luwih unggul tinimbang awake dhéwé – utawa nganggep awake dhéwé luwih asor tinimbang kabèh wong liya. 'Andhap asor *kapindho*', nanging, iku nyandhak kabèh pakaryan kita marang Gusti Allah. Lan iki sing dadi andhap asor sing sampurna saka para Wali.

14. Andhap asor sing sampurna lair saka pambeneran dhawuh-dhawuh. Nalika ana woh sing akèh ing wit, wohé dhéwé sing nundhukaké cabangé mudhun lan ndadékaké layu; déné cabang sing ora ana wohé munggah lan thukul lurus. Ana wit-witan tartamtu (kaya wit jeruk lemon) sing ora ngasilaké woh nalika cabangé tuwuh munggah; nanging yèn ana wong njupuk watu, ngiket ing cabang lan mbengkokaké mudhun, mula wit kuwi ngasilaké woh. Mangkono uga, nalika jiwa andhap asor, iku ngasilaké woh, lan saya akèh woh sing diasilaké, saya andhap asor jiwané. Mula saka iku, saya cedhak para Wali marang Gusti, saya rumangsa yèn dhèwèké iku wong dosa. Mangkono Abraham, nalika ndeleng Gusti, nyebut dhèwèké '*bledug lan abu*' (Kejadian 18:27); Yesaya, sawisé nyumurupi Gusti Allah ing kamulyané sing luhur, muni banter: '*Celaka aku! Aku binasa; awit aku wong sing najis*' (Yesaya 6:5).

15. Ora ana siji waé sing bisa nerangaké kanthi tembung apa iku andhap asor, utawa kepiyé iku lair ing jiwa, kajaba yèn dhèwèké wis sinau kuwi liwat pengalaman. Ora ana siji waé sing bisa mangertèni iki mung saka tembung waé. Nalika semana, Abba Zosima lagi mbahas bab asor (yen sapa waé luwih suci, luwih asor atiné), banjur ana sawijining sofis sing ana ing kono takon marang dhèwèké: 'Apa panjenengan ora ngerti yèn panjenengan nduwèni kabecikan? Lha, panjenengan kan netepi dhawuh-dhawuh: mula piye kok nalika nindakake kuwi panjenengan nganggep awaké dhéwé wong dosa?' Sesepuh mau ora bisa manggih wangsulan kanggo diwenehake, nanging mung ngendika: 'Aku ora ngerti apa sing arep tak kandhakake marang kowe, nanging aku nganggep diriku wong dosa.' Lan nalika sofis mau terus ngganggu dheweke kanthi pitakon: 'Kepiye?' – sesepuh mau mung ngendika marang dheweke: 'Aku ora ngerti kepiye; nanging aku pancen nganggep diriku kaya ngono. Aja ngganggu aku.' Mangkono, nalika Abba Agathon meh seda, para sedulur padha kandha marang piyambakipun, 'Bapak uga wedi, Pak?' piyambakipun mangsuli: 'Sak kuwasa kula, kula meksa dhiri kula netepi paugeran, nanging kula namung manungsa, lan kados pundi kula saged mangertos

menawa pakaryan kula nyenengake Gusti Allah? Amarga paukuman Gusti Allah punika siji prakara, lan paukuman manungsa punika prakara sanes.'

16. Bab apa sing nuntun marang andhap asor, salah siji para sepuh kandha mangkene: 'Lampah marang andhap asor iku lumantar pakaryan badan sing ditindakake kanthi wicaksana, lan kanthi nganggep awake dhewe luwih asor tinimbang wong liya kabèh, lan kanthi ndedonga tanpa kendhat marang Gusti.' – Gawean kasar nuntun nyawa marang andhap asor, amarga nyawa ngrasakaké bebarengan karo badan lan melu ing kabèh sing kelakon ing jerone. Kaya gawean kasar ngendhakaké badan, mangkono uga nyawa andhap asor bebarengan karo badan. Nganggep awaké dhéwé luwih asor tinimbang kabèh wong iku ciri khas saka andhap asor, lan nglakoni lan nglatih iki sacara alami nancepake andhap asor lan mbusak kesombongan sing wis kasebut sadurungé. Amarga kepiye bisa ana wong sing sombong marang wong liya, utawa nyalahké lan nyingkirké wong liya, yèn dhèwèké nganggep awaké dhéwé luwih asor tinimbang kabèh wong? – Mangkono uga, ndedonga tanpa kendhat kanthi cetha nentang kesombongan – jinis kapindho. Amarga cetha manawa dhèwèké nyawiji marang kerendahan ati, sapa waé sing ngerti yèn dhèwèké ora bisa nglakoni kabecikan apa waé tanpa pitulunganing Gusti, ora nate kendhat ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané maringi sih rahmat marang dhèwèké. Napa wong sing ndedonga tanpa kendhat, sanajan dianggep pantes nindakake apa wae, ora bisa dadi sombong, amarga ngerti sebabe dheweke bisa kaya ngono? Amarga dheweke ora bisa nyandhakake iki marang kekuwatané dhéwé, nanging nyandhakake kabèh kasil marang Gusti, tansah matur nuwun marang Panjenengané lan tansah nyuwun marang Panjenengané, karo gemeter supaya ora kapisah saka pitulungan kuwi. Mula, dhèwèké ndedonga kanthi andhap asor lan dadi andhap asor amarga ndedonga; lan saya maju ing kabecikan, saya andhap asor; lan nalika dhèwèké andhap asor, dhèwèké nampa pitulungan lan saya maju ing andhap asor.

17. Nalika Gusti Allah nyipta manungsa, Panjenenganipun paring ing sajroning atiné sawijining bab ilahi—pamanggih kados percikan geni, kang nduwèni padhang lan anget—pamanggih kang maringi padhang marang pikiran lan nuduhaké apa sing becik lan apa sing ala. Iki diarani nurani—lan iku hukum alam. Kanthi manut paugeran iki – nurani – para Patriark lan kabèh Wali, sanajan sadurungé ana paugeran tulisan, padha éntuk sih saka Gusti. Nanging nalika, lumantar Kejatuhan, manungsa menindhes lan nginjak-injak nuranine, mula hukum tulisan dadi perlu, para Nabi Suci dadi perlu, lan rawuhe Gusti kita Yesus Kristus uga dadi perlu – kanggo mbukak lan mbalekake maneh, supaya percikan sing wis keblèk bisa murub manèh lumantar ngetutake Prajanjian Suci Panjenengané.

18. Saiki ana ing daya kita, apa arep mateni maneh utawa ngidini sumunar ing jero kita lan maringi padhang, yen kita manut. Nalika nurani kita ngandhani supaya nindakake soko, nanging kita ngliwakake – lan nalika iku ngandhani maneh, kita ora tumindak, malah terus nginjak-injak; mula kita nyekel – lan iku ora bisa maneh ngandhani kita kanthi cetha amarga beban sing nyandhak, nanging kaya obor sing sumunar saka mburi nurani, iku wiwit nuduhake marang kita bab-bab sing saya peteng lan peteng. Kaya ing banyu kang keruh amarga akèh endapan, ora ana sing bisa ndeleng pasuryané dhéwé, mangkono uga, amarga dosa, kita ora bisa mangertèni apa sing diandharaké nurani kita – nganti katon yèn kita kaya ora nduwé nurani babar pisan.

19. Nurani diarani mungsuh amarga tansah nolak karsa ala kita lan ngélingaké kita apa sing kuduné kita lakoni nanging ora kita lakoni; lan yèn kita nindakake apa sing ora kuduné kita lakoni, nurani ngadili kita. Mulane Gusti nyebut iku mungsuh, lan paring dhawuh marang kita: *'Tetep rukun karo mungsuhmu nalika isih ana ing dalan'* (Matéus 5:25), tegesé ing donya iki, miturut St. Basil Agung.

20. Mula saka iku, ayo padha ngreksa nurani kita nalika isih ana ing donya iki; aja nganti iku nyalahake kita amarga nindakake sing ala; aja nganti kita nginjak-injak iku ing apa bae, sanajan iku prakara sing paling cilik. Elinga, saka ngliwakake prakara cilik iki sing sejatine ora pati wigati, kita banjur ngliwakake uga prakara gedhe. Yen ana wong sing wiwit kandha: 'Apa bedane yen aku mangan panganan cilik iki? Apa bedane yen aku ndeleng iki utawa iku?', saka kene: 'Apa bedane ing iki, apa bedane ing iku' – dhèwèké tiba ing kabiasaan ala lan wiwit ngliwakaké apa sing gedhé lan wigati lan nginjak-injak nuranié; lan kanthi mangkono, dadi atos ing kabecikan, dhèwèké bakal ana ing bebaya tiba ing kahanan ora peka sakabehé.

21. Sapa waé kudu njaga nuraniné ing sesambungan karo Gusti Allah, karo tanggané, lan karo kabèh prakara. – Ing sesambungan karo Gusti Allah, wong njaga nuraniné kanthi ora ngliwakaké dhawuh-dhawuhé; malah ing kth sé sing ora katon déning wong liya lan sing ora ana sing nuntut, wong tetep njaga nuraniné marang Gusti Allah kanthi rahasia. – Njaga kesucian ati nalika sesambungan karo tangga teparo mbutuhake supaya kita ora nindakake apa wae sing, kaya sing kita ngerti, bisa nglarani utawa nggodha tangga teparo, apa

liwat tumindak, tembung, penampilan, utawa pandangan. – Njaga kesucian nurani ing babagan barang-barang donya tegese ora nindakake panyalahgunaan marang barang apa wae, ora ngidini rusak, lan ora mbuwang tanpa perlu. – Ing kabèh bab iki, manungsa kudu njaga nuraniné murni lan tanpa cacad, supaya ora tiba ing kasangsaran sing dielingaké Gusti piyambak (Matéus 5:26).

22. Santo Yohanes kandha: *'Katresnan sing sampurna ngusir rasa wedi'* (1 Yohanes 4:18). Nanging kepiye carane Nabi Daud sing suci kandha: *'Wedi marang Gusti, kowe kabeh para suci-Nya'* (Mazmur 33:10)? Iki nuduhake ana loro jinis wedi: siji wiwitan, lan sijine sampurna – siji ciri wong pamula, lan sijine ciri para suci sampurna sing wis nggayuh ukuran katresnan sampurna. Sapa waé sing netepi kersaning Gusti amarga wedi paukuman isih dadi pamula; nanging sapa waé sing netepi kersaning Gusti amarga katresnan marang Gusti—kanggo nyenengake Gusti—diteraké katresnan iki menyang wedi sing sampurna, ing ngendi sawisé ngrasakaké éndahé manggon bebarengan karo Gusti, dhèwèké wedi mbalik, wedi kelangan iku. Lan iku wewini sing sampurna, sing lair saka katresnan, sing ngusir wewini wiwitan.

23. Ora mungkin nggayuh ajrih sampurna kajaba wong mau luwih dhisik nduwé ajrih wiwitan. Sirakh sing Wicaksana kandha: *'Ajrih marang Gusti iku wiwitan lan pungkasan'* (Sirakh 1:15, 18). 'Wiwitan' iku nuduhaké rasa wedi wiwitan, sing banjur diterusaké karo rasa wedi sampurna saka para Wali. Rasa wedi wiwitan iku ciri khas saka kahanan rohani. Iku nglindhungi jiwa saka saben kejatuhan; amarga ana pangandika: *'Mlalu marang Pangeran, saben wong padha adoh saka sing ala'* (Amsal 15:27). Nanging sapa waé sing nyingkiri ala amarga wedi paukuman, kaya budhak sing wedi marang tuwané, alon-alon banjur nindakake kabecikan kanthi sukarela – ing wiwitan, kaya buruh upahan, ngarep-arep ganjaran kanggo kabecikane. Nanging, yen dheweke terus kaya ngono—ngindhari sing ala amarga wedi, kaya budhak, lan nindakake kabecikan kanthi pangarep-arep ganjaran, kaya buruh upahan; mangkono, kanthi manggon ing kabecikan lumantar sih-rahmaté Gusti lan nyawiji karo Gusti miturut pangajabé, pungkasané dhèwèké éntuk rasa seneng marang kabecikan, nganti ngerti apa sing saktenané becik – lan ora kepéngin misah manèh saka iku. Banjur dhèwèké nggayuh kaluhuran minangka anak, lan tresna marang kabecikan demi kabecikané dhéwé – sanadyan dhèwèké wedi, iku amarga dhèwèké tresna. Iki wedi agung lan sampurna.

24. Proses alon-alon iki uga diterangake dening Nabi Daud ing tembung-tembung ing ngisor iki: *'Malih saka sing ala lan lakoni kabecikan; goleki tentrem lan terus ngupaya'* (Mazmur 33:15). *'Mbali saka ala,'* pangandikane, yaiku nyingkiri kabèh ala sacara umum; mbali saka saben tumindak sing nuntun marang dosa. Nanging sawisé ngendika kuwi, dhèwèké ora mandheg ing kono, nanging nambahaké: *'lan nindakaké kabecikan'*. Amarga ana sawatara wong sing ora nindakaké ala, nanging uga ora nindakaké kabecikan; contoné, dhèwèké ora nindhes wong liya, nanging ora nuduhaké welas asih, utawa dhèwèké ora sengit, nanging uga ora tresna. Sawisé ngendika kuwi, dhèwèké nerusaké kanthi logis: *'Goleka katentreman lan upayakna.'* Dhèwèké ora mung kandha *'goleka'*, nanging *'upayakna kanthi tekun supaya kowé bisa éntuk katentreman kuwi'*. – Ati-ati tenan karo tembung-tembung iki, lan perhatèkna kaelokan sing diamati déning Sang Wali. – Nalika ana wong diparingi sih supaya bisa adoh saka ala, banjur kanthi pitulunganing Gusti Allah kanthi tekun nindakake kabecikan, serangan mungsuh bakal langsung munggah nglawan dhèwèké – lan dhèwèké ngupaya, nyambut gawe, lan krasa susah, kadhangkala wedi bali menyang ala kaya budhak, kadhangkala ngarep-arep ganjaran kanggo kabecikane kaya buruh upahan. Nanging nalika nahan serangan saka mungsuh, perang nglawan lan nolak mungsuh; digerakake dening dorongan iki, sanadyan nindakake kabecikan, dheweke nindakake kanthi sedhik gedhe lan kakehan gawe. Nanging nalika dhèwèké nampa pitulungan saka Gusti Allah lan nduwèni katrampilan ing nindakaké kabecikan, dhèwèké banjur weruh tentrem, ngrasa tentrem, lan mangertèni apa tegesé perjuangan sing nyusahaké lan apa kabungahan lan kabagyaning tentrem. – Lan mung nalika kuwi dhèwèké miwiti ngupaya tentrem, ngupaya kanthi temenan supaya bisa nggayuh, nduwèni kanthi sampurna, lan netepaké ing sajroning dhèwèké dhéwé. Wong sing wis nggayuh ukuran iki pungkasané ngrasakake kabegjan para panyebar tentrem (Matéus 5:9). – Lan wiwit saka kéné, sapa sing bisa meyakaké jiwa kaya ngono supaya nindakake kabecikan amarga alesan liya kajaba nikmat saka kabecikan kuwi dhéwé? Ing wektu kuwi wong kaya ngono bakal ngerti ajrih sing sampurna.

25. Para Bapa Rohani wis ngendika manawa sawijining wong bakal nduwèni ajrih marang Gusti Allah yèn dhèwèké tansah éling marang pati lan sangsara sawise mati – yèn saben sonten dhèwèké mriksa dhiri kanggo ndeleng kepiyé panganggéane dina kuwi, lan saben ésuk kanggo ndeleng kepiyé wengi mau lumaku – yèn dhèwèké ora sombong, lan pungkasané, yèn dhèwèké tetep ana ing paseduluran raket karo wong sing ajrih marang Gusti Allah. Amarga ana sawijining sedulur sing takon marang sawijining tuwa: 'Apa sing kudu tak lakoni, Bapa, supaya wedi marang Gusti?' Tuwa mau mangsuli: 'Mlaku lan manggon bareng karo wong

sing wedi marang Gusti – lan amarga wedi marang Gusti mau, dhèwèké bakal mulang kowe supaya wedi marang Gusti uga.' – Kita ngusir rasa wedi marang Gusti saka awake dhewe kanthi nindakake sing kebalikan saka sing wis diomongake: kita ora duwe pangeling pati utawa pangeling sangsara; kita ora merhatiake awake dhewe lan ora mriksa kepiye kita ngentekake wektu; nanging kita urip sembrono lan gawe kanca karo wong-wong sing ora wedi marang Gusti – lan kita dadi sombong. Lan poin pungkasan iki sing paling awon saka kabèh: iku karusakan total; amarga ora ana sing luwih ngusir rasa wedi marang Gusti saka jiwa kaya kesombongan. Abba Agathon tau ditakoni bab iki, lan dhèwèké kandha: 'Kekarangan iku kaya angin kenceng sing nyengat, sing nalika sumilir kabèh uwal mlayu, lan ngrusak kabèh woh-wohan ing wit.' – Mugi Gusti nylametake kita saka napsu sing ngrusak kabèh iki – kekarangan.

26. Kesombongan nduwé akèh wujud: wong bisa sombong ing tembung, ing gerak-gerik, lan ing pandangan. Amarga kesombongan, ana sing kecemplung ing omongan kosong, ngomongaké bab donya, tumindak konyol, lan nyurung wong liya supaya ngguyu ora pantes. Kesopanan ala uga kalebu nalika wong nyentuh wong liya tanpa perlu, ngulur tangan marang wong sing lagi ngguyu, nyundhul wong, nyekel barang saka tangane, utawa ndelok wong tanpa isin: kabèh iku pakaryané kesopanan ala; kabèh iku muncul saka ora ana ajiné marang Gusti Allah ing atiné – lan saka kéné, manungsa alon-alon mudhun menyang kecerobohan sing mutlak. – Mula saka iku Gusti Allah, nalika Paring paugeran ing Kitab Toret, ngendika: '*Mesthi ana ajine marang umat Israel*' (Imamat 15:31); amarga tanpa ajine lan andhap asor (isun), manungsa ora ngajeni Gusti Allah lan ora netepi siji paugeran. Amarga ora ana sing luwih mbebayani tinimbang kecerobohan—mula saka iku dadi ibu saka kabèh hawa napsu, ngusir rasa ngajèni, ngusir ajiné Gusti Allah saka jiwa, lan nimbulaké kecerobohan.

27. Abba Yohanes, murid Abba Barsanuphius, biasane mbaleni papat pangandika iki—kadhang siji, kadhang sijiné—nalika pamitan karo sedulur-sedulur sing teka sowan: 'Kanthi njaga nurani resik marang tangga teparo, asor lair; – aja tau milih karsa dhéwé tinimbang karsa sedulur; – mlayua saka kabèh sing manungsa lan kowé bakal slamet; – *'Tulung padha nggawa bebané siji lan sijiné, lan kanthi mangkono kowé bakal nepaki paugerané Kristus'* (Gal. 6:2)". – Saben wektu dhèwèké bakal miwiti paribasan-paribasan iki nganggo tembung kaya: 'Aku tau kandha, sedulur, – muga Gusti ngreksa katresnan, – para bapa kandha', – lan sawisé kuwi dhèwèké bakal nambahaké salah siji paribasané dhéwé.

28. Ing apa waé tugas sing kowe temoni, sanajan iku paling wigati lan mbutuhake ati-ati gedhé, aku ora kepéngin kowe nindakake kanthi ragu-ragu utawa bingung; nanging yakinana yèn saben tugas sing kowe lakoni—apa gedhé apa cilik—iku siji péranganing wolu saka tujuan sing digayuh, lan supaya kowe tetep tenang, sanajan kuwi ateges gagal ngrampungaké tugas mau, yaiku pitung per delapan. Mula, yen kowe nindakake sawijining tugas lan kepengin ngrampungake kanthi sampurna, aja mung ngupaya nindakake tugasé waé—sing, kaya sing wis tak kandhakake, mung siji per delapan saka asil sing dikarepake—nanging uga, ing wektu sing padha, jaga supaya kowe tetep waras lan ora cilaka—sing dadi pitung per delapan. Nanging, yen kanggo ngrampungake tugasmu perlu nganti kakehan lan nyebabake cilaka marang awakmu utawa wong liya nalika adu argumen, mula aja nganti kowe kelangan pitung perdelapan mung kanggo njaga siji perdelapan.

29. Salomo sing wicaksana kandha ing Amsal: '*Wong sing ora ana pituduh padha ambruk kaya godhong; nanging kaslametan ana ing akèh penasihat*' (Amsal 11:14). Apa kowe weruh apa sing diwulangaké Kitab Suci marang kita? Kitab Suci ngajak kita supaya ora gumantung marang awake dhéwé, ora nganggep awake dhéwé ngerti kabèh, ora pracaya yèn kita bisa ngatur awake dhéwé, amarga kita butuh pitulungan; kita butuh wong sing mulang kita manut Gusti Allah. Ora ana sing luwih sengsara utawa luwih cedhak karo karusakan tinimbang wong sing ora duwe pituduh ing dalan Gusti. Amarga apa tegese paribasan: 'Wong sing ora duwe pituduh tiba kaya godhong'? – Godhong mesthi ijo royo-royo, subur, lan ayu ing wiwitan, nanging banjur alon-alon layu, tiba, lan pungkasane kesepak ing sikil. Mangkono uga manungsa, yen ditinggal marang karepe dhewe, ing wiwitan mesthi semangat banget kanggo puasa, jaga wengi, meneng, patuh, lan kabecikan liyane; nanging semangat iki alon-alon suwek; lan, amarga ora ana sing maringi pitutur, nyengkuyung, utawa nyulut maneh semangat iki ing jeroné, dhèwèké alon-alon layu, tiba, lan pungkasane dadi abdi tundhuk marang mungsuh-mungsuhé, sing banjur nindakake apa waé marang dhèwèké miturut karsa.

30. Saka wong-wong sing mbukak pikiran lan tumindaké lan nindakake kabèh sawisé rembugan, Wicaksana kandha: '*Panyelamatan ana ing pitutur akèh wong*'. Panjenengané ora ngendika, 'Ing pitutur akèh wong'—tegesé yèn saben wong kudu padha rembugan—nanging yèn saben bab kudu dirembug—mesthiné karo wong-wong sing kita percaya, lan ora kanthi cara ngomong siji nanging nyumputaké sijiné, nanging

mbukak kabèh lan golèk pitutur ing kabèh bab; amarga kanggo wong kaya ngono ana panyelamatan sejati *'ing pitutur akèh wong'*.

31. Nalika kita ora mbukak pikiran lan niat kita lan ora nggolèki pitutur saka wong sing wis pengalaman, mula kita nempel karo karsa dhéwé lan manut pembenaran dhéwé (yaiku apa sing kita anggep bener). Banjur, sanadyan katon nindakake kabecikan, kita nyetel jebakan kanggo dhéwé lan binasa tanpa nyadari. Amarga kepiye kita bisa mangertèni kersaning Gusti, utawa nyerahké awak kita sakabehé marang kersaning Gusti, yèn kita percaya marang awak dhéwé lan nyekel kersaning awak dhéwé? – Mulané Abba Pimen ngendika yèn 'kersaning kita iku tembok tembaga antarané manungsa lan Gusti'.

32. Kanggo wong-wong sing percaya marang akale dhéwé lan manut marang karsané dhéwé, mungsuh nyetel jebakan manut kersané. Nanging kanggo wong-wong sing nindakake kabèh kanthi pitutur, dhèwèké ora bisa mlebu. Mulané dhèwèké sengit marang pitakon lan piwulang tumrap wong-wong mau; dhèwèké sengit marang swara lan bunyi tembung-tembung kaya ngono. Lan apa sebabe? – Amarga dheweke ngerti yen kejahatanane bakal langsung kabukak nalika wong-wong wiwit takon lan ngomong bab sing migunani. Lan dheweke ora wedi apa-apa kajaba dingerteni, amarga nalika kuwi dheweke ora bisa maneh ngrancang sak karepe. Nalika ana wong njaluk lan nampa pitutur saka wong sing wis pengalaman: 'Tindakna iki, nanging aja nindakake kuwi', utawa: 'Saiki dudu wektu kanggo iki', lan ing wektu liyane: 'Saiki wektu sing pas'; mangkono setan ora bisa nemokake cara kanggo nglarani utawa ngancurake dheweke, amarga dheweke tansah golek *pitutur* lan nglindhungi awake dhewe saka kabèh sisih – lan kanthi mangkono pepatah *'Panyelamatan ana ing akèh pitutur'* kasembadan ing dheweke.

33. Mungsuh tresna marang wong sing gumantung marang akal dhéwé; amarga padha mbantu mungsuh lan nyusun jebakané dhéwé. Aku ora ngerti sebab liya saka ambruké biksu kajaba nalika dhèwèké percaya marang atiné dhéwé. Ana sing kandha yèn wong tiba amarga iki utawa iku; nanging aku ora ngerti sebab liya saka tiba kajaba nalika wong manut kersané dhéwé. Yèn kowe weruh ana wong sing tiba, mangertèna yèn dhèwèké wis manut kersané dhéwé. Ora ana sing luwih mbebayani, ora ana sing luwih ngrusak kajaba iki.

34. Aku tansah kandha marang kowe, yèn lumantar panyerahan cilik-cilik iku kita banjur nindakake dosa gedhé. Apa sing luwih abot tinimbang ngadili tangga teparo? Apa sing paling dibenci Gusti, lan saka apa Panjenengané ngalih kanthi rasa muak? Nanging manungsa bisa tiba ing ala gedhé saka bab sing katon sepele – saka ngidini awake dhéwé ngrasakaké nesu sanajan sethithik marang tangga teparo. Amarga nalika iki diidini, pikiran wiwit ngliwakaké dosa dhéwé lan malah merhatiin dosa tangga teparo. Lan saka iki (saka kabiasaan kuwi) muncul gosip, celaan, fitnah – lan pungkasane – panghakiman sing ngrusak. Nanging ora ana sing nggawe Gusti nesu banget, ora ana sing nganti nguras wong (saka sih rahmat) lan nuntun marang karusakan kaya ngece, ngfitnah, lan nghakimi tangga teparo.

35. Ngomong ala babagan wong iku siji prakara, nanging ngukum utawa ngremehake wong iku prakara liya. Ngomong ala babagan wong tegesé ngomong: 'Wong kuwi goroh, utawa zinah, utawa nesu, utawa nindakake salah liyane.' Iki wong sing wis ngfitnah sedulur, yaiku ngomong kanthi emosional bab dosaé. Nanging ngukum tegesé ngomong: 'Wong kuwi tukang goroh, pezina, utawa gampang nesu.' Iki wong sing wis ngukum watak jiwane, wis maringi paukuman marang kabèh uripé kanthi ngomong yèn dhèwèké kaya ngono, lan ngukum dhèwèké kaya ngono: lan iki kaluputan sing abot.

36. Imam Farisi, nalika ndedonga lan matur nuwun marang Gusti Allah amarga kabecikane, ora goroh nanging ngendika sing sejati, lan ora dihukum amarga iku: amarga kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah nalika kita bisa nindakake kabecikan apa wae, amarga Panjenengané wis nulungi lan nyengkuyung kita ing bab iki. Dheweke ora dihukum amarga kuwi; uga ora amarga ngomong, *'Aku ora kaya wong liya'*. Nanging nalika, mbalik marang panagih pajak, dheweke kandha, *'utawa kaya panagih pajak iki'*; nalika kuwi dheweke kena paukuman (dheweke dhéwé amarga ngukum wong liya). Amarga dheweke ngukum pribadine, watak atine, lan sakabehe uripe. Mulane panagih pajeg kuwi metu kanthi dianggep bener, tinimbang wong liya kuwi (Lukas 18:11).

37. Mung Gusti Allah piyambak sing pantes nyathet bener utawa ngukum, awit Panjenengané ngerti watak saben jiwa, uga kekuwatan, pangajab, lan karunia, awak lan kabisané – lan manut kahanan iki, Panjenengané kanthi adil ngukum utawa nyathet bener saben wong. Sapa ta sing bisa tenan ngerti kabèh iki, kejaba Panjenengané sing wis nggawé kabèh mau lan ngerti kabèh?

38. Kadhangkala kita ora mung ngukum nanging uga ngremehake tangga teparo; amarga ana bedane antarane ngukum lan ngremehake. Ngrenehake kelakon nalika wong ora mung ngukum nanging uga

ngremehake wong liya—mbenci banget lan ngadhepake awaké kaya saka barang najis: iki luwih awon tinimbang ngukum lan luwih ngrusak.

39. Wong-wong sing kepengin slamet ora merhatosake kaluputan tangga tepare, nanging tansah ndeleng kaluputane dhewe lan slamet. Kaya ngono wong sing, nalika weruh sedulure wis dosa, nglegos lan kandha: 'Celaka aku! Kaya dheweke dosa dina iki, mengko aku uga bakal dosa sesuk.' Apa sampeyan weruh watak jiwa sing wicaksana? Képiye dheweke langsung nemokake cara supaya ora ngukum sedulure? Amarga kanthi ngomong, 'Mangkono uga aku sesuk,' dheweke nandurake rasa wedi lan kuwatir ing atine manawa dheweke uga bakal dosa ora suwe maneh – lan kanthi mangkono dheweke ora ngukum tanggane. Malah, dhèwèké ora wareg mung kaya ngono, nanging nyuwun ing sikilé, kandha: 'Lan dhèwèké bakal tobat saka dosané, nanging aku ora bakal tobat kaya kuduné; aku ora bakal éntuk tobat; aku ora bakal duwé daya kanggo tobat.' Apa kowé weruh pencerahan saka jiwa ilahi?

40. Kadhangkala bisa kelakon yèn racun panghakiman, sawisé nglimputi nyawa kita, nyoba nyebar marang wong liya. Mula, nalika kita ketemu sedulur liya sing tentrem karo kabèh wong, kita buru-buru nyritakaké marang dhèwèké: 'Ana iki lan kuwi sing kelakon' – lan kita ngrusak dhèwèké kanthi nandurké dosa panghakiman ing atiné. Kita ora wedi marang tembung: '*Celaka tumrap wong sing nuntun kancane menyang kesesatan kanthi karusakan peteng*' (Habakuk 2:15); nanging kita nindakake pakaryané setan lan ora peduli marang kuwi. Amarga pakaryané sapa sing nyasabake lan ngrusak, yèn dudu pakaryané setan? Mula saka iku kita dadi kanca tumindaké setan, sing ngrusak awake dhéwé lan uga marang tangga teparo. Napa kok bisa kaya ngono? Amarga ing sajroning kita ora ana katresnan. Amarga '*katresnan nutupi akèh dosa*' (1 Petrus 4:8).

41. Para wali ora ngukum wong sing dosa utawa ngalihaké dhèwèké, nanging welas asih marang dhèwèké, sedhih kanggo dhèwèké, ngélingaké dhèwèké, nglipur dhèwèké, marasaké dhèwèké kaya anggota awak sing lara, lan nindakaké kabèh kanggo nylametaké dhèwèké. – Apa sing ditindakake Santo Ammon nalika para sedulur teka lan kandha kanthi panik: 'Monggo dipun tingali, Bapa, apa ana wanita ing sel sedulur sing punika?' Kados pundi welas asih ingkang dipun tunjukaken? Nyadari menawa sedulur kuwi nyumputake wanita ing sangisore tong, piyambakipun lajeng lenggah ing ndhuwur tong mau, lan paring dhawuh supados padha nggeledah sakabehing sel. Nalika padha ora nemokake apa-apa, dhèwèké kandha marang wong-wong mau: 'Muga-muga Gusti Allah ngapura kowe.' Mangkono dhèwèké nggawe wong-wong mau isin lan nindakake kabecikan gedhé, mulang supaya aja gampang pracaya marang tuduhan marang tangga teparo; lan dhèwèké mbeneraké sedulur mau, ora mung kanthi nutupi kesalahané kanthi cara sing takwa, nanging uga kanthi mbukak pikirane nalika wayahe pas. Amarga sawisé ngusir kabèh wong metu, dhèwèké nyekel tangane lan kandha, 'Pikirna nyawamu, sedulur!' – Sedulur iki langsung kroso isin, ngrasa tobat, lan mungkasi dosané. Mangkono katresnan lan welas asihé sang sepuh marang manungsa nduwèni paedah sing gedhé kanggo nyawané.

42. Bayangna sawijining bunderan, kanthi tengahé ana ing tengah, lan jari-jari sing metu saka tengah. Luwih adoh jari-jari kuwi metu saka tengah, luwih padha nyebar lan adoh siji lan sijiné; kosok baliné, luwih cedhak marang tengah, luwih padha cedhak siji lan sijiné. Saiki bayangna yen bunderan iki donya, titik tengahé yaiku Gusti Allah, lan garis lurus (jari-jari) sing mlaku saka tengah menyang pinggir, utawa saka pinggir menyang tengah, iku dalan urip manungsa. Lan ing kéné prinsip sing padha ditrapaké. Sakwéné para Wali mlebu ing bunderan marang tengahé, kepéngin nyedhak marang Gusti, sakwéné kuwi, nalika padha mlebu, padha nyedhak marang Gusti lan marang siji lan sijiné; malah, kanthi cara yèn padha nyedhak marang Gusti, padha nyedhak marang siji lan sijiné, lan yèn padha nyedhak marang siji lan sijiné, padha nyedhak marang Gusti. – Pangerten prinsip sing padha babagan pamisahan. Nalika padha mbalik saka Gusti lan ngadhep marang bab-bab ing njaba, cetha manawa sakwéné padha adoh saka pusat lan adoh saka Gusti, ing wewengkon sing padha uga padha adoh saka siji lan sijiné – lan sakwéné padha adoh saka siji lan sijiné, ing wewengkon sing padha uga padha adoh saka Gusti. Mangkono sipat katresnan: nanging sak suwéné kita tetep ana ing njaba lan ora tresna marang Gusti, sak kuwi uga saben kita adoh saka tangga teparo. Nanging yèn kita tresna marang Gusti, sak suwéné kita nyedhak marang Gusti lumantar katresnan kita marang Panjenengané, sak kuwi kita manunggal ing katresnan karo tangga teparo; lan sak suwéné kita manunggal karo tangga teparo, sak kuwi uga kita manunggal karo Gusti.

43. Napa kadhangkala ana wong krungu tembung ngina, dheweke ora nggatekake lan nampa kanthi santai tanpa kaget, kaya ora tau krungu, nanging kadhangkala liyane, sak krungu langsung kaget? Napa iki kelakon? Alesané wong kuwi ora kaget yaiku iki: **sepisanan**, kadhang ana wong sawisé ndedonga utawa

nglakoni latihan rohani sing apik, atiné tentrem, mula bisa ngapura marang seduluré lan ora kaget karo omongané; **kadhang** ana wong sing banget tresna marang wong tartamtu, mula padha nampa kabeh sing ditindakake wong kuwi marang dheweke tanpa keganggu; ana **uga** sing ngremehake wong sing nyoba ngina, lan ora nggatekake caciané. – Nanging wong-wong padha keganggu amarga kosok baline iki – amarga padha ora ana ing kahanan ati sing apik, utawa amarga nyimpen niat ala marang wong sing wis ngina, lan uga amarga sebab-sebab liyane. – Nanging panyebab utama saka kabeh gangguan kuwi yaiku amarga kita ora nyalahake awake dhewe.

44. Abba Pimen ngendika: 'Ngendi wae wong sing nyalahake awake dhewe lunga, apa wae cilaka, isin utawa sedhih liyane sing nyerang dheweke, dheweke wis nganggep awake dhewe pantes nampa kabeh sing ora nyenengake lan ora tau keganggu. Apa ana sing luwih tanpa kuwatir tinimbang kahanan kaya ngono?'...

45. Ana wong sing bisa kandha: 'Yen ana sedulur sing nglarani atiku, lan aku, sawisé mriksa dhiri, weruh yèn aku ora ana sing dadi sababé, kepiye aku bisa nyalahké dhiri dhéwé?' – Ing kasunyatan, yen ana wong sing mriksa dhiri kanthi ajrih marang Gusti, dheweke bakal nemokake yen dheweke wis maringi alesan kanggo iki ing saben cara, apa liwat tumindak, tembung, utawa penampilan; lan yen ora katon yen dheweke wis maringi alesan ing wektu iki, mesthi dheweke wis nglarani atine wong iku ing wektu liyane, apa ing bab iki utawa ing bab liyane, utawa mbok menawa dhèwèké wis nglarani sedulur liya lan kuduné nampa sangsara amarga kuwi – utawa asring amarga dosa liya. Mula saka iku aku kandha yèn sapa waé sing mriksa dhiri kanthi ajrih marang Gusti Allah lan teliti nлити nuraniné, mesthi bakal nemokaké yèn dhèwèké salah lan bakal nyalahké dhiri dhéwé.

46. Kadhangkala ana sawijining wong, lungguh piyambakan ing meneng, tetep tentrem. Nanging banjur ana sedulur teka, lan sajrone pacelathon ngomong bab sing ora nyenengake, banjur dheweke langsung bingung – lan sawisé kuwi kandha: 'Yen wae dheweke ora teka marang aku lan ngganggu aku, mesthi aku ora bakal dosa.' – Pikirane pancen konyol! Apa wong sing ngucapake tembung-tembung kuwi marang dheweke sing nandurake napsu kuwi ing atine? Dheweke mung mbukak apa sing wis ana ing jeroné; – lan saiki dheweke ora kena sedhih merga seduluré, nanging kudu tobat saka napsuné, nyalahake dhéwé. Wong kaya ngono iku kaya roti bosok, sing katon apik saka njaba nanging lapuk ing njero; nalika ana wong mbukak, kebusukané langsung katon – utawa kaya wadhah resik sing kebak ambu ora enak lan ambu busuk ing njero, lan nalika dibukak, ambuné langsung karasa. Mangkono uga wong iki tetep katingal tentrem, kaya sing dirasakaké déningé, tanpa nyadari yèn napsu iku wis ana ing jerone; adhiné mung ngucapaké siji tembung lan mbukak kebusukan sing didhelikaké ing jerone. Mula, yèn dhèwèké péngin diapura, dhèwèké kudu tobat lan nyalahké dhèwèké dhéwé. Mung kanthi dalan iki dhèwèké bakal éntuk kasucian lan makmur. Dheweke uga kudu matur nuwun marang sedulure kuwi amarga wis maringi kabecikan kaya ngono.

47. Nalika nyawa nindakake dosa, nyawa kuwi saya kesel; amarga dosa nglemahake lan ngentekake sapa waé sing nyerah marang dosa; mula kabèh sing kelakon marang dhèwèké dadi beban. Nanging yèn wong makmur ing kabecikan, nalika dhèwèké saya makmur, apa sing biyèn dadi beban dadi luwih gampang kanggo dhèwèké.

48. Ing kahanan apa waé, kita kudu ndeleng sangsara. Apa ana wong sing maringi kabecikan marang kita, utawa kita nandhang cilaka amarga tumindak wong liya, kita kudu nganggep iku minangka ujian, lan matur nuwun marang Gusti Allah kanggo kabeh sing kelakon marang kita, tansah nyalahake awake dhewe lan kandha yen ana kabecikan sing kelakon marang kita, iku amarga pakaryan pangayoman welas asih Gusti Allah marang kita, lan yen ana sing ala kelakon, iku amarga dosa-dosa kita.

49. Celaka kita, sing saben dina dosa lan nyukupi napsu! Kita wis ninggalaké dalan sing lurus sing diwulangaké marang kita déning para bapa kita—dalan nyalahaké dhiri—lan saiki kita mlaku ing dalan bengkok kanthi nyalahaké tangga teparo. Lan saben kita padha ngupaya, ing saben prakara, kanggo mindhah kesalahané marang sedulur lan mbebani kabèh tanggung jawab marang dhèwèké; saben kita males lan ora netepi siji waé paugeran, nanging nuntut supaya tangga teparo netepi kabèh paugeran.

50. Ing endi ana bapa sepuh sing, nalika ditakoni, 'Apa bab paling penting sing panjenengan temokake ing dalan iki, Bapa?', mangsuli, 'Ngélingi kesalahan dhéwé ing kabèh bab?' – Mangkono uga Abba Pimen kandha kanthi ambegan, 'Kabèh kabecikan wis mlebu ing omah iki, nanging tanpa siji kabecikan, manungsa angel ngadeg teguh.' 'Kawruh apa iku?' pitakoné wong-wong. Dhèwèké mangsuli: 'Yèn wong kudu nyalahaké dhiri dhéwé.' Lan Santo Antonius kandha: 'Iku tumindak agung yèn nyandhak dosa-dosané dhéwé ing ngarsané Gusti Allah – lan ngentèni cobaan nganti ambegan pungkasan.' Lan ing endi-endi kita nemokake yèn

para bapa kita nemu katentreman amarga, sawise nyerahake kabèh marang Gusti—kalebu bab sing paling cilik—padha tansah netepi paugeran iki: nyalahake awaké dhéwé ing kabèh bab.

51. Para Bapa Agung ngendika manawa ora pantes para biksu nesu, utawa ngina sapa waé, lan salajengipun: 'Sapa waé sing wis ngungkuli rasa nesu, iku wis ngungkuli setan, nanging sapa waé sing dikalahaké déning napsu iki, iku sakabèhé ora cocog karo urip biksu,' lan sapituruté. – Dadi, apa sing kudu kita ucapake bab awak kita, nalika ora mung nyerah marang nesu lan ambek, nanging uga nyimpen dendam? – Apa sing kudu kita lakoni kajaba nangisi kahanan nyawa kita sing ngenes lan ora manungsawi iki? – Nanging, sedulur, ayo padha ngati-ati marang awak kita, lan ngupaya, kanthi pitulunganing Gusti, supaya bisa mbusak kapaitan saka hawa napsu sing ngrusak iki.

52. Perselisihan lan dendam asring muncul ing antarané sedulur, nanging biasané padha cepet ngrampungaké prahara lan nggayuh tentrem. Nanging kadhang ana sawatara wong, sanadyan wis sujud rukun, isih nyimpen rasa nesu marang sedulur lan nduwèni pikiran ala marang dhèwèké. Iki diarani dendam – lan mbutuhake ati-ati banget supaya ora keseret lan mati. Sapa waé sing langsung damai sawisé nesu, wis marasaké nesuné, nanging durung nglawan dendam – mula isih nyimpen kebencian marang seduluré. Amarga ana bedane antarane nyimpen dendam, nesu, gampang nesu, lan bingung. Kanggo mbantu sampeyan luwih mangerteni, aku bakal menehi conto. Sapa wae sing nyulut geni mesthi njupuk arang cilik dhisik: iki tembung saka sedulur sing wis nglarani ati. Yen sampeyan nampa tembung iki, sampeyan wis mateni arang mau. Nanging yen sampeyan mikir: 'Ngapa dhèwèké ngomong kaya ngono? Ya wis, aku bakal ngomong kaya ngéné marang dhèwèké; yèn dhèwèké ora nduwé niat ngina aku, mesthiné dhèwèké ora bakal ngomong kaya ngono – mula aku uga bakal ngina dhèwèké – tanpa gagal.' – Ing kéné sampeyan wis nambah ranting-ranting, utawa barang sing padha, kaya wong sing nyulut geni, lan ngasilaké asap, yaiku kegelisahan. Kacau iku geger lan gumulé pikiran sing ngaduk lan nggawe ati nesu. Lan nesu iku pemberontakan mbales dendam marang sing nyebabake sedhih, sing banjur dadi kasar, kaya sing diandikakake Abba Mark sing mulya: 'Niat ala sing dipelihara dening pikiran nggawe ati nesu; nanging pandonga mateni kuwi.' Yen kowe nampa omongan sepele saka sedulurmu ing ati, mesthine kowe wis mateni bara cilik kuwi sadurunge gangguan muncul. – Nanging sanajan kuwi, yen kowe kersa, kowe bisa gampang mateni nalika isih anyar, lumantar meneng, pandonga, utawa sujud sak pisan saka ati. – Nanging yen kowe terus 'ngeremuk'—tegesé, ngganggu lan nggugah atimu nganggo pikiran kaya: 'Napa dhèwèké... aku uga bakal kaya ngono'—maka atimu bakal kobong lan demam nesu bakal muncul. – Yen kowe kersa, kowe bisa mateni iki uga sadurungé nesu nyekel. Nanging yèn kowe terus ngganggu lan nyebalké awakmu dhéwé, kowe bakal kaya wong sing nambah bahan bakar ing geni, sing banjur metu kobongan geni – lan kuwi sing diarani nesu. Lan nesu, yèn wis ngakar, bakal dadi dendam, sing ora bakal uwal saka wong kajaba yèn dhèwèké ngucuraké getihé dhéwé (liwat kringet lan disiplin dhiri).

53. Saiki kowe wis krungu apa iku bingung wiwitan, apa iku gampang nesu, apa iku nesu, lan apa iku dendam. Apa kowe weruh kepiye siji tembung bisa nuntun marang ala kaya ngono? Amarga yen kowe luwih dhisik nyalahake awakmu dhewe, sabar nampa tembung-tembunge sedulurmu, lan ora ngupaya mbales dhèwèké, ora mangsuli siji tembung nganggo loro utawa lima tembung, lan ora mbalekake ala karo ala; mesthi kowe wis bebas saka kabèh ala kuwi. Mulane aku kandha marang kowe: tansah potong hawa napsumu nalika isih enom, sadurunge ngrembaka, dadi kukuh ing jeronmu, lan wiwit nimbulake beban kanggo kowe; amarga mengko kowe bakal nandhang sangsara banget amarga kuwi. Bedane kaya narik suket cilik, lan beda banget karo ngundhuh wit gedhe.

54. Wong bisa mbalekake ala karo ala ora mung kanthi tumindak, nanging uga kanthi tembung, penampilan, isyarat, utawa pandelengan. Sawetara wong mikir yen sejatine dheweke ora mbalekake ala karo ala, nanging nyatane dheweke nindakake kuwi kanthi tembung, penampilan, isyarat, utawa pandelengan; amarga kabeh kuwi bisa nglarani ati seduluré – lan kuwi uga mbalekake ala karo ala. Nanging ana wong liya sing ora nyoba mbales salah sing ditindakake marang dhèwèké—ora nganggo tumindak, ora nganggo tembung, ora nganggo raut pasuryan, ora nganggo isyarat—nanging nyimpen rasa dendam marang seduluré ing atiné lan sedhih merga dhèwèké. Ana maneh wong liya, sanadyan ora ngrasakake sedhih marang seduluré, yèn krungu ana wong ngina seduluré kuwi kanthi cara apa waé, utawa wis dicela utawa dihina – lan dhèwèké bungah krungu kuwi – mula dhèwèké uga kalebu wong sing mbalèni ala nganggo ala ing atiné. Ana liyane sing ora nyimpen dendam ing atine, uga ora bungah nalika krungu wong liya dihina; malah dheweke sedhih yen wong kuwi dihina; nanging dheweke uga ora bungah karo kamakmuran wong liya – contone, nalika weruh wong kuwi dipuji lan diparingi kauntungan, dheweke sedhih; lan iki uga kalebu wujud rasa nesu, sanadyan sing paling alus.

55. Jinis liyane, yen ana wong sing nglarani atine, banjur padha sujud lan damai maneh, dheweke urip tentrem karo wong kuwi lan ora nyimpen dendam ing atine; nanging sawise sawetara wektu, yen wong kuwi ngucapake tembung sing nyerake maneh, dheweke wiwit kelingan kedadeyan sadurunge lan keganggu ora mung amarga pelanggaran kapindho nanging uga amarga sing sepisanan. – Iki kaya wong sing duwé tatu lan wis masang plester ing kono; sanadyan tatué wis mari lan kulité wis nutupi, panggonané isih linu; lan yèn ana wong mbuwang watu marang dhèwèké, panggonané bakal tatu luwih parah tinimbang bagéan awak liyané lan langsung getihen. Kedadéan sing padha uga kelakon marang wong kuwi: dhèwèké nduwèni tatu, lan dhèwèké masang plèster – tegesé, dhèwèké nundhuk lan marasaké tatu kuwi, ya iku nesuné, lumantar panyuwunan; dhèwèké uga wiwit nguwatké dhiri nglawan rasa dendam, ngupaya supaya ora nyimpen siji pikiran ala ing atiné. Iki ateges tatu mau lagi mari; nanging durung mari sakabehe – isih ana sisa rasa nesu, sing ndadekake tatu mau gampang mbukak maneh yen wong iku kena benturan sanajan sethithik.

56. Wong kudu ngupaya ngilangi nanah ing jero ati kabeh, supaya bagéan sing kena bisa mari sakabehe, lan supaya ora ana cacat sing ketinggalan lan ora ana sing bisa nyumurupi manawa biyen ana tatu ing kana. Kepiye carane iki bisa kelakon? – Kanthi ndedonga kanthi sakabehe ati kanggo wong sing wis nglarani ati, lan kandha: 'Ya Gusti, tulungna sedulurku lan aku amarga pandongane!' – Kanthi ndedonga kaya ngono kanggo sedulur, kita nuduhaké welas asih lan katresnan; lan kanthi nyuwun pitulungan kanggo awak dhéwé, amarga pandongane, kita ngendhegaké rasa angkuh. Lan ing ngendi ana welas asih, katresnan, lan andhap asor, ana papan kanggo nesu, utawa kebencian, utawa hawa napsu liyane? – Lan Abba Zosima ngendika: 'Sanajan setan nggunakake kabèh tipuan ala, bebarengan karo kabèh setané, kabèh rencanané bakal dibatalaké lan dipatèni déning andhap asor manut dhawuhé Kristus.' Lan sawijining sesepuh liya ngendika: 'Wong sing ndedonga kanggo mungsuhé ora bakal dadi wong sing mbales dendam.'

57. Lakokna pitutur para sepuh, banjur kowe bakal temenan mangertos apa sing diomongake; yen ora kowe lakokake, kowe ora bakal bisa sinau laku tapa saka tembung wae. Wong kaya apa sing kepengin sinau ketrampilan, bisa nguwasani mung saka tembung wae? Ora ana; kaping pisan dhèwèké makarya lan nggawe kesalahan, makarya lan ngrusak karyané; lan mangkono, sethithik demi sethithik, lumantar gawe lan kasabaran, dhèwèké sinau ketrampilan kuwi, kanthi pitulunganing Gusti, sing ndelok gaweyané lan kersané. Nanging kita kepengin sinau seni paling utama mung saka tembung waé, tanpa miwiti makarya. Apa kuwi bisa?! – Mula saka kuwi, ayo padha ngati-ati marang awak dhéwé, lan makarya kanthi tekun sakdurungé ana wektu.

58. Kita kudu waspada ing saben cara, supaya ora dirampok dening goroh, amarga wong sing goroh ora nyawiji karo Gusti. Goroh iku manca tumrap Gusti. Kitab Suci kandha yèn '*goroh iku saka setan*', yèn dhèwèké '*iku wong goroh lan bapaké goroh*' (Yohanes 8:44). Delengen, setan diarani bapaké goroh, déné Gusti iku kabeneran; amarga Panjenengané piyambak ngendika: '*Aku iku dalan, kabeneran lan urip*' (Yohanes 14:6). Delengen saka Sapa kita misahake awake dhewe lan karo sapa kita nyawiji liwat goroh! – Mula saka iku, yen kita pancen kepengin slamet, kita kudu tresna marang kabeneran kanthi kabeh kekuwatan lan semangat kita, lan ngreksa awake dhewe saka saben goroh, supaya ora misahake kita saka kabeneran lan gesang.

59. Ana telung jinis goroh sing béda: siji ana ing pikiran, sijiné ana ing tembung, lan sijiné manèh ana ing cara uripé. – Dheweke goroh ing pikirané wong sing nganggep panemuné dhéwé minangka kabeneran, yaiku curiga tanpa dhasar marang tanggané; contoné, nalika ndeleng ana wong lagi ngomong karo seduluré, dhèwèké nggawe panemuné dhéwé sing ora adhedhasar kasunyatan: 'Dhèwèké ngomong bab aku' – lan sapituruté. – Wong kaya ngono goroh ing pikiran; amarga ora ngomong apa-apa sing sejati, nanging mung miturut panemune dhewe, lan saka kene muncul fitnah, guneman, permusuhan, lan panghakiman. – Cekaké, wong goroh yèn, umpamané, amarga males tangi kanggo shalat malam, ora kandha: 'Nyuwun pangapuntèn, aku males tangi'; nanging kandha: 'Aku demam, aku ora waras', lan ngarang puluhan tembung goroh – supaya ora perlu sujud utawa ngandhap asor. Mangkono uga, yèn dhèwèké kepengin soko apa, dhèwèké ora bakal ngomong cetha, 'Aku kepengin iki', nanging malah mbelit tembungé, kadhang nyebut lara, kadhang nyebut kabutuhan – lan goroh terus nganti kepenginané kacukupi. Akhiré, wong-wong ora pracaya manèh marang wong kaya ngono, sanajan dhèwèké ngomong sing sejatiné bener. – Wong sing ngapusi nganti nyawane iku wong sing, sanajan dadi pezina, pura-pura suci; utawa, sanajan serakah, ngetokake awake dhewe kaya welas asih; utawa, sanajan sombong, ngetokake awake dhewe kaya andhap asor.

60. Ayo padha ngopeni awak dhéwé. Sapa sing bakal maringi wektu iki marang kita yèn kita mbuwang-mbuwang tanpa guna? Satemene, bakal ana wektu nalika kita bakal kangen marang dina-dina iki

nanging ora nemokaké. Abba Arsenius tansah kandha marang awaké dhéwé: 'Arsenius, kenapa kowé ninggalaké donya?'

61. Yen kita nyoba sethithik, kita ora bakal sedhih banget utawa ngalami kasulitan. Amarga yen ana wong sing meksa awake dhewe nglakoni tapa brata, kanthi terus-terusan ngupaya, dheweke maju sethithik-sethithik lan banjur nglakoni kabecikan kanthi gampang; amarga Gusti Allah, ndeleng yen dheweke meksa awake dhewe, maringi pitulungan. Mula saka iku, ayo padha maksa awak dhéwé; sanadyan kita durung sampurna, yèn kita ngupaya, kita bakal nampa pitulungan lumantar pangupayaan kita, lan kanthi pitulungan iki kita bakal nggayuh kabèh jinis kabecikan. Mulané salah siji para Bapa ngendika: 'Wènèhana getihmu lan tampi Roh', tegesé, ngupayakna, lan kowé bakal nduwèni kabiasaan kabecikan.

62. Kaya wong sing kepengin sinau pertukangan kayu ora nglakoni pakaryan liya, mangkono uga wong sing kepengin sinau kriya rohani ora kena nggatekake apa-apa liyane, nanging kudu sinau awan bengi carane nggayuh iku. Nanging, saben bab kudu ana ukurane. Salah siji para sesepuh ngendika: 'Lakoni dalan kraton lan itung tahapané (versts).' Amarga kabecikan iku panggonan tengah antarané kakehan lan kurang. Mula saka iku ana ing Kitab Suci: 'Aja mbelok tengen utawa kiwa, nanging lakoni dalan kraton' (Ulangan 5:32; 17:11).

63. Ala iku ora ana apa-apa, amarga iku dudu sawijining makhluk lan ora duwe susunan. Nanging nyawa, sawise nyimpang saka kabecikan, dadi kebak hawa napsu lan nglairake dosa, banjur lara lan ora nemu pangaso alamiah ing kono. Apa wit, miturut sipate dhewe, wis ana ulat ing jerone? Nanging bosok sethithik mlebu; saka bosok iki lair ulat – lan ulat iki sing ngremuk wit. Mangkono uga nyawa dhéwé ngasilaké ala – lan manèh nandhang sangsara saka ala kuwi dhéwé, kaya pangandikane Gregory the Theologian: 'Geni iku asil saka materi; lan geni ngremuk materi, kaya ala ngremuk wong sing ala.'

64. Kita weruh prakara sing padha ing lara jasmani: nalika wong urip ora tertib lan ora ngopeni kasehatane, ana kakehan utawa kurangé sawijining bab ing awak, lan saka kéné wong mau banjur lara; nanging sadurungé kuwi, ora ana lara pisan, lan iku ora tau ana; lan manèh, sawisé awak mari, lara mau sirna kabèh. Kanthi cara sing persis padha, ala iku sawijining lara jiwa, sing wis kapisahake saka kasehatan sing pantes lan dadi haké miturut kodrat, yaiku kabecikan.

65. Ana telung kahanan ing sawijining wong: padha tumindak manut napsu, nolak napsu, utawa ngakaraké napsu. Dheweke tumindak miturut napsune yaiku wong sing ngetutake lan nyenengake napsu kasebut. Sing nolak napsu yaiku wong sing ora tumindak miturut napsu lan ora mbusak napsu kasebut, nanging kanthi wicaksana ngindhari napsu mau, sanajan isih nyimpen ing jeroné. Lan sing mbusak napsu yaiku wong sing ngupaya lan tumindak nglawan napsu kasebut.

66. Wong sing tumindak miturut napsune kaya wong sing, sawisé kena panah mungsuhe, njupuk panah mau lan nyabetake ing atine dhéwé nganggo tangane dhéwé. Wong sing nolak napsune kaya wong sing disiram panah mungsuhe nanging nganggo waja, mula ora tatu. Lan sing ngusir hawa napsu iku kaya wong sing nalika diserang panah mungsuhe, malah mecah panah mau utawa mbalekake marang atine mungsuhe, kaya sing kacathet ing Mazmur: *'Muga-muga senjatane nembus atine dhewe, lan busurane padha patah.'*

67. Ana sedulur siji sing lara panas salawase pitung dina, lan saiki wis patang puluh dina maneh, nanging dhèwèké isih ora krasa ana kekuwatan ing batiné. 'Wong andhap asor iki lara pitung dina' – nanging pinten dina sing wis kliwat wiwit kuwi, lan dhèwèké isih durung mari? Mangkono uga karo jiwa: wong bisa nindakake dosa mung sethithik, nanging suwéné pira dhèwèké kudu ngucuraké getihé dhéwé sadurungé bali marang sing bener?

68. Kita weruh sedulur kita dijupuk saka antarané kita, nanging kita ora merhatosi awak dhéwé, sanadyan kita ngerti yèn kita uga saya cedhak karo pati sithik-sithik. Mula saka iku, ayo padha merhatosi awak dhéwé, lan sakdurungé ana wektu, aja nganti mbuwang wektu iku sia-sia. Kepiye kita bisa lali marang pangandikane sang sesepuh sing kandha yèn ana wong sing kelangan emas utawa pérak, dhèwèké bisa nemokaké liyané minangka pangantos; nanging yèn kita kelangan wektu amarga urip ing kemalasan lan kakehan nganggur, kita ora bakal bisa nemokaké wektu liyané kanggo nggantèkaké sing wis ilang. Satemene, kita bakal nggoleki sanajan mung sak jam saka wektu iki nanging ora bakal ketemu.

69. Ana sesepuh agung sing mlaku bareng para muridé ing sawijining panggonan sing ana pirang-pirang wit cemara, ana sing gedhé ana sing cilik. Sesepuh mau kandha marang salah siji muridé: 'Cabut wit cemara iki.' Wit cemara kuwi cilik, lan muridé langsung nyabut nganggo siji tangan. Sesepuh mau nunjuk wit liya sing luwih gedhé tinimbang sing sepisanan, lan kandha: 'Cabut uga iki.' Sedulur iku ngoyak wit mau nganggo loro tangan lan narik metu. Sang sepuh nunjuk maneh wit cypress sing luwih gedhe. Sedulur mau

narik metu uga, nanging angel banget. Banjur sang sepuh nunjuk maneh siji maneh sing luwih gedhe maneh. Kanthi upaya paling gedhe, sedulur mau luwih dhisik ngoyak wit mau kanthi kenceng, ngupaya lan kringetan, lan pungkasané narik metu uga wit iki. Pungkasané, sang tuwa nunjukaké wit cemara sing luwih gedhé manèh. Nanging adhine, sanajan wis ngupaya lan kringetan, ora bisa nyabut. Sang tuwa, weruh yèn dhèwèké ora bisa nindakaké dhéwé, ngajak adhine liyané kanggo nulungi. Lan loro-loroné meh ora bisa nyabut wit kuwi. – Banjur sang tuwa kandha marang para muridé: 'Mangkono uga karo hawa napsu; nalika isih cilik, kita bisa gampang mbasmi yèn kita kersa; nanging yèn kita nganggep isih cilik, napsu mau saya kuwat, lan saya kuwat, saya gedhé upaya sing dibutuhaké; lan nalika wis ngakar jero ing sajroning kita, sanajan kanthi upaya gedhe kita ora bisa mbesatake saka awak kita dhéwé, kajaba kita nampa pitulungan saka para Wali sing nulungi kita lumantar Gusti.'

70. Nabi kandha marang putri Babilonia: *'Berkah iku kang nyekel lan nggebug anak-anakmu cilik-cilikan marang watu'* (Mazmur 136:9). – Putri Babilonia iku pratandha kabèh sing dosa lan mungsuh Gusti. Keturunane yaiku pikiran lan tumindak sing kebak napsu. Berkah iku wong sing ora nyimpen pikiran ala sing muncul ing atine, lan ora maringi papan supaya tuwuh ing jerone lan ngasilake bebadan; nanging nalika isih cilik, lan sadurunge ngakar lan munggah nglawan dheweke, dheweke ngupaya kanthi kabeh cara kanggo ngremuk pikiran-pikiran mau marang watu tekad sing ora goyah, lan ngrusakake mau ing asmane Gusti Yesus Kristus.

71. Para Bapa wis paring tuladha marang kita carane sawijining wong kudu nyucèkaké dhiri alon-alon: saben sonten dhèwèké kudu mriksa dhiri carane dhèwèké nglampahi dina, lan manèh ing enjing, carane dhèwèké nglampahi wengi, lan tobat marang Gusti Allah kanggo apa waé dosa sing wis ditindakake. Nanging bab kita, amarga kita akèh dosa, pancèn perlu—amarga kelalen kita—sanajan wis enem jam kliwat, kita kudu mriksa dhiri kanggo ndeleng kepiye kita ngentèkaké wektu lan kanthi cara apa kita wis dosa.

72. Sapa waé sing mriksa dhiri kanthi cara iki bakal weruh yèn kabecikan wiwit suda sethithik-sethithik – lan yèn dhèwèké nindakake sangang kaluputan, bakal nindakake wolung; – lan kanthi mangkono, maju alon-alon kanthi pitulunganing Gusti, dhèwèké ora bakal ngidini napsu ngakar ing batiné. Iku cilaka gedhé yèn tiba ing kabiasaan napsu apa waé.

73. Wong sing wis tau nesu sapisan ora langsung diarani wong nesu, uga wong sing wis tau zinah sapisan ora langsung diarani pezina, uga wong sing wis tau welas asih sapisan ora langsung diarani welas asih; nanging ing kabecikan lan kaburukan, lumantar latihan sing kerep, nyawa ngrembaka dadi kabiasaan, lan sawisé kuwi kabiasaan iki bakal nyiksa utawa nenangaké. Kabecikan nggawa tentrem: amarga luwih akèh kabecikan sing kita lakoni, luwih gedhé kabiasaan kabecikan kita, lan lumantar kabiasaan iki kita mbalèkaké watak alamiah kita lan bali menyang kahanan sejahtera kita sing asli. Nanging kaburukan nyiksa kita: amarga lumantar kaburukan kita entuk kabiasaan sing asinge lan mungsuh karo watak alamiah kita, lan sing ngrusak watak iku.

74. Yen garuda wis bébas sakabèhé saka jaring nanging mung siji cakilé kesangkut, rincian cilik kuwi cukup kanggo nyuda kabèh kekuwatane – lan pemburu bisa nyekel kapan waé manut karsané. Mangkono uga karo jiwa: yèn ngidini sanadyan siji hawa napsu dadi kabiasaan, mungsuh bisa ngrebut kapan waé kersané, amarga hawa napsu kuwi wis ana ing tangane. Mula aja nganti ana hawa napsu apa waé dadi kabiasaanmu, nanging usaha lan ndedonga marang Gusti awan bengi, supaya kowe ora tiba ing godaan. Nanging, yen kita kalah, kaya manungsa, lan tiba ing dosa, ayo padha usaha tangi maneh langsung, tobat, nangis ing ngarep kabecikaning Gusti, lan tetep waspada lan teguh. Lan Gusti, ndeleng kersaning kita sing becik, andhap asor lan tobat kita, bakal ngulurake tangan pitulungan marang kita lan maringi welas asih.

75. Kita kudu nggawa kabèh sing kelakon marang Gusti lan kandha: ora ana apa-apa sing kelakon tanpa kersaning Gusti; Gusti ngerti yèn iki utawa kuwi apik lan migunani, mulané kelakon kaya mangkono. Saka kabèh sing diciptakaké Gusti, ora ana siji waé sing ora apik, nanging *'iku banget apik'* (Kejadian 1:31). Mula saka iku, ora ana sing kudu sedhih marang apa sing kelakon marang dheweke, nanging sawise nyerahake kabeh marang Gusti, kudu nemokake tentrem. Ana sawetara wong sing kesrimping banget dening sedhih sing nyerangé nganti padha mbantah urip lan nganggep pati iku manis, mung supaya bisa uwal saka sedhihé: nanging iki asalé saka pengecutan lan kabodhoan gedhé. Padha ora nyadari kabutuhan nggegirisi sing nyambut kita nalika nyawa pisah saka badan.

76. Sawijining sedulur sing semangat banget takon marang sawijining tuwa: 'Napa atiku ngidam pati?' Tuwa mau mangsuli: 'Amarga kowe ora gelem nahan sedhih sing lagi kowe alami, tanpa nyadari yèn sedhih sing bakal teka luwih abot tinimbang sing ana ing kéné.' – Lan sedulur liyané uga takon marang tuwa mau:

'Napa aku dadi lalai nalika ana ing selku?' Lan panjenengané kandha marang dhèwèké: 'Amarga kowé durung ngerti uga bab pangaso sing ngentèni kowé utawa sangsara ing tembe. Amarga yèn kowé pancèn ngerti bab iki, sanajan selmu kebak ulat, nganti kowé ngadeg ing antarané nganti tekan gulu, kowé bakal nahan iki tanpa kendho'. Nanging kita, nalika lagi turu, kepengin dislametake, mula kita sengsara ing sedhih; padahal kita kudune matur nuwun marang Gusti lan ngarasa begja amarga dianggep pantes nandhang sangsara sethithik ing kene, supaya ing kana kita bisa nemu tentrem sing ora sithik.

77. Evagrius ngendika: 'Sapa waé sing nyerah marang napsu lan ndedonga marang Gusti supaya enggal mati iku kaya wong lara sing nyuwun marang tukang kayu supaya enggal motong ambené (ing amben kuwi dhèwèké isih éntuk panglipur sanadyan ngrasakaké sangsara). Amarga nalika isih ana ing badan iki, jiwa nemu panglipur saka hawa napsune lan sawetawis panglipur: ing kene manungsa mangan, ngombe, turu, rembugan, lan dolan karo kanca-kancane. Nanging nalika nyawa metu saka badan, nyawa iku ditinggal dewekan karo hawa nape, mula tansah disiksa dening hawa nape mau; kalah dening hawa nape mau, nyawa iku kobong dening geni hawa nape – lan disiksa nganti ora bisa kelingan Gusti. Eling marang Gusti iki bisa maringi panglipur marang jiwa, kaya sing kacathet ing Mazmur: '*Aku kelingan Gusti lan aku bungah*' (Mazmur 76:4); nanging hawa napsune ngalangi supaya ora bisa.

78. Saka sangsara ing donya iki, kowe bisa entuk pangerten babagan kepiye sangsara ing kana. Contone, nalika ana wong kena demam, apa sing kobong ing dhèwèké? Jenis geni apa sing nyebabake kobongan iki? Mangkono uga, jiwa sing kebak hawa napsu tansah disiksa ing kana déning kabiasaan ala dhéwé, nggawa elingan pait lan kesan nyiksa saka hawa napsu sing ora kendhat kobong lan nggebuk jiwa mau.

79. Sapa, saliyane, sing bisa kelingan tanpa ngeri panggonan panyiksa sing medeni—geni, pepeteng, para abdi panyiksa sing tanpa welas asih, lan panyiksa liyane sing kasebut ing Kitab Suci: urip bareng setan, sing mung kanggo dheweke wae geni panggonan kuwi wis diiapake (Mat. 25:41)? – Lan sepira ngrusak lan matèni isiné hukuman dhéwé? St. Krisostomus ngendika: "Sanadyan ora ana kali geni sing mili lan ora ana malaikat medeni sing rawuh, nanging kabèh manungsa mung diundang menyang pangadilan, lan—ana sing nampa pujian, diormati, déné liyané diusir kanthi isin, supaya padha ora ndeleng kamulyané Gusti Allah; apa ora paukuman isin lan aib kuwi, lan sedhih amarga ora oleh berkah kaya ngono, bakal luwih nggegirisi tinimbang Gehenna apa wae?" –

80. Mula saka iku, ayo padha ngupaya nyucèkaké awaké dhéwé, supaya bisa luput saka musibah kaya ngono. Mesthi waé dibutuhaké upaya: lan ayo padha nyambut gawe, supaya kita bisa éntuk sih. Nalika ana wong sing duwé kebon ditinggal ora dirumat, apa ora bakal tuwuh subur? – Lan apa ora bakal saya kebak duri lan rumput duri yèn dhèwèké saya nglirwakaké? Lan nalika mengko dhèwèké kepéngin ngresiki ladhangé saka kabèh suket sing wis tuwuh nalika dhèwèké nglirwakaké, apa tangané ora bakal luwih keblotod amarga suwé dhèwèké nglirwakaké? – Amarga dhèwèké ora mung kudu motong suket-suketé, nanging uga nyabut saka oyodé; yèn ora, kabèh bakal tuwuh manèh, sanajan wis dipotong pirang-pirang. Mangkono uga karo jiwa kita. Nalika kita nglirwakake, jiwa kita kebak suket ala saka maneka hawa napsu; nanging nalika kita wis sadar lan miwiti ngresiki, gaweyan sing nyeri ora bisa dihindari: amarga kita ora mung kudu nahan tumindak napsu, nanging uga ngerotakaké kabiasaan napsu kuwi. Nanging ora ana sing luwih awon tinimbang kabiasaan napsu. 'Ora gampang ngalahake kabiasaan ala,' kandha St. Basil Agung, 'awit sawise nancep suwene, kabiasaan kuwi kerep nduweni kekuwatan kaya kodrat.'

81. Kita ora mung kudu motong hawa napsu, nanging uga sabab-sebabé; banjur kita kudu nyuburi lemah watak kita kanthi tobat lan luh – lan mung sawisé kuwi miwiti nanem wiji sing apik, yaiku tumindak becik. Kaya déné ing sawah—yen sawisé diresiki lan dipupuk, ora ana wiji becik sing ditandur, mula suket ala bakal thukul lan, amarga lemahé longgar lan alus saka pembersihan mau, bakal nancep luwih jero: mangkono uga karo manungsa: yèn sawisé tobat saka pakaryané sing biyèn lan mbeneraké wataké, ora ngupaya nggayuh kabecikan, mula apa sing kacathet ing Injil bab balié roh najis menyang panggonané sing biyèn bakal kelakon, saiki wis resik lan dibersihaké, banjur digandheng karo pitu roh liya – amarga kuwi wong iku pungkasané malah dadi luwih parah tinimbang sadurungé (Matéus 12:44).

82. Sapa waé sing kepéngin slamet ora mung kudu nyingkiri nindakake ala, nanging uga kawajiban nindakake kabecikan, kaya sing kacathet ing Mazmur: '*Mbebasna saka ala lan nindakna kabecikan*' (Mazmur 33). Contoné, yèn ana wong sing gampang nesu, dhèwèké ora mung kudu nahan nesu, nanging uga kudu ngupaya nduwèni alus budi; yen ana wong sing sombong, dheweke ora mung kudu nyingkiri kesombongan,

nanging uga kudu dadi andhap asor. Amarga saben hawa nafsu ana kebajikan sing nentang: kesombongan – andhap asor, kikir – katresnan, zinah – kasucian, pengecut – kasabaran, nesu – alus, kebencian – katresnan.

83. Kaya déné biyèn kita wis mbuwang kabecikan lan nggantèkaké karo hawa napsu, saiki kita kudu ngupaya ora mung mbuwang hawa napsu, nanging uga nguataké kabecikan ing jeroning awak kita. Kita pancèn wis nduwèni kabecikan sing diparingaké Gusti Allah. Amarga nalika Gusti Allah nyipta manungsa, Panjenengané wis nandur kabèh kabecikan ing dhèwèké, kaya déné Panjenengané ngendika: "*Ayo padha gawe manungsa miturut gambarane Kita, manut rupa Kita*" (Kejadian 1:26). Dikandhakake: '*miturut gambarane Kita*' – amarga Gusti Allah nggawe nyawa supaya langgeng lan bebas; lan '*manut rupa Kita*' nuduhake marang kabecikan – kaya tegesé: '*Sucèna, amarga Aku suci*' (1 Petrus 1:16). Mula saka iku, kabecikan iku wis ana ing kodrat kita; nanging hawa napsu ora kalebu kodrat kita, nanging mlebu ing kono – yaiku nalika jiwa nyenengi kepinginan dhéwé, banjur nyimpang saka kabecikan lan nyimpen hawa napsu ing jerone.

84. Abba Pimen ngendika kanthi becik nalika dhèwèké ngomong yèn kamajuan sawijining rahib katon ing cobaan: amarga sawijining rahib sing saktenané '*miwiti ngabdi marang Gusti*' kudu '*nyiyapaké atiné kanggo cobaan*' (Sir. 2:1)—supaya dhèwèké ora kaget utawa bingung marang apa waé sing kelakon marang dhèwèké, pracaya yèn ora ana apa-apa sing kelakon tanpa Pangayomané Gusti. Lan apa waé sing kalebu ing Pangayomaning Gusti iku kabèh becik lan migunani kanggo nyawa; amarga apa waé sing ditindakake Gusti, Panjenengané nindakake kanggo kabecikan kita, kanthi katresnan lan welas asih marang kita. Lan kita kudu, kaya sing diandharaké Rasul, '*matur nuwun kanggo kabèh bab*' (Eph. 5:20; 1 Tes. 5:18) kanggo kabecikané, lan aja nate sedhih utawa nyerah ati marang apa sing kelakon marang kita, nanging nampa kabèh sing kelakon marang kita tanpa kahanan susah, kanthi andhap asor lan pangarep-arep marang Gusti Allah, pracaya yèn apa waé sing ditindakake Gusti marang kita iku saka kabecikané, amarga tresna marang kita lan kanggo kabecikan kita dhéwé.

85. Yen ana wong sing duwe kanca lan yakin manawa kancane iku tresna marang dheweke, mula sanajan dheweke nandhang sangsara amarga kancane—sanajan sangsara sing abot—dheweke bakal mikir manawa kancane tumindak kaya ngono amarga katresnan, lan ora bakal pracaya manawa kancane nduweni niat ngrusak dheweke: luwih-luwih kita kudu mikirake Gusti Allah, sing wis nyipta kita lan nggawa kita saka ora ana dadi ana, sing wis dadi manungsa kanggo kita lan seda kanggo kita, manawa Panjenengané nindakake kabèh mau amarga kabecikané lan katresnané marang kita. Sapa waé bisa mikirake kanca: dhèwèké nindakake kabèh mau amarga katresnan lan welas asih marang aku (lan tansah siap tumindak kaya ngono); nanging dhèwèké ora duwé kawicaksanan kanggo tansah ngatur kabèh bab sing ana gandhèngané karo aku supaya dadi sing paling apik; mula kadhangkala, tanpa niat, dhèwèké malah nyebabaké aku cilaka. Nanging kita ora bisa ngomong kaya ngono marang Gusti; awit Panjenengané iku sumber kawicaksanan, ngerti kabèh sing migunani kanggo kita, lan miturut kuwi Panjenengané ngatur kabèh bab sing ana gandhèngané karo kita, kalebu bab-bab sing paling cilik. Manèh, bab kanca bisa diomongaké yèn sanadyan dhèwèké tresna lan ngopeni kita lan cukup wicaksana kanggo ngatur prakara sing ana gandhèngané karo kita, dhèwèké ora duwé daya kanggo mbantu kita ing bab-bab sing dhèwèké kira bisa migunani kanggo kita. Nanging malah iki ora bisa diomongaké marang Gusti; amarga kabèh prakara bisa kelakon tumrap Panjenengané, lan ora ana sing mokal tumrap Panjenengané. Amarga kabèh mau, kita kudu nampa kabèh sing kelakon marang kita kanthi rasa syukur, amarga saka Gusti Allah, Pangreksa lan Gusti sing welas asih, sanajan iku nyusahake.

86. Yen ana wong sing nampa cobaan kanthi sabar lan andhap asor, cobaan iku bakal kliwat tanpa nglarani dheweke; nanging yen dheweke nyerah, dadi bingung, lan nyalahake wong liya, dheweke mung mbebani awake dhewe lan ora entuk paedah apa-apa, malah mung ngrusak awake dhewe; dene cobaan nggawa paedah gedhe marang wong-wong sing nampa tanpa dadi bingung.

87. Kita ora kena isin, sanajan napsu nggawe kita isin. Napa kowe, sing kebak napsu, kaget, lan kenapa kowe isin nalika napsu ngganggu kowe? Kowe dhéwé sing wis ngopeni ing jeronmu; kowe kanthi rela nyimpen ing jeronmu – nanging kok kowe keganggu? Kowe wis nampa janjiné, nanging kok takon: "Ngapa iki ngganggu aku?" Luwih becik sabar, ngupaya, lan ndedonga marang Gusti supaya mbantu kowe; amarga ora mungkin wong sing nyenengi napsu bisa bébas saka serangan sing nyusahaké. Wadah-wadahé, kaya pangandikane Abba Sisoës, ana ing jeronmu; wenehana haké, lan bakal lunga saka kowe. Amarga kita wis tresna marang kuwi lan nyurung supaya obah, mesthi kita ora bisa ora kesandhung pikiran-pikiran gairah sing meksa kita tumindak manut hawa napsu, sanajan nglawan kersa kita; amarga kita kanthi sukarela nyerahake awak kita ing tangané.

88. Sapa waé sing diserang pikiran-pikiran gairah sadurungé tumindak manut gairahé isih ana ing kutha dhéwé; dhèwèké bébas, lan Gusti Allah dadi pitulungané. Amarga sakwisé dhèwèké nyuwun asor marang Gusti Allah ing bab iki lan ngupaya sethithik, pitulungané Gusti Allah bakal rawuh nylametaké dhèwèké saka serangan gairah. Nanging yen ana wong sing nolak berjuang lan nyerah marang kesenengan daging, pitulungané Gusti bakal mundur saka dheweke, lan napsu narik dheweke menyang tumindak napsu; lan iki bakal nyebabake dheweke tanpa sengaja ngabdi marang napsu kuwi.

89. Ana sawijining murid saka sesepuh agung sing kepok dening peperangan hawa napsu, lan sesepuh mau, nalika weruh perjuangané, kandha marang dheweke: 'Yen kowe kersa, aku bakal ndedonga marang Gusti supaya Panjenengané maringi kelegaan saka peperangan hawa napsu iki,' murid mau mangsuli: 'Sanadyan abot lan nyusahake kula, Bapa, kula mirsani wohing pakaryan kula ing batin; mulane, ndedonga marang Gusti supaya paring kasabaran.' Sang sepuh mangsuli: 'Saiki kula mangertos menawa kowe saya makmur lan ngluwihi kula.' Mangkono tiyang-tiyang ingkang saestu kepengin kaslametan! Lan menika tegesipun ngemban sangkalan godaan kanthi andhap asor!

90. Nalika Gusti Allah ngutus Musa mimpin wong Israel metu saka Mesir lan saka perbudakan Firaun, Firaun malah nambah abot pakaryané marang wong-wong mau. Mangkono uga setan, nalika weruh yèn Gusti wis welas marang sawijining jiwa lan siap paring rahmat lan nglegakaké saka beban hawa napsu, banjur malah nambah beban hawa napsu lan nglawan kanthi luwih sengit. Nanging para Bapa, amarga mangertèni iki, nguwatké wong liwat piwulangé lan ora ngidini padha nyerah marang rasa wedi. '*Kuwatna atimu, lan kiyatna manahmu, kowe kabeh sing ngarep-arep marang Gusti*' (Mazmur 30:25).

91. Wedi marang Gusti Allah nyurung jiwa supaya netepi paugeran, lan lumantar paugeran mau omahé jiwa dibangun. Mula saka iku, ayo padha wedi marang Gusti Allah lan mbangun omah kanggo awaké dhéwé, supaya kita bisa nemu pangayoman nalika mangsa adhem, udan, kilat, lan guntur, amarga wong sing ora duwé omah nandhang sangsara gedhé nalika mangsa adhem.

92. Carane mbangun omahé jiwa bisa dipelajari saka pambangunan omah fisik. Wong sing mbangun omah ngedegake tembok ing papat sisih, lan ora mung nggatekake siji tembok; yen ora, biaya lan gaweyané bakal sia-sia. Mangkono uga, wong sing kepengin mbangun omah rohani ora kena nglirwakake sembarang aspek saka bangunane, nanging kudu mbangun kanthi rata lan selaras. Iki sing dimaksud Abba Yohanes nalika dhèwèké kandha: 'Aku péngin wong éntuk sithik saka saben kabecikan saben dina' – lan ora kaya sawatara wong sing nempel mung ing siji kabecikan lan manggon ing kono, mung nglakoni siji mau lan ora merhatosaké kabecikan liyané.

93. Omahé jiwa kuwi dibangun kanthi rata lan harmonis ing kabèh sisih kaya mangkéné. – Kaping pisan, kudu ngedegaké dhasar, yaiku pracaya: awit '*tanpa pracaya ora mungkin nyenengaké Gusti*' (Ibr. 11:6). Lan banjur, ing dhasar iki, bangunan kudu dibangun kanthi rata – yaiku: yen ana kasempatan kanggo patuh, kudu dilebokake watu patuh; yen ketemu sedhik saka sedulur, kudu dilebokake watu sabar; yen ana kasempatan kanggo nahan napsu, kudu dilebokake watu nahan napsu. Mangkono, kanggo saben kabecikan sing ana kasempatané, kudu nyelehaké watu ing bangunan iku, lan kanthi cara iki mbangun saka kabèh sisih, nyelehaké watu welas asih, watu ngendhalèni karsa dhéwé, watu alus, lan sapituruté. Nanging ing kabèh iki, kudu ngopeni sabar lan kawani: amarga iku dhasar utama; lumantar iku bangunan bisa nyawiji lan témbok nyambung siji lan sijiné, supaya ora miring utawa pisah siji lan sijiné. Tanpa kasabaran lan kawani, ora ana siji wae sing bisa nglakoni kabecikan apa wae. Mula saka iku diandharake: '*Kanthi kasabaranmu kowe bakal nylametake nyawamu*' (Lukas 21:19).

94. Sapa waé sing mbangun omah nyelehaké gamping ing saben watu; amarga yèn nyelehaké watu siji-sijiné tanpa gamping, watu-watu kuwi bakal tiba lan omahé bakal ambruk. Gamping (ing pambangunan jiwa) iku kerendahan ati, amarga dijupuk saka lemah lan dumunung ing sangisore sikil saben wong. Lan kabecikan apa wae sing ditindakake tanpa kerendahan ati ora kalebu kabecikan. Iki uga kasebut ing Wulang Rama: 'Kaya prau ora bisa digawé tanpa paku, mangkono uga ora ana sing bisa slamet tanpa kerendahan ati'. – Omah biyasa duwé atap. Atapé omah rohani yaiku katresnan, sing dadi kasampurnan kabecikan, kaya atapé omah biyasa sing dadi puncak omah. – Ana tembok pangreksa sing ngubengi atap supaya, kaya sing kacathet ing Kitab Toret (Ulangan 22:8), bocah-bocah ora tiba saka atap. Tembok pangreksa ing omahé jiwa iku katentreman, kewaspadaan, lan pandonga; lan bocah-bocah mau yaiku pikiran-pikiran sing muncul ing jiwa, sing dikendhalèkaké déning katentreman lan pandonga.

95. Nanging ing pakaryan mbangun iki, ana siji bab maneh sing dibutuhake, yaiku supaya tukang mbangun iku trampil. Amarga yen dheweke ora trampil, dheweke bisa mbangun tembok bengkok, lan omahé

bakal ambruk sawijining dina. Wicaksana iku wong sing nglakoni kabecikan kanthi wicaksana; amarga ana sing nindakake pakaryan kabecikan, nanging amarga nindakake kanthi ora wicaksana, dheweke ngrusak dhewe utawa tansah ngrusak pakaryan; lan kanthi mangkono dheweke ora ngrampungake bangunan, nanging mung mbangun lan ngrusak.

96. Iki salah siji conto saka akèh. Yen ana wong sing puasa amarga kesombongan utawa mikir yèn dhèwèké lagi nindakake kabecikan istimewa, mula wong kuwi puasane ora wicaksana, lan akibaté dhèwèké banjur miwiti nyalahaké seduluré, nganggep dhèwèké kuwi wong gedhé; lan kabukten yèn dhèwèké ora mung wis masang siji watu banjur mbusak loro, nanging uga ana ing bebaya ngrubuhaké kabèh témbok amarga ngukum wong liya. Nanging sapa waé sing puasa kanthi wicaksana ora nganggep yèn dhèwèké nindakaké kabecikan istimewa, lan uga ora kepéngin dipuji minangka wong puasa; nanging pracaya yèn lumantar pangendalian dhiré dhèwèké bakal éntuk kasucian, lan lumantar kuwi bakal éntuk andhap asor, kaya déné para Bapa ngendika: 'Jalan menyang andhap asor ana ing pakaryan badan sing dilakoni kanthi wicaksana', lan sapituruté. Wong kaya ngono kabuktèn dadi tukang bangunan sing trampil, sing bisa mbangun omahé kanthi kukuh.

97. Aja nganti kesasar amarga pikiran manawa kabecikan iku ngluwihi kekuwatanmu lan ora bisa kokgayuh; nanging, kanthi diilhami iman, wiwiti kanthi wani, tunjukna marang Gusti Allah niat becik lan ketekunanmu – lan kowe bakal weruh pitulungan sing bakal Dheweke paringake kanggo nglakoni kabecikan. – Bayangna ana loro tangga: siji munggah menyang swarga, lan sijine mudhun menyang neraka; kowe, nanging, ngadeg ing lemah ing antarane loro tangga kuwi. Aja mikir utawa ngomong: 'Kepiye aku bisa mabur saka lemah lan ujug-ujug ana ing pucuk swarga, yaiku ing pucuk tangga?' Mung awas aja nganti keslèk mudhun amarga nindakake sing salah; bab munggah, usaha munggah sethithik demi sethithik, nindakake kabecikan apa waé sing kok temoni. Saben tumindak bakal dadi siji langkah munggah. Mangkono, kanthi pitulunganing Gusti munggah saka siji undhak-undhakan menyang undhak-undhakan sabanjuré, kowe bakal pungkasané tekan pucuking undhakan.

98. Yen kita ngupaya, kita bakal nemokake; lan yen kita nyuwun, kita bakal nampa; amarga Injil kandha: '*Nyuwuna, lan kowe bakal diparingi; ngupaya, lan kowe bakal nemokake; mengetuk, lan lawang bakal dibukak kanggo kowe*' (Mat. 7:7). Kandha, '*Nyuwun*', supaya kita bisa nyuwun pitulungan marang Gusti ing pandonga; lan '*Ngupaya*' ateges sawise weruh carane kabecikan teka lan apa sing ndadekake, kita kudu ngupaya dhewe kanggo nggayuh kuwi. '*Nggebuk*' tegesé nepati paugeran; awit sapa waé sing nggebuk mesthi nganggo tangané, lan tangan iku pratandha tumindak. Mula saka iku, kita ora mung kudu nyuwun, nanging uga kudu ngupaya lan tumindak, ngupaya, kaya sing diandharake Rasul, '*supaya siap kanggo saben pakaryan becik*' (2 Kor. 9:8; 2 Tim. 3:17) – yaiku, siap banget kanggo nglakoni kersaning Gusti kanthi wicaksana, miturut karsa Panjenengané lan sing nyenengake Panjenengané.

99. Rasul maringi dhawuh marang kita supaya '*nguji apa kersaning Gusti—apa sing becik, sing ditrima, lan sing sampurna*' (Rom. 12:2)—supaya kita bisa tumindak manut kersaning Gusti mau. – Dadi, apa kersaning Gusti sing becik? – Yaiku tresna marang siji lan sijine, welas asih, nindakake sedekah lan sapiturute; iki sing diarani '*kersaning Gusti sing becik*'. Lan apa '*kersaning Gusti sing nyenengake*'? Ora saben wong sing nindakake kabecikan nindakake kanthi cara sing nyenengake Gusti. Contone, ana wong sing nemokake anak piatu sing mlarat nanging ayu; dhèwèké katarik marang bocah iku amarga ayuné – banjur ditampa lan diopeni, loro-loroné dadi anak piatu sing mlarat lan uga dadi bocah wadon sing ayu. Iki kersaning Gusti lan iku '*apik*', nanging '*ora nyenengake*'; dene sing '*nyenengake*' yaiku nalika wong nindakake tumindak welas asih, ora amarga motif manungsa, nanging kanggo Gusti, sing wis maringi dhawuh, kanggo kabecikané dhéwé, saka welas asih sing murni: iki nyenengake Gusti. – Pungkasané, kersaning Gusti sing '*sampurna*' iku nalika wong nindakake tumindak welas asih, ora kanthi kikir, ora kanthi males, ora kanthi ngremehake, nanging kanthi kabèh kekuwatan lan kabèh karsa, nampilake welas asih kaya déné dhéwé nampa, lan maringi kabecikan kaya déné dhéwé nampa kabecikan: mangkono kersaning Gusti sing sampurna kacumponi. – Mangkono carane manungsa nepaki kersaning Gusti, kang becik, nyenengake, lan sampurna.

100. Ana loro jinis keserakahan mangan: sing kapisan yaiku nalika wong nggoleki panganan sing nyenengake lan ora mesthi kepengin mangan akèh, nanging kepengin sing enak; sing kapindho yaiku nalika wong dikalahake dening keserakahan mangan – lan dheweke ora ngidam panganan enak, uga ora peduli karo rasane, nanging mung kepengin mangan terus-terusan, tanpa mbedakake apa pangananane, lan mung mikir ngisi weteng. Sing kapisan diarani '*keserakahan tenggorokan*', lan sing kapindho '*keserakahan weteng*'. – Sapa waé

sing kepéngin nglakoni puasa kanggo nyucèkaké dosané kudu nyingkiri loro jinis keserakahan iki; amarga kuwi ora nyukupi kabutuhan awak nanging napsu, lan sapa waé sing nyukupi kuwi bakal diétung dadi dosa.

101. Nanging, nalika nglakoni puasa, kita ora mung kudu netepi aturan babagan panganan sing kasebut ing ndhuwur, nanging uga kudu nyingkiri saben dosa liyane, supaya, kaya kita puasa karo weteng, kita uga bisa puasa karo ilat, nyingkiri nggosip, goroh, omongan kosong, ngremehake sedulur, nesu, lan saben dosa liyane sing ditindakake nganggo ilat. Kita uga kudu puasa nganggo mripat, yaiku ora ndeleng bab-bab sing sia-sia, ora menehi kebebasan marang mripat, lan ora ndeleng sapa wae kanthi tanpa isin utawa tanpa wedi. Mangkono uga, kita kudu njaga tangan lan sikil saka saben tumindak ala.

102. Tujuan apa sing kudu kita duwé nalika kita sowan marang siji lan sijiné? – Kaping pisan, kita kudu sowan marang siji lan sijiné amarga katresnan; kapindho, supaya bisa krungu Sabda Gusti, amarga Sabda Gusti luwih gampang dingerteni ing antarané akèh sedulur: nalika siji ora ngerti apa-apa, liyané ngerti, lan sing pisan, kanthi takon marang liyané, uga sinau; pungkasané, kanggo mangertèni kahanan lan kaanan jiwa kita dhéwé – lan njupuk tuladha tumindak saka wong liya, kaya sing ditindakake Santo Antonius, sinau alus saka siji, andhap asor saka liyané, meneng saka liyané manèh, lan kanthi mangkono nglumpukaké kabecikan saben wong sing kita sowangi ing sajroning awak kita.

103. Nalika ngamat-amati wong liya, sing paling utama kudu nyingkiri prasangka, amarga saka kono muncul panghakiman sing mbebayani. Aku wis akèh ngalami sing negesake bebener yèn saben wong ngadili wong liya manut sipaté dhéwé. Ayo tak wenehi conto. Umpamane ana wong sing kebeneran ngadeg ing panggonan tartamtu ing wayah bengi, lan ana telung wong liwat. Nalika ndeleng dheweke, salah sijine mikir: 'Dheweke ngenteni wong supaya padha tumindak zinah'; sijine: 'Dheweke mesthi maling'; sijine maneh: 'Dheweke wis ngatur karo wong saka omah paling cedhak supaya padha lunga bareng-bareng ibadah' – lan padha ngenteni wong kuwi. Mula telung wong padha ndeleng priya sing padha, ing panggonan sing padha, nanging ora padha nduwé panemu sing padha; siji mikir siji bab, sijiné mikir liya, lan sing katelu manèh mikir liya manèh – lan cetha saben panemu manut kahanan atiné dhéwé. Kaya déné awaké wong sing melankolis lan kurus ngowahi saben panganan sing dipangan dadi cairan ala, sanajan panganan kuwi séhat, mangkono uga jiwa sing ala nampa cilaka saka saben bab, sanajan bab-bab sing ditemoni kuwi apik. Nanging wong sing nduwé watak apik iku kaya wong sing awaké séhat, ing ngendi sanajan mangan panganan sing mbebayani, panganan kuwi bakal malih dadi sari sing migunani ing jeroné. Mangkono uga, yèn kita nduwé watak apik lan ana ing kahanan ati sing tentrem, kita bisa éntuk manfaat saka saben bab, sanajan bab kuwi dhéwé ora migunani.

104. Aku krungu ana sawijining sedulur sing nalika sowan marang sedulur liyane lan weruh sel-e ora disapu utawa dirapihake, dheweke bakal kandha marang awake dhewe: 'Begja sedulur iki, sing wis nyisihake kabeh kuwatir babagan urusan donya lan wis ngarahake pikirane sakabehe marang swarga nganti dheweke ora nemu wektu sanajan kanggo ngatur sel-e.' Mangkono uga, yen dhèwèké sowan marang sedulur liyané lan weruh selé resik, wis dibersihaké, dhèwèké manèh kandha marang dhiri dhéwé: 'Kaya nyawa sedulur iki suci, mangkono uga selé suci, lan kahanan selé cocog karo kahanan nyawané.' Lan dhèwèké ora tau ngomong sapa waé iku sembrono utawa sombong, nanging, lumantar wataké sing apik, dhèwèké ndeleng kabèh wong iku apik, lan éntuk paédah saka saben wong. Mugi Gusti Allah ingkang Maha Apik maringi kita watak sing padha, supaya kita uga bisa éntuk paédah saka saben wong lan ora tau nyumurupi kaluputané tangga teparo.

105. *'Pitutur Kanggo Sing Dadi Murid ing Urip Monastik'*. Yen kowe urip kanthi patuh, aja tau percaya marang atimu dhéwé, amarga iku kabut déning napsu kang wis suwé. Aja ngetutaké panemumu dhéwé ing apa waé, lan aja mutusaké apa-apa kanggo awakmu dhéwé tanpa njaluk pandhuan lan pitutur. Aja mikir utawa nganggep yèn kowe luwih apik utawa luwih saleh tinimbang gurumu, lan aja ngulik tumindaké. Kanthi mangkono, kowe bakal manut lan lumaku tentrem lan aman ing dalan para Bapa kita. Paksa awakmu ing kabèh bab lan nguwasani kersamu dhéwé; lan kanthi sih Kristus, lumantar piwulang, kowé bakal biasa nguwasani kersamu, lan banjur kowé bakal nindakake kuwi tanpa paksaan utawa sedhih, supaya kabèh bakal kelakon miturut kersamu. Aja kepéngin kabèh tumindak miturut karsa panjenengan; nanging kepéngin kabèh lumaku miturut kersaning Gusti, lan kanthi mangkono panjenengan bakal tentrem karo kabèh wong. Lan pracaya yèn kabèh sing kelakon marang kita, sanadyan rincian sing paling cilik, iku miturut Pangayomaning Gusti, lan kanthi mangkono panjenengan bakal nampa kabèh apa sing tumeka tanpa rasa sedhih. Percayaa yèn cacian lan ejekan iku obat kang marasaké kesombongan atimu, lan ndedongaa kanggo wong-wong sing nyacèk kowe kaya dhèwèké dhokter sejati atimu, kanthi yakin yèn sapa waé sengit marang cacian, iku sengit marang andhap asor, lan sapa waé nyingkiri wong sing nglarani atiné, iku mlayu saka alus budi. Aja ngupaya ngerti

kaluputané wong liya, lan aja nampa kecurigaan babagan dhèwèké sing ditanamaké mungsuh; nanging yèn pikiran kaya ngono muncul ing atimu amarga kelemahanmu dhéwé, upayakna ngowahi dadi pikiran sing becik. Panjalukna panuwun kanggo kabèh, lan kembangna kabecikan lan katresnan sing suci. Luwih saka kabèh, ayo padha ngreksa nurani kita ing saben bab—marang Gusti, marang sesama, lan marang barang donya; lan sadurunge kita ngomong utawa nindakake apa wae, ayo padha mriksa apa iku cocog karo kersaning Gusti; banjur, sawise ndedonga, ayo padha ngomong utawa nindakake iku, kanthi andhap asor ngakoni kelemahan kita ing ngarepe Gusti lan njaluk pitulungan Panjenengané.

106. Yen kowe kepengin supaya pikiran-pikiran suci saka iman bisa ngetokake pangaribawa sing maringi tentrem ing wektu sing pas, kanggo nundhung dorongan, pikiran, lan raos sing ora bener, mula lakokna tansah, kerep eling-eling maneh ing pikiranmu – lan aku pracaya marang Gusti Allah manawa kowe bakal nemu katentremen. Mangkono uga, campurake pandonga karo piwulang. Upayakna supaya kowe unggul ing bab iki, supaya nalika kowe kena sangsara badan utawa rohani, kowe bisa nahan tanpa sedhih, tanpa abot, lan kanthi sabar.

107. Nalika kowe krungu yen kowe wis nindakake apa sing sejatine ora kowe lakoni, aja kaget utawa sedhih, nanging langsung sujud kanthi andhap asor marang sing ngandhani, lan kandha, 'Nyuwun pangapunten, lan dongakna aku' – banjur meneng, kaya sing diandharake para Bapa. Lan nalika dhèwèké takon marang kowe, 'Apa iki bener utawa ora?', banjur, sawisé kowe sujud kanthi andhap asor, critakna kabeneran kaya sing wis kelakon; lan sawisé ngomong, sujud manèh kanthi andhap asor lan ngendika: 'Nyuwun pangapunten lan dongakna aku'.

108. Yen nalika ketemu utawa sesambungan karo sedulur, kowe ora bisa njaga pikiran sing tentrem, paling ora aja nganti kesasar dening apa wae, aja ngukum sapa wae, aja ngomong ala bab sapa wae, lan aja nggoleki kasalahan saka tembung, tumindak, utawa gerak-gerik sedulur – amarga kuwi ora bakal migunani kanggo kowe; nanging, upayakna njupuk piwulang saka saben bab kanggo awakmu dhéwé.

109. Wigati yèn sapa waé kang diganggu déning pikiran apa waé, utawa sedhih merga kuwi, lan ora ngakoni, kuwi malah nguataké pikiran mau marang dhèwèké dhéwé; tegesé, dhèwèké maringi kuwasa marang pikiran mau kanggo nglawan lan nyiksa dhèwèké luwih abot. Nanging y, dhèwèké ngakoni lan miwiti nglawan lan nolak pikirane, lan nindakake sing kosok baliné, nalika kuwi napsu iku bakal ringkih lan ora duwé kekuwatan kanggo nglawan dhèwèké utawa nyebabaké sedhih. Banjur, alon-alon, lumantar upaya lan nampa pitulungan saka Gusti, dhèwèké bakal ngungkuli napsu iku dhéwé.

110. Abba Pimen ngendika yèn ajrih marang Gusti, ndedonga marang Gusti, lan nindakaké kabecikan marang sesama iku telung kabecikan utama. – Panjenengané nempataké ajrih marang Gusti ing papan kapisan amarga ajrih marang Gusti iku luwih dhisik tinimbang kabecikan apa waé, amarga '*ajrih marang Sang Yehovah iku wiwitaning kawicaksanan*' (Mazmur 110:10), lan '*ajrih marang Gusti mbalèkaké manungsa saka piala*' (Amsal 15:27). Banjur dhèwèké nyritakaké bab ndedonga marang Gusti amarga manungsa, saka kersané dhéwé, ora bisa nindakaké apa-apa sing becik utawa nggayuh kabecikan, nanging ing kabèh bab dhèwèké butuh pitulungané Gusti bebarengan karo usahaé dhéwé, sing diilhami déning ajrih marang Gusti. Lan dhèwèké nyariosaké bab nindakaké kabecikan marang tangga teparo ing pungkasan amarga iku sawijining tumindak katresnan, kang dadi puncak kasampurnan Kristen (Rom. 13:10).

111. Nalika jiwa kaku, migunani maca Kitab Suci lan tembung-tembung pangajaran saka Para Bapa sing nggawa Gusti asring-asring, lan merenung marang paukuman medeni saka Gusti, marang pamitané jiwa saka badan, lan marang kekuwatan peteng sing nggegirisi sing nggenteni—kanggo sapa waé sing wis nindakake ala ing urip sing cepet liwat lan kebak bala iki.

Santo Yisak Sang Suriyani

Crita cekak babagan dhèwèké

St. Yacob iku wong asli saka Nineveh. Ora ana sing dingerteni bab wong tuwane. Nalika isih enom, sawisé mundur saka donya lan kabèh bab donyawé, dhèwèké mlebu ing Biara St. Matthew bareng karo seduluré lan ing kono miwiti urip monastik. Sawise sampurna ing tapa brata ing biara iki lan wis nggayuh kamajuan sing cukup ing kabecikan, dhèwèké kapenuhan kepinginan kanggo meneng. Mula, sawisé mundur adoh saka biara, dhèwèké manggon ing sel pertapa lan miwiti urip nyendiri kanthi tuntas, ora ana sesambungan karo sapa waé lan mung nggatekake dhèwèké dhéwé lan Gusti Allah. Adhiné, sawisé njupuk alih pangelolaan

biara mau, kanthi kiyat nyuwun lan ngéling-éling dhèwèké supaya ninggalaké ara-ara samun lan bali menyang panggonané biyèn; nanging dhèwèké banget katarik marang ara-ara samun nganti ora gelem ninggalaké sanajan sedhela. Nanging apa sing ora kasil déning panyuwunan adhiné, kabèh mau kelakon lumantar wahyu ilahi. St. Yacub, sawisé ora nurut marang adhine, nyerah marang Rama, sing wis nelpon dhèwèké saka dhuwur kanggo mimpin Gréja Niniwe. Mula, dhèwèké ninggalaké ara-ara gersang – lan diangkat dadi Uskup kutha agung Niniwe. Amarga pantes yèn lampu iki ora dikubur ing sepi padang pasamuhan, nanging dipasang ing kaki lampu Jabatan Pastoral, lan nyebarake sinar padhang saka kabecikan sing sumunar adoh lan amba. Nanging iki ora suwe: ora suwe cahya iki sumunar, banjur langsung kabèh manèh. Sang Wali ninggalake kursi uskup amarga alesan ing ngisor iki. Ana loro wong teka marang dhèwèké ing omah uskup—siji sing nduwèni utang lan siji sing diutangi—sing nduwèni utang nuntut pembayaran langsung saka sing diutangi, déné sing diutangi, ngakoni utangé, nyuwun supaya diwènèhi tenggang wektu sing cendhak. Nanging sing nduwèni utang mangsuli: 'Yen dhèwèké ora mbayar utangé saiki uga, aku bakal langsung nggawa dhèwèké marang hakim.' St. Yacob kandha marang dhèwèké: 'Miturut dhawuh Injil, kowé ora pantes nuntut pembayaran saka wong sing wis njupuk kagunganmu, luwih-luwih kowé kuduné loman marang wong sing janji bakal mbayar utangé enggal.' Nanging wong kejem iku mangsuli: 'Simpèn dhisik dhawuh Injil.' – Lan dhèwèké ora gelem ngrungkaké manèh. Banjur Sang Suci saka Gusti kandha ing atiné: 'Yèn padha ora manut dhawuh Injil saka Gusti, apa sing isih kudu tak lakoni ing kéné?' – Ndeleng maneh sepira sepi lan tentrem sing wis dadi kabiasaané ing ara-ara gersang keganggu amarga tuntutan administrasi sing ora bisa dihindari, dhèwèké mutusaké ninggalaké tahta lan bali menyang panggonan pertapaané ing ara-ara gersang sing dikasihi. Tetep ing kana nganti seda, apa waé kaelokan sing digayuh St. Yacob ing perjuangane nglawan setan lan hawa napsu, sepira unggulé ing kabecikan sing dibutuhaké ing urip aktif lan kontemplatif, kasampurnan rohani apa sing digayuhé, lan kepiyé, malah ing urip iki, diparingi berkah kaya ngono – ora perlu dibahas maneh: sapa waé bisa gampang sinau saka tulisané. St. Isaac nulis akèh, lan kabèh sing ditulis asalé saka pengalaman. Dhèwèké wis luwih dhisik ngalami kabèh sing sabanjuré ditulis, lan liwat tuladha aktifé dhèwèké mulang wong-wong sing ana ing sangisoré pandhuané. Mangkono, sanadyan saka ara-ara gersang, dhèwèké terus ngocoraké banyu murni sing ora ana entèké lan maringi urip, kang kanthi akèh mènèhi seger marang jiwa sedulur-seduluré. Tulisan-tulisan St. Isaac wis tekan marang kita ing basa Siria lan Arab; saka iku, meh separo, wis diterjemahaké menyang basa Yunani – lan saka basa Yunani menyang basa Rusia, minangka salah siji saka 91 karya Para Bapa Suci. St. Isaac seda lan munggah menyang panggenan ing swarga ing pungkasan abad kaping enem. Dina perayaane, miturut kalender Uskup Agung Sergius, yaiku tanggal 28 Januari.

Panuntun Asketik

(Dicokot ing artikel cekak)

1. Wedi marang Gusti iku wiwitaning kabecikan; iku wohing pracaya lan ditandur ing ati nalika pikiran dibebasake saka gangguan donya, supaya manungsa bisa nglumpukake pikiran sing nyasar kanggo merenung babagan tangi saka pati ing tembe.

2. Kanggo ngedegake dhasar kabecikan, luwih becik manungsa adoh saka urusan donya lan netepi paugeran sing maringi padhang marang dalan sing bener lan suci, kaya sing diparingake Roh Suci lumantar Pemazmur (Mazmur 22:3; 118:35).

3. Wiwitaning dalan gesang yaiku sinau Sabda Gusti kanthi ajeg nganggo pikiran lan urip ing kasedherhanaan. Ngrawat siji mbiyantu nyampurnakake sijiné. Yen kowe ngrawat awakmu kanthi sinau Sabda Gusti, iki mbiyantu kasilmu ing urip sing prasaja; lan kasilmu ing ora kepéngin nduwé maringi kowe wektu luang kanggo unggul ing sinau Sabda Gusti. Pangembangan loro-loroné mau banjur nyumbang kanggo cepeté mbangun kabèh tatanan kabecikan.

4. Tanpa mundur saka donya, ora ana sing bisa nyedhaki Gusti Allah. Kanthi 'mundur', aku ora ateges pindhah panggonan sacara fisik, nanging pisah saka urusan donya. Kaunggulan mundur saka donya iku supaya pikiran ora kebak babagan donya.

5. Nalika sih rahmat ngrembaka ing sawijining wong, rasa wedi mati dadi ora wigati tumrap dheweke ing dalan tumuju kabeneran sing diidam-idamake (utawa nalika ngadhepi alangan ing dalan kuwi) – lan dheweke nemokake akèh alesan ing sajroning atine kenapa, demi wedi marang Gusti, dheweke siap nampa sangsara minangka bab sing wis diarep-arep; mangkono kabèh sing ora nyenengake kanggo badan lan bisa nyebabake sangsara ora ana regane ing paningalé dibandhingake karo pangarep-arep ing tembe. Nanging nalika kurangé sih-rahmaté wong saya tambah, apa sing kelakon ing sajroning atiné lan marang dhèwèké

malah kosok baliné saka sing wis kasebut: kawruh sing asalé saka panaliten (sing mung bisa gumantung marang sing bisa dirasakaké) luwih diutamaké tinimbang pracaya; kapitadosan marang Gusti Allah ora ana ing saben bab; lan Pangayomané Gusti Allah tumrap manungsa dadi dipahami kanthi cara sing béda. Wong kaya ngono tansah kapapar rasa wedi amarga tipuané wong-wong sing ngintip *kanggo 'mbidik dhèwèké ing pepeteng'* nganggo panahé (Mazmur 10:2).

6. Ragu ing ati nggawa wedi ing jiwa; nanging pracaya bisa nggawe karsa tetep teguh, sanajan anggota badan dipotong. Saka sepira katresnan marang daging nguwasani atimu, sepira kowe ora bisa wani lan tanpa wedi ngadhepi akèh kasangsaran sing ngubengi wong sing kok tresnani.

7. Wong sing suci ora wong sing sajrone perjuangan, gaweyan, lan upaya pikirané ora tau ngalami pikiran-pikiran sing isin, nanging wong sing lumantar ketulusan atiné njaga pandangan batiné tetep suci, ora ngidini nyasar marang pikiran-pikiran sing ora pantes. – Lan nalika ketulusan nuranine maringi paseksi marang kasetyanane (marang paugeran kasucian) lumantar pandangane, rasa isin nggelar kaya selubung ing kamar jero pikirane, lan kasuciane, kaya prawan sing suci, kajaga lumantar pracaya marang Kristus.

8. Kanggo ngusir kecenderungan jiwa marang kekotoran sing wis ana, ora ana sing luwih migunani tinimbang nyemplung ing katresnan sinau Kitab Suci Ilahi lan mangertèni jeroning pamikirane. Nalika pikiran nyemplung ing kabungahan mangertèni kabijaksanaan sing kasembunyi ing tembung-tembungé; mula, sakwéné wong éntuk pencerahan saka Kitab Suci, sakwéné kuwi uga dhèwèké ninggalaké donya lan lali kabèh sing ana ing donya. – Nanging sanadyan pikiran mung ngambang ing lumahing banyu segara Kitab Suci lan ora bisa nembus tekan jeroné makna Kitab Suci; sanadyan kasunyatan iki—yèn dhèwèké kapenuhan semangat kanggo mangertèni Kitab Suci—iku wis cukup kanggo ngiket pikirané kanthi kiyat bebarengan karo siji pamikiran bab apa sing pantes dipuji, lan nyegah supaya ora nyasar marang bab-bab donya lan hawa napsu.

9. Ing saben bab sing sampeyan temoni ing Kitab Suci, goleki tujuane tembung-tembung mau, supaya sampeyan bisa nembus tekan jero pamikiran para Wali lan mangertèni kanthi luwih tepat. Wong-wong sing dipandu dening sih rahmat ilahi marang pencerahan ing uripé tansah ngrasa, kaya-kaya ana sinar pinter sing nembus ayat-ayat teks, mbedakaké kanggo pikiran tembung-tembung kosong saka sing diucapaké marang jiwa kanthi makna jero.

10. Yen ana wong maca ayat-ayat kang sugih makna tanpa nyilem ing jerone, atine bakal tetep mlarat (ora ngrasakake apa-apa), lan kakuatan suci ing jerone bakal luntur—kakuatan sing lumantar pangerten éndahing jiwa maringi marang ati kabungahan paling manis.

11. Saben prakara sacara alamiah condhong marang sing padha karo awake. Lan nyawa, sing nduwèni bagéan roh ing jerone, nalika krungu ukara sing ngandhut daya rohani sing nyumput, kanthi semangat narik marang makna ukara kuwi. Ora saben wong kapincut kanggo gumun marang pangandikane rohani sing ngemot daya rohani ageng lan samar. Tembung bab kabecikan mbutuhake manah sing ora kesusu karo urusan donya; nanging ing wong sing pikirane kabebanan kuwatir bab sing fana, kabecikan iku ora nggerakake pikiran kanggo tresna utawa ngupaya nduweni.

12. Pamrih saka donya materi kanthi sakabehe dhiri iku luwih dhisik tinimbang nyawiji karo Gusti, sanadyan ora arang, miturut tatanan sih rahmat, ana sawatara wong sing nyawiji luwih dhisik tinimbang pamrih. Tatanan urip biara beda karo tatanan sing lumrah kanggo kabèh wong. – Nanging kowe kudu netepi tatanan umum. Yen sih rahmat luwih dhisik teka marang kowe, iku urusané dhéwé; lan yen ora, mula turuti dalané kabèh wong lan kowe uga bakal munggah tekan pucuking tiang rohani.

13. Ketidakpuasan jiwa ing ngupaya kabecikan ngowahi dadi kauntungan sawatara hawa napsu badan sing katon (sensual) sing nyawiji karo jiwa. Kesederhanaan ngias saben bab. Tanpa kesederhanaan, sanajan sing dianggep ayu dadi mbebayani.

14. Apa kowe kepengin sesambungan karo Gusti liwat pikiranmu? – Lakoni sedekah. Ora ana dalan liya menyang katresnan spiritual sing ngukir gambar sing ora katon (saka Gusti) ing jero dhiri, kajaba manawa dhisik kita wiwit loman kaya Rama kita ing swarga sing sampurna, kaya sing diandikakake Gusti (Lukas 6:36).

15. Kaya déné seniman sing nglukis banyu ing témbok ora bisa nglegakaké ngelaké nganggo banyu kuwi, mangkono uga tembung sing ora dibarengi karo tumindak. Sapa waé sing ngomongaké bab kabecikan sing wis dilakoni dhéwé, nularaké marang sing ngrungokaké kaya déné wong siji maringi dhuwit marang wong liya sing dipikolehi saka gaweyané dhéwé. Lan sapa waé sing nanem piwulang saka simpenané dhéwé ing kuping wong sing ngrungokaké, iku ngandika kanthi wani, marang anak rohanié, kaya sing diomongaké

Yakub sing wis tuwa marang Yusuf sing suci: '*Aku maringi kowe*' siji bagéan '*luwih saka sedulurmu, kang tak entuk*' saka wong Amori '*karo pedhang lan busurku*' (Kejadian 48:22).

16. Ana wong sing ngomong kanthi éndah, yèn rasa wedi mati iku nyedhiyakake wong sing disalahké déning nuraniné dhéwé; nanging wong sing nduwé nurani becik ing batiné ngarep-arep pati kaya déné dhèwèké ngarep-arep urip.

17. Yen ana apa wae sing wis mlebu jero ing atimu, anggep iku minangka bandha ora mung kanggo urip iki, nanging pracaya yèn iku bakal mèlu kowe menyang urip sabanjuré. Lan yen iku bab apik, bungahlah lan panjenengan matur nuwun marang Gusti Allah ing atimu; nanging yen iku bab ala, sedhih lan ambegan abot, lan usaha nglepasake awakmu saka iku nalika isih ana ing badan.

18. Tansah elinga sedhih sing paling jero saka wong-wong sing nandhang sangsara lan kuciwa, supaya kowe bisa matur nuwun kanthi pantes kanggo sedhih cilik lan ora pati penting sing teka marang kowe, lan bisa nampa kanthi kabungahan.

19. Nalika kowe krasa apatis lan males, elinga ing atimu dina-dina nalika kowe biyen rajin, kepiye kowe ngurus kabeh, nganti rincian paling cilik; apa prestasi sing wis kowe capai, lan kanthi semangat kowe nolak wong-wong sing nyoba ngalangi kemajuanmu. Liwat pangeling-eling kaya ngono, atimu bakal tangi maneh, kaya saka turu sing jero; bakal dianggo maneh geni semangat, kaya tangi saka pati, lan liwat perjuangan sing semangat nglawan setan lan dosa, bakal bali menyang kahanan sadurunge.

20. Karya Salib iku ana loro: siji yaiku nandhang sangsara badan (kurangan jasmani, sing ora bisa dihindari ing perjuangan nglawan napsu), lan diarani 'karya aktif' sejati; dene sijiné dumadi saka pakaryan alus pikiran, pangrêmbaganing kawicaksananing Gusti, lan tetep ing pandonga, lan sapituruté, lan diarani 'pangrêmbagan'. Sing sepisanan ngresiki bagean jiwa sing kebak hawa napsu, dene sing kapindho madhang bagean jiwa sing rasional. Sapa waé sing, sadurungé dilatih kanthi tuntas ing bagean kapisan, lumaku menyang bagean kapindho iki, katarik déning ériné—durung nyebut kélaléné dhéwé—bakal nampa murka amarga durung dhisik '*matèni bagean-bagean awak sing ana ing bumi*' (Kolose 3:5)—tegesé, amarga gagal marasaké kelemahan pikirane lumantar latihan sabar nggawa salib—durung maringi hak kanggo ngimpi ing pikirane bab kamulyané salib. Iki pancen sing dimaksud para Wali kuna nalika padha kandha yèn yèn pikiran miwiti munggah menyang salib sadurungé indranya, sawisé mari saka kelemahané lan wis éntuk tentrem, banjur murkaé Gusti Allah bakal tiba marang pikiran kuwi. Amarga sapa waé sing nduwé pikiran kotor amarga napsu isin, lan sing cepet nepaki kepinginan pikirane kanthi pikiran khayalan, lambéné ditutup déning larangan amarga durung ngresiki pikirane dhisik liwat sangsara, lan durung ngendhalèkaké hawa napsu dagingé, nanging, gumantung marang apa sing krungu kuping lan apa sing ditulis nganggo tinta, dhèwèké langsung mlayu maju, mlaku ing dalan kang kebak pepeteng, sanadyan buta ing badan.

21. Bayangna yèn kabecikan iku badan, pangamati iku jiwa, lan loro-loroné bebarengan mbentuk siji manungsa sampurna, nyawiji déning roh saka loro pérangan: indria lan akal. Lan kaya déné ora mungkin roh mlebu ing kahanan sing bisa ngetokaké anané tanpa wujudé awak karo anggota badané, mangkono uga ora mungkin roh nggayuh pangrênungan tanpa laku kabecikan.

22. Sawise krungu yen manungsa kudu mundur saka donya, ninggalake donya, lan ngresiki awak saka kabeh sing ana ing donya, kowe kudu luwih dhisik mangertèni lan ngenali—ora liwat pamanggih umum, nanging liwat pamanggih murni rasional—apa sejatine teges tembung '*donya*' lan saka beda-beda apa jeneng iki kabentuk; lan kowe bakal bisa mbedakake, babagan nyawamu dhéwé, sepira adohé saka donya, lan unsur-unsur donya apa waé sing nyawiji ing jerone. – '*Donya*' iku istilah kolektif sing nyakup apa sing diarani hawa napsu. Nalika kita kepéngin nyebut hawa napsu sakabèhé, kita nyebuté '*donya*'; nanging nalika kita kepéngin mbedakake manut jenengé siji-siji, kita nyebuté '*hawa napsu*'.

23. Nalika kowe wis mangertèni apa iku donya, banjur kanthi mbedakaké kabèh sing kalebu ing donya, kowe uga bakal mangertèni kepiyé kowe kaiket karo donya, lan kanthi cara apa kowe wis misahaké awakmu saka donya. Cekaké: donya iku urip daging lan tipuan daging. Tandha yèn wong wis misah saka donya iku amarga dhèwèké wis mundur saka kéné.

24. Wedi marang badan iku banget kuwat ing manungsa, saéngga asring padha ora bisa nindakake apa-apa sing pantes dipuji utawa mulya. Nanging nalika wedi marang nyawa ngluwihi wedi marang badan, wedi badan iku kabakar déning wedi rohani, kaya lilin kobong déning kobongan geni.

25. Jiwa miturut sipaté pancèn tanpa napsu. Napsu iku bab sing ditambahaké marang jiwa – lan jiwa dhéwé sing kudu disalahaké amarga kuwi. – Yen sipat nyawa biyen padhang lan resik, amarga nampa cahya Ilahi, lan yen bali menyang kahanan sing padha nalika mbalekake tatanan asline; mula ora ana sangsi manawa

nyawa iku metu saka sipate dhewe nalika mlebu ing kahanan kebak hawa napsu, kaya sing diyakini para murid Gréja.

26. Kahanan alamiah jiwa iku pangawikan marang makhluk-makhluké Gusti—karo sing bisa dirasakaké lan sing bisa dipikiraké. Kahanan gaibé yaiku gerak (utawa tumindak lan kaanan) kanggo merenung marang Keberdianan sing wis ana sadurungé. Nanging kahanan sing ora alamiah yaiku gerak jiwa, utawa watak lan cara uripé, kaya sing ditemokaké ing wong-wong sing kebak napsu lan dadi budaké napsu-napsu mau. Mula saka iku cetha yèn hawa napsu ing jiwa iku ora miturut hakikaté saka jiwa.

27. Yen kowe kepengin mangertèni misteri sipat manungsa lan durung tekan titik bisa mbedakaké nganggo roh, kowe bakal mbedakaké liwat tembung, cara urip, lan watak saben wong. Sapa waé sing suci atiné lan bener ing uripé tansah ngucapaké tembung-tembung Roh kanthi suci, lan miturut ukuran pangertené, nalar babagan Ilahi lan babagan sing ana ing jerone dhèwèké. Nanging kanggo wong-wong sing atiné kebak napsu, ilaté obah amarga napsu kuwi. Yen padha ngomong babagan rohani, bakal padha mikir miturut pangaribawa napsu. Wong wicaksana langsung ngenali wong kaya ngono nalika pisanan ketemu, lan wong suci bisa nyium ambu busuk saka kejahatané.

28. Kewajiban biksu yaiku: bebas saka daging, kerja fisik nalika ndedonga, lan éling marang Gusti tanpa kendhat ing manah.

29. Pandonga iku siji bab, lan renungan sajrone pandonga iku bab liya, sanadyan pandonga lan renungan padha asalé saka siji lan sijiné. Donga iku nandur; renungan iku ngundhuh panèn, nalika sing ngundhuh kebak pangungun marang panglihatan sing ora bisa diungkapaké babagan kepiyé, saka wiji cilik lan gundhul sing wis ditandur, wis metu dumadakan ngarepé tangkai pari sing éndah.

30. Sang Juruwilujeng miwiti pakaryan nyelametake kita lumantar nglakoni puasa. Mangkono uga, sapa wae sing ngetutake tapak Sang Juruwilujeng ing dhasar iki netepake wiwitan upaya, amarga puasa iku senjata sing wis disiapake Gusti Allah. – Lan sapa, yen merenung bab iki, ora bakal yakin marang kasunyatané? – Yen Pangripta Hukum piyambak nglakoni puasa, kepiye bisa ana wong sing kaiket hukum ora puasa? Mulane, sadurunge nglakoni puasa, manungsa ora tau ngerti kamenangan, lan setan ora tau ngalami kekalahan ing tanganing kodrat kita; nanging kanthi senjata iki dheweke pancen kaalahake. Lan Gusti kita dadi pimpinan lan anak bungsu ing kamenangan iki, supaya Panjenengané bisa masang mahkota kamenangan kapisan ing sirah kodrat kita. Lan sakwise setan weruh senjata iki ana ing sapa wae, mungsuh lan panyiksa iki langsung ketekab kahanan wedi, kelingan kekalahan ing ara-ara gersang dening Sang Juruwilaha – lan kekuwatane langsung remuk, malah pandeleng senjata sing diparingi marang kita dening Panglima Agung kita iku kobong. – Yen nganggo waja puasa, atiné tansah kebak semangat. – Sapa waé sing tetep ing puasa iku nduwé pikiran sing ora goyah, siap ngadhepi lan nolak kabèh hawa napsu sing galak.

31. Tumindak lan pakaryan banjur nggawa katenangan marang jiwa, mateni *'anggota sing ana ing bumi'*, lan maringi pangaso marang pikiran, nalika kita melu meneng, nalika geger ing jiwa, sing disebabake dening kesan saka panca indria njaba, mandheg. Yen ora, kasil ing bab iki ora mungkin. Amarga yèn wit disirami saben dina, apa oyodé bakal layu? Apa banyu ing wadhah sing ditambahaké saben dina bakal tau entèk? – Nalika sawijining wong éntuk katenangan, jiwa gampang ngenali hawa napsu, lan manungsa batin sing kabangkitaké kanggo usaha rohani ngalahaké hawa napsu mau, lan saben dina ngangkat jiwa marang kasucian.

32. Kapan bisa diomongake yèn sawijining wong wis nggayuh kasucian? – Nalika wong ndeleng kabèh wong iku apik, lan ora ana siji waé sing katon kotor utawa najis, mula dhèwèké pancèn suci atiné.

33. Apa sing pantes ditindakake dening wong tapa sing manggon meneng ing selé? – Apa wong sing wicaksana lan waras pikiran pancen perlu diparingi ngerti carane tumindak nalika piyambakan? – Apa pakaryan liya sing diduweni biksu ing selé kejaba nangis? Lan apa pakaryan liya sing luwih becik tinimbang iki? Anané biksu lan kesunyiané, sing diumpamaké kaya ana ing kuburan, adoh saka kabungahan manungsa, mulang yèn pakaryané yaiku nangis. Lan kabèh Para Kudus ninggalaké donya iki kanthi nangis. – Mula saka iku, ayo padha ndedonga marang Gusti supaya paring tangis marang kita. Amarga yen kita nampa sih-rahmat iki, sing paling apik lan paling unggul saka kabèh peparang, kanthi pitulungané kita bakal nggayuh kasucian; lan sakwise kita nggayuh iku, iku ora bakal dijupuk saka kita nganti pungkasaning urip kita ing donya iki.

34. Begja wong sing resik atiné, amarga ora ana wektu sing ora padha seneng marang legané luh—ing kono padha tansah ndeleng Gusti. Nalika luh isih ana ing mripaté, padha diparingi panglihatan wahyu-Ne ing pucuking pandonga, lan ora ana pandonga sing tanpa luh. Iki pancen sing dimaksud Gusti nalika Panjenengané ngendika: *'Berkah kanggo wong-wong sing sedhih, amarga bakal diparingi panglipur'* (Matéus 5:4). Amarga

nalika sawijining biksu, lumantar kakuwatan luh, diparingi sih supaya bisa ngliwati jagad hawa napsu lan mlebu ing dataran kasucian rohani, nalika kuwi dhèwèké nemokaké panglipur sing diparingaké Gusti marang wong-wong sing sedhih amarga ngupaya kasucian. Ngucurake luh lan nangis iku karunia saka wong sing wis bébas saka hawa napsu. Lan yèn luhé wong sing nangis lan meratapi bisa, sajroning sawatara wektu, ora mung nuntun dhèwèké marang kabebasan saka hawa napsu, nanging uga ngresiki lan mbébasaké pikirane saka pangeling-eling hawa napsu, apa sing bisa diomongaké marang wong-wong sing kanthi sadar nglakoni pakaryan iki awan lan bengi?

35. Salah siji para Wali ngendika yèn awak dadi sekutu dosa nalika wedi marang godaan, supaya ora keseret nganti ekstrim lan kelangan uripé. Mula, Roh Suci meksa awak iku mati (maringi inspirasi marang wong askétis supaya pasrah marang pati). Amarga Panjenengané ngerti yèn yèn ora mati, awak iku ora bakal bisa ngalahaké dosa. Yen ana wong sing kepengin Gusti manggon ing sajroning atiné, dhèwèké meksa awaké kanggo ngabdi marang Gusti, kanggo nyambut gawe miturut paugeran Roh kaya sing kacathet déning Rasul, lan kanggo ngreksa atiné saka pakaryané daging sing diterangaké déning Rasul (Gal. 5:19). Nanging awak, sawise kebiasaan dosa, nemu katentreman ing pakaryan daging, lan Roh Gusti Allah ora nemu katentreman ing woh-wohé. Amarga nalika awak kesel amarga puasa lan andhap asor, nyawa saya kuwat amarga pandonga.

36. Nalika badan sanget kasiksa dening sedhih ing meneng, nglampahi kekurangan lan kasangsaran, lan meh kelangan gesang, biasane nyuwun marang kowe, kandha: 'Parengna aku sethithik kabebasan kanggo urip kanthi pantes; saiki aku mlaku ing dalan sing leres, amarga aku wis diuji dening macem-macem sangsara'. Lan sakwise, amarga welas asih, kowe nglipur saka sedhih lan maringi pangaso, dheweke bakal alon-alon miwiti bisik-bisik marang kowe kanthi muji-muji (lan muji-mujine kuwat banget): 'Kita bisa urip becik sanajan ing donya, nganggo aturan sing padha kaya saiki; amarga kita wis diuji kanthi maneka cara. Coba godha aku, lan yen aku ora kaya sing kok karepake, kita bisa bali. Gurun ora bakal mlayu saka kita.' – Aja pracaya, sanajan bakal nyuwun kanthi tulus lan maringi akèh janji. Iku ora bakal nepati apa sing diomongake. Nalika kowe nyerah marang panyuwunane, iku bakal nyemplungake kowe ing jurang gedhe, sing saka kono kowe ora bakal bisa tangi lan uwal.

37. Nalika sawisé ngadhepi godaan kowe tiba ing kuciwa lan kesel amarga kuwi, kandhaa marang awakmu dhéwé: 'Manèh kowe ngidam urip sing ora resik lan isin.' – Lan yèn awakmu kandha marang kowe: 'Iku dosa gedhé matèni awak dhéwé,' mangka wangsulana: 'Aku matèni awakku dhéwé amarga aku ora bisa urip ing kahanan ora resik. Aku bakal mati ing kene supaya ora nyekseni pati sejati jiwaku—pati marang Gusti. Luwih becik aku mati ing kene demi kasucian tinimbang urip sengsara ing donya. Aku kanthi sukarela milih pati iki kanggo dosaku. Aku mungkasi uripku dhéwé amarga aku wis dosa marang Gusti; aku ora bakal maneh nyurung murkane. Apa gunane urip sing adoh saka Gusti? Aku bakal nahan kasangsaran iki supaya ora kapotong saka pangarep-arep swarga. Apa gunane Gusti nggatekake uripku ing donya iki, yen aku urip ala lan nyurung murkane Gusti?'

38. Ngergiroke sang pertapa ndeleng donya lan kabeh sing ana ing donya. Lan pinten malihe kang kelakon ing pikiran wong sing suwe meneng ing batine, ujug-ujug tiba maneh ing pusaran donya, ndeleng lan krungu bab-bab kang durung tau dipirsani! – Aja nganti kita kapancing dening wong-wong sing ngaku manawa ora ana cilaka kanggo kita nalika krungu lan ndeleng sawenehing bab, manawa pikiran kita tetep padha apa ing sepi utawa ing donya, manawa kesusilan kita ora keganggu apa ing njero utawa ing njaba sel, lan ora ana owah-owahan ala sing nimpu, lan manawa nalika ketemu karo wong lan prakara, kita ora ngrasakake geger hawa napsu. Mung wong sing nduweni semangat kuwat kaya ngono sing bisa ngomong kaya ngono—wong sing sanajan kena tatu, ora ngrasakake lara. Nanging kita durung nggayuh keteguhan kaya ngono; kita isih nggawa tatu kang ngrembeng kang bakal kebak ulat yen, sanajan sedina wae, diabaikan lan ora dibalut, tanpa plèster utawa diiket nganggo perban.

39. Jiwa, sawise sapisan nyerah marang Gusti kanthi iman lan wis bola-bali ngrasakake pitulungan Panjenengané, ora maneh nggatekake kapentingané dhéwé, nanging kabungkus déning pangungun lan meneng, lan ora bisa bali menyang tumindak biyèn lan nglakoni maneh, supaya ora kapisah saka Pangayomaning Gusti, kang sacara rahasia tansah ngawasi nyawa tanpa kendhat, ngopeni, lan ngreksa terus – lan nyawa kuwi ora bakal kapisah saka pangayoman mau amarga, yen ora, nyawa kuwi bakal ketangkep ngimpi kanthi angkuh manawa bisa nyukupi kabutuhane dhewe kanthi kekuwatan pangertené dhéwé.

40. Wong-wong sing padhanging iman wis sumunar ing atiné ora bakal manèh tumindak tanpa isin kanthi nyuwun marang Gusti ing pandonga: 'Parengna iki', utawa: 'Tulung copot iku saka kita' – lan uga ora peduli bab awaké dhéwé; awit kanthi mripat rohani iman padha weruh saben wektu Pangayomaning Rama,

kang nglindhungi para putrané; Panjenengané sing kanthi katresnan ageng tanpa wates ngluwihi kabèh katresnan bapak ing donya, lan sing, ing ndhuwur kabèh, bisa lan duwé kuwasa kanggo nulungi kita kanthi kakehan, luwih saka sing kita panyengi, pikir, utawa bisa bayangaké.

41. Sapa waé sing wis dianggep pantes ngrasakaké émaning iman, banjur mbalèk marang kawruh donya, iku kaya wong sing wis nemokaké mutiara sing larang regané banjur ditukarké karo koin tembaga; lan salajengipun, kaya wong sing wis ninggalaké kamardikan sakabehé lan bali menyang kahanan mlarat, kebak rasa wedi lan perbudakan.

42. Ana telung cara pikiran sing digunakake kanggo ngunggahake lan nurunake kawruh. Cara-cara iki yaiku: awak, nyawa, lan roh. Pangetahuan iku anugrah saka Gusti marang makhluk rasional, diparingake nalika wiwitaning pangripta; lan miturut hakikaté prasaja lan ora bisa dipérang, kaya padhang ing srengéngé, nanging miturut fungsiné ngalami owah-owahan lan pamérangan. – Rungokna tatanan cara kerjane iki.

43. *'Tingkat kapisan saka kawruh'*. Nalika kawruh ngetutake hawa napsu daging, iku nyawijiake mode-mode ing ngisor iki dadi siji: bandha, kesombongan, hiasan, kenyamanan badan, ngupaya kawicaksanan lisan—cocog kanggo mréntah ing donya iki lan nyebabake inovasi ing panemuan, seni, lan élmu—lan kabèh sing liya sing dadi mahkota badan ing donya sing katon iki. – Lan kanthi ciri-ciri iki, cara mikir iki dadi bertentangan karo iman. – Iki diarani mung kawruh; amarga iku ngilangi kabèh pangayoman ilahi, lan, amarga pangaribawa awak sing dominan, nanduraké ing pikiran rasa ora kuwasa sing ora rasional lan ngarahaké kabèh perhatiané mung marang donya iki waé. Iki carane filsafat iki nganggap awake dhewe: kaya-kaya kuwi sawijining kekuwatan pikiran sing ngatur manungsa sacara rahasia, sawijining pangayoman ilahi sing ngawasi lan ngopeni dheweke sakabehe. Mula saka iku, panguripan kaya ngono ora nyandhakake panguwasa donya marang Pangayomaning Gusti; nanging kabèh sing becik ing manungsa, pambebasane saka apa sing mbebayani, lan pangreksan alamiah saka kasulitan lan akèh sangsara sing nyusup lan katon ing alam kita, katon minangka asil saka kapinterané dhéwé lan métodhé dhéwé. Mangkono pamanggihé kawruh kang ngapusi dhiri. Iku mbayangaké yèn kabèh kedadeyan manut rancangané dhéwé; lan ing bab iki cocog karo wong-wong sing ngandhakake yèn ora ana panguwasa ing donya iki. Nanging, iku ora bisa ana tanpa kuwatir tanpa kendhat lan tanpa wedi marang badan; mulane iku dikalahake dening pengecutan, sedhih, putus asa, wedi marang setan, wedi marang manungsa, kabar rampog, laporan pati, kuwatir nalika lara, kuwatir ing wektu kekurangan lan ora ana kabutuhan, wedi mati, wedi marang sangsara lan kéwan galak, lan kabèh jinis prekara sing padha – sing ndadèkaké pikiran kaya segara ing ngendi, saben jam, awan lan bengi, ombak ngombak lan nabrak para renang. Amarga cara urip iki ora bisa nyerahake pangopènan dhiri marang Gusti kanthi pangareparep iman marang Panjenengané, mula tansah kapenuhan pikiran babagan siasat lan nyusun cara-cara kanggo saben bab sing ana gandhèngané karo dhiri. Nanging nalika cara-cara sing dirancang ing saben kahanan kabuktèn ora mujudaké asil – lan ora bisa nyumurupi pangayoman gaib sing makarya ing kéné – pikiran kuwi banjur padha rebutan karo sapa waé sing ngalangi lan nentang. Ing bab iki, wit kawruh bab becik lan ala wis ditandur ing jeroné pikiran kuwi, nganti ngusir katresnan. – Ing kono kebak kesombongan lan keangkuhan. – Padha ngagumbanaké, nanging mlaku ing pepeteng, – lan ngregani bandha-bandhane dibandhingaké karo bandha ing donya, tanpa nyadari yèn ana sing luwih becik tinimbang dhèwèké.

44. *'Tingkat kapindho saka kawruh'*. Nalika sawijining wong, sawisé ninggalaké tingkat kapisan, kapenuhan pikiran lan kepinginan rohani; banjur, ing padhangé hakikat jiwa, padha nindakake pakaryan-pakaryan unggul ing ngisor iki: nglakoni puasa, ndedonga, maringi sedekah, maca Kitab Suci, urip mulya, perjuangan nglawan napsu, lan sapituruté. Kanggo kabèh pakaryan becik, kabèh sipat luhur sing kacerna ing jiwa, lan cara-cara éndah sing digunakaké kanggo ngabdi ing kratoné Kristus—ing tahap kapindho pandhuan iki, ing pakaryané kakuwasané—kabèh mau kalakoni déning Roh Suci. Lan iki sing nuntun atiné marang dalan-dalan iman, nglumpukaké pandhuan tumuju urip sejati. Sawisé tobat, pakaryan kabecikan lan tapa brata ditindakake kanthi tujuan nyucèkaké manah lumantar sih rahmaté Roh Suci. Nanging sanadyan ing kéné, dalané isih jasmani lan abot. Iku mung maringi dalan sing nuntun kita marang pracaya. Isih ana derajat pandhuan sing luwih dhuwur. Lan yen ana sing kasil, dheweke bakal nemokake kasempatan, kanthi pitulungan Kristus, kanggo diunggahake menyang tingkat kasebut, nalika dheweke ngedegake dhasar tumindaké ing pangasingan meneng saka wong liya, ing maca Kitab Suci, ing pandonga, lan ing pakaryan becik liyane sing lumantar iku kabèh sing kalebu pandhuan jinis kapindho kasebut kawujud. Lan lumantar iki kabèh sing éndah kelakon; iki sing diarani tata laksana; amarga lumantar tumindak indria, kanthi pangrasa badan, wong nindakake pakaryané ing tingkat njaba.

45. *Tingkat katelu saka tumindak iku tingkat kasampurnan.* Rungokna saiki kepiye sawijining wong dadi resik, entuk kasunyatan rohani, lan ing cara uripe dadi padha karo kuwasa sing ora katon, sing nindakake pangabdian ora liwat tumindak saka panca indria, nanging liwat pangopènan pikiran. Nalika pangerten iki munggah ngluwihi bab-bab donya lan ngluwihi keprihatinan marang urusan donya, lan miwiti ngulik pamikirane babagan apa sing didhelikake saka pandelengan ing jero, lan pandangane ngarah munggah lan dipandu dening iman marang keprihatinan tumrap jaman sing bakal teka, lan ing kangen marang apa sing wis dijanjekake marang kita, lan ing ngupaya golek misteri sing didhelikake; mangkono iman nyerep kawruh iki, ngowahi, lan maringi lair anyar, nganti dadi sakabehe roh. Banjur bisa mabur nganggo swiwi menyang alam gaib, nyentuh jeroning segara sing ora kasat mata, nggambaraké ing pikiran pakaryan panguwasa sing ilahi lan nggumunaké ing sajroning sipat makhluk intelektual lan indrawi, lan ngupaya misteri rohani sing bisa dipahami déning pikiran sing prasaja lan alus. Banjur indra batin tangi marang kagiatan rohani kanthi cara sing bakal lumaku ing gesang langgeng lan ora rusak; amarga sanajan ing gesang saiki, kaya ing rahasia, kebangkitan rohani ditampa, minangka kasaksian sejati marang kebangkitan universal.

46. Iki ana telung tingkat kawruh. – Wiwit nalika sawijining wong miwiti mbedakake ala lan becik, lan nganti piyambakipun ninggal donya iki, kawruh babagan nyawané tetep ana ing telung tingkat iki. Lan kasampurnan kabèh kaluputan lan kejahatan, lan kasampurnan kabeneran, lan kemampuan kanggo nyawang jero kabèh misteri roh, kabèh mau kawangun déning siji wujud kawruh ing telung tahap iki; lan ing jerone ana saben gerak pikiran, apa munggah utawa mudhun, ing kabecikan, ing kejahatan, utawa ing papan tengah antarané kabecikan lan kejahatan. Tingkat-tingkat sing padha iki dijenengi dening para Bapa: alamiah, ora alamiah, lan gaib. Lan iki telung arah ing ngendi pangeling-elinging jiwa rasional diangkat lan diturunake, nalika, kaya sing wis kasebut, wong nindakake kabeneran manut kodrat, utawa, ngluwihi kodrat, kapincut dening pangeling-elinging ing pangrasan marang Gusti ing ngluwihi kodrat, utawa lunga maringi panganan marang babi, sawise nyia-nyiakake bandha pangertosane nalika makarya bareng akèh setan.

47. Tahap kapisan saka kawruh ngademake jiwa kanggo pakaryan lelampahan tumuju Gusti. Tahap kapindho nhangatake jiwa kanggo majeng kanthi cepet tumuju apa sing dumunung ing tahap iman. Nanging tahap katelu iku pangaso saka pakaryan, ing ngendi pikiran, kanthi siji pangrêmbakan, seneng marang misteri-misteri ing tembe. Nanging amarga sipat kita durung bisa sakabehe munggah saka kahanan pati rohani lan beban daging, salami wong urip ing daging, dheweke tetep ana ing kahanan transisi antarane loro-lorone. Kaya gelandangan sengsara, nyawane miwiti nindakake pangabdian ing tingkat kapindho, tengahing kabecikan; ing wektu liyane, kaya wong-wong sing wis nampa roh putraning Allah, ing misteri kamardikan, nyenengake sih-rahmat rohani, manut pantesé Sang sing maringi; lan maneh bali manèh marang andhap asor saka pakaryané, sing ditindakake kanthi pitulunganing badan. Amarga ing jaman sing durung sampurna ora ana kamardikan sing sampurna.

48. Karya ing tingkat kapindho dumadi saka tumindak lan laku sing terus-terusan; dene karya ing tingkat katelu yaiku karya iman, sing ora kawangun saka pakaryan, nanging kasampurnakake lumantar gambaran mental rohani, ing sawijining tumindak murni rohani; lan iku ngluwihi panca indria. – Nanging iman sing dimaksud ora ateges apa sing diyakini wong babagan bedane Antara Ilahi sing pantes disembah lan tata cara inkarnasi sing nggumunake lumantar pangembanane sifat kita – sanadyan iman iki pancen dhuwur banget; – nanging iman sing sumunar ing jiwa saka padhanging sih-rahmat, nguwatake manah kanthi paseksi sing wicaksana, supaya ora goyah ing kayakinan pangarep-arep, adoh saka sakabehe sangsi. Lan iman iki kawahyukaké ora lumantar landhepé kuping, nanging lumantar mripat rohani sing nyawang misteri sing kasembunyi ing jeroning jiwa, bandha ilahi sing ora katon, sing didhelikaké saka pandelengé anak-anak daging, lan kawahyukaké déning Roh marang wong-wong sing nampa dhaharané Kristus, lumantar piwulangé hukumé Kristus, kaya sing diandikakaké Gusti: 'Yen kowe padha netepi dhawuheku, Aku bakal ngutus Panglipur marang kowe, yaiku Roh Kasetyan, kang donya ora bisa nampa, lan kang bakal mulang kowe kabèh kabeneran' (Yohanes 14:17, 26).

49. *Isih ana bedane maneh antarane jinis-jinis kawruh.* Kawruh sing nyakup bab sing katon, utawa sing nampa lumantar panca indra apa sing diwenehake saka bab sing katon, diarani kawruh alamiah. Kawruh, nanging, sing nyakup bab kakuwatan pikiran lan, ing sajrone, karo hakikat makhluk gaib, diarani kawruh rohani; amarga persepsi ditampa dening roh, ora dening panca indra. Lan amarga loro sumber iki (persepsi bab sing katon lan bab spiritual), loro jinis kawruh mau teka marang jiwa saka njaba. Nanging kawruh sing diparingi dening daya ilahi diarani gaib; lan iku luwih ora bisa dipahami lan luwih luhur tinimbang kawruh. Lan nyawa nampa pangrêmbag kawruh iki ora saka zat materi ing njaba awake, kaya ing loro jinis kawruh

kapisan; nanging ing sajroning awake, sacara immaterial, meneng, cepet, lan ngluwihi pangajab, kawruh iku kabuka lan katon saka jeroning awake dhéwé; amarga, kaya sing diandikakaké Kristus, '*Pamaréntahaning Swarga ana ing jerone kowe*' (Lukas 17:21)—ora ngopeni pangarep-arep lumantar pratandha, uga ora teka '*liwat pangamatan*', nanging ing sajroning gambar kang kacathet ing pikiran jero, iku mbukak dhéwé kanthi kersané dhéwé, tanpa dipikiraké apa-apa. Jenis kawruh sing kapisan iku asil saka pangaplikasian tanpa kendhat lan sinau sing tekun; sing kapindho asil saka gesang sing becik lan iman sing teguh; lan sing katelu diparingake minangka bagéan saka iman waé, ing ngendi kawruh dikesampingake lan tumindak mandheg.

50. Aja ragu marang kakuwatan pandonga ing teks liturgi kita, sanajan nalika pandonga utawa pamacaan saben jam ora diiringi emosi sing jero lan tobat sing tanpa kendhat.

51. Tampa minangka perlu saben tembung sing diucap saka pengalaman, sanajan sing ngomong dudu wong pinunjul; amarga sanadyan bandha raja luwih ageng tinimbang sapa wae ing donya, dheweke ora nolak nampa tambahan sekedhap saka pengemis; lan saka kali cilik, kali gedhe banjir lan dadi ageng ing alirane.

52. Eling marang kabecikan lan eling marang kaburukan, kaya karo driji, nunjukaké marang kita isiné pikiran kita utawa kamulyané urip kita, lan saben-saben, miturut sipaté, nguataké ing jeroning kita pikiran lan dorongan sing bener utawa sing ala. Kita kapenuhan karo kuwi ing pojok-pojok rahasia pikiran kita; nanging ing kesibukan mental iki lumakune urip kita digambarake, lan ing kono kita bisa ndeleng awake dhewe.

53. Ana katresnan kaya obor cilik sing diuripi lenga, kang mati nalika lengane entek – utawa kaya kali sing mili saka udan, kang mandheg nalika banyu udane sing nyukupi saya suda. Nanging ana katresnan kaya mata air sing sumembur saka lemah, kang ora tau entek. Sing kapisan iku katresnan manungsa; sing kapindho iku katresnan ilahi, sing asale saka Gusti Allah.

54. Apa kowe kepengin ngrasakake kabungahan nalika maca mazmur sajrone ibadahmu, lan mangerteni makna tembung-tembung Roh sing kowe ucapake? – Lirwakna cacahing ayat, aja merhatosake métré ayat-ayat mau, lan tinggalna omongan bombastis sing lumrah; nanging rendhemna pikiranmu ing sinau tembung-tembungé Roh, nganti jiwamu kagugah marang pangertosan sing luhur, lan lumantar iki jiwamu kababawa muji, utawa ngrasakake sedhik sing maringi paedah. – Ing pendekatan kaku (mung mbaleni apa sing wis ditemtokake), ora ana tentrem ing pikiran; lan bingung biasane nyolong rasa kepengin mangerteni makna lan pangerten lan nyebarake pikiran. Pantès nyebut bingung iku kereta setan, amarga Setan kebiasaané kaya kusir, lungguh ing pikiran, nggawa akèh hawa napsu, mlebu ing jiwa sengsara, lan nyemplungaké ing bingung.

55. Aja mbantah karo pikiran-pikiran sing ditanamake mungsuh marang kowe, nanging luwih becik puterake obrolanmu karo dheweke kanthi ndedonga marang Gusti. Kita ora tansah duwe kekuwatan kanggo nolak pikiran-pikiran sing nentang kuwi supaya bisa mandheg; malah, ing kahanan kaya ngono, kita asring tatu amarga pikiran-pikiran kuwi sing mbutuhake wektu suwe kanggo mari. Sanadyan kowe duwe kabijaksanaan lan kapinteran, mungsuh-mungsuh bakal kasil nyerang kowe. Nanging sanajan kowe bisa ngatasi, kekotoran pikiran-pikiran kuwi bakal ngotori atimu, lan ambune sing nyengat bakal nempel ing irungmu suwene wektu. Nanging kanthi nggunakake cara kapisan, kowe bakal bebas saka kabèh iki lan saka rasa wedi; amarga ora ana pitulungan liya kajaba Gusti Allah.

56. Nalika kowe manggon ing menengé selmu lan milih gawe manual, aja nganggo dhawuhe bapakmu dadi alesan kanggo katresnanmu marang dhuwit. Supaya ora kroso kuciwa, pilih gaweyan sing cilik lan ora ngganggu pikiran; nanging aja lali manawa pandonga, miturut tertibé, luwih utama tinimbang kabèh.

57. Yakinana manawa Penjagamu tansah ana ing sacedhakmu – lan kowe, bebarengan karo kabèh makhluk liya, ana ing sangisoré Gusti siji, sing kanthi siji gerakane nggerakaké kabèh prakara lan netepaké kabèh prakara. Mula, ajeg lan tetep semangat. Setan, kewan galak, utawa wong jahat ora bisa nglakoni kersané kanggo nglarani utawa ngrusak kowe, kajaba kersané Panguwasa ngidini lan maringi papan nganti wates tartamtu. Mula, kandhaa marang atimu: Aku duwé Pangreksa sing ngreksa aku; lan ora ana makhluk sing bisa muncul ing ngarepku kajaba ana dhawuh saka dhuwur. Nanging, yèn kersané Gustiku supaya sing jahat nguasani makhluk, aku nampa iki tanpa sedhik, amarga aku ora kepéngin kersané Gustiku ora kelakon.' Kanthi mangkono, ing tengah-tengah cobaanmu, kowe bakal kapenuhan kabungahan, amarga wis mangertèni lan nyadari kanthi sampurna yèn iku kersané Sang Panguwasa sing mréntah lan nuntun kowe. Mula, kuwatna atimu kanthi pangarep-arep marang Gusti.

58. Ngreksa ilat ora mung ndadekake pikiran mabur marang Gusti, nanging uga sacara rahasia maringi kekuwatan gedhe marang pakaryan nyata sing ditindakake liwat awak, supaya bisa kasampurnakake; lan uga

padhangake pakaryan rahasia, kaya sing diomongake para Bapa, amarga ngreksa lambene ndadekake nurani mabur marang Gusti, yen wong meneng kanthi sadar.

59. Saben pikiran kabecikan ditututi '*semangat*', kang kobere diumpamaké kaya arang geni; lan biasané ngreksa pikiran iki, nyegah saben panentangan, alangan, utawa rintangan supaya ora nyedhak. Iki sawijining kabecikan sing tanpa kabecikan iki ora ana kabecikan sing bisa kawangun. Ana sawijining wong, sing nganggo Kristus, nyebut semangat iki minangka asu lan pangreksa hukumé Gusti. Kakuatan semangat iki digugah, dikuatake, lan dinyalakaké kanthi loro cara, kanggo nglindhungi omah (jiwa) – lan uga, digawa marang kesel, turu, lan males kanthi loro cara. Iku kabangkit lan kobong (kaping pisan) nalika sawijining '*wedi*' mlebu ing pikiran wong, nggawe dheweke wedi marang kabecikan sing wis diduweni utawa sing arep digayuh, supaya ora dicolong utawa dirusak. Nalika rasa wedi iki muncul, semangat kobong siang bengi kaya tungku geni – lan, kaya kerub, tansah ngawasi sakupenge lan kanthi semangat ngreksa kabecikan saka kabeh godaan mungsuh, saka njaba lan saka njero. Ana cara liya kang nyulut semangat iki: nalika kepinginan tumrap kabecikan saya kuwat ing jiwa. Lan sak kuwat kepinginan iki tuwuh ing jiwa, sak kuwat uga semangat tumrap kabecikan nyulut. Sebab kapisan kang ndadekake semangat iki surut yaiku nalika kepinginan tumrap kabecikan ing jiwa saya suda utawa mandheg; lan sabab kapindho yaiku nalika ana pikiran kapercayan dhiri lan kawani mlebu ing jiwa lan ngakar ing kana—lan wong iku wiwit ngarep-arep, mikir, lan nyekel gagasan manawa dheweke ora duwe alesan wedi cilaka saka kekuwatan apa wae; mulané padha mbuwang senjata kewaspadaan, lan omahé dadi ora dijaga; asu penjaga turu lan ninggalaké jaga suwéné suwe. Kaloro kahanan iki kelakon amarga ana pikiran angkuh sing paling alus wis mlebu ing jiwa lan ngakar ing kana; utawa amarga wong iku saya asring kuwatir marang sing fana, utawa asring sesambungan karo donya sing nggodha. Utawa iki bisa uga asalé saka kandungan, ibu saka kabèh sing ala. Saben wong tapa ngabakti mlebu ing sesambungan karo donya, atiné langsung krasa kesel. Kahanan sing padha kelakon nalika dhèwèké ngubung karo akèh wong sing, amarga kesombongan, mesthi bakal ngremuk atiné. Pikirane wong tapa sing mlebu ing sesambungan karo donya diumpamaké kaya juru kemudi sing nglayar tentrem ing segara, nanging ujug-ujug nemokaké dhèwèké ana ing antarané watu sing kapendem lan ngalami kacilakan kapal.

60. Milih kabecikan iku tugase wong sing kepengin; nanging nglaksanakake pilihan mau dadi kasunyatan iku pakaryane Gusti. Kanggo kuwi, manungsa butuh pitulungan saka Gusti. Mula saka iku, ayo padha njamin manawa saben ana kepinginan becik ing jeroning ati, iku banjur ditututi pandonga sing asring, nyuwun ora mung pitulungan Panjenengané, nanging uga pituduh apa kepinginan iku cocog karo kersané Gusti utawa ora. Amarga ora saben kepinginan becik mlebu ing ati saka Gusti, nanging mung sing migunani.

61. Kadhangkala ana wong kang kepéngin apa sing becik, nanging Gusti ora maringi pitulungan; amarga kadhangkala kepénginan kaya ngono asalé saka setan, dudu kanggo kabecikan kita nanging malah kanggo ngrugèkaké kita – bisa uga amarga upaya sing dikarepake kuwi ngluwihi kemampuan kita, awit kita durung nggayuh cara urip sing cocog kanggo kuwi, – utawa amarga iku ora cocog karo cara urip sing wis kita pilih, – utawa amarga wektu durung teka nalika bisa ditindakake, utawa nalika kita bisa miwiti nindakake, – utawa amarga kita ora duwe kawruh utawa kekuwatan fisik sing cukup kanggo ng ake, – utawa amarga kahanan wektu iki ora nguntungake kita ing bab iki. Setan, ing wektu sing padha, ngupaya banget supaya prakara kaya ngono katon masuk akal, supaya kanthi meyakini kita kanggo nindakake, dheweke bisa ngganggu tentreming ati utawa nyebabake cilaka marang awak kita. Mula saka iku, sanadyan niat apik kudu dipikirake kanthi tliti. Nanging luwih becik nindakake kabeh kanthi pitutur.

62. Kabecikan iku ibu saka sedhih; saka sedhih muncul andhap asor; lan sih maringi marang andhap asor. Lan ganjaran sing mèlu ora kanggo kabecikané dhéwé, uga ora kanggo gaweyan sing ditindakake kanggo kabecikané, nanging kanggo andhap asor sing metu saka kabecikané. Nanging yèn andhap asor ilang, kabecikan mau bakal dadi sia-sia.

63. Gusti ora mung nuntut netepi paugeran, nanging luwih saka iku ngowahi jiwa, kang kanggo iku paugeran diadegaké. – Awak tumindak padha ing pakaryan becik lan ala; nanging pikiran bisa bener utawa dosa, gumantung marang wataké.

64. Siyap-siyapan tanpa cobaan iku karusakan tumrap sing nampa. Yen kowe nindakake kabecikan ing ngarsane Gusti, lan Panjenenganipun maringi kowe siyap-siyapan, nyuwun marang Panjenenganipun supaya maringi kowe kamampuan dadi andhap asor sing pantes tumrap kowe, utawa supaya netepake penjaga tumrap siyap-siyapan iku, utawa supaya mbusak saka kowe, supaya ora dadi panyebab karusakanmu. Amarga ora saben wong entuk kapentingan duwe bandha.

65. Kabecikan tansah kancane sedhah. Sapa waé sing nyingkiri sedhah mesthi uga pisah saka kabecikan. Yen kowe kepengin kabecikan, mula pasrahna awakmu marang saben jinis sedhah. Amarga sedhah iku nglairake andhap asor. Nganti kita entuk kawruh sejati, kita bakal saya cedhak marang andhap asor lumantar cobaan. Amarga sapa wae sing tetep ing kabecikane tanpa sedhah, lawang kesombongan bakal kabuka amba.

66. Nalika sawijining wong manggon ing kesombongan, Malaikat Penjaga, sing cedhak karo dheweke lan nyurung dheweke supaya peduli marang kabeneran, bakal ninggalake dheweke. Nanging nalika wong nglarani Malaikat iki, lan Malaikat iku lunga saka dheweke, mula ana wong liya (jiwa pepeteng) nyedhaki dheweke – lan wiwit wektu kuwi dheweke ora peduli maneh marang kabeneran.

67. Gusti asring maringi idin marang wong sing sholeh supaya digodha dening maneka rupa prakara—Panjenengané ngidini godaan muncul saka kabeh arah, nyiksa awaké, kaya sing ditindakake marang Ayub, nglebokaké ing kamlaratan, ndadékaké wong padha mbelakangi, lan nyerang apa sing wis diduwèni; nanging ora ana cilaka sing nyedhaki nyawané. – Lan ora mungkin, nalika kita mlaku ing dalan kabeneran, kita ora nemoni sedhah, awak ora kesel amarga lara lan gaweyan, – nanging tetep teguh, asal kita seneng urip ing kabecikan. – Nalika wong mlaku ing dalan Gusti, – lan nemoni kahanan kaya ngene; mangkono ora pantes dheweke nyimpang saka dalane, nanging dheweke kudu nampa iki kanthi kabungahan, tanpa ngeluh, lan matur nuwun marang Gusti Allah amarga wis paring sih iki, lan amarga dheweke dianggep pantes, demi Gusti Allah, kanggo ngalami godaan lan dadi mitra ing sangsara para Nabi, para Rasul, lan para Wali liyane, sing nahan sedhah demi dalan iki. Apa waé godaan sing teka saka manungsa, saka setan, utawa saka daging, kabèh mau dadi alesan kanggo matur nuwun. Amarga ora mungkin Gusti Allah maringi sih marang wong sing kepengin tetep karo Panjenengané kajaba kanthi ngutus cobaan kanggo kabeneran; kaya déné ora mungkin wong dadi pantes kanggo kamulyan iki—yaiku mlebu ing cobaan lan bungah—tanpa sih Kristus. Bab iki ageng sanget nganti Santo Paulus kanthi cetha nyebut iku minangka peparip nalinga sawijining wong dianggep pantes nandhang sangsara demi pangarep-arep marang Gusti, pangandikane marang wong Filipi: *'Amarga kowe wis diparingi sih dening Gusti, ora mung pracaya marang Panjenengane, nanging uga nandhang sangsara kanggo Panjenengane'* (Filipi 1:29). Mangkono uga, Santo Petrus nulis ing suraté: *'Yen kowe nandhang sangsara amarga kabeneran, kowe pinaringan berkah'* (1 Petrus 3:14) – amarga kowe wis dadi peserta ing sangsara Kristus. Sampeyan ora pantes, nalika urip ing kamakmuran, bungah; uga ora pantes, nalika wektu sedhah, adhem prasaja, utawa nganggep cobaan kaya ngono iku ora ana gandhengane karo dalane Gusti. Amarga dalane Gusti wis ditemtokake wiwit jaman mbiyen banget lan saka generasi menyang generasi liwat salib lan pati. Lan saka ngendi pikiran kaya ngono asalé (mlaku ing dalané Gusti kanthi setengah ati)? – Sadharna saka iki yèn kowé ana ing njaba dalané Gusti lan nyasar saka kono; kowé ora kepengin ngetutaké tapak-tapaké para Wali, utawa kowé niat nyipta dalan liya sing khusus kanggo awakmu dhéwé, lan mlaku ing kono tanpa nandhang sangsara. Dalane Gusti yaiku salib saben dina. Ora ana siji wae sing munggah menyang swarga nalika urip kanthi rasa ora peduli. – Bab dalan rasa ora peduli, kita wis ngerti ing endi pungkasané.

68. Wong sing bener sejati tansah nyadari sajroning atiné yèn dhèwèké ora pantes kanggo Gusti Allah – lan kasunyatan yèn dhèwèké pancèn bener sejati iku katon saka kasunyatan manawa padha ngakoni awake dhewe minangka wong sengsara lan ora pantes kanggo dipeduleni Gusti, lan ngakoni iki kanthi rahasia lan terang-terangan, lan diparingi kemampuan dening Roh Suci kanggo nindakake kuwi, supaya padha bisa tetep ing pakaryan lan sangsara nalika isih ana ing donya iki. Nanging Gusti Allah wis nyedhiyakake wektu pangasoan kanggo wong-wong mau ing jaman sing bakal teka. Lan wong-wong sing dadi panggonané Gusti ora kepengin ngaso utawa dibebasake saka sedhah, sanadyan kadhangkala padha diparingi panglipur rohani kanthi cara sing gaib.

69. Mangkono kersaning Roh, supaya para kekasihé tetep ing pakaryan. Dudu Rohé Gusti sing manggon ing wong-wong sing ngaso. Mangkéné para putrané Gusti béda karo wong liya: yèn padha urip ing sangsara, déné donya bangga karo kemewahan lan pangaso. Gusti ora kersa supaya para kekasihé éntuk istirahat nalika isih ana ing daging, nanging malah kepengin supaya nalika isih ana ing donya, padha manggon ing sedhah, ing kasangsaran, ing pakaryan abot, ing mlarat, ing telanjang, ing kekurangan, ing pangremehan, ing caci maki, ing badan kang kesel, lan ing pikiran kang sedhah, supaya tembung-tembung sing diucapaké bisa kawujud ing wong-wong mau: *'Ing donya kowe bakal nandhang sangsara'* (Yohanes 16:33). Gusti ngerti yèn wong sing urip tentrem ora bisa tetep ing katresnané, mulané Panjenengané nyegah katentreman lan kabungahan marang wong-wong mau.

70. Lumantar katresnan sing dituduhake para Wali marang Gusti, nandhang sangsara amarga Asmané, atiné éntuk *'kebranian'* kanggo ndeleng Gusti kanthi rai sing mbukak, lan nyuwun marang Panjenengané kanthi pangarep-arep. – Agung kakuwatan pandonga sing wani. Mula, Gusti ngidini Para Wali-Nya diuji dening saben jinis sedhih, supaya padha ngrasakake pitulungan-Nya lan nyadari sepira Gusti ngopeni marang wong-wong mau. Liwat cobaan-cobaan iki padha entuk kawicaksanan, lan saka pengalaman padha entuk kawruh babagan kabèh prakara, supaya ora diolok-olok déning setan. Yen Gusti mung nglatih wong-wong mau ing siji bab becik waé, bakal kurang pitutur ing bab-bab liyané, lan bakal wuta nalika ana prahara.

71. Yen sawijining wong durung tau diuji dening kasangsaran, dhèwèké ora bakal ngargèni apa sing apik, supaya nalika dhèwèké nemoni kabecikan ing tengahing kaburukan, dhèwèké bisa migunakaké kanthi pangerten, kaya-kaya iku kagungané dhéwé. Pira nyenengake kawruh sing dipikolehi langsung saka pengalaman lan praktik, lan pira kekuwatan sing diparingake marang wong-wong sing wis nglumpukake iku ing batine lumantar pengalaman suwé – iki diakoni déning wong-wong sing wis ngrasakake pitulungan saka kawruh iki, uga ringkihé watak alamiah lan pitulungan saka kakuwatan Ilahi, lan wis yakin marang iku. Amarga padha mung mangertèni iki nalika Gusti Allah, sawisé ing wiwitan nahan kuwasa Panjenengané kanggo mbiyantu, nggawa supaya padha nyadari ringkihé manungsa, angelé godaan, liciké mungsuh, lan hakikat perjuangan sing diadhepi, kepiyé padha diparingi sipat déning alam, lan kepiye padha dilindhungi dening kuwasa ilahi, sepira adoh wis padha lelungan, sepira gedhene kuwasa Gusti wis ngluhurake, lan sepira ringkihé nalika padha perang nglawan saben hawa napsu nalika kuwasa ilahi iku ditarik saka wong-wong mau—supaya saka kabèh iku padha éntuk andhap asor, nyedhak marang Gusti, miwiti ngenteni pitulungané, lan tetep ing pandonga. Lan saka ngendi kabèh iku bakal padha éntuk, yèn ora tau ngalami akèh kaburukan, sawise tiba ing kaburukan mau kanthi idiné Gusti Allah, kaya sing diomongaké Rasul: *'Supaya aku ora gumunggung amarga wahyu-wahyu sing ngluwihi, aku diparingi duri ing dagingku, utusané Setan'* (2 Kor. 12:7)? Nanging ing panggodha, sawise bola-bali ngrasakake pitulunganing Gusti, manungsa uga entuk iman sing teguh; saka iku dheweke dadi tanpa wedi lan entuk katentreman ing panggodha.

72. Godaan iku migunani kanggo saben wong. Para asket diuji supaya bisa nambah kasugihan rohani; wong-wong sing kendho supaya bisa nglindhungi awake dhewe saka bebaya; wong-wong sing kapendem ing turu supaya bisa nyiapake awake dhewe kanggo tangi; wong-wong sing adoh supaya bisa nyedhaki Gusti Allah; kanggo wong-wong sing kagungan Gusti, supaya padha bisa bungah kanthi wani. – Saben putra sing durung dilatih nampa bandha saka omahé bapaké ora kanggo kapentingané dhéwé. Mulané Gusti Allah luwih dhisik nguji lan nyiksa, banjur paring peparingé.

73. Nalika sawijining wong ana ing kahanan acuh tak acuh, dheweke wedi marang jam pati; nanging nalika dheweke nyedhaki Gusti Allah, dheweke wedi marang paukuman sing bakal teka; lan nalika dheweke mlebu kanthi sampurna ing ngarsane Gusti Allah, banjur loro-lorone rasa wedi iku sirna dening katresnan. – Napa bisa mangkono? – Amarga nalika wong isih manggon ing jagad daging lan urip manut hawa napsu, dheweke banget wedi marang pati. Nanging nalika dhèwèké ana ing pangertosan rohani lan nglakoni urip sing luhur, pikirane saben wektu kebak pangeling marang paukuman ing tembe; amarga, miturut sipaté sing lurus, dhèwèké obah ing alam rohani, nyemplung ing pangertosané lan cara uripé, lan wis siyap nyedhak marang Gusti Allah. Nanging nalika dhèwèké nggayuh kawruh bab kasunyatan, lumantar tanginé kawruh bab misteri Allah ing sajroning dhèwèké lan kuwaté pangarep-arepé marang masa ngarep, nalika kuwi manungsa daging—sing kaya kéwan wedi disembelih—lan manungsa akal, sing wedi marang paukumané Allah, loro-lorone kabab ing katresnan; lan sawisé dadi putra, dhèwèké dihias kanthi katresnan, tinimbang didisiplin nganggo tongkat kang medeni, kandha: *'Aku lan omahé bapakku bakal ngabdi marang Gusti'* (Yosua 24:15).

74. Begja wong sing pikirane tansah nggatekake Gusti Allah, lan sing tetep sesambungan karo Panjenengané piyambak ing pangertosan atiné. Kabungahan ing Gusti Allah luwih kuwat tinimbang urip ing donya iki; lan sing wis nemokake iku ora mung ora bakal merhatosake sangsara, nanging uga ora bakal nggatekake uripe dhéwé. Katresnan luwih manis tinimbang urip, lan pangerten babagan Gusti, sing dadi sumber katresnan, luwih manis maneh tinimbang madu lan sarang madu. Amarga katresnan, ora ana sedhih nalika nampa pati sing abot kanggo wong-wong sing ditresnani. Katresnan iku wohing kawruh; lan kawruh iku wohing kasehatan rohani, dene kasehatan rohani iku kekuwatan sing lair saka sabar sing tahan banting.

75. Urip langgeng iku panglipur ing Gusti; lan sapa waé sing wis nemokake panglipur ing Gusti, nganggep panglipur donya iku ora perlu. Yen ana wong sing nampa kawicaksanan saka Roh, dhèwèké ngenali saka kawicaksanan mau dhéwé, sing ing jeroning atiné lan raosé mulang dhèwèké tumindak andhap asor. Yen

ana wong sing nggayuh andhap asor, dhèwèké ngenali saka kasunyatan yèn dhèwèké ngrasa ora seneng nyenengaké donya liwat sesambungan utawa tembungé; lan kamulyan donya iki mbenci ing paningalé.

76. Nafsu (ing tumindak) iku kecenderungan sing, nalika digugah dening prakara donya iki, nggodha wong, kanthi alesan kabutuhan, kanggo nyukupi kabutuhan urip; lan kecenderungan iki ora mandheg salami donya iki isih ana. Nanging wong sing wis diparingi rahmat Ilahi, sawise ngrasakake lan ngalami sing luwih luhur tinimbang iki, ora ngidini kecenderungan-kecenderungan iki mlebu ing atine; awit ing panggonané wis ana kepinginan liya sing luwih becik kang nguwasani atiné – lan ora kepinginan-kepinginan mau dhéwé utawa apa sing digawé mau nyedhak atiné, nanging tetep ana ing njaba, ora aktif – dudu amarga ora ana maneh kepinginan sing kuat, nanging amarga ati sing kuduné nampa mau wis mati tumrap kepinginan-kepinginan mau lan urip kanthi bab liya; dudu amarga manungsa mau wis nemokake tentrem lumantar panggunaan akal lan pakaryan becik, nanging amarga ora ana apa-apa ing pikirane sing ngganggu, kesadarane wis wareg, amarga wis nemokake kabungahan ing bab liya.

77. Yen kita netepi hukum kasunyian lan nglakoni praktik wicaksana kanthi terkendali, perjuangan nglawan hawa napsu ora bakal nyedhaki pikiran. Hawa napsu iku ora mlebu ing ati liwat perjuangan, nanging liwat kebanjiran kesadaran lan pangerten—sing ngisi nyawa—lan liwat kepinginan kanggo renungan kang nggumunake sing ana ing jero nyawa. Sakwéné manungsa urip, dhèwèké butuh kasunyatan, waspada, lan tlatèn kanggo ngreksa bandha. Nanging yèn dhèwèké ninggalaké wates sing wis ditemtokaké (puasa), dhèwèké bakal dadi ringkih lan bakal dirampok. Wong ora kena mung nyambut gawé nganti weruh wohé; nanging kudu ngupaya nganti tekan pungkasan. Amarga ora arang woh sing wis mateng tiba amarga udan es.

78. Yen kita nglatih awake dhéwé kanggo renungan sing becik (piwulang ing ati), kita bakal isin marang hawa napsu kita nalika nemoni. Nanging kita uga bakal isin nyedhaki hawa napsu kita amarga dosané.

79. Nalika, amarga katresnan marang Gusti, kowe kepengin nindakake sawijining tumindak, tetepna pati minangka watesing kepinginan iki; lan kanthi cara iki kowe bakal sejatine dianggep pantes munggah ing pangkat martir ing perjuangan nglawan saben napsu, lan kowe ora bakal cilaka saka apa wae sing kowe temoni ing wates kuwi, asal kowe tetep tekun nganti pungkasan lan ora kendho. Pikirané wong ringkih ndadekaké kakuatan sabar dadi ringkih uga; nanging pikiran sing teguh maringi marang sing manut pitulurane kakuatan sing ora diduwèni déning alam.

80. Urip ing donya iki kaya aksara sing kaukir ing lempeng; lan sapa waé sing kersa bisa nambah, mbusak, utawa ngowahi aksara-aksara mau. Nanging urip sing bakal teka iku kaya naskah sing ditulis ing gulungan kosong, disegel nganggo cap kraton, ing ngendi ora ana tambahan utawa pangurangan sing diijini. Mula, nalika kita isih ana ing tengah-tengah owah-owahan, ayo padha waspada marang awak dhéwé; lan nalika kita isih duwé kuwasa marang naskah urip kita dhéwé—sing kita tulis nganggo tangan kita dhéwé—ayo padha ngupaya ngreksa kanthi urip sing becik, lan mbusak kakirangan saka urip kita sadurungé. Amarga nalika kita isih ana ing donya iki, Gusti Allah ora masang capé marang kabecikan utawa kaburukan nganti tekan wayahe kita ninggalake urip iki.

81. Pandonga mbutuhake latihan, supaya pikiran bisa trampil liwat melu pandonga suwene. Pandonga diwiwiti kanthi nyendhiri (sepi, narik pikiran saka kabeh sing ora perlu). Kenyataan piyambakan perlu kanggo pandonga, lan pandonga perlu supaya kita bisa entuk katresnan marang Gusti; amarga lumantar pandonga kita nemokake alesan kanggo tresna marang Gusti.

82. Kita kudu ngerti manawa saben pacelathon rahasia karo Gusti, saben keprihatinan ati sing becik tumrap Gusti, saben renungan babagan bab-bab rohani kabèh diadegaké déning pandonga, dijenengi pandonga, lan digandhèngaké ing sangisoré jeneng iki dadi siji, – apa kowe mangerteni iki ateges macaan maneka warna, utawa swara lambé ing pamulyané Gusti, utawa sedhik kang jero amarga Gusti, utawa sujud badan, utawa nyanyèkaké mazmur, utawa kabèh liyané sing nyusun sakabèhé upacara pandonga sejati, sing saka kono lair katresnan marang Gusti; awit katresnan asalé saka pandonga, lan pandonga saka manggon ing sepi; kita butuh sepi supaya bisa luwih bébas ngomong karo Gusti.

83. Jaga awakmu saka kesombongan nalika ana owah-owahan positif ing jeronmu. Kanthi tliti aturan marang Gusti ing pandonga kelemahan lan kabodhoanmu babagan seluk-beluk kesombongan iki, supaya kowe ora ditinggal utawa digawa menyang godaan sing memalukan; amarga saka kesombongan mèlu zinah, lan saka keangkuhan mèlu ilusi.

84. Nalika kowe nyelehake kabeh praktik tapa brata liyane ing siji sisih timbangan lan meneng ing sisih liyane, kowe bakal weruh yen meneng luwih abot tinimbang kabeh kuwi. Wong akèh sing maringi pitutur; nanging nalika sapa waé nyedhak marang meneng, pitutur mau ora perlu manèh dituruti, lan pakaryané

biyèn bakal kabuktèn ora perlu, lan dhèwèké dhéwé bakal kapanggih wis ngluwihi pakaryan-pakaryan mau; amarga dhèwèké wis nyedhak marang kasampurnan.

85. Aja nganti sedekah tau kalah penting tumrap kowe. Aja nganti welas asih kita dadi pangilon, supaya kita bisa ndeleng ing jeroning awake dhéwé rupa lan gambar sejati sing ana ing sipat lan hakikat Gusti Allah. Atiné sing kejem lan ora welas asih ora bakal tau suci. Wong sing welas asih iku panyembuh jiwane dhéwé; amarga, kaya-kaya, kanthi angin kenceng saka jero, dhèwèké ngusir pepeteng hawa napsu. Iki, miturut sabda urip Injil, iku utang apik sing kita pinjamaké marang Gusti.

86. Nalika kowe nyedhaki ambenmu, kandhaa marang ambenmu: 'Wengi iki, mbok menawa kowe bakal dadi peti matiku, he amben; lan aku ora ngerti apa, tinimbang turu sakedhap, turu langgeng bakal nyerang aku ing wengi iki.' Mula, nalika sikilmu isih kowe duwé, tindakna kabecikan, sadurunge kowe kabèh diiket tali sing ora bisa dibukak. Nalika kowe isih duwe driji, semayemna awakmu ing pandonga sadurunge pati teka. Nalika kowe isih duwe mripat, kebakna luh sadurunge katutup bledug. Kaya kembang mawar kang layu nalika angin nyentuh, yen salah siji unsur sing mbentuk awakmu mandheg, kowe bakal mati. Tancepna ing ati, he manungsa, yèn pamitmu wis cedhak, lan ajarana marang awakmu dhéwé tanpa kendhat: 'Delengen, utusan sing wis kanggo aku wis ana ing lawang. Napa aku isih lungguh kéné?' Lelampahku langgeng; ora ana bali.

87. Sapa waé sing seneng ngobrol karo Kristus, iku uga seneng kesunyian. Nanging sapa waé sing seneng manggon ing antarané akèh wong, iku kanca donya. Yèn kowe tresna marang pangapuran, tresna uga marang kesunyian. Amarga tanpa kesunyian, pangapuran ora bakal sampurna. Yen kowe tresna marang meneng—ibune tobat—mula kanthi seneng nampa rasa ora kepenak ing badan sing sethithik, cacian lan ejekan sing bakal ditujokake marang kowe amarga menengmu. Ketekunan marang meneng iku pangarepan pati sing ajeg. Sapa waé sing mlebu ing meneng tanpa pikiran kaya ngéné ora bakal bisa nampa apa sing mesthi ana gandhèngané karo cara urip iki.

88. Ayo padha tresna marang meneng nganti donya mati ing atiné kita. Ayo tansah éling marang pati, lan kanthi pikiran iki padha nyedhak marang Gusti Allah nganggo atiné kita – lan kesenengan donya bakal dadi hina tumrap kita.

89. Salah siji wong meneng kandha: 'Aku nglakoni meneng supaya ayat-ayat dadi nyenengake nalika maca lan ndedonga. Lan nalika, saka kabungahan mangerteni, ilatku meneng; banjur, kaya ing ngimpi, aku mlebu kahanan ing ngendi panca indraku lan pikiranku meneng. Lan banjur, nalika meneng iki terus lumaku, atiku tentrem saka geger eling-eling, ombak kabungahan terus-terusan nglilir marang aku lumantar pamikiran jero, teka dumadakan, ngluwihi pangarepan apa wae, kanggo nyenengake atiku.'

90. Liyane kandha: "Meneng motong alesan lan panyebab pikiran anyar, lan ing sajroning temboke dhewe nyebabake eling marang apa sing biyen kita kerjakake bosok lan layu. Lan nalika pikiran lawas bosok, banjur akal, kanthi mbenerake, bali marang tatanan sing sejati."

91. Ana maneh sing kandha: "Pilihna kanggo awakmu dhéwé sawijining pangibadah sing maringi kabungahan – jaga wengi tanpa kendhat, nalika kabèh Para Bapa ngeculaké manungsa lawas lan diparingi pambaruaning pikiran. Ing wektu-wektu kuwi, jiwa ngalami urip langgeng, lan lumantar pengalaman iki ngeculaké sandhangan pepeteng lan nampa Roh Suci ing sajroning dhiri."

92. Lan salajengipun: "Ora mungkin ngasrahake indra-indra (luwih) iki marang panguwasa jiwa tanpa meneng lan nyendiri saka wong liya; amarga jiwa rasional, sing sejatine nyawiji lan nglimputi indra-indra iki—lan uga jiwane dhéwé—kanthi pangaribawa mau, tanpa disadari kabawa pikiran, kajaba yèn wong iku tetep waspada ing pandonga sepi."

93. Kaya kuping kasucian tuwuh saka wiji kringeté puasa, mangkono hawa napsu tuwuh saka rasa wareg, lan kotoran saka kebablasan. Nalika weteng luwe lan andhap asor, pikiran ala ora bisa mlebu ing jiwa.

94. Kepriye kaendahanmu, yaiku kasucianmu, sumunar amarga ngglelèng ing lemah gersang, amarga sangsara luwe sing nyolong turu, amarga sangsara daging sing nalika nahan dhahar dadi koyo jurang jero antarané iga lan weteng! Saben suapan sing mlebu ing awak kita lan saben pangaso daging nimbulake ing jero kita bayangan isin lan fantasi nggegirisi; lan nalika kuwi muncul, kuwi nyurung kita marang kecenderungan rahasia tumindak isin. Nanging kosongé weteng lan pikiran kita ndadèkaké pikiran kita dadi ara-ara gersang, ora keganggu pikiran apa waé, lan meneng saka kabèh pikiran mbrontak.

95. *Sawetara pitutur wigati kanggo sing nglakoni meneng:* Yen, sajrone maneka pangibadah, kowe nemokake awakmu, sak isa-isané, bébas saka ngumbaraé pikiran, lan ujug-ujug ayat ing ilatmu mandheg, lan belunggu meneng nyanthel ing jiwamu, tanpa kersamu, lan iki kelakon sawisé suwéné meneng; maka

mangertèna yèn ing menengmu kowe saya maju, lan yèn kalem wis wiwit mancar ing atimu. Amarga meneng waé pancèn pantes dicela. Yen kowe nyumurupi ing atimu manawa saben pikiran sing muncul, saben kelingan, lan nalika wektu merenung ing menengmu, mripatmu kebak luh, lan luh mili tanpa kersamu ing pipimu; maka mangertèna yèn ana celah sing wiwit kabuka ing ngarepmu, kanggo karusakan para mungsuh. Yen kowe nemokake ing jeroning atimu, saka wektu ke wektu, pikiranmu—tanpa ana niat sadurunge, lan ing njaba tatanan lumrah—njelajah jero atimu, lan tetep ing kahanan iki watara sak jam, utawa suwene pira wae, banjur kowe weruh yèn katentreman nguwasani pikiranmu—lan kahanan sing padha bola-bali kelakon marang kowe; maka mangertèna yèn méga wis wiwit nutupi panggonanmu. Nanging, yèn nalika kowe miwiti pakaryan iki, kowe ora nemu tentrem saka hawa napsu sing ngganggu atimu, aja kaget. Kaya jeroning donya, nalika ora kena sinar srengenge, tetep peteng suwene wektu dawa, mangkono uga ambune obat-obatan lan wangi mur, sing nyebar ing udara, ora langsung ilang, nanging suwene wektu suwene sadurunge bubar lan sirna; luwih maneh hawa napsu, kaya asu sing wis biasa nyelup getih ing toko daging, bakal ngadeg lan ngonggong nalika ora diwenahi panganan kaya biasane, nganti kakuwatan kabiasaan lawasé pecah. Nanging nalika kowe maju, kowe bakal nemokake pratandha cetha ing jiwamu: kowe bakal dikuatake ing kabèh bab déning pangareparep lan sugih déning pandonga; – pikiranmu ora bakal kekurangan apa sing migunani kanggo kabecikanmu saben kowe ketemu wong lan ngrasa ringkihé manungsa (saben kahanan kaya ngono bakal nglindhungi kowe saka kesombongan); – kaluputan tangga teparo bakal katon ora pantes digatekake ing paningalmu; – kowe bakal kepengin ninggalake badan iki kanthi kepinginan sing padha kaya kepinginanmu kanggo manggon ing jaman sing bakal teka; – bab saben cobaan sedhik sing teka marang kowe, apa kanthi terang-terangan utawa sacara rahasia, kowe bakal weruh manawa kabeh iku teka marang kowe kanthi adil lan manut paugeran Gusti Allah, lan kowe bakal matur nuwun marang Gusti Allah amarga iku.

96. Emosi digerakake déning sawatara gambaran, utawa déning raos tanpa gambaran, lan déning élingan—ing wiwitan tanpa gerakan emosional utawa pikiran—sing sabanjuré nimbulaké rasa nesu.

97. Jagongan terus-terusan sing diiringi maca, banjur sujud bola-bali, ora bakal gagal ngasilake, lumantar latihan sing tekun, watak tentrem ing ati. Lan sapa wae sing wis nggayuh iki mesthi amarga cara-cara iki. Wong sing kepengin nggayuh maneh kudu tetep meneng, nalika ing wektu sing padha nindakake apa sing wis diomongake; nanging sepisanan lan kang paling utama, padha ora kena ngantep pikirane nempel marang apa wae kejaba nyawane dhéwé; padha kudu nglakoni renungan batin, lan nalika merenung bab tumindaké dhéwé, padha kudu nglakoni tumindak sing maringi rasa sing cedhak banget karo ati, sing nguatake kahanan pikiran sing apik.

98. Ing saben kodrat rasional ana owah-owahan sing ora kaétung, lan owah-owahan iku kelakon ing saben wong ing saben wayahe. Wong sing wicaksana bisa mangertèni iki kanthi nyoba dhiri; yèn padha tetep waras lan merhatiin dhiri ing pikirane, bakal gampang nemokaké owah-owahan sing dialami pikirane kapan waé, kepiyé dumadakan pindhah saka kahanan tentrem dadi bingung, lan amarga apa. St Macarius nulis babagan iki ing piwulangé marang sedulur-seduluré, ngélingaké supaya aja nganti putus asa nalika ana owah-owahan dadi luwih ala; amarga sanajan wong-wong sing ngadeg ing tangga kasucian, kaya udhara sing dadi adhem, tansah ngalami tiba saka kahanan sing luwih becik dadi luwih ala, sanajan ora ana kelalaian utawa nyenengake napsu dhéwé; Kosok baline, sanajan padha ngetutake disiplin, kejatuhan kaya ngono tetep kedadeyan marang wong-wong mau, bertentangan karo karsa atine dhewe. Sang Markus sing Mulya uga negesake bab sing padha, ngendika: 'Owahan kedadeyan ing saben wong, kaya ing hawa.' *'Ing saben wong'*, tegesé ora mung ing wong sing paling asor lan paling ala, nanging uga ing sing paling sampurna. Kaya ing alam ana kadhemen sing ora suwe banjur diganti panas – lan uga udan es sing ora suwe banjur diganti cuaca cerah – mangkono uga ing latihan rohani kita: kadhang ana prahara, kadhang ana pitulungan saka sih; kadhangkala jiwa ana ing geger lan ombak kasar munggah nglawané – lan manèh dumadi owah-owahan, awit sih rawuh lan ngisi manah manungsa kanthi kabungahan lan tentrem saka Gusti, kanthi pikiran sing suci lan tentrem.

99. Mula, nalika kowe ana ing kahanan ruwet, aja putus asa; lan nalika kowe kabungkus tentrem, aja gumedhe. Kosok baline, telusuri luwih jero ing jeroning atimu pikiran-pikiran sing ora resik lan gambaran-gambaran sing ora pantes sing wis nancep ing pikiranmu nalika kahanan ruwet, ing wektu bingung lan acak-acakan pikiran; – renungna uga sepira cepeté kowe kesasar déning napsu, lan ngobrol karo napsu nalika pikiranmu kabur; lan mangertèna yèn kabèh iki diparingaké déning Pangayomaning Gusti kanggo ngasah andhap asor kita, awit Panjenengané nyedhiyakké lan ngatur apa sing migunani kanggo saben kita.

100. Andhap-asor, sanajan tanpa gaweyan kabecikan, ndadekake akeh dosa bisa diparingi pangapura; nanging tanpa andhap-asor, sanajan gaweyan kabecikan ora ana gunane, malah nimbulake akèh cilaka. Kaya uyah kanggo kabèh panganan, mangkono andhap-asor kanggo saben kabecikan. Kanggo nggayuh iku, kita kudu tansah ngrasakake sedhih ing pikiran kanthi merendhah lan sedhih sing wicaksana. Lan yen kita nggayuh iku, iku bakal ndadekake kita dadi putra-putra Allah.

101. Gusti kita wis paring pitulungan kanggo ringkih kita ing pandonga, ngendika: 'tangi, *"waspadha lan ndedonga, supaya kowe ora tiba ing panggoda"*' (Mat. 26:41). Ngedonga lan aja males, nanging ing saben wektu '*waspadha lan ngedonga*' (Kolose 4:2–3). '*Nyuwun, lan kowe bakal diparingi; nggoleki, lan kowe bakal nemokake; mengetok, lan bakal dibukak kanggo kowe.*' *Sapa waé sing nyuwun bakal nampa, lan sing nggoleki bakal nemokake, lan kanggo sing ngetokaké lawang, lawangé bakal dibukak*' (Matéus 7:7–8). Panjenengané kanthi khusus negesaké tembungé iki lan nyemangati kita supaya luwih tekun nganggo parabel kanca sing teka marang kancané ing tengah wengi lan nyuwun roti. Gusti Allah ngendika: '*Amin, Aku kandha marang kowe, sanajan dhèwèké ora maringi amarga kancané, nanging merga kekeuhané dhèwèké bakal tangi lan maringi apa waé sing dibutuhaké*' (Lukas 11:8). Lan kowe, ndedonga lan aja nganti kélangan semangat. Pira panglipur sing ora bisa diungkapaké kanggo wani!

102. Gusti ngerti manawa sadurunge seda Panjenengané ora bakal mbusak saka kita kamungkinan nyasar; manawa owah-owahan iki wis cedhak banget—yaiku transisi saka kabecikan marang kaburukan; manawa manungsa lan sipaté bisa nampani kebalikané; mulané Panjenengané wis maringi dhawuh supaya kita waspada lan ngupaya kanthi pandonga sing terus-terusan. Lan Panjenengané wis maringi dhawuh supaya kita ndedonga ora mung kanggo nglindhungi awaké dhéwé saka owah-owahan sing cetha; nanging uga amarga alus lan angel dipahami saka apa sing tansah kita temoni, lan sing ora bisa dipahami déning pikiran kita ing kahanan-kahanan sing asring kita alami tanpa pilihan saka awaké dhéwé. Amarga sanadyan pikiran kita pancen teguh lan nyawiji marang kabecikan, Pangayomané Gusti tetep bola-bali ninggalake kita ing pinggir godaan lan nglontaraké kita menyang kono, kaya sing diandharaké Paulus sing pinaringan berkah: '*Tulisan ing dagingku wis diparingaké marang aku*' (2 Kor. 12:7–9).

103. Donya iki sawijining tandhing lan arena kanggo tandhing-tandhing. Iki wektu perjuangan. Lan sajrone perjuangan lan tandhing, ora ana paugeran; tegesé, Sang Prabu ora netepake watesan marang para prajurit nganti tandhing rampung, lan saben wong digawa menyang gapura Sang Prabu Para Raja lan diuji ing kana kanggo ndeleng apa padha menang ing tandhing utawa wis patah punggung. Ing kéné mung ana siji paugeran: tetep waspada lan ajeg. – Mula, aja nganti kita lalai ndedonga, utawa kakehan males njaluk pitulungan marang Gusti, amarga tanpa Panjenengané kita ora bisa nindakake apa-apa sing nyenengake atiné. – Ayo padha ngelingi kanthi teguh manawa salami kita ana ing donya iki lan isih urip ing daging, sanajan kita mabur nganti tekan langit, kita ora bisa ngaso lan tanpa gaweyan, uga ora bisa tanpa kuwatir.

104. Kasampurnan ing upaya iki dumunung ing pangapuran, kasuciyan, lan pangrembakan dhiri. (Wong sing taubat mlebu ing perjuangan nglawan napsu – lan terus berjuang nganti atiné resik saka napsu-napsu mau; resiking atiné iku pungkasaning perjuangan, lan lawang mlebu ing alam kasampurnan).

105. Ana wong ditakoni: 'Apa iku taubat?' Lan dhèwèké mangsuli: 'Ninggalaké tumindak biyèn lan ngrasakaké sedhih amarga kuwi'; uga: 'manah sing remuk lan andhap asor'.

106. Dhèwèké uga ditakoni: 'Kepiye carané wong éntuk asor?' Lan dhèwèké mangsuli: 'Kanthi tansah éling marang dosa-dosané lan cedhaké pati, nganggo sandhangan sing prasaja – tansah milih panggonan sing paling ngisor, lan ing saben kahanan kanthi rela nampa tugas sing paling cilik lan ngendhemaké – ora mbalela, – meneng, – ora seneng melu kumpul-kumpul, kepengin tetep ora kondhang lan ora dipilih dadi pejabat apa wae, – ora nduwé barang apa wae sing kabèh mung kanggo dhéwé, – ora seneng ngobrol karo akèh wong, – ora duwe katresnan marang bathi, lan luwih saka kuwi, ing pikirané, ora nganti nyalahké utawa nuduh sapa waé, sanadyan alesané cilik, lan ora duwe rasa iri, – ora dadi wong sing tangane nyentuh kabèh wong lan kabèh wong nyentuh tangane, nanging nindakake urusané dhéwé kanthi sepi, lan ora nampa tanggung jawab ngopeni apa waé ing donya kejaba awaké dhéwé. Singkaté: urip kanthi ngumbara, mlarat, lan nyendiri – iku sing nglairaké andhap asor lan ngresiki manah.'

107. Tandha wong sing wis tekan kasampurnan iku kaya ngene: sanajan kaping sepuluh saben dina diserahkan supaya kobong amarga tresna marang tangane, dheweke ora bakal wareg, kaya sing dituduhake Musa (Kaluwihan 32:32), Paulus sing bejo (Roma 9:3), lan para Rasul liyane. – Gusti Allah nyerahake Putrané tumeka ing pati ing salib amarga katresnan marang makhluké. Lan yèn Panjenengané duwé apa waé sing luwih ajiné, mesthi bakal diparingaké uga marang kita, supaya lumantar iku kita bisa menangaké lomba

kanggo Panjenengané. – Niru tuladha iki, kabèh Para Kudus, sing ngupaya kamulyan, padha ngupaya dadi kaya Gusti Allah lumantar kasampurnan katresnan marang sesaminé.

108. Ora ana siji waé sing bisa nggayuh puncak katresnan iki kajaba yèn dhèwèké ngrasakaké katresnan mau jero ing rahasia pangarep-arepé. Wong sing tresna marang donya iki ora bisa nduwé katresnan marang sesamané manungsa. Nalika sapa waé éntuk katresnan, dhèwèké nganggo Gusti Allah dhéwé bebarengan karo katresnan mau. Lan sapa waé sing wis éntuk Gusti ora mung kudu nolak nampa apa-apa liya saliyané Panjenengané, nanging uga kudu nyopot awaké dhéwé. Amarga yèn ana wong, amarga katresnan marang donya, nganggo donya iki lan urip iki, dhèwèké ora bakal dianggo Gusti nganti dhèwèké ninggalaké iki. Amarga Gusti Allah piyambak wis maringi paseksi bab iki, pangandikane: *'Yen ana sing ora ninggalake iki, lan ora sengit marang nyawane dhéwé, ora bisa dadi muridé Aku'* (Lukas 14:26). Wong ora mung kudu ninggalake, nanging uga kudu sengit marang iku.

109. Napa pangarep-arep iku manis banget, lan napa kabèh pakaryan dadi gampang ana ing ngarsané? – Amarga ing wektu kuwi ana kepinginan alamiah (kanggo kabecikan) sing tangi ing atiné para Wali, déné pangarep-arep ngidini wong-wong mau ngombe saka cangkiré dhéwé ing biara, lan ngisi atiné karo kabungahan. Mula saka iku, padha ora krasa kesel maneh, malah dadi ora peka marang kesel lan sedhih; lan sajrone lelampahané kabèh padha krasa kaya mlaku ing awang-awang, tinimbang mlaku nganggo sikil manungsa; awit angelé dalan iku ora katon marang wong-wong mau; ora ana bukit utawa kali ing ngarepé, lan panggonan sing kasar ing dalan dadi alus kanggo wong-wong mau (Yesaya 40:4). Perhatiané diarahaké marang pangkuan Bapaké—lan pangarep-arep dhéwé, kaya nganggo driji, nuntunaké marang wong-wong mau saben wektu apa sing adoh lan ora katon, nanging katon ing mripat rahasia iman; lan kepinginan kanggo tujuan sing adoh kuwi, kaya geni, nyulut saben pérangan jiwane. Kanggo kono kabèh pangarep-arep pikirané ngrembaka, lan marang kono padha tansah kesusu kanggo nggayuh. – Mangkono pangarep-arep nyulut atiné kaya geni, lan padha ora bisa maringi pangaso ing aliran sing cepet lan tanpa mandheg iki, sing ditindakake kanthi kabungahan.

110. Pamrih pisah ora mung dumunung ing ora ngrasakake hawa napsu, nanging uga ing ora ngidini hawa napsu iku ngakar ing batin. Minangka asil saka akèh lan manéka kabecikan, sing katon lan sing ndhelik, sing dipikolehi para Wali, napsu-napsu wis diungkuli ing batiné, lan ora gampang munggah nglawan jiwane; uga pikirane ora perlu tansah waspada ing nalaré; awit ing saben wektu pikiran mau kapenuhan pikiran-pikiran sing lumantar renungan sadar digugah ing pikiran lumantar kontemplasi lan diskursus babagan kabecikan sing paling utama. Lan sakwise hawa napsu wiwit obah, pikiran dumadakan kesengsem, kaya-kaya, dening sawijining pangerten sing wis nembus; lan hawa napsu mau, kaya sing diandharake Pausu Mark, tetep ana ing jerone, kaya-kaya, ora aktif.

111. Pikirane, kanthi sih rahmaté Gusti, nalika nindakake pakaryan becik lan nyedhak marang kawruh, meh ora nyadari apa sing dadi dhasar lan bagéan sing bodho saka jiwa. Amarga kawruh ngangkaté tekan pucuking luhur lan misahaké saka kabèh sing ana ing donya. Lan amarga kasucian para Wali, uga amarga alus, lentur, lan landhep pikirane, sarta amarga tapa brata, pikirane padha suci lan padha nemu pencerahan lumantar pangorbanan daginge. Lan, minangka asil saka latihan meneng lan suwéné padha meneng, saben renungan batin diparingi kanthi gampang lan cepet, lan apa sing direnungaké nggawe padha gumun. Ing wektu sing padha, padha asring kebak pangrêmbagan batin, lan pikirane ora nate kekurangan obyek pangertosan, uga ora nate tanpa sing ngasilake wohé Roh Suci ing jerone. Liwat latihan suwé, élingan sing nyurung napsu ing atiné padha kabusak, lan kakuwatan panguwasa setan dadi ringkih. Amarga nalika jiwa ora melu karo hawa napsu kanthi nggatekake, mula, amarga tansah kapenuhan karo urusan liya, kakuatan hawa napsu ora bisa nyekel kepekaan rohani ing cengkramane.

112. Kaya déné kesombongan nggawa nyawa munggah lan maringi kamardikan mabur ing méga-méga pikirané dhéwé lan muter-muter ing antarané kabèh makhluk, mangkono uga kasetyan nglumpukaké nyawa dadi siji titik lumantar ketenangan – lan nyawa kuwi dadi sumendhe ing sajroning dhiri. Kaya dene nyawa ing sajroning badan sing kasembunyi saka pandelengan lan saka sesrawungan karo kabèh wong, mangkono uga wong sing andhap asor sejati ora mung ora kepéngin katon utawa dikenal déning wong liya, nanging malah dadi kersané nyilem saka dhèwèké dhéwé menyang dhèwèké dhéwé, kanggo dadi ora ana apa-apa, kaya ora tau ana, kaya durung tau ana. – Lan nalika wong kaya ngono tetep ndhelik, nyendhiri dhiri lan kapisah saka donya, dhèwèké manggon sakabehe karo Gustiné.

113. Wong andhap asor ora nate mandheg ndeleng kumpul-kumpul, kerumunan, keributan, keramaian utawa pesta pora; dhèwèké ora merhatosaké tembung, obrolan, sorak-sorai utawa gangguan indrè;

kepénginane dudu nduwèni akèh barang utawa tansah sibuk, nanging bébas ing saben wektu, bébas saka kuwatir, supaya pikirane ora nyasar adoh saka dhèwèké dhéwé. Amarga dhèwèké yakin yèn yèn dhèwèké melu akèh bab, dhèwèké ora bakal bisa tetep bébas saka bingung pikiran; amarga akèh urusan ana akèh kuwatir lan akèh pikiran rumit; lan lumantar iki lawang kabuka marang hawa napsu, katentreman akal ilang, lan lawang marang tentrem ditutup. Mulane, wong sing andhap asor ngreksa awake dhewe saka kabèh sing kakehan; lan lumantar kuwi, dhèwèké tansah tetep meneng, tentrem, tentreming ati, andhap asor, lan ajiné dhiri.

114. Wong sing andhap asor lan wicaksana ora tau katon cepet-cepet, kesusu, bingung, utawa mikir sembrono lan ora serius, nanging tansah tentrem ing saben wektu. Ora ana apa-apa sing bisa ngagetake, ngganggu atawa medeni dheweke; amarga sanajan ing sedhih dheweke ora kelangan ketenangan lan ora goyah, uga ing kabungahan dheweke ora kaget utawa kabawa rasa. Nanging kabungahan lan kabagyan sejati dumunung ing apa wae sing nyenengake Gustine.

115. Wong sing andhap asor ora wani ndedonga marang Gusti, utawa nyuwun apa-apa, lan ora ngerti apa sing kudu dipun pandangake; nanging dheweke mung meneng kanthi sakabehe indriane, mung ngenteni sih rahmat lan karsa sing bakal rawuh saka pasuryan Sang Agung Sing Paling Kinurmatan, – nalika dhèwèké nyuwun sujud ing lemah, lan pandelengan batin atiné diunggahaké nganti tekan gapura Suci saka Suci, ing ngendi Panjenengané manggon ing pepeteng, ing ngarsané mripat para Serafim padha kèri, – lan dhèwèké mung wani ngandika lan ndedonga kaya mangkéné: 'Miturut kersamu, ya Gusti, mugi kados makatên kanggé kawula'.

116. Lumaku ing ngarsané Gusti kanthi prasaja, aja nganggo kapinteran akal. Prasaja iku ditututi pracaya; nanging kelicikan lan kapinteran akal ditututi kesombongan; lan kesombongan mau banjur nuntun marang adoh saka Gusti.

117. Nalika kowe ngadeg ing ngarsané Gusti Allah sajroning pandonga, ing pikiramu kados bayi kang bisu. Aja ngandika ing ngarsané Gusti Allah saka kawruh apa waé, nanging cedhakna dhiri marang Panjenengané kanthi pikiran kaya bocah cilik, lan lumampah ing ngarsané, supaya kowe dianggep pantes nampa pangreksan bapak kang diparingaké marang anaké bayi. Kacarita: '*Gusti Allah ngreksa sing cilik*' (Mazmur 114:5) – ora mung sing cilik awaké, nanging uga sing wicaksana ing donya, sing wis nyisihaké kawruh, kanthi kersané dhéwé ndadèkaké awaké kaya bocah cilik, lan wiwit sinau saka Kawicaksanan sing nyawiji ing kabèh sing ora bisa digayuh liwat pakaryané (saka buku-buku). Njalía marang Gusti supaya Panjenengan diparingi nggayuh ukuran iman iki. Ngedonga kanggo iki tanpa males, goleki kanthi semangat, lan nyuwun kanthi tulus nganti Panjenengan nampa. Iki bakal diparingi marang kowe yen sepisanan, kanthi iman, kowe meksa awakmu nyerahake kabèh kuwatir marang Gusti lan nggantèkaké kuwatirmu karo pangayomané. Lan nalika Gusti mirsani tekadmu iki—kanthi manah sing suci kowe wis nyerahake awakmu marang Gusti piyambak tinimbang marang awakmu dhéwé, lan wis meksa awakmu nyandhak pangarep-arep marang Gusti tinimbang marang jiwamu dhéwé— mangkono kakuwatan sing ora bisa diungkapaké bakal manggon ing jeroning atimu, lan kowe bakal krasa cetha yèn pancèn ana kakuwatan sing nyengkuyung kowe – kakuwatan sing padha, sing sawise dirasakaké ing jeroning atiné, akèh wong bisa mlaku liwat geni tanpa wedi, lan mlaku ing banyu tanpa pikirané goyang amarga wedi bakal klelep.

118. Apa ora katon marang kowe manawa, ing saben bab, kawruh spiritual iki bisa disangka kawruh bab jiwa? – Ora mung mokal nyalahanggep kawruh spiritual iki minangka kawruh bab jiwa, nanging uga ora ana kamungkinan sapa waé sing kanthi semangat nglakoni kawruh bab jiwa bisa nyekseni iki liwat indra. Lan yen ana ing antarane wong-wong mau sing kepengin nyedhaki marang kawruh spiritual liyane iki, mula nganti padha nilar kawruh mental iki—lan kabeh liku-liku alus, lan cara-cara sing rumit—lan nganti padha nganggo cara mikir kaya bocah cilik, padha ora bakal bisa nyedhaki sanadyan sethithik marang kawruh spiritual. Kosok baline, kabiasaan lan konsep pandhuan mental tetep dadi alangan gedhe kanggo wong-wong mau nganti padha alon-alon mbusak. Pandhuan spiritual iki prasaja lan ora sumunar liwat pikiran mental. Nganti pikirané bébas saka akèh pamikiran lan nggayuh kesederhanaan tunggal sing resik, pikirané ora bakal bisa nampa pituduh rohani.

119. Yen kowe wis tau nyerahake awakmu marang Gusti, sing maha cukup kanggo nglindhungi lan ngreksa kowe, mula aja kuwatir maneh bab kuwi, nanging kandhaa marang atimu: 'Ing saben bab, Panjenengané sing wis tak serahake atiku biyen wis cukup kanggo aku. Aku ora ana ing kéné; Panjenengané ngerti kuwi.' – Banjur kowe pancen bakal weruh kaajaiban Gusti – kowe bakal weruh kepiye Gusti tansah cedhak kanggo nylametake wong-wong sing wedi marang Panjenengané, lan kepiye Pangayomané ngubengi

kowe, sanajan ora katon. Nanging amarga Penjaga sing manggon karo sampeyan ora katon dening mripat jasmani, sampeyan ora kena mangu-mangu marang Panjenengané kaya-kaya Panjenengané ora ana; amarga Panjenengané asring nampilake dhiri sanajan marang mripat jasmani, supaya sampeyan bisa krasa tentrem.

120. Sakwise wong nyingkirake kabèh pitulungan sing katon lan pangarep-arep manungsa, banjur ngetutake Gusti kanthi iman lan ati sing resik, sih rahmat bakal langsung ngetutake dhèwèké lan mbukak kakuwatane lumantar manéka wujud pitulungan. Kaping pisan, sih iku ngetokake awake dhewe ing bab-bab sing katon lan jasmani, lan maringi pitulungan lumantar pangayomaning Gusti marang dheweke, supaya ing kéné dheweke luwih cetha ngrasakake kakuwatan Pangayomaning Gusti sing makarya ing sajroning atiné. Kanthi ngenali pitulungan iki ing wangun sing nyata, dhèwèké yakin yèn pitulungan sing didhelikaké uga ana; sajroning iki, sih rahmat mbukak marang dhèwèké jaring rumit saka pikiran lan niyat sing angel, saéngga dhèwèké bisa gampang mbedakaké makna, sesambungan, lan daya tariké, lan carané padha muncul siji saka sijiné – lan ngrusak jiwa. Ing wektu sing padha, sih rahmat mbukak ing paningalé kabèh kejahatané para setan sing nggegirisi, lan kaya nunjuk nganggo driji, nuduhaké apa sing bakal dialami yèn dhèwèké ora ngerti bab iki. Banjur muni ing atiné yèn dhèwèké kudu nyuwun marang Pangripta, kabèh bab, cilik lan gedhé, lumantar pandonga.

121. Nalika sih rahmaté Gusti Allah nguwatake tekade kanggo percaya marang Gusti Allah ing kabèh prakara iki, dhèwèké alon-alon miwiti ngadhepi cobaan. Lan sih rahmat ngidini godaan dikirim marang dhèwèké, cocog karo kamampuane, supaya dhèwèké bisa nahan abote. Lan ing godaan-godaan iki, pitulungan nyedhak marang dhèwèké kanthi nyata, supaya dhèwèké tetep ajeg nalika dhèwèké alon-alon diwulang lan entuk kawicaksanan, lan kanthi percaya marang Gusti, nganti ngremehake mungsuh-mungsuhe. Amarga ora mungkin wong bisa dadi wicaksana ing perang rohani, ngerti Pangripta, ngrasakake Gusti, lan tetep teguh iman marang Panjenengané, kajaba liwat kekuwatan sing dipikolehi saka ngliwati cobaan.

122. Sakwise Rahmat nyumurupi yen ana rasa ragu wiwit muncul ing pikiran wong, lan yen dheweke wiwit nganggep awake dhewe luwih unggul, Rahmat mau langsung ngidini godaan dadi luwih abot lan luwih kuwat nglawan dheweke, nganti dheweke ngakoni kelemahane dhewe lan maneh, kanthi andhap asor, nyandhak marang Gusti.

123. Aja kaget menawa nalika kowe miwiti nglakoni kabecikan, sedhah sing abot lan nyiksa bakal ngucur saka saben sisih; amarga sawijining kabecikan ora dianggep kabecikan yen praktiké ora dibarengi kasangsaran. Mulané St. Yohanes (Kolov utawa Nabi) ngendika: 'Kabecikan biasané nemoni kasulitan; iku pantes dicela nalika nyambung karo kemudahan'. Lan Sang Berkah Markus kandha: 'Saben kabecikan sing sampurna diarani salib nalika netepi dhawuhe Roh'. Iki piwulang apostolik sing kandha yèn '*sapa waé sing kepéngin urip*' ing ajrih marang Gusti lan '*ing Kristus Yesus bakal dianiaya*' (2 Tim. 3:12). Nanging Gusti ngendika: '*Sapa waé sing kelangan uripé marga Aku bakal nemokaké uripé*' (Matt. 16:25). Mula saka iku, Panjenengané maringi salib marang kowe wiwit wiwitan, supaya kowe luwih dhisik nyawisaké awakmu marang salib, lan sawisé kuwi ngutus atimu kanggo ngetutaké Panjenengané.

124. Ora ana sing luwih kuwasa tinimbang putus asa. Iku ora ngerti kekalahan, apa saka sisih tengen utawa kiwa. Nalika sawijining wong, ing pikirane, nyolong kabèh pangarep-arep saka uripé, mula ora ana sing luwih wani tinimbang dhèwèké. Ora ana siji mungsuhé sing bisa nglawan dhèwèké, lan ora ana sedhah sing sebutané waé bisa nggawe tekadé goyah; amarga sedhah apa waé sing nyabrang marang dhèwèké luwih entheng tinimbang pati, lan dhèwèké wis nundhuk sirahé kanggo nampa pati ing awaké dhéwé.

125. Pangarep-arep tentrem tansah ndadekake wong-wong lali marang apa sing agung, becik, lan luhur. Wiwit jaman biyen nganti saiki, ora ana sabab liya kajaba amarga iki, wong-wong dadi kesel; lan ora mung gagal nggayuh kemenangan, nanging uga kelangan sing paling apik. Mula, kanthi cekak, yèn ana wong nglirwakaké Karajan Swarga, mesthi amarga pangarep-arep marang sakedhik panglipur donya. Sapa sing ora ngerti yèn manuk padha nyedhak jaring, mikir arep ngaso?

126. Nalika pikiran semangat marang kabecikan, pancaindra ora nyerah marang apa wae kang angel. Nalika ati semangat ing roh, badan ora sedhah amarga susah, ora ketakutan, uga ora mundur amarga wedi; amarga nalika kuwi pikiran, kaya intan, kanthi kekuwatané nolak kabèh godaan ing jerone. Mula saka iku, ayo padha semangat – lan kemalasan, sing nglairaké males, bakal mlayu saka kita. Semangat nglairaké kawani lan maringi jiwa kekuwatan sing menang. Kuwat apa saka setan sing bisa nolak nalika jiwa nglawan kanthi semangat alamiahé?

127. Para leluhur kita ing jaman biyen, ngerti manawa pikiran kita ora tansah bisa tetep ajeg lan waspada, lan kadhangkala malah ora bisa mbedakake apa sing mbabayani kanggo pikiran, padha nganggo

pangasingan saka bandha donya kaya senjata, banjur mundur menyang ara-ara gersang, ing kana ora ana upaya donya sing nyulut napsu, supaya ora ana alesan nesu, kepinginan, utawa dendam. Nglawan kabèh kuwi lan sapituruté, padha nguwatké lan ngindhungi awaké kaya menara sing ora bisa ditembus.

128. Nalika wong urip kanthi netral, pikiran bab pamitan saka donya iki tansah ana ing pikirane – lan dheweke tansah ngati-ati nyiapake kanggo iku, – dhèwèké nyingkiri kabèh pangaso; pikiran kanggo nilar donya mènèk cetha ing atiné; dhèwèké nguwatké manahé kanggo ngadhepi bebaya tanpa wedi; dhèwèké ora wedi pati, amarga saben wektu dhèwèké nyawang pati; dhèwèké nampa sedhih, yèn teka, kanthi gumbira lan kabungahan, amarga ngerti yèn sedhih mau nggawa mahkota. Nanging yen dumadi dhèwèké éntuk apa waé sing fana, ing wektu kuwi langsung muncul katresnan marang badan ing atiné; pikiran babagan kesenangan jasmani muncul, bebarengan karo cara-cara kanggo éntuk kabèh sing nyukupi kaperluan kuwi; wiwit saka wektu iku, keteguhan ati sing diduweni nalika piyambakipun pisah saka bandha donya lan munggah ing ndhuwur donya, wiwit sirna, lan atiné wiwit diserang pikiran-pikiran sing marakake wedi marang uripé; mula, pangarep-arep sing teguh marang Gusti Allah sirna saka atiné.

129. *Macem-macem Wicara.* – Kaya déné ora mungkin wong sing sirahé kapendem ing banyu bisa ambegan hawa sing resik, mangkono uga ora mungkin wong sing nyemplungaké pikirane ing urusan donya bisa ngrasakaké sensasi saka donya anyar kuwi. Kaya ambu sing mbebayani ngganggu kahanan awak, mangkono uga pandelengan sing ora pantes ngganggu tentreming pikiran. Kaya kaca sing ora bisa tetep utuh nalika tabrakan karo watu cedhak, mangkono uga wong suci, yen suwe ana ing jejere lan ngobrol karo wanita, ora bisa njaga kasuciané lan ora bisa luput saka kotoran. Kaya wit-witan sing dicabut dening aliran banyu sing kenceng lan ajeg, mangkono uga katresnan marang donya dicabut saka ati dening banjir godaan sing ditujokake marang badan. Kaya déné obat pait mbusak rereged saka cairan awak sing ora séhat, mangkono uga aboté sedhih ngresiki ati saka napsu ala. Kaya déné mokal wong sing ngapura mungsuhé ing medan perang bisa luput saka cilaka, mangkono uga mokal tumrap wong tapa ngarasakaké nyawane saka karusakan yèn dhèwèké ngapura awaké dhéwé. Kaya cah wadon enom sing katarik dening panglihatan sing medeni, mlayu marang wong tuwané, nyekel sandhangané lan njerit nyuwun tulung, mangkono uga nyawa, nalika kuwatir lan remuk amarga wedi marang godaan, cepet nyekel marang Gusti, nyuwun marang Panjenengané kanthi pandonga sing ora kendhat. Lan nalika godaan terus nyerang siji sawisé sijiné, dhèwèké nambahaké pangajabé; nanging sakwisé dhèwèké dibebasaké, dhèwèké nyerah marang pikiran kosong. Kaya wong sing nggawa peparang ageng marang Sang Prabu, sing diparingi pandelengan kang welas asih, mangkono uga Sang Prabu Agunging jaman, Gusti Allah, ngapura saben ukuran dosa marang wong sing pandongane diiringi luh, lan maringi ganjaran pandelengan kang mberkahi. Kaya wong sing nggawa mutiarane sing larang regane, mlaku ing dalan sing kerep dilewati rampok, tansah wedi diserang lan dirampok; mangkono uga wong sing nggawa mutiarane kasucian lan mlaku ing donya—dalane kebak mungsuh—ora bisa bebas saka wedi marang para perampok mau nganti tekan panggonane kuburan, yaiku tanah pangasoan. Kaya wong sing ngombe anggur ing dina duka, sawisé mabuk, lali kabèh sedhih bab kahanan angelé, mangkono uga wong sing mabuk katresnané Gusti Allah, ing donya iki—yaiku ing omahé tangisan—lali kabèh pakaryan lan sedhihé, lan amarga mabuké dadi ora peka marang kabèh napsu dosa, atine saya kuwat amarga pangarep-arep marang Gusti, nyawane entheng kaya manuk sing diwenahi bulu, pikirane munggah saka bumi saben wektu; pikirane mabur ngluwihi kabèh sing manungsa, lan dhèwèké seneng ing kalanggengan karo Gusti kang Maha Luhur.

130. Andhap-asor iku busana Déwa. Sabda sing wis inkarnasi ngagem busana iku, lan lumantar iku ngandika marang kita ing daging kita, nutupi kamulyan agungé lan kamulyané kanthi andhap-asor iki, supaya makhluk ora kobong nalika ndelok Panjenengané. Pangriptaana ora bakal bisa ndeleng Panjenengané yèn Panjenengané ora ngagem pérangan saka pangriptaana mau, lan kanthi mangkono Panjenengané teka kanggo ngandika karo pangriptaana mau. Mula, sapa waé sing nganggo busana kerendahan ati iki, iku padha nganggo Kristus dhéwé; amarga kaya déné Kristus katon marang makhluké lan urip ing antarané, mangkono uga dhèwèké kepéngin ngagem manungsa batiné.

131. Andhap-asor iku sawijining daya gaib sing, sawisé rampungé kabèh lelampahaning uripé, ditampa déning para Wali sing sampurna. Daya iki diparingaké déning daya sih marang sapa waé sing sampurna ing kabecikan, amarga kabecikan iki ngemot kabèh bab.

132. Ora saben wong sing alus, meneng, utawa lembut wis nggayuh pangkat kerendahan ati. Uga ora bakal diarani 'andhap asor ing kawicaksanan' wong sing, nalika kelingan lan ngrasakake sedhih marang dosane, nuduhake andhap asor; sanadyan iki pantes dipuji, amarga dheweke durung duwe andhap asor sejati, nanging kanthi trampil narik andhap asor mau marang awake dhewe—dheweke mung kepéngin andhap asor,

nanging durung nduweni. Wong sing pancen andhap asor ora perlu nggawe alesan kanggo andhap asor nganggo pikirane dhewe, nanging ngetokake andhap asor ing kabeh bab tanpa upaya utawa paksa diri.

133. Yen ana sing takon carane entuk andhap asor, kita bakal mangsuli: '*Cukup kanggo murid* dadi kaya gurune, – abdi kaya sang putrane (Matéus 10:25).' Delengen carane Panjenengané sing maringi dhawuh supaya andhap asor lan maringi karunia iki wis ngetokaké andhap asor mau dhéwé – tiru Panjenengané, lan kowé bakal nduwéni.

134. Kita kudu ngindhari apa waé sing nyurung hawa napsu ala ing jeroning kita; utamané, kita kudu mbusak saka jeroning kita panyebab hawa napsu mau lan apa waé sing nyurungé, sanajan sing paling cilik; lan nalika hawa napsu mau tetep muncul, kita kudu nolak lan nglawané. Kanggo loro-lorone tujuan iki, cara sing paling becik yaiku nyilem ing jeroning dhiri, lan manggon ing kana piyambakan, tanpa kendhat ngopeni kebon anggur ing atine. Nalika pikiran kita manggon ing kana kanthi piyambakan lan sepi, ora maneh pikiran sing perang nglawan napsu, nanging sih rahmat.

135. Tujuan rawuhe Sang Juruwilujeng, nalika Panjenenganipun paring dhawuh-dhawuh ingkang maringi gesang minangka ubat panyuceni kanggé kahanan kita ingkang kebak napsu, yaiku kanggé nyuceni jiwa saking k , karusakan ingkang dipunaken déning kalepatan kapisan, lan mbalèkaké dhumateng kahananipun ingkang wiwitan. Kados déné ubat kanggé badan ingkang lara, makatên ugi dhawuh-dhawuh punika kanggé jiwa ingkang kebak napsu. Lan cetha yèn paugeran iku ditetepaké kanggo nglawan napsu, kanggo nyembuhaké jiwa sing berdosa.

136. Karusakan teka marang kita amarga nglanggar paugeran. Saka kéné wis cetha yèn kasehatan dibalèkaké manèh kanthi netepi paugeran mau. Lan tanpa netepi paugeran—kajaba yèn kita luwih dhisik nempuh dalan sing nuntun marang kasucian jiwa—kita ora pantes ngarep-arep utawa ngupaya kasucian jiwa. Lan aja nganti ngomong yèn Gusti Allah, sanajan tanpa kita netepi paugeran, bisa maringi kasucian jiwa lumantar sih-rahmaté. Iki paugeraning Gusti, lan Gréja ora ngajak kita nyuwun bab kaya ngono. Wong Yahudi, nalika bali saka Babilonia menyang Yerusalem, lelungan lumantar dalan alamiah; nanging Yehezkiel teka ing Yerusalem kanthi cara gaib lan lumantar wahyu ilahi dadi saksi panganyaran ing tembe. Kahanan sing padha uga kelakon ing bab kasucian jiwa. Ana sing nggayuh kasucian jiwa lumantar dalan sing wis lumrah ditempuh, yaiku kanthi netepi pranatan ing urip kang kebak sangsara, nganti ngorbanake getihé dhéwé; déné liyané diparingi iku minangka peparang sih rahmat. Lan kanyatané nggumunaké yèn kita ora diparingi idin nyuwun ing pandonga kanggo kasucian sing diparingi lumantar sih rahmat, nalika ing wektu sing padha kita nyingkiri urip kang dienggo netepi pranatan. Amarga marang wong sugih sing takon marang Gusti, '*Apa sing kudu tak lakoni supaya waris urip langgeng?*', Gusti kanthi cetha ngendika: '*Netepi paugeran*' (Lukas 10:25). Nanging nalika wong sugih kuwi njaluk pandhuan luwih lanjut, Gusti ngendika: '*Yen kowe kersa sampurna, mangkat, adol kagumanthanmu lan wenehana marang wong mlarat, lan nggawa salibmu lan mèlu Aku*' (Matius 19:21). Lan iki tegesé: mati marang kabèh sing kok duwé, banjur urip ing Aku; lunga saka donya lawas sing kebak napsu, banjur mlebu donya anyar saka Roh. Amarga Gusti, sawisé ngendika, '*Mungghana salibmu*' (Matéus 16:24), mulané mulang manungsa supaya mati marang kabèh sing ana ing donya. Lan nalika dhèwèké wis matèni manungsa lawas, utawa hawa napsu, ing batiné, banjur Gusti kandha marang dhèwèké, '*Turutana Aku*'. Ora mungkin manungsa lawas mlaku ing dalan Kristus.

137. Sang Basil Agung sing kabegjan, lan para Gregori sing kabegjan, sing padha tresna marang ara-ara gersang lan muji meneng, ora meneng amarga padha gagal nglakoni dhawuh, nanging urip dhisik ing donya, netepi dhawuh-dhawuh sing kudu ditindakake wong ing masyarakat, banjur nggayuh kasucian jiwa lan dianggep pantes kanggo renungan rohani. Lan sawisé kuwi padha kesusu ngupaya meneng ing ara-ara samun; lan wiwit wektu kuwi padha manggon karo manungsa batiné; mulané padha dadi wong kontemplatif lan tetep ing pangrêmbagan rohani nganti padha dipanggil déning sih supaya dadi panggembala Gréja Kristus.

138. Gurun ngendhokake hawa napsu supaya turu. Nanging ana siji bab sing dibutuhake saka wong kanggo iki: ngendhokake hawa napsu supaya turu, lan pancen mbesetake saka oyot—tegesé ngalahake—nalika hawa napsu kuwi tetep mungsuh kita. Hawa napsu sing wis diendhokake bakal tangi maneh sakwise ana sebab kanggo muncul. Mula saka iku, ayo padha kepéngin manggon ing ara-ara ora mung amarga iku ngendhokaké napsu, nanging ayo padha kepéngin supaya, ing tengah kekurangan kesenengan indra lan kapisah saka kabèh wong, kita bisa nemokaké kawicaksanan ing kana, lan supaya manungsa batin rohani ing Kristus bisa anyar manèh ing sajroning kita; supaya ing saben wektu kita tansah waspada marang awak dhéwé, lan supaya pikiran kita dadi waspada, ngreksa awaké dhéwé saben wayahe, lan supaya pangeling pangarep-arepé ora dicolong.

139. Gusti kita, supaya kita bisa padha karo kamulyaning Rama kita ing swarga, wis paring welas asih marang kita; nanging para biksu luwih milih meneng tinimbang welas asih. Kepiye iki bisa dirukunake? Gusti wis paring welas asih supaya kita padha kaya Rama kita ing swarga, amarga iku nyedhakake wong sing welas asih marang Gusti. Lan kita, minangka biksu, ngajeni meneng, ora kanggo ngilangi welas asih, nanging ngupaya sak bisa-bisa supaya adoh saka kuwatir sing sia-sia lan rasa ora tentrem; – kita ora nduwé niyat nglirwakaké kawajiban kita (marang sesama), nanging kita ngormati meneng supaya (luwih tepaté, kanggo nepaki kawajiban liya sing luwih luhur) kita bisa tetep ing pangrêmbagan babagan Gusti Allah, lumantar iku kita bisa paling apik mbalèkaké kasucian kita lan nyedhak marang Gusti Allah. Nanging, yen ing sawijining wektu sedulur kita pancen butuh kita, kita ora kena nglirwakake. Mula saka iku, ayo tansah nyengkuyung awake dhewe supaya welas asih ing jero ati ing saben wektu marang saben makhluk berakal. Amarga iki sing diilhami dening piwulang Gusti marang kita, lan ing kéné—dudu ing bab sing sia-sia—dumunung kaistimewaan saka meneng kita. Lan kita ora mung kudu njaga welas asih batin iki, nanging nalika kahanan mbutuhake, aja nganti lali ngetokake katresnan kita kanthi terang-terangan.

140. Panyipta Urip wis nyimpulake kabèh paugeran ing rong paugeran sing nyakup kabèh paugeran liyané: katresnan marang Gusti Allah, lan katresnan sing padha marang gambaré Gusti Allah. Sing kapisan nepaki tujuan pangrênungan rohani; sing kapindho nepaki tujuan pangrênungan lan tumindak. Amarga sipaté Gusti iku prasaja, ora katon, lan miturut sipaté dhéwé ora butuh apa-apa; lan pikiran, nalika nggatekake dhiri, sacara alamiah ora butuh apa-apa sing ana gandhèngané karo Gusti; ing tumindak badan, kagiatané prasaja lan katon ing siji péranganing pikiran, manut prasajané Esensi sing pantes disembah, sing ngluwihi raos daging. Lan dhawuh kapindho, yaiku katresnan marang sesama, amarga sipat ganda, nuntut supaya kita kepengin nepaki ing daging, kanthi cara sing padha, apa sing kita tepaki kanthi ghaib ing kesadaran kita. Amarga tumindak ing endi-endi luwih dhisik tinimbang renungan, ora ana siji wae sing bisa munggah menyang alam kahanan sing luwih luhur kajaba dhisik nepaki kahanan sing luwih asor liwat tumindak nyata. Uga ora ana wong sing bisa ngaku, bab katresnan marang sesama, manawa dhèwèké unggul ing katresnan mau kanthi atiné, yèn dhèwèké nglirwakaké bagean sing, miturut kemampuané lan cocog karo wektu lan papan, kudu dilakoni ing daging. Amarga mung lumantar panyumpunan iki katresnan sing sampurna dadi cetha ana ing sajroning wong. Lan nalika kita, saktene, setya lan tulus ing bab iki, nyawa diparingi kekuwatan, kanthi gagasan sing prasaja lan ora ana tandhinge, kanggo nggayuh alam agung pangrêmbagan sing luhur lan ilahiah. Nanging ing kahanan sing ora mungkin nglakoni katresnan marang sesama liwat tumindak sing katon ing daging, katresnan kita marang sesama, sing mung dilakoni dening nyawa, wis cukup ing ngarsane Gusti.

141. Sapa waé sing kepengin tresna marang Gusti luwih saka apa waé, kudu ngati-ati njaga kasucian atiné; lan kasucian atiné iku digayuh kanthi ngungkuli lan mbusak hawa napsu. Hawa napsu iku kaya lawang sing nutup ing ngarepe kasucian. Yen ora mbukak lawang sing nutup iku, ora bakal mlebu ing alam ati sing resik tanpa cela. Lan tanpa iku, jiwa ora bisa nduwé kawani nalika wektu ndedonga; amarga kawani iku asilé saka kasucian lan saka upaya sing diupayakake kanggo nggayuh iku. Iki urutan kados pundi kabèh punika kelakon: sabar, kanthi disiplin dhiri, nglawan napsu demi kasucian; menawi nyawa ngungkuli napsu, nyawa punika nggayuh kasucian; lan kasucian sejati maringi manah kuwasa nggayuh kawani ing wekdal pandonga.

142. Aja padha nyuwun apa-apa sing luhur marang Gusti; nanging luwih saka kabeh, padha ngupaya sabar marang apa wae sing kelakon marang kita – lan, kanthi andhap asor lan pangapuraning ati sing jero marang apa sing ana ing jeroning kita lan pikiran kita, padha nyuwun pangapura kanggo dosa-dosa kita lan katentremaning ati. Salah siji para Bapa nulis: 'Sapa waé sing ora nganggep dhéwé minangka wong dosa, pandongané ora ditampa déning Gusti.' Katulis yèn '*Pamaréntahané Gusti ora teka kanthi pangamatan*' (tegesé kanthi cara sing katon) – (Lukas 17:20). Kanggo kita, kita bakal ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo nyelarake manah kita lumantar tumindak tobat lan gesang sing nyenengake Gusti; Karajaning Gusti bakal teka kanthi sendhiri yen papan ing manah kita resik lan ora kacepet. Bab apa sing kita goleki *kanthi 'nggatekake'*—tegesé, peparing agungé Gusti—iku ora disahaké déning Gréja Gusti; lan sapa waé sing nampa kuwi wis ngundang kesombongan lan kejatuhan tumrap dhèwèké. Lan iki dudu pratandha yèn wong iku tresna marang Gusti, nanging lara atiné. Lan kepiye kita bisa ngupaya karunia Gusti sing luhur, nalika Paulus bangga karo sangsara lan nganggep melu sangsara Kristus minangka karunia ageng saka Gusti?

143. Sakwéné nyawa kaserang hawa napsu, nyawa iku ora bisa nyekseni bab-bab rohani nganggo indrané, lan uga ora ngerti carané ngidamké; malah, nyawa iku mung ngidamké lumantar apa sing dirungokké

lan lumantar Kitab Suci. Kekuwatan batin jiwa mari saka panyakit-panyakit iki lumantar panggenapan rahasia saka paugeran, kanthi nyawiji ing sangsara Kristus. Wiwitané, kodrat kita dianyari ing inkarnasi Kristus, nyawiji ing sangsara lan pati Kristus; banjur lumantar panganyaran iki kanthi pangucuran getih, iku disucèkaké lan dadi bisa nampa paugeran anyar sing sampurna. Lan yèn paugeran-paugeran iki diwènèhaké marang manungsa sadurungé getih ditumpèkaké, sadurungé pambaruan lan pangsuciyan sipat kita; mbok menawa paugeran anyar, kaya paugeran kuna, mung bakal mbusak ala ing jiwa, nanging ora bakal bisa mbusak oyod ala saka jiwa. Nanging saiki ora kaya ngono: pakaryan batin lan paugeran anyar sing rohani, sing dituruti dening jiwa amarga ajrih marang Gusti, nganyari lan ngudhari jiwa, lan sacara rahasia marasaké kabèh anggotané. Amarga cetha marang kabèh, hawa napsu endi sing saben préntah meneng-meneng mariaké ing sajroning jiwa, lan pangaruhé krasa déning sing marasaké lan sing mari, kaya déné wanita sing nandhang pendarahan.

144. Panyembuhan bagean jiwa sing kebak hawa napsu uga bisa kelakon lumantar sih-rahmat, kaya sing kelakon marang para Rasul sing pinaringan berkah. Nanging iki kalebu bab pilihan khusus saka Gusti Allah; biasane, jiwa entuk kaséhatan lumantar dalan sing sah. Yaiku: sapa waé sing wis ngungkuli hawa napsu lumantar netepi préntah-préntah lan pakaryan abot ing urip sing sejati, wis éntuk kaséhatan rohani lumantar cara sing sah—yaiku cara lumrah; lan sawisé diparingi susu sing ngluwihi kasunyatan donya iki, wis mbusak sipat lawasé lan lair manèh, kaya ing wiwitan, ing alam rohani, lan kanthi sih, sawise entuk pangerten babagan manungsa jero, wis dadi katon ing alam roh, lan wis nampa ing dhiri dhewe donya anyar sing prasaja.

145. Nalika pikiran anyar lan atiné disucèkaké, kabèh gagasan sing muncul ing jerone kabèh kabangun manut sipat donya sing mlebu. Kaping pisan, katresnan marang Gusti kabangun ing jerone, lan atiné kangen kumpul karo Malaikat lan wahyu misteri kawruh rohani; pikirane disucèkaké déning kawruh rohani babagan makhluk-makhluk, lan pangrêmbag misteri Trinitas Suci sumunar ing jerone, uga misteri tata panguripan ilahi sing diadegaké kanggo kita; banjur mlebu kanthi sampurna ing pangayoman kawruh pangarep-arep babagan masa depan.

146. Yen nyawa, nalika isih kapenjara ing alam hawa napsu, bisa tenan mangerteni bab-bab rohani, mesthi ora perlu takon utawa ngupaya kawruh bab misteri donya rohani. Nanging cetha manawa sinau lan kawruh, nalika hawa napsu isih ana, ora ana gunane lan ora cukup kanggo mbukak lawang sing katutup ing ngarep kasucian. Nanging nalika hawa napsu wis sirna saka jiwa, pikiran banjur padhang lan dumunung ing alam alam semesta sing suci, lan ora perlu pitakon maneh; amarga kanthi cetha weruh berkah-berkah sing ana ing panggonane sing pantes. Kaya dene pancaindra njaba ora nyekseni hakikat lan barang-barang sing diadhepi amarga sinau, nanging saben indra kanthi alamiah nyekseni barang sing nemoni; mangkono uga, bayangna pangrêmbagan rohani. Amarga pikiran, sing nembus misteri roh sing didhelikake, yen ana ing kahanan alamiahé sing sehat, ngrasakake kanthi tuntas kamulyaning Kristus, lan ora takon utawa sinau, nanging seneng marang misteri donya anyar, ngluwihi kamardikan karsa, miturut semangat iman lan pangarep-arep marang Kristus.

147. Yen kowe kepengin atimu dadi panggonan misteri donya anyar, sepisanan sugihna awakmu liwat pakaryan jasmani: puasa, jaga wengi, sembah, tapa brata, sabar, ngendhaleni pikiran, lan sapiturute. Ajak pikiranmu maca Kitab Suci lan nyilem jero marang isié; tulisna paugeran ing ngarep mripatmu; lan lumantar pacelathon pandonga sing ora kendhat lan renungan jero marang tembung-tembung pandonga, mbusak saka atimu saben gambar lan saben kawangun sing biyèn wis ana ing atimu. Latih atimu supaya tansah nyilem ing misteri-misteri griya Sang Juruwilujeng; mandheg ngupaya kawruh lan renungan kang ing panggonan lan wektu sing pas ngluwihi penjelasan tembung, lan terus nglakoni dhawuh-dhawuh lan ngupaya kasuciyan, lan nyuwun marang Gusti supaya paring urip kawicaksanan. Wiwitan, tengah, lan pungkasaning gesang iki dumadi saka: pamutusan kabèh bab lumantar pangayoman karo Kristus. Nanging, yèn kowe ngidam-idam pangrasan misteri, kembangna dhawuh-dhawuh mau ing jeroning awakmu lumantar tumindak, lan aja mung amarga kepengin mangertèni. Pangrasan rohani makarya ing jeroning kita ing alam kasucian.

148. Kontemplasi ing antarané anak-anak misteri iman iku nyawiji karo iman, lan nyawapi ing padang gembalaan Kitab Suci. Tembung-tembung sing ngluwihi jangkauan kawruh dadi bisa dingerteni lumantar iman, lan kita entuk kawruh babagan kuwi lumantar kontemplasi, sing kelakon lumantar pangresikan. Kanggo misteri rohani, sing ngluwihi pangerten lan sing ora dirasakaké déning panca indra badan utawa déning daya nalar pikiran, Gusti Allah wis maringi kita pracaya, lumantar pracaya iku kita mung mangertèni yèn misteri-misteri iki ana. Lan saka pracaya iki lair pangarep-arep marang kita (yaiku pangarep-arep kanggo mangertèni). Kanthi pracaya kita ngakoni manawa Gusti iku Sang Yehovah, Panguwasa, Pencipta, lan Pangatur kabèh

prakara. Mula saka iku, digerakake dening nurani, kita mutusake manawa kita kudu netepi dhawuhe, lan mangertos manawa dhawuh-dhawuh lawas ditepati kanthi wedi, dene dhawuh-dhawuh Kristus sing maringi urip ditepati kanthi katresnan, kaya sing diandikakake Gusti: *'Yen kowe tresna marang Aku, netepna dhawuh-dhawuhku.'* Lan *Aku bakal nyuwun marang Rama, lan Panjenengané bakal paring Panglipur liyané marang kowe*" (Yohanes 14:15–16). Kanthi rawuhé Panglipur, Panjenengané tegesé paring wahyu babagan misteri rohani; mula, ing panrimané Roh sing ditampa para Rasul, dumunung kasampurnan pangawikan rohani. Lan Gusti wis janji, sawisé nyuwun marang Rama, bakal maringi Panglipur, supaya nalika padha netepi dhawuh-dhawuhe lan nyucèkaké dhiri, Panjenengané manggon karo wong-wong mau salawas-lawase. Apa kowe weruh yèn lumantar netepi dhawuh-dhawuh mau, pikiran dadi pantes nampa sih-rahmat pangrêmbagan mistik lan wahyu kawruh rohani?

149. Netepi paugeran ngetokake kakuwatan kaya ngono nalika ditindakake amarga katresnan marang Sing maringi, lan ora amarga wedi. Mula, lawang sing sah kanggo mlebu ing kontemplasi yaiku katresnan. Ing saben pendakian wahyu kawruh lan kontemplasi mistik, katresnan Ilahi nuntun wong-wong sing wis nggayuh mau munggah lan mudhun. Mula, kudu luwih dhisik nggayuh katresnan; sawisé kuwi, kontemplasi rohani bakal teka kanthi alamiah. Lan mangertèni kabijaksanaané Paulus sing kasucèkaké, kepiyé dhèwèké nyisihaké kabèh karunia sing diparingaké déning sih lan ngupaya sing paling wigati saka kabèh—ya iku katresnan (1 Kor. bab 13). Iku papané wahyu; lan ing papan iki, pangrênungan mbukak dhéwé marang kita kanthi sendiriné. Kaya déné nalika jiwa mateng kanthi alami, iku nampa kawruh anyar babagan apa sing ana ing donya, lan sinau iki saya tambah saben dina, mangkono uga ing jagad rohani, sawijining wong nampa renungan rohani lan rasa marang Gusti, lan sinau iki nganti pikirane mateng ing urip sing adhedhasar akal. Nanging nalika dhèwèké mlebu ing alam katresnan, dhèwèké ngrasakaké rohani ing panggonané sing pantes.

150. Sak suwéné manungsa ngupaya supaya rohani mudhun marang dhèwèké, iku ora gelem. Lan yèn dhèwèké wani ngimpi, ngangkat pandangane marang rohani, lan nyoba nggayuhé nganggo pangertené sadurungé wayahe teka, mula pandangane enggal kabur, lan tinimbang kasunyatan dhèwèké mung weruh khayalan lan bayangan. Sakwise kowe nyekel iki nganggo pikiran sing wicaksana, kowe ora bakal ngupaya kontemplasi ing wektu sing ora pantes. Nanging, yen kowe rumangsa manawa saiki uga (sadurunge mlebu ing alam kasucian lan katresnan) kowe lagi ngalami pangrênungan, mula pangrênungan kuwi mung bayangan saka khayalan, dudu pangrênungan sejati; amarga saben gagasan ing pikiran nduwèni wujud lan gambaran kaya ing ngimpi, sanadyan ana uga pangrênungan sejati. Lan ing tatanan alamiah, kadhangkala sing sejati katon, lan kadhangkala kosok baline; mripat ndeleng bayangan tinimbang kasunyatan, ndeleng banyu ing panggonan sing ora ana banyu, ndeleng bangunan ngambang ing udara, padahal sejatine ana ing lemah. Bayangna fenomena sing padha ing jagad pikiran kaya sing kowe deleng ing jagad fisik.

151. Yen pandelenganing pikiran ora disucèkaké kanthi netepi paugeran lan tumindak urip meneng, yen ora nggayuh kasampurnaning padhanging katresnan, lan yen ora maju bareng karo yuswa ing panganyarané Kristus, mula ora bakal bisa dadi paningal sejati ing pangrasaning gaib. Nanging, padanan rohani sing digawé déning pikiran iku diarani ilusi, dudu kasunyatan. Lan kasunyatan yèn pikiran ndeleng siji bab tinimbang liyané asalé saka durung kabersihaké. Kahanan iki uga kedadeyan marang para filsuf njaba, sing nganggep rohani apa sing durung nampa piwulang sejati saka Gusti Allah – lan, kanthi kesombongan sing ora pantes, padha ngobrol terus babagan iku; padha misahake siji Gusti Allah dadi politeisme, padha ngomong lan sarujuk ing antarané kanthi ngina pikirané, lan nyebut ilusi saka pikirané sing edan kuwi 'kontemplasi alam'.

152. Pangrênungan sejati marang sipat-sipat sing bisa dirasakaké lan sing ngluwihi pangerten, uga marang Trinitas Suci dhéwé, diparingaké lumantar wahyu Kristus. Kristus mulangaké iki marang manungsa lan paring pratandha nalika lumantar Hipostasi Panjenengané, Panjenengané sepisanan nganyaraké kodrat manungsa, mbalèkaké lan maringi kamardikan asli, lan Panjenengané dhéwé mbukak dalan kanggo kita munggah menyang Kasunyatan lumantar dhawuh-dhawuh sing maringi urip. Lan kodrat kita bisa dadi panonton pangertèn sejati, tinimbang imajinatif, mung nalika sawijining wong, lumantar ketekunan nandhang sangsara, gaweyan lan sedhih, ngeculaké manungsa lawas kang kebak napsu, kaya bayi anyar sing ngeculaké sandhangan nalika metu saka kandhungan ibuné. Banjur pikiran, sawisé lair manèh sacara rohani, dadi bisa nampa pangrasan bab tanah air sejati.

153. Lan pangrêmbagan iki dadi panganan kanggo pikiran nganti tekan kahanan sing bisa nampa pangrêmbagan sing luwih dhuwur tinimbang sing kapisan; amarga siji pangrêmbagan nuntun wong marang pangrêmbagan liyane, nganti pikiran digawa mlebu ing alam katresnan sing sampurna. Katresnan iku

panggonané rohani, lan iku ngakar ing kasucian jiwa. Nalika pikiran mlebu ing alam katresnan, mula sih rahmat tumindak; pikiran nampa pangrêmbagan rohani lan dadi sing ndeleng kang ghaib.

154. Minangka sing wis dakkandhakake, sih-rahmat wahyu saka pangrêmbagan intelektual diparingi kanthi rong cara. Kadhangkala diparingi déning sih-rahmat amarga pracaya sing kiyat; lan kadhangkala amarga netepi dhawuh lan amarga kasucian. Kanthi sih, kaya sing kelakon marang Para Rasul sing pinaringan berkah, sing ngresiki pikirané ora kanthi netepi préntah nanging kanthi pracaya sing kiyat; amarga padha pracaya marang Kristus kanthi prasaja lan, mesthi kanthi manah kobong, padha ngetutaké Panjenengané. Lan nalika Kristus sampun ngrampungake pakaryanipun ingkang paling kinurmatan ing ngedegake Gréja, Panjenenganipun ngutus Roh, Panglipur, ingkang ngresiki lan nyampurnakake pikiranipun, lan kanthi efektif matèni manungsa lawas ingkang kabèk kawas-kawasan ing jeronipun, lan kanthi efektif nguripake manungsa anyar ingkang rohani ing jeronipun. – Mangkono Paulus sing bejo dianyari kanthi misterius, lan sawisé kuwi nampa pangrêmbagan babagan misteri wahyu. Ora kacathet apa sing diomongake Yesus marang dheweke kanthi terang-terangan, nanging kacathet manawa Ananias kandha marang dheweke: *'Sedulur Saulus, Gusti kita Yesus Kristus, sing wis rawuh marang kowe ing dalan, wis ngutus aku marang kowe supaya mripatmu kabuka lan kowe kapenuhan Roh Suci'* (Kisah Para Rasul 9:17). – Lan sawisé dhèwèké dibaptis, dhèwèké kapenuhan Roh Suci; lan dhèwèké nyumurupi misteri-misteri sing kasembunyi saka wahyu, kaya sing wis kelakon marang para Rasul sing suci, marang sapa Gusti Yesus wis ngandika: *'Aku isih akèh sing arep tak kandhakake marang kowe, nanging kowe durung kuwat nampa saiki; nanging nalika Roh Suci rawuh, Panjenengané bakal nuntun kowe menyang kabèh kabeneran, lan bakal nyritakake marang kowe apa sing bakal kelakon'* (Yohanes 16:12–13).

155. Lan pas wektu kuwi, nalika Paulus sing kabegjan nampa Roh Suci lan dipun anyari dening Panjenengané, dhèwèké dianggep pantes nampa misteri wahyu; dhèwèké wiwit merenung lumantar roh wahyu, lan seneng banget ing merenung kuwi; dhèwèké krungu tembung-tembung sing ora bisa diungkapaké, ndeleng pangrêmbagan babagan sipat sing paling luhur, gumun marang panglihatan babagan kuwasa-kuwasa swarga, lan seneng marang bab-bab rohani. Lan aja nganti kaya sing diandharake para ahli bidah (Euklitai) kanthi kabodhoané, yèn dhèwèké nggayuh paningkatan iki kanthi karsa dhéwé! Pikiran ora bisa munggah menyang kana babar pisan. Kosok baline, Paulus kabawa ing roh wahyu, kaya sing ditulis déning dhèwèké dhéwé ing Surat marang Korinta (2 Kor. 12:2, 4), Beda karo wong-wong kosong iki, sing mbandhingaké awaké dhéwé karo Para Rasul Suci lan nyebut impen-impené pikirané 'kontemplasi rohani'.

156. Bab wong-wong sing kebak hawa napsu lan nyinaoni hukum-hukum babagan sing jasmani lan sing ora jasmani, lan mulane ora béda karo wong lara sing mulang aturan kanggo njaga kasehatan, salah siji para Wali nulis: 'Berkah iku...' Paulus, nalika piyambakipun mangertos yèn ana murid-murid ingkang ngliwakkaké préntah-préntah lan durung ngungkuli napsunipun, nanging ngidam kabungahaning nggatekaké misteri—kabungahan ingkang namung saged kapunika lumantar panyucian saking napsu-napsu wau—piyambakipun ngendika dhumateng para murid: 'Kaping pisan, buwang manungsa lawas kang kebak napsu, banjur kepengin nganggo manungsa anyar, kang anyar manèh lumantar kawruh bab rahasia-rahasia miturut kawujudan Sang Panyipta; lan aja ngidam kabungahaning aku utawa para Rasul liyané, kang sejatine sampurna amarga sih-rahmat; amarga "*Gusti Allah nresnani sapa bae kang dipun kersakaké, lan ngerasaké sapa bae kang dipun kersakaké*" (Rm. 9:18). Sapa sing bisa nentang pasuryané, utawa mbantah kersané? – Gusti kadhangkala maringi kanthi wicaksana; ing wektu liyané Panjenengané nuntut tumindak lan pangresikan, lan mung sawisé kuwi paring peparing; lan kadhangkala, sanadyan sawisé tumindak lan pangresikan, Panjenengané ora maringi ing kéné, nanging nyimpen kanggo maringi panglihatan ing wektu Panjenengané dhéwé.

157. Kita nemokake yèn Panjenengané tumindak kaya ngéné sanajan tumrap peparing sing luwih cilik tinimbang iki—yaiku pangapura dosa. Amarga Panjenengané maringi baptisan kanthi gratis, ora nuntut apa-apa kajaba iman; dene, ing bab tobat saka dosa sawisé baptisan, Panjenengané ora langsung ngapura, nanging nuntut gaweyan, sedhih, kasedhihan, pangapuran, luh, lan tangis sing suwé – lan mung sawisé kuwi Panjenengané ngapura. Panjenengané langsung ngapura marang maling mau amarga siji pangakuan sing diucapaké ing salib, lan janji marang kraton; nanging marang wong wadon sing berdosa Panjenengané uga nuntut iman lan luh.

158. Jiwa sing tresna marang Gusti Allah nemu tentrem ing Gusti Allah lan mung ing Panjenengané. Kaping pisan, pegatna saben ikatan njaba ing jeroning awakmu, banjur kowe bakal bisa nyawiji karo Gusti Allah ing atimu; amarga nyawiji karo Gusti Allah diwiwiti saka pisah saka donya materi. Roti diwenehake

marang bayi kanggo dipangan mung sawise diparingi susu: lan sapa wae sing kepengin makmur ing babagan Ilahi kudu pisanan misahake awake dhewe saka donya, kaya bayi misahake awake dhewe saka pangkuan lan susu ibune. Gawean jasmani luwih dhisik tinimbang gawean rohani, kaya bledug sing ana luwih dhisik tinimbang nyawa sing dihembusake marang Adam. Sapa waé sing durung nglakoni gawean jasmani ora bakal nduwé gawean rohani; amarga sing pungkasan iku lair saka sing sepisanan, kaya tanduran gandum sing tuwuh saka wiji gandum sing kosong. Lan sapa waé sing ora nduwé gawean rohani uga ora oleh karunia rohani.

159. Kaya tanam kanthi luh banjur dipanen kanthi kabungahan, mangkono uga sangsara amarga Gusti bakal diganti kabungahan. Roti sing dipikolehi kanthi kringet krasa legi kanggo petani; mangkono uga pakaryan kabeneran krasa legi ing ati sing wis nampa piwulang Kristus. Tahanana nindhah lan andhap asor kanthi semangat rela, supaya kowe duwe kawani ing ngarsane Gusti. Wong wicaksana sing sabar nampa saben tembung kasar, sanajan durung nate nindakake kesalahan marang wong sing ngucapake—sanajan nganti masang mahkota duri ing sirahé dhéwé—tetep pinaringan berkah, amarga dhèwèké diparingi mahkota sing langgeng, sanajan dhèwèké dhéwé ora nyadari.

160. Sapa waé sing kanthi wicaksana nyingkiri kamulyan sia-sia wis ngrasakaké jaman sing bakal teka ing atiné. Sapa waé sing ngupaya tentrem ing urip saiki wis nyetel pikirane marang jaman sing bakal teka. Nanging sapa waé sing kabèh katarik marang katresnan marang bathi iku budak hawa napsuné. Aja nganggep yèn nglumpukaké emas lan pérak waé iku rakus; nanging nglumpukaké apa waé sing dadi kagandhèngan karo kersamu. Aja muji wong sing nandhang sangsara ing badané, nanging ing wektu sing padha maringi kabebasan marang indréné—tegesé kuping, cangkem sing mbukak amba lan ora terkendali, lan mripat sing ngelid.

161. Wigatenana yèn ngapura dosa wong sing nduwé utang iku kalebu tumindak kabeneran. Banjur kowé bakal weruh katentreman lan kejelasan ing sakabèhé pikiranmu. Yen wong welas asih ora bisa ngluwihi kabenerané dhéwé, mula dhèwèké ora sejati welas asih – tegesé, wong sing sejati welas asih ora mung maringi sedekah saka kagungané dhéwé, nanging uga kanthi seneng nampa ketidakadilan saka wong liya lan maringi welas asih marang wong-wong mau. Sing nyawisake uripe kanggo sedulure iku welas asih, dudu sing mung paring welas asih marang sedulure liwat sedekah. Lan sing welas asih yaiku sing, yen ditegor dening sedulure, ora wani mbales lan nglarani atine.

162. Tresnaa marang laku waspada, supaya kowe nemu panglipur saka wong-wong sing cedhak karo atimu. Dedikasi awakmu kanggo maca kanthi meneng, supaya pikiranmu tansah munggah marang kaajaiban Gusti. Tresnaa marang kasrakat kanthi sabar, supaya pikiranmu bisa ngumpul dadi siji, bébas saka gangguan. Bencilaa marang urip mewah, supaya pikiranmu tetep tentrem tanpa gangguan. Nyingkaha akèh bab, lan urusana nyawamu dhéwé, supaya kowe bisa nylametaké saka penyebaran tentrem ing batin.

163. Tresna marang kasucian, supaya kowe ora isin ing ngarsane Gusti nalika sembahyang. Golekana kasucian ing tumindakmu, supaya atimu padhang sajrone sembahyang, lan pangeling pati bisa maringi kabungahan ing pikiramu. Aja males ing pakaryanmu, supaya kowe ora isin nalika ngadeg ing antarané kanca-kancamu. Aja ngiket kamardikanmu karo apa sing dadi sumber kesenangan, supaya kowe ora dadi budaké para budak. Ing sandhangamu, pilih sandhangan prasaja, supaya bisa ngendhegake pikiran sing muncul ing atimu, yaiku kesombongan ati. Sapa waé sing tresna marang kamulyan ora bakal éntuk kamardikan pikiran; amarga atiné kabentuk saka njero miturut rupa-rupa sing katon saka njaba.

164. Andhap-asor ditututi pangendalian dhiri lan katengtreman ing kabèh bab. Andhap asor, lumantar pangendalian dhiri sing ajeg, nggayuh renungan lan ngias nyawa kanthi kasucian; dene kesombongan, lumantar geger lan bingungé pikirané dhéwé sing ora kendhat, nglumpukaké bandha kotor saka kabèh sing ditemoni lan ngotori manah. Iku ndeleng hakikat samubarang nganggo mripat sing ora suci lan ngisi pikiran karo khayalan isin, dene andhap asor sacara rohani mbangun awake dhewe lumantar renungan lan maringi inspirasi marang sing wis nggayuh supaya muji.

165. Luwih becik kowe mbebasake awakmu saka ikatan dosa tinimbang mbebasake budhak saka perbudakan. Luwih becik kowe tentrem karo atimu lan selaras karo watak telu ing jeronmu—yaiku badan, jiwa, lan roh—tinimbang ngedamaake wong sing nduwé pikiran béda liwat piwulangmu. Gregory kandha: 'Apik menawa melu teologi kanggo Gusti Allah, nanging luwih becik manawa wong ngresiki dhiri kanggo Gusti Allah.' Luwih migunani kowe njaga supaya apa sing wis tiba ing atimu amarga napsu bisa dibalèkaké kanthi ngarahaké pikiranmu marang Gusti Allah, tinimbang nguripaké wong mati.

166. Sajrone uripmu, ing endi wae kowe lunga, anggep awakmu minangka wong asing, supaya kowe bisa mbusak bebaya sing disebabake kurangé pangendalian ing tumindakmu. Tansah mberkahi nganggo lambemu, lan kowe ora bakal dicemoh, amarga cemoh bakal ngundang cemoh, dene berkah bakal ngundang

berkah. Ing saben bab, anggep awakmu kurang, supaya kowe bisa sinau – lan sajrone uripmu kowe bakal mbuktekake awake dhewe wicaksana. Aja ngandhani wong liya apa sing durung tau kowe alami dhewe, supaya kowe ora isin marang awakmu dhewe, lan supaya gorohmu ora kabukak nalika uripmu dipriksa.

167. Ati-ati maca piwulang sesat, amarga kuwi paling kamungkinan bakal ngundang roh ngina Gusti ing sajroning atimu. Maca kerep, lan tanpa tau kesel, karya-karya para guru babagan Pangayomaning Gusti, amarga iku nuntun pikiran kanggo mbedakake tatanan ing makhluk lan pakaryan Gusti; nguwatake pikiran liwat kawicaksanané; liwat kecerdasane, nyiapake pikiran supaya bisa ngasilake pikiran padhang; lan njamin supaya pikiran lumaku ing kasucian tumuju pangerten babagan makhluk-makhluk Gusti. Waca Injil, sing diwarisake Gusti kanggo kawruh sakabehe jagad raya, supaya pikiranmu bisa kasilakake ing kaajaiban Gusti. Wacanmu kudu lumaku ing meneng kang ora diganggu apa-apa, lan bebas saka kuwatir kakehan babagan awak lan saka geger urip saben dina, supaya kowe bisa ngrasakake ing atimu, lumantar pangrêmbagan manis, rasa paling manis kang ngluwihi saben pangrasa, lan supaya atimu bisa ngrasakake iki lumantar manggon ing kono.

168. Resikna atimu; buwang kabèh kuwatir bab apa sing ana ing njaba sipatmu; selubungna pikiran lan gerak-gerikmu nganggo selubung kasucian lan andhap asor; lan lumantar iki kowe bakal mangertèni apa sing ana ing jeroning sipatmu, amarga marang wong andhap asor diparingi wahyu misteri.

169. Yen kowe arep nyawisake atimu kanggo gaweyan pandonga, kang ngresiki pikiran, lan kanggo jaga wengi supaya pikiranmu cetha, mula adohna saka pandelenganing donya, aja ketemu karo wong, lan aja nampa ing selmu, kaya lumrahe, kanca-kanca, sanajan kanthi alesan manfaat, kejaba sing sepaham lan sejiwa karo kowe lan kanca-kanca asketismu; awas marang gangguan sing disebabake dening obrolan batin, lan sawise mungkasi obrolan njaba, padhaake sedekahmu karo pandongamu, lan jiwamu bakal nyekseni cahyaning kabeneran. Amarga nalika atine ora kegangu maneh dening prakara donya, pikiran uga bisa, lumantar mangertèni pikiran lan tumindak ilahi, nggayuh pangerten lan pangajab. Amarga nyawa biasané cepet ngganti siji paguneman karo paguneman liyané, yèn kita ngupaya sithik.

170. Kanggo ngganti siji alur pikiran karo liyane (sing sia-sia karo sing nylametake nyawa), dedikasiake awakmu kanggo maca Kitab Suci lan uripé para Wali. Lan nalika sampeyan miwiti pandonga lan tata cara saben dina, tinimbang mikirake apa sing wis sampeyan deleng lan krungu ing donya, sampeyan bakal nemokake awakmu mikirake Kitab Suci sing wis sampeyan waca; lan lumantar pangelingan iki, pikiran babagan urusan donya bakal sirna; lan kanthi mangkono pikiran dadi resik. Lan iki tegese sing kacathet: maca mbantu nyawa nalika nyawane ngadhep pandonga; lan uga: nyawa padhang sajrone maca lumantar pandonga. Lan maca, tinimbang alangan saka njaba, maringi panganan kanggo maneka wujud pandonga; mula lumantar maca, nyawa padhang, supaya tansah bisa ndonga tanpa kélangan semangat utawa alangan.

171. Koyok ora pantesé wong sing napsu lan rakus mèlu sinau babagan rohani, kaya wong sundal sing ngajar babagan kesucian. Awak sing banget lara ora tahan panganan sing kakehan rempah; lan pikiran sing kebak babagan donya ora bisa nyedhaki sinau babagan Ilahi. Api ora kobong ing kayu teles; uga semangat ilahi ora kobong ing ati sing tresna marang tentreming donya. Kaya wong sing durung nate ndeleng srengenge nganggo mripate dhewe ora bisa nerangake padhange marang sapa wae mung saka krungu kabar—lan malah ora ngrasakake padhange kuwi—mangkono uga wong sing durung nate ngrasakake legane bab-bab rohani nganggo atine.

172. Yen kowe duwe apa wae sing luwih saka kabutuhan saben dina, wenehana marang wong mlarat, lan tindakna kanthi wani kanggo ngaturake pandonga; yaiku, ngobrol karo Gusti kaya anak karo Bapaké. Ora ana sing bisa nyedhakake ati marang Gusti kaya sedekah; lan ora ana sing maringi tentrem ing jiwa kaya kasengsaran kanthi rela. Nalika kowe maringi, maringi kanthi murah ati, kanthi pasuryan sing lembut, lan wenehana luwih saka sing dijaluk. Aja nyoba mbedakake wong sing pantes karo sing ora pantes; wenehana kabeh wong padha ing paningalmu nalika nindakake kabecikan. Amarga kanthi cara iki kowe malah bisa narik wong sing ora pantes marang kabecikan, amarga jiwa cepet katarik, lumantar sarana badan, marang ajrih marang Gusti Allah.

173. Resiki selmu saka barang sing kakehan, amarga iki bakal nuntunmu marang pangendalian dhiri, sanajan kowe ora kepengin. Kejelian ing kabèh bab ngajari wong ngendhalèni dhiri. Wong sing wis menang ing perang njaba—tegesé perang sing dilakoni marang jiwa déning indra: krungu, ndeleng lan sapituruté—ora perlu wedi marang perang jero. Nalika sawijining wong nutup gapura kutha—yaiku indranya—maka dhèwèké perang ing jeroné lan ora wedi marang wong-wong sing ngrancang ala ing njaba kutha. Begja wong

sing, ngerti bab iki, ora ngganggu atiné karo akèh pakaryan, nanging wis ngalihake kabèh tumindak awaké kanggo gaweyan pandonga.

174. Nalika Gusti Allah ing jero atimu nyurung atimu marang pangapuran, sujud lan lungguh ing dhengkul tanpa kendhat. Aja nganti atimu kesusu mikir bab liya yen ing wektu kuwi setan-setan wiwit ngajak kowe ngurusi bab liya; banjur delengen lan gumunana apa asile kanggo kowe. Ora ana bab liya ing perjuangan tapa brata sing luwih penting utawa luwih angel, uga ora ngundang rasa iri saka setan-setan kaya nalika ana wong sujud ing ngarep Salib Kristus, ndedonga awan lan bengi, kaya tangane diiket ing mburine. Yen kowe ora kepengin suam-suam ing semangatmu, lan ora kepengin entek tenaga amarga luh, nyawisna awakmu kanggo iki; lan begjawa kowe yen nggatekake apa sing wis diomongake marang kowe awan lan bengi, lan ora ngupaya apa-apa liyane. Yen kowe ora ngupaya, kowe ora bakal nggayuh; lan yen kowe ora ngetokake ketokan kanthi semangat ing lawang lan tetep waspada ing ngarepé tanpa kendhat, kowe ora bakal dirungokaké.

175. Nganti manungsa njaba mati marang kabèh bab donya—ora mung marang dosa, nanging uga marang saben tumindak—lan uga manungsa jero mati marang pikiran ala, lan nganti gerakan alamiah badan dikuasai nganti ora ana manèh rasa legi dosa sing nggerak ing ati, nganti wektu kuwi rasa legi Rohé Gusti Allah ora bakal nggerak ing manungsa; anggota-anggota badane ora bakal entuk kasucian ing urip iki, lan pikiran-pikiran ilahi ora bakal mlebu ing atine, tetep ora krasa lan ora katon. – Lan nganti sawijining wong, ing atiné, nyisihaké kabèh kuwatir babagan urip donya, kejaba kanggo kabutuhan daging sing perlu, lan nyerahaké pangopènan bab-bab mau marang Gusti Allah; nganti wektu kuwi, kabungahan rohani ora bakal muncul ing jerone atiné.

176. Sapa waé sing nyekel kanthi teguh ing pikiran, kanthi keyakinan lan raos, bab kesetaraan sing dadi tujuan bebarengan kabèh manungsa, ora perlu Guru liya kanggo nyingkiri urip donya. Sapa waé sing ora mundur kanthi sukarela saka panyebab hawa napsu, tanpa disadari bakal kapancing mlebu ing dosa. Panyebab dosa iku yaiku: anggur, wanita, kasugihan, lan kasehatan badan; nanging ora amarga iku dosa miturut hakikaté, nanging amarga sipat manungsa gampang kapengaruh marang hawa napsu sing dosa, mula sapa waé kudu waspada tenan marang iki. Manungsa sengit marang kamlaratan, nanging tumrap Gusti nyawa sing sombong lan pikiran sing angkuh luwih nggegirisi. Bandha diurmati dening manungsa; nanging tumrap Gusti, nyawa sing andhap asor iku sing mulya.

177. Yen kowe kepengin miwiti nindakake kabecikan, siyapna dhisik awakmu kanggo ngadhepi godaan sing bakal nyerang kowe. Amarga kabiasaané mungsuh—nalika weruh ana wong sing wis miwiti urip luhur kanthi iman kang kiyat—yaiku nyedhaki wong mau nganggo manéka cobaan kang medeni, supaya nalika ketakutan nyerang, semangat apiké dadi adhem lan ora duwé manèh semangat kanggo nindakake pakaryan sing nyenengaké Gusti Allah. Mula, siyapna awakmu kanthi wani ngadhepi godaan sing nyerang kabecikan, lan sawisé kuwi wiwiti nindakake kabecikan mau.

178. Pituduh Gusti Allah luwih agung tinimbang kabèh bandha donya. Sapa waé sing wis nduwèni pituduh mau bakal nemokaké Gusti Allah ing sajroning atiné. Sapa waé sing tansah nyandhak marang pangayoman Gusti Allah wis nemokaké Gusti Allah dadi pangreksa. Sapa waé sing kepengin nepaki kersaning Gusti Allah bakal nduwèni malaékat swarga dadi pituduh. Sapa waé sing wedi marang dosa bakal ngrampungaké lelampahan kang medeni tanpa alangan, lan ing pepeteng bakal nemokaké pepadhang ing ngarepé lan ing jeroné dhiri. Gusti ngreksa saben tapaké wong sing wedi marang dosa, lan nalika godaan muncul, sih-rahmaté Gusti mèlu dhisik. Sapa waé sing nganggep kaluputane remeh bakal tiba ing kahanan sing luwih parah tinimbang sadurungé lan nampa paukuman kaping pitu.

179. Tandur sedekah kanthi andhap asor, lan kowe bakal ngundhuh rahmat ing dina kiamat. Apa wae kabecikan sing wis kowe rusak, balèkna maneh nganggo sedekah. Kowe wis ngrusak kesucian; Gusti ora bakal nampa sedekah saka kowe salawase kowe tetep ing zinah; amarga Panjenengané kepengin kasucian awakmu. Lan saben lara diobati nganggo ubatan sing pas. Kowe wis kalah déning iri; kenapa kowe ngupaya nglawan turu (tinimbang nglawan iri)?

180. Nalika pelanggaran isih cilik lan durung mateng, cabut saka oyod sadurunge nyebarake cabang-cabange adoh lan amba lan tekan mateng. Aja nganti kowe kecemplung ing kecerobohan nalika kaluputan iku katon cilik tumrap kowe; amarga mengko kowe bakal nemokake ing kono tuan sing kejem lan mlayu saka dheweke kaya budhak, kaya tawanan. Nanging sapa wae sing nolak hawa napsu wiwitane bakal enggal nguwasani dheweke.

181. Sapa waé sing bisa nampa cacik maki kanthi kabungahan, sanajan duwé daya kanggo mbales, iku wis nampa panglipur saka Gusti Allah lumantar pracaya marang Panjenengané. Lan sapa waé sing sabar nampa tuduhan sing ditujokaké marang dhèwèké kanthi kawicaksanan andhap asor, iku wis nggayuh kasampurnan, lan Malaikat Suci padha gumun marang dhèwèké. Amarga ora ana kabecikan liya sing luwih luhur lan luwih angel dipraktèkaké.

182. Aja percaya yèn awakmu kuwat nganti durung ngalami godaan – lan kowe weruh awakmu ora owah. Aja gumantung marang kekuwatanmu dhéwé, supaya kowe ora tiba amarga ringkih; lan banjur, lumantar kejatuhanmu dhéwé, kowe bakal ngerti kelemahanmu. Aja percaya marang kawruhmu, supaya mungsuhmu ora mlebu lan nangkep kowe kanthi liciké. Aja tau sombong ing omonganmu bab pakaryanmu, supaya kowe ora isin. Ing apa waé sing digembar-gemborake manungsa, Gusti Allah maringi dhèwèké owah, supaya dhèwèké bisa andhap asor lan sinau andhap asor.

183. Anggaya paningalmu tanpa kendhat marang Gusti; amarga Perlindungan lan Pangayoman Gusti nglimputi kabèh manungsa, nanging Panjenengané ora katon, mung nembungaké dhiri marang wong-wong sing wis ngresiki dhiri saka dosa lan sing tansah mikiraké Gusti, lan mung marang Panjenengané. Pangayoman Gusti paling cetha katon marang wong-wong mau nalika, demi Gusti, padha mlebu ing cobaan. Amarga nalika kuwi padha nyumurupi Pangayomaning Gusti, kaya ndeleng Panjenengané nganggo mripat jasmani, cocog karo ukuran lan sabab saka cobaan sing nimpuh saben wong, supaya para asetik mau duwé kawani, kaya sing kelakon marang Yakub, Yosua, telung mudha, Petrus lan para Wali liyane, marang sapa Pangayoman katon ing wangun manungsa, nyemangati lan nguatake ing kasucian.

184. Apa perlu kita ngomong apa-apa bab para asketis, sing dadi wong asing ing donya, lan bab para pertapa? Padha ngowahi ara-ara dadi kutha, ngowahi dadi panggonan lan papan dununge para Malaikat. Para Malaikat tansah teka marang wong-wong mau amarga kasucian uripe, lan minangka prajurit Sang Gusti, kadhangkala padha perang bareng-bareng. Saben dina sajrone uripe padha tresna marang ara-ara, lan amarga tresna marang Gusti padha nggawe omah ing gunung-gunung, guwa-guwa, lan jurang-jurang ing bumi. Amarga padha wis ninggalake bab-bab donya kanggo tresna marang bab-bab swarga, lan wis dadi paniru para malaikat, para malaikat sing paling suci kanthi adil ora ndhelikake rawuhe marang wong-wong mau, nanging nepaki saben kepinginan lan maringi pitulungan ing kabèh bab.

185. Sapa waé sing wis saklawasé nyawisake dhiri marang Gusti, uripé bakal tentrem ing ati. Tanpa pamrih, nyawa ora bisa mardèkaké dhiri saka geger pikiran – lan kajaba indrèngé diendhegaké, wong ora bakal ngrasakaké tentrem ing ati. Tanpa ngadhepi godaan, ora ana sing bakal entuk kawicaksanan rohani. Tanpa maca kanthi tekun, ora bisa mbedakake alusing pamikiran. Tanpa meneng pikiran, akal ora bakal bisa nembus misteri sing paling jero. Tanpa pangarep-arep ing iman, nyawa ora bisa ngadhepi godaan kanthi wani. Tanpa ngalami pangayomaning Gusti sing nyata, manah ora bisa ngarep-arep marang Gusti. Yen nyawa ora melu ngrasakake sangsara Kristus kanthi pangerten sing sampurna, nyawa ora bakal nduwé pangembaran karo Kristus.

186. Sapa waé sing welas asih marang wong mlarat, Gusti Allah dadi pangreksa, lan sapa waé sing dadi mlarat amarga Gusti Allah bakal nemokake bandha sing ora ana enteke. Gusti Allah ora kekurangan apa-apa, nanging Panjenengané seneng nalika ndeleng manawa ana wong sing ngajeni pasuryané lan ngormati iku amarga Panjenengané. Nalika ana wong njaluk marang kowe apa sing kok duwé, aja nganti kowe kandha ing atimu: 'Aku bakal nyimpen iki kanggo awakku dhéwé, supaya aku bisa nemu tentrem, lan Gusti bakal nyukupi kabutuhan wong iki saka panggonan liya.' Pikiran kaya ngono iku pantès kanggo wong sing ora adil lan ora kenal marang Gusti. Wong sing bener lan becik ora bakal maringi pakurmatané marang wong liya, lan ora bakal nglilani wektu rahmat kliwat kanthi sia-sia. Wong mlarat lan butuh diparingi rizki déning Gusti, amarga Gusti ora nate ninggalaké sapa waé; nanging kowe, kanthi ngusir wong mlarat saka sisihmu, wis mbalikaké pakurmatan sing diparingaké Gusti marang kowe lan wis mbusak rahmaté saka awakmu dhéwé. Mula, nalika kowe maringi, bungahlah lan kandha: 'Mulyakna Panjenengan, ya Gusti, amarga sampun paring kula kesempatan nemokake tiyang kang saged kula nglipur.' Nanging menawi kowe boten gadhah pisan kang saged kowe paringake, bungahlah langkung malih lan, kanthi matur nuwun dhumateng Gusti, kandha: 'Kula matur nuwun dhumateng Panjenengan, Gusti Allah kula, awit Panjenengan sampun paring kula sih rahmat lan pakurmatan punika—kangge dados mlarat amargi asman Panjenengan—lan sampun paring kula kesempatan ngrasakaken sangsara ingkang kaparingaken ing dalan dhawuh Panjenengan, ing sakit lan mlarat, kados para Wali Panjenengan ingkang lumampah ing dalan punika sampun ngrasakaken sangsara punika.'

187. Sifat kita wis cenderung marang hawa napsu; ana akèh godaan ing donya iki; ala ora adoh saka kowe; iku muncul ing jeroné awakmu lan nglumpuk ing sikilmu. Kaya jaman-jaman sing cedhak siji lan sijiné ing ngarepé paningal kita, mangkono uga godaan-godaan sing cedhak karo manungsa; lan Gusti Allah wis nyusun kabèh mau kanthi wicaksana banget kanggo kapentinganmu, supaya kowe tansah ngetok lawangé, supaya ajiné sangsara bisa nancepké pangeling marang Panjenengané ing pikiranmu, supaya kowe bisa nyedhak marang Panjenengané lumantar pandonga lan atimu bisa disucèkaké déning pangeling marang Panjenengané sing ora ana entéké. Gusti Allah ora nggawe kowe kebal saka sedhih, supaya kowe, sing kepengin dadi dewa, ora nampa nasib sing padha kaya dheweke sing biyen dadi kerub nanging banjur, amarga kesombongan, dadi Setan; uga Gusti ora nggawe kowe ora owah lan ora obah, supaya kowe ora dadi kaya sipat makhluk sing ora urip.

188. Resmikna awakmu tanpa kendhat ing ngarsané Gusti, tansah nyimpen Panjenengané ing atimu, supaya, sawisé suwe ora éling marang Panjenengané, kowe ora dadi kurang wani nalika ngadhep Panjenengané. Amarga wani ing ngarsané Gusti iku asil saka sesambungan asring karo Panjenengané lan pandonga sing akèh. Komuni karo manungsa lumaku lumantar badan, déné komuni karo Gusti lumaku lumantar élinging atiné marang Panjenengané, lumantar merhatosaké Panjenengané ing pandonga, lan lumantar pasrahing dhiri kanthi sampurna marang Panjenengané. Kanthi njaga éling marang Gusti sing wis suwé, atiné kadhangkala kebak rasa gumun lan kaget. *"Muga-muga manahé wong-wong sing ngupaya Gusti kabungah. "Golèkna Gusti,"* he kowe sing kaukum, *"lan kowe bakal dikuatake"* ing pangarep-arep; *"golèkna pasuryané"* lumantar pangapuran (Mazmur 104:3, 4) – lan kowe bakal disucèkaké déning kasucian pasuryané lan dibersihaké saka dosamu.

189. Nalika godaan nyerang wong sing ora adil, dhèwèké ora nduwé pangarep-arep kanggo nyuwun marang Gusti utawa ngarep-arep panyelamatan saka Panjenengané; amarga ing dina-dina tentremé dhèwèké nyimpang saka kersané Gusti. Sadurungé sedhih teka marang kowé, ndedonga marang Gusti; lan ing wektu kasangsaran kowé bakal nemokaké Panjenengané – lan Panjenengané bakal ngrungokaké kowé. Bahtera Nuh disiapake ing jaman tentrem; balok-baloke dipotong luwih saka satus taun, lan nalika wektu murka wong sing ora adil padha binasa, dene bahtera iku dadi pangayoman kanggo wong sing adil.

190. Ing wong-wong kang tentremé wis mati, wong nampa caci maki kanthi kabungahan; nanging ing wong-wong kang tentremé isih urip, wong ora bisa nampa caci maki, nanging amarga kesombongan dadi nesu, lan lumantar tumindak bodho tiba ing bingung utawa kalah déning sedhih. Sapa waé sing kepengin unggul ing kabecikan sabar ngadhepi caci lan luhur ati kudu misah saka seduluré lan dadi pengumbara; amarga ora mungkin unggul ing kabecikan iki ing tanah kelairané dhéwé. Iku pratandha wong agung lan wong kuwat yèn bisa nahan sangsara kaya ngono ing antarané seduluré dhéwé – lan iki mung bisa tumrap wong-wong sing donya iki wis mati ing sajroning atiné; amarga padha ora ngarep-arep panglipur apa-apa ing jaman saiki.

191. Kaya rahmat cedhak karo andhap asor, mangkono uga cobaan sing nyeri cedhak karo kesombongan. Mripaté Gusti ana ing wong andhap asor, kanggo nyenengake atiné; nanging pasuryané Gusti ngadhep marang wong sombong, kanggo ngendhegake kesombongane. Aja dadi wong sing gampang dilalekake nalika agungmu, tinimbang sing mbanggakake awake dhewe nalika cilikmu. Sapa sing ngupaya pakurmatan, pakurmatan bakal mlayu saka dheweke; nanging sapa sing mlayu saka pakurmatan, pakurmatan bakal ngoyak dheweke. Sapa sing luwe lan ngelak kanggo Gusti Allah, Gusti Allah bakal maringi kapenuhan kanthi berkah-Nya. Sapa sing nampa kahanan telanjang kanggo Gusti Allah, Gusti Allah bakal ngagemake sandhangan kang ora bisa rusak lan kamulyan. Sapa waé sing dadi mlarat amarga Gusti, bakal diparingi panglipur déning kasugihané sing sejati. Ngakoni awakmu dhéwé minangka wong dosa sajrone uripmu, supaya kowe bisa dianggep bener sajrone uripmu. Gawe paseduluran karo wong andhap asor, lan kowe bakal sinau lakuné. Aja lali dadi kabiasaanmu supaya tansah welas asih lan ngajeni marang kabèh wong.

192. Kanggo kapentingan jiwa, Gusti Allah wis maringi idin supaya jiwa tundhuk marang hawa napsu; nanging Panjenengané ora nganggep migunani yèn jiwa diunggahaké ing ndhuwur hawa napsu sadurungé urip kapindho. – Lan supaya jiwa tundhuk marang hawa napsu iku migunani kanggo panyengatan nurani; nanging tetep ana ing hawa napsu iku wani lan ora isin. Kaya ta keserakahan panganan nimbulake geger pikiran, mangkono uga omong kakehan lan pacelathon sing ora serius nuntun marang kebodhoan lan pikiran nyasar saka tatanan sing bener. Kekuwatiran babagan urusan donya nyemplungake nyawa ing bingung, lan keganggu dening kuwi ngganggu pikiran lan nyopot katentremané. Pantès tumrap biksu sing wis nyawisake dhiri kanggo ngupadi bab-bab langit supaya tansah bébas saka kabèh urusan donya, supaya nalika nyilem ing jeroné dhiri,

dhèwèké ora nemokake apa-apa sing kagunganing jaman saiki. Sawisé bébas saka kabèh iku, dhèwèké bisa sinau Hukumé Gusti awan lan bengi tanpa gangguan.

193. Gawé kasar tanpa suci atiné iku kaya kandhutan kang mandheg lan dhadha kang layu; amarga ora bisa nyedhak marang kawruh Gusti. Padha ngenteki badan nanging ora nggatekake mbusak hawa napsu ing pikiran; mulane ora entuk asil apa-apa. Kaya wong sing nyebar winih ing antarané duri ora bakal entuk asil, mangkono uga wong sing ngrusak awake dhéwé amarga nesu lan serakah ora bakal kasil apa-apa, nanging mung ngeluh ing amben amarga ora bisa turu amarga kuwatir sing nyiksa atiné.

194. Yen nyawa padhang amarga eling marang Gusti lan waspada tanpa kendhat awan lan bengi, Gusti Allah netepake méga ing kono kanggo nglindhungi nyawa, sing maringi tedha ing awan lan madhang bengi nganggo cahya geni; ing pepetengé, cahya sumunar.

195. Kaya méga nutupi padhang rembulan, mangkono uap saka weteng kang kebak ngusir Kawicaksananing Gusti saka jiwa. Kaya geni murub ing kayu garing, mangkono uga badan nalika weteng kebak. Kaya siji bahan kobong, nalika ditrapake ing liyane, nambah kobongan geni, mangkono maneka rupa hawa napsu badan nambah geger hawa napsu ing sajroning badan. Kawruh ilahi ora manggon ing badan sing nyerah marang kesenangan jasmani; lan sapa wae sing tresna marang badane ora bakal entuk sih rahmat Gusti. Kaya nalika lara nglairaké anak, anak lair marang donya lan nggawa kabungahan marang ibu, mangkono uga nalika tenggorokan nandhang sangsara, wohing kawruh babagan misteri Gusti lair ing jiwa. Kaya bapak ngopeni anak-anake, mangkono uga Kristus ngopeni awak sing nandhang sangsara kanggo panjenengané – lan iku tansah cedhak karo lambéné.

196. Ziarah iku wong sing pikirane wis munggah ngluwihi kabèh bab donya. Biarawan iku wong sing manggon pisah saka donya, lan tansah ndedonga marang Gusti supaya paring berkah ing tembe. Kekayaan biksu iku panglipur sing kapanggih nalika nangis, lan kabungahan iman sing sumunar ing jeroning pikiran. Perawan iku wong sing ora mung njaga awaké supaya ora kena nodha saka hubungan jasmani, nanging uga isin sanajan mung ana pangeling cilik bab kuwi. Yen kowe tresna marang kesucian, usir pikirane sing memalukan kanthi maca lan ndedonga terus-terusan; banjur kowe bakal duwe senjata nglawan kecenderungan alamiah marang bab kaya ngono; tanpa kuwi, ora mungkin ndeleng kasucian ing jiwa.

197. Yen kowe pancen welas asih, nalika kagunganmu sing sah dijupuk saka kowe, aja sedhik ing jero ati, lan aja crita bab kelangan kuwi marang wong liya. Aja nganti cilaka sing ditindakake wong sing nindakake salah marang kowe ngrusak welas asihmu, kaya paité anggur sing larut ing banyu akeh. Tuduhna kelimpahan welas asihmu lumantar pakaryan becik sing kowe lakoni kanggo mbalekake marang wong-wong sing wis nindakake salah marang kowe, kaya Elisha sing pinaringan berkah ngadhepi mungsuh-mungsuhe sing arep nangek dheweke (2 Raja 6:13–23).

198. Wong sing sejati andhap asor lan wicaksana, nalika dituduh kanthi ora adil, ora nesu, uga ora ngomong apa-apa kanggo mbela dhiribab tuduhan kuwi, nanging nampa fitnah minangka bebener, lan ora nyoba meyakaké wong yèn dhèwèké difitnah, nanging nyuwun pangapura. Sawetara wong kanthi rela nampa cap ora bermoral, sanadyan sejatine ora kaya ngono; dene wong liya gelem diarani pezina, sanadyan sejatine adoh saka nindakake pezina, lan padha mratelakake kanthi luh manawa padha nggawa woh saka dosa sing ora tau ditindakake, lan padha nangis nalika nyuwun pangapura marang wong-wong sing wis nindhes amarga kaluputan sing ora tau ditindakake, nalika nyawane diparingi mahkota kabersihan lan kabeneran. Ana liyane, supaya ora dipuji amarga paugeran urip sing sampurna sing ditindakake kanthi rahasia, padha nyembahake awake dhewe dadi wong bodho suci, amarga wis lebur dening uyah Ilahi; padha tetep ajeg ing meneng, nganti ing puncak kasampurnan, Malaikat Suci dadi juru warta kabecikané.

199. Sang Juruwilujeng, nalika nyarios bab pirang-pirang panggonan ing ngarsané Rama, nyebutaké manéka tingkatan akal antarané para sing manggon ing alam iku—tegesé, bédané lan prabédan karunia rohani sing padha nampa miturut akalé. Amarga Panjenengané nyarios bab pirang-pirang panggonan ora adhedhasar manéka papan, nanging adhedhasar tingkat karuniané. Kaya saben wong ngrasakake srengéngé sing katon manut kasucian lan kamampuan paningalé, lan kaya padhangé saka siji lentera ing siji omah béda-béda, sanajan padhang ora kapérang dadi pirang-pirang cahya, mangkono ing jaman sing bakal teka kabèh wong sing bener padha manggon bebarengan ing sawijining tanah tanpa pamisahan, nanging saben wong padhang sumunar miturut ukurane dhéwé déning Sawijining Srengéngé rohani, lan miturut kaluhurané dhéwé narik kabungahan lan kabagyan, kaya-kaya saka siji swasana, saka siji panggonan, siji pangastané, siji tontonan lan siji gambar. – Lan ora ana siji waé sing weruh ukuran rahmaté wong liya, apa luwih dhuwur utawa luwih andhap, supaya yèn padha weruh rahmaté kanca sing luwih unggul lan kakirangané dhéwé, kuwi ora bakal

dadi sabab sedhih lan prihatin. Ing kana, saben wong, manut rahmat sing diparingaké, padha bungah ing jeroné manut ukurane dhéwé. Nanging ing njaba kabèh iku ana siji pintonan lan siji kraton – lan saliyané saka loro tingkat iki, kang tak maksud siji kraton swarga lan sijiné kraton donya, ana ing antarané kabèh iku manéka warna ganjaran.

200. Nalika setan kepengin ngotorake pikiran nganggo pikiran mesum, dhèwèké luwih dhisik nguji kasabarané liwat katresnané marang kesombongan, lan wiwitané pikiran iki ora katon kaya nafsu. Mangkono carané dhèwèké biasané ngadhepi wong-wong sing ngreksa pikirane, lan ing wong-wong kuwi ora gampang nyusupaké pikiran ora pantes kanthi cepet. Nanging nalika dheweke wis mecahake wong saka bentenge lan wong mau wiwit nggatekake pikiran kapisan lan nyimpang saka bentenge, banjur dheweke ngadhepi wong mau karo bab sing ngelingake marang zinah, lan nuntun pikiran menyang obyek-obyek sing ora pantes. Ing wiwitan pikiran dadi bingung amarga munculé dumadakan pikiran-pikiran iki – banjur nampa lan lumrah karo kuwi – banjur saka pikiran lumaku dadi tumindak. Nanging yèn pikiran mundur lan nyegah godhongan pisanan saka pikiran kaya ngono, mula kanthi pitulunganing Gusti, gampang ngungkuli napsu kuwi.

201. Luwih becik nyegah napsu kanthi éling marang kabecikan tinimbang nolak napsu, amarga nalika napsu metu saka wewengkoné lan munggah perang, napsu kuwi nyetakaké gambaran lan pasuryané ing pikiran. Perang iki nduwèni daya gedhé marang pikiran, ngganggu banget lan mbuwang pikiran dadi bingung. Nanging yen wong tumindak manut aturan kapisan sing wis kasebut, sanadyan tapak-tapak hawa napsu ora bakal ketinggalan ing pikiran sawise diusir.

202. Nganti sawijining wong nampa Panglipur, dhèwèké butuh Kitab Suci supaya pangeling marang kabecikan bisa kècèt ing pikirane, lan supaya lumantar maca sing ajeg, kecenderungané marang kabecikan bisa anyar manèh ing jerone, lan atiné bisa dilindhungi saka liciké dalan dosa: awit durung nduwèni kuwasa Roh, kang mbusak kesesatan lan nyekel pikiran-pikiran kang migunani tumrap nyawa. Nalika kakuatan Roh mudhun menyang kakuatan jiwa sing makarya ing sajroning manungsa, banjur, minangka panggantos paugeran Kitab Suci, dhawuh-dhawuh Roh ngakar ing manah; lan banjur dhèwèké diwulang kanthi rahasia déning Roh lan ora mbutuhaké pitulungan saka bab-bab sing bisa dirasakaké; awit sak suwéné manah sinau saka bab-bab sing bisa dirasakaké, kesesatan lan lali langsung mèlu pandhuan; nanging nalika piwulang diparingi dening Roh, pangeling tetep ora rusak.

203. Manuk sing lagi mabur iku pikiran sing, lumantar tobat, anyar wae metu saka ikatan hawa napsu, lan sing, nalika ndedonga, ngupaya munggah ngluwihi bab-bab donya, nanging ora bisa; malah, isih merayap ing lumahing bumi, ora duwe kekuwatan kanggo mabur. Nanging, lumantar maca, pakaryan becik, ajrih marang Gusti, lan nggatekake akèh kabecikan, pikirane nglumpuk dadi siji; amarga ora bisa mangertèni apa-apa saliyané iki. Lan iki njaga pikiran supaya tetep resik sawatara wektu; nanging sawisé kuwi élingan bali, lan ngganggu uga ngotori atiné; awit manungsa durung nate ngrasakake swasana tentrem lan bébas sing mung sawisé suwé, kanthi lali marang bab-bab donya, digayuh déning pikirane; amarga dhèwèké mung nduwèni swiwi jasmani—tegesé kabecikan sing dilakoni sacara lahir—nanging durung weruh kabecikan kontemplatif, lan durung dianggep pantes kanggo ngrasakake mau; lan iki minangka swiwi pikiran sing digunakake manungsa kanggo nyedhaki swasana kaswargan lan adoh saka bab-bab donya.

204. Sajrone wong ngabdi marang Gusti nganggo apa wae sing kasat mata, gambaran saka sing kasat mata kuwi tetep kècèt ing pikirane, lan dhèwèké mbayangaké Gusti ing wujud badan. Nanging nalika dhèwèké éntuk pangrasan batin, mula, miturut pangrasan kuwi, pikirane bakal saka wektu ke wektu munggah ngluwihi gambaran-gambaran bab-bab kasebut.

205. Nalika nyawamu meh metu saka pepeteng, iki bakal dadi pratandha kanggo kowe: atimu kobong ing jeromu lan murub kaya geni awan lan bengi; lan mula kowe nganggep donya kabèh kaya bledug lan abu; kowe malah ora kepéngin mangan, amarga émaning pikiran anyar kang kobong sing tanpa kendhat nggelora ing atimu. Tiba-tiba sampeyan diparingi pancuran luh, kaya kali sing mili kanthi sendirine, nyawiji karo kabèh kegiatanmu—yaiku nalika maca, ndonga lan meditasi, nalika mangan lan ngombe, lan ing kabèh pakaryanmu. Lan nalika kowe weruh iki ing atimu, ajegna atimu, awit kowe wis nyabrang segara; lan padha tliti ing urusanmu, lan waspada kanthi tliti, supaya sih rahmat mundhak ing kowe saben dina. Nganti kowe nemokake iki ing jeroning atimu, kowe durung ngrampungake lelampahanmu, lan durung mlebu ing gunungé Gusti. Nanging yèn, sanadyan wis nemokake lan nampa sih-rahmaté luh, luhé mandheg, lan semangatmu adhem tanpa owah-owahan liya—yaiku tanpa cacat badan—mangkono cilaka tumeka marang kowe! Apa sing wis kowe rusak amarga tiba ing kesombongan, ketidakpedulian, utawa kemalasan?! – Nanging bab apa sing kelakon sawisé tangis, bakal kita tulis mengko.

206. Yen kowe ora duwe gaweyan, aja ngomongake bab kabecikan. Sing luwih ajiné ing ngarsané Gusti tinimbang pandonga utawa kurban yaiku sedhih amarga lan kanggo Panjenengané; lan sing luwih wangi tinimbang kabèh kemenyan yaiku ambuné kringeté. Anggep saben kabecikan sing digayuh tanpa gaweyan jasmani iku kaya wohan kandungan sing durung wayahe lan ora urip. Sesajen wong sing sholeh yaiku luh saka mripaté, lan kurban sing nyenengake Gusti yaiku ambegan pas wektu berjaga. Wong sing bener lan sing kesrakat amarga bebaning badan bakal njerit marang Gusti; nalika lara padha ngaturake panjaluk marang Gusti; lan nalika krungu swarane Gusti Sang Suci bakal teka nulungi, nyemangati, lan nglipur kanthi pangarep-arep; amarga Malaikat Suci, amarga cedhak karo wong-wong suci, padha ngrasakake sangsara lan sedhih.

207. Anggur nhangatake badan, nanging Sabda Gusti nhangatake pikiran. Wong-wong kang kobong semangaté diilhami déning pangarep-arep lan nyetel pikirané marang jaman sing bakal teka. Wong kang mabuk anggur ora weruh alangan ing ngarepé: mangkono uga, wong kang mabuk pangarep-arep ora ngerti sedhih utawa apa waé ing donya iki. Begja wong-wong kang, amarga segara sedhih lan demi katresnan marang Gusti, wis ngiket pinggangé nganggo prasaja lan watak tanpa pitakon, lan ora mbalèk. Wong-wong sing miwiti dalan kang abot iki kanthi pangarep-arep ora bakal mbalèk, uga ora mandheg kanggo mikirake hakikaté. Nanging nalika wis nyebrang segara, banjur nalika nyumurupi angelé dalan, padha matur nuwun marang Gusti Allah amarga wis nylametaké saka kesempitan, arus banter, lan kahanan dalan sing kasar – sanadyan nalika semana padha ora nyadari. Pengarep-arep, nalika miwiti pelayaran, mabur kanthi semangat wiwitan, ora nggatekake awak, lan tanpa mikir apa gaweyan sing ditindakake bakal ngasilake woh utawa ora. Yen kowe kepengin miwiti pakaryan Gusti, sepisanan tetepna tekadmu, kaya wong sing ora bakal urip maneh ing donya iki, kaya wong sing wis siyap mati lan wis putus asa marang urip saiki, kaya wong sing wektune wis tekan pungkasan. Miwiti saben pakaryan becik kanthi kawani, lan aja nindakake pakaryan kaya ngono kanthi ati loro; aja nganti atimu goyang ing pangarep-arepmu marang Gusti, supaya gaweyanmu ora dadi sia-sia lan pakaryanmu ora dadi beban.

208. Tumindak wong-wong sing urip manut Gusti Allah kaya ing ngisor iki: Ana wong sing ngentekake sedina muput nggebuk sirahé marang lemah, lan nindakake kuwi tinimbang nindakake ibadah ilahi, yaiku jam-jam. Ana liyane sing nggabungake pirang-pirang pandonga karo sujud sing terus-terusan lan suwe. Ana maneh sing nggantèkaké ibadah marang Gusti kanggo dhèwèké kanthi akèh luh lan wareg mung karo kuwi. Ana liyane sing nyoba nembus makna saka apa sing diwaca, lan nggabungake kuwi karo aturan tartamtu. Ana liyane nyiksa atiné nganggo luwe, nganti ora bisa nindakake ibadah marang Gusti. Ana liyane, nalika nyemplung ing meditasi sing semangat babagan Mazmur, nggawe ibadahé ora kendhat. Ana liyane ngentekake wektu kanggo maca, lan atiné dadi anget. Ana liyane kesasar ing pangrêmbagan, ngupaya mangerteni makna ilahi ing Kitab Suci. Ana siji maneh, kapincut dening kaajaiban ing ayat-ayat sing nggumunake, dadi ora bisa nerusake maca kaya biasane lan meneng kaku. Ana siji maneh, sawise ngrasakake kabeh mau lan wareg, banjur mbalik lan dadi ora aktif. Ana siji maneh, sawise ngrasakake sethithik wae lan dadi sombong, banjur kesasar. Ana siji sing ora bisa nerusake aturane amarga lara abot lan cacat; sijiné amarga dikuasai kabiasaan tartamtu, utawa hawa napsu, utawa kersané dhéwé, utawa kesombongan, utawa keserakahan, utawa kegandrungan nglumpukaké bandha donya. Ana siji maneh sing kesandhung nanging tangi maneh, lan ora mbalèk nganti éntuk mutiarané sing larang regané.

209. Wiwitaning kabèh prakara yaiku niat sing becik ing ngarsané Gusti (tekad kanggo nyenengaké Gusti). Sawisé iku, sawisé mundur saka urusan donya, dilakoni: puasa, maca, nglakoni shalat wengi (tahajud), lan waspada tanpa ngantuk – manut kekuwatan saben wong – lan akèh sujud, sing migunani dilakoni ing awan, lan asring uga ing bengi. Minimalé, tindakna telung puluh sujud – banjur tundhuk ing ngarepé Salib Suci lan rampungna. Nanging ana uga sing, manut kekuwatane, nambah cacah sujud iki. Liyane, sajrone iku, nglampahi telung jam ing siji pandonga, njaga pikiran sing resik, lan nyuwud pasuryan ing lemah tanpa paksaan utawa pikiran ngumbara (tegesé, ana sing ndonga kerep nanging cekak; dene liyane mung ndonga sapisan, nanging suwé).

210. Mungsuh kita, setan, wis nduwé kabiasaan kuna sing licik kanggo ngganti-ganti perjuangane marang wong-wong sing nindakake tapa brata iki. Kanthi migunakaké manéka senjata marang wong-wong mau, lan nyetel miturut niat saben individu, dhèwèké ngowahi cara tempuré. *Taktik kapisan ing perang mungsuh.* – Wong-wong sing milih males lan ringkih ing pikirane, dheweke nyerang kanthi ganas wiwit wiwitan, nyetel godaan kuat marang dheweke, supaya saka upaya pisanan wedi nyekel atine, lan dalane katon kejem lan ora bisa dilintasi – lan padha kandha: 'Yen wiwitan dalan wis abot lan angel kaya ngono, sapa sing

bisa nahan nganti pungkasan, karo akèh perjuangan sing bakal teka?" Lan setan ora perang suwé nglawan wong-wong mau – nanging enggal ngusir wong-wong mau. Iki amarga padha miwiti perjuangan Gusti kanthi ragu-ragu lan ora peduli. Nanging Gusti Allah maringi dhawuh supaya kita nindakake upaya iki kanthi kesiapan mati kanggo Panjenengané, lan janji bakal maringi pangurmatan martir marang buruh sing setya. Amarga ing wiwitan padha ora netepaké arep nyawisaké dhiri kanggo mati, mula padha dadi ringkih banget. Mula saka iku, dheweke ora mantep maneh ing peperangan apa wae, amarga egois lan, luwih saka kabeh, ngreksa awaké dhéwé. Lan mungsuh ngoyak dheweke kaya prahara, amarga ora weruh kekuwatan rohani sing biasane ana ing para Wali. Manungsa ngupaya marang Gusti kanthi kersané dhéwé, lan Gusti tumindak bebarengan, nulungi, lan nyingkapake marang dheweke pangayomané Gusti tumrap dheweke. Lan setan ora bisa nyedhaki wong, utawa nggawa godaan marang wong, kajaba wong mau nyerah marang godaan kuwi, utawa Gusti ngidini.

211. *Cara kapindho.* – Bab wong-wong sing dideleng setan minangka wong sing wani, sing nganggep pati ora ana apa-apane lan nindakake tugase kanthi semangat gedhe, setan ora langsung ngadhepi, uga ora langsung perang nalika padha maju kapisan, amarga ngerti yèn prajurit sing semangat ora gampang dikalahake. Mula, nalika dheweke weruh wong-wong mau ana ing kahanan kaya ngono, dheweke malah ora wani nyentuh nganti dheweke weruh, , yen semangat mau wis adhem, lan yen senjata sing wis disiapake ing pikirané wis disimpen amarga padha ninggalake tembung-tembung ilahi lan pangeling-eling sing mbiyantu lan nyokong. Sakwise padha wiwit nyimpang saka niat wiwitané, lan kanthi karepé dhéwé padha nyusun cara kanggo ngalahaké dhéwé, liwat pujian akal-pikirane dhéwé, sing ngerusak saka njero, lan kanthi kersané dhéwé padha miwiti nggali jurang karusakan kanggo nyawane lumantar nglaleré pikirane amarga kélangan semangat, sing nyebabake kadhemen nguwasani pikiran lan atiné – banjur dhèwèké nyerbu tanpa welas asih. Nanging setan nganti saiki durung wani nyerang wong-wong mau, amarga ana kuwasa kang ngubengi wong-wong sing kanthi semangat nyemangati nyedhak marang Gusti, nyimpen pangarep-arep marang Panjenengané lan pracaya marang Panjenengané. Gusti Allah, amarga iku, nglindhungi saka kekejeman ala setan, lan iku ora bakal nyedhaki. Mungsuh iku diwatesi nalika weruh Penjaga sing tansah ngawasi. Sajrone padha ora ninggalaké sarana pitulungan—doa lan pakaryan andhap asor—Panjaluk lan Pitulung ora nate ninggalaké.

212. Elinga, nalika kowe ngetutaké tapak Gusti, ing saben tahap upaya, wiwitan lan semangat awal sing kowe rasakaké nalika pisan mlebu ing dalan iki, lan pikiran-pikiran semangat sing ndadèkaké kowe ninggalaké omah lan mlebu ing barisan tentara. Uji awakmu saben dina, supaya semangat jiwamu ora kadhemen ing peran apa wae sing wis kok lakoni, uga ing semangat kang kobong ing jeroning atimu nalika miwiti perjuanganmu. Lan tanpa kendhat ngangkat swaramu ing tengah kemah militèr, nyemangati lan nyurung putra-putra tanah iki marang kawigagahan, nalika uga nuduhaké marang pihak mungsuh yèn kowe tetep waspada. Ing wektu sing padha, nyuwun marang Gusti kanthi yakin, nangis ing ngarep kabecikané, ngucurake luh lan ngupaya nganti Panjenengané ngutus Panulung. Lan sawisé kuwi kowe ora bakal kalah maneh.

213. *Taktik katelu saka peperangan mungsuh.* – Nalika mungsuh weruh kekuwatan sing ditampa manungsa saka Gusti Allah lumantar semangat lan pangibadah sing setya marang Panjenengané, banjur mungsuh nyoba golek cara kanggo ngusir Malaikat sing mbantu dhèwèké, – yaiku, dhèwèké nyoba nggugah pikiran sombong ing atiné, supaya dhèwèké mikir yèn kabèh kekuwatané gumantung marang kuwasa dhéwé, lan yèn dhèwèké dhéwé, kanthi kekuwatané dhéwé, nglindhungi dhèwèké saka mungsuh lan sing matèni. Sapa waé sing pracaya marang pikiran kaya ngono, sing ditanamaké déning mungsuh, pitulungané Gusti bakal mundur saka dhèwèké – lan dhèwèké bakal tiba ing tangan mungsuh. Nanging sapa waé sing ora nyerah marang saran-saran iki, nanging tetep nyekel éling marang Sing nulungi dhèwèké, lan ora tau mandheg ngarahaké pandelengan atiné marang swarga; mungsuh bakal nyusun cara-cara perang anyar marang wong kaya ngono.

214. *Taktik kaping papat saka peperangan mungsuh* yaiku miwiti nindhes wong liwat kabutuhan alamiahé (utamané kabutuhan bojo lan kabutuhan panguripan). (Bab bojo.) Sanadyan ora bisa meksa wong nindakake tumindak kaya ngono, amarga wong iku dilindhungi dening meneng lan panggonané adoh saka kahanan lan panyebab dosa, nanging dhèwèké tetep ngupaya supaya pikiran para asketis nganggep iki minangka bayangan, lan nyoba nyuntikaké ing wong-wong iku impen palsu kanthi nyamar dadi kabeneran. Luwih saka kuwi, supaya padha kepengin apa sing wis padha impenake, dhèwèké nggugah napsu lan ngajak supaya padha nglumpukaké pikiran-pikiran isin, sarujuk marang kuwi, lan ndadèkaké awaké dhéwé salah amarga kuwi. Amarga mungsuh iku ngerti yèn tumrap wong tapa, kamenangan lan kasil ngalahaké dhèwèké

digawé déning pikirané dhéwé lan kelakon mung sajroning sedhela – nalika sawijining pikiran obah saka panggonané lan mudhun saka pucuké menyang bumi, lan nalika kersané sajroning sedhela nuduhaké sarujuk, – kaya sing kelakon marang akèh wong nalika padha ngimpi bab kaendahan wanita. Nanging, yèn padha wis adoh siji utawa rong langkah saka donya, mungsuh asring nggunakake cara nyata nggawa wanita marang wong-wong mau. Kanthi cara iki lan cara-cara sing padha, mungsuh kadhangkala bisa nguwasani wong-wong sing ora waspada lan sing atiné ora teguh. Nanging ana liyane sing luwih kuwat tinimbang godaan-godaan iki lan, kanthi pitulungan sih rahmat Gusti, ngalahake mungsuh lan samar-samarane. (Bab godaan kapindho). Mungsuh uga kerep ndadekake dheweke weruh ing ngimpi emas, barang-barang awis, lan bandha liyane; lan kadhangkala mungsuh pancen nampilake barang-barang mau, kanthi pangarep-arep menawa bisa mandhegake salah sijine ing lakone liwat panglihatan kaya ngono, lan nyekel dheweke ing salah sijine jebakan lan jaringe. Iki diijini supaya bisa diuji apa, nalika barang-barang iki dicopot sajrone urip nyendhiri, ing tengah kekurangan lan kamlaratan, padha pancen tresna marang Gusti; lan apa, nalika diadhepi barang-barang iki, padha ngupaya, amarga katresnan marang Gusti, nglirwakake iku, lan nalika digoda dening iku, ora ngidini iku nguwasani, nganggep iku ora ana apa-apane dibandhingake karo katresnan marang Gusti. Para asket sejati ora nyerah, lan nalika diuji padha kabukten resik kaya emas ing tungku; dene wong sing ceroboh lan ringkih malah kalah dening kasangsaran paling cilik lan padha mundur, ninggalake upaya asketisme.

215. Sakwise ana wong nyadari kelemahane dhewe lan tenanan ngrasakake, dheweke langsung mbangkitake atine saka kelesuan lan nyiapake awake dhewe kanthi ati-ati. Nanging ora ana siji wae sing bisa ngrasakake kelemahane dhewe kajaba y, paling ora godaan cilik—apa iku jasmani utawa rohani—dijini teka marang dheweke, lan dheweke diparingi panyelamatan saka godaan kuwi. Amarga nalika kuwi dhèwèké bakal cetha weruh yèn kabèh upayane lan langkah-langkahé sia-sia – dhèwèké bakal weruh yèn kawaspadaané, pangendalian dhiri, lan pangayoman jiwane, sing biyèn diarep-arep dadi pangayoman, ora ana gunané, lan yèn panyelamatan teka saka njaba kabèh kuwi. Saka kéné dhèwèké éntuk kapastian yèn dhèwèké ora ana apa-apa, lan mung pitulungané Gusti sing nylametaké. Sapa waé sing wis nyadari yèn dhèwèké butuh pitulungané Gusti, bakal ngaturaké akèh pandonga. Lan sak suwéné dhèwèké nambahaké pandonga-pandonga kuwi, atiné saya andhap asor. Amarga sapa waé sing ndonga lan nyuwun ora bakal ora andhap asor. *'Munggun lan atiné kang remuk lan andhap asor, ya Allah, Panjenengané ora bakal ngremehake'* (Mazmur 50:19). Nalika wong nyuwun asor, sih rahmaté Gusti langsung ngubengi dhèwèké. Banjur atiné ngrasa pitulungan ilahi lan nemokaké kekuwatan kapercayan marang Gusti. Lan nalika wong ngrasa yèn pitulungané Gusti pancèn nyangga dhèwèké, atiné kebak iman. Saka kéné dhèwèké nyadari yèn pandonga iku pangayoman tumrap sing golèk pitulungan, sumber kaslametan, simpanan pangarep-arep, pangungsèn sing nylametaké saka geger, sandhangan tumrap sing ringkih, pangayoman nalika ana godaan, tamèng panyelamatan ing perang, panah landhep nglawan mungsuh – lan kaparingi sumurup marang dhèwèké yèn kabèh kabegjan rohani bisa diakses lumantar pandonga. Wiwit saka iku, dhèwèké wiwit ngrasakaké kabungahan ing pandonga iman; dhèwèké ora manèh ndonga kanthi krasa kesel lan kesel badan, nanging kanthi kabungahan lan pangrasan ing manah, tanpa kendhat nyuwun panuwun, nalika sujud bola-bali.

216. Didorong dening kepinginan gedhe marang pitulungané Gusti, sawijining wong nyedhak marang Gusti nalika tetep ing pandonga. Nanging sak gedhene wong nyedhak marang Gusti lumantar niyaté dhéwé, Gusti uga nyedhak marang wong mau karo peparing-peparingé, lan ora nahan sih marang wong mau amarga andhap asor sing gedhe. Nanging kadhangkala, Gusti Allah sing loman nahan peparing sih-rahmat marang dheweke, supaya iki dadi panyengkuyung kanggo dheweke supaya luwih cedhak marang Gusti, lan supaya, amarga kabutuhane, dheweke tetep tansah ana ing ngarsane Gusti, siap maringi apa sing dadi kabecikane. Gusti maringi sawetara panyuwunan kanthi cepet—yaiku sing tanpa iku ora ana siji wae sing bisa slamet—dene Gusti nundha maringi panyuwunan liyane. Ing sawetawis kahanan, Panjenengané nolak lan ngusir kuwasa kobongé mungsuh saka dhèwèké, déné ing kahanan liya Panjenengané ngidini dhèwèké tiba ing godaan, supaya cobaan iki dadi alesan kanggo dhèwèké nyedhak marang Gusti – lan supaya dhèwèké sinau tahan ing godaan, lan kanthi ndeleng bukti kelemahané dhéwé ing ngarepé, saya mantep ing andhap asor. Kanggo wong sing sholeh sing durung nyadari kelemahane dhewe, tumindaké kaya ana ing pinggir pisoar – lan dhèwèké ora adoh saka tiba lan saka singa pangrusak saka kesombongan. Sing ora ngerti kelemahane dhewe ora nduwé andhap asor; lan sing ora nduwé iku durung tekan kasampurnan; lan sing durung nggayuh iku tansah urip ing ajrih; amarga kuthaé ora diadegaké ing pilar-pilar wesi lan ambang-ambang pérunggu, yaiku ing andhap asor. Tanpa andhap asor, pakaryané manungsa (sing digayuh) ora bisa sampurna,

lan capé Roh durung dipasang ing gulungan kamardikané – nganti wektu kuwi dhèwèké isih dadi abdi, lan pakaryané ora bébas saka ajrih.

217. Mula saka iku, Gusti maringi para wali-Nya alesan kanggo andhap asor lan atiné kang remuk ing pandonga kang murub, supaya sing tresna marang Panjenengané bisa nyedhak marang Panjenengané lumantar andhap asor. Lan Panjenengané asring medeni wong-wong mau nganggo hawa napsu alamiahé lan kecenderungan pikiran sing isin lan ora resik; kerep liwat celaan, cacian, lan ejekan saka wong liya; kadhang liwat lara lan panyakit ing badan; ing wektu liyane, liwat kamlaratan lan kurangé kabutuhan dhasar, utawa liwat sangsara amarga wedi banget, ditinggal, serangan terang-terangan saka setan, lan macem-macem kedadeyan medeni. Lan kabèh iki supaya padha duwé alesan kanggo andhap asor lan supaya ora kecemplung ing turu kelesuan.

218. Nalika atimu kebak pepeteng ing jeroné, lan kaya sinar srengéngé katutupi ing bumi déning méga, jiwamu kaping pirang-pirang wektu ora nampa panglipur rohani, lan padhange sih-rahmat ing jeroné dadi redup, amarga méga napsu nutupi jiwamu, lan amarga kakuwatan sing maringi kabungahan ing jeroné kowe rada suda, lan kasedhihan sing ora lumrah wis nglantarake bayangan ing pikiranmu; aja kuwatir amarga pikiran iki, nanging sabar – waca karya-karya para guru, paksa awakmu kanggo ndedonga – lan enteni pitulungan. Iku bakal teka enggal, tanpa kowe nyadari. Kaya déné pasuryané bumi katon amarga sinar srengéngé sing nembus pepeteng ing udara sing ngubengi bumi, mangkono uga pandonga bisa ngusir lan nyebar mega napsu ing sajroning jiwa, lan madhangé pikiran kanthi padhangé kabungahan lan panglipur.

219. Nganti kowe tekan alam luh, jati dirimu isih ngladeni donya – tegesé kowe isih urip ing donya, lan isih nindakake pakaryané Gusti liwat awak njaba, déné jati dirimu tetep gersang; awit wohé diwiwiti saka luh. Nalika kowe tekan alam luh, mangertèna yèn pikiranmu wis metu saka penjara donya iki, wis nginjak ing dalan jaman anyar, lan wis miwiti ambegan ambu seger saka angin anyar sing éndah. Luh wiwit mili amarga lair é bayi rohani wis cedhak. Rahmat, Ibu saka kabèh, kanthi misterius ngidam nglairaké Gambar Ilahi menyang padhang jaman sing bakal teka. Nanging tangisan kaya ngéné ora padha karo tangisan sing kadhang-kadhang dumadi ing antarané wong sing nglakoni meneng (kadhang nalika merenung, kadhang nalika maca, kadhang nalika ndedonga). Aku ora nyarios babagan *tangisan* kaya ngene, nanging babagan sing kelakon *tanpa kendhat, awan lan bengi*. Mripaté wong sing wis nggayuh kahanan iki kaya mata air banyu *suwéné rong taun utawa luwih*, banjur pikirane dadi meneng. Lan nalika pikiran meneng, nganti sakwates sing diijini déning kodrat, wong mlebu ing '*piyasan*' sing diomongaké Santo Paulus (Ibr. 4:3). Lan lumantar piyasan tentrem iki, pikiran wiwit *nggatekaké misteri-misteri*. Banjur Roh Suci miwiti mbukak bab-bab langit marang dhèwèké – lan *Gusti manggon ing sajroning dhèwèké*, lan ngasilaké wohé Roh ing dhèwèké. Nanging rungokna luwih lanjut: nalika kowe mlebu ing alam menengaké pikiran, banjur banjur luh bakal nyeret kowe – lan luh bakal teka marang kowe kanthi ukuran sing pas, lan ing wektu sing tepat.

220. Ana telung tahap ing ngendi sawijining wong maju: tahap pamula, tahap tengah, lan tahap sing sampurna. Wong-wong ing *tahap kapisan*, sanadyan pamikirane condhong marang kabecikan, nanging pikirane isih digoyangake dening hawa napsu. *Tahap kapindho* iku panggonan tengah antarane kahanan hawa napsu lan kahanan tanpa hawa napsu, ing ngendi pikiran becik lan ala padha muncul kanthi imbang ing sajroning manungsa, lan padha terus nyinari padhang lan pepeteng. Malih, menawa piyambakipun mandheg—sanajan sakedhap—saking asring maos Kitab Suci lan saking nggawé gambaran ilahi ing pikirane, sanadyan tetep waspada ing bab-bab ingkang katon—ingkang saking punika lair pangreksan batin—maka tiyang punika bakal kaseret déning hawa napsu. Nanging menawa piyambakipun ngopeni semangat rohani kados ingkang kacritakaké, – ngupaya, ngupayakake, ngopeni pikiran sing becik liwat maca Kitab Suci lan nyegah supaya ora nyasar menyang jagad daging, kanthi tresna ngreksa nyawane, lan nempel marang Gusti kanthi sabar ing pandonga sing ora kendhat – banjur Gusti bakal pungkasané mbukak lawangé kanggo dhèwèké, utamané amarga andhap asorane; awit wahyu rahasia rawuh marang sing andhap asor ing manah (lan iki *tatanan katelu*).

221. Pangarep-arep marang Gusti diwiwiti saka gaweyan kanggo Gusti lan kringet sing mili ing pakaryan. Yen kowe percaya marang Gusti, kowe wis nindakake sing bener. Nanging iman mbutuhake tumindak, lan pangarep-arep marang Gusti kawujud ing sangsara kanggo kabecikan. Apa kowe percaya manawa Gusti ngopeni makhluk-Nya lan Maha Kuwasa? Mula, imanmu kudu dibarengi tumindak sing pantes; banjur Gusti bakal ngrungokake kowe. Aja nyoba nahan angin ing tanganmu, yaiku iman tanpa tumindak. Ora arang ana wong sing tanpa nyadari mlaku ing dalan sing ana kéwan galak, para pembunuh, utawa kahanan kaya ngono; mula pangayoman rahmaté Gusti nylametaké dhèwèké saka bebaya, utawa ngalambatkaké lakuné

kanthi cara tartamtu nganti kéwan galak kuwi pindhah, utawa nyebabaké dhèwèké mbelok saka dalan liwat patemon tartamtu. Kadhangkala ana ula ala sing nggleleng ing dalan, ora katon; nanging Gusti, sing ora kersa ngetokake wong marang godaan kuwi, ndadekake ula mau ujug-ujug ngesret – banjur obah saka panggonané lan merayap ing ngarepé wong lelungan, sing nalika weruh kuwi njupuk langkah-langkah ati-ati lan slamet. Asring kedadeyan omah, tembok, utawa watu tiba nalika ana wong lungguh ing kana. Gusti Allah, ing katresnané marang manungsa, maréntahaké Malaikat nyangga barang sing tiba nganti wong-wong sing lungguh pindhah utawa diundang lunga; lan sakwise padha pindhah, Gusti langsung ngeculaké barang kuwi supaya tiba. Kabeh iki lan sapiturute iku pakaryané Pangayoman Umum lan Universalé Gusti; nanging wong sing sholeh nduwé pangayoman khusus lan ajeg saka Gusti. Gusti Allah wis maringi dhawuh marang manungsa liya supaya ngatur urusane kanthi wicaksana lan, ing sangisoré pangayoman Gusti, migunakaké kawicaksanané dhéwé; nanging wong sing sholeh, tinimbang kawicaksanan, wis nduwé iman, sing ndadèkaké dhèwèké ora wedi apa-apa, nanging *'mlaku kanthi yakin kaya singa'* (Amsal 28:1). Lan kaya pangreksané sing ajeg kanggo Gusti, Gusti uga ngendika bab dhèwèké: *'Aku ana bareng karo dhèwèké ing sangsara; Aku bakal nylametake dhèwèké lan ngajèni dhèwèké; Aku bakal maringi dhèwèké urip dawa lan nampilake panyelamatanKu'* (Mazmur 90:15–16). Wong sing kendho lan males ing pakaryané ora bisa nduwèni pangarep-arep kaya ngono. Nanging sapa waé sing tetep manunggal karo Gusti ing kabèh bab, nyedhak marang Panjenengané lumantar kabecikaning pakaryané, lan tanpa kendhat ngarahaké pandanganing atiné marang sih-panemé; wong kaya ngono bisa ngendika bab dhéwé kaya déné Daud sing suci: *'Mripatku saya lèmès, awit aku wis nyandhak pangarep-arepku marang Gustiku'* (Mazmur 68:4).

222. Nalika kita nyoba mlayu saka donya, ora ana sing misahake kita saka donya kanthi tuntas, matèni hawa napsu ing batin kita, lan maringi urip rohani marang kita kaya tangis lan sedhih sing jero ing manah lan manut akal. Nanging uga, ora ana sing ndadekake kita dadi kanca tumindak donya, utawa ngadohake kita saka harta Kawicaksanan lan kawruh babagan misteri Gusti Allah, kaya kecerobohan lan, ing kabebasan tumindak kita, maburé pikiran kita. – Lan iki pakaryané setan sing sesat. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe kanthi katresnan supaya waspada marang kejahatan mungsuh, supaya dhèwèké, lumantar omongan kosong, ora mateni semangat katresnanmu marang Kristus ing atimu—Panjenengané sing, kanggo kowe, ngrasakaké empedu ing salib—lan supaya mungsuh, tinimbang latihan manis lan kawani ing ngarsané Gusti Allah, ora ngisi jiwamu karo akèh impen nalika kowe tangi, lan ora nyekelmu karo panglihatan sing ora masuk akal nalika kowe turu, ambuné sing ora bisa ditahan para Malaikat. Paksa awakmu nyonto kasetyan Kristus, supaya geni sing dinyalakake ing atimu dening Panjenengané bisa kobong luwih cepet—sing mbasmi kabèh gerakan donya, gerakan sing matèni manungsa anyar lan ngotori pekaranganing Gusti Agung sing Suci lan Maha Kuwasa. Amarga aku wani kandha, kaya Santo Paulus, yèn kita iki candhié Gusti Allah (1 Kor. 3:16). Mula, kaya Gusti Allah piyambak sing suci, ayo padha nyucèkaké gribangé, supaya Panjenengané kersa manggon ing kono. Lan amarga Panjenengané dhéwé Suci, ayo padha ngudhaké grébané; ayo padha ngias nganggo saben pakaryan sing becik lan mulya, lan mberkahi nganggo wangi tentrem saka kersané Gusti, lumantar pandonga sing murni lan saka jeroning ati. Banjur méga kamulyané bakal nutupi jiwa, lan padhanging kamulyané bakal sumunar ing jeroning ati.

223. Wong sing kebanjiran akèh urusan ora bisa meneng; amarga akèh pakaryan nyebarake ketenangan lan kesunyiané, sanajan dhèwèké ora kepéngin. Sang biarawan kudu ngadeg ing ngarsané Gusti lan tansah ngunggahaké pandangé marang Gusti, yèn pancèn péngin ngreksa pikirane, nyegah dorongan-dorongan asing sing nyusup mlebu, lan, ing menengé pikirane, mbedakaké apa sing mlebu lan apa sing metu. Aja ngupaya padhang ing atimu, uga ora ngupaya tentrem lan meneng nalika indramu durung terkendali, kajaba yèn atimu wis bébas saka kuwatir. Tanpa pandonga sing tanpa kendhat, ora mungkin nyedhak marang Gusti. Luwih manèh, sawisé nglakoni pandonga, nambah kuwatir anyar ing pikiran bakal nyebarake pamikiran. Luh, nggebuk-nggebuk dhadha nalika ndedonga, lan semangat kang murub kanggo terus ndedonga, nguripake ing manah semangat saka legane luh, lan manah mabur marang Gusti kanthi kabungahan kang pantes dipuji, kanthi muni: *'Jiwa kawulo ngelak dhumateng Panjenengan, ya Allah, Allah kang kiyat lan gesang: pira wektu kawulo saged rawuh lan ngadhep ing ngarsanipun Panjenengan?'* (Mazmur 41:3). – Sapa waé sing wis ngrasakaké anggur iki banjur kapisahaké, mesthi ngerti tenan kahanan sengsara sing ditinggalaké, lan apa sing wis dicolongaké saka dhèwèké amarga kecerobohané.

224. Sepira mbebayani patemon karo wong lan pacelathon karo wong-wong mau tumrap wong sing urip meneng! – Kaya udan es gedhe sing ujug-ujug tiba ing woh-wohan wit, ngrusak lan ngrataake, mangkono uga patemon karo wong liya, sanajan sekedhap, ngrusak kembang kabecikan sing lagi mekrok lan ngias batang

jiwa sing ditandur ing pinggir kali banyu tobat (Mazmur 1:3). Kaya embun beku sing abot, sing nutupi ijo royo-royo sing anyar metu saka lemah, nglelehake ijo royo-royo mau, mangkono uga patemon karo wong liya nglelehake oyot pikiran sing wis wiwit ngasilake biji kabecikan. Kaya wong mulya lan terhormat, nalika mabuk, lali marang kaluhurané lan ngetokaké awaké dhéwé marang ejekan amarga pikiran aneh sing digawa arak, mangkono uga kasucian jiwa keganggu déning pandelengan wong lan pacelathon karo wong: – sawijining wong lali marang kewaspadaané; tekad kersané sirna ing pikirane, lan dhasar tumindak sing pantes dipuji dadi copot.

225. Aja mikir, he wong, manawa ing sakabehe urip biksu ana laku sing luwih penting tinimbang jaga wengi. Lumantar iku, yen wong tapa ora keganggu dening urusan badan utawa kuwatir bab sing fana, pikirane bakal ing wektu sing cendhak mabur dhuwur kaya nganggo swiwi lan munggah marang kabungahaning Gusti. Yen sawijining biksu tetep waspada ing pikiran kanthi wicaksana, kowe bakal weruh dheweke kaya-kaya ora saka daging. Ora mungkin wong-wong sing nglampahi sakabehe uripe ing upaya iki ditinggalake Gusti tanpa sih-rahmat kanggo kesadaran, kewaspadaan atine, lan pangalihan pikiran sing waspada marang Panjenengane. Jiwa sing ngupaya tetep waspada bakal nduwèni mripaté Kerubim, supaya bisa tanpa kendhat ngangkat pandangane lan merenung marang kaendahaning swarga.

226. Sapa waé sing wis milih pakaryan ilahi iki kudu nglingdungi dhiri ing saben cara sajrone dina saka geger pasedhèrèkan lan saka kuwatir babagan urusan donya; yèn ora, dhèwèké bakal ngrasakaké aboté nahan turu nanging ora bakal éntuk woh-wohé; amarga ing kahanan kaya ngono, pikiran ora bakal bisa melu kanthi bener ing nyanyian mazmur lan pandonga. Nanging nalika ana wong, tinimbang kapenuhan kuwatir donya ing awan, nyawisake awake dhewe kanggo maca Kitab Suci—sing nguwatake pikiran, utamane kanggo nyukupi pandonga, lan mbantu ing jaga sing raket gegandhengan karo pandonga—mangkono ing pamaos punika kapanggih pitulut ing dalan ingkang leres, kapanggih ingkang dados biji pangraos manungka ingkang nyukupi sedaya, ingkang nyegah pikiran saking ngumbara lan tanpa kendhat nyemawijiaken pangeling dhumateng Gusti ing jero atma.

227. Meneng ajeg, bebarengan karo maca, mangan sedheng lan jaga wengi, enggal nggerakake pikiran kanggo gumun, asal ora ana alesan kanggo mecah meneng. Pikiran sing muncul ing wong sing meneng, kanthi sendirine lan tanpa upaya sengaja, ndadekake loro mripat, karo luh sing mili lan kebanjiran nganti nyapu pipi, katon kaya kolam baptisan.

228. Nganti wong tenanan sengit marang panyebab dosa saka jero ati, dhèwèké ora bakal bébas saka nikmat sing digawé déning kuwasa dosa. Iki perjuangan paling pait (nglawan kasenangan ing dosa), sing ora bakal ngalahaké wong sanajan nganti getih netes. Ing kéné, kamardikané diuji ing kasatuan (lan eksklusivitas) katresnané marang kabecikan. Ing perjuangan iki ana kakuwatané dosa, kang biasané digunakaké mungsuh kanggo mbuwang nyawa wong sing suci ing bingung, meksa supaya padha ngalami apa sing durung tau ditampa ing batiné. Lan iki wektu perjuangan sing ora katon, sing kabuktèn banget abot nalika perang iki, liwat kabiasaan sing wis nancep, nduwèni daya gedhé marang wong-wong sing wis nyerah kalah amarga manut marang pikirane dhéwé.

229. Ati-ati marang nganggur; amarga ing kono ana pati sing mesthi – lan tanpa iku ora mungkin tiba ing tangan wong-wong sing kepengin nggawe kita dadi budhak. Ing dina iku, Gusti Allah ora bakal ngadili kita amarga kidung kita, utawa amarga kita nglirowakake pandonga, nanging amarga kanthi nglirowakake kuwi kita maringi dalan marang setan. Lan nalika wis nemokake panggonan, padha mlebu lan nutup lawang mripat kita, banjur padha bakal nimpakake marang kita kanthi cara sing paling nyiksa, apa sing ndadekake kita kena paukuman Gusti Allah lan hukuman paling abot. Panguripan iki (pangibadah nyanyi mazmur lan pandonga) ing sel wis ditemtokake dening wong wicaksana kanthi semangat wahyu kanggo nglingdungi gesang kita; nanging wong sing ora wicaksana nganggep nglirowakake iki ora pati penting. Amarga wong-wong mau ora nggatekake bebaya sing muncul saka kahanan iki, wiwitan lan tengahing dalane padha ditandhani kabebasan sing bodho, sing dadi ibu saka hawa napsu.

230. Kita ora bisa njamin manawa kita ora duwe panyebab hawa napsu; mulane, kita godha sanajan ora miturut karsa kita. Kita ora kepengin dosa kanggo awake dhewe—nanging kadhangkala kita nampa panyebab sing nuntun kita marang dosa mau kanthi seneng; banjur panyebab-panyebab mau dadi alesan tumindak dosa. Sapa wae sing tresna marang kasempatan hawa napsu tanpa disadari bakal dadi budak. Sapa waé sing sengit marang dosané bakal mandheg dosa; lan sapa waé sing ngakoni bakal nampa pangapura. Nanging, ora mungkin wong ninggalaké kabiasaan dosa kajaba dhèwèké dhisik mbangun rasa benci marang dosa, lan uga ora mungkin nampa pangapura sadurungé ngakoni kaluputané.

231. Sakwéné wong nyimpen ing batiné racun kabungahan saka dosané, apa waé sing ditindakké katon pantes tumrap dhèwèké. Lan sakwise sipat manungsa nyimpang saka tatanan sing bener, ora ana bedane apa iku mabuk amarga anggur utawa amarga napsu: loro-lorone padha ngusir saka kahanan saiki, lan loro-lorone padha nimbulake geger sing padha ing awak; sanadyan carane beda, asile padha.

232. Yen kowe piyambak ing selmu lan durung nggayuh daya pangrêmbagan sejati, mula tansah nyawisake awakmu kanggo maca troparia lan kathisma, merenung bab pati lan ngarep-arep marang masa depan. Kabeh iki nglumpukake pikiran ing siji titik lan nyegah supaya ora ngumbara nganti pangrêmbagan sejati teka; amarga daya roh luwih kuwasa tinimbang hawa napsu. Bab pangarep-arep ing tembe, padha nyibukna awakmu kanthi eling marang Gusti Allah; usaha mangerténi makna troparia kanthi becik, lan awas marang kabèh bab saka njaba sing nyurung kowe marang hawa napsu; lan ing wektu sing padha, ati-ati sanajan ing bab cilik sing kok lakoni ing selmu. Riniksanen pikiranmu, lan ndedongaa supaya kowe duwe pangertosan ing kabèh tumindakmu: saka kabungahan iki bakal wiwit mili marang kowe; banjur kowe bakal nemokake sedhik sing luwih legi tinimbang madu.

233. Ora ana siji wae sing bisa ngungkuli hawa napsu kajaba liwat kabecikan sing katon lan nyata; lan ora ana siji wae sing bisa ngungkuli pangumbaraing pikiran kajaba liwat sinau kawruh rohani. Pikiran kita gampang obah, lan kajaba dikendhaleni kanthi renungan, mesthi wae ora tau mandheg ngumbara. Lan tanpa kasampurnan ing kabecikan sing kasebut ing ndhuwur, ora mungkin nggayuh kahanan pangreksan iki; amarga kajaba sapa waé ngalahaké mungsuhé dhéwé, ora bakal ana tentrem. Nafsu dadi alangan tumrap kabecikan sing ndhelik ing jiwa; lan kajaba dhisik dikendhalèkaké déning kabecikan saka njaba, kabecikan ing jero tetep ndhelik ing mburiné.

234. Katresnan marang Gusti pancen murub, lan nalika ngluwihi wong tanpa wates, nyawane kebak kabungahan. Ing wong sing wis ngrasakake katresnan iki, ana owah-owahan luar biasa: pasuryane sumunar lan kebak kabungahan, lan badane dadi anget; rasa wedi lan isin sirna; dhèwèké nganggep pati sing medeni iku kabungahan; pangrênunganing pikirane ora ngidini ana gangguan ing pamikirane bab swarga; dhèwèké ora ngrasa geger sing disebabake déning barang-barang ing njaba, amarga sanadyan nindakake apa waé, dhèwèké ora sadar bab kuwi – amarga pikirane mabur ing pangrênungan, lan pamikirane tansah, kaya-kaya, lagi pacelathon karo sapa waé. Para Rasul lan para martir tau kebak ekstasi rohani iki. Sawetara padha ngumbara ing donya, makarya lan nahan cacian, dene liyane, ing sangsara sing nggegirisi, ora nyerah, nanging ngadhepi kanthi gagah berani. – Liyane, nalika semana, ngumbara ing ara-ara gersang, gunung-gunung lan guwa – lan ing kekacauane padha paling tertib; padha dianggep bodho, nanging sejatine padha paling wicaksana.

235. Asketisisme iku ibu kasucian; saka kono muncul pengalaman kapisan babagan misteri Kristus – sing diarani tahap kapisan pangawikan rohani. Roh kang kotor ora mlebu ing kraton suci, uga ora bisa sesambungan karo roh para Wali. Hiasana kabecikan kasucianmu nganggo luh, puasa, lan meneng piyambakan. Sedhikit kasedhihan kanggo Gusti luwih becik tinimbang tumindak ageng sing dilakoni tanpa kasedhihan. Sing ditindakake tanpa upaya—yaiku praktik wong donya sing mènèhi sedekah mung saka njaba, nanging ora entuk apa-apa ing batiné. Nanging, usahaana ing jeroning dhiri lan nandhang sangsara kanggo Kristus, supaya kowe pantes melu ing kamulyané Kristus. Pikir ora bakal dimulyakaké bebarengan karo Yesus kajaba yèn awak nandhang sangsara kanggo Kristus.

236. Ana loro cara kanggo munggah ing salib: siji yaiku penyaliban badan, lan sijiné yaiku munggah menyang kontemplasi; sing sepisanan iku asil saka kamardikan saka hawa napsu, déné sing kapindho iku asil saka manpaaté pakaryan roh. Pikiran ora bakal tundhuk kajaba badan manut marang pikiran. Karajaning pikiran iku penyaliban badan; lan pikiran ora bakal tundhuk marang Gusti kajaba kamardikan dikuwasani dening akal. Sapa waé sing nyerah marang Gusti, meh kabèh padha nyerah marang dhèwèké.

237. Dhasar saka kabecikan kabèh, balié nyawa saka tawanan mungsuh, dalan sing nuntun marang pepadhang lan gesang—kabèh iku kalebu ing loro praktik ing ngisor iki: nglumpukaké dhiri dadi siji lan puasa ing saben wektu; tegesé, kanthi wicaksana lan tliti nggawe aturan kanggo nahan dhiri saka panganan, tetep ing siji panggonan tanpa lunga, lan tansah nglakoni renungan marang Gusti Allah. Mula saka iku panguasaan indra, kewaspadaan pikiran, pangendalian napsu kasar sing ngrebut ing badan, gerakan pikiran sing padhang, ketekunan ing tumindak luhur, luh lan pangeling pati, kesucian sing murni, adoh saka saben khayalan lan pikiran nggodha; cekakipun, mula kamardikané manungsa sejati, kabungahan rohani lan kabangkitan bebarengan karo Kristus ing Karajayan. Sapa waé sing nglirwakaké loro dalan iki, kudu ngerti yèn dhèwèké ora mung bakal ngrusak awaké dhéwé ing kabèh sing wis kasebut mau, nanging uga bakal ngoyak dhasar

kabèh kabecikan – lan bakal tiba ing loro ala sabanjuré, sing kebalikan saka sing wis kasebut mau: yaiku, pesta pora daging lan keserakahan mangan tanpa isin. Iki pancèn wiwitan saka apa sing bertentangan karo sing wis kasebut – lan padha mbukak papan ing jiwa kanggo kabèh hawa napsu.

238. Mungsuh, sing ngerti wektu kabutuhan alamiah kita, sing nyurung alam kanggo nyukupi dhiri—ngerti yèn saka mlengosé mripat lan nyukupi weteng, pikiran dadi bingung, ngupaya, pas wektu kaya ngono, kanggo nyurung kita supaya nambah kabutuhan alamiah lan nanem ing kita gambar-gambar pikiran sing ngapusi, supaya hawa napsu, ing perjuangan sing saya sengit, bisa ngungguli alamiah, lan manungsa bisa klelep ing dosa. Mula, kaya mungsuh ngawasi wektu kaya ngono, kita uga kudu waspada, utamane ing wektu-wektu kaya ngono, lan aja nganti kita tumindak gegabah nurut marang karsa pikiran-pikiran sing disaranake kuwi, utawa ngalah marang keserakahan, lan ingkang paling utama, aja pindhah saka panggonan meneng kita utawa menyang panggonan sing trep kanggo kita, supaya kita ora maringi alesan kanggo ninggalake ara-ara samun sakabehe.

239. Mungsuh ngadeg ing ngarep mripat kita awan lan bengi, ngawasi, ngenteni lan merhatiin lawang mbukak sing bisa digunakake kanggo mlebu ing panca indra kita. Lan nalika kita nglilani awake dhewe lalai sanajan ing siji bab, asu licik lan ora isin iki nembak panah marang kita. Kadhangkala alam dhéwé wiwit ngidam tentrem, kamardikan, guyu, maburé pamikiran, lan nganggur – lan dadi sumber napsu lan jurang pambrontakan; lan kadhangkala mungsuh nyuntikaké bab-bab iki ing jiwa. Aja nganti kowe kecemplung ing bab-bab cilik, supaya kowe ora kecemplung ing bab-bab sing luwih gedhe lan nandhang kapitunan gedhe. Lan tumindak sembrono cilik, kaya sing wis diomongake wong, asring nuntun marang bebaya gedhe. Tetep waras pikiran sanajan ing bab-bab cilik lan ora penting—iku kabijaksanaan.

240. Aja nyerah nalika prakara ngreksa uripmu, lan aja males mati kanggo iku; amarga pengecut iku pratandha putus asa, lan kecerobohan iku ibune loro-lorone. Wong kang penakut nuduhaké yèn dhèwèké nandhang loro panyakit, yaiku katresnan marang urip lan kurang iman. Katresnan marang urip iku pratandha ora pracaya. Nanging sapa waé sing nglirwakaké iki mbuktèkaké yèn dhèwèké pracaya marang Gusti Allah kanthi sakabèhé atiné lan ngarep-arep marang masa ngarep. Kawani ati lan ora peduli marang bebaya muncul saka salah siji saka loro sabab: iman gedhe marang Gusti, utawa atiné atos. Ati atos digandhengake karo kesombongan, déné iman digandhengake karo andhap asor ing ati.

241. Sawijining wong ora bisa nduwé pangarep-arep marang Gusti Allah kajaba dhèwèké wis luwih dhisik, kanthi sak apik-apiké, nepaki kersané. Amarga pangarep-arep marang Gusti Allah lan kawani ati muncul saka swara nurani, lan mung liwat swara sejati saka pikiran kita sing ndadèkaké kita nduwé pangarep-arep marang Gusti Allah. Kesaksian akal dumunung ing kasunyatan manawa nurani ora nyalahake wong sanadyan sethithik amarga wis nglirwakake apa wae sing dadi kawajibane, miturut kemampuan sing paling apik. Yen atine ora nyalahake kita, *'kita duwe kapercayan ing ngarsane Gusti Allah'* (1 Yohanes 3:21). Mula, kawani iku asil saka kamajuan ing kabecikan lan suci ati.

242. Meneng lan tentremé wong tansah ana amarga telung sebab iki: amarga kamulyan manungsa, amarga semangat kang kobong marang kabecikan, utawa amarga ana paguneman ilahi ing batiné, lan pikirane katarik marang iku. Kebajikan ora dumunung ing panglakon akèh lan manéka tumindak badan, nanging ing pangarep-arep sing paling wicaksana marang Gusti Allah; amarga niat sing bener ngiket manungsa marang Gusti Allah. Pikir, tanpa tumindak badan, bisa nindakake kabecikan; nanging badan, tanpa kawicaksananing ati, sanajan nindakake apa waé, ora bakal éntuk paédah saka iku. Nanging, nalika wong sing taat marang Gusti nemokake kasempatan kanggo nindakake kabecikan, dhèwèké ora bakal gagal mbuktèkaké katresnané marang Gusti lumantar pakaryané.

243. Ing perjuangan nglawan godhongan napsu daging, anggep ora ndeleng wanita minangka senjata ampuh kanggo awakmu; amarga mungsuh ora bisa nggawe ing kita apa sing bisa ditindakake alam kanthi kekuwatane dhewe. Aja nganggep yèn kodrat lali marang apa sing wis ditanamaké Gusti Allah sacara alamiah kanggo nglairaké tur kanggo nguji wong-wong sing melu ing upaya iki. Nanging nyingkiri barang-barang sing dadi hawa napsu matèni hawa napsu ing anggota awak, ndadèkaké wong lali marang iku, lan ngilangaké saklawasé. Benda-benda, nalika ora katon, mung nyebabake geger alit sing meh ora krasa; nanging benda-benda, nalika katon, mbangkitake napsu liwat keadean cedhak, ngopeni napsu kuwi kaya lenga ngopeni geni lentera – lan nyulut maneh napsu sing wis surut lan mati. Gerakan alamiah, tanpa ana tambahan saka njaba, ora bisa ngganggu kasucian niat utawa ngrusak kesucian; amarga Gusti Allah ora maringi daya marang alam kanggo ngalahake kecenderungan niat sing becik marang Panjenengané. Nanging, yen kadhangkala kita ngidini awake dhewe kabawa dening indra, lan nyenengi dhiri kanthi mangan lan ngombe kakehan, utawa

kumpul karo wanita, ndelok lan ngobrol babagan dheweke—sing nyulut lan nyebarake geni napsu kanthi cepet ing saindenging awak; mangkono kita ngowahi gerakan alus sing lumrah ana ing awak dadi kasar lan ora bisa dikendhalèkaké – lumantar tambahan-tambahan marang alam, sing dipicu déning dorongan saka karsa kita dhéwé. Apa waé sing wis diciptakaké Gusti, wis diciptakaké kanthi éndah lan seimbang. Lan salami ukuran harmoni karo alam tetep dijaga kanthi becik ing jero kita, gerakan alamiah ora bisa meksa kita nyimpang saka dalan: nanging mung gerakan harmonis sing muncul ing awak, sing mung nuduhake yen ana hawa napsu alamiah ing jero kita, tanpa nyebabake geger lan gangguan sing cukup kuwat kanggo ngalangi kesucian.

244. Kadhangkala ana geger ing anggota badan, sing diparingi Gusti amarga kesombongan kita. Kita ngerti perjuangan iki, yèn sawisé suwe kita waspada marang awak dhéwé lan wis makarya kanthi tekun, malah nganggep awake dhéwé wis kasil nganti sawetawis, kita diparingi idin nahan iku supaya bisa sinau andhap asor. Ujian liyane muncul saka kesengsem kita lan kesenangan daging sing kakehan, amarga kita ninggalake kabeh sing nyeri lan abot ing tata urip kita—utamane, kurungan terus-terusan ing sel lan kakehan gawe kasar. Kasangsaran, angel, lan kahanan urip sing sempit ngendhalèkaké lan matèni hawa napsu; déné kamudahan, kenyamanan, lan pangaso daging nglepasaké, nyukupi, lan nguripaké manèh. Gusti Allah lan malaikat-malaikatipun remen nalika kita ana ing kahanan mbutuhake pitulungan, dene setan lan para abdi-abdinipun remen nalika kita tentrem lan nyaman. Sedhik lan pangwatesan ndadekake kita luwih wiyar lan mbiyantu nepati dhawuh-dhawuh; dene kahanan gampang lan nyaman marakake hawa napsu, lan kanthi mangkono ngalangi lan nyegah nepati dhawuh-dhawuh. Ing badan sing ngalami kasangsaran, pikiran ora bisa mabur nganti ngancem akal. Nalika wong nampa pakaryan lan sedhik kanthi gumbira, dheweke bisa gampang ngendhaleni pikirane, amarga pakaryan ndadekake pikiran ora aktif. Nalika wong, kelingan dosa-dosane ing jaman kepungkur, ngukum awake dhewe, Gusti Allah ndeleng dheweke kanthi sih. Gusti Allah remen amarga, amarga kesasar saka dalanipun, piyambakipun wis maringi paukuman marang dhiri—sing dadi pratandha tobat. Lan luwih akeh piyambakipun matesi atiné, luwih tambah sih Gusti Allah marang piyambakipun. Nanging kabungahan apa waé sing sababé ora ana ing kabecikan langsung ngundang hawa napsu ing wong sing ngrasakaké.

245. Kabecikan-kabecikan iku silih susul nganti dalan kabecikan ora dadi abot utawa mbebani, supaya wong bisa maju lumantar kuwi ing wektu sing pas lan nemu lega nalika nindakake, lan supaya, kanthi mangkono, kasangsaran sing ditanggung demi kabecikan malah dadi nyenengake, minangka bab sing apik. Mula, ora ana sing bisa nggayuh kesunyian sejati kajaba wis nyiapake awake dhewe kanggo nahan godaan kanthi kabungahan. Lan ora ana sing bisa nahan godaan kajaba wis yakin manawa, minangka ganti saka sedhik sing wis disiapake, dheweke bakal nampa samubarang sing ngluwihi kenyamanan badan. Sapa waé sing nyegah dhiri saka barang-barang materi nanging durung nyegah dhiri saka kasunyatan indra – sing tak maksud yaiku pandelengan lan pangrungu – wis nggawa sedhik kaping pindho marang dhiri, lan bakal luwih nandhang sangsara lan sedhik. Amarga yèn mung bayangan pikiran bab barang-barang, tanpa barang kasebut dhéwé, bisa marakaké rasa lara ing ati wong – apa manèh sing bakal kita kandhakake yèn barang kasebut dhéwé ana lan cedhak ing sacedhaké? – Ing kéné, saka raos sing digawé déning barang-barang mau, wong nandhang sangsara kaya déné sadurungé nalika nindakake tumindak kuwi; amarga élingan kabiasaan marang barang-barang mau ora tau ilang saka pikirane. Pira endahé uripé pertapa ing babagan iki! Ing kono, mung pikiran sing dadi godaan; nanging uga nduwèni peran gedhé lan kuwasa kanggo ngendhalèkaké pikiran-pikiran mau.

246. Aja njaluk pitutur marang wong sing ora padha urip kaya kowe, sanajan dheweke pancen wicaksana banget. Luwih becik nyerahake pikiranmu marang wong sing ora sekolah nanging wis nduweni pengalaman langsung babagan iku, tinimbang marang filsuf sing akhire mung saka panaliten tanpa tau nyoba ing praktik. Ngumpulake pengalaman ora mung nyedhaki lan ngamatake sawetara prakara tanpa entuk kawruh apa-apa, nanging liwat keterlibatan suwene, kanthi cetha nyumurupi paedah lan bebane lumantar pengalaman pribadhi. Ora arang ana prakara sing katon mbebani ing njaba, nanging nyatane kebak manfaat ing jero; kosok baline, ora arang ana prakara sing katon migunani, nanging saktene kebak cilaka ing njero. Mula saka iku, goleka pitutur saka wong sing wis nyoba kabeh kanthi dheweke dhewe, sing bisa kanthi sabar mbahas apa sing kudu dipikirake ing urusanmu – lan bisa kanthi temtu nunjukake apa sing pancen migunani kanggo kowe.

247. Nalika sampeyan nemokake tentrem sing ora owah ing dalanmu, waspadha; amarga sampeyan adoh saka dalan lurus sing dilakoni sikil para Wali sing kesel. Nalika kowe isih ana ing dalan menyang kutha Karajan, mangkono pratandha kanggo kowe yèn kowe wis nyedhak marang kutha Gusti: kowe bakal nemoni godaan sing kuat; – lan luwih kowe nyedhak lan luwih kowe maju, luwih akèh godaan ing ngarepmu bakal

tambah. Mula, nalika kowe ngrasa godaan paling gedhé lan paling kuwat ing atimu ing dalanmu; ngertèna yèn ing wektu kuwi jiwamu pancèn wis kanthi rahasia munggah menyang tingkat anyar sing luwih dhuwur, lan sih rahmat wis kaparingaké luwih akèh kanggo jiwamu ing kahanan sing saiki; amarga miturut gedhéné sih rahmat, Gusti nuntun jiwamu mlebu ing cobaan godaan kanthi tingkat sing persis padha. Yen nyawa ringkih lan ora duwe kekuwatan sing cukup kanggo ngadhepi cobaan gedhe, lan mulane nyuwun supaya ora kena cobaan mau, lan Gusti Allah maringi panyuwunane; mula mangertosi kanthi cetha yèn sakwates nyawa kurang kuwasa kanggo nyangga cobaan ageng, sakwates kuwi uga kurang kamampuan kanggo nampa karunia ageng; lan kaya déné akses menyang cobaan ageng ditolak, mangkono uga karunia ageng ditolak. Amarga Gusti ora maringi karunia ageng tanpa cobaan ageng; karunia-karunia iku ditemtokake dening Gusti miturut ukuran cobaan, manut kabijaksanaan-Nya sing ora bisa dipahami dening makhluk-Nya.

248. Godaan sing ditemoni nalika miwiti urip luhur lan '*nalika nerusake*' béda karo sing diijini kanggo '*ngendhegake kesombongan*' atiné. Godaan sing tumeka marang jiwa saka tongkat rohani '*kanggo kamajuane*' lan tuwuhé, lan lumantar iku diajari, dites, lan dipimpin menyang perjuangan, yaiku kaya ing ngisor iki: kemalasan, abote ing badan, ringkihé anggota badan, putus asa, bingungé pikiran, curiga amarga kesel fisik, ilangé pangarep-arep sakedhap, petengé pikiran, ora ana pitulungan manungsa, kekurangan apa sing dibutuhaké badan, lan sapituruté. Ujian-ujian iki nglairaké ing jiwa rasa sepi lan ora duwe daya, petengé ati lan andhap asor. Nanging, Pramodya ngukur cobaan-cobaan iki manut kekuwatan lan kabutuhan wong-wong sing nglakoni. Ing sajroning cobaan ana rasa nyaman lan kekalahan, padhang lan pepeteng, prahara lan pitulungan; cekaké, panyekelan lan keluwasan. Lan iki dadi pratandha yèn sawijining wong makmur kanthi pitulunganing Gusti.

249. Godaan-godaan sing, kanthi idin Gusti, tumeka marang wong-wong sing '*ngunggahake awake dhewe*' ing ngarepe kabecikan Gusti lan nglarani Gusti amarga '*kesombongan*'-e, yaiku kaya ing ngisor iki: ditariké kuwasa kawicaksanan sing diduwèni manungsa; rasa ora tentrem ing jeroné awak dhéwé amarga pikiran sing nyasar, diparingi supaya bisa ngendhegaké kesombongané; gampang nesu; kepéngin kabèh manut karo karepé dhéwé; rebutan tembung; nyalahaké wong liya; ati sing ngremehké kabèh wong; kaliru pikir sing tuntas; ngina marang asmané Gusti; pikiran bodho lan lucu, kaya-kaya wong padha nglirwakaké, ajiné dadi ora ana; lan, loro-lorone sacara rahasia lan terang-terangan, kanthi maneka cara, padha kena isin lan siksaan saka setan; pungkasané, kepinginan kanggo guyub lan sesambungan karo donya, kanggo ngomong tanpa kendhat lan melu omongan kosong sing sembrono, kanggo tansah nggolèki kabar lan malah ramalan palsu, lan kanggo janji luwih saka sing bisa ditindakake. Lan iki minangka inti saka godaan rohani. Antarane godaan jasmani yaiku: serangan sing nyeri, rumit, suwé, lan angel mari; patemon terus-terusan karo wong ala lan ora takwa; tiba ing tangan wong sing nyiksa; kesandung tanpa disangka lan tiba sing mbebayani; lan musibah ngrusak kanggo awake dhewe lan kulawargané. Kabeh sing wis kita aturake ing kene kalebu kategori godaan kesombongan. Wiwitané katon ing wong nalika dhèwèké wiwit nganggep awake dhéwé wicaksana. Lan dhèwèké ngalami kabèh cilaka iki nalika nyerep pikiran sombong kaya ngono ing atiné: luwih akèh sing diduwèni, luwih jero kesombongan nyusup ing dhèwèké.

250. Ana jinis godaan liyane – pengecutan sing muncul amarga kurang sabar. Saben kahanan kang nyoba lan saben sedhih, yen diadhepi tanpa sabar, bakal nuntun marang sangsara sing abot; amarga sabar ing manungsa nyegah bala, dene atine ringkih iku ibu sangsara. Sabar iku ibu panglipur – lan sawijining kekuwatan tartamtu, sing biasane lair saka ati sing loman. Angel kanggo wong nemokake kekuwatan k kaya ngono ing sedhih tanpa anugrah ilahi, sing dipikolehi liwat pandonga tanpa kendhat lan miliinging luh. Nalika Gusti kersa ngetokake wong marang sedhih gedhe, Panjenengané ngidini wong kuwi tiba ing cengkraman ati ringkih. Lan iki nyebabake kekuwatan putus asa sing ngluwihi, ing ngendi dheweke ngrasa nyawane remuk – lan iki minangka pratandha neraka; amarga saka kene miliaran godaan muncul: kebingungan, nesu, ngumpat, keluhan marang takdir, pikiran nyimpang, pindhah saka siji panggonan menyang panggonan liya, lan sapiturute. Sebab kabeh iki yaiku kecerobohanmu dhewe. Sampeyan dhéwé durung ngupaya golek obat kanggo iki. Nanging mung ana siji obat kanggo kabèh iki: andhap asor ing manah. Tanpa iku, ora ana siji waé sing bisa ngrubuhaké pager saka kabèh kaburukan iki. Nalika andhap asor saya nambah, sabar ing kasangsaran uga saya nambah; nalika sabar saya nambah, beban sedhih saya entheng, lan panglipur ditampa; Nalika panglipur saya tambah, katresnan marang Gusti uga saya tambah; lan nalika katresnan saya tambah, kabungahané Roh Suci uga saya tambah. Gusti ora mbusak cobaan saka para abdi-Nya, nanging maringi sabar ing sajroning cobaan, amarga iman lan pasrahé marang kersané.

251. Urip sing manut marang Gusti ing daging dumadi saka pakaryan badan – upaya badan kanggo ngresiki badan saka hawa napsu lumantar tumindak luhur. Urip sing manut marang pikiran iku babagan ati, digayuh tanpa kendhat kanthi mikir kanthi tliti bab Pangadilan, uga pandonga ati sing ajeg, renungan bab Pangayoman lan pangreksan Gusti, loro pribadi lan umum, kaya sing katon ing saindenging jagad, lan nglindhungi awak saka hawa napsu sing ndhelik, supaya ora ana hawa napsu sing kapanggih ing jagad batin lan rohani.

252. Tobat diparingake marang manungsa minangka sih-rahmat kaping pindho sawise baptisan; amarga tobat iku lair kapindho saka Gusti Allah. Tobat iku gapura pangapuran; lumantar gapura iki kita mlebu ing pangapuraning Gusti Allah, lan saliyane saka lawang iki ora ana sing bisa nemokake pangapuranan. Tobat iku sih kapindho, lair saka iman lan ajrih; ajrih iku, nanging, minangka tongkat bapak kang mréntahaké kita nganti kita nggayuh swarga rohani kaberkahan: sawisé kuwi ajrih iku lunga saka kita. Swarga iku katresnané Gusti, ing ngendi ana nikmat kabungahan kabèh. Wit urip iku katresnané Gusti, sing dadi sebab Adam tiba; wiwit kuwi kabungahan ora ditemokaké déning dhèwèké; nanging dhèwèké kudu kerja keras lan ngupaya ing tanah duri. Wong-wong sing ora nduwé katresnané Gusti, yèn padha mlaku ing kabeneran, padha mangan roti kringeté pakaryané, sing wis ditakdiraké kanggo manungsa kapisan sawisé tiba. Sing urip ing katresnan ngasilake wohing gesang saka Gusti, lan sanadyan ing donya iki dheweke ambegan hawaing pasamuane wong mati. Katresnan iku kraton; bab iku Gusti kanthi misterius janji marang para Rasul yen padha bakal ngrasakake ing kraton-Nya. Amarga ana pangandika: *'Kowe bakal mangan lan ngombe ing meja kratonku'* (Lukas 22:30)—apa maneh tegese iki kajaba katresnan?—Delengen, *'anggur sing nyenengake manah manungsa'* (Mazmur 103:15). Begja sing ngombe anggur iki!

253. Kaya déné mokal nyabrang segara ageng tanpa prau utawa parahu, mangkono uga ora ana sing bisa nggayuh katresnan tanpa wedi. Kita mung bisa nyabrang segara keruh antarané kita lan swargaing pikir mung nganggo prau pangapuran dhir, sing dayungé déning para dayung wedi. Nanging yèn para dayunging ajrih ora ngemudhi prau pangapuran, kang kita tumpaki nyabrang segara donya iki menyang Gusti, kita bakal klelep ing segara kang ambune ora enak iki. Tobat iku prau, wedi iku juru mudi, lan katresnan iku pelabuhan Ilahi. Wedi nuntun kita mlebu prau tobat, nggawa kita nyebrang segara urip sing kotor, lan nuntun kita menyang pelabuhan Ilahi, yaiku katresnan. Kabeh sing padha nyambut gawe lan kabebanan teka ing pelabuhan iki—liwat tobat. Lan nalika kita wis nggayuh katresnan, kita wis nggayuh Gusti Allah, lan lelampahan kita wis rampung, lan kita wis tekan pulo donya sing bakal teka, ing ngendi Rama, Putra, lan Roh Suci ana.

254. Ana kawruh sing luwih dhisik tinimbang iman, lan ana kawruh sing lair saka iman. Kawruh sing luwih dhisik tinimbang iman iku kawruh alamiah, dene sing lair saka iman iku kawruh rohani. Pangawikan alam mbedakaké becik lan ala, lan iku diarani pangerten alam, kang kanthi alamiah, tanpa sinau, kita bisa ngenali becik lan ala. Gusti wis nandur pangerten iki ing watak rasional; déné kanthi pitulungan sinau, pangerten iki saya tambah lan sugih. Ora ana manungsa sing ora nduwèni. Iki daya pangawruh alamiah ing jiwa rasional, daya sing tanpa kendhat digunakake ing jerone. Kamulyaning sipat rasional dumunung ing pamikiran sing mbedakake becik lan ala, lan Nabi kanthi bener nyebut wong-wong sing wis kelangan iku kaya kéwan bodho (Mazmur 48:13).

255. Wawasan alamiah, sing ana sadurunge pracaya, iku dalan menyang pracaya lan menyang Gusti Allah. Amarga wis ditanamake ing kodrat kita dening Gusti Allah, wawasan iki dhewe meyakake kita yen kita kudu pracaya marang Gusti Allah, sing nggawé kabèh mau. Iman iki nancepake rasa wedi ing batos kita; lan rasa wedi iki meksa kita tobat lan nindakake kabecikan; amarga lumantar kabecikan iku manungsa diparingi pangerten rohani, utawa rasa marang misteri, sing banjur nglairake iman kanggo renungan sejati. Wawasan rohani ora lair mung saka pracaya waé; nanging pracaya nglairaké rasa ajrih marang Gusti, lan lumantar rasa ajrih iki, nalika kita miwiti tumindak manut marang iku, wawasan rohani lair saka tumindak rasa ajrih iki, kaya sing diandharaké St. Chrysostom: 'Nalika sapa waé éntuk karsa sing cocog karo ajrih marang Gusti lan cara mikir sing bener miturut , dhèwèké ora suwe bakal nampa wahyu bab-bab sing didhelikaké.' Kanthi 'wahyu bab-bab sing didhelikaké' dhèwèké maksudé pangerten rohani.

256. Nanging dudu rasa ajrih marang Gusti sing marakake wawasan rohani iki; nanging wawasan iki diparingi minangka peparing marang praktik rasa ajrih marang Gusti. Praktik rasa ajrih marang Gusti yaiku tobat; lan tobat, sawise nempuh dalan kanthi tuntas lan tekan pungkasan, nuntun menyang panggonan ing ngendi wawasan rohani diparingi. Wawasan spiritual iku persepsi bab sing didhelikake. Lan nalika wong nyumurupi kasunyatan sing ora katon iki, lair iman jinis liya ing persepsi kuwi—iman sing ora bertentangan

karo iman kapisan, nanging malah negesake iman mau. Iki diarani iman kontemplatif. Nganti wektu kuwi mung ana krungu; saiki ana kontemplasi, lan kontemplasi luwih mesthi tinimbang krungu.

257. Kabèh iki muncul saka kawruh alamiah sing mbedakake antarane becik lan ala. Iku minangka wiji kabecikan. Sawisé kawruh alamiah iki ana ing sajroning manungsa, banjur teka – rasa nyindir ing ati sing ora kendhat, – pangeling pati sing ora ana enteke lan rasa kuwatir sing nyiksa sing terus nganti pungkasaning uripé, – lan sawisé kuwi, sedhih, putus asa, ajrih marang Gusti, andhap asor alamiah, – sedhih amarga dosa-dosa biyèn, ketekunan sing pantes, pangeling-eling marang dalan umum, perhatian kanggo nyiapaké dhiri kanggo kuwi, – panyuwunan nangis marang Gusti supaya diparingi dalan sing becik lumantar gapura-gapura iki, lumantar kang saben makhluk kudu liwat, – rasa ngremeh donya lan perjuangan sengit kanggo kabecikan. Kabèh iki kapanggih lumantar kawruh alamiah – lan saben wong padha mbandhingaké tumindaké karo iki. Nalika katon yèn sawijining wong wis nggayuh iki, tegesé dhèwèké manut marang dalan alamiah; lan nalika dhèwèké ngluwihi iki lan mlebu ing katresnan, dhèwèké munggah ngluwihi alam – lan kanggo dhèwèké, perjuangan, rasa wedi, gaweyan abot lan kesel ing kabèh bab padha rampung. Mangkono akibat saka kawruh alamiah. – Lan kita nemokake iki ing jero awake dhewe nalika kita ora ngotori pangerten iki nganggo karsa sing nglegakake hawa napsu. – Lan kita tetep ana ing tahap iki nganti kita nggayuh katresnan, sing mbebasake kita saka kabèh iki. Mangkono, saben wong, adhedhasar kabèh sing wis kita kandhakake, mriksa lan nyoba awaké dhéwé kanggo ndeleng ing ngendi dalané: apa ing sing ora alamiah, utawa ing sing alamiah, utawa ing sing ngluwihi alam.

258. Pamanggih sing becik mung bisa ngakar ing ati lumantar sih rahmating Gusti; pamanggih sing ala mung nyedhaki manungsa kanggo nggodha lan nguji. Wong sing wis nyadari sepira ringkihé wis nggayuh kasampurnan andhap asor. Sih Gusti narik ati, nyurung supaya tansah matur nuwun tanpa kendhat. Gusti sabar ngadhepi kabèh kalemahan manungsa, nanging Panjenengané ora nampa wong sing tansah nggrundel, lan ora ninggalaké wong kuwi tanpa paugeran. Andhap asor luwih dhisik tinimbang sih rahmat; lan kesombongan luwih dhisik tinimbang paukuman. Wong sombong diidini tiba ing ngina marang Gusti; wong sing pamer bab kabecikané diidini tiba ing zinah; lan wong sing pamer bab kawicaksanané diidini tiba ing jebakan peteng saka kabodhoan.

259. Sapa waé sing nalika éling marang Gusti ngajèni saben wong, wong kuwi miturut pangayoman rahasia Gusti bakal éntuk pitulungan saka saben wong. Sapa waé sing mbela wong sing dizalimi bakal nemokake Gusti minangka panglima; sapa waé sing nyodorake tangan kanggo mbantu tanggane bakal nampa kekuwatan Gusti kanggo mbantu awake dhéwé. Sapa waé sing nuduh seduluré amarga cacaté bakal nemokake Gusti minangka penuduh. Sapa waé sing mbeneraké seduluré kanthi rahasia, iku nyembuhaké cacaté dhéwé; nanging sapa waé sing nuduh wong ing ngarepé akèh wong, malah nambah lara tatué dhéwé. Kanca sing nyalahaké kanthi rahasia iku dhokter sing wicaksana, nanging sing nyembuhaké ing ngarepé akèh wong iku wong sing ngina.

260. Gusti mulang kanthi katresnan, lan ora njupuk balas dendam (mugi Gusti kersa nylametake)! Panjenenganipun namung kepengin nyembuhake pasuryanipun piyambak, lan boten nyimpen nesu. Sapa wae sing nindakake kabecikan amarga ngarep ganjaran bakal cepet malih. Sanajan wong wis nyampurnakake awake dhewe ing urip iki kanthi ngupaya nyedhaki Gusti, kabèh iku isih ana ing mburi Panjenengané; nanging ing jaman sing bakal teka, Gusti bakal nampilake pasuryané marang wong-wong mau – sanajan ora persis kaya Panjenengané saktenané. Sanajan wong sing sholeh ing kéné nyilem jero ing pangrêmbag bab Gusti, padha mung ndeleng bayangan kaya ing pangilon, déné ing kana padha ndeleng prabawaning kasunyatan.

261. geni sing nyekel kayu garing angel dipadamake: lan yen kehangatan Gusti nyanthel ing ati wong sing wis ninggal donya, kobongané ora mati – malah kobong luwih kenceng tinimbang geni. Nalika kuwasa rasa salah mlebu ing anggota badan, pikiran lali marang kabèh watesan: lan pangeling marang Gusti, nalika nyekel panggonan jiwa, mbusak saka ati kabèh pangeling marang donya sing katon. Rasa jaman sing bakal teka ing donya iki kaya pulo cilik ing segara; lan sapa waé sing nyedhak marang iku ora bakal keseret ombak panglihatan jaman iki. Sang biarawan, nalika isih ndeleng perlu nerusake gawe ing urip iki, sedhih nalika mikir pisah saka badan; nanging nalika ing atine krasa manawa wektu wis dimanfaatake kanthi becik lan janji wis ditampa, dhèwèké kangen marang jaman sing bakal teka. Nalika sawijining pedagang ana ing segara, rasa wedi nyekel sakabehe jiwane, menawa ombak munggah nglawan dheweke lan pangarep-arep usahane bakal klelep; lan nalika sawijining biksu ana ing donya, rasa wedi nyekel uripe, menawa prahara munggah ing jerone atine lan pakaryane—sing wis dikerjakake wiwit enom nganti tuwa—bakal sirna.

262. Pelaut, nalika nglayar ing segara, ndeleng lintang-lintang lan mimpin prau miturut lintang-lintang mau nganti tekan pelabuhan; lan biksu ngadhepake pandangane marang pandonga, amarga iku ndadekake dheweke lurus lan nuntun lelampahane menyang pelabuhan sing saben jam dadi tujuan pandongan ing uripe. Wong renang sing wis telanjang nyemplung ing segara kanggo golek mutiara; lan biksu, sawise mbuwang kabeh bab donya, nglampahi uripe kanggo nemokake mutiara ing jerone atine—Yesus Kristus—lan nalika wis nemokake Panjenengané, dhèwèké ora ngupaya apa-apa maneh kajaba Panjenengané.

263. Iku mbebayani kanggo cah wadon supaya ana ing panggonan rame-rame lan ing antarané wong akèh, lan kanggo pikiran biksu supaya ngobrol karo akèh wong. Manuk, ing endi waé panggonané, tansah ngupaya supaya sarangé ana ing kono kanggo ngopeni anaké; lan biksu sing wicaksana buru-buru menyang panggonané kanggo ngasilaké wohing urip ing sajroning dhèwèké. Mega nutupi srengéngé; lan omongan sing kakehan ndadekake peteng jiwa sing wis wiwit padhang amarga renungan kanthi pandonga. Ana carita bab manuk sing diarani siren, yen sapa wae krungu swara alusé bakal kesengsem banget, nganti ngetutake manuk kuwi liwat ara-ara gersang, padha lali marang uripé dhéwé amarga éndahé swarane, banjur tiba lan mati. Mangkono uga karo jiwa. Nalika manisé swarga mudhun marang jiwa, banjur, kabawa swara manisé tembungé Gusti sing nyanthel ing pikiran, jiwa mau kabèh kabawa mèlu Gusti, nganti lali marang uripé ing badan; lan badané kabebasan saka hawa napsu, déné jiwane diunggahaké saka urip donya marang Gusti.

264. Wit, kajaba yèn dhisik ngeculaké godhong lawasé, ora bakal ngasilaké cabang anyar; lan wong biksu, nganti wis mbusak kabèh éling tumindak biyéné saka atiné, ora bakal ngasilaké woh anyar lan cabang anyar ing Kristus Yesus. Ing cangkang ing ngendi mutiara kabentuk, diandharake manawa ana percikan geni sing kawangun saka kilat, lan narik zat saka hawa; nganti wektu kuwi, iku mung tetep daging; lan atiné biksu, nganti nampa zat langit lumantar pikiran, karyané iku bab lumrah, lan dhèwèké ora nyimpen woh panglipur ing sajroning cangkangé dhéwé. Asu sing ngrasakake irungé dhéwé ngombe getihé dhéwé, lan amarga émané getihé dhéwé, ora ngrasakake cilaka sing ditindakake marang awaké dhéwé; lan biksu sing seneng ing kesia-siaan ngombe uripé dhéwé, lan amarga éman sing dirasakake sedhela, ora nyadari cilaka sing ditindakake marang awaké dhéwé.

265. Aja nyedhaki tembung-tembung sakramen sing ana ing Kitab Suci tanpa ndedonga lan tanpa njaluk pitulunganing Gusti, nanging kandhaa: 'Gusti, paringana dhumateng kula raos kakuatan ingkang kapacak ing ngripun'. Anggep pandonga minangka kunci marang makna sejati saka pangandika ing Kitab Suci. Nalika kowe kepengin nyedhaki Gusti kanthi atimu, sepisanan buktikna katresnanmu marang Panjenengané lumantar gaweyan fisik. Ing kéné ana wiwitaning urip – lan Gusti wis netepake iku dadi dhasar kasampurnan. Anggep kanggonan iku wiwitané pepetengé jiwa; lan kaya pepeteng siji nuntun marang pepeteng liyané, mangkono uga kumpul kanggo ngobrol. Yen sanajan omongan sing migunani, yen ora dikendhalèni, nuntun marang pepeteng, luwih-luwih omongan kosong. Jiwa dadi ora ana regané amarga akèh obrolan sing dawa.

266. Kesederhanaan lan paugeran sing wis ditemtokake ing cara urip nyinari pikiran lan nyegah kebingungan. Kebingungan pikiran sing muncul saka kacau (amarga ora ana paugeran sing tetep) ngundang pepeteng ing jiwa, lan pepeteng iki banjur nimbulake kebingungan luwih lanjut. Katentreman (ing ati) iku asil saka tertib sing becik, lan saka katentreman lair pepadhang; lan saka pepadhang lan katentreman, hawa seger sumunar ing pikiran.

267. Jiwa sing ngupaya kapentingan dhéwé kapotong saka kawicaksanan, déné jiwa sing welas asih bakal digawé wicaksana déning Roh. Kunci supaya ati bisa nampa karunia ilahi diparingake lumantar katresnan marang sesami, lan nalika ati dibebasake saka ikatan daging, lawang kawruh uga kabuka ing ngarepe. Endah lan pantes dipuji katresnan marang sesami, asal pangopènan sing digawa ora ngalihake kita saka katresnan marang Gusti!

268. Sepira nyenengake pacelathon karo sedulur rohani kita, asal kita bisa njaga pangibadah kita marang Gusti nalika nindakake kuwi! Apik yen kita nggatekake rembugan karo sedulur rohani kita, kanthi syarat ana katertiban, yaiku supaya ing sangisore alesan iki kita ora kelangan karya batin lan cara urip kita, uga ora komuni kita sing tanpa kendhat karo Gusti Allah. Sing kapindho bakal keganggu nalika wiwitané sing sepisanan; amarga pikiran ora cukup kanggo njaga loro paguneman sakaligus. Paguneman sing kakehan karo sedulur rohani uga bisa mbebayani; lan tumrap wong donya, mbebayani malah mung ndelok saka adoh; pancen, sanajan tanpa ndelok, mung swarane wae wis cukup kanggo ngganggu tentreming ati.

269. Kaya dene jiwa sacara kodrat luwih unggul tinimbang badan, mangkono uga badan rohani luwih unggul tinimbang badan jasmani. Nanging kaya dene pangriptaan badan sepisanan sadurunge diparingi

nyawa, mangkono uga pakaryan badan luwih dhisik tinimbang pakaryan rohani. Lan ora urip sing luhur, sing dijaga tanpa kendhat, sing dadi kekuwatan gedhe. Siji tetes banyu sing terus-terusan tiba, bisa nggerus watu paling atos. Nalika wayahe wong rohani ing jerone kowe arep tangi, kabungahan nggerak ing atimu, lan pikiranmu kabungkus rasa legi sing manggon ing atimu. Nanging nalika donya nyoba manèh munggah ing sajroning atimu, m , gejeré pikiran saya tambah ing sajroning atimu. Kanthi 'donya' aku tegesé napsu-napsu sing muncul saka gejeré pikiran. Nalika wis lair lan ngrembaka, napsu-napsu mau dadi dosa lan matèni manungsa. Kaya bocah ora lair tanpa ibu, mangkono hawa napsu ora lair tanpa maburé pikiran, lan nglakoni dosa ora kelakon tanpa dialog karo hawa napsu.

270. Yen sabar tuwuh ing sajroning atimu, iku pratandha manawa kowe wis nampa rahmat panglipur kanthi rahasia. Nalika atimu kapincut dening kabungahan pangarep-arepmu lan kabungahaning Gusti, awakmu ora ngrasakake sedhih, sanajan ringkih. Banjur awakmu bisa nampa beban kaping pindho tanpa ngurangi kekuwatanmu. Iki sing kelakon nalika nyawa mlebu ing kabungahan rohani kuwi. Yen kowe ngendhaleni ilatmu, Gusti bakal maringi kowe sih rahmat alus saka jeroning ati, supaya kowe bisa ndeleng nyawamu dhewe ing kono, lan kanthi mangkono mlebu ing kabungahan rohani. Sakwene wong wis miwiti upaya rohani kanggo Gusti Allah, sakwene iku atine nampa kawani ing pandongané; lan sakwene wong kegangu pikirané déning akèh bab, sakwene iku dhèwèké ora nampa pitulungan saka Gusti Allah.

271. *Pamanggih kapisan* sing, lumantar katresnané Gusti marang manungsa, mlebu ing sajroning manungsa lan nuntun nyawa marang gesang, *iku pamanggih sing* nancep ing *ati babagan takdir alam iki*. Pikiran iki kanthi alamiah banjur disusul rasa ora peduli marang donya; lan iki nandhani wiwitané saben dorongan becik ing manungsa sing nuntun marang urip. Kuwasa Ilahi iki, sing nyertai manungsa, sing ngedegake dhasar nalika kepéngin mbukak urip ing jerone. – Lan yèn sawijining wong ora mateni ing sajroning atiné pikiran sing wis kita omongaké mau amarga kuwatir donya lan omongan kosong, nanging malah ngopeni ing meneng, merenung kanthi jero, lan nyawisaké dhiri kanggo kuwi; mula kuwi bakal nuntun dhèwèké marang renungan sing jero banget sing ora ana sing bisa njlèntrèhaké nganggo tembung. Setan sengit marang pikiran iki, lan nyerang kanthi sakabehe kekuwatane kanggo ngilangi saka manungsa. Lan yèn bisa, dhèwèké bakal maringi kraton sak donya mung kanggo mbusak pikiran kaya ngono saka atiné wong liwat gangguan. Amarga sing licik iku ngerti yèn yèn pikiran iki manggon ing wong, atiné ora bakal manggon manèh ing donya ilusi iki, lan tipuané ora bakal bisa nyedhak dhèwèké.

272. *Tumindak sabanjure* yaiku nalika wong urip becik lan nyedhak marang pangalaman merenung lan nglakoni iku, nalika saka dhuwur dheweke nampa '*rahmat kanggo ngrasakake legane kawruh rohani*'. Wiwitan proses iki dumadi kaya mangkéné: sepisanan, wong diparingi kapastian babagan pangayomaning Gusti marang manungsa, padhang ing pikir amarga katresnané marang Sang Maha Sipta, lan sakaligus gumun marang tatanan makhluk berakal lan pangayomaning Gusti sing ageng marang makhluk mau. Saka titik iki, manisé Gusti lan kobongan katresnan marang Gusti diwiwiti ing jerone dhèwèké, murub ing atiné lan nglelepake hawa napsu jiwa lan badan. Katresnan iki, sing digandhengake karo ketekunan sing kuwat lan nurani sing resik, banjur wiwit kobong dumatikan – lan wong iku mabuk dening katresnan iki kaya mabuk anggur, lan atine kabawa dadi tawanan Gusti. Sakwene wong ngupaya urip luhur, ngendhaleni dhiri, lan nyawisake wektu kanggo maca lan ndedonga, sakwene kuwi kakuwatan iki diadegake lan saya kuwat ing jerone dhèwèké.

273. Aja padha kuciwa nalika kita nemokake awake dhewe ana ing kahanan pepeteng. Aku nyebut pepeteng tartamtu sing kadhangkala nyiksa jiwa, kaya ana ing antarané ombak; lan apa waé sing diwaca saka Kitab Suci utawa ditindakake saka ibadah, ing saben pakaryan sing digarap, pepeteng tansah ngetutake pepeteng. Wong kaya ngono ninggalake tugase, lan asring malah ora diparingi kesempatan kanggo nyedhaki. Wektu iki kebak putus asa lan wedi; pangarep-arep marang Gusti Allah lan panglipur saka pracaya marang Panjenengané kabèh dibuwang adoh déning jiwa – lan sakabèhé jiwa kebak sangsi lan wedi. Nanging Gusti ora ninggalaké jiwa ing kahanan kaya ngono suwé; malah, Panjenengané enggal maringi dalan metu (1 Kor. 10:13). Lan aku bakal nerangaké iki marang kowe lan maringi sawatara pitutur: yèn kowe ora duwé kekuwatan kanggo ngendhalèni awakmu lan tiba nyembah ing pandonga; banjur tutup sirahmu nganggo jubah lan turu nganti jam pepeteng iki kliwat kanggo kowe, nanging aja ninggalake selmu. Wong-wong sing kepengin urip kontemplatif, lan sing ngupaya panglipur iman ing lelampahané, paling kena godaan iki. Mula saka iku, jam iki paling nyiksa lan ngenteki wong-wong mau amarga pikirané sing bolak-balik; lan iki asring ditututi kanthi ngina, nalika kadhangkala wong diserang rasa ragu babagan Kebangkitan, lan bab-bab liya sing ora pantes diomongake. Wong-wong sing nindakake pagawean fisik pancen bébas saka godaan-godaan iki. Dheweke

kena kuciwa jinis liya, sing wis dingerteni kabèh, sing béda sipaté saka godaan-godaan iki lan sing padha. Begja sapa sing tahan iki tanpa metu saka lawang. Nanging perjuangan iki ora rampung mung sajrone sak jam; uga sih rahmat ora bali kanthi cepet lan ngakar ing jiwa, nanging alon-alon. Lan siji ngalahake sijiné: kadhang godaan, kadhang panglipur.

274. Wong sing keserang iri sing ora pantes ora bakal nate entuk tentreming ati; lan sapa wae sing adoh saka tentrem iku uga adoh saka kabungahan. Yen tentreming ati diarani kasehatan sing sampurna, lan iri sing ora pantes bertentangan karo tentrem iku, mula sapa wae sing nyimpen iri sing ala wis nandhang lara abot. Atiné kang kebak sedh , amarga prihatin marang kelemahan lan kakuwatan sing ora ana daya ing prakara jasmani, nggantèkaké kabèh prakara jasmani mau. Prakara jasmani tanpa sedh ing ati iku kaya awak tanpa nyawa. Wong sing sedhih ing atiné lan nglilani napsu kanthi bébas iku kaya wong sing lara badan, sing cangkemé kabuka kanggo panganan apa waé sing mbebayani, utawa kaya wong sing mung nduwé siji anak lanang – lan alon-alon matèni anaké nganggo tangané dhéwé.

275. Kasucian lan pacaran karo wanita iku kaya singa lan wedhus ing omah sing padha. Tumindak tanpa welas asih ing ngarsane Gusti iku kaya wong sing mateni anaké ing ngarsane bapaké. Kaya sak genggam pasir sing dibuwang ing segara iku ora ana gunane, mangkono uga dosa-dosa kabèh manungsa yèn dibandhingaké karo Pangayoman lan kawelasasihé Gusti. Lan kaya mata air sing akèh banyu ora bisa mampet merga sak genggam bledug, mangkono uga kawelasasihé Sang Panyipta ora bisa kalah déning kabèh ala tumindaké makhluk-Nya. Nglakoni dendam lan ndedonga iku kaya nyebar wiji ing segara lan ngarep-arep panèn. Kaya geni sing ora bisa ora munggah, ndedonga wong welas asih uga munggah menyang swarga. Kaya banyu mili mudhun ing lereng, mangkono uga rasa nesu mlebu ing atiné manungsa.

276. Ana andhap asor sing lair saka ajrih marang Gusti, ana andhap asor sing lair saka katresnan marang Gusti, lan ana andhap asor sing lair saka kabungahan. Sapa waé sing andhap asor amarga ajrih marang Gusti mesthi diancani saben wektu déning kaluhuran ing saben anggotané, tertibé pancaindra, lan manah sing remuk. Kumpulane wong andhap asor dikasihi Gusti, kaya pasamuhan para Serafim. Awak sing suci luwih mulya ing ngarsane Gusti tinimbang kurban sing murni. Loro kabecikan iki—andhap asor lan kasucian—nyiyapake ing jiwa sawijining janji pertunangan kanggo Tritunggal Agung.

277. Jaga atimu, nanging ora kaya kowe nggatekake pandanganmu; amarga prahara batin, tanpa mangu-mangu, luwih gampang diatasi tinimbang prahara saka njaba. Aja pracaya, sedulur, manawa pikiran batin bisa dikendhaleni tanpa nglebokake awak ing kahanan sing becik lan tertib. Wedi marang kabiasaan luwih saka wedi marang mungsuh. Sapa sing ngopeni kabiasaan ing jeroné awake kaya wong sing maringi panganan marang geni. Yen sawijining kabiasaan nuntut soko sepisan, lan tuntutane ora kacukupi, kowe bakal nemokake kabiasaan kuwi ringkih ing wektu sabanjuré. Nanging yen kowe nyerah marang kersané sepisan, kowe bakal nemokake kabiasaan kuwi nyerang kowe kanthi kekuwatan sing luwih gedhé kaping pindho.

278. Aja gawe kanca karo sapa waé sing seneng ngguyu lan seneng pamer marang wong liya; merga kuwi bakal mulang kowe kabiasaan nglumpuk ing kesia-siaan. Nalika ana wong sing miwiti ngomong ala marang seduluré ing ngarepmu, teduhna pandanganmu. Sakwise kowe nindakake kuwi, kowe bakal katon wicaksana ing ngarepé Gusti lan ing ngarepé wong-wong mau. Yen kowe maringi marang wong kang butuh, tulung pasuryanmu sumringah luwih dhisik tinimbang paringmu, lan nglipur sedhihé nganggo tembung sing manis. Nalika kowe nindakake kuwi, kabecikanmu bakal luwih ajiné ing pikirane tinimbang paring sing ngluwihi kabutuhane. Ing kabèh pakaryanmu, panggonan dhiri lan nurani sing resik muga-muga luwih dhisik; amarga tanpa kuwi, saben pakaryanmu bakal sia-sia ing ngarsané Gusti.

279. Ayo padha nganiaya kowe, nanging aja mbales nganiaya; ayo padha nyalib kowe, nanging aja mbales nyalib; ayo padha nindhes kowe, nanging aja nindhes mbales; ayo padha ngina kowe, nanging aja mbales ngina. Maju menyang pangadilan dudu dalan urip Kristen; malah ora ana pratandha bab iki ing piwulang Kristus. Senengna karo wong sing seneng, lan nangisna karo wong sing nangis; amarga iki pratandha kasucian. Sungsangna karo wong sing nandhang sangsara; netesna luh kanggo wong sing dosa; senengna karo wong sing tobat. Ramahna marang kabèh wong, nanging tetep piyambakan ing pikiranmu.

280. Aja ngukum utawa ngina sapa waé, sanajan wong sing uripé paling sengsara. Sebarake busanamu marang wong sing tiba lan tutupi dhèwèké. Elinga yèn mulané kita ora kena ninggal ambang sel kita, supaya kita tetep ora ngerti tumindak ala manungsa; lan banjur, ing kabodhoan pikiran kita, kita bakal ndeleng kabèh wong minangka suci lan becik. Yèn kowe ora bisa kerja nganggo badanmu, paling ora sedhih ing pikiranmu. Yen kowe ora bisa puasa rong dina, puasana paling ora nganti sonten; nanging yen kowe malah ora bisa puasa nganti sonten, waspadha marang keserakahan mangan. Yen kowe dudu panyebar tentrem, paling ora aja dadi

panyulut prahara. Yen kowe ora bisa menengake wong sing ngremehake kancamu, paling ora aja nganti melu rembugan karo dheweke.

281. Sumurupna menawa yen geni metu saka kowe lan ngobong wong liya, Gusti Allah bakal nuntut kowe tumrap nyawa-nyawa sing kobong dening geni kowe. Lan yen kowe ora nyulut geni iku dhewe, nanging sarujuk karo wong sing nyulut lan ngrasakake seneng, kowe bakal diitung dadi kanca tumindaké nalika paukuman. Ing kabèh dalan sing dilakoni manungsa ing donya iki, ora ana tentrem nganti padha ngalih marang pangarep-arep marang Gusti. Atiné ora nemu pangaso saka pakaryan lan cobaan nganti pangarep-arep mlebu ing kana, marasaké, lan ngucuraké kabungahan. Bab iki sing diucapake dening Sang Mulya: *'Mau lakonana marang Aku, kowe kabeh sing padha ngupaya lan abot bebanmu, lan Aku bakal maringi kowe ketenangan'* (Matéus 11:28). Cahyaning pikiran nglairake pracaya; pracaya nglairake panglipur pangarep-arep; lan pangarep-arep, sabanjure, nguatake manah.

282. Putraning Allah nandhang salib; mulane kita wong dosa kanthi wani nyandhak pangarep-arep marang pangapuran. Sedhih ing manah cukup kanggo nggantèkaké kabèh pakaryan badan. St. Gregorius ngendika: 'Dheweke iku candhi sih-rahmat sing nyawiji karo Allah – lan tansah kapenuhan pikiran bab paugerané.' Bapa Basilius ingkang kasampurnan ngendika: 'Donga ingkang tanpa kendhat ngasilake ing atin pikiran ingkang cetha babagan Gusti; lan nalika kita netepake pangeling dhumateng Gusti ing jeroning diri kita, Gusti piyambak ingkang manggon ing jeroning kita.' Mangkono kita dados candhi Gusti. Manah ingkang remuk dados panyedhiyaan kanggé tentrem ing Gusti.

283. Apa sing kita entuk nalika wektu nganggur iku sing ndadekake kita isin nalika ndedonga. Kesadaran mbantu wong luwih saka gaweyan; dene panyimpangan pikiran (pikiran sing ngumbara) ngrusak wong luwih saka (istirahat) jasmani. Perselisihan ing kulawarga muncul saka istirahat lan ngganggu wong, nanging dheweke duwe daya kanggo mungkasi. Amarga nalika wong nyerahake pangaso lan bali menyang pakaryane, perselisihan-perselisihan kuwi sirna saka awake dhewe. Nanging apa sing disebabake kurangé pangendalian dhiri ora padha karo apa sing disebabake pangaso. Nalika wong tetep ana ing jeroning wewengkon kamardikané dhéwé nalika ngaso, dhèwèké bisa bali lan ngatur awake dhewe manut aturan sing wis ditemtokake; amarga dhèwèké isih ana ing jeroning wewengkon kamardikané dhéwé. Nanging kanthi maringi idin marang dhèwèké (kanggo pikiran sing nyenengake), dhèwèké metu saka wewengkon kamardikané. Yen sawijining wong durung nilar pangamatan dhiri kanthi tuntas, dhèwèké ora bakal dipaksa lan tanpa kersa tundhuk marang apa sing ora maringi tentrem.

284. Heh manungsa, aja maringi kabebasan marang salah siji indramu, supaya kowe ora tekan titik ing ngendi bali menyang kabebasan dadi mokal. Kelesan mung ngrusak wong enom, dene kesenangan ngrusak wong tuwa lan wong sing wis sampurna. Wong-wong sing amarga kelesan tiba ing pikiran ala bisa bali marang pangamatan dhiri lan mbalekake urip mulya. Nanging wong-wong sing amarga semangat tumindak kakehan nglirwakake pangamatan dhiri bakal dadi tawanan saka urip mulya menyang urip pesta pora.

285. Kita ora kena mung sedhih nalika digoda kanggo nindakake apa-apa, nanging luwih-luwih nalika kita dadi kebak kekerasan ing bab iku; amarga godaan asring nyerang sanajan wong sing sampurna, dene dadi kebak kekerasan ing godaan iku padha karo pepetengé jiwa sakabehe. Sedhih sing kita rasakaké amarga godaan mau diétungaké marang kita déning sih-rahmat minangka gantiné tumindak sing murni. Sapa waé sing, kanthi pangarep-arep tobat, sengaja nyerah marang godaan kaping pindho, tumindak kanthi licik marang Gusti; pati nyerang tanpa disangka, lan dhèwèké ora tekan wektu sing dikarepake kanggo nindakake kabecikan.

286. Sapa waé sing wis maringi kabebasan marang indrané uga wis maringi kabebasan marang atiné: amarga pakaryané ati dadi iketan kanggo indra njaba. Yen ana wong sing nglakoni upaya iki kanthi wicaksana, iku bakal katon saka telung ciri: yaiku, dheweke ora kabungkus dening kesenangan badan, ora kecemplung ing keserakahan mangan, lan ora ngidini awake gampang nesu. Yen telung iku ana, ora ana tatanan batin sing sejati, sanajan penampilan njaba katon tanpa cela. Ngremehake awak kanthi wicaksana nglairake pisah saka kabèh bab, ngremehake katentreman, lan ora peduli marang katresnan manungsa. Yen ana sing kanthi kersa lan kabungahan nampa rugi demi Gusti, mula atiné resik. Sapa waé sing ora ndelok kanthi seneng marang wong-wong sing ngajeni dhèwèké, lan ora nesu marang wong-wong sing ngremehké dhèwèké, dhèwèké wis mati tumrap donya ing urip iki.

287. Aja nyimpen kebencian marang wong sing dosa; amarga kita kabeh bakal tanggung jawab. Yen kowe mbela dhèwèké kanggo Allah, nangisna dhèwèké. Lan kenapa kowe kudu mbenci dhèwèké? Bencila dosané, lan ndongakna dhèwèké, supaya kowe bisa kaya Kristus, sing ora nesu marang wong sing dosa,

nanging ndonga kanggo wong-wong mau. Dadi pangkotbah kabecikaning Gusti; awit Gusti ngatur kowe, sanadyan kowe ora pantes; awit kowe nduwé utang akèh marang Panjenengané, nanging paukumané ora katon marang kowe, lan amarga pakaryan cilik sing wis kowe lakoni, Panjenengané maringi ganjaran gedhé marang kowe.

288. Wedi marang Gusti amarga katresnan marang Panjenengané, lan ora amarga jeneng nggegirisi sing digandhengake karo Panjenengané. Tresna marang Panjenengané kaya kowe kawajiban tresna marang Panjenengané—ora amarga apa sing bakal diwènèhaké marang kowe ing mangsa ngarep, nanging amarga apa sing wis kita tanpa saiki, lan amarga donya iki siji-sijiné sing wis digawé Panjenengané kanggo kita. Sapa sing nyakinke Panjenengané ing wiwitan supaya nggawé kita ana? Sapa sing nyuwunake kita nalika kita ora kelingan Panjenengané? Nalika kita durung ana, sapa sing maringi urip marang badan kita iki? Saka ngendi pikiran kawruh iku nancep ing bumi? Apa kabecikan tanpa wates sing mulihake sipat dosa kita marang urip anyar! Ayo, kowe sing nduwé akal sing waras, padha gumun. Sapa sing nduwé pikiran sing wicaksana lan nggumunake, sing bakal kanthi gumun muji rahmaté Pangripta kita kaya sing pantes?

289. Saka sepira wong ngremehake donya lan semangat ajrih marang Gusti, saka sepira uga Pangayomaning Gusti nyedhak marang wong iku – lan ing sepi wong iku ngrasakake pitulungan saka Pangayomaning Gusti, lan pikiran sing resik diparingi marang wong iku supaya bisa mangerteni. Yen ana wong kanthi sukarela nyegahake awake dhéwé saka kabecikan donya, nganti pira wong iku kapisahake saka kabecikan mau, nganti pira uga welas asihé Gusti nyedhak lan katresnané Gusti marang manungsa nyangga dhèwèké. Bab jiwa-jiwa sing durung cukup kuwat kanggo nggayuh urip sejati liwat panyingkiran sukarela saka kabèh bab, Gusti nuntun mau marang kabecikan lumantar sangsara sing ora dikarepake, kaya sing katon ing kasus wong mlarat Lazarus. Gusti Allah cedhak karo manah sing sedhih saka wong sing nyuwun marang Panjenengané ing wektu kasangsaran. Sanadyan kadhangkala Panjenengané maringi kita kekurangan jasmani lan sangsara liyané, Gusti Allah paring katresnan ageng marang jiwa sing nandhang sangsara, miturut aboté sangsara mau.

290. Nalika kangen marang katresnané Kristus ora nguwasani atimu nganti saka kabungahan ing Kristus kowe tetep tanpa rasa ing kabèh sangsara, mangka mangertèna yèn donya manggon ing atimu luwih akèh tinimbang Kristus. Nalika lara, mlarat, kesel badan, utawa wedi marang kasehatan badan ngganggu pikiranmu nganti ngalihake kowe saka kabungahan pangarep-arepmu lan saka kepinginanmu nyenengake Gusti; mangertia menawa sing urip ing jeromu iku badanmu, dudu Kristus. Kanggo nyederhanakake: apa wae sing nguwasani kabeh liyane ing jerone kowe, iku sing urip ing jerone kowe. Yen kowe ora kekurangan apa-apa sing kowe butuhake, lan awakmu waras, lan kowe ora wedi apa-apa sing ala—lan senadyan mangkono kowe kandha yen kowe bisa mlaku murni marang Kristus—mangkono mangertia yen kowe lara ing pikiran lan ora ngrasakake kamulyaning Gusti.

291. Supaya kowe ora ngomong manawa durung ana wong sing pikirane pancen mungguh ngluwihi ringkih nalika badané diremuk godaan lan sedhih, lan ing ngendi sedhih ing pikirané dikalahaké déning katresnan marang Kristus, – Aku bakal ngélingaké kowé marang para martir, lan delengen kepiyé ketekunané, sing dikuatké déning kakuwatan katresnané Kristus, ngungkuli sedhih gedhé lan lara badan. Lan ora mung wong-wong mau sing nampilaké keteguhan kaya ngono; ana para filsuf, wong-wong pagan sing ora ngerti Gusti Allah sing sejati, sing nampilaké kekuwatan lan kawani sing nggumunaké. Salah sijine nggawe aturan kanggo meneng bae – lan ora goyah saka tekade, sanajan bebaya pati cetha. Liyane nahan sakabehe hawa napsu alamiah; ana sing nampa fitnah kanthi gampang; ana sing nahan lara kejem tanpa sedhih; lan ana uga sing nuduhake sabar ing sedhih lan musibah gedhe. Yen wong-wong mau tahan nglakoni iki mung kanggo kamulyan lan pangarep-arep sing kosong, apa kita para biksu, sing diundang kanggo sesambungan karo Gusti Allah, ora kudu tahan luwih abot maneh?

Jilid III

Kandhapan

Iki jilid katelu saka edisi basa Rusia *Dobrotolubie*. Kajaba sawetara artikel sing ana ing kene dijupuk saka *Dobrotolubie* basa Yunani. Tambahan siji-sijine yaiku paguneman karo Abba Zosima, sing nuntun

Santa Maria saka Mesir, lan wacana asketik saka tulisan-tulisan Santo Maksimus Sang Pengakuan. Kabeh iki ditindakake miturut urutan ing ngisor iki:

1. Traktat monastik ing satus bab déning Diadochus sing Kaberkahan, Uskup Photiki, sing diwiwiti kanthi sepuluh definisi babagan tingkat paling dhuwur saka kabecikan utama.
2. Sang Mulya Yohanes saka Karpathos – satus bab – panglipur lan pangajab.
3. Wulang Abba Zosima.
4. Santo Maksimus Sang Pengakuan – a) Wacana bab Asketisisme, ing wangun pitakon lan jawaban.
- b) Patang atus bab – bab katresnan. c) Bab-bab spekulatif lan praktis, dipilih saka pitung atus bab.
5. Sing Mulya Phalassius: patang atus bab – bab katresnan, pangendalian dhiri, lan gesang rohani.
6. St Theodorus, Uskup Edessa – 100 bab pangajaran.
7. Miturut Theodore liyane – sawijining wacana pangajaran lan kontemplatif.
8. Carita Abba Philemon sing paling migunani.
9. Sing Mulya Theognostus – babagan urip aktif lan kontemplatif, 75 bab.
10. Sing Mulya Philotheus saka Sinai: 40 bab babagan kasadaran.
11. Saka Sepuh Elijah – Taman Kembang. *Cathetan panyunting kanggo versi HTML (2005)* Teks utama saka jilid kapindho nganti kaping lima ***Dobrotolyubie*** wis disunting supaya cocog karo ejaan lan pangucapan basa Rusia modern. Kutipan saka Kitab Suci tetep ora diowahi. Yen perlu, maknane bisa dijlentrehake kanthi ngacu marang edisi basa Rusia modhèrn saka Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar. Bedane ejaan tembung 'mip' (masyarakat, kadhangkala – jagad raya sing diciptakaké sakabèhé), 'мир' (katentreman, tertib, rukun, harmoni) lan 'μυπο' (campuran wangi kanggo ngurabi suci) uga tetep ora diowahi.

Diadokhos sing pinaringan berkah, Uskup Photiki ing Illyria Epirus

Crita cekak babagan piyambakipun

Ora ana sing dingerteni babagan asal-usul lan urip awal St. Diadochus sadurunge dadi uskup. Nanging sajrone masa uskupé, dhèwèké misuwur amarga uripé sing suci lan piwulangé sing wicaksana. Victor, Uskup Utica ing Afrika, ing prakata buku **History of the Persecutions by the Vandals** (Migne, **Patrol. Lat. vol. 58*), sing ditulis watara taun 490, nyebut dhéwé minangka muridé, ngajèni dhèwèké kanthi gelar iki lan nambahaké yèn 'Diadochus sing kabegjan iki pantes dipuji kanthi kabèh jinis pujian, amarga dhèwèké wis ninggalaké akèh karya babagan doktrin ortodoks lan urip Kristen.'" – Saka iki kudu disimpulake manawa dheweke mekar ing separo kapindho abad kaping 5, lan bisa uga seda ora suwe sadurunge pungkasan abad kasebut, kaya sing bisa ditebak saka kasunyatan manawa tandha tangane uga katon ing surat para Uskup Epirus marang Kaisar Leo (457–473). Rincian liyane babagan uripe ora dikenal. Saka tulisan-tulisane, sing wis dingerteni nganti saiki yaiku: (a) loro pidato – siji babagan Pangungghahan Gusti, kang nerangake doktrin ortodoks babagan Inkarnasi Sabda Gusti, lan siji maneh nglawan para Arian; (b) 100 bab babagan urip asketik, kanthi 10 pandhuan pambuka babagan wates pungkasan kasampurnan ing kabecikan utama. Sofronius, Patriark Yerusalem, nyebut kutipan saka tulisan-tulisan iki ing surat edarane nglawan Monophysite (Bibliografi Photius – no. 231); St. Maksimus Pengakuan uga nyebut dhèwèké luwih saka sapisan. Bab-bab babagan asketisisme sing wis kalebu ing kumpulan kita, Photius sing pinaringan berkah menehi komentar kaya ing ngisor iki: "Karya iki (yaiku 100 bab) banget migunani kanggo wong-wong sing nindakake praktik asketis, lan kanggo wong-wong sing, liwat praktik suwé, wis nguwasani kaprigelan ing tumindak sing nuntun marang kasampurnan, ora ana sing samar; amarga ing kahanan kaya ngono, kawruh sing dipikolehi liwat pengalaman kanthi gampang mèlu sawisé piwulang sing kacathet ing teks." Para penyusun edisi Yunani **Dobrotolubie**, ing pratélan karya iki, nyatakake: 'manawa Bapa Suci kita Diadochus iku wong sing wicaksana ing tumindak lan padhang ing pangrénungan; iki bisa dingertèni déning sapa waé sing kepéngin sinau saka karya iki, sing teka marang kita kanthi utuh lan sing digawé kanthi éndah, nyedhot kawicaksanan rohani saka pengalamané sing wis suwé lan saka pangajab ilahi ing atiné. Dheweke mbagi dadi satus bab, kanthi tiliti mbukak misteri paling jero saka kabecikan sing dipuja iki, lan nggawé sugih kanthi kutipan asring saka Kitab Suci lan renungan pikiran sing padhang amarga iman. Bisa diomongake manawa ing karya iki piyambakipun sampun ninggalaké dumateng sedaya ingkang ngetutaké piyambakipun—para askétis lan para Bapa ingkang nggawa Gusti—piwulang tuladha babagan pangendalian dhiri ingkang suci, saha kabecikan liya

sedaya. Amarga sampeyan bakal nemokake manawa akèh saka wong-wong mau nggunakake bab-bab iki minangka pandhuan paling dipercaya marang kabeneran, lan nyantumaké tembung-tembungé persis saka bab-bab iki ing tulisan-tulisané babagan kesederhanaan. Iki ditindakake miturut Konsili sing dianakake nalika jaman pamaréntahan Andronikos Palaiologos, déning Gregorius lan Simeon saka Tesalonika, Gregorius saka Sinai, Kanjeng Sang Kinasucen Callistus, lan akèh liyané, kanthi mangkono padha maringi kasaksian marang sipat ajarané sing tanpa cela. Gereja Suci ngormati kenangan St. Diadochus, bebarengan karo kabèh Para Kudus sing sumunar lumantar pakaryan asketiké, ing Setu Keju. Ing ibadah dina iki, ing ode kapindho, dinyanyèkaké: 'Aku nyanyi babagan Diadochus, bebarengan karo Eustathius lan Juvenal, para Bapa sing paling kinormatan.'

Panjelasané Diadochus sing kabegjan babagan wates pungkasan utawa puncak kasampurnan ing kabecikan utama

1. Wates, utawa pucuk kasampurnan ing iman yaiku nyilemé pikiran kanthi tanpa napsu ing Gusti Allah.
2. Wates pangarep-arep yaiku pikirane sing ngadhep marang berkah sing bakal ditampa.
3. Wates sabar yaiku ajeg ing sabar, nganggèp sing ora katon kaya katon ing mripat atiné.
4. Wates saka ora ngidam duwé iku kepéngin ora nduwé, kaya wong liya kepéngin nduwé.
5. Puncak pangerten yaiku ora nyadari awaké dhéwé nalika ana ing ekstasi (utawa pangabdian total) marang Gusti.
6. Wates kerendahan ati yaiku tekad sing teguh kanggo lali marang kabecikan sing wis ditindakake dhéwé.
7. Wates saka ora nesu yaiku kepinginan gedhe supaya ora nesu.
8. Wates kasucian yaiku raos sing tansah nyambung karo Gusti.
9. Wates katresnan yaiku ngembangaké watak ramah marang wong sing ngina lan ngremehake awake dhéwé.
10. Puncak pangowahan sing sampurna ing raos manis nyicipi Gusti yaiku nganggèp sedhik pati minangka kabungahan.

Risalah Spiritual, kapérang dadi satus babagan praktik aktif, kebak kawruh spiritual lan wicaksana

1. Bab telung kabecikan sing, kaya pamimpin, kudu mimpin pamikiran rohani.⁷⁸

Mugi iman, pangarep-arep, lan katresnan—lan ingkang paling utama katresnan—mimpin ing pangramean rohani, sedulur; awit loro mau (iman lan pangarep-arep) mung mulang kita supaya ngremehake kabecikan sing katon, dene katresnan nyawiji nyawa karo Gusti lumantar kabecikan, nyakup ingkang Ora Katon kanthi pangrasa rohani.

2. Nalika lan kepiye sawijining wong dadi becik.

Miturut kodrat, mung ana siji Gusti Allah sing becik. Nanging manungsa uga dadi becik lumantar upaya sing semangat kanggo ngembangake watak becik, diowahi saka apa sing dudu sipaté miturut kodrat dadi apa sing sejatine becik, déning Panjenengané sing sejatine becik, nalika nyawa, lumantar upaya sing semangat kanggo kabecikan, dadi siji banget karo Gusti Allah kaya sing dikarepake lan digoleki kanthi aktif nganggo kabèh kekuwatané; awit ana pangandika: '*Kowe padha becik lan welas asih, kaya Rama kowe ing swarga sing becik lan welas asih*' (Lukas 6:36; Matius 5:48).

3. Nalika lan kepiye dosa diwiwiti.

Ora ana ala ing alam, lan ora ana siji wae sing ala miturut kodraté: awit Gusti ora nate nyipta apa-apa sing ala. Nanging nalika ana wong, lumantar kepinginan atiné, ngenalaké gambaran ala marang dhiri dhéwé, mula sanadyan ala kuwi ora ana ing alam, wiwit ana ing wangun sing dikarepake déning wong kuwi. Mulane, nalika tansah lan kanthi tekun éling marang Gusti, manungsa aja ngetutaké bisikan kabiasaan tumuju marang sing ala; awit kabecikan sing ana ing alam luwih kuwasa tinimbang kabecikan ala sing mlebu ing alam saka njaba lumantar kabiasaan – amarga sing sepisanan wis ana, déné sing kapindho ora ana, kajaba nalika digawé.

4. Kapan lan kepiye kita bisa nggayuh dadi ing gambaré Gusti Allah?

⁷⁸ Judhul-judhul iki ora ana ing teks Yunani. Iku digawé déning penerjemah Latin. Amarga pracaya yèn kuwi bakal banget mbantu ing mangertèni lan ngapalaké piwulang wicaksanaé St. Diadochus, kita nyilih saka dhèwèké (Patrologia Graeca, Migne, vol. 65).

Kita kabeh manungsa sing diciptakaké miturut gambaré Gusti; nanging dadi miturut rupa Gusti iku hak istimewa mung kanggo wong-wong sing, amarga katresnan gedhé, wis nyerahaké kamardikané marang Gusti. Amarga nalika kita ora dadi tuwané dhéwé, nalika kita nolak kapentingané dhéwé, kita banjur dadi kaya Panjenengané sing, lumantar katresnané, wis ngrekoniliasi kita marang Panjenengané; – sawijining kahanan sing ora ana siji waé sing bisa nggayuh kajaba yèn padha nyakinke atiné supaya ora kabawa godhongan urip sing puas dhéwé lan seneng nyukupi napsu.

5. *Kepiye carane njamin manawa karsa tansah siyaga mung kanggo kabecikan.*

Panguasaan dhiri iku karsa bébas saka jiwa rasional, sing kanthi gampang ngupaya apa waé sing dikarepake. Kita bakal nduwé karsa bébas kaya ngono sing siap mung kanggo kabecikan yèn kita tansah mbusak saben pikiran ala nganggo pikiran sing apik.

6. *Apa iku padhang ing pandelengan sejati,*

lan apa sing ndadekake pikiran bisa migunakake cahya iki.

Cahya saka kawruh sejati iku kemampuan kanggo mbedakake kanthi ora salah antarane becik lan ala. Lan banjur (yaiku nalika pamikiran kaya ngono ana lan urip diatur manut iku) dalan sing lurus, sing ngangkat pikiran marang srengéngé kabeneran, Gusti Allah, nuntun menyang pencerahan intelektual tanpa wates – kaya wong sing kanthi wani (iman lan pangarep-arep) pungkasané nggayuh siji katresnan. Sing bener kudu direbut maneh saka tangan wong-wong sing ngina lan nginjak-injak, kanthi semangat tanpa nesu; amarga semangat kesalehan ora menang liwat kebencian (nesu), nanging liwat teguran lan ajakan sing kebak katresnan.

7. *Bab apa sing digawa tembung rohani – lan babagan carane*

kados pundi gerak katresnan ndadekake wicara babagan Gusti Allah dados gampil lan kathah.

Tembung rohani nancepake kapitadosan sing nyukupi ing akal; amarga tembung iku asalé saka Gusti lumantar tumindak katresnan. Napa, mula, pikiran kita obah tanpa susah lan tanpa beban ing ombak pamikiran teologi, tanpa ngalami kekurangan pikiran padhang sing nyeri lan nglarani? Ing kahanan iki, pikiran mabur bebas ing renungan sing jembar, nganti tekan sepira tumindak katresnan kepéngin. Pancen becik – nalika ngomong bab Gusti – tansah ngarep-arep kanthi iman marang pencerahaning pikiran sing digawé déning katresnan; awit ora ana sing luwih cilik tinimbang pikiran nalika, tanpa Gusti, nyoba filsafat bab Gusti.

8. *Nalika pantes miwiti pacelathon babagan prakara ilahi.*

Kaya wong sing durung padhang ing roh ora pantes mlebu ing renungan rohani, mangkono uga wong sing wis padhang banget amarga sih rahmaté Roh Suci ora pantes mlebu ing rembugan bab kaya ngono: awit ing kasus kapisan, kurangé pamikiran sing padhang nutupi pikiran ing pepetengé kabodhoan, déné ing kasus kapindho, akèh pamikiran kuwi nyegah wong saka ngomong, amarga nalika kuwi jiwa, sing kasengsem ing katresnané Gusti, kepéngin nikmati kamulyané Gusti kanthi meneng; Mula saka iku, wong kudu melu ing pangandika ilahi (obrolan babagan Gusti Allah) nalika katon derau rohani sing sedheng; awit kasimbangan kaya ngono maringi jiwa sawijining gambaran tembung-tembung mulya (sing kanthi pas lan cetha nggambaraké kasunyatan rohani sing ora katon), nalika ing wektu sing padha pencerahan rohani sing diarep-arep nyukupi iman wong sing ngandika, supaya guru dadi sing sepisanan ngrasakké wohing kawruh, sing mili saka katresnan. *'Tukang gawe pantes nampa bagéané saka asil panèn dhisik'* (2 Tim. 2:6).

9. *Bab karunia kawruh lan karunia kabijaksanaan,*

kaya carane saben-saben padha padhangake, lan carane padha dipikolehi.

Roh Suci iku sumbering kawicaksanan lan kawruh, kaya déné Panjenengané uga sumber kabèh peparing ilahi; nanging saben peparing iki, kaya peparing liyané, nduwèni cara pakaryan (energi) dhéwé sing béda. Mulané Rasul maringi kasaksian yèn marang siji wong diparingi kawicaksanan, lan marang wong liya diparingi wahyu (1 Kor. 12:8). Wawasan nyawijiake nyawa karo Gusti kanthi cara sing dialami (nyata), nanging ora maringi inspirasi marang nyawa kanggo melu rembugan babagan iki utawa bab spiritual liyane; mulane sawetara wong sing nglakoni urip kontemplatif kanthi kawicaksanan, sanadyan padhang ing pamanggihipun, ora wani mlebu rembugan babagan babagan ilahi. Nanging kawicaksanan, yen diparingi marang sapa wae bebarengan karo kawruh sing asalé saka ajrih marang Gusti (sing arang banget), bakal mbukak kanthi katresnan pangaruh (energi) paling jero saka panglihatan; amarga panglihatan biasané maringi padhang lumantar pangaruh batin, déné kawicaksanan lumantar tembung. Kabeh mau digayuh kaya mangkene: kawruh kawangun lumantar pandonga lan meneng jero ing sajroning tentrem tanpa wates; dene kabijaksanaan digayuh lumantar sinau andhap asor marang sabda Sang Roh, lan ing ndhuwur kabeh lumantar sih rahmaté Gusti sing maringi kabèh.

10. *Nalika jiwa lagi resah, wong kudu meneng;*

lan nalika tentrem, wong kudu ngobrol,
sabanjure nahan pikiran kanthi andhap asor.

Nalika jiwa kagugah déning nesu marang hawa napsu, kudu nyadari yèn wektu kuwi wayahe meneng, amarga iku jam perang. Nanging nalika weruh yèn geger kuwi wis surut, apa liwat pandonga utawa sedekah, mula pasrahna marang dorongan katresnan kanggo ngucapaké tembung ilahi, nalika nahan swiwi pikiran nganggo ikatan andhap asor; awit menawa ora ngendhegake dhiri kanthi ngendhekaké manah, ora bakal bisa ngucapaké kamulyaning Gusti kanthi pantes.

11. *Sabda rohani ora nuntun marang kesombongan,*

dene tembung kawicaksanan donya malah nuntun marang kesombongan.

Napa mangkono? Sabab sabda rohani njaga nyawa supaya ora kagoda dening kesombongan; amarga ngisi saben sisihé karo rasa kamulyan pepadhang rohani, sabda iku njamin yèn nyawa ora butuh pakurmatan manungsa. Mula saka iku uga njaga pikiran supaya ora kebak pikiran sia-sia kapan waé, malah nyemplungaké sakabehé ing katresnan marang Gusti Allah. Nanging, tembung kawicaksanan donya tansah ngajak manungsa marang katresnan marang kamulyan; amarga iku ora bisa ngidini wong ngrasakake lumantar panca indréne kabecikan sing asalé saka iku (sing bakal maremaké manah), lan malah maringi marang para penganuté katresnan marang pujian manungsa, amarga iku dhéwé minangka ciptaan wong-wong sing sombong. Kita dhéwé ora bakal gagal ngenali sipat iki saka Sabda rohani Gusti Allah yèn kita ngentekaké wektu nalika ora perlu ngomong kanggo éling marang Gusti kanthi anget, ing meneng tanpa beban.

12. *Bab katresnan marang awake dhewe lan katresnan marang Gusti –*

lan apa sing dadi ciri wong sing tresna marang awake dhewe lan wong sing tresna marang Gusti.

Wong sing tresna marang awake dhewe ora bisa tresna marang Gusti; nanging wong sing ora tresna marang awake dhewe amarga kakehan katresnané Gusti sing nglimputi, mung dhèwèké sing sejati tresna marang Gusti. Wong kaya ngono ora tau ngupaya kamulyané dhéwé, nanging tansah ngupaya mung kamulyané Gusti. Kaya déné wong sing tresna marang dhiri dhéwé sacara alamiah ngupaya kamulyané dhéwé, mangkono uga wong sing tresna marang Gusti sacara alamiah ngupaya lan tresna marang kamulyané Sang Panyipta. Ciri khasé jiwa sing tresna marang Gusti, kang kapenuhan roh Gusti, yaiku ngupaya kamulyané Gusti piyambak ing netepi kabèh dhawuh, déné tumrap dhiri dhéwé seneng ing andhap asor. Amarga kamulyan iku pantes tumrap Gusti Allah, amarga agungé, dene andhap asor pantes tumrap manungsa, supaya lumantar iku kita bisa dadi siji karo Gusti Allah: amarga yèn kita uga kepéngin nindakake iki, mula, manut tuladha Sang Yohanes Pembaptis, kabungahan ing kamulyané Gusti, kita bakal tansah kandha: '*Panjenengané kudu saya mundhak, nanging kita kudu saya suda*' (Yohanes 3:30).

13. *Nalika lan kenapa iki kelakon*

supaya wong katon marang awake dhewe ora tresna marang Gusti,

kaya-kaya padha ora tresna marang Gusti, padahal sejatine padha tresna banget marang Gusti.

Aku weruh sawijining wong sing tansah sedhik lan nangis amarga dheweke ora tresna marang Gusti kaya sing dikarepake, padahal sejatine dheweke tresna banget marang Gusti nganti tansah nyimpen ing atine kepinginan sing kobong supaya mung Gusti sing dimulyakake ing dheweke, dene dheweke dhewe kaya ora ana apa-apa. Wong kaya ngono ora nyadari apa sejatine dhèwèké, lan uga ora seneng karo pujian sing diucapaké marang dhèwèké. Amarga, ing kangené sing gedhé marang kerendahan ati, dhèwèké ora mangertèni ajiné dhéwé; nanging, nalika ngabdi marang Gusti manut paugeran sing diwènèhaké marang para imam, dhèwèké, lumantar kecenderungan sing kuwat marang katresnan marang Gusti, malah ndhelikaké pangeling bab ajiné dhèwèké dhéwé, nyamaraké, ing jeroning katresnané marang Gusti, pujian sing pantes diparingaké marang dhèwèké kanthi semangat andhap asor, supaya ing pikirane dhèwèké tansah katon minangka abdi sing asor, kaya-kaya kaluhuran sing diajakaké marang dhèwèké iku pancèn adoh saka dhèwèké, amarga kepéngin banget andhap asor. Kanthi tumindak kaya ngono, kita uga kudu nyingkiri kabèh pakurmatan lan kamulyan demi kasugihan katresnan marang Gusti sing tanpa wates, sing wis tresna banget marang kita.

14. *Bab wong sing tresna marang Gusti ing jeroning atiné,*

lan kepiye, kanthi nalar sakabehe katresnan marang dhiri,

rawuh marang katresnan kang nggumun marang Gusti.

Sapa waé sing nresnani Gusti ing jeroning atiné, iku dikenal déning Gusti. Amarga sak suwéné wong nampa katresnan marang Gusti ing jeroning atiné, sak kuwi uga dhèwèké manggon ing katresnané Gusti. Napa wong kaya ngono ora nate mandheg, kanthi semangat kang kobong, ngidam pencerahaning pikiran, lan

ngupaya kanthi intensitas nganti kadhangkala krasa kesel banget nganti balungé, dadi kaya ora nyadari awaké dhéwé, nanging sakabehe malih lan kaseret ing katresnan marang Gusti? Wong kaya ngono iku, ing urip iki, ana nanging uga ora ana; amarga sanadyan isih lelungan ing badané, lumantar obahing atiné, kanthi kakuwatan katresnan, dhèwèké tanpa kendhat nyedhak marang Gusti – lan kanthi nggumunake ditampa déning Panjenengané. Amarga atiné kobong tanpa kendhat karo geni katresnan sing ora ana entéke, dhèwèké mesthi tetep manjat marang Gusti Allah kanthi sakabèhé, sawisé nilar katresnan dhiri kanthi kuwasa katresnané marang Gusti Allah. '*Amarga,*' pangandikane, '*yèn kita edan, iku kanggo Gusti Allah; yèn kita waras, iku kanggo kowé*' (2 Kor. 5:13).

15. *Nalika wong miwiti tresna marang tanggane,*
lan kenapa katresnan jasmani cepet pudar,
dene katresnan rohani ora tau sirna.

Nalika wong wiwit ngrasakake katresnan sing jero marang Gusti, banjur, kanthi makna rohani, wong mau uga wiwit tresna marang sesaminé, lan sawise diwiwiti, ora bakal mandheg: iku pancen katresnan sing diomongake ing kabèh Kitab Suci. Katresnan daging, amarga ora kabèngkèk déning pamanggih rohani, gampang banget sirna sanalika ana kahanan sing paling cilik. Nanging katresnan rohani ora kaya ngono: sanajan ana sangsara, ing jiwa sing tresna marang Gusti, sing ana ing pangaribawa Gusti, ikatan katresnan ora bisa diputus: awit, sawise diangetake dening kehangatan katresnan marang Gusti, iku langsung bali marang swasana ati sing becik lan, kanthi kabungahan ageng, nyekel katresnan marang sesami, sanajan wis nampa kaluputan sing abot saka wong iku, utawa nandhang cilaka gedhe; amarga wektu kuwi kecuting prahara kabungkus dening leganing Gusti.

16. *Bab katresnan marang Gusti ing manah,*
kaya piye carane dipikolehi; uga bab katresnan sing sampurna,
sing bébas saka ajrih maringi panyucèn marang Gusti Allah, lan saka jinis katresnan liya
sing durung sampurna, digandhengake karo ajrih sing nyucèkaké.

Ora ana siji wae sing bisa tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehe atine tanpa luwih dhisik nyulut rasa wedi marang Gusti Allah ing jeroning atine; amarga jiwa mung bisa nggayuh katresnan sing aktif sawise dibersihake lan dilembutake dening pangaribawa rasa wedi marang Gusti Allah. Nanging ora ana siji wae sing bisa nggayuh rasa wedi marang Gusti Allah—kanthi woh sing diasilake—kajaba yèn dheweke bebas saka kabeh kuwatir donya; amarga mung nalika pikiran lagi tentrem ing sepi lan bébas saka kuwatir, rasa wedi marang Gusti Allah wiwit nduwèni pangaruh nylametaké marang pikiran mau, ngresiki pikiran mau lumantar rasa wedi sing kuwat saka kabèh kekasaran donya, supaya kanthi cara iki ngangkat pikiran mau marang katresnan sing sampurna marang Gusti Allah sing Maha Apik. Mangkono, ajrih iku sipat wong sing sholeh sing isih lagi disucèkaké, ing ngendi ana ukuran katresnan sing sedheng, déné katresnan sing sampurna iku sipat wong-wong sing wis disucèkaké, ing ngendi ora ana ajrih, amarga '*katresnan sing sampurna ngusir ajrih*' (1 Yohanes 4:18). Kaloro mau mung kapanggih ing antarane wong sing bener, sing lumantar pakaryané Roh Suci saya maju ing kabecikan. Mulané Kitab Suci kandha ing sawijining panggonan: '*Wedi marang Gusti, kowe kabèh sing suci tumrap Panjenengané*' (Mazmur 33:10), lan ing panggonan liya: '*Tresna marang Gusti, kowe kabèh sing setya tumrap Panjenengané*' (Mazmur 30:24), ' ' – kanthi mangkono nerangake marang kita manawa ajrih marang Gusti Allah iku mung dadi ciri wong sing bener sing isih lagi disuceni, sing nduwèni, kaya sing diomongake, ukuran katresnan sing sedheng, déné katresnan sing sampurna dadi ciri wong sing bener sing wis disuceni; lan ing wong-wong mau ora ana maneh pikiran wedi, nanging mung ana semangat tanpa kendhat lan nempelé jiwa marang Gusti Allah, lumantar pakaryané Roh Suci, kaya pangandikane Nabi: '*Jiwa kawulo nempel ing Paduka; mugi tangan tengen Paduka ngreksa kawulo*' (Mazmur 62:9).

17. *Kepiye roh sing lara wiwit mari lumantar kuwasa ajrih marang Gusti Allah,*
lan kepiye, sethithik demi sethithik, jiwa mau digawa marang kaséhatan sing sampurna lumantar katresnan.

Kaya tatu ing awak, yèn ora diresiki lan disiapaké kaya kuduné, ora nanggapi obat sing diolesaké dhokter; nanging yèn wis diresiki, nanggapi obat mau lan banjur mari sakabèhé: mangkono uga nyawa, nalika isih lalai lan katutup kusta hawa napsu, ora bisa ngrasakake ajrih marang Gusti, sanajan ana wong sing terus-terusan nerangake paukuman Gusti sing medeni lan ora bisa dihindari; nanging nalika wiwit nyucèkaké dhiri lumantar latihan nggatekaké dhiri kanthi tuntas, banjur wiwit ngrasakaké, kaya obat sing maringi urip, rasa ajrih marang Gusti, sing nglelepké kaya ing geni tartamtu lumantar pangaribawa piweling; lan kanthi mangkono, kanthi disucèkaké sethithik demi sethithik, pungkasane nggayuh kasucéan sing sampurna. Ing

wektu sing padha, sak suwéné katresnan ana ing dhèwèké, sak kuwat kuwi rasa wedi nyusut, nganti dhèwèké nggayuh katresnan sing sampurna, ing ngendi, kaya sing diandharaké, ora ana rasa wedi, nanging ana katenangan ati sing sampurna, sing digawé déning kamulyané Gusti Allah. Mugi ajrih marang Gusti, sepisanan, lan pungkasané katresnan—panggenapaning ukum kasampurnan ing Kristus—dadi sumber puji kang tanpa kendhat tumrap kita.

18. *Jiwa sing kesangkut ing urusan donya ora bisa tresna marang Gusti*
utawa malah ora bisa ngadili kahanané dhéwé kanthi bener.

Jiwa sing durung mbebasake dhiri saka urusan donya ora bakal tresna marang Gusti kanthi tulus lan uga ora bakal sengit marang setan kaya sing kuduné. Rasa kuwatir marang urip donya iki nyandhak ing atiné kaya jubah abot, lan pikirane ora bisa netepake pangadilan ing batiné kanggo krungu paugeran sing ora bakal kliru saka pangadilan kuwi (nurani). Mula saka iku, pancen perlu banget mundur saka donya.

19. *Ciri khas jiwa sing suci.*

Jiwa sing resik ditondoi tembung sing bébas saka iri ati, semangat tanpa niat ala, lan perhatian sing ora kendhat marang kamulyaning Gusti. Banjur (nalika jiwa resik) pikiran kanthi setya nyetel timbangane (kaya piringan timbangan disetel), lan tetep waspada ing pangadilane kabèh prakara, kaya ing pangadilan sing paling resik lan ora bisa rusak.

20. *Prelu nggabungake iman karo tumindak, lan tumindak karo iman.*

Iman tanpa gaweyan, lan gaweyan tanpa iman, padha ora ditampa. Wong pracaya, supaya mbuktekake imané, kudu nyuguhake gaweyan marang Gusti. Uga imané bapak kita Abraham ora bakal diétung minangka kabeneran yèn dhèwèké ora ngasilaké wohé—putrané—minangka kurban marang Gusti.

21. *Apa tegese iman tanpa pakaryan, lan apa tegese iman sing tumindak kanthi katresnan?*

Wong sing tresna marang Gusti pracaya kanthi tulus lan nindakake pakaryan iman kanthi cara sing saleh. Nanging wong sing mung pracaya, tanpa manggon ing katresnan lan ing pracaya sing katon diduweni, sejatine ora nduweni kuwi. Dheweke pracaya kanthi pikiran sing entheng, tanpa duwe ing jeroné garis lurus sing mujudake lan nyawiji saka katresnan sing mulya. Mung '*iman sing makarya lumantar katresnan*' (Gal. 5:6) sing dadi pucuking kabecikan.

22. *Wong ora kena nyelidiki jero iman kanthi rasa penasaran.*

Wong sing nyilem jeroning iman bakal kaplindhès ombak pikiran; nanging sing merenung kanthi ati sing prasaja ngrasakake tentrem manis ing batin. Kedalaman iman, minangka banyu panglali, ora tahan diusut utawa dipandeng nganggo pikiran penasaran. Mula saka iku, ayo padha nglayar ing banyu iki kanthi pikiran sing prasaja, supaya kanthi cara iki kita bisa tekan pelabuhan kersaning Gusti.

23. *Nalika jiwa ora bisa, lumantar raos ing manah utawa lumantar rasa*

ngraosaké wangi pangastiné swarga, sanadyan kepéngin banget.

Ora ana sing bisa tresna utawa pracaya kanthi tulus kajaba ora tumindak dadi hakim kanggo awake dhewe. Amarga nalika nurani kita diganggu dening celaan saka awake dhewe, pikiran ora diijini nyekseni wangi pangayubagya paling luhur, nanging langsung koyak dening sangsi: Amarga pengalaman iman sadurunge, atiné ngidam-idam mau kanthi dorongan anget, nanging ora bisa manèh ngrasakaké mau kanthi katresnan ing raos atiné, amarga, kaya sing wis tak kandhakake, kerep krasa nyeri saka nurani sing nyalahake. Nanging, yèn kita nyucèkaké dhiri lumantar pandonga sing paling tulus lan pangrèntèkan sing jero, kita bakal éntuk manèh berkah sing diarep-arep iki, kanthi pangajab sing luwih gedhé sing diparingaké Gusti Allah.

24. *Bab loro pangrasa, jasmani lan rohani, lan kepiye kuduné*

kanggo mbangkitaké rasa rohani supaya bisa nikmati kabungahaning bab-bab swarga.

Kaya panca indera jasmani kita kanthi ora disengaja narik kita marang berkah sing katon, mangkono uga indera intelektual—utawa spiritual—biasane nuntun kita marang berkah sing ora katon nalika ngrasakake kabecikan ilahi. Kabèh ngidam marang sing padha karo awake dhewe: nyawa, amarga ora duwe raga, ngidam berkah swarga, dene badan, amarga saka bumi, ngidam kesenangan donya. Mula, kita mesthi bakal nggayuh kahanan ngalami sing ora materiil liwat pengalaman yen, lumantar gaweyan, kita nglembutake badan kita sing kasar.

25. *Kepekaan jiwa, ing fungsine, siji*

ing kahanan suci; lumantar Kejatuhan iku kapisah,

lan sih rahmaté Roh Suci mbalèkaké manèh marang prasadane kesatuan.

Yèn daya alamiah iku siji, diulangaké marang kita déning tumindaké kawruh suci dhéwé (pikiran sing padhang déning sih). Liwat pelanggaran Adam, rasa iku kabagi dadi loro cara tumindak; nanging

lumantar Roh Suci, rasa iku malih dadi siji lan prasaja maneh. Nanging ora ana sing bisa nyumurupi iki ing jeroné dhéwé, kejaba wong-wong sing, kanthi ngarep-arep berkah ing tembe, kanthi rela nyepelekake berkah ing urip iki, lan lumantar pangendalian dhiri ngeringake saben kepinginan saka indra badan. Amarga mung ing wong-wong kaya ngono pikiran, sing bébas sakabèhé saka kuwatir lan nindakake fungsiné kanthi waras lan semangat, ngrasakaké kabecikan ilahi kanthi cara sing ora bisa diungkapaké liwat indra; lan ing wektu sing padha, nalika maju, nyaluraké kabungahané marang badan, ngungkapaké kabungahané liwat pangakuan kanthi tembung katresnan sing tanpa wates, kandha: '*Atiku precaya marang Panjenengané, lan Panjenengané bakal nulungi aku; awakku bakal mekar, lan aku bakal ngakoni kasetyanku marang Panjenengané*' (Mazmur 27:7). Kabungahan kaya ngono, sing muncul ing jiwa lan raga, iku pangeling andhap asor babagan gesang langgeng sing ora bakal sirna.

26. *Sapa waé kudu njaga pikirane supaya ora keganggu,*

supaya bisa mbedakake kanthi bener apa pikiran-pikiran kuwi asalé saka Gusti utawa saka setan.

Wong-wong sing ngupaya tuwuh rohani kudu tansah ngontrol pikirane, supaya pikiran bisa mbedakake kanthi tepat pikiran-pikiran sing nyerang; lan sawise mbedakake, nyimpen sing apik lan sing dikirim Gusti Allah ing gudang memori, nalika mbuwang sing ora sehat lan sing setan saka jero kalbu. Lan segara, nalika tentrem, katon marang para nelayan nganti tekan jero-jerone, saéngga meh kabèh makhluk urip sing obah ing kana ora ana sing kasembunyi; nanging nalika digerakké déning angin, segara nyumputaké ing jeroné sing peteng lan ora tembus pandang apa sing biyèn nalika sepi sing nyenengaké wis kabuka kanthi loman; mangkono kaahliané wong-wong sing nyipta trik mancing dadi ora ana gunané. Kedadéan sing padha uga kelakon ing pikiran sing nggatekake, utamané nalika jeroné jiwa digerakké déning nesu sing ora adil.

27. *Napa sithik banget wong sing tenan-tenan mangerteni kaluputané dhéwé,*

lan apa sing dibutuhake kanggo nggayuh iki.

Arang banget ana wong sing pancen nyadari kabèh kaluputane lan atiné ora tau nyimpang saka éling marang Gusti Allah. Kaya mata jasmani kita, nalika waras, bisa ndeleng kabèh kanthi cetha, nganti lalat-lalat cilik lan nyamuk sing mabur ing udara; nanging nalika katutupan bledug utawa lembab, mata mau isih bisa ndeleng, sanajan samar, apa sing gedhe lan tansah ana ing ngarepe, dene ora bisa nyumurupi apa sing cilik liwat pangrasa pandeleng: mangkono uga nyawa, nalika lumantar renungan dhiri mbusak pepeteng sing nyerang amarga urip donya, nganggep kaluputan ciliké uga dadi gedhé banget, nambahi luh demi luh kanthi rasa syukur sing jembar, meratapi kaluputan mau – kaya sing kacarita: '*Wong sing bener bakal ngakoni asmamu*' (Mazmur 139:14); nanging nalika dikalahake dening watak donya, sanadyan nglakoni matèni utawa kaluputan liya sing kena paukuman, atiné krasa sethithik nyesel; bab kaluputan liyané, atiné malah ora bisa nyumurupi, malah kerep nganggep mau minangka kabecikan, lan ora isin mbela kanthi semangat, nyawa sengsara kuwi.

28. *Kepiye Roh Suci ngresiki jiwa, lan apa sing kudu kita lakoni supaya bisa nggayuh iki.*

Iku mung pakaryané Roh Suci sing nyucèkaké pikiran. Amarga yèn Sing Luwih Kuwat ora teka, lan nyekel lan ngiket predator kuwi (Lukas 11:22), apa sing wis dicolong déning dhèwèké ora bakal bisa dibalèkaké. Mulane pantes yen kita nglipur Roh Suci ing jeroning kita lumantar saben kabecikan, lan luwih-luwih lumantar tentreming ati, supaya ing jeroning kita ana lentera akal sing tansah sumunar; awit nalika Panjenengané sumunar tanpa kendhat ing jeroning kalbu, ora mung pangusulan setan sing paling cilik lan peteng dadi katon ing pikiran, nanging uga dadi tanpa daya lan ora ajeg, amarga kabukak déning Cahya Suci lan mulya kuwi. Mulané Rasul kandha: '*Aja padamna Roh*' (1 Tes. 5:19), tegesé aja '*nglarani*' (Eph. 4:30) sih-rahmaté Roh Suci kanthi pakaryan utawa pikiran ala, supaya kita ora kapisah saka obor sing ngungkuli kabèh iku. Amarga dudu Roh sing tansah ana lan maringi urip sing padam kanthi cara kaya ngono, nanging rawuhe sing sedhih utawa luwih tepaté sing adoh, ninggalaké pikiran kita dadi atos lan adoh saka pepadhang ing kawruh.

29. *Bab kesatuan kepekaan jiwa sadurunge dosa*

lan pamisahan amarga dosa – lan bab kasunyatan

nalika hawa napsu sing ora rasional digabungake

lan selaras karo akal.

Ana, kaya sing wis dakkandhakake, mung siji daya alamiah ing jiwa [amarga limang indra badan sing misuwur iku prakara liya; padha nglayani kabutuhan badan, kaya sing diwulangaké Rohé Gusti Allah sing suci banget lan welas asih]; nanging saiki, ing pratandha gerak-geriké jiwa, kabagi dadi loro, amarga kecenderungan marang ala, sing nempel ing pikiran lumantar ora manut. Kadhangkala, iku ditarik dening

bagéan jiwa sing kebak hawa napsu – saka kono kita ngrasakake kabungahan manis ing berkah urip iki; kadhangkala liyane, iku seneng ing gerakan rasional lan intelektual – amarga pikiran kita, nalika kita nglakoni pangendalian dhiri, kangen banget kepengin nyawang kaendahan swarga. Mula, yèn kita wis biasa ngremehake kabecikaning donya iki, pungkasané kita bakal bisa nyelaraskake hawa napsu donya ing jiwa karo watak rasionalé, lumantar persekutuan Roh Suci sing manggon ing jeroning kita. Amarga menawa Keilahiané ora maringi padhang kanthi efektif marang pojok-pojok paling jero ing atiné kita, kita ora bakal bisa ngrasakaké berkah swarga kanthi pangrasan sing ora kabagi, yaiku kanthi sakabèhé watak jiwa.

30. *Nalika lan kepiye pangertèn akal mbedakaké panglipur sejati saka panglipur palsu.*

Fungsi pikiran yaiku daya pangertèn, sing kanthi tepat mbedakaké bab-bab rohani. Kaya raos ing awak kita, nalika waras, tansah mbedakake sing apik saka sing ala kanthi ora kliru, kepengin sing nyenengake (lan nyingkiri sing ora nyenengake): mangkono uga pikiran kita, nalika wiwit makarya ing kahanan sing apik lan tanpa kagandhengan karo sing fana, bisa ngrasakake panglipur ilahi kanthi sugih lan ora bakal kesasar sanadyan sethithik dening apa wae sing bertentangan karo iku. Kaya déné badan, kanthi nyicipi nikmat donya, éntuk pengalaman sing ora bisa keliru ing babagan iki; mangkono uga pikiran, nalika munggah saka spekulasi daging, bisa nyicipi lan mbedakaké panglipur Roh Suci tanpa kaluputan, kaya sing kacarita: '*Rasakna lan delengen yèn Gusti iku becik*' (Mazmur 33:9), lan kanthi élingan sing ora bisa dilalekake marang pangalaman iki lumantar pakaryané katresnan, bisa mbedakaké apa sing paling becik tanpa kaluputan, miturut pangandikane Rasul Suci: '*Lan iki tak aturaké pandonga, supaya katresnanmu saya tambah akèh ing kawruh lan kabisan mbedakaké, supaya kowe bisa nyoba apa sing paling becik*' (Fil. 1:9).

31. *Bab panglipur palsu Setan, sing ditanamake nalika wong lagi turu,*

lan kepiye pikiran ngusir kuwi kanthi pangibahan sing anget marang jenengé Yesus lan ngusir Setan dhéwé.

Nalika pikiran wiwit ngrasakake panglipur rahmat saka Roh Suci, banjur Setan uga nyuntikake panglipur dhéwé menyang jiwa liwat raos sing katon manis, ing sajroning tentreming wengi, nalika wayah turu sing paling alus (utawa arep turu). Yen nalika kuwi pikiran nemokake dhiri nyekel jeneng suci Gusti Yesus ing pangeling-eling sing paling anget, lan migunakake jeneng sing paling suci lan mulya iki minangka senjata sing pasti nglawan ilusi, mula penipu licik kuwi langsung mundur, nanging ing gantiné pungkasané nyerang nyawa nganggo pasuryané dhéwé (lan ora mung liwat pikiran). Mangkono, kanthi titeni kanthi tliti godaan licik saka sing ala, pikiran saya bisa mbedakake bab-bab rohani.

32. *Bab panglipur jiwa, apa nalika tangi*

utawa nalika lagi istirahat ing turu, lan kepiye Setan

nyoba, nalika turu, ngapusi jiwa nganggo panglipur palsu.

Penghiburan sejati kelakon nalika badan isih tangi, utawa nalika arep turu, nalika wong, kanthi pangeling anget marang Gusti, kaya-kaya ditarik cedhak marang Panjenengané déning katresnan; nalika panglipur sing ngapusi lan nggodha, kaya sing wis dakkandhakake, mesthi muncul nalika wong asketis mlebu ing kahanan ngantuk alus utawa ora merhati, nalika pangeling-eling marang Gusti mung sedheng. Sing asalé saka Gusti kanthi cetha narik jiwa para asketis sing taat menyang katresnan marang Gusti lumantar pancuran kuat saka raos-raos jiwa; dene iki biasane nglimputi nyawa nganggo angin pesona sing ngapusi lan, nalika badan turu, nyoba nyolong rasa nikmat saka rasa sing nyenengake, sanajan pikiran tetep, ing sawetawis, waspada ing pangeling-eling marang Gusti. – Mangkono, yèn, kaya sing wis tak kandhakake, pikiran ing wektu kaya ngono tetep eling marang Gusti Yesus kanthi waras, iku langsung ngusir ambegan mungsuh sing ngapusi iki, sing katon nyenengake, lan kanthi bungah maju perang nglawan mungsuh mau, amarga lumantar sih rahmat wis siap nganggo pakarang nglawan mungsuh mau lumantar pangalaman rohani sing paling pantes dipuji.

33. *Kepiye kabungahan ing Roh Suci béda karo kabungahan palsu saka setan,*

lan nalika setan miwiti ngapusi nganggo panglipur palsu.

Yen nyawa, kanthi gerakan sing ajeg lan ora goyah, kobong dening katresnané Gusti Allah, nganti nyeret badané dhéwé mlebu ing jeroné katresnan sing ora bisa diungkapaké iki—apa nalika tangi, utawa, kaya sing wis tak kandhakake, nalika wong askétis, sing digerakké déning sih rahmat sing suci, lagi klelep turu, nalika jiwa ora mikir apa-apa kajaba siji bab sing nggerakake; – mula kudu ngerti manawa iki pakaryané Roh Suci. Amarga kebak rasa nyenengake sing muncul saka legané Gusti sing ora bisa diungkapaké, dhèwèké ora bisa mikir apa-apa liyané, mung ngrasa kebak kabungahan sing ora ana entéké. Nanging, nalika ana ing kahanan panggerengan kaya ngono, pikiran ngrasakake ana geter, pikiran ragu utawa ora resik, lan yen ing

kéné dhèwèké nyebut Asma Suci Gusti kanggo nyingkiri ala, ora mung amarga katresnan marang Gusti; – mula kudu dingertèni yèn panglipur iki asalé saka penipu, lan mung bayangan kabungahan. Kabungahan kaya ngono iku ditanam saka njaba, lan ora muncul minangka sipat bawaan utawa watak ajeg saka jiwa; cetha, ing kéné mungsuh nyoba nggodha jiwa. Ndeleng manawa pikiran wiwit nuduhake pamikiran sing sejati marang perasaane dhewe, dheweke nyedhaki kanggo nglipur jiwa nganggo panglipur dhewe sing katon apik, kanthi pangarep-arep manawa nalika kesusu amarga legawa sing ngapusi lan hambar iki, jiwa bakal gagal nyadari yen wis kesandhung karo penipu. Kanthi pratandha-pratandha iki kita bisa mbedakake *'Roh Kasunyatan lan roh tipuan'* (1 Yohanes 4:6). – Nanging ora ana siji wae sing bisa nyicipi kabecikan ilahi nganggo indra, utawa ngrasakake kasangsaran setan kanthi nyata; kajaba wong iku mesthekake ing sajroning atine manawa sih rahmat wis manggon ing jeroning pikirane, dene roh-roh ala ora duwe papan manggon kajaba ing sakubenge anggota atine. Nanging setan-setan ora kepéngin babar pisan manawa manungsa mangerteni iki kanthi cara apa waé, supaya pikiran, sawise mangerteni kanthi cetha, ora nglengkapi dhiri nglawan dheweke lumantar pangeling-eling Gusti Allah sing ora kendhat.

34. *Bab loro jinis katresnan – alamiah lan rohani (kang kebak sih)*

lan bedane antarane.

Ana katresnan alamiah ing jiwa, lan ana katresnan sing dicuraké marang jiwa déning Roh Suci. Katresnan sing sepisanan, yèn kita kersa, obah miturut proporsi lumantar karsa kita dhéwé; mulané gampang dirampas déning roh jahat sakwise kita mandheg njaga karsa kita kanthi upaya sing terus-terusan. Nanging katresnan iki ngobong atiné kanthi katresnan marang Gusti nganti kabèh péranganing atiné nempel ing legané katresnan ilahi sing ora bisa diungkapaké ing prasasat prasaja tanpa wates; amarga nalika kuwi pikiran, kaya-kaya kebak éngi rohani (kang kebak sih), miliaké aliran katresnan lan kabungahan sing akèh.

35. *Bab sih rahmaté Gusti, kepiyé mung iku siji sing marasaké gejeré jiwa sing nggelora.*

Kaya segara kang bergelombang, nalika lenga urapan dituangaké ing ndhuwuré, biasané meneng, amarga kamulyan lenga ngungkuli kakuwatan ombak badai: mangkono uga atiné kita, kang diurapi déning sih Roh Suci, kapenuhan meneng kang manis; amarga, kaya pangandikane Nabi: *'Nanging nyawaku, tentremna ing ngarsané Gusti'* (Mazmur 61:6) – banjur, kanthi kabungahan, saben kegusaran ing jerone sirna, nyerah marang sih rahmaté Roh Suci sing nglimputi, lan marang katentreman sing kawangun. Mula, apa waé gangguan sing diupayakaké setan marang jiwa ing wektu kuwi, jiwa tetep tentrem lan kebak kabungahan. Nanging ora ana siji waé sing bisa nggayuh kahanan kaya ngono, utawa tetep ana ing kono, kajaba yèn padha terus-terusan ngendhalèkaké lan nenangaké jiwane kanthi ajrih marang Gusti; awit ajrih marang Gusti maringi marang wong-wong sing ngupaya sawijining jinis kasucian lan kabeneran. *'Ajrih marang Gusti iku murni,'* kandha Nabi, *'langgeng salawas-lawase'* (Mazmur 18:10).

36. *Kepiye lan kapan nyawa bisa nyekseni kamulyaning Gusti;*

lan babagan tipuané setan, sing kadhangkala nampilaké pepadhang, utawa padhang sing padha karo cahya.

Aja nganti ana wong, nalika krungu bab persepsi pikiran, mbayangake manawa kamulyaning Gusti katon marang dheweke lumantar indra. Kita ngendika yèn nalika nyawa resik, nyawa iku ngrasakaké panglipur ilahi lumantar pangrasan kang ora bisa diandharaké, nanging ora kanthi cara yèn apa waé saka kang ghaib kabuka sacara indria marang nyawa iku; *'awit saiki kita lumaku kanthi pracaya, dudu kanthi pandelengan'*, kaya pangandikane Paulus sing mulya (2 Kor. 5:7). Mula, yen ana sapa waé saka wong-wong sing ngupaya ing urip rohani sing weruh pepadhang, utawa panglihatan geni, utawa krungu swara, aja nganti padha nganggep manifestasi kaya ngono iku minangka bebener. Amarga iki cetha minangka tipuan mungsuh – lan akèh wong sing ngalami iki, amarga ora ngerti, wis nyasar saka dalan sing bener. Nanging kita ngerti yèn nalika kita urip minangka musafir ing badan fana iki, kita pisah saka Gusti (2 Kor. 5:6)—tegesé kita ora bisa ndeleng Panjenengané utawa kaajaiban-kaajaibané ing swarga.

37. *Bab impen-impen sing dikirim dening Gusti Allah lan sing diilhami dening setan, lan bab prabédan antarané.*

Ngimpi sing teka marang jiwa lumantar katresnané Gusti iku pratandha sing ora bisa keliru babagan kasehatan rohani. Ora pindhah saka siji gambar menyang gambar liyane; ora nyebabake wedi, uga ora nyurung guyu utawa sedhih dumadakan, nanging nyedhaki jiwa kanthi alus banget lan ngisi karo kabungahan rohani; mulane jiwa, sanajan sawise badan tangi, tetep ngupaya kanthi kabeh kerinduan kanggo nemokake kabungahan sing dirasakake ing impen. Kanthi panglihatan setan, kabèh kebalikan saka iki – ora tetep ing wujud siji lan padha, lan ora mbukak pasuryané suwé marang pikiran sing tentrem; amarga ora bisa wareg

suwé karo apa sing dudu saka kersané dhéwé, nanging sing dijupuk mung saka tipuané dhéwé. Ing wektu sing padha, padha ngomong dawa lan janji prekara gedhe, nalika padha medeni kita luwih abot nganggo ancaman, asring nganggo wujud prajurit; kadhangkala padha muji-muji nyawa nganggo swara banter. Nalika pikiran resik, iku cepet ngenali wong-wong mau, lan—kadhangkala kanthi upaya batin nggerakake badan, dene ing wektu liyane luwih milih tetep ing kahanan sing padha, bungah amarga wis bisa ngenali tipuané lan, sanajan ing jero impen, mbukakake tipuané mau, saéngga nimbulake nesu gedhé marang awaké dhéwé. – Nanging kadhangkala, sanajan impen apik ora nggawa kabungahan marang jiwa, nanging nggawa sedhik manis lan luh sing ora nyeri. Iki kelakon marang wong-wong sing wis nggayuh andhap asor sing gedhe.

38. *Bab kaelokan ora pracaya marang impen apa wae.*

Kita wis nerangake carane mbedakake antara impen apik lan impen ala, adhedhasar apa sing wis kita krungu saka para sepuh sing wis pengalaman. Nanging, ayo kita luwih ngencengi manut paugeran iku—minangka kabecikan ageng—yèn kita aja nganti pracaya marang pangimpi apa waé. Amarga pangimpi iku, umume, ora liya mung arca-arca pikiran, dolanan imajinasi, utawa, kaya sing wis tak kandhakake, guyonan lan panglipur setan kanggo ngguyoni kita. Yen nalika netepi paugeran iki kita kadhangkala ora nampa impen sing dikirim Gusti Allah, Sang Gusti Yesus sing kebak katresnan ora bakal nesu marang kita, amarga Panjenengané ngerti yèn kita nindakake kuwi amarga wedi marang tipuan setan. Amarga sanadyan cara mbedakake impen sing kasebut mau wis bener, nanging kadhangkala roh, amarga kesengsem déning kabungahan sing digawé mungsuh lan tanpa disengaja dadi kotor – kahanan sing tak yakin ora ana siji waé sing luput – kelangan dalan pangertèn sing bener lan nganggep impen ala dadi impen apik.

39. *Tuladha sing mbuktekake yèn Gusti ora nuntut sapa waé*

amarga ora pracaya marang impen-impen sing dikirim déning Panjenengané.

Mangkono kedadeyan ing ngisor iki dadi bukti saka apa sing wis diomongake: sawijining tuan, sawisé suwé ora ana ing omah, bali lan ngadeg ing gapura ing wayah bengi lan nelpon abdi supaya mbukak; abdi, amarga ora yakin apa kuwi pancèn tuwané, kanthi tegas nolak mbukak lawang, amarga wedi yèn diapusi kamiripan swara, dhèwèké bisa mbukak lawang kanggo wong ala lan dadi pengkhianat marang harta sing diparingaké tuwané; lan nalika esuk sumunar, tuan ora mung ora nesu, malah mberkahi kanthi pujian gedhe, amarga ngerti yèn abdi iku salah nganggep swarane dhéwé minangka tipuan, ora kepéngin kelangan barang-barangé.

40. *Bab persepsi nyawa marang cahya spiritual ing sajroning awake dhewe, bab cahya mungsuh*

lan babagan carane njamin supaya nalika urip ing donya, wong tetep asing marang donya.

Ora ana sangsi manawa nalika cahya ilahi wiwit tumindak kanthi nyata ing pikiran kita, pikiran mau dadi padhang sakabehe, saéngga dheweke dhéwé bisa nyumurupi kanthi akèh cahya sing manggon ing jerone. Kahanan iki tansah kelakon sakwise nyawa nguwasani hawa napsu kanthi kuwat. Nanging kadhang ana prakara sing padha katon kanthi ilusi ing pikiran, sing muncul saka niat ala mungsuh, kadhang kaya cahya, kadhang kaya geni; kaya sing diwulangaké Paulus sing ilahi, ngendika yèn sanajan 'Setan' kadhang 'nyamar dadi malaikat pepadhang' (2 Kor. 11:14). Mula saka iku, wong ora kena miwiti urip asketis kanthi pangarep-arep kaya ngono (yaiku pangarep-arep ndeleng pepadhang ing jeroné dhéwé), supaya Setan ora nemokake jiwa sing wis siyap digodha lan sakténané nuntun menyang sesat. Nanging ana siji bab sing kudu dielingi ing bab iki, yaiku nggayuh katresnan marang Gusti kanthi saben indra lan kanthi kayakinan sakabehe saka ati – yaiku tresna marang Gusti kanthi sakabehe nyawa, sakabehe ati, lan sakabehe pikiran (Lukas 10:27). Sapa wae sing kapengaruh dening sih-rahmat Gusti kanthi cara iki, nalika urip ing donya, tetep ora kagandheng karo donya.

41. *Bab patuh—menawa iku kabecikan paling agung,*

iku minangka gapura marang katresnan lan pangajab kabèh kabecikan.

Ketaatan iku, kaya sing wis dingerteni, sing paling utama ing antarané kabecikan wiwitan (pamula); amarga iku mateni kesombongan lan nglairaké andhap asor ing sajroning kita. Mula saka iku, iku dadi gapura marang katresnan marang Kristus—Gusti Allah—kanggo wong-wong sing nampa kanthi manah kersa. Sawise nyingkirké iku, Adam tiba ing jeroning neraka. Nanging Gusti, amarga tresna marang manungsa, kanggo nggayuh kaslametan kita, manut marang Rama nganti salib lan pati (Filipi 2:8), – lan iki sanadyan Panjenengané ora ana siji uga kurang saka kamulyané – supaya, lumantar kasetyan Panjenengané, Panjenengané bisa mberesake kaluputan saka ora patuhé manungsa lan nuntun wong-wong sing urip kanthi patuh marang urip sing bejo lan langgeng. Mula, sapa waé sing miwiti perjuangan nglawan kesombongané

setan, kudu luwih dhisik ngupaya nggayuh kabecikan iki; lan kabecikan iki, minangka pituduh, bakal kanthi ora salah nuntun dhèwèké marang kabèh dalan kabecikan.

42. *Bab yèn pangendalian dhiri kudu dipraktèkaké ing kabèh bab,*
supaya kabecikan bisa dipikolehi ora mung dening awak,
nanging uga sing ngresiki pribadi ing jero.

Sikap santun iku pérangan wigati saka kabèh kabecikan; mulané 'sapa sing nglatih' kudu 'nundha' saka kabèh bab (1 Kor. 9:25). Kaya déné, nalika pérangan awak manungsa sing paling cilik dipotong, kabèh wujudé dadi cacat, sanadyan pérangan sing ilang kuwi cilik banget; mangkono uga, nalika ana wong nglirwakaké sanadyan siji kabecikan, dhèwèké ngrusak kabèh kamulyané pangendalian dhiri, sanadyan dhèwèké ora nyadari. Mula saka iku, kita ora mung kudu nglakoni kabecikan sing angel kanggo badan, nanging uga sing duwé daya kanggo ngresiki jero atiné? Amarga apa gunané njaga badan suci, yèn nyawa zinah karo setan sing ora manut? Utawa kepiye wong sing dijaga saka kakehan mangan lan saben napsu badan liyane, nanging nglirwakake kesombongan lan kabanggaan, ora bisa nahan sanajan cacian cilik; nalika ngerti yèn padhanging kabeneran bakal ngimbangi timbangan (paukuman) mung karo pakaryan sholeh saka wong-wong sing nindakake kanthi semangat andhap asor?

43. *Bab kauntungan lan cara nglakoni pangurangan mangan.*

Wong-wong sing ngupaya ing urip rohani kudu sengit marang kabèh napsu sing durung diucapake nganti sengit mau dadi kabiasaan kapindho tumrap dhèwèké. Bab nahan dhahar, kuduné ditindakaké kanthi cara sing ora nganti ndadèkaké sapa waé nganggep panganan apa waé iku mbebayani. Iki tumindak setan lan padha karo ngucapaké sumpah. Amarga kita ora nahan dhahar saka panganan tartamtu merga iku ala sacara alamiah – adoh saka kita! – nanging supaya, kanthi nyingkiri panganan-panganan mau, kita bisa sacara proporsional ngendhalèkaké napsu geni ing daging; lan uga supaya panganan sing isih ana saka konsumsi kita bisa dienggo nyukupi kabutuhan saben dinané wong mlarat – sing dadi pratandha katresnan sing tulus.

44. *Carane supaya gampang nilar nikmat panganan lan kesenangan liyane.*

Mangan lan ngombe saka kabèh sing diparingaké, kanthi matur nuwun marang Gusti Allah, ora ana sing nentang paugeran pangandika; amarga kabèh makhluké Gusti Allah iku 'pancèn becik banget' (Kejadian 1:31). Nanging nahan dhiri saka mangan kakehan lan mangan panganan manis kanthi sukarela iku paling wicaksana lan cerdas. – Nanging kita ora bisa kanthi rela nyepelake kesenangan sing diparingake marang kita kajaba liwat praktik nyata lan pengalaman, kita ngrasakake manisé ilahi nganggo kabèh indrè.

45. *Bab nolak puasa sing kakehan,*

supaya badan tetep kuwat kanggo upaya spiritual.

Kaya nalika awak kabebanan panganan sing akèh, pikiran dadi rada lalai lan lesu, mangkono uga nalika awak kesel amarga puasa kakehan, bagéan jiwa sing mikir dadi putus asa lan ora kepéngin mikir. Mula saka iku, pantes nyetel panganan jasmani manut kahanan kekuwatan lan semangat awak: nalika awak waras, watesi panganan sak pantesé, lan nalika ringkih, longgarké watesan sak sethithik. Wong sing nglakoni pangibadah rohani ora kena nglilani awak dadi kendho, nanging kudu tetep kuwat kaya sing dibutuhaké kanggo tugase, supaya roh bisa resik kanthi bener sanajan liwat gawean jasmani.

46. *Bab Ngendhokaké Keteguhan Pangan Sing Biasané Ketat*

nalika rawuhe sedulur utawa musafir liyane.

Nalika rawuhe sedulur utawa lelungan, kesombongan sing nyekel kasempatan iki tangi tumindak lan ngembungaké awak kita nganggo racuné, banjur nyurung supaya ora nglanggar paugeran panganan; wektu kuwi luwih perlu ngendhokaké ukuran panganan sing biasané. Amarga kanthi cara iki kita bakal ngusir setan saka awak kita, nalika dhèwèké nangisi kagagalan godhaané; kita bakal kanthi wicaksana nepaki hukum katresnan; lan kita bakal njaga misteri pangastine kita, kanthi ngendhokaké supaya tetep ora kabukak.

47. *Bab nglakoni puasa lan kabecikan badan liyane –*

supaya dheweke piyambak, tanpa niat sing becik ing ati,
ora ana ajiné ing ngarsané Gusti.

Puasa, sanadyan dadi sarana nyiapake wong-wong sing kepengin kasucian, duwé ajiné, nanging ora ing ngarsané Gusti. Mula, wong-wong sing nglakoni kesalehan aja gumun bab kuwi, nanging kudu ngarep-arep nggayuh tujuwané mung lumantar pracaya marang Gusti. Lan para ahli ing sembarang seni, ing kasampurnan katrampilané ing , ora mbuktèkaké ajiné saka kualitas pirantiné, nanging saka kasabarané ngrampungaké sawijining karya; lan mung iku sing dadi pratandha sepira trampilé ing pakaryané.

48. *Bab kauntungan nindakake sedheng ing ngombe kanggo wohing rohani ing jiwa.*

Kaya lemah sing disiram kanthi sedheng bakal ngasilake panen subur saka wiji murni sing ditandur ing kono, dene lemah sing kebanjiran udan kakehan mung ngasilake duri lan oncom-oncoman: mangkono uga lemahing manah, nalika kita ngombe anggur kanthi sedheng, ngasilake wiji alamiah sing resik, lan wiji sing ditandur dening Roh Suci ngasilake woh-wohan sing apik lan subur; nanging nalika kita kakehan ngombene, mung ngasilake duri lan alang-alang ing saben pamikiran.

49. *Bab ora ngendhalèni ngombe, lan kepiyé iku nimbulaké napsu isin.*

Nalika pikiran kita ngambang ing ombak mabuk, ora mung nyawang kanthi gairah gambar-gambar sing ditampilake dening setan ing ngimpi, nanging uga nggawé ing jeroné pasuryan ayu tartamtu, banjur seneng karo nafsu ing khayalan kuwi kaya-kaya iku makhluk urip. Amarga nalika bagéan awak sing napsu dipanasake dening panasé anggur, ana paksa tartamtu sing nyurung pikiran supaya nglairaké ing sajroning dhiri, kanthi nikmat indria, bayangan-bayangan napsu kuwi. Mulane kita kudu, nalika ngetutake katertiban, nyingkiri bebaya sing disebabake kakehan kaya ngono. Banjur pikiran, amarga ora ana manisé sing nyurung kanggo nggambaraké dosa, tetep bébas saka khayalan lan, luwih becik manèh, bébas saka nikmat hawa napsu.

50. *Bab nyingkiri ngombe omben-omben sing nyurung napsu dhahar,*

lan sing disiyapake sacara buatan.

Wong sing kepengin nguwasani hawa napsu sing muncul ing badan ora kena nyentuh omben-omben sing disiapake sacara artifisial, sing déning para tukang muslihat ing balik panemuan kuwi diarani 'pembuka napsu' amarga biasané mbukak dalan kanggo akèh panganan mlebu weteng. Amarga ora mung sipaté mbebayani kanggo awak sing nglakoni tapa brata, nanging uga campuran bahan-bahané sing ora ana gunané kuwi banget nglarani ati sing wedi marang Gusti. Amarga apa sing kurang saka anggur ing kahanan alamiahé nganti kudu diendhekeké kekuwatane kanthi nambahaké manéka pemanis?

51. *Apa sing arep diwulangake Gusti kanthi nampa cuka ing Salib saka busa sing dipasang ing tongkat?*

Gusti kita, lan guru gesang asetik sing suci iki, Yesus Kristus, diparingi cuka kanggo ngombe nalika nandhang sangsara dening wong-wong sing nglakoni dhawuhe setan, supaya ninggalake marang kita, miturut panemuku, tuladha sing cetha babagan semangat sing kudune kita gunakake nalika nglakoni perjuangan suci kita. Kanthi iki Panjenengané katingalé ngendika: wong sing nglawan dosa ora kena mangan panganan utawa ngombe omben-omben sing legi; nanging kudu sabar nahan paiting perjuangan. Uga bisa digandhengake hyssop karo spons, supaya liwat loro mau kita bisa luwih sampurna nggambarke citra pangresikan kita. Sing sepisanan, amarga wujud atos, nyimbolake sipat perjuangan kita, dene sing kapindho, amarga dienggo kanggo wudhu, ngelingake kita marang kasampurnan pangresikan sing tuntas.

52. *Wong rohani ora kena menyang kamar mandi; lan sebabe.*

Ora ana sing nganggep menyang kamar mandi iku dosa utawa ora wicaksana; nanging nahan dhiri saka iku demi pangendalian diri, aku nyebut iku tumindak sing gagah lan paling suci. Amarga ing kahanan kaya ngono, awak kita ora kapenakake dening adus sing nyenengake kuwi, lan uga ora nguripake eling marang ketelanjangan memalukané Adam ing jiwa, supaya kaya dhèwèké kita golek godhong kanggo nutupi isin kapindho saka ketelanjangan. Iki luwih perlu kanggo kita, sing bubar dibebasake saka karusakan mbebayani ing urip iki, kudu ngupaya kanthi sakabehe cara supaya tetep nyawiji tanpa pisah karo kaendahan kasucian lumantar kasucian tanpa cela saka awak kita.

53. *Napa, ing biara, dhokter kudu diundang kanggo ngobati lara;*

lan apa sing kudu ditindakake dening wong-wong sing manggon nyendiri ing ara-ara samun ing kahanan kaya ngono.

Ora ana sing nyegah sapa waé nelpon dhokter nalika lara. Gusti Allah sampun nyana menawi badhé wonten kabutuhan dhumateng kasenian nyageké lan piyambakipun remen menawi kasenian punika ing tembe badhé dimekarake adhedhasar pengalaman manungsa; kanggé punika, Gusti Allah sampun nyedhiyakake wontenipun ubat-ubatan ing antawisipun ciptaanipun. Nanging, kita boten kedah nyandhak pangarep-arep waras dhumateng ubat-ubatan punika, nanging dhumateng Tabib lan Juruwalès kita ingkang sajati, Yesus Kristus. Aku ngendika iki marang wong-wong sing nglakoni urip asketis ing biara utawa ing kutha, amarga miturut lumakune kedadéan sing nyabrang marang wong-wong mau, padha ora tansah bisa njaga latihan iman sing tanpa kendhat nalika dikelilingi katresnan, – utawa supaya padha ora kecemplung ing kesombongan lan godha setan, kang ndadekake sawatara wong saka wong-wong mau kanthi mbukak ngomong ing ngarepe akèh wong yèn dhèwèké ora butuh dhokter. Nanging yen ana wong sing urip minangka pertapa ing panggonan sepi karo loro utawa telu sedulur sing padha pikiran, apa wae lara sing dialami, pasraha dhèwèké marang Gusti

Allah, Panglipur Agung, sing marasaké kabèh lara lan ringkih kita. Liwat Gusti, sanajan ing ara-ara samun, dhèwèké nemu panglipur sing akèh ing lara-larané; luwih manèh, kaya imané sing ora nate kering, dhèwèké uga ora nduwé kasempatan kanggo mameraké kabecikan sabarané, amarga dilindhungi déning tabir alus ara-ara samun. Mula saka iku, Gusti nggawa wong-wong sing padha pikiran menyang omahé (Mazmur 67:7).

54. *Apa sing diarani semangat ringkih nalika lara, lan apa sing diarani katenangan atiné.*

Nalika kita sanget kasangsaran amarga lara sing nyerang kita, kita kudu nyadari manawa jiwa sing telanjang isih dadi budak katresnan marang badan. Kaya déné atiné ngidam kasenangan donya lan ora gelem nyerahaké kesenangan urip iki, mangkono uga atiné nganggep beban gedhé yèn amarga lara ora bisa nikmati apa sing nyenengaké daging. – Nanging, yèn jiwa nampa kasangsaran amarga lara kanthi rasa syukur, iku pratandha yèn jiwa durung adoh saka wates tanpa napsu. Napa, mula, jiwa ngenteni pati kanthi kabungahan, minangka dalan mlebu ing urip sejati?

55. *Sing dibutuhake yaiku supaya nyawa ora seneng marang kabecikaning donya iki, nanging luwih kepengin dibebasake saka badan?*

Jiwa ora bakal kepéngin dibébasaké saka badan kajaba yèn wis bener-bener ora peduli marang donya iki (ya iku marang kabèh sing sifaté donya lan jasmani). – Kabèh indrèng jasmani nentang iman, amarga indrèng mau mung ngupaya nikmati sing saiki ana – sing kéné lan saiki – déné iman njanjèkaké akèh berkah ing mangsa ngarep. Napa wong sing lagi ngupaya ora kena mikirake wit-witan ijo royo-royo, utawa mata banyu sing mili, utawa padang rumput kebak kembang, utawa omah-omah megah, utawa pacelathon nyenengake karo wong sing ditresnani – kaya ta ora kena kelingan sesajen mewah, yen tau diparingi pakurmatan kaya ngono. Nanging dhèwèké kuduné migunakaké kanthi rasa syukur apa sing perlu, nalika nganggep urip iki minangka sawijining pangumbaraan, sing adoh saka kabèh kesenangan jasmani. Amarga mung kanthi nahan pikiran kaya ngéné, kita bisa ngarahaké kabèh pikiran mau marang dalan sing nuntun marang urip langgeng.

56. *Kaya panyerahan tanpa wates marang indra badan ngalangi pangling marang Gusti Allah lan dhawuhe, lan carane nyingkiri kejahatan iki.*

Ibu Hawa sing pisanan ngandhani kita yèn pandelengan, rasa, lan indra liyané ngilangaké élinging atiné nalika kita nyilem ing kuwi tanpa wates. Sak suwéné dhèwèké durung ndelok wit sing dilarang kanthi napsu, dhèwèké tansah éling marang dhawuhé Gusti: mulané, kaya-kaya kaayomi déning swiwi katresnané Gusti, dhèwèké malah ora nyadari yèn dhèwèké telanjang. Nanging nalika dheweke ndeleng wit iku kanthi hawa napsu, nyentuhé kanthi napsu gedhé, lan pungkasane nyicipi wohé kanthi napsu sing ora bisa dikendhalèkaké; dheweke langsung duwé kecenderungan kanggo nyenengake hawa napsu daging lan, sawisé nyawiji karo hawa napsu kuwi nalika isih telanjang, nyawisake kabèh karsa marang nguber kesenangan saiki, kanthi mangkono nyumbang, lumantar pesona woh sing katon, marang kejatuhane dhéwé lan kejatuhane Adam; akibat saka iku dadi angel kanggo pikiran manungsa eling marang Gusti utawa dhawuhe. Kita, nanging, tansah ngelingi Gusti ing pikiran kita nalika ndeleng jero atiné dhéwé, bakal nuntun atiné iki—sing rawan marang godha urip, kaya wong wuta marang mripaté—awit pancèn sipat kabijaksanaan rohani sejati iku njaga ing jeroné kita dorongan, ora mung ing lumahé, kanggo ndeleng '*apa sing éndah dideleng*'. Iki sing diwulangaké Job sing paling pengalaman marang kita, kandha: '*Sanadyan atiku mèlu dalan paningalku*' (Job 31:7). Tingkah laku kaya ngono iku pratandha mesthi saka pangendalian dhiri sing paling dhuwur.

57. *Kepiye bisa wong sing mlaku ing Roh ora ngerti bab hawa napsu daging, lan setan nyoba kasuciane kanthi sia-sia?*

Tansah manggon ing sajroning atiné, dhèwèké adoh saka kabèh bab sing nggodha ing urip iki; lan, lumaku miturut Roh, dhèwèké ora bisa digawa ngerti napsu daging. Amarga kanthi mangkono, wong kaya ngono nerusake lelampahane kaayomi déning kabecikan, nganggo kabecikan mau kaya palanggerbang kutha kasuciane; kabèh tipuané setan marang dhèwèké ora ana asilé, sanajan kadhangkala panah napsu iki, sing padha dirasakaké kabèh wong, tekan nganti jendhela alam.

58. *Bab kuciwa, kang kadhangkala nyerang sawisé ngusir hawa napsu daging – apa iku lan kepiye ngilangake.*

Nalika nyawa mandheg kepengin marang kaendahan donya iki, asring mlebu roh kuciwa sing ora ngidini nyawa makarya kanthi rela ing pangabdian marang Sabda, lan uga ora ninggalake kepinginan sing teguh kanggo berkah ing tembe, nanging uga nampilake urip saiki iki minangka pancen ora ana regane, amarga ora ana tumindak kabecikan sing pantes, lan ngremehake pangertosan babagan panyucian batin, nganggep iku

minangka bab sing diparingi marang akèh wong liya, utawa ora mbukak apa-apa sing istimewa kanggo kita. Kita bakal nyingkiri semangat kang anget-anget lan nglemahake iki yen kita matesi pikiran ing wates sing sempit banget, mung ngelingi Gusti Allah; amarga mung kanthi mangkono roh, sawise munggah marang semangat sing sejati, bisa ngusir saka awake dhéwé kelemahan sing ora ana gunané.

59. *Sepira gedhene pitulungan ing upaya spiritual saka sing ora kendhat*

kenangan anget marang jenengé Yesus ing jeroning ati.

Nalika kita ngalangi kabèh dalan metu nganggo pangeling marang Gusti, pikiran kita perlu diwènèhi pakaryan sing ngiket, supaya keriwetané sing ora kendhat bisa wareg. Cukup diwènèhi Asma Suci Sang Gusti Yesus, sing mung kanthi kuwi bisa nyukupi semangaté kanggo nggayuh tujuan sing wis ditemtokaké. Nanging kudu diakoni manawa, kaya sing diandharake Rasul, '*ora ana siji wae sing bisa ngucap "Gusti Yesus" kajaba kanthi Roh Suci*' (1 Kor. 12:3). Saka pihak kita, diprentahake supaya ukara sing kasebut mau ('Gusti Yesus Kristus', lsp.) terus diucapake ing jeroning pikiran, sing kapenuhan pangrêmbêngan, kanthi cara supaya ora nyasar menyang pangimpenan liya sing ora ana gandhèngané. Wong-wong sing tansah nyekel Asma suci lan mulya iki ing pikirane, ing jeroning atine, bisa nyumurupi padhange pikirane dhéwé (kajelasan pamikiran, utawa kesadaran cetha marang kabèh gerak-gerik batin). Lan salajengipun: Asma ingkang nggumun menika, nalika dipunpikir kanthi tliti, kanthi cetha ngleburaken saben rereged ingkang muncul ing jiwa. '*Amargi Gusti kita punika geni ingkang ngremuk' ingkang ngremukaken* sedaya kejahatan, kados pangandikane Rasul (Ibr. 12:29). Saka kéné, pungkasané, Gusti nuntun jiwa marang katresnan ageng tumrap kamulyané; amarga Asma sing paling kamulyan lan paling diarep-arep kuwi, kanthi narik pikiran mlebu ing ati sing anget lumantar pangeling-eling marang Asma mau, nandur ing kita kabiasaan tresna marang kabecikané tanpa alangan; amarga wektu kuwi ora ana apa-apa maneh sing bisa ngalangi. Lan iki iku mutiaraning sing larang regane sing dipikolehi dening wong-wong sing wis nyerahake kabèh kagungané kanthi kabungahan sing ora bisa diungkapake nalika nemokake iku.

60. *Bab kabungahan kaping pindho – wiwitan lan sing sampurna,*

lan babagan luh sing ana ing antarané.

Ana kabungahan sing dadi wiwitan, lan ana liyane sing dadi pungkasan: sing sepisanan ora bébas saka impen-impen sing egois, déné sing kapindho dikuatké déning andhap asor; ing antarané ana sedhah sing takwa lan tangis tanpa lara. '*Amarga ing akèh kawicaksanan ana akèh pangerten, lan ati sing bisa mbedakaké bakal nemokaké sedhah*' (Pangandika 1:18). Mula saka iku, dhisik kudu nggerakaké jiwa marang tumindak gagah berani nganggo kabungahan sing sumebar saka wiwitan; banjur ngalami celaan lan pangujian saka kabeneran Roh Suci, loro-loroné bab dosa-dosa sing wis kelakon ing jaman kepungkur lan bab kecenderungan sing isih kabentuk ing panglalen dhiri. '*Amarga ing pangadilanmu marang kaluputan, ya Gusti, kowe wis ngukum manungsa, lan kowe wis ndadekake nyawane layu kaya jaring*' (Mazmur 38:12). Supaya, sawisé pangadilané Gusti wis nguji dhèwèké kaya ing tungku, dhèwèké bisa nampa asil kabungahan sing prasaja ing pangeling-eling anget marang Gusti.

61. *Bab lali marang Gusti Allah lan mbalèkaké pangeling marang Panjenengané,*

sebab-sebab sing sepisanan, lan cara-cara kanggo sing kapindho,

lan babagan manifestasi paling dhuwur.

Nalika jiwa digerakake dening nesu, utawa kabebani dening keserakahan mangan, utawa kabedhung dening sedhah sing jero, nalika kuwi pikiran ora bisa njaga pangeling marang Gusti, sanajan dipaksa. Amarga kabèh pikiran kabur amarga kakuwatan napsu-napsu kuwi, pikiran dadi adoh saka rasa alusé dhéwé; mula karsa ora ana panggonan kanggo nyetak tapaké, supaya liwat kuwi pikiran bisa nggawa gambar pangeling-eling marang Gusti sing ora bisa dilalekake lan ora owah, awit ing wektu kaya ngono élingan dadi kaku amarga kekerasan napsu-napsu kuwi. – Nanging nalika bébas saka gangguan kaya ngono, sanadyan kadhangkala lali nyolong pamikiran marang Gusti kang Kinurmatan sakedhap, pikiran, sawisé mbalèkaké kekuwatan lan kasegerané, langsung nyekel upaya kang dadi pangarep-arep gedhé lan nylametaké kanthi semangat; awit nalika iku sih rahmaté dhéwé merenung bebarengan karo jiwa lan muni: 'Gusti Yesus Kristus!' kaya ibu sing mulang anaké, bola-bali mbaleni Asma 'Bapa' bebarengan karo anaké, nganti anaké tekan titik nalika tinimbang tembung liya sing bisa diucapaké, dhèwèké cetha ngucapaké 'Bapa', sanajan nalika turu. Mulane, Rasul kandha: '*Rohé dhéwé nyuwun marang Gusti Allah kanggo kita ing kelemahan kita; awit kita ora ngerti kepiye cara ndedonga kaya sing kuduné, nanging Rohé dhéwé nyuwun marang Gusti Allah kanggo kita kanthi raungan sing jero banget nganti ora bisa diucapake*' (Roma 8:26). Amarga kita isih bayi ing kasampurnan saka kabecikan ndedonga iki, mesthi kita butuh pitulungané; supaya nalika kamanisane sing ora bisa

diungkapake nyawiji lan nglegakake kabèh pikiran kita, kita kabèh bisa kapincut saka sak jeroning ati kanggo éling marang Gusti Allah Rama kita lan tresna marang Panjenengané. Amarga, kaya sing diandharake Paulus sing nggumunake mau, *'kita padha njerit marang Panjenengané: "Abba, Bapa"'* (Rom. 8:15), nalika kita digerakake déning Panjenengané kanggo nyebut Gusti Allah Bapa.

62. *Bab nesu – kapan lan kepiye iku diparingi idin.*

Nget, luwih saka hawa napsu liyane, biasane ngganggu jiwa lan nggawe bingung; nanging ana wektu nalika iku banget migunani kanggo jiwa. Mangkono, nalika kita nesu tanpa isin marang wong-wong sing ora takwa, utawa marang wong-wong sing ora isin kanthi cara liya, supaya padha bisa slamet, utawa paling ora kroso isin, nalika kuwi kita maringi manfaat sing padha marang atiné kaya lemah lembut; amarga ing kahanan kaya ngono kita ing saben cara nyengkuyung tujuan kabeneran lan kabecikané Gusti Allah. Mangkono uga, nalika hawa napsu bangkit ing jiwa, kanthi nesu luwih marang dosa iki, kita kerep maringi kesadaran marang jiwa lan maringi kekuwatan priya kanggo nolak hawa napsu mau. Lan ora ana sangsi manawa, nalika kita ana ing kahanan sangsara atiné sing banget, kita bisa, kanthi nesu ngélingaké roh sing nyebabaké sangsara kuwi, mungguh lumantar kawicaksanan malah ngluwihi kenger sing dianggep déning pati bisa nguasani kita: awit, karsa nuduhaké punika dhumateng kita, Gusti, nalika wunguné Lazarus, rumiyin ngélarang neraka ing rohipun lan nguwatké dhiri, lan sasampunipun, kanthi karsa kang teges—kados ingkang tansah dipun tindakaken ing kabèh pakaryanipun—mbalèkaké nyawané Lazarus dhumateng badanipun. Mula, miturutku, nesu sing suci diparingake marang kodrat kita dening Gusti sing nyipta kita luwih minangka piranti kadilan; lan yen Hawa wis migunakake nesu iku marang ula, dheweke ora bakal dadi korban akibat ngrusak saka hawa napsu sing gedhe kuwi. Mulane aku pracaya yèn wong sing migunakaké nesu sing suci amarga semangat taqwa bakal luwih entuk kauntungan ing timbangan ganjaran sing adil tinimbang wong sing, amarga atiné kaku, ora tau kroso nesu; amarga ing wong sing pungkasan kuwi, panguwasa pikiran lan raos manungsa isih durung dilatih, dene sing siji, numpak jaran-jaran kabecikan, tansah ana ing tengah peperangan, lan mlayu ing antaraning gerombolan setan, tanpa kendhat nglatih kereta papat jaran saka pangendalian dhiri kanthi ajrih marang Gusti—sing ing Kitab Suci dijenengi *'kereta Israel'*, kaya sing kapacak ing crita mungghahé Nabi Elijah marang swarga (2 Raja 2:12). Gusti Allah mulang wong Yahudi kuna patang kabecikan iku kanthi pirang-pirang cara; mulane murid kawicaksanan (kawani, kadilan, lan pangendalian dhiri) kuwi diangkat menyang swarga, amarga, miturut panemuku, kabecikan mau dadi kudane nalika rohane kabawa ing puteran geni.

63. *Ora pantes kanggo wong sing sampurna ing urip rohani melu perselisihan hukum.*

Wong sing wis diparingi kawruh suci lan wis ngrasakake legane Gusti ora kena ngajokake gugatan (nalika ana wong ngadu marang dheweke), uga ora kena miwiti gugatan marang sapa wae, sanajan ana wong nyolong sandhangan sing ana ing punggunge; amarga kadilan panguwasa jaman iki kurang tinimbang kadilan Gusti – utawa luwih tepaté, ora ana apa-apane dibandhingake karo kadilan Gusti; lan apa bedane antarane anak-anaké Gusti Allah lan wong-wong jaman saiki, kajaba yèn kadilané wong-wong jaman saiki ora bisa dibandhingaké karo kadilané anak-anaké Gusti Allah; mulané sing sepisanan diarani kadilan manungsa, lan sing kapindho diarani kadilané Gusti Allah. Mangkono uga Gusti kita *'nalika dipoyoki, Panjenengané ora mbales ngapoyoki; nalika nandhang sangsara, Panjenengané ora ngancem'* (1 Petrus 2:23); malah, ora mung meneng bae nalika sandhangané dicopot, nanging—sing luwih ageng tanpa tandhing—Panjenengané ndedonga marang Rama supaya sing tumindak ala marang Panjenengané oleh kaslametan. Nanging, wong-wong ing donya iki ora bakal mandheg ngadili nganti padha nampa, kanthi bunga, apa sing digoleki saka wong sing diadili, utamane nalika padha nggolèki bathi saka utangan: saéngga 'keadilan'é kerep dadi wiwitaning ketidakadilan gedhe.

64. *Luwih becik, sawise nyerahake ketidakadilan sing isih bisa ditoleransi marang paukuman Gusti, luwih becik merhatosake pandonga lan njaga atiné tinimbang menyang pangadilan.*

Aku wis krungu sawetara wong saleh kandha manawa ora pantes ngidini sapa wae nyolong apa sing kita duwé kanggo panguripan dhéwé lan kanggo pitulungan wong mlarat; merga menawa kita ngidini kajahatan kaya ngono, kita bakal kena dosa wong-wong sing nindakake salah marang kita, apamanèh yèn kita nandhang iki saka tangané wong Kristen, – Nanging tumindak kaya ngono ora liya kajaba kepengin nylametake bandha kita luwih saka nylametake awake dhewe. Amarga yèn aku nglirwakaké pandonga lan pamariksaan atiku dhéwé, banjur miwiti ngupaya kadilan marang wong sing wis nindakake salah marang aku lan keseret ing pangadilan, cetha yèn apa sing tak goleki luwih tak tresnani tinimbang kaslametané dhiri, apamanèh dhawuh kaslametané dhéwé. Lan kepiye aku bisa dadi pengikut paugeran Injil sing ngandhani aku: *'Aja nolak wong sing njupuk apa sing dadi duwemu'* (Lukas 6:30), kajaba, miturut tembungé Rasul, aku

'bungah nalika bandha-bandhaku dirampas' (Ibrani 10:34), nalika préntah iki malah ora ngecualèkaké saka dosa serakah wong sing, lumantar paukuman pengadilan, mbalèkaké apa sing salah dijupuk saka dhèwèké? Sing fana (samentara, utawa pengadilan sing diadegaké manungsa kanggo ngadili prakara fana) ora bisa mbatalaké Pengadilané Gusti Allah sing langgeng; lan wong sing salah kudu manut marang ukum sing dadi dasar prakarane, lan sing kuduné digunakaké kanggo mbela dhèwèké. Saestu becik nandhang kekerasan saka tangan wong-wong sing kepengin nindakake sing ala marang kita, lan ndedonga kanggo wong-wong mau, supaya amarga pangapurané—lan ora amarga wong-wong mau mbalèkaké marang kita apa sing wis dicolong—dosa pemerasané bisa diapura. Amarga kabeneran Gusti mbutuhake supaya kita nampa penjajah pemerasan iku dhéwé—lan ora barang sing wis dipereksa—kanggo bébas saka dosa lumantar tobat.

65. *Adol kabèh sing kok duwé lan wènèhana marang wong mlarat; andhap asor, luwih saka apa waé, nuntun marang iki.*

Pantes banget lan, luwih saka kabèh, paling migunani kanggo nyawa, sawise mangerteni dalan kesalehan sing sejati, kanggo adol kabèh kagungan sakaligus lan nyebarake asile marang wong mlarat, manut dhawuhe Gusti, lan aja nganti nglilani awake dhewe, kanthi alesan kepengin tansah siap nepaki dhawuh (mbantu wong mlarat), nglirwakake dhawuh panyelamatan iki (maringi kabèh sakaligus). Saka iki kita bakal entuk, sepisanan, katentreman sing luwih tentrem tanpa beban; lan saka kéné uga, kamlaratan sing kebal saka fitnah—kamlaratan sing sejatine luwih luhur—lan sing ora maringi alesan marang wong liya kanggo nuduh kita kanthi ora adil, nalika kita ora duwe apa-apa maneh sing bisa nyulut geni keserakahan ing ati wong serakah. Banjur, luwih saka kabecikan liya, andhap asor bakal maringi kehangatan lan, ing jero batos kita, nggawa katentreman, kaya-kaya kita telanjang; kaya ibu sing nyekel anaké ing pangkuané, nglipur lan ngliliraké nalika bocah cilik iku, kanthi prasaja, mbuwang sandhangané lan mbuwang adoh saka awaké dhéwé, nemokaké, ing ketulusané sing gedhé, yèn telanjang luwih nyenengaké tinimbang kaendahan warna-warni saka sandhangané. Amarga ana pangandikane: '*Gusti Allah ngreksa bocah cilik: Panjenengané wis ngendhegaké aku lan nylametaké aku*' (Mazmur 114:5).

66. *Maringi kabèh iku dalan tumuju asor.*

Gusti bakal nuntut kita babagan sedekah kita, '*miturut apa sing diduwèni, lan ora miturut apa sing ora diduwèni*' (1 Kor. 8:12). Mula, yèn aku, kanthi ajrih marang Gusti lan kanthi niat sing tulus, manut dhawuhé Gusti, maringi kabèh mau sajrone wektu sing cendhak—sing sakjane bakal tak wenehaké suwéné pirang-pirang taun—apa sing bakal dadi alesan kanggo ngremehké aku yèn aku wis ora duwé apa-apa manèh? – Nanging ana wong sing bakal kandha: (yèn kita mènèhi kabèh), saka ngendi para mlarat, sing saiki diuripi déning sedekah prasaja saka kita, bakal nampa sedekahé? – Kanggo wong kaya ngono, iki piwulang sing pantes: aja nganti ngrancang apa waé sing ala ing ngarsané Gusti Allah, mung kanggo ndhelikaké katresnan marang awakmu dhéwé. Gusti Allah ora bakal kehabisan cara kanggo nyukupi kabutuhan ciptaane kanthi welas asih, kaya kang wis ditindakake wiwit wiwitan. Lan sadurunge wong iki utawa wong kuwi kepengin maringi sedekah, apa wong mlarat padha ora nduwé panganan utawa sandhangan? Mula, yakinana menawa luwih becik, nalika wis mangertèni kabeneran, ngentekake kabèh kanthi loman kanggo ngladèni wong mlarat, mbuwang tipuan bodho lan kesombongan sing disebabake hawa nafsu marang bandha, lan mbencèni hawa napsu dhéwé—tegesé mbencèni nyawa dhéwé— supaya sawisé kuwi, ora ana maneh alesan kanggo bungah karo muji dhiri amarga tansah mènèhi kabecikan saka bandha kita, kita bisa andhap asor, kaya-kaya kita ora nindakake apa-apa sing apik. Amarga nalika kita sugih, kita seneng banget mènèhi marang sapa waé miturut karsa, kaya nindakake dhawuhing Gusti kanthi kabungahan; nanging sawisé kabèh wis kita wènèhaké, kita kebak rasa andhap asor lan tobat, kaya ora tau nindakake kabecikan. Mula, nyawa kanthi andhap asor banget ngadhep marang jeroné, supaya apa sing ora bisa kita entuk maneh liwat sedekah saben dina, bisa dianggep pantes kita tanpa liwat pandonga sing tekun, sabar, lan kawicaksanan sing andhap asor; amarga ana pangandika: '*Wong mlarat lan mbutuh bakal muji Asmamu, ya Gusti*' (Mazmur 73:21). Malih, karunia wacana teologi ora diparingi Gusti marang sapa waé kajaba wong-wong sing wis nyiapaké dhiri luwih dhisik kanggo nyerahaké kabèh kagungané demi kamulyan Injilé Gusti, supaya, ing kamlaratan sing nyenengaké Gusti, padha bisa ngumumaké kamulyan Karajané Gusti. Iki sing dikandhakake dening tembung: '*Panjenengan sampun nyawisake kabecikan Panjenengan tumrap wong mlarat, ya Gusti*', lan kanthi tambahan: '*Gusti Allah badhe maringi sabda dhumateng sang penginjil kanthi kakuwatan ageng*' (Mazmur 77:11, 12).

67. *Bab karunia renungan teologis – pinten lan kados pundi karunia sing mili saka iku.*

Kabèh peparing saka Gusti kita iku paling becik lan dadi sumber kabèh berkah; nanging ora ana siji-sijia sing nyulut lan nyurung manah supaya tresna marang kabecikane kaya sinau teologi. Amarga minangka

woh sing paling utama saka kabecikaning Gusti, iku maringi peparang paling utama marang jiwa: kaping pisan, iku nyiyapake kita supaya kanthi seneng ati ngremehake kabèh panglipur sing nyenengake ing urip iki, amarga ing kono kita nduwèni, minangka gantiné panglipur sing sirna, kamulyané Gusti sing ora bisa diungkapaké; lan banjur padhangaké pikiran kita kanthi pangowahan kaya geni lan kanthi mangkono ndadèkaké kita dadi bagéan saka roh-roh sing ngladèni. Sawise nyiapake awake dhewe kanthi pantes, kanca-kanca sing tak tresnani, ayo padha ngadhepi kabecikan iki, sing mulya, sing ndeleng kabèh, sing motong kabèh kuwatir donya, sing maringi panganan marang pikiran kanthi tembung-tembung Gusti ing padhangé cahya sing ora bisa diungkapake, lan—supaya ringkes— – lumantar Para Nabi Suci, dhèwèké nyiapaké jiwa verbal—ya iku jiwa rasional—kanggo persekutuan sing ora kabagi karo Gusti Sabda. Lan ing jiwa manungsa—wah, kaajaiban sing nggumunaké!—sawisé nyusun kidungan sing nyiritakaké babagan Gusti, sang juru pacelathon ilahi iki nyanyi banter bab kamulyané Gusti.

68. *Napa pikiran kita*

ora pati semangat kanggo ndedonga kaya kanggo renungan teologis:

lan sepira wigatine pandonga kanggo kasil ing pangrêmbagan kaya ngono.

Pikiran kita, umume, ora pati kesengsem marang pandonga, amarga diwatesi lan dikekang dening pandonga; dene luwih gampang katarik marang renungan teologis, amarga amba lan tanpa watesé renungan ilahi. Mula, supaya ora maringi kebebasan marang pikirane sing ngumbara ing jeroning ati, uga ora nyukupi kecenderungané kanggo nyilem tanpa wates ing khayalan sing luhur, ayo padha ngutamaké pandonga, nyanyian mazmur lan maca Kitab Suci, tanpa ngliwakake panjelasan para wong wicaksana, sing tembung-tembungé kebak kawruh sejati bab iman. Kanthi tumindak kaya ngono, kita ora mung nyegah dhèwèké nyampurake omongané dhéwé karo tembung-tembung sih rahmat, uga ora ngidini dhèwèké, sing kabawa kesombongan, kélangan konsentrasi amarga mabur ing khayalan ing sangisoré pangaribawa rasa puas dhiri lan omong kosong; nanging kita uga bakal sinau njaga dhèwèké supaya ora kesar ing ngimpi-ngimpi nalika kontemplasi lan nggawe meh kabèh pikirane kebak luh. Nalika nemokake pangaso ing sajroning dhèwèké sajrone meneng, lan luwih-luwih nyenengi manisé pandonga, dhèwèké ora mung bébas saka geger napsu sing kasebut mau, nanging uga, kanthi anyar, dhèwèké kanthi gampang lan tanpa susah payah éntuk kekuwatan kanggo tetep ing pangrênanan ilahi, nalika ing wektu sing padha unggul ing pangadilan sing wicaksana (kabijaksanaan praktis) kanthi andhap asor sing gedhé. Nanging perlu dicathet, pandonga iku luwih luhur tinimbang ambané pangrênanan apa waé; pandonga iku mung dadi ciri wong-wong sing kebak sih rahmat suci ing saben raos lan pangrasa.

69. *Rahmat sepisanan tumindak kanthi paling cetha marang jiwa,*

lan banjur pangaruhe saya suda lan malah dadi samar kabèh.

Pira migunani iki kanggo jiwa. Ing wiwitan, rahmat biasane madhangi jiwa nganggo padhange, disertai rasa sing kuwat; nanging nalika kemajuan ing urip rohani Kristen maju, banjur, umume tanpa disadari dening jiwa sing tresna marang Gusti, rahmat kuwi nindakake misterine ing jerone: supaya sawisé (nalika jiwa wis tentrem) bisa nuntun kita kanthi kabungahan menyang dalan renungan ilahi, kaya-kaya kita anyar wae dijupuk saka pepeteng mlebu kawruh; nalika ing tengah perjuangan kita (kanggo nenangake jiwa saka hawa napsu), bisa njaga supaya pikiran kita ora kosong. Pantes kita diwènèhi sedhih kanthi ukuran sing pas, kaya-kaya kita ditinggal grasia, supaya kita luwih asor lan sinau manut marang paugeran Gusti bab kita; banjur, ing wektu sing pas, mlebu ing kabungahan, sing diilhami dening pangarep-arep sing berkah: Amarga kaya sangsara tanpa wates nuntun nyawa marang putus asa lan tanpa pangarep-arep, mangkono uga kabungahan sing kakehan nuntun marang kesombongan lan kabanggaan. Aku ngomong babagan wong-wong sing isih bayi ing urip lan pangertosan. Ing antarané pencerahan saka sih rahmat lan pangucilan ana godaan; lan ing antarané sangsara lan kabungahan ana pangarep-arep. Amarga ana pangandika: '*Aku wis sabar ngenteni Gusti, lan Panjenengané ngrungokaké aku*' (Mazmur 39:2), – lan manèh: '*Amarga akèh sangsaraku, panglipur Panjenengan wis nyenengaké atiku*' (Mazmur 93:19).

70. *Sepira mbabayani omong kakehan tumrap nyawa, lan sepira migunani meneng.*

Kaya lawang ing omah adus, nalika kerep dibukak, cepet ngeculake panas saka njero menyang njaba, mangkono uga nyawa, nalika akèh wong padha ngomong—sanajan mung ngomong bab becik—ngeculake elingane (kesadaran sing ana ing tatanan gaib) liwat lawang pangucapan. Akibaté, pikiran pungkasané kelangan pamikiran sing paling murni, lan, digerakké déning banjiran pamikiran sing ora tertata, iku ngomong kanthi bingung marang sing ana. Ing kahanan kaya ngono, pikiran kuwi ora nduwé Roh Suci manèh, sing njaga pamikiran kita saka lamunan sia-sia: amarga Roh iki, sing becik lan bébas saka kabèh geger lan lamunan

sia-sia, nyingkiri omongan kang kakehan. – Meneng, ing sisih liya, migunani, amarga iku ibu saka pikiran wicaksana.

71. *Kepiye jiwa sing tresna marang Gusti Allah kuduné ngatur rasa kasunyatan.*

Tembung kawruh dhéwé mulangaké yèn ing wiwitan, jiwa sing tresna marang Gusti (sawisé miwiti lumaku ing dalan kanggo nyenengaké Gusti) diserang akèh hawa napsu, utamané nesu lan kebencian. Iki ora amarga tumindak roh jahat nanging amarga lumrahe proses kamajuan ing urip rohani. Sajrone nyawa isih dipimpin dening akal donya, nyawa tetep ora peduli marang kabeneran, sanajan weruh kabeneran kuwi diinjak-injak wong liya; amarga kabeh pikirane kebak hawa napsu dhewe, nyawa ora nggatekake kabeneran Gusti. Nanging nalika jiwa wiwit munggah ngluwihi hawa napsu lan karsa, lumantar pisah saka bab-bab donya lan lumantar katresnan marang Gusti, jiwa iku ora tahan maneh ndeleng, sanajan mung ing ngimpi, bebeneré Gusti ditinggalake; malah dadi nesu lan nesu marang wong-wong sing nindakake ala nganti jiwa iku weruh yèn wong-wong sing ngrusak bebener kuwi malah mbela ajiné, lumantar pakaryané pikiran sing suci (sawise tekan ajrih marang Gusti lan tobat). Mula, dheweke kanthi alamiah sengit marang wong sing ora adil, nanging tresna banget marang wong sing adil; amarga mripaté jiwa ora bakal kapancing (kliru pandelengan) nalika selubungé—raga—wis disucèkaké lumantar pangendalian dhiri sing ekstrim. Nanging, luwih becik nangisi ketidakpedulian wong sing ora adil tinimbang mbenceni wong-wong mau: sanadyan padha pantes dibenci, sabda kabeneran ora nyetujoni manawa jiwa sing tresna marang Gusti Allah digerakake dening kebencian, amarga nalika ana kebencian ing jiwa, kawruh sejati dadi ora aktif.

72. *Pikir teologis lan pikiran sarjana.*

Pikiran teologis, sing dilembutake lan disucèkaké ing jiwa déning tembung-tembungé Gusti Allah dhéwé, nggayuh pangkat tanpa napsu kanthi ambané sing cukup. Amarga '*tembung-tembungé Gusti*', kaya sing kacarita, '*iku tembung murni, pérak sing disaring, disucèkaké déning bumi*' (Mazmur 11:7). Lan pikirané sarjana, sawisé diadegaké lumantar cobaan pangaribawa kang kebak sih, munggah ngluwihi hawa napsu. Teolog uga melu ing pengalamané sarjana yèn dhèwèké ngrembakaaké watak sing paling andhap asor ing batiné; lan sarjana, ing sawatara, melu ing kabecikan kontemplatif yèn bagéan rasional jiwané bébas saka kaluputan. Amarga ora saben wong nggayuh loro karunia iki kanthi sampurna; supaya saben wong sing nduwèni salah sijiné, kaget marang carané sijiné ngluwihi dhèwèké, bisa unggul ing andhap asor kanthi semangat kanggo urip sing bener. Mulané Rasul kandha: '*Ana siji diparingi Roh kabar kawicaksanan, sijiné diparingi Roh kabar kawruh bab Roh sing padha*' (1 Kor. 12:8).

73. *Bab pandonga nganggo swara lan pandonga sing diatur ing ati.*

Nalika jiwa kebak woh-wohé sing alamiah, jiwa kuwi nyanyèkaké mazmur kanthi swara paling banter lan condhong ndedonga luwih-luwih nganggo swara. Nanging nalika digerakké déning Roh Suci, jiwa kuwi nyanyi lan ndedonga kanthi kabungahan lan kaendahan ing menengé ati. Kahanan kapisan disusul kabungahan kaya ngimpi (sing muncul saka rasa wareg dhiri); kahanan kapindho disusul luh rohani, banjur kabungahan tartamtu sing luwih seneng meneng: amarga eling, nalika swara diendhegake, tetep anget, nyurung ati supaya ngasilake pikiran-pikiran sing marakake luh lan nyinaoni batin. Ing kéné, saestu, sapa waé bisa ndeleng wiji pandonga, sing ditandur kanthi luh nanging kanthi kabungahan ing lemahé manah, kanthi pangarep-arep sing teguh bakal panèn sing subur (Mazmur 125:5). Nanging, nalika kita kabebanan sedhah sing gedhe, kita kudu nyanyi mazmur kita rada banter, nahan tangise jiwa kanthi kabungahan pangarep-arep, nganti mega abot sedhah iki bubar kliwat dening angin melodi mazmur.

74. *Bab katresnan alamiah lan kebak sih marang Gusti Allah.*

Nalika jiwa wis mangertèni dhiri, mula saka jeroné sumebar rasa anget lan ajining Gusti: amarga ora keganggu déning urusan urip iki, jiwa ngembaraké katresnan (kanggo Gusti) saka jeroné marang donya, ngupaya Gusti, sumber katentreman, kanthi wates sing pantes; nanging pangeling iki (marang Gusti sing digoleki) ora suwe sirna, amarga kesan-kesan indra nglantarake pangeling iki, utawa amarga kodrat, ing kamlaratané, cepet entek kabecikane dhéwé. Mulané para filsuf Yunani, sanadyan padha nyoba nggayuh lumantar pangendalian dhiri, ora bisa nggayuh kaya sing kuduné; amarga pikirané ora kapengaruh déning kawicaksanan langgeng lan sakabèhé bener. Nanging, kehangatan katresnan marang Gusti sing diparingake marang ati dening Roh Suci iku, sepisanan, tentrem lan ora ana enteke; salajengipun, iku ngajak kabeh bagean jiwa supaya tresna marang Gusti lan ora njedhul saka ati, nanging kanthi sendhiri ngisi sakabehe pribadi kanthi katresnan lan kabungahan tanpa wates. Iki sing kudu digayuh dening wong-wong sing wis ngerti. Amarga katresnan alamiah iku pratandha yèn sipat alamiah ora bisa makmur mung kanthi pangendalian dhiri; nanging

katresnan alamiah ora bisa ngangkat pikiran marang katenangan tanpa napsu kaya katresnan rohani (kang kebak sih rahmat).

75. *Bab pangaribawa sing nggawa padhang saka sih marang nyawa, –*
lan bab petengé nalika kapengaruh déning kekuwatan peteng.

Kaya udhara ing sakupenge kita, nalika angin lor ngembus, dibersihaké amarga sawijining alus tartamtu lan efek nyegerake saka angin iki; lan nalika angin kidul sumilir, iku dadi kandel amarga abote tartamtu sing digawa angin iki, sing nggawa adoh saka tlatahé dhéwé lan nyebarake kabut garing ing saindenging jagad raya: mangkono uga nyawa, nalika nampa pangaribawa ambegané Roh Suci sejati, banjur bébas sakabehe saka pepeteng setan; nanging nalika diguyur kenceng dening roh pambodho, iku kabèh katutup mega dosa. Mula saka iku, kita kudu tansah ngarahaké upaya kita kanthi sakabehing kekuwatan marang ambegan pangresiki lan panyawani saka Roh Suci, yaiku marang roh sing Nabi Yehezkiel, ing sawijining panglihatan, weruh teka saka Lor (– 1:4): supaya bagéan kontemplatif jiwamu, luwih saka apa waé, tetep suci, lan kita dianggep pantes mlebu ing panglihatan ilahi tanpa cela, nyawang ing swasana padhang apa sing ana ing pepadhang. Iki pepadhang kawruh sejati.

76. *Kepiye Roh Kasunyatan lan roh pambodho makarya ing jiwa sadurunge lan sawisé baptisan.*

Ana sawetara wong sing nyipta-nyipta gagasan manawa sih rahmat lan dosa—yaiku Roh Kasunyatan lan roh pambodho—padha ndhelik bebarengan ing pikiran wong sing arep dibaptis: amarga, miturut wong-wong mau, siji ngajak pikiran marang kabecikan, dene sijine ngajak marang kebalikané. Aku, nanging, wis mangertos saka Kitab Suci ilahi lan saka pengalaman pikiran dhéwé yèn, sadurungé baptisan, sih rahmat nuntun nyawa marang kabecikan saka njaba, déné Setan ngintip ing jeroné, nyoba ngalangi pikiran saka kabèh dalan sing bener; wiwit wayahe kita lair manèh ing baptisan, Setan ana ing njaba, lan sih rahmat ana ing jero. Mula saka iku kita weruh manawa kaya ilusi biyèn nguwasani nyawa— —mangkono sawisé baptisan kabeneran nguwasani nyawa. Sawisé kuwi, Setan isih tumindak marang nyawa kaya biyèn, malah asring luwih sengit tinimbang biyèn, nanging ora kaya urip bebarengan karo sih rahmat—mugi Gusti kersa nylametake!—nanging kaya kobongan alit ing ngarepé pikiran amarga ringkihé awak, lumantar godhongan nikmat tanpa tembung. Iki kelakon kanthi idiné Gusti, supaya manungsa bisa nggayuh kabungahan kabecikan mung kanthi lumaku liwat prahara, geni, lan godaan. Amarga ana pangandika: '*Kita wis lumaku liwat geni lan banyu, lan Panjenengan wis nggawa kita menyang panggonan pangaso*' (Mazmur 65:12).

77. *Cara kurnia Gusti Allah makarya ing jiwa.*

Rahmat, kaya sing wis dakkandhakake, wiwit saka wayahe kita nampa baptisan, wiwit manggon sacara rahasia ing jeroning pikiran (jiwa), nyumputake anané malah saka pangrasa pikiran dhéwé. Nanging nalika sawijining wong wiwit tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehe karsa (manah) sajroning atine, mula sih rahmat mau ngandika marang nyawa lumantar pangrasa pikiran kanthi tembung kang ora bisa diandharake, maringi bagéyan saka berkahipun. Mula, sapa waé sing kepéngin nyekel panemuan iki ing jeroné atiné salawas-lawase bakal kepéngin kanthi kabungahan gedhé nalar kabèh berkah sing ana saiki, supaya bisa nduwèni sakabèhé lahan sing ing kono wis ditemokaké bandha sing didhelikaké urip (Matéus 12:44). Amarga nalika wong nalar kabèh bandha donya, dhèwèké nemokaké ing sajroning dhèwèké panggonan ing ngendi sih rahmaté Gusti Allah kasembunyi. Banjur, nalika nyawa maju, peparing ilahi (sih rahmat) mau nampilaké sipat welas asihé ing pikiran; nanging ing wektu sing padha Gusti maringi idin marang setan-setan supaya luwih ngganggu nyawa, supaya nyawa sinau mbedakake kanthi wicaksana antarane becik lan ala, lan supaya luwih andhap asor; amarga nalika nyawa kaserang godaan kaya ngono, nyawa kuwi kawon dening isin gedhe amarga isiné pikiran setan-setan sing ngisinake.

78. *Lumantar baptisan, Roh Suci diucurake ing manah, nalika roh jahat diusir;*
nanging iki ora mungkasi godaan kanggo nindakake dosa.

Kita digawé miturut gambaré Gusti Allah, lumantar gerakan rasional (spiritual) saka jiwa; dene awak iku, kaya-kaya, panggonané. Nanging amarga pangrusakané Adam, ora mung sipat-sipat khasé jiwa sing dadi kotor, nanging awak kita uga kena rusak: Gusti Allah Sang Suci Sepenuhé dadi inkarnasi lan, minangka Allah, lumantar baptisané dhéwé, paring marang kita banyu kaslametan kanggo lair manèh: awit kita lair manèh ing banyu lumantar pakaryané Roh Suci lan sing maringi urip, saéngga kita langsung resik ing jiwa lan badan, yèn kita nyedhaki Gusti kanthi sak atiné. Ing wektu iki, Roh Suci manggon ing jeroning kita, déné dosa (utawa bapaké dosa) diusir déning Panjenengané, awit mokal, merga sipat manunggal lan prasaja—sipat khas nyawa—kanggo loro-loroné bisa ana bebarengan ing jeroné, kaya sing dipikiraké sawetara wong. Malih, nalika sih rahmating Gusti, lumantar Baptisan Suci, nyawiji ing katresnan tanpa wates karo sipat-sipat

gambaré Gusti minangka pratandha kamiripan, endi ana papan kanggo sing jahat – awit ora ana paseduluran antarané pepadhang lan pepeteng? (2 Kor. 6:14). Mula, nalika kita lumaku ing dalan pangabdian sing suci, kita pracaya manawa *lumantar 'adus panglair manèh'* (1 Tim. 3:5) ula sing najis iku diusir saka jeroning pikiran; nanging kita ora kaget manawa, sanadyan sawisé Baptisan, kita isih ngrasakaké pikiran ala bareng karo pikiran becik. Amarga pangumbahan pangudasan, sanadyan ngumbah rereged dosa, ora ngrusak kadhedhuaning kepinginan kita, uga ora nyegah setan-setan supaya ora perang marang kita lan ngucapake tembung-tembung sing ngapusi; supaya apa wae sing isih kita duweni nalika isih ana ing kahanan alamiah kuwi, bisa kita jaga kanthi kuwasa Gusti Allah, sawise kita nyekel senjata kabeneran.

79. *Rahmat makarya lumantar daya-daya pikiran, dene Setan makarya lumantar indra daging lan hawa napsu.*

Setan, kaya sing wis tak kandhakake, diusir saka nyawa lumantar baptisan suci; nanging, amarga alesan sing wis kasebut ing ndhuwur, dhèwèké diijini tumindak marang nyawa lumantar awak. Kurnia Gusti ditanamake ing jeroning kalbu, yaiku ing pikiran. Amarga, kaya kang kacarita, *'kabèh kamulyané putri raja ana ing jeroné'*, ora katon déning setan (Mazmur 44:14). Mulane, nalika kita kelingan Gusti kanthi katresnan, kita ngrasakake katresnan ilahi kuwi kaya mili saka jeroning atine; dene roh jahat nyerang indra badan lan manggon ing kono, tumindak kanthi gampang lumantar daging sing dadi pangayomané, marang wong-wong sing atiné isih durung tuwuh. Mangkono, miturut Rasul Ilahi, pikiran kita tansah selaras karo hukum Roh; dene indra jasmani gampang kapikat marang hawa napsu (Roma 7:18). Mula saka iku, ing wong-wong sing semangat ngluwihi ing kawruh, sih rahmat lumantar daya pikiran lan badané dhéwé ngisi atiné karo kabungahan sing ora bisa diungkapaké; nanging nalika kita mlaku ing dalan kesalehan kanthi sembrono lan ora ngati-ati, setan-setan, nalika nemokaké kita ing kahanan kaya ngono, ngabdiaké jiwa kita lumantar indra badan, kanthi paksa nyeret menyang apa sing ora dikarepaké—padha kuwi para pembunuh.

80. *Nglawan wong-wong sing kandha yèn sih-rahmat lan dosa manggon bebarengan ing atiné wong sing wis dibaptis.*

Wong-wong sing kandha yèn ana loro prinsip, yaiku roh sih-rahmat lan roh dosa, sing urip bebarengan ing ati para pracaya, nyebut tembungé Injil: *'Cahya sumunar ing pepeteng, lan pepeteng ora ngalahaké cahya iku'* (Yohanes 1:5), lan nyimpulake manawa pepadhang ilahi ora kena rereged amarga urip bebarengan karo sing ala, sanajan pepadhang ilahi kuwi nyedhak marang pepeteng setan. Nanging ayat , petikan Injil iki uga mbantah wong-wong kuwi, nuduhake manawa wong-wong kuwi mikir bertentangan karo Kitab Suci. Kaya déné Gusti Allah—Sabda, pepadhang sejati iki—kanthi kersa rawuh marang makhluk-makhluké ing dagingé, nyulut ing sajroning atiné pepadhang kawruh suci lumantar katresnané kang tanpa wates marang manungsa, mangkono uga kawicaksanan donya ora mangertèni, tegesé ora ngakoni pitutur Gusti Allah iki, amarga *'pikirane sing manut marang daging iku mungsuh marang Gusti Allah'* (Rm. 8:7); mulane Teolog nggunakake tembung kaya ngono; lan sawisé ngucapaké sawetara tembung manèh, wong sing nggumunaké iki nambahaké: *'amarga pepadhang sejati, sing maringi padhang marang saben manungsa sing teka ing donya'* – tinimbang: nuntun lan maringi urip. *'Amarga Panjenengané ana ing donya, lan donya iki wis dumadi lumantar Panjenengané, nanging donya ora ngenali Panjenengané. Panjenengané rawuh menyang panggonané dhéwé, nanging wong-wongé dhéwé ora nampa Panjenengané. Nanging marang kabèh sing nampa Panjenengané, Panjenengané maringi hak dadi anak-anaké Gusti Allah, yaiku marang wong-wong sing pracaya marang Asmané'* (Yohanes 1:9–12). Lan Paulus sing paling wicaksana, nalika nerangake ungkapan iki: *'padha ora nampa Panjenengané'* (padha ora ngenali Panjenengané), kandha: *'Dudu tegesé aku wis nggayuh utawa wis sampurna; nanging aku terus maju kanggo nyekel apa sing wis nyekel aku déning Kristus Yesus'* (Filipi 3:12). Mula, Penginjil ora nyarios babagan Setan nalika dhèwèké kandha yèn dhèwèké ora ngenali pepadhang sejati—awit wiwitan dhèwèké wis adoh saka pepadhang iku—nanging kanthi tembung iki dhèwèké kanthi bener nyalahaké wong-wong sing, sanadyan krungu bab kuwasa lan mujijat Gusti Allah, ora kepéngin nyedhak marang pepadhang kawruh Gusti, amarga atiné wis peteng.

81. *Ana loro jinis roh jahat: sing paling alus, sing nglawan nyawa, lan sing paling kasar, sing luwih tumindak marang badan.*

Sabda kawruh mulangaké yèn ana loro jinis roh jahat: sawéné alus, liyané kasar banget lan material. Sing paling alus perang nglawan nyawa, déné sing paling kasar biasané nyekel daging liwat dorongan sensual sing memalukan; Mula roh-roh sing nyerang nyawa lan sing nyerang badan tansah padha bentrok, sanadyan padha duwe semangat sing padha kanggo nglarani manungsa. Nalika sih rahmat ora manggon ing sajero wong, roh jahat kaya ula ngendheg ing jeroning ati, nyegah nyawa supaya ora ngarah marang kepinginan tumindak

becik. Nanging nalika sih rahmat manggon sacara rahasia ing pikiran, roh-roh kuwi, kaya mega peteng, mabur nyabrang bagean-bagean ati, malih dadi hawa napsu dosa lan maneka fantasi ilusi, supaya kanthi ngalihake pikiran nganggo fantasi-fantasi kuwi lumantar pangelingan, padha bisa mbalekake pikiran saka pangayoman karo sih rahmat. Mangkono, nalika kita digerakake dening roh-roh sing nyerang nyawa kanggo nggugah hawa napsu ing batin, utamane kesombongan lan angkuh—ibune kabeh kabecikan—kita kudu, kanthi kelingan karusakan awak kita dhewe, ngisinake kesombongan kanggo nggedhekake dhiri iki sing lair saka katresnan marang kamulyan. Kita kudu nindakake sing padha nalika setan-setan, kang perang nglawan badan, nyiapake atine kita nganti kebak napsu sing memalukan: amarga pangeling iki, bebarengan karo pangeling marang Gusti Allah, bakal kanthi kuwat ngalangi kabeh godhongan saka roh-roh jahat. Nanging, menawa ing mangsuli pangeling kaya ngono, setan-setan ing atine wiwit nyuntikake pikiran bab ora ana regane manungsa sing tanpa wates, amarga dagingé bosok (amarga kuwi carané padha seneng tumindak nalika ana wong sing wiwit nyiksa dheweke nganggo pikiran kaya ngono), – ayo padha kelingan pakurmatan lan kamulyan Karajan Swarga, nanging aja lali uga ngelingi paugeran paukuman Gusti Allah sing adil; supaya kita bisa nyegah putus asa sing ringkih kaya ngono, lan maringi keteguhan lan kekuwatan marang atine—sing gampang lan cepet kapengaruh hawa napsu—supaya bisa tetep teguh nglawan kuwi.

82. *Setan ora bisa manggon ing ati wong-wong sing ana ing sih;*
nanging dhèwèké nglawan wong-wong mau liwat badan.

Gusti mulangaké kita ing Injil Suci Panjenengané yèn nalika Setan bali lan nemokaké omahé wis dibersihaké lan kosong—tegesé atiné tandus—dhèwèké nggawa pitu roh liya sing luwih jahat tinimbang dhèwèké, mlebu lan manggon ing kana, nganti kahanané pungkasané dadi luwih parah tinimbang sing kapisan (Lukas 11: 25). Saka iki kudu dipahami manawa salami Roh Suci manggon ing jeroning kita, Setan ora bisa mlebu ing jeroning jiwa lan manggon ing kana. Nanging Paulus sing ilahiah uga mulang pamahaman sing padha babagan pandangan iki – sawise ndeleng hakikat sejati babagan iki lumantar kawruh asetik (pengalaman) (yaiku, apa sejatine), piyambakipun ngendika: *'Amarga aku seneng marang hukumé Gusti Allah manut manungsa batin; nanging aku weruh hukum liya ing anggota-anggota awakku, sing perang nglawan hukum pikiranku, lan nyekel aku dadi tawanan hukum dosa sing ana ing anggota-anggota awakku'* (Roma 7:22–23). Kanggo wong-wong sing wis kasil urip miturut Roh, piyambakipun nerusaké pangandikane: *'Mula saiki ora ana paukuman tumrap wong-wong sing ana ing Kristus Yesus, sing ora lumaku miturut daging nanging miturut Roh. Amarga hukum Roh urip ing Kristus Yesus wis mbebasake aku saka hukum dosa lan pati'* (Roma 8:1–2). Lan ing ayat liyane, kanggo nuduhake yen Setan perang saka badan nglawan nyawa sing wis dadi peserta Roh Suci, dheweke kandha: *"Mula padha ngadeg kenceng, kanthi pinggang kang diiket nganggo kabeneran, lan nganggo baju zirah kabeneran, lan nganggo sepatu kesiapan Injil katentreman; saliyane iku, njupuk tamèng iman, kang bisa kowe gunakake kanggo ngpadamake kabèh panah geni saka sing jahat; lan nganggo helm kaslametan, lan pedhang rohani, yaiku sabda Gusti Allah"* (Efesus 6:14–17). Nanging tawanan iku siji bab, lan perjuangan iku liyane; amarga sing sepisanan ateges panyekelan paksa marang kekuwatané wong, déné sing kapindho nuduhaké perjuangan sing padha lan nglawan. Iki sababé Rasul kandha yèn setan nyerang nyawa sing nggawa Kristus Gusti ing sajroning atiné nganggo panah geni. Amarga biasané mangkéné: sapa waé sing ora bisa nyentuh mungsuhé nganggo tangané, bakal nggunakake panah marang mungsuhé, supaya bisa nglarani mungsuh sing lagi diadhepi saka adoh liwat mabur panah; lan mangkono Setan, amarga dhèwèké ora bisa manèh, kaya biyèn, manggon ing pikirané wong-wong sing ngupaya, amarga anané sih-rahmat ing sajroning atiné; mula, manggon ing badan, dhèwèké nyerbu marang kalembapan napsu, ngupaya ngapusi nyawa lumantar pesonané. Mulane awak kudu dikeringake, supaya pikiran sing ditarik déning lembabé napsu ora keseret mlebu jebakan kesensualan lan tiba. Saka tembungé Sang Rasul dhéwé, gampang katon yèn pikirané wong-wong sing ngupaya iku ana ing sangisoré pangaribawa pepadhanging ilahi, mulané manut marang paugerané Gusti Allah lan remen marang iku; déné daging, amarga sipaté sing condhong marang ala, manut marang roh-roh jahat, mulané katarik manut marang ajakané sing ala. Saka iki cetha manawa pikiran iku dudu panggonan bebarengan kanggo Gusti Allah lan setan: yen ora, nalika aku nglakoni hukum Gusti Allah nganggo pikiranku, lan karo dagingku marang hukum dosa, yen pikiranku ora, kanthi kabebasané kabèh, nolak setan-setan, kanthi kersa nyerah marang pangaribawa sih rahmat sing maringi kabecikan marang pikiranku, nalika ing wektu sing padha badan digoda déning ambu wangi saka nikmat sing tanpa tembung, amarga, kaya sing wis tak kandhakake, aku ngidini roh-roh ala manggon ing jerone? Rasul kandha: *'Amarga aku ngerti yèn ing aku—ya iku ing dagingku—ora ana kabecikan'* (Roma 7:18). Mangkono, ing wong-wong sing lumantarjuangane nolak dosa (awit Rasul ora nyarios bab dhiri

piyambak ing kene), setan padha perang nglawan pikiran, dene daging lumantar dorongan sing nyenengake lan nyamleng ngupaya ngendhokake lan nggodha marang hawa napsu; awit, miturut paugeran sing adil, padha diparingi idin ndhelik ing jeroning awaké wong-wong sing kanthi tekun nglawan dosa, amarga karsa manungsa tansah kena godaan. Nanging yen ana wong sing bisa, sanajan ing urip iki, lumantar pakaryan tapa brata, mati, mula pungkasané dhèwèké dadi panggonan sakabèhé kanggo Roh Suci; amarga wong kaya ngono wis tangi sadurungé mati – kaya Paulus sing pinunjul piyambak, lan kaya kabèh wong sing wis lan isih ngupaya nglawan dosa kanthi pangabdian sing sampurna.

83. *Kaya pangripta sing ditanamake déning Setan dianggep metu saka ati.*

Atiné dhéwé ngasilaké pikiran becik lan ala; nanging, atiné ora ngasilaké pikiran ala saka sipaté dhéwé, nanging nyimpen sawatara amarga éling marang ala wis dadi kabiasaan ing jerone amarga godaan biyèn, déné bagéan sing luwih akèh—lan sing paling jahat—diolah saka kejahatan setan. Kita, nanging, nganggep kabèh mau asalé saka ati; mulané ana sing nganggep yèn sih rahmat lan dosa padha manggon bebarengan ing pikiran kita, kanthi nyebut tembungé Gusti: '*Amarga apa sing metu saka tutuk iku asalé saka ati, lan kuwi sing ngotori manungsa.*' *Amarga saka manah metu pikiran ala, matèni, zinah, cabul lan sapituruté*' (Matéus 15:18, 20). Nanging padha ora nyadari manawa pikiran kita, lumantar pakaryané sawijining daya sing paling alus, dadi panggonan panggonan pikiran ala sing ditanamaké ing kono déning roh-roh jahat; amarga lumantar pakaryané daging, awak—sing seneng nyenengaké dhéwé—narik jiwa mlebu ing kéné, sanadyan kita ora ngerti kepiyé, amarga wis nyawiji karo awak; awit daging tresna banget marang godha kesenengan indria. Mula saka iku, pikiran-pikiran sing ditanamake ing jiwa dening setan katon kaya metu saka ati, lan kita ndadekake iku dadi pikiran kita dhewe nalika kita kepengin ngrasakake kesenengan saka iku: iki sing dipun cela dening Gusti, kaya sing kaparingake dening Sabda Ilahi, lan Panjenenganipun ngucapake tembung-tembung sing kasebut mau. Amarga nalika sapa waé seneng marang pikiran-pikiran sing ditanamaké déning Setan sing licik, lan élingané marang pikiran-pikiran mau kaya wis diukir ing atiné, apa ora cetha yèn sakbanjuré dhèwèké ngasilaké pikiran-pikiran mau saka jeroné dhèwèké dhéwé?

84. *Tuladha saka Kitab Suci sing nerangake yèn sih rahmat lan setan ora bisa manggon bebarengan ing ati.*

Gusti Allah kandha ing Injil manawa wong kuwat ora bisa diusir saka omahé kajaba ana wong sing luwih kuwat kang ngiket dhèwèké, ngrampas kabèh kagungané, lan mbuwang dhèwèké metu (Matéus 12:29). Kepiye, sawisé ngalami pangremehan kaya ngono, wong sing wis diusir kuwi bisa mlebu maneh lan manggon bareng karo tuan sejati omahé, sing santai ing omahé manut kersané? Lan raja apa sing, sawisé ngalahaké tiran sing mbrontak marang dhèwèké, bakal kepéngin tiran kuwi mlaku-mlaku bareng dhèwèké ing kamar kratoné? Apa ora luwih becik mateni dheweke langsung, utawa sawise diiket, diserahake marang prajurit-prajurite kanggo siksaan paling suwé lan pati paling ngenes?

85. *Bukti sing padha saka pengalaman ing gesang rohani, utawa babagan carane sih rahmat lan dosa makarya ing wong sing lagi makmur.*

Yen ana wong, adhedhasar pamanggih kita bab apik lan ala, nyimpulake manawa Roh Suci lan setan manggon bebarengan ing pikiran, kabari wong kuwi manawa iki kelakon amarga kita durung nate ngrasakake utawa ndeleng '*sepira apiké Gusti*' (Mazmur 33:9). Amarga ing wiwitan, kaya sing wis tak kandhakake ing ndhuwur, sih rahmat ndhelikake rawuhe ing wong sing lagi dibaptis, ngenteni kersaning atiné; nanging nalika sawijining wong mbalèk sakabehe marang Gusti, mula sih rahmat mbukak rawuhe marang atiné lumantar sawijining raos kang ora bisa diandharake; lan maneh ngenteni wangsulané jiwa, nalika kuwi ngidini panah-panahé setan tekan jeroné raosé, supaya wong mau ngupaya Gusti kanthi kersa sing paling anget lan watak sing paling andhap asor. Yen, amarga kuwi, wong mau pungkasane miwiti kanthi tekad sing teguh nyurung dhiri kanggo netepi dhawuh-dhawuh lan ora kendhat nyebut-nyebut Gusti Yesus; mangkono geni rahmat suci nyebar marang pangrasa njaba saka manah, kanthi nyata nglelepake duri-duri ing donya manungsa; nalika kuwi pitutur lan godhongan setan ora nemu papan kanggo mandheg saliyane panggonan iku (ing ngendi manah ana karo rahmat), mung nyentuh alus bagean jiwa sing kebak gairah. Nanging nalika sawijining wong, lumantar tapa brata, wis nganggo kabèh kabecikan, lan utamané wis bébas sampurna saka kagungan donya, mula sih rahmat maringi padhang marang kabèh anané kanthi raos sing jero lan ora bisa diandharaké, nyulut ing sajroning atiné katresnan sing paling anget marang Gusti Allah; mula panahé setan padha mati sadurungé tekan panca indria, amarga napasé Roh Suci ngisi manah kanthi tentrem sing jero, nalika panah geni saka setan padha mati nalika mabur ing udara. Nanging, sanadyan wong sing wis nggayuh derajat iki kadhangkala diparingi Gusti supaya kena pangaribawa ala saka setan, nganti pikirane ora padhang ing wektu-wektu kaya

ngono, supaya karsa bebas kita ora kabèh kabèkèk déning ikatan sih rahmat—ora mung amarga dosa kudu diatasi liwat tapa brata, nanging uga amarga manungsa kudu terus maju ing pangalaman rohani: awit apa sing dianggep sampurna ing siji sing sinau iku durung sampurna yen dibandhingake karo kasugihan pangajaraning Gusti Allah ing katresnané sing semangat tumrap kamajuan, sanajan ana wong sing ngupaya kamajuan iki munggah tekan pucuking tangga sing dituduhake marang Yakub.

86. *Idiné Gusti iku kanggo piwulang, lan panolakané Gusti iku kanggo paukuman.*

Gusti piyambakipun ngendika, '*Setan wis tiba saka swarga*' (Lukas 10:18), supaya piyambakipun boten saged nyawang panggonan mulya para Malaikat Suci: kados pundi piyambakipun, ingkang boten pantes gadhah paseduluran kaliyan para abdi Gusti ingkang saé, saged gadhah pikiran manungsa dados panggonan ingkang dipunenggoni bebarengan kaliyan Gusti? Sanajan diomongake manawa iki kelakon kanthi idin ilahi, iki ora dadi bukti sing mutlak. Amarga ijin pendhidhikan ora nate nyegah nyawa saka cahya ilahi; sing kelakon ing kahanan kaya ngono mung sih rahmat, kaya sing wis tak kandhakake, ndhelikake rawuhe saka pikiran, supaya, diprovokasi dening paité setan, nyawa bisa, kanthi wedi lan andhap asor gedhe, njaluk pitulungan marang Gusti, nalika ngrasakake ing jeroné pengaruh ala saka mungsuh. Kaya ibu sing anaké tumindak ala amarga ora gelem manut aturan nyusu, sing sedhela ngeculaké saka pangkuané, supaya anaké, wedi karo wong liya sing medeni utawa kéwan galak sing ngubengi, kanthi wedi gedhé lan nangis, bali ditarik menyang pangkuané. Nanging amarga penolakané Gusti, ijin sing kadang diwènèhaké nyerahaké nyawa—sing ora kepéngin Gusti manggon ing jerone—marang tangané setan, kaya-kaya diiket. Nanging kita dudu bocah sing dibuwang; malah, miturut pracaya kita, kita iku keturunan sejati saka sih-rahmaté Gusti, dipelihara lumantar ijin sing arang lan panglipur sing kerep, supaya, ing sangisore pangaribawa kabecikan kaya ngono marang kita, kita bisa thukul *nganti tekan 'ukuran panggedhéné kamulyané Kristus'* (Eph. 4:13).

87. *Babagan pangaruh ing jiwa saka sih-rahmat Gusti sing maringi idin kanggo piwulang lan pangantyan paukumané;*

lan babagan kepiye tumindak sing pantes nalika ngadhepi loro-lorone.

Tindakan Gusti Allah sing ngidini kanggo piwulang sepisanan nimpah jiwa kanthi sedhik gedhe, rasa isin, lan pangarep-arep sing sirna, supaya bisa ngendhaleni kesombongan lan kepinginan kanggo nggumunake wong liya, lan nggawa marang andhap asor sing pantes. Nanging sakwise kuwi, iku nandurake ing ati rasa wedi marang Gusti sing alus lan pangakuan kanthi luh, sarta kepinginan gedhe marang meneng sing paling berkah. Dene pangucilan sing asalé saka rasa ora senengé Gusti ninggalake nyawa marang karsa dhéwé, lan nyawa kuwi kebak putus asa lan ora precaya, kesombongan lan nesu. Mula saka iku, kita wajib, kanthi mangertèni loro-loroné, ngrasakaké pangapura lan pangucilan iki, nyedhak marang Gusti ing wektu sing pas manut sipaté saben-saben: ing sing kapisan, kita kudu nyuwun panuwun lan nadar marang Panjenengané, amarga Panjenengané kanthi welas asih ngukum watak kita sing ora tertib kanthi mbusak panglipur, supaya Panjenengané bisa mulang kita, kaya bapak, supaya bisa mbedakaké kanthi cetha antarane becik lan ala; lan ing kene, pangakuan dosa sing terus-terusan, luh sing ora kendhat, lan pangasingan sing luwih jero, supaya lumantar upaya sing tekun kuwi, kita bisa nyuwun lan nggerakake Gusti supaya ndeleng maneh marang atiné kita kaya biyèn. Nanging kudu dingertèni, yèn nalika, lumantar panguwasa Gusti sing maringi idin, nyawa melu perang pasuryan karo Setan, mula sih rahmat, sanadyan nyumput, mbiyantu nyawa lumantar pitulungan sing ora katon, supaya bisa nuduhaké marang mungsuh-mungsuhé yèn kemenangan nglawan mau mung pakaryané nyawa dhéwé,

88. *Tuladha nerangake*

mula nyawa ngrasaké becik lan ala ing ngarsané sih rahmat.

Lan sapa waé sing dianggep pantes kanggo merenung babagan rohani. Kaya déné, nalika ana wong sing ngadeg ing panggonan mbukak ing mangsa adhem, ngadhepi wetan ing wiwitan dina, bagéan ngarep awaké diangetake déning srengéngé, déné bagéan mburiné tetep ora kena keangetan srengéngé, amarga srengéngé ora ana langsung ing ndhuwuré ing wektu kuwi: mangkono uga karo wong-wong sing isih ana ing wiwitan lelampahan rohani; yaiku, atiné kadhangkala dihangatake sebagian déning sih rahmat suci, mulané pikirane banjur wiwit ngasilaké woh pangrénungan rohani; nanging bagean njaba atiné isih kebak pikiran daging, amarga durung kabèh bagean atiné padhang déning pepadhang suci saka sih-rahmat ing jeroné sing paling jero – (sing sawatara wong, amarga ora mangertèni iki, mbayangaké yèn ana loro kekuwatan sing bertentangan ing sajroning pikirané wong-wong sing ngupaya rohani). Mula saka iku dumadi yèn jiwa mikiraké kabecikan lan kaburukan bebarengan, kaya déné, ing tuladha sing kasebut ing ndhuwur, sawijining wong ngrasakaké adhem lan anget bebarengan. Amarga wiwit pikiran kita mlebu ing dualitas kawruh, pikiran

kita wis nduwé paksa, sanajan nglawan kersané, kanggo mikir bab ala lan becik ing wektu sing padha, utamané ing wong-wong sing nggayuh alusé pamikiran. Amarga sanajan sapa waé nyoba tansah mikir bab-bab becik, ala langsung mlebu ing pikiran, amarga memori manungsa, wiwit pelanggaran Adam, wis kabagi dadi loro jinis pamikiran. Nanging yèn kita miwiti nepaki dhawuh Gusti kanthi semangat kang murub, sih rahmat, kang madhangi kabèh indrèk kita kanthi raos anané Gusti kang jero, bakal ngliliraké kabèh élingan dosa kita; déné nglegakaké manah kita kanthi tentremé katresnan kang tan ana entèké, bakal nglatih kita mikir bab-bab rohani tinimbang bab-bab jasmani. Iki kerep banget kelakon marang wong-wong sing nyedhak marang kasampurnan, sing tansah ngelingi Gusti ing atiné.

89. *Lumantar baptisan, sih nresnani mulihake gambaré Gusti,*

lan banjur nglukis rupa Gusti

bareng karo upaya manungsa kanggo nggayuh kabecikan,

ing ngendi katresnan iku pratandha paling dhuwur saka ka-ilahian.

Rahmat Suci maringi kita loro berkah lumantar baptisan sing nglairaké kita manèh, siji sing adoh ngluwihi sijiné. Nanging siji diparingake langsung; yaiku, ing banyu iku dhewe nganyari lan madhangi kabeh ciri jiwa sing mbentuk citra Gusti, ngumbah saben nodha dosa saka kita; dene siji maneh dianti-anti supaya kawujud ing kita bebarengan karo kita: iki sing mbentuk kamiripan Gusti. – Mangkono, nalika pikiran wiwit kanthi raos sing jero nampa berkah saka Roh Suci Agung, kita kudu nyadari yèn sih rahmat mau, kaya-kaya, miwiti nglukis ing pasuryan gambaré Gusti Allah ciri-ciri kasucian. Kaya déné pelukis sing sepisanan nggambar wujuding manungsa nganggo siji warna, banjur alon-alon nambah lapisan warna demi warna, nganti wujuding manungsa sing dilukis mau katon urip banget nganti padha karo wongé, kalebu rambuté: mangkono uga sih rahmaté Gusti sing suci sepisanan mulihaké, lumantar baptisan, ciri-ciri gambaré Gusti ing manungsa, mulihaké dhèwèké marang kahanan nalika dhèwèké digawé; lan nalika pangayoman suci iku weruh manawa kita kepengin banget kaendahan pangagambaran Gusti kanthi sakabehe karsa, lan kita ngadeg telanjang lan tanpa wedi ing panggarapané, banjur, nalika kabecikan sawise kabecikan mekar ing jiwa, lan pasuryané diangkat saka kamulyan marang kamulyan, pangayoman iku maringi marang jiwa iku ciri-ciri pangagambaran Gusti: kanthi kuwi panca indra mbukak carane ciri-ciri kawigatosan Gusti Allah kacérmin ing kita, dene kasampurnan kawigatosan iku kita kenal lumantar pencerahan sih rahmat. Pikiran, kang mekar miturut ukuran tartamtu lan ing harmoni kang ora bisa diungkapake, nyekseni kabèh kabecikan liwat indra; nanging ora ana siji waé sing bisa nggayuh katresnan rohani kajaba wis padhang dening Roh Suci kanthi nyata lan ing kabèh kasampurnané. Amarga yèn akal ora nampa saka cahya ilahi pangagambaran sing sampurna marang Gusti, sanadyan nduwèni kabecikan liya kabèh, akal kuwi tetep ora melu ing katresnan sing sampurna; amarga mung nalika sawijining wong dadi sampurna kaya kabecikané Gusti (aku tegesé pangagambaran marang Gusti sing ana ing jero kamampuané wong kuwi), dhèwèké uga nggawa pangagambaran katresnan ilahi. Kaya nalika ana lukisan potret wong, werna sing paling nyenengake lan ciri sing paling wigati—nalika diaplikasikake ing pasuryan sing dilukis—nggawe pasuryan kuwi, kalebu esemané, persis kaya wong sing dilukis: Mangkono uga, nalika sih rahmat ilahi nglukis pangagambaran Gusti ing sawijining manungsa, sipat tresna sing sumunar, sawisé ditrapaké, mbuktekaké yèn ciri-ciri pangagambaran Gusti mau kabèh munggah marang kamulyaning kawaspurti Gusti. Lan ora ana kabecikan sing bisa maringi jiwa katentreman saka hawa napsu (pembersihan lan kamardikan saka hawa napsu) kajaba katresnan: amarga '*panggenapan hukum iku katresnan*' (Roma 13:10); mula sanadyan manungsa jero kita dianyari saben dina lumantar pengalaman katresnan, dheweke mung bakal nggayuh kematangan sejati bebarengan karo kasampurnan katresnan sing sampurna.

90. *Ing wiwitan, wong diparingi rasa pepak saka panglipur sih rahmat,*

lan banjur disembunyikake; sing sepisanan kanggo njaga semangat

kanggo upaya rohani, lan kapindho supaya sing ngupaya bisa andhap asor.

Panjelmaan sampurna saka sih ing katresnan... lan kepiye iki kelakon. Ing wiwitan banget saka pangembangan rohani, yen wong kanthi semangat tresna marang kabecikaning Gusti, Roh Suci maringi nyawa rasa kang sampurna lan mesthi saka manisé Gusti, supaya pikiran bisa mangerteni kanthi yakin lan cetha sepira gedhene woh saka pakaryan tresna marang Gusti; nanging banjur nyumputake kamulyan saka sih-rahmat sing maringi urip iki suwene wektu, supaya sanadyan kita unggul ing kabèh kabecikan, kita tetep nganggep awaké dhéwé ora ana apa-apa, amarga kita ora weruh ing jeroning diri manawa katresnan suci wis dadi watak ajeg. Amarga asring kelakon yèn setan kang ora tresna kadhangkala nyerang jiwa wong-wong sing ngupaya ing urip rohani kanthi kakuwatan nganti padha nyimpen rasa mungsuh marang wong sing nresnani, lan sanajan nalika padha ngucapake salam lan nyium, padha tetep nindakake tumindak mungsuh sing ngrusak iku. Amarga

saka iku, jiwa ngrasa sedhik lan sangsara banget, amarga sanadyan nggawa katresnan rohani ing memori (kanthi nyadari kewajiban tresna), ora bisa ngrasakake ing perasaane, kaya sing dirasakake jiwa amarga kurang sampurnane upaya sing paling sampurna. Mulane kita kudu, kanggo saiki, meksa awak dhéwé kanthi kekuwatan karsa kanggo nindakake tumindak katresnan, supaya kanthi cara iki kita bisa ngrasakake kanthi raos sing kebak lan rasa wareg sing yakin; nanging ing kasampurnan, ora ana siji wae sing manggon ing daging iki sing bisa nggayuh iku, kejaba para Wali sing wis nggayuh martir lan pangakuan sing sampurna—awit sapa wae sing nggayuh iku bakal owah sakabehe lan malah nyedhaki panganan kanthi kersa; amarga ing wong sing dipelihara dening katresnan ilahi, apa isih ana kepinginan marang kabecikan donya iki? Mulane, Paulus sing paling wicaksana, gudang kawruh sing ageng, nalika ngumumaké panglipur mangsa ngarep kanggo wong sing bener, kanthi adhedhasar pengalamane dhéwé bab kasunyatan iki, ngendika: '*Karajaning swarga iku dudu bab mangan lan ngombe, nanging bab kabeneran, tentrem, lan kabungahan ing Roh Suci*' (Rm. 14:17), kang iku woh saka katresnan sing sampurna. Mangkono, wong-wong sing maju ing urip rohani asring bisa ngrasakake pakaryan katresnan ing kene; nanging ora ana siji wae sing bisa nggayuh kasampurnan sakabehe kajaba '*awangan fana*' wis luwih dhisik '*kabakar*' (2 Kor. 5:4).

91. *Bab pakaryan katresnan kang kebak sih marang Gusti.*

Ana wong sing tresna marang Gusti kanthi katresnan sing ora kendhat ngandhani aku: nalika aku kepengin ngrasakake katresnane Gusti kanthi nyata, Gusti sing becik maringi iku marang aku kanthi raos lan kepuasan sing tuntas; lan aku ngrasakake pangaruh iki kanthi banget nganti nyawaku banjur kepengin, kanthi kabungahan lan semangat sing ora bisa diungkapake, ninggalake badan lan menyang Gusti, lan lali sakabehe marang lumrahe urip sing sementara iki. Lan sapa waé sing wis ngrasakaké kekuwatan katresnan kaya ngono, sanajan wis nandhang sewu kaluputan lan kekurangan amarga wong liya, ora nyimpen nesu marang wong mau, nanging tetep nyambung sacara rohani karo sing ngina lan nindhes dhèwèké; nanging dheweke mung kobong semangat marang wong-wong sing nyerang wong mlarat, utawa '*ngomong goroh bab Gusti*', kaya sing kacathet ing Kitab Suci (Mazmur 73:6), utawa sing urip kanthi ala. Amarga sapa waé sing nresnani Gusti luwih saka awake dhéwé, utawa sing ora nresnani awake dhéwé nanging mung nresnani Gusti waé, ora manèh mbela pakurmatane dhéwé, nanging mung kepengin kabeneran dipuji déning Panjenengané sing wis maringi kamulyan langgeng marang dhèwèké. Lan dhèwèké ngrasakaké iki ora kanthi kepinginan sing cepet sirna utawa mung sedhela, nanging nduwèni watak kaya ngono minangka sipat sing ora owah, amarga dhèwèké wis ngalami kanthi sampurna katresnan marang Gusti Allah. Luwih saka kuwi, kudu dingertèni yèn sapa waé sing digerakké déning Gusti Allah marang katresnan kaya ngono, bakal diunggahaké ngluwahi iman dhéwé nalika tumindak tresna ana ing jeroné dhèwèké, kaya déné dhèwèké wis nyekel Sang Agung ing iman ing jeroné raos atiné kanthi katresnan sing sampurna. St. Paulus nerangake iki kanthi cetha marang kita nalika dhèwèké kandha: '*Lan saiki telu iki isih ana: pracaya, pangarep-arep, lan katresnan; nanging sing paling ageng saka kabèh iku katresnan*' (1 Kor. 13:13). Amarga sapa waé, kaya sing wis tak kandhakake, nyekel Gusti ing kelimpahan katresnan, ing wektu kuwi dhèwèké luwih ageng tinimbang pracayane, amarga kabèh dhèwèké kelim ing katresnan.

92. *Sepira wigatine kanggo kasil ing sinau teologi*

ngembalèkaké tentrem sing wis keganggu karo wong liya.

Pakaryané kawruh ilahi, miturut sipaté, marakaké kita sedhik banget nalika, sawisé ngganggu wong liya amarga nesu, kita ndadékaké dhèwèké dadi mungsuh kita. Mula saka iku, rasa iki ora nate mandheg nyiksa nurani nganti, lumantar penjelasan lan pangapunten, kita kasil mbalèkaké wong sing lara ati mau marang kabecikané kaya biyèn marang kita. Pedhosa kaya ngono dirasakaké kanthi banget nalika ana wong ing donya iki ngrasakaké tersinggung marang kita, sanajan ora adil. Iki abot banget ing ati lan nggawe kita sangsara, amarga ing saben bab kita wis dadi alangan lan panyebab rasa tersinggung kanggo wong-wong mau. Akibate, pikiran kita banjur ora bisa manèh mikir babagan teologi; amarga kawruh, sing sejatine pancen katresnan sakabehe, ora ngidini pikiran kita ngrembaka nganti ngasilake renungan ilahi, kajaba yen kita luwih dhisik nampani manèh kanthi katresnan wong sing nesu marang kita kanthi ora adil. Yen Panjenengané ora kersa mangkono, utawa wis mundur saka antarané kita, kita kudu, sawise nampa citra pasuryané ing niat kita kanthi pancuran jiwa tanpa wates, nepati paugeran katresnan ing jeroning atiné. Amarga sapa waé sing kepengin ngerti Gusti Allah uga kudu nggambaraké ing pikirane pasuryané wong-wong sing nesu marang kita kanthi ora adil nganggo pikiran sing bébas saka nesu. Nalika iki kelakon, pikiran ora mung bakal obah kanthi ora salah ing babagan teologi, nanging uga bakal munggah kanthi wani sakabehe ing pakaryan katresnan, kaya munggah saka undhak-undhakan kapindho menyang undhak-undhakan kapisan.

93. *Dalane kabecikan ing wiwitan angel lan pait,*
nanging mengko dadi gampang lan nyenengake.

Jalan kabecikan katon atos lan medeni kanggo wong-wong sing anyar miwiti tresna marang kesalehan, ora amarga pancen kaya ngono, nanging amarga sipat manungsa, wiwit metu saka kandungan ibu, wis biasa urip seneng-seneng; nanging kanggo wong-wong sing wis kasil tekan tengahing dalan iku, dalan iku katon sakabehe becik lan kebak kabungahan: amarga nalika kecenderungan ala kita ditindhes dening kabiasaan becik, memori bab kesenangan sing ora ana gunane uga sirna; mula roh wis mlaku kanthi kabungahan gedhe ing saben dalan kabecikan. Mula saka iku, Gusti, sing nuntun kita menyang dalan kaslametan, ngendika manawa lawangé sempit lan dalané angel sing nuntun marang gesang, lan sithik sing nemokaké iku (Matéus 7:14); nanging marang wong-wong sing kepengin banget miwiti netepi dhawuhe sing suci, Panjenengané kandha: *'Jokaku alus lan bebané entheng'* (Mat. 11:30). Mula saka iku, kita kudu netepi dhawuhe Gusti Allah sing suci kanthi karsa sing isih winates, supaya Gusti sing Maha Apik, nalika ndeleng niat lan gaweyan kita, paring marang kita kesiapan lan semangat sing kersa, supaya kita bisa kanthi seneng manut marang kersaning Gusti sing mulya: *amarga 'karsa iku kabentuk dening Gusti'* (Amsal 8:35). Sawisé kuwi, kita bakal miwiti kanthi kabungahan gedhé kanggo nindakaké kabecikan tanpa kendhat; lan banjur kita bakal ngrasa tenan yèn *'Gusti Allah sing makarya ing kita, loro-loroné karsa lan tumindak, miturut karsa Panjenengané'* (Filipi 2:13).

94. *Godaan saka njaba lan saka njero ndadekake wong-wong sing ngupaya*
sing bisa ngukir kaendahan ilahi ing batine.

Kaya lilin sing durung dipanasake lan durung dilelehake ora bisa nampa cetakan segel sing dipasang ing ndhuwure kanthi becik, mangkono uga manungsa, kajaba diuji dening pakaryan lan kelemahan, ora bisa nampa segel kabecikaning Gusti. Mula saka iku Gusti ngendika marang Paulus sing ilahi: *'Tulungku wis cukup kanggo kowe; awit kakuwatanku kasampurnakaké ing kelemahan'* (2 Kor. 12:9). Rasul iku dhéwé bangga kaya ngéné, kandha: *'Mula saka iku, aku bakal luwih seneng bangga marang kelemahanku, supaya kakuwatané Kristus manggon ing aku'* (ibid.). Mangkono uga, kacathet ing Kitab Amsal: *'Gusti Allah ngadepi wong kang dipun tresnani; Panjenenganipun ngukum saben putra kang dipun tampi'* (Amsal 3:12). Rasul nyebut 'kelemahan' minangka pemberontakan mungsuh Salib, sing kerep nyerang dhèwèké lan kabèh Para Kudus ing jaman kuwi, supaya padha ora dadi sombong amarga akèh wahyu (2 Kor. 12:7); nanging liwat andhap asor, supaya padha tetep ing gambaran kasampurnan, kanthi ngajèni lan ngreksa karunia ilahi lumantar pangremehan sing kerep. Kita, nanging, nyebut pikiran ala lan sangsara badan minangka 'kelemahan'. Amarga ing jaman kuwi, badan para wali sing nglawan dosa, nalika kena tatu pati lan macem-macem sangsara liyane, adoh banget saka hawa napsu sing mlebu ing manungsa amarga dosa; nanging saiki, nalika tentreming gréja-gréja ing Gusti saya mundhak, perlu nguji badan para askétis kesalehan kanthi sangsara sing kerep, lan jiwane kanthi pikiran ala. Iki utamané ditujokaké marang wong-wong ing antarané wong-wong mau sing kawruhane kuwat, disarengi kabèh pangrasa lan kapastian, supaya padha ora kecemplung ing kesia-siaan lan kesombongan, lan supaya, amarga asmaraning asor, nampa, kaya sing wis tak kandhakake, cap kaendahaning Gusti ing atiné, manut pangandikane Nabi Suci: *'Mugi padhanging pasuryan Paduka sumunar marang kita, ya Gusti'* (Mazmur 4:7). Mula pantes nampa kanthi syukur pitutur kaya ngono saka Gusti marang kita; banjur lara-larane lan perjuangan nglawan pikiran setan bakal diétung minangka martir kapindho. Amarga Panjenengané sing ing jaman kuwi ngandika lumantar cangkemé para panguwasa sing ora adil marang para martir suci, kandha, *'Tolak Kristus lan tresna marang kamulyan jaman iki'*, saiki uga ngandika kanthi cara sing padha marang para abdi Gusti; panjenengané sing biyèn nyiksa badané wong sing bener lan kanthi parah ngina para guru sing mulya liwat wong-wong sing nglakoni rencana setané—saiki piyambaké maringi manéka sangsara marang para pangakuan kesalehan, kanthi pangina gedhé lan pangremehan, utamané nalika, kanggo kamulyané Gusti, padha nulungi wong mlarat sing ditindhes kanthi kekuwatan gedhé. Mulane, kita kudu kanthi tliti lan sabar ngembangaké ing sajroning atiné kasaksian nurani marang Gusti Allah kaya mangkéné: *'Aku wis sabar, lan Gusti Allah wis ngrungokaké aku'* (Mazmur 39:2).

95. *Bab loro jinis andhap-asor: andhap-asoré wong lumrah lan andhap-asoré wong sampurna.*

Andhap asor ora gampang digayuh: amarga luwih gedhé, luwih gedhé uga upaya sing dibutuhaké kanggo nggayuhé. Iki teka marang wong sing nampa kawruh suci kanthi loro cara: nalika wong tapa nglumbahe ana ing tengahing kemajuan rohani, dhèwèké njaga pandangan paling andhap asor marang dhiri, apa amarga ringkihé awak, utawa amarga kasangsaran saka wong-wong sing mungsuh marang wong sing semangat ngupaya urip sing bener, utawa amarga pikiran ala; nanging nalika pikiran wis tuntas waspada lan padhang temenan déning sih rahmat suci, jiwa wiwit nduwèni andhap asor kaya déné iku sipaté dhéwé.

Amarga, nalika dipelihara lan kapenuhan sih rahmat ilahi lumantar kabecikaning Gusti, ati iku ora bisa maneh ngrembaka utawa kembang amarga katresnan marang kamulyan, sanajan nindakake dhawuhe Gusti tanpa kendhat; nanging, malah nganggep awake dhewe minangka sing paling remeh saka kabeh, amarga kasadharan babagan pangembangan karo kabecikan ilahi, (tegesé, yèn dhèwèké kaya ngono amarga sih-rahmaté Gusti). Kerendahan ati kuwi biasané digandhèngi karo sedhik lan putus asa, déné kabungahan iki kabungahan sing nyawiji karo andhap asor sing sampurna; sing kapisan, kaya sing wis tak kandhakaké, teka marang wong-wong sing ana ing tengah-tengah perjuangan rohani, déné sing kapindho diparingaké marang wong-wong sing wis meh tekan kasampurnan. Mulane, ora arang ana wong sing keseret dening kasuksesan donya, nanging wong iki, sanajan ana sing nawakake kabeh kraton ing donya, tetep ajeg; lan ora mung ora wedi marang panah dosa sing paling medeni, nanging malah ora ngrasakake babar pisan; amarga, amarga wis sakabehe rohani, dheweke ora nduweni rasa marang kamulyan donya. Nanging, wong asket mung tekan tahap pungkasan iki sawisé nempuh tahap kapisan ing saben bab: amarga sih ora bakal maringi berkah kapindho kajaba dhisik nglembutaké kersané lumantar cobaan, kanthi ngidini hawa napsu muncul kanggo tujuan piwulang sajrone tahap kapisan.

96. *Bab ngreksa dhiri saka pikiran lan tembung kosong lan ala.*

Wong-wong sing tresna marang kesenangan donya iki lumaku saka pikiran marang pelanggaran. Kabawa semangat sembrono, padha ngetokake meh kabèh rencana napsu kanthi hawa napsu, apa nganggo tembung ora pantes utawa tumindak ora patut. Lan wong-wong sing niat nglakoni urip tapa brata kanthi tekun pindhah saka kejatuhan kaya ngono menyang pikiran ala, utawa marang tembung ala lan mbebayani (sawise ngadhep saka tumindak ala, nanging isih tetep ana ing ranah pikiran lan tembung sing ora sehat). Lan para setan, yen padha weruh wong kaya ngono—apa padha seneng nggosip lan ngremehake wong, utawa ngobrol kosong lan ora pantes, utawa ngguyu ora pantes, utawa nesu banget, utawa ngidam kamulyan kosong lan ora ana gunane—mesthi langsung nyerang wong-wong mau kanthi rame-rame. Nganggo kesombongan minangka alesan kanggo kejahatané, lan mlumpat lumantar kuwi kaya lumantar lawang peteng, banjur padha ngrebut nyawane. Mulane, pantes tumrap wong-wong sing nyawisake awake dhewe kanggo ngupaya kabecikan ora ngidam kamulyan, ora nggolèk akèh kanca, ora kerep metu lan mlaku-mlaku, ora ngina sapa waé—sanajan wong kuwi pantes diina—lan ora ngomong dawa, sanajan bisa ngomong siji bab becik; awit kakehan omong nyebarake pikiran tanpa wates lan ora mung ndadekake pikiran ora bisa nglakoni upaya rohani, nanging uga nyerahake marang setan kuciwa, sing sawise alon-alon nglemahake pikiran mau banjur nyerahake marang setan sedhik tanpa wates, lan pungkasane marang setan nesu. Mulane, manungsa kudu tansah nglatih pikiran supaya netepi dhawuh-dhawuh suci lan ngelingi kamulyaning Gusti kanthi jero. Amarga, kaya sing kacathet ing Kitab Suci, sapa sing netepi dhawuh-dhawuh mau '*ora bakal kesasar dening tembung sing ngapusi*' (Pangandika 8:5), tegesé, dhèwèké ora bakal kapimpin menyang pikiran utawa tembung sing ora pantes.

97. *Eling tansah marang Gusti lan pandonga tanpa kendhat*

digandhengake karo waspadaing pikiran – iku siji-sijine cara kanggo nyucèkaké manah.

Nalika ati nampa serangan setan kanthi rasa lara kobong, nganti sing digodha krasa kaya nggawa panah kasebut, iki pratandha yèn jiwa wis wiwit sengit banget marang hawa napsu. Lan iki minangka wiwitan panyuciané. Amarga yèn ora ngrasakaké lara gedhé saka kakewahan dosa, sawisé kuwi ora bakal bisa bungah kanthi tumpah ruah ing kabecikan kabeneran. Sawisé kuwi, sapa waé sing kepéngin ngresiki atiné, kudu tansah nguripi atiné kanthi éling marang Gusti Yesus, mung nganggo kuwi dadi sasaran renungan lan pakaryan rohani sing ora kendhat. Kanggo wong-wong sing kepéngin mbuwang karusakané, aja tumindak mung ndedonga nalika wektu tartamtu banjur mandheg ing wektu liya, nanging kudu tansah ndedonga kanthi pikiran sing waspada, sanajan manggon adoh saka papan ibadah. Amarga kaya wong sing arep nyucèkaké emas, yèn ninggalaké tungku tanpa geni sanajan sedhela, bakal ndadèkaké bijih sing lagi disucèkaké dadi atos manèh; mangkono uga, wong sing kadhang kelingan marang Gusti lan kadhang ora kelingan, katoné entuk paédah lumantar pandonga, nanging kelangan paédah kuwi nalika mandheg ndedonga. Nanging iku ciri wong sing tresna marang kabecikan, ngleburake sipat donya ing atine lumantar eling marang Gusti sing ajeg, supaya nalika ala alon-alon sirna kabakar geni eling sing becik, nyawa bisa kanthi kamulyan kebak munggah sakabehe marang padhange alamiah.

98. *Apa iku tanpa napsu, utawa kasucian ati? Tanpa napsu ora ateges ora diserang déning setan, amarga yèn mangkono, miturut Rasul, kita kudu 'metu saka donya' (1 Kor. 5:10); nanging luwih becik, yèn setan nyerang kita, kita tetep ora kena pengaruh; kaya prajurit sing nganggo waja sing kena panah mungsuh,*

krungu swarane panah mabur, malah weruh panah sing nembak marang dheweke, nanging ora tatu amarga kekuwatan busana militere. Nanging sanadyan dilindhungi wesi, dheweke ora tatu nalika perang; nanging kita, kanthi nindakake kabecikan—kinandhut ing waja pepak padhang suci lan helm kaslametan—bakal nyebarake barisan peteng para setan: amarga kasucian ora mung digayuh kanthi mandheg nindakake ala, nanging luwih becik kanthi nglelepake kabecikan kanthi semangat kang ngluwihi kabeh ala ing jeroning awake dhewe.

99. *Bab loro setan sing nglakoni perjuangan paling dawa – iblis semangat sing kakehan lan nafsu daging.*

Lan carane nglawan mau. Nalika sawijining manungsa Gusti meh ngalahaké kabèh hawa napsu ing batiné, Isih ana loro setan sing tetep perang nglawan dhèwèké: siji nglarani jiwa, nyurung dhèwèké kanthi katresnan gedhé marang Gusti Allah dadi semangat sing kakehan, supaya dhèwèké ora ngidini wong liya nyenengaké Gusti Allah luwih saka dhèwèké; déné sijiné nglarani badan, nyurung nganggo dorongan geni marang napsu daging. Iki kelakon ing badan, sepisanan amarga kesenengan birahi kaya ngono wis ana ing kodrat kita, dilebokake kanggo tujuan nglairake keturunan, mulane angel banget diatasi; kapindho, kanthi idiné Gusti. Amarga nalika Gusti mirsani salah siji ahli tapa sing munggah banget ing pangembangan kabecikan, kadhangkala Panjenengané maringi idin supaya dhèwèké diganggu déning setan jahat iki, supaya dhèwèké nganggep dhèwèké dhéwé minangka wong paling ala saka kabèh wong sing urip. Serangan kaya ngene saka napsu iki kadhangkala kelakon sawisé nindakake kabecikan, lan kadhangkala sadurungé, supaya gerakan napsu iki—apa sadurungé utawa sawisé tumindak—ndadèkaké jiwa katon paling ora pantes ing paningalé dhéwé, sanadyan tumindak sing wis ditindakké gedhé banget. – Nanging nglawan sing kapisan (iblis sing nyurung semangat sing kakehan) kita bakal nglawan kanthi nambah andhap asor lan katresnan, lan nglawan sing kapindho (iblis hawa napsu daging) – kanthi ngendhaleni panganan, sabar, lan eling pati sing jero, supaya lumantar iki, nalika ngrasakake pakaryan Roh Suci sing ora kendhat ing jeroning kita, kita bisa, ing Gusti, ngluwihi malah hawa napsu iki.

100. *Kita kudu ngakoni marang Gusti Allah kabèh dosa-dosa kita sing ora disengaja lan sing ora kita sadhar:*

yen ora, wayahe pati bakal dadi beban abot.

Kita sing wis dadi peserta kawruh suci mesthi kudu nglaporake malah pangumbarae pikiran sing ora disengaja, kaya sing diomongake Ayub: *'Panjenengan wis netepake dalanku; yen aku wis dosa tanpa sengaja'* (Ayub 14:17) – lan pancen bener. Amarga yen ana wong sing tansah kapenuhan eling marang Gusti lan ora ngliwakake dhawuh-dhawuh suci Panjenengané, wong kuwi ora bakal tiba ing dosa sing ora disengaja utawa sing disengaja. Mula saka iku, kita kudu langsung ngaturaké pangakuan sing nyesel marang Gusti, kalebu uga kesalahan sing ora disengaja, kanthi nyakupaké ing laku pandonga kita saben dinane. Amarga mokal manawa wong ora tau tiba ing kalepatan manungsa, (lan mulane wong kudu tansah ngakoni marang Gusti), nganti nuranine, kanthi luh katresnan, yakin yèn wis diparingi pangapura: amarga, kaya sing diandharaké St. Yohanes: *'Yen kita ngakoni dosa-dosa kita, Panjenengané setya lan adil ngapura dosa-dosa kita lan ngresiki kita saka kabèh kakerteng.'* (1 Yohanes 1:9). Mulane kita kudu tansah merhatiake rasa pangakuan sing nyesel (lan ngopeni rasa iki), supaya nurani kita ora nganti ngapusi awake dhewe mikir yen wis cukup nyesel lan wis ngakoni marang Gusti. Amarga paugerané Gusti Allah luwih ketat tinimbang paugerané nurani kita, sanajan ana wong sing yakin banget yèn dhèwèké ora nindakake apa-apa sing salah, kaya sing diwulangaké Paulus sing paling wicaksana, kanthi kandha: *'Nanging aku ora muji awakku dhéwé; amarga aku ora ngrasa ana salah apa-apa marang awakku dhéwé, lan aku uga ora mbecikaké awakku dhéwé; nanging Gusti Allah sing ngadili aku'* (1 Kor. 4:3–4). Nanging, yen kita ora kanthi pantes ngakoni dosa-dosa iki (sing ora disengaja lan ora dingerteni), mula nalika wayahe kita seda kita bakal nemokake ing jero ati kita rasa wedi sing samar. Nanging kita sing tresna marang Gusti kuduné ngupaya lan ndedonga supaya ing wektu kuwi kita bébas saka rasa wedi apa waé: awit sapa waé sing wedi ing wektu kuwi ora bakal lolos kanthi bébas saka para panguwasa neraka, amarga padha nganggep rasa wedi ing jiwa iku minangka pratandha yèn jiwat mau melu ing kabecikané sing ala, kaya déné sing ana ing atiné dhéwé. Nanging nyawa, sing kasengsem ing katresnané Gusti, nalika wayahe pisah saka badan, mabur bareng para Malaikat tentrem ing ndhuwur kabèh pasukan pepeteng; amarga nyawa kaya ngono iku, kaya-kaya, diparingi swiwi déning katresnan rohani, lan ing katresnan iki ana kasampurnan hukum sing sampurna lan tanpa cacat. Mulane, wong-wong sing ninggalake urip iki kanthi kawani kaya ngono bakal kapacak bebarengan karo kabèh Para Kudus nalika Rawuhe Gusti kaping Pindho. Nanging wong-wong sing nalika wayahe seda malah sithik wae kalah dening wedi, bakal

ditinggal ing antarané akèh wong liya, kaya wong-wong sing ngadhepi paukuman, supaya sawisé diuji nganggo geni paukuman, padha nampa ganjaran sing pantes miturut pakaryané saka Gusti Allah lan Raja kita sing welas asih, Yesus Kristus. Amarga Panjenengané iku Gusti Allah kang Maha Adil, lan Panjenengané maringi marang kita sing tresna marang Panjenengané kamulyan Karajané, salawas-lawase. Amin.

Panjelasan St. Maksimus, minangka wangsulan kanggo pitakon tartamtu, babagan tembung-tembung ing ngisor iki saka bab kapisan saiki: 'sing wis diuji dening geni pangadilan...' lan sapiturute. 'Wong-wong sing wis nggayuh katresnan sing sampurna marang Gusti lan, lumantar kabecikan, wis nggawe swiwi atine cukup entheng kanggo mabur, miturut Rasul, kapungkur ing mega lan ora teka ing pangadilan; nanging wong-wong sing durung nggayuh kasampurnan kaya ngono, lan sing, nalika nindakake pakaryan becik, ora bébas saka dosa – wong-wong iki teka ing pangadilan paukuman, lan ing kana, lumantar pamariksaan pakaryan becik lan ala, padha kaya diuji nganggo geni; yèn pakaryan beciké luwih abot tinimbang ala, wong-wong mau luput saka paukuman".

Bapa Kita Sing Kinurmatan Yohanes saka Karpathos

Crita cekak babagan piyambakipun

Ora ana sing dingerteni babagan Bapa Suci kita Yohanes saka Karpathos—sapa dhèwèké, ing jaman apa dhèwèké mekar, ing ngendi dhèwèké nglakoni urip askétis, utawa apa waé bab dhèwèké. Siji-sijine cathetan babagan dhèwèké asalé saka Photius sing Mulya, ing bacaan kaping 201: 'Aku wis maca sawijining buku ing ngendi, sawisé sepuluh definisi babagan kabecikan utama lan satus bab saka Diadochus, Uskup Photica ing Epirus, lan sawetara tulisan saka Nilus sing Kinurmatan, ana uga risalah saka Yohanes saka Karpathos, sing diwenehi irah-irahan: 'Tembung panglipur kanggo para biksu sing nyuwun panglipur saka India'. Lan risalah iki uga dumadi saka satus bab." – Miturut prabédan iki antarane St. Yohanes karo Diadochus lan Nilus, bisa disimpulake yèn dhèwèké dianggep kancané jamané lan urip ing abad kaping lima. Karpathos iku pulo gedhé ing antarané Rhodes lan Kreta. St. Yohanes bisa uga wong asli panggonan kuwi utawa manggon ing kana minangka biksu. – Kanthi tembung-tembung iki, Rama Suci kanthi welas asih nancepake ing para pamaca semangat kanggo nampa sedhih lan ngadhepi cobaan sing diadhepi.

Kanggo para biksu ing India sing wis nulis marang dhèwèké, satus bab ajakan

Nalika maringi kembang mangsa semi marang para raja donya, sawatara saka wong-wong sing nyuwun ora mung ora nate ditolak, nanging kadhangkala malah diparingi hadiah istimewa. Mangkono uga, miturut panyuwunanmu, nalika aku nggawa marang kowe—sing manggon ing swarga—satus tembung kabijaksanaan sing diklumpukake saka panggonan liya, muga-muga aku ditampa kanthi rahayu lan dianggep pantes nampa ganjaran pandonga-pandonganmu.

1. Amarga Sang Prabu pangrengkuhing kabèh iku langgeng, kratoné ora ana wiwitan lan ora ana pungkasan, mula pantes yèn wong-wong sing wis nyawisaké dhiri kanggo ngabdi marang Panjenengané lan tumindak kabecikan—sing nyenengaké Panjenengané—kudu nindakake kanthi tuntas lan tanpa kendhat. Amarga pakurmatan ing gesang donya iki, sanadyan padha gemilang, mung pungkasan karo gesang donya iki; nanging pakurmatan sing diparingake Gusti marang wong sing pantes langgeng langgeng, amarga diparingi bebarengan karo kaabadian.

2. Daud sing pinaringan berkah, nyanyi kidung marang Gusti Allah kanggo kabèh makhluk, sawise nyebut Malaikat lan kabèh pasukan langit, mudhun nganti tekan bumi, lan ora nglirwakake kéwan galak, kéwan ternak, manuk, utawa kéwan kang merayap, ngajèni kidung kuwi minangka pangibadah marang Panjenengané sing wis nyipta, lan kaya-kaya ngarep-arep supaya saben makhluk nduwèni perané dhéwé ing bab iki. Kepiye carane sawijining biksu, sing diumpamaké kaya emas safir, bisa nglilakaké awake dhewe kendho ing nyanyèkaké mazmur utawa dadi males?

3. Kaya geni ngelembuti semak nanging ora nglantarake, mangkono uga panas ing badan ora ngganggu utawa ngotorake daging utawa pikiran ing wong-wong sing wis nampa karunia tanpa napsu, sanajan padha

nggawa badan sing abot lan panas banget: '*merga swara Gusti motong geni*' (Mazmur 28, 7) saka alam, lan kersaning Gusti Allah lan Sabdané misahaké apa sing nyawiji miturut alam.

4. Bulan, kadhang ngrembaka, kadhang nyusut, nglambangaké kahanan manungsa sing kadhang nindakaké kabecikan, kadhang nindakaké dosa, banjur lumantar tobat bali menyang dalan kabecikan. Pikiran wong sing dosa ora ilang—kaya sing kok kira—kaya déné ora badané bulan sing nyusut, nanging padhange. Mangkono, lumantar tobat, manungsa mbalekake padhangé sing pantes diduwèni, kaya rembulan sawisé surut manèh kinanthi padhangé kaya biyasa. '*Sapa waé sing pracaya marang Kristus, sanadyan mati, bakal urip*' (Yohanes 11:25). '*Lan kowe bakal mangertèni yèn Aku iki Gusti: Aku wis ngandika, lan Aku bakal nglakoni*' (Yehezkiel 37:14).

5. Nalika segolongan khayalan mungsuh munggah nglawan kowe ing pikiranmu, lan kowe, sawise nyerah marang kuwi, kalah, mangertia yen kowe, sawatara wektu, wis kapisahake saka sih rahmat ilahi; lan mulane, miturut paugeran paukuman, kowe wis diadili kanthi adil lan diserahkan ing tangan karusakanmu dhewe. Mula, usahaana supaya sih rahmat iku ora tau, sanajan sedhela, ninggalake kowe amarga kecerobohanmu. Nalika, sawise munggah ngluwihi godaan, kowe bisa ngungkuli tembok pikiran sing kebak hawa napsu lan saran ala saka musuh sing padha nglumpuk siji sawise sijine, aja nganti kowe ora ngucapake syukur amarga ora ngenali menawa iki minangka karunia sing diparingake marang kowe saka ing dhuwur; nanging ngakoni, kandha karo Rasul: '*Dudu aku, nanging sih-rahmaté Gusti Allah sing ana ing aku*' (1 Kor. 15:10), sing wis ngasilake kemenangan iki ing jeroning atiku, ngangkat aku saka pikiran-pikiran najis sing mungsuh aku, lan '*nylametake aku saka wong sing ora adil*', yaiku saka setan lan saka manungsa lawas (Mazmur 17:49). Merga, diunggahaké dhuwur déning swiwi Roh, lan kaya-kaya pisah saka badan, aku bisa mabur ngluwihi setan-setan sing ngoyak aku—sing biasané nyekel pikiran manungsa nganggo jaring hawa napsu—sawisé nyuwun panyelamatan saka iki, aku njerit: 'Panjenengané sing ngangkat aku metu saka tanah Mesir', ya iku saka donya sing mateni jiwa, sing, perang kanggo aku nganggo tangan rahasia iki, nggebuk Amalek lan maringi aku pangarep-arep manawa Gusti uga bakal ngrusak bangsa-bangsa liya sing duwé hawa napsu ora pantes saka ngarep kita (Kaluwihan 17:14–16). Gusti Allah kita bakal maringi kawicaksanan lan kekuwatan: amarga ana sing wis nampa kawicaksanan, nanging durung nampa kekuwatan Roh kanggo ngalahake mungsuhé. Panjenengané bakal ngunggahaké sirahmu ngluwihi mungsuhmu, lan maringi kowe '*swings kaya manuk merpati*', lan kowe bakal mabur lan ngaso karo Gusti Allah (Mazmur 54:7). Gusti Allah bakal nggawe ototmu kiyat kaya wesi cor, ngetokake manawa kowe ajeg, cepet, lan kiyat nalika ngadhepi mungsuhmu, lan nundhung ing sangisore sikilmu kabèh sing mungsuh kowe (Mazmur 17:35–40). Mula saka iku, panjenengan panjenenganipun Gusti amarga sampun ngreksa kasucian panjenengan, awit Panjenenganipun boten nyerahake panjenengan ing tangan napsu daging lan getih panjenengan, utawi ing roh-roh najis lan mbabayani ingkang makarya lumantar punika, nanging sampun ngreksa panjenengan kanthi tangan tengenipun kados tembok. Bangunlah mezbah kanggo Panjenengané, kaya sing ditindakake Musa sawisé ngusir Amalekit (Kaluwihan 17:15), lan nyanyikake marang Panjenengané: '*Mula saka iku aku bakal ngakoni marang Panjenengan lan muji Panjenengan, ya Gusti, lan nyanyi babagan asmané Panjenengan, ngluhurake kekuwatan Panjenengan*' (Mazmur 17:50), amarga Panjenengan wis nylametake nyawaku saka kebusukan lan nyekel aku saka jerat lan perangkap saka kejahatan sing tansah ana, maneka warna lan licik.

6. Setan-setan jahat nyulut hawa napsu kotor ing batin kita, nganyari, nggedhekaké, lan nglipatgandhaké; dene meditasi marang sabda ilahi, utamane nalika diiringi dening miliinging luh, mateni lan ngrusak kuwi, sanajan wis ngakar jero, lan sethithik demi sethithik ndadekake tumindak dosa sing mbabayani, loro-lorone jiwa lan raga, kaya ora tau ana: kanthi syarat kita ora kesel ing pandonga lan pangarep-arep, nanging tetep ajeg lan tanpa kendhat ing pangabdian kita marang Gusti.

7. Napa Kristus maringi pujian lumantar cangkemé para wong pracaya sing suci kaya bayi? Mesthi supaya lumantar nyanyian mazmur Panjenengané bisa ngremuk mungsuh lan pembalas sing nindhes tanpa wates—mungsuh kabecikan, pembalas sing jahat, yaiku setan. Amarga ana pangandika, '*Kanthi akèh kamulyan Panjenengané Panjenengané wis ngrusak mungsuh-mungsuh Panjenengané*' (Kaluwihan 15:7) lan mungsuh-mungsuh sing perang marang kita.

8. Saben uwong ngundhuh woh-wohan saka dalane dhéwé – separo saiki, lan separo manèh ing jaman sing bakal teka.

9. Wong biara kudu tansah njaga tapa brata sing paling ketat, ora kena kagoda dening napsu, lan nglatih meneng sing jero.

10. Setan-setan, sing sengit marang nyawa kita, maringi inspirasi marang sawatara wong supaya maringi pujian cilik marang kita, banjur nggodha kita supaya seneng marang pujian kuwi. Yen kita banjur kendho amarga kesombongan lan nyerah marang kesia-siaan, mungsuh-mungsuh kita ora perlu akèh usaha kanggo nyekel kita sakabehe.

11. Luwih becik nampa wong sing ngina kowe tinimbang wong sing muji kowe, amarga miturut Kitab Suci, sing muji kuwi ora beda karo sing ngutuk (Amsal 27:14).

12. Nalika kowe kanthi semangat nindakake puasa, nanging amarga ringkih kowe kendho, banjur kanthi manah sing andhap asor, mbalèkna panuwun marang Panyedhiya lan Pangadilé kabèh. Yen kowe tansah ngadeg kanthi andhap asor ing ngarsané Gusti, kowe ora bakal gumedhé ing ngarepé sapa waé.

13. Mungsuh, sing ngerti yèn pandonga iku senjata kita sing paling menang—lan nggegirisi kanggo dhèwèké—lan ngupaya kanthi sakabèhé cara supaya kita adoh saka pandonga, kadhangkala nyuntikaké ing ati kita kepéngin maca manèh tulisan-tulisan Hellenic sing wis tau nyasar kita. Nanging aja nganti kita ngetutake bisikane; supaya kita ora nyimpang saka paugeran lan tertib laku spiritual kita, lan ora nglumpukake duri lan ongokan semak duri tinimbang woh ara lan tanduran anggur. *'Amarga kawicaksananing donya iki iku kabodhoan ing ngarsaning Gusti'* (1 Kor. 3:19).

14. *'Aku nggawa kabar kabungahan gedhe,'* kandha Malaikat, *'sing bakal dadi kanggo kabèh wong'* (Lukas 2:10), lan ora mung kanggo sawijining klompok. Lan maneh: *'Mugi kabèh bumi sujud marang kowe lan nyanyi kanggo kowe'* (Mazmur 65:4), lan ora mung péranganing bumi. Nanging, nyanyi iku dudu ciri wong sing ndedonga kanthi nangis kanggo entuk apa-apa, nanging wong sing bungah amarga wis nampa apa sing dikarepake. Yen mangkono, ayo aja putus asa, nanging kanthi bungah ayo urip, njupuk saka tembung-tembung iki dorongan kanggo kabungahan lan rasa puas kaya ngono. Nanging, ayo padha ngendhalèkaké kabungahan iki kanthi ajrih marang Gusti Allah, kaya sing kacarita ing panggonan liya: *'Padha bungah ing Gusti kanthi gemeteran'* (Mazmur 2:11). Mangkono uga para wong wadon sing ana karo Maria mlayu saka kuburan kanthi ajrih lan kabungahan gedhé (Matius 28:8). Mbok menawa kita uga bakal sawijining dina, kanthi ajrih lan kabungahan, mlayu saka kuburan ing pikiran kita. Lan bakal nggumunake yen kita nindakake kuwi tanpa ajrih; amarga ora ana siji wae sing tanpa dosa, apa Musa utawa Rasul Petrus. Nanging ing wong-wong kaya ngono, katresnan ilahi, sawise menang, ngusir ajrih nalika wayahe pamitan.

15. Sampeyan nduwéni kesaksian ing Kitab Suci yèn wong sing kebak hawa napsu, sawisé pracaya kanthi sakabèhé atiné lan kanthi andhap asor, nampa karunia tentreming ati. Dina iki Gusti kandha marang *maling sing 'wicaksana', 'Kowé bakal ana karo Aku ing Swarga'* (Lukas 23:43); lan marang wanita sing ngalami pendarahan: *'Imanmu wis nylametake kowe; lunga kanthi tentrem'*—kabungahan saka tentreming ati (Markus 5:34). Ana uga akèh ayat liya sing padha, kaya ta: *'Miturut imanmu, kowe ditulungi'* (Matius 9:29).

16. Nalika, nalika kita ngetokake kategasan marang hawa napsu kita, kita diserang luwih parah dening setan-setan nganggo pikiran-pikiran memalukan; wektu kuwi, luwih saka apa wae, ayo padha dikuatake iman kita marang Gusti, lan ayo padha netepake pangarep-arep sing paling kiyat marang berkah langgeng sing wis dijanjekake, sing mungsuh-mungsuh kita, amarga iri, padha ngupaya nyopot lan misahake kita saka iku. Amarga yèn berkah-berkah iki ora ageng banget, para setan ora bakal kobong karo rasa iri sing kaya ngono marang kita, uga ora bakal kerep nyerang kita nganggo pikiran-pikiran ala, kanthi pangarep-arep bisa nyukupi kejahatané, lan nganggep bisa nggawa kita menyang putus asa liwat panyiksaan sing bola-bali lan ora bisa ditahan iki.

17. Ana sawetara wong sing ngandhakake manawa kawruh sejati iku dumunung ing tumindak (adhedhasar kasunyatan sing wis dingerteni). Mula saka iku, padha ngupaya luwih semangat kanggo ngetokake iman lan kawruh lumantar pakaryanmu; amarga sapa wae sing gumunggung mung karo kawruh wae bakal krungu kandha: *'Padha ngakoni manawa padha ngerti Gusti Allah, nanging pakaryane mbantah marang Panjenengané'* (Titus 1:16).

18. Biasane, nalika pesta lan pasamuwan suci, apamanèh nalika ana wong sing arep melu dhahar mistik, para setan padha nyoba ngotori wong asketis nganggo khayalan isin lan ngeluarke mani. Nanging sanajan mangkono, dheweke ora bisa nggebug utawa nglemahake wong sing wis biasa nahan kabèh kanthi sabar lan wani. Lan aja nganti wong-wong sing mbengkok kaya ula, sanajan pura-pura lurus, nggede-gede nglawan kita.

19. Amarga keteguhan lan semangat, mungsuh-mungsuh mbales dendam, nyiksa jiwa kanthi maneka cobaan sing ora bisa diucapake; nanging ayo semangat! Saka sangsara gedhe lan tanpa cacah iki, mahkota kanggo kowe dipintal. *Malih, 'ing ringkihé kuwasa Kristus dadi sampurna'* (2 Kor. 12:9), lan ing kahanan sing

paling sedhik sih-rahmaté Roh biasané mekar, kaya pangandikane para nabi *sing ngandhani kita*: 'Amarga,' pangandikane, *'ing pepeteng padhang sumunar kanggo wong sing bener'* (Mazmur 111:4); kanthi syarat, mesthi wae, *"supaya kowe nduwé kawani lan tetep nyekel pangarep-arep sing dadi kabanggaan kita nganti pungkasan"* (Ibr. 3:6).

20. Ora ana sing luwih ngganggu watak sing biasane apik kajaba guyu, guyonan, lan omongan kosong. Nanging ora ana sing luwih nganyari nyawa sing kesel lan nyiapake kanggo cedhak karo Gusti kaya wedi marang Gusti, pangibadah sing tliti, piwulang sing ajeg ing sabda Gusti, nglengkapi awak dhewe kanthi pandonga, lan ngupaya waspada sing ngasilake woh.

21. Pantès lan migunani tumrap jiwa nampa saben kasangsaran kanthi tabah, apa iku disebabake manungsa utawa setan, kanthi ngerti manawa kita pantès nampa saben kasangsaran lan, luwih saka kuwi, ora nyalahake sapa-sapa kajaba awake dhewe. Sapa wae sing nyalahake wong liya amarga ciloko dhewe wis nyimpang saka pangadilan sing bener lan pantès.

22. Kadhangkala ana wong, sanadyan rajin, nyasar saka dalan sing bener, metu saka panggonané amarga akèh godaan sing, kaya sing diandharaké Kitab Suci, *'ngancuraké kabèh kawicaksanané lan kabèh katrampilané'* (Mazmur 106:27). Iki diijini *'supaya kita ora gumantung marang awaké dhéwé'* (2 Kor. 1:9), *'lan supaya Israel ora sombong, kandha, "Tangané dhéwé sing nylametaké aku"* (Hakim-hakim 7:2). Nanging, ayo padha sumringah, awit kowe bakal dibalèkaké manèh marang kahanan mulya kaya biyèn, nalika, miturut dhawuhé Gusti, sing jahat—sing meksa kowe ndeleng lan krungu kabèh kanthi napsu lan nyurung kowe nindakake dosa—bakal diusir saka kowe lan dibuwang adoh; awit dhèwèké nglimputi pikiran kaya méga kandel, lan ndadèkaké daging ngrasakaké abot lan beban sing ora bisa diucapaké; lan pikiran bawaan, sing sakjatiné prasaja lan tanpa licik kaya bayi anyar lair, dhèwèké ndadèkaké dadi rumit lan trampil ing saben dosa, ngrusak lan nyasarake kanthi ngarahaké kadhang mangkéné, kadhang mangkono.

23. Manungsa iku makhluk agung, tuwuh saka jeroné lan kinurmatan amarga kabecikane. Nanging makhluk agung iki wedi marang dosa kaya gajah wedi marang tikus, *'supaya, nalika dakwah marang wong liya, aku dhéwé ora dadi ora pantès'* (1 Kor. 9:27).

24. Ora mung ing pungkasaning donya setan bakal *'ngucapake tembung nglawan Sing Maha Luhur'*, kaya sing diandharake Daniel (7:25); nanging saiki uga lumantar pikiran kita, dhèwèké ngetokake cacian abot marang swarga dhéwé, lan ngremehake Sang Maha Luhur dhéwé, pepadhangé, lan Misteri Suci Kristus. Kita, nanging, sing ajeg ing watu pangawikan, aja wedi marang iki utawa gumun marang kethèkané sing jahat iki, nanging, nglengkapi awaké dhéwé kanthi pracaya lan pandonga sing sumringah, lan kanthi pitulungané Gusti kang Maha Luhur, kudu kanthi wani mangsuli mungsuh.

25. Kanthi ancaman lan cacian, mungsuh kanthi wani nyerang nyawa sing bubar ninggal awak, muncul minangka penuduh sing pait lan medeni tumrap kalepatané. Nanging uga bisa dideleng carane nyawa sing tresna marang Gusti lan setya, sanadyan wis kaping pirang-pirang tatu amarga dosa, ora wedi marang serangan lan ancamane, nanging malah ngadeg teguh ing Gusti, kebak kabungahan, lan kaparingan kawani, amarga weruh bala langit kang ngancani lan padhanging pracaya kang nglindhungi kaya tembok; lan kanthi kawani gedhe dheweke muni marang setan sing jahat: 'Apa urusanmu karo kita, he wong asing saka Gusti? Apa urusanmu karo kita, he sing diusir saka swarga lan budaké sing jahat? Sira ora nduwé kuwasa marang kita; Kristus, Putraning Allah, nduwé kuwasa marang kita lan marang kabèh prakara; marang Panjenengané kita wis dosa, lan marang Panjenengané kita bakal mratélakaké tanggung jawab, kanthi jaminan sih-rahmaté marang kita lan kaslametan ing Panjenengané lumantar Salibé sing kinurmatan. Adapun kowé, mlayua adoh saka kita, kowé sing terkutuk. Kowe ora ana gunané kanggo kita, uga ora kanggo para abdi Kristus. — Nalika krungu tembung wani kaya ngono, setan, sing nyeret atiné, bakal pungkasané remuk, ngetokaké jeritan, ora bisa nahan jenengé Kristus; déné jiwa, sing luwih unggul lan mabur ngluwihi mungsuh, bakal ngusir dhèwèké, kaya manuk sayap cepet sing ngusir gagak. — Sawisé kuwi, kanthi kabungahan, jiwanyé digawa déning Malaikat Ilahi menyang panggonan sing wis ditemtokaké manut kahanané.

26. Malah godaan sing sithik, sing kadhangkala diparingi idin dening karsa Allah, bisa dadi alangan tumrap majuning wong sing semangat—echetna Echeinis, iwak sing paling cilik, sing bakal maringi pratelan iki marang kowe: kanthi siji sentuhan, iku mandhegake prau sing kebak macem-macem barang lan nyegah supaya ora bisa maju; elinga uga marang sing kandha bab awake dhewe: *'Aku, Paulus—aku sing biyen sepisan utawa kaping pindho arep teka marang kowe, nanging Setan ngalangi aku'* (1 Tes. 2:18). Nanging aja nganti iki mbingungake kowe; luwih becik nglawan kuwi kanthi sabar, lan kowe bakal nampa sih.

27. Nalika wong sing sugih kabecikan, amarga kélangan gawe, nyimpang saka sing bener, banjur para putra saka wetan sing jahat, saka Amalek—utawa, miturut liya, Midian (Hakim-hakim, bab 6)—mungguh nglawan dhèwèké, – pasukan sing seneng nglakoni zinah – karo unta-untané, yaiku élingan-élingan panas sing tanpa wates, lan padha ngrusak kabèh woh-wohaning bumi, yaiku woh-wohaning pakaryan lan kabiasaan paling becik; akibaté, Israèl pungkasané dadi mlarat, kecewa, lan kapeksa njerit marang Gusti. Banjur saka dhuwur diparingi pikiran sing becik marang wong sing niru Gideon kanthi iman lan andhap asor sing gedhe [awit dhèwèké kandha: *'Sèwu kula iku sing paling sithik ing Manase'* (Hakim-hakim 6:15)]; lan dhèwèké ngangkat senjata nglawan akèh mungsuh mau karo telung atus wong ringkih, lan kanthi pitulungan sih rahmat kanthi mulya ngunggulaké tropi kamenangan ngluwihi mungsuh-mungsuhé.

28. Sampeyan ora bisa *'nginjak ula lan basilisk, lan nginjak singa lan ula'* (Mazmur 90:13) kajaba, sawise nyuwun marang Gusti lumantar pandonga sing suwé, sampeyan nampa para malaikat minangka kanca perang, supaya padha ngangkat sampeyan ing pangkuané lan ngunggahaké sampeyan ngluwihi kabèh kawicaksanan donya.

29. Nalika sapa waé sing ngupaya kanthi tekun kalah, aja padha nyerah utawa kendho tekade, nanging kanthi nyemangati saka tembung-tembung Yesaya, padha ngadeg tegak lan nglipur atiné, kanthi nyanyi kidung iki: *'Nyerahna awakmu, he para kuwasa!'*—he para setan licik! *'Amarga sanadyan kowe padha tangi maneh, kowe bakal kalah maneh; lan apa wae pitutur sing kowe rancang, Gusti bakal ngrusak, amarga Gusti ana ing sisih kita'* (Yesaya 8:9–10) – Gusti Allah, sing ngangkat wong sing tiba lan ndadekake mungsuh kita remuk dening sedhik lan nesu nalika kita tobat.

30. Ora mungkin wong sing dilatih liwat cobaan bisa nyingkiri sedhik; nanging sawisé kuwi, wong-wong kaya ngono dianggep pantes nampa kabungahan gedhé, lan luh manis lan pikiran ilahi, amarga wis ngrembakaaké sedhik lan pangapusan ing atiné.

31. Yen uga Ishak, kang ngarep-arep, lan Esau, kang ngupaya berkah kang diidam-idamke, ora nampa apa kang diarep-arep (Rom. 9:16)—awit Gusti Allah paring welas asih, maringi berkah lan ngurapi nganggo Roh ora marang wong kang kita pilih, nanging marang wong kang Panjenengané dhéwé, sadurungé donya diadegaké, wis netepaké kanggo ngladèni Panjenengané—mula kita ora bakal kuciwa utawa iri nalika ndeleng sedulur, sing andhap asor lan sing paling cilik, unggul ing kabecikan. Sampeyan mesthi uga wis krungu apa sing diomongake Gusti ing parabel: *'Bukak papan kanggo wong iki'* (Lukas 14:9)—supaya sing luwih dhuwur tinimbang sampeyan bisa njupuk panggonane ing kene. Mula saka iku, ayo padha luwih gumun marang Hakim iki, sing kanthi wicaksana lan ora bisa diungkapake wis netepake yèn sing paling cilik lan sing paling pungkasan kudu luwih dhisik lan mimpin, déné kita kudu dadi sing paling pungkasan, sanajan kita luwih unggul tinimbang dhèwèké ing tumindak lan umur. Apa waé ukuran sing wis diwènèhaké Gusti marang saben wong, ayo padha wareg karo kuwi. *'Yen kita urip miturut Roh, ayo uga lumaku miturut Roh'*, kaya sing katulis (Gal. 5:25).

32. Ing kahanan apa wae aja sarujuk nalika ana wong sing ana ing sangisore panguwasa sampeyan kandha marang sampeyan: *'Wenehana aku panguwasa sawatara wektu, kanggo kapentingan kabecikan, kanggo nyoba pakaryan iki utawa iku, lan nglakokake kanthi cara kaya ngene utawa kaya ngono.'* Amarga sapa wae sing ngomong kaya ngono cetha kepengin nglakoni karsa dewe, nalika nglirwakake prajanjani saka pangibadah sing paling sampurna.

33. Kados pundi panjenengan badhé ningali, hawa napsu daging lan jiwa, ing wektunipun lan miturut pangayomaning Gusti Allah, badhé sirna, sanadyan pinten kathahipun; nanging sih-rahmaté Kristus boten badhé kendhat. Amargi *'sih-rahmaté Sang Yehovah saking jaman punika ngantos jaman ingkang badhé rawuh tumrap tiyang-tiyang ingkang ajrih dhumateng Panjenenganipun'* (Mazmur 102:17).

34. Kasultanan raja bakal kebak emas; lan pikiran para biksu sejati bakal kebak kawruh.

35. Kadhangkala ana guru sing tiba ing aib lan kena godaan amarga wong-wong sing wis nampa pitulungan rohani saka dheweke. Amarga, kaya sing kacarita, *'kita iku ora terhormat'*—ora terhormat amarga dadi budak daging—*'lan ringkih; nanging kowe iku terhormat lan kuwat ing Kristus'* (1 Kor. 4:10).

36. Sumber lan dhasar karusakan liwat daging iku pikiran sing kebak hawa napsu. Nanging sing wis sadar sawisé tiba ngusir pikirane kuwi saka atiné lumantar tobat. Amarga ana pangandika: *'Luwih becik yèn kowé nangis, supaya pikiran ala lan ora pantes sing nyurung kowé nindakake iki bisa sirna saka antaramu'* (1 Kor. 5:2). Mangkono, nangis nglawan roh karusakan.

37. Sapa sing bakal ngumumaké marang wong sing ditindhes déning isin lan kakuwatan sing sithik supaya nglakoni kabecikan, yèn dhèwèké bakal nyawang Gusti Yesus, ora mung ing tembe, nanging uga ing

kéné, kanthi kakuwatan ageng lan kamulyan jaman sing bakal teka, lumantar katentreman atiné? Mula, kaya Sarah, atiné—sing wis tuwa amarga mandul lan, miturut janji, pungkasané nglairaké anak kabeneran—bakal kandha: 'Gusti wis maringi aku guyu', tegesé Panjenengané wis paring kabungahan gedhé marang aku, sawisé pirang-pirang taun aku ngalami sedhih amarga akèh napsuku; utawa, miturut terjemahan liya: 'Gusti Allah wis ndadekake aku enom *maneh*' – '*enomku dianyari kaya manuk elang*' (Mazmur 102:5). Amarga biyen wis tuwa ing dosa lan hawa napsu sing memalukan, saiki aku wis lair maneh, dadi enom lan alus, sanajan biyen dagingku kasar; lan saiki aku nganggep bab-bab donya iki enteng, amarga wis nyekel kesederhanaan lan ketidakpedulian sing cocog karo kodhoku, sawisé pikiranku waras manèh lumantar rahmaté Gusti sing akèh, lan dagingku dadi alus kaya dagingé Naaman wong Siria, alus kaya bayi, lumantar baptisku ing Yordania kawruh; Saiki aku wis siji pikiran, amarga wis dibebasake, kanthi sih-rahmaté Gusti, saka kelicikan ula lan saka bala pikiran ala, sing pancen trampil ing kabecikan lan jero akare ing donya materi (kacemplung ing hawa napsu).

38. Bayangna yèn Gusti piyambak ngendika marang kowe: 'Ing wektu sing padha, Aku wis njupuk saka kowe kurnia siji lan liyane, kang maringi kowe kapenakan ati lan tentrem; lan ing panggonané Aku wis maringi kowe kurnia liyane, siji lan liyane, sing regané padha karo mau. Nanging kowe, mikirake apa sing wis dijupuk lan ora merhatosake apa sing wis diwenehake minangka gantine, kowe ngeluh, lara lan tatu amarga sedhih; nanging kowe nggawé Aku bungah kanthi nampa sangsara saka Aku (2 Kor. 2:2), amarga Aku maringi sangsara kanggo kapentinganmu, kanggo nylametaké kowe tinimbang ngrusak kowe, ngopeni wong sing tak anggep putraku.'

39. Pasangna dhiri panjenengan dhéwé paugeran supaya aja mangan iwak, lan delengen kepiye mungsuh bakal miwiti nyurung panjenengan tanpa kendhat marang kepinginan iwak, lan kepiye panjenengan dhéwé uga bakal miwiti kesusu kaya wong edan nyicipi apa sing sakjane ora pantes dipéngini, supaya panjenengan bisa ngalami, kaya déné, apa sing kelakon marang Adam; awit dhèwèké uga, sawisé krungu, 'Kowe ora kena mangan saka wit iki,' banjur nyawisaké atiné marang siji bab sing dilarang kuwi kanthi kabèh karsa.

40. Gusti nylametaké sawatara wong lumantar kawicaksanan, lan liyané lumantar prasaja lan alus; awit kowé kudu mangertèni yèn Gusti ora bakal nampik wong alus.

41. Wong-wong sing luwih tekun ndedonga bakal ngalami godaan sing luwih medeni lan sengit.

42. Yen kowe wis ditakdirake kanggo tanpa napsu, aja nganti kowe sembrono, nanging usaha kanthi sakabehe kekuwatanmu kanggo nggayuh iku. Amarga '*kita ngeluh nalika isih manggon ing kemah iki, kepingin banget diparingi pangayoman langit; supaya sing fana iki katelan dening urip*' (2 Kor. 5:2:4), ora mung sacara jasmani ing pungkasaning donya, nanging uga sacara rohani nalika kita isih ana ing kene, minangka pratandha. Amarga '*pati wis katelan ing kamenangan*' (1 Kor. 15:54). Lan kabèh wong Mesir sing ngoyak lan ngina kita bakal katelan déning ombak kakuwatan sing diutus saka swarga.

43. Yen kowe wis lali marang sing kandha: '*Aku ngati-ati supaya nalika aku nginjili wong liya, aku dhewe ora dadi ora pantes*' (1 Kor. 9:27), lan: '*Ati-ati marang awakmu, supaya kowe ora tiba*' (1 Kor. 10:12), – lan uga: '*Ati-ati marang awakmu dhéwé*' (tembung kanggo para rohaniawan), '*supaya kowe uga ora kagoda*' (Gal. 6:1), – yèn kowé lali marang panglantaré Salomo saka dalan sing bener lan kaluputané sawisé nampa sih kang ageng; – yèn kowé wis nglirwakaké pangingkaran sing ora disangka-sangka saka Petrus Agung: mula pasrahna kapitadosanmu marang akalmu dhéwé, banggala marang cara uripmu, ajak-ajaka suwéné tapa brata agengmu, lan nyerah marang kesombongan. – Nanging, he sedulur, aja nganti kowe dadi males (nggleleng ing punggungmu), utawa nyerah marang kecerobohan, nanging luwih becik ajrih, nalika isih ana ambegan ing irungmu, sanajan kowe wis tekan yuswa Musa, lan ndedonga, kandha: '*Ya Gusti, aja nganti mbuwang aku nalika tuwa; nalika kekuwatanku sirna, aja ninggalake aku, ya Allah, Juruslametku! Ing Panjenenganing Panjenenganipun tembangku bakal ana*' (Mazmur 70:9, 6).

44. Gusti ngandika marang kowe, kaya kang wis ngandika marang Matius: 'Tuturana Aku' (Mat. 9:9). – Yen saiki, nalika kowe kanthi tekun ngetutake Gustimu sing wis suwe kowe dadi kepéngin ing dalan urip, kowe kesandhung sikilmu ing watu napsu lan ujug-ujug tiba ing dosa, utawa nalika nemoni lemah becek, kowe kerep lan tanpa disengaja keslincet lan tiba; mangkono sanadyan kaping pirang-pirang kowe tiba lan nimbulake lara sing nyiksa ing badanmu, kaping pirang-pirang uga kowe bakal tangi maneh lan, kanthi semangatmu sing biyen, mlayu ing tapak-tapak Gustimu, nganti kowe tekan Panjenengané. Mangkono, '*ing meditasi suci aku wis rawuh ing ngarsamu, kanggo nyawang kakuwatan panyelamatanmu lan kamulyanmu; lan ing asmamu aku bakal ngunggahaké tanganku, lan aku bakal kapenuhan kabungahan lan kabagyan, lan*

lambeku bakal nyanyi kidung kanggo kowe' (Mazmur 62:3–6). Iku kaluhuran ageng tumrap kula amargi sampun nampi asma 'Kristen', kados pangeranipun ngandika dhumateng kula lumantar cangkempun Yesaya: *'Kaluhuran ageng tumrap kowe dipun paringi asma abdi kula'* (Yes. 49:6).

45. Ing ngendi ana pangandika manawa *'Bapa bakal maringi kabecikan marang wong-wong sing nyuwun marang Panjenengané'* (Mat. 7:11), lan ing ngendi ana pangandika manawa *'Panjenengané bakal maringi Roh Suci marang wong-wong sing nyuwun marang Panjenengané'* (Luk. 11:13): Tembung-tembung iki mulangaké marang kita yèn para abdi Gusti sing ndedonga dianggep pantes ora mung kanggo pangapura dosa nanging uga kanggo peparinging swarga, kanthi dikuatké ing pangajabé déning pamanggih yèn Gusti wis janji maringi berkah kaya ngono ora marang wong sing bener nanging marang wong sing dosa. Mula saka iku, nyuwun terus-terusan lan kanthi tekad sing teguh, sanadyan kowe durung sampurna ing urip sing luhur budi, ringkih lan ora pantes nampa apa-apa – lan kowe bakal nampa bab-bab ageng.

46. Wong kang ora percaya utawa kang imané sithik, padha mikirna kepiyé semut mabur, kepiyé ulat dadi manuk, lan akèh fenomena éndah liya sing ana ing makhluk; supaya sawisé mbuwang kelemahan ora percaya lan putus asa, pungkasané padha mabur lan kaya wit ngasilaké kawruh kang mulya. Amarga *'Aku,'* pangandikane Gusti, *'iku sing maringi urip marang wit garing lan nguripake balung kang wis layu'* (Yehezkiel 17:24; 37:4 lan 9).

47. Aja nganti kita amarga kabutuhan badan nganti remuk amarga kuwatir; nanging ayo percaya marang Gusti Allah kanthi sakabehe atimu, kaya sing diandharake sawijining wong sholeh: *'Percaya marang Gusti, lan Panjenengané bakal percaya marang kowe'* – lan kaya sing ditulis dening Rasul Petrus sing piningan berkah: *'Ati-ati lan waspada ing pandonga-pandonganmu'* (1 Petrus 4:7)—nyerahake kabèh kuwatirmu marang Gusti, awit Panjenengané ngopeni kowe (1 Petrus 5:7). Yen kowe isih ragu lan ora percaya yèn Panjenengané ngopeni kowe, yèn Panjenengané bakal nyukupi kabutuhanmu, delengen laba-laba lan pikirna sepira bedané manungsa karo laba-laba—laba-laba, miturutku, ora ana sing luwih ringkih utawa luwih tanpa daya. Nanging ora nduwé bandha, ora lelungan adoh-adoh, ora nuntut utawa nesu, lan ora nduwé gudang; uripé dilakoni kanthi andhap asor, suci, lan meneng total, ora nggatekake urusané wong liya, nanging nindakake urusané dhéwé, kanthi meneng lan tentrem ngurus prakara dhéwé; kanthi mangkono, tanpa ngomong, dhèwèké kandha marang wong sing seneng males yèn wong sing ora gelem nyambut gawe ora pantes mangan; lan dhèwèké meneng banget nganti ngluwihi Pythagoras dhéwé, sing diajeni déning wong Yunani luwih saka filsuf liya amarga kasampurnané nahan omongan; Pythagoras ora ngomong karo sapa waé, nanging kadhangkala rembugan rahasia karo kanca-kanané; dhèwèké uga kadhangkala maringi pitutur marang sapi lan elang, ngucapaké tembung-tembung sing nggawé ngguyu lan ora ana tegesé; dhèwèké ora ngombe anggur sakabèhé lan mung ngombe banyu. Laba-laba iku ngluwihi pangendalian omongané Pythagoras kanthi meneng sampurna; lan ngluwihi panyingkirané anggur kanthi ora ngombe banyu. Ing kahanan meneng kaya ngono manggon laba-laba sing ringkih lan andhap asor, ora seneng metu ing panggonan mbukak lan mlaku-mlaku, uga ora seneng kakehan makarya nganti kesel; lan Panjenengané kang manggon ing kahyangan, nyawang marang sing asor (lan ora ana sing luwih asor tinimbang laba-laba), ngluhuraké pangayomané nganti marang laba-laba mau, ngirimaké buruan cilik saben dina, cedhak panggonané, nganti serangga cilik kesangkut ing jaringé kanggo panguripané.

48. Mbok menawa ana wong sing dadi budak napsu mangan kakehan kandha: *'Aku mangan akèh banget, lan amarga aku mbuwang dhuwit akèh, aku ora bisa ora keseret ing akèh urusan donya lan transaksi.'* Nanging, wong kaya ngono uga padha ndeleng paus-paus ageng sing padha mangan ing Segara Atlantik, lan padha weruh sepira akèh panganané saka Gusti lan ora tau ngrasakaké luwe, sanadyan saben kéwan kuwi mangan iwak luwih akèh tinimbang kutha sing paling padhet bisa dipangan sajrone sedina. *'Kabeh padha ngenteni Panjenengan; paringana panganané ing wektu sing pas,'* kandha Nabi Suci (Mazmur 107:27). Apa wong mangan akeh utawa sithik, Gusti nyukupi loro-lorone. Krungu iki, kowe uga, sing nduwé manah amba lan tanpa wates, pasrahna kabèh dhiri marang Gusti lan percaya, buwangna kabèh kuwatir donya lan pikiran kang kakehan kuwatir, lan aja pracain, nanging tetep percaya.

49. Yen kita pancen kepengin nyenengake Gusti Allah lan paling bahagia katresnani dening Panjenengané, ayo aturaké pikiran kita marang Gusti Allah kanthi kosong, tanpa nggawa apa-apa saka donya iki bebarengan utawa ing jero kita—ora kaprigelan, ora kawruh, ora pamikiran sofistik—sanajan kita wis nguwasani kabèh kawicaksanan donya. Amarga Gusti mbalèk marang wong-wong sing nyedhaki Panjenengané kanthi watak sombong, sing dipelihara déning kesia-siaan lan keangkuhan. Sawetara

komentator wis kanthi bener nerangaké kesombongan diri sing sia-sia iku minangka kepuasan diri lan nggedhekake diri.

50. Kepiye carane kita bisa ngatasi dosa sing wis ngakar ing batin kita? Disiplin dhiri dibutuhake (utawa tumindak meksa kersaning ati marang hawa napsu). Amarga ana pangandika: '*Manungsa nyambut gawe kanthi krasa abot, lan ngusir*' (ngusir kanthi paksa) '*pancèn karusakané dhéwé*' (Amsal 16:26), tansah ngupaya nuntun pikiran lan manah marang kasucian. Miturut hukum, ora ana larangan ngrusak kekerasan nganggo kekerasan (yaiku kekerasan dosa nganggo kekerasan niat becik). Nalika kita ngetrapake disiplin dhiri kanggo sawijining pakaryan becik (yaiku nalika kita meksa dhiri kanggo nglaksanani aspirasi becik), kita banjur ngenteni kakuwatan sing bakal teka marang kita saka ing dhuwur, manggon ing Yerusalem (Lukas 24:49), yaiku, nalika tetep ing pandonga tanpa kendhat lan kabecikan liyane, nganti kakuwatan agung iki teka marang kita—kakuwatan sing tumindak ora kaya upaya ringkih kita, nanging siji sing ora bisa diungkapake nganggo lambé jasmani, kanthi kuwasa ngungkuli lan ngendhalèkaké watak dosa lan kejahatané setan, ngungkuli kecenderungan atiné marang ala, lan ngungkuli kabèh dorongan badan sing ora pantes. '*Ana,*' pangandikane, '*swara saka swarga, kaya angin kenceng*' (Kisah Para Rasul 3:2), supaya kanthi kiyat ngusir saka kita kabecikan sing tansah narik kita marang sing salah.

51. Mungsuh *ngintip ing jebakane, kaya singa ing guwane*' (Mazmur 9:30), nyamaraké marang kita jebakan lan jaring pikiran sing najis lan ora takwa; nanging kita uga, yèn ora ketiduran, bisa nyetel jebakan, jaring, lan penyeragaman sing luwih gedhé lan luwih mbabayani kanggo dhèwèké. Amarga pandonga lan kidung, jaga lan andhap asor, ngladeni tangga teparo lan welas asih, panuwun lan ngrungkokake sabda ilahi—kabeh iku jebakan kanggo mungsuh; uga perangkap, bolongan, cambuk, kekusutan, lan cengkraman.

52. Sawise urip nganti tuwa, Daud sing ilahi, kanthi matur nuwun marang Gusti sing wis milih dheweke, kandha ing pungkasan pangakune berkah saka Gusti: 'Saiki abdi Panjenengan wis nemu kawani kanggo ndedonga marang Panjenengan nganggo ndedonga iki.' Iki diomongake supaya kita mangerteni manawa dibutuhake upaya ageng, lan wektu akeh kudu dienggo ndedonga, supaya bisa nggayuh wiwitaning watak tentrem ing manah—swarga manah liya sing mesthi—ing ngendi Kristus manggon, kaya sing diandharake Rasul: '*Utawa apa kowe ora mangertos manawa Yesus Kristus ana ing kowe?*' (2 Kor. 13:5)?

53. Yen Kristus '*wis dadi kabijaksanaan saka Gusti Allah kanggo kita, lan kabeneran, kasucenan, lan pambebasan*' (1 Kor. 1:30), mula cetha yèn Panjenengané uga dadi pangayoman kita. Amarga Panjenengané ngandika: '*Ayo marani Aku, kowe kabèh sing padha nyambut gawe lan abot bebanmu, lan Aku bakal maringi kowe pangayoman*' (Mat. 11:28). Mulane pantes diomongake yèn Panjenengané dadi Sabat tumrap manungsa, ya iku pangaso. Amarga manungsa mung bisa nemu pangaso ing Kristus piyambak.

54. Kaya déné ana piala pambinaan lan piala murka, mangkono uga ana piala kelemahan, sing Gusti, sawisé nampa saka kita, nyerahaké marang mungsuh-mungsuh kita ing wektu sing pas, supaya dudu kita nanging setan-setan sing ringkih lan tiba.

55. Kaya ing urusan donya ana tukang tukar dhuwit, tukang tenun, tukang tangkep manuk, prajurit, lan tukang bangunan, mangkono uga ing babagan ati ana tukang judi, tukang racun, bajak laut, pemburu, pezina, tukang matèni, lan sapiturute; kabeh mau kudu langsung diusir nganggo perlawanan sing taat lan pandonga, utamane para pezina, supaya ora ngotori panggonan suci lan ndadekake manungsa Gusti dadi mbeteake.

56. Gusti maringi kaslametan ora mung lumantar tembung, kaya sing kelakon marang maling sing njerit marang Panjenengané saka salib, nanging uga lumantar pikiran. Mula, wong wadon sing nandhang pendarahan ngenali ing sajroning atiné (tegesé, dhèwèké mikir kanthi pracaya): '*Yen aku mung nyentuh pucuk busana-Nya, aku bakal waras*' (Mat. 9:21); lan abdi Abraham '*ngandika marang Gusti ing atiné*' babagan Rebekah (Kejadian 24:15).

57. Dosa sing wis ditindakake meh langsung nggawa wong sing taubat marang Gusti Allah, nalika dhèwèké nyadari ambuné ora enak, bebané abot, lan kegilaan dosa. Nanging wong-wong sing ora kepengin tobat ora digerakake dening dosa marang Gusti Allah; malah, dosa nyekel dheweke kenceng lan ngiket dheweke nganggo ikatan sing ora bisa diputus, nambahake kepinginan ngrusak nganti tekan pucuking wates.

58. Jaga awakmu saka sihiré Yezebel (2 Raja 9:22), sing paling kejem yaiku pikiran sombong lan kamulyan sia-sia. Nanging kowe bisa mbusak kuwi kanthi sih-rahmaté Gusti, yèn kowe ngendhekaké lan nglarani atimu, lan nyuwun ing ngarsané Gusti, nyuwun pitulungan lan ngakoni yèn panyelamatan sing kowe goleki iku peparang saka swarga. Mulané ana pangandikane: '*Ora ana siji waé sing bisa nampa apa-apa kajaba diwènèhaké marang dhèwèké saka swarga*' (Yohanes 3:27).

59. Kadhangkala kelakon, nalika sedulur padha kumpul, ana pikiran angin mlebu, nyurung kowe ngomong sing ora pantes; nanging pikiran malaekat maringi inspirasi supaya kowe ngusir pikiran cerewet lan ora pas wektu kuwi. – Mula, yen kowe ora ngusir nganggo meneng sing luhur budi, nanging ngidini metu amarga kebak rasa sombong; banjur kowe bakal nampa akibat ala saka iku – kanthi adil diserahkan marang dosa sing luwih gedhe, utawa marang cilaka saka njaba, utawa marang kasangsaran abot saka sedulur, utawa marang panyiksaan ing jaman sing bakal teka: amarga sanajan kanggo tembung sing ora ana gunane lan kosong, , sing metu saka ilat sing durung dilatih, kita bakal tanggung jawab; Mulane kita kudu ngreksa cangkem kita kanthi tliti.

60. Wong-wong sing godha karo kesenangan jasmani, nesu, kesombongan lan hawa napsu liyane digambarke kaya kobong dening srengenge ing awan lan dening rembulan ing wengi (Mazmur 120:6). Mula ndedonga supaya mega ilahi sing maringi embun bisa nglindhungi kowe, supaya kowe bisa uwal saka panas sing nglayani saka mungsuh.

61. Aja nganti maringi akses bebas marang wong-wong sing seneng mabuk lan dadi budak pesta-pesta heboh, uga marang wong-wong sing kepengin ngucapake tembung-tembung ora isin, sanajan wis uban, lan sanajan wis suwe urip minangka biarawan; supaya karusakané ora nyebar marang kowe uga, lan kowe ora kalebu wong-wong sing najis lan sing durung disunat atiné.

62. Sepisan kunci dipasrahaké marang Petrus, banjur dhèwèké diidini tiba ing panyangkalan marang Kristus Gusti, supaya lumantar tiba kuwi kesombongané bisa direndhahaké. Mangkono uga, yèn sawisé nampa kunci pangerten kowé kaserang manéka cobaan, aja kaget; nanging mulyakna Gusti kang Maha Wicaksana, sing lumantar pangruntuhan kaya ngono ngendhalèkaké kesombongan sing mèlu saka kawruh ilahi: awit cobaan iku kaya tali kekang, miturut pangayomaning Gusti, sing bisa nahan kesombongan manungsa.

63. Yen Gusti asring nyabut berkah kita, kaya ta bandhaé Ayub; amarga Gusti sing maringi, lan Gusti uga sing njupuk manèh (Ayub 1:21): mula mesthi uga piala sing digawa déning Sing Langgeng marang kita bakal dijupuk saka tangan kita; amarga, kaya déné pangandikane wong wicaksana, '*Kabecikan lan kaburukan padha asalé saka Gusti*' (Sirakh 11:14). Lan Panjenengané sing maringi cilaka marang kita iku uga sing maringi kabungahan langgeng karo kamulyan langgeng. 'Kaya caraku ngreksa kowe,' pangandikane Gusti, 'kanggo ngrusak lan maringi cilaka marang kowe, mangkono uga aku bakal mbangun maneh kowe lan ora bakal ngrusak maneh; aku bakal nandur kowe lan ora bakal nyabut maneh.' Ayo menengake paribasan sing misuwur sing kandha: 'Yen wis ana sing salah, ora bakal bener maneh.' Amarga Panjenengané sing wis ngowahi urusan kita dadi luwih ala mesthi bisa manèh, kanthi ora disangka-sangka, ngowahi dadi kahanan sing paling padhang.

64. Wong sing nyerang setan kanthi kekuwatan luwih gedhe lan kepinginan menang luwih gedhe—apa liwat pangendalian dhiri, pandonga, utawa kabecikan liya—bakal nampa tatu paling jero saka setan mau, nganti bisa wae tiba ing putus asa, curiga yèn paukuman pati rohani wis ana ing nyawane, lan kepeksa njerit: '*Sapa sing bakal nylametake aku saka badan pati iki?*' (Rom. 8:24); amarga mungsuh meksa aku, nglawan kersaku, supaya manut marang paugerané.

65. Ora mung ditulis, kaya sing diomongake sawenehing wong marang siji lan sijine: '*Mangkata, ayo padha menyang wong-wong sing urip ing pangarep-arep lan manggon ing tentrem*' (Hakim-hakim 18:9–10); lan maneh: '*Ayo, padha munggah menyang Yehuda, lan sawise ngomong karo wong-wong mau*' nganggo tembung-tembung licik, '*kita bakal mbalekake wong-wong mau saka*' kabeneran (Yesaya 7:5–6). Mula saka iku, setan-setan jahat biasane ngasah pedhang godaan marang wong-wong sing wis milih urip meneng, lan nyerang wong-wong sing luwih taat lan wedi marang Gusti kanthi nesu sing luwih gedhe, nggodha supaya padha dosa liwat tumindak ibadah dhewe, kanthi fitnah sing ora bisa diucapake; supaya, paling ora kanthi cara iki, padha bisa dipalingake saka pracaya marang Kristus, saka pandonga lan panglipur rohani, lan banjur bisa dikalahake. Nanging kita, ya Gusti, miturut pangandikane Dawud (Mazmur 79:19), ora bakal ninggalaké Panjenengan nganti Panjenengan paring welas asih marang kita, lan wong-wong sing nyerang kita wis lunga saka kita; kita ora bakal ninggalaké Panjenengan nganti Panjenengan dhawuh marang sing nggodha kita supaya padha lunga saka kita, lan kita urip manèh lumantar kasabaran lan katentreman atiné sing teguh. Amarga godaan iku bagéan saka urip manungsa, lan asring, ing wektu sing wis ditemtokake, Gusti sing nuntun kita ing dalan ngidini kita tiba ing sikilé wong liya; nanging sipaté jiwa agung lan gagah iku ora nyerah nalika ngadhepi cilaka sing nyedhihaké.

66. Yen setan kuwat banget nganti bisa, sanajan wong ora kepengin, mbengkokake manungsa marang kersane lan narik menyang sisihé, amarga manungsa wis adoh saka tatanan alamiah sejati; sepira luwih kuwate Malaikat sing, ing wektu sing wis ditemtokake, sawisé nampa dhawuh saka Gusti, bisa ngowahi sakabehing watak manungsa dadi luwih becik? Lan yen lor sing kebak es kuwat nganti ngowahi sipat banyu sing paling alus dadi atos kaya watu, apa sing ora bisa digayuh dening kidul sing paling anget? Yen angin, nalika banget adhem, nguasani kabeh lan ngisi saben papan karo kadhemené—awit '*sapa sing bisa ngadhepi pasuryan embun beku?*' (Mazmur 147:6)—Kepiye panas bisa ora ngowahi kabèh manut sipaté dhéwé? Sapa sing bisa ngadhepi pasuryané panas? Mula ayo pracaya yèn malah arang werna ireng ing pikiran kita bakal, mengko utawa mengko, dadi panas lan sumunar amarga tutul geni ilahi.

67. Malah ing jaman saiki, kanthi paseksi sing setya lan pratandha sing katon ing Yusuf batin kita, ana kahanan tanpa napsu ing ngendi pikiran kita, sawise metu saka Mesir, dibebasake saka kepinginan sing kuat lan saka perbudakan sing ndhelik, sing paling memalukan, lan krungu basa sing durung tau dingerteni, dudu basa setan, sing najis lan ngrusak akal sehat, nanging basa suci para Malaikat, sing ngowahi pikiran saka sing jasmani dadi sing rohaniah – basa sing padhangake jiwa sing nampa.

68. Aku krungu ana sawetara sedulur sing nandhang sangsara abot ing badan lan ora bisa nindakake puasa, sing padha teka marang aku kanthi pitakon: kepiye carane kita, tanpa puasa, bisa mbusak setan lan hawa napsu? Kanggo wong kaya ngono kudu dijawab manawa ora mung kanthi nahan dhahar waé, nanging uga kanthi njerit marang Gusti saka jeroning ati supaya kowe bisa mbesmi lan ngusir hawa noda sing ala lan sapa waé sing nyurung kuwi. Amarga ana tulisan: '*Padha njerit marang Gusti nalika ing sangsara, lan Panjenengané nylametake saka kasangsarané*' (Mazmur 106:6); lan uga katulis: '*Saka jeroning neraka aku muni, lan Panjenengan mireng swaraku: "Monggo uripku munggah saka kuburan"*' (Yunus 2:3, 7). Amarga '*nganti*', pangandikane, '*kawadulan—yaiku beban dosa—liwat, aku bakal muni marang Gusti ing dhuwur*' (Mazmur 56:23), supaya, kanthi maringi berkah paling agung marang aku, Panjenengané kersa ngrusak oyod dosa nganggo kakuwasané, lan mbusak arca-arca saka pikiran sing kebak napsu, lan nyingkapaké marang wong-wong sing bébas saka panyembahan berhala kelemahan kita, sing kebak arca-arca. Mula, yèn kowé durung nampa karunia pangendalian dhiri, élinga yèn Gusti, amarga pandonga lan pangarep-arepmu, kepéngin ngrungkakaké kowé nalika kowé nyuwun marang Panjenengané. Saiki wis mangertèni paugeran Gusti marang kowe, aja sedhih amarga ora bisa nindakake puasa, nanging luwih becik ngupaya ngusir mungsuh saka awakmu liwat pandonga lan sabar sing loman. Yen pikiran ringkih lan sangsara ngusir kowe metu saka kutha puasa, mlayu menyang kutha liyane (Mat. 10:23), yaiku kutha pandonga lan panuwun.

69. Firaun ndedonga: 'Mugi Gusti nyabut pati iki saka aku' – lan panjaluke krungu; mangkono uga setan-setan sing nyuwun marang Gusti supaya ora paring dhawuh mlebu jurang nampa apa sing dijuluk. Apa wong Kristen sing ndedonga supaya dibebasake saka pati rohani ora bakal luwih krungu?

70. Ana wektu nalika wong padhang lan krasa tentrem amarga sih rahmat Gusti; nanging nalika sih rahmat iku surut, wong kuwi tiba ing geger pikiran lan kepinginan sing ora pantes, banjur nggrundel utawa nyerah marang putus asa sing ora ana gunane, tinimbang ngupaya kanthi gagah liwat pandonga kanggo mbalekake maneh kahanan pikiran sing nylametake iku ing jeroné dhèwèké; iku kaya wong mlarat sing wis nampa sedekah saka kraton, nanging nesu amarga ora diajak mlebu kanggo lungguh ing meja Sang Prabu.

71. '*Berkah iku tumrap wong-wong sing durung weruh nanging wis pracaya*' (Yohanes 20:29), kaya uga kabegjan kanggo wong-wong sing, lumantar pakaryan pangandhap saka sih rahmat, ora nemu panglipur ing batine nanging malah ngadhepi rangkaian sedhih lan pepeteng jero, ora tiba ing putus asa, nanging kanthi iman sing dikuatake, tahan kanthi gagah, kanthi yakin yen padha weruh sing ora katon.

72. Andhap-asor, sing diparingi dening sih-rahmaté Gusti ing wektu sing pas, sawisé akèh perjuangan, perang, lan luh, diparingi saka dhuwur marang wong-wong sing ngupaya iku, luwih kuwat lan luhur tanpa tandhing tinimbang andhap-asor sing ditemokaké ing wong-wong sing wis nyimpang saka kabecikan. Wong-wong sing dianggep pantes nampa iku pancèn manungsa sing sampurna.

73. Nalika setan wis ninggalake Gusti, '*para malaikat teka lan ngladeni Panjenengané*' (Matéus 4:11). Lan kaya déné ora kacathet yèn para malaikat rawuh nalika Gusti ngalami cobaan, mangkono uga, nalika kita ngalami cobaan kapan waé, para malaikat ora lunga adoh; sawisé para panggodha lunga, padha teka marang kita lan ngladeni kita, maringi pikiran ilahi, kekuwatan, pencerahan, pangraos tobat, panglipur, kasabaran, kabungahan, lan kabèh sing nylametaké, nguataké, lan mbalèkaké nyawa sing wis ngupaya ing perjuangan. Kanggo Natanael wis diandharake: '*Wiwit saiki kowe bakal weruh malaikat munggah lan mudhun marang*

Putraning Manungsa' (Yohanes 1:51), tegesé wiwit saiki pangabdian lan pitulungan malaikat bakal diwutahake kanthi akèh marang umat manungsa.

74. Elinga imam agung sing ing sisih tengene ana setan sing ngadeg kanggo nentang dheweke (Zakaria 3:1)—yaiku saben pikiran, tembung, lan tumindak sing bener—supaya kowe ora kaget nalika kedadeyan sing padha.

75. Seorang biksu kudu ngerti apa iku kelemahan, kaya ing tembung: '*Gusti, kawelasi aku, amarga aku ringkih*' (Mazmur 6:3), lan apa iku pilingkaran saka Gusti – iki sangsara saka setan lan malaikat-malaikaté.

76. Kaya wesi sing digawe kebal marang kobongan geni, mangkono pandonga sing kerep ndadekake pikiran dadi paling kuwasa ing perang nglawan mungsuh; mulane para setan ngupaya sakabehe kekuwatane supaya kita kendho amarga males ing kasabaran kita nalika ndedonga, amarga padha ngerti yen iku mungsuh kanggo dheweke lan dadi senjata kanggo pikiran ing perang.

77. Daud muji semangat wong-wong sing mangkat bareng karo dheweke saka Ziklag kanggo nglawan wong manca, sanajan padha kesel lan tetep ana ing pinggir kali Bosor.⁷⁹ Nalika bali menang saka perang nglawan wong-wong barbar, lan krungu ana sing kandha yèn wong-wong sing tetep ing pinggir kali amarga kesel ora pantes éntuk bagéan rampasan – lan ndeleng yèn padha isin lan meneng ora bisa ngomong – Daud sing welas asih mbela wong-wong mau, kandha: padha ditempatake ing sacedhake barang-barang kanggo ngreksa, lan dhèwèké nyisihaké bagéan sing padha karo sing wis diwènèhaké marang para prajurit sing wis perang kanthi gagah lan semangat (1 Sam. 30:21). Pikirna iki: yèn ana sedulur sing wiwitane nuduhaké semangat kang kobong [kanggo praktik puasa, jaga lan sapituruté] banjur rada kendho, kita nganggep yèn kabecikan batiné (sikap-sikap apiké) – iman, pangapuran diri, andhap asor, tangis, sabar, pangarep-arep, kabecikan lan sapiturute; mula wong iki, sing nempel marang kabecikan mau lan sabar tetep ing kono nalika ngenteni Kristus Yesus Gusti, sanadyan ringkih ing pakaryan njaba, bakal nampa, kaya pantes, sawijining peparing langgeng.

78. Wong-wong sing wis nyawisake awake dhewe sakabehe marang Gusti Allah, loro ing tumindak lan ing renungan, diarani Lewi lan imam; dene 'sapi Lewi' (Bilangan, bab 3) iku wong-wong sing, sanadyan ora duwe daya kanggo mlaku ajeg ing dalan kabecikan, nanging tetep seneng marang kabecikan, kepingin tanpa kendhat lan ngupaya kanthi sakabehe kemampuan, sanadyan ora tansah kasil amarga cacad sing nyolong kekuwatane. Nanging ing wektu sing pas, padha uga—muga-muga—bakal nampa karunia tanpa napsu, mung amarga katresnané Gusti marang manungsa. Amarga ana pangandika: '*Panjenengan sampun mireng pangajeng-ajengipun tiyang mlarat, dhuh Pangeran*' (Mazmur 9:38).

79. Asring kita nyumurupi lan weruh pukulan sing diparingake mungsuh marang kita, kanthi terang-terangan lan sembunyi-sembunyi; nanging sangsara lan gangguan sing ditanggungé saka tangan kita—apa kita unggul ing kabecikan, utawa tobat saka dosa-dosa kita, utawa nahan hinaan, utawa nampa cilaka kanthi tentrem, utawa tetep sabar ndedonga, utawa nindakake pakaryan taqwa liyane—sing mecah-mecah atiné, nyiksa dhèwèké, nangis lan remuk atiné—kabèh kuwi, miturut pangayomaning Gusti, kita ora weruh, supaya kita ora dadi sombong. '*Amarga iku adil ing ngarsané Gusti,*' kaya pangandikane Rasul, '*mbales sangsara marang wong-wong sing nyiksa kowe*' (1 Tes. 1:6).

80. Yen tunggul sing wis suwe bosok ing lemah utawa ing watu, banjur metu tunas saka lembabé banyu, kaya anyar ditandur, mula kita uga bisa, nalika diuripake maneh déning kakuwatan Roh Suci, ngetokake ketidkabusukan sing wis kita tanpa miturut kodrat, lan ngasilake woh, kaya wit sing anyar ditandur, sanajan kita wis tiba ing manungsa lawas.

81. Marang jiwa sing putus asa amarga akèh godaan lan akèh dosa, lan kandha, 'Pangarep-arep wis ilang; kita wis binasa', apa sing diomongaké Gusti Allah, sing ora putus asa marang kaslametan kita? '*Kowe bakal urip, lan kowe bakal weruh yèn Aku iki Gusti*' (Yehezkiel 37:6). Nanging marang jiwa sing bingung kepiye lan kanthi kuwasa saka kabecikan apa sing bisa lair maneh ing Kristus, diandharake: '*Roh Suci bakal rawuh ing kowe*' (Lukas 1:35). Ing ngendi Roh Suci rawuh, aja ngupaya paugeran alam utawa urutan sabab lan akibat sing lumrah. Amarga Roh Suci sing Maha Kuwasa lan sing disembah bakal, kanthi kakuwatané, nglaksanakake ing kowe apa sing mokal miturut kodrat, supaya kowe bakal gumun. Malih, Panjenengané saiki bakal ngetokaké pikiranmu—sing biyèn kalah—minangka pemenang. Amarga Panglipur, sing mudhun

⁷⁹ Kabèh pasukan sing mangkat saka Sekelag cacahé 600 priya. 200 saka wong-wong mau, sawisé tekan Kali Vazorova, ora duwé tenaga manèh kanggo nerusaké lelampahan. Daud ninggalaké wong-wong mau ing kono kanggo njaga pasokan lan nerusaké lelampahan karo 400 priya. – Semangaté, mesthi waé, katon saka carané padha mangkat.

marang kita saka dhuwur, iku ngluwihi kabèh bab; lan Panjenengané bakal ngangkatmu ngluwihi kabèh dorongan alamiah lan napsu setan.

82. Usahaa supaya padhanging pikiran luhurmu tetep utuh. Yen kowe wiwit ndeleng kabeh prekara kanthi napsu, iku tegese Gusti wis ndadekake kowe peteng, masang selubung ing pasuryanmu – lan '*padhange mripatmu ora ana karo kowe*' (Mazmur 37:11). Nanging, sanadyan kowe duwé iki, aja nganti kesel utawa nyerah, nanging ndedonga karo Sang Prabu Daud: '*Kintunana padhangmu lan kabeneranmu marang aku sing peteng amarga putus asa, panyelamatan pasuryanku lan Gustiku*' (Mazmur 42:3, 5); '*Kintunna Roh Panjenengan, lan kabèh mau bakal kawangun, lan Panjenengan bakal nganyari pasuryaning bumi*' (Mazmur 103:30).

83. Begja wong sing tanpa kendhat mangan pandonga lan mazmur ing kéné, awan lan bengi, lan nguwatké awaké dhéwé kanthi maca Kitab Suci sing mulya; amarga paseduluran kaya ngono bakal nggawa kabungahan kang ora ana entéke marang jiwa ing jaman sing bakal teka.

84. Usahaa kanthi sakabehe kekuwatanmu supaya aja nganti tiba; amarga ora pantes yèn prajurit sing kuwat tiba; nanging yèn kowe nganti tiba, tangiya kanthi cepet, lan ngadeg kiyat manèh ing perjuangan sing becik. Sanadyan kowe tiba kaping sepuluh amarga grasia ditarik, mugi tangimu uga kaping sepuluh. Lan mangkono bakal lumaku nganti pungkasaning uripmu. Amarga katulis: '*Yen wong sing bener tiba kaping pitu, dheweke bakal tangi kaping pitu*' (Amsal 24:16). Sak suwéné kowe tetep nyekel senjata skema suci (yaiku tekad kanggo ngabdi marang Gusti), kanthi luh lan pangajab marang Gusti, kowe bakal diétung ing golongan sing teguh, sanajan asring tiba. Sakwéné kowe tetep bareng para biksu, kaya prajurit gagah, kowe bakal nampa tatu saka ngarep – sing bakal nggawe kowe dipuji, amarga sanajan tatu kowe ora nyerah, ora ngalah, lan ora mundur. Nanging yèn kowe mbalèk marang para biksu, kowe bakal nampa tatu saka mburi, kaya pembelot lan pengecut sing wis kesasar lan ninggalaké barisan.

85. Putus asa luwih ala tinimbang dosa. Yudas si pengkhianat atiné ringkih lan ora trampil ing perang; mulané dhèwèké putus asa; lan mungsuh, nyerbu marang dhèwèké, ngiket tali ing gulu. Petrus, nanging—watu sing teguh—sawisé ngalami tiba sing nggegirisi, kaya prajurit sing trampil ing perang, ora nyerah utawa putus asa ing tengah sedhik sing jero, nanging mumbul munggah, ngratingaké luh sing paling pait saka ati sing remuk lan andhap asor; lan , mungsuh kita, nalika weruh kahanan iki, kaya-kaya kena sambetan geni sing paling ngedab-edabi ing pasuryané, langsung mundur lan mlayu adoh, karo muni swara seru sing nggegirisi.

86. Nglawan telung hawa napsu ing ngisor iki, sawijining biksu kudu nglawan tanpa kendhat nganti pungkasan: nglawan keserakahan mangan, nglawan kesombongan, lan nglawan katresnan marang dhuwit, sing iku sesembahan marang berhalu.

87. Ana sawijining raja Israel sing ngalahaké wong-wong troglodit lan bangsa barbar liya sing padha sekutu karo wong-wong mau liwat mazmur, kidung, lan lagu rohani sing dinyanyèkaké kanthi iringan piranti musiké Daud lan nganggo tembung-tembungé (2 Tawarikh 12:3; 20:22). Sampeyan uga duwé troglodit barbar iki—setan—sing nindhes indra lan anggota awakmu, nyiksa dagingmu nganggo napsu, lan nyurung sampeyan kanggo ndelok, ngrungokake, lan ambu kanthi gairah, ngucap tembung-tembung ora pantes, nduwé mripat kebak cabul, lan dadi bingung ing njero lan njaba, kaya Babilonia. Mula, ati-ati supaya kowe ngrusak sakabehe troglodit-troglodit sing nindakake ala ing jerone kowe, lumantar iman sing gedhe, lan lumantar kidung, kidung pujian, lan kidung rohani.

88. Kaya Gusti Allah kepéngin manungsa dislametaké lumantar manungsa, mangkono uga setan ngupaya supaya manungsa ngrusakaké lumantar manungsa. Mula saka iku, aja nganti kanca karo wong sing ngremehake, ala atiné, utawa cerewet, supaya ora pungkasané mlebu neraka bareng karo dhèwèké. Amarga sanajan wong sing cedhak karo wong sing sholeh, arang banget sing éntuk kaslametan. Nanging yen ana wong sing nyawiji karo wong licik tanpa wedi, dheweke bakal ngalami karam kapal, kaya kena wabah utawa kusta. Lan sapa sing bakal ngasihani wong sing nganggo pasuryan ceria nyedhaki naga? Mula, mlayua saka wong sing durung trampil nggunakake ilat, saka wong sing nyebarake perselisihan, lan saka wong sing ora tentrem ing njero lan ing njaba.

89. Sapa waé sing kepéngin diarani wicaksana lan wicagita, uga kanca Gusti Allah, kudu ngupaya kanthi tekun nyawisaké nyawané marang Gusti kaya déné panjenengané nampa saka Panjenengané: suci, tanpa cacad, lan bener-bener tanpa dosa. Amarga iku, panjenengané bakal diparingi mahkota ing swarga lan diparingi berkah déning para malaikat.

90. Siji tembung apikan sing diucapake bisa nggawe maling sing biyen jahat dadi resik lan suci lan nuntun dhèwèké mlebu swarga. Lan siji tembung kasar nyegah Musa mlebu Tanah Dijanjèkaké. Mula, aja

nganggep omongan sembarangan minangka sangsara cilik; amarga para panuduh ala lan wong sing omong kosong nutup Karajaning Swarga kanggo awake dhéwé. – Sanadyan wong donya isih bisa nggayuh sawetawis kasil ing kene, ing kana *dheweke* ora bakal nduwé apa-apa, '*nanging wong sing jahat bakal kapethuk karusakan*' (Mazmur 139:12). Ana sawijining wong wicaksana sing bener kandha yèn luwih becik tiba saka dhuwur menyang lemah tinimbang tiba amarga ilat. Mula saka iku, kita kudu nggatekake St. Yakobus, sing nulis: '*Wong iku kudu cepet ngrungokake lan alon ngomong*' (Yakobus 1:19).

91. Supaya kita ora dadi kélangan konsentrasi lan kesasar amarga kesombongan, becik manawa kita nggatekake nabi, sing kandha: '*Ayo, bangsaku, mlebu ing papan suci panjenengan*' – menyang papan suci atimu, sing didhelikake saka saben kesan indra, menyang panggonan tanpa wujud, sing padhang amarga tanpa napsu lan bayangan sih suci – '*tutup lawangmu*' marang kabèh sing katon, '*golek pangayoman, sanadyan cilik*' – amarga kabèh urip manungsa iku cilik – lan sawisé kuwi ditambahaké: '*nganti murkaé Gusti liwat*' (Yesaya 26:20), kaya sing diomongaké wong liya: '*nganti kaluputan iku liwat*' (Mazmur 56:2). Amarga kaluputan, lan akibaté setan-setan, hawa napsu lan dosa-dosa, iku murkaé Gusti Allah, kaya sing diomongaké Yesaya marang Gusti Allah: '*Delengen, Panjenengan nesu, lan kita wis dosa*' (64:5). Manungsa nyingkiri murka iki kanthi tansah ngrungokake atiné nalika ndedonga lan ngupaya kanthi tekun supaya tetep ana ing njero, ing papan suci batiné sing ora bisa ditembus. Amarga, kaya sing diandharaké wong, '*Tarik kawicaksanaan mlebu ing jeroning atimu*' (deleng Amsal 8:12; Sirakh 45:31; 51:18); amarga '*kabèh kamulyané putri raja ana ing jeroné*' (Mazmur 44:14), kandha wong liya, nambahaké: '*iki tugase sing diparingaké marang aku, nganti aku mlebu ing papan sucié Gusti Allah*' (Mazmur 72:17), '*lan gunung warisanku*' (Mazmur 67:17), '*ing panggonan sing wis disiapake*' (Mazmur 32:14), sing Panjenengan, ya Gusti, wis gawe '*ing papan suci sing disiapake dening tangan Panjenengan*' (Mazmur 77:54).

92. Sapa sing pancen kepengin nyingkiri donya, muga-muga manut tuladha Nabi Elisha sing mulya, sing ora nggawa apa-apa saka kagungané, digerakké déning katresnané sing gedhé marang Gusti Allah, sing kobong ing atiné kaya geni. Wong iku supaya maringi kabèh kagungané marang wong mlarat, lan sawisé nggawa Salibé Gusti kanthi kersa, supaya kanthi rela lunga menyang pati sukarela – lawang mlebu karajan langgeng.

93. Nalika kowe ngrasa yèn wong Amori saya kuwat ing sajroning atimu, kaya wit oak, ndedonga kanthi khusyuk marang Gusti supaya Gusti nglayèkaké wohé saka ndhuwur—yaiku dosa sing wis kalakoni—lan oyodé saka ngisor—yaiku pikiran-pikiran sing ora suci. Lan muga-muga Gusti ngusir wong Amori saka ngarepmu!

94. Aja kaget nalika kowe weruh wong-wong sing ngina meneng kita, amarga dheweke ora bisa meneng; luwih becik nyegah pangaribawa ala saka wong-wong mau kanthi nyanyi, nanging tanpa niat ala, nguatake manut kita marang Gusti Allah, lan njerit ing kidungan: '*Nanging nyawaku, manut marang Gusti Allah*' (Mazmur 61:6); '*Amarga tinimbang tresna marang aku, padha ngina aku, nanging aku ndedonga*' (Mazmur 108:4), kanggo penyembuhan aku lan uga kanggo dheweke.

95. Yen ora ana angin kenceng sing nyerang segara, ora bakal ana ombak; lan yen ora ana setan sing nyerang kita, roh lan badan ora bakal kaguncang dening napsu.

96. Yen kowe tansah diangetake dening pandonga lan sih rahmating Gusti, mula, kaya sing kacarita ing Kitab Suci, kowe nganggo waja pepadhang. Busanamu anget, dene mungsuhmu kaya-kaya nganggo busana kaping pindho—rasa isin lan gemeter amarga adhem.

97. Elinga marang dosamu, aja males nggebuk dhadhamu, supaya kanthi gebukan kuwi atimu sing atos bisa pecah lan alus, kaya tukang watu mecah lemah kang ana wesi; lan kowe bakal nemokake urat emas ing jerone, lan bungah marang bandha sing didhelikake.

98. Mugi geni pangarep-arep marang berkah paling luhur lan pangrénungan suci marang sabda Roh tansah murub tanpa kendhat ing mezbah atimu.

99. Yen kowe tansah ngupaya '*ngagem kesiapan kanggo nginjili Injil katentreman*' (Efesus 6:15), mesthi kowe bakal ngatur omahmu dhéwé lan omahé tangga teparo kanthi tertib. Nanging yèn kowé nyerah atimu (nalika ngadhepi kasangsaran), kowé bakal diremekké tanpa katon, lan miturut paugeran, kowé bakal '*nduwèni jeneng wong sing sepatué wis dicopot*' (Ulangan 25:9–10).

100. Miturut Yohanes, Gusti iku katresnan, mula sapa waé sing tresna manggon ing Gusti lan Gusti manggon ing wong iku. Mula, sapa waé sing sengit marang tanggané, sing mecah ikatan katresnan, cetha wis nampa sengit tinimbang katresnan. Sapa waé sing sengit marang sesamané manungsa, sing sipaté padha karo dhèwèké, adoh saka Gusti Allah, '*awit Gusti Allah iku katresnan, lan sapa waé sing manggon ing katresnan,*

manggon ing Gusti Allah, lan Gusti Allah manggon ing sajroning dhèwèké' (1 Yohanes 4:16). Mugi kamulyan lan kuwasa dumunung marang Panjenengané salawas-lawase. Amin.

Abba Zosima sing kabegjan (Palestina)

Katrangan cekak babagan dhèwèké

Sawijining penerjemah Latin kuna saka paguneman Sang Zosima sing kinurmatan nambahaké pambuka kaya ing ngisor iki: Aku ngajeni banget lan ngregani pacelathon-pacelathon iki, amarga ngresmikaké hakikat sejati saka upaya asketis sing cetha kacetha ing kono, amarga pangurapan rohani sing akèh sing ngembaraké, lan amarga ambuné kasucian sing paling wangi sing mili saka kono. Durung ana sing tau tak transkrip kanthi kersa kaya ngene, uga durung ana sing tak terjemahake kanthi kabungahan ing atiku kaya ngene. Iki ndadekake aku nyelidiki sapa panulisé lan ing jaman apa dhèwèké mekar, amarga loro-loroné durung cetha. "Ora akèh saka Wicara-wicara mau sing isih ana. Cetha yèn kuwi direkam déning sawijining pamirsa sing setya, sing nampa saka lambéné sawijining sesepuh, sing sajrone pirang-pirang taun urip monastik wis ngliwati kabèh tingkat kasampurnan Kristen lan, kanthi sih-rahmaté Gusti, wis munggah tekan pucuk kasucian sing bisa digayuh manungsa fana. Panulis paguneman mau disebut Abba Zosima sing pinaringan berkah. Babalawa sing nulis, mung disiratake yèn dhèwèké salah siji pamirsa ajeg, lan kamungkinan sedulur ing biara ing pinggir Kali Yordan sing dadi panggonané Abba Zosima. 'Nanging sapa sejatine Abba Zosima sing pinaringan berkah iki? Sawisé nindakake panaliten sing dawa lan tliti babagan prakara iki, iki sing pungkasané tak pracaya: yèn panganggit pacelathon kita iki ora liya yaiku Zosima sing pinunjul, sing kapilih saka swarga kanggo ngrungokaké babagan uripé Santa Maria saka Mesir, wong sing tobat, saka lambe dhéwé, lan kanggo maringi pitutur lan nuntun panguburan ibu sing kinurmatan iki." Panjenengané ndhukung panemu iki kanthi nunjukaké yèn sawatara kahanan ing gesangé Abba Zosima, sing ngandharake piwulang iki, padha karo kahanan ing gesangé Abba Zosima sing ndeleng Santa Maria saka Mesir lan nyritakaké critané.

1. Carita uripé Santa Maria saka Mesir nyritakaké yèn Abba Zosima, sawisé mlebu ing sawijining biara nalika isih enom, manggon ing kana suwéné 53 taun; banjur, manut inspirasi khusus saka dhuwur, dhèwèké pindhah menyang salah siji biara ing pinggir Kali Yordan; lan nalika arep ninggalaké biara kuwi dhèwèké ndeleng Santa Maria. Lan ing obrolan-obrolan iki uga kasebut yèn Abba Zosima, sing ngucapaké obrolan mau, biyèn wis manggon ing sawijining biara ing Tirus (bab 24); sabanjuré, obrolan-obrolan iki nggambaraké yèn dhèwèké liwat ing Nèpels (ing Samaria, bab 14); lan pungkasané ing biaraé St. Gerasimus (bab 2) Rujukan pungkasan nerangake kanthi cetha rujukan sepisanan.

2. Ing crita Santa Maria, diandharake bab Abba Zosima yèn dhèwèké sugih pengalaman rohani lan amarga iku akèh wong sing golèk pitutur dhèwèké—ora mung saka biarané dhéwé, nanging uga saka biara liya sing cedhak lan adoh (paragraf 2 – ing basa Yunani). Cetha yèn dhèwèké ora seneng nulis, nanging mung wicara. Dhèwèké uga ora nulis cathetan bab Santa Maria, nanging nyritakaké kanthi lisan, kaya sing wis disimpen déning para sedulur nganti Santa Sophronius nyatheté. Yèn panganggit pandhuan iki uga nduwèni watak sing padha, kabuktèkaké saka cara pandhuan mau disusun: dhèwèké ditakoni, lan dhèwèké mangsuli. Pembicaraan kaping 29 dumadi ing biara St Gerasimus. Wajar yèn dianggep kabèh pembicaraan liyané uga dirungokaké ing kana lan kacathet déning salah siji murid paling cedhak.

3. Abba Zosima, pangarang piwulang iki, sing seneng nyitir pangandikane para Bapa, nyebutake kabeh para sepuh kuna, lan nindakake kuwi kanthi cara sing nggawe elenge para sepuh mau isih seger ing wektu kuwi. Iki nuduhake pungkasan abad kaping papat lan wiwitan abad kaping lima. Diduga Maria saka Mesir seda watara taun 430. Abba Zosima pindhah menyang sawijining biara ing pinggir Kali Yordan, kira-kira nalika yuswa pitung puluh. Panjenengané manggon ing biara iki watara telung puluh taun; amarga panjenengané seda nalika yuswa satus taun. Kanggo wong sing manggon ing separo kapisan abad kaping lima, pangandikane para sepuh abad kaping papat mesthi isih seger ing élingan. Tandha-tandha kaya ngono, sing kudu ditampa nalika ngenali pangripta paguneman, uga nemtokake wektu asal-usulé lan cara kepiye paguneman mau kawangun. Abba ngandika; sawijining murid, sing kepengin panguwasan rohani, nyatet. Mangkono kabèh paguneman diwiwiti: 'Abba Zosima ngandika, utawa kandha, utawa nyritakake'. Ora ana sangsi manawa kaya akèh paguneman sing dianakake, mangkono uga akèh sing kacathet. Paguneman-

paguneman iki katon minangka cuplikan sing dideleng lan diwaca déning John Moschus, pangumpul **Spiritual Meadow** (Limonarium). Dina raya Venerable Zosimas yaiku tanggal 4 April. Ing **Patrologia** (ed. Migne), paguneman-paguneman iki kalebu ing jilid 78. Iki uga katon ing manuskrip **Paterikon** saka biara St Savvas the Palestinian, ing ngendi paguneman-paguneman iki dilebokake ing pungkasan bab kapisan minangka lampiran. Ing manuskrip kasebut, paguneman-paguneman iki disajikake tanpa pamisahan. Ing edisi cetak ana 14 bagean; nanging sawetara bagean kasebut ngemot luwih saka siji paguneman. Ing terjemahan, dianggep luwih cocog kanggo nambani saben potongan piwulang lan saben narasi minangka entri kapisah. Iki luwih perlu amarga ora kabèh paguneman kalebu ing edisi cetak, lan sawetara sing kalebu ora dicetak kanthi lengkap. Iki nyebabake ana 31 bagean.

Wulang Pangandika Sang Abba Zosima ingkang Kasucèkaké

1. Sawisé nggawe pratandha salib ing lambéné, Abdi Zosima sing kabegjan miwiti ngandika kaya mangkéné: Gusti Sabda, sawisé dadi inkarnasi, paring sih agung marang wong-wong sing pracaya lan nduwèni iman marang Panjenengané. Isih bisa ing jaman saiki pracaya lan miwiti nindakake wiwit saiki, yen kita kepengin. Amarga yen karsa kita kepengin lan sih rahmat makarya ing jeroning kita, sapa wae sing kepengin bisa nganggep donya iki kabèh ora ana apa-apane. Banjur piyambakipun njupuk apa waé sing kapethuk ing tanganipun—kayadéné sekedhap, utawa pecahan kayu, utawa barang alit liya—lan nambahaken: 'Sapa sing amarga iki bakal rebutan utawa mbantah, nyimpen dendam utawa kapangan sedhah, kajaba menawa wong sing pancèn wis edan?' Apa ora wong sing taat marang Gusti, sing makmur lan terus maju ing urip manut kersaning Gusti, bakal nganggep donya iki ora luwih saka sekedhap iki, sanajan sejatine nduwé kabèh? Amarga, kaya sing tansah tak kandhakake, ora cilaka yèn ora nduwé, nanging cilaka yèn nduwé nanging kagandhèng. Sapa sing ora ngerti yèn saka kabèh sing diduwèni, ora ana sing luwih kinormatan tinimbang awak dhéwé? Mula, yèn nalika wayahe teka kita diprentah ngliwakaké awak dhéwé, luwih-luwih manèh kanggo kabèh sing diduwèni saliyané saka awak? Nanging, wong ora pantes nyebarake bandha kanthi sembarangan, kaya uga ora pantes nyemplung mati tanpa pamrih: amarga tumindak kaya ngono mung ciri wong sing edan; nanging kudu nggenteni nganti wayahe teka, supaya siap nalika kudu nindakake. Ing babagan iki, dhèwèké kelingan marang sedulur sing duwé sayuran, lan kandha: 'Apa dhèwèké ora nandur? Apa dhèwèké ora nyambut gawe? Apa dhèwèké ora panèn? Apa dhèwèké ora mènèhi pupuk? Nanging dhèwèké ora nyabut sembarangan utawa mbuwang; nanging mung nganggep kaya-kaya ora nduwé.' Nanging nalika ana sesepuh teka marang dhèwèké kanthi niat nguji, banjur miwiti nyabut tanduran mau, dhèwèké malah ora muncul, nanging ndhelik; lan nalika mung ana siji oyot sing isih ana, dhèwèké kandha marang sesepuh mau: 'Yen Panjenengan kersa, Bapa, tinggalna siji iki, lan kita bakal ngadani suguhan saka iki.' Saka kéné sang resi suci mangertèni yèn dhèwèké iku abdi sejati Gusti Allah, dudu budhak sayuran, lan ngendika marang dhèwèké: 'Rohé Gusti Allah wis netep ing kowé, sedulur.' – Yèn dhèwèké kagandhèng karo sayuran mau, mesthiné dhèwèké bakal langsung ngetokaké rasa sedhah lan susah; nanging dhèwèké nuduhaké yèn dhèwèké nganggep sayuran mau kaya ora nduwé apa-apa. Lan Abba Zosima nyimpulake: setan-setan merhatiin kahanan kaya ngono; lan yen padha weruh yen ana wong sing tanpa napsu marang barang donya, ora keganggu nalika kelangan, padha nyimpulake saka kéné yen wong kuwi mlaku ing bumi nanging ora nduwé kawicaksanan donya ing batiné.

2. Kabèh kekuwatan dumunung ing pangajab saka karsa. Karsa sing murub bisa, ing sakjam wae, nggawa marang Gusti luwih akèh sing nyenengake tinimbang gaweyan suwé tanpa kuwi. Karsa sing lelet lan males ora aktif.

3. Setan padha wedi nalika weruh ana wong sing, sanajan kena caci, isin, rugi, lan sakabehe cilaka liyane, ora sedhah amarga wis nandhang kuwi, nanging amarga sawise nandhang kuwi ora tahan kanthi tabah: awit saka iku padha nyimpulake yèn dhèwèké wis mlebu ing dalan sing bener lan nduwèni karsa sing teguh kanggo lumaku ing kasampurnan manut dhawuh Gusti. – Nalika iku, Abba Zosima kelingan marang Santo Pachomius lan kepiye tumindake nalika kakangé ngélingké dhèwèké, kandha: 'Mandheg, amarga kesombongan, saka nggedhekaké biara.' Santo Pachomius nindakake kuwi manut dhawuh saka dhuwur. Nanging nalika krungu kuwi, sanadyan dhèwèké tetep nindakake pakaryan becik, dhèwèké krasa nesu; nanging wektu kuwi dhèwèké ora ngomong apa-apa marang seduluré. Nalika bengi teka lan rasa nesu ing atiné wis sirna, dhèwèké mlebu ing kamar pandonga ciliké lan wiwit nangis lan ndonga, kandha: 'Ya Gusti! Aku isih nyimpen pikiran daging; aku isih urip manut daging. Celaka aku! Mula saka iku, *'aku kudu mati'*, miturut Kitab Suci (Rom. 8:13). Sawisé perjuangan kaya ngono, sawisé nyiapake atiku, aku manèh kabawa

nesu, sanadyan kanggo sebab sing becik. Asih aku, ya Gusti, supaya aku ora binasa sakabehe! Amarga yèn Panjenengan botèn nguwatké kula kanthi sampurna ing kabecikan, lan mungsuh éntuk pijakan ing kula, sanadyan cilik, kula bakal dadi tawanané: *'Sapa waé sing netepi kabèh paugeran nanging gagal ing siji bab, iku wis dadi salah tumrap kabèh paugeran'* (Yakobus 2:10). Nanging aku pracaya yèn Panjenengan, kanthi kabecikaning Panjenengan ingkang ageng, paring pitulungan dhumateng kula, pungkasanipun kula badhé sinau lumampah ing dalan para suci Panjenengan, tansah *'ngupaya lumantar dhateng pungkasan'* (Filipi 3:13), lan kula badhé ngasorake mungsuh kados ingkang kudunipun. 'Yen ora, Gusti, kados pundi kula badhé mulang tiyang-tiyang ingkang badhé Panjenengan panggil supados gesang kados kula, menawi kula boten ngasorake dhiri kula lan mungsuh rumiyin?' Ing pandonga kados makatèn piyambakipun ngantos sedalu, ngucapaké tembung-tembung punika kanthi klennger ngantos esuk; saking kringeté ing sangandhaping sikilé kabentuk genangan, awit wektu punika mangsa panèn, lan papan punika panas sanget. "Aku gumun marang iki," pangandikane Abba Zosima sing kabegjan, "awit luhé ora ana entéke. Kepiye Gusti ora maringi kabegjan kabèh sing dijuluk saka Panjenengané marang karsa sing nggebuk kaya ngono, nalika wis mati marang kabèh kajaba iki?"

4. Abba Zosima nerusake pangandikane: nalika ana wong, sawise kelingan marang wong sing wis nglarani atine, utawa nindakake ala marang dheweke, utawa ngina lan nyebarake goroh bab dheweke, utawa nindakake ala liyane marang dheweke, ngrancang tipu daya marang wong iku, dheweke nggawa cela marang awake dhewe kaya sing ditindakake dening setan; lan banjur dheweke dhewe cukup kanggo nggawa cela marang awake dhewe. Lan apa maksudku 'nalika dhèwèké nyusun tipu daya'? – Yèn dhèwèké ora éling marang wong kuwi minangka welas asih lan panyembuh, mula dhèwèké tumindak banget ora adil. Amarga dhèwèké ngetokaké hawa napsu sing dadi panyiksa kowe, supaya bisa mari; mula kowe kudu éling marang dhèwèké minangka panyembuh sing dikirimaké Kristus marang kowe. Mula saka iku, kowe kudu sabar nampa kabeh mau kanthi rasa syukur marang Gusti amarga berkah kaya ngono. Nanging yen kowe ora nggunakake iki kanthi becik lan ora ninggalake hawa naphsumu sing ala, Gusti Allah ora sing kudu disalahake. Kasunyatan manawa kowe nandhang sangsara iku pratandha yèn rohmu lara; yen ora lara, kowe ora bakal nandhang sangsara. Mula saka iku kowe kudu matur nuwun amarga lumantar iku kowe wis bisa ngenali hakikat lara sing kowe alami, lan kowe kudu nampa kanthi katresnan apa sing wis kowe alami saka iku minangka obat panyembuh sing dikirim langsung déning Gusti Yesus. Nanging yèn, tinimbang matur nuwun, kowe malah nesu, mbrontak marang iku, ngeluh lan ngrancang nglawan iku; mangkono kowe, kaya-kaya, ngomong marang Gusti Yesus: 'Aku ora kepéngin mari déning Panjenengan; aku ora kepéngin nampa ubatan Panjenengan; aku kepéngin bosok ing tatu-atuku, aku kepéngin kaparingi setan. Aku ora kenal marang Gusti; lan sapa Panjenengané nganti aku kudu manut swarané (Kaluwihan 5:2)? Lan pungkasané, apa sing bakal ditindakake Gusti?' – Gusti, sing welas asih marang kelemahan kita, wis maringi dhawuh kanggo mari, kaya pangangsekan lan obat pencahar. Amarga sapa waé sing kepéngin lan ngupaya mari kudu sabar meneng—sanajan lara banget—apa waé sing diparingaké dhokter. Amarga sanajan wong sing lara badan ora nemokake nyenengake nahan sayatan lan pembakaran, utawa ngombe obat pencahar; nanging, amarga wis yakin manawa tanpa kuwi ora mungkin mari saka lara, dhèwèké nyerah marang dhokter, yakin manawa liwat lara cilik sing arep dialami kuwi dhèwèké bakal slamet saka gangguan jero sing parah lan lara suwé. Nanging 'pembakar'é Gusti Yesus Kristus iku wong sing nyebabake tatu lan ngrusak.

5. Panjenengané ngendika manèh: 'Ngrusakna godaan lan pikiran, lan ora bakal ana siji waé wong suci.' Sapa sing mlayu saka godaan panyelamatan, iku mlayu saka urip langgeng. Salah siji para Wali uga ngendika: 'Sapa sing maringi mahkota marang para martir suci, yen ora para penyiksa? Sapa sing maringi kamulyan marang Santo Stefanus sing ngubengi dheweke, yen ora wong-wong sing mbuwang watu nganti mati?' – nambahake pangandikane Wali liyane, sing kandha: 'Aku ora nyalahake wong-wong sing ngina aku; malah aku nyebut dheweke minangka welas asihku lan ngajeni dheweke; uga aku ora nolak Tabib nyawa, sing maringi obat isin marang nyawaku sing sia-sia, supaya sawijining dina Panjenengané ora ngendika marang nyawaku: *"Kita wis marasaké Babilonia, nanging dheweke durung mari"* (Yer. 51:9); lan maneh: *'Pira kaping Aku kepengin nglumpukake anak-anakmu bebarengan, kaya manuk dhedhe nglumpukake anak-anake ing sangisore swiwané, nanging kowe ora kersa! Delengen, omahmu ditinggalake kosong'* (Lukas 13:34,35).

6. Panjenengané nerusaké kandha: Evagrius wedi yèn Gusti, nalika nyalahké dhèwèké, bisa ngomong marang dhèwèké: 'Kowé kena kesombongan, lan Aku ngutus marang kowé ubat isin, supaya kowé bisa suci lumantar iku; nanging kowé ora mari.' – Mula saka iku, ayo padha ngakoni yèn ora ana siji waé sing ngomong kabeneran sing cetha bab kita kajaba sing nyalahké kita. Gusti, sing nyelidiki ati lan pikiran, ngerti yèn

sanadyan kabèh wong muji lan muji-muji kita, sakabèhing kita isih pantes nampa cela lan cacian saka tembung-tembung sing nyalahké. Yen padha kandha, 'Kowe wis nindakake iki lan iku,' aku bakal mangsuli, 'Nanging apa gunane kabeh sing wis tak lakoni?' – Ora ana sing goroh bab aku kejaba wong-wong sing muji lan mujamujakake aku, lan ora ana sing ngomong bebener bab aku kejaba wong-wong sing nyalahake lan ngremehake aku; lan sanajan mangkono, padha durung ngomong kabèh bebener bab aku. Yen padha ngerti—ora sakabehing segara tumindak ala kita, nanging mung sawenehing pérangané—padha bakal jijik amarga ambu busuk jiwaku. Yen saben anggota awak manungsa malih dadi ilat kanggo nyalahake kita, aku yakin sanajan mangkono padha ora bakal bisa nyatakake kanthi tuntas kehinaan kita. Saben penuduh mung nyalahake bagean tartamtu; dhèwèké ora bisa ngerti kabèh. Yèn Ayub kandha, '*Aku kebak isin*' (Ayub 10:15), lan sing wis kebak ora bisa nampung apa-apa manèh, apa sing bakal kita kandhakake, kita sing dadi jurang kabèh ala? Setan wis ngendhegake kita lumantar saben dosa – lan kita kudu matur nuwun marang sapa waé sing ngendhegake kita lumantar pangendhegan: amarga wong sing matur nuwun marang pangendhegané iku nyabet sirahé setan. Para Bapa Kudus wis ngendika yèn menawa kerendahan ati diturunaké menyang neraka, iku bakal diunggahaké menyang swarga; lan kosok baliné, yèn kesombongan diunggahaké menyang swarga, iku bakal diturunaké menyang neraka. Sapa sing bakal meksa wong sing andhap asor supaya nyimpen pikiran ala marang sapa wae, utawa malah ngina sapa wae, utawa nyalahake wong liya? Amarga apa wae sing dialami wong andhap asor, utawa apa wae sing dirungokake, dheweke njupuk iku minangka kasempatan kanggo ngina lan ngandhap asorake awake dhewe. Nalika kuwi, sang Zosima sing pinaringan berkah kelingan carane Abba Musa, nalika para rohaniawan ngusir dhèwèké saka mezbah, kandha, 'Metu kowe, wong Étiopia,' wiwit ngendhegaké dhèwèké, kandha, 'Wong-wong mau wis bener tumindak marang kowe, wong ireng! Amarga kowe dudu manungsa, aja mlaku ing antarané manungsa. Wong-wong mau wis bener.'

7. Panjenengané uga ngendika: 'Apa ana cara sing luwih becik kanggo ngleksanani apa sing kita rungokaké saka mentor kita sing suci lan aktif, Abba Ammon, sing kandha: 'Perhatiknaa tenan awakmu: kenapa kowe ninggalake donya, lan kenapa kowe ana ing kene?' – lan ngupaya kanthi sakabehe cara, nalika ana wong sing marahi kowe sedhih, supaya meneng bae lan aja ngucap sak tembung apa wae nganti atimu tentrem amarga pandonga sing ora kendhat; lan mung sawise kuwi kowe kena nyuwun pangapura marang sedulurmu. Amarga sapa waé sing tresna marang dalan sing bener lan lurus, nalika keganggu apa waé, tansah kanthi tegas nyalahké lan ngadili dhiri dhéwé, kandha: 'Napa kowe nesu, nyawaku, lan napa kowe ngambang kaya wong edan? Kanthi tumindak iki kowe nuduhaké yèn kowe lara. Amarga yèn kowe ora lara, kowe ora bakal nandhang sangsara.' Napa, banjur, sawise mandheg nyalahake awakmu dhewe, kowe malah nyalahake sedulurmu, sing wis nuduhake marang kowe bab lara atimu? Sinaua paugeran Kristus Gusti lumantar tumindak lan kabeneran, Panjenengané sing '*nalika dicaci ora mbales cacian*', lan nalika nandhang sangsara ora mbantah (1 Petrus 2:23). Rungokna apa sing diandharake, lan apa sing dituduhake lumantar pakaryane: '*Aku maringi punggungku marang sing nggebuki aku, lan pipiku marang sing nyabuti janggutku; aku ora ngalihaké pasuryanku saka ludah*' (Yesaya 50:6). Nanging kowe, jiwa sing malang, amarga sithik caci lan ora ngajeni, amarga ana rasa ngremehake lan mbenci, panghakiman lan fitnah, kowe lungguh nggawé pikiran-pikiran mungsuh sing tanpa cacah, saéngga nggawa fitnah marang awakmu dhéwé, kaya déwa-déwa setan. Apa maneh sing bisa ditindakake déwa setan marang jiwa kaya ngono tinimbang apa sing ditindakake déwé? Kita weruh Salib Kristus, lan saben dina kita maca sangsara sing Panjenengané tanggungi kanggo kita; nanging kita dhéwé ora bisa nampa sanajan siji cacian. Satemene, kita wis nyimpang saka dalan sing lurus.

8. Panjenengané uga ngendika: yèn ana wong urip suwé kaya Metusalah, nanging ora mlaku ing dalan lurus sing dilakoni kabèh Para Wali, – Aku ngomong babagan dalan panghinaan lan kerugian sing ora adil, lan babagan nahan kuwi kanthi tabah – wong kuwi ora bakal kasil sanadyan sethithik uga ora bakal nemokake harta karun sing didhelikake ing paugeran, nanging mung bakal mbuwang kabeh taun uripe kanthi sia-sia. Dheweke nambahake: 'Nalika aku ana karo Dionysia sing kabegjan, ana sedulur sing njaluk berkah marang dheweke, lan dheweke maringi apa sing bisa lan sak isa akèh. Nanging amarga sing diparingi kurang saka sing diarepake, dheweke banjur ngina dheweke lan ngucapake tembung-tembung ora masuk akal marang dheweke lan marang aku.' Krungu kuwi, dhèwèké nesu lan péngin mbalèkaké kanthi cara sing padha. Nalika weruh kuwi, aku kandha marang dhèwèké: 'Apa sing kok lakoni iki? Kanthi mangkono kowé ngundang fitnah marang awakmu dhéwé lan mbusak kabèh kabecikan saka atimu. Lan sepira pantesé kowé sabar ngadhepi apa sing wis ditanggung Kristus kanggo kowé? Aku ngerti, ibu, kowe wis nyia-nyiake kabeh bandhamu kaya sampah, nanging yen kowe ora ngupaya alus, kowe bakal kaya pandhe besi sing nggebuk wesi nanging ora bisa mbentuk apa sing dibutuhake. Rungokna apa sing diomongake Ignatius sing digawa Gusti: 'Upayakna

alus, sing ngancurake kabeh kakuwatan pangeran donya iki.' Tandha yèn donya wis ditinggal sakabehé yaiku ora keganggu déning apa-apa. Kadhangkala ana wong sing wis ngremehake akèh bandha, banjur kecanthol marang jarum, lan kecantholan iki marakake bingung lan kuwatir. Banjur jarum nggantèkaké bandha-bandhané. Mangkono carane wong dadi budak marang jarum, utawa tudung, utawa jubah, utawa buku, nganti ora dadi maneh abdi Gusti Allah. Salah siji wong wicaksana kanthi bener ngendika, 'pira wae nafsu sing ana ing jiwa, pira uga sing dadi tuan.' Lan Gusti ngendika: 'Mana panggonan bandha kowe, ing kono uga bakal ana atimu' (Matéus 6:21). Lan ing Apostle : '*Sapa waé sing kalah déning soko, iku dadi budaké*' (2 Petrus 2:19). Sawisé krungu kuwi, dhèwèké ndelok aku kaget lan kandha: 'Muga-muga kowé nemokaké Gusti sing kok dambèkaké.'

9. Sing kasucèkaké uga ngendika: nyawa kepéngin slamet, nanging, amarga ngidam-idam barang-barang sia-sia lan kuwatir bab kuwi, nyawa nyingkiri pakaryan sing dibutuhaké kanggo kaslametan. Sanadyan sejatiné dudu paugeran sing abot, nanging hawa napsu ala kita. Nanging kadhangkala, amarga wedi klelep ing segara utawa tiba ing tangané perampok, kita ngremehake kabèh lan kanthi rela ninggalake bandha kita nalika weruh yèn pati wis cedhak; Nanging yèn, supaya bisa urip sethithik manèh ing donya, kita ngremehake kabèh lan nganggep kabegjan yèn bisa nylametaké awak dhéwé—apa saka maling utawa saka segara—sawisé kelangan kabèh liyané; lan yèn ana wong sing ora suwé sadurungé kuwi edan merga bab cilik, banjur cepet-cepet mbuwang kabèh mung kanggo njaga uripé sing sithik wektu, kenapa kita ora nerapaké pikiran sing padha kanggo urip langgeng? Kenapa wedi marang Gusti Allah ora sak kuwat wedi marang segara, kaya sing diomongake salah siji wong suci?

10. Minangka konfirmasi bab iki, Abba nyritakake kedadeyan ing ngisor iki, sing wis dirungokake saka wong liya. Ana sawijining pedagang permata sing numpak kapal karo anak-anake, nggawa akèh watu permata lan mutiara sing larang regane, sing diarep-arep bisa didol kanthi bathi ing nagara tujuané. Kanthi pangayomaning Gusti, dhèwèké saya remen marang bocah lanang sing ngladèni dhèwèké ing kapal; dhèwèké maringi panglipur marang bocah mau, kaya déné dhèwèké dhéwé nampa panglipur saka bocah mau, lan maringi dhaharan sing padha kaya sing dipangan déning dhèwèké dhéwé. Ing sawijining dina, bocah iku krungu para pelaut padha bisik-bisik; sawisé dirungokké kanthi teliti, dhèwèké ngerti yèn padha mutusaké mbuwang pedagang mau menyang segara amarga watu permataé. Kahanan iki ndadèkaké dhèwèké banget sedhih. Nalika sawisé kuwi dhèwèké teka marang pedagang permata mau kanthi pasuryan murung, kaya biasané kanggo nglayani, pedagang mau takon: 'Ngapa kowe sedhih banget dina iki?' 'Ora ana apa-apa,' wangsul bocah iku, ora wani ngomong sing sejatine. Pedagang iku takon maneh: 'Apa ana sing ngganggu kowe? Coba kandha sing sejatine—apa iku?' Bocah iku banjur nangis lan kandha marang pedagang: 'Para pelaut wis ngancem kowe kaya ngene iki.' 'Mangkono?' takon pedagang. 'Inggih,' wangsul bocah iku, 'iku sing wis padha disepakati.' Banjur pedagange nelpon anak-anake lan kandha: 'Apa wae sing tak dhawuhake, lakoni tanpa mbantah.' Sawise nyebarake kain, dheweke kandha marang wong-wong mau: 'Gawa peti-peti mau mrana.' Wong-wong mau nggawa. Lan dheweke wiwit nyusun watu-watu mau. Sawise kabeh disusun, dheweke kandha: 'Mangkono urip iki!' 'Amarga bab-bab iki, aku ana ing bebaya bakal dibuwang menyang segara lan ora suwe sawisé kuwi bakal mati tanpa nggawa apa-apa.' Banjur dhèwèké mréntah anak-anaké: 'Buwang kabèh iki menyang segara'; lan miturut dhèwèké, kabèh mau langsung dibuwang menyang segara. Para pelaut padha gumun, lan rencana ala mau gagal. Sawisé ngrampungaké crita iki, Abba Zosima sing kabarkahan nambahaké: 'Apa kowé weruh ngendi pikirane ujug-ujug mbalik; kepiyé dhèwèké langsung dadi wicaksana—boh ing tembung lan tumindak? Lan kabèh mau mung kanggo njaga urip sing fana iki. Lan dhèwèké tumindak bener, mikir yèn yèn dhèwèké mati, apa gunané watu-watu iki kanggo dhèwèké?' Nanging kita ora kepéngin nahan sanadyan cilaka utawa kekurangan sing paling cilik kanthi tanpa peduli amarga ajarané Kristus. Nanging yèn kita ora bisa ora sedhih, mula kita kuduné sedhih amarga kebinasaan wong sing wis nindakake ala marang kita, lan ora amarga kelangan bandha; awit wong sing tumindak ora adil wis mbuwang awaké dhéwé metu saka kraton: '*awit wong sing ora adil ora bakal nampa warisan kratoné Gusti Allah*' (1 Kor. 6:9); nanging marang kowe, wong sing ora adil, Panjenengané wis maringi urip langgeng, kaya sing diandikakaké Gusti marang wong kaya ngono: 'Padha bungah lan seneng, awit ganjaranmu gedhé ing swarga' (Mat. 5:12). Nanging kita, sawise mbuwang sedhih amarga karusakan salah siji anggota Kristus, malah lungguh lan mikir bab-bab sing fana lan ora ana gunane. Satemene, kita pantes nampa paukuman apa wae. Gusti Allah wis ngangkat kita dadi anggota badan, kanthi Kristus Gusti kita minangka Sirahé, kaya sing diandikakake Rasul: '*Kabeh anggota badan, sanadyan akèh, iku siji badan*' (1 Kor. 12:12). Lan Sirahé kabeh iku Kristus (Efs. 1:22). Mula, nalika ana sedulur sing marakake kowe sedhih, iku kaya tangan sing lara utawa

mripat sing lara sing marakake anggota liyane ngrasakake sangsara. Amarga kita ora motong utawa mbuwang tangan kita, uga ora nyopot mripat kita nalika padha nyebabake lara, amarga kita nganggep kelangan salah siji saka anggota mau bakal dadi cilaka gedhe tumrap awake dhewe; Kosok baline, kita malah gawe pratandha salib—capé Kristus sing paling kinormatan—ing awaké, lan nyuwun marang para Wali supaya ndedonga, sarta nyembahake pandonga tulus marang Gusti Allah kanggo awaké, nalika bebarengan nyiapake obat mata lan plester, supaya lumantar pitulungan mau kita bisa marasake anggota sing lara. Mula, kaya kowe ndedonga kanggo mripat utawa tanganmu supaya mari lan ora nyeri maneh, mangkono uga ndedongaa kanggo sedulurmu. Nanging kita, nalika weruh anggota awaké Kristus nandhang cilaka rohani kaya ngono, ora mung ora sedhih kanggo wong-wong mau, malah kita ndedonga supaya cilaka kuwi teka marang wong-wong mau. Iki pancen ciri wong-wong sing atiné ora welas asih.

11. Ingkang Kasucèn ugi ngendika: sapa waé ingkang sampun nglumpukaké bandha kabecikan—katresnan lan welas asih—rumiyin maringi kabungahan lan kauntungan dhumateng dhiri piyambak, lajeng maringi kauntungan dhumateng tangga teparo; dene kosok baliné, niat jahat rumiyin nglarani lan ngrusak dhumateng ingkang nyimpen niat punika. Sanadyan katoné dhèwèké nyebabaké cilaka marang tanggané—apa ing harta banda, utawa ing pakurmatan, utawa malah ing badané dhéwé—sejatine dhèwèké nyegah awaké dhéwé saka urip langgeng. Kanggo iki, Abba nambahaké pangandika: 'Apa sing ora mbebayani nyawa uga ora mbebayani manungsa.'

12. Panjenengané uga ngendika: 'Ana wong sing kandha marang aku: "Abba, ana akèh paugeran sing diwènèhaké kanggo kita, lan pikiran dadi kabur nalika miwiti mikir apa sing dituruti lan apa sing ora dituruti." Aku mangsuli marang dhèwèké: 'Aja nganti iki ngganggu atimu; nanging élinga iki: yèn kowé ora kasandhangan marang barang-barang donya, kowé bakal gampang nglakoni kabèh kabecikan. Tanpa rebutan bab kuwi, kowé ora bakal nyimpen dendam, lan apa angelé kowé ndedonga kanggo mungsuhmu? Apa kuwi padha karo nggali lemah?' – Nanging lumakona ing dalan kasabaran; nampa kerugian harta benda kanthi tentrem; syukura marang isin – lan kowe bakal dadi murid Para Rasul Suci, sing sawisé dipukul saka pangadilan, *padha bungah amarga dianggep pantes nampa isin kanggo jenengé Kristus* (Kisah Para Rasul 5:41). Lan wong-wong mau, amarga suci lan suci, nampa isin demi jenengé Kristus; nanging kita kudu nampa isin amarga dosa-dosa kita dhéwé. Kita wis isin, sanajan ora ana sing ngisin-isini kita – lan kita dikutuk: '*awit dikutuk*,' kandha Nabi, '*wong-wong sing mbelakangi dhawuh-dhawuh Panjenengan*' (Mazmur 118:21). Ora saben wong sing nampa isin demi asmané Kristus; ora saben wong, nanging mung wong-wong suci lan murni, kaya sing wis tak kandhakake; nanging tugasé wong kaya kita yaiku nampa isin kanthi syukur, ngakoni yèn kita pantes nandhang sangsara amarga pakaryan ala kita. Celaka atiné sing, ngerti tumindaké dhéwé sing najis lan weruh yèn pantes nandhang sangsara, lungguh ngapusi nuraniné lan nggawé pikiran, kandha: 'Dhèwèké ngomong ngéné marang aku, dhèwèké ngremehké aku lan ngina aku'—mangkono nggawa fitnah marang awaké dhéwé lan njupuk panggonané setan. Amarga apa sing kelakon marang para seniman uga kelakon marang jiwa. Kaya dene sang guru, sawisé mulangaké kabisane marang murid, ninggalaké murid mau supaya makarya dhéwé lan ora perlu lungguh jejere maneh, nanging mung kadhang mriksa apa dhèwèké wis males utawa ngrusak karyané: mangkono uga para setan, yèn padha weruh jiwa sing manut lan gampang nampa pikiran ala, banjur nyerahake jiwa mau marang seni setan iki, lan ora perlu manèh lungguh ing sacedhaké, amarga yakin yèn jiwa kuwi cukup kanggo nyebarake fitnah marang awaké dhéwé; padha mung teka saka wektu ke wektu kanggo mriksa apa jiwa kuwi wis nyimpang.

13. Abba uga ngendika: 'Apa ora luwih becik tresna marang kabeh wong, lan apa ora luwih nyenengake yen ditresnani kabeh wong? Lan apa sing ora diwènèhake dhawuhe Kristus kanggo panglipur?' – Nanging karsa ora ngupaya nepati kuwi; amarga yen ngono, kanthi pitulungan sih rahmate Gusti, kabeh bakal gampang kanggo karsa mau, Sethithik kemilan saka karsa kita marang kabecikan narik Gusti Allah maringi pitulungan, kaya sing asring tak kandhakake, lan kaya sing diandharake dening Anthony ingkang suci: amarga tumindak becik, sing dibutuhake mung kepinginan lan pengalaman kita; kita ora perlu lelungan adoh kanggo nggayuh Karajaning Swarga, utawa nyabrang segara kanggo tumindak becik. – Piyé tentrem sing dirasakake déning wong alus lan andhap asor?! Satemene, '*wong alus bakal nduwèni bumi lan kabungahané tentrem kang akèh*' (Mazmur 36:11).

14. Sing pinaringan berkah uga nyritakake: sawijining dina, aku, siji sedulur lan sawetara wong awam, padha mlaku ing dalan menyang Neapolis (ing Samaria) lan tekan panggonan pos bea cukai. Para awam, sing ngerti apa sing dadi adat ing kana, mbayar tol tanpa ngomong apa-apa; nanging sedulur sing bareng aku wiwit mbantah, kandha marang wong-wong mau: 'Kepriye kowe wani nuntut bayaran saka biksu?!' Krungu kuwi,

aku kandha marang dhèwèké, 'Kowe ngapa, sedulur? Kowe ora ngomong apa-apa kajaba, "Sanajan kowe ora kersa, hormati aku kaya wong suci.'" Bakal beda yen, nalika weruh niat becik lan andhap asormu, dhèwèké isin lan kandha, 'Nyuwun pangapuntèn, kula boten badhé nampi.' Mula kowe ora tumindak kaya muridé Sang Lembut lan Andhap Asor. Mbayar sing dadi haké, banjur lumaku kanthi tentrem.

15. Ing wektu liyane, nalika aku ana ing kutha suci, ana sawijining wong sing tresna marang Kristus teka marang aku lan kandha: 'Aku karo sedulurku wis rada ora akur; lan sedulurku ora gelem rujuk maneh karo aku. Monggo dadi perantara lan ngomong karo dheweke.' Aku sarujuk kanthi seneng, lan sawisé ngajak seduluré teka, aku ngajak dhèwèké rembugan, ngajak dhèwèké marang katresnan lan katentreman. Dhèwèké katon yakin, nanging banjur kandha marang aku: 'Ora, aku ora bisa rukun manèh karo dhèwèké, amarga aku wis sumpah ing ngarepé Salib yèn aku ora bakal nindakake kuwi.' Banjur, kanthi mesem, aku kandha marang dhèwèké: 'Sumpahmu kuwi artiné: "Aku sumpah liwat Salib Panjenengan sing suci yèn aku ora bakal netepi dhawuh Panjenengan, nanging bakal nindakaké kersané mungsuh Panjenengan, yaiku setan.'" Mula, ngertia, manawa kita ora mung ora wajib netepi tembung kita kanggo nindakake tumindak ala apa wae, nanging kita malah kudu tobat lan nyesali amarga wis mutusake ing sajroning ati kanggo tumindak kaya ngono – kaya sing diandharake dening Basil, sing nggawa berkahing Gusti; Yen Herodes eling lan ora nepati sumpahé, dhèwèké ora bakal tiba ing dosa gedhé nganti motong sirahé Pembuka dalané Kristus. Pungkasané, aku nyitir marang dhèwèké crita saka Injil Suci babagan kepiyé nalika Gusti karsa ngumbah sikilé Santo Petrus, Santo Petrus mau, kanthi semangat sing dadi ciri wong sing ndhodhok, kandha, '*Sampeyan ora kena ngumbah sikilku*' – lan banjur ora mung sarujuk, nanging malah luwih kepéngin (Yohanes, bab 13).

16. Sing kabegjan mau ngendika maneh: 'Aku ditakoni kepiye carane nahan nesu,' lan aku mangsuli: 'Langkah kapisan kanggo nahan nesu yaiku ora ngomong nalika nesu isih kobong.' Kita weruh tuladha iki ing Abba Musa, sing nalika para bapa, kepéngin nguji dhèwèké, padha rembugan ing pasamuhan, kandha, 'Ngapa wong Etiopia iki mlebu pasamuhan kita?', krungu kuwi lan meneng bae; lan sawisé pasamuhan, ana sing takon apa dhèwèké keganggu, dhèwèké mangsuli: '*Aku keganggu nanging ora ngomong*' (Mazmur 76:5). Nanging kuwi nalika isih ing wiwitan. – Nanging nalika dhèwèké wis mateng – lan wis diangkat dadi diaken – dhèwèké ora mung meneng nanging uga ora keganggu. Kéné sing kelakon: Uskup Agung, kepéngin nguji dhèwèké, kandha marang para rohaniawan: 'Nalika Abba Musa mlebu ing papan suci, usir dhèwèké metu, lan mèlu ndhèkèk kanggo ngrungokaké apa sing diomongaké.' Nalika dhèwèké mlebu ing papan suci, para rohaniawan kandha marang dhèwèké: 'Metu kowe, wong Ethiopia kulit ireng.' Lan dhèwèké metu, kandha marang dhèwèké dhéwé: 'Wong-wong mau wis nambani kowe kanthi becik; awit kowe dudu manungsa, ngapa kowe mlebu ing pasamuhané wong akèh?' (Crita Sejati bab Abba Moses, bagean 3, 4). Saiki dhèwèké ora mung meneng nalika diolok-olok, nanging uga ora isin; lan ora mung ora isin, malah dhèwèké nyalahké dhiri dhéwé. Isin lan meneng iku ciri wong sing durung sampurna lan pamula; nanging sanajan ora isin iku pratandha wong sing sampurna, kaya sing diomongaké Nabi: '*Aku wis nyiapaké dhiri lan ora isin*' (Mazmur 118:60). Lan iki sawijining kabecikan ageng. – Nanging asring kita nemokake awake dhewe ana ing ngisor malah para pamula nalika kita ora ngupaya ngungkuli awake dhewe lan meksa awake dhewe meneng nalika nesu muncul, mikir, amarga kecerobohan kita sing gedhe, manawa kabecikan iki luhur banget lan ora bisa digayuh. Kita malah ora nuduhaké kepinginan kanggo miwiti gaweyan iki ing awak dhéwé, lan kanthi mangkono narik sih rahmaté Gusti Allah kanggo pitulungan; utawa, yèn katon kita nduwèni kepinginan kaya ngono, iku ringkih, ora ajeg, lan ora pantes nampa berkah saka Gusti Allah.

17. Kanggo iki Sang Sing Kasucèkaké nambahaké: lumrahé urip kita kaya mangkéné: sapa waé sing nyumbangaké gawé miturut kersané dhéwé marang pakaryan iku, nampa saka sih rahmat apa sing dibutuhaké. Kaya petani, sanajan nandur mung sethithik, nanging yen Gusti mberkahi gaweyané, bakal ngundhuh panèn akèh, kaya sing kacathet bab Ishak: '*Ishak nandur ing tanah iku lan ngundhuh gandum barli satus kaping ing mangsa panas kuwi; amarga Gusti wis mberkahi dhèwèké*' (Kejadian 26:12): mula yen Gusti mberkahi gaweyan saka karsa bebas kita, kita bakal nindakake kabeh tanpa susah, tanpa paksaan lan kanthi manis – lan entuk manfaat saka kabeh. Doa sing dilakoni kanthi disiplin dhiri lan sabar bakal ngasilake doa sing gampang, resik, lan manis. Lan apa sing dilakoni kanthi disiplin iku pakaryan karsa, dene apa sing ditindakake kanthi kabungahan iku pakaryan sih. Apa kita ora weruh sing padha ing proses nguwasani seni? Wong sing sinau seni kudu nindakake kanthi kepinginan sinau sing teguh; ing wiwitan dheweke ngupaya kanthi angel, gagal nyelarasake siji bagean karo liyane, lan asring nggawe kesalahan. Nanging padha ora nyerah; malah padha miwiti maneh, lan sanajan padha nggawe amburadul maneh, padha ora ninggalake tugase, kanthi mangkono padha nuduhake marang gurune keteguhan niat. Yen padha nyerah lan ninggalake pakaryane, ora bakal sinau

apa-apa; nanging yèn, sanadyan asring nggawe kesalahan, dhèwèké ora nyerah saka tugase, nanging kanthi sabar terus ngupaya lan makarya, banjur pungkasané, kanthi pitulunganing Gusti, dhèwèké bakal nguwasani ketrampilan kuwi lan miwiti ngasilaké manéka warna barang sethithik-sethithik, tanpa beban, kanthi kabungahan, lan kanthi sukses nganti apa sing dipikolehi saka kuwi cukup kanggo panguripan sakabehé. Mangkono uga, ing babagan urip rohani, sapa waé sing niat nglatih kabecikan ora kena mikir yèn dhèwèké bakal langsung kasil, amarga kuwi mokal; nanging dhèwèké kudu ngupaya, lan sanadyan ing wiwitan upayane durung mulus sakabehé, aja nganti mundur saka apa sing wis diwiwiti, yen ora, dheweke ora bakal kasil; nanging terusna ngupaya bola-bali, kaya wong sing kepengin sinau kabisan apa wae. Nalika dheweke ngupaya kanthi sabar kaya ngono, tanpa nyerah, Gusti Allah bakal nyenengi upaya kersane, lan maringi kekuwatan kanggo nindakake kabeh prekara tanpa paksaan. Lan iki persis sing dimaksud Abba Musa nalika dhèwèké kandha: kekuwatan kanggo wong sing kepéngin nggayuh kabecikan ana ing ora nyerah nalika tiba, nanging ing nganyari semangat lan gaweyan kanggo tujuan sing padha.

18. Panjenengané uga ngendika: saben kabecikan mbutuhake kerja keras lan wektu, lan karsa sing tulus; luwih saka kabèh, mbutuhake pitulunganing Gusti. Amarga yèn Gusti ora nulungi karsa kita, gaweyan kita bakal sia-sia, kaya gaweyané petani sing wis ngolah lan nyebar wiji ing lampahé bakal sia-sia yèn Gusti ora paring tuwuh wiji mau. Pitulunganing Gusti, nanging, mbutuhake pandonga lan pangajab kita; amarga mung lumantar kuwi kita narik pitulungan Gusti supaya dadi panengah kanggo kita. Yen kita nglirwakake pandonga, kepiye Gusti bakal ndeleng pakaryan kita kanthi kersa? Mangkono uga, sanadyan kita ndedonga, nanging kanthi males-malesan, ora khusyuk, utawa gampang kesel nalika ndedonga, kita ora bakal dianggep pantes nampa apa-apa, kaya sing tansah tak kandhakake marang kowe: amarga Gusti ndeleng karsa kita lan, adhedhasar iku, paring berkah-Nya. Apa Abba Musa biyen ora tau dadi kepala rampok? Apa dhèwèké ora nindakake akèh tindak kejahatan nganti kudu ndhelik saka tuwané amarga kabejaté? Nanging amarga dhèwèké miwiti tugase kanthi wani lan tekad sing kobong, kabèh wong ngerti sepira dhuwuré dhèwèké munggah, nganti dhèwèké kalebu ing golongan sing dipilih Gusti Allah, kaya sing dicritakaké déning panulis riwayaté. Bab kita, sanadyan ing wiwitan pangurbanan kita kita nuduhake semangat kang sumunar, lumantar kelalaian kita dhewe, semangat iku sirna, kita malah kecemplung marang bab-bab kang adhem, kosong, lan ora ana regane, tinimbang tresna marang Gusti lan marang sesama; lan saliyane, yen kita bisa nindakake kabecikan apa wae, kita banjur ngaku yèn iku saka upaya kita dhéwé, kaya-kaya kita nindakake nganggo kekuwatan kita dhéwé tinimbang nampa saka Gusti Allah; padahal kayektané kandha: *'Apa sing kok duwé, kowe wis nampa. Mula, yèn kowe wis nampa, ngapa kowe sombong kaya-kaya kowe ora nampa?'* (1 Kor. 4:7).

19. Panjenengané uga ngendika: Gusti Yesus ora bakal mlarat utawa ora kuwasa maringi marang kita berkah sing padha kaya sing wis diparingaké marang para leluhur suci, yèn Panjenengané weruh yèn kita migunakaké apa sing wis diparingaké mau kanggo kabecikan kita dhéwé lan kanggo kamulyané Panjenengané. Nanging amarga Panjenengané weruh yèn lumantar kekacoan kita dhéwé, kita ngowahi peparang sing sithik lan winates sing wis diparingaké marang kita dadi cilaka kanggo awaké dhéwé; mula, amarga welas asih marang manungsa, Panjenengané ora maringi peparang sing luwih gedhé, supaya kita ora binasa ing pungkasan. Yèn Panjenengané weruh yèn kita nggunakaké sithik sing wis diparingaké marang kita kanggo kabecikan kita dhéwé; mesthi waé, Panjenengané ora bakal kélangan daya kanggo maringi luwih akèh marang kita, kaya sing wis tak kandhakaké sadurungé. Gusti Allah, kaya sing tansah tak kandhakake, amarga Panjenengané becik, wis maringi kita kamardikan lan kasempatan kanggo entuk manfaat saka kabèh; nanging amarga pilih kasih lan panyalahgunaan kita, kita mbuwang-mbuwang karunia Gusti Allah lan nyegah awak dhéwé saka manfaaté, nalika liwat niat ala lan kabejatan kita, kita ngowahi berkah sing wis diparingaké marang kita dadi cilaka kanggo awak dhéwé.

20. Sing Kasucèkaké uga kerep ngendika: ora ana sing bisa nglarani jiwa sing setya; nanging apa waé sangsara sing dialami bakal diétung minangka berkah. Tukang gawe, sanadyan abot kesusahan, tetep nyambut gawe kanthi gumbira amarga yakin bakal nampa upah sawisé gaweyané; nanging wong sing ora setya, nalika ngadhepi kasangsaran, nandhang sangsara kaya ana ing neraka amarga ora pracaya. Wong sing setya, ing tengah kabeh kasangsarané, tetep setya lan kanthi yakin ngenteni ganjaran amarga kasabarané, éntuk panglipur ageng saka iki; nanging wong sing ora setya, amarga ora nduwé iman, panglipur apa sing bisa ditampa saka Gusti? Dheweke lungguh lan kobong ing pikirane, sanajan mung ngadhepi sedhih sing paling cilik, nggrundel marang awake dhewe: 'Dheweke ngomong kaya ngono marang aku, nanging aku uga duwe sing arep tak omongake marang dheweke' – dheweke nyimpen dendam lan ngrancang bab-bab sing mokal sing pancen ora ana daya kanggo nglakoni. Amarga ora kabeh sing dirancang wong bisa kasampurnakake. Ora; nanging mung

apa sing Gusti paringi idin kanggo ditindakake – lan iki uga mung Gusti sing ngerti lumantar lumakune prastawa. Asring ana wong sing ngrancang nindakake ala marang wong liya; nanging yen Gusti ora maringi idin, upayane dadi sia-sia, lan karsa bebas manungsa mung diuji lumantar kuwi. Pira kerepé wong padha ngrancang ala marang para patriark sing suci! Nanging, amarga Gusti ora maringi idin, ora ana siji waé sing bisa nglarani wong-wong mau, kaya sing katulis: *'Panjenengané ora ngidini sapa waé nindhes wong-wong mau, lan para raja ora ngomong ala marang wong-wong mau; aja nyentuh sing wis tak urapi, lan aja tumindak licik marang para nabi-Ku'* (Mazmur 104, 14–15). Nanging nalika Gusti karsa nampilake kabehing kakuwatané, Panjenengané nggerakake manahé wong sing paling atos supaya padha welas asih, kaya kang kacathet ing Kitab Daniel: *'Lan Gusti maringi Daniel sih lan rahmat ing paningalé pangéran eunukh'* (Dan. 1:9). Begja atiné sing lumantar kangen marang Gusti wis saestu nyiapaké dhiri kanggo nampa karunyané; awit Panjenengané ora ninggalaké atiné kaya ngono ing apa waé, nanging nglindhungi ing kabèh bab, kalebu bab-bab sing amarga ora ngerti ora dijaluk marang Panjenengané. Sing Wicaksana wis ngendika kanthi becik: *'Wong wicaksana manggon ing sangisore pangayomané Gusti'* (Mazmur 30:21). Pira kaping Saul nyoba matèni Daud sing pinaringan berkah? Apa sing ora ditindakake? Kepingi dheweke gagal kasil? Nanging amarga Gusti nglindhungi Dawud, saben rencana Saul ora ana sing kasil; lan ora mung kuwi, nanging dhèwèké dhéwé asring diserahaké ing tangané Sang Suci, sing sanadyan mangkono tetep ngapura, tanpa nyimpen rasa pait utawa niat mbales dendam marang dhèwèké.

21. Ana sawijining wektu Abba ditakoni: 'Kepiye carane supaya ora nesu nalika wong liya ngremehake lan ngina?' Panjenengané mangsuli: 'Sapa waé sing nganggep dhiri paling asor ing atiné ora bakal keganggu déning pangina apa waé, kaya pangandikane Abba Pimen: "Yen kowe ngasorake awakmu dhéwé, kowe bakal nduwé tentrem."'

⁸⁰**22.** Abba uga ngendika: 'Ana sedulur siji sing manggon bareng aku lan nampa skema saka aku—sing tak upayakake mulangake kabecikan kabèh, lan kadhang kala tak longgarake merga awaké ringkih—dheweke ngomong marang aku sawijining dina: "Abba, aku tresna banget marang panjenengan." Aku mangsuli marang dhèwèké: 'Aku durung tau ketemu wong sing nresnani aku sak padha aku nresnani dhèwèké. Saiki kowé kandha yèn kowé nresnani aku – lan aku pracaya – nanging yèn ana apa-apa sing ora nyenengaké saka aku, kowé ora bakal tetep kaya ngéné.' Yen aku, apa wae kang bakal tak alami saka kowe, aku bakal tansah tetep padha tresna marang kowe, lan ora ana apa-apa kang bisa ngalihake katresnanku marang kowe. Ora suwe sawisé kuwi – lan aku ora ngerti apa sing nyurung dhèwèké – dhèwèké wiwit ngomong akèh bab marang aku, malah nganti ngucapaké tembung-tembung isin; lan aku krungu kabèh. Banjur aku kandha marang dhiri dhéwé: dhèwèké iku penyembuh ing pangabdiané Yesus, sing dikirim kanggo nyembuhaké jiwaku sing sombong. Saka wong kaya ngono, sapa waé sing nggatekake dhiri bisa mbalèkaké apa sing ilang amarga dipuji-puji wong. Dhèwèké iku welas asih sejati tumrap aku. Lan aku tansah éling marang dhèwèké minangka dhokter lan welas asihku. Marang wong-wong sing nyritakaké tembungé dhèwèké marang aku, aku kandha: 'Dhèwèké mung ngakoni kaluputanku sing katon, lan sanajan kuwi ora kabèh, mung sawatara; déné cacat sing ndhelik ing atiku ora kaétung.' Sawisé sawetara wektu, dhèwèké ketemu aku ing Caesarea (Palestina). Dhèwèké nyedhak lan, kaya biasané, ngeluk lan nyium aku, lan aku uga ngeluk lan nyium dhèwèké, kaya ora ana apa-apa sing tau kelakon antarané kita. Sawisé fitnah kaya ngono, dhèwèké nyawiji karo aku kaya ngono pas ketemu, mesthi amarga aku ora nuduhké curiga lan ora ana pratandha nesu sanadyan aku wis krungu kabèh. Nanging dhèwèké dhéwé tiba ing sikilku lan nyekel sikilku, kandha: 'Nyuwun pangapunten, bapak, demi Gusti, amarga aku wis ngomong akèh sing ala babagan bapak.' Kanggo aku, sawisé nyiumé kanthi mesra, aku kandha marang dhèwèké: 'Apa katresnamu marang Gusti ngélingaké kowe, nalika kowe kandha marang aku, "Aku tresna tenan marang kowe", aku mangsuli yèn aku durung tau ketemu priya sing tresna marang aku sak gedhéne katresnaku marang dhèwèké, lan yèn ana apa-apa sing ora nyenengaké kelakon marang kowe, kowe ora bakal tetep kaya biyèn, dene aku, sanadyan apa waé sangsara sing bakal tak alami amarga kowe, mesthi bakal tetep padha marang kowe, lan ora ana apa-apa sing bisa ngalihake katresnanku marang kowe? – Ayo atimu yakin manawa ora ana siji waé saka omonganmu sing tak simpen; nang endi waé lan marang sapa waé, aku krungu kabèh, lan ora tau ngomong yèn kuwi ora bener, lan ora ana siji waé sing bisa meyakinké aku ngomong apa-apa sing ala; nanging aku uga ngomong: 'Apa sing diomongake iku bener, lan dhèwèké ngomong saka katresnan'; lan, nganggep kowe minangka kagungkanku, aku ora tau lali nyebut kowe ing pandongaku; lan kanggo maringi bukti katresnan sing luwih gedhé marang kowe, aku bakal mbukak marang

⁸⁰ Ing Wétan lumrah ngobati lara kanthi kauterisasi.

kowe yèn nalika mripatku tau lara abot, éling marang kowe, aku masang pratandha Salib Suci ing kono lan kandha: 'Gusti Yesus Kristus! Amarga Panjenengané, paring waras marang aku!' – Lan aku langsung mari.

23. Sing kasucèkaké uga kerep ngendika: 'Kita manungsa ora ngerti carane njamin supaya kita ditresnani lan diurmati, nanging kita wis kelangan kabèh rasa kuwi. Yen ana wong sing nuduhaké sithik kasabaran marang seduluré nalika dhèwèké nesu utawa sedhih marang dhèwèké, dhèwèké bakal enggal éling; lan, nyadari sepira sabaré liyané marang dhèwèké, dhèwèké bakal nyawisaké nyawané kanggo dhèwèké.' Nalika kuwi, sing berkah iku kelingan marang sawijining sedulur sing wis ngandhani yèn dhèwèké nduwèni Abba sing alus banget, sing kabèh tlatah ngajèni kaya malaikaté Gusti amarga kabecikané sing agung lan mujijat-mujijat sing ditindakake. Ing sawijining dina, sedulur iki, digerakké déning mungsuh, nyedhak marang Abba mau lan wiwit ngina sak kuwasa ing ngarepé kabèh wong. Sing sepuh iku ngadeg keno, ndelok cangkemé, banjur kandha: 'Rahmaté Gusti ana ing cangkemmu, sedulurku!' Nanging sing siji, tambah nesu, muni banter: 'Aku ngerti kenapa kowe ngomong kaya ngono, kowe wong tuwa bodho lan rakus—iku mung kanggo ndadekake awakmu katon alus.' Kanggo iki, sang tuwa mangsuli: 'Mesthi kaya ngono, sedulurku; apa sing kok omongake iku bener.' – Sawisé kuwi, ana wong takon marang sang tuwa: 'Apa panjenengan ora bingung, ya Tuwaé Gusti?' 'Ora,' wangsulane, 'nanging aku ngrasa ing atiku yèn iku, kaya-kaya, katutupi déning Kristus.' – Kanggo iki sing kabegjan nambah: 'Satemene, wong kudu matur nuwun marang wong kaya ngono lan ngajeni: sing kebak hawa napsu kudu nganggep dheweke kaya dhokter sing marasake tatu jiwane, dene sing tanpa hawa napsu kudu nganggep dheweke kaya welas asih sing maringi Karajan Swarga.'

24. Sing kabegjan uga nyritakaké: 'Nalika aku isih ana ing biara ing Tirus, sadurungé aku lunga saka kana, ana sawijining sesepuh, kondhang amarga kabecikane, teka marang kita. Nalika kita miwiti maca buku dongèng sing kelingan lan pitutur wicaksana saka para sepuh suci (awit Sang Sing Kasucèkaké remen maca mau lan, kaya-kaya, diambegan lan njupuk piwulang ing saben kabecikan) lan tekan crita babagan sepuh kuwi sing, nalika para perampok teka marang dhèwèké lan kandha yèn padha mutusaké njupuk kabèh sing ana ing selé, panjenengané kanthi tentrem mangsuli: 'Jupukna, anakku, apa waé sing kowe anggep pantes'; lan sawisé padha njupuk kabèh lan lunga, mung ninggalaké sak kantong, panjenengané njupuk kantong kuwi lan mlayu ngoyak, seru: 'Anakku! 'Tulung balekna marang aku apa sing kowe lali ing selku'; lan wong-wong mau, kaget amarga tuwa iku ora nduwé niat ala, padha mbalekaké kabèh menyang selé, karo padha kandha kanthi tobat: 'Tenan, iki wongé Gusti'; – sakwisé maca iki, tuwa iku kandha marang aku: 'Kowe ngerti, Abba, crita iki wis maringi manfaat gedhé kanggo aku.' Aku kandha marang dhèwèké: 'Kepiye ta, Bapa?' Dheweke mangsuli: 'Nalika aku manggon ing wewengkon cedhak Kali Yordan, sawisé maca iki aku kagum marang sang tuwa lan kandha: "Gusti, paringana aku uga bisa mlaku ing tapak-tapak wong-wong sing cara uripé (skema) wis Panjenengan paringi aku." Mula kepinginan iki tetep ana ing atiku. Lan wusana, rong dina sawisé, ana sawetara perampok teka lan ngetok lawang.' Aku langsung ngerti yèn wong-wong mau perampok lan kandha marang awakku dhéwé: 'Syukur marang Gusti! Saiki wayahe ngasilaké woh saka pangarep-arepku.' Banjur, mbukak lawang, aku nampani kanthi ramah, lan sawisé nyalaké lampu, aku miwiti nuduhaké barang-barangku, kandha marang wong-wong mau: 'Aja kuwatir; amarga aku pracaya marang Gusti, aku ora bakal ndhelikaké apa-apa saka kowé.' Wong-wong mau kandha marang aku: 'Apa kowé nduwé emas?' 'Ana,' wangsulku, 'iki ana telung koin,' banjur aku mbukak wadhah ing ngarepe. Padha njupuk koin-koin mau lan lunga kanthi tentrem. 'Bab aku,' kandha wong sing berkah kuwi kanthi mesem, 'aku takon marang dheweke: "Apa koin-koin mau bali marang kowe, kaya sing bali marang bapak tuwa kuwi?" "Mugi Gusti aja," wangsulane langsung; "ora tau ana ing pikiranku manawa koin-koin mau bakal bali." – Kanggo iki Sang Agung nambahaké: 'Mangkono gedhéné semangaté sang tuwa, lan iki asil saka kesediaané niru para wali – dhèwèké ora mung ora sedhih, malah bungah, kaya wong sing diparingi berkah istimewa.'

25. Minangka sing wis tak sebutake sadurunge nalika rembugan karo panjenengan, ingkang kasucen ngendika manawa yen kita sithik sabar marang sedulur kita sing nesu, kita bakal menangake atine: mula saiki kula kersa nyritakake panjenengan, gegayutan kaliyan punika, apa ingkang kula mireng saking ingkang kasucen Sergius, abas Pedia. Dheweke kandha marang aku: biyen kita lelungan karo sawijining sesepuh suci lan kesasar. Amarga ora ngerti arep menyang endi, kita pungkasané mlebu ing sawah sing lagi ditanduri lan nginjak sawetoro tanduran. Nalika weruh kuwi, ana petani sing lagi nyambut gawe ing kana banjur wiwit ngomel marang kita kanthi kasar, muni nesu: 'Hei para biksu! Apa kowe padha wedi marang Gusti Allah? 'Yen kowe padha wedi marang Gusti ing atimu, mesthine kowe ora bakal nindakake iki.' Sang sesepuh sing suci langsung kandha marang kita: 'Merga Gusti, aja padha ngomong apa-apa.' Nanging dhèwèké alus ngomong marang petani mau: 'Kowe bener, anakku; yen kita wedi marang Gusti, mesthine kita ora bakal

nindakake iki.' Wong lanang kuwi banjur manèh nesu lan ngomel marang wong-wong mau. Sesepeh mau ngendika maneh marang dheweke: "Kowe ngomong sing bener, yen kita iki biksu, mesthi kita ora bakal nindakake iki. Nanging, demi Gusti, nyuwun pangapunten marang kita; kita ngakoni yen kita wis dosa marang kowe." Krungu kuwi, petani mau krasa banget kesentuh, banjur nyedhaki, nyungkur ing sikilé sesepeh lan kandha: "Nyuwun pangapunten, demi Gusti, Bapa, lan ajak aku bareng." 'Lan pancen dhèwèké ngetutaké kita,' pangandikane Sergius sing kasucèkaké, 'lan sawisé tekan biara, dhèwèké nampa skéma.' 'Iki,' tambahé Abba Zosima, 'iku asil saka alusing ati lan kabecikané sang sesepeh suci, kanthi pitulunganing Gusti, bisa nggayuh—jiwa sing kawangun miturut gambaré Gusti, sing luwih kinormatan déning Gusti tinimbang pepetengé jagad kabèh karo kabèh kasugihané.'

26. Abba Zosima nerusake kandha: nalika aku ana karo Sergius sing kabegjan, dhèwèké kandha marang aku: 'Maca soko Kitab Suci kanggo kita.' Aku banjur maca Kitab Amsal lan, nalika tekan ayat sing kandha: *'Ing akèh wit geni nyebar; nanging yèn ora ana sing nyulut prahara, perselisihan mandheg'* (Amsal 26:20), aku takon marang dhèwèké: 'Apa tegesé ukara iki?' Dhèwèké mangsuli: 'Kaya wit-witan iku panyebab (bahan) geni kobong, lan yèn wit-witané ora cukup, geni kuwi enggal mati; mangkono uga ana panyebab-panyebab kanggo napsu; lan yèn wong motong panyebab-panyebab kuwi, napsu-napsu kuwi ora aktif.' Yaiku: panyebab zinah, miturut Abba Musa, yaiku: mangan lan ngombe tanpa wates, turu sak kepenaké, lungguh-lungguh tanpa gawe, nglipur dhéwé, omongan kosong, lan seneng nganggo busana mewah. Yen kabèh iku dipotong, napsu zinah bakal tanpa daya. Manèh, panyebab nesu, kaya sing uga diandharaké, yaiku: maringi lan nampa (melu transaksi sing repot), nindakake manut karsa dhéwé, seneng mènèhi dhawuh, lan nganggep dhéwé wicaksana. Sapa waé sing motong kabèh kuwi bakal weruh yèn napsu nesu ora nduwé kuwasa marang dhèwèké. Mangkono uga karo kabèh napsu. Lan iki sing dikandhakake Abba Sisoës nalika ana sedulur sing takon marang dhèwèké: 'Ngapa napsu-napsu kuwi ora lunga saka aku?' Dhèwèké mangsuli: 'Amarga wadhahé—ya iku sabab-sababé—ana ing jeronmu; wènèhana janji marang wadhah-wadhah kuwi, lan napsu-napsu kuwi bakal lunga.'

27. Ing wektu liyane piyambakipun ngendika: 'Wong sing gampang nesu kaping pindho, ing ngendi ledhakan nesu ora mandheg, iku wong sing ora wareg mung karo provokasi kapisan, nanging malah nyulut nesune dhewe nganti ledhakan kapindho.' Sapa waé sing, sawisé kobong karo nesu, langsung eling lan, nyadari kesalahané, nyuwun pangapura marang sedulur sing dadi nesu, ora diarani nesu kaping pindho; caciané mandheg ing batiné; amarga sakwise dhèwèké, nyadari kesalahané, rukun manèh karo seduluré, caciané ora ana panggonan manèh ing batiné. Nanging sapa waé sing nesu, ora ngakoni kesalahané, malah nyulut nesu sing luwih gedhé, lan ora nyesel wis nesu, nanging nyesel ora ngomong luwih akèh manèh nalika nesu – wong kaya ngono diarani nesu kaping pindho; lan prahara ing atiné ora surut, amarga sawisé nesu mau sirna, rasa mbales dendam, kebencian, lan niat ala nyekel dhèwèké. – Mugi Gusti Yesus Kristus nylametaké kita saka watak kaya ngono, lan maringi kita bagéan ing golongan sing alus lan andhap asor.

28. Panjenengané uga kerep ngendika yèn kawigaten sing gedhé lan kawicaksanaan sing ora sithik dibutuhaké kanggo nglawan liciké setan; amarga kadhangkala dhèwèké nggugah rasa kuwatir lan ora puas tanpa sebab, malah nyedhiyakké alesan sing katon masuk akal, supaya katon yèn pantes nesu ing bab sing lagi kedadeyan, lan ana alesan sing sah kanggo kuwi. Nanging apa waé sing diusulake, supaya sing pancèn kepéngin mlaku ing dalan para biksu suci ngerti yèn ora kena ana rasa nesu, sanadyan katon bener, kaya déné pangandikane Macarius: 'Para biksu ora pantes nesu'; lan salajengipun: 'Aja nganti nyebabake sedhih marang tangga teparo'. Dheweke uga nyritakake marang kita kaya mangkene: sawetara wektu kepungkur, aku nyuwun tulung marang sawijining juru tulis trampil supaya nyalin sawetara buku kanggo aku. Sawise rampung, dheweke ngandhani aku: 'Aku wis rampung; kirimna sapa wae sing kowe anggep pantes lan jupukna buku-buku mau.' Ana sawijining sedulur, sawise krungu bab iki, lunga marang juru tulis mau atas jenengku lan, sawise mbayar jumlah sing wis disepakati, njupuk buku-buku mau. Ing wektu sing padha, amarga aku ora ngerti apa sing wis kelakon, aku ngutus sedulur kita karo layang lan pambayaran kanggo njupuk buku-buku mau. Panulis naskah, nalika nyadari saka kahanan iki yèn dhèwèké wis diolok-olok déning sedulur sing njupuk buku-buku mau, dadi nesu banget lan kandha: 'Aku mesthi bakal lunga lan mbales marang dhèwèké – loro-loroné amarga wis ngolok-olok aku lan njupuk apa sing dudu duwéku.' Kanggo aku, nalika krungu bab iki, aku ngutus warta marang dhèwèké: 'Kowe mesthi ngerti, sedulurku, yèn kita tuku buku kanggo sinau katresnan, andhap asor, lan alus; nanging yèn tujuwané tuku buku malah nimbulaké perselisihan, mula aku ora péngin nduwèni buku-buku kuwi, supaya ora ana perselisihan: *'awit ora pantes tumrap abdi Gusti Allah*

kanggo padha rebutan' (2 Tim. 2:24). Mula, kanthi nolak buku-buku mau, aku njamin yèn ora ana pelanggaran sing disengaja marang sedulur kuwi.

29. Nalika piyambakipun lenggah kaliyan kita lan rembug babagan kaslametan jiwa, ingkang kasucèkaken wiwit ngucapaké pitutur para sepuh suci; lan nalika rawuh ing pitutur kang dianggep saking Abba Pimen—yèn sapa waé kang nyalahké dhiri piyambak bakal nemokaké tentrem ing endi waé—lan pitutur kang diucapaké Abba saking Gunung Nitria minangka wangsulan pitakon: 'Apa ingkang paling kathah panjenengan kapanggih, Bapa, ing dalan punika? 'Ngadili lan nyalahake awaké dhéwé ing saben wektu,' wangsulane; banjur sing takon nambah: 'Lan ora ana dalan liya kajaba iki.' Eling marang pangandika mau, Sang Sing Kasucèkaké ngendika: 'Wayahé pangandika para wali iku pinunjul! Lan pancèn, apa waé sing diucapaké, diucapaké saka pengalaman lan kabeneran, kaya sing dadi kasaksiané Antonius ingkang suci.' Tembung-tembungé kuwat amarga diucapaké déning wong sing tumindak, kaya sing diprentahaké salah siji wong wicaksana marang kabèh wong: 'Ayo uripmu ngukuhaké tembungmu.' Ing wektu kuwi, Abba nyritakaké kedadeyan ing ngisor iki marang kita: nalika aku durung suwé ana ing Lavra Abba Gerasimus, sawijining dina kita lungguh bareng karo sedulur sing tak tresnani, rembugan bab babagan kaslametan jiwa. Aku kelingan tembungé Abba Pimen sing kasebut ing ndhuwur, lan tembungé sesepuh liya saka Nitria, banjur sedulur iku kandha marang aku: 'Aku wis sinau kasunyatan tembung-tembung iki liwat pengalaman, lan wis ngrasakaké tentrem sing teka saka nglakoni.' Aku manggon kanthi paseduluran sing tulus karo sidroe diaken ing Lavra iki. Aku ora ngerti kenapa, nanging dhèwèké wiwit curiga marang aku bab sawijining prakara; dhèwèké krasa tersinggung lan wiwit ndelok aku kanthi muram. Ndelok kahanan muram kuwi, aku njaluk dhèwèké nerangaké alesane, lan dhèwèké kandha marang aku: 'Kowe wis nindakake iki lan iku.' Amarga aku ora nyadari yèn aku wis nindakake kuwi, aku miwiti mbuktekaké yèn aku ora salah; nanging dhèwèké mangsuli: 'Nyuwun pangapunten, aku ora yakin.' Bali menyang selku, aku miwiti nggoleki ing atiku apa aku tau nindakake kuwi – lan ora nemokake apa-apa. Sawisé kuwi, nalika dhèwèké njupuk kalice kanggo nawakake, aku sumpah marang dhèwèké yèn aku ora éling nindakake kuwi; nanging sanadyan mangkono dhèwèké isih ora yakin. Banjur, sawisé aku bisa tenang manèh, aku kelingan marang tembung-tembung para sepuh mau, lan amarga wis yakin tenan marang kabenerané, aku nglumpukaké pikiran lan kandha: 'Diaken iki tresna marang aku kanthi tulus, lan amarga katresnané iki, dhèwèké wis mbukak marang aku apa sing ana ing atiné, supaya aku bisa ngendhalèni awak dhéwé lan ora nindakake bab kaya ngono.' Nanging, nyawaku sing sengsara, kaya sing kok kandhakake, apa sing durung tau kok tindakake? Kowé wis nindakake ewonan pakaryan ala, lan kowé lali kabèh. Endi pakaryanmu wingi, utawa sepuluh dina kepungkur? Apa kowé isih kelingan? Mula, apa kowé ora nindakake iki uga, kaya sing kok tindakake kuwi – lan lali, kaya kowé lali marang apa sing wis kelakon sadurungé? Mula saka iku, aku mutusaké ing atiku yèn pancèn aku wis nindakake iki; nanging kaya aku wis lali apa sing kelakon sadurungé, aku uga wis lali bab iki. Lan aku wiwit matur nuwun marang Gusti lan marang diaken, awit lumantar dhèwèké Gusti wis maringi aku kasempatan kanggo nyadari dosaku lan tobat marang kuwi. Banjur aku tangi, lan karo pikiran kaya ngono aku menyang marang sedulurku kanggo ngakoni dosa ing ngarepé diaken lan matur nuwun marang dhèwèké. Nanging durung rampung aku ngetok lawang, dhèwèké wis mbukak dhisik lan nyuwun pangapunten marang aku, kandha: 'Nyuwun pangapunten, aku keliru amarga setan nganti curiga kowe nindakake pakaryan kuwi; amarga Gusti wis maringi kapastian yèn kowe ora salah.' Dhèwèké ora ngidini aku nerusaké panglipur, kandha: 'Iku wis ora perlu manèh.' Sawisé nyritakaké kuwi, sang Zosima sing pinaringan berkah nambahaké: 'Iki asil saka andhap asor sing tulus ing atiné seduluré sing nresnani dhèwèké: dhèwèké ora mung ora nesu marang tumindak diakon, uga ora kroso kélangan marang dhèwèké—kaping pisan, amarga wis curiga marang dhèwèké, kapindho, amarga ora pracaya marang pangandikane yèn dhèwèké ora salah – nanging malah nyandhak dosa sing ora tau ditindakaké, lan ora mung kuwi, dhèwèké uga matur nuwun marang diakon. Apa kowé weruh apa sing digayuh déning kabecikan iki? Sepira dhuwuré prestasi sing digayuh déning wong-wong sing nresnani kabecikan iki? Amarga yèn sedulur iku kepéngin, dhèwèké mesthi nduwé sewu alesan kanggo dadi setan merga diakon. Nanging amarga dhèwèké setya marang kabecikan, dhèwèké ora mung ora nesu marang diakon, malah matur nuwun, amarga kabecikan wis nyekel atiné. Mula yen kita uga wis sepisanan nanem wiji alus lan andhap asor ing batos lan nyiapake manah kita kanggo kuwi, mungsuh ora bakal duwe papan kanggo nanem wiji ala. Nanging nalika dheweke nemokake kita kosong saka pikiran becik, utawa luwih parah maneh, nyurung awake dhewe marang sing ala, dheweke nyekel kesempatan iki kanggo ngisi kita karo kejahatané. Nanging kanthi katresnan marang kabecikan, kahanané malah kosok baliné: amarga Gusti, nalika mirsani yèn jiwa kepéngin banget diselametake

lan kanthi tekun ngrembakaake wiji-wiji becik ing jerone, banjur ngisi jiwa mau karo peparingé amarga kersaning jiwa sing becik kuwi.

30. Sawijining wektu, Abba sing piningan berkah, kelingan marang sawijining sesepuh sing wis dirampok déning sedulur sing manggon jejere – lan sanadyan ngerti kuwi, dhèwèké ora tau nglaporake sedulur kuwi, malah luwih getol manèh, kandha, 'Mbok menawa sedulur kuwi butuh pitulungan' – kagum marang kabecikan para wali, lan nyritakaké kedadeyan ing ngisor iki. Nalika aku manggon ing Pediada, sawijining abbot ngandhani aku kaya mangkéné: ing sacedhaké biara kita ana sawijining sesepuh, lan dhèwèké jiwa sing pinunjul. Sawijining sedulur sing manggon jejere dhèwèké, sawijining dina nalika sesepuh kuwi adoh, digodha setan, mbukak selé, mlebu lan njupuk barang-barangé lan bukuné kanggo dhèwèké dhéwé. Nalika, sang wong tuwa bali lan, sawisé mbukak selé, panjenengané weruh yèn barang-barangé wis ilang. Panjenengané banjur menyang seduluré kuwi kanggo ngandhani bab kuwi. Nanging nalika mlebu ing sel seduluré, panjenengané weruh barang-barangé dhéwé isih ana ing tengah sel, amarga seduluré durung sempat nyimpené. Nanging, amarga ora kepengin nggawe isin utawa nyalahake seduluré, dhèwèké pura-pura krasa lara weteng dumadakan banjur metu – lan ngentèni ing njaba sawatara wektu kaya arep ngurusi kabutuhan, supaya seduluré nduwé wektu nyimpen barang-barangé sakdurungé. Sawisé bali marang dhèwèké, dhèwèké miwiti ngomong bab liya lan ora mbukak aib seduluré. Sawetara dina sabanjuré, barang-barangé sang tuwa ditemokaké ana ing duwéané, lan dhèwèké ditangkep lan dijaga. Sang tuwa ora ngerti bab iki; nanging sawisé krungu yèn adhine ana ing panjara, lan ora ngerti sebabe, dhèwèké teka marang aku, 'kandha sang abbot, 'awit biyèn dhèwèké kerep sowan marang kita,' lan nyuwun: 'Tulung aku, wènèhana aku sawetara endhog lan sawetara roti polos.' Aku kandha marang dhèwèké: 'Mesthiné saiki kowe ana kancané?' 'Inggih,' wangsul sang tuwa; banjur dhèwèké nggawa barang-barang mau supaya bisa menyang penjara lan nglipur adhine. Ora suwe sawisé mlebu penjara, adhine tiba ing sikilé lan kandha: 'Aku ana ing kéné amarga kowé, Abba, amarga aku sing nyolong barang-barangmu; nanging bukumu ana karo si anu, lan sandhangmu ana karo si anu.' Sing tuwa kandha marang dhèwèké: 'Awakmu aja kuwatir, anakku, aku ora teka kéné merga kuwi; aku malah ora ngerti yèn kowé ana kéné ing panggonanku; nanging nalika aku krungu yèn kowé ana kéné, aku krasa sedhih, lan aku teka arep nglipur kowé; iki, delengen—endhog lan roti seger. Saiki aku bakal lunga lan nindakake apa waé supaya kowé bisa metu saka kéné.' Dheweke banjur takon marang sawetara pejabat sing padha ngerti kabecikane; banjur padha mrentahake supaya adhiné dibebasake saka panjara.

31. Uga ana crita babagan sesepuh mau sing biyen lunga menyang pasar kanggo tuku sandhangan. Dhèwèké tuku lan mbayar nganggo siji koin emas. Isih ana sisa sing kudu dibayar nganggo sawetara koin cilik. Dhèwèké njupuk sandhangan mau lan diseleh ing sangisore, banjur miwiti ngetung koin-koin cilik mau ing papan cilik. Nalika semana ana wong nyedhaki lan nyoba narik sandhangan saka sangisore. Ngrasakake kahanan kuwi, sang tuwa mangerténi apa sing kelakon, lan amarga welas asih marang buruh kuwi, piyambakipun wiwit munggah alon-alon kaya lagi ngulur awak nalika nyekel koin, nganti wong kuwi narik sandhangan lan lunga; lan sang tuwa ora nyalahké dhèwèké. Sawisé kuwi, Zosima sing suci kandha: "Pira regané sandhangané, utawa barang-barang sing dicolong saka dhèwèké? Nanging sepira ajiné kersané dhèwèké sing bébas! Dhèwèké wis nunjukaké yèn sanadyan nduwèni kuwi kabèh, dhèwèké kaya-kaya ora nduwèni apa-apa." Nalika kuwi dijupuk saka dhèwèké, dhèwèké tetep padha, ora sedhih lan ora nesu; amarga, kaya sing tansah tak kandhakake, dudu tumindak nduwèni sing ngrusak, nanging nduwèni kanthi kagandhèngan. Sanajan bapak sepuh iki nduwèni sak donya, dhèwèké bakal kaya wong sing ora nduwèni apa-apa: amarga lumantar apa sing ditindakake, dhèwèké wis nuduhaké yèn dhèwèké bébas saka kabèh iku. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya niru tuladha para bapa linuwih lan kanthi sumringah nglakoni pangandikane, supaya sawise ngasilake woh sing becik ing donya iki, kita pantes nampa berkah langgeng, ing Kristus Yesus, Gusti kita, kang marang Panjenengané kaparingana kamulyan lan kawibawaan bebarengan karo Rama lan Roh Suci, saiki lan salawas-lawase. Amin.

Santa Maksimus Sang Pengakuan Iman

Kisah cekak babagan dhèwèké

St. Maksimus saka Tsaregrad, asalé saka kulawarga bangsawan. Sawisé nampa pendhidhikan sing jembar—ing teologi, filsafat, lan kabèh mata pelajaran liya sing dibutuhaké ing wektu kuwi—panjenengané digawa menyang kraton Kaisar Heraklius lan nindakaké tugas minangka sekretaris utama kanthi sukses lan

éntuk pujian gedhé. Nalika bidah Monothelite muncul—sing nyebabake Kaisar lan Patriark padha tanggung jawab sethithik—lan kahanan dadi resah ing kraton, ing kutha, lan ing wilayah liya ing kakaisaran, St. Maximus nganggep iki minangka kasempatan sing pinaringan berkah kanggo nepaki kepinginan suwé ninggal donya lan mlebu biara. Sawisé mundur saka tugase, dhèwèké mlebu biara ing Chrysopolis (641) lan nyawisaké awaké kanthi semangat marang praktik asketis, manut paugeran monastik sing ketat, dadi tuladha kanggo kabèh lan ing saben bab pantes ditiru. Mula, nalika dibutuhake abas anyar kanggo biara, piyambakipun kapilih kanthi mufakat dening kabèh wong kanggo jabatan iki, sing dipunlampahi kanthi teliti, tanpa manja marang dhiri utawa ngupaya nyenengake manungsa. Ing wektu sing padha, bidah Monothelite terus tuwuh lan nyebar, didhukung déning kraton lan patriark; lan bareng karo kuwi, kahanan uga saya ruwet. Ora gelem nahan kahanan kang ngaco, St. Maximus ninggalake biara lan mangkat menyang Roma. Ing dalan, piyambakipun mandheg sawatara wektu ing Kartago, Afrika, ing kono, ing majelis kang dianakake, piyambakipun ngecam ora bisa ditampa Monothelisme ing pribadine Pyrrhus, Patriark Konstantinopel, kang rawuh nanging wis dicopot saka jabatane. Banjur dhèwèké numpak kapal menyang Roma, ing kono dhèwèké ora suwé mèlu ing konsili nglawan Monophysite sing diadani déning Paus St Martin, minangka wangsulan marang prentah kaisar supaya nampa lan nandatangani Typikon—ya iku pernyataan iman sing wis disusun, sing ing jerone wis dilebokaké ajaran sesat Monophysite. Ing konsili iki, Monophysitism, typikon kaisar, lan ' ' saka kabèh sing nampa doktrin sesat iki dikutuk lan dianathema. Sawisé kuwi, dekrit konsili iki disebarake jembar, ing Kulon lan Wétan. Amarga nesu, kaisar mréntah supaya Paus St Martin lan St Maximus ditangkep lan dipindhahake menyang Konstantinopel. Sawisé tekan ing kana, Santo Martinus, sawisé ngalami panyiksaan sing ora bisa dibayangaké, diasingaké menyang Chersonesos, ing ngendi dhèwèké séda (655). Bab Santo Maksimus, wong-wong mau nyoba ng yakinaké dhèwèké supaya mèlu sisihé kanthi semangat gedhé: kaping pisan ing kraton kaisar; banjur ing panjara ing Konstantinopel; banjur menyang kutha Trakia Vizia, panggonan panjara pisanan sang martir suci; sabanjure, sawise dipanggil saka kana, bali menyang Konstantinopel, menyang biara St Theodore, ing ngendi dheweke ditahan – ing suasana sing luwih resmi lan ngancam. Prosedur kasebut dipimpin déning para senator, kanthi kadang kala para uskup uga rawuh. Tujuane yaiku meyakaké St. Maximus supaya nampa doktrin mau, utawa paling ora nandatangani typikon, utawa paling ora meneng bae. Nanging ora ana asil. Kasunyatan Ortodoksi, kaya sing diandharake dening St Maximus, kabuktèn menang ing saben kalodhangan, meksa mungsuh-mungsuhe ora mung meneng waé nanging uga sujud ing ngarehé. Ana upaya kanggo ngoyakake semangat juara kasunyatan iki liwat janji, ancaman, lan pandhuan carane ngubengi kasunyatan tanpa dideleng wong liya; pungkasané, ing pasamuhan pungkasan, malah dipigunakaké panggebugan. Ora ana sing mbiyantu; lan St Maximus diasingake menyang panggonan panjara kapindho liwat Selimvri menyang Pervera, ing pesisir kulon Segara Marmara. Nanging mungsuh-mungsuh kabeneran ora bisa nemu tentrem; lan St. Maximus dipanggil maneh menyang Konstantinopel kanggo piwulang pungkasan, sing dilakokaké kanthi luwih meksa, nanging uga ora ana asilé, ing telung tahap: ing kamar kraton, ing penjara, lan maneh ing kamar kraton, ing ngendi kaputusan pungkasan dijupuk: supaya nylametake nyawa martir, nanging supaya ngalami panyiksaan sing luwih abot tinimbang pati. Lan kanggo tujuan iki, dhèwèké diserahkan marang prefect kutha. Panganiaya sing ora manungsawi iki, sawisé nyekel sing mulya, nggawa dhèwèké menyang praetorium, mréntah supaya dhèwèké telanjang, lan sawisé nglebokaké dhèwèké ing lemah, mréntah supaya dhèwèké dicambuk nganggo cambuk sing paling landhep. Lan padha nggebugi pangrehé Gusti kanthi cara sing ora manungsawi nganti ora ana siji titik ing awaké sing ora tatu, lan lemah ing sangisoringé kacolor abang amarga getih. – Banjur, meh ora ambegan, dhèwèké dibuwang menyang penjara. Esuké, Sang Wali digawa manèh menyang praetorium, – lan diparingi paukuman sing luwih kejem: ilatné sing wis ngucapaké sabda Gusti lan ngecam ajaran sesat dipotong, lan tangan tengené dipotong nganggo piso lan kapak amarga wis nulis buku-buku piwulang lan penjelasan. Banjur, sawisé digawa metu saka praetorium kanthi telanjang lan tanpa sandhangan sikil, dhèwèké dipawaiaké ngubengi pasar kanggo diolok-olok, kanthi nuduhaké marang wong-wong ilat lan tangané sing wis dipotong. Pungkasané, sawisé ngalami panyiksaan lan pangremehan sing ora manungsawi, Sang Wali dikirim menyang pangasingan adoh ing Mingrelia; lan ing kana dhèwèké dipenjara ing panjara Schemar, ing ngendi, sawisé nahan sangsara lan sakabèhing kasangsaran suwéné telung taun, Sang Wali Maksimus mulih marang Gusti, sawisé diparingi panglipur lumantar pangandharing ramalan sakdurungé seda. Kedadéan iki kelakon ing taun 662. Dina raya Santo Maksimus dirayakake tanggal 21 Januari. Santo Maksimus ninggalake akèh tulisan, loro-lorone dogmatik lan polemik, nanging luwih misuwur babagan moral lan asketik. Karya basa Yunani *Babagan Katresnan* ngemot ing ngisor iki saka karya kasebut: patang atus bab babagan katresnan; pitung atus bab

babagan Trinitas Agung lan Inkarnasi Sabda Gusti; lan bab-bab liyane babagan kabecikan lan hawa napsu; uga ana panjelasan babagan Doa Gusti. Kita wis nyakup ing kumpulan kita saka karya iki: – kabèh bab babagan pandonga, kaya déné ana; déné saka pitung atus bab kita milih sing luwih gampang dingerteni, lan sing luwih ngemot ajaran moral lan asetik. – Minangka pangantos apa sing ora kalebu ing kéné, kita wis nyakup, miturut edhisi Migne, sawijining wacana monastik. Mangkono, karya-karya St. Maximus ing ngisor iki diajokaké:

1. Wacana Asketik, ing wangun pitakon murid lan wangsulan sang guru
2. Patang atus bab babagan katresnan (ing terjemahan anyar)
3. Bab-bab Spekulatif lan Praktis, sing dipilih saka pitung atus bab ing basa Yunani 'Bab Kabecikan'

1. Tembung-tembung Ascetisme, ing wangun pitakon murid lan wangsulan bapa sepuh

1. Sedulur takon marang sesepuh: 'Kula nyuwun, Bapa, paring dhawuh, apa tujuan Inkarnasi Gusti?' – Sesepuh mangsuli: 'Aku gumun marang kowe, sedulur, dene saben dina kowe krungu Kredo, kok takon kaya ngono.' – 'Nanging aku bakal kandha, manawa tujuan Inkarnasi Gusti iku kanggo kaslametan kita.' Sedulur iku kandha: 'Terangna marang aku, Bapa, kepiye kahanané?' – Sang tuwa mangsuli: 'Amarga manungsa, sawisé diciptakaké déning Gusti Allah ing wiwitan lan diparingi papan ing Taman Éden, wis nglanggar dhawuh lan kena karusakan lan pati; banjur, sanadyan lumantar pangreksané Gusti sing manéka warna ing saben cara lan wangun dhèwèké dipandu marang kabecikan, dhèwèké tansah mung ngrembaka ing kabecikan, digawa marang putus asa déning akèh hawa napsu daging: amarga iku, Sang Putra Tunggaling Gusti Allah, Sabda langgeng, sing metu saka Gusti Allah Rama, sumber gesang lan kalanggengan, rawuh marang kita sing manggon ing pepeteng lan bayangan pati (Yesaya 9:2. Mat. 4:16), sawisé inkarnasi déning Roh Suci lan Sang Perawan Suci – lan nampilaké tuladha urip sing takwa, maringi préntah-préntah suci kanthi janji Karajan Swarga marang sing netepi, lan ancaman sangsara langgeng marang sing nglanggar; lan sawisé nandhang Sangganta panyelamatan lan wungu saka pati, Panjenengané paring marang kita pangarep-arep ing Kebangkitan lan urip langgeng, amarga lumantar ketaatane Panjenengané wis mbayar paukuman dosa asal lan lumantar seda Panjenengané ngrusak kakuwatan pati, supaya *'kaya déné kabèh mati ing Adam, kabèh uga bakal urip ing Panjenengané'* (1 Kor. 15:22); lan pungkasané, sawisé munggah menyang swarga lan lenggah ing sisih tengené Rama, Panjenengané ngutus Roh Suci minangka pratandha gesang – kanggo padhang ing pangsuci atiné kita, lan kanggo mbantu wong-wong sing ngupaya kaslametan ing nepaki dhawuh-dhawuhé. Delengen, kanthi ringkes, apa tujuwané Inkarnasi Gusti!

2. Sedulur kandha: 'Bapa, kula kersa mireng cekak dhawuh pundi ingkang kedah kula netepi supados slamet?' – Sang Sepuh mangsuli: Gusti piyambakipun ngendika dhumateng para Rasul sawisé Panjenenganipun wungu saking pati: *'Mula saka iku, padha mangkat lan ngreksa murid saka kabèh bangsa, baptisna wong-wong mau ing asmané Rama, Putra, lan Roh Suci, lan ajarna supaya padha netepi kabèh sing wis tak paringaké marang kowe'* (Matéus 28:19–20). Mula, kabèh sing diprentahaké déning Panjenengané kudu dituruti déning saben wong sing dibaptis ing asmané Tritunggal sing maringi urip lan asalé saka Gusti Allah. Gusti wis ngiket pangibadah kabèh prentah mau kanthi ora bisa dipisah saka iman sing sejati, amarga yèn siji pisah saka sijiné, manungsa ora bakal bisa slamet. Mulane Dawud, sanadyan wis nduwèni iman sing sejati (dhèwèké ora wareg mung karo kuwi), kandha marang Gusti Allah: *'Aku wis ngadhepi kabèh dhawuh Panjenengan; aku sengit marang saben dalan sing ora adil'* (Mazmur 118:128). Nglawan saben dalan kang ora adil, Gusti wis maringi kita paugeran sing kebalikané; lan yèn ana sing nglirwakaké salah sijiné, dhèwèké banjur mlebu ing dalan kang ora adil.

3. Sadulur kandha: 'Sapa, Bapa, sing bisa nepati kabèh préntah – awit akèh banget?!' – Sang Sepuh mangsuli: 'Wong sing niru Gusti lan ngetutaké Panjenengané saben langkah.' Sadulur kuwi kandha: 'Nanging sapa sing bisa niru Gusti? Gusti iku Allah, sanajan Panjenengané dadi manungsa, déné aku iki manungsa wong sing kebak dosa, diperbudhakaké déning hawa napsu sing tanpa cacah. Mangka piye aku bisa niru Gusti?' Sesepuh mangsuli: 'Saka wong-wong sing diperbudhakake dening donya lan kesia-siaané, ora ana siji waé sing bisa niru Gusti; nanging wong-wong sing bisa kandha, *"Kita wis ninggalaké kabèh lan mèlu Panjenengan"* (Matéus 19:27), nampa kekuwatan kanggo niru Gusti lan dipandu déning kabèh dhawuh Panjenengané.' Sedulur kuwi takon: 'Kekuwatan apa?' – Sang Sepuh mangsuli: 'Rungokna apa sing diandharake piyambak: *"Wah, Aku maringi kowe panguwasa nginjak ula lan kalajengking, lan ngluwihi kabèh panguwasa mungsuh; lan ora ana apa-apa sing bakal nglarani kowe"* (Lukas 10:19).'

4. Sawise nampa kekuwatan lan wewenang kaya ngono, Rasul Paulus ngendika: *'Tiruana tuladha kula, kados kula meniru Kristus'* (Fil. 3:17). Lan malih: *'Mula saiki ora ana paukuman tumrap wong-wong sing ana ing Kristus Yesus, sing ora lumaku manut daging, nanging manut Roh'* (Rm. 8:1). Lan maneh: *'Wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibaké daging karo hawa napsu lan karsa-karsané'* (Gal. 5:24). Uga: *'Aku wis disalibaké karo Kristus, lan aku ora urip maneh, nanging Kristus sing urip ing aku'* (Gal. 6:14).

5. Kanthi ramalan ngenani kakuwatan lan pitulungan iki, Daud kandha: *'Sapa sing manggon ing pangayomaning Gusti kang Maha Luhur bakal ngaso ing sangisoring tedhening Gusti Allah ing swarga.'* Dheweke kandha marang Gusti: *'Panjenengan pelindung lan pangayoman kula, Gusti Allah kula, ingkang kula pitados'* (Mazmur 90:1–2). Lan sethithik luwih maju: *'Sampeyan bakal nginjak ula lan ula berbisa; sampeyan bakal nginjak sing kaya singa lan ula... 'Panjenengané bakal maringi dhawuh marang malaikaté babagan kowe supaya ngreksa kowe ing kabèh dalanmu'* (ayat 11–13). Nanging wong-wong sing manut marang daging lan tresna marang kesia-siaan donya, rungokna apa sing diomongaké Gusti: *'Sapa waé sing luwih tresna marang bapak utawa ibu tinimbang Aku ora pantes dadi muridé Aku'* (Matius 10:37). Lan maneh: *'Sapa waé sing ora nggawa salibé lan ora mèlu Aku, ora bisa dadi muridéku'* (Lukas 14:27). Uga: *'Sapa waé sing ora nyelakake kabèh kagungané ora bisa dadi muridéku'* (33). Mula, sapa waé sing kepéngin dadi muridé, kanggo mbuktekake yèn dhèwèké pantes marang Gusti, lan kanggo nampa kekuwatan saka Gusti nglawan roh-roh sing jahat, nyingkiri kabèh kabiasaan sing nyenengake daging lan mbebasake dhèwèké saka kabèh ikatan marang barang-barang donya; lan kanthi mangkono ngupaya nglawan mungsuh sing ora katon kanggo ajining dhawuhe Gusti – kaya Gusti piyambak wis maringi tuladha marang kita bab iki, nalika Panjenengané digodha ing ara-ara samun déning pangrusaké, lan nalika Panjenengané rawuh ing donya (sajeroning pangabdiané marang umum), digodha déning wong-wong sing tumindak ing sangisoré pangaribawaé.

6. Sang sedulur wédok kandha: 'Nanging, Rama, ana akèh dhawuh Gusti; saha sapa sing bisa éling kabèh, supaya bisa ngupaya kabèh, apamanèh kula, wong sing kawruh kula winates? – Napa kula kersa mireng sabda sing cekak (aturan prasaja), supaya kanthi netepi punika, kula saged ngamanake kaslametan kula?' Sang tuwa mangsuli: 'Sanadyan ana akèh dhawuh, sedulur; nanging kabèh mau diringkes ing siji tembung, yaiku: *'Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu... kanthi kabèh kekuwatanmu, kanthi kabèh pikiranmu; lan marang sesamamu kaya kowe tresna marang awakmu dhéwé'* (Lukas 10:27). Sapa waé sing ngupaya netepi tembung iki, iku netepi kabèh dhawuh sakaligus. Nanging sapa waé sing ora nyingkirké, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, kabèh ikatan marang barang-barang donya, ora bisa tenan tresna marang Gusti utawa marang sesaminé. Ora mungkin nyawiji marang barang-barang donya lan tresna marang Gusti ing wektu sing padha. Lan iki sing dimaksud Gusti nalika Panjenengané ngendika: *'Ora ana siji waé sing bisa ngawula marang loro tuan'* (Mat. 6:24). Lan: *'Kowe ora bisa ngabdi marang Gusti lan marang Mamon'* (Lukas 16:13). Amarga sak suwéné pikiran nempel marang barang-barang donya iki, sak kuwi uga pikiran mau dadi budaké lan ngremehké dhawuhé Gusti, nglanggar tanpa wedi.

7. Sang sedulur kandha: 'Bab apa sing panjenengan maksud kanthi keterikatan iki, Bapa?' Sang sepuh mangsuli: 'Kanggo panganan, dhuwit, kagungan saka saben jinis, kamulyan, sedulur, lan liya-liyané kaya ngono.' – Sang sedulur kandha: 'Nanging apa Gusti ora nyipta kabèh iki, Bapa, lan maringi marang manungsa kanggo dipigunakaké?' Kepiye saiki Panjenengané bisa nglarang kita malah nyentuh barang-barang iki!' Sang sepuh mangsuli: 'Satemene, Gusti Allah nyipta kabèh iki lan maringi marang manungsa kanggo dipigunakaké – lan kabèh sing asalé saka Gusti iku apik (Kejadian 1:31) (lan banjur diparingaké marang kita), supaya kanthi migunakaké kanthi becik, kita bisa nyenengaké Gusti. Nanging kita, amarga ringkih lan pikiran kita kaku ing bab donya, luwih milih barang-barang donya tinimbang dhawuh katresnan, lan amarga wis kecanthol marang kuwi, kita padha rebutan karo wong liya. Kita kudu luwih milih katresnan marang saben wong tinimbang kabèh sing katon, malah tinimbang awak dhéwé, amarga katresnan iki dadi pratandha katresnan kita marang Gusti, kaya sing Gusti piyambak paring pangandika ing Injil: *'Yen kowe tresna marang aku, netepi paugeran-paugeranku'* (Yohanes 14:15). Dadi, apa sabeneré préntah iki, sing yèn kita netepi bakal mbuktèkaké yèn kita iku wong sing tresna marang Panjenengané? Rungokna manèh apa sing diandharaké Panjenengané: *'Iki préntahku, yèn kowé padha tresna marang siji lan sijiné'* (Yohanes 15:12). Apa sampeyan weruh – katresnan timbal balik marang siji lan sijine iku minangka katresnan marang Gusti, kang dadi kasampurnan saka saben dhawuhe Gusti (Roma 13:10)? Mula saka iku, Gusti mrentahake ora mung supaya kita ora kagandheng karo barang-barang ing donya iki, nanging uga supaya kita nyerahake kabèh kagungan kita demi Panjenengané, kanggo wong-wong sing temenan kepéngin dadi muridé.

8. Sedulur kandha: 'Panjenengan ngendika, Bapa, manawa katresnan marang saben wong kudu luwih dhisik tinimbang kabèh sing katon lan malah tinimbang awak dhéwé; nanging kepriye aku bisa tresna marang wong sing sengit marang aku lan ngadhepake aku? Wong sing iri marang aku, nyebar fitnah, ngrancang nglawan aku, lan ngupaya ngrusak aku – kepiye aku bisa tresna marang wong kaya ngono? – Miturut kodrat manungsa, Bapa, miturutku iki mokal; amarga rasa sedhik sacara alamiah meksa wong supaya ngadoh saka sing nyebabake sedhik kuwi. – Sang Sepuh mangsuli: 'Kanggo kéwan merayap lan kéwan galak, sing diatur déning naluri, pancèn mokal ora mbales dendam, sak kuwasaé, marang sing wis nindakake cilaka marang awaké dhéwé; nanging kanggo sing diciptakaké manut gambaré Gusti Allah, diatur déning akal, diparingi pakurmatan kanthi kawruh bab Gusti Allah, lan wis nampa Torèt saka Panjenengané, iku bisa ora ngadhekaké awaké dhéwé saka sing nindakake kaluputan marang awaké dhéwé lan tresna marang sing sengit marang awaké dhéwé.' Mulané Gusti, nalika Panjenengané ngendika: *'Tresnaa marang mungsuhmu, lakoni kabecikan marang sing sengit marang kowe'* lan sapituruté (Matéus 5:44), paring dhawuh iki mesthi ora minangka bab sing mokal, nanging minangka bab sing bisa; yèn ora, Panjenengané ora bakal netepaké paukuman tumrap sing nglanggar dhawuh iki. Yèn katresnan kaya ngono iku bisa, wis kabuktèkaké sacara nyata déning Gusti piyambak lan para muridé, sing amarga katresnan marang sesamané padha ngupaya nganti pati lan ndedonga kanthi khusyuk kanggo wong-wong sing lagi matèni wong-wong mau. Nanging kita, amarga kasengsem marang barang donya lan nggolèk kesenengan, malah luwih milih barang donya lan kesenengan kuwi tinimbang paugeran; mula kita ora bisa tresna marang wong sing mbenci kita; lan ora mung kuwi, asring amarga wong-wong mau kita malah ngadhepake awak saka wong sing tresna marang kita, sing mbuktekake yèn watak kita luwih ala tinimbang kéwan lan kéwan merayap. Amarga ora bisa manut tapak-tapaké Gusti kanthi cara iki, kita ora bisa mangertèni kersané, uga ora bisa njupuk kekuwatan saka kersané kanggo awak kita dhéwé.

9. Sang sedulur kandha: 'Ndeleng, Bapa, aku wis ninggalaké kabèh—kulawarga, bandha, kesenengan lan kamulyan donya—nganti mung awakku iki sing isih ana; nanging aku isih ora bisa tresna marang sedulur sing sengit marang aku lan mbelakangi aku, sanadyan aku wis nyoba tenanan ora mbales ala karo ala. Coba critakake, apa sing kudu tak lakoni supaya aku bisa tresna saka jeroning ati marang wong kaya ngono – lan uga marang sapa waé sing kanthi cara apa waé ngina utawa ngremehake aku? – Sang Sepuh mangsuli: 'Ora mungkin tresna marang wong sing ngina kowe, sanajan wong sing wis ninggalaké donya lan kabèh sing ana ing donya, kajaba yèn dhèwèké pancèn ngerti kersané Gusti.' Nanging nalika Gusti maringi dhèwèké kawruh bab iku, lan dhèwèké kepéngin banget lumaku manut pandhuané, nalika kuwi dhèwèké bakal bisa tresna saka jeroné ati marang wong-wong sing sengit lan ngina dhèwèké, kaya para Rasul sing tresna, amarga padha ngerti iku.

10. Sang sedulur kandha: 'Apa kersané Gusti iku? Monggo panjenengan terangaké dhumateng kula, Bapa.' – Sang Sepuh mangsuli: 'Yen kowe kepéngin mangertèni kersané Gusti, rungokna kanthi tliti. Gusti kita Yesus Kristus, sing sejatine Gusti Allah lan sing, amarga katresnan marang manungsa, kersa dadi manungsa, lair saka wanita, tundhuk marang Hukum, miturut Rasul Ilahi, supaya kanthi netepi paugeran minangka manungsa, Panjenengané bisa mbatalake kutukan kuna Adam. Ngerti yèn kabèh Hukum lan Para Nabi gumantung marang loro paugeran: – *'Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu kanthi sakabehe atimu, lan marang sesamamu kaya kowe dhewe'* – Panjenengané mutusaké tumindak kaya ngono wiwit wiwitan nganti pungkasan, supaya Panjenengané bisa netepi paugeran-paugeran mau kanthi sampurna, nanging kanthi cara manungsa. Nanging setan, sing wis ngapusi manungsa ing wiwitan lan kanthi mangkono éntuk panguwasa marang pati, setan, nalika weruh carane Rama maringi kasaksian marang Panjenengané nalika baptisan, lan carane Panjenengané, sawisé nampa Roh Suci saka swarga—minangka manungsa—sing sipaté padha, banjur lunga menyang ara-ara samun kanggo digodha déning setan—ngarahaké kabèh serangané marang Panjenengané, kanthi pangarep-arep supaya Panjenengané luwih milih kabecikan donya tinimbang katresnan marang Gusti. Kanthi mangertèni manawa ana telung bab sing dadi puseuré kabèh hawa napsu lan kesenengan manungsa, yaiku panganan, dhuwit, lan kamulyan—sing tansah digunakaké kanggo nyeret manungsa menyang jurang karusakan—dhèwèké nyoba nggoda Gusti kanthi telung bab mau; nanging Gusti, mbuktekaké yèn Panjenengané ngluwihi kabèh kuwi, paring dhawuh kanthi tegas: 'Mundur saka Aku, Sétan.'

11. Iki pratandha sejati katresnan marang Gusti (yaiku, ngadeg ing ndhuwur bab-bab kaya ngono), lan Setan, amarga ora bisa mbujuk Gusti Yesus Kristus supaya nglanggar iku amarga bab kuwi, Amarga gagal nggawe Panjenengané nglanggar janji sing wis diwènèhaké, Sétan banjur nyoba kanthi kabèh cara, sawisé Gusti miwiti pelayanan umum, kanggo ngajak Panjenengané nglanggar préntah katresnan marang sesama,

lumantar wong-wong Yahudi sing ora manut hukum. Kanggo tujuan iki, nalika Gusti mulang dalan gesang lan nunjukaké lumantar pakaryané tuladha urip swarga, ngumumaké kabangkitaning pati lan janji urip langgeng lan Karajan Swarga marang wong pracaya, samentara ngancam wong kang ora pracaya karo sangsara langgeng, lan kanggo negesaké kabeneran tembungé nindakake pratandha ilahi kang nggumunaké, ngajak wong pracaya, – dhèwèké nyurung para Farisi lan ahli kitab sing ora patuh supaya padha ngina Panjenengané kanthi macem-macem fitnah, supaya, amarga ora kuwat nolak godaan kaya sing dikarepake, Panjenengané bakal kebencian marang wong-wong sing ngina – lan dhèwèké, si licik, bakal kasil nggayuh tujuane kanthi nggambaraké Panjenengané minangka wong sing nglanggar prentah kanggo tresna marang sesama.

12. Nanging Gusti, minangka Allah, ngerti rencana-rencanane, ora nduwé kebencian marang wong Farisi sing digerakké nglawan Panjenengané (awit kepiye bisa mangkono, yèn Panjenengané iku kabecikan dhéwé?), malah kosok baliné, lumantar katresnané marang wong-wong mau, Panjenengané ngalahaké panggerak mau dhéwé. Mula, sanadyan wong-wong mau, amarga kena ajakan mungsuh, bisa waé nolak Panjenengané, lan yèn padha nampa Panjenengané, iku amarga saka kersané dhéwé, lumantar kecerobohan lan kélangan waspada, padha manut marang usulané sing nyurung mau; nanging Gusti bakal mulang, nyarengi, ngélingaké, lan nangis kanggo wong-wong mau, nalika ing wektu sing padha ora nate mandheg nindakake kabecikan apa waé marang wong-wong mau; Panjenengané nampa fitnah kanthi tentrem lan nahan sangsara kanthi sabar – nampilaké saben tumindak katresnan marang wong-wong mau. Kanthi katresnan kaya ngono marang wong-wong sing digerakaké nglawan Panjenengané, Panjenengané nggumunaké panggerak mau. Pepelengan sing nggumunake! Tinimbang kebencian, Panjenengané paring katresnan, lan lumantar kabecikané Panjenengané ngalahaké bapaké kejahatan. Sawisé nahan akèh kejahatan saka wong-wong mau—utawa, luwih cetha, kanggo kapentingané wong-wong mau—sawisé ngupaya nganti tekan pati, miturut ukuran manungsa, kanggo dhawuh katresnan, lan sawisé ngrebut kemenangan sing sampurna marang setan, pungkasané Panjenengané nampa, kanggo kita, mahkota Kebangkitan; – lan kanthi cara iki Adam anyar nganyari Adam lawas. – Iki tegese tembung sing diucapake dening Rasul Ilahi: *'Aja padha duwe pikiran kaya iki, sing uga ana ing Kristus Yesus'*, lan sateruse (Fil. 2:5).

13. Mangkono kersaning Gusti: manut marang Rama nganti pati, minangka manungsa kanggo kita, netepi dhawuh katresnan, nalika ngalahake setan, nandhang sangsara ing tangané lumantar para ahli kitab lan wong Farisi sing digerakké déningé. Mangkono, kanthi kersa kalah, Panjenengané menang marang sing nyoba ngalahake Panjenengané, lan nyabut donya saka panguwasa setan. *'Amarga Kristus disalib ing kalemahan'* (2 Kor. 13:4), nanging lumantar kalemahan iki Panjenengané mateni pati lan ngilangi sing nyekel kuwasa pati (Ibr. 2:14). Mangkono uga Paulus piyambak ngalami kelemahan ing sajroning dhèwèké, lan dhèwèké bangga *'ing kelemahane, supaya kuwasa Kristus manggon ing dhèwèké'* (2 Kor. 12:9).

14. Sawise nimbang sipat kemenangan iki, Santo Paulus nulis marang wong Efesus: *'Amarga perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa, nglawan panguwasa-panguwasa'*, lan sapiturute (Efesus 6:12). Lan marang wong-wong sing lagi perang nglawan mungsuh sing ora katon, dhèwèké mréntah supaya padha nganggo waja kabeneran, helm pangarep-arep, tamèng iman, lan pedhang rohani, *'supaya padha bisa matèni kabèh panah geni saka sing jahat'* (ayat 11–14). Kanggo nerangake sipat perjuangan iki lumantar tuladha dhéwé, dhèwèké kandha: *'Amarga aku ora mlayu tanpa tujuan; aku ora tinju-tinju mung nggebuk angin; nanging aku nglatih awakku lan ngendhalèni, supaya sawisé nginjili wong liya, aku dhéwé ora dadi ora layak'* (1 Kor. 9: 26–27), lan maneh: *'Nganti saiki kita luwe lan ngelak, kita nganggo sandhangan koyo wong mlarat lan nandhang sangsara'* (1 Kor. 4:11), lan luwih lanjut: *'kanthi susah payah lan kerja keras, kerep ora turu ing wengi, nandhang adhem lan telanjang'* (2 Kor. 11:27).

15. Kanthi perjuangan sing padha, dhèwèké perang nglawan setan-setan sing nyurung napsu daging, ngusir mau kanthi ngentèkaké awaké dhéwé. Nuduhaké marang kita, lumantar tuladhané dhéwé, dalan kanggo menangaké dhémon-dhémon sing nyurung kabencian, lan sing kanthi tujuan iki nyelehaké wong-wong sing paling sembrono nglawan wong-wong sing taat marang Gusti Allah, supaya nalika digoda déning dhémon-dhémon mau, padha sengit marang dhémon-dhémon mau lan kanthi mangkono nglanggar préntah katresnan – dhèwèké kandha: *'Nalika kita dicaci, kita mberkahi; nalika kita dianiaya, kita sabar; nalika kita diumpat, kita nglipur: kita wis dadi sampah donya, sampahé kabèh nganti saiki'* (1 Kor. 4:12–13). Setan-setan nyurung wong-wong supaya nyalahake, ngina, lan nganiaya Rasul supaya nimbulake kebencian marang wong-wong sing nyalahake, ngina, lan nganiaya dhèwèké – kanthi tujuan supaya dhèwèké nglanggar prentah katresnan. Nanging Rasul, tanpa ngerti niaté, mberkahi wong-wong sing nyalahké dhèwèké, sabar ngadhepi wong-wong

sing nganiaya dhèwèké, lan nyuwun marang wong-wong sing ngina dhèwèké supaya padha mbalèk saka setan sing nyurung supaya nindakake kuwi lan mbalèk marang Gusti Allah sing becik; lan kanthi mangkono piyambakipun tansah ngalahaké bala setan ingkang mulang kajahatan, ngungkuli kajahatan kanthi kabecikan, manut tuladhané Sang Juruwilujeng. Kanthi cara makatèn, piyambakipun lan para Rasul sanèsipun nyelametake donya kabèh saking setan lan nyembahaké dhumateng Gusti Allah, ngungkuli lumantar kamenanganipun para ingkang nyangka yèn wis menang. Mula, sedulur, yèn kowe uga tetep nyekel tujuwan sing padha, kowe uga bakal bisa tresna marang wong sing sengit marang kowe; nanging yèn ora, kowe ora bakal bisa; amarga yèn ora, iku mokal.

16. Sang sedulur ngendika: 'Satemene, Bapa, pancen makaten, lan boten sanes.' – Lan amarga iku Gusti, sing diina, dipukul ing pipi lan ngalami sangsara liyane saka wong-wong Yahudi, – nahan kabeh iku – kanthi welas asih marang wong-wong mau, amarga saka ora ngerti, padha ' ' lan kesasar, kaya sing diandikakake ing salib: *'Bapa, apuraen dheweke, amarga dheweke ora ngerti apa sing padha tindakake'* (Lukas 23:34), nalika ngrebut kamenangan ing salib nglawan licik lan tipuané setan lan para pangrasané; amarga nganti pati Panjenengané ngetokaké perjuangan nglawan wong-wong mau demi dhawuh katresnan, kaya sing Panjenengané kandhakake. Panjenengané wis paring kamenangan iki marang kita; lan sawisé ngrusak kakuwasané pati, Panjenengané wis maringi Kabangkitané minangka urip tumrap donya kabèh. Nanging, Bapa, ndedongakna aku supaya aku bisa mangertèni kanthi sampurna kersané Gusti lan para Rasul, lan sawisé kuwi tetep waspada nalika ana godaan, ora kapancing déning tipuané setan lan para iblis.

17. Sang Tuwa mangsuli: 'Yen kowe tansah ngelingi tembung-tembung iki, kowe bakal bisa nyingkiri supaya ora katipu (dening tipuané Sing Jahat).' Nanging nalika kowe nyadari yèn kaya kowe digodha, sedulurmu uga digodha; mula apuraen sedulurmu sing digodha, nanging lawan setan sing nggodha, sing nyoba nyuntikaké kebencian marang sedulurmu sing digodha, tanpa nyerah marang tipuané. Iki pancèn sing diwulangaké Yakobus, seduluré Gusti Allah, nalika dhèwèké kandha ing suraté: 'Nyerahna awakmu marang Gusti Allah; lawanana setan, lan dhèwèké bakal mlayu saka kowe' (4:7). Mula, yen kowe tansah nggatekake pangandika mau kanthi wicaksana, kowe bakal bisa mangerteni karsa Gusti lan para Rasul, lan bisa tresna marang wong liya kanthi welas asih nalika padha kliru, nanging tansah nglawan setan-setan licik lumantar katresnan. Nanging yèn kowe lan aku urip sembrono, sembrono, lan lalai, lan nyerahaké pikiran kita marang kesenangan daging, mula kita ora bakal perang nglawan setan, nanging perang nglawan awak dhéwé lan sedulur kita; lan kita bakal nyenengaké setan kanthi perang nglawan manungsa kanggo kapentingané setan.

18. Sedulur kandha: 'Inggih, Bapa; mesthi amarga kelalaian kula dewe setan-setan nemokake kasempatan kanggo mungsuh kula. Nanging kula nyuwun, Bapa, paringa ngertos kados pundi kula saged nggayuh kasadaran.' Sing Sepuh mangsuli: 'Pisah sakabehe saka bab-bab donya lan sinau ajeg Kitab Suci nuntun nyawa marang ajrih marang Gusti; lan ajrih marang Gusti ngasilake waspada.' Lan banjur nyawa wiwit weruh carane setan padha perang marang dheweke lumantar pikiran, lan nolak kuwi: kaya sing diandharake Dawud: *'Mripatku nyawang mungsuh-mungsuhku'* (Mazmur 53:9). Kanthi nolak setan kaya ngono ing pikiran, Rasul Agung Petrus, nalika ngélingake para muridé, kandha: *'Aja mabuk lan tansah waspada, awit mungsuhmu, setan, ngubengi kaya macan ngamuk, nggoleki wong sing bakal dipangan; lawanana, lan ajeg ing pracayamu'* (1 Petrus 5:8). Lan Gusti ngandika: *'Tansah waspada lan ndedonga, supaya kowe ora tiba ing panggodha'* (Matius 26:41). Mangkono uga, Pengkotbah kandha: *'Yen roh panguwasa nyerang kowe, aja ninggalaké panggonanmu'* (10:4). Panggonan pikiran iku kabecikan, kawruh, lan ajrih marang Gusti Allah. Pungkasané, Rasul sing nggumunake, sing makarya kanthi wicaksana lan wani gedhé, kandha: *'Sanadyan kita lumaku ing daging, kita ora perang manut daging; amarga senjata perang kita dudu senjata daging, nanging kuwasa saka Gusti Allah kanggo ngrubuhake kubu-kubu: ngrubuhake pamanggih lan saben bab sing dhuwur sing nglawan pangawikaning Gusti Allah, lan ngrebut saben pikiran supaya manut marang Kristus, lan siap mbales saben duraka'* (2 Kor. 10:3–6). – Mula yèn kowe uga niru para wali lan kanthi upaya gedhé ngosongaké awakmu saka kabèh bab kanggo Gusti Allah, kowe bakal nduwèni pikiran sing waras.

19. Sedulur kandha: 'Apa sing kudu ditindakake, Rama, supaya bisa tetep bebarengan karo Gusti tanpa kendhat?' Sang tuwa mangsuli: 'Ora mungkin pikiran bisa bebarengan karo Gusti siji tansah, kajaba yèn wis nduwèni telung kabecikan iki: katresnan, pangendalian dhiri, lan pandonga. Katresnan nguwasani nesu, pangendalian diri ngeringake napsu, lan pandonga, kanthi mbebasake pikiran saka kabèh pikiran, nampilake pikiran mau telanjang ing ngarsane Gusti Allah piyambak. Telung kabecikan iki ngemot kabèh kabeneran; lan tanpa iku, pikiran ora bisa tetep karo Gusti Allah siji.

20. Sang sedulur kandha: 'Kula nyuwun dhumateng Panjenengan, Bapa, mugi paring piwulang kados pundi katresnan ngendhalekake nesu?' Sang sepuh mangsuli: 'Pakaryan katresnan yaiku tresna marang sesami lan nindakake kabecikan, sabar ngadhepi piyambakipun lan nahan kabèh kang dipun tindakake, kados kang asring dipun kandhakake. Kanthi sipat-sipat makaten, katresnan kanthi alami ngendhalekake nesu ing sapa waé kang sampun nduwèni.' Sedulur kandha: 'Iki dudu prakara cilik; nanging begja sing bisa nggayuh. Aku, nanging, pancen adoh saka iku; nanging aku nyuwun marang Panjenengan, Bapa, kandha, apa tegese sabar?'

21. Sang Sepuh mangsuli: 'Tetep teguh ing roh nalika nandhang sangsara, sabar nampa saben ala lan nggenteni pungkasaning cobaan, tanpa ngidini nesu nguwasani, utawa ngucap tembung sing ora wicaksana, utawa nyimpen curiga, utawa mikir bab-bab sing ora pantes kanggo wong sing taat marang Gusti, kaya sing kacathet ing Kitab Suci: 'Wong sing sabar nahan nganti wektu, lan sawisé iku kabungahan bakal dadi ganjarané: *"sajeroning wektu dhèwèké nyumputaké tembung-tembungé lan pikiranné saka pangakuan para wong pracaya"* (Sirakh 1:23–24).

22. Mangkono ciri-ciri sabar! – Lan ora mung kuwi, nanging uga nganggep awaké dhéwé minangka panyebab godaan iku ciri sabar. Lan mbok menawa pancèn mangkono (yèn panyebabé ana ing jeroné kita). Amarga akèh apa sing kelakon marang kita iku kanggo piwulang, utawa kanggo pangapura dosa-dosa biyèn, utawa kanggo mbeneraké kecerobohan saiki, utawa kanggo nyegah tiba ing mangsa ngarep. Sapa waé sing nganggep yèn godaan teka marang dhèwèké amarga salah siji saka sabab-sabab sing kasebut mau, ora bakal nesu nalika dicela – luwih-luwih nalika dhèwèké uga nyadari dosa-dosané dhéwé; dheweke ora bakal nyalahake wong sing dadi jalaran cobaan teka: amarga apa liwat dheweke utawa liwat wong liya, dheweke pancen wis ditakdirake ngombe piala paukumaning Gusti; – nanging dheweke bakal ngalihake pikirane marang Gusti lan matur nuwun marang Panjenengané sing maringi idin cobaan mau, nyalahake awake dhewe lan gelem nampa beneran kanthi rela, kaya Dawud marang Simeï lan Ayub marang garwane. Nanging wong sing ora wicaksana kerep nyuwun sih marang Gusti; nanging nalika sih teka, dheweke ora nampa, amarga teka ora miturut karsa dheweke, nanging miturut paugeran Dokter Jiwa sing dianggep migunani. Mulane atiné dadi ringkih lan ora tentrem—kadhang nesu marang wong, kadhang ngucapake kecap-kecap sing ngina marang Gusti; lan kanthi mangkono dhèwèké nuduhaké ketidakbersyukurane lan ora nampa panyembuhan saka tongkat paugeran.

23. Sedulur kandha: 'Panjenengan sampun nerangake punika kanthi sae, Bapa. Nanging kula nyuwun, tulung carita kados pundi pangendalian dhiri ngeringake napsu.' Sesepuh mangsuli: 'Prasastha mulang wong supaya nyingkiri kabèh sing ora nyukupi kabutuhan wigati nanging mung marakaké nikmat; ora ngidini nyentuh apa waé kajaba sing perlu kanggo urip; ora nglilani ngoyak sing nyenengaké, nanging nguwuh supaya ngupaya mung sing migunani; lan mulang supaya ngatur panganan lan omben-omben manut kabutuhan, supaya kelembapan kakehan ora numpuk ing awak, lan mung njaga uripé awak supaya bébas saka hawa napsu. Mangkono cara pangendalian napsu ngeringaké hawa napsu. Kosok baliné, kesenangan lan akèh panganan lan omben-omben ngobong weteng lan nyulut hawa napsu sing paling kuat, narik wong kaya kéwan sing ora wicaksana marang campuran sing ora pantes. Banjur mripat dadi ora isin, tangan ora kendali, ilat mung ngomong sing nyenengake kuping, lan kuping seneng ngrungokake kabanggaan waé; pikiran ngliwakake Gusti, lan nyawa ora mung zinah ing pikiran nanging uga narik badan tumindak sing ora pantes.

24. Sang sedulur kandha: 'Mesthi bener, Bapa. Nanging kula nyuwun Bapa mulang kula bab pandonga, lan kados pundi pandonga misahake manah saking sedaya pikiran.' Sang tuwa mangsuli: 'Pikiran kita iku gagasan babagan benda, saweneh adhedhasar indra, dene liyane adhedhasar akal. Nalika manah kapenuhan pikiran-pikiran mau, manah nyimpen lan nyaring pikiran-pikiran mau. Nanging sih saka pandonga nyawijiake pikiran karo Gusti Allah, lan—kanthi nyawijiake karo Gusti Allah—mbebasake saka kabèh pikiran. Banjur pikiran, sing rembugan karo Gusti Allah ing kahanan polos, dadi kaya Gusti Allah. Sawise dadi kaya ngono, pikiran nyuwun marang Gusti Allah apa sing ilahi, lan ora nate gagal ing panyuwunane (tansah nampa apa sing dipénta). Mulane Rasul maringi dhawuh marang kita *supaya 'ndedonga tanpa kendhat'* (1 Tes. 5:17), supaya kanthi nyawiji atine karo Gusti luwih kerep, kita bisa alon-alon mbusak katagihan marang barang-barang donya.

25. Sedulur lanang kandha: 'Nanging kepiye carane pikiran bisa ndedonga tanpa kendhat? Amarga nalika kita nyanyi utawa maca, nalika kita ngobrol karo wong, utawa ngladeni wong, kita mesthi ngidini pikiran kita ngumbara karo akèh pikiran lan gambaran.' Sang sepuh mangsuli: 'Kitab Suci ora maréntahaké apa-apa sing mokal.' Rasul iku dhéwé, liwat dhèwèké tembung-tembung iki diucapaké, nyanyi, maca, lan nindakake tugase pelayanan apostoliké – nanging dhèwèké tetep ndedonga tanpa kendhat. – Ngedonga tanpa

kendhat tegesé njaga pikiran tetep manunggal marang Gusti kanthi pangurmatan ageng lan pangajab kang murub, nyekel pangarep-arep marang Panjenengané, lan percaya marang Panjenengané ing kabèh bab – ing pakaryan lan kahanan urip. Kanthi kahanan pikiran kaya ngono, Rasul kandha: *'Sapa sing bisa misahake kita saka katresnané Gusti Allah? Apa kasangsaran utawa sesah?'* – lan sapituruté (Roma 8:35). Lan sawisé kuwi: *'Aku wis mangertèni yèn ora pati lan ora urip, ora malaikat'* (38). Lan maneh: *'Kita kasangsaran ing saben cara, nanging ora remuk; bingung, nanging ora putus asa; dianiaya, nanging ora dipatèni; tansah nggawa patiné Gusti Yesus ing badan, supaya uripé Gusti Yesus uga kawujud ing badan kita'* (2 Kor. 4:8–10).

26. Kanthi pikiran kaya ngono, Rasul iku ndedonga tanpa kendhat: amarga ing kabèh urusan lan cobaané, kaya sing wis kasebut, dhèwèké nyekel pangarep-arep marang Gusti Allah. Satemene, kabeh para wali tansah bungah ing sangsara, kanthi pangarep-arep manawa lumantar iku padha bisa lumrah marang katresnaning Gusti. Mula saka iku Rasul kandha: *'Mula saka iku, aku bakal bangga banget—ing kelemahanku, supaya kuwasa Kristus manggon ing aku'* (2 Kor. 12:9). Lan sethithik luwih adoh: *'Amarga nalika aku ringkih, nalika iku aku kuwat'* (ayat 10). Nanging cilaka tumrap kita jiwa-jiwa miskin, amarga kita wis nyimpang saka dalan para Bapa Suci, lan mulane kita ora duwe upaya rohani apa-apa.

27. Sang sedulur kandha: *'Kok piye, Bapa, aku ora duwe rasa nyesel?'* Sang Sepuh mangsuli: *'Amarga kowe lan aku ora padha duwe ajrih marang Gusti Allah ing ngarep mripat kita. Amarga kita wis dadi pangayoman kanggo sakabehing ala, lan kita ngremehake paukuman awon saka Gusti Allah mung minangka khayalan belaka.'* Kepiye bisa ora ngrasa tobat nalika krungu, umpama, Musa ngandika atas jenengé Gusti bab wong-wong sing dosa: *'Amarga geni bakal kobong amarga nesuku', 'bakal nyala tekan jeroné neraka: bakal ngliwèké bumi lan panènané, lan ngobong dhasar-dhasar gunung'* (Ulangan 32:22–23). Lan maneh: *'Aku bakal ngasah pedhangku kaya kilat; tanganku bakal ngetokake paukuman, lan aku bakal mbalekake marang mungsuh-mungsuhku, lan aku bakal mbalekake marang wong-wong sing sengit marang aku'* (41). Utawa kaya sing jerit nabi Yesaya: *'Wong-wong sing ora netepi hukum ing Sion wis mbalik; wedi bakal nyekel wong-wong jahat: kekuwatan rohmu bakal sia-sia; kowe bakal kabakar dening geni. Sapa sing bakal ngandhani kowe manawa geni iku kobong? Sapa sing bakal ngandhani kowe bab panggonan pangaso kang langgeng?'* (Yes. 33:14). Lan maneh: *'Wong-wong mau bakal metu lan ndeleng bangkete wong-wong sing mbrontak marang aku: amarga ulaté ora bakal mati, lan geniné ora bakal padam; lan wong-wong mau bakal dadi ajining pati kanggo kabèh daging'* (Yesaya 66:24). Utawa kaya sing diandharake Yeremia: *'Maringana kamulyan marang Gusti Allahmu sadurunge bengi teka, lan sadurunge sikilmu kesandhung ing gunung-gunung peteng; lan nalika kowe ngenteni padhang, bakal ana kanopi pati, lan kowe bakal dibuwang menyang pepeteng'* (Yeremia 13:16). Lan maneh: *'Rungokna iki, kowe wong bodho lan wong sing ora nduwé akal, sing nduwé mripat nanging ora weruh, lan nduwé kuping nanging ora krungu. Apa kowe ora wedi marang Aku, kandha Gusti, utawa ora isin ing ngarepé Aku?'* (Yer. 5:21–22). Lan maneh: *'Pembalikanmu marang dosa bakal ngukum kowe, lan kejahatanmu bakal mbuktekake kowe; ngakoni lan delengen manawa iku ala lan pait kanggo kowe ninggalake aku, kandha Gusti... Aku nandur kowe dadi wit anggur sing subur, sakabehe sejati; kepiye kowe bisa malih dadi wit anggur sing pait, manca?'* (Yer. 2:19–21)? Lan maneh: *'Aku ora lungguh ing pasedhèrèkan sing rame, nanging aku wedi marang pasuryan tanganmu; aku lungguh piyambak, amarga atiku kebak pait'* (Yer. 15:17). Sapa uga sing ora bakal ngeri krungu apa sing diomongake Yehezkiel: *'Wayahmu wis teka; Aku bakal ngucurake murka-Ku marang kowe, lan mbalekake tumindakmu marang kowe miturut dalanmu, lan ngetokake kabèh kekejemanmu marang kowe. Mripatku ora bakal ngapura, lan aku ora bakal welas asih... lan kowe bakal ngerti yèn aku iki Gusti kang nyerang'* (Ezekiel 7:3, 9). Sapa sing ora remuk atine nalika krungu carane Daniel nggambaraké Dina Penghakiman, kandha: *'Aku ndelok, ana tahta-tahta sing wis disiyapaké, lan Sang Lami Dina lenggah; sandhangané putih kaya salju, lan rambute kaya wol murni; tahtané kaya geni sing kobong, lan rodhané kobong geni.'* Ana kali geni mili ing ngarsané: ewonan-ewonan padha ngawula marang Panjenengané, lan puluhan ewu padha ngadeg ing ngarsané: kursi pangadilan wis disiyapaké, lan buku-buku dibukak" (Dan. 7:9–10), yaiku pakaryané saben wong. Lan maneh: *'Ing panglihatan bengi, wastena, ana siji kaya putraning manungsa teka ing mega-mega ing swarga, lan dhèwèké tekan ngarsané Prajurit Lawas lan digawa ing ngarsané; lan marang dhèwèké diparingi panguwasa lan kamulyan lan karajan, supaya kabèh bangsa, suku lan basa padha ngabdi marang dhèwèké: Kakuwasané iku kakuwasan langgeng kang ora bakal sirna, lan kratoné ora bakal rusak. Rohku kegangu ing batinku, aku, Daniel, lan panglihatan ing pikiranku mbingungaké aku'* (Dan. 7:13–15).

28. Sapa sing ora bakal gemeter krungu apa sing diomongake Dawud: *'Gusti Allah wis ngandika sapisan; aku krungu kaping pindho: amarga kakuwatan Gusti Allah, lan sih-rahmat Panjenengan, ya Gusti:*

amarga Panjenengan bakal mberkahi saben wong manut pakaryané' (Mazmur 61:12,13)? – Lan maneh, apa sing diandharake Pangandharane Salomo: 'Pungkasaning prakara: rungokna kabeh iki, ajinana Gusti Allah, lan tumanana dhawuhe; amarga iku lumaku tumrap saben manungsa: amarga Gusti Allah bakal ngadili saben makhluk tumrap saben dosa, apa iku becik utawa ala' (Pangandharane Salomo 12:13–14)?

29. Sapa sing ora bakal gemeter krungu sing padha saka Rasul, sing kandha: *'Amarga kita kabeh kudu ngadhepi pangadilan Kristus, supaya saben wong nampa apa sing wis ditindakake nalika isih ana ing badan, apa iku becik utawa ala'?* (2 Kor. 5:10; Rum. 14:10). Sapa, mula, sing ora bakal nangis sawisé iki amarga ora pracaya lan kabuta atiné – yèn wis krungu kabèh iki, kita ora tobat lan ora ngucuraké luh pait amarga kecerobohan lan kélalaan kita, sing dipirsani Yeremia, kandha: *'Kutuklah sapa waé sing nindakake pakaryané Gusti kanthi sembrono'* (Yer. 48:10); yèn kita padha prihatin marang kaslametan nyawa kita, mesthiné kita bakal nggetak krungu sabda Gusti lan enggal-enggal kanthi sakabehing tenaga kanggo nepati dhawuh-dhawuh Panjenengané, sing dadi sumber kaslametan kita. Nanging kita, sanadyan wis krungu saka Gusti piyambak: *'Mlebu ing lawang sing sempit sing nuntun marang gesang'* (Mat. 7:13–14), wis milih dalan sing amba lan jembar sing nuntun marang karusakan. Amarga nalika Panjenengané rawuh ngadili wong urip lan wong mati, kita bakal krungu saka Panjenengané: *'Mlaku sacedhake Aku, he kowe sing terkutuk, mlebu ing geni langgeng sing wis disiapake kanggo setan lan malaikat-malaikate'* (Mat. 25:41).

30. Lan kita bakal krungu iki ora mung nalika kita nindakake tumindak ala, nanging uga yen kita nglirwakake nindakake kabecikan lan gagal tresna marang sesama. Yen saliyane kita uga nindakake pakaryan ala, kepiye kita bisa tahan ing dina iku ing kahanan jiwa sing sengsara kaya ngono? Kita uga kudu nyadari manawa *'Aja zinah, Aja nyolong, Aja matèni'*—lan sapiturute—iku diucapake marang wong-wong kuna lumantar Musa (Mat. 5:28). Nanging Gusti, amarga ngerti yèn kanggo wong Kristen nggayuh kasampurnan ing urip, mung netepi prentah-prentah iki ora cukup, ngendika: *'Amen, Aku ngandika marang kowe, kajaba kabeneranmu ngluwihi kabeneran para ahli kitab lan wong Farisi, kowe ora bakal mlebu Karajaning Swarga'*. Mulane, sadurunge lan sawisé tembung-tembung mau, Panjenengané tansah nuntut kasucian jiwa sing sampurna—kanggo iku uga badan disucèkaké—lan paring piwulang katresnan sing tulus marang kabèh wong, lumantar katresnan mau kita bisa nggayuh katresnan marang Panjenengané dhéwé. Panjenengané wis maringi tuladha iki marang kita ing dhiri Panjenengané dhéwé lan ing para muridé, kaya sing wis kaping pirang-pirang kasebut.

31. Alasan apa sing bisa kita duwé ing dina iku, nalika wis ana tuladha kaya ngono ing ngarep kita, nanging kita tetep kélangan kawigaten? Nangis amarga kita, Yeremia kandha: *'Sapa sing bakal maringi banyu ing sirahku, lan mata sumur luh ing mataku, supaya aku bisa nangis awan lan bengi'* kanggo wong-wong iki (Yer. 9:1)—kanggo kita sing wis pantes nampa sih kaya ngono, nanging tetep sembrono, utawa luwih parah maneh, kebak kabecikan ala. Aku krungu Musa uga ngomong bab kita: *'Yakub mangan lan wareg; dheweke dadi gendut lan montog; banjur dheweke ninggalake Gusti Allah sing nggawe dheweke lan mbelakangi Gusti Allah sing nylametake dheweke'* (Ulangan 32:15). Mika uga nangis kanggo kita, kandha: *"Aduh, nyawaku! Amarga wong-wong sing saleh wis musna saka bumi, lan ora ana siji wae ing antarané manungsa sing nindakake sing bener; saben wong nyimpen niat ala marang tanggane; padha nyiapake tangane kanggo nindakake sing ala"* (Mika 7:2–3). Mangkono uga, Panulis Mazmur ngandika bab kita, ndedonga: *'Slametna aku, ya Gusti, awit wong sing setya wis arang; kasetyan wis sirna saka antarané manungsa'* (Mazmur 11:2).

32. Ngesahi kahanan kita, Rasul ngandika kanthi ramalan: *'Kabeh padha nyimpang; bebarengan padha rusak; ora ana siji wae sing nindakake kabecikan, ora ana siji. Kerongkongané kaya kuburan mbukak; nganggo ilat padha ngapusi; bisa ula ana ing sangisore lambéné; cangkemé kebak kutukan lan pait. Karusakan lan kejahatan ana ing dalané, lan padha ora ngerti dalan tentrem. Ora ana ajrih marang Gusti Allah ing ngarepé'* (Rom. 3:12–18). Lan maneh, ing pangandika nubuat babagan urip kita sing ala saiki, panjenengané nulis marang Timotius: *'Iki kowe kudu mangertèni: ing jaman pungkasan bakal teka jaman kang mbabayani. Amarga manungsa bakal egois, penyuka dhuwit, sombong, angkuh, ngina marang Gusti, ora nurut marang wong tuwa, ora sukur, ora suci, ora welas asih, ora ngapura, nyebarake goroh, ora kuwat ngendhaleni diri, kasar, tanpa katresnan, pengkhianat, sembrono'*—lan sapiturute (2 Tim. 3:1–4). Celaka kita, amarga kita wis tekan pucuking kabecikan. Sapa ing antarané kita sing ora nindakake kabecikan sing kasebut mau? Apa ramalan iki durung kelakon ing awak kita? Apa kita kabèh ora rakus mangan? Apa kita kabèh ora tresna marang kesenengan? Apa kita kabèh ora kesengsem banget marang barang-barang donya? Apa kita ora kabeh gampang nesu? Apa kita ora kabeh mbales dendam? Apa kita ora kabeh pengkhianat marang saben kabecikan? Apa kita ora kabeh panyebar fitnah? Apa kita ora kabeh tukang nggosip? Apa kita

ora kabeh ora ngajeni? Apa kita ora kabeh mungsuh marang sedulur kita? Apa kita ora kabeh sombong? Apa kita ora kabeh angkuh? Apa kita ora kabeh bangga? Apa kita ora kabeh angin? Apa kita kabeh ora munafik? Apa kita kabeh ora licik? Apa kita kabeh ora iri? Apa kita kabeh ora durung taat? Apa kita kabeh ora males? Apa kita kabeh ora licik? Apa kita kabeh ora sembrono? Apa kita kabeh ora nglirwakake dhawuhe Sang Juruwilujeng? Apa kita kabeh ora kebak kabecikan kabeh? Apa kita ora dadi papan suci sing nyembah berhala tinimbang dadi candhi Gusti Allah? Tinimbang Roh Suci, dadi pangayoman roh-roh jahat? Apa kita ora nyebut Gusti 'Bapa' mung kanthi pura-pura? Apa kita ora dadi, tinimbang putra-putrany Gusti, malah putra-putrany Gehenna? Apa kita ora dadi luwih ala tinimbang wong Yahudi, kita sing saiki nggawa jeneng agungé Kristus? Nanging ora ana siji wae sing nesu nalika krungu kabeneran kaya ngono. Malah wong-wong mau (wong Yahudi), sanajan ora netepi hukum, kandha: *'Kita nduwé Bapak siji, yaiku Gusti Allah'*; nanging saka Sang Juruwilahan padha krungu: *'Kowe saka bapakmu, setan, lan kowe kersa nindakake karsa bapakmu'* (Yohanes 8:41, 44).

33. Apa ora adil yèn kita uga, sing wis nglanggar dhawuhe, krungu tembung kaya ngono saka Panjenengané? Delengen, Rasul nyebut wong-wong sing dipimpin Roh minangka 'putra-putrany Allah'. *'Sapa waé sing dipimpin Rohé Allah,'* pangandikane, *'iku putra-putrany Allah'* (Roma 8:14). Kepiye, mula, kita bisa nyebut awaké dhéwé anaké Gusti nalika kita dipimpin déning pamikiran daging? Sing dipimpin déning Roh, ujure, kanthi cetha dikenal saka wohé Roh. Woh rohani, miturut Rasul, yaiku katresnan, kabungahan, tentrem, kasabaran, kabecikan, kabecikaning ati, kasetyan, kalembutan lan pangendalian dhiri (Gal. 5:22). Apa kita nduwé salah sijiné? Apa ora malah kosok baline? Mula saka iku, kita ora pantes diarani anaké Gusti Allah, nanging malah kosok baline. Sing lair saka wong iku padha karo sing nglairaké. Nanging Gusti ngandika: *'Sing lair saka Roh iku roh'* (Yohanes 3:6). Kita, nanging, wis dadi daging sing ngidam-idamake roh, lan mulane paukuman ing ngisor iki pantes ditrapake marang kita: *'Rohku ora bakal tansah ngupaya karo manungsa, amarga dheweke mung daging'* (Kejadian 6:3). Kepiye bisa kita nyebut awake dhewe Kristen nalika kita ora duwe apa-apa saka Kristus ing jero kita?

34. Ana wong sing bisa ngomong: 'Aku pracaya marang Kristus; apa pracaya marang Panjenengané piyambak wis cukup kanggo kaslametané aku?' Nanging Rasul Yakobus mbantah iki, kandha: *'Malah setan pracaya—lan padha nggetak'* (Yakobus 2:19). Lan maneh: *'Iman tanpa buatan iku mati ing awake dhewe'* (17:26). – Apa kita pancen pracaya marang Panjenengané?! Kepiye bisa kita ngaku pracaya marang Panjenengané babagan mangsa ngarep, nalika kita ora pracaya babagan saiki lan ing kéné? Lan kita ora pracaya: amarga kita kasengsem marang barang-barang materi, kita urip manut daging, lan kita perang nglawan Roh. Nanging wong-wong sing sejati pracaya marang Kristus lan wis nampa Panjenengané ing atiné lumantar netepi dhawuh-dhawuhé kandha: *'Dudu aku manèh sing urip, nanging Kristus sing urip ing aku. Lan uripku saiki ing daging iki tak uripi lumantar pracaya marang Putrané Allah, sing tresna marang aku lan nyerahaké awaké dhéwé kanggo aku'* (Gal. 2:20). Mulane, nandhang sangsara kanggo Panjenengané supaya wong liya slamet, minangka paniru sing setya lan sing tenanan netepi dhawuh-dhawuhé, padha kandha: *'Nalika kita diina, kita mberkahi; nalika kita dianiaya, kita sabar; nalika kita dicemohi, kita nglipur'* (1 Kor. 4:12). Amarga padha wis krungu sabda Panjenengané sing dhawuh: *'Tresnaa marang mungsuhmu, lakoni kabecikan marang sing sengit marang kowe, berkahana sing ngutuk kowe, lan ndedongaa kanggo sing nindhes kowe'* (Matéus 5:44). Mangkono, lumantar tembung lan pakaryané, Kristus sing makarya ing sajroning atiné padha kawujud. Nanging kita, amarga tumindak nglawan kabèh dhawuhé, nemokaké awaké dhéwé kebak kabèh jinis kajorokan. Mulane kita wis dadi, tinimbang candhi Allah, sarang maling; tinimbang omah pandonga, sarang perampok; tinimbang bangsa suci, bangsa wong dosa; tinimbang umat Allah, umat kang kebak dosa; tinimbang wiji wong suci, wiji ala; tinimbang putra-putra Allah, putra-e tumindak ora patut; Amarga wis ninggalake paugerané Gusti, kita ngabdi marang roh jahat lumantar napsu najis – lan wis nyurung Sang Suci Israèl nganti nesu.

35. Mulané nabi Yesaya Agung, nalika nangisi kita lan ing wektu sing padha kepéngin nulungi kita ing pangrusakan kita, muni banter, kandha: *'Ngapa kowe isih nyiksa awakmu dhéwé kanthi nindakake tumindak ora adil? Saben sirah nandhang lara, lan saben ati krasa sedhih: saka sikil nganti sirah ora ana sing waras: ora ana bisul, ora ana borok, ora ana tatu kobong: apa ora ana plaster kanggo ditempelake, ora ana lenga, ora ana perban?'* (1:5–6). Apa sing banjur kelakon saka kahanan iki? *'Putri Sion ditinggal kaya semak ing kebon anggur, kaya gudang woh-wohan ing taman, kaya kutha sing dikepung'* (-8). Nggambaraké karusakan jiwa kita kaya ngono, Rasul uga ngendika: *'Lan kaya déné padha ora nganggep perlu ngakoni Gusti Allah ing pamikirané, Gusti Allah nyerahaké wong-wong mau marang pikiran sing rusak, supaya padha*

nindakake tumindak sing ora pantes kanggo manungsa—kebak kabèh jinis kakewangan, kabecikan, tipuan, lan keserakahan; kebak kabencian, matèni, perselisihan, iri ati, ngina, kabencian; pembisik, penyebar fitnah, penista, pembuat ontran-ontran, sombong, angkuh, penemu kejahatan, durhaka marang wong tuwa, bodho, ora gelem damai: ora tresna, ora bisa dipercaya, ora welas asih. Nanging ana uga wong-wong sing, sawise mangerteni paukumané Gusti Allah—yèn wong-wong sing nindakake kuwi pantes paukuman pati—ora mung nindakake dhéwé, nanging uga nyetujoni wong-wong sing nindakake kuwi. 'Mula saka iku Gusti Allah nyerahake wong-wong mau marang hawa nista, supaya padha ngotori awaké dhéwé ing antarané wong-wong mau' (Roma 1:28–32, 26, 24). Lan apa sing mèlu saka iki? 'Nanging nesu Allah,' kandhané, 'wis kawangwang saka swarga marang kabèh ora takwa lan kabèh tumindak sing ora adil saka manungsa' (ayat 18).

36. Minangka pratandha karusakan jiwa iki, Gusti ngendika: *'Yerusalem, Yerusalem, kowe sing matèni para nabi lan nglontar wong-wong sing dikirim marang kowe, kaping pirang-pirang Aku kepéngin nglumpukaké anak-anakmu bebarengan, kaya manuk jalu nglumpukaké anak-anaké ing sangisoring swiwiné, nanging kowe ora gelem!' Omahmu ditinggalake ing karuwetan"* (Matéus 23:37–38). Yesaya maneh weruh kasunyatan yèn kita, minangka biksu, nindakake pangabdian mung sacara jasmani, déné ngliwakaké pangabdian rohani marang Gusti; nanging sanadyan mangkono, kita kebak rasa bangga dhiri. Panjenengané ngendika: *'Rungokna sabda Gusti, he para panguwasa Sodom; rungokna paugeran Gusti, he wong-wong Gomorrah. 'Apa gunané akèh kurbanmu marang aku?' kandha Gusti. 'Aku wis wareg karo kurban bakar wedhus lan lemak anak wedhus; aku ora kepéngin getih sapi lan kambing. Sapa sing nuntut kabèh iki saka tanganmu supaya digawa mlebu ing kratonku? Lan sanajan kowe maringi aku pitu pérangan saka gandummu, iku sia-sia: ukara harum iku mbetihaké aku; aku ora bakal nampa purnama-purnama panjenengan, dina-dina Sabat panjenengan, utawa pasamuhan-pasamuhan panjenengan sing wis ditemtokaké; atiku sengit marang puasa panjenengan, pasamuhan-pasamuhan agung panjenengan, lan pesta-pesta panjenengan; panjenengan wis dadi beban tumrap aku; aku ora tahan maneh marang dosa-dosa panjenengan. Nalika panjenengan ngulur tangan marang aku, aku bakal ngalihaké pandanganku saka panjenengan; sanajan panjenengan nambah-nambah pandonga panjenengan, aku ora bakal ngrungokaké panjenengan.'* Napa mangkono? *'Amarga,' pangandikane, 'tanganmu kebak getih' (Yesaya 1:10–15), amarga 'sapa waé sing sengit marang seduluré iku pembunuh' (1 Yohanes 3:15). Mula, saben pakaryan tapa brata sing ora ana katresnané ora nyenengaké Gusti Allah.*

37. Lan Gusti Allah, sing mbukak kepalsuan kita saka adoh, ngendika: *'Bangsa iki ngajeni aku mung nganggo lambéné, nanging atiné adoh saka aku; pangibadahé marang aku sia-sia' – lan sapituruté (Yesaya 29:13). Satemene, apa sing diandharake Gusti kita nalika ngébréhake wong Farisi iku banget cocog kanggo kita, wong munafik jaman saiki, sing wis diparingi sih rahmat kaya ngono malah dadi luwih ala tinimbang biyèn. Apa kita uga ora ngiket beban sing abot lan ora bisa ditanggung lan nyelehake ing pundhaké wong liya, déné kita dhéwé malah ora gelem nyentuhé sanajan nganggo driji (Lukas 11:46)? – Apa kita uga ora nindakake kabèh pakaryan mung supaya katon déning wong liya (Matius 6:5)? Apa kita uga ora seneng njupuk panggonan kehormatan ing jamuan lan lungguh ing barisan ngarep ing pasamuwan? Apa kita uga ora seneng diarani 'Guru, Guru' déning wong – lan apa kita malah ora nganiaya nganti pati wong-wong sing ora maringi pakurmatan kaya ngono marang kita? Apa kita uga ora wis njupuk kunci pangerten, nanging tinimbang mbukak dalan nganggo iku, kita malah nutup Karajaning Swarga tumrap wong liya—mula kita dhéwé ora mlebu, lan uga ora ngidini wong liya mlebu? Apa kita uga ora kaya pamimpin wuta, sing nyaring lalat nanging nelen unta? Apa kita uga ora ngresiki njaba cangkir lan piring, nanging ing njero kebak rampokan, keserakahan, lan ora bisa ngendhaleni napsu? Apa kita uga ora mènèhi persembahan sepuluh persen saka mint, adas, lan jintan, nanging ngliwakake kaadilan lan katresnan marang Gusti Allah? Apa kita ora kaya kuburan sing disegel, katon bener ing ngarepé wong liya, nanging ing jeroné kebak munafik, tumindak ala lan kabèh jinis najis? Apa kita ora mbangun kuburan para martir lan ngias peti relikwi para Rasul, nanging ing tumindak kita kaya wong-wong sing matèni wong-wong mau (Matéus 23: 3–32)? Sapa sing ora bakal nangis kanggo kita ing kahanan iki? Sapa sing ora bakal welas asih marang tawanan kita? Amarga iki, kita, putra-putra Gusti Allah sing mulya, diitung kaya wadah lempung. Amarga iki, emas kita dadi peteng, lan perak murni kita wis owah (Keluhan 4:1–2). Mula saka iku, kita, para Nazirite saka Sion, sing padhang luwih sumunar tinimbang salju, dadi kaya wong Etiopia; sanadyan biyen kita luwih putih tinimbang susu, saiki kita luwih ireng tinimbang tinta. Mula saka iku, pasuryan kita luwih peteng tinimbang arang; kaluputan kita luwih akeh tinimbang kaluputan Sodom; amarga iku, kita, putra-putra awan lan pepadhang, wis dadi putra-putra bengi lan pepeteng (1 Tes. 5:5). Amarga iku, kita, putra-putra kraton, wis dadi putra-putra Gehenna. Amarga iku,*

kita, putra-putra Sang Maha Luhur, mati kaya manungsa, lan tiba kaya salah siji pangéran (Mazmur 80:7). Mulane kita wis diserahkan ing tangan mungsuh-mungsuh sing ora tundhuk marang hukum—yaiku roh-roh ala lan galak saka alam ngalamat ()—lan marang panguwasa sing paling ora adil lan licik ing bumi, yaiku rajane, Setan; amarga kita wis dosa lan nindakake kaluputan, wis nglanggar dhawuhe Gusti Allah kita (Dan. 3, 29–32), sawise nginjak-injak Putraning Allah lan nganggep getih prajanjian iku ora ana regane (Ibr. 10:29). Nanging ya, Gusti, *'aja nganti Paduka nyingkirake kita salawas-lawase amarga asmaning Paduka; aja ngrusak prajanjian Paduka, lan aja mundurake welas asih Paduka saka kita'* (Dan. 3: 34–35), amarga kabecikan Panjenengan, Bapa ingkang wonten ing swarga, amarga kabecikan Sang Putra Tunggal Panjenengan, lan amarga sih-rahmat Sang Roh Suci Panjenengan. *"Aja kelingan marang kaluputan kita biyèn; kabecikan Panjenengan, ya Gusti, mugi enggal rawuh marang kita, awit kita sanget mlarat. Tulungana kita, ya Allah, Juruwilaha kita, amarga kamulyaning asma Panjenengan; ya Gusti, nylametna kita lan ngresiki kita saking dosa-dosa kita amarga asma Panjenengan"* (Mazmur 78, 8:9), élinga asal-usulé kita, sing Putra Tunggal Panjenengan, amarga katresnan marang manungsa, njupuk saka kita lan nyimpen kanggo kita ing swarga, maringi kita pangarep-arep sing teguh babagan kaslametan, supaya kita ora dadi luwih ala amarga putus asa. Tulung lan nyelametake kita, amarga getihé sing mulya sing dicurhaké kanggo gesangé donya; amarga para Rasul lan martir sing suci sing nyawisake getihé kanggo asmané; lan amarga para Nabi, Bapa, lan Patriark sing suci sing ngupaya nyenengake asmané sing suci. Aja ngremehake pandonga kita, ya Gusti, lan aja ninggalake kita ing pungkasan. Amarga kita ora ngandelake kabeneran kita dhéwé, nanging ngandelake sih-rahmat Panjenengan, kang Panjenengan paringake marang umat Panjenengan. Kita ndedonga lan nyuwun sih-rahmat Panjenengan, supaya sakramèn kang dipersiapake kanggo kita déning Putra Panjenengan siji-sijiné kanggo kaslametan kita ora dadi panyebab paukuman tumrap kita; aja nganti Panjenengan ngusir kita saka ngarsané Panjenengan. Aja ngremehake ketidaklayakan kita, nanging welasana kita miturut welas asih Panjenengan ingkang ageng; lan lumantar akèh karunia Panjenengan, resmakna kita saking kalepatan kita, supaya, sawise nyedhaki rawuh kamulyan Panjenengan tanpa paukuman, kita saged dipun anggep pantes kanggé pangayoman Putra Panjenengan ingkang tunggal, lan boten kapanggih dados abdi ingkang licik lan boten tobat marang dosa-dosa kita. Ya Gusti Allah Kang Maha Kuwasa, krungna pandonga kita, awit kita boten mangertos dewa sanes kejawi Panjenengan; kita nyuwun pitulungan dhumateng asma Panjenengan. Panjenenganipun ingkang ngatur sedaya ingkang wonten, lan saking Panjenenganipun kula nyuwun pitulungan sedaya. Mirsani kula saking swarga, ya Allah, lan delengen kula saking panggonan kamulyan suci Panjenengan. *'Mangka, pundi semangat lan kekuatan Panjenengan? Pundi kalimpahan sih kamirahan lan kabecikan Panjenengan, awit Panjenengan sampun sabar dhumateng kula? Amarga Panjenengan punika Bapak kita, awit Abraham boten nglairake kita, lan Israel boten ngasuh kita; nanging Panjenengan, dhuh Gusti, punika Bapak kita; nyelametna kita, awit wiwitanipun asma Panjenengan ingkang suci sampun wonten ing kita'* lan Putra Panjenengan ingkang tunggal lan Roh Suci Panjenengan. *'Ngapa, ya Gusti, Panjenengan nuntun kita nyimpang saka dalan Panjenengan, lan ngerasaké manah kita saéngga kita ora wedi marang Panjenengan?'* Balèkna, ya Gusti, para abdi Panjenengan, amarga Garéja Panjenengan sing suci lan amarga kabèh wong suci jaman biyèn; *'supaya paling ora kita bisa nampa warisan gunung-gunung Panjenengan sing suci: mungsuh kita wis nginjak-injak papan suci Panjenengan. Kita kaya ing jaman biyèn, nalika Panjenengan durung mrentah kita, lan asmanipun Panjenengan durung dipun sebut ing kita'* (Yesaya 63:15–19).

38. *'Yen langit kabuka, gunung-gunung bakal gemeter ing ngarsamu lan lumer kaya lilin ing ngarehe geni; geni mau bakal nglirwakake mungsuhmu, lan jenengmu bakal ditakuti dening sing nentang kowe. Nalika kowe nindakake pakaryan kamulyanmu, gunung-gunung bakal gemeter ing ngarsamu. Wiwit jaman mbiyen kita durung nate krungu, lan mripat kita durung nate ndeleng Gusti Allah kejaba Panjenengan, lan pakaryan Panjenengan kang bakal Panjenengan tindakake tumrap wong-wong sing ngenteni sih Panjenengan. Amarga sih kasimpen tumrap wong-wong sing nindakake sing bener, lan dalan-dalan Panjenengan bakal dieling-eling: amarga Panjenengan nesu, lan kita wis dosa.'* – Luwih becik diomongake: kita wis dosa, lan Panjenengan nesu. *'Mula saka iku kita padha kesasar, kita kabèh padha dadi kaya wong najis, kaya panggonan kang kotor; kabèh kabeneran kita kaya mangkéné: lan kita padha gugur kaya godhong amarga kaluputan kita: mula angin nggawa kita mabur, lan ora ana siji wae sing nyebut Asmamu, utawa sing kelingan nyegah Panjenengan: amarga Panjenengan mbalèkaké pasuryan Panjenengan saka kita, lan nyerahaké kita amarga kaluputan kita. Lan saiki, ya Gusti, Panjenengan iku Rama kita; kita kabèh pakaryan tangan Panjenengan. Aja banget nesu marang kita, lan aja kelingan kaluputan kita salawas-lawase; nanging padha delengen kita saiki, amarga kita kabèh umat Panjenengan. Kutha suci Panjenengan dadi sepi; Sion kaya ara-*

ara samun; Yerusalem dadi kutukan. Omah suci kita, lan kamulyan sing diparingi para leluhur kita, kabakar dening geni, lan kabèh kamulyan kita wis ambruk bebarengan. Lan kanggo kabèh iki, ya Gusti, Panjenengan sabar; Panjenengan meneng bae lan ngendhegake kita banget" (Yesaya 64:1–12).

39. Iki kelakon marang umat Panjenengan ing jaman biyen minangka pratandha, nanging saiki pancen kelakon ing kita. *'Kita wis dadi cecelan kanggo tangga teparo kita'*, para setan, *'dadi guyonan lan ejekan kanggo wong-wong ing sakupenge kita'* (Mazmur 78:4). Nanging, mugi Panjenengan ndeleng saking swarga, saha nylametake kula amargi asmanipun ingkang suci. Paringana kula kawicaksanan supados saged mangertos tipu daya mungsuh-mungsuh kula lan nylametake kula saking rencananipun. Aja nyegah pitulungan Panjenengan dhumateng kula, awit kula boten saged ngungkuli piyambak sapa kemawon ingkang nyerang kula; nanging Panjenengan kuwasa nylametake kula saking sedaya mungsuh kula. Slametaké kita, ya Gusti, saka kabèh kasangsaran ing donya iki, lumantar kabecikan Panjenengan, supaya sawisé nyabrang segara urip kanthi ati sing resik, kita bisa muncul suci lan tanpa cela ing ngarsané pangastané Panjenengan sing nggumunaké lan dadi pantes kanggo urip langgeng.

40. Sawisé krungu kabèh iki lan kabèngkas déning pangapusan atiné sing jero, sedulur iku kandha marang tuwa, karo luh ing mripaté: *'Miturut paningalku, bapak, ora ana pangarep-arep kaslametan kanggo aku. "Amarga kaluputanku wis ngluwihi sirahku" (Mazmur 37:5). Tulung kandha marang aku, apa sing kudu tak lakoni?'* Sing tuwa mangsuli: *'Ora mungkin manungsa bisa nylametake awake dhewe; nanging karo Gusti Allah kabeh bisa kelakon, kaya sing diandikakake Gusti piyambak (Mat. 19:26), mula "ayo padha nyedhaki ing ngarsane kanthi pangakuan... ayo padha nyembah lan sujud ing ngarsane, lan nangis ing ngarepe Gusti sing nggawe kita: amarga Panjenengane iku Gusti kita" (Mazmur 94: 2:6), amarga kita krungu sabda Panjenengané sing diucapaké lumantar Nabi Yesaya: 'Yen kowe mbalèk, kowe bakal slamet' (Yesaya 30:15). Lan manèh: 'Apa tangané Gusti ora bisa nylametaké? Utawa apa Panjenengané wis nggawe kupingé abot nganti ora bisa ngrungokaké? Nanging dosa-dosamu wis misahake kowe karo Gusti Allah; amarga dosa-dosamu Panjenengané ngalihake pasuryané saka kowe, supaya Panjenengané ora paring welas asih" (Yes. 59:1–2). Napa Panjenengané kandha: "Rasuh awakmu lan padha resik; buwang kabecikan ala saka atimu ing ngarepé Aku; mandheg saka kabecikan ala; sinau nindakake kabecikan; ngupaya kaadilan; mbela wong sing ditindhes; mbecikake anak yatim; mbela janda; lan ayo padha rembug bebarengan,' pangandikane Gusti. 'Sanajan dosamu abang kaya kain ungu, bakal dadi putih kaya salju; sanajan abang kaya kain kirmisi, bakal dadi putih kaya wol. 'Lan yen kowe kersa lan manut, kowe bakal mangan woh-wohan ing tanah iki; amarga tutuké Gusti wis ngucapaké tembung-tembung iki' (Yesaya 1:16–20); Panjenengané uga ngandika lumantar Yoel: "Mbalèkna marang Aku kanthi sak atimu, kanthi nglakoni pasa, nangis lan meratapi; sobakna atimu, aja sandhangmu; lan mbalèkna marang Gustimu, awit Panjenengané welas asih lan ngapura, alon nesu lan kebak katresnan kang langgeng" (Yoel 2, 12–13). Lan marang Yehezkiel Panjenengané paring dhawuh: 'Kandhaa: He anak manungsa, wicaraa marang omahé Israèl, kandhaa: "Kaluputan lan kasalahan kita ana ing awak kita; kita kapangan déning kuwi; mula kepiyé kita bisa urip? Kandhaa marang wong-wong mau: 'Mangkene pangandikane Gusti Allah: Aku ora seneng yen wong sing dosa mati, nanging Aku kepengin wong sing ala mau mbalèk saka dalané lan urip: mbalèkna, mbalèkna saka tumindak ala; kok kowe gelem mati, he omahé Israel?'" (Yehezkiel 33:10–11). Kitab Raja-raja Katelu, sing nuduhaké akèh kabecikané Gusti Allah, kandha mangkéné: nalika Ahab—sing ana ing kebon anggur Naboth, sing dijupuk dadi warisané liwat matèné Naboth déning Yezebel—krungu tembungé Elia, sing kandha: 'Mangkéné pangandikane Gusti: Amarga kowe wis matèni lan nyaplok, ing panggonan sing padha asu-asu ngrèk getihé, ing kono uga asu-asu bakal ngrèk getihmu... Lan asu-asu Yezebel bakal mangan dhèwèké ing pinggirani Yizreel.' Nalika Ahab krungu tembung-tembung mau, dhèwèké ndhelik saka ngarsané Gusti; banjur lunga nangis, nyabuti sandhangané, nganggo kain kresus, puasa, lan 'nganggo kain kresus' awan lan bengi. "Lan sabda Gusti rawuh marang Elia, kinen: 'Apa kowe weruh carane Ahab ngendhegake awake dhewe ing ngarepku? – mulane aku ora bakal nggawa bala marang dheweke ing jamané'" (1 Raja-raja 21:19, 23, 27, 29). Lan Nabi Daud kandha: 'Aku ngakoni kaluputanku lan ora ndhelikake dosaku. Aku kandha, "Aku bakal ngakoni kaluputanku marang Gusti," lan Panjenengan ngapura kejahatan atiku. Mula, saben wong sing takwa bakal ndedonga marang Panjenengan nalika ana ing kahanan angel' (Mazmur 31:5,6). Ing Injil, Gusti ngandika: 'Ngeso, awit kraton swarga wis cedhak' (Mat. 4:17). Lan nalika Petrus takon marang Panjenengané: 'Ping pira, ya Gusti, seduluré dosa marang aku, lan apa aku kudu ngapura—nganti pitung kaping?' Amarga Gusti iku sajiwa lan kebecikané ora bisa diungkapaké, Panjenengané mangsuli marang Petrus: 'Aku ora kandha marang kowe nganti pitung*

kaping, nanging nganti pitung puluh kaping pitung' (Mat. 18:21–22). Apa sing bisa mbandhingaké karo kabecikan kaya ngono? Marang apa kita bakal mbandhingaké katresnan kaya ngono marang manungsa?

41. Sawise mangkono kita padha mangerteni ajrih marang Gusti, uga kabecikan lan katresnan Panjenengané marang manungsa, saka Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar, ayo padha bali marang Panjenengané kanthi sakabehing manah. Napa kita kudu binasa, sedulur? Ayo padha ngresiki tangan kita sing kebak dosa, ngowahi manah kita sing loro atiné, ngrasakake sedhih, nyesel, lan nangis amarga dosa-dosa kita. Ayo padha mandheg saka pakaryan ala; ayo padha percaya marang sih-rahmaté Gusti, wedi marang paukumané, lan tekad netepi dhawuh-dhawuhé. Ayo padha tresna marang siji lan sijine kanthi sakabehing atine; ayo padha ngucap: 'Kowe iku sedulureku' – lan muga-muga asmaning Gusti dimulyakake sanajan dening wong-wong sing sengit lan ngina marang kita. Ayo padha ngapura siji lan sijine nalika kita digodha siji lan sijine, amarga kita kabeh dikepung dening mungsuh bebarengan. Ayo padha nglawan pikiran ala saka awaké dhéwé, nyuwun marang Gusti supaya dadi sekutu kita, lan kanthi mangkono ngusir saka jero kita roh-roh ala lan najis. Ayo padha ngendhalèni daging marang roh, matèni hawa napsu lan nguwataké lumantar manéka rupa tapa brata. Ayo padha ngresiki awaké dhéwé saka kabèh rereged daging lan roh. Ayo padha nyengkuyung siji lan sijine kanthi katresnan lan pakaryan becik. Ayo aja padha iri marang wong liya, utawa nesu marang wong sing iri marang kita. Ayo padha welas asih marang siji lan sijine, lan mariake siji lan sijine kanthi andhap asor. Ayo aja padha nyalahake utawa ngolok-olok siji lan sijine, amarga kita kabeh minangka anggota awak siji. Ayo padha mbuwang rasa apatis lan kecerobohan, lan ayo padha nglawan roh-roh jahat kanthi wani. Kita duwe Yesus Kristus, Sang Agung sing Adil, minangka Pengantara kita ing ngarsane Rama; lan Panjenengané dadi pangapura tumrap dosa-dosa kita: mula ayo padha ndedonga marang Panjenengané kanthi ati sing resik lan sakabehing jiwa, lan Panjenengané bakal ngapura dosa-dosa kita. '*Amarga Gusti Allah cedhak karo kabèh sing nelukake marang Panjenengané kanthi sejati*' (Mazmur 144:18). Napa diandharaké: '*Paringna marang Gusti Allah kurban pujian, lan wenehana janji-janjimu marang Sing Maha Luhur; nelukake marang Aku ing dina kasusahmu, lan kowe bakal dibebasake, lan kowe bakal ngluhurake Aku*' (Mazmur 49: 14:15). Lan apa maneh sing diomongake Yesaya? '*Lepasna saben sangkalan kang ora adil, sobekna tumindak penindasan, bebasna wong kang ditindhes, lan sobekna saben paugeran kang ora adil. Bagéna roti marang wong luwe, lan ngeterake wong mlarat lan papa mlebu ing omahmu; yèn kowe weruh wong telanjang, aja ngalihaké pasuryanmu, lan aja ngremehake sedulurmu. Banjur padhange bakal sumunar ing esuk, lan panyembuhanmu bakal cepet sumunar; kabeneranmu bakal mèlu ing ngarepmu, lan kamulyané Gusti bakal ngubengi kowe.*' Lan apa sing mèlu sawisé iki? – "*Banjur kowé bakal nelukaké, lan Gusti bakal ngrungokaké kowé; nalika kowé isih ngomong, Panjenengané bakal kandha: 'Ing kéné Aku.'*" Banjur padhangmu bakal sumunar ing pepeteng, lan pepetengmu bakal dadi kaya awan; lan Gustimu bakal tansah ana ing sacedhakmu: lan kowe bakal wareg manut karepé atimu" (Yesaya 58:6–10). Apa kowe weruh manawa nalika kita mungkasi saben ikatan ketidakadilan, lan netepake manah kita kanggo nindakake kabecikan marang tangga teparo kanthi sakabehe jiwa, kita bakal diparingi sandhangan pepadhang kawruh, dibebasake saka hawa napsu ala, kapenuhan saben kabecikan, diterangi dening pepadhang kamulyan Gusti Allah, lan dibebasake saka kabodhoan kabeh; – lan nalika kita ndedonga marang Kristus, kita bakal dirungokake, lan kita bakal tansah nduwèni Gusti Allah karo kita lan kapenuhan karo karsa ilahi.

42. Ayo padha tresna marang siji lan sijine, lan kita bakal ditresnani Gusti. Ayo padha sabar marang siji lan sijine, lan Panjenengané bakal sabar marang dosa-dosa kita. Aja mbalekake ala karo ala, lan Panjenengané ora bakal mbalekake marang kita miturut dosa-dosa kita. Kita bakal nemokake pangapura dosa-dosa kita nalika ngapura sedulur kita; amarga sih-rahmaté Gusti marang kita kasembunyi ing welas asih kita marang tangga teparo. Mulané Gusti ngendika: '*Apura, lan kowe bakal diparingi pangapura*' (Lukas 6:37). Lan: '*Yen kowe ngapura kaluputané wong, Rama kowe ing swarga uga bakal ngapura kowe*' (Matius 6:14). Lan maneh: '*Berkahé wong sing welas asih, amarga bakal nampa welas asih*' (Matius 5:7). Lan: '*Kanthi ukuran sing kok gunakake, kowe bakal diukur*' (Matius 7:2). Mangkono Gusti wis nyiapake dalan kaslametan kanggo kita, '*lan paring kita hak dadi anaké Gusti Allah*' (Yohanes 1:12). Sawisé kuwi, kaslametan kita sakabehé ana ing tangan kita dhéwé.

43. Mula saka iku, ayo padha nyerahake awak kita sakabehe marang Gusti, supaya kita bisa nampa Panjenengané sakabehe, lan lumantar Panjenengané kita dadi dewa. Amarga iku sababé Panjenengané dadi manungsa, sanadyan sejatine Gusti lan Pangeran. Ayo padha manut marang Panjenengané kanthi saktenané, lan Panjenengané bakal tanpa kendhat ngusir mungsuh-mungsuh kita. '*Yen umatku gelem ngrungokake aku,*' pangandikane, '*Israel, yen padha gelem mlaku ing dalanku, mesthi bakal tak tundhukake mungsuh-mungsuhe;*

lan tak lebokake tanganku marang sing nindhes wong-wong mau' (Mazmur 80:14–15). Ayo padha nyandhakaké kabèh pangarep-arep mung marang Panjenengané; ayo padha nyerahaké kabèh sedhih marang Panjenengané – lan Panjenengané bakal nylametaké kita saka kabèh sangsara lan nyokong kita sajrone urip kita. Ayo padha tresna marang saben wong kanthi sakabehing ati; nanging aja nganti kita ngandelake manungsa liya. Mung nalika Gusti ngreksa kita, kanca-kanca kita bakal nulungi kita lan mungsuh-mungsuh kita bakal ringkih ing ngarep kita. Nanging nalika Gusti ninggalake kita, kanca-kanca kita uga bakal ninggalake kita (nganti kita ora bisa apa-apa), lan mungsuh-mungsuh kita bakal ngungkuli kita. Nanging sing percaya marang awake dhewe bakal tiba kanthi nggumunake, dene sing wedi marang Gusti bakal diunggugake. Mula saka iku Dawud kandha: *'Aku ora percaya marang busurku, lan pedhangku ora bakal nylametake aku; amarga Panjenengan wis nylametake kita saka wong-wong sing nganiaya kita, lan Panjenengan wis ngremehake wong-wong sing sengit marang kita'* (Mazmur 43:7–8).

44. Aja nganti kita nglirik pikiran sing ngremehake dosa-dosa kita lan kanthi licik ngandhani yèn kuwi wis diapura. Kanggo *ngélingaké kita supaya ora mikir kaya ngono*, Gusti ngendika: *'Ati-ati marang nabi palsu sing teka marang kowe nganggo sandhangan wedhus, nanging sajatiné iku srigala galak'* (Matéus 7:15). Sakdurunge pikiran kita isih diganggu dosa, mangertosi yèn kita durung nampa pangapura; amarga kita mesthi durung ngasilaké woh-wohan sing pantes kanggo tobat. Woh tobat iku tentreming jiwa; lan tentreming jiwa iku mbusak dosa. Kita durung nduwéni katenangan jiwa sing sampurna yèn kadhangkala kita diganggu déning napsu lan kadhangkala ora. Mula saka iku, kita durung nampa pangapura dosa sing sampurna. Kita wis dibebasaké saka dosa asal liwat Baptisan Suci; saka dosa-dosa sing kita lakoni sawisé Baptisan, kita mung dibebasaké lumantar tobat.

45. Mula saka iku, padha tobat kanthi tulus, supaya sawise dibebasake saka hawa napsu, kita bisa oleh pangapura dosa. Aja padha ngremehake bandha donya, supaya amarga rebutan karo wong liya bab kuwi, kita ora nglanggar dhawuhe katresnan lan ora adoh saka katresnané Gusti Allah. Padha lumaku manut Roh lan aja nepaki kepinginan daging (Gal. 5:16). Ayo padha nyemangati awaké dhéwé lan éling, lan ngusir turu amarga kecerobohan; ayo padha niru para askétos suci Sang Juruwilujeng, lan nyonto tumindaké, lali marang sing wis kliwat lan ngupaya marang sing ana ing ngarep. Ayo padha nyonto semangaté sing ora kendho, dedikasi sing murni, keteguhan ing pangendalian dhiri, kasucian, keteguhan sabar, tentrem sing ora goyah, ketulusan welas asih, alus sing ora keganggu, kehangatan semangat, katresnan sejati, andhap asor sing luhur, pisah sampurna saka bandha donya, kawani, kabecikan, lan alusing tata cara. Aja nganti kita nyukupi napsu marang kesenangan; aja nganti pikiran kita kendho; aja nganti kita ngrusak nurani. Ayo urip tentrem karo kabèh wong lan ing kasucian, tanpa iku ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti (Ibr. 12:14). Luwih saka kabeh, sedulur, ayo padha mlayu saka donya lan saka panguwasa donya iki. Ayo padha nyingkiri daging lan kabeh sing sifaté daging. Ayo padha munggah menyang swarga lan manggon ing kana, niru Rasul sing suci, supaya kita bisa tekan Sang Pangeran Urip lan nampa banyu urip. Ayo padha mbentuk k , sawijining paduan swara bebarengan karo Malaikat lan Jibril Agung, lan padha nyanyi puji-pujian marang Gusti kita Yesus Kristus, kang marang Panjenengané ana kamulyan lan kakuwatan bebarengan karo Rama lan Roh Suci, saiki lan salawas-lawase. Amin.

2. Patang Atus Bab Bab Katresnan

Mukaddimah kanggo Elpidius

Kula ngutus dhumateng panjenengan ingkang kinurmatan, Bapa Elpidios, sawijining risalah babagan gesang asketis, lan risalah babagan katresnan ingkang ngemot patang atus bab—padha cacahipun kaliyan patang Injil—ingkang mbok menawa boten saget nyumponi pangajeng-ajeng panjenengan sakabehe; nanging punika ingkang paling sae saged kula lampahi. Nanging, kados pundi paduka suci mangertos, menawa punika ugi sanes wohing pikiranku piyambak. Nanging sasampunipun maos tulisan-tulisan para Bapa Agung, lan nglumpukaken saking punika ingkang narik kawigatosan manah dhumateng pokok bahasanku, lan sampun nyarupakaken ingkang kathah dados sethithik ing wangun paribasan utawi bab, supados gampil dipun apalaken lan dipun ulangi malih ing manah, – Kula ngaturaken punika dhumateng Panjenengan, nyuwun supados Panjenengan maca kanthi niat sae, ngupaya mung kauntungan, lan sampun ngantos merhatosaken kakirangan kecakapan, sarta ndedonga kangge kula ingkang kirang pantes, ingkang saking punika boten wonten woh-wohan rohani. Kula nyuwun ugi supados panjenengan sampun nganggep ingkang kula tulis punika minangka beban (kados kula nyandhak beban abot ing nurani panjenengan); awit kula namung

nglampahi dhawuh patuh. Kula ngendika mekaten amargi sapunika kathah ingkang ngrembani nurani tiyang kathah kanthi tembung piwulang, dene namung sithik ingkang mulang lumantar lampahipun, utawi sinau saking lampahipun. Upayakna sinau saben bab kanthi luwih teliti. Amarga aku ora mikir yen kabeh mau gampang dingerteni saben uwong; nanging akèh sing mbutuhake sinau sing cukup saka akèh wong, sanajan saka katonane kabeh mau diandharake kanthi prasaja. Bisa uga apa sing kapacak ing kono bakal mbiyantu nyawa. Nanging iki mesthi bakal kelakon, kanthi sih rahmaté Gusti Allah, yèn ana wong maca ora nganggo jiwa kang ragu-ragu, nanging kanthi ajrih marang Gusti Allah lan katresnan. Bab sapa waé sing maca iki utawa buku liya ora kanggo kapentingan rohani, nanging kanggo milih ukara-ukara sing bakal digunakaké kanggo nyalahké pangarang, supaya dhèwèké bisa ngunggulaké dhiri manawa luwih ngerti tinimbang pangarang, marang wong kaya ngono ora bakal ana sing migunani sing bakal kabuka ing endi waé, kapan waé, utawa kanthi cara apa waé.

Centuria Kapisan babagan Katresnan

1. Katresnan iku sipat welas asih ing jiwa, sing ndadekake jiwa ora milih apa-apa ing donya luwih saka pangertosan babagan Gusti. Nanging, sapa wae sing kasengsem marang apa wae ing donya, ora bakal bisa nggayuh sipat katresnan kaya ngono.

2. Katresnan lair saka tanpa napsu; tanpa napsu saka pracaya marang Gusti; pracaya saka sabar lan luhur ati; kabèh mau saka pangendalian dhiri ing saben bab; pangendalian dhiri saka ajrih marang Gusti; lan ajrih marang Gusti saka pracaya marang Sang Gusti.

3. Wong sing pracaya marang Gusti wedi marang sangsara neraka. Wong sing wedi marang sangsara iki nyingkiri hawa napsu. Wong sing nyingkiri hawa napsu sabar nampa sangsara. Wong sing nampa sangsara nyimpen pangarep-arep marang Gusti. Pangarep-arep marang Gusti misahake pikiran saka saben ikatan donya. Pikiran sing wis misah iki bakal tresna marang Gusti.

4. Sing tresna marang Gusti luwih milih kawruh bab Gusti tinimbang kabèh sing wis diciptakaké, lan tansah ngupaya kanthi semangat.

5. Yen kabeh sing ana ana amarga Gusti lan kanggo Gusti; lan Gusti paling dikenal lumantar apa sing wis ana lumantar Panjenengané: mula sapa waé sing ngadhep adoh saka Gusti lan nyibukake dhiri karo bab-bab sing luwih asor, iku nuduhake yèn dhèwèké luwih milih apa sing ana lumantar Gusti tinimbang Gusti.

6. Sapa waé sing pikirane kaiket marang Gusti kanthi katresnan nganggep kabèh sing katon iku ora ana apa-apane, malah awaké dhéwé kaya-kaya dadi wong liya.

7. Yen nyawa luwih mulya tinimbang badan, lan Gusti Allah, sing nggawe, luwih unggul tanpa bandhingan tinimbang donya: mula sapa waé sing luwih milih badan tinimbang nyawa, lan donya sing digawé déning Panjenengané tinimbang Gusti Allah, ora béda karo wong sing nyembah berhala.

8. Sapa waé sing wis ngalihake pikirane saka katresnan marang Gusti lan saka manggon ing ngarsane, lan nempelake pikirane marang apa waé sing sensual, luwih milih badan tinimbang jiwa, lan marang Gusti sing Maha Ngeripta, luwih milih apa sing dumadi lumantar Panjenengané.

9. Yen uripé pikiran iku pencerahan kawruh, lan padhang iki lair saka katresnan marang Gusti, mula bener yèn diomongaké manawa ora ana sing luwih luhur tinimbang katresnan ilahi.

10. Nalika katarik dening katresnan, pikiran mabur nggayuh Gusti, iku ora nyumurupi awake dhewe utawa apa wae sing ana. Padhang dening cahya Ilahi sing tanpa wates, pikiran dadi ora merhatiake kabeh makhluk, kaya mata jasmani sing ora weruh lintang nalika srengenge sumunar trang.

11. Kabeh kabecikan mbantu pikiran kanggo tresna marang Gusti, nanging sing paling utama yaiku pandonga sing murni. Kanthi kuwi pikiran diunggahake marang Gusti, lan pikiran iku ngluwihi kabeh sing ana.

12. Nalika, lumantar katresnan, pikiran kasengsem dening kawruh ilahi lan, sawise ngluwihi kabeh sing ana, nyumurupi kabèh tanpa wates ilahi: banjur, manut tuladha nabi Yesaya ilahi, sawise nyadari sepira ciliké dhèwèké lumantar pangajab, dhèwèké kanthi tulus ngumandhakake tembung-tembungé nabi iki: *'Celaka aku! Amarga aku binasa; amarga aku wong sing bibité najis, lan aku manggon ing antarané bangsa sing bibité najis; nanging kanthi mripatku dhéwé aku wis ndeleng Sang Prabu, Gusti angkatan tentara'* (Yesaya 6:5).

13. Sapa waé sing tresna marang Gusti Allah mesthi tresna marang saben manungsa kaya déné dhèwèké dhéwé, sanadyan dhèwèké ora nyetujoni hawa napsu wong-wong sing durung suci. Mula, nalika

dhèwèké weruh wong-wong mau padha tobat lan owah dadi luwih becik, dhèwèké bungah tanpa wates lan kabungahan sing ora bisa diungkapaké.

14. Jiwa sing ora resik lan kebak hawa napsu iku kebak pikiran mesum lan kebencian.

15. Sapa waé sing ngrasa ing atiné ana tapak kebencian marang sapa waé, amarga pelanggaran apa waé, iku pancèn adoh saka katresnané Gusti Allah. Amarga katresnané Gusti Allah ora nate nampa kebencian marang wong.

16. 'Sapa waé sing tresna marang Aku,' pangandikane Gusti, 'bakal netepi paugeran-paugeran-Ku' (Yohanes 14:15). 'Lan iki paugeran-Ku: kowe padha tresna marang siji lan sijiné' (Yohanes 15:12). Mula, sapa waé sing ora tresna marang tanggané ora netepi paugeran-paugeran; lan sapa waé sing ora netepi paugeran-paugeran uga ora bisa tresna marang Gusti.

17. Begja wong sing bisa tresna marang saben uwong kanthi padha.

18. Begja wong sing ora kasandhangan marang apa wae sing fana utawa sementara.

19. Begja pikiran sing, ngluwihi kabèh makhluk, tansah kasengsem marang kaendahan Ilahi.

20. Sapa waé sing, nalika ngopeni daging nganti tekan napsu, nyimpen dendam marang tanggané amarga bab sing fana, ngabdi marang makhluk tinimbang marang Sang Pencipta.

21. Sapa waé sing ngreksa awaké saka kesenangan sing berlebihan lan lara, nduwéni kanca kerja ing pangabdian marang kabecikan sing luwih ageng.

22. Sapa waé sing ngindhari kabèh hawa donya, dhèwèké ngunggulaké dhiri saka kabèh sedhih donya.

23. Sapa sing tresna marang Gusti Allah mesthi tresna marang tanggane tanpa kecualian. Lan wong kaya ngono ora bisa nyimpen bandha, nanging ngatur kanthi cara sing takwa, maringi marang sapa wae sing njaluk.

24. Sapa waé sing nglakoni sedekah, niru Gusti Allah, ora mbedakaké antarane wong ala lan wong becik, antarane wong sing bener lan sing ora bener, ing bab kabutuhan badan. Nanging dhèwèké maringi kanthi padha marang kabèh, miturut kabutuhane; sanadyan dhèwèké luwih milih wong sing luhur budi tinimbang wong ala, amarga sipat niat sing becik.

25. Kaya Gusti Allah, sing sacara kodrat becik lan tanpa napsu, nresnani kabèh makhluké kanthi padha, nanging ngluhuraké wong sing luhung amarga padha watak karo Panjenengané, lan paring welas asih marang wong sing ala saka kabecikané, lan kanthi ngukum ing donya iki, nggawa wong-wong mau marang tobat: mangkono uga wong sing waras pikiran lan bébas saka napsu tresna marang kabèh wong kanthi padha – marang wong sing luhur budi amarga sipaté lan kabecikan niaté, lan marang wong sing ala, loro-loroné amarga sipat lan saka welas asih, maringi welas marang wong-wong mau kaya wong sing bodho lan mlaku ing pepeteng.

26. Sifat katresnan ora mung katon saka pambageyan bandha, nanging luwih cetha maneh lumantar pangajaran Sabda Gusti lan pangabdian jasmani.

27. Sapa sing kanthi tulus wis nyingkiri bab-bab donya lan ngladeni tanggane kanthi katresnan tanpa munafik, bakal luwih cepet merdeka saka saben hawa napsu lan dadi peserta katresnan ilahi lan kawruh ilahi.

28. Sapa waé sing wis nampa katresnan Ilahi ing sajroning atiné, kaya Nabi Yeremia Ilahi, '*ora kesel ngetutaké Gusti Allahé*' (Yer. 17:16); nanging dhèwèké nampa kabèh kasangsaran, caci maki, lan cacian kanthi tabah, tanpa nyimpen rasa ala marang sapa waé.

29. Nalika kowe dihina wong liya, utawa direndhahake kanthi cara apa wae: jaga supaya ora ana pikiran nesu, amarga yen pikiran kuwi misahake kowe saka katresnan amarga hinaan kuwi, bakal nuntun kowe mlebu ing alam kebencian.

30. Nalika kowe krasa sedhih amarga cacian utawa ora ajiné, mangertèno yèn kowe wis éntuk paédah gedhé saka iku, awit lumantar isiné iki, kesombongan wis diusir kanthi pitulunganing Gusti saka jeroning atimu.

31. Kaya eling geni ora maringi anget marang badan, mangkono iman tanpa katresnan ora ngasilake padhanging kawruh ing jiwa.

32. Kaya padhange srengéngé narik mripat sing séhat marang dhéwé, mangkono kawruh bab Gusti kanthi alamiah narik pikiran sing resik marang dhéwé lumantar katresnan.

33. Pikir sing resik iku sing wis metu saka kabodhoan lan padhang dening cahya Ilahi.

34. Jiwa sing suci iku jiwa sing wis dibebasake saka hawa napsu lan tansah kabungahan dening katresnan ilahi.

35. Nafsu iku pantes dicela, amarga iku gerakan jiwa sing ora alamiah.

36. Impassivitas iku kahanan tentrem ing jiwa, ing ngendi ora gampang obah marang ala.

37. Sapa waé sing liwat ketekunané dhéwé wis éntuk woh-wohé katresnan ora bakal mbalik saka iku, sanajan kudu nglakoni sewu kabecikan. Stephen, sawijining murid Kristus, lan wong-wong kaya dheweke, lan Kristus piyambak—sing ndedonga marang Rama kanggo para pambunuhé lan nyuwun supaya Rama ngapura wong-wong mau, amarga padha tumindak tanpa ngerti (Lukas 23:34)—mesthi dadi saksi bab iki.

38. Yen hakikat katresnan iku sabar lan welas asih (1 Kor. 13:4), mula cetha yen wong sing nesu lan ala atine iku adoh saka katresnan. Nanging wong sing adoh saka katresnan iku adoh saka Gusti Allah: amarga '*Gusti Allah iku katresnan*' (1 Yohanes 4:8).

39. 'Aja ngomong yèn kowé kuwi candhi Gusti,' pangandikane nabi Yeremia sing suci (7:4). Aja ngomong, 'Iman marang Gusti kita Yesus Kristus piyambak bisa nylametaké aku.' Amarga kuwi ora mungkin kajaba kowé uga nduwèni katresnan marang Panjenengané, sing kabuktèkaké liwat tumindakmu. Bab iman piyambak: '*Malah setan-setan pracaya—lan padha nggigil*' (Yakobus 2:19).

40. Karya katresnan dumadi saka: kabecikan sing semangat marang sesami, kabungahan atimu, kasabaran, lan panggunaan bandha kanthi wicaksana.

41. Sapa waé sing tresna marang Gusti ora bakal nglarani atiné wong liya, lan uga ora bakal sedhih amarga prakara donya; nanging dhèwèké mung sedhih amarga kasedhihan sing nylametaké, kaya sing dirasakaké Paulus sing pinunjul lan uga dirasakaké déning wong Korinta (2 Kor. 2:4).

42. Sing tresna marang Gusti urip kaya malaikat ing donya, nglakoni puasa lan jaga, nyanyi lan ndedonga, lan tansah mikir becik marang saben wong.

43. Yen saben wong padha ngupaya nggayuh apa wae sing dikarepake, nanging Gusti Allah iku luwih unggul tanpa tandhing lan luwih pantes digayuh tinimbang kabecikan lan kabeh sing dikarepake—mangkono, semangat kaya apa sing kudu kita tunjukake supaya bisa nggayuh Panjenengane, sing sejatine becik lan pantes digayuh?

44. Aja ngrusak dagingmu nganggo tumindak isin; aja ngrusak atimu nganggo pikiran ala: lan tentreming Gusti bakal mudhun marang kowe, nggawa katresnan bebarengan.

45. Koyoake dagingmu liwat puasa lan jaga wengi; aja males nglakoni nyanyikake mazmur lan ndedonga; lan kasucian kasampurnan bakal mudhun marang kowe, nggawa katresnan bebarengan.

46. Sapa sing wis pantes nampa kawruh ilahi lan wis entuk pencerahan lumantar katresnan ora bakal gumedhe amarga semangat kesombongan; nanging sapa sing ora pantes nampa iku gampang banget kesusar. Nanging, yen wong kaya ngono, ing saben tumindaké, tetep nggatekake pandangane marang Gusti, nindakake kabèh kanggo kapentingané Gusti, mula kanthi pitulungan Gusti dhèwèké bakal gampang nyingkiri sangsara iki.

47. Wong sing durung nampa kawruh ilahi sing diilhami katresnan asring mikir bab apa sing ditindakake manut Gusti; nanging wong sing dianggep pantes nampa kawruh kaya ngono saka jeroning ati mbaleni tembungé Patriark Abraham, sing diucapaké nalika piyambaké diurmati déning rawuhé Gusti: '*Aku mung bledug lan abu*' (Kejadian 18:27).

48. Sapa waé sing wedi marang Gusti nduwé andhap asor minangka kanca tetep, lan lumantar pangéling saka andhap asor mau dhèwèké dibalèkaké marang katresnan lan rasa sukur marang Gusti. Nalika kelingan uripé biyèn sing manut marang semangat donya, manéka kaluputané, godaan sing diadhepi wiwit enom, lan kepiyé Gusti nylametaké saka kabèh iku lan nuntun saka urip hawa napsu marang urip sing manut marang Gusti, dhèwèké nampa ajrih lan katresnan; lan tanpa kendhat, kanthi andhap asor sing jero, matur nuwun marang Gusti Allah, pangreksa lan panguwasa gesang kita.

49. Aja ngotori pikiranmu kanthi nyimpen pikiran hawa napsu lan nesu, supaya, sawise adoh saka pandonga sing suci, kowe ora tiba ing semangat putus asa.

50. Pikirane kelangan kawani ing ngarsane Gusti nalika nyawiji karo pikiran ala lan ora resik.

51. Wong bodho, digerakké déning napsu, nalika digerakké déning nesu, dadi keganggu lan cepet tanpa mikir mlayu saka seduluré; nanging nalika kobong déning napsu, dhèwèké banjur tobat, bali lan ngobrol karo seduluré. Nanging wong wicaksana tumindak béda ing loro-loroné. Nalika nesu, dhèwèké mbusak panyebab kegusaran lan mbebasaké dhiri saka rasa dendam marang seduluré; nalika kaserang hawa napsu, dhèwèké nahan dorongan sing durung diucapaké lan omongan kosong.

52. Nalika wektu godaan, aja ninggalake biaramu; nanging tahanana kanthi tabah geger pikiran, utamane sing marakake sedhih lan putus asa: amarga kanthi mangkono, sawise diuji kanthi wicaksana dening

sangsara, kowe bakal entuk pangarep-arep sing teguh marang Gusti. Yen kowe ninggalake, kowe bakal mbuktekake yèn kowe ora trampil, ora wani, lan ora ajeg.

53. Yen kowe ora kepengin adoh saka katresnané Gusti Allah, aja nganti sedulurmu turu karo rasa nesu marang kowe, lan kowe uga aja turu karo rasa nesu marang dhèwèké: *'nanging tindakna lan rukunana karo sedulurmu, lan nalika kowe wis bali'* (Matéus 5:24) kanthi ati sing resik, pasrahaké marang Kristus peparip katresnan ing pandonga sing tulus.

54. Miturut tembungé Rasul Ilahi, sapa waé sing nduwé kabèh karunia Roh nanging ora nduwé katresnan ora bakal éntuk paédah saka kuwi, mula sepira wigatiné kita kudu ngupaya nduwé katresnan (1 Kor. 13:3)?

55. Yen katresnan *'ora ngrusak wong sing tulus'* (Roma 13:10), mula apa ora wong sing iri marang sedulure, sedhih amarga reputasi apiké, ngrusak jenengé nganggo fitnah, utawa kanthi ala nuduh merga niat ala, ndadekake dhèwèké mungsuh katresnan lan kena paukuman langgeng?

56. Yen katresnan iku *'panggenapaning hukum'* (Roma 13:10), mula apa ora wong sing nyimpen dendam marang sedulure, ngrancang ala marang dheweke, ngutuk dheweke, lan bungah nalika dheweke ambruk iku pelanggar hukum, lan apa ora pantes nampa sangsara langgeng?

57. Yen *'sapa waé sing ngina sedulur utawa ngukum sedulur, iku ngina hukum lan ngukum hukum'* (Yakobus 4:11); lan awit hukumé Kristus iku katresnan (Yohanes 13:34): apa ora wong sing ngina kuwi banjur mbelakangi katresnané Kristus, lan apa ora dhèwèké ndadèkaké dhèwèké dhéwé salah lan pantes nampa sangsara langgeng?

58. Aja ngrungokake ilat wong sing nyebar fitnah, lan aja nganti ilatmu ngrungokake tembungé wong sing seneng ngomong ala marang tanggane, apa nalika ngomong utawa ngrungokake tembung-tembung sing nglawan tanggane: supaya kowe ora mbalik saka katresnané Gusti Allah lan ora kapisah saka gesang langgeng.

59. Aja nampa cacian marang bapakmu, lan aja nyengkuyung sapa waé sing ngremehake dhèwèké; supaya Gusti Allah ora nesu amarga tumindakmu lan ora mbusak kowe saka tanah wong urip.

60. Tutupna kupingmu marang tembungé wong sing nyebarake fitnah, supaya kowe ora dosa kaping pindho bareng karo dhèwèké—karo dadi biasa karo hawa niat sing ngrusak iki, lan ora nyegah dhèwèké supaya ora ngina marang tangga teparo.

61. *'Nanging Aku ngandika marang kowe,'* pangandikane Gusti, *'tresnaa marang mungsuhmu, lakoni kabecikan marang sing sengit marang kowe, lan ndedongaa kanggo sing nganiaya kowe'* (Matéus 5:44). Napa Panjenengané maringi dhawuh iki? – Supaya Panjenengané bisa mbebasaké kowé saka kebencian, sedhih, nesu, lan dendam, lan supaya kowé bisa nggayuh harta karun paling agung saka katresnan sing sampurna; sing ora bisa diduwèni sapa waé sing ora nresnani kabèh wong kanthi padha, manut tuladha Gusti Allah, sing nresnani kabèh wong kanthi padha, *'lan sing kepengin kabèh wong kaslametaké lan nganti mangertèni kabeneran'* (1 Tim. 2:4).

62. *'Nanging aku kandha marang kowe, aja nolak sing ala; nanging yen ana wong nyerang kowe ing pipi tengen, pasangna pipi liyane uga; lan marang wong sing arep nuntut kowe lan njupuk jubahmu, wenehana uga mantelmu; lan yen ana wong meksa kowe mlaku siji mil, mlaku karo dheweke rong mil'* (Mat. 5, 39–41). Napa? Supaya kowe uga tetep bébas saka nesu, kuwatir, lan sedhih – lan supaya ketulusan atimu sing ora nduwé niat ala bisa mulang dhèwèké, lan kowe loro bisa digawa ing sangisoré sangkèling katresnan, awit Gusti iku gèt.

63. Apa waé sing tau kita gandhengake, kita nyimpen imajinasi sing kebak gairah bab kuwi. Mula sapa waé sing ngungkuli imajinasi gairah mau mesthi bakal ngremehake uga barang-barang sing dibayangake kuwi. Amarga perjuangan nglawan élingan bab barang-barang kuwi luwih abot tinimbang perjuangan nglawan barang-barang mau dhéwé, awit luwih gampang dosa ing pikiran tinimbang ing tumindak.

64. Sawetara hawa napsu iku saka badan, liyane saka pikiran. Hawa napsu saka badan digerakake dening badan, dene hawa napsu saka pikiran digerakake dening obyek njaba. Nanging loro-lorone dikendhaleni dening katresnan lan pangendalian dhiri: sing pisanan dening katresnan, sing kapindho dening pangendalian dhiri.

65. Sawetara hawa napsu kalebu ing daya nesu jiwa, dene liyane kalebu ing daya kepinginan jiwa. Kabèh mau digugah dening panca indra; digugah nalika jiwa ora duwe katresnan lan pangendalian dhiri.

66. Luwih angel ngungkuli napsu saka daya nesu ing jiwa tinimbang daya kepinginan: mulane Gusti wis nyedhiyakake ubatan paling kuwasa nglawan kuwi – dhawuh tresna.

67. Kabeh hawa napsu liyane mung kalebu ing bagean nesu, utawa bagean kepengin, utawa bagean mikir saka jiwa, kaya lali lan bodho; nanging putus asa, sing nyakup kabeh kekuwatan jiwa, kanthi dadakan, ing sak ambegan, nggerakake meh kabeh hawa napsu, mulane luwih abot tinimbang kabeh hawa napsu liyane. Gusti Allah, ing kabecikané, sawise nyedhiyakake ubat kanggo nglawan kuwi, ngendika: '*Kanthi ajining ati kowe bakal nylametake nyawamu*' (Lukas 21:19).

68. Aja nganti nampa sedulur, luwih-luwih tanpa alesan, supaya, amarga ora kuwat nahan sedhih, dheweke ora mundur; lan kowe ora bakal bisa uwal saka celaan atimu, sing bakal tansah marakake kowe sedhih nalika ndedonga lan nyeret pikiranmu adoh saka kawani ing ngarehe Gusti.

69. Aja nampa wong-wong sing nggawa cobaan rasa curiga marang sapa waé; amarga sapa waé sing ngidini awake dhéwé kecoba déning kedadéan—apa iku kanthi sengaja utawa ora sengaja—ora ngerti '*dalane tentrem*' (Roma 3:17), sing lumantar katresnan nuntun wong-wong sing tresna marang Gusti Allah marang pangertosan bab Panjenengané.

70. Durung duwé katresnan sampurna sapa waé sing nambani wong manut sipaté, tresna marang siji lan sengit marang liyané amarga alesan tartamtu, utawa kadhang tresna kadhang sengit marang wong sing padha amarga alesan sing padha.

71. Katresnan sing sampurna ora misahake sipat manungsa sing tunggal manut beda-bedane watak; nanging, tansah nggatekake sipat iku, nresnani kabèh wong kanthi padha: nresnani wong sing apik minangka kanca lan wong sing ala minangka mungsuh, maringi kabecikan marang wong-wong mau, sabar, nahan tumindak salah sing ditindakake, ora nate mbalekake kejelekan, nanging malah nandhang sangsara kanggo kapentingané nalika kahanan mbutuhake, supaya, yèn bisa, wong-wong mau uga dadi kanca; nanging sanadyan iki mokal, Panjenengané ora nate nyabut sih-rahmaté marang wong-wong mau, tansah paring woh-wohé katresnan kanthi padha marang kabèh wong. Mangkono uga Gusti kita lan Allah, Yesus Kristus, nalika paring katresnan marang kita, nandhang sangsara kanggo kabèh manungsa, lan maringi marang kabèh kanthi padha pangarep-areping tangi saka pati, sanadyan mesthi saben wong ndadèkaké dhèwèké pantes nampa kamulyan utawa sangsara neraka.

72. Sapa waé sing nganggep kamulyan lan isin, sugih lan mlarat, kabungahan lan sedhih ora ana regané durung nggayuh katresnan sampurna. Katresnan sampurna ora mung nganggep kabèh mau ora ana regané, nanging uga urip lan pati sing mung sementara iki.

73. Rungokna apa sing diomongake wong-wong sing wis nggayuh katresnan sing sampurna: '*Sapa sing bisa misahake kita saka katresnané Gusti Allah? Apa ing sangsara, utawa ing kesusahan, utawa ing panganiayaan, utawa ing keluwen, utawa ing ketelanjangan, utawa ing bebaya, utawa ing pedhang? Kaya sing katulis: "Amarga kowe, kita saben dina dipatèni; kita dianggep kaya wedhus sing arep disembelih." Nanging ing kabèh iki kita luwih saka sing menang lumantar Panjenengané sing nresnani kita. Amarga aku ngerti manawa ora pati utawa urip, ora malaikat utawa panguwasa, ora kakuwatan, ora sing saiki ana utawa sing bakal ana, ora kang dhuwur utawa kang jero, ora ana apa-apa sing wis diciptakaké, bakal bisa misahaké kita saka katresnané Gusti Allah sing ana ing Kristus Yesus, Sang Panjenengan kita*' (Roma 8:35–39).

74. Rungokna maneh apa sing padha kandha bab katresnan marang sesama: '*Aku ngandika kabeneran ing Kristus—aku ora goroh, lan atiku maringi seksi marang aku ing Roh Suci—manawa atiku krasa banget sedhih lan lara tanpa kendhat; amarga aku kepéngin banget supaya aku dhéwé dipotong saka Kristus kanggo kabecikan sedulurku, sedulur dagingku, yaiku wong Israel*'—lan sapituruté. (Rom. 9:1–4). Musa lan para wali liyane padha ngomong kanthi cara sing padha.

75. Sapa waé sing ora nggatekake ambisi lan katresnan marang kesenengan, uga ora marang keserakahan dhuwit sing muncul saka kuwi lan dipacu déning kuwi, ora bisa motong panyebab rasa nesu; lan sapa waé sing ora motong kuwi ora bisa nggayuh katresnan sing sampurna.

76. Andhap-asor lan pangorbanan diri (kawatesan jasmani) mbebasake manungsa saka kabeh dosa; amarga sing sepisanan ngendhaleni napsu jiwa, dene sing kapindho ngendhaleni napsu badan. Iki sing ditindakake Daud sing pinaringan berkah, kaya sing katon saka pandonga ing ngisor iki marang Gusti Allah: '*Delengen asor lan kangelanku, lan apura kabeh dosaku*' (Mazmur 24:18).

77. Lumantar paugeran, Gusti maringi marang sing netepi supaya ora kagandhèng karo hawa napsu; lan lumantar dogma ilahi, Panjenengané maringi padhanging kawruh.

78. Kabeh dogma nyritakaké babagan Gusti, utawa babagan kabeh sing katon lan sing ora katon, utawa babagan pangayoman lan pangadilan sing kawujud ing kabeh mau.

79. Sadaqa (sedekah) marasake bagean jiwa sing gampang nesu; puasa ngeringake napsu; pandonga ngresiki pikiran lan nyiapake kanggo renungan babagan eksistensi. Amarga Gusti wis maringi kita paugeran miturut kemampuan jiwa.

80. *'Sinawa saka Aku,'* pangandikane Gusti, *'awit Aku alus lan andhap asor ing manah'* (Matéus 11:29). Kelembutan nglingungi pikiran sing gampang nesu saka kegelisahan, déné andhap asor mbebasake pikiran saka kesombongan lan kabanggaan.

81. Wedi marang Gusti ana loro. Sing siji muncul saka ancaman paukuman, saka kono lair sajroning kita kanthi berturut-turut pangendalian dhiré, sabar, pangarep-arep marang Gusti, lan tanpa napsu, sing banjur metu katresnan. Sing sijiné gegandhèngan karo katresnan dhéwé, ngasilaké pangurmatan ing jiwa, supaya ing kawani katresnan, ora nganti ngremehake Gusti.

82. Jinis wedi sing kapisan *'dilebokake metu' dening* katresnan sing sampurna (1 Yohanes 4:18), sing wis ngusir saka jiwa, supaya ora wedi marang sangsara maneh; dene sing kapindho, kaya sing wis kasebut, tansah bareng karo katresnan iku. Tembung Kitab Suci ing ngisor iki cocog kanggo sing kapisan: *'Mula saka ajrih marang Gusti, manungsa nyingkiri sing ala'* (Amsal 15:27); *'lan: ajrih marang Gusti iku wiwitaning kawicaksanan'* (Amsal 1:7); lan kanggo sing kapindho: *'Wedi marang Gusti iku murni, langgeng salawas-lawase'* (Mazmur 18:10); *'lan: ora ana kekurangan tumrap wong-wong sing wedi marang Panjenengane'* (Mazmur 33:10).

83. *"Mula saka iku, patenana anggota-anggota awakmu sing ana ing bumi: kacilakan seksual, kakerasan, napsu, hawa nista lan keserakahan, lan sapiturute"* (Kolose 3:5). Ing kéné Rasul nyebut pamikiran daging minangka 'bumi'; zinah, dosa sing ditindakake; najis, sarujuk marang iku; napsu, pikiran sing kebak napsu; hawa napsu ala, mung nampa pikiran sing napsu; keserakahan, bahan sing nyebabake lan ndhukung napsu. Rasul Ilahi mrentahake supaya kabèh mau, minangka unsur pamikiran daging, dipatèni.

84. Kaping pisan, memori nggawa pikiran prasaja menyang pikiran; lan yen tetep ana ing kana, iki nyurung nafsu; yen sampeyan ora mbusak nafsu kasebut, pikiran bakal condhong marang sarujuk; lan nalika iki uga kelakon, mula wis tekan titik dosa ing tumindak. Mulane Rasul sing paling wicaksana, nalika nulis marang wong Kristen sing wis mbalik saka paganisme, dhisik maringi dhawuh supaya padha mandheg nindakake dosa ing tumindak, banjur, bali menyang dhawuh sadurunge, supaya nggayuh panyebab sejatine. Sabab sing nimbulake lan nyulut maneh napsu, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, yaiku keserakahan, sing miturut panemuku ing kéné ateges rakus mangan, minangka ibu lan panyuap zinah. Amarga keserakahan iku ala, ora mung ana gandhèngané karo bandha nanging uga karo panganan; kaya ta pangendalian dhiré iku kabecikan, ora mung ana gandhèngané karo panganan nanging uga karo bandha.

85. Kaya manuk sing sikilé diiket, sawisé miwiti mabur munggah, narik bali menyang lemah déning tali: mangkono pikiran, durung nggayuh katenangan saka hawa napsu, sanadyan mabur ngarah marang pangawikan babagan kaendahan swarga, narik bali menyang lemah déning hawa napsuné.

86. Nalika pikiran wis bébas sakabèhé saka hawa napsu, banjur lumaku tanpa alangan tumuju pangrénungan babagan kasunyatan, nuntun dalané marang pangawikan babagan Trinitas Suci.

87. Nalika pikiran resik, iku kagugah kanggo renungan rohani babagan samubarang nalika nyekel konsep-konsepe; nanging nalika dadi kotor amarga males, iku mung nggawé pikiran babagan samubarang liya, lan nalika nyumurupi apa waé sing manungsa, iku ngowahi dadi pikiran isin lan ala.

88. Yen nalika ndedonga ora ana pikiran donya sing nyerang pikiranmu, mangertosi yèn kowe ora ana ing njaba wewengkon tanpa napsu.

89. Nalika jiwa wiwit krasa tentrem, bakal wiwit uga ngimpi sing resik lan tentrem.

90. Kaya mata jasmani katarik marang kaendahan barang sing katon, mangkono pikiran sing resik katarik marang kawruh bab sing ora katon. Kanthi 'ora katon' aku tegesé sing ora duwe wujud.

91. Iku prestasi gedhe ora kasandhangan marang barang-barang, nanging luwih gedhe maneh ora kasandhangan marang gambaran-gambarané: amarga liwat pikiran kita roh-roh ala padha perang nglawan kita, perang sing luwih sengit tinimbang perang liwat barang-barang mau dhéwé.

92. Sapa waé sing wis unggul ing kabecikan lan sugih kawruh, sing ndeleng barang-barang kaya saktenané miturut kodraté, tansah tumindak lan ngomong manut akal sing sehat, ora tau nyimpang saka iku. Amarga saka iku kita ngadili apa kita migunakaké barang-barang kanthi wicaksana utawa ora wicaksana, lan apa kita nduwèni kabecikan utawa kaburukan.

93. Tandha saka tanpa napsu sing sampurna yaiku nalika, ing wektu tangi lan turu, gambaran bab-bab tansah muncul ing ati ing wangun sing paling prasaja.

94. Lumantar pambeneran dhawuh-dhawuh, pikiran dibebasake saka hawa napsu; lumantar renungan rohani marang sing katon, pikiran dibebasake saka pikiran sing kebak hawa napsu babagan samubarang; lumantar kawruh babagan sing ora katon, pikiran dibebasake saka renungan marang samubarang sing katon; lan pungkasané, lumantar kawruh babagan Tritunggal Suci, pikiran dibebasake malah saka kawruh babagan samubarang sing ora katon.

95. Kaya srengéngé, nalika munggah lan madhangi donya, mbukakaké dhéwé lan uga kabèh sing padhangaké: mangkono Srengéngé Kabeneran, sumunar ing pikiran sing resik, mbukakaké Panjenengané dhéwé lan uga pangerten bab kabèh sing wis ana saka Panjenengané lan kabèh sing bakal ana.

96. Kita ngerti Gusti ora saka hakekaté, nanging saka kamulyané pangriptaané lan pangayomané marang pangriptaan mau. Ing pangriptaan mau, kaya ing pangilon, kita weruh kabecikané, kawicaksanané, lan kakuwasané sing tanpa wates.

97. Pikir sing resik manggon ing pikiran prasaja babagan urusan manungsa, utawa ing renungan alamiah babagan sing katon, utawa ing renungan babagan sing ora katon, utawa ing padhangé Trinitas Suci.

98. Nalika melu kontemplasi bab-bab sing katon, pikiran nyinaoni sipat alamiahé, utawa apa maknané, utawa ngupaya panyebabé sing sejati.

99. Nalika melu pangrêmbag bab-bab sing ora katon, pikiran nyoba mangertèni sipat alamiahé, sabab anané, apa sing muncul saka iku, lan apa pangayoman lan paugeran Gusti Allah tumrap bab-bab mau.

100. Nanging nalika ana ing Gusti, pikirane sepisanan kanthi katresnan kang murub ngupaya mangertèni hakekat Panjenengané; nanging éntuk panglipur ora saka pangawikan bab apa sing ana ing jeroné Panjenengané—awit iku mokal lan ngluwihi kamampuan saben makhluk—nanging éntuk panglipur saka pangawikan bab apa sing ngubengi Panjenengané, kayata: langgeng, tanpa wates, ora bisa digambarke, kabecikan, kawicaksanan lan kakuwasan sing nyebar ing kabeh papan— —sing ngurusi kabeh lan sing maringi paukuman. Lan mung ing Panjenengané waé sing bisa dimangerteni déning kabèh yèn Panjenengané tanpa wates; lan pangertosan bab ora bisa dimangerteni Panjenengané iku sawijining pangertosan sing ngluwihi akal, kaya sing diandharaké déning para ahli teologi gedhé—Gregory lan Dionysius.

Satus Kapindho babagan Katresnan

1. Sapa waé sing tresna marang Gusti kanthi tulus bakal ndedonga tanpa gangguan, kaya déné sapa waé sing ndedonga tanpa gangguan mesthi tresna marang Gusti kanthi tulus. Nanging wong sing pikirane kasandhung marang apa waé ing donya ora bisa ndedonga tanpa gangguan. Mula saka kuwi, wong sing pikirane kasandhung marang apa waé ing donya ora tresna marang Gusti.

2. Pikirane sing suwe mikir bab apa wae sing sensual mesthi nyimpen gairah marang iku—apa iku napsu, ratapan, nesu, utawa dendam—lan kajaba ora nganggep iku penting, ora bisa mbebasake awake dhewe saka gairah kuwi.

3. Nafsu-nafsu sing nyekel pikiran ngiket manungsa marang barang-barang materi; lan sawise misahake saka Gusti, meksa manungsa kanggo nggatekake marang kuwi. Kosok baline, katresnan marang Gusti sing nguwasani pikiran iku ngeculake iketan-iketan mau, ngajak manungsa supaya ora nyawisake atine mung marang barang-barang sing bisa dirasakake, nanging uga marang urip donya sing sementara.

4. Tujuaning paugeran iku kanggo nggawé pikiran prasaja, déné tujuan maca lan renungan iku kanggo ndadèkaké pikiran dadi immaterial lan tanpa wangun. Asilé iku pandonga tanpa gangguan.

5. Supaya pikiran bisa bébas sakténané saka hawa napsu, supaya bisa ndedonga tanpa gangguan, cara aktif waé ora cukup kajaba digandhengaké karo manéka pangrénungan rohani. Sing kapisan mbébasaké pikiran saka ora bisa ngendhalèni hawa napsu lan sengit; sing kapindho nylametaké saka lali lan ora ngerti, lan kanthi mangkono pikiran bisa ndedonga kaya kuduné.

6. Ana loro kahanan paling luhur saka pandonga murni. Sing siji dumadi ing antarané wong sing urip aktif, lan sijiné ing antarané wong sing urip kontemplatif. Sing siji muncul ing jiwa saka ajrih marang Gusti lan pangarep-arep becik; sing sijiné saka katresnan ilahi lan kasucian sing paling dhuwur. Tandha saka kahanan kapisan yaiku nalika wong nglumpukaké pikiran saka kabèh pikiran donya, ndedonga tanpa gangguan utawa bingung, lan kaya déné Gusti piyambak ana ing ngarepé, kaya sing sejatine. Tandha saka sing kapindho yaiku nalika, ing sajroning ndedonga, pikiran kapincut dening cahya ilahi sing tanpa wates, lan ora ngrasa awaké dhéwé utawa apa-apa sing ana, kejaba Sang Sing, lumantar katresnan, maringi pencerahan kaya ngono ing sajroné. Ing kahanan iki, nalika ngupaya mangertèni tembung-tembung babagan Gusti, dhèwèké nampa kawruh sing murni lan padhang bab Panjenengané.

7. Sapa waé sing tresna marang sawijining bab, kepéngin nyawiji karo iku kanthi sakabèhé; lan dhèwèké mbusak kabèh sing ngalangi, supaya ora kelangan. Mangkono uga, wong sing tresna marang Gusti Allah ngupaya pandonga sing murni, lan mbusak saka dhèwèké kabèh hawa napsu sing ngalangi.

8. Sapa waé sing nolak katresnan marang dhiri dhéwé, ibu saka kabèh hawa napsu, kanthi pitulunganing Gusti bakal gampang mbuwang kabèh hawa napsu liyané, kaya nesu, sedhih, dendam, lan sapituruté. Nanging sapa waé sing kagayuhan déning katresnan marang dhiri dhéwé, sanajan ora kepéngin, bakal kaserang déning hawa napsu liyané uga. Katresnan marang dhiri dhéwé iku katresnan sing kebak hawa napsu marang badan.

9. Wong-wong padha tresna marang siji lan sijine kanthi cara sing pantes dipuji utawa sing pantes dicela amarga limang sebab ing ngisor iki: amarga Gusti Allah – kaya wong sing luhur budi tresna marang sapa wae, lan malah wong sing ala budi uga tresna marang wong sing luhur budi; utawa miturut kodrat – kaya wong tuwa sing tresna marang anaké, lan kosok baliné; utawa amarga kesombongan – kaya wong sing dipuji tresna marang sing muji dhèwèké; utawa amarga kapentingan dhéwé – kaya wong sugih sing ditresnani amarga bandhané; utawa amarga kesenangan indra – kaya buruh sing kerja kanggo wetengé, lan sing nyelenggarakake pesta kanggo apa sing ana ing sangisoring weteng. Sing kapisan pantes dipuji, sing kapindho timbal-balik, lan sing liyane digerakake dening napsu.

10. Yen kowe sengit marang sawenehing wong, nanging ora tresna utawa sengit marang wong liya; yen kowe tresna marang sawenehing wong nanging mung sedheng, dene kowe tresna banget marang wong liya; mula saka ketimpangan iki, sadharana yen kowe isih adoh saka katresnan sing sampurna, sing maringi inspirasi kanggo tresna marang saben wong kanthi padha.

11. *'Mbali saka sing ala lan lakoni kabecikan'* (Mazmur 36:27), tegesé, perang nglawan mungsuhmu kanggo nguwasani napsumu; banjur waspada supaya ora tambah akèh; lan perang manèh kanggo nggayuh kabecikan; lan sawisé kuwi waspada kanggo njaga kabecikan mau. Lan iki pancen *'nggarap lan njaga'* (Kejadian 2:15).

12. Kanthi idiné Gusti, para sing nggodha kita bisa nyulut daya kepinginan ing jiwa, utawa ngganggu daya gampang nesu, utawa nggelapake daya mikir, utawa nyiksa badan nganggo sangsara, utawa nyegah kabutuhan jasmani.

13. Setan-setan iku nyoba nggodha kita langsung, utawa nyurung wong-wong sing ora wedi marang Gusti supaya nglawan kita: dheweke nyoba nggodha kita langsung nalika kita mundur saka wong liya, kaya Gusti sing diuji ing ara-ara samun; dheweke nyoba nggodha kita liwat wong liya nalika kita sesambungan karo wong-wong mau, kaya Gusti sing diuji manèh liwat wong-wong Farisi. Nanging kanthi ndeleng tuladha kita—yaiku Gusti—kita bakal ngusir dheweke ing loro-lorone.

14. Nalika pikiran wiwit maju ing katresnan marang Gusti, roh pangapusan wiwit nggodha, nyuntikake pikiran-pikiran sing ora bisa digawé déning manungsa, nanging mung déning setan, bapaké. Lan dheweke nindakake iki amarga iri marang sing tresna marang Gusti, supaya sawise mikirake pikiran kaya ngono lan tiba ing putus asa, dheweke ora wani manèh mabur marang Gusti lumantar pandonga sing biasane ditindakake. Nanging penipu iku ora entuk apa-apa saka iki sing cocog karo tujuane; malah, iku ndadekake kita luwih teguh. Amarga nalika kita diuji lan berjuang nglawan dheweke, kita dadi luwih pengalaman lan tulus ing katresnan kita marang Gusti Allah. *'Mugi pedhangé mlebu ing atiné dhéwé, lan mugi busur-busuré patah'* (Mazmur 36:15).

15. Pikirane, nalika ngadhep donya sing katon, kanthi alamiah mangertèni barang-barang lumantar indra. Ora pikiran, ora pamahaman alamiah babagan samubarang, ora samubarang iku dhéwé, uga pancaindra iku ala: amarga kabèh mau iku ciptané Gusti Allah. Dadi, apa sing ala ing kéné? Cetha, iku hawa napsu sing nempel ing pamahaman alamiah babagan samubarang. Lan hawa napsu kuwi ora perlu muncul nalika konsep alamiah babagan samubarang digunakaké, asal pikiran tetep waspada.

16. Napsu iku gerak jiwa sing ora lumrah, sing muncul saka katresnan sing ora masuk akal, utawa saka kebencian sing sembrono marang bab-bab indriawi, utawa amarga bab-bab indriawi: saka katresnan sing ora masuk akal, apa marang panganan, utawa marang wanita, utawa marang bandha, utawa marang kamulyan sing sirna, utawa marang apa wae sing indriawi, utawa amarga bab-bab kuwi; – saka kebencian sing ora masuk akal, nalika, kaya sing kasebut ing ndhuwur, wong sengit marang salah siji saka barang-barang kasebut tanpa alesan, utawa sengit marang wong amarga kuwi.

17. Utawa manèh – ala iku panilaian sing salah babagan bab-bab sing wis dingertèni, sing disertai panggunaan sing ora pantes. Mula, babagan prakara kaya ngono, panilaian sing bener babagan sesambungan

seksual netepake nglairake turunan minangka tujuane; nanging sapa wae sing nalika nindakake mung mikirake kesenengan napsu, iku salah panilaian, nganggep sing ala dadi apik. Lan wong kaya ngono, nalika padha rabi karo garwane, nyalahgunakake iku. Kanthi cara sing padha, wong kudu mikir bab pangerten lan panggunaan barang-barang liyane.

18. Nalika setan-setan, sawisé mbalèkaké pikiranmu saka kasucian, ngubengi pikiranmu nganggo pikiran mesum, banjur mberuwah marang Gusti karo luh: *'Wong-wong sing nganiaya aku saiki wis nyekel aku; kabungahané, nylametaké aku saka wong-wong sing wis nyekel aku'* (Mazmur 16:11; 31:7). Lan kowe bakal dislametaké.

19. Iblis napsu iku beban abot lan meksa abot marang wong-wong sing nglawan napsu iki, utamane nalika padha nglirwakake watesan panganan lan nalika padha ketemu lan ngobrol karo wanita. Wiwitane, setan napsu iku nggodha pikiran kanthi alus nganggo rasa kepengin marang kesenengan sing ngundang napsu; banjur, lumantar gapura memori, mlebu ing pikiran sing meneng, lan kaya ngendi setan nyulut badan, mangkono uga nyuguhake maneka gambar isin marang pikiran; lan kanthi cara iki nyurung pikiran supaya sarujuk marang dosa. Yen kowe ora kepengin iki terus ana ing jeronmu, lakoni puasa, kerja, jaga wengi, lan meneng sing luhur kanthi pandonga sing tekun.

20. Wong-wong sing tanpa kendhat nguber nyawa kita nyoba, liwat pikiran sing kebak napsu, nyemplungake nyawa kita menyang dosa ing pikiran utawa dosa nyata. Nanging nalika padha ketemu pikiran sing nolak, mula padha *'kacilakan lan isin'*; nanging nalika padha nemu pikiran sing nglakoni renungan rohani, padha bakal mbalik lan *'kacilakan banget cepet'* (Mazmur 34:4; 6:11).

21. Pakaryané *'diakon'* ditindakake déning sing ngléngi pikiran kanggo tumindak suci lan ngusir pikiran napsu saka kono; pakaryané *'presbiter'* ditindakake déning sing maringi padhang marang pikiran kanthi kawruh kasunyatan lan ngrusak kawruh palsu; gaweyan *'Uskup'* kasampurnakaké déning sapa waé sing nyampurnakaké kasampurnané lumantar panguraban suci saka Trinitas Suci, sing pantes disembah.

22. Setan-setan dadi ringkih nalika, lumantar panyumponan dhawuh-dhawuh, hawa napsu kita suda; padha sirna nalika, amarga jiwa sing tanpa napsu, padha sirna sakabehe saka jiwa, ora nemu apa-apa ing jerone sing dadi pangreket utawa dadi panggonan perang nglawan jiwa. Iki sing dimaksud: *'Padha bakal ringkih lan sirna ing ngarsané Panjenengan'* (Mazmur 9:4).

23. Sawetara wong nyingkiri hawa napsu amarga wedi marang manungsa, liyane amarga kesombongan, lan ana uga amarga disiplin dhiri; dene liyane dibebasake saka hawa napsu dening pangayomaning Gusti Allah.

24. Kabeh tembungé Gusti ngemot papat unsur ing ngisor iki: paugeran, piwulang, pangeling-eling, lan janji; lan amarga iku kita nahan saben kasangsaran ing urip, kayata: puasa, jaga wengi, turu ing lemah gundhul, kekurangan lan pakaryan ing pakurmatan, caci, isin, sangsara, pati, lan sapiturute. *'Amarga tembungé Sang Pangeran,'* kandha Nabi, *'aku wis netepi dalan-dalan sangsara'* (Mazmur 16:4).

25. Ganeman saka pangendalian dhiri yaiku tanpa napsu; saka pracaya, kawruh; tanpa napsu nglairaké kawicaksanan, lan kawruh nglairaké katresnan marang Gusti.

26. Pikirane, nalika nuntun urip aktif kanthi cara sing bener, unggul ing kawicaksanan; lan nalika nuntun urip kontemplatif kanthi cara sing bener, unggul ing kawruh. Sing kapisan nuntun wong sing nglakoni supaya bisa mbedakake kabecikan saka kaburukan; sing kapindho ngenalake sing melu marang kawruh bab sipat-sipat makhluk gaib lan makhluk jasmani. Nanging, pikiran mung pantes nampa anugerah teologi nalika mabur nganggo swiwi katresnan ngluwihi kabeh sing wis kasebut ing ndhuwur lan wis nggayuh panggenengan ing Gusti, banjur merenung babagan sipat-sipat-Nya kanthi roh, sak adoh sing bisa digayuh dening pikiran manungsa.

27. Yen kowe kepengin nindakake renungan teologis, aja ngupaya apa sing ana ing Gusti sajroning Diri-Nya; amarga iki ora bisa ditemokake ora mung dening pikiran manungsa, nanging uga dening pikiran saka makhluk liya sing ana sawise Gusti. Nanging pikirna, sak isa-isané, sip-sip sing nglambangaké Panjenengané, kaya ta: hakikat langgeng, tanpa wates, ora bisa digambaraké, kabecikan, kawicaksanan, lan kakuwatan sing nggawe kabèh mau, mréntah kabèh mau kanthi pitulunganing Gusti, lan ngadili kabèh sing ana. Amarga ing antarané manungsa, dhèwèké wis dadi ahli teologi gedhé sing, sanajan mung sethithik, mbukak sip-sip Gusti Allah iki.

28. Wong iku kuwat yen wis nyawiji kawruh karo tumindak: amarga kanthi mangkono dheweke ngeringake napsu lan nuntun nesu; lan kanthi mangkono dheweke ngunggahake pikirane lan manggon bebarengan karo Gusti.

29. Nalika Gusti ngendika, '*Aku lan Rama iku siji*', Panjenengané maringi pratandha bab kesatuan hakikat; nanging nalika Panjenengané ngendika manèh, '*Aku ana ing Rama, lan Rama ana ing Aku*', Panjenengané ngetokaké yèn Hypostases (Dhèwèké) ora bisa dipisah-pisah. Mula saka iku para Trivites (wong-wong sing nganut ajaran telung dewa), kanthi misahake Putra saka Rama, padha tiba ing jurang loro-lorone: utawa, nalika ngakoni yèn Putra iku sejati siji karo Rama, nanging misahake Panjenengané saka Rama, padha kapeksa ngomong yèn Panjenengané ora lair saka Rama, lan mula tiba ing ajaran sesat sing ngakoni telung dewa lan telung prinsip; utawa, nalika ngakoni yèn Sang Putra iku kawit saking Sang Rama nanging misahaké Panjenengané saking Rama, padha kapeksa ngakoni yèn Panjenengané ora sabagean sari karo Rama, lan kanthi mangkono padha nglempèkaké Gusti wektu marang wektu dhéwé. Miturut piwulangé Gregorius Agung, perlu njaga siji Gusti lan ngakoni telung Hipostasi, saben duwé hakikat dhéwé sing béda. Amarga miturut piwulangé, Trinitas iku kapisah, nanging ora bisa kapisahaké; lan nyawiji, nanging tetep béda. Pira éndahé pamisahan lan kasatuan iki! Nanging apa éndahé yèn Rama lan Putra nyawiji lan kapisah kaya siji wong nyawiji lan kapisah saka wong liya, lan ora ana liya?

30. Sapa sing sampurna ing katresnan lan wis nggayuh puncak tanpa napsu ora ngerti bedane antarane duwé dhéwé lan duwé wong liya, utawa antarane sing setya lan sing ora setya, utawa antarane budhak lan wong merdéka, utawa malah antarane lanang lan wadon. Nanging sawisé munggah ngluwihi tirani napsu lan nyumurupi siji hakikat manungsa, dhèwèké nganggep kabèh padha lan padha nresnani kabèh. Ing panjenengané ora ana wong Yahudi utawa wong Yunani, ora ana lanang utawa wadon, ora ana budhak utawa merdéka, nanging Kristus iku kabèh lan ana ing sajroning kabèh (Galatia 3:28).

31. Saka hawa napsu sing ana ing batin, setan njupuk alesan kanggo nyurung pikiran kita supaya kebak hawa napsu. Banjur, kanthi nglimputi pikiran nganggo kuwi, setan meksa supaya kita sarujuk marang dosa; sawise kita kalah, setan nuntun kita menyang dosa batin; lan sawise kuwi kelakon, setan nuntun kita, kaya tawanan, menyang tumindak dosa. Sawisé kuwi, sawisé pungkasané ngrusak jiwa liwat pikiran-pikiran iki, dhèwèké lunga bareng karo pikiran-pikiran mau. Mung arca (gambaran mental) saka dosa sing isih ana ing pikiran, sing diomongaké Gusti: '*Nalika kowé weruh kabèh sing ngajijèkaké lan ngrusak sing ngadeg ing panggonan suci*' (Matéus 24:15). Mugi sing maca mangertos menawa panggonan suci lan candhi Gusti Allah iku pikiran manungsa, ing ngendi setan-setan, sawisé ngrusak nyawa nganggo pikiran sing kebak napsu, wis ngadegaké berhala dosa. Aku yakin ora ana sing wis maca Josephus sing mangu-mangu yèn apa sing diandharaké Gusti wis kelakon sacara sajarah. Nanging ana sing kandha yèn kahanan sing padha bakal kelakon ing jaman Antikristus.

32. Telung prinsip nggerakake kita marang kabecikan: wiji (kabecikan ing jeroning kita) miturut kodrat, Kakuwatan Suci, lan karsa bébas. Wiji saka alam – contone, nalika kita nambani wong liya kaya sing kita kepengin ditambahi; utawa nalika kita weruh wong sing lagi kasangsaran lan butuh pitulungan, lan kanthi alamiah kita maringi welas asih. Kakuwatan Suci – nalika, krasa dorongan tumindak becik, kita nemokake (ing jeroning awake dhewe) swasana sing nyengkuyung lan bisa kasil. Pungkasané, kersaning becik, nalika mbedakaké becik lan ala, kita milih sing becik.

33. Kajaba iku, ana telung prinsip sing nyurung kita marang ala: hawa napsu, setan, lan karsa ala. Hawa napsu, nalika kita kepengin soko kanthi sembrono; umpama, panganan ing wektu sing ora pas lan tanpa perlu, utawa bojo tanpa niat nglairaké tur sing ora sah; uga nalika kita nesu utawa sedhih marang wong sing sakjatiné ora pantes, kaya wong sing wis ngremehake kita utawa nyebabake cilaka marang kita. Setan: nalika kita lagi ringkih, sawisé weruh wektu sing pas, padha dumadakan nyerang kita lan kanthi kekuwatan gedhé nggugah hawa napsu sing wis kasebut mau lan sing padha karo kuwi. Pungkasané, karsa ala: nalika kita ngerti apa sing becik, nanging milih sing ala.

34. Ganeman tumindak kabecikan dumadi saka tanpo napsu lan kawruh. Amarga kuwi minangka sarana kanggo nggayuh Karajan Swarga, kaya dene napsu lan kabodhoan nuntun marang sangsara langgeng. Mulane, sapa waé sing ngupaya mau amarga kamulyan manungsa, tinimbang amarga iku becik sajatiné, bakal krungu saka Kitab Suci: '*Kowe padha nyuwun nanging ora nampa, amarga kowe nyuwun kanthi niat sing salah*' (Yakobus 4:3).

35. Ing antarané tumindak manungsa, akèh sing apik sakjatiné, nanging bisa dadi ala amarga sawatara sebab. Contoné, puasa lan jaga wengi, pandonga lan nyanyi kidung, sedekah lan nyuguhaké tamu iku tumindak apik; nanging yèn ditindakake amarga kesombongan, kabèh mau ora apik manèh.

36. Ing kabèh pakaryan kita, Gusti ndeleng niat kita: apa kita nindakake kanggo Panjenengané, utawa amarga alesan liya.

37. Nalika sampeyan krungu tembung Kitab Suci: *'Panjenengané bakal mbalekaké saben wong manut pakaryané'* (Roma 2:6), élinga yèn Gusti maringi ganjaran kabecikan ora amarga pakaryan sing ditindakake tanpa niat sing bener, sanadyan katon becik; nanging pas tenan kanggo pakaryan sing ditindakake kanthi niat sing bener. Amarga paugerané Gusti ora mung ndeleng apa sing ditindakake, nanging uga niat nalika nindakake.

38. Iblis kesombongan migunakaké tipu muslihat loro: utawa dhèwèké ngyakinaké sang biarawan supaya ngatributaké kabecikané marang dhèwèké dhéwé tinimbang marang Gusti, sing maringi kabèh kabecikan lan pitulungan ing kabecikan; utawa, nalika sang biarawan nolak, dhèwèké nyurung dhèwèké supaya ngremehake sedulur-seduluré sing kurang sampurna. Nanging dhèwèké ora nyadari yèn sanadyan tumindak kaya ngono, setan iku nyurung dhèwèké supaya nolak pitulungané Gusti. Amarga kanthi ngremehake wong-wong sing dianggep ora bisa dadi sak suci kaya dhèwèké, dhèwèké nampilake yèn wis mbuktèkaké kabecikan sing istimewa liwat kekuwatané dhéwé. Iki ora mungkin, kaya sing diandikakake Gusti: *'Tanpa Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa'* (Yohanes 15:5). Amarga kelemahan kita kaya ngono, sanajan kita kepengin nindakake kabecikan, kita ora bisa ngrampungake tanpa sing maringi kabecikan kabèh.

39. Sapa wae sing wis mangertèni ringkihé manungsa, wis éntuk kawruh lumantar pengalaman babagan kuwasa pitulungané Gusti. Lan wong kaya ngono, sawise wis kasil nindakake sawetara bab liwat pitulungan iki lan ngupaya nindakake liyane, ora tau ngremehake sapa wae saka sesama manungsa. Amarga dheweke ngerti yen kaya carane pitulungan iki wis mbantu dheweke lan nylametake saka akeh hawa napsu lan cilaka, mangkono uga iku cukup kuwasa kanggo mbantu sapa wae kapan wae yen dikarepake, lan luwih-luwih kanggo wong-wong sing ngupaya demi Panjenengane; sanadyan, amarga alesan tartamtu, Panjenengané ora langsung mbebasake saben wong saka hawa napsu sakabehe, nanging, minangka Tabib sing becik lan welas asih, Panjenengané marasake saben wong sing teka marang Panjenengané ing wektu sing pas.

40. Nalika hawa napsu meneng, kesombongan muncul, apa amarga sababe didhelikake utawa nalika setan-setan pinter mundur.

41. Meh kabèh dosa muncul saka kabungahan ing nyenengake dhiri, lan mulané dibasmi lumantar sangsara lan sedhikh—apa iku kanthi sukarela utawa ora sukarela—liwat tumindak tobat, utawa lumantar cilaka sing kanthi wicaksana digawé déning Pangayomaning Gusti Allah kanggo kapentingané kita. *'Amarga yèn kita ngadili awaké dhéwé,'* kandha Kitab Suci, *'kita ora bakal diukum; nanging yèn kita diadili déning Gusti, kita didisiplin supaya kita ora kena paukuman bebarengan karo donya'* (1 Kor. 11:31–32).

42. Yen ana godaan sing ora disangka-sangka teka marang kowe, aja nyalahake wong sing dadi jalare, nanging goleka sebabe godaan kuwi teka; lan kowe bakal nemu pambeneran. Amarga apa wae, lumantar dheweke utawa lumantar wong liya, kowe wis ditakdirake ngombe paiting saka cangkir paukumaning Gusti Allah.

43. Luwih jahat kowe, luwih ora usah nyingkiri sangsara, supaya kanthi direndhahake dening sangsara, kowe bisa mbuwang kesombonganmu.

44. Godaan teka marang manungsa; ana sing nggawa kabungahan, ana sing nggawa sedhikh, lan ana uga sing nggawa sangsara badan. Amarga Tabib jiwa, manut paugerané dhéwé, maringi ubatan, kanthi ndeleng panyebab hawa napsu sing ana ing jeroning jiwa.

45. Godaan dikirim marang sawenehing wong kanggo ngapura dosa-dosa sing wis tau ditindakake ing jaman kepungkur, marang wong liya kanggo mungkasi dosa-dosa sing saiki lagi ditindakake, lan marang wong liya maneh kanggo nyegah dosa-dosa sing bisa ditindakake ing mangsa ngarep; kejaba godaan sing teka kanggo nguji wong, kaya sing kelakon marang Ayub.

46. Wong sing wicaksana, nalika merenung bab sipat marasaké saka paugeran Gusti, nampa kanthi rasa syukur kasangsaran sing teka marang dhèwèké liwat paugeran mau, ora nyalahaké sapa-sapa kajaba dosané dhéwé; dene wong bodho, nalika padha dosa lan kena paukuman, padha nyalahake Gusti utawa manungsa minangka panyebab sangsara, amarga ora bisa mangertèni kabijaksanaan pangreksan Gusti ing bab iki.

47. Ana cara-cara sing mandhegake gerakane napsu lan nyegah supaya ora tuwuh; lan ana uga sing nyuda napsu lan nggawa marang punasane. Mangkono, puasa, pagawean lan jaga wengi nyegah hawa napsu supaya ora tuwuh; dene nyendhiri, renungan, pandonga lan katresnan marang Gusti nyuda hawa napsu lan nggawa marang sirna. Mangkono uga bab nesu: luhung atiné, pangapura, lan andhap asor mandhegaké nesu lan nyegah supaya ora saya gedhé; déné katresnan, sedekah, niat becik, lan katresnan marang sesama manungsa nyuda nesu.

48. Sapa waé sing pikirane tansah ngarah marang Gusti, ing wong iku kepinginané saya tuwuh dadi kerinduan marang Gusti, lan kabèh rasa nesu malih dadi katresnan ilahi. Amarga lumantar pangembaran sing suwé karo pencerahan ilahi, pikiran, sawisé dadi padhang kabèh, nahan lan nguwasani bagéan kang kepéngin ing jerone, ngowahi dadi kepénginan kang ora kendhat, kaya kang diomongaké, marang Gusti lan katresnan kang teguh marang Panjenengané – mindhahaké kabèh saka donya bumi menyang donya ilahi.

49. Ora saben wong sing bébas saka iri, nesu, lan dendam marang wong sing wis nglarani atiné wis nduwèni katresnan marang wong-wong mau: amarga bisa uga, sanajan ora tresna, padha ora mbales ala nganggo ala, manut dhawuh; nanging ora gampang mbalekake ala karo kabecikan tanpa maksa dhiri; amarga sipat tumindak becik sanajan marang wong sing sengit marang kita iku mung ciri katresnan rohani sing sampurna.

50. Wong sing ora tresna marang wong liya ora mesthi wong sing sengit marang dheweke; uga, wong sing ora sengit ora mesthi wong sing tresna. Nanging dheweke bisa wae ana ing tengah tumrap dheweke, yaiku ora tresna lan ora sengit. Amarga sipat tresna ing jiwa biasane kawangun saka limang motif sing kacathet ing Artikel 9 saka satus kapindho iki: siji sing pantes dipuji, siji sing timbal balik, lan telu sing nyalahake.

51. Nalika kowe weruh manawa pikiranmu seneng marang barang-barang donya lan betah mikirake kuwi kanthi nikmat, mangertèna yèn kowe luwih tresna marang kuwi tinimbang marang Gusti. *'Amarga ing ngendi bandhamu ana, ing kono uga atimu bakal ana,'* pangandikane Gusti (Matéus 6:21).

52. Pikirane sing nyawiji marang Gusti lan manggon ing Panjenengané lumantar pandonga lan katresnan, dadi wicaksana, becik, kuwat, welas asih, welas asih marang liyan, luhur budi, lan, kanthi prasaja, nduwèni meh kabèh sipat ilahi ing sajroning dhèwèké. Nanging sapa waé sing mbalik saka Panjenengané lan kesandhung ing bab-bab donya, sawise nyerah marang kesenangan indra, dadi kaya kéwan utawa galak, lan merga iku padha perang nglawan manungsa.

53. Kitab Suci nyebut bab-bab donya iki 'donya', lan wong-wong sing ngisi pikirane karo kuwi iku wong donya, marang wong-wong mau, kanthi isin sing luwih gedhe, diandharake: *'Aja tresna marang donya, lan marang bab-bab sing ana ing donya.'* Amarga kabèh sing ana ing donya—*nafsu daging, nafsu mripat, lan kabanggaan urip—iku ora saka Rama, nanging saka donya iki* (1 Yohanes 2:15–16).

54. Sang biara iku wong sing wis ngalihake pikirane saka bab-bab indriawi, lan lumantar pangendalian dhiri, katresnan, nyanyikake mazmur, lan pandonga, tetep manunggal karo Gusti tanpa kendhat.

55. Ing pangertèn rohani, 'gembala wedhus' dianggep wong sing aktif, amarga pakaryan sing bener ing urip rohani iku kaya ngurus ternak. Mulané Yakobus kandha: *'Wong-wong sing ngopeni wedhus iku abdi panjenengan'.* Nanging, gembala wedhus iku wong kang mikir jero, amarga pikiran-pikiran sing dipelihara ing pucuking pamikiran nduwèni wigati kaya wedhus. Mulané *'saben gembala wedhus iku babah tumrap wong Mesir'*, yaiku tumrap pasukan mungsuh (Kejadian 46:34).

56. Pikiran sing rusak, nalika badan digugah dening indra marang napsu lan kesenangan alamiah, banjur ngetutake lan nyetel awake dhewe karo khayalan lan kepinginan kasebut. Nanging pikiran sing luhur ngendhaleni awake dhewe lan ngadhepake saka khayalan lan kepinginan sing kebak gairah, malah luwih nyoba nambah lakune.

57. Ing antarané kabecikan, ana sing kagolong badan, ana uga sing kagolong rohani. Sing kagolong badan yaiku: puasa, jaga wengi, turu ing lemah gersang, ngladeni, kerja kasar—supaya ora dadi beban wong liya, utawa kanggo nyukupi sedekah, lan sapituruté. Lan kabecikan rohani yaiku: katresnan, loman, alus, pangendalian dhiri, pandonga lan sapiturute. Mula, yen kedadeyan amarga kabutuhan utawa kahanan fisik—umpamane lara utawa sabab liya sing padha—kita ora bisa nglakoni kabecikan jasmani sing wis kasebut mau, kita entuk pangapuraning Gusti sing welas asih, amarga Panjenengané ngerti alesané; nanging yèn kita gagal nglakoni kabecikan rohani, kita ora bakal duwé alesan apa-apa, amarga kuwi ora kena alangan kaya ngono.

58. Katresnan marang Gusti Allah ndadekake wong pracaya ngremehake kabeh kesenangan sing cepet sirna, kabeh sangsara lan sedhih ing badan. Muga-muga kabeh Para Wali, sing wis nandhang sangsara banget kanggo Kristus, dadi saksi bab iki.

59. Ati-ati marang ibu saka kabèh kaburukan, katresnan marang dhiri, sing iku katresnan marang badan sing ora wicaksana. Amarga saka iku, kanthi nyamar dadi berkah, muncul telung pikiran dhasar lan wiwitan sing kebak napsu lan kegilaan, yaiku: keserakahan mangan, keserakahan bandha, lan kesombongan, sing njupuk alesan saka kabutuhan awak sing perlu; lan saka kene muncul sakabehing napsu. Mulane, kaya sing wis kasebut, wong kudu banget waspada marang katresnan dhiri lan nglawané kanthi waspada banget. Amarga nalika katresnan dhiri wis dibasmi, kabèh turunané uga bakal sirna.

60. Nafsu tresna dhiri nyurung biksu ngreksa awak lan nyukupi napsu mangan kanthi alesan njaga kasehatan lan ngetrapake pangendalian sing wicaksana marang awak, supaya, alon-alon manut marang panjaluke, dhèwèké bisa tiba ing jurang hawa napsu; dene wong awam, amarga pancèn wong awam, digawa kanggo '*ngopeni daging miturut hawa napsu*' (Roma 13:14).

61. Negara pangibadah paling dhuwur, miturut pangandikane, yaiku nalika sajrone pangibadah, pikiran ana ing njaba daging lan donya, pancen ora kasat mata lan ora katon. Sapa wae sing njaga kahanan kaya ngono tanpa kendhat pancen ngibadah tanpa mandheg.

62. Kaya déné badan, nalika seda, pisah sakabèhé saka kabèh bab donya, mangkono uga pikiran, nalika seda sajrone pandonga sing paling sampurna, pisah saka kabèh pikiran donya. Lan yèn ora seda kaya ngono, ora bisa ana karo Gusti Allah lan ora bisa urip karo Panjenengané.

63. Aja nganti ana sing ngapusi kowe, rahib sing andhap asor, kanthi pikiran manawa kowe bisa slamet kanthi nyenengi hawa napsu lan kesombongan.

64. Kaya déné badan dosa lumantar tumindaké, lan kanggo ngendhalèni dhiri nduwèni kabecikan jasmani supaya tetep suci: mangkono uga pikiran dosa lumantar pikiran sing kebak napsu, lan kanggo ngendhalèni dhiri nduwèni kabecikan rohani supaya, nalika ndelok samubarang kanthi resik lan adil, bisa tetep suci.

65. Kaya dina ditututi bengi lan mangsa panas ditututi mangsa adhem, mangkono uga kesombongan lan hawa napsu ditututi sedhik lan sangsara sing nyeri, apa ing jaman saiki utawa ing jaman sing bakal teka.

66. Ora mungkin wong sing wis dosa bisa uwal saka paukuman sing bakal teka tanpa gelem nindakake pakaryan abot sing nyeri ing urip iki, utawa tanpa nandhang cilaka sing ora dikarepake.

67. Dikandhakake ana limang sebab Gusti Allah ngidini kita diserang dening setan: sepisanan, nalika diserang lan nolak, kita bisa mbedakake kabecikan saka dosa; kapindho, sawise nggayuh kabecikan lumantar perjuangan lan gaweyan abot, kita bisa nahan lan tetep ajeg tanpa owah-owahan; katelu, supaya nalika unggul ing kabecikan, kita ora dadi sombong, nanging sinau andhap asor; kaping papat, sawise ngalami lumantar tumindak kita sepira alaé dosa, kita bisa sengit marang dosa mau kanthi sengit sing sampurna; pungkasané, alesan kaping lima lan sing paling penting yaiku, sawise dadi tanpa napsu, kita aja nganti lali marang kelemahan dhéwé, utawa marang kakuwatan Panjenengané sing wis nulungi kita.

68. Kaya déné pikirané wong luwe ngidam roti, lan pikirané wong kangen banyu ngidam banyu, mangkono pikirané wong doyan panganan ngidam manéka panganan enak; pikirané wong napsu, ngidam pasuryané wong wadon; pikirané wong sombong, ngidam pakurmatan saka manungsa; pikirané wong serakah, ngidam bathi; pikiran sing dendam—ngarep-arep mbales marang wong sing wis nindakake salah marang dheweke; pikiran sing iri—ngarep-arep ambruké wong sing diiri. Kahanan sing padha uga ana ing hawa napsu liyane. Amarga pikiran sing dikepung hawa napsu iku nyimpen pikiran-pikiran penuh hawa napsu, loro nalika badané tangi lan nalika turu.

69. Nalika napsu tambah gedhé, pikiran ngimpi bab-bab sing marakaké nikmat; lan nalika nesu, ndeleng bab-bab sing marakaké wedi; roh-roh najis nambah gedhé napsu, njupuk kecerobohan kita dadi kanca lan nyurungé; déné Malaikat suci nyuda napsu, ngajak kita nglakoni kabecikan.

70. Nguripake hawa napsu jiwa sing kerep nandurake ing jiwa kabiasaan sing ora bisa diatasi kanggo nyenengi kesenangan, dene ledakan nesu sing kerep ndadekake pikiran dadi wedi lan nyolong keberanian. Sing sepisanan diobati kanthi puasa dawa, berjaga lan pandonga; sing kapindho diobati kanthi sedekah, welas asih, katresnan lan rahmat.

71. Roh jahat padha perang marang kita, bisa liwat barang-barang materi utawa liwat pikiran sing kebak napsu babagan barang-barang materi: liwat barang-barang materi marang wong sing keseret ing kono, lan liwat pikiran marang wong sing wis mundur saka barang-barang materi.

72. Kaya déné luwih gampang nindakake dosa ing pikiran tinimbang ing tumindak, mangkono uga perang liwat pikiran luwih abot tinimbang perang liwat barang-barang materi.

73. Bab-bab dumunung ing njaba pikiran, dene pikiran babagan kuwi dumunung ing jerone. Mula saka iku, ana ing daya pikiran kanggo migunakake kuwi kanggo kabecikan utawa kaburukan. Amarga salah migunakake pikiran bakal ditututi salah migunakake bab-bab.

74. Pikirane nampa pikiran-pikiran sing kebak hawa napsu kanthi telung cara: liwat indra, liwat kahanan awak, lan liwat memori. Liwat indra – nalika barang-barang sing menahi kesan marang indra, kaya sing kita karepake banget, ngundang pikiran-pikiran sing kebak hawa napsu ing pikiran; liwat kahanan awak – nalika amarga kurang ajiné panganan, utawa pangaribawa setan, utawa lara, kahanan awak sing owah

nyurung marang pikiran sing kebak napsu, utawa marang mbrontak marang Pangayomaning Gusti; liwat pangeling-eling – nalika memori nguripake maneh pikiran babagan barang-barang sing kita gandhengake lan saéngga ngundang pikiran-pikiran gairah ing ati.

75. Saka barang-barang sing diparingake Gusti kanggo kita gunakake, ana sing ana ing jiwa, ana sing ana ing badan, lan ana uga sing ana ing sakupenge badan. Ing jiwa ana kamampuan-kamampuané; ing badan ana indra lan anggota liyané; ing sakubengé badan ana panganan, kagungan, dhuwit lan sapituruté. Apa kita migunakaké barang-barang iki lan kahanan sing muncul saka kono kanthi becik utawa ala, iku nuduhaké apa kita wong sing luhung utawa ala.

76. Saka kahanan-kahanan sing kasebut mau, ana sing kalebu ing jiwa, ana sing kalebu ing badan, lan ana uga sing kalebu ing bab-bab sing ngubengi badan: ing jiwa—pangawikan lan kabodhoan, kelingan lan lali, katresnan lan kebencian, wedi lan kawani, kabungahan lan sedhih, lan sapiturute; ing badan: nikmat lan kesel, peka lan kebas, waras lan lara, urip lan pati, lan sapiturute; ing lingkungan sakubenge badan: kamulyan lan kasangsaran, sugih lan mlarat, pakurmatan lan isin, lan sapiturute. Saka kabèh mau, ana sing dianggep manungsa apik, lan ana uga sing dianggep ala; nanging sejatine, ora ana siji-sijia sing ala, nanging dadi ala utawa apik gumantung carane digunakaké.

77. Kawruh iku miturut hakikaté iku kabecikan, kaya déné kasehatan. Nanging kosok baliné wis marakaké manfaat sing luwih gedhé marang akèh wong, amarga tumrap wong ala kawruh ora digunakaké kanggo kabecikan, sanadyan, kaya sing wis kasebut, miturut hakikaté iku kabecikan. Mangkono uga, kasehatan, bandha, lan kabungahan ora nglayani wong-wong mau kanggo kabecikan, amarga padha ora migunakaké mau kanggo kapentingané dhéwé; kanggo wong kaya ngono, kosok baliné luwih migunani: mula saka kuwi, iki (yaiku kosok baliné) ora ala ing teges sing saktenané, sanajan katon ala.

78. Aja nyalahgunakake pikiranmu, supaya kowe ora kapaksa nyalahgunakake barang-barang materi uga: amarga yen kowe ora dhisik dosa ing pikiran, kowe ora bakal nate dosa ing tumindak.

79. *'Gambaran sing saka donya'* (Adam) dumadi saka cacad-cacad utama, kaya ta: kebodhoan, pengecut, ora bisa ngendhaleni diri, lan goroh. *'Gambaran sing saka swarga'* dumadi saka kabecikan utama, kaya ta: wicaksana, kawani, kasucian, lan kaadilan. *'Nanging kaya déné kita wis nganggo wujud manungsa bumi, mangkono uga kita bakal nganggo wujud manungsa swarga'* (1 Kor. 15:49).

80. Yen kowe kepengin nemokake dalan sing maringi urip, goleka ing Dalan sing ngendika: *'Aku iku dalan lan lawang, lan kabeneran lan urip'* (Yohanes 14:6; 10:9); lan ing kono kowe bakal nemokake. Nanging golèkna kanthi tekun, awit *'sithik sing nemokake'* (Mat. 7:14); supaya, sawise ketinggalan déning wong-wong sithik mau, kowe ora kalebu ing golongan akèh.

81. Jiwa nyingkiri dosa amarga limang sebab iki: amarga wedi marang wong liya, utawa wedi marang paukuman, utawa kanggo ganjaran ing tembe, utawa amarga katresnan marang Gusti, utawa pungkasané amarga rasa nyiksa ing ati.

82. Sawetara wong kandha manawa ora bakal ana ala ing makhluk yèn ora ana daya saka njaba sing narik kita marang iku. Nanging daya iki ora liya kajaba kelalaian kita marang kagiatan alamiah pikiran. Kanggo wong-wong sing teliti ing bab iki mesthi nindakake kabecikan lan ora nate nindakake ala. Mula, yèn kowe uga kepéngin iki, buwangna kecerobohanmu, lan kanthi mangkono kowe uga bakal mbuwang kabecikan, yaiku panggunaan pikiran sing salah, sing diancani panyalahgunaan lan bab-bab donya.

83. Miturut hakikat bagean rasional ing jeroning kita, iku kuduné, kanthi manut marang sabda ilahi, mréntahaké bagean irasional ing jeroning kita. Muga-muga tertib iki dipatuhi ing kabèh bab—lan ora bakal ana ala ing makhluk, lan ora bakal ana sing nuntun marang iku.

84. Sawetara pikiran prasaja, dene liyane rumit. Sing prasaja iku tanpa napsu, dene sing rumit kebak napsu, amarga kabentuk saka napsu lan pikiran. Nanging, katon manawa akèh pikiran prasaja mèlu ing mburi pikiran sing rumit nalika wiwit obah menyang dosa ing pikiran. Ayo njupuk emas minangka conto. Pikirane sing kebak napsu babagan emas teka ing pikirane wong, lan dheweke banjur niat nyolong emas mau: mula, ing pikirane, dheweke wis nindakake dosa. Pikiran babagan emas iku banjur ditututi pikiran babagan dompet, peti, gudang, lan sapiturute. Ing kéné, pikiran babagan emas iku kompleks, amarga digandhengake karo napsu; déné pikiran babagan dompet, peti, lan sapiturute iku prasaja, amarga pikiran ora nduwé napsu marang kuwi. Kahanan sing padha ditrapake kanggo saben pikiran liyane: pikiran sia-sia, pikiran babagan bojone, lan sapiturute. Amarga ora kabeh pikiran sing mèlu sawisé pikiran sing kebak napsu iku uga kebak napsu, kaya sing katon ing conto. Saka kéné kita bisa mbedakaké pikiran sing kebak napsu lan sing ora.

85. Ana sing kandha yèn setan, kanthi nyentuh bagéan pribadi awak kita nalika turu, mbangkitaké napsu birahi; banjur, sawisé kobong, napsu iki, lumantar élingan, nggawa gambar wanita menyang pikiran. Nanging, ana uga sing pracaya yèn setan mau dhéwé katon ing pikiran wujudé wanita; banjur, kanthi nyentuh bagéan pribadi awak, padha mbangkitaké kepinginan marang wanita; lan lumantar kuwi, lumaku impen-impen kaya ngono. Ana uga sing pracaya yèn napsu sing nguwasani setan sing nyedhak kuwi uga nyulut napsu sing padha ing wong, lan kanthi mangkono nyawa kobong karo pikiran kaya ngono lan nggugah gambar-gambar liwat eling. Kaya mangkono uga, babagan impen-impen liyane sing kebak napsu, ana sing kandha yèn kuwi carané dumadi, déné liyané kandha yèn kosok baliné. Nanging, kanthi cara-cara kasebut, setan ora bisa ngundang hawa napsu apa wae, ora nalika badan tangi utawa nalika turu, yen katresnan lan pangendalian dhiri wis ana ing jiwa.

86. Sawetara paugeran ing Torèt kudu dituruti sacara jasmani lan rohani, déné liyané mung sacara rohani. Contoné: '*Aja ngalakoni zinah, aja matèni, aja nyolong*', lan paugeran sing padha kudu dituruti sacara jasmani lan rohani; lan sacara rohani ana telung cara. Ing sisih liya, sunat, ngetutake dina Sabat, nyembelih anak wedhus, mangan roti tanpa ragi karo woh-wohan pait, lan sapiturute, kudu ditindakake mung sacara rohani.

87. Ana telung kaanan moral utama ing antarané para biksu: sing kapisan yaiku nalika wong ora nindakake dosa liwat tumindaké; sing kapindho yaiku nalika wong ora ngidini pikiran napsu manggon ing jiwa; sing katelu yaiku nalika wong nganggep ing pikirane, tanpa napsu, gambar-gambar wanita lan wong-wong sing nyebabake salah.

88. Dhèwèké bébas saka rasa kepéngin duwé yèn wis nyingkirké kabèh harta banda lan ora nduwé apa-apa ing donya kajaba awaké dhéwé; malah, sawisé nyingkirké kabèh ikatan kalebu marang awaké dhéwé, dhèwèké wis nyerahaké kabèh pangopènan marang Gusti Allah lan wong-wong sing takwa.

89. Ing antarané wong-wong sing nglumpukaké bandha, ana sing nindakake kanthi tanpa napsu: mulané, nalika bandha iku dicabut, padha ora sedhih, kaya nalika biyèn padha nampa kanthi kabungahan nalika bandhaé dirampas (Ibr. 10:34). Nanging ana uga sing nglumpukake kanthi kesenengan gedhe: mulane nalika padha ngadhepi kamungkinan kelangan bandha, padha sedhih, kaya wong sugih sing kasebut ing Injil sing '*lunga kanthi sedhih*' (Matt. 19:22); lan yen pancen kelangan, padha sedhih banget nganti mati. Mangkono, kelangan bandha mbukak watak wong sing tanpa gairah utawa wong sing rakus lan kebak gairah.

90. Setan nyerang wong-wong sing setya ndedonga, nyuntikake ing pikirane gagasan prasaja babagan bab-bab indra, lan kanthi mangkono ngganggu pandongané; setan nyerang wong-wong sing setya sinau, nyimpen pikiran-pikiran gairah ing sajroning atiné sak suwéné bisa; lan setan nyerang wong-wong sing urip aktif, nggodha supaya padha dosa liwat tumindaké. – Sing terkutuk padha perang nglawan sapa waé kanthi cara apa waé, supaya manungsa padha adoh saka Gusti.

91. Wong-wong sing, kanthi pangayomaning Gusti, dilatih ing taqwa ing urip iki, diuji dening telung godaan ing ngisor iki: yaiku kanthi tawaran barang-barang sing nyenengake, kaya ta kesehatan sing apik, kaendahan, akèh anak, kasugihan, kamasyhuran, lan sapituruté; utawa déning sedhih amarga kelangan anak, bandha, utawa kamasyhuran; utawa déning apa sing marakaké sangsara marang badan, kaya lara, panyiksa, lan sapituruté. Kanggo kelompok kapisan, Gusti ngendika: '*Sapa waé sing ora nyerahaké kabèh kagungané ora bisa dadi muridéku*' (Lukas 14:33); kanggo kelompok kapindho lan katelu: '*Kanthi kasabaranmu kowé bakal nylametaké nyawamu*' (Lukas 21:19).

92. Dikandhakake yen kahanan awak owah, lan lumantar iku pikiran nampa pikiran kang kebak hawa napsu utawa pikiran kang tanpa hawa napsu, amarga papat panyebab iki: malaikat, setan, hawa, lan panganan. Para malaikat, miturut pangandikane, ngowahi kahanan awak liwat tembung-tembungé; setan liwat tutulane; hawa liwat owah-owahané; lan panganan lan omben-omben liwat sipaté lan liwat kakehan utawa kakirangané. Saliyane kuwi, owah-owahan uga disebabake dening eling, krungu, lan ndeleng, nalika nyawa pisanan kena kahanan sing nyedhihaké utawa sing nyenengaké. Sawisé kena pengaruh mau, nyawa nyebabake owah-owahan ing kahanan awak; lan kahanan awak sing wis owah, kaya sing wis kasebut sadurungé, ngundang pikiran sing cocog ing pikiran.

93. Pati sejatine pamisahan saka Gusti; sengatan pati yaiku dosa, sing nalika Adam nampa iku ing dhiri, nyebabake dheweke langsung diusir saka wit urip, saka Taman Eden, lan saka Gusti, sing banjur pati jasmani mesthi kelakon. Nanging sejatine urip iku Panjenengané sing ngendika: '*Aku iku urip*' (Yohanes 14:6). Panjenengané, sawisé ngalami pati, nguripaké manèh wong-wong mati.

94. Nalika sawijining bab ditulis, iku ditulis kanggo eling-eling pribadi, utawa kanggo kapentingan wong liya, utawa kanggo loro-lorone, utawa kanggo ngrugèkaké sawatara wong, utawa mung kanggo pamer, utawa amarga kabutuhan.

95. '*Lembah bayangan pati*' (Mazmur 22:2) iku kabecikan sing aktif; '*banyu sing tenang*' iku kawruh babagan pangriptaan.

96. '*Bayangan pati*' iku urip manungsa. Lan sapa sing ana ing ngarsané Gusti, lan sing Gusti ana ing sajroning dhèwèké, bisa kandha kanthi wani: '*Sanadyan aku mlaku liwat lembah bayangan pati, aku ora bakal wedi marang apa-apa sing ala, amarga Panjenengan ana ing sisihku*' (Mazmur 22:4).

97. Pikir sing resik ndeleng bab-bab kanthi bener; ilat sing dilatih lumantar latihan nyuguhake apa sing dirasakake kaya ana ing ngarepé wong liya; lan kuping sing mbukak nampa iku: nanging wong sing ora nduwé telu iku ngukum sing ngomong.

98. Dheweke ana ing ngarsané Gusti Allah sing ngerti Trinitas Suci, panyiptaané lan pangayomané; lan sing njaga bagéan jiwa sing kebak hawa napsu supaya tentrem tanpa hawa napsu.

99. Dikandhakake yèn '*cambuk*' minangka pratandha paugerané Gusti, lan '*tongkat*' minangka pratandha pangayomané Gusti. Sapa waé sing wis mangertèni iki bisa kandha: '*Cambuk lan tongkat Panjenengan maringi panglipur marang aku*' (Mazmur 22:4).

100. Nalika pikiran wis dibebasake saka hawa napsu lan padhang amarga renungan babagan apa sing ana, mula bisa manggon ing Gusti lan ndedonga kaya sing kuduné.

Atusan Katelu babagan Katresnan

1. Panggunaan pikiran lan barang kanthi wicaksana ngasilake kasucian, katresnan, lan kawruh; dene panggunaan sing ora wicaksana ngasilake kebejatan, kebencian, lan kabodhoan.

2. '*Panjenengan sampun nyawisake meja ing ngajeng kula*', lan sapanunggalane. '*Meja*' ing kene ateges kabecikan aktif: amarga dipersiapake dening Yesus Kristus nglawan wong-wong sing nentang kita; '*Minyak*' sing nguripi pikiran ateges pangrêmbag babagan pangriptaan; '*cawané*' Gusti ateges pangawikan marang Gusti; '*kurnia*'-é yaiku Sabda-Nya lan Gusti piyambak: awit lumantar Inkarnasi-Nya Panjenengané nguber kita saben dinané, nganti Panjenengané nggayuh kabèh wong sing bakal slamet, kaya déné Paulus. '*Omah*' makili kraton ing ngendi kabèh wong suci bakal manggon; déné dawane dina makili urip langgeng (Mazmur 21:5-6).

3. Dosa teka marang kita amarga panggunaan sing ora bener saka kakuwatan jiwa, yaiku kakuwatan kepinginan, napsu, lan akal. Panggunaan sing ora bener saka kakuwatan akal iku kabodhoan; panggunaan sing ora bener saka kakuwatan napsu lan kepinginan iku kebencian lan ora bisa ngendhaleni hawa napsu. Nanging panggunaan sing bener saka kekuwatan-kekuwatan iki yaiku kawruh, wicaksana, katresnan, lan kasucian. Lan yen mangkono, mula ora ana apa-apa sing wis diciptakaké lan digawé ana déning Gusti Allah sing ala.

4. Dudu pangan sing ala, nanging keserakahan; dudu nglairaké, nanging zinah; dudu dhuwit, nanging katresnan marang dhuwit; dudu kamulyan, nanging kesombongan: lan yèn mangkono, ora ana sing ala ing donya kajaba panyalahgunaan, sing muncul amarga pikiran nglirwakaké pangembangan watak (kakuwatan jiwa lan pituduh sing bener).

5. Iki, miturut Dionysius sing Mulya, sing dadi panganggé awon ing setan: gampang nesu tanpa mikir, napsu edan, lan imajinasi gegabah. Nanging gegabah, edan, lan kesusu ing makhluk rasional iku kekurangan akal, budi, lan wicaksana; lan kekurangan kuwi muncul amarga nduwé utawa kagungan soko. Mula, ana wektu nalika dheweke nduwé akal, budi, lan wicaksana kang ngajeni. Lan yen mangkono, mula setan ora ala sacara kodhoki; nanging amarga nyalahgunakake kakuwatan alamiahé, dheweke dadi ala.

6. Sawetara hawa napsu nglairaké ora kendhali, liyané marakaké sengit, lan liyané manèh marakaké loro-loroné.

7. Keserakahan lan katresnan marang panganan enak iku panyebab tumindak seksual sing ora pantes; katresnan marang dhuwit lan kesombongan iku panyebab kebencian marang tangga teparo; ibune, katresnan marang awake dhewe, iku panyebab loro-lorone.

8. Katresnan marang awak dhéwé iku katresnan marang awak sing kebak hawa napsu lan sembrono. Katresnan lan pangendalian dhiri iku kebalikané. Cetha yèn sapa waé sing nduwèni katresnan marang awak dhéwé uga nduwèni kabèh hawa napsu.

9. '*Ora ana*,' kandha Rasul, '*sing tau sengit marang dagingé dhéwé*' (Efesus 5:29): nanging sanadyan mangkono '*matèni*' lan '*ngendhalèkaké*' awaké dhéwé (1 Kor. 9:27), ora maringi apa-apa kajaba '*panganan*'

lan sandhangan' (1 Tim. 6:8); lan mung kuwi waé, amarga iku perlu kanggo urip. Mula padha tresna marang awaké kanthi tanpa napsu, lan, minangka abdiing Gusti, *padha 'ngopeni lan mberkahi'* awaké mau, mung nganggo panganan lan sandhangan sing cukup kanggo ngisi kabutuhane.

10. Sapa waé sing tresna marang wong tansah ngupaya kanthi sakabèhé cara kanggo nyenengaké wong kuwi. Mangkono uga, sapa waé sing tresna marang Gusti Allah mesthi ngupaya nindakaké apa sing nyenengaké Panjenengané; nanging sapa waé sing tresna marang daging nindakaké apa sing maremaké daging.

11. Katresnan, kasucian, pangrénungan lan pandonga iku nyenengake Gusti; dene keserakahan mangan, ora bisa ngendhalèni dhiri lan kabèh sing nuntun marang kuwi nyenengake daging. Mulane *'wong-wong sing urip manut daging ora bisa nyenengake Gusti'* (Roma 8:8); *'nanging wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibaké daging karo hawa lan napsuné'* (Galatia 5:24).

12. Nalika pikiran condhong marang Gusti, iku ngrawat badan kaya abdi lan ora maringi apa-apa kajaba sing perlu kanggo urip; nanging nalika pikiran condhong marang daging, iku dadi budak hawa napsu, lan pangopènané marang badan tansah wujud hawa napsu (Rom. 13:14).

13. Yen kowe kepengin mbusak pikiran ala, warasake hawa napsumu; banjur kowe bakal gampang ngusir saka pikiranmu. Kajaba iku, bab hawa napsu – puwasa, jaga wengi, kerja keras lan nyendhiri dhéwé; bab nesu lan sedhih, aja nganti nggatekake marang pakurmatan, isin utawa bab-bab liya ing donya; bab rasa kuciwa, ndedonga kanggo wong sing wis nyakiti atimu – lan kowe bakal dibebasake.

14. Aja mbandhingake awakmu karo wong sing paling ringkih, nanging luwih becik ambaile pandanganmu manut dhawuhe katresnan. Kanthi mbandhingake awakmu karo wong liya, kowe bakal tiba ing jurang kesombongan; nanging kanthi ambaile pandanganmu manut katresnan, kowe bakal nggayuh pucuking andhap asor.

15. Yen pancen kowe netepi dhawuh tresna marang sesamamu, kenapa kowe nyimpen rasa pait lan kebencian marang dheweke? Apa ora cetha yen kowe luwih milih sing fana tinimbang tresna, lan kanthi mbela iku, kowe perang nglawan sedulurmu?

16. Emas dadi banget dikarepake wong ora amarga kabutuhan, nanging amarga liwat emas, akèh wong nyukupi napsu seneng-seneng.

17. Ana telung sebab katresnan marang bandha: katresnan marang kesenangan, kesombongan, lan ketidakpercayaan; lan ketidakpercayaan luwih kuwat tinimbang loro sing sepisanan.

18. Wong hedonis tresna marang perak supaya bisa seneng-seneng kanthi pitulungané; wong angkuh, kanggo entuk kamasyhuran; lan wong kang ora precaya, kanggo ndhelikaké lan nyimpené, amarga wedi keluwen, tuwa, lara, utawa pangasingan, lan luwih percaya marang kuwi tinimbang marang Gusti Allah, Pangripta lan Pangripta kabèh makhluk, kalebu kéwan sing paling cilik lan paling ora wigati.

19. Ana papat jinis wong sing nglumpukake bandha: telu sing wis kasebut mau, lan siji maneh, yaiku wong sing mikir babagan rumah tangga; cetha menawa mung sing pungkasan sing nglumpukake kanthi bener, supaya tangane ora tau kosong nalika nyedhiyakake apa sing dibutuhake saben uwong.

20. Kabeh pikiran sing kebak hawa napsu kuwi nyurung daya kepinginan ing jiwa, utawa ngganggu daya nesu, utawa nglantarake daya mikir: mula akale dadi wuta marang renungan rohani lan munggah ing pandonga. Mulane sawijining biksu, utamane sing nglakoni meneng, kudu merhatosake pikirane kanthi tliti, lan ngenali sarta motong panyebabé. Dhèwèké kudu ngenali kaya mangkéné: kakuwatan napsu ing jiwa kabangkit déning éling-éling sing kebak gairah marang wanita, lan panyebabé ana ing mangan lan ngombe tanpa kendhat, sarta sesambungan kerep sing ora wicaksana karo wanita. Iki dipotong kanthi luwe, ngelak, jaga bengi, lan nyendhiri. – Kakuwatan sing gampang nesu digugah déning pangeling-eling sing kebak rasa marang wong-wong sing wis gawe kita sedhih; sababé yaiku napsu, kesombongan, lan katresnan marang kesenangan, amarga kuwi wong sing kebak napsu dadi sedhih, apa amarga wis kapisahaké saka kuwi utawa amarga durung nampa kuwi. Kuwi dipotong kanthi nganggep kabèh mau ora ana apa-apa – kanthi ngremehake lan ngendhegaké kuwi amarga katresnan marang Gusti.

21. Gusti Allah ngerti dhiri Panjenengané lan ngerti makhluk-makhluké, lan Kekuwatan Suci ngerti Gusti Allah lan ngerti makhluk-makhluké. Nanging Kekuwatan Suci ngerti Gusti Allah lan makhluk-makhluké ora kanthi cara sing padha kaya Gusti Allah ngerti dhiri Panjenengané lan makhluk-makhluké.

22. Gusti Allah mangertos dhiri Panjenenganipun lumantar sipat mulyané, lan makhluk-makhlukipun lumantar kawicaksanan Panjenenganipun, ingkang lumantar lan ingkang dipunanggitaken Panjenenganipun kabèh samubarang; déné Kakuwatan Suci mangertos Gusti Allah, ingkang ana ing nginggil saking kabèh

partisipasi, lumantar partisipasi (ing pangertosan Panjenenganipun), lan makhluk-makhlukipun lumantar pangrasan pangrêmbaganing akal ingkang wonten ing jeru.

23. Makhluk ana ing njaba pikiran; nanging pikiran nampa pangrêmbag babagan makhluk mau ing sajroning dhiri. Nanging ora kaya ngono karo Gusti Allah, sing tansah ana, tanpa wates lan ora bisa digambarke, sing wis maringi marang kabèh sing ana saka Panjenengané ana, kabecikan, lan anané langgeng.

24. Sifat rasional lan intelektual melu ing Gusti Suci—tegesé, saka kabecikan lan kabijaksanaan Panjenengané—liwat anané dhéwé, liwat kamampuan kanggo kabecikan, lan liwat sih rahmat anané langgeng. Kanthi sih iki, manungsa bisa mangertèni Gusti; déné manungsa bisa mangertèni makhluk-makhluké, kaya sing wis kasebut ing ndhuwur, lumantar pangrasa kawicaksanan sing ngatur kabèh sing dipirsani ing makhluk-makhluk mau—kawicaksanan sing alus lan dibangun ing pikiran.

25. Gusti Allah, nglairaké makhluk rasional lan cerdas lumantar kabecikaning Gusti sing paling luhur, paring marang makhluk-makhluk mau papat sipat ilahi sing nyangga, nglindhungi, lan nylametaké: anané, anané langgeng, kabecikan, lan kawicaksanan. Saka kabèh mau, Panjenengané paring loro sing kapisan marang hakekat makhluk, lan loro sing pungkasan marang daya moral: marang hakekat makhluk—eksistensi lan eksistensi langgeng; lan marang daya moral—kabecikan lan kawicaksanan—supaya makhluk mau bisa melu nampa apa sing dadi hakekat Panjenengané dhéwé. Mulane diandharake manawa manungsa digawé miturut gambar lan rupa Gusti Allah: digawé miturut gambar—minangka sing ana—saka Sing Maha Ana; minangka sing tansah ana—saka Sing Maha Ana Langgeng—sanadyan ana wiwitané, nanging tanpa wates; digawe miturut rupa Panjenengané, kaya déné sing becik iku becik, lan kaya déné sing Maha Wicaksana iku Maha Wicaksana, mula dadi, lumantar sih rahmat, apa sing dadi Gusti miturut kodraté. Saben makhluk rasional digawé miturut gambaré Gusti, déné mung sing becik lan sing wicaksana sing digawé miturut rupa Panjenengané.

26. Kabèh makhluk rasional lan pinter dipérang dadi loro – yaiku, dadi sipat malaikat lan manungsa; lan sakabehe sipat malaikat banjur dipérang dadi loro persatuan moral utama lan komunitas: sing suci lan sing terkutuk, yaiku Kakuwatan Suci lan setan-setan jahat; lan sakabehe umat manungsa dipérang mung dadi loro persatuan: sing taat lan sing ora taat.

27. Gusti Allah, minangka anané dhéwé, kabecikané dhéwé, kawicaksanané dhéwé, utawa luwih cetha, minangka Sing ana ing ndhuwur kabèh mau, ora ana apa-apa sing mungsuh Panjenengané. Nanging makhluk, minangka kabèh sing ana mung lumantar partisipasi lan sih rahmat—lan makhluk rasional lan pinter, luwih-luwih, nduwèni kamampuan tumrap kabecikan lan kawicaksanan—nduwèni kebalikané, yaiku: ora ana nglawan ana, lan ala lan kabodhoan nglawan kamampuan tumrap kabecikan lan kawicaksanan. Apa padha ana utawa ora ana iku gumantung marang kakuwatan Pangripta, dene partisipasi utawa ora partisipasi ing kabecikan lan kawicaksanané iku gumantung marang kersané makhluk rasional.

28. Wong Yunani, sing pracaya yèn hakikat makhluk wis ana karo Gusti wiwit langgeng, lan yèn saka Panjenengané mung nampa sipat-sipaté, kandha yèn ora ana sing nentang hakikaté, nanging sing nentang iku dumunung ing sipat-sipaté. Nanging kita negesake manawa siji-sijine sipat Ilahi, sing langgeng, tanpa wates, lan maringi kalanggengan marang kabèh sipat liya, ora nduwé lawan; déné sipat makhluk nduwé ora ana minangka lawané, lan anané langgeng utawa ora anané makhluk iku ana ing kakuwasané Sang Maha Ana dhéwé. Nanging amarga karunia Panjenengané ora bisa dibatalaké lan ora owah-owahan, makhluk, kaya saiki, bakal tansah kaya ngono, dipelihara déning kakuwatan Panjenengané sing Maha Kuwasa, sanadyan makhluk iku nduwèni, kaya sing wis kasebut, ora ana minangka kebalikané, sawisé digawa saka ora ana dadi ana lan nduwèni, ing kersané Panjenengané, kamampuan kanggo ana utawa ora ana.

29. Kaya déné ala iku ketiadaan kabecikan, lan kabodhoan iku ketiadaan kawruh: mangkono uga ora ana (non-eksistensi) iku ketiadaan ana (eksistensi)—dudu saka sing sejatiné ora ana, awit iku ora nduwé lawan; nanging saka sing ana lumantar partisipasi ing Sing Sejatine Ana. Kekurangan loro sing sepisanan gumantung marang kersané makhluk; nanging kekurangan sing kapindho dumunung ing kersané Pangripta, Sing kanthi kabecikané tansah kepéngin supaya makhluk ana lan tansah pinaringan berkah déning Panjenengané.

30. Kabèh makhluk iku kalebu salah siji saka loro golongan: makhluk rasional lan pinter sing bisa ngemot kebalikan ing sajroning awake dhewe—yaiku kabecikan lan kaburukan, kawruh lan kabodhoan—utawa macem-macem badan sing dumadi saka kebalikan, kaya ta lemah, angin, geni, lan banyu. Sawetara pancèn ora duwe badan lan ora materi, sanadyan sawatara ana sing gegandhèngan karo badan; liyane mung dumadi saka materi lan wangun.

31. Kabeh badan miturut sipaté mandheg; diparingi gerak déning nyawa—ana sing déning nyawa rasional, ana sing déning nyawa ora rasional, lan ana uga sing déning nyawa sing ora peka.
32. Ing antarané daya jiwa, siji iku daya pangopenan lan vegetatif, sijiné daya imajinatif lan impulsif, lan siji manèh, pungkasané, daya rasional lan intelektual. Tumbuhan nduwèni daya kapisan; daya kapindho, bebarengan karo daya kapisan, diduwèni déning kéwan bisu; lan daya katelu, bebarengan karo loro daya mau, diduwèni déning manungsa. Loro daya kapisan iku bisa rusak, déné daya katelu dianggep ora rusak lan langgeng.
33. Kakuwatan-kakuwatan suci, sing padha maringi pencerahan siji lan sijiné, uga maringi marang kodrat manungsa kabecikan lan kawruh sing manggon ing jerone: kabecikan, yaiku kabecikan sing niru Gusti Allah, kang lumantar kabecikan mau padha maringi kabecikan marang awake dhéwé lan siji lan sijiné, uga marang makhluk-makhluk sing luwih asor tinimbang awake dhéwé, nganti padha dadi kaya Gusti Allah; – kawruh, kaya ta, bab sawijining sing paling luhur babagan Gusti; amarga, kaya pangandikane Nabi, *'Sampeyan, ya Gusti, inggil ngluwihi kabeh salawas-lawase'* (Mazmur 91:9); utawa bab sawijining sing paling jero babagan makhluk jasmani, utawa bab sawijining sing paling tepat babagan makhluk rohani, utawa bab sawijining sing paling cetha babagan pangayoman, utawa bab sawijining sing paling mesthi babagan pangadilan.
34. Kotoran pikiran dumadi, kaping pisan, saka pangawruh sing salah; kapindho, saka ora ngerti apa wae sing umum; aku ngomong iki tumrap pikiran manungsa, amarga ora pantes kanggo malaikat ora ngerti sanajan bab sing tartamtu; katelu, ing pikiran sing kebak hawa napsu; kaping papat, ing sarujuk marang dosa.
35. Kotoran jiwa iku dumunung ing kasunyatan manawa jiwa ora tumindak manut sipaté; amarga iku nimbulaké pikiran-pikiran kebak napsu ing ati. Jiwa tumindak manut sipaté nalika daya-daya napsuné—yaiku daya nesu lan daya kepéngin—tetep tanpa napsu sanadyan kapengaruh déning barang-barang lan pikiran-pikiran sing muncul saka kono.
36. Kegelapaning badan iku dosa sing ditindakake lumantar tumindak.
37. Sing tresna marang meneng iku wong sing ora pilih kasih marang bab-bab donya; tresna marang kabèh wong sing ora nresnani apa waé sing manungsa; lan nduwèni kawruh babagan Gusti Allah lan babagan Ilahi sing ora kesasar déning sapa waé, ora amarga kaluputané lan ora amarga pikiran curiga sing muncul marang wong-wong mau.
38. Apik banget ora pilih-pilih marang barang-barang, nanging luwih agung maneh tetep tanpa napsu nalika mikirake.
39. Katresnan lan pangendalian dhiri njaga pikiran supaya ora kebak hawa napsu marang barang-barang lan pikiran babagan kuwi.
40. Pikirane wong sing tresna marang Gusti ora ngadhepi barang-barang utawa pikiran babagan kuwi, nanging ngadhepi hawa napsu sing ana gandhengane karo pikiran-pikiran mau. Tegese, dheweke ora nglawan wanita, ora nglawan wong sing wis nindakake salah marang dheweke, uga ora nglawan imajinasine babagan kuwi: nanging nglawan hawa napsu sing ana gandhengane karo imajinasi mau.
41. Kabèh perjuangan biksu nglawan setan dumadi saka misahaké hawa napsu saka pikiran; amarga yèn ora, dhèwèké ora bakal bisa ndelok prakara kanthi tanpa hawa napsu.
42. Bab iku siji, pikiran liya, lan napsu liyane maneh: contone bab iku bojomu, emas, lan sapiturute; pikiran mung eling marang salah siji saka bab-bab sing kasebut; napsu yaiku katresnan tanpa tembung utawa kebencian tanpa kendhat marang salah siji saka bab-bab mau. – Perjuangan biksu ana ing napsu kaya ngono.
43. Pamikiran kang kebak napsu iku pamikiran kang kabentuk saka napsu lan pikiran. Ayo misahake napsu saka pikiran, lan pamikiran murni bakal tetep ana. Kita misahake mau, yen kepengin, kanthi katresnan rohani lan pangendalian dhiri.
44. Kabecikan misahake pikiran saka napsu; renungan rohani misahake saka mung pikiran; lan pandonga murni nyuguhake marang Gusti Allah piyambak.
45. Kabecikan iku kanggo pangerten makhluk; pangerten kanggo sing ngerti; sing ngerti kanggo obyek pangerten sing ora bisa dingerteni; lan Sing nuntun ngluwihi pangerten.
46. Gusti Allah, sing sampurna lan cukup ing dhiri, nglairaké makhluk saka ora ana, dudu amarga Panjenengané butuh apa-apa, nanging supaya makhluk-makhluk mau, miturut kamampuané, bisa melu kabungahaning Panjenengané lan nemokaké kabagyan ing kono; nalika Panjenengané dhéwé bungah marang pakaryané, ndelok makhluk-makhluk mau bungah lan tansah wareg tanpa ana entéké déning kabungahan sing ora ana entéké.

47. Ing donya akèh wong sing atiné miskin, nanging dudu ing teges sing sejati; akèh sing nangis, nanging amarga kelangan bandha utawa anak; akèh sing alus atiné, nanging marang napsu sing ora murni; akèh sing luwe lan ngelak, nanging kanggo nyolong bandha wong liya lan nglumpukaké bandha; akèh sing welas asih, nanging marang badan lan bab-bab jasmani; lan resik atiné, nanging amarga kesombongan; lan panyebar katentreman, nanging sing ngaserahké nyawané marang daging: akèh sing dianiaya, nanging amarga tumindaké dhéwé sing ala; akèh sing dicacad, nanging amarga dosa-dosa memalukan. Nanging, sing begja mung wong-wong sing tumindak lan nandhang sangsara kanggo Kristus lan amarga Kristus. Napa? *'Amarga kagungané karajan swarga'*; lan: *'amarga padha bakal ndeleng Gusti'* (Matéus 5:3, 8); lan sapituruté. Padha ora kabegjan amarga tumindak lan nandhang sangsara kaya ngono, amarga wong-wong sing kasebut mau uga nindakake kuwi; nanging amarga tumindak lan nandhang sangsara kanggo kapentingané Kristus lan babagan Kristus.

48. Ing saben apa sing kita tindakake, kaya sing wis bola-bali diomongake, Gusti ndeleng niat: apa kita nindakake iku kanggo Panjenengané utawa kanggo tujuan liya. Mula, nalika kita kepengin nindakake kabecikan, ayo tujuane ora kanggo nyenengake manungsa, nanging kanggo nyenengake Gusti Allah, supaya tansah nggatekake Panjenengané lan nindakake kabeh kanggo Panjenengané; yen ora, kita bakal nyambut gawe sia-sia lan kelangan ganjaran.

49. Lan nalika ndedonga, usir saka pikiranmu sanajan pikiran prasaja babagan urusan manungsa lan renungan babagan kabèh ciptaan: supaya, kanthi nggatekake barang-barang sing luwih cilik, kowe ora nyimpang saka Panjenengané sing ora ana tandhingané luwih unggul tinimbang kabèh sing ana.

50. Yen kita pancen tresna marang Gusti, mula kanthi tresna iku kita bakal ngusir hawa napsu. Tresna marang Panjenengané tegesé luwih milih Panjenengané tinimbang donya, lan nyawa tinimbang daging – kanthi ngremehake kabèh bab donya, kanthi pangabdian sing ajeg marang Panjenengané – lumantar nahan dhiri, katresnan, pandonga lan nyanyèkaké kidung, lan sapituruté.

51. Yen, nalika nggatekake Gusti suwene wektu, kita ngopeni kanthi tliti bagean jiwa sing kebak hawa napsu, kita ora bakal kesasar saka dalan sing bener amarga godaan pikiran kita; nanging kanthi mangerteni sababe kanthi luwih cetha lan mungkasi kuwi, kita bakal dadi wicaksana, supaya tembung nabi kanyata ing kita: *'Mripatku bakal ndeleng mungsuh-mungsuhku, lan kupingku bakal krungu wong-wong sing mbrontak marang aku kanthi tipuan'* (Mazmur 91:12).

52. Nalika kowe weruh manawa pikiranmu ngalih, kanthi cara sing takwa lan bener, marang pikiran-pikiran donya, mangertèna yèn awakmu uga tetep suci lan tanpa dosa. Nanging nalika kowe weruh pikiranmu melu dosa, lan kowe ora mandhegake kuwi, mangertèna yèn awakmu uga ora bakal suwe maneh tiba ing dosa-dosa kuwi.

53. Kaya déné barang-barang kasat mata dadi donyané badan, mangkono uga pikiran dadi donyané akal; lan kaya déné badan nglakoni zinah karo badané wanita, mangkono uga akal nglakoni zinah karo pikiran babagan wanita lumantar imajinasi badané dhéwé: amarga akal nyawang ing pikiran gambar badané dhéwé lagi ngawin karo gambar wanita. Mangkono uga, ing pikirane, dhèwèké mbales dendam nganggo gambaran awaké dhéwé marang gambaran wong sing wis nindakake salah marang dhèwèké. Kahanan sing padha uga ana ing dosa-dosa liyané: amarga apa sing ditindakake awak ing donya materi, pikiran nindakake ing donya pikiran.

54. Apa kita ora kudu ngeri, gemeter lan nganti bingung amarga pikiran manawa, nalika Gusti Allah *'Bapa ora ngadili sapa wae, nanging wis nyerahake kabeh pangadilan marang Putra'* (Yohanes 5:22); – nalika Sang Putra muni: *'Aja ngadili, supaya kowe ora diadili'* (Mat. 7:1), *'Aja ngukum, supaya kowe ora diukum'* (Luk. 6:37); lan uga Rasul: *'Aja ngadili apa-apa sadurunge wektune, nganti Sang Yehovah rawuh'* (1 Kor. 6:5); lan maneh: *'Amarga nalika kowe ngadili wong liya, kowe nyalahake awakmu dhewe'* (Rm. 2:1); nalika, miturutku, kahanan iki kedadeyan; apa wong-wong, sawise mandheg nangis amarga dosane dhewe, wis njupuk paukuman saka tangan Sang Putra, lan apa dheweke dhewe, kaya-kaya tanpa dosa, padha ngadili lan nyalahake siji lan sijine? Langit kaget lan bumi nggeter; nanging wong-wong mau, sing atiné kaku, ora kroso isin!

55. Sapa waé sing nyelidik dosa wong liya, utawa ngadili sedulur adhedhasar prasangka: wong kaya ngono durung nate nglakoni langkah kapisan tumuju tobat, lan durung gaweyé ngenali dosané dhéwé—sing saktènané aboté kaya timbal pirang-lapis—lan ora ngerti kenapa manungsa dadi *'atèng atos, tresna marang kesia-siaan lan ngupaya kabohongan'* (Mazmur 4:3); mula, kaya wong edan sing mlaku-mlaku ing pepeteng,

sawise nglirowakake dosane dhewe, dheweke mung mikirake dosane wong liya—apa kuwi nyata utawa mung imajinasi—mung adhedhasar prasangka.

56. Katresnan marang dhiri, kaya sing wis bola-bali diomongake, iku panyebab kabeh pikiran sing kebak napsu; amarga saka kono muncul telung pikiran utama saka bagéan jiwa sing kepengin: keserakahan mangan, keserakahan marang bandha, lan kesombongan. Banjur, saka keserakahan ing panganan muncul pikiran birahi; saka keserakahan marang bandha muncul pikiran iri; saka kesombongan muncul pikiran angkuh; dene pikiran-pikiran liyane kabeh manut saka salah siji saka telu iku, kaya ta: pikiran nesu, sedhih, dendam, putus asa, sirik, ngina, lan sateruse. Hawa napsu iki ngiket pikiran marang bab-bab materi lan narik mudhun menyang bumi, nganti abot kaya watu sing paling abot, padahal miturut sipaté pikiran iku luwih entheng lan luwih éteris tinimbang geni.

57. Wiwitané kabèh hawa napsu iku katresnan marang dhiri, lan pungkasané yaiku kesombongan. Katresnan marang dhiri iku katresnan marang badan sing sembrono. Sapa waé sing motong katresnan iki, iku padha motong kabèh hawa napsu sing metu saka kono.

58. Kaya wong tuwa ing donya sing pilih kasih marang anaké dhéwé, mangkono uga pikiran iku sacara alamiah nempel marang pikirane dhéwé; lan kaya wong tuwa sing paling pilih kasih, anaké dhéwé katon paling andhap asor lan sopan saka kabèh, sanajan ing saben bab padha pantes diguyu: mangkono uga pikiran sing ora wicaksana nganggep pamikirane dhéwé minangka sing paling masuk akal saka kabèh, sanajan sejatine bisa dadi sing paling ora masuk akal saka kabèh. Nanging tumrap wong wicaksana, pamikirane ora katon kaya ngono: sanajan wis ana bukti manawa iku bener lan becik, dheweke malah saya ora percaya marang panemune dhewe, lan ngangkat wong wicaksana liyane dadi hakim pamikiran lan pertimbangané, supaya ora mbuang-mbuwang wektu (Gal. 2:2); lan saka wong-wong mau dheweke nampa pangukuhan.

59. Nalika kowe ngalahaké salah siji hawa napsu sing paling memalukan—kayata keserakahan mangan, zinah, nesu, utawa keserakahan—sawijining pikiran kesombongan bakal langsung nyerang kowe; lan nalika kowe ngalahaké kuwi, pikiran kesombongan bakal nyekel kowe.

60. Kabèh hawa napsu kang ora mulya, nalika nguwasani atimu, ngusir pikiran kesombongan saka kono; nanging sawise kaungkuli, padha mbukak dalan supaya bisa mlebu.

61. Kesombongan nglairaké rasa bangga; kadhangkala kesombongan kuwi diusir, lan kadhangkala tetep ana. Nanging nalika diusir, iku mimpin marang rasa bangga dhiri; lan nalika tetep ana, marang kesombongan gedhé.

62. Kesombongan dibasmi kanthi tumindak rahasia, dene kesurongan diatasi kanthi nyandhakake marang Gusti tumindak sing ditindakake kanthi tekun.

63. Sapa waé sing wis diparingi kawruh babagan Gusti Allah lan pancèn wis ngrasakaké manisé, bakal ngremehake kabèh kesenangan sing muncul saka kekuatan hawa napsu.

64. Sapa waé sing dipimpin déning hawa napsu donya, ngidam panganan, utawa nyukupi kepinginan badan, utawa kamulyan manungsa, utawa bandha, utawa liya-liyané sing asalé saka kuwi; lan yèn pikiran ora nemokaké apa-apa sing luwih becik tinimbang kuwi kanggo dadi tujuan hawa napsu, pikiran kuwi ora bakal gelem ngremehké kuwi sajroning sisa uripé. Nanging kawruh babagan Gusti Allah lan bab-bab ilahi iku luwih unggul adoh tinimbang kuwi.

65. Wong-wong sing ngremehake kesenangan kuwi amarga wedi, utawa amarga pangarep-arep, utawa amarga padha nyadari yen kesenangan kuwi ora ana gunane; utawa amarga katresnan marang Gusti.

66. Kawruh babagan prakara ilahi, tanpa katarik marang iku, ora ngyakiniake pikiran supaya bener-bener ngremehake donya materi, nanging padha kaya mung pikiran babagan obyek indra. Mula, ana akeh wong sing nduweni kawruh akeh nanging isih keseret hawa napsu daging, kaya babi ing lendhut (2 Petrus 2:22). Amarga wis rada disucèkaké nalika isih semangat tumrap kabecikan lan wis éntuk pangawikan tartamtu bab kuwi, banjur padha dadi males lan kaya Saul, sing wis diparingi tahta karajan nanging wiwit urip ora pantes kanggo tahta kuwi, banjur dijatuhaké saka tahta mau kanthi nesu sing nggegirisi.

67. Kaya déné mung pamikiran babagan prakara manungsa waé wis marakaké pikiran ngremehké sing Ilahi, mangkono uga mung kawruh babagan sing Ilahi waé ora marakaké pikiran ngremehké prakara manungsa sakabèhé; amarga ing kéné kabeneran isih manggon ing bayangan lan praduga; lan mulane mbutuhake pangabdian sing kebak kabungahan saka katresnan suci, sing nyawijiake pikiran karo renungan rohani lan meyakini supaya luwih milih sing ora kasat mata tinimbang sing kasat mata, sing intelektual lan sing Ilahi tinimbang sing dirasakake.

68. Ora saben wong sing wis mateni hawa napsu lan nggawe pikirane prasaja banjur ngarahake pikirane marang Gusti; nanging pikirane bisa wae ora nempel marang manungsa utawa marang Gusti, sing kedadeyan mung marang wong-wong sing aktif nanging durung diparingi kawruh, lan sing nyingkiri hawa napsu amarga wedi marang sangsara utawa kanthi pangarep-arep marang Kraton Swarga.

69. *'Kita lumaku kanthi pracaya, ora kanthi pandeleng'*, lan kawruh kita isih kaya ing pangilon lan ing teka-teki (2 Kor. 2:7). Mula saka iku, kita perlu nglatih iki suwé banget, supaya lumantar piwulang sing dawa lan ketekunan ing kéné, kita bisa nduwèni kabiasaan sing ora goyah saka pangamati sing tanpa kendhat.

70. Yen, sawise nyisihake samentara panyebab hawa napsu kita, kita nglakoni renungan rohani, nanging ora nyawisake kabeh wektu kanggo iku, kanthi nganggep iku minangka siji-sijine pakaryan kita: kita bakal gampang bali maneh marang hawa napsu daging, amarga ora entuk woh liya saka kuwi kajaba mung kawruh sing dicampur rasa sombong, sing pungkasané yaiku kawruh iku dhéwé saya mendhung, lan pikiran mbalik sakabehé marang bab-bab materi.

71. Hasrat katresnan sing pantes dicela ngisi pikiran karo barang-barang materi; dene hasrat katresnan sing pantes dipuji ngiket pikiran marang Gusti. Amarga pikiran, umume, condhong marang obyek-obyek sing dipandang suwé; lan marang apa waé sing dadi kecenderungané, pikiran uga ngarahaké hawa napsu lan katresnané—apa iku marang obyek ilahi sing immaterial sing pantes kanggoé, utawa marang bab-bab jasmani lan hawa napsu daging.

72. Gusti Allah nyipta donya gaib lan donya nyata; lan Panjenengané uga nyipta jiwa lan badan. Lan yèn donya nyata ayu banget, sepira manèh ayuné donya gaib? Yen, saliyane, donya gaib luwih becik tinimbang donya iki, sepira luwih luhuré Gusti sing nyipta loro-loroné? Yen Sing Maha Nyipta kabèh kabecikan luwih unggul tinimbang sing paling apik saka kabèh sing wis diciptakaké, kenapa akal malah ninggalaké sing paling becik lan milih sing paling ala—yaiku hawa napsu daging? Apa ora cetha yèn akal wis kebiasaan karo iki, amarga wis ngadhepi wiwit lair, déné durung nate ngrasakaké bab sing luwih becik lan luwih luhur tinimbang kabèh? Mula, yèn lumantar nahan hawa napsu suwé lan piwulang babagan gaib kita alon-alon mbusak kabiasaan kuwi; banjur, nalika dhèwèké alon-alon maju ing bab iki, dhèwèké bakal katarik marang gaib lan bakal nyadari ajiné dhèwèké dhéwé, lan pungkasané ngalihake kabèh pangabdiané marang Gusti Allah.

73. Sapa waé sing ngomong tanpa rasa emosional bab dosa seduluré iku ana rong sebab: kanggo mbeneraké dhèwèké utawa kanggo mènèhi manfaat marang wong liya. Nanging, yen dheweke ngomong—apa marang wong iku dhewe utawa marang wong liya—tanpa tujuan-tujuan iki, mula dheweke ngomong kanggo ngukum utawa ngfitnah sedulure; lan wong kaya ngono ora bakal luput saka ditinggalake Gusti Allah, nanging mesthi bakal tiba ing pelanggaran sing padha utawa liyane, lan, sawise kabukak lan dicela dening wong liya, bakal isin.

74. Wong-wong sing nindakake dosa sing padha ora kena diadili kanthi cara sing padha, adhedhasar tumindaké dhéwé, nanging kanthi cara sing béda (ngadili miturut sabab dosa): awit nindakake dosa amarga kabiasaan iku siji bab, lan nindakake dosa amarga dorongan dadakan sing ora bisa dikendhalèni iku bab liya. Ing kasus sing kapindho, wong iku ora mikirake dosa sadurunge nindakake, lan sawise kuwi ora nduweni kecenderungan marang dosa mau; malah, dheweke sedhih banget lan kasiksa amarga apa sing wis kelakon. Kahanan kuwi béda banget kanggo wong sing dosa amarga kabiasaan: amarga sanajan sadurungé dosa, dhèwèké ora nate mandheg dosa ing pikirane, lan sawisé nindakake, dhèwèké tetep ana ing kahanan pikiran sing padha.

75. Sapa waé sing nglakoni kabecikan amarga kesombongan uga ngupaya kawruh amarga kesombongan. Nanging wong kaya ngono ora manèh nindakake utawa ngomong apa-apa kanggo pambangunan, nanging ngupaya ing saben bab supaya éntuk kamulyan saka wong-wong sing ndeleng pakaryané utawa krungu tembungé. Hasrat iki katon nalika, yen ana wong-wong kaya ngono sing miwiti ngritik tembung utawa tumindaké, dhèwèké banget kuciwa—dudu amarga wong-wong kuwi ora oleh pangajaran, merga dhèwèké ora nduwé niat kaya ngono; nanging amarga dhèwèké kroso isin utawa direndhahaké déning wong-wong kuwi.

76. Nafsu serakah katon nalika wong tansah nampa kanthi kabungahan nanging menehi kanthi sedhih. Wong kaya ngono ora bisa diarani irit sejati (deleng paragraf 19).

77. Wong sing nandhang sangsara nahan sangsara amarga sebab-sebab ing ngisor iki: – amarga katresnan marang Gusti Allah, utawa amarga pangarep-arep ganjaran, utawa amarga wedi marang panyiksaan, utawa amarga wedi marang pangadilan manungsa, utawa amarga ketahanan alamiah, utawa kanggo kapenak ing tembe, utawa amarga kapentingan pribadi, utawa amarga kesombongan, utawa amarga kabutuhan.

78. Mbusak pikiran iku siji bab, lan bébas saka napsu iku bab liya. Asring pikiran bisa ilang nalika obyek sing dadi sumber napsu ora katon; nanging napsu kuwi isih ndhelik ing jiwa lan bakal metu nalika obyek mau muncul. Mula saka iku, kudu ngawasi pikiran nalika ana ing ngarsané barang-barang kaya ngono lan ngenali obyek sing dadi sumber napsu.

79. Kanca sejati iku wong sing, nalika tanggane kena godaan, tahan bareng karo dheweke—tanpa bingung utawa kuwatir—nandhang sedhah, kasangsaran, cilaka, lan bala sing nyabrang marang tanggane, kaya-kaya iku kagugane dheweke.

80. Aja ngremehake nuranimu, sing tansah maringi pitutur paling becik; amarga pitutur iku saka Gusti lan malaikat, mbebasake kowe saka rereged rahasia ing atimu, lan nalika wayahe kowe ninggalake donya iki, maringi kowe kawani ing ngarsane Gusti.

81. Yen kowe kepengin wicaksana lan ing wektu sing padha andhap asor, tinimbang dadi budak hawa nista, tansah golek ing saben prakara apa sing didhelikake saka pangertenmu; lan sawise mangerteni manawa akèh lan maneka warna kawruh durung kowe ngerti, kowe bakal gumun marang kabodhoanmu dhéwé lan ngendhegake kabijaksanaanmu dhéwé. Lan sawise ngakoni yen kowe ora ana apa-apane, kowe bakal mangerteni akeh bab ageng lan nggumunake. Nanging pamer marang kawruhmu dhewe ngalangi kowe saka kemajuan ing sinau.

82. Sapa sing ora nolak obat panyembuh kanthi tulus ngarep-arep kaslametan; lan obat-obatan iki yaiku sedhah lan susah, sing disebabake dening macem-macem cilaka. Sapa sing nolak cilaka ora ngerti apa paugeran sing lagi digawé ing donya iki, uga ora ngerti apa bathi sing bakal digawa nalika ninggalake kéné.

83. Kesombongan lan katresnan marang dhuwit padha ngasilake siji lan sijine. Ana sing sugih amarga kesombongan, dene liyane, sawise sugih, banjur sombong. Nanging mangkono lumrahe donya. Nanging sawijining biksu malah luwih sombong—nalika dhèwèké ora kagandhèngan karo donya; nanging nalika dhèwèké nduwèni pirak, dhèwèké ndhelikaké, isin amarga nduwèni barang sing ora pantes karo pangabdiané.

84. Sifat kesombongan biksu yaiku bangga marang kabecikan lan akibaté; déné sifat angkuhé yaiku bangga marang kasuksesané, ngremehake wong liya, lan ngatributake kabèh mau marang dhèwèké tinimbang marang Gusti. Iku ciri keangkuhan lan kesombongan wong awam kanggo ngagum-agum lan bangga marang kaendahan, kasugihan, kekuwatan, lan pertimbangan sing wicaksana, utawa kapinteran donya.

85. Kasuksesan wong sekuler iku panguwasané biksu, déné kasuksesan biksu iku panguwasané wong sekuler. Kasuksesan wong sekuler dumadi saka kasugihan, kamasyhuran, panguwasa, kesenangan, kasehatan badan, nduwé akèh anak, lan sapituruté; yèn biksu nyemplung ing kuwi, dhèwèké bakal binasa. Nanging 'kasuksesan' sawijining biksu yaiku ora kagungan, ora misuwur, ora duwe kuwasa, nahan napsu, sangsara, kekurangan lan sapiturute; nalika tanpa disadari ngalami kahanan kaya ngono, wong sing tresna marang donya nganggep iku bencana gedhe, lan asring meh nyemplung ing bebaya ngiket tali ing gulu—lan ana uga sing pancen nindakake kuwi.

86. Panganan diciptakaké kanggo loro tujuan: kanggo nyukupi gizi lan marasake. Mula, sapa waé sing mangan kanthi niat sing salah, lan ora migunakaké karunia saka Gusti iki kaya kuduné kanggo kabecikané dhéwé, dianggep hedonis. Lan babagan kabèh prakara, panggunaan sing ora pantes iku dosa.

87. Andhap-asor lair saka pandonga sing murni, sing digandhèngake karo luh lan sedhah. Amarga kanthi tansah nyuwun pitulungan marang Gusti, iku nyegah wong supaya ora gumantung bodho marang kekuwatan lan kawicaksanaan dhéwé, lan supaya ora ngunggulake dhéwé tinimbang wong liya – loro panyakit sengit saka ambisi angkuh.

88. Beda antarane nglawan pikiran prasaja supaya ora nyulut hawa napsu, karo nglawan pikiran sing kebak hawa napsu supaya kita ora sarujuk nindakake dosa. Kaloro bentuk perjuangan iki nyegah pikiran kita supaya ora mandheg suwe ing batin.

89. Sedhah ora bisa pisah saka niat mbales dendam. Mula, nalika pikiran, kanthi sedhah, ndeleng ing jeroné dhéwé—kaya ing pangilon—wajah sedulur sing wis nglarani atiné, cetha yèn iku nyimpen dendam. *'Lampahé wong sing seneng mbales dendam nuntun marang pati'* (Amsal 12:28); *'awit sapa waé sing nyimpen dendam iku ora manut paugeran'* (Amsal 21:24).

90. Yen kowe nyimpen dendam marang wong, ndedongakna kanggo wong kuwi; lan lumantar pandonga, misahake sedhah saka eling marang kaluputan sing wis ditindakake marang kowe, kowe bakal mandhegake jalane napsu; lan kanthi dadi raket lan welas asih, kowe bakal ngusir sakabehe napsu saka atimu. Nalika wong liya nyimpen niat ala marang kowe, tumindakna alus lan andhap asor marang wong mau, urip rukun karo dheweke, lan kowe bakal nylametake dheweke saka hawa napsu kuwi.

91. Angel ngendhegake sedhihé wong iri. Amarga padha nganggep apa sing padha iri marang kowe iku musibah kanggo awake dhéwé. Lan ora ana cara liya kanggo nenangake wong-wong mau kajaba kanthi ndhelikake saka pandangane. Nanging yèn iku migunani kanggo akèh wong sanadyan nyebabake sedhih marang wong-wong mau: aspek endi sing kudu diabaikan? Kita kudu milih apa sing migunani kanggo akèh wong; nanging, sak isa-isané, kita uga ora kena ngliwakké dhèwèké, utawa ngidini dhiri kita kabawa tipuan hawa napsu, maringi pitulungan ora marang hawa napsu kuwi dhéwé nanging marang sing nandhang sangsara amarga kuwi; nanging, kanthi kawicaksanan sing andhap asor, anggep dhèwèké luwih unggul tinimbang awakmu, lan wènèhi dhèwèké prioritas tinimbang awakmu ing saben wektu, ing saben papan, lan ing saben bab. Sampeyan bisa ngendhalèkaké rasa iri ati yèn sampeyan bungah bareng karo wong sing sampeyan iri ati lan sedhih bareng karo wong sing lagi sedhih, kanthi mangkono sampeyan nepati dhawuhe Rasul: *'Bungahlah karo wong sing bungah, lan nangislah karo wong sing nangis'* (Roma 12:15).

92. Pikirane kita ana ing antarané loro entitas, saben-saben nandurake sipaté dhéwé: siji kabecikan, sijiné kaburukan; tegesé, antarané malaikat lan setan. Nanging pikiran nduwé kuwasa lan kekuwatan kanggo manut utawa nolak manut pilihané.

93. Kakuwatan Suci nuntun kita marang kabecikan; lan biji alamiah saka kabecikan lan niat becik mbantu kita; dene godaan setan dipacu dening hawa napsu lan niat ala.

94. Pikir sing resik kadhangkala diwulangaké déning Gusti Allah piyambak, sing mudhun marang pikir kuwi; ing wektu liya, Kakuwatan Suci maringi inspirasi kabecikan marang pikir kuwi, lan ing wektu liya manèh, pikir kuwi sinau saka hakikat alam kaya déné sing dipandeng.

95. Pikirane sing pantes nggayuh kawruh kudu njaga supaya pikirane ora kebak hawa napsu marang samubarang, pangrame pikirane bebas saka kaluputan, lan kahanan pandongane tentrem. Nanging ora tansah bisa njaga kahanan iki, amarga kadhedhet—kaya dene asap—dening campur tangan dorongan daging, miturut panggerak setan.

96. Kita ora mesthi nesu marang saben bab sing marakake sedhih; amarga ana luwih akèh kedadéyan sing marakake sedhih tinimbang sing marakake nesu. Contone: barang iki pecah, barang kuwi ilang, wong siji mati. Ing kahanan kaya ngono kita mung sedhih, nanging ing kahanan liya kita sedhih lan nesu bebarengan, amarga ora ana ing kahanan pikiran sing wicaksana.

97. Pikirane, nalika nampa gagasan babagan prakara, biasane ngganti wujudé maneh miturut saben gagasan; nanging nalika merenung sacara rohani, iku malih kanthi maneka warna miturut saben renungan. Nanging nalika ana ing Gusti, iku dadi pancen tanpa wujud lan ora katon. Amarga, nalika merenung marang Sing siji kang mung siji wujudé, iku uga dadi siji wujudé lan padhang sumunar sakabehe.

98. Jiwa sing sampurna iku sing kabèh kakuwatan karsa dipusatake marang Gusti.

99. Pikir sing sampurna iku sing, sawisé ngerti sing Ora Bisa Dingerteni lumantar iman sejati, wis nyinaoni kabèh ciptaane kanthi sakabehe lan nampa saka Gusti kawruh nyawiji babagan pangayoman lan paukamané ing jeroné, sakwates sing bisa dijangkau manungsa.

100. Wektu dipérang dadi telung pérangan: iman nyakup kabèh telung pérangan mau; pangarep-arep mung siji, lan katresnan loro. Iman lan pangarep-arep ana watesé; nanging katresnan, amarga nyawiji karo sing Tanpa Wates lan tansah saya mundhak, langgeng salawas-lawase. Lan mulané *'katresnan iku paling agung saka kabèh iki'* (1 Kor. 13, 13).

Seratus Kaping Papat babagan Katresnan

1. Kaping pisan, pikiran kebak pangajab nalika merenung babagan tanpa watesé Gusti ing kabèh prakara—jurang sing ora bisa ditliti lan banget dikarepake; kapindho, pikiran kaget carané Gusti nggawé kabèh sing ana saka ora ana. Nanging kaya *'kamulyané ora ana entéke'* (Mazmur 141:3), *'mangkono kawicaksanané uga ora ana watesé'* (Barukh 3:18).

2. Amarga kepiye bisa dheweke ora gumun, nyawang sumber kabecikan sing ora bisa diakses lan nggumunake kuwi? Utawa kepiye bisa dheweke ora kebak rasa ngajeni, mikirake kepiye lan saka ngendi sifat verbal lan rasional, lan papat unsur sing mbentuk badan, bisa ana, nalika ora ana zat sing wis ana sadurunge pambentukan mau? Kuwasa apa iki sing, sawisé miwiti obah, nggawé mau ana? Nanging para putra Hellenes ora nampa iki, amarga padha ora ngerti kabecikan sing maha kuwasa lan kakuwatané sing maringi urip, uga kabijaksanaan lan akal sing ngliwahi pikiran.

3. Gusti Allah, sing wis ana wiwit jaman mbiyen minangka Sang Pencipta, nyipta—nalika Panjenengané kersa—liwat Sabda lan Rohé sing sejati, kanthi kabecikané sing tanpa wates. Aja takon: 'Kepiye

bisa, yen Sang Pencipta sing tansah becik, mung saiki muncul?' Amarga aku uga kandha marang kowe, kawicaksanan sing ora bisa dipahami saka Sing Maha Ana iku ngluwihi pangerten manungsa.

4. Sang Pencipta, sing wiwit langgeng wis nduwèni kawruh bab kabèh sing ana ing sajroning dhèwèké, ngrealisasèkaké kawruh mau lan nglakokaké kapan waé miturut karsa-Nya. Amarga ora pantes mangu-mangu apa Gusti kang Maha Kuwasa ora bisa nglakokaké apa waé kapan waé miturut karsa-Nya.

5. Selidiki tujuan Gusti nggawe samubarang; amarga iku bisa dingerteni; nanging aja nyoba mangerteni kepiye lan kenapa Panjenengané nindakake kuwi ora suwe kepungkur; amarga iku ngluwihi jangkauan pangertenmu. Amarga ing antarané bab-bab ilahi, ana sing bisa dipahami manungsa, nanging ana uga sing ora. Spekulasi, yen ora dikendhaleni, bisa nuntun wong menyang jurang, kaya sing diandharake salah siji Wali (Gregorius Teolog).

6. Ana sing kandha yèn makhluk wis ana bareng karo Gusti wiwit langgeng; nanging iki ora mungkin. Amarga kepiye bisa makhluk sing winates ing saben bab bisa ana bareng wiwit langgeng karo sing Ora Winates, lan kepiye bisa diarani makhluk yèn padha langgeng bareng karo Sang Pencipta? Nanging iki panemune wong-wong Yunani, sing nganggep Gusti, Sang Maha Pencipta, ora minangka sawijining hakikat, nanging mung minangka sakumpulan sipat. Kita, nanging, ngakoni Gusti minangka Maha Kuwasa, negesake manawa Panjenengané iku Sang Maha Pencipta ora mung saka sipat-sipat, nanging uga saka hakikat-hakikat sing mapan. Yen mangkono, makhluk ora ana bebarengan karo Gusti wiwit jaman mbiyen.

7. Keberadaan Gusti lan Kaagungan Ilahi bisa dingerteni ing sawetara bab, nanging ora bisa dingerteni ing bab liyane. Iku bisa dingerteni lumantar renungan babagan apa sing ana ing sakupenge Panjenengané; nanging ora bisa dingerteni babagan apa sing ana ing jeroné Panjenengané dhéwé.

8. Ing sipat prasaja lan tanpa wates saka Trinitas Suci, aja ngupaya pangarahan utawa kamampuan apa wae, supaya ora ndadekake Panjenengané dadi kompleks kaya makhluk sing diciptakaké: amarga iku ora masuk akal lan ora bisa ditrapake marang Gusti.

9. Saderhana, ajeg, tanpa sipat, tentrem, ora keganggu, tentrem – siji hakekat, tanpa wates, Maha Kuwasa, lan nyangga kabèh. Nanging saben makhluk dumadi saka hakekat lan kahanan lan tansah butuh Pangayomaning Gusti, amarga ora bébas saka owah-owahan.

10. Saben hakikat intelektual lan indriah, nalika diciptakaké, nampa saka Gusti daya kanggo nampa kesan saka samubarang; sing intelektual nampa daya kanggo mikir, sing indriah nampa daya kanggo ngrasakaké.

11. Gusti mung maringi, dene makhluk nampa lan uga maringi: makhluk nampa eksistensi lan kabecikan, dene mung maringi kabecikan; nanging sipat jasmani nindakake kanthi siji cara, lan sipat rohaniyah kanthi cara liya.

12. Makhluk gaib nyaluraké karaharjan kanthi ngomong, tumindak, lan dipunpikiraké; déné makhluk jasmani mung nyaluraké karaharjan kanthi dipunpikiraké.

13. Anané utawa ora anané makhluk rasional lan intelektual sing langgeng dumunung ing kersané Pangripta, *sing wis nggawe 'kabèh iku banget becik'*; nanging apa padha ana minangka becik utawa ala miturut pilihané dhéwé dumunung ing kersané makhluk-makhluk mau.

14. Ala ora katon ing sipat makhluk, nanging katon ing gerakane sing nyasar lan ora rasional.

15. Jiwa obah kanthi wicaksana nalika kakuwatan kepénginané diwatesi déning pangendalian dhiri, kakuwatan napsuné semangat marang katresnan lan nyingkiri kabencian, lan kakuwatan akalé manggon ing Gusti lumantar pandonga lan renungan rohani.

16. Sapa waé sing, nalika wektu godaan, ora nuduhaké wong sing luhur ati ing ngarepé cobaan sing nyedihaké, nanging misahaké dhiri saka katresnan marang sedulur rohani, durung nduwé katresnan sing sampurna utawa pangerten jero babagan Pangayomané Gusti.

17. Tujuan Pangayomaning Gusti Allah yaiku nglumpukake maneh wong-wong sing wis kapisahake kanthi maneka cara déning piala, lumantar iman sing sejati lan katresnan rohani. Juru Panyelamet nandhang sangsara supaya *'Panjenengané bisa nglumpukaké dadi siji anak-anaké Gusti sing sumebar'* (Yohanes 11:52). Mula, sapa waé sing ora gelem nampa cobaan abot, tahan marang kedadeyan sing nyedhihaké, utawa nandhang sangsara liwat pengalaman sing nyeri, mlaku ing njaba katresnané Gusti lan tujuan pangreksané.

18. *'Katresnan iku sabar lan alus'* (1 Kor. 13:4): apa wong kang gampang nyerah nalika ngadhepi kahanan sedhih, kang nyimpen rasa ala marang wong-wong sing wis nyebabake lara atine lan misahake awake dhewe saka katresnan marang wong-wong mau, ora nyasar saka tujuan Pangreksan Gusti Allah?

19. Pikirna iki: apa ora ana ing jeronmu, tinimbang ing sedulurmu, sing ala sing misahake kowe saka sedulurmu? Lan cepet-cepet rujuk maneh karo dheweke, supaya kowe ora tiba saka prentah katresnan.
20. Aja nganti kowe nglirwakake dhawuh katresnan; awit lumantar katresnan kowe bakal dadi putraning Gusti Allah, nanging yèn kowe nglanggar katresnan mau, kowe bakal mbuktekake yèn kowe iku putraning Gehenna.
21. Katresnan antarané kanca-kanca rusak: yèn kowe iri, utawa dadi sasaran iri; yèn kowe nyebabaké utawa nandhang cilaka; yèn kowe ngremehké utawa nandhang diremehké; lan pungkasané, yèn kowe nyimpen lan nahan pikiran curiga marang sedulurmu. Dadi, apa kowe durung tau nindakake utawa ngrasakake prekara kaya ngene, lan apa merga kuwi kowe ngalih saka katresnan kanca?
22. Yen kowe digoda sedulur lan kowe ngrasakake sangsara nganti nimbulake kebencian, aja nganti kebencian nguasani kowe, nanging kalahna kebencian nganggo katresnan. Sampeyan bisa ngatasi iki kanthi cara: ndedonga kanthi tulus marang Gusti Allah kanggo dhèwèké, nampa pangapura sing diwènèhaké sadulurmu, utawa nyembuhaké awakmu dhéwé nganggo pangapurane, ngakoni yèn awakmu dhéwé sing nyebabaké godaan lan mutusaké sabar nganti badai kliwat.
23. Sing sabar iku wong sing nggenteni nganti pungkasan godaan lan nampa pujian amarga apa sing wis ditahané.
24. *'Wong sing sabar sugih pangerten'* (Amsal 14:29); amarga dheweke nganggep kabeh sing kelakon minangka nuntun marang tujuan pungkasan, lan kanthi ngarep-arep iku dheweke nahan kabeh sedhih. *'Tujuan pungkasan'*, miturut Rasul, yaiku urip *'langgeng'* (Roma 6:22). *'Iki urip langgeng, supaya padha mangertèni Panjenengan, siji-sijiné Gusti Allah sing sejati, lan Yésus Kristus sing Panjenengan karsakaké'* (Yohanes 17:3).
25. Aja cepet nolak katresnan rohani; amarga ora ana dalan liya menyang kaslametan kanggo manungsa.
26. Aja nganggep ala lan jahat dina iki marang wong sing wingi kowe ajeni minangka sedulur rohani lan wong sing luhur budi, amarga kebencian marang dheweke sing muncul ing atimu amarga godhongan saka sing ala; nanging kanthi katresnan sing sabar, kelingan kabecikan wingi, usir kebencian dina iki saka atimu.
27. Sing wingi kowe puji minangka becik lan muji minangka wong sing luhur budi, aja saiki kowe caci minangka rusak lan jahat, amarga katresnanmu wis malih dadi kebencian, nggunakake fitnah marang sedulurmu minangka alesan kanggo kebencian sing ala iki sing kowe simpen marang dheweke; nanging terusna maringi pujian sing padha marang dhèwèké, sanadyan atimu isih sedhih, lan kowé bakal enggal bali marang katresnan sing nylametaké.
28. Amarga rasa nesu sing isih ngendheg ing atimu marang sedulurmu, aja ngowahi pujian sing biasane kowe wenehake marang dheweke ing obrolan karo sedulur liyane kanthi alus nyelipake kritik ing tembungmu; nanging ing pacelathon wenehana pujian sing tulus lan ndedonga kanthi ikhlas kanggo dheweke, kaya kowe ndedonga kanggo awakmu dhéwé – lan kowe bakal enggal bebas saka kebencian sing ngrusak kuwi.
29. Aja nganti kowe ngucap, 'Aku ora sengit marang sedulurku,' nalika kowe ngadhepake pasuryanmu saka eling marang dheweke, nanging rungokna apa sing diandharake Musa: *'Kowe ora kena sengit marang sedulurmu ing atimu; kowe kudu nyalahake tangga-tanggamu, lan aja nyimpen dendam marang dheweke amarga dosane'* (Imamat 19:17).
30. Sanajan, amarga godaan, sedulurmu terus-terusan ngina kowe, aja ninggalake watak tresna, lan aja nganti roh jahat kuwi ngganggu pikiranmu. Lan kowe ora bakal kesasar saka dalan iku yen, nalika kowe dicaci lan difitnah, kowe malah mberkahi dheweke lan ngaturake pangajeng-ajeng becik. Iku dalane kawicaksanan ing Kristus, lan sapa wae sing mlaku ing dalan iki bakal manunggal karo Panjenengané.
31. Aja nganggep wong sing ngucapake tembung marang kowe sing marakake nesu utawa kebencian marang sedulurmu iku duwe niat apik, sanajan katon kaya padha ngomong bener; nanging adohna awakmu saka wong kaya ngono kaya adoh saka ula sing mbebayani, supaya kowe bisa mandhegake fitnahé lan mbusak rasa pait ing atimu.
32. Aja nglarani sedulurmu nganggo sindiran, supaya kowe ora nampa sing padha saka dheweke, lan ora ngusir roh katresnan saka kowe lan dheweke; nanging kanthi wani lan katresnan, jak lan ingatakake dheweke (Matéus 18:15), supaya mbusak panyebab sedhih, lan nylametake kowe lan dheweke saka kuwatir lan nesu.
33. Mriksa panemumu kanthi tliti banget kanggo ndeleng apa iku amarga kesalahmu dhewe yen sedulurmu ora gelem rukun maneh karo kowe, lan aja nganti nolak pangélingé kanthi alesan palsu – amarga

panemumu iku ngerti pikiranmu sing paling jero lan bakal ngélingaké kowe nalika wayahe kowe ninggal donya iki, lan nalika ndedonga bakal dadi alangan kanggo kowe.

34. Ing wektu tentrem, aja nganti kowe nggatekake apa sing diomongake sedulurmu nalika nesu, apa sing ora nyenengake diomongake marang kowe utawa diomongake bab kowe marang wong liya nalika kowe ora ana, lan kowe banjur krungu; supaya, kanthi nyimpen pikiran ala, kowe ora bali maneh marang kebencian sing ngrusak marang sedulurmu.

35. Jiwa sing wicaksana sing nyimpen kebencian marang wong liya ora bisa tentrem karo Gusti Allah, sing wis maringi kita prentah iki: *'Amarga yèn kowé ora ngapura kaluputané wong liya, Rama-mu ing swarga uga ora bakal ngapura kaluputanmu'* (Matéus 6:15). Sanajan sedulurmu ora kepengin tentrem, tetep bebas saka rasa mungsuh, ndedonga kanthi tulus kanggo dheweke, lan aja ngomong ala bab dheweke marang sapa wae.

36. Katentreman kang ora bisa diungkapake saka para malaikat suci dumunung ing loro swasana ati iki: katresnan marang Gusti Allah lan katresnan marang siji lan sijine; uga katentreman saka kabèh para wali wiwit jaman biyen. Mula saka iku, Juruwilaha kita kanthi wicaksana banget ngendika: *'Ing loro dhawuh iki gumantung kabèh Torèt lan Kitab Para Nabi'* (Matéus 22:40).

37. Aja manut marang napsu; mula kowe ora bakal sengit marang sedulurmu. Aja tresna marang awakmu dhéwé; mula kowe bakal tresna marang Gusti.

38. Yen kowe kepengin urip bebarengan karo sedulur rohani, tinggalna hawa napsumu ing lawangé; amarga ora ana cara liya supaya kowe bisa tentrem karo Gusti Allah utawa karo wong-wong sing urip bareng kowe.

39. Sapa waé sing wis nggayuh katresnan sing sampurna lan wis ngatur kabèh uripé manut katresnan iku nyebut Gusti *'Yesus'* kanthi *Roh Suci* (1 Kor. 12:3). Kosok baliné, nimbulaké asil sing kosok baliné.

40. Katresnan marang Gusti tansah ngupaya mbukak pikiran kanggo rembugan bab Gusti lan kaagungané; katresnan marang sesama, kosok baliné, tansah ndadekake wong mikir becik marang dhèwèké.

41. Ciri wong sing tresna marang kamulyan sia-sia, utawa kagandheng karo barang donya, yaiku gampang tersinggung marang wong amarga prakara remeh, nyimpen dendam marang wong, nyimpen kebencian marang wong, utawa dadi budak pikiran isin; nanging kabèh iku ora ana gandhengane karo jiwa sing tresna marang Gusti.

42. Nalika kowe ora ngucapake utawa nindakake apa wae sing isin ing pikiranmu, nalika kowe ora nyimpen dendam marang wong sing wis ngrugikake utawa ngina kowe, lan nalika sajrone pandonga pikiranmu tansah pisah saka bab-bab materi lan gambar-gambar: mangertosi yèn kowe wis nggayuh sawatara tingkat tanpa napsu lan katresnan sing sampurna.

43. Ora gampang mbebasake awak saka kesombongan; awake dhewe bebas saka iku liwat pangembangan kabecikan kanthi rahasia lan pandonga sing kerep; lan pratandha kamardikan iki yaiku ora nyimpen dendam marang wong sing wis ngfitnah kowe, utawa marang wong sing saiki ngfitnah kowe.

44. Yen kowe kepengin dadi wong sing sholeh, nyukupi apa sing pantes kanggo saben bagean awakmu, yaiku jiwa lan raga: kanggo bagean jiwa sing mikir – maca, renungan rohani, lan pandonga; kanggo bagean jiwa sing nesu – katresnan rohani, sing kebalikan saka kebencian; kanggo bagean sing kepéngin – kasucian lan pangendalian dhiri; lan kanggo daging, panganan lan sandhangan, sing mung iku sing perlu.

45. Pikir tumindak manut sipaté; nalika ngendhalèni hawa napsu, pikir nggatekake makna kabèh sing ana lan tetep karo Gusti.

46. Kaya déné kasehatan lan lara katon ing awak kéwan, lan padhang lan pepeteng katon ing samodra: mangkono uga kabecikan lan kaburukan ana ing jiwa, lan kawruh lan kabodhoan ana ing pikiran.

47. Wong Kristen nggayuh kawicaksanan lumantar telung dalan iki: paugeran, dogma, lan pracaya. Paugeran misahake pikiran saka hawa napsu; dogma nuntun menyang pangawikan marang Sing Maha Ana; lan pracaya nuntun menyang renungan babagan Trinitas Suci.

48. Sawetara ahli tapa nyingkirake mung pikiran sing kebak hawa napsu, dene liyane motong hawa napsu kasebut. Pikiran hawa napsu disingkirake kanthi nyanyi mazmur, pandonga, renungan marang Gusti, utawa pagawéan liya sing cocog; nanging hawa napsu dipotong kanthi ngremehake barang-barang sing digandhengake.

49. Kita cenderung marang napsu marang wanita, bandha, kamulyan lan sapiturute. Siji bisa nggayuh rasa ora peduli lan ngremehake wanita yen, sawise ninggalake donya, dheweke ngupaya, kaya sing kudune, nglarani daging liwat puasa; marang bandha, yèn atiné diyakinké supaya wareg karo apa sing diduwèni;

marang kamasyhuran, yèn wong mau wiwit tresna marang pangembangan kabecikan kanthi rahasia sing dipersembahaké mung marang Gusti. Kahanan sing padha ditrapaké kanggo hawa napsu liyané. Sapa waé sing ngremehké kabèh mau ora bakal tau nyimpen rasa mungsuhan apa waé.

50. Wong sing wis nyerahake bab-bab donya, kaya bojo, harta benda, lan sapiturute, wis ndadekake manungsa njaba dadi biksu; nanging durung manungsa njero: dene wong sing wis nyerahake pikiran-pikiran napsu wis ndadekake manungsa njero—yaiku pikiran—dadi biksu uga. Gampang ndadekake manungsa njaba dadi biksu, yen pancen kepengin; nanging ora gampang ndadekake manungsa njero dadi biksu.

51. Sapa, ing tatanan iki, sing wis sakabehe bebas saka pikiran napsu lan dianggep pantes nggayuh pandonga sing resik lan tanpa ikatan—sing dadi pratandha sejati saka biksu batin?

52. Akeh hawa napsu sing kasembunyi ing atine kita; nanging mau katon nalika obyek-obyeké muncul.

53. Bisa uga ana sawatara wong sing ora diganggu hawa napsu nalika ora ana obyeké, amarga wis entuk sithik pangendalian diri; nanging sakwise obyeké muncul, hawa napsu langsung miwiti nggodha pikiran.

54. Nalika ora ana obyek hawa napsu, aja nganggep awakmu wis duwe ketenangan sing sampurna. Nanging nalika ana obyek sing muncul, lan kowe tetep ora kagungane, ora amarga obyek kuwi utawa amarga elingane: mangka ngertia yèn kowe wis mlebu ing alam tanpa napsu; nanging sanadyan mangkono, aja nganti kowe santai: amarga sanadyan kabecikan sing wis suwé bisa nguwasani napsu, yèn kowe nglirwakake, napsu kuwi bakal muncul manèh.

55. Sing tresna marang Kristus mesthi niru Panjenengané sak kuwasaé. Kristus, ing sisihé, ora nate mandheg nindakake kabecikan marang wong; nalika ditemoni karo ora ngucapake panuwun lan diina, Panjenengané sabar banget; nalika dipukul lan dipatèni déning wong-wong mau, Panjenengané nahan kabèh mau, ora nate nyalahké sapa waé. Telu tumindak iki kalebu pakaryan katresnan marang sesami; tanpa kuwi, sapa waé sing ngaku tresna marang Kristus utawa bakal nampa Karajané, iku ngapusi awaké dhéwé. Amarga Gusti ngandika: *'Ora saben wong sing matur marang Aku, "Gusti, Gusti", bakal mlebu Karajaning Swarga, nanging mung wong-wong sing nindakake kersaning RamaKu'* (Matéus 7:21). Lan maneh: *'Yen kowe tresna marang Aku, kowe bakal netepi dhawuh-dhawuhku'* (Yohanes 14:15, 21), lan sateruse.

56. Kabeh tujuan saka paugeran Sang Juruwilujeng yaiku mbebasake pikiran saka ora kendali lan kebencian, lan ngunggahake marang katresnan marang Panjenengane lan marang sesami, sing banjur metu padhange kawruh suci sing aktif.

57. Sawise diparingi kawruh tartamtu dening Gusti, aja nganti lali katresnan lan pangendalian dhiri: amarga kanthi ngresiki bagean jiwa sing kebak hawa napsu, iku nyiapake dalan sing mulus tumuju kawruh.

58. Dalane marang kawruh yaiku tanpa napsu lan andhap asor; *'tanpa kuwi, ora ana siji wae sing bakal ndeleng Gusti'* (Ibr. 12:14).

59. Amarga *'pamikir gumunggung, nanging katresnan mbangun'* (1 Kor. 8:1), padhaake katresnan karo pamikir, lan kowe bakal bebas saka kesombongan; kowe bakal dadi pangurus rohani, mbangun awakmu dhewe lan kabeh sing nyedhak marang kowe.

60. Amarga katresnan mbangun, mula ora iri, ora sedhih marang sing iri, lan ora ngumbar apa sing pantes diiri; ora nganggep wis sampurna (Filipi 3:12), lan bab sing durung dingerteni, ora isin ngakoni kabodhoane. Kanthi mangkono, iku nglindhungi pikiran saka kesombongan lan tansah nyiyapake kanggo maju ing kawruh.

61. Biasane, kawruh ditututi kesombongan lan iri, utamane ing wiwitan. Kesombongan mung katon ing batin; nanging iri katon loro-lorone, ing batin (saka aku) marang wong sing duwe kawruh, lan ing njaba (marang aku) saka wong sing ora duwe. Katresnan nyingkiri telung cacad iki: kesombongan, amarga *'ora sombong'*; irèn batin, amarga *'ora irèn'*; irèn njaba, amarga *'sabar lan loman'* (1 Kor. 13:4). – Mula, sapa sing nduwèni kawruh uga kudu nduwèni katresnan, supaya atiné ora cilaka ing kabèh bab.

62. Sapa waé sing wis diparingi karunia kawruh nanging isih nyimpen rasa nesu, sengit, utawa kebencian marang wong liya, iku kaya wong sing nyabet mripaté dhéwé nganggo duri lan ongokan. Mula, kawruh mesthi mbutuhake katresnan.

63. Aja kakehan nggatekake marang daging, nanging sawise maringi tugase miturut kekuwatane, arahna kabeh pikiranmu marang urip batin. Amarga *'latihan jasmani ora pati ana regane, nanging kasucian ana regane ing saben bab'* (1 Tim. 4:8), lan sapanunggalane.

64. Sapa sing manggon ing jero—lan tansah nggatekake urip batin—nglakoni pangendalian dhiri, sabar, welas asih, lan andhap asor; lan ora mung kuwi, nanging uga merenung, sinau teologi, lan ndedonga. Iki persis sing dimaksud Rasul nalika dhèwèké kandha: *'Laku miturut Roh'* (Gal. 5:16), lan sateruse.

65. Wong sing ora bisa mlaku ing dalan rohani ora nggatekake pikiran sing kebak hawa napsu, nanging ngarahake kabèh pikirane marang daging – banjur nyemplung ing kakehan mangan, pesta pora, nesu, lan kebencian, sing malah nggelapake pikirane; utawa dheweke nindakake tapa brata kakehan, sing malah nyegah pikirane.

66. Kitab Suci ora nyegah kita saka apa wae sing diparingake Gusti kanggo panggunaan kita, nanging ngendhaleni hawa napsu lan mbenerake tumindak sembrono. Tegese, ora nglarang kita mangan, nduwé anak, utawa nduwé dhuwit lan mbuwang kanthi wicaksana; nanging nglarang ngglutoni, zinah, lan sapituruté. Malah ora nglarang kita mikir bab-bab kaya ngono, amarga kuwi gunané pikiran; nanging nglarang mikir bab-bab kuwi kanthi napsu.

67. Sawetara bab sing kita lakoni kanggo Gusti Allah iku ditindakake kanthi manut marang paugeran, dene liyane ora ditindakake kanthi manut marang paugeran, nanging, bisa diomongake, minangka sesajen sukarela. Kanthi manut marang paugeran—nalika kita tresna marang Gusti Allah lan marang sesami, tresna marang mungsuh, ora zinah, ora matèni, lan sapiturute: sing yèn kita nglanggar bakal kena paukuman. Tindakan sing ora adhedhasar marang paugeran kalebu njaga kesucian, urip selibat, nyerahake kabèh kagungan, urip dadi pertapa, lan sapiturute. Tindakan-tindakan iki dianggep minangka peparing, supaya yèn kita gagal nepaki salah siji paugeran amarga ringkih, kita bisa nyenengake Gusti kita sing welas asih lumantar peparing-peparing iki.

68. Sapa waé sing milih urip selibat utawa kasucian kudu *ngiket pinggangé* lan *nguripaké lampuné* (Lukas 12:35): *ngiket pinggangé* lumantar pangendalian dhiri; lan *nguripaké lampuné* lumantar pandonga, renungan marang Gusti, lan katresnan rohani.

69. Sawetara sedulur mikir yèn dhèwèké ora bisa nduwèni karunia Roh Suci: amarga, amarga nglirowakaké paugeran, dhèwèké ora nyadari yèn sapa waé sing nduwèni iman sejati marang Kristus nduwèni kabèh karunia Gusti Allah ing wangun sing ringkes. Nanging amarga kesia-siaan kita, kita adoh saka katresnan sing aktif marang Panjenengané—katresnan sing bakal mbukak marang kita harta ilahi ing jeroning kita—mulané kita kanthi bener nganggep awake dhéwé minangka wong manca marang peparingé Gusti Allah.

70. Yen, miturut tembungé Rasul Ilahi, Yesus Kristus manggon ing atiné kita '*liwat pracaya*' (Efesus 3:17), '*lan ing Panjenengané kapendem kabèh bandha kawicaksanan*' lan kawruh (Kolose 2:3): mula kabèh harta karun kawicaksanan lan kawruh kapanggih ing atiné kita. Kabèh mau kabukak marang ati nalika saben wong disucèkaké lumantar paugeran.

71. '*Iki harta kang kasembunyi ing sawah*' (Mat. 13:44) saka atimu, kang durung kowe temokake amarga kowe males. Amarga yen kowe wis nemokake, mesthine kowe wis adol kabèh lan tuku sawah kuwi. Nanging kowe, sawise ninggalake sawah kuwi, kowe nggarap ing sacedhake, ing kana ora ana apa-apa kajaba duri lan onggokan.

72. Mulané Sang Juruwilujeng ngendika: '*Berkahé wong sing resik atiné, awit bakal ndeleng Gusti*' (Matéus 5:8). Wong-wong mau bakal ndeleng Panjenengané, lan bandha sing ana ing sajroning Panjenengané, nalika wis padha ngresiki atiné lumantar katresnan lan pangendalian dhiri, lan saya resik atiné, saya cetha paningalé.

73. Mulane Panjenengané uga ngendika: '*Adolna bandhamu lan mènèhana sedekah*' (Lukas 12:33), '*lan kabèh mau bakal resik kanggo kowe*' (Lukas 11:41), kaya wong-wong sing ora manèh kapenuhan pikiran babagan urusan awak, nanging padha ngupaya ngresiki pikirane—sing Gusti sebut '*manah*' (Matius 15:19)—saka kebencian lan ora bisa ngendhalèni napsu. Amarga kabèh sing ngotori pikiran nyegahé saka ndeleng Kristus sing manggon ing jerone lumantar sih rahmat baptisan suci.

74. Kitab Suci nyebut kabecikan iku 'Dalane'; nanging katresnan iku kabecikan sing paling agung; mulane Rasul kandha: '*Lan aku bakal nuduhake marang kowe dalan sing luwih utama*' (1 Kor. 12:31), minangka dalan sing nuntun wong supaya ngremehake kabèh bab materi lan ora milih apa waé sing fana tinimbang sing langgeng.

75. Katresnan marang Gusti nglawan napsu; amarga iku nyurung pikiran supaya nyingkiri kesenengan indria; dene katresnan marang sesama nglawan nesu, amarga iku meksa wong supaya ngremehake kamulyan lan bandha. Lan iki loro koin sing diwènèhaké Sang Juruwilujeng marang tuan omah panginepan (Lukas 10:35), supaya dhèwèké ngopeni kowe. Nanging aja nganti kowe ora ngucap matur nuwun kanthi mèlu karo para maling, supaya kowe ora tatu manèh, lan pungkasané ora mung meh mati, nanging mati tenan.

76. Resiki pikiranmu saka nesu, dendam, lan pikiran isin; banjur kowe bakal bisa nyumurupi Kristus manggon ing jeromu.

77. Sapa sing wis padhangaké atimu nganggo pracaya marang Trinitas Suci, sing sejati lan sing disembah? Utawa sapa sing wis maringi kawruh marang kowe babagan rencana inkarnasi saka siji ing Trinitas Suci? Sapa sing mulang kowe babagan sing ora kawujud, babagan asal-usul lan pungkasaning donya sing katon, utawa babagan tangi saka pati lan urip langgeng, utawa babagan kamulyaning Karajan Swarga lan Pangadilan Pungkasan? Apa ora sihine Kristus sing manggon ing jerone kowe, sing dadi prajanji Roh Suci? Apa sing luwih agung tinimbang sih iki? Utawa apa sing luwih becik tinimbang kawicaksanan lan kawruh kaya ngono? Apa sing luwih luhur tinimbang janji-janji kaya ngono? Yen, sanadyan sawise kabeh iki, kita tetep ora aktif lan lalai, lan gagal ngresiki awake dewe saka hawa napsu sing ndhelikake pikiran kita lan nyegah kita saka ndeleng bebener-bebener kuwi luwih cetha tinimbang srengenge, mula kita kudu nyalahake awake dewe, lan ora mbantah yen sih iku manggon ing jero kita.

78. Gusti Allah, sing wis janji marang kowe berkah langgeng lan wis netepake Roh Suci minangka jaminan ing atimu, wis maringi dhawuh supaya kowe ngopeni uripmu, supaya manungsa batinmu, sawise dibebasake saka hawa napsu, bisa miwiti ngrasakake berkah-berkah mau sanajan ing urip saiki.

79. Amarga kowe wis pantes nampa pangrêmbag ilahi sing luhur, ati-ati banget nglakoni katresnan lan pangendalian dhiri, supaya kanthi njaga bagéan jiwa sing kebak napsu tetep tentrem, kowe tansah duwé pepadhang sing ora ana enteke ing jiwamu.

80. Kuwatani watak gampang nesu saka jiwa nganggo katresnan; kuwatani hawa napsu nganggo pangendalian dhiri; lan ngangkat watak mikir lumantar pandonga: mula padhanging pikiranmu ora bakal sirna ing jeroning atimu.

81. Sebab-sebab sing ngrusak katresnan yaiku: ngremehake, cilaka sing ditindakake, fitnah marang iman utawa cara urip, pukulan, benturan, tatu lan sapiturute; lan saliyane, nalika iki kelakon marang wong iku dhewe utawa marang sedulure utawa kancane. Sapa waé sing mecah katresnan amarga salah siji saka sebab-sebab iki durung mangertos tujuan paugeran Kristus.

82. Usaha sak kuwasa panjenengan kanggo tresna marang saben wong. Nanging yen panjenengan durung bisa nindakake iki, paling ora aja sengit marang sapa wae. Nanging panjenengan ora bakal bisa nindakake iki kajaba panjenengan ngremehake kabeh bab ing donya.

83. Yen wong siji wis nggunakake marang kowe: aja sengit marang dheweke, nanging sengit marang fitnah lan setan sing nyurung dheweke. Amarga yen kowe sengit marang sing wis nggunakake kowe, kowe wis sengit marang wong iku lan wis nglanggar prentah; lan apa sing ditindakake nganggo tembung, kowe nindakake nganggo tumindak. Nanging yèn kowe netepi dhawuh iku, tunjukna tumindak katresnan marang dhèwèké lan tulungana kanthi cara apa waé sing kowe bisa, supaya kowe bisa mbalèkaké dhèwèké saka panggawe ala.

84. Kristus ora kersa kowe nyimpen kebencian utawa dendam marang sapa wae, uga ora nesu utawa sengit marang sapa wae, ing wangun apa wae, lan kanggo alesan samentara apa wae. Iki sing diwartakake dening papat Injil marang saben wong.

85. Akeh saka kita sing ngomong, nanging sithik sing tumindak. Nanging ora ana siji wae sing pantes nyimpangake sabda Gusti Allah supaya cocog karo kecerobohané dhéwé; luwih becik padha ngakoni kelemahané dhéwé tanpa ndhelikake kabeneran saka Gusti Allah, supaya ora mung nglanggar paugeran, nanging uga ora kena salah nerangake sabda Gusti Allah.

86. Katresnan lan pangendalian dhiri mbebasake nyawa saka hawa napsu; dene maca lan renungan babagan Gusti Allah nylametake pikiran saka kabodhoan; lan ngadeg ndedonga ngadegake sing ndedonga ing ngarsane Gusti Allah piyambak.

87. Nalika setan weruh yèn kita ngremehake bab-bab ing donya iki, nanging ora kepéngin mbenci manungsa utawa adoh saka katresnan amarga kuwi, banjur padha nyebar fitnah marang kita, supaya amarga ora kuwat nahan sangsara, kita banjur mbenci wong-wong sing nyebar fitnah.

88. Ora ana beban sing luwih abot kanggo jiwa kajaba fitnah; apa iku marang iman utawa tumindaké: lan ora ana sing bisa nglirwakaké iki kajaba wong sing, kaya Susanna, ngandelaké Gusti Allah, siji-sijiné sing kuwasa lan bisa nylametaké saka cilaka, kaya déné Panjenengané nylametaké dhèwèké lan mbuktekaké kabeneran marang wong akèh tanpa sangsi; kaya déné Panjenengané mbuktekaké bab dhèwèké, lan maringi panglipur marang jiwa kanthi pangarep-arep.

89. Miturut caramu ndedonga kanggo wong sing ngfitnah, Gusti mesthi bakal mbukak bebener babaganmu marang wong-wong sing wis kesasar.

90. Ing hakikaté, mung ana siji Gusti Allah; nanging ing wataké jiwa, mung ana siji sing niru Gusti Allah: amarga tujuwané sing utama yaiku nyawijiake wong ala karo kabecikan sejati, supaya padha dadi becik uga. Mulane, nalika diumpat, dhèwèké mberkahi; nalika dianiaya, dhèwèké sabar; nalika difitnah, dhèwèké nglipur; nalika dipatèni, dhèwèké ndedonga kanggo wong-wong sing matèni dhèwèké (1 Kor. 4:12–13). Kabeh iku ditindakake supaya ora nyimpang saka tujuan utama—katresnan.

91. Pituduhé Gusti mulangaké kita supaya migunakaké kanthi kabegjan barang-barang sing sipaté sedheng. Migunakaké kanthi kabegjan barang-barang sing sipaté sedheng ngresiki kahanan jiwa; kahanan jiwa sing resik nglairaké pangertosan; lan pangertosan nglairaké tanpo napsu, saka kono lair katresnan sing sampurna.

92. Sapa waé sing nalika digoda ora bisa nglirwakaké kaluputan kancané—apa kuwi pancèn kelakon utawa mung katon kaya ngono—durung nggayuh katenangan ati. Amarga hawa napsu sing ndhelik ing jiwa kaya ngono, nalika kabangkit, bakal ndhelikaké pikiran lan nyegah wong saka nyumurupi sinar kabeneran lan mbedakaké antarane becik lan ala. Apa ora bisa diomongake yen wong kaya ngono durung nggayuh katresnan sing sampurna, sing ngusir rasa wedi marang pangadilan (1 Yohanes 4:18)?

93. '*Kanca sejati ora ngianati*' (Sirakh 6:15): dhèwèké nganggep kasangsaran kancané kaya kasangsarané dhéwé lan nanggung bebarengan karo kancané, nganti nampa sangsara nganti pati.

94. Akeh kanca, nanging mung nalika kamakmuran; ing wektu ujian, kowe meh ora bakal nemu siji wae.

95. Manungsa kudu tresna marang saben wong saka jero ati, nanging pangarep-arep mung disandhang marang Gusti Allah, lan ngabdi marang Panjenengané piyambak kanthi sakabehe kekuwatan. Amarga salami Panjenengané ngreksa kita, kabeh kanca kita bakal nyokong kita, lan ora ana mungsuh kita sing bisa nglarani kita. Nanging nalika Panjenengané ninggalake kita, kabeh kanca kita bakal ngadhepake kita, lan kabeh mungsuh kita bakal nguwasani kita.

96. Ana papat jinis utama pangantyaning Gusti: siji yaiku pangantyaning Gusti kanthi pitulunganing pangayoman (providential), kaya sing kelakon marang Gusti piyambak, supaya lumantar pangantyan sing katon iku Panjenengané bisa nylametaké wong-wong sing ditinggal; siji manèh yaiku pangantyan minangka cobaan, kaya sing kelakon marang Ayub lan Yusuf, supaya siji katon dadi tiang kawani lan sijiné dadi tiang kasucian. Siji manèh yaiku panyingkiran kanggo pangembangan rohani, kaya sing kelakon marang Rasul Petrus, supaya lumantar andhap asor rahmat sing akèh bisa tetep ana ing dhèwèké. Pungkasané, ana panyingkiran lumantar panolakan, kaya sing kelakon marang wong Yahudi, supaya lumantar paukuman padha bisa bali tobat. Kabèh wujud pangantyan iki nylametaké lan kebak sih rahmat lan katresnané Gusti marang manungsa.

97. Wong sing sejati netepi paugeran lan sing pancen wis mlebu ing misteri kersaning Gusti ora ninggalake kanca sing lagi digodha kanthi idin Gusti; nanging wong sing ngremehake paugeran lan durung mlebu ing misteri kersaning Gusti bakal bungah bareng kanca nalika kancane makmur; nanging nalika kancane sing lagi digodha nandhang sangsara, padha ninggalake dheweke. Kadhangkala padha milih sisih mungsuh.

98. Kanca-kancané Kristus tresna marang saben uwong kanthi tulus, nanging ora kabèh uwong tresna marang kanca-kancané Kristus. Kanca donya, kosok baliné, ora tresna marang saben uwong, lan uga ora kabèh uwong tresna marang kanca-kancané. Kanca-kancané Kristus njaga ikatan katresnan nganti tekan pungkasan; déné kanca donya mung njaga ikatan kuwi nganti padha bentrok babagan prakara donya.

99. '*Kanca iku setya, lan paseduluran kuwat*' (Sir. 6:14). Amarga sanajan nalika kancané makmur, dhèwèké dadi penasihat sing becik lan mitra sing sepaham; lan nalika ing kasangsaran, dhèwèké dadi pembela sing paling tulus lan juara sing paling welas asih.

100. Akeh wong wis ngomong dawa bab katresnan, nanging kowe mung bakal nemokake katresnan mau ing sawetara murid Kristus waé, yèn kowe nggoleki; amarga mung wong-wong mau sing nduwé Katresnan sejati minangka guru katresnan, sing diomongaké: '*Yèn aku nduwé karunia ngandhani kabèh rahasia lan kabèh kawruh, nanging ora nduwé katresnan, aku ora ana gunané*' (1 Kor. 13:2–3). Amarga sapa waé sing wis éntuk katresnan, wis éntuk Gusti Allah dhéwé; '*awit Gusti Allah iku katresnan*' (1 Yohanes 4:8): marang Panjenengané mugi kamulyan langgeng. Amin.

3. Bab-bab spekulatif lan praktis, dipilih saka pitung atus bab **Dobrotolubie** basa Yunani

1. Mung ana siji Gusti Allah—tanpa wiwitan, ora bisa dipahami, nduwèni kakuwatan sakabehe kanggo ana (kaya Panjenengané ana), kanthi tuntas ngilangi pikiran bab *'nalika'* utawa *'kaya ngapa'* Panjenengané ana, ora bisa diakses déning sapa waé lan ora bisa dingerteni déning makhluk apa waé ing hakikaté.

2. Kabeh sing ana diarani bisa dibayangake lan bisa dingerteni – tegesé ana prinsip-prinsip sing bisa dibuktekake kanggo ngerti iku. Nanging Gusti diarani ora bisa dibayangake; sanadyan mangkono, adhedhasar bab sing bisa dibayangake lan bisa dingerteni, pracaya yèn Panjenengané ana.

3. Pangawikan babagan samubarang sing kawangun nduwèni bukti dhéwé, dhasar dhéwé sing dipikolehi kanthi cara alamiah, kang kanthi alamiah nemtokaké. Nanging Gusti dipercaya ana mung adhedhasar dhasar-dhasar sing kapanggih ing bab-bab iki, maringi wong sing taat pangakuan lan iman marang anané sing luwih mesthi tinimbang bukti apa waé. Iman iku kawruh sejati, nduwèni prinsip-prinsip sing ora bisa dibuktekake, dadi konfirmasi bab-bab sing ngluwihi pikiran lan basa,

4. Gusti iku wiwitan, tengah, lan pungkasaning kabèh sing ana: wiwitan minangka Pencipta, tengah minangka Pangripta, lan pungkasan minangka Panggenepi; amarga, kaya sing kacathet ing Kitab Suci, *'saka Panjenengané, lumantar Panjenengané, lan marang Panjenengané kabèh iku ana'* (Roma 11:36).

5. Ora ana jiwa sing luwih mulya tinimbang jiwa sing miturut kodraté rasional. Gusti Allah, amarga Panjenengané becik, nyipta saben jiwa miturut gambaré dhéwé lan nggawé supaya bisa obah dhéwé – (bébas). – Sawisé kuwi, saben jiwa, manut kersané dhéwé, milih kamulyan utawa ngundang isin marang awaké dhéwé, kanthi kersané dhéwé, lumantar pakaryané dhéwé.

6. Gusti Allah, kaya sing katulis, iku srengéngé kaadilan (Maleakhi 4:2), sumunar kanthi padha marang kabèh wong nganggo sinar kabecikané. Nanging nyawa, gumantung marang sipaté, biasané kaya lilin, yèn wong sing tresna marang Gusti Allah, utawa kaya lendhut, yèn wong sing tresna marang bab-bab donya. Kaya lendhut, miturut sipaté dhéwé, garing amarga srengéngé, déné lilin lumrahé alus amarga srengéngé: mangkono uga saben jiwa sing tresna marang bab-bab donya lan donya, sanadyan nampa panyinaran pencerahan saka Gusti Allah lan, miturut wataké, nolak mau, dadi atos kaya lendhut lan, kaya Firaun, nggawa karusakan marang dhéwé; dene saben jiwa sing tresna marang Gusti, ing proses iki, dadi alus kaya lilin lan, nampa cap-cap gambar bab-bab ilahi, dadi panggonan panggonan Gusti ing roh.

7. Sapa waé sing wis padhangaké pikirane nganggo pangerten ilahi, nglatih tembungé kanggo ngajèni Sang Pencipta tanpa kendhat nganggo kidungan ilahi, lan ngsucekake indrané nganggo persepsi sing murni lan tanpa cacad—dhèwèké, manut kabecikan alamiah saka eksistensi, wis mbentuk karaharjané miturut gambaré Gusti Allah lumantar karsa sukarela sing kebak kabecikan.

8. Wong sing meksa pikirane kanggo merenung marang siji Gusti Allah lan kasampurnan-Nya, sing ndadekake wicara dadi juru nerangake lan penjelasan sejati saka kasampurnan kasebut, lan sing wis nglatih indrene kanggo ndeleng kanthi taat marang donya sing katon lan kabeh sing ana ing kono, lan kanggo ngumumake marang atine agunge akal sing kasembunyi ing kono—dheweke njaga atine tetep resik.

9. Gusti Allah, sawisé mbebasaké kita saka perbudakan pait para tiran—para setan—wis maringi kita sangkèling kasucèn sing welas asih: andhap asor, sing ngendhalèkaké kabèh kuwasa setan, lan ndadèkaké kabèh kabecikan mekar ing wong-wong sing nampa sangkèl iki, lan njaga supaya ora dicolong.

10. Sing pracaya wedi marang Gusti; sing wedi marang Gusti ngendhegake dhiri; sing ngendhegake dhiri dadi alus, amarga wis nduweni watak sing ora gampang kapengaruh dening dorongan nesu lan napsu sing ora lumrah; sing alus netepi paugeran; sing netepi paugeran dadi suci; sapa sing wis suci bakal padhang; sapa sing padhang dianggep pantes turu karo Penganten – Sabda – ing gudang rahasia.

11. Kaya déné petani sing nyawang lahan sing cocog kanggo nandur wit, kadhangkala kanthi ora disangka nemokaké bandha: mangkono uga saben asketis, andhap asor lan tulus, lan ajeg ing roh, bébas saka semak belukar hawa napsu donya, kaya Yakub sing paling pinaringan berkah, nalika ditakoni bapakne bab rahasia kasuksesané: *'Apa iki sing kowe entuk kanthi cepet, anakku?'*, bisa mangsuli, kandha: *'Sing wis diparingi Gusti Allah, Rama'* (Kejadian 27:20). Amarga nalika Gusti Allah, tanpa upaya saka kita, maringi marang kita—sing ora nyana—pangerten jero bab kawicaksanané, kita krasa kaya nemokake bandha rohani kanthi dadakan. Sang tapa brata sing trampil lan wis pengalaman iku kaya petani rohani sing njupuk apa sing dirasakaké liwat indra marang bab-bab sing katon—kaya wit alas—lan nandur ing lahan rohani, saéngga nemokaké harta karun: panglihatan kebak sih-rahmat babagan pratelané kabijaksanaané Gusti ing samubarang sing wis diciptakaké.

12. Wong sing ngupaya kawruh mung kanggo pamer, lan ora kasil, aja nganti iri marang tanggane, utawa kapangan sedhik; nanging luwih becik nindakake pakaryan pambuka kanggo kawruh, kaya sing wis ditemtokake—yaiku pakaryan kabecikan sing aktif. Kanthi semangat nindakake iki luwih dhisik liwat badan, dheweke bakal nyiapake atine kanggo nampa kawruh.

13. Wong-wong sing kanthi niat sing lurus lan taat ngupaya kawruh babagan samubarang, tanpa ana pikiran arep pamer marang wong liya, bakal nemoni pangerten sing padhang banget babagan iku lan nemokake pitulungan tumuju kawruh sing luwih sejati babagan awake dhewe. Kanggo wong-wong kaya ngono, Hukum kandha: sawise mlebu Tanah Sing Dijanjekake, kowe bakal nampa warisan '*kutha-kutha ageng lan becik*' sing ora kowe bangun, '*omah-omah kebak kabecikan*' sing ora kowe gawe, '*sumur-sumur sing wis digali*' sing ora kowe gali, '*ladang anggur lan kebon zaitun*' sing ora kowe tanem (Ulangan 6: 10–11). Amarga sapa sing urip ora kanggo awake dhewe nanging kanggo Gusti Allah kapenuhan karo karunia ilahi, sing ora tansah katon amarga serangan nafsu sing ngancam.

14. Wong munafik, nalika dheweke mikir isih ora ketahuan, tentrem lan meneng bae, wareg karo kamulyan sing dipikolehi saka katon bener; nanging nalika dheweke kabukak, dheweke ngucapake tembung-tembung pedhes, mikir nutupi isine dheweke kanthi ngina wong liya. Kanggo wong kaya ngono, Sabda Kitab Suci—sing mbandhingake dheweke karo keturunan ula tedung, minangka wong sing jahat—ndhawuhake supaya ngasilake woh-wohan sing pantes kanggo tobat; yaiku, cocog karo tampilan sing diparingake, ngowahi watak rahasia ing atine.

15. Sapa waé sing pura-pura dadi kanca kanthi tujuan nglarani tanggane iku kaya srigala, nyumputaké kejahatané ing balik wujud wedhus. Wong kaya ngono, nalika ketemu karo watak sing prasaja, utawa apa wae sing diomongake utawa ditindakake kanthi ketulusan Kristen, langsung nyekel lan ngremuk kuwi, banjur nyawuri wong-wong sing dadi sasaran tembok lan tumindaké karo cacian tanpa wates, *kaya wong sing ngintip kamardikané sedulur sing ana ing Kristus* (Gal. 2:4).

16. Wong sing pura-pura meneng kanthi niat ala nyusun rencana nglarani tanggane; nanging nalika gagal, dhèwèké mbalèk marang napsuné dhéwé, nganti nyiksa atiné. Nanging wong sing meneng demi kabecikan nguataké paseduluran, lan lunga kanthi kabungahan, kaya wong sing nampa pencerahan sing wis ngusir pepeteng.

17. Sapa waé sing ing pasamuwan sedulur cepet-cepet nyelakaké alur paguneman, ora ndhelikaké (tegesé, mbukak) yèn dhèwèké kaserang katresnan marang kamulyan; amarga keseret ing kuwi, dhèwèké maringi akèh gagasan langsung lan ora langsung bab topik sing dirembug, kanthi kepéngin mecah aluré.

18. Wong wicaksana, nalika mulang lan sinau, kepengin sinau lan mulang mung bab sing migunani; nanging wong sing kepengin dadi wicaksana, apa nalika takon utawa ditakoni, mung nyedhiyakake apa sing nyukupi rasa penasaran.

19. Apa wae berkah rahmat sing ditampa wong amarga sih Gusti, kuduné disaluraké marang wong liya tanpa rasa iri, manut pangandikane Gusti: '*Kowe wis nampa kanthi gratis; wenehana uga kanthi gratis*' (Matéus 10:8). Wong sing ndhelikake peparang ing sangisore lemah ngina marang sing maringi, kaya-kaya dheweke kejem (Mat. 25:24), lan nyingkiri kabecikan amarga kepengin ngreksa daging. Nanging wong sing ngiyanti kabeneran marang mungsuhé bakal mengko, sawise diukum lan amarga dadi pecinta kamulyan ora bisa nampa isin, nemoni karusakan.

20. Wong-wong sing isih wedi karo perang nglawan napsu lan wedi marang serangan mungsuh sing ora katon kuduné meneng bae; tegesé, ing perjuangan kanggo kabecikan ora kena ngandelakake pertentangan, nanging kudu ngadhep marang pandonga, nyerahake pangayoman lan perlindungan marang Gusti Allah: kaya sing katulis ing Kitab Keluaran: '*Gusti Allah bakal perang kanggo kowe; kowe mung kudu meneng*' (Kaluaran 14:14). Bab wong-wong sing, sawisé mungsuh-mungsuh sing ngoyak padha kalah, kanthi semangat syukur ngupaya mangerteni dalan kabecikan sing kudu ditempuh, mung kudu mbukak atiné lan ngrungokaké apa sing diandharake Gusti, kaya sing diprentahaké marang Israèl: '*Rungokna, he Israèl*' (Ulangan 6:4)! Nanging kanggo wong-wong sing, sawisé ngresiki atiné, kepéngin banget marang pituduh ilahi, pantes nuduhaké wani kanthi ajiné, nganti padha diparingi pitakon: '*Ngapa kowe padha njerit marang Aku?*' (Keluaran 14:15)? Mula, kanggo wong-wong sing diprentah meneng amarga ajiné, mung pantes nyuwun pangayoman marang Gusti; dene kanggo wong-wong sing diprentah supaya ngrungokake, pantes yen padha siyap ngrungokake lan nepati dhawuhing Gusti; lan kanggo wong-wong sing wis nggayuh pangerten rohani, pantes yen padha ndedonga tanpa kendhat, kanggo nyuwun mbusak kabecikan lan uga ngaturake panuwun kanggo berkah sing wis diparingi.

21. Jiwa ora bakal bisa nggayuh pangawikaning Gusti kajaba Gusti piyambak, kanthi asih tresna manungso, nyentuh lan ngangkat jiwa mau marang Gusti. Uga pikiran manungsa ora bakal bisa munggah nganti dhuwur banget kanggo nampa pencerahan ilahi, yen dudu Gusti Allah piyambak sing maringi inspirasi—miturut sepira pikiran manungsa bisa diinspirasi—lan madhang kanthi padhang ilahi.

22. Miturut Injil, mung wong pracaya sing bisa mindhah gunung (Mat. 17:19) saka dosa lumantar urip sing kebak kabecikan, kanthi mbusak saka jeroné dhèwèké ikatan biyèn marang bab-bab indriawi sing mung sementara lan gampang owah. Sapa waé sing wis dadi murid, nampa saka Sabda potongan-potongan roti sing pecah—simbol pandhuan rohani—bakal maringi mangan ewonan wong nganggo roti kuwi, mbuktèkaké liwat tumindaké kakuwatan nglipatgandhaké Sabda (Matt. 15:32 lan salajengipun). Lan sapa waé sing bisa dadi Rasul marasaké '*saben kelemahan lan saben penyakit, lan ngusir setan*' (Matéus 10:1): '*ngusir setan*' tegesé dhèwèké ngusir pakaryané napsu; '*nyembuhaké lara*', tegesé lumantar pangarep-arep dhèwèké mbalèkaké watak sing takwa marang wong-wong sing wis kelangan; dhèwèké nyembuhaké kelemahan, tegesé dhèwèké mbangkitaké lan nguataké wong-wong sing wis kendho amarga nganggur nganggo tembung bab paukuman. Nanging sing wis nampa "*kakiyatan kanggo nginjak ula lan kalajengking*" (Lukas 10:19) ngrusak wiwitan lan pungkasaning dosa.

23. Rasul lan murid mesthi loro-lorone pracaya; nanging murid ora mesthi dadi rasul, sanadyan mesthi dadi pracaya; nanging mung pracaya waé ora manèh dadi murid utawa rasul. Nanging, lumantar urip lan renungan, sing katelu (sing pracaya) bisa munggah pangkat lan kaluhurané dadi kaya sing kapindho (murid), lan sing kapindho bisa munggah pangkat lan kaluhurané dadi kaya sing sepisanan (Rasul).

24. Apa sing kawangun ing wektu manut tatanan donya mandheg nalika tekan kasampurnan, amarga tuwuhé miturut kodrat wis rampung. Nanging apa sing digawé déning sih rahmaté Gusti lumantar tatanan urip sing luhur budi, sanajan wis tekan kasampurnan, isih terus digerakké tumuju tuwuh: amarga ing kéné pungkasané siji dadi wiwitané liyané. Sapa waé sing wis motongaké ing sajroning dhirié hawa napsu sing rusak lumantar kabecikan sing aktif, ing wektu sing padha uga wis miwiti pangowahan liya sing paling ilahi '*saka kamulyan marang kamulyan*' (2 Kor. 3:18): amarga Gusti Allah, sing makarya ing sajroning manungsa, ora nate mandheg nindakake kabecikan, kaya déné Panjenengané ora nate miwiti nindakake kabecikan; amarga kaya déné sipat cahya iku sumunar, mangkono uga sipat Gusti Allah iku nindakake kabecikan. Nanging miturut hukum—sing cocog karo kahanan donya sing lair lan mati—Sabat diamati kanthi mandheg saka pakaryan; dene miturut Injil—sing cocog karo kahanan bab-bab rohani lan intelektual—iki dirayakaké kanthi nindakake pakaryan becik, sanadyan wong-wong sing ora mangertos yèn Sabat iku kanggo manungsa, lan ora manungsa kanggo Sabat—lan yèn Putrané Manungsa iku Gusti uga saka Sabat—padha kesinggung merga iki (Markus 2:27–28).

25. Kanggo ngalami kabungahan rohani, ora cukup mung ngendhalèni hawa napsu, kajaba uga nglumpukaké kabecikan lumantar netepi paugeran. '*Aja padha bungah*,' pangandikane Gusti, '*amarga setan-setan manut marang kowe*' – tegesé, pakaryané napsu – '*nanging padha bungah, awit jenengmu kacantum ing swarga*'; tegesé, lumantar sih putra, kanggo kapentingan kabecikan, kowe wis dipindhahaké menyang daftar tanpa napsu.

26. Nganti kita, kanthi pikiran, misahake awake dhewe saka kahanan alamiah kita lan saka kabeh sing ana kejaba Gusti Allah, kita ora bisa nganggep awake dhewe wis nduweni kabiasaan kabecikan sing ora goyah. Amarga mung nalika pangraos kaya ngono wis mantep ing sajroning kita lumantar katresnan, kita bakal mangerteni kakuatan janji Ilahi; amarga ketetapan sing sampurna saka wong sing pantes iku, kaya sing kudu kita pracaya, dumadi persis ing panggonan ing ngendi pikiran biyen wis nancepake kakuatan kuwi lumantar katresnane. Lan sapa waé sing durung mundur saka dhiri lan saka kabèh sing bisa dibayangaké, lan durung netepaké dhiri ing meneng (pengendalian kabèh gerak pikiran) sing ngluwihi kabèh pamikiran, ora bakal bisa bébas saka kahanan sing gampang owah-owahan.

27. Musa Agung, sawisé ngedegaké kemahé ing njaba pasukuan – tegesé, wis nguataké atiné lan pikiranné ngluwihi kabèh sing katon – miwiti nyembah Gusti; lan sawisé mlebu ing pepeteng, tegesé mlebu ing alam pangawikan sing ora katon lan ora materiil, dhèwèké manggon ing kono, nindakaké misteri paling suci (utawa disucèkaké kanggo tujuan kuwi) (Kaluwihan 33:7; 20:21).

28. Ing Kitab Suci, kita bisa mbedakaké antarané daging lan roh, kaya déné iku sawijining manungsa rohani. Lan sapa waé sing kandha yèn huruf Kitab Suci iku daging, déné tegesé iku roh utawa jiwa, ora bakal nyimpang saka kabeneran. Nanging cetha, wong sing wicaksana yaiku sing wis mbuwang daging minangka barang sing fana, lan nempel sakabehe marang roh minangka sing langgeng.

29. Sapa waé sing nepaki Torèt lumantar urip lan tumindaké, nyingkiri sawatara tumindak hawa napsu, nyawisaké marang Gusti minangka kurban tumindak hawa napsu sing bisu. Lan iki wis cukup kanggo kaslametané, cocog karo kahanan rohanié sing isih bayi.

30. Diarani dening sabda nabi supaya nolak pakaryan hawa napsu, dhèwèké uga ngupaya mbusak kabèh rasa seneng marang kuwi lan kabèh sesambungan karo kuwi sing muncul ing jiwa, supaya, sanadyan dhèwèké mbuktekaké yèn dhèwèké nyingkiri dosa kanthi bagéan sing luwih ala—yaiku daging—lan bagéan sing luwih becik—yaiku jiwa—dhèwèké ora ndadèkaké dosa sacara rahasia kanthi hawa napsu sing ora bisa dikendhalèkaké.

31. Sawise kanthi tulus nampa cara urip Injil, dheweke motong ing jeroe kalebu wiwitan lan pungkasaning dosa, lan nglakoni kabecikan kabèh ing tumindak lan pikiran, nyawisaké marang Gusti kurban puji lan pangakuan, minangka wong sing wis dibebasaké saka serangan aktif hawa napsu, lan bébas saka perjuangan batin nglawan kuwi, lan mung nduwèni siji kabungahan sing ora ana entéké, sing maringi panganan marang jiwa kanthi pangarep-arep marang berkah ing tembe.

32. Rasa, utawa persepsi saka kesan indra, ngancani *wong 'aktif'*—wong sing ngupaya nglakoni kabecikan; dene kakuatan rasa, utawa ora ana fluktuasi amarga kesan indra, dadi ciri *wong 'kontemplatif'*, sing ngarahake pikirane marang Gusti, misahake saka daging lan donya, Wong sing ngupaya mbebasake nyawa saka ikatan alamiah simpati marang daging, lumantar pakaryan *'aktif'* ing dalan kabecikan, asring krasa kesel lan weruh watak becike saya surut; dene sing siji, sawise nyabuti duri saka simpati iki lumantar latihan lan tetep ing kontemplasi, ora bisa maneh kasengsem utawa digendhegake dening apa wae, amarga wis resik saka apa sing biasane nglarani lan nahan dheweke dadi tawanan dening wong-wong sing nyoba nguwasani dheweke.

33. Kados déné woh saka ora patuh iku dosa, mangkono uga woh saka patuh iku kabecikan; lan kados déné sawisé ora patuh ana pelanggaran dhawuh-dhawuh lan pegatan prajangi karo Panjenengané sing maringi dhawuh-dhawuh mau, mangkono uga sawisé patuh ana kasampurnan dhawuh-dhawuh lan pangembangan sing paling raket karo Panjenengané sing maringi dhawuh-dhawuh mau. Amarga sapa waé sing wis netepi dhawuh lumantar ketaatan, wis nepaki kabeneran lan njaga persatuan katresnan karo sing maringi dhawuh supaya ora pegat. Nanging sapa waé sing nglanggar dhawuh lumantar ora patuh, wis nindakake dosa lan misahake dhéwé saka persatuan katresnan karo sing maringi dhawuh.

34. Sapa waé, sawisé pamisahan persatuan amarga pelanggaran, ngupaya supaya bisa nyawiji manèh, dhisik mbalèk saka napsu, banjur saka pikiran sing kebak napsu, banjur saka alam lan kabèh sing ana ing alam (yaiku saka donya materi), banjur saka konsep mental lan kawruh babagan kuwi (yaiku saka jagad rohani), lan pungkasané, sawisé ngluwihi manéka rancangan Pangayoman (jalane prastawa), kanthi cara sing ora dingertèni nyedhak marang Sing Siji dhéwé: ing kono, nalika nyumurupi kaajèngané dhéwé sing ora owah, *dhèwèké 'bungah kanthi kabungahan sing ora bisa diungkapaké'* (1 Pet. 1:8), *'kaya wong sing wis nemokake tentreming Gusti Allah, sing ngluwihi kabèh pangerten'* (Fil. 4:7), lan sing, marang wong-wong sing digawe kaya Panjenengané, tanpa kendhat nglinghungi supaya ora tiba.

35. Wedi marang Gehenna meksa wong-wong sing digawa ing dalan iki (para pamula) supaya nyingkiri dosa; kepinginan ganjaran berkah nglatih kesiapan ing wong-wong sing maju ing laku kabecikan; lan misteri katresnan ngunggahake pikiran ngluwihi kabèh sing wis diciptakaké, nggawe pikiran mau wuta marang kabèh sing ana sawise Gusti Allah. Amarga mung wong-wong sing wis wuta marang kabèh sing ana sawisé Gusti Allah sing diparingi pepadhang déning Sang Gusti, mbukakaké marang wong-wong mau sing Paling Ilahi (Mazmur 145:8).

36. Ing Gusti, kados ing dhasar iman, nalika mbangun malih bangunan luhur kabecikan, ayo kita pasang (ing dhasar punika) *'emas, pérak lan permata'*, tegesipun, teologi sing murni lan tanpa campuran, gesang sing padhang lan mulya, pikiran ilahi, lan renungan kados mutiara; lan ora nganggo *'kayu, jerami lan sekam'* (1 Kor. 3:12), tegesé ora panyembahan berhala utawa kesenengan marang hawa napsu, ora urip sing ora wicaksana, ora pikiran sing kebak hawa napsu, kang kosong saka pangerten wicaksana kaya pari sing wis mateng.

37. Sing ngabdèkaké dhiri kanggo ngupaya kawicaksanan, supaya langkah-langkah atiné tetep ajeg ing ngarsané Gusti, kaya déné Gusti ngandika marang Musa: *'Nanging kowé, ngadeg kéné karo aku'* (Kaluwihan 33:2 lan salajengipun). Nanging pantes dingerteni manawa ana bedane sanajan ing antarané wong-wong sing ngadeg ing ngarsané Gusti, yèn wong wicaksana maca kanthi tliti ayat ing ngisor iki: *'Ana sawatara wong sing ngadeg kéné sing ora bakal ngrasakaké pati nganti padha weruh kratoné Gusti Allah'*

teka kanthi kuwasa' (Markus 9:1). Amarga Gusti ora tansah rawuh ing kamulyan marang kabèh sing ngadeg ing ngarsané; nanging marang wong-wong sing anyar diajak mlebu dalan marang Panjenengané (para pamula), Panjenengané rawuh ing wujud abdi, déné marang wong-wong sing cukup kuwat kanggo ngetutaké Panjenengané munggah menyang gunung dhuwur Pangowahan Panjenengané, Panjenengané rawuh ing wujud Gusti Allah, ing wujud iku Panjenengané ana sadurungé donya diwiwiti. Mula saka iku, Gusti Allah sing siji lan padha bisa katon béda marang sapa waé sing nyedhaki Panjenengané—kanggo siji kanthi cara siji, lan kanggo liyané kanthi cara liya—pamrihé béda miturut iman saben wong.

38. Bab wong sing nglakoni urip aktif kandha yèn dhèwèké manggon samentara ing daging, kaya wong lelungan sing tujuwané, lumantar nglakoni kabecikan, mbedakaké saka nyawané kabèh rasa welas asih marang daging lan misahaké dhèwèké saka kasenangan materi. Bab wong-wong sing nglakoni urip kontemplatif, diandharake manawa padha manggon ing sajroning kabecikan iku dhéwé, kaya wong sing merenung kasunyatan ing pangilon lan, kaya-kaya, ing teka-teki. Amarga durung padha nyumurupi, kaya-kaya pasuryan karo pasuryan, wujud sejati saka berkah sing diarep-arep kaya apa sejatine. Lan saben wong suci, bab berkah ing tembe, *'mlaku kaya ing ngimpi'*, kandha: *'Aku mung wong lelungan lan wong asing, kaya para leluhurku kabèh'* (Mazmur 38:7, 13).

39. Tansah becik, sawisé misahaké awak saka kabèh prakara, ngupaya Gusti, kaya sing dhawuhaké (Mazmur 45:11; 104:4). Amarga sanadyan miturut hakikat urip saiki, nalika ngupaya Panjenengané kita ora bisa nggayuh jeroning misteri Allah, nanging mbok menawa, sawise nggayuh sanadyan sethithik saka jerone, kita bakal nyumurupi sing paling suci saka sing suci, lan sing paling rohani saka sing rohani. Iki uga digambaraké sacara simbolis déning Imam Agung nalika saka Panggonan Suci (bagian kapisan saka kemah suci), sing luwih suci tinimbang pekarangan, mlebu ing Panggonan Suci banget, sing luwih suci tinimbang Panggonan Suci.

40. Yen Putraning Allah lan Rama, Sabda Allah, dadi Putraning Manungsa lan manungsa amarga sebab iki—supaya Panjenengané bisa ndadekake manungsa dadi dewa lan putraning Allah—mula ayo percaya manawa kita bakal ana ing panggonan ing ngendi *'Kristus piyambak, minangka sirah saka sakabèhé awak'* (1 Kor. 1:18), sing dadi *'Pembuka Dalane'* kita marang Rama ing daging. Amarga ing pasamuwan para dewa—yaiku wong-wong sing kaslametan—Gusti Allah bakal ngadeg ing tengah-tengah, maringi ganjaran (miturut pantesé saben wong) saka kabungahan iku, nanging tanpa ana pamisahan papan antarane sing pantes siji lan sijiné.

41. Sapa waé sing isih nyenengi hawa napsu daging urip ing tanah Kasdim, kaya abdi lan pangripta arca. Nanging nalika wis waras, dhèwèké éntuk pangerten babagan cara urip sing cocog karo sipaté (lan seneng marang kuwi); banjur, sawisé ninggalaké tanah Kalde, dhèwèké lunga menyang Haran ing Mesopotamia (Kejadian 11:28–31)—tegesé, menyang sawijining kahanan sing watesé antarané kabecikan lan dosa, durung resik saka godaan hawa napsu. Lan nalika dhèwèké wis ngluwihi wates pamanggihip sing tengah lan sensual bab kabecikan; banjur dhèwèké mlebu ing tanah kabecikan, yaiku kahanan sing bébas saka kabèh dosa lan kabodhoan, sing Gusti Allah sejati paring pangrêmbatan lan janji bakal maringi minangka ganjaran tumrap kabecikan marang wong-wong sing tresna marang Panjenengané.

42. Sing semangat nggayuh kawicaksanan kanthi semangat taqwa, lan sing wis miwiti perang nglawan kekuwatan sing ora katon, mugi dhèwèké diparingi pangerten alamiah (bab becik lan ala), padhange ora gedhé, lan sih padhanging Roh; sing sepisanan nuntun daging marang kabecikan sing aktif, dene sing kapindho madhangi pikiran supaya luwih milih, tinimbang apa wae, paseduluran karo kawicaksanan (Kawicaksanan Salomo 8:2), *'kanthi iku benteng-benteng piala lan saben pangagungan sing nglawan pikirané Gusti Allah dirusak'* (2 Korinta 10:4). Iki uga kabuktèkaké déning Yosua, sing ndedonga, *'Muga srengéngé mandheg ing Gibeon'* – tegesé, muga padhange kawruh Gusti sing ora surut iku tetep lestari ing sajroning dhèwèké ing pucuking pangrênunganing pikiran – *'lan rembulan ing ara-ara samun'* – (Yosua 10:12)—tegesé, supaya bedane alamiah antarane kabecikan lan kaburukan, sing ngluwihi kelemahan jasmani, tetep ora owah ing sesambungané karo kabecikan.

43. *'Gibeon'* iku pikiran kang luhur; lan *'ara-ara samun'* iku daging, kang asor amarga pati. *'Srengéngé'* iku Sabda, kang padhangaké pikiran, maringi kuwasa kanggo merenung, lan nylametaké saka kabèh kabodhoan; dene *'rembulan'* iku hukum alam, sing meksa daging supaya tundhuk kanthi sah marang roh supaya nampa sangkèling préntah. Rembulan dijupuk minangka pratandha alam amarga gampang owah-owahan. Nanging, ing para Wali, alam tetep ora owah, amarga kabiasaan kabecikané sing ora owah.

44. Gusti ora kudu digoleki ing njaba wong-wong sing ngupaya Panjenengané, nanging wong-wong sing ngupaya Panjenengané kudu ngupaya Panjenengané ing sajroning dhiri kanthi pracaya, kaya sing kabukten saka pakaryané: *'Tembung iku ana ing sacedhakmu'*, kandha Rasul; *'ing lambemu lan ing atimu—yaiku, tembung pracaya'* (Roma 10:8); amarga ngupaya tembung pracaya iku padha karo ngupaya Kristus piyambak.

45. Tanpa ngendheg ing puncak tanpa watesé Gusti, aja nganti kita putus asa marang katresnané Gusti marang manungsa, kaya-kaya amarga dhuwuré kuwi ora bisa nggayuh kita; uga, nalika éling jeroné tiba kita amarga dosa sing ora kena diukur, aja nganti kita ragu marang kamungkinan tanginé manèh kabecikan sing wis dipatèni ing jeroning kita. Kabeh mau bisa tumrap Gusti—kudun mudhun lan padhangaké pikiran kita kanthi kawruh, mbalèkaké kabecikan ing sajroning kita manèh, lan ngluhuraké kita bebarengan karo Panjenengané lumantar pakaryan kabeneran. *'Aja nganti kowe kandha ing atimu,'* pangandikane Rasul, *"Sapa sing bakal munggah menyang swarga?" yaiku kanggo nggawa Kristus mudhun; utawa "Sapa sing bakal mudhun menyang palbèng?" yaiku kanggo nggawa Kristus munggah saka pati'* (Roma 10:6–7).

46. Kaya kéwan, wong-wong sing urip mung kanggo indrané nyalahgunakake ciptaané Gusti Allah kanggo nyenengake napsuné. Ora nggatekake tembung kawicaksanan sing cetha—supaya padha mangerténi lan ngluhurake Gusti Allah lumantar pepadhangé, lan mangerténi saka ngendi asalé kita, apa kita iki, kanggo apa kita diciptakaké, lan apa sing kudu digayuh lumantar donya sing katon—padha nyasar ing pepeteng sajrone uripé, nyekel karo loro tangané mung kabodhoan marang Gusti Allah.

47. Wong-wong sing merhatiin siji huruf saka Kitab Suci lan, amarga kabèh iku mung kanggo pangabdian jasmani, nyambungaké ajining jiwa karo kawajiban kaya ngono, padha mikir yèn bisa nyenengaké Gusti Allah liwat kurban kéwan bisu. Wong-wong mau banget nggatekake marang awak lan pangresikané sing katon, nanging padha ora merhatosake kaendahaning jiwa sing rusak amarga tatu hawa napsu, padahal kabèh akèh prakara sing katon, kabèh Torèt, lan kabèh Sabda Gusti Allah diwènèhaké kanggo kapentingan jiwa.

48. Kasunyatan manawa Gusti *'dituduhaké kanggo panyimpangan lan tanginé akèh wong ing Israel'* (Lukas 2:34), yèn loro-loroné dijupuk kanthi makna positif, bakal ateges: kanggo panyimpangan saben wong pracaya menyang hawa napsu lan pikiran ala, lan kanggo tanginé kabecikan lan saben pikiran sing tresna marang Gusti.

49. *'Amarga wedi marang wong Yahudi, padha lungguh ing kamar ndhuwur sing lawangé dikunci'* (Yohanes 20:19) – tegesé, amarga wedi marang roh-roh sing jahat; sawisé padha nguwatké dhéwé ing alam wahyu, ing puncak pangrénungan ilahi, padha nutup indrané, kaya-kaya nganggo lawang, – ora nampa Sabda Gusti sing rawuh tanpa padha sumurup; Panjenengané, sing rawuh marang wong-wong mau ora kaya fenomena indria, paring kowe katentreman tanpa napsu lumantar tentrem, lan lumantar ambegan—komuni karo Roh Suci—maringi panguwasa marang roh-roh jahat lan mbukak pratandha-pratandha sakramen-Nya.

50. *'Tanah Kasduania'* iku urip kang kebak hawa napsu, ing ngendi patung-patung dosa diadegake lan disembah. *'Mesopotamia'* iku cara urip kang ngalih saka siji ekstrim menyang ekstrim liyane. Lan *'Tanah Dijanjekake'* iku sawijining kahanan (jiwa) kang kebak kabegjan (spiritual) saka saben jinis. Sapa waé sing, kaya Israèl kuna, ora ngopeni kahanan kabecikan iki, bakal bali dadi budak hawa napsu lan kelangan kamardikan sing wis diparingi.

51. Kudu dicathet manawa ora ana siji waé para Kudus sing lunga menyang Babilonia kanthi karsa dhéwé: amarga ora pantes lan ora wicaksana tumrap wong-wong sing tresna marang Gusti milih sing ala tinimbang sing becik. Nanging, yen ana sawatara saka wong-wong mau sing digawa menyang kono tanpa kersané bebarengan karo wong-wong, kanthi iki kita maksudaké wong-wong sing, ora saka kersané dhéwé nanging amarga kahanan khusus, kanggo nylametaké wong-wong sing butuh pandhuan, wis nyisihaké wacana luhur bab kawruh, banjur ngalih marang piwulang bab hawa napsu: amarga kahanan kuwi Rasul Agung nganggep luwih perlu tetep ing daging—tegesé nerusaké mulang doktrin moral marang para muridé—sanadyan piyambaké nduwéni kabèh kepinginan kanggo nyingkirké piwulang moral lan nyawiji karo Kristus lumantar kontemplasi rohani sing paling luhur lan prasaja (Fil. 1:29).

52. Kaya Daud sing pinaringan berkah, nalika main harpa, maringi tentrem marang Saul sing kasiksa dening roh jahat (1 Sam. 16:23), mangkono saben tembung rohani, sing manis amarga wawasan kontemplatif sing ngrembaka ing jeroné, maringi tentrem marang pikiran sing kaserang epilepsi, mbebasake saka nurani ala sing nindhes.

53. *'Wong kang warnane cerah kanthi mripat sing welas asih'*, kaya Daud Agung (1 Sam. 16:12), iku wong sing, lumantar padhange urip sing manut marang Gusti, nduwèni sabda kawicaksanan sing padhang uga. Ing wong-wong kaya ngono, pakaryan becik digandhengake karo renungan; sing sepisanan sumunar kanthi maneka wujud kabecikan, dene sing kapindho sumunar kanthi pikiran ilahi.

54. Sapa waé sing ndedonga supaya nampa roti saben dinané mesthi ora nampa saktenané kaya déné roti iku, nanging miturut kamampuan panampa kanggo nampa. Kanggo sapa waé sing nyuwun, Panjenengané maringi dhiri Panjenengané dhéwé—Roti Urip (Yohanes 6:35)—minangka panyelamet sing tresna marang manungsa; nanging ora maringi kabeh kanthi ukuran sing padha, nanging luwih akèh marang wong-wong sing wis nindakake pakaryan kabeneran sing ageng, lan luwih sithik marang wong-wong sing kurang nindakake pakaryan kaya ngono: saben wong miturut kemampuan (utawa watak) pikirane kanggo nampa.

55. Kanggo wong sing urip aktif, Gusti ana lumantar kabecikan, déné Panjenengané ora ana ing wong sing ora nggatekake kabecikan. Kajaba iku, kanggo wong sing kontemplatif, Panjenengané ana lumantar kawruh sejati babagan samubarang; saka wong sing kurang ing bab iki ing sembarang tingkat, Panjenengané ora ana.

56. Ing wiwitan mulangake taqwa marang wong, prakara biasane lumaku kaya mung bab awak. Lan ing tahap awal nyedhaki kasuciyan, kita luwih ngomong manut huruf tinimbang manut roh. Banjur, kanthi alon-alon nyedhak marang roh lan nyucèkaké sipat daginging omongan kita lumantar pangrénungan rohani, kita banjur manggon murni ing Kristus, sak adoh-adohé sing bisa digayuh manungsa; supaya kita bisa ngendika, miturut tembungé Rasul: *'Sanadyan biyèn kita wis ngerti Kristus miturut daging, nanging saiki kita ora ngerti Panjenengané kaya ngono manèh'* (2 Kor. 5:16). Iki amarga pendekatan pikiran sing prasaja (utawa murni) marang Sabda tanpa ana selubung apa wae, amarga kita wis maju saka pangerten jasmani babagan Sabda marang panglihatan *'kamulyané, minangka Putra tunggal saka Rama'* (Yohanes 1:14).

57. Sapa waé sing wis miwiti urip ing Kristus wis ngluwihi kabeneran saka Torèt lan kabeneran alamiah: kaya sing diterangaké Rasul Ilahi nalika dhèwèké kandha: *'Ing Kristus Yesus, sunat utawa ora sunat ora ana gunané'* (Gal. 6:15)—kanthi cekak, migunakaké istilah *'sunat'* kanggo nuduhaké kabeneran miturut Hukum, lan istilah *'ora sunat'* kanggo nyirataké kabeneran sing padha miturut hukum alam.

58. Sabda Gusti iku dalan (Yohanes 14:6) kanggo wong-wong sing, kanthi urip aktif, mlayu kanthi setya lan ajeg ing dalan kabecikan, ora nyimpang menyang tengen amarga kesombongan utawa menyang kiwa amarga kecenderungan marang hawa napsu – lan ngarahake langkah-langkahé manut Gusti Allah: sing Asa, Raja Yehuda, ora netepi nganti pungkasan (1 Raja-raja 15:23), lara, kaya sing kacathet, ing tuwa karo sikilé, amarga wis ringkih lan ora kuwat nerusaké dalan urip miturut Gusti Allah.

59. *'Aku iku lawang,'* pangandikane Gusti (Yohanes 10:9). Amarga Panjenengané nuntun wong-wong sing wis kasil nempuh kabèh dalan kabecikan, ing lumintase urip sing tanpa cela, mlebu ing alam kawruh lan, kaya pepadhang, mbukak marang wong-wong mau bandha kawicaksanan sing paling sumunar. Panjenengané iku siji lan padha: dalan, lawang, kunci, lan kraton—dalan, minangka pandhuan; kunci, minangka sing mbukak lawang mlebu marang bandha ilahi kanggo sing pantes; lawang, minangka sing nuntun mlebu; kraton, minangka sing diwarisi, lan sing ana ing kabèh lumantar pangibadah bebarengan.

60. Gusti diarani *'cahya, urip, kabangkitan, kabeneran'*: *Cahya*, minangka panyinari jiwa, panyingkir pepetenging kawruh, panyinari pikiran supaya bisa mangertèni bab-bab kang mbingungaké, lan pambuka rahasia kang mung bisa diakses déning wong suci; *'urip'*, minangka sing maringi marang jiwa-jiwa sing wis tresna marang Panjenengané gerakan sing pantes ing alam kasunyatan ilahi; *'kabangkitan'*, minangka Panjenengané sing mbangkitaké pikiran saka keterikatan sing wis mati marang bab-bab materi lan ngresiki saka kabèh karusakan lan ketidakuripan; *'kanyatan'*, minangka sing maringi marang wong sing pantes watak sing ajeg tumuju tumindak becik.

61. Ora wong sing mung ngajeni Gusti kanthi tembung-tembung sing ngajeni sing ngagungake Gusti ing sajroning atine, nanging wong sing, demi Gusti lan demi paugeran, sabar nampa sangsara lan gaweyan. Wong kaya ngono banjur diurmati Gusti kanthi kamulyan sing ana ing Gusti, minangka ganjaran tumrap kabecikan, nggawa sajroning atine sih rahmat katentreman atiné lumantar pangibadah. Sapa waé sing ngluhuraké Gusti ing sajroning dhiri liwat sangsara sing ditampa amarga kabecikan ing urip aktifé, dhèwèké uga bakal diurmati ing Gusti lumantar pencerahan tanpa hawa napsu saka sinar ilahi ing kahanan renungan. Lan Sang Gusti, nalika Panjenengané nyedhak marang sangsara sukarela, ngendika: *'Saiki Putraning Manungsa wis diurmati, lan Gusti diurmati ing Panjenengané.'* Yen Gusti dimulyakaké ing Panjenengané,

Gusti bakal ngluhuraké Panjenengané ing sajroning Gusti, lan bakal langsung ngluhuraké Panjenengané' (Yohanes 13:31–32). Saka iki cetha yèn sangsara kanggo kabecikan bakal ditututi ganjaran rahmat ilahi.

62. Sakwéné nyawa lumaku saka kekuwatan menyang kekuwatan lan saka kamulyan menyang kamulyan—tegesé, maju saka siji kabecikan marang kabecikan sing luwih agung, lan munggah saka siji tingkat kawruh marang tingkat sing luwih dhuwur—nyawa iku ora nate mandheg dadi pangumbara, kaya sing kacarita: '*Jiwa kawula sampun adoh mlampah*' (Mazmur 119:6). Amarga adohé ageng, lan kudu lumampah lumantar pirang-pirang tingkatan kawruh sadèrèngé '*sampeyan mlebu panggonan panggenahan ingkang nggumunaké, ya iku griya Allah, ing antaraning swara kabungahan lan puji-pujian, rame swarané wong-wong ing pesta*' (Mazmur 41:5)—tansah nambah swara marang swara-swara, swara rohani marang swara-swara rohani, nalika wong maju ing pangrêmbag rohani, bungah ing bab-bab sing cetha dirasakaké—kanthi kabungahan lan panuwun sing pantes. Perayaan kaya ngono diamalake dening kabèh sing wis nampa sih-rahmaté '*Roh, sing muni ing atiné: "Abba, Bapa!"*' (Gal. 4:6).

63. '*Panggonan kang nggumunake*' iku watak sing teges lan ora goyah marang kabecikan, lumantar kabecikan mau Gusti Sabda, sawise rawuh, ngias jiwa kanthi maneka kaendahan kabecikan, kaya tabernakel. Omahé Gusti iku kawruh kang dumadi saka pirang-pirang lan manéka pamikiran, lumantar iku Gusti, sawisé rawuh ing jiwa, ngisi jiwa mau karo akèh kabijaksanaan. '*Swara kabungahan*' iku kabungahané jiwa nalika nyumurupi akèh kabecikan. Pengakuan iku syukur amarga kapenuhan kamulyan lan kasampurnan kawicaksanan. '*Swara*' iku puji-pujian sing ora kendhat lan misterius sing muncul saka gabungan kabungahan lan pengakuan.

64. Sawise kanthi gagah ngalahake hawa napsu daging, lan sawise menang akèh nglawan roh-roh najis, lan sawise ngusir pikiran-pikiran mau saka jagad nyawane, mugi piyambakipun ndedonga supados paring manah ingkang suci lan roh ingkang leres kaparingaken malih ing sajero manahipun, tegesipun, lumantar sih rahmat Gusti piyambakipun kados sampurna kabersihaké saking pikiran-pikiran ala lan kapenuhi pikiran-pikiran ilahi.

65. Sapa waé sing wis ngresiki atiné ora mung bisa mangertèni makna lan wigati saka bab-bab sekunder sing ana sawisé Gusti, nanging sawisé ngliwati kabèh mau, dhèwèké nyawang, kaya-kaya, Gusti piyambak: ing kéné dumunung wates pungkasan saka kabèh kabecikan. Nalika Gusti maringi pangayoman marang ati kaya ngono, Panjenengané nganggep pantes, lumantar Roh, kanggo nyerat tembung-tembungé ing kono, kaya ing loyangé Musa, nganti ati mau wis ngrembaka lumantar pakaryan becik lan renungan, manut dhawuh sing kanthi misterius ngendika: '*Waniwo lan tambah kathah*' (Kejadian 35:11).

66. Pangertené Kristus, sing ditampa para Wali – kaya sing kasebut: '*Kita nduwé pangertené Kristus*' (1 Kor. 2:16), – ora teka kanthi mbusak kemampuan intelektual kita, uga ora mlebu ing pikiran kita (nggantèkaké panggonané) kanthi makna esensial lan pribadi; nanging padha madhangi kakuatan pikiran kita miturut sipaté dhéwé lan narik kegiyatane supaya nyawiji karo dhèwèké. Miturut panemuku, pikirané Kristus diduwèni déning wong-wong sing nggatekaké kabèh bab ing roh-é lan dipandu lumantar kabèh bab mau supaya mikiraké dhèwèké.

67. Kita diarani badané Kristus, miturut tembungé Rasul: '*Kowe kabèh iku badané Kristus, lan saben-saben dadi anggotané*' (1 Kor. 12:27)—ora amarga, nalika dadi awaké Kristus, kita kelangan awak dhéwé, uga ora amarga Panjenengané pribadi mlebu ing kita utawa kabagi ing anggota-anggota kita; nanging amarga, kaya dagingé Kristus, daging kita uga dibebasaké saka karusakan dosa. Kaya Kristus pancèn tanpa dosa sacara kodrat, ing daging lan roh, minangka manungsa; mangkono uga kita, sing pracaya marang Panjenengané lan nganggo Panjenengané lumantar Roh, bisa, kanthi karsa bébas kita dhéwé, dadi tanpa dosa ing Panjenengané.

68. Sak suwéné ana wong sing isih urip ing donya iki, sanadyan wis sampurna miturut kahanan saiki, ing tumindak lan pangrênungan, dhèwèké mung nduwèni pangertosan lan ramalan uga pratandha Roh Suci sacara sapérangan, ora kanthi sampurna—awit dhèwèké durung nggayuh kahanan sing sampurna, sing mbukak kasunyatan pasuryan-pasuryan marang sing pantes, kaya déné kasunyatan iku dhéwé: supaya dheweke ora mung nduwèni pérangan saka kasampurnan, nanging bakal nggawa kasampurnan mau ing sajroning dhèwèké lumantar pangibadah bebarengan. Amarga Rasul kandha yèn nalika kuwi kabèh (yaiku sing kaslametaké) '*bakal nggayuh ukuran pangadeganing kasampurnaning Kristus*' (Eph. 4:13); '*ing ngendi kabèh bandha kawicaksanan lan kawruh kasimpen*' (Kolose 2:3); sawisé wahyu '*sing bakal dibusak sawetawis*' (1 Korinta 13:10).

69. Sawetara wong takon: kepiye kahanane wong-wong sing nggayuh kasampurnan ing Kratoné Gusti Allah? Apa bakal ana kamajuan lan pangembangan (menuju kabecikan sing luwih gedhé), utawa mung ana

siji kahanan sing ora owah-owah? Dadi, apa sing bakal kelakon marang badan lan nyawa, lan kepiye kita kudu mikir babagan iki? Sawise dipikirake, wong bisa ngomong manawa, kaya ing urip jasmani, panganan nduweni tujuan ganda—kadhang kanggo nyukupi tuwuh, kadhang kanggo njaga sing dipangan—yaiku, – nganti kita tekan ukuran lengkap tuwuhé awak, kita nyukupi awak dhéwé kanggo tuwuh, nanging nalika awak mandheg tuwuh, mula dipelihara ora kanggo tuwuh nanging kanggo lestari: mangkono uga, babagan jiwa, panyukupan nduwèni makna loro. Jiwa dipelihara kanthi kabecikan lan renungan nalika isih maju, nganti, sawisé ngluwihi kabèh sing ana, tekan ukuran sampurna saka kasampurnan Kristus: nanging sawise nggayuh iki, dheweke mandheg maju utawa nambah awake dhewe kanthi cara sing wis ditemtokake, lan, diparingi panganan sing langgeng kanthi cara sing ora bisa dipahami—lan, mbok menawa, amarga kuwi, kanthi wujud tuwuh sing paling dhuwur—saiki iku nampa mung kanggo njaga kasampurnan kaya Gusti sing diparingake marang dheweke lan kanggo ngalami kabungahan sing ora kaukur saka panganan iku, lumantar nampa karaharjan sing tansah nyokong dheweke kanthi cara sing padha, dadi dewa lumantar nampa sih rahmating Gusti, sawise mandhegake kabeh pakaryan pikiran lan raos, lan uga mandhegake tumindak alamiah badan—sing wis nyawiji karo dheweke nganti tingkat pangdewekane sing bisa digayuh—supaya lumantar jiwa lan badan, siji Gusti padhang sumunar, ngungkuli sipat alamiah mau kanthi kakehan kamulyan.

70. Sawetara wong sing tresna marang Gusti nyoba ngulik hakikat bedane antara panggonan langgeng lan warisan sing dijanjekake—apa bedane iki bakal ditemtokake dening panggonan, utawa dening jumlah lan kualitas kasampurnan rohani saben wong. Sawetara luwih milih pandangan sing sepisanan, dene liyane milih pandangan sing kapindho. Sapa waé sing wis nyadari yèn '*pamaréntahané Allah ana ing antaramu*' (Lukas 17:21) lan yèn '*ing omahé Bapakku ana akèh omah*' (Yohanes 14:2) bakal milih panemu sing kapindho.

71. Karajané Gusti Allah Rama, amarga kakuwasané kang maha, ana ing kabèh wong percaya; nanging kanthi sih, karajané ana ing wong-wong sing wis mupus sakabèhé kabèh kecenderungan marang urip alamiah—boh saka jiwa lan raga—lan wis nggayuh urip rohani; supaya padha bisa kandha: '*Dudu aku manèh sing urip, nanging Kristus sing urip ing aku*' (Gal. 2:20).

72. Sapa waé sing, lumantar pakaryan kabecikan, wis bisa '*matèni anggota-anggota sing ana ing bumi*' (Kolose 3:5) lan, kanthi netepi dhawuh Sabda, ngungkuli donya sing ana ing jerone, ora bakal ngrasakaké sedhih apa-apa, amarga wis ninggalaké donya lan wiwit manggon ing Kristus, sing ngungkuli donya hawa napsu lan sing maringi saben jinis tentrem. Amarga sapa sing durung nyerahake ikatané marang bab-bab donya, mesthi bakal ngrasakake sedhih, perasaane gonta-ganti manut owah-owahaning bab sing sipaté gonta-ganti; nanging sapa sing wis miwiti manggon ing Kristus ora bakal ngrasakake maneh, ing wangun apa waé, owah-owahaning bab-bab donya, apa waé iku. Mulane Gusti ngendika: '*Kabeh iki wis tak kandhakake marang kowe supaya ing Aku kowe nduwé tentrem. Ing donya kowe bakal nandhang sangsara, nanging kowe kudu mantep atimu, amarga Aku wis ngalahake donya*' (Yohanes 16:33). Tegese, ing Kula, Sabda, kowe bakal nduwé tentrem, amarga wis dibebasaké saka pasang surut lan gejeré prakara donya; déné ing donya—yaiku, ing katresnanmu marang barang-barang materi—kowe bakal ngrasakaké sedhih, amarga owah-owahan sing ora ana entéké saka siji kahanan menyang kahanan liya ing jerone. Kalorone bakal ngrasakake sedhih: sing tumindak luhur amarga kakehan gaweyan sing nyertai; lan sing tresna marang donya amarga kapitunan lan kekurangan ing babagan materi; nanging kanggo siji iku dadi panyelamatan, dene kanggo sijine malah ngrusak lan mbebayani. Kanggo loro-lorone, Gusti iku sumber tentrem: kanggo sing sepisanan, amarga sawisé nglakoni pakaryan kabecikan Panjenengané maringi tentrem tanpa napsu ing kahanan renungan; lan kanggo sing kapindho, amarga lumantar tobat Panjenengané mbusak saka dhèwèké iketan lumrah marang sing fana.

73. Kita kudu ora mung mateni napsu badan, nanging uga ngrusak pikiran napsu jiwa, niru Sang Suci sing kandha: '*Ing esuk aku bakal mbasmi kabèh wong dosa ing bumi, supaya ora ana sing nindakake kajahatan ing kuthaé Gusti*' (Mazmur 100:8); yaiku napsu badan lan pikiran jiwa sing ora sah.

74. Sapa waé sing kanthi pangertosan sing suci lan lurus njaga dalan kabecikan tanpa cacad amarga ora nyimpang menyang sisih sing kebalikan: wong iku bakal mangerténi rawuhe Gusti sing tumeka marang dhèwèké kanggo kapentingan tanpa napsu, kaya sing diyakinké marang kita déning Nabi suci mau, sing kandha: '*Aku bakal nyanyi lan mangerténi, ing dalan wong sing ora ana cacadé, nalika padha teka marang aku*' (Mazmur 100:2).

75. Wong sing dipandu menyang dalan kesalehan ora kena mung dipandu dening kepinginan kanggo nepati paugeran, nanging uga, kanthi kelingan aboté paukuman saka kaadilan ilahi, kerep digerakake nindakake kabecikan; supaya, kaya déné dhèwèké bisa ngupaya sing ilahi amarga katresnan, mangkono uga dhèwèké bisa nyingkiri sing ala amarga wedi. Mulané diandharaké: '*Aku bakal nyanyi babagan sih-rahmat*

lan paukuman Panjenengan, ya Gusti' (Mazmur 100:1), sing marakaké yèn kaya déné wong sing dilembutaké déning katresnan ngandharaké pangandikané marang Gusti kanthi pandonga, mangkono uga wong sing dikuatké déning rasa wedi nglantaraké kidungan marang Panjenengané.

76. Ana mung siji Siji Kawicaksanan sing luwih dhisik tinimbang langgeng lan luwih dhisik tinimbang hakekat, yaiku Trias Siji, Rama, Putra, lan Roh Suci, sing bebarengan mbentuk ke-ora-winatesan saka telu sing ora winates; babagan ana Panjenengané—kados pundi Panjenengané, punapa Panjenengané, lan kanthi cara kados pundi Panjenengané—kabeh pamahaman manungsa sing kaparingi kawicaksanan ora bisa nggayuh. Iku ngluwihi kabèh pamahamané wong sing mikir, ora amarga ana kasunyian sing ndhelik ing sajroné, lan kawruh-Nya ngluwihi kabèh kawruh tanpa wates.

77. Ana siji Gusti Allah, Rama, Pangripta siji Putra, lan Sumber siji Roh Suci; siji Kasatuan sing ora bisa dipisahake, lan siji Ketiga sing ora bisa dipisahake; Pangerten sing tanpa wiwitan, siji-sijine Pangripta siji, Sabda sing sejatine tanpa wiwitan, lan Sumber siji Urip sing tansah ana, yaiku Roh Suci.

78. Gusti Allah siji, sing tanpa wiwitan lan langgeng bebarengan, ora duwe bagean lan ora bisa dipisahake; Gusti Allah siji iku uga Gusti Allah Telu.

79. Kristus Allah lair, lan kanthi ngagem daging kang diparingi nyawa nalar, dadi manungsa—Panjenengané sing maringi urip marang kabèh sing ana saka Sumbering urip, sing déning Sang Perawan, sawisé nglairaké kanthi gaib, ora nganti ilang pratandha kesuciané. Kaya déné Panjenengané dadi manungsa tanpa ngowahi sipat utawa kakuwasané, mangkono uga Panjenengané njaga supaya Sang Perawan sing nglairaké Panjenengané tetep dadi Perawan, nunjukaké mujijat siji ing sajroning mujijat liyané lan lumantar saben mujijat, nutupi mujijat liyané. Gusti Allah piyambak, ing sajroning dhiri lan miturut hakikaté— — tansah kasembunyi kanthi misterius; lan menawa kadhangkala Panjenengané ngetokaké dhiri saka kasembunyané sing lumrah, Panjenengané nindakake kanthi cara sing malah ndadékaké kasembunyané luwih kasembunyi manèh. Mangkono (lan nalika inkarnasiné dadi manungsa) Panjenengané nggawe Sang Perawan dadi ibu kang nglairaké, kanthi cara sing tumindak lair kuwi mbentuk pranatan kasucian sing ora bisa dipecah.

80. Ayo padha merenung kanthi iman marang misteri Inkarnasi Ilahi, lan kanthi prasaja ngluhurake, tanpa pitakon, Panjenengané sing kersa nindakake iki kanggo kita. Amarga sapa, sing gumantung marang kekuwatan akal dhéwé, bisa nerangake kepiye Sabda Gusti Allah bisa dikandhut? Kepiye daging kabentuk kanggo Panjenengané tanpa biji? Kepiye Panjenengané lair tanpa bosok? Kepiye Sang Ibu tetep dadi Perawan sawisé nglairaké? Kepiye Panjenengané sing ngluwihi kabèh kasampurnan tuwuh ing yuswa (Lukas 2:52)? Kepiye Panjenengané sing suci nampa baptisan? Kepiye Panjenengané sing luwe bisa marasaké wong-wong sing luwe? Kepiye Panjenengané, sing kesel, maringi kekuwatan? Kepiye Panjenengané, sing nandhang sangsara, maringi panyembuhan? Kepiye Panjenengané, sing seda, maringi urip? Lan—nglebokaké sing pungkasan dhisik—kepiye Gusti Allah dadi manungsa, lan—sing luwih misterius manèh—kepiye Sabda, ing hakekaté, saestu rawuh ing daging, nanging ing sipaté tetep siji hakekat karo Rama? Kepiye Panjenengané sakaligus Gusti Allah miturut kodrat lan uga manungsa miturut kodrat, tanpa nyingkirké salah siji kodrat—kudua kodrat ilahi sing ndadékaké Panjenengané Gusti Allah, utawa kodrat manungsa kita sing ndadékaké Panjenengané dadi manungsa? – Kabeh misteri iki kalebet ing iman siji, kang ngakoni bab-bab sing ana, kang ngluwihi tembung lan pangerten (Ibr. 11:1).

81. Adam, sawise ora manut marang dhawuh, sinau manawa lairé sipat manungsa asalé saka kesenengan indra. Gusti, mbusak iki saka alam, ora nganggep pantes kanggo piyambaké diwangun saka sperma. Wanita, sawise nglanggar dhawuh, nuduhaké manawa lairé sipat manungsa diwiwiti karo nyeri nglairaké. Gusti, sawise mbusak kabeh mau saka kodrat manungsa, nalika lairipun ora ngidini ibunipun ngalami karusakan; supaya Panjenenganipun bisa mbusak saka kodrat manungsa kabeh kesenengan sing dipilih dhéwé lan sangsara sing ora dipilih, dados pangrusak saka apa sing Panjenenganipun dudu Penciptane – lan supaya Panjenenganipun bisa mulang manawa urip liya kudu diwiwiti kanthi misterius ing roh, urip sing bisa diwiwiti kanthi sangsara lan lara, nanging pungkasané ing saben cara karo kabungahan ilahi lan kabagyan tanpa wates. Kanggo tujuan iki, Panjenengané dados manungsa lan lair minangka manungsa—Panjenengané sing nyipta manungsa—supados Panjenengané saged nylametake manungsa; lan sawisé marasake hawa napsu kanthi hawa napsu, Panjenengané bakal muncul minangka sing mateni hawa napsu kita, nganyari watak rohani kita kanthi katresnan lumantar kekurangan ing alam manungsa Panjenengané dhéwé.

82. Migunani tumrap kabecikan kanggo ngupaya ing tengahing cobaan sing nyeri; amarga ing kahanan kaya ngono, ganjarané kanggo sing sabar nampa kabèh kanthi tentrem yaiku kalemé jiwa, sing ndadékaké jiwa, manunggal karo Gusti ing katresnan, ngalih saka daging lan donya. Kelelahan badan iku panguatan jiwa.

83. Amarga kesengsem karo godaan kesenangan indra, kita luwih milih pati tinimbang urip sejati. Mula saka iku, ayo padha sabar lan syukur nampa pakaryan awak sing mateni kesenangan iki, supaya nalika pati ngrusak kesenangan mau, bebarengan karo pati sing muncul amarga kesenangan mau, kita bisa nampa urip sing bali marang kita—urip sing biyen didol kanggo kesenangan, nanging saiki dituku maneh kanthi sawetara pakaryan daging.

84. Yen nalika badan waras lan wareg mangan, kakuwatan dosa biasane mundhak; mula cetha yen nalika kekurangan, kakuwatan kabecikan kudu mekar. Mula saka iku, ayo padha sabar nggawa keselé daging iki—sing ngresiki reregeding atiné lan dadi sabab kamulyan kita ing tembe. *'Amarga sangsara ing jaman saiki iki ora pantes dibandhingaké karo kamulyan sing bakal kawujud ing kita'* (Roma 8:18).

85. Kaya déné dhokter sing marasaké badan ora maringi ubatan sing padha kanggo saben wong; mangkono uga Gusti Allah, nalika marasaké lara jiwa, ora mung nganggo siji cara panyembuhan sing cocog kanggo kabèh; nanging kanthi maringi apa sing pantes kanggo saben jiwa, Panjenengané marasaké. Mula saka iku, ayo padha matur nuwun marang Panjenengané nalika kita lagi diwarasake, sanajan apa sing kelakon marang kita ngemot sangsara: amarga pungkasané iku kaberkahan.

86. Ora ana sing luwih cetha ngetokake wataké jiwa kajaba saka pemberontakan daging sing kesel: amarga yèn jiwa manut marang daging, kuwi nuduhaké yèn dhèwèké luwih tresna marang daging tinimbang marang Gusti Allah; nanging yèn jiwa ora goyah amarga godaan kaya ngono, kuwi nuduhaké yèn dhèwèké luwih ngajèni kabecikan tinimbang daging; kanthi mangkono jiwa bakal nampa Gusti Allah minangka panggené, sing kersa nandhang sangsara ing kodrat kita kanggo jiwa mau, lan sing, kaya sing tau Panjenengané kandha marang para muridé, muni banter: *'Tetep atimu; Aku wis ngungkuli donya'* (Yohanes 16:33).

87. Yen kabèh Para Kudus wis nampa paukuman pangajaran, mula ayo kita uga, bebarengan karo wong-wong mau, matur nuwun nalika kita dipaukuman kanggo pangajaran kita, supaya kita dianggep pantes melu ing kamulyané. *'Gusti Allah nglarani wong kang dipun tresnani, lan dipun ajrihake saben putra kang dipun tampi'* (Amsal 3:12; Ibrani 12:6).

88. Adam, sawise nampa iga (bojoné, sing dijupuk saka igané), sing maringi manisé, ngusir manungsa metu saka Paradiso. Nanging Gusti, sing gelem ditusuk tombak ing sisihé, nampa maling mau mlebu Swarga. Mula saka iku, ayo kita tresna marang panglarané daging sing nyeri lan sengit marang kesenengané: amarga sing sepisanan nuntun kita mlebu Swarga lan ndadekake kita melu nampa berkahé; déné sing kapindho ngusir kita metu saka kono lan nyegah kita nampa berkahé.

89. Yen Gusti nandhang sangsara ing daging, sawise dadi manungsa; sapa sing ora bakal bungah nalika nandhang sangsara, amarga Gusti dadi kanca sangsara? Amarga nandhang sangsara bebarengan karo Panjenengané iku dalan menyang kraton. Bener pangandikane: *'Yen kita nandhang sangsara bebarengan karo Panjenengané, kita uga bakal diurmati bebarengan karo Panjenengané'* (Roma 8:17).

90. Yen pancen perlu nandhang sangsara amarga kepinginan nikmat sing wis dicampurake karo kodrat kita dening leluhur, mula ayo padha sabar nglakoni sangsara sementara iki, sing ngurangi daya sengat kepinginan mau lan nylametake kita saka panyiksa langgeng sing bakal teka.

91. Tujuan saka kabecikan kabèh iku katresnan, amarga iku nuntun, mimpin, lan narik kabèh sing lumaku ing dalan katresnan mau marang Gusti Allah, kabecikan paling luhur lan sumber kabèh kabecikan, sing tansah setya, ora tau gagal, lan ora owah-owahan. Iman iku dhasar sing dadi landhesan pangarep-arep lan katresnan, amarga iku ngukuhake bebener kanthi teguh. Pangarep-arep iku benteng—kanthi katresnan lan iman sing ngadeg ing loro sisihé—amarga iku nampilake marang loro-loroné kasetyan Sang sing diyakini lan kaendahan Sang sing dikasihi, lan mulangake cara kanggo nggayuh kuwi lumantar pangarep-arep mau. Katresnan iku kasampurnan saka kabèh mau, ngemot kabèh sing pungkasané dikarepake lan maringi tentrem ing kono; tinimbang pracaya marang apa sing ana, lan pangarep-arep marang apa sing bakal ana, katresnan nggawa (lan ing sajroné) duwé kabèh mau minangka kasunyatan sing saiki ana lan nikmaté minangka hak sing wis ana.

92. Ana telung ala, sing paling gedhé lan paling mbebayani, lan, kanthi prasaja, para leluhur kabèh ala: kabodhoan, katresnan marang dhiri, lan kebencian, sing sajatiné raket gandhèng lan saling nguwatké. Amarga saka kabodhoan marang Gusti Allah muncul katresnan marang dhiri, lan saka kéné muncul kebencian marang sesama manungsa. Lan ora ana sing mbantah yèn Sing Jahat ngasilaké lan nggerakaké kuwi ing jeroné awaké dhéwé, mulangaké kita supaya nyalahgunakaké kamampuan kita—akal, kepinginan, lan tenaga.

93. Kita kudu ngunggahaké pikiran, tinimbang tetep ing kabodhoan, marang Gusti lumantar ngupaya kawruh bab Panjenengané—lumantar karsa, sawisé ngresiki saka napsu tresna dhiri, supaya ngarahake kabeh pangarep-arep mung marang Gusti – lan kanthi tenaga, sawise dibebasake saka kebencian, ngupaya nggayuh Gusti siji lan nglairake ing sajroning awake dhewe katresnan ilahi lan kabegjan sing nyawiji kita karo Gusti lan mbukak Sang pecinta Gusti minangka Gusti piyambak – katresnan sing muncul saka loro mau (yaiku pangertosan Gusti lan pangarep-arep marang Gusti) lan amarga katresnan iku padha ana.

94. Nalika kita mbuwang katresnan marang awak dhéwé—sing, kaya sing wis tak kandhakake, iku wiwitan lan ibu saka kabèh kaburukan—maka bebarengan karo iku, kabèh sing metu saka iku uga bakal mbuwang: amarga nalika iku wis sirna, ora ana wujud utawa tapak kaburukan sing bisa tetep ana ing jeroné kita.

95. Kita kudu ngajeni lan tresna marang awak dhéwé lan marang siji lan sijiné kaya sing sepisanan dituduhaké déning Kristus lumantar tuladhané, kanthi kersa nandhang sangsara kanggo kita.

96. Wujud lan pratandha katresnan sing sampurna marang Gusti Allah yaiku watak sing tulus lan welas asih marang sesama. Amarga *'yen ana wong kandha, "Aku tresna marang Gusti Allah," nanging sengit marang sedulure, dheweke iku tukang goroh; amarga sapa wae sing ora tresna marang sedulure, sing wis dideleng, ora bisa tresna marang Gusti Allah, sing durung tau dideleng,'* kandha Yohanes Sang Suci (1 Yohanes 4:20).

97. Delengen lawang kang lumantar iku sing mlebu ing Panggonan Suci saka Suci lan dianggep pantes dadi sing nyekseni kaendahan kang ora bisa diungkapake saka Trinitas Suci lan Kerajaan.

98. Ora mungkin kita bisa guyub karo Gusti nalika kita mbrontak marang Panjenengané liwat hawa napsu kita lan kanthi sukarela nyembah sang tiran ala lan pangrusak nyawa, yaiku setan, kajaba yèn dhisik kita nglawan kanthi tegas marang sing jahat iki. Sak suwéné kita kanthi kersa ngadékaké awak dhéwé dadi budak hawa napsu ala, kita tetep dadi mungsuh lan lawané Gusti Allah, sanajan kita nyebut awak dhéwé wong pracaya. Lan kita ora bakal entuk paedah apa-apa saka donya, nalika nyawa kita, sing rusak wataké, mbrontak marang Pangripta lan nolak manut marang panguwasa karajané; nalika bebarengan, nyawa iku adol awaké dhéwé marang akèh tuan ala sing nyemplungaké ing dosa, lan kanthi muji-muji mulang supaya milih dalan karusakan tinimbang dalan kaslametan.

99. Gusti Allah nyipta kita supaya kita bisa dadi peserta ing sipat ilahi (2 Petrus 1:4), lan peserta ing anané kang langgeng, lan dadi kaya Panjenengané (1 Yohanes 3:2) lumantar pangilahan kang kebak sih-rahmat, amarga iku kabèh kang ana diatur lan lestari, lan sing durung ana digawé ana lan dilairaké.

100. Yen kita kepengin diarani lan dadi kagungané Gusti, ayo padha nindakake tugas supaya ora ngianati Sabda marang hawa napsu kita, kaya sing ditindakake Yudas, lan uga ora ngelakoni Panjenengané, kaya sing ditindakake Petrus. Nanging, nolak Sabda iku tegesé nolak nindakaké kabecikan amarga wedi, déné pangkhianatan iku dosa sing ditindakaké kanthi sengaja lan dorongan sukarela marang dosa.

101. Katresnan dhiri manungsa lan pamikiran daging, sawise ndadekake wong-wong padha mungsuhan lan nyalahpahami hukum, wis mecahake siji hakekat (wong-wong sing padha hakekat) dadi pirang-pirang bagean; lan kanthi nguwatake atine sing atos sing saiki nguwasani, lumantar watak kaya ngono, wis ndadekake hakekat dhewe mungsuh marang dhewe (tegesé, wong-wong padha mungsuhan). Mula, sapa waé sing liwat pertimbangan sing bener lan pamikiran luhur kasil ngungkuli sipat kodrat kaya ngono, dhèwèké luwih dhisik paring welas asih marang awaké dhéwé lan banjur marang wong liya, amarga wis ndandani atiné manut kodrat; lan liwat sipat kaya ngono, kanthi alamiah nyedhak marang Gusti Allah lan ngetokaké ing awaké dhéwé apa tegese digawé miturut rupa Panjenengané, lan sepira agungé Gusti, sawisé nyipta sipat kita ing wiwitan manut rupa Panjenengané dhéwé lan cetha nggambaraké kabecikan Panjenengané ing jerone, ngatur supaya ing saben bab padha karo awaké dhéwé, ora kasar, tentrem, ora gundah, raket kaiket ing katresnan marang Gusti lan marang awaké dhéwé, – supaya lumantar iku kita nyawiji karo Gusti kanthi rasa kangen (*yaiku minangka kabecikan sing diarep-arep*), lan marang siji lan sijiné kanthi welas asih (minangka makhluk sing padha sipaté).

102. Gusti Allah sing tresna marang manungsa dadi manungsa supaya narik kodrat manungsa (yaiku, kabèh wong) marang Panjenengané, lan nyegah supaya ora tiba ing ala; kanthi iku iku mecahake awake dhewe nglawan awake dhewe lan mbrontak marang awake dhewe, tanpa watesan apa wae, amarga sifat sing gampang owah-owahan (gampang malih) saka wataké marang wong liya.

103. Ayo padha nyingkiri, kanthi saktenane, kabungahaning urip iki lan wedi marang sedhihé, lan mesthi mbusak saben pikiran kebak napsu lan saben tipuan setan. Amarga merga kepinginan nikmat kita tresna marang napsu, lan merga sedhih kita nyingkiri kabecikan.

104. Pesona lan manisé dosa biasané sirna sakwisé cara kanggo nindakké dosa kuwi ditrapaké; Mulané sawijining wong, sawisé ngalami dhéwé yèn saben kesenengan dosa mesthi diiringi rasa ora seneng sing nyeri, banjur nduwèni kepinginan gedhé marang kesenengan, lan sengit banget marang rasa ora seneng lan sedhih—ngupaya kesenengan mau kanthi sakabisané, lan ngupaya saben cara kanggo nyingkiri rasa ora seneng lan sedhih, percaya—sanajan, sakjane, iku pancen mokal – misahake loro-lorone kaya ngono, lan nyenengake egois ala dheweke mung nganggo kesenengan, tanpa nampa sedhih babar pisan, lali, kaya biasane nalika kabut dening napsu, yen kesenengan dosa ora nate tanpa paité rasa ora puas. Amarga paité sedhih lumrahé nyampur karo legané dosa, sanadyan wong sing ngrasakaké kuwi lali marang kanyatan iki amarga legané sing nggebuk ati nguwasani dhèwèké: awit apa sing diduwèni tansah nyita kawigatèn nganti nutupi pancaindra saka apa sing bakal teka. Kanthi mangkono, nalika nguber kesenengan amarga katresnan marang awak dhéwé lan, amarga sabab sing padha, ngupaya kanthi sakabehe cara supaya ora ngrasakake pait, kita nyebabake akèh hawa napsu sing ngrusak ing sajroning awak kita.

105. Ora ana sing ngrasakake rasa kabungahan lan pait kaya nalika, sawise dibebasake saka saben hawa napsu daging, padha nyawiji—utawa luwih tepaté nempel nganggo pikirané—kanggo Gusti, sing sejatine paling pantes dikasihi, paling ajiné, lan paling luhuré kabecikan.

106. Kaya déné ora ana siji waé sing bisa ngabdi marang Gusti kanthi murni kajaba wis ngresiki atiné sakténané, mangkono uga ora bisa ngabdi marang Gusti nalika nyenengaké awak mung kanggo kapentingané dhéwé. Kanthi melu ngabdi marang badan kanthi cara sing ngrusak—lan amarga manungsa miturut kodhate seneng marang kesenengan—manungsa tansah ngrasakake pait lan legi ing kakuwatan lan tumindaké, tansah nyicipi saka wit panglawan, ing ngendi kawruh bab becik lan ala larut bebarengan, kawruh sing sejatine dirasakake liwat indra.

107. Ing ngendi akal ora mrentah, biasane nguwasani kakuwatan indra, sing kakuwatan dosa ora bisa dipisahake; lumantar kesenengan, kuwi narik nyawa marang kepinginan daging, sing sacocog karo sipate: akibaté, sawisé njupuk—kaya-kaya iku dadi tugase—perhatian sing kebak napsu lan nggolèk kesenengan marang daging, iku nuntun manungsa adoh saka urip alamiah sejatine lan ndadèkaké dhèwèké dadi pangripta ala kanggo dhèwèké dhéwé, sing sakténané ora ana kanthi mandhiri.

108. Kanggo jiwa rasional, ala iku kelalaian marang berkah alamiahé, sing muncul saka keterikatan sing gedhé marang daging lan donya; sing pikiran, sawisé dadi pituduh, ngrusak manut kawruh babagan tatanan rohani, kanthi bener nerangaké asal-usul lan hakikat donya lan daging, lan nyurung nyawa mlebu ing alam rohani sing dadi haké dhéwé, ing ngendi hukum dosa ora nyelusup babar pisan, amarga ora ana pangrasan sing bisa dadi jembatan kanggo nggawa menyang pikiran (utawa mlebu ing alam rohani rasional); amarga sesambungan sadurunge antarane indra iki lan nyawa wis rusak lan kabèh tontonan indra wis ditinggalake, saéngga pikiran, sawise ngluwihi kuwi, ora nate nyumurupi maneh, wis dadi asing marang kuwi loro-lorone ing watak lan sipaté.

109. Kaya carane akal, kanthi ngendhaleni napsu, ndadekake panca indria dadi piranti kabecikan; mangkono uga napsu, nalika nguwasani akal, nyurung panca indria marang dosa. Lan kudu dipandeng lan dibahas kanthi wicaksana carane nyawa kudu njaga tumindak sing pantes lan luhur, kanthi migunakaké cara sing biyèn digunakaké kanggo nindakake dosa kanggo ngasilaké lan nguwataké kabecikan.

110. Injil Suci ngenalake pangreksan urip daging lan pangembangan urip rohani. Aku nyarios babagan wong-wong sing tansah mati (1 Kor. 15:31) miturut daging—yaiku miturut urip manungsa ing daging ing donya iki—nanging urip mung kanggo Gusti Allah lumantar Roh, kaya sing diandharake Rasul Ilahi: padha ora maneh urip miturut karsa dhéwé, nanging Kristus sing urip ing sajroning awaké (Gal. 2:20). Ing cara sing padha, wong-wong sing nandhang sangsara gedhe, panyiksa lan panganiayaan ing donya iki, lan sing kanthi bungah nampa panganiayaan lan sakabehing ujian, uga dianggep mati marang daging.

111. Saben hawa napsu muncul lan kawangun saka gabungan sawijining obyek indera karo sawijining raos, sing digandhengake karo nyimpange daya aktif alamiah—yaiku indera, utawa kepinginan, utawa akal—saka cara kerja alamiah sing sejati. Yen saiki pikiran, sawisé mangertèni tujuan saka gabungan telu mau—yaiku obyek indra, sensasi, lan daya aktif alamiah sing melu—bisa, lumantar nalaré, mbalèkaké saben mau marang tatanan alamiah sing bener, lan nggatekaké saben mau sacara mandhiri, tegesé, obyek sing bisa dirasakaké tanpa ana gandhèngan karo panca indra, panca indra tanpa ana sambungan karo obyek sing bisa dirasakaké, lan daya aktif sing melu ing kéné—kaya ta kepinginan, utawa daya liya sing padha—tanpa ana swasana emosional marang obyek sing bisa dirasakaké utawa panca indra, lan tanpa ngidini emosi kuwi mimpin pangrènungane—yen, miturutku, pikiran kasil nindakake iki; maka bakal ngileti lan nyebarake kaya

anak sapi sing tau digawé déning bangsa Israel kuna (Kaluwihan 32:20), komposisi hawa napsu iki, apa wae wujudé, banjur nyebarake ing banyu kawruh, ngrusak sakabehe sanajan pikiran hawa napsu sing paling alus, kanthi mbalekake maneh barang-barang sing nyebabake marang tatanan sing cocog karo sipate.

112. Urip sing kotor amarga akèh tiba ing dosa sing muncul saka nafsu daging iku '*busana sing kucel*' (Yudas 23). Amarga lumantar cara uripé, kaya busana, saben wong biasané nampilaké jinis pribadiné, apa dhèwèké wong sing bener utawa sing ora bener: siji nduwèni busana resik, yaiku urip sing luhur budi, déné uripé wong liya kabèh kacepèt déning pakaryan ala. – Luwih tepaté, '*busana kang kacemar déning daging*' nuduhaké watak batin lan kahanan pikiran sing maringi jiwa sipaté, manut nurani (utawa ing ngarsané nurani), amarga éling marang dorongan lan tumindak ala sing muncul saka daging – lan nalika ndelok busana kuwi tansah ana ing dhiri, jiwa kuwi kapapar ambu ora enak saka hawa napsu. Amarga kaya saka roh, lumantar gabungan akal saka kabecikan siji lan sijine, sandhangan kang langgeng kabentuk ing jiwa—lan sawise nganggo sandhangan mau, jiwa katon becik lan mulya: mangkono uga, saka daging, lumantar anyaman maneka hawa napsu, amarga padha nyawiji, ana busana tartamtu kang kabentuk kanggo nyawa—busana kang reged lan kotor, kang mbukakake nyawa kaya apa kahanané, lan meksa nyawa iku nganggo citra lan kaanggunan liya minangka panggantosé sing Ilahi.

113. Dhasar pangarep-arep sing kiyat lan mesthi kanggo pangdéwaan sipat manungsa dumunung ing Inkarnasi Gusti, sing ndadekake manungsa dadi dewa kanthi tingkat sing padha kaya Gusti piyambak dadi manungsa. Amarga cetha yèn Panjenengané sing dadi manungsa tanpa dosa bisa nggawé manungsa dadi ilahi tanpa ngowahi dadi Keilahian, kanthi ngunggahaké manungsa mau marang Panjenengané dhéwé kanthi ukuran sing padha kaya Panjenengané dhéwé nyuwun asor amarga manungsa. – Ngajar iki kanthi cara misterius, Rasul Agung kandha yèn '*ing jaman-jaman sing bakal teka kamulyan tanpa wates saka kabecikané Gusti bakal kawangwangaké marang kita*' (Eph. 2:7).

114. Jiwa, kang katutupi kaya karat déning kotoran kesenengan indria, disucèkaké lumantar pakaryan sing nyeri, lan saben kecenderungan marang bab-bab materiil kabusak sakabehe nalika lumantar pengalaman nyadari bebaya tresna marang kuwi; mulané Gusti maringi idin marang setan, manut paugeran sing adil, supaya nyiksa manungsa nganggo sedhik sing nyiksa.

115. Kabungahan lan sedhik, uga kepinginan lan wedi sing mèlu, ora diciptakaké bebarengan karo kodrat manungsa wiwitan: yèn ora, kuwi mesthi kalebu ciri-ciri sing nemtokaké kodrat mau; nanging, manut piwulangé sang Gregorius Agung saka Nyssa, kabèh mau kawangun sawisé ilangé kasampurnan sing wis ana ing kodrat kita, kanthi ditempelaké marang pérangan kodrat kita sing paling ora waras; lan lumantar kabèh mau, langsung sawisé nglanggar dhawuh, kamiripan kita karo kéwan sing ora bisa ngomong dadi katon cetha, tinimbang gambaré Gusti Allah sing pinunjul. Amarga pantes manawa, sawisé ajining akal dadi samar, sipat manungsa kanthi adil nampa paukuman saka prakara sing padha sing wis marakake ciri-ciri ora rasional. Mangkono Gusti Allah kanthi wicaksana nyusun kabèh iki supaya manungsa bisa nyadari kaunggulan akal.

116. Nafsu uga apik ing tangané wong-wong sing semangat ngupaya urip sing becik lan nylametaké, nalika, sawisé misahaké kanthi wicaksana saka hawa népsu daging, kita migunakaké kanggo nggayuh swarga; yaiku: nalika kita ngowahi kepinginan dadi gerakan semangat sing kiyat kanggo ngupaya berkah ilahi; katresnan marang kesenengan – dadi kabungahan sing maringi urip sing muncul saka kagumbenganing pikiran amarga peparinging Gusti; wedi – dadi kewaspadaan sing ngelingake marang sangsara ing tembe amarga kaluputan; sedhik – dadi tobat sing tujuane mbenerake kabecikan saiki; lan, cekakipun, nalika kita migunakaké hawa napsu iki kanggo ngrusak utawa nyegah kabecikan sing saiki ana utawa sing bakal teka, uga kanggo nggayuh lan njaga kabecikan lan kawruh, kados dhokter wicaksana sing ngrusak utawa nyegah karusakan sing wis ana ing awak amarga racun, utawa sing arep muncul liwat awak echidna sing mbebayani.

117. Hukum Prajanjian Sepisan, lumantar kawicaksanan aktif, ngresiki sipat kita saka kabèh rereged; déné Hukum Prajanjian Anyar, lumantar pandhuan kontemplatif, ngunggahaké pikiran saka sing jasmani marang pandelengan rohani bab-bab sing padha karo iku.

118. Kitab Suci nyebut wong-wong sing lagi miwiti lelampahan lan isih ana ing antukamar pangadilan Ilahi saka kabecikan minangka '*wong-wong sing wedi*' (sing dipandu dening rasa wedi); dene wong-wong sing wis nguwasani kaprigelan sing cocog ing mangerteni lan nglakoni kabecikan biasane diarani '*wong-wong sing maju*'; lan wong-wong sing, lumantar pangerten spiritual, wis munggah tekan pucuking kawruh sejati babagan kabecikan, diarani '*sing sampurna*'. Mula, sapa waé sing wis mbalik saka siklus lawas hawa napsu lan, digerakké déning rasa wedi, wis nyerahaké kabèh wataké marang dhawuh ilahi, ora kekurangan kabèh berkah sing pantes kanggo pamula, sanadyan durung nguwasani kabisan ing kabecikan utawa dadi bagéan saka

kawicaksanan sing '*diomongaké ing antarané wong sampurna*' (1 Kor. 2:6). Mangkono uga, wong sing lagi maju ora kekurangan berkah apa wae sing cocog karo tahapane, sanajan durung nggayuh pangawikan paling dhuwur babagan bab-bab ilahi kaya sing dadi ciri wong sampurna. Bab wong-wong sing sampurna, sing wis diparingi teologi kontemplatif kanthi misterius lan wis ngresiki pikirane saka kabèh fantasi material, iku wong-wong sing wis nginternalisasi katresnan Ilahi, nggawa kawigatosan sing sampurna lan tanpa cacat marang gambar kaendahan Ilahi.

119. Ana loro jinis wedi: siji murni, lan sijine ora murni. Wedi sing muncul saka dosa, digerakake dening pangarep-arep azab, iku ora murni; amarga sababe ana ing dosa sing wis disadari wis ditindakake, lan ora bakal langgeng, amarga bakal sirna bareng karo ngilangake dosa liwat tobat. Nanging rasa wedi sing tansah manggon ing jiwa, sanajan tanpa wedi kuwatir marang dosa, iku murni lan ora bakal sirna; amarga kanthi cara tartamtu iku ana ing Gusti Allah, minangka pangurmatan saka makhluk, sing ngetokake pangajab alamiah saka kabèh makhluk ing ngarsané, kang ngluwihi saben kraton lan kuwasa.

120. Roh Suci ana ing kabèh wong sacara umum, minangka sing nampani kabèh, nyawisaké kabèh, lan nggerakaké bibit alamiah (kabecikan) ing sajroning kabèh. Nanging ing wong-wong sing urip ing sangisoré Hukum, Panjenengané ana kanthi khusus minangka sing mbukak kaluputan marang paugeran lan sing madhangi janji sing wis dipratélakaké babagan Kristus. Nanging ing kabèh wong sing ana ing Kristus, saliyané saka sing wis kasebut, Panjenengané uga sing maringi putranan, utawa sing nglaksanakaké pangadopsian. Lan minangka sing maringi kawicaksanan, Panjenengané ora rawuh kanthi prasaja utawa tanpa syarat ing sapa waé sing kasebut mau, nanging mung ing wong-wong sing, sawisé mangertèni bab iku, wis ndadèkaké awaké pantes kanggo paninggalané sing ilahi lumantar uripé sing kaya Gusti Allah. Sapa waé sing ora nglakoni kersaning Gusti, sanadyan setya, nduwé manah kang ora wicaksana, dadi papan tuwuhé pikiran ala, lan awak kang tundhuk marang dosa (tegesé, wis salah), amarga tansah kebak hawa napsu kang ora resik lan kebak gairah.

121. Gusti Allah, sing kepengin kabèh wong slamet lan ngidam-idamake pangdhewaan, nglayèkaké kesombongan lan kabanggaané kaya wit ara tandhus sing kena kutukan (Matéus 21:19), supaya, sawisé milih kabeneran sejati tinimbang mung katon bener, lan sawise mbuwang jubah munafik saka pura-pura kebajikan, bisa tenanan nampani kabecikan, kaya sing dikarepake Sabda Ilahi, lan nglakoni sisa uripe kanthi taqwa, ngupaya luwih saka kabeh kanggo njaga watak jiwa sing becik ing ngarehe Gusti tinimbang mamerake pura-pura kebajikan ing ngarehe manungsa.

122. Setan iku mungsuh lan pembalas dendamé Gusti Allah. Dheweke dadi mungsuh nalika, amarga kebencian marang Gusti, sanajan pura-pura tresna marang kita manungsa sing sejatine mbebayani, dheweke nggugah maneka hawa napsu lan, kanthi manisé sing kita antisipasi saka hawa napsu mau, nggodha karsa kita supaya luwih milih kabecikan donya tinimbang kabecikan langgeng; kanthi mangkono, kanthi nguwasani sakabehe watak jiwa kita, dheweke mbalèkaké kita sakabehe saka katresnan marang Gusti lan ndadèkaké kita dadi mungsuh kanthi sengaja marang Panjenengané sing wis nyipta kita. Sing Mbales – nalika, ngucurake kabenciané kabèh marang kita, dhèwèké nuntut supaya kita dipatèni minangka paukuman, amarga lumantar dosa kita wis dadi, kaya-kaya, tundhuk marang dhèwèké. Amarga ora ana sing luwih nyenengake setan kajaba ndeleng manungsa é dipatèni. Lan nalika iki diparingi idin marang dheweke, dheweke nyerbu kaya prahara marang wong-wong sing, kanthi idin Gusti, wis dadi wewenange, ngrancang siji-sijine cara kanggo maringi sangsara tanpa kersa marang wong-wong mau (amarga napsu sukarela), ora kanggo nglakoni dhawuhe Gusti, nanging kepengin nyenengake kebencian sing gedhe marang kita; supaya nyawa, kesel amarga abote sedhih lan cilaka, bisa mbuwang kabeh pangarep-arep pitulungan ilahi, lan paukuman cilaka sing abot, tinimbang nuntun marang tobat, malah dadi panyebab ilang iman marang anane Gusti Allah.

123. Tanpa idiné Gusti, sanajan setan dhéwé ora bisa apa-apa kanggo ngayani iblis. Amarga Gusti ngerti carané, kanthi welas asih sing pantes lan pangayoman sing becik, maringi idin marang setan, lumantar para abdi-abdiné, kanggo ngetokaké paukuman manéka warna amarga dosa-dosa sing wis kita tindakaké. Kitab Suci kanthi cetha nuduhaké iki ing crita Ayub, ing ngendi katulis yèn setan ora bisa nindakaké apa-apa marang Ayub tanpa idiné Gusti.

124. Gusti, awit saking pituwas lan karsa mbesmi tuntas saking kita wiji pialat—tegesipun, napsu kanggé nikmat ingkang nyegah pikiran saking katresnan marang Gusti— ngidini setan nggawa sangsara lan kasangsaran marang kita: supaya lumantar sangsara iki, jiwa bisa dibersihaké saka racun hawa napsu biyèn lan kebak kebencian lan jijik banget marang hawa napsu saiki, sing mung nyenengaké hawa daging, – amarga kepuasan sadurunge ora nggawa apa-apa kajaba akibat sing nyiksa: lan supaya, kanthi cara iki, daya mungsuh

sing paling nyiksa lan kebencian marang manungsa bisa dadi panyebab cedhak kanggo bali marang kabecikan tumrap wong-wong sing kanthi sengaja wis nindakake dosa marang Gusti.

125. Sapa waé sing nandhang sangsara amarga wis nginjak sih rahmaté Gusti, yèn dhèwèké mangertèni tujuwané pangayomaning Gusti sing nyembuhaké dhèwèké, bakal nampa cilaka sing tumeka marang dhèwèké kanthi rasa sukur lan kabungahan, lan bakal kanthi kersa mbeneraké dosa sing dadi sabab dhèwèké diukum; nanging sapa waé sing tetep ora peka marang niat panyembuhan kaya ngono iku, kanthi adil bakal dicabut rahmat sing wis diparingaké marang dhèwèké lan diserahkané marang gejeré hawa napsu, ditinggal supaya nindakake apa sing wis dadi karep lan pangajab atiné.

126. Sapa waé, kanthi idiné Gusti, dipimpin kanggo mbeneraké awaké dhéwé lumantar sangsara sing nyeri amarga godaan sing ora dikarepaké, nanging ora nampa kanthi rasa syukur, lan amarga sombong—sing ndadékaké dhèwèké nganggep awaké dhéwé wis bener—ora nundha kanggo tobat; Wong kaya ngono, minangka wong sing nolak paugeran ilahi pangadilan sing adil lan kanthi sengaja nolak tundhuk marang sangkèling Sang Prabu Babilonia miturut dhawuhing ilahi, ditawan, nandhang sangsara ing belenggu lan iketan, kalaparan, pati lan pedhang, lan diusir sakabehe saka negarané. Kabeh iki lan akèh manèh sing padha ditanggung déning wong sing, diusir saka tanahé amarga sipat lan kabiasaané sing apik ing roh kabecikan lan kawruh, amarga ora gelemé dhéwé, amarga kesombongan lan panemu sia-sia bab pangapura dosané, kanthi sukarela milih, miturut Rasul Ilahi, '*ing sangsara, ing kabutuhan, lan ing kasangsaran*' (2 Kor. 12:10; 6:4). Rasul Agung mangertos menawa pangandhap ing njaba lumantar kahanan fisik sing abot nduwèni daya kanggo njaga bandha ilahi ing jiwa; mulané dhèwèké gelem nampa kahanan kuwi, kanggo kapentingané dhéwé lan uga kanggo kapentingan wong-wong sing arep diparingi tuladha iman lan kabecikan lumantar dhèwèké; supaya sanadyan padha nandhang sangsara amarga kaluputané dhéwé, kaya wong sing kena paukuman, wong Korinta (1 Kor. 5:5), bisa ndeleng ana ing ngarepe wong sing nandhang sangsara tanpa dosa, minangka sumber panglipur kanggo awake dhewe lan tuladha kasabarané sing bisa ditiru.

127. Rasul Ilahi nyebutaké manéka pakaryan Roh Suci minangka karunia sing béda-béda, kabèh diparingaké déning Roh sing siji (1 Kor. 12:4). Pancénan Roh kaya ngono diparingi miturut ukuran iman sing ana ing saben wong, ing partisipasi ing karunia tartamtu; yaiku saben wong pracaya, miturut imané lan watak rohani ing jerone, nampa pakaryan Roh sing proporsional, sing maringi watak lan kekuwatan sing cukup kanggo nepaki salah siji préntah utawa liyané.

128. Kaya déné siji nampa tembung kawicaksanan, sijiné tembung kawruh, sijiné pracaya, lan sijiné manèh karunia liya sing kacathet déning Rasul Agung (1 Kor. 12:8–12): mangkono uga siji nampa lumantar Roh karunia katresnan sampurna lan langsung marang Gusti Allah, tanpa unsur materi apa waé, miturut ukuran imané; liane, lumantar Roh sing padha, nampa karunia katresnan sampurna marang sesama; ana manèh sing nampa karunia liya, lumantar Roh sing padha kaya sing wis dakkandhakake; amarga saben wong nduweni karuniane dhewe sing makarya ing jerone. Amarga Rasul nyebut saben watak sing aktif lan kuwasa ing nepaki dhawuh iku minangka karunia Roh.

129. Iman iku sawijining kekuwatan sing njaga kabèh bab ing sajroning manungsa supaya tetep ana ing kahanan niat becik, utawa iman iku niat becik dhéwé, sing maringi persatuan gaib, langsung, lan sampurna antarané wong sing pracaya karo Gusti Allah sing dipercaya.

130. Amarga manungsa, kang dumadi saka jiwa lan raga, tundhuk marang pakaryané loro ukum—yaiku ukum daging lan ukum Roh—ing ngendi ukum daging duwé pangaruh indria, déné ukum Roh duwé pangaruh mental utawa rohani; kanthi hukum daging, tumindak miturut indra, biasane ngiket manungsa marang materi, dene hukum roh, tumindak mental utawa rohani, nggawa persatuan langsung karo Gusti Allah: mula pancen lumrah yen sapa wae '*ora merenung ing atine*' (Lukas 11:23)—tegesé, ora mecah persatuan langsung karo Gusti sing wis kasampurnakaké lumantar pracaya; wong kaya ngono, amarga tanpa napsu lan pancèn wis dadi kaya déwa amarga persatuané karo Gusti lumantar pracaya, '*bakal kandha marang gunung iki: "Pindhah saka kéné menyang kana," lan gunung iku bakal pindhah*' (Mat. 17:20): kanthi pangandika iki dituduhaké, kaya karo driji, yèn pamikiran lan hukum daging pancèn abot lan angel digerakaké; déné, kanggo kekuwatan alamiah kita, iku pancèn ora bisa obah lan ora bisa diguncang.

131. Kakuatan pangreksa dhiri sing ora rasional, utawa kewadonan, wis ngrembaka banget ing kodrat manungsa liwat indra nganti akèh wong nganggep manungsa ora liya mung daging, sing mung bisa nikmati urip saiki.

132. Gusti, sawisé ngendika: '*Golèkna dhisik Karajané Gusti Allah lan kabenerané*' (Matéus 6:33)—tegesé, sepisanan lan paling utama kawruh bab kasunyatan, banjur ngupaya kanthi aktif tumindak sing luhur—

kanthi cetha nuduhaké yèn para pracaya kuduné ngupaya siji kawruh ilahi lan, kanthi ngias nganggo pakaryané, kabecikan.

133. Amarga ana akèh bab sing kudu digoleki para pracaya supaya bisa nggayuh pangawikaning Gusti lan kabecikan—kaya ta: kamardikan saka hawa napsu, keteguhan nalika ngadhepi godaan, pangerten babagan kabecikan lan jinis tumindak sing cocog, pangusiran kecenderungan jiwa marang daging, pamrih indra marang kesenengan jasmani, pamutusan pikiran saka kabèh sing wis diciptakaké – lan, sacara umum, ana akèh banget prakara sing perlu kanggo ngadhekaké dhiri saka dosa lan kabodhoan lan kanggo nggayuh kawruh lan kabecikan: iki sing diandharaké Gusti: *'Apa waé sing kok jaluk ing pandonga, kowé bakal nampa yèn kowé nduwé iman'* (Mat. 21:22), kanthi mangkono ngandharaké yèn sacara umum kabèh sing ndadèkaké kawruh bab Gusti Allah lan kabecikan—lan pancèn mung kuwi waé—wong sing taat, kanthi akal lan pracaya, kuduné ngupaya lan nyuwun: awit kabèh mau nylametaké kita, lan Gusti tansah maringi marang sing nyuwun marang Panjenengané.

134. *'Wewangian urip tumrap wong-wong sing padha kaslametake'* (2 Kor. 2:16) iku Rasul, loro-lorone lumantar tuladhané, maringi inspirasi marang wong pracaya supaya padha ngupaya kanthi aktif kanggo nggayuh wewangian kabecikan, lan minangka pangkotbah, nuntun wong-wong sing manut marang sabda sih lumantar saka urip indra marang urip rohani; *'ambune pati sing nuntun menyang pati'* dhèwèké tumrap marang wong-wong sing, sawisé tiba saka pati kabodhoan menyang pati ora pracaya, dhèwèké ndadèkaké supaya padha ngrasakaké paukuman sing ngentèni.

135. Ana telung daya ing batin: daya rasional, daya semangat (energetik), lan daya napsu. Lumantar daya rasional, kita ngupaya mangerteni apa sing becik; lumantar daya napsu, kita kepengin nggayuh kabecikan sing wis kita mangerteni; lan lumantar daya semangat, kita ngupaya lan berjuang kanggo iku. Wong-wong sing tresna marang Gusti, ngupaya lumantar kekuwatan-kekuwatan iki kanggo nggayuh kabecikan lan kawruh ilahi—ngupaya sing kapisan, kepengin sing kapindho, lan ngupaya lumantar sing katelu—nampa pangopenan sing langgeng lan kawruh babagan bab-bab ilahi sing maringi sugih pikiran.

136. Gusti Allah, sing nyiptakaké hakikat manungsa, saliyané maringi marang manungsa, miturut kersané, anugrah urip, uga paring kakuwatan tumindak sing pantes; kanthi kakuwatan iki tegesé dorongan (kecenderungan) tumrap nglakoni kabecikan, sing wis ana ing jero hakikat kita lan sing kasadharan katon ing tumindak manut kersané sing nduwèni.

137. Yen sawijining wong mung gumantung marang pamriksan indra lan bedane awak babagan barang-barang miturut nyenengake utawa ora nyenengake; mangkono, sawisé nglanggar dhawuh Ilahi, dhèwèké ngrasakaké wit kawruh bab becik lan ala, yaiku bisu sensual utawa ora rasional, mung bisa mbedakaké apa sing njaga kasampurnan awak, lan mulané nampa sing nyenengaké minangka becik lan nyingkiri sing ora nyenengaké minangka ala. Nanging yèn dhèwèké manut sakabèhé marang pamikiran rasional, sing cetha mbedakaké sing lumaku ing donya saka sing langgeng, mula, sawisé netepi dhawuhing Gusti, dhèwèké ngrasakaké wohing wit urip, yaiku kawicaksanan sing kabentuk ing pikiran, bisa mbedakake kanthi cetha apa sing migunani kanggo kaslametan jiwa, lan mula nampa kamulyan saka berkah langgeng minangka kabecikan, nalika nolak sifat sementara saka berkah donya minangka kaburukan.

138. Kang becik kanggo pikiran yaiku kecenderungan tanpa hawa napsu marang bab-bab rohani, dene kang ala yaiku kecenderungan kanthi hawa napsu marang bab-bab indriawi. Nanging kanggo indria, kang becik yaiku gerakan kanthi hawa napsu marang awak, sing muncul saka nyukupi hawa napsu birahi, dene kang ala yaiku kahanan sing ora nyenengake sing muncul saka ora kecukupan kuwi.

139. Anggur ngasilaké anggur; anggur marakaké mabuk; mabuk nuntun marang delusi (sing ala—kélangan akal sakedhap). Apa ora padha karo pikiran sing aktif—sing bisa diumpamaké kaya tanduran anggur, —sing, nalika dipelihara déning kabecikan, ngasilaké kawruh, lan kawruh ngasilaké ekstasi sing becik, sing mbebasaké pikiran saka ikatan indra?

140. Bareng karo pikiran babagan obyek indra, sing jahat kanthi licik nyuntikaké imajinasi babagan penampilan lan wanguné, sing biasané ngundang hawa napsu marang obyek-obyek mau mung adhedhasar penampilané, nalika kegiatan rasional kita mandheg ing perjalanané menyang jagad mental lan spiritual lumantar (utawa liwat) indra sing ana ing antarané. Ing kéné mungsuh kasil ngrusak jiwa, nyemplungaké menyang geger hawa napsu.

141. Sabda Gusti iku pepadhang lan geni, amarga padha madhangi pikiran alamiah lan nglelepake sing ora alamiah; kaya ngono uga padha ngusir pepeteng urip indria kanggo wong-wong sing, lumantar netepi dhawuh-dhawuh, ngupaya urip sing luwih becik sing diarep-arep, dene wong-wong sing kanthi sukarela,

amarga tresna marang daging, nempel ing wengi peteng urip (indra) iki, diukum dening geni pangadilan lan panghakiman.

142. Kakuatan pikiran kita miturut sipaté bisa mangertèni makhluk jasmani lan rohani; nanging babagan Trinitas Suci, kawruh mau mung ditampa lumantar sih rahmat, pracaya yèn Panjenengané ana, nanging ora wani nyelidiki apa sejatine miturut sipaté, kaya sing ditindakake pikiran setan.

143. Sawise nyumurupi, lumantar mripat iman sing resik, kamulyan saka berkah ing tembe, wong bakal kanthi kersa manut dhawuh ninggalake tanah kelairan, sedulur, lan omah bapak, mbuwang kabèh rasa welas lan keterikatan marang daging, rasa lan kabèh sing kagandhèng karo indra; lan yèn ana godaan sing muncul saka donya iki, dhèwèké tetep ngluwihi daging, amarga wis milih sabab panggilané tinimbang daging, kaya Abraham Agung sing milih Gusti Allah tinimbang Ishak (Kejadian 22:1 s.s.).

144. Sapa waé sing ngupaya nglakoni kabecikan lan sinau Kitab Suci ora kanggo kamulyan, ora amarga keserakahan, ora amarga muji-muji utawa kepéngin nyenengaké manungsa, ora kanggo pamer (1 Tes. 2:3–5), nanging nindakake, ngomong, lan mikir kabèh mau amarga Gusti Allah, wong kuwi lumaku ing dalan kabeneran kanthi pangerten.

145. Sapa waé sing puasa lan nyingkiri kabèh panganan sing nyurung hawa napsu, lan nindakake akèh bab liya sing bisa mbantu nylametaké jiwa saka kecenderungan dosa, nyiapaké dalan kaya sing kasebut (Lukas 3:4): '*Nyiapna dalané Gusti*'. Nanging sapa waé sing nglakoni cara urip kaya ngono amarga kesombongan, utawa keserakahan, utawa muji-muji lan kepéngin nyenengaké manungsa, utawa amarga alesan liya saliyané nyenengaké Gusti, ora '*mlaku ing dalan-dalan sing bener saka Gusti*': padha nindakake gaweyan nyiapaké dalan, nanging ora dianggep pantes supaya Gusti mlaku ing dalan kuwi.

146. Sapa waé sing wis nyawisake dhiri kanggo urip sing sejati, ngerti yèn saben sangsara, apa sing disengaja utawa ora disengaja, iku pati '*kanggo ibu pati—nafsu*' (Yakobus 1:15), nampa saben pasuryan karo cobaan sing abot lan ora dikarepake kanthi kabungahan lan suka cita, kanthi sabar ngowahi sangsara iki dadi dalan sing alus lan gampang – kanggo ngajeni panggilan sing luwih luhur (Filipi 3:14), sing kanthi tanpa salah nuntun dheweke nalika dheweke kanthi taat ngetutake lumantar ilahi. Amarga ibu pati iku napsu; lan pati napsu iku sangsara, apa iku kanthi sukarela utawa ora sukarela.

147. Sapa waé sing, lumantar pangendalian dhiri, wis ngendhalèkaké napsu—sing pancèn mbulet lan rumit, lan raket banget nyawiji karo kabèh indrè—wis '*nglurusaké dalan sing bengkok*'; lan kanthi nahan sangsara sing ora bisa ditahan lan panyiksa sing kejem sing ditemoni ing dalan, wis '*nglémbakaké dalan sing kasar*'. Merga minangka ganjaran tumrap kabecikan lan kabeh pakaryan kang ditindakake kanggo iku—kanthi nindakake kanthi bener lan miturut paugeran, ngalahake napsu kanthi kepinginan tumrap kabecikan, lan nahan lara sedhih kanthi katresnan marang kabeneran—lan kanthi gagah berani ngrampungake pakaryan ilahi ing loro-lorone, *dhèwèké bakal*, kaya kang katulis, '*ndeleng kaslametané Gusti Allah*' (Yesaya 40:5).

148. Sawise nglurusake, lumantar pangendalian dhiri, liku-liku hawa napsu sukarela—yaiku, gugahane hawa napsu—lan wis ngalusi, lumantar kasabaran, liku-liku landhep saka godaan sing ora sukarela—yaiku, maneka rupa sangsara—lan wis ndandani dalan rata, wong iki pancen bakal '*ndeleng kaslametané Gusti Allah*', sawise dadi resik ing ati; lan lumantar kakuwatan kabecikan lan renungan sing taat, dheweke nyumurupi Gusti ing pungkasan perjuangan lan pakaryane, miturut pangandikane Sang Gusti: '*Berkah kanggo wong sing resik atine, amarga dheweke bakal ndeleng Gusti*' (Mat. 5:3), nampa, minangka ganjaran kanggo upayane nglakoni kabecikan, sih rahmat katentreman atiné, kang tanpa iku ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti.

149. Sak suwéné pikiran isih nyimpen élingan urip marang Gusti, iku ngupaya Gusti lumantar pangrénungan (Mazmur 26:4, 8), nanging ora mung mangkono, nanging '*ing ajrih marang Gusti*' (2 Tawarikh 26:5), yaiku kanthi netepi paugeran. Amarga sapa waé sing ngupaya Gusti tanpa panggenapan iki ora nemokaké Panjenengané, amarga dhèwèké ora ngupaya Gusti ing ajrih marang Gusti. '*Lan Gusti bakal maringi kamekaran marang dhèwèké*' (ibid.); amarga Gusti maringi kamekaran marang saben wong sing, kanthi pangerten, nindakake apa sing bener, mulang dhèwèké manéka kabecikan lan mbukak marang dhèwèké makna sejati saka samubarang sing diciptakaké.

150. Tanpa iman, pangarep-arep, lan katresnan, kaya dene ora ana kabecikan sing tuntas mapan ing jero kita, mangkono uga ora ana kabecikan sing tuntas mapan ing jero kita. Iman ngyakinke pikiran sing lagi berjuang supaya nyawiji marang Gusti lan nyemangati supaya wani liwat jaminan manawa kabèh senjata rohani ana ing tangane; pangarep-arep dadi penjamin sing ora bakal gagal tumrap pitulungan ilahi, njanjekake karusakan tumrap pasukan mungsuh; lan katresnan ndadekake pikiran kebal marang pamisahan—tenan ora

bisa pisah—saka pasedulurané karo Ilahi, sanajan ana ing tengah-tengah perjuangan, ngiket kabèh kekuwatan wataké marang kerinduan marang Ilahi.

151. Iman maringi panglipur marang pikiran sing lagi berjuang, maringi inspirasi kanthi kapastian pitulungan; pangarep-arep, kanthi nampilake pitulungan sing wis mesthi ana ing ngarepé, nyingkirake serangan mungsuh; lan katresnan ndadekake serangan mungsuh mati (utawa ora ana gunané) tumrap pikiran sing tresna marang Gusti, nganti mungsuh iku pancen ora duwe daya amarga semangat sing kobong marang Gusti.

152. Mbalik marang Gusti ing dhéwé wis cetha nyeksèkaké panriman sak jroning ati marang pangarep-arep ilahi, tanpa pangarep-arep iku ora ana sapa waé utawa alesan apa waé sing nduwèni pangajab marang Gusti: awit sipat pangarep-arep iku ngetokake masa ngarep kaya masa saiki ing ngarepé wong lan maringi jaminan marang sing padha nglawan kuwasa mungsuh manawa Gusti sing ngreksa ora bakal nilarake—Gusti sing dadi sabab para wali padha perang. Amarga tanpa pangarepan apa waé—apa angel utawa gampang kacumponi—ora ana siji waé sing bakal milih kabecikan.

153. Saben pikiran, kang kaiket déning kekuwatan ilahi, kaya-kaya nduwé para sepuh lan para pangeran: – '*kakuwatan pamikiran*', ing ngendi iman rasional kawangun, mulangaké supaya tansah nggatekaké sipat-sipat Gusti Allah sing ora bisa diungkapaké lan seneng marang pangarep-arep berkah ing tembe kados wis ana; – '*kakuwatan kepinginan*', ing ngendi katresnan ilahi diadegake, ngiket karsa marang kepinginan marang Keilahian sing paling murni lan nahan ajeg kecenderungan marang obyek kepinginan kuwi; – lan '*kakuwatan motivasi*', ing ngendi tentrem ilahi diadegake kanthi teguh, nuntun kabèh gerakan kepinginan marang katresnan marang Keilahian. Saben pikiran nduwèni kekuwatan-kekuwatan iki minangka sekutu ing ngilangi kabèh sing ala lan ing ngembangaké lan njaga kabecikan.

154. Sapa waé sing durung ngresiki dhiri saka hawa napsu ora pantes nglakoni pangrénungan babagan prakara alam, amarga gambaran saka obyek sing bisa dirasakaké bisa narik pikiran—sing durung bébas sakabèhé saka hawa napsu—menuju marang hawa napsu. Amarga pikiran, sing amarga kelewihan nikmat ing indra, suwé mandheg ing lamunan babagan penampilan obyek-obyek indria, dadi sumber hawa napsu sing ora resik lan ora duwé kekuwatan kanggo ngalihaké, lumantar renungan, marang obyek-obyek mental sing sejatiné padha.

155. Sapa waé sing nalika bangkité hawa napsu kanthi wani nahan indranya, mbusak sakabehing ngimpi awan lan élingan marang obyek indria, lan nindhes sakabehing kecenderungan alamiah pikiran kanggo nyelidiki apa sing ana ing sajroningé: wong iku bakal kanthi pitulungan sih rahmat Ilahi kanthi gemilang ngasoraké kekerasan ala lan tirani saka hawa napsu lan setan sing mungsuh dhèwèké.

156. Nalika pikiran dadi bingung, nesu ora bisa dikendhalèkaké, napsu kaya kéwan, lan akibaté kabodhoan, kersaning dhéwé, lan dorongan isin nyekel nyawa: nalika kuwi kabiasaan dosa muncul kanthi kenceng, kaiket karo manéka nikmat indria.

157. Pikirane sing wis sinau nyingkiri, kanthi kebijaksanaan, peperangan utawa bentrokan sing ora katon (karo mungsuh sing ora katon) aja melu ing nalar alamiah utawa nindakake apa-apa nalika diserang dening kekuwatan ala, nanging mung ndedonga, keselake awak kanthi gaweyan, kanthi tekun nyegah spekulasi material, lan ngreksa tembok kutha—tegesé, kabecikan-kabecikan penjaga ing jiwa, utawa sarana kanggo njaga kabecikan, yaiku nahan napsu lan sabar; supaya mungsuh ora bisa kanthi cara apa waé ngapusi jiwa nganggo tipuané lan narik kekarepané menyang sisihé, saéngga mbalèkaké saka Gusti kanthi maringi '*karusakan keruh*' (Avvakum 2:15), lan kanthi kabecikan palsu ora nuntun manah, sing ngupaya sing luwih becik, marang sing luwih ala.

158. Sapa waé sing, lumantar pangendalian dhiri sing wicaksana lan nyakup kabèh sarta kasabaran, kanthi gagah wani ngendhalèkaké indranya, lan lumantar kakuwatan jiwa wis nutup lawang mlebué gambaran indria menyang pikiran; wong kaya ngono iku pancèn nyegah kabèh rencana ala setan, mbalèkaké dhèwèké kanthi isin '*liwat dalan sing padha kaya dhèwèké teka*' (2 Raja 19:33).

159. Sapa waé, nalika wiwitan godaan, nyingkiri pikiran babagan bab-bab donya, nanging nyawisake dhiri kanggo pandonga kanthi pikiran sing nglumpuk saka kabèh marang dhiri lan marang Gusti Allah, mateni kecenderungan dosa, lan kanthi mangkono ngusir setan kanthi isin, yaiku sing nyurung hawa napsu kasebut; kanthi pangarep-arep mau setan nyedhaki nyawa kanthi wani kaya biyasane, nglawan kabeneran nganggo pikiran angkuh: amarga sanadyan Daud Agung, sawise ngerti, nandhang sangsara lan nglakoni akèh, lan wis paham saka pengalaman babagan tata cara kabèh perang batin, ngendika: '*Nalika wong-wong jahat mungga nglawan aku, aku meneng kaku lan asor, lan aku meneng bab berkahku*' (Mazmur 38, 2:3); lan sawisé

dhèwèké nabi Yeremia sing suci, ngandhani wong-wong, '*Aja metu menyang lapangan, lan aja mlaku ing dalan, awit pedhangé mungsuh manggon ing sacedhaké*' (Yer. 6:25).

160. Kepentingan lan kesenangan alamiah ora nggawa cela marang sapa waé sing ngrasakaké, amarga iku asil sing perlu saka susunan kodrat kita. Amarga kodrat maringi kita kesenangan, sanajan tanpa kersa—kaya panganan sing teka ing tangan, nyukupi luwe sing wis ana sadurungé, – lan omben-omben sing matèni rasa kangen banyu, – lan turu sing mbalèkaké tenaga sing entèk amarga ora turu, – lan kabèh liyané sing kelakon marang kita manut kabutuhan alamiah kita, sing perlu kanggo kabecikan alam kita, lan migunani kanggo nggayuh kabecikan tumrap wong-wong sing semangat ngupaya iku. Kabèh iku pantes kanggo sapa waé sing nyingkiri kecenderungan dosa, nanging kanthi wates sing wajar, sing nyegah supaya ora kecemplung dadi budak hawa napsu sing ala lan ora alamiah sing muncul sembarangan ing jeroné awaké dhéwé, tanpa ana asal-usul liya ing jeroné awaké dhéwé kajaba obahé pikiran sing ora terkendali digerakké déning kabutuhan lan hawa napsu alamiah, sing ora dadi bawaan kanggo nuntun kita marang urip langgeng lan abadi.

161. Iku pakaryané Kabecikaning Paling Luhur sing wis nggawe ora mung sipat ilahi lan gaib saka makhluk rasional dadi cerminan kamulyan Ilahi sing ora bisa diungkapaké—minangka makhluk sing bisa, manut karo kamampuane, nyumurupi kabèh kamulyan sing ora bisa dibayangaké saka kaendahan sing ora bisa digayuh—nanging uga wis nyetakake tapak-tapak cetha saka kamulyane ing makhluk-makhluk sing bisa dirasakake—sing ing pirang-pirang bab kurang tinimbang makhluk-makhluk sing bisa dipahami—tapak-tapak sing bisa nggawa pikiran manungsa, nalika nyilem marang kuwi, langsung marang Gusti Allah, ngunggahake pikiran mau ing ndhuwur kabèh sing katon, kaya-kaya ngeterake menyang alam kabagyan paling dhuwur.

162. Kawicaksanan aktif saka sing nindakake ngunggahake dhèwèké ngluwihi hawa napsu, déné kawicaksanan kontemplatif saka sing ngerti nempatake dhèwèké ngluwihi kabèh sing katon, ngangkat pikirane marang obyek-obyek sing padha karo dhèwèké (4, 100).

163. Kawruh sing nyawiji karo tumindak, lan tumindak sing nyawiji karo kawruh, mbentuk pangastana Gusti lan alas sikilé Panjenengané: pangastana lumantar kawruh, lan alas sikil lumantar tumindak. Yen ana wong sing nyebut 'swarga' marang pikiran manungsa kaya ngono—sing wis resik saka kabèh khayalan babagan donya materi lan tansah kapenuhan, utawa luwih tepaté dihias, karo pikiran sing pisah babagan Keagungan Gusti—miturutku, wong kuwi ora bakal nyasar ngluwihi wates kabeneran.

164. Titik wiwitan saka gerakan hawa napsu biasane yaiku obyek inderia sing ana ing kono. Amarga tanpa obyek kaya ngono, sing lumantar perantara panca inderia narik daya jiwa marang awake dhewe, gerakan hawa napsu ora bakal muncul; amarga ora ana hawa napsu tanpa obyek inderia. Yen ora ana bojo, ora bakal ana zinah; yen ora ana panganan, ora bakal ana keserakahan mangan; yen ora ana emas, ora bakal ana katresnan marang emas. Mangkono, sumber saben gerakan gairah saka kekuwatan alamiah kita yaiku obyek indra, utawa setan, sing lumantar iku ngajak nyawa kanggo nindakake dosa.

165. Ing antarané Gusti Allah lan manungsa ana benda-benda indria lan benda-benda sing dipikiraké déning pikiran. Pikiran manungsa, sing kepéngin nggayuh Gusti Allah, ora kena dijajah déning benda-benda indria ing urip aktif, lan uga ora kena dihambat déning benda-benda mental ing urip kontemplatif.

166. Ngeringé Gusti iku raos nyeri sing dialami déning wong sing lagi diwulang; lan sensasi lara iki disebabake dening panganiayaan lan kasangsaran sing ora dikarepake ing urip, lumantar iku Gusti asring nuntun pikiran—sing kebak kabecikan lan kawruh—marang andhap asor lan asor ati, supaya bisa mangerteni awake dhewe lan nyadari kelemahane; sawise ngrasakake kelemahan iki, iku mbuwang kesombongan ati sing kosong.

167. Ngetokake murka Gusti iku nyuda utawa nahan karunia ilahi, kang (panahanan) iku kanggo kapentingan saben pikiran sing ngremehake awake dhewe lan ngagung-agungake berkah sing wis diparingake Gusti, kaya-kaya iku asil saka kabecikané dhéwé.

168. Kawicaksananing Gusti, minangka pancen wates lan paugeran ing lumakune prastawa, yaiku ngukum kanthi cara mulang, lumantar sangsara, supaya wong-wong sing nalika isih ing kahanan luwih becik mbuktekake ora ngucapake syukur, bisa ngakoni lan matur nuwun marang kakuwataning Gusti sing makarya ing kamulyan sadurunge: Yen ora, yen Kawicaksanan ngidini kita bangga tanpa wates marang kabecikan sing ana ing jeroning kita, mesthi kita bakal tiba ing kesombongan sing ora nduwé iman, mbayangaké yèn pangrambahing kabecikan lan kawruh iku digayuh mung kanthi kekuwatan alamiah dhéwé, lan ora amarga sih rahmat.

169. Sapa waé sing nganggep yèn dhèwèké wis tekan pucuking kabecikan, ora bakal manèh ngupaya sumber kabèh kabecikan, mung ngakoni yèn dhèwèké dhéwé sing duwé kuwasa kanggo unggul ing kabecikan, lan kanthi mangkono ngilangi konfirmasi lan pangayoman kaslametan – yaiku Gusti Allah. Nanging sapa waé sing ngrasa ana kekurangan kekuwatan kanggo nindakake kabecikan ing jeroné, ora nate mandheg nyepetake tumuju marang Gusti Kang Maha Kuwasa kanggo ngisi apa sing kurang.

170. Amarga nesu sing adil tumeka marang pikiran sing kakehan wicaksana bab awake dhewe—yaiku nalika ditinggalake, utawa diidini nandhang serangan saka setan, loro-lorone ing tumindak lan pikiran; supaya lumantar iki dhèwèké bisa nyadari kelemahan alamiahé lan éling marang kuwasa lan sih rahmaté Gusti, sing nglimputi dhèwèké lan ngasilaké kabecikan ing sajroning dhèwèké, lan andhap asor kanthi mbuwang adoh kesombongan sing ora alamiah lan asaling saka njaba, supaya menawa ora, paukuman liya bakal tumeka marang dhèwèké—paukuman narik bali peparing sing wis tau diparingaké.

171. Sapa sing durung eling nalika pratandha murka kapisan—yaiku pangucilan—lan durung andhap asor kanthi ngenali iku minangka guru becik kanggo rasa sukur, bakal ngadhepi murka liyane sing nyerang dhèwèké, sing mbusak paedah saka karunia biyèn lan nyopot kekuwatan sing nganti saiki wis nglinghungi dhèwèké. Amarga mangkene pangandikane Gusti Allah bab Israel sing ora ngucapake panuwun, kang digambarke kaya wit anggur: *'Aku bakal mbusak pageré, lan bakal dirampok; Aku bakal ngrubuhake temboké, lan bakal diinjak-injak; lan Aku bakal ninggalake kebon anggurku; ora bakal dirimbasi utawa dipangkas, lan ing kono bakal tuwuh duri kaya ing ara-ara gersang; lan Aku bakal maringi dhawuh marang mega supaya ora udan ing kana'* (Yesaya 5:5–6).

172. Ana dalan liya sing nuntun marang kejahatan: ora peduli nalika kelangan kabecikan. Amarga sapa waé sing wis biasa mbangkang marang Gusti (kanthi nglirwakaké dhawuh-dhawuhé), malah bakal mbantah Gusti dhéwé nalika kahanan mbutuhaké (kanthi ngancem pati yèn setya marang dhawuh-dhawuhé): amarga dhèwèké luwih milih urip jasmani tinimbang Gusti lan nganggep kesenangan jasmani ing katresnan atiné luwih unggul tinimbang kabèh dhawuh ilahi.

173. Wong sing tresna marang Gusti Allah lan loman, kaya Hizekia, sing kanthi wicaksana wis ngiket awaké dhéwé nganggo kekuwatan nglawan setan, yèn dhèwèké ngalami serangan roh jahat sing nglakoni perang sing ora katon ing pikirane, lan yen, lumantar pandonga, dheweke nampa saka Gusti malaikat sing dikirim saka swarga—tegesé, sabda kawicaksanan ageng—lan, sawise ngremuk lan nyebarake kabeh barisan setan iki, nanging ora ngatribusi panyebab kamenangan lan panyelamatan kuwi marang Gusti, nanging mung marang awake dhewe; – wong kaya ngono ora maringi Gusti pantesé (2 Tawarikh 32:25), amarga gagal nyocogaké agunging panyelamatan karo akèh panuwun, lan gagal nyocogaké niat beciké marang Gusti karo kabecikané sing wis maringi pitulungan.

174. Ayo padha padhangake pikiran nganggo pangertosan ilahi, lan hias awak nganggo tata krama sing cocog karo pangertosan mau, supaya lumantar nyingkiri hawa napsu, awak mau dadi wadah akal budi sing wicaksana. Amarga hawa napsu sing ana ing badan, nalika dikendhalèkaké déning akal, ora pantes disalahaké; nanging yèn geraké diijini tanpa watesan, mula padha dadi panyebab cacad. Mulané diomongaké yèn hawa napsu kaya ngono kudu ditolak—hawa napsu sing geraké alamiah, nanging panggunaané asring ora alamiah, amarga ora dikendhalèkaké déning akal.

175. Sapa sing wis sombong ing atiné amarga karunia sing wis ditampa, lan wis dadi angkuh, *'kaya-kaya dhèwèké ora nampa karunia mau'* (1 Kor. 4:7), kanthi adil ngrasakake murka sing ditujokake marang dheweke nalika Gusti ngidini setan nglilit pikirane, kanggo nggoyangake prinsip-prinsip aktif saka kabecikane lan nglantarake pangerten mental sing cetha, supaya, sawise nyadari kelemahane dhewe, supaya bisa nyadari ing ngendi ana kuwasa sing mung bisa ngalahake hawa napsu kita, lan sawise tobat lan ngendhegake awake dhewe, bisa mbuwang kesombongan rasa bangga dhiri, kanthi mangkono nyenengake Gusti supaya mbalekake murka sing biasane tiba marang wong sing ora tobat—murka sing mbalekake sih-rahmat sing ngreksa nyawa lan ninggalake pikiran sing ora sukur dadi kosong.

176. Ora ana siji wae sing bisa sejatine muji Gusti Allah kajaba wis ngudhari awak kanthi kabecikan lan padhangaké jiwa kanthi kawruh sejati. Sikap marang kabecikan iku pasuryané pikiran kontemplatif, kaya marang langit, sing diunggahaké menyang pucuk kawruh sejati.

177. Begja sapa sing pancen wis nyadari manawa Gusti, ing jeroning kita kaya ing jeroning organ-organ, nindakake saben tumindak lan pangramapan, kabecikan lan kawruh, kamenangan lan kabijaksanaan, kabecikan lan kabeneran, supaya kita ora nyumbang apa-apa saka karsa kita dhewe, kejaba siji karsa sing kepengin kabecikan; kanthi duwé iku, Zorobabel Agung kandha, nyembah marang Gusti: *'Mugi berkah kowe,*

sing wis maringi kawicaksanan marang aku; lan marang kowe, ya Gusti Allah, Bapa para leluhur kita, kita matur nuwun. Saka kowe asalé kamenangan, lan saka kowe kawicaksanan, lan kamulyanmu; lan aku iki abdi panjenengan' (2 Esdras 4, 60–59). Minangka abdi sing pancen matur nuwun, dhèwèké nyandhakaké kabèh marang Gusti, sing maringi kabèh; sawisé nampa saka Panjenengané, dhèwèké nduwèni kawicaksanan; lan ing pangakune dhèwèké nyandhakaké kabèh kakuwatan saka berkah sing diparingaké mau, sing, kaya sing wis kasebut, minangka gabungan kamenangan lan kawicaksanan, kabecikan lan kawruh, tumindak, lan renungan, kabecikan lan kabeneran: amarga, nalika padha nyawiji, padha sumebarake sinar kamulyan lan kaagungan tunggalé Gusti Allah.

178. Kabèh kasampurnan para wali kanthi cetha iku karunia saka Gusti Allah, saéngga ora ana siji waé sing nduwèni apa-apa kajaba saka karunia sing diparingaké, sing Gusti Allah piyambak, minangka Pangéraning kabèh, ngukur manut tingkat rasa syukur lan niat becik saka sing nampa, sing mung tetep nduwèni apa sing wis disucèkaké marang Gusti Allah.

179. Saben kita, miturut ukuran iman sing manggon ing jeroning kita, nampa pakaryan Roh sing nyata: supaya saben wong dadi pangatur sih-rahmat kanggo awake dhewe. Mulané ora ana wong wicaksana sing bakal iri marang wong liya sing kebak sih-rahmat, amarga tanggung jawab ana ing awake dhewe kanggo ngupaya watak sing nemtokake panriman berkah ilahi.

180. Sebab prabédan ing paringing berkah ilahi dumunung ing ukuran iman saben wong (Rom. 12:6); lan manut carané kita pracaya, kita nduwèni semangat sing kiyat kanggo tumindak ing roh iman. Mangkono, wong sing tumindak (ing semangat pracaya) nampilake, miturut ukuran tumindaké, ukuran pracayané, lan nampa sih miturut sepira dhèwèké pracaya. Kosok baliné, wong sing ora tumindak kaya ngono nampilake, miturut ukuran ora tumindaké, ukuran ora pracayané, lan nandhang kekurangan sih miturut sepira dhèwèké nyerah marang ora pracaya. Napa, mula, wong sing iri tumindak salah marang wong sing nindakake kabecikan, nalika cetha yèn tuwuhing iman lan tumindak iku ana ing tangane dhéwé—lan ora ana ing tangané wong liya—lan saka iku nampa sih rahmat sing teka miturut ukuran iman (lan tumindak sing cocog karo iman)?

181. *'Lan Rohé Gusti Allah bakal netep ing Panjenengané,'* kandha Yesaya, *'Rohé kawicaksanan lan pangerten, Rohé pitutur lan kakuwatan, Rohé kawruh lan ajrih marang Gusti: Rohé ajrih marang Gusti bakal ngisi Panjenengané'* (Yesaya 11:3–4). Ciri-ciri saka karunia rohani iki yaiku: – *'wedi'* – nyingkiri tumindak ala; *'kekuwatan'* – nindakake kabecikan; *'pitutur'* – mbedakake apa sing bertentangan karo kawajiban; *'kesalehan'* – pandelengan sing ora salah marang apa sing bener; *'pangawikan'* – pamahaman, lumantar tumindaké dhéwé, bab akal sing kapacak ing sajroning kabecikan; *'pangerten'* – sipat jiwa sing sampurna tumuju marang apa sing wis dingerteni (krasa nikmaté); *'kabijaksanaan'* – pangembaran sing ora bisa diungkapaké karo Gusti Allah, sing lumantar pangembaran kuwi ndadèkaké sapa waé sing nampa dadi kaya déwa.

182. Roh *'sira-sira marang Gusti'* yaiku nyingkiri tumindak ala; *'roh katentreman'* yaiku semangat lan upaya kang kiyat tumuju nepati dhawuh kanthi semangat; *'roh pitutur'* yaiku kabiasaan mbedakake (antara becik lan ala), kang nggawe kita nepati dhawuh kanthi wicaksana, misahake sing luwih ala saka sing luwih becik; *'semangat kasucian'* yaiku persepsi sing ora bisa keliru marang wujud-wujud kabecikan, kanthi tumindak manut iku kita ora bakal nyimpang saka pertimbangan sing bener; *'semangat kawruh'* yaiku pangerten sing bener marang paugeran lan dhasar rasionalé, sing dadi landhesan wujud-wujud kabecikan; *"roh akal"* iku harmoni karo wangun lan dhasar kabecikan (tekad kanggo nepaki sing sepisanan lan tumindak manut sing kapindho) utawa, luwih cetha, pangowahan (diri manut kuwi), kang ngleburake kekuwatan alamiah karo wangun lan dhasar paugeran; *"jiwa kawicaksanan"* iku pangluhuraké marang Sebab saka kabèh sing ana ing pamahaman sing paling rohani sing kapacak ing sajroning paugeran, lan nyawiji karo Sebab mau, kanthi anané nyawiji iki, kanthi cara sing ora kita mangertèni, sawisé kita diwiwiti—saka sepira manungsa bisa nggayuh—ing pamahaman bab-bab kaya déné ana ing Gusti, kita nyritakaké iki marang wong liya lumantar tembung sing mili saka jeroné ati, kaya mili saka mata banyu.

183. Sapa waé sing, amarga imané, ora netepi dhawuhe Gusti, nduwèni iman wuta. Amarga yèn dhawuhe Gusti iku pepadhang (Amsal 6:23), mula cetha yèn sing ora netepi dhawuhe Gusti iku tetep tanpa pepadhang ilahi, mung nggawa gelar ilahi sak jenengé waé, dudu gelar ilahi sejati.

184. Ora ana wong sing dosa sing bisa nyalahake ringkihé daging minangka alesan kanggo dosa. Amarga persatuan karo Gusti Sabda, lumantar panyumpahan sing wis kacumponi, wis mbalèkaké kabèh sipat manungsa dadi kuwat, saéngga kecenderungan karsa marang hawa napsu ora bisa diparingi pangapura.

Kewaduliyane Sabda, sing tansah rawuh lumantar sih marang wong-wong sing pracaya marang Panjenengané, ngungkuli paugeran dosa sing ana ing daging (Roma 8:2).

185. Kawruh, nalika ora diwatesi déning ajiné marang Gusti, nglairaké kesombongan, sing ndadèkaké wong sing wis sombong amarga kuwi nganggep minangka kagungané dhéwé apa sing wis diparingaké marang dhèwèké. Nanging tumindak, sing saya mundhak bareng katresnan ilahi, sanadyan ora ngupaya kawruh ngluwihi apa sing kuduné ditindakaké, ndadèkaké sing nindakaké andhap asor ing manah.

186. Panggonan ing swarga iku kabiasaan sing tanpa emosi lan luhur budi, lan kawruh sing bébas saka kaluputan apa waé sing bisa mbingungaké pikiran.

187. Wujud kapisan saka tan-suka iku nyingkiri sakabehe tumindak ala, kaya sing katon ing wong-wong sing lagi miwiti lelampahan rohani; wujud kapindho yaiku nolak sakabehe pikiran sing ngrancang ala, sing ditemokake ing wong-wong sing ngetutake dalan kabecikan kanthi akal; sing katelu yaiku menengake sakabehe hawa napsu, , sing dumadi ing wong-wong sing munggah saka bab-bab sing katon menyang renungan batin; wangun kaping papat saka tanpo hawa napsu yaiku panyucian sakabehe malah saka impen awan sing paling prasaja lan ringkih, sing muncul ing wong-wong sing, lumantar kawruh lan renungan, wis ndadekake pikirane dadi pangilon sing resik lan cetha tumrap Gusti. Mula, sawise ngresiki awak saka tumindak napsu, lan uwal saka keterikatan pikiran marang iku, lan mateni sakdurunge sembarang kecenderungan napsu marang iku, lan nggawe pikiran resik malah saka pikiran sing paling prasaja bab iku—kanthi nduweni papat kahanan utama tanpa napsu iki—wong iku ninggalake alam makhluk materi lan mlebu ing tatanan makhluk intelektual, sing ilahi lan tentrem.

188. Wujud kapisan saka tan-suka iku diartèkaké minangka dorongan badan marang dosa nyata ora diidinaké kanggo tumindak (dorongan iku ana, nanging ora diwènèhi kabebasan); kapindho yaiku panolakan sakabèhé saka pikiran-pikiran napsu jiwa, sing ndadèkaké dorongan sing kabentuk saka wujud kapisan tan-suka iku bisa ditindhes, amarga ora ana pikiran napsu sing nyurung tumindak; sing katelu yaiku menengé sakabèhé pangarep-arep marang napsu, kang dadi sabab anané sing kapindho, kang dumadi saka resining pikiran; sing kaping papat saka tanpo napsu yaiku nyisihaké sakabèhé khayalan indriawi ing pikiran, lumantar kuwi sing katelu uga diwiwiti, amarga ora ana maneh khayalan indriawi kang nggambaraké gambar napsu.

189. Wiwitan lan pungkasaning kaslametan saben wong iku kawicaksanan, kang ing wiwitan nglairake ajrih, lan sawisé tekan kasampurnan ing pungkasan, nglairake katresnan. Utawa luwih tepaté, ing wiwitan iku wujudé minangka wicaksana lan ajrih, supaya kekasihé ora nindakake sing ala; banjur, nalika meh pungkasan, iku kanthi alamiah dadi katresnan sejati, ngisi kabungahan rohani marang sapa waé sing, kanthi urip bebarengan karo iku, wis ninggalaké kabèh kagungan sing katon.

190. Saben pangakuan ngendhegaké jiwa, kadhang ngajari supaya ngakoni yèn dhèwèké dibenarké déning sih, lan kadhang meksa supaya ngakoni yèn dhèwèké dhéwé sing salah amarga dosané, amarga kecerobohané dhéwé.

191. Pangakuan duwé loro wujud miturut isiné: siji dumadi saka rasa syukur marang berkah sing diparingaké; sijiné dumadi saka rasa nyalahaké dhiru lan kesadaran marang kabecikan sing wis dilakoni. Amarga pangakuan iku nyakup loro bab: éling kanthi rasa syukur marang berkahé Gusti sing dirasakaké jero, lan pangakuan jujur marang tumindak ala déning wong sing nindakake. Kaloro jinis mau nglairaké andhap asor. Amarga wong sing matur nuwun kanggo nikmat lan wong sing nyalahké dhéwé amarga kaluputané biasané padha andhap asor: sing sepisanan, amarga nganggep dhéwé ora pantes nampa nikmat sing diparingaké; lan sing kapindho, amarga nyuwun pangapura kanggo kaluputané.

192. Gairah saka kesombongan dumadi saka loro wujud kabodhoan, utawa ketidakwaspadaan, sing nalika nyawiji dadi siji ngasilake siji alur pamikiran sing nyawiji (pamikiran sombong). Amarga wong sombong iku wong sing ora ngakoni pitulungan ilahi lan uga ora ngakoni kelemahan manungsa. Mula, kesombongan iku kekurangan kawruh ilahi lan kawruh manungsa.

193. Kesombongan iku palingi saka tujuan sing cocog karo kersaning Gusti, lan ngalih marang tujuan liya sing ora cocog karo kersaning Gusti. Amarga wong sombong iku wong sing ngupaya kabecikan kanggo kamulyané dhéwé tinimbang kanggo kamulyané Gusti, lan liwat upayane mung ngupaya pujian manungsa sing cepet sirna.

194. Wong sing seneng nyenengake wong liya mung mikir siji bab: supaya tumindake katon mencolok, lan supaya bisa entuk tembung manis saka wong muji, sing nyenengake dhisik mripat banjur kuping wong-wong sing bungah utawa gumun mung amarga sing dideleng lan dirungokake, lan sing nemtokake kabecikan

mung adhedhasar apa sing dirasakake dening panca indria. Pujian muji-muji, mula, iku pamer tata krama lan tembung sing apik ing ngarepe wong lan kanggo kapentingan wong.

195. Munafik iku pura-pura dadi kanca, utawa sengit sing nyamar dadi kanca, utawa mungsuh sing tumindak nganggo topeng kabecikan, utawa iri sing nyonto watak katresnan, utawa urip sing dihias nganggo tampilan palsu kabecikan tinimbang kabecikan sejati, utawa pura-pura bener, mung katon kaya utawa tipu daya sing wujud kaya kabeneran; – kabèh mau digawé déning wong-wong sing rusak akhlaké, niru ula.

196. Gusti iku panyebab kabèh makhluk lan kabèh kabecikan sing ana ing sajroning makhluk mau. Napa, mula, sapa waé sing ngluhuraké dhiri liwat kabecikan utawa kawruh—lan nganti wates kabecikane, yaiku kamajuane ing kono amarga sih-rahmaté Gusti—nanging ora ngakoni kelemahané dhéwé, cetha gagal uwal saka roh ala saka kesombongan; sapa waé sing nindakake kabecikan kanggo kamulyané dhéwé wis ngunggulaké dhiri tinimbang Gusti Allah, amarga dilubangi duri kesombongan; sapa waé sing nglakoni kabecikan utawa ngomong bab kabecikan mung *'supaya manungsa weruh'* (Matéus 23:5) wis luwih ngajèni persetujuan manungsa tinimbang persetujuan Gusti Allah, kaserang hawa napsu golek persetujuan manungsa; lan sapa waé sing mung ngias lakuné nganggo pintonan luhur saka njaba, kanthi sengaja ngapusi, lan sing ndhelikaké watak ala ing ati ing balik topéng kesalehan, padha dagang kabecikan liwat k , liciké munafik. Apa ora cetha yèn saben wong mau wis ngarahaké tujuwané marang bab liya tinimbang Sebabé kabèh mau?

197. Setan ora sengit marang kesucian, ora muak marang puasa, uga ora ngremehake sedekah bandha, keramahan, nyanyi kidung, rajin maca, nyendhiri, renungan luhur, turu ing lemah gersang, berjaga, utawa apa wae sing dadi ciri urip manut Gusti, – asal tujuane tumindak kuwi kanggo nyenengake dheweke.

198. Setan-setan sing perang ing ketiadaan kabecikan iku sing mulang zinah lan mabuk, keserakahan lan iri; dene sing perang ing tengah kabecikan iku sing mulang kesombongan, keangkuhan lan ajining dhiri, lan kanthi cara iki, liwat tipuan alus, nyelundupake prahara ing jeroning kita.

199. Oh, yen wae kita uga, nalika ngadhepi roh-roh jahat iki—sing nyedhaki kita kanthi ora katon kanthi alesan kanca rohani, lan kanthi niat *'apik' kanggo 'nggawa pati kita'* lumantar dosa (Rom. 7:3), kandha: *'Ayo padha mbangun bebarengan karo kowe'* (2 Esdras 5:65),—muga-muga kita bisa mangsuli: *'Dudu kanggo kowe lan uga dudu kanggo kita mbangun omah kanggo Gusti Allah kita.'* Kita piyambak sing bakal mbanguné kanggo Gusti Allahé Israèl" (2 Esdras 5:68). "Piyambak" – amarga sawisé dibébasaké saka roh-roh sing perang amarga kurang kabecikan, sing wis kita uwal, kita ora kepéngin digodha manèh déning kowé; sawisé munggah ngluwihi kuwi kanthi kabecikan sing akèh, lan ngalami kejatuhan sing luwih ngrusak tinimbang sing kapisan, amarga ing sing kapisan ana pangarep-arep sing luwih gampang kanggo pulih, amarga nalika semana kita kalebu ing antarane wong-wong sing diapura kanthi welas asih amarga kelemahan; nanging ing kasus iki, ora ana kelemahan kaya ngono, utawa iku banget angel digayuh, amarga kita bakal ana ing kahanan dibenci amarga kesombongan kita. – Lan kita *'ora piyambakan'*, amarga kita duwé Malaikat Suci minangka panulung kita ing kabecikan, lan luwih-luwih Gusti Allah piyambak, sing nyingkapake dhiri marang kita lumantar pakaryan kabeneran lan mbangun kita dadi candhi suci, bébas saka saben hawa napsu.

200. *'Pandonga wong sing bener kuwat lan mujarab'*, kaya sing katulis (Yakobus 5:16). Iku mujarab kanthi rong cara: kaping pisan (nalika wong sing ndedonga iku dhéwé wong sing bener), lan nyembah marang Gusti kanthi pandonga sing dibarengi karo tumindak manut dhawuh—pandonga sing ora mung dumadi saka tembung, ora mung swara kosong, uga ora sia-sia lan ora ana dhasar sing kiyat, nanging mujarab lan urip, amarga diilhami dening tumindak manut dhawuh. Amarga kakuwatan lan manfaate pandonga gumantung marang panyumponan dhawuh-dhawuh lumantar ngembangake kabecikan; mula wong sing bener nduweni pandonga sing kuwat lan sakabehe kuwasa, sing didhukung dening dhawuh-dhawuh. Kapindho, nalika ana wong sing njaluk pandonga marang wong sing sholeh, dheweke dhewe nindakake amalan pandonga, janji bakal mbenerake lan pancen mbenerake uripe sing kepungkur, lan kanthi tumindak becik dheweke nggawe pandonga wong sholeh dadi kuwat lan kuwasa.

201. Ora ana paedah apa-apa saka pandonga wong sing sholeh marang wong sing nyuwun marang dheweke, yen wong kuwi luwih seneng nindakake dosa tinimbang nglakoni kabecikan. Mangkono, ing jaman biyen, malah Nabi Samuel Agung nangis kanggo Saul nalika dheweke dosa, nanging dheweke ora bisa nyenengake Gusti Allah kanggo dheweke, amarga dheweke ora ngancani tangise karo tobat sing pantes saka wong sing dosa. Nanging, kenapa Gusti Allah, sing nyegah abdi Panjenengané supaya ora nangis tanpa asil, ngendika marang dhèwèké: *'Sak suwéné kowe bakal nangis kanggo Saul? Aku wis nolak dhèwèké, supaya dhèwèké ora mrentah maneh ing Israel'* (1 Sam. 16:1)?

202. Malih, Yeremia sing paling welas asih, nalika ndedonga kanggo bangsa Yahudi sing wis kecemplung ing samar-samar setan nganti edan, pandongane ora dirungokake, amarga pandongane ora didhukung dening pangowahaning ati wong Yahudi sing ora takwa saka samar-samar kuwi. Mula, kanggo mungkasi panjaluké sing ora ana entèké lan ora ana gunané, Gusti Allah ngendika: '*Aja ndedonga kanggo wong-wong iki, lan aja nyuwun supaya padha diparingi pangapura, lan aja mbelani marang Aku kanggo wong-wong mau, awit Aku ora bakal ngrungokaké kowe*' (Yer. 7:16).

203. Iku pratandha kabodhoan gedhe, malah bisa diarani edan, yen ngupaya kaslametan lumantar pandonga para Wali kanggo wong sing atine seneng marang tumindak ala, lan nyuwun pangapura kanggo tumindak kuwi sing saktene nalika sombong malah ngotori awake dhewe ing pikiran lan raos. Wong sing ngupaya pandonga para wong sing bener ora kena ngidini pandonga mau dadi ora ana wohé lan ora mujarab, yèn pancèn sengit marang kabecikan; nanging kanthi nguwatké pandonga mau nganggo kabecikané dhéwé, dhèwèké kudu ndadèkaké pandonga mau mujarab lan kuwasa, supaya pandonga mau bisa munggah marang Gusti Kang Maha Kuwasa kanggo njaluk pangapura dosa.

204. '*Donga wong sing sholeh iku kuwasa*' nalika didhukung dening wong sing sholeh sing ndedonga, utawa dening wong sing nyuwun marang wong sing sholeh supaya ndedonga. Saka pihak wong sing sholeh, iku dibantu amarga iku maringi dheweke kawani ing ngarsane Gusti sing Maha Kuwasa kanggo nepaki panyuwunan wong sholeh; lan saka pihak sing nyuwun marang wong sholeh supaya ndedonga, iku dibantu yen dheweke nilar kejahatan lawas lan bali kanthi sakabehe manah marang kabecikan.

205. Sabda Kasunyatan mangertèni loro jinis sedhah, sing kapisan kabentuk sacara ora katon ing jeroning jiwa, déné sing kapindho katon cetha ing alam indra: sing kapisan nyakup jeroning jiwa, disebabaké dé déning cambukan nurani, déné sing kapindho nindhès indra, nyegah aliran alamié kanthi beban cilaka abot.

206. Kaya tembunging kasunyatan ngenali loro jinis sedhah, mangkono uga ngenali loro jinis godaan, sing sawenèhé muncul ing jeroning wewengkon kersa amarga ngrembaka hawa napsu ala, déné liyané teka saka njaba, ngluwihi kersa, ing wangun kasangsaran, sedhah, lan cilaka sing ora dikarepake. Sing sepisanan iku panyebab sedhah ing pikiran, dene sing kapindho iku panyebab sedhah ing indra (5, 90).

207. Godaan sing muncul ing jeroning wewengkon kersa nyebabake sedhah ing atiné, nanging maringi kasenangan marang indra; kosok baliné, godaan sing ora dikarepake maringi panglipur marang atiné (sing nampani kanthi akal), nanging mbebani daging kanthi sedhah.

208. Aku percaya manawa nalika Gusti lan Allah kita mulang para muridé carané ndedonga, Panjenengané, kanthi tembung: '*Aja nganti kita kapimpin menyang panggodha*' (Matéus 6:13), ngajak wong-wong mau supaya ndedonga supaya dibebasaké saka panggodha sing muncul ing ranah karsa—yaiku saka gugah napsu sing nggoyangaké watak lan niat becik; lan Yakobus Agung, sing diarani seduluré Gusti, nalika mulang wong-wong sing ngupaya kabeneran supaya aja kaget karo cobaan sing ditemoni, nduwé ing pikiran cobaan sing ora disengaja nalika dhèwèké kandha: '*Anggep kabèh iku kabungahan, sedulurku, nalika kowe tiba ing manéka cobaan*' (Yakobus 1:2), yaiku ujian sing teka tanpa dikarepake, ing njaba kendali kita, lan sing nyebabake sedhah lan kasangsaran. – Iki cetha katon saka tembung-tembung sing mèlu sawisé loro pangandika mau: amarga ing kono Gusti nambahaké: '*nanging nylametna kita saka sing jahat*'; dene ing kene Yakobus Agung nyatakake: '*awit kowe padha mangertèni yèn pangujian imanmu ngasilaké sabar; lan ayo sabar iku nganti sampurna, supaya kowe padha sampurna lan tuntas, ora ana sing kurang*' (Yakobus 1:3–4).

209. *Sempurna* iku wong sing nglawan godaan sing disengaja kanthi ngendhaleni dhiri, lan nahan godaan sing ora disengaja kanthi sabar; lan '*sehat*' iku wong sing nindakake tumindak kanthi kawruh, lan ora ninggalake renungan.

210. Pikir lan indra, amarga padha bertentangan, nduwèni fungsi alamiah amarga béda banget lan ora padha karo obyeké. Pikir nduwèni obyek entitas mental lan gaib sing dirasakaké sacara gaib; déné indra nduwèni obyek alam nyata lan jasmani sing dirasakaké sacara jasmani.

211. Sakwise akal wiwit nganggep panca indria minangka kekuwatan alamiahé dhéwé, akal mau kesangkut ing penampilan barang-barang sing bisa dirasakaké lan dadi pangripta kesenangan jasmani, amarga ora duwé kekuwatan kanggo munggah ngluwihi sipat barang-barang sing katon merga pilih kasih marang panca indria.

212. Kabungahan sing maringi paedah yaiku kabungahaning jiwa sing muncul saka kabecikan; dene rasa ora seneng sing maringi paedah kanggo jiwa yaiku sangsaraing daging demi kabecikan. Amarga sapa wae sing kanthi semangat nyemplung ing kesenangan indra ora ngarahake pangajabe marang apa sing pantes;

lan sapa wae sing nyingkiri kahanan sing nyebabake ilangé kesenengan kuwi mlayu saka apa sing saktenane ora pantes dilakoni.

213. Kaya déné tanpa cahya srengéngé mripat ora bisa nyumurupi donya sing bisa dirasakaké, mangkono uga tanpa cahya rohani pikiran manungsa ora bakal bisa nggayuh pangrêmbagan rohani. Amarga cahya sing bisa dirasakaké sacara alamiah madhangi panca indria supaya bisa nyumurupi barang-barang sing bisa dirasakaké; déné cahya rohani madhangi pikiran supaya bisa mangertèni kanthi pangrêmbagan bab-bab sing ngluwihi panca indria.

214. Nggawe alangan sakarepé lan nambah alangan sing ora dikarepake, sanadyan bisa nahan hawa napsu kanthi matesi geraké, nanging ora ngrusak daya utawa kamampuan kanggo ngasilake, sing ana ing kodrat kita minangka sawijining pranatan. – Amarga disiplin dhiri sing luhur biasane nglairake katenangan ing karsa, dudu ing watak: lan lumantar katenangan karsa iki, pikiran diparingi kabungahan ilahi.

215. Ora mungkin Gusti—sing miturut sipate wicaksana, adil, lan kuwasa— – minangka sing Wicaksana, ora ngerti cara nyembuhaké (sifat kita sing kaserang dosa); minangka sing Adil, ora kersa nglaksanani panyelamatan manungsa kanthi cara kasar, miturut karsa wong sing wis kapepet ing sangisore sangkalané (lan kaluputan) dosa; minangka sing Maha Kuwasa, ora bisa ngrampungaké apa sing dibutuhaké kanggo panyembuhan kita.

216. Kawicaksananing Gusti katon ing kasunyatan yèn Panjenengané pancèn lan sejati dadi manungsa; kabeneran Panjenengané katon ing kasunyatan yèn lumantar lairé Panjenengané ngemban sipat sing bisa nandhang sangsara kaya kita; kakuwasan Panjenengané katon lumantar sangsara lan pati Panjenengané sing wis maringi marang sipat kita urip langgeng lan kamardikan sing ora owah saka hawa napsu.

217. Cemburu marang Gusti Allah lan kita, setan kanthi licik nyaranake marang manungsa yèn Gusti Allah cemburu marang dhèwèké, lan kanthi mangkono nggawa dhèwèké nglanggar dhawuh. Dhèwèké cemburu marang Gusti Allah, supaya kakuwasané sing pancèn pantes dipuji, sing nggawé manungsa dadi suci, ora katon; lan marang manungsa, supaya lumantar kabecikan, dhèwèké ora dadi peserta kamulyan ilahi kanthi cetha. Mangkono, sing paling jahat iki ora mung iri marang kita—amarga kamulyan sing kita duwé karo Gusti lumantar kabecikan kita—nanging uga iri marang Gusti piyambak—amarga panjawatan katresnané sing dipuji kabèh ing kaslametan kita.

218. Gusti Allah, kanthi kersaning kabecikané sing tunggal lan tanpa wates kakuwatané, nampani lan nyangga kabèh—para malaékat lan manungsa, sing becik lan sing ala padha. Nanging kabèh mau padha nampa Gusti Allah kanthi tingkatan sing béda-béda, amarga Panjenengané lumaku lumantar kabèh mau tanpa alangan, manut sipaté saben-saben.

219. Kita ora ngakoni ana bédané pribadi ing Kristus, amarga Tritunggal tetep dadi Tritunggal, lan sawisé Sabda dadi inkarnasi, ora ana pribadi anyar sing ditambahaké ing Tritunggal Suci liwat inkarnasi iki. Nanging kita ngakoni ana bédané sipat ing Panjenengané, supaya ora ngakoni yèn daging iku sejati-siji karo Sabda miturut sipaté.

220. Wong sing nglakoni sumpah palsu yaiku wong sing sumpah kanthi jeneng Gusti kanthi ora jujur: yaiku wong sing janji marang Gusti bakal urip luhur, nanging banjur ngalihake kabèh perhatiané marang bab liya, sing adoh saka sumpah sing wis diucapaké nganggo lambéné dhéwé, lan kanthi ora netepi paugeran nglanggar sumpah agung urip sing takwa. Singkaté, sapa wae sing wis milih urip manut Gusti, nanging durung mati saktenané marang urip saiki, iku wong goroh lan wong sing nglanggar sumpah; kaya déné wong sing wis sumpah marang Gusti—yaiku sing wis janji bakal tumindak tanpa cela lan nindakake pakaryan sing nyenengaké Gusti—nanging ora nepati janji kuwi.

221. Sapa wae sing tahan ngadhepi godaan sing ora dikarepake, kaya Ayub sing pinaringan berkah lan para martir sing gagah berani, kanthi kawicaksanan sing ora goyah, iku dadi lentera sing kuwat, lan piyambaké njaga cahya kaslametan sing ora bisa mati, sing ditampa kanthi kuwasa Gusti. Nanging uga wong sing ngerti tipuané Sang Jahat lan wis kenal karo peperangan (tabrakan, pertempuran) ing konflik sing ora katon—dhèwèké uga, sing padhang déning pepadhang kawruh, dadi lentera tumrap wong liya, sing kaya Rasul Agung bisa kanthi bener kandha: '*Kita ora mangertos pikirane*' (2 Kor. 2:11).

222. Kaya dene lampu ora bisa tetep murub tanpa lenga, mangkono uga padhanging karunia rohani ora bisa lestari tanpa watak sing wis dadi kabiasaan kapindho, sing nyukupi kabecikan batin kanthi tembung, tumindak, lan laku sing pantes, uga karo raos lan pikiran sing selaras karo iku. Amarga saben karunia rohani mbutuhake, manut sipaté, sawijining pangrasan (utawa kahanan pikiran) sing tanpa kendhat mili menyang

kono, kaya lenga, sawijining zat mental tartamtu, supaya bisa tetep lestari sakabehe lumantar pangrasan apik saka wong sing nampa.

223. Gusti diarani lan sejatine Panjenenganing Rama, kanthi sih-rahmat, mung tumrap wong-wong sing nyekseni lair maneh rohani saka Gusti lumantar watak luhur. Ing sipat-sipat watak iki, kaya-kaya katon pasuryané jiwa, kang nggambaraké ing kabecikane ciri-ciri khasé Gusti kang nglairaké; lan sapa waé kang nduwèni sipat-sipat mau maringi inspirasi marang sing nyekseni supaya padha ngluhuraké Gusti, kanthi nyuguhaké uripé dadi tuladha kabecikan kang pantes ditiru. Amarga Gusti biasane ora dipuji mung nganggo tembung, nanging liwat pakaryan kabeneran, sing ngumumake kamulyan ilahi Panjenengané luwih cetha tinimbang tembung.

224. Sapa waé sing nampilaké ing sajroning dhiri kawruh sing dipandu tumindak, lan tumindak sing diilhami kawruh, wis nemokaké dalan sing pas marang pakaryan ilahi sejati ing sajroning kita. Nanging sapa waé sing nduwèni salah siji sipat iki kanthi kapisah saka liyané, wis nyuda kawruh dadi mung khayalan (sing ora dikonfirmasi lan ora dikontrol), utawa ngowahi tumindak dadi arca tanpa nyawa. Amarga kawruh tanpa tumindak ora béda karo impen-impen imajinasi, amarga ora ana tumindak kanggo ngonfirmasi; lan tumindak tanpa makna padha karo arca, amarga ora ana kawruh kanggo maringi urip.

225. Satemene, napsu sing dikutuk iku kesombongan, kang dumadi saka gabungan loro kejahatan: rasa bangga lan kesia-siaan; saka loro iku, rasa bangga mbalik saka Pangripta kabecikan lan alam, dene kesia-siaan mbengkokake loro-lorone, alam lan kabecikan iku dhéwé; awit ing wong sombong, ora ana tumindak sing manut marang Gusti, dene ing wong angin, ora ana sing kelakon manut kodrat.

226. Hukum sing ditulis, kanthi nyegah tumindak ala lumantar rasa wedi, nglatih wong tumindak bener; suwene wektu, kabiasaan iki nglairake watak sing tresna marang kabeneran, saka kono muncul kecenderungan sing teguh marang kabecikan, sing ndadekake wong lali marang kebejatan biyen.

227. Sunat, ing pangertèn rohani, iku pamutusan sakabehe saka kecenderungan marang napsu daging.

228. Sabat iku menengake hawa napsu, utawa mandheg sakabehe.

229. Gusti Allah maringi dhawuh supaya dina Sabat, purnama anyar, lan pesta-pesta dirayakake, ora amarga Panjenengané kepéngin dina-dina mau, minangka dina waé, dihormati déning manungsa: awit kuwi bakal ateges ngabsahaké pangibadah marang makhluk tinimbang marang Sang Panyipta (Roma 1:25), kanthi alesan yèn dina-dina mau pancèn pantes dihormati sacara alamiah lan mula pantes disembah. Nanging kanthi paring dhawuh supaya dina-dina iki dihormati, Panjenengané kanthi simbolis paring dhawuh supaya Panjenengané dhéwé dihormati. Amarga Panjenengané dhéwé iku Sabat—minangka pangaso saka pakaryan lan kuwatir urip lan saka pakaryan kabeneran; Panjenengané uga Paskah, minangka pambébasan wong-wong sing dadi tawanan ing pakaryan dosa sing pait; lan Panjenengané uga Pentakosta, minangka wiwitan lan pungkasaning kabèh bab.

230. Kita ngakoni minangka kurban rohani ora mung pangendalian hawa napsu, sing ditundhukaké déning '*pedhangé Roh, yaiku sabda Gusti*' (Eph. 6:17); nanging uga pangabdian kabèh daya alamiah marang Gusti lan panawarané minangka kurban tutung marang Gusti lumantar geni sih-rahmaté Roh.

231. Kakuwatané dosa, utawa pamikiran daging, diwatesi déning sih rahmat baptisan suci, déné ketaatan aktif marang dhawuh ilahi nglairaké pati kanthi pedhangé Roh.

232. Napsu keserakahan mangan, karo pikiran-pikiran sing napsu, kaya pedhang, wis ngrusak akèh kabecikan: ngrusak wiji kesucian liwat ora bisa ngendhalèni napsu; ngrusak kaadilan liwat kebebasan napsu; iku mecah ikatan alamiah katresnan marang sesama karo katresnan marang awake dhewe; lan, cekakipun, napsu kakehan mangan iku sing ngrusak kabèh woh-wohan kabecikan.

233. Saben wong kang semangat ngupaya kaslametan iku setya marang tumindak luhur lan pikiran suci: amarga tanpa kabecikan lan kawruh, durung ana siji wae sing tau kasil nggayuh kaslametan: tugase kabecikan yaiku ngatur gerak badan lumantar akal sing waras, kanthi trampil nahan saka dorongan sing ora pantes; dene tugas kawruh yaiku nimbang kanthi tliti lan rembugan kanthi wicaksana babagan kepiye tumindak sing kuduné ditindakake, lan banjur nyiapake dhiri kanggo nglakoni.

234. Sapa waé sing wis matèni '*anggota-anggota sing ana ing bumi*' (Kolose 3:5), lan wis matèni kabèh pamikiran dagingé, lan wis motong kabèh rasa welas asih marang iku—supaya dhèwèké bisa kandha karo Rasul Paulus sing kabegjané: '*Sapa sing bakal misahaké kita saka katresnané Kristus*' (Rm. 8:32)?—wong kaya ngono wis dadi tanpa bapak, tanpa ibu, lan tanpa keturunan daging, kaya Melkisedek Agung (Ibr. 7:3), ora ana apa-apa sing bisa nyegah daging lan sipaté, amarga persatuan sing sampurna karo Roh sing wis kasampurnakaké ing jerone dhèwèké.

235. Aku ora nganggep bener nyebut pungkasaning gesang saiki iki 'pati', nanging luwih becik nyebut pambebasan saka pati, panyingkiran saka alam kebusukan, kamardikan saka perbudakan, mandhegipun kuwatir, pungkasaning prahara, metu saka pepeteng, tentrem saka pakaryan, menengake geger, pangayoman saka isin, uwal saka napsu, lan, sacara umum, pungkasaning kabecikan: saka kahanan iki para Wali, sawise mbenerake awake dhewe lumantar panguripan kanthi sukarela, wis ndadekake awake dhewe dadi wong manca lan pendatang ing gesang iki. Amarga wis gagah berani nglawan donya, daging, lan pemberontakan sing muncul saka kono, lan wis nindhes ilusi sing lair saka kesenangan indra marang bab-bab sensual, para wali njaga ajining dhirine, tetep ora dadi budhak.

236. Para wali iku becik lan welas asih, loman lan welas, wis nuduhaké katresnan sing padha marang kabèh manungsa; kanthi kuwasa kuwi, sajrone uripé, padha setya njaga kabecikan sing paling utama—yaiku andhap asor— penjaga kabecikan kabèh lan pangrusak kejahatan sing nentang kabecikan mau, padha tetep kebal marang kabèh godaan sing nyerang kita—godaan sing asalé saka karsa dhéwé lan sing ora bisa kita kendhalèni—padha nindhes sing sepisanan kanthi ngendhalèni dhiri lan ngusir sing kapindho kanthi sabar.

Abba Falasius sing pinaringan berkah

Crita cekak babagan piyambakipun

Bapa kita sing kinurmatan Falasius mekar ing separo kapisan abad kapitu lan dadi presbiter lan abbot ing sawijining biara ing ara-ara gersang Libya. Abba sing pinaringan berkah iki nggabungake katresnan marang kesalehan karo katresnan marang pencerahan rohani lan nyawisake akeh wektu kanggo sinau Kitab Suci. Panjenengané iku kanca jamané St. Maksimus Sang Pengakuan Iman, sing karo dhèwèké njaga paseduluran rohani. Ana sawetara layang saka St. Maksimus kang ditujokaké marang dhèwèké; lan ana sawijining buku sakabèhé, kang ngemot panjelasan babagan ayat-ayat angel ing Kitab Suci, kang dipersembhaké marang dhèwèké. St. Maksimus ngajeni sanget marang Abba iki, lan ing salah siji layang malah nyebut piyambakipun minangka guruné. Panggenahané sing pinaringan berkah kamungkinan kelakon ora luwih mengko saka taun 660. Patang atus pangandikané bab katresnan, pangendalian dhiri, lan gesang rohani sing kacathet ing kéné kebak piwulang sing ngedumènake. Kabeh mau umume nduwèni sipat moral lan asketik, nanging ana uga sawetara sing ngemot gagasan dogmatik, sing digunakaké St. Damascene ing panjelasan iman. Yen wong maca mung huruf wiwitan saka ukara-ukara mau kanthiurut manut manuskrip asli, bakal muncul gagasan tartamtu – sing dilebokaké ing wiwitan saben satus.

Abba Falassius bab katresnan, pangastine lan gesang rohani, marang presbiter Paulus

Sing kaping 101

akrostiké maca kaya ngéné: *Kanggo sedulur rohani lan Gusti Paulus sing tak tresnani saka Falassia, katoné wong meneng, nanging sejatiné wong sombong sing seneng pamer.*

1. Katresnan sing sakabehe diarahake marang Gusti Allah nggabungake wong-wong sing tresna karo Gusti Allah lan karo siji lan sijine.

2. Pikirane sing wis nggayuh katresnan rohani ora mikir apa-apa bab tanggane sing ora pantes kanggo katresnan.

3. Sing mberkahi nganggo lambéné nanging ngremehake ing atiné nyumputake kemunafikan ing sangisoring wujud katresnan.

4. Sapa waé sing wis nggayuh katresnan nampa kanthi tentrem kabèh sedhik lan lara ati sing diparingaké mungsuhé.

5. Katresnan piyambak nyawijiake kabeh makhluk karo Gusti lan karo siji lan sijine ing kesatuan pikiran.

6. Katresnan sejati diduweni dening wong sing ora nyimpen curiga utawa omongan sing ala marang tanggane.

7. Wong sing ora nindakake apa-apa sing bisa ngganggu katresnan iku pinunjul ing ngarepe Gusti Allah lan manungsa.

8. Katresnan sing tulus ditondoi tembung sejati '*saka nurani sing resik*' (1 Tim. 1:5).

9. Sapa waé sing nyebarake tembung cela marang sedulur, sawisé krungu saka wong liya, nyumputake rasa iri ing balik niat apik.
10. Kaya déné kabecikan jasmani narik pujian saka manungsa, kabecikan rohani narik pujian saka Gusti Allah.
11. Katresnan lan pangendalian dhiri ngresiki jiwa, dene pandonga sing murni padhangake pikiran (roh).
12. Wong iku kuwat sing ngusir kejahatan liwat tumindak lan pikirane.
13. Sapa sing wis nggayuh tanpa napsu lan pangerten rohani, wis nampa sih saka Gusti.
14. Yen kowe kepengin mbusak pikiran-pikiran sing kebak hawa napsu, lakokna pangendalian dhiri lan katresnan marang sesamamu.
15. Jaga awakmu saka kebablasan lan kebencian, lan kowe ora bakal nemoni alangan nalika ndedonga.
16. Kaya déné ora ana wangi ing lubang sampah, mangkono uga ing jiwa sing dendam ora ana wangi katresnan.
17. Kanthi wani, tahanake nesu lan napsu, lan kowe bakal enggal bebas saka pikiran ala.
18. Kesombongan ngrusakake panyumputan tumindak becik, dene kesurgaan ngusir kabèh kerendahan ati.
19. Munafik lan goroh iku ciri saka kesombongan, dene rasa bangga dhiri lan iri ati iku ciri saka kesombongan gedhe.
20. Dhèwèké iku guru sing wis nguwasani dhiri, lan wis ngendhalèkaké jiwa lan badan marang pikiran (roh).
21. Kasetyan kanca katon nalika ana cobaan, nalika dhèwèké tetep ana ing sisih kita ing wektu kita butuh pitulungan.
22. Tenangna emosimu liwat sepi meneng, lan ajakna pikiran sing muncul ing atimu marang paugeran sing ketat.
23. Aja nyimpen dendam marang wong sing maringi caci sing nyeri ati, nanging tumindak tegas marang wong sing kebak napsu.
24. Kesunyian sepi, pandonga, katresnan lan pangendalian dhiri – iku kereta kang dipikul papat jaran sing ngangkat pikiran menyang swarga.
25. Lelepake daging liwat puasa lan jaga wengi, lan kowe bakal ngusir pikiran sing nyiksa lan napsu.
26. *'Kaya lilin lumer ing ngarep geni'* (Mazmur 67:3), mangkono uga pikiran najis lumer amarga wedi marang Gusti.
27. Iku ala gedhe kanggo jiwa rasional yen suwe kakehan ing napsu isin.
28. Tahan kanthi sabar pukulan saka sangsara sing nyeri lan nglarani ati; amarga lumantar cobaan kaya ngono, pangayomaning Gusti Allah ngupaya ngresiki kowe.
29. Sawise mbuwang bandha lan nyingkiri donya, pungkasané uga nyingkiri pikiran ala.
30. Pantès manawa pikiran tansah diwulang déning sabda Gusti.
31. Kaya déné pakaryané Gusti Allah ngatur donya, mangkono uga pakaryané jiwa ngatur badan.
32. Kanthi pangarep-arep apa kita bakal nemoni Kristus, kita sing nganti saiki isih dadi budak kesenengan daging?
33. Napsu rusak amarga sangsara lan sedhah, apa kuwi kita gawe dhéwé utawa dikirim déning Pangayomaning Gusti.
34. Katresnan marang dhuwit iku panganan kanggo hawa napsu, amarga iku nyokong lan ngopeni hawa napsu sing nyebar lan ngelegakake dhiri.
35. Sedhah nimbulaké suda rasa seneng (utawa kapuasan hawa napsu); nanging rasa seneng iku nyawiji karo saben hawa napsu.
36. Kanthi ukuran apa wae sing kowe wenehake marang awakmu, Gusti Allah bakal mbalekake ukuran sing padha marang kowe (Matéus 7:2).
37. Tumindak pangadilan ilahi iku ganjaran tumindak sing ditindakake liwat awak.
38. Kabecikan lan kawruh nglairake kalanggengan; nanging suruté dadi ibu pati.
39. Sedhah amarga Gusti mbusak napsu; lan mbusak napsu iku kabangkitan jiwa.
40. Keteguhan jiwa iku ajining diri ing ngadhepi kabecikan; nanging iku ora bisa digayuh tanpa sih Kristus.

41. Kristus iku Juruselamat jiwa lan badan, lan sapa waé sing ngetutaké tapak-lengké Panjenengané bakal dibebasaké saka kabèh sing ala.
42. Yen kowe kepengin entuk kaslametan, tinggalna kesenangan daging lan tampi pangendalian dhiri, katresnan, lan pandonga.
43. Pamanggih sejati iku ciri saka tanpo napsu, kang ndadekake kabeh prakara ditindakake kanthi ukuran sing pas.
44. Gusti lan Allah kita yaiku Yesus Kristus; lan pikiran sing ngetutake Panjenengané ora bakal manggon ing pepeteng.
45. Kumpulna pikiranmu lan jaga pangrasamu; lan pangrasa sing kowe temokake kebak napsu, lawan kuwi.
46. Ana telung sumber saka ngendi pikiran muncul: panca indra, memori, lan kebak awak; nanging sing paling ngganggu yaiku sing metu saka memori.
47. Sapa sing diparingi kawicaksanan dadi peserta pangerten bab sing ora jasmani, lan ngerti wiwitaning donya lan pungkasané.
48. Aja nglirwakake tumindak sing bener, lan pikiranmu bakal padhang; amarga marang wong kaya ngono dijanjiake: *'Aku bakal mbukak kanggo kowe harta sing didhelikake lan sing durung katon'* (Yesaya 45:3).
49. Sing wis mbebasake awake dhewe saka hawa napsu wis oleh sih saka Gusti, lan sing dianggep pantes kanggo kawruh wis diparingi rahmat ageng.
50. Pikirane, sing wis bébas saka napsu, dadi padhang, amarga terus-terusan diterangi déning renungan marang kabèh sing ana.
51. Cahyaning jiwa iku kawruh; yèn ora nduwèni, wong bodho mlaku ing pepeteng.
52. Wong bodho nglampahi uripé ing pepeteng; lan pepetengé kabodhoan nglimputi dhèwèké.
53. Sing tresna marang Yesus bakal dibebasake saka ala; lan sing ngetutake Panjenengané bakal nyumurupi pepadhang sejati.
54. Pikirane, sing wis bébas saka napsu, bisa nyekseni pikiran alus, nalika badané tangi lan nalika turu.
55. Pikirane sing wis nggayuh tingkat kasucian paling dhuwur krasa kabatesi dening makhluk-makhluk sing diciptakaké lan kepengin ngluwihi kabèh ciptaan.
56. Begja sapa sing wis nggayuh tanpa wates sing tanpa wates; lan mung sing wis ngluwihi kabèh sing winates sing bisa nggayuh iki.
57. Sing ngajeni Gusti Allah nggatekake sabda-Nya; lan sing tresna marang sabda-Nya nemokake kabeneran ing jerone.
58. Pikirane, sing dipandu dening kabeneran, nemokake kabeneran; nanging wong sing digerakake dening hawa napsu apa wae ora bakal nggayuh.
59. Kaya Gusti sing ora bisa dingerteni hakikaté, mangkono uga ora bisa diterangake agungé.
60. Kawicaksanané sawijining makhluk sing ora ana wiwitané lan ora ana pungkasané iku ora bisa ditliti jero.
61. Kaselamatan saben makhluk dumunung ing pangayoman welas asih saka Sang Pangripta sing loman.
62. Gusti nyengkuyung kabèh sing tiba, lan ngangkat kabèh sing dipatèkaké, lumantar rahmaté.
63. Kristus iku Hakim wong urip lan wong mati, lan Pemberi ganjaran sing adil tumrap saben tumindak (Kisah Para Rasul 10:42; Mazmur 61:13).
64. Yen kowe kepengin nguwasani atimu lan badanmu, priksa manawa kowe motong panyebab-panyebab hawa napsu.
65. Ikatna kekuwatan jiwa marang kabecikan, lan saben dorongan napsu bakal kapisah saka kuwi.
66. Kencengna dorongan hawa napsu liwat pangendalian dhiri, lan dorongan nesu liwat katresnan rohani.
67. Kesunyian lan pandonga sing meneng iku piranti kabecikan sing paling kuwasa; amarga kanthi ngresiki pikiran, padha ndadekake pikiran bisa waspada.
68. Mung pacelathon rohani sing migunani; ing kahanan liya, meneng luwih becik.
69. Saka limang jinis pacelathon, lakoni telu; aja kerep melu pacelathon kaping papat; lan nyingkiri pacelathon kaping lima.

70. Meneng iku disenengi wong sing ora kagandhèng karo apa waé ing donya; lan kabèh manungsa disenengi wong sing ora tresna marang apa waé sing manungsawi.

71. Guru sejati yaiku nurani; sapa waé sing manut marang iku bakal tetep resik.

72. Nurani ora nglarani sapa waé kejaba wong sing wis tekan puncak kabecikan utawa sing wis tiba ing jero piala.

73. Tanpa napsu sing sampurna nglairaké pikiran sing suci; lan kawruh sing sampurna nggawa wong nyanggi karo sing Ora Bisa Dipahami.

74. Sing durung ngrasakake kasenangan jasmani sedhih kanthi sedhih sing ora pantes dipuji; nanging sing nolak kasenangan kuwi tetep tanpa kuwatir.

75. Sedhih, sacara umum, iku kekurangan kabungahan sing dikarepake, apa sing asalé saka Gusti utawa saka roh donya.

76. Karajané Gusti iku kabecikan lan kawicaksanan; sapa waé sing nggayuh kuwi manggon ing swarga.

77. Celaka wong sing duwé nyawa lan badan, nanging luwih milih dalan donya tinimbang Gusti.

78. Dheweke wis nggayuh katresnan sing padha kanggo kabeh wong sing ora iri marang wong sing makmur ing kabecikan, nanging welas asih marang wong sing ora nggatekake kabecikan.

79. Sapa waé sing wis netepaké sarat kabecikan minangka paugeran kanggo jiwa lan raga, kuduné mréntah kanthi pantes.

80. Pedagang spiritual sing becik iku wong sing, kanggo kapentingan jaman ngarep, wis nyingkiri kabungahan lan kasangsaran ing urip iki kanthi ukuran sing padha.

81. Jiwa dikuatake dening katresnan lan pangendalian dhiri, dene pikiran (roh) dikuatake dening pandonga sing murni lan renungan rohani.

82. Nalika ngrungokake tembung pangajaran, aja ngadili sing ngomong, supaya kowe ora kelangan pangajaran sing nylametake nyawa.

83. Atiné sing ala nyimpen pikiran ala, lan kanthi salah nerjemahaké tumindak tangga teparo, ngowahi kabecikané dadi kaluputan.

84. Aja percaya marang pikiran sing ngukum tangga teparo, amarga sing nyimpen harta ala uga nyimpen pikiran ala.

85. Atiné sing becik nglairaké pikiran sing becik; amarga pikirane cocog karo jati diriné sing paling jero.

86. Jaga pikiranmu lan uwal saka sing ala, supaya akalmu ora kabur lan kowe ora ndeleng kabeh kanthi cara sing salah.

87. Renungna wong Yahudi lan jaga awakmu saka tumindaké. Kabut déning iri, padha ngina Gusti Allah kanthi nyebut 'Beelzebub'.

88. Sangka ala nggelapake pikiran lan ndadekake sing salah katon bener.

89. Emosi muncul saka kabèh kabecikan; mulané wong sing kebak emosi nyalahpahami kabecikan mau dadi emosi.

90. Yen pikiran suwe manggon ing kabungahan utawa sedhih, ora suwe bakal tiba ing napsu putus asa.

91. Nurani sing resik maringi kabungahan marang jiwa, dene pikiran sing ora resik nyemplungake jiwa menyang jeroning neraka.

92. Nalika hawa napsu muncul, iku ngusir kesombongan; nanging sawisé diusir, kesombongan bali.

93. Yen kowe kepengin mbusak kabèh hawa napsu sakaligus, lakoni pangendalian dhiri, katresnan, lan pandonga.

94. Pikirane, manggon kanthi sembah ing Gusti, mbebasake malah bagean jiwa sing kebak napsu saka hawa napsu.

95. Gusti, sawise maringi urip marang makhluk, nampani kabeh mau bebarengan lumantar pangayomaning.

96. Sanadyan Panjenengané Gusti saka kabèh, Panjenengané kersa dadi abdi, lan kanthi mangkono paring pratandha paling dhuwur saka pangayomané marang kabèh makhluk (Filipi 2:7).

97. Gusti Sabda, sawise dadi inkarnasi tanpa owah-owahan, nyawiji karo kabèh ciptaan lumantar daging.

98. Iku mujijat kang nggumunake ing swarga lan ing bumi, Gusti ana ing bumi lan manungsa ana ing swarga; supaya, sawise nyawiji manungsa karo malaikat, Panjenengané maringi pangibadah marang kabèh mau bebarengan, kalebu kabèh ciptaan.

99. Pangsuci lan pangdéwaing malaékat lan manungsa dumunung ing pangawikan marang Trinitas Suci lan Sajati.

100. Pangapura dosa iku pambebasan saka hawa napsu; sapa waé durung dibebasaké saka hawa napsu mau déning sih, durung nampa pangapura.

Kapindho Satus

Akrostik mau muni kaya ngene: ' ' *Doakna aku, sedulurku sing paling kinormatan; amarga aku ngarep-arep bakal nampa cilaka gedhe, kaya pantesé, amarga tumindak sengaja saka karsa dhéwé – sedhih ing jiwa lan sangsara ing badan.*

1. Apa kowe kepengin langsung bebas saka hawa napsumu? – Tilarna ibu saka kabèh hawa napsu – katresnan marang dhiri.

2. Kaséhatan jiwa dumunung ing tanpa napsu lan kawicaksanan, lan ora mungkin kanggo wong sing dadi budak kesenengan daging kanggo nggayuhé.

3. Panyingkiran sing dilakoni kanthi sabar lan katresnan sing dituduhake kanthi loman bakal ngeringake kabèh napsu, apa saka badan utawa saka jiwa.

4. Katresnan marang awak dhéwé iku oyoté kabèh napsu ala ing jiwa; lan katresnan marang awak dhéwé iku katresnan marang badan (utawa welas marang awak dhéwé).

5. Ciri khas akal yaiku nyerahake awak marang pikiran, nalika ing wektu sing padha ngendhaleni lan ngabdiake awak.

6. Iku isin kanggo wong rasional yen manut marang sing ora rasional, lan mung nggatekake nyukupi napsu sing memalukan.

7. Ngrusakake jiwa rasional yen ninggalake Sing Maha Nyipta lan nyembah marang awak.

8. Sampeyan diprentah supaya nambani awak kaya budhak; dadi budhaké kesenengané awak iku ora lumrah.

9. Putusna ikatan persahabatan karo awak, lan wenehana budhak iki mung apa sing pancen perlu.

10. Kunci indramu ing benteng sepi supaya ora nuntun pikiran menyang hawa napsu.

11. Senjata paling kuwasa kanggo wong sing nglakoni meneng kanthi sabar yaiku nahan napsu, katresnan, pandonga, lan maca.

12. Pikir ora nate mandheg nggatekake bab-bab kesenengan daging nganti, sawise ngendhaleni daging, pikir iku nyawisake awake dhewe kanggo renungan.

13. Kita ngupaya netepi paugeran supaya bébas saka hawa napsu, lan ngajèni dogma ilahi supaya dianggep pantes nampa kawruh.

14. Katentremaning jiwa asalé saka tanpo napsu lan kawruh, lan ora mungkin kanggo wong sing diperbudhakké déning kesenengan daging kanggo nggayuhé.

15. Taklukna awak kanthi motong hawa napsu, lan kowe bakal mbebasake saka ikatan abot hawa napsu kuwi.

16. Diciptakaké bébas lan diundang menyang kamardikan, aja nganti kowe dadi budak hawa napsu sing ora suci.

17. Liwat sedhih lan kabungahan, kepinginan lan wedi, para setan ngiket pikiran marang kesenengan jasmani.

18. Wedi marang Gusti nahan hawa napsu, dene sedhih amarga Gusti ngusir kesenengan indria.

19. Kepinginan kawicaksanan ngremehake ajrih, dene manisé kawruh ngusir sedhih.

20. Kitab Suci ngemot papat unsur: paugeran, dogma, pangeling-eling, lan janji.

21. Nafsu dikendhalèkaké déning puasa lan gawe, lan dikeringaké déning sepi meneng lan katresnan marang Gusti.

22. Aja nglarani sedulurmu nganggo tembung sing samar-samar lan gawe curiga; amarga kowe dhéwé, yèn kedadeyan kuwi, ora bakal tahan nampa perlakuan kaya ngono.

23. Nezduh dipethèni déning wong sing luhur ati lan ora nduwé niat ala, lan dipatèni déning katresnan lan welas asih (sabar).

24. Sapa sing diparingi kawruh, diparingi uga padhang pangerten; nanging sapa sing wis nampa nanging ngremehake, bakal weruh pepeteng.
25. Nggatekake paugeran nglairake rasa tanpa napsu; lan rasa tanpa napsu ing jiwa dijaga dening kawruh.
26. Owahi persepsi indria dadi renungan intelektual, lan kowe bakal ngunggahake indria ngluwihi bab-bab indriawi.
27. Wanita minangka simbol jiwa sing nindakake tapa brata; lumantar nyawiji karo dheweke, pikiran nglairake kabecikan.
28. Sinau sabda Gusti maringi pitutur bab pikirané Gusti marang wong sing ngupaya Panjenengané kanthi sejati, kanthi ngajèni lan semangat.
29. Kaya cahya tumrap sing ndeleng lan kang katon, mangkono Gusti tumrap sing mikir lan kang bisa dipikirake.
30. Kubah sing bisa dirasakaké minangka pratandha kubah iman, ing ngendi, kaya benda-benda langit, kabèh Wali padha sumunar.
31. Yerusalem iku sing langit—pangertos bab sing ora duwe badan; amarga ing kono pandelengan donya katon.
32. Aja nglirwakake urip pangabdian sing aktif; yen ora, kawruhmu bakal nyusut; banjur, amarga pakeklik sing bakal kelakon, kowe bakal mudhun menyang Mesir (Kejadian 26:1–2).
33. Kamardikan rohani iku kamardikan saka hawa napsu: sing ora ana siji waé sing bisa nggayuh tanpa sih-rahmaté Kristus.
34. Tanah sing Dijanjekake iku Karajaning Swarga, kang kanggo iku katenangan lan kawruh ndadekake kita pantes.
35. Mesir rohani iku pepetengé hawa napsu, sing ora ana sing mlebu kajaba wong sing luwih dhisik nandhang keluwen.
36. Isi kupingmu karo tembung rohani, lan kowe bakal ngalihaké pikiranmu saka pikiran-pikiran sing ora resik.
37. Gusti piyambak sing becik lan wicaksana sakabehe miturut kodrat; nanging pikiran uga bisa dadi kaya mangkono lumantar pangembangan karo Panjenengané, yèn iku ngupaya.
38. Kendhalèkna wetengmu, turumu, nesumu, lan ilatmu; – *'lan aja nganti sikilmu kesandhung watu'* (Mazmur 90:12).
39. Usaha tresna marang saben wong kanthi padha, lan kowe bakal ngusir kabeh hawa napsu sakaligus.
40. Persepsi indra iku padha ana ing pikiran lan indra; nanging kawruh babagan rohani mung kagungan pikiran.
41. Ora mungkin pikiran bisa ngurusi bab-bab rohani kajaba dhisik mungkasi kecenderungan marang indra lan bab-bab sing dirasakake.
42. Rasa alamiah nduwèni kecenderungan marang bab-bab indria, lan amarga kuwi pikiran uga kélangan konsentrasi.
43. Lebokake indra-indra ing pangabdian marang pikiran, lan aja menahi wektu supaya ora ngganggu.
44. Nalika pikiran kebetulan ngalih marang bab-bab sensual, alihna perhatiané saka indra kanthi ngarahaké marang pangerten spiritual babagan apa sing ana ing ngarepé.
45. Tandha yèn pikiran wis nyawiji marang bab-bab rohani yaiku ora nggatekake kabèh sing nyenengake indra.
46. Pikirane, kang ngupaya nyawiji ing renungan bab-bab rohani, éntuk kabungahan tanpa kendhat saka kéné.
47. Nalika pikiran sugih amarga kawruh bab Siji, pancaindra uga mesthi tundhuk marang pikiran.
48. Aja nganti pikiranmu ngrembug bab-bab indriawi, supaya ora kabehan kabungahan lan kasangsaran sing ana ing kono.
49. Kanggo wong sing atiné tansah kapenuhan babagan spiritual, bagéan jiwa sing kepéngin dadi senjata ilahi.
50. Ora mungkin pikiran kebak kawruh kajaba bagean jiwa sing kepengin kuwi wis dihias dhisik karo kabecikan sing pantes.
51. Pikirane dadipisah saka donya nalika pancen mateni kabeh raos kasenangan.

52. Ciri khas saka bagéan rasional ing jiwa yaiku ngupaya kawruh babagan Gusti Allah, déné saka bagéan sing kepéngin yaiku katresnan lan pangendalian dhiri.
53. Akal ora bisa tansah kasibuk karo apa wae sing kasat mata yen ora ana kecenderungan marang iku.
54. Pikir sampurna nalika kebak kawruh; jiwa sampurna nalika mantep ing kabecikan.
55. Kecenderungan pikiran marang kesenengan indra ndadekake pikiran dadi budak kesenengan badan.
56. Pikiran uga obah saka panggonané kawruh nalika bagéan sing kepéngin mbalik saka kabecikané.
57. Kita wis nampa '*hak dadi anaké Gusti*' (Yohanes 1:12), nanging kita ora bakal dadi kaya ngono kajaba kita mbuwang hawa napsu.
58. Aja ana sing mikir yèn dhèwèké pancèn wis dadi anaké Gusti Allah kajaba dhèwèké wis nduwèni sipat ilahi ing jeroné dhèwèké.
59. Nampa sipat karakter sing apik utawa ala ndadekake wong dadi anaké Gusti utawa anaké Setan.
60. Wong wicaksana iku wong sing merhatosake dhiri lan kesusu ngresiki dhiri saka kabèh rereged.
61. Jiwa kang atos ora ngrasakake apa-apa sanajan dipukul, lan ora bisa ngraosake rasa sukur marang sing nulungi.
62. Sing nganggo sandhangan reged bakal diusir saka aula mantené Gusti lan dadi peserta pepeteng peksa (Matéus 22:12–13).
63. Sing wedi marang Gusti Allah ngopeni nyawane lan nylametake awake dhewe saka nasib ala.
64. Ora mungkin wong sing wis ninggalaké Gusti Allah lan kanthi budhak nyemplung ing kesenengan daging bisa éntuk sih-rahmaté Gusti Allah.
65. Yesus Kristus iku Sabda sing ngendika, '*Ora ana siji waé sing bisa ngabdi marang loro tuan*' (Mat. 6:24), sanadyan kita ora kepéngin pracaya.
66. Jiwa sing kotor dadi atos amarga napsu-napsune, lan tanpa motong lan nyetrika, ora bisa pracaya.
67. Wong-wong sing wis atos atiné mbutuhaké cobaan sing abot; amarga tanpa lara sing nyiksa banget, atiné ora bakal lulut.
68. Wong wicaksana ngopeni nyawane, lan kanthi sukarela nandurake sangsara marang awake dhewe, dheweke nyingkiri sangsara sing ora dikarepake.
69. Pangopènan jiwa dumadi saka pangastian awak (tindakan nolak kepinginan awak) lan andhap asor, amarga iku Gusti Allah ngapura kabèh dosa.
70. Kaya hawa napsu lan nesu nambah dosa, mangkono pangastine lan andhap asor mbusak dosa-dosa mau.
71. Sedhih amarga Gusti mecah manah; iku lair saka ajrih marang sangsara neraka.
72. Sedhih amarga Gusti ngresiki manah lan ngalihaké saka kesenengan sing ora suci.
73. Kasabaran iku ketekunan jiwa (karep kanggo nggarap jiwa); ing ngendi ana ketekunan kaya ngono, katresnan marang kesenengan bakal sirna.
74. Saben dosa ditindakake kanggo kapentingan kesenengan; saben pangapura, nanging, teka liwat sangsara lan sedhih.
75. Wong sing ora gelem tobat kanthi karsa dhéwé bakal nampa sangsara tanpa kersa miturut pangayomaning Gusti.
76. Kristus iku Juruselamat donya kabèh; lan Panjenengané wis maringi wong-wong tobat kanggo kaslametan (Matéus 4:17).
77. Tobat nimbulaké panyelenggaraan paugeran; lan panyelenggaraan paugeran ngresiki jiwa.
78. Panyucian jiwa iku kamardikan saka hawa napsu; lan kamardikan saka hawa napsu nglairaké katresnan marang Gusti.
79. Jiwa iku suci yen tresna marang Gusti, lan pikiran iku suci yen wis bébas saka kabodhoan.
80. Usaha netepi dhawuhe Gusti nganti pati; awit sawise resik lumantar iku, kowe bakal mlebu ing gesang langgeng.
81. Gunakna awak minangka abdiing dhawuh, njaga supaya sakbisa-bisa bébas saka hawa napsu lan bébas saka lara (séhat).
82. Pemberontakan daging muncul amarga ngliwakake pandonga, diet lan meneng.
83. Meneng sing becik ing wong sing becik ngasilake woh: katresnan, pangendalian dhiri, lan pandonga sing murni.

84. Maca lan pandonga ngresiki pikiran; nanging katresnan lan pangendalian dhiri ngresiki bagean jiwa sing kepengin.

85. Tansah njaga tingkat pangendalian dhiri sing padha, supaya amarga ora ajeg kowe ora tiba ing kebalikané.

86. Sawise netepake pranatan kanggo awakmu, aja ngianati awakmu dhewe kanthi nerangake pranatan mau kanthi cara sofistik sing mbengkok; amarga sapa wae sing kanthi cara iki nyingkirake awake dhewe saka pranatan mau, iku ngapusi awake dhewe (dheweke iku setane dhewe).

87. Jiwa sing kebak gairah iku kaya srengéngé tilem; amarga ing kono srengéngé kabeneran wis tilem.

88. Dheweke iku putraning Gusti sing wis dadi kaya Gusti ing kabecikan, kawicaksanan, kekuwatan, lan kabeneran.

89. Loro atiné iku niyat ala; nanging pati atiné iku dosa, sing ditindakaké lumantar tumindaké (Roma 5:12).

90. Pamrihan rohani iku tanpa napsu sing sampurna, ing ngendi pikiran mundur saka kabèh bab ing donya iki.

91. Titenana kabèh prakara manut kabecikaning jiwa, awit saka iku lair wohing kabeneran.

92. Pamikiran babagan obyek mental iku, miturut wong-wong, ora jasmani, amarga sakabehe adoh saka materi lan wangun.

93. Kaya déné papat unsur ora asing karo materi lan wangun, mangkono uga badan sing kabentuk saka unsur-unsur mau ora asing karo materi lan wangun.

94. Sabda, sing dadi daging amarga katresnan marang manungsa (Yohanes 1:14), ora ngowahi apa sing Panjenengané sadurungé, lan ora ngowahi apa sing Panjenengané dadi.

95. Kita ngomong babagan Gusti Allah—Putrané sing dadi inkarnasi—kaya déné Panjenengané ana, ing keilahiané lan manungsané, lan ing loro-loroné, uga minangka duwé sipat loro lan ana ing loro sipat.

96. Kita ngakoni siji Pribadi ing Kristus, kanthi loro sipat sing nyawiji ora bisa dipisahake.

97. Kita ngluhurake siji Pribadi ing Kristus sing ora bisa dipisahake, lan ngakoni persatuan loro sipat ing Panjenengané sing ora kacampur.

98. Kita nyembah sipat Ilahi Tritunggal siji, lan kita ngluhurake Tritunggal Suci sing padha hakekat.

99. Keberadaan minangka Rama, kepribaden minangka Putra, lan proses minangka Roh Suci iku hakiki kanggo saben telung Pribadi; dene Keberadaan, Sifat, Keilahian, lan Kabecikan iku umum kanggo kabèh telung Pribadi.

Nomor satus lan telu

sing akrostiké maca: ' ' *Keburukan ora kuduné dianggep minangka sing mbebani daging nanging sing ngresiki jiwa; nanging iku sing nglarani ati nurani nalika nyenengaké daging.*

1. Pikirna becik marang Panjenengané sing wis becik sacara kodrat; lan pikirna becik marang saben wong.

2. Ing Dina Kiamat, kita kudu nglaporake tembung, tumindak, lan pikiran kita marang Gusti Allah.

3. Kebiasaan kita nindakake kabecikan utawa kaburukan meksa kita mikir, ngomong, lan tumindak kanthi cara sing becik utawa ala.

4. Pikirane kang dikawati hawa napsu nyimpen pikiran-pikiran kang ora pantes; lan pikiran-pikiran iki kawujud liwat tembung lan tumindak.

5. Pamikiran ala diwiwiti déning napsu; panyebab napsu yaiku indra; lan panyebab salah gunakaké pancèn yaiku pikiran.

6. Kendhalèkna emosimu, tundhukna pikiramu, lan gunakna dhawuh minangka senjata kanggo ngungkuli napsumu.

7. Kejahatan wis ngakar jero lan mbutuhake upaya terus-terusan kanggo ngatasi; amarga kabiasaan sing wis nancep jero ora gampang digoyang.

8. Upaya ajeg kanggo nahan dhiri lan katresnan, sing dibarengi sabar lan meneng, bakal ngleburake napsu sing wis nyekel.

9. Asringna ngangkat pikiranmu ing pandonga, lan kowe bakal ngusir pikiran-pikiran sing muter-muter ing atimu.

10. Asketisisme mbutuhake kasabaran lan kawani; amarga hawa napsu mung bisa diusir liwat disiplin diri sing suwé lan kanthi kersa.

11. Sampeyan bakal kasil nglakoni tapa brata yen nindakake kabeh kanthi sedheng lan manut paugeran.
12. Tansah njaga ukuran sing padha ing upaya asketismu, lan aja nglanggar aturan sing wis ditemtokake kajaba pancen perlu banget.
13. Kaya katresnan lan pangendalian dhiri ngresiki pikiran, mangkono uga renungan lan pandonga – *'saben pikiran lan saben rencana sing ora cocog karo Injil'* (2 Kor. 10:5).
14. Karya tapa brata—yaiku puasa, jaga wengi, sabar, lan loman—ngresiki nurani.
15. Sapa waé sing kanthi seneng nampa cobaan godaan sing ora dikarepake bakal dadi andhap asor, trampil (ing babagan rohani) lan bisa dipercaya.
16. Kasabaran iku dhasaré ana ing kepinginan jiwa kanggo ngendhaleni dhiri; iku kalebu nahan kasangsaran lan godaan sing ora dikarepake sing muncul.
17. Nggendong fitnah awon kanthi tentrem atimu nglairaké ora ana niat ala; nanging sabar mbusak kabèh sing ala saka jiwa saklawasé.
18. Pukulan saka cilaka abot mecah atiné, lan sedhik sing muncul ngusir katresnan marang kesenengan.
19. Ana papat hawa napsu utama, sing kanthi wicaksana Gusti nyetel siji lan sijine.
20. Amarga katresnan marang kesenengan rusak amarga nimbulake sedhik, dene wedi marang sangsara neraka ndadekake napsu sirna.
21. Pikir sing wicaksana mulang nyawa ing babagan rohani, dene badan dilatih ing saben wujud upaya fisik.
22. Usaha supaya para biksu ora mung mbukak pribadine ing njaba, nanging uga pribadine ing jero – kanthi ngresiki dhiri saka hawa napsu.
23. Renunciasi kapisan yaiku kamardikan saka bandha; renunciasi kapindho lan katelu yaiku kamardikan saka hawa napsu lan kabodhoan.
24. Sapa waé sing kepéngin bisa gampang nilar bandha; nanging butuh upaya gedhé kanggo nilar keterikatan marang bandha.
25. Sapa sing bisa ngendhalèkaké napsu, uga bakal nguwasani nesu; amarga ing kono ana panyebab nesu.
26. Nah, apa kita wis dibersihaké saka pikiran sing kebak hawa napsu lan, amarga iku, wis ngrasakaké pandonga sing murni lan ora materiil, utawa durung?
27. Pikirane agung yen wis dibebasake saka hawa napsu, wis nyingkiri kabeh sing kawangun, lan manggon ing Gusti Allah.
28. Sing makmur iku merenung bab telu iki: nepaki paugeran, ngerti dogma, lan pracaya marang Trinitas Suci.
29. Pikirane sing wis bébas saka napsu kuwi kapenuhan karo pikir alus, renungan babagan kabèh sing wis diciptakaké, lan Cahya langgeng.
30. Napsu sing paling ala ndhelik ing jero atiné kita; nanging katon nalika pakaryané kabukak.
31. Kadhangkala pikiran tetep tentrem lan nggayuh sawijining tingkat tanpa napsu; nanging isih durung murni amarga ora ana barang-barang (utawa obyek kanggo latihan aktif).
32. Hawe-hawe digerakake dening telung bab iki: eling marang obyeké, rasa wareg lan tentremé awak, lan indra, kaya sing wis kasebut.
33. Pikirane, sawise ngendhaleni panca indria kanthi becik lan ngatur awak, mung duwe siji perang sing kudu dilakoni – perang nglawan eling.
34. Napsu digerakake liwat indra nalika ana kurangé pangendalian dhiri lan katresnan rohani.
35. Puasa sing sedheng, jaga wengi, lan nyanyèkaké mazmur biasané ngatur kondisi awak.
36. Telung bab ing ngisor iki cetha ngrusakake kondisi awak: pola mangan sing ora teratur, owah-owahan iklim, lan pangaribawa setan.
37. Pamikiran sing kebak gairah ditundhuake kanthi cara ing ngisor iki: pandonga, maca, pangendalian dhiri, lan katresnan.
38. Kaping pisan, menengna indra, banjur lawan pikiran-pikiran iki nganggo senjata kabecikan.
39. Dosa pikiran yaiku panyalahgunaan pikiran kanggo nindakake ala, dene dosa aktif yaiku panyalahgunaan barang-barang kanggo nindakake ala.
40. Nyalahgunakake pikiran lan barang iku ora takwa lan ora adil; nggunakake loro-lorone kanggo nindakake ala iku salah.
41. Napsu sing patut dicela iku belunggu sing nahan pikiran dadi tawanan marang indra.

42. Wong sing wis bébas saka napsu iku sampurna, sing ora kagandhèng karo tumindak lan barang-barang, utawa karo élingan tumindak mau.
43. Jiwa sing becik nindakake kabecikan marang tanggane, lan yen ditampa kanthi ora ngucapake matur nuwun, tetep luhur atine lan sabar nahan sakabehe cilaka sing disebabake wong-wong mau.
44. Pikirane ala iku ala dhewe, lan sapa wae sing durung ngresiki awake dhewe saka iku ora bakal sinau kawruh sejati.
45. Sing ngrungokake Kristus padhangake dhiri, lan sing niru Panjenengané ngapikake dhiri.
46. Dendam iku kusta jiwa; iku muncul saka caci maki, kerugian, utawa pikiran curiga.
47. Gusti maringi pepeteng marang pikirané wong sing iri amarga padha ora nelongso kanthi adil marang kabegjané tanggané.
48. Jiwa sing gemar ngumpat nduwèni ilat telu sisih, amarga nyilakaké dhéwé, sing ngrungokaké, lan kadhangkala uga wong sing diumpat.
49. Sapa sing ndedonga kanthi tulus kanggo wong sing wis nindakake salah marang dheweke, iku bebas saka niat ala; lan sapa sing ora nahan paring marang wong kuwi, iku bebas saka kebencian.
50. Mbenceni marang tangga teparo iku pati nyawa; lan kuwi sing diduwèni lan digawa déning nyawa wong sing nyebar fitnah.
51. Kelesuan muncul saka karusakan jiwa; nanging jiwa sing kaserang hawa napsu ora tekun.
52. Sing tresna marang Gusti Yesus nyawisake awake dhewe kanggo pakaryan tapa; lan ketekunan ing pakaryan iki ngusir kelesuan.
53. Jiwa dikuatake dening pakaryan tapa brata – lan kanthi nindakake kabeh kanthi sedheng, iku ngusir kemalasan.
54. Sapa sing nguwasani wetengé bakal ngeringaké napsu, lan pikirane ora sujud marang pikiran mesum.
55. Pikirane wong suci iku candhi Roh Suci; nanging pikirane wong rakus iku panggonane gagak (Yesaya 34:11).
56. Ngeri marakake kepinginan marang maneka panganan enak, dene puasa ndadekake roti siji wae dadi legi.
57. Sapa sing seneng diam-diam bareng karo wong sing diiri, bakal bebas saka rasa iri; lan sapa sing ndhelikake apa sing bisa diiri, bakal mbebasake wong liya saka rasa iri.
58. Adohna saka wong sing urip sembrono, sanadyan jenenge diurmati akèh wong.
59. Jadikan wong sing rajin kerja minangka kancamu, lan kowe bakal nemokake ing dhèwèké pelindung kanggo kaluputanmu.
60. Wong sing sembrono wis adol awake dhéwé marang akèh tuan; lan miturut pituduhé tuan-tuan mau, mangkono uripé.
61. Kelalaian, kaya kanca, nguntungake kowe ing wektu tentrem; nanging ing wektu godaan, kaya mungsuh, mungsuh kowe.
62. Iku nyawisake nyawane dhéwé kanggo kowe sadurunge napsu muncul; nanging nalika napsu muncul, iku njupuk nyawamu kanggo dhéwé.
63. Lahan sing ditelantarkan dadi kebak duri, lan jiwa sing lalai kebak hawa napsu sing ora resik.
64. Pikir sing wicaksana ngendhalèkaké atiné, ngentèkaké awak, lan nguasani hawa napsu marang dhèwèké.
65. Tumindak sing katon iku pratandha tumindak batin sing ora katon, kaya woh sing digawa wit sing mbukak watak wit kuwi.
66. Tembung lan tumindak mbukak wong munafik, kaya mbukak nabi palsu sing ndhelik.
67. Pikirane sing wis kelangan akal ora mulang nyawane, nanging nuntun adoh saka katresnan lan pangendalian dhiri.
68. Sebab pikiran sing ora resik yaiku watak sing rusak, sing dipacu dening kesombongan, kabanggaan, lan keangkuhan.
69. Wong-wong sing kapenuhan hawa napsu iki ditondoi munafik lan tipu daya, uga licik, ejekan, lan goroh paling keji.
70. Wong-wong kaya ngono uga kapepet ing pangremi lan semangat, nesu lan amarah, sedhih lan kebencian.

71. Mangkono dalane wong-wong sing urip ing kelesuan, lan mangkono uga harta karun sing kasembunyi ing jeroku.

72. Kasunyian (asketisme awak sing ketat) lan andhap asor nylametake nyawa, lan nglepasake saka hawa napsu sing kasebut ing ndhuwur.

73. Tandha saka pikiran wicaksana yaiku tembung sing migunani, dene tandha saka jiwa sing becik yaiku tumindak sing becik.

74. Pikir sing padhang ngucapaké tembung kabijaksanaan, déné jiwa sing suci ngembangaké pamikiran ilahi.

75. Pamikiran wong sing semangat mulang kawicaksanan, lan tembungé padhangaké wong sing ngrungokaké.

76. Nalika jiwa kebak watak becik, iku ngrembakaaké pikiran becik; nanging nalika kebak watak ala, iku nglairaké pikiran sing ora séhat.

77. Jiwa sing kebak hawa napsu iku dadi papan tuwuhé pikiran ala, lan saka simpenané metu pikiran ala (Matéus 12:35).

78. Kasugihan sing apik iku kabiasaan sing luhur, lan pikiran sing apik ngasilake bab-bab apik saka kono.

79. Pikirane sing digerakake dening katresnan ilahi ngrembakaake pikiran becik bab Gusti, dene sing digerakake dening katresnan marang awake dhewe nglairake kosok baline.

80. Pikirane sing digerakake dening katresnan marang sesama ora kendhat mikirake bab becik babagan dheweke (1 Kor. 13:5); nanging sing digerakake dening kebalikané nganggep ala marang dheweke.

81. Sebab saka pikiran sing becik yaiku kabecikan; sebab saka kabecikan yaiku paugeran; lan sebab saka kasampurnané yaiku kersaning ati sing becik.

82. Kabecikan lan kaburukan—apa sing ana ing jiwa utawa sing ninggalake—nggawa jiwa marang kabecikan utawa kaburukan, nyurung supaya nyimpen pikiran-pikiran sing saling mungsuh.

83. Sebab pikiran ala iku nafsu; sebab nafsu iku ora manut marang paugeran; sebab ora manut iku godha panca indera; lan sebab godha iku kelalaian pikiran ngatur panca indera.

84. Ing wong-wong sing lagi maju, sipat becik isih gampang malih dadi kebalikané; nanging ing wong-wong sing sampurna, sipat-sipat kuwi ora goyah.

85. Kekuwatan jiwa iku kabiasaan kabecikan sing ora goyah; sapa sing wis nggayuh kuwi kandha: *'Sapa sing bakal misahake kita saka katresnané Gusti Allah?'* (Roma 8:35).

86. Katresnan marang dhiri dhéwé luwih dhisik tinimbang kabèh hawa napsu; nanging kesombongan mèlu kabèh mau.

87. Telung hawa napsu dosa utama asalé saka hawa tresna dhiri.

88. Telu iku rakus, kesombongan, lan tamak, saka kono kabèh hawa napsu liya muncul.

89. Ngeri dipuntututi zinah, kesombongan dipuntututi kabanggaan, lan sisané dipuntututi kabèh telu.

90. Kabèh telu mau disusul dening sedhih, nesu, dendam, iri, males lan liya-liyane....

Donga

1. Ya Kristus, Gusti ingkang maha luhur! Lepasna kita saking sedaya punika – saking hawa napsu ingkang ngrusak lan saking pikiran-pikiran ingkang lair saking punika.

2. Kita diciptakaké kanggo Panjenengan, supaya kita bisa nemokaké kabungahan ing Panjenengan, sawisé kita dipasangaké ing Taman Éden sing Panjenengan tandur.

3. Nanging kita wis ngundang isin saiki marang awak kita, amarga luwih milih sing ngrusak tinimbang kabungahan sing berkah.

4. Amarga iku, kita wis nampa ganjaran sing adil ing jeroning awake dhewe, waris pati tinimbang urip langgeng.

5. Saiki, ya Gusti, kados sampéyan tansah ngreksa kita, dadosna kita pangreksa ngantos pungkasan—kados sampéyan kersa inkarnasi demi kita, nyelametna kita sedaya.

6. Amarga Panjenengan rawuh nylametake kita sing kesasar; mula aja nganti ngeculake kita saka paseduluran wong-wong sing kaslametake.

7. Mulyakna roh kita supaya urip, lan nylametna badan kita, ngresiki kita saka saben rereged.

8. Pecahna ikatan hawa napsu sing ngurung kita, kaya Panjenengan wis mecah pasukan setan najis.

9. Lan nylametaké kita saka panindhésané, supaya kita bisa ngabdi marang Panjenengan piyambak, Cahya langgeng.

10. Nalika kita tangi saka pati, kita bakal mbentuk, bebarengan karo para Malaikat, sawijining paduan swara tunggal sing piningan berkah lan langgeng ora bisa dipisahake.

Seratus lan papat

sing akrostiké maca: '' *Nanging ndedonga kanthi khusyuk marang Gusti Allah kita, supaya kita bisa dibebasake saka kabecikan, loro sing nyata lan sing dibayangake, lan saka sing mung dianggep kaya ngono.*

1. Sapa waé sing wis misahaké pikirane saka katresnan lan pangalembana daging, lumantar Roh sing maringi urip, wis '*matèni pakaryané daging*' (Roma 8:13).

2. Aja mikir nyisihaké kecenderunganmu marang daging yèn pikiranmu isih kebak bab-bab sing cocog karo daging.

3. Kaya déné rasa lan bab-bab sing dirasakaké iku kagungan daging, mangkono uga pikiran lan bab-bab intelektual iku kagungan jiwa!

4. Puterake atimu saka panca indra lan bab-bab sing kasentuh dening indra, lan pikiranmu bakal manggon ing Gusti Allah lan kapenuhan karo prakara rohani.

5. Makhluk intelektual, sing mung dikenal déning akal, padha karo sing Ilahi; déné indra lan bab-bab sing bisa dirasakaké diciptakaké kanggo nglayani akal.

6. Aja nganti indra lan barang sing bisa dirasakake dadi pangladèn kanggo kontemplasi rohani, lan ora kanggo nyukupi napsu daging.

7. Kowe diprentah supaya '*matèni pakaryané daging*', supaya lumantar upaya abot kowe bisa nguripaké manèh nyawa sing wis mati amarga nikmat daging.

8. Kowe kudu dipimpin déning Gusti, lan mimpin indramu; lan, amarga kowe sing luwih becik, aja nganti sing luwih ala tinimbang kowe nduwé kuwasa marang kowe.

9. Gusti iku langgeng, tanpa wates lan tanpa watesan, lan Panjenengané wis janji maringi berkah langgeng, tanpa wates lan ora bisa diungkapaké marang sapa waé sing manut marang Panjenengané.

10. Sifaté pikiran iku manggon ing Gusti lan merenung marang Panjenengané, uga marang pangayomané lan paukumané sing nggegirisi.

11. Kowe duwé daya kanggo miring marang siji utawa liyané, nanging ngadeg ing sisih sing luwih becik, lan kowe bakal ngendhalèkaké sing luwih ala.

12. Indra lan sing bisa dirasakake iku apik, minangka ciptaan Gusti sing apik; nanging ora bisa dibandhingake karo pikiran lan akal.

13. Gusti Allah nyipta sipat rasional lan intelektual sing bisa mangertèni kabèh prakara lan Panjenengané dhéwé, déné Panjenengané uga mbentuk indra lan alam indra kanggo nglayani tujuan iki.

14. Kaya déné ora pantes kanggo budak sing ora kabèh kabèkasan nguwasa tuan sing welas asih, mangkono uga ora pantes kanggo akal rasional nguwasa badan fana.

15. Pikirane sing ora nguwasani indra bakal tiba ing dosa liwat indra mau: amarga kapikat dening kesenengan indria, biasane nyebabake cabul.

16. Sawise ngendhaleni indrimu, kunci elingmu kanthi aman; amarga kesan sing sepisanan ditampa liwat indra, banjur dieling-eling maneh, bakal nyurung hawa napsu obah maneh.

17. Lelethakna awak lan ndedonga luwih kerep – lan kowe bakal cepet bebas saka pikiran prasangka.

18. Sinau tansah tembung-tembung ilahi; amarga latihan sing tekun ing bab iki mbusak hawa napsu.

19. Maca, jaga, pandonga, lan nyanyèkaké mazmur mbebasaké pikiran saka ngumbara ngoyak hawa napsu.

20. Kaya mangsa semi marakake tanduran urip, mangkono uga katenangan tanpa napsu marakake pikiran tumuju marang pangertosan marang Sing Ana.

21. Netepi paugeran, lan kowe bakal nemu katentreman; tresna marang Gusti, lan kowe bakal nggayuh kawruh.

22. Liwat gawe abot lan kringet ing bathukmu, kowe kapeksa mangan roti kawruh.

23. Kelalaian nuntun leluhur kita marang kejatuhan, lan tinimbang panglipur swarga, ngukum dheweke mati.

24. Paringna dhawuh marang Hawa-mu uga supaya ngati-ati marang ula; supaya, sawise ditipu dening ula, dheweke ora maringi kowe woh sing dilarang.

25. Kaya nyawa miturut sipaté dhéwé maringi urip marang badan, mangkono kabecikan lan kawruh maringi urip marang nyawa.
26. Pikirane sing nganggep awake dhewe wicaksana iku kaya mega tanpa banyu, digawa dening angin kesombongan lan kabanggaan.
27. Nalika nyingkiri kesombongan, jaga awakmu uga saka zinah, supaya nalika nyingkiri pakurmatan, kowe ora tiba ing aib.
28. Nalika nyingkiri kesombongan, arahna pandanganmu marang Gusti, supaya kowe ora tiba ing kesombongan utawa tumindak ora luhur.
29. Sifat kesombongan iku tumindak mung kanggo dipandang; lan sifat angkuh iku ngremehake wong liya lan gampang nesu.
30. Nalika nyingkiri keserakahan mangan, jaga awakmu supaya ora ngupaya nyenengake manungsa lan ora pura-pura mesem ing pasuryanmu.
31. Puasa iku becik nalika wong seneng mangan sithik lan wareg karo panganan prasaja, lan uga nyingkiri kepinginan kanggo nyenengake wong liya.
32. Nalika puasa nganti sonten, aja mangan nganti wareg, supaya kowe ora mbalèkaké maneh apa sing wis kowe rusakaké.
33. Nalika nyingkiri anggur, aja ngombe banyu kakehan uga; amarga yen ora, kowe isih nyedhiyakake bahan bakar kanggo pesta pora.
34. Kesombongan ndadekake wong ngadhepi pitulungan ilahi, ngandelake dhiri dhewe, lan ngunggulake dhiri tinimbang wong liya.
35. Ana loro obat nglawan kesombongan; yèn ora nggunakake, bakal nemoni obat katelu sing abot banget.
36. Kesombongan diusir kanthi pandonga karo luh, kanthi ora ngremehake sapa wae, lan kanthi sedhih sing ora dikarepake.
37. Disiplin lumantar cobaan iku tongkat rohani, mulang andhap asor marang wong sing kesombongan amarga kabodhoané.
38. Wicaksana ora nyerah marang pikiran wong sing nyebar fitnah marang tanggane kanthi rahasia.
39. Kaya tukang kebon sing ora mbusak gulma nganti nyumbat sayuran, mangkono pikiran sing ora ngresiki pikirane bakal ngrusak pakaryan tapa brata.
40. Wong wicaksana iku wong sing nresnani pitutur, utamane nalika pitutur iku diwenehake manut Gusti dening bapa rohani.
41. Wong sing diperbudhakake dening napsu ora bisa mangerteni pitutur, lan ora bisa manut pandhuan rohani.
42. Sing ora nampa pitutur ora lumaku ing dalan sing bener, nanging tansah kabawa arus banter lan mlebu jurang.
43. Sang biara iku pikiran sing wis nyingkiri hawa napsu lan ora ngidini pikirané ngemot pikiran mesum.
44. Pangobat iku pikiran sing wis mari saka sakabèhing panyakit atiné dhéwé, lan sing marasaké wong liya nganggo cara sing padha wis marasaké dhèwèké.
45. Golekna kabecikan, banjur semangatna supaya ora kelangan, ben aja nganti uripmu isin lan mati tanpa welas asih.
46. Gusti kita Yesus Kristus wis maringi Cahya marang kabèh, nanging wong-wong sing ora percaya marang Panjenengané tetep njaga awaké dhéwé ing pepeteng.
47. Aja nganggep ilangé kabecikan iku perkara sepele; lumantar iku pati mlebu ing donya.
48. Nglakoni paugeran kanthi patuh iku kabangkitaning wong mati; amarga urip iku akibat alamiah saka kabecikan.
49. Matié badan mesthi mèlu sawisé matié pikiran amarga nglanggar préntah.
50. Kaya Adam, sawise nglanggar prentah, tiba ing pati, mangkono Juruwilujeng, kanthi manut, mateni pati.
51. Matèni dosa, supaya kowe ora tangi manèh kaya wong mati lan pindhah saka pati cilik menyang pati ageng.
52. Amarga pelanggaran Adam, Sang Juruwilujeng nampi daging, supaya kanthi nepaki sumpah Panjenengané bisa nguripaké kabèh wong.

53. Sapa waé sing wis matèni hawa napsuné lan mbebasaké dhiri saka kabodhoan, bakal lumantar saka urip iki menyang urip langgeng.
54. Kanthi sinau Kitab Suci, kowe bakal nemokake paugeran; lan kanthi nepaki apa sing katulis, kowe bakal dibebasake saka hawa napsu.
55. Panggayuhan paugeran ngresiki jiwa, lan resiking jiwa ngidini iku melu cahya.
56. Wit urip iku kawruh babagan Gusti Allah; sawise melu lan dadi suci, wong bakal tetep langgeng.
57. Wiwitaning urip aktif yaiku pracaya marang Kristus, dene pungkasané yaiku katresnan marang Gusti.
58. Yesus Kristus iku Gusti lan Allah kita, sing wis paring pracaya marang Panjenengané supaya kita bisa nampa urip langgeng.
59. Panjenengané rawuh marang kita, nyawiji Sang Kawicaksanan karo jiwa lan badan, supaya minangka Gusti, Panjenengané bisa nylametaké jiwa lan badan saka pati.
60. Kita ngembangaké iman supaya éntuk katresnan, saka katresnan mau lair padhanging kawruh.
61. Asil saka entuk iman yaiku: ajrih marang Gusti, nyingkiri kesenengan indria, tahan marang kasangsaran, pangarep-arep marang Gusti, tanpa napsu, lan katresnan.
62. Saka katresnan sing tulus muncul kawruh babagan alam; lan sawisé kuwi teka kasampurnan pangarep-arep paling dhuwur, yaiku sih rahmaté teologi.
63. Pikirane sing ngendhalèkaké napsu mesthi ngendhalèkaké kuwi kanthi kuwasa ajiné wedi marang Gusti Allah, pracaya marang Gusti Allah lan marang apa sing wis diancamake lan apa sing wis dijanjekake.
64. Kanggo wong-wong sing diparingi iman, pangendalian dhiri iku dibutuhake; sawise mantep, iki nglairake kasabaran, sing njaga kabiasaan rajin.
65. Tandha sabar yaiku katresnan marang pagaweyan; adhedhasar iki, pikiran nampani pangarep-arep bakal nggayuh apa sing wis dijanjekake lan nyingkiri apa sing wis diancamake.
66. Pangarep-arep marang berkah ing tembe ngarep nyawijiake pikiran karo apa sing diarep-arep; nalika tetep ing kasatuan iki, pikiran lali marang berkah saiki.
67. Sapa waé sing wis ngrasakaké apa sing diarepaké, bakal nglirwakaké sing saiki; amarga dhèwèké nyawisaké kabèh karsa mung marang sing bakal teka.
68. Berkah ing tembe wis dijanjekake déning Gusti Allah piyambak, lan wong sing pracaya ngarep-arep marang tembe kaya ngarep-arep marang saiki.
69. Tandha yèn pikiran manggon ing berkah kang diarep-arep yaiku iki: iku ngupaya ngadegaké lali sakabèhé marang bab-bab donya lan ngrembaka ing pangawikan bab berkah ing tembe.
70. Kasunyatan iku becik, sing diwulangaké déning Gusti Allah kang Maha Kasunyatan, lan dikuataké saka saben penjuru marang jiwa kang tresna marang Gusti.
71. Berkah sing wis disiapake kanggo ahli waris janji iku langgeng, ana sadurunge kabèh jaman, lan ngluwihi pikiran lan tembung.
72. Ayo padha netepi paugeran taqwa, supaya ora kesasar menyang hawa napsu lan banjur ilang pangarep-arep.
73. Yesus Kristus iku salah siji saka Tritunggal Suci, lan Panjenengané sing bakal dadi waris bebarengan karo sampeyan.
74. Sawise diajari dening Gusti kawruh bab apa sing ana, wong ora bakal angel pracaya marang Kitab Suci babagan apa sing wis dipratandhaake ing kono.
75. Roh Suci, nalika nemokake pikiran wis bébas saka hawa napsu, banjur nuntun kanthi rahasia menyang pangertosan bab sing diarep-arep.
76. Miturut panyucianing pikiran, nyawa uga dipandu marang pangertosan tembung-tembung ilahi.
77. Sapa waé sing wis ngatur awaké kanthi tertib lan sing nglatih dhiri ing kawruh ilahi, bakal saya suci amarga kawruh iku dhéwé.
78. Pikiran, nalika miwiti merenung babagan prakara ilahi, diwiwiti kanthi iman; banjur, lumaku lan maju ing antarané prakara-prakara mau, bali manèh marang iman, nanging ing wangun sing luwih dhuwur.
79. Katon yèn rasa wedi mèlu nalika wiwitan pangrêmbagan iki, déné katresnan mèlu sadurungé pungkasané.
80. Pikiran, nalika miwiti merenung saka iman sing waspada (utawa sing mangertos apa sing kudu dipercaya), ing teologi nggayuh apa sing ngluwihi wates kabèh pamahaman; iki ditemtokake dening iman sing

ora bisa dilalekake (tansah ana ing kesadaran, tetep ana ing kono tanpa obah) lan dening renungan bab sing didhelikake.

81. Tembung-tembung babagan Gusti sing diucapake para Bapa kita sing suci lan pinaringan berkah ora kena dianggep cocog karo Panjenengané (koresponden karo hakikat lan kamulyané), nanging dianggep bab Panjenengané (maringi pangerten marang kita nganti sakwates pikirane bisa mangerténi).

82. Kabeh tembung, apa sing positif utawa negatif, mesthi dipahami nyasarani marang Panjenengané, yaiku Gusti Allah.

83. Mangkono, tembung-tembung kaya 'ana', 'Kewadulian', 'rahmat' lan sapiturute dienggo kanthi cara positif; dene tembung kaya 'tanpa wiwitan', 'tanpa wates', 'ora katon' lan sapiturute dienggo kanthi cara negatif.

84. Amarga ana siji hakikat, sing ngluwihi kabèh pangerten lan basa, lan siji Keilahian sing kasembunyi saka Trinitas Suci; mula, kabèh sing diomongaké lan dipikiraké babagan Panjenengané diomongaké lan dipikiraké bebarengan.

85. Kaya Trinitas Suci diyakini minangka siji Keilahian, mangkono uga telung Pribadi saka siji Keilahian iku diaku.

86. Sipat positif lan negatif sing kasebut ing ndhuwur sacara umum diparingake marang sakabèhé Tritunggal Suci sing sejati, kajaba sipat pribadhi, sing sawatara positif lan liyane negatif.

87. Sipat pribadhi saka Hipostasi Ilahi yaiku—bapak, putra, lan pangaliran—lan liya-liyané sing khas kanggo saben Hipostasi.

88. Hüpostasis diartèkaké déning hakikat bebarengan karo sipat pribadiné; mula saben Hüpostasis nduwèni loro-loroné, yaiku sing umum tumrap hakikat sakabèhé lan sing khusus tumrap Hüpostasis kuwi dhéwé.

89. Saka sipat-sipat sing padha diduwèni déning sakabèhé Trinitas Suci, sipat-sipat negatif dianggep paling wigati; nanging ora kaya ngono yèn ngomongaké sipat pribadhi. Amarga, kaya sing wis kasebut, sawatara sipat iki positif, déné liyané negatif—kayata, contoné, ora kawit lan kawit, lan sapituruté. 'Ora kawit' béda karo 'kawit' ing maknané: amarga 'ora kawit' nuduhaké marang Rama, déné 'kawit' nuduhaké marang Putra.

90. Istilah lan sebutan digunakake kanggo nerangake apa sing dipikirake babagan hakikat Tritunggal Suci, kaya sing wis kasebut (deleng Bab 81); nanging ora babagan esensi saka hakikat kasebut: amarga apa sing ana gandhèngane karo iku ora bisa dipahami dening pikiran lan ora bisa diungkapake nganggo tembung, nanging dingerteni dening siji Tritunggal.

91. Kaya déné siji hakikat Keberhanuan diarani Triune, mangkono Tritunggal Suci diaku konsubstansial.

92. Bapa dipandeng minangka tanpa wiwitan lan minangka wiwitan—tanpa wiwitan, minangka sing Ora Dilahirake, lan minangka wiwitan, minangka Bapa Sang Putra lan Sumber Sang Roh Suci, sing langgeng asalé saka Panjenengané lan ana ing Panjenengané.

93. Sing Siji, nalika obah marang Trinitas, tetep dadi Siji; lan Trinitas, nalika nyuda dhéwé dadi Siji, tetep dadi Trinitas. Iki pancen nggumunake!

94. Putra lan Roh Suci diaku ora tanpa wiwitan, nanging langgeng: ora tanpa wiwitan, amarga padha ana gandhèngané karo Rama minangka wiwitan lan sumber; lan langgeng, amarga siji lair saka langgeng lan sijiné metu saka langgeng, ana bebarengan karo Rama.

95. Ke-Tuhanan tunggal sing ora bisa dipérang saka Trinitas tansah dipunpahami kanthi bener, lan telung hipostasi sing béda saka Ke-Tuhanan tunggal mau tansah diaku kanthi bener.

96. Sifat pribadhi yaiku: saka Rama, ora kawangsa; saka Putra, kawangsa; saka Roh Suci, lumaku. Asal-usulé Putra lan Roh Suci diaku tanpa wektu. Amarga, kaya padhang sing metu saka Srengéngé lan ana ing Srengéngé, mangkono uga Panjenengané duwé anané langgeng saka Sing Langgeng lan ana ing Sing Langgeng.

97. Sipat pribadhi saka Hipostasi tansah dipandeng minangka ora owah-owahan, dene sipat alam utawa Keilahian sing umum dipandeng minangka ora bisa dipisah.

98. Kita ngakoni siji ing Tritunggal, lan Tritunggal ing siji, minangka pamisahan sing ora bisa dipisahake lan panyatuan sing kapisah-pisah.

99. Siji prinsip katon ing Ketuhanan—Bapa—sumberé Sang Putra lan Sang Roh Suci, minangka wong tuwané lan: sumber langgeng saka kang langgeng bebarengan, sumber tanpa wates saka kang tanpa wates bebarengan; lan telu mau padha hakikat lan ora bisa dipisahaké. Pangripta kabèh pepadhang—Panyedhiya lan

Hakim—yaiku Gusti Allah Tritunggal: Rama lumantar Sang Putra ing Sang Roh Suci. Amarga kacarita yèn saka Panjenengané, lumantar Panjenengané, lan ing Panjenengané ana kabèh pepadhang: marang Panjenengané kamulyan salawas-lawase. Amin (Rom. 11:36).

100. Kita ngakoni yèn Putra lan Roh Suci iku langgeng bareng karo Rama lan padha diwiwiti bareng, amarga padha langgeng lan tanpa wiwitan, padha nampa anané—lan asal-usulé—saka Panjenengané lan ana ing Panjenengané. Padha langgeng ana karo Rama lan ana ing Rama, lan Rama langgeng ana karo Padha. Ora ana wektu nalika Rama tanpa Panjenenganipun, lan Panjenenganipun tanpa Rama. Mangkono iku sipat Gusti Allah, siji ing hakekat lan telu ing Pribadi – marang Panjenenganipun kaparingana kamulyan lan kakuwatan salawas-lawase. Amin.

St. Teodorus, Uskup Edessa

Crita cekak babagan dhèwèké

Putrané wong tuwa sing remen ndedonga lan nduwé pandhangan adoh, warga Edessa, Teodor ora nuduhaké kaprigelan sinau nalika miwiti sekolah, nanging ndedonga marang Gusti supaya paring pangerten. Ing sawijining dina, nalika Komuni Suci lagi diwenehaké sajroning Liturgi, dhèwèké ndhelik, lan ana sawijining priya enom sing wis maringi dhèwèké satus, sing nanduraké katresnan marang kesunyian. Uskup sing mimpin ibadah, sawisé krungu bab iki, ngangkat Theodore dadi pembaca, lan dhèwèké tetep ing biara, ing kono dhèwèké sinau élmu-élmu jaman semana kanthi gampang lan bébas ing sangisoré bimbingan guruné, Sophronius. Nalika umuré 18 taun, sawisé tilar donya wong tuwané, dhèwèké mbagi-bagi kagungané, mung nyisihaké sapérangan kanggo adhine wadon, lan nalika umuré 20 taun dhèwèké mundur menyang biara St. Savvas, cedhak Yerusalem, ing kono dhèwèké nglampahi 12 taun ing papan bebarengan lan 24 taun ing pangasingan. Dheweke dipanggil metu saka pangasingan iki déning prentah Patriark Antiohia lan Yerusalem lan diangkat dadi Uskup Edessa (), banjur mangkat menyang kana. Sawisé tekan Edessa, dhèwèké nyawisaké kabèh tenaga kanggo ngapikaké Gréja lan umat; nanging upayane nemoni panentangan gedhé saka wong Muslim, panguwasa kutha, lan para bidah sing ngisi kutha kuwi. Ndeleng yèn upayane sia-sia lan nyawane ana ing bebaya, Santo Teodorus mangkat menyang Baghdad kanggo nggolèk pangayoman saka Khalifah Mawiyah. Sawisé marasaké Khalifah saka lara, dhèwèké ngyakinké Khalifah supaya maringi dhawuh marang para gubernur Cilicia, Suriah, lan Mesopotamia supaya ngembalèkaké kagungané Gréja Edessa marang gréja mau, lan ora ngalang-alangi wong-wong sing arep mlebu Ortodoksi. Nalika bali menyang Edessa, dhèwèké ditampa kanthi kabungahan déning umat Ortodoks, sing sakbanjuré saya mundhak liwat pambaptisan para sesat, lan dipimpin kanthi welas asih déning panggembala sing semangat lan kaparingan wahyu ilahi. Nalika nyana yèn pati bakal teka lan kepéngin istirahat ing selé kang biyèn sepi, Santo Teodorus mangkat menyang Palestina, ing panggonan pakaryan aseté, dhèwèké ora suwé seda ing tanggal 9 Juli, tanggal kang dieling-eling minangka dina pangeling-elingé. Ing wektu kuwi, Michael mrentah ing Konstantinopel bebarengan karo ibuné, Teodora – abad kaping sanga. Seratus bab panyelamat jiwa sing diajokaké ing kéné digarap déning dhèwèké miturut panyuwunan para sepuh biara nalika dhèwèké isih nyendhiri. Para penyusun 'Dobrotolubie' basa Yunani nulis bab kuwi: 'Kita ora bisa ngomong kanthi pasti apa St Theodore ninggalaké tulisan liya. Nanging, kita kalebu satus bab iki, sing disusun kanthi tliti, ing antaraning tulisan patristik liyane babagan kesederhanaan; amarga bab-bab kasebut kanthi pas nggambaraké babagan kesederhanaan sing suci, lan mula bisa maringi manfaat rohani sing sugih marang sapa waé sing maca kanthi tliti.

Satus Bab Paling Migunani déning Bapa Kita Sing Kinurmatan Theodore saka Edessa

1. Amarga saka sih-rahmaté Gusti Allah ingkang Maha Asih, sawisé nyingkirké Setan lan pakaryané, kita sampun manunggal kaliyan Kristus—kados ing wiwitan ing baptisan, makatên saiki malih ing sumpah-sumpah monastik kita—mugi kita netepi dhawuh-dhawuh Panjenengané. Iki ora mung dituntut saka kita déning sumpah agung kita, nanging uga déning kawajiban alamiah kita; amarga kita wis diciptakaké déning Gusti Allah wiwit wiwitan '*sampurna becik*', kita kuduné tetep kaya ngono. Sanadyan dosa, sing muncul saka kecerobohan kita, wis nggawé ing jeroning kita apa sing ora alamiah tumrap kita; nanging, lumantar sih rahmat kang ageng saka Gusti Allah kita, kita wis dipanggil maneh, dipulihaké lumantar sangsara Sang Tanpa Sangsara, lan ditebus lumantar getihé Kristus Gusti, saéngga kita dibebasaké saka kaluputan kuna para leluhur

kita. Miturut iki, yèn kita dadi wong sing bener, ora ana sing nggumunaké; nanging malah bakal luwih pantes nampa welas asih lan paukuman yèn kita mbalik saka kabeneran.

2. Kaya déné pakaryan becik, yèn ditindakake tanpa pracaya sing sejati, iku sakabèhé mati lan ora ana wohé; mangkono uga, pracaya waé tanpa pakaryan sing bener ora nylametaké kita saka geni langgeng. Amarga Gusti kandha, *'Sapa waé sing tresna marang Aku, bakal netepi dhawuh-dhawuhku'* (Yohanes 14:23). Mula, yèn kita tresna marang Gusti lan pracaya marang Panjenengané, kita bakal maringi paseksi bab iku kanthi netepi dhawuh-dhawuhé, supaya kita bisa éntuk urip langgeng. Nanging yèn kita ngremehake pangreksan dhawuh-dhawuhé—sing dituruti kabèh makhluk—kepriye carané kita bisa nyebut dhéwé setya, kita sing diurmati luwih dhuwur tinimbang makhluk apa waé, nanging dadi siji-sijiné sing ora manut marang dhawuhe Sang Panyipta lan mbuktekake ora sukur marang Pangapura kita?

3. Kanthi netepi dhawuhe Kristus, kita ora maringi apa-apa marang Panjenengané, sing ora kekurangan apa-apa lan minangka sing maringi kabecikan kabèh, nanging kita malah nguntungaké awak dhéwé, amarga kita éntuk urip langgeng lan nikmaté berkah sing ora bisa diungkapaké.

4. Sapa waé sing nentang kita ing nepaki dhawuhe Gusti Allah—apa iku bapak, ibu, utawa sapa waé—iku mbetihaké lan kita sengiti, supaya kita ora krungu ana sing kandha: *'Sapa waé sing luwih tresna marang bapak utawa ibu tinimbang Aku, utawa marang sapa waé saka manungsa, iku ora pantes kanggo Aku'* (Matéus 10:37).

5. Mula saka iku, ayo padha ngiket awak kita kanthi sakabehe kekuwatan kanggo nepati dhawuhe Gusti, supaya kita ora kabandha dening ikatan sing ora bisa diputus saka hawa napsu ala lan kesenangan indra: ing kahanan kaya ngono paukuman tumrap wit ara sing ora berbuah uga bakal diucapake marang kita, sing kandha: *'Potong wae; ngapa isih mbuang-mbuang lemah?'* (Lukas 13:7)? Amarga, kaya sing wis kacarita, *'sapa waé sing ora ngasilaké woh sing apik bakal dipotong lan dibuwang menyang geni'* (Lukas 3:9).

6. Sapa waé sing kalah déning napsu lan kesenangan, lan sing milih donya, bakal enggal tiba ing jerat dosa; lan dosa, sawisé ditindakake, iku kaya geni ing suket, kaya watu sing ngglundhung saka gunung, kaya banjir sing munggah amarga ana anak kali sing nyawiji. Mangkono kahanané; lan saben dosa ngrusak sapa waé sing nindakake.

7. Liwat dosa, nyawa ninggalake tatanan alamiahé, lan dadi galak amarga kuwi lan kebak duri saka kesenangan dosa, nyawa mau dadi panggonan kéwan medeni, kaya sing dikandhakake: *'Ing kana onocentavres padha ngaso; ing kana landak nggawe sarangé, lan setan padha ketemu karo onocentavres'* (Yesaya 34, 14–15)—sing iku maneka hawa napsu dosa. Nanging nalika jiwa nelukake awake dhewe bali menyang kahanan alamiah (awit bisa, yen kersa, sanadyan isih kaiket daging), jiwa bakal ngendhaleni awake dhewe lumantar latihan diri sing telaten lan miwiti urip manut, hukumé Gusti Allah; banaspatine sing biyen manggon ing jerone bakal mlayu, lan Malaikat, pangreksa gesang kita, bakal rawuh, nggawe dina pangrobahane dadi dina kabungahan lan kabagyan; banjur sih rahmaté Roh Suci bakal teka marang dhèwèké, mulang dhèwèké ora mung carané njaga dhèwèké ing kabecikan, nanging uga carané luwih makmur ing kabecikan mau.

8. Para Bapa nyebut pandonga minangka benteng rohani, tanpa kang kita ora bisa maju perang, supaya kita ora tatu kena tombak mungsuh lan ora digawa menyang negarané. Nanging ora ana siji wae sing bisa nggayuh pandonga sing efektif lan murni kajaba padha lungguh ing ngarsane Gusti kanthi manah sing lurus: amarga Gusti iku sing maringi pandonga marang sing ndedonga, lan sing maringi kawicaksanan marang manungsa.

9. Yèn hawa napsu ngganggu lan nyerang jiwa iku ana ing njaba kendali kita; nanging yèn pikiran-pikiran napsu manggon ing jero kita lan nyurung hawa napsu iku ana ing kendali kita. Sing kapisan ora ana dosane, amarga iku ana ing njaba kendali kita; nanging sing kapindho, yen kita nolak kanthi wani lan ngalahake, bakal maringi kita mahkota; dene yen kita nyerah lan kalah, iku bakal nggawe kita nandhang sangsara.

10. Ana telung hawa napsu utama: hawa seneng marang kesenangan, katresnan marang dhuwit, lan katresnan marang kamulyan. Iki banjur ditututi limang roh ala liyane; lan saka kene, pungkasané, akèh banget hawa napsu lan kabèh jinis kecenderungan dosa sing béda-béda kawangun. Mulane sapa waé sing ngungkuli telung hawa napsu utama lan pimpinane, uga bakal ngalahaké limang hawa napsu sing mèlu, lan salajengipun nguwasani kabèh hawa napsu.

11. Apa waé sing wis kita tindakaké amarga napsu iku sing nggerakaké jiwa lumantar pangeling-eling sing kebak napsu. Nanging nalika pangeling-eling sing kebak hawa napsu wis kabusak sakabehe saka ati,

nganti ora ana maneh sing nyedhaki, iku dadi pratandha pangapura dosa-dosa kepungkur. Amarga sak suwene nyawa isih kagandheng banget karo apa wae sing dosa, wong kudu ngakoni yen panguwasa dosa isih manggon ing jerone.

12. Nafsu daging lan materialistik biasane suda lan layu amarga sangsara badan (pengorbanan sukarela lan tapa brata); dene nafsu rohani lan gaib dipatèni kanthi andhap asor, alus, lan katresnan.

13. Nafsu birahi sing nggebuk ditundhuaké kanthi ngendhaleni dhiri bebarengan karo andhap asor; nesu murub dilunasiaké déning katresnan; pikiran sing ngumbara difokusaké déning pandonga sing tekun, kanthi éling marang Gusti. Mangkono telung péranganing jiwa padha disucèkaké. Kanggo mbenerake kahanan iki, Rasul Ilahi ngendika: '*Golekna katentreman lan kasuciyan, tanpa iku ora ana siji wae sing bakal ndeleng Gusti*' (Ibr. 12:14).

14. Sawetara wong bingung apa pikiran sing nyurung napsu, utawa napsu sing nyurung pikiran; amarga ana sing kandha siji, ana uga sing kandha liyane. Nanging aku tetep yakin manawa pikiran digerakake dening napsu: amarga yen ora ana napsu ing jiwa, pikiran sing kebak napsu ora bakal ngganggu.

15. Iku kabiasaané setan-setan sing tansah perang karo kita kanggo nyelehaké alangan ing dalan kabecikan sing ana ing daya kita lan gampang ditindakake, nalika nyuntikaké kepinginan sing kuwat marang kabecikan sing ana ing ngluwihi jangkauan kita lan ora pas wektuné (amarga durung teka wektu kanggo kita nindakake); yaiku: padha meksa wong-wong sing unggul ing patuh bebarengan kanggo nindakake pakaryané wong meneng; nalika padha nyuntikake ing wong meneng lan pertapa kepinginan kanggo netepi paugeran urip bebarengan. Kanthi cara sing padha, padha tumindak marang saben kabecikan. Nanging ayo '*aja nganti padha ora ngerti tipuané*' (2 Kor. 2:11), amarga kita ngerti yèn kabèh sing ditindakake ing wektu lan ukurané dhéwé iku apik, déné kabèh sing kakehan lan ora pas wektuné iku mbebayani.

16. Wong-wong sing urip ing donya lan nemoni barang-barang sing nyurung napsu diserang déning setan, sing narik dheweke menyang tumindak sing kebak napsu; déné wong-wong sing manggon ing ara-ara gersang, ing ngendi barang-barang kaya ngono ora ana, diganggu déning pikiran sing kebak napsu. Ing wangun perang kapindho iki, luwih angel entuk kemenangan tinimbang ing wangun kapisan. Ing kana, tugase mbutuhake wektu, panggonan, lan sarana liyane; nanging pikiran gampang digoyang lan ora bisa dikendhaleni ing pikirane. Kanggo nglakoni perang sing ora katon iki, kita diparingi pandonga murni, sing ing kono kita diprentah supaya tetep nindakake tanpa kendhat. Iki ndadekake pikiran dadi kuwat ing perang lan tansah siap, amarga bisa ditindakake tanpa melu awak.

17. Nunjukaké pangubaran sakabehé hawa napsu, Rasul kandha: '*Wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibaké daging karo hawa napsu lan karsa-karsané*' (Gal. 5:24). Amarga nalika kita matèni hawa napsu, ngrusakaké hawa, lan ngendhalèkaké tipuan daging marang roh; mung nalika kuwi kita nggawa salib kita lan mèlu Kristus. Lan mundur saka donya ora liya kajaba matèni hawa napsu lan ngetokaké urip sing kasembunyi ing Kristus.

18. Wong-wong sing nandhang sangsara amarga pemberontakaning badan fana iki lan kesel amarga perang sing meh terus-terusan, aja nyalahake daging kanggo iki, nanging nyalahake awake dhewe; amarga yen padha ora maringi kekuwatan marang daging kuwi, kanthi nambah perhatian marang daging nganti tekan tingkat napsu, mesthi padha ora bakal nandhang sangsara banget amarga kuwi. Utawa apa padha ora weruh wong-wong sing wis nyalibaké dagingé karo hawa napsu lan kahayangé, lan sing nggawa pratandha patié Yesus ing dagingé sing fana, nduwé daging mau dadi pitulung ing kabecikan—dudu mungsuh, nanging dadi sing manut lan dipandu déning paugerané Gusti Allah? Padha nindakké kaya ngono, banjur padha bakal ngrasakké tentrem kaya ngono uga.

19. Saben gandhèngan pikiran karo napsu sing dilarang, utawa saben kecenderungan marang kesenengan napsu, iku dosa kanggo biksu. Amarga ing wiwitan pikiran mau wiwit nggelapake akal kanthi sipate sing serakah; banjur nyawa katarik marang kesenengan dosa, ora bisa nolak perjuangan; lan pungkasane, ana persatuan, sing, kaya sing wis kasebut, iku dosa. Yen iki terus-terusan, bakal nimbulaké daya tarik sing kuat, sing alon-alon nuntun marang tumindak dosa kasebut. Mula saka iku, Nabi muji wong-wong sing nggebug bayi-bayi Babilonia marang watu (Mazmur 136:9). Maknané iki cetha kanggo wong sing wicaksana lan wicaksaning ati.

20. Para malaikat, minangka abdi katresnan lan katentreman, remen nalika kita tobat lan maju ing kabecikan; mulane padha ngupaya ngisi kita kanthi renungan rohani lan mbantu kita ing saben pakaryan becik. Kosok baline, setan, abdi nesu lan ala, padha bungah nalika kabecikan suda, lan ngarahake kabeh upayane kanggo nggodha nyawa kita menyang khayalan isin.

21. Iman iku kabecikan sing ngrembakaaké watak sing séhat; iku nancepaké rasa wedi marang Gusti Allah; lan rasa wedi marang Gusti Allah mulangaké kita supaya netepi dhawuh-dhawuh, utawa nglakoni urip sing becik lan aktif; saka urip sing aktif muncul katentreman sejati; lan wohé katentreman iku katresnan, sing dadi kasampurnan kabèh dhawuh, nyawiji lan ngiket kabèh mau kanthi kiyat

22. Kaya awak sing waras ngrasakake lara sing nyerangé; nanging sing ora nyadari iki nandhang kaku: mangkono uga pikiran, sakwise isih njaga kagiatan alamiahé kanthi tuntas, bakal nyadari kekuwatané dhéwé, lan weruh saka ngendi hawa napsu sing luwih tirani nyerang, banjur nuntun perlawanan sing luwih kuwat marang bagean kuwi. Nanging kahanané dadi parah yèn dina-dinane kaku, kaya wong perang karo mungsuh ing wayah wengi, amarga ora bisa ndeleng rencana mungsuh.

23. Nalika daya pikiran kita tanpa kendhat dipersembahake kanggo renungan babagan kabecikan, lan nalika daya kepinginan mung diarahake marang kabecikan mau lan marang sing maringi, Gusti Kristus, dene daya amarah disiagake nglawan setan-setan; nalika kuwi daya-daya kita tumindak manut sipate.

24. Miturut St. Gregorius Teologian, jiwa rasional iku tripartit; lan dhèwèké nyebut kabecikan saka fakultas intelektual yaiku kawicaksanaan, kawruh lan kabijaksanaan; kabecikan saka fakultas irascible yaiku keberanian lan kasabaran; lan kabecikan saka fakultas appetitive yaiku katresnan, kasucian lan pangendalian dhiri; nanging kabeneran nduwé perané ing kabèh mau, mulangaké kita tumindak kanthi luhur budi. Lumantar kawicaksanaan, iku perang nglawan malaékat mungsuh, mbéla kabecikan; lumantar kasucian, iku ndeleng kabèh kanthi tanpa napsu; lumantar katresnan, iku meksa kita tresna marang kabèh wong kaya marang awak dhéwé; lumantar pangendalian dhiri, iku motong kabèh kesenengan indria; lumantar kawani lan kasabaran, iku nyiapaké dhiri kanggo perang sing ora katon. Mangkono harmoni melodi organ jiwa.

25. Sapa waé sing ngupaya kasucian lan ngidam-idam kasucian sing pinunjul—sing aja nganti ana sing salah nyebut iku tanpa rasa—bisa kanthi tanpa welas nyiksa lan ngendhalèni daging, nyuwun sih rahmating Gusti kanthi manah andhap asor, lan dhèwèké bakal nampa apa sing dikarepake. Nanging sapa waé sing nyenengaké awak tanpa wates ing panganan lan omben-omben bakal disiksa déning roh zinah. Amarga kaya banyu sing akèh mateni geni, mangkono krasa luwe lan ngelak—utawa pancèn wujud pangendalian dhiri sing digandhèngaké karo andhap asor ing jiwa—ngancuraké semangat daging lan khayalan isin.

26. Aja nganti rasa nesu lan dendam sirna saka atimu; lan aja nganti ana rasa mungsuh ing jeroning atimu. Amarga kaya geni sing kasembunyi ing jerami, mangkono uga rasa nesu lan dendam ngintip ing ati. Nanging, ndedonga kanthi khusyuk kanggo wong sing wis nindakake salah marang kowe lan tulungana dheweke, sak isa lan kanthi cara apa wae, supaya kowe bisa nylametake nyawamu saka pati lan ora gumedhe nalika ndedonga.

27. Gusti manggon ing atiné wong andhap asor, déné napsu ala manggon ing atiné wong sombong: awit ora ana sing luwih nguwatké napsu ala marang kita kajaba pikiran sombong; lan kosok baliné, ora ana sing luwih mujarab mbusak kabecikan ala mau saka jiwa kajaba andhap asor sing pinaringan berkah, sing pantes diarani pembasmi napsu.

28. Mugi atimu saya resik saka elingan ala, lan mugi padhang dening pikiran sing paling luhur budi, tansah éling marang pangandika—menawa ing wayah pamitan, manah sing nyawiji karo kesenengan jasmani iku kaya pakunjaran lan rante, déné manah sing tekun iku kaya lawang mbukak. Amarga pancen, nalika jiwa-jiwa sing resik ninggalake badan, dheweke diiringi Malaikat, sing nuntun dheweke menyang gesang sing berkah; nanging jiwa-jiwa sing wis kotor lan durung disuceni lumantar tobat dicolong—celaka aku!—dening setan.

29. Sirah sing dihias nganggo mahkota mulia, kinclong karo permata India lan mutiara, iku ayu; nanging jiwa sing luwih endah tanpa tandhing, sugih ing pangertosan Gusti Allah, sumunar kanthi renungan sing padhang, lan duwé Roh Suci ing sajroningé. Lan sapa sing pantes nerangaké jiwa sing begja kaya ngono nganggo tembung!

30. Aja nganti nesu lan amarah ngrembaka ing atimu: amarga '*wong sing gampang nesu ora pinunjul*' (Amsal 11:25); '*nanging ing atiné wong alus manggon kawicaksanaan*' (Amsal 14:33). Yen kobongan nesu nguwasani atimu, wong-wong sing urip ing donya bakal katon luwih becik tinimbang kowe, lan kowe bakal katutupan isin, amarga wis mbuktekake awakmu minangka biksu sing ora pantes.

31. Ing saben cobaan lan saben perjuangan, nggawe pandonga dadi senjata panjenengan sing ora bisa dikalahake – lan panjenengan bakal menang lumantar sih-rahmaté Kristus. Nanging supaya iku murni, kaya sing diprentahake Guru kita sing paling wicaksana, sing kandha: '*Aku kepengin wong ing endi wae padha*

ndedonga, ngangkat tangan sing suci tanpa nesu utawa mbantah' (1 Tim. 2:8). – Sapa wae sing nglirwakake pandonga kaya ngono bakal diserahake marang godaan lan hawa napsu.

32. Katulis, '*Anggur nglipur manahé manungsa*' (Mazmur 103:15). Nanging kowe, sing wis ngiket janji kanggo nangis lan meratapi, adohna saka kabungahan kaya ngono – lan kowe bakal kabungahan déning karunia rohani. Yen kowe seneng anggur, kowe bakal nglampahi uripmu ing pasedhèrèkan pikiran isin, lan kowe bakal nandhang akèh sedhih.

33. Aja nglampahi dina pasamuwanmu kanthi mabuk, nanging kanthi nganyari pikiran lan kasucian jiwa. Amarga yen kowe ngisi wetengmu karo pesta lan anggur, kowe bakal nyurung murka marang Panjenengané sing pasamuwan iku dipersembahake.

34. Kita diprentah supaya tetep waspada liwat nyanyian mazmur, pandonga, lan pambacaan ing saben wektu, nanging luwih-luwih ing dina-dina raya. Sang biarawan sing waspada ngasah pikirane kanggo renungan sing migunani tumrap nyawa, dene turu kakehan malah nglalenake pikiran. Nanging awas, aja nganti nalika waspada kowe kesengsem karo pangeling-eling sing ora ana gunane lan pikiran dosa: amarga luwih becik turu tinimbang waspada mung kanggo kesenangan kosong kaya ngono lan ngrusak awakmu nganggo tumindak sing ora pantes.

35. Sapa sing nyimpen ula ing dhadhane lan pikiran ala ing atine bakal padha dipatèni: sing sepisanan, kena sengatan ula sing mbebayani; sing kapindho, amarga wis ngucurake racun pati (pikiran) menyang atine. Nanging kaya kita kanthi cepet mateni anak ula tedung, mangkono uga kita ora kena ngidini pikiran ala ngakar ing atiné, supaya mengko kita ora nandhang sangsara amarga kuwi.

36. Jiwa sing suci—wadah sing dipilih—uga pantes diarani '*kebon sing dikunci, mata air sing disegel*' (Nyanyian Nyanyian 4:12) lan '*kursi pikiran*' (Amsal 12:23). Nanging nyawa sing kotor amarga nafsu ala kebak ambu busuk dosa.

37. Aku wis krungu saka para sepuh sing wis pengalaman lan isih aktif manawa pikiran dosa muncul ing jiwa amarga katresnan marang sandhangan mewah, mangan kakehan, lan pacelathon sing mbebayani.

38. Aja nganti napsu duwé bandha ngrembaka ing atiné para askét. Sang biarawan sing rakus marang bandha iku kaya prau bocor, digoyang-goyang ombak kuwatir lan kapendem ing jeroning sedhih. Loro tresna marang dhuwit, sing nimbulake akèh napsu, iku ibu saka kabèh ala lan pantes diarani oyot saka kabèh ala (1 Tim. 6:10).

39. Lepas saka bandha donya lan meneng iku bandha sing kapendem ing sawahing urip biksu. Mula, adol kabèh sing kok duwé lan wènèhana marang wong mlarat; kanthi mangkono kowé bakal tuku sawah kuwi sing, sawisé kok gali lan kok temokaké bandha, kudu kok jaga kanthi tliti ing jeroning atimu supaya ora dicolong, supaya kowé sugih karo bandha sing ora bisa dicolong.

40. Sawise miwiti urip bareng bapa rohani lan wis ngrasakake paedah sing diparingake, aja nganti ana wong sing mbalekake kowe saka katresnanmu marang dheweke utawa saka urip bareng dheweke; aja ngrendahake dheweke kanthi cara apa wae; aja ngomong ala bab dheweke, sanajan dheweke nyalahake kowe utawa malah nggebuk kowe; aja ngrungkakake nalika ana wong liya sing miwiti ngina dheweke; lan aja sesambungan karo wong-wong sing ngina dheweke, supaya Gusti Allah ora nesu marang kowe lan ora mbusak jenengmu saka buku urip.

41. Kaluwihan patuh iku dhasar saka panguripan dhiri lan nyingkiri kabèh bab, kaya sing wis kita sinau. Sapa wae sing nindakake iku, kiyatna awaké dhéwé nganggo telung benteng: iman, pangarep-arep, lan katresnan sing suci banget lan ilahi, supaya kanthi dilindhungi mau, dhèwèké bisa kasil ngupaya ing pakaryan becik iki lan nampa mahkota kabeneran.

42. Aja dadi hakim tumindak bapakmu, nanging dadi wong sing netepi dhawuhe. Para setan, kaya adaté, bakal miwiti nunjukaké kaluputané marang kowé, supaya ngrampog kupingmu marang piwulangé, lan kanthi mangkono padha gawé kowé dadi prajurit ringkih lan wedi ing perang, utawa, mung amarga pikiran ora pracaya, padha nglemahaké kowé lan gawé kowé males marang kabèh wujud kabecikan.

43. Sapa wae sing ora nggatekaké dhawuh bapaké, iku mbuktekaké yèn dhèwèké wis nglanggar pokok-pokok sumpahé sing paling utama. Nanging sapa wae sing wis nancepaké patuh ing batiné, lan wis motong kersané dhéwé nganggo pedhang patuh, iku wis nepaki apa sing dadi haké—yaiku sing wis dijanjekaké marang Kristus Gusti ing ngarep akèh saksi.

44. Kanthi ngawasi para biksu, kita wis cetha lan mastèkake yèn mungsuh urip kita—para setan—nduwèni niat ala gedhé marang para bapa sing nyambut gawe kanthi patuh, nggrentèk untu marang wong-wong mau lan nyusun akèh rencana ala marang wong-wong mau. Lan apa sing ora ditindakake, apa sing ora

diusulake, kanggo misahake wong-wong mau saka pangkuan bapaké? Padha ngetokake alesan kanggo ora taat, kaya-kaya padha pinaringan berkah; padha nyebabake rasa ora puas; padha ngundang kebencian marang bapak; padha nggambarke piwulangé minangka celaan, lan celaan kuwi kaya panah landhep sing nembus ati. 'Lan kenapa,' ujare, 'sawise bébas, kowe dadi budhak—lan budhaké tiran sing atiné atos?' 'Nganti kapan kowe bakal nahan sangkèling perbudakan, ora tau weruh padhangé kamardikan?' – Sawisé kuwi, padha nyaranake: 'Luwih becik kowe nglakoni loman, sowan marang wong lara, lan ngopeni wong mlarat.' Banjur padha muji kaunggulan pangasingan lan meneng total; lan sakabehe suket ala ditandur ing ati sang asketis sing taat, mung kanggo ngusir dheweke saka kandhang rohani bapake lan, sawise nyeret dheweke saka pangayoman tentrem, kanggo mbuwang dheweke menyang segara, ing ngendi badai ngamuk ing jero atine. Yen pungkasan padha kasil, sawisé nguwasani dhèwèké, banjur meksa dhèwèké kaya tawanan tumindak manut napsu ala.

45. Mula saka iku, aja nganti kowe lali marang niat ala saka mungsuh-mungsuh lan panentangmu nalika tetep manut marang bapa rohani, lan aja lali marang sumpah panggilanmu ing ngarsane Gusti: aja nganti cacian ngalahaké kowe, uga aja wedi marang celaan, umpatan, utawa ejekan; aja kesasar amarga godaan pikiran dosa; aja mlayu saka ketegasan bapakmu; uga aja ngremehake sangkalan berkah kerendahan ati amarga kesombongan lan keegoisan; nanging, sawise nyimpen sabda Gusti ing manah: *'Sapa sing tahan nganti pungkasan bakal slamet'* (Mat. 10:22). *'Mlayu kanthi ajeg ing lomba sing wis ditemtokake kanggo kowe, pandangana marang Yesus, pangripta lan panyempurna iman kita'* (Ibr. 12:1–2).

46. Kaya déné tukang mas, kanthi nyelehaké emas ing tungku, nyucèkaké nganti dadi paling murni, mangkono uga biksu anyar, kanthi nyawisaké dhiri kanggo pakaryan manut kersaning para bapa, lan disucèkaké déning kabèh kasangsaran ing urip manut Gusti, sinau patuh lumantar pakaryan abot lan sabar gedhé, sawisé mbusak kabèh kabiasaan ala, kebak andhap asor, dadi padhang sumunar sakabehe, lan pantes nampa bandha swarga, urip sing bébas saka sedhih, lan panggonan sing pinaringan berkah, sing wis ilang sedhih lan raos kangen, lan ing kana tinandur kabungahan lan kabagyan sing ora ana enteke.

47. Iman sing sejati lan jero oyoté nglairaké ajrih marang Gusti; lan ajrih marang Gusti mulang kita supaya netepi paugeran: amarga, kaya sing wis kasebut, ing ngendi ana ajrih, ana panetepan paugeran; lan ing panetepan paugeran dumunung kabecikan sing aktif, sing dadi wiwitané renungan; lan wohé kabèh iki yaiku tanpaprasa; lumantar tanpaprasa, katresnan netep ing sajroning kita; lan bab katresnan iki dipunandharake dening Sang Murid Kinurmatan: *'Gusti Allah iku katresnan, lan sapa waé sing manggon ing katresnan, iku manggon ing Gusti Allah, lan Gusti Allah manggon ing sajroning dhèwèké'* (1 Yohanes 4:16).

48. Sepira endah lan becikpun gesang biksuni! Sepira endah lan becikpun menawi gesang punika lumampah ing wates lan miturut paugeran ingkang sampun ditemtokaken dening para pangadeg lan pamingpin, ingkang dipunparingi pitutur dening Roh Suci. Amarga prajurit Kristus kuduné ora kagandhèng karo donya (ora nduwèni apa-apa), ora kabebanan karo rencana utawa urusan donya, kaya sing diandharaké Rasul: *'Ora ana prajurit sing lagi ngladhèni sing keseret ing urusan sipil, nanging ngupaya nyenengaké komandané'* (2 Tim. 2:4).

49. Mula saka iku, pantes yèn sawijining biksu ora kagandhèng karo donya, tanpa napsu, adoh saka saben hawa napsu dosa, ora rakus mangan, ora pecandu arak, ora pelit, ora males, ora serakah, ora pecandu kesenangan, ora pecandu kamulyan: awit menawa ana tiyang ingkang boten nilar sedaya punika, piyambakipun boten saged nglampahi gesang malaikat kanthi leres; nanging tumrap ingkang nglampahi makaten, punika sangkang ingkang sae lan beban ingkang entheng, awit pangarep-arep marang Gusti Allah ndadosaken sedaya prakawis dados gampang. Urip iki nyenengake, pakaryané nyenengake, lan berkahé iku bagéan sing becik sing ora bakal dijupuk saka jiwa sing wis nggayuhé.

50. Sawise nilar kabèh urusan donya lan mlebu urip biksu, aja ngidam bandha kanggo diwenchake marang wong mlarat: amarga kuwi uga salah siji jebakané Iblis, sing nuntun marang kesia-siaan, supaya pikiran klelep ing akèh urusan sing nyusahake. Mung duwé roti lan banyu; mung nganggo kuwi kowe bisa éntuk ganjaran keramahan. Sanajan kowe ora duwe kuwi, mung kanthi siji tumindak kabecikan kowe bisa nampani lelungan lan maringi tembung panglipur, lan kanthi cara iki kowe bisa entuk ganjaran keramahan. Kowe duwe tuladha bab iki ing janda miskin, sing Gusti nyatakake ing Injil manawa kanthi loro mita, amarga kabecikane, dheweke ngluwihi sedekah wong sugih.

51. Iki diomongake marang wong-wong sing urip meneng. Bab wong-wong sing ana ing sangisoré panguwasa bapaké, padha élinga siji bab: aja nganti nyimpang ing apa waé saka dhawuh bapaké; awit kanthi nepaki kuwi kanthi bener, padha nepaki kabèh sing dadi kewajibané; kosok baliné, wong-wong sing nyimpang saka palaksanaan tugas sing pas iki bakal tetep ora trampil ing saben wujud kabecikan lan urip rohani.

52. Mangkéné pituturku salajengipun dhumateng kowe, sing tresna marang Kristus: tresnaa gesangé wong ziarah, yaiku kados wong ziarah, dadi wong asing ing prakara-prakara ing negaramu dhéwé; aja kapikat déning pangreksan wong tuwa utawa katresnan kulawarga; Nyingkiri urip kutha lan lungguh sabar lan tanpa kendhat ing ara-ara gersang, kandhaa karo Nabi: *'Aku wis mlayu lan ngungsi ing ara-ara gersang'* (Mazmur 54:8).

53. Golekna panggonan sepi, adoh saka donya; lan sanadyan kowe keganggu ing kana amarga kurang kabutuhan urip, aja wedi; sanajan mungsuh ngubengi kowe kaya tawon utawa walang sing galak, padha nglakoni macem-macem perang marang kowe lan ngganggu kowe nganggo maneka pikiran, aja wedi, aja gelem ngrungokake, lan aja mlayu saka medan perang, nanging tahan kabeh kanthi wani, nyanyi kanggo awakmu lan kandha: *'Aku wis sabar ngenteni Gusti; Panjenengané wis ngrungokaké aku lan mangsuli pandongaku'* (Mazmur 39:2). Lan kowé bakal nyekseni agungé Gusti, perantara Panjenengané, pangayomané, lan kabèh pangayoman panyelamatané tumrap kowé.

54. Kowe kuduné nduwé kanca-kanca sing mbangun kowe lan sing padha mlaku ing dalan uripmu; awit Kitab Suci kandha, 'Wong-wong sing tentrem dadi kancamu, sedulur rohani, bapa-bapa suci, sing uga diandharaké Gusti kita: *'Ibuku lan sedulurku yaiku wong-wong sing nindakake kersaning Rama kawit ing swarga'* (Mat. 12:49).

55. Aja seneng karo panganan mewah sing manéka warna lan larang regane, lan aja mangan nganti kakehan; amarga, kaya sing katulis ing Kitab Suci, *'wong wadon sing mangan nganti kakehan iku padha karo wong mati'* (1 Tim. 5:6). Satemene, sanajan nganggo panganan sing murah, yen bisa, aja mangan nganti wareg banget. Amarga katulis: *'Aja kapikat dening kebak weteng'* (Amsal 24:15).

56. Aja nganti kerep metu saka selmu, yen kowe wis milih urip meneng; amarga kuwi banget mbebayani—kuwi nyolong sih-rahmatmu, nggelapake pikiranmu, lan nglemahake semangatmu. Mulane ana pangandikane: *'Uap hawa napsu ngrusak pikiran sing sejatine ora ala'* (Kajatené Salomo 4:12). Putusna kabèh sesambungan karo donya njaba, supaya pikiranmu ora mendhung lan ora ngganggu katentreman menengmu.

57. Nalika lungguh ing selmu, aja nindakake pakaryanmu tanpa tujuwan, lan aja mbuwang wektu ing kemalasan: amarga, kaya sing diomongake, sapa waé sing lelungan tanpa tujuwan bakal kélangan gaweyan. Nanging golèkna pakaryan becik kanggo awakmu, lan kumpulna pikiranmu. Tansah elinga wektu pati ing ngarepmu; élinga kasia-siaan donya, sepira ngapusi, lan uga sepira ora ajeg lan ora ana regane; renungna kahanan pangadilan kang medeni ing Dina Kiamat, kepiyé para penuduh kang atos bakal nampilaké kanthi cetha tumindak, tembung, lan pikiran kita sing wis padha disimpené, lan sing wis kita tampi; elinga siksaan neraka lan kepiye roh-roh bakal dikurung ing kana; uga bayangna dina ageng lan medeni iku—yaiku dina kebangkitan umum, ngadeg ing ngarsane Gusti, lan paukuman pungkasan saka Hakim sing ora bisa salah; bayangna siksaan, isin lan paukuman saka nurani sing ngenteni wong-wong sing dosa, lan kepiye dheweke bakal diusir dening Gusti lan dibuwang menyang geni langgeng, marang ulat sing ora tau mati, menyang pepeteng sing peteng banget, ing ngendi ana tangisan lan nggrenteng untu; nalika nyawang kabèh panyiksa liyane, aja mandheg ngraosake sangsara, nganti ngumbah rai, sandhangan, lan panggonan sing kok lungguh nganggo luh. Kanthi pikiran kaya ngono, kaya sing wis tak deleng, akèh wong sing ngundang akèh luh marang awaké dhéwé, lan kanthi éndah wis ngresiki kabèh kakuwatan atiné.

58. Renungna uga bab berkah sing wis disiapake kanggo wong sing bener, panggonané ing sisih tengené Kristus, swara Gusti—Sing Maha Agung—sing nyebut wong-wong mau kabegjan, warisaning Karajan Swarga, peparing kang diparingaké marang wong-wong mau kang ngluwihi pangerten, pepadhang kang paling manis, kabungahan kang tanpa wates, kang ora kagangu déning sedhih, panggonan swarga ing ngendi para Malaikat manggon, lan kabèh janji liya kang diwènèhaké marang wong-wong kang wedi marang Gusti.

59. Muga-muga pikiran kaya ngono tetep ana ing sacedhakmu nalika dhahar, ngancani kowe turu, lan tangi bareng kowe. Aja nganti lali marang pikiran-pikiran mau, nanging ing endi wae kowe ana, aja ngalihake pikiranmu saka ngelingi mau, supaya pikiran ala padha mlayu saka kowe, lan panglipur ilahi ngisi atimu. Roh sing ora dilindhungi lan ora dibekali karo pikiran-pikiran iki ora bisa njaga meneng sejati; amarga mata air sing ora ngemot banyu mung nyandang jeneng iku kanthi sia-sia.

60. Lan iki cara urip sing diparingake marang wong-wong sing nglakoni meneng: nglakoni puasa miturut kemampuan, nglakoni jaga wengi, turu ing lemah gersang, lan sakabehe pangorbanan sukarela liyane, kanggo kapenakan ing tembe; amarga, kaya sing kacathet ing Kitab Suci, *'kasangsaran donya saiki ora pantes dibandhingake karo kamulyan sing bakal kawujud ing kita'* (Roma 8:18); lan utamane pandonga sing murni,

tanpa kendhat lan tanpa gangguan: iku tembok kang kuwat, pangayoman sing nyenengake, pangreksa kabecikan, pangilangan hawa napsu, pangrembakan jiwa sing mulya, pambersihan pikiran, pangaso kanggo sing nandhang sangsara, lan panglipur kanggo sing nangis; pandonga iku pacelathon karo Gusti Allah, renungan babagan samubarang kang ora katon, lan kanggo wong-wong kang ngidam-idamake pangesthean bebeneré, sawijining pangembangan karo Malaikat, kasil ing pakaryan becik, lan pangesthean marang apa kang diarep-arep. Nyawiji karo ratu kabecikan iki, hai wong asketis, lan usaha kanthi sakabehe kekuwatanmu supaya dheweke tetep ana ing jeroning atimu; ndedonga awan lan bengi, ing kabungahan lan ing kasangsaran; ndedonga kanthi ajrih lan gemeter, kanthi pikiran sing waspada lan waras, supaya pandongamu nyenengake Gusti: amarga Kitab Suci kandha: *'Mripaté Gusti ana ing wong sing bener, lan kupingé kabuka marang pandongané'* (Mazmur 33:16).

61. Salah siji wong kuna ngendika kanthi bener lan cocog karo kasunyatan, manawa saka setan-setan sing mungsuh kita, sing pisanan mlebu ing peperangan yaiku sing diparingi tugas ngusung hawa napsu kakehan mangan, sing nandur katresnan marang dhuwit lan nggawa kita menyang kesia-siaan; dene kabeh liyane, sing mèlu mburine, ngrebut wong-wong sing wis tatu amarga kuwi.

62. Lan pancen, nalika ditliti luwih jero, kita wis nyadari manawa ora ana siji wong sing tiba ing dosa apa wae utawa hawa napsu apa wae kajaba dhèwèké wis luwih dhisik tatu déning salah siji saka telu mau. Mulané setan banjur nggodha Sang Juruwilujeng nganggo telung pikiran mau; nanging Gusti, mbuktekake yèn Panjenengané ora bisa dituju déning mau, paring dhawuh marang setan supaya mundur saka ngarsané, kanthi mangkono maringi kita kamenangan nglawan setan minangka Gusti sing becik lan welas asih, sing nampa awak kaya awak kita ing saben bab kajaba dosa, lan nunjukaké marang kita dalan sejati marang kabebasan saka dosa; kanthi ngetutaké dalan iki, kita mbangun manungsa anyar ing sajroning awak kita, *'digawe anyar miturut gambarane sing nggawe dheweke'* (Kolose 3:10).

63. Tembungé Daud mulanaké kita supaya sengit marang setan kanthi sengit sing sampurna, minangka mungsuh kaslametan kita. Lan iki paling migunani ing ngupaya kabecikan. Nanging sapa sing bakal sengit marang mungsuh-mungsuh kaslametan kanthi sengit sing sampurna? Wong sing dosa ora mung ing tumindak nanging uga ing pikiran. Amarga sakwise piranti katresnané—yaiku panyebab hawa napsu—wis ana ing jeroning kita, kepiye bisa sengit marang wong-wong mau ngrembaka ing kita? Amarga ati sing kesengsem marang kesenangan jasmani ora duwe daya kanggo nyimpen sengit marang wong-wong mau.

64. Busana panganten iku tanpo rasa napsu saka jiwa rasional, sing wis mundur saka kesenangan donya, nyingkiri kabèh hawa napsu sing ora pantes, lan nyawisake dhiri sakabehe marang pikiran-pikiran sing tresna marang Gusti Allah lan renungan sing paling murni. Nanging sakwise manut marang napsu najis lan kecemplung ing kono, busana kasucian iki langsung dicopot lan diganti nganggo kain koyak-koyak lan reged, kaya sing kacetha ing Injil manawa wong sing diiket tangan lan sikile banjur dibuwang menyang pepeteng njaba (Mat. 22: 13), nduwèni sandhangan sing dirajut saka pikiran lan tumindak kaya ngono, sing dianggep déning Sabda Gusti ora pantes kanggo kamar panganten ilahi sing langgeng.

65. Bab katresnan marang awak dhewe, sing sengit marang kabeh, salah siji wong wicaksana kanthi bener kandha: perang sengit saka katresnan marang awak dhewe, kaya sawijining tiran, ngadeg ing pucuking kabeh pikiran sing digunakake telu lan lima mau kanggo narik kawigaten pikiran kita.

66. Bakal nggumunake yen ana wong sing tansah nyenengi awake dhewe kanthi panganan enak-enak bisa nggayuh tanpa napsu. Nanging, kanthi tanpa napsu aku ora ateges nahan awake dhewe saka dosa ing tumindak—amarga kuwi pangendalian diri—nanging luwih ateges nalika wong wis mbusak sakabehe pikirane sing kebak napsu saka atine—sing uga diarani kasucian ati.

67. Luwih gampang ngresiki jiwa sing kotor tinimbang mbalèkaké marang kasehatan jiwa sing wis resik nanging kaping pindho tatu amarga hawa napsu: amarga wong-wong sing bubar nyingkirké ikatan donya, apa waé dosa sing ditindakake, luwih gampang nggayuh katenangan; nanging kanggo wong-wong sing wis *'nyicipi sabda sing apik saka Gusti Allah'* (Ibr. 6:5) lan wis miwiti lumaku ing dalan kaslametan, nanging banjur nyasar bali menyang dosa, dalan menyang tanpa nafsu dihalangi dening alangan sing meh ora bisa diatasi. Iki amarga kabiasaan dosa sing wis mapan lan kecenderungan jero marang dosa, lan uga amarga setan saka kabiasaan dosa kuwi, sing muter-muter ing ngarepé pikiran, ora kendhat nampilaké gambaran dosa mau marang pikiran. Nanging, jiwa sing semangat lan rajin bakal kanthi gampang ngrampungake tugas sing paling angel iki, kanthi pitulungan saka sih rahmaté Gusti—sing welas asih lan sabar marang kita, ngajak kita tobat lan nampa wong-wong sing bali kanthi kabecikan sing ora bisa diungkapake—kaya sing kita sinau saka parabel Putra Sing Mboros ing Injil.

68. Ora ana siji-sijine kita sing bisa, kanthi kekuwatan dhéwé, uwal saka tipu daya lan rencanaé Sing Jahat, kajaba mung lumantar kuwasaé Kristus sing ora bisa dikalahaké. Mula saka iku, wong-wong sing ngimpi ngilangi dosa—sing mung bisa diilangi déning sih rahmaté Gusti Allah—liwat tumindak lan kekuwatan niyaté dhéwé, iku kliru banget lan mbabayani. Yohanes Krisostomus, lintang padhangé Gréja, ngendika yèn upaya manungsa dhéwé ora cukup kajaba nampa pitulungan saka dhuwur; lan sabaliké, pitulungan saka dhuwur ora ana gunané kajaba manungsa ngupaya dhéwé. Yudas lan Petrus padha dadi tuladha bab iki: sing sepisanan, sawise nampa sih rahmat sing akeh banget, ora entuk paedah saka iku, amarga dheweke ora ngetokake kersane dhewe lan ora ngupaya; dene Petrus, sanadyan dheweke nuduhake kesiapan sing semangat, tiba amarga dheweke ora nampa pitulungan saka ndhuwur. Mangkono cetha yen kabecikan iku digawé saka loro-lorone. Mula aku ngajak kowe: nalika nyerahake kabeh marang Gusti lan ora santai, lan nalika ngupaya kanthi semangat, aja mikir yen kowe bisa ndandani kabeh mung nganggo upaya dhewe.

69. Gusti ora kersa kita ndeleng Panjenengané kaya sing ora nindakaké apa-apa, mulané Panjenengané ora nindakaké kabèh dhéwé; uga Panjenengané ora kersa kita mikir kakehan bab awaké dhéwé, mulané Panjenengané ora nyerahaké kabèh marang karsa lan upaya kita; nanging, kanthi mbusak apa sing mbabayani saka loro-loroné, Panjenengané wis ninggalaké apa sing migunani. Panganggit Mazmur uga mulang kita kanthi becik, ngendika: *'Yen Gusti ora mbangun kutha, wong-wong sing mbangun kutha iku sia-sia'* (Mazmur 126:1). Uga ora mungkin kanggo *'nginjak ula tedung lan ula raksasa, lan nginjak singa lan ula'* (Mazmur 90:13), kajaba wong mau wis ngresiki dhiri sak kuwate manungsa, lan nampa kuwasa saka Panjenengané sing kandha marang Para Rasul: *'Aku maringi kowe panguwasa nginjak ula lan kalajengking, lan ngluwahi kabèh panguwasa mungsuh'* (Lukas 10:19). Mulané kita diprentahaké ing pandonga supaya nyuwun marang Rama ing Swarga: *'Aja nganti kita kaparingaké mlebu ing panggodha, nanging nylametaké kita saka sing jahat'* (Matius 6:13). Amarga yèn tanpa kakuwatan lan pitulungané Kristus kita ora bisa nylametaké awak dhéwé saka panah genié sing jahat lan ora bisa nggayuh katentreman atiné, mula kita nyambut gawe sia-sia, ngarep-arep kanthi kakuwatan utawa semangat dhéwé bisa mbeneraké kabèh kaya kuduné. Mula, sapa waé sing kepéngin ajeg nglawan tipuané setan lan ndadékaké tipuané iku ora ana asilé, lan péngin dadi bagéan saka kamulyan ilahi, kudu kanthi luh lan angin sedhah, kanthi kepénginan sing ora kendhat lan jiwa sing murub, ngupaya pitulungané Gusti lan perantara ilahi awan lan bengi. Nanging sapa waé sing kepéngin nampa kabecikan iki kudu ngresiki atiné saka kabungahan donya lan saka kabèh hawa napsu lan kahayang. Amarga saka atiné wong kaya ngono Gusti Allah kandha: *'Aku bakal manggon ing wong-wong mau lan lumaku ing antarané wong-wong mau'* (2 Kor. 6:16), lan Gusti ngandika marang para muridé: *'Sapa waé sing tresna marang Aku bakal netepi dhawuh-dhawuhku, lan Rama bakal tresna marang dhèwèké, lan Aku bakal teka marang dhèwèké lan manggon bebarengan karo dhèwèké'* (Yoh. 14:23).

70. Salah siji wong kuna ngendika tembung sing wicaksana lan migunani babagan pikiran, pangandikane: *'Mriksanen pikiranmu ing lawang atimu (nalika mlebu), apa iku saka kita dhewe utawa saka mungsuh; lan sing saka kita dhewe lan becik, gawa menyang gudang paling jero ing jiwa lan simpen ing kana, kaya ing gudang sing ora kena diganggu, nanging sing mungsuh, sawise kok cambuk nganggo cambuk akal sing bener, langsung usir metu, aja diparingi pangaso utawa papan sanajan cedhak atimu; utawa luwih becik maneh, pateni kabeh nganggo pedhang pandonga lan piwulang sing paling ilahi, supaya lumantar pamusnahan kaya ngono, wedi marang maling bakal tiba marang pimpinan dhewe. Wigatenana, sapa waé sing ngresiki pikirane kanthi tuntas iku minangka panurut sejati sing semangat marang paugeran.*

71. Sapa waé sing ngupaya nyuda pikiran lan dorongan sing perang nglawan dhèwèké lan ngganggu dhèwèké, kudu nglumpukaké akèh sekutu lan kanca-kanca sing padha ngupaya, lan ngajak padha cedhak kanggo perjuangan bebarengan; – iki yaiku: andhap asor atimu, gaweyan badan, lan saben wujud tapa brata, lan utamane pandonga saka ati sing remuk kanthi akèh luh, kaya sing dinyanyèkaké Dawud: *'Delengen asor lan gaweyaning kawula, lan apura kabeh kaluputan kawula'* (Mazmur 24:18) lan: *'Aja nglirwakake luhku, ya Gusti'* (Mazmur 38:13), lan maneh: *'Luhku wis dadi roti ing awan lan bengi'* (Mazmur 41:4). Manèh: *'Aku wis nyampur omben-ombenanku karo tangis'* (Mazmur 101:10).

72. Sétan, mungsuh urip kita, migunakaké manéka pikiran kanggo ngremehake dosa-dosa kita lan asring nutupi nganggo lali, supaya kita kendho ing pakaryan kita lan ora mikir maneh kanggo nelangsa marang kalepatan kita. Nanging kita, sedulur, ora bakal nglilani awake dhewe lali marang kaluputan kita, sanajan katon wis diapura amarga kita wis tobat; nanging kita bakal tansah kelingan dosa-dosa kita lan ora bakal mandheg meratapi, supaya kanthi nduwèni andhap asor minangka kanca setya, kita bisa nyingkiri jebakan kesombongan lan kabanggaan.

73. Aja ana sing mikir yèn dhèwèké bisa nindakake pakaryan lan kasil ing kabecikan kanthi kekuwatané dhéwé: amarga sumber kabèh sing apik kanggo kita yaiku Gusti Allah, kaya déné sumber kabèh sing ala yaiku sing ngapusi roh kita—séatan. Mula, nalika kowe nindakake kabecikan, panjatinana marang sumberé; lan nalika kowe kena kabecikan, anggep iku saka panguwasa kabecikan kuwi.

74. Sapa waé sing nggabungaké kawruh karo tumindak sing cocog iku sawijining pangolah rohani sing pantes dipuji, sing nyirami lahan jiwa saka loro mata banyu sing paling nyenengaké iki. Kanthi mangkono, kawruh maringi inspirasi marang pikiran kanggo merenung bab sing paling becik, déné tumindak sing cocog mateni '*anggota sing ana ing bumi: zinah, kotoran, hawa napsu, lan kahayang ala*' (Kolose 3:5). Nalika kabèh mau dipatèni, kembang-kembang kabecikan sing éndah bakal mekar, ngasilaké woh rohani sing akèh – '*katresnan, kabungahan, katentreman, kasabaran, kabecikan, kabecikaning ati, kasetyan, kalem, lan pangendalian dhiri*' (Galatia 5:22–23). Banjur, pungkasané, buruh sing suci iki, sawisé nyalibaké "*daging karo hawa napsu lan karsa*", bakal kandha bareng karo panginjil sing nggawa Gusti Allah: "*Dudu aku manèh sing urip, nanging Kristus sing urip ing aku; lan urip sing saiki tak jalani ing daging iki, tak jalani kanthi percaya marang Putrané Allah, sing nresnani aku lan nyerahaké awaké dhéwé kanggo aku*" (Gal. 2:20).

75. Lan iki ana bab liya sing ora kena didhelikake marang kowe, sing tresna marang Kristus: manawa siji hawa napsu, sawise nemokake panggonan ing jero kowe lan ngakar nganti dadi kabiasaan, nggawa hawa napsu liyane mlebu ing omah sing padha; amarga sanadyan hawa napsu- - padha saingan siji lan sijine, kaya para panggeraké, yaiku setan-setan, kabèh padha ngupaya karusakan kita bebarengan.

76. Kembangé daging, sing dipatèni déning pakaryan askétis lan sing motong kabèh hawa napsu daging—iku wong sing '*nggawa tandha-tandha Gusti Yesus ing badané sing fana*' (Gal. 6:17).

77. Pungkasaning pakaryan tapa iku tentrem tanpa napsu, dene pungkasaning maneka panglipur daging iku napsu kang ngremehake.

78. Aja nganti kowe nganggep dawa urip monastikmu minangka prestasi sing pantes, lan aja keseret ing pujian dhiri amarga wis suwe manggon ing ara-ara samun lan sabar nindakake pakaryan asketik sing abot ing kana; nanging tansah elinga sabda Gusti, yèn kowe isih dadi abdi sing durung merdeka, lan durung nepaki dhawuhe Panjalukmu. Lan pancen, nalika kita isih manggon ing urip saiki, kita durung diarani bali saka pangasingan, nanging isih lungguh ing pinggir kali Babilonia, isih nandhang sangsara ing sangisore sangkur perbudakan Mesir, lan durung weruh Tanah Sing Dijanjekake: awit kita durung nyingkirké manungsa lawas sing kobong karo napsu sing nggodha; kita durung nganggo wujud sing langit, nanging isih nggawa wujud sing donya. Mula saka iku, kita ora duwe alesan kanggo gumura, nanging kita kudu nangis, ndedonga marang Gusti Kang Maha Kuwasa supaya nylametake kita saka perbudakan sing pait ing jaman Firaun, nylametake kita saka panganiayaané sing kejem, lan nuntun kita menyang tanah sing pinaringan berkah, supaya pungkasané kita bisa nemu tentrem ing Papan Suci Gusti, dianggep pantes ngadeg ing sisih tengené Kamulyan ing Dhuwur. Nanging berkah-berkah iki, sing ngluwihi pikiran paling jembar, kita dianggep pantes ora amarga pakaryan sing kita lakoni kanthi kabeneran, nanging amarga sih-rahmaté Gusti sing tanpa wates. Mula saka iku, ayo padha ora mandheg ngucurake luh awan lan bengi, niru sing ngendika: '*Aku kesel amarga ngeluh; saben bengi aku ngumbah amben karo luhku; aku nyirami kasurku karo tangisku*' (Mazmur 6:7). Amarga sing nandur kanthi nangis bakal panen kanthi kabungahan (Mazmur 125:5).

79. Usir adoh saka awakmu roh kakehan omong, amarga ing kono ngintip maneka hawa niat ala: saka kono metu goroh, saka kono metu kesewengan, saka kono metu ejekan, omongan mesum, omongan kosong lan sapiturute; nganti lumantar kuwi lumaku tembung: '*Kanthi kakehan omong kowe ora bakal uwal saka dosa*' (Amsal 10:19). – '*Wong sing sithik omongane iku pangkuan kawicaksanan*' (Amsal 12:23). Nanging Gusti uga ngendika manawa kita bakal kudu nglaporake saben tembung sing ora ana gunane (Matius 12:36).

80. Kita wis diprentah supaya ora mbales marang wong sing ngina lan nyalahake kita, utawa nyerang kita kanthi cara apa wae; tegesé, ora ngina bali, ora nyalahake bali, nanging kosok baline ngomong apik babagan wong-wong mau lan mberkahi wong-wong mau. Amarga nalika kita urip tentrem karo wong-wong sing ora tentrem, kita banjur perang karo setan; nanging nalika kita mungsuh lan perang karo sedulur kita, kita banjur tentrem karo setan—sing wis diwulangake supaya kita sengit marang dheweke kanthi sengit sing sampurna, lan supaya kita perang tanpa kendhat marang dheweke.

81. Aja nganggo tembung licik sing nyebabake tangga teparo kesandung, supaya kowe ora kesandung déning setan sing pancen licik. Amarga rungokna apa sing diundangake Nabi: '*Gusti Allah sengit marang wong sing doyan getih lan wong sing muji-muji*' (Mazmur 5:7) lan maneh: '*Gusti Allah bakal ngrusakake kabèh lambé sing muji-muji lan ilat sing ngucapaké kabohongan*' (Mazmur 11:4). Mangkono uga, aja ngukum

sedulurmu nalika dhèwèké tiba, supaya kowe ora adoh saka kabecikan lan katresnan. Amarga sapa waé sing ora nduwé kabecikan lan katresnan marang seduluré durung ngerti Gusti Allah; awit Gusti iku katresnan, kaya sing diwartakake Yohanes, putraning Guntur lan murid kang dikasihi Kristus (1 Yohanes 4:8). – Yen Kristus, Juruwilahaning kabèh, nyawisake gesangé kanggo kita, mula kita uga kudu nyawisake gesang kita kanggo sedulur kita (1 Yohanes 3:16).

82. Katresnan kanthi pantes diarani ibu saka kabecikan, sirah saka Toret lan para Nabi. Mula saka iku, ayo padha nindakake saben gawe nganti kita nggayuh katresnan sing berkah, lan lumantar katresnan iku kita bisa uwal saka tirani hawa napsu, munggah menyang swarga, mabur nganggo swiwi kabecikan, lan nyumurupi Gusti Allah, sakwates sing bisa ditindakake dening manungsa.

83. Yen Gusti iku katresnan, sapa waé sing nduwé katresnan nduwé Gusti ing jerone. Nanging yèn katresnan ora ana, kita ora ana gunané saklawasé, lan pancèn mokal ngomong yèn kita tresna marang Gusti. Amarga St. Yohanes kandha: *'Yen ana wong kandha, "Aku tresna marang Gusti," nanging sengit marang seduluré, dhèwèké iku tukang goroh'* (1 Yohanes 4:20), lan manèh: *'Ora ana siji waé sing tau ndeleng Gusti Allah; nanging yèn kita padha tresna marang siji lan sijiné, Gusti Allah manggon ing antarané kita, lan katresnané sampurna ing antarané kita'* (1 Yohanes 4:12): saka iki cetha yèn katresnan iku paling luhur saka kabèh kabecikan sing kasebut ing Kitab Suci; – lan ora ana siji wae kabecikan manungsa sing nyawiji lan nyelarasake kita karo Gusti Allah sing ora ana gandhengane karo katresnan lan ora metu saka iku, kanthi cara sing ora bisa diandharake diemong lan dilindhungi dening katresnan mau.

84. Nalika nampani sedulur sing teka marang kita, – aja nganti dadi beban, utawa dianggep nglanggar meneng, supaya kita ora nglanggar paugeran katresnan; uga aja ngundang kaya-kaya kita maringi karohmat, nanging luwih kaya wong sing nampa kabecikan saka wong-wong mau, lan padha nampani kanthi pangrasa minangka wong sing nduwé utang marang wong-wong mau, kanthi pandonga '' lan pasuryan sing sumringah, kaya sing dituduhaké Patriark Abraham marang kita lumantar tuladhané. Amarga iku sababé ahli teologi mulang, ngendika: *'Anakku, ayo padha ora tresna mung ing tembung utawa ing ilat, nanging ing tumindak lan ing kabeneran; lan lumantar iki kita mangerténi yèn kita kalebu kabeneran'* (1 Yohanes 3:18–19).

85. Sang Patriark, sawise milih keramahan minangka pakaryan sing ajeg, lenggah ing ngarep kemahipun lan ngajak sapa wae sing liwat, maringi dhaharan marang kabèh tanpa mbedakake—kalebu wong sing ora takwa lan wong biadab—tanpa ragu-ragu. Mangkono, piyambakipun dianggep pantes nampa paseduluran sing nggumunake ing meja dhahar, amarga wis nampani Malaikat lan Gusti piyambak. Ayo uga padha nyawisake dhiri kanggo maringi jamuan kanthi semangat lan kesiapan sing tuntas, supaya kita ora mung nampani malaikat, nanging uga Gusti Allah piyambak. Amarga Gusti Allah ngendika: *'Sapa waé sing wis nindakake marang salah siji saka sedulurku sing paling cilik iki, iku padha nindakake marang Aku'* (Matéus 25:40). Apik nindakake kabecikan marang kabèh wong, nanging luwih-luwih marang wong sing ora duwé apa-apa kanggo mbalèkaké (Lukas 14:14).

86. Sapa waé sing atiné ora nyimpang nganti nglanggar dhawuhe Gusti, ora nganti lalai, utawa nyimpen pikiran mungsuh, iku atiné resik lan pantes krungu: *'Berkah kanggo wong sing resik atiné, amarga bakal ndeleng Gusti'* (Matéus 5:8).

87. Ayo padha ngupaya sinau ngatur indrèng kita kanthi wicaksana, utamané pandelengan, pangrungu, lan pangucapan, dadi aturan supaya ora ndeleng, ora ngrungokaké, utawa ora ngucapaké apa-apa amarga napsu, nanging kabèh tumindak kanggo kabecikan jiwa kita. Amarga ora ana sing luwih gampang nindakake dosa tinimbang kemampuan-kemampuan iki nalika ora dikendhaleni akal; lan kosok baline, ora ana sing luwih ndhukung kaslametan tinimbang nalika akal nguwasani, ngatur, lan nuntun menyang panggonan sing pantes lan sing dikarepake. Amarga nalika padha mumbul, pangrasa ambu dadi kebablasan, pangrasa tutul ngulur kanthi tanpa kendhat marang sing ora pantes, lan akèh hawa napsu sing ora kaétung muncul; nanging nalika padha dijaga ing tatanané déning akal, katentreman ageng lan tentrem tanpa keganggu ngrembaka ing sakabèhé awak kita.

88. Kaya murni sing larang, sanadyan ana ing wadhah, ngisi udara omah karo ambuné, maringi raos nyenengaké ora mung marang sing cedhak nanging uga marang sing adoh: mangkono uga semarake jiwa sing sholeh lan tresna marang Gusti, kang sumebar liwat kabèh indra badan, mbukak marang sapa wae sing nyumurupi bab kautamaan sing kasembunyi ing jerone. Amarga sapa waé sing weruh yèn ilat ora ngucapaké apa waé sing ora pantes utawa ora pantes didangu, nanging mung ngucapaké sing migunani tumrap sing ngrungokaké; yèn mripat ndelok kanthi andhap asor; yèn kuping ora nampa irama utawa tembung sing ora pantes; yèn sikil mlaku kanthi gagah; lan yèn pasuryan ora kaku amarga guyu, nanging malah katon kaya arep

netesaké luh lan nangis— – Sapa sing ndeleng kabèh iki ora bakal ngenali sepira kèhing wangi-wangian kabecikan sing ana ing jeroné? Mulané Juruwilujeng ngendika: *'Mangkono padha sumorotna padhangmu ing ngarepé manungsa, supaya padha weruh pakaryan becikmu lan mulyaaké Rama-mu kang ana ing swarga'* (Matéus 5:16).

89. Dalane sing déning Kristus Gusti kita diarani *'sempit lan nyesek'* ing Injil, sawisé kuwi diarani *'iketan sing apik lan beban sing entheng'* (Mat. 7:13–14; 11:30). Kepiye, mula, loro bab iki, sing katoné bertentangan, bisa dianggep siji lan padha? – Mangkéné: miturut sipaté dhéwé, dalan iki atos lan angel; nanging amarga kersané wong-wong sing nginjak lan pangarep-arep sing becik, dalan iki dadi kepéngin, kinormatan, lan luwih manis tinimbang nyesak kanggo jiwa-jiwa sing tresna marang kabecikan. Mulané kowé weruh yèn wong-wong sing milih dalan sempit lan kebak sangsara iki mlaku ing dalan mau kanthi luwih siap tinimbang ing dalan sing amba lan jembar. Rungokna apa sing diomongaké Lukas sing Mulya bab para Rasul, kepiyé sawisé dipukul cambuk, padha bali saka pasamuwan kanthi kabungahan (Kisah Para Rasul 5:40,41). Nanging cambuk kuwi ora nduwèni sipat kaya ngono; ora marakaké manisé lan kabungahan, nanging malah nimbulaké sedhih lan sangsara. Mula, yèn cambuk mau dadi manis amarga Kristus, apa sing nggumunaké yèn amarga Panjenengané, wujud sangsara liyané lan panyiksa daging uga dadi manis?

90. Kasiksa lan dadi tawanan hawa napsu kita, kita kerep takon marang awak dhewe kanthi gumun: kenapa kita nampa iki? – Kita kudu nyadari yèn kabèh iku kelakon amarga kita adoh saka nggatekake Gusti Allah. Nanging yen ana wong nyekel pikirane marang Gusti Allah lan Pangeran kita, mula—kaya Gusti iku setya—Panyelamet piyambak bakal nylametake nyawa kaya ngono saka saben perbudakan, kaya pangandikane Nabi: *'Aku tansah nyelehake Gusti ing ngarepku; amarga Panjenengane ana ing tengenku, aku ora bakal goyah'* (Mazmur 15:8). Apa sing luwih manis tinimbang tansah nduwèni Gusti ing sisih tengen kita, sing nutupi lan nglindhungi kita, lan nyegah kita saka goyah? Nanging apa kita dianggep pantes nampa iki gumantung marang kita.

91. Para Bapa Garéja ngendika kanthi becik lan pancèn bener nalika padha ngendika yèn sawijining wong ora bakal nemu katentreman kajaba wis nggayuh lan nguataké watak batin ing sajroning dhèwèké, nganti ing sak donya iki ora ana apa-apa kejaba Gusti Allah; saéngga dhèwèké ora ngalihake pikirane marang liya, nanging mung ngajab Gusti Allah piyambak, lan mung nyawiji marang Gusti Allah piyambak. Wong kaya ngono pancen bakal nemokake tentrem lan kamardikan saka tirani hawa napsu. *'Jiwa kawulo nyandhak marang Panjenengan,'* pangandikane Pemazmur, *'lan tangan tengen Panjenengan nyangga kawulo'* (Mazmur 62:9).

92. Katresnan marang awak dhéwé, katresnan marang kesenengan, lan katresnan marang kamulyan ngusir pangeling marang Gusti saka jiwa; lan nalika pangeling marang Gusti kapotong, mula geger hawa napsu ngakar ing sajroning kita.

93. Katresnan marang awak dhéwé iku ibu saka akèh hawa napsu. Mula, nalika wong nyabut katresnan marang awak dhéwé saka atiné, dhèwèké bakal gampang ngungguli hawa napsu liyané, kanthi pitulunganing Gusti. Amarga saka kéné biasané lair nesu, sedhih, sengit, napsu daging, lan kethèkan tanpa wates; lan sapa waé sing kalah déning kuwi mesthi uga bakal kalah déning napsu-napsu liyané. Kanthi tresna dhiri, kita tegesé kecenderungan lan katresnan sing gedhé marang awak, sing dibarengi karo nepaki kepinginan daging.

94. Sapa waé sing tresna marang sawijining prakara kepéngin ana bareng karo iku tanpa kendhat, lan ngadhepake awaké dhéwé saka kabèh sing ngalangi supaya ora bisa manggon lan sesambungan karo obyek sing ditresnani. Cetha, iki amarga sanajan wong sing tresna marang Gusti tansah kangen manggon bebarengan karo Panjenengané lan rembugan karo Panjenengané. Iki digayuh lumantar pandonga sing murni. Iki sing kudu kita upayakake kanthi sakabehe kekuwatan kita; amarga iku nyawijiake kita karo Gusti kita. Mangkono kahanané wong sing ngandika: *'Ya Allah, Gustiku, marang Panjenengan kula njerit ing esuk; atiku kangen marang Panjenengan'* (Mazmur 62:2). Amarga sapa waé sing ngalihaké pikirane saka kabèh sing ala lan terus-terusan katusuk déning katresnan ilahi, iku njerit marang Allah ing esuk.

95. Minangka sing wis kita sinau, katenangan ati lair saka pangendalian dhiri lan andhap asor; lan kawruh saka iman; lumantar kuwi, nyawa mekar ing pangertosan lan katresnan. Wong-wong sing wis nancepake katresnan ilahi ing jeroning atine, kanthi sayap pandonga sing murni, tansah mabur nganti tekan pucuking pangertèn, *'nganti padha tekan pangertosan sing sampurna babagan Putraning Allah, dadi manungsa diwasa, tekan ukuran dhuwuré panggenapan Kristus'* (Efesus 4:13).

96. Lumantar kabecikan sing aktif, napsu dikuasai lan nesu dikendhaleni; dene lumantar kontemplasi lan meditasi, pikiran diilhami, lan, mungguh ngluwihi kabèh bab kasat mata, manggon karo Gusti Allah, lan nemokake kabungahan sejati ing Panjenengané.

97. Upaya kapisan kita yaiku ngendhalèkaké hawa napsu lan, sak kuwasa kita, ngalahaké kuwi; upaya kapindho yaiku nglumpukaké kabecikan lan ora ninggalaké jiwa kita kosong lan ora aktif; lan upaya katelu yaiku ngreksa kanthi waspada woh saka kabecikan lan gaweyan kita: amarga kita diprentah ora mung kanggo makarya kanthi tekun, nanging uga kanggo ngreksa kanthi waspada.

98. *'Sampurnakna pinggangmu lan uripna lampumu,' pangandikane Gusti (Lukas 12:35).* Ngiket pinggang kanthi bener, sing ndadekake kita siyap lan siap tumindak, yaiku pangendalian diri sing dibarengi asor ing manah; lan pangendalian diri iku tegese motong kabèh hawa napsu. Lan sumber cahya kanggo obor rohani yaiku pandonga sing murni lan katresnan sing sampurna. Kanthi mangkono, wong-wong sing pancen siap kaya wong-wong sing ngenteni Gusti; nalika Panjenengané rawuh lan ngetokake lawang, padha mbukak langsung, lan Panjenengané, sawisé rawuh bebarengan karo Rama lan Roh Suci, bakal manggon ing antarané wong-wong mau. *'Lan begja para abdi sing Gusti, nalika rawuh, nemokake padha nindakake kuwi'* (Lukas 12:36–37).

99. Sawijining biksu kuduné, minangka anak, tresna marang Gusti Allah kanthi sakabehing atiné lan sakabehing pikirane; minangka abdi, ngajèni lan manut marang Panjenengané, lan nepaki dhawuh-dhawuhé kanthi ajrih lan gemeter: kobong semangaté, nganggo sakabehing sandhangan perangé Roh Suci, nemokaké tentrem ing pangarep-arep nampa gesang langgeng, nglakoni tanpa kélangan kabèh sing wis diprentahaké, urip kanthi waspada, ngreksa atiné saka pikiran ala, nglakoni pangandhaping suci marang Gusti tanpa kendhat kanthi pikiran sing becik, mriksa dhiri saben dina babagan pikiran lan tumindaké, nglengkapi apa sing kurang, lan aja gumregah amarga apa sing wis ditindakake, nganggep awaké dhéwé minangka abdi sing ora pantes lan durung nepaki kawajibane kaya kuduné; matur nuwun marang Gusti Allah kang Maha Suci kanggo kabèh samubarang lan nyandhakaké kabèh sing bener ing urip marang Panjenengané; aja nindakake apa-apa amarga kesombongan utawa kanggo nyenengaké manungsa, nanging nindakake kabèh kanthi rahasia, ngarep pujian saka Gusti Allah piyambak; nanging sing paling utama, kudu dikuatake atine kanthi iman Ortodoks ing kabèh dogma Gréja Universal, sing diwarisake déning Para Rasul, Para Penginjil Gusti, lan Para Bapa Suci: amarga wong-wong sing urip kaya ngono bakal nampa ganjaran ageng – urip langgeng lan panggonan kang langgeng, bebarengan karo Rama, Putra, lan Roh Suci, Gusti Allah kang sejati lan Tritunggal.

100. *'Pungkasané prakara iki, rungokna iki: ajriha marang Gusti Allah lan tansah netepi dhawuh-dhawuhé, awit iku kawajibané saben manungsa,' pangandikane Pamuas (– 12:13).* 'Aku,' ujare, 'bakal nerangake kanthi ringkes apa sejatine dalané Gusti Allah: ajrih marang Gusti Allah lan netepi dhawuh-dhawuhé.' Ajrih sing dimaksud ing kéné mesthi dudu ajrih marang paukuman waé, nanging ajrih sing sampurna sing nggawa kasampurnan, sing kita wajib duwé amarga katresnan marang Panjenengané sing maringi dhawuh-dhawuh mau. Amarga yèn kita nyingkiri dosa amarga wedi paukuman, cetha yèn yèn ora ana pangarep-arep ngadhepi kengerian kuwi, kita—sing pancèn gampang kesandhung dosa—mesthi bakal nindakake tanpa ragu-ragu. Nanging, yen kita nyingkiri dosa ora amarga wedi paukuman nanging amarga benci marang dosa kasebut, mula kita tumindak amarga katresnan marang Gusti Allah, wedi gawe nesu Panjenengané. Nalika kita wedi yen kita bisa nglirwakake sawetawis saka apa sing wis diprentahake, wedi kaya ngono iku murni, amarga muncul saka kabecikané dhéwé; lan iku ngresiki jiwa kita, padha karo katresnan sing sampurna. Sapa waé sing nduwèni ajrih iki lan netepi paugeran amarga ajrih mau iku manungsa sejati, yaiku wong kaya kuduné. Kanthi mangertèni iki, ayo padha ajrih marang Gusti kanthi ajrih kaya ngono lan netepi paugeran-paugerané, *'supaya kita bisa sampurna lan utuh, ora ana sing kurang ing kabecikan'* (Yakobus 1:4), nduwèni pikiran andhap asor lan atiné remuk, lan tanpa kendhat nyuwun marang Gusti pandonga Sang Wali Agung Arsenius: 'Gusti Allah kula! Aja ninggalaké kula;

Aku durung nate nindakake kabecikan apa-apa ing ngarsane Panjenengan,

nanging paringana aku, lumantar sih-rahmat Panjenengan, bisa miwiti." Amarga kabèh kaslametan kita dumunung ing kabecikan lan katresnané Gusti Allah marang manungsa. Mugi kamulyan, kawibawaan, lan pangibadah dumunung marang Panjenengané Rama, Putra, lan Roh Suci, saiki lan salawas-lawase nganti dumadi. Amén.

Sing Kinurmatan Theodore saka Edessa

Crita cekak babagan dhèwèké

Risalah kontemplatif iki pantes dianggep ing antaraning tulisan-tulisan asketik liyane, amarga interpretasi sing wicaksana babagan fenomena batin ing urip rohani kita lan nyedhiyakake piwulang sing cocog kanggo wong-wong sing nglakoni urip asketik. Panganggit risalah iki ora dikenal. Ing irah-irahan, piyambakipun dipunsebat minangka Teodorus ingkang Kinurmatan. Nanging sapa sejatine piyambakipun taksih boten cetha. Para pangumpul 'Dobrotolubie' basa Yunani, amargi nyumêrapi gagasan ingkang sami kados ing satus babipun St. Teodorus saking Edessa, ngatributaken risalah punika dhumateng piyambakipun sarta nempataken sasampunipun satus babipun. Nanging, Panjenengané Agung Filaret saka Chernihiv nyerat (Bab Para Bapa, §277, cathetan 10) manawa risalah iki mung bisa diatribusi marang St Theodoret saka Edessa kanthi dhasar spekulatif. Sejatine, risalah iki dhéwé ora maringi pratandha sing pasti babagan kuwi. Mula, sanadyan kita nyerahake kaputusan marang saben individu apa gelem utawa ora gelem nampa yèn pangandika iki kagungané St. Theodoret saka Edessa, lan nganggep maca iki migunani tumrap sapa waé sing ngupaya manfaat saka maca, kita nyelehake, manut tuladha saka 'Dobrotolubie' basa Yunani, langsung sawisé satus babé St. Theodoret saka Edessa.

Diskurs spekulatif saka bapa kita sing kinurmatan Theodore

1. Sepira gedhene prestasi kanggo mecah ikatan kuwat materialisme iki, mbebasake dhiri saka belenggu, lan nggayuh kabiasaan nindakake kabecikan! Satemene, dibutuhake jiwa sing gagah lan wani kanggo nyingkiri kabeh sing kasat mata.

2. Dadi, apa sing kudu digoleki sawisé iki? Iku ora mung panyucian saka hawa napsu: amarga iki durung dadi kabecikan sejati, nanging mung persiapan kanggo kabecikan; nanging panyucian saka kabiasaan sing ora sehat kudu dibarengi karo nglumpukaké kabecikan.

3. Pangresikaning jiwa dumadi saka: '*ing sisih intelektual*' – pangowahan lan pambuangan sakabehe kabiasaan donya kang nggodha, yaiku, kekuwatiran lan urusan urip saben dinane, napsu ala, lan spekulasi lan praduga sing ora pantes; '*ing pérangan daya napsu*' – ora ngupaya apa-apa sing kasat mata, uga ora dipandu déning indra, nanging tundhuk marang akal; '*ing pérangan daya nesu*' – ora keganggu déning apa waé sing kelakon marang awaké dhéwé.

4. Lan sawisé panyucènan kaya ngono lan pangrembakan kabèh sing ndadèkaké kekuwatan kita dadi kotor, lan pangaturan manèh, banjur ana pananjakan marang kasampurnan rohani lan pangdèwakan: awit sapa waé sing wis mbalèk saka ala kuduné nindakaké kabecikan (Mazmur 33:15). Kanggo nindakake kuwi, dhisik lan paling utama kudu mbantah dhiri dhéwé, banjur sawisé nggawa salibé, ngetutaké Gusti, supaya bisa nggayuh pangkat pangdèwéan paling dhuwur.

5. Dadi, apa iku paningkatan marang kasampurnan lan pangdèwéan? '*Bab pikiran*', iku kawruh paling sampurna babagan eksistensi lan babagan Panjenengané sing ana ing ndhuwur kabèh sing ana, sakwéné iki bisa digayuh déning manungsa; '*bab kersa*', iku kepinginan lan upaya sing nyakup kabèh lan ora kendhat marang kabecikan paling dhuwur; '*Babagan daya dorongan*', gerakan sing paling kuat lan aktif tumuju marang obyek pangarep-arep, tanpa kendhat lan tanpa goyah, majune ora keganggu dening cilaka apa wae sing ditemoni; nanging terus maju tanpa bisa dicegah, tanpa mbalèk.

6. Gerak jiwa tumuju marang kabecikan kudu luwih kuwat tinimbang gerak tumuju marang kaburukan, kaya kaendahan intelektual ngluwahi kaendahan indra; mula, pangopènan marang awak mung diidini nganti tingkat sing cukup kanggo nyukupi kabutuhan lan njaga urip, supaya organisme kewan kita ora mlebu ing kekacauan kasar. Nanging sanadyan iki gampang dingerteni ing teori, nanging angel banget ditrapake ing praktik; amarga ora mungkin mbusak kabiasaan sing wis nancep ing jiwa tanpa usaha.

7. Kaya déné kamahéran ing sembarang seni ora bakal kapanggih tanpa kringet, mangkono uga ing babagan sipat sing pinaringan berkah—Gusti—kontemplasi sing jero lan panyebaran perhatian mung bisa digayuh lumantar pakaryan abot lan suwéné wektu sing dawa, nganti daya kepénginan lumrah karo akibat saka upaya kuwi lan nyicipi woh-wohé. Ing bab iki, pikiran kita kudu kerep nolak sifat sensual sing narik kita marang bab-bab donya; mula ana perang lan perjuangan tanpa kendhat nglawan daging nganti pati: sanadyan kadhang katon suda amarga ngendhaleni nesu lan hawa napsu, lan ngendhaleni indra ing sangisore pacul pikiran sing saya sugih amarga kawruh lan ketrampilan sing wis dialami ing perang iki.

8. Nanging perlu dicathet, yèn jiwa sing durung padhang, sing biasané ora nampa pitulungan saka Gusti, ora bisa tenan disucèkaké utawa munggah marang Cahya Ilahi, kaya sing wis diandharaké: amarga apa sing diandharaké iku kudu dipahami minangka tumrap wong sing setya. Kanggo nerangake iki luwih cetha, perlu nerangake kanthi ringkes bedane macem-macem wujud kawruh kita. Saka wujud kawruh donya, siji iku alamiah, dene sijine iku gaib. Apa wujud kapindho iki bakal cetha saka sing kapisan.

9. Kita nyebut 'pangawikan alamiah' iku sing bisa dipikolehi dening jiwa lumantar panaliten lan pitakon, kanthi migunakaké cara lan kakuwatan alamiah, babagan pangripta lan Pangripta—mesthi waé, nganti wates sing bisa dijangkau déning jiwa sing kabèk karo materi. Amarga energi pikiran dadi ringkih nalika nyentuh lan nyawiji karo badan; mula ora bisa langsung nyambung karo obyek intelektual, nanging mbutuhake imajinasi kanggo nggambaraké mau, sing sipaté mbentuk citra sing jembar lan padhet. Mula, sajrone pikiran ana ing daging, iku mbutuhake gambaran sing cocog karo barang-barang supaya bisa ngadili lan mangerteni. Apa wae jinis kawruh sing dipikolehi pikiran kaya ngono liwat cara alamiah iki, kita sebut kawruh alamiah.

10. Kawruh gaib, ing sisih liya, yaiku kawruh sing teka marang pikiran lumantar cara sing ngluwihi cara lan kakuwatan alamiahé, utawa ing ngendi obyek kawruh iku ngluwihi pikiran sing kaiket ing badan, saéngga kawruh kaya ngono cetha dadi kagungané pikiran sing ora nduwé badan. Iki asalé saka Gusti siji nalika Panjenengané nemokaké manah wis resik saka kabèh ikatan materi lan kebak katresnan ilahi.

11. Nanging ora mung kawruh sing dipérang kaya ngono, nanging uga kabecikan: amarga ana kabecikan sing ora ngluwihi alam lan pantes diarani alamiah; déné kabecikan liyané diparingaké saka sumber kabecikan sing sepisanan, lan amarga ngluwihi daya lan kahanan alamiah kita, pantes diarani gaib.

12. Sawise nerangake iki, kita pracaya manawa sanajan wong sing durung padhang pikiran bisa nduweni kawruh alamiah lan kabecikan alamiah, nanging ora bisa nduweni sing gaib. Amarga kepiye bisa padha entuk mau tanpa melu ing Sebab Agung sing aktif ing kene? Nanging wong sing wis padhang pikiran bisa nduweni loro-lorone.

13. Aku bakal nambah siji bedane maneh ing kene: kabecikan gaib ora bisa dipikolehi tanpa luwih dhisik nduwèni kabecikan alamiah; nanging ora ana sing nyegah sapa waé melu kawruh bab gaib sanajan tanpa kawruh alamiah. Nanging kudu dipun mangertosi, menawa kados kewan gadhah raos lan imajinasi, manungsa ugi gadhah kaluwihan punika; namung ing manungsa kaluwihan punika langkung unggul lan langkung luhur: mangkono uga, babagan kabecikan lan kawruh alamiah, loro-lorone sing wis padhang lan sing durung padhang padha duwé, nanging ing wong sing wis padhang iku ana ing kahanan sing luwih becik lan luwih dhuwur tinimbang ing wong sing durung padhang.

14. Kula badhé nambahaken punika: saking wangun kawruh ingkang dipunsebat 'natural', ingkang magepokan kaliyan kabecikan lan sipat-sipat ingkang mbéda saking punika ugi wonten kalih jinis: satunggalipun abstrak, nalika filsuf, nalika merenung babagan sipat-sipat makaten, durung nate nguji ing praktek – kawruh makaten kadhangkala dados sangsi; lan sijiné aktif, lan, bisa diomongaké, saka ati, nalika kawruh iku dikonfirmasi kanthi nguji sikap-sikap kuwi ing praktik – kawruh kaya ngono cetha lan bener, ora tau goyah lan ora ana sangsi.

15. Nalika kahanan kaya ngene, kita sinau yèn ana papat bab sing ngalangi pikiran ing ngupaya kabecikan: '*sing kapisan*' yaiku kecenderungan marang kabiasaan sing bertentangan karo kabecikan, sing, amarga kabiasaan suwé, ndadèkaké wong condhong marang bab-bab donya; '*kapindho*', pangaribawa saka indra, sing kabawa dening kaendahan sing dirasakake, narik pikiran bebarengan karo dheweke; '*katelu*', ringkihé énergi pikiran, sing dadi tundhuk amarga nyawiji karo badan. Amarga sesambungan antarané pandelengan lan sing katon, lan uga antarané indra lan sing dirasakake, ora padha karo sesambungan antarané pikiran lan sing bisa dipikirake. – Aku ngomong bab pikirané jiwa nalika isih manggon ing badan. – Amarga pikiran sing ora materi bisa luwih efektif nyambung karo sing bisa dipahami tinimbang pandelengan karo sing katon. – Nanging kaya nalika pandelengan kabur—ora nggambarake wujud-wujud sing dideleng kanthi cetha, ora pas, malah kabur—mangkono uga pikiran kita, sanadyan nyadari bab-bab sing bisa dipahami, ora bisa saktene nyekseni kaendahan sing bisa dipahami; lan uga, ing wektu sing padha, ora bisa ngarep-arep apa-apa saka kuwi, amarga tingkat kepinginan iku proporsional karo tingkat kawruh – lan langsung ditarik bali marang kaendahan indra, sing katon luwih cetha kanggo dheweke; amarga mesthi ditarik marang apa wae sing katon ing ngarepe minangka becik, apa iku bener utawa ora. – Saliyane kabeh iku, ana uga (*kaping papat*) – serangan saka roh-roh ora manungsa lan najis. Lan ora mungkin ngomong pinten lan jinis jebakan apa sing disiyapake kanggo nangkup nyawa, aduh! – ing endi-endi sajrone dalan, ing pirang-pirang lan manéka wujud,

ing indra, ing tembung, ing pikiran, ing, bisa diarani, kabèh sing ana – saka kono ora ana siji atiné sing bakal bisa lolos, yèn ora ana Panjenengané sing nggendong wedhus sing kesasar ing pundhaké – wong-wong sing ngarahaké pandangane marang Panjenengané – wis maringi kaluhuran lumantar pangayomané sing tanpa wates.

16. Kanggo ngindhari kabèh iki, kita perlu telung cara, *sing kapisan* lan paling agung yaiku ngalihake pandelengan kita kanthi sakabehe manah marang Gusti Allah lan ngupaya pitulungan Panjenengané, nyelehake kabèh pangarep-arep kita marang Panjenengané, amarga kapercayan sing tulus manawa yèn Panjenengané ora nyelametake, kita mesthi bakal dadi tawanan wong-wong sing narik kita marang awake dhéwé. Sing *kapindho*, sing tak yakin dadi sabab saka sing kapisan, yaiku pangopenan tanpa kendhat marang pikiran lumantar kawruh. Kanthi kawruh iki, maksudku kawruh babagan kabèh sing ana, loro sing bisa dirasakaké lan sing bisa dipahami, kaya déné kahanané, lan apa sesambungané karo Sebab Sepisan, amarga kabèh mau ana saka lan kanggo Panjenengané – lan renungan, sing bisa kita jangkau, babagan Pangripta kabèh sing ana, sing dipandu déning apa sing asalé saka Panjenengané. Amarga sinau bab hakikat kabèh sing wis diciptakaké ngresiki manungsa saka keterikatan sing kakehan marang kuwi, mbebasake saka tipuané, lan ngunggahake marang sumberé, supaya manungsa bisa, kaya ing pangilon, ndeleng ing sajroning sing ayu, sing éndah, lan sing agung, apa sing paling ayu, paling éndah, lan paling agung—utawa luwih tepaté, apa sing ngluwihi kabèh kaendahan, kaéndahan, lan kagungan. Yen tansah ngenggeng ing pikiran kaya ngono, kepiye bisa manawa pikiran ora kepengin kabecikan sejati? Amarga yen kadhangkala mbalik marang sing ora dadi sipaté, mesthi waé bakal luwih mbalik marang sing pancen dadi sipaté dhéwé? Sawise nyawa kapincut marang iki, apa sing ana ing ngisor iki sing bakal diijini nyawane nempel, nalika kuwi biasane ngalihake pikirane saka Sing Nresnani lan sing dadi katresnane? Malah, nyawane bakal ora puas karo urip ing daging, amarga dianggep minangka alangan kanggo nggayuh lan nikmati kabecikan sejati. Amarga, kaya sing wis kasebut, ora cetha kepiye pikiran nyawang kaendahan roh ing donya materi, nanging berkah rohani iku ageng lan akèh banget nganti sanadyan setitik cilik saka segara kaendahan iku lan secercah samar saka sinaré bisa nyurung pikiran mabur ngluwihi kabèh sing materi, lan ngupaya mung marang berkah-berkah mau, ora ngidini pikirane nyimpang saka manisné, sanajan merga kuwi pikirane tiba ing bab sing pait. Lan '*prekara katelu*' sing kudu nyertai iki yaiku matèni hawa badan kita; amarga yèn ora, ora bakal bisa nyumurupi kanthi cetha lan tuntas pratandha-pratandha kabecikan swarga sing kasebut mau. Hawa badan dimatèni lumantar puasa, jaga wengi, turu ing lemah gersang, nganggo sandhangan kasar sing perlu, lan lumantar pagaweyan abot. Mangkono daging dipatèni, utawa luwih tepaté, disalib bareng karo Kristus. Sawisé dadi resik lan suci, entheng lan tertib, iku kanthi gampang manut gerakaning pikiran tanpa perlawanan lan, bebarengan karo pikiran, munggah menyang pucuking kahinggaan. – Nanging tanpa iki, kabèh upaya kita ing babagan iki bakal dadi sia-sia.

17. Nalika Trinitas mulya iki guyub rukun ing sajroning dhiri, iku nglairaké ing jiwa gambaran saka kabecikan sing pinaringan berkah. Lan mokal ana ing jiwa kang dihias déning trinitas iki ana tapak dosa, utawa ana kabecikan sing kurang. Ing jiwa kaya ngono, pikiran ora keganggu maneh déning upaya nggolèk bandha—sing wis dibuwang—utawa kamulyan—sing wis ditolak—sing nalika isih nempel ing kuwi, jiwa tatu amarga akèh hawa napsu. Lan kaya aku negesake manawa ora mungkin roh sing kasengsem marang bandha lan kamulyan bisa mabur nganti tekan pucuking langit, mangkono uga aku ora ngomong manawa roh sing wis suwe nyambut gawe ing telung upaya rohani sing kasebut mau—lan wis nguwasani kabisan ing kono—bisa nggatekake marang kuwi. Amarga yen ing kahanan pikiran kaya ngono, ora nganggep apa-apa minangka kabecikan sejati kejaba Kabecikan Agung, lan saka kabecikan liyane dianggep paling apik iku sing, miturut keyakinané, paling cedhak karo sing sepisanan; kepiye bisa tresna lan nampa kanthi becik emas lan pérak, utawa barang-barang liyane ing donya iki? – Bab kamulyan uga padha.

18. Malah bab sing paling ora bisa wareg iki—tegesé, kuwatir—ora banjur nyerang pikiran saka sisih sing kebalikan. – Amarga apa sing kudu dipikirake, yèn dhèwèké ora kagandhèng karo apa-apa ing donya iki lan ora melu ing kabèh mau? Awan kuwatir kabentuk saka uap hawa napsu utama – katresnan marang kesenengan, katresnan marang dhuwit, lan katresnan marang kamulyan: mula sapa waé sing bébas saka kuwi uga bébas saka kuwatir.

19. Wong-wong kaya ngono – sing wis biasa nindakake telung laku spiritual iki – ora kekurangan kawicaksanan, sing dianggep kancané kabijaksanaan, lan dadi cara paling kuwasa kanggo metu saka sangsara. Amarga sinau bab kaunggulan mbutuhake pangerten sing tliti bab apa sing becik lan apa sing nentangé; lan kanggo kuwi, kawicaksanan dibutuhake. Kanthi pitulungé, pengalaman lan perjuangan nglawan daging mulangaké cara sing paling becik kanggo nindakaké kabecikan lan nolak kejahatan.

20. Lan ajrih iku wis ana ing jerone. Amarga nalika katresnan saya mundhak, ajrih uga saya mundhak; lan sak suwéné ana pangarep-arep kanggo éntuk kabecikan, ana uga ajrih ora éntuk kabecikan kuwi. Lan iki nggerogoti atiné wong-wong sing tatu amarga katresnan luwih saka ancaman sangsara tanpa wates; amarga éntuk iku kabungahan paling gedhé, déné ora éntuk iku sangsara paling gedhé.

21. Supaya sabda nuntun kita ing dalan, lan kanthi cara liya mimpin dalan, kita kudu miwiti saka pungkasan: amarga saben sing dumadi njupuk saka pungkasané béda antarané pérangan-pérangané lan urutan sing trep. Pungkasaning gesang kita iku kabegjan, utawa, sing padha tegesé, Karajan Swarga, utawa Karajané Gusti Allah. Lan iki ora mung panglihatan Trinitas sing paling kraton, nanging uga panriman daya tarik Ilahi, lan, kaya déné, pangalaman pangilahan; lan lumantar daya tarik iki, pangisian apa sing kurang ing kita lan kasampurnan apa sing durung sampurna. Lan pancèn iki sing dadi panganan kanggo makhluk rohani—pangisian apa sing kurang lumantar daya tarik ilahi kuwi. Ing kéné ana siklus tanpa entèk sing kawujud, diwiwiti karo sing padha lan rampung karo sing padha. Amarga luwih akèh sing dipahami, luwih akèh sing dikarepake; luwih akèh sing dikarepake, luwih akèh sing dinikmati; luwih akèh sing dinikmati, luwih akèh sing nyurung marang pangerten sing luwih jero maneh; lan langsung gerakan sing ora owah iki—utawa, mbok menawa, ketenangan sing ora owah—diwiwiti.

22. Mangkono, pungkasaning gesang—saka pangertosan kita—iku kados makaten. Saiki kita kedah mbayangaken kados pundi saged lumampah dhumateng pungkasan punika. Amargi kanggé jiwa-jiwa rasional—ingkang saged mikir lan boten kathah bédanipun kaliyan pikeran para malaikat—gesang ing donya punika sawijining perjuangan, lan gesang ing daging kaparingaken minangka cobaan. Ganjaran kanggo upaya lan perjuangan iki yaiku kahanan sing kasebut mau—sawijining karunia sing pantes kanggo kabecikan lan kaadilan Ilahi: kaadilan, amarga berkah-berkah iki ora bisa digayuh tanpa kerja keras lan kringet dhéwé; kabecikan Ilahi, amarga peparing iku ngluwihi tanpa wates saben gaweyané dhéwé, lan uga amarga kemampuan kanggo nindakake kabecikan iku peparing saka Gusti Allah.

23. Nanging apa sing dadi prestasi ing kéné? – Jiwa rasional nyawiji karo badan kéwan sing asalé saka bumi, duwé eksistensi, lan katarik menyang alam ngisor. Jiwa iku nyawiji karo badan iki kanthi cara sing saka loro mau – jiwa lan badan – sing pancen bertentangan siji lan sijine, lair siji makhluk tunggal, ora liwat pangowahan utawa campuran bagean-bagean mau – muga-muga Gusti ora kersa! – nanging kanthi cara sing saka loro mau, saben tetep njaga hakikaté dhéwé, lair siji pribadi tunggal sing ngemot loro hakikat sing sampurna. Mangkono, makhluk majemuk iki—manungsa—sing kabentuk minangka entitas kanthi sipat ganda, ngetokake tumindak sing nuduhake ciri-ciri khas saben sipat kasebut. – Wajar yèn badan ngidamaké apa sing padha karo dhèwèké – sing jasmani. Idaman kaya ngono iku lumrah tumrap kabèh makhluk, amarga anané gumantung marang kasadharan ing jeroné dhèwèké marang apa sing padha karo dhèwèké. Uga lumrah yèn badan ngrasakaké nikmat saka sing padha liwat indra; saliyané, istirahat nyenengaké nalika kesel. Iki sing lumrah lan dikarepaké déning sipat kéwan kita. – Bab jiwa rasional, amarga sipaté rasional, iku lumrah lan dadi kepénginane kanggo ngupaya apa sing padha rasional, lan ngrasakaké kabungahan saka apa sing cocog karo sipaté kuwi. Nanging saka kabèh mau, katresnan marang Gusti Allah wis ana kanthi alamiah ing sajroning jiwa. Lan jiwa kanthi alamiah kepéngin ngrasakaké kabungahan marang Gusti lan marang bab-bab intelektual liyané, nanging ora bisa nindakake kuwi kanthi bébas tanpa alangan.

24. Manungsa pisanan bisa tanpa alangan nyumurupi lan ngrasakaké kabungahan saka sing bisa dirasakaké liwat indra lan sing bisa dipikiraké liwat akal. Nanging dhèwèké kuduné luwih dhisik nggatekake sing luwih gedhé, dudu sing luwih cilik; sanadyan dhèwèké dhéwé bisa sesambungan karo sing bisa dipikiraké liwat akal lan sing bisa dirasakaké liwat indra. Aku ora ngomong yèn Adam ora kuduné migunakaké indrané: awit dhèwèké ora diparingi awak tanpa guna; nanging dhèwèké kuduné ora utamané seneng marang sing bisa dirasakaké, lan ora amarga sing bisa dirasakaké; nanging, nalika nyumurupi kaendahan makhluk lumantar kesan indra, dhèwèké kuduné ngadhep marang Pangripta kaendahan kuwi lan bungah ing Panjenengané kanthi gumun, amarga luwih akèh alesan kanggo gumun marang Sang Pangripta, tinimbang nempel marang sing kasat mata lan gumun marang kuwi, nalika nglirwakaké kaendahan intelektual Sang Pangripta. Mangkono kuduné tumindaké Adam.

25. Nanging, amarga nggunakake indrané kanthi ora becik, dhèwèké wiwit gumun marang kaéndahaning donya indria; lan, nalika ndeleng woh sing nyenengaké mripat lan enak dipangan, dhèwèké nyicipi, ninggalaké kabungahan sing ana ing bab-bab intelektual; mulané Hakim sing adil, nganggep yèn dhèwèké ora pantes kanggo nggatekaké Gusti Allah lan kabèh sing ana—prekara-prekara sing wis dianggep remeh—ngusir dhèwèké, *'nggawe pepeteng dadi panggonané'* lan misahaké dhèwèké saka kabèh prekara sing

ora kasat mata (Mazmur 17:12). Amarga wong kang ora suci ora pantes nampa kasucian; nanging amarga dhèwèké tresna marang iku, Gusti Allah maringi idin supaya dhèwèké bisa nikmati iku, ninggalaké dhèwèké urip miturut indrèné kanthi mung sithik tapak urip rohani.

26. Mulané upaya kanggo nggayuh pangembangan karo bab-bab intelektual dadi paling abot tumrap kita: amarga kita ora duwé daya kanggo nikmati bab intelektual nganggo pikiran kaya kita nikmati bab sing bisa dirasakaké nganggo indra, sanadyan kita nampa pitulungan gedhé kanggo iki lumantar baptisan, kanthi dibersihaké lan diunggahaké lumantar iku. Nanging, sakwates iku bisa kita jangkau, kita isih kudu nglatih ing bab intelektual, tinimbang ing bab indriah; kita kudu gumun lan kepengin marang bab intelektual, dene ing bab indriah ora ana sing kudu digumunake utawa dikarepake mung kanggo nyenengake indra: amarga sejatine, bab indriah ora bisa dibandhingake karo bab intelektual. Kita weruh yèn hakikat saka hakikat lan kaendahan saka kaendahan iku luwih nggumunake. Nanging kita kudu ndeleng mau kaya apa sing saktenané. Apa ana kegilaan sing luwih gedhe tinimbang tresna marang sing isin tinimbang sing agung, lan sing hina tinimbang sing mulya? Lan iki malah nalika kita nambani makhluk sing diciptakaké kaya ngéné, apa iku saka akal utawa saka indra. Nanging apa sing bisa diomongaké yèn kita nambani Panjenengané sing ana ing ndhuwur kabèh kaya ngéné, nalika kita luwih milih marang materi sing tanpa wujud lan ora ana gunané tinimbang Panjenengané?

27. Lan iki tugas kita saiki – ngawasi awak dhéwé kanthi tliti, supaya kita tansah seneng marang sing bisa dipikiraké, ngarahaké pikiran lan kepinginan kita marang iku, lan aja nganti kita dirampok déning sing bisa dirasakaké, digawa adoh déning indra nganti nggumunaké mung kanggo kesenangan dhéwé. Nanging menawa perlu migunakaké indra, kita kudu nindakake kuwi kanggo ngenali Sang Pencipta lumantar makhluk-makhluké, ndeleng Panjenengané ing kono kaya déné kita ndeleng srengéngé ing banyu; amarga ing kabèh sing ana, Sebab Sepisanan saka kabèh iku kacernin, sakwates sing bisa dipahami déning makhluk mau.

28. Mangkono tugase ing ngarep kita: nanging kepiye carane nepaki iku dadi bab kang kudu dipikirake. Amarga, kaya sing wis kasebut, badan kepengin nikmati bab-bab kang dadi haké liwat indriane, lan luwih wareg, luwih kepengin maneh. Lan iki bertentangan karo pangarep-arepé jiwa. Mula, kang dadi prakara utama tumrap jiwa yaiku ngendhalèkaké kabèh indrèng, supaya ora kasengsem marang bab-bab indrèng, kaya sing wis kasebut. Amarga badan, yèn saya kuwat, saya kiyat ngupaya apa sing dadi haké dhéwé; lan luwih kuwat ngupaya marang iki, luwih ora bisa dikendhalèkaké; mula, nyawa kudu ngupaya kanthi temen kanggo ngasoraké daging liwat puasa, jaga wengi, ngadeg ndedonga, turu ing lemah gersang, lan kabèh jinis panguripan liyané, supaya, sawisé kekuwatané entèk, bisa tetep andhap asor lan manut ing upaya rohani: Iki minangka tugas utama sing ana ing ngarepé. Nanging sanadyan gampang ngingini iki, angel nglakoni, lan akèh sing ora kelakon saka apa sing dibutuhaké sajrone proses, amarga indra ngganggu sanadyan kita wis nggatekake tenan: mula, pangobatan katelu sing wicaksana yaiku pandonga lan luh. Donga matur nuwun marang berkah sing diparingake, nyuwun pangapura marang dosa, lan nyuwun kekuwatan kanggo majeng luwih adoh; amarga, kaya sing wis kasebut, tanpa pitulungan Ilahi jiwa ora bisa nindakake apa-apa kanthi bener dhewe. Malih, iku nggawa persatuan karo Panjenengané sing digoleki atiné, lan kabungahan ing Panjenengané, lan pangalihan kabèh pangarep-arep marang Panjenengané kanthi sampurna: awit iki prakara paling wigati ing urip sing urip kaya kuduné – yaiku, pangarahing karsa kanggo ngarep-arep iki kanthi sak kuwating ati. – Lan luh nduwèni kuwasa gedhé: luh marasaké Gusti marang kaluputan kita, ngresiki rereged sing disebabaké déning kesenangan indria, lan maringi pangajab marang bab-bab swarga.

29. Mangkono iki sakabehe prakara: ingkang utama yaiku renungan babagan kabecikaning pikiran utawa rohani lan kepinginan kanthi sakabehe manah; amarga iku, pangendalian daging—ingkang pérangané puasa, kasucian lan sapanunggalane—kabèh padha nyengkuyung siji lan sijine; kanggo tujuan iki, lan bebarengan karo iku, ana pandonga. Saben praktik iki kabagi dadi pirang-pirang bagéan, nanging kabèh mau saling gegandhèngan, saéngga siji butuh sijiné lan ora bisa ana siji tanpa sijiné.

30. Aja ana sing nganggep yèn katresnan marang kamulyan lan katresnan marang dhuwit kalebu hawa napsu daging. Hawa napsu daging iku mung katresnan marang kesenangan, sing nemokake pangobatan sing pas ing pangubaran daging. Nanging, loro hawa napsu sing kasebut mau iku asil saka kabodhoan. Amarga ora tau ngalami utawa ngerti kabecikan sejati, apa iku intelektual utawa spiritual, jiwa wis nggawe kabecikan palsu ing wangun bandha, mikir kanggo nglipur awake dhewe amarga kekurangan ing kabecikan spiritual; jiwa nggatekake bandha amarga alasan iki, kanggo nyukupi katresnan marang kesenangan lan katresnan marang kamulyan, lan uga kanggo bandha dhewe, nganggep iku minangka sawijining kabecikan. Kita bisa ngomong, mula, manawa kabèh iki asil saka ora ngerti bab kabecikan sejati. Katresnan marang kamulyan ora

muncul saka kekurangan kabutuhan badan: amarga ora ana kabutuhan badan sing bisa wareg kanthi kuwi ; nanging luwih amarga gagal ngalami lan kurangé kawruh bab kabecikan lan kamulyan sejati sing paling dhisik.

31. Lan ora mung katresnan marang kamulyan, nanging, cekakipun, kabodhoan sing dadi oyod kabeh kajahatan. Amarga mokal yen ana wong sing wis mangerteni kanthi bener hakikat kabeh prakara, lan saka ngendi asal-usule lan apa gunane, banjur lali marang tujuan pungkasané lan ngalihake perhatian marang prakara donya. Jiwa ora bakal ngidam kabecikan sing wis dipastèkaké mung minangka bayangan kabecikan. Sanajan kabiasaan narik kanthi tirani marang sawijining bab, jiwa bisa ngungkuli kabiasaan mau kanthi kawruh sing cetha lan tliti. Nanging sadurungé kabiasaan kuwat, jiwa wis kadlèp déning kabodhoan. Mula saka iku, luwih dhisik lan sakcepete, wong kudu ngupaya entuk kawruh sejati babagan kabèh sing ana, banjur, manut marang iku, nyemangati kersané kanthi kerinduan marang Kabecikan Sepisan. Ora angel kanggo wong sing pancèn wis nyadari kabèh kesia-siaané kanggo ngremehake kabèh kabecikan sing ana saiki.

Abba Philemon ingkang Kinurmatan

Kisah Cendhak Bab Dhèwèké

Tulisan-tulisan patristik ora nyritakaké ing jaman apa bapak kita sing paling kinurmatan, Philemon, urip; piyambakipun sing paling waspada lan nangis tobat saka para bapak kita sing taat marang Gusti. Nanging yèn dhèwèké iku wong sing paling taat lan wis pengalaman, lan luwih seneng meneng tinimbang para sepuh liyané, minangka sing paling setya niru Arsenius Agung, iki bakal cetha marang sapa waé sing péngin weruh saka cathetan iki. Amarga nalika sabar ngenteni awan lan bengi ing guwa ara-arane kanggo ndedonga lan nyuwun, adus nganggo mata air luh sing mili tanpa entek lan tangisan sing paling manis, lan wis munggah ngluwihi kabèh sing kasat mata lan pikiran amarga katresnan marang Gusti, panjenengané tansah ngadeg ing ngarsané Gusti kados wong budeg lan bisu, lan dianggep pantes nampa pencerahaning rahmat ilahi sing nggumunake; saka kono, kados padhange srengéngé, priya sing tansah kelingan iki, ing meneng lan tentremé, pinaringan karunia ora mung kanggo ngandika lan mikir, nanging uga kanggo mangerténi lan ndeleng ing ngarep. Saksi sing setya marang iki yaiku cathetan bab dhèwèké sing kacathet ing kéné, ing ngendi ajarané sing paling wicaksana babagan kasunyian suci diparingaké, loro-loroné ing sisih aktif lan kontemplatif, adhedhasar pengalamané dhéwé sing wis suwé. Mula, sapa waé sing kepéngin mbuwang sandhangan napsu sing reged lan mbeteake—utawa, kanthi tembung liya, mbuwang manungsa lawas lan nganggo sandhangan padhang saka tanpo napsu lan sih rahmat, utawa manungsa anyar ing Kristus Yesus—bakal kanthi gampang nggayuh apa sing dikarepake, kanthi kerep sinau piwulang sang sepuh iki lan ngleksanani miturut kemampuané.

Crita sing paling ngajari bab Abba Philemon

1. Bab Abba Philemon, pertapa, diceritakaké yèn dhèwèké wis nyumput ing sawijining guwa, ora adoh saka Lavra sing dikenal kanthi jeneng Romieva, lan nyawisaké awaké kanggo pakaryan tapa brata, kanthi pikiran mbaleni tembung-tembung sing, miturut kabar, biyèn diucapaké déning Arsenius Agung marang dhèwèké dhéwé: 'Philemon, kok kowe teka ing kéné?' Dheweke manggon ing guwa iki suwene wektu sing cukup suwe. Tugasé yaiku nggulung tali pandonga lan nganyam kranjang, sing banjur diwènèhaké marang pangurus; minangka gantiné, dhèwèké nampa roti cilik sing dadi panganané. Dhèwèké mung mangan roti lan uyah, lan malah kuwi ora saben dina. Katoné dhèwèké ora ngopeni awaké dhéwé babar pisan, nanging kanthi nglakoni renungan, dhèwèké pinaringan pencerahan ilahi, lan amarga dadi panrima pandhuan sing ora bisa diungkapaké saka dhuwur, dhèwèké manggon ing kabungahan rohani. Nalika dhèwèké menyang gréja ing dina Setu lan Minggu, dhèwèké tansah mlaku piyambak, jero mikir, ora ngidini sapa waé nyedhak, supaya pikirane ora keganggu saka pangibadahé. Nanging ing gréja, nalika ngadeg ing pojok kanthi rai menunduk, dhèwèké ngucuraké luh kados kali, nangis tanpa kendhat, nalika pikirane nyawiji marang pangeling pati lan gambar para Bapa Suci, utamané Arsenius Agung, sing tapaké dhèwèké tansah ngupaya ngetutaké.

2. Nalika ajaran sesat muncul ing Alexandria lan sakupenge, dhèwèké mundur saka kana lan lunga menyang Biara Nikanor. Nalika teka, Pavlin sing paling tresna marang Gusti maringi panggonan sepi dhéwé lan njamin menawa kahanané meneng tanpo swara. Sajeroning setaun, dhèwèké ora ngidini sapa waé ndelok dhèwèké, lan dhèwèké dhéwé ora nate ngganggu, kejaba nalika nggawa roti sing dibutuhaké. Wektu Paskah

Kebangkitan Kristus teka. Nalika sajrone kunjungan, ana paguneman lan topiké ngalih marang urip pertapa, Filemon nyadari yèn sedulur sing paling taat iki, Pavlin, uga nduwèni niat luhur (urip dadi pertapa); mula dhèwèké paring akèh pangajaran asketisme—saka Kitab Suci lan tulisan-tulisan para Bapa Gereja— nuduhaké marang kabèh yèn ora mungkin nyenengaké Gusti tanpa pangasingan sing sampurna, kaya Musa, bapa sing padhang déning Gusti, uga mulang – yèn meneng nglairaké tapa brata, tapa brata nglairaké tangis, tangis nglairaké ajrih, wedi – andhap asor, andhap asor – pangertosan, pangertosan – katresnan, lan katresnan ndadekake jiwa waras lan tanpa napsu, banjur manungsa nyadari yen dheweke ora adoh saka Gusti.

3. Panjenenganipun (Filemon) ngendika dhumateng piyambakipun: 'Kowe kudu, lumantar meneng, ngresiki pikiranmu kanthi sampurna lan nglibataké ing pakaryan rohani kang tanpa kendhat.' Kaya mata sing ngadhep donya sing bisa dirasakake lan ndeleng sing katon, mangkono pikiran sing resik, nalika ngadhep bab-bab intelektual, kapincut marang apa sing dipikirake sacara rohani, nganti ora bisa dipisahake saka kuwi. Lan sak suwene, lumantar meneng, pikiran iku dibebasake saka hawa napsu lan dibersihake, sak kuwi uga dadi pantes kanggo ngerti (bab-bab rohani kuwi). Nanging, pikiran iku sampurna nalika mlebu ing alam kawruh sejati lan nyawiji karo Gusti Allah. Banjur, kanthi duwé kaluhuran karajan, pikiran iku ora ngrasakaké mlarat maneh lan ora kabawa hawa napsu palsu, sanajan kowe nawakaké kabèh karajan ing donya. Mula, yèn kowe kepéngin nggayuh kabecikan kaya mangkono, mlayua kanthi cepet saka donya lan mlayu kanthi semangat ing dalan para wali; buwanga kuwatir marang rupa-rupanmu, nganggo sandhangan prasaja lan hias awakmu kanthi andhap asor. Jaga tingkah lakumu supaya prasaja, omonganmu supaya ora mamer, langkahmu supaya ora ngundang perhatian, lan swaramu supaya tulus. Sinau tresna urip ing kasrakat lan dilalekake dening kabeh wong. Luwih saka kabeh, jaga supaya pikiranmu tetep cetha lan waras; sabar ing kabeh cobaan, lan ing saben cara jaga berkah rohani sing wis kok entuk, supaya tetep utuh lan ora owah. Ati-ati ngawasi awakmu dhewe lan aja nampa kesenengan apa wae sing mlebu kanthi diam-diam. Amarga sanadyan meneng bisa nandhani napsu jiwa, yen diidini kobong lan saya kenceng, biasane malah luwih ngamuk, lan narik sapa wae sing ngidini iki marang dosa kanthi kekuwatan sing luwih gedhe. Mangkono uga, tatu ing badan, yen diusap lan dibukak, dadi ora bisa mari. Sanajan siji tembung wae bisa mbalèkaké pikiran saka éling marang Gusti, nalika setan-setan nyurung supaya mangkono lan indra sarujuk karo kuwi. Iku sawijining prestasi gedhé lan ajrih gedhé kanggo ngreksa jiwa. Mula saka iku, kowe kudu mundur sakabèhé saka donya lan, sawisé misahaké jiwamu saka kabèh rasa welas marang badan, dadi tanpa kutha, tanpa omah, tanpa kagungan apa-apa, tanpa dhuwit, tanpa keserakahan, tanpa kuwatir, tanpa kanca, ora ngerti babagan urusan manungsa, andhap asor, welas asih, becik, alus, lembut wataké, siap nampa pituduh ilahi sing maringi pencerahan ing ati. Amarga ora mungkin nulis ing lilin tanpa ngilangi dhisik aksara-aksara sing wis tau ditulis ing kono, kaya sing diwulangake dening Basil Agung marang kita. Mangkono rupané para Wali, sing wis sarwa mundur saka kabèh kabiasaan donya lan njaga sajroning atiné kawicaksanan swarga sing ora goyah, padha padhang amarga paugeran Ilahi lan sumunar kanthi tumindak lan tembung sing saleh, '*wis matèni anggota-anggota sing ana ing bumi*' (Kol. 3: 5) lumantar pangendalian dhiri, ajrih marang Gusti lan katresnan. Amarga lumantar pandonga sing ora kendhat lan sinau Kitab Suci, mripat rohani ing atine kabuka lan nyumurupi Sang Raja kakuwatan—lan ana kabungahan ageng, lan kepinginan ilahi sing ora bisa dikendhaleni kobong kanthi kiyat ing batin, saengga daging uga ditarik menyang kana dening pakaryan Roh, lan sakabehe pribadi dadi rohani. Iki sing dianggep pantes kanggo wong-wong sing nglakoni meneng sing berkah lan urip asketis sing paling ketat: wong-wong sing, sawise mundur saka kabeh kenyamanan manungsa, terus-terusan ngobrol, piyambakan karo Gusti siji sing manggon ing swarga!

4. Sawisé krungu iki, sedulur sing tresna marang Gusti iku, atiné katusuk déning katresnan ilahi, ninggalaké panggonané lan bebarengan karo Philemon tekan skete ing ngendi para Bapa sing paling agung wis ngrampungaké dalan kasuciané. Padha manggon ing Lavraé St. John Kolov, nyerahaké pangreksan marang pangurus Lavra, amarga padha kepéngin urip meneng. Lan ing kono padha manggon kanthi sih rahmaté Gusti, ing meneng sampurna, rawuh ing ibadah bebarengan ing dina Setu lan Minggu, déné ing dina-dina liyané padha tetep ing selé-selé; saben wong nindakake pandonga lan pangibadahé kanthi pribadi.

5. Sesepuh suci (Filemon) nduwèni paugeran ibadah kaya mangkéné: ing wayah bengi piyambakipun maca kabèh Mazmur lan kidung (sanga sing ana ing Mazmur), kanthi alon-alon lan tanpa rasa gugup; piyambakipun maca siji potongan saka Injil, banjur lenggah lan tetep lungguh, kandha marang dhiri dhéwé: 'Gusti, mugi paring welas asih!' kanthi sakabehe perhatiané lan suwéné cukup suwe, nganti dhèwèké ora bisa manèh ngucapaké pangajab kuwi; lan pungkasané dhèwèké nglilani dhiri nganti turu. Banjur, nalika subuh, dhèwèké manèh ngucapaké kidung jam kapisan, lan lungguh ing panggenané ngadhep wetan, dhèwèké silih

gantèni nyanyi (mazmur) lan maca, manut karsa dhèwèké, saka Surat-surat lan Injil. Mangkono piyambakipun nglampahi sedina muput, nyanyi tanpa kendhat, ndedonga lan remen ing pangrêmbag bab-bab swarga; pikirane kerep banget kabawa mlebu pangrêmbag nganti piyambakipun boten mangertos menawa piyambakipun wonten ing donya.

6. Sang sedulur, nyumurupi yèn piyambakipun pancèn temen nglakoni pangibadah lan kadhangkala klelep ing pamikiran ilahi, ngendika: 'Mbok menawa angel tumrap Panjenengan, Bapa, ing yuswa ingkang sampun sepuh, nglarani lan ngendhalèkaké badan kanthi cara makaten? Dheweke mangsuli: 'Percayaa marang aku, Gusti wis nandurake ing atiku semangat lan katresnan sing gedhe kanggo pangibadah pandonga nganti aku ora bisa nyukupi kangenan atiku; nanging kelemahan badan iki diungkuli katresnan marang Gusti lan pangarep-arep berkah ing tembe.' Mangkono kabèh pangajabé kanthi wicaksana diangkat marang swarga, sanajan nalika dhèwèké lagi mangan, lan ora mung ing wektu liya.

7. Sawijining dina, ana sedulur sing manggon bareng karo dhèwèké takon: 'Apa iku misteri pangrênungan?' Lan dhèwèké, ndeleng ketekunané lan yèn dhèwèké tenanan nggolèki pangajaran, kandha marang dhèwèké: 'Aku kandha marang kowé, anakku, yèn marang wong sing pikirane wis resik saktenané, Gusti Allah nampilaké panglihatan babagan kuwasa-kuwasa sing ngladèni lan tingkatan-tingkatan (para malaikat).'

8. Dhèwèké uga takon marang piyambakné: 'Kanggo alesan apa, Bapa, Panjenengan langkung remen marang Mazmur tinimbang pérangan liya ing Kitab Suci, lan kenapa, nalika Panjenengan nyanyi alon-alon, katon kados Panjenengan lagi ngobrol karo wong?' Dheweke mangsuli: 'Gusti Allah wis nyemetake kakuwatan Mazmur ing atiku, kaya kang wis ditindakake marang Nabi Dawud piyambak, lan aku ora bisa mecahake dhiri saka kabungahan pangramean maneka pamikiran sing kapendem ing jerone; amarga iku ngemot sakabehe Kitab Suci.' Panjenengané ngakoni iki marang sing takon kanthi andhap asor banget, kanggo pambangunan rohani, lan sawisé panyuwunan sing terus-terusan.

9. Ana sawijining sedulur sing jenenge Yohanes, sawisé mangkat saka pesisir, teka marang Rama Philemon sing suci lan agung iki, banjur nyembah sikilé lan kandha: 'Apa sing kudu tak lakoni, Rama, supaya slamet? Amarga pikiranku ngumbara lan mabur mrana-mrene, ing panggonan sing ora pantes. Lan piyambakipun, sawisé meneng sedhela, ngendika: 'Penderitaan (rohani) iki dadi ciri wong-wong sing pandangane mung ing njaba, lan iku manggon ing wong-wong mau. Lan iku ana ing jeronmu, amarga kowe durung nggayuh katresnan sing sampurna marang Gusti Allah; kehangatan katresnan lan pangertosan marang Panjenengané durung nyemaki kowe.' Sedulure kandha marang dhèwèké: 'Dadi, apa sing kudu tak lakoni, Rama?' Dhèwèké mangsuli: 'Mlaku lan gawa piwulang rahasia iki ing atimu, lan iku bakal ngresiki pikiranmu saka iki.' Sedulure, sing ora paham makna tembung-tembung mau, takon marang sing tuwa: 'Dadi, apa piwulang rahasia iki, Rama?' Lan dhèwèké kandha marang dhèwèké: 'Mèlu lan waspada ing atimu, lan ing pikiranmu, kanthi waspada, ajrih lan gemeter, kandhaa: "Gusti Yesus Kristus, welas asih marang aku!"' Mangkono uga Diadochus sing pinaringan berkah mulang para pamula.

10. Sang sedulur kuwi lunga lan, kanthi sih-rahmaté Gusti lan pandonga bapaké, éntuk tentrem lan ngrasakaké kabungahan saka piwulang iki. Nanging sawisé kuwi kabungahan kuwi sirna, lan dhèwèké ora bisa manèh nglakoni tata cara iki utawa ndedonga kanthi pikiran sing tentrem. Mula dhèwèké bali marang sang tuwa lan nyritakaké apa sing wis kelakon. Sing tuwa kandha marang dhèwèké: 'Saiki kowé wis sinau dalan meneng lan tumindak wicaksana, lan wis ngrasakaké manisé sing asalé saka kono. 'Tetepna iki tansah ing atimu—apa kowe lagi mangan, ngombe, ngobrol karo wong, lelungan, utawa lungguh ing selmu—aja nganti mandheg ndedonga kanthi pikiran sing waras lan jiwa sing ora keganggu, kanggo nyanyi lan sinau pandonga lan mazmur; sanajan nalika ngurusi kabutuhanmu sing paling wigati, aja nganti pikiranmu nganggur, nanging paksa supaya sinau lan ndedonga ing sepi. Kanthi mangkono kowe bisa mangertèni jerone Kitab Suci lan kakuwatan sing kasembunyi ing jerone, lan maringi pikiranmu pakaryan sing ora kendhat, supaya kowe bisa nepati pangandikane Para Rasul sing ngendika: '*Ngedonga tansah*' (1 Tes. 5:17). Mula, jaga awakmu kanthi becik, lan jaga atimu supaya ora nyimpen pikiran ala utawa pikiran kosong lan ora migunani; nanging tansah—apa kowe turu, tangi, mangan, ngombe, utawa ngobrol—nggawe atimu, ing sajroning ati lan pikiran, sinau Mazmur utawa ndedonga: '*Gusti Yesus Kristus, Putraning Allah, gungaa marang aku!*' Mangkono uga, nalika kowe nyanyi mazmur kanthi banter, awasana aja nganti ngomong nganggo lambemu nalika pikiranmu ngumbara menyang panggonan liya.

11. Sang sedulur mau pitakon malih: 'Kula kathah ngimpi ingkang kosong menawi tilem.' Sang sepuh ngendika dhumateng piyambakipun: 'Aja males utawi kendho manah; nanging sadèrèngé kowe tilem, aturana

pandonga ing manahmu kanthi gung, lan lawanana panggodha setan ing pikiramu, supados kowe manut kersané, lan Gusti Allah kersa nampi kowe.' Upayakna sakabehe supaya kowe turu karo kidung ing lambe lan piwulang wicaksana ing pikiranmu, lan aja nganti pikiranmu, amarga kecerobohan, nampa pikiran manca; nanging karo pikiran apa wae sing wis kowe gunakake kanggo ndedonga, sinau saka kuwi, turu ing ambenmu, supaya sanajan kowe turu, supaya tetep ana ing jeronmu, lan nalika kowe tangi, bisa rembugan karo kowe. Waca uga Lambang Suci iman Ortodoks sadurunge kowe turu; amarga nyekel iman Ortodoks marang Gusti iku sumber lan pangayoman saka kabecikan kabèh.

12. Adhiné takon manèh marang dhèwèké: 'Bapak, amarga katresnan, critakna marang aku, kepiyé panggerak pikiran Panjenengan? Mulangana aku, supaya aku uga bisa slamet.' Dhèwèké kandha marang adhiné: 'Ngapa kowe kepéngin banget ngerti iki?' Adhiné tangi, nyekel sikilé sang wali, lan nyium sikilé, nyuwun supaya dicritakaké. Sawisé sawatara wektu, kakangé kandha: 'Kowe durung bisa nampa iki.' Iku sipate manungsa sing wis biasa manggon ing berkahing kabeneran kanggo maringi saben indranya tugase sing pantes; lan ora mungkin wong sing durung resik sakabehe saka pikiran sia-sia donya dianggep pantes nampa sih iki. Mula, yen kowe pancen kepengin iki, simpen piwulang rahasia iki ing ati sing resik. Amarga yèn pandonga lan piwulang Kitab Suci tetep manggon ing sajroning atimu tanpa kendhat, mripat atimu bakal kabuka, lan bakal ana kabungahan ageng ing sajroning atimu, lan ana rasa kang ora bisa diandharake, rasa éndah lan semangat kang kobong, nalika Roh lan daging padha krasa anget, nganti kabèh pribadimu dadi rohani. Mula, apa ing wayah bengi utawa awan, yen Gusti paring sih supaya kowe bisa ndedonga tanpa gangguan kanthi pikiran sing resik, tinggalna tata cara ndedonga sing biasane kowe lakoni, lan kanthi kabèh kekuwatanmu, usaha kanthi sakabehe atimu lan pikiranmu supaya nyawiji karo Gusti. Lan Panjenengané bakal padhangaké atimu ing upaya rohani sing wis kowe lakoni. Kanggo iki dhèwèké nambahaké: Sawijining dina ana sesepuh teka marang aku, lan nalika takon bab kahanan atiné, dhèwèké kandha marang aku: 'Saklawasé rong taun aku tetep ndedonga ing ngarsané Gusti, nyuwun kanthi tulus saka jeroning atiku supaya Panjenengané maringi sih-rahmat kanggo pandonga sing wis dipasrahaké marang para muridé supaya tansah lan tanpa gangguan kèlingan ing atiku; lan Gusti sing Maha Welas, nyumurupi kangelan lan kasabarané, maringi apa sing tak jaluk.' Lan iki uga sing diandharake marang dheweke: pikiran babagan bab-bab sia-sia sing muncul ing jiwa iku sangsara jiwa sing nganggur lan wis nyerah marang kecerobohan; mulane, miturut Kitab Suci, kita kudu ngreksa pikiran kita kanthi waspada banget, nyanyi kanthi wicaksana tanpa gangguan, lan ndedonga kanthi pikiran sing resik. Mula, sedulur, Gusti kepéngin kita nuduhaké semangat kita marang Panjenengané, sepisanan liwat pakaryan kita (askétisme lan kabecikan), banjur liwat katresnan lan pandonga sing ora kendhat – lan Panjenengané bakal maringi kita dalan menyang kaslametan. Mula saka iku cetha, manawa ora ana dalan liya menyang swarga kajaba mbalèk sakabèhé saka kabèh sing ala, ngupaya kabèh sing becik, katresnan sing sampurna marang Gusti, lan manggon bebarengan karo Panjenengané ing kasucèan lan kabeneran; supaya sapa wae sing nduwèni kabèh mau bakal enggal munggah menyang pasukan swarga. Nanging ing bab iki, wigati banget kanggo saben wong sing kepengin munggah menyang pucuking swarga supaya matèni anggota-anggota sing ana ing bumi. Amarga nalika atiné kita kapincut déning pangrasa kabecikan sejati, atiné ora bakal bali maneh marang hawa napsu sing muncul saka éndahé dosa; nanging sawisé mbalèk saka kabèh hawa daging, atiné nampa panglihatan Gusti kanthi pikiran sing resik lan suci. Mula saka iku kita mbutuhake disiplin dhiri sing kiyat, pagawean fisik sing abot, lan panyucian jiwa, supaya kita bisa manggon bebarengan karo Gusti ing sajroning ati, supaya kita bisa nepaki dhawuh-dhawuh ilahi tanpa dosa, lan supaya Panjenengané piyambak mulang kita supaya tetep netepi paugeran-paugerané kanthi ajeg, nyawurake marang kita, kaya sinar srengéngé, pangaribawa Panjenengané lumantar sih-rahmaté Sang Roh sing diparingake marang kita. Liwat pakaryan abot lan cobaan, kita kudu nyucèkaké citra ing ngendi kita diciptakaké—rasional lan bisa mangertèni kabèh pangerten lan dipadhakaké karo Gusti—kanthi nyempurnakaké indrè kita, dibersihaké saka kabèh rereged, lumantar pangowahan ing tengah cobaan, lan kanthi mangkono malih dadi kaluhuran kraton. Gusti Allah nyiptaké sipat manungsa supaya bisa melu ing kabecikan kabèh, bisa merenung ing pikiran bab kabungahané Malaikat kamulyan, panguwasa, kuwasa, pangéran, wewenang, pepadhang kang ora bisa didekati, lan kamulyan kang paling sumunar. Nanging nalika kowe wis ngembangaké kabecikan, awasana supaya pikiranmu ora ngluwihi marang sedulurmu, amarga kowe wis ngembangaké kabecikan iku déné dhèwèké nglirwakaké; awit iku wiwitan saka kesombongan. Yen kowe lagi ngadhepi godaan apa wae, awas aja nganti nyerah utawa wedi amarga peperangané sengit; nanging tangi, andhap asor ing ngarsané Gusti, lan kandha karo Nabi saka jeroning atimu: '*Adhili, ya Gusti, wong-wong sing nindhes aku*' (Mazmur 34:1), amarga aku ora kuwat nglawan wong-wong mau. Lan Panjenengané, nalika

mirساني andhap asormu, bakal enggal paring pitulungan. Nalika kowe lelungan karo wong liya, aja melu obrolan kosong, nanging pasrahna pikiranmu marang laku rohani sing ditindakake Panjenengané, supaya kabiasaan becik iki lan lali marang kasenangan donya tetep ana ing atimu, lan kowe ora nyasar saka pangayoman tanpa napsu. Sawisé maringi piwulang marang sedulur mau nganggo tembung-tembung iki lan akèh manèh, sang sepuh banjur ngutus dhèwèké lunga.

13. Nanging ora suwe sawisé kuwi, dhèwèké teka manèh lan miwiti omongané, takon: 'Apa sing kudu tak lakoni, Bapa? Nalika aku jaga ing wayah bengi, ngantuk nyeret aku lan nyegah aku ndonga kanthi pikiran sing resik lan tetep jaga luwih suwe; lan aku kepéngin nglakoni sawijining pakaryan nalika aku lagi nyanyi.' Kanggo iki sang tuwa mangsuli: 'Yen kowe bisa ndedonga kanthi pikiran sing resik, aja nindakake pagawean apa wae; nanging nalika kowe kroso ngantuk, tangi sethithik nglawan pikiran kuwi lan nolaké, banjur lakoni pagaweanmu.' Sang sedulur takon manèh: 'Apa Panjenengan piyambak, Bapa, ora kroso abot amarga turu nalika ibadah?' Sing tuwa mangsuli: 'Ora gampang kaya ngono; nanging, nalika kadhang kala rasa ngantuk nyerang aku, aku ngusung awakku sethithik; banjur aku miwiti maca Injil Yohanes wiwit wiwitan, ngangkat pandelenganing pikiran marang Gusti, lan iku langsung sirna.' Aku uga nindakake kaya ngono marang pikiran-pikiran; yaiku, nalika salah sijiné muncul, aku nyambut kaya geni nganggo luh, lan iku sirna. Nanging kowe durung bisa nglawan kuwi kanthi cara kaya ngono; nanging luwih becik kowe nyekel ajaran rahasia iki lan ngupaya nindakake ibadah sing wis ditemtokake para Bapa Suci, kalebu pandonga saben dina—kaya jam Telu, Enem, Sanga, lan Maghrib—lan ibadah bengi. Lan kanthi kabèh kekuwatanmu, usaha aja nindakake apa-apa kanggo nyenengake manungsa, lan ati-ati aja nganti ana permusuhan karo sedulur, supaya kowe ora adoh saka Gustimu. Usaha uga supaya pikiranmu ora keganggu, tetep fokus marang pamikiran jero atimu. Nalika kowe ana ing Gréja lan arep nampa Misteri Suci Kristus, aja lunga sadurunge nampa komuni sakabehe. Ngadeg ing panggonan siji, aja obah saka kono nganti ana pamunduran; lan ing sajroning atimu, elinga yèn kowe ana ing swarga, ngadeg ing ngarsané Gusti karo malaikat-malaikat suci, arep nampa Panjenengané ing atimu; siapna awakmu kanthi ajrih lan gemeter, supaya kowe ora dadi peserta sing ora pantes nampa Karunia Suci. Sawise nyiapake sedulure kanthi becik, lan nyaranake dhèwèké marang Gusti lan Rohé sing kebak sih, sang tuwa nglilani dhèwèké lunga.

14. Sawijining sedulur sing manggon bareng karo dhèwèké uga nyritakaké ing ngisor iki. Dina siji nalika lungguh jejere, aku takon apa dheweke tau digoda fitnah setan nalika manggon ing ara-ara samun. Dheweke mangsuli: 'Nyuwun pangapunten, sedulur – yen Gusti ngidini godaan saka setan teka marang kowe, kaya sing tak alami, aku ora yakin kowe bakal bisa nahan paité.' Aku wis yuswa pitung puluh taun, utawa mbok menawa luwih; aku wis ngliwati akèh godaan nalika manggon ing manéka ara-ara samun kanthi meneng meneng; bab apa sing tak alami lan tak tahan saka tangan para setan kuwi, ora ana gunané mbaleni paité marang wong sing durung tau diuji meneng. Ing panggodha kaya ngono aku tansah tumindak kaya ngene: aku nyandhak kabèh pangarep-arepku marang Gusti, marang Panjenengané aku wis ngucapaké sumpah nyingkiri donya, lan Panjenengané enggal nylametaké aku saka kabèh kabutuhan. Mulané, sedulur, aku ora manèh mikir bab karaharjané awak dhéwé; nanging amarga aku ngerti yèn Panjenengané ngopeni aku, aku nampa panggodha sing teka marang aku kanthi gampang. Lan siji-sijine sing tak aturake marang Panjenengané kanthi sukarela yaiku ndedonga tanpa kendhat. Iki uga banget mbantu, amarga ngarep-arep yèn saya gedhé sangsara lan cilaka sing nyerang kita, saya gedhé uga mahkota sing disiapake kanggo wong sing sabar nampa kuwi: amarga ing ngarsané Hakim sing adil, loro-loroné padha imbang. Ngerti iki, sedulurku, aja nyerah marang kuciwa. Kowé wis mlebu ing tengahing perang kanggo gelut, lan terus gelut, kanthi semangat amarga akèh banget sing gelut kanggo kita nglawan mungsuhé Gusti—luwih akèh tinimbang pasukané mungsuh. Lan pancen, kepiye bisa kita wani ngadhepi mungsuh kang medeni banget saka bangsa kita, yen ora amarga tangan tengen Gusti Allah Sang Sabda kang kuwasa ngelembuti, ngindhungi, lan nutupi kita? Kepiye manungsa bisa tahan fitnahé? Amarga, kaya sing diandharake Nabi Ayub, '*Sapa sing bisa mbukak pasuryané sandhangane? Sapa sing bisa mlebu ing lipatan jubahé? Saka cangkemé metu barang kaya obor kobong, lan padha sumebar kaya percikan geni. Saka irungé metu asap pawon geni sing kobong karo arang geni. Nyawané kaya arang, lan saka cangkemé metu geni murub.*' Kakuwatan manggon ing lambéné; karusakan mili ing ngarepé. Atiné atos kaya watu; dhèwèké ajeg kaya landasan pacu. Dhèwèké ngaduk jurang kaya tungku tembaga; ngira segara kaya pabrik arak, lan jeroné jurang kaya tawanan. Dheweke nyawang kabèh sing dhuwur, nanging dheweke dhéwé dadi raja tumrap kabèh sing manggon ing banyu' (Ayub 41:4–25). Iki sing dadi mungsuh kita, sedulur! Mangkono cara Sabda nggambaraké tiran iki, lan kanthi cara sing kaya apa! Nanging, sanadyan kabèh kuwi, kamenangan nglawan dhèwèké gampang kaprunggu tumrap wong-wong sing, kaya kuduné,

nglakoni urip nyendiri, amarga ing sajroning dhèwèké ora ana apa-apa sing kagungané dhèwèké, amarga wis nyingkiri donya, amarga kabecikané sing luhur, lan amarga kita nduwèni Sang Sing perang kanggo kita. Amarga kandhaa marang aku, sapa sing wis nyedhaki Gusti lan nampa ajrih marang Panjenengané ing pikirane, sing ora wis malih ing hakekaté lan padhang dening paugeran lan tumindak ilahi, lan ora wis ndadekake atiné padhang lan bisa sumunar kanthi wawasan lan pikiran ilahi? Dheweke ora tau ngidini jiwa tetep nganggur, amarga ing jerone manggon Gusti Allah, sing nyurung pikiran supaya ngupaya tanpa kendhat marang pepadhang. Lan amarga nyawa tansah kapengaruh kaya ngono, roh ora ngidini nyawa kuwi rusak déning hawa napsu; nanging kaya raja, ngambegake nesu sing nggegirisi lan paukuman, kanthi tanpa welas asih mateni hawa napsu mau. Wong kaya ngono ora bakal mbalèk manèh, nanging lumantar nglakoni kabecikan, kanthi tangan diangkat marang langit lan pandonga sing wicaksana, dhèwèké menang ing perang.

15. Sadhulur iku uga nyritakake manawa, saka kabecikan-kabecikané Abba Filemon sing liyané, piyambaké nduwèni siji kabecikan iki: piyambaké ora tahan krungu omongan kosong, lan yèn ana wong, ing wektu lali, ngomong bab apa waé sing ora ana gandhèngané karo kabecikan jiwa, piyambaké ora bakal mangsuli bab kuwi. Mangkono uga, nalika aku lunga ngurusi sawijining urusan, dhèwèké ora takon: 'Kok kowe lunga?' Lan nalika aku bali, dhèwèké ora kandha: 'Kowe wis ana ing endi?' utawa 'Kowe wis apa lan kepiye?' Mula sawijining wektu aku nglayar menyang Alexandria amarga kabutuhan, lan saka kana, kanggo urusan gréja tartamtu, aku mangkat menyang Konstantinopel tanpa ngandhani abdi Gusti; banjur, sawisé manggon ing kana sawatara wektu, ngunjungi sedulur-sedulur sing setya, aku pungkasane bali marang dhèwèké ing skete. Nalika panjenengané weruh aku, sang tuwa banget bungah, lan sawisé salam adat lan ndedonga, panjenengané lungguh; nanging panjenengané ora takon apa-apa marang aku, lan tetep konsentrasi ing pangrameyané kaya biyasa.

16. Sawijining wektu, amarga kepengin nguji, aku ora maringi dhèwèké roti sajrone pirang-pirang dina. Nanging dhèwèké ora njaluk roti lan ora ngomong apa-apa bab kuwi. Banjur, sawisé nundhuk, aku takon: 'Nyuwun pangapunten, Bapa, mugi kersa maringi weruh, apa Bapa kuciwa amarga aku ora nggawa dhaharan kaya biyasa?' Dhèwèké mangsuli: 'Ampunana aku, sedulur! 'Sanajan kowe ora maringi roti marang aku nganti rong puluh dina, aku ora bakal nyuwun; amarga sak suwéné nyawaku isih urip, awakku uga isih urip.' Mangkono dhèwèké kasengsem ing renungan bab kabecikan sejati.

17. Panjenengané ngendika: 'Wiwit aku teka ing pertapaan iki, aku ora tau ngidini pikiranku ngumbara ngluwihi tembok selku; lan aku uga ora ngidini pikiran liya kejaba wedi marang Gusti Allah lan paukuman jaman sing bakal teka mlebu ing pikiranku, tansah éling marang paukuman sing ngancem wong dosa, geni langgeng lan pepeteng peteng, lan kepiye roh wong dosa lan wong sing sholeh urip, lan apa berkah sing wis disiapake kanggo wong sing sholeh, lan kepiye saben wong nampa ganjarané miturut pakaryané: siji kanggo pakaryan tapa brata, siji kanggo sedekah lan katresnan sing tulus, siji maneh kanggo ora ngidam-idam lan nyingkiri donya kanthi tuntas, siji kanggo andhap asor lan meneng sampurna, siji kanggo patuh sakabehe, lan siji maneh kanggo ngumbara. Kanthi ngelingi kabèh mau, aku ora ngidini pikiran liya mlebu ing atiku, lan aku ora bisa manèh ana bareng wong-wong utawa ngisi pikiranku karo urusané, supaya aku ora nyimpang saka pikiran ilahi.

18. Kanggo iki dhèwèké nambahaké crita bab sawijining pertapa, kandha yèn dhèwèké wis nggayuh kasunyatan tanpa napsu lan biyèn nampa roti kanggo panguripan saka tangan malaékat, nanging amarga kélangan kewaspadaan (lemahé perhatian) dhèwèké kelangan pakurmatan kuwi. Amarga nalika jiwa ngendhokake pangawasan lan konsentrasi sing jero saka pikiran, pepeteng banjur nglimputi jiwa kuwi. Ing panggonan sing Gusti ora sumunar, kabeh kakuapan ing peteng; lan jiwa ora bisa maneh ndeleng siji Gusti utawa gemeter amarga sabda-Nya. "*Aku iki Gusti sing cedhak*," pangandikane Sang Yehovah, "*lan dudu Gusti sing adoh. Apa ana manungsa bisa ndhelik ing panggonan-panggonan rahasia, nganti Aku ora bisa ndeleng dheweke? Apa Aku ora ngisi langit lan bumi?*" (Yer. 23:23–24). Lan dhèwèké kelingan akèh wong liya sing wis nandhang sangsara kanthi cara sing padha. Dhèwèké uga nyebutaké ambruké Salomo, sing, miturut dhèwèké, wis nampa kawicaksanan sing ngono lan dipuji banget déning kabèh wong—awit, kaya lintang esuk sing munggal ing wayah subuh, dhèwèké madhang kabèh wong nganggo padhange kawicaksané—nanging kelangan kamulyan kuwi amarga mung kanggo kesenengan. Mula saka iku mbabayani yen nganti nggleger; nanging kita kudu ndedonga tanpa kendhat supaya ora ana pikiran liya, yen muncul, sing bisa misahake kita saka Gusti Allah, lan supaya ora ana apa-apa liyane sing njupuk panggonane Panjenengané ing pikiran kita. Mung ati sing resik, sing wis dadi panggonane Roh Suci, sing bisa nyawang kanthi cetha ing jerone atiné, kaya ing pangilon, Gusti Allah piyambak, sumbering kabèh sing ana.

19. Krungu iki, sedulur sing manggon karo Abba Filemon kandha: 'Ndeleng pakaryané, aku nyadari yèn hawa napsu daging wis ora nduwé pangaribawa marang dhèwèké, lan yèn dhèwèké iku wong sing semangat banget marang kabèh sing sampurna, nganti tansah katon yèn dhèwèké wis diowahi déning Roh Ilahi (saka kamulyan marang kamulyan) lan ngendheg ambegan kanthi ambegan kang ora bisa diucapake, merenung ing sajroning atiné lan nimbang awaké dhéwé (utawa njaga supaya imbang kaya timbangan), lan ngupaya kanthi sakabehe supaya ora ana apa-apa sing bisa ngganggu kasucian pikirane, utawa rereged sing nyelip ing dhèwèké. 'Ndeleng iki,' ujure, 'lan kabakar semangat kanggo cara urip kaya ngono, aku nyuwun marang Gusti kanthi tulus, kandha: "Kepiye aku uga bisa entuk kasucian pikiran kaya panjenengan?"' Panjenengané mangsuli: 'Mlaku—nyambut gawe; amarga iki mbutuhake kerja keras lan lara ing ati.' Berkah rohani, sing pantes digoleki kanthi tekun lan kerja keras, ora bakal teka marang kita yen kita mung nggleleng ing amben lan turu. Mangkono uga, berkah donya ora bakal teka marang sapa waé tanpa gaweyan. Sapa waé sing kepéngin makmur kudu, sepisanan lan sing paling utama, nyingkiri hawa napsu dhéwé lan nglakoni ratapan tanpa kendhat lan pisah saka bandha donya, ora merhatosaké dosa wong liya kajaba dosa dhéwé, lan nangis awan bengi mung kanggo kuwi, lan ora nduwé paseduluran sia-sia karo sapa waé: awit nyawa, kang sedhih amarga kahanané sengsara lan tatu déning eling marang dosa-dosa biyèn, wis mati tumrap donya, kaya donya mati tumrap dhèwèké; tegesé, napsu daging dadi ora kuwasa, lan manungsa ora kuwasa nglawan napsu-napsu mau. Malih, sapa waé sing wis nyingkiri donya lan nyawiji karo Kristus, lan manggon ing meneng, tresna marang Gusti, ngreksa pasuryané lan sugih amarga pangrasané; amarga saka dhuwur dhèwèké nampa saka Panjenengané pepariné Roh lan dadi panggonané Gusti, dudu panggonané setan, lan nyembahaké pakaryan sing bener marang Gusti. Mangkono atiné, sawisé dadi suci ing panguripané, bébas saka rereged daging lan ora ana cacad utawa ala, pungkasané bakal diparingi mahkota kabeneran lan sumunar kanthi kaéndahan kabecikan. Nanging ing sapa, ing wiwitaning pamutusan, ora ana ratapan kang ngakar ing atiné—ora ana luh rohani, ora ana eling marang sangsara tanpa wates, ora ana meneng sejati, ora ana pandonga tanpa kendhat, ora ana kidungan mazmur lan piwulang ing Kitab Suci—ing sapa kabèh mau durung dadi kabiasaan, supaya, amarga tansah manut marang iki, dhèwèké kapeksa, sanadyan ora kersa, nindakake iku kanthi karepé dhéwé – lan ajrih marang Gusti Allah ora nguwasani atiné: wong kaya ngono isih ngendhok ing paseduluran karo donya lan ora bisa nduwèni pikiran sing resik nalika ndedonga; awit mung kasucian lan ajrih marang Gusti sing nyucèkaké jiwa saka hawa napsu lan, kanthi nglepasaké pikiran, nuntun jiwa menyang renungan alamiahé lan maringi kemampuan kanggo nyentuh teologi, sing ditampa ing wangun kabegjan (*'Berkah iku tumrap wong sing resik atiné, awit padha bakal ndeleng Gusti'*), – kang, kanggo wong-wong sing saya kaya mangkono, wis dadi pratandha (ing tembe) lan njaga (sikap rohani) supaya ora goyah. Mula saka iku, ayo padha ngupaya kanthi sakabehe kekuwatan ing laku praktis (saka kabecikan lan tapa brata), lumantar iku kita diangkat marang kesalehan, yaiku kasucianing pikiran (rohani), kang wohingé panemune teologi sing dadi kodrat pikiran. Amarga tumindak iku minangka pananjakan marang renungan, kaya sing diandharake dening pikiran sing wicaksana lan paling teologis (Gregorius Teologian). Amarga yèn kita nglirwakaké tumindak kaya ngono, kita bakal dadi asing marang kabèh kawicaksanan; sanadyan ana wong sing wis nggayuh pucuking kabecikan, dhèwèké isih mbutuhaké pakaryan tapa brata, sing nahan hawa napsu badan sing ora terkendali, lan ngreksa pikirane kanthi ketat. Lan mung kanthi cara iki kita bisa nggayuh panggonané Kristus ing batos. Amarga saya akèh k ing kabeneran kita saya mundhak, saya tuwuh kematangan rohani kita; lan pungkasané, manah, sawisé nggayuh kasampurnan, nempel sakabehé marang Gusti lan padhang déning cahya Ilahi – lan misteri-misteri sing ora bisa diungkapaké kabuka marang manah mau. Banjur dhèwèké pancèn mangertèni ing ngendi ana kabijaksanaan, ing ngendi ana kekuwatan, ing ngendi ana akal kanggo ngerti kabèh bab, ing ngendi ana umur dawa lan gesang, ing ngendi ana padhang mripat lan katentreman. Amarga salami dhèwèké melu perjuangan nglawan napsu, dhèwèké ora nduwèni kasempatan kanggo nikmati kabèh mau; amarga kabecikan lan kaburukan padha ndhelikaké pikiran: kabecikan supaya dhèwèké ora weruh kabecikan liyané, lan kaburukan supaya dhèwèké ora weruh kaburukan liyané. Nanging nalika dhèwèké nemu tentrem saka perjuangan lan diparingi karunia rohani, banjur, amarga terus-terusan kaparingi sih, dhèwèké dadi padhang kabèh lan tetep ajeg ing pangrénungan bab-bab rohani. Wong kaya ngono ora nempel marang apa-apa ing donya iki; nanging wis pindhah saka pati menyang urip. Wong sing nglakoni urip tuladha lan semangat nyedhak marang Gusti Allah kudu nduwèni manah sing resik tanpa cacat lan lambé sing suci, supaya tembung sing metu saka lambé sing suci mau bisa kanthi pantes muji Gusti Allah, amarga nyawa sing nyawiji karo Gusti Allah tansah ngobrol tanpa kendhat. Mula saka iku, sedulur, ayo padha ngupaya nggayuh puncak kabecikan kaya ngono lan mandheg ngrembeng ing lemah, nempel marang hawa napsu. Sapa waé sing

ngupaya lan wis nggayuh pangabdian marang Gusti, sawisé nampa padhangé sing suci lan katembus déning katresnan marang Panjenengané, ngrasakaké kabungahan rohani sing mesthi lan ora bisa diungkapaké ing Gusti, kaya sing diandharaké mazmur ilahi: *'Bungahna atimu marang Gusti, lan Panjenengané bakal maringi kowe kabèh kang dikarepake atimu; Panjenengané bakal ndadèkaké kabeneranmu sumunar kaya pepadhang, lan kaadilanmu kaya srengéngé awan'* (Mazmur 36:4,6). Lan apa ana katresnan sing luwih kuwat lan ora bisa dicegah tinimbang katresnan sing mili saka Gusti marang jiwa sing wis dibersihaké saka kabèh ala? Roh kaya ngono, saka watasane ati sing sejati, kandha: *'Aku tatu amarga katresnan'* (Kidung Agung 2:5). Kaendahaning kaagunganing Gusti ora bisa diungkapake lan ora bisa diucapake! Ora ana tembung sing bisa nggambaraké, lan kuping ora bisa nampung. Apa kowe nunjuk marang padhange esuk, padhange rembulan, utawa padhange srengéngé, kabèh mau pucet yèn dibandhingaké karo kamulyan kuwi, lan luwih sithik ing ngarsané padhang sejati tinimbang bengi sing paling peteng utawa pepeteng sing paling kandel ing ngarsané awan sing paling padhang. Mangkono uga Basil kita dhéwé, sing nggumunake ing antarané para guru, sawise ngalami lan sinau bab iki.

20. Iki lan liya-liyané akèh sing diceritakaké déning sedulur sing manggon karo Abba. Nanging sapa sing ora gumun marang sing sabanjuré iki uga, minangka pratandha saka andhap asor sing gedhé? Amarga wis suwe diangkat dadi presbiter, lan kanthi tulus wis nyentuh alam swarga nganggo urip lan pikirane, dheweke ngindhari Liturgi Ilahi kanthi saben cara kaya beban, nganti sajrone pirang-pirang taun urip asketis, dheweke arang banget sarujuk mimpin Jamuan Suci (yaiku Liturgi Ilahi). Nanging, sanadyan nglakoni urip sing tansah waspada, piyambakipun boten nate nampi Misteri Ilahi sanadyan nalika piyambakipun rawuh ing paseduluran lan rembugan kaliyan tiyang sanes; sanadyan mekaten, piyambakipun boten rembug babagan donya, nanging namung bab ingkang migunani tumrap jiwa tumrap tiyang ingkang kepengin rembugan kaliyan piyambakipun. Lan nalika piyambakipun badhé nampi Misteri Ilahi, piyambakipun rumiyin badhé nglampahi wektu suwé nyuwun dhumateng Gusti, nyenengaké Panjenenganipun kanthi pandonga, nyanyèkaké mazmur, lan pangakuan dosa. Piyambakipun ajrih sanget déné swarané diakon, ingkang mratélakaké ing wektu punika, kandha: *'Kang suci tumrap ingkang suci'*. Amarga ing wektu kuwi, ujure, sakabèhé Gréja kapenuhan malaikat suci, lan Sang Raja Kakuwatan piyambak, nindakake upacara suci kanthi cara misterius lan ngowahi roti lan anggur dadi Awak lan Getihé piyambak, mlebu ing atiné kita lumantar Komuni Suci. Mulane, ujure, kita kudu nyedhaki Komuni Suci saka Misteri Kristus sing paling suci kanthi kasucian lan kabeningan, kaya-kaya ana ing njaba daging, tanpa sangsi utawa ragu-ragu, supaya kita bisa nampa pencerahan sing asalé saka misteri-misteri mau. Akeh Bapa-bapa Suci sing weruh malaikat suci sing ngelingake (nglawan kabèh sing ora pantes); mulané dhèwèké dhéwé njaga meneng jero, ora ngomong karo sapa-sapa.

21. Lan iki ana bab liya sing (sedulur iku) kandha: saben wong tuwa nemokake awake dhewe perlu adol pakaryan tangane, supaya ora ana goroh, sumpah, tembung kakehan, utawa wujud dosa liya sing muncul—yèn kudu ngobrol utawa tawar-menawar—dheweke bakal ngadeg ing kana pura-pura dadi wong bodho suci; lan sapa waé sing kepéngin tuku pakaryané, padha njupuk saka dhèwèké lan mbayar sakpéngin. Dhèwèké nganyam kranjang cilik; lan wong wicaksana iki nampa apa waé sing diwènèhaké kanthi rasa syukur, tanpa ngucapaké sabda.

Bapa Agung Theognostos

Crita cekak babagan piyambakipun

Apa Sang Mulya Theognostos, sing dadi subyek bab-bab sabanjure, iku ahli tafsir Alexandria sing kasebut déning Photius ing bacaan kaping 106, utawa wong liya, lan ing jaman apa dhèwèké urip, kita ora bisa ngomong kanthi pasti. Nanging, kaya wit kang dikenal saka wohé, dhèwèké kalebu wong-wong sing urip becik lumantar *'pakaryané'* lan *'pamikirane'* sing suci, lan lumantar kasucian uripé, dianggep pantes supaya Roh Suci manggon ing sajroning dhèwèké; padhang ing pikirane déning pencerahan Roh Suci lan kaparingan inspirasi déning ambegané kang maringi urip, dhèwèké nyanyi sawijining kidung suci, Ngucapaké bab-bab iki, sing kanthi sih-rahmat lan renungan rohani sing kasembunyi ing jerone, nyenengaké kuping lan pikiran para pamaca lan nyurung semangat urip kanggo nglakoni miturut piwulangé; amarga ing kono ditampilaké tuladha sejati urip sing aktif, lan dituduhaké dalan sing ora bakal nyasar marang urip kontemplatif. Luwih saka kuwi, ing bab-bab mau sapa waé sing kepéngin bisa sinau kepiyé kuduné sawijining imam, sing

kinormatan déning pangkat imam, lan kepiyé kuduné tumindak. Lan sacara umum, marang wong-wong sing maca kanthi teliti, bab-bab mau bakal maringi pangembangan moral sing sugih lan pandhuan sejati tumuju kasadaran sing nylametaké.

Babagan urip aktif lan kontemplatif, lan babagan imam, bab-bab

kanggo akrostik sing muni: *Kanggo para bapa sing paling kinormatan, Lazarus lan Barlaam, saka Theognostus, sing mlarat ing saben bab lan ora pantes tinimbang wong liya ing donya iki.*

1. Anggep awakmu duwé kabecikan sejati nalika kowe nganggep kabèh sing ana ing donya iki ora ana regané, tansah nyimpen ing atimu, kanthi ati suci, kesiapan kanggo lunga marang Gusti. Nanging, yèn kowe kepéngin dikenal déning Gusti, tetepna supaya sithik banget sing ngerti kowe ing antarané manungsa.

2. Ati-ati marang kesenengan jasmani sing kakehan, lan nyingkiri kuwi, supaya ora nyuda ajining gaweyanmu. Aja nganggep kekurangan kesenengan indra iku kerugian, nanging anggep manawa kanthi nyemplung ing kesenengan kuwi, kowe malah kurang saka apa sing luwih becik.

3. Anggep awakmu, ing saben teges, kaya semut lan ulat, supaya kowe bisa dadi manungsa sing diciptakaké Gusti Allah: amarga yèn sing sepisanan ora kelakon, sing kapindho ora bakal mèlu. Luwih kowe ngendhegaké awakmu ing cara pandangmu, luwih dhuwur kowe bakal munggah ing kasunyatan. Nalika kowe nganggep awakmu ora ana apa-apa ing ngarsané Gusti, kaya ing Panjabat (38:6), nalika kuwi kowe agung kanthi samar amarga asor; lan nalika kowe nyadari yèn kowe ora nduwé apa-apa lan ora ngerti apa-apa, nalika kuwi kowe sugih ing tumindak lan pikiran, sing nyenengaké Gusti.

4. Sampurnakna tulang punggung wong sing dosa lan wong sing jahat—yaiku hawa napsu lan tipu daya, sing dadi sumber kabèh kabecikan; sampurnakna kuwi liwat pangendalian dhiri lan kasabaran sing andhap asor: supaya, sanajan dosa diusut kanthi teliti ing jeronmu nalika dina paukuman, ora ana siji waé sing bakal kapanggih ing pakaryanmu; awit kaluputan bakal kabusak nalika kita wiwit sengit marang panyebabé lan miwiti perang nglawané, lan mbalèkaké kekalahan wiwitan kanthi kamenangan pungkasan.

5. Ora ana sing luwih becik tinimbang pandonga sing murni, saka kana, kaya saka mata banyu, kabèh kabecikan mili—kawicaksanan lan andhap asor, katresnan lan pangendalian dhiri, lan panuwuk lan panglipur sing mudhun saka dhuwur amarga luh. Kabecikane dumunung ing njaga pikiran supaya tetep merhatosi apa sing diucapake dening ilat lan dipikirake dening akal, lan ing pangarep-arep sing ora kendhat lan ajeg kanggo kumpul karo Gusti Allah, nalika pikiran, kanthi nggatekake marang Sing Maha Ana, lumaku cepet ing tapak-tapak Panjalere lan, kanthi katresnan kang murub, semangat golek marang Sing Ora Katingal; lan nalika nemoni pepeteng kang nutupi Panjenengané, manèh bali marang dhèwèké dhéwé, kanthi andhap asor kang ngajèni banget, wareg karo apa sing saiki kawahyukaké kanggo kapentingané lumantar panggatekan, lan nemu panglipur ing kono; sanadyan mangkono tetep ana ing pangarep-arep sing berkah kanggo pungkasane nggayuh apa sing diarep-arep nalika panglihatan '*kaya ing pangilon, ing teka-teki*' rampung, lan panglihatan '*pasuryan ngarep pasuryan*' sing murni lan tanpa kendhat marang Panjenengané kelakon (1 Kor. 13:12).

6. Aja nindakake pangrêmbêngan sing luwih dhuwur yèn kowé durung nggayuh katentreman batin sing paling sampurna; aja nguber apa sing ora bisa digayuh, lan aja ngupaya apa sing ngluwihi kekuwatanmu. Yèn kowé kepéngin, ujure sawijining wong, dadi ahli teologi lan wong pangrêmbêngan lumantar cara urip, munggha menyang tingkat iki lan lumantar kasucian, nggayuh kasucian (Teologi). Sawise nyebutake teologi, aku ngélingaké kowe, – awas aja nganti kowe meksa nggayuh pucuké tanpa wates, lan mangertèni yèn ora pantes kanggo kita, sing isih diparingi susu kabecikan, nyoba mabur menyang kana, supaya bulu kita ora mubazir tanpa guna, kaya sing kelakon marang anak manuk enom, sanadyan manisé kawruh kuwat narik hawa napsu kita. Nanging nalika kita wis disucèkaké déning kasucian lan luh, kita diangkat saka bumi kaya Elia utawa Habakuk, sing dadi pratandha utawa pratélan saka pangangkatan sing bakal teka ing méga, lan lumantar pandonga kontemplatif—sing murni lan ora donya—sawise munggha ngluwihi indra, kita ngupaya Gusti Allah, banjur, mbok menawa, kita bakal nyentuh teologi sakedhik.

7. Mangkono uga, yèn kowe péngin dianggep pantes kanggo pandelengan ilahi lan padhanging akal, sepisanan tresnaa marang urip tentrem lan meneng; lan sawisé misahaké awakmu saka kabèh bab, kenalana marang awakmu dhéwé lan marang Gusti Allah. Yen iki kelakon, mula ora ana apa-apa sing bakal ngalangi dalanmu, kaya ing angin seger (*swara kadhemen alus*), nalika jati dirimu resik lan ora keganggu dening hawa napsu apa wae, kowe bisa kanthi wicaksana nyumurupi Sing Ora Katingali dening sapa wae, sing maringi kabar kabegjan marang kowe lumantar pangertosan paling jero bab Panjenengané.

8. Kaya-kaya guntur langsung diarep-arep sawisé kilat sumunar, mangkono uga, ing ngendi panyucian ilahi wis sumunar, badai hawa napsu sirna. Lan ing ngendi iki kelakon, prajangi kabungahan (mengko) iku diadegaké ing sajroning wong sing wis nggayuhé. Nanging ora ana rasa welas asih Ilahi utawa pangarep-arep bebas saka napsu ing jiwa sing luwih tresna marang donya tinimbang marang Sing Maha Nggawé, sing nyimpen iketan marang sing katon, lan sing ngidam-idam kesenangan lan panglipur jasmani kanthi sakabehe karsa.

9. Aja nggoleki nganggo pikiranmu apa iku Ilahi utawa ing endi panggonané; amarga iku kagugane Gusti lan ora bisa dikurung ing panggonan apa wae, awit dumunung ing ndhuwur kabèh sing ana. Nanging, ing sajroning atimu, kaya ing pangilon, sakwates sing bisa, tampilah mung Sabda Gusti sing diterangake (liwat Inkarnasi), sing ing kéné, kanthi ngetokake sinar padhang lumantar sipaté sing ilahi, dipikirake ana ing panggonan tartamtu, sanadyan tetep ana ing endi-endi amarga sipaté Gusti sing ora bisa diterangake. Nanging, sak suwéné kowe nyucèkaké dhiri, sak kuwi uga kowe bakal pantes nampa pencerahan ilahi.

10. Yen kowe kepengin kawruh sejati lan kapastian sing teguh babagan panyelamatan, dhisik pegatna ikatan napsu jiwa karo badan; lan sawise mbusak katresnan marang bab-bab donya, mudhuna menyang jurang andhap asor – lan kowe bakal nemokake mutiara panyelamatan sing regane ora kaétung, kaya ana ing cangkang, sing kasembunyi ing pangawikaning Gusti, lan sing maringi pratandha marang kowe padhangé Karajaning Gusti.

11. Kanggo wong sing wis setya nglakoni pangibadah rohani, sawise ngendhaleni daging marang roh, pangibadah manungsa ora dibutuhake; amarga wong kuwi tetep manut marang Sabda Gusti lan Hukum, kaya abdi sing matur nuwun. Nanging kanggo wong-wong sing ana perjuangan lan perang antarane badan lan jiwa, perlu nduwé pimpinan lan panguwasa lan manut marang dhèwèké, kaya wong sing, kanthi kawruh babagan iki, bisa mimpin kemudi urip kita lan nyedhiyakake kita piranti perang sing perlu ing wektu sing pas, supaya kita ora dadi tawanan mungsuh sing ora katon, lan hawa napsu kita ngluwihi kita amarga kurang pengalaman.

12. Nalika ora ana hawa napsu maneh kang ngganggu kowe, kepinginan ilahi bakal tuwuh ing jeroning atimu; lan salajengipun panjenengan boten ajrih maneh dhumateng pati, awit dipun anggep kados turu, nanging malah ngarep-arep bébas saking badan: menika panjenengan badhe nampi, kados ingkang pantes, pratandha kaslametan, lan panjenengan badhe nggawa Karajaning Swarga ing jeroning dhiri panjenengan, kabungahan ingkang boten saged dipun aturaken.

Bab Imam

1. Sawise dianggep pantes dadi imam sing ilahi lan kinurmatan, kowe kudu luwih dhisik lan sing paling utama tansah nyawisake awakmu dhewe minangka kurban kanthi ngendhaleni hawa napsu lan kesenangan dagingmu, lan kanthi mangkono wani nyedhaki kurban sing maringi urip lan nggumunake, kajaba kowe kepengin kobong dening geni ilahi, kaya bahan sing gampang kobong. Amarga yèn Serafim ora wani nyentuh arang tanpa penjepit (Yesaya 6:6), kepriye kowé bisa nyentuhé tanpa tanpa karsa? Liwat kuwi uga, kowe bakal nduwèni ilat kang suci, lambé kang resik, lan jiwa kang tanpa cacad bebarengan karo badanmu, lan tanganmu uga padhang luwih sumunar tinimbang emas apa waé, minangka abdi geni lan kurban gaib.

2. Renungana kanthi jero kakuwatan tembung-tembung iki, awit saben dina kowe nyekseni rahasia panyelamatané Gusti Allah, kang nalika sesepuh Simeon nate nyekseni, piyambakipun gumun lan nyuwun seda; lan yen kowe durung nampa wahyu saka Roh Suci manawa kowe iku perantara sing pinilih antaraning Gusti Allah lan manungsa, kaya siji sing padha karo para malaikat, mula aja, sing bakal ngrusak awakmu dhewe, nyoba nindakake perayaan Misteri Ilahi sing paling suci lan nggumunake, ing ngarepé para Malaikat padha sujud kanthi ngajèni lan akèh para Wali padha nyingkiri kanthi ngajèni, supaya, kaya Zana, ora dijupuk saka antarané wong urip déning Pangadilan Kang Maha Luhur.

3. '*Ati-ati marang awakmu dhéwé*', kaya pangandikane Rasul (1 Tim. 7:16). Ati-ati marang awakmu dhéwé lan tansah nyawisake kurban kanggo dosa-dosa sing wis kowe tindakake, supaya, yèn ana apa-apa ing kowe—utawa mbok menawa isih ana—sing ora resik amarga kelemahan, iku bisa kabakar déning geni Ilahi. Kanthi mangkono kowe bakal bisa, kaya-kaya minangka wadah sing kapilih, migunani, resik, lan pantes kanggo kurban kaya ngono, ngowahi awakmu dadi wadah perak utawa malah emas, sanadyan biyen kowe saka kayu utawa lempung, asal kanthi pangarep-arepmu sing wani, kowe wis nggawe Gusti Allah kepengin maringi welas asih marang kowe. Amarga nalika Gusti Allah siyap ngrungokake, ora ana alangan kanggo malihe siji prakara dadi prakara liya.

4. Ati-ati marang pakurmatan sing padha karo para malaikat, sing wis diparingi marang kowe, lan usaha kanthi kabèh kabecikan lan kasucian supaya tetep tanpa cela ing panggonan sing wis diarani iki. Delengen apa sing kelakon marang Lucifer sing tiba amarga kesombongane. Aja nganti kowe ngalami nasib sing padha kanthi ngimpi bab-bab agung kanggo awakmu, nanging anggep awakmu minangka bledug, abu, lan isin; tangisana tansah amarga sanadyan mangkono kowe isih diparingi idin kanggo melu Komuni Ilahi lan nindakake upacara suci sing nggumunake saka Misteri Suci, amarga katresnané Gusti sing tanpa wates marang manungsa lan kabecikané sing ora bisa diungkapake.

5. Sapa waé sing wis nampa imam kudu resik saka kabèh hawa napsu, utamané saka zinah lan ala, sing ora kena ana ing pikirane sanadyan sethithik; supaya ora kena murka lan kutukan, kaya wong kusta utawa sing kotor déning jelaga, nalika wani nyentuh awaké raja.

6. Wis kinclong kaya salju déning aliran luh, kanthi nurani sing padhang resik, melu ing Misteri Suci kaya wong suci, ngetokaké kaendahan batin nyawa lumantar pasuryan sing kaya malaékat. Nanging awas: ing pesta Misteri Ilahi, aja mung wareg karo tradisi manungsa waé, nanging muga-muga sih rahmat ana ing kowe, kanthi rahasia lan misterius maringi kowe pangerten bab makna sing luwih luhur ing jerone.

7. Kanthi ngidam kasampurnan lan kalanggengan, rayakna Misteri sing maringi urip lan langgeng kanthi taqwa lan pangurmatan, kanthi kepengin ing wektu sing padha lunga saka donya iki, amarga wis sampurna lumantar iman. Nanging, yen kowe wedi mati, mula kowe durung manunggal ing katresnan karo Kristus, Panjenengané sing kowe oleh nampa kanthi tanganmu dhéwé lan sing dagingé dadi panguripanmu. Amarga menawa pancen mangkono, kowe mesthi bakal kesusu menyang panggonané Sang Kinurmatanmu, tanpa nggatekake urip utawa daging.

8. Sawise dadi peserta dagingé Gusti Allah, loro-lorone minangka imam lan minangka sing nampa komuni lumantar Komuni Suci, kowe mesthi bakal nyawiji karo pangraos pati Panjenengané, '*ora urip maneh kanggo awakmu dhéwé*', nanging, kaya sing diomongaké Rasul, kanggo Panjenengané sing disalib lan seda kanggo kowe (2 Kor. 5:15). Nanging yèn kowe urip kanthi napsu daging lan donya, kowe nyiapaké awakmu dhéwé kanggo sangsara langgeng sawisé mati; kajaba yèn sadurungé mati kowe kanthi sukarela mandheg nyawisaké kurban tanpa getih iki. Sapa sing ora ngerti yèn akèh wong sing nindakake Liturgi Ilahi kanthi ora pantes wis dijupuk saka kéné déning pati dumadakan lan langsung dikirim menyang sangsara ing donya ngarep?

9. Ana sawijining imam, sing uga biksu, kondhang amarga kasuciané lan saka njaba diurmati akèh wong minangka wong mulya, nanging ing jeroné atiné alus lan ngrusak awaké dhéwé nalika nindakake Liturgi Ilahi lan Suci, tekan kidungan Kerubial lan, nundhuk kaya biasané ing ngarepé Meja Suci, wiwit maca: '*Ora ana siji waé sing pantes*'... dhèwèké dumadakan séda, amarga nyawane wis lunga nalika dhèwèké ana ing posisi kuwi.

10. Ora ana sing luwih dikarepake tinimbang akal sing sehat lan kawicaksanan. Amarga saka kene metu ajrih marang Gusti lan katresnan marang Gusti: ajrih marang Gusti ngresiki lumantar pangurmatan lan pangendalian dhiri, dene katresnan marang Gusti nyampurnakake lumantar watak tentrem lan wicaksana, lan maringi kemampuan marang pikiran kanggo mabur bebas ing pamikiran luhur lan munggah menyang pucuking kahinggaan. Nanging tanpa ajrih, ora mungkin langsung lumaku menyang katresnan ilahi, utawa kanthi ngliwati katresnan, mabur ngarah marang pangarep-arep lan ngaso ing kono.

11. Mula, kowe sing kepengin kaslametan; mlayu kanthi semangat lan tanpa kenal lelah nganti tekan tujuanmu – golèk kanthi tekun, takon tanpa kendhat, ngetokake lawang kanthi sabar nganti kasil, kanthi ngangkat iman sing teguh lan andhap asor kaya panji ing pucuk tangga. Kanggo wong-wong sing wis nggayuh apa sing dikarepake, aja nganggep yèn kowe wis kasil nalika nampa pangapura dosa, nanging nalika kowe ora wedi maneh marang munculé kabèh napsu, lan wis siyap, tanpa wedi lan kanthi wani, ninggalaké awak.

12. Kanthi akèh luh, ngupaya entuk kapastian babagan kaslametanmu, nanging aja nganti sawisé pati, yèn kowe andhap asor lan wicaksana, supaya sawisé kowe ora dadi sembrono lan ora peduli marang bab kaslametan; nanging nalika kowe wis cedhak pungkasaning urip, ndedonga supaya éntuk kapastian iku—sing sakjatiné wis mesthi—supaya kowe ora, amarga kanthi sombong ngapusi awakmu dhéwé nganggep yèn wis nduwéni, banjur kowe ora tekan panggonan sing wis kowe pangajab nalika wektu sing suwé kowe entèni pungkasané teka. Mula, kowe bakal menyang ngendi, hai wong sengsara, tanpa janji lan pranyatan sing pasti lan nylametaké saka Roh Suci?!

13. Sawise nancepake atimu marang katentreman sing diparingi Gusti, sepisanan goleki kahanan sing dikarepake iki lumantar patuh lan andhap asor, supaya, yen milih dalan liya, kowe ora nambah gaweyan sing

ora perlu. Wong-wong sing wis nggayuh katenangan ati ora kena nganggep wong sing kadhangkala diserang hawa napsu lan kadhangkala tentrem lan ora keganggu dening hawa napsu kuwi wis nggayuh katenangan ati, nanging sing kudu dianggep yaiku wong sing tansah ngrasakake katenangan ati; sing sanajan panyebab hawa napsu ana, tetep ora keganggu dening kuwi; lan sing nalika pikiran bab hawa napsu muncul, ora ngrasakake sangsara amarga kuwi.

14. Kanthi panganiayaan lan cacian, mungsuh kanthi wani nyerang nyawa sing wis pisah saka badan, kaya penuduh sing pait lan medeni marang kaluputane. Nanging wong bisa ndeleng kepiye nyawa sing tresna marang Gusti, sanadyan biyen kerep tatu amarga akèh dosa, ora goyang sethithik waé déning serangan lan ancamane, nanging, amarga wis mantep ing Gusti, kebak kabungahan lan kawani, ndeleng Kakuwatan Suci padha ngancani dhèwèké; lan, dilindhungi pepadhang ing iman, kanthi tanpa wedi sing gedhé, dhèwèké muni marang sing jahat: 'Apa urusanmu karo aku, kowe sing mlayu saka swarga lan budaké Sing Jahat? Kowe ora nduwé kuwasa marang kita. Kristus, Putrané Gusti Allah, sing nduwé kuwasa marang kita, kaya déné Panjenengané nduwé kuwasa marang kabèh prakara. Marang Panjenengané kita wis dosa, lan marang Panjenengané kita bakal nglapor, kanthi Panjenengané dadi jaminan sih-rahmat lan kaslametan kita ing Panjenengané lumantar Salibé sing mulya. 'Nanging kowe, wong sengsara, mlayu adoh saka kita; kowe ora ana gunané kanggo kita utawa kanggo para abdi Kristus.' Nalika krungu tembung wani saka nyawa, setan pungkasané ambruk, kesrakat déning tangisan, ora bisa nahan asmané Kristus. Sawisé kuwi, sawise liwat ing alam para pangeran ing awang-awang, nyawa iku kanthi kabungahan diiringaké déning Malaékat-malaékat Ilahi menyang panggonan sing wis ditemtokaké kanggo dhèwèké, manut sipaté.

15. Aja nganti katresnan marang barang-barang sing fana narik kowe mudhun menyang bumi, he wong wicaksana saka swarga. Amarga yen ana ikatan marang bandha donya sing ngiket kowe, kowe kaya manuk elang sing kacekel jaring ing sikilé, ora bisa mabur munggah dhuwur. Mula saka iku, anggep lan ajeni kabèh iku kaya '*sampah*' (Filipi 3:8), kanthi pangarep-arep marang sing luwih becik; lan nalika wayahe teka, sawisé mbuwang dagingmu dhéwé, kowe bakal bebas ngetutaké Malaikat sing nuntunmu.

16. Kaya déné ora mungkin nyimpen dhuwit receh sing ora ana cap kraton jejere dhuwit receh biasa ing gudang kraton; mangkono uga ora mungkin, tanpa kawruh sejati lan tanpa rasa kepéngin, nampa pratandha kabungahan iku, lan lunga saka kéné kanthi wani lan yakin marang apa sing diarep-arep, lan nyawiji karo wong-wong pilihan. Nanging, nalika ngomong 'pitulungan', aku ora ateges kawicaksanan, nanging kawruh sejati babagan Gusti Allah lan Ilahi, lumantar kawruh iku wong sing tresna marang Gusti, tanpa keganggu hawa napsu donya, diangkat dadi dewa lumantar sih rahmaté Roh Suci.

17. Sanadyan kowe wis ngliwati kabèh bab sing ana gandhèngané karo urip aktif, aja ngandelaké dhiri dhéwé ing bab iki, kaya-kaya kowe wis éntuk katentreman atiné lan bisa mlaku-mlaku ing donya tanpa kuwatir; supaya, yèn kowe tumindak kaya ngono, sawisé nampa swasana émosional, kowe ora ketemu, sadurungé bali marang dhiri dhéwé, apa waé ing kéné sing ora cocog karo tatanan uripmu. Nanging tansah, ing sangisore pangawasan rasa wedi, ngopeni kanthi tliti sipatmu sing gampang owah-owahan lan labil, kanthi wicaksana njaga jarak saka panyebab-panyebab hawa napsu. Amarga katenangan ati, kang pancen ora owah-owahan, mung kapanggih ing wong-wong kang wis nggayuh katresnan sampurna lan, lumantar pangrêmbagan kang tanpa kendhat, diunggahaké ngluwihi kabèh kang kasentuh déning indra, lan kang wis munggah nganti pucuking andhap asor—wong-wong kang kobongan napsu ora nyentuh maneh, amarga kobongan mau wis padam déning swara Gusti, kanggo kapentingan pangowahané (wong-wong sampurna) dadi ora rusak.

18. Aja ngupaya kasunyatan sadurunge wayahe, supaya kowe ora ngalami nasib sing padha karo makhluk pisanan, sing durung dewasa, nyicipi wit kawruh; nanging kanthi ngupaya kanthi sabar ing pangendalian dhiri sing nyakup kabèh lan pandonga sing ora kendhat, lan kanthi njaga, kanthi ngremehake awak lan andhap asor banget, kabiasaan lan disiplin aktifmu, kowe bakal sabanjuré, ing wektu sing pas, nampa sih rahmat saka katenangan—panggonan pangayoman iki—sawisé prahara lan sangsara. Amarga Gusti Allah ora nesu, nanging bakal mbukak lawang marang katenangan ing wektu sing pas kanggo wong-wong sing lumaku ing kasetyan.

19. '*Meluana marang semut, he wong males*' (Amsal 6:6) – lan sinaua saka kono katresnan marang gawe. Nanging aja lali yèn Gusti ora butuh pakaryan becik kita, amarga Panjenengané ora kekurangan apa-apa lan kebak kabèh; nanging Panjenengané piyambak paring peparing kanthi akèh lan loman, lan nylametaké kanthi sih-rahé marang wong-wong sing wicaksana, setya marang Panjenengané kanthi karsa dhéwé, lan sukur; sanadyan Panjenengané kanthi sih-rahé nampa pakaryané manut kamampuane. Mula, yèn kowe nyambut gawe kaya wong sing rumangsa duwé utang marang Panjenengané amarga berkah sing wis

diparingaké sadurungé, kowe nindakake sing becik – lan rahmaté Gusti Allah cedhak karo kowe; nanging yèn kowé nganggep Gusti Allah minangka sing nduwé utang marang kowé amarga kabecikan sing kowé lakoni, kaya sing katon, mula kowé wis kesasar, wis adoh saka dalan sing lurus: awit, kepriyé carané wong sing maringi kabecikan bisa dadi sing nduwé utang? – Nanging, terusna makarya, kaya buruh upahan; lan kanthi maju sethithik demi sethithik, kowé bakal nggayuh, kanthi sih-rahmaté Gusti Allah, apa sing kowé goleki.

20. Yen kowe kersa, aku bakal nuduhake dalan liya marang kaslametan, utawa luwih tepaté, marang pamisahan saka hawa napsu. Ganggu Pangripta kowe kanthi sakabehe kekuwatanmu lumantar pandonga, supaya kowe ora nyasar saka tujuan sing wis ditemtokake, tansah ngajokake ing ngarsané, minangka panengah, bala langit lan kabèh Para Wali, bebarengan karo Indungé Gusti Allah sing Maha Suci; lan aja ngupaya dispasion, kaya wong sing ora pantes nampa sih kurnia kaya ngono, nanging kanthi tekun ngupaya kaslametan, lan bareng karo iku kowe bakal nampa dispasion uga; saka loro mau, siji kaya pérak, lan sijine kaya emas murni; lan duwéna, luwih saka kabèh, pakaryan rahasia, he hamba Gusti, lan sawatara misteri rahasia babagan Sabda marang Gusti, sing ngluhuraké kowe, lan sing ndadèkaké Panjenengané remen lan kinurmatan.

21. Usaha panjenengan supaya nampa prajanti kaslametan ing jero atimu, minangka jaminan kang ora bisa diraguhi; supaya, menawa ora, nalika wayahe pamitan, panjenengan ora kaget ketemu rasa wedi lan gemeteran. Anggep kowe wis nampa prajanti iki nalika atimu ora maneh ndeleng kowe kanthi welas asih ing saben kaluputan, lan nuranimu ora maneh nyalahake kowe amarga dosamu; nalika kegilaan hawa napsu kewan ing jerone kowe wis ditundhung dening sih rahmaté Gusti; nalika luh panglipur mili kanthi sendhiri saka kowe, lan pikiranmu ndedonga kanthi murni tanpa pikiran khayalan; lan nalika, kanthi manah sing bungah lan kersa, kowe ngenteni pati—sing medeni kanggo akèh wong, lan sing dikarepake supaya bisa nyingkiri.

22. *'Tembung-tembung gesang langgeng'*, kang, miturut pangakune Rasul Petrus (Yohanes 6:68), kagunganing Sabda Allah, iku tembung-tembung bab apa sing wis kasembadan lumantar Panjenengané, lumantar tembung-tembung mau wong-wong sing kanthi rahasia dipandu marang Panjenengané malah saka kéné padha nampa gesang langgeng lan pratandha Roh, uga pangarep-arep kaslametan sing tanpa isin. Nanging iki ora diparingi marang wong-wong sing luwih milih daging tinimbang jiwa, lan sing pilih kasih marang barang-barang donya lan seneng marang iku.

23. Wong 'rasional' (logikoz – wicaksana) ora wong sing nduwèni tembung lisan (bisa ngomong kanthi cetha): amarga saben manungsa wis kaya ngono; nanging wong sing, kanthi daya akal, nggoleki lan nyelidiki carane nemokake Gusti Allah. Nanging, dhèwèké ora bakal nate nemokaké apa sing sacara hakikaté gaib. Iki mokal kanggo saben alam; nanging ing pangaturan sing paling wicaksana tumrap kabèh sing ana, ing pangreksan, pangayoman, pituduh, lan pamaréntahané, *'kaéndahan' saka 'Pangripta sing cerdas' lan 'Indung Asal' iki*, kaya-kaya, dipikiraké lan dirasakaké (Kajayan Salomo 13:1, 4–5), kaya déné tukang bangunan dikenal saka pakaryané tangané.

24. Sapa waé ora bisa nggayuh panguculan kaya sing kuduné tanpa tanpo napsu, uga tanpo napsu tanpa katresnan, uga katresnan tanpa ajrih marang Gusti lan pandonga sing murni, uga kabèh mau tanpa pracaya lan tentrem tanpa kuwatir, kang kanthi kuwi pikiran sing kaparingan wahyu mbuwang spekulasi donya, mabur menyang alam langit lan nyawang kono, nggoleki Gustiné.

25. Ngopeni kasucian kaya manik ing mripatmu, supaya kowe dadi candhi Gusti Allah lan panggonan sing nyenengake Panjenengané: amarga tanpa kasucian ora mungkin dadi siji karo Gusti Allah. Iki banjur nimbulake katresnan marang Gusti, pamrihan saka donya lan mundur saka kono, nalika tetep njaga andhap asor, pangendalian dhiri, pandonga tanpa kendhat, renungan rohani (meditasi babagan Gusti), luh lan pangrêmbagan – kabecikan iki ora bakal kowe entuk tanpa pamrihan.

26. Aja nganti ana sing mbingungake kowe supaya mikir manawa, bertentangan karo pangandikane Rasul (Ibr. 12:14), wong bisa nyawang Gusti tanpa *'kasucian'*. Amarga Gusti, sing kabecikané tanpa wates lan ngluwihi kabèh kasucian, ora kersa ngetokaké dhiri marang wong sing ora suci. Kaya wong sing tresna marang bapak utawa ibuné, utawa anak wadon utawa lanangé, luwih saka Gusti, ora pantes tumrap Gusti, mangkono uga wong sing luwih milih bab sing sementara lan materi kanggo ditresnani tinimbang Gusti, apamanèh dosa sing keji lan ala iki. Gusti Allah ngadhepake pasuryan marang wong-wong sing ora ngadhepake pasuryan saka kekotoran iki, amarga *'sing bisa rusak kudu nampa warisan sing ora bisa rusak'* (1 Kor. 15:50).

27. Sampeyan ora bakal diparingi katresnan ilahi tanpa kawruh, uga ora kawruh tanpa iman; kanthi iman aku ora mung ateges iman polos, nanging iman sing lair saka laku kabecikan. Sampeyan bakal nggayuh pangapuran sejati nalika, lumantar pangendalian dhiri, waspada, pandonga lan andhap asor, kowe wis

ngeringake kesenangan hawa napsu sing wis nyangkut ing dagingmu, kowe bakal disalib bareng karo Gusti Yesus, lan kowe ora bakal urip maneh miturut daging, nanging bakal miwiti urip miturut Roh, manut pangarep-arep '*panggilan luhur lan pilihan*' (2 Petrus 1:10).

28. '*Ing bab iki aku mangertos menawa Panjenengan gung luhur maringi sih marang aku,*' kandha Nabi marang Gusti, '*awit mungsuhku ora bakal bungah marang aku*' (Mazmur 40:12), nalika dhèwèké terus nyiksa lan ngremehake aku nganggo napsuku nganti tekan pungkasan. Nanging sadurunge pungkasan, nylametna aku saka tangane, lan sawise maringi aku urip rohani sing nyenengake Panjenengan, kersaa, sawise pamitan sing berkah, nampilake aku, sing wis slamet, ing ngarsaning pangastane Panjenengan; lan saka kene, nggawa pratandha kaslametan lumantar sih Panjenengan, lan kapastian sing ora bisa diraguhi; awit kula anggep punika bencana ingkang boten saged dipunendeng—langkung pait lan langkung nggegirisi tinimbang pati lan neraka—menawi kapanggih dereng siyap lan gemeter ing wekdal pamitan kula.

29. Iman lan pangarep-arep iku dudu prakara sing prasaja utawa sembarangan; nanging iman mbutuhake jiwa sing teguh, lan pangarep-arep mbutuhake watak lan manah sing bener. Luwih maneh, sapa sing gelem pracaya marang sing ora katon tanpa sih rahmat? Lan sapa sing bakal nyimpen pangarep-arep marang masa depan sing ora mesthi, kajaba yèn dhèwèké wis nduwèni pangalaman sejati saka peparingé Gusti, saka kono dhèwèké bisa éntuk kapastian babagan masa depan kaya déné saiki? Kaloro kabecikan iki mbutuhaké kekuwatan kersaning kita, uga pituduh lan pitulungan saka Gusti; tanpa kabèh mau, upaya kita bakal sia-sia.

30. Kabecikan sejati kawangun amarga kawruh, utawa amarga ora kagoda, utawa amarga loro-loroné. Amarga yèn ana wong nyoba golek kabecikan iki ing awak kita tanpa ana asil, iku bener yèn kabecikan kita mung kabecikan kang katon waé, dudu kabecikan sejati. Amarga yèn ora kaya ngono, iku bakal sugih wohé, lan ora mung godhongé waé. Mula, sapa waé sing kapincut nindakake kabecikan—apa amarga kepéngin nyenengaké wong liya, amarga kepéngin nyenengaké awak dhéwé, utawa amarga motif liya sing ora nyenengaké Gusti—iku ora tulus lan ora tresna marang Gusti. Nanging yèn kita mbeneraké panyebabé, kita mesthi bakal nggayuh kasampurnan ing kabecikan sejati, kang ing wektu sing pas lan kanthi ukuran sing trep bakal maringi kita kawruh lan katentreman atiné lumantar sih-rahmaté Gusti Allah kita sing Maha-becik.

31. '*Ngerteni tipuané mungsuh*' (2 Kor. 2:11) lumantar pencerahan saka sih rahmat, lan, kanthi ngendhegake awakmu ing ngarsané Gusti kanthi luh, ngakoni kelemahanmu, nganggep awakmu ora ana apa-apa, sanajan sing ngapusi kita nyuntikaké pikiran yèn kita iku ana apa-apa. Aja ngupaya nampa karunia tumrap awakmu yèn kuwi ora nyumbang marang kaslametan lan pangreksan asor; nanging goleka kawruh sing prasaja minangka dhasar kawruh babagan Gusti Allah, supaya kowe ora disiksa nganti pungkasan déning hawa napsu kaya déné tiran, lan bébas saka daging lumantar tanpo napsu, utawa paling ora lumantar sedhik amarga kaluputanmu.

32. Kaya déné manungsa ora bisa mabur dhuwur tanpa swiwi, mangkono uga ora bisa nggayuh pangarep-arep tanpa kapastian sing teguh nalika isih ana ing donya iki; lan kapastian iki muncul saka andhap asor, utawa saka sih rahmaté Roh Suci ing wong-wong sing wis nyenengaké Gusti kanthi sampurna, kang marang wong-wong mau kahanan tanpa emosi mesthi ana, bisa setengah utawa sakabehé, gumantung saka sepira gedhéne padha nyenengaké Gusti lan sepira resiké atiné. Nanging, wong-wong sing ninggalake badan ing kahanan sing beda—kaya ing 'mangsa adhem hawa napsu' utawa ing 'Sabtu' (tegesé, tanpa pakaryan kabecikan) (Mat. 24:20)—bakal kena paukuman lan sangsara nalika wayahe ngetung.

33. Kowe sing lagi kaslametaké, maturna panuwun marang Gusti Allah Juruwilujeng. Lan yèn kowe péngin mènèhi peparing marang Panjenengané, mènèhana kanthi rasa syukur saka atimu sing dadi janda loro mites—yaiku andhap asor lan katresnan. Lan Panjenengané bakal nampa kuwi—kaya sing tak mangertèni—luwih saka bandha gedhé saka kabecikan sing akèh wong lebokaké ing kasir kaslametan. Nanging yèn, kaya Lazarus, kowe butuh panguripan manèh sawisé mati marang napsumu, kirimna kabecikan-kabecikan mau, kaya sedulurmu dhéwé, supaya padha nyuwun marang Panjenengané – lan mesthi kowe bakal nampa apa sing kok goleki.

34. Sanadyan kowe nglakoni, kaya sing kuduné, pangawasan aktifing urip sing luhur budi, mung kanthi kuwi kowe ora bakal bisa tekan pelabuhan tanpo napsu, supaya kowe bisa ndedonga kanthi murni lan tanpa gangguan; kajaba yèn ing wektu sing padha pikiranmu dipeluk déning pangrêmbagan rohani bab kawruh pencerahan lan pangerten kasunyatan, sing kanthi kuwi, sawisé kaparingan inspirasi lan pencerahan, bakal mabur kanthi cepet ing pandonga sejati—ngambegan katresnan sakabehé—menuju cahya-cahya saka tatanan

luwih dhuwur sing ora materiil sing padha karo dhèwèké, lan saka kono, sak isa-isane, marang Cahya Agung, marang Ketuhanan Tritunggal, Sumbering sagunging.

35. Kita ora bakal diukum ing jaman sing bakal teka amarga wis dosa, uga ora bakal dihukum amarga iku, amarga kita diparingi sipat sing bisa owah-owahan lan gampang ganti; nanging luwih amarga wis dosa lan ora tobat, lan ora mbalik saka dalan ala marang Gusti, padahal wis diparingi kakuwatan lan wektu kanggo tobat. Gusti iku gung lan welas asih marang wong-wong sing tobat, sanadyan Panjenengané digambaraké minangka ngancem lan nesu; nanging kuwi ditujokaké marang ala lan dosa, dudu marang kita, sing tansah siap ditampa nalika Panjenengané weruh luh tobat ing pasuryan kita. Satemene, Panjenengané ngurusi kita manut tumindak lan watak kita, maringi ganjaran marang saben wong manut ajiné uripé.

36. Nalika kowe kliru ing tumindak becikmu, aja gemeter, nanging cepet-cepet leresake awakmu, banjur buru-buru bali menyang kahananmu sing biyen becik liwat sedhik, nyesel, nyalahake awak dhewe, lan ngucurake luh sing akèh kanthi semangat tobat; kanthi kuwi, sawisé munggah saka pangruntuhan sing nimpah marang kowe, kowe bakal mlebu ing pangkuan kabungahan sing nylametaké, kanthi niat ing atimu supaya tetep ajeg wiwit saiki, supaya, yèn kowe manèh nyurung muraté Hakim, kowe ora perlu manèh luh lan pangapuraning ati kanggo nyucèkaké: awit yèn iki ora kelakon ing kéné, mesthi kita ora bakal luput saka sangsara sing pantes kita tanpa ing tembe.

Bab Pangurusan Imam

1. Sekali manèh kita ngalihake perhatian marang imam sing paling kinormatan: watak kaya malaékat lan kasucian sing dituntut; lan sawisé nampa, malah luwih ajeg lan suci tinimbang sadurungé: awit yèn sing ora suci kudu disucèkaké sakwates, kepriyé bisa sing wis suci diidini dadi kotor? Yen ora, yen kita ngidini padhange dadi peteng, lan nyampurake sing mbebayani karo lenga wangi, ya, sayange, kita mesthi bakal nampa karusakan, kaya wong sing nindakake kesakralan, kaya Ananias lan Safira.

2. Sanadyan kowe krasa manawa saka wadah karusakan lan ketidaklayakan, kowe wis mlebu kanthi pantes ing tatanan malaikat lan ilahi saka imam, amarga ana sawetawis tingkat kasucian, dadi wadah pilihan sing disenengi Gusti, kaya sing diandharake Rasul; nanging tetep jaga kanthi sakabehe atimu marang pakurmatan sing tanpa cacad sing wis diparingi marang kowe. Jagaa peparing ilahi iki kaya manik ing mripatmu, supaya, sawise nampa tanpa ati-ati sing pantes, kowe ora tiba saka panggonan luhur menyang jurang sing bakal angel kowe temokake dalan metu.

3. Minangka wong sing wicaksana, sadharna yèn '*yèn Gusti Allah ana ing pihak kita, sapa sing bisa nentang kita?*' (Roma 8:34). Lan yèn, sawisé diundang, kowe wis mlebu ing tatanan imam Ilahi sing pinunjul lan kinormatan, kowe ora perlu kuwatir bab uripmu biyèn, sanajan kowe tau kena najis, nanging kowe kudu langsung, kanthi pitulunganing Gusti, ngresiki awakmu lan mbeneraké kaluputanmu. Nanging sawisé kuwi, supaya prihatinmu sing kapisan—sing waspada lan wicaksana—yaiku aja nganti noda sih rahmat iki; supaya yèn ana wong sing kanthi bodho ngukum pangrumatmu dadi imam amarga tumindakmu ing jaman kepungkur, dhèwèké bakal krungu, minangka celaan, swara ilahi sing muni: '*Apa sing wis Gusti anggep resik, aja kowe nyebuté kotor?*' (Kisah Para Rasul 10:15).

4. Jabatan imam iku entheng, lan sangkuté berkah; nanging iki mung bener kanggo wong-wong sing, nalika nampa, uga miwiti mbeneraké kaya sing pantes, lan manawa ora ana upaya kanggo entuk sih Roh Suci kanthi tuku. Amarga yèn sing regané ora kaétung lan ora bisa didol dianggep wis dituku liwat upaya manungsa lan peparing sing bakal sirna; mangkono, kaya panggilan ing prakara iki ora asalé saka ing dhuwur, beban iki uga bakal abot banget, amarga dipikul kanthi ora pantes lan ngluwihi kekuwatan; lan sangkèk iki bakal kasar nggosongaké punggung lan ngremuk kekuwatan sing nggawa, nganti bener-bener ngentèkaké lan ngancuraké dhèwèké, kajaba dhèwèké nyelehaké.

5. Sawise kanthi wani nampa sangkèning imam, lumaku ing dalan-dalan kabeneran lan ucapna tembung kabeneran kanthi adil, ngupaya kaslametanmu lumantar kuwi kanthi ajrih lan gemeter. Amarga Gusti Allah kita iku geni kang nglelepake: lan yen kowe nyedhaki Panjenengané kaya emas utawa pérak, mula aja wedi geni, kaya para mudha Babilonia ing pawon geni; nanging yèn kowé saka suket lan awi, saka bahan sing gampang kobong, kaya wong sing pinter donya, mula wedia supaya kowé ora kobong déning geni swarga, kajaba yèn kowé mlayu saka murka, kaya Lot, kanthi nyingkiri misteri sing medeni, utawa enggal adus ing luh pangapuran. Mung kanthi kakehan kabasuh dening banyu luh, kowe bakal dadi kebal lan ora kena kobong dening geni kabeneran, kaya tanduran ringkih ing semak belukar biyen. Ing kahanan kaya ngono, aku ora

ngerti apa ana dosa—sing asring banget kita tindakake amarga ringkih kita—sing ora bisa dilangi dening geni Ilahi lumantar ibadah sing dilakoni kanthi suci tenan, utawa lumantar pangresikan sing mujarab.

6. Amarga kowe durung bisa mundur lan nyucèkaké awakmu saka hawa napsu sing kenceng, amarga kabiasaan lawas, kepiye kowe wani, hai wong sengsara, nyentuh apa sing ora kena dilanggar sanajan déning para Malaikat? Mula saka iku, kowe kudu nggetun lan nyingkiri Liturgi Ilahi, supaya marahi manèh kabeneran Gusti Allah, utawa, kaya wong kang atiné wutah lan ora gelem dididik, kowe nglilani awakmu tiba ing tangané Gusti Allah kang urip, Sing ora bakal ngapura kowe amarga katresnan marang manungsa, nanging bakal ngukum kowe kanthi tanpa welas amarga wani tanpa isin nyedhaki jamuan mantenana kraton kanthi nyawa sing najis lan nganggo sandhangan compang-camping, nalika kowe ora pantes mlebu kraton, luwih-luwih melu jamuané.

7. Aku ngerti salah siji wong sing wis disucèkaké sing wani nyedhaki Misteri Ilahi kanthi ora pantes, amarga napsu birahi sing nyekel dhèwèké. Amarga kuwi dhèwèké kena lara abot sing ora bisa mari lan wis meh mati. Amarga wis nindakake kabeh sing bisa kanggo mariake lara, nanging ora ana asile, malah larane tambah parah; banjur nalika wis waras maneh lan nyadari yen dheweke arep mati amarga nindakake Liturgi kanthi ora pantes, dheweke nggawe sumpah agung ora bakal melu maneh ing ibadah suci. Tembung-tembung mau langsung disusul marasake lara sing nambani, nganti ora ana tapaké maneh.

8. Tatanan imam lan busana suci padhang sumunar, nanging mung yèn imam sing wis diangkat uga nduwèni jiwa sing padhang amarga suci. Nanging nalika dhèwèké ngotori awaké dhéwé amarga lalai, lan nurani sing nyekseni isin iki dianggep remeh; mangkono padhang dadi pepeteng, panyebab kasedhihan langgeng lan geni, kajaba yèn dhèwèké ninggalaké dalan iki—sing mbabayani ing loro-loroné—lan milih dalan liya: urip mulya kanthi andhap asor, sing nuntun kanthi aman menyang Karajaning Gusti Allah.

9. Kaselamatan kapanggih lumantar kabecikan sanajan ing kahanan andhap asor, lan ora lumantar imam sing kinurmatan, sing nuntut urip sing padha karo para malaikat. Mula saka iku, pilihana: tanpa napsu kaya malaikat, kaya-kaya ana ing ngluwahi donya lan daging lumantar renungan, banjur munggaha ing tangga langit iki; utawa, nyadari kelemahanmu, kowe wedi marang dhuwuré—sing ngancam tiba gedhé kanggo sing durung siyap—lan nyekel urip sing dienggo déning akèh wong, nanging ora kurang wigati tinimbang urip istimewa sing nuntun marang Gusti lan nyawiji karo Panjenengané; amarga ing kéné, sanajan kowe tiba, luwih gampang munggah manèh lumantar tobat, kanthi sih-rahmaté Gusti kita sing maha welas asih.

10. *'Daging lan getih ora bisa nampa Karajané Gusti Allah'* (1 Kor. 15:50). Nanging kowe, sing nampa daging lan getihé Gusti Allah, dadi siji badan karo Panjenengané lan kapadukaké karo getihé; mula, kenapa kowe wis nduwèni Karajan Swarga ing jeroné atimu: kepiye kok kowe isih dikepung déning napsu daging lan getih? Aku wedi manawa Rohé Gusti ora bakal manggon ing kowe, kaya ing *wong-wong 'daging'* (Kejadian 6:3), lan ing Wanci Pangadilan kowe bakal dipotong dadi loro: banjur padha bakal njupuk imam sing paling kinurmatan saka kowe, kaya saka wong sing ora pantes nampa sih-rahmat kuwi, lan ngirim kowe menyang sangsara langgeng ing neraka.

11. Kayane kowe ora ndeleng ajining wedi marang Gusti, amarga kowe nganggep pelayanan imam sing ora pantes iku perkara sepele, kapancing dening katresnan marang awakmu dhéwé sing kandha yèn Gusti iku apik. Ing kéné Daphan lan Avirron tau ngaso, nganti bumi nyerot lan nguntir wong-wong mau. – Sampeyan uga kudu kaget amarga iki, lan sejatine wedi marang rasa wedi, ing ngendi ana rasa wedi (Mazmur 13: 5), élinga sepira gedhéné Liturgi Ilahi: lan, apa kowe nindakake panguwasa imam Ilahi kanthi pantes lan murni—durung nganti padha karo para malaékat—utawa mundur saka pelayanan kang medeni iki minangka manungsa wicaksana; supaya, menawa ora, amarga kowe lalai ing bab iki saiki lan ngapusi atimu dhéwé nalika atimu nyalahké kowe nganggo sophistry, kowe bakal sawijining dina—nalika kabèh diadili lan dikutuk kanthi adil—muni karo swara ngeluh: *'Wedi sing tak takuti wis teka marang aku, lan kenger sing tak takuti wis nyerang aku'* (Ayub 3:25)!

12. Kanthi wicaksana lan sedhih sing jero, sepisanan panjenengan aturaken Kurban Suci panyelamet donya kanggé panyucian dhirip panjenengan, kanthi manah tobat lan luh: awit sapa sing kados panjenengan, badhé sedhih kanggé panjenengan lan nyawisaken kurban minangka wakil panjenengan nalika panjenengan séda? Napa, nalika wis weruh samubarang sing bakal kelakon, kowe ora nganggep awakmu wis dikubur, nyawisake kurban suci iki marang Gusti Allah ing meja pangorbanan kanggo nyuwun karahyuanmu, kelingan pangorbanan kersane sing welas asih ing kene?

13. Pira panglipur kang ora bisa diucapake lan ora bisa diterangake nalika nyawa, yakin marang kaslametané, misah saka badan, nyisihaké kaya sandhangan! Amarga, kaya wis nduwèni berkah sing diarep-

arep, nyawa ninggalaké awak tanpa kuwatir, lunga kanthi tentrem marang Malaikat sing mudhun saka swarga kanggo nyambut kanthi kabungahan lan kabagyan, lan bebarengan karo dhèwèké lumantar angkasa tanpa alangan, tanpa kena serangan saka roh-roh jahat, nanging munggah kanthi kabungahan, kanthi wani lan swara pantekasan, nganti tekan ing ngarsane Sang Panyipta, lan ing kono nampa paugeran kanggo dilebokake ing antarané barisan wong-wong sing padha kaya dheweke lan padha ing kabecikan, nganti ana tangi umum.

14. Aku bakal nyritakaké bab kang medeni; nanging aja gumun. – Sanadyan kowe ora nggayuh katenangan ati, bisa uga amarga watak tirani, nanging yèn ing wayahe pungkasan kowe ana ing kahanan andhap asor sing jero—ora kurang saka wong sing wis katenangan ati—kowe bakal digawa munggah ing méga. Amarga sanadyan harta karun saka wong sing tanpa napsu bisa dumadi saka saben kabecikan, permata mulya saka andhap asor iku, ing ndhuwur kabèh mau, paling kinormatan lan paling luhur; lan kanggo wong-wong sing éntuk iku, ora mung nggawa panyatuan manèh karo Gusti Allah, nanging uga mlebu, bebarengan karo wong-wong pilihan, menyang kamar panganten Karajané.

15. Sawise nampa pangapura dosa saka Gusti, pujine Panjenengan, awit Panjenengan boten kelingan kalepatanmu lan boten mbales marang kowe, lan jaga awakmu kanthi sakabehe kekuwatanmu supaya boten tiba amarga kersamu. Sanadyan ing kahanan kaya ngono kowe isih bisa nampa pangapura saben dinane nganti tekan wektu pati, kowe bakal katon ora ngucapake syukur yen kowe dosa kanthi gampang lan kanthi sadar. Nanging, yèn kowe ngusir asu putus asa nganggo watu pangarep-arep, lan kowe nyuwun kabecikaning Gusti tanpa kendhat lan sabar, akèh dosamu bakal diapura, supaya kowe uga bisa tresna marang Sing Maha Asih lan Sing Maha Suci ing jaman sing bakal teka.

16. Nalika, lumantar pakaryan sih rahmating Gusti, kowe ngadeg ing ngarsaning Gusti kanthi pandonga lan luh, sujud nyembah, nglebar ing lemah wujud ing salib, lan, nggebuk sirahmu, nyuwun pangapura ing kene, minangka panyelamatan saka karusakan lan panyelamatan saka panggodha; nanging aja kepéngin lunga manut kersamu, nanging manut karsa, wektu, lan panggonan sing dipunpanggihi Gusti pantes; malah, kanthi katresnan, tunjukna kesiapanmu lunga bebarengan karo luh-luh mau marang Gusti kanthi andhap asor sing jero, supaya bisa memadamake kobonganing kepénginan lan kerinduanmu; nanging kersa nahan tundha saiki, menawa Gusti karsa maringi sing luwih becik. Golekna mung siji bab kanthi temenan lan tanpa kendhat—supaya kowe ora pisah saka Gusti—kanthi nyingkiri nindakake, ngomong, niat, utawa miwiti apa wae sing bisa nuntun marang iku.

17. Minangka wong sing manggon ing daging, aja nganti nyoba nyelidiki bab-bab intelektual lan spiritual kaya apa sejatine, sanajan akal budi jiwamu nyurung kowe marang iku nalika wis resik. Sakwéné nyawa sing ora jasmani, sing isih kacekel ing ikatan daging lan getih, durung mbuwang kabèh kabèran iki lan durung manggon bebarengan karo daya-daya intelektual, nyawa iku ora bisa, kaya kuduné, merenung utawa mangertèni kabèh mau. Mula, nalika kowe nyiapake metu saka ikatan materi—kaya metu saka rahim kapindho sing peteng—menuju marang anané sing immaterial lan padhang, padha seneng atimu, matur nuwun marang Pangreksamu, sing nuntun kita lumantar pati menyang gesang sing luwih becik sing kita dambakake—tetep waspada lan tansah eling, awit para setan najis sing ngubengi kita, tansah ngremehake kabecikan kita lan ngawasi saben langkah kita kanthi licik nganti pungkasaning urip kita – lan nganti pungkasanmu, kowe kudu gemeter kanggo awakmu dhéwé, amarga ana kahanan ora mesthi ing mangsa ngarep, sing digawé déning Siji sing manja lan gampang owah-owahan sing tumindak manut kersané dhéwé.

18. Mungsuh banjur ngadhepi kita kanthi cobaan sing kejem lan medeni nalika dheweke ngrasakake yen nyawa wis nggayuh derajat kabecikan paling dhuwur. Iki kabuktèn saka tembung-tembung pandonga lan pangunggahané ing ndhuwur dualitas materi daging lan indra. Banjur mungsuh manungsa nggodha kita kanthi ala banget nganti kita malah kepengin nyerah nalika isih urip. Nanging dhèwèké, ing kesombongané, ora nyadari apa berkah sing digawa marang kita, ndadèkaké kita luwih wicaksana liwat ketekunan lan nganyam mahkota cahya kanggo kita.

19. Ora ana prestasi liya sing luwih ageng tinimbang kasucian lan kalungguhan dara. Sapa waé sing kanthi ajiné njaga kasucian (celibasi) iku dadi pangajab tumrap para Malaikat lan diparingi mahkota ora kurangé saka para martir. Amarga pinten sangsara lan kringeté sing dibutuhaké déning wong sing, sanadyan kabèh déning daging lan getih, tansah ngupaya nyonto kasuciané sing tanpa badan lumantar kasucian? Lan pancèn, upaya iki ageng lan luhur banget nganti ora bakal bisa, kaya gaib, yèn ora ana Gusti Allah saka dhuwur sing nampilaké p, syafaaté, sing nguwatké lan ndhukung kodrat kita sing ringkih lan fana, lan kanthi pangertèn munggahaké saka bumi lumantar katresnan ilahi lan pangarep-arep ganjaran sing wis dijanjèkaké.

20. Daging, kang ringkih amarga kakehan mangan lan turu, iku alangan gedhe tumrap kasucian. Kasucian sejati, nanging, tetep ora goyah sanajan ing ngimpi. Amarga yen pikiran nemu kesenengan nalika turu, iku pratandha yen pikiran iku nyimpen napsu iki ing jero atine. Nanging yen kanthi sih rahmat Gusti diparingi kesempatan kanggo ngobrol karo Gusti nalika turu, cetha yen pikiran iku ora kena pengaruh napsu iki; mulané tansah dadi pangreksa sing waspada tumrap jiwa lan badan, njaga supaya padha rukun lan tentrem, kaya asu sing ngreksa saka srigala sing licik, lan kanthi mangkono nyegah panyerangan.

21. Aku bakal nyritakake bab kang aneh; nanging aja gumun. Ana sawijining rahasia kang kasembunyi kang kelakon antarané Gusti Allah lan jiwa. Iki kelakon marang wong-wong kang nggayuh derajat paling dhuwur saka kasucian, katresnan, lan iman kang sampurna, nalika sawijining wong, sawisé owah sakabehe, nyawiji karo Gusti Allah—kaya wong kang kagungan Panjenengané—liwat pandonga lan renungan kang ora kendhat. Ing tahap iki, Elia nutup langit supaya ora ana udan, lan nglebur kurban nganggo geni swarga; Musa mecah segara lan kanthi ngibaské tangané ngusir wong Amalek; Yona slamet saka ikan paus lan jeroné segara. Amarga ana kabutuhan tartamtu ing bab iki kanggo Gusti Allah sing paling welas asih, sanajan mung nganti wates sing cocog karo kersané. Sapa waé sing dianggep pantes kanggo iki, sanajan isih nganggo daging, wis ngluwihi wates karusakan lan kamatiyan, nampa pati kaya turu lumrah, sing, kanggo panglipuré, nggawa dhèwèké menyang apa sing tansah diidam-idamké.

Bab Imam

1. Kanthi ngajeni sangsara Gusti, lan pangendhekaning Diri Sabda Allah kanggo kita, uga kurban lan pangembunganing gesang lan Darah Ilahi ing sajroning kita—sing kita dianggep pantes ora mung lumantar Komuni nanging uga lumantar pangalembana Liturgi Ilahi—andhap asor kados wedhus sing digawa menyang panggorengan, nganggep kabèh pancèn luwih unggul tinimbang awakmu, lan tansah ngati-ati supaya ora nglarani ati sapa waé. Tanpa dhisik nyucèkaké awakmu, aja wani nampa Misteri Suci, supaya kowe ora kobong kaya sekul déning geni ilahi, lan kaya lilin, lumer lan mili?

2. Lan sejatine, yen kowe nindakake upacara suci sing ilahi, paling kinormatan lan nggumunake iki kaya kudune, lan atimu ora ngelingake apa-apa, mula kowe ora bakal nemu pangarep-arep kaslametan sing temtu kaya ing kene. Amarga saka kene kowe bakal entuk paedah luwih gedhe tinimbang saka pakaryan utawa renungan liya apa wae. – Nanging, yen kahanan iki ora kaya ngono, delengen dhéwé apa tegese iki. – Lan mesthi luwih becik, kanthi ngakoni kelemahan dhéwé, nolak jabatan luhur imam tinimbang, kanthi nyadari ora pantes lan regedé dhéwé, nampa lan ngemban jabatan kuwi, lan sanadyan katon mulya ing ngarep akèh wong, sejatine, amarga ora pantes, kaya mayit sing pantes dipekak.

3. Pelayanan imam suci, pangapura marang Gusti Allah, lan pangantara sing ora kendhat kanggo kabèh ing ngarsané ngluwihi kabèh kidungan mazmur lan pandonga, kaya srengéngé ngluwihi lintang. Amarga kita nyawisaké Sang Putra Tunggal dhéwé minangka kurban, – Panjenengané sing, amarga katresnan marang manungsa, nyawisaké gesangé kanggo wong-wong sing dosa; kita nyawisaké Panjenengané lan nggawa Panjenengané marang Gusti Allah kanthi panyuwunan, ora mung kanggo pangapura dosa, nanging uga kanggo paring kabèh kang kita butuhaké lan kita ndedonga: lan Badané, sing nyawiji karo Keilahian, kaya arang geni, nglèthèkaké kabèh kaluputan lan madhangi manahé wong-wong sing nyedhak kanthi pracaya; mangkono uga, Getih Ilahi lan kinormatan, kang ngluwihi kabèh hyssop, ngumbah lan ngresiki saben rereged lan kotoran saka wong-wong sing wani nyedhaki Misteri Suci kanthi pangapuraning ati sing saktenané lan pangabdian kang kebak pangarep-arep. Ing endi maneh ana sing kaya mangkéné?!

4. Badané Sabda Gusti, sing durung munggah menyang swarga—kaya sing diomongaké salah siji para Wali—ora entèk sawisé mudhun saka swarga, nanging roti lan anggur mau langsung malih dadi Badan lan Getihé Kristus, nalika iki dilakokaké kanthi pracaya, wedi, katresnan lan pangurmatan marang Misteri Ilahi dening wong-wong sing kinormatan kanthi imam suci; ing misteri iki, pangowahan saka siji dadi liyane kelakon lumantar tumindak lan inspirasi saka Roh Suci Kabèh. Kados pundi kasucian lan kasucen ingkang dipunwènèhaké dhumateng imam ingkang nyentuh Badan Ilahi, lan kados pundi kawani ingkang dipunwènèhaké nalika piyambakipun kedah tumindak minangka perantara antawisipun Gusti Allah lan manungsa, kanthi para panengah, bebarengan kaliyan Sang Putri Allah ingkang Paling Suci, barisan malaékat ing swarga, lan kabèh para wali saking sakabèhing jaman? Kaya-kaya iki iku pangkat malaikat utawa pangkat malaikat utama: amarga sipat wong kudu cocog karo pangkaté.

5. Sampeyan kudu ngerti, sedulur, manawa Sajian Suci, sing bakal dikuduskan, ditinggal tanpa ditutup sawisé Kredo supaya, kanthi tembung liya, bisa ndedonga kanggo wong-wong sing nyawisake, lan njerit

nganggo swara kang ora bisa diungkapake marang Panjenengané sing manggon ing swarga, supaya Panjenengané ora ngremehake, nanging ndeleng, kelingan pangorbanan sukarela Putrané kanggo wong dosa, Inkarnasi Panjenengané sing ora bisa diungkapaké lan pangorbanan katresnané kanggo manungsa; amarga Panjenengané ora maringi panyelamatan lan kaslametan marang wong sing bener liwat sangsara Panjenengané, nanging welas asih marang kita sing wis tiba lan ngangkat kita, amarga Panjenengané apik lan tanpa niat ala.

6. Sanadyan kowe ngupaya pandonga sing murni, sing nyawiji pikiran kang ora duwe raga karo Gusti kanthi cara kang ora duwe raga, lan kowe wis tekan titik ing ngendi, kaya ing pangilon, kowe weruh nasib sing bakal ngenteni kowe sawisé pungkasaning urip donya iki—awit wis nampa prajanti Sang Roh lan wis nduwèni Karajan Swarga ing jeroning awakmu kanthi saben pangrasa lan kanthi kapitadosan kang sampurna; nanging, aja nganti awakmu dibebasake saka daging tanpa ana pangawikan dhisik bab pati, nanging ndedonga kanthi temen kanggo iki lan yakin ing jero manawa kowe bakal nggayuh iku, yen Gusti kersa lan migunani kanggo kowe, sadurunge pamitmu, – kanggo iku kowe kudu nyiapake awakmu awan lan bengi, mbuwang kabeh rasa wedi, kaya wis ngliwati alam angkasa lan ngindhari roh-roh ala, supaya kowe wis ana ing alam langit kanthi wani lan tanpa wedi, dilebokake ing barisan malaikat lan diitung ing antarane wong-wong sing bener sing wis kapilih wiwit jaman mbiyen, lan nyawang Gusti, sakwates kang bisa, utawa kanthi saben cara nyawang berkah kang wis disiapake Kanggo kita, lan merenung marang Gusti Sabda, kang kanthi sinaripun madhangi kabeh kang ana ing ndhuwur langit, disembah kanthi siji pangibadah bebarengan karo dagingipun kang paling suci, bebarengan karo Rama lan Roh Suci, dening kabeh kuwasa swarga lan kabeh Para Kudus. Amin.

Sing Kinurmatan Philotheos saka Sinai

Crita cekak babagan piyambakipun

Bapa kita sing kinurmatan Philotheus iku abas saka komunitas biara ing Gunung Sinai, mula banjur dikenal minangka 'saka Sinai'. Ora dingerteni kapan piyambakipun urip utawa kapan piyambakipun seda. Karya saiki, sing dipérang dadi 40 bab, disusun kanthi éndah lan kebak kawicaksanan rohani sing ageng lan wawasan panyelamatan jiwa sing ora bisa diungkapaké nganggo tembung. Mula saka iku dianggep ora adil yèn misahaké saka kumpulan tulisan patristik liyané babagan kasadharan. – Lan iki pantes diwenehi perhatian luwih gedhe: amarga yen ana sing nyebut iki minangka interpretasi sing akurat lan paugeran sejati kanggo kasedherhanaan, pangreksan pikiran, lan kasucian ati, dheweke ora bakal nyimpang saka bebener.

40 Bab babagan Kesederhanaan déning bapak suci kita Philotheos saka Sinai

1. Ana ing jeroning kita perjuangan batin, luwih abot tinimbang perjuangan jasmani. Sing ngupaya kasucian kudu ngupaya iki lan nguber tujuan iki nganggo pikirane, supaya, kaya mutiara utawa watu permata, pangeling marang Gusti disimpen ing ati kanthi sampurna. Wong kudu ninggalake kabeh, kalebu badan, lan ngremehake urip iki dhewe, supaya bisa nemokake Gusti Allah sejati ing atine. Amarga St. Chrysostom ngendika yen siji pandelengan pinter marang Gusti Allah cukup kanggo ngrusak para sing ala.

2. Wong-wong sing nglakoni perang rohani kudu kanthi semangat milih kanggo awake dhewe, manut Kitab Suci, praktik-praktik rohani lan nerapake ing pikiran kaya plester panyembuh. Mangkono, wiwit esuk, ujure wong, kudu ngadeg kanthi wani lan ajeg ing lawang manah, kanthi pangeling marang Gusti sing kiyat lan pandonga Yesus Kristus sing ora kendhat ing jiwa, lan kanthi waspada pikiran iki mateni kabeh wong dosa ing donya, tegesé, kanthi pangeling marang Gusti sing setya, kuwat, lan ngluhuraké jiwa, kanggo motong sirah para kuwasa lan sumbering pikiran sing nyulut prahara: amarga, kaya sing kita mangertèni, sanadyan ing pakaryan tapa ngraga pikiran ana tatanan ilahi lan urutan tumindak sing tartamtu. – Mangkono kowe kudu nglakoni panguripan, ngrembaka awakmu (kanggo Karajan), nganti teka wektu mangan. Sawisé kuwi, sawisé matur nuwun marang Gusti, amarga katresnan siji marang manungsa sing maringi kita pangan rohani lan jasmani, kowe kudu ngrembaka awakmu kanthi éling lan merenung bab pati. Lan ing esuké, kita kudu manèh nindakake tugas-tugas esuk kanthi disiplin dhiri. Amarga sanadyan nganggo rutinitas saben dina kaya ngono, kita mung bakal bisa, ing Gusti, uwal saka jebakan mungsuh pikiran kita. Nanging, sawise kabiasaan kaya ngono mapan ing jeroning ati kita, iku nglairake telung kabecikan: Iman, Pangarep-arep, lan Katresnan. Iman ndadekake kita wedi marang Gusti kanthi sejati, dene Pangarep-arep, sawise ngungkuli rasa wedi budhak,

nuntun manungsa marang katresnan marang Gusti. Yen Pangarep-arep ora ndadekake kita isin, biasane nglairake katresnan kaping pindho sing dadi dhasar Hukum lan Para Nabi; banjur, Katresnan ora tau gagal, ora ing jaman iki—awit ing kene, ing wong sing nampa, iku dadi sabab kasampurnaning dhawuh ilahi—lan uga ing jaman sing bakal teka.

3. Arang banget nemokake wong sing meneng ing pikiran. Iki mung ciri saka wong-wong sing migunakaké saben cara kanggo narik sih rahmat Ilahi marang awake dhewe lan kapenuhan panglipur rohani sing mili saka iku. – Mula, yen kaya wong-wong mau kita kepengin nglakoni latihan rohani—filsafat Kristus iki—ing njaga pikiran lan ing kasadharan, ayo miwiti dalan iki kanthi nyingkiri akèh panganan, lan niat mangan lan ngombe kanthi ukuran sing sak cilik-cilike. Kesadaran pancen pantes diarani dalan, amarga nuntun menyang Karajan—karo sing ana ing jero kita lan sing bakal teka—lan uga dadi bengkel pikiran, amarga nyaring lan nggilap watak pikiran, ngowahi sing kebak hawa napsu dadi sing tanpa hawa napsu. Iki uga kaya jendhela cilik saka cahya sing lumantaré Gusti nyedhak lan nampilaké Dèwèké marang pikiran.

4. Ing ngendi ana andhap asor, pangeling marang Gusti kanthi waspada lan tliti, lan pandonga asring kang ditujokake marang mungsuh—ing kono panggonané Gusti, utawa swarga ing ati, ing ngendi bala setan padha wedi ngadeg, amarga Gusti manggon ing panggonan iki.

5. Ora ana sing luwih ngrusak tinimbang omong kakehan, uga ora ana sing luwih mbabayani tinimbang ilat sing ora terkendali; lan ora ana sing luwih ngganggu lan ngrusak kasugihan jiwa. Amarga apa wae sing kita bangun ing jero awake dhewe saben dina, omong kakehan bola-bali ngrusak; lan apa wae sing kita kumpulake kanthi susah payah, jiwa bola-bali mbuwang amarga ala saka ilat. Apa sing luwih parah tinimbang iki (ilat sing ora terkendali)? Iku kaluputan sing ora bisa dikendhaleni. Kita kudu netepake wates, ngiket lan nahan, lan, bisa diomong, meksa supaya mung nglayani kabutuhan. – Lan sapa sing bisa nyritakake sakabehe karusakan rohani sing disebabake dening ilat sing ora terkendali?

6. Gerbang kapisan sing nuntun mlebu Yerusalem rohani, mlebu ing perhatianing pikiran, yaiku meneng wicaksanaé lambé, sanadyan pikiran durung meneng; gerbang kapindho yaiku pangurangan panganan lan omben-omben sing diukur cilik; gerbang katelu, sing ngresiki pikiran lan badan, yaiku pangeling lan renungan babagan pati sing ora kendhat. Sawisé nate nyawang kaéndahan sing pungkasan iki, lan kapikat lan kabungahan ing roh tinimbang nganggo mripat, aku kepéngin njupuk dhèwèké dadi pasangan uripku, amarga aku wis kasengsem marang kaéndahan lan kamulyané. Piyé andhap asor, piyé sedhih sing kebak kabungahan, piyé jero pamikirane; piyé dhèwèké wedi marang sangsara sing adil ing tembe lan piyé dhèwèké wedi yèn uripé kabeneraké dawa! Saka mripat jasmaniné biasané mili banyu urip sing marasaké, lan saka mripat atiné – sumur kang mbledhos gagasan wicaksana, sing mili lan mlumpat, nyenengaké pikiran. Iki pancen dheweke, kaya sing wis tak kandhakake, putri Adam—yaiku pangeling pati—sing tansah tak kepengin dadi kancaku, turu bareng karo dheweke, rembugan karo dheweke, lan bebarengan karo dheweke ngulik apa sing bakal kelakon marang aku sawise aku ninggalake badan iki; nanging asring lali sing mbabayani iki—putri setan sing peteng iki—ngalangi aku supaya ora bisa nindakake kuwi.

7. Ana perang ing ngendi roh-roh ala sacara rahasia nglawan nyawa liwat pikiran. Amarga kaya nyawa sing ora katon, kakuwatan ala kuwi, miturut sipaté, nyerang nyawa nganggo perang sing ora katon. Lan bisa dideleng, ing loro-lorone, roh-roh ala lan nyawa, ana senjata lan strategi (panggempuran pasukan lan cara perang), tipuan licik lan serangan medeni (serangan kilat kanggo nyebarake rasa wedi), uga pertarungan tangan kosong, kemenangan lan kekalahan ing loro-lorone. Ana siji bab sing ora ana ing perang mental iki dibandingake karo perang fisik: wektu tartamtu kanggo ngumumake perang. Ing perang nyata, biasane ana wektu sing ditemtokake lan aturan sing dituruti; nanging perang (imajinasi) iki nyerang dumadakan, tanpa tandha, ing jero ati, lan sawise milih (utawa luwih tepaté: sawise nguwasani lumantar persetujuan ati marang usulané), iku mateni nyawa lumantar dosa. Kanggo alesan apa lan kanggo apa perang lan perjuangan iki dilakoni marang kita? Iku supaya kita ora bisa nepati kersaning Gusti, kang kita ndedonga, kandha: '*Kersamu kelakon ing kita*' (Lukas 11:2), yaiku paugeran-paugeran Gusti. Lan yen ana wong sing wis nguatake pikirane lan, kanthi waras sing sampurna ing Gusti, ora maneh nyasar, banjur miwiti merhatiake kanthi teliti serangan (mungsuh sing ora katon) menyang atine lan jebakan-jebakane (tabrakan karo pikiran sing waras) sing kelakon ing khayalan imajinasi, dheweke bakal ngerti iki saka pengalaman. Mula saka iku, Gusti, ngarahake karsa Panjenengan marang setan-setan sing jahat, lan, amarga Gusti wis weruh sadurunge niat-niyate, wis netepake dhawuh-dhawuh Panjenengan kanggo nentang tujuane, kanthi paugeran kanggo sapa wae sing nglanggar.

8. Sawise kita entuk sawetoro kaprigelan ing ngendhaleni dhiri lan mbalik saka ala sing katon sing digawé déning limang indra, kita bakal bisa ngreksa atiné bebarengan karo Yesus lan padhangaké déning

Panjenengané, lan kanthi rasa anget ing ati, ngrasakaké kabecikané nganggo pikiran kita. Amarga kita wis nampa pranatan kanggo ngresiki manah mung amarga nalika mega pikiran ala wis diusir saka swasana manah lan dibubarake kanthi pangawasan sing ora kendhat, kita bisa, kaya ing dina sing cerah ing E , ndeleng kanthi cetha Srengéngé kaadilan – Yesus – lan padhang pikiran kita sakedhik lumantar tembung kamulyané; awit mau ora biasane kawahyukake marang saben wong, nanging mung marang wong-wong sing ngresiki pikirane.

9. Kita kudu njaga kahanan pikiran iki saben dina, kaya pantesé wong sing ngadeg ing ngarsané Gusti Allah. Amarga Nabi Hosea kandha: *'Tetepna welas asih lan kaadilan, lan nyedhakna marang Gustimu'* (Hosea 12:6). Manèh, Nabi Maleakhi ngandika atas jenengé Gusti Allah: *'Putra ngajèni bapaké, lan abdi ajrih marang tuwané; nanging yèn Aku iki bapak, ngendi ajining Aku? Lan yèn Aku iki tuwané, ngendi ajrih marang Aku?'* pangandikane Gusti kang Maha Kuwasa (1:6). Rasul uga nulis: *"Ayo padha ngresiki awaké dhéwé saka kabèh rereged, loro saka daging lan roh"* (2 Kor. 7:11). Lan Kawicaksanan mulang: *"Jaga atimu kanthi tliti; amarga saka kono mili mata banyu urip"* (Amsal 4:23). Lan Gusti Yesus Kristus piyambak maringi dhawuh: *"Resmenana njero piala, supaya njaba uga resik"* (Mat. 23:26).

10. Wohing omongan sing ora pantes lan kosong kadhangkala dadi kebencian saka wong sing ngrungokake; kadhangkala dadi celaan lan ejekan nalika padha weruh kebodhoan tembung-tembung kita; kadhangkala dadi reregeding ati nurani; lan kadhangkala dadi paukuman saka Gusti Allah lan nyesaake Roh Suci: sing luwih medeni tinimbang apa wae.

11. Sapa waé sing ngresiki atiné lan mbusak dosa saka atiné ing asmané Gusti, ngupaya nggayuh kawruh ilahi lan kasil nyumurupi nganggo pikirane apa sing ora katon déning akèh wong, ora kena sombong marang sapa waé amarga iku. Amarga apa sing ana ing antarané makhluk sing luwih suci tinimbang sing ora duwe awak, lan apa sing luwih ngerti kabèh tinimbang malaékat? Nanging sanadyan piyambakipun, amarga dadi sombong, dipun tebak saking swarga kados kilat. Kesombonganipun kaetang dening Gusti minangka kadosan. – Wis misuwur kados pundi tumindakipun tiyang ingkang nglumpukaké emas (tegesipun, dados ing ngandhapipun sedaya prakawis, kados piyambakipun wonten ing ngandhapipun bumi, supados saged angsal emas kawruh).

12. Rasul kandha: *'Sapa waé sing melu lomba ing pertandhingan padha ngendhalèkaké awaké dhéwé ing kabèh bab'* (1 Kor. 9:25). Amarga mokal, yèn weteng wis kebak panganan, kanggo nglawan panguwasa, nglawan pasukan mungsuh sing ora katon, yaiku sing kabèh kabèkèk déning daging iki, sing abot lan tansah ngidam marang roh. *'Amarga kratoné Gusti Allah iku dudu bab mangan lan ngombe'* (Rm. 14:17). *'Pikiran sing manut marang daging iku mungsuh Gusti Allah; amarga ora manut marang paugerané Gusti Allah, malah ora bisa manut'* (Rm. 8:7). Iku pancen ora bisa, amarga, minangka sing donya lan dumadi saka cairan awak, getih lan lendir, mesthi condhong marang bab-bab donya lan seneng marang kesenengan ngrusak ing jaman saiki. *"Amarga pikiran sing manut marang daging iku pati; nanging wong-wong sing ana ing daging ora bisa nyenengake Gusti Allah"* (Roma 8:8).

13. Kita butuh kerendahan ati sing gedhe yen kita tenan-tenan kepengin njaga pikiran kita tetep ana ing Gusti, sepisanan ing sesambungan karo Gusti, lan (kapindho) ing sesambungan karo wong liya. Kita kudu tansah lan kanthi saben cara mecah manah kita, nggoleki lan nglakoni kabeh sing bisa ndadekake manah kita andhap asor. Kaya sing wis kondhang, eling marang urip kita biyen ing donya bisa mecah lan ngendhegake manah, yen kita kelingan kaya kuduné. Mangkono uga, eling marang kabèh dosa kita wiwit isih enom, nalika dieling-eling siji-siji ing pikiran, biasané padha ngendhegake kita lan ngetokake luh, lan nggerakake kita maringi panuwun kanthi sakabehe ati marang Gusti Allah, kaya pangeling pati sing ajeg, mujarab (lan dirasakake jero); luwih saka kuwi, iki uga nglairake tangis sing kebak kabungahan karo rasa legawa lan maringi ketenangan pikiran. Luwih saka kabeh, pangeling-eling marang Sangsaé Gusti kita Yesus Kristus ngendhegake kesombongan kita lan ndadekake kita ngadhepake pandelengan menyang lemah nalika ngeling-eling lan mbaleni kabeh kanthi rinci. Iki uga ngetokake luh. Luwih saka kuwi, berkah agung saka Gusti Allah—sing diparingake khusus marang kita—tenan ngendhegake kesombongan jiwa nalika kita ngetung siji-siji lan merenung bab kuwi: amarga kita lagi nglawan setan-setan sombong (sing ora sukur marang Gusti).

14. Aja amarga rasa bangga dhiri nyingkiri pangobatan jiwa panylamet iki, yen kowe pancen butuh. Yen ora, kowe ora bakal dadi murid Kristus maneh, uga ora dadi paniru Paulus, sing kandha bab awake dhewe: *'Aku ora pantes diarani Rasul'* (1 Kor. 15:9); lan ing panggonan liya ngakoni yen biyen dheweke iku wong sing ngina, penganiaya, lan kasar (1 Tim. 1:13). – Kowé weruh, kowé sing sombong? Iki ana wong suci, nanging dhèwèké ora lali marang uripé biyèn. Satemene, kabèh wong suci, wiwit wiwitaning pangriptaan nganti saiki, wis nganggo sandhangan suci pungkasan saka Gusti Allah (ya iku andhap asor). Gusti kita Yesus

Kristus piyambak, minangka Gusti Allah—sing ora bisa dipahami, ora bisa dingerteni, lan ora bisa diungkapaké—ngagem andhap asor sajrone gesangé ing daging; mula andhap asor sing suci pantes diarani kabecikan ilahi, dhawuh Gusti, lan busana Gusti. Mangkono uga, para Malaikat lan kabèh kuwasa ilahi sing padhang padha nglakoni lan ngrekso kabecikan iki, amarga padha mangertèni lumantar pira ambruké Setan sing sombong, lan kepiyé dhèwèké dadi tuladha babagan carané kudu wedi ambruk (ing dosa iki), sing jahat iku nggleleng ing jurang, wis kabukak ing ngarsané Gusti minangka makhluk sing paling ora ajiné amarga kesombongané. Kita uga ngerti amarga kesombongan Adam tiba. Kanthi ana tuladha kabecikan sing nuntun marang kesombongan ing ngarep kita, ayo tansah ngendhegake awak ing saben cara, kanthi kemampuan kita sing paling apik, kanthi migunakake pangobatan sing kasebut ing ndhuwur. Ayo ngendhegake awak ing jiwa lan raga, ing pamikiran, ing kepinginan, ing tembung, ing pikiran, ing penampilan njaba, loro-lorone njaba lan njero. Sing kudu kita waspada tenan yaiku supaya Yesus Kristus, Putraning Allah lan Allah piyambak, sing ngadeg ing panggon kita, ora mbelot marang kita. *'Amarga Gusti nentang wong sombong, nanging maringi sih marang wong andhap asor'* (Amsal 3:34). *'Ora ana siji wae sing sombong sing suci ing ngarsane Gusti'* (Amsal 16:5); *'nanging sing ngendhegaké dhiri bakal diunggahaké'* (Lukas 18:14). *'Sinaua saka Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah,' pangandikane Sang Juruwilaha* (Matius 11:29). – Mula saka iku, kita kudu waspada.

15. *'Ati-ati marang awakmu,' pangandikane Gusti, 'supaya atimu aja nganti kabebanan amarga kakehan mangan lan ngombe lan sapiturute'* (Lukas 21:34). *'Sapa sing latihan kanggo tandhingan nahan dhiri saka kabèh bab,'* miturut pangandikane Rasul (1 Korinta 9:25). Kanthi mangertèni kabèh pangandika sing diparingaké marang kita ing Kitab Suci, ayo padha nglakoni urip kanthi ngendhalèni dhiri. Kaping pisan lan paling utama, sawise nyingkiri maneka warna panganan, ayo padha nglatih awak kita marang kabiasaan lan tatanan sing luhur, kanthi maringi panganan kanthi wajar. Amarga kanthi cara iki, ledakan napsu birahi gampang dijinakake lan dikuwasani dening akal; lan, kanthi jujur, ledakan nesu uga bisa dikendhaleni. Nanging uga luwih gampang nyingkiri dosa-dosa liyane kanthi cara iki, amarga sanajan wong-wong sing nglakoni kabecikan liwat tumindak lan pangalamane dhewe nganggep nyingkiri kabèh jinis ala minangka kabecikan dhewe. Mula, sababé kasucian—sawisé Gusti, sumber lan panyipta kabèh kabecikan—yaiku nyingkiri kakehan mangan, sing dilakoni saben dina kanthi ajeg lan ing jumlah sing diukur.

16. Kaya Setan, ing mungsuhé marang Gusti Allah lan ing kepénginane nyegah kersané Gusti Allah—yaiku paugeran-paugeran—supaya ora kasembadan, nglawan Gusti Allah lumantar kita kanthi nyoba ngalangi kasembadané: mangkono maneh, Gusti Allah, kang kepéngin supaya kersaning Gusti kang suci—yaiku, kaya sing wis dakkandhakake, paugeran ilahi lan paugeran kang maringi urip—kawujud lumantar kita, kanthi kakuwatané dhéwé ngalang-alangi niat ala saka sing jahat. Gusti piyambak ngalang-alangi karsa bodho mungsuh kang arep nentang Panjenengané kanthi nggodha manungsa supaya nglanggar dhawuh-dhawuhé lumantar ringkihé manungsa. Lan pikirna: apa ora kaya ngono lumrahé? – Kabèh dhawuh ilahi netepaké paugeran kanggo sipat telung péranganing jiwa, lan ndadèkaké jiwa kuwat lumantar apa sing dhawuhaké. Kanggo wong-wong sing ngetutake kanthi ketat, sipat telu iki dadi pancen waras. Nanging setan perang awan lan bengi nglawan sipat telung péranganing jiwa iki. Mula, yèn setan perang nglawan sipat telung péranganing jiwa, cetha yèn dhèwèké perang nglawan dhawuhe Kristus; awit Kristus, lumantar dhawuh-dhawuhé, netepaké hukum marang sipat telung péranganing jiwa—yaiku daya nesu, daya kepéngin, lan daya mikir ing jiwa. – Lan pikirna: paugeran sing ngendika manawa sapa waé nesu marang seduluré tanpa sabab bakal kena paukuman (Matéus 5:22), lan paugerané sing mèlu sawisé kuwi—kabèh mau iku obat kanggo bagéan nesu. Mungsuh nyoba mbatalake prentah iki, lan prentah-prentah liyane sing ana jejere, saka njero liwat pikiran-pikiran perselisihan, kebencian, lan iri hati. Mungsuh iki (mungsuh kita lan mungsuhé Gusti Allah) ngerti yèn panguwasa bagéan sing gampang nesu iku kakuwatan pikiran. Mulane dhèwèké dhisik nancepake panah marang pikiran—kaya sing wis tak kandhakake—kaya rasa curiga, iri, prahara, seneng rebutan, licik, lan kesombongan; lan dhèwèké nggoyahaké kakuwatan pikiran supaya nyerahaké wewenangé sing pantes, lan sawisé nyerahaké kendhali marang bagéan sing gampang nesu kuwi dhéwé, banjur ninggalaké tanpa kendhali. Banjur, sawisé mbuwang pangendali, rasa nesu kuwi tanpa wates mili liwat cangkem kanthi tembung-tembung kabèh sing biyèn nyangkup ing ati—sing wis disimpen ing kana nganti wektu kuwi liwat pikiran-pikiran mungsuh, nalika pikiran lagi diabaikan. Mula atiné ora kebak Rohé Gusti Allah utawa pikiran ilahi, nanging kebak niat ala sing tanpa kendhali: amarga, kaya sing diandikakaké Gusti, *'saka akèh ing atiné, tutuké ngomong'* (Lukas 6:45). Nalika kanthi cara iki, sing jahat nuntun wong nganti tekan titik ing ngendi dheweke wiwit ngucapake tembung-tembung sing sadurunge didhelikake lan dirancang ing jero ati, mula tawanan

(mungsu) iki ora *mung* bakal nyebut sedulure '*kanker utawa wong edan*', nanging uga bakal ngucapake tembung-tembung sing paling nesuake, lan malah bakal tekan nganti matèni. – Kuwi tipu daya sing digunakaké déning Sing Jahat marang préntah sing diparingaké Gusti marang kita supaya aja nesu tanpa sabab. – Nanging bisa uga nyingkiri ora mung tembung sing nyakitaké nanging uga apa sing mèlu sawisé, yèn nalika nesu nyekel, lumantar pandonga lan merhatosaké apa sing kelakon ing jeroné, pikiran-pikiran (pamanggih-pamanggih sing nyulut geni). Mangkono, pangrusak nyawa mung kasil nggayuh tujuwan ala nalika panjenengané nemokaké wong sing, ing sangisoré pangaribawa pamanggih-pamanggih sing wis ditandur ing atiné, siap nglanggar dhawuh Gusti.

17. Lan apa paugeran Sang Gusti maringi bab babagan babagan hawa napsu? '*Sapa waé sing ndelok wanita kanthi niat mesum, iku wis nglakoni zinah karo dhèwèké ing atiné*' (Matéus 5:24). – Lan jinis jebakan apa sing dipintal wong jahat ing pikirane nglawan prentah iki, amarga prentah kaya ngono wis diwenehake? Amarga obyek sing bisa nyurung napsu ana adoh, dheweke ngalih menyang jero ati, lan ing kono dheweke nglawan prentah mau nganggo perang napsu. – Dheweke nindakake iki kanthi nglukis lan nancepake gambar-gambar mesum ing jiwa; malah bisa uga ana tembung-tembung sing krungu sing nyulut napsu; lan ana akèh bab liya sing dingerteni déning wong-wong sing tau ngalami cobaan ing perang batin.

18. Prentah endi, pungkasané, sing maringi pedoman tumrap kakuwatan pikiran? '*Nanging aku kandha marang kowe, aja ngucap sumpah apa-apa. Mung "ya" dadi "ya", lan "ora" dadi "ora"*' (Matéus 5:34). Salajengipun: '*Sapa waé sing ora nyerahaké kabèh kagungané ora bisa dadi muridéku*' (Lukas 14:33). Lan: '*Mlebu liwat gapura sing sempit*' (Matius 7:13). Apa iki paugeran kanggo pikiran? – Mungsu kita, sing kepengin nggawe uga kakuwatan pikiran iki—kaya komandan gagah—ndadekake tundhuk marang dheweke, sepisanan nyolong pertimbangan sing sehat liwat pikiran babagan keserakahan lan kemalasan; Sawisé mbusak wewenangé sing sejati marang daya-daya liyané lan ngolok-oloké kaya ngolok pimpinan mabuk, dhèwèké meksa supaya nindakaké saran lan kepénginané, kanthi migunakaké nesu lan napsu dadi kanca tumindaké. Kakuatan-kakuatan iki—yakuwi napsu lan gampang nesu—nalika dibiarkan dadi kakuatan mental, wiwit ngowahi kabèh limang indrè kita, kaya abdi sing taat, dadi piranti kanggo nindakake dosa sing nyata. Lan apa wae pelanggaran lan kejatuhan sing muncul saka kahanan iki! Nalika pikiran ora ngendhaleni lan ngiket indra saka jero, mripat bakal ngglidah ing endi-endi amarga rasa penasaran, kuping seneng ngrungokake bab-bab sepele, indra penciuman dadi kebablasan, cangkem dadi ora terkendali, lan tangan nyentuh apa sing ora pantes disentuh. Iki banjur diganti kabohongan tinimbang kabeneran, kabodhoan tinimbang kawicaksanan, zinah tinimbang kasucian, lan wedi tinimbang kawani. Lan papat kabecikan utama iki—yaiku kabeneran, kawicaksanan, kasucian, lan kawani—duwé sipat yèn kuwat lan mantep ing jeroning jiwa, bakal mréntah telung péranganing jiwa kanthi becik; lan jiwa sing kapréntah kanthi becik bakal nahan indra saka kabèh sing ora pantes. Lan banjur pikiran, manggon ing tentrem, nalika daya-daya liyane diatur manut kersaning Gusti lan manut marang Panjenengané, gampang menang ing perang pikiran. Nanging nalika, amarga ora waspada, iku ngidini daya-daya liyane mlebu ing bingung, banjur, kalah déning tipuané sing ala, iku nglanggar dhawuh ilahi. Amarga pelanggaran dhawuh mesthi ngundang, kanthi cara siji utawa liyane, pangapuran sing pantes utawa sangsara ing jaman sing bakal teka. Mula saka iku, pancen becik banget yen pikiran tetep waspada tansah; amarga kanthi mangkono, sawise diadegake miturut kodhoke, pikiran dadi penjaga sejati saka dhawuh-dhawuh ilahi.

19. Jiwa (sing tresna marang dosa), sing dikurung lan dikelilingi dening roh-roh jahat kaya déné tembok, diiket déning ranté pepeteng – lan amarga pepeteng sing ngubengi kuwi, ora bisa ndedonga kaya kuduné: amarga diiket déning pepeteng mau sacara rahasia (ing jeroné sing paling jero, utawa tanpa nyadari carané), lan matané batin dadi wuta. Nanging nalika dhèwèké (sawisé éling) miwiti nyuwun marang Gusti Allah lan ngupaya tetep waras ing pandhonga; banjur, sethithik demi sethithik, dhèwèké wiwit bébas saka pepeteng déning kakuwatan pandhonga: yèn ora, ora ana kamungkinan bébas saka pepeteng kuwi. Ing wektu iki dhèwèké nyadari yèn ing sajroning atiné ana perjuangan liya, konflik liya sing didhelikaké, perang pamikiran liya, sing digerakké déning roh-roh ala, kaya sing uga kasekseni ing Kitab Suci nalika kandha: '*Yèn roh panguwasa munggah nglawan kowé, aja ninggal panggonanmu*' (Pangandika 10:4). Panggonane pikiran, nanging, yaiku ajeg teguh ing kabecikan lan kasadaran. Ana panggonan sing teguh ing urip sing luhur lan ing urip sing dosa. Amarga Kitab Suci kandha: '*Begja wong sing ora mlaku miturut nasehat wong jahat, ora ngadeg ing dalan wong dosa*' (Mazmur 1:1). Lan Rasul mulang: '*Ngadeg kiyat, kanthi pinggangmu diiket nganggo kabeneran*' (Efesus 6:14).

20. Ayo padha nyekel Kristus kanthi kiyat mantep; amarga ana akèh wong sing nyoba kanthi macem-macem cara kanggo ngusir Panjenengané saka atiné kita. Lan aja nganti Gusti Yesus kesasar déning 'ramé' pikiran sing '*manggon ing atiné*' (Yohanes 5:13). Nanging mokal nyekel Panjenengané tanpa gawean rohani sing nyeri. Ayo padha ngupaya ngetutake tapak-tapak uripé ing daging, supaya kita uga bisa urip kanthi andhap asor. Ayo padha nyimpen ing manah sangsara Panjenengané, supaya kanthi niru Panjenengané kita bisa sabar nahan kabèh sedhih. Ayo padha ngrasakake kasabarané sing tanpa wates lan waspada marang kita, supaya lumantar ngrasakake iki kanthi manis ing atiné, kita bisa mangertèni sepira apiké Gusti. Luwih saka kabèh mau, utawa luwih tepaté sadurungé kabèh mau, ayo padha pracaya marang Panjenengané tanpa sangsi ing saben tembungé, lan ayo padha ngentèni saben dina pangayomané sing diparingaké marang kita; lan apa waé sing kelakon, apa waé sing kita temoni, mugi kita nampa kanthi rasa syukur, katresnan, lan kabungahan, lan sinau ngandhelake marang Gusti Allah siji, sing mréntahaké kabèh manut paugeran ilahi saka kabijaksanaané. Nalika kita nindakake kabèh iki, kita ora bakal adoh saka Gusti. (Ayo uga kita sadhar yèn) kesalehan iku kasampurnan sing tanpa wates, kaya sing tau diandharaké salah siji wong sing nggawa Gusti lan sampurna rohani.

21. Sapa waé sing migunakaké wektu uripé kanthi becik, tansah kapenuhan pikiran lan éling marang pati, lan kanthi wicaksana banget mberihaké atiné saka hawa napsu; Wong kaya ngono biasane luwih waspada marang godaan liciké setan tinimbang wong sing urip tanpa kelingan pati, sing ngarep-arep ngresiki atiné mung nganggo akal, tinimbang tansah nyimpen pikiran sedhih lan keluhan sing nyiksa ati. Wong kaya ngono, mbayangake yèn kanthi pinteré dhèwèké bisa nguwasani kabèh hawa nista sing ngrusak, nanging ora nyadari yèn dhèwèké kabèh kabèh iku kabèh sing paling ala, banjur tiba ing kesombongan (kaya wong sing ngarep-arep kasil ing apa waé) tanpa Gusti Allah. Dhèwèké kudu tansah waspada, supaya ora kelangan akal amarga kesombongan. Amarga, kaya sing diandharake Rasul Paulus (1 Kor. 8:1), jiwa-jiwa sing nglumpukaké kawruh saka kéné lan ngono biasané dadi sombong ngarepé wong-wong sing dianggep luwih sithik kawruh tinimbang dhèwèké, amarga, miturutku, ora ana percikan katresnan sing mbangun ing jerone. Nanging sapa waé sing tansah éling marang pati luwih waspada tinimbang sing ora, amarga bisa nyumurupi tipuané setan, ngusir mau kanthi efektif lan nginjak-injak ing sangisoring sikilé.

22. Eling manis marang Gusti Allah, tegesé, Yesus, kanthi nesu sing tulus lan sedhih sing nylametake, biasane ngrusakake kabeh pesona pikiran, saran-saran maneka warna, tembung-tembung, impen awan, lan imajinasi peteng; cekakipun, kabeh sing digunakake mungsuh sing ngrusak kabeh kanggo nglengkap awake dhewe lan kanthi wani maju, ngupaya nguntal nyawa kita. Yesus, nalika dipunpanjaluk, kanthi gampang ngancurake kabèh mau. Amarga ora ana kaslametan kanggo kita kajaba ing Kristus Yesus. Iki uga kacarita déning Sang Juruwilujeng piyambak nalika Panjenengané ngandika: '*Tanpa Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa*' (Yohanes 15:5).

23. Mula saka iku, saben jam lan saben wayahe, ayo padha ngreksa atine kanthi tliti marang pikiran-pikiran sing ngumbari pangilon jiwa, ing ngendi mung Yesus Kristus—sing minangka kabijaksanaan lan kakuwataning Gusti Allah Rama—kudu kacathet lan kacermin ing pepadhang. Ayo padha ngupaya tanpa kendhat Kratoning Swarga ing sajroning atine; lan mesthi kita bakal kanthi gaib nemokake ing sajroning awake dhéwé biji, mutia, raga, lan sapiturute, yèn kita ngresiki mripaté pikiran kita. Mulané Gusti kita Yesus Kristus ngendika, '*Pamaréntahané Allah ana ing antaramu*' (Lukas 17:21), kang tegesé Déwata manggon ing sajroning manah.

24. Kesadaran sing nuntun marang padhangé, ngresiki nurani. Nurani sing wis resik kuwi ngusir kabèh pepeteng saka jero, kaya padhangé sing dumadakan sumunar nalika selubung sing nutupi dicopot. Lan sawisé pepeteng wis sirna, nurani, lumantar kasunyatan sejati sing ora kendhat, manèh mbukak apa sing wis kelalen, utawa sing ndhelik lan durung dikenal. Ing wektu sing padha, lumantar kasunyatan iki, mulang perjuangan sing ora katon nglawan mungsuh sing dingertèni déning pikiran, lan perang ing jeroning pikiran, – mulang carane nglontar tombak ing perang siji-sijine iki, carane trampil nembak (marang mungsuh) panah pikiran becik, nyegah panah mungsuh kena ing pikiran, lan, kaya panah, nuntun supaya ngungsi marang Kristus, sing dadi pepadhang kang diarep-arep tinimbang pepeteng kang mbebayani. Sapa waé sing wis ngrasakaké padhang iki bakal mangertèni apa sing tak omongaké. Rasané padhang iki nyiksa jiwa sing nyantapé kanthi rasa luwe sing ora tau rampung; luwih asring dirasakaké, luwih gedhé kepéngin. Padhang iki, sing narik pikiran marang dhéwé kaya srengéngé narik mripat, iku padhang sing ora bisa diungkapaké dhéwé, nanging bisa ditafsiraké—ora nganggo tembung, nanging liwat pengalaman wong sing nampa pangaribawa iki, utawa

luwih cetha, sing ditusuk dening cahya iki – ngendika marang aku supaya meneng, sanadyan pikiranku isih kepengin seneng ing paguneman babagan topik sing saiki dirembug.

25. *'Goleka katentreman karo kabèh wong, lan kasuciyen, tanpa kuwi ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti'* (Ibr. 12:14), kanggo nggayuh katresnan lan kasuciyen: amarga sejatine iku katentreman lan kasuciyen. Nanging, kita kudu nglengkapi awak kita karo nesu marang setan-setan waé, sing perang marang kita ing pikiran lan nesu. Nanging rungokna kados pundi kita kedah nglawan perang sing ngamuk ing batos kita saben wektu, lan tumindak miturut kuwi: padha nggabungake pandonga karo waspada – waspada bakal nguwatake pandonga, lan pandonga bakal nguwatake waspada. Kesadaran, sing tansah ngawasi kabèh sing ana ing jero, nyumurupi carane mungsuh nyoba mlebu ing kana, lan kanthi ngalangi lawange sak kuwate, ing wektu sing padha nyuwun pitulungan marang Gusti Yesus Kristus, supaya Panjenengané mbesekake para prajurit licik mau. Kanthi mangkono, perhatianmu ngalangi mlebué liwat kontradiksi; lan Gusti Yesus, nalika dipundhawahake, ngusir setan-setan mau bebarengan karo samubarang sing ngabodhoake.

26. Jaga pikiranmu kanthi konsentrasi sing paling dhuwur. Sakwise kowe nyumurupi pikiran (mungsuh), langsung bantah, nanging ing wektu sing padha cepet-cepet nyuwun pitulungan marang Gusti Yesus kanggo mbalekake. Lan Gusti Yesus sing paling manis, nalika kowe isih ngucap, bakal ngendika: 'Aku ana karo kowe, kanggo ndedonga kanggo kowe.' Nanging sanadyan sawise kabèh mungsuh mau kaendhegake lumantar pandongamu, terusna ngawasi pikiranmu kanthi tliti. Delengen, sepisan maneh ombak-ombak pikiran sing luwih akeh tinimbang sadurunge bakal nyerbu kowe siji-siji, nganti rohmu krasa kecemplung ing jurang lan meh binasa. Nanging sepisan maneh, Gusti Yesus—dianyari dening sawijining murid—marentah marang angin ala (pamanggih) supaya mandheg, lan banjur meneng. Kowé, sawisé éntuk kamardikan saka serangan mungsuh sajrone sakjam utawa sedhela, mènèhaké kamulyan marang Panjenengané sing wis nylametaké kowé, lan nyilem ing pangrénungan babagan pati.

27. Kanthi sakabehing perhatianing manah lan ing semangat pangabdian, ayo padha lumaku ing dalan kita. Perhatian lan pandonga, nalika dipadu saben dina, ngasilake kahanan kaya gerbong geni kang dienggo Elijah, sing ngangkat wong-wong sing melu marang pucuking swarga. Lan apa sing tak kandhakake? Kanggo wong-wong sing wis netepake awake dhewe ing kasucian, utawa sing ngupaya nglakoni iku, ati sing resik dadi swarga ing pikiran, kanthi srengenge, rembulan, lan lintang-lintang dhewe, lan dadi wadah kanggo Gusti Allah sing ora bisa diungkapake, lumantar panglihatan mistik lan pangluhur (kamulyan pikiran). Sapa waé sing tresna marang kabecikan ilahi, ngupaya saben wayahe ngucapaké asma Gusti lan kanthi semangat ngowahi tembung dadi tumindak. Sapa waé sing kanthi upaya nahan limang indréné—sing biasané ngrusak jiwa—ndadèkaké perjuangan lan perang ing ati dadi paling entheng kanggo pikiran. Mula, awasna supaya nyingkiri kabèh pangaribawa njaba (sing mbabayani nyawa), lan lawan pikiran-pikiran sing muncul saka pangaribawa mau saka njero kanthi cara-cara rohani sing diparingi Gusti, dipandu déning seni: liwat gaweyan jaga wengi, cegah napsu marang kesenangan indra; ajeg ing mangan lan ngombe; lan kurusake awakmu kanthi cukup supaya perjuangan atimu dadi gampang kanggo awakmu ing wektu sing pas. Kanthi kabèh iki kowe bakal ngewangi awakmu dhéwé, lan ora wong liya. Siksa atimu nganggo pikiran pati, lan kumpulake pikirane sing sumebar liwat eling marang Kristus Yesus; utamane ing wayah bengi, nalika pikiran biasane luwih cetha lan padhang, kanthi cetha nggatekake Gusti Allah lan kabèh sing ilahi.

28. Aja uga nyingkiri pakaryan tapa brata badan: amarga kaya gandum kang metu saka lemah, mangkono uga saka pakaryan iki metu kabungahan rohani lan pengalaman ing kabecikan. Aja nganti, amarga pamikiran sing salah, kita nglirwakake ajakan nurani kita, amarga iku maringi inspirasi babagan apa sing nylametake lan aktif, lan tansah nerangake apa tugas kita lan apa sing dadi ikatan kita, utamane nalika wis dibersihaké déning kesadaran pikiran sing urip, aktif, lan alus. Ing kahanan kaya ngono, amarga kasuciané, biasané maringi putusan sing cetha (kanggo kabèh sing diadhepké—putusan sing adil lan tegas), sing mbusak kabèh keraguan. Amarga kabèh alesan mau, manungsa ora kena kesasar déning pamikiran palsu; amarga kuwi ngandhani kita bab urip sing nyenengaké Gusti Allah, lan nalika kanthi tegas nyalahaké jiwa yèn wis ngrusak pikirané nganggo dosa, kuwi nuduhaké dalan kanggo mbeneraké kaluputan, maringi inspirasi marang ati sing wis tiba supaya tobat, lan nunjukaké marang obat kanthi ajakan sing manis.

29. Asap sing munggah saka kayu bakar asring nyilauake mripat; nanging sakbanjure maringi padhang marang mripat mau lan maringi panglipur marang wong-wong sing biyen diganggu. Lan konsentrasi, sing njaga mripat pikiran supaya tansah tegang, ngenteki lan mbebani sirah. Nanging Yesus, nalika dipunpanjaluk ing pandonga, rawuh lan maringi padhang marang manah. Eling marang Panjenengané, bebarengan karo pencerahan (ing jero atiné), maringi berkah paling luhur saka kabèh (yaiku Gusti piyambak).

30. Mungsuh, sing wis biasa ngganggu pikiran kita, nyoba nggodha kita supaya mangan bledug bareng karo dheweke, lan—sanajan kita diciptakaké manut gambaré Gusti—urip mung manut weteng. Nanging Gusti ngandika: *'Aku bakal nyelehaké permusuhan antarané kowe lan wong wadon'* (Kejadian 3:15). Mulane, kita kudu tansah nyuwun marang Gusti, supaya saben dina kita bisa liwat tanpa tatu kena panah geni saka setan. *'Aku bakal nutupi,'* kandha Gusti (liwat Sang Pemazmur), *'wong-wong sing ngerti jenengku'* (Mazmur 90:14). Lan maneh: *'Nanging cedhak karo wong-wong sing wedi marang Panjenengané ana kaslametané'* (Mazmur 84:10).

31. Rasul sing pinunjul, wadah pilihan, sing ngandika ing Kristus, sawise nduweni pengalaman ageng babagan perjuangan batin, sing ora katon, rohani sing kedadeyan ing jero kita, ngendika ing Suratne marang para Efesia: *'Amarga perjuangan kita dudu marang daging lan getih, nanging marang panguwasa, marang panguwasa-panguwasa, marang kakuwatan donya peteng iki lan marang pasukan roh jahat ing swarga'* (Efesus 6:12). Rasul Petrus uga kandha: *'Aja mabuk lan waspada, amarga mungsuh kita, setan, ngubengi kaya singa sing nggerung, nggoleki wong sing arep dipangan; lawan dhèwèké, padha ajeg ing pracaya'* (1 Pet. 5:8–9). Gusti kita Yesus Kristus piyambak, nalika nyritakaké babagan manéka rupa watak sing nampa tembung-tembung Injil, ngendika: *'Banjur setan teka lan nyulik tembung saka atiné'* – maling sing dilakoni kanthi nyuntikaké lali sing ala, *'supaya sing ora pracaya ora bakal slamet'* (Lukas 8:12). – Lan maneh Rasul (Paulus) kandha: *'Aku kasengsem marang hukumé Gusti Allah, ing batinku; nanging aku weruh hukum liya ing anggota-anggotaku, kang perang nglawan hukum pikiranku lan nggawe aku dadi tawanan'* (Roma 7:22–23). – Kabèh mau diomongaké kanggo mulang kita lan mbukak marang kita apa sing sadurungé didhelikaké saka kita.

32. Nalika pikiran kelangan celaan dhiri lan andhap asor, biasane dadi sombong, mikir yen dheweke luwih unggul tinimbang akeh wong. Kanthi kepengin mangerteni kelemahan kita dhewe, ayo padha wicaksana kaya wong sing kandha: *'Sedulur-sedulur, aku ora nganggep yen aku wis tekan pungkasan: 'nanging siji bab sing tak lakoni: lali marang apa sing wis ana ing mburi lan ngupaya marang apa sing ana ing ngarep, aku maju terus ngarah marang tujuan kanggo nampa ganjaran saka panggilan munggah saka Gusti Allah ing Kristus Yesus'* (Fil. 3:13–14). Maneh: *'Aku ora mlayu tanpa tujuan; aku ora tinju kaya wong sing nggebuk angin. Ora, aku nglatih awakku lan ngendhaleni supaya, sawise nginjili wong liya, aku dhewe ora dadi ora layak'* (1 Kor. 9:26–27). Sampeyan weruh apa iku andhap asor, lan apa, ing wektu sing padha, perjuangan kanggo kabecikan iku? Apa sampeyan weruh kepiye rupa andhap asor, sanajan ing Santo Paulus, wong agung lan mulya sing dadi conto? (Nanging rungokna apa sing diomongake maneh.) – Kristus kandha, *'Aku teka ing donya kanggo nylametake wong-wong sing dosa, sing ing antarane aku sing paling utama'* (1 Tim. 1:15). – Lan pancen, kepiye kita bisa ora andhap asor, merga kasangsaraning kodrat kita? Amarga apa sing luwih ala tinimbang bleduging bumi? Lan kita kudu eling marang Gusti Allah, amarga iku sabab kita diciptakaké; lan kita kudu nglatih awak kita ing disiplin ngendhaleni dhiri, supaya luwih gampang ngetutaké tapak-tapaké Gusti kita.

33. Ora mungkin wong sing nyerah marang pikiran ala bisa bébas saka dosa ing tumindaké ing njaba. Wong sing ora mbusak pikiran ala saka atiné ora bisa ora ngetokaké tumindak ala sing cocog. Sebabé wong ndelok kanthi napsu yaiku amarga mripat batiné wis dhisik dadi kotor lan kabur. Mangkono uga, sabab kepengin krungu bab-bab memalukan iku amarga kita tansah kepengin ngrungokake, nganggo kuping jiwa, marang kabèh sing dibisikaké déning setan jahat ing jeroné kanggo ngrusak kita. Kita kudu nyucèkaké awak dhéwé marang Gusti, loro-loroné ing njero lan ing njaba; saben kita kudu ngreksa indrèk-indrèk lan nyucèkaké awak saben dina saka pangaribawa napsu lan saka kaluputan. Kaya ing jaman kabodhoan kita biyen, nalika kita kaseret ing kesombongan pikiran donya, kita nyawisake sakabehe pikiran lan kabeh indra kanggo godhongan dosa, saiki, sawise kita mbalik marang gesang manut Gusti, kita kudune nyawisake sakabehe pikiran lan kabeh indra kanggo Gusti Allah sing urip lan sejati, kanggo kayektèn lan karsa Gusti.

34. Kaping pisan ana *'impact'* (πρобоλλή – tabrakan, tumindak nalika benda sing diuncal nyabrak sasaran sing dituju); banjur *'combination'* (συνδυασμός – gabungan, nalika pikiran nengenake perhatian marang benda kuwi, saéngga jiwa mung peduli marang benda sing wis nyabrak lan narik kawigatene); lan salajengipun, *'kombinasi'* (benda sing wis nabrak lan nyekel perhatian wis mbangkitake kepinginan – lan nyawa wis sarujuk – mula kabentuk sawijining persatuan); sawisé iku, *'penjajahan'* (benda mau wis njajah nyawa sing kepingin, lan, diiket dadi budak, nuntun nyawa tumindak); pungkasané, *'passion'* (πάθος – lara jiwa), sing lumantar pangulangan kerep (nyukupi kepinginan sing padha) lan kabiasaan (tumindak kanggo

nyukupi kepinginan kuwi), wis nancep ing jiwa (dadi sipat watak). Ing kéné ana papan perang kanggo menang ing perjuangan sing lumaku ing jeroning awak kita! Iki uga cara para Bapa Kudus nemtokake.

35. Lan – miturut wong-wong mau – 'ikatan' iku mung pikiran, utawa gambar saka sawijining bab sing anyar muncul ing ati lan nampilake dhiri marang pikiran; '*sambungan*' iku dialog karo obyek utawa gambar sing wis nampilake dhiri, apa nganggo gairah utawa tanpa gairah; '*panyawiji*' iku kecenderungan jiwa marang sawijining obyek sing katon ing paningal pikiran, sing digandhengake karo kabungahan; 'pamikat' iku pangalihan ati kanthi paksa lan tanpa kersa (menjadi tawanan), penahanané ing kono, lan pangeleburan, kaya-kaya, dadi siji urip (sunousia) karo obyek sing wis memikat ati, saka pangeleburan kuwi kahanan becik kita sirna (katentreman kita ilang); Nanging, hawa napsu umume dianggep manawa nancep ing jiwa liwat gandhengan suwé (kanggo sawijining obyek). Saka kabèh mau (tindakan utawa kahanan), sing '*kapisan*' iku tanpa dosa, sing '*kapindho*'—ora sakabèhé; sing '*katelu*' gumantung marang kahanan wong askétis (mbok menawa miturut upaya lan perjuangané); bab '*perjuangan*', iku dadi sababé mahkota (yen wong tetep teguh) utawa sangsara (yen wong tiba).

36. *Kewadulan* iku siji bab nalika ndedonga, lan bab liya nalika ora ndedonga. Napsu mesthi tundhuk marang tobat sing padha, utawa marang sangsara ing tembe. Sapa waé sing nolak, utawa tetep tanpa napsu marang sing kapisan—yaiku keterikatan—iku mbusak kabèh sing isin sakaligus. – Mangkono perang sing dipigunakaké déning setan ala marang biksu lan umat umum, ing ngendi ana kamenangan lan kekalahan, kaya sing wis kita kandhakake. Mahkota ngentèni para pemenang, déné sangsara ngentèni wong-wong sing kalah lan ora tobat. Mula saka iku, ayo padha nglawan ing pikiran kita, supaya kita ora nglakoni nasehat ala mau ing pakaryan dosa sing katon. Ayo padha ngupaya golek kraton swarga ing jero awake dhewe, kanthi mbusak saben dosa saka ati kita. Lumantar upaya luhur kaya ngono, kita bakal njaga kasucian ati lan rasa nyesel sing ora kendhat ing ngarsane Gusti.

37. Akeh biksu sing ora nyadari godaan pikiran sing disebabake dening setan. Padha ngupaya supaya teliti ing tugase, ora merhatiake pikiran, lan urip kanthi prasaja lan polos. Aku pracaya yèn, amarga durung tau ngrasakaké kasucian atiné, padha ora ngerti bab pepeteng hawa napsu ing jeroné. Wong-wong sing ora ngerti perjuangan sing diomongaké Santo Paulus, mbok menawa durung tau diuji dening pengalaman kabecikan, lan mung nganggep dosa sing ditindakake kanthi tumindak minangka kesusuhan, ngliwakake kamenangan lan kasuksesan batin sing ora bisa dideleng dening mripat jasmani, amarga iku didhelikake lan mung dikenal dening Gusti Allah, siji-sijine sing maringi ganjaran tumrap gaweyan, lan dening nurani wong sing ngupaya. Kayane tembung Kitab Suci ing ngisor iki ditujokake marang wong kaya ngono: 'Padha kandha, "*Tentrem, tentrem,*" nanging ora ana *tentrem*' (Yehezkiel 13:10). Kita kudu ndedonga kanggo sedulur-sedulur sing, amarga prasaja, nemokake awake dhewe ana ing kahanan kaya ngono, lan mulangake marang wong-wong mau sakabehe sing bisa, supaya padha bisa mbalik ora mung saka pakaryan ala sing katon, nanging uga saka ala sing makarya ing sajroning ati. Bab wong-wong sing nduwèni kepinginan ilahi kanggo ngresiki mripaté jiwa (yaiku pandelengané jiwa), ana pakaryan Kristus sing béda lan sakramèn sing béda.

38. Kesadaran jero marang pati pancen nggabungake akèh kabecikan ing sajroning dhèwèké. Iku ibu saka luh, pandhuan tumrap pangendalian dhiri sing nyakup kabèh, pangeling marang Gehenna, ibu saka pandonga lan luh, pangreksa ati, sumber pangrénungan dhiri lan pangrémbagan; lumantar kabèh mau, ajrih jero marang Gusti Allah lan panyucènan ati saka pikiran kang kebak napsu ngemot akèh dhawuhé Gusti. Ing ati kaya ngono, katon ana perjuangan lan prestasi sing ditahan kanthi angel banget. Lan iki pancen dadi perhatian akèh prajurit Kristus.

39. Sawetara cilaka utawa musibah sing ora disangka biasane ngganggu konsentrasi pikiran kita lan, sawise nyeret pikiran saka kahanan jiwa sing nylametake—mateni kepinginan kanggo apa sing paling apik—narik menyang perselisihan lan perseteruan sing dosa. Sabab saka bencana kaya ngono, sing ngancem karusakan tumrap kita, yaiku amarga kita ora ngati-ati nglawan godaan (sing siap nyerang kita kapan wae, saka arah sing sapa ngerti).

40. Ora ana siji wae cilaka sing ngenteni kita saben wektu bakal ngganggu utawa nggawe sedhih, yen kita nyadari manawa iku ora bisa dihindari lan tansah ngelingi bab iki. Mulané Rasul Ilahi Paulus kandha: '*Aku seneng ing kelemahan, ing kasangsaran, ing kabutuhan*' (2 Kor. 12:10). Lan maneh: '*Kabeh sing kepingin urip saleh ing Kristus Yesus bakal dianiaya*' (2 Tim. 3:12). Kanggo Panjenengané kamulyan salawas-lawase. Amin.

Elia, presbiter lan eksark

Crita cekak babagan dhèwèké

Durung dingerteni apa Sang Sepuh Elia, sing uga dikenal minangka Ekdik, iku Elia saka Kreta, komentator tulisan teologi St. Gregorius Teolog, utawa wong liya. Nanging, miturut bab-bab sing mèlu, cetha yèn dhèwèké iku wong sing duwé kawicaksanan paling dhuwur, loro-loroné kawicaksanan ing njaba lan, utamané, kawicaksanan rohani; lan tembung-tembungé ekspresif lan kuwasa, sanadyan kadhangkala rada samar. Mula saka kuwi, kita ora nganggep yèn iku mbèdhahakaké nalika nyebut kumpulan tulisan iki—kaya sing dadi irah-irahan bab-babé Elijah sing wicaksana— kaya kebon rohani sing kebak ora mung suket warna-warni nanging uga wit-witan kang ngasilaké woh, lan aja isin ngajak wong-wong sing nggolèki panglipur rohani mlebu swarga iki, kanthi kapitadosan manawa kabèh indra rohani—pandhangan, ambu, lan rasa— bakal nemu kepuasan kang sugih ing kéné (sacara ringkes – saka pangantaré Grech. Dobrot.). Judhul bab-bab saka Sang Sepuh Elijah – *Anflogion*, sing artiné 'risalah babagan kembang' utawa 'kumpulan kembang' – nuduhaké yèn bab-bab mau digarap nalika maca Bapa-bapa Suci, sing pamikirane dicathet déning Sang Sepuh Gusti sawisé mlebu ing atiné lan dikarepake disimpen dhéwé, kadhangkala diungkapaké nganggo tembungé Bapa-bapa mau dhéwé lan kadhangkala nganggo tembungé dhéwé. Mula saka iku, para maos bisa uga weruh pangaribawa saka salah siji Bapa Gereja, utawa malah nyandhakake marang salah sijiné, kaya sing pancèn kelakon ing Kulon. Ing kono, ing Kodeks Vatikan saka karya-karya St. Maksimus, mau diatributake marang Rama iki; lan Migne, editor anyar saka karya-karya Para Bapa Suci, kalebu mau ing antaraning karya-karya St. Maksimus, sawisé pitung atus bab—karo spekulatif lan praktis—ing sangisore irah-irahan: 'Bab-bab liya sing dijupuk saka Kode Vatikan saka karya St. Maximus' (Patrologia Graecae, vol. X). Kita pracaya yèn para penyusun Dobrotolubie basa Yunani luwih gampang netepaké marang sapa bab-bab iki kudu diatribusi, lan kita manut pandhuané, ngakoni bab-bab iki minangka karya sawijining Sesepeh Elijah. Kita nyathet kanggo kabar pamaos yèn ing Dobrotolubie basa Yunani bab-bab mau dipérang dadi loro (109–140). Ing edisi Migne, bab-bab kasebut diwenahi nomer berturut-turut saka wiwitan nganti pungkasan. Kita manut sing kapindho ing babagan iki. Pamaca bakal nyumurupi manawa ing terjemahan kita nomer bab ora berturut-turut, ana sawetara sing kliwat. Pangliwatan iki nuduhake manawa bab sing cocog uga wis kliwat, amarga samar. Nanging, ana sithik banget conto kaya ngono.

Kumpulan Bunga, Disusun Kanthi Kawicaksanan Agung déning Elijah, Presbiter Paling Enom lan Ecdicus

1. Wong Kristen sing sejati pracaya marang Gusti ora pantes urip tanpa prihatin lan santai, nanging kudu tansah ngarep-arep godaan lan siyap ngadhepi, supaya nalika teka, dheweke ora kaget utawa bingung, nanging kanthi syukur bisa nahan beban sedhih, eling marang pangandikane ing Mazmur lumantar Nabi: *'Ujina aku, ya Gusti, lan cuba aku'* (Mazmur 25:2) – lan ing Mazmur liyane, Nabi ora kandha: *'Hukuman Panjenengan bakal ngrusak aku,'* nanging luwih becik, *'bakal ndandani aku ing pungkasan'* (Mazmur 17:36).

2. Wiwitaning kabecikan iku ajrih marang Gusti, lan pungkasané iku katresnan marang Gusti. Wiwitaning kabecikan kabèh yaiku pikiran sing aktif lan tumindak sing ana tujuwané. Amarga tumindak tanpa alesan ora becik, lan pikiran tanpa tumindak ora ngasilaké (ora maju).

3. Karya awak yaiku nglakoni puasa lan jaga, dene karya lambé yaiku nyanyi kidung. Nanging pandonga luwih becik tinimbang nyanyi kidung, lan meneng luwih ajiné tinimbang tembung. Pakaryan tangan yaiku apa sing ditindakake tanpa ngeluh; lan pakaryan sikil yaiku apa sing dilakoni nalika dhawuh pisanan. Pakaryan jiwa yaiku pangendalian diri kanthi prasaja, lan prasaja sing tumindak kanthi pangendalian diri; lan pakaryan pikiran yaiku pandonga ing pangrêmbagan, lan ing pandonga, pangrêmbagan marang Gusti.

4. Rahmat lan kabeneran mimpin kabèh kabecikan; wohé yaiku andhap asor, lan saka kéné, miturut Bapa-bapa Suci, muncul kawicaksanan, sing tanpa iku ora ana siji kabecikan sing kasebut mau sing bisa ndeleng (utawa nggayuh) kasampurnané.

5. Tumindak sing ngremehake sangkèhing akal dadi kaya sapi wadon enom sing mlaku kesasar tanpa guna; lan akal, nalika mbuwang busana tumindak sing mulya, ora katon ngajeni, sanadyan nyoba kanthi sakabehe cara supaya katon ngajeni.

6. Jiwa sing wani, kaya garwa sing nyekel loro lentera murub—aktivitas lan kontemplasi—netepi tugase sajrone urip. Kosok baline kanggo jiwa sing dimanja dening kesenengan.

7. Sangsara kanthi rela ora cukup kanggo nyawa supaya éntuk kamardikan sakabèhé saka dosa, kajaba uga disempurnakaké ing pawon geni sangsara tanpa kersa.

8. Kajaba yèn, kanggo nyucèkaké saka dosa kanthi sampurna, nyawa lumaku kaya pedhang lumantar geni lan banyu—tegesé lumantar pakaryan lan kasangsaran kanthi sukarela lan ora sukarela—nyawa kuwi ora bakal bisa tetep utuh nalika ngadhepi cilaka sing ora nyenengaké.

9. Kaya ana telung panyebab utama godaan sukarela—kesehatan, kasugihan, lan kamasyhuran—uga ana telung panyebab godaan ora sukarela: kerugian, lara, lan fitnah. Kabeh mau kanggo sawenehing wong dadi sarana pangembangan, nanging kanggo wong liya malah nuntun marang karusakan.

10. Wong sing pancen luhur budi iku duwé kabecikan sing mancar ing jeroné; nanging kanggo wong angkuh, kabecikan iku mung ana ing pikirane. Mungsuh kabecikan nyimpen ala ing lumahing ati, déné wong hedonis nyimpen ala ing jeroning atiné.

11. Ora asring, lan uga ora kanthi sengaja, wong sing sengit marang kabecikan ora tumindak kanthi bener; nanging iki kerep kelakon lan kanthi kersa marang wong sing isih nyimpen panyebab kabecikan.

12. Wong-wong sing ora cenderung tobat saka dosa luwih kerep; dene kanggo wong sing ora dosa amarga kecenderungan, tobat luwih gampang ditindakake, lan sejatine meh ora tau perlu.

13. Aja mung rasa lan nurani sing ngancani tembung sing diucapake, supaya Sabda Ilahi, sing ngendika, *'Panjenengané bakal ana ing antarané kowe kabèh'* (Matéus 18:20), ora isin amarga kasar utawa ora patuh marang hukum saka apa sing diomongake utawa ditindakake.

14. Durung bisa diomongake babagan wong sing ora ngrusak nyawane kanthi tumindaké yèn dhèwèké njaga supaya ora kacepetan déning tembungé; uga durung bisa diomongake babagan wong sing njaga tembungé supaya resik yèn dhèwèké ora ngrusak nyawane kanthi pikirane. Amarga wong sing dosa nindakake kuwi kanthi telung cara (yaiku tumindak, tembung, lan pikiran).

15. Sampeyan ora bisa ndeleng cetha pasuryané kabecikan nalika sampeyan isih seneng karo pandelengan dosa. Banjur dosa mau bakal katon mbenci marang sampeyan nalika sampeyan kepéngin ngrasakaké kabecikan mau, lan sampeyan ngadhep adoh saka gambar kaya ngono.

16. Ing wiwitan, setan nyerang nyawa liwat pikiran tinimbang tumindak; nanging mesthi tujuane utama yaiku tumindak. Sebab tumindak ana ing krungu lan weruh, dene sebab pikiran ana ing kabiasaan lan setan.

17. Bagéan jiwa sing dosa ana telung jinis, katon ing tumindak, tembung, lan pikiran. Nanging kabecikan tanpa dosa ana enem jinis: amarga mbutuhake wong ngreksa limang indra lan tembung sing diucap supaya ora tiba ing dosa. *'Yen ana wong sing ora dosa ing omongan, dhèwèké iku wong sing sampurna, sing bisa nguwasani kabèh awaké,'* kandha Santo Yakobus (3:2). Kahanan sing padha uga ditrapaké kanggo limang indrè.

18. Bagéan jiwa sing ora terucap kabagi dadi enem bagéan: limang indra lan tembung sing diucapake, sing nalika tanpa napsu, mbangunaké kabèh bagéan liyané, amarga sumebar bebarengan lan ora bisa dipisahaké, nanging nalika kebak napsu, malah ngotori kabèh mau.

19. Awak ora bisa disucèkaké tanpa nglakoni puasa lan jaga, uga nyawa ora bisa tanpa welas asih lan kabeneran; uga pikiran ora bisa tanpa renungan lan pangibadah marang Gusti (yaiku tanpa pandonga). Saka loro mau, sing kapindho iku sing paling wigati.

20. Kanthi obah ing bunderan kabecikan sing kasebut mau, nyawa ndadekake pangayomané—yaiku kasabaran—ora bisa digayuh panah godaan. *'Kanthi kasabaranmu kowe bakal nylametake nyawamu,'* pangandikane Gusti: ' ' (Lukas 21:19). Nanging yèn kapanggih ing kahanan sing béda, kaya kutha sing ora dilindhungi témbok, sanadyan mung krungu swara benturan lan riuh saka adoh, kutha iku kagegeran banget déning pukulan rasa wedi.

21. Ora kabèh sing wicaksana ing omongan uga wicaksana ing babagan rohani; nanging kabèh sing wicaksana ing babagan rohani uga wicaksana ing urusan donya. Amarga donya iki (awujud badan, panca indra, kahanan urip), sanadyan nguwasani kabèh wong (– mènèhi panguwasa marang kabèh), ora nampa panguwasa sing padha saka saben wong; malah, ana sing ora gelem mènèhi panguwasa iku sakabèhé.

22. Akal, sing sacara kodrat ora bisa dipérang, nanging tetep dipérang dadi bagéan-bagéan sing béda: ana sing diparingi bagéan luwih gedhé, ana uga sing luwih cilik; nganti kabecikan sing aktif, kanthi pitulungan saka kabecikan umum, saya mundhak lan saya ngrembaka, nepaki kabecikan sing bisa ana ing saben wong mau. Amarga mesthi wae, miturut kurangé urip sing aktif, ukuran akal sing luwih cilik bakal digayuh.

23. Wektu lan ukuran iku kanca sepi sing wicaksana; nanging panganané dumadi saka kabeneran; amarga kabeneran kuwi, bapaké kabohongan, nalika teka marang jiwa sing ngumbara (sing wis mundur saka kabèh bab), ora nemokaké apa-apa saka sing biasané digoleki.

24. Sing sejati welas asih dudu wong sing mènèhi kanthi sembarangan apa sing kakehan, nanging wong sing kanthi rela maringi apa sing perlu marang wong sing pantes nampa.

25. Sawetara wong nggayuh sing ora kasat mata lumantar bandha materi, amarga ajine ing maringi sedekah; dene liyane lumantar sing ora kasat mata misahake awake saka sing kasat mata, kanthi nyawiji ing raos (utawa nyicipi) kabecikan sing ora ana enteke.

26. Kabeh wong seneng sugih berkah, nanging sayangé yèn wong sing, miturut pangayomaning Gusti, wis nampa kasugihan ora diparingi wewengkon kanggo nikmati luwih suwe.

27. Aja nesu marang wong sing, tanpa kersamu, wis 'ngoperasi' kowe (tegesé, kanthi nyalahké wis mbukak kabecikan sing ndhelik ing jeronmu); nanging, nalika ndeleng rereged sing wis metu, salahké awakmu dhéwé, lan muji Gusti Allah, sing dadi sabab saka pangaturan kaya ngono tumrap kowe.

28. Aja nyerah semangat nalika kowe mikirake aboté lara rohani sing kowe alami; nanging kanthi migunakaké obat sing paling mujarab—yaiku perjuangan rohani sing abot—adohna awakmu saka lara kuwi, yèn kowe pancèn prihatin marang kasehatan jiwamu.

29. Luwih kowe ngrasakake lara rohani, luwih kowe kudu matur nuwun marang sing wis nunjukake iku liwat celaan. Amarga kanthi mangkono dhèwèké dadi piranti panyucianmu sing sampurna, tanpa iku pikiran ora bisa mlebu ing alam suci pandonga.

30. Nalika kowe dicela, kowe kudu meneng bae utawa mbela awakmu kanthi alus yen celaan kuwi fitnah; ora kanggo mbela posisi awakmu, nanging kanggo mbenerake kesalahan wong sing cela, sing bisa uga kesasar, bisa uga amarga ora ngerti babagan iku.

31. Kaya wong sing kakehan pinter ora ngerti kaluputane dhéwé, mangkono uga wong andhap asor ora ngerti kabecikané dhéwé: amarga ing wong sing kakehan pinter kabèh pangertosan dhiri katedhangak déning nyalahké dhiri, déné ing wong andhap asor pangertosan dhiri iku nyenengaké Gusti.

32. Teguran ngundang semangat ing jiwa, déné pujian ngendhokaké lan ndadékaké malas nindakaké kabecikan.

33. Dhasar kasugihan iku emas, lan dhasar kabecikan iku andhap asor. Lan kaya wong sing ora bisa nambah emasé tetep mlarat, sanajan katoné ora kaya ngono: mangkono uga, tanpa andhap asor, wong sing duwé kabecikan ora bisa ngasilaké woh sing apik.

34. Kaya pedagang sing ora dadi pedagang tanpa emas, sanajan pinter ing dagang; mangkono uga, wong sing ngupaya tanpa andhap asor ora bakal weruh woh-woh kabecikan, sanajan gumantung marang kebijaksanaane dhéwé.

35. Kaya déné wong kudu unggul ing nepaki kabèh préntah, mangkono uga wong sing wedi dianggep wong njaba ing antarané sing padha lungguh ing jamuan manten kudu luwih jero manèh andhap asor.

36. Gabungake pangendalian dhiri karo prasaja, lan kabeneran karo andhap asor – lan kowe bakal nemokake awakmu dadi kanca dhahar karo kabeneran, ing pasédhèrèkané saben kabecikan liya seneng digawa, kaya menyang pesta.

37. Watak sing becik maringi paseksi marang kaendahan kabecikan, dene pantesing tumindak maringi paseksi marang tentreming atimu.

38. Kabecikan sing sepisanan yaiku ora nindakake dosa; sing kapindho yaiku ora isin ngakoni dosa; nanging uga aja nganti tanpa isin, nanging kudu andhap asor, lan nalika ditegor, tegurana awaké dhéwé uga, lan gelem nampa paukuman; amarga yèn iki ora kelakon, ora ana sing diparingaké marang Gusti sing duwé rega.

39. Nalika nampa sangsara kanthi sukarela (tindak panguripan diri), wong kudu manut kanthi andhap asor nampa sangsara sing ora sukarela uga, yaiku fitnah, kerugian, lan lara. Sapa sing ora nampa kanthi andhap asor bab-bab mau, nanging ora puas lan nggrundel, iku kaya wong sing tansah kepengin mangan roti tanpa uyah.

40. Sanadyan dadi tuan, sing nganggo wujud abdi iku sing, nganggo sabda Ilahi, ngumbah sandhangan reged (jiwa) saka tanggane lan ndandani bagean sing koyak kanthi masang tambalan. Nanging, sapa waé sing nindakake iki, kudu ati-ati supaya ora amarga kesombongan, nanging amarga tumindak kaya ngono, supaya bebarengan karo ganjarané, dhèwèké ora kelangan kaluhuran wewenang sing dadi haké.

41. '*Gusti bakal ngreksa metu lan mlebu panjenengan*' (Mazmur 120:8) – lumantar pangendalian dhaharan lan wicara. Amarga sapa waé sing ngetrapaké pangendalian dhiri ing panganan—sing mlebu ing awak—lan ing tembung—sing metu, nyingkiri napsu mripat lan nguwasani nesu sing ora wicaksana; iki kabèh sing kudu dadi perhatian utama para askétis, supaya ora nganti njebol. Saka kéné, urip aktif dadi luwih kuwat, lan kontemplasi dadi luwih ajeg.

42. Nanging ana wong liya sing ngati-ati banget marang panganan sing dipangan, nanging ora merhatosake tembung-tembung sing metu saka cangkémé. Wong kaya ngono, miturut Pengkotbah, ora ngerti carane mbusak nesu saka ati lan hawa napsu saka daging (Pengkotbah 11:10): lumantar iku ati dibersihaké déning Roh Suci sing nganyari kita.

43. Ayo wetengmu kobong amarga kekurangan pangan, lan atimu diwatesi dening pangendalian ilatmu; lan kabeh kekuwatanmu—karepmu lan gampang nesumu—bakal tansah siap mbantu kowe tumrap kabecikan.

44. Wong sing ngupaya kudu ngerti kapan lan nganggo panganan apa kanggo nyukupi awak—kaya mungsuh—lan kapan kanggo nglipur lan nguwatké, kaya kanca sing kesel: supaya ora keliru maringi panganan kanca nalika iku mungsuh, lan panganan mungsuh nalika iku kanca; lan, sawise ngrangsang karo loro-lorone, nemokake ing wektu godaan, ana ing sisih mungsuh sing perang.

45. Nalika wong sing mangan luwih milih gizi tinimbang nikmaté ing tenggorokan, mangka rahmaté luh teka marang dhèwèké lan miwiti nglipur kanthi kuwasa nganti dhèwèké lali kabèh nikmat liyané, amarga wis wareg déning legané luh sing ora ana tandhingané.

46. Kanggo wong-wong sing mbukak dalan amba, luhé garing; nanging kanggo wong-wong sing tresna marang dalan sempit, luhé mili banter kaya banjir.

47. Ora ana wong dosa utawa wong bener sing ora ngrasakake sedhih; nanging wong dosa sedhih amarga durung sakabehe ninggalake dosa, dene wong bener sedhih amarga durung nggayuh kabecikan kabèh.

48. Pandonga lan meneng kalebu kabecikan sing ana ing daya kita; dene puasa lan jaga wengi kalebu kabecikan sing ora sakabehe ana ing daya kita, amarga uga gumantung marang kondisi fisik saben wong. Mula saka iku, wong asketis kudu milih apa sing paling bisa ditindakake lan migunani kanggo dheweke.

49. Omahé pandonga iku sabar: amarga lumantar sabar iku lestari; lan panguripané yaiku andhap asor: amarga lumantar andhap asor iku saya subur.

50. Aja ngiket awakmu marang bab-bab cilik, supaya kowe ora bakal diperbudhakake dening bab-bab gedhe: amarga ora ana kedadeyan ala sing luwih gedhe muncul sadurunge sing luwih cilik.

51. Ing sapa sing dikuasani welas asih lan kabeneran, ing wong iku kabèh sing nyenengake Gusti Allah uga ana; amarga welas asih ora ngadili sapa wae tanpa kabeneran, dene kabeneran ora milih sapa wae tanpa welas asih.

52. Sapa waé sing wis ngleburake pangendalian dhiri lumantar kesederhanaan bakal ngrasakake kabungahan sing ngenteni ing kana.

53. Sampeyan ora bakal bisa mungkasi hawa napsu sing nglawan sampeyan kajaba sampeyan luwih dhisik mandheg ngolah lemah sing dadi sumber panguripan hawa napsu mau.

54. Sawetara wong mung ngupaya nyucèkaké badan, déné liyané ngupaya nyucèkaké jiwa uga: amarga ana sing nampa kekuwatan mung kanggo nyingkiri tumindak dosa, déné liyané nampa kekuwatan kanggo nyingkiri napsu uga; lan sing nampa kekuwatan kanggo nyingkiri malah hawa napsu pancèn sithik banget.

55. Wong iku kebak hawa napsu yèn kecenderungané marang dosa luwih kuwat tinimbang pikirane, sanajan durung nindakake dosa; wong iku serakah yèn tumindak (energi) dosa luwih ringkih tinimbang pikirane, sanajan atiné kebak hawa napsu; wong iku pilih-pilih yèn dhèwèké kanthi bébas, utawa malah kanthi patuh, nempel marang loro-loroné; Wong bakal tanpa napsu yèn gerakan lan kahanan dosa sing manéka warna kuwi ora dingerteni (ora nate dialami).

56. Nafsu diusir saka jiwa kanthi puasa lan pandonga; hawa napsu diusir kanthi berjaga lan meneng; pilih kasih diusir kanthi meneng lan tliti. Nanging, pamrih iku diadegaké kanthi éling marang Gusti.

57. Saka lambéné wong sing tanpa napsu, kaya sarang madu, netes tembung-tembung urip langgeng. Sapa sing bakal dianggep pantes nyentuh lambé kuwi nganggo lambéné dhéwé, manggon ing antarané dhadhané, lan disemprotaké ambuné wangi saka sandhangané? – tegesé, seneng marang woh-wohé kabecikan, kang ambuné ngluwihi kabèh ambu sing kita kenal liwat indra (Kidung Agung 4:10–11)?!

58. Saben jiwa bakal dilucuti saka sing katon; nanging babagan awaké dosa, ora akèh saka wong sing wis ngrasakaké nikmat urip donya iki sing bakal kaya ngono.

59. Kabeh sing urip iku mati ing daging; nanging mung wong-wong sing sengit marang dosa kanthi sakabehe atine sing mati marang dosa.

60. Jiwa rasional, sing dumunung ing persimpangan cahya panca indra lan cahya akal, bisa lumantar siji ndeleng lan nindakake tumindak jasmani, lan lumantar sijiné tumindak rohani. Nanging amarga padhange akal ing jerone wis redup, dene padhange pancaindra malah saya cetha, amarga kabiasaan pancaindra sing wis ana wiwit wiwitan: iku ora bisa ngarahake pandangane kanthi tuntas marang bab-bab ilahi kajaba nalika sembayang, nalika iku kabèh kélumup ing padhange akal; nanging ora bisa ora kapeksa tetep ana ing papan antarané pepeteng lan padhang, ing pepeteng (sensual), ngumbara amarga kabiasaan lan kecenderungan, déné ing padhang (intelektual) dhèwèké mung manggon ing khayalan.

61. Mugi pandonga manggon ing manah, kados sinar srengéngé; awit tanpa iku, bab-bab kasenangan indria, kados méga tanpa banyu sing ngambang, nyegah manah saka padhange sing sejati.

62. Pikir sing kebak hawa napsu ora bisa mlebu gapura sempit pandonga kajaba dhisik mbuwang pangriman indria; nanging bakal tansah nandhang sangsara sia-sia, muter-muter ing bayangan pangriman mau.

63. Yen pikiran ora mbuwang kabèh rasa kepedulian sing kakehan marang bab-bab indria, pikiran kuwi ora bakal gampang diangkat déning sedhih; uga ora bakal bisa mangertèni panggonané dhéwé.

64. Donga, sing dikuatake dening luh, ngusir saka jiwa kabèh pikiran sing mungsuh marang dhèwèké; nanging pikiran-pikiran kuwi bali manèh amarga ngumbara ing pikiran, saya kuwat amarga omongan kosong, sing nalika diusir uga ngusir kejahatan sing ngrusak kabèh, yaiku kesombongan (ora ana watesan ing pandelengan, omongan, lan gerak).

65. Puasa iku gambaraning awan amarga sipaté sing katon, déné pandonga iku gambaraning bengi amarga sipaté sing peteng lan rahasia. Sapa waé sing nindakake loro-loroné kaya kuduné, nyawijikake sabené karo liyané, bakal tekan kutha tujuwané, saka kono *'loro, sedhih lan ambegan abot bakal sirna'* (Yesaya 54:11).

66. Karya rohani bisa kelakon lan lestari tanpa ana kegiatan jasmani sing padha. Lan begja sapa waé sing luwih milih karya sing luwih becik, sing ora materiil (yaiku rohani) tinimbang karya materiil (yaiku jasmani). Sapa waé sing nduwèni iku ngimbangi ketiadaan tumindak ing njaba kanthi urip ing pandonga, sing didhelikaké saka wong liya nanging katon marang Gusti Allah.

67. Rasul ngajak kita supaya tahan cobaan lumantar pracaya, bungah ing pangarep-arep, lan tetep nglakoni pandonga, supaya berkah kabungahan tetep ana ing sajroning kita. Yen mangkono, mula sapa sing ora sabar iku ora pracaya; sapa sing ora bungah iku ora nduwé pangarep-arep; amarga wis nolak sabab kabungahan – pandonga – lan ora tetep ing kono (Rom. 12:12; Kol. 4:2; Ibr. 12:1).

68. Kaya ing jaman biyen, nalika nyasar saka karajaane, pikiran lali marang padhange kang mulya: mangkono saiki, sawise lali marang kabeh sing ana ing kene, pikiran kudu bali maneh menyang kana lumantar pandonga.

69. Kaya déné susu ibu sing wis layu tumrap bayi, mangkono uga pandonga tumrap pikiran nalika ora maringi panglipur. Nanging nalika pandonga kosok baliné (yaiku nalika ngisi pikiran kanthi panglipur), pikiran kuwi kaya bayi sing kabungahan nganti ketiduran ing pangkuan ibuné.

70. Ora ana sing bisa nyawiji karo pandonga kajaba wis nyingkirké kabèh barang donya, kejaba pangan lan sandhangan (1 Tim. 6:8). Pisahna awakmu saka kabèh liyané yèn kowe péngin ndonga kanthi pikiran siji.

71. Ora saben wong nduwé tujuan sing padha ing pandonga; ana sing nduwé siji tujuan, déné liyané nduwé tujuan liya. Ana sing ndedonga supaya, yen bisa, atiné tansah ana ing pandonga, lan supaya bisa munggah luwih dhuwur ing pandonga; ana liyane, supaya bisa (nduwé kabiasaan) ora keganggu nalika ndedonga amarga pikiran sing nyasar; nanging kabèh padha ndedonga (umumé), supaya dijaga ing kabecikan, utawa supaya ora kesasar menyang kaburukan.

72. Yen ora ana siji wae sing metu saka pandonga tanpa dadi andhap asor—awit saben wong nalika ndonga mesthi andhap asor—mula cetha yèn sapa waé sing nampilaké kesombongan ing njaba ora ndonga kanthi andhap asor.

73. Yen nalika ndedonga kowe mikirake janda sing meksa hakim atiné atos supaya maringi kaadilan marang dhèwèké; mula kowe ora bakal *'kélangan pangarep-arep'* (Lukas 18:3) nalika berkah sing dijuluk liwat pandonga suwé teka.

74. Pandonga ora bakal tetep karo kowe yen kowe ngendheg ing pikiran sia-sia ing jero ati, lan ing omongan kosong ing njaba; nanging katon bali kanthi cepet marang wong sing, demi pandonga, motong akèh bab ing jeroné dhéwé.

75. Yen tembung-tembung pandonga ora mlebu ing jeroning jiwa, mula luh ora bakal ngumbah pipi jiwa.

76. Kunci Karajan Swarga iku pandonga. Sapa sing nglakoni kaya kuduné bakal nyumurupi berkah sing wis disisihaké (dijanjèkaké) kanggo kanca-kanané. Nanging sapa sing mung ndeleng sing saiki durung nemokaké kawani kanggo ndonga.

77. Nalika ndedonga, pikiran ora bisa ngomong kanthi wani ing ngarsané Gusti: *'Panjenengan sampun mecakake belenggu kula; kula badhé nyawisake kurban puji dhumateng Panjenengan'* (Mazmur 115:7); kajaba yèn, digerakké déning kangen marang sing luwih becik, wis mbuwang rasa isin (wedi marang pati amarga kabèh ikatan daging), kélangan semangat, turu kakehan, lan mangan kakehan, sing dadi panyebab ambruk.

78. Sapa waé sing kabawa pikirané nalika ndedonga, iku ana ing njaba tirai kapisan (ing njaba tabernakel ing pekarangan); ing mburi tirai iki, ing jero tabernakel (ing pérangan ngarep sing diarani Panggonan Suci), ana wong sing ndedonga kanthi pangabdian sing ora keganggu; lan menyang Suci saka Suci mung mlebu wong sing wis nenangake pikiran lan gerak alamiah, manggon karo Sing Luhur saka kabèh alam, nampa pencerahan sing perlu saka Panjenengané.

79. Nalika jiwa, sawisé ngosokaké kabèh sing saka njaba, nyawiji karo pandonga, banjur, kaya-kaya ana geni kang ngubengi lan nggawe kabèh anané, kaya wesi, kebak geni. Lan banjur jiwa—jiwa sing padha kuwi—dadi kebal, kaya wesi abang panas, marang kabèh sing ora perlu.

80. Kanggo wong-wong sing nglakoni urip aktif kanthi becik, pandonga kadhangkala kaya méga sing nutupi, ngendhalèkaké pikiran-pikiran sing nglelerké, lan kadhangkala, kaya nyiram nganggo tetes udan, mbukakake pamikiran rohani marang wong-wong mau.

81. Pikirane, nalika ngupaya munggah, ora langsung tekan kana, nanging mung sawisé ngrendhahaké kabèh bab donya lan nyawisaké dhiri kanggo upaya ilahi.

82. Nalika kowe wis mbebasake pikiranmu saka kabèh ikatan marang badan, panganan, lan dhuwit, apa waé sing kowe lakoni bakal diétung minangka sesajen murni marang Gusti saka kowe. Lan kowe bakal nampa ganjaran amarga kabuka mripat atimu, lan kowe bakal diwulang kanthi cetha ing hukum-hukumé Gusti Allah, sing bakal krasa luwih manis tinimbang madu lan sarang madu ing lidahmu sing pinter ngrasakaké, amarga kabungahan sing diparingaké.

83. Sampeyan ora bisa ngluhurake pikiranmu saka hawa napsu awak, dhuwit, lan panganan, kajaba sampeyan nuntun menyang tanah suci wong-wong sing sholeh, ing kana, sawisé eling marang pati lan Gusti wis mancar ing atimu, iku bakal ngrusak saben pemberontakan hawa napsu donya.

84. Ora ana sing luwih medeni tinimbang pangeling pati, lan ora ana sing luwih nggumunake tinimbang pangeling Gusti; sing sepisanan maringi sedhih sing nylametake, dene sing kapindho ngisi manungsa kanthi kabungahan rohani. Amarga Nabi Dawud nyanyi: *'Aku kelingan marang Gusti lan aku bungah'* (Mazmur 76:4); lan sing Wicaksana mulang: *'Elinga pungkasanmu, lan kowe ora bakal nindakake dosa'* (Sirakh 7:39).

85. Nganti pikiran nyumurupi *'kamulyaning Gusti pasuryan pasuryan'* (2 Kor. 3:18), jiwa ora bisa ngumandhang ing atiné: *'Aku bakal bungah ing Gusti'* (Mazmur 103:34), *'Aku bakal bungah ing panyelamatané'* (Mazmur 19:6). Amarga tabir katresnan dhiri nutupi atiné, sing ora bisa dicopot tanpa sedhih lan kekurangan, sengaja utawa ora sengaja; lan salami isih ana, iku nyegah dhèwèké ndeleng kepiyé kabèh prakara ana lan kelakon.

86. Ora sawisé metu saka Mesir—ya iku, sawisé dosa wis dipunpotong lumantar tumindak—lan uga ora sawisé nyabrang segara—ya iku, sawisé rasa welas lan kecenderungan marang dosa wis dipunputus; nanging sawisé manggon ing ara-ara samun—yaiku sawisé ngliwati kabèh rupa kasangsaran, kekurangan lan sedhih—pamimpin Israèl diparingi pangintipan Tanah Dijanjèkaké, yaiku pangendheganing hawa napsu, kang nduwèni pamikiran intelektual sing landhep (Ulangan 34:1).

87. Wong-wong sing lelungan ing ara-ara samun—yaiku wong-wong sing dosa ana ing jeroné nanging isih turu—mung krungu kabar bab berkahé tanah sing berkah kuwi saka omongan wong liya; wong-wong sing nyawangé nganggo mripaté dhéwé ndeleng berkah-berkah mau, yaiku wong-wong sing nindakake pakaryan kabecikan lan patuh nampani mau kanthi pangarep-arep; déné wong-wong sing dianggep pantes mlebu ing kana wareg karo mau ing kabèh indréné, kaya karo madu lan susu.

88. Sapa waé sing isih nyimpen dorongan alamiah lan dagingiah durung disalib bareng Kristus, lan uga sapa waé sing nyimpen pikiran lan simpati dagingiah durung dikubur bareng Panjenengané: kepiye carané wong kaya ngono bisa nyawiji karo Panjenengané supaya bisa *'mlaku ing kabaruan urip'* (Rom. 6:4)?

89. Ing jaman biyen, diprentahake nggawa menyang candhi *'wohing pisan saka papan ngumbul lan papan peres anggur'* (Kaluwihan 22:29). Nanging saiki, kita kudu nawakake marang Gusti minangka persembahan pisan saka kabecikan aktif, yaiku pangendalian dhiri lan kabeneran, lan minangka persembahan pisan saka kabecikan kontemplatif, yaiku katresnan lan pandonga: nggunakake sing sepisanan kanggo motong hawa napsu lan nesu, lan sing kapindho kanggo motong pikiran sia-sia lan dosa-dosa sing muncul saka kono.

90. Wiwitan saka kabecikan aktif yaiku pangendalian dhiri lan andhap asor, kabeneran lan kasucian; nanging pungkasané yaiku tentreming ati lan kasucian suci ing badan.

91. Tumindak sing pancen becik ora mung mbutuhake nindakake kabecikan kanthi semangat sing becik, nanging uga nindakake kanthi bener, yaiku sing nindakake tumindak kudu nggatekake wektu sing pas lan ukuran sing pas gegayutan karo tumindak kasebut.

92. Kaya tumindak tanpa renungan ora kuwat, mangkono renungan tanpa tumindak sing cocog ora sejati. Tindakan kudu kebak renungan, kaya renungan kudu dikuataké déning tindakan: supaya ing siji sisih kabecikan bisa ngungkuli kaburukan, lan ing sisih liya kabecikan bisa katon kanthi kuwat ing nepaki niyat welas asih.

93. Tujuaning gesang tumindak iku ngendhalèkaké hawa napsu, déné tujuaning gesang renungan iku panglihatan kabecikan.

94. Ing ngupaya kabecikan sing aktif, akèh wong *padha mlayu, nanging mung siji sing nampa ganjaran* (1 Kor. 9:24) – yaiku sing ngupaya nggayuh kasampurnané lumantar renungan.

95. Wong sing aktif ora bisa suwe ing kontemplasi. Amarga, ing babagan kontemplasi, dhèwèké kaya wong lelungan sing dijamu wong liya ing omahé, nanging saka kono dhèwèké kudu enggal lunga.

96. Wong-wong sing melu pangabdian aktif mlebu ing pandonga lumantar gapura-gapura paugeran Gusti; dene wong-wong sing melu pangabdian kontemplatif manggon ing pekarangan kabecikan, padha nyanyi kidung rohani lan lagu-lagu: sing sepisanan padha matur nuwun amarga wis dibebasake saka ikatané; sing kapindho, amarga wis nyekel minangka tawanan wong-wong sing mungsuh ing perang.

97. Anggep pikiran iku juru dayung ing prauing ati, lan dayung iku kekuwatan sing maringi urip marang jiwa: semangat (energi) lan kepinginan, karsa lan niat (pilihan, tekad). Wong sing aktif tansah butuh kuwi, nanging wong sing kontemplatif ora tansah.

98. Kanggo wong sing aktif, amarga akèh persepsi bab-bab indria, selubung nutupi atiné nalika ndedonga, nyegah atiné mbukak sakdurungé welas asih marang bab-bab mau isih ana. Mung wong sing kontemplatif, sing ora nduwé welas asih kaya ngono, bisa kanthi ati sing mbukak nyawang kamulyané Gusti Allah nganti sawetawis.

99. Alun-alun jiwa rasional iku indera; candhi iku akal; imam agung iku intelek. Mula, ing alun-alun ana intelek sing nglipur awaké dhéwé karo pikiran sing ora pas wektuné; ing candhi, intelek kuwi nyilem ing renungan sing pas wektuné; nanging sapa sing dianggep pantes mlebu ing papan suci Ilahi ora nggatekake loro-loroné.

100. Ing omahé jiwa sing aktif manggon *'raungan, ratapan lan sedhih'* (Yehezkiel 2:10), amarga beban gawe; déné ing jiwa sing kontemplatif krungu *'swara kabungahan lan puji-pujian'* (Mazmur 41:5), amarga panglipur saka kawruh.

101. Pangrénungan babagan bab-bab rohani iku sawarga. Wong rohani mlebu ing kana lumantar pandonga, kaya mlebu ing omah; déné wong sing aktif, yèn dibandhingaké, kaya wong liwat sing kepéngin ndelok jero nanging ora bisa, amarga pager sakubengé omah kuwi luwih dhuwur tinimbang dhuwuré rohani.

102. Wong sing tumindak ora bisa ngias awake dhewe kanthi kaendahan moral sing sampurna kajaba, kaya patriark Abraham, dheweke uga *'ninggalake omahé'*—yaiku hukum alam—*'lan karabaté'*—urip sing manut hawa napsu sing wis dadi pasangane. Mung kanthi cara iki dhèwèké, kaya segel, bakal nampa sunat daging jasmani (Kejadian 17:11; Roma 4:11), sing panyebabé yaiku selubung sing wis nutupi kita wiwit lair, nyegah kita nggayuh kamardikan sing sampurna.

103. Kanggo urip aktif, puasa lan jaga iku *'ngiket pinggang'*; lan kanggo urip kontemplatif, meneng lan pandonga iku *'lampu kang murub'* (Lukas 12:35).

104. Pikir sing durung sampurna ora diparingi mlebu ing kebon anggur sing ngasilake pandonga; kaya wong mlarat, mung diparingi *'sisa panèn anggur'* (Ulangan 24:21)—mung nyanyi mazmur.

105. Kaya déné ora kabèh sing dianggep pantes kanggo ngomong karo Sang Raja uga diundang menyang mejané, mangkono uga ora kabèh sing nyedhak marang Gusti Allah kanggo pacelathon pandonga bakal digawa menyang kahanan kontemplasi pandonga.

106. Talining nesu iku meneng ing wektu sing pas; kanggo kepinginan sing meneng, diet sing sedheng; lan kanggo pikiran sing ora bisa dikendhaleni, pandonga sing cekak.

107. Ora wong sing kepingin mudhun menyang jero kanggo njupuk mutiara indra saka kana, uga ora wong sing kepingin munggah menyang pucuk kanggo golek mutiara rohani ing kana, bakal entuk apa sing dikarepake lan digoleki, kajaba sing sepisanan nyopot sandhangane lan sing kapindho nyopot kabeh sing sensual.

108. Pikirane, nalika nyawiji ing sajroning manah sajrone pandonga, kaya pangeran manten sing rembugan karo panganten wadoné; nanging sing ora mlebu ing sajroning dhiri kaya wong sing ngadeg ing njaba kamar manten, ngendikakaké " " lan njerit: *'Sapa sing bakal nggawa aku menyang kutha pangayoman?'* (Mazmur 59:11)? Utawa sapa sing bakal dadi pandhaku, supaya nalika ndedonga *aku ora ndeleng kesia-siaan lan kabodhoan palsu* (Mazmur 39:5)?

109. Kaya panganan tanpa uyah ing tenggorokan, mangkono uga pandonga sing diwènèhaké tanpa rasa nyesel ing ati.

110. Jiwa sing isih ngupaya pandonga iku kaya wanita sing lagi ngalami kontraksi nalika nglairaké; nanging jiwa sing wis nemokaké pandonga iku kaya wanita sing wis nglairaké lan kebak kabungahan amarga lairé (Yohanes 16:21).

111. Nalika semana, wong Amori sing manggon ing gunung nyerang *lan* nggebug wong-wong sing *'gerak atiné arep munggah tekan pucuk gunung'* (Bilangan 14:44–45; Ulangan 1:44). Nanging saiki, lali sing ala ngusir wong-wong sing, sadurungé éntuk kasucianing ati, nyoba munggah tekan pucuking pandonga sing murni.

112. Pandonga, minangka pandonga, iku kaya roti sing nyokong wong anyar sing diwiwiti; pandonga, nalika digandhengake karo sawijining wujud renungan, iku kaya lenga urapan; lan pandonga tanpa imajinasi iku kaya anggur wangi, sing nggawa sapa waé sing ngombe tanpa kendhat mlebu ing ekstasi (Mazmur 103:15).

113. Wong asketis kudu matesi awaké mung nganggo siji jinis panganan, lan pikirane mung kanggo pandonga siji tembung. Banjur, ora keganggu maneh déning napsu, dhèwèké bakal bisa mabur ing ékstasi marang Gusti nalika ndonga.

114. Sapa waé sing ngancem asu nganggo tongkat bakal nyurung asu mau nyerang dhèwèké; lan sapa waé sing meksa dhèwèké dhéwé ndedonga kanthi resiko bakal nyurung setan-setan.

115. Nalika lumantar latihan pandonga sing tanpa kendhat, tembung-tembung Mazmur kélet ing manahé wong sing ndedonga; banjur, kaya lemah subur, dhèwèké dhéwé wiwit kanthi kersané dhéwé ngasilaké kembang mawar pangrénungan ing alam rohani, kembang lili pangerten bab kaendahan lan harmoni donya materi, lan kembang violet pangerten marang paugeran Gusti Allah sing manéka warna lan ora bisa dipahami.

116. Jiwa, sawisé nyingkirké dhiri sakabehé lan nyawisaké dhiri sakabehé kanggo pandonga, mudhun saka alam ing ngendi dhèwèké mabur ngluwihi kabèh makhluk, ora nalika dhèwèké kepéngin, nanging nalika Panjenengané sing ngatur kabèh urusan kita kanthi ukuran lan bobot kersa.

117. Pejuang nyimpen senjatane nalika perang rampung; lan wong kang nglakoni renungan nyimpen pikirane nalika diangkat marang Gusti kanthi tanpa keterikatan.

118. Komandan sedhih amarga ora bisa ngrebut rampasan perang; nanging wong sing urip aktif sedhih nalika ora diparingi pangamaran rohani ing pandonga.

119. Rusa mlayu menyang mata banyu donya (Mazmur 41:2), kaya-kaya tatu déning kéwan galak; nanging jiwa, kang kapancung déning panah pangibadah sing paling manis, ngidam pencerahan rohani.

120. Lintang-lintang pudar nalika srengéngé munggah; lan pikiran mandheg nalika manah bali menyang alamé dhéwé.

121. Lan pikiran kang nggatekake, nalika ditarik déning kabutuhan alam, mudhun saka swarga menyang bumi, bisa ngucap kaya wong sing kandha: apa ana sing luwih nggumunake tinimbang kaendahan Ilahi? Lan apa pikiran sing luwih nyenengake tinimbang nggatekake kamulyan Ilahi? Lan raos apa sing padha urip lan ora bisa dikendhaleni kaya katresnan, sing dinyalakake Gusti Allah ing jiwa sing wis dibersihaké saka kabèh sing ala, sing banjur kandha saka jeroné atiné: *'Aku tatu amarga katresnan'* (Kidung Agung 2:5; 5:8)?

122. Ngandika: *'Atiku dadi anget ing jeroning dhiri, lan geni murub ing pangajaraningku'* (Mazmur 38:4), iku pantes kanggo wong sing ora tau kesel nguber Gusti Allah ing pandonga, lan sing ora kepengin ndeleng *'dinane manungsa'* (Yeremia 17:16).

123. Mugi jiwa kang sumringah uga ngandika, kaya panganten wadon ing Kidung Panganten, nalika sawise nyingkirake kabeh kabiasaan ala, setan-setan jahat lan pikiran-pikiran ala, padha wiwit meksa dheweke *'supaya maning ndeleng marang kesia-siaan lan kesenangan palsu'* (Mazmur 39:5): *'Aku wis nyopot sandhanganku; kepiye carane aku bakal nganggo maneh? Aku wis ngumbah sikilku; kepiye carane aku bakal ngotorake maneh?'* (Kidungan 5:3)?

124. Begja tenan kowe, wahai jiwa sing tresna marang Gusti, yen kowe bisa nyuwun marang Gusti kanthi wani: *'Critakna marang aku'*, ya Gembala Sing Apik, *'ngendi kowe maringi pakan'* marang wedhusmu, lan *'ngendi ing tengah dina kowe maringi pangaso'* marang anak wedhusmu, *'supaya'*, nalika ngetutake, *aku ora 'nyasar ing antaraning kawan wedhus tangga teparo'* (Kidung Agung 1:6)?

125. Jiwa sing aktif, nyoba nyekel tembung pandonga nanging ora bisa, kaya panganten wadon ing Lagu, njerit: *'Ing ambenku ing wayah bengi, aku nggoleki dhèwèké sing daksayang: aku nggoleki, nanging ora ketemu; aku nelukaké dhèwèké, nanging dhèwèké ora mangsuli aku. 'Aku bakal tangi,' banjur, kanthi pandonga sing paling abot, 'lan ngubengi kutha, lumantar dalan-dalan lan alun-alun, lan nggoleki dhèwèké sing dadi katresnan atiku'* (Kidung Agung 3:1–2). Mbok menawa aku bakal nemokake Panjenengané, ing kabèh prakara lan ngluwihi kabèh sing ana; *'lan aku bakal wareg nalika kamulyané kawangwang'* (Mazmur 16:15).

126. Yen wong sing wis nampani Sang Prabu ing omahé banjur dadi paling mulya, lan kebak kabungahan sing ngluwihi kabungahan liya kabèh: apa sing kudu dirasakaké jiwa, sawisé ngresiki dhiri lan nampani Sang Prabu Para Raja miturut janji Panjenengané sing ora bakal gagal (Yohanes 14:23)? Lan apa bakal ninggalake ing sajroning atiné apa waé sing durung diusir—apa waé sing bisa ngganggu para sing ngabdi marang Panjenengané? Utawa apa ora bakal ngati-ati nampa ing sajroning atiné apa sing cetha nyenengake Panjenengané?

127. Sapa waé sing ngarep-arep dipanggil ing ngarsané Sang Prabu nalika esuk—apa manèh sing bakal dipikiraké kajaba nyiapaké tembung-tembung sing bakal nyenengaké Sang Prabu? – Lan saben jiwa sing nindakake iki marang Gusti Allah ora bakal kapanggih ora siyap kanggo paukuman ing kana.

128. Begja atiné sing, nalika ngentèni rawuhé Gusti kapan waé, nganggep sakabèhing pakaryan sedina muput—lan malah bengi—ora ana tegesé, mikir yèn esuk rawuh Gusti bakal langsung ngetokaké dhèwèké.

129. Gusti Allah mirsani kabèh; nanging mung wong-wong sing sajrone ndedonga ora ndeleng apa-apa kajaba Gusti Allah sing bisa ndeleng Gusti Allah. Lan wong-wong sing ndeleng Gusti kanthi cara iki dirungokake dening Panjenengané; nanging sing ora dirungokake ora ndeleng Panjenengané. Begja wong sing percaya yèn apa sing katon asalé saka Gusti: amarga wong kaya ngono ora bakal nyimpang saka dalan sing nyenengake Panjenengané (Mazmur 15:8).

130. Berkahing kraton sing manggon ing jeroning kita durung tau katon dening mripat sing tresna tentrem, durung tau krungu dening kuping sing ambisius, lan durung tau mlebu ing pikiran ing ati sing ora duwe Roh Suci; iki minangka prajanti berkah sing bakal diparingake marang wong-wong sing bener ing Kraton Kristus ing tembe. Sapa waé sing ora ngrasakaké woh-wohé Roh iki ing kéné, ora bakal dianggep pantes ngrasakaké ing kana uga.

131. Pamikiran wong sing aktif iku kaya pamikiran rusa. Amarga kaya rusa sing saiki ngumbara ing pucuking gunung, wedi marang para pemburu, lan saiki mudhun menyang lembah, kepengin nikmati apa sing ana ing kana: mangkono uga wong-wong iki—padha ora bisa tetep ing pangrêmbêngan rohani, amarga ora kuwat, lan uga ora bisa tansah nglakoni urusan alamiah, amarga butuh istirahat saka kuwi, sing ora diparingaké déning urusan kuwi.

132. Ora mung bab ngalangi alur kali supaya ora mili mudhun, nanging luwih bab nahan kecenderungan pikiran supaya ora dadi budak marang barang sing katon, nanging munggah marang sing padha karo dheweke, nglumpukake konsentrasi ing pandonga; amarga sing kapindho iku alamiah kanggo dheweke, dene sing sepisanan ora.

133. Wong sing dibebasake saka panangkepan suwé ora mlayu mulih sakcepete kaya pikiran sing wis bébas saka ikatan materi, kanthi langkah sing bungah ngebut marang bab-bab langit sing sejatine dadi duwé.

134. Kanggo wong sing ndedonga tanpa merhatiin, nanging pikirane ngumbara nalika ndedonga, mazmur katon kaya basa manca, lan dhèwèké dhéwé tumrap mazmur mau dadi kaya wong sing ngomong basa manca (1 Kor. 14:17). Setan padha ngguyu marang kahanan kaya ngono.

135. Ora padha antarane wong sing donya wis disalibake marang dheweke, karo wong sing nyalibake awake dhewe marang donya. Amarga kanggo saweneh wong, puasa lan jaga dadi paku, dene kanggo wong liya, iku ora kepengin lan ngendhegake awake dhewe. Luwih maneh, tanpa sing pungkasan, gaweyan sing sepisanan bakal sia-sia.

136. Wong sing kapenuhan hawa napsu marang kaendahan lan ambisi ora bisa ndedonga kanthi ati sing resik. Amarga katresnan marang bab-bab kuwi lan pikiran kosong ngiket wong kaya nganggo tali, lan nalika ndedonga narik dheweke mudhun, kaya sing kelakon marang manuk sing diiket nalika nyoba mabur.

137. Ora mungkin pikiran bisa tentrem nalika ndedonga kajaba dhisik ngembangaké paseduluran karo ngendhaleni dhiri lan katresnan; sing sepisanan ngupaya ngrusakaké permusuhan antarané badan lan jiwa, lan sing kapindho ngupaya ngrusakaké permusuhan jiwa marang tanggane, kanggo Allah: saka iku pungkasané muncul '*katentreman sing ngluwihi kabèh pangerten*' (Fil. 4:7), lan manggon ing wong sing wis tentrem kuwi (Yoh. 14:23).

138. Karya kabeneran saka wong sing ngupaya mlebu Karajaning Gusti Allah kudu akèh kabecikan: ing sedekah kanthi maringi '*saka kamlaratané dhéwé*' (Markus 12:44; Lukas 21:4); lan ing pakaryan kang ditindakake kanggo tentrem, lumantar pangorbanan dhiri lan kasabaran, kabèh mau kanggo Gusti.

139. Sawetara hawa napsu iku jasmani lan liyane rohani. Sapa waé sing nyingkiri hawa napsu jasmani nanging ora nggatekake hawa napsu rohani, iku kaya wong sing kanggo nglindhungi dhiri saka kéwan galak wis mbangun pager dhuwur lan kukuh, nanging kanthi seneng manah ngidini manuk-manuk nyokot klompok anggur éndah ing kebon angguré pikirane.

140. Ora ana sing bisa nolak mbukak indranya, kaya ora ana sing bisa nolak mbukak gapura kutha. Nanging kudu ngati-ati supaya nalika dibukak kanggo tujuan sing pantes, ora ana apa-apa sing mlebu liwat kana sing bisa nguntungake mungsuh kita, utawa dadi panyebab perselisihan.

141. Akeh wong munggah ing salib sangsara sing disengaja (panguripan badan kanthi sukarela); nanging sithik sing nampa paku-pakune (ngpaku awaké dhéwé marang salib mau salawas-lawase). Akeh dadi budak patuh kanthi sukarela; nanging mung wong-wong sing wis nyingkiri ambisi kanthi sukarela sing nyerahake awaké dhéwé marang pangremehan.

142. Ing wong-wong sing saben tumindaké ora diwiwiti karo ajrih marang Gusti, pikirane dadi bingung, kaya wedhus tanpa panggembala; nanging ing wong-wong sing ajrih marang Gusti nyawiji utawa mimpin tumindaké, pikirane tetep alus lan tertib, kaya wedhus ing kandhang.

143. Wedi marang Gusti iku putraning pracaya; lan iku dhéwé dadi pangreksa pambangunan dhawuh-dhawuh, kaya gembala sing ngreksa wedhusé ing padang gembalaan ijo royo-royo. Sapa waé sing durung nduwéni ibuné, ora bakal dianggep pantes kalebu ing antarané wedhus ing kandhangé Sang Gusti.

Jilid IV

Sing Kinurmatan Theodore Sang Studite

Panuntun Ascetik marang para biksu

Kandhapan

Jilid kaping papat saka 'Dobrotolyubie' kita kabeh dumadi saka piwulang-piwulang Saint Theodore the Studite marang para biksu. Wiwitane, tujuane mung kanggo nyusun cuplikan piwulang monastik bapa suci iki saka 'Katekis Cendhak' sing wis dikenal sadurunge. Nanging sadurunge tugas iki ditindakake, Gusti paring kasempatan marang para sepuh Biara Panteleimon Rusia ing Gunung Athos kanggo nemokake Katekismus agengé ing pulo Patmos, ing biara lokal St. Yohanes Teologian, ing telung jilid, lan nyaliné. – Banjur kapikiran kita kanggo nyusun cuplikan piwulangé St. Theodore kanggo para biarawan, ora mung saka 'Katekis Cendhak'

nanging uga saka 'Katekis Daun'. Saiki iki wis rampung. Akèhé piwulang monastik iki mbutuhaké nyisihaké sak jilid lengkap saka *Dobrotolyubie* kita kanggo kuwi: sing ora ngurangi ajining kumpulan kita. Amarga iki bakal ngisi kekosongan gedhé ing piwulang babagan urip monastik, yaiku – kurangé pandhuan babagan carané ngowahi struktur urip monastik sing lumrah lan katon dadi sarana kanggo majuaké tujuan utama monastisisme. Kabeh tulisan asketis, ing telung jilid sadurunge lan ing jilid kaping lima lan pungkasan iki, padha ngarahake marang urip batin – lan iki digoleki kanthi jero ing saben bab. Nanging tatanan monastik, ing hubungane karo tujuan monastisisme, durung ana sing nggatekake kejaba Santo Teodorus Studita. Piwulangé babagan urip batin uga kapanggih ing kéné, nanging mung minangka prinsip pituduh. Nanging, fokus utama panjenengané tansah ana ing sawijining aspek urip monastik, lan khususé saka sudut pandang kepiyé kuduné ana gandhèngané karo tujuan utama monastisisme. Panjenengané nganggep sanajan tumindak patuh sing paling cilik ora kurang ajiné ing ngarsané Gusti kaya tumindak sing paling luhur, asal ditindakake kanthi semangat sing bener. Lan dhèwèké tansah maringi inspirasi marang saben wong kanthi kapastian yèn saben pakaryané iku minangka langkah tumuju Karajan Swarga, tumuju mahkota para martir. Kanggo para sedulur biara, iki buku sing ora ternilai. Nanging ana uga akèh regané kanggo wong awam. Ing tulisan-tulisan Santo Teodorus, arang ana piwulang sing ora nyentuh babagan pati, Pangadilan Pungkasan, neraka, lan Kraton Swarga. Kanggo sing maca kanthi tliti, gambaran babagan kedadeyan-kedadeyan iki bakal kelingan tansah ing pikiran – lan kanggo saben wong iki bakal dadi sumber panyengkuyung kanggo tobat lan inspirasi kanggo urip sing luhur. – Mula saka iku, sanadyan *Greek Philanthropy* ora nyakup apa-apa saka Santo Teodorus, kita krasa wajib nyuguhake piwulangé kanggo pangedhapan persaudaraan para biarawan. Nomer cuplikan kasebut urut wiwit wiwitan nganti pungkasan, tinimbang miturut jilid. Jilid saka ngendi khotbah dijupuk, lan nomeré ing jilid kuwi, dituduhaké ing pungkasan dhaptar isi kanggo khotbah sing dipilih. Khotbah-khotbah saka 'Katekis Cendhak' kadhaptar ing sangisoring irah-irahan jilid kaping papat. Khotbah-khotbahé Santo Teodorus ora mesthi ngrembug siji topik waé, nanging akèh, lan kadhangkala nyentuh bab-bab sing magepokan, manut kabutuhan urip biara saiki. Sajeroning tabel isi khotbah ing manuskrip, mung ana siji topik sing luwih menonjol; mula saka iku, isi lengkap khotbah ora kabeh katon saka tabel isi kasebut. Kahanan iki ndadekake perlu disusun tabel isi anyar sing luwih rinci, sing saiki diajokake. Kita ora nganggep mubazir kanggo nyakup cathetan cekak babagan manuskrip khotbah St. Theodore sing disimpen ing perpustakaan Biara Rusia St. Panteleimon ing Gunung Athos, lan babagan sing sawatara ana ing panguasaan kita ing kene ing Rusia. Ing Biara St. Panteleimon ing Gunung Athos:

1. *Katekismus Agung*, sing bubar ditranskripsikake nganggo tulisan tangan prasaja ing kertas polos, ing telung jilid, sing pisanan ngemot 87 khotbah, jilid kapindho 124, lan jilid katelu 60. Jumlahé ana 271 khotbah. Angka iki kalebu sing saka * * sing ora kaslametake. Naskah sing digandhaké iki asalé saka abad kaping 11 lan ditulis ing perkamen. Pakaryan nyalin iki ditindakake déning mantan Metropolitan Pelusium, Amphilochius, sing saiki wis purna tugas.

2. *Katekismus Cilik* ing siji jilid, ing manuskrip abad kaping 11 ing kulit. Iki ngemot 134 khotbah. *Cathetan*

3. Ing perpustakaan Akademi Teologi St Petersburg ana naskah Katekismus Cilik ing kulit, asalé saka sadurungé abad kaping 11, bisa uga malah saka abad kaping 9. Naskah iki minangka hadiah saka Biara St Savvas, cedhak Yerusalem, sing diparingaké déning mantan abbot biara kasebut, Archimandrite Joasaph.

4. Perpustakaan Sinodal Moskow nyimpen telung manuskrip kuno ing perkamen saka khotbah St Theodore, asalé saka abad kaping 10, 11, lan 12. Sing kapisan ngemot 126 khotbah; sing kapindho, 123; lan sing katelu, 76. Kaya sing katon saka tabel isi—sing kanthi welas asih disedhiyakake dening Sakristia Sinodal sing Paling Kinurmatan, Archimandrite Vladimir—kabeh mau dijupuk saka Katekismus Cilik. Saka Katekismus-Katekismus iki, antologi khotbah kanggo panggunaan gerejawi ing biara wis suwe disusun. Ana loro antologi kaya ngono sing digunakake ing Biara St Panteleimon:

5. *Siji kang ngemot 105 khotbah*, dijupuk mung saka Katekismus Cilik.

6. *Sing siji ngemot 95 khotbah*, dijupuk meh padha saka Jilid 1 lan 2 Katekismus Gedhe lan saka Katekismus Cilik. Mung sing pungkasan sing kasedhiya kanggo kita ing terjemahan sing diasiapake lan diterbitake dening Biara Optina. Uga mung kasedhiya ing wujud cetak ing antarané wong Yunani. Ing edhisi Kulon Bapa-Bapa Suci, loro-lorone sing lawas lan edhisi anyar saka Abbot Migne, mung Katekismus Cilik sing kalebu, lan sanajan kuwi mung ing terjemahan basa Latin. Pitakon bisa muncul: kenapa mung cuplikan saka piwulang sing diwenehake, tinimbang piwulang sing lengkap? – Kita mangsuli manawa tujuwan kita ora mung nerbitake buku, yaiku ora nyedhiyakake buku mung kanggo nyedhiyakake buku, nanging kanggo

nyampeake isi pangajaran sing ngedapake sing ana ing njero. Kutipan luwih cocog kanggo tujuan iki. Nanging, kaya sing bisa dideleng kanthi gampang, cuplikan-cuplikan iki meh kabèh khotbah sing lengkap, mung ana pangurangan cilik, kadhang ing wiwitan, kadhang ing pungkasan, lan kadhang ing tengah. Nanging kabèh sing dipresentasikake ing kéné iku tembung asli saka Bapa Suci. Saliyane, sawetara khotbah ora kabèh kaestokaké, sawetara ora kaestokaké babar pisan, lan isiné liyané ora cetha. Kabeh potongan kaya ngono wis diilangi. – Mula saka iku kita kudu ngenteni nganti naskah lengkap ditemokake ing endi wae. Mung sawisé kuwi bakal bisa nerjemahake khotbah-khotbah mau sakabehe sekaligus. *Cathetan saka panyunting versi HTML (2006)*

Tèks utama saka jilid kapindho nganti kaping lima ***Dobrotolyubie*** wis disunting supaya cocog karo éjahan lan pangucapan basa Rusia modhèrn. Kutipan saka Kitab Suci tetep ora diowahi. Yen perlu, maknané bisa dijlentrehaké kanthi nyebutaké édisi anyar basa Rusia saka Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar. Bedane ejaan tembung 'mip' (masyarakat, utawa kadhangkala jagad raya sing diciptakaké sakabèhé), 'мир' (katentreman, tertib, harmoni) lan 'μνπο' (campuran wangi kanggo ngurabi suci) uga tetep ora diowahi.

Gambaran Uripé Santo Teodorus Studita⁸¹

St. Theodore, putrané wong tuwa sing mulya lan pinunjul (bapaké njabat nglumpukaké pajeg kraton), dibesarké ing iman Kristen, sinau kabèh kawicaksanané wong Yunani, dadi pambicara sing unggul lan filsuf sing trampil, lan ing wektu sing padha dadi teolog sing padhang pikiran. Nalika ing jamané Constantine Copronymus panganiayaan ikonoklasma saya parah, wong tuwané ninggalaké urip donya lan nglakoni sumpah monastik; déné St Theodore tetep ing Konstantinopel kanggo ngrampungaké pendhidhikané. Sawisé Copronymus, anaké Leo sing uga heretik mrentah, lan sawisé kuwi garwané Irene karo anaké Constantine. Irene ngreksa Ortodoksi, kaya putrané; lan bebarengan karo Patriark Suci Tarasius, dhèwèké ngadani Konsili Para Bapa Suci, Konsili Ekumenis Kapitu, ing ngendi bidah ikonoklastik dikutuk lan dianathéma. Ing konsili iki ana Plato, paman ibu saka Teodorus sing kinurmatan, sing sawisé rampungé majelis iku nggawa Teodorus sing kinurmatan lan seduluré Yusuf lan Eutimius, sing wis mutusaké ngucapaké sumpah monastik, menyang ara-ara samun, lan manggon bareng karo wong-wong mau ing Sakkudion, sawijining panggonan sing éndah, dhuwur, kapungkur karo alas lan akèh banyu. Panggonan iku sepi, lan siji-sijine dalan mlebu mung liwat siji jalur. Padha saya remen, lan ing kono padha ngedegake biara lan gréja suci kang dipersembahake marang Santo Yohanes Teologian. Para sedulur wiwit padha kumpul, lan urip monastik lumaku kanthi tertib ing sangisoré pituduh Plato sing wicaksana.

St Theodore, sing ngluwihi kabeh wong liya ing kawruh lan karunia, unggul banget ing tapa sawise cukur sirah, ngendhegake daginge liwat puasa, jaga bengi, lan gawe-gawe sing paling cilik lan abot kanggo biara : awit dhèwèké motong kayu, nggawa banyu, nggali lemah ing kebon lan kebon sayur, lan mènèhi pupuk, kanthi mangkono dhèwèké nglatih dhiri ing andhap asor. Nanging ing ndhuwur kabèh, dhèwèké nggatekake ngrembakaaké watak sing taat lan nyenengaké Gusti Allah. Kanggo kuwi, dhèwèké netepaké paugeran kanggo ngakoni kabèh pikirane lan geger atiné marang panggedhéné, Plato, saben dina, lan dhèwèké ngupaya nyampurnakaké apa sing disetujoni, nalika mbeneraké apa sing ora. Saben dina uga, dhèwèké nyisihaké wektu tartamtu kanggo merenung babagan Gusti lan pandonga batin, supaya nalika ngadeg ing ngarsané Gusti piyambak kanthi pikiran sing tentrem, dhèwèké bisa nyuguhaké wangun ibadah rahasia marang Panjenengané. Dheweke seneng maca Kitab Suci Prajanjian Lawas lan Prajanjian Anyar, uga karya-karya Bapa-Bapa Agung, utamane St. Basil Agung; saka kene dheweke njupuk paugeran lan pranatan kanggo urip biara, sing dianggep banget mulya lan wigati nganti dheweke ora ngakoni sapa wae sing ora netepi kuwi minangka biksu.

Elder sing berkah, Plato, nalika weruh kemajuan kaya ngono ing tapa St Theodore, mutusaké ngangkat dhèwèké dadi imam; lan iki dilakokaké déning Patriark Tarasius, miturut saran lan perantaraane. Sang Teodorus, sawisé nampa pangurapan ora amarga pilihané dhéwé nanging amarga kabutuhan, ora mung ora ngendhokaké disipliné, malah luwih tekun manèh ing panguripan askétiké; dhèwèké dadi tuladha panguripan monastik sing luhur tumrap kabèh, lan nduwèni akèh panyengkuyung, loro ing biarané dhéwé lan ing panggonan liya.

Sawisé suwéné wektu sing cukup, sang resi pinunjul Plato, nalika ngrasa yèn kelemahané amarga tuwa saya tambah, kepéngin mundur saka tugase lan nglampahi taun-taun pungkasané kanthi meneng, kanthi ngangkat Santo Teodorus dadi panggantiné. Kedadéyané piyambakipun lara, lan sawisé nglumpukaké para

⁸¹ Biografi iki ditulis déning biksu Michael. Delengen **Patrologiae Graecae Migne**, jilid 99. – Tèks ing kéné iku cuplikan.

sedulur, piyambakipun ngandhani yèn piyambakipun lagi lara lan ora ana sing ngerti kepiyé pungkasané lara kuwi; mulané piyambakipun kepéngin milih panggantiné dhéwé – lan pitakon: sinten ingkang langkung dipun senengi? Kabèh padha mangsuli kanthi swara siji: 'Theodore.' – Dhumateng piyambakipun, Eyang Plato nyerahaké wewenang lan kabèh tanggung jawab kapala biara, déné piyambakipun piyambak mundur lumantar gesang tentrem.

Wiwit dina-dina kapisan ing jabatan iki, Santo Teodor ora mung nggedhekake maneh upaya tapa brata pribadine, nanging uga nuntut saben uwong supaya ngetutake aturan-aturan biara kanthi ketat; utamane, piyambakipun ngadeg teguh nglawan kecerobohan, tata krama mung saka njaba, lan keserakahan. Sawetara sedulur padha nggrundel, nanging alon-alon padha saya maju. Lan, sacara umum, asetikisme ing biara dadi seger maneh.

Kabèh lumaku lancar banget kanggo St Theodoret ing biara. Nanging ing njaba, sedhih lan kasangsaran ora suwe banjur diwiwiti. Sebab kapisan yaiku nikah sing ora sah saka Tsar Constantine enom, sing diprotes tanpa welas asih dening St Theodore. Dheweke wis nikah karo Maria, putri saka Filaret sing welas asih. Nanging banjur dheweke kasengsem marang wanita liya lan nikah karo dheweke, ninggalake garwa sepisanan. Pernikahan iku dilaksanakake déning Joseph, pangurus gréja, nglawan kersané Patriark Tarasius, sing sawisé kuwi nyoba kabèh cara kanggo mbatalaké pernikahan iki, nanging ora kasil; lan amarga wedi bakal ana karusakan sing luwih gedhé—amarga Tsar ngancam bakal nyulut ikonoklasme—dhèwèké mandheg ngganggu dhèwèké bab kuwi.

Nanging Santo Teodorus sing pinaringan berkah ora meneng; utamane amarga para bangsawan lan pejabat uga wiwit niru. Amarga wedi yèn tumindak tanpa hukum kuwi bakal dadi hukum, Santo Teodorus nulis marang kabèh biksu, mènèhi dhawuh supaya nganggep Tsar wis dikucilaké saka Gréja, utawa dianggep wis ngucilaké dhèwèké dhéwé, amarga tumindaké dhéwé wis nggawa paukuman pangucilan marang dhèwèké. Kahanan iki dadi kabar umum lan tekan kupingé tsar. Wiwitane, tsar krasa sedhih amarga garwa anyaré, Theodota, iku seduluré Pausu Theodore saka pihak ibuné. Nanging, kanthi pangarep-arep supaya bisa rukun maneh karo sang suci liwat muji-muji, dhèwèké mréntah marang garwané sing selingkuh supaya ngirim akèh-akèhé peparang, bebarengan karo panyuwunan supaya sang suci ndedonga kanggo dhèwèké lan keluargané. Nanging sang suci malah ora gelem ndelok peparang-peparang kuwi, malah ora gelem ndelok wong-wong sing nggawa. – Sang raja banjur mutusaké golek cara supaya bisa ketemu langsung karo sang suci lan rembugan karo dhèwèké. Kanggo tujuan iki, dhèwèké nyetel supaya liwat ing biara sang wali, kaya-kaya lagi lelungan kanggo urusan resmi, kanthi pangarep-arep yèn St. Theodore bakal metu nyambut karo para sedulur biara kanggo maringi salam kraton lan ngajak dhèwèké mlebu ing biara.

Nanging nalika sang wali krungu bab iki, piyambakipun paring dhawuh supaya gapura dikunci lan boten mekaten, sanadyan dipukul kenceng pisan. Padha ngetuk lawang bola-bali, nanging mulih kosong. Amarga kuwi, tsar nesu banget marang bapa sing mulya lan mrentah supaya dipukul lan diasingake. Wong-wong mau teka, padha nggebuki dheweke nganti abot banget nganti daginge koyak amarga tatu, lan lemah keno getih, banjur dikirim menyang Thessaloniki. Ing wektu sing padha, kabèh bapa sepuh ing biara, cacahé sewelas, uga diasingaké. Santo Teodor nampa kabèh mau kanthi tentrem; dhèwèké nulis marang sedulur-seduluré sing nandhang sangsara, maringi panglipur lan ngajak supaya padha sabar nampa sedhih sing wis teka kanthi andhap asor. 'Iku kersaning Gusti, lan apa waé sing asalé saka Gusti iku kanggo kabecikan kita, yèn kita nampa kanthi andhap asor.' Dhèwèké uga nulis marang Paus, lan nampa wangsulan panglipur saka Paus, sing muji semangaté dhèwèké marang Gusti lan kawani sing ora goyah.

Ing wektu sing padha, tsar urip mewah lan mréntah karajan malah luwih ala. Amarga iku, dhèwèké dicopot saka amben kraton lan ora suwé seda. Karajan bali manèh marang tangan ibuné, Irina, sing mbalèkaké pangurmatan marang ikon. Dhèwèké langsung mbalèkaké kabèh sing dipenjara déning anaké mau marang jabatané kaya biyèn. St Theodore manèh nglumpukaké umaté sing sumebar; lan urip monastik lumaku manèh kanthi tertib. Nanging sawisé sawetara taun, taun, musibah liya teka marang wong-wong mau—ora pati abot nanging ngganggu: wong Agarian nyedhak Kutha Kakaisaran. Amarga ora kepengin kena bebaya saka tangané wong-wong mau, St Theodore ninggalaké Sakkudioné lan pindhah menyang Kutha Kaisar, ing ngendi Maharani lan Patriark Suci maringi dhèwèké Biara Studion, sing wis diusir para biksu déning ikonoklasma Koprionus, lan durung ana biksu anyar sing direkrut: Wektu kuwi mung ana watara rolas priya ing kana.

Sawisé njupuk alih panti iki, St Theodore ndandani apa sing perlu didandani, mbangun apa sing kurang, lan nglumpukaké seduluré ing kana, lan urip monastik bali lumrah. Komunitas saya tuwuh, lan ora suwé cacahé ngancik sewu. Amarga ora bisa ngawasi kabèh kanthi pribadi, sang wali nyerahaké tugas iki

marang para sepuh sing paling pantes, sing diparingi tanggung jawab njaga tertib sing bener ing manéka aspek kawajiban biara, lan kanggo saben-sabené piyambakipun nyusun paugeran sing cocog. Sang Sepuh sing Kinurmatan ngupaya kanthi teliti supaya para sedulur ora perlu mlebu kutha kanggo apa waé. Kanggo tujuan iki, piyambakipun ngedegaké kabèh jinis bengkel ing biara: ana penjahit, tukang sepatu, tukang kayu, tukang kaca, tukang besi, tukang watu, lan sapituruté. Para sedulur diparingi tugas miturut kabisan lan karepé, ing sangisoré pangawasan administrator lan pangawas khusus. Kabèh ditindakake kaya ing donya, nanging ora kanthi cara donyawu. Tata lan pangurmatan mrentah ing endi-endi: tangan-tangan padha makarya, dene lambe tansah kebak kanthi Doa Gusti lan Mazmur Dawud. – Saben pelanggaran tata, gedhe utawa cilik, diukum kanthi paukuman tartamtu. Kanggo njamin supaya kabutuhan paukuman kaya ngono muncul sak arang-arangé, Sang Rama Suci, ing khotbahé—nalika nerangaké paugeran Kristen lan paugeran biara sacara umum—uga nyentuh paugeran-paugeran sing ngatur cara urip ing biara. Iki marakaké kabèh wong éling manèh apa sing pantes lan nyulut semangat ing saben wong kanggo mbuktèkaké yèn dhèwèké rajin ing kabèh bab, sanajan bab sing paling cilik. Ing wektu sing padha, tiran Nikiforos nyopot Ratu Irina saka tahta, lan tumindak kapisané nyebabaké geger ing Gréja kanthi mbalèkaké Joseph, sawijining imam kraton sing wis ngawadaké Constantine karo Theodota lan amarga iku wis dicopot jabatané – nglanggar kanon-kanon Gréja Suci. Paus Nikiforos, sing miturut Santa Tarasia iku wong sing pantes banget, nolak iki sak kuwate; nanging mengko, nalika weruh nesune raja lan wedi kedadeyan sing paling awon tumrap Gréja amarga raja, dhèwèké mbalèkaké Joseph mlebu komuni. Nanging St Theodore ora gelem nyerah; dhèwèké kanthi terang-terangan ngecam ketidakadilan sang raja. Amarga nesu, sang raja ngasingaké St Theodore. Dhèwèké uga nindakake sing padha marang adhine Joseph, marang Plato sing tuwa, lan marang akèh biksu liyané saka Studion.

Ing wektu kuwi, bangsa barbar ing sacedhaké nyerang Trasia; lan raja kudu mangkat nglawan wong-wong mau. Sadurunge mangkat, dhèwèké ngutus St Theodore, nganggo muji-muji lan ancaman kanggo meksa dhèwèké sarujuk. Nanging St Theodore, sing kapimpin déning Rohé Gusti, mangsuli: "Kowe kuduné, Sang Raja, nalika arep perang, nindakake tobat lan mbeneraké apa sing wis kowe rusak ing Gréja Gusti." Nanging amarga kowe ora nindakake kuwi, mangertèna yèn kowe ora bakal bali urip saka perang. Kuwi paukuman adil saka Gusti Allah tumrap kowe." Lan pancèn, sang raja mati ing medan perang. Putrané, Stavrikios, nggantèkaké dhèwèké ing tahta; nanging dhèwèké uga ora suwe mati amarga tatu ing perang. Ana sawijining Michael Kyropalates sing kapilih mimpin; sawijining priya sing pancen pantes nduwèni wewenang karajan, becik lan ortodoks. – Dhèwèké mbebasaké St Theodore saka panangkapan, bebarengan karo kabèh wong sing wis nandhang sangsara bareng dhèwèké; dhèwèké ngajèni wong-wong mau lan mungkasi perpecahan ing Gréja. Nanging, Yosef maneh dikucilake saka Gréja minangka unsur sing rusak. Ing wektu iki, sesepuh sing suci lan kinurmatan Plato seda lan kondur marang Gusti, lan dikubur kanthi pakurmatan déning Patriark dhéwé ing Biara Studion. Sawisé seda bapak rohanié, Plato, St Theodore lan sedulur-seduluré urip tentrem lan tentrem mung rong taun. Banjur prahara ikonoklastik mumbul manèh lan nggawé grimis ing saindenging Gréja.

Iki dipun ajak déning kaisar anyar, Leo si Armenia. Dhèwèké biyèn dadi komandan militèr ing provinsi wétan lan mbrontak marang Kaisar Michael sing saleh, sing, kanggo nyegah perang saudara, wis nyopot busana ungu kaisar lan nganggo jubah monastik, ninggalaké kraton marang tiran mbrontak. Wiwitane, Leo iki nampilake awake dhewe minangka wong sing taat lan andhap asor; nanging sawise nguwatake cengkeramane marang kraton, dheweke wiwit ngina ikon-ikon suci lan ngukum pangibadah marang ikon. St Nikiforos, Patriark, nerangake marang Tsar makna sejati pangurmatan ikon, ngajak supaya ora ngganggu katentreman Gréja kanthi nentang piwulangé bab iki. Nanging Tsar ora nggatekake; malah, ngandelake wewenangé karajan, dhèwèké nyoba meksa kabèh wong supaya manut marang pamikirane dhéwé. Kanggo tujuan iki, dhèwèké ngundang kabèh imam lan biksu misuwur, bebarengan karo Patriark Suci lan Santo Theodoret, lan kanthi terang-terangan mbukak ajaran sesaté ing ngarepé kabèh wong, muji wong-wong sing ora ngurmati ikon suci lan nyalahké wong-wong sing ngurmati.

Panjenengané ndhasarake alesan iki utamané marang prentah kapindho: *'Aja gawe bagéyan kang kabentuk utawa patung saka apa waé,'* lan sapituruté. Panjenengané uga ngajokaké argumentasi kaya: kepiyé bisa nggambaraké kang ora bisa diterangaké, utawa muat kang ora bisa diukur ing ikon ukuran sikut? Kepiyé bisa nyebut sing digambaraké nganggo warna iku déwa? Para bapa rohani kanthi hormat nerangake marang tsar yèn hukum-hukum Prajanjian Lawas ora ngiket umat Kristen kanthi mutlak; yèn ikon nggambaraké Gusti ora minangka sing ora bisa digambaraké lan sing ora bisa dibayangké, nanging kaya Panjenengané milih mbukak dhiri marang para wali, lan utamané kaya Panjenengané mbukak dhiri ing Inkarnasi; lan yèn kanthi

'Gusti' ora ateges kanvas lan cat, nanging Panjenengané, Sing digambarke ing ikon; lan nalika ndeleng pasuryané, padha ngunggahaké pikirane marang Panjenengané. Padha nyampekake gagasan kaya ngono kanthi manéka cara; nanging Santo Teodorus, kaya nggabungaké kabèh panemune dadi siji, maringi piwulang sing dawa marang sang raja. 'Saka ngendi, ya Sang Prabu, teka niat ala iki—ngenalake paugeran sesat ing Gréja Suci lan mecah busana kamulyané, sing dirajut déning sih rahmating Gusti lan piwulangé Para Rasul lan Para Bapa?—Apa panjenengan njupuk kawicaksanan saka Prajanjian Lawas? Mula njupuk kawicaksanan mau kanthi wicaksana.

Tinjoa kabèh ayat ing Prajanjian Lawas sing nglarang gawé gambar lan patung lan ngormati kuwi – apa sing diomongaké? – Manawa sawise nggawe gambar utawa patung apa wae, wong ora kena nyembah kaya dewa utawa ngaturake ibadah ilahi marang iku; dudu ateges manawa wong ora kena nggawe, nduweni, utawa ngajeni gambar lan patung sakabehe. Nanging Gréja Suci ora ngeluhuraké gambar lan patung gawéan manungsa dadi déwa, nanging mung ngajèni minangka lambang saka sing pantes dihormati. Mula saka iku, ora ana Préntah Kapindho utawa manéka tulisan ing Prajanjian Lawas sing padha karo préntah iki—sing akèh—sing ditrapaké marang ikon-ikon Gréja Suci. Iki kalebu, contone, dhawuhe Gusti Allah kanggo nggawe gambar kerubim lan nyelehake ing panggonan sing paling kinormatan, ing ndhuwur Tabut Perjanjian, lan dhawuh liyane kanggo nggawe ula, lan ndeleng marang ula iku kanthi pangormatan kanggo nylametake saka bisa ula, lan sapiturute

Mula, Hukum Lawas ora nolak pambentukan ikon utawa pangormatané, asal loro-loroné ditindakake kanthi wicaksana. Nanging apa sing kita deleng ing Rahmat Anyar? Gusti kita lan Juruwilaha piyambak nggambar awaké dhéwé ing saputangan lan ngirimaké marang Abgar, sing mari nalika nyentuhé; St Lukas nglukis gambar Sang Putri Allah kang nyekeli Sang Bayi Pranit (Pre-eternal Infant) ing pangkuanipun, lan nalika dipunparingaken dhumateng Panjenenganipun, Panjenenganipun maringi berkah saking Putranipun lan Gusti; wiwit semana, ikon-ikon suci ora nate sirna ing Gréja Allah, akèh kang kabukti mujijat lan tetep kados makaten nganti saiki. Apa kabèh iki ora luwih cetha tinimbang srengéngé dhéwé, yèn lukisan ikon lan pangormatan marang ikon iku asalé saka Gusti, dudu saka manungsa? – Lan bab panjenengan ngendika: 'Kula mboten kersa Déwa ingkang ghaib lan boten saged dipun gambaraké dipunlukis nganggo warna-warni'; kula ugi pitados bilih Déwa iku ghaib lan boten saged dipun gambaraké, nanging kula nglukis Déwa ing ikon-ikon boten miturut hakikatipun, nanging miturut karsa Panjenenganipun nyatakaké dhiri dhumateng kita, utaminipun lumantar Inkarnasi.

'Sapa waé sing ngecam ikoné Kristus Panyelamet, iku ngecam Inkarnasié Gusti piyambak.' Sawisé krungu kabèh kuwi, sang raja nesu lan kandha marang Sing Mulya Teodorus: "Aku wis suwe ngerti yèn kowe kuwi seneng ribut lan sombong, mikir yèn ora ana sing luwih wicaksana tinimbang kowe; lan saiki kowe ngomong marang aku kanthi kasar, kaya aku iki wong biasa, mula kowe pantes diukum langsung. Nanging aku ngapura kowe nganti kabeneran pamanggih kita luwih cetha katon lan diakoni; lan yèn kowe ora manut wektu kuwi, aja ngarep-arep welas asih." Sawisé kuwi, para bapa sing ana ing kamar kraton wektu kuwi mutusaké ora ngomong manèh. Apa sing arep diomongaké marang wong sing ora ngupaya piwulang nanging kepéngin meksa kersané marang iman kaya tiran? Nanging Sang Theodore sing pinaringan berkah kandha: "Pangerten, ya Sang Prabu, lan rungokna! Dudu tugasmu kanggo mriksa lan ngatur bab-bab iman Gréja Suci. Kewajiban Panjenengan yaiku njaga tataning donya.

Nanging njaga iman lan Gréja Suci supaya tetep tertib iku tugase para pangon lan guru ing Gréja. Rungokna Para Rasul, sing kandha: '*Gusti Allah wis netepake ing Gréja, kapisan para rasul, kapindho para nabi, katelu para guru*', lan sapiturute (1 Kor. 12:28). Apa Panjenengan weruh? – Para guru, dudu raja. – Lan ayat-ayat liya ing Kitab Suci maringi dhawuh manawa urusan Gréja kudu diatur déning para pangon lan guru Gréja, dudu déning raja." Raja kandha: 'Mula kowe sing bakal ngusir aku saka Gréja?' – Wali mangsuli: 'Ora, dudu aku. Iku paugeran Para Rasul Ilahi lan Para Bapa Suci sing ngusir wong saka Gréja. Miturut paugeran mau, kita uga negesake manawa sanajan ana malaikat saka swarga sing mratelakake apa wae sing bertentangan karo iman, supaya dhèwèké dadi terkutuk.

Mula, yèn kowé péngin tetep ana ing sajroning Gréja Kristus bareng karo kita, sing nyembah ikon Kristus, mula turuti Patriark ing kabèh bab lan Sinod Suci sing ana bareng karo piyambaké." Krungu tembung kuwi, sang raja langsung nesu banget lan ngusir kabèh mau saka ngarsané. – Sawisé kuwi, prentah raja wiwit diumumaké ing saindenging kutha déning eparkh Yunani, yèn ora ana sing wani nerangaké utawa mbangkitaké perselisihan bab iman, nanging kabèh kudu manut kersané raja. Kabar iki kaprungu dening St. Teodorus. Lan dhèwèké kandha marang wong-wong sing nggawa kabar iki: '*Nimbangna dhéwé apa pantes*

ing ngarsané Gusti Allah manut marang kowé tinimbang marang Gusti Allah' (Kisah Para Rasul 4:19)? Luwih becik ilat dipotong tinimbang meneng lan ora mbela iman sing sejati nalika ana upaya kanggo nyimpangaké. – Wiwit wektu kuwi, dhèwèké wiwit mulang kabèh wong tanpa wedi lan ngajak supaya tetep nyekel iman sing sejati sing diwarisaké para Bapa: dhèwèké ngundang sawatara wong marang dhèwèké, menyang wong liya dhéwé, lan nulis layang marang wong liya; dhèwèké uga kerep sowan marang Patriark, kanggo golek panglipur ing iman sing padha lan kanggo nyengkuyung Patriark supaya sabar nampa sangsara lan panganiayaan sing bakal teka kanthi tentrem.

Penganiayaan lan kasangsaran iki ora suwe kelakon: Patriark digulingake lan diusir saka Kutha Kaisar, lan kabèh uskup Ortodoks liyane dijatuhi hukuman panjara; ikon-ikon, ing wektu sing padha, dihina, dibuwang menyang lemah, diinjak-injak, lan dibakar ing geni; lan geger gedhe sumebar ing saindenging kutha. Ndeleng kahanan iki, Sang Teodorus sing kinormatan ngrasakake sedhik jero ing atiné; lan, kanthi nempatake pangormatan terbuka marang ikon-ikon sing kontras banget karo pangrusakan terbuka marang ikon-ikon mau, dhèwèké mutusaké nganakake prosesi ngubengi biara nalika pesta Pangungghahan sing bakal teka, ing ngendi para sedulur, njupuk ikon-ikon mau lan ngunggahaké dhuwur, padha nyanyi nalika padha mlaku: 'Kita nyembah gambar Panjenengan ingkang paling suci, ya Sang Linuwih' lan kidungan liya kang padha.

Nalika kaisar krungu bab iki, piyambakipun paring pangandika sing tegas manawa menawa piyambakipun ora mandheg mbela pangormatan ikon, piyambakipun bakal ngadhepi panjara, tatu, lan pati. Amarga sang wali ora bisa mandheg nindakake kuwi, loro-lorone ing tembung lan tulisan, panjenengané dihukum kurungan, dikirim menyang Apollonia (ing Asia utawa Bithynia) lan dipenjara ing sel ing jeroning benteng sing dikenal kanthi jeneng Metopa. Nanging sanajan saka kono panjenengané isih ngirim layang-layang menyang endi-endi, ngajak wong-wong supaya tetep manut kanthi kenceng marang pangormatan ikon kaya sing diajarke déning Gréja. Pesen-pesené tekan marang sang raja; banjur sang raja langsung ngutus Nikita, putrané Alexeyev, kanggo mindhah Sang Wigati saka kono menyang panggonan sing diarani Vonita, lan nahan dhèwèké ing kono ing sawijining penjara, kanthi larangan ketat ora kena ngomong utawa nulis bab pangormatan marang ikon! Nalika utusan nyampekake dhawuhe Tsar marang piyambakipun, piyambakipun mangsuli: 'Kula kanthi seneng manah nampi panggeseran panggonan menika, awit Gusti ana ing endi-endi; nanging kula boten saged meneng utawi nulis'; lan, sawisé dipindhah menyang panggonan liya, piyambakipun pancen tetep wicara lan nulis. Nalika sang raja krungu bab iki, amarga nesu, dhèwèké ngutus manèh Nikita marang Sang Wigati – kanggo nglarani dhèwèké parah.

Nalika utusan ngandhani St. Theodoret bab iki, piyambakipun kanthi suka cita nyopot busana piyambak lan nyerahake badanipun kanggé dipukul. Nanging nalika Nikita weruh sepira kuruse badané Sang Mulya, atiné ora gelem nyentuh piyambakipun. Mula piyambakipun wangsul tanpa nyentuh sang wali. Nanging sang wali tetep ing panggonané, manèh kanthi tanpa wedi ngumumaké bebener babagan ikon-ikon suci, rembugan dawa karo wong-wong sing teka marang dhèwèké lan nulis layang menyang endi-endi. Panjenengané uga nulis marang para Patriark ing Yerusalem, Alexandria, Antiokia, lan Roma, nerangaké apa sing kedadeyan ing Konstantinopel lan nyuwun supaya padha mbiyantu Ortodoksi liwat pandonga lan tumindak. Kedadéyané ana sawijining rohaniwan saka Gréja Asia sing teka sowan marang dhèwèké; sawisé ngrungokaké ceramah Sang Wali, dhèwèké nolak ajaran sesat ikonoklas lan mlebu Ortodoksi – lan sawisé bali menyang panggonané, dhèwèké uga nggawé sawijining rohaniwan liyané mlebu Ortodoksi. Nalika uskup mangertosi bab iki, dhèwèké ngadu marang Tsar babagan Sang Wibawa; banjur Tsar mréntahaké marang gubernur Asia supaya nglarani Sang Theodore kanthi parah. Gubernur ngutus salah siji prajurit kanggo nglarani Sang Wibawa limang puluh tatu. Nanging utusan iki uga, nalika ndeleng awak telanjang Sang Wigati, isin banget nganti ora wani ngangkat tangan; banjur sujud marang Sang Wigati lan bali tanpa nglakoni dhawuhe tsar sing jahat. Bareng utusan mau bali marang sing ngutus, langsung teka utusan anyar saka sang raja dhéwé, jenengé Anastasius—wong kejem lan atiné atos—ngadhep St. Teodorus; nganggo tangané dhéwé dhèwèké nggebuk sang wali, nganti nyebabaké watara 100 tatu ing badané; Dheweke nindakake sing padha marang muridé, Nikolaus; banjur sawisé kuwi, loro-loroné dikurung ing panggonan sing peteng lan sempit, dhèwèké mréntah supaya padha diwènèhi kahanan sing sangsara banget – banjur lunga.

Pitutur kejem iki ditindakake persis kaya sing diprentahake: panggonane peteng, ambune ora enak, lan lembab; liwat jendhela cilik, marang wong loro mau diparingi sepotong roti cilik, sing ora cukup sanajan kanggo siji wong, lan diparingi segelas banyu, kadhangkala sapisan saben rong dina utawa luwih, kaya-kaya tujuane arep nglarani nganti mati; lara saka tatu lan perlakuan kasar saka para abdi mung nambah kasangsarane. Ing kahanan sangsara kaya ngono, St. Theodore, sing kaparingan inspirasi saka imané,

mutusaké kanggo urip mung kanthi Panggesang Suci Sang Gusti, njupuk saka panganan sing digawa – nanging kabèh sing diparingaké mau diwènèhaké marang muridé.

Sawisé sawatara wektu, ana sawijining bangsawan kraton sing lagi lelungan liwat kono; nalika ngerti kahanan Sang Bapa sing Mulya lan muridé, dhèwèké mréntah supaya sangsara wong-wong mau diringkes, diwènèhi panganan lan omben-omben luwih akèh, lan dirumat kanthi luwih welas asih. Mangkono luwih saka telung taun lumaku. Banjur salah siji layangé Santo Teodorus tiba ing tangané raja, ing layang kuwi ketelanjuran tumindak ora takwaé raja lan dhèwèké diajak supaya tetep mantep ing Ortodoksi lan wani nampa panganiayaan lan sangsara kanggo kapentingané. Raja banjur nesu banget lan ngutus sawijining bangsawan kaya kéwan kanggo nuduhaké layang mau marang Romo Mulya; lan sawisé mastiaké yèn pancèn saka panjenengané, banjur nggebugi nganti meh mati. Romo Agung ngakoni yèn layang iku pancèn saka piyambakipun – banjur dipukuli tanpa welas asih nganti meh ora bisa ambegan. Muridé uga ngalami nasib sing padha. Sawisé wareg nindakake kejemané, utusan mau banjur bali marang tuwané; déné para sing nandhang sangsara, sawisé nampa cobaan kanthi teges ati demi kabeneran, padha miwiti ngopeni siji lan sijiné.

St. Theodore ora bisa obah lan ngglethak kesel, meh ora ambegan, ora mangan utawa ngombe apa-apa. Muridé rada luwih kuwat, lan lali marang awaké dhéwé, ngopeni Sang Wali kanthi sakabèhé, maringi mangan lan sup gandum sing dicampur karo sawetara jamu. Nalika sang wali wis rada waras, piyambakipun banjur mbantu muridé, utamané ngopeni tatu-tatuné. Padha ngresiki tatu siji lan sijiné, motong daging sing ngglantung, ngumbah nanah, lan ngolesaké obat lumer ing luka sak apik-apiké sing bisa. Mangkono padha nglakoni sangsara salawase sangang dasawarsa, lan durung mari tenan nalika ana utusan liyane teka saka raja—wong kejem lan ora manungsawi—karo dhawuh nggawa para pembawa sangsara menyang Smyrna. Iki ditindakake kanthi pangreksa sing ketat, ing tengah kekurangan, panganiayaan, kasangsaran lan kabeh jinis kesel.

Mung kanthi pitulungan istimewa saka Gusti Allah para martir bisa nemu kekuwatan kanggo tekan panggonané. Ing kana, para martir diserahaké marang sawijining uskup—wong jahat lan guru sesat—lan dikurung ing gubug sing cendhek, sempit, lan peteng, ing ngendi padha nglakoni kabèh kahanan susah lan kasangsaran. Ora suwe sawisé kuwi, mantan pejabat raja sing ora welas asih, Anastasius, teka; sawisé nggebuk Sang Mulya satus kali, dhèwèké banjur mangkat manèh. Nanging, Sang Mulya nahan kabèh kuwi kanthi tentrem, matur nuwun marang Gusti. Ing wektu kuwi, provinsi Smyrna dipimpin déning keponakan raja lan kancané sing padha pikiran. Dhèwèké lara lan meh seda. Salah siji abdi dalemé, wong sing nduwèni iman sejati, nyritakaké marang dhèwèké babagan St. Theodore, sing nduwèni karunia marasaké. Wong sing lara kuwi ngirim layang marang Bapak Pendeta, nyuwun pandonga. Bapak Pendeta, sawisé nyritakaké kabèh kaluputan sing wis ditindakake marang umat Ortodoks, sing bakal nggawe dhèwèké nampa sangsara langgeng, ngajak dhèwèké tobat, sanajan ing pungkasan uripé. Gubernur kuwi ngeri banget marang apa sing bakal ngenteni dheweke lan banjur nyuwun marang Pendeta, nyuwun pangapura lan janji bakal mlebu Ortodoksi yen dheweke mari. Santo Teodorus ngirimake ikon Sang Ibune Gusti Allah sing Maha Suci marang dheweke, lan mrentahake supaya dheweke ngajeni ikon kuwi nganti pungkasaning uripe. Sawisé nampa ikon kuwi, gubernur langsung krasa lega lan wiwit mari. Pamulihé wis meh rampung nalika dhèwèké manèh kecemplung ing kapercayan kuna, amarga kesasar déning Uskup bidah saka Smyrna. Wong lara kuwi banjur nampa lenga suci saka uskup mau minangka berkah. Nanging sawisé diolesi lenga suci mau, dhèwèké langsung kambuh manèh lara lawasé – lan ngetokaké napas pungkasan kanthi kasangsaran. Sing Kinurmatan iku nandhang sangsara luwih saka setaun setengah ing Smyrna.

Lan dhèwèké mesthiné bakal nandhang sangsara luwih suwe, nanging raja jahat kuwi mati, lan Michael (Travlius utawa Valvos), sing nggantèkaké dhèwèké, ora peduli marang iman lan ngidini saben wong percaya miturut karsa. Ing sangisoré pamaréntahané, kabèh sing wis diasingaké lan dipenjara nalika pamaréntahan sadurungé dibebasaké. Ana prentah supaya ngeculake Santo Teodorus lan para muridé uga. (Santo Teodorus wis nglampahi watara pitung taun ing panjara iki ing sangisoré Leo si Armenia; lan sadurungé, ing sangisoré Konstantinus, dhèwèké wis nglampahi limang taun amarga mbantah ketidakadilan sawijining perkawinan.) Kabèh murid-muridé sing biyèn diasingaké banjur padha nglumpuk ing sacedhaké Sang Mulya; lan dhèwèké, bebarengan karo wong-wong mau, mulih, disambut ing endi-endi kanthi kabungahan lan katresnan; amarga kabèh Gréja bungah dhèwèké wis bali. Sawisé tekan Kalsedonia, dhèwèké ketemu karo St.

Paus Nikiforos; lan padha nglipur siji lan sijine, minangka kanca sing nandhang sangsara kanggo sabab iman sing leres. Bareng karo dheweke, padha menyang ngarepé kaisar lan ngyakini supaya nampa Ortodoksi. Nanging piyambakipun ngendika: 'Kula boten kersa nyembah ikon, lan kula boten kersa ikon-ikon mau

katingal ing Konstantinopel; simpen ing endi kowe kersa, lan ajeni miturut kowe pantes.' Saka kono, Santo Teodorus tindak bareng para muridipun menyang wewengkon Criscentius, lan sawisé mapan ing kono, piyambakipun ngarep-arep pungkasané saged nemu tentrem. Nanging sawisé ana pemberontakan sing dipimpin déning Thomas, sing kepéngin nyekel tahta kaisar, dhèwèké kapaksa ngungsi menyang Konstantinopel nganti pemberontakan kuwi rampung; amarga dhèwèké ora péngin manggon langgeng ing kutha sing kebak ikonoklasme sesat. Sawisé prahara iku surut, dhèwèké ora bali menyang wewengkon Kriskentius, nanging lunga menyang Heronisé Akrit, menyang Gréja St. Trifon, ing ngendi dhèwèké nglampahi sisa uripé kanthi tapa brata, dipun kelilingi para muridé. Pungkasané rawuh wektuné piyambakipun séda kanthi berkah, ing yuswa 67 taun. Nalika kabar punika sumebar, tiyang-tiyang wiwit padha teka saking maneka arah dhumateng Sang Mulya, saking maneka pangkat lan golongan, saking caket lan adoh. Kabeh padha kepéngin mireng pangandikanipun, lan Sang Mulya punika ngandika; nanging piyambakipun ringkih sanget amarga kesel ngantos tiyang-tiyang ingkang caket piyambak sithik sanget ingkang saged mireng. Mulane, para juru tulis ditempatake ing sacedhake supaya wong-wong sing ora bisa krungu pangandikane Sang Wali ora kélangan pangajaran. Sapa waé sing kepéngin bisa maca pangandikane mau ing kitab khotbahé Sang Wali. Nanging, lara Sang Wali rada mari, lan dhèwèké bisa mlaku; dhèwèké menyang gréja lan ing Minggu sabanjuré, nindakake Liturgi Ilahi, maringi khotbah marang sedulur, lan dhahar bebarengan karo wong-wong mau. Mangkono uga, ing dina sabanjure, tanggal 6 November, ing pesta Santo Paulus Pengakuan Iman, piyambakipun nindakake Liturgi Ilahi, maringi piwulang marang para sedulur, lan rawuh ing kidungan Maghrib ing sonten punika. Nanging nalika wangsul menyang selipun, piyambakipun malih nglempèk ing amben lan wiwit lara. Dheweke lara patang dina, lan ing dina kaping lima piyambakipun seda marang Gusti, menyang gesang sing bébas saka sangsara.

Nalika wayahe seda wis cedhak, para sedulur padha nglumpuk ing sacedhake lan nangis kaya kelangan bapak lan guru. Ndelok kahanan mau, piyambakipun uga netesake luh sithik lan ngendika: 'Delengen, para bapak lan sedulur, pungkasaning uripku wis teka ! Kita kabeh kudu ngombe cangkir iki, ana sing luwih dhisik, ana sing mengko, nanging ora ana siji wae sing bisa uwal saka iku.' Aku arep mangkat ing dalan sing wis ditempuh para leluhur kita; aku bakal menyang panggonan urip langgeng, ing ngendi ana Gusti Allah lan Sang Juruwangi kita, kang jiwaku tresna, kang atiku kepengin, kang tak sebut Guruku, sanadyan aku durung ngabdi marang Panjenengané kaya sing kuduné. – Kowe, sedulur lan anakku sing tak tresnani, tetep manut marang tembung-tembung sing wis tak percayakake marang kowe, lan tetep nyekel iman sing sejati lan urip sing takwa. Kowe padha ngerti yèn aku ora tau mandheg ngumumaké Sabda Gusti marang kowe, loro ing gréja lan ing papan pribadi. Mula saka iku, aku kanthi tulus nyuwun marang kowe: élinga iki lan tetep nyekel. Aku krasa sedhih ing atiku amarga kowe: awit aku kudu nglaporake kowe. Mula, ati-ati supaya lunga saka kéné supaya kowe bisa katon tanpa cela ing ngarsané Gusti." Sawisé ngendika mangkono lan pamitan, dhèwèké maringi dhawuh marang para murid supaya njupuk lilin, nyalaké, lan nyanyi kidung panutup. Para murid sing padha ngadeg ngubengi piyambakipun banjur miwiti nyanyi: *'Begja wong sing tanpa cela'* (Mazmur 118); lan nalika giliran nyanyi, padha nyanyi: *'Aku ora bakal lali marang pakaryan adil Panjenengan, amarga lumantar iku Panjenengan wis maringi urip marang aku'* (ayat 93), – kanthi tembung-tembung iki, Sang Sing Kinurmatan nyerahake nyawane (826). Nyawane ditampa dening Malaikat-malaikaté Gusti lan digawa menyang pangarsané Gusti, kaya sing kasaksian kanthi jujur déning Sang Hilarion sing Kinurmatan saka Dalmatia, sing wis nyekseni iki ing sawijining wahyu.

Ing dina iki, 11 November, nalika ngeling-eling Santa Mina, nalika piyambak mlaku-mlaku ing keboné lan ngendikakaké mazmur, piyambakipun krungu swara-swara kang nggumunaké lan nyumêrêp ambu kang ora bisa diterangaké. Kagum marang pemandangan kuwi, dhèwèké ndelok munggah menyang langit lan weruh akèh wong nganggo busana putih, rai padhang lan sumringah, mudhun saka dhuwur karo kidungan kanggo nyambut wong kinurmatan. Nalika nyumurupi kahanan iki, sing pinaringan berkah iku tiba ing lemah amarga wedi, lan krungu ana swara kandha: 'Iki roh Theodore, abbas Studion, sing nandhang sangsara nganti getih kanggo ikon-ikon lan saiki wis seda; roh iku munggah kanthi khidmat menyang pucuk gunung, nalika pasukan swarga mudhun kanggo nyambut.' – Sang Hilarion sing kasucèkaké nyritakaké panglihatan iki marang para bapa sing luhur budi liyané: padha nyatet dina lan jam kedadeyan mau, lan saka wektuné padha mangertèni yèn pas wektu kuwi Sang Theodore saka Studion sing pantes dipuji iku séda. Pangliwatané St. Theodore diiringi akèh mujijat, sing ora sithik, sadurungé lan sawisé pangliwatané – saka peti jenazah lan relik suci panjenengané.

1. Sepira luhuré urip biarawan

1. 1) Sepira luhuré urip monastik. – 2) Saben tumindak patuh, nalika ditindakake manut kersaning Gusti, nuntun menyang swarga, sanajan prasaja banget. – 3) Dhaptar kabecikan sing nuntun menyang swarga. [1, 2]⁸²

1. Gusti Allah nggawa kita menyang donya supaya kanthi nyenengake Panjenengané lumantar pakaryan becik, kita bisa dadi ahli waris Karajan Swarga. Nanging, marang kita para biksu, nalika mlebu ing donya, Panjenengané maringi sih rahmat sing ageng banget, yaiku kanthi milih kita saka sakabehing manungsa, Panjenengané nempatake kita ing ngarsané kanggo ngladeni karajan Panjenengané. Saiki, saben wong kudu mriksa awake dhewe kanthi tliti kanggo ndeleng apa dheweke urip cocog karo panggilan sing wis diparingi, lan apa dheweke ora nggatekake apa-apa kajaba nyenengake Gusti Allah.

2. Nalika nindakake tugas kita, kita kudu tumindak kaya-kaya wis nampa dhawuh langsung saka Gusti Allah piyambak. Gusti Allah nuntut marang sing urip supaya padha nindakake apa sing bisa ditindakake. Lan ayo padha nindakake kuwi kanthi ngati-ati supaya nyingkiri siji bab luwih saka kabèh: aja nganti kita ngapusi awake dhewe kanthi kesombongan ing ngarepe wong liya utawa kanthi keangkuhan marang awake dhewe, kaya-kaya kita nindakake bab sing gedhe. Gusti Allah wis nyedhiyakake ganjaran kanggo saben buruh: juru masak bakal kabungahan bebarengan karo martir kapisan, Stefanus; tukang roti dhewe bakal dadi roti murni kanggo Gusti; penjaga sayuran bakal ngrasakake kabegjan swarga, dianggep pantes manggon ing kana; lan saben wong liya—penjaga kebon anggur, tukang kayu, juru tulis, penjaga gapura, lan pancen apa wae tugase sapa wae—yen padha nindakake iku minangka pakaryan kanggo Gusti, padha bakal nampa ganjaran sing pantes. Gusti Allah mirsani kabèh; ora ana sing kapendem saka Panjenengané; lan Panjenengané bakal maringi ganjaran kabèh kanthi cara ilahi.

3. *'Teguhna imanmu, ajegna atimu, kiyatna semangatmu: kinasihana kowe ing saben cara'* (1 Kor. 16:13–14); mati saben dina, supaya kowe urip langgeng; uwal saka pikiran ala kaya kowe uwal saka tumindak ala; anggep omong kosong iku akèh dosa, guyu iku zinah, keserakahan lan kekenyangan iku perbudakan marang napsu; rendhahna pikiranmu, tedhona pandanganmu; sucèkna awak lan atimu; kowe kabari pangarep-arep; aja kasandhangan apa-apa ing donya; ajrihana siji Gusti Allah. Yen kita tumindak kaya ngene, yen kita njaga watak kaya ngono, mula kita bakal bungah bebarengan karo para Malaikat lan seneng bebarengan karo kabèh para kudus salawas-lawase.

2. Aja nganggep awakmu luwih unggul

2. 1) Aja nganggep awakmu dhéwé luhur. – 2) Urip kanggo kabèh sedulurmu, kaya saben anggota awak urip kanggo kabèh awak. – 3) Ketaatan kita ora abot, nanging lumantar nyingkiri karsa dhéwé kita pantes nampa mahkota martir. [1, 3]

4. Kowe wis tumindak wicaksana, he para manungsa sing diundang dening Gusti, kanthi ninggalake donya lan ngarahake pandelenganing atimu marang Gusti. Mula, usaha urip kanthi cara sing nyenengake Gusti Allah, lan nalika urip kaya ngono, *'aja nganggep awakmu luwih unggul tinimbang sing pantes'* (Rom. 12:16), ora amarga kabecikan rohani utawa kauntungan jasmani, supaya kowe ora krungu: *'Apa sing kowe duwé sing ora kowe tampa? Lan yen kowe nampa iku, ngapa kowe gumunggung kaya-kaya kowe ora nampa iku?'* (1 Korinta 4:7). Sapa waé sing nindakake akèh, nindakake iku amarga sih-rahmaté Kristus, sawise nampa kuwasa saka Gusti Allah ing dhuwur, ora kanggo awake dhéwé nanging kanggo tanggane.

5. Kowe kabèh padha dadi abdi siji lan sijiné, padha mbiyantu siji lan sijiné, minangka anggota sing urip ing siji awak. Yen mripat ora nuntun tangan, yen siji tangan ora nyokong tangan liyane, yen sikil ora mlaku miturut kabecikan kabèh awak, yen pancèn saben anggota wiwit tumindak miturut karepé dhéwé; mangkono ora mung ora bakal bisa njaga kekuwatané dhéwé, nanging kanthi ngganggu awaké dhéwé, uga bakal ngganggu kabèh awak. Mula saka iku, kabèh wong padha bungahan nalika kudu makarya luwih abot kanggo wong liya, nahan adhem, udan, lan panas; nanging wong sing lungguh nganggur kudu nangis lan nyesali, kaya anggota awak sing ora ana gunané, urip ing awak ora kanggo kapentingan awak lan mung pantes dipotong.

6. Aja nganti kupingmu krasa abot amarga krungu iki. Kosok baline, pikirna sepira sithik lan sepira sethithik gaweyan sing dibutuhake saka kita kanggo nggayuh Karajaning Swarga. Kita ora ngucurake getih,

⁸² Angka ing ndhuwur tabel isi nuduhake nomer piwulang sing dicopot, dene angka sawisé tabel isi ing kurung kothak [] nuduhake – angka kapisan volume, angka kapindho piwulang ing jero volume kuwi. – Barang-barang ing tabel isi cocog karo bagean-bagean sing mèlu, kanthi saben barang nduwèni bagean dhéwé.

kaya para martir; anggota badan kita ora dipotong, uga balung kita ora patah; nanging yen kita nambahake pangorbanan karsa dhéwé marang pakaryan kita sing entheng lan sithik, kanthi kepinginan nyenengake Gusti Allah lan ngladeni sedulur kita kanthi katresnan, mula lumantar iki kita dadi kaya para martir sing sabar, malah kaya Gusti Allah piyambak, sing nandhang salib lan pati kanggo kita. Mula, ayo semangat nalika kowe makarya! Mahkota para martir wis nggenteni kowe.

3. *Tansah waspada: mungsuh ora tau turu – minangka panglipur kanggo pangon*

3. 1) Tansah waspada: amarga mungsuh ora tau turu – panglipur kanggo pangon. – 2) Aja ketinggalan ing pakaryanmu, amarga saben pakaryan ganjaran langsung disimpen ing swarga. – 3) Pitutur: kanggo kanonarkis; – 4) kanggo sing nggawa obor; – 5) kanggo pangreksa rumah sakit; – 6) Kanggo wong lara. [1, 4]

7. Kula mangertos saking Para Bapa Agung, lan langkung-langkung saking sesepuh kula ingkang saleh, bilih setan boten nate sare lan boten nate kendho ing upayane ngrusak atma kita; nanging piyambakipun tansah waspada lan kersa nyebarake lalor, '*nalika manungsa padha sare*' (Matéus 13:25). Mula padha waspada uga, anak-anakku sing kapanggil dening Gusti, lan tetep waspada, supaya ora ana siji wae saka kowe sing tiba ing perangkap setan. Aku seneng krungu bab kemajuan saben kowe; aku krasa tentrem amarga patuhé siji, andhap asoré sijiné, lan rajiné sijiné manèh. Nanging atiku sengit marang anak sing ora nurut, sing nggrundel lan sing sombong, sing males lan sing kélangan semangat, sing nggosip lan sing cerewet. – Nanging sapa aku iki, nganti wani ngomong kaya ngono? – Aku iki panggembalamu, sanadyan aku ora pantes; kowe kabèh kuwi wedhusku, sing bakal tak pertanggungjawabake marang Gusti sing wis maringi kapercayan marang aku.

8. Mula saka iku, kowe kabèh padha ngopeni wedhus iki; ngopeni kanthi becik; ngopeni kanthi siji pikiran lan guyub rukun. Aja nganti ana siji wae sing ketinggalan. Mungsuh bakal nuntun sing ketinggalan menyang kesasar lan ngrusak dheweke; kaya srigala nyekel wedhus sing kesasar lan nggawa menyang alas utawa gunung. Pakaryan kaslametan ora gampang; jalane akèh lan abot, mbutuhake gawe keras, waspada, lan cukup karo sithik—pangan sithik, turu sithik, sandhangan prasaja—lan ing ndhuwur kabèh, mbutuhake nyelakake karsa dhéwé. Gusti ngukur ganjaran miturut gawe saben wong; lan mahkota disiyapake saben dina kanggo saben sing gawe.

9. Kita kudu nindakake ibadah gréja kanthi tertib, pangurmatan, lan kehangatan ati. Lan kowe, anakku, minangka kanonark (pamimpin upacara), sing ditunjuk kanggo ngawasi tugas pisanan lan paling gedhé iki, kudu waspada; jaga supaya paduan swara tertib; patuhi kanthi tepat wektu sing wis ditemtokake kanggo saben kidungan, lan laksanakna kabèh tugas liya miturut paugeran, bab psalmen lan stichera, kanthi ati murni. Sing bisa nyanyi, ayo padha nyanyi; lan sing luwih pantes maca, ayo diparingi tugase maca. Aja nganti kélangan, nanging tansah waspada, lan pasrahaké marang saben sedulur, kanthi adil, apa sing kudu diwaca utawa dinyanyèkaké ing dina siji lan dina liyané – ana sing ing dina biyasa, ana sing ing dina raya – adhedhasar swara, cara ngucapaké, lan kacepetan maca, supaya sanajan wong njaba, yèn padha rawuh, uga éntuk manfaat. Kabèh samubarang kudu ditindakake kanthi tertib lan pantes (1 Kor. 14:40), supaya kowe pantes ngrungokake saka Gusti: '*Apik tenan, ya pelayan sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, Aku bakal maringi kowe panguwasa ing bab-bab gedhe*' (Mat. 25:21), lan kalebu ing antarané para suci ing swarga.

10. Lan kowe, sing nyalakake lampu, kudu tliti lan teliti nindakake tugas sing dipasrahaké marang kowe: amarga iku saka Gusti Allah lan ilahi. Jaga panyalaan lampu ing gréja kaya kowe ngopeni loro mripatmu dhéwé: amarga iku ditindakake ing ngarsané Gusti Allah. Yen wong sing nyalakake lilin ing ngarepe raja tansah waspada supaya bisa nyenengake paningalé raja; luwih-luwih, anakku, kowe kudu nyalakake lampu kanggo Gusti Allah, Raja para raja, sing kabèh makhluk padha manut, kanthi ajrih lan katresnan, kaya déné kowe kudu ngresiki lampu, ngopeni gantungan lampu, lan njaga cahya sing pas. Lan priksa kabersihan Gréja: sapu paling ora kaping pindho saben minggu, lap ikon supaya ora rusak, lan atur kabèh barang supaya tertib lan resik, kanthi ati-ati supaya ora ngrusak apa wae sing kagungan Gréja.

11. Kowé iku sing kaping telu ana ing pikiranku, anakku, panjaga rumah sakit. Tumindakna manut marang apa sing wis dakkandhakake. Kowé pantes nampa mahkota gedhé ing pelayanan sing paling abot, tanpa kendhat, kaya martir iki—sing mulané diurmati lan pantes nampa ganjaran paling luhur. Aja nggenteni utawa ngupaya istirahat ing kene, supaya kowe nampa ing kana. Yen kowe kerja kanthi becik ing kene, mesthi kowe bakal nemu tentrem ing kana. Ana sing maca, ana sing ndedonga, ana sing meneng, lan ana uga sing nindakake pakaryan liya sing pantes dipuji; nanging kowe uga kudu nyusul kacepetan karo wong-wong mau – utawa malah ngluwihi. – Menawa wis padhang, mlayu marani wong lara siji-siji, priksa kahanan lara saben

wong, lan paringi resep sing perlu lan migunani kanggo saben wong. Yen kowe tekun ing pakaryan kaya ngono, kowe bakal mlebu Karajaning Swarga kanthi makutha.

12. Bab kowe, anakku sing lara, tampi kanthi syukur apa wae sing kelakon marang kowe, lan wareg karo apa sing diwenhake marang kowe. Yen kowe kepengin apa-apa, cukup sebutna; lan apa wae sing banjur ditindakake marang kowe dening sedulur sing ditugasake kanggo kowe, syukurna kanthi katresnan. Aja ngeluh: cukup yen sedulurmu ngladeni kowe kaya abdi, amarga katresnan marang Gusti, lan nyedhiyakake apa sing cocog kanggo saben kowe, manut kahanan biara. Nanging yen kowe ora tumindak kaya ngono, kowe bakal pantes nampa sangsara gedhe.

4. Elinga pati lan Dina Pengadilan, lan semangat netepi sumpahmu

4. 1) Elinga pati lan Dina Pengadilan, lan semangat netepi sumpahmu. – 2) Jaga ilatmu. – 3) Para sedulur iku tangan, mripat, lan sikilé abbot. – 4) Malah gawean jasmani kita iku rohani; gawea lan nyengkuyung siji lan sijiné.... Kristus ana ing panjenengan. – 5) Pelajaran lan panyengkuyung kanggo tukang masak. [1, 5]

13. Ayo padha merenung marang pucuking langit lan jeroning bumi, uga marang kodrat kita dhéwé, manawa kita minangka manungsa bakal mati, digawa saka kéné menyang alam liyané, ngluwihi wates donya iki. Tanpa pamrih apa-apa, kita bakal ngadeg ing ngarsané Hakim sing adil kanggo mratelakaké kabèh pakaryan kita; sawisé kuwi kita bakal ditampa ing Karajaning Swarga, yèn kita wis tumindak becik, utawa ing geni kang ora kendhat kobongé, yèn kita tetep ana ing dosa. Mula saka iku, ayo padha tansah nguripi maneh semangat urip sing nyenengake Gusti kaya nalika mlebu ing biara iki, padha kelingan marang tembung-tembung sing wis kita ucapake lan sumpah-sumpah sing wis kita lakoni nalika semana, lan padha eling marang kawajiban kita supaya tansah setya marang kuwi: amarga lumantar tembung-tembung kuwi kita bakal diadili.

14. Jaga lambemu supaya resik, tansah ngucapaké apa sing nyenengaké Gusti Allah. Aja nampa pujian kosong utawa cacian sing ora adil. Lan '*aja ana omongan sing ngrusak metu saka lambemu*' (Eph. 4:29).

15. Kowe kabeh sing makarya iku tangané aku. Mula, makarya lan aja kesel nalika kowe tumindak sing bener: amarga '*kakuatané Gusti bakal nyokong kowe*' (Mazmur 88:22). Kowe iku mripatku, sing diutus kanggo ngawasi wong liya. Mula, waspadha kanthi tliti, ndeleng luwih dhisik lan ngelingake wong-wong sing bisa waé ana ing bebaya tiba, supaya kowe dhéwé pantes nampa sih rahmaté Gusti. Aku uga nduwé sikil. Sikilku, ajeg ing dalan sing bener miturut paugeran Gusti. Wong-wong iku sing kanthi wani lan seneng ati nggawa beban sedulure; amarga iku, yen padha tetep ing swasana ati sing becik iki, bakal digawa menyang pangaso kang langgeng. Kanthi tembung-tembung iki aku kepengin ngangkat sing wis tiba, nyemangati sing wis males, lan maringi kawani marang sing wis kélangan pangarep-arep.

16. Padha bungah, padha nglipur, lan padha kabungahan dening semangat. Aja mundur saka apa wae—apa saka gawean rohani utawa gawean jasmani—awit jasmani kita, sing disucèkaké marang Gusti, iku rohani. Luwih manèh, sapa wae sing rajin ing bab jasmani uga rajin ing bab rohani. Ngélingké lan nyengkuyung siji lan sijiné ing pandonga, ing pakromo, lan ing andhap asor. Nggugah siji lan sijiné tumindak kabecikan, tumindak kanthi pantes lan tertib ing kabèh bab. Tiru tuladhané siji lan sijiné lan tulung-tinulung; kanthi mangkono kowé bakal dadi '*putra-putrané Kristus lan ahli waris ing pérangané*' (1 Kor. 12:27). Aku yakin tenan yèn Kristus iku Sirahmu. Yèn Panjenengané dadi Sirahmu, sapa sing kudu kok wedi? Lan apa sing ora bakal kok tanpa bebarengan karo Panjenengané? Kowé bakal dadi panguwasa swarga lan bumi, lan bakal nampa kabèh sing wis dijanjèkaké.

17. Lan sawijining pangandika kanggo kowe, anakku, juru masak – sing saben dina berjuang ing geni, ngiris kayu, masak panganan, nggawa banyu, ngresiki lan ngumbah sayuran, nglegamake rai, ngotori p klambi, kringetan lan kesirep panas, ngupaya kanthi sakabehe cara supaya bisa nyuguhake panganan marang sedulur-sedulur sing padha butuh – kowe bakal melu ing pakurmatan para wali, lan pangkuan angeté Abraham bakal maringi kowe tentrem. Tetep sabar, nglampahi dina kanthi kabungahan, lan dadi tliti lan tanggung jawab ing pakaryanmu nganti pangabdianmu katon ing impenmu. Wiwit esuk, kesah kaya geni kanggo nepaki tugasmu, lan kowe bakal menang sawise nindakake tugasmu kanthi becik.

5. Saingan ing nglakoni kabecikan, nanging aja ing nglakoni ala

5. 1) Saingan karo siji lan sijiné ing kabecikan, nanging aja ing kaburukan. – 2) Kita urip kaya nglayar ing segara; makna rohani saka kabèh pasang suruté pelayaran kita ana ing tangan kita. – 3) Sedulur sing dadi

tuladha iku dadi sumber berkah kanggo persaudaraan, déné sing ala dadi sumber cilaka. – 4) Ganjarane ora kaétung; kita ora lelungan sia-sia; padha bungah. [1, 6]

18. Iki saiki dina-dina berkah, wektu tumindak, mangsa sih-rahmaté Gusti. Mula, aja nganti kita mbuwang-mbuwang wektu tanpa guna, ora mung mangsa iki, nanging uga siji dina; mugi kita duwé semangat kang ora kendho lan prihatin tumrap kaslametan, tuladha bebarengan sing migunani, lan kepinginan sing leres kanggo niru kabecikan siji lan sijiné. Yen kita weruh ana wong sing duwé kabecikan sing unggul—umpamane alus, taqwa, patuh, andhap asor, utawa apa waé sing pantes dipuji—muga-muga kita kapincut déning kepinginan luhur supaya bisa padha karo dhèwèké ing bab iki. Saka kéné bakal metu ing antarané kita ikatan katentreman lan sumanget katresnan. Aja nganti, amarga saingan, kita sinau apa sing bertentangan karo iki – lan, nalika weruh wong sing sembrono, aja nganti kita sembrono; nalika weruh wong sing rakus, aja nganti kita rakus; nalika weruh wong sing cerewet, aja nganti kita cerewet. Nanging minangka wong wicaksana, sing diwulang dening Gusti saka jero, *'uji kabeh; tetep nyekel apa sing becik'* (1 Tes. 5:21).

19. Ayo padha ngencengi jangkar iman kita, ngibarke layar pangarep-arep, lan kanthi kabeh tenaga nglayar ngliwati segara ageng urip donya iki: amarga, sajrone pelayaran iki, angin mesthi bakal nyerang kita – kang tak maksud yaiku pemberontakan daging, – ngedhuyungé hawa napsu daging, pusaran banyu sing muncul saka jeroning ati, pikiran ala, lan akèh bab liya sing padha karo sing kelakon nalika nglayar ing segara: bajak laut – setan-setan sing jahat, karang-karang – kabut ing kawruh, batu ing sangisore banyu – jebakan sing ora disangka-sangka tumrap nyawa kita; banjir sing mbebayani ing lambung kapal – panyumputan dosa lan pikiran sing dosa, sing ndadekake nyawa binasa, kaya para pelaut sing padha mati amarga ora merhatiin banjir ing lambung kapal, banjur klelep kanthi ngantuk ing jeroning segara bebarengan karo kapale. Nanging kita, sedulur sing kinurmatan, kudu ngati-ati marang kabèh iku lan lumaku kanthi waspada ing dalan Gusti; luwih-luwih, kita kudu mbukak kabèh sing ana ing atiné, supaya banjir pikiran ala ora nglimputi nyawa kita lan *'jurang jero nyerang kita'*, miturut sabda nabi (Yunus 2:6).

20. Tansah siyaga tumrap apa waé ing antarané sedulur, loro-loroné ing pakaryan rohani lan pakaryan jasmani, dhèwèké sumunar kaya lintang ing langit lan nuntun akèh wong. Tulus ing babagan kesalehan, jujur lan pantes mlebu swarga, serius lan meneng, dhèwèké kaya Malaikat ing bumi, ngabdi marang Gusti Allah lan Sang Pangeran kabèh makhluk kaya ing ngarsané arwah kerub. Sing maringi paedah marang wong liya lumantar kabecikane lan nyemangati wong-wong mau supaya semangat ngupaya rohani iku kaya srengéngé sumunar, sumebar emas lan maringi kehangatan marang kabèh masyarakat. Nanging sapa sing muram, peteng lan kaya bengi, sing nglantarake bayangan marang wong-wong ing ngisore lan ndadekake padha kaya dheweke? Sapa maneh kajaba wong sing, liwat kesombongan, kesenengan daging, ejekan, kemalasan, tumindak isin, fitnah, ketidakhormatan lan kekotoran—kanthi ngetutake pikiran ala—padha karo Setan sing tiba saka swarga? Kita ora kena nyerah marang pangaribawa wong kaya ngono.

21. Karya panjenengan ora suwe, nanging ganjarané langgeng; sangsara cekak, nanging kabungahan langgeng; kasangsaran samentara, nanging pangaso tanpa wates. Ing kana kowe bakal bungah, *'ing panggonané kabèh sing bungah'* (Mazmur 86:7), saka kana *'lara, sedhih lan ambegan abot bakal sirna'* (Yesaya 35:10), ing ngendi ora ana tangis, mung kabungahan. Dadi, apa kowe nyambut gawe sia-sia? Apa kowe nyambut gawe sia-sia? Ora pisan! Kosok baline, iku wicaksana, luhur, nggumunake, pinaringan berkah, apostolik, kaya martir, kebapaan, kaya malaikat, langit, lan nyenengake Gusti Allah – kowe wis lunga (saka donya), lan teka (marang kita), lan lair saka kita lumantar lair rohani, lan thukul dadi prajurit, lan nyenjata awakmu nganggo senjata rohani, lan nggebuk Amalekit, Amori, Kanaan lan suku-suku liya saka hawa napsu. Sampeyan wis ninggalaké segara donya (kanthi nyingkirké), nyabrang Yordania lumantar baptisan kapindho sing maringi padhang lan nyucèkaké nalika nampa skema (awit iku taubat sing mujarab), lan saka kene kowe miwiti mlebu warisanmu, mlebu ing tanah sing Gusti kita sing setya wis paring weruh marang kowe lumantar janji Panjenengané—tanah kang mili karo madu lan susuing kalanggengan lan gesang langgeng. Mulyakna iki, bungah lan seneng, nyawang katresnané Gusti marang manungsa. Ing ngarepé mripat kita ana gesang, ing ngarepé pasuryan kita ana kabungahan, ing sikil kita ana kabegjan; lawangé wis rada mbukak – *'Mlayu, supaya kowe bisa éntuk'* (1 Kor. 9:24). Sapa sing banjur bisa tetep ragu-ragu? Sapa sing ora bakal nyurung maju lan ngupaya kanthi semangat sing saya gedhe, nyoba ngluwihi wong liya kanggo entuk harta karun sing ana ing ngarep kita?

6. Nglawan napsu; amarga geni iki sing nyulut geni langgeng; lan pati bisa nyerang wong nalika lagi nindakake kuwi

6. 1) Nglawan napsu; amarga geni iki kang nyulut geni langgeng; lan pati bisa nyerang wong nalika lagi nindakake. – 2) Yen kowe kliru, tangi maneh, sengiti dosa lan tresna marang kabecikan. – 3) Aja nindakake dosa cilik, utamane omongan kosong; topik pacelathon wis ditemtokake. [1, 7]

22. Wani lan ajeg nglawan tipuané setan, amarga kita ngerti yèn perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan mungsuh sing ora katon lan sengit, yaiku Setan, lan pasukan murtad sing ana ing sangisoré. Mula, yèn ana pikiran napsu nyerang sapa waé, aja padha kuwatir utawa kélangan semangat; nanging lumantar pandonga, raungan lan ngucurake luh, padha mbalèkaké lan ngusir kuwi, éling marang geni (langgeng), lan yèn apa sing saiki kobong ing jeroné kita iku dadi sabab kobongan (langgeng) kuwi. Mula, kaping pirang-pirang saben dina pikiran kaya ngono nyerang kowe, cabuti sakabehe – lan kita ora bakal kena paukuman. Yen, bebarengan karo napsu iki, ana uga petengé pikiran, disertai rasa aboté tapa brata, angkat paningal atimu kanthi sedhih, lan potong jebakan setan iki kanthi merenung babagan kamungkinan mati kapan wae. Mugi saben wong sing makarya diparingi kekuwatan, kanthi mikirake pangaso ing gesang langgeng.

23. Mugi sih rahmaté Gusti kita tansah rawuh ing panjenengan, lan mugi Panjenengané paring kekiyatan supaya panjenengan saged sabar ngadhepi kasangsaran ing donya iki. Tansah ngupaya ing perjuangan lan perang, lan lakoni sing paling apik supaya panjenengan saged ngrampungake lelampahan tanpa kesandhung. Menawa kahanan kaya ngono kelakon—sing kula boten kersa panjenengan alami—menawa panjenengan tiba, tangi enggal. Pikirna apa sing katon. '*Langit dhuwur*', kaya sing katulis, '*lan bumi jero*' (Amsal 25:3). Lan sapa sing amarga dosa padha sujud bakal munggah menyang kana? Mula, sengitna, bencikna, adohna saka iku; nanging ngupaya apa sing becik lan lakoni apa sing nyenengake Gusti Allah.

24. Aku nyuwun marang kowe: nalika nyingkiri dosa gedhe, ayo uga nyingkiri sing diarani dosa cilik—yaiku omongan kosong lan guyonan remeh. – Aja kasar lan alus marang saben wong; lan nalika kowe ngobrol mung kanggo ngilangake bosen, nggawe obrolan sing migunani. Wicara panjenengan mugi bab pakaryan ingkang badhe panjenengan tindakaken, utawi bab ngilangi sangsi ing salah satunggaling ayat Kitab Suci, utawi bab maos manut paugeran, utawi bab gesangipun salah satunggaling Wali, utawi bab pamitan kita saking badan menika, rawuhipun Malaikat dhumateng kita, lan pertanggungjawaban kita ing ngarsanipun Gusti Allah tumrap gesang kita ing daging salami punika; kados pundi para Wali badhé mangkat dhateng kabungahan ingkang tanpa upami, déné tiyang dosa badhé mangkat dhateng sangsara ingkang tanpa panglipur; lan kados pundi, pitakonana siji lan sijiné, kita saged nyingkiri hawa punika (omongan sia-sia) lan nggayuh kabecikan ingkang kebalikanipun (tembung wicaksana); kados pundi luh bisa njedhul lan mili, lan saking pundi luh mau garing? lan kados pundi, lumantar patuh sing tulus, andhap asor, lan meneng lamon, tunas-tunas jiwa disirami lan kembang mekar, kados wit gesang ing tengahing swarga; nanging padha garing amarga akèh omong, ngguyu, pandelengan sing ora pantes lan ora pas wektuné, nggrundel, omongan kasar, turu kakehan, kesrakat mangan, lan saben hawa napsu liyané sing kita gelem nyerahi.

7. Panggilan luhur; matur nuwun kanthi nepati janji

7. 1) Panggilan luhur; matur nuwun kanthi netepi janji. – 2) Sing utama yaiku nggayuh Gusti. – 3) Kasetyan marang panggilan ndadekake wong dadi warga swarga; pakaryan saka kasetyan iki. – 4) Sesajen marang Gusti ing Ruwah Epifani. – 5) Tembung saka Kitab Suci bab kamulyan saka berkah sing dijanjekake. [1, 8]

25. Delengen, Gusti Allah kita nampilake kabecikané marang manungsa, sumunar karo sinar katresnan tumrap manungsa, supaya narik kabèh marang Panjenengané; lan Panjenengané kanthi cara istimewa wis nggawa kita para biksu metu saka pepeteng mlebu ing pepadhang. Mula, panjenenganipun pundi pantes kita aturaken dhumateng Gusti, ingkang sampun milih lan nelokaken kita? – Kados menika: supados kita gesang kanthi tujuan unggul ing kasucian, kanthi sampun ninggal gesang ingkang kebak napsu lan kesenangan indria. – Mula saka iku, sedulur, padha ngelingana panggilan kita; padha tansah eling apa sing dadi tuntutan urip biksun, lan sumpah-sumpah sing wis kita ucapake ing ngarsane Malaikat; lan padha urip supaya kita siap, nalika Gusti nelpon kita, pindhah saka kéné—kaya saka panggonan nginep—menyang panggonan kita dhéwé kanthi kabungahan sing sampurna.

26. Apa kowe weruh sepira remehé urip saiki iki? Apa kowe weruh sepira singket lan lolosé urip manungsa? – Mung ana siji bagéan sing becik, siji urip sing pinaringan berkah, lan sih sing ora ana entéké –

yaiku nggayuh Gusti lumantar ngetutaké dhawuh-dhawuhé. Nanging iki mbutuhaké gaweyan lan disiplin dhiri sing kenceng.

27. Kowe iku warga Yerusalem, panggonan ing swarga, lan dadi bagéan saka paduan swara Malaikat Suci, yen kowe tetep teguh ing panggilanmu, setya marang iku, tresna kanthi sakabehe atimu, meksa awakmu nindakake pakaryane, nyingkiri kabeh sing bertentangan karo iku, lan ngatur awakmu kanthi sakabehe cara. Mula saka iku, padha bungaha ing ajrih marang Gusti, lan padha resmakna awakmu saka saben hawa napsu sing ora suci; padha sumorot lan sumebar minangka anak-anak pepadhang; padha ngajeni, manut, lan andhap asor marang para sepuhmu; muga-muga katresnan sedulur kakehan ana ing antaramu; lan muga-muga nguber karepmu dhewe lan nyenengake hawa napsu dadi bab sing kok benci.

28. Delengen, dina Epifani wis rawuh! Gusti saka swarga: ayo padha sowan marang Panjenengané kanthi suci. Ayo padha nyiapake watak sing suci lan, minangka peparang saka kabèh tumitah marang Panjenengané sing Maha Suci, ayo padha nyembahake urip anyar, renungan sing takwa, lan manah kang kobong karo katresnan marang Gusti; uga padha nawakna—sethithik katresnan marang meneng, sethithik waspada sing tanpa kendhat, sethithik pandonga sing kerep, pangendalian dhiri, alus lan sabar—kabeh iku, supaya kowe ora kekurangan apa-apa.

29. Lumantar Para Wali, Gusti Allah nampilake kamulyan sing bakal ngenteni kita ing tembe. Santo Paulus ngendika: *'Kita ora pantes nampa kamulyan sing bakal diparingake marang kita'* (Rm. 8:18); Santo Daud nyanyi: *'Luwih becik sedina ing pekarangan Panjenengan tinimbang sewu dina ing panggonan liya'* (Mazmur 83:11), – lan: *'Aku bakal wareg nalika mirsani kamulyan Panjenengan'* (Mazmur 16:15); lan ing antarané para Nabi liya, ana siji sing muni yèn saka kono *'loro, sedhih lan ambegan abot bakal sirna'* (Yesaya 35:10). Lan pinten malih seksi kados makaten ingkang saged kapanggih dening ingkang ngupaya ing Kitab Suci, ingkang nampilaken dhumateng kita kabungahan ingkang tanpa wates, kabungahan ingkang tanpa pambatesan, lan berkah ingkang tanpa upama ingkang kaparingaken dening Gusti dhumateng ingkang nyenengaken manah Panjenenganipun. Mula saking punika, ayo kita ajeg ing punika, kaparingan kekiyatan, kaparingan pangwangun, lan kasampurnakaken ing Kristus Gusti kita.

8. Aja kesel: gaweyané sithik; ganjarané ora kaétung

8. 1) Aja kesel: pakaryané sithik; ganjarane ora kaétung. – 2) Aja nyukupi napsu daging, mbayangaké yèn kowé wis mlaku ing dalan pati. – 3) Tawakna saben kurban kanggo ajiné paugeran... tanpa wedi apa-apa. [1, 9]

30. Aja mandheg utawa nyerah marang kelesuan ing pangabdian marang Gusti, lan sanadyan ana kasulitan saiki, aja nganti kowe kelangan kabungahan sing bakal ngenteni ing jaman sing bakal teka. Nanging kabèh – tembung lan tumindak – tampi kanthi kabungahan, lan atur uripmu supaya kowe bisa nampa siji lan sijiné ing katresnané Gusti, lan mbiyantu siji lan sijiné ing wektu angel. Sanajan kowe nglampahi satus taun ing upaya tapa brata, iku ora bisa mbandhingake karo sak jam saka kebak tanpa wates kamulyan langgeng. Luwih saka kuwi, iku nyenengake lan, yen diomongake kanthi istilah manungsa, banget nguntungake – nandhang sangsara sethithik, kaya ing ngimpi, lan minangka gantine nampa urip sing kebak kabungahan tanpa wates.

31. Aja nganti kita nyenengake daging, sing dianggep para Wali minangka mungsuh lan ditundhukake kanthi pangendalian dhiri, amarga nyenengake daging iku bertentangan karo urip rohani. Ora suwe maneh, kita bakal ninggalake urip iki. Kita weruh tuladha iki ing sedulur-sedulur kita, sing siji-siji wis dibaringake. – Lan apa kita, mbok menawa, bakal tetep ing kene? Mesthi ora. – Nanging aduh! aduh, sedulur! Pira medeni prakara pati iki! Napa kita, kaya kaparingan wahyu saka dhuwur, kudu tansah njaga awak ing kahanan renungan, ngelingi yèn kita, kaya-kaya, wis lagi seda – yèn kapan waé roh pisah saka badan, Malaikat bakal teka (aja nganti aku ngomong: setan-setan uga bakal nyerbu; merga iki kelakon marang wong-wong sing diperbudhakake dening napsune), lan swara bakal krungu: *'Wayahé wis teka, nyawa, metu!'* Sepira abot lan sepिरang sangsara sing bakal ana nalika pegatan persatuan iki! – Banjur kabecikan lan nurani sing resik bakal dadi pitulungan gedhe, panglipur lan pangantara kanggo wong-wong sing lunga. Banjur katentreman bakal maringi semangat, andhap asor bakal entuk sih, luh bakal nggerakake welas asih, akèh kabecikan bakal ngungguli setan, sabar bakal nyuwunake saben tumindak – lan mungsuh bakal bali kosong, déné nyawa, bebarengan karo malaikat, bakal menyang Sang Juruwilujeng kanthi kabungahan gedhé. Banjur ana alesan kanggo wedi, yen nyawa, sing kecemplung ing kabiasaan napsu, kapanggih ing cengkraman dosa: amarga wektu kuwi setan-setan bakal menang, lan mbuwang nyawa sing malang mau bebarengan karo dheweke

menyang jurang neraka, menyang pepeteng lan Tartarus sing nyiksa. Mangkono, mula, paedah kanggo nyawa kuwi (saka nyukupi napsu)!

32. Mula saka iku, padha ngresiki awaké dhéwé nalika isih ana ing kéné. Ayo padha nyawisake getih kita ing perjuangan, lan aja ana apa-apa sing ngalihake kita saka dhawuhe Gusti: ora pakaryan abot, ora lara, ora kesenangan, ora pangaso, ora rasa wareg apa wae. Sanajan kita kudu mati saben dina, kita bakal nampa kanthi kabungahan, ngupaya urip ing ndhuwur kawicaksanan donya. Kita ora bakal wedi apa-apa kejaba Gusti Allah, Hakim kang nggegirisi: ora manungsa, ora , ora kéwan, ora geni, ora pedhang, ora segara, utawa apa waé sing katon medeni; amarga manungsa, kang diciptakaké miturut gambaré Gusti Allah, iku pangeran lan panguwasa sakabèhing makhluk ing bumi.

9. Mbebasake, nanem lan nyirami lapangan jiwa, supaya bisa ngasilake woh rohani

9. 1) Mbebasake, nanem lan nyirami lapangan jiwa, supaya bisa ngasilake woh rohani. – 2) Sengsem ing panganan lan turu, lan woh-wohé. – 3) Nahan sandhangan lan sepatu sing prasaja. – 4) Nampa sangsara kanthi rela kanggo masa depan. [1, 10]

33. Kaya lemah subur sing disirami udan saka kali-kali Roh Suci sing diparingi Gusti, ngasilake woh lan nglairake kabecikan, kaya tangkai gandum kebak urip. Kaya kowe nganyari lahanmu, ngono uga resmekna lemah atimu saka duri pikiran nganggo geni ajrih marang Gusti lan pedhang kabeneran. Mula, manut dhawuh para Rasul, padha nandur, aja ing daging, supaya ora ngundhuh kebusukan saka daging; nanging sènèna miturut Roh, supaya kowe bisa ngundhuh woh rohani saka Roh [Gal. 6:8] – sinau sabar, ajeg, loman, andhap asor, lan katresnan marang siji lan sijiné, nalika mbenci iri, tipu daya, godha, fitnah, lan cacad.

34. Tandur uga pangendalian dhiri. Pangendalian dhiri iku maringi awak panganan miturut kabutuhane, ora mbebani kakehan utawa ngurangi banget, kaya nalika muat kapal; amarga yen kebak banget, bisa tenggelam, lan yen entheng banget, bisa kaseret. Kajaba iku uga ditrapake kanggo turu: kudu njupuk sak cukup sing migunani. Panganan sing seimbang diiringi turu sing nyenyak, lan sawisé kuwi ketrampilan nalika nyanyi mazmur, ngrungokake bacaan kanthi tliti, lan pangerten sing cetha saben tembung kidung ilahi. Nalika atiné kabungahan déning kabèh iki, atiné dadi tentrem, anget, lan padhang, ngrasakaké woh-wohan katengahan ing kabèh bab. Nanging saka kakehan teka impen abot; Saka loro-lorone mau muncul kaburan pikiran, gagal mangertèni tembung-tembung kidung, kakué lambe, lan petengé mripat, nyawa, lan badan: amarga kahanan njero padha karo kahanan njaba. Banjur maling nyawa, nyerbu mlebu, nyolong apa waé sing dikarepake. Mulané Gusti ngendika: *'Tetep waspada'* (Matéus 26:41).

35. Gusti tresna marang tembung sing metu saka ati, wangsulane sing alus, pasuryan sing cerah—dudu sing murung—sikap sing lembut, lan pacelathon sing andhap asor. – Sapa waé sing nampa sangsara kanthi luwih sabar tinimbang wong liya, sapa waé sing matur nuwun nalika dhèwèké ora duwé sandhangan, utawa sepatu, utawa tutup sirah sing dibutuhaké – wong kuwi minangka abdi sejati Gusti Allah, sing ngalihake barang-barang sing samentara lan ora pati wigati kanggo pinaringan berkah agung ing tembe. Aku ngati-ati supaya kabutuhan saben wong kacukupi; aku ngomong iki supaya, yen ana kabutuhan sing kurang, ora ana sing kuciwa, nesu, utawa ngeluh. Ana uga wong-wong sing kobong tresna marang Gusti, kanthi sukarela nyingkiri barang-barang liyane. Nanging mesthi wae, sapa wae sing kanthi syukur nampa apa sing diparingi marang dheweke, kapan wae lan apa wae iku, iku nindakake kabecikan.

36. Karajan Swarga ana ing ngarep kita, lan ganjaran kabungahan langgeng ngenteni wong-wong sing nyenengake Gusti. Sapa sing ora bakal langsung nyurung marang iku? Sapa sing ora bakal cepet-cepet nyekel harta karun kaya ngono sing ditawakake? Sapa sing ora bakal kanthi rela mutusake nahan kasangsaran, mlaku telanjang, ngrasakake adhem lan embun beku, lan nglarani awak liwat tapa brata, kanggo entuk berkah kaya ngono? – Nanging kowe ora kélangan bagéan ing pakaryan lan prestasi kaya ngono; amarga kanthi motong hawa napsu dhéwé, kanthi nyingkirké kabèh bab, kanthi manéka rupa kasabaran, kowe mati saben dina, déné uripmu isih kasembunyi ing Kristus Yesus, Gusti kita. Nalika gesang kita, Kristus Gusti, kawangwang, kowe uga bakal miwiti bungah bebarengan karo Panjenengané salawas-lawase (Kolose 3:4). Mula saka iku, aja nggoleki pangaso ing kene, nanging anggep sangsara saiki minangka jaminan pangaso langgeng sing bakal teka.

10. Gusti bakal rawuh—aja kendho; lan apa sing bakal nyengkuyung kowe?

10. 1) Gusti Allah bakal rawuh – sabar; – lan golek panguripan. – 2) Delengen – iki pungkasanmu, – lan swarga: ing kana kita bakal lali kabèh kasangsaran. – 3) Ing kana, ing kratoné Gusti Allah, ana kabungahan

kanggo wong-wong sing nandhang sangsara amarga tumindak ala: sapa sing ora gelem milih kuwi? – 4) Senengna amarga kowe urip ing kasangsaran lan kamlaratan: kuwi uripé para biarawan. – 5) Tulungana siji lan sijiné ing kabèh bab – lan Gusti wis cedhak. [1:11]

1. Lumampaha ing dalan Gusti, kanthi Gusti tansah nyarengi kowe saben dinane, kados kang sampun dipun janjekaken. Amarga Panjenenganipun piyambak, lumantar para Rasulipun, ngendika dhumateng sedaya *'ingkang ngupadosi prajanti lan paseksi Panjenenganipun'* (Mazmur 24:10) bilih Panjenenganipun badhe nyarengi kaliyan *'ngantos pungkasaning jaman'* (Matius 28:20). Dalane lan lakune ora bisa dipahami. Panjenengané ana kanthi ora katon ing paningal pikiran lan rembugan meneng karo wong-wong sing resik atiné. Tetep ing dalan sing bener, nyingkiri jebakané setan sing iri. Gunakna swiwi katresnané Gusti, supaya kowe bisa mabur sajejere mega, ing ndhuwur kabèh jebakan donya. Lumuraké sikilmu nganggo lenga kabungahan lan kasucian, tanpa wedi nginjak dalan sangsara Gusti. Yen kowe krasa ngelak amarga atimu ringkih, ngombe banyu kasabaran; yen kowe krasa luwe amarga kesel rohani, dhahar roti sing maringi gizi lan nguwatake manah manungsa—yaiku sabda kawicaksanan sing maringi kekuwatan lan kawani. Sampeyan wis siyap lan waspada; nanging nalika ndeleng kasangsaran, aja nganti nambah beban sing abot kanggo ditanggung: maksudku yaiku tipuan ala saka mungsuh. Cukup kanggo wong sing lelungan ing dalan saka bumi menyang swarga mung mlaku tanpa kendho semangat, tanpa nambah beban ing awaké dhéwé.

2. Kowe wis milih kanthi becik lan tumindak wicaksana kanthi ninggalake donya, lan saiki kowe kanthi taat lelungan menyang omahé Gusti Allah, makarya kanggo Gusti lan ngabdi marang Panjenengané saben dina, adoh saka kabèh sing sifaté sementara—kulawarga, tanah air, lan saben hawa napsu daging. Pakaryan kita iku pakaryané para malaikat. Kita bakal tahan sethithik maneh, nandhang sangsara sethithik maneh. Pungkasan lan watesing gesang kita wis cedhak; kita bakal diangkat déning Malaikat Suci, lan kita bakal miwiti bungah salawas-lawase, amarga wis dadi ahli waris saka berkah sing dijanjekake bebarengan karo kabèh wong suci. Lan banjur kita ora bakal nyesel apa-apa – ora amarga kita menang, ora amarga kita kesel amarga pakaryan tapa brata, ora amarga kita puasa, utawa nyuda turu, utawa nahan adhem lan embun beku, utawa kanthi cara apa wae nolak nyukupi kepinginan kita. Kosok baline, kita bakal mberkahi lan muji dina lan jam nalika Gusti kersa ngidini kita mlayu saka donya lan nganggo busana biara. Ing kana, saben kita bakal dibayar kanthi satus kaping kanggo saben sangsara sing ditanggung ing kene, lan tinimbang sedhik kita bakal nemokake kabungahan sakabehe lan gesang langgeng. Aja ana siji wae ing antarané kita sing nolak nampa apa sing kelakon marang kita; amarga minangka gantiné kita bakal nampa kabungahan kang ora bisa diucapaké lan langgeng. Muga-muga ora ana siji wae ing antarané kita sing tau krungu wong kandha: *'Élinga, kowé wis nampa kabecikanmu nalika isih ana ing kandunganmu'*; utawa: *'Ana jurang sing amba wis ditetepake ing antarané kita lan kowe'* (Lukas 18:26). Iki swara kang medeni, sing misahake wong dosa saka wong sing bener; medeni banget sanajan mung dipikirake. Mesthi luwih medeni maneh yen kudu dirungokake!

3. Sak adohé langit saka bumi, sak adohé uga wong-wong sing urip ing dosa saka Gusti Allah kita. Nanging kanca-kancané, lan abdi-abdi sing sejati, bakal mlebu marang Panjenengané, mlebu ing kratoné sing kawentar ing swarga, mlebu ing Yerusalem swarga, kutha agung, ing ngendi ana bandha sing ora bisa ditliti, kamulyan tanpa wates lan kabungahan langgeng. Ing kono kita bakal padha ketemu lan padha ngenali siji lan sijine; lan aku pracaya yèn kita tansah nindakake kersaning Gusti, kita bakal ana ing kono bebarengan ing kabungahan kang tanpa entèk-entèk. Yèn mangkono, apa kita ora bakal nyambut gawe, apa kita ora bakal kanthi rela nampa sangsara? Apa kita ora bakal nampa kanthi kabungahan ejekan lan pangremehan, kaya-kaya iku susu? Apa kita ora bakal kepingin ana ing panggonan lan derajat paling ngisor, utawa malah diinjak-injak luwih saka wong liya? Apa kita ora bakal milih mati saben dina kanthi kersa dhéwé, kaya wedhus alusé Kristus? Inggih, sedulurku! Inggih, bapak-bapakku! Kanthi watak kaya ngono para wali nyenengake Gusti Allah.

4. Aja padha ngupaya urip sing tuntas wareg ing kene, sing bébas saka kabèh kasangsaran lan kasusah. Nanging, ayo padha bungah nalika nandhang sangsara lan seneng nalika nemoni kahanan angel, nalika dirugèkaké, ditindhes, utawa ngalami kekurangan kabutuhan urip—kaya omah, pangan lan omben-omben, sandhangan lan sepatu, utawa kabutuhan liya. Iki kesaksian kita, lan merga iku sang biksu pinaringan berkah, minangka wong sing tansah nglakoni perjuangan lan tapa brata. Nanging yèn kowe ora kaya mangkono, cetha yèn kowe ora ana ing dalan sang biksu, sanadyan kowe nyebut awakmu nganggo jeneng kuwi kanthi goroh, pura-pura, lan munafik. Nanging, aku ngerti babagan kowe yèn kowe kanthi tulus manut marang paugeran monastik, trampil lumaku ing dalané, lan urip kaya malaikat, nduwèni tangan tengené Gusti Allah kanggo

nyokong kowe, panglipur Roh Suci kanggo nguwatké kowe, lan malaikat suci lan kabèh martir sing pinaringan berkah déning Gusti Allah lan para wong mulya kanggo mbantu kowe.

5. *'Munggahlah menyang gunungé Gusti Allah lan mlebu ing omahé sing suci,'* miturut tembungé Yesaya, nabi sing paling fasih (Mazmur 2:3). Aja ana siji waé sing ketinggalan, aja ana siji waé sing lungguh santai; tulung-tinulung, tetep ajeg ing katresnan sing kiyat marang siji lan sijiné; nyengkuyung siji lan sijiné, saingan siji lan sijiné, lan nyonto siji lan sijiné. – Aja ana ing antaramu guyu-guyu sing ora pantes, utawa gangguan sing nyebarake lan nglemahake, utawa obrolan dawa sing ora ana gunane; lan aja nganti ana perselisihan lan ora patuh sing diomongake ing antaramu. Pantes yen kowe padha ngomong kanthi wibawa lan jujur, nuduhake rasa anget marang siji lan sijine, lan nyapa siji lan sijine kanthi alus lan ramah. *'Ujina kabèh; tetepna apa sing becik; adohna saka saben wujud sing ala'* (1 Tes. 5:21–22). Mugi Gusti kang maringi katentreman paring kekuwatan lan keteguhan marang atimu, lan mugi Panjenengané piyambak ngembala kowe, lan *'nuntun kowe ing sacedhake banyu sing tentrem'* (Mazmur 22:2), nggawa kowe bali menyang dalan kabeneran, nglindhungi kowe saka tipuan ula sing jahat, nyenengake kowe, nggumbiraké kowe, maringi panglipur marang kowe, lan ndadekake kowe pantes tumrap kraton swarga Panjenengané.

11. Mungsuh nggugah hawa napsu; nanging lawan dhèwèké lan kowé bakal ngungkuli; Gusti iku pitulungmu

11. 1) Mungsuh nggugah napsu; nanging lawan dhèwèké, lan kowé bakal ngungkuli; Gusti iku pitulunganmu. – 2) Lakonana pakaryanmu, ing gawéan lan ibadahmu, kanthi tanpa cela; aja mbuwang-mbuwang. – 3) Ayo padha nyambut gawe lan nyiapaké awaké dhéwé, supaya ora ketemu kengerian nalika wayahe pati lan sakbanjuré; nanging mung weruh kabungahan. [1, 12]

6. Ayo padha bebarengan ngleksanani kesiapan lan semangat kanggo ngabdi marang Gusti Allah lan nyenengake Panjenengané bola-bali. Lan aja nganti ana apa-apa sing ngalangi utawa nyegah kita saka iki; nanging ayo padha nyingkiri donya luwih tuntas, ngalahake daging, mundur saka paseduluran, ngremehake kesenengan, milih gaweyan, lan nindakake kabecikan liyane, supaya sawise kabukten tanpa cela ing panggilan kita, kita bisa waris Kerajaan Swarga. Ular kang nggegirisi, setan kang jahat banget, ngglidah tanpa kendhat, kepingin ngrusak kita; dhèwèké nyusup sacara rahasia, mlebu ing atiné kita lan nanem wiji-wiji ala ing saben kita: ing sawatara, manisé dosa, supaya merga kesenengan lan kabungahan sakedhap kuwi dhèwèké bisa nyegah rasa kabegjan langgeng lan mbuwang wong-wong mau menyang geni kang ora bisa padam; marang saweneh wong, semangat iri sing matèni kaya mateni, amarga reputasi apik sedulur, kang (liwat iri) nglumpukaké pikirané lan, kaya wong mlaku ing pepeteng bengi, nyegah dhèwèké ndeleng kamulyané Gusti, supaya nampilaké ing dhèwèké Kain anyar sing ngrusak; sing nggodha marang keserakahan mangan, supaya kanthi ngalahake dheweke nganggo kesenengan daging, bisa mbalekake dheweke saka Gusti Allah; marang sing nimbulake putus asa; ing sapa dhèwèké nandur rasa ora seneng marang panggilané, utawa marang sesama biarawan, utawa marang biara; sing dipaksa nganggep nyanyian mazmur, maca, lan nyendhiri minangka beban – déné marang wong liya dhèwèké nggugah pusaran pikiran lan dorongan sing ngédab-édabi, supaya nuntun wong mau menyang dalan sing salah lan ngrusaké dhèwèké. Nanging *'Kuwatna atimu, lan kiyatna manahmu'* (Mazmur 30:25): awit kita nyandhak pangarep-arep marang Gusti, sing wis ngremuk kakuwatané pati, lan *'wis maringi kita panguwasa nginjak ula lan kalajengking, lan ngluwihi kabèh kakuwatan mungsuh'* (Lukas 10:19). Kita weruh tuladha iki ing Santo Antonius Agung, sing ngremuk lan ngrusak kakuwatan mungsuh nganti mungsuh mau ora tahan sanadyan mung bayangane kasuciane. Satemene, kabeh Bapa-Bapa sing nggawa Gusti Allah wis ngalahake mungsuh mau, lan kabeh sing ing jaman saiki nyambut gawe kanthi sakabehe ati kanggo Gusti Allah uga ngalahake mungsuh mau.

7. Aku weruh kowe padha makarya kanthi tekun, nyawisake pakaryanmu minangka kurban marang Gusti Allah. Nanging, supaya pakaryanmu tanpa cela ing saben bab lan pantes nampa ganjaran. – Kepiye carane? – Makarya kanthi tentrem lan meneng; aja nganti ana tembung sing ora pantes metu saka lambemu; adohi kesombongan; ngremehake kesombongan; sandhanganmu nganggo andhap asor; aturake awakmu ing saben tumindak patuh. Ati-ati aja nganti nggawa pati marang awakmu dhewe amarga dosa apa wae, lan aja padha cedhak-cedhak nalika wektu hawa napsu; aja wani-wani padha piyambakan bebarengan, amarga ana geni dosa; aja nyentuh salah siji anggota awakmu, apa wae iku, utamane siji sing tartamtu, amarga ing kono ana nesu, geni, lan pati. Perhatikna pambacaan; nyanyikna mazmur kanthi semangat; aja ngantuk nalika ngadeg ing ngarepé Gusti, lan kowe bakal nampa peparing saka Panjenengané, amarga Panjenengané tansah maringi peparing marang wong sing waspada. Pemandangan sing nyedhihaké nalika ana ing ngarsané Sang

Prabu, ana sing lunga sawise nampa peparing, déné liyané dikirim bali kosong tangan. Sanadyan loro-loroné padha makarya ing pakaryan sing padha, ana sing makarya kanthi males lan ngantuk, déné liyané makarya kanthi tulus lan kabèh semangat; mula nasibé dadi béda adoh.

8. Aja kasep, padha usaha, padha mlayu, tekan ing tujuan, supaya lawang iku ora katutup tumrap kita, supaya umur kita ora dipendhekake, supaya kita ora mudhun menyang kuburan tanpa siyap, supaya kita ora kapisah saka persatuan karo badan minangka wong dosa, supaya nalika wayahe nyawa lunga, kita ora ndelok Malaikat suci tanpa wani, supaya Etiopia kuwi, sing dhuwuré kaya langit, sing dituduhaké marang Antonius Agung, ora nyekel kita amarga dosa-dosa kita; supaya kita ora katelan déning kekacauan, alam ngandhap, Tartarus, geni sing muni tanpa kendhat, utawa panggonan panyiksa liya sing ana tangisan lan nggrentèk untu. Nanging mugi kita nemu ing kana urip dawa sing tentrem lan pinaringan berkah; mugi kita saged nyedhaki Kristus, Gusti lan Allah kita, lan nyumurupi kaendahan sing tanpa wates, kamulyan sing ora saged dinugi saka pasuryanipun, nari ing bunderan bebarengan karo Malaikat Suci lan sedaya para wali, bingah ing kana, saking pundi *'penyakit, sedhih lan raos kangen badhe sirna'* (Yesaya 35:10).

12. Ayo padha lunga saka kéné... yaiku saka kraton hawa napsu, lumantar pangendalian weteng, mripat, ilat, kuping, tangan, lan sikil

12. 1) Ayo padha lunga saka kéné... yaiku saka kraton hawa napsu, lumantar pangendalian weteng, mripat, ilat, kuping, tangan, lan sikil. – 2) Pitutur kanggo pangurus, mandor, juru gudang, tukang sayur pasar lan tukang kebon, juru kandhang lan tukang giling. [1, 13]

9. Aku ngandharake marang kowe, kaya Sang Gusti nate ngendika marang para muridé: *'Munggaha, ayo padha lunga saka kéné'* (Yohanes 14:31). Aku ngendika iki ora kanthi teges mecahake awak saka badan sadurunge Gusti Allah—sing wis ngiket kita marang badan iki kanggo nguji kabecikan kita—nelpon kita, nanging supaya, nalika isih ana ing badan, kita bisa merenung bab sing luwih luhur tinimbang badan lan, kaya Paulus sing Ilahi nulis bab dheweke (Gal. 6:14), – supaya kita nyalibake awak kita marang donya; amarga, kaya sing diandharake piyambakipun, *'wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibake dagingé karo hawa napsu lan karsa-karsané'* (Gal. 5:24). Tahanana, mula, kabèh kang abot lan nyedhihake kanthi tabah, lan ajeg ing kabèh bab. Amarga yèn leluhur kita wis taat marang dhawuhing Gusti ing bab iki, dhèwèké ora bakal ngrasakaké pati tinimbang urip amarga ora bisa ngendhalèni napsu. Mula, puasalah lan aja nganti nyicipi wit paité dosa, yèn bisa, malah ora ing pikiran; nanging jaga awakmu saka iku kanthi tumindakmu. Aja ndelok kanthi napsu nganggo mripat serakah, lan aja nganti kesandhung godaan. Tutup kupingmu marang omongan bodho lan gunjingan kosong. Latèni lamarmu supaya mung ngucapaké sing nyenengaké Gusti, lan aja dadi wong sing remen ngomong kosong. Aja nganti tanganmu, sikilmu, lan kabèh anggamu kena godaan napsu.

10. Kowe sing wis dipercaya tugas *'pangurusan'*, upayakna lumaku tanpa cela lan tanpa dosa ing antarané sedulurmu, ngatur kabèh urusan kanthi kawicaksanan sing andhap asor. Kowe, sing dipercaya ngawasi *'gaweyan ing lapangan'*, nglakoni tugas iki kanthi kawicaksanan lan keteguhan sing dadi sipatmu, kanthi setya nindakake kabeh sing dibutuhake lan njaga kabeh tetep tertib. Aja gampang nesu lan welas asih marang wong-wong sing kesel, utamane para pamula. *'Tembungmu tansah dimurubaké karo uyah, supaya kowe ngerti carané maringi sih marang sing ngrungokaké'* (Kolose 4:6; Efesus 4:29). Dadi wong sing ajiné dhuwur, lancar wicara, maringi panglipur, maringi piwulang, nduwèni kabecikan lan nuntun ing pakaryanmu. *Sampeyan iku pangurus* (mbok menawa ing griya, utawa sing ngatur pasedhiyan); pracaya marang Gusti lan *'kuatna awakmu dening kakuwatan lan kakuwatané'* (Eph. 1:19). Mimpin ing ngopeni sedulur. Kanthi nyukupi kabutuhané, kowe nyukupi kabutuhané Gusti: awit kowe ora mung maringi panganan marang manungsa, nanging, yèn kowe kersa, maringi marang Para Rasulé Gusti. Siapna lan paringana dhahar lan unjuman – sing paling apik saka apa sing kowe duwé; nanging aja nganggo bumbu, aja nganggo panganan legi, utawa apa waé sing dadi kesenengané wong sing uripé mung kanggo weteng. Iki ora pantes kanggo wong sing takwa. Nanging sayuran, roti, lan banyu—iku waé sing diparingaké kanggo wong-wong mau. Ing bab iki, Bapak-bapak kita nemokaké panglipur sing gedhé. Lan kowe, anakku, *'jurumasak sing trampil'*, ngopeni sedulur, nyiyapaké panganan kanggo wong-wong mau minangka panglipur, supaya kowe bisa sumunar ing Karajaning Swarga kaya srengéngé. Kowe, *para tukang kebon sayur lan pangreksa kebon woh-wohan*, kerjalah kanthi keras lan ngupaya nyenengake sedulur kanthi nyedhiyakake kabèh jinis sayuran; amarga kanthi nyenengake wong-wong mau, kowe bakal nyenengake Gusti Allah, lan kowe bakal dianggep pantes ngrasakake pangaso langgeng. Kowe *sing 'ngladeni ing gudang'*, kanthi sakabehe ketelaten lan niat becik, nyawisake kabeh tenaga kanggo tugastamu, nganti getihmu mili, lan ngopeni kepala gudang kanthi becik, amarga kowe

gumantung marang dheweke. Kowe sing ngatur urusan '*kandang*', kowe maringi kasetyan sing nyenengake Gusti lan kita, lan kowe ngladeni sedulur kaping pindho tinimbang wong liya; mula kowe bakal dihias nganggo loro mahkota. Sapa wae saka kowe sing luwih ngopeni wong liya, makarya kanggo wong-wong mau lan ngupaya kanggo kapentinganane, mesthi bakal nampa ganjaran sing luwih gedhe. Melu teka marang aku uga kowe sing ditugasake ing '*pabrik gilingan*'; lan aku kandha marang kowe, kowe kudu ngati-ati banget marang tugasmune; nanging aja nganti ana barang sing ora perlu saliyané sing wis ditemtokake, apa ing panganan, omben-omben, utawa apa wae. Bab kowe ora bisa rawuh ing aturan, nyanyi mazmur, lan ibadah liyane—lan kita ora kepengin kaya ngono—nanging amarga kabutuhan sing banget, kita ora duwe pilihan liyane. Nanging aja padha nyerah; kita bakal ngganti apa sing kurang saka kowe ing bab iki, sanajan kita uga wong dosa. Mung tetep waspada lan nggatekake awakmu, ajrih marang Gusti, lan adohi pacelathon donya.

13. Bangun; Matins; jam kapisan; gawe

13. 1) Mungguh; Matins; jam kapisan; gawe. – 2) Topik pacelathon; saingan; ora seneng istirahat; anget marang Gusti lan tahan banting ing gawe. – 3) Ayo padha sabar, kaya Sang Gusti... lan kita bakal nampa sih-rahmaté. – 4) Ngejar kapentingan dhéwé lan kurang tresna marang sedulur. – 5) Sapa sing wareg karo piwulangé sang abbot iku pinunjul; ora pantes ng kritik piwulang mau; muga-muga Sang Gusti ndadékaké wong-wong sing ora tertib dadi tertib. [1, 14]

11. Ayo padha urip manut paugeran lan pranatan sing wis ditemtokake kanggo kita, meksa awak supaya rajin ing kabèh bab, gedhé lan cilik. Menawa lonceng muni, cepet-cepet kanthi gumbira padha kumpul ing gréja, kaya-kaya dipanggil déning malaékat, kanggo ngandaké pangandika karo Gusti lan ngabdi marang Panjenengané lumantar kidungan, lan minangka balesan nampa dudu sing sirna utawa samentara, nanging peparing panguripan saka Gusti. Nalika mlebu gréja, kanthi swara siji lan serentak, mratelakna puji marang Gusti Allah; banjur rungokna kanthi tliti pambacaan mazmur lan ikuti pambacaan Kitab Suci kanthi semangat, supaya, padhanging pikir amarga loro-loroné, kowe bisa tetep ing kabungahan kanthi wohing kabecikan sajrone Liturgi Ilahi lan nggawe setan isin. Nanging ing wektu sing padha, aja lali ndedonga ing jero ati kanthi pikiran sing resik, supaya, sawise katon resik lan malah padhang tinimbang peteng, kowe bisa metu saka gréja. Ibadah wis rampung; tinggalna griya pandonga kanthi meneng lan tentrem. Banjur, saben wong kowe padha mligi ing sinau, awasna aja mbuwang-mbuwang bandha kawicaksanan sing wis kowe kumpulake saka kidungan mazmur mung kanggo omongan kosong, nanging luwih becik nambahake apa sing saiki kowe sinau. Wong liya, yen kersa lan ngrasa perlu, bisa ngaso kanthi ngglethak ing ambené; nanging sanadyan mangkono, sawisé nggawe pratandha salib lan nyetel awaké kanthi bener, dhèwèké kudu maca sawatara mazmur ing pikiran kanthi renungan, supaya ora dadi korban godaan mungsuh, si penjajal. Amarga setan-setan seneng, sawisé ibadah, ngganggu atiné kita nganggo dorongan ala, kanggo mbales kekalahan sing dialami amarga rawuh kita sing waspada lan ngajèni ing gréja, lan supaya kita mbuwang apa sing wis kita kumpulaké kanthi becik saka kidungan lan bacaan gréja. Kanggo tujuan iki, padha nglumpukaké pikiran kita, nggawe awak ora tertib—amarga kesel saka nyanyèkaké mazmur—lan nimbulaké emosi lan khayalan sing ora pantes. Nanging mesthi luwih becik sapa waé sing nyingkiri turu lan nglakoni renungan jero marang mazmur utawa pakaryan liya, tinimbang langsung mlebu amben, kajaba yèn turu ngalahaké dhèwèké kanthi ora bisa ditolak: amarga ing kahanan kaya ngono dhèwèké tetep bébas saka godaan. Sawise nglampahi wektu kaya ngene, kita kabeh kudu cepet lan padha nyengkuyung siji lan sijine, kesusu menyang ibadah jam pisan: awit kenapa kita kudu ngorbanake ganjaran kita lan mbebani nurani kita? Sawisé kuwi, ndedonga marang Gusti, '*Mugi pakaryan tangan kita lestari*' (Mazmur 89:17), lan mugi sedina muput kowe nglakoni pakaryan becik, lakonana tugastamu sing wis diparingaké, apa saben wong siji-siji tumrap tugase dhéwé, utawa kabèh bebarengan nggarap siji pakaryan nalika perlu. Mugi pagaweyan lan pakaryanmu diiringi dening kidungan mazmur, pandonga, lan pikiran sing becik, apa iku gawe ing sawah, ing kebon anggur, ing pawon, utawa pakaryan liya sing ditindakake miturut rutinitas lumrah ing wektu sing wis ditemtokake; lan kabèh mau dilakoni kanthi teliti lan kidungan mazmur.

12. Ucapmu tansah ana ing bab sing pantes, apa iku babagan urip jasmani utawa bab rohani, kaya troparion utawa pakaryan liya. – Padha saingan ing nglakoni kabecikan. Saben kowe nduwé sipat apik dhéwé-dhéwé, nanging apa sing durung diduwèni siji, diduwèni liyané: padha nyilih saka siji lan sijiné, kaya tawon sing rajin nglumpukaké madu saka kembang. – Aja nganti katresnan marang kanyamanan nyedhak marang kita, lan aja nganti kélangan semangat. – Aja ana rasa adhem marang Gusti lan ajeg ing pakaryan kita; lan aja ana apa-apa sing dadi alangan antarané kita lan katresnan kita marang Gusti: ora puasa, ora nglakoni ibadah

bengi, ora adhem, ora panas, ora cacian, ora kekurangan kabutuhan; nanging, nganggep kabèh iku minangka perkara nomer loro, wenehana prioritas marang kaslametan kita luwih dhisik tinimbang kabèh.

13. Ayo padha nampa kabèh kanthi gumbira, élinga sangsara nggegirisi sing ditanggung Gusti kanggo kita. – Apa bisa ana prabédan antarané abdi lan Gustiné? – Amarga apa waé sing kita alami iku ora ana apa-apa. Nanging, ya Gusti, ing kabecikan Panjenengan Panjenengan nampa sanajan pakaryan becik cilik saka kita; Panjenengan cedhak karo wong-wong sing sabar demi Panjenengan, kaya sing katulis (Mazmur 144:18), lan Panjenengan ditemokake dening wong-wong sing nggoleki Panjenengan; yen Panjenengané mbukak swarga tumrap kita – yen kita sabar, Panjenengané bakal nampa kita lan nuntun kita menyang kabungahan swarga lan menyang kamar panganten ing Karajaning Swarga sing ora digawe tangan.

14. Aku njerit marang kowe, nelpon swarga, bumi lan Malaikat Suci dadi saksi: aja nglirwakake kaslametanmu; aja ngremehake siji prentah; aja mlaku ing pepeteng pikiran sing durung kabuka; adulkna jamuan rahasia, aja kesengsem karo panganan lezat, aja nembus nyawamu nganggo pedhang—tegesé, aja nyulut geni ing nyawamu, sanajan marang awakmu dhéwé, élinga yèn awakmu iku kagungané Kristus lan mulané mulya, aja padha ngomong ala siji lan sijine utawa kobong nesu marang siji lan sijine; aja nyimpen rasa iri ing atimu; aja mbalekake ala karo ala; aja ngupaya nglakoni panguwasa; aja ngidam pangkat rohaniawan sadurunge wektune, lan aja seneng karo pikiran kaya ngono; nanging kanthi kersa mbukak kabèh (marang bapa rohani panjenengan), panjenengan bakal mari lumantar iku, lan lumantar iki tetep waras, lan manut ing saben bab saka jero ati. Iki imam, pelayanan suci, lan ibadah marang Gusti Allah!

15. Sapa waé sing kanthi ati sing resik mbukak kabèh sing ana ing jerone ing ngarepé kasadharan kula; sing nduwèni pandangan andhap asor marang dhiri dhéwé; sing nganggep dhiri dhéwé minangka makhluk paling asor saka kabèh sing urip; lan sing ora ngupaya apa-apa sing luwih dhuwur tinimbang apa sing wis ditampa saka kasadharan kula—waspadha, miturut panemuku, dhèwèké iku wong mulya lan pinunjul! Nanging nyelidiki paugeran-paugeran kula lan mbahas miturut karsa panjenengan, utawa nebak-nebak kenapa kula paring tugas kados makaten dhumateng tiyang siji lan tugas sanes dhumateng tiyang liyan—kenapa kula nampi tiyang siji dados rohaniawan dene paring panjenengan sanes ing panggonan sanes—iku boten ana paedane tumrap panjenengan lan boten pantes. – Mugi Gusti lan Allah kita, sing misahake wong pantes saka sing ora pantes lan *'ngangkat wong mlarat saka tumpukan tai'* (Mazmur 112:7), sing maringi sih-rahmat lan pangerten marang wong andhap asor lan nguwatake wong ringkih (Mazmur 17: 33), mugi Panjenengané maringi pituduh, mugi maringi tentrem, mugi nampi Panjenengané ing kandhangé, mugi maringi gesang sing becik, mugi maringi kekuwatan ing kabèh bab kanggo pakaryan sing sampurna, kanggo nepati dhawuh, kanggo nyenengaké Gusti Allah, lan kanggo niru Malaikat, supaya Panjenengané waris Karajaning Swarga.

14. Tetepna atimu marang Gusti, lan anggep kabèh liyané ora ana apa-apané

14. 1) Pasrahna atimu marang Gusti, lan aja nganggep apa-apa liyane penting. – 2) Sapa waé sing makarya ing biara kanthi saben jinis pakaryan, lumaku kanthi becik menyang kutha swarga kanggo nampa berkahé. – 3) Penampilanmu saka njaba apik; nanging , awasana supaya ora ana Yudas, Hyesius utawa wong kaya ngono ing tatanan batinmu. – 4) Aja ngomong: 'Aku bakal nindakake iki utawa kuwi, lan aku bakal nggayuh iki utawa kuwi'; nanging kerja keras, pasrahake kabèh asilé marang Gusti. [1, 16]

16. Ayo, anak-anakku, rungokna aku; perhatosna tembung-tembungku lan nyimpen ing manah piwulangku sing andhap asor! Marang kabèh aku nguwhu; marang kabèh aku ngumumake: bali marang Gusti; ninggalake hawa napsumu. Mangkono sabda nubuat muni marang kowe: *'Mangga, ayo padha munggah menyang gunungé Gusti, lan menyang omahé Gusti Allahé Yakub'* (Yesaya 2:3) – menyang omahé tanpa napsu, lan ayo padha nyawang nganggo mripat rohani kabungahan sing wis disiapaké kanggo kita, lan janji-janji berkahing swarga. Nggawa semangat, ambaraké swiwingmu sing kobong kaya merpati lan mabur, lan nglanglang saka kéné menyang panggonané kabecikan; rangkul kabungahan lan katresnan rohani saka kersané Gusti; rasakna katresnané sing paling manis, lan ing kono anggep kabèh liyané minangka sekunder; buwang kabungahan sia-sia, napsu daging, lan nesu galak; lan ora ana apa-apa sing katon maringi kenyamanan ing kene sing bakal bisa nyekel kowe; nanging, kaya wong sing wis ngiket sabuk kanthi rapet, kita bakal entheng, ndeleng adoh, lan cepet nalika lelungan ing dalan sing nuntun menyang Karajan Swarga.

17. Ora bisa ora para lelungan bakal nandhang sangsara lan nglakoni kasangsaran; mangkono uga karo kita. Amarga, kaya sing kowe deleng, pakaryan kita nuntut pagawean abot, upaya, lan kesel: kowe kerja, kowe kesel, kowe kringet, kowe nahan luwe lan ngelak – ana sing ing sawah, ana sing ing kebon anggur, ana sing ing panggonan peres zaitun, ana sing ing pawon, ana sing ing panggonan bangunan, ana sing ing gudang, lan

saben wong padha nindakake tugase sing diparingi. Kabeh mau padha mlaku ing dalané Gusti, nyedhak marang kutha agung, lan lumantar pati bakal digawa menyang kabungahan kanggo melu nampa berkah sing wis disedhiyakake kanggo wong-wong sing tresna marang Gusti.

18. Ing bab iki: nalika kita diparingi panglipur amarga bisa cetha ndeleng wong-wong sing lumaku ing kasetyan, kita ngrasa nesu lan sedhih nalika ndeleng wong-wong sing tumindak ora tertib, lan kita mbenerake miturut kemampuan kita; nanging apa sing didhelikake ing jeronmu mung kowe lan Gusti Allah sing ngerti. – Nanging aja ana ing antaramu sing kanthi ndhelik, kaya ing pepeteng, nindakake apa wae sing ora pantes: amarga ora ana sing bisa luput saka paningal sing maha weruh, sanajan bisa luput saka paningal kita. Aku tansah nganggep sing paling becik marang kowe kabeh. Nanging sapa sing ngerti—apa ora ana ing antaramu, ing antarane Rolas, wong kaya Yudas? Apa ora ana, sacedhake guru sing becik Giezius, wong ala sing nyimpen kusta langgeng ing atine? Apa ora ana ing antaramu wong-wong kaya putra-putrané imam Elia, sing mangan sacara rahasia lan nyurung murkaé Gusti, sing pungkasané paling sengsara bakal dadi bala tumrap aku uga, luwih gedhé tinimbang tumrap Elia sing wis dosa? – Mugi kita uga ora ngalami cilaka – mugi kawelas, ya Gusti! – Apa ana sing kaya Ananias lan Safira, sing wani goroh marang Para Rasul, banjur nemu pungkasan sing pait: amarga bisa uga ana ing antaramu uga wong-wong sing nyimpen goroh ing atine, ora ngomong sing sejati nalika mangsuli pitakon utawa ing obrolan santai. Aku uga wedi ambruké Simon ahli sihir, sing bebarengan karo Santo Petrus, kepala para Rasul, ngupaya pakurmatan lan kamulyan manungsa, sanajan saka njaba pura-pura dadi muridé. Aja ana siji waé saka kowe padha ndelok mburi, utawa mbalik lan ninggalake tekadmu sing wiwitan!

19. Aja ana sing kandha: 'Aku bakal nindakake iki lan iku, lan ing wektu iki lan iku aku bakal wis nggayuh iki lan iku.' Kowe sing kandha mangkono, nanging ora ngerti apa kowe bakal urip nganti dina iki, apa kowe ora mikir kowe bakal krungu: *'Wong bodho! Ing bengi iki nyawamu bakal dijupuk saka kowe, lan barang-barang sing wis kowe siapake, sapa sing bakal nduwèni?'* (Lukas 12:20). Ayo padha niru persatuan sing ora bisa dipisahake saka para Rasul karo Guru lan Gusti Allahé kabèh, lan amarga kita tansah ana ing ngarsané Gusti, ayo padha nggancangaké lelampahan kita marang kaslametan, kanthi nyerahake kabèh sing bakal teka ing tangané Gusti, kanthi kersa nampa sethithik kasangsaran lan nandhang sethithik sedhih, supaya kita bisa bungah langgeng. Gusti Allah ngajak kita marang iki; Roh Suci nulungi kita ing bab iki; lan Gusti Yesus Kristus nguwatake kita ing bab iki. Aja wedi! Sétan wis dibuwang; Kristus wis wungu, lan pati ora mrentah maneh.

15. Kowe wis mlayu saka donya; nanging kowe durung mlayu saka geger hawa napsu sing digawé mungsuhmu: kowe kudu waspada lan ajeg teguh

15. 1) Kowe wis mlayu saka donya; nanging kowe durung mlayu saka geger hawa napsu sing digerakake mungsuhmu: kowe kudu waspada lan nolak kuwi. – 2) Tuladha wong-wong sing, lumantar pracaya, nindakake mujijat kasetyan: Dositheus, Ananias, Zacharias lan liyane. – 3) Lumaku ing dalan pangeran, nampa kasetyan tanpa ngeluh, lan kowe bakal slamet. [1, 17]

20. Sanadyan kita wis mlayu saka kabèh bab donya lan, kaya-kaya, wis mlebu ing pelabuhan kanthi nganggo busana biara suci kita, kita tetep manggon ing donya iki kaya ana ing tengah segara, ora ngerti kapan angin badaié setan bakal munggah nglawan kita, nyoba nyemplungaké prau atiné kita menyang jeroné, – ing ngendi lan kepiye kita bakal ketemu bajak laut pikiran, – ing karang-karang sembunyi hawa napsu sing endi kita bakal kandas tanpa disadari, lan kepiye, sajrone urip kita kabèh, kita bakal ngrampungaké pelayaran saka bumi menyang swarga tanpa kacilakan kapal. Mula saka iku, anakku, kowe kudu merhatiin lan waspada, tetep awas lan tansah ngawasi, lan bisa ngliwati tipuan liciké setan, supaya kowe ora k ejiret tanpa siyap nolak godaan napsu, ngusir serangané, lan nerusaké pelayaranmu kanthi aman, kanthi kenceng nyekel kemudi iman kita.

21. Wong-wong sing sinau urip asketis padha padhang dening tuladha becik para bapa – lan dikuatake ing pakaryané déning iman sing ora goyah. – Kanthi pracaya, St. Dositheus ngrampungake dalan patuhé tanpa pitakon, kanthi setya nglakoni saben dhawuh saka pandhuané lan, kanthi mangkono, alus nampa kaping-kaping pukulan ing pipi lan kaping-kaping ejekan. Kanthi pracaya, Abba Kir sing pinaringan berkah nahan panggebugan, ejekan, lan panganiayaan suwéné limolas taun kanthi wani lan keteguhan ati enom, kaya ora ngrasakaké beban saka kasangsaran mau; lan ora mung ora ngeluh, nanging uga kanthi tegas mbela lan mbeneraké para panyerangé ing ngarsané bapa suci nalika ditakoni. Kanthi pracaya, Theodore sing wis disucèkaké, amarga nyimpen pikiran babagan primasi, nahan pangucilan telung taun déning Pachomius

Agung tanpa nolak utawa ngeluh. Kanthi pracaya, dhèwèké ngundhuh woh kasampurnan saka patuh, sawisé telung taun kanthi sabar lan semangat ngopeni tongkat bapaké. Kanthi pracaya, Akakios, sing tansah urip, kadhangkala nggawa memar ing sangisore mripaté, kadhangkala ana bekas pukulan ing pipiné, kadhangkala salah siji anggota badané tatu; kabèh iku ditampa kanthi andhap asor lan tanpa ngeluh; lan merga iku dhèwèké dianggep pantes kanggo kaabadian. Kanthi pracaya, Zakaria, kang tansah kelingan, sanadyan kebak Roh Suci, nampa tatu-atune kanthi tentrem, nanging ora nate nyimpang saka bapakne. Kanthi iman, ana sawijining priya ajaib sing nyabrang kali sing digawa buaya. Lan saben bapa sing kinurmatan lan wong sampurna, sing nggawa senjata iman, padha liwat geni lan banyu saka godaan wong jahat lan mlebu ing alam pangaso langgeng.

22. Yen kowe kepengin slamet, ora ana alangan utawa rintangan. Ing ngarepmu wis ana tuladha sejati saka wong-wong sing wis slamet lan sing saiki lagi slamet. Aja ndeleng aku, nanging rungokna tembungku: sanadyan aku wong dosa, aku ngandhani kowe kabeneran lan nuduhake dalan sing lurus. Mula, anak-anaku, padha usaha kanthi ngetokake kabèh tumindak duraka lan mbuwang rasa ora percaya. Lumaku kanthi ajining ati ing dalan paugeran Gusti. *'Padosna, lan kowe bakal nemokake; ketukna, lan lawang bakal dibukak kanggo kowe'* (Matéus 7:7). Aku ngerti iki pancèn bener, lan aku yakin tenan. Lakoni tugastamu tanpa ngeluh. Kerjalah kanthi tekun ing apa sing dadi prentahmu tanpa males. Aja mbangkang, gampang mbantah utawa ngupaya mbales dendam, uga aja sombong nganti nggawa karusakan lan kebinasaan marang jiwamu. Aja ngupaya kamulyan, lan kowe bakal nemokake ora mung ing jaman sing bakal teka, nanging uga saiki, ing kabèh kamulyané. Aja padha rebutan ing antaramu, utawa nyurung siji lan sijiné nganggo tembung landhep lan ngina, babagan pambagian tugas—ana sing luwih kinurmatan, ana sing kurang—lan kowe bakal dianggep paling utama lan bakal nampa panggonan paling utama ing panggonan ilahi sing langgeng. Nanging yèn kita tumindak ngelawan iki, kita bakal nemu kosok baliné – lan murka, nesu, lan isin (Roma 2:8, 9) bakal tumeka marang saben jiwa sing nindakake sing ala, saiki lan ing tembe. Mugi iki ora tumeka marang kowe!

16. Ndeleng kamajuanmu, aku bungah; nanging, amarga wedi kowe bakal mandheg, aku nyuwun marang kowe: aja ngalangi alirane, adohna saka kabèh sing ora pantes lan semangatna kanggo kabèh sing bener

16. 1) Ndeleng kamajuanmu, aku bungah; nanging, amarga wedi kowe bakal mandheg, aku nyuwun marang kowe: aja ngalangi alirane, nyingkiri kabèh sing ora pantes lan semangat ngupaya kabèh sing bener. – 2) Nalika ngadhepi pati, ayo padha ngatur manah kita; angel tumrap kita nindakake prestasi fisik gedhe; nanging yen kita njaga watak sing becik ing ati, sanajan kanthi ngendhaleni diri ing kabèh bab, manut paugeran lan pitutur, kita ora bakal ketinggalan saka para wong agung. – 3) Persaudaraan bebarengan iku nggumunake, loro ing susunane lan ing mujijat-mujijatane: amarga saben kamenangan nglawan napsu iku ngusir setan. [1, 18]

23. Jiwaku sing andhap asor ngidam lan kobong karo kepinginan sing murub kanggo kaslametanmu, nalika kowe mlaku ing dalan sing bener lan maju saben dina ing pangembangan. Ndeleng paninggalmu marang kabèh bab lan mundurmu tanpa pamrih saka donya, pisahmu sing ora bisa dipulihaké saka sedulurmu dhéwé, pamborosan kabèh bandhamu lan pangubaran kersamu dhéwé ing salib, lan kasunyatan yèn kowé kabèh, kanthi siji pikiran lan guyub, padha ngupaya nggayuh siji tujuan – kabèh mau maringi panglipur marang aku. Nanging aku uga kakuwatir menawa salah siji saka kowe bisa waé ora nampa berkah sing kowe ngarep-arep. Mula saka iku aku nyuwun lan ngélingaké kowe: aja mandheg ing dalan kamajuanmu, nanging tansah luwih semangat nindakake kabecikan kanggo pambangunan dhiri lan tangga teparo, ngajokaké awakmu saben dina ing ngarsané Gusti lan paseduluran kanthi tanpa cela lan tanpa cacat, lan aja nganti kalah marang semangat sing iri, omelan sing mbabayani, kesombongan sing ora takwa, utawa pilih kasih kaya budhak, nanging tumindak kanthi patuh, tentrem lan tentrem, – tanpa kesombongan utawa ambisi, kanthi wicaksana lan tanggung jawab, kanggo kabecikan iku dhéwé, kanggo komunitas suci kita, kanggo dhawuh Gusti lan piwulang abbot kita, lan, cekakipun, kanggo kaslametan kita dhéwé, ngupaya saben dina siji bab sing nyenengake Gusti lan ngupaya mung iku, nganti pungkasaning urip saiki teka.

24. Jam pungkasan durung teka, nanging wis cepet banget nyedhak; kanggo sawenehing wong, wis ana ing lawang. Kaya-kaya wis ana ing ngarep mripat kita lan ing sikil kita, apa iku ora marakake wedi marang kita, ngendhegake kita, ngresiki kita, lan mbalekake kita saka rasa salah amarga tumindak ala utawa nyimpang saka dalan sing bener, mulang kita supaya urip bebarengan kanthi pangurmatan, tentrem, lan harmoni pikiran sing sehat, uga ing sinau Kitab Suci, ing pandonga sing murni, lan ing gawe miturut kemampuan kita. Lan nglakoni puasa iku sarana kanggo urip rohani, sanadyan iku praktek jasmani, yen dipandu dening andhap asor

sing suci. Iku ngluwihi daya kita—lan pancen ora wicaksana—nyoba tumindak agung para Bapa sing suci. Nanging ayo kita netepi apa sing wis kasebut ing ndhuwur (yaiku pangeling-eling marang Sangsaite Gusti, pangurmatan, tentrem, kesatuan pikiran, piwulang ing Kitab Suci, pandonga sing murni, pagawean lan puasa miturut kemampuan kita), lan ing kahanan kita sing nduweni pangkat ngisor, milih apa sing pantes kanggo kita, kanthi ketat manut paugeran monastik, kaya sing diatur dening hukum – ing panganan lan omben-omben, – mangan ora mung roti lan sayuran, nanging uga anggur lan lenga, lan kadhangkala iwak lan keju, kanthi watesan sing pantes, nanging ora miturut panemuku dhéwé: amarga iku ora pantes, nanging kaya sing wis kita tetepake, – lan ing kabèh bab liyane tumindak kanthi wicaksana lan wajar, – apa kita turu, ngaso, mlaku, lungguh, kumpul lan rembugan, utawa ngrayakake – kaya nalika kita nandur, nyebar, mbangun utawa nggarap kayu – kita bakal tumindak kaya ngono, lan, aku njamin, kita ora bakal kurang saka kamulyaning para bapa mau.

25. Salah siji tontonan ageng lan kaajaiban yaiku kumpul lan persatuan kita, ing asmané Gusti kita Yesus Kristus, saka wong-wong saka manéka nagara lan manéka keturunan, saka manéka umur lan manéka cara urip, dadi siji badan, sing selaras lan diarahaké marang tumindak bebarengan lan pangabdian bebarengan, supaya, sanadyan akèh ing roh, kanthi maneka atiné lan maneka pamikirané, tetep dadi siji pikiran lan siji manah—dudu kanggo niat ala, nanging kanggo nyenengaké Gusti Allah lan makarya kanggo kamulyaning Trinitas Agung. Mangkono pasamuwan kita (seduluran) iku wis ageng lan kinurmatan, padha karo mujijat ageng; nanging ing sajroning pasamuwan iki, mujijat sejatine kelakon, yen kita urip miturut kuduné. Awit apa ora ana setan sing diusir ing kéné uga? – Setan-setan mau diusir, lan ora mung ing dina iki utawa dina kuwi, nanging saben dina malah saben jam – diusir lan kobong. Saben kita, kanthi ngalahaké hawa napsu, ngliliraké lan ngusir setan hawa napsu kuwi: sapa sing ngungkuli zinah, nyingkirake setan zinah; sapa sing ngungkuli kelesuan, nyingkirake setan kelesuan; sapa sing ngungkuli nesu lan kebencian, nyingkirake setan nesu lan kebencian; sapa sing ngungkuli panghakiman lan nggrundel, nyingkirake setan panghakiman lan nggrundel. Mangkono uga kita kudu mangerteni ngungkuli hawa napsu liyane. Mula saka iku, apa kowe ora dadi tukang mujijat yen kowe kepengin? – Lan Gusti nampa cara uripmu kaya prestasi para bapa ing ara-ara samun lan para sing ngadeg ing tiang sing nindakake mujijat sing nggumunake.

17. Napa kowe ninggalake donya? Kanggo disuceni; lan begja sapa sing urip ing roh urip iki, utamane kanthi pracaya marang abbot

17. 1) Napa kowe ninggalake donya? Kanggo disuceni; lan begja sapa sing urip ing roh urip iki, utamane ing iman sing teguh. – 2) Wong teka menyang biara kita kanggo dislametake: mula, pasangana tuladha urip biara lan tata biara. [1, 19]

26. Ayo padha nggatekake awaké dhéwé, tetep waspada, tetep awas, lan ngunggahake pikiran marang Gusti Allah. Ayo luwih kerep mbaleni pangéling sing tansah kelingan saka Arsenius Agung: 'Arsenius, kenapa kowe teka ing kéné?' Amarga kita uga wis ninggalake donya. – Napa, mula? – Ora kanggo pangaso daging, ora kanggo nikmati kesenangan, uga ora mung kanggo sinau maca lan nulis utawa kaligrafi, utawa kanggo nglumpukake kawruh, utawa dadi pamaos sing trampil; uga ora kanggo nyilem ing pakaryan kanggo kapentingan dhéwé, golek kamulyan, sombong, ngunggulake awak dhéwé tinimbang wong liya, utawa dadi panguwasa, – ora kanggo bab kaya ngono utawa sing padha; nanging kanggo apa? – Kanggo dibersihaké saka dosa, kanggo nganggo ajrih marang Gusti, kanggo ngendhegake awak dhewe nganti tekan pati, pati ing salib, yaiku nganti nyepelekake hawa napsu dhéwé lan matèni hawa daging, perang nglawan mungsuh, yaiku setan, lan nglawan 'panguwasa-panguwasa, panguwasan-panguwasan, panguwasa pepetenging donya iki' (Eph. 6:12), supaya ora kalah marang maneka godaan daging, lan pungkasane, supaya entuk iman sing kuwat marang perantaraan bapa rohani panjenengan, igumen, kang lumantar kuwi kita bisa tenanan ngleburake kabeh panah geni saka sing jahat (Eph. 6:16). Saiki kandhaa marang aku, kepiye kahanane kowe? – mriksa, renungna, lan selidiki. Lan begja wong sing ana ing antaramu lan ing jeromu sing netepi paugeran, sing ora nyerah dadi mangsa para pedagang dosa, sing teguh ing patuh, sing padhang amarga pangakuan sing sampurna, sing sumunar amarga andhap asor saka Gusti Allah lan amarga patuh kaya Kristus sing kaya emas, lan sing, kaya-kaya nganggo jubah ungu, kabungkus ing iman sing ora goyah marang bapak rohani, sang abbot, ora gumeter ing pakaryan sing wis ditemtokake, ora ndahulékaké apa-apa sadurunge putusané, lan ora nganggep ana apa-apa sing luwih nylametaké kanggo dhèwèké ing donya— —kajaba sing dianggep kaya ngono déning sang abbot kanggo dhèwèké. Aku kudu negesake manawa aku ora nyebutake awaké dhéwé ing kéné, nanging wong-wong sing kanthi ketat netepi dhawuhé Gusti Allah.

27. Jiwa-jiwa teka marang kita, pancèn dikirim déning Gusti Allah, supaya slamet ing biara kita. Mula saka iku, pangibadah kita marang paugeran kudu paling sampurna lan paling ketat. Padha teka kanggo padhang, dudu kanggo peteng. Mula padhangna, sedulurku, sanadyan aku peteng; padha sumandhang kabecikan kang kebak sih, sanadyan aku kebak karusakan. – Puji-pujianmu kudu dumadi saka apa? Kanthi ngalah marang sedulurmu ing omongan, ora nate mbantah, ora nggrundel apa-apa, dadi anak wedhus sing polos tanpa niat ala, aja landhep, nanging alus ing ngarsane Gembala Agung kita, Kristus; supaya nyingkiri guyu-guyu sing cabul lan pacelathon sing isin; supaya waspada nalika nyanyi mazmur lan tetep waspada nalika ndedonga. Mula, anak-anakku, padha usaha luwih tekun maneh kanggo nyucèkaké awakmu, urip kanthi suci, nyampurnakaké awakmu lan disucèkaké, supaya dadi kaya déwa – sanadyan iki katon kaya ukara sing wani – kaya sing dijanjèkaké Sang Juruwilaha lumantar Sang Pemazmur, kang kandha: *'Amarga Aku wis kandha, "Kowe iku déwa-déwa, lan putra-putra Sang Maha Luhur"'* (Mazmur 81:6; Yohanes 10:34).

18. Urip bebarengan iku paling pantes dipuji; lan begja sapa sing urip miturut rohé

18. 1) Urip bebarengan iku pantes banget dipuji; lan begja sapa sing urip manut rohé. – 2) Sapa waé kudu tansah ngupaya luwih unggul, aja mbuwang dina-dinamu tanpa guna. – 3) Kamulyan tumrap para bapa! Padha, kanthi merhatiake sabda kabeneran, nglakoni urip biara sing dadi tuladha: tiru tuladhané. [1, 20]

28. Aku ngajak kowe kanthi tulus – supaya kowe semangat kanggo kaslametan jiwamu sing mulya. Amarga aku ora mikir ana bab liya sing luwih migunani kanggo kowe tinimbang pangeling babagan cara urip kita sing mulya. Lan aja kesel amarga aku tansah ngomong bab sing padha. – Apa maneh sing arep kita rembug? – Apa kita wis ngganti cara urip sing wis kita miwiti, supaya kita bisa ngalih menyang perkara liya ing pacelathon kita? – Ora; kita ora kena mandheg ngomong bab sing padha bola-bali, lan babagan topik sing padha bola-bali; lan kita ora bakal nate mandheg muji apa sing becik lan ngélingaké apa sing ala – ngumumaké sepira becik lan pinunjulé pamunduran sakabèhé saka donya lan urip bebarengan sing guyub rukun ing antarané sedulur; lan negesaké yèn pancèn ana *'donya' sing 'mudhun ing janggut, jangguté Aron'* (Mazmur 132:2), yèn ana wong sing wis mlebu ing komunitas iki, wis nganggo andhap asor, nglumpukaké manut, lan ngupaya ngendhalèni kersané dhéwé, wis nyekel jeroné katresnan marang Gusti, munggah roh saka kekuwatan marang kekuwatan, tresna marang kabèh prakara lan kanthi sabar nepaki kabèh kang dadi paugeran komunitas, tanpa tipu daya ing apa waé, ora nyimpen pikiran utawa niat curiga kang bisa misahaké novis sing andhap asor saka Gusti lan abbas. Mula saka iku, sedulur, ayo padha nampani kanthi katresnan kabèh sing ana lan kelakon ing komunitas iki minangka suci lan nylametaké, sanajan ana sawetara bab sing katon ora nyenengake: amarga lumantar iki sisih kasar kita dihalusake, lan kita dadi luwih alus, supaya kita bisa mluncur luwih gampang menyang tujuan kita.

29. Tansah ngupaya supaya bisa mbiyantu siji lan sijine lan aja ngupaya kapentinganmu dhéwé, nanging apa sing migunani kanggo komunitas ing saben bab; lan, nalika kowe saya kuwat lan luwih sampurna ing atimu, tetepna awakmu ing pangibadah sing ora kendhat, nganyari awakmu saben dina lan, nalika dina, wulan, lan taun lumaku, maju terus marang sing luwih becik lan luwih becik, sajrone isih ana wektu kanggo makmur lan tuwuh ing kabecikan. Aja nganggur; aja nganti kalah amarga turu lan kecerobohan; lan aja mbuwang-mbuwang dina-dina urip iki tanpa guna. Nalika wayahe hisab teka, kita bakal cetha weruh wohing pakaryan kita lan karuwetan amarga kecerobohan kita; kita bakal weruh manawa kanthi merhatiin awak dhéwé lan pakaryan kita, kita wis ngasilake woh, lan kanthi nglirwakake kuwi, kita wis nggawa karusakan marang awak dhéwé.

30. Kamulyan tumrap roh-roh sing pinaringan berkah saka para bapa kita sing suci lan kinurmatan, sing pancen wicaksana lan nduwé pangertosan! Padha ora ngrungokake sabda kabeneran kanthi sia-sia; ora mbuwang, uga ora nginjak-injak ing sangisore sikil: nanging padha makarya kanthi tekun nganti kringet ing bathuk, ngendhegake awak dhewe, ngendhaleni karsa dhewe, seneng dadi sing paling ngisor, seneng prasaja ing kabeh bab lan mlarat, lan nyingkiri prahara, lan nampa kabèh kanthi gumbira lan sabar; padha manut marang dhawuhe bapak-bapaké kanthi kersa; padha kobong ing iman; padha tresna marang meneng; padha nanggulangi kelemahan wong liya, siap malah nyawurake getihé dhéwé kanggo wong-wong mau, kaya para martir. Lan apa maneh sing arep diomongake? Kowe kabeh wis padha ngerti para pendahulu lan pamimpinmu; tiruana, turuta tapak-tapaké, lan muga-muga kowe kabeh dianggep pantes melu ing kamulyané.

19. Mugi saben panjenengan luwih unggul maneh ing kabecikan panjenengan dhéwé: sing manut ing ketaatan; sing andhap asor ing kerendahan ati; sing rajin ing pagaweyan.

19. 1) Mugi saben panjenengan luwih unggul maneh ing kabecikan panjenengan dhéwé: sing manut ing ketaatan; sing andhap asor ing kasampyèn; sing rajin ing pakaryan. – 2) Apa waé tugas ketaatan sing diparingaké marang panjenengan, tindakna kanthi teliti. – 3) Yèn panjenengan tumindak kaya mangkono, Gusti bakal maringi panglipur marang panjenengan ing donya iki lan ing jaman sing bakal teka. [1, 21]

31. Terusna kaya wiwitanmu, lan ora mung aja mandheg nindakake kabecikan, nanging lakokna luwih akeh lan luwih asring; supaya semangatmu murub luwih padhang, lan cepet tumuju pucuking urip swarga. '*Sing manut marang siji*'—tansah luwih manut, supaya kowe bisa ngundhuh woh saka ketaatan, manut ora mung marang sing nduwèni wewenang nanging uga marang wong biasa, tanpa ribut utawa nolak, apa waé sing diparèngké. '*Sing andhap asor*'—tansah luwih andhap asor, manut ing kabèh bab lan sarujuk marang kabèh, kanthi pandangan andhap asor marang dhiri dhéwé, kanthi penampilan njaba sing prasaja, swara alus lan arang ngomong, ora nyimpen pikiran manawa mbok menawa biyèn asalé saka kulawarga bangsawan, utawa wis suwe manggon ing urip biara, utawa nyekel pangkat dhuwur lan nindakake akèh tugas, – Aku bakal nambahake iki – tanpa ngangkat mripatmu utawa nganggo sikapé tegas utawa mlaku kanthi gaya tartamtu mung amarga kowe pinter, gagah, duwé cara ngomong sing nyenengake, bisa nindakake apa waé, utawa nduwé sipat liya sing pantes dipuji. '*Rajin*' lan tekun ing nglakoni pakta patuh sing dipasrahaké marang dhèwèké, makarya kaya makarya kanggo Gusti lan ora kanggo manungsa, dhèwèké mbuktèkaké dhèwèké saya dadi pekerja tanpa isin, nampa pakaryan sing paling abot lan bungah makarya nganti kakehan kanggo tanggane, kanthi kapercayan manawa kanthi mangkono ganjaran ageng lagi disimpen kanggo dhèwèké ing swarga.

32. Ayo padha—apa sing dadi juru gudang, pangreksa rumah sakit, juru kaligrafi, pangreksa kebon anggur, tukang kebon pasar, tukang sepatu, juru masak, pangatur, guru, penjaga, tukang bangun, tukang nyalakake lampu, tukang roti, tukang kayu, utawa sapa waé sing diparingi tugas apa waé, apa gedhé utawa cilik—ayo, ing aliran sing ora ana entéke marang mangsa ngarep, kanthi kangen sing ora bisa mati marang berkah langgeng, kanthi wani nindakake pakaryan kita, nahan kabèh kanthi kersa, nindakake kabèh sing nyenengaké Gusti Allah, lan maringi kabecikan marang awak dhéwé, ngorbanaké awak dhéwé kanggo siji lan sijiné nganti saben wong siap nyawisaké nyawane dhéwé kanggo seduluré.

33. Yen kowe tumindak kaya ngono, Putra Tunggaling Gusti Allah bakal nglipur kowe—Panjenengané sing, amarga patuh marang Gusti Rama, ngendhegaké dhiri nganti tekan pucuking andhap asor, nganti dadi abdi, sanadyan Panjenengané Gusti saka kabèh, lan ngrasakaké pati—pati ing salib—Bakal ana kabungahan lan kabagyan sing ora bisa diungkapake kanggo aku, wong sing dosa, lan kanggo kowe, sing netepi dhawuh, ora mung ing kene, ing ngendi kowe dipuji dening kabèh sing weruh pakaryanmu, perjuanganmu nglawan mungsuh lan ngusir serangan lan tipuané, nanging uga ing jaman sing bakal teka, nalika kowe bakal bungah ana ing ngarsané kamulyané Kristus Allah bebarengan karo paduan swara malaékat, ing panggonané '*kabèh sing padha bungah*'.

20. Aku bungah karo kasilmu... ana sing liwat andhap asor, ana sing

20.

1) Aku bungah karo kasilmu... ing sawene, andhap asor; ing liyane... (ndhaptarake kabecikan monastik). – 2) Kanthi cara sing padha – ngedorong pamikiran luwih adoh lan luwih dhuwur: kita isih nduwé urip sing dawa ing ngarep... kita bakal nduwé wektu. – 3) Aja gumregah amarga karunia alamiah utawa bandha sing diduwèni, amarga Gusti bakal maringi luwih akèh; kosok baliné – bakal ana kerugian. [1, 22]

1. Tukang tani bungah nalika panèné subur; nanging para abbot luwih bungah manèh amarga kasuburan rohani saka nyawa-nyawa sing dipasrahaké marang pangopènané. Kowé uga marakaké aku bungah, anak-anakku, tanduranku, panèné Gusti dhéwé (1 Kor. 3:6). Aku bungah nalika weruh kowe padha tekun, semangat, lan antusias kanggo kabèh sing dibutuhaké kanggo kaslametan. Aku bungah marang wong-wong sing nuduhaké alus, marang wong-wong sing nuduhaké ora kendhat, marang wong-wong sing nuduhaké andhap asor lan ngajeni, marang wong-wong sing nolak lan ngalahaké tipuan mungsuh, marang wong-wong sing nindakake tugas sing dipasrahaké marang dheweke tanpa ngeluh, marang wong-wong sing nuduhaké tentrem lan alus atiné, marang wong-wong sing nuduhaké prasaja wataké, ing sawene, pracaya marang asor kula tinimbang marang kaluhuran kula; ing sawene, tanpa rasa lan watak ora seneng tentrem—nanging ing kowe kabèh, ana kamajuan lan kasampurnan rohani, lan persatuan tresna ing siji awak, sing kawangun amarga

2. Aku wedi menawa Gusti, amarga kecerobohanku lan sedhihé sing jero marang dosaku, bakal narik bali tangan tengené sing kebak pangayoman sing diulur marang kita—lan menawa ana bab sing mlebu ing antarané kita sing ora mung ora pantes diomongake nanging uga dipikirake: kemalasan lan putus asa saka jiwa apa waé, utawa malah tiba, apa sing didhelikake utawa sing katon. Mula, awasna awakmu; aja nyimpang saka dalan sing wis kok tetepake, nanging tetep mantep ing kono, lan owah saka kamulyan marang kamulyan lan saka kasucian marang kasucian. Tetep ajeg, lan aja nyimpang saka lingkaran tumindak sing wis kowe janjekake ing ngarehe Gusti Allah lan Malaikat, uga ing ngarehe kula; nanging malah nambah gaweyan demi gaweyan. Ati-ati supaya pikiran bab urip sing dawa ora ngganggu kowe, lan ora nglemahake keteguhan tekadmu kanggo urip kanthi pangendalian dhiri lan disiplin dhiri. Pikiran iki palsu: amarga apa urip kita? Mung impen lan bayangan. Pikiran iki palsu, nanging ngapusi: amarga tinimbang nambah andhap asor marang andhap asor lan patuh marang patuh, pikiran iki malah nyurung wong supaya , menehi konsesi siji sawisé sijiné marang dhiri dhéwé, sing asring nyebabaké rusake sakabehé urip sing nyenengaké Gusti Allah.

3. Ati-ati supaya apa sing katon marang kowe minangka kasampurnan ora malah dadi duri dosa, – ora kemampuanmu sinau kabeh kanthi cepet, ora kawruhmu, ora pengalamanmu ing urip rohani, ora kadhangkala nuranimu sing resik, ora ketekunanmu, ora ketrampilanmu ing kerajinan tangan, ora swaramu sing nyambung, ora swaramu sing nyenengake, ora sikapmu sing gagah, ora apa-apa liyane kaya ngono. Kabeh mau iku peparing saka Gusti, sing kudune kanggo nambah ajrih lan andhap asor kita marang Gusti, Sang Panyipta. Kanthi nglakoni sikap iki, kita bakal ndadekake Panjenengané luwih welas asih marang kita lan luwih loman ing peparingé – lan kita bakal sugih kabeh kabecikan lan dadi candhi suci kanggo Gusti, dihias kanthi peparing tanpa entek-entek. Nanging, yen kosok baline, kita ngangkat sirah ing ngarsane Gusti lan dadi sombong ing ngarepe sedulur—ngangkat alis, nglengos pundhak, mlaku kanthi angkuh, lan padha pitakon kenapa iki utawa iku ditindakake, kenapa ditindakake kaya ngene lan ora liya, utawa kenapa aku ora diparingi tugas ngawasi tugas kuwi, lan kenapa wong kuwi sing nduweni tugas kaya ngono, dene tugas kuwi pancen ora perlu, mung mbuang-mbuang tenaga lan wektu – yen kita tumindak kaya ngono, kita bakal ngowahi wektu kang subur dadi wektu kang tandhus, wektu bathi dadi wektu rugi, wektu gawe sing migunani dadi ora ana gawe sing ngrusak lan ala – lan tinimbang munggah gunung kabecikan, kita bakal mudhun saya jero menyang jurang dosa.

21. Dadi becik – lan aja nganti mungsuh mlebu ing atimu, supaya dheweke ora njerit: 'Kabeh wis dadi ala.' [1, 28] Jaga dalan préntah supaya resik ing ngarepé atimu, kanthi andhap asor ngenali lan mbeneraké saben alangan—apa iku wujud ora manut sing pantes dihukum, utawa pratelan sing bertentangan sing disembunyikaké isin; mlaku ing dalan sing lurus, lan kowe bakal nemokaké tentrem kanggo atimu. Mungsuh kita migunakaké saben alesan kanggo meksa mlebu ing persaudaraan kita lan nggawe keributan. Aja nampa dhèwèké; lindhungi awakmu nganggo tamèng iman lan tolak dhèwèké nganggo pedhang Sabda Gusti – lan pangrusak iki ora bakal nemokaké papan kanggo dhèwèké ing jeronmu, lan dhèwèké ora bakal sombong yèn dhèwèké wis nggawa kowe tiba. Tuduhna yèn kowé kuwi pasukané Gusti Allah sing ora bisa ditembus, lan wong iku tinimbang sombong, mending nangis kaya St. Macarius biyèn: 'Kabèh wong jahat wis padha mungsuh aku.' Kowé nduwé Kristus Sang Gusti minangka panglima, lan para Malaikat minangka pitulung lan panglindhungmu. *'Aja nganti sikilmu kesandhung—awit Panjenengané sing ngreksa Israel ora ngantuk lan ora turu'* (Mazmur 120:3).

22. 1) Kabeh asalé saka Gusti; nanging upaya saka awaké dhéwé uga dibutuhaké kanggo njaga lan nerusaké. – 2) Gusti wis ngreksa kowe kanthi becik nganti saiki – lan kowe wis makmur; terusna kaya ngono – ing pandonga, meneng lan sapituruté. – 3) Tahan kasangsaran lan sedhik; sakabehe urip mung sedina wae, nanging lumantar iku manungsa bisa nggayuh kabungahan langgeng. [1, 24]

863

panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané panjenengané
 Lan yen ana wong wani sombong yèn dhèwèké iku ana apa-apa, dhèwèké bakal krungu tembungé Rasul: '*Apa sing kowe duwé sing ora kowe tampa? Lan yèn kowe tampa, ngapa kowe sombong kaya ora nampa?*' (1 Kor. 4:7). – Nanging, kabèh iki mbutuhake upaya, gawe keras lan rajin tanpa kendhat, bebarengan karo andhap asor, kanggo nguatake, ngindhungi, lan nengenake pikiran kita ing urip sing takwa lan suci, supaya kita ora nyimpang saka pakaryan kita sing becik, lan ora nggawé isin marang gaweyan kita sadurunge amarga males-malesan sakbanjuré, lan supaya kita ora mbalik saka urip sing luhur marang sing ala, nanging kanthi diowahi dening kabecikan, kita bisa disucèkaké, padhang, lan munggah menyang gunung saben dina, dadi luwih padhang tinimbang sing padhang, malih saka lintang dadi srengéngé, lan nganggo kekuwatan sing paling gagah berani. Tundhungna, aku nyuwun, kabèh pamikiran daging lan alangan paling gedhé tumrap kabecikan—kamulyan donya—lan nganggo pedhang rohani, puterna kabèh napsu lan hawa daging, nyandhak marang Gusti lan munggah marang Panjenengané lumantar tangga rohani, saben dina ngedegake dhasardhasar ketuhanan lan ngedalake dhasar-dhasar rohani, nalika mbuwang kesombongan jasmani kanthi motong hawa napsu, memadamake kobongan gairah nganggo banjiran luh, lan ngusir kepinginan sing ngganggu kanggo panganan lan omben-omben, utawa kesia-siaan liyane, lumantar renungan babagan berkah ing tembe.

5. Nganti saiki, lumantar pandonga bapakku lan pandonga panjenengan, Gusti Allah wis ngreksa panjenengan kanthi becik; panjenengan wis makmur, mlaku ing dalan karajan kabecikan, ngias awak panjenengan kanthi kaendahan tanpa napsu, lan wis weruh manawa ora ana sing luwih becik lan nyenengake tinimbang mbusak napsu-napsu lan, munggah ngluwihi kuwi, mrentah kanthi kraton marang , kabèh bab donya, lan kaya-kaya mrentah bebarengan karo Gusti Allah. Aja lali marang iki, lan aja nganti kowe ngantuk sawise ngrampungake cara urip sing wis dipasrahake marang kowe lan wis kowe lakoni kanthi becik; nanging luwih asring '*mlebu gapurane kanthi pangucap syukur, lan alun-alune kanthi puji-pujian*' (Mazmur 99:4); kayaa saka woh-wohan patuhmu lan, ing kono, ngombe anggur pangapuraning ati, kang nyenengake atimu sing suci; aja mandheg saka pakaryan salehmu sing liyane; menengna lambemu; aja nglarani ati sedulurmu kanthi pura-pura puasa palsu lan sing kowe tetepake dhewe saka panganan apa wae; aja ngetokake rai sing galak; aja ngomong dawa utawa ngucapake tembung kosong; aja ngutamakake tentremmu dhewe tinimbang kabecikaning sedulurmu; duwé siji pikiran, siji manah, lan siji karsa ing Kristus Yesus Gusti kita, kanthi Panjenengané minangka sirahmu.

6. '*Kuwatna ing Gusti lan ing kakuwataning kamulyané*' (Eph. 6:10), lan tahanana kanthi gagah kabèh sing ora nyenengake, sing nyedhihaké lan sing abot, tansah élinga misteri pati kita ing pangrasa lan nganggep kabèh lumrahing urip kita iku cekak. Lan, miturut St. Gregorius Teologos, sakabehing urip iku mung sapoé kanggo wong-wong sing temenan nglakoni tugase utama babagan kaslametan. Nanging ing dina iki, ing wektu sing lumantar kaya ngimpi, kita bisa nggayuh Karajan Swarga, wewengkon kabungahan lan kabagyan tanpa wates.

23. Lawan mungsuh sing ngundang hawa napsu

23. 1) Lawan mungsuh sing nggugah napsu. – 2) Ayo para sepuh mbantu sing enom. – 3) Pira kaping wis kelakon... ana napsu muncul, nanging dilawan nganggo pandonga lan kabèh bakal sirna. – 4) Aja padha nyerah atimu: Gusti ana ing sacedhakmu. [1, 25]

7. Berjuanglah, anak-anakku sing tak tresnani, berjuanglah, para tuan lan pangreksaku, berjuang nglawan tipuané setan, nglawan serangané saben dina marang kowe, nglawan geni napsu, nglawan pepeteng putus asa, nglawan ngumbara sing mbebayani saka panggonan siji menyang panggonan liya, nglawan ula iri, nglawan kabiasaan ora kendhat ngomong ora pantes lan ngolok-olok, nglawan saben napsu sing mungsuh lan perang marang kowe.

8. Sing sepisanan ing antarané sing pungkasan, sing kuwat ing antarané sing ringkih, sing wis kena godaan ing antarané sing lagi digoda, sing sugih woh rohani ing antarané sing mlarat ing babagan kuwi, sing kasil ing antarané sing anyar miwiti, sing wis suwé ing antarané sing anyar—bantu-bantu, tulung tangan, wulang nganggo tembung, tunjukna apa sing paling becik, nyemangati siji lan sijiné kanggo nindakake kabecikan, supaya kita kabèh bisa slamet.

9. Elinga pira taun perjuangan rohani sing wis kowe lakoni, lan pira sarta jinis godaan apa wae sing wis kowe adhepi nganti saiki! Saben wong padha elinga kaping pira dheweke kalah dening godaan, kesel, lan nyerah; banjur dumadakan nemu kekuwatan, kabungahan, keteguhan ati, semangat sing maringi urip, lan inspirasi, apa liwat pitutur utawa pandonga sedulur; banjur makarya maneh – lan dikuatake maneh dening kakuwatan agungé Gusti Allah. Mangkono uga bakal kelakon ing dina-dina ngarep ing urip tapa brata panjenengan, malah luwih manèh—*'kita bakal liwat geni lan banyu lan mlebu ing pangaso' saka* tanpo napsu (Mazmur 65:12).

10. Mula saka iku, aja ana sing nyerah, aja ana sing kelangan semangat! Ayo padha mbiyantu, nglipur, lan nyemangati siji lan sijiné supaya tresna, sabar, lan semangat kanggo nepaki dhawuhe Gusti Allah. Mugi Gusti kita Yesus Kristus, Gusti kita sejati, pangarep-arep wong kang putus asa, sandhangan wong kang ambruk, panyembuh wong lara, kanca setya wong lelungan lan panyingkirake kesel, lan sak cekake, pangarep-arep sakabehing pucuking bumi lan wong-wong ing tengahing segara – mugi Panjenengané maringi lumrah lan ngratakake dalanmu, lan mugi Panjenengané paring kasil ing saben tumindak lan gerak, ing dalan lurus panjenengan tumuju kaslametan sing sampurna lan nggayuh kutha panggonané.

24. Kanggo nglawan kobonging napsu: Sabda Gusti, ngreksa pancaindra—utamane pandelengan—lan ora maringi daging pangayeman: waspadha; sanadyan kowe wis tiba sawise baptisan, aja tiba maneh sawise ngucapake sumpah skema

24. Nglawan kobongan hawa napsu: Sabda Gusti, waspada marang panca indra—utamane mripat—lan ora maringi daging pangayoman: awasna; kowe wis tiba sawise baptisan, aja tiba maneh sawise ngucapake sumpah skema. [1, 27] Iklim ing kéné panas lan nyengat – dudu amarga geni alamiah, nanging amarga geni sing ora katon sing ngobong jiwa, sing metu saka arang dosa, dinyalakaké déning percikan napsu sing dibuwang menyang atiné kita déning roh mungsuh. Nanging kowe wis nampa saka lambé déwa, pancuran Roh (Sabda Gusti) sing mili kaya kali, kanggo memadamaké geni mau, lan kaya telung mudha ing pawon geni, supaya ora tatu lan ora kena geni iki. Ing babagan iki, manungsa kudu ngreksa indrene, utamane pangrungu, amarga lumantar pangrungu—yen ora digunakake kanthi wicaksana—mungsuh kita biasane nyemplungake geni napsu menyang jiwa. Kita uga kudu ngati-ati marang godaan liyane sing muncul saka daging, sing kabuka amarga kurang ngendhaleni panganan, omben-omben, turu, lan saben wujud pangasoan badan. Amarga kaya ta pangendalian diri sing tuntas marakake kekuwatan kanggo tetep ajeg ing kabecikan, mangkono uga kelalaian ing bab iki marakake saben wujud tirani dosa. Mula, awasna supaya kowe ora bali maneh menyang perbudakan iki, sawise kowe dibebasake saka iku kanthi mlebu ing panggilan saiki kanthi sumpah sing pantes, lan aja nganti nggawa sangsara kaping pindho marang awakmu dhéwé – amarga tiba sawise baptisan lan sawise nampa skema.

25. Kanggo sing ngalahaké napsuné – mahkota; kanggo sing nyerah marang napsu – panyiksaan; yèn kowé klebu golongan sing sepisanan, apik tenan; yèn klebu sing kapindho, cepetna mbeneraké tumindakmu

25. 1) Kang ngalahaké napsuné – diparingi mahkota; kang nyerah marang napsu – nampa sangsara; yèn kowe klebu golongan sing sepisanan, kuwi becik; yèn klebu sing kapindho, cepetna mbeneraké. 2) Usaha supaya netepi paugeran; aja nganti ana sing males, loro atiné, utawa anggep dhéwé bener. – 3) Saben wong mènèhi sumbangan liwat patuhé; Gusti bakal nampa sanadyan cilik. – 4) Aja kendho amarga angel; terus maju, tulung-tinulung. 5) Kasangsaran njaba lan jero iku ora langgeng; sabar, pitulungan bakal teka. – 6) Sapa sing tau diparingi mahkota tanpa gaweyan? – Nanging pati wis cedhak, lan gaweyan bakal rampung; kowe bakal melu barisan para wali. [1, 28]

11. Delengen arena tandhingan! Delengen perjuangan! – Sapa sing gelut kanthi gagah, mlayu kanthi becik, lan njaga pikirane ora kasangkut marang kabèh sing sensual lan emosional, bakal nggayuh kamenangan sejati, diparingi mahkota kamulyan langgeng, diproklamasasi dadi putraning Gusti, lan dadi ahli waris berkah langgeng sanajan isih ana ing donya iki. Nanging sapa waé sing kabawa déning nikmaté dosa lan nyemplung

ing jeraté setan, bakal ngalami kekalahan sejati, katutup isin amarga dosané, dadi anaké setan, lan ahli warisé geni Gehenna lan manéka panyiksa langgeng liyané. Priksa awakmu dhéwé, uji imanmu, lan bedhakna apa lan ing ngendi panggonanmu lan dalanmu. Lan yèn kowé ana ing dalan sing bener lan mlaku ing dalan kraton, luwih becik manèh! – Nanging yèn kowé wis dosa ing lelampahanmu lan wis kecemplung ing arus dosa, cepetna mbalèk sadurungé umur kapitu iki rampung lan umur kawolu sumunar, sing nggawa paukuman lan balasan.

12. Usaha netepi dhawuhe Gusti; tandura wiji kabecikan ing atimu, supaya mengko kowe bisa ngundhuh woh-wohan kabeneran. Aja nganti ana sing males-malesan, supaya ora krungu saka Sumber: *'Meluwa marang semut, he wong males, utawa marani tawon sing rajin'* (Amsal 6:6, 8). Aja ana wong sing licik utawa nduwé niat loro, nyimpen siji bab ing atiné nanging ngomong liyané, supaya ora kena paukuman sing nggegirisi saka nabi Daud, sing kandha: *'Gusti Allah bakal ngrusak kabèh lambé sing muji-muji lan ilat sing ngomong goroh'* (Mazmur 11:4). Aja ana sing nganggur utawa males, supaya ora kena paukuman saka Santo Paulus, sing kandha: *'Yen ana sing ora gelem kerja, aja mangan'* (2 Tes. 3:10). Aja ana sing kakehan pinter, supaya ora ngalami apa sing diwanti-wanti Santo Yakobus, sing kandha: *'Gusti Allah nentang wong sombong, nanging maringi sih marang wong andhap asor'* (Yakobus 4:6).

13. Ayo padha mlaku kanthi gumbira ing Gusti lan netepi dhawuhe, saben wong nggawa menyang paseduluran urip kita, kaya menyang kasabèk kita (Markus 12, 43) apa waé sing ana ing daya lan panganggone – ana sing liwat pangurusan, ana sing liwat pelayanan, ana sing liwat ngopeni wong lara, ana sing liwat nyanyikake kidung, ana sing liwat maca, ana sing liwat tetanen, ana sing liwat seni tulisan – lan sacara umum, aja ana sing ora nyumbang apa-apa, lan aja ana sing teka ing ngarepé Gusti kanthi tangan kosong. Gusti nampa ora mung kurban ageng nanging uga kurban cilik; Panjenengané malah nampa wong sing maca sawijining ayat minangka pangeling pati, menawa dhèwèké ora bisa nindakake apa-apa manèh, kaya Panjenengané nampa loro mita saka janda. Gusti Allah nemtokake ajining pakaryan, ndeleng saka niat wong sing nindakake. Amarga kita nduweni Gusti Allah sing becik lan welas asih banget, lan sing kepengin kita slamet luwih saka kita dhewe, ayo padha mlaku ing dalan sing leres, lan kita bakal nemu tentrem kanggo atine.

14. Aja nganti alangan apa wae sing ora dikarepake ing dalan Injil ngalangi kemajuan sapa wae; nanging sanadyan dalan angel lan abot, ayo padha nerusake, ayo padha seneng atine, ayo padha wani, ayo padha liwat lan nyebrang saka bukit siji menyang bukit liyane, saka gundukan siji menyang gundukan liyane, nganti kita munggah menyang gunungé Gusti lan ngadeg ing panggonané katentreman sing suci. Wong-wong sing lelungan bebarengan ndadekake dalan luwih gampang kanggo siji lan sijine. *'Ngusung beban siji lan sijine'*, kaya sing diandharake Rasul, *'kowe uga'* (Gal. 6:2).

15. Tansah ana kahanan kaya ngene: dina iki ana rasa isin, sesuk ana kawani; saiki ana swasana murung, ujug-ujug ana gelombang inspirasi; ing wektu iki ana pemberontakan hawa napsu, lan ing wektu sabanjure ana pitulunganing Gusti lan pangendaliane; Sampeyan ora bakal padha kaya wingi sesuk, lan ora bakal tetep padha salawas-lawase, kekasihku; nanging sih rahmaté Gusti bakal tumeka marang sampeyan, lan Gusti bakal menang lumantar sampeyan. Banjur sampeyan bakal kandha: 'Ing endi kowe suwé nganti saiki, ya Gusti?' Lan Panjenengané bakal mangsuli: 'Aku wis nyawang sampeyan ngupaya, lan Aku wis ngenteni.' Mula saka iku, ayo padha sabar lan nuduhake sethithik kaluwihan atiné; ayo padha nahan awak lan ngendhalèkaké daging, ngadumawèkaké lan mbuwang hawa napsu adoh saka awaké dhéwé.

16. Sapa sing diparingi mahkota tanpa ngupaya? Sapa sing nemu tentrem tanpa nandhang sangsara? Sapa sing ngundhuh wohing gesang tanpa nanem lan ngopeni kabecikan ing atine? Nanemna, cangkokna, gawea, lan kringetna, anakku, para pekerja Gusti, sing niru Malaikat, sing saingan karo makhluk gaib! Apa kowe ora weruh pungkasaning perjuangan iki? Apa sedulur kita ora kerep seda? Apa saben dina kita ora nyanyi kidungan panguburan kanggo sing wis lunga? Napa kowe nyiksa awakmu dhéwé karo sedhih, kowe sing atimu ringkih? Pati bakal teka marang kowe uga. Dudu saiki – sesuk kowe bakal seda. Kanthi kabungahan tanpa wates kowe bakal ninggal donya iki lan munggah menyang swarga, marang Gusti Allah, mlebu ing pepadhang kang ora bisa didekati, mlebu ing kabungahan kang ora bisa diucapake, mlebu ing kamulyan kang ora bisa dibayangake, mlebu ing panggonané para Malaikat, mlebu ing alun-aluné Gusti, mlebu ing gréja para Putra Mula, mlebu ing pangkuan Abraham? Lan sapa sing bakal kowe deleng ing kana? Gusti Allah, Juruwilaha kita; Ibuné Gusti Allah, Ratu Jagad; kuwasa-kuwasa gaib; Kerubim lan Serafim; lan kabèh tingkatan Para Rasul Suci, Para Nabi, Para Pimpinan Agama, Para Martir, Para Sing Kinurmatan lan kabèh Para Wali, sing cacahé ora kaétung. Apa iki ora nggawe kowe kaget, maringi inspirasi, lan ngangkat kowe ngluwihi kabèh pakaryan abot, kabèh sedhih, lan kabèh kasangsaran?

26. Ndelok donya saka pucuking urip monastik, kowe weruh segara kesia-siaan kang nggelombang; mulane, bungahlah amarga kowe wis dibebasake saka iki

26. 1) Ndelok donya saka pucuking urip monastik, kowe weruh segara kesia-siaan sing nggelombang; mulane, bungahlah amarga kowe wis dibebasake saka iki. – 2) Banjur, nalika mbalekake pandangan marang awakmu dhewe, kowe weruh barang sing padha (wong tuwa, sedulur, bandha lan sapiturute), nanging ing wujud ilahi lan kebahagiaan; mula lumaku kanthi becik, supaya kowe bisa nggayuhé. – 3) Dhaptar kabecikan sing mimpin munggah lan kaburukan sing mimpin mudhun. – 4) Ratapan babagan kalepatan para biarawan. [1, 29]

17. Saiki aku bakal miwiti piwulangku marang kowe kanthi ajakan apostolik: *'Tansah bungah ing Gusti'* (Filipi 4:4). Lan kepriye kowe ora bisa bungah lan mlaku kanthi kabungahan, nalika, lumantar panggilan sing wis dingertèni sadurungé lan wis ditemtokaké déning Gusti Allah, sing kanthi kabèh kawicaksanané ngatur kabèh prakara, kowe wis dianggep pantes ditampa mlebu ing dalan urip Injil iki lan saiki lungguh ing panggonan sing dhuwur, kowe ndelok saka dhuwur marang kesia-siaan urip manungsa sing cilik lan asor, sing kapental-pental kaya segara lan kabawa mrana-mrene dening gerak-gerik kahanan sing tansah owah-owahan. Kaya sing kowe weruh, ora ana sing ajeg ing kana; ora ana sing tetep ing panggonané; nanging para raja ganti, para pangeran tiba, lan para panguwasa donya, kaya manungsa liya, seda; sing omah-omah ora suwe pegatan, ninggal lan ditinggal; Kaendahan luntur, masa enom lumaku cepet, kasenangan ora suwe sirna, kabèh kagungan donya ilang kaya bayangan lan impen; nangis lan nggebuk dhadha nalika pisah karo wong mati, putus asa lan sedhih nalika pisah karo wong sing ditresnani, siksa sing ora bisa ditanggung nalika ngalami alangan ing ngupaya kepinginané—apa iku omah-omah, pangkat, bandha, utawa kesenangan lan kabungahan; kasangsaran amarga iri lan cemburu, amarga isin lan malu sing ora disengaja—lan sapituruté.

18. Mula, panjenengan dipundhawuhaké dhumateng pundi, lan, sasampunipun munggah ing gunungipun Gusti, pundi ingkang panjenengan tingali? – Menika wonten ing ngajeng panjenengan: tinimbang bumi, swarga; tinimbang ibu bapa, Gusti, Bapa ingkang sejati lan ingkang Maha Luhur; tinimbang sedulur, kanca lan sedulur ingkang sami pikiran; tinimbang kanca, Malaikat ingkang tanpa badan lan kados déwa; tinimbang bandha – kasugihan kabecikan; tinimbang jabatan dhuwur – Karajan Swarga sing agung tanpa wates lan ora kaucap; tinimbang nikmat zinah – katentreman manis lan ora ana enteke; tinimbang kabungahan donya – berkah sing jero lan ora kaucap. Merga kowe wis ngerti iki, ajinana marang Gusti Allah sing urip; kuwatna awakmu sacara rohani; sandhangan awakmu nganggo waja lan piranti perang sing lengkap saka paugeran; anggo pedhang rohani, yaiku sabda Gusti Allah; lan patahna panguwasa pepeteng ing jaman iki lan roh-roh kejahatan, supaya kowe bisa muni kenceng kaya Paulus sing suci: *'Aku wis perang sing mulya, aku wis ngrampungake lomba, aku wis njaga iman: saiki wis disiyapake kanggo aku mahkota kabeneran, sing bakal diparingake marang kita dening Gusti, Hakim sing adil, ing Dina iku'* (2 Tim. 4:7).

19. *'Padha munggah menyang swarga lan mudhun menyang jeroning bumi,'* kandha Sang Pangeran Daud. Yen dijupuk sacara rohani, kita sinau piwulang iki: sapa waé sing sethithik demi sethithik mbeneraké apa sing kuduné ditindakaké kanthi cara sing bener bakal munggah menyang puncak kabecikan; nanging sapa waé sing kesusu lalai bakal mudhun menyang jurang karusakan. Saiki ayo padha pikirake apa sing ngangkat kita lan apa sing nyeret kita mudhun. Sing ngangkat kita yaiku: patuh kaya Kristus; andhap asor sing nyawiji karo Gusti; ora nempel marang pamrih, saka kabèh gaya-gayaan, saka katresnan marang panguwasa, saka kepinginan pamer, saka licik, saka seneng nalika liyané cilaka, saka ambisi, saka ejekan lan olok-olok, saka sombong lan bangga marang apa waé saka urip biyèn (kaya sing kelakon nalika ana wong kandha: *'Aku biyèn dadi iki lan kuwi, aku nduwé iki lan kuwi, aku nindakake pakaryan iki lan kuwi.'* – Oh, isin tenan! Apa sing kuduné didhelikaké, malah digunakaké kanggo pamer, amarga wis lali marang panggilané sing kaya déwa). Aku bakal nambah manèh: tenang, akur karo sedulur, siap nyuwun ngapura, nundhuk sirah lan gulu, nundhukake pandelengan lan kelopak mripat menyang lemah, tata tangan lan sikil sing santun, ora nggatekake apa utawa kepiye sandhangan, lan sing paling utama – pangakuan jujur saben gerak jiwa – lan, supaya ora suwe maneh bab iki, – saben raos becik liyane, watak lan tumindak sing padha karo sing kasebut mau. – Nanging sing sabanjure diendhakake yaiku ajrih marang Gusti Allah; yen ora ana ajrih marang Gusti Allah, ana saben jinis sedhih, nesu lan pangucap sing ngina (Efesus 4:31), miturut Rasul, lan akibaté: pikiran sombong, pasuryan sombong, pandangan nyengir (utawa pandangan munggah), irung kembang, kelopak mripat nyipit, lan rambute ngadeg-ngadeg.

20. Amarga saka dosaku, aku weruh ana sawatara wong ing antarané sedulur sing wis nyasar lan lali marang prajanjiané karo Gusti Allah lan janji-janjiné sing serius—lan kasunyatan yèn ing tembe kita bakal ngadeg ing ngarepé pengadilan sing nggegirisi. Wah, kowe wong bodho lan alon atimu (Lukas 24:25), ayo padha eling apa sing wis kita sarujuki lan putusake ing wiwitan banget! Apa kita ora wis ngiket sumpah kanggo ngidam, keluwen, nyiapake awake dhewe, nahan ejekan, panganiayaan, tatu, malah pati? Nanging saiki ana ing endi wong kaya ngono ing antarané kita, nalika ana sing nemoni kahanan ora nyenengake sanadyan sethithik, banjur padha putus asa sakabehe? – Mula, ayo padha merenung marang awake dhewe, lan nggawa ajrih marang Gusti Allah ing manah. Aja nganti ana siji waé saka kita sing wani bali marang apa sing wis kita tolak. Aja nganti kita ngidini kahanan kaya ngéné: nalika kita nresnani umat amarga kesasarane, kita dhéwé malah ditangisi kanthi sedhih déning wong-wong mau—ing donya iki lan ing jaman sing bakal teka—amarga dosa-dosa kita dhéwé. Apa gunané yèn padha nyebut kowé 'bapa suci'?! Apa gunané wong njaluk berkah saka kita, yèn kita dhéwé durung nampa berkah lan ora kendhali, kaya kéwan galak?! – Mugi Gusti Allah, Rama saka Sang Kristus Yesus, ngreksa wong-wong sing lumaku ing dalané, lan mugi Panjenengané nuntun wong-wong sing wis klelep bali menyang dalan dhawuh-dhawuhé!

27. *Ibadah saben dina, pasedhèrèk pangan sing sithik, netepi paugeran urip bebarengan, denda lan paukuman mbutuhake akèh pagawean lan kasabaran; nanging amarga iki nuntun marang kaslametan, lan mahkota bakal dipikolehi, ayo padha semangat*

27. 1) Ibadah saben dina, pangan sing sithik, netepi paugeran urip bebarengan, denda lan paukuman mbutuhake akèh pagawean lan kasabaran; nanging amarga iki nuntun marang kaslametan, lan mahkota bakal dipikolehi, ayo semangat. – 2) Usaha supaya wicaksana ing bab sing becik lan polos ing bab sing ala; luwih saka kabeh, supaya omonganmu tertib. [1:31]

21. Ngedonga lan nyuwun marang Gusti supaya paring tembung kang bisa kawedal liwat lambé kawandawan kula, minangka panglipur lan panyengkuyung tumrap atimu: awit kula weruh, sedulur-sedulur, kowe padha nandhang sangsara ageng saben dinane – ing jaga wengi lan ngetutake pranatan pandonga, tangi kanggo punika ing tengah wengi lan sadurunge tengah wengi, lan salajengipun ing wektu-wektu kang wis ditemtokake, pitu kaping saben dina padha teka ngakoni marang Gusti babagan dalan-dalan kabeneran Panjenengané, kanthi sujud lan akèh prostrasi, nalika ngusir pikiran ala lan mbukak marang para bapa, nampa isin sing muncul saka iku, lan nindakake paukuman kanggo iku, lumantar iku panah geni saka Sing Ala bisa dipunbalèkaké; Aku bakal nambahake iki: ngalahake ngantuk, nahan napsu kanthi motongake kepinginan mangan lan ngombe, istirahat lan mlaku-mlaku sing daging banget ngidamake, paseduluran karo sedulur, nganggo sandhangan sing andhap asor, kadhangkala reged, ora rapi, compang-camping lan kebak bolongan; lan saliyané: aja ngomong bab iki, aja ndeleng kuwi, aja nyentuh kuwi, aja menyang kana, tahan awakmu ing bab iki, aja nyerah ing kuwi, tansah siyap kanggo kuwi, aja ngadhepake pasuryan saka kuwi... kabèh iki lan sapituruté iku angel, abot, lan pait. Nanging amarga kabèh iki ditujokaké kanggo kaslametan nyawa kita, kuduné dadi manis, gampang, lan nyaman kanggo kita, supaya kita bisa ngomong bab awaké dhéwé, kaya sing diomongaké Rasul: *'Ing kabèh iki kita luwih saka sing menang liwat Panjenengané sing tresna marang kita'*—Gusti Allah (Roma 8:37). Mahkota swarga sing wis diiapake kanggo kita yaiku mahkota kesyahidan, kabungahan sing ora bisa diucapake, lan kasenangan saka berkah langgeng. *'Mula, padha wani lan kiyatna atimu, kowe kabeh sing ngarep-arep marang Gusti'* (Mazmur 30:35).

22. Lakonana bola-bali uripmu sing tapa lan pinaringan berkah, supaya kanthi manggon ing kono suwene kowe bisa nglumpukake akèh kabecikan lan, nalika awakmu saya gedhe, kowe uga bisa maju ing kematangan rohani, dadi wicaksana lan trampil ing andhap asor, patuh, lan ngendhalèni karsa dhéwé, nanging bodho lan wong sing ora wicaksana ing babagan kesombongan, perselisihan, lan tipu daya: *'Amarga wong sing licik bakal dipotong, nanging sing ngenteni Gusti bakal nduwèni bumi'* (Mazmur 36:9). Aja nganti kowe padha dadi alangan siji lan sijine amarga tumindak pangabdian sing manut karepmu dhéwé, nanging tansah ngupaya milih lan nindakake apa sing ora mbebayani marang tangga teparo. *'Tumindakmu,'* anak-anakku, *'tansah dipadu karo sih kaya uyah'* (Kolose 4:5)—ora pamer, ora kasar, ora sombong, ora dadi beban, ora ngrusak, ora ambegan semangat ala utawa kesombongan, ora memalukan, ora bertentangan, ora rebutan, ora cerewet, ora konyol, ora sembrono lan ora santai; nanging ngajeni, alus, , loman, tulus, tentrem, bisa nampani, kebak pangrasa tobat lan andhap asor, manut, meneng, tliti, lan tertib, supaya lumantar iku kita bisa padha ngladeni kaslametan siji lan sijine lan mbangun siji lan sijine. – Ngetokake ledakan hawa napsu setan, lan

ngusir gerombolan pikiran mungsuh; amarga saka kéné asalé kasehatan rohani lan karaharjan kita, kamakmuran kita lan lumakué urip kita sing becik, lan kesiapan lan kecocokan kita kanggo kabèh sing apik.

28. Kowe kaya lemah subur, ngasilaké woh kabecikan, apa iki utawa iku

28. 1) Kowe kaya lemah subur, saben kowe ngasilake woh kabecikan kanthi cara dhewe. – Aku nemu panglipur saka kuwi; nanging aku gumun carane sawatara kowe, sawisé urip ing kamulyan lan kaluhuran, wis bisa nrima urip kita sing cilik lan samar, lan uga carane kowe kabèh wis nyingkiri tirani ikatan kulawarga lan lampitan liyané: pancèn iki kamartiran. – 2) Ganjarane ageng; kanggo sebab iki pancen sangsara urip kita, meh nganti getih mili, dadi bisa ditanggungi. [1, 32]

23. Kowe, kaya lemah subur lan apik, nampa sabda saka andhap asorku, tansah ngasilake woh-wohan sing becik, kaya swarga sing dihias karo maneka kaendahan kabecikan. Amarga aku weruh lan ngakoni apa sing kedadeyan ing jerone kowe lan apa sing dadi semangatmu, lan aku krasa tentrem amarga alusé watakmu, angeté semangatmu, menengmu, geguritanmu, rajinmu, lan waspadamu, lan liyane maneh kanthi sipat-sipat liya; nanging kowe kabèh kanthi keteguhan sing ora bisa dikalahake, ora goyah, lan ora kendho ing netepi paugeran urip bebarengan kita – lan aku gumun carane kowe-kowe sing biyen urip seneng lan nyaman, sawise miwiti urip kanggo Gusti, wis alon-alon lali kabèh kuwi, lan sawise dadi wong sing beda banget, kanthi tabah ngadhepi kasangsaran lan kekurangan saiki, kanthi mangkono padha nglakoni pangapuran lan mbenerake dosa-dosa biyen. Nanging sejatine, katresnané Kristus bisa nindakake kabèh, ngendhalèkaké lan narik wong sombong supaya dadi andhap asor, wong sing wis biasa urip mapan supaya wareg karo sithik, lan wong serakah supaya dadi mlarat lan irit. Lan ora mung wong-wong kuwi waé sing nggumunaké aku, nanging kabèh sing wis ninggalaké kabèh kanggo Injilé Gusti: wong tuwa, sedulur lanang, bojo, sedulur, tanah kelairané, omah-omah, lan kabiasaané. Saben uwong wis ninggalake apa sing dikasihi; lan ora arang ana wong sing, saka njaba, katon mung nyawisake sakedhik—lan ora bisa dibandhingake karo salah siji sing agung—nanging nyatane malah nandhang sangsara paling abot lan paling abot digawa; awit sanadyan ora ana bab liya, kasunyatan yèn dhèwèké wis uwal saka panguwasa ikatan kulawarga, utawa saka pangiket manawa waé, wis cukup kanggo dianggep mati syahid lan maringi dhèwèké kawani, kaya para Rasul kang paling utama, kanggo muni marang Kristus Gusti: *'Kula sampun ninggalaken sedaya lan ngetutaken Panjenengan; dados, pundi ingkang badhe dados gadhah kula?'* lan dipun anggep pantes nampi pakurmatan mireng wangsulan: *'Ing panguripan malih... kowe uga bakal lungguh ing rolas pangreh, ngadili rolas suku Israel'* (Mat. 19:27–28).

24. Yen ganjaran kaya ngono wis disiyapake kanggo kita, kepiye carane kita ora bisa padha nyurung awake dhewe supaya luwih rajin maneh nglakoni lan nindakake apa sing takwa? Kepiye kita bisa ora tahan kabèh sing sedhik lan abot ing urip kanggo Gusti? Karya-karya panguripan dhiri, jaga bengi, nyalahake dhiri, patuh, piwulang, pangakuan, lan liya-liyane, amarga iku tembung nabi mau cocog kanggo kita: *'Amarga Panjenengan, kita dipatèni saben dina; kita dianggep kaya wedhus sing arep disembelih'* (Mazmur 43:23). Lan sejatine, kowe ora adoh saka kahanan iki. Amarga apa kowe ora uga dipateni kanthi motong hawa napsu dhéwé, kanthi tatu saka celaan, lan kanthi patuh siji lan sijiné ing cara uripmu; lan apa getih—sanajan ora sacara jasmani, nanging sacara rohani—ora mili saka atimu ing kahanan kaya ngono? Nanging padha bungahna; awit kowe ora nandhang sangsara sia-sia, nanging kanthi kuwi kowe nyiapake kanggo awakmu dhéwé *'mahkota kamulyan kang ora layu'*, kaya sing kandha Rasul (1 Petrus 5:4). Mugi padhang kawruh sejati sumunar ing batin panjenengan, saha katresnan marang Gusti sing misahake panjenengan saking donya, lan pangajeng-ajeng gesang langgeng sing mateni hawa napsu daging. Mugi Gusti nuntun panjenengan lan ngangkat panjenengan sedaya dhateng pangkat paling luhur, dhateng tujuan kesalehan kita, kanthi kekiyatan manah lan keteguhan pikiran sing ajeg.

29. Ora suwe maneh kita bakal lunga saka kéné; nanging muga-muga pangkat kita diiringi pangiriman sing becik

29. 1) Ora suwe maneh kita bakal lunga saka kene; nanging muga-muga pangkatane dibarengi pangiriman sing becik. – 2) Sampeyan nglampahi sedina muput ing pakaryan patuh lan pandonga, nanging aja nganti kesel, amarga ing kene ana kaslametanmu. – 3) Urip kanthi sabar ing biara ing tengah kekurangan, ing pangubatan kersa lan hawa napsu, ing pangremehan lan wujud liya saka sedhik sing nyata... iki minangka martir. – 4) Kowe kudu tahan nganti pungkasan, kanthi pangarep-arep melu kabungahan kabèh para wali, lan ndeleng Indungé Gusti Allah sing Maha Suci lan Gusti piyambak. [1, 33]

25. Miturutku, aku ora nyambut gawe sia-sia kanthi ngumumaké marang kowé tembung kerendahan atiku, lan kowé uga ora mbuwang wektu sia-sia kanthi ngrungokaké. – Nanging ora kabèh ana ing kéné; awit wektu meneng tuntas mesthi bakal teka. Kita ora bakal urip langgeng, nanging sawisé wektu sing cendhak—sanadyan cendhaké wis ditakdiraké déning Gusti—apa aku utawa kowe bakal ninggal donya iki. Nanging, , tujuwan kita yaiku supaya pangunduran kita saka kéné lumaku kanthi tumindak becik, kanthi nepati dhawuh-dhawuh, lan kanthi nyenengaké Gusti kita Yesus Kristus.

26. Aku weruh sepira rajining kowe, kaya biyasane, ing nindakake tugasmustugasmu: ana sing nyiapake lan ngethok roti, ana sing ngopeni kebon anggur, ana sing ngurusi pesenan, ana sing nggarap kriya – nyulam, nulis, ngumbah, ngethok roti, masak, nyiapake dhaharan, ing pandhegan, ing gudang, ing pawon, ing kamar sakit, – nalika ing wektu sing padha kowe ora tau kélangan rawuh ing kabèh ibadah gréja: Jam Wektu – Jam Sepisan, Katelu, Enem, lan Sanga, Vesper lan Komplet; lan nalika padha kumpul, kowe padha ngadeg kanthi ngajèni, nyanyi lan ndedonga – lan kabèh mau tanpa kélangan semangat utawa nglirwakaké. Aku tansah ngelingi kabèh pakaryanmu, kasangsaran lan bebanmu; nanging aja nganti nyerah marang kuciwa: amarga *'ing kabèh iki kita luwih saka sing menang,'* kandha Rasul, *'liwat Panjenengané sing nresnani kita'* (Roma 8:37): supaya, sanadyan pakaryan iki abot sanget, nanging awit lumantar iku kaslametan langgeng lan kabungahan tanpa wates sumunar kanggo kita, kita pantes bungah lan remen ing kono, lan nyawisake awak kanggo pakaryan sing luwih ageng maneh, lan ajeg ing perjuanganing gesang kita kang kados martir manut paugeran bebarengan, aja nganti kendho amarga bebadan apa wae, aja mbalik, lan aja mundur sadurunge apa wae kang nyusahake utawa abot.

27. Aku nyuwun marang kowe: ajeg padha ajrih, ngupaya saben pakaryan becik lan saben kabecikan, lan miturut sabda Gusti, nylametake nyawamu lumantar kasabaranmu. Nalika kowe nyawang wayahe pati, anyarna awakmu saben dinane; nganggep kabèh liyane minangka sekunder, tata awakmu kanthi wicaksana lan katresnan rohani, lan ing saben cara adoh saka kesombongan sing mbebayani, supaya kowe padha manut marang siji lan sijine, tanpa nggrundel, tanpa saingan, tanpa iri, tanpa kesombongan, nganggep kabecikan saben tangga teparo minangka kagunganmu dhéwé, kadhangkala sabar marang kecerobohan sedulur marang kowe, nampa kanthi wicaksana cacian lan pangina sing tiba marang kowe minangka obat rohani, lan nindakake kabèh kanthi alus lan tulus, kanthi terbuka, tanpa tipu daya utawa bingung, ing ngarsané Gusti kita sing tansah urip. Iki, mula, iku martir kita! – Lan iki sababé sawatara jiwa kang semangat kerep ngupaya nandhang sangsara kanggo Kristus ing tangan para penyiksa saka njaba. – Tahanana kanthi kawani lan kabeneran ing kene (yaiku, ing Kinovia) pangujian, prestasi, lan pangakuan, tanpa sujud marang Baal, tanpa ngorbanake nyawamu marang hawa napsu, tanpa mbatalake apa sing wis kok janjekake, tanpa metu saka dalan sing kok lari, uga saka panggonan sing kok pijak: lan kowe uga bakal dianggep padha ajiné karo wong-wong sing ngucurake getihé ing martir, kaya para Bapa Suci sing maringi kasaksian kanthi gemuruh.

28. Aja nganggep yèn sapa waé sing wis nahan soko mung sapisan utawa sawetara kaping wis slamet; nanging sapa waé sing nampa kabèh sing bakal kelakon kanthi tentrem atiné, lan terus nindakake nganti pungkasan, wong kuwi bakal slamet. Nanging yen ana wong, ing tengahing lelampahan utawa nalika meh tekan pungkasan, dadi ringkih lan nyerah marang ketaatan sing berkah iki, dheweke bakal ngalami kejatuhan sing paling sengsara, pantes kanggo welas lan tangis; ora mung amarga dheweke bakal ngrusak kabèh gaweyan sadurunge, nanging utamane amarga dheweke mesthi bakal kena paukuman ing dina pangadilan sing adil saka Gusti Allah. Mula saka iku, tetepna awakmu suci lan tanpa cela ing kabèh bab lan sajrone kabèh dina uripmu, kanggo kamulyaning Gusti Allah, kanggo kaslametan jiwamu, lan kanggo warisan sing berkah karo para leluhur kita ing swarga; supaya kita dianggep pantes bungah lan remen ing kana, ing ngendi Antonius Agung, pepadhang iku, sumunar; ing ngendi Euthymius sing nggawa Gusti Allah lan Pachomius sing nggawa Kristus ana; ing ngendi Savvas sing akèh dipuji, Theodosius sing kabèh pinaringan berkah, lan Dorotheus sing padhanging kawruh saka Gusti ana; ing ngendi Dometian sing padha karo malaikat, Akakios ingkang Maha Suci, lan Dosifeus ingkang nyenengake Gusti, ing pundi Basilius ingkang langgeng gesangipun—tegesipun ingkang dipunsebat "obedient"⁸³—Zakaria, ingkang sinandhangan Roh Suci, lan Afri, abdi Gusti; lan kados pundi badhe ngendika bab ingkang sanès? – ing ngendi ana Petrus lan Paulus, sing paling unggul saka Rolas Rasul, ing ngendi ana panggonané para hierark, imam lan martir suci? Amarga sanajan kita ora bisa ngadeg jejere wong-wong mau, kita ora bakal kapisah saka pangayomané, pasedulurané lan panjaluk pangapura saka wong-wong mau. Mula kita ngarep-arep bisa nyumurupi rawuhe Sang Putri piyambak, Panguwasa lan Ratu

⁸³ Delengen Uripé Theodosius Agung, 11 Januari, lan Kanon Prapanca, Minggu, Ode 2.

kita, Ibune Gusti Allah, lan sujud ing sikune. Nanging kita uga ngarep-arep bisa nyumurupi Gusti piyambak, Panguwasa sakabehe lan Gusti kita, sanadyan iki katon angkuh. Amarga Paulus sing suci kandha manawa, sawise kita kapungkur ing mega kanggo ketemu Gusti, kita bakal tansah bebarengan karo Panjenengané (1 Tes. 4:17). Mula, nalika kamulyan kaya ngono, kabungahan kaya ngono, lan gesang kaya ngono ana ing ngarep kita, sapa sing ora bakal bungah, sapa sing ora bakal kebak semangat, sapa sing ora bakal kobong lan kapenuhan inspirasi dening katresnan marang Gusti Allah, lan sapa sing ora bakal kepengin nindakake kabeh sing pantes, sanajan apa wae regane kanggo dheweke?

30. Kanggo nyingkiri sifat gampang ganti-ganti, kita kudu manut marang paugeran bebarengan, sing ngilangi kabupen piyambakan ing sajroning paseduluran, njaga saben wong padha ing tugase, lan kanthi mangkono nglindhungi kita supaya ora tiba

30.

1) Kanggo nyingkiri ketidakselarasan, manut marang paugeran urip bebarengan, sing nyegah rasa pisah ing antarané sedulur, njaga supaya saben wong padha ing tugase, lan kanthi mangkono nglindhungi saka kesusupan. – 2) Sampeyan wis tau ngadhepi godaan sadurunge, nanging Gusti wis nulungi sampeyan: sampeyan bisa ngalahake; aja nyerah saiki uga, lan godaan mau bakal liwat. – 3) Ngadeg kaya-kaya diadili ing ngarepe Gusti, tumindakna kabecikan monastik, lan luwih unggul maneh. [1, 341]

1. Ndeleng kamajuanmu, aku maringi kamulyan marang Gusti Allah lan bungah ing Sang Yehuwah; nanging aku wedi marang kahanan sing gampang owah-owahan lan ora ajeg saka tekad manungsa, sing muncul saka ringkihé kersaning ati lan kurangé pangrencanaan. Amarga ora mung wong sing miwiti pakaryan becik sing pinaringan berkah, nanging uga wong sing wis nyampurnakaké pakaryan kuwi, sawise lumrah lan nggayuh kaunggulan ing kono. Nanging sepira angelé tetep ajeg ing kahanan ati sing padha lan ora kapancing déning karsa dosa sing ala kabèh; mulané aku nyuwun lan nyuwun tulus marang panjenengan: ayo padha mlaku ing dalan sing sejati saka Gusti Allah, dalan kraton – dalan tengah – tanpa nyimpang tengen utawa kiwa, nanging manut paugeran, dhawuh, lan ukum urip bebarengan, ayo tansah nindakake apa sing dadi kewajiban kita ing saben wayahe urip. Nanging urip bebarengan mbutuhake saben wong ndeleng kabeh kanthi cara sing padha, lan saben wong kepengin kabeh kanthi cara sing padha: ora ana kepinginan pribadi utawa aspirasi individu ing kono; ora ana rasa penting dhéwé utawa pilih kasih; ora ana rencana rahasia utawa tipu daya; ora ana rasa penasaran sing ngintip utawa nyelidiki kabèh; ora ana kesengsem marang akèh bab utawa nguber akèh tujuan, sing nuntun marang kesel lan ngentèkaké tenaga; iku tresna marang pangastine, pandonga, pangapuran, turu ing lemah gersang, bebarengan karo laku liyane; nanging ing kabeh bab iku manut siji paugeran patuh sing pinaringan berkah, nyakup kabeh lumantar iku lan dipandu dening iku ing saben bab, kaya sing diprentahake para Bapa.

2. Aku nyuwun marang kowe, ajeg ing watu iman lan lumaku tanpa cela ing dalan kabecikan; lan muga-muga mripatku ora tau nyekseni sapa waé saka kowe dadi mangsaé setan amarga dosa apa waé, apa iku napsu daging, utawa lara karsa dhéwé, utawa kesombongan, utawa kesia-siaan, utawa hawa napsu liya. Kowe wis kerja keras lan nglumpukaké akèh kabecikan ing kasékran atimu. Saben panjenengan padha kelingan watak lan cacahing cobaan sing wis panjenengan adhepi wiwit mlebu urip monastik, kepiye panjenengan kesel, semangat surut, lan putus asa tetep urip, kepungkur lan tatu amarga pikiran setan, utawa amarga angel lan kasangsaran urip bebarengan; lan kepiye Gusti kita sing welas asih, lumantar rangkaian cobaan sing siji sawisé sijiné, nuntun kowe ngliwati kabèh iki, nylametaké kowe saka karusakan sing ngancam, lan paring ganjaran sing pantes kanggo kasabaranmu. Nalika kita merenung babagan prestasi-prestasi iki – lan kabèh sing wis ditanggung lan digayuh – aja lali uga ngalihake pandelengan kita marang apa sing ana ing ngarep kita saiki lan apa sing diarep-arep ing mangsa ngarep; lan muga-muga ora ana musibah sing nyedhihaké, apa saka manungsa utawa saka setan sing jahat, sing bisa mbalèkaké kita saka niat becik kita.

3. Kula nyuwun, tansah ngadhep Gusti lan mbayangake awakmu nalika wayahe ambegan pungkasan, nyawang barisan malaikat, ngaturake pertanggungjawaban marang Hakim sing Maha Adil lan nampa ganjaran sing pantes kanggo kabecikan lan kaburukan, ngupaya nindakake kabecikan, ngungkuli godaan, mbuwang saben alangan lan rintangan saka dalanmu, lan kanthi gumbira munggah menyang gunung gesang swarga, nganti teka dina kang wis suwe dinanti. Tandurana ketulusan, andhap asor, saling ngajeni, manunggaling pamanggih, lan semangat kanggo ngabdi, kanggo gawe manual, kanggo nyanyi kidung, kanggo jaga wengi, lan kanggo kabèh pakaryan becik lan taqwa. Sampeyan wis nduwèni kabèh mau, nanging aku nyritakaké bab kuwi supaya sampeyan luwih semangat manèh ngupaya kanggo sugih amarga kuwi; sampeyan wis éntuk

kabèh mau, nanging aku ngélingaké bab iki supaya sampeyan luwih semangat manèh ngupaya kanggo éntuk kuwi kanthi ukuran sing luwih gedhé lan luwih gedhé, ing Kristus Yesus Gusti kita.

31. Apa wae kang kita tahan ing kéné bakal ana ganjaran kang ora bisa diungkapaké; mula ayo padha sabar tanpa males ing dalan kang abot, ngetutaké tapak-tapak para wali kang wis luwih dhisik, kang padha manungsa kaya kita

31. 1) Apa wae kang kita tahan ing kéné bakal ana ganjaran kang ora bisa diungkapaké; mula aja nganti kita males ing lelampahan kang abot, ngetutaké tapak-tapak para wali kang wis luwih dhisik, kang padha manungsa kaya kita. – 2) Panjenenganipun nyebut kanthi rinci sedaya ingkang nindakake maneka pakaryan ing biara, lan paring dhawuh kados ingkang makaten: lakonana pakaryanmu kados ing ngarsane Gusti, kados pakaryanipun Gusti piyambak, supados kamulyaning Gusti. [1, 35]

4. Amarga panjenengan padha ngrungokake kanthi temen lan tliti marang tembung-tembung kula sing andhap asor, kula ugi kebak semangat kanggo mulang panjenengan, lan kados kula ora kenal lelah nyebarake ing jiwa suci panjenengan tembung-tembung saking lambé kula sing andhap asor. Saiki, kita loro padha nindakake gawean iki—kula kanthi ngandika, panjenengan kanthi mireng—lan ngleksanakake, , nindakake apa sing diandika lan dirungokake; nanging nalika wayahe panèn lan nglumpukaké woh-wohan; banjur, kanthi kabungahan lan suka cita, kita bakal bungah amarga apa sing wis kita kerjaké, ngos-ngosan, nandhang kasangsaran, kesel, sedhih, ora nate istirahat, nyungkur sirah, patah semangat, ora ngerti—kaya sing bakal tak kandhakake manèh— – kita luwe, kita ngelak, kita ninggalake wong tuwa, kanca, sedulur, karabat, tanah kelairan, lan saben berkah donya iki – kita bakal bungah, nampa ganjaran saka Pemberi Ganjaran sing adil – Gusti Allah, salawase. – Lan ganjaran apa?! – Kamulyan lan pakurmatan kang ora nate luntur lan langgeng, kabungahan lan kabungahan lan gesang kang ora bisa diungkapake lan ora bisa dipunpadamake, kepuasan kang ora nate wareg, lan kabungahan demi kabungahan ing berkah-berkah iki, kang durung nate dideleng, durung nate krungu, lan ora bisa diucapake, Karajaning Swarga, putraning lan warisané Gusti kita Yesus Kristus, Allah sejati lan Raja jaman-jaman. Ndeleng marang iki, aja nganti kita dadi malas utawa nyerah semangat, apa wae sedhih sing teka marang kita (ing kene) sajrone upaya lan pakaryan kita, nalika kita kapeksa nindakake siji utawa liyane, lan nalika, kanthi patuh lan pasrah, kita kudu nahan duri ing ati kita; nanging, manut pangandikane Rasul, *'nglirwakake apa sing wis ana ing mburi lan nguber apa sing ana ing ngarep'*, ayo padha *'nguber marang tujuan kanggo nampa ganjaran saka panggilan munggah saka Gusti'* (Fil. 3:13), lan saingan ing katresnan ilahi karo para wali sing wis sampurna, apa liwat martir utawa liwat urip sing suci. Dadi piye? Apa padha ora manungsa kaya kita, lan kena hawa napsu sing padha kaya kita? Nanging amarga padha kepengin lan tresna kanthi sakabehe atine, kita uga bisa, yen kita kepengin, nyedhaki Gusti Allah lan urip kanthi luhur.

5. Aku ngajak kowe supaya merhatosake tugasmu kanthi tliti lan nggarap kanthi tekun: juru tulis, nulis kanthi rapi lan ajeg, kanthi katresnan lan kasabaran; sebagai pangurus ing ngatur gudang, ing nyukupi kabutuhan badan tanpa lelah, ing menehi lan nampa tanpa ribet, kanthi alus, pantes, lan nyuwun pangapunten nalika perlu; sing mbidik, ing ngolah kebon anggur; lan apa wae sing ditindakake sapa wae—apa iku tani, nggawa beban abot, lan sapiturute—tanpa nggrundel, ora lali maca ayat (ngulang sawijining ayat saka Mazmur), meneng lan nyingkiri omongan kosong. Tukang kebon lan tukang kebon pasar kudu nyambut gawe ngopeni kebon lan kebon pasar, lan nyedhiyakake sayuran lan woh-wohan sing cukup kanggo persaudaraan; juru masak ing nyiapake panganan, nahan panas geni lan kabeh gaweyan abot tanpa ngeluh; pengurus infirmari kudu nyawisake pangayoman sing paling apik kanggo kenyamanan sedulur sing lara, nyedhiyakake panganan sing luwih cocog kanggo sawene, lan maringi tembung panglipur kanggo liyane, kanggo marasake lara rohani lan jasmani; kantor kudu ngatur lan njamin nyanyian sing tertib lan bener lan tilawat sing cetha. Kanthi cara sing padha, wong sing nyalakake obor, tukang gawé perkamen, tukang roti, tukang golèk, pangurus pawon, tukang emas, tukang tambaga, tukang atap, tukang jahit, uga para penjaga gapura, tukang bangun turu, para penjaga, para wali amanat, para guru – lan pungkasané pangurus lan asistèn pangurus – kowe kabèh padha nindakake tugastamu kaya ing ngarsané Gusti, minangka pakaryané Gusti, kanggo kamulyané Gusti.

32. *Jalan kraton yaiku nindakake kabeh miturut paugeran; sapa waé sing nyimpang bakal mlebu kakehan utawa kurang; nyimpang iku diidini, nanging mung kanthi kawruh abbot, tanpa iku ora bakal rampung kanthi becik*

32. 1) Jalan kraton yaiku nindakake kabeh miturut paugeran; sapa waé sing nyimpang bakal mlebu ing kakehan utawa kakurangan; nyimpang diidini, nanging mung kanthi kawruh abbot, tanpa iku ora bakal rampung kanthi becik. – 2) Prestasi pamula yaiku nglepasake dhiri saka bab-bab jiwa lan daging, lan nglatih dhiri marang bab-bab rohani; nanging nalika wis ngrasakake legane rohani, kesulitan liya muncul saka setan-setan, sing paling nyiksa saka kabeh; sapa wae sing manut pandhuan sang abbot uga bakal aman ing kene. [1, 36]

6. Kaya ing sembarang lelampahan, ing wiwitan amarga durung biasa karo gawean kaya ngono, lelampahan dadi abot lan angel; nanging nalika terus lumaku, nalika otot-otot wis kendho lan badan dadi lentur, lelampahan dadi ora pati angel lan abot, malah luwih cepet: mangkono uga nalika kita mlaku ing dalan Gusti. Gusti Allah wis maringi kita, lumantar cobaan lan godaan, kawruh lan pangertosan endi dalan sing lurus lan endi sing nyasar, lan kepiye carane nggayuh pungkasané sethithik demi sethithik. Mula saka iku, ayo padha mlaku ing dalan kraton, ngukur versté miturut piwulangé para Bapa, lan ngindhari jebakan ing loro-loroné, tegesé, loro-loroné kakurangan lan kalebihan, sing kelakon nalika wong miwiti tumindak bertentangan karo paugeran sing wis ditemtokaké utawa prentah sing diwènèhaké, ing babagan mangan, ngombe, jaga wengi, nyanyikaké kidung, maca saka memori (mazmur lan pandonga), ing pandonga, ing meneng, lan ing pakaryan rahasia atiné. Nyimpang saka tata cara lumrah ing kabèh bab iki diijini, nanging perlu ditindakake kanthi pitutur lan kanthi kawruh kula. Lan aku bakal ngandhani kowe iki: sanadyan aku wong dosa, kabèh sing tak lakoni kanthi kawruhku lan kabèh sing wis diwahyukaké marang aku iku padhang; nanging sing ndhelik saka aku mlaku ing pepeteng lan ora weruh yèn dhèwèké lagi nyurung awaké dhéwé mlebu jurang karusakan, lan, mikir yèn kuwi nyenengaké Gusti Allah, malah nyurung murkané, dadi alangan tumrap wong liya uga. Mula, anak-anakku, turuti dalan iku sing diundangaké marang kowe déning paugeran patuh; aja nyoba mangertèni apa sing angel kowe pahami, lan aja nyidik bab patuh lan manéka paugeran abasialku sing ora kena disidik.

7. Karya agung kanggo novis yaiku ngeculaké kabiasaan lan tata krama donya lan ninggalaké hawa napsu ing ati sing kabentuk ing jaman kepungkur; lan, kaya saka prahara lan geger, saka kuwatir sing ora ajeg lan upaya sing kebak gairah, mlebu ing pelabuhan tentrem lan katresnan marang Gusti. Nanging ana prestasi sing ora kurang gedhé—utawa malah luwih gedhé lan luwih abot—yaiku iki: sawisé ngrasakaké tentrem kanthi mlayu saka geger donya, njaga awak supaya ora tatu; awit ing kene ana pikiran-pikiran tartamtu sing muncul ing jeroning ati, dene liyane nyerang kaya bajak laut ing segara urip iki – setan-setan sing kepengin nenggelamake prau nyawa kita bebarengan karo kabecikan sing digawa. Nanging yèn kita kanthi tekun migunakaké angin kenceng saka andhap asor lan ora ngrusak ajiné juru mudi kita kanthi manut sakarepé (kanthi milih dalan liya kanggo prau kita), mula kita mesthi bakal tekan pelabuhan Karajaning Swarga. Mula saka iku, anak-anakku, ayo padha '*wicaksana kaya ula lan polos kaya merpati*' (Mat. 10:16), nindakake kabecikan lan pakaryan sing saleh, lan saben kita padha tekun nindakake pakaryan dhéwé. Begja wong-wong sing sabar lan andhap asor, tinimbang wong-wong sing ngambang kaya mega, ngentekake wektu sia-sia jam demi jam lan dina demi dina, amarga kuwi ora nyenengake kita uga Gusti.

33. *Nalika ngupaya pitutur saka Sabda Gusti babagan carane urip, wong kudu kelingan uripé para wali, sing ngleksanani kuwi – diwiwiti saka ajrih marang Gusti lan diakhiri kanthi andhap asor sing jero*

33. 1) Nalika ngupaya pitutur saka Sabda Gusti babagan carane urip, kita kudu kelingan uripe para wali, sing nglakoni kuwi – diwiwiti saka ajrih marang Gusti lan diakhiri kanthi andhap asor sing jero. – 2) Ora pantes sombong karo bakat alamiah – kaya swara, nyanyi, lan sapiturute – nanging kudu ngias awak ing kabèh bab kanthi kawicaksanan andhap asor, saka iku mili kabèh kabecikan, lan amarga iku kabèh karunia sih maringi diparingi. – 3) Kanthi nglakoni andhap asor, unggulna ing kabèh kabecikan; utamané ing perjuangan nglawan napsu, nolak godaan kapisan lan ngreksa awakmu sanadyan saka godaan-godaan mau. [1, 37]

8. Tembungku marang kowe, sing diucap kanthi andhap asor, ora nduwé daya legislatif utawa otoritas, lan aku yakin uga ora kosong saka isi, nanging luwih minangka ajakan lan panglipur, ngélingaké kowe marang piwulang lan gesangé para bapa ilahi kita. Rahmating Gusti Allah wis maringi wahyu marang kita apa sing saleh, adil, lan takwa; lan kowe wis ngerti persis ing ngendi lan kepiye kowe kudu nuntun lelampahanmu supaya bisa nggayuh Karajaning Swarga. Elinga, banjur lan saben dina élinga apa sejatine kaslametané Gusti,

lan apa waé pakaryan saleh para bapa suci; lan, manut tuladhané, nglukis nyawamu kanthi warna-warna kesalehan, bayangna ing jeroning atimu sawijining tiruan uripé. Wiwitan lan pungkasan tapa bratané para bapa suci iku wedi marang Gusti sing jero. Saka kéné sumunar andhap-asor sing mulya ing ngarsané Gusti, kanthi kakuwatané, para bapa linuwih mau ora mung nganggep kabèh jeraté Setan ora ana apa-apa, nanging sawisé ngiket kang nganyam jerat mau dhéwé, banjur nyandhakaké ing sikilé, supaya diinjak-injak lan diolok-olok, manut sabda Injil (Lukas 10:19). Saka akèh para wali, aku bakal maringi tuladha siji sing dadi bacaan esuk wingi. Bacaan kuwi babagan Sang Wali Silvanus, lan kupingmu wis merhatiin tembung-tembung mau. Kowe wis ngerti sepira gagahé dhèwèké mbuktèkaké dhiri sawisé sumpah wiwitané, lan kepiyé dhèwèké nggebuk setan nganggo senjata andhap asor lan nglelebké ing segara luh; lan sawisé munggah tekan pucuk panggonan kita sing paling kabegjan, dhèwèké piyambak nampilaké ing dhèwèké citra sampurna saka Rama Agung kita Pachomius. Napa, sanadyan dhèwèké ora urip suwe, dhèwèké diurmati banget déning Theodoret sing kaberkahan, Petronius sing kaping telu kaberkahan, Orsisius sing akèh dipuji, lan kabèh sedulur suci, amarga dhèwèké digawa saka kéné menyang swarga ing antaraning kidungan para malaékat?

9. Gedhé sanget sih rahmating Gusti kang asih asor! Lan ora ana siji waé wali kang nyenengaké Gusti tanpa kabecikan iki. Sandhanganana uga awakmu kabèh; lan, mbalèkaké perhatianmu saka swara manis, melodi, bacaan nyenengaké, lan karunia alamiah liyané, ayo padha ngarahaké kabèh upaya kanggo nggayuh tujuan iki. Aku ora ateges ngomong yèn kita kudu mbuwang kabèh sipat apik sing wis kasebut mau, nanging supaya kita nganggep mau minangka sipat sekunder, lan nempatke mau supaya mèlu ing mburiné sang putri kabecikan. Amarga menawa, amarga sipat-sipat apik iki, kita sombong ing ngarepe wong sing swarane ala, utawa bangga ing ngarepe wong sing ora sekolah, utawa ngunggulake awake dhewe ing ngarepe wong sing maca ala utawa sing ora sinau, utawa ngangkat alis marang wong sing ora duwe swara lan sing nyanyi ala; maka kabèh pakaryan kita sia-sia; kita ora nembak panah marang sasaran, nanging marang awak dhéwé, lan lumantar kalepatan kaya ngono kita ndadèkaké awak dhéwé dadi mangsa kéwan saka jurang, ya iku setan. Ora kaya ngono, anakku, ora kaya ngono; nanging ayo padha rembugan kanthi andhap asor, makarya kanthi andhap asor, maca kanthi andhap asor, nyanyi kanthi andhap asor, mlaku kanthi andhap asor, mangan kanthi andhap asor, lan mangsuli kanthi andhap asor – lan kabeh mau kanthi andhap asor; lan kita bakal weruh sepira legi, sepira nyenengake, sepira padhangé woh saka kabecikan iki, sing ndadekake kita tiru *marang* Gusti Allah, sing ngendika: *'Tiru Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah: lan kowe bakal nemu tentrem kanggo atimu'* (Matéus 11:29). Amarga ing kono—tenan—manggon katentreman; amarga iku ombak sih-rahmat munggah ing atiné kita; lumantar iku kasucianing manah sumunar; saka iku mili akèh luh, saka iku timbul rasa nyesel kaya mata banyu; ing kono ana kawicaksanan, pangerten, pangurmatan, pangendalian dhiri, meneng, lan kabecikan liya kabèh—iku ditemokake, katon, lan dimulyakake.

10. Mangkono pangandikaku bab kaelokan asor sing mulya. Kowe, anak-anaké Gusti Allah lan anak-anaké andhap asorku, sawisé nampa iku minangka wiji, metuaké woh kaya lemah subur—ana sing telung puluh kaping, ana sing enem puluh kaping, ana sing satus kaping—kanthi pakaryan becik sing cocog karo sih-rahmaté Gusti Allah, lan jaga awakmu saka saben tumindak ala lan sengsara, nyingkiri kesombongan, ngupaya katresnan sedulur, ngadhepake awakmu saka rencana ala, tresna marang urip sing tanpa beban; amarga ana pangandikane: *'Aku wis nyekel kasetyan lan kabeneran'* (Mazmur 24:21). Aja ana sing tresna marang siji wong luwih saka liyane; aja wong sing durung duwe janggut nglakoni kanthi wani marang wong sing durung duwe janggut; aja padha tetep ing panggonan sing ndhelik lan ora katon. Nanging kowe kabèh padha ajeg lan ora bisa dikalahake nglawan tipuané setan, padha nglarani geni napsu nganggo pandonga lan panyuwunan marang Gusti. Munggahe napsu iku lumrah; nanging tugas kita nolak nalika muncul. Mungsuh wis teka, nyerang, banjur mlayu. Tutup mripat atimu nalika panggodha ngundang khayalan sing ora pantes. Buwang adoh kail manisé nalika pemburu pait dosa nyemplungaké umpané ing atimu. Tupel kupingmu nalika sing bisikaké pati marang kupingé Hawa miwiti ngucapaké tembung muji marang kowe. *'Aja nyentuh, aja ngrasakake, aja melu'* (Kolose 2:21), nalika sing nyawisake lan nyuguhake kesenangan dosa nyedhak kowe, apa kowe lagi lungguh utawa mlaku (apa kowe ana ing omah utawa ing dalan). Aja nampa; tutup awakmu saka kabèh sisih; dadi kutha sing dikubengi benteng; dadi tembok saka tambaga lan watu sing ora goyah, supaya sanajan angin kenceng nyerang kowe, kowe tetep ora goyah. Kanthi wani usir setan-setan, supaya kowe kabukten dadi prajurit sing setya marang Gusti, sing nggawa tatu Kristus, martir saka sih-rahmat, lan muga-muga kowe duwe kawani ngucapake karo Rasul: *'Aku wis gelut perang sing mulya, aku wis ngrampungake lomba, aku wis njaga iman: saiki wis disiapake kanggo aku mahkota kabeneran'* (2 Tim. 4:8).

34. Kanggo nyegah gangguan marang tatanan sing wis ditemtokake, saben uwong kudu ngandhani panguwasa sakcepete nalika ana sing nyumurupi konspirasi utawa mogok

34. 1) Kanggo nyegah gangguan marang tatanan sing wis ana, sapa waé sing weruh konspirasi utawa mogok kerja kudu langsung ngandhani abbot. – 2) Nanging minangka aturan umum, saben wong kudu nglakoni urusané dhéwé, sabar lan nglawan napsu lan hawa nepsu. [1, 38]

11. Ayo padha tetep ing tugase sing wis diparingake marang kita; aja padha ngrancang apa-apa sing ngluwahi kemampuan kita, lan yen kuwi kelakon, aja padha nerusake. Anakku! yen kowe weruh kumpul-kumpul lan golongan asring, adohna awakmu saka kono; lan yen ana wong sing nyedhaki kowe karo usulan kaya ngono, adohna awakmu saka wong kuwi, lan aja gelem ngrungokake. Lari kaya saka geni nalika kowe krungu tembung-tembung sing bisa nggoyang imanmu marang bapa rohani lan ngremehake katresnanmu marang dheweke. Amarga cilaka saka iki, sing nyusup sethithik demi sethithik mlebu ing ati, bakal nganti tekan dhasar-dhasar kaslametan. Aja duwe kanca curhat utawa penasihat rahasia kejaba aku, yen kowe kepengin dadi muridéku sing sejati, lan aja ngremehake tembung ala minangka perkara sepele, kanthi ngomong: 'Apa iki utawa kuwi pancen pantes digatekake?' Ora, anakku, ora; nanging nalika ana wong sing nyimpang dadi ora percaya nganti ngrugikake kabeh, teka marang aku lan critakake kabeh marang aku. Mbok menawa ana sing bakal mbantah, amarga ora ngerti lan bodho: 'Nanging banjur sedulur bakal ngukum aku lan sengit marang aku!' – Nanging kuwi ora kaya ngono: amarga yen dheweke dudu anakku sing sejati, apa gunane pujian saka dheweke kanggo kowe? Nanging wong-wong sing sejati mesthi bakal ngetutake kowe lan muji kowe. Cekakipun, aku nyuwun lan ngélingake kowe: andelana aku sakabehe lan ing saben bab; lan aja nganti ana sapa waé ndhelikake utawa ora ngandhani aku bab apa waé; yèn ora, kuwi bakal dadi tatu sing abot.

12. Nerusake pakaryan becikmu sing wis ana, padha ngupaya bebarengan lan kanthi siji pikiran, ngrampungake lumrahingmu ing Gusti; lan nglakoni kabeh kanthi gagah berani—cacian, gaweyan, sangsara, godhaning daging, petengé pikiran, lan serangan kelesuan lan putus asa, lan kabeh liya sing biyasane kedadeyan marang kita, kanthi ing kabeh bab ana siji-sijine sumber pitulungan: pangarep-arep sing tanpa isin marang Gusti Allah lan pangreksan kanthi ketat marang dhawuhe Gusti, nalika tansah ngelingi pati lan motong hawa napsu kita dhewe. Kanthi mangkono kowe bakal dianggep pantes nampa mahkota martir lan bakal bungah bebarengan karo para Malaikat ing Kerajaan Swarga.

35. Tandha-tandha tumindak ing jeroning kita saka Rohé Gusti Allah lan roh tipuan, kang kacathet supaya, kanthi mangertèni iki, kita bisa kanthi semangat nguber sing sepisanan lan adoh saka sing kapindho

[illegible]

manèh Kula aturaken sedaya punika dhumateng panjenengan supados panjenengan saged mangertos punapa ingkang kedah panjenengan cengkrami lan punapa ingkang kedah panjenengan ajri. Amarga aku mung nduwé siji pangarep-arep lan siji pandonga: supaya kowe kabèh dadi putra pepadhang lan putra awan, ahli warisé Gusti Allah lan ahli waris bebarengan karo Kristus, wadiah sing kapilih lan disucèkaké, manunggal dadi siji lumantar Roh siji, supaya kowe bisa mangertèni lumantar pakaryanmu lan ngrasakaké ing atimu apa sing diomongaké Santo Dawud: *'Delengen, sepira becik lan nyenengake yen sedulur padha manggon bebarengan ing katunggalan!'* (Mazmur 132:1).

36. Karya becik iku perlu; nanging amarga saben tumindak nduwé ganjarané dhéwé, kuwi ora nyegah wong wicaksana supaya makmur

36. 1) Karya gagah berani iku perlu; nanging amarga saben tumindak nduwé ganjarané dhéwé, kuwi ora nyegah wong wicaksana supaya makmur. – 2) Saliyane pandhuan saka aku, gunakna panemumu dhewe bab apa sing becik lan ajak-ajaka siji lan sijine: amarga kita duwe tujuan sing padha. – 3) Tetep ing kabecikan; jaga semangatmu; jaga lisanmu; rawat piranti lan barang-barangmu, lan ndedonga. [1:40]

13. Kita butuh gaweyan, upaya rohani, usaha sing takwa, semangat sing adil, lan kamajuan rohani, supaya sawise mlebu ing arena kompetisi, kita bisa tekan pungkasan kanthi becik lan, sawise pati sing takwa, diparingi mahkota kemenangan. Sampeyan dhéwé wis ngerti yèn pagawean nggawa pangaso, sedhih diparingi ganjaran kabungahan, raos krasa sempit dilegakaké panglipur rohani, lan pangiket ngasilaké kabebasan; luwe lan nglakoni puasa ngrembakaaké kabungahan langgeng, déné ngelak lan garingé tenggorokan marakaké *'banyu'* sing *'mili menyang mata banyu sing maringi urip'*, kaya sing diandharaké Gusti (Yohanes 4:14) – lan sacara umum, *'sapa sing nandur kanthi nangis bakal ngundhuh kanthi kabungahan'* (Mazmur 125:5), kaya sing diyakinkan dening Mazmuris, Santo Daud. *'Sampeyan wis ngerti bab-bab iki'*, nanging *'begja sampeyan yen sampeyan nindakake'*, kaya sing katulis (Yohanes 3:17). *'Wong bodho ora ngerti kuwi, lan wong sing sithik pangerten uga ora mangerteni'* (Mazmur 91:7). Nanging kowe wicaksana, loman atimu, wicaksana, tliti, lan bisa mbedakake. Napa kowe wis nduwé sawatara kabecikan, déné isih ngupaya nggayuh kabecikan liyané? Aku bakal nambahaké yèn kowe bakal terus ngupaya luwih akèh: awit paugeran ora ana watesé; nanging luwih akèh wong sing ngerti Gusti Allah, luwih akèh wong sing nyadari sepira adoh saka nepati paugeran.

14. Aku maringi kowe paugeran lan nuntun kowe, ngalang-alangi kowe ing sawijining bab, nguwatake kowe ing bab liyane, lan nuduhake kowe dalan sing ana ing ngarep. Kowe percaya marang aku ing kabeh bab lan, kaya wesi ing tangan pandhe wesi, manut apa wae sing tak paringake marang kowe. – Mangkono lelampahanmu tanpa kuwatir lan uripmu aman. Nanging kowe dhewe, ing antaranmu, nyadari apa sing becik lan migunani, tindakna kuwi lan ngelingake siji lan sijine. Amarga kita kabeh nduweni siji pikiran: apa sing migunani kanggo kabeh, kaya-kaya kita ana ing kapal sing nglayar ing segara, ing ngendi juru kemudi lan kru kapal padha nindakake tugas bebarengan. Ing bab iki, kita ana ing sesambungan siji lan sijine: aku lan kowe. Tugasku yaiku nyekel kemudi ing tanganku lan ngemudikaké kapal kanthi semangat, mripatku tetep ngadhep langit, ngawasi lintang-lintang kabeneran lan nuntun arah pelayaran kita adhedhasar kuwi. Nanging kowe uga kudu tetep waspada, nindakake tugasmune saben uwong, lan ndeleng kabeh arah supaya ora nabrak apa-apa sing bisa ngrusak prau—kaya segara cethek utawa watu sing ana ing ngisor banyu—lan njaga tali-temali prau tetep k, dikencengi yen perlu lan dilonggarke yen perlu, lan nindakake apa wae sing perlu supaya kapal kita bisa tekan kanthi aman ing pelabuhan kaslametan kanggo jiwamu. Mula saka iku kita wis ninggalake donya, kabiasaan-kabiasaané lan kabungahan daging sing jasmani.

15. Ayo padha sabar, sedulur, ing pakaryan kita, kanthi sabar nglakoni apa sing bener; lan aku yakin manawa kita bakal nampa mahkota kita, dadi warga swarga, lan nemokake kabungahan ing kana, saka ngendi *'kabeh lara, sedhih, lan ambegan abot bakal sirna'* (Yesaya 35:10). Tetep ajeg lan ajeg atimu – lan muga-muga obor semangatmu murub kanthi lenga saka ketekunan sing ajeg, supaya ora mati, lan supaya kita ora ngalami nasib sing ora dikarepake saka prawan bodho. Para bapak sing kinurmatan, entuk meneng; Aku ora ateges kowe kudu meneng bae, amarga iku ora cocog karo cara urip kita, nanging kowe aja ngomong bab-bab

sing ora pantes utawa ngundang guyu: amarga *'liwat akèh omongan kowe ora bisa nyingkiri dosa'*, kaya sing diandharake kawicaksanan: *'Sapa sing nahan cangkemé iku wicaksana'* (Amsal. 10:19). Tansah tliti nalika nindakake tugastamu, lan aja nganti kecerobohan ngrusak barang-barang sing perlu—kaya gerobak, bajak, kapak, mangkok lan piring, utawa apa wae—awit kuwi bakal nyebabake tundha, lan wektu sing sakjane bisa kanggo urusan rohani bakal kesia-sia kanggo bab-bab cilik. Melu ndedonga tansah, supaya pitulungan saka Gusti Allah ing swarga diparingake marang kowe nglawan mungsuh sing ora katon lan sing katon, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

37. Kanthi iman lan katresnan marang aku, padha rajin; sing nduwèni tugas, atur kanthi wicaksana, lan sing ana ing sangisormu, lakonana kanthi setya

37. 1) Tansah rajin ing iman lan katresnanmu marang aku; sing nduwèni tugas, aturana kanthi wicaksana, lan sing ana ing sangisoring pimpinanmu, lakokna kanthi setya. – 2) Adohna ejekan lan pasulayan; padha welas asih lan ngajeni siji lan sijiné, lan uwalana saka kabèh sing ala lan nggodha. [1, 41]

16. Aku ndedonga marang Gusti supaya imanmu ora surut lan katresnanmu sing rohani marang aku, wong sing andhap asor, ora adhem; nanging muga-muga kita kabeh padha manunggal ing pamanggih sing siji (1 Kor. 1:10) lan ing semangat sing padha kanggo netepi dhawuhe Gusti kita Yesus Kristus. Aku ngerti kowe padha nandhang sangsara, ngalami kekurangan, nindakake pagawean abot, lan ngucurake kringetmu. Nanging aja nganti kesel, aku nyuwun marang kowe, demi Gusti, lan terusna kanthi sabar ngupaya ing pakaryan becik, supaya kowe padha diparingi mahkota kabungahan ing swarga. Aku uga kepengin makarya bareng kowe, yen ora amarga lara ing sikilku; aku uga kepengin lunga bareng kowe kanggo nyambut gawe lan ngendhaleni awakku liwat gaweyan. Amarga iku berkah makarya bareng sedulur miturut kemampuan, lan pantes dipuji melu ing pakaryan ing lapangan. Kanthi pagaweyan kaya ngono kowe ngasamaké awakmu lan ndadèkaké atimu paling tentrem, minangka buruh sejatié Gusti, asal kowe netepi apa sing diprentahaké kanthi wicaksana – yaiku yèn para panguwasa lan pangurus maringi pitutur kanthi ajiné Gusti lan welas asih marang sedulur, déné para bawahan tetep tundhuk lan manut marang panguwasa. – Mula, para pangurus, awasna: aja ngetokake gawean sing abot banget, lan aja mréntah tanpa welas asih utawa sembrono, nanging kanthi adil, welas asih, katresnan sedulur lan wicaksana; amarga ora kabèh sedulur padha watak, umur lan kekuwatan. Mung kanthi kahanan iki kowe diparingi wewenang ngatur sedulur. Lan begja kowe yen tumindak kaya ngono; amarga peparing lan berkah ageng bakal dadi duweke kowe salawas-lawase. Ati-ati kowe sing dadi bawahan: tampi kanthi andhap asor piwulang saka pimpinanmu lan tumindak kanthi patuh kanthi rela saka jero ati.

17. Aja ana guyonan ing antaramu sing bisa nglarani Gusti; aja ana omongan kosong sing bisa nyedhihaké Roh Suci; aja ana rasa pait ing antaramu sing muncul saka permusuhan marang siji lan sijiné. Amarga Rasul kandha: *'Aja ana rasa pait, nesu, lan ambek, bebarengan karo kabèh niat ala, sing adoh saka kowe'* (Eph. 4:31); lan maneh: *'Aja ana omongan sing ala metu saka cangkemmu, nanging mung sing migunani kanggo mbangun, supaya maringi sih marang sing ngrungokake'* (Eph. 4:29). *'Tulung-tinulung sing becik'* (Eph. 4:32), alus, tresna marang siji lan sijiné, *'saling sabar kanthi katresnan'* (Eph. 4:2), *'nggawa beban siji lan sijiné'* (Gal. 6:2), sabar, ngapura, ngajèni siji lan sijiné lan manut marang siji lan sijiné, kanthi ngajèni lan wedi marang Gusti Allah. Yen kowe mlaku kanthi cara iki, lan yen kowe urip kaya ngono, mula kowe iku para suci-ku, lan luwih maneh kagungané Gusti Allah dhéwé; kowe iku malaikaté Gusti ing bumi, sing nyembah kuwasa Panjenengané lan dadi abdi kamulyané, ahli waris Karajané Swarga, kanca panggonan para suci lan sing manggon ing swarga, sing diparingi nikmat saka berkah kang ora kaétung kang wis disedhiyakaké kanggo kowe. Mula saka iku aku ndedonga, nyuwun lan ngemis, supaya lumampahmu tansah dipandu dening Gusti, supaya kowe dikuatake dening kakuwatané, supaya ora ana godaan utawa alangan ing antaramu, ora ana duraka sing mateni, ora ana ngeluh sing nimbulake bala, ora ana kesombongan sing mateni, ora ana kepinginan ala sing pantes dicela, lan ora ana apa-apa sing dilarang lan kriminal. Mugi padhang ing kawicaksananing Gusti lumaku ing ngarepmu ing saben gerak lan tumindak; mugi roh katentreman nuntun kowe; lan mugi tentreming katresnan sedulur nguwasani ing sajroning atimu. Mugi Gusti Allah paring marang panjenengan Malaikat Katentreman, pituduh lan pangreksa setya tumrap nyawa lan badan panjenengan, supaya mberesake setan-setan ala saka panjenengan ing awan lan bengi, lan nuntun panjenengan ing gesang sing luhur!

38. Dalane urip ing patuh iku luwih unggul tinimbang liyane: iki sing dipilih Gusti

38. 1) Urip ing pakaryan patuh iku luwih unggul tinimbang liyane: iku sing dipilih Gusti. – 2) Mula lumaku becik ing dalan iki, tahan lan aja nganti kesel: awit pati wis cedhak, lan kabeh bakal rampung; nanging aja lali marang kabecikan liyane sajrone proses, utamane katresnan. [1, 42]

18. Aku nyuwun lan ngemis marang kowe: ajeg teguh, tahanani kanthi gagah, padha seneng atine, lan ajeg semangat, elinga kamulyan sing wis ditemtokake kanggo para monastik sing kaping telu pinaringan berkah lan suci. Tanpa mangu, sapa wae sing wis nyenengake Gusti ing cara urip apa wae, bakal nampa ganjaran ing jaman sing bakal teka. Nanging cara urip sing endi sing luwih becik? – Rungokna! – Agung banget wong-wong sing ngabdi marang Gusti *'ing pagunungan, ing guwa lan ing jeroning bumi'* (Ibr. 11:38), para pertapa, para stylit, para penyendiri, lan kabèh wong liya sing memulyakaké Gusti kanthi cara urip apa waé. Nanging, kaya sing kowe ngerti, Gusti kita Yesus Kristus, sing maringi berkah sing ora kaétung, sawisé mudhun menyang bumi, ora milih urip minangka pertapa, wong sing manggon ing tiang, utawa cara urip liya kaya ngono, nanging kersa urip kanthi manut. Amarga Panjenengané piyambak ngendika bab dhiri Panjenengané: *'Aku wis mudhun saka swarga, dudu kanggo nindakake kersaku, nanging kersaning Rama sing ngutus Aku'* (Yohanes 6:38). Lan malih: *'Apa sing tak kandhakake marang kowe, aku ora ngomong saka diriku dhéwé: nanging Rama sing ngutus Aku—Panjenengané wis maringi aku dhawuh apa sing kudu tak kandhakake lan apa sing kudu tak omongake'* (Yohanes 14:10; 12:49). Panjenengané uga ngiket awaké dhéwé nganggo andhuk lan, njupuk wujud abdi, ngumbah sikilé para muridé, ngeringaké nganggo andhuk mau, lan nyritakaké bab iki ing panggonan liya: *'Aku ana ing antaramu kaya wong sing ngladèni'* (Lukas 22:27). Yen, kaya sing kowe deleng, Panjenengané—Gusti saka kabèh—karsa luwih saka sapa waé njupuk cara urip monastik kita, kepiye kowe ora bisa bungah, kepiye kowe ora bisa sumringah, kepiye kowe ora bisa kebak kabungahan amarga kowe urip—kaya Gusti? Sawise ngendika mangkono, apa isih ana bab liya sing luwih pantes dadi kabungahanmu? Lan apa kowe bisa nduweni karep sing luwih gedhe marang cara urip liyane? Mula saka iku, aja milih cara urip liyane luwih unggul tinimbang caramu dhewe, yen kowe nglakoni kanthi becik. Mulané, ing Gerondika, utawa ing crita-crita para sepuh suci ing antarané Telung Panggarap, sawijining novis monastik kawartakaké lumantar wahyu ilahi luwih kamulyan tinimbang pertapa utawa wong lara, sing nampa lara kanthi tentrem lan syukur. Satemene, aku kandha marang kowe, cara urip kita ageng lan suci kabèh; lan kowe, sawise uripmu becik, bakal dimulyakake bebarengan karo Abraham, bakal bungah bebarengan karo para martir, lan bakal manggon bebarengan karo wong-wong sing bener.

19. Mula, lumakona kanthi becik, aja mandheg, lan aja nganti mripat iri setan mimpin kowe menyang kesasar. Olesna sikilmu nganggo lenga kasabaran, supaya, kehangat dening kerinduan atimu, kowe bisa wareg ngrampungake lelampahanmu. Sandhanganana awakmu nganggo sandhangan kabeneran lan kabungahan; ngombe banyu kasucian lan kasucèan; lan aja nganti kandha, 'Sak suwéné pira?' Amarga iku omongané wong males. Kita ora bakal urip sewu taun: pati ana ing kéné dina iki lan sesuk. Kanthi tansah ngelingi iki saben dina ing pikiran kita, kita nindakake kabecikan, mlaku manut paugeran para leluhur kita. Para bapa kita manut paugeran iki sajrone sawetara dina ing gesang donya iki. Muga-muga ana ing kowe, lumantar pandonga suci saka bapakku, sih, tentrem, katresnan, tanpa iri, tanpa cemburu, katentreman, patuh sing becik, tembung sing manis, guyub, tresna sesami, lan andhap asor. Uripna lan tumindakna kaya ngono!

39. Tansah eling marang Gusti, supaya kowe ora kesasar menyang apa wae sing ala; ngupaya apa sing becik, kelingan Dina Penghakiman, lan luwih-luwih panghakiman kang medeni lan paukumané.

39. Tansah eling marang Gusti ing ngarepmu, supaya kowe ora kesasar menyang panganiaya apa wae; ngupaya apa sing becik, kelingan Dina Kiamat, lan utamane paukuman kang medeni lan paukumané. [1, 43] Jaga katresnan ing antaramu kanthi ikatan tentrem, lan nganggo Gusti minangka tangan tengenmu, supaya kowe ora kesasar menyang napsu, utawa nesu, utawa iri, utawa ejekan, utawa omongan kosong, utawa apa wae sing bisa nggawa kowe mlebu jebakan perbudakan neraka, sanadyan cilik, supaya kowe tetep ana ing kuwasa neraka. Elinga apa sing diandharake Santo Doroteus?! Panjenengané kandha yèn sanajan manuk elang bébas saktané nanging cengkramane mung siji klebu ing jerat, isih kélangan kabébasané, lan sing mburu gampang nyekel utawa nembaké. Mula, waspadha lan aturaké awakmu dhéwé; awit kraton swarga iku kagungané wong-wong sing bisa ngatur awaké dhéwé. – Pira wediné lan geter sing bakal kita alami ing pungkasaning dina-dinané yèn kita urip sembrono, apamanèh ing dina nggegirisi nalika terompet Sang Malaikat Agung bakal mbangunaké kabèh wong—saben bangsa, saben suku, lan saben basa?! Pikirna apa sing bakal kelakon wektu kuwi: langit bakal koyak; unsur-unsur bakal kabakar; kabèh ciptaan bakal malih.

Hakiming sedaya bakal lungguh ing pangastane pangadilan, lan kawanan malaikat suci sing tanpa cacah bakal ngadeg ngubengi Panjenengané, banjur, ing ngarepé kabèh, mbukak kabèh pakaryan, tembung, lan pikiran saben wong, manut jinis, wong, panggonan, wektu, lan cara nindakake – lan kabèh mau mung ing sakedhap; pungkasané, kaya sing kacathet ing Kitab Suci, wong-wong sing nindakake kabecikan bakal mlebu urip langgeng, déné wong-wong sing nindakake kaburukan bakal mlebu panyiksa langgeng, ing ngendi ana tangisan lan nggrentèk untu, geni kang ora bisa padam lan ulat kang ora mati, sarta kumpulane setan-setan sing medeni, nggegirisi lan ala tenan. 'Mangkono, kita bakal menyang ngendi?' 'Menyang gesang langgeng, manggon langgeng karo Gusti, yen kita njaga ajrih marang Gusti lan katresnan marang Gusti nganti pungkasaning urip kita—nganti atine muni: *"Sapa sing bakal misahake kita saka katresnané Gusti?"* (Rom. 8:35).

40. Wedi marang Gusti Allah ngusir pedhang mungsuh kita

40. 1) Wedi marang Gusti mbalèkaké pedhang mungsuh kita. – 2) Tahan cacian. – 3) Aja gumunggung bab kauntungan ing njaba, nanging andhap asor lan manut. – 4) Mula saka iku kowe bakal diétung kalebu para martir. [1, 44]

1. Lumantar pengalaman sing dawa kowe wis ngerti kanthi sampurna babagan cara urip sing nyenengake Gusti ing monastikisme. Mula saka iku, aja nganti goyang ing endi wae, utawa nyimpang saka pertimbanganmu sing bener. Tresnaa marang apa sing wis diprentahake marang kowe lan netepna ing kabèh bab; tetepna uga tresna marang aku, kaya aku tresna marang kowe luwih saka apa wae ing donya. Nanging mungsuh nduwé akèh tipuan, lan kanthi gampang nandur ala ing antarané kita lan ing jeroné kita. Lan mung wong-wong sing kebak ajrih marang Gusti sing bisa nyingkiri pedhangé—sing wis ringkih banget—saka awaké dhéwé, kaya sing diandharaké Dawud sing suci (Mazmur 75:4; 88:44), padha nyawisake awake kanthi semangat marang pakaryan taqwa lan nyawisake manah sakabehe kanggo renungan lan pakaryan langit.

2. Delengen, kaya aku ana ing kene karo kowe, aku weruh lan krungu carane tembung kasar wis diucapake marang salah siji sedulur—salah siji teguran, cacian, utawa liyane. Nanging kowe, sedulurku, sawise nampa cacian kaya ngono, aja nganti dadi kewan galak, lan aja nganti nyerah; tetep teguh lan ora goyah. Amarga celaan lan isin tiba marang sing ngucapake, dene kamenangan dadi duwé sing nampa kanthi tentrem; dhèwèké iku manungsa Gusti, déné sing siji iku budhak sing ora tobat, ngrusak awaké dhéwé ing wektu kuwi.

3. Aku ngajak kowe kanthi tulus: aja padha rebutan, aja padha ngina siji lan sijiné, aja ngangkat alis kanthi sinis, aja ngomong kanthi sombong, lan aja padha pamer yèn kowe luwih pinter nyanyi, luwih rajin, luwih taat, utawa kadhang luwih mulya ing paninggal donya, utawa luwih ganteng ing rupa. Ora perlu ngomong bab kaya ngono. Nanging ing kabèh bab, sandhangana awakmu nganggo andhap asor, andhap asor ing ngarsané Gusti lan ing ngarsané para panguwasa ing biara lumantar pasrah lan patuh.

4. Lumaku ing dalan iki, lan gaweyanmu ora bakal sia-sia, uga upaya-upayamu ora bakal tanpa woh. Aku ngumumaké iki marang kowé ing ngarsané Gusti Allah kita, Malaikat-malaikat Suti, lan kabèh makhluk: yèn kowé wis mlayu kanthi becik, kowé bakal kabungah bareng karo para martir; pangkuan Abraham bakal nampani kowé salawas-lawase, lan paduan swara wong-wong sing bener bakal nampani kowé ing antarané.

41. Kanthi nganggep pangurus minangka panguwasa mandiri, kowe ngenalake panguwasa ganda lan pamisahan; nanging nalika panguwasa pecah, kraton ora bisa lestari

41. 1) Kanthi nganggep pangurus minangka panguwasa mandiri, kowe ngenalake panguwasa ganda lan pamisahan; lan nalika panguwasa dipérang, kraton ora bakal lestari. – 2) Aku sakabehe kagungané persaudaraan; ora ana sing dibutuhake maneh. 3) Gusti, sing mrentah piyambak, wis kersa supaya ana panguwasa tunggal ing masyarakat manungsa. [1, 45]

5. Aku ora ngerti apa amarga ora ngerti, ora merhatosake utawa niat ala, kowe muji pangurus iku nganti ngremehake aku, lan ngangkat pasuryane kanggo isinku, kerep kandha: 'Yen pangurus iku ana kene, prakara iki ora bakal ditangani kaya ngene, nanging luwih becik.' 'Lan ing endi pangurus iki? Kepiye panemune bab iki?' – Lan iki diucapake langsung ing kupingku. Nanging liyane nambahake: 'Enteni, enteni! Pangurus iki bakal ngrampungake kabèh iki lan ndandani.' – Nanging apa pancen kaya ngono kudune? Lan apa iki apik kanggo dheweke, kanggo aku, lan kanggo kowe? Kowe wis mbuktekake awakmu minangka turunan saka duraka; dhèwèké – minangka wong sing bisa nglanggar wates pangkat lan wewenangé; lan aku – minangka wong sing tumindak ora manut kersané Gusti Allah, nanging manut hawa napsu daging, yaiku

amarga pilih kasih lan anugrah sing ora pantes marang sedulur. Apa kowe ora weruh manawa kanthi cara iki kowe ngenalake loro gusti, loro panguwasa, loro prinsip? Nanging swara Gusti kita Yesus Kristus wis ngumumake manawa '*karajan sing pecah-belah ora bakal lestari*' (Matéus 12:25). Otoritas ganda wis dadi wujud saka otoritas majemuk; lan otoritas majemuk nimbulake faksi-faksi; lan faksi-faksi iku dadi panyebab pamisahan lan karusakan. Napa kowe banjur nggawa bala marang awakmu dhéwé, kanthi ora netepi wates lan pangkat sing pantes, lan mulane nuntun wong liya menyang dalan sing salah?

6. Aku iki wong dosa lan ora pantes, nanging sawise ninggalake kabèh lan mbukak dhiri, aku wani manggon ing panggonan suci iki—kanthi kebodhoanku aku wani ngomong kaya ngene—ora nyimpang sithik wae saka sing bener, ora amarga sedulur, ora amarga paman, ora amarga bapak utawa ibu, ora amarga kerabat, malah ora amarga apa wae sing daging, nanging sanadyan aku kudu nyerahake awakku utawa ngucurake getihku, aku bakal siap ora nolak kuwi, kanthi pitulunganing Gusti lan lumantar pandonga bapakku, salama aku ora nindakake apa-apa sing mbebayani tumrap kowe utawa tumrap awakku dhéwé.

7. Ana siji Gusti lan Pangripta Hukum, kaya sing katulis: siji panguwasa lan siji prinsip ilahi ing ndhuwur kabèh. Sumber tunggal wewenang iki, pancuran kabèh kawicaksanan, kabecikan, lan tatanan, kang nyebar marang kabèh makhluk sing nampa asal-usulé saka kabecikané Gusti Allah, wis maringi—tanpa kersané dhéwé—kakuwatan kanggo ngatur uripé miturut gambaré Gusti Allah, miturut kersané dhéwé, mung marang siji manungsa. Amarga Musa sing ilahi, ing cathetané babagan pambentukan donya, nyebutake tembung-tembung sing metu saka cangkemé Gusti Allah: '*Ayo padha gawé manungsa miturut gambar kita, miturut kawujudan kita*' (Kejadian 1:26). Mula saka iku, ing antarané manungsa diadegaké kabèh wujud panguwasa lan kuwasa, utamané ing gréja-gréja Gusti Allah: siji Patriark ing Patriarkat, siji Metropolitan ing Metropolis, siji uskup ing diocese, siji abbot ing biara; lan ing urip sekuler, yen kowe kepengin mikir, siji raja, siji jenderal, siji kapten ing kapal. Lan yen ing kabèh iki kersané siji wong ora mimpin kabèh, ora bakal ana tertib utawa disiplin ing apa-apa, lan iki ora bakal kanggo kabecikan: amarga perselisihan ngrusak kabèh.

42. Puasa ora mung mbutuhake pangastine awak, nanging uga pangastine jiwa

42. 1) Puasa Prapanca ora mung mbutuhake pangendalian awak, nanging uga jiwa. – 2) Ukuran puasa kanggo komunitas iku sedheng – sethithik saben dina. – 3) Ayo padha wedi marang Gusti Allah, Hakim kang medeni; lan muga-muga pati ora nemokake kita durung siyap. – 4) Aku banget wedi marang pati lan kabèh sing ana gandhengane karo pati. – 5) Ayo padha tangi lan nyawisake awake dhewe kanggo nindakake pakaryan sing nyenengake Gusti Allah. [1, 46]

8. Gusti Allah, sing mréntahaké kabèh prakara kanthi kawicaksanané, lan sing nyusun mangsa lan taun kanthi sampurna lan wicaksana, wis netepaké kanggo kita, sajrone taun, dina-dina puasa tartamtu sing nylametaké lan migunani kanggo jiwa, supaya kita bisa nyawisaké mung kanggo Panjenengané lan ngresiki dhiri saka rereged dosa sing nyerang kita. Lan syukur marang Panjenengané sing wis netepaké dina-dina kaya mangkono lan wis maringi kita urip kanggo nyekseni. Kita kudu tansah urip murni lan tanpa cela lan netepi saben dhawuh Gusti; iki luwih-luwih dadi kewajiban kita saiki. Saiki wektu panyucian; mula ayo padha nyuceni awak; saiki wektu ngendhegake napsu; mula ayo padha ngendhegake napsu – lan ora mung ing mangan lan ngombe: amarga kuwi durung cukup, nanging ayo uga nyingkiri hawa napsu ing ati, saka pikiran isin, saka iri marang reputasi apik sedulur, saka nesu lan ora seneng marang tangga teparo, saka ilat sing ora terkendali, aja nganti mlarat, nanging wenehana wates, wektu, lan ukuran supaya mung ngomong bab sing pantes, saka pandelengan mata sing napsu, saka ngrungokake tembung sing ora apikan lan ora nyenengake Gusti Allah. Inggih, anak-anakku, inggih; – kula nyuwun, aturana awakmu kados organ lan psalteri manis Sang Roh Suci; jaga tanganmu saking gerakan ingkang boten wijaksana lan saking sentuhan ingkang napsu, supados kowe boten dados liar, lan tentrem sesami.

9. Mugi Prapta Agung sing paling suci aja nganti dadi beban abot kanggo badan, nanging aja padha nyerah amarga iku; sabar sethithik, lan sawise padha biasa, kowe ora bakal krasa beban maneh, utamane sawise minggu kapisan kliwat; kanggo kita, roti lan banyu, lan soko liya kanggo nyukupi awak, wis cukup. Para Bapa kita sing paling pinaringan berkah, kaya sing kowe ngerti, padha urip meh tanpa mangan: ana sing sajrone mangsa Prapaskah kabèh, ana sing puasa seminggu, ana sing telung dina, lan liyané mangan sethithik saben dina. Kita mangan saben dina lan macem-macem, nanging '*ing asor kita, muga Gusti kelingan marang kita*' (Mazmur 135:23), lan muga-muga Panjenengané nampa sesajen cilik saka kita iki minangka pakaryané Antonius Agung. Amarga kita urip bebarengan lan mlaku ing dalan karajaan, sing dipilih para Bapa luwih

saka apa waé. Tansah njaga supaya atimu suci ing pangayoman jero atimu lan aja nganti nindakake apa waé sing ngrusak atimu.

10. Ayo padha wedi marang Gusti Allah, sing bakal '*mbukak prakara-prakara peteng sing didhelikake lan mbukak rencana-rencana ati*' (2 Kor. 4:5), lan '*mbales saben wong*' ora mung '*miturut pakaryane*', nanging uga miturut tembung-tembunge lan pikirane (Rom. 2:6), lan malah—sing luwih medeni—miturut dosa-dosa sing ditindakake kanthi ora sengaja. Lan sapa sing bisa tahan ing ngarepe murubing nesune? Sapa sing gelem katon tanpa cela ing ngarsane? – Sapa, mula, sing ora bakal wiwit saiki ngupaya kanthi tekun lumaku ing dalan kabeneran? Sapa sing ora bakal ngupaya mbuwang kecerobohan lan kelesuan amarga turu? – Bangun, he kowe sing nangis; wengi wis kliwat, lan dina ganjaran mbesuk wis sumunar. Mugi pati ora nemokake kita durung siyap, lan mugi ora ninggalake tatu kang ora bisa mari lan langgeng.

11. Aku iki mlarat, lan luwih mlarat tinimbang sapa waé; utawa luwih tepaté, aku iki sing paling pantes nampa saben panyiksa. Aku wedi, ngeri lan gemeter mikir kudu pisah saka badan, teka Malaikat Suci kanggo nyawaku, lan kepiye caraku liwat ing udara lan kepiye caraku ngomong karo Panguwasa Donya, kaya sing kacathet ing uripé St. Antonius? Wah, ringkihku! Apa sing ngenteni aku? Lan kepiye aku mbuwang dina-dinaku, seneng turu lan nglaleake awake dhewe nalika kebak dosa? Kepiye rupi aku bakal katon ing ngarepe Gusti Allah, Hakim sakabehe lan Sang Pangeran! Kanthi mripat apa aku bakal ndeleng Panjenengané, sing pandangane nguras jurang lan tembungé sing nggegirisi bisa mecah gunung? Apa sing bakal tak ucapaké ing kana kanggo mbela dhiri? Penjaga apa sing bakal tak temokaké? Kepiye saiki aku nyuwun marang Sing ora nate kendho? Kanthi luh pait apa, tembung apa sing nyenengake lan angin sedhik saka jeroning ati sing bakal tak gunakake kanggo nyuwun welas marang Sing sejatine ora bisa didekati?! – Celaka aku, celaka aku, sedulurku! Aku wis bisa ndeleng nasibku saka kene. Aku mung duwe siji pangarep-arep – pandonga saka Rama kita sing suci lan perantaraan panjenengan sing berkah.

12. Nanging, ayo padha tangi bola-bali lan meksa awak kita nindakake kabèh pakaryan sing nyenengake Gusti Allah, nahan kahanan saiki kanthi tabah lan golek panglipur saka pangarep-arep ing tembe. Ayo padha ngremehake daging; ayo padha ora ndeleng gawean abot, sedhik, caci maki, luwe, utawa apa wae kejaba tugas kita. – Yen kita urip kaya ngene, kita mesthi bakal slamet, lan ing swarga kita bakal kalebu ing antawis para wali, kanggo bungah bebarengan karo kabèh wali sing wis nyenengake Kristus Sang Gusti wiwit jaman biyen.

43. *Begja wong-wong sing makarya bebarengan ing komunitas: padha bungah!*

43. 1) Begja wong-wong sing makarya ing urip bebarengan: padha bungah! – 2) Kita urip ing kahanan sempit; nanging para asket jaman biyen urip kaya ngono, lan para asket jaman saiki uga padha mangkono: mula aja padha nyerah. – 3) Netepi paugeran lan pranatan, tulung-tinulungan, perhatosna pamaosan, upayakna kaslametanmu kanthi ajrih; adohi pacelathon karo wanita. [1, 47]

13. Mugi Allah dipun puji, ingkang, amargi agengipun katresnan pangapuranipun dhumateng manungsa, sampun nimbali kita lumantar pangibadah ingkang suci, manut pitutur ingkang sampun dipun mangertosi rumiyin, mlebet ing gesang biksu ingkang suci menika, supados kita saged nyawisake dhiri kita sakabehe dhumateng Panjenenganipun lan nyembah kanthi setya ing pangabdian ingkang paling caket lan paling tulus dhumateng Panjenenganipun lan dhumateng pujian malaekat ingkang niru malaekat, – lan sing wis nyetel manah kita supaya nilar wong tuwa, sedulur, tanah kelairan, lan kabèh bab kaya ngono, lan nampa sangkèling Gusti sing becik lan nylametaké, – lan sing nganggep kita pantes, ing andhap asor kita, kanggo mèlu sampeyan ing urip bebarengan lan paseduluran, ora, mesthi waé, kanggo nuntun lan ngopeni sampeyan, sing aku ora bakal wani mikiraké, sanadyan wis kelakon. Sugeng tansah ing Gusti, anak-anak sing kinasih; sugeng, warga swarga lan para pangungsen ing bumi, warga Yerusalem swarga lan para lelungan ing kene, ahli waris Karajan Swarga lan sing kapingkel saka berkah donya. Bungahna kowe sing lelungan kanthi cepet ing dalan pangasingan lan kasangsaran amarga miturut dhawuhe Gusti. Bungahna kowe sing paling cilik ing paningal donya, nanging duwé bandha sing luwih agung tinimbang kawicaksanan. Mulyakna, he komunitas sing becik lan dikumpulake dening Gusti, manunggal ing pikiran lan manah, sawijining pasamuwan sing tresna marang Rama lan tresna marang sedulur, pasukan malaikat kapindho ing bumi, panyeger panggonan kuna para bapa kita sing paling kinurmatan. Sugeng, para abdi Gusti, para buruh sing makarya awan lan bengi nganggo tanganmu dhéwé, supaya ora dadi beban kanggo sapa waé, lan nyedhiyakake ora mung kanggo awakmu dhéwé nanging uga kanggo sedulurmu sing paling ringkih lan wong mlarat ing donya njaba. Sugeng, paseduluran sing ora bisa dipecah lan dadi tuladha, sawijining komunitas sing diatur dening Gusti Allah, sing

ora goyang amarga ancaman raja, ora amarga wedi marang para pangeran, lan ora amarga pangajab pati. Sugeng, kowe sing padha rembug kabungahaning siji lan sijiné, sing saben-saben nganggep apa sing becik kanggo seduluré minangka pakurmatan, lan ing antaramu ora ana iri, ora ana semangat mbela-bela, ora ana saingan, nanging ana katentreman, katresnan, lan paseduluran. Aku ngendika iki dudu amarga kita ora ngadhepi cobaan: sapa sing diparingi mahkota, yen dudu wong sing teguh lan gagah berani, sing tahan panah lan nglarani sing nembaké – nanging amarga kita ora ambruk ing hantamané Setan. Satemene, anak-anakku, sing padha dikumpulake déning Gusti! Kowe padha dipunparingi panguripan déning peparangé Roh Suci; kowe padha ngombe banyu sing diparingi Gusti, lan sapa waé sing ngombe '*ora bakal ngelak manèh*', nanging bakal dadi '*sumur banyu sing mili nganti gesang langgeng*' (Yohanes 4:14–15).

14. Mangsa adhem wis teka, lan kita mung nduwé sithik panggonan dunung, lan kuwi prasaja lan sempit. Nanging aja padha nyerah; amarga sanadyan mangkono, kowe wiyar ing kabecikan lan pantes dipuji ing bab iki, ora nggatekake apa sing nyusahake, sanadyan kuwi nyusahake, lan mung nggatekake supaya kowe tansah nindakake apa sing nyenengake Gusti Allah. Malih, menawa kita kelingan marang para Bapa Suci kuna, utawa uga marang wong-wong sing saiki makarya ing iman, kita bakal weruh yèn kita manggon ing kraton. Apa kowe ora weruh manawa saiki ana sing dadi abdi Gusti manggon ing sangisore langit, ana sing nyumput ing guwa lan kuburan, lan ana uga sing nganggo rantai lan mangan sithik banget, mung wareg roti wae—utawa malah ora mangan roti—lan nyukupi kabutuhan iki kanthi woh-wohan wit saben rong dina? Kahanan iki pancen isih ana nganti saiki. Nanging aja kuciwa; amarga kowe ora bakal kalah karo wong-wong mau, nanging bakal dianggep padha karo wong-wong mau, utawa malah luwih unggul tinimbang wong-wong mau, kaya sing diyakinkan para Bapa marang kita—yen kowe tetep tansah rajin lan gelem nindakake saben tugase. Kowe kudu kebak semangat bola-bali; ajeg atimu lan luwih wani maneh. Tundhung mungsuh, injak-injak ing sangisore sikilmu kanthi andhap asor, nganggo pedhang pangakuan lan pisoan patuh. Muga srengéngé kabeneran tansah sumunar ing atimu, ngusir pepeteng hawa napsu; amarga nalika srengéngé mungguh, kéwan galak bakal mundur menyang sarangé *lan nggleleng ing bolongané*: pahami tembung-tembung iki kanthi rohani. Kanggo kita, kita bakal miwiti nindakake pakaryan Gusti wiwit esuking urip nganti sontening pati, nepaki pakaryan kita (Mazmur 103:22–23). Sawisé sawatara wektu manèh, kita bakal menang.

15. Netepi paugeran, dhawuh, lan pranatan. Ngungkitna wong sing wis tiba; nguwatna wong sing wis ringkih; lan ing kabèh bab, tulung-tinulung, supaya tembungé wong Wicaksana kanyata ing kowe: '*Sedulur padha tulung-tinulung, awit kutha kuwat lan dhuwur*' (Amsal 18:19). Perhatikna pambacaan, lan cathet pangandika sing paling migunani kanggo saben panjenengan. Saben wong nindakake tugase kanthi teliti, kaya pakaryané Gusti Allah; lan kowe kabèh, '*ngupaya kaslametanmu dhéwé kanthi ajrih lan gemeter*' (Filipi 2:12). Aja nyabet pedhang marang atimu dhéwé, lan aja nglirwakake urusan rohmu. Wis kawartakaké marang aku, sedulur, déning sawatara sedulur, yèn kowé ora tumindak becik ing sawatara kahanan: kowé ndelok wanita kanthi ngidam lan ngobrol karo wong-wong mau, sing mbuwang kita metu saka Taman Éden. Utawa apa kowé durung krungu apa sing ditindakake Hawa marang Adam? Mlayu, mula mlayu saka wong-wong mau kaya Martinian Agung; yèn ora kanthi badan, paling ora kanthi roh ing saben bab. – Lan omongan apa iki: 'Napa si anu ora teka ing Paskah Wunguné?! Nanging mesthi waé dhèwèké ora bakal lali teka ing wektu sabanjuré.' – Aku nyuwun lan nyuwun tulus marang kowé, supaya aku tansah krungu kabar apik babagan tumindakmu! Mugi Gusti Allah, Rama Sang Kristus kita, sing saben dina nylametake aku saka jeroning dosa kanthi kuwasa Panjenengané, lumantar perantara bapakku sing suci lan pandonga panjenengan, uga maringi panjenengan '*kawicaksanan lan urip manut paugeran sing padha*' (Flp. 3:16), lan muga-muga ana siji roh, siji pikiran, lan siji tujuan ing antaramu; lan muga-muga kowe, sawise urip ing cara sing takwa lan bener, dianggep pantes nampa berkah sing dijanjekake, bebarengan karo kabèh wong suci sing wis nyenengake Gusti Allah wiwit jaman biyen!

44. Wedi kanggo awake dhewe babagan jabatan abbas

44. 1) Wedi kanggo awake dhewe babagan jabatan abbas. – 2) Ayo padha unggul ing ora nempel marang kabèh bab, éling marang pangadilan; ayo padha meksa awak dhéwé nindakake kabecikan – lan bakal dadi gampang. – 3) Aja ndelok pasuryané wong, lan kontak sing kebak hawa napsu karo wong liya lan anggota awak dhéwé. [1, 48]

16. Aku ora kesel ngomong karo kowe lan nguwatake kowe nganggo tembung kabeneran sak kerepe-kerepe, supaya ora ana siji wae saka kowe, amarga ora ngerti utawa lalai, kena sengatan pati—yaiku dosa—kanthi nglanggar paugeran lan nindakake apa sing ora pantes – yen, lan nalika aku nindakake kuwi, aku weruh

yèn Setan sing licik kasil ngaruhi sawatara saka kowe kabèh, kang marakaké aku nangis banget lan ngrasakaké sedhih sing nyeri. Amarga apa waé dosa sing wis kowe tindakaké kanthi cara apa waé, aku, sing ora pantes iki, bakal dipriksa ing dina paugeran sing adil lan pangbukaan kabèh tumindak manungsa ing ngarsané Gusti Allah, kajaba aku wis ngélingaké kowe luwih dhisik, kajaba aku wis nguataké lan mulang kowe. "*Celaka aku yèn aku ora mènèhi kabar kabungahan marang kowé!*" (1 Kor. 9:16). Nanging aku malah saya sedhih amarga, sanadyan aku ora pantes dianggep wedhus, aku nyekel jabatan gembala! Apa pangalasan sing tak duwé, apa alesan, kanggo madhangi wong liya nalika aku dhéwé iku pepeteng, lan kanggo marasaké wong-wong sing ringkih amarga napsu nalika aku dhéwé kesasar lan kabawa déning napsu mau?! Nanging, amarga katresnan marang kowé lan minangka pangibadah marang dhawuhe Rama, aku luwih milih dadi bahan bakar geni Gehenna tinimbang nglarani kowé. Saben dina aku merenung lan mikirake kepiye pangadilané Gusti Allah, lan sepira ketaté Gusti nuntut saben wong supaya sampurna ing kabèh bab lan kebak kabecikan, utamané yèn dhèwèké dadi peladen Sabda. Dadi, apa sing kudu tak lakoni? Marang sapa aku kudu nyuwun pitulungan? Sapa sing kuduné tak jadikan kanca? Mung ana siji sing isih ana—ngandelaké pandonga panjenengan, bebarengan karo pandonga bapakku, supaya kanthi kuwat saka pandonga mau aku bisa nuntun panjenengan kanthi becik lan nglawan hawa napsuku, sarta manut ing kabèh karsa Gusti.

17. Karajan Swarga ana ing ngarep kita. Ayo padha nggayuh kanthi netepi dhawuhing Gusti. Aja nganti kita kecemplung ing kesenangan jasmani, aja nganti kita dadi males; ayo kita tambahake pamutusan saka donya lan kabèh sing ana ing donya, lan ngalahake roh-roh tipu daya, nganti kita nemokake pangayoman sing nylametake ing pangungsen kang ora goyah saka gesang langgeng. Pira sangsara pait sing ngenteni wong sing lalai! Pira *gedhene 'murka lan nesu marang saben nyawa manungsa sing nindakake ala'*—marang nyawa saben wong Kristen, lan luwih-luwih maneh marang biarawan! (Rm. 2:8–9). Amarga saya gedhé pakurmatan sing diparingaké marang kita, saya gedhé uga kasucianing urip sing dikarepaké saka kita. Sedhih sing disebabaké déning pangendalian dhiri iku mung sedhela, nanging kabungahan sing mili saka iku langgeng, yèn lumantar pangendalian dhiri sing cekak iki kita nggayuh watak sing tansah becik tumrap kabecikan kabèh: iki ditrapake marang panganan, turu, gampang nesu, pikiran ala, lan liya-liyane. – Amarga yèn kita tresna marang kabecikan lan ngupaya nggayuhé, Gusti Allah bakal maringi kekuwatan kanggo nindakake; banjur dalan kabecikan bakal dadi gampang lan alus kanggo kita. Nanging dosa, kanggo wong-wong sing nyerah marang dosa, kebak kasulitan, arus kenceng, sedhih, pepeteng, kajahatan, lan karusakan. Ayo, anak-anakku, padha mlaku ing dalané Gusti, sing nyesek nanging kebak kabungahan, sempit nanging amba. Ing jaga-jagamu, tetepna swasana ati sing teges lan ceria; nyanyia kanthi becik, ndedonga kanthi becik, lan wenehana katresnan marang sedulurmu, kanthi pangajèn sing andhap asor.

18. Kebejatan gedhé iku wani ing kabèh bab, lan iku bab sing mateni; lan setan licik, yèn ana sing ora waspada, cepet nyerang lumantar kuwi, nyusup kaya maling lan nglarani jiwa kita nganggo panah kejemé, narik pandelengan kita marang pasuryan éndahé para mudha, lan nyulut kobongan napsu ing loro-loroné nganggo eseman manis. Yen dheweke kasil nggodha siji wong lan nggawa menyang katresnan sing ora suci, banjur dheweke nyoba narik ati wong sing dadi obyek gairahé lan nggawe wong kuwi kepengin marang dheweke kanthi nafsu; banjur bakal ana tukar pandang lan tatapan, curahan jiwa, lan kobongan gairah sing mewah; lan pungkasane, kajaba ana pitulungan khusus saka Gusti, pangayoman bapak, lan kesadaran marang godaan saka wong-wong sing wis kecemplung ing kono, ana karusakan – kobongan Sodom lan karusakan Gomorah. Nanging ayo padha mlayu saka iki! Aku, sing wis tau digodha, dadi sing sepisanan ngulur tangan marang kowe sing lagi digodha. Sumber kekuwatan lan pangayoman sing gedhé nglawan iki yaiku ngreksa pandelengan lan pangakuan sing tulus. – Nanging sanadyan marang awake dhéwé, kita ora kena ngidini kethok wani sing sembrono kaya ngono: amarga pati uga ngintip ing kéné – prakara sing luwih becik ora diungkapaké marang wong sing durung paham. Kowé sing wis nandhang wis ngerti apa sing tak omongaké; sanadyan mangkono, saben wong kudu tetep waspada. Aja nyentuh, utawa lungguh ing kono—lan aja ndeleng auratmu dhéwé, supaya kowe ora tiba ing kutukan bangsa Kanaan. Amarga tiang ing ara-ara samun, sing diomongaké Anthony Agung, tiba amarga ora ana sabab liya kajaba iki, sanadyan Bapa sing paling wicaksana ora nyebutaké iki. Mula, awasna caramu mlaku sing mbebayani, supaya kowe ora kacekel pati. Wong sengsara! Kowe ngerti apa sing diomongake Rasul: '*Sapa sing bakal nylametake aku saka badan pati iki?*' (Rom. 7:24). Kowe urip karo daging iki kaya karo kéwan galak, kaya karo singa. Yen kowe ora nyabet nganggo pedhangmu, iku bakal nyekel kowe, ngremuk kowe lan mateni kowe.

45. *Setan nggodha kanthi nggugah hawa napsu, lan ngrusak: kudu perang*

45. 1) Setan nggodha kanthi mbangkitake napsu, lan ngrusak: kita kudu perang. – 2) Apa kowe wis tiba? Bangun, sawise nangis lan tobat: Gusti bakal nyembuhake kowe. – 3) Ayo padha merhatiake swarane; ayo ora kendho semangat, nanging ayo padha nyiapake senjata. – 4) Nyingkirlah saka kabèh sing ngrèmèhaké ing urip bebarengan, lan unggulna kabèh sing dibutuhaké. [1, 49]

19. Kepiye carane kita mbenerake dalan kita? Kepiye, yen ora kanthi netepi tembung-tembungé Gusti Allah lan paugeran kabenerané (Mazmur 118:9). Nanging saliyane iku, kita pancen duwe perjuangan tanpa kendhat karo panguwasa pepetenging jaman iki; lan kebenciané marang kita gedhé lan ora kendhat, kaya sing kacathet ing Ladder (St. 4, 35; 26, 126): padha nyerang, nggoda, nyiksa nganggo napsu, nyulut hawa daging, nggedhekaké kobongan napsu, nambah lan ngowahi kabecikan – lan godha-godhané matèni. Wong mlarat bakal kejiret salah siji saka perkara-perkara iki yen ora ngati-ati: apa amarga iri—sing padha karo matèni—utawa kesombongan, utawa panyerahan dhiri sing rahasia, utawa gaweyan bareng karo wong sing niat ala; amarga mung kanggo siji bab iki waé, nyawa sing kaserang kaya ngono bisa mlebu neraka. Nanging apa wae saka mau sing nyeret manungsa, wong iku ora duwe Gusti maneh, uga ora duwe Kraton Swarga; dheweke kapotong urip langgeng, kelangan kabungahan tanpa wates, lan nampa warisan geni kang ora bisa mati, ulat sing ora tau turu, pepeteng peteng, lan paseduluran karo setan-setan. – Dene kita, sedulur, muga-muga kita ora ngalami kahanan kaya ngono; Ayo padha ngupaya supaya ora kecemplung ing jerat mungsuh, ayo padha perang kanthi gagah berani, ayo padha tahan geni napsu – lan mesthi bakal mati. Amarga pangayomaning Gusti Allah kang Maha Kuwasa ora ngidini kita kabakar dening geni iki yen kita perang – lan kita bakal metu menyang segering embun kasucian, memuji Gusti Allah bebarengan karo para mudha suci. Aja nganti rasa iri nyerang kita, nanging ayo padha nglengkapi awak dhéwé nglawan napsu iki, lan sawisé suwé sethithik, bakal sirna; bisa waé awit sak jam utawa telu, utawa malah sedina muput, nanging ing amben kita bakal ilang; lan kowé, sawisé nglawan kaya ngéné, bakal kapilih dadi prajurit Kristus, sing bakal nampa ora panyiksaan nanging mahkota.

20. Kowé wis tatu, nanging kowé uga wis nglarani wong liya; kowé wis tiba—sanadyan muga-muga iki ora tau kelakon—bangun saksai; apa kowé wis kesasar déning tembung-tembung sing ora pantes, digoda déning pandelengan ing ngarepmu, kejiret ing impen-impenan amarga pikiranmu sing nganggur, utawa nganti ngguyu kenceng? Mbalèkna manèh marang sing bener, balèkna awakmu ing panggonan sing pantes, dadi wong sing tobat, mènèhana kamulyan marang Gusti Allah, lakokna pangakuan dosamu, netesna luh anget saka jeroning atimu, ayo ambegan jero saka jeroning atimu, ngeluh, tundhukna sirahmu, nyeselna, lan lakokna andhap asor. Mangkono panyembuhan jiwa! Amarga katulis: *'Yen kowe bali lan ambeg, kowe bakal slamet lan nyadari ing endi kowe wis ana'* (Yesaya 30:15); lan: *'Nalika kowe isih ngomong, Panjenengané bakal kandha marang kowe, "Ing kéné aku"'* (Yesaya 58:9); lan maneh: *'Panjenengané nandhang sangsara lan lumaku, lan Aku marasaké dalané'* (Yesaya 57:17). Delengen, Gusti Allah kita pinunjul welas asih, pinunjul sih, pinunjul nglipur, pinunjul cepet ngrungokaké! *'Amarga Panjenengané dadi pangapura kanggo dosa-dosa kita'* (1 Yohanes 2:2); amarga kita Panjenengané dadi mlarat, amarga kaslametan kita Panjenengané nganti kesel, Panjenengané nampa tatu, caci, umpatan, lan ejekan, lan ngucuraké getihé sing paling suci – lan *'liwat tatu-tatu Panjenengané kita waras'*, kaya sing katulis (Yesaya 53:5). Mula, ayo padha nyedhak lan *"ndhuk ing ngarsané, lan nangis ing ngarsané, awit Panjenengané iku Gusti kita, lan kita iki umat panggembalaané, lan wedhus ing pangastané"* (Mazmur 94:7).

21. Dina iki, ayo padha ngrungokake swarane, lan aja nganti nglarani atine maneh; aja nganti kapancing, kaya wong-wong biyen (bangsa Israel ing ara-ara samun), kanggo mbelani amarga ora percaya; lan ayo padha lelungan tanpa tundha menyang Tanah Sing Dijanjekake, sing mung bisa digayuh lumantar dalan sing sempit lan angel. Yen wong-wong jaman kuwi padha manut marang Yosua, pamimpiné, lan Kaleb putrané Yefunne, mesthiné padha bakal nampa tanah sing dijanjekaké Gusti Allah. Nanging amarga padha kesel lan ringkih ati kanggo mlaku ing dalan sing angel kuwi, lan padha wedi marang perlawanan bangsa-bangsa sing ditemoni, sanajan ana pitulungan saka kakuwatané Gusti Allah sing ora bisa dikalahaké, padha diserahaké marang karusakan – lan elingané padha sirna kanthi swara gedhé. Kedadéan sing padha bakal kelakon marang kita saiki. Amarga yèn kowé manut marang kita sing ora pantes, lan ora ajeg, nanging malah lungguh ing kualik-kualik pesta kesenengan daging, mikiraké bab perbudakan ing Mesir lan perbudakan marang napsu donya iki—sing wis dibebasaké déning sih-rahmaté Gusti Allah—nanging kowe kuwat atimu lan tangi kanthi semangat, kanthi manah kobong semangat, wis nganggo sandhangan sikilmu kanthi kesiapan ngumumaké Injil katentreman, wis nganggo waja iman sing ora goyah, lan ndedonga ing saben wektu kanthi

maneka rupa pandonga ing Roh (Eph. 6, 14–18): banjur, bebarengan karo kowe, kita bakal ngrampungake lelampahan rohani kanthi sukses, nginjak lan ngungkuli hawa napsu manca lan biadab sing kita temoni, lan kita bakal nyebrang Yordan ing roh liwat luh, lan nampa warisan tanah sing ing kana urip langgeng mekar lan pikiran ngasilake woh berkah sing tanpa wates.

22. Saiki aku nyebarake tembung-tembung sing sithik lan ora pantes iki ing antaramu, kaya biyasane, kanggo pembangunan rohamu. Nanging tampanana uga sesajen sing sithik iki, lan lumantar pakaryan becikmu kalzana tembung-tembung cilik iki dadi telung puluh kaping, enem puluh kaping, lan satus kaping. Kanthi kuwi, aku nyuwun marang kowe supaya nampa kasangsaran uripmu kanthi tentrem, lan nepaki tugas sing dipasrahake marang kowe kanthi sakabehe atimu. Padha bungah lan melu ing kabungahaning atiku, kowe kabeh, lan mugi kowe kabeh makmur. Aja ana sing nggrundel; aja ana sing ngidam-idamake tugase wong liya; aja ana sing sombong marang tangga tepare—awit tumindak kaya ngono iku jorok ing ngarsane Gusti lan manungsa—aja ana sing nindakake pakaryan isin, apa ing atine utawa ing badan; aja ana sing mangan sacara ndhelik; aja ana sing goroh; aja ana sing ngukum; aja ana sing nyalahake; aja ana sing nganggur; aja ana sing nggoleki alesan kanggo dosa; aja ana sing loro-lorone lidah, sing nggosip, sing sombong, sing omong kosong, munafik, sing sengit marang sedulur, males, utawa keras kepala; kosok baline, kowe kabeh padha dadi wong sing loman miturut dalane Gusti lan luhur budi, andhap asor (aja narik kawigaten marang awakmu dhewe), bisa ngendhaleni diri, ora kendhat, andhap asor ing ngarsane Gusti, manut, akisah, sengit marang kesewengan, tresna marang siji lan sijine, lan tulus; supaya kanthi urip lan tumindak kaya mangkene, kita bisa kasil ngrampungake tugas sing diparingake marang kita, lan sawise nyenengake Gusti Allah, kita bisa nampa berkah sing wis dijanjekake.

46. Kita diundang menyang urip sing luhur: nanging apa kita urip kaya sing kita karepake dhéwé, lan kaya sing diarep-arep wong liya?

46. 1) Kita diundang kanggo urip mulya: nanging apa kita urip kaya sing kita rencanakake dhéwé, lan kaya sing diarep-arep wong liya? – 2) Ayo padha tetep ajeg ing kabecikan lan aja nganti kabawa hawa napsu, ora mung ing tumindak nanging uga ing impen-impen. – 3) Napa kita ninggalake donya? Kanggo urip ing kekurangan – kanthi pangarep-arep. [1, 50]

23. *'Karunia Allah wis katon',* miturut tembungé Paulus sing nggumunake, *'nggawa kaslametan kanggo kabèh, supaya, sawisé nyingkirké hawa donya',* utamané kita sing wis milih urip monastik, *'kanthi suci',* kanthi taqwa lan *"adil", nalika ngenteni pangarep-arep sing berkah lan rawuhe kamulyaning Gusti Allah Agung lan Juruwilaha kita, Yesus Kristus* (Titus 2, 11–12), Sing marang sawatara, *'miturut ketekunané nindakaké kabecikan',* bakal paring Karajan Swarga, lan marang liyané, *'miturut semangaté'* lan hawa napsu daging, sawise ninggalaké niat lan tumindak becik, – *'murka'* lan sangsara tanpa kendhat ing geni langgeng (Rom. 2:7–8). – Pikirna, apa kita urip kaya ngene? Miturut niat sing wis kita duwé ing wiwitan? Saiki, sawise nampa jeneng lan gelar: para santo, para asketis – aja nganti kita nguciwani panggilan wiwitan kita liwat tumindak sabanjure, uga aja kaya kemenyan sing wiwitane nyebar ambu wangi nanging pungkasané ngganjel irung nganggo asapé, uga aja kaya lentera sing murub padhang ing wiwitan, madhang kabèh wong ing omah, nanging banjur diselehake ing sangisore wadiah utawa diidini mati.

24. Tandha saka kabecikan sejati yaiku njaga watak ing saben wektu; lan ing kene dumunung pakaryan kita. Amarga kita manungsa gampang banget kesasar lan rawan tumindak ora pantes, kaya sing wis diwartakake swara ilahi ing panggonan liya: *'Cendhukane manungsa iku ala wiwit enom'* (Kejadian 8:21). Sawise nyingkiri donya, aja nganti kita bali dadi sekutu lan budak napsu; sawise mulihake pakurmatan kita, aja nganti ilang maneh amarga niat ala; awit ing kéné kita wis ngakoni yèn kita wis nyopot kabèh bab, aja nganti kita bali marang hawa napsu lan berkah sing ora cocog kanggo kita. Napa, sawisé kita lali marang sumpah kita sing wis digawe ing ngarsané malaikat lan manungsa, kita padha ngupaya—ana sing golèk pangkat utama, ana sing golèk kalungguhan mulang, ana sing golèk tentrem? Lan liyané padha nuduhaké nesu banget yèn ing bab apa waé padha ora diparingi perhatian sing pantes, utawa ora dihormati minangka wong-wong sing paling kinurmatan, amarga padha ora ndeleng pati ing ngarepé, utawa paukuman lan panghakiman sing medeni marang pikirané, lan tumindaké, utawa beban dosa sing nyandhak ing awaké, nanging luwih marang apa sing dadi daya tarik lan kepinginan atiné, lan apa sing digambarke ing ngisor iki déning pikiran sing nyimpang, sing ing ngimpi nggawa siji wong mlebu kalangan rohaniawan, ngunggahaké wong liya dadi pejabat abbot, ngagem wong siji nganggo sabda kawicaksanan, lan maringi wong liya tanggung jawab mbangun lan ngopeni kabutuhan biara. Apa iki ora kaluputan lan tipuan setan?! Kita ora nyalahake saben

wong amarga iki, nanging ana sawetara wong kaya ngono; nanging tembung kita ditujokake marang kabèh wong, kanggo nguwatake pikiran lan raos sing becik.

25. Sawise nganggep kabèh pakurmatan minangka perkara nomer loro lan pamitan karo kabèh bab donya, saiki kita bakal nyawisake dhiri marang apa sing wis kita lakoni minangka panggantos. Mula saka iku, kanthi alesan apa kita ninggalake donya? – Kita wis urip kaya gelandangan, nangis, luwe, ngelak, resik ing ati lan dadi pejuang tentrem, diina, dianiaya, lan yen perlu, difitnah – dadi sampahing donya; lan pungkasane, yen wektu panganiayaan teka, nyerahake awak kanggo pati demi Panjenengané sing seda kanggo kita: awit wong-wong sing wis mutusaké iki lan tansah siyap kanggo iku kalebu wong-wong sing pancèn nandhang sangsara, lan bebarengan karo wong-wong mau bakal dimulyakaké; lan wong-wong mau bakal mrentah bebarengan karo Gusti Allah kita siji-sijiné lan Raja Jagad, Kristus.

47. Tetep ajeg ing urip sing wis kowe pilih, lan aja nganti kowe kelangan kabungahan sing nggenteni ing ngarepmu

47. 1) Tetep teguh ing urip sing wis kowe pilih, lan aja nganti kowe kelangan kabungahan sing nggenteni ing ngarepmu. – 2) Siksa apa sing bisa kowe tahan sing wis luwih dhisik ditanggung Gusti kanggo kowe? – 3) Sedhih marang wong sing mlayu saka biara, lan ajakan marang para sesepuh. – 4) Undhangan kanggo ndedonga kanggo wong sing mlayu. [1, 51]

26. Aku nyuwun marang kowe, ing katresnané Gusti kita Yesus Kristus, sing nyawisaké dhiri-Nya kanggo dosa-dosa kita, supaya kowe tetep lan ora goyah ing pangibadah sing setya marang paugeran suci lan maringi urip saka Gusti. Aja nganti ana sing ngantuk, supaya ora kecemplung ing dosa; aja nganti ana sing nyerah marang godha setan sing nggodha kita; aja nganti ana sing licik ndhelikake dosa marang kita, ngomong siji nanging katon liya ing ngarepe Gusti, sing ngawasi dalan manungsa lan ndeleng panggonan rahasia ing ati. Aja nyegah awakmu dhéwé saka kabungahaning gesang langgeng sing ana ing ngarepmu; slamet saka generasi sing mbrontak lan rusak iki; sengiti donya lan kabèh sing ana ing donya, kabèh napsu, kesenangan manis, karsa pribadimu lan kepuasan dhiri. Kita wis mecah hubungan karo donya; kita wis miwiti lumaku ing dalan ajrih marang Gusti Allah. Kita wis mati marang dosa, lan ora kena ngidini apa wae sing wis kita tolak bali maneh, ora ngetutake jejaké maneh, utawa nampa maneh. Kowe wis teka ing kéné sawise mlayu saka donya lan kabèh bab donya – njupuk keputusan sing becik lan nggumunake kanggo ndadekake awakmu dadi budak patuh, lan nahan kabèh kanthi kersa demi Kristus, nganti getih. Sampeyan wis janji iki ing pangucapan nyingkiri donya lan kabèh sing ana ing donya, ing ngarsané Gusti Allah lan malaikat-malaikaté. Apa iki pancèn bener tumrap sampeyan, sampeyan dhéwé sing paling ngerti. Nanging élinga, he manungsa: '*Gusti Allah ora bisa diguyoni*' (Gal. 6:7). '*Sapa waé sing nolak Hukumé Musa bakal mati tanpa welas asih miturut paseksi loro utawa telu wong.*' *Pidana sing pira luwih abot, miturut panjenengan, sing bakal disimpen kanggo wong-wong sing wis nginjak-injak Putraning Allah ing sangisore sikilé, kanthi nglanggar sumpah-sumpahé lan nganggep getihé prajanjian iku najis*' (Ibr. 10:28–29).

27. Gusti nandhang sangsara kanggo kita; kepiye kowe, minangka abdi, bisa nandhang sangsara kaya Gustimu? Mula saka iku, sing tak tresnani, kenapa kowe nesu? Kenapa kowe gampang nesu? Kenapa kowe nesu? – Apa padha ngina kowe? Gustimu uga nahan iku. Apa padha wis nyekel kowe ing pipi? Apa Panjenengané ora ngadhepi wong sing nyekel Panjenengané? Apa padha ngina kowe? Kedadéan sing padha uga kelakon marang Panjenengané: amarga Panjenengané kandha lumantar Nabi: '*Caciané wong-wong sing ngina Panjenengané tiba marang aku*' (Mazmur 68:10); lan maneh: '*Padha nembus tangan lan sikil Kula; kabèh balung Kula kélangan sambungan*' (Mazmur 21:17, 18). Endi manèh atiné watu sing ora bakal luluh, yèn mikiraké sangsara Kristus Gusti sing maringi urip lan pati Panjenengané kanggo kita! Nanging apa kowe durung mutusaké nyawisaké awakmu dhéwé dadi kurban kanggo Panjenengané kanthi kersamu dhéwé saben dina? Pancèn mangkono kahanané, lan aku pracaya kowe ora acuh tak acuh marang apa sing wis diomongaké, nanging niru Sang Juruwilaha lan ngupaya nandhang sangsara bareng Panjenengané, supaya kowe bisa kamulyakaké bebarengan karo Panjenengané ing Karajaning Swarga. Mesthi wae, ana siji saka kowe sing luwih unggul tinimbang liyane lan ngluwihi dheweke, manut kabecikan sing ana ing jeroné. Nanging mugi Gusti Allah paring kekuwatan lan keteguhan marang kowe kabèh supaya ing wektu sing pas bisa nggayuh kasampurnan Kristus!

28. Nalika aku bungah ing sawijining bab, aku kepéngin kowé uga bungah; lan nalika aku sedhih, aku kepéngin kowé uga sedhih bareng aku. – Saiki aku ngrasakake sedhih banget amarga sedulurku Orsisius. Dheweke ilang saka pandanganku wingi. Lan sababé ora liya kajaba dosaku dhéwé, kaya gembala sing cemen

sing gagal ndeleng, ngelingake, utawa ngopeni sing ringkih. Aduh, cilaka aku! Aku pantes tenan kena paukuman lan hukuman, lan diserahake marang sangsara lan panyiksaan. Welasana aku; nanging uga jaga awakmu, supaya wewenangku marang kowe ora dadi panyebab karusakan langgengku. Ayo saben kowe padha netepi paugeran sing bener kanthi teguh; lan pasthekake kowe padha mbukak kabeh marang aku ing pangakuan dosa. Saben wong tetep ing panggilan sing wis diparingi marang dheweke. Ati-ati kowe, para sepuh, sing wis nyingkiri donya luwih dhisik tinimbang wong liya, supaya kahanan kaya ngono ora kelakon maneh amarga kurangé nurani, amarga kowe ngidini awakmu nglanggar wates sing pantes lan ora njaga katertiban ing kabèh bab, kaya sing tak karepake lan tak kepéngini, sing kudu ditrapake marang saben bawahan. Amarga aku krungu yèn kowé padha ngetokaké paukuman badan; nanging aku ora mènèhi prentah kuwi, awit iku dilarang déning Kitab Suci, sanadyan diidini déning Para Bapa Suci amarga kabutuhan ing sawatara kasus lan kanggo sawatara wong—nanging tanpa pamer lan lumantar tangané wong liya, ora kanggo nyenengaké napsu; kowé uga nganggo tembung kasar, malah kanthi cara sing ora pantes; kanggo sawatara wong, iki wis dadi kabiasaan. – Kanthi pitutur, alus, lan pamerang kabecikan, sedulur kudu dipimpin menyang sing bener: amarga kita ora nglakoni panguwasa tirani, nanging panguwasa sing ngajeni kabebasan lan kanthi rela njaluk patuh. Bab basa kasar, kaya ta: 'Galatia sing bodho', 'bodho', 'keturunan ula' lan sapiturute, aja nganti krungu ing antarané kita; sanadyan tembung sing tegas, sing diucapaké ora kanthi isin utawa emosi nanging kanthi welas asih lan katresnan, bisa dadi obat panyelamet. Amarga sanajan dhokter nggunakake lancet lan besi pembakar nalika iku cocog kanggo marasake lara sing ana. Lan kita uga duwé lancet lan pembakar dhéwé, yaiku paugeran pangapuran lan tembung pangéling: kita kudu migunakaké kuwi kanthi éling siji bab—supaya sing wis tiba bisa tangi manèh lan bali menyang dalan sing bener, nalika uga nuduhaké jero kabecikan kita, utamané marang sing isih cacat. Ora ing bab turu, ora ing bab mangan, ora ing bab ngaso lan sapiturute, wong sing wis biasa karo kahanan kaya ngono ora kena diperlakokake padha karo wong sing durung biasa. Mulane aku kepengin supaya para anyar diwenèhi kelonggaran nganti padha biasa lan miwiti nindakake kabeh kanthi semangat saka atine dhewe. Apa kita nduwé sedulur mung kanggo gawéan, kanggo kebon anggur lan kebon zaitun? Ora kaya ngono; nanging supaya padha bisa ngupaya kaslametané dhéwé. Para sepuh kudu maringi perhatian utama marang iki, lan mung kapindho marang urusan materi. Saben jiwa sing andhap asor lan nyesel, miturut Injil, ngasilake tembung-tembung apik saka simpanan apik ing atine, lan celaan lan pangéling saka jiwa kaya ngono luwih manis kanggo sing nampa tinimbang manisé omben-omben sing legi; dene manahé wong sombong ngasilaké woh—umpatan, tembung pait lan kasar, sing diiringi pandelengan sengit, irung kembang, lan pasuryan sing kaku lan galak. Kepiye carané sedulur sing dosa mari saka kahanan iki?

29. Ndonga supaya Gusti kersa maringi pangapura lan paring weruh marang kita ing ngendi panggonané sedulur kita; amarga iki wis marakaké aku sedhih banget lan ngetokaké luh kang pait. Aja nganggep yèn kaburipun Orsisius iku ora ana paédahé, prakara sepele, mung amarga dhèwèké kalebu sing paling cilik. Nanging tumrap aku iki prakara gedhé; amarga Kristus wis seda kanggo dhèwèké.

48. Pati wis cedhak: siyapna awakmu kanthi ngresiki saka hawa napsu

48. 1) Pati wis cedhak: siyapna awakmu kanthi ngresiki awakmu saka hawa napsu. – 2) Kowe kudu maju. 3) Aja nganti ana omongan kosong lan guyu; luwih becik tresna marang meneng; lan yen kowe ngomong, ngomonga bab sing migunani kanggo kowe. [1, 52]

30. Saben dina lumaku cepet, mili kaya kali sing nglaju maju tanpa nate mandheg. Lan ing kana ana pati. Lan '*sapa manungsa sing bakal urip lan ora nemoni pati?*' (Mazmur 88:49). '*Manungsa iku kaya kembang ing padang; dina-dinane lumantar kaya bayangan*' (Mazmur 101:12; 102:15). Aja nganti kita dadi bahan guyonan kanthi katon ora siyap nalika Malaikat Suci teka njupuk kita; nanging, kaya-kaya kita bakal dijupuk saka gesang iki kapan wae, ayo kita luwih ngati-ati marang saben tumindak, saben gerak-gerik lan saben tembung – lan ayo kita siyap, kanthi semangat ngenteni pratandha saka Gusti Allah, Pangeraning kabèh, kanggo ninggalake gesang iki. Yen kita tumindak kaya mangkene, ora ana kejahatan sing bakal nguwasani ing sajroning kita, lan lali ora bakal nglindhungi kita saka paukumaning Gusti Allah; kita ora bakal padha perang siji lan sijine utawa nyulut prahara maneh; Kita ora bakal ngupaya pakurmatan luwih gedhe ing ngarepe siji lan sijine, uga ora sedhih amarga durung sinau iki utawa iku, durung ngelingi iki utawa iku, utawa durung kasil ing iki utawa iku. Nanging sawise '*ngetung kabèh mau minangka rugi*' (Filipi 3:8), kita mung bakal ngupaya siji bab—supaya bisa ngresiki jiwa saka hawa napsu lan dadi kagungané Gusti Allah. – Aku ngomong iki marang kowe ora kanggo nglarang kowe sinau: amarga aku uga mbutuhake iki, lan aku dhéwé wis maringi

kowe paugeran rinci babagan apa lan kepiye sinau; nanging kanggo nuduhake yèn siji bab kudu teka dhisik, lan sing sijiné sawisé; lan yèn siji bab kudu dianggep minangka tugas utama, lan sing sijiné minangka pelengkap. Gusti Allah kita, sing nguatake wong ringkih, sing *'ngangkat wong mlarat saka bledug'* (Mazmur 12:7) lan sing saben dina ngowahi kita, sing lair anyar ing kesalehan, dadi *'wong-wong sing sampurna'*, mugi Panjenengané maringi kita kekuwatan sing pantes kanggo panggilan kaya ngono lan ndadekake kita katon luwih sampurna tinimbang pantesé.

31. Rasul mulang kita supaya tansah ngupaya kasampurnan sing luwih gedhe lan luwih gedhe (Kolose 3:1). Aja mandheg ngupaya apa sing isih kurang ing kita, nanging ayo padha ngupaya maju luwih sakteruse lan sugih kabecikan kabèh. Yen kowe lintang, upayakna dadi srengéngé; yen kowe wis ana ing kratoné Gusti lan kalebu wong sing kaslametaké, upayakna nggayuh kalungguhan kanggo mimpin limang utawa sepuluh kutha. Kaping pindho talenta panjenengan supaya panjenengan bisa unggul ing ngarep akèh wong; tresnaa akèh, lan akèh uga bakal diparingaké marang panjenengan; dadi abdi sing setya marang Gusti, lan panjenengan bakal nduwèni kalungguhan ing ndhuwur kabèh sing ana ing omah. Kuwi kabèh swara ilahi sing nggumunaké – lan nalika panjenengan krungu lan merenung bab kuwi – swara mau maringi pratandha marang kita kamulyan sawisé kamulyan.

32. Teguh nglawan setan lan tolak serangané marang kowe. Aku krungu manawa akèh saka kowe padha seneng ngobrol kosong lan ing kumpul bengi padha guyon tanpa mikir; nanging iki ngrusaké kanggo sing nindaké lan sing melu. Yen ana sing ngucapaké guyonan, guyu bodho kuwi langsung nyebar saka siji marang kabèh. Lan setan bungah: amarga dhèwèké panguwasa ing kéné, lan iki marakaké dhèwèké seneng; déné Gusti Allah, karo Malaikat-Malaikat Suci, isin marang tumindak ala kaya ngono saka kowé. Wedi marang Gusti Allah lan wicaksana. Yèn iki ora bener, buktèkaké marang aku yèn aku goroh, lan aku bakal meneng; nanging yèn iki bener, wiwiti ngati-ati marang awakmu dhéwé saka kuwi. Ngapa kowe ora ngendhalèni omonganmu lan meneng bae, ora ngomong apa-apa nganti ana sing takon? Mesthi kowe durung ngerti manising meneng, sing ngisi jiwa wong sing meneng kuwi karo kabungahan sing luwih gedhé tinimbang kabungahan liyané: amarga wong kaya ngono nduwé Roh Suci dadi kancané. Kowe nganggep iki remeh, lan ora nyadari yèn kabèh jinis kaburukan ana ing kéné. Amarga, kaya sing diandharaké Yakobus sing suci, ilat iku *'kaburukan sing ora bisa dikendhalèkaké, kebak racun matèni'*, lan sapa waé sing bisa ngejang iku *'manungsa sampurna'* (Yakobus 3:2, 8). Mula, aja sedhih amarga aku, sanajan aku nggawe kowe sedhih. Aku iki bapakmu; lan aku bakal kandha marang kowe nganggo tembungé Santo Paulus: *'Sapa sing bisa maringi kabungahan marang aku, nanging ing wektu sing padha nampa sedhih saka aku?'* (2 Kor. 2:2). Apa kowe wis njupuk tanggung jawab kanggo ngomong? – Ya wis; nanging gunemanana bab troparia lan stichera, critakna kisah-kisah suci, rembugana babagan prakara sing migunani lan tugas-tugas sing kudu kok lakoni. Nanging ngomongake babagan sawah utawa kebon sayur, bab sapi utawa kandhang, utawa bab apa wae sing ora ana gandhengane karo kowe? Sapa sing perlu takon bab-bab kaya ngono, lan sapa sing bisa menehi jawaban sing bener? – Nanging ana siji sing takon dumadakan, liyane mbaleni pitakonane – banjur padha lunga, ngobrol tanpa peduli apa-apa ing donya. Luwih becik kowe lungguh ing selmu lan meneng bae. Aku bakal ngomong maneh: sing meneng iku duwé Rohé Gusti Allah minangka kancané, déné kosok baliné cetha kedadéyané.

49. Adegan sangsara Juruslamet kita kanggo kita: kamulyan lan panuwun marang Panjenengané!

49. 1) Adegan sangsara Sang Juruwilujeng kita kanggo kita: kamulyan lan panuwun tumrap Panjenengané! – 2) Ing wektu ana owah-owahan tugas, pangandika tumrap wong-wong sing nggrundel lan ora manut. – 3) Ing tembung, saben wong siap nindakake apa waé, nanging ing tumindak ora kabèh: – sawijining celaan. [1, 53]

33. Sekali manèh kita mlebu ing minggu suci lan mulya saka pangeling-eling aktif Sang Kristus, lan manèh kita sinau apa, sepira, lan kanggo apa Gusti kamulyan, Allah lan Pencipta kita, kersa nandhang sangsara kanggo kita. Lan ati apa, sanadyan atos, sing ora remuk lan ora gemeter nalika mikirake carane Gusti dikhianati para muridé, diserahaké marang tangan wong-wong sing ora ajiné hukum, diiket déning prajurit, digawa ngadhep pangadilan, dituduh sanadyan Panjenengané iku bebener sejati, lan diarani munafik lan wong ala. Panebusing kabèh—Panjenengané dipukul pipiné lan nahan, diludahi lan ora mbales, disandhengi mahkota duri kanthi lara banget lan ora ngélaké wong sing angkuh, diparingi busana ungu kaya raja lan, kaya penjahat, dipukul nganggo buluh; pungkasané, Panjenengané disalib, ditusuk nganggo tombak, lan ngrasakaké pati kanggo uripé kabèh; nanging ora suwe sawisé iku Panjenengané tangi manèh, ngangkat kita uga saka kejatuhan kita lan ngadegaké kita ing kalanggengan sing tanpa entèk. Duh Pangeran, Gusti Allah lan Pencipta

kita! Apa sing bisa kita—debu lan abu—paringaké minangka balesan?! Ing kabecikan Panjenengan sing sugih tanpa wates, Panjenengan ora ngremehake ciptaan Panjenengan sing bakal musna, nanging kersa rawuh lan nylametaké kita lumantar tuladha kerendahan ati sing paling jero lan ora bisa diungkapaké. Lan saiki, kanthi rasa panyelamatan lan kekuwatan sing panjenengan paringake, kanthi lambé sing dosa lan ora pantes kita maringi puji lan panuwun marang Panjenengan, sing ngisi kita nganti kebak.

34. Ana owah-owahan ing tugase kita: siji wis dipindhah menyang tugase liyane, lan sijiné menyang tugase liyane maneh, loro-loroné anyar kanggo wong-wong mau. Iki ditindakake manut paugeran sing diwarisake para leluhur kita: amarga kanthi cara iki katresnan sedulur, kesatuan ati lan kesatuan pikiran paling apik dijaga lan dikuatake. – Nanging sawatara panjenengan sampun nampi punika tanpa kangelan, dene ingkang sanès krasa kados beban; amarga sing sepisanan wis biasa nyisihake karsa dhéwé, déné sing kapindho durung siyap kanggo iki – sing sepisanan ora kagandhèng karo tugase tartamtu lan ora masalah diutus ing endi waé, déné sing kapindho luwih milih siji tugase tinimbang liyané, nganggep siji iku mulya lan sijiné isin. Nanging saka golongan sing kapindho, ana sing sawisé sawatara wektu kélangan rasa susah, bisa ngungkuli dhiri lan nrima tugas anyar, déné liyané isih tetep lan ajeg ora gelem manut marang tatanan anyar. Kanggo kowe kabeh, iki pituturku sing andhap asor! Wong-wong sing wis nampa prentah kita kaya saka Gusti Allah, lan sawise nyisihake karsa dewe, kanthi rela nindakake tugas sing diparingake, iku pinaringan berkah, nyenengake ati kita lan Gusti, lan pancen sejati—ora mung jenenge—padha karo para martir. Wong-wong sing wiwitane nampa kanthi ora seneng lan sedhih, nanging ora suwe banjur milih dalan sing luwih becik kanthi andhap asor, lan padha wis mbuktèkaké yèn dhèwèké pejuang sing gagah, amarga wis nyawisaké kurban getih marang Gusti Allah. Bab klompok katelu, sing isih tetep mbangkang lan nggawé alesan kanggo awake dhéwé—sing kapengaruh déning napsu, padha iku wong murtad, sing pantes diarani ora tau kalebu saka kita.

35. Gusti ngandika: *'Ora saben wong sing matur marang Aku, "Gusti, Gusti", bakal mlebu ing Karajaning Swarga, nanging mung wong sing nindakake kersaning Rama-Ku ing swarga'* (Mat. 7:21). Lan maneh: *'Yen kowe tresna marang Aku, tansah netepi dhawuh-dhawuh-Ku'* (Yohanes 14:15). Ing bab iki, aku uga kandha marang kowe, ora saben wong sing kandha marang aku, 'Bapa, Bapa,' iku muridéku, lan mung sing nindakake dhawuhku sing tresna marang aku. Aja padha pinter nganggo tembung, mung kanggo mbuktekake, nalika tumindak, yèn kita iku wong asing marang apa sing kita kandhakake. Pira kaping aku krungu kowe padha kandha: 'Kita bakal ngucurake getih, kita bakal mati kanggo kowe; yen kowe kersa, kita bakal nyemplung ing segara; yen kowe kersa, kita bakal mlaku telanjang; yen kowe kersa, kita bakal mangan watu; yen kowe kersa, kita bakal motong-motong anggota awak kita.' Krungu kuwi, biyèn aku bungah lan matur nuwun marang Gusti; nanging nalika aku teka lan weruh kowe ora nglakoni tembungmu, aku nangis lan meratapi, kandha: 'Wong-wong iki mberkahi aku nganggo lambéné, nanging atiné adoh saka aku.' Aku ora ngomong kaya ngene marang kowe kabeh: amarga aku wis nemu akèh wong sing alus, kaya malaikaté Gusti Allah; nanging aku ngomong bab wong-wong liyané—sanajan ora kabèh, lan ora tansah kaya ngono. Aku ngomong sacara umum, supaya kita kabèh bisa tanpa cela ing saben bab. Mula, golèkna dalan-dalaning para leluhur kita, kang tansah setya marang Gusti Allah. Tiruana tuladhané. Yèn kowé ora tumindak kaya ngono, ing wayah pamitanmu kowé ora bakal dianggep pantes kumpul karo malaikat suci, lan ora bakal ditampa ing antaraning para leluhurmu; awit kaya déné kowé ing kéné, mangkono uga kowé bakal ana ing kana. Aku ngerti kowe kabeh kepengin slamet lan wis kalebu ing golongan sing bakal slamet. Mula saka iku, ayo padha waspada, lan nalika digodha, aja nganti tiba; lan yen kesandhung, ayo enggal tangi, lan yen ketiduran, ayo tangi. Aku ora ngukum kowe; nanging aku nganggep kowe kabeh minangka abdi Gusti lan tresna banget ing atiku.

50. Piwulang saka ndeleng wong mati: aja padha kuwatir bab awak, nanging bab swarga

50. Piwulang saka pandelengan mayit: aja padha kuwatir bab awak, nanging bab swarga. [1, 54] Apa misteri iki bab kita? Omah apa sing ngenteni kita kabeh? Kuburan dawa telung sherstin. Dijupuk saka bumi, kita bakal bali menyang bumi: badan tetep ing kene, dene nyawa mabur munggah. Sapa kita sadurunge, lan apa sing wis dadi kita saiki amarga kita nglanggar dhawuh? Iku nglairake pati, lan amarga iku kita dadi fana. Kita uga bakal ndeleng awak dhewe ing kahanan sing padha; amarga kita uga bakal mati. Apa sing ngenteni kita? Ngendi kita bakal lunga? Apa sing bakal kita temoni? – Napa, mula, kita ngopeni daging iki banget – daging kita lan dudu daging kita, kanca kita lan mungsuh kita, sing nyebar fitnah marang kita lan sing ngreksa kita, karusakan kita lan panyelamatan kita? Sanajan kita paringi panganan sak pira, sanajan kita paringi

istirahat sak pira, sanajan kita nyukupi kabeh kersane – apa ora bakal malih dadi ulat lan lendhut sing ambune ora enak? Apa gunane aku ngopeni abu lan berjuang kanggo bledug? *'Daging lan getih ora bisa nampa kratoné Gusti Allah,'* kandha Kitab Suci (1 Kor. 15:50). Mula saka iku, ayo padha ngopeni awak dhéwé kanthi becik lan aja nganti urip kaya kéwan. Iku sipate kéwan sing ora nduwé akal kanggo tresna marang daging, ngisi weteng, nyukupi napsu birahi, digerakké déning hawa nesu, nglilakaké awaké bebas, lan nyukupi kabèh indréné; nanging kanggo manungsa, sing sejatiné diurmati minangka Gambarané Gusti Allah lan sing kepéngin urip miturut pangriptaané, kabèh kuwi ora pantes. Panggilané iku panggilan malaékat – kanggo merenung bab berkahing swarga, kanggo nyawang kaendahaning pangriptaan, kanggo kobong ing katresnan marang Gusti sing sejati, kanggo sengit marang setan, lan kanggo ora nggatekake awak, mung nyukupi kabutuhan dhasar kanthi wicaksana lan irit. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, ayo padha tumindak kanthi kawicaksanan sejati, lan kita bakal mangerténi yèn kita ora dosa amarga tumindak kaya ngono, ing jaman sing bakal teka, nalika kabèh bakal diparingi ganjaran manut pakaryané lan tumindaké—wong sing bener bakal éntuk urip langgeng, lan wong sing dosa bakal kena geni kang ora bisa padam.

51. Kabeh wong ing biara padha kerja, nyumbang bageyané kanggo kabecikan bebarengan; mula apa wae sing diprodhuksi déning biara dianggep dadi kagungané saben individu

51. 1) Kabeh wong ing biara padha makarya, nyumbang bageyané kanggo kabecikan bebarengan; kenapa asil sing diprodhuksi biara dikuwasani saben wong? – 2) Panganan, omben-omben, lan anggur diwènèhaké marang kabèh; nanging saben wong bébas ora melu mangan. – 3) Ing pangertèn apa migunani nambah cacahé sedulur; kanthi niat apa abbot kudu nampa; lan sedulur nduwé perané; iku dadi kawajiban nampani wong tuwa lan wong lara. [1, 55]

1. *'Sampurnakna awakmu'*, miturut tembungé Rasul, *'dadi abdi kabeneran marang Gusti'* (Roma 6:19). Tansah nyawiji karo kawicaksanan ilahi kanthi luwih kathah, lan saestu ngakoni kaluhuran malaékat saka cara uripmu sing mulya. Satemene, kowe wis mangerténi iki lan wis nyerahaké awakmu marang Gusti kanthi andhap asor, lan kowe kanthi seneng nindakake pakaryan saben dina ing babagan rohani lan jasmani: amarga loro-loroné padha migunani lan saling nglengkapi. Ana sing maca, ana sing ndedonga; ana sing lungguh ing omah ngrajut, ana sing makarya ing panggonan mbukak; ana sing ngebekel kebon anggur, ana sing nyiyapake bedengan; ana sing sibuk karo pesenan, ana sing nggarap pakaryan kayu; lan ora ana siji wae sing nganggur, ora ana siji wae sing lungguh karo tangan nyandhak, nanging kabeh padha nyumbang gawe miturut kekuwatane. Miturut panemuku, ora ana penjaga lawang sing ngawasi wong mlebu, uga ora tukang kebon sing ngusir manuk, sing pantes diremehake: amarga saben-saben padha nyumbang kanggo awak sakabehe, njupuk panggonan andhap asor kaya sikil utawa driji. – Kita kabeh siji nyawa, siji karsa. Mula ayo tansah tumindak kaya ngene; lan aja ana sing misahake awake dhewe saka kerjasama lan sangsara bebarengan karo sedulur. Panjenengan kabeh tangané wis suci; gawean panjenengan dadi sesajen lan kurban kanggo Gusti Allah. Lan apa aku ora bener ngomong kaya ngene? Apa panjenengan ora maringi mangan marang wong tuwa? Apa kowe ora nyedhiyakake roti, sayur-sayuran, secangkir *'banyu adhem'* utawa anggur, lan kabèh barang liya sing ana ing biara kanggo para lelungan? Apa kowe ora nyuguhake kanca-kanca sing teka? Apa kowe ora nyukupi kabutuhanmu dhéwé? Apa kowe ora nyukupi kabutuhan kita uga? – Apa kabèh iki, yèn dudu sesajen marang Gusti? Amarga katulis: *'Aku kepéngin welas asih, dudu kurban'* (Matéus 9:13). Kowé sing paring welas asih nalika ana apa wae sing diwènèhaké saka biara. Amarga nalika kuwi kelakon, aku ora siji-sijiné sing maringi, nanging kita kabèh sing maringi, apa iku dhuwit, sandhangan, utawa apa wae. Kowe-kowe iku anakku lan mitraku ing kabèh sing tak duwèni, loro-lorone rohani lan jasmani. Atiku kangen marang kowe-kowe, lan *'kowe-kowe ora dikurung ing dhadaku'* (2 Kor. 6:12). Aku ngeluk saben kowe-kowe nganggo katresnan rohani, aku welas asih marang saben kowe-kowe, lan aku ngupaya maringi kehangatan lan panglipur marang saben kowe-kowe. Tahua iki: yen ana sing nentang wong liya, iku padha nentang aku; amarga iku aku. Mula, padha ana katentreman ing antaramu, lan katresnan rohani, lan ngajeni siji lan sijine, lan saling nulungi. Ngajeni sing paling cilik kaya sing paling agung lan utama, kaya kowe ngajeni aku, lan manut marang wong-wong mau ing kabeh bab kanthi ngajeni lan katresnan; amarga sapa wae sing ora manut, iku dudu anakku.

2. Kuwatna awakmu dhisik nganggo panganan rohani, nindakake ibadah lan pandonga suci kanthi waras lan semangat; lan sawisé kuwi, amarga aboté pakaryan, nganggo panganan jasmani—roti, sayur masak, lan anggur miturut ukuran sing wis ditemtokake. Iki kanggo wong-wong sing ora waras kuwat. Kanggo sing kepengin nyingkiri – syukur marang Gusti! – ayo padha nyingkiri. Nanging aja nganti sing ngombe isin, kaya-

kaya dheweke gagal; uga aja nganti sing ora ngombe gumun, kaya-kaya dheweke nindakake bab gedhe: amarga *'panganan ora nggawa kita marang Gusti'* (1 Kor. 8:8), luwih-luwih yen kita pamer bab kuwi. Sapa sing bakal mbantah yèn ngombe anggur ora cocog kanggo wong enom? Nanging, luwih becik yèn kabèh wong ora ngombe anggur, utamané kanggo wong sing isih kiyat badané. Aku, nanging, kanthi sengaja ngidini wong-wong tartamtu ngombe anggur manut paugeran, kanggo ngendhekaké pikirane – ora salawas-lawase, nanging mung sawatara wektu.

3. Kowe padha ngerti manawa meh saben dina ana wong-wong sing teka marang kita kepengin mlebu biara kita. Nanging aku ora nampa kabeh wong: amarga aku ora peduli supaya kowe luwih akeh ing kene tinimbang ing biara liyane, lan aku uga ora kepengin pamer bab iki, sanajan aku iki sombong. Kita kepengin kowe tambah akeh, nanging supaya iku kanggo kamulyaning Gusti Allah lan manut kersaning Panjenengané. Wong-wong sing wis nglumpukaké akèh dadi siji mesthi maringi pujian sing luwih agung marang Gusti, nanging mung nalika padha nglumpukaké mau ing Asmané. Aku ora bodho, yèn Gusti Allah bungah amarga siji wong dosa sing tobat, apa luwih manèh ora bakal bungah marang akèh wong kaya ngono? Lan yèn Panjenengané ana ing antarané loro utawa telu wong sing padha kumpul ing asmané (Matéus 18:20), apa Panjenengané ora bakal luwih manggon ing antarané akèh wong kuwi? Nanging, amarga aku ngerti kelemahanku lan akèh hawa napsuku, aku ora wani mimpin akèh wong, nalika aku ora bisa ngatur awakku dhéwé. Lan mung amarga sabab préntah sing ngandika manawa ora ana siji waé sing teka sing bakal ditolak (Yohanes 6:37) – lan préntah liyané: *'Boh bocah cilik padha teka marang Aku, awit kaya ngono kraton swarga'* (Lukas 18:16)—aku nyuwun andhap asor lan nampani bocah-bocah cilik, para mudha, para sepuh, wong omah-omah, wong durung omah-omah, wong sing waras, wong cacat, wong siji tangan lan wong lumpuh. Aku nindakake iki dudu saka karsa atiku dhéwé, kaya wong sing nindakake bab agung, nanging minangka abdi sing kawajiban nindakake iki, manut marang Bapa-bapa ing swarga; supaya, yèn aku ora nindakake iki, aku bakal ketangkep salah amarga nglanggar dhawuh. Kowe padha kandha apa? Apa kowe sarujuk karo aku, lan apa kowe dhéwé wis siyap melu ing bab iki? – Ya, utawa ora? – Wangsulana saben panjenengan, supaya aku luwih semangat maneh ing bab iki: amarga woh saka pakaryan panjenengan iku sing dadi panganane lan nyangga uripe; utawa luwih tepaté, iku sih saka Gusti Allah, *'sing maringi kabecikan marang saben makhluk urip'* (Mazmur 144:17), *'sing nyedhiyakake pangan kanggo kéwan lan kanggo anak gagak sing padha nyuwun marang Panjenengané'* (Mazmur 146:9), lan sing ngendika: *'Delengen manuk-manuk ing langit: padha ora nanem lan ora ngundhuh, nanging Rama sampeyan ing swarga maringi pangan marang padha'* (Matius 6:26). Nanging, aku percaya marang kabecikanmu; aku ngarep-arep manawa bebarengan kita bakal tansah kanthi tekun nepaki kabèh dhawuh lan ora bakal kapanggih pantes kena paukuman ing bab apa waé. Amarga yèn aku ora nampani wong tuwa utawa ora maringi pangayoman marang wong cacat, aku bakal ditemokaké salah nglanggar hukum—ora mung bab siji préntah; amarga kabèh préntah kuwi kabentuk dadi ranté sing ora putus, saben préntah gumantung marang préntah sabanjuré, lan iki padha ditrapaké kanggo netepi lan nglanggaré. Merga yèn kita nglanggar sanajan siji waé paugeran, kita bakal diarani 'sing paling cilik' ing Kraton Swarga (Matéus 5:19); lan diarani 'sing paling cilik', miturut St. Krisostomus, ora ana tegesé kajaba tiba ing sangsara langgeng. – Mula saka iku, ayo padha nampani bocah-bocah, wong tuwa, lan wong cacat; lan Gusti Allah sing becik ora bakal ngremhake kita, nanging bakal nyedhiyakake kabeh sing kita butuhake, kanggo jiwa lan raga kita, kaya sing wis kita tanpa saka Panjenengané wiwit dina kapisan nganti saiki.

52. Mugi katresnan sedulur lestari; mugi kowe kabeh padha kaslamet kanthi ngresiki awakmu; adohna omongan kosong lan guyu; aku kroso lara krungu nalika ana prakara sing ora bener ing antaramu

52. 1) Ayo katresnan sedulur lestari; muga-muga kowe kabeh slamet kanthi ngresiki awakmu; adohna omongan kosong lan guyu; aku kroso lara krungu nalika ana sing ora bener ing antaramu. – 2) Aja nyalurake panganan siji lan sijine tanpa idin para sesepuh; iki godaan: sapa waé sing ora manut bakal nampa paukuman, dudu amarga nesu, nanging amarga katresnan. – 3) Apa kowe kepengin bebas saka salah ing kabèh bab ing saben wektu? Elinga pati. [1, 56]

4. Aja nganti kowe padha nindakake sing ala marang siji lan sijine, nanging padha tunjukna saingan sing sehat lan katresnan sedulur sing leres. Aku ngendika iki kanthi pangarep-arep supaya kita kabeh bisa slamet. Amarga Gusti kita Yesus Kristus ngandika: *'Boten karsa Bapakku ing swarga menawi ana satunggaling tiyang ingkang binasakaken'* (Matéus 18:14). Mula, mugi kowe kabèh padha kaslametaké; kanggé punika, mugi saben tiyang padha ngupaya lan saingan supados saged nyawisake awakipun dhumateng Gusti Allah ingkang suci, kados nalika kaping wiwitan dipun ciptekake, kanthi nggawa kawujudan gambar

ilahi. Aja remen rebutan, lan aja melu omongan kosong; nalika padha kumpul ing wayah sore, aja nganti kesrimbung ing guyu, lan nalika padha makarya bebarengan, aja nindakake kanthi cara sing nuntun siji lan sijine marang dosa. *'Perutku lara ing jeroku, lan raos atiku'* ana ing geger kang ora bisa dikendhalèkaké, kandha nabi Yeremia sing paling fasih (4:19) ing tembung-tembungé kang saleh. Mangkono, aku, sing najis lan sengsara iki, njerit marang kowe: lara pati nyerang aku, lan panah pikiran nyilet aku nalika krungu kowe tumindak ala. Wedi marang Gusti kang nggegirisi, anakku, lan aja nganti kowe ngrusak perjuangan dawa lan gaweyan berkahmu amarga kecerobohan. Kita wis ngrampungake pelayaran ageng: apa saiki kita bakal celaka kapal ing pelabuhan? Kita wis nempuh dalan dawa: apa saiki kita bakal turu ing lawang panggonan dewata? Pahaman apa sing tak kandhakake: amarga Gusti wis maringi kowe pangertosan. *'Kuwatna atimu, lan kiyatna manahmu'* (Mazmur 30:25). Tansah ngupaya kanthi tekun – lan sandhanganana awakmu kanthi andhap asor. Aja ngetutake kersamu dhéwé, lan aja nganti gagal nindakake piwulangku kanthi kabungahan. Amarga yen ana wong sing matèni karsa dhéwé, mula sanadyan beban sing diwènèhaké abot tenan, dhèwèké ora nolak, ora ngliwakaké, lan ora ngrasa kuwi beban, nanging kanthi kersa manut lan taat, sarujuk lan ora mbantah, kaya kéwan sing ora mikir sing diiket déning sing nduwèni, manut marang sabda Kitab Suci (Mazmur 72:22). Saben saka kowe padha mriksa awakmu dhéwé kanggo weruh kahananmu ing bab patuh. Luwih maneh, aku uga bisa mbedakaké saka tumindak njaba apa sing ana ing jeroné. Miturut St. Dorotheus, wong sing ora nduwé karsa dhéwé nganggep apa waé sing ditindakake ing biara minangka tugase dhéwé – lan wong kaya ngono mesthi tentrem. Nanging sapa waé sing ora kaya ngono katon kesel lan kuwatir, ditarik-tarik déning hawa napsu dhéwé menyang kéné lan kana, digoda déning siji bab banjur liyané, lan nggawé wujud siji banjur wujud liyané. Aja ana siji wae wong kaya ngono ing antarané kita; nanging padha ngabdi marang Gusti Allah kanthi manah sing resik, kanthi roh sing siji. Amarga yèn aku siji lan kowé liyané, bakal ana prahara lan pamisahan. Nanging yèn apa sing tak kandhakake marang kowé iku becik, kenapa kowé mungsuh aku? Kenapa kowé marakake aku susah lan kuwatir?

5. Aku duwe bab sing arep ngelingake kowe, sedulurku—ngapa kowe ora netepi salah siji saka prentaiku, kaya sing liyane padha netepi? Sanajan katon cilik, pelanggaran iku ngrusak kabèh kabecikan agungmu. Lan ngapa kita kudu ngomong: 'Prentai cilik iki agung'? Saben dhawuh Gusti Allah kudu dituruti, lan saben tumindak duraka mesthi nampa paukuman sing pantes. Aku wis bola-bali ngandhani kanthi pangeling sing tegas, manawa ora diijini sapa wae saka kowe kabeh nyalurake marang wong liya apa wae sing dipangan utawa diombe. Iki hak istimewa siji-sijine kanggoku, pangurus, asistèn pangurus, juru gudang, utawa pejabat senior liyane sing wis tak paringi lan tak terus-terusan paringi pandhuan babagan prakara iki. Mula saka iku, aku negesake manèh yèn wiwit dina iki, ora ana siji waé sing kena nindakake iki: iku kena paukuman apa waé, kaya déné mangan sacara ndhelik. Mula, awas aja nganti tiba ing dosa iki amarga kélangan pamikiran. Kowe padha isin-isin siji lan sijine tanpa ana paedahé lan padha ketakutan ing panggonan sing saktenané ora perlu wedi. Kowe kandha ora kepéngin nglarani sedulur, nanging sakjane kowe malah nglarani Gusti Allah lan aku sing ora pantes. Aduh, kasihan 'nurani'-mu kuwi! Kuwi pratandha pikiran sing ora serius, kurang tresna marang Gusti, sombong, lan paseduluran daging. Aku wani ngomong, sanajan ana wong sing dadi malaikat, aja nampa apa-apa saka dheweke. Lha, kowe asring nampa sayuran minangka berkah: wong kabeh padha mangan; nanging yen ana sing ora bisa mangan, balekna marang pangurus, utawa yen pengin diparingake marang wong liya, kabari dhisik marang pangurus. Sapa waé sing tumindak kaya ngono ora kena dicela. Utawa apa kowé ora ngerti yèn iki bisa nimbulaké paseduluran sing ora pantes? Utawa mbok menawa kowé maringi marang wong-wong sing marang wong-wong mau kowé nduwé rasa sing ora murni. Nanging sanajan ora ana kahanan kaya ngono, apa tumindaké dhéwé ora nggodha? Lan apa ora nimbulaké bisik-bisik lan rasa nesu nalika siji wong nampa déné liyané mung ndelok? Saka saben sisih, sing pungkasan bisa mikir yèn dhèwèké ora ditresnani. Nanging yèn kowe ngomong yèn kowe maringi tanpa sing liyané ana, mula kowe kudu golek wektu lan panggonan sing khusus kanggo kuwi; lan kanthi mangkono kowe ngembangaké aliansi lan rembugan rahasia. – Nanging apa sing diomongake St. Basil Agung? – Yèn tukar pandang lan bisik-bisik ing kuping wong liya marakake tangga teparo mikir yèn ana rencana ala sing lagi digarap.⁸⁴ Mula saka iku, kowe ora kena nindakake iki (yaiku maringi panganan marang wong liya) tanpa kawruh saka wong-wong sing ditunjuk kanggo kuwi. Sapa waé sing kabukti nindakake iki bakal kena paukuman tobat. Nanging aja mikir yèn iki amarga nesu utawa kesal. Ora, aku wis nindakake iki lan bakal terus nindakake, amarga katresnanku marang kowe. Ing bab iki aku kepéngin niru Gusti, kang diwangsul dening Rasul: *'Gusti ngajar wong-wong*

⁸⁴ Bagéan 5. Bab 3 babagan asketisme, kaca 82.

kang ditresnani, lan ngukum saben putra kang ditampa' (Ibr. 12:6), – lan marang Rasul iki uga, sing kandha bab dheweke: *'Sapa sing maringi kabungahan marang aku, kajaba kanthi nampa sangsara saka aku?'* (2 Kor. 2:2).

6. Apa kowe kepengin tansah tanpa cela lan ing saben bab? – Elinga pati, pamisahan jiwa saka badan, rawuhe Malaikat (nalika wayahe mati), babagan lelampahan dawa lan manggon (liwat sangsara sawise mati), patemon karo Gusti Allah lan Juruslamet kita Yesus Kristus, itungan kang nggegirisi kanggo kabèh pakaryan kita, sangsara langgeng, Karajaning Swarga lan berkah kang ora bisa diucapake kang dijanjekake ing kono.

53. Kula pamit, nanging kula tinggalken nyawa kula dhumateng panjenengan; kados panjenengan nalika kula taksih wonten, mekaten ugi saiki sanajan kula sampun boten wonten

53. 1) Kula pamit, nanging kula tinggalken nyawa kula dhumateng panjenengan; lumampah kados panjenengan nalika kula taksih wonten. – 2) Pitedah dhumateng pangurus. – 3) Piwulang tumrap sedulur ing kahanan punika. [1, 57]

7. Nalika aku pamit sedhela, aku ninggalaké rohku marang kowe, lan nyuwun marang pandonga Bapakku lan Bapakmu, sing bisa njaga kowe tetep ajeg lan ora goyah salawas-lawase. Kowe nduwèni dhawuh Gusti Allah lan Pangeran kita, tradhisi para leluhur suci kita, lan piwulang sarta pangajabku sing andhap asor. *'Mula, awasna caramu lumaku, aja kaya wong bodho, nanging kaya wong wicaksana'* (Efesus 5:45), supaya kowe ora krasa aku adoh saka kowe, nanging aku tetep ana ing sacedhakmu. Adohé guru marakaké kabungahan marang murid palsu, nanging marakaké sedhih marang murid sejati. Sampeyan, sing pantes ing ngarsané Gusti, urip kanthi taqwa lan adil; lan mugi sampeyan terus nindakake kuwi. Gusti kanthi cetha ngendika ing Injil: *'Berkah iku abdi sing ditemoni déning tuwané nalika rawuh, nindakake kaya ngono'*, kaya sing wis diprentahaké (Matéus 24:46). Kita ora pantes ngucapake tembung kaya ngono marang sampeyan; nanging, kanggo nguatake sampeyan ing urip sing becik, kita krasa kapeksa nambahake sawijining bab sing ngluwihi pangerten kita. Muga-muga nalika aku bali, aku isih nemoni sampeyan sing tetep nggoleki Gusti, lan guyub rukun, sepaham, lan manunggaling manah.

8. Sampeyan wis ngerti yèn Setan nduwèni akèh godaan, lan saiki wektu musim semi, nalika dinadinane nyenengake. Ati-ati supaya panah dosa ora kena marang sapa wae saka kowe kabèh. Lan sepisanan, kowe, anakku, sing wis njupuk pimpinan sedulur-sedulur ing panggonanku, ngladeni kabèh mau ing saben bab, paring welas asih, nepaki kabutuhan rohani ing panggonanku, ngetutake aturan babagan nyanyikake mazmur lan pandonga kanthi ketat, ngidini siji bab yen bisa, nglarang liyane yen perlu; aja kakehan longgar utawa kakehan ketat, nanging kanthi nggabungake loro-lorone ing saben bab, gunakna loro-lorone kanggo kabecikan; welasana wong lara, melu ngrasakake sedhih wong sing nandhang sangsara, lan tulungana wong sing lagi nyambut gawe. Apa kowe krungu apa sing diomongake Paulus, guru agung jagad raya: *'Sapa sing ringkih, lan aku ora ringkih? Sapa sing kesasar, lan aku ora nesu?'* (2 Kor. 11:29). Apa kowe ngerti apa sing tak kandhakake? Mugi Gusti paring kawicaksanan marang kowe ing samubarang. Nanging kowe uga duwe Bapa kita sing padha; turuti pitutur lan dhawuhe sing suci ing samubarang. *'Metuaké sing pantes saka sing ora pantes, kaya sing bakal diucapaké lisaningku,'* pangandikane Gusti ing Sabda Ilahi. Sapa sing mimpin persaudaraan ageng bakal diarani ageng ing swarga, yen dheweke mréntahaké wong-wong ing sangisoré wewenangé kanthi pantes. Apa sing diandikakaké Gusti marang Petrus sing suci lan ageng? *'Yen kowe tresna marang Aku luwih saka iki, panggonana wedhusku'* (Yohanes 21:15 lan 9).

9. Kowé kabèh iku wedhusé Kristus, anak-anakku lan sedulurku. Aku nyuwun marang kowé kabèh ing asmané Gusti kita Yesus Kristus, sing nyawisaké dhiri Panjenengané kanggo dosané kita, supaya manut marang pangurus sing mimpin kowé; aja ana sing nolak dhawuhé: awit sapa wae sing nolak dhawuhé, iku nolak dhawuhé Gusti Allah. Dheweke bakal nduwé pembantu; manut uga marang dheweke, lan aja ana sing ngremehake dheweke amarga umuré isih enom; awit tuwa iku ora dumunung ing cacahing taun, kandha Kitab Suci (Kajayan 4:8). Nanging sapa wae sing wis nduwé kawicaksananing tuwa iku pancèn pinunjul. Mula, padha wicaksana kabèh; padha pinunjul kabèh ing pangertosan; aja ana siji wae sing isih bocah ing kawruh, nanging *'ngertèna apa kersaning Gusti Allah—apa sing becik, sing nyenengaké, lan sing sampurna'* (Roma 12:2), lan urip manut pandhuané.

54. *Plesirna Gusti; ngopeni siji lan sijiné, aja ngupaya nyenengaké awakmu dhéwé; aja wicaksana ing paningalmu dhéwé; padha nduwé pikiran siji*

54. 1) Golekna nyenengake Gusti; padha ngopeni siji lan sijine, aja ngupaya nyenengake awakmu dhewe; aja nganggep awakmu bener; padha nduweni pikiran siji. – 2) Urip monastik mbutuhake gawe, utamane andhap asor; ana pangaso ing tembe, nanging ing kene uga ana woh gawe; lan kabeh biara urip saka gawe; kanthi andhap asor nampa iki, uripna tentrem ing endi wae kowe lunga. – 3) Sedulur Pachomius wis seda; elinga kabecikane: andhap asore, pangendaliane dhiri, guyune sing meh mung dadi eseman—lan sanajan kuwi, mung kadang... ketrampilanane... lan turuti tuladha. Aku matur nuwun marang Gusti, sing nglantaraké wong pantes ing antarané kita. [1, 59]

10. Sampeyan wis ngerti menawa iki sing dadi panyuwunané Gusti marang kita: supaya kita urip kanthi cara sing nyenengake Panjenengané, kanthi nglakoni panguripan sing nyingkiri kesenangan jasmani ing jaman saiki, kanthi pangarep-arep éntuk gesang langgeng. Mula, ajinéna marang Panjenengané sing medeni ing paugerané, lan padha tumindak becik marang siji lan sijiné; aja ngunggahaké hawa napsu dagingmu ing ndhuwur kabèh, sing narik siji lan sijiné mlebu ing hawa napsumu. – Aku krungu yèn kowe padha rembugan rebutan ing antaramu, ora mikir utawa ngupaya apa sing migunani kanggo kabèh, nanging mèlu apa waé sing dadi karepé saben wong kanggo nyenengaké dhiri dhéwé. Lan ing bab iki kowe ora netepi dhawuhé Para Rasul supaya padha ngopeni siji lan sijiné minangka anggota siji awak (1 Kor. 12, 25–26). Yen kowe kabeh sarujuk bab apa sing becik, mula sebabmu bakal diparingi rahmat; nanging yen pikiranmu padha pecah, lan akibaté dadi egois lan anggep dhéwé pinter, mula kowe tiba ing *sangisoré 'Celaka!'* saka nabi. Amarga nabi Yesaya sing paling fasih kandha: *'Celaka marang wong-wong sing pinter ing paningalé dhéwé lan wicaksana ing panemuné dhéwé'* (Yesaya 5:21). Wong sing urip becik yaiku sing ora keras kepala ing apa wae, lan sing ora ngomong utawa tumindak manut pangerten utawa kaputusané dhéwé, nanging manut kabutuhan sing ana. Yen kowe kaya ngono, kowe ora bakal padha perang siji lan sijiné, ora bakal ngidini perselisihan ing antaramu, ora sombong, ora ngina. Pira akeh wong pracaya sing ana ing Yerusalem ing wiwitan; nanging, kaya sing katulis, padha nduwé siji manah lan pikiran, lan ora ana siji waé sing nduwé apa-apa kanggo dhéwé, ora kepinginan, ora uga kagungan.

11. Anak-anakku! Uripé wong biara iku manéka warna lan abot; mbutuhaké kringet lan kasabaran, nanging sing paling utama, andhap asor. Miturut Bapa-bapa Suci, sapa waé sing nduwèni sipat iki aman saka tiba, lan kaya emas sing wis murni, cocog kanggo kabèh pakaryan, duwé rega sing gedhé. Aku ngerti kowe padha nyambut gawe nganti kesel ing tugasmune. Muga-muga Gusti maringi welas asih lan urip bejo sawise kowe nglampahi uripmu ing kene, ing urip sing bakal teka. Nanging sanadyan ing kene kita nemu woh-wohan saka gawean kita, sing maringi panglipur lan pangaso kanggo badan kita. Yen mangkono, yakinana manawa dudu mung kita waé sing liwat gaweyané éntuk kabutuhan urip; nanging saben biara uga nguripi uripé liwat gaweyan lan kringet. Awit apa kita bisa mbatalaké Sabda Gusti Allah kita sing sejati, sing ngandika marang leluhur kita: *'Kowe bakal mangan roti saka kringet bathokmu'* (Kejadian 3:19)? Ora bakal. Sapa waé sing kanthi andhap asor manut paugeran urip iki lumaku kanthi becik ing dalané Gusti. Sampeyan nampa berkah saka bapak kita minangka panglipur lan kekuwatan kanggo sampeyan. Sampeyan uga nampa pandonga tulus saka andhap asor kula, kang sanadyan kula ora pantes, Aku nyuwun marang Gusti sing maha welas asih saben dina supaya kowe kabèh tetep kinormatan ing katentreman bebarengan, kasabaran, kabecikan, lan katresnan marang siji lan sijiné, supaya nalika wayahe saben kowe lunga saka badan iki, kowe bisa kanthi ati sing resik lan pangarep-arep sing becik pindhah saka urip iki menyang urip sabanjuré lan nampa ganjaran langgeng lan kabegjan ing kana.

12. Wingi adhine kita, Pachomius, séda. Elinga kabecikané wong iki, sepira andhap asor lan sepira aboté dhèwèké nglakoni pangendalian dhiri: Amarga bapak kita biyèn kandha yèn nalika dhèwèké dadi tukang kebon, saliyané saka panganan sing dihidangaké, dhèwèké ora gelem nyentuh woh sanadyan sing paling cilik; lan miturut krungu saka wong liya, dhèwèké malah ora gelem mangan ing kebon woh sing disisihaké kanggo dipangan ing njaba wektu dhahar, supaya ora ana sing curiga dhèwèké rakus. Kita kabeh uga ngerti, yèn piyambakipun ora nate ngguyu lan mung ngetokaké mesem, tansah njaga disiplin dhiri sing ketat lan watak sing tenang. Lan piyambakipun pancèn abdi Gusti sing tanpa kendhat, nyambut gawe awan lan bengi – piyambakipun séda kanthi kabungahan. Aja nganti kowe mandheg ngajeni dhèwèké kanthi pangormatan sing paling dhuwur. Nanging uga usaha niru kabecikané, supaya saben kowe, nalika lunga saka kéné, bisa ninggalaké kenangan apik lan tuladha sing maringi piwulang kanggo kabèh sedulur; amarga iku ana ing kakuwatanmu kanggo nentokaké kepiyé kowe kepéngin dieling-eling sawisé seda. Apa ana sing kepengin

dihormati minangka wong sing pinaringan berkah, wali, wong sing kinurmatan, utawa jeneng liya, iku bisa kelakon yen padha nyiapake awake dhewe wiwit saiki; lan ora ana alangan sing ora bisa diatasi, ora ana sing mokal, kaya sing kabukten saka tuladha wong-wong sing kepengin kaya ngono lan mbuktekake awake dhewe kaya ngono. Sampeyan uga bakal kepengin diarani kabegjan, kaya malaikat, lan nyenengake Gusti; lan kabegjan iki bakal dadi duweke kita yen kita nyingkiri hawa napsu kita, seneng meksa awak nindakake saben kabecikan, lan milih andhap asor ing kabèh bab. Aku yakin kowe pancen kaya ngono lan bakal tetep kaya ngono – lan akèh saka kowe sing diparingaké marang biaraku minangka persembahan sing mulya marang Gusti. Aku kebak pangalembana lan kabungahan amarga Gusti, sanadyan aku ora pantes, wis maringi aku sedulur kaya ngono, – aku wani ngomong – sing ing apa wae ora kalah karo wong-wong kuna, nanging sing kanthi tingkat sing padha wis nyingkiri donya, nyerahake awake dhewe marang katentreman, lan nyawisake awake dhewe kanggo asmané Gusti nganti tekan pati. Panjaluk matur nuwun marang Gusti, sing ing dina-dina pungkasan iki wis nelpon lan mbukak wong-wong pilihané! Amarga ing endi-endi lan ing saindenging bumi ana akèh wong sing nyenengake Panjenengané. *'Ladenana Gusti kanthi ajrih, lan padha bungkung ing ngarsané kanthi gemeter'* (Mazmur 2:11). Golekana Panjenengané, lan kowé bakal nemokaké Panjenengané—Panjenengané sing maringi kowé kraton swarga.

55. Panjenengané ngandharaké sih marang para buruh sing semangat lan ngajak supaya padha semangat ing upaya rohani lan ing kawajiban monastik

55. 1) Panjenengané ngetokaké sih marang para buruh sing semangat lan ngajak supaya padha semangat ing upaya rohani lan ing kawajiban monastik. – 2) Gancangna nindakake tugasmu, nyengkuyung siji lan sijiné lan tanpa ngenteni panggilan maneh; ngalahna napsumu, lan sanajan kowe tatu amarga napsu mau, kowe ora bakal kelangan ganjaran para prajurit sing becik. – 3) Aja mung welas asih marang manungsa, nanging uga marang kéwan. – 4) Ngopeni barang-barangmu – sanajan kain compang-camping lan pecahan kayu. – 5) Tansah siyap ngadhepi pati; miwiti lelayaran kanthi waspada supaya ora ana banyu mlebu... Iki godaan liwat indra. [1, 63]

13. St Basil Agung ngendika: Gusti Allah ingkang Maha Asih maringi kita karunia wicara supaya kita saged mbabaraken pitutur lan pikiran ing manah kita. Mula saka iku aku mbukak marang kowe apa sing ana ing sajroning atiku sing andhap asor—sanadyan aku dhéwé sengsara amarga akèh dosaku, nanging kanthi nyisihaké kelemahanku lan bebaya kahananku, aku ngarahaké kabèh perhatianku marang kowe; aku wedi lan gemeter kanggo kowe, lan ngupaya ing kabèh bab kanggo kapentingané kowe. Sapa waé ing antaramu sing luwih nggatekake kaslametané dhéwé tinimbang apa waé, iku dudu anakku, nanging Gustiku, Majikanku, lan Bapakku – lan aku nyembah ing roh ing sikilé; sapa waé sing semangat lan rajin nindakake pakaryané iku kekuwatanku lan bentengku; sapa waé sing meneng, andhap asor lan wicaksana, lan gemeter ing pangandika Gusti, iku nyawaku, atiku, lan pikiranku. Nanging aku nesu marang wong-wong sing ora nindakake apa-apa, sing malah ora pantes *mangan* miturut Paulus sing ilahi (2 Tes. 3:10); uga marang sing lesu, sing males, sing nggrundel, sing ngantuk, lan sing turu nalika kerja. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe supaya tangi – anak-anakku lan sedulurku, kanca lelampahan lan kanca ing dalan menyang swarga. Lan sepisanan, dedikasi awakmu kanthi semangat lan ajeg marang urusan rohani, kobong semangat kaya geni lan buru-buru menyang kidungan psalmen bengi lan pandonga awan; lan banjur arahna perhatianmu marang pakaryan jasmani sing kudu ditindakake, tangi esuk-esuk sak isa lan priksa manawa srengéngé ora nemoni sapa waé sing isih turu, kaya sing diprentahake Santo Basil Agung; nalika jam-jam paling panas ing dina, kowe bisa turu sedhela, nanging sak jam waé wis cukup, banjur tangi maneh sak cepet-cepeté. – Sampeyan krungu apa sing kacathet ing Injil Ilahi: *'Esuk-esuk para wanita teka ing kuburan'* (Lukas 24:1); *'Esuk banget Petrus lan Yohanes metu'* (Yohanes 20:24); *'Ing tengah wengi'* Paulus lan Silas tangi ndedonga (Kisah Para Rasul 16:25), niru apa sing dinyanyèkaké ing Mazmur (118:62)? Lan apa manèh sing diomongaké Paulus bab dhèwèké? – *"Makarya bengi lan awan supaya kita ora dadi beban kanggo sapa waé saka kowe kabèh"* (1 Tes. 2:9). Apa kowe weruh? – ing kéné ana Rasul, pangkotbah Injil, 'panggièr manungsa', sing sawisé nglakoni pelayanan lumantar sabda, banjur makarya nganggo tangan, maringi tuladha marang kita babagan urip sing manut marang Gusti Allah.

14. Aja dadi *'pamirsa sabda sing lali'* (Yakobus 1:25), nanging dadi pelaku hukum lan panyumpa apa sing wis diwartakake marang kita lumantar pitutur ilahi. – Saingan lan nyengkuyung siji lan sijine. Sapa sing luwih cepet tinimbang liyané kanggo manut? Yaiku wong sing ora ngenteni tembung kapindho saka sing maréntah. Sapa sing luwih agung ing andhap asor? Yaiku wong sing, nalika krungu tembung kapisan, langsung nyembah nganti nyentuh lemah, nyuwun pangapura, lan nampa kabèh fitnah. Yen kowe kaya ngono,

aku ngerti tenan yèn kowe bungah lan seneng, yèn kowe diangkat déning pangarep-arep pamisahan, lan yèn kowe mabur kanthi pangarep-arep kabungahan swarga, tetep suci atimu, bébas saka iri ati lan ora kena godaan hawa napsu: awit sanadyan kowe ngrasakake tusukan lan gatel hawa napsu, kanthi kabecikan rohani kaya ngono, kowe ngusir setan-setan sing nyerangmu. Malih, sapa ta sing perang ora kena tatu, sanadyan menang? Lan kepriye Sang Raja Swarga ora bakal maringi kaluhuran marang wong kaya ngono, sanadyan awake kebak tatu, asal durung mati amarga dosa?

15. *'Aja padha welas asih, kaya Rama sampeyan ing swarga sing welas asih'* (Matéus 6:36). *'Kandhutan wong sing jahat,'* kaya sing katulis, *'ora welas asih; nanging wong sing bener welas asih marang nyawa kéwané'* (Amsal 12:10). Kaping pisan, welasana marang siji lan sijiné, banjur marang kéwan; aja nganti padha ora diparingi mangan utawa ngombe, nanging pas wektuné wènèhana panganan lan iringana menyang banyu. Iki pratandha sing paling cetha manawa kéwan pacekan iku kagungane biksu: nalika padha wareg dipangan lan kuwat; nanging yèn ora kaya ngono, mula iku dudu kagungane biara, nanging kagungane wong sekuler—apa iku wong ala utawa wong bodho.

16. Tunjukna yèn kowé pancèn ngetutaké paugeran uripmu kanthi tliti, nganti rincian sing paling cilik. Lan kaya kowé semangat lan setya netepi paugeran iki ing bab-bab liya, mangkono uga tindakna paugeran iki babagan barang-barang materi: aja mbuwang sayur-sayuran sembarangan, lan aja nganti woh-wohan mubazir; aja nganti ngremehake kain lap bekas utawa potongan cilik sing ora luwih gedhé tinimbang pyad'en, luwih-luwih sandhangan; amarga, kaya sing kacathet ing Gerondika, sawijining bhikkhu kudu nganggo sandhangan kaya ngono—⁸⁵—sing ora ana siji waé sing gelem njupuk yèn ditinggal ing njaba gapura telung dina, mula sandhangan apa manèh sing pantes diremehake nalika isih ana ing pundhak? Lan aku ora mung ngomong bab iki, nanging aja nganti kowe nglirwakake siji balok kayu, utawa kobongake tanpa guna, utawa pecahan papan kayu sing isih bisa migunani kanggo apa-apa; uga aja nganti anggur tumpah, utawa lenga mili. Astaga! Lakon kaya apa iki?

[illegible]

⁸⁵ Crita Suci, 1846, kaca 272.

banget, kowe kudu nurunake layar, tegesé nampa andhap asor sejati; yen tali—tegesé kekuwatan sabar—putus, ndandani kuwi sakcepete kanthi mbalèkake kekuwatan pikiran. Kanthi tumindak kaya ngono, kowe bakal mlebu kanthi aman, kebak kabecikan, menyang pelabuhan urip langgeng sing bebas saka badai.

56. Wong pamula ngadhepi godaan sing kuwat, amarga sisa-sisa kecenderungan lan kabiasaan dosa

56. 1) Wong anyar ngadhepi godaan sing kuwat amarga sisa-sisa kecenderungan lan kabiasaan dosa. – 2) Cara urip kita mulya, amarga apa sing saiki kita duwé lan apa sing kita ngarep-arep, dibandhingaké karo urip donya. – 3) Nalika godaan muncul saka njaba, utawa saka daging lan hawa napsu, ajeg lan perang nganti kowe menang. – 4) Pamanggih saka sisih tengen lan kiwa kacathet, lan disaranake supaya nolak sing kiwa lan nyekel sing tengen. [1, 64]

18. Aja kaget yen sawetara saka kowe padha kliru, dene liyane padha pisah saka kita sakabehe, utamane sing isih ana ing masa percobaan, sing bubar mlebu biara. Padha ora bisa nahan sangga alusé Kristus amarga watak lan kecenderungan ala sing isih ana ing jeroné – males, kagandrungan donya, lan kabiasaan dosa – mulané padha mbalèk, kaya '*asu sing bali marang muntahane dhéwé*' (1 Petrus 2:22). Tembungé Gusti ora goroh: yèn kumpulan sing dipun kersakaké Rama Panjenengané cilik (Lukas 12:32)—yèn sithik sing mlebu ing Karajaning Swarga lumantar gapura sempit lan mlaku ing dalan sing angel (Matius 7:13–14), yèn... '*yen ana wong sing ora sengit marang bapak lan ibuné, bojone lan anak-anake, sedulur lanang lan wadon—ya, malah marang uripé dhéwé—dheweke ora bisa dadi muridéku*' (Lukas 14:25).

19. Ageng lan mulya gambaran gesang malaikat kita; begja wong kang dipilih Gusti kanggo iku saka kasunyatan asor donya, lan sing, sawise teka mlayu miturut panyuwunan Gusti, wis nggayuh pangkat gesang paling dhuwur iki, ngarep-arep wiwit saiki bisa nyumurupi Karajan Swarga lumantar renunganing pikiran. Amarga ing donya ngisor ana pepeteng lan peteng; lan saben wong sing milih sing sia-sia, sing fana, sing lumantar, lan sing mung nyenengake ing urip donya iki, tinimbang sing langgeng lan ora fana, sing ora bisa diucapake lan ora bisa dibayangake, iku kaya wong ing perang wengi: dheweke ora ngerti lan ora weruh saka ngendi utawa kepiye pukulan teka, utawa saka apa lan kepiye kahanan sing mbebayani padha nyerang lan nyabet dheweke kaya ombak. Sapa waé sing wis weruh lan mangertèni iki, banjur uwal saka kumpulan sing kejiret ing jaringé setan, mabur kaya manuk ing dhuwur lan munggah ing gunung pikirané urip sing takwa, ninggalaké ing ngisoré pemburu—Setan—sing diolok-olok lan diinjak-injak, manut marang sabdaé Gusti, sing kandha: '*Aku maringi kowe panguwasa kanggo nginjak ula lan kalajengking, lan ngluwihi kabèh kuwasa mungsuh*' (Lukas 10:19). Mula, injakna lan tindihna sirah-sirahé sing akèh lan kabèh kekuwatané sing sombong lan galak, sawisé nganggo kabèh pakarang rohani sing sampurna saka urip tapa brata. Iki sing nyekseni yèn kowé iku anaké Gusti Allah lumantar Roh Suci lan sing ndadèkaké kowé dadi anaké Gusti Allah.

20. Aja nganti goyang manahmu amarga apa wae kang tumeka marang kowe, awit iku minangka ujian tumrap watakmu kang saleh. Aja kuciwa nalika ana prahara, apa saka njero utawa saka njaba, nanging tetep kenceng nyekel panggilanmu nganti getih netes, kanthi pangarep-arep kang ora goyah manawa lumantar kasabaranmu kowe bakal dianggep pantes nampa mahkota. Wani nalika nolak ula licik sing lagi perang marang kowe. Kowe wis ngerti pambrontakan daging; kowe wis ngerti pambrontakan batin marang candhi suci, yaiku marang nyawamu sing luhur; kowe wis ngerti rasa wedi sing disebabake srigala Arab iki, sing sanadyan katon nganggo sandhangan wedhus, nanging sajatine ngrusak kabèh kanthi ala: kenali saka woh-wohe, miturut Injil Suci, lan ajeg teguh ing tekadmu.

21. Nalika pikiran bab katresnan marang Gusti, kasucian, pangurmatan, pangapuran, kasabaran, pangeling pati, lumantar saka gesang iki, patemon karo para Malaikat, ngadeg ing ngarsane Gusti, lan tanggung jawab sing kudu diwenehake ing pangadilan Panjenengané muncul ing sajroning atimu, – Aku bakal nambahake iki, kanthi nempatake sing sepisanan ing panggonan pungkasan – lan pikiran babagan patuh, andhap asor, ngendhaleni karsa dhéwé, nampa ejekan lan sapiturute, banjur mangertèni yèn iki pikiran saka tangan tengen, pikiran saka Karajan Swarga, sing mbukak dalan munggah menyang kana lan ngancani. Nanging pikiran sing nentang kuwi yaiku – kesengsem donya, katresnan marang dosa, kesenangan jasmani, kesombongan, omongan kosong, turu kakehan, kesiya-siaan, ora manut, ora precaya, ngladeni karep dhéwé – lan kenapa aku kudu nyebut saben napsu iki? – '*Yen aku ngetung, bakal luwih akèh tinimbang wedhi*' (Mazmur 138:18). Mula saka iku, mangerteni apa sing kalebu ing sisih tengen lan apa sing kalebu ing sisih kiwa, uwal luwih adoh saka sisih kiwa lan usir kabèh, nglawan kaya sing diwulangake Santo Yakobus sang Rasul: '*Lawananana setan, banjur setan bakal uwal saka kowe*' (Yakobus 4:7); nanging nyawiji karo sing sepisanan, rukun karo dheweke, lan urip bebarengan karo dheweke, lan kowe bakal nampa apa sing wis dijanjekake

dening Rasul sing padha: *'Mendekat marang Gusti Allah, lan Gusti Allah bakal nyedhak marang kowe'* (Yakobus 4:8). Aja nganti ngidini kesombongan, rasa bener dhéwé, utawa kekarepan dhéwé, amarga sabda Rama nganggep kabèh kuwi minangka sumber saben jinis tipuan kanggo sing anyar. Kosok baline, tansah nyekel katresnan sedulur, prasaja, ketulusan, ora kagandheng karo donya, ketulusan, sabar, manut, kawicaksanan ilahi, taqwa, lan pangabdian sing sampurna marang Gusti Allah.

57. Kita lagi perang: Aku, minangka panglima panjenengan, ngajak panjenengan nganggo tembung iki: ajeg teguh

57. 1) Kita lagi perang: Aku, minangka panglima panjenengan, nyemangati panjenengan nganggo tembung-tembung iki: ajeg teguh. – 2) Karya kita ora cilik; nanging aja ndeleng sing katon, nanging sing ora katon, lan padha bungah: amarga ganjarané gedhé. – 3) Gusti nyawisaké dhiri Panjenengané kanggo kita; mula kita uga nyawisaké dhiri kita kanggo Panjenengané, tetep teguh ing barisan kita. [1, 65]

22. Kita lagi perang, lan perang sing abot lan ora gampang dimenangake. Amarga apa sing diomongake Rasul Ilahi? *'Amarga perjuangan kita dudu marang daging lan getih, nanging marang panguwasa, marang panguwasa-panguwasa, marang kakuwatan-kakuwatan donya peteng iki lan marang pasukan rohani sing ala ing swarga.'* (Efesus 6:12). Kaya déné komandan satuan militer, sadurungé ngadhepi mungsuh, maringi semangat marang para prajurit ing sangisoré pimpinan nganggo tembung-tembungé lan ngajak supaya padha maju kanthi wani kanggo ngalahaké mungsuh: mangkono uga aku, sanadyan ringkih, krasa kawajiban lan kepengin nggugah lan nyemangati kowe, tentara Gusti, ora mung sapisan, nanging tansah, kanggo ngusir gerombolan setan lan maneka hawa napsu ala.

23. Perjuangan rohani sampeyan ora sithik gaweyan lan kringet, nanging pancen banget intens, militèr, gelut, nggumunake, lan ngluwihi manungsa. Amarga saben dina kowe nahan, kaya-kaya ngucurake getih, pangendalian hawa napsu dhéwé; – kaya tatu jero, cacian lan hinaan; – kaya latihan kompetitif, paksaan manut. Lan ora ana siji waé saka kowe sing diidini ngluwihi wates apa sing pantes lan diprentahake; nanging kowe kabèh bebarengan mlebu ing perjuangan lan nahan kasangsaran nganti kesel, padha ngupaya lan meksa awakmu ing saben cara supaya nindakake kabèh sing pantes kanggo wong-wong sing makarya ing iman, ing luwe lan ngelak, ing mangsa adhem lan telanjang, ing pakurmatan lan isin, lan ing kabèh bab liyane sing dianggep bangga dening Rasul (2 Kor. 6:4–8; 11:27). Nanging padha bungah, putra-putraku, padha bungah, aja nganti pikiranmu kélangan marang sing katon nanging marang sing ora katon; awit sing katon iku samentara, nanging sing ora katon iku langgeng (2 Kor. 4:18), lan élinga yèn *'uripmu kasimpen karo Kristus ing Allah'* lan yèn *'nalika Kristus, sing dadi uripmu, rawuh'* ing pasamuwan, *'mangkono kowe uga bakal rawuh'* (Kolose 3:4), kaya kowe saiki – lan kowe bakal bungah salawas-lawase; amarga Gustimu, sing mberkahi pagaweyanmu, bakal mberkahi kowe kanggo pagaweyanmu ing daging kanthi ganjaran langgeng lan tanpa wates.

24. Tetepna, para tuan lan pangreka, tetepna ing katresnané Gusti Allah! Lan kaya Panjenengané tresna marang kita lan nyerahaké awaké dhéwé kanggo kita nganti paukuman pati—pati ing salib—mangkono uga, kanthi nyerahaké awak kita kanggo Panjenengané, ayo padha matur nuwun marang Gusti sing welas asih amarga wis kersa maringi kita iki: supaya, demi asmané, kita bisa nyingkiri kabèh urusan lan upaya donya, kabèh kesenangan daging lan kabèh sing kagungan donya iki. Dadi, apa sing bakal kita balèkaké marang Gusti sing wis nguwatké kita kanggo iki? Apa maneh kajaba iki: supaya kita aja nganti, amarga kecerobohan utawa ketidakpedulian, ngrusak apa sing wis kasampurnakake; supaya kita aja nganti putus asa ngadhepi kahanan saiki, utawa wedi marang masa depan sanadyan sethithik; nanging sanadyan perlu ngucurake getih kita, mugi iki dadi nyenengake lan paling dikarepake dening kita. Mula, ajegna atimu lan kowe padha nguwatna awakmu luwih-luwih, luwih semangat, luwih seger, kanthi cara luwih kaya Gusti Allah lan kanthi katresnan luwih gedhe marang siji lan sijine, wiwit saiki nganti pungkasaning jaman.

58. Aku mikirake pati lan kabèh sing kelakon nalika semana, lan aku ndedonga supaya aku diparingi pangapuran lan ora kudu nandhang geni; nanging kowe padha bungah, ngarep-arep ganjaran, sanadyan kahanan saiki kowe sedhih

58. 1) Aku merenung bab pati lan kabèh sing kelakon ing wektu kuwi, lan aku ndedonga supaya aku diparingi pangapuran lan ora kudu nandhang geni; nanging kowe, bungahna, ngarep-arep ganjaran, sanadyan kahanan saiki kebak sedhih. – 2) Iki mangsa Prapanca: ayo padha nampani kanthi kabungahan, minangka wektu panyucian lan tentreming ati; aja lali, maneh, menawa iki uga wektu nandur rohani, lan ayo padha melu

nandur sing ngasilake woh; nanging, lumaku ing dalan kraton kang waspada ing kabèh bab, ayo luwih nggatekake kamajuan ing andhap asor. [1, 66]

25. Sawise kelingan pati salah siji sedulur kita sing kinurmatan, aku nglegak lan atiku kebak sedhih, mikirake kepiye kahanane seda iki bakal kaya apa, lan pamisahan jiwa lan raga iki, nggawa kita menyang tanah liya, mlebu dalan liya, lumebu ing donya liya—sing durung dikenal, durung diuji, durung dingerteni, ora bisa diucapake lan ora bisa digambarke. Sapa sing bisa ngomong apa wae sing bakal kita alami ing kana, apa pasamuwan, apa pemandangan lan kedadeyan? Sapa saka abdi-abdi Allah sing bakal dikirim marang kita kanggo nggawa kita saka kene menyang swarga? Lan apa utusan kuwi ora dumadi saka malaikat jahat? Ayo padha wedi marang kamungkinan kaya ngono! Sapa sing bakal mudhun marang kita lan ngancani kita menyang tanah iku? Lan saka ngendi kita bakal mlebu—menyang tanah pangaso, '*menyang panggonan manggon sing éndah, malah menyang omahé Gusti Allah, ing antarané sorak-sorai kabungahan lan puji-pujian, lan rame-ramé wong sing ngrayakaké?*' (Mazmur 41:5). Utawa kosok baline, mlebu ing geni, pepeteng, ing cacing, lan menyang panyiksa liya sing tanpa cacah? Nalika mikir bab iki, aku gumun, ngeri, lan gemeter, lan aku ndedonga supaya kersa maringi aku ing kene kanggo ngumbah dosa-dosaku sing tanpa cacah nganggo luh lan mbersihaké awakku sethithik, sadurunge aku ngrasakaké geni sing nglirwaké kabèh lan tanpa entèk-entèk. Dene kowe, awit kowe lagi nglakoni perjuangan kanggo kabecikan, lan sawise krungu lan merenung bab iki, padha bungah, padha semangat, padha makmur – lan urip ing Gusti. Sanadyan kahananmu ngrepoti, tansah nggatekake ganjaran langgeng lan usaha tanpa males utawa kendho semangat kanggo nggayuh pungkasaning dalanmu.

26. Iki rawuh Prapanca Suci, wektu pencerahan lan pangresikan, wektu dina-dina suci! Aja ana sing wedi, aja ana sing males. Ing wektu iki pancen manis pangabdian, renungan bab pikiran suci, pandelengan bab pangertèn swarga, panyucèn atiné lan badan, mbuwang rereged napsu, lan manèh adus kanthi luh nalika tobat ing ngarsané Gusti. Mula saka iku, ayo padha nyiapake nampa dina-dina iki minangka wektu pangaso lan panglipur kanggo badan lan jiwa, lan luwih kanggo jiwa tinimbang badan. – Iki uga wektu nandur. Sepira wae sing ditandur ing daging, kabèh bakal bosok; lan saka iku sing isih ana, yen ana, mung kobongan napsu sing nggerem getih kanthi cara kewani lan bisu. Lan kepiye manungsa padha kliru, kapenuhan pikiran marang sing saiki lan nempel marang sing fana! Nanging ing nanem jiwa, ora ana siji apa sing ditampa sing sirna, ora ana sing mubazir, ora ana sing rusak, nanging kabèh disimpen kanthi aman lan maringi panganan marang jiwamu sing luhur kanthi pangan sing sejati langgeng: ing kéné ana kabungahan, tentrem, pracaya, pangarep-arep, katresnan, pencerahan, pangresikan, pangsuciyan lan, pungkasané, pangdéwatan. Nanging aja nganti kita ngidini awak kita nyemplung ing kakehan babagan badan utawa nyimpang saka tata cara sing wis ditemtokake, nalika kita mlaku ing dalan kraton—apa ing babagan mangan lan ngombe, ing jaga wengi, ing kesunyian, ing turu ing lemah gundhul, utawa ing bab-bab liyane. Mula saka iku, ayo padha luwih ngupaya ngendhegake awak dhewe kanthi andhap asor ilahi, lan kanggo kuwi, ayo taat tanpa munafik lan motongake karsa licik kita ing oyodé, kaya sing kowe dhewe lakoni. Kanthi tumindak kaya ngono, kowe bakal kanthi alus lan katresnan, lan dipandu dening Roh Suci, mlebu ing dina padhang Paskah Suci Kristus. Minangka wong sing nduwé utang marang kowe, aku wis ngélingaké bab iki lan bakal terus ngélingaké. Mula, netepaké dhawuh iki lan tembung-tembungku sing andhap asor; – lan muga-muga Roh Suci maringi capé Panjenengané marang kowe!

59. Sawise ana ing tengah-tengah kesia-siaan donya, aku matur nuwun marang Gusti Allah amarga kita wis mlayu saka kana

59. 1) Sawise ana ing tengah-tengah kesia-siaan donya, aku matur nuwun marang Gusti Allah amarga kita padha mlayu saka kana bebarengan. – 2) Ora ana sing luwih bejo tinimbang kahanan kita saiki, amarga iku tujuan pungkasan lan uga diparingi langsung. – 3) Ayo padha tresna marang Gusti Allah: sapa sing luwih pantes ditresnani? Lan apa sing luwih bejo tinimbang katresnan iki? Sampeyan wis miwiti mlaku ing dalan iki, nanging pungkasané isih adoh. – 4) Daging kudu dipatèni, utamané napsuné, kanthi nyingkiri kabèh sing bisa nggugah napsu mau. [1, 67]

27. Dina kaping pindho kepungkur, miturut dhawuh Gusti, aku ninggalake biara, munggah menyang Patriarkat, lan saka kono menyang liturgi kraton. Aku ngentekake sedina muput ing kana, lan nalika aku ndelok sakupenge aku weruh adegan-adegan lan pasuryan, pusaran urusan donya lan kesibukan sing ngoyak wong-wong menyang endi-endi, guyu-guyune, akèh kuwatir lan intrik donya: lan iki dumadi nalika dina-dina suci Prapanca. Kahanan iki ngadohaké aku saka kahanan atiku sing biyasa; kupingku kebak omongan aneh

lan mataké kélangan fokus amarga akèh imajinasi sing béda-béda. Lan nganti saiki aku isih ngrasakaké iki ing jeroning atiku; lan aku nyekel kasempatan sing pas iki kanggo nyatakaké marang sampeyan. Kaya tetes udan sing tiba saka méga sing saya kandel; mula, kanthi ati abot, luh netes saka mripatku, lan aku, sawise ngeluh saka jeroning atiku lan nenangake geger pikiranku, matur nuwun marang Gusti kanthi pangandhaping pangapuraning atiku lan muji panjenengan amarga wis mundur saka antaraning wong-wong kaya ngono lan misahake awak panjenengan saka wong-wong mau, lan wis nyingkiri sanajan sesambungan cilik karo kakertenan donya, tetep ana ing dalan patuh, saben dina nglawan cobaan ketekunan, lan munggah ing roh marang pucuking kabecikan lumantar watak sing nyenengake Gusti lan tumindak sing bener.

28. Apa sing luwih pinunjul, luwih kinormatan, utawa luwih kamulyan tinimbang panggonan lan kahananmu? – Kowé pancen anak-anaké Kristus, abdi Gusti Allah Rama, sing wis nyingkiri daging lan getih. Tujuané wong donya ana ing bab-bab donya; tujuanmu ana ing bab-bab swarga; kanggo wong-wong mau, donya iku kang paling utama; kanggo kowe, swarga iku kang paling utama. Iku wis dadi sipaté wong-wong mau kanggo bungah ing donya iki tanpa kabungahan sejati, kanggo dadi sugih ing donya iki tanpa raos sugih, lan kanggo nikmati kesenangan ing donya iki tanpa nate wareg marang luwe kesenangané. Aku ora bisa ngomong bab wong-wong mau liya saka kuwi. – Nanging kowe duwé kabungahan sing sumebar saka pangarep-arep – kabungahan amarga janji ing jaman sing bakal teka – lan sanadyan mlarat ing urip saiki, kowe sugih ing urip langgeng; sanadyan nglakoni panguripan diri kanthi sedhih, kowe nampa berkah rohani sing manis tanpa upama. – Mula saka iku, ayo padha ora ngupaya kabungahan liyane, ora ngalihake pandelengan lan pikiran marang apa-apa sing liyane, lan ora ngarep-arep apa-apa kajaba sing wis diparingake marang kita dening pangayomaning Gusti lan sing wis didadekake berkah dening Roh Suci.

29. Ayo padha maringi kamulyan marang Panjenengané sing wis nelokaké kita. Ayo padha tresna marang Panjenengané sing wis tresna banget marang kita. Ayo padha ngabdi marang Panjenengané minangka abdi, supaya kita dianggep pantes nguwasani kabèh pepadhang. Ayo padha ajrih marang Panjenengané, supaya donya padha ajrih marang kita, lan bala malaikat padha tresna marang kita. Ayo padha ngresiki awaké dhéwé saka pakaryan lan pikiran ala, supaya Panjenengané, pepadhang sing sejati ora bisa didekati, bisa adusaké kita ing kilat Roh lan ngunggahaké kita menyang gunung dhuwur panggonan ilahi, lan nampilaké kita marang manungsa minangka kutha ilahi. Apa kowe wis krungu apa sing diomongake salah siji Bapa Suci ing Gerondika: 'Yen kita ngajeni siji, yaiku Gusti Allah, mula kabeh bakal ngajeni kita; nanging yen kita ngremehake Panjenengané kanthi dosa-dosa kita, apa kita ora bakal nemoni kosok baline?' – Lan sapa sing ora bakal tresna marang Gusti? Sapa sing ora bakal nyekel marang Cahya ageng lan ora kendhat iki? Sapa sing ora bakal kesusu marang Pemberi Ganjaran Agung lan Pemberi Mahkota iki? Sapa sing ora bakal kepengin mrentah bebarengan karo Raja para raja iki salawas-lawase? Sapa sing ora bakal luwih milih, tinimbang apa wae, diangkat dadi putrane Panjenengané, sing saka Panjenengané asalé saben kalairan ing swarga lan ing bumi—Bapak ing kabecikan lan Gusti kabeh? Sapa sing ora kangen melu ing pangibadah Bapa karo Gusti kita Yesus Kristus, pangibadah sing ngluwihi tembung, ngluwihi pangrungu, lan ngluwihi pangertening pikiran? Kowe wis milih iki lan tresna marang iki; kowe wis ngrungokake panggilan lan teka; kowe wis miwiti nepaki lan isih nerusake. Nanging prestasi (pertarungan ing arena) durung rampung; lomba durung rampung; kita isih kudu ngupaya lan ngupaya kanthi sakabehe kekuwatan; wektu pertarungan durung entek, kaya sing wis diwartakake dening Sang Roh kanthi lambéné sing agung lan emas. Apa kita ora krungu apa sing diomongake Paulus, pepadhang ing donya iki, Rasul Universal: *'Mangkono aku mlayu, ora tanpa tujuan; mangkono aku perang, ora mung nggebuk angin; nanging aku nglatih awakku lan ngendhalèkaké, supaya, sawisé mratélakaké marang wong liya, aku dhéwé ora dadi ora layak'* (1 Kor. 9:26–27)?

30. Apa kowe weruh apa sing diomongake manungsa Allah? Kita kudu matèni lan kanthi teguh ngendhalèkaké jaran daging sing ora bisa dituntun iki. Mula saka iku, ayo padha ngendhalèkaké lan masang tali kekang marangé. Aku, sing kebak hawa napsu lan dosa, nyuwun marang kowe supaya nindakake iki, supaya kuda sing ora bisa dijinakake iki ora ngigit tali, ora ngusir panunggangé—yakni pikiran—lan ora ndadekake kita dadi bahan guyonan mungsuh-mungsuh kita. Ayo padha nyingkiri panggonan sing curam lan mbebayani, supaya lelampahan kita luwih aman. – Sampeyan mesthi ngerti apa sing tak omongake. – Celaka marang pandelengan sing licik, amarga iku ngidini bisa racuné dosa mlebu ing jiwa! Celaka marang kethokan sing terkutuk, amarga iku kanthi cepet ngobong omahé kabecikan! Awas marang eseman enom sing dipertukarke antarane para mudha tanpa jambang lan sing berjambang, amarga ing sak detik wae padha nuntun kita menyang alam paling ngisor hawa napsu! Awas marang kekenyangan weteng lan turu kakehan, amarga iku nimbulake lan ngembangake wiji ala hawa napsu! Celaka tumrap wong-wong sing padha gandheng loro-

lorone, ngatur patemon lan pacelathon rahasia, lan luwih-luwih tumrap wong-wong sing wani nalika kuwi mbukak pikiran isin marang siji lan sijine, kaya-kaya kanggo kapentingan lan kesenengan bebarengan, amarga ing antarané kuwi ora ana Kristus, nanging Setan! Nanging lindhungi awakmu kanthi ajrih marang Gusti, lan munggah terus ing pananjakanmu menyang swarga.

60. Bangun lan goleka panyembuhan saka Gusti, Panyembuhing kabèh

60. 1) Bangun lan goleki panyembuhan saka Gusti, Panyembuhing kabèh. – 2) Urip kita diunggahaké—kaya malaékat—nanging kita isih daging lan donya; mula, supaya sukses ing urip, kita kudu nindakake pakaryan ageng. [1,69]

1. Munggha lan, sawise nglurusake awakmu, mlaku ing dalanmu kanthi becik. Sapa wae sing turu amarga males, tangi lan dadi rajin. Sapa wae sing nganti tanganmu kendho lan sikilmu goyah ing loro-lorone, wiwiti mlaku kanthi lurus ing dalan-dalaning dhawuhe Gusti. Sapa waé sing kabut mripaté déning pikiran sing kebak napsu, cuci mripatmu ing pancuran luh lan, sawisé éntuk pandelengan liwat tanpa napsu, mulyakna Gusti. Sapa waé sing, kaya wong kusta, katutupi keropé dosa, nyedhakna marang Gusti kanthi semangat, lan kowé bakal krungu: *'Aku kersa; resikna!'* (Mat. 8:3), lan sawisé waras, wiwiti ngati-ati supaya ora kena kusta iki manèh. Sapa waé sing budeg atiné lan wuta pikirane, goleka supaya bisa krungu lan bisa ngomong—lan kowé bakal nemokaké: amarga Sabda Ilahi duwé kuwasa kanggo marasaké kabèh sing nandhang lara ing jeroné. Aku ngucapaké tembung-tembung iki marang kowé kanggo wong-wong sing ringkih ing antaramu: amarga *'ora wong sing waras sing butuh dhokter, nanging wong sing lara'* (Matius 9:12).

2. Jalan gesang kita, ageng lan mulya, ora tekan kasampurnan kanthi kebetulan, nanging lumantar akèh pakaryan lan upaya; nanging luwih dhuwur, luwih ilahi lan luwih malaikat, luwih akeh gawe lan upaya sing dibutuhake; amarga, minangka manungsa daging, kita kepengin dadi kaya sing ora berjasmani, lan nalika urip ing donya iki, kita ngupaya urip kaya ing swarga, meksa awake dhewe manggon tanpa jasmani lan tanpa getih sanajan isih kabungkus daging lan getih: awit, miturut Rasul, *'daging lan getih ora bisa nampa kratoné Gusti Allah, lan sing fana ora nampa sing langgeng'* (1 Kor. 15:50). Mula saka iku, kita kudu nduwèni keteguhan sing gedhé, kawigaten sing jembar, lan kasetyan sing intens: *'Amarga daging ngelawan Roh, lan Roh ngelawan daging; lan kabèh mau padha mungsuhan siji lan sijiné'*, kaya sing diomongaké Rasul (Gal. 5:17). Mula, awasna supaya bagéan sing luwih becik ing awak kita ora dijajah déning sing luwih ala, lan uga supaya sing kuduné mrentah ing jeroning kita ora dadi budak hawa napsu daging, supaya kita ora nemokaké awak kita mlaku nganggo sirah, sikilé munggha.

61. Tengahing Prapaskita Agung; kita wis nyambut gawe, lan kita weruh wohé: sih rahmaté Gusti; sawisé matur nuwun, ayo padha nerusaké

61. 1) Tengahing Prapanca Agung; kita wis ngupaya, lan saiki kita weruh wohé: sih rahmaté Gusti; sawisé matur nuwun, ayo padha nerusaké. – 2) Gusti Allah lan Malaikat-malaikat lan kabèh para kudus padha mirsani lumrahé kita; ayo padha ngupaya, ngungkuli alangan lan sabar nampa kasangsaran. [1, 69]

3. Rahmaté Roh Suci wis nuntun kita kanthi aman tekan tengahing Prapaskah sing suci kanthi kekuwatan lan kawigati sing ora sithik. Aku pracaya yèn rahmat kuwi bakal terus ngancani kita wiwit saiki lan nuntun kita menyang dina Paskah sing maringi urip lan pepadhang, nggawa pangapura dosa lan luwih ngrembakaake kamajuan panjenengan sing pantes dipuji. Delengen maneh kahananmu biyen kaya apa, lan saiki wis munggha nganti pira. Jiwa, sawisé katangkep semangat kaslametan, obah alon-alon nanging ajeg ing upaya iki lan munggha nganti pucuking kabecikan, mabur ngarah swarga. Mangkono uga, sedulur, sawise mlebu ing dina-dina iki kanthi semangat lan wis nyisihake kabeh kesulitan lan alangan, kita wis mlaku kanthi becik lan adil nganti saiki lan wis malih, amarga wis tresna marang kesalehan lan pangibadah sing setya marang paugeran; kita ora kelangan apa-apa saka sing wis tau kita duwé, malah kita saya sugih kanthi bab-bab anyar; lan atiku bungah, lan rohku sumringah, amarga woh-woh saka pakaryan suci panjenengan saya akèh lan semangat suci panjenengan diparingi bagéan sing paling apik. Kabeh iki, miturut tembungé Rasul, *'dudu saka sing kepéngin, utawa saka sing mlayu, nanging saka Gusti Allah sing maringi sih'* (Rom. 9:16). Lumantar Panjenengané, sing ringkih dadi kuwat, lan sing tanpa daya *'diparingi kekuwatan'* (Mazmur 17:33). Nanging aja mung wareg karo apa sing wis digayuh, nanging ayo terus maju kanthi semangat enom, *'supaya kawigatosan kita anyar kaya manuk elang'* (Mazmur 102:5); ayo tansah maju lan makmur, aja nganggep cukup ukuran kabecikan sing wis kita entuk utawa tahapan sing wis kita tekan, nganti kita liwat gapura pati saka

donya sing fana menyang sing langgeng. Lan kita bakal sejati-sejatine pinaringan berkah, sedulur, lan nampa bagéan para Malaikat sing pinaringan berkah.

4. Mulyané lan pakurmatané gedhé nalika kita urip, kaya sing kuduné, manut marang cara urip kita. Nalika Gusti Allah, Sang Pangeraning kabèh, nyawang kita, Panjenengané remen; lan kabèh para wali padha remen lan bungah. Kados déné kita nyawang nganggo mripat jasmani marang wong-wong sing mlayu ing arena, mangkono uga Gusti Allah lan kabèh pasukan malaikat sarta kumpulan kabèh para wali padha nyawang kita lan ngadili ajiné pakaryan kita. Mula saka iku, sedulurku, ayo padha tekun ing lomba ageng iki saka bumi menyang swarga; ayo ngalahake mungsuh kita, pukul dheweke nalika nyoba nggelut karo kita, lan buwang dheweke adoh kanthi semangat gagah berani kita nglawan dheweke. Dheweke pengecut, tanpa daya lan hina; mulane sedulure Gusti Allah, Yakobus, muni: *'Lawananana setan, lan dheweke bakal mlayu saka kowe; cedhakna marang Gusti, lan Gusti bakal cedhak marang kowe'* (Yakobus 4:7–8). Aja nganti kita mbalik ing bab apa wae; amarga iku ora pantes kanggo wong sing mlayu kanthi kabèh kekuwatane. Aja mlaku kaku; amarga iku ora pantes kanggo wong sing kesusu menyang kemenangan. Nanging sawise mbusak tumindak lan kepinginan kita, lan ngangkat pandelengan kita menyang swarga, ayo padha ngrampungake lomba kita, supaya kita uga bisa kandha karo Paulus: *'Aku wis gelut perang sing mulya, aku wis ngrampungake lomba, aku wis njaga iman; saiki wis disiyapake kanggo aku mahkota kabeneran'* (2 Tim. 4:7).

62. *Tatananmu wis tertib: jaga supaya tetep kaya ngono*

62. 1) Tatananmu wis mantep: jaga supaya tetep. – 2) Saben wong kudu nindakake tugase – utamane kowe, pangurus, banjur kabèh sing mèlu kowe: supaya para panguwasa ngatur prakara kanthi becik, lan para bawahan manut kanthi kersa. – 3) Tresnaa marang tapa lan owah-owahan ing tugase. Piwulangé Santo Teodorus Babagan Idin. [1, 70]

5. Mulyakna lan panuwun marang Gusti, sing wis nglumpukake kita bebarengan lan ngadegake kita ing kesatuan pikiran lan karsa. Napa aku wani ngendika manawa Sirah kita iku Kristus, marang Panjenengané, minangka Panglima Agung kita, kita bakal nyerahake kabèh prakara lan ngarahake kabèh prakara marang kamulyané? Lan sapa sing bisa luwih bejo tinimbang kowe, yen kowe ora mbalik saka watak sing becik kaya ngono nganti pungkasan? – Mugi Gusti paring supaya kowe tansah rukun siji lan sijine, luwih suci lan padhang pikiran, lan terus maju tanpa kendhat, sanajan mung liwat tumindak kabecikan sing cilik. Tata krama kowe wis mantep: jaga iku.

6. Sapa bae padha nindakake tugase miturut dhawuh. Sapa bae ngurusi urusané dhéwé lan aja ngunggulake dhiri tinimbang liyané, supaya tetep ana tertib ing saben bab. – Ati-ati tenan, he anaké pangurus, marang tanggung jawab sing ana ing pundhakmu, *'ngélingake sing nentang kowe kanthi alus'* (tegesé sing ora manut) (2 Tim. 2:25), lan aja nindakake apa-apa amarga pilih kasih utawa nesu. Tetep ajeg, kandha Rasul, *'ing wektu sing pas lan ora pas'* (2 Tim. 4:2). Pangerten *'ora pas'* tegese: ing saben wektu; aja kendho lan tansah waspada ing saben wektu. – Ing kahanan apa waé, tindakna kaya sing kok deleng saka aku, sanadyan aku isih kurang ing kabèh bab. Apa waé sing tak idini, idinana uga kowe; lan apa waé sing tak tinggalaké, tinggalana uga kowe: yèn aku nyerang, kowe nyerang; yèn aku ngapura, kowe ngapura; yèn aku welas asih, kowe welas asih; yèn aku ngapura, kowe ngapura; yen aku tresna, tresnaa—supaya kowe krungu: *'Apik tenan, peladen sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab sing sithik, aku bakal masrahaké kowe ing bab sing akèh; mlebu ing kabungahaning Gustimu'* (Matéus 25:21). Wong-wong sing mèlu kowe padha tumindak kaya ngono—lan sabanjuré, wong-wong sing mèlu wong-wong mau uga. Iki ana paugeran sing endah: yèn wong sing ana ing sangisoré panguwasa kudu dibentuk déning sing nduwé panguwasa, lan kaya déné sing nduwé panguwasa kebak pangayoman sing wicaksana tumrap kabèh wong, mangkono uga wong sing ana ing sangisoré panguwasa kudu kebak alus, ora mbantah, manut kanthi andhap asor lan langsung nepaki apa sing diprentahaké.

7. Nresnani paukuman lan owah-owahan ing tugas lan pakaryan, kanthi kapercayan manawa wong-wong sing ngatur kuwi nduweni niat becik kanggo kowe. – Nanging nalika kowe nganti nindakake kaluputan, amarga kelalenu lan dosaku dhewe, aja nganti njaluk idin marang aku sakdurunge wektune; awit aku—sanadyan wong dosa—iku penjaga ikatan-ikatan iki ing ngarsane Gusti, Sing, ing pribadi Rasul Agung lan Agung Pisan Petrus, ngandika marang aku: *'Apa bae sing koweiket ing bumi bakal kaiket ing swarga; lan apa bae sing kowelepasake ing bumi bakal kalepasake ing swarga'* (Mat. 16:19). Mangkono—asihana aku, anak-anakku—kados pundi aku bisa sembrono ngapura sing ora bisa diapura lan mecah apa sing wis diiket? Apa kowe ora weruh kanthi ajrih aku kudu nindakake iki, supaya aku tansah entuk pembenaran ilahi sing nulungi

aku ing ngiket lan ngapura kaya ngono? Dadi, saka ngendi kita bakal nemokake pepadhang pangertosan kuwi, supaya paukuman lan paugeran sing kita tetepake bisa dilakoni, kaya-kaya, bebarengan karo Gusti Allah? Sanadyan katon angkuh ngendika mangkono; nanging sejatine, pancen mangkono kuduné lan pancen mangkono kahanané. Aku kaget lan isin banget ngucapake iki, lan aku ndedonga supaya bumi ora mbukak lan nelan aku, utawa supaya gunung-gunung ora obah lan nutupi aku. Celaka aku! Celaka aku! Betapa abot tugas sing wis dipercayakake marang aku iki! Amarga mangkono, aja meksa aku: amarga bisa waé aku maringi idin, nanging Gusti ora maringi, sawise nolak pandongaku, amarga Sifat Sing Paling Suci ora bakal ngetutake dorongan lan kaputusanmu sing ora wicaksana, nanging bakal mbantah tumindakmu lan malah njupuk aku saka antarane wong urip, kaya sing ditindakake marang Elia. Mugi Gusti maringi paseksi marang kowe, sedulurku, manawa aku ngendika makaten dudu amarga kepengin nglarani atimu, utawa nindhes kowe utawa meksa kowe kanthi paksa, utawa *'nggembalani wedhusé Kristus kanthi paksaan lan kasangsaran'* (1 Petrus 5:2). Mugi iki aja kelakon marang aku, ya Gusti! Apa untunge kanggo aku? Tujuan siji-sijine yaiku nylametake kowe, anak wedhusé Kristus lan wedhusé Gusti Allah, kanthi saben cara sing bisa. Amarga Gusti wis netepake iki minangka pratandha pisanan lan paling gedhé saka katresnan marang Panjenengané ing pitakonané marang Petrus sing ilahi (Yohanes 21:15 sateruse). Nalika kowe ngreksa tembung-tembung iki ing atimu lan setya ngetrapake ing uripmu, lumaku ing dalan kabeneran, kabungahan ana ing Kristus Yesus, Gusti kita.

63. Sawise ngrayakake Paskah, ayo padha nerusake semangat Prapaskah, supaya apa sing wis kita entuk sajrone mangsa iki ora mbuwang-mbuwang, nanging malah nglipatgandhakake

63. 1) Sawise ngrayakake Paskah, ayo padha nerusake semangat Prapaskah, supaya apa sing wis kita entuk sajrone mangsa iki ora mubadzir, nanging malah saya tambah. – 2) Kanthi eling marang panggonan tujuan kita lan apa sing bakal kita capai, ayo ora nyerah marang kesenangan indra, uga ora nempel marang kaendahan raga. – 3) Kita wis nampa akèh banget ing Paskah lan sadurungé: saiki ora wicaksana yen nyemplung ing kebalikané. – 4) Sedulur kita padha lunga siji-siji; aja nganti kita ketinggalan uga: mula ayo padha ngurusi tugase. [1, 71]

8. Saiki kita wis ngrayakake Ratuing Dina, Paskah Suci; kita wis padhang dening sakramen ilahi lan nampa pangsuci Roh Suci ing ikatan tentrem lan katresnan rohani. Saiki kita nandhani wiwitan dina-dina sing isih ana ing taun iki. Mula saka iku, ayo padha malih dadi luwih becik sajrone dina-dina iki, malah luwih apik tinimbang sadurunge, lan aja nganti kita bali maneh menyang mburi kanthi cara apa wae, sing bakal ngremehake upaya tapa lan gaweyan rohani ing mangsa Prapaskah kepungkur; nanging, ayo padha mbangun saka kabecikan sing wis ana lan nambah kabecikan anyar; lan apa waé sing wis kita entuk kanthi bener lan tekan—apa iku ing pangurmatan utawa ing meneng, ing kasucian utawa ing ketulusan ati, ing nglakoni puasa utawa ing wangun pangibadah liyané—kanthi mangkono, saben dina, kita ora mung bakal tetep utuh, nanging uga bakal nambah lan nyampurnakaké awak dhéwé kanthi sipat-sipat sing becik.

9. Kita ngalir tumuju marang Gusti, ngulur tangan tumuju marang Karajan Swarga, tumuju marang pepadhang, tumuju marang gesang, tumuju marang kabungahan kang ora bisa diungkapake, tumuju marang swarga kang manis lan kebak kabegjan, tumuju marang panggonan langgeng, tumuju marang papan kaurmatan kang nggumunake, tumuju marang paduan swara para malaikat, tumuju marang kabungahan para Wali, tumuju marang warisan kang nggenteni kita. Mula, aja nganti kita lali marang tujuan sing ana ing ngarep kita; aja nganti kita kendho ing upaya ing dalan, utawa kabawa pikiran sing ora pantes. Aja nganti kita kesengsem marang kesenangan indra, uga marang hawa donya, utawa napsu daging, utawa kapincut marang kaendahan rai, awak, utawa eseman. Ayo padha ndeleng jero dhiri kita, kaya sing diajak dening ahli teologi Gregorius. Apa kowe weruh carane Hawa nandhang sangsara, amarga kapikat dening kaendahan woh sing dosa? Muga-muga kita ora tau ngalami kahanan kaya ngono! – Lan saktenane, apa sing kita entuk saka nyukupi napsu lan hawa napsu kita? Bakal beda yen ora ana apa-apa; nanging sejatine, saliyane saka geger ing ati, ana uga isin lan aib ing ngarepe Gusti lan manungsa.

10. Gusti Allah wis nuntun kowe, sawisé dina-dina agung Prapaskah, mlebu Paskah Suci, maringi urip anyar lumantar Komuni Angga lan Getihé sing Suci: mula kepiye, he wong sengsara, kowe wani nawakake marang Gusti apa sing bertentangan? Kepiye kowe ngidini awakmu mbalèk marang tumindak sing ora pantes? Apa Gusti Allah ora maringi kowe akal? Apa Panjenengané ora nyipta kowe kanthi akal? Apa kowe ora duwe mripat atimu? Napa kowe isih meneng bae? Napa kowe ora ndeleng ka tengen marang kaendahané Gusti sing ora bisa dipahami lan ngarahaké nyawamu marang iku, nanging malah ngarahaké pandanganmu marang bab-

bab rendahan, marang isiné dosa, marang rereged hawa napsu sing ala? Mula saka iku, ayo padha wicaksana; ayo padha ngisi pikiran kita karo apa sing nuntun marang kabungahan langgeng, lan ngarahake niat lan gaweyan kita marang iku.

11. Aku ora ngomong terus-terusan marang kowe mung kanggo muji-muji, utawa mung kanggo nepaki kawajiban nginjili, utawa kanggo krungu sorak-sorai pujian; nanging amarga kebak rasa wedi nalika mikirake tanggung jawabku, aku gemeter kanggo kaslametanmu. Kita makarya kanggo Gusti Allah sing urip, lan ana kursi pengadilan sing suci lan ora kena rusak sing nggenteni kita, bebarengan karo ganjaran sing tanpa wates: amarga *'ing kana geni ora tau mati, lan ulat ora mati'* (Markus 9:44). Mulane aku nguwuh marang kowe, lan kaya-kaya nyekel swara raosmu, aku nyuwun—aja nganti jam pungkasan nemokake kita durung siyap, lan aja nganti pungkasaning urip kita ditandhani kecerobohan. Kita tansah nyekseni misteri pati sing makarya, lan ing ngarep mripat kita, kaya sing kowe weruh, sedulur-sedulur kita padha séda. Ndeleng kahanan iki, kandhaa ing atimu: 'Lan piye karo kita? Apa ora bakal padha uga?' Apa kita bakal tetep ing kene luwih suwe? Lan yen kita tetep, suwene kita bakal urip? Apa kuburan ora uga nggenteni kita? Apa kita durung bisa ndeleng peti mati kita—kasur pungkasan lan panggonan istirahat, kebak ulat lan ambune ora tahan?" Amarga *"sapa manungsa sing bakal urip lan ora bakal weruh pati?"* (Mazmur 88:49).

64. Kita wis diparingi panggilan luhur; ayo padha bungah, matur nuwun, lan tumindak, nindakake saben gaweyan kanggo iku lan nahan kabeh perkara

64. 1) Kita wis diparingi panggilan luhur; ayo padha bungah, matur nuwun, lan tumindak, nindakake saben gaweyan kanggo iku, lan nahan kabeh. – 2) Aja ana akèh kasangsaran; nanging urip langgeng lan Karajan Swarga ana ing ngarep kita: mula ayo padha tresna marang kasangsaran iki, lan nahan kanthi semangat. – 3) Delengen tuladha para bapa suci sing dadi pandhuan kita. – 4) Delengen tuladha wong-wong sing wis dimulyakake amarga patuh. – 5) Lan tiru kahanane, supaya kita dianggep pantes nampa bagéan saka kamulyane. [1, 72]

12. Kita kudu bungah amarga wis dipanggil Gusti Allah lan dipilih kanggo urip suci kaya ngono – lan kudu bungah banget nganti kita lali marang pakaryan tapa brata lan nganggep entheng kabèh sedhik sing kapethuk ing dalan urip mulya, kanthi ngarep-arep kabungahan ing tembe. Kita ora nampa, lan ora nduwé pangkat militer, jabatan sipil, kaluhuran komandan prajurit, utawa kedaulatan karajaan sing akèh digolèki wong; nanging kita nduwé samubarang sing luwih agung tinimbang kabèh mau, lan panggonan ing swarga sing luwih luhur – sing sejati ora mung ing tembung, nanging ing tumindak. Amarga *'yen kita nandhang sangsara karo Panjenengané, kita uga bakal mrentah bebarengan karo Panjenengané'*, kandha Rasul (Rm. 8:14; 2 Tim. 2:12). Sawise nampa kauntungan iki saka Gusti—lan nampa minangka peparang, dudu amarga upaya kita dhéwé—pira gedhene kita kudu bungah lan seneng, matur nuwun lan ndedonga, lan nindakake lan ngucapake kabeh sing perlu kanggo njaga lan ngreksa supaya tetep aman saka macem-macem fitnah panguwasa donya ngisor sing ditujokake marang kita? Mula, sedulurku, kabèh kasedhihan padha tampanana minangka kabungahan, lan kabèh pakaryan abot padha raosana manis lan ngremen, nalika kita nepaki kawajiban sing dadi tugas kita; lan amarga iku, padha tampanana saben pangorbanan tapa brata minangka kabungahan, – mundur saka donya minangka nyedhak marang Gusti, – pisah saka kesenangan minangka nampa berkah swarga, – watesan pangastine minangka panganan kang akèh.

13. Ayo padha ngombe banyu lan mangan roti garing, ayo padha nyambut gawe nganggo tangan kita dhéwé, ayo padha kesel ing pikiran, ayo padha kadhemen déning godaan daging, koyak déning hawa napsu, dipatèni déning kasangsaran, lan ayo urip ing donya iki tanpa kanca utawa réréncangan, tanpa sedulur, tanpa bapak utawa ibu: apa bedané? Urip langgeng ana ing ngarep kita, Karajan Swarga wis disiapake kanggo kita, nikmat saka akèh berkah sing ora bisa ditliti, keabadian sing pinunjul, kamulyan lan pakurmatan sing sugih, lan akèh manèh berkah gedhé liyane sing ora bisa diterangake nganggo basa manungsa. Mula saka iku, ayo padha ngupaya kanthi semangat lan tekad; ayo padha tresna marang pakaryan pangorbanan lan gaweyan kabecikan, supaya kita bisa menang mahkota lan entuk bandha sing ora ana mripat sing tau weruh, sing ora ana kuping sing tau krungu, lan sing durung tau mlebu ing manah manungsa (1 Kor. 2:9).

14. Kita kudu njupuk tuladha saka gesangé para leluhur kita ing jaman biyen, ngetutaké tapak-tapak kabecikané, tresna marang pakaryané, lan nggambaraké citra gesangé ing sajroning dhiri kita. Mangkono uga panutan agung kita, Antonius Agung, sing sepisanan ngalahaké mungsuh kita lan mbukak dalan kanggo kita nggayuh kamenangan tapa brata. Mangkono uga Arsenius sing pinaringan berkah lan kaya malaikat, sing nggayuh derajat paling dhuwur saka kabecikan tapa brata lan saiki dadi tuladha kamulyan kanggo kita.

Mangkono uga Pachomius sing suci lan ilahi, sing diarani leluhur kita. Mangkono uga Hilarion sing paling ilahi, kang sumunar kanthi kabecikan kaya srengéngé munggah saben ésuk. Mangkono uga Euthymius sing pinaringan berkah lan paling suci, jenengé tegesé 'berkah', lan bebarengan karo dhèwèké ana Savvas sing paling kinurmatan lan disucèkaké, Theodosius sing paling suci lan kaya malaékat, lan para pepadhang liya sing paling sumunar ing jagad raya.

15. Nanging saiki padha ngalihaké perhatian kita marang wong-wong sing wis maringi tuladha ketaatan sing paling sampurna; amarga para sing kasebut mau dimulyakaké amarga wis disiapaké dhisik déning sih ketaatan. Dosipheus, Putrining Cahya, bapa sing diparingi Gusti, ngajak kita supaya manut tanpa pitakon; Dometian⁸⁶, bapa sing padhang dening Gusti, nguwatake katresnan kita marang bapa rohani kita; Abba Kir⁸⁷, bapa sing dipilih Gusti, nguwatake kita supaya sabar nampa caci lan salah; Zakaria⁸⁸, bapak kita sing paling kinurmatan, ngarahake kita marang kawicaksanan sing andhap asor; Silvan⁸⁹, bapak kita sing akèh nangis lan paling andhap asor, ngowahi kita dadi luwih becik; Yona⁹⁰, sing rajin lan dadi tuladha patuh marang dhawuhe Gusti, nyemangati semangat kita kanggo gawe manual. Kepiye carane kita bisa kelingan, tanpa kroso kepengin niru, kasuciané Petronius sing kabegjan⁹¹, katundhukane Afre sing ilahi⁹² lan Markus⁹³, kesederhanaané Paulus⁹⁴ sing mulya, lan kabèh wong sing nduwèni kabecikan padha nanging andhap asor?

16. Nanging sanadyan sak jam wae ora cukup kanggo nyebut kabeh. Iki wae wis cukup kanggo maringi inspirasi marang kita supaya ngupaya nyonto lan ngetutake tapak-tapaké. Mula saka iku, ayo padha tumindak kaya sing padha ditindakake, makarya kaya-kaya jejeg bareng karo wong-wong mau lan dibantu dening wong-wong mau. Lan kanthi cara iki, kaya, kita bakal sugih amarga tumindak saleh lan bener; lan banjur kita bakal dianggep pantes melu ing kamulyan lan mahkota, ing kraton swarga Gusti kita Yesus Kristus.

65. Ngelingi apa sing ditahan para Nabi, Para Rasul, lan para Wali liyane kanggo kapentingan Karajan Swarga, ayo padha kebak semangat

65. 1) Ngelingi apa sing ditahan para Nabi, Para Rasul, lan para Wali liyane kanggo karajan swarga, ayo padha semangat. – 2) Apa sing ora bakal ditahan wong liya kanggo katresnan jasmani? Apa kita ora kudune, kanggo Gusti, nahan kabeh? [1, 73]

17. Aja nganggep yèn ora gedhé babéng nggayuh Karajan Swarga. Kanggo iku, kaya sing katulis, kabèh wong suci '*mlaku nganggo kulit kambing lan wedhus, mlarat, kasangsaran, diperlakokaké kanthi ala, ngumbara ing ara-ara samun lan pagunungan, ing guwa lan ing rong-ronging bumi, sing donya ora pantes*' (Ibr. 11:37–38): Yesaya dipotong dadi loro; Yeremia dibuwang menyang lubang lendhut; Yona dibuwang menyang segara lan ditelan paus; Daniel dibuwang marang singa supaya dipangan; telung mudha dibuwang menyang tungku geni; Zakharia, bapaké Yohanes Pembaptis, mati déning pedhang; Yohanes Pembaptis dhéwé uga dipenggal sirahé déning pedhang. Lan aku ora bakal duwe wektu sing cukup kanggo nyritakake kisah Paulus sing ilahi, sing nyritakake babagan awake dhewe, kandha yen dheweke tau keluwen lan ngelak, ing mangsa adhem lan telanjang, ing pakaryan lan perjuangan, (2 Kor. 11, 27) lan ing akèh sangsara liya—bab Santo Stefanus, sing diwènèhi watu nganti mati—bab Yakobus, seduluré Gusti, sing dipatèni ing candhi. Lan saka ngendi aku bakal miwiti nyathet sangsara para Rasul liyané, kasangsaran para martir suci lan pakaryan para bapa sing kinurmatan? Kabeh mau ora kaétung. Mangkono kahanané padha dianggep pantes nampa berkah sing wis dijanjèkaké, sing ora bisa diungkapaké, kanggo salawas-lawase! Ayo uga, kanthi andhap asor, padha ngupaya kanthi cara sing padha. Amarga, kaya sing diwulangake Santo Basil Agung, pakurmatan, pakaryan lan mahkota kuwi minangka warisan para pemenang. Ayo tetep dadi pejuang, ayo ngencengi sabuk, tansah siap kanggo tandhing, lan ayo nglawan mungsuh; aja mundur sadurunge angelan, aja nyerah marang pukulan, utawa mbalik; muga semangat kaya geni kobong ing sajroning ati kita, lan aja ana apa-apa sing ngalangi ing ngarep kita, malah setan-setan bakal mlayu: amarga, kaya sing katulis, padha lumer kaya lilin ing ngarep geni rohani iki (Mazmur 67:3); Manungsa uga bakal wedi, utawa paling ora, kroso isin;

⁸⁶ Muridé St. Savvas. Ibadah ing Setu Prapaskah.

⁸⁷ Bapa suci Mesir, abad kaping 6. Setu puasa keju.

⁸⁸ Bapa Suci Mesir, 5 Desember.

⁸⁹ Wali Palestina, Setu Prapanca.

⁹⁰ Mbokmenawa bapaké Theodora lan Theophanes, sing diperingati tanggal 22 September.

⁹¹ Muridé St. Antonius Agung. Setu puasa keju.

⁹² Sing Kinurmatan saka Nitra. Setu, Prapanca.

⁹³ Mesir, 5 Maret.

⁹⁴ 4 Oktober.

lan kita, sawise ngungkuli kabèh, bakal mungga menyang panggonan ing ngendi urip kita lan pangasoan kita sing ora bisa diandharake dumunung.

18. Asring kita weruh carane sawijining wong, sing kesandhung tresna jasmani, nahan kabèh lan nindakake saben pakaryan abot, mung nduweni siji pikiran: nyedhak marang pasuryane wong sing digandrungi kanthi ala; dhèwèké ora wareg mangan, ora puas ngombe, ora éntuk tentrem turu, lan ora ngidam apa-apa sing nyenengaké utawa maringi panglipur, nanging nyawa sengsara kuwi siap nampa sakabèhé pakaryan lan kasangsaran liya, malah tekan nganti getih mili, yèn perlu – kanggo éntuk lan nyimpen apa? – kanggo ngrusak nyawané ing Gehenna geni kang ora ana entéké. Apa kita, demi katresnan kita sing anget marang kabecikan, kaendahan, kang ora bisa diungkapake lan Kristus sing dimulyakake, Gusti Allah kita, tetep andhap asor ing sangisoré sangkha pangibadah sing pinaringan berkah lan suci iki nganti tuwa, nahan saben sedhih lan saben panah—apa iku panah saka pikiran utawa napsu, apa iku caci utawa serangan, apa iku godaan utawa kekurangan, apa iku cacian utawa pangremehan, apa iku panghinaan utawa fitnah, utawa apa waé sing padha? – Kita, minangka makhluk rasional, ora kena dipadhakake karo kéwan sing ora nduwé akal, uga ora kena dadi kaya kuwi. Nanging kaya déné kita wis miwiti lan, sawisé maju kanthi sukses nganti saiki, wis tekan sawijining tahapan, mula ayo terus ngupaya kanthi semangat, supaya kita bisa ngrampungaké lelampahan kita ing Gusti kanthi sukses.

66. Kowe wis dipasrahaké marang aku déning Gusti; mulané aku banget semangat mulang kowe

66. 1) Kowe wis dipasrahaké marang aku déning Gusti Allah; mulané aku banget semangat mulang kowe. – 2) Aku nyuwun marang kowe: nylametaké awakmu dhéwé, lan sawisé nylametaké awakmu dhéwé, nylametaké aku. [1, 74]

19. Kanggo aku, wong sing dosa, apa ana tugas liya sing luwih penting tinimbang ngopeni kowe, wedhusku, baganku, warisanku? Amarga sapa waé sing diparingi kapercayan déning raja donya kanggo mréntahaké rakyat utawa mimpin tentara mesthi nyawisaké kabèh perhatiané saben dina, supaya ora ana tumindak sing ora nyenengaké raja lan ora kena paukuman utawa hukuman: Kepiye carane aku, jiwa sing mlarat, sing wis dipercaya panguwasa marang kowe—sing sejatine prajurit Kristus—bisa sembrono, ora mung setaun utawa sasi, nanging malah sedina utawa sak jam, lan ora nuduhake pangreksan sing paling apik marang kowe ing tembung lan tumindak, sanajan aku kurang loro-lorone? Mulane aku, sanadyan aku ora pantes lan ringkih, ngélingaké, ngumumaké, ngélingké, nyengkuyung, lan nyuwun marang kowe—ati, pepadhang, lan pujiané atiku—supaya kowe urip kanthi pantes miturut panggilanmu.

20. Kaya déné aku rumangsa kabungahan gedhé nalika mikiraké kaslametan kabèh kowé lan ganjaran agung sing ngentèni aku, mangkono uga aku kakehan wedi lan gemeter nalika mikiraké jawaban apa sing kudu tak wangsuli marang bab saben siji saka kowé. Bantuna aku, anak-anakku, lan sanadyan ing pangkatmu ringkih lan wuta, padha slamet, supaya kowe bisa nylametake aku, wong sengsara, bebarengan karo awakmu dhéwé – slamet kanthi semangat nindakake kabèh sing wis diparingi marang kowe lan sing dadi tanggunganmu: tetep manut tanpa pitakon, andhap asor kados Gusti, pracaya sing teguh, wahyu sing maringi pencerahan, rajin ajeg ing tugastamu, merhatos kanthi ngajeni nalika nyanyikake mazmur, ngendhaleni dhiri tanpa beban, prasaja ing sandhangan, andhap asor, nyingkiri guyu lan pasulayan, ora seneng pamer, lan katresnan sesami.

67. Amarga aku tresna marang kowe, aku bungah nalika kowe makmur, lan aku sedhih nalika weruh kahanan atimu

67. 1) Amarga aku tresna marang kowe, aku bungah nalika kowe makmur, lan aku sedhih nalika weruh kahanan atimu. – 2) Kowé wis dianggep pantes kanggo panggilan agung lan wis ninggalaké kabèh demi iku; mulané, saben kowé kudu krungu iki: mlebu ing kabungahan. – 3) Akeh wong sing kepéngin kaya kowé, nanging ora bisa: mulané, mulyakna Gusti Allah, banjur uripna kanthi lurus. [1, 75]

21. Ing sawijining dina aku bakal kapaksa meneng ing sepi total. Nanging salami isih ana ambegan ing irungku, aku ora bakal mandheg ngélingaké kowe apa sing pantes, miturut tugasku, nanging kanthi katresnan kang anget marang kowe. Kowe kabèh anakku, miturut kersané Gusti lan sih-rahmaté. Mula saka iku, atiku kebak kabungahan gedhé nalika ndelok kesalehan lan kabecikanmu, uga uripmu sing kaslametan. Banjur aku kebak pangarep-arep becik lan mlaku kaya raja, memuji Gusti, lan ora ana apa-apa manèh sing maringi kabungahan. Nanging nalika aku weruh ana kaributan ing antaramu, rasane kaya ana gunung sing nyekel atiku, lan aku mlaku kaya keserang, sirahku menunduk, sedhih lan nyalahake awakku dhewe amarga

pituduhku marang kowe sing kurang, lan kandha marang awakku dhewe: 'Apa ana sing apik sing bisa metu saka panggembala kaya ngene iki?', kaya sing tau diomongake bab Nazaret. Mula, welasana aku, anak-anakku, lan wenehana aku tansah bungah lan muji Gusti Allah amarga kowe, amarga kamajuanmu lan nasibmu sing bejo.

22. Satemene, kowe wis mlebu ing panggilan sing suci, nganggo urip sing taat, lan wis kalebu ing barisan malaikat, amarga wis ngrungokake lan ngetutake swara ilahi: '*Yen kowe kepengin sampurna, mangkat, adol bandhamu lan wenehana marang wong mlarat... lan tututana Aku*' (Mat. 19, 21). Mangkono kowe wis disalibake marang donya lan ora maneh '*saka donya*'. Amarga yen kowe saka donya, donya mesthi bakal tresna marang kowe; nanging amarga kowe ora saka donya, '*mulané*', mbok menawa, '*donya sengit marang kowe*', miturut tembungé Gusti (Yohanes 15:19). Ing dina iku kowe bakal bisa gumun, bebarengan karo Para Rasul sing suci, kandha marang Gusti: '*Kita wis ninggalake kabeh lan ngetutake Panjenengan*' (Matéus 19:27); lan pancen kowe ora nresnani bapak, ibu, sedulur lanang, utawa sedulur wadon luwih saka Panjenengan, '*nanging kowe nganggep kabeh iku rugi*' (Flp. 3:8), nganggep panjenengan piyambak minangka harta karun paling ageng. – Apa aku goroh? Apa aku ora ngomong sing sejati? Apa iki dudu pancen sing wis panjenengan tindakake? – Mula saka iku panjenengan bakal krungu: '*Maju, kowe sing pinaringan berkah saka Rama; tampani pusakamu, kraton sing wis disiyapake kanggo kowe wiwit donya digawe*' (Mat. 25:34); utawa: '*Apresiasi marang kowe, hamba sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, Aku bakal maringi kowe panguwasa ing bab-bab gedhe: mlebu ing kabungahaning Gustimu*' (Mat. 25:21), utawa sing padha karo iki.

23. Sawise dianggep pantes nampa berkah ageng kaya ngono lan wis mlebu ing gesang kang endah lan surgawi, apa kowe ora bungah? Apa kowe ora sumringah? Apa kowe ora nyanyi bareng Daud: '*Apa sing bakal tak balekake marang Gusti kanggo kabeh sing wis diparingake marang aku?*' (Mazmur 115:3). – Inggih; nanging tambahi ingkang kados makatên: '*Kula badhé ngraup cangkir kaslametan*' (ibid.); lan punika ateges kesiapan nyawur getih kados martir menawi dipun parengaken. – Satemenipun, satemenipun, kathah tiyang ingkang kangen karsa ningali punapa ingkang panjenengan tingali, karsa mireng punapa ingkang panjenengan mireng, lan karsa nggayuh punapa ingkang panjenengan nggayuh; nanging apa amarga manten, utawa amarga anak-anak, utawa amarga kancan urip jasmani, utawa amarga kamulyan donya, utawa amarga bandha, utawa amarga kabiasaan donya, utawa amarga maneka cara urip ing donya sing wis mapan, padha ora duwe kekuwatan kanggo mecah saka urip donya lan ngupaya urip swarga – mula padha tetep kaya ngono, katoné saka njaba padha seneng, nanging sajatiné atiné kabebanan akèh sedhih. Mula saka iku, ayo padha muji Gusti Allah lan tansah ngupaya nambah kabecikan marang kabecikan lan sing nyenengake Gusti Allah marang sing nyenengake Gusti Allah, supaya kanthi makmur lan nyampurnakake awak dhéwé kanthi cara iki, kita bisa tetep urip rukun lan guyub, kanthi tertib ing kabèh bab, nganti tembung sing paling cilik, gerak sing paling alit, sapandurat utawa isyarat, lan muga-muga kita tansah siyap lumantar gapura pati sing berkah menyang warisan kita sing suci ing swarga.

68. Katentreman ana ing pakaryan sing sia-sia lan remeh; nanging tujuan kita luhur, lan pakaryan kita ngasilaké woh sing akèh.

68. 1) Katentreman ing pakaryan sing sia-sia lan remeh; nanging tujuan kita luhur, lan gawean kita ngasilake woh-wohan. – 2) Sapa sing wis maringi kita kekuwatan kanggo nyingkiri donya? Gusti Allah, sing wis mberkahi kepinginan kita. Mula saka iku, ayo padha tetep setya marang dalan sing wis kita pilih. [1, 77]

24. Mulyakna Gusti Allah, sing milih kita saka kandungan ibu kanggo panggilan suci iki lan nimbali kita menyang puncak-puncak kang nggumunake lan pinaringan berkah ing urip monastik. Kanggo kita – sanadyan katon wani ngendika mangkono, nanging ora adoh saka tujuan monastik – pancen diparingi pangerten babagan misteri Karajan Swarga luwih sampurna tinimbang wong-wong sing urip ing donya, akèh sing sanadyan ndeleng nanging ora weruh, amarga pikirané kabut dening urusan donya sing nyekel atiné. Amarga apa sing diduwèni? Padha seneng marang kasugihan lan kamulyan sing sirna, bungah ing kesenangan lan panglipur, seneng marang wangi-wangian lan ambu harum, anggur, sandhangan alus, jaran sing ayu, akèh abdi, omah mewah, padhangé watu mulia lan kabèh kabanggaan donya liyané; padha ngguyu, joged, lan mlumpat kaya wedhus lan wedhus betina, lan padha wareg lan gendut, kaya wis disiapaké kanggo disembelih. Aku ora bakal nyritakaké kabiasaan dosa liyané sing akèh, uga ora bab apa sing muncul saka kuwi utawa ngendi pungkasané; muga tembung kita rampung ing kéné. Kanggo wong-wong mau, iki dadi sumber pamer, sombong, lan kabungahan; nanging ora kanggo wong-wong sing wis nyalibake dagingé karo napsu lan hawa

nepsuné—kaya kita, '*sing kagungané Kristus*', kaya sing diandharaké Rasul (Gal. 5:24), abdi lan anaké Gusti kita Yesus Kristus. Kita nduwéni kepinginan lan kecenderungan sing béda marang bab-bab liya. Kita ngupaya panglipur lan kabungahan sing sakténané ditujokaké kanggo manungsa ing Taman Éden, sing amarga kélalen wis nyirnakaké kita ing jaman biyèn; lan kanggo tujuan iki kita bakal niru cara urip para bapa suci kuna, '*sing nganggo kulit wedhus lan kambing, sing donya iki ora pantes nampa*' (Ibr. 11:37), ngadhepake punggung marang donya sing nggodha iki lan nyedhak marang Gusti Allah, ndeleng munggah lan ngupaya marang Panjenengané. Nanging kanthi ngadhepake punggung marang kabèh iku, kita dadi panguwasa ing kabèh. Mangkono gedhéné panggilan kita!

25. Sapa, mula, sing wis mecah kita saka daging lan getih, saka wong tuwa, sedulur lan kanca-kanca, saka tanah air, kutha lan desa, lan saka kabèh sing wis kita kenal wiwit cilik? Sapa sing wis nuntun kita supaya nyerahake awake dhewe dadi abdi marang bapa rohani lan abbot kita, lan nindakake pakaryan asketis kaya ngendhegake mangan, jaga wengi, lan turu ing lemah gersang, sing ditindakake saben dina? Sapa sing wis maringi pencerahan marang kita lan mulang kita supaya nganggep emas lan perak, kamulyan lan kaagungan—malah mahkota kraton lan jubah ungu—ora ana regane, lan nganggep luwih pantes lan ajiné nganggo sandhangan compang-camping lan tambalan tinimbang jubah sing gemerlap? Sapa sing wis maringi kita kekuwatan kanggo nyingkiri kabèh sing sensual lan dagingi, kanggo miwiti manut marang sing langit lumantar kasucian, lan tetep suci lan ora rusak kaya para Malaikat? Gusti Allah wis paring kabèh iki marang kita amarga kita wis tresna marang Panjenengané piyambak lan ngarep-arep berkah ing tembe, kamulyan langgeng, kabungahan kang ora bisa diungkapaké, kabungahan tanpa kendhat, kasugihan kang ora entèk-entèk, lan kabèh sing wis dijanjekaké wiwit jaman mbiyèn marang para bapa kita sing pinaringan berkah lan disiapaké kanggo kabèh sing kanthi semangat ngupaya nyenengaké Gusti Allah siji. Nanging yèn kita wis mutusaké bab iki, milih, lan nancepaké pikiran marang iku, ayo padha ngati-ati supaya tetep ajeg ing kono, ngawasi awak dhéwé kanthi ketat, supaya kita ora mbalèk ing dalan lan, ing dina kang wis ditemtokaké, ora kapethuk ketinggalan saka umat umum. Ayo padha ngati-ati supaya tetep suci, saya kuwat ing kasucian, lan aja nganti rusak—ora ing pikiran, ora ing pandelengan, ora ing ati, ora ing badan.

69. Kita kudu nahan kabèh bab sing ora nyenengake sing teka ing urip kita; lan ayo padha pantes gabung barisan para sing nandhang sangsara

69. 1) Kita kudu nahan kabèh sing ora nyenengake sing teka ing urip kita; lan muga-muga kita pantes gabung barisan para pembawa sangsara. – 2) Golek Gusti, wareg karo kahanan andhap asor ing donya, kaya sing ditindakake Sang Juruwilujeng. [1, 78]

26. Aku kudu ngreksa nyawamu, ngopeni kowe awan lan bengi, mbangun kowe ing tembung lan tumindak, supaya aku bisa nuntun kowe tekan ukuran kasampurnan sing pantes. Nanging aja nganti kowe padha nyerah: Yen aku, sing ora pantes diarani gurumu, nahan apa wae kanggo kapentinganmu, kowe uga kudu nahan kanggo kapentinganku lan kanggo kapentingan kanca-kanca; kowe kudu melu ngrasakake sangsara siji lan sijine lan tetep nyengkuyung siji lan sijine, aja nganggep cobaan iki minangka bab sing ora ana gandhengane karo awakmu, aja wedi, aja mlayu, lan aja nyerah nalika ngadhepi kasangsaran sing kowe alami. Kita *durung nate nolak dosa nganti getih mili* (Ibr. 12:4), *durung nate liwat geni lan banyu* (Mazmur 65:12), kaya para martir suci; kita *durung nate tatu utawa diuji*, kaya saben wong sing mulya lan bener wis ngalami. Képiye carane kita bisa ngetokake ajining diri ing jaman sing bakal teka manawa kita uga nandhang sangsara kanggo Kristus, nalika kita ora sanggup nahan malah kasangsaran cilik sing teka kanthi kawani lan tentrem ing ati: saben cela, pangremehan, isin, ora ajiné, lan pangajab – lan aku nambahaké – mangan sing sithik, omben-omben sing sethithik, sandhangan compang-camping, pakaryan patuh, tangi esuk kanggo ibadah, ngadeg nalika nyanyi mazmur, lan nepaki paukuman sing diparingaké. – Ayo saiki, anak-anakku, padha sabar lan tabah nampa kabèh kang angel lan ora nyenengake, supaya kita bisa tenanan nyanyi bareng Daud: '*Aku wis sabar ngenteni Gusti*', lan kanthi rahmaté Gusti, dianggep pantes: '*Panjenengané merhatosi aku lan ngrungokaké pandongaku*' (Mazmur 39:2). Ing jaman sing bakal teka, wong liya bakal nyuguhake kurban sing beda-beda: para martir sing kaping telu pinaringan berkah – getihé; para bapa sing kinurmatan – pakaryan lan kabecikané sing paling luhur; lan kita – ketekunan kita sing andhap asor marang samubarang sing kasebut mau. Lan aku yakin tenan yèn kita ora bakal kelangan bagéan ing kabèh mau, kaya sing disaksèkaké déning Antonius sing suci.

27. '*Goleka Gusti Allah* luwih saka kabèh, *lan nyawamu bakal urip*' (Mazmur 68:33). '*Goleka pasuryane kanthi temenan*,' supaya pasuryane kacérmin ing atimu sing resik (Mazmur 104:4). '*Elinga marang*

kaajaiban-kaajaibané, kang wis digawé' (Mazmur 104:5) ing kita ing taun-taun kepungkur lan terus digawé saiki, nambahaké persaudaraan kita, nyukupi kita lan ora nganti kekurangan apa-apa sing kita butuhaké ing urip saiki. Lan kanggo kabèh sing wis digawé kanggo kita, ayo padha maringi pakurmatan sing pantes marang Panjenengané. Apa Panjenengané ngupaya apa-apa liya saka kita kajaba supaya kita padha wedi marang Panjenengané lan tresna marang Panjenengané kanthi sakabehing atiné lan sakabehing pikiran kita, lan, kanthi sak kuwasa kita, niru gesangé sing inkarnasi? Sawisé mudhun saka swarga, Panjenengané dadi wong manca ing bumi, supaya kita uga bisa ngalihaké pikiran saka kepinginan kita dhéwé. Panjenenganipun manut marang Rama, supaya kowe uga manut marang aku, sanadyan aku ora pantes, tanpa ngeluh. Panjenenganipun ngendhekaké dhiri nganti tekan pati, supaya kowe uga sinau nindakake sing padha, ngendhekaké dhiri lan andhap asor ing pikiran, tembung, tumindak, lan gerak-gerikmu. – Apa iku kamulyan sejati lan ilahi, yen ora dipunremehake ing antaraning manungsa amarga Gusti Allah? Apa iku pakurmatan lan asmaning becik sawijining biksu, yen ora dipunremehake amarga Gusti Allah lan dianggep kalebu wong-wong sing dipunremehake? Lan Juruwilaha lan Gusti kita, sawisé ngagem daging, milih sing asor lan andhap asor, supaya ngisinaké sing mulya lan sugih ing antarané manungsa. Mula saka iku Panjenengané lair ing kandhang, dipundusuk ing palungan, diarani putrané tukang kayu, dikenal minangka wong Nazaret, nganggo jubah prasaja, mlaku mlaku, nglakoni pakaryan abot, diancam bakal dilempari watu dening wong Yahudi, dicaci, ditangkep, disalib, ditusuk nganggo tombak, dikubur ing kuburan – banjur tangi maneh – supaya Panjenengané bisa maringi inspirasi marang kita supaya tahan nandhang kabèh kaya Panjenengané ing ngarsané Malaikat-malaikaté, lan banjur maringi kita mahkota ing Karajaning Swarga.

70. Apa sing dadi panyuwunané Gusti marang kowe? Nyingkirké karsa dhéwé lan manut marang karsa tunggalé sang abbot; mula, aja nganti kowe nganggep awakmu béda karo wong liya ing apa waé, sanajan kanggo nindakake kabecikan.

70. Apa sing dadi panyuwunan Gusti marang kowe? Nyingkiri karsa pribadhi lan manut marang karsa tunggalé sang abbot; mula aja nganti kowe nganggep awakmu béda karo wong liya ing apa waé, sanajan nalika nindakake kabecikan. [1, 79] Apa sing tak goleki, utawa luwih tepaté, apa sing digoleki lan dituntut déning Gusti Sang Pangeran kabèh lan Gusti Allah kita saka kowé? Ora ana liya kajaba kowé padha nyerahaké awakmu kanthi sampurna lan nuduhaké patuh tanpa pitakon nganti tekan getih, lan aja nganti nyimpang saka apa sing wis kowé janjekaké lan wis kowé putusaké kanggo urip lan tumindak ing ngarsané para Malaikat sing suci. Kowe kabèh wis ngerti apa sing diucapake ing lambemu lan apa sumpah sing wis kowe ucapake nalika aku motong rambutmu siji-siji lan ngagemake sandhangan kabungahan lan kabagyan, sawisé aku ngapura dosa-dosa sing durung kowe pangaku, kanthi pangarep-arep sing ora goyah manawa lumantar pangapura andhap asorku ing donya iki, Gusti Allah ing swarga bakal ngapura uga. Mula saka ngendi pikiran sing ora ana gunané, panilaian sing sembrono, tembung sing ora ana artiné, lan kepinginan sing ora pantes kanggo apa waé kajaba sing wis diprentahake lan ditemtokake ing asmané Gusti kita Yesus Kristus, lumantar perantaraan bapakku lan bapakmu, kanthi sarujuk para pendahulumu, teka marang kowe? – Ana sing kepengin puasa manut kersane, ana sing kepengin meneng manut pikirane, siji iki kepengin sinau apa sing disenengi, siji liyane kepengin nyekel jabatan sing digoleki – kuwi kabèh mung rencana manut karsa dhéwé, salajengipun kuwi kabèh pakaryan pribadi – mula saka iku ana kemerosotan umum? Apa iki sababé kowe padha kumpul? – *'Apa kowe padha nampa Kristus? Utawa apa kowe padha dibaptis ing jenengé Paulus?'* (1 Kor. 1:13). – Tembung-tembung iki cocog kanggo wong-wong sing kabawa dening kepinginan pribadine dhéwé, ora ndeleng lan ora nggatekake bab siji sing wis cetha amarga kerendahan atiku lan pertimbangan sing tliti babagan prakara iki. Gusti Allah ora ngupaya utawa ngarep-arep apa-apa sing gedhe utawa nggumunake saka kowe, nanging mung supaya kowe padha nggatekake paseduluran sing wis diparingi Panjenengané marang kowe – aku ora wani ngomong, merga aku ora pantes lan akèh dosa – lan supaya kowe urip lan tumindak manut kersa lan pitutur saka pangon sing diparingi Panjenengané marang kowe, kanggo kamulyaning asmané sing disembah. Iki kancahé kanggo nampilaké kamulyan lan kaajaibanmu sing khas – utawa luwih tepaté, prestasi para martir saka jiwamu sing mulya! – Yen kowe digoda, apa sing nggumunaké saka kuwi? Nanging aja nganti iku nguwasani kowe, sing bakal ndadekake setan seneng, lan aja nggatekake bisikan licik lan ala saka mungsuhmu lan mungsuh Gusti iki, nanging fokusna mung kanggo nglakoni kabèh nganti pungkasan, dadi sugih ing andhap asor lan mekar ing katresnan, ora pamer, ora ngangkat alis, ora ngupaya dadi sing paling dhisik, aja kasar, aja nyulut prahara utawa pasulayan, sing ngrusak wong sing ngrungokake. *'Mula, ajeg padha*

ngadeg, kanthi pinggang diiket nganggo kabeneran, lan nganggo waja kabeneran, lan sikilmu nganggo sepatu kesiapan Injil katentreman' (Eph. 6:14–15). – Lan mugi Gusti Allah paring kasil lan kaslametan marang kowe!

71. Sebab-sebab dosa yaiku kesombongan lan duraka; lan saka kono metu saben jinis sedhih: nanging saka andhap asor lan patuh

71. 1) Sebab-sebab dosa yaiku kesombongan lan ora taat; lan saka iku metu saben jinis sedhih: kosok baline, saka andhap asor lan patuh metu saben jinis berkah. – 2) Kowe sing teka marang kita saka kalangan bangsawan lan sugih, aja ngunggulake awakmu tinimbang wong liya, nanging andhap asor; tiru Gusti, sing andhap asor kanggo kita. – 3) Ayo padha ngupaya urip sing niru Gusti. [1, 80]

1. Aja nganti kita lara ing atiné, kanthi adoh saka panyebab sing marakaké lara rohani lan ngindhari ala sing mèlu. Sabab kapisan saka lara rohani yaiku kesombongan, amarga iku lintang esuk sing sumunar ing wayah subuh tiba; sabab kapindho yaiku duraka, amarga iku manungsa pisanan diusir saka swarga kabungahan; lan saka loro iku lair pepeteng saka maneka jinis lan wujud dosa sing mbenci. Mula saka iku, sapa sing kepengin ngraosake kamakmuran? Adohna saka kesombongan lan sandhangan awakmu kanthi andhap asor, kanthi patuh tanpa pitakon; lan kabungahan lan kabagyan bakal manggon ing sirahmu. Amarga pinten berkah sing bakal narik busana sing pinaringan berkah iki? – Katentreman, kalem, ngajeni, kapitadosan, patuh tanpa pitakon – lan kabèh sing becik, nyenengake, lan kinurmatan, sing dadi ciri manungsa sejati ing ngarsané Gusti.

2. Kowe sing teka marang kita saka urip kang angkuh, aja ngarahake pikiranmu marang bab-bab kang luhur; sawise dadi andhap asor ing urip manut Gusti, aja gumede amarga kowe teka saka keturunan bangsawan, utawa gumede amarga duwe iki lan iku sadurunge: amarga mbok menawa kowe mlarat lan kurang sih rahmating Gusti. Nanging, nyawang Kristus, Gusti lan Allah kita, Sang Gusti sing sejati sugih tumrap kabèh, dipandhu dening andhap asor (Rom. 12:16) ing pikiran lan raosmu, niru cara Panjenengané tumindak: Panjenengané katon mlarat, manut marang wong tuwané, mlaku mlaku, asring kesel, '*nalika Panjenengané diumpat, Panjenengané ora mbales ngumpat; nalika Panjenengané nandhang sangsara, Panjenengané ora mbantah*' (1 Petrus 2:23), nampa pukulan ing pipi, ora mbedakake busana, cukup mung nganggo jubah siji lan selimut, turu ing suket utawa ing lemah gersang, lan mung roti siji karo banyu mili sing nyukupi kabutuhane. Yen saiki, sanadyan kita nduwé luwih saka kabèh kuwi, kita malah krasa abot lan kesel, kita iki paniru Gusti kaya apa?

3. Mula saka iku aku nyuwun marang kowe: ayo padha ngupaya kanthi wani kanggo urip sing niru Gusti Allah. Bab kita, sing asalé saka kahanan andhap asor (miturut ukuran donya) lan ora sugih, apa alesané kita kudu krasa abot lan kuwatir babagan panganan, sandhangan, utawa kabutuhan liyane, nalika kabutuhan kita wis dipenuhi kaya wong liya? – Masing-masing wong kaya ngono padha mikirna apa kahanané biyèn lan apa kahanané saiki. – Sawise ngendika iki, aku ora kepengin misahake utawa mbedakake antarane sing siji lan sijine: amarga kowe kabèh iku siji sejatine. Nanging aku ngendika iki supaya kowe kabèh kersa nindakake apa sing diprentahake, lan ora mikir-mikir bab pandhuan saka aku—kaya ngapa, kenapa, lan kanggo apa iki utawa kuwi ditindakake.

72. Képiye paukuman lan langkah-langkah koreksi liyane bisa nylametake? Iku dalan menyang swarga

72. 1) Képiye paukuman lan langkah-langkah koreksi liyane bisa nylametake? Iku dalan menyang swarga. – 2) Satemene, urip kita sing manut ing komunitas luwih nylametake tinimbang apa wae. [1, 81]

4. Pira luwih becik kita sedhih sethithik ing kéné lan bungah ing kana, nampa paukuman ing kéné lan nemu kabungahan ing kana, urip ing pangurungan ing kéné lan ing kabebasan ing kana?! Kita kudu gelem nampa paukuman kanthi rela lan tresna marang sing mbenerake kita: amarga nalika kita nyasar saka dalan Gusti, apa kita ora kudu nampa obat panyembuh kanggo karusakan sing wis kita sebabake? Mula saka iku, miturutku, para bapa kita sing suci lan welas asih, kaparingan welas asih ilahi, ngetrapake pirang-pirang paugeran ketat kanggo kaslametan umat sing dadi tanggung jawabé: padha maringi paukuman tobat, ekskommunikasi, malah paukuman badan – kanthi apa ing pikirané? Panyelamatan ora mung kanggo wong-wong sing nampa perlakuan kaya ngono, nanging uga kanggo wong-wong sing nyekseni, loro sing urip bareng wektu kuwi lan sing teka sawisé; amarga akèh wong, sanajan amarga wedi marang manungsa, padha bali menyang dalan sing bener. Mangkono, yèn kowé nahan kasaraku, aku njamin ing ngarsané Gusti Allah kang urip yèn kowé bakal slamet ing Karajan Swarga, ing ngendi lara, sedhih, lan ambegan abot bakal sirna; yen kowe ngemban sangkèlan pangrèmbègan, kowe bakal bébas saka napsu dosa lan munggah dadi anaké Gusti

Allah – kowe bakal matèni kobongan hawa napsu lan dianggep pantes ngombe banyu sing nyegeraké lan maringi urip saka mata banyu langgeng – kowe bakal mlaku kanthi becik ing dalan patuh lan nampa kalungan kamenangan saka Sang Raja Agung.

5. Agung lan mulya urip bebarengan kita. Joke abot lan entheng, kaya joke Kristus sing uga padha, miturut pangandikane. Kasunyatane dhewe maringi paseksi bab iki; bebener dhewe mbukakake. Lan aja nganti ana sing muji utawa nyebut wong sing setya manut sejati iku minangka wong sing manggon ing tiang, wong nyendiri, utawa wong pertapa. Aku ngomong 'sejati', amarga biarawan sing sejati manut mung sing wis nyerahake nyawane marang abbot lan lan manut kersane nganti getih. Sawise nampa berkah kaya ngono, kita kudu bungah lan ngrayakake; amarga pancen nggumunake. – Dene sing manggon piyambakan, ora ana sing nggumunake, sanajan uripe tanpa cela. Mula saka iku, ayo padha ngajeni marang cara urip kita lan njaga patuh sing tulus nganti pungkasaning urip. Aja nganti kita merhatiin apa wong liya muji utawa ngina kita. Yen kita wedi marang Gusti, kita ora bakal wedi marang manungsa, lan ora bakal kalah dening serangané. Kanthi ngelingi tujuan luhur kita, ayo padha ngupaya nggayuh lumantar dalané Gusti, lan Panjenengané bakal nuntun langkah kita.

73. Dalane angel lan kebak sedhah; nanging minangka ganti, panglipur tanpa wates ngenteni kita: ayo padha sabar

73. 1) Dalane angel lan kebak sangsara; nanging panglipur tanpa wates ngenteni kita: ayo padha sabar. – 2) Mangkono kabèh Para Bapa padha sabar; lan saiki padha éntuk panglipur, sawise padha lali marang iku: ayo padha niru. – 3) Apa kowe tau krungu tembung kasar? Tahanana; lan kaya Gusti nahan iku, ngendhekaké Diri Panjenengané ing panggonan paling andhap, mangkono uga kowe bakal nahan iki lan saben sedhah liyané. [1, 82]

6. Ajeg ing perjuangan, ing upaya pasrah lan ing ketaatan kaya martir; lan nalika dina-dina uripmu ing donya lumaku, sugihna atimu nganggo kabecikan minangka jaminan Kerajaan Swarga, lan simpenna kanggo awakmu berkah kang ora bisa diungkapake kang wis dijanjekake marang kita. Dalane Gusti sempit lan kebak sangsara; nanging pangayoman sing ngenteni kita amba lan lega. Panah geni saka setan tiba siji-siji ing panggonan atimu, nanging embun Roh Suci, sing matèni panah mau, nuntun banyu sing mili menyang urip langgeng. Sesakan lan sedhah, putus asa lan atiné ringkih, pagawean abot lan kringet, kesel lan kélangan tenaga, lan bareng karo kuwi, asring ana cacian lan celaan. – Iki pancen dadi bagian kita; nanging sanadyan mangkono, kabungahan kang ora bisa diungkapake lan kabagyan tanpa wates wis disimpen kanggo kita. – Mula saka iku, ayo padha tahan nahan sawetara dina perjuangan iki kanthi wani, lan padha diparingi mahkota kabeneran.

7. Karya apa waé sing ditindakake para bapa kita sing paling pinunjul, nglampahi dina-dinane kanthi puasa, jaga bengi, luh, pandonga, lan saben jinis sangsara? Lan saiki padha ora ngrasakake sedhah bab apa waé tumrap jaman kepungkur: padha wis nampa kabungahan sing ora bisa diungkapake lan pangasoan sing pinunjul. Mangkono uga kita bakal ndeleng kanthi wicaksana marang sedhah sing kadhangkala teka marang kita, nganggep iku ora wigati, utawa luwih kaya impen utawa bayangan sing mung sedhela; lan kita ora bakal ngidini semangat kita surut amarga kuwi, nanging kanthi ora merhatosake kuwi, kita bakal nepaki dhawuhe Gusti kanthi semangat enom. Aja nganti panganiayaan nglarani atimu, utawa celaan nggawe kowe isin, utawa teguran ngganggu atimu, utawa sedhah ngrusak kowe, utawa kesombongan nggedhekake kowe; nanging kanthi pandangan mudhun lan atimu ngarah swarga, padha welas asih, alus, sabar, lan guyub rukun marang siji lan sijine.

8. Yen ana wong ngucapake tembung kasar – apa masalahé? Napa kowe kudu nandhang lara amarga caci iki? Kristus, Gusti kita, krungu *tembung: 'Kowe kesurupan setan'* (Yohanes 7:20) – lan meneng bae; Panjenengané dituduh *'ngusir setan nganggo Beelzebul'* (Matius 12:24) – lan ora keganggu. Nanging kita, sing sacara alamiah ora ana gunané lan ing urip kita pantes nampa saben cacian, malah ngadeg kaya landak nalika krungu tembung kasar sing paling alit. Napa kita ora luwih ngrasakaké éndahé andhap asor? Napa kita ora sinau liwat pengalaman bab kaunggulan patuh sing becik? Napa kita ora nganggo senjata para biksu sejati ing babagan iki? Nanging senjata-senjata iki dudu tulisan tangan sing rapi, utawa nyanyian sing manis, utawa kulit sing ayu, utawa awak sing dhuwur, utawa sandhangan mewah, utawa kelembutan ala wadon, utawa sikap sombong lan donya, utawa omongan mbulet lan angkuh, utawa wangsulan sing kasar lan wani, utawa apa wae sing padha; nanging luwih becik nganggep awaké dhéwé paling cilik saka kabèh lan ngajèni saben wong luwih unggul tinimbang awaké dhéwé; aja gampang ngomong, apamanèh kanthi kasar; aja sembrono, nanging

wicaksana; ngupaya apa sing andhap asor, kaya sing diomongaké, lan apa sing andhap asor, ngetutake kuwi, supaya bisa akomodatif, tresna, lan ingkang paling utama, bebas saka iri ati. – Nanging kowe wis ngerti kabeh iki, minangka wong-wong sing diwulang dening Gusti Allah, lan kowe tansah nindakake apa sing nyenengake Gusti Allah. Mula, tetep kowe kaya saiki; wareg karo kabeh kahanan; tansah seneng tenanan, kanthi inspirasi saka pangarep-arep tunggal ing panggilan kita.

74. *Nalika raja ngundang tamune dhahar bengi, kabeh padha kesusu. Raja swarga wis nelpon kita; kepiye bisa kita ora kesusu, nahan kabeh perkara: aja nganti nyerah, nanging ngadhepi kabeh kanthi wani.*

74. 1) Nalika sawijining raja ngundang tamune kanggo nedha bengi, saben wong padha kesusu. Raja Swarga wis ngundang kita; kepiye bisa kita ora kesusu, nahan kabeh perkara: aja nganti nyerah, nanging perang kanthi wani nglawan kabeh perkara. – 2) Elinga kabeh sing ditahanake Gusti sajrone gesange ing bumi; lan bungahlah yen kowe kudu nahan perkara sing padha. [1, 83]

9. Yen wong-wong, diundang dening raja menyang kamulyan, kamakmuran, kasugihan, kenyamanan lan kesenangan, padha ngupaya kanthi tekun, sakabehe ati lan kanthi bungah: apa kita ora luwih kudu ngupaya, amarga kita diundang dening Gusti Allah, Raja sakabehe, ora menyang bab-bab sing fana lan ora penting iki, nanging marang Karajaning Swarga, marang pepadhang kang langgeng, marang gesang kang tanpa wates, marang kabungahan kang ora bisa diungkapake, marang diangkat dadi putra lan warisan ing berkah langgeng, apa kita ora, kanthi kabungahan lan semangat kang ora kendho, saben dina lan saben jam, merhatiake panggilan iki lan ngupaya, miturut pandhuané, ngungkuli kabeh alangan, tanpa wedi apa-apa lan ora mandheg ing apa-apa—apa kuwi sedhik utawa kasangsaran, luwe utawa ngelak, bebaya pati utawa pedhang—nanging mlaku kanthi wani, waspada, lan saktenane ing dalan tapa brata, nggawa kabèh kanthi entheng, amarga pangarep-arep kabegjan sing ana ing ngarep kita. Amarga nyawa wis turu, wong dadi kuciwa lan ringkih atine nalika ngadhepi pakaryan tapa brata. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, nalika nggatekake pungkasaning tugasmu, supaya kowe kuwat atine lan sabar nahan panggonanmu sing andhap asor lan abot, kanthi nampilake kabecikané: nyingkiri hawa napsu, tumindak sigap, sabar meneng nahan prahara sedhik ing sajroning paseduluran ageng, lan kadhangkala cacian saka wong enom lan piwulang saka pimpinan—supaya tembungé Rasul sejati cocog tumrap kowe: *'Nganti saiki kita luwe lan ngelak, kita nganggo sandhangan koyak, kita nandhang sangsara, kita ing bebaya'; 'nanging ing kabèh kahanan iki kita luwih saka sing menang lumantar Panjenengané sing nresnani kita'* (1 Kor. 4:11; cf. Rum. 8:34).

10. *'Mula, kuwatna awakmu ing Gusti lan ing kakuwataning kakuwatané'* (Eph. 6:10), lan nambahaké ing pakaryan lan ketahananmu ing masa kepungkur uga pakaryan lan cobaan saiki lan ing mangsa ngarep, nganggep kabungahan gedhé amarga kowe dianggep pantes nandhang iki kanthi rela kanggo Kristus Juruwilujeng lan dadi paniru sangsara Panjenengané: mung ing bab iki, sing mangertos bakal weruh ganjaran paling agung kanggo awaké dhéwé. Elinga sepira sangsara kang dipun alami Panjenenganipun kanggé kita? Menapa Panjenenganipun boten gesang kados anak alit ing daging? Menapa Panjenenganipun boten mlayu saking tipu daya Herodes ingkang kepéngin mateni? Menapa Panjenenganipun boten manut dhumateng ibu bapa? Nalika yuswa rolas taun, menapa Panjenenganipun boten ngélingaken tiyang-tiyang ingkang kumpul ing candhi, sanadyan Panjenenganipun dereng dipunwarahi? – Panjenenganipun nindakaken punika kanggé tiyang-tiyang ingkang dereng nampi piwulang, supados boten sedhik. Apa Panjenengané ora mlaku mlaku, apa Panjenengané ora kesel, apa Panjenengané ora nggoleki panganan saka wit ara? Apa Panjenengané ora diina déning wong Yahudi? Apa Panjenengané ora krungu: *'Kowe kena setan,'* lan: *'Wah, Beelzebub, pangerané setan, Panjenengané ngusir setan?'* Apa wong-wong kuwi ora nyoba mbuwang watu marang Panjenengané, lan apa Panjenengané ora ngungsi saka wong-wong mau? Lan sadurunge kuwi, nalika puasa patang puluh dina, apa Panjenengané ora digodha déning setan kaya manungsa? Lan sawisé kuwi—apa Panjenengané ora ngumbah sikilé para murid kaya wong sing ngawula? Apa Panjenengané ora dikhianati déning wong sing ngiyani? Apa Panjenengané ora dicekel déning wong Yahudi? Apa Panjenengané ora diolok-olok déning Annas lan Kayafas? Apa Panjenengané ora dipukul ing pipiné déning tangané abdi? Apa Panjenengané ora disiksa lan dipukul déning tangané wong-wong sing wis diciptakaké Panjenengané? Apa Panjenengané ora diparingi mahkota duri minangka olok-olokan? Apa Panjenengané ora munggah ing salib? Apa tangan lan sikilé sing suci ora dipaku ing kono? Apa Panjenengané ora krungu akèh tembung caci nalika ana ing salib? Apa sisih pinggiré ora ditusuk canggèng? Apa Panjenengané ora diwènèhi empedu kanggo ngombé nalika krasa ngelak? Apa Panjenengané ora dikubur, lan, minangka Gusti, apa Panjenengané ora tangi

manèh ing dina katelu? – Apa kita, ing sisih kita, bisa ngomong yèn kita tau nandhang sangsara kaya ngéné iki? Tuduhna marang aku, sedulur, apa tulang punggungmu wis dicambuk kaya sing dialami Kristusmu? Apa bekas pukulan katon ing pipimu? Apa kupingmu wis diserang dening cacian, ejekan, lan sumpah serapah sing tanpa kaétung? Apa kabèh anggota awakmu wis disucèkaké déning sangsara? – Mesthi waé, kowe ora nduwé apa-apa saka kuwi kabèh. Mula, paling ora, tampi kahanan angel cilik sing teka marang kowe kanthi kabungahan lan katresnan, lan Gusti, sing tresna marang manungsa, ing kabecikané sing tanpa wates, bakal ngluhuraké kowe amarga iku ing gesang sing bakal teka. Lakoni iki kanggo sumpah monastikmu: amarga sumpah monastik iku ora liya kajaba janji kanggo nampa salib lan pati kanggo Gusti.

75. Ndeleng woh-wohaning gesang sing becik, manut marang cara urip kita, luwih kenceng nyekel kuwi: lan kowe bakal dadi panggonané Gusti Allah Tritunggal

75. 1) Ndeleng woh-wohaning gesang sing becik, manut paugeran kita, kencengna maneh luwih kenceng: lan kowe bakal dadi panggonané Gusti Allah Tritunggal. – 2) Kanthi pituduh Sabda Kitab Suci, padha tanpa cela lan nyenengake Gusti Allah ing kabèh bab, nyingkiri kabèh sing ala. [1. 84]

11. Delengen kahanan sing digayuh saka kesatuan pikiran lan atimu, lan kasunyatan manawa kowe wis alon-alon nglatih awakmu kanggo nindakake saben kabecikan? Lan woh apa sing durung diparingake iki marang kowe? – Saka iki metu tentrem lan tentreming ati; saka iki, kapitadosan bebarengan sing tulus lan persatuan sing ora bisa dipisahake; saka iki, sedhik sing migunani lan pangakuan sing maringi paedah; saka iki, pangapuraning ati sing jero lan andhap asor sing cocog; saka iki, katresnan sedulur lan watak bapak. *'Ing saben bab, miturut tembungé Rasul, 'kowe wis mbuktekaké yèn kowe suci' ing kabèh sing pantes (2 Kor. 7:11). 'Kaluwihna Gusti, awit Panjenengané wis mriksa lan nggawa panyelamatan marang umaté' (Lukas 1:68): 'awit kowé iku umaté, kang kapilih; – lan Panjenengané wis ngedegaké tanduk panyelamatan kanggo kowé' (Lukas 1:69), lumantar watak becik anyar sing kowé duwé. Ing kéné dumunung kabungahan lan kabagyanmu, pakurmatan lan reputasi apik, kawicaksanan, kapinteran lan kawruh sampurna, supaya kowe bisa nglakoni urip sing pantes dipuji lan suci ing ngarsané Gusti Allah: bab iki ora ana sing ngomong saka wong njaba (amarga panemune kadhangkala cocog karo cara urip kita) 'Aku nyebut wicaksana wong sing nglakoni urip sing tanpa cacat lan tanpa dosa, sanajan dheweke buta aksara lan ora bisa mikir bab-bab sing disenengi wong Yunani.' – Yen malah marang wong-wong sing siji-sijine padha mung ngomong lan ngrungokake wae uga krasa kaya ngono, apa kita kudu nggawé apa-apa sing béda saka apa sing wis ditemtokake para wali? Mula saka iku, sinaua wedi lan nggeteru ing ngarsané Gusti Allah lan netepi dhawuhe; lan sih rahmat bakal nyingkapaké yèn kowé iku 'wadah sing kapilih déning Panjenengané, disiapaké kanggo saben pakaryan kabecikan' (2 Tim. 2:21). Amarga ing ngendi ana panggonan Bapa, Putra, lan Roh Suci, kanggo kasucian jiwa, apa ana kabecikan sing kurang, apa kawicaksanan, semangat roh, piwulang, pangembangan, lan pituduh? Nanging ing ngendi iki ora ana, mung ana tembung adhem, pura-pura lan nggedhekake dhiri, lan asring ana tipuan lan kaluputan, lan mesthi ora ana gunane.*

12. Ati-ati marang pamaos, lan aja nganti tembung Kitab Suci tiba saka kowe (aja nganti kelalen). Jaga ilatmu saka ala, utamane kowe, sing paling enom, sing durung biasa nahan ilat iki—sing gampang obah lan kebak bisa matèni, lan lumantar iku kita akèh sing tansah tiba ing dosa. Aja ana paseduluran sing licik ing antaramu; aja ana loro saka kowe padha ngerancang bebarengan ing siji prakara sing licik lan miturut cara wong Yahudi; aja ana goroh utawa nyumput ing antaramu, kaya Ananias lan Safira; aja ana rencana rahasia utawa tipu daya ala ing antaramu, miturut cara wong Farisi lan Saduki; aja ana 'kanggo aku' lan 'kanggo kowe' ing antaramu, kang kebak akèh ala, kaya sing diundangake St. Krisostomus: *'Kang lawas wis kliwat; delengen, kabèh wis dadi anyar'* (2 Kor. 5:17). Ngapa kita kudu ngeling-eling jaman kepungkur (urip kita biyen) ing sajroning ati mung kanggo nyingkiri napsu-napsu kuwi, lan ora kanggo nyulut geni pikiran ala ing antarané kita? *'Aku ngarep kowe luwih becik tinimbang kuwi, lan kowe tetep nyekel kaslametan'* (Ibr. 6:9). Mbok menawa iki sababé kita tiba ing kahanan biyèn—supaya, kaya saka jurang lan prahara, lan saka akèh sangsara, kita bisa mlayu menyang pelabuhan tentrem lan sepi, lan ora kepéngin manèh miwiti pelayaran mbebayani ing tengah ombak, nanging tetep tentrem lan meneng ing pelabuhan andhap asor Kristus Yesus, Gusti kita.

76. Kanggo wong-wong sing urip suci, saben dina iku pesta. Apa kowe kepéngin kuwi? Aja kendho ing manut marang Gusti, lan tahan nampa kabèh kahanan demi Panjenengané

76. 1) Sapa waé sing urip suci mesthi nduwé pésta. Apa kowé kepéngin kuwi? Tansah semangat kanggo nyenengaké Gusti Allah, lan sabar nampa kabèh prakara kanggo kapentingané Panjenengané. – 2)

Elinga kenapa kita wis ninggalaké donya, lan gawé kuwi dadi tujuanmu; luwih saka kabèh, jaga kasucianmu, adoh saka paseduluran karo wong-wong sing nindakaké dosa marang kasucian kuwi. [1, 85]

13. Kanggo wong-wong sing urip suci, saben dina iku pesta; padha ora nate mandheg nglampahi dina-dinane kanthi cara pesta, tansah padhanging pikiran, resik, lan diunggahake, mesthi nggawa Gusti Allah lan diangkat dadi dewa. Yen kowe kepengin dadi wong kaya ngono, aku nyuwun lan ngemis marang kowe: dadi semangat, gelem, lan kepengin nindakake saben kabecikan lan saben tumindak sing nyenengake Gusti, ngangkat pandanganmu kanggo merenung marang berkah langgeng; lan kanggo iki, nampa apa wae sing teka, tahan apa wae sing teka, lan ngemban apa wae sing teka: sedhih, kasangsaran, kekerasan, kekurangan, gangguan, fitnah, pagawean abot, lan sapiturute, supaya kita bisa nggayuh apa sing kita kepengin lan ngasilake apa sing dadi tujuan kita ninggalake donya iki. Wah, sepira begja, para bapak, urip kanthi lurus, wicaksana, lan yakin! Lan sepira taqwa yèn nglampahi dina-dinané kanthi tobat, andhap asor, lan ajrih, nyiapaké pamitan, kanggo patemon karo Hakim kang nggegirisi saka kabèh, Gusti Allah, lan kanggo pertanggungjawaban ing ngarsané!

14. 'Arsenius, kowe ninggalake donya iki kanggo apa?' pitakon iki kerep diucapake dening wong pinunjul mau marang dhiri dhewe minangka pangeling sing migunani. Mugi kita uga mangertos sebabe kita ninggalake donya, lan mugi kita ngupaya kanthi sakabehe kekiyatan kita kanggo nggayuh punika, ngias gesang kita kanthi kaendahan kabecikan, lan nyiapake nyawa kita kados panganten kanggé Gusti—Gusti Allah—kanthi nglestarekake kamulyan kasucian prawan ingkang paling suci, lan njaga awak kita tetep suci, tanpa cacad lan tanpa nodha: awit kita diarani candhi Gusti; lan '*yèn ana sing ngrusak candhi Gusti, Gusti bakal ngrusak dheweke*,' kandha Kitab Suci (1 Kor. 3:17). Mula saka iku aku nangis lan meratapi wong-wong tartamtu, amarga padha '*ora gelem ngakoni Gusti ing pangertené*', Juru Panyelamet, mula Panjenengané '*nyerahké wong-wong mau marang pikiran sing rusak, supaya padha nindakake apa sing ora pantes*' (Rom. 1:28). Aku uga wani ngomong, manawa '*kowe wis dadi sombong, lan durung cukup nangis, supaya sing nindakake kuwi bisa diusir saka antaramu*' (1 Kor. 5:2). Saka kéné muncul kecerobohan, banjur ketidakpedulian: amarga kowé ora mbalèk saka dhèwèké kaya sing kuduné. Kowé kumpul karo dhèwèké lan padha ngguyu bebarengan, dadi kaya wong sing diomongaké Nabi kanthi celaan: '*Yèn kowé weruh maling, kowé mlayu bareng karo dhèwèké, lan karo pezina kowé padha mbagi bagianmu*' (Mazmur 49:18). Nanging aja nesu marang aku amarga celaan iki: celaka aku yèn aku ora ngélingaké kowé lan mbela tumindak sing bener ing ngarepmu; celaka uga kowé yèn kowé ora adoh saka wong-wong sing urip ala..

77. Urip iku kebak kahanan kang ruwet; nanging sepisanan, ndedonga supaya jurumudimu waspada lan wicaksana; banjur golek panglipur saka pangarep-arep tekan pungkasan sing bahagia

77. 1) Urip iku kebak prahara; nanging sepisanan, ndedonga supaya jurumudimu waspada lan wicaksana; banjur golek panglipur saka pangarep-arep tekan pungkasan sing becik. – 2) Aku krungu ana akèh rebutan ing antaramu babagan prakara cilik – amarga kurang andhap asor. – 3) Para Kudus Dorotheus, Dosipheus, Akakios lan liyane nampa kabèh kanthi meneng lan andhap asor, lan tetep tentrem. – 4) Kita diganggu dening hawa napsu kita dhewe, lan ora kacumponi gawe kita kuwatir: amarga kita wis lali ganjaran kanggo nyingkiri hawa napsu mau. – 5) Akeh ing antarané kita sing lara: sabar marang wong lara, lan sing ngopeni kudu makarya kanthi andhap asor. Pasthekake ora ana kekacoan nalika dhokter diundang. Lan sawisé mari, aja nganti nganggur – utawa tumindak sembrono. [1, 86]

15. Bola-bali, tetep loman, sabar, lan wani, tahan cobaan sing ora katon lan sing katon sing tumeka marang kowe, apa saka setan utawa saka manungsa. Sapa sing ora weruh yèn uripmu kebak perjuangan? Sapa sing ora bakal nyekseni yèn dalanmu kebak kasedhihan? Mula, saben dina, cobaan muncul nglawan kowe, lan saka kono, cilaka sing nyiksa nyerang kowe: saiki bentrok karo sedulurmu, saiki, sawisé nindakake tugasmu, teka masalah lan guncangan tanpa kendhat; tekanan saka kabèh sisih, kaya-kaya kita dibuwang-buwang ing jeroné, nglayar ngliwati segara donya sing amba lan kebak bala, sawisé ngerek layar pangarep-arep lan nentokaké arah menyang swarga. Nanging ndedonga, sepisanan lan kang paling utama, supaya juru kemudimu, kanthi kuwasa ilahi lan pandonga Sang Rama, supaya tansah mbukak mripat atine, lan nalika ndeleng, bisa weruh, lan nalika merhatiin, bisa merhatiin, supaya bisa mimpin prau panjenengan kanthi becik lan nuntun lumantar iman menyang pelabuhan gesang; banjur padha bungah lan seneng amarga, sawise nglayar ing segara gesang iki kanthi kangelan kaya ngono, panjenengan bakal nampa warisan gesang langgeng. Ing kahanan apa waé aja nganti kowe goyah, mandheg, utawa keganggu déning apa waé; nanging kanthi semangat sing gembira, kanthi tekad lan semangat sing kuwat, terus maju lan nindakake kabèh sing

bisa nginjak ula kuna—sétan—lan nepati dhawuhe Gusti. Apa kowe isih enom lan lagi miwiti lelampahan rohani? Nampani asah lan patuh lan tetep nyekel kuwi, supaya sawise miwiti kanthi becik, kowe bisa alon-alon munggah nganti sampurna. Apa kowe wis suwe nganggo busana biara? Aja nganti kowe dikenal amarga suwene taun, nanging amarga kaunggulan budimu.

16. Aku kandha iki marang kowe amarga aku krungu ana gunjingan lan rebutan ing antaramu, uga kebingungan, nesu, ledhakan nesu, cacian, umpatan, lan perselisihan, sanajan ora kabeh. Aku takon marang kowe, sedulur, saka ngendi iki asalé? Apa sababé? Aku kira iki ora liya asalé saka kurang andhap asor. Mula saka iku aku nyuwun marang kowe kanthi tembungé Rasul: *'Aja dadi bocah ing pikiranmu, nanging dadi bayi ing piala'* (1 Kor. 14:20); aja melu omongan kosong sing ora ana gunané, lan, ing kepinginanmu supaya kowe éntuk karepmu, aja nganggo sophistry utawa omongan mbulet-mbulet, nganti kesel awakmu karo iki lan kuwi, lan ngetokaké manéka alesan. *'Sapa,'* pitakoné Nabi, *'wong sing kepéngin urip lan seneng ndeleng dina-dina sing becik?'* Lan piyambaké mangsuli: *'Aja nganti ilatmu ngucapaké sing ala, lan tutukmu aja ngucapaké pujian kosong; adohna saka sing ala lan lakonana kabecikan; golèkna tentrem lan upayakna'* (Mazmur 33:13–15).

17. Napa St. Dorotheus weruh dina-dina apik lan nglakoni urip tentrem? Napa Dosipheus sing ajaib, Akakios sing tansah kelingan, lan sakabehing para wali padha ngrasakake uga? Utawa—muga-muga iki ora dianggep kesombongan—kenapa ana uga saka sedulur kita dhéwé—bojo sing isih urip lan sing wis seda—urip ing kéné kanthi kabegjan, bébas saka geger lan kuwatir? Nanging apa amarga iki? Apa ora amarga saben wong padha nganggep awaké ora ana apa-apa, lan siap manut marang sapa waé lan ing saben bab?

18. Bab aku—ora ngomong 'kowe'—kesombongan, keegoisan lan kesensualan ngalangi aku urip tentrem, rukun karo wong liya, utawa nglampahi sawetara dina ing urip iki kanthi prasaja lan tanpa niat ala. Mula, sapa waé sing krasa susah lan kabebanan, mratelakna marang awaké dhéwé, aja marang tanggané. Sapa waé sing kepéngin mlaku kanthi bener lan urip tentrem, aja meksa karsa dhéwé – lan – sedhik bakal sirna, pasulayan bakal meneng, lan kéwan galak, kaya ing kitab Ayub, bakal tentrem karo wong-wong mau. Mula saka iku, mangertèni lan pracaya yèn amarga nganggo sandhangan sing ora kepéngin kita anggo, amarga sepatu sing didandani, amarga jubah sing ora dikarepake, amarga owah-owahan ing patuh, amarga nahan panganiayaan, amarga nanggulangi fitnah—kanggo kabèh bab cilik iki—Karajaning Swarga ngentèni kowe. Mula saka iku, ayo padha ngupaya kanthi sakabehe kekuwatan kanggo nyenengake Gusti! Lan begja sapa waé sing nindakake, nglakoni, lan nepaki pangabdiané kaya déné Gusti Allah lagi mirsani.

19. Iki wektu kang angel kanggo kita, lan akèh sedulur wis lara. Tetep semangat, kowe sing lara; wektu kanggo gaweyanmu wis teka; aja nganti kélangan kesempatan kanggo nglumpukaké ganjaran sing luwih gedhé kanggo panglipur wong lara, sing luwih ajiné tinimbang emas lan watu permata. Kanggo kowe sing lara, panènna woh sabar; aja nuntut luwih saka sing diwènèhaké, supaya kowe ora lara ing jiwa lan raga. – Lan kenapa kowe isih kasar banget, nganti nalika dhokter teka, kowe kabeh padha nyerbu marang dhèwèké, takon-takon, nuduhaké awakmu, lan nyebutaké lara-laramu? – Apa kowe ora isin ing ngarepé wong awam? Mbok menawa sabanjuré dhèwèké ora bakal teka manèh. Mulané aku krasa kudu ngélingaké kowe lan mbeneraké tumindakmu. Kenapa kowe ora njaga tertib? Kowe kabeh bisa gantian ngomong bab awakmu lan lara sing dirasakake; yen perlu, kowe bisa nyampekake pesenmu liwat petugas rumah sakit utawa asistene. Nanging kekacauan iki ora liya mung ala. Iki ora bener, anak-anakku; lan aja nganti kedadeyan manèh. – Saliyane, aja nganggo lara minangka alesan kanggo males-malesan, lan sawise waras aja ngalor-ngidul tanpa tujuan; uga aja ngombe kakehan, supaya ora lara manèh lan ora dadi beban wong sing waras. Nanging kowe uga, sing waras, demi Gusti lan katresnan sedulur, ngladeni kanthi sabar lan nampa kelemahan wong sing lara.

78. Kaya déné nalika wong Arab nyedhak, kita njupuk kabèh pancegahan supaya ora tiba ing tangane, mangkono uga ayo padha nglindhungi awak saka mungsuh rohani kanthi nganggo waja saka Gusti Allah

78. 1) Kaya déné nalika wong Arab nyedhak, kita njupuk kabèh pangayoman supaya ora tiba ing tangané, mangkono uga ayo padha nglindhungi awak saka mungsuh rohani kanthi nganggo busana senjata saka Gusti Allah. – 2) Aja padha nyerah, nanging perang kanthi wani, lan kita bakal éntuk tentrem tanpa napsu. [1, 87]

20. Ing wektu saiki, wong Arab marakake wedi ing atine kita – padha nyerang dumadakan lan ora mung nyolong bandha kita, nanging uga nyekel wong dadi tawanan; lan wong-wong sing ora digawa, padha mbasmi tanpa welas asih, mateni lanang lan wadon, tuwa lan enom padha. Nanging yèn kita mirsani kanthi

teliti, kita bakal weruh yèn kita uga kena serangan lan tirani sing ora kalah medeni, mung ora saka manungsa, nanging saka setan. Padha nglakoni perang tanpa kendhat lan sengit marang kita, ora ngerti istirahat utawa wektu sing wis ditemtokake: siji kena panah dosa, sijiné kejiret ing jerat hawa napsu lan digawa dadi tawanan menyang Mesir batin; ing siji, saben anggota jiwa lan badan kebak racun hawa napsu; ing sijiné, padha nyolong wiji sabda panyelamatané Gusti lan nyiksa wong mau kanthi keluwen; lan para pemangsa lan tiran iki maringi macem-macem caci lan panyiksaan marang kita. – Begja ing antaramu prajurit Kristus kang ngagem pedhang rohani iman, nyerang nanging ora kena, nglarani nanging ora tatu, ngrebut kemenangan nanging ora dadi tawanan. Nanging ayo padha sumanget, lan nggawa piranti perang kita—dudu piranti daging, nanging piranti rohani—ayo padha ngungkuli wong-wong sing perang nglawan kita, njaga barisan lan mbiyantu siji lan sijiné. Aja ana siji waé sing ora nganggo waja, sing miturut Rasul iku iman sing sejati; aja ana siji waé sing ora nganggo tameng, sing iku andhap asor; ora ana siji-sijine tanpa pedhang, yaiku pandonga ilahi; ora ana siji-sijine tanpa helm, yaiku patuh; ora ana siji-sijine tanpa jaran rohani, yaiku kesiapan urip kanggo saben pakaryan becik; lan ora ana siji-sijine tanpa sisa waja sing nglindhungi manungsa njero kita. Aja nganti mungsuh kita bisa nglarani kita, nggebuk kita, utawa nglontaraké kita ing sikilé. Gusti, kang kuwasa ing perang, sing nganggo senjata Salib wis nggebuk panguwasa lan kuwasa pangéran jaman iki, '*wis maringi kita wewenang nginjak ula lan kalajengking, lan ngluwihi kabèh kuwasa mungsuh*' (Lukas 10:19).

21. Mula, awasna, aja tumindak kanthi angkuh; awit sing nyerah marang angkuh iku ambruk kaya kena tombak – lan mati. Ati-ati aja tumindak manut napsu, amarga sing tumindak manut napsu bakal mati langgeng. Uga aja nyimpen pikiran ala ing atimu, amarga wong kaya ngono bakal kapepet; aja nganti mbrontak, amarga sing mbrontak bakal kena panah mungsuh; aja sombong, amarga lumantar kesombongan kowe ana ing sangisore pedhang dosa; aja males, lan aja nglirwakake nyanyi mazmur lan gawean tangan, amarga kanthi mangkono kowe nyerahake awakmu ing tangané setan; iki luwih bener manawa kowe nindakake ala kanthi rahasia, nalika ing njaba kowe katon dadi liyané saka sing sejatine ana ing jeromu. Rasul ngendika babagan kabèh iki: '*Ati-ati ing lumintasingmu, aja kaya wong bodho nanging kaya wong wicaksana, ngoptimalaké wektu, awit dina-dina iku ala*' (Efesus 5:16). Amarga kita ora enom manèh, kita uga kudu nduwèni pengalaman militèr sing cukup; lan sapa sing wis sinau perang ora wedi marang mungsuhé. Mula aku nyuwun lan ngemis marang kowe, tentara mulyaé Gusti, umat suci Panjenengané, prajurit pilihané: aja wedi utawa nyerah. Nanging yen kita kena tatu, mariake lumantar tobat; yen kita dipatèni, uripna lumantar luh lan paugeran; yen kita dadi tawanan ing Babilonia rohani, bebasna lumantar Komuni Suci saka Angga mulya Gusti kita Yesus Kristus. Yen kita sabar lan tekun ing perjuangan, perang bakal alon-alon surut, mungsuh bakal mlayu, tentrem tanpa napsu bakal sumunar ing batin kita, lan kita bakal diarani Anak-Anaké Gusti Allah: amarga ana pangandikane, '*Begja para panyebar katentreman, amarga bakal diarani anaké Gusti Allah*' (Matéus 5:9).

79. Wektu saya sithik: kita kudu waspada, kaya sing kowe lakoni, kanthi nggatekake ngembangake andhap asor lan alus, niru Kristus

79. 1) Wektu saya sithik: kita kudu waspada, kaya sing kowe lakoni, kanthi ngati-ati ngrembakaaké andhap asor lan alus, niru Kristus. – 2) Para malaikat lan para wali padha nyawang; isin yèn urip ora kaya sing kuduné: sanadyan angel, '' ganjaran ageng ngentèni. – 3) Sawijining swarga lan neraka ana ing ngarep kita: apa sing dipilih, kuwi sing bakal ditampa. – 4) Sapa waé tumindak manut napsu, pakaryané mung kayu lan jerami; bakal kobong langgeng tanpa entèk. [2, 1]

22. Wektu lumaku cepet, nggawa kita marang pungkasaning urip saiki. Nanging sapa sing cukup wicaksana kanggo nyadari iki lan ngupaya iku – supaya ora mbuang-mbuang wektu ing urip, ora peduli marang prakara kaslametan, amarga tipuan liciké setan? Sapa sing mlaku kanthi merhatiake nyawane, ora nyerah marang kecerobohan, nanging saben dina nyiapake pati, nampilake saben tumindaké—rohani lan jasmani—ing ngarsané Gusti Allah Kang Maha Kuwasa? Sapa sing ngangkat pandangan saka puncak gunung atiné marang swarga lan nyawang kaendahan pangandikane ing kana, ngalihake kabèh katresnané marang kerinduan marang alam iku, mabur bebarengan karo kuwasa swarga, lan nganggep kabèh sangsara abot ora ana apa-apa, nanging kanthi gumbira nahan cacian, isin, lan sangsara—luwe lan ngelak, adhem lan panas, lan obah ing antarané persaudaraan kaya watu permata, kaya sing katulis? – Nanging ing antarané kowe, aku ora mung weruh siji utawa loro, nanging akèh sing kanthi iman tulus lan semangat ngupaya apa sing pantes, lan saliyané kuwi, padha merhatosaké pandhuan, manut, tangguh, legawa, percaya lan setya, sanadyan padha ora nate nampa pendhidhikan formal, lan uga ora ngimbangi kakirangan iki kanthi akèh maca, merenung utawa

ngapal; Padha nduwé siji bab sing paling wigati lan kanthi iku padha nyamèkaké awaké dhéwé karo Kristus, yaiku andhap asor lan alus – manut marang sabda Gusti: *'Tuladha marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah'* (Matéus 11:29). Mula, arahna perhatianmu marang pepadhang lan kabeneran, marang kabeneran lan kalem, andhap asor lan kabecikan. Aku nyuwun supaya kowe nahan awakmu saka kabèh rasa kesal lan nesu. *'He para putra manungsa,'* kandha St. Daud, *'nganti kapan, he wong atiné atos? "Napa kowe padha tresna marang kasia-siaan lan ngupaya goroh?"* (Mazmur 4:3). *"Nganti pira mungsuh bakal ngina, lan sing mbantah bakal nantang?"* (Mazmur 73:10).

23. Apuranen aku; aku isin ing ngarsane Malaikat Suci, amarga Panjenenganipun ngreksa kita minangka pangreksa; aku isin ing ngarsane Bapa-bapa suci lan kinurmatan, sing wis dadi tuladha urip kita lan tuladhané kita tindakake. Mula saka iku, sedulur, ayo padha nindakake apa sing saleh kanthi cara sing saleh lan nepaki apa sing suci kanthi cara sing suci. Aku nyuwun marang kowe, aja atiné atos, durung manut, utawa seneng mbantah; aja kasar ing tembung, gampang nesu, utawa sombong; aja dadi wong sing ngguyoni, nyebar kabar bohong, utawa ngina; aja cerewet, konyol, utawa angkuh. Kinasihna Gusti, aja napsu; meneng, aja sembarangan omong; cukupna sandhangan prasaja, aja seneng pamer; pandangna mudhun, nanging pikiranmu ngarah swarga; delengen sakupengmu, supaya panah dosa ora nembus kowe amarga kecerobohanmu. Lan apa asilé ing pungkasan? – Tinimbang gawe abot, istirahat bakal disiapake; tinimbang kabungahan prajurit, mahkota; tinimbang cacian, pakurmatan lan kamulyan; tinimbang isin – pujian; tinimbang tatu kang nyesak – salam kabungahan; tinimbang perbudakan – panguwasa ing sepuluh kutha; tinimbang pisah saka wong tuwa lan sedulur – warisan lan warisan bebarengan saka Gusti kita Yesus Kristus; amarga nyingkiri karsa dhéwé – panggonan bebarengan karo martir kapisan, Stefanus; lan iku mung sementara, luntur lan semewah bayangan, dene iki langgeng, ora mati lan tanpa pungkasan.

24. Yen kowe kepengin nggayuh Karajan Swarga, yen kowe kepengin ngrasakake urip langgeng, yen kowe kepengin nampa status putra, yen kowe kepengin dadi warga Swarga, yen kowe kepengin ngaso ing pangkuan Abraham, yen kowe kepengin mlebu ing kamar panganten sing ora digawe dening tangan, utawa nampa apa wae sing padha, kabèh iku bisa kanggo kowe, bisa digayuh, ana ing jangkauan lan wis siap. – Nanging yèn kowe kepéngin kabèh sing kosok baliné – geni kang ora bisa padam, ulat sing ora tau turu, kobongan Gehenna, nggrenthèk untu, bagéan wedhus, nasib wong sing kena paukuman – kabèh kuwi bakal kowe alami; muga-muga aja nganti kowe ngalami kuwi! Nanging ora bakal kaya ngono, kajaba kita urip becik, ngembangaké watak sing loman, lan tetep ajeg ing panggilan kita. Sapa waé sing kaya ngono nylametaké nyawané dhéwé, nylametaké seduluré, lan nylametaké aku, nyawa sing mlarat. Sapa sing tumindak adil lan mlaku kanthi ajrih marang Gusti iku lurus ing ngarsané Pangeran; tembungé lan pasuryané lurus; dhèwèké pinaringan berkah, lan bakal ninggalaké elingan sing pinaringan berkah.

25. Apa gunané atiné atos marang wong sing atiné atos, nentang marang wong sing nentang, ora manut marang wong sing ora manut, lan sombong marang wong sing sombong? Apa dhèwèké ora nyimpen murka kanggo dhèwèké dhéwé ing dina murka lan pangrêmbatan paugeran sing adil saka Gusti Allah? Lan apa pakaryané ora kaya kayu, jerami, lan sekam, lan apa iki ora bakal kelakon marang dhèwèké: *'Pakaryané bakal kobong; dhèwèké dhéwé bakal slamet, nanging kaya-kaya liwat geni'* (1 Kor. 3:12, 15)? Tegesé, ing jaman sing bakal teka dhèwèké bakal kesamber geni neraka; dene nyawane bakal disiksa lan atine koyak-koyak, tanpa wates lan tanpa enteke, nalika nyawang kamulyaning para Kudus, ngidam-idam nanging weruh awaké dhéwé kapinggirake salawase. Muga-muga nasib utawa kahanan kaya ngono ora tumeka marang sapa waé saka kowe kabèh! Mula, nalika kita isih ana ing kéné, padha ngresiki awaké dhéwé nganggo geni ajrih marang Gusti, supaya kita ora ngalami geni ing tembe.

80. Aku muji ketaatanmu: terusna kaya ngene; lan loro-lorone, sing maringi tugas lan sing nindakake—lan uga sing nampa—padha tumindak kanthi ngajeni marang Gusti Allah

80. 1) Aku muji ketaatanmu: terusna kaya ngene; lan loro-lorone, sing maringi tugas lan pandhuan, uga sing nampa, tumindakna kanthi ajining ati marang Gusti Allah. – 2) Padha akèh-akèhé tumindak welas asih, niru Gusti Allah, aja sombong yèn kita kasil ing apa sing kita lakoni, lan aja putus asa yèn ora. [2, 2]

1. Delengen kowe padha tuwuh, padha mundhak drajat, padha nyampurnakake awakmu, woh apa sing kok wenehake kanggo Gusti lan kanggo kita, lan kepiye kowe kanthi urip sing becik ngreksa nyawamu lumantar patuh. Ing andhap-asormu kowe wis ngluhurake tanduk uripmu; ing patuhmu kowe wis nuduhake paseksi nuranimu, manawa kowe nindakake tugasmune tanpa tipu daya utawa munafik. Lan muga-muga kowe tansah tetep kaya ngono. – Contone, nalika siji wong diparingi tugas siji lan sijine diparingi tugas liyane, mugi

iki ditindakake, aku nyuwun, tanpa pilih kasih, tanpa permusuhan, utawa tanpa lalai; nanging kaya ing ngarsané Gusti Allah kang Maha Mirsani: sing siji maringi tugas, lan sing sijiné nampa kanthi wicaksana, kanthi tanggung jawab, lan pantes, supaya ing dina iku padha krungu: *'Apresiasi, kowe abdi sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab cilik, Aku bakal maringi kowe bab ageng: mlebu ing kabungahaning Gustimu'* (Mat. 25:21). Apuraen aku, nanging wong-wong sing ora tumindak kanthi ajrih marang Gusti, nanging malah kanthi pilih kasih—apa ing maringi sedulur apa sing dibutuhake—sandhangan, sepatu—utawa ing maringi tugase—ora pantes nampa swara kaya ngono; nanging malah bakal krungu iki: *'Kutukna sapa wae sing nindakake pakaryan Gusti kanthi lalai'* (Yer. 48:10). Pira akeh ala sing muncul saka iki? Ing siji sisih, kepatuhan kakehan; ing sisih liyane, nggrundel lan ngganggu katentreman. Aku ngendika iki dudu supaya wong sing nampa mbrontak marang wong sing mènèhi, nanging supaya kowe, para pambagi, tumindak kanthi cara sing paling becik ing bagéan pangelolaan sing dipasrahaké marang kowe, kanthi ajrih marang Gusti Allah lan saka katresnan sedulur. Yen kowe tumindak kaya ngono, mula katertiban, tentrem, lan katentreman bakal saya kuwat lan saya ngakar ing persaudaraan kita sing kinurmatan.

2. Aku nyuwun lan ngélingaké kowé: keboho atimu karo saben jinis pakaryan becik; dedikasiaké awakmu marang katresnan sesami; bungongana ing kasuksesan siji lan sijiné lan sedhihna nalika tangga teparo kliru. *'Kaya manungsa bumi, mangkono uga barang-barang bumi; lan kaya manungsa swarga, mangkono uga barang-barang swarga,'* pangandikane Rasul (1 Kor. 15:48). Nanging Gusti Allah ing swarga *"tresna marang welas asih lan kaadilan"* (Mazmur 32:5), lan *"saguning bumi kebak welas asihé"* (Mazmur 118:64), kaya sing dinyanyèkaké Sang Prabu Dawud. Ayo padha niru Panjenengané, lan ayo nindakake iki saiki; sesuk kita bakal ngupaya bab liya, tanpa nyerah amarga gagal utawa sombong amarga sukses. Nanging kanggo sing pungkasan kita bakal matur nuwun marang Gusti: amarga iki *'dudu saka sing kepéngin, utawa saka sing mlayu, nanging saka Gusti sing paring rahmat'* (Roma 9:16); bab sing kapisan, ayo padha sabar, lan iku bakal dadi duweke kita: amarga Gusti njamin marang kita manawa *'sapa wae sing ngupaya bakal nemokake, lan marang wong-wong sing ngetokake lawang, lawang bakal dibukak'* (Matéus 7:8). Mangkono, saben dina kowe bakal ngupayakake kaslametan nyawamu, munggah luwih dhuwur lan luwih dhuwur. Saiki wektu kanggo nggayuh pangrêksan sejati sing langgeng – wektu kanggo lomba (kontes), nanging lomba rohani – wektu kanggo kamulyan, nanging kanthi berkah langgeng. Begja sing mlayu; kaping telu begja sing tahan; paling begja sing saben dina nyulut geni pangarep-arep marang Gusti lan katresnan marang Panjenengané ing sajroning atiné.

81. Ayo padha waspada marang kebangkitan hawa napsu, sing luwih medeni tinimbang pedhang, kanthi nglindhungi awaké dhéwé nganggo prentah-prentah lan nglengkapi awaké dhéwé kanthi rasa benci

81. 1) Aja lali yèn kobongan napsu luwih medeni tinimbang pedhang, nglindhungi awaké dhéwé nganggo dhawuh-dhawuh lan nglengkapi awaké dhéwé kanthi mbenci dosa. – 2) Dina iki ana setan siji sing munggah, sesuk ana manèh: kita kudu nolak kabèh mau ing asmané Gusti lan kanthi meksa awaké dhéwé nindakake kabecikan; lan aja padha nyerah nalika paukuman diwènèhaké. [2, 4]

3. Ayo padha ngasah pedhangé marang aku, ayo padha nglarani aku, ayo padha ngusir aku, ayo padha ngancem aku karo pati; Aku ora wedi marang kabeh mau kaya aku wedi marang serangané setan sing munggah ing sajroning atiku sing andhap asor, nalika dosa, sing mrentah ing awakku, kaya pasukan bersenjata, ngetokaké akèh hawa napsu sing edan marang kabecikan. Banjur aku wedi marang panah nikmat dosa, sing ora nglarani daging nanging atiku; banjur aku wedi getih sing ora mili ing bumi, nanging mili ing nyawa déning pedhang sing ora katon. Iki sing tak wedi, lan iki sing nggawe aku gemeter. Mula saka iku, padha waspadaa, sedulurku, lan awas aja nganti ana sing nyebar fitnah, utawa pikiran sombong, utawa manisé dosa, – sawijining pemangsa, utawa pangrebutan sing mbrontak, utawa karsa dhéwé sing ngrusak, utawa atiné atos sing ora gelem tobat, utawa kekerasan sing ora kendho, utawa pembenaran dhéwé sing ora meyakinkan, utawa apa waé sing bisa ngganggu nyawa. Nanging ayo padha nglindhungi awaké dhéwé nganggo préntah-préntah ilahi kaya tembok pertahanan; lan kita bakal tansah tetep utuh lan aman. Yen ana mungsuh kaya ngono mlebu, sanalika kita weruh, ayo langsung nyekel, ngiket, lan mbuwang adoh saka awaké dhéwé. Ayo padha nglengkapi awaké dhéwé luwih dhisik nglawan hawa napsu, kanthi ngembangaké manah kang kebal lan semangat kang teguh, supaya nalika kita diserang, kita ora tiba, nanging bisa nolak lan ngusir adoh mungsuh-mungsuh gaib sing mungsuh kita.

4. Dina iki ana setan kaya ngono sing nglawan kita, sesuk ana maneh sing bakal nyerang, lan sawisé kuwi ana maneh – contoné zinah, keserakahan mangan, kesombongan, kabanggaan, ketidakhormatan,

keegoisan lan akèh hawa napsu liyané sing ora kaétung. Kita kudu ngadhepi kabèh mau, perang nglawan kabèh mau lan ngalahaké kabèh mau, ing asmané Gusti kita Yesus Kristus, sing bakal maringi kita mahkota kemenangan ing dina pangadilan. Begja kowe, sedulurku, sing ngrungokaké tembung-tembung iki, mangertèni lan netepi; aku nambahaké, lan sing saben dina ngupaya ing perang rohani. Amarga pakaryan kaslametan iku perlu, lan kraton swarga mung bisa dipikolehi dening wong-wong sing ngupaya kanthi kiyat. Mula, aja kaget nalika kowe nemoni godaan; amarga iku teka kanggo nguji lan nglatih kowe kanggo perang. Aja padha kuciwa nalika kowe diparingi piwulang, disalahake, diwenahi paukuman, utawa yen perlu, diasingake saka pasamuhan; nanging padha seneng atine, waspada, lan nglakoni pakaryan kanthi semangat gedhe; amarga ing kene ana keslametanmu, ing kene ana kasuksesanmu, ing kene ana kesyahidanmu, lan kanggo iki ana mahkota.

82. Sedulur wis lunga. Napa? Dhèwèké ora merhatosaké dhiri lan kalah marang pikiran sing ngapusi; yèn dhèwèké merhatosaké dhiri, pitutur saka Mazmur mesthi bakal nuntun dhèwèké marang sing bener; lan kersané ora teguh

82. 1) Sedulur wis lunga. Napa? Dhèwèké ora merhatiin dhiri lan kalah marang pikiran nggodha; yèn dhèwèké merhatiin dhiri, pitutur ing Mazmur mesthiné bakal nuntun dhèwèké marang sing bener; lan kersané ora teguh. – 2) Prajurit raja donya tetep setya marang dheweke amarga kapentingan donya: apa kita ora kudu tetep setya marang Raja swarga kanggo kapentingan kraton swarga? Mula saka iku, ayo padha dadi kaya ngono, manut tuladha para leluhur kita. [2, 5]

5. Aku wis ngajak kowe supaya waspada marang fitnahé mungsuh. Saiki aku bakal nunjukaké woh ala saka ora waspada marang awak dhéwé: sedulur kita sing mlarat, Avvakum, wis mlayu saka kita. Mesthi iki amarga dhèwèké ora merhatiin awaké dhéwé lan ora waspada sacara mental marang awaké dhéwé. Dheweke nyimpen pikiran sing ora setya marang Gusti lan ora saleh—pikiran sing sejatine bisa mbela dheweke—nanging malah pikiran sing nggodha, sing nutupi Gusti lan kabeneran-Ne saka atine; mulane dheweke nandhang sangsara kaya ngono: dheweke ngusir awake dhewe saka antarané kita lan ngetutake tapak-langkahé setan. Lan saiki dhèwèké ngumbara ing ngendi, kaya wedhus sing dadi mangsa kéwan galak, tanpa pitulunan utawa panggembala? – Kepiye dhèwèké saiki bisa nyanyi puji-pujian marang Gusti Allah, sing wis mbelakangi kanthi nglanggar sumpah-sumpahé? Kepiye dhèwèké bisa nyanyi: *'Begja manungsa sing ora mlaku miturut nasehat wong jahat' (Mazmur 131:14)*, sawisé milih dalan kaya ngono? Utawa piye bisa dheweke ngucap: *'Iki panggonanku kanggo salawas-lawase; ing kene aku bakal manggon, amarga aku wis milih' (Mazmur 131:14)*? Lan tembung: *'Aku wis sabar ngenteni Gusti; Panjenengané mirsani aku lan ngrungokaké pandongaku' (Mazmur 39:2)* adoh saka atiné. Dheweke bakal nemokake tembung-tembung ing ngisor iki saka Mazmur sing luwih cocog kanggo dheweke: *'Kutukna wong-wong sing nyimpang saka dhawuh Panjenengan' (Mazmur 118:21)*. Sing dikutuk iku, lan bakal tetep kaya ngono, kajaba Gusti Allah, lumantar pandonga bapakku lan panjenengan, lan kanthi pitulungan panjenengan, nuntun dheweke marang tobat. Nanging kenapa iki kelakon marang kita? Kenapa Setan bisa nemokake kita ing kersane lan nyekel kita? Ngapa kita ngidini awake dhewe ora kenceng dicekel dening wedi marang Gusti Allah, uga ora nganggo waja katresnan marang Kristus Gusti kita? Ngapa kita ngidini awake dhewe kalah dening napsu dhéwé lan banjur dadi adhem, pezina, ora ajeg lan, kanthi cetha, ora ana wohé? Endi iman kita marang para Bapa? Ing ngendi katresnan kita marang sedulur? Lan kepiye kowe bisa nylametake awakmu saka godaan jasmani lan pikiran, nalika sedhik sethithik nyentuh kowe, kowe langsung kalah lan tanpa mlebu ing arena tandhingan, kowe mbalik?

6. Apa kowe weruh prajurit raja donya – kepiye padha setya marang dheweke, padha perang kanggo dheweke lan ngucurake getih? Lan kanggo apa? – Kanggo entuk pakurmatan utawa pangkat. Karya kita ora kaya ngono. Kabeh mau kanggo Sang Raja kang langgeng lan ora katon, Gusti Allah – lan ora kanggo apa-apa ing donya, nanging kanggo entuk Karajaning Swarga, dadi ahli waris bebarengan karo Kristus Sang Gusti, melu ngrasakake apa sing durung tau dideleng mripat, durung tau dirungokake kuping, lan durung tau mlebu ing manah manungsa. Nanging kita ora kabeh, uga ora tansah, tetep setya marang Panjenengané; kita bisa digodha, diapusi, lan kabawa arus. Nanging apa kita ora kudu tetep waspada? Apa kita ora kudu nguwatake awake dhéwé? Apa kita ora kudu tetep ajeg nganti getih mili? Apa kita ora lair saka dhuwur? Apa kita ora anak-anaké Cahya? Dadi, kepiye carane kita bisa gagal mbuktèkaké yèn kita iku anak-anaké patuh? Kepiye carane kita bisa gagal mbuktèkaké yèn kita iku wiji sing suci? Kepiye bisa kita gagal ngrebut saben pikiran supaya manut marang Kristus? Kepiye bisa kita gagal ngluwihi kawicaksanan donya? Kepiye bisa kita gagal

mati kanggo Kristus, nalika saktenane kita kuduné mati kanggo Panjenengané paling ora sapisan saben dina? – Ayo, anak-anakku! Ayo padha dadi putra-putra sing kuwat, prajurit Kristus, tenan-tenan umaté Gusti Allah, paduan swara para malaikat, pasukan sing ora bisa digoyang, manut tuladhané para bapa kita sing suci lan para wong sing pinaringan berkah sing urip ing sangisoré pituduhé, supaya kita bisa nginjak Setan ing sangisoré sikil kita lan ngremehake, kaya déné Santo Silvanus, sing kinurmatan Dositheus, Zacharias sing tansah kelingan, lan kabèh murid para sing kinurmatan. Amarga ora mung Dositheus, ora mung Silvanus, ora mung Zacharias sing dimulyakaké, nanging kabèh murid lan pengikut setya uga melu ing kamulyané. Mugi kita uga, kula nyuwun, kados piyambakipun. Aja nganti kita kapécut déning fitnah mungsuh ; aja wedi marang ancamané; aja nganti kita mati amarga urip dosa; nanging ayo padha urip nganti sedina lan saben jam sing isih ana, nyenengaké Gusti Allah kita.

83. Aja nganti ana apa-apa sing misahake kita saka katresnané Gusti Allah; nanging ayo padha sabar ing pakaryan lan kabecikan nganti kita nggayuh ukurané Kristus

83. 1) Aja nganti ana apa-apa sing misahake kita saka katresnané Gusti Allah; nanging ayo padha tetep sabar ing pakaryan lan kabecikan nganti kita nggayuh ukurané Kristus. – 2) Sawise nyingkiri donya, kita wis nindakake pakaryan ageng; mula aja nganti kita ngremehake pakaryan iki amarga kecerobohan lan nglegakake napsu, nanging ayo padha ngetutake tuladhané para Bapa. [2, 6]

7. Nalika ana bala tumeka marang wong akeh, lan kabeh padha ing geger, kita kudu sedina bengi sujud ing ngarehe Gusti, ndedonga karo luh lan ambegan dawa supaya Panjenengané mbalèkaké murka dadi sih, lan mbalèkaké tentrem ing donya, awit kawicaksanané kang maha luhur mau kawujud lumantar prastawa kaya ngono—nanging aja nganti nglirwakaké kawajiban rohani kita, malah ngowahi prastawa bebarengan sing nimpuna kita dadi paedah. Amarga, kaya sing diandikakake Rasul, '*kabeh prekara bebarengan makarya kanggo kabecikan tumrap wong-wong sing tresna marang Gusti*' (Roma 8:28); supaya ora pati kasangsaran saiki, ora pati pati liyane sing luwih medeni, utawa, miturut tembungé Rasul, '*ora pati, ora urip, ora malaikat, ora panguwasa, ora kakuwatan, ora sing saiki ana, ora sing bakal ana, ora kang paling dhuwur, ora kang paling jero, ora ana makhluk liya, sing bisa misahake kita saka katresnané Gusti Allah sing ana ing Kristus Yesus, Gusti kita*' (Roma 8:38–39). Mula, nalika kita ngangkat atiné marang Gusti Allah lan ndeleng berkah sing wis disimpen ing kono, ayô padha nindakake tugas sing diparingaké marang kita kanthi kabungahan, keteguhan lan semangat, ora kendho amarga kuciwa, ora ringkih amarga puasa, ora kesel amarga jaga wengi, ora bosen karo pandonga, lan ora kebas amarga gaweyan kanggo nepati dhawuh-dhawuh liyané; nanging padha ngupaya lan nggebuk marang kabèh mau, kaya marang pesta lan kabungahan, utawa luwih tepaté, kaya marang pepadhang, kaya marang Gusti Allah piyambak; lan kanthi mangkono kita bakal munggah saka kekuwatan marang kekuwatan ing nepaki paugeran, lan saka kamulyan marang kamulyan kanthi ngias awak kita nganggo kabecikan, saya sugih ing kasampurnan ilahi, '*nganti kita kabeh nggayuh kesatuan iman, nganti ukuran panggedhene awake Kristus*' (Eph. 4:13), Kanggo Panjenengané kita wis disalibaké marang donya, lan donya marang kita (Gal. 6:14), Kanggo Panjenengané kita wis ninggalaké kabèh lan nganggep kabèh mau rugi, supaya kita bisa éntuk Panjenengané piyambak (Phil. 3:8).

8. Delengen, anak-anakku, sepira ageng lan wigatine pakaryan sing wis kita rampungake kanthi mlayu saka donya lan nyingkiri kabeh bab donya, kekerabatan lan tanah air, wong tuwa, sedulur lanang lan wadon, kutha lan omah kita, lan pancen kabeh sing maringi panglipur marang daging lan getih? – Aja nganti kita ngremehake pakaryan kita sing mulya iki amarga kesiangsan, kecerobohan, lan kélangan perhatian; lan iki bakal kelakon yèn kita miwiti nepaki hawa napsu daging lan tumindak manut hawa napsu jiwa. Para Bapa kita ingkang suci lan kinurmatan mboten kados makaten, ingkang sampun ninggalaken tuladha dhumateng kita: andhap asor kados Gusti Allah, patuh tanpa pitaken, iman ingkang tulus, mbenci donya, tresna dhumateng Gusti, pakaryan ingkang nggumunaken, lan lampah sholeh. Mugi kita ugi niru panjenenganipun, ngupaya ngetutaken tapakipun, supados kita pantes nampi bagéan saking berkahipun.

84. Sapa wong-wong sing ala kaya ngono? Kabeh sing urip ala; utamane sing ora wareg karo pasedhiyan biara sing sithik, bertentangan karo sumpah-sumpahé

84. 1) Sapa sing ora salah amarga kejahatan kaya ngono? Kabeh sing urip ala; utamane sing ora wareg karo panganan prasaja ing biara, nglanggar sumpahé. – 2) Wong kudu wareg karo apa sing diparingake nalika dhahar, nganggep kabeh kenyamanan donya minangka pangurangan kenyamanan langgeng, kaya sing tansah tak rasakake. – 3) Panganan kita ora ala; lan ing pawiyatan, panganan lan kabèh barang liyané apik banget. –

4) Aku bakal nambahaké: kowé dhéwé ora nggawa apa-apa menyang biara, nanging kowé nuntut iki lan kuwi; sakwisé kuwi, kowé meh ora bisa apa-apa, déné wong liya sing luwih apik tinimbang kowé padha nyambut gawe ing kabèh cara lan sabar. Ngetoké nesu sing adil saka Gusti Allah ana ing kowé. [2, 7]

9. '*Aja padha nyambut gawe kanggo panganan sing bakal rusak,*' pangandikane Gusti, '*nanging kanggo panganan sing langgeng nganti urip langgeng*' (Yohanes 6:27), yaiku, netepi paugeran, '*ngulik Torèté Gusti awan lan bengi*', supaya kowe padha kaya '*wit sing ditandur ing pinggir kali*', miturut tembungé Daud sing ilahi; lan supaya '*wohingmu*' *diwènèhaké ing mangsa sing pas*, lan supaya '*godhong*' kaslametanmu '*aja layu*' ing jaman sing bakal teka. '*Ora kaya wong sing jahat; ora kaya wong-wong mau, nanging kaya bledug sing ditiupaké angin adoh saka pasuryané bumi*' (Mazmur 1:3–4). Ayo padha anggep '*wong jahat*' ora mung wong-wong sing pracaya kanthi salah, nanging uga kabèh sing nglanggar dhawuhe Gusti; lan babagan tatanan kita, iki bakal kalebu wong-wong sing ora manut, sing sombong, sing pinter omong manis, sing angkuh, sing kasar, uga sing mangan sacara rahasia, sing sok ngeluh, sing seneng ngias awak, sing kepo (tansah nyidik-nyidik informasi), wong males, wong sembrono, wong bisik-bisik, wong sing ora manut, wong sing nyebarake fitnah, lan sing paling utama wong sing ora ngucapake panuwun lan sing nuntut luwih saka sing dadi haké? – Padha ora wareg karo peparing sing diparingake Gusti (yaiku sing diwenehake marang kabèh wong ing biara), nanging, amarga nglirwakake pangopènan jiwane lan nyenengake badane, padha golek lan nuntut panganan lan omben-omben sing ora pantes kanggo dheweke, lan padha rebutan bab kuwi, kanthi nyebutake awak, kabiasaan, lan lara-larane minangka alesan. Lan mesthi bakal dadi apik yen pancen padha lara; mbok menawa lumantar kuwi padha bisa uwal saka panyakit paling gedhé – ora ngucapake syukur. – Kaya-kaya wong-wong sengsara kuwi lali apa sing wis padha janjèkaké marang Gusti nalika mlebu ing antarané kita, lan apa sing wis padha ngakoni ing ngarsané akèh saksi, sing ora katon lan sing katon! Apa ora padha janjèkaké bakal tahan luwe lan ngelak, nampa kabèh jinis sedhih lan kasangsaran, paceklik, panganiayaan, panyeksaan, lan pati? Nanging saiki padha perang merga anggur lan panganan! – Nanging kaya déné padha ngremehake sumpahé, mangkono uga dhèwèké bakal diremehake; lan kaya déné padha lali yèn Gusti Allah iku saksi lan kang mirengaké janji-janjiné, aku wedi yèn '*Panjenengané bakal nyerahaké marang pikiran kang rusak, supaya padha nindakake apa sing ora pantes*' lan mbebayani (Roma 1:28).

10. Mula saka iku, padha wicaksana, sapa waé kowe; luwih-luwih, tangi nyawamu saka turu, saka nglirwakake sing ilahi, saka urip donya, saka kahanan 'ora panas ora adhem'. Kowe kudu kobong karo katresnan lan ajrih marang Gusti. Nampa disiplin lan sandhangan nganggo waja kabeneran. Gegoblah lan ajriha, lan aja padha rebutan apa sing disuguhake ing meja. Aku ora ngomong bab wektu ana semur, iwak, lan keju, nanging sanajan mung roti karo sayur berminyak, kacang sing mateng kakehan, utawa panganan sing padha, anggep iku minangka panglipur gedhe. Lan sapa ta saka wong sing andhap asor sing ora bakal wedi iki, mikir kepiye malah panglipur kaya ngono bisa ndadekake dheweke kelangan berkah langgeng? Bab aku dhewe, aku nganggep saben panganan lan omben-omben minangka bekal lelungan menyang neraka, utamane sing diwenehake marang aku nalika aku lara. Percayaa marang aku, sanadyan aku ngomong ing kahanan edan, yèn aku ora kacekel déning rasa wedi gedhé marang mbangkang marang bapak kita sing padha, lan yèn tembungmu sing wicaksana ora ngyakinaké aku, mesthi aku ora bakal ngganti porsi pangananmu sing biasané nganti aku mati? Mung amarga iku aku mangan lan ngombe macem-macem panganan: nanging, aku bakal ngomong—lan maneh ing kahanan edan—aku nindakake kuwi kanthi ati abot, kanthi nggrantes lan sedhih, ing siji sisih amarga aku ora pantes, lan ing sisih liyane amarga kuwatir marang kowe sing lara lan amarga kekurangan ing biara.

11. Nanging, kanthi sih-rahmaté Kristus Gusti kita, kita nduwé apa sing dibutuhaké: mulyakna Gusti Allah, kowé wong kang ora ngucap syukur! Kita ngombe anggur, mangan minyak lan iwak, lan kita istirahat lan dirawat ing pawiyatan – lan iki ora mung sapisan utawa kaping pindho, nanging saben dina. – Sedulur pilihan sing wis nduwé pengalaman ngobati lara iku kepala infirmarium kita; dhèwèké nduwé telu, papat, utawa lima asistèn; ana juru masak khusus, juru gudang khusus, lan juru nyiyapaké obat oles, plester, perban, lan pembalut; lan pakaryan ing kono ora tau mandheg sanadyan sedhela. Lan biayaé gedhé tenan: iwak disedhiyakké saben dina, dijupuk saka narapidana—telu utawa papat nelayan—utawa saka pasar; akèh anggur—lan jinisé apa—wis lan isih dikonsumsi; uga ana zaitun, madu, roti alus, lan liya-liyané. – Kepiye bisa kita, sing ora ngucap syukur, ora matur nuwun kanggo kabèh iki? Kepiye bisa kita ora maringi kamulyan marang Gusti Allah? Kepiye bisa kita ora nyanyi puji-pujian marang Panjenengané?

12. Aku bakal nambahake iki: kita dhewe ora nggawa apa-apa menyang biara, lan gaweyan kita ora ngasilake bathi; nanging kita tansah dijaluk njupuk iki utawa iku. – Lan sanadyan kita ora ana gunane pisan,

ora kanggo ngadeg ing gapura utawa ngladeni ing pawon. Nanging, amarga kita kaku lan ora peka, kita malah ora nyadari menawa kita bisa uga dadi sing pungkasan saka keturunan, lan wong liya—sing luwih ajiné tinimbang kita—sedulur lan bapak-bapak kita, ana sing ing njaba lan ana sing ing njero biara, saiki ing adhem lan angin, saiki ing panas lan srengéngé sing nyengat—kaya budhak—nggali, ngolah lemah, nyabit tanduran anggur, ngumbah, nyulam, ngolah, lan mlaku mlaku nglakoni tugase menyang kutha, metu menyang sawah, lan munggah menyang gunung – padha nyambut gawe nganti kesel lan ngenteki tenaga; nanging kabeh iku ditampa kanthi tentrem. – Satemene, Karajaning Swarga iku kagungané wong-wong kaya ngono! Nanging kowe, he wong wuta, he wong atiné atos, he wong licik, he wong putus asa! Ati-ati, supaya kowe ora krungu ing dina iku: *'Ikat tangan lan sikilé, banjur buwang dhèwèké menyang pepeteng njaba'* (Mat. 22:13). Celaka kowe! Kowe ora nggatekake murka Gusti, amarga kowe weruh yèn Panjenengané ora langsung ngukum kowe. Satemene, ana kandha bab kowe: *'Wong bodho kandha ing atiné, "Ora ana Gusti"'* (Mazmur 52:2). Napa? Amarga kowe wis dadi rusak lan keji ing pakaryanmu, lan kowe ora nindakake kabecikan. Nanging Gusti *'ndeleng saka swarga'* saben dina, *'lan ndeleng sapa sing mangertos lan ngupaya Panjenengané'* (Mazmur 13:1,2), lan Panjenengané nyerat wong-wong kuwi ing Kitab Urip, déné wong liya diparingi pangapura. Aku wedi menawa yèn Sang Pahlawan Daud ora rawuh, dhèwèké ora bakal nyanyi bab kowe – lan tembung-tembung mazmur ora bakal kelakon tumrap kowé: *'Aku wis misahaké wong-wong mau ing kandungan ibu'* (Mazmur 16:14). Sapa? – wong-wong jahat iki saka wong-wong sing mlaku ing kasetyan. – Nanging *'Pangerten iki, kowe sing lali marang Gusti: ora ana siji-sijia sing bakal nyekel kowe, lan ora ana siji-sijia sing bakal nylametake kowe'* (Mazmur 49:22). Lan nyuwun pangapunten, anak-anakku sing tak tresnani, amarga ing kabodhoanku, saka katresnan lan kanthi luh, aku wis ngendika iki marang kowe, mikir luwih becik saiki aku ngukum kowe nganggo tembung tinimbang mengko kena paukuman langgeng, saka paukuman kuwi muga-muga kita kabeh bisa luput kanthi sih-rahmaté Gusti kita Yesus Kristus.

85. *Pait tenan amarga ana loro maneh sing wis lunga*

85. 1) Pait tenan ana loro maneh sing wis lunga. – 2) Mula, manungsa ora kena gumantung marang awaké dhéwé utawa marang wong liya. – 3) Kita mung nindakake sethithik banget, nanging kita banjur kebak rasa bangga marang awaké dhéwé nganti kita ora ngerti sepira dhuwuré kita wis munggah – lan mulané kita tiba. – 4) Mula, awasna awakmu dhéwé; lan ndongakna kanggo wong-wong mau. [2, 8]

13. Sekali maneh godaan, sekali maneh rayuan; sekali maneh aku, wong sengsara, nangis lan meratapi, amarga sing tak tresnani wis mbelot (loro sedulur lanang wis mlayu), amarga sing manggon ing dhuwur wis dijatuhake, amarga *wong-wong sing nganggep awake dhewe wicaksana* wis dibuwang menyang pepeteng, wong-wong sing wis nahan perjuangan lan pakaryan abot ing kasucian suwene suwe wis kelangan kabeh mung ing sakedhap, lan wis dadi duri kanggo aku tinimbang anggur, sedhih tinimbang kabungahan, lan cilaka tinimbang kabegjan sing tak pangajabe. Lan aku ora ngerti apa sing kudu diomongake utawa kepiye carane nyritakake babagan ambruk lan karusakan sedulur kita; kajaba mung lungguh lan nangis, kandha: yen mangkono, *sapa sing bisa slamet, ya Gusti*.

14. Mula saka iku, aja nganti ana wong sing dipuji sadurunge pungkasaning uripe. Mangkono uga, dalan tumuju kaslametan kita angel banget kanggo ditempuh. Lan sapa sing bisa luput saka akèh jebakané setan? Lan sapa sing ora bakal kesusu mikir bab awaké dhéwé nganti tekan pungkasaning uripé? Bapa suci kuwi, ngerti bab iki kanthi cetha, sanajan nalika dheweke ngadeg ing lawang pati, nalika setan kandha marang dheweke, 'Kowe wis lolos saka aku', dheweke mangsuli, 'Aku ora ngerti.' Dheweke banget wedi marang awake dhewe nganti sanajan ing jam pungkasan kuwi, kayane dheweke ora wani nduweni kapercayan sing teguh marang keslametan dheweke dhewe, sanajan wis nindakake akèh pakaryan ibadah sing gedhe.

15. Nanging kita, yèn nglampahi limang utawa sepuluh taun ing biara lan wis biasa karo paugeran biara, utawa ngapalake sawatara ayat saka Kitab Suci, utawa nindakake sujud akèh-akèhé, utawa ndedonga luwih suwe lan puasa, kita nganggep wis ngrampungake kabèh lan wiwit sombong. Mulane, *kita 'runtuh kaya godhong'* (Amsal 11:14); *'balung kita remuk ing neraka'* (Mazmur 140:7), lan kita *'layu sadurunge bisa bungah'* (Mazmur 128:6). Kita nganggep awake dhéwé wicaksana, sanadyan kita ora sekolah; fasih, sanadyan kita bisu: kita ngangkat awake dhéwé dadi guru, dadi fanatik kesalehan lan wakilé sing setya; lan kita ngaku yèn kabeneran mung ana ing kita. Mulané nasib kaya ngono tumeka marang kita; mulané kita nganggep pepeteng dadi padhang; mulané, kaya saka swarga, kita dadi pangasingan saka kratoné Kristus lan saka kandhangé.

16. Mula, sedulurku, aku nyuwun marang kowe, awasna lan aja nganti kabecikan lan imanmu suda sethithik-sethithik, supaya kowe ora entek kabeh lan ora tiba ing cengkraman karusakan. Bab wong-wong sing wis nyasar, ayo padha ndedonga kanthi tulus supaya Gusti maringi pangertosan marang wong-wong mau lan mbalekake marang kita.

86. *Aku nemu panglipur saka keteguhan lan ketekunanmu; terus maju lan usaha luwih keras – lan berkahé Gusti bakal ana ing kowe; nanging sing ora kaya ngono ora saka Gusti*

86. 1) Aku krasa tentrem amarga keteguhan lan ketekunanmu; terus maju lan usaha luwih keras – lan berkahé Gusti bakal ana ing sira; nanging sing ora kaya ngono ora saka Gusti. – 2) Kita wis diowahi sakabehe lan digawe anyar lumantar baptisan, pangapuran, lan sumpah kita: mula aja padha mbangun maneh apa sing wis kita rusakake, utawa bali menyang donya sing wis kita tinggalake, kaya wong Israel sing sawise ninggal Mesir kepengin bali; muga-muga tembungku iki nyemangati kowe, lan muga-muga Gusti Allah maringi pitulungan. [2, 9]

17. Saben dina aku mberkahi Gusti Allah Rama kita, sing maringi kowe kekuwatan lan keteguhan ati supaya tetep ajeg ing patuh asetikmu, lan aku kanthi andhap asor ndedonga supaya Gusti mbukak mripat rohani panjenengan saya cetha, supaya panjenengan saged ningali sedaya dalanipun, saged ngrasakaken kangenipun katresnan ilahi dhumateng Panjenenganipun, nyirnakake sedaya kepinginan daging, lan munggah inggil saking kakuatan hawa napsu, supados panjenengan '*saged sampurna lan utuh ing saben pakaryan becik*' (Kolose 4:12). – Lan iki, kaya sing kowe ngerti, ora kelakon tanpa upaya sing abot, tanpa sangsara, lan ora sakaligus; nanging kanthi syarat manawa, kanthi gawe keras lan ngentekake tenaga, awan lan bengi, kita ngendhaleni lan ngungkuli kodrat kita, lan nahan kabèh sangsara sing teka marang kita ing urip bebarengan, apa saka manungsa utawa saka setan. Amarga sapa waé sing ora kendho ing sangisoré beban iki, nanging kanthi pitulungané Gusti Allah sabar lan tekun ngliwati kabèh iki: wong kuwi '*bakal nampa berkahé Sang Yehuwa lan sih-rahmaté Gusti Allah, Juruwiluté*' (Mazmur 23:5), lan bakal dianggep pantes tumeka ing Karajané Swarga. Mula saka iku, becik lan piningan berkah nandhang sangsara kaya ngono, dadi pamikul sangsara Kristus, lan ora ngalihaké saka sangsara kuwi kanthi nyemplung ing bab-bab donya—yaiku, kanthi nyerah marang nesu lan rebutan, kesombongan lan keangkuhan, perselisihan lan permusuhan, ketidaktaatan lan pertengkaran, kegelisahan lan pelecehan, fitnah, kabohongan lan ejekan. Kepiye wong kaya ngono bisa diarani wong Kristen? Apa ora luwih becik diarani anak-anak pemberontak, anak-anak murka, lan ahli waris ora kanggo berkah langgeng nanging kanggo sangsara tanpa wates?

18. Apa pangkatmu, sedulur, ora kaya malaikat? Apa uripmu ora suci? Apa dalanmu ora dipilih dening Gusti Allah? – Nanging apa pangandikane Rasul? – '*Amarga yen aku ngrubuhake, aku mbangun maneh; aku ndadekake awakku dhewe dadi wong sing nglanggar*' (Gal. 2:18). Kita wis mbuwang manungsa lawas sing membusuk amarga akèh tipuané ula; kita wis nyelakaké apa sing dadi woh saka panganan pait pisanan lan saka pangawetan sing pantes diasingaké, lan lumantar kuwi pati, sumber akèh sangsara, mlebu ing donya; Kita wis mbusak kaluputan nalika lair, sepisanan ing baptisan nganggo banyu lan Roh Suci, banjur, lumantar katresnan ageng Gusti marang manungsa, ing baptisan kapindho saka pangapuran diri lan panyingkiran donya; lan sumpah-sumpahmu marang Gusti kacathet ing ngarsane Malaikat Suci; uga kacathet karo aku, wong mlarat iki. – Mula kowe wis diumbah, disucèkaké, dibebasaké saka ikatan dosa, lan nganggo manungsa anyar sing diciptakaké miturut gambaré Gusti Allah ing kabeneran lan kabeneran sejati: kenapa kowe mlayu bali manèh? Ngapa kowe bali maneh marang muntahmu dhéwé? Ngapa kowe nyatakake yèn awakmu ora pantes kanggo Kratoning Swarga, padahal miturut sabda Gusti, sawise nyekel bajak, kowe malah ndelok mburi? (Lukas 9:62). – Gusti iku seksi aku ngomong iki saka katresnan marang kowe, saka welas asih, nalika aku nandhang sangsara banget. Apa sing diomongake Kitab Suci ing Prajanjian Lawas babagan wong Israel? Manawa padha mbalèkake atiné marang Mesir, amarga padha kelingan bawang, daging lan kualik-kualik Mesir, lan uripé sing mlarat ing kana (Keluaran 16:3). Mangkono uga kita wis ngalih marang donya lan kabèh sing ana ing donya, lan apa sing biyèn kita lakoni ing kana, saiki kita lakoni ing kéné. – Celaka aku! Kepiye bisa kita, sing kuduné padha karo para malaikat, malah ora padha karo umat awam sing taat, nalika amarga kecerobohan kita alon-alon mudhun nganti tekan pangrumat sing nyata kaya ngono? – Mugi piwulang sing andhap asor kanggé panjenengan, kula nyuwun, dados pangukuhan kanggé ingkang durung klentu, minangka ubat kanggé ingkang sampun klentu, minangka pangéling kanggé ingkang kélangan, minangka panyengkuyung kanggé ingkang semangat, minangka panggerak kanggé ingkang kuciwa, minangka pitulungan kanggé ingkang lagi berjuang, lan sacara umum – '*kanggo kabéh, aku wis dadi kabéh, supaya aku*

bisa nylametaké sawatara' (1 Kor. 9:22). Amarga kowe sing tak ajak ngomong lan ambegan; amarga aku dhéwé ora pinter lan malah dudu manungsa. Mugi Gusti Allah, Rama saka Sang Kristus Yesus, mbenakake apa sing salah ing kita, nguwatake apa sing wis bener, lan nglengkapi apa sing kurang; lan kaya Panjenengané wis ngetokake kita saka Mesir donya lan nuntun kita liwat ara-ara dosa, mangkono uga Panjenengané uga nggawa kita lumantar segara napsu sing mbebayani, sawise misahake lan ngeringake, lan ndadekake dalan kabecikan bisa dilalui kanggo kita; lan kaya Panjenengané wis nelpon kita, muga-muga Panjenengané terus nelpon kita '*bangsa pilihané*' lan '*bangsa suci*' (1 Petrus 2:9); lan mugi Panjenenganipun netepake kita ing tanah kabecikan, lan utamane, lumantar pati, ing tanah wong-wong alus.

87. Sawise nyingkiri donya, nanging isih mbalekake pandanganmu marang kono – kowe tumindak bodho lan ngrusak: wangsula marang akalmu, aku nyuwun

87. Sawise nyingkiri donya, nanging banjur ndelok maneh – kowe tumindak bodho lan ngrusak awakmu: wangsula marang akalmu, aku nyuwun. [2:10] Minangka wong sing waras pikiran, sing wis ninggalake kabeh kanggo Gusti Allah—kalebu sedulur, sedulur lanang, donya lan kabeh sing ana ing kono—lan wis nampa sangkutan enthengé Kristus, kenapa kowe dadi kuciwo, manut marang donya, lan malah, liwat tumindakmu dhéwé, mbalik marang Setan? '*Sapa waé sing nolak Hukum Musa bakal mati tanpa welas asih miturut paseksi loro utawa telu wong. Pira luwih abot pakukuman sing kowe kira pantes kowe tampa?*' (Ibr. 10, 28–29), kowe sing, miturut St. Basil, wis mecah prajanjian Roh kanthi nglanggar kasetyanmu, lan wis nganggep najis getih prajanjian sing nganggo kowe ing dina kowe nyingkiri mungsuh lan donya lan nyawiji karo Kristus? Apa iki pantes? Apa kowe ora bisa, sanajan sak jam ing urip iki (– sing mung sedhela dibandhingake karo jaman kang tanpa wates –) jaga bareng Gusti? Apa iki sumpahmu, kang digawe ing ngarepe Gusti minangka saksi, karo Malaikat Suci padha ngrungokake? Apa iki tegese gunting cilik sing kowe paringake marang aku, kaya saka tangané Gusti? Apa iki—ing sangisore pangaribawa saka pituduh sing kowe tampa wektu kuwi—gerakan lan pandanganmu sing kebak luh, andhap asor, lan pangrasan asor? O, anakku, anakku! Kepiye kowe bisa lali marang awakmu dhewe lan nyimpang saka tekadmu biyen? Nanging aku nyuwun lan ngemis marang kowe, anak-anakku, daging lan getihku, sedulur imanku: padha eling, kabeh; padha anyar maneh ing roh; padha manunggal ing siji pikiran, siji pangarep-arep, siji manah—kowe karo aku, aku karo kowe—ing ngarsane Gusti; lan ayo padha urip lan lumaku kanthi cara supaya bisa nggayuh Karajaning Swarga.

88. Aku bungah kowe wis mapan kanthi becik; nanging iki dudu gaweanku, nanging peparing saka Gusti; aku bungah, amarga kita dadi siji karo kowe: muga-muga Gusti ngreksa kowe lan mbantu kowe supaya makmur

88. 1) Aku bungah kowe wis manggon kanthi tentrem; nanging iki dudu gaweanku, nanging peparing saka Gusti; aku bungah, mula, amarga kita dadi siji karo kowe: muga-muga Gusti ngreksa kowe lan mbantu kowe supaya makmur. – 2) Kita wis milih sing luwih apik lan luwih mulya tinimbang sing luwih ala lan sing ora ana regane: aja nganti kita nyerah. – 3) Mahkota kesyahidan wis ana ing ngarep: ayo padha wani; ayo padha nampa sangkalan patuh lan keselé badan, kanthi ngarep-arep pakurmatan saka panggilan kita sing luhur. [2, 11]

19. Apik ora ndhelikake berkahé Gusti, nanging ngumumaké nalika wayahe teka, supaya lumantar iki kita saya semangat ing pakaryan kita. Aku weruh berkah kaya ngono ana ing kowe. Amarga, kanthi sihirahmaté Kristus, lumantar piwulang lan pangeling-eling sing kerep babagan kuwi lan pakaryan kita sing padha, lan lumantar pangajab saben dina, kowe wis mlebu ing dalan kamajuan rohani, kanthi watak sing becik lan semangat sing tresna marang Gusti. Yèn aku ngandika kabeneran kabuktèkaké déning kesaksianmu dhéwé; aku uga nyekseni iki, amarga wis éntuk kelegaan saka lara-laraku sing nyusahaké lumantar kowe, lan sawisé akèh kuwatir, wis mlebu kaya ing pelabuhan tentrem, ing katentreman uripmu sing taat, lan atiku bungah banget amarga iku. Satemene, ora salah pangandikane sing kandha, '*ora ana latihan sing nyenengake nalika ditindakake, nanging malah nyeri; nanging sawisé iku bakal maringi woh tentrem saka kabeneran*' (Ibr. 12:11) marang wong-wong sing wis ngalami latihan kaya ngono. Nanging woh iki dudu asil saka upayaku dhéwé, utawa saka perawatan lan kerjaku dhéwé, nanging minangka peparing saka Gusti Allah, lumantar semangat lan pitulungan bapak. Lan kenapa aku, sing ora pantes, bisa bungah lan seneng marang karya-karya wong liya? Amarga kita pancen siji: panjenengan ana ing sajroning aku, lan aku ana ing sajroning panjenengan, lan saben pakaryan siji-sijiné diétung dadi ganjaran kanggo kita loro. Mugi Gusti, kang

nggumunake ing kakuwatan lan kuwasa, wiwit saiki lan salawas-lawase, paring supaya aku uga dadi semangat lan kuwat ing sinau, panaliten, lan panjelasan sing pantes babagan dhawuh-dhawuh suci, lan mugi Panjenengané ngreksa panjenengan ing pasrah sing tanpa kendhat, ing pakromo sing tulus lan ing iman sing teguh, ndadekake panjenengan saya luhur budi, saya semangat lan siap, kanthi kawani lan semangat, kanggo saben pakaryan rohani – kanggo sabar nampa sedhih lan kasangsaran, lapar lan ngelak, nindakake saben pakaryan lan nahan kabèh sing abot lan nyusahaké, supaya, sawisé mbuktekaké yèn kowé ora bisa dikalahaké, kowé nampa mahkota kasabaran ing dina paukumané Hakim sing adil.

20. Satemene, panuku panjenengan punika sae, awit sampun ninggalaken ingkang fana, panjenengan sampun nampi ingkang langgeng; sampun kapisah saking bapa biyay panjenengan, panjenengan sampun gadhah Gusti minangka Bapa panjenengan; sampun adoh saking sedulur panjenengan, panjenengan sampun gadhah para Wali minangka tetanggan panjenengan; panjenengan *punika 'bangsa pilihan, imam kraton'* (1 Petrus 2:9); tinimbang tanah air sing nglairake lan ngopeni kowe, kutha swarga wis dadi tanah airmu, sing *'Gusti Allah iku arsitek lan pambanguné'* (Ibrani 11:10); tinimbang omah sing ora langgeng lan gampang rusak – saiki kowe nduwé panggonan para wong sing bener lan para wong suci; tinimbang kamulyan sia-sia lan pakurmatan sing bakal sirna – kowe nduwé kaluhuran ilahi lan malaékat; tinimbang kabungahan lan kapenakan donya – kowe éntuk nikmat berkah langgeng; tinimbang dikuwasani lan dikekang napsumu – kowe bungah bareng karo para martir; tinimbang kesepian lan ngumbara tanpa tujuan – kowe nduwé paseduluran paling raket karo kabèh Para Kudus. Ngapa kita kudu nyerah? Ngapa kita kudu kuciwa lan sedhih? Ayo saben wong padha muni karo Daud sing ilahi: *'Ngapa kowe sedhih, he nyawaku, lan ngapa kowe ngganggu aku? Percayaa marang Gusti Allah, amarga kita bakal ngakoni marang Panjenengané'* (Mazmur 41:12). *'Yen kita nandhang sangsara karo Panjenengané'* ing panguripan tapa brata, *'kita uga bakal mrentah bebarengan karo Panjenengané'* (Rm. 8:17; 2 Tim. 2:12).

21. Mahkota kamartiran uga dipikolehi ing kene; lan urip monastik kanthi pantes diarani lapangan perjuangan. Mula saka iku, pinunjul sanget wong sing manut. Endah sanget wong sing ngakoni iman (sing mbukak kabèh bab pribadine). Mulya sanget wong sing sabar. Pinunjul sanget dening Gusti Allah wong sing setya lan ajeg ing netepi dhawuh. Ngapa kita ora mbalik utawa nyimpang saka apa sing wis kita miwiti, ngapa kita ora kuciwa amarga kahanan sing wis ana, ngapa kita ora ngidini awak kita mbalik utawa mandheg, ngapa kita ora nyerahake tulang punggung marang mungsuh kita, hai sedulur pracaya, hai kanca lelungan, hai kanca perang! Aja ngasihani daging: wektu cekak, urip lumantar; sanadyan urip nganti pitung puluh utawa wolu puluh taun, iku ora ana apa-apane dibandhingake karo jaman kang tanpa wates. Ayo padha nyerahake siji wedhus, lan kita bakal nampa tumpukan emas; ayo padha nyerahake sakedhik wektu, lan kita bakal entuk jaman kang tanpa wates; ayo padha nahan gawe setaun, lan kita bakal nampa pangaso kang tanpa wates; ayo padha nangis, supaya kita bisa bungah langgeng karo kabungahan sing berkah; ayo padha nangis amarga katresnané Kristus, supaya kita bisa sumringah ing kabungahan kang tanpa pungkasan. Mula, tetepna pandanganmu marang pakurmatan panggeranmu ing swarga, lan usaha kanthi kabungahan ing pakaryan becik nganti wayahe pamitanmu teka, lan kowe pindhah saka gesang iki menyang kalanggengan, lumantar Kristus Yesus, Gusti kita.

89. Amarga wis nresnani panggilané Gusti kaya Abraham, kowe wis ninggalaké kabèh: aja sedhih, nanging kanthi pangarep-arep sing maringi semangat, tahanana kabèh: mahkota wis ngentèni kowe

89. 1) Sawise ngrungokake panggilan Gusti, kaya Abraham, kowe wis ninggalake kabèh: aja sedhih, nanging kanthi pangarep-arep, tahan kabèh: mahkota ngenteni kowe. – 2) Aja nindakake apa-apa sing ora pantes – lan aja nyolong: amarga kuwi ora cocog karo kabecikan apa wae, lan ora bakal luput saka paukuman. – 3) Ing mangsa puasa: aja nganti wetengmu dadi dewamu, nanging kebakna awakmu karo kabecikan. [2, 12]

22. Tembung apa saka aku sing pantes kanggo kowe, anak-anaké Gusti Allah, sing manut marang sabda Injil lan wis ninggalaké donya sakabehe, lan wis nampa pakaryan ageng, berkah, lan mulya iki saka ketaatan? – Mugi Gusti Allah, ingkang maringi panglipur dhumateng ingkang andhap asor, ugi maringi panglipur dhumateng panjenengan lumantar rawuhe Roh Suci, mugi Panjenengan nuntun panjenengan kanthi setya ing dalan dhawuhe, lan mugi Panjenengan ndadekake panjenengan waris Karajane. Wah, sedulurku! Apik tenan pakaryan sing wis kowe lakoni, wicaksana tenan putusan sing wis kowe gawe, nalika kowe diundang dening Gusti, banjur mangkat, ngetutake tuladha leluhur Abraham, ninggalake tanahmu, sedulurmu, omah bapakmu, lan teka ing panggonan tapa brata iki, sing Gusti piyambak wis nuduhake lan nuntun kowe supaya tekan kene? Panjenengan sampun ngungkuli pikiran daging lan munggah ing ndhuwur. Amarga Gusti,

panjenengan boten ngidini katresnan sedulur nyegah panjenengan, boten ngidini cara gesang ingkang sampun lumrah nyegah panjenengan, boten ngidini pusaka karuhun ngiket panjenengan, lan boten ngidini apa-apa nyegah panjenengan. Mula, panjenengan pinaringan berkah lan paling pinaringan berkah. Aja nganti nyerah, aja sedhih, lan aja ilang semangat. Nanging, mabur ngluwihi sedhihmu saiki lan kasangsaraning urip tapa brata lumantar pangarep-arep marang berkah sing wis disedhiyakake kanggo kowe, kanthi bungah lan suka cita, terusna ing dalanmu; lan kanthi sabar, wani, lan semangat, tahanana saben dina, saben minggu, saben wulan, lan saben taun. – Lan apa, banjur, ing pungkasan? – Kowe bakal diparingi mahkota kamulyan kang langgeng nalika Gusti ngundang swarga lan bumi kanggo ngadili umaté.

23. Aja nyerah marang kanggonan, aja turu-turu, aja anget-anget, aja rebutan, aja mbantah, aja ngumpat, aja melu omongan kosong, aja kesengsem karo mangan kakehan – Aku bakal nambahake bab sing ora pantes dirungokake, lan iki mung kanggo sawatara wong – aja nyolong. – Sapa sing miwiti nyolong kacang bakal maju menyang perkara sing luwih gedhe, lan sapa sing wis biasa nyolong bulu tulis (bulu kanggo nulis) bakal pungkasané nginceng sandhangan. – Mangkono pancen maling sing kelakon ing antarané kita – nyolong sandhangan, sabuk, sepatu, lan barang-barang liyane kaya ngono. Apa iki bener? Apa iki para abdi Kristus? Apa iki wong-wong sing ora kagandhèng karo donya? Apa iki wong-wong sing ngupaya dudu warisan donya nanging warisan swarga? Apa iki wong-wong sing diarani suci lan pinaringan berkah, lan sing nampa pangajêng-ajêng saka wong akèh? Apa iki kasetyanmu, kasuksesanmu, kasampurnanmu? – Nanging iki ora dosa sing nyebar; lan aja kaget yen aku ganti saka pujian dadi celaan: tembung diucapake siji kanggo saweneh wong, lan liya kanggo wong liya. – Lan sanadyan iki wis kelakon, aja nganti kelakon maneh wiwit saiki – aku nyuwun, aku ngemis, aku mréntah, aku ngelingake. Yen ana sing, sawisé piwulang iki, nindakake prakara kaya ngono, wong iku dipotong saka Gréja Kristus, kajaba yèn padha nyenengake Gusti Allah lumantar tobat lan pangakuan. Nanging sanadyan sadurungé iki, wong sing wis nyolong mung bisa mari yèn ngakoni lan mbukak dosané. Kaya maling lan nyumputake barang-barang tartamtu biyen nyebabake Achan dipatèni nganggo watu (Yosua 7:21, 25), mangkono uga wong-wong sing kesengsem karo napsu iki lan ora ngakoni bakal kena watu sing ora katon; mula, wong sing wis tiba padha tangi lan urip kanggo Gusti.

24. Mangkono iku Puasa Daging. Mula saka iku, aja nganti pikiranmu nyasar marang apa sing tau kok senengi, lan aja kaya wong-wong sing mangan kaya-kaya dina kurban. Amarga sapa wae sing dadi budak weteng, kanggo dheweke *'wetenge iku dewane, lan kabungahané ana ing isiné'* (Filipi 3:19). Coba pilih salah siji saka wong-wong kuwi lan delengen kahanané ing ati lan badan. – Apa iki narik ati, kandhaa? Apa iki pantes ditiru? – Mesthi ora; malah, iki pantes nampa kabèh rasa muak lan ngremehake. Nanging kowe, cukupna karo nyukupi kabutuhan panganmu kanthi prasaja, tanpa daging utawa anggur. Aja nganti kowe kuwatir ngisi badan, nanging ngisi jiwa kanthi woh-wohan Roh Suci – katentreman, katresnan, pangarep-arep, pracaya, pandonga, nyanyi kidung mazmur, ngucapake ayat-ayat, patuh, andhap asor, waspada, tangi esuk, alus, prasaja, pikiran sing resik, rasa nyesel, lan luh pangresik – lan muga-muga iki dadi puasamu sing langgeng."

90. Kaya déné tugasku kanggo tansah nyemangati kowe supaya gelut, mangkono uga tugasmu kanggo tansah siyap nganggo waja rohani lengkap lan gelut

90. 1) Kaya déné tugasku kanggo tansah maringi semangat marang kowe supaya perang, mangkono uga tugasmu kanggo tansah siyap nganggo waja rohani sakabèhé lan perang. – 2) Ora pantes ngeluh yèn perjuangan iki suwé banget; ana tuladha para pejuang sing diwènèhaké lan kowe disaranaké supaya nduwé kawani. – 3) Aja wedi karo arwah: tanpa wedi lan pandonga iku obat paling apik nglawané. [2, 13]

1. Iku pancen paling mendesak yèn aku tansah maringi tembung panglipur lan panyengkuyung marang kowe, sing nyambut gawe nganti kesel ing pakaryan Gusti, ing pangabdianmu sing pinaringan berkah lan abot. Yèn upaya lan perjuanganmu nglawan tipuan mungsuh mandheg ing wektu tartamtu, panglipur lan panyengkuyungku marang kowe uga bakal mandheg. Nanging amarga kuwi ora tau mandheg lan ora maringi kowe pangaso, awan utawa bengi, mula kanthi adil iku dadi tugasku, miturut kahanan iki, kanggo nancepake ing atimu panglipur, panyengkuyung, lan pangarep-arep, maringi kowe kekuwatan, semangat, lan sumangat kanggo ngrusak pasukan gaib sing nglawan kowe. Sejawat, kaya sing kowe wis ngerti, kudu tansah tumindak kaya sejawat, lan manut kanthi ketat marang kabèh sing dadi syarat panggilan iki. Mulane kowe, minangka prajurit sejati Kristus, kudu tansah njaga supaya bustoyamu tertata: saben kowe nduwèni pedhang kasetyan, bustoya iman, , helm pangarep-arep kaslametan, tamèng andhap asor, busur pandonga, lan kabèh sing dibutuhaké kanggo perang rohani kita. Ora pati nggumunake utawa pantes kagum ndeleng prajurit donya

nganggo waja lengkap, tinimbang ndeleng prajurit Kristus sing nduwèni kabèh sing wis kasebut mau. Mula, anak-anakku, bekalana awakmu, jaga awakmu, siapna awakmu, perangna, lan ngalahna setan sing nglawan kowe; lan aja kaget karo apa wae sing kelakon marang kowe, ora amarga pukulan lan panah sing kowe tampa, uga amarga kowe kesandhung lan tiba; nanging enggal tangi.

2. Sawetara wong dadi nesu, kaget, utawa malah nyerah amarga disiksa dening napsu isin, utawa nesu, utawa ngina, utawa iri, utawa gampang ganti ati, utawa apa wae sing padha. Aku, kosok baline, kaget marang wong-wong kuwi. Coba kandhaa, sedulur, apa kowe ngarep-arep nampa mahkotamu tanpa gaweyan utawa kasangsaran, tanpa perjuangan utawa kemenangan? – Nanging dhèwèké kandha: Aku wis umure pira-pira taun; kaping pirang aku wis puasa, mlebu pengakuan dosa lan nampa Komuni Suci, wis nindakake iki lan iku, kebak luh lan ambegan, lan wis ngladeni sedulur-sedulurku sing manggon bareng aku nalika lagi lara.' Aduh, apa iki kabijaksanaan?! Coba critakake, kowe wis suwé pira taun nglakoni perjuangan iki? Telung, lima, sepuluh? Nanging Amma Sarra sing pinaringan berkah perang gagah nglawan setan zinah patang puluh taun, lan nglakoni iku kanthi tabah. Aku wani nyebut Abba Pachomius, lan kepiye dheweke telanjang ing Gréja, lan siji maneh sing dikuatake Abba Apollos. Lan kenapa aku kudu nyebutaké akèh tuladha babagan prestasi lan perjuangan sing liwaté para pejuang sing tulus menang—ana sing kanthi cara siji, ana sing kanthi cara liya—nanging ora ana pangapusan, ora ana pengecutan, ora ana ilangé kawani, nganti, ing kelemahané, padha menang, ngusir serangan mungsuh kanthi pratandha saka dhuwur. Kita, nanging, amarga atiné ringkih, ngomong lan tumindak kanthi cara sing ringkih, sembrono, lan durung dilatih. – Aku ngélingaké kowé bab iki supaya kita bisa tangi saka kuciwa lan dadi waspada lan teges, percaya marang Gusti, saben wong kandha marang dhiri dhéwé: *'Sanadyan tentara ngubengi aku, atiku ora bakal wedi; sanadyan perang munggah nglawan aku, aku bakal percaya marang Panjenengané'* (Mazmur 26:3).

3. Aja wedi marang kengerian lan bayangan sing kadhang kala digawé déning setan ing ngimpi bengi, nampilaké iki lan kuwi, ngowahi lan ngganti wujudé manut kersané; bisa uga dhèwèké ngetokaké swara, nelpon jenengmu, utawa njupuk wujud singa. Nanging pukul dhèwèké kanthi wani tanpa wedi, lan kowé bakal weruh yèn dhèwèké bakal sumebar kaya bledug. Yen dhèwèké katon marang kowe dhuwur kaya atap lan ageng banget, muliha marang pandonga lan, kaya Antonius Agung, kowe bakal weruh dhèwèké sirna. Sanadyan dhèwèké katon maju nyerang kowe utawa nggoyang panggonan kowe lan njugukaké marang kowe, aja wedi, lan kabèh mau bakal kliwat kaya mung ngimpi. Iki kelakon marang wong-wong sing kena amarga padha wedi marang rasa wedi sing sejatine ora ana (Mazmur 13:5). Mula, awasna lan aja nganti kowe kaget marang sing sejatine ora medeni. Sing nyebar rasa wedi iku kudu kang gemeteran ing ngarepmu, amarga kakuwatan pangarep-arepmu marang Gusti Allah lan pandongamu marang Panjenengané.

91. Mangsa semi wis teka: ati-ati; aku nyaranake supaya kowe nyingkiri anggur, aja mangan nganti wareg, lan ati-ati nalika menyang kutha, lan aja nggawa barang donya bali menyang biara saka kana

91. 1) Mangsa semi wis teka: awas; aku nyaranake kowe supaya nyingkiri anggur, aja mangan nganti wareg, lan ati-ati nalika menyang kutha, lan aja nggawa prakara donya bali menyang biara saka kana. – 2) Saliyane, kasebut ana wong-wong sing menyang kebon sayur lan nuntut sayur-sayuran sing bertentangan karo aturan. [2, 14]

4. Teguh lan ajeg ing pangarep-arepmu marang Gusti Allah, lan sawise mbukak jebakan setan sing rumit, munggaha ngluwihi napsumu, nginjak-injak kesenengan lan hawa napsu daging, nalika ngreksa kasucian lan kabersihan atimu lan badanmu. Kowe weruh, saiki mangsa semi, nalika kabèh makhluk urip kabangkit marang urip anyar. Miturut kahanan iki, kita kudu ngatur turu lan pangan kita. *'Apik,'* kandha Rasul, *'ora mangan daging utawa ngombe anggur, utawa nindakake apa waé sing bisa ndadèkaké sedulurmu kesandhung'* (Rom. 14:21). Aku uga, sedulurku, ngandika kanthi semangat pitutur, dudu prentah, kanggo nyawamu sing lurus—lan ora kanggo kowe sing lara, nanging kanggo kowe sing waras: becik ora ngombe anggur, utamane kanggo kowe sing isih enom; amarga iku ngundang napsu. Ing jeroning awake dhewe wis ana kegelisahan amarga kesenengan sing dadi bagéan saka kodrat kita; ngapa kudu nambah rangsangan saka anggur? Rasakna lan delengen sepira apiké menawa nyingkiri anggur. Sapa waé sing nyingkiri anggur bakal nemokaké yèn dhèwèké ora kabawa pikirané, ora kobong ing atiné, nanging tansah waras ing katresnané marang Gusti Allah lan semangat tumrap kabèh sing apik lan migunani kanggo kaslametan. Sapa sing nyingkiri anggur, nggawa Roh Suci ing batine; sapa sing ngombe banyu, nganggo busana andhap asor. – Lan babagan panganan uga, aku paring pitutur marang kowe, anakku. Mlayu saka keserakahan sing ora ana gunané lan kebiasaan mangan kakehan terus-terusan, sing dadi sumber wiji zinah lan Sodom; nanging mangan lan

ngombe—kanthi ngetutaké kabèh pancegahan liyané—kanthi cara supaya kowé bisa nguwasani kesenengan tinimbang dikendhalèkaké déning kesenengan mau, supaya kowé bisa mrentahaké daging tinimbang dadi tundhuk marang daging. Tata krama paling becik ing sesambungan antarane nyawa lan badan yaiku supaya sing ngisor aja nglanggar sing luwih dhuwur. Bab ninggalake biara, patuh tenan marang paugeran: aja nggawa obrolan donya menyang biara sing bisa mbingungake sedulur.

5. Aku wis sinau yèn sawatara saka kowe, nalika mlebu kebon sayur, nuntut sayur marang tukang kebon, lan amarga ora diparingi miturut paugeran, padha rebutan karo dhèwèké. Iki tumindak setan lan ora pantes. Wong-wong kaya ngono bakal kena paukuman. Apa sing diparingaké ora cukup? Kepiye kowe bisa ngatasi napsu nalika sayur nguasani kowe? Sampeyan bakal entheng kaya bulu, sedulurku sing andhap asor, yen sampeyan ora nguwatake pikiranmu liwat pangendalian dhiri. Aku pracaya manawa kaya wong sing ora bisa ngendhaleni napsu wis dadi lan terus dadi wong sing bisa ngendhaleni, lan wong sing kebak gairah wis dadi wong sing tanpa gairah, mangkono uga kita bakal kaya ngono, yen kita ora males njaga awake dhewe kanthi ketat ing kabeh bab. Mugi Gusti maringi kekuwatan lan nguwatake sampeyan.

92. Nundhukaké kersané dhéwé iku kabecikan utama kita

92. 1) Nundhukaké kersané dhéwé iku kabecikan utama kita. – 2) Wektu lumaku; pati wis cedhak, lan sawisé kuwi ana pangadilan, ing ngendi mung sing becik sing bakal ditampa: mula ayo padha dadi kaya ngono, nyingkiri kabèh sing ala. – 3) Kabodhoané ngeluh yèn bocah-bocah dibesarké ing biara. [2,15]

6. Ana akèh dalan menyang Karajan Swarga, nanging sejatine mung ana siji dalan: siji, amarga kabecikan, sing siji ing hakekaté, kasampurnakaké lan ngasilaké woh liwat manéka pakaryan becik. Ayo padha nampani kabecikan siji iki sing kuwasa kabèh: ayo padha ngetutaké dalan patuh sing niru Gusti Allah – dalan sing ora ana alangan lan ora ana putus-putusé; liyane – lumantar dalan andhap asor sing nggawa Kristus, – dalan sing alus lan paling cendhak; loro-lorone padha nyawisake pangorbanan kersané dhéwé minangka kurban sing tanpa cela. *'Sapa manungsa sing kepéngin urip, sing seneng ndeleng dina-dina becik?'* Aku uga bakal takon, bebarengan karo Nabi, – lan aku bakal mangsuli: dhèwèké sing pancèn motong kersané dhéwé. *'Iki wong kang bakal urip lan ora bakal ndeleng pati'* (Mazmur 88:49)—kawicaksanan—nylametake nyawane saka tangan Hades. Iki putraning Cahya, kang nduwèni nyawa sing wis resik saka kabèh hawa napsu: amarga dhèwèké nyabuti saben hawa napsu saka oyodé. Saka ngendi asalé sedhih, kasangsaran, pasulayan, perselisihan, lan iri ati kita? Apa ora amarga kita ngeyel arep manut karsa dhéwé lan mbela putusan lan kepinginan kita? Ya, pancen mangkono. Lan ora ana dalan liya kanggo nylametaké kita saka tipuané setan kajaba kanthi ngendhalèni karsa dhéwé iki.

7. Saben dina lumaku, teka lan lunga; kaya arus kali, urip kita mili maju lan saya cedhak karo pati. Begja kowe, amarga kanthi ngorbanake apa sing ora wigati lan sementara, kowe entuk apa sing langgeng lan Surgawi. Lan bakal teka dina nalika Gusti Allah lenggah ing pangastane kamulyanipun, kanthi Malaikat Suci padha ngadeg ing ngarsane; Panjenenganipun bakal nelpon panjenengan lan nempatake panjenengan ing panggonaning wong-wong sing bener. – Nanging sing endi? Sing taat, sing pasrah, sing ngajeni, sing welas asih, sing resik atiné, sing nyesèli, sing nangis, sing rajin, sing tresna marang bapaké, sing tresna marang seduluré, sing tresna marang meneng, sing tresna marang pandonga – lan kabèh sing kanthi tekun nindakake saben pakaryan ilahi liyané. Ana sawatara ing antaramu sing dihias ora mung siji, nanging akèh kabecikan; lan wong-wong kaya ngono luwih ayu ing kabecikane tinimbang putra-putraning manungsa, sumunar kanthi akèh peparing rahmat saka Roh. Mula, aja nganti kita nyedhak marang isiné dosa sing nggegirisi lan ngrusak; nanging ayo padha mlayu saka kesombongan sing mbebayani, panyilidikan ala marang siji lan sijiné, ejekan tanpa wates, gumun-gumun ala, lan pangapuran sing kebak kebencian – nampa kabèh kanthi ati sing apik: panganan, omben-omben, sandhangan, lan patuh – apa waé iku. Iki pakaryan becik kanggo kowe; iki pratandha integritasmu; iki kasuksesanmu ing perang rohani; lan iki, pungkasané, kamulyan pucukmu.

8. Aku krungu ana wong bodho sing, nalika weruh bocah-bocah digawa menyang kene, kandha: *'Mulané kita bakal binasa! Mulané biara-biara dirusak!'* – Kepiye edané iki? Iki ora liya kajaba panjalukan marang Gusti piyambak, sing kandha: *'Boh wong cilik padha teka marang Aku: awit kaya ngono kratoné Gusti Allah'* (Markus 10:14). Apa Kristus ora bayi? Apa Panjenengané ora diparingi susu? Apa Panjenengané ora bocah? Apa Panjenengané ora mudha *'umur rolas taun'* (Lukas 2:42)? Apa Panjenengané ora wong sampurna *'umur watara telung puluh taun'* nalika Panjenengané miwiti nindakake mujijat? (Lukas 3:23). Napa, mula, wong iki meneng bae, lan napa dheweke ora ngeluh marang kahanané dhéwé, awit karusakané asalé saka jeroné dhéwé? – Wong-wong kaya ngono—sing luwih wicaksana lan luwih waskita tinimbang sang abbot—

ngetutaké dalan sing luwih bener tinimbang sing bener, lan ngaku tresna marang Gusti luwih saka sing perlu, nalika nyimpang saka paugeran sing wis ditemtokaké. – Nanging aku bakal nambahake: yen ora ana sing wis ngomong kaya ngono, ayo tembung-tembung iki liwat kaya angin kenceng, lan aku ora bakal nyalahake sapa-sapa; nanging yen ana, ayo dheweke mbenerake lakune, supaya ora tiba ing perangkap setan. Apa sing diomongake bapa sepuh suci kuwi? 'Apa waé sing diprentahaké marang aku déning bocah, bakal tak tampi kaya déné Putrané Gustiku sing mrentahaké aku.' – Utawa apa kowé ora mangerténi apa sing kok waca?! –

93. Kowe padha ngupaya ing kabèh bab kanggo nindakake kabecikan; pakaryané abot, nanging ganjarane luwih gedhé; mula terus maju luwih lan luwih

93. 1) Usaha kabecikan ing saben bab; pakaryané abot, nanging ganjarane luwih gedhé; mula terusna lan tambah semangat. – 2) Kowé ngadhepi akèh godaan; nanging aja nyerah: Gusti ana ing sacedhakmu. Elinga uga marang pangaso sing bakal teka, lan kowé ora bakal kelangan semangat. [2:16]

9. Minangka Gusti ngandika: '*Kanthi kasabaran kowe bakal nylametake nyawamu*' (Lukas 21:19); tahanana kasusah lan panas urip asketismu tanpa nyerah, lan '*sinawa ing hukumé Gusti awan lan bengi*', supaya kowe '*kaya wit sing ditandur ing pinggir kali*' (Mazmur 1:3). Kowe duwe akèh pakaryan abot, nanging peparingé Gusti luwih agung; kringeté akèh, nanging ganjaranmu langgeng. Aku ngerti yèn kowe padha ngupaya, yèn kowe padha ngremuk awakmu ing saben cara, yèn kowe urip kaya martir, yèn kowe kados kena tusuk prajurit, yèn kowe disalib amarga ngremuk hawa napsumu; nanging bungalah, awit Karajan Swarga wis kasiyapake kanggo kowe—kabungahan langgeng sing pinunjul, diangkat dadi anak, dadi ahli waris bebarengan karo Kristus, gesang kabecikan, kabungahan, kabagyan, lan tentrem tanpa wates. Nalika berkah ageng lan pinunjul kaya ngono wis nyawisake, sapa sing bakal kélangan semangat? Sapa sing bakal ragu sadurunge nglakoni pagaweyan utawa upaya apa wae, nganti lumantar pati padha mlebu ing apa sing diarep-arep? – Kanthi mangerténi yèn '*patiwasaning jaman saiki ora pantes dibandhingaké karo kamulyan sing bakal kawahyukaké marang kita*' (Rom. 8:18), apa kowé ora uga wis nandhang – panasé napsu, bebané putus asa, keselé makarya, luwé amarga ngendhalèni dhiri, lan ing kabèh bab liya, kasangsaran lan kekurangan; supaya kowe bisa kandha karo Rasul: '*Merga kowe, kita dipatèni saben dina; kita dianggep kaya wedhus sing arep disembelih*' (Roma 8:36)? Sampeyan ora wedi marang tipuan setan utawa pemberontakan napsu, nanging mundhak lan munggah nganti pucuking kabecikan. – Nanging tembung-tembung iki ora mung dibutuhake kanggo wong-wong sing males, ragu-ragu, lan nyasar, nanging uga kanggo sampeyan, kanggo nguatake lan ngurapi sampeyan, supaya sampeyan bisa ngrampungake lelampahan kesalehan kanthi becik. Mula, kowe kabèh padha teka; ayo nambah rasa wedi marang wedi, lan ayo padha dadi welas asih, alus, tresna, manut, ramah tamu, ora iri, ora nuntut, ora sombong, ora angkuh, ora ngrusak, ora nggrundel marang siji lan sijine, kanthi sabar dadi dhasar uripmu sing becik.

10. Sampeyan ngadhepi akèh sedhih saben dina – aku ora mbantah – nanging apa iki ora kanggo kaslametanmu, lan kanggo warisan berkah langgeng? Yen, mula, kanggo tujuan iki ana pagawean abot lan kesel, upaya lan perjuangan, kringet lan luwe, kasangsaran lan raungan, geger pikiran lan ombak godaan, sing disurung marang kita dening mungsuh sing ora katon ing segara urip iki; mula kita ora bakal ngidini atine nyerah, utawa wedi, utawa tiba ing putus asa. Kristus ana ing sakabehe kita; Panjenengané nguluraké tangané lan bakal ngendika marang segara iki: '*Tenang, sepi*' (Markus 4:39), lan bakal ana kasepian ageng. Kita uga kudu terus-terusan ngupaya supaya sabar, ngebut, lan maju terus. Lan aku yakin tenan manawa kita bakal ngrampungake pelayaran kita kanthi sukses, kaslametake saka bala, lan mlebu kanthi tentrem ing pelabuhan Karajan Swarga. Lan ing kana, '*panyakit, sedhih lan raos kangen bakal sirna*' (Yesaya 35:10). – Apa sing luwih pinunjul tinimbang pakaryan lan gaweyan kaya ngono, sing sumunar pepadhang, urip, kabungahan, katentreman, panglipur, lan pangaso tanpa wates? Sapa waé sing mlaku ing dalan kabecikan kanthi iman lan pangarep-arep kaya ngono ora bakal kesel, ora bakal mandheg, lan ora bakal mbalèk, ora amarga beban lan sedhih sing wis dilakoni, uga ora amarga sing bakal teka—sanajan iku pati, tusukan iga, lan getih sing mili. Mulané para martir padha nampa sangsara lan ngendhegake saben jinis panyiksaan; mulané para wong suci padha ngupaya kasucian lan nindakake saben pakaryan tapa brata; lan mulané aku uga ngajak lan nyengkuyung kowe supaya miwiti perjuangan iki, supaya kowe bisa diparingi mahkota amarga pasrah sing bejo lan patuh kaya martir. Oh, aku nyuwun marang kowe, aja nganti kita kelangan berkah-berkah sing ora bisa diungkapake lan ora bisa dibayangake: gelar putra lan ahli waris Kerajaan Swarga, kabungahan pangantené Kristus, lan ngadeg ing sisih tengené Panjenengané, ing ngendi kabèh Para Kudus, kanthi

kabungahan tanpa wates, mèlu kabungahan kanthi sumringah, seneng ing berkah ilahi sing ora bisa diungkapaké.

94. *Sampeyan wis ngerti kenapa kita teka ing biara iki: mula aja nganti ana apa-apa sing nentang kuwi. Sampeyan pancen nindakake kuwi; nanging aja nganti upaya sampeyan sia-sia. – 2) Aku peduli*

94. 1) Kowe wis ngerti kenapa kita teka ing biara: mula aja ngidini apa wae sing bertentangan karo kuwi. Kowe pancen nindakake kuwi; nanging aja nganti gaweyanmu sia-sia. – 2) Aku ngopeni kowe lan nuduhake dalan sing luwih becik: kenapa kowe sembarangan nggawe prestasi asketis kanggo awakmu dhéwé – belunggu, padang pasir? Iki ora kanggo kabecikan. Urip bebarengan ing komunitas iki pancen paling cocog kanggo tapa brata. – 3) Sapa waé sing kepéngin luwih unggul tinimbang wong liya, ayo padha ngupaya ngluwihi kabèh wong ing kabecikan tapa brata, loro jasmani lan rohani, sing ing komunitas iki luwih gampang unggul tinimbang ing panggonan liya. – 4) Dhaptar kabecikan sing dipun ungguli déning para biara wis kacathet; lan para semangat diundang kanggo niru. [2, 17]

11. Napa kita teka ing kéné, sawisé ninggalaké donya lan motongaké ikatan karo wong tuwa, sedulur, kanca-kanca daging, kutha, tanah air, désa, lan omah kita? Apa ora kanggo nylametaké nyawa kita? Apa ora k é supaya dianggep pantes nampa pangapura dosa-dosa sing wis tau kita tindakaké? Apa ora kanggo nyenengake Gusti Allah? Apa ora kanggo nggayuh berkah langgeng? Apa ora kanggo urip kaya malaikat, niru pikiran tanpa raga saka bapa-bapa kita sing suci lan kaping telu pinaringan berkah? – Mangkono, kepiye kita bisa nindakake sing kosok baline iki? Ngakak tinimbang nangis, bungah tinimbang nyesel, ngumpat tinimbang taat, cerewet tinimbang ndedonga, ora tentrem tinimbang tentrem, rame tinimbang meneng, tinimbang nyuceni awak, malah ngotori awak; tinimbang alus, malah kasar; tinimbang puasa, malah nglirowakake watesan; tinimbang nyanyi kidung, malah ngrembug omongan kosong; tinimbang manut, malah tumindak sak karepé; tinimbang andhap asor, malah ngunggulake awak dhéwé? Mangkono, mungsuh kita biasané nggodha wong-wong sing lali janji-janjiné supaya nindakake tumindak sing ora cocog karo janji mau. Nanging kowe wis ngerti tenan sebabe kowe padha kumpul ing kene, lan kanthi semangat kowe padha ngupaya nggayuh tujuwanmu: kowe padha ngresiki awakmu saka dosa-dosamu lan dadi suci. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, anakku, lan ngemis, aja nganti gaweyanmu dadi sia-sia. – Pira lan kepiye carane kowe tahan? Pira kowe wis puasa lan pira kowe puasa saiki? Sepira tekunmu wis ngupaya, lan apa isih kowe ngupaya, kanggo tetep waspada? Sepira cacian, hinaan, lan kekurangan sing wis kowe tahan, lan apa isih kowe tahan? Lan sacara umum, sepira sing wis kowe capai, lan apa isih kowe ngupaya, kanggo ngapikake uripmu? – Aja nganti apatisme utawa kesenengan sakedhap ngrusak tumindakmu sing woh-wohé apik lan wis dadi pangarep-arepmu; nanging tambahna pakaryan anyar marang pakaryanmu sing wis ana, supaya sawise urip sing cekak iki kanthi becik, kowe bisa mlebu kanthi yakin ing pelabuhan tentreming gesang langgeng.

12. Gusti ngerti sepira aku ngopeni katentremaning ati saben panjenengan, lan aku nyetel atiku manut kahanan panjenengan: Aku sedhih karo wong-wong sing sedhih; aku ringkih karo wong-wong sing ringkih; aku kuciwa karo wong-wong sing kuciwa; aku perang kanthi becik karo wong-wong sing perang; aku nandhang sangsara karo wong-wong sing nandhang sangsara; aku kebak semangat kanggo wong-wong sing lagi digoda. Yen mangkono, kenapa kowe ngalangi aku ing bab iki lan ora manut marang apa sing wis kowe dhawuhake, nanging malah nolak lan meksa karsa pribadimu—utawa luwih tepaté, napsu ala lan karsa sombongmu— bertentangan karo paugeran patuh lan tatanan urip bebarengan, ngarang-ngarang miturut karsa dhewe sawetara paugeran anyar, lan negesake yen kuwi paling suci lan paling ilahi—padahal sejatine iku kejahatan lan anarki? Ana sawetara wong, amarga kersané dhéwé, utawa luwih tepaté miturut dhawuhé setan, kanthi rahasia lan tanpa kawruhku, ngiket awaké dhéwé nganggo ranté lan ngajak wong liya supaya nindakake sing padha, kanthi pitulungané setan ing dosa iki; ana uga sing muji urip pertapa, nyerah marang setan sing kepéngin nggawe wong-wong mau kosong; isih ana liyane sing nggawé lan ngajokaké iki lan kuwi, mesthi ing pangaribawa mungsuh sing ngrusak jiwa – sing aku ora kepéngin mbukak. Napa iki ditindakake, nalika ora nggatekake cara urip saiki sing wicaksana, nyenengake Gusti, lan nylametake? – Sapa saka para bapa sing ngajeni tumindak kaya ngono? Lan sanajan ana sing nindakake, iku amarga ana piwulang saka ndhuwur utawa kanthi berkah saka bapa rohani. Nanging kowe, sing durung resik saka dosa-dosa kepungkurmu—utawa sanajan wis resik, durung nemokake tentrem ing batin lan durung ngrasakake legane mbedakake samubarang—kabotan kecerobohan lan karsa dhéwé, kowe nyemplung ing kéné kaya bal sing mili ing kali banter, digerakké déning godha ula. Ora kaya ngono, anakku; aja nganti kaya ngono. Nanging pracayaa, tumrap kowe sing paling wicaksana saka para wicaksana, sing paling suci saka para suci, lan sing paling

migunani saka kabecikan kabèh, iku tetep ana ing panggilan sing wis diparingi Gusti marang kowe: ing urip bebarengan, ing sangisoré pituduh bapa, ing paseduluran karo sedulurmu, ing pangreksan rohani sing dipelihara Gusti iki. Sapa waé sing ninggalaké iku bakal kacekel déning kéwan galak; nanging sapa waé sing manggon ing kono bakal nduwèni sipat khasé – sapakat, manunggaling pamanggih, paseduluran, kerjasama, sangsara bebarengan, lan pamulyaning Gusti Allah. Lan kowé kabèh aja nggawé apa-apa sing ndadèkaké kowé béda karo wong liya.

13. Sapa waé sing kepéngin unggul saka wong liya ing kabecikan, kudu nganggep dhéwé ing atiné luwih andhap tinimbang kabèh wong; aja mbantah sapa waé, lan aja ana muji-muji utawa nggrundel ing lambéné; kudu alon *nesu*, cepet manut, lan luwih cepet maneh ngucapake '*nyuwun pangapunten*' nalika ketemu karo wong sing keras atiné; pasuryané padhang lan bungah amarga wataké becik ing jeroné lan atiné nyuwun marang Gusti, mripaté ditundhukake nalika pikirane ngarah marang Gusti; mesthi aja nganti ngguyu, cukup mung mesem alus; kudu ngendhaleni omongan, aja nganti metu siji tembung ala utawa sing ora mbangun; kudu wareg karo panganan sing disuguhake ing dhahar bebarengan, lan aja mangan nganti wareg banget; mugi piyambakipun cukup kanthi wates turu sing tetep, lan mugi piyambakipun ngadeg ing ibadah kanthi waras lan waspada, ngati-ati supados boten kaliwat sanadyan siji ayat; mugi piyambakipun netepake wates saben dinten, lan boten nglebar wates uripipun nganti sonten, tansah siyap nalika nyawane badhe ninggal badan; muga-muga dheweke ngucurake segudang luh saben dina, lan utamane ing wayah sore muga-muga dheweke ngembeni pipine karo tangis, nalika merenung bab pakaryan sing wis ditindakake amarga kecerobohan, lan bab pamisahan jiwa saka raga ing wayah pati—kados pundi Malaikat bakal nyekel lan nuntun jiwa mau, kados pundi jiwa mau bakal ngliwati sangsara setan, lan kados pundi bakal mratelakake tanggung jawab babagan kabèh sing wis ditindakake sajrone urip, ing cekakipun, ing lampah lan pikiran—ing kono bakal ditemtokake panggonan nyawa sing mlarat mau: apa bakal ngadeg ing sisih tengen, ngaso ing pangkuan Abraham lan nemu kabungahan ing kamar panganten Kristus, utawa lunga menyang wedhus lan, bebarengan karo wedhus-wedhus mau, krungu: '*Malaku adoh saka Aku, kowe sing terkutuk, menyang geni langgeng sing wis disiapake kanggo setan lan malaikat-malaikate*' (Mat. 25:41). – Iki sing saben panjenengan kudu digayuh kanthi tekun, supaya bisa ngluwihi wong liya. Nanging ing endi wae panjenengan ora bakal bisa kasil ing bab iki kaya ing urip bebarengan, sing miturut St. Basil Agung iku panggonan wiwitané kabèh kabecikan.

14. Kula karsa nyarios babagan kabecikaning sawatara saking panjenengan, tanpa nyebut asmanipun, supados nimbulaké semangat tiru ing antawisipun ingkang durung gesang kados ingkang kudunipun. Ana sawatara ing antawis panjenengan ingkang, ing dinten-dinten tartamtu, amargi iman ingkang tulus lan katresnan ingkang murub dhumateng Gusti, boten sare pisan; ana sing nangis nganti ora ana siji dina sing kliwat tanpa luh kang murub; ana sing ora nyedhaki Komuni Suci kajaba wis ngumbah mripaté kanthi akèh luh; ana sing setya banget marang kasucian nganti ora ndelok pasuryané wong liya, supaya ora kesasar; ana sing nyukupi kabutuhan turu nalika lungguh; ana sing ora ngombe utawa mangan apa-apa kajaba ing wektu dhahar; ana sing ora tau nyedhaki aku kanggo njaluk sandhangan, utawa sepatu, utawa barang-barang kaya ngono, nanging mung kanggo nindakake puasa, jaga wengi utawa wangun pangurmatan awak liyane sing wis ditemtokake kanggo dheweke demi kaslametan. – Iki wong-wong sing lurus atine; iki wong-wong sing tenanan ngupaya bab-bab ing swarga; iki wong-wong sing semangat ngopeni keslametané dhéwé lan ora gawe cilaka marang tanggané; lan ora mung kuwi, nanging uga maringi kabecikan marang wong-wong mau kanthi manéka cara, ngélingaké apa sing bener lumantar tumindaké, lan kanthi mangkono nyurung wong sing males supaya padha tekun lan wong sing wis kliru supaya tangi manèh. Sing kepéngin, padha tiru wong-wong kaya ngono. Nanging, yèn kowé ora nduwéni kepénginan kaya ngono, cukup puas karo kabecikan sing lumrah ditampa: amarga katengah-tengahan iku nylametaké, lan sapa waé sing netepi kanthi teliti mesthi bakal nampa mahkotané saka Gusti sing welas asih lan loman.

95. Kita tentara Kristus: priksa supaya busana perangmu lengkap siap; amarga mungsuh ora tau turu – lan perang

95. 1) Kita tentara Kristus: priksa supaya waja pepakmu tansah siap; mungsuh ora tau turu – lan perang. – 2) Manut saben dhawuh; urip kita mung sedhela, nanging ing wektu iki kita bisa nggayuh kabungahan langgeng. Makarya, aja males. [2, 18]

15. Kita, tentara Kristus—pangurmatan sing dipilih kanggo Gusti saka saindenging jagad, sesajen sing disucèkaké marang Gusti—ora perang nglawan mungsuh daging lan getih, nanging nglawan panguwasa,

kakuwatan, lan pangéran pepetenging jaman iki, nglawan pasukan rohani sing ala (Efesus 6:12). Napa, mula, wigati kanggo kita padha kumpul dadi siji, rembugan lan nimbang-nimbang—ora sepisan, ora kaping pindho, ora kaping telu saben taun, nanging tanpa kendhat—amarga perjuangan kita nglawan mungsuh ora ana enteke lan kita tansah kapapar godaan? Mula, para prajurit Kristus, awasna: apa parit jiwamu wis kokoh? Apa kowe wis nganggo waja iman? Apa kowe duwe tamèng asor? Apa kowe nyiapake tombak patuh? Apa helm pangarep-arep kaslametan nutupi kowe? Apa pedhang kawani ana ing tanganmu? Lan, sing paling utama, apa awakmu sing mulya wis dilatih kanthi becik lan manut, apa wis dilatih kanthi becik lan gampang dikendhalèkaké, supaya, sawisé ngunyah bit, ora mbuwang panunggangé—pikiran—ing ngarepé mungsuh?—Ya, kowé kabèh nduwèni kabèh mau; aku dhéwé sing njamin kowé. Nanging cengklama maneh bola-bali, awit *'akèh sing nyerang kita saka dhuwur'* (Mazmur 55:3), amarga panahé Sing Jahat kobong; saliyané, dhèwèké ora tau kendho sanadyan sedhela, ora mangan, ora ngombe, ora turu, nanging perang awan bengi, kaya sing tau diomongaké dhèwèké dhéwé marang salah siji Bapa Suci. Mangkono uripé kang tanpa nyawa lan pakaryané kang mbebayani: *'nganiaya wong mlarat lan wong mbutuh, lan matèni wong sing lurus atiné'* (Mazmur 36:14). Nanging *'muga-muga pedhangé nembus atiné dhéwé'* lan *'muga-muga busur-busuré patah'* (Mazmur 36:15) Képiye? Kanthi nolak dheweke nganggo senjata sing kasebut mau. Dheweke, minangka pangrusak kabèh, wis ngakoni dhewe yen dheweke remuk dening andhap asor, kalah dening patuh, kabur dening pandonga, keluwen dening puasa, lan dijatuhake dening katresnan sedulur lan laku kabèh kabecikan liyane.

16. Aku nyuwun marang kowe, minangka tawanan dosa, supaya kita bisa lumaku kanthi pantes miturut panggilan sing wis diparingi marang kita. Tetep nyekel kasabaran, nindakake saben pakaryan nganggo tanganmu dhéwé: ngolah lemah, nggali bedengan, nggawe sandhangan, nyalin buku, nyepuh kayu, ngethok roti, lan saben pakaryan lan layanan liyane. Amarga kabèh iku, ganjaran agung wis disiapaké kanggo kowe ing swarga. Delengen, urip kita lumaku kaya musafir sing cepet lan mabur kaya manuk mabur ing langit. Nanging, sedulur, kita isih bisa entuk paedah sing gedhe. Ing sakedhap bae kita bisa dadi ahli waris kabungahan saklawasé jaman. Amarga sejatine, kabèh urip kita mung sakedhap dibandhingaké karo langgeng sing tanpa wates. Begja wong-wong sing wis nemokake kawicaksanan ing urip bebarengan kanggo kabecikan bebarengan; kaping telu begja wong-wong sing wis sengit marang donya; paling begja wong-wong sing, demi Gusti, wis ninggalake wong tuwa, sedulur, kanca, lan kabèh sing ana ing donya. – Mangkono, kepriye kowe ora bakal dimulyakake sawise nindakake iki? Amarga Gusti piyambakipun sampun ngendika: *'Bakal kula mulyaké sapa waé ingkang mulyaké Kula, lan sapa waé ingkang ngremehké Kula bakal ketinggalan isin.'* – Sampeyan pancèn mulyaké Gusti ing badanmu, lan anggota Kristus kasucèkaké; pasrahaké awakmu dadi kurban lan ngasilaké woh tanpa kendhat lumantar patuhmu. Mula, aja nganti ana sing ngganggu lumrahé kabecikané; aja ana sing nyerah marang kuciwa utawa dadi males; aja ana sing ngantuk utawa turu. Kowe kabèh padha dadi kanca lelungan, kabèh kaiket déning ikatan katresnan, kabèh siji pikiran, kabèh siji manah; dadi lelungan sing becik ing Gusti, semangat lan tansah aktif.

96. Ayo padha eling apa kahanané kita sadurungé, kepiyé kita diundang, lan apa kahanané kita saiki; – lan ayo padha matur nuwun marang Gusti, ora mung kanthi tembung nanging luwih-luwih lumantar kabeneran urip kita

96. 1) Ayo padha eling marang kahanane awake dhewe sadurunge, kepiye awake dhewe diundang, lan apa kahanane awake dhewe saiki; – lan ayo padha matur nuwun marang Gusti Allah ora mung kanthi tembung nanging luwih-luwih lumantar kabeneran ing gesang kita. – 2) Sawise metu saka 'Mesir'-e donya, ayo padha sabar lumaku ing ara-ara samuning urip iki, ing sangisoré pangayoman lan pitutur Gusti, kanthi pangarep-arep mlebu ing Tanah Sing Dijanjekake. [2, 19]

17. Amarga ing jeroning kita ana lentera sing murub kanthi katresnan marang Gusti lan kerinduan marang berkah langgeng, kita kudu terus-terusan nambah lenga panguripan, supaya lentera iki ora mati lan ninggalake kita ing pepeteng, lan kita, amarga kuwi, mlaku-mlaku ing pepeteng lan tiba ing bolongan ngrusakake hawa napsu. Nanging apa iku lenga? Iku pangeling, renungan, lan pamikiran babagan apa sing wis ana sadurunge, apa sing ana saiki, lan apa sing bakal ana ing tembe. – Mula, ayo padha kelingan dina-dina nalika isih enom, nalika kita lumaku ing kabodhoan kaya ing pepeteng, utawa kabawa arus upaya sia-sia kaya ombak segara, utawa nyemplung ing kesenengan daging kaya ing jurang banyu; banjur padha elinga kados pundi Gusti Allah ingkang gung ingkang miyosaken kita saking kahanan punika, lan, nglemesaken astane, nylametaken kita, sarta nunjukaken dalan katentreman, maringi inspirasi dhumateng kita supados ngupaya

dalan gesang ingkang padhang lan suci punika; uga ayo ditambahake manawa, nalika akèh sedulur, kenalan, kanca, lan réréncangan kita isih ana ing kahanan pait sing padha, mung kita piyambak, kaya saka perbudakan Mesir, wis dibebasake saka kono lan diunggahake menyang gunung dhuwur panggonan iki; lan nalika ndeleng saka kene, kita weruh kaya carane manungsa, muter-muter kaya ana ing jurang jero, padha kesusu tanpa guna, padha nyundhul siji lan sijine, padha nyungkurake siji lan sijine, ngentekake kringet ing bathuk kanggo ngupaya bab gedhe—berkah donya sing gampang malih, luntur, lan rusak—lan, sing luwih ngenes maneh, nampa ganjaran panggonan ing neraka kanggo sangsara langgeng. Mung kanggo panyelamatan iki waé, sepira panuwun sing kudu kita raosaké lan aturaké marang Gusti Allah kita, Panyerang sih rahmat? – Mula saka iku, ayo padha ngluhuraké puji-pujian marang Gusti tanpa kendhat, luwih banter tinimbang kidungé Israèl, kanthi nyanyi: *'Ayo padha nyanyi marang Sang Gusti, awit Panjenengané wis mungging kanthi kamulyan; Panjenengané wis mbuwang jaran lan sing numpaké menyang segara'* (Kaluwihan 15:1). Nanging panuwun kaya ngono ora bakal sampurna yen kita ora migunakaké berkah iki kanthi becik, yaiku kanthi tetep nyisihaké dhiri saka donya, misah saka bangsaning kita dhéwé, nganggep bandha donya ora ana gunané, lan kanthi kabungahan manut marang paugeran urip kita.

18. Sawise kita uwal saka donya, panggodha lan napsu-napsune, kita kudu lumaku becik liwat ara-ara samuning urip iki – dadi alus, manut, sabar, luhur ati, tresna marang kasuciyen lan dhawuhe Gusti, nanging aja nganti ngeluh kaya bangsa kuna; aja keras kepala, aja napsu, aja nguber kesenangan, aja sombong, aja seneng rebutan, utawa mbrontak marang Pangripta Hukumé dhéwé, nalika kelingan marang kualik-kualik Mesir, sing kanthi sih-rahmaté Gusti wis kita tinggalké lan kita tolak. Mugi aja nganti kados makaten, atur kula nyuwun. Nanging, minangka umat suci Gusti, mangga kita taat, kersa dipimpin ing endi wae lan kapan wae pananganing Gusti mimpin, tansah lumampah miturut karsa Gusti, lan kanthi gumbira nahan sangsara ing lelampahan – kurang pangan, kurang inuman, lan sapiturute. Yen kita manut banget, Malaikaté Gusti bakal mèlu ing ngarep kita, lan Gusti bakal ngendhalèkaké hawa napsu kanggo kita, kaya déné Panjenengané nindakaké marang bangsa-bangsa manca, lan kita ora bakal mlebu ing tanahé wong Amori, para Kanaan, para Perisít lan para Yebusít, nanging menyang tanahé wong alus lan wong sing bener, menyang tanah kang mili madu lan susu suci, lan kita bakal nampa kabèh berkah sing wis dijanjèkaké, mréntah bebarengan karo Gusti kita Kristus. Wah, sedulur, delengen ganjaran sing ana ing ngarep kita; mangertèni panglipur sing wis disiapaké kanggo kita, uga paukuman lan sangsara sing kebalikané, sing ngentèni wong-wong sing urip sembrono. Mula saka iku, ayo padha lumaku ing dalan sing ana ing ngarep kita kanthi kabungahan, kanthi semangat lan sabar sing ora goyah, saben kita kanthi semangat nindakake tugas sing dadi kewajiban kita minangka pakaryan suci, kaya para putra Kohat lan Merari (Bilangan 4:15) biyen masangake piranti-piranti suci. Aja ana sing durung patuh, aja ana sing nggrundel, aja ana sing kasar, aja ana sing dadi tukang goroh, aja ana sing dadi tukang ngina, aja ana sing iri, aja ana sing nyebarake fitnah, aja ana sing lalai, aja ana sing males, aja ana sing kanthi cara apa wae ng gawa isin marang panggonan suci kita; nanging padha ngupaya kanthi kabèh kekuwatan kanggo nindakake apa sing nyenengake Gusti Allah, supaya sawise ngrampungake pakaryan becik kita kanthi becik, kita pungkasané nampa mahkota kabeneran ing Kristus Yesus Gusti kita.

97. Sampeyan mesthi bakal nampa kabungahan langgeng amarga nilar donya, patuh kaya martir, lan perjuangan nglawan napsu lan mungsuh sing ora katon: mula ajeg teguh.

97. Sampeyan mesthi bakal nampa kabungahan langgeng amarga nilar donya, patuh kaya martir, lan perjuangan nglawan napsu lan mungsuh sing ora katon: mula ajegna. [2, 20] Mugi gapura pati dadi dalan tumrap panjenengan sedaya kanggo mabur mlebu ing alam swarga lan alam sadurunge swarga—menyang panggonan ing ngendi *'larané, sedhih lan ambegan abot bakal sirna'* (Mazmur 35:10). Mangkono kula, sanadyan kula dereng pantes, ngarep-arep bilih panjenengan badhe mangkat ingkang dhateng ing ngriku lan panjenengan badhe nemokake ing papan ingkang wonten panggonaning sedaya ingkang remen, ingkang wonen pasuryaning tiyang remen lan swaraning tiyang ingkang ngrayakake, sasampunipun nampi punapa ingkang sampun dipun janjekake dhumateng sedaya para suci ingkang sampun nyenengake Kristus wiwit jaman mbiyen, amargi tumindak panjenengan ingkang luhung, amargi gesang panjenengan ingkang pantes dipun puji lan pinaringan berkah, amargi panjenengan mlayu saking donya, kanggo kapisahanmu saka ikatan daging, kanggo pamutusaning karsa pribadimu, kanggo keteguhanmu saben dinane ing perjuangan lan ketekunanmu ing ketaatan kaya para martir, ing ngendi kowe pancen ngakoni Gusti lan mbantah setan sing ala atiné, nampa lan nolak pukulan sing terus-terusan diwènèhaké marang kowe, loro-lorone ing pikiran lan badan—apa saka napsu daging, utawa saka fitnah setan, utawa saka perselisihan karo sedulur, utawa saka

celaan lan teguran saka para pangurus, kepala bengkel, lan pangawas ing sakabehe pakaryan liya – lan ora nate ing cara apa wae nglanggar sumpahmu ing ngarsane Gusti, nanging kanthi wani lan tabah lumaku ing dalan kaslametan, ngisinake lan ngusir pasukan setan sing nglawan kowe. Mangkono prestasimu – lan kowe bisa muni banter kaya Rasul: *'Sapa sing bisa misahake kita saka katresnané Gusti Allah? Apa kasangsaran, utawa pangsasaran, utawa panganiayaan, utawa kalaparan, utawa ketelanjangan, utawa bebaya, utawa pedhang? Kaya sing katulis: "Merga saka kowe, kita saben dina dipatèni; kita dianggep kaya wedhus sing arep disembelih"'* (Rm. 8:35–36). Begja tenan kowe, lan kaping telu begja—nanging aja lali—yen kowe terus njaga prestasi kaya ngono kanthi ajeg ing ngarepé Gusti nganti tekan pungkasan: amarga saben dina kowe ngadhepi perjuangan, sanadyan ing wektu sing padha saben dina kowe nampa mahkota.

98. Kita miskin; nanging Gusti nyukupi kita; panuwun marang Panjenengané; nanging kita ora kena nganggur; nanging saben wong padha makarya manut panggilané: banjur Gusti bakal ngluwihi sithik sing kita duwé

98. 1) Kita miskin; nanging Gusti nyukupi kita; syukur marang Panjenengané; nanging kita ora kena nganggur; saben wong kudu makarya manut panggilané: banjur Gusti bakal ngluwihi sithik sing kita duwé. – 2) Kita padha duwe kabèh bebarengan; lan gaweyan siji nguntungaké kabèh, lan kosok baliné; lan kabèh bisa ngarep-arep ganjaran saka Gusti miturut gaweyan lan ketekunané; lan sing makarya sacara jasmani ora bakal nampa luwih sithik tinimbang sing makarya sacara rohani. – Bab wong lara, padha bakal nampa ganjaran amarga sabar kanthi loman. [2, 21]

19. Fokus utama saka keprihatinan lan pandongaku yaiku supaya kowe tetep suci, rajin, lan tanpa cela ing cara uripmu sing suci lan luhur, supaya ora ana siji wae sing kesasar amarga fitnahé setan, nanging supaya kowe kabeh tetep waspada lan eling nalika nindakake pakaryan sing pantes lan mulya saka patuh sing pinaringan berkah. Amarga nalika kahanan iki tertib, aku ora krasa sedhih bab apa-apa liyane, sanajan biasane aku sedhih – maksudku watesan urip jasmani sing wis dilakoni nganti saiki, nanging aku nganggep watesan-watesan iki minangka kabebasan, mlarat minangka kasugihan, kakirangan minangka kelimpahan, dipandu ing bab iki dening pangarep-arep sing maringi prentah manawa Gusti ora bakal nglilani nyawa wong sing bener keluwen, lan ora bakal ninggalake para suci-Nya—kaya panjenengan saiki amarga sih-rahmaté Kristus, sing dipunuripi, dipunlegakake, dipunbusani, lan dipunangetake dening pangayoman ilahi Panjenengané, ora mung ing roh nanging uga ing badan. Lan sapa sing bisa nyukupi panganan kanggo akèh wong kaya ngono—sing umume wong mlarat, sing ora nduwé pitulungan manungsa—lan nyedhiyakake kabèh kabutuhané, kajaba tangan pitulungané Gusti Allah? – Anggaya paningalmu lan delengen – pinten kathah kita ingkang sampun mlebet ing kutha karajan menika, lan pinten kathah ing antawis kita ingkang sepuh, ingkang lèmès, ingkang sakit, para mudha lan para alit – lan Gusti nyukupi kabutuhanipun sedaya: punapa menika boten nggumunaken? Punapa menika boten pantes dipun puji? Mesthi, sedulur lan anak-anakku. – Nanging, kita uga ora kena lenggah santai, nanging kudu nindakake perané kanthi nyumbang gawe lan kringet kanggo nyukupi kabutuhan persaudaraan. Amarga Gusti Allah kersa welas nalika Panjenengané ndeleng dhawuh-dhawuhé kacumponi déning kabèh wong ing paseduluran – lan saka sumber sing ora katon Panjenengané ngirim sarana panguripan. Mula saka iku, aku nyuwun lan ngélingaké kowe: sapa waé, apa waé tugase sing dipasrahaké, padha ngupaya kanthi saktenané kanggo makarya lan ngasilaké woh sing akèh, loro-loroné rohani lan jasmani; awit ing kene siji lan sijine padha ngenali, lan sing rajin ing babagan raga uga padha rajin ing babagan jiwa; kosok baline, sing tandhus rohani uga lalai ing babagan raga.

20. Kabeh padha dienggo bebarengan ing antarané kita, ora mung bab jasmani lan indra, nanging uga bab rohani lan intelektual – lan kaya déné kabecikan lan kabajikan saka sawatara wong dienggo bebarengan déning kabèh wong liya, lan kosok baliné, mangkono uga pakaryan kita; kaya sing katon saka tuladha awak, kaya sing ditegasaké déning Santo Paulus sang Rasul: *'Amarga kaya déné awak iku siji lan nduwé akèh anggota, lan kabèh anggota awak, sanadyan akèh, iku siji awak, mangkono uga karo Kristus. Amarga yèn siji anggota nandhang sangsara, kabèh anggota padha nandhang sangsara bareng; yèn siji anggota pinunjul, kabèh anggota padha bungah bareng'* (1 Kor. 12:12, 27). Lan kaya ing awak, saka sirah nganti sikil, ing sisih tengen lan kiwa, ana rasa kang krasa ing saben anggota lan kabutuhané: mangkono uga, pahami iki gegayutan karo nyawa. Bapakku lan Bapakmu iku anggota kang kapisan, aku kang kapindho, banjur—sawisé kuwi—saka siji-siji nganti sing pungkasan; bebarengan, ing Dina Panggembalian, kita kabèh bakal nampa pujian utawa celaan. Ngertèni iki, anak-anakku, ayo padha ngupaya, ayo padha nyambut gawe; mugi saben wong nyumbang bageyané kanggo kapentingan bebarengan, lan aja ana sing dirèmèhké sadurungé liyané, ing

pangabdian sing dadi haké lan miturut ukuran kekuwatané. Nanging mesthi kowe padha ngerti yèn Gusti Allah ora bakal netepake pangkat ing dina iku kaya déné kita ing kéné: amarga ana paugeran Gusti Allah lan ana paugeran manungsa. Mbok menawa Panjenengané bakal nyelehaké wong kaping telung atus ing panggonan katelu utawa kaping papat, nurunake wong kaping sepuluh menyang tengah, lan ngunggahake wong pungkasan menyang panggonan kapisan—saben miturut ketekunan lan kabecikane. Lan sanadyan iku pikiran sing medeni, bisa uga Panjenengané malah ngilangi sawatara wong saka barisan kita sakabehé lan ngutus menyang neraka—mesthi waé wong-wong sing, sanadyan ing kéné, nduwé semangat, pola pikir, lan watak sing béda. Nanging aku wani njamin yèn ora ana siji waé saka para pekerja kita sing gaweyané sia-sia, – uga ora ana sing nyambut gawe kanthi sia-sia: ora sing ngolah garapan, ora sing mbabat gundhukan, ora sing masak, ora sing nggawe roti, ora sing ngatur gudang, lan sapiturute. Lan kabèh mau, sing luwih sithik melu tinimbang wong liya ing laku pribadhi nyanyi mazmur lan nyipta geguritan, bakal nampa ganjaran ora kurang saka sing lungguh ing selé-selé nalika nindakake tugase, asal padha makarya kanthi semangat sing ora kurang, lan luwih manèh kanggo Gusti. Sepira gedhéné sapa waé ngetokaké gaweyan lan semangat kanggo sedulur, bakal diukur manèh marang dhèwèké. Kanthi mangertèni iki, kowe sing makarya ing njero, aja ngremehake sing makarya ing njaba; lan kowe sing makarya ing njaba, aja nyerah kaya-kaya kowe ora ana regane. Ukuran kanggo saben wong yaiku gawe lan semangat. Nanging ukuran kanggo wong lara apa? ana sing takon: amarga dhèwèké ora bisa makarya. Ukurané yaiku rasa syukur, andhap asor lan sabar.

99. Piwulang ora sia-sia: iku mbangun sing turu, lan nguwatake lan nuntun sing wis tangi

99. 1) Pitutur ora sia-sia: iku mbangun sing lagi turu, sarta nguwatake lan nuntun sing wis tangi. Mangkono kita kabeh maju sethithik demi sethithik. – 2) Ing kéné kita ngakoni sih-rahmaté Gusti: sing ala ing antarané kita suda, déné sing apik saya kuwat. Ana sawatara sing tiba; nanging padha tangi maneh lan mbenerake lakuné. Mula, tetepna semangat lan sumangetmu. [2, 22]

21. Ana sing takon, apa gunané piwulang iki yèn kita ora nglakoni apa sing diomongaké? Amarga sanadyan asring kita krungu yèn kita ora pantes ngguyu, kita ora ngowahi tumindak kita ing bab iki; sanadyan asring kita diwulang yèn kita ora pantes melu omongan kosong, kita isih nindakake; sanadyan asring dielingi manawa kita ora kena iri marang tangga teparo, kita isih kalah dening napsu iki; sanadyan asring dielingi manawa kita ora kena ngadeg sembrono utawa kantuk nalika nyanyi mazmur lan ndedonga ing wayah awan lan bengi, pikiran kita isih ngumbara lan kita malah ketiduran nalika kuwi – cekakipun: kita meh ora ana sing maju. – Nanging wong-wong sing ngomong kaya ngono iku ngomong kanthi ora adil. Kaping pisan, ora mungkin ora ana siji wae sing maju ing apa-apa, lan ora mungkin kabeh wong maju ing kabeh bab sekaligus; nanging dina iki siji wong, sesuk sijiné, miwiti lan nerusake pakaryané marang dhiri dhéwé; kapindho, kaya nalika munggah tangga, ora bisa langsung mlumat saka undhak-undhakan pisanan menyang sing paling pungkasan, nanging kanthi nginjak miturut urutan saka siji menyang sijiné kita munggah: mangkono uga ing ngupaya kabecikan, maju sethithik-sethithik, kita nggayuh pucuké. Ing loro babagan iki, piwulang kateketik nduwèni paedah gedhé, nyemangati lan njaga semangat kanggo kasil, nyedhiyakake cara lan teknik kanggo tujuan kuwi, lan kanthi mangkono mbantu nyawa jujur panjenengan munggah sethithik demi sethithik saka kekuwatan siji menyang kekuwatan liyane lan saka bumi menyang swarga. Lan iki ana bab liya sing kudu dipikirake: yen nalika akèh banget sing diomongake lan dirungokake babagan apa sing kuduné ana lan apa sing kudu dibenerake, kanggo kamulyaning Gusti, ora ana pangendalian napsu sing katon; mula apa sing bakal kelakon, lan sepira luwih parah kahanané kita, yen meneng waé nyebar ing antarané kita, lan apa sing bener ora dituduhake utawa ora diterangake kanthi cetha? Aku, saka sisihku, wis sinau saka para Bapa yèn tembung iku dalan menyang tumindak—tembung becik marang tumindak becik, lan tembung ala marang tumindak ala. Lan aku ngerti tenan menawa iki pancen kaya ngono—menawa ngomong babagan cara urip sing luwih becik mesthi nuntun wong marang sing luwih becik; aku dadi saksi tumrap kowe kabeh, anakku, menawa lumantar maca Kitab Suci sing diilhami Gusti, lan sethithik lumantar ngrungokake piwulangku sing andhap asor, kowe kabeh padha tangi lan padha maju terus: wong-wong sing semangat tangi saka turu lan miwiti mbenerake awake dhewe, dene wong-wong sing wis apik tumindaké diilhami kanggo nggayuh sukses sing luwih gedhe.

22. Kita ngakoni sih rahmaté Gusti ing bab iki lan ora ndhelikaké kawelasané. Amarga delengen, kita meh ora ana perselisihan, ora ana fitnah, ora ana panghakiman, ora ana panganiayaan, ora ana duraka, ora ana mangan sacara rahasia; lan yen kuwi kelakon – amarga kita nggawa daging sing rawan ala – wong sing dosa langsung ngakoni, tobat, lan mbenerake lumantar paukuman sing wis ditemtokake; pengucilan saka dhaharan, puasa, ngadeg lan sujud, gumantung apa sing cocog kanggo marasake lara sing muncul. Mula saka iku, aja

nganti ana sing ngomong manawa ora ana manfaat sing bisa dipikolehi saka piwulang iki. Kita pancen nampa manfaat saka piwulang iki lan makmur lumantar piwulang iki, kanthi sih-rahmaté Kristus lan perantaraan pandonga bapakku lan panjenengan; lan, mungguh, kita nanjak gunung kabecikan kanthi pangajab sing becik, padha padhanging budi, disucèkaké, lan diangkat dadi suci—sing, nanging, digayuh kanthi gaweyan abot lan kringet. Mula saka iku, kula nyuwun lan nyuwun tulus marang panjenengan: ayo padha tetep teguh ing tekad lan watak sing becik; ayo padha mbusak kabèh pikiran kang bimbang lan ngusir rasa wedi kang suwé; lan ayo padha nyemangati awaké dhéwé kanthi pangarep-arep sing becik lan pangajab ganjaran ing tembe lan berkah langgeng, – salawase isih ana ambegan ing irung kita, supaya sawise sangsara lan kasangsaran saiki iki, kita dianggep pantes, sawise seda, dadi ahli waris Karajan Swarga ing Kristus Yesus Gusti kita.

100. Angel mimpin; nanging demi Gusti, demi kita—Panjenengané sing nandhang sangsara nganti pati ing salib—kula sabar; kowe uga kudu sabar

100. 1) Angel mimpin; nanging demi Gusti, demi Panjenengané sing nandhang sangsara kanggo kita nganti seda ing salib, aku sabar; kowe uga kudu sabar. – 2) Pikirna ing pikiranmu kepiye para leluhur biyèn sabar. 3) Mula saka iku, ayo padha niru wong-wong mau. [2, 23]

1. Yen aku ndeleng nganggo mripat jasmani marang cobaan sedhik sing meh saben dina nyerang kita, mesthi aku wis kesel lan wis nyerahake kendhali pimpinan marang wong liya; nanging nalika pikiranku sing andhap asor ndeleng marang Gusti Allah ing sedaya punika—kanggo pundi panjenengan dipun timbali mriki, lan kanggo pundi kula sampun nyerahake dhiri dhumateng panjenengan—kula boten nyerah lan boten kuciwa, lan kula siap nandhang sedaya, kanthi kaparingan kekiyatan dening Kristus Sang Gusti, lumantar pandonga Bapak kula lan panjenengan, kanggo panjenengan, ingkang kula tresnani, lan kanggo pundi Gusti lan Pangeran kula. Amarga Panjenengané sing nyipta kabèh mau kersa, kanggo kapentinganku, lumantar misteri Inkarnasi, ngalami godaan, dicaci, dihina, diejek, disalib, ditusuk tombak, lan dikubur; apa sing ora bisa tak tahan? Luwih manèh, apa sing kita, bebarengan karo kowé, ora gelem nglakoni kanthi rela? Monggo sedhik, kasangsaran, tatu, kekurangan, malah pati teka marang kita. Amarga apa tegese kabèh iku, yèn kita nduwèni iman kang ora goyah manawa yèn kita gelut perang sing bener, yèn kita ajeg lan nglawan kanthi gagah, kita bakal nampa berkah langgeng minangka ganjaran? Nalika daging kita sing ringkih wiwit kendho, ayo padha ngelingi manawa kanthi nyukupi kepinginané, kita padha nyimpen murka kanggo awaké dhéwé ing dina murka lan pangibahan paugeran adilé Gusti Allah, lan ayo padha tangi kanthi semangat lan kawani.

2. Oh, ing ngendi para jiwa suci kuna iku saiki! Kepiye semangat sing biyen maringi inspirasi marang wong-wong mau saiki wis surut! Kanggo wong-wong mau, sangsara ing badan iku kabungahan lan kabagyan; kamulyan lan kabesaran iku malah dadi pangremehan sing paling gedhe. Padha kebak katresnan kang kobong marang Gusti; padha keserap dening kangen kang ora ana enteke—ora kanggo nindakake karsa dhéwé, nanging luwih becik nahan karsa kuwi sakabehe; padha ora ngupaya mimpin, nanging dadi tundhuk lan patuh nganti tuwa. Ing endi abbes tuwa sing piningan berkah, sing ngadeg kanthi andhap asor nganti pungkasan dhahar? Ing endi mutiara patuh iku, sing wis diuji akèh cobaan sajrone telung puluh taun? Ing ngendi siji iki, ing ngendi siji kuwi? – Amarga delengen, kaya paduan swara lintang, sakabèhé pasamuwan suci para wali, sumunar kanthi kabèh jinis kabecikan, ngadeg ing pikiranku. – Ayo padha ngliwati ing pikiran lumantar panggonané sing suci. Delengen dhasar-dhasaré Pachomius Agung. – Ayo padha ndelok ing kono Jonah sing tansah kelingan, Petronius sing mulya, Theodore sing disucèkaké. Banjur ayo padha menyang biara Theodosius Agung, lan ing kono uga delengen Basil sing tansah urip, Aetius sing nggumunake, – lan sapituruté. Saka kéné ayo padha lumaku menyang panggonan suci pakaryané Sang Theoktistus sing piningan berkah, Sang Euthymius Agung, lan Sang Savvas sing kasucèkaké; lan, kanthi cekak, ayo padha nyawang ing pikiran kabèh sing kelakon ing biara-biara kuna, abad tengah, lan sawisé, lan kepiyé saben wong padha ngupaya nglakoni urip kabecikan ing jerone.

3. Kanthi cara sing padha, kita uga kudu lumaku, yen kita kepengin nemokake urip lan pepadhang sing sejati, sabar nampa kabeh, ngemban kabeh, ora *maringi alesan salah ing apa wae, supaya pelayanan kita tanpa cela* (2 Kor. 6:3); *'lan ing ndhuwur kabèh mau, njupuk tamèng pracaya, kang bakal maringi kowe daya kanggo matèni kabèh panah geni saka sing jahat'* (Efesus 6:16), tetep ora bisa dikalahaké, bungah lan padha nuduhake kabungahan siji lan sijiné kanthi katresnan, nyawiji déning ambegan siji Roh Suci, minangka siji badané Kristus.

101. Kita diundang supaya disucèkaké saka dosa-dosa kita lumantar gawe, kekurangan lan sangsara

101. Kita diundang supaya disucèkaké saka dosa-dosa kita lumantar pagaweyan, kekurangan lan sangsara. Iku angel; nanging minangka gantiné, urip sing kabegjan langgeng dijanjèkaké. Mula saka iku, ayo padha bungah ing kabèh iku. [2, 24] Aku kepengin sacara ringkes ngelingake kowe babagan urip asketis sing kita dadi panggilané, lumantar urip kuwi kita ngresiki awak saka dosa-dosa kepungkur lan amarga kuwi kita nandhang sangsara saben dina. Amarga dalan kita pancen sempit lan kebak sangsara, miturut sabda Gusti; nanging amarga ana janji urip langgeng, ayo padha bungah lan ngupaya lumaku kanthi becik, padha saingan kanthi semangat sing leres, mlayu kaya ing pacuan lan ngalahake mungsuh, supaya kita bisa nampa mahkota kabeneran ing dina pangadilan. Mulane, ayo padha nganggep apa sing abot dadi entheng, apa sing ora nguntungake dadi nguntungake, apa sing nyedhihake dadi nyenengake, apa sing kélangan dadi migunani, isin dadi pakurmatan, cacian dadi pujian, kekurangan dadi kecukupan, banyu putih dadi anggur, lan mangan telat dadi mangan luwih awal. Ing kéné dumunung watak martir ing gesang kita, lan ing kéné dadi dhasar pangajab lan pangarep-arep kita marang berkah ing tembe. Aja nganti, aku nyuwun, kita nangis utawa nyerah semangat, amarga urip iki nggawa sedhih lan nyerikake ati; nanging luwih becik—amarga urip iki nyimpen kanggo kita kalungguhan putra, Karajan Swarga lan kalanggengan sing pinaringan berkah, – ayo padha nampani kanthi semangat sing luwih gedhe lan tansah anyar ing kono, nambah gaweyan marang gaweyan, prestasi marang prestasi, rajin marang rajin, patuh marang patuh, ngendhaleni karsa marang ngendhaleni karsa, pandonga marang pandonga, jaga marang jaga, pamanggihan marang Gusti marang pamanggihan marang Gusti, luh marang luh, katresnan marang katresnan. Mangkono urip kita, béda saka donya sing fana lan luwih unggul tinimbang iku, rada aneh lan manca tumrap wong-wong wicaksana donya, sing dikendhalèkaké déning daging lan luwih milih sing saiki tinimbang sing bakal teka. Mangkono kowe sing wis ninggalaké donya lan kabèh sing ana ing kono: wong tuwa, sedulur, anak-anak lan kabèh barang donya, lan sing, amarga katresnan marang Gusti, tansah siap nandhang sangsara, nampa sangsara, diolok-olok, disiksa lan dipatèni. Mula saka iku, ganjaran ageng wis disiyapake kanggo kowe ing swarga: kowe bakal dipindhahake saka donya iki menyang Gusti Allah, lan, kanthi ninggalake urip sing sementara iki, kowe bakal mlebu ing urip langgeng, yen kowe terus nuduhake patuh sing setya nganti pungkasan.

102. Aku mberkahi kowe amarga komitmenmu sing tulus lan sukses marang urip komunitas

102. 1) Aku mberkahi kowe amarga komitmenmu tulus lan suksesmu ing pakaryan urip bebarengan. – 2) Aja pracaya marang wong-wong sing ngomong yèn ana akèh wong kaya ngono ing endi-endi. – 3) Senjata utama kita yaiku pambuka pikiran kita. – 4) Iki ndadekake sugih kabèh upaya tapa kita. [2, 25]

4. Aku mberkahi kowe amarga, ing generasi iki lan ing jaman iki, kowe ngupaya Gusti kanthi temenan, ngawasi atimu, lan pracaya yèn rohmu ana ing ngarsané Gusti; Aku uga muji kowe amarga nglakoni uripmu kanthi tulus lan tanpa pura-pura, pancen wis nyingkiri donya lan ora mung pura-pura misah saka donya, lan sejatine kowe pancen kaya jenengmu: kowe pancen wis misah saka kabèh bab, manggon karo Gusti Allah siji lan ngabdi marang Panjenengané piyambak ing panggonanmu sing éndah. Mula saka iku, cara urip bebarengan panjenengan, ing ngendi ora ana apa-apa ing antaran panjenengan sing diarani kagungan pribadhi sapa waé; mula pamisahan sing ora bisa dibatalake saka wong tuwa lan sedulur daging; mula iman sejati marang andhap asorku, sing kawahyukaké marang aku lumantar pangarep-arep rahasia ing atimu; mula saka kowe padha lega sanajan ing kurungan, wareg sanajan ing mlarat, tentrem lan bungah sanajan kekurangan kabutuhan badan; lan kenapa kudu luwih akeh maneh? – Mula saka kamulyan uripmu lan kasunyatan manawa kowe dadi omongan saben wong.

5. Aku ora ngomong iki kanggo muji-muji kowe, nanging aku ngélingaké kowe bab iki supaya kowe tetep teguh lan kuwat, lan awasen supaya ora tiba saka panggonan sing dhuwur kaya ngono, utawa ora ringkih ing tekad apikmu, kanthi nyerahake perjuangan monastikmu utawa kesasar dening sophisme sing rusak lan gumregahing manungsa, sing kanthi meyakinkan ngusulake manawa ing kene lan ing endi wae ana akeh wong sing wedi marang Gusti Allah lan ngabdi marang Panjenengané luwih becik tinimbang kita. 'Mangkono cobaan-cobaan iku' – lan kanggo apa? Supaya kaprigelanmu bisa katon (1 Kor. 11:19). Mula saka iku, tetep nyekel tekad apik saka kersamu, aja nganti lali tresna marang Gusti, wenehana pratandha lumantar pakaryan becik, lan golèkna apa sing perlu kanggo kaslametan kita; awit akèh sing didhelikaké saka kita, lan kita kliru tanpa nyadari kepiyé, utawa malah tanpa nyadari babar pisan, kaya pangandikane Dawud sing maringi kapastian marang kita: '*Sapa sing bisa mangertèni kasalahan dhéwé?*' (Mazmur 18:13).

6. Mula saka iku, aku kepéngin kowé padha ngerti yèn ora ana pangobatan sing luwih mujarab kanggo kaslametan kajaba pangbukaan pikiran dhéwé: bab sing wis kowé alami dhéwé. – Napa, mula, sawatara saka kowe, nalika Gusti wis maringi peparing iki marang kowe, nalika pangobatan kaya ngono ana ing pucuk drijimu, kowe tunda-tunda nyedhaki pangakuan lan pambuka ati, lan kowe nyekel awakmu dhéwé nganggo meneng, banjur kabawa lan kebak, kaya dipenuhi cacing, dening pikiran-pikiran sing ora tau diungkapake? Aku nresnani kowe, sapa waé kowe, lan aku sedhik amarga kelemahanmu. Napa, nalika kowe duwé sarana kanggo mari, padhang, lan kabungahan, kowe malah nyerah marang sing kosok baliné? Gusti Allah mirsani kabèh; awit '*ora ana makhluk un sing kapendem saka Panjenengané; nanging kabèh wis telanjang lan kabuka ing ngarsané*' (Ibr. 4:13). – Luwih manèh, aku kudu mbukak kowe; awit aku butuh kabeneran saka anak-anakku, supaya aku bisa mangertèni kowe, lan kowe uga mangertèni aku.

7. Lan iki pancen kasunyatan paseduluran rohani sejati: patuh sing tulus, lelampahan tanpa beban, pandonga sing manis, kamajuan sing ora kendhat lan munggah marang kasampurnan. Apik banget luh pangapuran sing mili saka mripat; apik pandonga sing murni, apa ing awan utawa ing wengi; becik iku sabar ing sangsara; becik nguber pagawean tangan; becik merhatiin maca bacaan; becik ora cepet ngomong lan ngobrol tanpa guyu; becik watesan dhiri sing terkendali; becik kelingan pati lan uripé para wali, niru sak kuwasa; becik mlayu saka kawani sing kebablasan lan nglakoni andhap asor ilahi; nanging sing paling utama saka kabèh iku yaiku panyelidikan dhiri sing tanpa welas asih lan pangakuan pikirané dhéwé. – '*Ujilana kabèh; tetepana sing apik*' (1 Tes. 5:21).

103. Pamikiran lan raos, tembung lan tumindak ing donya kuwi béda banget karo sing kita duwé: kita nganggep kabèh mau kaya-kaya kita ana ing swarga

103. 1) Pamikiran lan raos, tembung lan tumindak ing donya béda banget karo sing kita duwé: kita nganggep kabèh mau kaya-kaya kita ana ing swarga. – 2) Gusti Allah sing wis maringi kita apa sing diduwèni; ing njero lan ing njaba, kabèh béda karo ing donya. – 3) Nanging, ayo padha ati-ati supaya ora dadi luwih ala tinimbang wong awam. [2, 26]

8. Mulyané Gusti Allah, sing milih kita wiwit ana ing kandungan ibu kanggo panggilan suci iki! Matur nuwun marang Sang Gusti, sing wis nelpon kita menyang dalan urip monastik sing pinaringan berkah lan kaajaiban! – Kanggo kita – sanadyan katon wani ngendika mangkono, nanging ora adoh saka kayektèn – pancèn wis diparingi kawicaksanan kanggo mangertèni misteri Karajaning Swarga luwih saka wong-wong ing donya, akèh sing sanadyan ndeleng, nanging ora weruh kanyatan saktenané. Amarga pikirna apa sing ana ing pikirané lan pangarep-arepé: padha ngajeni bandha lan kamulyan sing sirna, seneng marang kesenangan lan panglipur, kesengsem marang minyak wangi, sandhangan alus, watu permata, omah éndah, kebon, alas cilik, lan kabèh jinis kesia-siaan liyané; padha ngguyu, joged, lan nggemuk kaya kéwan sing dipelihara kanggo disembelih, lan nindakake akèh prekara liya sing luwih becik ora diomongaké, kaya déné luwih becik ora diomongaké bab akibat sing muncul saka kabèh kuwi – akibat sing ora apik, nanging malah dipuji déning wong-wong mau. Iki sing dipuji, sing dibanggakaké, lan sing dadi kabungahané! – Nanging kabèh iku ora ana gunané lan pantes diremehake ing paningalé wong-wong sing wis nyalibaké dagingé karo hawa napsu lan karsa (Gal. 5:24); – kaya kowé kabèh sing ana ing Gusti Yesus Kristus, miturut Rasul Suci, sing wis nyalibaké dagingé. Kita nduwéni pangarep-arep sing béda lan kecenderungan sing béda marang bab-bab liya. Kita ngupaya lan ngupayakake kahanan kabegjan sing ana ing swarga kabungahan, sing wis ngusir kita: kanggo tujuan iki kita ngetutake cara urip sing cedhak karo sing asli, ngadhepake punggung marang donya sing nggodha lan nyedhak marang Gusti Allah, mbusak pepeteng urip iki lan nganggo padhangé roh, lan kanthi nyingkiri kabèh bab, kita dadi panguwasa kabèh.

9. Wah, panggilan sing nggumunake lan luhur tenan! Sapa sing wis misahake kita saka daging lan getih, saka wong tuwa, sedulur, tanah kelairan, saka kabiasaan urip iki lan saka kabèh sing donya? Sapa sing wis nyakinke kita supaya nyerahake awak dadi abdi marang abbot lan bapa rohani, lan nindakake tapa brata kanthi ngendhaleni dhahar, jaga wengi, lan turu ing lemah gersang? Sapa sing wis maringi pencerahan marang kita supaya ndeleng samubarang tanpa gangguan utawa kesengsem, lan ora ngajeni emas, perak, kaendahan, kemewahan donya, utawa malah mahkota kraton lan busana ungu; nanging luwih ngajeni lan nganggep luwih mulya nganggo sandhangan compang-camping lan tambalan, lan bangga marang kuwi, tinimbang busana sing gemerlap? Sapa sing wis maringi kita kekuwatan kanggo mlayu saka kabèh sing kasat mata lan dagingi lan nyawiji karo urip sing luwih luhur, tetep suci lan ora kena cacad lumantar kasucian, kaya para Malaikat? Mangkono pujian kita! Gusti Allah wis paring kabèh mau marang kita, sing wis tresna marang Panjenengané

lan ngidam-idam berkah ing tembe – pepadhang sing ora bisa didekati, kamulyan langgeng, kabungahan sing ora bisa diungkapaké, kabungahan tanpa kendhat, warisan langgeng, Karajan Swarga, kasugihan sing ora entèk-entèk, lan kabèh janji sing diandharaké lumantar para Malaikat lan para Bapa.

10. Amarga mangkono, ayo padha waspada lan ngati-ati, supaya kita ora mbalik menyang sing kebalikan lan banjur ketinggalan karo wong-wong sing urip manut kabiasaan donya. Mula saka iku, ayo padha ngresiki awak kita bola-bali, lan bola-bali ngukuhake kasucian kita – lan ayo padha ngati-ati, nganggo pikiran lan ati, supaya ora menehi setan kesempatan sanadyan sethithik. Tembung ngundang tembung, pandelengan narik pandelengan, kecerobohan nyengkuyung kecerobohan; lan sethithik demi sethithik, nalika kita wis biasa lan krasa nyaman, kita bakal nemokake awake dhewe kaya manuk hantu wengi, lan nyebabake pati dosa. Ora kaya ngono, anak-anakku, ora kaya ngono; aku nyuwun lan nyuwun tulung marang kowe kabèh. Jaga awakmu saka siji lan sijiné, awit urip lan pati gumantung marang tangga teparo. Setitik kecerobohan, kélangan waspada, bisa nyemplungaké wong menyang jurang dosa. Ati-ati lan waspada, enom lan tuwa, sing ana ing ngarep lan sing mèlu, sing nduwèni wewenang lan sing ana ing sangisoré wewenang. Ing dhuwur kita piningan berkah; ing kéné kita diina; ing ndhuwur kita diparingi berkah kaya uripé malaikat, ing kéné kita diumpamaké kaya Setan. Ana sawijining wong sing diomongaké yèn luwih becik yèn dhèwèké ora tau lair (Matéus 26:24). Kahanan sing padha bisa diomongaké marang wong iki. – Nanging cukup bab iki. – Lan aku ngomong kabèh iki dudu kanggo nggawe kowé sedhih, nanging kanggo nyegah pedhang dosa sing bakal teka kanthi maringi tandha dhisik marang kowé.

104. Tugasku kanggo ngomong, lan tugasmu kanggo ngrungokake

104. 1) Tugasku kanggo ngomong, lan tugasmu kanggo ngrungokake. – 2) Kowe ngajeni aku nganggo lambemu, nanging atimu adoh saka iku: nalika aku ngandhani kowe bab kahanan finansial kita sing angel lan nerangake alesane, kowe bisa nrima kahanan kita; nanging banjur kowe wiwit ngeluh, utamane kenapa akeh sing mlebu. – 3) Iki sing bakal tak terangake marang kowe: Gusti Allah iku panyedhiya kita lan bakal nulungi kita. – 4) Aja ngeluh: yen ora, kaya wong Israel sing ngeluh ing ara-ara samun lan amarga iku ora mlebu Tanah Sing Dijanjekake, kowe uga ora bakal mlebu Karajaning Gusti Allah. – 5) Nalika apa ana kedadeyan kaya ngene marang para leluhur kita? Kosok baline, padha nahan kasangsaran, nanging ora nolak kabutuhan wong liya. – 6) Kowé kabèh wis disokong ing kéné, teka kéné tanpa apa-apa: mula kenapa saiki kowé ora gelem welas asih marang wong liya? Asu sing keluwen ora diusir, nanging kowé péngin ngusir wong sing Kristus mati kanggo dhèwèké. – 7) Apa kowé kabèh ora janji bakal nandhang sangsara bareng aku; lan saiki piye? Utawa apa kowe wis lali yèn sangsara iku wis dadi bagian kita? – 8) Mbalèkna atimu; aku ora bakal goyah; luwih manèh, kowe uga mitra ing bab-bab iki: amarga kita siji. – 9) Elinga kaping pirang-pirang Gusti Allah wis nylametaké kita saka kabutuhan: mula kenapa kita kudu wedi tumindak manut dhawuh? [2:30]

11. Tugasku lan upayaku sing ora kendhat yaiku tansah nggawa sabda marang kowe, ngelingake apa sing bener, lan nyengkuyung kowe supaya tetep mantep ing urip sing takwa. Amarga yèn para pangon wedhus sing ora bisa ngomong, amarga kabutuhan, nampa pakaryan jaga tanpa turu lan ngopeni wedhus sing dipasrahaké marang dhèwèké, nggawa menyang panggonan panggemballan lan nuntun ing kana: mangka pinten agengipun kabutuhan kanggé kula—sagedha ingkang sampun nampi panguwasa ingkang boten pantes dhateng panjenengan, wedhusipun Kristus—kanggé tansah ngawasi nyawa panjenengan lan, lumantar pangandikane sabda, kadosdene nganggo suling, ngandika dhateng panjenengan, nunjukaken pundi ingkang leres lan migunani, sarta ngélingaken panjenengan saking pundi ingkang salah lan mbebayani. Nanging amarga kawajiban kaya ngono iku ana ing pundhakku, kowe uga ora kena nganggep tembungku enteng, nanging kudu ngrungokake swaraku sing ngopeni kanthi tliti. '*Kambingku,*' pangandikane Gusti, '*ngrungokake swaraku, lan padha ngetutake aku.*' Padha ora mèlu marang wong liya, nanging padha mlayu saka wong iku, awit padha ora ngenali swarané wong liya' (Yohanes 10:27, 5). Iki lumaku tumrap aku lan kowe.

12. Nanging kenapa aku wis maringi pangantar iki marang kowe? – Aku bakal ngomong saka wiwitan – supaya tembung-tembung iki ora abot ing atimu – amarga ana ing antaramu sing ngajeni aku mung nganggo lambemu, nanging atimu adoh saka aku. Saiki aku bakal nerangake – kenapa? – Kita saiki ngadhepi kasulitan kanggo nyukupi kabutuhan jasmani, amarga panèn sing ala ing taun-taun kepungkur, uga amarga rawuhe wong-wong sing dikirim Gusti saka jero donya menyang pangayoman ing biara kita kanggo nyuwun panyelamatan, lan uga amarga tambahé losmen lan pangayoman liyané, amarga kita dumunung ing kutha karajan iki. Kula sampun ngandharake punika dhumateng sadaya tiyang, lan kanthi ngaturaken rasa sedhih ingkang jero saha raos kuwatir ingkang abot sanget ing manah kula babagan kados pundi nepaki kabutuhan

kita ing taun punika, kula sampun nyuwun lan nyuwun-nyuwun dhumateng panjenengan supados kaparingan semangat ingkang langkung sanget kanggé ngembangaken kriya kita, luwih saka sing lumrah ing antarané kita, nalika ngélingaké yèn kanggo kita, sing ngupaya Karajaning Swarga, pantes sanget nandhang dalan sing sempit lan kebak sedhih, ing ngendi kita nemoni kasedhihan lan kasangsaran, keluwen lan ngelak, pagawean abot lan kringet, telanjang lan mlarat, lan liya-liyané; lan nambahaké yèn Gusti asring maringi kita ujian cilik, kanggo nguji jeroné katresnan kita marang Panjenengané, lan apa kita gelem nampa sangsara sing teka kanggo kapentingané Panjenengané. – Kowe banjur mbuktèkaké awakmu kaya sing kuduné lan cocog karo pangarep-arepku. Nanging amarga atimu durung tenanan nyawiji marang Gusti lan mung matur nuwun nganggo lambemu wae, ora suwe kowe banjur ngeluh, krasa abot karo apa sing kelakon, lan mbrontak—ora marang Musa, nanging marang aku, wong dosa—karo kandha: 'Ngapa dhèwèké nglumpukaké akèh wong iki yèn dhèwèké ora bisa nyukupi kabutuhané? Lan apa gunané iki? Lan sapa sing meksa dhèwèké nglumpukaké wong akèh kaya ngono?

13. Mangkono tembung-tembung iki sing kudu tak ajak rembugan lan mratelakake kabeneran saka Gusti Allah, lan nunjukaké pedhangé Gusti Allah sing bakal tiba marang wong-wong kaya ngono, supaya getih saka karusakané ora ditimpakaké marang tanganku sing dosa. – Lan sepisanan, wong-wong mau, kaya-kaya ora anakku sing sejati, ora padha ngomong bebarengan karo aku: 'Ngapa kita nampa wong-wong mau?' nanging, kaya wong manca lan anak sing jahat, padha kandha: 'Ngapa Panjenengané nampa wong-wong mau?' – lan kanthi mangkono padha misahake awake dhéwé saka paseduluran karo aku. – Saliyane, sanadyan padha kandha kaya mangkono, nanging tetep padha salah lan pantes nampa paukuman, amarga, kaya sing dinyanyèkaké ing Mazmur, '*padha ngumpat marang Gusti Allah lan kandha, "Apa Gusti Allah pancèn bisa nyawisake dhaharan kanggo wong-wong iki?"*' (Mazmur 77:19–20)—kanggo akèh wong kaya ngono? Apa aku iki panyedhiya pangan, utawa aku sing ngasilaké woh-wohan, utawa sing ngisi lumbung-lumbung? Lan maneh, apa aku kanthi kersa dhéwé lan kanthi wewenang dhéwé nampani wong-wong sing teka lan nambahaké paseduluran? – Apa ora Gusti Allah piyambak sing maringi panguripan marang donya, '*sing mbukak tangané lan maringi kabecikan marang kabèh makhluk urip?*' (Mazmur 144:16). Apa ora Panjenengané piyambak sing kandha: '*Golèkna dhisik Karajaning Allah lan kabenerané, lan kabèh kuwi bakal ditambahaké marang kowé?*' (Mat. 6:33). Mung Panjenengané dhéwé sing maringi semangat marang sing atiné ringkih, kandha: '*Delengen manuk-manuk ing langit: padha ora nanem, ora ngundhuh, ora nglumpukaké ing lumbung, nanging Rama sampeyan ing swarga maringi pangan; luwih manèh Panjenengané bakal ngopeni sampeyan, sing imané sithik?*' (Mat. 6:26; Lukas 12:28). Sabanjure, lumantar sawijining wong wicaksana, apa ora Panjenengané sing maringi inspirasi: '*Sapa sing wis nyandhak kapitadosané marang Gusti lan nate isin? Utawa sapa sing wis ngupaya pangayomané lan nate ditinggal? Utawa sapa sing wis nyuwun marang Panjenengané lan Panjenengané ngremehake?*' (Sirakh 2:10). Lan maneh, apa ora Panjenengané sing janji lumantar Injil: '*Sapa waé sing teka marang Aku, Aku ora bakal nolak*' (Yohanes 6:37)? Lan apa ora Panjenengané sing dhawuh: '*Bocah-bocah cilik padha teka marang Aku, lan aja ngalangi; awit marang wong kaya ngono kagungané Karajané Gusti Allah*' (Lukas 13:16)? Ana akèh ayat liya ing Kitab Suci sing sarujuk karo iki. Napa, mula, kowe mungsuh aku, wong mlarat, lan ing nesu sing ora bisa kowe ucapaké, ngomong omong kosong?

14. Sampeyan, kayane, iku wong Israel sing wis dibebasake saka tangan Firaun sing ora katon, saka pakaryan abot lan pait minangka budak hawa napsu, lan saka Mesir peteng saka kesombongan donya, – sing sawisé kuwi, nalika ngliwati ara-ara samun urip asketis lan sedhih, nalika ngadhepi sangsara abot, ora matur nuwun marang Gusti Allah lan ora maringi kamulyan marang Panjenengané, supaya kanthi watak sing becik kuwi apa sing dibutuhaké bisa kelakon lumantar pangayomaning Gusti Allah; nanging padha ngeluh marang Gusti Allah, kandha kaya mangkéné: 'Bakal luwih becik yen kita mati ing Mesir', padha kelingan marang poci-poci Mesir lan saben wong mangerteni kuwi minangka apa wae sing wis maringi kesenangan paling gedhe ing donya. – Nanging kowe padha ngerti apa sing kelakon marang wong-wong sing ngeluh kuwi: ora ana siji wae sing diparingi mlebu ing Tanah Dijanjekake, lan kabeh balungé padha tiba ing ara-ara samun. Aku wedi, anak-anakku, menawa kita uga bakal nampa nasib sing padha, amarga kita wis nindakake kaya sing padha padha nindakake. Nanging wektu kuwi isih mangsa kanak-kanaké Tabernakel lan Torèt; saiki, nanging, wis ana kasampurnan saka sih-rahmat lan kabeneran Kristus. Lan iki ora ditindakake déning wong awam, nanging déning sawatara ing antarané kita sing wis munggah menyang puncak urip malaékat.

15. Nalika apa gumun kaya ngono tau krungu ing antarané para bapa kita sing kinurmatan? Utawa apa padha tau nolak nampa sapa waé sing ngupaya kaslametan ing biarané amarga kurangé pasedhiyan materi?

Apa lawangé ora tansah kabuka—ora mung kanggo sing kepéngin ninggal donya, nanging uga kanggo saben wong mlarat sing butuh pitulungan? Apa ora uga padha ninggalake wasiat tartamtu babagan iki nalika seda? Sampeyan wis ngerti panganan apa sing disedhiyakake dening pelita agung kita, Euthymius, ing babagan iki; sampeyan maca kahanan kaya apa karo Bapa Savvas lan Theodosius Agung sing tansah kelingan, uga karo Pachomius sing paling berkah. Apa padha tau ngalami kekurangan? – Ora mung sapisan, lan mesthi ora mung sethithik. Contone, salah sijine nalika Paskah malah ora duwe kabutuhan dhasar kanggo nindakake Liturgi; liyane ngalami kasangsaran sing padha kanthi cara sing beda-beda. Mangkono, kadhangkala padha ngrasakake kelimpahan kanthi maneka warna cara, lan kadhangkala ngalami kekurangan; nanging ing loro-lorone padha matur nuwun marang Gusti Allah lan nampa kahanan kasebut kanthi teges ati. Anak sejati padha ngrasakake sangsara bebarengan karo kabungahan lan kabagyan. Nanging wong-wong sing ora kaya wong-wong mau—boten wektu semana utawa saiki—kena kutukan lan binasa. Mula saka iku, kowe kudu waspada, anak lan sedulurku.

16. Lan kowe-kowe sing padha ngeluh, elinga yèn kowe ora disokong déning pakaryanmu dhéwé, lan nalika kowe teka ing kéné, kowe ora nggawa apa-apa. Ing wektu kuwi, amarga kowe ora perlu mbalèk, kowe padha matur nuwun lan muji Gusti Allah lan kita. Kepiye, kowe wong bodho, saiki ora gelem nuduhake marang wong liya apa sing wis kowe tanpa wektu semana, lan ora gelem nerusake marang wong liya peparing sing wis kowe tanpa? Ora ramah, ora welas asih, ora duwe welas! Sanajan kita nampani asu bisu sing lagi mati keluwen, kita isih pantes dipuji. Amarga katulis, *'Wong sing bener welas asih marang uripé kéwané'* (Amsal 12:10). Mula, apa kita ora kuduné nampani manungsa sing nduwé akal—kanca makhluk kita, sedulur kita—sing nyuwun supaya kita nggawa menyang pangayoman sawisé kapalé karam lan nylametaké saka kabutuhan sing parah wong-wong sing Kristus seda kanggo wong-wong mau? Nanging pikiran kaya ngono ora tau ana ing pikiran wong bodho.

17. Apa kowe ora janji bakal mati bareng aku kanggo Gusti? Nanging saiki, nalika ana sangsara lan butuh tenaga, kowe malah mbantah aku lan mbalik punggung. Napa kowe ora luwih nyengkuyung aku supaya ora ana siji wong mlarat sing teka kene lunga tanpa diparingi mangan, ngombe, lan pitulungan sing digoleki? Nanging kowe dhewe mung tresna kanggo ngisi wetengmu, malah nganti kakehan mangan iwak lan ngombe anggur—ora mung rong utawa telung gelas, nanging luwih akeh maneh, sing dilarang para Bapa. Lan lumaku iku kelakon tumrap kowe: 'Ora ana siji wae sing bisa ngabdi marang loro tuan'—tegesé, keserakahan mangan lan katresnan marang Gusti Allah. Nanging, heh kowe wong bodho lan atimu atos, pahamilen iki: miturut kabèh paugeran sing wis diwènèhaké para Bapa Suci, lan sing aku, wong dosa, tansah ngélingaké kowe, pantes yèn kita nandhang sangsara lan lumantar akèh kasangsaran mlebu Karajaning Swarga.

18. Mula, tobatna, awit kowe wis nindakake dosa gedhe banget lan ngluwihi ing ngarsane Gusti. – Bab aku, aku ora bakal nolak utawa ragu; nanging kaya sing wis tak wiwiti, mangkono uga bakal tak terusake, nampani sapa wae sing teka kanthi anget lan ati kang murub; awit iki ora mung aku piyambak, nanging Gusti sing wis maringi dhawuh iki, lan banjur kowe kabeh bebarengan karo aku: awit kita kabeh iku siji. Apa wae sing kok lakoni marang aku, iku kok lakoni marang aku: nalika aku ngagem wong sing telanjang, nganggo wong sing adhem, ngagem sandhangan wong sing telanjang, ngeterake wong mlarat menyang omahku, maringi mangan wong luwe, lan maringi ngombe wong kangen – lan kabèh iki ing asmané Gusti Yesus Kristus, Allah kita sing sejati, sing maringi dhiri Panjenengané dadi tebusan kanggo dosa-dosa kita, pracaya marang kayektèn janji Panjenengané sing *'Panjenengané ora bakal nglilani nyawa sing bener keluwen'* (Amsal 10:3): kaya nyawamu, sing ora nate ngeluh—awit aku ora nyalahake saben wong—bungah ing kasampurnan dhawuhe Gusti Allah lan ing tuwuhé paseduluran, sabar ing cobaan Gusti Allah, wis nyingkiri kabèh bab lan malah siap ngadeg teguh ing pakaryané Gusti Allah nganti pati.

19. Pikirna iki – aku ngandika maneh marang kowe sing durung kena paukuman – apa Gusti Allah ora wis nylametake kita saka kekurangan parah luwih saka sepisan? Lan apa berkah sing wis diparingake marang kita lumantar pandonga bapakku lan bapakmu? – Apa Panjenengané ora nyedhiyakake gandum lan anggur nalika wektu kekurangan? Apa Panjenengané ora nyurung wong-wong sing welas asih mbukak lumbungé kanggo nyukupi kabutuhan kita? Apa madu, zaitun, keju, selimut, sandhangan, lan emas isih dikirim marang kita saka désa-désa, pulo-pulo, lan kutha-kutha – saka uskup, hakim, lan malah wong-wong sing nganggo busana ungu? – Mugi Gusti ngapura lan maringi kekuwatan marang panjenengan ing dina-dina sing bakal teka, supaya kanthi sabar lan tabah bebarengan karo sedulur panjenengan, panjenengan kabeh dianggep pantes nampa mahkota kabeneran.

105. Mangsa saiki becik (mangsa semi); jaga awakmu supaya tetep terkendali

105. 1) Mangsa saiki nggodha (mangsa semi); jaga awakmu supaya tetep kendali. – 2) Watesi ngombe lan mangan. – 3) Kanggo wong sing nindakake pangendalian dhiri, ana berkahing swarga sing nyawiji, sing ngarepake berkah donya iki ora ana apa-apane. – 4) Delengen kumpulan kabecikan sing ngubengi kowe; pandanganana swarga: lan kabeh bakal bisa ditanggung. [2, 31]

20. Kabecikan iku angel digayuh, nanging gampang dicolong saka wong sing ora waspada; lan apa sing wis digayuh suwene wektu dawa bisa ilang amarga kecerobohan sedhela. Mula, perhatikna awakmu dhewe kanthi tliti ing mangsa semi iki, nalika badan lincah lan daging, amarga asalé saka bumi, kepengin tumindak manut hawa napsu donya. Bumi, nalika dipupuk lan dipelihara, bakal ngasilake panen miturut sipaté; mangkono uga daging, nalika dipelihara nganggo manéka panganan lan omben-omben, mesthi kebak hawa napsu sing kasimpen ing jerone. Mula, cekel lan tahanake; lan, kaya sing diandharake Rasul, '*aja nyukupi hawa napsu*' (Rom. 13:14), nanging, kanthi maringi apa sing perlu kanthi wajar, urip ing Roh.

21. Kawicaksanan kudu dipatuhi ing panganan lan anggur. Anggur kudu dijupuk sethithik kanggo kenyamanan, lan mung ing dina-dina raya, nalika pagawean sing banget ngenteki tenaga, ing wektu lara, lan nalika lelungan sing dawa; nanging ing wektu liyane, kudu wareg nganggo siji cangkir, utawa paling akeh loro: amarga kowe padha ngerti apa sing diomongake babagan iki ing Gerondikon. Babagan panganan, aku nyitir marang kowe tembung-tembung Rasul: 'Panganan iku *diilangi*' (1 Kor. 16:13). Aku ora ngomong iki kanggo nglarang kowe sakabehe, nanging aku kepengin kowe mangan lan ngombe kanthi cara sing pantes lan takwa, kanggo kaslametan jiwa lan nguatake badan, supaya kowe bisa nindakake tugas-tugas sing dadi kewajibanmu.

22. Apa kowe ora ngerti yèn lumantar pangreksan lan panguripan kaya ngono saka kesenengan donya—ngedhèni daging, ngombé anggur, adus, umun-umen panas lan sapituruté—swarga ilahi lagi disiapaké kanggo kowe, karo wit urip lan banyu kalanggengan, kabungahan Roh lan kaendahan sing ora bisa diungkapaké saka berkah langgeng? Ing kana ana pangaso lan kabèh kenyamanan sing disimpen kanggo kowe. Ora suwe manèh kowe bakal tekan kana liwat gapura pati lan miwiti ngrasakaké tanpa kendhat lan langgeng. Nanging ing kéné, sanadyan kita njupuk berkah sing ana ing kraton, iku dudu kabungahan (τρυφή) nanging dadi panganané cacing (τροφή); melu nikmaté dudu urip sing becik nanging malah ora ana uripé; seneng marang iku dudu kabungahan nanging malah sedhih, – nikmaté dudu duwé nanging kekurangan; – warisané pancèn kesia-siaan saka kesia-siaan, kaya sing diandharaké Salomo sing paling wicaksana, sawisé ngrasakaké kabungahan donya kanthi tuntas.

23. Sampeyan duwé pangendalian dhiri ing kanca-kanca wadonmu, patuh ing bojomu, kasucian, kalunturan, lan katresnan welas asih ing anak-anak wadonmu, lan pangapuran lan andhap asor ing para dara suci. Delengen langit ing pucuking gunung lan kowe bakal weruh ing ngendi panggonan kita, ing ngendi Sirah kita lan Rama kita kabèh—Kristus Gusti—ana, ing ngendi kutha kita—Yerusalem swarga. Satemene, yen kowe sabar ngadhepi kabèh, kowe bakal menang; yen kowe wareg karo kabèh, kowe bakal diparingi mahkota; yen kowe ninggalake urip iki kanthi cara kaya ngono, gapura Karajaning Swarga bakal kabuka kanggo kowe.

106. Ayo padha sabar nglakoni kabèh kanthi pangarep-arep kabungahan langgeng, manut marang tembung lan tuladhané St. Paulus

106. 1) Ayo padha sabar nampa kabèh kahanan kanthi pangarep-arep kabungahan langgeng, manut tembung lan tuladhaé St. Paulus. – 2) Amarga kita uga, kaya dhèwèké, ngadhepi cobaan sing kudu disabar saben wektu. 3) Yèn kita sabar nampa kabèh mau, sih rahmaté Gusti bakal ana ing kita. [2:32]

24. Karya lan usaha, lan aja nganggep sangsara sing kowe alami ing uripmu demi Kristus minangka bab sing asing – bab aneh lan ora dikarepake sing tumeka marang kowe. Apa kowe ora, nalika teka ing kene saka donya, wis ngakoni ing ngarepe Gusti Allah lan malaikat-malaikat pilihané yèn kowe kersa kanthi sukarela nglakoni saben sedhih lan kasangsaran kanggo Karajan Swarga – ing luwe lan ngelak, ing adhem lan telanjang, ing caci lan umpatan, lan ing ujian-ujian asetik liyane? Luwih becik aja dipikirake bab-bab iki, nanging cukup sabar lan sabar, kanthi mripat tetep ngarah marang pungkasan sing pinaringan berkah. Lan apa pungkasan iku? – Warisan Karajan Swarga, kabungahan berkah langgeng, nyicipi kamulyan langgeng, kabungahan urip tanpa enteke, dadi anak, kaendahan swarga, lan panglipur liyane kabèh. Satemene, Rasul Agung ngendika kanthi pantes lan adil babagan iki, ngendika manawa '*kasangsaran ing jaman saiki ora pantes dibandhingake karo kamulyan sing bakal kawujud ing kita*' (Roma 8:18). Banjur piyambakipun ngumbara ing saindenging donya, kados-kados ana ing antaraning singa lan macan, diseret-seret lan disobek-sobek déning

wong-wong kang ora pracaya, nandhang luwe lan ngelak, lan makarya awan bengi, makarya nganggo tangan dhéwé supaya ora dadi beban sapa waé, nanging nyukupi kabutuhané dhéwé lan kanca-kanané liwat gawéane.

25. Yen ing kahanan sing kita alami kita nampa kabeh kanthi rasa syukur lan sabar – kita bakal pinaringan berkah – kita ora bakal kelangan bagéan ing kono. Nanging yen kita mbuktekake ati ringkih, ora puas, lan kerep ngeluh, apa paseduluran sing bisa kita duwé karo wong-wong sing perang nglawan dosa nganti titik getihé? Lan apa kita ora bakal nemokake awake dhewe ing dina iku pantes nampa isin saka saben jinis, nalika kita ora bisa nindakake tugas sing paling cilik kanthi tentrem lan kaya sing kuduné? – Maksudku, patuh sing ajeg, kerja tanpa nggrundel, pangabdian sing andhap asor, meneng ing wektu sing pas, omongan sing wicaksana, pindhah tugas menyang liyane kanthi santai, perhatian lan usaha sing cocog karo tugase, ngendhaleni karsa dhéwé, nampa paukuman kanthi rasa syukur, ketekunan sing ora kendho ing nyanyi mazmur lan pandonga, bengi lan awan, lan maca mazmur sing ditugasake kanthi sabar.

26. Kabeh iki lan liya-liyane, sing ora bisa kabeh diétung, yèn kita nampa, sabar, lan nepaki kanthi alus, seneng, lan kersa, mula urip kita bakal unggul, lan Gusti Allah, seneng marang kuwi, bakal ndelok kita kanthi welas asih lan mberkahi kita. – Aja nganti kita nyimpang saka cara urip kaya ngono; lan sanajan kita kudu mati saben dina amarga iku, ayo ditampa kanthi kabungahan, '*aja nganti ana sing bisa nyalahake kita ing apa wae, supaya pelayanan kita tanpa cela*' (2 Kor. 6:3).

107. Saiki mangsa Prapaskah: mula saben kowe padha nyiapake awakmu miturut kabutuhané

107. 1) Saiki mangsa Prapaskah: ayo saben kita nyiapake awake dhewe kaya sing dibutuhake. – 2) Ora mung panguripan jasmani lan tapa brata sing dibutuhake, nanging luwih saka iku, motong kabeh sing ala lan karsa dewe – andhap asor lan patuh. [2, 33]

27. Kados pundi panjenengan sampun mangertos, menika mangsa suci Prapanca, ingkang nuntut upaya rohani langkung ageng tinimbang ing wekdal lumrah, inggih punika: kesiapan ingkang paling sumringah tumrap sedaya ingkang sae, kabungahan, kawani, katelaten, kasabaran, pandonga kang langit, pangapuran kang nganti luh, andhap asor kang mecah ati, lan pangendalian dhiri kang pantes ora mung saka panganan lan omben-omben, nanging uga saka iri, sengit, nesu, kesusu, nggrundel, sombong, lan hawa napsu kang paling keji. Riniksa awakmu kanthi luwih tliti, sucenana awakmu manut pangandika ing ndhuwur, lan siyapna awakmu dadi wadiah pilihan, piranti sing nyritakake babagan Gusti, digerakake dening Roh Suci. Iki sing dadi pangajab mangsa iki; iki sejatine makna puasa.

28. Aja ana sing kandha marang aku: 'Aku ngidung lan ngucapake kidung akèh banget, aku ndedonga akèh banget, aku mangan sithik banget, aku ngombe sithik, nalika lungguh aku mung turu sethithik, aku sujud akèh banget, aku ngangkat tanganku menyang langit pirang-pirang jam.' Kabeh iku mesthi pantes dipuji. Nanging kandhaa marang aku iki: apa akalmu wis andhap asor, apa rohmu wis remuk, apa kersamu wis dipotong, supaya kowe tansah manut, ora nate mbantah, ora nate nggrundel, ora nate mbantah bab apa wae, ora iri marang sedulurmu, ora sombong ing pikiran utawa tembung, ora takon 'ngapa iki? ngapa kuwi?' Kenapa ana sing ana ing kahanan kaya ngono, lan liyane ana ing kahanan kaya ngono? – Lan saka kéné, ati dadi kuwatir, rai dadi galak, lan ngucapake—ora saka simpenan becik, nanging saka simpenan ala ing ati—tembung-tembung ora pracaya, nentang lan mbrubul, sing bisa nyemplungake ora mung awake dhéwé nanging uga sing ngrungokake menyang jurang karusakan. Iku dudu pakaryané puasa, uga dudu tindak pangendalian dhiri. Nanging yèn ana wong sing nduwèni roh andhap asor lan patuh ing batiné, kanthi loro kabecikan iki, kaya loro swiwi, dhèwèké mabur menyang swarga lan dadi kanca Gusti Allah.

108. Aja nganti kita dadi malas, éling yèn kita makarya kanggo Gusti, sing bakal maringi ganjaran miturut semangat lan ketekunan kita

108. 1) Aja nganti kita dadi malas, elinga yèn kita makarya kanggo Gusti, sing bakal maringi ganjaran manut semangat lan ketekunan kita. – 2) Ing wektu sing padha, ayo kita netepi kabèh tatanan urip, loro saka njero lan saka njaba, kanthi sampurna. – 3) Sumangga semangat: kita duwé Gusti minangka pitulung, lan Sang Putri Allah ingkang Maha Suci, lan para wali Allah, utamané wali kita dhéwé – St Yohanes Pembaptis lan St Yohanes Teolog, ingkang dadi pangayoman biara punika. – 4) Aja nganti kita ngucapaké omongan ingkang ora pantes lan mung ngomong bab ingkang migunani tumrap jiwa. [2, 84]

29. Ati-ati, supaya atiné ora kabebani kuciwa, kendho, lan pikiran sing ora pantes, supaya iki ora nyebabaké bencana batin, yaiku ambruké jiwa. Nanging kanthi semangat lan sumanget enom, ayo padha

ngupaya bebarengan nglakoni sisa urip kita sing cepet liwate lan saya suwé saya cendhak, supaya sawisé nindakake kabecikan, tata cara suci lan kabecikan sing mulya, lan sawisé liwat saka donya iki menyang jaman sing bakal teka, kita pantes nampa mahkota kabeneran sing langgeng saka Gusti Allah, Pambalas. Mula saka iku, saben wong padha nggatekna kepiye cara padha nglakoni pangabdiané, lan terus nindakake nganti tuwa kaya ngabdi marang Gusti piyambak—ora gegedhean, ora kaku, ora males, ora munafik—merga padha ngerti yèn kanthi mangkono padha ora nglarani manungsa, nanging Gusti Allah, kang marang Panjenengané pangabdian iki dipersembahaké. Amarga apa kita ana ing kene, kajaba mung minangka kanca abdi sing ngélingaké wong liya marang dhawuhé Gusti? – supaya sing netepi lan sing nglanggar padha ora dosa ing ngarep kita, lan ora ngupaya nyenengaké kita, nanging Gusti Allah sing becik sing maringi dhawuh mau. Mula saka iku, sapa waé sing nyalin buku, ngladèni, ngolah lemah, nggali parit, utawa nindakake apa waé, padha nindakna pakaryané kaya ing ngarsané Gusti Allah, lan ora ing ngarsané manungsa; lan pakaryané bakal suci, dinilai déning Gusti Allah, sing maha ngerti isi manah, miturut upaya lan semangat sing wis diparingaké.

30. Sapa waé kudu njaga ilat saka omongan kosong, nglindhungi mripat saka pandelengan sing ora pantes, njaga atiné saka pikiran sing ora suci, lan ngendhalèkaké kabèh indréné kanthi ajrih marang Gusti; kudu padha tumindak marang siji lan sijiné kanthi kawicaksanan sing andhap asor, nyapa siji lan sijiné kanthi katresnan sing prasaja, lan melu ing pacelathon sing pantes, deleng apa sing migunani, rungokna apa sing pantes, gaweyan bebarengan kanthi andhap asor, lan renungna bab-bab ilahi; supaya, kanthi kabungahan lan suka cita, kita bisa nepaki dhawuhe Gusti lan ngakhiri dina-dinane ing donya iki kanthi pungkasan sing nylametake nyawa.

31. Sumangga teges: kita nduwé Gusti minangka pitulung lan panengah ing lelampahan urip iki, lan minangka tamèng kang kiyat ana pangantening Sang Putri Maha Suci, Ibuné Gusti, lan pandonga para Gusti kita, para wali agung Yohanes Pembaptis lan Yohanes Teologos, kang namané digawa déning para biara kita. Nanging *'yèn Gusti ana ing sisih kita, sapa sing bisa nglawan kita?'* (Rm. 8:31). *'Yèn Gusti iku pangreksa urip kita, sapa sing kudu kita wedi?'* (Mazmur 26:1). Yen kita nduwé pitulungan saka Ibuné Gusti Allah lan para Wali, sapa sing bakal ngalahaké kita? Ora ana siji-sijia. Nanging para setan bakal adoh-adoh saka kita, lan wong-wong bakal muji kita; mungsuh-mungsuh kita bakal gumun, lan ora ana siji-sijia sing bakal nglawan kita. Nanging, yen kita ora kaya ngono, mula kabèh bakal dadi béda kanggo kita.

32. Mula saka iku, kenapa kita kudu tumindak kanthi pantes, utamane nalika manggon ing kutha kaya ngene? Ayo padha nyingkiri rembugan bab-bab sing ora ana gegayutane karo kita. Uga ora pantes kanggo kita rembugan bab raja, ngomongake bab panguwasa, utawa nyawang-nyawang bab iki lan kuwi. *'Pahamna bab-bab sing wis diparingaké marang kowe'* (Sirakh 3:22), kandha wong wicaksana. Kita nduwéni keprihatinan sing béda, lan obrolan sing béda. Wong donya padha ngomongaké bab donya, lan wong sing urip saben dinané padha ngomongaké bab saben dinané: nanging kita ngomong bab Gusti Allah Juruwilaha kita, lan bab apa sing migunani kanggo nyawa: bab kabecikan, bab gesange para bapa kita sing kinurmatan, bab pati, bab lumantar saka gesang iki, bab patemon karo malaikat-malaikat suci, bab pangadilan ing ngarsane pangastane Kristus, bab ganjaran sing adil, lan bab Karajaning Swarga. Kanthi rembugan kaya ngene, kita padha padhang kaya malaikat lan padha maringi pencerahan marang umat, yen padha ana ing kono; nanging yen kita mlebu ing rembugan kosong, kita ngrusak awak dhewe lan mbukak awak kita marang ejekan lan panghakiman wong liya. – Mula saka iku, wiwit dina iki, awasna lan jaga cangkemu supaya ora ngucapake omongan sing ora pantes; nanging, sebarlakna kabar bab pakaryan becik kita, kanthi mangkono bakal nyulut semangat sing luwih kobong kanggo katresnan marang Gusti, lan milih senjata kudu mati kanggo bebenering Panjenengané. Lan Gusti, nampa kaputusanmu kuwi minangka pakaryan, bakal ngias kowe nganggo mahkota martir ing dina iku.

109. Golekna kanthi tekun lan sakabeing kekuwatanmu apa sing ora saka donya iki: Gusti bakal mberkahi kowe

109. 1) Golekna kanthi sungguh-sungguh lan sakabehe kekuwatanmu apa sing ora saka donya iki: Gusti Allah bakal mberkahi kowe. Yen kowe sabar kaya ngono, kowe bakal makmur; amarga mangkono carane kabeh para leluhur urip. – 2) Sekali maneh, pangetokan marang wong-wong sing ngidam-idamake bandha donya. [2, 35]

33. Sawetara wong milih siji bab, liyane milih bab liya minangka tujuan upaya: siji ngupaya panguwasa, sijiné kamulyan saka jabatan njaba, sijiné manèh rasa wareg lan sugih ing omah, abdi, lan sawah; kepinginan donya manéka warna. Nanging kowe, sawise ninggalake kabeh iki lan mindhahake atimu menyang donya liya, kowe kepengin lan ngupaya apa sing ana ing ndhuwur donya iki lan sing langit, lan manggon ing

kana kanthi atimu; kabeh perhatian lan gaweyanmu kowe curahake kanggo siji bab iki. Ora ana sing ngganggu atimu utawa nyita pikiranmu kajaba nyucèkaké hawa napsu kanthi sampurna lan nggayuh manah sing andhap asor lan ngrendhah, pandonga sing ora kendhat, rajin sing tanpa kendhat, pangapuraning ati sing kancane, lan pamrih sing sampurna—ora mung saka kanca lan kenalan, nanging uga saka wong tuwa lan kabèh kesia-siaan donya. – Satemene, mangkono sih rahmaté Gusti marang kowe! Lan aku weruh kepiyé saben kowe padha tetep, ngupaya lan meksa awakmu dhéwé supaya mbuwang hawa napsu sing nyiksa kowe lan tetep ing paseduluran karo Gusti Allah siji. Mula, yèn kowé padha tekun ing perjuangan martir kaya ngono, Kristus Gusti kita bakal maringi kowé kekuwatan lan keteguhan kanggo nolak saben godaan hawa napsu lan panguwuh setan marang kowé, lan supaya kowé bisa kasil ngrampungaké pakaryan sing kaping telu piningan berkah sing ana ing ngarepmu, kaya déné para wong suci lan Bapa-Bapa sing nggawa Gusti sing wis urip sadurungmu. Apa padha, sanadyan nganggo daging lan tundhuk marang kodrat kita, ngliwati urip tanpa gaweyan utawa perjuangan? Ora kaya ngono; nanging sawise nahan lan ngungkuli pirang-pirang ujian sing maneka warna, lumantar kabèh kasetyan lan andhap asor, uga pangendalian dhiri lan kabèh kabecikan liya, sawise nguwasa daging marang roh, padha munggah menyang puncak urip suci lan nggayuh apa sing wis digayuh lan amarga iku padha dimulyakaké. Ayo padha eling marang kabecikaning Rama Savva sing paling kinurmatan⁹⁵, supaya nyawa kita saya kukuh. Minangka novis, kaya sing kowe ngerti, piyambakipun pancen manut sanget, semangat, lan remen nulungi; lan nalika diparingi pakaryan sing paling cilik, piyambakipun bungah kados nindakake bab agung; awan lan bengi piyambakipun makarya, nggawa banyu lan kayu bakar, teka rumiyin nalika nyanyi mazmur lan mulih pungkasan. Akeh maneh sing wis ditulis babagan piyambakipun, nanging saiki ora ana wektu kanggo nyebutaké kabèh. Ayo kita uga, para anak, ngetutaké tuladhané; awit iki ora mokal: siji ing bab siji, sijiné ing bab liya, saling mbantu, saling saingan, nanging sing paling utama kudu ngati-ati supaya ora nindakake apa-apa miturut karep dhéwé, sanadyan sing katon becik, tanpa rembugan sing pantes.

34. Aku ora bisa meneng bab siji prakara; bab kapindho, aku ora ngerti kepiye, lagi ditindakake ing antaramu déning wong-wong sing bodho, sing ngremehake kabèh tatanan, sanadyan iki banget ngremèhake – maksudku, kélangan barang asring, utawa luwih tepaté maling, sing kelakon ing antaramu. Contone, nalika ana wong ninggalake sandal, pena, utawa piranti kriya liyane ing sel nalika metu sedhela utawa suwene kanggo urusan, nalika bali dheweke nemokake yen barang sing ditinggal wis ilang. Iki prakara sing pancen setan tenan, ngganggu lan nggawe isin ing antarané sedulur: lan bakal muncul curiga, fitnah, sedhih, malah permusuhan, sing kamungkinan luwih ditujokake marang wong sing ora salah tinimbang sing salah. Rungokna, kowe para maling, marang paugeran sing tegas saka Rasul Paulus sing piningan berkah: *"maling... lan pemerias" – "ora bakal nampa warisan Karajané Gusti Allah"* (1 Kor. 6:10). Sawise ngendika *'penindhes'*, piyambakipun boten nemtokake: perak utawa emas, utawa sandhangan mewah, nanging ngendika pratelan umum; – apa wae obyek penindhesan, sanajan barang paling cilik, penindhes boten badhe mewarisi Karajan. Kowe krungu iki, para maling lan para rampas? – Lan aku nyuwun marang kowe, mandheg saka nyolong lan ngrampas – benang, jarum, alu, pena, kendi cilik, mangkok, piso cilik, sabuk – lan sapiturute: amarga aku mbaleni marang kowe, sapa wae sing nindakake kuwi ora bakal nampa Warisan Kerajaan Allah. – Utawa kowe ora wedi marang paukuman para Rasul? Apa aku, wong mlarat, sing ngucapake ancaman kaya ngono? – Mula saka iku aku nyuwun marang kowe sepisan maneh: ayo padha mlaku kanthi cara sing pantes karo panggilan sing wis diparingi marang kita, kanthi kasucian, kasucen, lan kabeneran, adoh saka kabiasaan ala sing kasebut mau, supaya kita bisa dadi ahli waris berkah langgeng.

110. Lumantar paseduluranmu, kabecikan saben wong diparingi marang kabèh, lan kabecikan kabèh diparingi marang saben wong

110. 1) Lumantar paseduluranmu, kabecikan saben wong sumebar marang kabèh, lan kabecikan kabèh wong sumebar marang saben wong. – 2) Mula saka iku, ayo padha ora males utawa tumindak manut karep dhéwé; nanging, kanthi urip bebarengan, ayo padha ngupaya nyingkiri sing ala lan semangat nglakoni sing pantes dipuji. – 3) Apa sing kita tindakake lan alami teka lan lunga – lan ora dirasakake maneh; nanging tetep ana ing jero, lan ing Dina Penghakiman bakal kabuka, kanggo membenaran utawa panghakiman. [2, 87]

1. Saben kita nduwé karunia dhéwé-dhéwé, kaya sing katulis: siji nduwé iki, sijiné nduwé kuwi. Nanging kowé kabèh, sedulur lanang lan wadon, sing kaiket bareng déning ikatan katresnan, lumantar

⁹⁵ Khotbah iki diwenehake ing dina pangeling-elingé.

katresnan iki, gawéna pakaryan lan kabecikan siji lan sijiné dadi kagunganmu dhéwé. Kowe, umpama, nampa cacian kanthi tentrem; liyane misuwur amarga rajin; liyane unggul ing meneng; lan liyane maneh ing alus; lan lumantar paseduluran, saben kowe nduwé ora mung kagunganmu dhéwé nanging uga kagungané wong liya: kabecikanmu silih nyebar saka siji marang kabèh, banjur bali manèh. Mula saka iku, padha bungah lan nuduhake kabungahan marang siji lan sijiné; lan apa wae kurnia sing diduweni sapa wae, padha unggul ing kono, nyingkiri kesombongan lan nganggep kabecikan sedulure luwih luhur. Mula, yèn kita kaya mangkono, lan manunggal siji lan sijiné kanthi ikatan katresnan, ayo padha ngupaya luwih maju, lan Gusti Allah bakal kamulyakaké ing pakaryan kita, lan cara urip kita bakal kondhang ing saindenging jagad raya.

2. Nanging aja ana sing mementingake karepe dhéwé utawa aneh. *'Celaka wong sing wicaksana ing paningalé dhéwé lan pinter ing panemuné dhéwé'* (Yesaya 5:21). Aja ana sing sembrono utawa males, supaya ora krungu: *'Melu marang semut, he wong males'* (Amsal 6:6). Uga aja ana sing nduwé pikiran loro ing paugerané, supaya uga ora krungu: *'Wong sing nduwé pikiran loro iku ora ajeg ing kabèh lakuné'* (Yakobus 1:8). Nanging tansah aktif lan cepet tumindak miturut paugeran, tulus lan tanpa cela amarga kowe wis ngakoni pikiran jero atimu, ora kagungan kesombongan, lan ora kabawa hawa napsu dhéwé. Amarga wong kaya ngono iku kaya *'ombak ing segara sing digawa lan diombang-ambingké déning angin'* (Yakobus 1:6), kaya wong sing ora ajeg lan ora duwe dhasar ing atine. Nanging muga-muga kabeh iku adoh saka kowe kabeh; bab *'apa wae sing mulya lan pantes dipuji'*, usahaa kanggo nggayuh, supaya sugih amarga iku, lan nyimpen ing gudang-gudang jiwamu, supaya kowe bisa nggayuh Karajaning Swarga.

3. Apa waé sing kok tindakaké saben dina, apa iku pantes dipuji utawa pantes disalahaké, kabèh mau bakal sirna, kabawa kaya aliran banyu, nganti ing kesadaranmu meh ora ana sing kèling saka wingi nganti dina iki. Sapa waé sing nandhang sangsara amarga Sabda, nyambut gawe abot, nangis, sabar, kringet, atiné remuk, ditindhes, kesel, kena hina – utawa nandhang sangsara kanthi cara liya – ngrasakaké ing wektu kuwi, banjur langsung sirna; nanging ing wong sing wis ngalami iku, kabèh tetep lan kaestokaké langgeng nganti langgeng kanggo nampa ganjarané. Kosok baliné, sapa waé sing seneng omong kosong, ngguyu, seneng-seneng, rusuh, dolanan, nyerah marang kemalasan, ora nurut marang sapa waé, tumindak sembrono, iri, nesu, ambek, ngrancang, tumindak sombong, lan sapiturute – wong kaya ngono ora mung ora entuk paedah saiki, nanging uga nyimpen paukuman sing ora bisa dibantah ing dina pambalasan lan paukuman sing adil saka Gusti Allah. Ayo padha merenung bab iki, sedulurku, lan ngupaya tumindak becik, sarta ngupaya kanthi sakabehe cara supaya nyingkiri dosa minangka bebaya gedhe lan karusakan total, supaya dina-dinamu bisa rampung kanthi cara sing nyenengake Gusti Allah lan dianggep pantes nampa berkah sing wis dijanjekake bebarengan karo kabeh wong sing wis nyenengake Gusti Allah.

111. Khotbah diwulangaké supaya, kanthi ngrungokaké, kowé bisa dibeneraké, nanging kowé kabèh tetep kaya biyèn: mula aja manèh ora merhatosaké lan ora aktif

111. Khotbah diwulangaké supaya, kanthi ngrungokaké, kowe bisa dibeneraké, nanging kowe tetep padha waé: mula mandhega dadi ora merhati, lan luwih aktif. [2, 38] Aku takon, kanggo apa khotbah diwulangaké? Apa mung supaya bisa diwaca ing wektu sing wis ditemtokake lan nyenengake kupingmu, utawa supaya kowe muji aku, utawa mung tanpa tujuan tartamtu? Amarga ora ana siji wae saka alesan-alesan kuwi; nanging supaya kowe merenung apa sing diomongake, nampani kakuwatan tembung kanthi sakabehe atimu, lan ngasilake woh liwat sih-rahmaté Kristus, kanthi pitulungan pandonga saka Bapakku lan Bapakmu. – Mangkono niat lan kawajiban kula; nanging apa sing kula tingali? – Kula weruh menawa sakwise khotbah rampung, kabeh sirna saka pikirane panjenengan tanpa bekas, kaya ora ana sing wis diomongake. Mula saka iku, sakwise metu saka ibadah, kita langsung bali maneh marang dosa-dosa sing padha kaya biyasane. Ana siji sing miwiti ngobrol ora pas wektune, sijiné nggrundel, sijiné nyebar gosip, sijiné ndhelik ing pojokan kanggo turu sethithik lan ketinggalan pelajaran menjahit; lan nalika bali, *'tangane ringkih lan dengkulé lèmès'* (Sirakh 25:26). Aku ora bakal ngomong luwih akèh bab iki. Kaya ngono kuwi ora pantes, anakku, ora pantes; supaya kowe ora krungu wong kandha bab kowe: *'Wong-wong iki ngucapake berkah marang aku nganggo lambene, nanging atine adoh saka aku.'* Nanging nalika kowe krungu sabda kaslametan, apa saka piwulangku utawa saka Kitab Suci sing wis diwaca—nalika wae kuwi—muga-muga rasa wedi marang Gusti Allah murub ing atimu, percikan katresnan marang Panjenengané, kepinginan kanggo makmur, lan tekad kanggo setya netepi dhawuh-dhawuh suci Panjenengané, supaya kita dianggep pantes tumeka ing Kratoné.

112. Kita lagi mèlu lomba rohani: sapa sing nyekseni? Apa sing kudu dadi fokus para pelari? Sapa sing mlayu kanthi cara sing dadi tuladha?

112. 1) Kita lagi melu lomba rohani: sapa sing nyekseni? Marang apa perhatian para pelari kudu diarahake? Sapa sing mlayu kanthi becik dadi tuladha? – 2) Aja nganti ngiri marang bedane adat ing biara; kabèh sing diomongake wong sing ora puas ing kahanan kaya ngono iku ora wicaksana: wong-wong kuwi kudu mbenerake tumindaké, amarga pancèn wis kaya ngono. [2, 39]

4. Kowé iku para pelari sikil cepeté Gusti Allah, lan lomba kowé ora ana ing bumi, nanging saka bumi menyang swarga; sing nyekseni dudu manungsa, nanging bala Malaikat lan Para Wali; sing maringi mahkota yaiku Gusti piyambak, lan mahkotané ora layu. Begja kowé sing wis mlebu ing arena kompetisi iki kanthi nampa skema. Nanging ing kene kowe isih nembe miwiti; makutha mau, nanging, mung diparingake marang sing wis ngrampungake lomba. Mula saka iku, saben kowe padha waspadaa tenan caramu mlayu; perhatiknaa tandha-tandha ing lintasan sing nemtokake kasil lomba, yaiku kamajuan ing kabecikan; kanggo ngawasi alangan – lan ngupaya ngatasi – yaiku godaan daging, donya, lan setan, njupuk kekuwatan kanggo iki saka Roh Suci; aja ana sing ndeleng sisih, nanging, ngarahake pandangane marang siji titik ing ngendi ana garis finish, ngarahake kabèh kekuwatane marang kana. Lomba iki durung rampung. Kowe wis mlayu kanthi apik nganti saiki; terus mlayu saka kene kanthi semangat lan upaya sing ora kurang, saingan siji lan sijiné lan mbantu siji lan sijiné. Sapa sing bisa ngluwihi wong liya? Sapa sing paling andhap asor saka kabèh. Sapa sing mlayu kanthi cara sing dadi tuladha? Sapa sing paling manut, paling ngajèni, paling ora ngeluh, sing paling setya marang Mazmur, sing paling meneng, sing paling rajin, sing paling remen ndedonga, sing paling tulus, sing paling andhap asor, sing paling bébas saka niat ala, sing paling bébas saka iri, sing paling setya, sing paling tresna marang Rama, lan ing saben cara liya sing nuduhaké pakaryan kabecikan sing sampurna, ing jiwa lan raga. Mugi iki dadi lumrahing gesahe kowe, lan mugi kados punika kita sami munggah saking kekiyatan dhateng kekiyatan, saking donya punika dhateng swarga.

5. Aja supaya katresnan dadi pratandha khasmu, sing mbedakake kowe minangka muridé Gusti. Kanthi manggon ing katresnan, tampi kanthi katresnan saben prabédan ing antarané sedulur, kalebu pilihan lan pangangkatan ing pelayanan, pakaryan, pangkat, lan jabatan. Aja nganti ana rasa iri, semangat sing kakehan, lan nesu. Saben saka kowe padha nganggep apa sing migunani kanggo sedulurmu minangka migunani kanggo awakmu dhéwé, lan padha bungah ing kasuksesané. Kanthi mangkono Gusti Allah seneng, lan kamenangan sakabèhé bakal kapéncut. Katresnan iku mahkota kabecikan. Nanging kuciwa amarga si anu luwih dipilih ing babagan utawa pelayanan tartamtu iku bab sing bosok lan mbebayani, lan pratandha saka pihak mungsuh. Ora kaya ngono, anakku, ora kaya ngono. Iku ora adil yen ngomong: 'Aku kuduné luwih dihormati tinimbang si anu', utawa: 'Aku luwih tuwa tinimbang si anu – mula aku pantes entuk panggonan paling dhuwur.' Mlayu, aku nyuwun marang kowe, saka jebakan setan kaya ngono. Nanging apa waé sing becik, apa waé sing mulya, apa waé sing pantes kanggo para wali—apa waé sing raket kaya sedulur, apa waé sing andhap asor lan wicaksana, apa waé sing paling luhur—pikirna bab-bab iki, upayakna bab-bab iki, usaha nggayuh bab-bab iki, tumindak ing kabèh bab kanthi prasaja kaya bocah cilik, tanpa niat ala, lan tulus, minangka umat pilihané Gusti, ora nampa apa-apa kejaba sing wis diprentahaké. Nanging yen ana kaluputan, cepetna mbenerake lan ndandani kanthi nglakoni paugeran, supaya ing Dina Penghakiman kowe bisa krungu swara sing luhur: '*Maju, kowe sing bejo saka Rama; tampani warisanmu, kraton sing wis disiapake kanggo kowe wiwit donya digawe*' (Mat. 25:34).

113. Kowe wis netepake niatmu kanthi bener; nanging iki ora ngluwihi kowe saka godaan mungsuh, sing pancen kowe alami

113. 1) Kowe wis netepake niat sing bener; nanging iki ora nglindhungi kowe saka godaan mungsuh sing saiki kowe alami. Nanging tetep setya marang sumpahmu, lan Gusti bakal mbantu kowe supaya tetep teguh. – 2) Mula, buwangna pakaryan pepeteng lan makmurna pakaryan padhang: amarga sing sepisanan narik murka Gusti, dene sing kapindho maringi berkah. – 3) Saiki ana akèh wong lara ing antarané kita: sing waras padha ngladèni wong lara; lan wong lara padha sabar lan nrima kabèh kahanan. Kita ora nduwé abdi: sedulur padha ngladèni saka katresnan lan patuh. Sumangetna, kowe sing nyambut gawe: Gusti ndeleng kabèh. [2, 40]

6. Kanthi sih rahmaté Gusti, kowe kabèh wis kacathet dadi wong-wong sing bakal slamet; kowe kabèh wis miwiti lumaku ing dalan kaslametan, lan ora ana siji waé sing nduwéni tujuan liya kejaba kanggo nggayuh kaslametan; nanging amarga ana setan, mungsuh kabèh sing becik, akèh saka kita sing kapaksa ngadhepi

godha-goda sing ora dikarepake: ana sing digandrungi karo kesenengan hawa napsu, nggunakake gairah enom dadi kauntungane, – liyane digawa ambruk amarga kersané dhéwé, sing dadi sababé dhèwèké tiba saka swarga; lan ana uga sing digoyahaké nganti kélangan waspada amarga kecerobohan, diiket karo putus asa, lan digawa manut kersané lan ing endi waé sing dikarepaké; dhèwèké ngganggu kita nganggo ora pracaya lan, sawisé nangkèpi kita nganggo nyenengaké hawa napsu, mulang kita nindakake tumindak sing ora pantes. Lan kenapa kita kudu nyathet siji-siji kabèh cara kang digunakaké kanggo nyerang kita saben dina, nalika dhèwèké mung ngadeg lan ngentèni wektu nalika kita kendho lan nyerah marang pesta pora? Nanging mugi Gusti Allah, sing ngandika marang segara, *'Tenang, meneng!'* (Markus 4:39), nyegah tumindaké, lan mugi Panjenengané ngusir dhèwèké adoh saka kita menyang panggonan sing adoh. Iki sing kelakon nalika kita nggatekake awaké dhéwé lan tansah éling marang tujuan utama mlebu ing biara: amarga kita, ing ngarsané Gusti minangka saksi, wis janji nahan saben sedhih lan kasangsaran, nganti pati.

7. Mula saka iku, buwanga kabèh sing nentang upaya ngupaya kaslametan: wong sing atiné ringkih, kabèh rasa ringkihé; wong ambisius, kabèh ambisié; wong males, kabèh rasa malesé; wong sing nguber kesenengan, kabèh katresnané marang kesenengan; wong sombong, kabèh rasa sombongé; wong angkuh, kabèh rasa angkuhé; wong kasar, kabèh kasaré; sing ora manut hukum, kahanan ora manut hukumé; sing cerewet, kahanan cereweté; sing tresna tentrem, kahanan tresna marang tentremé; sing napsu, kahanan napsu; sing sedhih, kahanan sedhih sing ora ana gunané; sing iri, kahanan iri; sing seneng ribut, kahanan seneng ributé; sing seneng mbantah, kahanan mbantahé; sing seneng nganggur, kahanan seneng ngangguré. Mangkono pakaryané pepeteng lan wujudé ala – panemuan lan saran saka sing jahat! Nanging iki nyenengaké Gusti Allah sing becik: tentrem, alus, andhap asor, patuh, bébas saka iri, rajin, tliti, waspada, katresnan, pangarep-arep, kabeneran, lan pandonga. Iku pakaryané pepadhang, iku uga pakarang kabeneran lan kawigati para wali! Aku nyuwun marang kowe, amarga katresnamu marang Gusti, tangi, kowe sing kepepéng turu déning napsu; waspadha, kowe sing ngantuk ing sangisoré pesona mungsuh. Yen kita péngin urip becik lan seneng ndeleng dina-dina apik, ayo padha ngrungkaké sing kandha: *'Mbali saka sing ala lan nindakake kabecikan; goleki tentrem lan nguber iku'* (Mazmur 33:15). Ing endi ana pasuryan Gusti sing welas asih? *'Mripaté Gusti ana ing wong sing bener lan wong sing wedi marang Panjenengané'* (Mazmur 32:18). Lan ing ngendi pasuryan murkaé Gusti? *'Pasuryané Gusti'—'ana ing ng , ing wong-wong sing nindakake sing ala, supaya Panjenengané mbusak eling-elingé saka bumi'* (Mazmur 33:14). Lan kabèh tembung sabanjuré ing mazmur iki maringi wawasan sing éndah, yèn kita gelem merenung.

8. Ing jaman saiki kita nduwé akèh sedulur sing lara: mangkono kahanané jaman sing ora séhat sing kita alami. Kita sing waras, ayo padha mbantu wong sing lara. Kanggo sing lara, ayo nampa paukuman iki saka Gusti minangka sarana panyelamatan, lan kanthi sabar nampa lara kita, ayo padha matur nuwun kanggo kabèh sing diparingake marang kita. Lan nalika kita wis mari saka lara, aja padha mlayu-mlayu tanpa tujuan, nanging ayo bali maneh marang tugas-tugas kita. Amarga kita ora nduwé abdi upahan sing mung ditugasaké kanggo ngladèni – kaya déné wong donya; nanging kita padha dadi abdi lan tuan siji lan sijiné, padha ngladèni lan diladèni – lan saben wong kudu njaga supaya luwih akèh ngladèni tinimbang nampa layanan sing ora pas wektuné. Gusti Allah mirsani saben panjenengan lan pakaryan panjenengan, uga pangabdian panjenengan; Panjenenganipun mirsani kados pundi panjenengan biyen lan kados pundi panjenengan saiki, kados pundi panjenengan gesang ing donya lan kados pundi panjenengan gesang ing pasamuhan, kados pundi panjenengan ngendhaleni awak lan nahan kabèh, apa ingkang panjenengan sandhangan lan ingkang panjenenganagem ing sikil, lan pakaryan ingkang panjenengan tindakaken nalika ngemban tugas; – lan ing wektu ingkang sampurna Panjenenganipun badhe maringi ganjaran marang saben panjenengan miturut pakaryan panjenengan. Mula, aja ana sing nyerah. Kita wis dikenal dening Gusti, lan kita bakal ngadeg ing ngarehe pangadilan kang nggegirisi, nalika sawise maringi laporan babagan urip sing wis kita lakoni, kita bakal nampa ganjaran sing pantes.

114. Ayo padha ngolah roh kita, nindakake ing makna rohani kabèh sing ditindakake petani nalika ngolah ladangé

114. 1) Ayo padha ngrawat nyawa kita, nindakake ing makna rohani kabèh sing ditindakake petani nalika ngolah ladangé. – 2) Kaya prajurit tumindak lan perang, mangkono uga kita kudu perang lan tumindak; kaya prajurit ing perang nahan kabèh kanthi pangarep-arep ganjaran, mangkono uga kita kudu nahan kabèh ing patuh kita, kanggo Karajan Swarga. [2, 41]

9. Sawijining petani, nalika ngolah ladhangé, ora nggatekake aboté pakaryan supaya ora kendho utawa males, nanging éling marang paédah ing tembe lan, demi kuwi, nampa sangsara, kringet, lan kasangsaran sing ng keselaké. Amarga saben kita, kaya sawijining lahan, wis nampa nyawa kita supaya dibudidaya ing urip iki; mula kita uga kudu ngembangaké pakaryan rohani ing jerone; lan ing Dina Kiamat, Gusti Allah, sing wis nyipta kita, bakal nuntut pertanggungjawaban babagan iki. Mula saka iku, aku nyuwun lan nyuwun marang panjenengan: ayo padha bebarengan kanthi tekun ngolah lahan jiwa kita, nganyari manut paugeran taqwa, supaya kita ora nyebar wiji ing antarané duri hawa napsu; nanging sawisé ngresiki lahan kita saka kabèh gulma dosa, ayo padha nyebar wiji ing kono, banjur nyirami nganggo udan rohani saka luh amarga sedhih marang Gusti, ngubengi mau nganggo pager sing kuwat saka ajrih marang Gusti, supaya pucuké ora dipangan kéwan ing pikiran, lan madhangi lan mènèhi anget nganggo sinar srengéngé katresnan, supaya kita bisa ngisi tangan trampil kita karo iketan lan nglumpukaké akèh gandum tumindak suci manut dhawuhé Kristus. Kanggo tujuan iki Gusti Allah wis nelpon saben jiwa mlebu ing urip iki, lan kita kanthi khusus diundang kanggo urip sing modhèlé kaya para malaikat. Mugi saben panjenengan, atur kula, nampilake lumantar tingkah laku panjenengan sing becik menawa lampahan panjenengan subur, ngasilake woh-wohan, lan nyebarake wangi sing nyenengake Gusti; kabeh mau lumantar pangowahan sakabehe saka watak lan sesambetan jasmani, lan lumantar patuh sing alus lan andhap asor kaya Kristus, nyampurnakake awakmu saben dina lan malih saka kamulyan marang kamulyan, nganggo busana padhang ing pakaryan becik, mbuwang kabèh ketidaktaatan lan ngrebut saben pikiran dadi tawanan marang ketaatan Kristus, manut paugeran umum persaudaraan, tansah ngleksanani introspeksi dhiri, kang kanthi gampang bisa nginjak-injak lan mateni naga pirang sirah saka kesombongan lan karsa dhéwé.

10. Kagem pakaryan pundi kita dipundhawahaken khusus, sedulur? Kagem perang lan pertempuran—dudu pertempuran gampil nglawan mungsuh sing remeh, nanging pertempuran sengit nglawan kakuwatan medeni saka roh-roh sing ora katon, kados pangandikane Rasul Ilahi: *'Amarga pasulayan kita dudu karo daging lan getih, nanging karo panguwasa, karo panguwasa gedhe, karo pamarentah pepeteng donya iki, lan karo pasukan-pasukan roh jahat ing swarga'* (Efesus 6:12). Mula, aja ana siji waé sing ora siyap perang; aja ana siji waé sing metu tanpa senjata; lan aja nyingkiri pratandha perang; nanging aja kaget nalika kowe nampa tatu lan cilaka, utawa nalika kowe ngadhepi bentrokan. Kabeh iku ora bisa pisah saka wong-wong sing perang. Nanging, dudu wong sing wis tau tatu sepisan utawa kaping pirang-pirang sing mati, nanging wong sing kanthi sukarela nyerah marang mungsuhé kanggo disembelih. Mula saka iku, sedulur lan bapak-bapak, ayo padha waspada lan ajeg ing perang, minangka prajurit Kristus. Saben prajurit, kaya sing kowe ngerti, nalika mangkat ing kampanye, nemoni akèh kasangsaran, gaweyan, lan sangsara—apa saka srengéngé sing nyengat, udan, utawa malah adhem—dhèwèké ora urip manja ing kana; kadhangkala dhèwèké kepéngin mangan sepotong roti utawa ngombe segelas banyu adhem, nanging malah kuwi ora diparingi; saben dina, utawa malah saben bengi, dheweke tansah obah, lelungan saka panggonan siji menyang panggonan liyane, ing bledug lan lendhut, ing kesel lan klethekan – lan kanggo apa? Kanggo nyenengake komandan sing ngrekrut dheweke mlebu tentara, supaya ora kalebu ing dhaptar wong sing mlayu, supaya nalika ganjaran diwenehake, dheweke bisa tanpa mangu-mangu dianggep pantes nampa ganjaran mau. – Iki uga kelakon ing antarané kita; mung kanthi cara sing béda: ganjarané wong-wong mau sifaté samentara lan luntur, déné ganjaran kita langgeng lan ora bakal sirna, lan diparingaké déning Gusti Allah, sing mrentahaké kabèh. – Mula saka iku, ayo padha sabar bola-bali; ayo padha ngupaya lan ngupaya, saben wong miturut pangabdian sing diparingake, makarya kanggo Gusti kanthi murni lan tanpa cela: sing nduweni wewenang, ngatur kanthi wicaksana lan tliti; lan sing ngawula, nindakake tanpa ngeluh lan kanthi semangat. Ayo uga sabar ngadhepi wektu luwe lan ngelak, cacian lan pangremehan, prahara lan umpatan; utamane kesel lan ora semangat nalika nyanyi mazmur lan ndedonga ing wayah bengi, lan kabeh rupa kasangsaran, sing katon lan sing ora katon, sing nyerang lan nindhes kita saben dina nalika kita lagi nggarap pakaryan tangan lan nindakake tugas-tugas liyane; supaya, lumantar pandonga Bapa kita, sawise ngupaya kanthi pakaryan becik lan ngrampungake lomba, kita dianggep pantes nampa mahkota kabeneran ing dina iku, lumantar Kristus Yesus Gusti kita.

115. Sawise nyingkirake kabeh napsu lan nesu, ayo padha mantep marang Gusti, ngabdi marang Panjenengané kanthi setya ing pakaryan panggilan monastik kita

115. Sawise mbuwang kabeh napsu lan nesu, ayo padha nyandhak marang Gusti, ngabdi marang Panjenengané kanthi setya ing tugase panggilan monastik kita. [2, 42] Rungokna kanthi tliti, lan pahami apa sing diandharake para Bapa Suci marang kita lan apa sing diprentahake. Amarga iki pancen sing tak aturake

marang kowe ing piwulangku, sanadyan aku ora pantes. Bab apa sing persis diandharake lan ditanamake ing atine kita, saiki bakal tak aturake ing loro petikan sabanjure saka Sabda Gusti Allah: *'Aja nganti padha ngapusi awakmu dhéwé: ora wong sing nglakoni zinah, ora wong sing nyembah berhala, ora wong sing nglakoni selingkuh, ora wong sing nglakoni cabul, ora wong sing nglakoni homoseksualitas, ora maling, ora wong sing serakah, ora wong mabuk, ora wong sing ngumpat, ora wong sing nipu bakal nampa warisan Kratoning Gusti Allah'* (1 Kor. 6:9), – lan maneh ing panggonan liya: *"Aja ana rasa pait, nesu, ambek, rame, lan fitnah ing antaramu, uga kabecikan ala; nanging padha tresna marang siji lan sijine, loman atine, padha ngapura siji lan sijine, kaya Gusti Allah ing Kristus wis ngapura kowe"* (Eph. 4:31–32); ana liyane sing ngundang: *"Ayo padha sembah lan sujud ing ngarsane, lan nangis ing ngarepe Gusti kang nggawe kita"* (Mazmur 94:6), – lan maneh: *"Mlebu gapurane kanthi panuwun, lan alun-alune kanthi puji-pujian"* (Mazmur 99:4). Mula saka iku, sawise dikuatake dening pangeling-eling iki lan wis nampa piwulang iki ing manah, ayo padha kumpul bebarengan ing sembah; ayo padha nyembah marang Gusti lan nangis ing ngarsane amarga urip sing wis kita lakoni, amarga kaluputan saben dina—apa sing kita lakoni kanthi sengaja utawa ora sengaja—ing pakaryan kita, tembung lan pikiran, lan ayo mlebu ing alun-aluné kanthi kidungan lan puji-pujian, nanging aja nganggo tembung kasar, kegilaan, duraka utawa kesombongan. Sapa waé sing nggrundel iku wis nindakake dosa: mula ayo padha ora nggrundel, ora nesu, ora mbandel, ora pinter-pinteran kosong, amarga kita iki tanah lan abu, bledug lan bledug, luwih-luwih wong-wong sing, amarga kebodhoané, nganggep dhéwé mulya amarga pakaryané ing badan utawa roh. Aku weruh yèn *'bentuk donya iki wis liwat'* saka kita (1 Kor. 7:31); awit kita béda karo wong umum, nganggo busana anèh, lan urip kanthi cara anèh: ora omah-omah, tanpa jeneng, tanpa warisan, angel digayuh, malah luwih manèh ora duwe badan; awit *'wong-wong sing urip ing daging ora bisa nyenengake Gusti Allah'* (Roma 8:8) – kita wis disalibake marang donya. Amarga iki urip sing wis kita pilih, kita kudu nggawa pratandha sing cetha ing awak kita, supaya kita pancen, lan ora mung ing jeneng, dadi apa sing wis kita sebutake. Mula saka iku, ayo padha manut, cepet, ajrih marang Gusti, becik, ngajeni, tresna marang siji lan sijine, rajin, sabar, lan ngucapake panuwun kanggo kabeh sing diparingake marang kita; supaya, sawise urip kanthi becik, kita bisa dadi ahli waris Karajaning Swarga sing kita kepenginake lan goleki.

116. Nalika sawatara wong mlayu: ajeg lan ngupaya kasampurnan, tliti banget supaya ora tumindak miturut karepmu dhéwé, sanajan nindakake kabecikan

116. Ing prastawa kaburipun sawatara tiyang: ajeg lan tuwuh ing kasucian, ngati-ati sanget supados boten tumindak miturut karsa dhéwé, sanadyan nindakaké kabecikan. [2, 43] (Sawetawis tiyang sampun kabur saking biara: sasampunipun ngandharaké pangapuranipun dhumateng punika, Bapa Suci nambahaken...) Nanging kowe, waspadha marang tuladha mau lan ngakoni yèn Gusti wis paring sih marang kowe amarga kowe ora kesasar déning tipuané setan, nanging tetep teguh amarga ajiné pracaya lan ora ninggalaké dhawuh suci bab patuh sing wis dipasrahaké marang kowe. Mula aku nyuwun marang kowe, aja kaya wong-wong mau; lan minangka putra-putra Cahya, aja dadi anak pepeteng lan duraka, uga aja mbuwang-mbuwang akèh pakaryan berkahmu kanthi sia-sia, sing uga bakal nyerahake nyawamu marang paukuman langgeng. Amarga katulis: *'Sapa waé sing nolak Hukumé Musa bakal mati tanpa welas asih miturut paseksi loro utawa telu wong; sepira luwih abot paukuman sing pantes ditampa déning wong-wong mau, miturut panjenengan?'* (Ibr. 10, 28–29) – wong-wong sing wis nginjak-nginjak sumpah, pangakuan, lan prajanjani panggilan suci kita, lan sing wis ngolok-olok sakramèn kasampurnan kita. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe supaya ngati-ati marang awakmu dhéwé lan lumaku lurus ing dalan Gusti, ndedonga supaya wong-wong mau uga bisa tangi lan mbalèk saka , ilusi sing ngrusak nyawa lan matèni saka setan. Nanging wis cetha manawa saben kowe, miturut watak batinmu, mbukak apa sing bakal dadi kowe: apa kowe bakal dadi wadiah pilihan utawa wadiah kebinasaan. Amarga nalika, ora manut paugeran umum, ora kanggo kabecikan bebarengan, ora miturut dhawuhe abbot, ana prakara sing kelakon ing antaramu—apa iku maca kitab, nyanyi kidung, nglakoni puasa, jaga wengi, utawa prakara liya sing katon becik lan pantes—nanging ditindakake kanthi karsa dhéwé, – mulane asring muncul kebingungan ing sakabèhé sedulur: – cetha yèn wong kaya ngono iku piranti mungsuh sing jahat, mecah ikatan pasrah lan patuh lan mlaku ing pepeteng manut napsu dhéwé. Manèh, kudu dieling-eling yèn lumantar paukuman sing adil, wong sing ora takwa dipisahaké saka wong sing takwa, sing palsu saka sing sejati, sing ora tulus saka sing tulus, sing licik saka sing pancèn taat, lan sing jahat saka sing luhur budi. Amarga *'apa pasedulurané pepadhang karo pepeteng?'* *'Apa pasedulurané Kristus karo Belial?'* (2 Kor. 6:14–15). – Mula nalika, amarga sabar lan pangarep-arep marang pangowahané, kita ora mecahaké, padha

mecahaké dhéwé lan misahaké dhéwé kanthi mlayu. Yen ana sing kersa, élingna apa sing kacathet ing Gerondika, yèn 'panggonan iku dhéwé ngusir wong-wong sing ora nindakake pakaryané panggonan iku'.

117. Wong-wong sing mlayu maneh. – Képiye carane supaya ora ngalami kejatuhan kaya ngono?

117. 1) Wong-wong sing mlayu maneh. – Képiye carane supaya ora ngalami panyimpangan kaya ngono? Aja nganti manut usulan mungsuh utawa tembungé wong-wong sing wis digodha. – 2) Sawetara wong ing wayah sore padha nggawe ribut nuntut roti lan anggur: Aku bakal nerbitaké prentah umum babagan iki; mandhegna tumindak nyasar kuwi. – 3) Sawetara wong ngalih sakarepé saka siji wujud patuh menyang wujud liya: aja nganti kaya ngono; karsa dhéwé iku ngrusak. [2, 44]

11. (Manèh babagan wong-wong sing mlayu). Képiye carane supaya ora tiba kaya ngono? – Aja nampa pitutur ula, lan aja nyimpen ula iku ing atimu, nanging langsung mbukak aibé – lan ula iku bakal mlayu kaya saka geni. Yen para pelarian kita wis netepi aturan-aturan iki, mesthi waé padha ora bakal nganti cilaka. Nanging kowe, anakku, kudu waspada lan ngetutake iki. Minangka wedhus ing kandhangé Kristus, aja kanthi sukarela nyerahake awakmu dadi mangsaé setan. Sawise digawa mlebu ing swarga saka paugeran Kristus, aja nganti kapancing dening tipuan ula sing jahat kanthi cara apa wae, supaya kowe ora tiba ing pepeteng peteng saka dosa. Urip kaya malaikat, aja nganti kowe katutupi dening pepeteng saka kabur manut karsa dhéwé; nanging sabar ngenteni, lan netepi paugeran. Aja nganti ana sing nyawiji karo paseduluran sing licik, utawa lungguh karo wong sing jahat (Mazmur 25:5). Jahat lan licik iku wong sing nyawiji karo wong liya lan ngrancang mlayu, utawa nyukupi hawa napsu liyane, kanggo karusakané dhéwé lan sapa waé sing gelem mèlu. Mula, nalika wong kaya ngono misahake kowe saka wong liya lan wiwit nyawurake racun piala marang kowe nganggo ilat, mbalikna awakmu lan adoh saka dheweke; tutupna kupingmu, supaya kowe lan dheweke padha slamet. Sanajan nalika dheweke weruh kowe sedhih amarga godaan sing nimpuh kowe, aja nampa dheweke nalika dheweke nyedhaki kowe kanthi licik maneh, nalika kowe lagi sedhih lan nesu kanthi adil: amarga iki ula, sing ngrancang nggawa kowe menyang sisihé. Nalika dhèwèké miwiti ngutuk swarga-mu—yaiku komunitas-mu—utawa nyalahké wong-wong sing manggon bareng kowe, sing dadi sedulur-mu, kandha, 'Si anu kaya ngéné, lan si pira kaya ngono,' utawa 'Iki ora bener ing antarané kita, lan kuwi ala,' dorong dhèwèké adoh lan marahi dhèwèké kaya sing pantes, supaya kowe bisa ngendhalèni dhèwèké lan nylametaké awakmu dhéwé. – Nanging apa sing diomongake wong kaya ngono? – "Ayo padha pisah karo wong-wong kene: sang abbot iku beban; kepala bengkel ora welas asih; juru kaligrafi sembrono; akèh gawéan, nanging upahé sithik; kabèh padha maringi prentah, kabèh padha mréntah; kita ora duwé kekuwatan kanggo nanggung beban gawéan, lan ora ana cara kanggo nylametaké awak dhéwé kéné. Ayo padha mlayu saka kéné. – Piyé arep menyang ngendi? 'Mana bae sing dipandeng mripat kita; sing penting bisa metu.' – Lan yen ana wong sing waras pikirane bisa ndeleng wong-wong kaya ngono kaya apa sing ana ing jeroning atine, dheweke bakal weruh wong-wong mau muram, medeni, kaya setan, ora ana sing waras – ora ana kersa utawa pikiran – mlaku-mlaku kesasar kaya wedhus sing kesasar. – Lan aja mikir yen aku ngomong iki mung kanggo ngisin-isini wong-wong mau. Ora, ora: malah kosok baline, ana kejahatan sing luwih akeh ing wong-wong mau – nganti ora bisa diitung. Nanging, ndedonga, ndedonga kanthi sakabehing atimu, supaya padha kapanggih lan bali, apa kanthi kersane dhewe utawa lumantar upaya kita. – Bab tugas kita, – muga-muga kowe tetep ajeg, nyingkiri panyebab ambruk kaya ngono, ngupaya nindakake kabecikan, kanggo ganjaraning swarga. – Nanging kula mireng menawi sawatara saking panjenengan sami mbela tanpa wicaksana dhumateng tiyang-tiyang ingkang kesasar, padahal tiyang-tiyang punika boten pantes dipun bela utawi dipun sebut nami. Ingkang pantes panjenengan sami namung nyebut nami kanthi raos kuciwa. Amargi sanadyan para Rasul boten malih nyebut yudas minangka rasul, nanging namung Yudas, si mbecundhel, si pengkhianat.

12. Aku krungu manawa ana maneh gangguan ing antaramu ing wayah bengi: ana sing nuntut roti, ana sing nuntut anggur – lan iki dumadi nalika mangsa Prapanca. Kowe padha ngerti, sawise mlebu kutha iki, kita wis ngganti lumrahe urip kita rada beda saka biyen nalika isih ana ing njaba; aku ngomong babagan panggunaan lenga, anggur, lan panganan masak ing dina-dina, uga ing Rebo lan Jemuwah. – Lan kuwi wis cukup. – Nanging amarga aku welas asih marang kowe, amarga ringkihé awakku dhéwé lan angelé nahan dhiri ing kutha, aku ngetokaké prentah yèn wiwit saiki, ing dina-dina sing kasebut mau, ing wayah bengi, kabèh sing kepéngin bisa nampa sak cangkir anggur lan sak potong roti. Lan supaya, pungkasané, ora ana gangguan, ora ana rebutan – uga ora ana omongan bodho kaya: 'Aku kuduné nampa iki utawa iku: aku wis kerja luwih abot tinimbang wong liya.' Sapa waé sing nglanggar aturan ora bakal luput saka paukuman lan

pangucilan sing pantes. Kowe uga, para pangawas dagang, pangreksa katertiban, tukang bangunan, lan kepala departemen liyané, padha njupuk langkah supaya kahanan kaya ngono ora kelakon manèh.

13. Aku uga bakal nyebutake siji bab maneh. – Sawetara wong ora tetep ing tugase sing wis ditemtokake, nanging pindhah saka siji tugase menyang tugase liyane tanpa alesan sing pantes, mung amarga kersa dolanan lan gampang ganti pikiran; kanthi mangkono padha nyebabake masalah kanggo awake dhewe lan kanggo wong-wong sing njaga katertiban; lan uga padha nyebabake para pangawas bengkel lan ruang kriya kerepotan lan gaweyan sing ora perlu. – Aja nganti kedadéyan iki bola-bali ing mangsa ngarep. – Nanging, kabèh wong kudu sabar karo tugase sing wis ditemtokake, lan padha kudu makarya manut paugeran. Amarga nggawé pakaryan dhéwé lan ngupaya nepaki karsa dhéwé iku pratandha saka kacau, bodho, lan ora manut. Saiki awit ala kaya ngono wis dituduhaké lan dilarang, aja ana sing tumindak kaya ngono manèh, supaya ora kena paukuman amarga tumindak sing ora tertib. Apa kowe ora ngerti apa sing diomongake Santo Doroteus? Yèn sapa waé sing wis motong karsa dhéwé wis nggayuh ukuran peparing tentrem ing jeroné ati. Mula, sapa waé sing kepéngin ngrasakaké tentrem ing jeroné ati, kudu ngetutaké dalan iki, yaiku motong karsa dhéwé; lan dhèwèké bakal nampa tentrem sajroning uripé ing donya iki lan salawas-lawase ing tembe. – Mugi Gusti Allah, Rama Sang Kristus Yesus, paring panjenengan sedaya kawicaksanan supados sami manah lan sarujuk ing sedaya prakawis, supados panjenengan saged sabar nandhang saben pakaryan tapa minangka panyiyapan gesang langgeng lan pusaka Karajan Swarga.

118. Pergolahan iku cendhak, nanging ganjarané langgeng; nikmat dosa iku cepet sirna, nanging sangsara amarga iku ora ana entéke: wong sing sembrono ora bisa uwal saka iku

118. Karya gedhe iku lumantar, nanging ganjarané langgeng; nikmat dosa iku samentara, nanging sangsara amarga iku ora ana entéke: wong sing sembrono ora bisa uwal saka iku. [2, 45] Urip saiki iku wektu tumindak gagah, wektu sedhih lan gaweyan abot – dudu tumindak gagah, sedhih lan gaweyan abot sing bisa dianggep sakedhap utawa cendhak, nanging sing lestari awan lan bengi, awet suwe, lan ora mandheg nganti pungkasaning urip. Nanging aja nganti kita lali yèn perjuangan kita iki ora dilakoni kanggo kapentingan sing sepele, donya, utawa mung manungsa, nanging kanggo kapentingan ilahi lan berkahing swarga. Amarga yèn lumantar kasabaran sing ajeg lan pangetokan sing paling teliti marang dhawuh-dhawuh suci, kita kasil ing perjuangan iki, kita bakal nampa Karajan Swarga, kabungahan tanpa wates, lan nikmat saka berkah langgeng sing ora bisa diungkapaké, durung tau krungu, lan ngluwihi pamahaman. Nanging yèn, mugi Gusti kersa nylametaké, amarga kecerobohan lan kelesuan, amarga kagandhèngan lan katresnan marang kesenengan donya sing ngrusak, kita ora kasil, mula kita bakal nampa sangsara langgeng, isin sing tanpa wates, lan ngadeg kanthi ngeri nalika krungu swara medeni kuwi: *'Mlaku saliyaku, kowe sing terkutuk, menyang geni langgeng sing wis disiyapake kanggo setan lan malaikat-malaikate'* (Matéus 25:41). Nanging mugi kita boten nate mireng swara ingkang nggegirisi punika utawi ngraos pamisahan ingkang paling sengsara saking para wali lan para sholeh—nalika piyambakipun dipun gawa dhateng kabungahan ingkang boten saged dipun kandhakake, dhateng pepadhang ingkang boten saged dipun aturake, dhateng kabungahan ingkang boten kendhat, nalika kita bakal dibuwang bebarengan karo setan-setan menyang geni langgeng, marang ulat sing ora tau mati, marang nggrentheng untu, ing Tartarus sing paling peteng, ing ikatan sing ora bisa dipecah – lan iki ora mung kanggo wektu sing cendhak, ora kanggo sawetara taun, ora kanggo atusan, ewonan utawa yuta-yuta, nanging kanggo salawas-lawase – kanggo saklawase lan tansah padha, miturut paugeran Gusti. Mangkono, miturut para wali, ing endi ana sedulur, utawa bapak, utawa ibu sing bakal nylametake lan nglindhungi? – Nanging *'sedulur ora bakal nylametake: apa manungsa bisa nylametake? Ora ana siji manungsa sing bisa mbebasake awake dhewe, utawa mbayar rega kanggo panylametan nyawane'* (Mazmur 48:8). Aku, nanging, kudu takon kanthi cara liya: ing endi, mula, kecerobohan wong ceroboh lan ketidakpedulian wong sing ora peduli? Ing endi, mula, ana kontradiksi wong sing kontradiktif, ketidaktaatan wong sing ora taat? Ing endi, mula, ana kesombongan wong sombong lan keangkuhan wong sing sesat? Ing endi ana keserakahané wong serakah, alesané wong sing goroh, panyingkirané wong-wong sing wis mbalèkaké sumpah-sumpahé marang Gusti Allah? – Wong-wong sing wis nginjak-injak Putrané Allah lan nganggep getihé Prajanjian iku ora ana regané, mikir yèn ora ana pati lan ora ana tangi saka pati, – ora ana paukuman, ora ana balasan; sing wis mecahake awake dhewe saka paseduluran Roh Suci, wis kapisahake saka Roh Suci piyambak, lan ngumbara bolak-balik, mudhun ing arus banter lan mlebu ing jurang-jurang hawa napsu.

119. Kita wis metu saka donya: apa kaget yen kita nandhang sangsara ing donya? Nanging iki ora dadi karugian, malah dadi kauntungan

119. Kita wis metu saka donya: apa kaget menawa kita nandhang sangsara ing donya? Nanging iki ora dadi alangan kanggo kita, malah dadi pitulungan. Mula saka iku ayo sabar; wektu lumaku cepet, lan ora suwe kabeh bakal rampung; Gusti Allah ndeleng kabeh, lan bakal mbalekake ganjaran kanggo kabeh. [2, 46] Ing daging, kowe wis dadi tanpa sedulur lan tanpa kutha. Kowe mung duwe siji Bapa, Gusti Allahé kabèh; kowe mung duwe siji kutha—Yerusalem swarga—lan warga kancamu yaiku kabèh para suci jaman biyèn. Dadi, apa sing nggumunaké yèn ing kéné kita nandhang cilaka liwat panguripan ascetic lan kasangsaran, kadhangkala dihina lan dicaci? Aja kuciwo; awit iki ora ngalangi, nanging malah mbantu, supaya kabeneran sumunar ing kita, bebarengan karo kakehan tentrem, pepadhang, gesang, kabungahan sing ora bisa diungkapake, lan kabungahan malaekat. Mula saka iku aku nyuwun lan ngemis marang kowe: nguwatna rohmu ing kasabaran, dhasarna pikiranmu marang Gusti, nampa lan nahan kabeh kanthi semangat sing apik, kanthi pangarep-arep nampa berkah ageng sing kowe enteni. Wektu lumaku cepet, lan kita saya cedhak marang pati—utawa luwih tepaté, ora marang pati, nanging marang urip sing ora nate tuwa: amarga pati ora bakal duwé kuwasa marang kowe nalika kowe wis mati luwih dhisik tinimbang wektuné, lumantar nyingkirké donya. Mula saka iku, ayo padha nyawiji ing pakaryan kita kanthi sakabehe kasematan, lan saben wong padha ngupaya nepaki tugase sing dadi tanggung jawabé, kanthi murni lan ajeg, nyuguhake iku marang Gusti Allah, Sang Pambales, kanthi ati suci. Amarga Gusti ndeleng saben wong, pakaryané, semangaté, utawa kelesuan lan nundha-nundhané; Panjenengané mirsani kabèh lan bakal maringi ganjaran marang saben wong manut kamulyané ing Karajaning Swarga.

120. Ing gesang rohani kita, ayo padha nggambarake sipat-sipat gesangé Gusti ing donya ing daging

120. Ing gesang rohani kita, ayo padha nggambarake sipat-sipat gesange Gusti ing bumi kanthi daging. [2, 47] Képiye kita bisa 'mbales Gusti kanggo kabeh sing wis ditindakake kanggo kita' (Mazmur 115:3), kajaba kanthi ngelingi iki lan matur nuwun? Amarga pikirna: apa sing kelakon? Saka pucuking kamulyan sing sepira, lan nganti sepira asor, Panjenengané nundhukaké dhiri kanggo kita? Sanadyan Panjenengané Gusti Allah lan Pangerané kabèh, Panjenengané nampa wujud abdi; Panjenengané digendong ing kandhungané Indhungé Allah sing Maha Suci; lan nalika lair, Panjenengané dibungkus nganggo kain kaya bayi lan diletakake ing palungan; Panjenengané disapih kaya bocah, thukul sethithik-sethithik, lan saka bocah dadi lanang cilik, banjur dadi mudha, banjur dadi priya sing sampurna, nalika Panjenengané kersa nampa baptisan, paring marang kita adus panguripan anyar; pungkasané, Panjenengané ngrampungaké pelayanané, sawisé nandhang pangkhianatan, sangsara kang maringi urip, pangalasan, pati, lan wunguné manèh ing dina katelu. Kabeh iki ditindakake kanggo kita, supaya kita uga bisa mlaku ing dalan rohani sing padha. Amarga Panjenengané, sing lair saka Rama sadurungé kabèh jaman ing wujud tanpa badan, sabanjuré lair ing daging Sang Putri Suci kanggo kita; mangkono uga kita, sawisé lair dhisik ing daging, sabanjuré lair sacara rohani, kabèh bebarengan ing Pembaptisan Suci, lan utamané—piyé bisa liya?—kita sing wis nampa skema suci? Napa kita kudu tumindak kaya bayi—apamanèh sing bubar nampa skema—lan niru prasajaé bocah, supaya nalika ana wong ngina utawa nyerang kita, kita ora nesu kaya kéwan galak, nanging malah ora digatekake, kaya bocah? Kristus Gusti manut marang wong tuwané ing kabèh bab, lan kita uga kudu manut marang wong tuwa rohani kita – para bapa. Nalika Kristus Gusti miwiti nindakake pakaryané, Panjenengané diina lan dihina, krungu saka para ahli kitab lan Farisi sing kesurupan: 'Kowe kena setan' (Yohanes 8:48), 'Kowe ngusir setan kanthi Beelzebul, pangérané setan' (Matius 9:34), 'Apa iki dudu anaké tukang kayu?' (Matius 13:55), lan cacian liya sing padha; sawisé kuwi Panjenengané nampa ludah, tamparan, lan cambukan. Lan Panjenengané ora ngucapaké siji tembungé kanggo mbantah, nanging mung matur nuwun lan ndedonga: 'Bapa, apuraen wong-wong mau, amarga padha ora ngerti apa sing padha tindakake' (Lukas 23:34). Mugi sapa waé sing kepéngin slamet lan dadi ahli waris bebarengan karo para wali padha manut tuladhané. Mula, padha awas kowe kabèh, wiwit sing kapisan nganti sing pungkasan; aja ana ing kowe apa-apa sing asalé saka semangat kakehan, karsa dhéwé, utawa ora manut; nanging ing kabèh bab, lakoni tugastamu kanthi cara sing takwa lan welas asih, supaya Kristus kersa lan kamulyakaké. Mugi Gusti paring kowe kekuwatan lan keteguhan ati kanggo nyucèkaké, nyampurnakaké, lan padhangaké awakmu luwih lan luwih, supaya kowe bisa sumunar kaya padhang ing donya.

121. Aja ana sing misahake awaké dhéwé, lan aja nganti kelangan pracaya marang Rama; uga aja ngrungokake mungsuh, sing pinter nggawé ala

121. 1) Aja nganti ana sing misahake awaké dhéwé, utawa kelangan pracaya marang bapaké; uga aja ngrungokaké mungsuh, sing pinter nggawé ala. – 2) Kowé bakal nggayuh iki kanthi mbukak pikiranmu – kanggo iku aku nyuwun marang kowé demi keslametanmu. [2, 49]

1. Aku bungah lan seneng ndeleng kamajuanmu; nanging sakwene aku bungah, aku uga kakehan wedi lan gugup, supaya ora ana kekacauan sing muncul lan ngancurake kabeh sing wis kowe entuk liwat gaweyan abot lan kringet. Mulane aku ngandharake tembung-tembung iki marang kowe kabeh: waspadha, tetep waspada lan ndedonga! Aja nganti ana sing kepengin misahake awake dhewe utawa gumantung marang kekuwatané dhéwé; aja nganti ana sing mindhah sikilé saka watu kang kuwat saka iman marang bapak rohanié; aja kendho ing pakaryan tapa brata, lan aja nganti kanthi cara apa waé ngidini ula kang akèh sirah mlebu ing atimu, pangapusi ageng lan licik ing nggodha manungsa supaya dosa – kanthi cara iki utawa cara iku, nganggo sarana iki utawa sarana iku, kanthi alesan sing katon masuk akal. Dheweke iku ahli nggawé dosa, wong nanem ala, sing diusir saka swarga menyang bumi, tiba kaya kilat; dheweke nyusup kaya maling mlebu Taman Eden lan ngapusi leluhur kita Adam, lan wiwit wektu kuwi nganti saiki dheweke mulang manungsa kabèh jinis kejahatan lan dosa. Dheweke uga wis nuntun umat Kristen menyang bidah lan tumindak ala, lan nyoba nyilakake kita nganggo panah dosa lan mateni kita.

2. Mula saka iku aku ngajak lan nyuwun marang kowe: tindakna kanthi teguh ing dalanmu, sawise nganggo kabèh wajaé Gusti Allah, lan aja nganti dhèwèké mlebu utawa sanadyan mung nyedhak marang awakmu. Sampeyan bakal nggayuh iki, kaya sing wis tak kandhakake, lumantar iman sing tulus marang Rama, pangakuan sing ora goyah marang Panjenengané lan pambuka sakabehe babagan pikiran jero sampeyan, banjur katentreman ati, patuh sing tulus lan sabar sing tabah. Mula saka iku, sedulur, aku nyuwun lan ngemis marang kowe, demi Gusti Allah, demi ganjaran, demi gesang langgeng lan kabungahané, lan amarga wedi marang kosok baliné—geni kang ora bisa dipadamake lan panyiksa liya kang ora kaétung—ayok padha makarya terus-terusan, maju kanthi semangat, mlaku kanthi lurus, ngupaya lan nindakake sing paling apik kanggo nyebrang kanthi aman segara ageng urip iki, supaya sawisé seda kita bisa nampa mahkota kabeneran lan kamulyan langgeng sing pinaringan berkah.

122. Para lelungan, sing ndeleng pungkasaning perjalanané, kanthi kersa nahan kabèh kasulitan sing ditemoni ing dalan: kaya déné kita uga kudu nahan kabèh mau demi Karajan Swarga

122. 1) Para lelungan, sing ndeleng pungkasaning perjalanané, kanthi rela nahan kabèh kasangsaran sing ditemoni ing dalan: kaya déné kita uga kudu nahan kabèh mau demi Karajan Swarga. – 2) Lan kabèh wong suci sing wis dimulyakaké padha nahan: amarga ora ana dalan liya. [2, 50]

3. Kaya wong-wong sing nindakake lelampahan adoh sing liwat saka panggonan siji menyang panggonan liyane, kadhangkala lumaku ing dalan sing rata lan wis kerep dilewati, lan kadhangkala lumaku ing dalan sing kebak jurang utawa dadi becek amarga udan: mangkono uga, nalika kita nglakoni urip saiki, kita liwat saka dina menyang dina, saka taun menyang taun, kadhangkala nemoni apa sing ora nyenengake lan abot, lan kadhangkala nemoni apa sing nyenengake lan nyenengake atiné. Lan kaya padha ora keder amarga dawa lelampahan, uga ora mandheg merga alangan sing ditemoni ing dalan, nanging tetep ngarahake pandangane mung marang pungkasan lelampahan: mangkono uga kita, sing padha ngupaya ing pakaryan luhur urip biksu lan tapa brata, lan lumaku ing dalan sing becik sing nuntun menyang Kraton Swarga, aja nganti nyerah, utawa mbalik, utawa kesel amarga kasangsaran, alangan, lan sedhih sing kita alami, sing diparingi Gusti Allah minangka pangayoman lan pitulungan kanggo kapentingan kita. Amarga yèn wong-wong mau, kanggo kapentingan kabecikan cilik lan ora pati wigati ing urip saiki, ora mandheg sadurungé ngadhepi pakaryan lelampahané sing isih ana ing ngarepé; apa ora luwih pantes kanggo kita, demi berkah langgeng lan ageng tanpa wates, nahan kabeh, nampa lan ngemban kabeh kanthi gumbira, supaya kita dianggep pantes nggayuh apa sing kita pangajab? Ayo, sedulur lan anak-anakku, padha ngemban kanthi kawani lan kabungahan paling ageng kabeh sing kelakon marang kita lan kabeh sing ora bisa dipisahake karo cara urip kita: gaweyan, kasangsaran, puasa, jaga wengi, sujud, turu ing lemah gersang, panas lan adhem, luwe lan ngelak, kekurangan sandhangan lan sepatu, kucel amarga gawe, kabutuhan tumindak manut lan ndedonga kanthi cepet, lan kabeh bab liya sing ana gandhengane karo urip tapa kita. Mugi panjenengan pinaringan berkah, lan langkung pinaringan berkah, nalika panjenengan ngupaya ing perjuangan rohani lan kanthi katresnan ngadhepi godaan mental lan indriawi sing muncul.

4. Saestu, apa ana ing antarané para wali sing wis sumunar sajrone jaman sing wis urip kanthi sejati tanpa gaweyan lan pakaryan abot, tanpa godaan lan sedhah? Coba delengen Abraham, patriark paling agung, lan para patriark, nabi, lan guru sing teka sawisé dhèwèké; utawa para Rasul, Paulus lan para Rasul liyané; utawa para Bapa sing banjur dimulyakaké – Stefanus, Martir Kapisan, lan kabèh wong liya sing bebarengan karo dhèwèké lan sawisé dhèwèké dipatèni amarga Kristus; – Antonius Agung lan kabèh bapa suci sing makarya bareng karo dhèwèké lan sawisé dhèwèké; ing kabèh mau kita nemokaké pakaryan abot sing ora kaétung, kringet, perjuangan, kesel, sedhah, panganiayaan, serangan, fitnah, lan godaan saka saben jinis. *'Padha mlaku-mlaku,'* pangandikane Santo Paulus, *'ngagem kulit wedhus lan kulit kambing, mlarat, kasangsaran, dianiaya—sing donya iki ora pantes nampa—padha ngumbara ing ara-ara samun lan pagunungan, ing guwa-guwa lan ing liang-liang ing jeroning bumi'* (Ibr. 11:37–38). Lan kabèh mau padha kaya ngono. Ora ana cara liya kanggo nyenengake Gusti Allah; ora ana sing bisa ngrampungake dalan menyang kaslametan tanpa gawe keras, uga ora bisa nggayuh kemenangan sing dikarepake tanpa kabungahaning kawani. Mangkono, kepiye carane kita—sawise nindakake tugas sing padha kaya sing ditindakake wong-wong mau—bisa kasil kanthi cara liya kajaba urip kanthi cara sing padha kaya sing diuripi lan dienggo nglampahi urip sing cendhak mau?

123. Ing bab apa kita kudu saingan, ing bab apa kita kudu ngupaya ngluwihi siji lan sijiné, lan ing bab apa kita kudu sarujuk siji lan sijiné

123. Ing bab apa kita kudu saingan, ing bab apa kita kudu ngupaya ngluwihi siji lan sijiné, lan ing bab apa kita kudu sarujuk. [2, 51] Ayo, padha buwang kuciwa lan kelesuan, lan nampani ketekunan lan semangat ing nepaki kabèh dhawuh Gusti. Ayo padha saingan supaya luwih unggul – ora nganggo tembung, nanging tumindak; ora kanthi meksa manut karep dhéwé – amarga kuwi ciri pihak sing mungsuh kita – nanging kanthi ngalah, nahan cacé, panganiayaan, lan ejekan. – Ayo padha saingan – nanging ora kanthi nyebabake lara ati utawa gampang tersinggung, ora kanthi ngangkat alis marang wong sing ana ing ngisor kita, utawa kanthi sombong ngangkat sirah marang wong sing ana ing ndhuwur kita: amarga iku pratandha saka kesombongan sing mbrontak marang Gusti Allah Kang Maha Kuwasa, sing digusur saka pucuking swarga tekan ing bumi; – nanging supaya kita bisa tentrem lan marasaké tentrem, alus lan ngendhalèkaké, nduwèni kawicaksanané wong andhap asor lan andhap asor: amarga mangkono Putrané Allah, sing dadi manungsa lumantar kasetyan lan andhap asor, lan nylametaké manungsa lumantar salib lan pati. Ayo padha nyonto siji lan sijiné, ora ing bab males-malesan lan nglirwakake ibadah saben dina marang Gusti lan nyanyi mazmur ing wayah bengi: amarga kuwi ciri wong males lan durung dewasa, – nanging ing bab semangat kanggo pakaryan Gusti, teka ing candhi Gusti sadurunge nyanyi mazmur diwiwiti, luwih dhisik tinimbang wong liya: awit iku wong-wong kang sumanget marang kesalehan lan kabecikan. Nanging, supaya ora kudu nyebut siji-siji, aku bakal ngomong sacara umum: ayo padha nyonto siji lan sijiné ing kabecikan; ayo padha manunggal ing katresnan sing andhap asor, watak tentrem lan andhap asor sing luhur; ayó padha nyingkiri tipu muslihat lan curiga marang siji lan sijiné; ayó padha nguwatké roh kita lumantar kapercayan bebarengan liwat paseduluran rohani; aja ana sing dadi pengkhianat kaya Yudas, utawa loro atiné lan gampang ganti-ganti, utawa ora bisa ngendhalèni napsu lan serakah, utawa kasar lan kejem; aja ana siji wae tumindak kaya ngono, nanging kabèh padha ngupaya urip sing taqwa, bener, lan nyenengake Gusti Allah, saben dina nggenteni wayahe seda lan ngarep-arep rawuhe Sang Kristus, Gusti kita, ing dina iku kabèh bakal malih lan anyar, lan kita bakal ngadeg ing ngarepé pangastané Hakim kang nggegirisi, ing ngarsané kabèh tingkatan malaikat kang ora duwé badan, kanggo mènèhi laporan bab kabèh pakaryan, tembung, lan pikiran kita.

124. Tansah tanpa cela ing kabèh bab, ing jero lan ing njaba

124. 1) Aja ana cela ing kabèh bab, loro ing jero lan ing njaba. – 2) Nampani ora mung wong kutha nanging uga wong désa mlebu ing biara. [2, 52]

5. (Ditulis nalika ing panangkepan). Padha bungah kados abdi lan pelayan sejati Kristus Gusti. Panjenengané wis nyedhiyakake mahkota lan Karajané kanggo kowe, kanthi syarat kowe uga njaga watak sing becik lan terus nindakake cara urip sing padha, urip ing donya kanthi netepi paugeran sing wis ditemtokake, tetep tanpa cela lan resik, alus lan andhap asor, nyemplung ing pakaryan tangan, nyanyikake mazmur, ngucapake ayat-ayat, mbukak pikiranmu, lan nepaki kabèh sing dadi kewajibanmu.

6. Bab mlebu sedulur anyar, aku kepéngin supaya persaudaraan kita kebak ora mung wong kutha, nanging uga wong désa, sing luwih cocog lan wis biasa karo pakaryan lan gaweyan sing wis ditemtokake ing

antarané kita. Nambahé jumlah wong kutha, miturutku, ora bakal séhat utawa migunani kanggo kita, loro-loroné sacara jasmani lan rohani.

125. *Netepi dhawuh Gusti lan paugeran kita, manut tuladha para leluhur – kabèh dadi siji*

125. Netepi dhawuhe Gusti lan adat istiadat kita, manut tuladha para leluhur kita – kabèh dadi siji. [2, 53] (Uga). Mugi Gusti maringi kekiyatan marang panjenengan, sedulur-sedulur kula ingkang kinurmatan, ing pakaryan tangan panjenengan lan ing pakaryan atimu, lan mugi Panjenenganipun ngreksa panjenengan ing sakabehe bab kanthi tanpa cela lan tanpa tatu, maringi panjenengan, lumantar kakuwatan Roh Suci, kesiapan kanggo nepaki kabèh dhawuh Panjenenganipun lan manut ing saben cara, nggatekake pandhangan kita marang berkah sing wis disedhiyakake kanggo kita, sing wis disimpen kanggo wong-wong sing tresna marang rawuhe Gusti, lan nganggep kabèh bab ing donya iki—kamulyan, kesenengan, kabungahan, lan pangasoing daging—kaya ora ana apa-apa; nanging kita wis nyalibake awake dhewe marang donya lan ngarahake pikiran kita marang renungan bab-bab swarga. Mangkono kabèh leluhur kita biyèn urip, sawise nyingkiri donya lan kabèh sing ana ing donya, lan ngabdi marang Gusti ing tatanan suci lan malaikat kita. Mula saka iku, anakku, kencengna nengen tradhisi kaya sing wis kowe tampi; padamna geni napsu nganggo embun kasucian lan kabersihan; potongna dorongan hawa naphsumu nganggo pedhang kasetyan; lan dadi trampil nindakake paugeran Gusti lan pakaryan tanganmu, miturut pituduh panguwasa sing saiki mimpin. – Kabèh sedulurmu, kaya siji nyawa lan kaya siji manungsa, padha nindakake kabèh pakaryanmu—rohani lan jasmani—kanthi semangat, niat becik, lan sarujuk bebarengan, kaya-kaya ana ing ngarsane Gusti.

126. *Sawise nyisihaké bab-bab donya, ngupaya bab-bab swarga, utamané nglawan nesu lan napsu*

126. 1) Sawise nyisihaké bab-bab donya, pasangna atimu marang bab-bab swarga, utamané nglawan nesu lan napsu. – 2) Pitutur kanggo sing nduwé pangkat lan sing dipimpin. [2, 54]

7. (Ibid.) Kowe wis disalibake marang donya, lan tentrem kagem kowe: mula adohna saka bab-bab donya lan munggaha menyang panggonan ing swarga, lan uripna mung kanggo Gusti Allah siji, sawise mati marang kabèh liyane. Ing endi imanmu ana, ing kono pasangna mripatmu; ing endi kowe katarik, ing kono waspadha atimu, kaya sing diandikakake Gusti: '*Amarga ing ngendi bandha-bandhamu ana, ing kono uga atimu bakal ana*' (Matéus 6:21). Apa kowe weruh berkah apa sing wis diparingake marang kowe, lan panggonan apa sing kowe anggep pantes? Panggonan malaékat. Mlaku kaya malaékat, aja nyerah marang pangaribawa kabeneran: lawan nesu nganggo alus; lawan napsu nganggo kasucian. Muga-muga kowe ora kalah déning kesenengan cilik sing ngganggu kowe saben dina lan saben jam. Senjata nglawan kuwi wis dituduhaké déning sing kandha: '*Aku wis sabar ngenteni Gusti; Panjenengané mirsani aku lan ngrungkaké pandongaku*' (Mazmur 39:2), lan nylametaké aku saka napsu kuwi, sanajan sawisé suwe.

8. Kowe sing manut marang panguwasa wis ngerti paugeran patuh; lan kowe sing nduwèni panguwasa wis ngerti paugeran pamimpinan, yaiku dadi sing paling mburi kanthi kersa dhéwé—amarga kowe sing paling dhisik—kanthi welas asih lan katresnan. Kudu welas asih, nanging uga tegas; kudu ngomong, nanging uga meneng; mesem kanthi ceria lan anget kanggo maringi panglipur rohani, banjur bali maneh marang sikapé sing teges, kanthi wicaksana nyingkiri kakehan ing loro-loroné. Muga-muga mripatmu waspada ing netepi paugeran, lan ramah ing tanggapanmu; aja nganti irungmu ngrembeng amarga nesu, aja nganti alismu mungguh amarga sombong, aja nganti ilatmu mbelit amarga angkuh; supaya saben emosi dikendhaleni kanthi andhap asor, lan saben anggota awak tertib; supaya lambemu dadi piranti kanggo nyanyi kidung; supaya pikiranmu mung manggon ing bab-bab langit, lan supaya tanganmu mung nindakake pakaryan taqwa lan katresnan. Aja ana sing ora manut, aja ana sing mbalela, aja ana sing atiné atos; padha kumpul ing guyub, tresna marang siji lan sijiné tanpa angkuh, lan padha pasraha tangan tengenmu marang siji lan sijiné kanggo urip sing dislametaké déning Gusti.

127. *Aku bungah kowe wis kumpul maneh sawisé sumebar lan wis netep kaya sing pantes*

127. 1) Aku bungah kowe kabèh wis kumpul maneh sawisé sumebar lan wis netep kaya sing pantes. Mula tetep setya marang tatananmu, ing njero ati lan ing tumindak. – 2) Pituduh marang Sophronius, vikaris – sacara khusus; lan marang kabèh panguwasa lan sing dipimpin – sacara umum. [2, 55]

9. (Ibid.) Panitia sing teka kene ngandhani aku yèn kowé kabèh wis padha kumpul manèh—kalebu para panguwasa lan para bawahan—lan wis mbalèkaké tatanan lumrah: para panguwasa wis miwiti mréntah kaya kuduné lan maringi marang saben wong patuh sing pantes, dene para bawahan wis nampa iki kanthi alus

lan andhap asor lan padha nyambut gawe; lan manawa ing kabèh iki kowe padha manunggal ing katresnan, tresna marang siji lan sijiné kanthi katresnan sedulur ing Kristus, nganti kowe kabèh nduwèni siji nyawa, siji pikiran, lan siji kepinginan lumantar urip sing tentrem lan tertib. Sepira atiku sing andhap asor bungah lan matur nuwun marang Gusti, ora bisa diungkapake nganggo tembung. Amarga ora ana apa-apa ing sangisore langit sing luwih nyenengake lan maringi panglipur marang aku kajaba kowe kabèh urip becik, netepi dhawuhe Gusti lan tetep setya marang paugeran Ordo Malaikatmu. Amarga kabèh iki saiki wis dibalèkaké ing antaramu, aku nyuwun lan nyuwun banget supaya saben panjenengan tetep ana ing sabar sing loman, urip saben dina kanthi cara sing nylametaké nyawa lumantar patuh sing tulus. Aja ana ing antaramu perselisihan, kekarepan dhéwé, kabebasan, utawa pangibadah marang karsa dhéwé; uga ora ana nggrundel, bisik-bisik, utawa rebutan; uga ora ana kelembutan kaya wadon, kesopanan kasar, utawa ejekan; uga ora ana kemalasan, atimu ringkih, utawa kesombongan; uga ora ana apa-apa sing ora nyenengake Gusti. Amarga iku kita wis ninggalaké donya lan kabèh sing ana ing donya: wong tuwa, sedulur, kanca, kenalan, désa, kutha, pasar, tontonan lan kabèh barang liya sing nggugah napsu lan nyenengake hawa napsu—supaya kita bisa nggayuh Kristus lan manggon kaya ana ing swarga, supaya kita bisa mbasmi napsu lan sugih kabecikan, supaya, sawise urip saleh lan bener ing jaman saiki, ngetutake tuladha para bapa kita sing kinormatan, kita dianggep pantes nampa berkah sing wis dijanjekake marang kita. Amarga iku panggilan lan pangarep-arep kita, muga-muga uga dadi tumindak, tata cara, lan tingkah lakumu; muga-muga jenengmu lan cara uripmu sumunar lumantar pakaryan becik, maringi sih marang wong-wong ing pangkatmu sing nyedhak marang kowe, lan marang umat, supaya jeneng Bapa kita sing ana ing swarga, supaya kita uga, minangka wong-wong sing andhap asor, bisa bungah nalika ndeleng iki, utawa nalika mangerteni bab iki.

10. Anakku, Sophronius! Saka akèh wong, aku wis milih kowe kanggo nggantèkaké aku mimpin sedulur. Ati-ati supaya ora katon ora trampil, supaya ora nggawa isin lan aib marang aku; nanging cahyane kabecikanmu padha sumunar nganti padhang banget, supaya jenengmu dimulyakake ora mung ing antaraning sedulur, nanging uga ing sakliyane. Amarga sapa wae sing nduweni Gusti ing jero atine lumantar netepi dhawuhe sing suci, bakal misuwur ing swarga lan ing bumi. Tinjoana marang sedulur, welas asih lan maringi piwulang; élingna kanthi wicaksana apa sing bener; inggilna kanthi alus marang sing tumindak ora pantes; paringana paukuman kanthi adil marang sing dosa; nglayani wong lara kanthi pitulungan bapak; mulangna wong sing durung ngerti; lan lakoni kabèh kanggo kabecikan sedulur: awit kanggé punika kula sampun maringi kowe panguwasa ingkang kula piyambak, kanthi andhap asor, nampi saking Gusti, lumantar pangayomanipun. – Lan sedaya sanèsipun – kalebet ingkang mimpin lan ingkang dipun rawat – laksanakna pakaryanmu kanthi setya, kanthi ajrih dhumateng Gusti, supados Gusti remen dhumateng kowe bebarengan kaliyan sedaya Malaékat Suci. Makarya kanthi tekun, lumaku kanthi alus, lan padha prasaja marang siji lan sijine; aja nahan wahyu babagan pikiran lan kepinginan jero atimu: amarga ing kéné dumunung kaslametan jiwa lan pambebasan saka hawa napsu; Tetep nindakake, kaya sing pantes, nyanyikake Mazmur, maca ayat-ayat, nglakoni jaga wengi lan maca bacaan – kabèh manut paugeran; uga ngapalake Mazmur lan troparia, miturut pituduh para bapa rohani panjenengan. – Lan pungkasané, ndedonga kanggo kawicaksanaan kula, supaya Gusti paring panglipur lan kekuwatan kanggo nanggulangi sangsara sing bakal teka.

128. Kowé padha urip becik; lan muga-muga ora ana siji waé wong sing nduwé watak ala ing antaramu

128. Kowe kabèh urip kanthi becik; lan aja ana siji wong wae sing nduweni watak ala ing antaramu. Karya kowe kaya buruh ing kebon anggur, supaya kowe nampa upahmu saka sing nduweni omah; perang kowe kaya prajurit, supaya kowe dianggep pantes nampa mahkota saka sing maringi ganjaran. [2, 56] (Ibid.). Kowe kabèh urip kanggo Gusti lan nyimpen woh-wohan kaslametan sing akèh kanggo awakmu dhéwé, nyingkiri kabèh tipuan lan saben godaan tumindak ala. – Lan aja ana siji waé ing antaramu sing sombong ala, lalai, nggolèk kesenangan, dosa, manut napsu, isin ing roh, sengit, maling—sanajan barang cilik—iri, seneng ribut, gampang nesu, nggrundel, males, ora ana gawé, ora nurut, sombong, ora ngajeni, tukang ngumpat, tukang gawe rusuh, seneng prahara, tukang nggosip, tukang bengong, budak daging lan donya, seperti Yudas, sing ngrancang ngianati nyawane dhéwé lan ngusir sedulur saka persaudaraan. Wong-wong kaya ngono iku sing nyolong ganjarané dhéwé saka Gusti, mlayu saka Panjenengané lan nyasar ing dalan-dalan dosa. Padha ora gelem nahan aboté pakaryan saben dina; mulané, ora nampa ganjaran saka juragan kebon anggur. Utawa padha ora gelem, minangka prajurit Allah Kang Maha Kuwasa, nindakake pakaryan perang, supaya sawise perang kanthi gagah berani bisa nyenengake Gusti; mulane padha ora nampa ganjaran, nanging mlebu ing dhaptar pembelot, lan ing panggonane padha nampa paukuman nalika ketangkep. – Mula saka iku, prajurit

sing becik, kanca-kanca senjata, kanca-kanca sing padha berjuang, kanca-kanca lelungan! Ayo padha mlayu, ayo padha maju terus, ayo padha ngupaya lan sabar ngliwati kabeh. Gusti wis cedhak – kanggo maringi mahkota marang kita. Panjenengané dhéwé ndelok saka swarga marang saben pelari lan nganyam mahkota kanggo wong-wong sing tahan nganti pungkasan. Mula, supaya saben wong suci lumantar pangakuan, tentrem lumantar andhap asor, lan semangat lumantar katresnan marang pakaryan. He pimpinan, minangka pimpinan, delengen apa sing dibutuhake saben anggota, lan sawise nemtokake apa sing kudu ditindakake saben wong, gerakake kabeh lan saben wong.

129. Panjenengané ngajak kabèh wong supaya matur nuwun marang Gusti Allah amarga wis dibebasaké saka panjara

129. 1) Panjenengané ngajak kabèh wong matur nuwun marang Gusti Allah amarga wis dibebasaké saka panjara. – 2) Cobaan kita, ujure, wis misahaké sedulur sejati saka sedulur palsu. – 3) Panjenengané welas asih marang sing kapindho lan ndedonga kanggo wong-wong mau kanthi pangarep-arep supaya padha mbenerake diri; nalika panjenengané ngajak sing kapisan supaya tetep teguh, matur nuwun marang Gusti Allah kanggo apa sing wis kasil lan ngupaya supaya kasil ing apa sing isih kurang. [2, 57]

11. (Ibid.) Gusti kita ingkang Maha Murbèng kabecikan, ingkang gancang paring kawelasan lan sugih ing kabecikan, amargi kaparingi pangayoman déning Sang Putri, Indhuké Gusti, lan pandonga para pelindhung kita, St. Yohanes Pembaptis lan St. Yohanes Teologian, saha panyuwunan panjenengan, sampun mbusak cobaan lan nylametaké kita saking panjara. Mula saka iku, ayo padha bebarengan ngaturake kidung panuwun marang Gusti Allah, Sang Panyipta sih, sing wis ngganti sedhah dadi kabungahan lan ngalang-alangi tipuané Sang Jahat sing ditujokaké marang kita. Nanging, apa wae sangsara sing wis tak alami, iku amarga dosaku, lan ora ana sebab liya: saka pikiran iki aku nemu panglipur, pracaya yèn apa sing wis tak alami bakal dadi pangresiki dosaku.

12. Ing pangadilan kita, kita kabeh wis diuji kaya emas ing tungku, utamane wong-wong sing ana ing kene. Amarga wong-wong sing biyen urip ing Roh Suci lan nduweni iman sing ora goyah tetep kaya biyen, ora owah sanadyan sethithik; malah, dheweke saya dikuatake lan saya teguh amarga musibah sing nimpu marang dheweke. Nanging wong-wong sing tetep atiné adhem, loro atiné, manut daging lan lalai—nalika pukulan ala nyerang, padha ambruk kaya godhong, lan kaya sekul saka ayakan padha mlumpat metu saka biara kanthi kersané dhéwé, supaya katon sapa sing kaya gandum murni. Ngertèni iki, Daud sing ilahi ngendika ing mazmur: *'Pisahna ing kandungané'* (Mazmur 16:14), yaiku wong dosa lan sing lalai saka wong sing luhur budi lan taat. Nanging—oh, sepira ambruké!—amarga kecerobohané dhéwé, *'balung-balungé sumebar ing kuburan karusakan'* (Mazmur 140:7).

13. Nanging, aku sedhah lan nangis kanggo wong-wong mau, lan aku ora bakal mandheg njeritake supaya padha bali salawase isih ana ambegan ing awakku. Mbok menawa ana sawatara saka wong-wong mau, sing kobong dening percikan cilik kawruh babagan Gusti Allah lan padha tobat, bakal dibebasake saka ikatan dosa, lan kaya wedhus sing kesasar, bakal bali saka dalan wong-wong jahat. Kanggo kowe, aja kuciwa amarga kejatuhane wong-wong mau, nanging luwih wani ngadeg ing perjuangan kanggo kesalehan, ing laku tapa, ing pagawean tangan, ing sangsara perang rohani, lan ing ngadhepi cobaan lan godaan saben dina kanthi gagah berani—nganti getih lan nganti pati: amarga iki sing wis kita sumpah, kaya sing kowe ngerti, nalika kita nampa schema suci. Saiki, saben wong mriksa awaké dhéwé lan nimbang endi saka apa sing wis disumpah wis kasembadan lan endi sing durung. Lan kanggo sing wis kasembadan, padha matur nuwun marang Panjenengané sing wis maringi kekuwatan kanggo ngrampungaké kabèh mau; bab kapindho, padha arahna upaya miturut kabutuhan kanggo nepaki apa sing isih kurang: supaya kanthi mangkono kowe padha pantes dihias nganggo mahkota kesyahidan; amarga Gusti ngendika: *'Ora saben wong sing matur marang Aku, "Gusti, Gusti," bakal mlebu ing Karajaning Swarga, nanging mung wong sing nindakake kersaning RamaKu ing swarga'* (Mat. 7:21; Luk. 6:46).

130. Mula saka iku kita wis ninggalake kabeh kanggo nyenengake Gusti Allah

130. 1) Mula saka iku kita wis ninggalake kabeh kanggo nyenengake Gusti Allah. Iki bakal terus kita lakoni, niru para wali lan ngetutake dalan kraton, ing ngendi kabeh kabecikan ngrembaka nalika kabeh hawa napsu sirna. – 2) Yen kowe kaya ngono, Gusti Allah ana ing jeroning kowe, lan bebarengan karo Panjenengané ana saben berkah, saben pitulungan, lan saben pangayoman. [2, 58]

1. (Ibid.) Salam ing Gusti; lan mugi panjenengan tetep nglakoni gesang ingkang sae kados biyasa, nepaki dhawuh Gusti lan lumaku ing kasucenipun, tanpa mikiraken liya lan tanpa kepengin liya kajawi nyenengake Gusti, lumantar ngendhegake napsu lan ngrembakaake kabecikan. Mulane kita wis ninggalaké donya lan mlebu biara, ninggalaké kabèh kesia-siaan donya, saben keterikatan, saben paseduluran lan katresnan—wong tuwa, sedulur, anak, karabat—uga saben kesenengan daging, kamulyan donya lan kabèh sing sifaté mung sementara lan sia-sia. Amarga kita wis mutusaké lan kepéngin urip kaya mangkono, kita kudu tumindak manut marang tujuan lan kepénginan iki, ngetutaké tapak-tapak uripé para wali, merhatosaké piwulangé lan manut marang tuladhané, tanpa ndelok mrana-mréné, nanging mlaku ing Dalane Sang Prabu, kang ditandhani déning patuh tanpa pitakon, andhap asor sing niru Gusti, kaadilan langit, kasucian ilahi, tanpo napsu kaya malaekat, alus, kabeneran, katresnan, tentrem, semangat, kasabaran, rajin lan saben watak lan tumindak liya sing nyenengake Gusti; dene duraka, nggrundel, kesombongan, kesia-siaan, kemalasan, ketidakhormatan, pilih kasih, napsu lan tumindak ala liyane padha mungsuh karo kabecikan mau.

2. Kabecikan lair saka Gusti Allah, dene hawa napsu lan dosa lair saka Setan: amarga ora ana paseduluran antarané pepadhang lan pepeteng, uga ora ana keserasian antarané Kristus lan Belial. Mula, kowe kabeh dadi anaké Gusti Allah, anaké alus lan patuh, lan aja dadi anaké nesu, pambrontakan, lan karusakan. – Aja ana sing misahake awake dhewe saka wong liya ing kepinginan lan pikirané; aja ana sing tresna marang kanggonan; aja ana sing nggrundel; aja ana sing munafik; nanging kowe kabeh padha cepet nindakake kabecikan, padha syukur, loman atine, andhap asor, gampang dituju, bungah, akank, tanpa iri, lan tanpa saingan; supaya Gusti kinormatan ana ing antaramu: amarga yen ana loro utawa telu padha kumpul ing Asmane (Mat. 18:23); Képiye Gusti ora ana ing antaramu, kowe kabeh sing akèh banget, yèn kowe tansah lan semangat ngupaya netepi dhawuh-dhawuhe ing saben wektu? Nanging yèn Gusti ana ing kowe, apa sing bisa nglarani atimu, utawa nindhes kowe, utawa nyuda semangatmu? Ora ana apa-apa; nanging kabeh bakal bisa ditanggung, sanajan angel, apa iku saka jiwa utawa saka badan: amarga '*yèn Gusti Allah ana ing sisih kita, sapa sing bisa nglawan kita?*' (Rm. 8:31)? – Lan yen Panjenengané '*ora ngurusi Putrané dhéwé, nanging nyerahaké Panjenengané kanggo kita kabèh: képiye carané Panjenengané ora bakal kanthi murah ati maringi kabèh peparang marang kita?*' (Rm. 8:32)? Mula, ajeg lan ajar ing kapastian manawa yèn kowé tetep nindakake urip becik tanpa owah-owahan, mesthi kowé bakal dadi ahli waris Karajan Swarga. – O putra-putriku, aku kanthi tulus nyuwun lan ngemis marang kowe: nyalakna ing sajroning atimu geni katresnan ilahi; kebakna semangat; kuwatna awakmu kanthi kawani; teguhna awakmu ing kasucian lan kabeneran; padhangna awakmu kanthi pandonga, pangajab, nyanyian mazmur, pangjaga bengi, pangapusan ati, pangakuan dosa, luh lan ambegan jero.

131. Ing dalan menyang biara, ndedonga kanggo awakmu, lan nyuwun supaya padha ndedonga kanggo pitulunganing Gusti ing pakaryané: amarga panèn

131. 1) Ing dalan menyang biara, ndedonga kanggo awakmu dhewe, lan nyuwun pitulunganing Gusti kanggo kanca-kanca ing pakaryané: kanggo panèn. – 2) Dhèwèké ngélingaké Athanasius lan Ephrem supaya mréntahaké sedulur kanthi becik, kanthi nggatekaké watak lan kalemahané saben wong. 3) Dheweke ngajak saben wong supaya setya ngupaya nggayuh tujuane. – 4) Ayo padha netepi dhawuhe para bapa kita, kanthi meksa awak dhewe lumantar wedi marang paukuman lan pati: ing kene dheweke nyritakake carane sawijining logotet mati, njupuk piwulang sing mbangun saka crita kuwi. [2, 59]

3. (Kados makaten). Nalika kita lumampah menyang panjenengan, kesusu menyang candhi, kita nyuwun dhisik pandonga panjenengan, supaya Gusti paring lelampahan sing tentrem ing daratan lan ing segara, lan supaya Panjenenganipun maringi pitulungan kita nyawisake awak kita dados pantes ing ngarsanipun, ing roh lan ing badan; Kapindho, kita ngélingaké panjenengan yèn kita ora tau sembrono marang panjenengan utawa ora peduli marang kahanan panjenengan, nanging tansah nyimpen panjenengan ing manah andhap asor kita kanthi pangajab becik tumrap panjenengan, utamané saiki, nalika mangsa panèn panjenengan ngadhepi akèh kasangsaran lan pakaryan abot. Mugi Gusti Allah maringi kekuwatan marang kowe kabeh, ing batin lan ing lair, lan maringi daya supaya kowe bisa nampa kasangsaran saka njaba lan saka njero kanthi tabah. Luwih maneh, sapa sing bisa mangertèni tipuané setan, jebakan lan godha-godhané?

4. Perhatikna kanthi tliti, anak-anakku, Athanasius lan Ephraim, lan ngatur persaudaraan kanthi cara sing nyenengake Gusti Allah, nyedhiyakake kanggo saben wong apa sing dibutuhake – sacara rohani lan jasmani; lan ing sesambunganmu karo wong-wong mau, cocogna karo watak lan sipaté saben wong: amarga ora saben wong butuh bab sing padha: siji butuh cambuk, sijiné butuh tali kekang, siji butuh paukuman, sijiné

butuh pangapura, sijiné manèh butuh celaan lan piwulang; saben nduwé hawa napsu dhéwé, kabiasaan dhéwé: cara panyembuhan kudu disesuaikan karo kahanan mau.

5. Nanging kowe, sedulurku, iku anak-anaké Gusti Allah. Kanggo Panjenengané kowe wis ninggalaké donya lan teka ing kéné; kanggo Panjenengané kowe wis motong kabèh ikatan karo daging lan getih; kanggo Panjenengané kowe wis nggawa salibé ing pundhakmu; amarga katresnan marang Panjenengané kowe nganggep kabèh iku sampah, lan ora ana sing luwih kowe pilih saka donya iki kajaba berkah sing wis dijanjèkaké ing jaman sing bakal teka. Minangka peziarah lan wong asing, kowe wis teka ing biara iki lan nampa cara urip monastik. Begja pilihanmu, lan suci putusanmu. Nanging, sedulur, kula nyuwun lan ngaturaken pamundut dhumateng panjenengan supados nglampahi gesang ingkang pantes kanggé panggilan ageng menika, supados, sanadyan panjenengan wonten ing njawi donya, panjenengan boten tumindak kados tiyang donya; lan supados, sasampunipun panjenengan mlayu saking daging, panjenengan boten gesang manut daging, kados ingkang pancen kelampahan—lan panjenengan mangertos menika, sanadyan kula boten ngendika. Amarga yèn kita nyilem ing kesenangan jasmani, yèn kita digerakké déning napsu, yèn kita meksa manut hawa napsu dhéwé, yèn kita nguber pangkat lan kaluhuran, yèn kita padha rebutan jubah lan sandhangan liyané, rebutan panggonan, rebutan pena lan prakara-prakara sepele liyané – apa kita ora dadi jasmani? Apa perselisihan kita ora donya? Aja nganti, sedulur, ing kahanan apa waé ngidini panggilan suci kita dikurangi dadi perselisihan konyol lan kekanak-kanakan. Kamulyané biksu yaiku dipunremehake, dicaci, lan difitnah demi Gusti, sanadyan ora nindakake apa-apa sing pantes dihukum utawa dicaci. Hiasané biksu yaiku nganggo sandhangan sing paling awon. Aku ora bakal ngomong luwih babagan iki.

6. Netepi dhawuhe para Bapa; aja nganti nglirwakake tembungé para wali; lan aja nganti ngremehake kabungahan langgeng merga kesenangan sakedhap. Panjenengané sing bakal ngadili kabèh bakal rawuh—pungkasané, Panjenengané bakal rawuh, lan Panjenengané ora bakal suwe; lan mbok menawa, malah sadurunge rawuhe, Malaikat nggegirisi sing misahake nyawa saka badan bakal teka – wektu kesel lan ambegan pungkasan bakal teka. Iki uga nggegirisi lan banget abot nganti kita ora bisa nahan lan mati. Dadi, apa sing bakal kelakon sawisé nyawa lunga, nalika Malaikat teka njupuk nyawa? Kerajaan endi sing bakal menang lan nggawa kita? – Kanggo mangsuli iki, aku bakal nyritakake sawijining kedadeyan cendhak sing, sanajan nyakup wong sing ora padha pangkat karo kita, nanging pancen ngandhut piwulang. Konon nalika wayahe logotet misuwur Stavrikios seda wis teka, nalika dhèwèké ngambegan pungkasan—kringetan, gemeter lan nggrentèk untu—dhèwèké muni banter: 'Tulung aku, nylametaké aku, ya Gusti, welas asih! Endi akèh setan ireng lan medeni sing metu saka segara lan nyedhak marang aku.' – Dhèwèké manggon ing pinggir segara. – Sanadyan ora ana siji waé sing weruh apa-apa, logotheté – sing biyèn ora welas asih marang akèh wong – weruh iku lan nangis kenceng. – Lan mangkono, ing wayahe pati kita, sapa sing bakal menang, pasukan malaikat apa pasukan setan? Wong-wong sing kita tresnani ing kene bakal langsung ngeluk kita. Yen kita wis nresnani kasucian, katundhukan, andhap asor lan kabecikan liyane, mula para Malaikat; nanging yen kita wis nresnani kesia-siaan, pangreken, prahara, kemewahan, guyu lan tontonan, mula para setan. Amarga hawa napsu iku setan, kaya kabecikan iku Malaikat. Dadi, sapa sing bakal menang? Sapa sing bakal njupuk nyawaku? – Welas asih marang aku, welas asih marang aku, sedulurku! – Nanging ayo padha tresna marang kabecikan, supaya para malaikat bisa menang lan nggawa kita; lan aja marang napsu, supaya para setan ora menang lan nggawa kita. Lan aduh! Luwih becik yen kita ora tau lair. Amarga '*wong sing kuwat bakal disiksa abot*' (Kawicaksanan 6:6), lan utamane kanca-kanca kita sing nganggo skema, para imam, para abbot, lan pimpinan liya ing komunitas kita. Aja nyalahake aku amarga tembung-tembung iki: amarga aku ora ngucapake iki kanggo medeni kowe kanthi ora adil; nanging, nalika nepaki tugasku, tresna marang kowe lan kepengin sing paling apik, aku ngumumake apa sing bener.

132. Panjenengané ngajak Sophronius supaya njamin yèn paugeran sing ditetepaké para Bapa dipatuhi: amarga saka kéné metu kabèh kabecikan, lan saka kosok baliné, kabèh kaburukan

132. 1) Panjenenganipun ngajak Sophronius supaya njamin panyelenggaraan statutus para bapa: amarga saka kéné metu kabecikan kabèh, lan saka kosok baliné metu kabèh kaburukan. – 2) Njaga keseimbangan ing ukuran gawean pikiran lan badan. – 3) Aja nganti ana tumindak ala sing ora kena paukiman. – 4) Ketegasan kaya ngono iku tumindak katresnan, dudu amarga nesu. [2, 60]

7. (Ibid.) Anakku lan sedulurku, Sophronius! Tindakna pelayananmu ora kanthi ceroboh, nanging kanthi sakabehe ketekunan lan upaya. – Aku rumangsa perlu tansah nulis marang kowe babagan perkara sing padha iki, supaya semangatmu saya kobong. – Mula, perhatosna kanthi tliti lan pimpinna sedulurmu ing

sakabehe bab, kanthi Abba Akakios minangka penolong lan penasihatmu, anakku. Tinjo lan jaga tumindak saben wong—kaya piye padha tumindak, kaya piye padha urip—supaya kabeh ing antaramu dadi kamulyaning Gusti Allah, lan uripmu lestari ing wates lan paugeran para bapa suci kita, lan manut dhawuhe ketaatanku. Amarga ing ngendi wong urip lan tumindak kaya ngene, ing kono Gusti Allah kersa; ing kono padhang sumunar; ing kono tentrem nguwasani; ing kono Setan ora duwe papan; lan hawa napsu dijaga adoh. Nanging ing ngendi wong-wong ora nggatekake iki lan ora tumindak kanthi semangat iki, ing kana kabeh sing bertentangan karo iki bakal ngakar—ala tinimbang apik, pepeteng tinimbang padhang, Belial tinimbang Kristus. Mula saka iku, padha waspada lan tliti, nliti ati sedulur lumantar pangakuan lan nuntun marang saben pakaryan apik.

8. Tansah njaga dalan tengah: kaya kowe ora kena ngidini meneng, pandonga, lan maca ngganggu urusan urip donyamu, mangkono uga kowe ora kena ngidini kerja kakehan ing babagan iki ngalihake pikiran saka eling marang Gusti lan saka renungan bab-bab gaib, lan nyemplungake ing donya materi. Iku pranataning kasucian sejati. Lan yèn kowe dhéwé urip kaya mangkono, para sedulur, manut tuladha kowe, uga bakal niru lan miwiti nindakake. Amarga kita ora ninggalaké donya kanggo mangan, ngombe, lan nganggo sandhangan kanthi tentrem ing kéné; apa kaslametan kita ana ing kéné? Uga kita ora nganggo busana biara iki kanggo lungguh meneng bae tanpa obah, tanpa pangan lan sandhangan. Nanging supaya kita bisa nindakake loro-lorone, saben wektu ing wektu sing pas, kanthi wicaksana, manut marang pangandikane Rasul: '*Kabeh prelu ditindakake kanthi tertib lan pantes*' (1 Kor. 14:40). Malih, Rasul Agung punika nyarios bab piyambakipun, ngendika bilih piyambakipun boten nate dhahar roti kanthi nganggur, nanging bilih ingkang dipunpanggihi saking pakaryan tangan suci piyambakipun sampurna kangge kabutuhan piyambakipun lan tiyang-tiyang ingkang manggen kaliyan piyambakipun (2 Tes. 3:8; Kis. 20:34). Tindakna kuwi lan terusna. '*Aja nganti ana wong ngremehake yuswamu*' (1 Tim. 4:12).

9. Aja nganti kowe ngliwakake apa sing perlu dibenerake, supaya, amarga katon welas asih, sawijining kaluputan cilik sing ora dikawasi ora nuntun sedulur marang pelanggaran sing luwih gedhe. Ana sing mangan sacara rahasia? Dheweke kudu nampa paukuman. Apa dheweke nduwé apa-apa sacara pribadi tanpa ndedonga, sanajan iku barang sing paling cilik? Wenehana paukuman pangapuran. Apa dhèwèké maringi panganan marang wong liya tanpa ijin, ijol-ijolan barang apa waé karo sapa waé, utawa nindakake bab sing padha? Wenehana paukuman pangapuran. Apa dhèwèké ngeluh? Uga mangkono. Apa dhèwèké ora manut? Wenehana paukuman pangapuran. Apa dhèwèké nolak makarya? '*Mangga dipun paringi mangan kanthi andhap asor*' (2 Kor. 3:10). Apa dhèwèké nyalahgunakaké utawa nyolong? Mangga diasingaké saka pasamuhan. Lan sapituruté... Miturut kabiasaan kita bab paukuman.

10. Krungu iki, anak-anak lan sedulurku, aja nganggep tembungku kasar, lan aja mikir yen kabeh iki ditemtokake amarga kejem. Kosok baline, iki ditindakake amarga katresnan bapak, amarga aku banget prihatin marang nyawamu, kang kudu kita pertanggungjawabake; lan paukuman abot bakal tiba ing sirah kita yen kita ora mulang kowe bab sing bener, ora mbalekake kowe saka sing ala, lan ora nguwatake kowe ing sing becik. Luwih saka kuwi, dadi tugas bapak sing becik ora ninggalake anak-anake tanpa paukuman, nanging mbukak dalan supaya padha entuk gesang langgeng lumantar pangeling alus lan paukuman cilik. Eli, sawijining bapak sing pantes disalahake lan dicela amarga ora ngetokake lan ora ngukum anak-anake nalika padha nglanggar hukum, tilar donya bebarengan karo anak-anake mau mung amarga iku.

133. Upaya kita ora gedhe, nanging ganjarané ora kaétung

133. Upaya kita ora gedhe, nanging ganjaran kita ora kaétung. Mula saka iku, ayo padha semangat, nyemangati awak dhéwé kanthi éling pati lan kabèh sing mèlu. [2, 61] (Ibid.). Mugi kita pinaringan berkah, anak-anakku, awit kanthi tumindak becik lan urip becik, kita njamin panglipur Kratoning Swarga lumantar sangsara cilik lan remeh ing urip monastik; amarga kabèh pakaryan monastik iku entheng, miturut para Bapa, lan ora pantes disebutaké dibandhingaké karo kabungahan berkah sing tanpa wates. Yen kowe saiki nahan pakaryan iki kanthi sabar, mula padha bungah, awit ganjaranmu ageng ing swarga. Nanging kita kudu waspada lan tansah merenung ing endi kita ana lan menyang ngendi kita bakal lunga, lan kepiye kahanane nalika kita ninggalake donya iki, patemon karo Malaikat, ngadeg ing ngarsane Gusti, paukuman saka Sang Hakim, lan sabanjure dikirim menyang tengen utawa kiwa. Iki sing kudu kowe renungake ing esuk, iki sing kudu kowe pikirake, iki sing kudu dadi kegiatanmu. Aku dadi saksi tumrap kowe ing ngarsané Gusti Allah lan Malaikat-Malaikat pilihané, supaya kowe, lumaku kanthi pantes miturut panggilanmu, aja nganti nyimpang menyang kiwa, kesasar mlebu ing dosa, utawa tiba ing jerat kesombongan. Bab iki tak seruake, lan aku ora bakal

mandheg ngeluarke swara. Mula buakna kupingmu; ayo atimu kagugah, lan mangertèni apa sing tak kandhakake; jaga awakmu supaya tanpa cela, supaya kowe, minangka buruh ing kebon angguré Gusti, nampa ganjaran ageng lan tanpa wates.

134. Tansah tanpa cela ing kabèh bab, supaya kowe bisa dadi raga sing apik tumrap wong-wong sing bakal mlebu biara sawisé kowe; tansah éling marang Gusti Allah, bebarengan karo pati lan paugumané Gusti Allah: apa kowe lunga utawa teka

134. Dadi tuladha ing kabèh bab, supaya kowe bisa dadi raga sing apik kanggo wong-wong sing bakal mlebu biara sawisé kowe; tansah elinga Gusti Allah ing ngarep mripatmu, bebarengan karo pati lan paugeran Gusti Allah: apa kowe lunga utawa teka. Ing ngarepé iki, kabèh liyané ora ana apa-apa. [2, 64] (Ibid.). Kencengna netepi paugeran-paugeranku sing kowe tanpa saka aku nalika mlebu urip biksuan kanthi sumpah netepi nganti pungkasaning uripmu, lan lakokna saben upaya kanggo ngrembaka dhiri ing sangisoré pituduhé Abas, supaya sawisé ngrembaka dhiri kowe bisa dadi raga sing apik kanggo sedulur-sedulur sing bakal gabung karo kowe, ngeragikan marang wong-wong mau kanthi pribadimu lan cara uripmu, ngethok nganggo geni katresnan, lan nyuguhake minangka roti sing nyenengake Gusti Allah kanggo jamuan swarga. Aja mbuang wektu kanggo ngaso badan utawa nepaki kepinginanmu dhéwé, nanging golek panglipur swarga lan tentreming ati, sawisé kuwi pantes ngrasakaké kenyamanan badan sing sedheng: amarga nalika kenyamanan kuwi diwiwiti dhisik karo panglipur rohani, iku ora ana salahé. Laku ing kasucian lan kabeneran, urip rukun siji lan sijine, tansah ngelingi Gusti ing ngarepmu, ora kendhat eling pati, nyopot sandhangan daging, pamitan saka donya iki, ngadhep ing ngarsane Gusti, lan ngrungokake paugeran pungkasan sing bakal teka, kang mesthi ana loro: *'Mlaku sacedhakku, kowe sing terkutuk, menyang geni langgeng sing wis diisapake kanggo setan lan malaikat-malaikat'*; utawa: *'Maju, kowe sing pinaringan berkah saka Rama, warisanana Karajan sing wis diisapake kanggo kowe wiwit pembentukan donya'* (Matius, bab 25). Dibandhingake karo iki, donya iku ora ana apa-apa; bandha donya ora ana apa-apa; kamulyan manungsa, sandhangan alus, wangi-wangian, pesta, hiburan, kesenengan lan kabèh kuwi ora ana apa-apa. – Nanging kowe, kapenuhanana dening Gusti Allah lan bab-bab ilahi; mabukna dening sih-rahmaté Roh Suci; senengna marang tembung-tembung Kitab Suci, luwih legi tinimbang madu lan sarang madu; hiasana awakmu kanthi kasucian, kasucian lan pangendalian dhiri; sugih ing pakaryan becik; misuwur amarga andhap asor; munggah menyang swarga lumantar tanpa napsu; ngluhurake Gusti karo para malaikat; ngalahake mungsuh kanthi ajrih marang Gusti lan pandonga suci. Padha padhangna atimu luwih-luwih, padha sucenana atimu luwih-luwih, padha dadi luwih langit, supaya bisa diomongake marang kowe, kaya saka lambéné Gusti dhéwé: *'Kowe ora saka donya iki'* (Yohanes 15:19).

135. Usaha, éling dina paugeran lan paugeran pungkasan: ing konteks iki, tumindak luhur diterangaké, lan utamané apa sing dibutuhaké kanggo nglawan napsu daging

135. Usaha, éling marang Éksodus lan Pangadilan: ing konteks iki, tumindak kabecikan diterangake, lan utamané apa sing dibutuhake kanggo nglawan napsu daging. [2, 65] (Ibid.). Usaha, anak-anakku, lan lumaku ing dalan rohani, ngangkat pandangan atimu ing dhuwur, nyawang marang swarga, ngarah marang sing langgeng lan ngupaya mangertèni kapan lan kepiye – ing mangsa adhem utawa nalika panèn, ing awan utawa ing bengi, saiki utawa ing tuwa, taun iki utawa taun ngarep, dina iki utawa saiki, – ambegan pungkasaning uripku bakal teka: amarga pati mesthi bakal teka; sing bakal ngadili jiwa bakal teka, mungsuh bakal teka; lan kamenangan utawa kapitunan kabèh prakara bakal ditemtokake. Kanthi nyemangati atimu nganggo pikiran kaya ngono, kowe ora bakal cepet nindakake dosa, uga ora bakal tiba ing jurang kajahatan, nanging pungkasané kowe bakal nyekseni berkahé Yerusalem swarga lan nyawang kabèh mau saben dina sajrone urip langgengmu (Mazmur 127:6). Tindakna uga kewajiban awakmu; urusi loro-lorone; pujine Gusti Allah nganggo lambemu; wicara kabeneran nganggo ilatmu; kerjo nganggo tanganmu kanthi becik-becike; lan mlaku ing dalan tentrem nganggo sikilmu. Kabeh awakmu iku suci, lan kabeh anggotamu iku anggota Kristus. *'Mula apa aku bakal njupuk anggota Kristus lan ndadekake dadi anggota pelacur? Adoh saka aku!'* pangandikane Rasul (1 Kor. 6:15). Lari saka kabengisan; aja ana sing nyakiti liyane; aja ana sing ngomong ala marang sapa wae. Ora ana sing bisa didhelikake saka Gusti Allah: amarga *'mripaté Gusti luwih padhang tinimbang srengéngé, nembus pepeteng, nliti kabèh dalané manungsa lan mirsani apa sing ditindakake ing panggonan rahasia'* (Sirakh 23:27–28). Aja ngguyu kakehan. Aja lenggah cedhak banget nalika padha ngomong. Aja nganti getihmu kobong amarga kakehan isi wetengmu. Aja ngombe anggur – iki dakwenehake

minangka pitutur sing becik kanggo wong sing waras. Kita wis cukup duwe geger ing jero ati, cukup geni alamiah; nanging yen kowe nambah geni anggur, kowe bakal nyulut kobongan sing ngrusak: dagingmu ora bakal tahan, bakal nggodhok lan nuntut haké. Aku ngelingake kowe bab iki, minangka tandha bab akibat sing ngrusak: Gusti wis netepake dina paukuman, lan bakal ngukum sarta nyerahake marang sangsara sing ora bisa dibayangake bebarengan karo setan marang sapa wae sing nindakake tumindak kaya ngono. Maju luwih dhisik marang Gusti kanthi pangakuan, mbukak usulan-usulan sing ditanamake dening setan. Tumindakna kabèh kanthi cara sing bener; turu kanthi wajar, lan sawisé tangi sakcepete, lakonana ibadah sing wis ditemtokake. Lan kowe bakal pinaringan berkah yèn Gusti nemokake kowe nindakake kuwi.

136. Kanthi takon apa padha tetep nindakake tingkah laku sing pantes lan apa ana sing nyimpang menyang tumindak sing ora pantes, ngélingaké marang kabèh tatanan urip sing wajib

136. 1) Kanthi takon apa sing pantes tumrap wong-wong mau lan apa ana sing nyimpang menyang tumindak sing ora pantes, ngelingake wong-wong mau marang sakabehe struktur urip kang kebak kawajiban. – 2) Banjur dhèwèké ngélingaké: kowé wis nyambut gawé – terusna nyambut gawé; kowé wis ngupaya – terusna ngupaya; aja nganti gawéanmu sia-sia, kanthi maringi pangarep-arep asil sing wohé lan ridhoing Gusti ing dina kiamat. [2, 66]

11. (Ibid.) Kula ngaturaken salam malih dhumateng panjenengan ingkang tinulis – lan pitaken: kados pundi kabar panjenengan? Kados pundi katentremaning Gusti Allah ngreksa panjenengan? Kados pundi ajrih marang Sang Yehovah nyucèkaké panjenengan? Kados pundi pangapura Panjenengané maringi kabungahan ing manah panjenengan? Kados pundi katertiban ing kasujudan ngguyub panjenengan? Kados pundi iman ingkang tulus maringi kekiyatan panjenengan? Kados pundi sumpah kasetyan ingkang teguh ngiket panjenengan bebarengan? Kepiye ketaatan sing tulus ngangkatmu? Kepiye kahanan andhap asormu kaya Kristus? Kepiye kabar bolak-balikmu? Lan kepiye kabar pangakuan pikiranmu sing paling jero? – Saliyane, kepiye kamajuan pakaryan tanganmu? Apa panèn wis diwiwiti?... Critakna marang kita bab-bab iki lan liya-liyane, lan wenehana kita alesan kanggo bungah. – Kita nyandhak pangarep-arep marang kowe, nanging kita uga wedi; lan kadhangkala kita kuwatir, kepéngin ngerti apa ana wong ing antaramu sing tumindak sembrono? Apa ana sing nggrundel? Apa ana sing nyukupi napsu daging? Apa ana sing nyerah marang kesombongan? Apa ora ana sawatara wong sing padha nyambung karo setan, padha ngrancang ala kaya wong-wong sing padha kumpul nglawan Gusti lan Sang Kristus, kanthi kandha: *'Ayo padha mecah ikatane lan mbuwang sangkale saka awake dhewe.'* Nanging sing manggon ing swarga bakal ngguyu marang wong-wong mau, lan Gusti bakal ngolok-oloki wong-wong mau. Banjur Panjenengané bakal ngandika marang wong-wong mau ing antarané murka Panjenengané lan ngremuk wong-wong mau ing antarané nesu Panjenengané' (Mazmur 2). Amarga aku wis ditetepake dadi panguwasa kowe kanthi sarujukmu kanthi sukarela, lan kowe dhéwé wis kanthi rela manut marang wewenangku. Mula saka iku aku ngandika marang kowe kaya ngéné, ngumumaké dhawuhé Gusti marang kowe.

12. Kowe wis makarya lan isih makarya; kowe wis ngupaya lan isih ngupaya, nahan Gusti ing panguripan tapa brata, ing patuhmu, ing ngendhalèkaké karsa, ing nyegah napsumu. Mula, aja ngrusak apa sing wis kok rambah sadurunge. Nanging kaya kowe wis nanem lan isih nanem ing tengahing luh, ambegan, lan kabèh rupa kasangsaran, mangkono uga kowe bakal ngundhuh kanthi kabungahan nalika Hakim kabèh ganjaran maringi ganjaran marang saben wong manut tumindaké. *'Rungokna, ya langit, lan perhatèkna, ya bumi, awit Sang Gusti wis ngandika.'* – Mugi tembung iki ora cocog kanggo kita, sedulur: *'Aku nglairake lan ngopeni putra-putra, nanging padha nolak Aku. Keledai ngerti sing nduwèni, lan anak keledai ngerti panggonane tuane; nanging Israel ora ngerti Aku, lan umatku ora paham!'* (Yesaya 1:2–3). Nanging kadosa mangkene: *'Putramu bakal kados pucuk zaitun ing sacedhake mejamu'* – kang artine sacara rohani. *'Mangkono bakal pinaringan berkah wong kang wedi marang Gusti'* (Mazmur 127:4–5). – Rungokna, aku nyuwun marang kowe kabèh. Wicaksana ing bab iki, lan padha manunggaling pamanggih, manut pandhuan Sang Abasmu. Uripna kaya-kaya kowe bakal mati saben dina; aja kuwatir babagan panganan lan omben-omben, aja kakehan sedhih, lan aja nggrundel. Apa pangandikane Rasul? – *'Yen roti ndadekake sedulureku kasandhung, aku ora bakal mangan daging maneh, supaya aku ora ndadekake sedulureku kasandhung'* (1 Kor. 8:13). Mula, aja dadi anak-anak pemberontak, utawa anak-anak zinah, utawa anak-anak murka lan dosa, sing nyurung Gusti Allah nesu amarga tumindak isin. – Celaka atimu! Celaka paningalmu! – *"Gusti Allah iku Gusti Allah pangbalas!"* (Mazmur 93:1). *'Ora ana makhluk sing kapendem saka paningalé, nanging kabèh*

wis terbuka lan ketara ing ngarsané' (Ibr. 4:13). Sapa sing ora bakal kebak rasa wedi? Sapa sing ora bakal gemeter? Sapa sing ora bakal nyawisaké awaké dhéwé kanggo nyenengaké Gusti '*sanajan tekan getih mili*'?

137. Pandhuan babagan carane nalika panèn nindakake tugase, nyukupi dhiri nganggo panganan lan ngaso, carane nglampahi wengi, lan carane tumindak sacara umum

137. Pandhuan babagan carane nalika panèn nindakake upacara, njaga awak nganggo panganan lan ngaso, carane nginep bengi, lan carane tumindak sacara umum. [2, 67] (Ibid.). Aku ngerti tenan yèn saiki kowé padha nyambut gawe abot – kapanasan sinar srengéngé lan kebak kringet amarga panèn lan nglumpukaké anggur. Mula saka iku aku nganggep pas wektu kanggo ngomong khusus marang kowé bab gaweyanmu iki. – Mugi berkahing Gusti nyertai kowe, anakku, lan mugi Gusti Allahmu mberkahi kowe saka panggonan suci, maringi urip anyar lan nguatake nyawa lan badanmu, supaya kowe duwe kekuwatan sing cukup kanggo ibadah rohani lan gawean jasmani, lan bisa nindakake loro-lorone tanpa kesel kakehan. Aku ngerti sepira panasé dina-dina mangsa panèn, lan sepira keselé sing dirasakaké; nganti yèn ora amarga semangat istimewaé para buruh sing maringi kekuwatan, meh ora ana sing bisa nahan. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, amarga katresnané Kristus, supaya kowe tetep sabar ing loro pakaryan iki. Sawisé nindakake kidung mazmur lan pandonga marang Gusti kaya biasané ing esuk kanthi gagah lan ceria, wiwiti pakaryan sing ana lan kerja, kanthi maca mazmur ing pikiran kowe, nganti tekan jam telu. Ing wektu iki, mandhegna pakaryanmu lan nyanyikna jam katelu marang Gusti kanthi pangabdian, ngunggahaké tanganmu menyang swarga kanggo nyuwun sih rahmat Roh Suci supaya nyawa lan badanmu saya kuwat; banjur, sawisé nindakake telung utawa papat, utawa luwih, sujud kanthi pandonga sing khusyuk, nampani apa sing wis diparingaké Gusti, kajaba ing Rebo lan Jemuwah, miturut adat kita. – Nanging, awasna supaya nalika mangan iki ora ana swara rame utawa geger. – Lan nalika nyambut gawe panèn ora kena ana rebutan utawa manut karep dhéwé, sing marakaké prahara lan sorak-sorai, uga ora kena ana pacelathon, guyu, utawa adu argumen – aja nganti ana bab kaya ngono utawa sing padha ing antaramu. Muga-muga pakaryanmu pinaringan berkah, amarga ditindakake ing ngarsane Gusti. Lan kowe kudu silih tulung. Nalika kanca kerjamu ing sacedhakmu ketinggalan, apa amarga kesel utawa ana alangan, mandheg lan tulung dhèwèké, supaya panèn bisa lumaku lancar lan saben wong tetep njaga tingkat usaha sing padha. Nalika miturut pituduh para pangawas kowe padha ngaso ing tengah dina, utawa turu ing wayah bengi ing sangisore wit utawa ing panggonan teduh, awasna supaya awakmu ora padha cedhak banget siji lan sijine, lan mesthi aja nganti nyentuh, lan aja nganti ana loro wong sing misah saka kanca-kanca kanggo menyang panggonan sepi. Para mandor kudu ngawasi iki. Sing nyebar wiji onggong ana ing kene tanpa katon; supaya dheweke ora nyusup sacara rahasia lan nyawurake racun mbebayani marang sapa wae, lan kita ora nyebabake murka Gusti Allah kita. Mula saka iku, padha waspada. Nalika ibadah, amarga ora ana akèh kidung sing kudu dinyanyèkaké, kudu diati-ati supaya sanajan sing sithik kuwi ora ditindakake kanthi kesusu utawa sembarangan, nanging kanthi tliti, supaya kita bisa ana ing kahanan pikiran sing bener kanggo saben pakaryan becik. Kabeh wong kudu rawuh ing ibadah, supaya ora ana siji waé sing ora rawuh. Sapa waé sing ora rawuh, sanajan sawisé kuwi makarya kaping sepuluh luwih abot, ora pantes nampa dhaharan ing dina iku. Aku ngendika iki amarga kuwatir marang kaslametanmu lan kanggo ngelingake kowe manawa ora ana sing kena nyimpang saka dalane Gusti. Yen ana sing ngrasakake sedhih, aja ndhelikake, nanging gawa marang para sesepuh: dheweke bakal mènèhi paugeran lan marasake apa sing perlu diobati. Ora ana sing kena nganggur: wong kaya ngono ora nduwé bagéan karo sedulur lan ora kalebu ing antarane wong-wong sing ngupaya Gusti. – Apa kowe ora bisa motong kayu, utawa kowe ora ngerti carane, sedulur? Mula anggo pucuk kapak; apa kowe malah ora bisa angkat pucuk kapak? Mula kumpulna anggur, angkuta banyu, utawa lakoni apa wae sing dibutuhake, apa ing njaba utawa ing njero omah. Lan Gusti Allah bakal nampa iki, miturut semangatmu, kaya loro mite janda.

138. Nalika krungu kabar apik babagan sedulur, dhèwèké bungah lan nyengkuyung supaya padha nyambut gawe luwih keras, nerangaké carané sing nduwèni wewenang kudu tumindak lan kaya apa kabèh sedulur kuduné

138. Nalika krungu kabar apik babagan sedulur, dhèwèké bungah lan nyengkuyung supaya padha ngupaya luwih keras, maringi tuladha babagan tumindaké wong sing mimpin lan kahanané kabèh sedulur. [2, 68] (Ibid.). Para sedulur teka lan nyritakaké kahanan kowe, lan iki maringi aku kabungahan sing ora bisa diungkapaké. Amarga aku ora mung seneng sithik nalika krungu yèn kowe kabèh padha kaslametaké déning sih-rahmaté Kristus, njaga watakmu sing becik lan netepi dhawuh-dhawuhé Gusti, kang kanthi kuwi, sawisé

padhanging pangerten, kowe dadi putraning Cahya lan ahli warisé Karajan Swarga. Wah anakku! Mula, padha wicaksana, padha ngreksa awakmu, padha nglampahi saben dina, dipanasi dening katresnan ilahi lan dianyari dening Roh Suci sing manggon ing jeronmu, matèni saben kesenangan lan saben napsu daging sing rusak, lan ing panggonané nandur lan ngopeni, kaya Tamané Gusti Allah, kabecikan langgeng, nutupi kabèh, sabar nampa kabèh kanthi tundhuk, patuh, welas asih, katresnan lan welas, padha becik siji lan sijiné, padha bungah siji lan sijiné, lan padha nggawa beban siji lan sijiné. Lan sing paling utama, kowe, anakku Varsanufius, netepi pangabdian sing tak pasrahake marang kowe tanpa cacat, ing ngarsané Gusti Allah sing maringi urip marang kabèh, tumindak tanpa pilih kasih, tanpa kesombongan, tanpa nesu, tanpa pangandhap dhiri sing bodho, tanpa pikiran sing ngamuk, nanging kanthi wicaksana lan welas asih kaya ibu sing nyusoni ngopeni anak-anake; lan kersa nyawisake nyawamu kanggo sedulurmu lan anak-anakku. Iku tugas ageng ngembala wedhusé Kristus. Apa sing diandikakaké Gusti marang Rasul Petrus? 'Yen kowe tresna marang Aku, panggonana wedhusku.' Mangkono uga, anakku, yen kowe tresna marang Kristus Gusti lan marang aku, wong dosa, ngembalana anak-anakku kanthi becik—utawa luwih tepaté, anak wedhusé Kristus. Nanging, yen ana sawatara sing mlumpat kaya wedhus enom – amarga aku uga krungu bab kaya ngono – kendhalèna gegayuhané sing sembrono, lan terangna marang wong-wong mau yèn yèn padha tetep kaya wedhus enom, ing Dina Penghakiman bakal ditempataké ing sisih kiwa Sang Kristus Gusti, ing sisih wong-wong sing bininas, bebarengan karo Setan; Tandhingna rasa wedi ing atiné nganggo iki lan paringana pangeling sing serius iki, supaya padha dadi wedhus cilik uga: amarga wedhus cilik iku alus, loman, andhap asor, manut, lan meneng, déné wedhus enom iku lincah, ora kendhali, mblusuk, lan galak. Celaka tumrap wong kaya ngono; amarga paukuman geni langgeng wis ngenteni. Aja ana siji waé saka kowe kabèh, anakku, sing kaya ngono; aja ana, aku nyuwun; merga yèn ora, panggembala bakal kapaksa nyuda pangané utawa mbuwangé saka kandhangé. Nanging pahami apa sing tak kandhakake, lan lakoni kersané Gusti Allah. – Kowe uga, anakku Daniel, awasna caramu tumindak ing antarané sedulurmu: wulangana, paringi kawicaksanan, lan lurusna; aja nampa kekacoan, inovasi, utawa tingkah laku ribut; tresna marang wong-wong sing nduwèni watak becik, sopan ing tumindak, ora kasar, , gagah, rajin, manut, andhap asor, ora nggrundel, ora ngina; nanging aja nampa wong-wong sing nentang tanpa kebencian, lan benerake kanthi mènèhi tuladha bab sing luwih apik; aja ana siji waé ing antaramu sing adoh saka Gusti utawa sing ora nyenengake Panjenengané. Wong sing ora manut hukum, sing bisik-bisik, sing nggrundel, sing ngolok-olok, lan sing nindakake dosa kanthi rahasia iku wong sing adoh saka Gusti Allah lan ora nyenengake Panjenengané. Aja ana siji waé kaya ngono ing antaramu; nanging kowe kabèh padha wedi marang Gusti Allah, tresna marang Gusti Allah, lan ngupaya nyedhak marang Gusti Allah. Mugi Gusti Allah ngreksa kowe kabèh, anakku!

139. Rasa wedi marang Gusti lan katresnan nyulut semangat lan njaga wong ing dalan sing bener; nanging wong sing ora nduwé kuwi bakal kapinggiraké lan tiba

139. 1) Rasa wedi marang Gusti lan katresnan nyulut semangat lan njaga wong supaya tetep ana ing dalan sing bener; nanging wong sing ora nduwé kuwi bakal ngliwakake lan tiba. – 2) Kita kudu ati-ati supaya bisa mbalèkaké wong kaya ngono menyang dalan sing bener lan ndedonga kanggo wong-wong mau, nalika ing wektu sing padha kita kudu luwih ngawasi awak dhéwé. [2, 69]

13. (Ibid.) Rahmat lan katentreman kagem panjenengan, ing tata tertib panjenengan sing becik, ing patuh, andhap asor, ajining pangajab, kabecikan, lan ing kidung lan mazmur panjenengan ing awan lan bengi. Pastèkna kabèh iki tetep ajeg ana ing antaramu tanpa kendhat. Iki mung bisa kelakon yèn kowé nduwèni ajrih marang Gusti Allah lan geni katresnané ora mati ing atimu. Amarga yèn geni iku mati ing atimu, mula bakal ana kelesuan lan kélangan semangat, lan duri-duri liya saka hawa napsu, kélangan kendhali awak lan pesta pora, kemalasan lan putus asa, turu kakehan, mangan tanpa kendhat, lan saben wujud dosa liyane, utamane napsu kobong, pikiran peteng, kecenderungan lan tumindak urip sing ngrusak. Tandha manawa geni suci lan ora kasat mata iki durung mati yaiku manawa jiwa tansah semangat tumrap kabecikan lan kanthi rajin nindakake kabèh sing dibutuhake, tanpa kendho utawa putus asa: patuh, gawe, nyanyi kidung, pangakuan, kriya tangan, pandonga, pangendalian dhiri sing wis ditemtokake, lan kabèh pakaryan liya sing klebu ing pakaryan sing pinaringan berkah. Begja wong kaya ngono, sing nyenengake Gusti Allah lan dikasihi kabèh wong, sing saka simpenan kabecikan ing atiné, ngasilaké, kaya kembang, pratandha saka sih rahmat ilahi, sing katingal ing pasuryané sing suci lan ing kabèh gerak-gerik lan tembungé. Nanging wong-wong sing kapenuhan pikiran ora pantes alon-alon nyimpang saka sing bener, banjur sakabehe mbelot saka ikraré lan dadi mangsa setan.

14. Nanging ayo padha ndedonga supaya Panjenengané sing saben dina nelokaké kabèh sing wis nyimpang saka dalan sing bener mbalèkaké manèh marang kandhangé, supaya dosa ora ngancuraké kabèh; nanging aja nganti kowe dhéwé nglirowakaké upaya sing pantes kanggo nggoleki sing kesasar. Amarga yèn wong sing kelangan kéwan sing ora nduwé akal ora gampang nampa kelangan kuwi; pira luwih maneh wong-wong sing dipercaya ngopeni wedhus sing nduwé akal kudu ngupaya sak kuwate kanggo nggoleki sing lagi binasa ing antarané? – Amarga sing siji wis tiba, liyané kudu luwih mantep lan nyekel sing bener; awit katulis: *'Nalika wong jahat tiba, wong sing bener padha wedi'* (Amsal 29:16). Mula, awas lan terus lumaku kanthi luwih ati-ati; amarga ing loro-lorone setan nyetel jebakan kanggo kowe. Mula, aja ana sing nyimpen pikiran sing durung diaku utawa tumindak manut karsa dewe. Aja ana sing ngetutake hawa napsu utawa egois; amarga wong-wong sing kapenuhan watak ala kaya ngono wis klelep ing jurang karusakan lan mlayu; lan saiki, ing kahanan sengsara, padha ngumbara kaya wedhus sing kesasar. Panjaluk wis ninggalake wong-wong mau: soale marang sapa dheweke bakal ngunggahake tangane, sawise padha mlayu saka Gusti Allah? Mazmur lan kidung suwung ing lambe-lambe wong-wong mau. Marang sapa dheweke bakal nyanyi, *'Aku wis sabar ngenteni Gusti'*, nalika amarga atine ringkih dheweke wis ngrusak awake dhewe? Mula, ndedongakna supaya padha bali; nanging uga ndedongakna supaya kowe tetep ajeg, kandha: *'Sanadyan ana perang nglawan aku, aku bakal percaya marang Panjenengané'* (Mazmur 26:3). *'Akeh wong wis nyerang aku wiwit enom, nanging padha ora bisa ngalahake aku'* (Mazmur 128:2). *'Iki panggonanku salawas-lawase; ing kene aku bakal manggon, amarga aku wis milih'* (Mazmur 131:14)—supaya, minangka prajurit Kristus, padha perang nanging ora ambruk, kowe padha dianggep pantes nampa mahkota kabeneran amarga ketekunanmu.

140. Panjenenganipun prihatin marang wong-wong sing nglanggar sumpah lan ninggalake biara, lan kanthi maneka cara ngajak wong-wong mau supaya bali menyang dalan sing leres lan tetep teguh ing urip biara

140. Panjenenganipun prihatin marang wong-wong sing nglanggar sumpah lan ninggalake biara, lan ngupaya sak kuwate supaya padha bali menyang dalan sing bener lan tetep teguh ing urip biksuni. [2, 70] Sawise saiki aku mangerteni apa sing kedadeyan ing antaramu, aku padha bungah lan sedhih: aku bungah amarga kasehatan lan karaharjan para wakil abbotmu, lan marang sedulur-sedulur sing mlaku ing dalan sing bener lan sing wis tau mlaku ing dalan kuwi kanthi andhap asor sing suci, sabar sing apik, lan urip sing nyenengake Gusti Allah; Aku sedhih kanggo wong-wong sing wis nyimpang saka dalan lan mlayu, sanajan wis diundang bali maneh. Mugi Gusti tansah ngreksa panjenengan luwih-luwih, lan nguwatake panjenengan luwih-luwih nganti kasampurnan ing lumampahing gesang sejati panjenengan; dene tumrap wong-wong sing wis nyimpang saka dalan, kula badhe ngandharake marang panjenengan tembung-tembung para Nabi ing ngandhap punika: *'He anak manungsa! Napa kowe tresna marang kesia-siaan lan ngupaya kabohongan?'* (Mazmur 4:3), – ngupaya nepaki karsa panjenengan dhéwé, digerakké déning napsu panjenengan, tanpa nggatekaké ajiné Gusti Allah, paukuman kang ora bisa mati, geni kang ora bisa padam, pepeteng kang peteng banget, nggrantes untu lan Tartarus kang medeni banget, nanging kanthi wani lan tanpa isin, kanthi licik lan sembrono ngadili Gusti Allah ing pakaryanmu sing nyimpang. Suwene pira kowe bakal lali marang paukumané? Suwene pira kowe ora gelem tobat? Suwene pira kowe bakal nyimpen niat ala ing atimu, nggawé alesan kanggo dosamu lan ngandelaké pangarep-arep sing sia-sia? – Bangunlah, pungkasané, saka kejatuhanmu; usir pepeteng sing ngubengi kowe; akhiri ambisi gilamu. Saka sapa kowe mlayu? Saka sapa kowe ngadhep mlayu? Bukankah saka Roh Suci, sing wis kowe tampani ing dina panyelamatanmu? – Nanging cukup bab iki dhisik. – Aja nerusake iki; aja maringi setan alesan liya kanggo bungah marang kowe; mandheg nyenengake mungsuhmu. Tresnaa marang Gusti kang wis nresnani kita; tampanana Gusti kang kasucen ing atimu; lan Panjenengané, amarga welas asihé tanpa wates, bakal ngapura kesalahané jaman biyen amarga andhap asormu. Mula saka iku, aku nyuwun lan ngemis marang kowe, benerna kalepatan atimu, kuwatna dhasar atimu, lan kumpulna pikiranmu sing sumebar. Elinga sumpahmu. Sawise nggawe sumpah mau, sanajan geni lan pedhang wis ngancem kowe, sanajan sangsara lan panyiksa wis ana ing ngarepmu, kowe ora pantes nyimpang saka iku; nanging, amarga prakara sing sepele—karepmu sing ala—sawise nglirowakake Prajanji Ilahi lan sumpah-sumpah suci, kowe mumbul kaya sapi jantan sing kesengat, banjur mlayu mlebu panggonan kang garing lan ora bisa dilalui; kowe mapan ing sawijining desa, gawe kanca karo wong-wong donya, lan mangan lan ngombe kaya lagi ana jamuan. – Woh apa sing bisa metu saka wiji kaya ngono?! Celaka aku, wong sengsara! Aku kepengin bumi nyerlok aku. – Saiki wayahe aku ngendika, bebarengan karo Nabi: *'Monggo gunung-gunung tiba ing aku, lan bukit-bukit nutupi aku'*, wong sing ora nduwé hukum lan wong sing

dosa (Hosea 10:8). Amarga wong-wong sing wis tak lairake wis ninggalake paugeran Gusti, ngrusak awaké dhéwé, ngianati kesuciané, ora gelem manut, lan dadi guyanané setan. Apa setan ora nuntun wong-wong sing manut marang dhèwèké ngalor-ngidul, lan apa dhèwèké banjur ora ngancuraké wong-wong mau liwat cangkemé dosa? – Nanging ayo paling ora padha teka ing kéné kanggo eling, padha mikir, mriksa kahanan, nliti tipuan mungsuh lan kecerobohan kita dhéwé, nyalahké awaké dhéwé, ngendhokaké awaké dhéwé, ngrasa sedhih, sujud ngakoni dosa, lan alon-alon mbalèk marang urip kita sing biyèn, sing becik. Ayo saiki! Aku nyuwun marang kowe kabèh sing ngadeg ing omahé Gusti, ing alun-aluné Gusti Allah kita! Ngadeg kanthi gagah, mlaku kanthi ajeg, lan manut marang pangarsa lan para pamimpin liya ing antaramu. Sapa waé sing nolak mau, nolak aku; lan sapa waé sing nampa mau, nampa aku—utawa luwih tepaté, dudu aku, nanging Gusti Allah, amarga panjenengané aku dadi kaya saiki, lan panjenengan dadi kaya saiki.

141. Ngajak supaya nyisihaké pamikiran lan karsa dhéwé, lan nyerahaké dhiri kanthi iman marang pituduhé, supaya éntuk kasil langgeng ing urip sing kuduné dijalanaké

141. Panjenengané ngajak kita nyisihaké akal lan karsa dhéwé, lan nyerahaké awak kita kanthi iman marang pitutur Panjenengané, supaya éntuk kasil langgeng ing urip sing kuduné kita lakoni. [2, 71] Ndelok serangan sing dilancaraké marang kita saka kabèh sisih, aku bisa kandha nganggo tembungé Rasul: 'Satemene, "durine ing daging", "utusané Setan" wis diparingaké marang kita, supaya kita aja nganti angkuh', nanging supaya kita bisa andhap asor, kena paukuman, lan nyuwun pangayoman ing sangisoring tangané Gusti Allah kang kuwasa, kaya wong-wong sing ora bisa slamet kajaba kanthi mangkono. Nalika kanthi tliti kita ngendhalèkaké pamikiran sing mbrontak lan nyadari yèn kita pancèn sengsara, ora bisa nindakaké apa-apa kaya sing kuduné tanpa pitulungané Gusti, lumantar perantara pandhuan kita, sapa waé dhèwèké: mangkono sawijining Malaikat bakal mudhun menyang jurang hawa napsu kita, kaya durung nate ana ing jurang Babilonia, bakal nyabuti geni napsu saka ati kita lan nglairake ing jiwa kita – kaya angin embun – peparing kasucian. Mula saka iku, ayo padha ngendhegake awak; mudhunake pamikiran kita, mudhunake pandelengan kita; ayo pikiran kita nyuwun pangapuntèn; lan nyawang, sih-rahmaté Gusti Allah sing nresnani manungsa wis cedhak. – Aja ana siji waé sing ora setya, ora ana sing licik, ora ana sing munafik, sing mberkahi nganggo lambéné nanging atiné adoh, kaya déné wong-wong sing mung manut kodrat lan akalé dhéwé. 'Aja ana siji waé sing ngupaya kabecikané dhéwé, nanging kabecikané kancané' (1 Kor. 10:24). Padha dadi cahya sakabehe, tulus sakabehe, lan anak sing sejati sakabehe; padha lumaku minangka anak, minangka sedulur, minangka ahli waris bebarengan; aja nampa apa wae sing bisa nimbulake cilaka marang siji lan sijine, lan aja nganti ana pelanggaran anyar.

142. Panjenengané ngajak kita bungah amarga kita nglakoni urip ing kamlaratan, kebak kekurangan lan sedhih, lumantar pakaryan tapa brata, sawise nilar kabèh bab donya; amarga iki dalan sing mesthi marang warisaning Karajyaning Swarga

142. Panjenengané ngajak kita bungah amarga kita nglakoni urip ing kamlaratan, kebak kekurangan lan sedhih, lumantar pakaryan tapa brata lan nilar kabèh bab donya; awit iki dalan sing mesthi marang warisan Karajyaning Swarga. [2, 72] Sanadyan katon rada wani, aku bakal kandha marang kowe kanthi tembungé Rasul: 'Bungahna ing Gusti tansah; manèh aku kandha, bungahna' (Filipi 4:4). Napa? Amarga kowe nindakake pakaryané Gusti, amarga kowe wis nganggo busana biara, amarga kowe tundhuk marang paugeran patuh lan netepi saben dina, nandhang sangsara, ngetokake kasangsaran, urip ing kamlaratan, lan sedhih—apa ing pasamuhan, tahajud, turu ing lemah gersang, ing pakaryan lan kesel, ing kawajiban patuhmu, ing ngendhaleni karsa, ing kahanan dhawuh sing ora kaduga, ing ora adus, ing nganggo kain compang-camping, sandhangan lan sepatu kumel; aku bakal nambah – ing paukuman lan pangucilan, lan luwih maneh, – ing sangsara tanpa kendhat, dorongan kasar, tusukan, kaya sengatan lan panah, sing nyerang kita kanthi katon lan ora katon saka setan – apa liwat zinah, kelesuan, keserakahan mangan, kahanan pikiran lan kepinginan sing gampang owah-owahan, utawa nafsu liya sing tanpa cacah. – Mula saka iku, kowe padha nilai dhéwé apa aku wis ngomong bener nalika aku kandha: 'Tansah bungah'. Satemene, sedulurku! Begja kowe, lan kaping telu begja, sing nahan kabèh iki kanggo Gusti Allah, amarga wis milih lan nampani iki. Lan apa sing dadi akibaté saka iki? – Ing jaman sing bakal teka, kabeneran lan kakehan tentrem, gesang, kabungahan lan pangaso langgeng, pangadopsian dadi putra lan warisan Karajan Swarga bakal sumunar ing atimu: amarga kowe wis kanthi wicaksana, pantes dipuji, lan ilahiah ngupaya lan terus ngupaya bab-bab iki – sawise nyingkiri donya lan kabèh sing ana ing donya, mbelakangi wong tuwa, sedulur, kerabat, kanca-kanca lan kenalan, wis ninggalake

kutha-kutha, desa-desa, sawah-sawah, omah-omah lan tanah leluhurmu, lan wis nyekel marang Gusti Allah siji, Sang Pangeran lan Raja Kamulyan, Sang Pangeran sing becik lan paling pinaringan berkah, makarya kanggo Panjenengané, ngadeg ing ngarsané, ngabdi marang Panjenengané, nyanyi marang Panjenengané tanpa kendhat; lan kowe ora mikir bab bapak utawa ibu, ora kuwatir bab bojo utawa anak, ora nggatekake bab abdi lanang utawa wadon, ora kuwatir bab bandha lan harta benda, ora ana rebutan bab pangkat lan kalungguhan, ora kesengsem karo pesta mewah lan anggur sing sumunar, utawa kesenangan daging liyane, – ora kanggo apa wae sing donya lan fana, nanging kanggo urip sing nyenengake Gusti Allah piyambak lan kanggo warisan berkah langgeng sing dijanjekake ing swarga. Apa ora pantes, mula, yen Gusti Allah tresna marang kowe? Apa ora pantes yen Panjenengané nyebut kowe anaké? Apa ora pantes menawa ing dina iku Panjenengané ngendika marang kowe: *'Maju, kowe sing pinaringan berkah déning Rama-Ku, warisanana apa sing wis disiapaké kanggo kowe wiwit donya diadegaké'*? Mangkono pakaryanmu, mangkono pangajabmu, mangkono pangarep-arepmu! – Mula saka iku Aku kandha manèh: *'Tansah bungah'*.

143. Panjenengané mbandhingaké urip tapa brata kaya lomba ing arena, lan maringi pandhuan rinci babagan carané ngrampungaké lomba iki kanthi sukses lan nampa ganjaran

143. Panjenengané mbandhingaké urip tapa brata kaya lomba ing stadion, lan maringi pandhuan rinci babagan carané ngrampungaké lomba iki kanthi sukses lan nampa ganjaran. [2, 76] Perjuangan rohani kita kaya lomba ing arena, kaya sing ditegasake Santo Paulus (1 Kor. 9:24). Nanging ing konteks kuwi, lomba iku winates ing papan cilik lan wektu sing cekak. Ing perjuangan rohani kita, dalane ngentekake saka bumi nganti swarga, lan suwene saklawasé urip, ing pungkasané para pemenang diparingi mahkota. Lomba kita diawasi déning ewonan lan milyaran Malaikat Suci – karo Gusti Allah kang maha kuwasa, lungguh ing arasy kamulyané kang ora bisa didekati, minangka panyelenggara lomba iki – lan mungsuh kita yaiku setan-setan jahat, sing ngupaya kanthi sagung cara kanggo nyelehaké alangan ing dalan kita, kanggo nyungkuraké kita lan ngrusak kita. – Miturut iki, kowe bisa weruh dhéwé sepira waspada lan ati-ati, rajin lan ora kendho sing kudu kita duwé, supaya kita ora mung bisa miwiti lomba kanthi becik, nanging uga bisa ngrampungaké. Mung miwiti waé ora bakal ana paédahé kanggo kita kajaba, kanthi semangat enom lan ketekunan priya sejati, kita maju terus; nanging sanadyan mangkono, kuwi durung ateges kamenangan kajaba, kanthi semangat lan tekad sing padha, kita tetep ngupaya nganti tekan pati, sanadyan yuswa kita diperpanjang suwé banget. Mula saka iku, sedulur lan bapak-bapak, ayo padha sabar bola-bali; ayo padha ngupaya luwih maju, njaluk pitulungan lan kekuwatan saka Gusti Allah sing tresna marang manungsa, supaya kita bisa sabar lan tekan garis finish utawa tujuan sing wis ditemtokake kanthi becik lan sukses. Sabda Gusti wis nyedhiyakake tumindak sing paling nggegirisi kanggo kita, janji kabungahan lan kamulyan sing ora bisa diucapake marang sapa wae sing mlayu kanthi becik lan menang, nalika ngancam paukuman sing paling nggegirisi marang sing ceroboh lan sembrono, sing mandheg ing panggonane utawa mandheg ing ngarep alangan lan sengaja nyimpang saka dalan. – *'Sapa sing duwe kuping kanggo ngrungokake, rungokna,'* pangandikane Gusti. Mula rungokna iki, anak-anakku, lan awasna: lumakona kanthi semangat, lan tansah waspada, amarga setan licik tansah siap ngadeg ing dalan kita lan nyelehake alangan ing ngarep kita. Wigatene, ora ana siji waé sing bisa ngabdi kanthi becik kajaba yèn padha nyopot kabèh ikatan donya, mung njaga waja iman – sing tak maksud ora mung nyingkiri kabèh kagunganing donya, nanging uga mbusak manéka pikiran lan hawa napsu donya ing jeroning ati. Ing perjuangan kita, ora ana siji wae sing bisa kasil kajaba padha nglatih awak supaya wareg karo panganan lan omben-omben sing sithik; kajaba, tinimbang lenga, padha ngolesi awak nganggo keteguhan lan kasabaran sing ora kendho; kajaba padha ngalami, kaya latihan jasmani, pangujian lan latihan sing dibutuhake sadurunge nampa skema. Nanging sajrone lelampahan iki, ora ana sing kena ngalangi kanca-kanca asketis, ora kena iri, ora kena ngumpat ala; nanging pikiran lan mripat kudu tetep ngarah marang , carane bisa tekan pungkasaning latihan kanthi sukses, nambah upaya marang upaya, semangat marang semangat, lan inspirasi marang inspirasi, ora ndeleng kiwa utawa tengen, ora nggatekake pujian, lan ora kabawa kesombongan, lan ora putus asa nalika ngadhepi kesel, alangan, lan kendala, uga ora kuciwa amarga rintangan, supaya, sawise nindakake kabeh kanthi cara sing saleh, andhap asor, tresna kanca, lan tulus, nalika wis ngrampungake latihan kasebut kanthi sukses, kita pantes nampa ganjaran sing wis dijanjekake saka Gusti kita.

144. Ayo padha semangat nglakoni saben kabecikan, lan ngati-ati marang kabeh sing ala, utamane sing katon becik

144. 1) Ayo padha semangat ngupaya saben kabecikan, lan ngati-ati marang kabeh sing ala, utamane sing katon apik. – 2) Mungsuh nduweni akèh jebakan. Cara paling apik kanggo mbedakake iku yaiku mriksa pikiran dhéwé. – 3) Sapa waé kudu nglengkapi dhiri nglawan saben hawa napsu kanthi nglawan nganggo kebalikané. Cara nglawan rasa iri dianggep minangka tuladha. – 4) Kita diajak supaya tumindak pantes ing kabèh bab. [2, 77]

1. Ayo padha maju, kabawa dening kepinginan kanggo kabecikan bebarengan kabeh; ayo padha ngreksa semangat kang paling murub kanggo kaslametan; ayo padha nindakake apa sing pantes, ngarepake apa sing bener, lan ngupaya apa sing migunani—enom lan tuwa, sing anyar lan sing wis sepuh padha; ayô padha nyucèkaké awaké dhéwé saka kabèh reregeding daging lan roh, ayô padha ndadèkaké awaké dhéwé dadi wadiah pilihan, nglairaké kasucian ing roh, nyingkiri kalodhangan dosa, ora ngidini kesombongan, ora manut, kesenangan daging, kesensualan, lan ngupaya nggedhekaké dhiri kita kanthi kabecikan – andhap asor, patuh, suci, lan katresnan sedulur; Ayo padha mbuwang adoh saka atiné kita kecenderungan daging lan hawa napsu, lan mandhegake kabèh paseduluran sing nyukupi kuwi, ora mung karo wong liya nanging uga ing jeroné dhéwé – tegesé kita ora kena nresnani sedulur siji luwih saka liyané: awit katresnan kaya ngono iku licik lan dibenci Gusti; saka njaba katon kaya katresnan sedulur, nanging sejatine iku satanik.

2. Sampeyan wis ngerti sepira akèh jebakané setan lan sepira rumité jaringé – lan ora ana siji waé sing bisa uwal saka iku kajaba lumantar pangakuan pikiran lan kepinginan, kanthi pracaya marang bapa rohani, dibarengi karo andhap asor lan patuh. Wong-wong sing ora mlaku ing dalan iki bakal tiba, lan wis tau tiba sadurunge, kaya sing kita waca; nanging wong-wong sing manut paugeran iki wis dadi cahya sumunar ing donya, wis uwal saka pepeteng dosa lan setan, lan wis ngungkuli kanthi matèni hawa naphsu.

3. Mula saka iku aku nyuwun marang kowe, kanthi katresnané Gusti kita Yesus Kristus, supaya wicaksana kanggo keslametanmu dhéwé. Sapa waé sing kaserang hawa napsu apa waé kudu nglawan—umpamane nglawan rasa iri, yaiku mbenci kamulyan donya sing fana—amarga hawa napsu iki muncul saka kepinginan katon luwih unggul tinimbang tangga teparo ing sawijining cara: apa ing keceriaan pikiran, utawa ing nyanyian mazmur sing merdu, utawa ing maca sing nyenengake, utawa ing kabisan liya, apa rohani utawa jasmani; lan sawise kobong, geni alon iku murub, ngentekake lan ngancurake kita. Nanging amarga kita padha dadi anggota siji liyane—awit kita kabeh mung siji awak—ayo padha bungah bebarengan, nganggep kabeh sing mbedakake wong liya iku kagungan kita dhewe; awit nalika siji kaurmatan amarga siji bab, sijiné amarga bab liya, lan sijiné manèh amarga bab liya manèh, nanging kabèh iku siji badan persaudaraan, mula lumantar kabèh mau persaudaraan mau dadi pinunjul lan sampurna, lan kaurmatané nyebar marang saben wong: siji swarané merdu, déné kowé swaramu banter; siji maca cetha, déné kowé cepet mangertèni sing diwaca; siji luwih cerdik, dene kowe luwih trampil ngurusi prakara; siji luwih migunani ing ngatur tugas, dene kowe luwih gelem manut; lan sing pungkasan luwih becik tinimbang sing sepisanan, amarga apa sing katon dadi siji samubarang sadurunge sejatine dadi iku ora ana apa-apane. Apa iku melodi, utawa harmoni, utawa maca, utawa kacepetan, utawa kaligrafi, utawa musik, dibandhingake karo andhap asor lan patuh sing pinaringan berkah lan endah banget, karo kabecikan lan kesederhanaan, sadurunge alus lan lemah lembut, sadurunge kabecikan lan kasabaran, sadurunge katresnan marang Gusti lan pandonga sing aktif, lan sadurunge kabecikan liyane, sing panenane gumantung marang karsa lan upaya—sanajan wong iku bisu, ora bisa nyanyi, ora trampil maca, gagap, juling, awon pasuryane, utawa cacad mlaku. Mangkono Gusti Allah kita sing welas asih wis ndadekake kabecikan saka kabajikan gampang digayuh lan bisa diakses dening kita kabeh, ora gumantung marang kauntungan jasmani nanging marang watak jiwa, ing ngendi kabajikan iku ditandur, thukul, lan nggayuh kasampurnan.

4. Ayo padha wareg karo apa sing diduwèni, uga padha bungah karo apa sing diduwèni saben sedulur, guyub rukun lan urip manut Gusti kanthi tertib. Kowe weruh, sedulur, yèn jumlah kita saya tambah; lan wigati sanget yèn kabèh ing antarané kita tertib: awit yèn sanadyan bab sing paling cilik nyimpang saka tertibé, kabèh badan persaudaraan bakal obah lan goyang, kelangan kaendahan kabecikan, kaya sing kelakon ing , lan ing saben komunitas liya. Kanggo kita, sing padha kumpul dadi siji ing asmané Gusti kita Yesus Kristus lan urip manut tatanané panggonan para malaékat, katertiban sing sampurna ing kabèh bab iku dadi kabutuhan sing mendesak – kang maksudku yèn kita kudu nyanyi lan ndedonga, ngadeg lan ganti panggonan, lungguh lan tangi, turu lan tangi, mudhun lan munggah, meneng lan ngomong, mangan lan ngombe, mlebu lan metu, takon lan mangsuli, kumpul lan bubar, nggoleki lan menehi, ngladeni lan diladeni, nyelehake lan nyekel, nganggo

sandhangan lan nglepas sandhangan, nganggo lan nyopot sepatu—kabèh iki katon ditindakake ing antarané kita saben dina. Nalika katertiban dijaga ing kabèh iki, kabèh sedulur kita katon kaya segara tentrem sing obah, nanging ombake alus, kaya digerakké déning Roh Suci. Nanging nalika amarga kecerobohan ana gangguan mlebu, kahanané kaya digerakké déning angin kenceng lan badai, nggelombang lan ngaduk-aduk. Apa iki ora kaya sing kita deleng nalika ana rame-rame, teriakan, guyu, lan obrolan ing antaramu – kaya sing kelakon bubar nalika pambagian Agiasma Suci lan nalika metu saka ruang makan, nalika papat dekan meh ora bisa mbalekake tertib sing pantes ing antaramu? – Ora kaya ngono, anak-anak lan sedulurku, ora kaya ngono. Kowe padha ngerti apa sing diomongake bab kersaning Gusti: manawa iku ora mung '*apik*', nanging uga '*sampurna*' lan '*nyenengake*' (Roma 12:2), kanggo kabecikan akèh wong. – Nanging aku ngomong iki dudu kanggo nyalahake kowe, nanging minangka pangeling marang apa sing wis kelakon sadurunge, supaya kedadeyan kaya ngono bisa dihindari ing mangsa ngarep. Mugi Gusti kang maringi katentreman lan Allah kang paring panglipur sakabehe, ingkang ngreksa sakabehing samubarang ing swarga lan ing bumi kanthi tatanan sing sampurna, paring kowe kekiyatan lan kasigapan kanggo saben pakaryan lan upaya sing becik, kanggo saben katentreman lan kesatuaning pikiran, kanggo saben tertib lan tentrem, kanthi katresnan sing tulus marang siji lan sijine, supaya ing dina rawuhe Panjenenganipun kita kapanggih ing antaraning paseduluran para Wali lan barisan para suci, bebarengan karo para Wali kabèh ingkang sampun nyenengake Panjenenganipun wiwit jaman mbiyen.

145. Urip sabar ing patuh bebarengan; iki pancèn martir sejati

145. Urip sabar ing novisiat komunal; iki pancèn martir sejati. [2, 78] Ati-ati marang persekongkolan ala, karsa dhéwé sing sombong lan pelanggaran statut monastéri sing mbebayani, manut ing kabèh marang paugeran sing diwarisaké marang kita déning Para Bapa Suci; awit apa sing wis ditemtokake kanggo kita ora ditetepake kanthi sembarangan, nanging sawise kabèh dites wiwit jaman mbiyen, kanthi akèh gaweyan lan kringet; lan apa sing wis ditemtokake kuwi ditetepake manut syarat lan hakekat urip malaikat kita, lan kanggo mbantah wong-wong sing nerangake dhawuh Gusti kanthi cara sing beda. Mula, terusna pakaryan becikmu lan lumaku nganti pungkasan ing dalané Gusti, ngolesi awakmu nganggo lenga alus lan sabar, lan nahan kabèh rupa kasangsaran tapa brata, kang wis disiapaké kabungahan ageng saka berkah langgeng. Apa waé kasangsaran kuwi? Kuwi pancen sing saben dina kowe lakoni: jaga bengi lan nyanyi mazmur, gawean tangan, mangan lan ngombe kanthi sithik, netepi siji tugas sawisé sijiné, tata krama nalika ngadeg ing gréja lan ing urutan prosesi, ing cara mlaku, ing sandhangan, ing sepatu, ing tutup sirah – sedhih sing muncul saka kekurangan, saka ora dipedulèkaké, saka pangina lan kabèh bab kaya ngono. Lan akèh Bapa-bapa Suci sing maringi kasaksian sejati bab iki—St. Basil Agung, luwih saka kabèh, nyatakake—yèn kahanan patuh iku pancèn martir sejati. – Nanging pikirna, apa paedah sing kita entuk saka iki? Lan ganjaran apa sing ngenteni kita? – Mahkota kabeneran sing ora luntur, warisan Karajan Swarga, diangkat dadi anak, kahanan ora rusak, keabadian, lan kabungahan liya sing ora bisa dibayangake. Kanthi janji kaya ngono, sedulurku, tahan maneh lan maneh marang pakaryan tapa brata sing ana ing ngarepmu, aja kélangan semangat merga kesandhungan sawatara wong, lan aja nyerah nalika ngadhepi kasulitan lan sedhih sing kok alami, kanggo urip kita manut kersaning Gusti: awit menawa kita ora nelongso ing kene, kita ora bakal bungah ing dina iku; menawa kita ora nandhang sangsara lan nelongso ing kene, kita ora bakal nemu kelegaan lan kabungahan ing jaman sing bakal teka. Nanging saya kita nelongso lan meratapi ing kéné, saya kita menang lan nandhang sangsara, saya gedhé panglipur sing bakal kita temokaké ing kana: tinimbang sedhih kita bakal nampa kabungahan, tinimbang kamlaratan, kita bakal nampa kamulyan; tinimbang duwé bandha donya sing sithik – akèh bandha ing swarga; tinimbang lara badan, kasehatan rohani; tinimbang ninggalaké donya, pangundangé Gusti marang awaké dhéwé: awit kepiyé kahanané kita, lan sepira gedhé kabungahan kita, nalika kita krungu swara sing piningan berkah kuwi nyuwun lan kandha: '*Ayo padha teka, kowe kabèh sing kaurmatan déning Rama; tampanana warisanmu sing wis disiapaké kanggo kowe wiwit donya diadegaké*' (Matéus 25:25). Napa, yèn kita diparingi dhawuh mati saben dina demi katresnané Kristus, kita ora bakal luwih milih iki lan nyerahké awak kita dipukul, dibakar, dipotong-potong, lan nampa sakabèhé panyiksa, kaya para martir suci sing wis nandhang? Amarga ora ana prakara siji sing diparingi dhawuh supaya padha tresna lan ngopeni, lan prakara liya sing diparingi dhawuh marang kita; nanging kita mung nduwé siji pangayoman lan siji pangarep-arep, amarga miturut kodrat kita iku siji—makhluké Gusti, digawa menyang donya kanggo siji tujuan: ngluhuraké Gusti lumantar nepati dhawuh-dhawuhé sing suci; déné pamotongan anggota badan, getih sing mili, lan sangsara saka para tiran ora tansah lan ing endi-endi kelakon. Kita dianggep pantes nindakake pakaryan sejati

saka gesang mulya kanthi patuh, lan kita nindakake martir kanthi cara sing beda: tinimbang motong anggota awak, kita motong karsa dhéwé; tinimbang ngucurake getih, kita ngusir pikiran lan hawa napsu sing dosa; tinimbang siksaan tirani, kita nahan serangan setan lan permusuhan donya; Mulane, kanthi pangarep-arep sing ora sia-sia, kita ngarep-arep bisa bareng papan karo para martir suci ing jaman sing bakal teka.

146. Nalika ana gempa bumi, sampeyan ngélingaké kita marang gejeré langit lan bumi ing dina pungkasan lan maringi piwulang sing cocog karo iku

146. Nalika ana gempa bumi, panjenengan ngélingaké kita marang gejeré langit lan bumi ing Dina Kiamat lan maringi piwulang sing cocog karo kahanan iki. [2, 79] Sawisé gempa bumi sing kita alami wingi, ora ana sing luwih pantes kanggo kita rembugan kajaba prastawa iki, yaiku: apa panyebabé lan kanggo apa kedadéyané? Antarane wong Yunani, ana sing kandha siji, ana sing kandha liyane; nanging Daud sing suci nerangake iki marang kita nalika dhèwèké nyritakaké bab Gusti Allah: '*Panjenengané ndelok bumi lan nggawe gemeter; Panjenengané nyentuh gunung-gunung lan padha ngetokake asap*' (Mazmur 103:32). Kaya nalika juragan maringi pandelengan nesu marang abdi, abdi iku gemeter; mangkono uga Sang Gusti sejati lan Sang Pencipta, ing ngarsane kabeh makhluk padha dadi abdi lan pembantu, nalika Panjenengané kersa nampilaké nesu adil marang kita amarga dosa-dosa kita, kanthi paningal kang maha weruh saka kakuwasané Panjenengané ngendikakaké makhluk-makhluré kanthi nggegirisi lan '*ndadékakake padha gemeter*', supaya kita, kang kapenuhan rasa wedi lan gemeter kaya abdi kang nggawa murka marang awaké dhéwé, bisa njaga awak kita tetep suci lan mbalèk marang pambeneran dhawuh-dhawuhé. – Delengen, sedulurku, sepira nggegirisé kakuwasané Panjenengané! Mangkono pratandha nesuné, lan murkané kang nggegirisi! Lan yèn sing saiki wis ngono gedhéné, kepiyé bakalé ing pungkasaning kabèh prakara? Amarga Panjenengané piyambak ngandika kanthi ancaman: '*Aku bakal nggoyang manèh langit lan bumi*' (Hagai 2:7), kang nuduhaké sipat luar biyasaning prastawa kuwi. Pira wediné kang bakal katon, lan pira kanggeté bakal ana, nalika bumi mbukak kabèh wong sing wis seda wiwit jaman mbiyèn, nalika langit digulung kaya gulungan, lintang-lintang tiba, badan-badan langit malih, lan swara terompet Malaikat Agung muni ing saindenging bumi, nalika Gusti Allah kita piyambak rawuh ing kamulyan, kanthi ewonan malaikat, malaikat agung, lan kuwasa-kuwasa swarga padha mèlu munggah ing ngarsané, nalika pangastana-pangastana wis disiyapake, pangadilan wis diadegake, lan Hakim kang ora bisa rusak lan Gusti bakal mbukak kabèh sing didhelikake, kabèh sing wis kita alami. Nalika, sawisé kabèh iki rampung ing kedhip mripat, paugeran agung lan nggegirisi diumumaké, ngundang wong sing bener mlebu Karajaning Swarga lan urip langgeng, déné wong sing ala dikirim menyang geni langgeng, menyang pepeteng peteng, menyang jurang neraka sing nggegirisi, menyang Tartarus kang peteng, marang cacing-cacing sing ora tau turu, marang nggrentheng untu lan sakabehe panyiksa medeni liyane? Sapa sing bisa nahan kabèh iki, sedulur? Sapa sing bisa tahan wedi lan ngeri kaya ngono! Sapa sing bisa ajeg ngadhepi prastawa kang ngluwihi lan nggawe pikiran kaku! Ndeleng langit koyak-koyak, bumi nggrogoti, akèh Malaikat lan Gusti piyambak, Allah, rawuh ing mega kanggo ngadili sakabèhing bumi!!! – Nanging prastawa kang suwé dinanti iki ora adoh, nanging wis cedhak: Sang Panuntun wis ngadeg ing lawang! – Delengen, Sang Panganten lanang! Metu nyambut rawuhe! – Nanging yèn kita nduwé lentera padhang saka kasucian lan lenga sih-rahmat lan katresnan sing cukup, kita bakal pinaringan berkah; kita bakal nampani Sang Panganten lanang kanthi kabungahan lan mlebu kratoné. Nanging yèn ora, kita bakal ditolak saka lawang-lawang kuwi, sing ora bakal kabuka kanggo kita nalika kita ngetok, amarga wis tumindak ala, wis ngantuk lan ketiduran, lan wis mbuktekake awake dhéwé ora siyap. – Mula, supaya iki ora kelakon marang kita, ayo kita sing lagi turu tangi saka turune kecerobohan; ayo kita sing lesu tangi saka putus asa; Ayo padha mbangunake wong-wong sing kesandhung dening pikiran isin, ayo padha ngresiki nyawa kita sing kotor amarga hawa napsu kita dhewe sing ora pantes, lan ayo padha nguwatake ati kita nganggo iman sing teguh, kanggo wong-wong sing atine wis goyang amarga ati loro, gampang ganti pikiran, lan napsu. Mula saka iku, kita sing wis apik, dadi luwih apik maneh; kita sing wis padhang, dadi luwih padhang maneh; kita sing wis suci, dadi luwih suci maneh; kita sing wis semangat, dadi luwih semangat maneh; kita sing wis loma, luwih tresna nindakake kabecikan maneh; kita sing wis wicaksana kanthi andhap asor, dadi luwih andhap asor lan wicaksana maneh; kita sing wis manut, dadi luwih manut maneh; Kita bakal nindakake kabecikan lan nepaki saben dhawuh, supaya kita pantes mlebu kratoné Panganten Jiwa kita kanggo kabungahan langgeng.

147. Kita bakal saya maju ing saben kabecikan, ngupaya kanthi tekun lan nyingkiri kabecikan ala, sarta ngias awak kita kanthi pakaryan urip malaikat, ngetutake tuladha para Bapa Suci lan kanthi pangarep-arep marang janji agung

147. Kita bakal maju luwih saka sakdurunge ing saben kabecikan, kanthi semangat lan nyingkiri kabecikan ala, sarta ngias awak kita kanthi pakaryan komunitas malaikat, ngetutake tuladha para Bapa suci lan kanthi pangarep-arep marang janji-janji agung. [2, 80] Aja nganti kita nguciwani pakaryan sing wis kita rampungake liwat tumindak kita saiki; kaya-kaya kita nembe miwiti, ayo kanthi semangat nepaki saben kawajiban lan nglakoni saben kabecikan, nampa pepadhang ing pepadhang lan munggah saka kamulyan marang kamulyan: iki kawujud lumantar tumindak becikmu ing sakabehe bab, nalika kowe nganggo busana andhap asor, dihias kanthi patuh, nuduhake katresnan sing aktif lan alus, ngindhari karsa dhéwé lan kesenengan dhéwé—sing dadi sumber pati, tipu daya, kesombongan, lan k—katresnan marang kamulyan—ing ngendi ana karusakan sing cepet, lan saka kono kabèh sing wis tiba wiwit jaman biyèn nganti saiki padha tiba ing lapangan kasetyan iki. Saiki, sawise wis dibersihaké saka kabèh duri, alang-alang, lan suket ala, padha ngasilna woh lan wenehana urip anyar, aja nganti nglebokaké apa-apa saka pamanggihipun wong-wong sing wis kesandhung, supaya kowe uga ora nandhang nasib sing padha. Padha tulus lan suci ing kabèh bab; nampa cacian, pangremehan, lan panganiayaan kanthi kabungahan; kabeh padha ngetokake keteguhan ing perjuangan kanggo kabecikan, pangendalian dhiri lan ketekunan: amarga ing kene dumunung kesyahidan urip sing dilakoni kanthi patuh; lan sapa wae sing tahan bakal nampa mahkota kabeneran. Minangka wong sing kobong tresna marang Kristus lan dites dening cobaan lan sangsara, tahan kabeh iku kanthi gagah berani sing tumeka marang kowe saben dina, lan turuti urip emas sejati para leluhur kita, ing ngendi kita ora bakal nemu pangawetan, kesombongan, panentangan, kekasaran, cacian utawa karusuhan, nanging ing kono mrentah kahanan tentrem kaya malaikat, sing ngaso ing sangisore napas Roh. Sampeyan wis ngerti manawa apa sing tak kandhakake pancen apik; yèn apik, mula uga pantes digayuh; yèn pantes digayuh, kenapa kita ora tresna marang iku, ngidam-idamake, lan ngupaya supaya bisa nggayuh?

148. Kabecikan angel ditanamake ing awake dhewe, dene kejahatan luwih gampang ditampa

148. 1) Kabecikan angel ditanamake ing awake dhewe, dene kejahatan luwih gampang ditampa. – 2) Dalane kabecikan kaya munggah gunung, dene dalane dosa kaya mudhun saka gunung. – 3) Kita kudu ndeleng munggah lan ora mudhun menyang pikiran donya. – 4) Kita nduwèni karunia lan pikiran sing béda-béda; nanging kita bakal nampa ganjaran miturut semangat lan gawé keras kita. – 5) Ayo padha nampa kabèh rupa kekurangan, ora kepenak, kasangsaran, lan sedhik kanthi teges; amarga iki sing wis dadi tujuan kita. Nanging iki dalan sing mesthi marang kaslametan. [2, 31]

5. Biasane yen ana wong ngomong bab dosa, sawise kaping pindho utawa kaping telu, dheweke wis nyiyapake pamireng supaya condhong marang sing ala. Nanging bab kabecikan, sanajan wis bola-bali diomongake apa sing nylametake, arang banget bisa narik kawigaten utawa niat sapa wae marang iku. Mangkono angelé nancepake kabecikan ing watak manungsa; kosok baline, ala gampang banget ditampa.

6. Nempuh dalan kabecikan iku kaya menek gunung: pinten sangsara, ora kepenak, lan alangan sing kudu diadhepi? Kosok baline, dalan dosa iku kaya mudhun gunung: gampang, lan alangané ora katon merga kacepetan lumampah. Mula saka iku, ing dalan kabecikan, perlu ana pangopènan khusus, pitutur, lan kaati-atihan.

7. Ing kéné, manungsa ora kena nduwé apa-apa sing donya utawa sing fana ing pikirané, nanging mung sing langit lan langgeng, yèn kita péngin munggah tinimbang mudhun. Kaya wong sing munggah menyang panggonan dhuwur, yen ndeleng mudhun, bakal ngrasakake peteng; mangkono uga, wong sing nalika munggah ing dalan kabecikan malah nggatekake kesenengan donya, mripat atine dadi peteng. Kita kudu ndeleng munggah, amarga ing kana ana Sirah kita – Kristus Gusti; ing kana ana bandha kita lan urip langgeng. Aja nganti kita kesel nalika munggah, utawa nyerah nalika ndeleng dhuwuré munggan. Kita ora bisa tekan pungkasan mung nganggo kekuwatan dhéwé, nanging pitulungan lan perantaraan Gusti Allah ana ing sacedhaké.

8. Kita wis miwiti lumaku ing dalan iki lan wis makmur, lan saben kita, miturut semangat lan gaweyan kita, saiki padha ana ing tingkat kabecikan sing beda-beda. Lan kita luwih beda siji lan sijine ing watak rohani tinimbang ing rupa jasmani: amarga ana sing luwih semangat tresna marang andhap asor lan patuh, dene liyane kurang semangat; utawa ana sing misuwur amarga karunia katresnan marang tanggane, dene liyane amarga pangreksan sing semangat marang akèh wong, apa liwat tugas manual, utawa liwat gawean ing sawah lan ing

omah, utawa liwat nepaki kabutuhan wong—kaya ta, umpama, juru pangurus, juru gudang pangan, pangurus pawon, tukang sepatu, tukang jahit, lan liya-liyane. Saben kita mlaku ing dalané Gusti, lan dalan iki nuntun saben kita marang makutha kang langgeng.

9. Ayo padha sabar lan andhap asor nglakoni pagawean, kasangsaran lan kasusahing pakaryan kita, jaga bengi lan puasa, nyanyi kidung, uga adhem, sandhangan lan sepatu sing ala, lan liya-liyané. Gusti Allah dadi saksi yèn aku ora nganggep iki kanthi acuh tak acuh; aku nresnani kowe, aku melu ngrasakaké kahananmu, lan sak kuwasa sing tak duwé, aku ngupaya nggawa katentreman kanggo kabèhmu. Nanging kowe dhéwé bisa ndeleng yèn iki dudu pakaryan cilik kanggo nyedhiyakake sandhangan, sepatu, lan kenyamanan kanggo akèh wong. – Nanging, iki pancen sabab kita miwiti: kanggo ngalami luwe, ngalami ngelak, telanjang, lan urip ing kamlaratan demi katresnané Kristus, kang déning Rasul Ilahi piyambak wis ngalami luwe lan ngelak, ing adhem lan telanjang, lan ing kekurangan liyané (2 Kor. 11:27); lan ora mung dhèwèké piyambak, nanging kabèh para wali *'ngubengi awaké nganggo kulit wedhus lan kulit kambing, mlarat, kasangsaran, dianiaya... ngumbara ing ara-ara samun lan pagunungan, ing guwa-guwa lan ing liang-liang ing bumi'* (Ibr. 11:37–38). Yen kuwi dadi bagéané wong-wong mau, kepiye carané kita, sing urip béda, bisa dianggep pantes nampa pakurmatan sing padha karo wong-wong mau? Kita ora bisa. Nanging yèn ana sing nemokaké dhiru nahan salah siji saka kasangsaran sing kasebut mau, padha padha bungah amarga wis diparingi bagéan ing uripé para wali. Mangkéné saben wong kuduné ndeleng kabèh lan nampa kabèh kanthi rasa syukur, minangka peparing saka Gusti sing diparingaké lumantar para pangurusé, tanpa nggrundel utawa ngeluh. Yen kita tumindak kaya ngono, kita bakal pinaringan berkah, sedulur, amarga kita bakal pinaringan pangaso ing panggonan sing ora ana lara, ora ana payah, ora ana kekurangan utawa sedhih.

149. Panjenengané ngélarang wong-wong sing nyerah marang godaan mungsuh lan sing tiba, lan ngajak supaya padha nglawan, kanthi maringi pangarep-arep marang pitulungané Gusti

149. Panjenengané ngélarang wong-wong sing manut usulané mungsuh lan tiba ing dosa, lan ngajak supaya padha nolak godaan kaya ngono, kanthi maringi pangarep-arep marang pitulungané Gusti. [2, 82] Sawisé kecerobohan ngrembaka, alon-alon narik wong-wong sing ora merhatosaké marang jurang karusakan. Nalika ana wong wiwit angel tangi kanggo nindakake tugase, mbantah ajakan taat lan ngindhari panggonan – mungsuh banjur maringi saran lan panggerak kanggo nindakake pakaryan ala, lan wong-wong mau, amarga manut, ora mung tiba dhéwé nanging uga nuntun wong liya menyang dalan sing salah. Aduh! Apa sing kedadeyan? – Kepiye setan bisa menang? Kepiye kita nggawe isin marang para penjaga kita, malaikat suci? Kepiye kita nyerah marang mungsuh, nganti ngremehake Gusti Allah Agung kita, Gembala Apik, sing nyawisake awake dhewe dadi pangapura lumantar salib lan pati? Kepiye kita bakal ndeleng pasuryané? Kepiye kita bakal tahan murkané? Ora ana sangsara sing cocog karo kejahatan kita. – Wong liya entuk Karajan Swarga, déné kita digawa déning pangrusak nyawa. Liyané padha nuduhaké keteguhan para martir, déné kita kena paukuman kaya wong sing diasingaké. Liyané diunggahaké menyang swarga, déné kita dibuwang menyang jeroning bumi. Liyané ngarahaké atiné munggah ing undhakan kabecikan, déné kita nyiyapaké dalan mudhun ing undhakan karusakan. Apa kita ora bakal sadar? Apa kita ora bakal tangi? Aku nyuwun marang kowe, ayo padha cepet-cepet nindakake tugas, ayo padha miwiti pagaweyan kita, ayo padha mlaku ing dalan Gusti, nyingkiri panyebab sing nuntun marang kebinasaan lan nindakake kabèh sing saleh lan taat: ketaatan tanpa pitakon, ketekunan tanpa kendhat ing pagawean kasar, iman sing andhap asor lan wicaksana, supaya kabèh—apa sing ditindakake lan apa sing dipikirake—kabuka ing pangakuan; nolak kanthi cepet pikiran-pikiran sing ora suci; lan, nalika serangan pisanan saka setan, ngucapake: 'Pisah saka pandanganku, Setan'—apa wae sing digodha marang kesenengan napsu, utawa nyurung murtad, utawa nyeret marang kelesuan, utawa nandurake ora sabar, utawa ngundang mungsuh iman. Amarga dheweke tansah lan ing endi wae nyiyapake jebakan, masang perangkap, lan nggali bolongan; dheweke ora tau turu, uga ora tau nganggur; dheweke ora nggoleki pangan utawa omben-omben, utawa apa-apa liyane; dheweke mung nduweni siji tugas, ing awan lan ing wengi – kanggo ngrusak nyawa kita. Nanging, senjata utama kita nglawan dheweke yaiku pangrengkuhan pikiran kanthi pitulungan lan perantaraan Gusti Allah. Mula saka iku, aja nganti kita kendho lan mbukak awake dhewe marang bebaya. Sanadyan dhèwèké kuwat amarga kuwasa dosa, licik ing cara-cara nggodha kita marang ala, jahat wataké lan siji-sijiné sing nyipta lan nindakake karusakan kita – nanging aja wedi marang dhèwèké: amarga sawisé Kristus, Gusti kita, ngagem daging kita lan dadi manungsa, dhèwèké dadi tanpa daya, lan kita padha nyanyi: *'Senjata mungsuh wis entek kabèh'* (Mazmur 9:7), amarga Gusti sing ngalahaké dhèwèké wis maringi kita kuwasa kanggo nginjak sirahé. Kanthi dikuatké iman, ayo padha

nganggep dhèwèké ora luwih saka manuk dérèng sing tanpa daya, utawa kéwan merayap sing ora ana gunané, sing kesepak ing sangisoring sikil.

150. Kanthi nemtokake sapa kita, kenapa kita ana ing kene, ing ngendi kita ana, lan ing ngendi kita bakal lunga, iki nggambaraké pangadilan Penghakiman Pungkasan lan nasib wong-wong ing sisih tengen lan sisih kiwa, lan maringi piwulang kang mbangun

150. Kanthi nemtokake sapa kita, kenapa kita ana, ing ngendi kita ana, lan ing ngendi kita bakal lunga, iki nggambaraké pangadilan Penghakiman Pungkasan lan nasib wong-wong ing sisih tengen lan sisih kiwa, lan nyedhiyakake piwulang sing mbangun. [2, 83] Aku ngélingaké kowe: ayo padha mikir, nalar, lan merenung – sapa kita, kenapa kita ana, ing ngendi kita ana, lan ing ngendi kita bakal lunga? – Kita iku ciptaane Gusti, pakaryan tangané, diciptakaké miturut gambar lan rupa Panjenengané, nduwèni panguwasa marang kabèh sing ana ing sangisore langit; amarga kaya sing katulis, Panjenengané wis *'masang kabèh prakara ing sangisore sikil kita'* (Mazmur 8:7). Kita mung nomer loro sawisé para Malaikat, kaya déné para Malaikat iku nomer siji miturut sipaté. – Napa kita ana? – Ora ana sabab liya kajaba kanggo kamulyaning kakuwasané, kaya para malaikat, lumantar panyumponan kabèh dhawuhé kanthi setya – awit kita iku *'sethithik luwih andhap tinimbang para malaikat'* (Mazmur 8:6), lan bakal luwih andhap manèh nalika kita mbuwang kaanguan lan nganggo kaabadian. – Ing endi kita saiki? Ing panggonan pangasingan, amarga kecerobohan, duraka, lan katresnan marang kesenengané leluhur kita, sing wis diwarisaké marang kita, keturunané: kanggo iku kita pantes nangis lan meratapi, sedhik lan meratapi maneh, nalika mikir saka panggonan kamulyan sing endah kita wis diusir, saka panggonan para malaikat, saka panglipur swarga sing kebak kabungahan. 'Mana kita bakal lunga?' – menyang donya sawise mati, menyang panggonan para malaikat sing kaping telu pinaringan berkah, menyang tanah padhang, menyang gesang sing ora ana enteke; amarga ing Pengadilan Pungkasan sing medeni, Hakim kabèh lan Gusti Allah, sing lungguh ing pangkuan kamulyan, bakal ing kedhip mripat ngadili kabèh prakara lan maringi ganjaran marang saben wong manut tumindaké: kanggo wong-wong sing wis netepi dhawuhe, Panjenengané bakal maringi papan ing sisih tengené, kabungahan sing ora bisa diungkapaké, nikmaté berkah langgeng, lan Karajan Swarga; nanging kanggo wong-wong sing wis mbangkang marang Panjenengané lan, amarga kecerobohan utawa napsu, wis nindakake ala—zinah, perselingkuhan, nyolong, iri, pembunuhan, pesta pora, najis, murtad, kesombongan, kesia-siaan lan kabèh wujud ala liyané – Panjenengané bakal ngukum ing sangsara langgeng: ing geni neraka, ulat beracun, pepeteng kang mbutakaké, jurang tanpa dhasar – saben wong miturut dosané dhéwé. Sapa waé sing kanthi kawicaksanan wis ngendhalèkaké wataké kanthi bener, sabar ngadhepi kabèh panyiksa kanthi tabah, lan yèn perlu malah séda demi kabecikan, wong kuwi ing dina iku bakal sumunar kaya srengéngé, bakal kalebu ing antarané para wali, bebarengan karo para malaikat, ing kabungahané para martir, lan ing kabungahané para nabi lan rasul. Nanging cilaka tumeka marang sapa waé sing, amarga kesenangan jasmani sakedhap, watak tentrem, utawa kabungahan sing ringkih lan sepele, nemokake dhèwèké ana ing pérangan karajan sing sengsara kuwi, kena panolakan tanpa welas asih lan pangasingan sing ora bisa dibalèkaké menyang panyiksa tanpa wates, ing ikatan kang ora bisa diputus, ing ngendi sing krungu mung—celaka lan cilaka!—'Ora ana panyelamatan, ora ana pangowahan, ora ana sih, ora saka Gusti, ora saka Malaikat, ora saka Para Wali, salawas-lawase!' Mangkono, anak-anakku, padha renungna bab iki: sing mlayu kanthi becik lan sing kesandhung, sing kuwat rohani lan sing ringkih atiné, sing sepisanan lan sing kapindho, sing lumayan anget lan sing adhem, sing sugih lan sing mlarat ing kabecikan, lan pancen saben wong, saben suku lan saben basa. Ayo uga kita nampa iki ing ati, gawe tekad sing becik, lan mlaku ing dalan Gusti kanthi semangat lan tekad, nolak saben hawa napsu kaya wabah; ayo kita ngangkat tangan marang Gusti Panylamet, nyatakake kesiapan kita kanggo nampa pangorbanan saben dina: getihen, pegatan anggota badan, cambukan daging, remukan balung—lan ora mung kelangan panganan apa wae, utawa omben-omben manis, sandhangan alus, sepatu apik, pakurmatan saka pangkat dhuwur, lan akèh liya sing malah ngguyu yen diomongake; supaya, sawise urip kanthi becik ing donya iki, manut panggilan pangkat kita, kanthi andhap asor lan patuh, lan wis netepi sumpah kita kanthi setya, kita bisa lunga saka pakunjaran donya iki kanthi kabungahan, lan kanthi wani ngadeg ing ngarsane Gusti Allah, kanthi pangarep-arep sing berkah kanggo nampa berkah sing dijanjekake marang wong-wong sing urip kanggo kamulyane Panjenengané.

151. Njupuk piwulang kanggo wong-wong sing melu perjuangan rohani sing ora katon saka cara para pesaing nyiapake diri kanggo lomba ing pagelaran donya

151. Saka cara para pesaing nyiapake kontes ing pagelaran donya, kita bisa njupuk piwulang kanggo wong-wong sing melu perjuangan rohani sing ora katon. [2, 84] Ayo padha pikirake carane para pesaing nyiapake kontes ing pagelaran sekuler – apa kita ora bisa sinau saka tuladha mau kanggo upaya kita dhéwé? Nalika wayahe pagelaran umum wis cedhak—lan asring malah suwé sadurungé—wong-wong sing arep tandhing ora nganggur, nanging padha latihan dhisik apa sing kudu ditindakake lan kepiye carané ing pagelaran kuwi; padha nglatih kabèh sing bakal teka, lan ngetutaké diet sing cocog, nyingkiri panganan sing bisa ngalangi kasuksesané, lan obrolané mung babagan lomba sing bakal teka: kepiye mlebu arena lan nglanggar langkah kapisan, menyang ngendi sabanjuré, lan sapa sing kudu nyerang sapa. Padha nduwé akèh tugas lan kuwatir: kanggo apa? Kanggo menangaké karangan kembang kamenangan sing bakal rusak lan nampa ganjaran sing wis ditemtokaké; lan, ing wektu sing padha, kanggo maringi kesenengan marang para pamirsa lan kanca-kanca, nalika nggawe wong sing kalah isin. Yen padha tumindak nganti sak kuwi lan rembugan akèh sadurunge, kapriye upaya, kapriye ketekunan lan kawicaksanan, lan kapriye perhatian sing ora kendhat marang macem-macem bab sing kudu kita duwé? Amarga mungsuh kita, sing dadi lawan lan musuh kita, ora tanpa pengalaman, ora bodho, ora sembrono; nanging ngadeg ngadhepi kita, katoné dhèwèké uga mikir tenanan bab jebakan apa sing arep dipasang marang kita, kepiye carané nyedhaki, nyerang, nolak, nyerang lan ngubur bhikkhu sing mlarat iki? Apa perjuangan sing ana ing ngarep kita iki ora gedhé? Mula saka iku, apa kita ora kudu ngati-ati lan tliti banget? Apa kita ora kudu ngangkat tangan, nangis kanthi sedhih: *'Ndeleng mudhun, ya Gusti, saka panggonan suci Panjenengan'* (Mazmur 32:14). *'Ambakna kakuwatan Panjenengan'*, utawa *'Mangga, ya Gusti, rawuh nylametake kita'* (Mazmur 79:3)? Mesthi mangkono; lan iki kanthi andhap asor lan atiné kang remuk, kanthi pangarep-arep lan kawani, kanthi iman sing tulus lan patuh sing kabukten. Gusti ora bakal ninggalake wong tapa sing nduwèni kabecikan yèn dhèwèké nyuwun pitulungan marang Gusti, kandha: *'Atiku precaya marang Panjenengané, lan Panjenengané bakal nulungi aku; lan dagingku bakal subur'* (Mazmur 27:7). Lan nalika Panjenengané nulungi, sapa sing bisa nglawan Panjenengané? Sapa sing cukup kuwat kanggo ngalahaké Panjenengané? Ora ana. Sanajan ana ewonan lan akèh mungsuh, dhèwèké ora bakal wedi marang wong-wong mau. Ing asmané Gusti, dhèwèké bakal ngusir lan nyebarake wong-wong mau. *'Mula, wani.'*

152. Kanthi tuladha petani, perenang, pedagang, lan pelancong, Panjenengané maringi semangat kanggo ngupaya berkah rohani

152. Tuladha petani, perenang, pedagang, lan musafir maringi inspirasi marang kita supaya ngupaya berkah rohani; lan nalika kelingan alangan sing disebabake mungsuh, padha maringi pangarep-arep kasil lumantar pitulungan Gusti Juru Panyelamet, sing wis nyiyapake lan terus nyiyapake kabeh bab kanggo kaslametan kita, yen kita mbuktekake pantes nampa pitulungan Panjenengané. [2, 85] Tukang tani, tukang renang, pedagang, lelungan—kabeh padha nyambut gawe, ngupaya awan lan bengi, kesel lan ngenteki tenaga, kanthi tekad kuat kepengin nggayuh tujuane—lan pancen padha tekan. Nanging pangolahan kita, pelayaran kita, dagang kita, lelungan kita adoh banget saka kuwi kaya wétan karo kulon, utawa luwih tepaté kaya langit karo bumi. Mula saka kuwi, pakaryan kita, upaya kita, lan usaha kita kudu luwih unggul, luwih semangat, lan luwih tanpa kendhat tinimbang pakaryané wong-wong mau? – Mula saka iku, Santo Dawud muni kanthi gumun: *'Sapa kang bakal munggah ing gunungé Gusti, lan sapa kang bakal ngadeg ing panggonan suci Panjenengané?'* (Mazmur 23:3). Lan maneh: *'Sapa sing bakal maringi aku swiwi kaya manuk dara? Mula aku bakal mabur adoh lan nemu tentrem'* (Mazmur 54:7). Kita padha nyambut gawe, mangan sithik, turu sethithik, rawuh ing ibadah lan, ing sel kita, ndedonga, maca, ngrungokake, nyanyi, ngrajut, ngendhegake awak, manut lan sabar nampa kabeh. Nanging kenapa, mula, kita ora nggayuh apa sing kita kepengin lan ora weruh kasil? – Iku amarga ora ana liya kajaba alangan kanggo kaslametan kita sing disetel déning mungsuh kita, setan. Wiwit wiwitaning jaman iki nganti saiki, dhèwèké tansah nglawan keturunan kita kanggo nyegah kita mlebu swarga, saka kono dhèwèké diusir amarga kesombongané. Nanging, sedulur, aja nganti kita nyerah utawa kuciwa amarga kasulitan urip kita. – Amarga kita nduwé Gusti Allah minangka pitulung lan panengah kita, Gusti Allah sing *'ngangkat wong mlarat saka bledug lan ngunggahaké wong mbutuh saka tumpukan abu'* (Mazmur 112:7), sing *'ngiket awak kita kanthi kekuwatan'* nalika kita ringkih (Mazmur 17:33) lan sing ngalahaké mungsuh kita, si godha. Mula, ayo aja padha nyerah nalika weruh sepira sithik sing bisa kita capai kanthi upaya dhéwé. Ora ana panganten lanang sing tresna marang panganten wedoké nganti kaya ngono, uga

ora ana wong tuwa sing ngopeni anak-anake nganti kaya ngono, kaya Sang Gusti Allah, Pangerané kabèh, sing tresna lan ngopeni kita. Panjenengané ngopeni kaslametan kita, remen marang tumindak kita sing becik, mbukak mripaté pikiran kita, nampilaké kaendahané sing sumunar lan kamulyané sing diarep-arep, lan, dipandu déning para malaikat, ngangkat manungsa mau marang pangrêmbag bab swarga lan kabèh sing ana ing swarga, lan nglindhungi saka mungsuh-mungsuh sing ora katon ing sangisoring pangayoman sayap pangayomaning Gusti. Lan apa manèh sing kudu diomongaké? – Mangkono katresnané marang kita para wong dosa nganti Panjenengané kersa, tanpa ninggalaké pangkuan Rama, nundhukaké langit, lan kanthi andhap asor mudhun marang kita, lan dados manungsa, sanadyan Panjenengané Gusti ingkang nguwasani kabèh. Nyawiji kabèh ing Sabda, Panjenengané ingkang Maha Mulya lan Maha Luhur dados bayi, lair saking Ibu ingkang andhap asor, nalika nyukupi kabèh. Kajembaraning misteri iki yaiku Panjenengané nglampahi panggebugan ing kayu salib kanggo kita sawisé nampa sangsara sing nggegirisi, lan tangi manèh ing dina katelu, nylametaké kita saka cengkraman ula lan maringi kita kakuwatan kanggo nginjak-injak ula mau kaya cacing sing merayap. Endi bapak sing wis tresna banget marang putrané, utawa ibu marang putriné, utawa garéwa marang garwané, utawa kanca-kanca marang siji lan sijiné, kaya Panjenengané, sing wis nandhang sangsara lan ngrasakaké lara banget kanggo kita sing Panjenengané tresnani? Nanging katresnan lan kabecikané sing tanpa wates marang kita ora bisa diungkapaké nganggo tembung utawa dipahami déning pikiran. Amarga wis tresna banget marang kita lan nandhang sangsara gedhe kanggo kita, kepiye bisa Panjenengané ora dadi pitulung kita saben dina lan saben jam? Dadi perantara lan pangayoman kita, asal kita ora mbalik saka Panjenengané, keseret dening hawa napsu dhéwé? Ngerti iki, ayo padha ngati-ati supaya tetep setya marang Gusti, nindakake saben upaya, kanthi tabah nahan kabèh kang abot lan nindakake kabèh kang wis dhawuhake; – lan Panjenengané bakal maringi kemenangan marang kita ing perjuangan nglawan mungsuh lan ndadekake kita bisa tekan pungkasan kang kita kepéngini tanpa alangan.

153. Iki nerangake sepira begjane nyambut gawe kanggo Gusti; lan, kelingan manawa para sedulur uga mlebu biara kanggo tujuan iki, sawise ninggalake kabèh, iku maringi semangat marang wong-wong mau kanthi tembung Gusti: 'Goleka, lan kowe bakal nemokake'

153. Iki nuduhaké sepira kabegjané makarya kanggo Gusti; lan, éling yèn para sedulur uga mlebu biara kanggo tujuan iki, sawisé ninggalaké kabèh, iku maringi semangat marang wong-wong mau nganggo sabda Gusti: 'Golèkna, lan kowé bakal nemokaké'... nalika makarya kanthi andhap asor ing tugase biara, sing sanadyan katon mung donya, nanging rohani ing sejatine. [2, 85] Apa sing luwih endah lan kabegjan tinimbang ngabdi marang Gusti Allah sing urip kanthi kasuciyan lan kabeneran, ngresiki jiwa lan raga, ngreksa awak saka saben dosa, katarik dening kangen marang berkah ing tembe, tansah kabawa saka donya menyang swarga, nduwèni jiwa sing ora kejiret ing hawa napsu apa waé, kaya manuk mabur ngliwati kabèh jerat setan lan mabur ing alam paling dhuwur. Sapa waé sing kaya mangkéné mesthi ceria lan bungah, nemokaké kabungahan lan kebak rasa gumun, wiwit ing kéné ngrasakaké woh-wohan kapisan saka kabungahan sakabèhé ing tembe. – Amarga kowe uga wis ninggalaké donya lan teka ing kéné; amarga kowe wis mbebasake awak saka donya lan kabèh sing ana ing donya; amarga kowe wis dadi musafir lan wong asing, adoh saka tanah airmu, sedulur lan kulawargamu; amarga kowe wis béda ing rupa lan cara urip, lan wis pamitan karo kabèh kuwatir lan urusan donya: mulané, sawisé kowe kanthi bungah nampa upaya iki, golèkna lan kowe bakal nemokaké, usaha lan kowe bakal éntuk apa sing dikarepake atimu. Amarga '*sapa sing golèk bakal nemokaké, lan marang sing ngetokaké lawang bakal dibukak*' (Matéus 7:8), pangandikane Gusti. Golèkna, tanpa nggatekake utawa kesusu karo bab liya. Sanadyan kowe nindakake tugas-tugas biasamu, iku dudu pakaryan donya utawa urip lumrah kanggo kowe, amarga kowe ora nindakake iku amarga napsu, saka kersamu dhéwé, utawa kanggo nyenengake daging, nanging kanggo sakehing paseduluran rohani sing suci, saka katetepan lan manut marang dhawuh, lan luwih saka kabèh kanggo nyenengake Gusti Allah. Gusti Allah nampa pakaryan panjenengan punika minangka kurban lan korban tutung. Lan begja panjenengan, sedulur, amarga sampun milih dalan gesang malaikat punika, ingkang nuntun dhumateng Yerusalem swarga, ingkang Gusti Allah minangka pangripta lan pambangun kancanipun. Mula, lumakona kanthi becik, dikuatake dening sih-rahmat lan dihias kanthi kabecikan: pangapuran, patuh, andhap asor, kesiapan kanggo saben pakaryan, sabar, waspada, waras, lan pandonga.

154. Eling sepira abote beban jabatané minangka abbot, utamané nalika mikir kudu tanggung jawab marang saben wong siji-siji, dhèwèké nyuwun pitulungan. Carané? Kanthi kasil ing urip monastik

154. 1) Sawisé merenung bab abote beban jabatané minangka abbot sing nyepéni dhèwèké, utamané nalika mikir kudu tanggung jawab marang saben wong siji-siji, dhèwèké nyuwun pitulungan. Képiye carané? Lumantar kasil ing urip monastik. – 2) Banjur dhèwèké nemtokaké apa sing kudu dianggep sukses. – 3) Pungkasané, dhèwèké ngajak wong-wong mau mikir apa dhèwèké wis sukses, kanthi nunjukaké pratandha wong sing sukses lan sing ora. [2, 87]

1. Miturut panjenengan, képiye atiku sing andhap asor ndeleng peranku minangka panguwasa panjenengan? Mbok menawa panjenengan nganggep aku bangga karo piwulang prasaja sing tak paringake marang panjenengan, lan mung kanthi kuwi aku ngarep bisa nepaki kabeh tugasku minangka panguwasa. Nanging ora kaya ngono. Nanging aku bakal ngandhani bebener: aku nglampahi dina-dina uripku sing mlarat ing antaraning kuwatir sing nyiksa lan nglarani, ora nemu panglipur mung kanthi nyritakake marang kowe babagan urip sing pantes dihormati, nanging kepengin weruh ing kowe inti sejati saka urip iki. Mula, nalika aku ana ing antaramu, aku mirsani tingkah lakumu saben dina: képiye kowe padha tumindak marang siji lan sijine, képiye kowe padha ngatur awakmu, képiye kowe padha takon lan menehi jawaban; lan saka kabeh iku, uga saka pandelengan ing mripatmu lan ekspresi ing pasuryanmu, aku mangerteni kahanan nyawa saben wong: ing wong-wong sing tak temokaké atiné lurus, aku bungah lan éntuk panglipur, lan kaparingan pangarep-arep; nanging ing wong-wong sing tak temokaké kosok baliné, aku sedhih, nangis lan nglegos, amarga yakin yèn napsu wis nguwasani kéné. Lan aku ora bisa nindakake liya. Amarga apa aku ora kudu mènèhi laporan babagan saben siji saka kowé kabèh? – Mung mikir bab iki, sapa sing bisa tetep acuh tak acuh? Sapa sing ora bakal nangis, kebak rasa wedi, lan gemeter? – Sepira ageng lan nggegirisi manungsa ngadhep ing ngarsane Gusti Allah, Hakim kang adil, lan mratelakake tanggung jawab babagan kabèh wedhus: apa wis dijaga ing kasucèn lan kabeneran, lan apa wis lumaku setya ing kabèh dhawuh Gusti Allah, ing kabèh sing bener, loro-lorone tumrap Gusti Allah lan tumrap sesama? – Apa aku wis nyritakaké iki marang kowe supaya, sawisé mangertèni kasangsaran atiku, kowe welas marang aku lan nulungi aku? Képiyé, ya? – Kanthi ngupaya luwih tekun manèh supaya unggul ing uripmu, sing kaya uripé para malaikat.

2. Kita ora kena mung wareg mbedakake awake dhewe saka umat umum, nanging kudu ngetutake tapak langkah para Bapa supaya tekan kasampurnan ing urip kita; uga ora kena mung wareg ngluwihi sawetara wong ing pangkat kita, nanging kudu ngupaya nyamai sing paling sampurna. Amarga '*akèh sing diundang, nanging sithik sing kapilih*' (Matéus 22:14). Uga kita ora kena ngukur kamajuan kita mung saka suwéné wektu, mikir, 'Kita wis dadi monastik pirang-pirang taun saiki'; nanging kita kudu nimbang apa cacah lan tingkat kabecikan kita cocog karo suwéné wektu. – Uga aja mung fokus marang kasunyatan yèn dina manèh wis kliwat, nanging luwih becik mikir apa ing dina iki uga ana pakaryan becik sing wis disimpen ing kasabukak swarga kanggo nyukupi nyawa ing urip sing bakal teka, lan apa sanajan sumbangan sing paling cilik wis digawe kanggo nyucèkaké nyawa lan ngungkuli hawa napsu sing nyiksa kita. Mangkono sawijining biksu, kanthi jeneng lan tumindak, dadi biksu sejati, mbebasake dhiri saka pepeteng hawa napsu lan ikatan kabiasaan ala, lan kanthi mangkono nyawane lan pikirane bisa bebas ngupaya marang Gusti, mabur ing katresnan mung marang Panjenengané, lan ngidamake pangembengan mung karo Panjenengané.

3. Mula saka iku, padha mriksan awakmu dhéwé, supaya kowe bisa weruh apa kowe wis nduwé sipat sing digoleki iki, utawa apa kowe isih dadi budak hawa napsu, tawanan dosa, utawa tawanan pikiran, – amarga saka iku dhèwèké ora tentrem ing tembung, tumindak, lan pikirane, kang kabukten lumantar ora manut, sombong, nggrundel, seneng ribut, mbeneraké dhiri, manut karepé dhéwé lan, sing paling awon saka kabèh, ora precaya. Nanging sanadyan mangkono, ing wong sing ngupaya nggayuh tujuan sing dikarepake lan kasil ing perjuangan nglawan napsu, saben sipat becik lan saben peparing sing sampurna katon: alus, tentrem, katresnan, welas asih, sabar, andhap asor, tanpa iri, syukur, tahan banting, pandonga, nyanyi kidung, jaga wengi, pangapuran diri, tangisan, lan saben pakaryan lan watak sing pantes dipuji; dhèwèké ora ngupaya dadi unggul, nanging malah mlayu saka iku – dhèwèké ora kepéngin pakaryan sing nyenengaké dhèwèké, nanging pakaryan sing diparingaké bapaké, kanthi nyisihaké karsa dhèwèké dhéwé, apa pakaryan kuwi ana ing pawon, kebon, sawah, utawa panggonan liya, – dhèwèké ora rembugan bab sandhangan, sepatu, panganan utawa omben-omben, nanging sabar nahan kabèh, sanajan nganggo kain compang-camping, nggetak lan luwe, mung nancepake pandangane marang siji bab – nggayuh pangaso ing akhirat.

155. Kaya déné wong warga sing gagah sing bungah nalika dipanggil déning raja kanggo nampa ganjaran, mangkono uga sedulur kita Chariton bungah, amarga wis dipanggil saka donya iki déning Gusti, saiki ngrasakaké berkah swarga sing ora bisa diungkapaké amarga kabèh prestasi lan pakaryan sing wis ditindakake ing biara

155. 1) Kaya déné warga gagah sing bungah nalika dipanggil déning raja kanggo nampa ganjaran, mangkono uga sedulur kita Chariton bungah, amarga wis dipanggil saka kéné déning Gusti, saiki ngrasakaké berkah swarga sing ora bisa diungkapaké amarga prestasi lan pakaryan sing wis ditindakake ing biara. – 2) Nalika mikir bab iki, sapa ing antarané kita sing ora kepengin niru, tanpa nggatekake setan, sing biasané liwat usulané mbalèkaké kita saka pakaryan becik utawa ngrusak kabecikan sing kita lakoni nganggo pikiran lan raos sing ora séhat, apa waé pangibadah sing kita lakoni. – 3) Aja lali, saliyané iku, yèn kabecikan bakal diparingi ganjaran sanajan ing donya iki, kadhangkala katon, lan mesthi ora katon, minangka cicipan lan pangarep-arep marang kamulyan lan kabungahan ing tembe. [2, 88]

4. Kaya déné ing urip saben dinané, wong sing dituduh nindakake kejahatan abot lan dijatuhi paukuman pati kuwi ketakutan lan ngeri nalika diandhani: 'Wayahé wis teka; metu'—mangkono uga, tumrap wong sing nindakake dosa, kabar bab pindhah saka urip iki menyang urip sabanjuré biasané dadi sumber rasa wedi lan ngeri. Kosok baline, kaya wong sing nggenteni ganjaran lan mahkota saka raja amarga tumindak gagah sing wis ditindakake, padha bungah nalika krungu swara sing nelpon kanggo nampa ganjaran mau, mangkono uga wong sing bener padha bungah nalika Malaikat Pati ngumumake yèn dhèwèké bakal ninggalake donya iki, kanthi yakin yèn dhèwèké lunga kanggo nampa ganjaran sing berkah. – Iki sing kita wani kandhakake saiki babagan sedulur kita Chariton, yèn dhèwèké, setya marang jenengé, ninggalaké awaké kanthi kabungahan lan kabagyan lan lunga menyang panggonan pangasoané. – Menika, para sedulur, cara kang kedah dipunupayakake; menika cara kang kedah dipunanggepi supados saged ngendhaleni hawa nepsu kanthi woh-wohan; sepira migunani menawi nglampahi urip tapa kanthi sabar; sepira pinaringan berkah menawi nglawan hawa nepsu kanthi tunduk ngantos ambegan pungkasan. Amarga mung sawetara taun—utawa luwih tepaté meh sedina (awit apa manèh urip donya iki dibandhingaké karo sing tanpa wates?)—kahanan iki wis maringi marang sedulur kita kasugihan sing ora kaétung, kamulyan sing ora kaukur, kabungahan sing ora ana tandhingané, lan kraton langgeng. Lan saiki dhèwèké bungah lan sumringah, ora ngrasakaké sedhih babar pisan amarga pakaryan sing wis ditindakake ing kéné kanggo entuk berkah kaya ngono, nanging sawisé njupuk panggonané ing antarané paduan swara para wong suci, ing tabernakel para wong bener, ing alun-alun para martir, ing Yerusalem swarga, ibu kabèh wong suci, dhèwèké nyawang berkah sing ora bisa diungkapaké lan ora bisa diucapaké: pepadhang kang ora ana enteke, urip langgeng, lan kabungahan kang ora bisa diungkapake.

5. Ndeleng kahanan iki, kepiye bisa kita, sing isih ana ing lapangan perjuangan, ora kaparingan inspirasi, ora diilhami dening pangarep-arep sing wani, ora kebak semangat, ora nganti atine kobong, ora ngidini pikirane mabur dhuwur, ora ngalihake katresnan saka donya marang swarga, lan ora ngucapake sumpah kanggo nindakake kabeh lan nahan kabeh amarga katresnan marang Gusti? Ora mung puasa lan berjaga, ora mung turu ing lemah gersang, ora mung adhem lan panas, ora mung gawe abot lan kesel, ora mung isin lan ora ajiné; nanging, yèn perlu, ngucuraké getih, motong-motong anggota awak, nyabuti kulit, ngremuk balung – sak suwéné kita bisa nggayuh apa sing digoleki. – Saestu, sedulur, becik mikir kanthi wicaksana kaya ngono, lan duwé niat tumindak kanthi wicaksana. Setan iku pemangsa, tansah ngintip cedhak, nyoba nyolong pikiran luhur saka atiné kita lan narik menyang pikiran sia-sia lan donya. Nanging aja nganti kita kapancing; malah, kanthi éling marang janji-janji Gusti sing ilahi—sing saben dina digoleki, dipuji ing kidung lan digambaraké ing pandonga—ayo padha nglampahi saben dina, saben minggu, saben sasi, saben taun, ngupaya kanthi sakabehe cara supaya pakaryan kita bisa kita aturaké marang Gusti kanthi murni, kabeh tentrem, kabeh tresna, ora kena noda saka kesombongan, kesia-siaan utawa kepinginan kanggo nyenengake manungsa. Apa kita ngolah lemah, nggali, masak, nyepuh kayu, jaga, ngopeni gudang, ngopeni kebon, nyalin teks, utawa melu kriya apa wae – apa kuwi nyulam, nganyam kranjang, utawa apa wae sing kita lakoni – ayo padha ngupaya supaya pakaryan kita dianggep sampurna dening Gusti Allah piyambak lan dilebokake ing gudang langit kanggo nampa ganjaran langgeng. Ngrusak pakaryan kita amarga nggrundel, kasar, kesombongan, bingung, lan prahara iku tumindak sing ora wicaksana lan malah ora manungsawi; tegesé, iku ora pantes kanggo manungsa sejati. Amarga manungsa sejati iku makhluk agung, kaya Ayub sing tansah kelingan; dhèwèké '*lurus lan tanpa cela, lan nyingkiri kabèh sing ala*' (Ayub 1:8).

6. Saben uwong uga kudu merhatiin carane wong sing rajin lan luhur budi ditresnani, dihormati, lan dipuji dening kabeh wong, ora mung ing antarané seduluré, nanging uga ing njaba antarané wong-wong sing

krungu bab dheweke. Amarga kabecikan, sanajan isih didhelikake lan ditindakake dening wong sing ora misuwur, sipaté pancen bakal mbukak, lan kabaré bakal krungu lan diwartakaké ing endi-endi, miturut pangandikane Gusti, sing kandha: '*Kutha sing dumunung ing pucuk gunung ora bisa didhelikaké*' (Matius 5:14). Yen kita sabar sethithik ing pakaryan becik lan ngupaya sethithik, wektu istirahat bakal teka, ora mung ing wayah pati, nanging malah sadurunge kuwi, nalika katentreman atiné wis mapan ing jeroning kita. Amarga nyawa sing wis tresna marang Gusti kanthi sakabehe atine lan wis matèni karsa-karsané lumantar kasetyan, miturut pangandikane Para Bapa Suci, wis entuk tentrem, lan wiwit saka donya iki wis ngrasakake kabungahaning jaman mburi.

156. Ing biara Dalmatia dipilih abas anyar, ora ana alesan liya kajaba andhap asor

156. Ing biara Dalmatia dipilih abbot anyar, ora ana alesan liya kajaba amarga andhap asor. Mangkono regane andhap asor; iku ngemot lan njaga kabecikan kabèh; lan tanpa ngupaya misuwur, dheweke dadi misuwur lan dipuji kanthi sendirine. [2, 89] Aku mikir becik yen saiki aku ngomong karo kowe babagan kedadeyan wingi. Miturut dhawuh Gusti kita, aku kudu lunga menyang biara Dalmatia kanggo milih abbot anyar. Ing kana aku kudu takon sapa sing dikarepake sedulur biara lan para abbot sing padha kumpul ing kana. Lan kabèh padha sarujuk, kanthi swara siji, nunjuk Abba Hilarion. Napa mangkono? Apa ciri khasé? Ora amarga dhèwèké wicaksana, ora amarga dhèwèké lancar ngomong, ora amarga kondhang amarga cara uripé; nanging mung amarga dhèwèké andhap asor lan wicaksana, tresna marang Gusti lan ora ngupaya kamulyan manungsa, nyumputaké kabecikané lumantar patuh. Sanadyan ana liyane sing luwih pinunjul kawruh lan luwih tuwa umure, amarga dhèwèké ringkih ing kabecikan-kabecikan mau, Abba Hilarion dianggep luwih nyenengake Gusti Allah lan pantes mimpin sedulur-sedulur kanthi wicaksana. – Kowe weruh, sedulur, sepira ajiné sih saka andhap asor? Iku sawijining kabecikan sing nyakup kabèh, kang kanthi iku kabèh kesombongan batin dipotong, kesombongan diusir, katresnan marang kamulyan diinjak-injak, karsa dhéwé dipateni, lan katresnan marang kesenengan dipatèni – lan ing panggonané kabèh mau, lumrahé, katentreman, katentreman, katresnan, welas asih, kasabaran, lan kawicaksanaan digawa mlebu; – lan, kanggo nyederhanakake, iku pancuran kabecikan, kang mili karo kabecikan kabèh, utawa luwih tepaté, sawijining swarga kang ditandur déning Gusti Allah, kang ngasilaké wohing kalanggengan kang akèh. Nanging '*kutha sing ana ing pucuk gunung ora bisa didhelikake*' (Matéus 5:14), miturut pangandikane Gusti: mula sapa waé sing wis nduwé kabecikan iki ora bakal bisa tetep didhelikake salawas-lawase, sanajan ing lumrahé dhèwèké dadi sing paling mburi, sanajan dhèwèké didhelikake ing sangisore lemah, sanajan ana sawatara wong sing kanthi iri ati nyebarake fitnah marang dhèwèké: awit ing kéné dhèwèké malah luwih dikenal, kaya padhang sumunar ing pucuk bukit sing narik pandelengan kabèh wong. Iki pancèn sing kelakon marang sing kapilih saiki, awit akèh wong, malah saka njaba persaudaraan, wis ngetokaké persetujuan marang kapilihane.

157. Puasa wis teka; lan wis nggawa tertib marang loro-lorone, njaba lan jero

157. 1) Puasa wis teka; lan wis nggawa tertib marang loro-lorone, njaba lan njero. Ndeleng iki, aku ora bisa ora ngomong marang kowe: gawea cara urip iki dadi kabiasaan ajeg; amarga yen ora, ora ana dalan kanggo slamet. – 2) Mungsuh tansah ngadani rencana kanggo ngrusak kita; lan kita kudu tansah nolak dhèwèké, amarga Gusti wis maringi kita kekuwatan kanggo nindakake kuwi. – 3) Cara paling apik kanggo ngalahaké mungsuh yaiku niru Gusti ing apa sing digandhèngaké marang kita: 'awit Aku alus lan andhap asor ing manah'. Kabèh uripé ing donya dadi pratandha andhap asoré kanggo kita. [2, 90]

7. Endah sanget pangendalian dhiri, lan tertib kang katon ing tumindak manut dhawuh Gusti. Kita sampun mlebet ing dina-dina suci Prapta Agung kados mlebet ing pelabuhan tentrem, amarga sampun uwal saking geger ing dina-dina sadurunge, lan saiki kita urip tentrem, meneng, tentrem; kita netepi tertib ketat ing gréja, nyanyi Mazmur kanthi pangabdian, tetep waspada nalika ndedonga; ing meja kita nyingkiri manéka panganan lan kakehan, lan kita nindakake kabèh mau kanggo kaslametan jiwa kita: ora ana wong donya sing mlebu ing antarané kita, lan kita uga ora metu marang wong-wong mau. – Ing kéné aku ora bisa nolak kepinginan supaya kowé, kanthi ngandelaké pamahamanmu sing jernih bab apa sing becik, kowe bisa nggawe cara urip iki dadi kabiasaan permanen, supaya sanajan sawise iki kowe bisa adoh saka kabèh dalan sing nuntun marang dosa, lan ora urip kanthi cara sing nggawe kowe nduweni urip sing becik limang utawa sepuluh dina, banjur, amarga kesel karo kabecikan, kowe nemokake awakmu maneh ngrusak apa sing wis tau kowe bangun sadurunge, kaya sing diomongake Rasul (Gal. 2:18). – Mugi kowe kabèh boten kados makaten, sedulur; aja nganti gampang kapengaruh dening fitnah panggodha; nanging ayo padha ngupaya tetep mantep ing

kabecikan sing wis kita duwé, nambah upaya ing pakaryan becik lan tumindak sing leres, amarga kita mangertèni yèn ora cukup mung urip lurus sakedhap kanggo éntuk kaslametan, nanging kita kudu tetep mantep nindakake pakaryan kaslametan sajrone urip kita kabèh.

8. Mangkono pancen panggodha, sing ora nate ninggalake kita, awan lan bengi, saka serangané lan jebakan licik kanggo ngrusak kita; dhèwèké nyebar jaringé ing endi-endi, lan ngluncuraké panah tanpa cacah marang nyawa kita: gatelé nikmat hawa napsu, kobané hawa napsu, geger lan angin bertentangan saka pikiran lan kepinginan—panjenengané ngaduk ambening pikiran kita kaya ana ing segara kang ribut, nganti saben wong kapeksa ngakoni: *'Yen Gusti ora nulungi aku, nyawaku mesthi wis mudhun menyang neraka'* (Mazmur 93:17); banjur dheweke meneng sawatara wektu, nyumputake sangsara hawa napsu lan ngeculake bisa saka kesombongan; utawa, sawise nglemahake semangat kita ing siji sisih, nyabet kita nganggo panah iri ing sisih liyane; ing wektu liyane, dheweke nggugah bledug marang kerendahan ati kita saka kabèh arah: amarga dheweke duwe kepinginan sing ora ana enteke kanggo ngrusak kita. Iblis kuwi ngamuk marang Gusti Allah kita lan nesu weruh kita munggah menyang pucuking swarga, saka kono dhèwèké tiba amarga kesombongané. – Pira gedhé pira gedhé pangopènan lan ketekunan sing dibutuhaké, pira tliti lan pira upaya keras kanggo ngalahaké ula sing kuwasa kaya ngono? – *'Nanging padha sumanget,'* pangandikane Gusti, *'awit Aku wis ngalahake donya'* (Yohanes 16:33); lan sawisé kamenangane, kita, kanthi anané Inkarnasi Suci, wis nampa kuwasa nglawan mungsuh, kaya pangandikane Gusti manèh: *'Aku maringi kowe kawenangan nginjak ula lan kalajengking, lan nglawan kabèh kuwasa mungsuh'* (Lukas 10:19): supaya kita bisa nginjak-injak kabèh serangané marang kita, kabèh rupa godaan dosa.

9. Kepiye iki bisa kelakon? Kanthi niru Panjenengané sing ngalahaké dhèwèké. Kita bakal mbuktèkaké yèn kita iku paniru Panjenengané nalika kita nganggo andhap asor lan alus, kaya Panjenengané dhéwé ngendika: *'Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah'* (Matéus 11:29). Yen Panjenengané, Sang Raja lan Gusti saka kabèh, sing sacara kodrat paling kamulyan lan kabèh becik, nampa kerendahan ati, *'manut marang Gusti Allah Rama nganti pati, malah pati ing kayu salib'* (Filipi 2:8); apa sing bisa kita kandhakake? Utawa nganti pira, kanthi ngendhekaké awak dhéwé, kita bakal padha kaya Panjenengané, kita sing sacara kodrat miskin lan ora ana regané? Yen Panjenengané, sawisé nilar gesangé ing swarga, rawuh ing donya, sepira kita kudu nilar kabèh sing dadi kagungan kita, supaya paling ora ana sawatara pratélan paniruan marang Panjenengané? Yen Panjenengané dadi bayi lan diparingi susu, lan nepaki kabèh sing sah, manut marang wong tuwané kaya sing katulis, sepira akèh kita kudu tumindak kaya bayi nalika nesu, lan manut marang abbot kita, supaya kita bisa katon, sanajan mung sethithik, kaya Panjenengané? Yen Panjenengané krasa luwe lan ngelak, mlaku mlaku lan kesel, sepira kathah kang padha kita kudu tahan, supaya katon yèn kita ngalami kahanan sing padha karo Panjenengané? Lan pungkasané, yèn Panjenengané nglampahi cacian lan pangina, ejekan lan panganiayaan, pangkhianatan lan diadili, cambukan lan disalib, panyalahgunaan jenengé lan tusukan ing sisihé, pinten lan sepira kathah kang padha kita kudu tahan supaya bisa ngomong yèn kita nyonto Panjenengané? Kita kudu tansah, sedulur, éling marang iki, lan, ndeleng marang Panjenengané, ngendhekaké awak dhéwé tanpa wates; lan yèn kita nemoni apa waé sing bisa nuduhaké paniruan marang Panjenengané, ayo padha nampa kanthi syukur; yèn kita ora nemoni, ayo padha nggolèki—yaiku, luwe, ngelak, ejekan, panganiayaan, pangendhekan, kasangsaran, kamlaratan ing sandhangan, sepatu lan ing kabèh bab liya: supaya kanthi cara iki, maju lan munggah sethithik demi sethithik, mbangun awak dhéwé lan ngedumènake siji lan sijiné, munggah lan diunggunkaké, kita bisa *'nggayuh ukuran pangawaké sing sampurna saka Kristus'*.

158. Muji para biksu, ngendika yèn kanthi nilar donya padha adoh saka kesenangan lan kenyamanan kaya ing mangsa Puasa Daging, lan padha diundang kanggo ngabdi marang Gusti kanthi taqwa lan kabeneran, ing ngendi ana kabungahan sejati lan pesta sing ora ana enteke

158. 1) Panjenengané muji para biksu, ngendika yèn kanthi nilar donya padha wis ngadhep saka kesenangan lan kenyamanan sing padha karo daging lan padha diundang kanggo ngabdi marang Gusti kanthi taqwa lan kabeneran, ing ngendi ana kabungahan sejati lan pesta sing ora ana entéké. – 2) Dheweke ngajak supaya ora bali ing pikiran utawa kepinginan marang kualikual Mesir kuwi, njamin yèn nasib kita iku sing paling bejo saka kabèh. – 3) Ing kono ora ana sing luwih dikarepake manèh, kajaba siji bab iki: muga-muga Gusti maringi sih supaya kita bisa nampa kabèh sedhik lan kasangsaran ing urip kita kanthi tentrem atiné, [2, 91]

10. Saiki wektu Puasa Daging, wektu kanggo pesta donya lan ngombe, pesta pora, dolanan lan kabungahan apa wae. Dadi piye? Apa kita kudu nyalahake awake dhewe amarga ora nduwe bab-bab kuwi? Ora; nanging ayo padha matur nuwun marang Gusti amarga wis nylametake kita saka urip kaya ngono, kaya saka lendhut lan jurang, lan nggawa kita menyang panggilan suci saiki, – kanggo ngabdi marang Panjenengané kanthi kasuciyen lan kabeneran; lan ayo padha ngguyu marang wong-wong kuwi, utawa luwih becik nangis kanggo wong-wong kuwi, sing kabawa déning kesenengan remeh-tememeh iki, nganti nyegah awaké dhéwé saka kabungahan swarga sing ora bisa diungkapaké. – "*Mula, para sedulur, ayo padha bungah ing Gusti; ayo padha sorak-sorak marang Gusti Allah, Juruwilahan kita; ayo padha sowan ing ngarsané kanthi pangakuan, lan ayo padha sorak-sorak marang Panjenengané kanthi kidung*" (Mazmur 94:1–2). Delengen, ana pesta sing becik, delengen, kabungahan sing pantes dipuji, delengen, perayaan sing nyenengake! Lan kita bisa ngrayakake lan bungah kaya ngene ing omahé Gusti, ora mung sapisan utawa kaping pindho, nanging tansah. Kabungahan kaya ngene iku minangka panginten lan pratandha saka takdir sing paling bejo sing ngenteni kita ing kana. "*Aku,*" kandha Daud sing ilahi, "*bakal ngadeg ing ngarsané Panjenengan kanthi kabeneran; aku bakal wareg nalika mirsani kamulyané Panjenengan*" (Mazmur 16:15).

11. Aja nganti, kula nyuwun, kita mbalèkaké manah kita, kaya menyang Mesir biyèn, marang kabiasaan urip bebarengan, utawa kelingan marang panganan lan kualiti panggonan ing panggonan kuwi; nanging padha ngadhekké pandelengan marang awaké dhéwé, marang urip éndah sing kita lakoni lan kita wujudaké: amarga ing kéné, ing ndhuwur kabèh, "*Gusti Allah wis paring béndu lan urip*" (Mazmur 132:3), kabungahan sejati, pangarep-arep sing ora nate sirna, lan perayaan sing nylametake. Lan yen pitakonane bab kamakmuran, kita malah saya makmur; yen pitakonane bab nasib, kita wis milih bagean sing luwih becik; yen pitakonane bab kabegjan, kita wis diparingi berkah. Sawise mlayu saka donya lan saka kabèh sing ana ing donya, sawise nolak kabèh kesenengan sing memalukan lan sia-sia, sawise nyingkiri nikah, nglairake anak, lan bandha donya, kita wis nampani kesucian, kamlaratan, lan pangorbanan karsa dhéwé, ing ngendi kita makarya, saben dina, nyalibaké daging kita lan nyalibaké awak kita marang donya lan kabèh sing ana ing donya. Mula saka iku, kita pantes nerapaké marang awak dhéwé tembungé Rasul: "*Wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibaké dagingé karo hawa napsu lan karsa-karsané*" (Gal. 5:24).

12. Sapa saiki luwih begja tinimbang kita? Utawa apa maneh sing kudu digoleki ing urip sing luwih nyenengake lan luwih maringi panglipur tinimbang iki? Ora ana apa-apa, kajaba siji bab iki: supaya sajrone kabèh dina-dina pungkasan kita manggon ing kene, kita bisa sabar lan wani nahan kabèh sing angel lan ora nyenengake, lan sawise kita bisa njaga awake dhewe supaya ora tiba nalika ngadhepi godaan sing katon lan sing ora katon, kita bisa kanthi yakin nggayuh janji-janji sing wis disedhiyakake kanggo kita. Mula saka iku, padha wani, padha kuwat, padha ajeg, lan nindakake kabèh kanthi cara sing bener lan tertib, kanthi mangertèni hakikat lan wates misteri urip monastik kita, jinis urip sing dituntut, lan kepiyé para bapa suci kita sing tansah kelingan nglakoni; anggo tuladhané minangka pandhuan, lan wangun lan ubah awakmu supaya padha kaya dhèwèké, supaya kowe pantes diarani anaké lan dadi bagéan saka kabungahané ing tembe.

159. Jaga awakmu; amarga mungsuh bisa nyerang dumadakan lan ngrusak kowe

159. 1) Ati-ati marang awakmu dhéwé; awit mungsuh bisa nyerang dumadakan lan ngrusak kowe. – 2) Lan ana sawatara saka kowe sing urip sembarangan. – 3) Aja nganti kuwi kelakon ing tembe. Para guru, tanemna iki... supaya kowe ora dadi pambeblek nanging dadi pituduh. [2, 92]

13. Ayo saben wong padha ndeleng lan merhatiin, apa kowe padha ajeg lan ora goyah ing watu iman, ing nepaki nadaramu, ing dalan martir urip bebarengan, ora nyimpang tengen utawa kiwa, nanging mlaku ing dalan kraton, njaga atimu supaya waspada, aja nganti sikilmu kesandhung watu sandhungan, lan aja nindakake apa-apa amarga kepinginan dhéwé utawa pilih kasih. Aku weruh kowe, nanging ora tansah lan ora ing endi-endi: amarga iku hak istimewa siji-sijine Gusti Allah. Lan aku ora ngerti apa, mbok menawa, ana saka kowe sing tumindak rahasia miturut kersamu—utawa luwih amarga napsu—wis nyemplung ing jurang dosa, nganti ngrusak nyawamu. Wedi lan ajrihna iki, lan nalika kowe nglayar nganggo angin sing nguntungake, elinga, kaya paribasan, bab kapal karam. Amarga ing sakedhap bae bisa kelakon – angin, badai, topan, bencana, karusakan, pati. Kadhangkala katentreman lan kahanan stabil katon mrentah, nanging ujug-ujug – bebaya, prahara, perang, pambantaian dudu marang badan nanging marang nyawa, sing paling pait. Sing Jahat nyumput sawatara wektu kanggo nggawe kita lalai, banjur nyerang kanthi ora disangka, kanggo mbelokaké pikiran kita lan nggawa karusakan. Kita ora duwe papan kanggo kecerobohan, ora ana wektu kanggo ngaso. Akeh wong sing wis tekan pelabuhan kaslametan malah dibuwang menyang jeroning jero dening mungsuh

sing licik. Sawetara wong sing wis mungguh tekan langit paling dhuwur malah digawa maneh menyang bumi dosa dening mungsuh mau, amarga kecerobohan sethithik. Dheweke wis ngrebut akèh gudang kabecikan, nyolong akèh prestasi rohani, lan ninggalaké sing nindakake dadi mlarat. Amarga mangertèni iki, padha waspada lan aja nganti mripat atimu turu.

14. Nanging aku krungu yèn sawatara saka kowé, amarga kecerobohan, tumindak sembrono: kowé padha ndelok siji lan sijiné tanpa isin, padha ngobrol kosong lan ngguyu; déné liyané padha nyekel tangan bebarengan, lan nyentuh lambéné karo lambéné lan pipiné karo pipiné. Iki dadi sabab kanggo nangis. *'Yen ana wong nggawa geni ing dhadhane, apa ora kobong sandhangane? Utawa yen ana wong mlaku ing arang geni, apa ora kobong sikile?'* (Amsal 6:27). Mangkono uga, wong-wong sing nindakake kuwi ora bakal luput saka tiba. Uga salah yen ana sing ngias rai, ngumbar-ngumbar awak, ngecet kelopak mata lan alis, lan nganggo busana kaya pelacur; padha nganggo sabuk sulam, nganggo sandhangan mewah, mlaku nganggo gaya modis, lan ngomong kanthi gaya angkuh.

15. Kanggo kabèh wong kaya ngono aku kandha: aja nindakake iki ing mangsa ngarep; yèn ora, 'Panjenengané bakal masang kekang ing cangkemé nganggo pelana cilik lan tali kekang' (Mazmur 31:9): amarga Gusti Allah wis netepaké kita ora kanggo ngrusak, nanging kanggo mbangun wong-wong iki. Mula saka iku, patuhna paugeran. Para guru, tanemna apa sing bener marang wong-wong sing kok ajar lan benerake. Aku ora ngomong iki amarga aku curiga ana ing antaramu sing dadi tukang racun tinimbang penyembuh, sing nggelapake tinimbang sing maringi padhang, sing nuntun menyang dalan sing salah tinimbang pituduh, utawa sing ngrusak tinimbang sing nylametake. Amarga para guru ngadeg ing ngarepé murid-muridé minangka tuladha kesalehan, tuladha panyelamatan, lan gambaran saben kabecikan. Murid-murid diserahaké marang para guru supaya padha sinau saka tuladha beciké para guru. Nanging yèn kabalikane sing kelakon, wong-wong kaya ngono kudu dicela lan dipecat, supaya ora nularaké karusakané marang sing isih séhat. – Aku luwih seneng ora ngomong bab iki kabèh, nanging kabutuhan meksa aku. – Aku mung ngarep siji bab: supaya kita kabèh bisa mlaku ing dalan sing bener, supaya Gusti Allah uga remen marang urip kita sing becik.

160. 'Kanggo bungah marang tertibé sedulur lan kasunyatan yèn kabèh lumaku manut paugeran lan saben wong wareg karo pangayoman ing biara,' ujare; 'nanging iki dudu bab utama; sing paling wigati yaiku urip kanthi cara supaya sawisé mati bisa mlebu ing pangasoané Gusti: marang iku kabèh kudu diarahaké.'

160. Kanthi kabungahan amarga tertibé para sedulur lan amarga kabèh lumaku manut paugeran lan saben wong wareg karo pangayoman ing biara, dhèwèké nambahaké: nanging iki dudu bab sing paling wigati; sing paling wigati yaiku urip kanthi cara supaya sawisé mati bisa mlebu ing pangasoané Gusti Allah: lan kanggo kuwi kabèh kudu diarahaké. [2, 93] Kaya petani sing ndeleng ladangé dadi ijo—sing wis digarap lan ditanduri kanthi gaweyané dhéwé—mesthi bungah lan seneng: mangkono uga aku, sanadyan ora babagan wohing pakaryanku dhéwé, bungah lan remen marang kasuburan rohani panjenengan, amarga aku nganggep bener kanggo nyekseni kabeneran, awit, kanthi sih-rahmaté Gusti, panjenengan saya makmur lan saya dadi wong sing luwih becik. Kowe kabèh bisa dadi saksi bab iki. Apa kowe ora weruh tata tentrem lan tentreming sing kita duwé? Apa kowe kabèh ora padha nyawiji, kaya siji nyawa lan siji manah, kanthi iman sing teguh lan ikatan sing ora bisa dipisahake? Apa kowe kabèh ora padha ngupaya supaya luwih nyawiji lan nglakoni paugeran urip sing maringi gesang saka Kristus? Ora ana ing antaramu sing, liwat paseduluran pribadi, mecah lan ngremukake paseduluran tunggal kanggo nyenengake mungsuh, setan; uga ora ana panyerahan dhiri utawa karsa pribadi ing antaramu, sing ndadekake saben wong urip lan tumindak manut karsa dewe; kosok baline, urip sing selaras karo Gusti Allah nguwasani kabèh; uga ora ana kahanan ing ngendi saben wong mlaku-mlaku tanpa peduli menyang ngendi-endi, sing ngrusak lan mecahake kabèh badan persaudaraan; nanging, kanthi sih-rahmaté Gusti, kabèh bab ing sakabehe lumaku manut paugeran: ing mangan lan ngombe, ing jaga lan turu, ing gawe lan ngaso, ing lunga lan teka, ing rembugan lan meneng, ing maca lan nyanyi kidung, ing ndedonga lan meneng, ing sandhangan lan sepatu. Mesthi ora kabèh dibagi kanthi padha, amarga ora kabèh padha umur, panguripan, kahanan, kabisan, kabecikan lan kahanan awak; nanging saben wong diwènèhi perhatian sing pantes lan kabutuhane kacukupi: amarga kowe kabèh anggota saka siji awak, sanajan ora kabèh nampa pakurmatan sing padha (1 Kor. 12, 23–24). Nanging kabèh kuwi dudu bab utama; sing paling kita goleki yaiku sawisé nindakake tugas kita kanthi becik, kita bisa lumantar pati mlebu ing pangasoané Gusti sawisé kabèh sangsara lan gaweyan ing urip donya iki, lan nampa kabungahan sing ora bisa diucapake lan berkah langgeng sing ora bisa digambarke. Kanthi pangarep-arep iki, ayo padha luwih semangat maneh

kanggo ngupaya unggul, waspada marang awak dhéwé, wicaksana lan tansah waspada, supaya bisa lumaku kanthi pantes ing jaman iki, bungah ing pangarep-arep, sabar nampa sangsara, nyurung awak dhéwé marang saben pakaryan becik, ngendhalèni daging manut marang roh, ngetung isin demi Kristus dadi pakurmatan, nganggep minangka kaluhuran kanggo dadi sing paling ngisor, lan bungah ing pangremehan demi Gusti; supaya, sawisé ngrampungaké lelampahan kita kaya ngono, kita bisa manggon bebarengan karo para martir lan dianggep pantes kanggo bungah bebarengan karo para wali salawas-lawase.

161. Kita nyanyi: 'Aku bakal njupuk cangkir kaslametan'. Cangkir iki minangka panriman martir, kang kanggo kita dumadi saka perjuangan sing nyeri nglawan napsu-napsu

161. Kita nyanyi: 'Aku bakal njupuk cangkir kaslametan'. Cangkir iki minangka pratandha panriman martir, kang kanggo kita dumadi saka perjuangan sing nyeri nglawan hawa napsu. Kita ngadeg ing dalan iki. – Mula, perangna perang sing becik, supaya kita uga dianggep pantes nampa mahkota kaya ngono. [2, 94] *'Apa sing bakal kita balèkaké marang Gusti kanggo kabèh sing wis diparingaké marang kita?'* Apa manèh kajaba kidungé Daud, sing dinyanyèkaké kanthi tekad sing tulus lan cocog karo sing dinyanyèkaké ing kono: *'Kita bakal njupuk cangkir kaslametan, lan nyebut asmané Gusti'* (Mazmur 115:3, 4). Cangkir iki iku panriman martir. Nanging martir kita ora dumunung ing ngucurake getih, nanging ing perjuangan batin sing tulus, nalika, umpama, kita ora sujud marang Baal—tegesé kita ora nyerah marang napsu daging—lan kita ngungkuli kabèh godaan, kacau pikiran, kobongan napsu lan hawa, sedhik amarga kekurangan, cilaka, lan isin. Delengen para martir sing becik! Delengen prajurit Kristus! Delengen wong-wong sing mbutuhake lan ahli waris Kerajaan Swarga! Mangga padha bungah, padha semangat, padha wani, padha mlayu ing lomba kanthi becik, padha tuwuh saka kekuwatan dadi luwih kuwat, padha munggah tekan pucuking kabecikan, padha mabur ing pamikiran sing paling dhuwur, lan lakoni iku tanpa kendhat nganti pungkasaning uripmu teka lan nggawa kowe menyang kabungahan lan kabagyan sing wis disiyapake kanggo kowe wiwit donya digawe. Begja lan paling begja wong sing, krungu iki kanthi tliti lan nglakoni, lan nyulut geni ing atine, nyulut geni katresnan Ilahi ing jeroné sing munggah menyang swarga. Nanging cilaka wong sing nutup kupingé, tresna marang kesia-siaan lan ngupaya kesenengan daging sing sirna. Nanging, *aja ana wong sing mung ngupaya kapentingané dhéwé* – 'iki' – nanging *uga ngopeni tangga teparo*, nganggep wong-wong mau kaya kapentingané dhéwé: amarga kita kabèh minangka anggota siji lan sijiné. Kanthi mangkono, saben wong maringi kabungahan marang Gusti lan ndadèkaké dhiri luwih becik lan luwih sampurna.

162. Sawise nerangake rupa wong sing wis seda lan nyebutake apa sing katon ing kuburan; lan sawise nyedhiyakake cathetan cekak babagan urip becik sing ditindakake wong sing wis seda – dhèwèké njupuk piwulang babagan njaga kasucian badan lan jiwa, supaya dadi panganten sing pantes kanggo Kristus

162. 1) Sawise nerangake rupa almarhum lan nyebutake apa sing katon ing kuburan; lan 2) sawise maringi cathetan cekak babagan urip saleh almarhum, – 3) piyambakipun ngajarke piwulang babagan njaga kasucian badan lan jiwa, supaya dadi panganten sing pantes tumrap Kristus. [2, 95]

1. Eling marang pati tansah nduwèni pangaruh panyelamatan, lan luwih-luwih nalika kita ngadhepi pasuryané sedulur sing wis seda, kaya ing kasus iki. Ing kéné kita nyekseni manèh sawijining misteri kang nggumunaké ing ngarep kita! Sawisé sedhela dhèwèké isih ana bareng kita, nanging saiki rohé wis ora ana manèh; dhèwèké sing biyèn ngomong marang kita nganggo lambéné dhéwé saiki meneng bae, sanadyan swarané isih muni ing kuping kita. Pira nggumunaké pandelengan iki! Kita weruh dhèwèké nanging ora weruh: awaké katon ing kéné, nanging rohé wis lunga saka kita. Dheweke ngglethak tanpa obah lan tanpa urip, tanpa ambegan, tanpa pandeleng utawa wicara; kabèh indrané katon – nanging ing siji waé ora ana pratandha urip; dheweke kaya watu, utawa barang liya sing tanpa nyawa. – Ayo padha ndeleng panggonan pangasoan para sing wis seda sadurungé kita: apa sing bakal kita deleng ing kana, sedulur? Delengen lan sinau. Apa iki dudu bledug lan abu? Apa iki dudu badan sing wis bosok? Apa iki dudu tengkorak sing wis layu? Apa iki dudu balung gundhul? – Lan kabèh iki dadi tontonan sing njijiki, tumpukan sing ngenes lan mbete. – Apa ana sing bisa mbedakaké sedulur siji karo liyané, sing ayu karo sing awon, sing enom karo sing tuwa? Ora ana: kabèh wis bosok, kabèh wis ilang wujudé. Sapa waé sing kersa saiki mriksa ing ngendi ana nikmat hawa, ing ngendi ana kabungahan sajroning pesta, ing ngendi ana tentrem sajroning turu, lan kabèh liyané sing ditindakake kanggo nyenengake daging? – ing ngendi ana salaman, pelukan, lan ciuman? – Kabèh wis lunga saka kene lan digawa dening Panjenengané sing, kaya wong sugih sing mbuwang-mbuwang, ngirimaké mau menyang neraka kanggo nyulut geni kang ora bisa mati kanggo dhèwèké dhéwé.

2. Mugi boten ana sedulur kita ingkang nandhang sangsara! Lan langkung-langung piyambakipun ingkang sampun mangkat kanthi taqwa lan lumebet ing gesang langgeng, sawise gesangipun ing donya punika dipun lampahi kanthi sae, kanthi patuh lan tunduk tanpa cela—enom umure nanging ubaning kawicaksanan—cilik awakipun, nanging ageng ing semangat, sing watake njero dakkawruhi, dene tumindake ing njaba kowe kabeh padha ngerti—ing kono ana kabecikan kabeh lan pantes dipuji—Raphael—sing loman lan sejati mulya, wis njaga citra Gusti lan, aku wani ngomong, pantes nggawa jeneng sing padha karo salah siji malaikat utama. – Mangkono kapitadosanku marang putraku iki; kowe uga kudu nduwéni, amarga dhèwèké pantes. – Nanging ayo padha bali marang topik sing lagi dirembug.

3. Mangkono uga kita, sawisé sawatara wektu, bakal lunga saka kéné: kita bakal seda, dibaringaké, dianakaké upacara panguburan, lan dikubur. – Amarga kahanané kaya ngono, lan ora ana *'manungsa sing bakal urip lan ora weruh pati'* (Mazmur 88:49); mulané aku nyuwun lan nyuwun marang kowe: ayo padha urip kanthi taat lan tanpa cela, lan tumindak kanthi cara sing ora bisa dicela lan tanpa cacat, njaga ora mung awak nanging uga nyawa supaya suci: ngendhalèkaké sing kapisan marang roh, supaya ora mbludag utawa mbrontak amarga hawa napsu daging, lan nahané nganggo ajrih marang Gusti Allah, supaya kanthi alus lan andhap asor wareg karo ukuran panganan, omben-omben, turu, lan pangaso sing wis ditemtokaké déning paugeran lan dhawuh khusus; lan ngawasi sing kapindho, supaya ora kena cacah déning pikiran lan dorongan sing ora suci, nanging mabur sakabehe marang Gusti, supaya mung bisa nyawang kaendahané piyambak, amarga Panjenengané piyambak sing sejati endah lan pantes ditresnani, déné kabèh wujud kaendahan liya mung fatamorgana lan ora ana apa-apa; lan uga ngindhungi dheweke kanthi pandonga lan nyanyikake mazmur, supaya lumantar loro-lorone dheweke bisa diparingake minangka sing nyenengake marang Penganten lanang sing welas asih, Kristus Gusti Allah kita. Yen kita nindakake lelampahan kaya ngono, kita pinaringan berkah: kita ora bakal mati, nanging bakal urip, kanthi diiringi lagu pamitan sing maringi panglipur: *'Berkah dalam sing kowe lintasi dina iki; amarga panggonan pangaso wis disiapake kanggo kowe'*.

163. Perjuangan kita nglawan roh-roh kejahatan, karo pimpinane, setan

163. 1) Perjuangan kita nglawan roh-roh kejahatan, karo pimpinane, setan. – 2) Padha ora kendhat nyusun rencana kanggo ngrusak kita: kita uga kudu waspada tanpa kendhat lan nolak mau, supaya Gusti lan Malaikat-malaikaté bungah. – 3) Penting tumindak kaya ngene yen kita kepengin nggayuh katenangan ati lan, lumantar perjuangan iki, menangake mahkota para martir. – 4) Kanggo kasil ing bab iki, kita butuh andhap asor sing dibarengi karo patuh, pandonga tanpa kendhat, pamariksaan dhiri, kabèh tumindak ngorbanake dhiri, lan pamariksaan pikiran kita. [2, 96]

4. *'Amarga perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa, nglawan panguwasa-panguwasa, nglawan kakuwatan-kakuwatan ing donya pepeteng iki'* (Eph. 6:12), – lan nglawan mungsuh kita sing jahat, setan, sing wiwit ing wiwitaning donya, sawise mlebu ing Taman Eden, ngapusi leluhur kita supaya ngrusakake woh sing dilarang kanthi dosa, lan kanthi mangkono nyebabake pangusirane saka kaendahan Taman Eden menyang donya iki. Wiwit wektu kuwi, saka generasi siji marang generasi sabanjure, dheweke wis nganiaya umat manungsa, mulangake kabèh jinis kabecikan. Malah saiki dheweke nyebarake fitnah marang kita kanthi macem-macem cara, ngglitik kaya ula, lan muji-muji karo ngoyang buntute supaya luwih gampang ngapusi; dheweke mlebu lan metu kanthi nyelundup, lan nyekel nyawa-nyawa sing ora ajeg lan ora merhatiin dheweke. Mulane kita perlu waspada banget, tansah eling banget, wicaksana banget, lan ati-ati banget ing perjuangan nglawan dheweke, supaya dheweke ora nyerang kita utawa ngrusak kita.

5. Amarga wis ngerti tipu dayane, ayo padha nglengkapi awak dhéwé ing saben cara lan ngadhepi lan ngusir dhèwèké, tanpa kendho utawa ngetokaké welas asih marang awak dhéwé utawa dhèwèké; kaya déné dhèwèké ora mundur utawa ngetokaké welas asih, malah ngupaya ngrusak kita. Sanajan dhèwèké nyerang kita pirang-pirang kaping saben dina lan diusir, dhèwèké ora kendho; kaya-kaya durung miwiti perjuangan, banjur nyerang manèh kanthi luwih garang, nggawa roh-roh ala liyané. Mula saka kuwi, kita uga ora kena mundur utawa ngendhokaké tekad kita ngadhepi serangan saben dina lan saben jam. Sanajan kita wis nuduhake perhatian gedhe lan upaya sing abot, lan wis kasil, aja nganti kita goyah saka iki; nanging ayo tansah njaga semangat, kekuwatan, lan perlawanan sing padha marang dheweke, supaya nalika Gusti Allah weruh perlawanan kita sing kiyat marang mungsuh, Panjenengané kersa bungah lan remen marang kita, lan Malaikat-malaikat suci Panjenengané, sing nulungi kita miturut dhawuh lan dhawuhé.

6. Amarga kita durung nggayuh derajat tanpa napsu, lan bebarengan karo iku kamardikan saka prahara, supaya pikiran kita bisa tetep tentrem ing sajroning dhiri, tanpa keganggu déning konflik batin. Iki wis lan isih digayuh déning para fanatik sing tanpa kendhat liwat akèh gawe keras, kringet, lan upaya. Kanggo kita sing isih katarik dening hawa napsu, kita kudu tetep ngupaya lan kerja tanpa kendhat, tanpa nyerah utawa nyandhak, ngadhepi kahanan kita sing gampang owah-owahan lan taktik mungsuh sing terus ganti, kang ateges saben dina lan saben jam kita kudu, kaya-kaya, miwiti maneh saka wiwitan. Mangkono kahanan wong-wong sing usaha kanthi tulus: apa ta mahkota kanggo iki? – Suci kanggo nggayuh pucuking tanpa napsu; nanging sing kapindho uga pinaringan berkah – ora kalah ing perang, lan tansah ajeg, alon-alon maju marang pucuk iku lan nyempurnakake dhiri. Wong kaya ngono uga bakal nampa mahkota martir, kaya prajurit sing sawise bali saka medan perang, nalika nuduhake tatu lan lara marang raja, ora diremehake utawa dihukum, nanging malah nampa pujian, hadiah, lan pakurmatan.

7. Mula saka iku, ayo padha ngupaya minangka prajurit Kristus, lan nganggep wektu kita ora liya kajaba wektu perang nglawan mungsuh-mungsuh kita, nalika sing bisa dirungu mung swara ngelipate panah lan swara benthange pedhang: amarga '*akèh sing nyerang kita saka dhuwur*' (Mazmur 55:3), kaya sing katulis, sing saben dina nyerang lan perang, nyetel jebakan, nggali bolongan, nyiapake sergapan lan ngrancang macem-macem tipuan liyane. Sapa, mula, sing bakal bisa uwal saka mau, sing bakal ngungsi saka mau, sing ora bakal kesandhung lan tiba ing jebakane? Sapa maneh kajaba wong sing nduwèni andhap asor bebarengan karo patuh, pandonga sing ora kendhat, semangat kanggo tugase, pasrah sing ajeg, rajin tanpa ngeluh, waspada terus kanggo nyingkiri pikiran isin lan nampani renungan sing maringi kabecikan, waspada, nyanyian mazmur, sujud, lan, luwih saka kabèh mau, utawa bebarengan karo kabèh mau, pangakuan pikiran jero, ngindhari kesombongan, lan katentreman ing omongan? Kanthi kabèh mau lan sapituruté, manungsa batin kita dikuatké kaya ing benteng, lan mungsuh, sing ora nduwé kuwasa tumindak marang dhèwèké, mundur.

164. Katerangan babagan penampilan njaba wong Allah, sawijining biksu sejati

164. Katerangan babagan penampilan njaba saka wong Allah, sawijining biksu sejati. [2, 97] Ayo padha ngati-ati marang awaké dhéwé, sedulur, lan aja mbuwang dina-dinané lan wektu kita kanthi sia-sia. Delengen, dina iki wis kliwat, lan kita ora bakal ndeleng maneh; nanging pakaryan sing wis kita lakoni nalika isih ana iku kacathet. Yen pakaryan kuwi apik, becik kanggo kita; nanging yen ora, aduh! Ayo padha ngreksa indrèng kita supaya ora dirampok, lan asring tundhuk sirah: muga-muga mripat kita waspada, ora kélangan fokus, ora ngumbara mrana-mrene; amarga apa sing katon ing mripat uga katon ing jiwa, amarga manungsa njaba iku nggambaraké iku marang manungsa jero; muga-muga rai ora muram utawa kélangan perhatian, nanging mulya lan alus, lan umume kasepian lan kebak luh pangapuran diri; lumampahna kanthi andhap asor, prasaja, ora sombong, tanpa ngangkat pundhak, ngerut alis, langkah banter utawa nggeteraké badan sakabehe; Omongané uga kudu nyenengaké, ora banter banget lan ora alus banget, kanthi tentrem ing mripat lan ciri-ciri rai liyané, tanpa irung kembang, ngibaské tangan, utawa ngadhekaké pasuryan. Amarga manungsa Allah iku tertib ing kabèh bab, dadi piranti Roh sing manggon ing sajroning atiné, nuntun dhèwèké ing pangandikane, ing penampilané, ing mangan lan ing ngombe. Lan kita kudu tumindak kanthi pantes lan tata krama ing kabèh bab: ing sandhangan lan sepatu kita, éling yèn Gusti Allah tansah rawuh karo kita ing kabèh kahanan lan kabèh pakaryan kita.

165. Kanthi nyitir tembungé Rasul: 'Saiki wektu sing pantes', dhèwèké nerangaké yèn kanthi iki Rasul nggugah semangat kita kanggo ngupaya kaslametan kita. – 2) Banjur dhèwèké nambahaké: 'Saiki wektu sing paling apik', dhèwèké nyatakaké yèn kanthi iki Rasul nggugah semangat kita kanggo pakaryan kaslametan

165. 1) Sawisé ngutip tembungé Rasul: 'Saiki wektu sing pantes', dhèwèké nerangaké yèn kanthi kuwi Rasul nggugah semangat kita kanggo ngupaya kaslametan kita. – 2) Banjur dhèwèké nambahaké: 'Kowé pancèn nindakaké kuwi; apik tenan.' [2, 98]

8. Apa sing diwulangake St. Paulus marang kita lan apa sing diilhami ing kita nalika dhèwèké kandha: '*Saiki wektu sing pantes, saiki dina kaslametan*' (2 Kor. 6:2)? '*Mula saka iku, padha mbuwang pakaryané pepeteng lan nganggo pakarang pepadhang*' (Rm. 13:12). – Panjenengané, minangka bapak lan guru sing becik, sing mbangunaké kita saka kemalasan lan ngusir ngantuké jiwa saka paningal pikiran kita, nuntun langkah-langkah kita kanthi becik manut Gusti Allah, nuntun menyang dalan kabecikan. Ayo padha nggatekake piwulang ilahine, tangi kanthi semangat, sadar, lan terus maju luwih tekun, amarga dina urip saben

kita wis meh rampung. Mula saka iku, ayo padha ngupaya nyiapake awake dhewe, supaya kita bisa piningan berkah lan urip langgeng, ngrasakake kabungahan sing ora bisa diungkapake. Amarga yèn pungkasaning urip kita nemokaké kita durung siyap lan ora rapi ing jiwa – aduh! aduh! pancèn. Lan sapa sing bakal nylametaké kita saka tangan ula sing ngrusak jiwa? – utawa ing ngendi kita bakal nemokaké panglipur nalika kita disiksa amarga kecerobohan sing wis kita lakoni sajrone urip donya ing kabèh ala? Napa—yèn wong-wong sing ninggalake kita padha ninggalake kita, lan wong-wong sing ora netepi hukum terus ing tumindaké sing ala—aku ngomong babagan wong-wong sing wis nyimpang saka kita. Luwih becik, ayo padha ndedonga kanggo wong-wong mau lan ngupaya ngajak bali: amarga Gusti Allah ora kepéngin pati wong sing dosa, nanging supaya wong mau mbalèk lan urip (Yehezkiel 33:11).

9. Nanging kowe, sing kanthi sih-rahmaté Kristus tetep ajeg ing pakaryan patuh lan setya netepi sumpahmu ing ngarsané Gusti Allah lan manungsa, padha bungah lan seneng: awit ganjaran ageng wis kasimpen tumrap kowe ing swarga, yen kowe tetep waspada nganti pungkasan lan kanthi setya nglakoni kabeh sing wis diprentahake marang kowe babagan Kristus Yesus, Gusti kita, minangka prajurit-prajurite, sing wis Panjenenganipun rekrut: awit kowe wis mlebu ing pangabdianipun lan ngabdi marang Panjenenganipun awan bengi, kelingan pangandikanipun: 'Sapa sing ora ngucap marang Aku, 'Gusti, Gusti', nanging sing nindakake kersaning Rama kawih ing swarga, iku kang dadi kagunganing Kula' – lan piwulangé Rasul: 'Apa kowe ora kepéngin wedi marang panguwasa? Lakonana sing bener, lan kowe bakal nampa pujian saka Panjenengané' (Rm. 13:3).

166. Tetep ajeg ing gesang lan sabar ngadhepi kabeh prakara: amarga nalika kowe dianggep pantes nampa kabungahan langgeng iku, kowe isih bakal nyesel durung luwih sabar maneh.

166. 1) Tetep ajeg ing urip lan tahan kabeh perkara: amarga nalika kowe dianggep pantes nampa kabungahan langgeng iku, kowe isih bakal nyesel durung tahan luwih akeh. – 2) Elinga lan tansah ing pikiran dina pangadilan lan paukuman; – lan kowe ora bakal tiba ing kemalasan utawa nggrundel. – 3) Sapa waé sing tumindak kosok baliné iku diperbudhakaké déning napsu lan kaya kéwan; nanging sapa waé sing kaya ngéné iku kaya malaikat. [2, 99]

10. Saiki ora perlu maneh ngomong marang kowe kaya para Nabi kuna: 'Kowe bakal krungu nganggo kupingmu nanging ora bakal mangertos; kowe bakal ndeleng nganggo mripatmu nanging ora bakal weruh'; amarga atiné wong-wong iki wis kebak kebakuan, kupingé angel krungu, lan wis nutup mripaté (Yesaya 6:9,10). Amarga kowe padha nguatake awakmu lan tetep waspada, nyawang kamulyaning Gusti kanthi rai kang mbukak (2 Kor. 3:18), sawise mbusak lendhut katresnan donya saka mripat atimu lumantar uripmu sing manut lan suci, lan wis bisa ndeleng kabeh kanthi cetha, yaiku, kesia-siaan urip iki lan geger tanpa enteke urusan manungsa ing maneka arah, lan wis nyadari yen mung ana siji kabecikan sing teguh, paling kinurmatan lan paling luhur—Gusti Allah—lan yen kita kudu ngupaya marang Panjenengané lumantar urip sing luhur budi. Bener-bener piningan berkah Gusti Allah Rama-pundhuk kita, sing wis nganggep kita pantes nampa sih-rahmat iki lan nglakoni urip sing wicaksana kaya ngono. Mula saka iku, ayo padha ngangkat pandangan kita menyang dhuwur, ing ngendi Sirah kita—Kristus—ana, nggatekake ora mung bab-bab donya sing fana, nanging kaendahan swarga lan ngluwihi swarga, sarta nyicipi lan nampa panglipur saka berkah sing ora bisa digambarke lan ora bisa diucapake ing kana, sing ora tau kapikirake dening pikiran, ora tau krungu dening kuping, lan ora tau diimpi-impi dening ati, amarga kaendahané sing ora bisa dipahami; lan aku bisa njamin yèn kowé uga bakal nggayuh kuwi, yèn Gusti maringi kowé kekuwatan kanggo sabar nganti pungkasaning perjuangan sing ana ing ngarepmu, lan kowé bakal nemu katentreman ing panggonan sing ora ana lara, sedhih, utawa ambegan abot. Banjur kowe bakal matur nuwun kanthi banter marang Gusti sing wis nelpon kowe menyang dalan urip sing suci iki; bab kasedhihan sing wis kowe alami, ora mung ora bakal ana elingane, nanging kosok baline, kowe bakal nyesel amarga ora oleh kasempatan kanggo nahan cobaan, kasedhihan, lan kasangsaran sing luwih gedhe tinimbang sing wis kowe alami.

11. Lan apa sing bakal kita deleng ing dina kang nggegirisi nalika rawuhe Gusti kita Yesus Kristus, nalika Panjenengané rawuh kanthi kabuka karo pirang-pirang ewu malaikat lan bapa malaikat lan lenggah ing pangastané pangadilan kang nggegirisi, nglumpukaké saka papat pojok bumi kabèh bangsa lan saben makhluk urip, mbukak pakaryan pepeteng lan mbukak pitutur ing manah, nalika iku sawene bakal digawa menyang kabungahan ing tengené Gusti, dene liyané bakal lunga kanthi isin menyang kiwa; lan wong-wong mau bakal digawa menyang panggonan padhang, menyang swarga kabungahan, menuju Karajan Swarga, dene wong-wong mau bakal dibuwang menyang geni kang ora bisa padam, dipangan ulat, ing antaraning nggrenteng

untu, menyang pepeteng peteng, menyang jeroning Tartarus, menyang ikatan kang ora bisa diputus lan maneka warna panyiksa, miturut dosa saben wong. Banjur padha sumunar kaya srengenge, lan wiwit bungah lan seneng ing sak jroning atine, lan kanthi kidungan tanpa kendhat padha ngluhurake Gusti, amarga wis nyadari sepira becik lan luhuré sabab sing wis padha layani kanggo Gusti. – Iki para martir sing ngucurake getih kanggo pangakuan marang Panjenengané, para Rasul, Para Nabi, para pangakuan iman, para wong suci lan wong sing bener; mèlu sawise kuwi, wong-wong sing wis ngetokake martir rohani—uskup, imam, biksu lan umat awam—kabeh sing urip kanthi tumindak becik, upaya lan prestasi. Lan wong-wong iki bakal miwiti nguwuh lan nangis, aduh! — aduh! — nambah dosa dhewe lan ngundang kutukan demi kutukan marang ketidaktaatané dhéwé, diiket, dipukul, lan dihina déning roh-roh sing dikutuk, lan saliyané kuwi padha nyalahké lan mènèhi cap marang awaké dhéwé, lan disiksa déning putus asa, ora weruh pungkasané sangsara sing ora bisa ditahan sing ditemtokaké kanggo salawas-lawase, kaya sing diomongaké ing paningalé: 'Wong-wong mau bakal lunga menyang paukuman langgeng, nanging wong sing bener bakal mlebu urip langgeng' (Matt. 25:46). Kanthi nggatekake kabeh iki ing manah, apa kita bisa ngendhokake ing pakaryan lan gaweyan kita ing ? Apa kita bakal nyerah amarga kasangsaraning urip saiki? Apa kita ora luwih becik diilhami ing ati lan kobong semangat luwih nyala tinimbang geni – supaya tetep setya marang paugeran urip monastik kita sing ngorbanake dhiri nganti pungkasan, apa wae regane kanggo kita?

12. Mula saka iku, ayo padha nyimpen kabèh iki ing manah lan netepi, kanthi rajin nindakake apa waé sing diprentahaké. Amarga sapa waé sing ora peduli marang iki, mesthi waé wis kasandhung hawa napsu, turu ing kecerobohan, atiné atos, nyemplung ing kesenangan jasmani, iri, sembrono, lan males, kebumèn kaya beruang ing cakilé, mung ngupaya mangan lan ngombe; nggerem kaya singa nalika kepénginané ala ora kacumponi; mlumpat kaya macan saka siji kesenangan menyang kesenangan liyané; ngreka-reka kaya rubah kanggo nggayuh apa sing dikarepake atiné; nesu kaya unta, nalika mbales dendam marang tanggane amarga panglaran sing ora disengaja, ngderu kaya jaran, nindakake tumindak mesum karo awak manungsa lan kéwan, lan tumindak tanpa isin kaya srigala, kanthi wani ngrusak nyawane dhéwé lan nyawane seduluré. Lan apa sing bisa diomongake babagan maneka hawa napsu, sing ndadekake sawenehing wong ora mung padha karo kéwan, nanging malah ngluwihi ing sipaté kewanan. – Nanging sapa waé sing ngadeg ing sisih pikiran sing becik, padhang kaya Malaikat, cepet kaya Kerub, akèh mripat kaya Serafim, supaya menawa ana kasempatan, naga sing ngrusak nyawa ora bisa nyerang dhèwèké, iku gagah kaya prajurit, nggawa pedhang geni saka pikiran kang nembus dosa, lan nglelehake setan-setan nganggo panasé pikiran becik; kaya mata air kang tansah mili, dhèwèké ngucurake aliran luh tobat sing murni; kaya candhi Gusti, dhèwèké kabangun saka watu emas kabecikan; kaya wedhus alus, ngetutaké tuladhané Gustiné, ora mbantah utawa njerit, nanging, sanadyan pati ngentèni ing ngarep, tetep maju, manut marang bapaké lan seduluré. Nanging ing kéné urip lan pati wis disedhiyakké ing ngarepmu; saben wong milih dhéwé apa sing dikarepaké.

167. Perjuangan kita nglawan roh-roh jahat

167. 1) Perjuangan kita nglawan roh-roh jahat. Napa kita kudu tetep waspada, sawise nganggo kabèh waja kabecikan sing kasebut déning Rasul, sing duwé kuwasa kanggo nyingkiraké lan nggebug mungsuh-mungsuhé? – 2) Perjuangan iki ana ing pikiran lan diadhepi kanthi pikiran sing nentang, bareng karo pandonga marang Gusti. – 3) Iku muncul kanthi dadakan lan ndadekake kahanan batin kita gampang owah-owahan kaya kahanan udhara; nanging iki dudu alesan kanggo wedi tumrap wong-wong sing waspada marang awake dhewe lan ngias awake dhewe kanthi kabecikan, percaya marang Gusti Allah. [2, 100]

13. Perjuangan kita ora nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa lan kuwasa, uga nglawan panguwasa pepetenging jaman iki, miturut Sang Rasul (Efesus 6:12). Mula saka iku, kita kudu njaga kasadaran, waspada, ketelatenan sing tliti, upaya sing intens, lan nyenjatai awak kita nganggo senjata rohani—yaiku: iman sing teguh kaya helm, patuh sing tulus lan andhap asor sejati kaya tameng, lan kabecikan liya kabeh, sing kabeh mau, yen dienggo miturut kaperluan, bisa dadi senjata nglawan sing ngapusi kita lan duwe daya kanggo ngusir mungsuh kita sing ora katon.

14. Perang ageng lan nggegirisi iki, kaya sing kowe ngerti, tansah lumaku, ora mandheg sanajan nalika ndedonga lan Komuni Suci; perang iki ngundang lan kadhangkala ngangkat pikiran-pikiran sing ora pantes diomongake. Nanging jiwa sing andhap asor, nalika diserang pikiran kaya ngono, nolak kuwi kanthi rasa sengit, nglawan nganggo pikiran suci lan ing wektu sing padha ndedonga marang Gusti. Bantuan saka Gusti teka langsung, lan Srengéngé saka dhuwur nyerang lan ngusir naga. Mula saka iku, kenapa kita kudu nyerah

utawa wedi ngadhepi serangan kaya ngono? Amarga nalika ati tanpa wedi, pikiran tetep kebal saka cilaka serangan kaya ngono, ora mung nalika Komuni, nanging uga ing wektu liya.

15. Mungsuh kita nyerang kapan wae, lan nalika kita paling ora nyana; nanging nalika kita ana ing kahanan pikiran sing tentrem lan tentrem—apa amarga tobat sing teka marang kita, utawa amarga pandonga sing tulus, utawa amarga maca, utawa wujud liyane saka wacana suci—dheweke nyerang, ngganggu lan ngganggu atine, kaya ngusir kita saka pelabuhan menyang ombak, utawa nuntun kita saka padhanging awan menyang pepeteng bengi ing pikiran kita. Ing babagan iki, apa sing kelakon marang kita meh padha karo kahanan cuaca sajrone dina: kadhang cetha ing sangisore srengenge, kadhang mendhung nalika mega teka, banjur cetha maneh, banjur mendhung maneh, amarga owah-owahan ing udara. Apa ora padha karo kita? Kadhangkala kita padhang sumunar, kaya dina sing cerah, amarga pikiran sing becik; kadhangkala kita peteng amarga pikiran ala; banjur kita bali menyang alam padhang kanthi nyawisake awake dhewe kanggo ndedonga utawa nindakake kabecikan liyane. Lan iki kelakon luwih saka sapisan saben dina. Nanging owah-owahan ing atmosfer kelakon kanthi cara sing béda karo sing ana ing jeroning kita: ing kono kelakon kanthi alamiah, miturut paugeran kabijaksanaané Gusti Allah, Sang Pencipta kabèh mau; déné ing kita iku sukarela, lan sawatara asil saka karsa bébas kita dhéwé. Amarga sanadyan setan nyoba, lumantar godaan, nyegah kita saka padhanging kahanan sing becik, kita duwé kuwasa kanggo nolaké, lan supaya tansah Srengéngé Kabeneran madhangi pikiran kita, kaya déné para wali, lan kaya kabèh wong sing urip kanthi bener. Amarga sanajan saiki ana akèh wong suci sing kaya watu permata mlaku ing bumi, ora dibedakaké déning mujijat lan pratandha—awit kasucian ora mung dumunung ing kuwi—nanging ing pangreksa iman sing sejati lan pambenahan sing tliti marang dhawuhe Gusti, ing katresnan sing tulus marang sedulur, tanpa iri, ing kabungahan nalika tangga teparo makmur, ing ngluwihi kamulyan donya, lan ing saben kabecikan liya. Mangkono kasuciyan katon ing saben wong. Nanging kowe, sawise ninggalake donya lan disalibake marang donya, kudu luwih maneh beda amarga ora ngidam-idam lan kasucian, amarga nyerahake karsa dhéwé, lan amarga sabar lan loman nampa kabèh kekurangan lan sedhih sing ora bisa pisah saka cara urip kita. Kanthi urip kaya mangkono, kowe bakal suci lan kapacak ing antarané Para Wali, lan barisan wong-wong sing bener bakal nampani kowe ing tengah-tengahé – lan kowe bakal kabungahan langgeng ing panggonané para martir.

168. *Nalika kita lelungan ing dalan kita, aja nganti kita ngarahake pandelengan marang bab-bab donya lan sing fana; nanging ayo kita tetepake pandelengan marang bab-bab swarga lan sing langgeng: amarga sing sepisanan nglemahake kita, dene sing kapindho ngisi kita kanthi kawani*

168. 1) Nalika kita lelungan ing dalan kita, aja nganti mripat kita nyawang marang bab-bab donya lan sing fana; nanging tetepna pandelengan kita marang bab-bab swarga lan sing langgeng: amarga sing sepisanan nglemahake kita, dene sing kapindho ngisi kita kanthi kawani. – 2) Mangkono kabèh Bapa lelungan; kita uga kudu lelungan kaya ngono, ngias awak kita kanthi kabèh kabecikan, ngadohi kabèh sing ala lan nyucèkaké awak kita. Muga-muga urip kita cocog karo jeneng kita. [2, 102]

16. Urip kita iku sawijining lelampahan, lan ora rampung mung ing sedina, loro, utawa pirang-pirang dina, nanging nganti saklawasé urip kita, nganti kita pindhah saka donya iki menyang jaman sing bakal teka. Piyé upaya, piyé kekuwatan, piyé pangrèksan lan ketekunan sing dibutuhaké, supaya kita ora kélangan semangat utawa nyerah mlaku ing dalan iki, nalika kita mikiraké adohé dalan iki, lan ing wektu sing padha kita ngadhepi mungsuh sing nyiyapaké kabèh jinis alangan lan rintangan ing dalan langkah kita marang Gusti Allah? Nanging aja kuwatir; amarga ing sisih liya kita duwe panengah lan pituduh ing upaya kita, lan kanca lelungan—dudu kanca sembarangan, nanging Gusti lan Pangrèksa kabèh, karo Malaikat Suci minangka pangreksa lan pelindhung kita. '*Sing ngreksa Israel ora ngantuk lan ora turu*' (Mazmur 120:4). Nanging, kenapa kita nyawisake awake dhewe ing dalan kita kanthi semangat kaya ngono, kanthi kobongan kaya ngono, kanthi kepinginan sing nyala kaya ngono, ora ndeleng mudhun, nanging ngarahake pandelengan marang pucuking dhuwur: awit menawa kita ndeleng mudhun, mesthi kita bakal dadi korban saka kesiangsan, atine ringkih lan kendho, amarga pikiran kita ngumbara mrana-mrene, lan atine nempel marang kesia-siaan lan kesenenganing gesang donya iki: marang zinah, kesrakan mangan, keserakahan, tontonan, pesta, hiasan, khayalan lan kabèh bab sing fana lan bakal musna. Nanging nalika kita ngarahaké pandelengan marang apa sing langit lan langgeng; banjur, sanadyan urip kita saiki kebak sedhih lan lara, sanadyan ana gawean abot lan kesel ing kéné, sanadyan ana nglakoni puasa lan berjaga, pangendalian karsa lan kekurangan—kabèh mau ora bisa dipisahake saka hakekat urip tapa lan patuh tapa kita—kita ora bakal putus asa, ora bakal ringkih atine, ora bakal remuk amarga abote sedhih saiki, lan ora bakal nyerah marang nafsu sing muncul; nanging kanthi

kawicaksanaan sing wani lan tekad sing semangat, kita bakal terus maju lan terus maju, ndeleng menyang swarga, nancepake pandelengan kita marang Gusti Allah, ngupaya Kratoning Swarga, kanggo panglipur swarga, kanggo manisé kamulyan sing langgeng, kanggo pepadhang sing ora tau surup, kanggo kabungahaning Para Malaikat.

17. Mangkono kabèh para bapa lumaku, lan sawisé ngungkuli, padha menang: para martir, para sing kinurmatan, para sing bener, para sing taat, para sing tresna marang Gusti, para biksu, para awam, priya, wanita, para mudha, lan para tuwa, nganggep wektu ing donya iki minangka sawijining latihan. Mangkono uga, yen kita kepengin kamulyan lan kabungahané, kita uga kudu gelem nandhang sangsara kanthi kersa ing cara urip sing nyenengake Gusti iki. Mula saka iku, sedulur, ayo padha tresna marang iki; ayo padha tekad nahan lan nanggulangi kabèh kanthi kawicaksanaan sing wani lan semangat sing ora kendho, tetep ngarahake pandelengan marang ing dhuwur, kaya sing diprentahake dening Sing Maha Wicaksana (Pangandika 2:14), lan aja nganti ngedhunake pandelengan marang lemah. Amarga wong-wong sing mikir babagan bab-bab swarga lan kapenuhan karo kuwi pancen nduwèni mripat ing sirahé, déné wong-wong sing nyembah marang kesia-siaan lan kapenuhan karo kuwi nyundhulaké pandangane mudhun tekan sikilé. Apa ora bakal ngenes lan medeni yèn sikilé manungsa ana ing ndhuwur lan sirahé ana ing ngisor? Nanging luwih ngenes lan ora manungsawi yèn nandhang kahanan kaya ngono ing atiné. Mula saka iku, ayo padha mlaku kaya wong wicaksana, karo mripat kita ngarah marang sirah, merenung babagan Gusti Allah lan bab-bab ilahi lan tumindak manut. Mripat ing sirah iku iman, pangarep-arep, lan katresnan; saka iku metu kasabaran sing teguh, kasucian, katresnan marang sedulur, katentreman, kalembutan, kaluhuran, kawani, kamakmuran, pangendalian dhiri, saben pakaryan becik, lan mekaring kembang lan wohing saben kabecikan; dene ing wong-wong sing mikir lan tumindak kosok baline, kedadene uga kosok baline: kategesan, putus asa, kebencian, saka iku metu ora sabar, pengecut, zinah lan perselingkuhan, kesombongan, hawa napsu, keserakahan, kekonyolan, ngias awak, ejekan, rebutan, iri, matèni lan saben tumindak setan lan tumindak. Ayo kita sing kagungan Gusti ngupaya apa sing asalé saka Gusti; ayo sing suci ngupaya apa sing keramat; ayo sing tanpa cela ngupaya apa sing murni; ayo sing taat ngupaya apa sing ngajeni; ayo sing tresna tentrem ngupaya katresnan sedulur; ayo sing andhap asor ngupaya apa sing langit; ayo sing wis nyingkiri donya ngupaya apa sing paling luhur. Aja nganti tatanan dadi kacau, supaya kita, sing saka pepadhang, ngoyak kang peteng; kita, sing saka kasucian, ngoyak kang cabul; kita, sing saka kesalehan, ngoyak kang ora tertib; lan kita, sing saka andhap asor, ngoyak kang sia-sia; awit iki nglarani, iki ngapusi, iki tanpa Gusti, iki tanpa teges, iki dadi bahan bakar geni neraka. Mula saka iku, ayo padha ngupaya Gusti, minangka kagungané Gusti, kaya déné kita disebut miturut panggilan kita. Kita dijenengi biksu, peziarah, ankhorait, dara, abdi Gusti lan malaikat; lan saben wong mangertos menawa pancen mangkono kita. Aja ana siji wae ing antarané kita sing ora suci, sing kasengsem marang donya, utawa sing ora suci batiné; aja ana sing nggrundel, sing nglakoni zinah, sing seneng ribut, sing putus asa, utawa sing wedi: amarga murka gedhéé Gusti Allah wis cedhak – lan Panjenengané bakal maringi paukuman. Gusti Allah ora pati nesu—sanadyan Panjenengané nesu—marang wong-wong sing, sanadyan urip ing donya, atiné jahat, tinimbang marang kita, sing kuduné kabèh kagungan Panjenengané; kaya déné juragan luwih nesu marang abdi sing dosa ing ngarsané tinimbang marang abdi sing, adoh saka dhèwèké, banjur dadi kaya ngono. Nanging, murka Gusti Allah ora padha tumrap kita kabèh, nanging katon kanthi manéka warna: béda tumrap wong sing tetep nindakake ala, béda tumrap wong sing kadhangkala mbeneraké lakuné lan kadhangkala tiba manèh; béda tumrap wong-wong sing anyar waé mlebu ing skema, lan béda tumrap wong-wong sing wis suwé ana ing skema: amarga suwé ana ing skema, luwih cetha prabédan uripé kudu katon; mulané, yèn tuwa ora nggawa paédah, iku dadi sabab paukuman lan guyanan: kaya déné lucu yèn ndelok wong tuwa rambute wis uban sinau ing sekolah bareng bocah-bocah.

169. Kowe para prajurit Kristus; lan kowe kudu tansah kebak senjata – kanthi cara iki

169. 1) Kowe-kowe iku prajurit Kristus; lan kowe-kowe kudu tansah kebak senjata – kaya ngene iki. – 2) Akar saka kabèh kaburukan iku kesombongan; nanging saben wong kudu nglawan apa waé sing saiki lagi perang ing sajroning dhiri: amarga iki ora mesthi padha kanggo saben wong. – 3–16) Macem-macem pamanggih babagan perjuangan rohani. [2, 103]

18. Kowé iku prajurit Kristus; lan prajurit kudu mikir apa sing dibutuhaké kanggo perang, lan njaga wajaé supaya tansah siap, supaya isa langsung ngadhepi mungsuh kapan waé. – Delengen, apa kowé wis siap, lan ing kahanan apa senjata rohani kowé – apa wis diasah, dibersihaké, lan dipoles? – yaiku pedhang kasetyan, waja iman, helm pangarep-arep sing nylametake, tamèng andhap asor, busur panah pikiran becik, lan

pungkasané kereta, yaiku awakmu sing mulya, sing uga dadi jaran, lan sing kudu dilatih kanthi becik ing kabèh bab, – lan kudu ora kakehan gendut, supaya ora kélangan kacepetan, uga ora kakehan kurus, supaya ora ringkih kanggo obah miturut kabutuhan; kudu bisa nahan tali kekang ajiné Gusti kanthi becik nalika digunakaké, supaya ora nyimpang saka dalan sing bener utawa nganti nimpak panunggangé—yakuwi pikiran—amarga lari tanpa kendhali. Mangkono karsa Sabda Gusti supaya kowe tansah kaya ngono; awit perangmu ora ana enteke, ana pertempuran saben jam lan bedhil muni saben wayahe.

19. Sapa, mula, ing antaramu sing gagah, sing kuwat, sing dadi prajurit—sing motong pikiran mungsuh ewonan lan akèh banget, sawisé dhisik ngedhunaké pikiran sombong, kaya déné Daud sing suci biyèn ngedhunaké Goliat?—Amarga apa akibaté? – Kaburane roh-roh ala, yaiku hawa napsu dosa sing akèh lan manéka warna. Kesombongan pikiran iku ala sing sepisanan lan sing pungkasan. Liwat kuwi, naga—sing saiki nggodha kita kabèh—ragrag saka pucuking swarga lan padhange malaékat; lan saka kono, kaya saka oyod, wis thukul ewonan tanduran dosa. Nanging kita kudu ngupaya lan perang nglawan apa sing saiki nyerang kita: amarga saben jam siji wong diserang déning siji hawa napsu, déné wong liya diserang déning hawa napsu liyané: siji kaserang hawa napsu zinah, sijine keserakahan mangan; sijine kemalasan, sijine iri; sijine nesu, sijine ora percaya; sijine mbrontak, sijine kesombongan; sijine ora tumindak, sijine kegilaan. Nanging kabèh iki digawé déning siji roh setan sing padha.

20. Perjuangan kita ageng lan maneka warna: kita kudu tansah mbukak mripat ing endi-endi, ngawasi saka saben sisih, lan njaga pager pelindung ing sakupenge—supaya mungsuh ora bisa nembus, nglarani kita utawa nyekel kita dadi tawanan, supaya dheweke ora bisa nyentuh kita, nggebuk kita utawa mateni kita.

21. Kita uga kudu nyana; lan saka sisih kita, miwiti perjuangan lan mbrontak bali. Bisa uga kita nampa siji pukulan lan mbalekake kaping sepuluh – kita kena tatu cilik nanging mbalekake kanthi kekalahan fatal.

22. Wong sing awaké tatu ngupaya panyembuhan; kanthi cara sing padha, wong sing rohanié tatu kudu ngupaya panyembuhan sing cocog kanggo rohani. Panyembuhan iki yaiku pangakuan disarengi tobat. Sawisé nindakake kuwi, wong kudu manèh maju perang.

23. Sing menang ing perang jasmani nampa ganjaran siji; nanging sing menang ing perang rohani nampa akèh mahkota: supaya saben dina ana perang, saben dina ana mahkota, saben dina ana ganjaran.

24. Lan begja kowe yen menang lan ora nyerah, yen kowe tetep teguh lan ora putus pangarep-arep, nganti perang rampung karo pamitanmu saka donya iki.

25. Mula, ayo padha sumanget, anak-anak lan sedulurku sing tak tresnani; ayo padha sumanget, amarga kowe padha duwe Gusti Allah minangka penolongmu, Malaikat minangka pangreksa uripmu, para wali—sing jenenge kowe panjaluk—minangka perantara, lan pratandha Salib Kristus minangka senjata kang ora bisa dikalahake.

26. Aja nganti kita keder marang mungsuh sing ora katon sing nyerang kita saka kabeh arah liwat pikiran ala; aja sujud ing ngarepé Baal saka kesenangan daging; aja nganti kita ngiyinati kasucian kita marang mungsuh-mungsuh kita, sing wis dipinang Kristus ing papan suci; aja nganti kita nggawe anggota awak dadi piranti zinah lan wadah najis, amarga kuwi anggota Kristus, Sang Penganten sing paling suci lan langgeng.

27. Aja nganggep ula minangka penasihat kita, sing ngrancang ngusir kita saka kebon swarga kita; aja mbukak lawang kanggo maling—setan—lan aja ngidini padha nyolong bandha jiwa kita.

28. Betapa begja kita manggon ing kutha sing Gusti Allah kita wis bangun saka maneka kabecikan! Betapa begja njaga ajining jiwa kita, ora dadi budak dosa! Roh sing ora diperbudhakake dening napsu iku pancen merdika, pancen kaya Gusti, pancen luhur, pancen padhang, pancen sampurna, dikumpulake dening Gusti, diciptakake dening Gusti, lan langit.

29. Ora kaya ngono nyawa sing diperbudhakake lan dikalahake dening hawa napsu—para tiran kuwi. Katon sangsara banget lan medeni, diseret mrana-mrene dening pakaryan saben hawa napsu lan saben tumindak sing pantes dicela. Njupuk tingkah lakune saka setan, nyawa kuwi tanpa pitakon nindakake apa sing diprentahake. Diprentah déning setan napsu daging, setan iri, setan sengit, setan seneng ribut, setan rakus mangan, setan males, setan ora percaya, setan ngina, setan nesu, setan sombong, setan goroh, setan maling, lan kabèh setan napsu liyané—sapa sing isa ngetung jenengé?

30. Sapa waé sing kapikat déning setan apa waé, dhèwèké dadi budaké. Jiwané sing mlarat kuwi lara ing sangisoré sangkèné; uripé sengsara. Kabeh wis mlarat, kabeh koyak, muram, peteng, ora nduwé pepadhang, ora nduwé Gusti, medeni, lan nggrantesaké mripaté wong sing wicaksana.

31. Aja padha ngremehake ajining diri, anakku; aja padha adol kamardikanmu. Sawise dadi tuan, aja nganti dadi budhak (1 Kor. 7:22–23). Aja nganti padha ngganti padhang dadi pepeteng, uga ora ngganti

kaendahan dadi kaala; aja nganti padha ngadhepake pasuryan saka Gusti Allah kanggo ngadhepake marang gambar dosa sing memalukan; aja nganti padha mbuwang sandhangan padhang saka kabecikan kanggo nganggo sandhangan peteng saka tumindak ala; dadi Putra-Putra Allah, aja nganti padha ngowahi awaké dhéwé dadi keturunan setan.

32. Sapa sing, nalika isih waras, wani nglakoni dadi budak nalika sejatine wis dadi tuan? – Sapa sing, sawise diangkat dadi anaké Gusti, gelem diarani keturunané setan? Sapa sing, sawise mbuwang kaluhuran kabecikan sing ora bisa diungkapaké, milih kalebu ing golongan sing uripé rendahan lan kebak napsu? Sapa sing duwé kasugihan rohani, bakal milih mlebu ing kamlaratan lan karusakan rohani? Sapa sing luwih milih kelangan Karajan Swarga kanggo entuk geni lan pepeteng, uga panyiksa langgeng liyane sing medeni? Iki dudu pakaryané wong waras, uga dudu tindakane wong sing ora ilang akal, nanging pakaryané wong edan lan wong kang atiné kaku – supaya wong-wong sing diciptakaké manut gambar lan rupa Gusti Allah kanggo nampa berkah langgeng, amarga karsa dhéwé lumantar napsu sing ora ana gunané, tiba ing jeroné neraka kanggo nampa paukuman langgeng.

33. Ayo padha tangi saka turu; ayo padha mbukak mripat sing wis nutup; ayo padha ngrungokake sing durung ngrungokake; ayo padha nglumpukake kekuwatan sing ringkih; ayo padha ngadeg kanthi wani; ayo padha oleh inspirasi lan miwiti lumaku ing dalan kaslametan. Ayo padha njerit marang Gusti—lan Panjenengané bakal tumindak. Amarga '*Gusti ana cedhak karo kabèh sing nelukake Panjenengané kanthi sejati, lan Panjenengané bakal nylametaké wong-wong sing andhap asor ing roh*' (Mazmur 144:18; 33:19).

170. Mbandhingaké pangopènan jiwa karo pangopènan kebon anggur

170. 1) Panjenengané mbandhingaké pangopènan jiwa karo ngopeni kebon anggur. – 2) Panjenengané ngajak kita supaya padha ngopeni kaya ngono, supaya ngrasakaké kabungahané Gusti kita, Sang Pangreksa Anggur. – 3) Panjenengané muji yèn kita wis cukup makarya ing bab iki; nanging Panjenengané kandha, 'kita bakal makarya luwih manèh, lumaku tanpa cela miturut paugeran monastik lan pakaryan tapa brata.' [2, 104]

1. Wingi, nalika nglumpukaké anggur, panjenengan mberkahi wit anggur sing ngasilaké woh akèh lan nelongso marang wit sing ora ana gugusé. Apa tegese iki? – Iki ateges kowe uga, sawise dadi anggur Gusti, nalika ngasilake woh rohani lan kaya-kaya kebak tanduran, kowe dadi pantes dipuji ing paningal Pangreksa nyawa kita; nanging yen ora, kowe dadi pantes kena paukuman lan dipotong: '*awit,*' kaya sing diandikakake Gusti ing , '*saben cabang sing ora ngasilaké woh dipotong lan dibuwang menyang geni*' (Yohanes 15:6). Sampeyan weruh yèn wit anggur ora ngasilaké woh kanthi kebetulan; nanging dhisik ditandur kanthi susah payah, banjur tuwuh, nganti mateng, lan mung sawisé kuwi wiwit ngasilaké woh; lan nalika wis ngasilaké woh, wit anggur mau dipangkas, digali sakupenge, dipager, dicabuti ranting garing lan dibersihaké saka kabèh sing bisa ngalangi ngasilaké woh, kaya sing dingertèni para petani anggur saka pengalamané – lan kanthi cara iki wit anggur mau ngasilaké woh manèh. – Apa kita ora bisa ndeleng kahanan sing padha ana ing awake dhewe? Amarga sapa sing bakal tau ngasilake woh tanpa ngalami kahanan kaya ngene, yaiku tanpa ditandur lan dirumat, lan tanpa mateng nganti tekan kamatengan rohani sing sampurna ing Kristus, lan kanggo tujuan kuwi tanpa ditutupi lemah, dipangkas, lan dilindhungi dening dhawuhe Kristus? – Sapa waé sing ora ngalami kabèh iki mesthi tetep durung mateng lan mandul; lan dhèwèké dipangan déning kabèh setan sing ngrusak kabèh sing liwat ing dalan.

2. Mugi kita, kula aturaken, miwiti ngolah jiwa lan ngopeni kanthi tliti; tegesé, praktik asketis lan disiplin lumrah ing urip asketis: beban pangastine, kasusah jaga wengi, isiné ngakoni kalepatan batin, tatu tobat, ngreksa tutuk, ati sing bébas saka ngimpi-ngimpi, iman sing ora goyah, lan ketenangan pikiran sing ora kegangu. Sapa waé sing ora nindakake kabèh iki ora bakal bisa ngasilaké woh; lan wong kaya ngono ora pantes diarani cabangé Kristus. – Napa kita padha teka ing kéné, sedulur? Apa ora kanggo ngasilaké woh sing akèh, lan kanggo nyuguhaké Gusti karo kasuburan rohani kita? Gusti Allah ingkang gung luhung ngrasakaké kaslametan kita, lan menawa Panjenengané manggih kita padha kaslametaké, Panjenengané remen, ngrasakaké woh punika; nanging menawa boten, Panjenengané ngukum kita kados wit ara mandul. Saben dinten Panjenengané rawuh mriki lan nyumurupi kados pundi kita. Mula saka iku, kita perlu: semangat, rajin, semangat kang murub, ngopeni, andhap asor, patuh, waspada, nyanyi kidung, alus, wicaksana, katresnan marang gaweyan, katresnan sedulur, sabar, ajeg, lan pangarep-arep—supaya kita bisa nyiapake awake dhewe minangka wadah pilihan, sing sampurna ing Roh Suci.

3. Kowe wis makarya, aku ngakoni iku; kowe wis menang ing jaman kepungkur, tahan akèh sangsara, wis lelungan adoh, nggawe wong ala isin, nolak serangan, nyingkiri napsu, mbusak kabèh bab donya,

ngsalibake hawa napsumu, netepi paugeran, njaga iman para leluhurmu, ora kaget dening wedi manungsa, lan wis nyiapake awakmu saka jeroning ati kanggo mati amarga katresnan marang Gusti; kabeh sing wis kok tindakake nyenengake Gusti lan pantes dipuji, kabeh iku suci lan langit. – Nanging sithik maneh, sithik maneh, ayo padha sabar, aku nyuwun marang kowe, sedulur sing kinurmatan; ayo padha teguh ing iman, ayo padha ngadhepi tanpa wedi marang godaan sing ora katon lan sing katon, ayo aja nyerah marang mungsuh gedhe ing perang saben dinane, amarga: '*Gusti Allah iku penolongku; aku bakal ndelok mungsuh-mungsuhku*' (Mazmur 117:7). '*Gusti iku panyelamet gesang kawulo; sapa ta ingkang badhé kawulo ajrih? Nalika tiyang-tiyang ingkang kepéngin nglarani kawulo saged caket, kanggé ngrusak badan kawulo—tiyang-tiyang ingkang ngina kawulo lan mungsuh kawulo—kawulo badhé ngremehaken lan badhé tiba*' (Mazmur 26:1–2). '*Nanging kita sampun tangi lan ajeg*' (Mazmur 19:9). Mula ayo padha nyanyi ing sajroning ati, ayo padha wani ing roh; ayo padha nglakoni tugase kanthi tliti, nggatekake kesalehan ing saben bab, aja ngucapake tembung sing ala, nggrundel, kasar, ngadili, mbalela utawa angkuh; ayo padha kumpul kanthi kersa kanggo gawe, kanggo jaga bengi lan kanggo nyanyi kidung, ayō padha rukun siji lan sijiné kanthi alus lan andhap asor, kanthi niat becik, kanthi pisah saka donya, kanthi ngupaya swarga, kanthi cendhak omongan, kanthi waras, kanthi ngalah nalika krungu: 'Ampunana aku' – kang dadi senjata ageng nglawan setan – kanthi welas asih lan tentrem.

171. Kita kudu waspada supaya ora nyimpang saka dalan préntah, saka ngendi mungsuh ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo nyurung kita menyang sisih; lan supaya kasil ing bab iki, ayo padha ngreksa indrèng kita

171. 1) Kita kudu waspada supaya ora nyimpang saka dalan paugeran, saka kono mungsuh ngupaya kanthi sagung cara kanggo nyurung kita; lan supaya kasil, kita bakal ngreksa panca indra kita. – 2) Yen kita nglindhungi awake dhéwé kaya ngéné, mungsuh bakal mundur kanthi kalah lan kasiksa, déné roh kita bakal bungah; yèn ora, kosok baliné sing bakal kelakon. – 3) Nanging muga-muga iki ora kelakon marang kita; lan yèn kelakon, ayo padha enggal mariaké awak kita lumantar tobat, lan sawisé kuwi ngati-ati supaya ora tiba manèh. [2, 105]

4. Kita kudu tansah waspada marang awak dhéwé, lan ing kabèh kahanan njaga awak dhéwé manut paugeran Gusti Allah, ora nyimpang tengen utawa kiwa saka dhawuh, nanging lumaku ing dalan tengah kraton, ing ngendi ana kaslametan, keteguhan, lan kamakmuran. Iki kudu dieling-eling, dirungokake, lan dipahami; amarga ula licik, maling nyawa, yaiku setan, tansah waspada, ngupaya nyasarake kita saka dalan iki lan kanthi nglebokake kita ing banjire hawa napsu, njupuk kita dadi mangsa sing paling sengsara. Nanging kita bakal ngalahake dheweke lan tetep ana ing dalan sing bener yen kita tetep waspada lan waras, lan ngreksa panca indera kita: mripat kita supaya ora ndeleng apa sing ora pantes dideleng; kuping kita supaya ora nampa tembung-tembung nggodha lan bisikané naga; tangan kita saka nyentuh, apa anggota awak dhéwé utawa wong liya, amarga napsu utawa dorongan birahi; sikil kita saka nginjak dalan ala lan mlebu panggonan rahasia, loro ing pikiran lan tumindak.

5. Yen kita tumindak kaya ngene lan ngreksa awak kita kanthi pangakuan sing pantes, andhap asor sing perlu, lan sikap sing bener; mula naga bakal kalah, sing jahat bakal diusir saka ati; lan dheweke bakal nggrenteng untu, ngadeg adoh, amarga sing ala banget ora tau mandheg, sanajan kaping pirang-pirang dheweke dikalahake lan diusir. Nanging nyawa malah bungah lan tambah wani, lan munggah luwih cedhak marang Gusti, manggon ing pepadhang, ing pamikiran paling luhur lan mulya, dadi kawas dewa lan langit. Nanging, yen tumindaké nentang apa sing wis diomongaké, iku bakal ngalami akibat sing kosok baliné; tegesé, iku direbut lan dijadèkaké budhak déning napsu sing wis ngalahaké, lan, kabut déning pikiran ala, mudhun menyang jurang ala tartamtu, disiksa lan disiksa, ora nemu tentrem ing endi wae utawa ing apa wae, malah ing kéné ngrasakaké wohing sedhih sing bakal ngentèni dhèwèké ing jaman sing bakal teka.

6. Muga-muga kita ora tau kudu ngalami apa-apa kaya ngono. Aja nganti kita kapancing dening godaan dosa, lan yen kuwi kelakon, langsung putusna lan buwang kaya panah sing wis nglarani, nalika nyembuhake panggonan sing tatu nganggo obat tobat, apa iku mripat sing wis dosa, kuping, utawa tangan; sawisé kuwi, kita kudu ngati-ati. Amarga sanajan kéwan sing ora nduwé akal, sawisé kliru sepisan utawa kaping pindho ing panggonan tartamtu, padha ngindhari utawa milih mubeng kanthi ati-ati supaya ora tiba ing nasib sing padha. Nanging kita, sing kinurmatan minangka gambaré Gusti Allah lan diwulang déning sabda kabijaksanaan, apa kita bakal ngidini awaké dhéwé dadi luwih ala tinimbang kéwan sing ora nduwé akal, nresnani hawa napsu sing dadi sumber dosa lan ngupaya jurang lan jurang jero panggonan ambruké? Kuwi bakal medeni lan mbebayani. Ora, nanging minangka wong wicaksana, ayo padha mlaku kanthi wicaksana; minangka wong

suci, ayo padha urip kanthi kasucian, supaya kita bisa luwih kuwat lan luwih ajeg sanajan ngadhepi godaan saka njaba. Nyawa sing ngreksa awaké dhéwé ing saben cara lan kanthi mangkono tetep ora bisa dikalahaké déning serangan hawa napsu ora wedi geni, pedhang, kéwan galak, raja, panguwasa, sedhih, kasangsaran, utawa panganiayaan, nanging tansah siap muni: '*Aku ora bakal wedi, sanadyan bumi kaguncang lan gunung-gunung kabawa mlebu ing tengahing segara*' (Mazmur 45:3). Ayo padha ngati-ati marang godaan saka njero, lan kita ora bakal wedi marang godaan saka njaba.

172. Roti saben dinane kita kudu nindakake kersaning Rama ing swarga, urip manut paugeran tapa brata lan tata monastik patuh

172. 1) Tugas kita yaiku nindakake kersaning Rama ing Swarga, urip manut paugeran asketisme lan tatanan monastik babagan patuh. – 2) Mungsuh nesu nalika weruh kasetyan lan katentremanmu, lan ora nemu dalan kanggo nyedhaki kowe. – 3) Mula, wani nolak mungsuh, lan aja ngrungokake bisikane; nanging rungokna Malaikat Penjagamu. [2, 107]

7. Gusti ngandika: '*PangananKu yaiku nindakake karsa Bapa sing ngutus Aku, lan ngrampungake pakaryane*' (Yohanes 4:34). Wah, sedulur! Panjenengané uga paring kita hak istimewa kanggo nyebut Gusti Allah minangka Rama kita. Mula, kita uga kudu nganggep panganan kita yaiku nindakake kersané Rama kita ing swarga. Dadi, apa sing sejatine kudu kita lakoni? Lan kepiye carane kita tumindak? – Sampeyan wis mbuktèkaké iki liwat urip sadurungé, kanthi urip manut sumpah sing wis digawe; lan aku bisa mangsuli: urip kados sampun urip; terusna nahan kanthi sabar lan gumbira pakaryan nyingkiri napsu, beban pakta, keselé jaga, panah pikir sing ora katon, geni napsu, petengé putus asa, tatu iri, lan sakpituruté sing digunakaké setan, sing ngrusak nyawa kita, kanggo nyemplungaké kita ing jeroné neraka.

8. Teguh atimu: sanadyan dhèwèké nyerang, dhèwèké dipantulaké déning kakuwatané Gusti Allah ing jeroning atimu, lan ora bisa ngalahaké kowe; dhèwèké nggrentèk untu, ndeleng uripmu sing tentrem lan ajeg, nanging gagal nyilakaké kowe; dhèwèké ngupaya nyerbu lan nyeret nyawamu menyang karusakan, nanging ora nemu panggonan mlebu, amarga kowe kaubengi kaya témbok déning Hukumé Gusti; Dheweke nyetel jerat lan nyetel perangkap, nyoba nggodha kowe mlebu ing kono, nanging gagal, dheweke koyak dening nesu jahat, amarga weruh kowe nglawan kabèh tipuané liwat pangakuan. Satemene, dheweke ora duwe panggonan sing wedi marang Gusti kuwat, sing ngetutake paugeran, sing kabeh pranatan urip kita ditrapake, lan sing paukuman dosa ditampa lan ditindakake kanthi kersa.

9. Mula saka iku, padha bungah lan tetep semangat; padha sumringah lan wani; padha kuwat lan tambah kuwat, aja nganti menehi pijakan marang setan sing edan, lan aja nganti ngidini ula licik iki nggumun ing kuping atimu; lan yen dhèwèké nyedhak, usir lan tolak dhèwèké. Kowe wis ngerti carane dheweke ngapusi manungsa pisanan, lan carane saiki dheweke isih bisa ngapusi wong-wong sing nyerah marang tipuané. Dheweke ora nyuntikake apa-apa kajaba ala, sanajan nganggo wujud sing pantes—ora ana kajaba sing nuntun marang kesombongan, utawa marang iri ati, utawa marang napsu daging, utawa marang ora bisa ngendhaleni dhiri, lan marang kabèh sing ngotori jiwa. Nanging luwih merhatiyana apa sing kanthi bener dielingake marang kowe dening Pangreksa nyawamu, sing nancepake ing atimu pikiran-pikiran suci, wani, lan dadi tuladha—renungan babagan pati, babagan lumantar menyang gesang sabanjure, babagan berkah langgeng ing mangsa ngarep, uga babagan sangsara tanpa wates sing kebalikan saka iku, lan babagan carane sapa wae bisa dianggep pantes nampa berkah mau, lan carane nyingkiri sing pungkasan, supaya kanthi ajeg nindakake iki kowe bisa luwih mantep ing kabecikan lan mlaku luwih semangat ing dalan Gusti Allah kita, nganti teka pungkasaning urip sing wis ditemtokake kanggo kita; lan Gusti, sing remen marang kita, bakal nuntun kita saka kene menyang pangaso langgeng.

173. Pangolahan jiwa ora mbutuhake wektu utawa persiapan khusus kaya pangolahan lemah: bisa ditindakake kapan wae, lan kabeh persiapan ing kene mung dumadi saka kepinginan lan tekad kanggo nindhes kabeh sing ala lan ngrembaka kabeh sing becik

173. 1) Pangolahan jiwa ora mbutuhake wektu utawa persiapan khusus kaya pangolahan lemah: bisa ditindakake kapan wae, lan sing dibutuhake mung kepinginan lan tekad kanggo nindhes kabecikan lan ngembangake kabecikan. – 2) Mula saka iku, ayo padha miwiti iki, manut tuladha para leluhur, sing padha ngupaya lan nemokake, ngetokake lawang lan lawange kabuka kanggo wong-wong mau. [2, 110]

10. Saben wektu cocog kanggo ngolah jiwa, ora kaya ngolah lemah. Ing kene, ora perlu sapi, bajak, utawa piranti tani liyane; sing dibutuhake mung siji tumindak karsa lan kepinginan sing tulus, kang kanthi iku

lan ing kono wiji becik ditandur, lan woh-wohan becik dipanen kanggo kabungahan lan pangaso langgeng; lan iki ora mung bener ing wayah awan, nanging uga ing wayah wengi, ing esuk lan ing tengah dina, nalika mangan lan ngombe, nalika lungguh lan ngadeg, nalika ngomong lan meneng, nalika mlaku lan mandheg, nalika tumindak lan nalika istirahat, asal kita tetep waspada lan eling kaya sing kuduné. Iki mbutuhake supaya kita ora ngumbara utawa kesasar dening pikiran kita dhéwé, ngidini pikiran—utawa malah awak—kita digawa kesana-kemari; supaya kita ora nyoba nyenengake hawa napsu daging; supaya kita ora melu perselisihan utawa rebutan siji lan sijiné bab-bab kaya ngono; lan supaya kita ora tiba ing duraka utawa nggrundel, menuju kesia-siaan lan kesombongan, utawa menyang godaan kanggo ngetutake karep dhéwé lan menang, tanpa peduli apa akibaté. Amarga kabèh kuwi ngalangi pikiran kita supaya ora tetep karo Gusti, ora merenung bab sing pantes, ora dadi andhap asor lan nyesel, lan ora nampa kabèh sing nyedhihaké kanthi sabar lan bungah.

11. Mula saka iku, sedulur, ayo aja nganti dina-dina kaslametan kita kliwat kanthi nganggur, males, lan nglirwakake, uga aja ngentekake wektu urip kita kanthi sia-sia; nanging ayo padha ngupaya ngudi kabecikan, lan nglumpukake kasugihan berkahing swarga, ngupaya kawicaksanan miturut tuladha para bapa kita ingkang suci, ingkang boten nate nyia-nyia sedinten utawi sak jam, nanging tansah ngupaya kanthi teguh lan temenan kanggé nyucèkaké jiwa, ngusir hawa napsu, lan ngrembakaké watak ingkang luhur, lan ingkang, boten ngraos kesel utawi kringet, ngupaya Gusti Allah ingkang tunggal kanthi sakabehing manah. Padha ngupaya lan nemokake; padha ngetokake lawang lan lawang kabuka kanggo wong-wong mau: lawang katresnan, gapura kabeneran, lan lawang mlebu marang Kristus lumantar pangendalian hawa napsu kabuka kanggo wong-wong mau; padha mlebu lan nemokake kabungahan lan kabagyan sing ora luntur lan langgeng. – Mula, kowe sing arep kaslametake, ayo padha ngetutake tapak-tapak leluhur kita; ayo padha netepi paugeran sing diwenehake marang kita, lan njaga atine supaya tetep resik lan tanpa cela. *"Aja padha iri marang wong sing licik, lan aja padha cemburu marang wong sing nindakake piala; awit iku bakal layu kaya suket, lan kaya kembang ing ara-ara bakal gugur kanthi cepet"* (Mazmur 36:1–2). Aja padha ndeleng marang wong-wong sing akèh cacahé nanging uripé sembrono, nanging marang wong-wong sing sithik cacahé nanging kanthi semangat ngupaya kaslametan lan kabungahané Gusti Allah. Ayo padha niru wong-wong kaya ngono, ngetutake tapak-tapak kabecikane, ndeleng kabèh lumantar paningalane, mikir kabèh nganggo pikirane, ngomong nganggo ilatane – lan muga-muga kita dianggep pantes nampa nasibe, sing bejo lan kebak kabungahan.

174. Sawise nampa, kanggo ninggalake donya lan mlebu biara kanthi sumpah, kekuwatan kanggo urip sing nyenengake Gusti Allah, panjenengan padha matur nuwun marang Gusti sing wis nelpon panjenengan menyang kéné, ora mung ing tembung nanging ing pakaryan urip sing wis panjenengan pilih: ing kéné ana kamenangan nglawan donya

174. 1) Sawise nampa, kanggo ninggalake donya lan mlebu biara kanthi sumpah, kekuwatan kanggo urip sing nyenengake Gusti Allah, panjenengan padha matur nuwun marang Gusti sing wis nelpon panjenengan menyang kéné, ora mung nganggo tembung nanging liwat tumindak urip sing wis panjenengan pilih: ing kéné ana kamenangan nglawan donya. – 2) Gusti menang lumantar sangsara, Salib lan pati, nuntun kita marang dalan kamenangan sampurna: ngetutaké tapak-tapaké, para Rasul, banjur para martir, lan para bapa suci menang marang donya kanthi cara iki. – 3) Mangkono dalan menyang Gusti; lan ora ana siji wae sing ora lumaku ing kana. – 4) Ngapa kowe kaget nalika nemoni sangsara? Nanging, bungah lan ajeg atimu. [2, 111]

12. Ora ana sing luwih dikarepake utawa nyenengake kanggo aku tinimbang krungu lan weruh yèn kowe padha mlaku ing kasucian lan tumindak kanthi cara sing takwa, netepi kabèh dhawuhé Gusti lan kanthi tulus nglakoni urip monastik, ing ngendi kowe wis lair manèh ing Roh lan lumantar kuwi wis dibebasake saka dosa-dosa biyènu; lan ora mung kuwi, nanging kowe uga wis nampa roh kekuwatan nglawan mungsuh sing katon lan sing ora katon, lan supaya bisa ngadhepi apa wae sing bakal teka kanthi tanpa wedi nalika ngladeni Gusti Allah sing urip lan netepi dhawuhe sing suci. Panjenengan padha matur nuwun, ngluhurake, lan muji Gusti sing wis nelpon panjenengan, mbalekake marang Panjenengané ora ana liya kajaba kanthi kasabaran lan ketekunan ing panguripan tapa brata panjenengan, lan njamin manawa, kaya panjenengan wis ngupaya kanthi becik nganti saiki, panjenengan uga bisa luwih teguh manèh ing bab iki, kobong karo katresnan marang Gusti. Saka Gusti uga, mahkota ditenun saben dina kanggo kowe, yen kanthi niat becik kowe tetep nyekel tekad sing teguh kanggo nahan kabèh prakara tinimbang ngowahi apa wae saka paugeran sing wis diparingake marang kita. Amarga paugerané Gusti iku urip langgeng, déné nglanggar iku pati; mula saka iku, kita kudu

ngakoni kabeneran lan ora kompromi karo wong-wong sing nentang, kanthi ngorbanaké kabèh kauntungan donya, kamulyan lan pakurmatan saka raja, uskup, lan liya-liyané. Amarga *'apa gunané'*, kaya sing katulis, *'yen manungsa éntuk sak donya nanging kelangan nyawané dhéwé?'* (Matéus 16:26). Iki tujuwané keteguhan lan tumindak kita.

13. Nanging *'sumangga padha tentrem atimu,'* pangandikane Gusti, *'awit Aku wis ngalahake donya'* (Yohanes 16:33). Panjenengané ngalahaké supaya kita uga, kanthi ngetutaké tapak-tapaké, bisa ngalahaké donya. Minangka Gusti Allah, Panjenengané tansah sing ngalahaké donya; nanging saiki Panjenengané kanthi cetha ngendika yèn Panjenengané wis ngalahaké donya minangka manungsa. Lan langsung sawisé Panjenengané, para Rasul ngalahaké donya; sawisé kuwi, para martir; banjur para bapa suci; lan kabèh sing urip kanthi takwa lan miturut gambaré Gusti Allah. Nanging kepiye kamenangan iki bisa digayuh, déning Gusti piyambak lan para wali? – Tanpa perjuangan? Tanpa sangsara? Tanpa getih kang mili? Tanpa pangasingan? – Ora; ora mung ora tanpa kahanan-kaanan kuwi, nanging malah digayuh lumantar salib lan pati. Sampeyan wis ngerti panjaten marang Gusti, cacian lan ejekan marang Panjenengané—yèn Panjenengané wis dikhianati, dihukum, dicambuk, diludahi, lan disalib—nanging, sawisé wungu, Panjenengané nylametaké donya. Kados makatên, para Rasul uga nandhang sangsara. Lan sapa sing bisa njlèntrehaké sangsara lan panyiksa para martir? Utawa kabecikan lan kasangsaran para bapa suci?

14. Sabda Gusti Allah kandha, *'Kabèh sing kepengin urip saleh bakal dianiaya, nanging wong-wong jahat bakal saya tambah ala, ngapusi lan diapusi'* (2 Tim. 3:12). Jalan sing nuntun menyang kraton sempit lan angel; dalan karusakan amba lan alus (Mat. 7:14). Ing dalan sing kapindho ana kabungahan donya, kesenangan lan kesenangan daging, ngremehake paugeran Gusti, kecerobohan marang pati, lan wedi manungsa; dene ing dalan sing sepisanan ana sangsara donya, pakaryan sukarela lan kabèh rupa kekurangan, kaya sing diomongake Rasul babagan wong-wong sing lumaku ing kono: *'wong-wong sing dianiaya, disiksa, lan disiksa, ngumbara ing ara-ara samun lan pagunungan, ing guwa-guwa lan ing liang-liang ing bumi'* (Ibrani 11:37). Lan ora ana siji wong suci sing wis mlaku ing dalan iku tanpa nandhang sangsara.

15. Mula saka iku, aja kaget nalika kowe nemoni sangsara; malah, bungahlah amarga sangsara kuwi ora ngliwati kowe, lan supaya katresnanmu marang Gusti saya murub, supaya lumantar kuwi kowe bisa nguwasani napsumu lan ngusir setan-setan. Amarga sapa sing tresna marang siji, dheweke ninggalake liyane kabèh; lan sapa sing wedi marang siji, dheweke ora bisa wedi marang sapa wae. Sapa sing duwé Gusti Allah iku luwih mulya tinimbang kabèh. Wicaksanaa, netepi dalan-dalan kesalehan, lan aturna pandonga lan panyuwunan kanggo kabèh. Kristus ana ing antaramu: awit yèn Panjenengané ana ing panggonan sing ana loro utawa telu wong padha kumpul, kepiyé Panjenengané ora bakal ana ing antaramu sing netepi dhawuh-dhawuhé, nalika kowe akèh banget?

175. Nalika njupuk cuti sementara, dhèwèké nyuwun marang para atasan lan bawahan supaya tumindak lan urip manut paugeran, kanthi nerangaké persis kepiyé

175. 1) Nalika ora ana sawatara wektu, dhèwèké nyuwun marang para atasan lan bawahan supaya tumindak lan urip manut paugeran, kanthi nerangaké persis kepiyé. – 2) Kanggo nyengkuyung iki, dhèwèké negesaké manawa Gusti Allah ndeleng kabèh lan bakal nuntut saben uwong kanggo saben tumindaké. [2, 112]

16. Amarga aku bakal adoh sawatara wektu, aku nyuwun marang kowe, kanthi katresnané Gusti kita Yesus Kristus, supaya netepi aturan urip bebarengan sing lumrah sajrone sawetara dina ketiadaanku, kanthi patuh lan andhap asor: para panguwasa, aja mréntah sakarepmu, kanthi sombong, kaya pedagang, utawa kanthi cara manungsa liya, nanging kanthi cara sing ilahi lan migunani, sing marasaké, kaya wong sing dideleng lan diadili déning Gusti Allah, lan sing kudu nglaporaké kabèh tembung lan tumindakmu marang Panjenengané; para bawahan lan novis, lakokna apa sing diprentahaké marang kowé kanthi alus lan tanpa ngeluh, apa saka wakilku utawa saka panguwasa liya. Kowe anaké Gusti Allah; lumaku kados anaké pepadhang. Kowe anak wedhusé Kristus; padha mangan kados anak wedhusé, alus lan andhap asor. Aja ana sing ngamuk utawa mlumat kaya wedhus enom, mangan duri-duri hawa napsu; aja ana sing tumindak kaya Yudas, katon dadi sedulur ing antarané sedulur nanging sacara rahasia ngrancang pangkhianat kanggo ngrusak nyawane dhéwé; aja ana sing kaya Esau, ngremehake keslametané lan adol paedahé kanggo panganan lan omben-omben sing dicolong. Aja ana sing nganggur, mlaku-mlaku tanpa tujuan, utawa mbuang-mbuang dina kanthi sia-sia, nalika sedulur liyane padha kerja keras, nahan panasé awan lan adhemé bengi, apa padha jaga gapura, ngladèni ing rumah sakit, makarya ing bengkel tukang sepatu, bengkel tukang kayu, utawa ing wujud layanan liyane. Iku

kaluputan sing abot nalika, kaya sing diandharake Rasul, wong-wong kaya ngono '*ora pantes mangan*' (2 Tes. 3:10).

17. Tumindakna ing kabèh bab miturut dalané Gusti Allah; aja nganti sikilmu mlebu panggonan rahasia kanggo nampa pitutur ala lan rencana sia-sia; amarga '*mripaté Gusti, luwih padhang tinimbang srengéngé ing pepeteng, ndeleng kabèh lakumu*'; '*lan padha nyelidiki ing panggonan rahasia*' (Sirakh 23:27). Mula, sanadyan kowe ana ing panggonan sepi, mripat sing tansah waspada iku ndeleng kowe ing kana: karo sapa kowe ngadeg, apa sing kowe omongake, lan apa sing kowe lakoni. Mula, awas supaya Panjenengané ora ndeleng kowe lagi ngobrol karo Setan, ngrancang tumindak ala utawa nindakake apa waé sing isin. Lan sanadyan Gusti ora langsung maringi paukuman sing adil ing wektu kuwi, Panjenengané bakal mréntah supaya dosa-dosamu kacathet lan kejatuhanmu kacathet – ngumumaké marang kowe, tanpa diomongaké lan tanpa katon: '*Kowe wis nindakake iki, lan Aku meneng bae; kowe nindakake piala, mikir, "Aku bakal padha karo kowe": Aku bakal ngélingaké kowe lan nampilaké dosa-dosamu ing ngarepmu*' (Mazmur 49:21). Iki bakal kelakon ing Dina Penghakiman. – Mula, menyang ngendi kita bakal mlayu saka tangané Panguwasa kabèh? Apa kita bisa nindakake piala sing ora bakal ketahuan? Aja nganti mikir kaya ngono; nanging tumindakana ing kabèh bab kanthi cara sing nylametaké lan nyenengaké Gusti Allah, supaya nalika Panjenengané ndeleng kowe, Gusti bakal bungah lan seneng, lan bakal nyerat pakaryan becikmu ing Kitab Urip, lan ing dina pambuka kabèh rahasia, Panjenengané bakal maringi kowe mahkota kabeneran sing ora layu lan langgeng.

176. Ngadeg kanthi gagah, ndeleng mungguh, lan nganggo renungan ilahi kaya panah, usir mungsuh-mungsuh kaslametan

176. 1) Ngadeg gagah berani, ndeleng mungguh, lan nganggo pamikiran ilahi—kaya panah—usir mungsuh-mungsuh kaslametan. – 2) Yen kowe diganggu hawa napsu, aja nyerah, nanging pikirna isin sing bakal kowe alami yen kowe nyerah, lan elinga yen iku mungsuh sing ngapusi kowe kanthi ndadekake ala katon apik. – 3) Lan sacara umum, liwat geger ing atimu, bedakna roh endi sing cedhak karo kowe—apik utawa ala—lan rungokna siji, nalika ngusir sijiné. [2, 114]

18. Teguh atimu, '*kanthi pinggangmu diiket nganggo kabeneran, lan sikilmu nganggo kesiapan kanggo ngumumake Injil katentreman*' (Eph. 6, 14–15), ndeleng mungguh, ngupaya bab-bab ing dhuwur, nggoleki sing langit, njaga pikiranmu tetep ing bab-bab langit, nggatekake pamitanmu saka badan, lan kanggo patemon karo Hakim lan pertanggungjawabanmu ing ngarsane – sinau Kitab Suci lan urip para wali, lan nggunakake apa sing kapanggih sing migunani kanggo nyawa lan nylametaké kaya panah marang mungsuh.

19. Sapa waé sing diganggu hawa napsu aja padha nyerah utawa ngalah marang hawa napsu mau: awit '*Gusti Allah cedhak karo kabèh sing nelukake Panjenengané*' (Mazmur 144:18), lan nyawa sing ngupaya Panjenengané bakal nemokake Panjenengané (deleng Sirakh 6:16); mesthi ajeg, ngeluh lan mendheg-mende, ngucurake luh, ngangkat tangan marang swarga, nggebuk dhadha, mikirake isin sing nutupi tumindak dosa—ora mung ing ngarsane pangadilané Gusti sing medeni, nanging uga ing ngarsane dhéwé lan manungsa—lan kanthi mangkono mbalèk saka dosa lan lestari ing kabecikan. Amarga apa sing katulis? '*Bèk anakku, aja ngremehake paugerané Gusti, lan aja putus asa nalika Gusti nyalahké kowe. Amarga Gusti ngajar wong-wong sing ditresnani, lan ngukum saben anak sing ditampa*' (Amsal 3:11,12). Lan maneh ing ayat liya? '*Aja kuciwa nalika wektu ujian*' (Sirakh 2:2). Gusti Allah sing nguji katresnan kita, kanggo ndeleng apa kita tetep ajeg ing katresnan mau, lan apa kita ora luwih milih kesenengan isin tinimbang katresnané—kesenengan sing ngrusak lan mateni, manis ing raos nanging pait banget nalika ditelan—tinimbang apa sing diparingake mungsuh nyawa kita: dhèwèké pura-pura padhang, nanging sejatine pepeteng; katresnan rohani, miturut katingalané, dhèwèké nyamarkan, nanging kuwi kabencian sing paling nggegirisi. Nanging kowe, hai prajurit Kristus, aja nganti ora ngerti rencana-rencanané, uga tipuan ala-né. Yèn kowe kepéngin urip, goleka padhang, awit Gusti Allah lan dhawuh-dhawuhé iku padhang.

20. Miturut kahanan atimu, bedhekna sapa sing nyedhak kowe—saka golonganku, utawa saka golongan mungsuh? Yen atimu tetep tentrem, ora goyah, ora ngliwakake pangrêmbag bab swarga, lan kebak pangarep-arep marang berkah sing wis disedhiyakake kanggo kita, mula mbukak lawang atimu kanggo Panjenengané, tampi lan mangan bebarengan karo Panjenengané, supaya Panjenengané bisa luwih ngopeni kowe marang katresnan sing luwih gedhé marang Gusti Allah lan bab-bab ilahi. Nanging yèn rawuhe ngganggu atimu, ngisi atimu karo akèh pikiran, mbalèkaké pandanganmu marang daging lan getih, marang ikatan donya lan napsu, lan marang kesenengan langsung, nggugah atimu nganti edan lan, kaya-kaya, nggodhok atimu karo panasé kesenengan birahi: aduh! – mundur sethithik lan usir naga iki. Naga iki teka

kanggo ngrusak ing sakedhap kabèh taun pakaryanmu, upaya tapa brata, akèh luhmu, pandonga lan perjuangan gagah berani lan kamenangan nglawan mungsuh; dhèwèké teka kanggo ndadèkaké kowé, sawijining prajurit Kristus, dadi mangsa kesenengan sing sirna saka napsu; dhèwèké teka kanggo matèni prajurit gagah kaya kowé salawas-lawase kanthi ndadèkaké kowé ngombe saka cangkir sing kebak racun kesenengan dosa. – Aku nulis iki, ora minangka wong sing tanpa rasa, nanging minangka wong sing wis ngalami godaan, lan pancen minangka wong sing kebak semangat; sawetara bab tak sinau saka apa sing tak waca, liyane saka piwulang bapakku lan saka apa sing tak krungu saka akèh wong.

177. Akeh hawa napsu nyerang kita liwat pakaryané mungsuh. Kita kudu perang kanthi tetep nganggo kabèh wajaé Gusti Allah

177. 1) Hasrat nyerang kita ing akèh jumlah liwat pakaryané mungsuh. Kita kudu nglawan kuwi kanthi tetep nganggo kabèh wajaé Gusti Allah. 2) Ing antarané senjata-senjata iki, kawruh babagan kabeneran ilahi—sing dipikolehi liwat ngrungokaké piwulang, sing sayangé kita arang banget migunakaké—ora kalah wigati. 3) Amarga iku, kita gampang nyasar lan nempel marang sing ala, sanajan kita mung perlu kepengin, lan kita bisa ngentekake sedina muput nindakake siji tumindak sing pantes. 4) Mula wiwiti tumindak kaya ngene. [2, 115]

21. Adeglah gagah ing uripmu sing abot, tahan marang panasé awan lan adhemé bengi, sacara jasmani lan rohani; nanging luwih ing rohani, amarga geni napsu iku wis ana ing jeroning kita, kobong luwih kenceng tinimbang pawoné Nebukadnezar sing ora katon; nafsu-nafsu liya uga nyerang kita, saben-saben narik jiwa sing kasihan adoh saka liyane: nesu, amarah, kebencian, kesombongan, kemalasan, kelonggaran, pilih kasih, katresnan marang diri, lan sing paling gedhé saka kabèh kaburukan, ora pracaya. Kita butuh akèh kawani lan luhuré ati, akèh keteguhan lan kekuwatan sing ora kendho, sabar, guyub, kesadaran lan kewaspadaan, supaya kita bisa nolak godaan lan tipuan setan sing nglawan kita, supaya kita ora sujud ing ngarepé Baal hawa napsu, supaya kita ora nyembah arca hawa napsu, supaya kita ora ngrusak apa sing wis kita kumpulake kanthi kabecikan, supaya kita ora ngrusak apa sing wis kita gawe kanthi pitulungané Gusti. Kepiye maneh kita bisa nyingkiri hawa napsu iki, yen ora kanthi nyerahake awak kita sakabehe marang Gusti lan nganggo kabèh waja rohani kanggo ngalahake pasukan sing mungsuh kita?

22. Senjata rohani iki yaiku: pandonga lan pangarep-arep, andhap asor lan patuh, katresnan lan pracaya, ora pilih kasih lan pangalihan pikiran sakabehe saka kabèh bab donya, piwulang lan pangandika ajeg bab kaslametan, pandeleng lan pangrungu kabèh prakara sing ora acuh tak acuh lan ora sembarangan, uga panggunaan tutuk lan tangan, pangreksan ajeg marang awaké dhéwé lumantar ajrih marang Gusti Allah lan meditasi bab Gusti Allah, kanthi kerinduan sing ora bisa dibendung marang berkah ing tembe: awit menawa iki ora ana ing kita, kepiye kita bisa nyingkiri supaya ora tiba ing karusakan dosa? Kepiye kita bisa nyingkiri supaya ora tiba ing tangan mungsuh sing sengit marang kita? – Aduh! Pira sing kita rungokake? Pira sing Kitab Suci nancepake ing kita? Pira sing para Bapa sing saleh mulangake marang kita? Nanging kita kabeh lali lan ora peduli babar pisan. Kaya wiji sing ditandur ing lumahing lemah déning petani, sadurungé diolah nganggo bajak supaya mlebu ing jeroné lemah, malah dicolong déning manuk: mangkono manuk-manuk liciké mungsuh nyolong sabda ilahi saka kita, kaya saka lambé kita dhéwé; lan wiji-wiji rohani tetep ora aktif ing jeroné kita, déné kita uga tetep tandus, ora ngasilaké woh kabecikan. Apa maneh sing bisa dipikirake kajaba iki, nalika para Bapa mulang kita bab kasucian, kawani, kabeneran, utawa kabecikan liyane, nanging sakwise ngrungokake—kaya-kaya kita ora krungu apa-apa—kita malah tumindak sing bertentangan karo kuwi? Padha ngandhani kita bab paukuman lan luh, nanging sakwise kita lunga, kita langsung ngguyu lan ngakak kenceng. Padha ngiket nyawa kita nganggo tembung-tembung tegas bab kasucian, nanging sakwise krungu, kita langsung nyerah marang napsu, padha ndelok siji lan sijine kanthi pandangan mesum, ngucapake lan nampa tembung-tembung sing paling blak-blakan. Padha ngajak kita supaya andhap asor lan alus, nanging sawisé pangandikane kaya ngono, kita malah gumedhe, tumindak kasar lan mbangkang. Padha ngajak kita supaya bisa nahan napsu, nanging kita malah kesengsem karo mangan kakehan; ngajak supaya waspada, nanging kita langsung kalah karo turu; ngajak supaya alus, nanging kita langsung nesu; supaya meneng, nanging kita malah ngobrol kosong; supaya nambah gawe, nanging kita ngindhari tugas; lan, kanthi prasaja, kaya-kaya kita sengaja milih dalan sing kebalikan saka sing wis diwulangake marang kita. Lan aku ora mung ngomong babagan pamula, nanging uga babagan wong-wong sing nganggep awake dhewe ana apa-apa, lan wong-wong sing kapilih dadi pamimpin ing sembarang kapasitas, lan wong-wong sing diangkat dadi pandhita. – Astaga! Pati sangsara apa sing kita alami ing tangané Setan si penipu?

23. Napa kita ngalihaké pasuryan saka Gusti Allah kang urip, saka kaendahan kang luhur tanpa wates, lan ngadhep marang apa kang sia-sia lan fana? Napa kita tresna lan ngopeni apa kang pait lan lumantar, déné kita ninggalaké apa kang paling legi lan langgeng? Satemene, mripat lan kuping jiwa kita durung suci, saéngga kita ora bisa ndeleng kabecikan sejati lan nyegah awak kita dhéwé saka nikmaté. Mula saka iku, ayo padha makarya manèh, sanadyan kita wis ringkih banget; ayo urip manèh, sanadyan kita wis meh mati; ayo padha waspada manèh, sanadyan kita meh kabèh wis turu. Kabèh sing perlu mung kepinginan—lan kabèh bakal kelakon. Ing dina nalika kita netepake tekad sing becik lan teguh, kita bakal nggayuh ukuran kaslametan. Amarga kita ora kabèh kabèh kagiatan urip saben dina, saéngga angel kanggo kita tumindak nindakake kabecikan. Nanging migunani kanggo kita nyawisake sedina muput kanggo urusan kaslametan, yen kita kepengin: ing esuk, nyanyi kanthi wicaksana mazmuré Dawud: *'Ing esuk krungu swaraku; ing esuk aku bakal muncul ing ngarsamu, lan kowe bakal weruh aku'* (Mazmur 5:6); ing jam katelu: *'Aja njupuk Roh Suci saka aku'* (Mazmur 50:13); ing jam enem: *'Lepaskan aku saka serangan iblis tengah dina lan saka panah sing mabur ing awan'* (Mazmur 90:5); ing jam sanga: *'Condhongna kupingmu, ya Gusti, lan rungokna aku'* (Mazmur 85:1); ing wayah sore: *'Paringa berkah marang Gusti, he nyawaku...'* lan salajengipun (Mazmur 103:1). Yen kita tumindak kaya ngene saben dina, nyengkuyung siji lan sijiné lan padhangaké siji lan sijiné nganggo tembung lan tumindak sing becik, tinimbang ngendhokaké lan nggelapaké roh kanthi apatis sing sembrono lan omongan kosong; mangkono kita bisa kaslametake, amarga saka esuk nganti sonten kita bisa nindakake siji pakaryan sing pantes. Mesthi wae, ora mungkin ora nyimpang—apa amarga sedhela ora merhati, tembung sing ora wicaksana, pangarep-arep sing ora pantes, utawa dorongan emosi liyane; nanging saben kedadeyan kuwi, iku ditebus lumantar pandonga saka jeroning ati marang Gusti. Mangkono, saben dina lumaku, ayo padha lumaku ing dalan Gusti, ngenteni wektu pambebasan saka badan, sawisé kuwi ana mahkota, kabungahan lan kabagyan kanggo kabèh sing padha nyambut gawe lan ngendhalèni awaké dhéwé kanggo Gusti.

24. Mula, perhatikna pagaweyanmu, upaya lan perjuanganmu, tinggalna kecerobohan lan tampi semangat kerja keras, kanthi kapastian manawa sapa waé sing kepéngin bisa urip becik, nggayuh kasampurnan, lan dihias kanthi kabèh kabecikan. Yen Gusti iku pepadhang, urip, lan kabeneran, kepiye bisa kita ora kepengin ngupaya marang Panjenengané, golek panguripan bebarengan karo Panjenengané lan nggayuh iku? Lan yen Setan pancen pati, goroh, lan karusakan, kepiye bisa manut marang usulané kajaba pati, pepeteng, lan karusakan? Mangkono, gesang lan pati ana ing ngarep saben kita. Ayo padha nyekel gesang, nyekel pepadhang, nyekel kalanggengan; lan ayo padha adoh saka pepeteng, klesem, lan karusakan, supaya kita pantes mlebu Karajan Swarga lumantar Kristus Yesus Gusti kita.

178. Sampeyan saiki wis kasil nglakoni Puasa Suci lan wis sugih karo woh-wohan rohani... Mula, ngreksa kuwi kanthi tansah ngawasi awakmu dhéwé

178. 1) Saiki kowe wis kasil nglakoni Prapaskah Suci lan wis sugih woh-wohan rohani. 2) Jaga kuwi, mula, kanthi ngawasi awakmu dhewe kanthi tliti, utamane ing dina-dina Paskah, nalika sawetara kenyamanan diidini miturut aturan. [2, 116]

25. Sampeyan wis ngupaya nindakake kabecikan sajrone Puasa Agung: kowe wis puasa sak apik-apike lan malah luwih saka kuwi, kowe nglakoni shalat malam kaya sing pantes, kowe sinau kanthi wicaksana, kowe kerja tanpa males, kowe njaga pikiran supaya resik, kowe ngreksa ilat saka ngucapake kecaman, lambemu saka omongan kosong, lan kabèh anggota awakmu saka saben dosa, nggawe dadi piranti kabeneran, organ kanggo urip sing luhur lan nyenengake Gusti Allah. Saiki kowe wis nglakoni masa Prapaskah kanthi becik lan lancar kaya sing durung tau ana sadurunge. Napa bisa kaya ngono? Iku amarga panjenengan padha nggatekake awak dhéwé lan urusan gesang panjenengan kanthi tliti, lan luwih manèh amarga sih rahmaté Gusti Allah sing diparingaké marang panjenengan, sing saka Panjenengané asalé *'saben peparang sing becik lan saben peparang sing sampurna'*, kaya sing kacathet (Yakobus 1:17). Kanthi mangkono panjenengan padha makmur ing gesang lan sugih karo woh-wohan rohani.

26. Mugi kasugihanmu kaestokaké, lan gudang berkah rohani tetep adoh saka jangkauan fitnah sing nyerang saka mungsuh. Mugi sih katentreman diparingi marang kowe silih katentreman, lan kasugihan silih kasugihan, nganti pungkasaning dina-dinamu. – Lan mangkono bakal kelakon – nanging kepiye? – Yen kowe ora ngendhokake ketegasan kewaspadaanmu lan ora ngidini kecerobohan utawa kelalaian ing dina-dina sing bakal teka, utamane nalika Paskah Suci rawuh, nalika, miturut paugeran, nyanyian mazmur dihentekake, jam-jam biasane, pandonga sujud, lan jaga bengi sing luwih intensif diilangi, lan nalika mangan diijini ngombe

anggur, lenga, panganan mateng lan sapiturute, uga turu awan, mangan panganan kaping pindho saben dina, dolan lan liya-liyane: supaya yèn pikiran ora tetep waspada lan ora nindakake kabèh kanthi tertib lan tliti, iku bakal mbabayani nyia-nyiakan apa sing wis diparingi kanthi sah, ngowahi wong sugih dadi mlarat, lan nundhung saka pucuk kamulyan menyang jurang kejatuhan sing hina. Mulane aku nyuwun lan ngemis marang kowe: jaga awakmu kanthi ketat, kaya dikunci lan disegel, nganti kita bisa uwal saka mungsuh-mungsuh ing kene lan saka bala sing licik, lan pindhah menyang panggonan sing aman saka tiba lan maling.

179. Aja nganti kita nggatekake godaan mungsuh: leluhur kita nggatekake kuwi lan diusir saka Paradiso

179. 1) Aja nganti kita nggatekake godaan mungsuh: leluhur kita nggatekake mau lan diusir saka Swarga. – 2) Mungsuh uga nyedhiyakake godaan ing saben kasempatan: ayo tansah siyap nolak mau. [2, 117]

27. *'Tenang lan mangertèni yèn Aku iki Gusti'* (Mazmur 45:11). Mula saka iku kita kudu misahaké awak saka kabèh prakara lan nyawisaké awak mung kanggo apa sing perlu. Ing sajrone urip kita, kita perlu: kepinginan sing ora tau wareg marang kabecikan, kasunyatan sing ora kendho, kasabaran sing teguh, lan perlawanan sing ora kendho marang mungsuh lan lawan kita; amarga mesthi cedhak kewan-kewan pikiran iki, para panyekel nyawa kita, setan-setan sing asalé dosa, tumindak tanpa hukum, lan kabèh jinis cabui. Mula saka iku, aja ana siji waé amarga kecerobohan ngendhekaké pakaryané; aja ana siji waé sing mlaku-mlaku manut hawa napsu lan katresnan marang dhiri, nanging ing kabèh bab padha manut marang dhawuhe Gusti, lan ora marang ajakan saka njaba. Amarga Gusti piyambak ngendika: *'Kambingku ngrungokaké swaraku.'* *Padha ora mèlu wong liya, amarga padha ora ngenali swarané wong liya'* (Yohanes 10:27, 5). Ing ngendi ana Kristus, ing kono ora ana panggonan kanggo setan. Ing ngendi swarané nelpon wedhus, ing kono ora krungu swara ngisiké ula. Lan leluhur kita Adam, salami dheweke njaga kuping atine tetep resik, manggon ing Taman Eden nalika ngrungokake Swara Ilahi lan nampa pangrumah sing luhur. Nanging nalika dheweke merhatiaké bisikan ula lan nyicipi wit dosa, dheweke langsung kroso isin amarga telanjang lan ndhelik saka Gusti. Nalika ditakoni, 'Ndek endi kowe?' 'Aku krungu swaramu,' pangandikane, 'lan aku ndhelik, amarga aku telanjang.' Sapa, ya, sing nandurake rasa wedi iki ing kowe, he Adam? Lan sapa sing nunjukake yèn kowe telanjang? – Kuping sing licik lan mbelakangi dhawuhe Gusti. Sawisé kuwi, dhèwèké diusir saka panggonan sing berkah kuwi lan diukum nglakoni gawe abot, sedhih, lan kekurangan ing urip iki. – Mula saka iku, wiwit saiki ayo adoh saka pitutur ula.

28. Aja nganti kita nyerah marang godhongan napsu, sing wis disiapake lumantar kejahatanane. Sawisé nyawisaké wadhah-wadhah cilik kang isiné manéka ramuan, panggerak kabèh tumindak ala iki mlayu-mlayu, kaya sing diamati salah siji wali (St Macarius Agung), lan, nalika weruh hawa nafsu apa sing paling gampang nyerang saben kita, dhèwèké maringi ramuan sing cocog marang saben wong lan meksa supaya padha ngombé; sawise dirasakake, iku ngobongake rasa napsu: marang siji diwenahi ramuan zinah, marang sijiné ramuan iri, marang sijiné maneh ramuan keserakahan mangan, marang sijiné maneh ramuan kehendak dhéwé, marang sijiné maneh ramuan celibasi; cekaké, marang siji iki, marang sijiné kuwi, lan marang saben wong miturut karepé dhéwé. Mula saka iku, kita kudu waspada, sedulur, lan tansah siyap nolak serangan kaya ngono saka mungsuh kita sing galak; lan kanggo tujuan iki, kita kudu tansah siap saji sacara rohani, nganggo waja iman, tamèng asor, helm patuh, lan waja lengkap saka kabèh kabecikan liyane. Saben wong, ngerti panggonané dhéwé, tumindak manut iku kanthi ati sing resik. Ayo padha tresna marang siji lan sijine kanthi roh, ora kanthi daging. Pandang mata mudhun, pikiran mungguh.

180. Puasa iku nyenengake Gusti nalika kita nahan napsu loro-lorone, roh lan daging; nanging yen mung ing daging, iku ora nyenengake Panjenengané

180. Puasa iku nyenengake Gusti nalika kita nglakoni pangendalian dhiri ing roh lan ing badan; nanging yen mung sacara jasmani, iku ora nyenengake Panjenengané. Upayakna supaya kita telaten ing bab iki. [2, 120] Wektu puasa wis meh rampung: mriksa awakmu dhewe, banjur, kanggo ndeleng apa kowe wis nepaki kabeh sing pantes lan trep: apa kita, bebarengan karo kowe, wis nggayuh patuh tanpa pitakon, andhap asor sing tulus, pangurmatan sing nyesel, pandonga tanpa kendhat, tangis kang nyenengake Gusti, ratapan kang jero, pracaya kang teguh, pangarep-arep kang ora nguciwani, sabar lan loman, sarta pangendalian dhiri kang nyakup kabeh – saka tembung mungsuhan, tembung kasar, tandha mbantah, rebutan, lan kersa dhéwé. Kabeh iki dibutuhake dening pangendalian dhiri, lan kanthi nglakoni pangendalian dhiri ing bab-bab iki, kita pancen mlaku ing dalan kesalehan lan ngupaya lumantar pakaryan becik kanthi pangarep-arep marang berkah langgeng sing ora bisa diungkapake. Nanging yèn ana sing bertentangan karo iki—kawon, kesombongan,

nggrundel, nggosip, manut karep dhéwé, laku cabul, seneng ribut, atiné atos, kebencian, nesu lan hawa napsu ala liyané—mangkono, sanadyan kita puasa sacara jasmani, kita ora nyuguhaké marang Gusti puasa sing nyenengaké Panjenengané, nanging malah dadi ora murni—ora nyenengake Gusti lan ditolak déning Panjenengané. Sawisé mangertèni iki, upayakna netepi kabèh dhawuhé Gusti kanthi tanpa cela; tolakna kabèh sing ngrèmèhake, isin, lan ngremehake, lan tindakna kabèh kanthi cara sing bener lan tertib: amarga sanajan sing apik ora bakal apik yèn diomongaké utawa ditindakaké kanthi ora pantes. *'Aja tumindak bodho, nanging pahami apa kersaning Gusti'* (Eph. 5:17) – *'apik, nyenengake lan sampurna'* (Rom. 12:2).

181. Usaha nepati dhawuhe Gusti lan sumpah urip bebarengan, lan kowe bakal kapenuhan kabungahan kang ora bisa diungkapake saka Gusti

181. 1) Usaha nepaki dhawuh Gusti lan sumpah urip bebarengan, lan kowe bakal kapenuhan kabungahan sing ora bisa diungkapake saka Gusti. – 2) Iki inti saka panggilan kita lan pangarep-arep sing ana ing kono: mula aja nganti kita nglirwakake nepaki tugas-tugas kita. – 3) Ketaatan-ketaatan iki ora sia-sia; lan ora ana siji wae saka kita sing ngawula marang manungsa, nanging marang Gusti Allah, sing nampa lan bakal maringi ganjaran. Mula, usaha kanthi semangat iki lan wujudna pakaryan panggilanmu nganti sampurna. – 4) Kanthi mangkono kita bakal dadi tuladha para bapa lan Gusti Allah piyambak. – 5) Mugi Gusti Allah nguatake kowe ing bab iki lan njaga kowe supaya slamet. [2, 123]

1. Aku nyuwun lan ngemis marang kowe: ajeg ing panggilan suci sing wis diparingi marang kowe, ora goyah lan tetep, netepi dhawuhe Gusti lan kabeneranipun; tetep tansah ing katresnan kang paling sumringah lan murub marang Gusti, ngusir saben hawa napsu manca saka atimu; saya kuwat ing keteguhan tapa brata, ngliwati saben dina kanthi luwih teliti lan waspada, ing pangibadah lan nyanyikake kidung, ing patuh lan andhap asor, ing pangabdian lan pangurmatan, lan ing kabèh bab liya, bab ketekunanmu ing pagawean lan perjuangan, lan uripmu sing kebak sangsara iki, minangka pratandha kasilmu ing ngupaya kaslametanmu dhéwé. Teguhna atimu: pungkasané, katentreman langgeng bakal sumunar kanggo kowe minangka gantiné sangsara sing saiki kowe alami, lan kabungahan tanpa wates minangka gantiné sedhihmu saiki. Mangkéné carané Rasul ngélingaké kita, ngajak kita aja ndelok sing saiki, awit iku samentara lan lumantar, nanging ndelok ing tembe, awit iku langgeng lan pinunjul (2 Kor. 4:18).

2. Saiki, amarga kita wis dianggep pantes nampa anugrah skema malaikat iki, amarga kita wis ngupaya gesang langgeng lan mahkota sing ora bisa rusak, amarga kita wis tresna banget marang pangadopsian dadi putra lan kraton swarga; delengen, kowe duwe wektu lan arena sing kasedhiya. – Aja nganti kita nyerah, utawa ngirit upaya; nanging luwih saka wong-wong sing nggolèki emas lan pérak, watu permata lan bandha liya sing fana, ayo padha ngupaya kanthi sakabehe ati lan semangat kanggo nggayuh Karajan Swarga lan berkahing swarga. Kasil ing bab iki mung bakal teka yen kita tansah ngawasi awak dhewe lan, nalika terus sinau saka Gusti, ngati-ati nepaki tugas sing diparingake kanthi cara sing paling becik; amarga iku ora daging lan getih, nanging suci lan nylametake, yen ditindakake kanthi unggul.

3. Amarga ora ana siji-sijine kita sing ngawula marang daging lan getih, nanging marang Gusti Allah, sing nampa iki minangka kurban sing nyenengake lan janji bakal maringi ganjaran sing pantes ing jaman sing bakal teka. Aja ana siji wae sing mikir yèn dhèwèké ngawula marang manungsa, sanajan dhèwèké wis dipercaya nindakake tugase sing paling andhap asor, nanging luwih becik marang Gusti piyambak, sing nampa iku lumantar sedulur-seduluré. Mula saka iku, lakokna tugastamu kanthi ajrih lan gemeter, kanthi Gusti piyambak dadi pangawasmu, *'sing weruh apa sing didhelikaké ing pepeteng lan mbukak rembugan atimu'* (1 Kor. 4:5). Yen saben kita padha mikir kaya ngene – kaya sing pancen bener – lan nindakake pangabdian bebarengan marang siji lan sijine minangka pelayanan ilahi, mula kita bakal nyukupi kanthi sampurna kabèh pakaryan panggilan kita.

4. Saka iki, sinar kabecikan kabèh bakal sumunar ing sajroning kita—katresnan, katentreman, kalem, alus, lan andhap asor—lan kita bakal nyadari yèn kita pancèn ngetutaké tapak langkah para bapa kita sing kinurmatan, niru cara uripé. Elinga, banjur, urip sing pinaringan berkah iku, lelampahané ing dalan pasrah lan patuh, kaunggulan sing luar biasa saka andhap asor lan pasrahé – lan kepiye semangaté padha ngupaya kanggo Gusti, Sing piyambakipun ngendika: *'Sinaua marang Aku, awit Aku alus lan andhap asor ing manah'* (Mat. 11:29), sanadyan, kaya sing diandharake Sang Rasul, *'Panjenengané ora nganggep kasetaraan karo Gusti Allah iku bab sing kudu dicekel, nanging nyirnakake dhiri, njupuk rupa abdi, lair ing sesosok manungsa; lan sawise katon ing rupa manungsa, Panjenengané ngendhegake dhiri lan manut nganti tekan pati—pati ing salib'* (Fil. 2:6, 8). Lan pikirna: sapa sing kalebu ing wong sing kaslametan, utawa sing pinaringan berkah?

Mung wong-wong sing wis niru Panjenengané, sing wis ngendhegake dhiri, sing wis manut lan tundhuk, sing wis nahan kabèh rupa sangsara, isin, caci, ejekan, malah palu, pangasingan lan panjara – kaya sawatara saka kowe, utawa saktenané kabèh kowe, amarga ing siji anggota, kabèh awaké dhéwé bakal dimulyakaké utawa dihinakaké.

5. Mugi Gusti langkung ngreksa panjenengan, minangka prajurit gagah, minangka abdi setya, minangka tiyang kang duwé pangajab, minangka bangsa pilihan, minangka pasamuwan suci, supados, mèlu ing jaman iki, kang pancèn zinah lan kebak dosa, minangka wong-wong sing tanpa isin nindakake dhawuhe Gusti Allah, supaya kowe padha dianggep pantes dadi ahli waris bebarengan karo Kristus Gusti ing Kerajaan Swarga.

182. Kowe ora nggatekake piwulangku, ora uga piwulang bapakku, malah ora marang sabda Gusti, lan kowe tetep ora tobat: sababé kowe manut hawa daging lan ora peduli marang kaslametan

182. 1) Kowe ora nggatekake piwulangku, ora piwulang bapakku, ora sabda Gusti, lan kowe tetep ora tobat: sababé kowe manut hawa daging lan ora peduli marang kaslametan. – 2) Kita kuduné semangat tumrap kabèh sing becik, nanging kepiye kita saiki? – 3) Napa banjur kita padha sembrono lan tiba ing ngisor banget? Ayo paling ora wiwit saiki kita mbenerake. [2, 124]

6. Kanggo apa tuan tani nanem, yèn ora kanggo ngundhuh mengko? Kanggo apa pedagang makarya, yèn ora kanggo entuk bathi? Mangkono uga, kanggo apa wong sing dipercaya nyebarake pangajaran nindakake kuwi, yèn ora kanthi pangarep-arep kasil lan kamajuan wong-wong sing ngrungokake? – Nanging kowe, amarga dosaku, tembungku pancen ora ana gunané. Aku nandur akèh lan kerja keras, nanging aku ora weruh wohé. Aku ngomong, aku ngumumaké, aku ngélingaké kowe – lan kadhangkala, sakedhap, kakuwatan tembungku tekan jeroning atimu, nanging kowe langsung lali kabèh lan tetep ana ing pelanggaran sing padha. Aku nangis merga iki lan atiku remuk, ora duwe kekuwatan kanggo mandhegake kekacauanmu. Mesthi wae, kahanan sing sia-sia iki asalé saka kakuwatan ciliké tembung-tembungku sing andhap asor. Nanging, salahé iki dak tanggung dhéwé. Nanging apa kowé ora krungu tembungé Kitab Suci Ilahi? Apa saben dina ora mratélakaké ajaran panyelamatan marang kupingmu? – Luwih saka kuwi, apa sing dipratelakaké para Bapa Suci? Apa sing padha wartakaké? Apa sing dadi kesaksiané? Apa sing padha ancām? – Apa ora padha nampilake ing ngarep mripatmu pangadilan kang nggegirisi lan ora bisa dihindari, paugeran pungkasaning Gusti kang nggegarake bumi, panolakan kang nggegirisi lan panyiksa tanpa wates, geni kang ora bisa padam, ulat beracun kang ora tau mati, pepeteng legam, Tartarus ing donya ngandhap, lan kabèh babagan sing ana gandhengane karo kuwi? – Kosok baline, apa ora padha nampilake marang kowe Kratoning Swarga – urip langgeng, kamulyan kang ora bisa diungkapake, pepadhang kang ora bisa diucapake, kaendahan swarga kang ora bisa dibayangake, pangkuan Abraham, kemah para wong suci, alun-alun para wong bener, barisan para malaikat, lan kabungahan kang ora bisa diungkapake? – Nanging sanadyan kabèh kuwi, ora ana pratandha pangowahan sing katon ing kowe, malah ora ana tobat. – Tembung apa sing bisa kita rungokaké, nalika kabèh sing kita goleki mung kanggo nyukupi napsu lan hawa nepsu daging kita, nalika kita wis tiba nganti ngisor banget mung ana pikiran babagan apa sing bakal dipangan lan dipinang, guyonan apa sing bakal diucapake kanggo ngrusak nyawa kita lan nyawa sing ngrungokake, apa sing bakal digawé kanggo ndhelikake kaluputan kita utawa nyalahake wong liya – lan, kanthi cetha, nalika kita wis nggawe nyawa kita ora dadi papan pangayoman kanggo kesalehan lan kabeneran, nanging dadi papan pangayoman kanggo saben jinis tumindak ala lan ketidakadilan?

7. Kita kuduné ndeleng kasangsaran, dadi wicaksana ing bab-bab langit, ngupaya lan nyawang bab-bab ing dhuwur, mikiraké pangkat lan kalungguhan sing wis kita sandhengi, marang sapa lan kanthi cara apa kita banjur kabandhing, amarga pinten lan apa waé dosa ing urip biyèn sing wis kita tanpa pangapura, lan amarga kalepatan apa waé amarga kecerobohan, sawisé nampa skema, kita dianggep pantes nampa pangapura? – Kita kudu gemeter, nangis, ngendhegake awak, lan nyesali, mlaku kanthi ati abot lan pandeleng mudhun, eling marang pati sing tansah cedhak; marang rawuh kita ing ngarsane Hakim sawisé ninggalaké badan lan patemon kita karo Malaikat-malaikat sing medeni. – Kita kudu niru para bapa suci kita, sing banget ketat marang awaké dhéwé ing saben bab, nganti tembung sing paling cilik, lan ing kabèh bab padha ati-ati, tulus, tertib, bébas saka niat ala, andhap asor, tentrem, ora remen ribut, ora napsu, ora kagoda donya, meneng, remen nyanyi kidung, sukur, manut, andhap asor ing kawicaksanan, pancen piranti pilihan, wis siyap kanggo saben pakaryan becik – kanthi Roh Suci manggon ing sajroning atine.

8. Napa kita padha sembrono banget, kita wong sengsara iki? Napa kita padha males banget? Napa kita wis tiba nganti ngisor banget? Napa sabda Gusti ora nyentuh nyawa kita? Napa kita ora ngucurake luh? Napa kita ora melembutake ati kita sing wis atos? Ngapa kita ora ngalami pangowahan sing sampurna? Ngapa kita ora ngupaya saben dina kanggo dadi luwih becik, supaya katon yèn kita wis mlayu saka donya lan munggah ngluwihi kabèh kawruh manungsa lumrah? – Dina lan jam kang nggegirisi lan medeni nalika kita pindhah bakal teka, lan ora bakal suwe manèh. Banjur kita bakal ngraos lara ati, ngrasa nyeri lan ora bisa dadi lega, amarga ora duwe kawani ngucap: '*Ati kawulo sampun siyap, ya Gusti, ati kawulo sampun siyap*' (Yesaya 107:2). Nanging ayo, menawa kowe gelem ngrungokake aku, ayo kita sembah lan sujud ing ngarsane Kristus piyambak, Sang Raja kita; ayô padha ngraos susah lan nangis ing ngarsané kanthi sakabehing manah – lan Panjenengané sing cedhak marang kabèh sing sejati nyuwun marang Panjenengané bakal maringi pitulungan lan kekuwatan kanggo mbuwang kabiasaan dosa lan mlebu ing urip kabecikan, tanpa ngirit pangorbanan. Aku ora kandha: aja mangan, aja ngombe; aku ora kandha: aja turu kanggo ngaso; Aku ora ngomong: aja mangan, aja ngombe; aku ora ngomong: aja turu kanggo ngaso; Aku ora ngomong: aja golek kenyamanan utawa kumpul karo sedulur kanggo rembugan; nanging aku nuntut supaya kabèh mau ditindakake kanthi cara sing bener, kanthi wajar, ing wektu sing pas lan panggonan sing cocog, supaya kanthi nambah kabecikan marang kabecikan lan kamajuan marang kamajuan, kita bisa urip tentrem lan kaya malaikat.

183. Akeh saka kowe kabeh wis kaya sing kuduné: mula, kenapa ora kabeh kowe kaya ngono?

183. Akeh saka kowe kabeh wis kaya sing kuduné: nanging kenapa ora kabèh? Nanging ayo padha tangi sadurungé wektu isih ana. [3 1, 2]⁹⁶ *Sawetara saka kowe wis kaya sing diprentahake Sabda Gusti; nanging ora akèh. Mula saka iku, kenapa kita ora padha tangi lan, sawisé tangi saka turu jero amarga kecerobohan, padha ngupaya marang pepadhang ing kawruh lan ngidam-idam kabungahan langgeng? Ngapa kita ora 'matèni anggota-anggota sing ana ing bumi: zinah, najis, saben napsu lan hawa napsu ala'* (Kolose 3:5), supaya kita bisa dadi candhi Allah, ing ngendi Rama, Putra lan Roh Suci kersa manggon? Ngapa ora netepi paugeran monastik ing tembung lan tumindak kanthi ketegasan sing paling dhuwur, supaya ora wani melu ngina, ngapusi, nggrundel, sombong marang tangga teparo, utawa omongan pamer, kaya ta: 'Aku biyen kuwi lan such- ; aku nduwé iki lan kuwi'? – Suwéné pira setan omongan sia-sia isih nduwé kuwasa marang kita? Suwéné pira kita bakal dadi piranti roh muji-muji sing ora patuh? Suwéné pira atiné kita bakal sombong, ngagungkaké bab-bab cilik lan ora ana gunané lan nyalahaké sedulur kita amarga ora nduwé kuwi? – Nanging ayo, anak-anakku, rungokna aku: ayo padha nglakoni ajrih marang Gusti lan guyub rukun bebarengan kanggo nyambut gawe ing kaslametan kita. Nalika kita isih ana ing daging, nalika wektu pangumbaraan kita ing kéné isih lumaku, nalika pandonga lan panyuwunan, luh lan pangapuran isih pantes, ayo padha nggebuk atasi iki: supaya, sawisé ngremehake donya kabèh lan mbuwang kabèh kawicaksanan daging, lan wis matèni kabèh hawa napsu donya, supaya kita bisa ngarahake kabèh katresnan kita marang apa sing suci, becik, lan ilahi.

184. Cara asketisisme ing novisiat komunal luwih unggul tinimbang liyane: iku kaya Kristus

184. Wujud asketisisme ing novisiat komunal luwih unggul tinimbang liyane: iku manut tuladha Kristus. Mula, lakoni lomba iki kanthi becik. [31, 9] Ajeg teguh, wani, lan sabar nampa kabeh ing sajrone uripmu. Angkat pikirane marang kang luhur lan renungna bab-bab swarga kanthi pikiran sing saleh. Ing kana, bebarengan karo Yesaya, kowe bakal nyumurupi Gusti sing lungguh ing pangastana sing dhuwur lan mulya, dikelilingi para Kerubim lan Serafim sing ngadeg ing ngarsane lan kabèh bala malaikat. Mangkono kita bakal nyumurupi Panjenengané ing dina kang medeni nalika Rawuhe kapindho. – Banjur wong-wong sing wis setya nindakake tugas sing diparingake marang dheweke—kanthi nyingkiri kesenengan daging lan ora ngidini kesenengan jaman iki nguwasani dheweke—bakal krungu swara Panjenengané sing paling berkah. Banjur wong-wong sing bener bakal padhang kaya srengenge, ing kabungahan sing ora bisa diucapake, nalika Gusti kita lan Allah kita, sing maringi ganjaran, maringi peparang miturut pantesé marang saben wong. Wah, sedulurku, kabungahan apa sing bakal dirasakake kabèh wong suci, nampa berkah saka swarga iku miturut ukuran kepiye padha nyenengake Panjenengané ing donya iki! Agung tenan wong-wong sing, demi Gusti, ngungsi ing gunung-gunung, guwa-guwa, lan jurang-jurang ing bumi – para stylite, wong sing manggon ing guwa, lan para pertapa. – (Aku ora arep ngomong bab pangkat paling dhuwur – Para Rasul Suci, para hakiming jagad raya, uga para martir sing kabegjané sampurna, para Nabi Ilahi, utawa jinis wong sholeh liyane).

⁹⁶ Jilid katelu saka khotbah dumadi saka loro pérangan, saben duwé sistem nomer dhéwé kanggo khotbah-khotbah. Ing kutipan, '31' nuduhaké pérangan kapisan, déné '32' nuduhaké pérangan kapindho. Angka sabanjuré nuduhaké nomer khotbah.

Nanging pangkat kita ora ana bedane karo pangkaté. – Sampeyan wis ngerti yèn Panjenengané sing maringi peparing, sawisé mudhun menyang bumi, ora milih urip ing ara-ara samun, utawa urip minangka wong sing manggon ing tugu, utawa urip liya sing padha, nanging kersa urip kanthi patuh, kaya sing Panjenengané dhawuhaké ing Injil: '*Aku wis mudhun saka swarga dudu kanggo nindakake karsaku dhéwé, nanging karsa Bapa sing ngutus aku*' (Yohanes 6:38). Lan maneh: '*Tembung-tembung sing tak kandhakake, aku ora kandha saka diriku; nanging Rama sing ngutus aku piyambak wis maringi aku dhawuh—apa sing kudu tak kandhakake lan apa sing kudu tak omongake*' (Yohanes 14:10; 12:49). Banjur, ing Pesta Paskah pungkasan, sawisé nganggo kain linen lan njupuk peran dadi abdi, Panjenengané ngumbah sikilé para muridé, lan ora suwé sawisé kuwi ngendika: '*Aku ana ing antaramu kaya wong sing ngladèni*' (Lukas 22:28). Mangkono Gusti, sawisé dadi manungsa, kersa milih ora liya kajaba cara urip taat kita dhéwé. Apa ora dadi sumber panglipur lan kabungahan kanggo kita amarga kita nglampahi urip kita kanthi niru Panjenengané? Mula saka iku, apa pantes kanggo kita luwih milih wangun urip asketik liyane tinimbang urip kita dhéwé? Satemene, yèn kowe urip ing urip iki kaya sing kuduné, kowe dhéwé ora bakal kepéngin milih sing liyané. Mulané ing Gerontikon ana sawijining pangandika sing kandha yèn saka telung wong askétis, sing luwih unggul yaiku sing urip kanthi patuh marang wahyu, tinimbang wong pertapa lan wong lara sing nampa lara kanthi kabungahan. Satemene, sedulurku, urip kita iki pancèn agung, lan sapa waé sing nglakoni, mesthi tanpa mangu-mangu bakal kamulyakaké bebarengan karo Abraham, para martir, lan wong-wong sing bener. Mula, usaha sing becik. Muga-muga setan sing iri marang kowe ora nyegah kowe, lan aja nyegah awakmu dhewe amarga males. Olesna sikilmu nganggo lenga kasabaran, sandhangana awakmu nganggo jubah kabungahan, lan ngombe banyu kasucian lan kasucen. Aja nganti ana sing kandha: 'Sak suwene?'—awit kuwi tembungé wong males.

185. Kanthi mbandhingake wong-wong sing ngupaya kaya tanduran anggur sing subur, dhèwèké nyemangati semangat kanggo ngasilaké woh kabecikan

185. 1) Kanthi mbandhingake wong-wong sing ngupaya karo wit anggur sing ngasilake, iki nyemangati semangat kanggo woh saka kabecikan, lan nyimpulake. – 2) Aku kepéngin nggawa kabungahan marang sawenehing wong liwat iki, lan mbukak akal wong liya. [31, 13]

9. Sing nanem anggur bungah nalika weruh tandurané subur. Aku uga bungah nalika weruh ana ing antaramu sing ngasilaké woh rohani. Begja cabang sing sugih klompok rohani, sing ngasilaké anggur pangapusan lan nggawa kabungahan marang Gusti Allah lan manungsa. Nanging aja nganti ana sing bisa ngomong marang kita kaya Nabi Musa sing ngandika bab wong-wong tartamtu atas jenengé Gusti Allah: '*Anguré saka Gomora, tandané iku tandha empedu, tandha pait*' (Ulangan 32:32). Amarga ana pangeling kang nggegirisi ing Injil, manawa saben cabang sing ora ngasilake woh sing apik bakal dipotong lan dibuwang menyang geni (Yohanes 15:2–6), kang mesthi ora bisa dipadamake. Kanthi sih-rahmaté Kristus, ana maneka cabang ing kebon anggur sing ditandur déning Gusti Allah. Contone, ana siji sing sanadyan pakaryané manis, uga duwé tembung-tembung sing dirasakaké karo uyah Roh Suci; sijiné dihias kanthi andhap asor sing jero. Ana manèh siji, sanadyan ngasilaké woh akèh, nyebar ing akèh cabang. Pangerten iki minangka wong sing saya kuwat lan mateng sacara rohani, nambah siji upaya rohani marang upaya rohani liyané. Ana liyane kang wis ngakar jero ing bumi kanthi akaran akèh; dhèwèké subur, rantingé dhuwur lan ijo royo-royo, nganti cangkakan kanggo wit anggur liyané bisa dijupuk saka dhèwèké. Mangkono wong sing, nalika wis mantep ing dalan kabecikan, uga mbiyantu seduluré nalika weruh ana sing tiba utawa sedhih amarga serangan mungsuh. Nanging cabang-cabangé wit anggur, amarga ora nduwé rasa, ora saingan siji lan sijiné; Nanging kowe, sing diuripi lan ditandur dening Gusti, padha saingan siji lan sijine, padha thukul bebarengan lan ngasilake woh bebarengan, supaya ora ana siji wae sing tetep subang, nanging kabeh kapenuhan woh saka pangolahan ilahi lan nyenengake amarga akèh klompok rohani ing kowe—yaiku kabecikan.

10. Kanthi parabel kaya ngono aku kepéngin maringi kabungahan marang sawatara lan mbangunake akal marang liyané. Kanggo kowe kabèh, aku kepéngin ngedegaké tangga saka bumi nganti swarga nganggo tembung-tembungku sing andhap asor, supaya kowe bisa munggah menyang pamikiran paling dhuwur, lan mudhun tekan jeroné ati, kanggo mangertèni kahanan ora langgeng lan lumantaré urip manungsa, uga kesia-siaan lan ringkihé urusan manungsa. Singkatipun, kula kepéngin nggawa panjenengan sadaya menyang donya punika lan nunjukaké berkah-berkahipun ingkang ora saged dipun aturaké lan tanpa wates. Kula badhé nampilaké panjenengan ing ngarsaning Gusti Allah ingkang gesang, Sang Pangripta sakabéhipun lan Sang Pangéran, – lan mbiyantu panjenengan mangertos kados pundi kaanan ing alam punika – kados pundi tentrem

langgeng ing ngriku, kados pundi kabungahan ingkang tanpa upama, kabungahan sing ora ana enteke, paseduluran sing kebak berkah karo Malaikat lan kabeh Para Kudus—supaya, sawise katarik lan padhang pikiran dening iki, kowe bisa ngadohi kabeh sing sia-sia, nganggep bener mung kabecikan langgeng sing wis disedhiyakake kanggo kowe, dene kabeh sing ana ing kene—sing ditampa lan sirna ing wektu sabanjure—dianggep ora ana apa-apane.

186. Kanthi éling sebabe kita ninggalaké donya lan mlebu biara, ayo padha ngupaya kanthi tekun kanggo nggayuh iki, kanthi nyingkiri alangan-alangan sing wis dituduhaké déning pengalaman

186. Kanthi éling sebabe kita ninggalaké donya lan mlebu ing biara iki, ayo padha ngupaya kanthi tekun kanggo nggayuh tujuan mau, kanthi nyingkiri alangan-alangan sing wis dituduhaké déning pengalaman. [31, 15] Saiki aku ngumandhangaké tembungé Arsenius sing kabegjan: 'Arsenius, kok kowe teka ing kéné?' lan aku ngajak kowe padha takon marang awakmu dhéwé, bebarengan karo aku, kenapa kita ninggalaké donya lan teka ing kéné? – Aku bakal mangsuli kanggo kabèh: mesthi kanggo éntuk Gusti Allah, supaya sawisé dadi anaké Gusti Allah, kita bisa nampa warisan kraton swarga, lan supaya kita ora dadi *'daging lan getih, sing ora bisa nampa warisan kratoné Gusti Allah'* (1 Kor. 15:50). Gusti wis nelpon kita marang iki lumantar panggilan suci. Mula saka iku, angkat salibé Kristus, lan tindakna tapak-tapaké tanpa munafik, aja mecahaké awakmu antarané Panjenengané lan donya, nanging pasrahna lan suciaké awakmu sakabèhé mung marang Panjenengané. Tumindakna ing perang sing becik; usaha lan rampungna lintasanmu, kanthi wani nahan saben kasangsaran lan sedhih sing teka, njupuk panglipur saka pangarep-arep warisan berkah sing wis dijanjekake. Akèh roh jahat nyerang lan nyerang kita saka njero lan saka njaba. *'Amarga saka njero, saka ati,'* pangandikane Gusti, *'muni pikiran-pikiran ala, zinah, pameran, matèni, nyolong,'* lan sapiturute (Markus 7:21). Nglawan angin kencengé roh-roh iki, ayo kita ngibarke layar jiwamu, supaya kita bisa nglayar ing dalan kanthi ati-ati, aja nganti langsung mlebu ing kasangsaran amarga kandhas ing pantai sing cethek utawa nabrak watu – yaiku: kabodhoan, lan utamané gagal ngandharaké pikiran lan nyumputaké jati diri sejati. Kita kudu nglindhungi awak kita kanthi sakabehe kekuwatan saka panggonan mbabayani sing wis kacathet dening pengalaman, supaya kita ora binasa nalika nemoni. Aja nganti nyimpang tengen utawa kiwa, nanging kudu manut dalan tengah kraton. Mula, aja males nindakake kabecikan kaya lumpuh, uga aja kakehan gegabah nalika nesu nganti nyimpang saka dalan tengah kaya menyang tengen banget. Apa sing kelakon nalika kita seneng katon luwih unggul tinimbang wong liya, kobong dening kesombongan, lan mula kita waris—celaka lan cilaka!—*'kabijaksanaan ing paningal kita, lan pangerten ing ngarep kita'* (Yesaya 5:21).

187. Ayo padha mlaku bebarengan kanthi guyub, saben wong unggul ing kabecikané dhéwé, nanging ora ngupaya kapentingan dhéwé, lan ora nolak gaweyan apa waé, kanthi yakin manawa kanggo iki kita mesthi bakal nampa Karajan Swarga

187. Ayo padha mlaku bebarengan kanthi guyub, saben wong unggul ing kabecikané dhéwé, nanging ora ngupaya kapentingan dhéwé, lan ora nyingkiri pagaweyan apa waé, kanthi yakin manawa amarga iku kita mesthi bakal nampa Karajan Swarga [31, 15]. Ayo, padha mlaku bebarengan; ayo mlaku kaya mangkéné: ana sing lumantar renungan sing patuh, ana sing lumantar kasabaran sing ora kendho, ana sing lumantar andhap asor kaya Kristus, ana sing lumantar ngreksa pikirané, ana sing lumantar pangapuran sing nyeri, ana sing lumantar luh panyucian, ana sing lumantar katresnan sedulur sing bébas saka iri (), ana sing lumantar sih rahmat saka Gusti, lumantar tembung pangajaran utawa kidungan mazmur sing mbangun, utawa kanthi nuduhaké carané nindakake. Saben uwong nindakake apa sing bisa: yen kowe bisa sinau, sinaua; yen bisa nyusun bait, nyusun bait; yen bisa ndedonga, ndedongaa; yen bisa sujud, sujud; nanging lakoni kabeh kanthi ngajeni lan sabar. Aja ana sing ngupaya kapentingan dhéwé utawa mung manut karepé dhéwé; amarga kanthi mangkono dhèwèké bakal adoh saka ketaatan sing paling sampurna. Aja ana siji wae ing antarané kita sing krungu ngucap: 'Aku ora bisa', 'iku ora cocog karo seleraku', 'aku ora waras', sanajan pancèn ana sing bisa ngucap kaya ngono. Aku maringi janji sing saktenané, ing ngarsané Gusti Allah kang ora katon lan Malaikat-malaikat pilihané, yèn kanthi ngupaya—miturut pangandikané Gusti kang kandha *'pamaréntahané Allah iku dijupuk kanthi kekerasan'*—188. Kaya mungsuh ngapusi leluhur kita, mangkono uga dheweke ngapusi kita, kanthi salah nyebut ala dadi becik—kanthi ngupaya sakabehe kekuwatanmu—miturut pangandikane Gusti sing kandha 'kerajaan Allah iku dijupuk kanthi paksa'—kanthi nglakoni susah lan ngetokake kasangsaran marang awakmu ing kabeh bab, kaya kowe nglakoni susah amarga sempit lan sedhihé dalanmu, kowe bakal pindhah saka pati menyang urip, saka kebusukan menyang kaabadian, saka pepeteng menyang padhang, saka

perbudakan dadi anaké Gusti Allah, saka lembah luh menyang kraton swarga sing padhang sumunar lan kebak kabungahan.

188. Kaya mungsuh ngapusi leluhur kita, mangkono uga dheweke ngapusi kita, kanthi salah nyajikake ala dadi becik

188. Kaya mungsuh ngapusi leluhur kita, mangkono uga dheweke ngapusi kita, kanthi nyebut ala dadi becik kanthi palsu. Leluhur kita kapancing amarga ngrungokake dheweke; kita uga bakal kapancing yen ngrungokake dheweke. Mula saka iku, aja ngrungokake dheweke, nanging tutup kuping kita marang saben usulané. [31, 16] Apa kita kelingan panggonan pisanan kita ing Paradiso lan pangusiran kita saka kana, utawa pangresthaké manèh kabèh prakara ing jaman sing bakal teka: loro-loroné iku prakara sing paling wigati kanggo kita mangertèni. Kepiyé leluhur kita Adam diusir ora dadi rahasia tumrap kowe. Nanging apa sababé iki? Kesombongan lan ketidaktaatan sing kasar marang Gusti Allah, sing wis maringi dhèwèké anané lan uripé. Dheweke ora tetep setya marang dhawuh sing diwenehake marang dheweke, amarga atine kesasar dening paningal sing ngidam kesenangan jasmani lan mung mikir yen woh iku enak dipangan lan nyenengake mripat; kanthi panggerak bojone, lan luwih maneh liwat godha ula, dheweke nyicipi woh sing dilarang lan mulane tiba saka padhang menyang pepeteng. Mangkono, rasa pait saka apa sing katon legi iku ngusir dheweke saka Swarga lan nyemplungake dheweke menyang urip kang kebak gaweyan abot lan sedhih. Nanging ayo padha ngati-ati supaya ora ngalami sangsara kaya sing wis dialami dheweke, kanthi merhatiake piweling iki, supaya kita ora kecemplung ing jebakan sing padha. – Aja nganti kita kapancing dening pesona lan kaendahan sing narik kita marang kesenangan indria, apa liwat imajinasi batin utawa kesan njaba sing kebetulan nyentuh awak lan panca indria. Amarga sanadyan apa sing kita deleng kadhang katon ayu lan becik, sejatine ora kaya ngono; lan yen kita melu, iku nggawa marang kita apa sing wis kelakon marang Adam—pati, kebusukan lan paukuman. Dhèwèké pracaya marang ula sing mbisik marang dhèwèké: *'Ing dina kowe mangan saka wit kawruh bab becik lan ala, mripatmu bakal kabuka lan kowe bakal kaya déwa'* (Kejadian 3:5). Mangkono uga naga bisik marang kita – yèn kita nepaki kepinginan sing kaya ngono, kita bakal nampa kabungahan tanpa wates lan kamardikan sakabehe saka kabèh sing mbebani kita. Nanging sing manut marang bisikané ora mung kapancing pangarep-arepé, nanging uga kelangan sakabehe apa sing diduwèni, amarga wis mbelot saka Gusti kanthi cara sing paling tragis. Lan piye karo kita? Apa kita pancen kudu ngrungokake dheweke? – Utawa *apa kita 'ora mangerteni tipune'* (2 Kor. 2:11) lan umpan-umpan ngapusi saka dheweke? Amarga sanajan pira wae dheweke nggodha kita, sanajan pira wae dheweke nelukake kita, sanajan pira wae dheweke nggerakake nyawa kita, ayo dheweke diusir adoh saka kita. Amarga dhèwèké ngupaya nyopot kasucian kita sing ilahi lan paling berkah, ngusir kita saka swarga paugeran Gusti, lan nyopot busana malaékat sing diparingaké Gusti, supaya dhèwèké bisa mbuwang kita menyang jeroné bumi. Mula saka iku, ayo padha ngunci gapura pikiran kita, nutup lawangé, lan nolak mlebu ing pachelathon karo pikiran-pikiran mau. Nanging *'nalika setan sing dosa munggah nglawan kita', 'kita bakal meneng lan ngendhegake awak kita'* (Mazmur 38:2). 3) ing ngarsané Gusti; lan sanajan mungsuh wis nyedhak tanpa kita sadhar, ayo padha nglengkapi awaké dhéwé nganggo senjata Salib sing ora bisa dikalahaké, lan nguataké awaké dhéwé nganggo sabda Kitab Suci sing diilhami Gusti Allah ing pakaryan kaslametan kita. Ayo padha ngupaya maju saben dina, aja tau kesel nindakake kabecikan lan tapa brata, aja wareg karo apa sing wis bisa kita capai, aja nganggep iku wigati ing sembarang cara, lan aja mikir yen kita luwih unggul tinimbang wong liya ing apa wae; nanging ayo padha ngupaya nepaki kabèh dhawuhe Gusti kanthi sampurna, ing saben bab. Iki upaya luhur kita. Iki pananjakan kita sing pinaringan berkah, pangasilan kita sing pantes dipuji, bandha kita sing langgeng, pratandha warisan kita ing tembe sing kebak berkah langgeng.

189. Yen pengalaman akibat ala saka nyenengake hawa napsu ora mulang kita supaya nyingkiri iki

189. 1) Yen pengalaman akibat ala saka nyenengake hawa napsu ora mulang kita supaya nyingkiri iki. – 2) Mula, elinga pati sing tansah cedhak mulang kita: amarga iku maringi inspirasi marang para martir lan nguwatake para bapa suci ing kasangsaran pangorbanan dhiri. [31, 17]

11. Padha bungah lan seneng; mlayu ing lomba kanthi becik, lan munggah ngluwihi godha-godha ing donya sing ngapusi, tetepake pikiranmu marang swarga lan kamulyan sing ora bisa diucapake sing ngenteni kowe ing kana. Sampeyan wis ngerti tenan yèn kabèh pakaryan kita ing tapa brata ora ana apa-apané dibandhingaké karo Karajan Swarga, lan yèn sedhih lan kasangsaran ing urip iki, yèn dibandhingaké karo pangaso langgeng, kaya ngimpi sing ora nyenengaké. Mula saka iku, kita wis wicaksana lan bener ninggalaké

donya iki kanthi kuwasa Panjenengané sing wis nelokaké kita mlebu Karajan Swarga. Nanging ayo uga urip becik, alon-alon maju ing pakaryan apik, lan sinau saka pengalaman supaya ora ngidini kesombongan nguasani kita. 'Pira kaping kita nyenengi marang kesenengan?' – lan ora ana sing ketinggalan? 'Pira kaping kita ngisi weteng?' – Nanging kita wis maremake napsu badan, lan ora nyisihaké apa-apa saka rasa wareg kuwi, kejaba abote badan. Yen kita nyilem ing pikiran isin, sawisé kita ngutuk awak dhéwé, ngundhuh sedhih tinimbang kabungahan; yen kita kecemplung turu, sawisé kita nyalahké awak dhéwé kaya wong bodho; yen kita tumindak kasar, sawisé kita nyalahké awak dhéwé; yen kita nyerah marang guyu, sawisé kita nangisi; lan sacara umum, ora ana kabecikan sing teka marang wong saka kesenengan indra. Yen kita kepengin tansah ngrasakake tentrem lan kabungahan, ayo padha netepi paugeran: iki bakal dadi kabungahan kang ora ana enteke kanggo kita, ngasilake woh kabeneran kang akèh kanthi paseksi saka nurani kita.

12. Rungokna, sedulur-sedulur – aja nganti kita kalah marang turu lan kelesuan, uga aja mbuwang wektu kita tanpa guna. Wektu pamitan kita wis cedhak; utawa apa durung teka? – lan ana malaikat sing dikirim Gusti Allah kanggo kita, sing bakal langsung njupuk nyawa kita lan nggawa adoh. – Nanging menyang endi? – Apa kita ora kebak rasa wedi nalika krungu iki? Apa kita ora gemeter nalika mikir bab iki? Kanthi éling bab iki, para martir suci kanthi seneng nyerahake awaké dhéwé marang panyiksaan, marang pangpucukan anggota badan, marang pangremukan balung, pancèn '*pintonan kanggo donya, kanggo para malaikat lan manungsa*' (1 Kor. 4:9); nanging merga iku banjur padha diparingi mahkota. Bab para bapa kita sing kinurmatan, para biksu suci, padha ngupaya kaya awak iku mungsuhé—padha nemu kabungahan ing luwe; nalika nahan adhem, padha krasa kaya ana ing anget; nalika nahan kekurangan, padha krasa kaya duwé kabèh kanthi akèh; padha ora kabèk karo katresnan marang wong tuwa; katresnan anak-anaké ora nyimpangaké saka tujuwané; kabecikan sedulur ora ngganggu konsentrasi; ora ngidam emas utawa perak, ora sandhangan alus, ora panganan sing nyenengake daging; nanging padha mangan lan nganggo sandhangan mung kanggo urip, lan nahan kabèh kahanan angel kaya-kaya padha ora duwe badan. Ayo uga padha ngupaya niru wong-wong mau; ayo padha nampa sakabehing kasangsaran, nahan luwe, adhem, caci, ejekan, lan sakabehing sangsara liyane, salawase kita ora nganti kelangan Karajaning Swarga.

190. Iku angel kanggo kita: mungsuh nyusun rencana ing endi-endi kanggo ngapusi kita; nanging kanthi mangertèni iki, ayo padha waspada lan nolak

190. 1) Angel kanggo kita: mungsuh ana ing endi-endi nyusun rencana kanggo ngapusi kita; nanging kanthi mangertèni iki, ayo padha waspada lan nolak. – 2) Nggumèkaké semangat saka kasunyatan yèn mung sithik wektu sing isih ana – lan kita bakal mlebu ing pangaso. – 3) Lan njupuk kawicaksanan saka Sabda Gusti lan tulisan-tulisan para Bapa. [31, 19]

1. Perjuangan kita ageng, mungsuh kita angel dikalahake, kejahatanane marang kita kiyat; dheweke ora turu ing wengi lan ora ngantuk ing awan, ora keganggu dening urusan donya, nanging tansah ngubengi kumpulan kita sing dikumpulake Gusti, golek nyawa sing ceroboh lan ora ajeg kanggo dicekel lan dipangan. Sampeyan wis ngerti tipuané; mulane awas. – Dhèwèké panyurung dosa: dhèwèké nglontar pikiran kaya tali pancing, disamaraké karo umpan manisé. Aja nganti kowe bodho – kaya iwak, miturut tembungé Rasul, '*ora nyadari tipuané*' (2 Kor. 2:11); aja kapancing déning penampilan njaba, nanging sawisé mbukak kelicikané, usir dhèwèké; lan dhèwèké, amarga gagal, bakal bali kanthi nesu marang golongané dhéwé. Mangkéné usulan godhané: marang siji dhèwèké nandur rasa iri, marang liyané kélangan semangat; marang siji ana kepengin pindhah panggonan, marang liyané kesombongan, utawa loro-loroné marang wong sing padha, narik wong-wong mau saka kabèh sisih mlebu ing perangan pati. Mula saka iku, ayo padha waspada, lan—kanthi Gusti ana ing sisih tengen nyawa kita, Sang Sing Kinurmatan lan Sing Digawe Kepéngin—ayo padha nyingkiri perangané. Muga-muga nesu—sing mung ditujokake marang mungsuh, ula—aja nganti ngreksa kowe; lan muga-muga geni napsu ora bébas nyulut atimu marang tumindak isin lan ora pantes; nanging, sumandhangan alus lan nganggo busana tanpa napsu sing éndah, padha tresnaa marang siji lan sijiné.

2. Sabar sethithik maneh, lan kowe bakal diarani begja; usaha sethithik maneh—mung sethithik—lan kowe bakal enggal tekan kutha swarga sing padhang sumunar lan endah banget, ing ngendi ana kamar panganten sing ora bisa diungkapake saka jiwa-jiwa perawan, ing ngendi ana pangkuan Abraham, swarga ilahi, Karajaning Swarga. Tetepna kutha iki ing pikiranmu; ayo padha nyemangati siji lan sijiné supaya luwih cepet lumaku ing dalan menyang kana, tanpa nggatekake kesel lan lelah.

3. Perhatikna tembung-tembung sing diilhami Gusti saka Injil, Para Rasul, Para Nabi, lan tulisan-tulisan para Bapa Gereja sing nylametake nyawa, lan pangana uga nyukupi nyawamu nganggo tulisan-tulisan

mau. Babagan tugas lan pakaryan— —sing diparingake marang saben kita, ayo padha nindakake kanthi seneng ati, sabar, katresnan sedulur, pitulungan bebarengan, lan welas asih, supaya asmaning Gusti kita kamulyakake ing saben bab lan dening saben wong; amarga Panjenenganipun sing kita layani lan sembah.

191. Lumantar kasabaran kita bakal ngungkuli mungsuh lan dianggep pantes nampa berkah kang ora bisa diungkapaké, amarga berkah iku para martir nampa sangsara lan para wali nampa saben kakué pangurmatan diri.

191. 1) Lumantar kasabaran kita bakal ngalahaké mungsuh lan dianggep pantes nampa berkah kang ora bisa diungkapaké, amarga berkah iku para martir nampa sangsara lan para wali nampa saben paukuman marang awaké dhéwé. – 2) Ayo padha niru wong-wong mau, adoh saka kabèh sing ala lan ngupaya kabèh sing becik, lan kanthi mangkono munggah marang kasampurnan. [31, 24]

4. Ing perjuangan tanpa kendhat, kowe ngadeg ing arena kasetyan, nahan pukulan ing kasangsaran lan cambukan ing sangsara sedhih, nganti getih mili ing pangorbanan kersamu. – Nanging sumangga semangat, awit lumantar iki panjenengan nyiapake mahkota, pakurmatan, lan ganjaran kanggo kemenangan sing adil. *'Lawananana setan, banjur dheweke bakal mlayu saka kowe; cedhakna marang Gusti Allah, banjur Panjenengané bakal cedhak marang kowe'* (Yakobus 4:7–8); *'ngagem,'* kaya sing dadi guru agunging jagad, Paulus, *'paring dhawuh, 'bajak wesi kang sampurna'* saka Roh Suci, *'supaya kowe bisa ajeg nglawan tipuané setan'* (Efesus 6:11). Kanthi kasabaranmu, dheweke dipun tolak, dipun kalahake, lan dipun buwang tanpa daya, lan dipun injak-injak ing sangisore sikilmu: supaya janji kasampurnan ing kowe: *'nginjak ula lan kalajengking, lan kabeh daya mungsuh'*. Oh, anak-anakku! Yen kita ngupaya sithik maneh, apa berkah sing bakal kita entuk, apa kamulyan, apa kabungahan? – Tembung ora bisa ngungkapake iki, uga pikiran ora bisa mangerteni. Amarga iki, para martir kaya wedhus nyerahake awake dhewe kanggo disembelih; amarga iki, para wong suci nindakake praktik asketis sing paling ketat lan nglakoni.

5. Ayo padha niru uga, padha nyengkuyung siji lan sijine ing bab iki lan padha mbiyantu siji lan sijine. Mugi ing antarané kita, kula nyuwun kanthi andhap asor, boten wonten panggonan kanggé duraka ingkang ngusir Adam saking Swarga, boten kanggé kesombongan ingkang nentang Gusti Allah ingkang Maha Kuwasa, ingkang nimbali lintang enjang ingkang sumunar nalika esuk saking swarga, boten kanggé keserakahan ingkang ndadosaken Esau ngedol hak lairipun, boten kanggé napsu kesenangan, sing, lumantar liciké Delilah, ndadèkaké Samsôn sing ora bisa dikalahaké dadi bahan guyanan ing ngarepé wong manca, uga ora ana rasa iri sing ndadèkaké Kain dadi pembunuh sadulur. Mula saka iku, ayo padha ngreksa kabecikan luwih-luwih, njupuk tuladha—saka siji, andhap asor; saka liyane, semangat; saka siji, sabar; saka liyane, kakuatan kang ora bisa dikalahake; saka siji maneh, katresnan marang sedulur; saka liyane, andhap asor, patuh lan katresnan marang Gusti Allah, supaya kowe padha dadi putra pepadhang lan pepadhang dina, lan dadi ahli waris bebarengan karo wong-wong sing wis dadi tuladha uripmu. Munggha, sedulurku, munggha menyang pucuking gunung kabecikan; tetepna ing atimu mungghahé Roh, dadi tangga langit; munggha kaya cedar Libanon, ngupaya pucuking langit, merenung babagan bab-bab langit lan nglumpukake pikiranmu ing kana, supaya nalika kowe ana ing kahanan kaya ngono, pungkasaning urip donya iki bisa nuntun kowe langsung mlebu swarga sing kabegjané urip langgeng.

192. Ayo padha njerit, lan Gusti bakal nylametake kita saka perbudakan dosa lan saka mungsuh-mungsuh kita

192. 1) Ayo padha njerit, lan Gusti bakal nylametake kita saka perbudakan dosa lan mungsuh-mungsuh kita. – 2) Nanging sawise dibebasake, tetep kenceng; – yen ora, kowe bakal bali maneh ing perbudakan: supaya ora ngalami iki, duweni ajrih marang Gusti Allah lan katresnan marang Sang Gusti, lan njaga kuwi kanthi merenung bab pakaryan Gusti sing nggumunake, pangriptaane, pangayoman lan panyelamatan. – 3) Yen kowe tansah éling kanthi cetha yèn Gusti nandhang sangsara kanggo kita, mula ora ana sedhih utawa kasangsaran sing bakal ngoyak kowe utawa nuntun kowe menyang dalan sing salah saka Gusti. [31, 25]

6. Bola-bali, *'ayok padha ngupaya Gusti, supaya nyawane urip'* (Yesaya 68:33). Ayo padha nyuwun marang Panjenengané kanthi tulus, lan Panjenengané bakal ndelok marang kita kaya déné Panjenengané ndelok Israèl kuna, lan ngrungokaké tangisan lan raungan saka nyawa kita sing sedhih. Lan sanadyan Panjenengané ora ngutus Musa, Panjenengané piyambak mesthi bakal nylametaké kita saka tangané Firaun ing pikiran kita lan saka pakaryan pait hawa napsu. Sak suwéné kita isih ana ing sangisoré Mesir sing dosa, pikiran-pikiran sing ngabdi marang hawa napsu mesthi bakal ngoyak lan nganiaya kita. Nanging nalika Gusti

Allah ingkang Maha Gunging nyawang ketekunan kita kanthi pratandha lan kaajaiban rawuhe ing jero kita, Panjenenganipun badhe nylametaké kita saking sepuluh tula ingkang nyiksa kita, nggawa kita mlebet ing tanah tanpa napsu; lan kita badhe, kanthi kabungahan ingkang nyukupi sedaya, nyanyi dhumateng Panjenenganipun kidung kamenangan babagan panyelamatan kita.

7. Nanging uga kudu ngerti, manawa sawijining wong bisa tiba maneh ing tangan mungsuh-mungsuhe yen dhèwèké mbalèk lan ora tetep ajeg ing sipat apik wiwitan sing ana ing sajroning atiné nalika lan sawisé tobat: muga-muga iki ora tau kelakon marang sapa waé saka kowe kabèh. – Wiwitan lan sumber pangowahan batin dadi luwih becik lan keteguhan ing kono yaiku nancepake ajrih marang Gusti Allah ing ati, sing muncul saka kawruh lan renungan babagan pakaryan lan paugeran Gusti Allah sing nggumunake – yaiku, kepiye Panjenengané nggawé kabèh mau saka ora ana apa-apa, malah mung nganggo sabda siji; kepiye Panjenengané netepaké pepadhang; kepiye Panjenengané mbentang langit, kaya kubah, kepiye *Panjenengané 'nglumpukaké banyu segara ing kulit'*, kaya sing kacathet (Mazmur 32:7), kepiye Panjenengané nyebar hawa supaya kabèh makhluk urip bisa ambegan, kepiye Panjenengané netepaké srengéngé lan rembulan, kaya loro mripat sing padhang karo akèh lintang warna-warni, ing langit kang langgeng, kepiye Panjenengané ngetokaké saka bumi kabèh wit sing ngasilaké woh, saben jinis suket lan kembang, kepiye Panjenengané maréntahaké kabèh kéwan supaya metu saka bumi, lan kabèh iwak lan manuk saka segara, kepiye Panjenengané mbentuk leluhur kita Adam nganggo tangané dhéwé lan nempataké dhèwèké ing swarga kabungahan, kepiye Panjenengané netepaké srengéngé supaya munggah lan surup, – saka iku kita nduwé awan lan bengi, kang dadi ukuran lumakué urip kita – luwih-luwih saka merenung kamulyané lan jeroné kawicaksanané! Mula saka iku, padha wedi marang Panjenengané piyambak lan gemeter ing ngarsané piyambak. Nanging uga padha tresna marang Panjenengané amarga, kanggo kita, Panjenengané dadi manungsa lan ing saben bab dadi kaya kita kejaba dosa; kanggo kita Panjenengané dikhianati lan digawa menyang pangadilan; kanggo kita Panjenengané nandhang dera, diludahi, diejek, dipukul, lan pungkasané disalib lan seda. Panjenengané nglampahi kabèh mau minangka manungsa, nanging Panjenengané tangi manèh minangka Gusti Allah, sawisé ngalahaké setan, sing ngrusak nyawa, lan nylametaké ciptaané sing dipun tresnani.

8. Sapa, sawisé iki, mikir yèn Gusti diina, ora bakal nampa saben pangina ora mung tanpa sedhih, nanging malah kanthi kabungahan? Sapa, éling carané Gusti diina lan difitnah, ora bakal kanthi kersa nahan saben wujud fitnah? Sapa sing, nalika ndeleng Gusti dipukul ing pipi, ora kepengin nampa pukulan sing padha kanthi kabungahan, lan sawise nampa pukulan ing pipi tengen, ora bakal mbalekake pipi kiwa uga? Sapa sing, mbayangake ing pikirane Gusti disalib, ditusuk lembing, ngrasakake empedu lan cuka, ora bakal tansah siyap ngadhepi pati apa wae? – Ayo saiki, anak-anakku! Ayo saiki, aku nyuwun marang kowe, ayo padha nyalibake awak dhewe marang donya lan marang hawa napsu; lan yen perlu, ayo padha nyerahake awak dhewe sanajan nganti dipukul; lan yen ora, ayo sabar nampa paling ora tatu-tatu—tatu tembung sing nyesek amarga cacian lan fitnah, lan getih sing mili saka pegatan kersaning awak dhewe; lan ayo padha kaya Kristus, nandhang sangsara amarga katresnané marang manungsa. Ayo padha kabèh kabangkitaké kanggo nindakake kawajiban kanthi tanpa pamrih; ayo padha kaparingan inspirasi kanggo ndedonga, kobong ing njero ndedonga mau karo geni Roh, karo miliing luh, lan karo raungan andhap asor.

193. Kanthi éling carané urip kita bakal pungkasané, ayo padha semangat nyenengaké Gusti, manut tuladhané para leluhur kita

193. 1) Kanthi éling carané urip kita bakal pungkasané, ayo padha semangat nyenengaké Gusti, niru para leluhur kita. – 2) Sanadyan ing praktik iki arang banget katon ing sapa waé; nanging kanthi pitutur bebarengan lan kerjasama, kita ora bakal ketinggalan saka wong-wong mau, sanadyan ora tekan sakabehé. – 3) Kanggo iki, yen kowe kersa, ora ana alangan sing ora bisa diatasi, amarga gumantung marang kersa kita dhéwé. [3 I, 28]

9. Ayo padha ngerti, anakku, apa iku urip kita, sapa sing kita layani ing daging iki, lan menyang ngendi misteri persatuan kita karo awak nuntun. Kanthi ngelingi iki, ayo padha rajin netepi dhawuhe Gusti, lan ora kendho ngupaya kaslametan kita. Ayo padha mbuktèkaké ing jaman sing tanpa beban iki yèn kita semangat ngupaya urip sing nyenengaké Gusti Allah, kaya ing jaman biyèn para leluhur kita, sing mekar ing kéné kaya kembang lili ing padang lan kaya swarga sing ditandur déning Gusti Allah, disirami déning banyu Roh, ngasilaké woh-wohan kabecikan kabèh lan dianggep pantes diarani kanca-kanca Sang Gusti. Padha nyenengake Gusti, lan nalika tetep suci ing urip lan dipun-uripi dening pamikiran luhur, padha nggayuh swarga; lan kanthi wicaksana migunakaké manggon ing donya, padha mbentuk paduan swara siji karo para

Malaikat lan manggon bebarengan karo Gusti. 2) Sapa saiki sing mlaku ing dalan iki? *'Sapa sing bakal munggah ing gunungé Gusti'*, kaya sing katulis? (Mazmur 23:3). Sapa sing, nganggo *'swung kaya manuk dara'*, mabur kanthi Roh lan *'mandheg'* ing gunung kasampurnan? (Mazmur 54:7). Sapa sing *'kasucèné sumunar ing dina-dinané?'* (Mazmur 71:7). – Nanging kita, kanthi pitutur bebarengan lan panyengkuyungan timbal-balik, bakal nindakake tugas iki lan ora ketinggalan. Kita ora bakal ngidini awake dhéwé diarani *'generasi sing mbrontak lan pait'* (Mazmur 77:8), sawijining bangsa sing durung bisa nguwasani atiné; nanging luwih kaya *'bangsa sing saleh sing pinaringan berkah'* (Mazmur 101:2). Ayo padha ngetokake kabecikan ing sajroning awake dhewe sing pantes nampa ganjaran; ayo padha mlaku ing dalan suci para leluhur kita, nginjak tapak-tapaké, ngukur tahapan lelampahané lan mriksa uripé, ngupaya niru pakaryané lan cara tumindaké—sanadyan kanthi ringkih lan ora sampurna, nanging cukup kanggo sawijining murid nuduhaké praktik niru guruné. Padha iku pelukis gambar kang kaya Gusti, seniman kabecikan; déné kita, paling ora ayo nggambar bayiné; padha para peziarah; ayo kita uga dadi peziarah; tanah airé iku swarga – muga-muga Yerusalem swarga dadi tanah air kita uga; bandhaé iku paugeran Gusti; ayo kita goleki uga; padha ora kabèk karo katresnan marang daging lan getih (kekerabatan), uga ora seneng marang kesenangan donya iki; ayo kita kepéngin sing padha. Padha ngupaya lan dadi kaya mangkono; ayo padha nyambut gawe, lan kita uga bakal dadi kaya mangkono; supaya, kaya ing jaman biyen tumindaké padha diwartakaké ing endi-endi amarga uripé sing nggumunaké, lan kabaré tekan marang kita, maringi inspirasi kanggo nindakake sing padha, mangkono uga muga-muga jeneng kita dadi dikenal marang generasi sabanjuré kanggo ngrembakaaké tuladha sing becik. Lan apa sing luwih pinaringan berkah utawa luwih maringi panglipur tinimbang iki?

10. Lan yen kowe kersa, ora ana alangan kanggo iki. Gusti Allah ing jaman semana padha karo Panjenengané saiki: Injil durung kadaluwarsa, paugeran durung owah, lan wektu uga durung diganti. Panjenengané sing maringi pangayoman marang kita biyen, lan saiki uga, terus ngopeni kita kabèh dina iki. Apa bengi lan awan, nandur lan ngundhuh, saiki ora padha? – Gusti Allah kita iki ora owah-owahan lan ajeg; tansah padha kaya wiwitan, saiki Panjenengané njaga kabeh ciptaan, madhang kabèh manungsa nganggo sinar katresnan sing padha lan ora kepéngin patié wong sing dosa salawas-lawase. – Nanging dudu keseragaman utawa gampang owah sing nemtokake kabebasan kita; tegesé, gumantung marang kita – lan iki ditrapake kanggo kabecikan lan kaburukan. Amarga apa sing nyegah kita, sawisé kabakar semangat kanggo niru leluhur, saka nampa tumindaké lan sumunar kanthi cara uripé? Kita uga, sing urip bebarengan ing komunitas, bisa padhang kaya ngono, yen bebarengan karo wong liya kita nggawe urip kita dadi cerminan urip para leluhur. Lan iki bakal kelakon yen, luwih saka apa wae, kita meksa awak dhewe kanthi saben cara kanggo ngreksa ati supaya ora ana penyimpangan paling cilik saka dhawuhe Gusti.

194. Kowé kaya kebon sing subur, ngasilaké manéka woh kabecikan: mulané, awas aja nganti layu

194. 1) Kowe kaya kebon sing subur, ngasilake maneka woh kabecikan: mulane, ati-ati supaya kowe ora layu. – 2) Iki dina-dina suci (Lent), lan kabeh nyumbang kanggo pambaruan rohani kowe: puasa, ibadah, pambacaan, lan kompetisi rohani. – 3) Gunakna kabeh kanthi maksimal; luwih saka kabeh, tetep tentrem. [31:29]

11. Panyiraman sing pas wektune déning udan iku paling migunani kanggo lemah subur, mbantu supaya ngasilaké woh-wohan sing akèh, sing perlu kanggo nyukupi kabutuhan makhluk urip. Saben piwulang mingguan kita mili saka lambéku sing andhap asor; muga-muga uga padha migunani kanggo tuwuh lan anyaring kabecikan sing manggon ing jiwamu sing mulya kaya udan kanggo tuwuhé woh-wohan sing nyukupi. Satemene, kowe katon kaya swarga kang kebak maneka tetanduran: siji nyenengake aku kanthi andhap asor lan patuh, sijiné nyukupi aku kanthi rajin ing pakaryan; siji ngetokake watak suci, sijine nyenengake aku kanthi kabecikan luhur, kaya wit pinus sing ngangkat cabange dhuwur menyang gunung; cekakipun, saben kowe padha duwe kabecikan dhewe, ngasilake tumindak sing pantes. Mula, anak-anakku, awasna: aja nganti ana sing kosong saka pakaryan becik; aja nganti kowe kabakar dening geni napsu, lan aja nganti dadi ora ana woh-wohan amarga kesombongan, sing ngancurake saben woh. Ayo padha nyengkuyung siji lan sijiné lan nhangatake atiné; kanthi siji pikiran, ayo padha mbangun tiang kanggo awake dhéwé sing nyambung saka bumi tekan swarga, utawa ayo nggayuh kabecikan sing nganti tekan langit.

12. Saiki wektu dina-dina suci – lan kowe padha disucèkaké; puasa lan prasaja – lan kowe padha dibersihaké ing jiwa lan raga; kidungan mazmur sing guyub lan pambacaan – lan kowe dadi kecapi sing merdu, diputeraké dening Roh; kowe padha kumpul kanthi cepet kanggo ibadah – lan mbentuk paduan swara malaékat; kowe padha nyawiji ing katresnan, ngusir rasa iri, lan kabawa dening siji kepinginan: supaya kowe

kabeh bebarengan bisa kacathet ing swarga; kanthi ora padha rebutan lan urip tentrem sejati ing antaramu, kowe nyonto kesatuan pikiran saka makhluk gaib; kowe mung nduwé siji pegatan, lan ing bab iki kowe padha ngupaya bebarengan karo wong liya kanggo nepaki dhawuh sak apik-apike – lan mulané kowe sacara alamiah dadi putra-putra patuh; kowe ora dadi sugih liwat nglumpukaké bandha donya, nduwé kabèh nanging ora nduwé apa-apa, minangka tuan donya lan ahli waris Karajan Swarga.

13. Luwih saka kabeh, kowe ngetokake ing pakaryanmu kasunyatan saka pangandikane para nabi: *'Apa sing becik, utawa sing nyenengake, kajaba sedulur padha manggon bebarengan?'* Mulane aku nyebut kowe minangka *'kurban wangi'*, *'nurun ing jambangé Harun, lan embun Hermon, sing mudhun ing gunung-gunung Sion'* (Mazmur 132:1, 2, 3). Delengen jeneng apa waé sing ngias kowe lan pujian apa waé sing makutha kowe. Mula, awasna lan tunjukna manawa kowe ora nggawa jeneng sing dudu jenengmu, lan manawa kowe ora urip kanthi cara sing ora pantes kanggo pujian kaya ngono. Lan saiki kowe nampa iki saka aku mung kanthi tembung, nanging mengko—ing jaman sing bakal teka—kowe bakal nampa ganjaran sing adil kanthi tumindak saka Hakim sing Adil lan Pemberi ganjaran sing loman banget.

195. Kowe kudu dikenal kanthi jeneng para bapa rohani lan urip kanthi semangat monastik tunggal manut paugeran sing wis ditemtokake

195. 1) Kowé kudu dikenal kanthi jeneng para bapa rohani, lan urip ing semangat monastik tunggal manut paugeran sing wis ditemtokake. – 2) Elinga janji sing wis kowé ucapake nalika cukur sirah; lan dadi kaya ngono ing njaba lan ing jero: lan supaya persatuan iki dadi pratandha sing mbedakake kowé saka umat umum. – 3) Kanggo iki, Gusti Allah bakal maringi kowe pangaso ing panggonané sing éndah. [31, 30]

14. Sawise ninggalake wong tuwa, sedulur, kerabat, lan donya sakabehe, kowe teka ing kene lan dadi anak rohani aku, ngowahi awakmu dhewe lumantar urip sing nyenengake Gusti Allah. Mula saka iku, kowe ora kena diarani maneh nganggo jeneng siji-sijine lan siji-sijine sing wis nglairaké kowe sacara jasmani, nanging diarani nganggo jeneng bapa rohani lan leluhur kita, kanthi mangkono nuduhaké yèn kowe wis misah sakenané saka tatanan alamiah lan wis nampa lair anyar – lair rohani – kanthi kersamu dhéwé. Malih, ing k , ing kéné ora ana siji waé sing nduwé karsa dhéwé utawa tumindak manut pamikirane dhéwé, nanging kita kabèh mikir siji, kabèh padha ngupaya bebarengan marang Gusti Allah. Lan apa sing kacathet ing Kitab Para Rasul saiki kawujud ing kita, yaiku manawa *'manah lan nyawa para pracaya padha siji pikirmu: lan ora ana siji wae sing ngaku yèn kagungané iku kagungané dhéwé, nanging kabèh padha kagungan bebarengan'* (Kisah Para Rasul 4:32). Apa kowe ngerti apa sing kok rungokake? – Mula, priksa awakmu dhéwé, *'apa kowe tetep teguh lan ajeg'* (1 Kor. 15:58). Aku ngomong iki supaya kowe ora nganti mikir nyimpang saka paugeran biara: iku bisikan mungsuh. Aja lali siji bab maneh: *'Yen ana wong melu tandhing, dhèwèké ora bakal diparingi mahkota kajaba tandhingé manut paugeran'* (2 Tim. 2:5). Uga, sawijining biksu ora bakal nggayuh kasempurnan utawa nampa mahkota yèn dhèwèké nindakake tapa brata sing bertentangan karo paugeran sing wis ditemtokake.

15. Sampeyan wis ngerti lan kerep krungu piye sedulur-sedulur lanang diwulang nalika padha nampa skema. Intine yaiku ing kene digawe sumpah lan diadegake prajanjani antarane Gusti Allah lan manungsa – kanggo ngalami luwe, ngalami ngelak, ora nduwé apa-apa, nahan fitnah, cacian, lan ejekan, lan, yen perlu, ngucurake getih kanggo Kristus. Mula, aja mundur nalika kowe kudu nahan kahanan kaya ngono, amarga kowe mung ngadhepi apa sing wis kowe sumpahi bakal kowe tahan. Apa sing diomongake wektu kuwi mung guyonan bocah cilik? Adoh saka kuwi. Kuwi tembung-tembung suci, sing dadi saksi déning Gusti Allah lan malaikat-malaikat pilihané. Kosok baliné, nalika ngadhepi kahanan kaya ngono, kita kuduné bungah amarga ana kasempatan kanggo nepati sapérangan cilik saka apa sing wis kita janjèkaké. Kaya pujian, kesenengan, lan rasa wareg iku narik kawigaten donya, mangkono uga kanggo kita, kosok baline sing dadi kepinginan lan kabungahan. Iki sing dituduhake busana biara marang kita. Wong-wong donya padha bungah ing bab-bab donya, dene kita bungah ing bab-bab ilahi; wong-wong donya padha bungah ing bab-bab daging, dene kita ing bab-bab rohani; wong-wong donya padha bungah ing kesenengan, dene kita bungah ing pangendalian diri. Apa sing misahake lan mbedakake kita saka wong-wong mau? Apa kowe tenan mikir yèn jubah ireng lan jambang dawa ndadekake wong dadi biksu? – Ora pisan. – Nanging iki sing dadi biksu sejati: wong sing watak lan kahanan atiné selaras karo penampilané, nganti bisa kandha: *'Iki pancèn aku, lan aku ora bakal owah.'* Saiki, aku nyuwun marang kowe, wicaksanaa kanthi cara iki – lan nyawiji ing pangendalian dhiri, meneng, maca ayat, saling ngajeni, pangakuan dosa, rajin, lan saben sipat liya sing pantes dipuji. Ayo padha ngembangaké sipat-sipat iki ing jeroning dhiri – lan kita bakal ngasilaké woh sing apik. Kabeh padha saingan

karo sedulure ing kabecikan lan padha niru tanpa iri. Lan—'Kaya Aku urip,' pangandikane Gusti—'Aku bakal ngluhurake wong-wong sing ngluhurake Aku, lan Aku bakal nyedhiyakake panggonan pangaso kanggo wong-wong mau, tanahé wong urip, 'panggonan panggonan kang éndah banget' (Mazmur 41:5). Mugi panjenengan padha mireng punika lan nyumurupi pepadhanging donya, saha nyawang Panon Srengéngé Kaadilan, lan remen ing kabungahan ingkang tanpa upama: awit Panjenenganipun punika kabéh manisé lan karsa. Mula saka iku, ayo padha ndedonga, lan nambah semangat marang semangat kita, supaya kita bisa nggayuh dina kang padhang iku kanthi kabungahan. Begja atiné sing wis éntuk Gusti lumantar uripé sing becik lan wis nemokaké Panjenengané minangka panyungging sing welas asih, amarga Panjenengané bakal nampa atiné mau ing papan panggonané kang langgeng.

196. Khotbah nyritakaké bab sing paling wigati – kaslametan jiwa; mula, saben wong kudu ngrungokaké kanthi tliti lan semangat

196. 1) Khotbah nyritakaké bab sing paling wigati – kaslametan jiwa; mula kudu dirungokaké kanthi tliti lan semangat. – 2) Yen ora, piwulangé ora bakal ana paédahé tumrap jiwa; lan sanadyan ana, mung sawatara wektu; sawisé kuwi bakal sirna kabèh. – 3) Mula saka iku, ayo padha ngrungokaké, ngreksa, lan nglakoni; lan kita bakal ngundhuh woh-wohan sing becik ing donya iki lan luwih-luwih ing jaman sing bakal teka. [3 I, 32]

16. Nalika Sabda Gusti sing diwartakaké mlebu ing jiwa sing waspada lan tliti nggatekake kaslametané, sabda kuwi langsung maringi kehangatan lan nyurung supaya luwih tliti lan sampurna ing netepi paugeran; nanging yèn mlebu ing jiwa, kaya ing kahanaku, sing turu lan nglirwakake ing kabecikan, iku tetep ora ana wohé, nyebar sia-sia ing udara. Mula, aku nyuwun, aja ndeleng aku minangka remeh, nanging delengen pantesé piwulangé Gréja, awit iku maringi pangeling kang migunani kanggo kabèh, ora bab prakara sepele, nanging bab prakara paling wigati – prakara kaslametan kita: Kepiyé kita bisa slamet? Kepiyé kita bisa lumaku ing dalané Gusti? Kepiye carane kita bisa ngindhari jebakan mungsuh? Kepiye carane kita bisa nyucèkaké dhiru saka hawa napsu? Kepiye carane kita bisa unggul ing kabecikan, supaya lumantar kabecikan iki kita bisa munggah tekan pucuk kasampurnan? Apa lan pinten kabecikan sing kudu kita lakoni supaya bisa nggayuh Karajan Swarga? – Kanthi topik-topik kaya ngono, piwulang kita kuduné dadi sing sampeyan karepake lan sampeyan ajeni.

17. Luwih maneh, yen kowe nganggep dheweke kaya ngono, kowe meh ora bakal bisa nemokake manfaat sing kowe goleki ing obrolan kaya ngono, apamaneh njupuk manfaaté. Amarga ana mungsuh sing nentang kita ing saben bab lan ngganggu kita saka apa sing bener, kajaba kita nggatekake usulan ala saka dheweke kanggo kapentingan kabecikan. Mula, nalika sipat kita kesasar amarga bab-bab sing ora séhat, kita ora bisa njaga piwulang kanthi semangat utawa pangajèn sing padha. Nanging sawisé krungu sawatara wacana pangajaran, utawa sawijining renungan babagan lumantar saka urip iki lumantar gapura pati menyang urip sabanjuré, utawa babagan ngadeg ing ngarsané pangadilan, utawa krungu paukuman pungkasan babagan takdir langgeng minangka ganjaran tumrap kabèh uripé, dhèwèké langsung kapenuhan rasa nyesel, nglegak, nangis lan ngraung; nanging sawisé wektu sing cendhak kabèh mau kelalen manèh, lan tinimbang nyesel dhèwèké malah dadi atos; tinimbang ngucuraké luh, dhèwèké nyerah marang guyu; tinimbang ngraung, dhèwèké nyebar pikirane, mbalèkaké pasuryan lan mripaté menyang kéné lan kana. Lan sing isih ana mung nglèntèk karo Rasul: '*Cilaka aku iki! Sapa sing bakal nylametaké aku saka awak pati iki?*' (Roma 7:24).

18. Oh, ora, sedulurku, ora. Nanging kita bakal ngrungokake, ngrasakake atiné, lan ngupaya apa sing paling becik, lan nyulut geni marang geni, nganti nyulut nyawa kita kanthi katresnan marang Gusti Allah lan marang siji lan sijiné, saling nyengkuyung lan nyemangati supaya taat, andhap asor, rajin, lan nindakake kabecikan liya sing pantes kanggo panggonan kita ing swarga. Saiki kita mung nanem, mula kita kerja, kesel lan nangis; nanging sawisé sawatara wektu kita bakal bungah, amarga kanthi kabungahan kita bakal ngundhuh apa sing wis kita tanem kanthi luh, lan kita bakal miwiti mrentah bebarengan karo Gusti Allah lan Sang Rama, asal kita tetep setya lan nglakoni pangorbanan dhéwé kanthi tulus. – Napa aku kudu mandheg nyuwun marang kowe? Ayo padha ngupaya nalika isih ana wektu; ayo padha nyambut gawe luwih suwe, ayo padha sabar sak kuwate, nganti urip iki, sing kaya impen, rampung. Lan aku wani njamin marang kowe ing asmané Gusti Allah yèn kowe bakal diparingi mahkota, bakal gabung karo paduan swara bala langit, lan bakal miwiti bungah lan seneng salawas-lawase.

197. Ing jaman perang, prajurit ora nemu tentrem nalika perang; dheweke mung nemu tentrem nalika wis bali menyang omah

197. 1) Nalika perang, prajurit ora nemu tentrem nalika perang; lan padha nemu tentrem mung sawise bali menyang omah. Lan kita padha melu perang rohani, perang sing suwene sak urip: pangaso saka iku ana ing urip sing bakal teka. – 2) Mula saka iku, ayo padha perang kanthi semangat, aja nganti ngalah marang mungsuh, lan aja wedi marang ancaman palsune. [31, 33]

19. Kanggo wong-wong sing tansah ana ing perang, nalika perang isih lumaku, meh ora ana istirahat kajaba nalika ngadhepi mungsuh gedhe lan cilik: padha nyiapake senjata kanggo perang, utawa jaga, utawa lunga misi pengintaian; lan sajrone wektu kuwi padha turu sethithik, mangan sethithik, tansah waspada, lan tansah wedi ana serangan dadakan. Mung nalika pungkasaning perang padha bali menyang omah, wektu tentrem, tentreming ati, lan kabungahan bakal teka tumrap wong-wong mau; wektu kuwi ganjaran kanggo kawani militèr lan peparing saka raja diwenihaké. Kita uga bisa ndeleng kahanan sing padha ing kéné: apa kita ora ana ing kahanan perang sing terus-terusan, lan apa kita ora njaga disiplin militèr? – Satemene, aku kandha marang kowe, malah luwih saka wong-wong mau; amarga kabeh bab babagan kita iku unik: senjata kita uga unik – *'dudu saka daging, nanging kuwasa liwat Gusti Allah kanggo ngrubuhake kubu-kubu'* (2 Kor. 10:4); lan mungsuh sing istimewa – roh sing tiba, setan, pasukane dumadi saka kabèh sing wis mbelot bareng karo dhèwèké lan lumantar dhèwèké, uga panguwasa-panguwasa sing diusir saka swarga. Mula saka iku, jaman saiki dudu jaman tentrem lan klegaan tanpa beban, nanging jaman perjuangan. Mula saka iku, kita kudu ngagem kabèh busana prangé Gusti Allah, lan nggawa pedhang rohani, supaya bisa perang. Nalika sawisé suwéné perjuangan—luwih utawa kurang sukses—liwati, Sang Panyipta lan Gusti Allah kita bakal mungkasi perang mau lan nelpon kita saka pangumbaraan lan lelampahan ing kéné menyang panggonan lan tanah air sejati kita. Bab iki sing ditulis lan diterangake dening Kitab Torèt, Kitab Para Nabi, Kitab Para Rasul, lan Kitab Para Guru.

20. Saiki kowe wis ngerti, sedulur, medan perang; kowe uga wis ngerti peperangan. Mula ayo padha ngadeg teguh lan perang kanthi gagah berani. Kita lagi perang karo kabèh wujud kejahatan—kalebu kejahatan dhéwé: perang nglawan putus asa, perang nglawan keserakahan mangan, perang nglawan turu kakehan, perang nglawan napsu kotor, perang nglawan omongan kosong, kesenengan sing ora serius, guyu, kesopanan ala lan saben hawa napsu kotor liyané. Sapa waé sing ajeg, perang lan nolak—liwat renungan, pandonga tanpa kendhat lan wahyu—lan pungkasane ngalahaké mungsuh lan menang—wong kuwi, minangka prajurité Gusti, bakal diparingi mahkota kamulyan kang ora luntur ing Karajaning Swarga. Mula saka iku, sedulur-sedulurku, bangsaku rohani, aku nyuwun marang kowe: aja padha suda semangat, aja padha kapancing tipu, aja nganti kesel nalika ngalahake mungsuh, lan aja wedi marang kuntulan lan hantu-hantune sing ora ana kakuwatan. Kadhangkala katon kaya nyiapake tumindak ageng lan medeni, nanging tumrap sing waspada, kuwi mung khayalan lan bayangan. Apa ora dheweke sing biyen nglawan Anthony Agung—kadhangkala merayap kaya ula, kadhangkala kaya singa utawa srigala, utawa kéwan mbebayani liyane—mung makhluk kaya ngono? Sadurunge para mudha sing wani iki, dheweke kabukten mung pepeteng lan tipuan, lan diusir adoh dening pandongane. Mula, nalika mungsuh ngirim barang sing padha marang kita, ngangkat gunung-gunung pikiran lan nampilake arus napsu, kita aja wedi; nanging ayo gawe pratandha Salib sing maringi urip kanthi tentrem, lan dheweke bakal mlayu. Saiki, sedulur, sabar iku dibutuhake, kaya sing wis diomongake; mula ayo padha sabar lan ngupaya. Ayo saben wong padha ngati-ati carane lan ing endi kowe ngarahake langkahmu: yen kowe tumindak manut marang prentah andhap asor saka aku, utawa manut marang paugeran komunitas, lan luwih maneh kanthi nyisihake karsa pribadimu, becik tenan; dhèwèké mangan tanpa ngrasakaké, ngombe tanpa mabuk, turu tanpa ngaso; sanadyan manggon ing donya, dhèwèké ngluwihi donya, lan manggon ing kutha kaya-kaya ana ing ara-ara gersang. Nanging cukup bab iki.

198. Kita ana ing lomba ing arena: kita kudu usaha luwih keras; yen ora, kita ora bakal entuk apa-apa

198. 1) Kita ana ing lomba ing arena: kita kudu ngupaya; yen ora, kita ora bakal entuk apa-apa. – 2) Aja turu-turu: delengen, siji-siji padha lunga; cepetna nyiapake apa sing dibutuhake kanggo gesang iku. – 3) Kowe ngupaya tumindak gedhe: supaya bisa manunggal karo Gusti; lan kowe bakal nemokake iku. Kepiye? Kanthi tetep setya marang sumpahmu. – 4) Gampang nalika ana ing ara-ara samun: saiki kowe wis mlebu kutha, lan ana ujian ing ngarepmu. Aja nganti kowe padha isin. – 5) Iki sing tak kandhakake marang kowe: kepiye kowe kudu tumindak. [31, 34]

21. Amarga kita ngerti yèn ganjaran sing ora ternilai ngentèni kita – warisan Karajan Swarga lan urip langgeng – aja nganti kita lalai, aja nganti kita kapancing turu amarga males nalika urip ing jaman iki. Arena wis kabuka; lintasan wis dibersihaké lan ditandhani; ganjaran wis disiapaké, lan para hakim wis ana ing panggonané. 'Maju, para pegulat, kanggo saingan.' Sing rajin, kebak semangat, menang lan diparingi mahkota. Nanging sing males ora mung kelangan mahkota, nanging uga ngrusak nyawane sing regane ora kaétung lan, metu saka urip iki tanpa apa-apa, diserahake marang sangsara langgeng.

22. Apa kowe ora weruh, lan apa kowe ora nyadari, kepiye saben dina siji sawise sijine lunga saka kene lan, sawise ngabdi ing urip iki, lunga marang Gustine: – sing tuwa lan sing enom, – raja lan budhak, – uskup agung lan imam, – abbot lan novis? Sapa waé sing wis ngupaya ing kéné bakal nemokaké ing kana; sapa waé sing wis ngirim bandha luwih dhisik saka kéné bakal ketemu ing kana; sapa waé sing wis nyingkirké kabèh sing ana ing kéné bakal nampa kelimpahan ing kana. – Kowé wis diparingi sih supaya mlayu saka donya lan piyambakan karo Gusti.

23. Ing ngarepmu ana kasunyatan cedhak karo Gusti Allah lan pangabdian sing paling tulus marang Panjenengané kanthi kabungahan lan kabagyan. Nanging, tugas lan upayamu yaiku tetep setya marang sumpahmu. Mula saka iku, apa wae pangkat sing kok gadhahi lan apa wae kabecikan sing kok kembangake, tetep ajeg ing kahanan kuwi, tanpa mundur luwih sithik, lan nawakake rohmu minangka candhi marang Gusti Allah Kang Maha Kuwasa.

24. Kula nyimpulake bilih Gusti nampi panjenengan ing kahanan sae panjenengan saking kasunyatan bilih panjenengan tetep kados biyen, sawise pindhah saking panggonan ingkang paling meneng (ing antaraning gunung) dhateng panggonan ingkang rame lan kethèk (ing Konstantinopel), saking ara-ara dhateng kutha. Satemene, kabecikan nalika dipersembahake minangka kurban marang Gusti, diormati ing endi wae kaya emas – lan kamulyan saka iku lan kanggo iku munggah marang Gusti. Kamulyan iku uga wis munggah saka kene. – Sawetara wong – apa sing niaté becik utawa ala – padha ngomong persis kaya ngono: 'Ya wis, kita bakal ndeleng apa padha tetep setya marang tekade.' – Nanging aku ngarep kowe bakal tetep teguh lan nyekel kuwi – lan, nalika ana ing kutha, kowe tumindak kaya ana ing ara-ara gersang, lan ing tengah rame kutha kowe njaga tentrem lan tentreming atimu. Lan ing kene ana ujian sejati kowe; lan kowe pancen pantes dipuji yen kowe tahan ngadhepi kuwi. St. Yohanes Sang Teolog ngendika ing sawijining panggonan: apa sing nggumunake saka embun beku mangsa adhem lan sinar srengenge? Kabèh mau nindakake kanthi ora sengaja. Mangkono uga karo kita: ora ana pujian sing akèh yen meneng ing ara-ara gersang, utawa njaga tentrem nalika piyambakan. Nanging bab sing béda manèh yaiku urip ing kutha kaya-kaya piyambakan, lan, ing antarané kerumunan sing rame, kowe kaya-kaya ana ing ara-ara samun. Matur nuwun marang Gusti Allah, lumantar pandonga bapakku lan bapakmu, sing njaga kowe supaya ora cilaka lan tetep ajeg ing panggilanmu.

25. Kamulyan lan pujianmu ana ing jeroning awakmu dhéwé. – Amarga mangkono, lakonana sing paling becik nalika ngurusi urusan biara, kanthi semangat sing ngajèni, nuduhaké kasucian ing lampahmu, ing sikapmu, ing pandanganmu, ing tumindakmu, ing omonganmu, lan ing kabèh bab. Ayo saiki, anak-anakku, ayo saiki, aku nyuwun marang kowe. Aja nganti ana wong sing ngomong ala babagan kowe. Akeh mata sing ngawasi kita, akeh cangkem sing ngomong bab kita lan nglawan kita. *'Mesthi wae padha ora bakal kandha, "Ing endi Gusti Allahé?"'* (Mazmur 78:10) Ing endi kabecikané? Lan sapa sing nuntun wong-wong mau menyang kana? – Kepiye wani-waniné padha tumindak, ngglidahake mripat marang kéné lan mrana lan ngguyu kenceng, kaya-kaya padha dadi pelacur?" Aja nganti kowe nggawa cilaka marang kabèh sedulur; ajinéna Gusti Allah kang langgeng! Nanging ucapna saben tembung kaya Gusti piyambak sing ngrungokake, lan tindakna saben pakaryan kaya kowe nindakake ing ngarep paningalipun, nalika Panjenenganipun mirsani kowe. Kanthi mangkono, kahananmu bakal cukup; lan kowe dhewe, kaya lintang padhang, bakal ana ing tengah kutha kraton.

199. Wulang wicara iki nyritakaké kabecikan lan tapa brata urip monastik, kanthi ajakan supaya unggul ing kabèh mau

199. Ungkapan-ungkapan kasebut nyorot kabecikan lan tumindak monastik, ngajak sapa waé supaya unggul ing kabèh mau. [31, 35] Panyingkiran iku senjata paling gedhé kanggo biksu: iku gapura menyang kabecikan liya kabèh. Nanging sing wis nggayuh patuh iku panuruté Kristus; sing andhap asor kaya malaikat; sing mbukak kabèh marang bapak rohani padha resik kaya srengéngé. Mula, aja ana sing ndhelik, supaya ora dadi ora bisa mari. Golekna apa sing migunani lan sing bakal nuntun kowe marang andhap asor. Aja ngidini apa waé sing bertentangan karo iki. Sampeyan wis ngerti ing endi kita saiki lan ing endi kita bakal pindhah

ora suwe maneh, lan apa sing bakal kelakon marang kita sawisé pisah saka badan. Mula saka iku, ayo padha waspada lan wicaksana; muga-muga pikiran kita tansah ngarah marang Gusti Allah lan ngrasakaké ing kana berkah langgeng lan kabungahan sing nyenengaké kanggo wong-wong sing dianggep pantes nampa, uga krasa paité nasib wong-wong sing tiba ing neraka, ing kana ana sangsara sing medeni lan ora kaétung. Kaya Gusti urip lan Gusti Allah pinaringan berkah, mugi kita boten nate nyesel amargi sampun nyekel adat monastik suci punika, sampun nilar sedaya bab donya lan, kados nganggo pedhang, motong sedaya ingkang daging; awit menawi kita tetep ajeg ing pakaryan sae, kita badhe remen lan bagya salami-lamine. Perjuangan iki dumadi saka nglakoni puasa, jaga bengi, lan kesiapan sing wani kanggo kabeh sing dituntut dening urip asketis; marang iki aku bakal nambahake ketabahan sing loman marang kabeh sangsara lan fitnah—umpatan, cacian, pangasingan, lan pengkhianatan—kanggo katresnané Gusti. Padha usaha, kowe kabeh, gedhe lan cilik, anyar lan lawas; padha mlayu kanthi becik; padha cepet-cepet tansah siap kanggo berjaga, taat, lan kerja. Muga-muga kelesuan, nesu, kesembrono, iri, perselisihan, curiga, lan kabeh hawa napsu liyane sirna saka kowe. Luwih unggulna katresnan marang siji lan sijine, *'kabakar semangat, ngabdi marang Gusti: bungah ing pangarep-arep, sabar ing sangsara, tetep ing pandonga'* (Rom. 12:11–12).

200. Sawise muji para sedulur amarga urip monastik sing prasaja lan nunjukake pratandha martir ing kono, dhèwèké ngajak supaya padha nerusaké kaya ngono, njamin yèn ing tembe bakal diétung kalebu martir

200. 1) Sawise muji para sedulur amarga urip monastik sing ketat lan nunjukake ciri-ciri martir ing kono, dhèwèké ngajak supaya padha nerusaké kaya ngono, maringi pangarep-arep yèn ing tembe bakal padha nyawiji karo para martir. – 2) Nggaransikake marang para sedulur manawa ing tembe kabeh sing kita tinggalké kanthi sukarela ing kéné bakal kita tampi ing wangun sing paling sampurna, dhèwèké ngajak supaya padha bungah ing sakabehing kasangsaran lan tetep mantep ing dalan. – 3) Sawise nyebutake babagan kematian, piyambakipun ngajak para sedulur mau nyiapake dhiri kanggo seda; lan supaya ndedonga kanggo sedulur ingkang sampun seda, ingkang durung ngresiki nuranine saking keserakahan (awit kapanggih kalih koin perak ing selipun), – kanthi maringi dhawuh sujud. [31, 36]

1. Aku matur nuwun, anak-anakku, amarga saka katresnanmu sing paling suci marang Gusti, kowe kabeh saya maju saben dina ing nyenengake Gusti, tanpa kendhat ngetokake pangurmatan, niat becik, lan ketekunan, nglakoni pangendalian dhiri, lan wareg karo apa sing diparingake, roti kanthi wajar lan sethithik anggur, tanpa ketinggalan saka wong liya ing nglakoni pagawean, netepi paugeran, tangi esuk lan rawuh ing pasamuwan, ngadeg sabar nganti pungkasan ibadah – kanthi andhap asor, loman, lan ora ngeluh: amarga yen ana sing ngeluh, iku dosa kanggo dheweke. Iki kabèh pakaryan para biarawan ing ngendhalèni karsa dhéwé: ing pangorbanané, tinimbang geni, kualu aspal, panah, cakar, pedhang lan salib, pakaryan sing kasebut mau lan sing sabanjuré dadi pirantine: umpatan, isin, panganan roti garing, panyiksaan daging liwat puasa, panguripan dhiri, lan tahan banting ing kabutuhan apa wae—ing sandhangan, sepatu, papan pangayoman, lan kabèh sing dibutuhaké kanggo urip. Amarga mahkota wis ngenteni kita amarga nahan sangsara lan kasangsaran, ayo padha kanthi wani nindakake martir kita ing asmane Gusti kita Yesus Kristus, supaya ing kana kita bisa nemokake awake dhewe ing pangkat sing padha karo para martir suci, ing ngendi, tinimbang sedhih, kekurangan lan ratapan ing urip iki, kita bakal diparingi ganjaran: urip langgeng, kabungahan sing ora bisa diungkapake lan kabungahan sing ora bisa digambarke.

2. Kita ora duwe kutha ing kene, amarga kita wis nyingkiri malah tanah air kita, nanging ing kana kita bakal dadi warga Yerusalem swarga; kita ora pantes nyebut sapa wae 'bapa' miturut daging, nanging ing jaman iku kita bakal nemokake Bapa ing Gusti Allah; kita ora duwe warisan ing donya, nanging ing kana kita bakal diparingi warisan bebarengan karo Kristus; kita nolak kesenengan daging—panganan, omben-omben, lan kabungahan indria liyane—nanging kowe padha ngerti yen ing kana kowe bakal ngrasakake apa sing durung tau dideleng mripat, durung tau krungu kuping, lan durung tau kapikirake dening manungsa. Mulane, padha bungah, lan nalika nggatekake bab-bab iki, aja padha kuciwa, aja males, aja wedi marang kasangsaran sing saiki utawa sing bakal teka, sanadyan luwih abot pira wae. – Nanging apa sing tak kandhakake? Apa geni, pedhang, utawa pati, nganggep kabeh iku ora ana apa-apa, tetep kenceng ing dalanmu.

3. Kanthi seda sedulur-sedulur kita, kowe bisa weruh yèn saben jam kita saya cedhak karo pati: wingi ana siji sing lunga, sawetara dina kepungkur ana liyane – lan saiki wis ana manèh sing ana ing gapura; sapa sing bakal sabanjuré? – 'Mbok menawa aku,' ujare saben wong – banjur wiwiti nyiapaké. – Aku kepengin nuduhake rasa sedhih ing atiku babagan Mas Vasilii sing wis seda, amarga piyambakipun lunga tanpa ngresiki

nuranine, amarga ana loro keping pirak sing ditemokake ing duwéane. Aduh! Pira wébalé! Kepiye setan bisa ngapusi dhèwèké? Dhèwèké nganggep rong keping pérak luwih ajiné tinimbang Karajaning Swarga. Luwih saka sapisan aku wis kandha marang dhèwèké yèn apa waé sing dijupuk lan didhelikaké, kaya tali, jarum, pena, utawa liya-liyané, mung kuwi waé wis cukup kanggo ngisi sak panggonan karo dosa. Sampeyan mesthi wis nyekseni iki dhéwé ing ing tulisané St Cassian, sing kandha yèn miturut St Markus, siji dosa ngisi papané sewelas (ngukur kasampurnaning dosa nganggo rolas). Kanthi nganggep soko iku kagungane dhéwé lan nduwèni, dhèwèké wis nyandhang nyawa lan atiné marang iku: awit ing ngendi bandha ana, ing kono uga nyawa ana. Dadi, ing ngendi pangorbanan? – Ayo padha ndedonga kanggo dhèwèké, lan sajrone seminggu ayo padha sujud telu saben dina lan ngaturaké telung puluh pandonga, supaya Gusti maringi pangapura marang kaluputane.

201. Sawisé nggambaraké para sedulur iku sampurna ing kabèh pakaryan monastik, dhèwèké nambahaké: "Ayo padha tetep kaya ngono salawas-lawase, saben wong nindakake pakaryané dhéwé ing wektu sing pas."

201. Sawise nggambarke para sedulur minangka sampurna ing kabeh pakaryan monastik, dheweke nambahake: 'Ayo padha tetep kaya ngono salawas-lawase, saben wong nindakake pakaryane dhewe ing wektu dhewe.' [3 I, 37] *Mugi Gusti maringi rahmat marang tanduranmu, lan Panjenenganipun piyambak, ingkang nandur kebon anggur sejati iki, mugi maringi banyu marang kowe kanthi banyu Roh Suci, lan nggawa kowe tekan ukuran kasampurnan kanggo saben woh sejati. Kanggo kula, pakaryan punika katingal abot sanget; sanadyan namung nyobi kemawon sampun ngluwahi daya kula. Lan 'sapa kula menika, dhuh Gusti?' pantes kula seru, 'lan ing griya Rama kula'—kados pundi Panjenengan ngluhuraken kula, ingkang mlarat lan reged, ingkang boten pantes kaetang kalebet ing kawan? – Nanging Panjenengané nampa aku lan sabar marang aku, ngupaya lan ngenteni pangowahan lan pambeneran aku. Sapa sing bisa ngadeg ing ngarsané lan mberesake dosa? Sapa sing bisa ngreksa wedhusé kanthi aman? Sapa sing cedhak banget karo Gusti nganti bisa nggawa wong liya marang Panjenengané? – Aku adoh banget saka kéné kaya langit adoh saka bumi. – Nanging aku bungah kowe padha mlaku ing dalan sing leres, lan lumaku manut dhawuhe Gusti Allah, lan, padha nyonto siji lan sijine ing kabecikan, kowe kabeh bebarengan munggah marang kasampurnan. Satemene, Gusti Allah manggon ing jerone kowe, pinundhen lan disembah dening kowe, lan Roh Suci nyenengi pasamuwanmu. Lagu sing kowe nyanyikake iku lagu para malaikat, nyanyian mazmurmu iku nyanyiané makhluk gaib, lan kabèh tumindakmu pancèn kaya ing swarga, ing ngendi ora ana bayangan daging lan getih, ora ana hawa napsu, ora ana kuwatir bab karusakan, ora ana kuwatir sia-sia, ora ana panglipur kanggo wong sing ditolak, ora ana apa-apa sing nggodha, ora ana siji waé sing kagoda; nanging kabèh kapenuhan ketenangan lan tentrem; kowe mung nduwèni siji kepinginan, siji karsa, siji nyawa lan atiné, siji dalan, siji pangarep-arep—kanggo nggayuh Gusti; siji urip; saestu, kowe iku sawijining sedulur sing diundang déning Gusti, kaya malaikat, sing sanadyan manggon ing daging nanging ngluwihi daging, lan sanadyan manggon ing donya nanging ana ing njaba donya, lumantar tanpo napsu. Sampeyan wis nggayuh kasimbangan sing teguh lan, lumaku ing dalan tengah kraton, nyingkiri arus banter ing loro-lorone. Tumindak lan pangendalian dhiri sampeyan, turu lan tangi sampeyan, meneng lan wicara sampeyan, gawe lan ngaso sampeyan, pandonga lan pangajab sampeyan nyenengake Gusti. Yen kadhangkala kita tumindak kanthi rada luwih ngendhok lan welas asih marang kelemahan dhéwé, kita enggal bali marang ketegasan; yen jam saiki ngganggu kita sethithik, jam sabanjuré bakal ndandani kabèh manèh: Matins diwiwiti, banjur Liturgi, maca riwayat santo, khotbah, lan sing wis rada nyimpang saka tatanané padha bali manèh. Lan kita padha pitulungan siji lan sijine, benteng kanggo siji lan sijine; lan ora ana papan kanggo setan ing antaran kita, kanthi pitulunganing Gusti lan pandonga bapa kita. Mula, ayo saben kita nindakake pelayanan kita dhéwé; aja ana sing nindakake pakaryaning Gusti kanthi sembrono, amarga wedi marang paukuman sing diwènèhaké marang wong sing sembrono lan sing nggrundel. Saben uwong tumindak miturut wektu sing pas kanggo saben tugase. Yen wayahe makarya, makarya; lan yen wayahe istirahat, istirahat; nalika wayahe turu, turu; nalika wayahe ndedonga, ndedonga kanthi suci, nangis, lan ngucurake luh, awit kita kapundhut kanggo nangis; lan nalika wayahe mangan, mangan kanthi rasa syukur apa sing diparingake; nalika wayahe ngomong, ngomong kanthi wicaksana: awit ana wayahe kanggo saben prakara, miturut pangandikane Gusti Allah. Sapa waé sing nglampahi dina-dinané kaya mangkéné, lumaku ing dalan kanthi becik. Mugi Gusti Allah kita nguwatké, maringi kekuwatan, lan nyokong kowe ing pakaryan lan watak kaya mangkéné, kanggo kamulyaning Asmané sing Suci.*

202. Kanthi nyingkirké karsa dhéwé, pasrahaké awakmu dadi kurban marang Gusti: tansah kaya ngono ing kabèh bab, lan sih Gusti bakal ana ing sisihmu

202. 1) Kanthi nyingkiri karsa dhéwé, pasrahaké awakmu dadi kurban marang Gusti: tansah kaya ngono ing kabèh bab, lan sih-rahmaté Gusti mesthi bakal ana ing sisihmu. – 2) Lakoni kabèh kanthi murni, andhap asor, lan miturut cara sing saleh. – 3) Tambahna kabecikan, saben wong miturut karunia sing diduweni: amarga ora kabèh diparingi marang saben wong, nanging kita kabèh padha nampa woh saka kabèh iku, amarga kita kabèh minangka siji badan. [31, 38]

4. Aku ndedonga supaya kowe bisa nampa berkah sing kowe pangajab, lan dadi kurban sing ngasil lan nyenengake kanggo Gusti Allah lumantar patuhmu: amarga, kanthi matèni karsa dhéwé, kowe tansah nyawisake awakmu dadi kurban lan nyuguhake ing mezbah rohani minangka ambu wangi sing nyenengake kanggo Gusti Allah. Napa aku kobong kanthi semangat ilahi? Muga-muga kurban lan pangabdianmu tanpa cela, tanpa cacat, lan ora kapisah saka sih rahmaté Gusti. – Iki bakal kelakon yen kowe tetep semangat, sabar, lan ajeg ing pandonga, andhap asor, pangapura, pangapuraning ati, kesalehan, pangendalian dhiri, ing perjuangan nglawan mungsuh lan ngalahake wong-wong mau. – Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe supaya dadi kaya ngono, lan supaya sabar, mlayu lan mlaku ing dalan kabecikan, perang lan menang – lan kowe bakal nampa mahkota swarga.

5. Aja mlayu sia-sia utawa nyambut gawe sia-sia, nanging awas supaya kowe ora kesandhung, lan aja nganti senjata mung sethithik kecerobohan utawa kliru cilik nyebabake kowe nyerahake pangarep-arepmu sing luhur, lan pungkasané ngrusak omah rohani saka kabecikanmu. Mula, amarga kowe suci, tindakna kabèh kanthi murni kanggo Gusti sing murni; pasrahaké kabèh kanthi andhap asor marang Gusti, sing mungsuh wong sombong; sucihaké kabèh sing polos lan tanpa cela marang Kristus Penganten. *"Tembungmu supaya tansah ana ing sih rahmat, kinandhut uyah, supaya kowe ngerti carane kowe kudu mangsuli saben wong"* (Kolose 4:6); muga-muga watakmu dihias kanthi kabecikan, supaya dadi berkah kanggo sing nyedhaki; muga-muga saben gerak-gerikmu, tumindakmu, lan pacelathonmu, kaya dipandu dening Gusti Allah, maringi pangajaran marang sing ndeleng kowe. Kula ngaturaken pangajab supados kowe sedaya dados kados para bapa kita ingkang suci: kados Akakios, kados Dositheos, kados Abba Kyr, kados Antiochus, kados Petronius, lan salajengipun kados Euthymius lan Savvas—kula badhe nambah—lan kados Antonius Agung.

6. Mula saka iku, padha nglumpukake kabecikan; isi gudangmu karo luh, pangapusan ati, sabar, pagawean abot, lan sedhih, lumantar sih kang diparingake marang kowe: amarga siji wong nduweni siji bab, liyane nduweni bab liyane, miturut kodrat lan kurniaing Gusti. Lan yen kowe unggul ing siji bab nanging kurang ing bab liya tinimbang tangga teparo, aja sedhih utawa iri: *'Amarga Gusti Allah wis maringi saben wong ukuran iman'*, lan mangkono kahanané. Malih, ora ana siji wae sing kekurangan apa-apa: amarga kowe kabèh iku siji awak, sanadyan akèh cacahé, lan kabecikanmu lumantar saka siji marang sijiné lan mbalèk manèh, lumantar kabecikané Gusti Allah sing tanpa wates, Sing nganggep saben kita kaya kabèh, lan kabèh kaya saben siji.

203. Aku muji kowe amarga wis ninggalake kabèh lan kanthi rela manut dalan sing sempit

203. 1) Aku muji kowe amarga wis ninggalake kabèh lan kanthi rela manut dalan sing sempit. – 2) Padha bungah ing bab iki; amarga ganjarané ageng. – 3) Kanthi mangertèni iki, padha wani nahan kanthi andhap asor apa waé sing perlu ditahan, manut paugeran cara urip kita. [31, 39]

7. Aku muji kowe ing ngarsané Gusti Allah lan manungsa amarga kasetyanmu marang paugeran kita lan sabarmu ngetutaké tapak-tapak para leluhur kita ing jaman biyen. Kanthi kuwasa Gusti Allah lan lumantar panjaluk pangayoman Bapa kita, kowe bisa nampa urip sing paling becik; lan sawise padha kumpul dadi siji, kowe nglakoni urip sing misah saka kabèh lan saben bab, sawise nyingkiri daging lan getih lan lair manèh saka ing dhuwur lumantar Gusti Allah. – Mangkono, sanadyan isih urip, kowe wis mati ing roh; lan sanadyan isih manggon ing daging, kowe ngupaya apa sing luwih dhuwur tinimbang daging. Katresnan marang wong tuwa ora nahan kowe, lan saiki uga ora; omah lan tanah leluhur ora dadi urusanmu manèh, lan tembungé Rasul kawujud ing kowe: *'Warga negara kita ana ing swarga'* (Filipi 3:20). Saliyane, kowe nahan sedhih, nandhang sangsara awan lan bengi, puasa, jaga wengi, njaga awakmu supaya suci, nglawan daging, lan ngupaya ngendhaleni hawa napsu. Iki dalan sempit sing maringi urip, sing ditempuh sithik wong, dene akèh banget wong mlayu ing dalan amba lan jembar sing nuntun marang karusakan.

8. Mula saka iku, padha bungah lan seneng, awit ganjaran ageng wis kasimpen kanggo kowe ing swarga. Amarga yen kowe tetep manut nganti pungkasan, lan nampa pepadhang kang ora bisa diungkapake,

apa sing luwih kepengin tinimbang iki? Yen kowe dianggep pantes manggon bareng para malaikat, apa sing luwih bejo tinimbang iki? Yen kowe dadi warga swarga, ing ngendi ana ketidaksusutan lan akèh berkah langgeng, ing ngendi banyu mili menyang urip tanpa wates—apa sing luwih éndah lan nggumunake tinimbang iki? Yen kowe, bebarengan karo kabèh wong sing bener, sumunar kaya srengéngé, dadi ahli waris bebarengan karo Kristus, apa sing luwih agung tinimbang iki? Yen, nalika kumpulé kabèh makhluk ing ngarepé pangastané Kristus Gusti kita sing medeni, nalika Panjenengané rawuh kanthi kamulyan bebarengan karo bala malaikat sing tanpa cacah, lan nalika ana sing krungu: *'Maju, kowe sing pinaringan berkah,'* nalika wong liya krungu: *'Adoh, kowe sing dikutuk,'* lan kowe kapanggih ana ing golongan sing sepisanan – apa sing bisa mbandhingake karo kabungahan lan rasa heran sing nggumunake ing wektu kuwi?

9. Mula saka iku aku ngajak kowe: ayo padha nampa kabèh sangsara saiki kanthi gagah; ayo padha nglawan perang daging kanthi wani, lan mateni geni napsu nalika kobong ing anggota awak kita; ayô padha sabar nampa sangsara jaga, puasa, patuh, lan pagawean tangan; ayô padha manut kanthi rela marang karsa dhéwé, lan andhap asor nampa caci maki saka sedulur; ayô padha ajeg lan ngajèni ing pasamuwan gréja nalika nyanyi mazmur lan ndedonga; ayô padha wareg nganggo sandhangan lan sepatu pengemis; ayô aja tresna marang kamulyan donya; Kita bakal nguasi nesu, ngusir putus asa lan kelesuan, nahan dorongan jiwa, lan menengake ilat sing cerewet, nglatih supaya mung ngomong sing perlu lan migunani – lan nindakake kabeh sing pantes kaya wong sing ana ing ngarsane Gusti sing Maha Wicaksana. – Luwih saka kabèh iki, mugi Gusti, Allah kita, kang Maha Kuwasa lan Agung, lan nggumunake ing para suci Panjenengané, lumantar pandonga Bapa kita, paring kita siji nyawa lan siji manah, njaga kita tanpa cela ing ngarsané lumantar Roh siji.

204. Nyingkiri kabèh sing bisa ngundang hawa napsu kotor, lan sabar nampa kabèh sing ora nyenengake: amarga ganjarané gedhé

204. 1) Aja nganti ana apa-apa sing bisa ngundang hawa napsu kotor, lan tahan kabeh sing ora nyenengake: amarga ganjarané gedhé. – 2) Pira akèh wong awam sing sabar nalika ngabdi marang kesiiaan? Nanging kita ngabdi marang Gusti Allah kanggo Karajané: mula kepiye bisa kita ora sabar nampa kabeh sing kelakon ing dalan iki? [32, 1]

10. Aku kepengin ketemu kowe kabeh langsung, lan yen bisa ngomong karo kowe kabeh, amarga aku kuwatir babagan keslametanmu. Nanging amarga panganiayaan saiki ora ngidini aku nindakake kuwi, aku nyuwun marang kowe kabeh kanthi tulisan – loro sing isih ana ing kene lan utamane sing nyebar – supaya luwih ngendhaleni awakmu, ora ngidini apa-apa kajaba sing diprentahake, utamane kesombongan nalika sesambungan karo siji lan sijine; aja melu omongan kosong karo bocah-bocah, lan luwih-luwih karo wanita; nanging yen perlu ketemu utawa ngomong karo wong-wong mau, lakoni kanthi ati-ati banget: tetepkan pikiranmu ing pakaryanmu, lan pandang mudhun. Amarga Kitab Suci kandha: *'Aja ndelok para dara; aja campur karo wong sing nyanyi'* (Sir. 9:5, 4). Nanging, elinga yèn Gusti Allah tansah ana lan mirsani saben gerak-gerik lan tumindakmu—badan lan rohani—pranyata tumindakna manut ing endi waé kowe lunga, nampa kabèh kasangsaran amarga panganiayaan kanthi rasa syukur, kanthi pangarep-arep ganjaran sing wis disedhiyakake kanggo kowe amarga kasabaranmu. *'Amarga Gusti Allah ora lali marang kabecikanmu; Panjenengané ora bakal nglirwakaké pakaryanmu lan kasangsaran katresnan sing wis kowe tunjukaké kanggo Asmané'* (Ibr. 6:10), wiwit dina kapisan kowe nilar donya lan kabèh sing ana ing donya: wong tuwa, anak-anak lan sedulur, karabat lan tanah kelairan, malah kowe nyerahaké awakmu dhéwé nggawa beban kasetyan. – Sepira agungé panggilanmu! Sepira luwih agung manèh ganjaran sing ngentèni kowe!

11. Apa kowe ora weruh wong-wong sing urip ing donya, kepiye padha remuk lan nandhang sangsara: ana sing nyambut gawe ing tatanen lan kena pajeg umum lan panjalukan, nganti dheweke mung duwe sithik banget kanggo urip; liyane mlebu layanan militer ing darat utawa ing segara, ing kana padha nyerang lan diserang, nyerang lan diserang. Nanging kita, sing bébas saka kabèh iku, nduwèni kalodhangan kanggo ngabdi marang Gusti Allah siji sing urip lan sejati. Apa iki ora cukup kanggo kita minangka sumber panglipur, panuwun, lan kabungahan? – Amarga yen kita urip kanthi waspada, nindakake kabeh kanthi bener lan miturut tertib, nyingkiri hawa napsu daging sing perang nglawan jiwa, langsung nolak serangan-serangane lan njaga kasucian jiwa, mula kita mesthi bakal dianggep pantes nampa berkah langgeng.

205. Ing Minggu Pamitan Daging, kita ora kena nyerah marang kakehan mangan, nanging kudu luwih jero nyilem ing Injil sing lagi kita waca, lan mutusaké urip luwih suci manut kuwi, supaya kita bisa waris Karajan Swarga

205. Ing Mangsa Minggu Pamitan Daging, wong ora kena nyerah marang kakehan mangan, nanging kudu luwih jero nyinaoni Injil sing diwaca, lan miturut kuwi mutusake urip luwih suci, supaya kita bisa waris Kerajaan Swarga. [32, 2] Biasane wong-wong pracaya, ing dina iki (Minggu Meatfare), para awam miwiti puasa saka daging. Nanging apa sing kita deleng? Kita weruh saiki padha mangan daging lan ngombe anggur tanpa wates, uga melu macem-macem dolanan lan hiburan sing ora *pantes diomongake utawa ditulis*. Padha kuduné mangan kanthi watesan apa sing diparingaké, matur nuwun marang Gusti, nalika padha nyiapaké diri kanggo tapa brata sing luwih ketat ing kabèh bab sing bakal teka; nanging padha, manut panyurungé setan, malah nindakake kosok baliné. – Nanging, aku bakal ngandhani kowe, manawa kita para biksu ora pantes mikirake panggonan kuwi, utawa ngidam apa sing digayuh wong-wong mau, amarga pangarep-arep kaya ngono ora pantes kanggo kita, nanging pantes nampa saben jinis celaan lan rasa muak. – Kosok baline, ayo padha luwih nggatekake lan merenung marang Injil sing saiki diwaca, bab dina ageng lan nggegirisi saka Rawuhe Gusti kita Yesus Kristus kaping pindho, nalika Panjenengané, minangka Hakim sing paling adil, bakal misahake wedhus ing sisih tengené lan kambing ing sisih kiwa; lan marang wong-wong ing sisih tengene Panjenengané bakal ngumandhakake panguwuh sing pinaringan berkah lan sing diarep-arep: *'Maju, kowe sing pinaringan berkah déning Rama; warisanana Karajan sing wis diiapake kanggo kowe wiwit pambentukan donya'*; dene marang sing ana ing sisih kiwa Panjenengané bakal ngumandhang paukuman kang pait lan ngrusak: *'Mlaku sisan saka ngarepku, kowe sing kena kutukan, mlebu ing geni langgeng sing wis diiapaké kanggo setan lan malaikat-malaikate'* (Matéus 25:34, 41). Nalika merenung bab paukuman iki, kang nggawe kita kebak rasa wedi, gemeter lan ngeri, kita lan wong-wong mau wajib sujud nangis lan nyuwun marang Gusti Allah sing welas asih, sadurunge teka wayahe nalika kita kudu ngalami kanthi nyata apa sing wis kita krungu. – Napa, nalika wong-wong kuwi urip manut karsa dewe, kita, sawise eling lumantar khotbah Injil sing wis kita rungokake, kudu netepake ing manah kanthi ajrih lan gemeter gedhe kanggo ngabdi marang Gusti kita, ngusir kabeh ala saka atine lan ngganti karo watak kebak kabecikan, katresnan, andhap asor, alus, sabar, lan saben sipat liya sing becik lan pantes dipuji, supaya, sawise urip kanthi pantes miturut Injil Kristus, kita dianggep pantes nampa warisan Karajaning Swarga, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

206. Sanadyan kita tansah ana ing kahanan nglakoni puasa, nanging saben wong tetep padha ngupaya luwih sajrone mangsa puasa sing bakal teka

206. Sanadyan kita tansah ana ing kahanan nglakoni puasa, nanging saben wong tetep nindakake upaya tambahan nalika puasa sing bakal teka. Luwih saka kabeh, anggo tameng iman lan helm kaslametan. [32:3] Aja nganti kita nundha tobat saka dina siji marang dina sabanjure, kaya mungsuh ngajari kita: *'Sampeyan ora ngerti apa sing bakal digawa dina sing bakal teka'* (Amsal 3:28). – Dina-dina Prapanca Suci sing paling dinanti wis ana ing ngarep lawang, nggawa peparing puasa. – Gusti kita wis puasa sajrone wektu sing padha, kanthi mangkono ngalahake panggodha sing nyoba nuntun Panjenengané menyang kesasar nganggo senjata iki. Nanging kita ora kaya mangkono; kita nglampahi saben dina urip kita kanthi puasa: awit kita ora nduwé panganan daging mewah; kita ora kesusu ngombe anggur ing ésub; kita ora nggoleki panggonan pesta; kita ora turu ing amben gading; kita ora mangan anak wedhus sing isih nyusu susu ibuné; kita ora ngombe anggur bersoda – kabèh mau diandharaké déning nabi Yesaya sing fasih marang wong-wong sing wicaksana miturut paningal donya. Kabèh kuwi adoh banget saka wong sing taat, lan luwih adoh manèh saka urip monastik komunal kita sing jujur. Kita mung nduwèni sawetara panganan prasaja, lan ora ana apa-apa manèh sing ngganggu jiwa nganti edan: mung roti, lan kuwi kanthi wajar, lan sawetara panganan sayur, lan saka kuwi mung sethithik. Mula saka iku, kita ora bakal keder dening Prapaskah sing paling suci, amarga panganané meh padha karo dina-dina liyané. Nanging, ayo saben kita nambah sithik bab ing salah siji utawa liyane saka kabecikan kita nalika Prapaskah: ing pangabdian, kesunyian nalika nggarap jahitan; ing katundhukan, katenangan; ing meneng, kasabaran; ing nyanyian mazmur, harmoni sing tentrem. Aja ana siji sing nyawisake awake dhewe kanggo makarya kanthi semangat luwih gedhe; ana liyane sing ngias menenge kanthi tumindak sing pas wektune; ana maneh sing dadi sumber kabungahan lan panglipur kanggo sedulur sing sedhih: amarga pujian gedhe pantes diwenehake marang sing bisa nenangake lara atine sedulur; mugi ana liyane maneh kang nambah pangibadahé, utawa pangabdiané, utawa pangurusan kang perlu; lan sacara umum, aja ana siji waé kang nganggur utawa tanpa gaweyan. Sanajan ana wong sing nyumbang mung sethithik, iku bakal nyenengake

Gusti Allah yèn ditindakake kanthi semangat, kaya déné loro duit perak janda miskin mau; padha usaha uga ing ndedonga, ing nyanyi kidung, lan ing saben wujud pangibadah. Luwih saka kabèh iku, anggo tamèng iman, supaya kowe bisa ajeg ngadhepi tipuané setan lan bisa matèni kabèh panah geni saka sing jahat – lan tutup sirahmu nganggo helm kaslametan, kanthi mantep ing Kristus Yesus, Gusti kita.

207. *Siji wong nglakoni siji bab, liyane nglakoni liyane, manut paugeran; nanging iki dadi lumrah kanggo kabèh: aja nindakake apa-apa miturut karsa dhéwé, lan elinga supaya mungsuh ora bisa mlebu liwat pikiran, lan supaya bisa maju tanpa alangan ing saben pakaryan becik*

207. Siji nglakoni siji bab, sijine nglakoni liyane, manut paugeran; nanging iki kudu dadi lumrah kanggo kabèh: aja nindakake apa-apa miturut karsa dhéwé, lan tansah waspada supaya mungsuh ora bisa mlebu liwat pikiran, lan supaya bisa maju tanpa alangan ing saben pakaryan becik. [32, 4] Gusti Allah kita sing welas asih, sing maringi urip lan nuntun kita saben taun ing dalan urip iki, kanthi katresnané marang manungsa wis nuntun kita mlebu mangsa puasa saiki, nalika saben wong sing semangat, kaya sing wis kasebut, nambah upaya tapa niyasa miturut kersané dhéwé: wong-wong sing semangat nahan dhiri puasa rong utawa telung dina; sing semangat kanggo berjaga nglampahi berjaga suwene wektu lan jumlah sing wis ditemtokake; sing nindakake sujud saiki nindakake luwih akeh; liyane nindakake kuwi karo praktik asetik liyane; lan, kanthi prasaja, ing dina-dina iki saben wong katon semangat gedhe lan rajin banget ing upaya asetik. Nanging rahib sejati, sing tansah tumindak manut paugeran patuh, njaga pola tapa brata sing padha ora mung ing wektu tartamtu, nanging ing saben wektu. Apa iki? Iki dudu mlaku manut karsa dhéwé, nanging dipandu tumindaké déning pitutur bapak rohani: iki minangka pangibadah paling luhur, lan nggawa mahkota martir. Mangkono tumindaké wong-wong sing semangat. Luwih maneh, sapa sing ora ngerti yèn miturut tradhisi kuna, puasa iki miturut paugeran kudu ngalami owah-owahan ing panganan kanggo kabèh, nambah sujud, lan nambah jumlah mazmur? Mula saka iku, Aku nyuwun marang kowe, ayo padha nampa kanthi suka cita peparang puasa iki, lan nglakoni ora kanthi rai masam nanging kanthi pasuryan sing sumringah, kanthi watak sing loman, tanpa panghakiman, tanpa nesu, tanpa licik, tanpa iri, lan ing dhuwur kabèh kanthi tentrem lan katresnan marang siji lan sijine, kanthi andhap asor, kanthi patuh, lan kanthi nambah rahmat lan kabecikan. Luwih saka kabèh, ayo padha ngawasi gerakan pikiran kita kanthi waspada, supaya ora mbukak lawang kanggo hawa napsu lan ora ngidini setan mlebu, kaya sing diwulangake Kitab Suci, sing kandha: *'Yen roh panguwasa mungga nglawan kowe, aja ninggal panggonanmu'* (Pangandika 10:4): awit mungsuh nduwé kuwasa nyuntikaké pikiran, nanging ora nduwé kuwasa mlebu. Kita iku tuan saka awak dhéwé; yèn kita ora mbukak lawang, dhèwèké ora bakal mlebu. Mula saka iku, ayo padha ng jaga nyawa kita, minangka pangantené Kristus, lan njaga supaya ora cilaka déning panah pikiran; awit lumantar iki kita bisa dadi panggonané Roh Suci, lan dianggep pantes krungu: *'Berkahé wong sing resik atiné, awit padha bakal ndeleng Gusti Allah'* (Matéus 5:8). Lan sacara umum, *'apa waé sing bener, apa waé sing mulya, apa waé sing adil, apa waé sing suci, apa waé sing éndah, apa waé sing pantes dipuji—yèn ana kabecikan apa waé, lan yèn ana pujian apa waé'*, – Aku ngandika nganggo tembungé Rasul – *"pikirna bab-bab iki lan lakokna, lan Gusti Allah katentreman bakal ana ing antaramu"* (Fil. 4:8–9).

208. *Upaya Prapaskah dadi luwih gampang kanthi latihan, sabar, lan ketekunan; nanging ing ndhuwur kabèh kanthi renungan, lumantar renungan mau obyek-obyek renungan mau kabuka*

208. Karya-karya Prapaskah dadi luwih gampang amarga kabiasaan, sabar, lan ketekunan; nanging luwih saka kabèh amarga kontemplasi marang Gusti Allah, lumantar kang tujuane karya-karya kuwi dadi cetha. [32, 5] Kaya saben wiwitan sing angel, mangkono uga wiwitan puasa, amarga owah-owahan ing diet lan ing tujuane kegiatan kita, nemoni rasa ora nyaman lan angel; nanging lumantar kasabaran lan ketekunan kanggo njaga iku, kahanan kasebut dadi luwih gampang lan krasa luwih entheng, kaya sing kacathet: *'Ora ana latihan (discipline) sing nalika kuwi katon dadi panyebab kabungahan, nanging malah dadi panyebab sedhih; nanging sawisé iku bakal maringi woh tentrem saka kabeneran marang wong-wong sing wis dilatih déning iku'* (Ibr. 12:11). Mula saka iku, amarga wis dianggep pantes nglakoni puasa seminggu lan wis nduwéni pengalaman, kita kudu luwih semangat nerusaké, amarga semangat kuwi nguwatké jiwa lan raga, déné kosok baliné, kesiangan nggawe sing entheng dadi abot lan sing gampang dadi angel. Nanging, aja nganti kita kakehan maksa awak ing upaya kita, supaya kita bisa kasil njaga kabecikan rohani lan kasehatan jasmani. Amarga apa gunane mlayu kenceng ing wiwitan, mung kanggo banjur ringkih kabèh lan mandheg sawise kuwi? Luwih becik ngupaya kanthi wicaksana lan ngendhaleni, kanthi eling marang jarak sing isih ana nganti

pungkasaning lelampahan. Amarga upaya sedina muput ing pagawean lan konsentrasi biasane nimbulake kabutuhan kanggo ngaso; Ayo padha (sajrone nyambut gawe lan nalika rampung) ngopeni jiwa nganggo pikiran sing takwa lan renungan rohani, ora merenung babagan prakara donya lan sia-sia – sing ngganggu lan pait – nanging babagan prakara swarga, sing manis lan nyenengake. '*Aku kelingan,*' kaya sing dinyanyèkaké ing Mazmur, '*Gusti Allah, lan aku bungah*' (Mazmur 76:4). Amarga pikiran kita ngadhep marang Gusti, marang renungan swarga, marang kaendahan swarga, marang panggonan langgeng, marang pasamuwan para malaikat, lan marang pangembaran kita menyang kana—menyang panggonan sing saiki dadi papan dununge roh wong sing bener lan wong sing dosa—nalika rawuhe Gusti kita Yesus Kristus kelakon, nalika, miturut sabda Gusti, langit bakal sirna, unsur-unsur padha lebur, lan bumi karo kabeh isine kobong – kepiye roh bakal nyawiji maneh karo badan – kepiye kahanane pasamuwan manungsa, wiwit Adam nganti pungkasaning jaman; kepiye rauté Sang Kristus Gusti, luwih padhang tinimbang srengéngé, ngalami pangrobahan lan nggumunake; – swara endi saka Panjenengané sing bakal kita krungu, – lan pungkasané, kepiyé pangadilan pungkasan bakal lumaku, ngundang wong sing bener menyang Karajan Swarga, nalika ngukum wong sing ala ing sangsara langgeng. – Iki sing kuduné kita renungkaké lan kita kuwatiraké, lan marang pangerten iki kita kudu ngalihake pikiran kita, minangka wong-wong sing ana ing njaba donya lan ora duwe apa-apa sing padha karo wong-wong sing urip manut daging – lan saka renungan-renungan iki supaya tekan tobat lan luh, lan padhang pikiran, sinau nglakoni urip ing donya iki kanthi tentrem lan tentreming ati, kanthi pangarep-arep dianggep pantes nampa berkah langgeng ing tembe.

209. Kaping pisan lan paling utama, kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah – kanggo anané kita, kanggo diangkat dadi anaké Gusti Allah lumantar Baptisan Suci, kanggo urip monastik, lan kanggo paseksi kita ing ngarepé para ikonoklas

209. 1) Sepisan lan kang paling utama, kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah – kanggo anané kita, kanggo diangkat dadi anaké Gusti Allah lumantar Baptisan Suci, kanggo urip monastik, lan kanggo kasaksian kita ing ngarepé para ikonoklas. – 2) Lan kanggo iman, sing saka iku kabèh lumaku, lan sing nampilaké dhéwé ing manéka tingkatan, nanging bisa diakses déning kabèh wong, sanadyan ing kamlaratan lan kabodhoan. [32, 6]

12. Gusti Allah wis paring akèh kabecikan sing mbantu kita ing pakaryan kaslametan; salah siji sing paling utama yaiku panuwun. Rasul Paulus kandha: '*Kaping pisan, aku matur nuwun marang Gustiku lumantar Yesus Kristus kanggo kowe kabèh, amarga imanmu wis kasebar ing saindenging donya*' (Rom. 1:8). Lan ing endi wae dheweke katon tansah matur nuwun marang Gusti Allah kanggo kabeh bab. Nanging kaya dheweke matur nuwun kanggo kabeh bab, mangkono uga dheweke maringi dhawuh marang kabeh wong: '*Matur nuwun ing kabeh kahanan*'; lan supaya ora ana sing mikir yen iki mung pitutur apik saka dheweke pribadi, dheweke nambahake: '*Amarga iku kersaning Gusti Allah ing Kristus Yesus*' (1 Tes. 5:18). Uga kasebut ing *The Ladder* manawa panuwun kudu luwih dhisik ing saben pangibadah: 'Kaping pisan,' pangandikane, 'ayo kita nulis panuwun sing tulus marang Gusti Allah ing gulungan pandonga kita.' Sawise nerangake apa sing kudu ditindakake sabanjure ing pangibadah, St. John Climacus nyimpulake: 'Bentuk pangibadah iki dituduhake marang salah siji sedulur dening Malaikaté Gusti' (Tangga 28, bab 7). Mula saka iku, ayo padha matur nuwun marang Gusti Allah, sepisanan amarga wis nggawa kita saka ora ana dadi ana, '*wis nyipta kita kanggo pakaryan becik, kang wis disiyapake sadurunge, supaya kita lumaku ing kono*' (Eph. 2:10). Ayo padha matur nuwun marang Panjenengané amarga wis nggawa kita dadi putraning Allah lumantar Baptisan Suci, kaya sing kacarita ing Injil: '*Nanging marang kabèh sing nampani Panjenengané, Panjenengané maringi hak dadi anaké Gusti Allah, yaiku marang wong-wong sing pracaya marang asmané, sing lair, dudu saka getih, lan dudu saka kersané daging, lan dudu saka kersané manungsa, nanging saka Gusti Allah*' (Yohanes 1:12–13). Ayo uga padha matur nuwun amarga Panjenengané wis maringi kita mlebu ing urip monastik sing paling sampurna, sawisé maringi pratandha ing sabdané marang sawijining pemuda: '*Yen kowe kersa sampurna, mangkat, adol kagunganmu lan wenehana marang wong mlarat; banjur teka, mèlu Aku, nggawa salibmu*' (Mat. 19:21; Mrk. 10:21). Ayo uga padha matur nuwun amarga Panjenengané wis nuntun kita menyang martir sing bakal teka (ing konteks ikonoklasme), nyegah kita supaya ora kesasar lan ora tiba ing kesalahan bidah: awit kita mangertos lan ngakoni menawa Putra Tunggaling Gusti Allah, sawise ngagem daging, digambaraké miturut daging, lan nduwèni wujud, lan ing wujud iki nampi sembah. Pira wong sing ana ing njaba Injil, ing kaluputan lan ora pracaya? Pira maneh wong liya, ing antarané sing nampa Injil, sing wis nyasar imané lan nandhang karusakan, kaya para ikonoklas, sing ora ngakoni yèn Kristus digambaraké ing daging lan nduwé

wujud, lan yèn wujudé iku pantes disembah, lan kanthi mangkono padha nyegah dhiri saka kaslametan saka inkarnasiné? – Ndeleng bab iki, kita nduwé alesan kanggo matur nuwun kanthi tulus marang Gusti, nyedhaki Panjenengané kanthi manah kang remuk, ngucuraké luh kanthi manah remuk, padhanging pangerten lumantar luh kita, lan lumantar padhanging pangerten iki, supaya kita bisa maju ing pakaryan kaslametan kita.

13. Ayo padha matur nuwun marang Gusti Allah kanggo pracaya, lan kanggo ukuran pracaya sing kita duwé. Amarga pracaya iku siji ing sajatiné, nanging gumantung sepira kita nampa, kadhang gedhé lan kadhang cilik. Mangkono Gusti kandha marang Petrus: *'Heh kowe sing sithik pracayané, kenapa kowe ragu?'* (Matéus 14:31). Ing panggonan liya: *'Wah, ibu, imanmu kuwat tenan; kabeh bakal kelakon miturut kersamu'* (Mat. 15:28). Lan maneh: *'Aku durung tau nemu iman kaya ngono malah ing Israel'* (Mat. 8:10). Mangkono, iman kadhang gedhé lan kadhang cilik. Nanging aja nganti ana sing kandha: *'Aku iki wong biasa; kepiye aku bisa mangerteni iman?'* Gusti Allah ingkang Maha Murbeng Karsa maringi sinar kabecikaning Panjenengané marang kabèh. – Apa pangandikane Rasul? *'Pikirna panggilanmu, sedulur: ora akèh sing wicaksana miturut ukuran manungsa, ora akèh sing kuwasa, ora akèh sing keturunan bangsawan; nanging Gusti milih sing bodho ing donya iki supaya ngremehake sing pinter; lan Gusti milih sing ringkih ing donya iki supaya ngremehake sing kuwat; lan Gusti milih sing asor ing donya iki lan sing diremehake—lan sing ora ana—supaya nggawe ora ana dadi ana'* (1 Kor. 1:27, 28). Apa kowe ora weruh carane tembung-tembung iki uga cocog kanggo kowe? Apa kowe ora kelingan marang sedulur kita sing pinaringan berkah, Thaddeus, durung maneh sing liyane? Apa dheweke dudu wong Skitia? Apa dheweke ora tau dadi abdi wong? Lan apa dheweke ora mlebu urip monastik mung sawisé dibebasake saka perbudakan? – Nanging, kepiye dheweke mbuktekake awake dhewe ing kasaksian biyen lan saiki? – Amarga dheweke nyekel iman lan iman mau nyekel dheweke, lan sawise nyekel iman mau kaya kudune, dheweke mbuktekake awake dhewe minangka manungsa sing sampurna, mula dheweke dianggep pantes dihias nganggo mahkota kesyahidan, pindhah saka gesang iki menyang gesang sabanjure telung dina sawise sangsara. – Ayo padha kaya ngono; aja nganggo kabodhoan minangka alesan, nanging ayo padha ngupaya mangerténi lan nguwatké iman kita. Lan iki bakal kelakon yèn urip sing becik nyarengi iman kita. Amarga iman, sing nyarengi katresnan, nggawa karahayuan kanggo kita. Kalorone nggawa kaslametan jiwa; ora iman waé utawa katresnan waé sing nylametaké, nanging kalorone bebarengan, nalika ditindakake lan digabungaké. Mugi kita uga nduwèni pangrasan kaya mangkono supaya bisa nggayuh kamulyan Kristus sing sampurna, lan dianggep pantes, bebarengan karo kabèh para kudus, nampa berkah langgeng sing wis dijanjèkaké.

210. Mugi ing ngandhap punika dados inspirasi kanggé ngemban beban puasa: paedahipun – kanthi tetep njaga swasana tentrem lan katresnan; sarta janji ageng kanggé ingkang nglampahi kasangsaranipun

210. Mugi ing ngandhap punika dados inspirasi kanggé nanggulangi beban puasa: paedahipun – kanthi tetep njaga swasana tentrem lan katresnan; sarta janji ageng kanggé tiyang ingkang nindakake kangelanipun. [32, 7] Puasa iku apik yèn nalika nindakake, wong njaga swasana ati sing tentrem, alus, welas asih, manut, andhap asor, lan kabecikan liyané. Nanging setan nyusun saben cara supaya marang wong sing puasa nyusupaké kebalikané iki, supaya katon kasar, nesu, galak, lan sombong, lan supaya puasa malah nggawa cilaka tinimbang kabecikan... Nanging kita, *'ora mangerteni tipuané'* (2 Kor. 2:11), bakal tumindak kanthi tentrem, meneng, alus lan tertib, *'saling sabar kanthi katresnan'* (Efesus 4:2), amarga mangerténi yèn kuwi nyenengaké Gusti Allah. Nanging, yèn kowé ora nduwé sipat kaya mangkono, sanadyan kowé mbengkokaké sangkèkmu dadi busur, nganggo kain karung lan nyawuraké abu ing sirahmu, kowé ora bakal nyenengaké Panjenengané. Puasa mesthi nyiksa lan nglayèkaké badan; nanging puasa ngrembaka lan maringi gizi marang jiwa; *Mula saka iku kita ora putus asa; sanadyan awak kita sing njaba saya rusak, nanging batin kita saya anyar saben dina. Amarga sangsara kita sing entheng lan sedhela iki ngasilake kanggo kita, tanpa bandhingan, bobot kamulyan sing langgeng'* (2 Kor. 4:16–17): supaya, nalika ngarep-arep ganjaran, kita bisa kanthi gumbira nahan kasangsaran kabecikan, *"matur nuwun marang Gusti Allah Rama, sing wis nelpon kita supaya melu warisan para suci ing pepadhang: sing wis nylametake kita saka panguwasa pepeteng lan mindhahake kita menyang kratoné Putrané katresnané"* (Kolose 1:12–13). – Apa kita ora kerep nampa Tubuh lan Getihé sing paling suci? Lan apa sing luwih nyenengake lan luwih manis tinimbang iki, amarga ing kono ana urip langgeng kanggo wong-wong sing nampa kanthi ati sing resik? Apa kita ora saben dina rembugan karo nabi Daud sing ilahi lan para bapa suci liyane lumantar ngrungokake bacaan; lan apa sing luwih nglipur atiné tinimbang iki? Apa kita ora wis motong kabèh ikatan karo donya lan karo sedulur miturut daging; lan

apa maneh sing luwih pinaringan berkah lan luwih mulya tinimbang iki? *'Amarga kawarganegaraan kita ana ing swarga, lan saka kono kita nggenteni Juruwilaha, Gusti kita Yesus Kristus, sing bakal ngowahi awak kita sing asor iki supaya padha kaya awaké sing mulya, kanthi kakuwatan sing maringi dhèwèké kuwasa kanggo nguwasa kabèh mau'* (Filipi 3:20–21). Mula saka iku, ayo padha bungah lan seneng, kanthi ngremehake kabungahan daging: *'Amarga saben daging iku kaya suket, lan kabèh kamulyané manungsa kaya kembangé suket; suket kuwi layu lan kembangé rontog; nanging pakaryané kabecikan lestari salawas-lawase.'* *'Ana ing antaramu sing nandhang sangsara? Padha ndedonga,'* kaya pangandikane sedulure Gusti Allah: *'Ana sing atine bungah? Padha nyanyi'* (Yakobus 5:13). Ana sing digodha hawa napsu ala? – (awit sing nggodha ora nate kendhat nggodha kita –) padha sabar, merhatiake sing kandha: *'Berkahé wong sing tahan godaan; awit sawisé diuji, dhèwèké bakal nampa mahkota urip, sing wis dijanjèkaké Gusti Allah marang wong-wong sing tresna marang Panjenengané'* (Yakobus 1:12). *'Yen kowé ngerti bab-bab iki, kowé bakal begja yèn kowé nindakaké'* (Yohanes 13:17).

211. Saran bab tentrem lan guyub; bab katresnan kang murub marang Gusti; bab gawe kanthi semangat kanggo ngupaya kaslametan; lan sacara umum, bab urip monastik sing bener

211. Siji pangajab bab tentrem lan guyub; bab katresnan kang murub marang Gusti; bab gawe kanthi semangat kanggo nggayuh kaslametan; lan sacara umum bab urip monastik sing bener. [32, 8] Aku bungah marang kowe, amarga kowe padha mlaku ing manunggaling pikiran, urip tentrem, lan sabar nglakoni mangsa puasa. Iki kanggo kaslametanmu lan kanggo nguwatake pangarep-arepmu. Sepira gedhene berkahé tentrem lan manunggaling pikiran ing antarané sedulur? – Wong-wong kaya ngono, kanthi mbusak kabecikan saka kekacauan lan kethok-ethokan, saka pertentangan lan panghakiman, saka ora manut lan kesombongan, lan saka saben wujud tipuan liyane, sepisanan maringi manfaat marang awake dhewe, banjur marang wong liya, dadi tuladha kabecikan, lan kanthi mangkono malah entuk luwih akeh: awit kaya wong-wong sing nyebabake kesandung nampa 'celaka', mangkono uga wong-wong sing maringi tuladha kabecikan nampa berkah. Lan mugé kita ora tau adoh saka watak sing becik lan tumindak sing pantes dipuji kaya ngono, uga ora mandheg tresna marang Gusti Allah. Amarga katulis: *'Kowe kudu tresna marang Gusti Allahmu kanthi sakabehing atimu, lan sakabehing nyawamu, lan sakabehing kekuwatanmu, lan sakabehing pikiramu'* (Lukas 10:27). Sapa waé sing tresna kaya mangkéné ora ngrasakaké wareg, kesel, utawa krasa entèk; malah nambah geni karo geni, nyulut semangat karo semangat, nyetel atiné kanggo munggah saka kabecikan siji menyang kabecikan liyané, lan saka kekuwatan rohani siji menyang kekuwatan rohani liyané—lan kabèh mau tanpa kendhat. Apa kowe ora weruh wong-wong sing makarya ing daging, kepiye padha ngupaya kanggo apa sing fana lan bakal rusak? Apa kowe ora weruh ing kene, ing ngarep mripatmu, wong-wong sing mbangun prau, kepiye padha ngentekake sedina muput kanggo kuwi, malah ora menehi wektu istirahat sakedhap? Amarga apa? Kanggo entuk dhuwit sithik lan nyukupi kabutuhan kulawargane. Nanging kita, sing ngupaya sugih saka apa sing ilahi, kanggo nggayuh Karajan Swarga, kanggo ngrasakake berkah langgeng lan uwal saka sangsara langgeng – apa kita ora kepengin nindakake kabèh iki kanthi kesiapan lan semangat, kanthi rela ngorbanake getih kita, yen perlu miliake getih kanggo Gusti? Mula saka iku, sedulurku, ayo padha ajeg, *'bungah ing pangarep-arep, sabar ing sangsara, setya ing pandonga'*, maringi kawigaten marang pakaryan rohani kita, nyanyi kidung, maca ayat-ayat lan bacaan, njaga pikiran kita, lumantar pakaryan kaya ngono, supaya ora nyasar marang bab-bab sing sia-sia: awit kanggonan iku ibu saka ala, dene pakaryan iku pangreksa pikiran. Aja nganti kita nyimpang saka watak kita sing becik, kanthi ngutamakake patuh, tertib, tentreming tangga teparo, lan kabèh sing nyengkuyung kaslametan kita, tansah ndedonga kanggo sedulur-sedulur kita sing manggon ing kene lan sing sumebar ing maneka panggonan: amarga atiku uga lara kanggo wong-wong mau, amarga aku ora bisa ndeleng kanthi mripatku dhéwé kepiye saben wong mau kaslametake.

212. Aku maringi khotbah miturut tugasku; nanging supaya bisa ngasilake woh, tulung aku liwat kemajuanmu minangka wangsulana marang khotbah-khotbah mau

212. Aku maringi khotbah amarga rasa kawajiban; nanging supaya bisa ngasilake woh, tulung aku liwat kemajuanmu, sing dibantu dening khotbah-khotbah iki. – Kamajuanmu uga dadi kagungkanku: amarga kita siji. – Kowé wis mbuktèkaké iki liwat pangakuanmu ing ngarepé para ikonoklas lan kanthi nahan sangsara saka wong-wong mau. Mula, aja nganti ngremehake keberanianmu iki. [32, 9] Ana siji prelu kanggo panguripan jasmani, lan siji maneh kanggo panguripan rohani: sing sepisanan disedhiyakake dening pangurus lan kalebu panganan, omben-omben, lan sandhangan, dene sing kapindho disedhiyakake dening aku kanthi

andhap asor, lan kalebu sabda lan piwulang. Lan kaya pangayoman kuwi ora saka kersaku dhéwé, mangkono uga iki ditindakake minangka kawajiban: mula aku ora nindakake apa-apa sing gedhé nalika maringi piwulang sing cekak lan sithik iki; Kosok baline, aku wedi lan gemeter, amarga aku kudu nglaporake nyawamu—ora marang raja utawa gubernur utawa panguwasa, nanging marang Hakim kabeh lan marang Gusti Allah, ing ngarsane saben dhengkul ing swarga, ing bumi, lan ing donya ngisor bakal sujud, lan saben ilat bakal ngakoni. Nanging tulungana, aku nyuwun marang kowe kabèh, marang awakmu dhéwé lan marang aku, minangka sedulur sing padha tresna siji lan sijiné: tulungana awakmu dhéwé kanthi unggul ing kabèh kabecikan, lan tulungana aku liwat pandonga-pandanganmu. Satemene, kasilmu iku kasilku, lan kosok baline: amarga *'kita kabèh iku siji awak, lan saben kita minangka pérangané'* (1 Kor. 12:27); lan *'yen siji pérangan nandhang lara, kabèh pérangan nandhang lara bareng; lan yen siji anggota dihormati, kabèh anggota padha bungah bebarengan karo dhèwèké'* (1 Kor. 12:26). Lan kaya aku ngopeni marang kowe, kowe uga kudu ngopeni marang aku: amarga aku ana ing kowe, lan kowe ana ing aku, amarga katresnan kita bebarengan. Mangkono paugeran sing ngatur pembentukan persaudaraan sejati. Tetepna kasetyanmu sing becik marang aku—dudu sing palsu utawa ora tulus—ing ngendi kowe lair menyang urip anyar iki, thukul, sampurna, lan nggayuh kamatangan, lumantar sih-rahmaté Kristus manut ukuran pangakuanmu marang Panjenengané. (– Iki ana gandhèngané karo ikonoklasme.) Sampeyan ora wedi marang raja, ora keder marang panguwasa, ora mundur saka sangsara, tatu, pangasingan, penjara utawa pati, lan lumantar kuwi sampeyan dadi misuwur, kaya sing dingerteni kabèh. Mula saka iku, aja ngianati kabecikanmu, aja nganti ngrusak puji-pujianmu, lan aja nganti jeneng apikmu dadi jeneng ala; nanging tambahna puji-pujianmu sing wis ana kanthi puji-pujian liyane, tansah jaga awakmu saka njero lan njaba, lan lindhungi awakmu kanthi netepi paugeran, ngalahake saben godaan, lan nampa saben sedhih kanthi sabar. Uga mangertèni yèn kita isih ana ing tengahing perjuangan lan panganiayaan, lan kita ora ngerti apa sing bakal digawa dina sing bakal teka. Nanging, *'yen Gusti Allah ana ing pihak kita, sapa sing bisa nglawan kita? Panjenengané sing ora ngreksa Putrané dhéwé, nanging nyerahaké Panjenengané kanggo kita kabèh—piyé Panjenengané ora bakal kanthi welas asih maringi kabèh peparang marang kita bebarengan karo Panjenengané?'* (Rm. 8:31–32). Mula, ngarep-arep lan mantep; lan urip ing pangarep-arep lan kapastian iki, aku njamin kowe bakal nampa warisan lan bagéan bebarengan karo kabèh wong suci.

213. Pati wis cedhak: kita kudu nyiapake awak. Kepiye? Kanthi nindakake kabeh kanggo kamulyaning Gusti Allah

213. Pati wis cedhak: kita kudu nyiapake awak. Kepiye? Kanthi nindakake kabeh kanggo kamulyaning Gusti Allah; kanthi manunggal lan ngajeni siji lan sijine; kanthi ngendhaleni emosi; kanthi ngendhaleni pikiran; kanthi semangat marang kabeh sing becik, nalika ngupaya supaya ora kagoda. [32, 10] Saben dina urip kita saya cekak, lan kita saya cedhak karo pati. Kita bakal ninggalake donya iki lan nyawiji karo sedulur lan para bapa; mulane, kita perlu banget waspada, tliti, lan siyaga kanthi tulus saka jero ati. Kita krungu crita Kitab Suci bab Banjir Agung, lan kepiye Gusti ngaitake apa sing kelakon wektu kuwi marang kahanan Rawuhe Kapindho, kados ing pangandikane: *'Kaya ing jaman Nuh, padha mangan, ngombe, manten, lan maringi manten, suku lan adol—lan dumadakan banjir teka: mangkono uga bakal kelakon nalika rawuhe Putraning Manungsa'* (Mat. 24, 37–39; Lukas 17:26–28). Kita gumun carane wong-wong jaman semana ngadhepi banjir sing bakal teka kanthi tanpa peduli lan sembrono, tinimbang kebak rasa wedi lan gemeter. Nanging ayo padha ndeleng luwih jero: apa kita ora padha ana ing kahanan sembrono sing padha kaya sing kita salahake wong-wong mau? Kita ora mbangun prau sing mbutuhake satus taun kanggo digawé; nanging saben dina kita weruh kuburan diisi, ing ngendi kita uga bakal dikubur; meh saben dina pati nyulik salah siji sedulur kita, lan dhèwèké lunga. Nanging apa sing kelakon marang kita saiki luwih medeni tinimbang sing kelakon nalika semana (ing jaman Banjir). Mulane kita kudu waspada. Lan aku ora ngomong: aja mangan, aja ngombe, aja nganggo sandhangan – dudu kuwi sing tak kandhakake, nanging *'apa bae sing kok pangan, utawa kok omben, utawa apa wae sing kok tindakake, tindakna kabeh kanggo kamulyaning Gusti Allah; supaya kowe padha tanpa cela ing ngarepe wong Yahudi, wong Yunani, lan Gréjaé Gusti Allah'*, kaya sing diwulangaké Rasul (1 Kor. 10:31–32). Saiki, sedulur-sedulur – aku ngajak lan nyuwun marang kowe, *'lumpukna kabungahané atiku'*, kaya sing diandharaké Paulus sing pinaringan berkah manèh, *'padha duwé pamikiran sing padha, katresnan sing siji, guyub rukun lan manunggal; aja nindakake apa-apa amarga rasa saingan utawa kesombongan, nanging kanthi andhap asor nganggep wong liya luwih penting tinimbang awakmu dhéwé'* (Fil. 2:2,3). Ayo padha ngreksa pancaindra kita—penglihatan, pangrungu, pangendus, pangrasa, lan

panyentuhan—liwat pangindraan mau pati mlebu; ayo padha ngendhaleni pikiran, supaya ora nyasar menyang panggonan sing ora pantes, mlebu ing bab sing ora pantes, nggawé gambar ala ing jeroné, utawa nimbulaké hawa napsu dosa sing ora ana paedahé utawa kasenangané. Kosok baline, ayo padha luwih tekun lan nyesel, nggatekake siji bab lan nemokake panglipur lan kabungahan mung ing kono, supaya kita bisa ngresiki atine lan makmur ing kasejukan ati. Ayo aja nganti nyerah, amarga kita duwe pangarep-arep ngrasakake kasejukan ati lan kabungahan nggayuh iku; nanging ayo padha cepet-cepet, ayo nguber iku kanthi kabeh kekuwatan lan tanpa kendhat; amarga semangat ndandani lan ngisi apa sing kurang, lan Gusti iku penolongé. *'Gusti cedhak karo wong-wong sing nelukake Panjenengané, lan nyawa sing ngupaya Panjenengané bakal nemokake Panjenengané.'* – Kanthi urip kaya mangkéné, kita mesthi bakal nggayuh kraton swarga.

214. Nalika kowe kelingan Gusti, kelingana uga pati

214. Nalika kowe kelingan marang Gusti, kelingana uga pati. – Aja kagandheng karo urip iki, utawa karo apa wae sing dianggep rega ing kene. Iki luwih dipunwajibake marang kita sing wis nyingkiri donya. [32, 11] Iki piwulang sing migunani, pangeling sing maringi paedah supaya kita tetep waspada lan tansah eling nalika nindakake k , tugase kita, lan aja tau mandheg nindakake kuwi, uga aja nganti kesasar saka pikiran marang Gusti, saka katresnan marang Panjenengané, lan saka pangeling pamisahan kita saka badan. Amarga ora suwe maneh kita bakal pisah saka donya iki lan seda, kaya para leluhur kita kabèh, lan pindhah menyang donya liya, mlebu ing urip anyar sing ora ana pungkasané. Urip saiki iki kaya bayangan lan impen, lan winates mung sawetara taun. Aku ora tegesé wektu wiwit pambentukan donya nganti pungkasaning jaman, nanging uripé saben individu, sing saiki arang banget tekan watesé Dawud, lan luwih arang manèh ngluwihi kuwi minangka bab kang luar biasa: Kabèh para wali nggatekake bab iki sajrone uripe. *'Padha seda ing pracaya,'* kaya sing dakkandhakake dening Rasul, *'ora nampa janji-janjine, nanging wis weruh saka adoh, banjur nampani lan ngakoni manawa padha dadi wong manca lan pendatang ing bumi. Amarga wong-wong sing ngomong kaya ngono nerangake manawa padha nggoleki tanah air.'* Lan yèn padha mikiraké tanah sing wis padha ninggalaké, mesthiné padha nduwé kasempatan kanggo bali; nanging saiki padha ngersakaké sing luwih becik, ya iku sing ana ing swarga. Mula Gusti Allah ora isin diarani Gustiné wong-wong mau, awit Panjenengané wis nyiyapaké kutha kanggo wong-wong mau" (Ibr. 11:13–16). Delengen, iki kutha kita! Delengen tanah air kita! Ing kono ana bapa-bapa lan sedulur kita, loro-lorone ing daging lan ing Roh. Napa, mula, kita isih nganggep urip samentara ing kene pantes dihormati? Napa kita nempél karo kabiasaané? Napa kita ora seneng yen ana dalan metu saka kéné? – Iku bodho yen ora kepéngin bali saka tanah manca menyang tanah asalé dhéwé, utawa pindhah saka perang menyang tentrem. Nanging kita, sedulur sing kinurmatan, minangka wong sing wicaksana, sawise nyingkiri donya lan kabèh sing ana ing donya, lan wis mlayu saka kabèh iku, bakal tansah ngreksa pangeling pati ing pikiran kita sajrone urip kita, lan kanthi pangeling iki nolak saben hawa napsu, saben kemalasan, saben kelonggaran, saben putus asa, saben kejahatan; supaya, kanthi tumindak kaya ngono miturut karsa Gusti, kita bisa dadi ahli waris berkahing swarga.

215. Gusti wis maringi kita tentrem, mewajibake kita urip tentrem karo kabèh wong ing njaba, nalika ing jero kita njaga tentrem saka hawa napsu lan rasa lara ati saka nurani

215. Gusti wis paring katentreman marang kita, sing meksa kita urip tentrem karo kabèh wong ing njaba, nalika ing jero kita nemokake katentreman saka napsu lan rasa nyeri ati. [32 12] Minggu iku dina katentreman; amarga ing dina iku, sawise ngalahake mungsuh, Gusti ngendika marang para muride: *'Katentreman ana karo kowe!'* (Yohanes 20:20). Sawisé ngendika mangkono, Panjenengané ora maringi tentrem minangka warisan mung marang wong-wong mau, uga ora mung kanggo sedina; nanging Panjenengané ngumumaké tentrem sing padha marang kabèh, kaya déné marang kita sing andhap asor. Mula saka iku, ayo padha duwe tentrem, lan urip tentrem ing sajroning ati. – Bab awak njaba, aja nganti kita nyimpen niat ala marang sedulur kita, nanging ayo padha tresna ing saben bab: amarga Gusti ngandika: *'Kanthi iki kabèh wong bakal ngerti yèn kowé kuwi muridéku, yèn kowé padha tresna siji lan sijiné'* (Yohanes 13:35); kanggo manungsa ing jero, ayo padha njaga tentrem lan katentreman saka hawa napsu sing ngrusak. Banjur kita uga bisa kandha karo Rasul: *'Kita wis tentrem karo Gusti Allah lumantar Sang Kristus, Gusti kita. Lumantar Panjenengané kita wis oleh dalan kanthi sih-rahmat menyang sih iki, ing ngendi kita saiki ngadeg; lan kita bangga ing pangarep-arep kamulyaning Gusti Allah'* (Roma 5: 1:2). Nanging, amarga kita nduwèni watak sing gampang owah-owahan, kadhangkala kita kena goyangan lan kegelisahan sing nggegirisi lan abot. Mula ayo padha cepet-cepet bali menyang kahanan biyèn, nduwèni tentrem karo Gusti Allah: *"Amarga*

Panjenengané iku tentrem kita, sing wis nggawé loro dadi siji, lan wis ngrubuhaké tembok pamisahing mungsuhan, kanthi mbusak ing dagingé paugeran-paugeran sing ana ing prentah-prentah, supaya Panjenengané bisa nggawé manungsa anyar sing siji ing sajroning awaké dhéwé, kanthi mangkono nggawé tentrem, lan bisa nyawiji karo Gusti Allah ing siji badan lumantar salib, kanthi mangkono mateni mungsuhan ing salib mau" (Efesus 2:14–15). Mangkono pangandikane Rasul. Lan iki pakaryan sing wis rampung déning Gusti, kaya pangandikane marang Rama: *'Aku wis ngrampungaké pakaryan sing Panjenengan paringaké marang Aku'* (Yohanes 17:4). Tegesé, Aku wis nyawijiaké manungsa bumi lan swarga, nganti kita uga dadi putra-putra tentrem lan katresnan. Yen ana wong sing kandha: *'Kepiye iki bisa kelakon? Apa kita ora tansah ana ing kahanan perang?'* kaya sing diomongake Rasul: *'Amarga perjuangan kita dudu nglawan daging lan getih, nanging nglawan panguwasa, nglawan panguwasa-panguwasa, nglawan kakuwatan-kakuwatan donya peteng iki lan nglawan pasukan-pasukan roh jahat ing swarga'* (Eph. 5:12). Kanggo wong kaya ngono kita kudu kandha manawa tembung-tembung iki nuduhaké sipat lan ambané perjuangan, lan ora nuduhaké yèn kita sing lagi nglakoni; amarga dhèwèké dhéwé kandha ing panggonan liya: *'Amarga senjata perang kita kuwat lumantar Gusti Allah kanggo ngrubuhake kubu-kubu, ngruntuhake argumentasi lan saben bab sing dhuwur sing ngluhurake awake dhewe nglawan pangawikaning Gusti Allah, lan ngrebut saben pikiran supaya manut marang Kristus, lan siyap mbales saben duraka'* (2 Kor. 10:4–5). Kanthi pikiran sing padha, dhèwèké cetha wis mungkasi perselisihan lan nggawa katentreman.

216. Wong kudu ngrungokake piwulang lan, sawisé pracaya, nglakoni apa sing diilhami

216. Kita kudu ngrungokake piwulang lan, sawisé pracaya marang kuwi, nglakoni apa sing diilhami. [32:13] Saiki aku nyedhiyakake marang kowe, miturut kawajiban, ukuran tembung sing cekak lan ringkih, nanging ora bisa ditundha, supaya aku ora dikutuk amarga meneng, lan kowe ora kelangan pangajaran apa wae. Sanadyan kowe umume wis dikuatake iman lumantar maca Bapa-bapa Agung, kowe tetep butuh piwulang andhap asorku—aku wani ngomong kowe malah luwih butuh iki tinimbang sing sadurunge: amarga ana khotbah umum, nanging ing kene ana sing diomongake langsung marang saben individu, sing ngélingake lan mbenerake. *'Aku bakal ngélarani kowe,'* pangandikane, *'lan nyelehake dosa-dosamu ing ngarep pasuryanmu'* (Mazmur 49:21). Lan Gusti: *'Yen Aku ora teka lan ngandika marang wong-wong mau, mesthine padha ora nduwé dosa; nanging saiki padha ora nduwé alesan kanggo dosané'* (Yohanes 15:22) Muga-muga iki ora kalebu kowe uga: amarga aku ngomong marang kowe, ora kaya marang wong sing ora manut lan sing nindakake dosa, nanging kaya marang anak-anak sing manut, kaya marang anak-anak sing dikasihi, kaya marang kanca sekerja lan kanca perang sing padha pikiran—muga-muga kowe seneng, muga-muga kowe makmur, supaya kowe padha suci lan tanpa cela ing dina Kristus, kebak woh-wohan kabeneran lumantar Yesus Kristus, kanggo kamulyan lan puji-pujian marang Gusti Allah" (Filipi 1:10–11). Lan tembung-tembungku iki kanggo kowe. Aku pracaya yèn Panjenengané sing biyèn ngetokaké banyu saka watu kanggo Israèl uga bakal ngetokaké tembung cekak saka atiku sing atos, kang lumantar iku, nalika kita disirami, kita bisa matur nuwun marang Gusti sing maringi panguripan, ngilangaké rasa ngelak, lan nuntun urip kita ing pangumbaraan saiki, kaya ing ara-ara samun. Nanging nalika crita kuna iki kelingan, ayo padha mandheg sedhela kanggo mikir apa sing kelakon marang wong-wong sing ora manut, kang diomongaké Rasul: *'Nanging Gusti Allah ora seneng marang akèh saka wong-wong mau; amarga padha ambruk ing ara-ara samun.'* Saiki kabèh iki kelakon dadi tuladha kanggo kita, supaya kita ora kepéngin nindakake sing ala kaya sing ditindakake wong-wong mau. Uga aja dadi penyembah berhala, kaya sawatara saka wong-wong mau; kaya sing katulis: *'Wong-wong padha lungguh mangan lan ngombe, banjur padha tangi kanggo dolanan.'* Uga aja nindakake zinah, kaya sawatara saka wong-wong mau, lan ana 23.000 wong sing mati ing siji dina. Uga aja nganti nguji Kristus kaya sawatara wong saka wong-wong mau sing nindakake, banjur padha dipatèni ula. Uga aja nganti padha ngeluh kaya sawatara wong saka wong-wong mau sing nindakake, banjur padha dipatèni Pangrusak" (1 Kor. 10:5–10). Nalika mikir bab iki, sedulur, ayo padha mlayu saka panyebab murka Gusti Allah; ayo padha mlayu saka hawa napsu ala; ayo padha mlayu saka nggrundel; ayo padha ati-ati supaya ora nggodha Kristus. – Nanging kepiye carane nggodha Panjenengané? – Kanthi kecemplung ing pikiran ora precaya lan kandha: *'Apa kita bakal cukup kanggo kabutuhan kita?'* – *'Apa kita bakal tahan serangan mungsuh?'* *'Apa kita bakal tahan iki utawa iku?'* – Ora, sedulurku, ora. Iki tembung-tembung ora pracaya lan ragu-ragu, sing ora pantes diwenahi papan. Amarga kanthi pracaya kanthi iman sing teguh, kita bisa nahan kabèh. Mangkono uga Nuh pracaya lan slamet saka karusakan banjir; mangkono uga Abraham dadi bapa saka akèh bangsa; mula Musa nyabrang Segara Abang kaya lumaku ing daratan garing; mula telung mudha lan

nabi Daniel ora cilaka; lan, cekakipun, mula kabèh wong suci kabukten bener. Mangkono uga, kanthi pracaya, kita bakal sabar ngliwati kabèh prakara lan, bebarengan karo Kristus, kita bakal menang, lan kita bakal dianggep pantes nampa mahkota kabeneran.

217. Sawise dibebasake saka ikatan gesang donya, sekuler, lan dosa, aja nganti kita bali maneh marang iku

217. 1) Sawise dibebasake saka ikatan urip donya, sekuler, lan dosa, aja nganti kita bali maneh marang iku. – 2) Lan aja ana sing mikir nyawijiake pangabdian marang Gusti karo perbudakan marang dosa lan hawa napsu. [31, 14]

1. Nyingkirake kemalasan kita lan nguripake semangat kita, Rasul kandha: *'Gusti Allah wis cedhak; aja kuwatir apa-apa, nanging ing saben bab, lumantar pandonga lan panyuwunan, kanthi panuwun, ajokake panjalukanmu marang Gusti Allah'* (Filipi 4:5–6). Mula saka iku, ayo padha ora males-males, nanging ayo padha dikuatake lan duwe kawani kanggo nindakake pakaryan sing wis diarani Gusti marang kita. Amarga Panjenengané sing wis nelpon kita saka urip lumrahé wong akèh menyang urip monastik; Panjenengané sing wis ngagem kita nganggo jubah kaslametan lan ngias kita nganggo busana kabungahan; Panjenengané sing wis nebus kita saka sumpah-sumpah hukum, kanthi dadi sumpah kanggo kita. *'Kanggo kamardikan Kristus wis maringi kamardikan marang kita; mulane ajegna, lan aja maneh nglebeti sangkèling perbudakan'* (Gal. 5:1). Aja nganti kita manèh dadi budak sukarela marang hawa napsu kita. Budak sing ditebus nganggo emas ora bakal gelem bali dadi budak; nanging, sawise adoh saka panggonané perbudakané, dhèwèké bungah amarga wis diparingi kamardikan saka tirani perbudakan; sanadyan perbudakan kuwi ora manèh dadi bab sing ala banget. Amarga Rasul kandha: *'Apa kowe ditawani nalika isih dadi abdi? Aja kuciwa; nanging yèn kowe bisa merdèka, gunakna kamardikanmu.'* Amarga budhak sing ditawani ing Gusti iku wis dadi wong merdèka ing Gusti; mangkono uga wong merdèka sing ditawani iku dadi budhaké Kristus' (1 Kor. 7:21–22). Nanging pancèn bener yèn ora pantes wong sing wis dibébasaké urip manèh ing sangisoré sangkèling perbudakan. – Mula saka iku, sepira maneh kita sing wis dibebasake saka dosa kudu adoh-adoh saka iku sak isa? Utawa apa kita ora ngerti apa sing wis ditindakake marang kita? Apa ora dosa sing mbuwang kita metu saka swarga? Apa ora dosa sing ndadekake kita fana tinimbang langgeng? Apa ora dosa sing nuntun kita menyang urip kang kebak sangsara iki? Apa ora liwat dosa kabèh kajahatan teka lan terus teka? Mula saka iku, ayo padha nyingkiri dosa kaya mungsuh paling awon; ayo padha sengit marang dosa kaya barang sing pantes disengiti. Ayo padha luwih tresna marang kabecikan, amarga kabecikan iku nggawé manungsa dadi malaikat, malah luwih saka kuwi—dadi dewa, kaya sing katulis: *'Aku kandha, "Kowe iku dewa-dewa, lan kowe kabèh anaké Gusti kang Maha Luhur"'* (Mazmur 81:6).

2. Nanging apa sejatine kabecikan? – Iku dumunung ing mbalik saka donya lan nyandhak marang Gusti. *'Ora ana,'* pangandikane Gusti, *'sing bisa ngawula marang loro tuan... Sampeyan ora bisa ngabdi marang Gusti Allah lan marang Mamon'* (Mat. 6:24). Kita ora bisa nyekel kabecikan lan dosa bebarengan: amarga *'apa padha pasedulurané pepadhang karo pepeteng?'* (2 Kor. 6:14). Luwih saka kuwi, dhawuhe Kristus iku pepadhang lan panglipur; dene dosa iku abot lan beban. Luwih nyedhihaké manèh yèn kita ngupaya nyawijiaké sing bertentangan lan nganggep bisa nyukupi napsu daging lan bebarengan sukses ing urusan rohani. Nanging ayo padha mbalèk marang dhiri dhéwé: yèn kita wis nggayuh sawatara kasampurnan, syukur marang Gusti Allah, sing maringi *'saben peparing sing becik lan saben peparing sing sampurna'*; lan ngati-ati supaya tetep ajeg, ngreksa awak kita lumantar ajrih marang Gusti supaya kita tetep ora owah-owahan lan ora goyah ing watak kita sing paling luhur budi; nanging yen ora, lan kita kurang ing akèh bab, mula ayo padha buru-buru lan ngupaya nggayuh kasampurnan sakdurunge ana wektu tumindak, – dikuatake dening iman, diilhami dening pangarep-arep, digandhengake dening katresnan, dihias dening andhap asor, bungah ing pakertin, diuji dening kasabaran, padhang dening pangakuan, lan maringi paseksi lumantar kabèh pakaryan kita liyane manawa kita iku biksu sejati, novis sing tulus, lan abdi Gusti sing trampil ing Kristus.

218. Sapa waé kudu ngrungokaké Sabda Gusti kanthi tliti: amarga saka iku metu kabèh watak rohani

218. 1) Kita kudu ngrungokake Sabda Gusti kanthi tliti: amarga saka kono metu kabèh watak rohani. – 2) Iki sing ditindakake kabèh para wali, lan padha nyekseni woh-wohé sing apik. – 3) Ayo padha nindakake uga, élinga carané Gusti wis mberkahi kita. [32, 15]

3. Kabèh wong nduwé loro mripat lan loro kuping, nanging ora kabèh krungu lan weruh; mung sing nduwé kuping sing krungu lan mripat sing weruh. Mulané Gusti ngendika: *'Sapa sing nduwé kuping kanggo*

krungu, krunguana' (Matéus 11:15). Nabi uga nyebutake wong-wong sing angel ngrungokake: '*Gusti Allah wis maringi roh kabotan, mripat sing ora bisa ndeleng lan kuping sing ora bisa ngrungokake*' (Yesaya 6:9; Roma 11:8). Mula saka iku, ayo padha ngrungokake kanthi tliti—lan ora sembarangan—marang apa sing diwaca marang kita, supaya kita ora tiba ing ancaman, nanging malah supaya kita bisa ngendika: '*Hukumané Gusti mbukak kupingku*' (Yesaya 50:5). Mangkono, sing ngrungokake merhatosake, andhap asor, disuceni, padhang pamore, lan bungah; dhèwèké nganggep kabèh bab donya iki mung bayangan lan ilusi, supaya dhèwèké bisa teka marang Kristus nalika krungu Panjenengané kandha marang para muridé: '*Aku ora bakal ninggal kowe kaya anak yatim; Aku bakal teka marang kowe*' (Yohanes 14:18). Lan maneh: '*Kowe kancakancaku yen kowe nindakake apa sing tak paringake marang kowe*' (Yohanes 15:14). Lan maneh: '*Sethithik maneh, lan donya ora bakal ndeleng Aku maneh, nanging kowe bakal ndeleng Aku: amarga Aku urip, lan kowe uga bakal urip*' (Yohanes 14:19). Lan maneh: '*Kowe wis tetep ana ing sisihku nalika aku ngalami cobaan; lan aku bakal maringi marang kowe, kaya Rama maringi marang aku Karajan, supaya kowe bisa mangan lan ngombe ing mejaku ing Karajanku*' (Lukas 22:28–30). Krungu bab kaya ngono, wong sing tresna marang Gusti siap saben dina mati kanthi rela kanggo Kristus.

4. Mangkono kabèh para wali urip, lan kanthi tekad kaya ngono padha kanthi khidmat nyatakaké katresnané marang Gusti. Yeremia kandha: '*Aku ora tau kesel ngetutaké Panjenengan, lan aku ora kepéngin urip manungsa*' (Yer. 17:16). St. David kandha: '*Apa sing bakal tak balèkaké marang Gusti kanggo kabèh sing wis diparingaké marang aku?*' (Mazmur 115:3). Rasul kandha: '*Amarga kowe wis diparingi sih, amarga Kristus, ora mung pracaya marang Panjenengané, nanging uga nandhang sangsara kanggo Panjenengané*' (Filipi 1:29). Kanthi cara sing padha, kabèh Para Rasul padha bungah, amarga '*padha dianggep pantes nampa isin amarga asmané Gusti Yesus*', kaya sing kacathet ing Kitab Para Rasul (Kis. 5:41). Cekakipun, saben para wali padha ngetokaké katresnan sing tulus marang Kristus Gusti lumantar pangandikane kaya mangkono.

5. Mula saka iku, sedulur-sedulur, ngrungokake kanthi tliti apa sing diwaca, lan ayo padha tresna marang Gusti Allah kita sing kinormatan kanthi sakabehing ati, tansah matur nuwun marang Panjenengané amarga kabèh berkah sing wis diparingaké marang kita—yèn Panjenengané milih kita wiwit wiwitan kanggo kaslametan ing kasucian panggeran kita saiki—yèn Panjenengané wis maringi kita kesempatan kanggo ngabdi marang Panjenengané ing iman Ortodoks—yèn piwulang para wali wis diparingaké marang kita minangka suguhan kang melimpah. Mula pantes kita ngendika nganggo tembungé Para Rasul: '*Yen Gusti Allah ana ing pihak kita, sapa sing bisa nglawan kita? Panjenengané sing ora ngrekso Putrané dhéwé, nanging nyerahaké Panjenengané kanggo kita kabèh—mangkono uga, apa Panjenengané ora bakal kanthi murah ati maringi kabèh marang kita? Sapa sing bakal nyalahaké wong pilihané Gusti Allah? Gusti Allah sing mberkahi; sapa sing bakal ngukum?*' Kristus Yesus, kang seda—lan luwih saka kuwi, kang wis dibangkitaké—kang mapan ing sisih tengené Gusti Allah, lan kang nyuwun pangapura kanggo kita' (Rom. 8:31–34). Panjenengané nyuwun pangapura ing ngarsané Gusti Allah Rama, kang paring karajan langgeng marang kita.

219. Ayo padha ngrayakake Pangeling-eling, ora mung sacara lahir, nanging uga sacara rohani; – éling yèn kita uga bakal lunga; lan – kaparingan inspirasi saka iku kanggo nyiapake kepergian kita

219. 1) Ayo padha ngrayakake upacara pangeling-eling, ora mung sacara lahir, nanging uga sacara rohani; – 2) éling yèn kita uga bakal lunga; lan – 3) kaparingan inspirasi saka iku kanggo nyiapake kepergian kita. [32, 16]

6. Wingi kita padha ngeling-eling Bapa kita, lan kita nindakake iku kanthi pantes; amarga anak rohani kuduné ngajèni Bapa. Nanging, aja nganti mikir yèn ing babagan pangeling-eling mung cukup nindakake upacara pangeling-eling banjur golek panglipur ing daging; nanging uga kudu golek panglipur rohani. Panglipur jasmani, sawisé nggerakaké emosi sakedhap, bakal sirna, déné panglipur rohani ora ana entéke lan langgeng. Yèn ana ing antaramu sing nangis, yèn ana sing krasa welas asih, yèn ana sing remuk atiné, mula kowé wis kasil ngajèni élingan bapak utawa sedulurmu kanthi becik. Elinga dina-dina biyen, nalika kita isih nduwé bapak, rembugan lan nuduhaké pamikirané marang kita; banjur bayangna ing endi dhèwèké saiki, karo sapa dhèwèké manggon lan karo sapa dhèwèké nuduhaké pamikirané – dhèwèké lan saben sedulur kita sing wis seda. Apa ora iki – apa sing kita renungaké lan apa sing kita krungu – sing tansah ngisi jiwa kita karo kabungahan?

7. Mula saka iku, ayo padha ngalihake pikiran marang awaké dhéwé, lan padha mikir: apa kita ora bakal, sajrone wektu sing cendhak, lunga saka kéné dhéwé, lan dieling-eling déning wong liya kaya déné kita saiki éling marang para pendahulu kita? Satemene, pancen mangkono. Mangkono pancen nasib kita: kita

manungsa fana, sing ora ngerti apa sing bakal kelakon sesuk. Amarga apa kuwi urip kita? – Uap sing muncul sedhela banjur sirna; kembang musim semi sing mekar ing esuk nanging layu ing sonten. *'Manungsa iku kaya suket; dina-dinane kaya kembang ing padang sing mekar'* (Mazmur 102:15). *'Manungsa iku kaya ambegan; dina-dinane lumaku kaya bayangan'* (Mazmur 143:4). *'Kabeh daging iku kaya sekul, lan kabèh kamulyané manungsa iku kaya kembangé ing padang'* (Yesaya 40:6); *'Srengéngé sumunar karo panasé lan nglayèkaké suket; kembangé murub, lan kaéndahané sirna'* (Yakobus 1:11). Mangkono kita bakal layu, mangkono kita bakal lunga saka kéné, kaya sing wis diomongaké para wali. Iki parabelé, sing diomongaké sadurungé iki.

8. *"Nanging begja wong sing mangertèni; begja wong sing nggolèki Gusti Allah"* (Mazmur 13:2). Begja wong sing saben dina ngupaya ing pakaryan lan gaweyan patuh—ora seneng mbantah, ora nggrundel, andhap asor, cepet ing tumindak, ora lalai ing pangabdian, nyesel ing ati, lan tansah nyiapake pamitané. Amarga pungkasan bakal teka, bakal teka, lan ora bakal telat. Dina pati sing medeni bakal teka; utusan kraton, sawise mudhun saka swarga, uga bakal teka – lan bakal kandha marang nyawa: *'Ayo saiki, Sang Raja lan Gusti Allahing kabeh padha nelpon kowe.'* Nanging muga-muga kita, lumantar pandonga Bapa kita, bisa nemokake awake dhewe wis siyap ing wektu kuwi lan, tanpa wedi, lunga saka kene lan mlebu ing gesang langgeng.

220. Pungkasan Prapaskah nggawa kita pasuryan-pasuryan karo Paskah; nanging sakabehe urip kita uga pasuryan-pasuryan karo Paskah—dudu sing sementara, nanging sing langgeng, sing luwih becik tanpa wates

220. 1) Pungkasan Prapaskah nggawa kita pasuryan-pasuryan karo Paskah; nanging sakabehe urip kita uga pasuryan-pasuryan karo Paskah—dudu sing sementara, nanging sing langgeng, sing ora kaukur luwih becik. – 2) Delengen iku, élinga marang pangandikane Gusti bab iku, lan kowe kaparingan semangat kanggo nindakake pakaryan tapa brata, niru para wali. – 3) Aja nggatekake ula licik sing nyoba nggodha kita nganggo tipuan marang apa sing narik ati lan énak kanggo daging. [32, 17]

1. Puasa Agung wis meh rampung, lan jiwa bungah nalika Paskah nyedhak, minangka wektu istirahat lan nyicipi woh saka pakaryan sing wis ditindakake. Nanging kenapa aku ngucapake tembung-tembung iki? – Kanggo ngelingake kowe manawa sakabehe urip kita ngarah marang Paskah langgeng lan ngenteni rawuhe. Paskah donya iki, sanadyan ageng lan kinormatan, miturut piwulang para Bapa leluhur kita, mung minangka pratandha sadurunge Paskah iku. Paskah donya iki mung lumaku sedina wae – banjur kliwat; nanging Paskah sing langgeng iku sing wis sirna saka lara, sedhih lan rintihan, ing ngendi ana kabungahan, suka lan panglipur langgeng, ing ngendi ana swara wong sing padha ngrayakake lan pasuryan wong sing padha bungah, lan pangarsaning pepadhang langgeng, ing ngendi ana dhaharan berkahé Kristus, meja kebak berkah langgeng lan ombenan anyar, sing diandikakake Kristus: *'Aku ngandhani kowe, aku ora bakal ngombe woh anggur iki maneh wiwit saiki nganti dina nalika aku ngombe maneh karo kowe ing kraton Bapakku'* (Mat. 26:29).

2. Bab kraton iki, nalika Panjenengané arep kasandhang munggah menyang swarga, Panjenengané ngandika marang para muridé: *'Aku bakal nyiyapaké panggonan kanggo kowé kabèh; lan yèn Aku lunga lan nyiyapaké panggonan kanggo kowé kabèh, Aku bakal bali lan nggawa kowé kabèh marang Aku, supaya ing ngendi Aku ana, kowé kabèh uga ana ing kono.'* *'Kowe padha ngerti dalan menyang panggonanku'* (Yohanes 14:2–4). Lan ing ayat liyane Panjenenganipun ngendika malih: *'Ing dina iku kowe bakal mangertèni yèn aku ana ing Rama, lan kowe ana ing aku, lan aku ana ing kowe'* (Yohanes 14:20). Lan maneh ing ayat liya: *'Bapa, Aku kepéngin supaya wong-wong sing wis Panjenengan paringaké marang Aku padha ana bareng Aku ing panggonanku; supaya padha ndeleng kamulyanku sing wis Panjenengan paringaké marang Aku, awit Panjenengan wis tresna marang Aku sadurungé donya digawé'* (Yohanes 17:24). Lan supaya cetha manawa tembung-tembung iki ora mung diucapake tumrap para Rasul, nanging uga tumrap kabèh wong pracaya, Panjenengané ngendika manèh: *'Aku ora mung ndedonga kanggo wong-wong mau, nanging uga kanggo wong-wong sing bakal pracaya marang Aku lumantar pangandikane, supaya kabèh padha dadi siji: kaya Panjenengan, Bapa, ana ing Aku, lan Aku ana ing Panjenengan, supaya wong-wong mau uga padha dadi siji ing Kita'* (Yohanes 17:20–21). Apa sing luwih nglipur tinimbang tembung-tembung iki? Lan apa sing luwih meyakinkan? Jiwa endi sing ora bakal alus amarga tembung-tembung iki? Atine sapa sing ora bakal remuk? Wong bisa kanthi bener nyebut ati kaya ngono kuwi ati watu, tinimbang ati manungsa. – Ndeleng bab iki, para wali nampa kabèh kang ditanggung kanthi tentrem, nganggep sedhih minangka kabungahan, kurungan minangka kabebasan, sangsara minangka kasenangan, pakaryan tapa minangka panglipur, lan pati minangka gesang. Mula saka iku, kenapa kita ora tahan kanthi tabah marang kabèh sing ora nyenengake, amarga kita

padha ngupaya nggayuh tujuan sing padha karo para wali lan ngupaya kamulyan sing padha saka Paskah? Kita ora kena nyerah marang abote, utawa nyuda semangat, nanging malah kudu tambah semangat lan sumringah?

3. Bab ula sing licik, sing nyusun macem-macem tipu daya marang kita lumantar hawa napsu kita, ngowahi awake dhewe dadi malaikat pepadhang lan ndadekake barang-barang katon ora kaya asline, nyuguhake pepeteng minangka padhang lan pait minangka legi—aja digatekake. Mangkono dhèwèké ngapusi para leluhur kita sing kapisan, nggodha mripaté lan nampilaké marang wong-wong mau minangka ayu apa sing saktenané ora ayu, lan banjur, lumantar tumindak mangan, ngusir wong-wong mau saka Taman Éden. Nanging kita, sing wis ngerti saka pengalaman yèn dhèwèké iku tukang ngapusi sing muji-muji, ora bakal ngidini awaké dhéwé diusir saka swarga paugeran; lan nalika dhèwèké nuduhaké woh sing katon éndah, kita ora bakal ngidini mripat jiwa lan badan kita mandheg marang iku, nanging bakal ngindhari ndelok iku kanthi sakabèhé, supaya kita ora kagoda. Apa, mula, woh iki sing katon nggodha banget? Katresnan daging, napsu ala sing dadi oyod saben hawa napsu sing mbebayani; kanthi nyingkiri iku, kita bakal slamet lan dianggep pantes ngrayakake Paskah langgeng bebarengan karo kabeh para wali.

221. *Kaya déné karajan tanduran mekrok lan ngasilaké woh sawisé mangsa adhem, mangkono uga nyawa, sawisé ngalami kekurangan, sedhih, lan kasangsaran, mekrok sacara rohani lan ngasilaké woh rohani, kang ndadèkaké Gusti kabungahan lan kaparingan gizi*

221. 1) Kaya déné karajan tetanduran mekrok lan ngasilaké woh sawisé mangsa adhem, mangkono uga jiwa, sawisé ngalami kekurangan, sedhih, lan kasangsaran, mekrok sacara rohani lan ngasilaké woh rohani, kang ndadèkaké Gusti kabungahan lan kaparingan gizi. – 2) Mula saka iku, ayo padha nahan kabèh sedhih lan kasangsaran ing urip tapa brata kita, supaya kita bisa ngasilaké woh, nyenengaké Gusti karo iku lan maringi panganan marang Panjenengané: amarga ora ana sing luwih begja tinimbang iki. – 3) Lan manawa iki pancen kanyatan, Gusti piyambak wis mastèkaké: mula kepiye carané kita ora bisa nampa saben sedhih ing urip kita kanthi kabungahan [32, 18]

4. Mangsa adhem wis liwat; mangsa semi wis teka, lan kita weruh ciptané Gusti urip manèh: tanduran mekrok, bumi kebak ijo royo-royo, manuk padha nyanyi, kabèh padha anyar manèh – lan kita bungah lan muji Sang Seniman sing Maha Wicaksana saka kabèh mau – Gusti, sing, kaya-kaya, saben mangsa panas ngreksa lan ngowahi ciptane, kanthi mangkono kanthi cetha negesake manawa *'sipat-sipaté sing ora katon, yaiku kakuwatané sing langgeng lan sipat ilahiné, wis cetha katon wiwit donya digawé lumantar samubarang sing wis ana'* (Rom. 1:20). Nanging, kita ora kena mandheg mung ing kéné, nanging kudu ngluwihi pandelengan batin kita luwih adoh, lan ndeleng ing jero awake dhéwé pangilon saka apa sing kedadeyan ing alam semesta. – Kepiye? Liwat prabédan ing ngisor iki: kaya déné pambaruaning alam semesta sing katon iki digawé lumantar mangsa adhem, nalika bumi lan kabèh sing ana ing ndhuwuré ngalami pangaruh abot saka salju, udan, lan prahara; mangkono uga karo jiwa; amarga yèn ora ngliwati dhisik mangsa adheming sedhih, kekurangan lan bala, jiwa kuwi ora bakal ngasilaké kembang utawa woh; nanging yèn bisa tahan kabèh iku, jiwa kuwi bakal ngasilaké woh sing diarep-arep lan nampa berkah saka Gusti minangka balesan, kaya sing katulis: *'Bumi sing nyerep udan kang akèh sing tiba ing ndhuwuré, lan ngasilaké woh sing cocog karo pangarep-arep, nampa berkah saka Gusti Allah'* (Ibr. 6:7).

5. Mula saka iku, ayo padha sabar ngadhepi saben sedhih, saben kekurangan lan saben godaan, katon utawa ora katon, sing nyerang kita sajrone mangsa Prapaskah iki—ing kahanan luwe lan ngelak, lan ing sakabehe sangsara liyane—supaya kita bisa mbawa woh lan nampa berkah saka Gusti Allah; lan ora mung kuwi, nanging uga supaya kita bisa ngopeni lan nampani Gusti Yesus: amarga kaya kita seneng ndeleng alam dadi ijo royo-royo, kembang mekar lan ngasilake woh, mangkono uga Panjenengané seneng ndeleng nyawa kita mekar lan ngasilake woh sacara rohani. – Dadi, apa waé woh-wohé kuwi? *'Katresnan, kabungahan, tentrem, kasabaran, kabecikan, kabecikaning ati, kasetyan, kalembutan, pangendalian dhiri'* (Gal. 5:22–23). Iki sing dadi pangane, sing nyenengake Panjenengané. Lan begja sapa sing nyukupi pangane kanthi cara iki, amarga dhèwèké uga bakal dipunparingi pangane déning Panjenengané kanthi berkah langgeng. Begja sapa waé sing nampani Panjenengané kanthi cara iki, amarga dhèwèké uga bakal ditrima déning Panjenengané ing Kraton Swarga. Yen ana wong sing nampani raja donya mlebu ing omahé, pinten kabungahan lan kabagyan sing bakal ana? – Luwih manèh kabungahané kanggo sing nampani Raja para raja lan Gusti para gusti?

6. Lan yèn Panjenengané pancèn ditampa kabukten saka pangandika sing diandharake déning Panjenengané piyambak: *'Yèn ana sing tresna marang Aku, dhèwèké bakal netepi sabda-Ku; lan Rama bakal*

tresna marang dhèwèké, lan Aku bakal teka marang dhèwèké lan manggon bebarengan karo dhèwèké' (Yohanes 14:23). Lan maneh: *'Sapa waé sing nduwèni dhawuh-dhawuhku lan netepi kuwi, dhèwèké sing tresna marang Aku; lan sapa waé sing tresna marang Aku bakal ditresnani Rama, lan Aku bakal tresna marang dhèwèké lan ngetokaké dhiri marang dhèwèké'* (Yohanes 14:21). – Yen pangajab kaya ngono, mula ayo ora mung sabar nampa kabeh, nanging nindakake kanthi kabungahan, krungu apa sing diomongake Rasul: *'Saiki aku bungah ing sangsara kanggo kowe, lan ing dagingku aku ngisi apa sing kurang saka sangsara Kristus kanggo badané, yaiku Gréja'* (Kolose 1:24); lan apa sing diomongake Santo Yakobus: *'Anggep iku kabungahan sing murni, sedulurku, nalika kowe ngadhepi maneka cobaan, amarga kowe ngerti yèn pangujian imanmu ngasilake ketekunan; lan ayo ketekunan iki duwé pangaruh sing sampurna, supaya kowe bisa mateng lan sampurna, ora ana sing kurang'* (Yakobus 1:2–4). Apa sampeyan weruh yèn ana kabungahan ing pangujian lan kabungahan ing sedhih? – Mangkono para wali urip; ayo uga kita paksa awak dhéwé urip kaya ngono, supaya kanthi ngupaya ngetutaké tapak-tapaké, kita bisa nampa kraton swarga bebarengan karo wong-wong mau.

222. Sawise nyebutake kabecikan tapa brata sing digayuh kanthi istimewa sajrone Prapaskah, panjenengané nambahaké: 'Tetep kaya ngéné salawas-lawase, aja nganti owah karo lumampahé wektu'

222. Sawisé nyebutaké kabecikan tapa brata sing sawatara wong unggul banget nalika Prapaskah, dhèwèké nambahaké: *'Tetep kaya ngéné salawas-lawase, tanpa owah karo lumampahé wektu.'* [3 2, 19] *Saiki kita wis tekan dina-dina pungkasaning Prapaskah: amarga, kaya sing kowe deleng, wis meh rampung. Cathetan tulisan sing diwarisake marang kita saka jaman mbiyen negesake manawa ing wektu iki para bapa sing pinituah, sing wis nglampahi patang puluh dina Prapaskah ing ara-ara gersang ing wates Kutha Suci Yerusalem, sawisé nglampahi Puasa Suci ing ara-ara gersang, lan saiki padha nyawisaké minangka woh pisanan marang Gusti Allah kang loman, kabecikan luhur sing saben wong wis unggul, utamané ing pakaryan tapa brata iki. Kowe uga nyawisaké sesajen sing ora cilik utawa ora pantes, saben wong manut kekuwatanmu dhéwé: Ana sing nyuguhake ratu kabèh kabecikan—katresnan; ana liyane, andhap asor sing padhang dening Gusti; ana sing patuh kaya Kristus; ana liyane, waspada tanpa kendhat ing pandonga lan nyanyèkaké mazmur nalika jaga bengi; ana manèh, semangat khusus ing nindakake pagawean kasar; uga ora pantes dipuji: ngendhalèkaké gangguan pikiran, ngendhalèkaké pandelengan sing ora pantes, andhap asor ing tingkah laku, wicaksana ing wangsulan lan sesambungan bebarengan; Aku ora bakal nyarios bab ngendhaleni kesombongan, bab nyingkiri omongan kakehan, bab ngendhaleni dhahar, bab nyingkiri turu kakehan, bab merhatosi ayat-ayat, lan, pungkasané, bab sing kuduné dadi sing paling utama: pangorbanan sing pinaringan berkah lan kaya martir saka kersané dhéwé, sing minangka pangorbanan sejati, dadi sing paling dipunpénta Gusti marang kita. Saben sipat sing kasebut iku sesajen sing becik lan saleh; lan aku wani ngomong manawa ora ana siji wae saka kowe kabeh sing bakal teka ing ngarehe Gusti kanthi tangan kosong, nanging saben wong bakal nggawa pakaryan becike dhéwé. Mula saka iku, lumantar upaya tapa brata panjenengan, panjenengan wis nyimpen 'emas, pérak, lan watu permata' – kalakuan sing ora bakal kobong dening geni pangadilan sing bakal teka, lan dudu kalakuan sing diumpamaké Rasul marang 'jerami, kayu, lan sekul' (1 Kor. 3:12), kaya katresnan marang dosa, perbudakan marang napsu, omongan cabul, pikiran ora suci, mangan sembunyi, goroh, katresnan marang perselisihan, lan sapiturute. Amarga sajrone sawetara dina puasa iki kowe wis nduwé harta karun rohani kaya ngono, aja nganti kita nyia-nyiaake; aja nganti, amarga owah-owahan utawa merga jaman sing ganti, kita nyerah marang mungsuh lan musuh kita. Wektu bisa owah lan dina anyar bisa sumunar; nanging ing pasrahmu marang kersaning Gusti lan ing katresnamu marang Panjenengané, tetep ajeg. Utawa, yen pancèn kudu, padha owah—nanging mung kanggo dadi luwih becik, nggantèkaké kasampurnan sing luwih cilik karo sing luwih gedhé, saka percikan dadi obor murub, saka lintang dadi rembulan, lan saka rembulan dadi srengéngé. Aja mung mandheg, utawa mbalèk marang kesenengan donya, sing luntur kaya impen, nanging malah ndadèkaké wong kobong langgeng ing geni. Mula aku nyuwun, kaya kowe nganti saiki tetep nduwèni watak sing takwa lan ceria, mangka ayo padha ngrayakaké pésta Vai, lan ayo mbukak gapura biara, nampani sing kepengin mlebu, lan ngatur pasamuhan lan pacelathon kita supaya kabeh bisa kanggo kamulyaning Gusti, lan sing ndeleng kowe bisa kandha yen Gusti ana ing kowe, kaya ing Grébané dhéwé, miturut rasul sing ilahi (1 Kor. 3:16). – Kanthi tumindak kaya ngono, kita uga bakal ngrayakake Paskah Suci lan Agung kanthi cara sing nyenengake Gusti Allah, selaras karo Sangsaite Kristus lan padhang dening pepadhanging Kebangkitan.*

223. Iki ngelingake sawijining prastawa, minangka ujian kanggo kabeh, sing wis ditanggulangi kanthi apik dening kabeh

223. 1) Iki dadi pangling bab sawijining prastawa—sawijining cobaan kanggo kabeh wong—sing wis kasil dilakoni dening saben wong. – 2) Iki nerangake kepiye godaan kanggo nindakake dosa muncul, lan kepiye saben wong kudu nolak dosa mau kanthi ngusir ajakan daging lan sapiturute. – 3) Kanggo njamin ora ana godaan, sapa waé ora kena bali menyang kabiasaan lawas, sanajan mung ing pikiran, nanging kudu netepi aturan tumindak becik kanthi ketat. – 4) Luwih saka kabèh, awas aja ninggalake biara. – 5) Sakabèhé, muga-muga kabèh ing antaramu tertib lan manut paugeran – tindakna kabèh kaya ana ing ngarsané Gusti. – 6) Puasa Agung wis rampung; ayo padha matur nuwun marang Gusti; nanging aja nganti mandheg ngupayakake nyempurnakake dhiri.

7. Gusti ngandika ing Injil: *'Simon, Simon, Setan wis nyuwun supaya kowe disaring kaya gandum; nanging Aku wis ndedonga kanggo kowe, supaya imanmu ora gagal'* (Lukas 22:31–32). Kedadéan sing padha uga wis kelakon marang kita, sing andhap asor. Nanging Gusti Allah sing welas asih ora ninggalake kita supaya kita sedhih luwih saka sing bisa kita tanggung, nanging *'wis nyedhiyakake dalan metu saka godaan, supaya kita bisa nahan'* (1 Kor. 10:13). Sampeyan ngerti apa sing tak omongake. Aku wis nampa sangsara kowe minangka sedulur iku nyenengake Gusti Allah, sing marasake lan pantes dipuji, miturut tembungé Rasul: *'Amarga apa iki, kowe sedhih amarga Gusti Allah, nganti sakténané sing dikarepake? Nanging ana wangsulan, nanging nesu, nanging wedi, nanging kangen, nanging semangat, nanging balas dendam; ing kabèh bab kowe wis mbuktèkaké yèn kowe ora ana salah ing prakara iki'* (2 Kor. 7:11). Mangkono sikapmu, pancèn krasa sedulur, kaya sing dadi prentahing tembung kabeneran; amarga ana kandha: *'Yen siji anggota nandhang sangsara, kabèh anggota padha nandhang sangsara bareng; yen siji anggota pinunjul, kabèh anggota padha bungah bareng'* (1 Kor. 12:26).

8. Nanging pikirna kowe sepira rajin lan liciké setan; sepira dhèwèké, *'kaya singa nggero, ngubengi golèk sapa sing arep dipangan'* (1 Petrus 5:8), golèk nyekel wong kaya mangsa, sethithik utawa kabèh. Amarga nalika dhèwèké nyekel wong mung sapérangan, dhèwèké ora wareg mung kuwi, nanging tansah ngupaya sing luwih ala, nganti nyebabaké pati ing dosa – yaiku: sepisanan dhèwèké nyoba supaya kita nampa godaan, banjur nganti ngandhut pikiran ala ing atiné kita; lan sawisé ngrusak lan ngracuni nyawa, dhèwèké nggoda supaya nglanggar wates-wates alam, banjur ndadèkaké wong kuwi edan, bisu lan wuta, ngupaya apa sing ora pantes: marang pepeteng tinimbang padhang, marang sedhih tinimbang manis, marang pati tinimbang urip. Mangkono karusakan sing digawé déning panggodha. – Dene kita, sedulur, ayo padha ngreksa nyawa kita kanthi waspada banget, aja nganti maringi papan marang setan, nanging langsung ngusir pikiran kaya ngono; yen kita kalah ing bab iki, paling ora aja nganti kita ngrusak awak kita dhewe kanthi simpati; lan yen kita gagal malah ing kene, aja nganti suwe-suwe manggon ing kahanan pikiran kaya ngono, supaya kita ora keseret menyang dosa.

9. Iki kelakon marang kita amarga hawa napsu lan elingan jaman kepungkur. Nanging ayo padha mlayu saka hawa napsu; ayo padha mlayu saka elingan jaman enom kita: amarga ngumbara ing kana lan manggon ing kana ing imajinasi kita ora liya kajaba bali manehé ati menyang Mesir, sing kudu kita jaga liwat manungsa batin; bab manungsa njaba, ayo padha nindakake kaya sing diwulangake Rasul: *'Aja ana tembung sing ala metu saka cangkemmu, nanging mung tembung sing apik kanggo mbangun, supaya maringi sih marang sing ngrungokake. Lan aja nglarani Roh Suci Gusti Allah, sing wis maringi pratandha marang kowe nganti dina panyelamatan.'* *Aja ana tembung sing ala metu saka cangkemmu, nanging mung tembung sing apik kanggo mbangun, supaya maringi sih marang sing ngrungokake. Lan aja nglarani Roh Suci Allah, sing wis maringi pratandha marang kowe nganti dina panyelamatan.'* (Efesus 4:29–32).

10. Ing wektu sing padha, ayo padha nyingkiri ninggalake biara, amarga iku dadi panyebab kesasar. Astaga! Apa sedulurmu ana ing njero pekarangan, dene kowe ana ing njaba? Apa sedulurmu padha meneng, dene kowe padha ngobrol kosong? Apa sedulurmu padha istirahat, dene kowe mlaku-mlaku saka panggonan siji menyang panggonan liyane? Mula saka iku teka godaan; mula saka iku teka panyimpukan. Apa sing kelakon marang wedhus sing kesasar saka kandhang? Apa ora dadi mangsa kéwan galak? Mangkono uga wong sing mlayu saka persaudaraan. Nanging aja nganti kaya ngono, sedulur; aja nganti kelakon.

11. Nanging, kabèh prekara ing antaramu kudu ditindakake kanthi cara sing bener lan tertib; kabèh kudu ditindakake kanthi tliti lan ati-ati; kabeh kaya ing ngarsane Gusti, sing mirsani tumindak kita sing rahasia lan sing terang-terangan, lan apa sing kita tindakake ing wayah awan lan bengi, lan kabeh sing kelakon ing

saben gerak-gerik badan lan pikiran kita; mula saka iku, ayo kita aja nganti marahi salah marang wong Yahudi, wong Yunani, utawa Gréjaé Gusti. – Lan kuwi cukup babagan prakara iki.

12. Saiki mangsa Prapaskah wis meh rampung, ayo padha muji Gusti Allah, sing wis maringi kita kekuwatan kanggo ngrampungake lan nindakake praktik asketis sing lumrah sajrone wektu kasebut. Pakaryan wis rampung, nanging ganjaran isih ana; badan wis disucèkaké, nanging roh saya kuwat. Padha saya kuwat lan saya suci, lan *'muga-muga rohmu kabèh, nyawamu, lan badanmu tetep suci nalika rawuhe Gusti kita Yesus Kristus'* (1 Tes. 5:23).

224. Aja nganti kita mandheg kelingan Sangsa lan Kebangkitan Gusti, supaya kita ora kejiret dening hawa napsu kita

224. 1) Aja nganti kita mandheg kelingan Sangsa lan Kebangkitan Gusti, supaya kita ora kejiret hawa napsu. – 2) Saiki mangsa semi, sing nguripake maneh kabeh sing daging: mula ayo padha waspada lan ketat marang awak. – 3) Kita wis makarya sajrone Prapaskah; nanging saiki Prapaskah wis rampung, pakaryan kita durung rampung: kita kudu makarya marang awak dhéwé sajrone urip kita. – 4) Mula saka iku, ayo padha nindakake kuwi. [4, 1]

13. Amarga wis diparingi sih rahmat Kristus kanggo ngrayakake Paskah Suci, ayo padha bali marang tugas-tugas kita, nanging kanthi cara mangkene: nalika kita padha makarya, kita uga bisa kelingan marang sangsara kang maringi urip saka Sang Juruwilujeng kita, Yesus Kristus, lan Kebangkitané kang kamulyan: amarga kita ora kena nganti lali marang kahanan-kahanan iki nalika Paskah wis kliwat. Nanging ayo tansah ngélingi sangsara panyelamatané Gusti, pangreksané ing salib, panguburan, lan kebangkitané, supaya kanthi terus-terusan ngisi pikiran kita karo prakara-prakara kuwi, kita bisa tetep kebal marang hawa napsu. Nanging, yen kapan wae amarga kecerobohan kita keciduk, ayo cepet-cepet ngalihake pandangan marang Yesus sing disalib, Gusti kamulyan, lan langsung panyembuhan bakal sumunar ing jiwamu. Mangkono uga Israel kuna, nalika digigit ula, padha ndeleng ula tembaga lan langsung mari (Bil. 21, 11–19). Sampeyan wis ngerti manawa pikiran ala ngigit kaya ula, nyuntikake bisa menyang jiwa, sing kudu langsung diilangi kanthi ati-ati banget nalika kedadéyan, supaya tundha ora ndadekake tatu angel mari.

14. Sampeyan weruh, saiki mangsa semi. Iki ibu getih (lan getih iku ibu daging). *'Amarga daging kepéngin nglawan Roh, lan Roh nglawan daging'* (Gal. 5:17); mula penguatan daging marahi Roh ringkih, lan penguatan Roh marahi daging ringkih. – Mula saka iku, ayo padha wicaksana lan, ing panganggone panganan, omben-omben, turu lan liya-liyane, ayo padha ngetutake pangaturan sing ketat, supaya badan ora nguwasani nyawa, nanging nyawa sing bisa ngalahake badan.

15. Pelari ing lomba ora dianggep menang sawise mlayu mung siji utawa loro etape, nanging mung nalika dheweke wis mlayu kabeh rute (lan dadi sing pisanan tekan garis finish sing wis ditemtokake). Mangkono uga karo kita: ora amarga nglakoni Prapaskah utawa Pentakosta kaya sing kuduné, kita wis dadi pemenang; nanging, aku kandha marang kowe, kajaba kita tetep waspada sajrone urip kita kabèh, kita ora bakal bisa uwal saka jebakané setan lan ora bakal nampa ganjarané pemenang.

16. Mula saka iku, kenapa kita kudu ngupaya maneh lan maneh ing pakaryan becik, kringetan maneh lan maneh kanggo nggayuh kabecikan, matèni daging maneh lan maneh, ngendhalèkaké awak maneh lan maneh, lan ngusir hawa napsu maneh lan maneh, tansah *'nggawa ing awak kita patié Gusti Yesus'* (2 Kor. 4:10), *'tansah nggawa ing awak kita paukuman pati'* (2 Kor. 3:7). Amarga mesthi wae kita uga bakal mati kaya bapak-bapak lan sedulur kita, banjur ninggalake urip iki – lan lunga menyang panggonan kang aneh, lan ndeleng pemandangan kang durung tau kita deleng. Pikiran iki medeni lan nggawa wong sing waras pikiran marang kahanan ekstasi. – Mula, nalika manggon ing ajrih lan gemeter, ayo padha ngatur panca indera kanthi ketat, lan ngreksa awak saka krungu sing sia-sia, pandelengan sing mbebayani, ambu sing mabukake, lan saben langkah sing mbebayani, nyawisake awak kita sakabehe marang Gusti Allah ingkang Suci, supaya, sawise nyenengake Panjenengané, kita bisa dadi ahli waris berkah langgeng.

225. Paskah wis kliwat, lan Sangsaita wis kliwat; nanging kabungahan Paskah lan pangeling-eling Sangsaita Gusti kudu tetep urip ing sajroning kita; supaya, nalika kita urip, kita ora urip kanggo awake dhewe, nanging kanggo Gusti sing seda kanggo kita lan tangi maneh

225. 1) Paskah wis kliwat, lan Penderitaan wis kliwat; nanging kabungahan Paskah lan pangeling-eling Penderitaan Gusti kudu tetep urip ing sajroning kita; supaya, nalika kita urip, kita ora urip kanggo awake dhewe, nanging kanggo Gusti sing seda kanggo kita lan tangi maneh. – 2) Mula, sanadyan sawisé Paskah, kita

kudu tetep sabar ing upaya rohani, tanpa nggawé alesan apa waé kanggo nyimpang saka iku. – 3) Panjenengané ngélarang wong-wong mau, kandha yèn wis ngandhani supaya ora padha kumpul sacara rahasia ing panggonan sepi, nanging isih ana sing nindakake; lan Panjenengané maringi piwulang babagan carané tumindak nalika padha kumpul bebarengan kanthi terbuka kanggo rembugan, lan carané tumindak ing wektu-waktu liyané. – 4) Panjenengané ngajak supaya padha éling marang sedulur-sedulur sing wis seda lan ngetutaké tuladhané, kanthi nyebut sedulur Dometian minangka tuladha [4, 2]

17. Paskah wis kliwat, lan pesta wis rampung; nanging kabungahan—utawa perayaane, yen kowe kersa—durung kliwat: amarga sacara rohani kita kudu tansah bungah lan ngrayakake, miturut tembungé Rasul: '*Bungahna ing Gusti tansah; maneh aku kandha, bungahna*' (Filipi 4:4). Lan Minggu Suci wis kliwat, nanging muga-muga eling marang sangsara Kristus Juruslamet kita tansah seger lan urip ing sajroning kita—yaiku eling manawa Gusti kamulyan disalib kanggo kita, dikubur, lan wungu maneh ing dina katelu, ngangkat kita bebarengan karo Panjenengané lan maringi kita urip bebarengan karo Panjenengané, '*supaya kita sing urip ora manèh urip kanggo awaké dhéwé, nanging kanggo Panjenengané sing mati kanggo kita lan tangi manèh*' (2 Kor. 5:15), supaya kita bisa ngomong kanthi wani miturut tembungé Rasul: '*Aku ora urip maneh, nanging Kristus sing urip ing aku; lan urip sing saiki tak jalani ing daging iki, tak jalani kanthi iman marang Putraning Allah, sing tresna marang aku lan nyawisake dhiri kanggo aku*' (Gal. 2:20–21). Lan iki minangka kesimpulan sing kudu dijupuk saka Sakramen iki: kita kudu mati tumrap donya lan urip kanggo Allah siji.

18. Mula, sanadyan sawisé Paskah, kita kudu tetep waspada lan eling, ndedonga lan tobat, ngucurake luh lan padhanging pangerten, tansah nggawa pati Gusti Yesus ing badan kita, seda saben dina kanthi karsa dhéwé, lan ajeg misahake pikiran saka daging lan nyawiji marang Gusti, kanthi adoh saka napsu daging. – Aja ngomong: 'Saiki dudu Prapaskah'; amarga kanggo wong sing waspada, tansah Prapaskah. Aja ngomong: 'Aku wis suwe ngupaya, lan aku butuh istirahat': ora ana istirahat ing donya iki. Aja ngomong: 'Aku wis paham bab kabecikan, lan aku ora wedi': rasa wedi marang owah-owahan lan tiba ora kena sirna, amarga Setan wis nylempitake akèh wong sing wis paham kabecikan menyang jurang dosa mung sajroning kedhip mripat; mangkono '*Sapa sing nganggep dhèwèké wis ajeg, kudu ngati-ati supaya ora tiba*' (1 Kor. 10:12), lan sapa sing nganggep dhèwèké wis dijaga kanthi apik, kudu ngati-ati supaya ora kélangan pangayoman sakabèhé. Mula saka iku, ayo tansah waspada lan eling, nglakoni pangendalian dhiri sing ketat ing turu, panganan, omben-omben, lan kabèh bab liya, supaya badan tansah bisa dikendhalèkaké déning akal lan ora mbalela; merga yèn ora, kaya jaran enom, bisa munggah lan mbuwang kita menyang banjir dosa.

19. Ing khotbah sing bubar iki aku wis ngélingaké kowé supaya aja misahaké awakmu dhéwé utawa manggon piyambakan ing panggonan sepi, nanging sawatara kowé wis bali manèh menyang kana. '*Apa sing kowé karepaké? Apa aku kudu teka marang kowé nganggo tongkat, utawa nganggo katresnan lan roh alus?*' (1 Kor. 4:21). Aku wis ngandika marang kowe kanthi saben cara, nanging kowe ora ngrungokake; kowe wis weruh kanthi mripatmu dhéwé yèn sedulurmu nampa paukuman amarga iki, nanging kowe ora nahan awakmu. Ati-ati supaya ora ana sing tiba ing dosa sing padha. Pangandika panglipur iki ora diucapake tanpa guna, lan ora ing endi-endi. '*Amarga Gusti Allah dudu Gusti Allah kang ngetokake kekacauan nanging tentrem*' (1 Kor. 14:33). '*Kabeh prelu ditindakake kanthi tertib lan manut aturan*' (1 Kor. 14:40), supaya ing kabeh bab Gusti Allah dipuji lumantar kita. Sedulur-sedulur sing teka saka endi-endi, padha ngati-ati marang awakmu dhéwé bab ing endi lan kepiye kowe padha lungguh, lan kepiye kowe padha tumindak—aja kaya nduwé ijin nindakake apa waé sing kowe karepaké, nanging kaya wong sing kaiket déning Roh; aja kaya ora didelok sapa-sapa, nanging kaya didelok Gusti, sing ndelok saben gerak lan saben tumindakmu; aja mlaku-mlaku kaya keseret-seret, nanging kaya wong sing tentrem ing pangembaraane; perhatikna pagawean tanganmu, pandongamu, lan nyanyian mazmurm; aja nyimpen apa-apa kanggo awakmu ing kene amarga kesengsem marang pirak, nanging wareg karo apa sing wis diduweni. Amarga Gusti piyambakipun sampun ngendika: '*Aku ora bakal ninggalake kowe, lan ora bakal ngremehake kowe*' (Yosua 1:5); supados saben kita saged ngendika kanthi wani: '*Gusti iku penolong kula; kula boten badhe ajrih marang apa ingkang badhe dipun tindakake manungsa dhumateng kula*' (Mazmur 117:6).

20. Elinga marang sedulurmu, '*ndeleng pungkasaning lelampahané, tiru imané*' (Ibrani 13:7). Mangkono uga sing berkah Dometianus, sing wis kita puji, lan élingané ana ing antarané para wali. Pira rega sing dibayar? Uripé kaya apa? – Kanthi pakaryan lan tumindak apa dhèwèké éntuk warisan langgengé? Dhèwèké iku wong mlarat lan andhap asor ing daging; nanging amarga dhèwèké milih kabecikan lan tresna marang Gusti, Gusti ngluhuraké dhèwèké, manut sabda Kitab Suci: '*Aku bakal ngluhuraké wong-wong sing ngluhuraké Aku, nanging wong-wong sing ngremehké Aku bakal isin*' (1 Sam. 2:30). Kita kuduné bungah lan

remen amarga sedulur kaya ngono. Nanging apa gunané iki yèn kita ora nyumbangaké apa-apa saka awaké dhéwé? Sawisé nyumbang manut kamampuan kita, kita bakal mèlu ing bagéan para wali, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

226. Ayo padha tumindak nalika urip ing donya kanthi cara supaya bisu wong-wong sing kepengin ngina cara urip kita

226. 1) Ayo padha tumindak, nalika urip ing donya, kanthi cara sing bisa menengake wong-wong sing kepengin ngina cara urip kita. – 2) Aja motivasiné iku katresnan marang Gusti sing maringi inspirasi marang kabèh para wali. – 3) Yen kadhangkala kita nyerah marang napsu, iku amarga katresnan kita marang Gusti sing rada anget-anget, sing kudu kita anyari lan nguwatké. [4, 3]

21. Kita, para sing andhap asor, bungah banget ndeleng panjenengan teka ing kene saben taun, lan kita ngrayakake rawuh panjenengan kaya Paskah kapindho. Nanging kaya panjenengan nggawa marang kita peparing donya—saben wong miturut apa sing ditemokake—mangkono uga, kaya ana tukar-menukar, kita bakal maringi panjenengan peparing rohani. – Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe ing asmané Gusti kita Yesus Kristus: lumaku ing cara sing pantes karo panggilan monastik, pantes karo iman sing kita akoni, lan karo panganiayaan sing wis kita sangsara amarga Gusti, *supaya tingkah lakumu ing donya becik*", *supaya "wong-wong sing ngrendhahake kowe minangka wong ala"* isin nalika padha weruh tumindak becikmu (1 Petrus 2:12). Ayo padha ngupaya, kanggo kapentingan kita dhéwé lan uga kanggo wong-wong sing nentang kabeneran, supaya bisa nampilaké urip kita kanthi tertib lan ajeg, njaga tumindak sing becik ing sesambungan kita siji lan sijiné lan dipandu déning prinsip-prinsip sing leres ing pakaryan kita sing apik. Yen kita padha kumpul ing gréja, ayo padha netepi paugeran apostolik. '*Saben saka kowe,*' pangandikane Rasul, '*ayo padha duwe mazmur, ayo padha duwe piwulang, ayo padha duwe basa roh... nanging kabèh iku kudu ditindakake kanggo pambangunan*' (1 Kor. 14:26); utawa yen kita lunga amarga perlu, ayo lumaku kanthi ngajeni, supaya sawijining sih rahmat bisa sumunar ing pasuryan kita kanggo pambangunan wong-wong sing ndeleng kita; utawa yen kita kabeneran ngobrol karo wanita, ayo ngomong karo dheweke kanthi tuntas, kanthi andhap asor ngalihake pandelengan, supaya kita ora nampa duri lan panah ing ati kita.

22. Ing sak kecap, '*saguning prakara*' kudu '*ditindakake kanggo kamulyaning Gusti Allah, sing tresna marang kita lan nyerahake dhiri Panjenengané kanggo kita*' (Gal. 2:20). Katresnané kuwi nyurung sing tresna nganti mabuk asmara, ora ngidini dhèwèké duwé dhiri dhéwé, nanging mung kagungané sing ditresnani: sawijining kahanan sing uga katon ing wong-wong sing tresna marang dhiri dhéwé kanthi emosional utawa jasmani. – Nalika sawijining priya tresna marang garwane, dhèwèké maringi kabèh dhiri marang sing ditresnani, ambegan, kaya-kaya, mung kanggo garwané, lan ngimpi bab garwané tanpa kendhat. Sanajan kowe nunjukaké srengéngé marang dhèwèké, dhèwèké ora kepéngin ndelok, nanging mung marang sing ditresnani; sanajan kowe nawakaké dhaharan, dhèwèké ora kepéngin mangan, amarga kepéngin ana bareng siji-sijiné sing ditresnani. – Nanging apa sing luwih ayu tinimbang Gusti kita Kristus? Apa sing luwih manis tinimbang katresnané sing kebak kabungahan? Mbok menawa Panjenengané ora *luwih ayu ing kabecikan tinimbang para putraning manungsa?* (Mazmur 44:3). Mbok menawa Panjenengané ora *luwih manis lan dadi kabèh pangarep-arep?* (Kidung Agung 5:16). Kanggo mbuktèkaké iki—yaiku semangat katresnané marang Panjenengané—para wali padha njerit: ana sing *kandha*, '*Kaya singa kang ngelak banyu, mangkono atiku ngelak marang Panjenengan, ya Allah*' (Mazmur 41:2); Liyane maneh: '*Katresnané Gusti Allah wis nyekel atiné kita, sing wis dipercayakaké pelayanan iki: awit yèn siji wong mati kanggo kabèh, mula kabèh wis mati; nanging Kristus mati kanggo kabèh, supaya wong-wong sing urip ora manèh urip kanggo dhèwèké dhéwé, nanging kanggo Panjenengané sing mati lan tangi manèh kanggo wong-wong mau*' (2 Kor. 5:14–15). Delengen sepira katresnané Gusti marang donya! Lan delengen sepira kuwat lan ora bisa ditolak katresnané para wali marang Panjenengané!

23. Nanging kita, amarga kita ora tresna marang Panjenengané kanthi murub, kita kasandhung pikiran ala lan hawa napsu daging, lan sabanjuré nemoni sedhik tinimbang kabungahan, pait tinimbang legi, lan kuwatir tinimbang tentrem. – Nanging kita kudu tangi lan eling, sedulur, lan ngresiki atiné saka hawa napsu sing ala kuwi, supaya Kristus manggon ing sajroning kita: amarga ing ngendi ana kasucian, ing kono ana Kristus. Kuwi urip sing pinaringan berkah lan sing diarep-arep; lan, urip kaya ngono, kita bakal nampa Karajan Swarga lumantar Kristus Yesus, Gusti kita.

227. Lumantar puasa kowe wis nglumpukaké berkah rohani; saiki usahaana njaga kuwi

227. 1) Liwat puasa kowe wis nglumpukaké berkah rohani; saiki usahaana supaya bisa njaga. – 2) Kanggo kuwi, aja nganti kowe ceroboh, nanging awasi awakmu kanthi tliti lan tumindak kanthi waspada. – 3) Aja nganti ana kahanan sing nyurung dosa, jaga emosimu, lan sing paling utama, resikiaké pikiranmu. – 4) Yen kowe ora nindakake iki, kowe bakal tiba ing dosa; lan sepira ngrusaké dosa marang kita, lan isih terus ngrusaké kita? [4, 4]

24. Wektu ngajak kita, sawisé Pesta, bali marang rembugan lan piwulang lumrah; lan aku nindakake iki kanthi semangat, amarga aku wis diangkat kanggo iki, lan cilaka aku yèn aku ora ngumumaké tembung kabeneran marang kowé kanthi kabèh kekuwatanku. – Dadi, apa sing bakal tak kandhakké marang kowé ing wektu iki? Aku bakal ngendika manawa, kaya sadurunge, nalika Prapaskah Suci, saben panjenengan, sawise nglumpukake bandha rohani kaya ing pelabuhan sing aman, mlebu ing Paskah Suci, nggawa akèh lan apik pangasilan kabecikan, kaya ta: puasa, jaga wengi, pandonga, rajin, lan upaya saleh liyane: mangkono saiki sing dadi perhatian lan prihatinmu—ora mung sawetara, nanging kabèh—kudu njaga kabèh mau.

25. Amarga ora kena nganggep manawa apa sing kelakon ing pelabuhan sing katon lan fisik padha karo sing ana ing pelabuhan rohani. Ing kana, sakwise ana wong mlebu pelabuhan lan manggon, dheweke nyerah marang kanggonan lan tanpa kuwatir, ora peduli karo geger ombak segara lan kacilakan mbebayani liyane: Ing kene, kosok baline, hawa napsu malah luwih ngamuk amarga daging padha tentrem, lan roh-roh ala nyerang luwih tanpa kendali kaya prahara: roh zinah, roh keserakahan mangan, roh keserakahan dhuwit, roh kemalasan, roh sedhih, roh kesombongan. Lan ing kahanan iki, pantes banget wedi yen wong bisa tenggelam sanajan lagi ana ing pelabuhan. St. David tau ndelok kanthi sembrono marang garwané Uriah, lan para maos padha ngerti apa sing ditindakake (2 Sam. 11:1 lan 4); *'Yakub mangan nganti wareg, banjur nyingkiri sing dikasihi'*, kandha Kitab Suci (Ulangan 32:15); ana wong tumindak sembrono, kabungkam hawa napsu, lan nglairake kaluputan.

26. Krungu iki, awasna; nyingkiri panggonan lan pemandangan sing mbebayani kanggo nimbulake dosa; ikatna kanthi aturan ketat mripatmu, kupingmu, indra pangrasamu, indra raosmu, indra sentuhmu, mangan lan ngombe, uga turumu, supaya ombak napsu ora ngrebut kowe. Kowe uga kudu nyadari yèn sing nglayar ing segara indra mesthi kena prahara lan kahanan ruwet; nanging sing nyebrang segara pikiran dadi panguwasa prahara lan katentreman. Amarga yèn dhèwèké kanthi wani ngusir pikiran-pikiran sing ora pantes, dhèwèké kapenuhan tentrem, kanthi Roh Suci dadi kancané lelungan, kaya sing dicritakaké babagan St. Arsenius. Nanging sapa waé sing nglilani indrané mumbul, lan ora nyegah napsu munggah ing batiné kaya ombak, iku ngundang prahara paling parah kanggo dhéwé; lan yèn ora enggal nundhukaké pikirané sing kegangu, dhèwèké bakal tekan titik nganti njerit kanthi swara kélangan pangarep-arep: *'Tumindakna aku menyang jeroné segara, lan lilani prahara nelen aku'* (Mazmur 64:3). Kanthi iki maksudku: supaya pikiran sing becik menang, lan sing luwih becik aja nganti dikalahake dening sing luwih ala; supaya roh mrentah lan dipandu marang apa sing paling becik.

27. Utawa apa kowe ora ngerti apa sing wis digawé déning dosa? Apa ora wis nggawa pati menyang donya? Apa ora wis ngrusak bumi? Apa ora wis ngisi jagad raya karo kuburan, wiwit wiwitan donya nganti saiki? – Amarga manungsa ora bisa rusak nganti dheweke nglanggar dhawuh? Lan ora ana siji wae saka prakara-prakara sing wis kasebut mau sing durung kelakon nalika manungsa sing kapisan iku tetep setya marang paugeran sing diparingake marang dheweke. Dheweke iku panyebab sangsara langgeng; dheweke iku tukang kobong geni Gehenna sing ora bisa mati; dheweke iku panganane cacing sing ora ana enteke; dheweke wis nggawe manungsa, sing biyen ajiné dhuwur, dadi kaya kéwan bodho. Amarga dhèwèké pancèn mbebayani lan matèni, kita kudu mlayu saka dhèwèké kanthi sakabèhing tenaga; lan milih kabecikan, kang ngowahi manungsa dadi malaikat, nolak setan, ngusir kabèh hawa napsu, lan pungkasané nampa Karajan Swarga minangka ganjaran—muga-muga kita kabèh bisa nggayuh iki lumantar sih lan katresnané Gusti kita.

228. Aja nganti lalai: amarga pati tansah cedhak; lan sawisé pati ana pangadilan lan paukuman

228. 1) Aja nganti sembrono: amarga pati tansah cedhak; lan sawisé pati ana pangadilan lan paukuman. – 2) Yen wong-wong sing ngladeni raja donya padha ngupaya kanthi wedi kanggo nindakake kabeh, loro gedhe lan cilik, apa ora luwih maneh sing ngladeni Raja Swarga kudu nindakake kuwi? – 3) Mula saka iku, ayo padha nindakake kabeh kanthi tliti, loro ing pangibadah lan ing pakurmatan; luwih saka kabeh, ayo padha urip tentrem siji lan sijine, lan nindakake kuwi kanthi tulus. [4, 5]

28. Cekaké urip saiki ora kena ndadèkaké kita bosen, nganggur, utawa apatis, nanging malah kudu nyulut semangat lan upaya sing paling tulus kanggo nyenengaké Gusti Allah, amarga kita tansah cedhak karo pati. Ora ana abdi sing nalika nyedhaki marang tuwane, uga ora ana utusan sing dikirim kanggo mènèhi laporan marang sing ngutus, sing nglilani awaké dhéwé sembrono, nanging malah padha banget kuwatir nganti katon kaya ora waras. – Apa kita béda? Kita uga padha nyedhak marang Gusti kita—utawa luwih tepaté, Gusti sing nyedhak marang kita—lan marang paukumané sing nggegirisi, ing ngarepé kita kabèh bakal ngadeg telanjang lan kabuka, kanggo mènèhi tanggung jawab babagan urip kita, lan nampa karajan langgeng utawa sangsara langgeng. Nalika kita merenung bab iki, sapa sing gelem sembrono? Lan apa ora saben wong bakal kobong semangaté luwih gedhé tinimbang geni kanggo nindakake kersané Gusti, supaya ora pungkasané kaya abdi sing diiket tangan lan sikilé, banjur diusir metu saka aula manten? (Mat. 22:13).

29. Yen tuladha-ludha iki ora nggawe kita wedi, ayo padha nyoba mbayangake masa ngarep luwih cetha kanthi mbandhingake karo apa sing kelakon saiki. Apa kita ora weruh kepiye mungsuh Sang Prabu disiksa ing penjara, liyane dicambuk, saweneh diasingake, liyane dibutake, lan liyane maneh ana ing bebaya kelangan nyawa? – Nanging sanadyan wong-wong sing ora nindakake kaluputan—kanthi ajrih lan gemeter padha ngadeg ing ngarehe lan ngawula marang Sang Prabu, dikirim mrana-mrene kanggo perang lan pakaryan abot liyane? Lan ora ana siji wae sing mbantah Sang Prabu, ora ana siji wae sing ora manut marang dhèwèké. Yen kahanan kaya ngene karo raja sing bisa mati, apa ora luwih maneh karo Sang Raja para raja sing langgeng lan Gusti para gusti, sing kudu ditindakake kanthi wedi lan gemeter, lan ora ana sing liya kajaba sing diprentahake sing kudu ditindakake? Apa kowe krungu apa sing diomongake Sabda Gusti? – *'Utawa apa kowe nglirwakake sugihing kabecikané, lan kasabaran lan katentremané, ora nyadari yèn kabecikané Gusti nuntun kowe marang tobat? Nanging amarga atimu atos lan ora gelem tobat, kowe nyimpen murka tumrap awakmu dhewe ing dina murka lan pambuka paugeran adil saka Gusti Allah, sing bakal mbalekake marang saben wong manut tumindaké'* (Roma 2:4–6).

30. Muga-muga iki dadi pangeling kanggo kita; lan ayo padha nglampahi saben dina kanthi tuntas ati lan disiplin diri sing waspada, tangi esuk banget nalika isyarat, langsung lan sumringah, ngusir turu, lan sawisé pandonga sing khusyuk ing sel lan ing kumpul bebarengan, saben wong nindakake tugase dhéwé—sing ngrawat sel ing sel, sing masak ing pawon, lan liya-liyané, saben ana ing panggonané dhéwé: ora ana sing nggrundel, ora taat, muni banter utawa bentrok – uga ora ana niat ala sing disimpen ing ati, supaya katon tentrem saka njaba nanging nyimpen dendam ing jero, lan, nalika ana kasempatan, nyerang kaya ula utawa mbales dendam kaya unta sing galak. – Ana kaluputan sing wis kelakon lan wis kliwat. Nanging apa ana tobat sing tulus utawa pangapura? Aja nganti pikiranmu kobong maneh, lan aja nganti kagoda *'mbales ala karo ala, utawa nesu karo nesu'*; malah, *mberkahia, amarga kowe diundang kanggo kuwi, supaya kowe bisa nampa berkah. Sapa waé sing kepéngin tresna marang urip lan ndeleng dina-dina sing becik, kudu njaga ilatmu saka sing ala lan lambemu saka ngucapaké goroh. Malihna saka sing ala lan tindakna sing becik; goleki tentrem lan upayakna. Amarga paningalé Gusti ana ing wong sing bener, lan kupingé Gusti kabuka marang pandonga wong-wong mau; nanging pasuryané Gusti nglawan wong sing nindakake sing ala'* (1 Petrus 3:9–12).

229. Kabeh ciptaan ngrayakake Kebangkitan Kristus, dihias nganggo kembang lan ngetokake wangi sing manis: lan kita uga kudu ngrayakake pesta saka kabèh pesta iki kanthi ngetokake wangi rohani saka awak kita, sawise nyiapake ing jero kita lumantar gabungan saben kabecikan

229. 1) Kabeh ciptaan ngrayakake Kebangkitan Kristus, dihias nganggo kembang lan ngetokake wangi sing harum: lan kita uga kuduné ngrayakake pesta saka kabèh pesta iki, ngetokake wangi rohani saka awak kita, sawise nyiapake ing jeroning diri kita lumantar gabungan kabèh kabecikan. – 2) Nanging ing jaman saiki kita kudu luwih ngetokake wangi Ortodoksi, merga ikonoklasme, sing isin déning Gusti piyambak. – 3) Mula saka iku, ayo padha tetep nyekel iman sing sejati lan ngetokake wangi urip sing luhur. [4, 6]

31. Ing pasamuwan Kebangkitan Kristus, kabèh tumitah, kaya ngeculaké kahanan mati rasa, jubah mangsa adhem sing muram, mekar manèh lan, kaya-kaya, urip manèh: bumi kebak ijo royo-royo, wit-witan kebak godhong, kéwan-kéwan mlumpat-mlumpat dolanan, segara tentrem, lan kabèh wis malih dadi luwih becik. – Nanging kenapa iki kelingan? – Iki sebabe: yen malah makhluk sing ora duwe nyawa lan ora duwe swara padha bungah banget nalika Kebangkitan sing paling mulya lan katon kaya pesta, apa ora luwih pantes kita—sing diparingi akal lan gambaré Gusti Allah—ngias awak kita kanthi urip sing becik lan ngetokake semangat sing wangi? – Amarga sejatine, wangi Kristus iku wong sing dihias karo kabecikan, kaya sing disakseni Rasul, ngendika: *'Amarga kita iku wangi Kristus marang Gusti Allah ing antarané wong-wong sing*

padha kaslametan lan ing antarané wong-wong sing padha binasa: marang siji iku wangi sing nuntun marang pati; marang sijiné iku wangi sing nuntun marang urip' (2 Kor. 2: 15:16). Ing bab iki, uga pantes diomongake manawa Adam, sadurunge nglanggar dhawuh, dadi wangi tumrap Gusti, dihias kanthi kalanggengan lan ora rusak, lan kabungkus ing pangramean swarga. Amarga, kaya wit sing sejati kebak kembang lan wangi, dheweke ditandur ing Taman Eden, ngetokake kabecikan. Kita uga bisa kelingan manawa Patriark Ishak, nalika ngrasakaké ambu wangi saka putrané Yakub, ngendika kanthi cetha: *'Iki ambu putraku, kaya ambu sawijining lapangan sing wis didadèkaké berkah déning Gusti'* (Kejadian 27:24), mesthi mangertèni ambu iki kanthi makna rohani. – Mula saka iku, sedulur, ayo uga ngetokake wangi rohani, sing bakal kita siapake ing jeroning awake dhewe lumantar gabungan kabèh kabecikan, kaya ahli minyeuk wangi. Mur muroni kaya ngono iku pinaringan berkah; mur muroni kaya ngono iku nyenengake Gusti Allah; mur muroni kaya ngono iku narik para malaikat lan ngusir setan; jiwa-jiwa murni sing katarik dening mur muroni iki ngetutake tapak-tapak Kristus Sang Gusti, kaya sing dinyanyekake ing Kidung Agung (1:2, 3). Mangkono mesthi kudu tansah kaya ngono.

32. Nanging ing wektu saiki, kita kudu luwih dhisik nglairaké Ortodoksi, ngadhepi kekafiran ikonoklasme. Para ikonoklasme padha njerit: 'Gusti iku tanpa raga; ora mungkin digambar.' – Lan padha mikir yèn lagi ngucapaké tembung kebijaksanaan gedhé, tanpa nyadari. – Wah, kowe wong bodho! Apa kowe ngakoni Gusti Yesus minangka Allah? Aku kira kowe bakal mangsuli: 'Inggihi.' – Mula rungokna apa sing diandharake piyambak: nalika Panjenengané rawuh marang para Rasul suci sawisé Kebangkitané lan, kanthi asung kersa sing ora bisa diungkapaké, ngenalaké marang wong-wong mau misteri paling rahasia lan éndah saka iman panyelamet, Panjenengané nyentuh panganan, kanggo mastèkaké kasunyatan Kebangkitané, sanadyan badané sing suci sawisé Kebangkitan ora mbutuhaké kuwi – Panjenengané mangan lan ngombe, lan bisa diraba; lan marang wong-wong sing nyangka yèn Panjenengané iku roh, Panjenengané kandha: *'Delengen tangan lan sikilku; iki aku dhewe. Raba aku lan delengen; roh ora duwe daging lan balung, kaya sing kowe deleng aku duwe'* (Lukas 24:39). – Apa sing bakal diomongake para penentang ikon Kristus marang iki? – Apa Gusti duwe daging lan balung? Lan apa amarga iku Panjenengané bisa digambar ing ikon? – Yen sing kapindho ora bisa, mula sing sepisanan ora tau ana. Nanging kanthi ngendika yèn Panjenengané duwé daging, Panjenengané dhéwé—apa kanthi meneng utawa tegesé—maringi kasaksian yèn Panjenengané bisa digambar ing ikon: amarga loro ciri iki saling mbutuhake. Napa para ikonoklast iki, kaya Manikè, *bakal 'ngalami sangsara lan kerusakan langgeng'*, kaya sing katulis (2 Tes. 1:9)?

33. Nanging kita, sedulur, ing piwulang ortodoks, pracaya yèn kita bisa ndeleng Gusti kita Yesus Kristus ing sawijining ikon lan nyembah Panjenengané ing kono, lan tentrem karo iki, kita bakal ngarahake kabèh semangat kita kanggo nglakoni urip sing pantes karo iman kita—resik, tanpa cela lan tanpa nodha—supaya kita ora kesandhung ing salah siji sisih, nanging kanthi trampil nginjak loro-lorone, bisa nggayuh Karajan Swarga.

230. Ndeleng sepira luhuré pangkaté kodrat kita déning Gusti sing munggah, aja nganti kita ngidini kodrat iku dadi pudar amarga urip sing ora pantes

230. Nalika kita merenung sepira luhuré pangkaté kodrat kita déning Gusti sing munggah, aja nganti kita ngidini kodrat iku kélangan kamulyané amarga urip sing ora pantes. [4, 7] Pesta saka kabèh pesta kanggo kita, lan Pangungghahan Juruwilaha kita, Yesus Kristus, sing saiki wis cedhak, iku sawijining misteri ageng lan gaib: amarga sipat kita diunggahaké ngluwihi wates langit sing katon, kaya sing katulis: *'Gusti Allah, kang sugih ing welas asih... wis maringi urip marang kita, sing biyen mati amarga kaluputan-kaluputan kita, bebarengan karo Kristus... lan nguripake kita bebarengan karo Panjenengané, lan mapanake kita ing papan-papan ing swarga ing Kristus Yesus'* (Efesus 2:4–6), *'lungguh ing sisih tengene ing swarga, adoh ing ndhuwur kabèh kapangeranan, panguwasa, lan kuwasa, lan saben jeneng sing dijenengi, ora mung ing jaman iki nanging uga ing jaman sing bakal teka; lan Panjenengané wis nempataké kabèh mau ing sangisore sikilé; lan Panjenengané wis netepaké Panjenengané dadi sirahing kabèh mau kanggo gréja, sing dadi badané, pangisiané Panjenengané sing ngisi kabèh ing sajroning kabèh'* (Eph. 1:20–23). Apa sampeyan weruh sepira dhuwuré kamulyan kang wis diangkat marang sipat manungsa? Apa ora saka bumi menyang swarga? Apa ora saka kebusukan menyang kang ora bisa rusak? Pira akèh wong kang nyambut gawe supaya dadi kanca raja donya lan kang bisa mati? Nanging kita, *sing biyèn tau adoh lan dadi mungsuh ing pikiran kita amarga tumindak ala kita* (Kolose 1:21), kita ora mung wis dipun damèkake malih kaliyan Gusti Allah Rama lumantar Gusti kita Yesus Kristus, nanging uga wis diunggahaké dadi putra. Lan saiki kodrat kita ana ing swarga,

disembah déning saben makhluk sing katon lan sing ora katon. Mangkono gedhéné katresnan sing tanpa tandhingé Gusti Allah kita sing welas asih marang manungsa! Nalika merenung bab iki, lan mangertèni yèn iku ngluwihi pangerten kita, Paulus sing pinaringan berkah ndedonga, *'Mugi Allahé Gusti kita Yesus Kristus paring marang para pracaya roh kawicaksanan ing pangertosan bab Panjenengané.... Supaya Panjenengané maringi kawruh marang kita apa iku pangarep-arep saka panggilané, lan apa kagungane kamulyan warisané ing para wong suci, lan apa agungé kakuwatané sing ngluwihi marang kita sing pracaya, miturut pakaryané kakuwatané sing gedhé banget, sing wis Panjenengané tindakaké ing Kristus'* (Eph. 1:17–21). – Nanging kuwi pancen sing kelakon! – Panjenengané rawuh marang kita, Sang Agung sing kabegjané sampurna, lumantar lair saka prawan; Panjenengané manut marang hukum alam kaya sing pantes; Panjenengané munggah ing salib, *'ngencengi ing kono kitab tulisan tangan babagan utang-utang kita'* (Kolose 2:14), mudhun menyang jeroning bumi, marasaké lara-laraning manungsa, tangi manèh, sawisé mbalèkaké kodrat manungsa ing Panjenengané, lan pungkasané munggah kanthi kamulyan, ngetokaké Panjenengané minangka Pengantara kita ing ngarsané Gusti Allah Rama – iku, cekaké, tegesé Pasamuwan suci iki! – Nalika kita merenung bab iki lan nyadari yèn kita iku badané Kristus, ayo padha ngajèni peparing iki kanthi ngajèni; ayo padha njaga kaluhuran kita; ayo aja ngianati sih rahmat, *"lan aja nganti ngowahi anggota-anggota Kristus dadi anggota-anggota cabul"* (1 Kor. 6:15), nanging luwih saka kuwi kita bakal nyucèkaké awak kita ing pikiran lan tumindak; luwih saka kuwi kita bakal nyingkiri hawa napsu daging sing nglawan nyawa, *njaga 'bandha urip kita'* kanthi aman ing jeroning awak kita (1 Petrus 2:12)—urip sing tentrem, alus, manut, andhap asor, lan tertib—awit urip kaya mangkono pancen urip sing pinaringan berkah. Bab kesenengan lan hiburan, guyu lan keborosan, kabèh kuwi kudu ditinggalaké marang para penyuka daging lan penyuka urip, sing sanadyan ndeleng, ora weruh, lan sanadyan krungu, ora mangertèni, amarga atiné wis atos lan kupingé kaku, saéngga ora bisa mbedakaké becik saka ala, padhang saka pepeteng, urip saka pati. Kanggo kita, sedulur, ayo padha tetep nyekel pangakuan *'ing ngendi kita ngadeg, lan ing ngendi kita bangga karo pangarep-arep kamulyaning Gusti Allah'* (Rm. 5:2); ayo njupuk inspirasi saka pakaryan asketik sing dipigunakaké para wali—kalebu sing mulya Pachomius, sing saiki kita puji—lan ayo ndeleng kanthi cetha, ngrungokake kanthi cetha, ngrasakake kanthi cetha, lan migunakaké kabèh anggota awak kanthi cetha, supaya kita bisa dadi ahli waris, manut janji, urip langgeng.

231. Ing Pangunggahané Gusti, hakikat kita manungsa wis diunggahaké: ayo padha ngajèni agungé peparing iki, lan ngias awak kita kanthi kabèh kabecikan

231. 1) Ing Pangunggahané Gusti, kodrat kita wis diunggahaké: ayo padha ngajèni agungé peparing iki, lan ngias awak kita nganggo kabecikan kabèh. – 2) Sapa waé sing ora kaya mangkono dudu anggota Kristus: mulané, sapa waé sing diperbudhakaké déning hawa napsu apa waé, padha tobat lan padha kaya Panjenengané; sapa waé sing kadhang kapengaruh déning godhongan hawa napsu, padha cepet-cepet mbalèkaké tentreming rohani ing saben wektu. – 3) Padha cepet-cepet; awit pati tansah cedhak, lan sawisé pati teka paukuman tumrap wong-wong sing durung tobat. [4, 8]

1. Kita ngrayakake Pangunggahaning Gusti, puncak saka pakaryan inkarnasi Gusti kita Yesus Kristus. Sawise ngrampungake kabèh manut karsa Rama, Panjenengané munggah ing kamulyan, lan sawise nguripake kita bebarengan karo Panjenengané, Panjenengané ngadegake kita ing swarga ing daging suci Panjenengané. Apa *'kaya kamulyané lan agunging kuwasa'* (Efesus 1:18–19), sing wis ngluhuraké sipat kita sing andhap asor lan ora ana gunané marang Pangastané Karajaning Gusti, lan saben kuwasa swarga nyembah Panjenengané. Nalika kita merenung bab iki, ayo padha kebak rasa ngeri lan ngajeni, ayo padha ngajeni kanthi ngormati agunge peparing iki, lan ayo urip kanthi pantes tumrap Sirah kita, minangka anggota Kristus, minangka ahli waris bebarengan Panjenengané, *'ing kasuciyan, ing kawruh, ing kasabaran, ing kabecikan, ing Roh Suci, ing katresnan sing tulus, ing tembung kabeneran, ing kakuwatané Gusti Allah'* (2 Kor. 6:6–7), kanthi kabèh patuh lan andhap asor, kanthi kabèh tekun lan tliti, ora ngucapaké apa-apa sing ora pantes, lan ora nindakake apa-apa sing bertentangan karo paugeran.

2. Mula, sapa waé sing ngrusak awaké ora dadi anggota Kristus manèh; sapa waé sing nyimpen niat ala ora dadi anggota Kristus manèh; lan sapa waé sing kapenuhan hawa napsu liya ora dadi anggota Kristus manèh; mula ora pantes nampa Misteri Suci. Amarga Rasul kandha: *'Mangkono, wong kudu mriksa dhiri, banjur padha mangan roti lan ngombe saka cawan; awit sapa waé mangan lan ngombe kanthi ora pantes, mangan lan ngombe paukuman tumrap dhiri, amarga ora ngerteni awaké Gusti. Mula akèh ing antaramu sing ringkih lan lara, lan akèh sing wis turu.'* Amarga yèn kita ngadili awaké dhéwé, kita ora bakal diukum; nanging yèn Gusti ngadili kita, kita didisiplin supaya kita ora kena paukuman bebarengan karo donya' (1

Kor. 11:28–32). Mula saka iku, ayo padha ngajinakake awaké dhéwé lan ngresiki awaké dhéwé, supaya kita pantes diarani anggota Kristus, lan bisa nampa Misteri Suci kanthi pantes. – Nanging, yèn amarga ora merhatosaké kita kapunjul déning napsu ala, nesu, iri, kebencian, utawa apa waé sing mbebayani marang Gusti, aja kaget. Nanging ayo enggal mbalèkaké awaké dhéwé marang kahanan pikiran sing becik kaya biyèn, éling, lan aja suwe-suwe ing kahanan ala iki; amarga nundha kanthi sengaja ing bab iki nggawa paukuman sing ora bisa dibela.

3. Luwih maneh, apa pati ora bisa teka kanthi dadakan? – Wingi kita sowan marang uskup sing lagi lara lan nemokake piyambakne ing sangsara gedhe, kurus banget amarga demam, pandangane ngalor-ngidul, ora nemu pitulungan ing endi wae. Apa kita ora bakal ngalami nasib sing padha kapan wae? – Lan apa paukuman-paukuman iki dibandhingake karo paukuman sing bakal teka? Mung impen lan bayangan. Api kuwi ora nate mati, cacing kuwi ora nate mati, pepeteng kuwi ora nate sirna, ikatan kuwi ora nate kendho, nggrentheng untu kuwi ora nate mandheg, lan paukuman liyane kabeh langgeng. Yen kita merenung kanthi temenan bab iki, sedulur, kita bakal mandheg dadi serakah, iri, nesu, seneng ngadili, lan nyebarake goroh, lan kita ora bakal nindakake ala liyane; nanging luwih becik ayo padha tentrem, njaga watak sing becik, ngrasakake manah sungkan, nglakoni welas asih, tresna marang siji lan sijine kaya sing dadi dhawuh Gusti, lan nindakake kabeh sing diprentahake kanthi semangat lan kersa, supaya kita bisa nyingkiri panyiksa langgeng lan oleh gesang langgeng.

232. Gusti janji ngutus Panglipur liyane: iki kawujud ing Dina Pentakosta; iki prakara ageng

232. 1) Gusti janji ngutus Panglipur liyane: iki kawujud ing Dina Pentakosta; iki prakara ageng. – 2) Mangkono, kepiye kita bakal mangsuli? Ayo padha ngakoni kamulyaning Sang Raja: ayo padha kaparingan inspirasi kanggo nindakake saben pakaryan becik, lan nentang kabèh sing kebak hawa napsu lan daging; ing kono mung ana pait, déné kabèh panglipur ana ing Gusti Allah piyambak. – 3) Mula saka iku, ayo padha mlayu saka kabèh sing ora kaya Panjenengané. [4, 9]

4. Kita ngrayakake Pentakosta lan rawuhe Roh Suci, kang dipunandikakake Gusti: *'Kowe padha duwe iki, amarga Aku bakal lunga; amarga yèn Aku ora lunga, Panglipur ora bakal teka marang kowe, nanging yèn Aku lunga, Aku bakal ngutus Panjenengané marang kowe.'* Lan nalika Panjenengané rawuh, *Panjenengané bakal nuntun kowe menyang kabèh kabeneran'* (Yohanes 16:7, 13). Pira janji iki! Pira pakurmatan sing diparingaké marang kita! Panjenengané janji ora bakal ngutus malaékat, ora uga manungsa, nanging Roh sing sipaté padha karo Panjenengané dhéwé. Mangkono Putra Tunggaling Gusti Allah, sawisé ngrampungaké pakaryané Rama, munggah menyang swarga, déné Roh Suci mudhun—dudu Gusti Allah liyané—aja ana sing kaya ngono!—nanging Panglipur liyané, kaya sing katulis. Lan—oh, katresnan kang ora bisa diungkapaké marang manungsa! Gusti Allah piyambakipun ingkang dados Panglipur kita. Lan Panjenenganipun maringi panglipur dhumateng jiwa ingkang sedhih lan sangsara, nyegah supados boten nyerah ing kahanan angel, kados pangandikane Rasul Suci: *'Mantenipun kita sangsara lan kacewet, nanging Gusti Allah, ingkang maringi panglipur dhumateng tiyang andhap asor, maringi panglipur dhumateng kita....'* (2 Kor. 7:5). Panjenengané maringi panglipur marang manah sing wedi amarga ajrih setan, ngangkat lumantar pangarep-arep sing wani dadi kawani sing ora bisa dikalahaké, kaya sing kaseksen déning Sang Pangeran Daud: *'Panjenengan, ya Gusti, wis nulungi lan maringi panglipur marang kawula'* (Mazmur 85:17). – Panjenengané maringi panglipur kanthi maringi inspirasi marang pikiran sing bingung, njamin yèn wis diparingi katentreman karo Gusti Allah lan tentrem, kaya sing dadi paseksi Sang Rasul, ing pangandikane: *'Kita nyuwun marang kowe ing asmané Kristus, kaya déné Gusti Allah nyuwun lumantar kita: kita nyuwun marang kowe ing asmané Kristus, rukun manèh karo Gusti Allah'* (2 Kor. 5:20). – Apa kowe weruh sih rahmat sing ora bisa dipahami iki? Apa kowe weruh peparang sing ora ana tandhingané iki? Sang Putra Tunggal nyuwun pangapura kanggo kita ing ngarsané Rama, kaya sing katulis: *'Panjenengané sing ana ing sisih tengené Gusti Allah, sing uga nyuwun pangapura kanggo kita'* (Rom. 8:34). Ing donya iki, Roh Suci nglipur kita kanthi akèh cara.

5. Dadi, apa sing bakal kita wenehake marang Gusti amarga iki? – Sing isih ana kanggo kita mung ngangkat kidung panglipur lan muni banter: *'Kabeh balungku kandha: "Ya Gusti, ya Gusti, sapa sing kaya Panjenengan? Panjenengan sing nylametake wong mlarat saka tangan wong sing nindhes, lan wong mlarat lan mbutuhake saka tangan wong sing ngrampas"'* (Mazmur 34:10). Lan maneh: *'Bantuanku saka Gusti, kang gawe langit lan bumi'* (Mazmur 123:8). Lan luwih maneh: *'Yen Gusti ora nulungi aku, nyawaku mesthi wis mudhun menyang kuburan'* (Mazmur 93:7). Lan: *"Gusti Allah iku penolongku; aku ora bakal wedi apa sing*

bakal ditindakake manungsa marang aku" (Mazmur 117:6). Mula, amarga kita duwé Panglipur kaya ngono, Roh Suci, kakuwatan sing ora bisa dikalahake, Panglindhung Agung—Gusti Allah—lan kanca perang, ayo padha ora wedi marang teror mungsuh lan ora keder marang pasukan sing nentang, nanging, kanthi Panjenengané minangka Panyengkuyung lan Kanca Sejawat, kita bakal kanthi wani lan ajeg nyurung dhéwé mlebu ing perjuangan tapa brata lan pangakuan iman, nahan iku saben dina, ora kapancing godha ula, lan ora kendho amarga serangané sing ora kendhat; kita bakal mateni katresnan daging, sing ngisi omahé jiwa kita karo geni. Aku njamin marang kowe manawa iki dudu kasenengan, nanging lara sing mbebayani; dudu kaendahan, nanging kegilaan pikiran lan pepeteng sing ala. Wong-wong sing wis ngendhalèkaké kegilaan daging, wis mbusak reregedé, lan nyekel kanthi sakabèhé atiné marang siji Gusti Allah—sing paling manis lan paling dikarepake—padha ngerti iki. – Sapa waé sing wis nggayuh iki manggon ing daging nanging luwih dhuwur tinimbang daging, ing donya nanging luwih dhuwur tinimbang donya; padha manggon ing kéné lan urip ngluwihi sing katon; ing wong-wong mau, ombak sih-rahmat, sing digerakké déning angin alusé Roh, ngisi jiwa kanthi tentrem sakabèhé sing bisa.

6. Napa, mula, kita ngidini katresnan marang kesenengan, sawise ngalahake kita, mbelokake kita nganti sak kuwi lan ngowahi kita nganti jero banget, nganti kita sujud banget marang bumi, marang daging lan getih, kita dadi adoh banget saka Gusti kita sing Maha-becik? – Mula saka iku, ayo padha mlayu saka saben hawa napsu: ayo padha mlayu saka katresnan marang dhuwit, sumber pangkhianatan; ayô padha mlayu saka ora pracaya, kang mbedhahaké kita saka paseduluran karo Gusti; ayô padha mlayu saka saben hawa napsu liyané, apa waé wujudé ing atiné—nesu, iri, sengit, sombong, ngunggulaké dhiri, lan nyisihaké dhiri—supaya pati ora nemokaké kita durung siyap lan ora ngasingaké kita saka Gusti; lan pangasingan saka Gusti iku pangasingan saka Kraton Swarga. Sapa waé sing ora nindakake apa sing nyenengake Gusti ora bisa uwal saka iki. Mula saka iku, muga-muga kita bisa uwal saka murka sing bakal teka, sing disimpen kanggo wong-wong sing mbrontak marang Panjenengané; ayo kita miwiti nyenengake Gusti tanpa kendhat, ngresiki awak kita lan nganyari nyawa kita. Ayo padha semangat! Gusti ana cedhak karo sapa waé sing nyuwun marang Panjenengané.

233. Rangkaian Kabèh Wali. – Sapa kuwi? Kabèh martir: ana sing martir amarga getih, lan ana sing amarga pangorbanan dhiri

233. 1) Pesta Kabèh Wali. – Sapa kuwi? Kabèh martir: ana sing mati amarga getih, liyane liwat tumindak pangorbanan dhiri. – 2) Kita uga diétang ing antarané wong-wong mau: para tiran kita (– napsu, wong-wong sing kebak napsu lan setan –) nuntut supaya kita mbalik saka Gusti Allah lan mèlu sisihé; amarga kita nolak, kita nglakoni sangsara amarga kekurangan saka njaba lan perjuangan batin. – 3) Nanging ayo padha tetep teguh nganti pungkasan; lan kita bakal dianggep pantes nampa bagéan ing nasib para martir. [4, 10]

7. Kita wis diparingi hak istimewa kanggo ngrayakake pestaing pesta, Pentakosta Suci; saiki pesta Kabèh Wali ana ing ngarep kita. – Pira lan jinis wali sing dieling-eling dina iki? Sapa sing bisa ngetung lintang ing langit utawa wedhi ing pesisir? – Akèh banget para santo Gusti, para saksi kabeneran Gusti lan para martir, sing kanthi setya nolak kakuwatan mungsuh para tiran sing mungsuh kabeneran mau lan nahan kabèh jinis panyiksa kanthi kawani lan kabungahan – geni, pedhang, kéwan galak, roda, cakar wesi lan kabèh sing bisa dipikiraké déning niat ala, nganggep sangsara mau minangka panglipur lan getih sing mili minangka kabungahan – lan, kanthi kapercayan iki, mlaku ing arang geni, memadamake geni obor sing kobong nganggo getihe, lan nindakake akèh bab ing alam manungsa sing ngluwihi kodrat manungsa, saéngga nggumunake para tiran lan raja – minangka kasaksian tumrap apa? – Manawa Yesus Kristus iku Putraning Allah, lan manawa gesang langgeng diparingi lumantar asmané, kaya sing katulis. Nanging apa wong-wong sing ngucurake getih iku siji-sijiné saksi kabeneran? – Ora; mangkono uga kabèh wong sing wis urip kanthi urip ilahi, sing diomongaké Para Rasul Suci yèn padha '*mlaku nganggo kulit wedhus lan kulit kambing, mlarat, kasangsaran, dianiaya—sing donya ora pantes nampa—ngumbara ing ara-ara samun lan pagunungan, ing guwa-guwa lan ing liang-liang ing bumi*'. Lan sethithik luwih maju: '*Amarga kita dikelilingi mega gedhé para saksi, ayo padha nyopot kabèh wujud ala lan dosa sing gampang ngiket kita, lan ayo padha mlayu kanthi sabar ing lomba sing wis ditemtokake kanggo kita, kanthi ndelok marang Pangripta lan Panyempurna iman kita, Yesus*' (Ibr. 11:37–38; 12:1–2). Apa sampeyan weruh carane dheweke nyebut kabèh sing tresna marang kesalehan—sing nahan urip kang angel kanthi sukarela lan sabar—minangka martir?

8. Mangkono, sedulur, kita uga kalebu ing barisan para martir: amarga kanthi tresna lan sabar lumaku ing dalan sengsara urip nggawa salib, lan kanthi netepi sumpah kasucian lan ora nolak akèh perjuangan saka

ketaatan sing ana ing ngarep kita, kita nyekseni yèn Yesus iku Kristus, Putraning Allah, kita nyekseni manawa ana pangadilan lan ganjaran; kita nyekseni manawa kita kudu mratelakaké ing ngarepé pangadilan Kristus sing nggegirisi babagan kepiyé urip kita, sawisé kita ajeg nglawan setan, mungsuhé Kristus, sing nyiksa lan nggebugi kita nganggo godaan pikiran ala lan napsu matèni, meksa kita mbalèkaké punggung marang Gusti Allah. Lan pancen, wong-wong sing wis rusak amarga pikiran lan raos sing ora manut paugeran, manut lan ngetutake mungsuh, padha nyatakake lumantar tumindak lan watake manawa ora ana Gusti Allah kanggo wong-wong mau, kaya sing diandikakake Santo Daud: *'Wong bodho kandha ing atine, "Ora ana Gusti Allah"'* (Mazmur 52:2). Amarga menawa mungsuh durung dhisik nandurake lali marang Gusti ing atiné manungsa—lan, kados pangucap, panyingkiran marang Panjenengané—mungsuh ora bisa ngarahake pikiran marang napsu daging, marang kabebasan kanggo dosa, marang mabuk, marang pesta pora, marang mangan-mangan, marang keserakahan, marang panyembahan berhala, lan marang kabèh jinis tumindak ora pantes liyané; nanging sawise kasil nindakake iki, dheweke nguwasani nyawa, lan sawise nyopot saka Gusti, dheweke mbuwang menyang geni kang ora bisa mati kanggo panyiksa langgeng bareng karo dheweke. Sepira nggegirisi penipuan kaya ngono, lan sepira medeni pungkasan sing digawa!

9. Nanging kita, minangka saksi Kristus, bakal tetep maringi kesaksian sing becik; kita bakal tetep nerusake ngakoni iman sing sejati, bungah bebarengan karo kabèh para kudus amarga kita dianggep pantes dadi saksi Kristus, tanpa sujud marang Baal—tegesé, tanpa nyerah marang napsu daging lan kesenengan dosa liyane; Kita ora bakal pracaya marang mungsuh nalika dhèwèké nyoba nyusupaké pikiran kanggo mbatalaké pakurmatan, nanging kita bakal gagah berani nglawan dhèwèké, sanadyan ambruk nanging ora kalah. – Apa wohé kamartiratan kaya ngono? Wigati iki: para seksi Kristus, sing wis nyekseni Panjenengané ing ngarepé kabèh lan nahan sangsara sing ora bisa dibayangaké kanggo kesaksian sing sejati, bakal dipranyata dadi ahli waris bebarengan karo Panjenengané ing jaman sing bakal teka, kaya sing diandharaké Rasul: *'Nalika Kristus, urip kita, bakal ngetokaké, wektu kuwi kowé uga bakal ngetokaké bebarengan karo Panjenengané ing kamulyan'* (Kolose 3:4). Bareng karo wong-wong mau, muga-muga kita, sawise nerusake kasaksian kita nganti pungkasaning urip, dianggep pantes nampa ganjaran langgeng lan manggon karo Kristus salawas-lawase ing kabungahan lan kabagyan.

234. Ing dina Minggu, muga pangeling marang berkah sing wis diparingake Gusti lumantar Kebangkitané dadi piwulang kanggo kita

234. 1) Ing dina Minggu, muga pangeling marang berkah sing wis diparingake Gusti lumantar Kebangkitané dadi piwulang kanggo kita. – 2) Sawise kelingan mau, kita ora bisa ora kroso kepengin tresna marang Gusti kang wis tresna banget marang kita, lan ngetokake tresna iki kanthi netepi dhawuhe lan adoh saka kabèh sing ora nyenengake Panjenengané. – 3) Kanggo nguwatake dorongan iki, ayo padha merenung babagan kahanan fana; seda sedulur kita Eudokimus saiki maringi kita kasempatan kanggo kuwi. [4, 12]

10. Ing dina Paskah Kebangkitan iki, sing saiki kita rayakake, maringi kita piwulang sing cukup (Κατήχησις), yen kita merhatiin. Amarga ing dina iki Gusti kita Yesus Kristus nguripake kita maneh, sing wis digulingake amarga dosa; ing dina iki Panjenengané maringi urip marang kita, sing wis dipatèni déning pelanggaran kita lan déning sunat ora ing daging kita; ing dina iki, Panjenengané manèh mbukak swarga kanggo kita, supaya kita bisa nampa wit urip, yaiku badan lan getih Panjenengané sing maringi urip; ing dina iki, sawisé tangi saka pati, kita bisa muni kanthi tembung nabi: *'Wah, pati, ngendi sengatmu? Wah, neraka, ngendi kemenanganmu?'* (1 Korinta 15:55). Kowe wis dikalahake déning Panjenengané sing ngandika: *'Kuwatna atimu; Aku wis ngluwari'* (Yohanes 16:33); ing dina iki, lumantar tembungé Rasul, Gusti Allah Rama *'nguripaké kita bebarengan karo Panjenengané lan mapanaké kita ing papan-papan langit ing sajroning Kristus Yesus, supaya ing jaman-jaman sing bakal teka Panjenengané bisa nampilaké kamulyan sing tanpa wates saka sih-rahmaté lumantar kabecikané marang kita ing sajroning Kristus Yesus'* (Eph. 2:6–7). O, peparing sing ora bisa diungkapaké! Saka apa lan menyang apa Panjenengané wis nggawa kita? Saka pati menyang gesang, saka pepeteng menyang padhang, saka perbudakan menyang kamardikan, saka mungsuhan menyang paseduluran sejati; lan Panjenengané wis ngluhuraké sih-rahmaté nganti ngowahi kita *'supaya kita padha nduwèni watak kaya Sang Putrané'* (Rom. 8:29). Pira agungé sih rahmat sing ora bisa diungkapaké iki! Pira gedhéné katresnané marang kita! Nganti Panjenengané maringi Putrané siji-sijiné minangka tebusan kanggo kita kabèh. Lan kepiye kita ora bisa njerit: *'Sapa sing bisa nyritakaké kabungahaning Gusti? Sapa sing bisa nyebutaké kabèh pujiané?'* (Mazmur 105:2).

11. Mula saka iku, ayo padha tresna marang Panjenengané sing wis tresna banget marang kita, lan mati kanggo Panjenengané sing wis mati kanggo kita, ora bali maneh marang daging lan getih, ora kapancing déning tipuan ula, ora kabawa déning kesenenganing urip iki, lan ora ngidini awak dhéwé nyicipi wohé dosa, sing marakaké pati; awit katulisé: *'Amarga wong-wong sing sengaja nglakoni dosa sawisé padha nampa kawruh bab kasunyatan, ora ana manèh kurban kanggo dosané; nanging mung pangarepan kang medeni marang paukuman, lan murubé geni kang bakal nglèthèkaké wong-wong sing mungsuh Panjenengané'* (Ibr. 10:26–27). Mula saka iku, ayo padha ngabdi marang Gusti kanthi ati-ati lan ajining ati; ayo padha nglakoni urip kita kanthi kawicaksanan lan tertib; ayo padha nepaki tugas sing dipasrahaké marang kita kanthi sabar sing wicaksana, manut kanthi tliti marang apa sing diprentahaké, ora mung ing babagan rohani nanging uga ing pakaryan badan, kalebu nguripi geni lan ngedhahaké banyu.

12. Luwih saka kabeh, padha elinga yèn pati mesthi ana ing ngarep kita. – Saiki uga, sedulur kita Eudokim wis lunga menyang Gusti. – Yen pati sedulur ora marakake kita eling, apa maneh sing pungkasan bakal ngowahi kita? Yen misteri pati ora ngyakinke kita, apa maneh sing bisa nylametake kita saka hawa napsu sing ngrusak? Apa ora wis cetha, sanajan kita lagi ngomong lan rembugan bab iki utawa kuwi, jam pati sing medeni bisa dumadakan teka marang kita? – Sawijining jam kang medeni lan ora bisa ditampa tumrap wong-wong kang diduweni dosa, tumrap wong-wong kang kaluputane durung dibersihaké déning tobat, tumrap wong-wong kang urip ing kekacauan, kang ora manut paugeran lan nyimpang – nanging sawijining jam kang manis lan diarep-arep tumrap wong-wong kang tresna marang Gusti, wong-wong saleh lan berbudi, wong-wong alus lan andhap asor. Mula saka iku, aku nyuwun lan ngélingaké kowe, sedulur, kanthi nampa pikiran iki ing manah, ayo padha adoh saka hawa napsu sak kuwasa kita, lan kanthi tresna nyawiji marang Kristus, unggul ing kabecikan, supaya sawisé urip kita rampung kaya ngono, kita pantes nampa Warisan Karajan Swarga, lumantar Kristus Yesus, Gusti kita.

235. Eling carane sawijining priya, nalika lagi seda, muni: 'Aku kaget banget', lan nyawane metu sadurunge bisa ngrampungake ukara – dhèwèké njupuk piwulang: urip kanthi tansah siyap ngadhepi pati

235. 1) Eling carane sawijining wong, nalika arep seda, njerit: 'Aku kaget', lan nyawane metu sadurunge bisa ngrampungake ukara – dhèwèké njupuk piwulang: kita kudu urip supaya tansah siyap kanggo pati. – 2) Banjur, sawisé mènèhi isyarat yèn iki paling gampang digayuh ing urip bebarengan, dhèwèké ngrasaké welas marang wong sing manggon piyambakan, lan muji wong sing manggon loro utawa telu, nanging luwih-luwih sing manggon ing sawijining komunitas. [4, 13]

13. Dina iki Minggu; lan aku kudu ngomong karo kowe babagan pati. Kowe weruh sepira kerepé sedulur lan bapak kita, siji sawisé sijiné, ninggalaké kita. Kanggo kita, iki ora liya mung pangeling yèn kita uga bakal enggal lunga saka kéné; kita ora bakal menyang panggonan donya sing fana, nanging menyang panggonan gaib lan langgeng, sing ora ana sing bisa bali sawisé mlebu. – Satemene, pati iku medeni nalika krungu; nanging luwih medeni maneh nalika dideleng nganggo mripat dhéwé, kaya sing kita alami enem dina kepungkur nalika sedaé Abas saka Chalkis. Kita ana ing sacedhaké nalika piyambakipun ngambegan pungkasan, lan kita gumun marang apa sing kelakon: piyambakipun isih ana karo kita ing sawijining wayahe, lan ing wayahe sabanjuré wis lunga saka kita, amarga wis nyerah marang pati. Pemandangan sing pancen medeni lan panglihatan sing nggegirisi! Nalika isih ambegan, sing pinunjul iku ngucapake tembung iki: 'Aku kaget banget'; lan karo tembung kuwi, sawisé nggeleng sirah lan ngusap tangan sethithik, dhèwèké meneng, sadurungé bisa nerangake apa sing kelakon. – Nanging kita wis ngrasakaké apa tegese prastawa nggumunaké iki. Aku wis nyritakaké iki marang kowe dudu kanggo nglunturaké jenengé sing wis seda; adoh saka aku! – Nanging kanggo ngelingake awake dhewe lan maringi semangat marang kowe – supaya jam pungkasan ora ngagetake kita, lan supaya ora ana swara kenceng metu saka tenggorokan nalika seda; nanging ayo tansah siyap ngadhepi jam iku, lan nampa tanpa bingung. Amarga wis katulis: *'Aku wis nyiapake awake dhewe lan ora kaget'* (Mazmur 118:60). Nanging kita ora bakal nggayuh iki kajaba kita tansah waspada marang awak dhéwé, lan kajaba kita kanthi teguh njaga kabecikan sing kita lakoni, lan mbenerake lumantar tobat dosa-dosa sing kita tindakake, tansah ngatur urip kita kaya-kaya bakal langsung diangkat menyang swarga. – Amarga ing ngarep sapa kita kudu muncul ing kana? Apa ora ing ngarepé Hakimé kabèh lan ing ngarepé Gusti Allah, *'sing saben dhengkul ing swarga, ing bumi lan ing sangisoring bumi bakal sujud, lan saben ilat bakal ngakoni?'* (Fil. 2:10). Lan apa jawaban sing kudu kita wènèhaké? Apa ora kanggo kabèh sing wis kita tindakaké ing urip—ing tumindak, tembung lan pikiran?

14. Saben kelingan bab iki, atiku kebak wedi lan meh ilang akalku. Nanging kowe bisa merenung bab iki tanpa wedi—kowe, miturutku, sing taat lan wis nyandhakake kabèh kapitadosanmu marang kakuwatan pangibadah: amarga pancèn kuwi urip ing pangibadah sing sejati. Nanging apa pembelaan sing bakal disiapake wong-wong mau kanggo awake dhewe ing ngareheé Pangastané Kristus sing nggegirisi, sing mbalik saka pakta patuh lan urip piyambakan, ngumbara mrana-mrene lan ora nemu dhasar sing kokoh kanggo ngadeg? Astaga, sepira sedhihé! Sepira nariké ala! Kepiye bisa wong-wong sing biyen mlaku kanthi bener ing dalan urip monastik mbalik? *'Amarga luwih becik yen padha ora tau ngerti dalan kabeneran tinimbang sawise ngerti banjur mbalik saka pracaya marang dhawuh-dhawuh suci sing diparingake marang dheweke. Amarga dheweke wis dadi tuladha sejati: asu bali maneh marang muntahane, lan babi sing wis adus bali maneh nyemplung ing lendhut'* (2 Petrus 2:21–22). Ana apa kowe, kancaku? Apa kowe ngusung sangkèling budhak?! Mangkono kuwi wong-wong sing ninggalake biara kanggo manggon piyambakan mbela awaké dhéwé, kanthi ngomong yèn biara iku sawijining wangun perbudakan. Kowe, sing wis mbuwang sangkèling donya, mlayu saka kono, lan mbebasake awakmu saka kabèh kabiasaan daging? Apa kowe ora bakal njupuk bojo uga!! Amarga loro prakara iki ora bisa dipisahake: pangayoman donya lan apa wae sing kagungan donya. – Nanging kanggo wong-wong sing nglakoni urip salib, loro-lorone iku asing. – Nanging sababé, kaya biyasane, ya iku dosa. Amarga kita napsu lan serakah, katresnan marang wanita mesthi mèlu. Supaya ora ana sing nyekseni utawa nuduh apa sing kelakon sacara rahasia, kita ora kepengin duwe sedulur dadi kanca omah, nanging milih kesepian—utawa, yen diomongake luwih cetha, perbudakan keserakahan—kaya-kaya kita wis adol awak dhewe kabèh marang dosa lan dadi budak daging lan getih. Mula saka iku karusakan tatanan batin kita; mula saka iku godaan; mula saka iku kita tiba. Kanggo aku pribadi, iki nimbulake tangis lan ratapan. Aku ngecam lan nglarang; nanging padha ora gelem ngrungokake. Muga-muga wong-wong kaya ngono padha merhatosi apa sing diandharake Gusti: *'Yen aku ora teka lan ora ngandika marang wong-wong mau, mesthine padha ora nduwé dosa; nanging saiki padha ora nduwé alesan kanggo dosané'* (Yohanes 15:22). Aku ora nduwé kaluputan bab getihé wong-wong kaya ngono. Bisa waé misahaké wong-wong mau sakabèhé saka komunitas kita, manut dhawuh *'(tindakna marang kowe kaya marang wong manca)'*; nanging, amarga saiki ana panganiayaan, aku nundha dhisik; *'supaya, sawisé uwal saka jebakané setan, padha ora kejiret manèh déning dhèwèké lan dadi tawanan kersané'* (2 Tim. 2:26). Nanging kowe kabèh pinaringan berkah déning Gusti – manggon bebarengan loro-loro utawa telu-telu, lan sing luwih pantes dipuji, urip manut paugeran monastik, tetep ing omah lan nyingkiri metu-metu sing ora perlu, kejaba pancèn kudu, utamané menyang pasar lan pesta, padha ngladèni siji lan sijiné, lan kanthi mangkono mrentah donya, nindakake kabèh kanthi cara sing saleh lan tertib—muga-muga sih rahmat lan katentreman saya akèh tumrap panjenengan, lan muga-muga panjenengan nyumurupi berkahé Yerusalem swarga, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

236. Ayo padha waspada, njaga kewaspadaan iki kanthi Sabda Gusti lan pangarep-arep marang rawuhe Gusti sing dumadakan, nalika wong-wong sing waspada bakal diangkat kanggo nyambut rawuhe.

236. 1) Ayo tetep waspada, ngopeni kewaspadaan iki kanthi Sabda Gusti lan pangarep-arep rawuhe Gusti sing dumadakan, nalika wong-wong sing waspada bakal diangkat kanggo nyambut Panjenengané. – 2) Sapa kuwi? Wong-wong sing dihias kanthi kabecikan sing kacathet ing Khotbah Gusti ing Bab Kabungahan. Mula saka iku, ayo padha tekun ngupaya kaslametan kita kanthi cara iki, tanpa wedi marang panganiayaan sing bakal teka, apa waé wujudé. [4, 14]

15. Kita kudu ngomong, lan aja nganti suwe meneng. Amarga meneng nggawe nyawa ketiduran, lan turu kaya ngono dadi panyebab pati; *nalika* nyuwun supaya dibebasake saka iku, Sang Pujangga Daud kandha: *'Padhangna mripatku, supaya aku ora turu turu pati'* (Mazmur 12). Tembung sing obah ing sajroning ati iku mata air sing mili marang urip langgeng: apa sing luwih migunani tinimbang iki? Lan mangerteni iki, Rasul sing pinaringan berkah kandha: *'Muga-muga Tembungé Kristus manggon kanthi sugih ing antaramu, mulang lan ngélingaké siji lan sijiné kanthi kabijaksanaan kabèh'* (Kolose 3:16). Apa sampeyan weruh carane piyambakipun maringi dhawuh supaya kita padha mulang lan maringi pitutur siji lan sijine, lan aja mung wareg karo pangeling-pangeling saka awak dewe wae? Kula kanthi andhap asor ngakeni menawa saben kula wicara kaliyan panjenengan, kula pinanggih kauntungan ageng: kula mundur saking geger gesang donya, dados langkung waras pikiran, lan mangertos kalepatan kula dhéwé. Amarga pancen, urip ing donya iki kebak kahanan kang ngaco; saben dina tembung-tembung ala lan kabar kosong mili mlebu ing kuping kita; luwih maneh, setan nyerang kita nganggo pikiran-pikiran kang bertentangan karo kabecikan. Kabèh iki kudu diusir nganggo sabda, lan kita kudu njaga nurani kita tetep resik, merhatiin apa kang wis dadi panggilan kita.

Panggilan apa sing wis diparingake marang kita? – Kanggo '*ngabdi marang Gusti Allah sing urip lan sejati*' (Ibr. 9:14), '*lan ngenteni Putrané saka swarga, sing wis digedhekake saka pati, yaiku Yesus, sing nylametake kita saka murka sing bakal teka*', kaya sing katulis (1 Tes. 1:10). Nanging ora ana abdi sing ngantuk, ngaso, utawa turu nalika ngenteni bapaké, marang sing dhèwèké tanggung jawab, nanging tetep waspada lan ngati-ati, lan kuwatir ketemu karo dhèwèké—sing Rasul manèh nerangaké kanthi cetha: "*Amarga Gusti piyambak, nalika ana dhawuh, karo swara Malaikat Agung lan trompeté Gusti Allah, bakal mudhun saka swarga, lan wong-wong sing wis mati ing Kristus bakal tangi dhisik; banjur kita sing isih urip lan tetep bakal diangkat bebarengan karo wong-wong mau ing mega kanggo nyambut Gusti ing udara, lan mangkono kita bakal tansah bebarengan karo Gusti*" (1 Tes. 4:16–17).

16. Nanging sapa kuwi? Wong sing andhap asor ing atiné, sing nresnani, sing resik ing atiné, sing alus, sing nandur katentreman, sing welas asih, sing wis nampa sangkèlan pakurmatan, lan sing wis njaga pangakuané tanpa kendhat—kuwi kabèh bakal ana karo Panjenengané; nanging wong-wong sing wis nindakake pakaryan ala, sing ora manut, sing mbrontak, sing wis murtad saka pracaya, sing nolak taat, lan para panyebar kabecikan ala liyane—wong-wong iki ora bakal diangkat menyang mega lan ora bakal ana ing ngarsane Gusti, nanging—lan iki sing paling nggegirisi saka kabeh— '*padha bakal nandhang sangsara, karusakan langgeng adoh saka rawuhe Gusti lan saka kamulyaning kakuwasane*' (2 Tes. 1:9): muga-muga bab kaya ngono ora tau kapikir utawa diucapake bab kita! – Mula saka iku, kenapa kita kudu ngupaya kanthi temenan kanggo njamin kaslametan kita, amarga kita ngerti yèn panganiayaan ana ing ngarep kita lan cobaan wis cedhak? Nanging aja nganti kita wedi utawa keder marang cobaan sing nyerang kita. '*Yèn Gusti Allah ana ing pihak kita, sapa sing bisa nglawan kita?*' (Rm. 8:31). Yen Panjenengané wis ana ing sisih kita nalika panganiayaan kepungkur, kenapa Panjenengané ora bakal ana ing sisih kita, wong-wong sing andhap asor, ing panganiayaan saiki uga, maringi kita kekuwatan lan daya kanggo kabèh bab, manut janji Panjenengané? Lan apa sing bisa ditindakake mungsuh kita marang kita? – Apa padha bakal ngusir kita manèh? Nanging '*Bumi iki kagungané Gusti, lan kabèh sing ana ing jerone*' (Mazmur 23:1). Apa padha bakal nahan kita maneh? Nanging ora ana sing luwih manis tinimbang penjara nalika wong ana ing kono amarga Kristus. Apa padha bakal nyiksa kita maneh? Nanging malah bakal maringi kita makuta luwih akèh. Kepiye yèn padha malah matèni kita? Amarga Gusti kita dhéwé wis dipatèni. Mulané Rasul kandha: '*Yen kita mati bebarengan karo Panjenengané, kita uga bakal urip bebarengan karo Panjenengané; yen kita sabar, kita uga bakal mrentah bebarengan karo Panjenengané*' (2 Tim. 2:11–12). Mangkono kahanané Teodorus sing pinaringan berkah, saksi paling agungé Kristus, sing élingan Panjenengané saiki kita rayakaké. Panjenengané nahan kabèh kanthi kabungahan demi Kristus. Kanthi pracaya sing padha, kita uga, ing andhap asor kita, bakal terus ngabdi marang Gusti; kanthi pangarep-arep sing padha, kita bakal nahan saben sedhik lan kasangsaran ing mangsa saiki, supaya, amarga patuh lan pangakuan kita, kita dianggep pantes dadi ahli waris kraton swarga, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

237. Sebar. Nggajakake kita bungah ing bab iki

237. 1) Cawis. Iki maringi semangat supaya kita bungah amarga iku. – 2) Iki mbukak kabodhoané paugeran ikonoklastik. – 3) Iki mbeneraké apa sing diomongaké nglawan paugeran mau. – 4) Lan iki ngajak kita ngladèni kabeneran ora mung kanthi tembung nanging uga kanthi tumindak, utawa kanthi urip sing pantes. [4, 15]

17. Wingi kita ngrayakake pesta Santo Yohanes Pembaptis, Pengantar Sang Gusti, lan ing wektu kuwi kita merenung babagan urip biara kita. Nanging nalika semana kita kabeh padha kumpul, '*lan ing omahé Gusti kita padha mlaku rukun*' (Mazmur 54:5). Saiki, nanging, kita padha sumebar—saben ana ing panggonané dhéwé-dhéwé—ing pirang-pirang panggonan lan pemukiman. Nanging, amarga panyebaran iki kanggo Gusti Allah, kita kuduné bungah, manut dhawuh sing wis diwènèhaké; amarga Gusti Allah ngandika: '*Bungaha lan senengna, awit ganjaranmu ageng ana ing swarga*' (Matéus 5:12). Malih, lumantar iki kita padha kaya Gusti, sing ngendika: '*Yen padha ngusir Aku, mesthi uga bakal ngusir kowe; yen padha netepi tembungku, mesthi uga bakal netepi tembungmu. Nanging kabèh iki padha nindakake marang kowe amarga jenengku, amarga padha ora weruh marang sing ngutus Aku*' (Yohanes 15:20–21).

18. Lan pancen, kaya wong Yahudi, amarga ora nampa Sang Putra, padha mbuktekake yèn padha ora kenal marang Sang Rama; mangkono uga para ikonoklas, amarga ora nampa ikoné Kristus, padha mbuktekake yèn padha ora kenal marang Kristus. Kasunyatané cetha; nanging mung siji ing sewu sing mangertèni. Delengen carane pikiran ala wong-wong mau loro rai: ing sawijining wektu padha kandha manawa pancèn

dilarang nempatake ikon Kristus; ing wektu liyane, manawa iku diijini—nanging mung padha karo pratandha sing digunakake ing perang lan moro; nanging padha tetep ngendika manawa ora kena nyembah marang kuwi, kaya ta ora ana sing sujud marang gambar jaran, sapi, singa, macan, ula, iwak utawa manuk. Krungu iki, sapa sing ora ngeluh, sapa sing ora netesake luh, amarga padha ora isin nyamekake ikoné Kristus—sing diormati para malaikat lan digeteni para setan—karo gambar kéwan papat sikil, kéwan merayap, iwak, lan manuk, lan kaya kuwi uga ora nganggep dadi tugasé kanggo ngajeni. 'Pembobongan sing medeni tenan, lan keberanian sing luwih medeni maneh!' 'Lan apa maneh?' 'Padha nyebut gambar manungsa iku manungsa, gambar sapi iku sapi, gambar unta iku unta; lan umume padha menehi jeneng gambar miturut wong sing digambar – nanging babagan ikon Kristus Gusti, Ibu Allah, utawa para wali, ora ana siji waé sing diidini disebut nganggo jenengé, ora sanajan kanthi makna kias, nanging mung diarani 'ikon', tanpa nambah jenengé sapa, supaya, miturut panemuné, padha ora dosa. Padha kebak kabodhoan lan cacik maki kaya ngono! Nanging kowe, sedulur, rungokna apa sing wis diandharake para Bapa suci kita lan mangertèni yèn panggonan-panggonan ing ngendi Kristus lair iku suci, diormati, lan dijenengi kaya ngono, lan sapa waé sing nampa sanajan sak wiji pasir utawa watu saka kana nampa, nyimpen, lan ngajèni kaya bandha suci; apa iku ora luwih pantes dihormati lan disembah, ing ngendi Panjenengané katon cetha kaya ing pangilon, lan ngundang raos sing pantes tumrap Panjenengané, kaya-kaya Panjenengané rawuh piyambak? Amarga iku sipat gambar, sing makili wong sing digambar.

19. Napa aku, sing asor, kanthi sedhik ing atiku amarga kesesatan ikonoklastik lan wedi paukuman amarga meneng, ngomong saka kabutuhan apa sing tak kandhakake, sanajan sethithik lan cekak. Yen wong-wong sing pracayaane beda ora mandheg, ing pribadi lan ing umum, kanthi tulisan lan lisan, ngarahake ilat kang ngina marang Kristus; ngapa kita, sing lungguh ing omah, ora rembugan bab apa sing pantes ing kahanan saiki? – Lan kepiye kita bisa nahan murka Gusti yen kita tumindak liya? Lan kita bakal dadi pengikut para leluhur kaya apa, sing kanthi bener nyebut menawa meneng lan ndhelik ing kahanan kaya ngene iku pengkhianatan marang kabeneran?

20. Mula saka iku, kita kudu ngomong lan ngrungokake, ngladeni kabeneran ing tembung lan tumindak. Amarga Para Rasul sing suci nguwasa donya ora mung liwat panginjan ilahine, nanging uga liwat urip sing tanpa cela, padhangake wong-wong sing ana ing pepeteng lan maringi uyah kawicaksanan marang wong-wong sing kesel amarga donya, mung nggawa sepotong roti lan tongkat. Kanthi niru panjenenganipun, sedulur, kita uga bakal éntuk pangalembana, wareg karo apa sing diduwèni, ora ngidamaké pérak, nanging mbuktèkaké yèn kita ora serakah, ora lunga ing wektu sing ora pantes, lan ora ngancani wanita, sing asalé pati. Yen kita tumindak kaya ngono, Gusti Allah bakal dimulyakake ing kita, pangakuan kita bakal diunggulake, lan mungsuh kita, sanajan sethithik, bakal isin lan kepengin tobat. Nanging, yen kita ora tumindak kaya ngono, ana bebaya manawa tinimbang nampa berkah, kita malah bakal nampa paukuman langgeng. Mugi Gusti piyambak, Gusti Allah pangayoman, sing ngowahi kabeh prakara lan ndadekake dadi paling becik, maringi katentreman marang Greja-Nya; mugi Panjenengané njaga kita tetep setya marang kabeneran, lan nuntun kita mlebu karajayan swarga-Nya.

238. Saiki wektu panèn. Panèn rohani kita uga kaya ngono

238. 1) Saiki wektu panèn. Panèn rohani kita uga kaya ngono. – 2) Woh-wohan kita yaiku kabecikan. – 3) Lumbungé yaiku andhap asor. – 4) Wektuné yaiku sak urip kita. – 5) Carané yaiku kabèh pakaryan lan tumindak patuh kita. [4, 16]

21. Wektu saiki iku wektu panèn, wektu kerja lan kringet, nalika tembung-tembung Mazmur kawujud: *'Manungsa lunga menyang pakaryané lan gawé nganti sonten'* (Mazmur 103:23), ora ngaso nganti rampung panèn, ngumbul gandum sing wis dipanen, lan nggawa wiji sing dipanen menyang lumbung. – Apa sing bisa diomongake bab iki? – Yen pagawean kaya ngono dibutuhake kanggo bathi donya, apa ora luwih perlu kanggo bathi rohani? Kita uga duwé panèn ing ngarep kita, kaya sing diandharaké Rasul: *'Sapa sing nandur sithik bakal ngundhuh sithik, lan sapa sing nandur akèh bakal ngundhuh akèh'* (2 Kor. 9:6). Manèh, Gusti ngandika marang para muridé: *'Apa kowé ora kandha, "Isih ana patang wulan manèh sadurungé panèn teka"? – Aku kandha marang kowé, angungakna mripatmu lan delengen padang, awit wis mateng kanggo dipanen.'* Sing ngundhuh entuk upahé lan nglumpukaké woh kanggo urip langgeng; mula sing nanem lan sing ngundhuh padha bungah bebarengan" (Yohanes 4:35–36). Mangkéné panèn sing diparingaké marang kita.

22. Mula saka iku, ayo padha miwiti kanthi sakabehing ati kanggo nglumpukake panèn, nglumpukake woh-wohan sing ora daging lan ora langgeng, nanging rohani lan langgeng kanggo gesang langgeng: kasucèn

lan katentreman, katresnan lan kabungahan, kabecikan lan kasabaran, welas asih lan kalembutan, lan saben kabecikan liyane. Iki woh-wohan rohani sing kudu diklumpukake kanthi wicaksana – supaya ora ana sing ala nyampur karo sing apik; tegesé, tresna nanging tanpa pilih-pilih; ngupaya kabecikan nanging tanpa iri; ngomongaké marang sedulur nanging tanpa mungsuhan; lan, sacara umum, *'nindakaké kersané Gusti Allah, kang becik, nyenengaké lan sampurna'* (Roma 12:2) kanthi tulus.

23. Bab nggawa woh-wohan menyang lumbung, iki ateges nyimpené kanthi aman ing kaséwan andhap asor, kaya sing diwulangaké Gusti piyambak, ngendika: *'Nalika kowe wis nindakake kabèh sing diprentahaké marang kowe, kowe kudu ngomong, "Kita mung abdi sing ora pantes; kita mung nindakake kawajiban kita"'* (Lukas 17:10); lan kaya sing diwulangaké Rasul marang kita ing bab iki, ngendika: *'Apa sing kowe duwé sing ora kowe tampa? Lan yèn kowe tampa, ngapa kowe gumun kaya ora nampa?'* (1 Korinta 4:7).

24. Mangkono asil panèn kita, lan mangkono uga pakaryan kita—ora mung tahan rong utawa telung sasi, nanging nganti tekan pungkasaning urip kita; nanging, yèn dibandhingaké karo jaman sing bakal teka, iku bakal diétung mung sak dina: amarga ing kana ora ana pungkasané; ing kana, saben wong bakal mangan woh-wohan saka pakaryané salawas-lawase, lan bakal bungah ing bab iki langgeng.

25. Mula saka iku, *'padha matèniaké tumindak daging kita sing kotor: cabul, najis, napsu, hawa nista, lan keserakahan'* (Kolose 3:5); mung yèn kita kanthi andhap asor nggawa sangkèling patuh, saling nyokong, lan *'nggawa bebané siji lan sijiné, lan kanthi mangkono nepaki paugerané Kristus'*, kaya sing katulis (Gal. 6:2). Lan begjalah sing kanthi ngajeni nundhuk sirahé marang kabèh; begjalah sing wis nyambut gawe paling abot: amarga saya gedhé gaweyané, saya gedhé ganjarané; lan sing nampa pangabdian pungkasan bakal diurmati kanthi panggonan kapisan, kaya sing diandharaké Gusti: *'Sapa waé sing kepéngin dadi sing paling gedhé ing antaramu, kudu dadi sing paling cilik lan abdi kabèh.'* Amarga Putraning Manungsa ora teka kanggo diladeni, nanging kanggo ngladeni, lan kanggo maringi nyawane dadi tebusan kanggo akèh wong' (Markus 9:35; 10:44–45). Ayo padha merenung bab iki, sedulur, lan ngupaya tumindak miturut kuwi, supaya kita pantes krungu swara kuwi: *'Apik tenan, abdi sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, aku bakal ngangkat kowe ing bab-bab gedhe; mlebu ing kabungahaning Gustimu'* (Mat. 25:21).

239. Panèn. Kabèh padha makarya tanpa kesel: mangkono uga kita—saben wong makarya ing tugase dhéwé

239. 1) Panèn. Kabèh wong padha nyambut gawe tanpa kesel: mangkono uga kita—saben wong nyambut gawe ing pakaryané dhéwé. – 2) Ing kono padha bisa nyebut alesan lara, nanging kita ora kena; amarga sing dibutuhaké mung: kepéngin lan ngupaya. – 3) Mangkono para Bapa tumindak, lan saiki padha ngundhuh woh-wohé. [4, 17]

26. Wektu panèn wis teka, kaya sing kowe deleng, lan saben petani padha metu kanggo nglumpukaké pari. Ora gaweyan abot utawa srengéngé sing nyengat sing ngentèkaké tenaga buruh; nanging saka ésuk nganti sonten dhèwèké kerja keras, kadhang nglèngsèri, kadhang ngadeg, nganti rampung tugase sing diparingaké marang dhèwèké. – Lan kita, sing nyebut awake dhewe abdi Kristus lan nglakoni urip monastik, apa kita uga duwe panèn? – Inggih, kita duwe – lan panèn kaya sing diparingaké Gusti kita Yesus Kristus marang para muridé, kanthi ngendika: *'Apa kowe padha kandha, "Isih ana patang sasi manèh sadurungé teka panèn"? Aku ngandhani kowe, angungahna mripatmu lan delengen padang, awit wis mateng kanggo dipanen. Sing methek entuk upahé lan nglumpukaké woh kanggo urip langgeng; mula sing nanem lan sing methek padha bungah bebarengan'* (Yohanes 4:35–36). Mula saka iku cetha, manawa kita duwé pakaryan nyebar lan ngundhuh, lan luwih saka kuwi, pakaryan-pakaryan iki ora ana wates wektuné, nanging tansah ana ing ngarep kita lan langgeng. Mula saka iku, sedulur, padha nglumpukake asil kanthi tekun: guru ing pangajaran, pangawas ing pangopènan kabèh, pangurus ing pangurusan, pandhèrèk ing pangabdian, pamula ing patuh, sing meneng ing meneng, sing ndedonga kanthi sabar lan ajeg ing pandonga—kabèh ing saben bab, miturut kemampuan kita. Bakal ora pantes tenan yen nalika wong-wong sing makarya kanthi jasmani padha nyambut gawe kanthi tekun banget, kita malah nyedhaki pakaryan rohani kanthi males lan sembrono; nalika dheweke, sanajan kringete ngembeng, ora mundur saka pakaryane, kita malah ngrasa ora seneng marang upaya tapa brata. Apa ora Karajaning Swarga sing ana ing ngarep kita? Apa ora urip langgeng? Apa ora kabungahan sing ora bisa diungkapake? – Lan apa bisa, kanthi nyerah marang kanggonan, nggayuh apa wae sing agung lan kinarepake? Ora bakal. Mula saka iku, kita kudu mbangun awak saka turu amarga males lan lesu, lan miwiti pakaryan kita kanthi semangat sing sakabehe: amarga kita ora ngupaya sing fana lan sing sirna, nanging sing langgeng lan

langgeng; supaya ana sing bisa ngomong bab kita: *'Sampeyan bakal ngundhuh asil saka gawean tanganmu; sampeyan pinaringan berkah, lan kabecikan bakal teka marang sampeyan'* (Mazmur 127:2).

27. Aja ana sing kandha: 'Aku ringkih; aku ora bisa makarya.' Wong sing ringkih ing badan ora bisa nahan gawe kasar; nanging ing pakaryan rohani, pasrahna atimu marang iku, lan kowe bakal kuwat nindakake kabecikan: kowe duwe luh, kowe duwe pangapusan, kowe duwe akal sing waras, kowe duwe katentreman lan kasucian, sing paling nyenengake Gusti Allah (Ibr. 12:14). Aja ana sing kandha: 'Aku wis remuk amarga tiba; aku ora bisa tangi utawa mlaku lurus.' Sampeyan mung perlu kepengin lan ngupaya – lan Panjenengané bakal ngangkat sampeyan, *'Panjenengané sing ngangkat wong mlarat saka bledug lan ngunggahaké wong mlarat saka tumpukan abu'* (Mazmur 112:7). *'Apa wong sing tiba ora tangi maneh? Utawa apa wong sing mbelot ora bali?'* (Yer. 8:4). *'Mangkene pangandikane Gusti Allah, sing urip: Aku ora kepéngin pati wong sing dosa, nanging supaya wong sing ala mbalèk saka dalané lan urip'* (Yeh. 33:11). Apa alesan sing pinunjul sing bisa kita duwé, apa alasan sing masuk akal, kanggo ora nyedhaki panyumputaning préntah-préntah kanthi kabèh semangat kita, supaya bisa éntuk berkah sing wis dijanjèkaké?

28. Delengen kados pundi para bapa ingkang suci makarya kiyat, nanem, ngundhuh, lan nglumpukaken ing lumbungipun, lan sapunika piyambakipun sami remen, ngentosi rawuhe dinten pungkasan, ingkang ing dinten punika piyambakipun badhe sumunar kados srengenge. Mula, sedulur, aja nganti kita adoh saka para wong sing pinaringan berkah mau, lan aja nganti kita ngedol kaslametan kita mung kanggo sawetara kesenengan sing sepele lan sing bakal sirna, banjur malah nampa sangsara langgeng minangka gantiné; nanging, kanthi kabèh kekuwatan kita, ayo padha ngupaya ngetutaké tapak-tapaké, sabar nampa kabèh prakara lan nandhang sangsara kabèh, supaya kita pantes nampa Karajan Swarga ing Kristus Yesus, Gusti kita.

240. Wong awam, nalika seda, ninggalaké wasiat; lan para biksu uga kadhang ninggalaké wasiat; jinis apa?

240. 1) Wong awam, nalika seda, ninggalaké wasiat; lan para biksu uga ninggalaké wasiat; wasiat kaya apa? – Manawa kita iku wong asing lan mampir ing kéné, lan aja ngupaya apa sing ana ing donya iki. – 2) Ayo padha merhatiin wasiat iki lan miwiti nepaki, – 3) manut tuladha para Bapa, sing kabèh tumindak kaya ngono. [4, 18]

1. Mangsa panèn nglemahaké awak, ndadèkaké dhèwèk angel, lan kadhang malah ndadèkaké wong males, sanajan mung kanggo ngrungokaké piwulang. Nanging miturut piwulangé Rasul, kita kudu kaya wong sing séda saben dina; lan wong sing lagi séda biasané ngucapaké tembung pungkasané—tembung sing diucapaké ing amben séda lan nalika ninggal donya—kanggo narik kawigatèn sing ngrungokaké; aja nganti kita males ngrungokake uga, nanging padha merhatosna apa sing diomongake, kaya-kaya kita ana nalika maca wasiat. – Wasiat wong-wong sing urip manut daging, kaya , iku dagingan lan ngomong bab-bab dagingan, yaiku apa warisan sing ditinggalake kanggo bojo, anak-anak, sedulur, kerabat, lan pangaturan liya apa sing digawe, kaya biasane. Nanging ing urip kita, wasiat ora ngumumaké kaya ngono; nanging apa sing diumumaké? – Yèn kita iku wong asing lan pendatang ing donya, lan kaya *'kita ora nggawa apa-apa mlebu ing donya iki, mula cetha yèn kita uga ora bakal bisa nggawa apa-apa metu'* (1 Tim. 6:7), lumaku saka karusakan marang ketidakrusakan, saka isin marang kamulyan, saka kamatiyan marang kalanggengan; mula ora salah yen wasiat kaya ngono diarani Injil: amarga malah Rasul ngakoni yen *'luwih becik lunga lan ana karo Kristus'* (Fil. 1:23). Lan maneh ing ayat liyane: *'Aku iki wis kawartakake kaya piala panyawuh, lan wayahe aku lunga wis teka: Aku wis gelut perang sing mulya, aku wis ngrampungake lomba, aku wis tetep setya; saiki wis disimpen kanggo aku mahkota kabeneran, sing bakal diparingake Gusti, Hakim sing adil, marang aku ing dina iku—lan ora mung marang aku, nanging uga marang kabeh sing wis tresna marang rawuhe.'* (2 Tim. 4:6–8).

2. Sampeyan weruh yèn dhèwèké nyritakaké bab pamitan kita saka urip iki, kaya-kaya lagi nginjili. Saiki, amarga piwulang kita iku Injil, ayo padha ngrungokake kanthi kabungahan apa sing diandharake ing kono lan miturut kuwi, lan ayo padha ngupaya kanthi semangat tumindak kabecikan, tanpa ngalihake pikiran utawa ati marang apa wae ing donya iki, ora marang wong tuwa, ora marang sedulur, ora marang sedulur kita, ora marang apa wae sing wis diciptakaké, niru sawijining Bapa suci sing nalika ninggalake selé, nyelehaké selendang ing sirahé supaya ora ndelok padhange srengéngé, lan nalika ditakoni sebabe, mangsuli: 'Ngapa aku kudu kepéngin ndelok padhange sing ora langgeng iki?' Wong sing tresna marang Gusti iki, sawise ngliwati wates kabeh ciptaan, kapenuhan dening katresnan siji marang Gusti lan renungan babagan bab-bab ilahi. Panjenengané nggatekake makhluk-makhluk ing sangisore langit, gumun lan muji Sang Seniman Agung—

Gusti Allah; nanging ora suwe, sawisé ninggalaké kabèh sing kasat mata, panjenengané nyilem ing pangrêmbagan bab-bab sing ora katon, lan saka kéné panjenengané njupuk kabungahan lan kasenangan rohani sing paling éndah.

3. Mangkono uga Patriark Abraham, awit katulis: *'Kanthi pracaya Abraham lunga menyang tanah sing dijanjekake kaya menyang tanah manca, lan manggon ing kemah-kemah karo Ishak lan Yakub, ahli waris janji sing padha; awit dhèwèké ngarep-arep kutha sing nduwèni dhasar, sing arsitek lan pambanguné Gusti Allah'* (Ibr. 11:9–10). Mangkono uga Musa Agung, sing *'kanthi pracaya ninggalaké Mesir, ora wedi marang nesu raja; amarga dhèwèké sabar kaya ndelok Panjenengané sing ora katon'* (Ibr. 11:27). Kabeh wong suci kuwi padha ora nggatekake sing katon nanging sing ora katon, lan ora ngupaya sing sementara nanging sing langgeng, lan kanthi mangkono padha mbentuk awake dhewe kanthi niru Gusti Allah, sak bisa-bisa. – Ayo uga padha nglakoni pangajab iki, lan aja nganti ngidam-idam kamulyan jaman iki, utawa gumun marang wong-wong sing urip manut daging; nanging luwih becik padha nelongso kanggo wong-wong mau, amarga sanadyan wis nampa kabar kabungahan babagan warisan berkah sing dijanjekake, padha kapusan nglumpukake emas lan perak, lan kesenangan sing bakal rusak. Nanging kita, sedulur, miturut tembungé Rasul, *'ndeleng kamulyané Gusti kanthi rai kang mbukak'* (2 Kor. 3:18), kita bakal ngupaya bab-bab ing dhuwur lan nyetel pikiran kita marang bab-bab ing dhuwur, *'ing ngendi Kristus ana, lungguh ing sisih tengené Gusti Allah'* (Kol. 3:1:2), supaya uga bisa diomongake marang kita: *'Kowe ora saka donya iki'* (Yohanes 15:19), *'lan kawarganegaramu ana ing swarga'* (Filipi 3:20), ing ngendi kita bisa ngadeg tanpa paukuman ing dina paukuman sing adil saka Gusti, ing ngarepe pangastane Kristus sing medeni, lan krungu swara kang kita ngarep-arep sing nelpon kita menyang warisan Karajaning Swarga.

241. Kasabaran iku kabecikan paling agung; iku dalan para wali; ayo kita uga unggul ing kono

241. 1) Kasabaran iku kabecikan paling agung; iku dalan para wali; ayo kita uga unggul ing kono. – 2) Apa kowe kepengin unggul? – Taklukna kersamu, – lan kowe bakal tahan kabeh kanthi gampang; lan salajengipun, – ajegna semangatmu ing kasabaran; awit luwih kowe sabar, luwih becik lan luhur kowe bakal dadi. – 3) Panjenengané maringi kabar yèn sanadyan padha ana ing pangasingan, padha urip kados biarawan lan nampa sapa waé sing kepéngin gabung; – lan panjenengané nambahaké: para sepuh lan sing nduwé pangkat luwih dhuwur supaya dadi tuladha tumrap sing enom ing kabèh bab. [4, 19]

4. Ayo padha sabar kanthi kabungahan ngadhepi kabèh kang angel lan nyusahaké kanggo Gusti Allah, kanthi pangarep-arep ganjaran. *'Amarga pangarep-arep kang katon iku dudu pangarep-arep,'* kaya sing diandharaké Rasul: *'Amarga apa kang dikarepake wong saka apa sing wis dideleng? Nanging yèn kita ngarep-arep marang apa sing durung kita deleng, kita ngenteni kanthi sabar'* (Roma 8:24–25). Mangkono, kasabaran iku kabecikan sing paling ageng; amarga kasabarane, para martir dihias nganggo mahkota swarga; lumantar kasabaran, para wali wis nampa mahkota kabeneran. Ayo padha uga ngetokake sabar ing pangibadah, ing andhap asor, ing kahanan, ing nglakoni tugase, ing kabeh sing mbutuhake sabar; lan kita uga bakal nampa ganjaran sing padha karo wong-wong mau.

5. Aku ngerti sangkèling patuh; aku ngerti lara nalika karsa dhéwé diwatesi; nanging aku uga ngerti émaning urip kaya ngono. Amarga nalika karsa dhéwé diwatesi, dalan dadi gampang lan kaslametan wis cedhak; mula sakwise karsa dhéwé diwatesi, urip tentrem lan pinaringan berkah bakal mèlu. Ing urip bebarengan ana gaweyan, nanging uga ana panglipur. Sapa sing nyambut gawe luwih abot tinimbang seduluré? – nanging dhèwèké bakal nampa ganjaran sing luwih gedhé. *'Saben wong bakal nampa ganjarané dhéwé miturut pakaryané,'* kandha Rasul (1 Kor. 3:8). Sapa sing manut marang liyané amarga katresnan? Nanging dhèwèké uga bakal dihormati kanthi kalungguhan unggul ing wektu sing pas. Amarga Gusti ngandika: *'Sapa waé sing kepéngin dadi sing sepisanan ing antaramu, kudu dadi abdi-abdi kowé kabèh'* (Mat. 20:27). Apa ana sing ora bisa nampa tugas sing abot banget? Aja nganti padha nglirwakake tugas sing ana ing daya; supaya Gusti Allah dimulyakake ing kabèh bab, lan ora ana siji waé sing ora pantes kanggo apa waé sing migunani tumrap sedulur. Sanadyan iki wis kerep diomongake, isih pantes dieling-eling dina iki: amarga tugas ing ngarep kita ora cilik. *'Delengen, aku wis nyedhiyakake marang kowe urip lan pati,'* pangandikane Kitab Suci (Ulangan 30:19). Supaya kita bisa tetep nyekel urip lan nyingkiri pati langgeng, kanggo tujuan iki ana tembung-tembung kita lan panglipur kita, piwulang kita lan ajakan kita. Lan aku ngerti lan yakin manawa apa sing diomongake ora sia-sia, ora kanggo aku, sing andhap asor, uga ora kanggo kowe sing ngrungokake.

6. Aku ora kepengin kowé ora ngerti yèn, sanadyan kita ana ing pangasingan amarga Sabda Gusti, kita urip kaya ing biara: kita ora nolak wong-wong sing teka kanthi kepéngin nyingkiri donya. Kita nglakoni iki

lumantar sedulur-sedulur kita sing sumebar ing endi-endi, sing diparingi dhawuh supaya nampani wong-wong kaya ngono, sak kuwasa bisa, lan nglebokake ing persaudaraan. Bener menawa akèh sing wis lunga saka kita, nanging akèh uga sing wis gabung karo kita: lan persaudaraan kita saya tuwuh. Gusti Allah dimulyakake ing kita; Panjenengané uga bakal ngluhurake kita ing sajroning Panjenengané, manut janji Panjenengané. Nanging kaya pimpinané, kaya uga sing ana ing sangisoré pimpinané – mulané aku nyuwun marang kowé, sing mimpin dadi tuladha tumrap wong liya, supaya urip kanthi ngajèni, adil, lan takwa, nuntun wong liya marang kabeneran lumantar uripmu dhéwé, ing tembung lan tumindak. Aja ana teriakan sing ora pantes ing antarané kita, uga omongan sing nyulut perselisihan; lan *'aja ana omongan sing ngrusak metu saka tutukmu, nanging mung sing migunani kanggo mbangun, miturut kabutuhan'* (Efesus 4:29), supaya pakaryanmu ing antarané wong-wong mau ora kena kaco, nanging kanthi nyenengake Gusti Allah ing kabèh bab—Gusti Allah kita sing becik—kita dianggep pantes nampa berkah sing wis dijanjekake.

242. Pangowahan Wujud – pratandha jaman sing bakal teka... Kita wis ditakdirake nduwèni padhang lan kaendahan kaya ngono, kaya nalika kita diciptakaké ing wiwitané

242. 1) Transfigurasi iku pratandha jaman sing bakal teka. Kita ditakdirake nduwèni padhang lan kaendahan kaya ngono, kaya nalika kita diciptakaké wiwitané. – 2) Amarga mangkono, ayo padha tresna marang padhang lan kaendahan iki, adoh saka kabèh sing ala, kebak hawa napsu lan ora resik. – 3) Nanging, yen kahanan kaya ngono kelakon, ayo padha enggal-enggal nyucèkaké awak dhéwé; – lan aja ana sing kandha 'Aku ora bisa': awit Gusti wis janji bakal nindakake iki kanggo sapa waé sing ngupaya Panjenengané; lan kita nduwé akèh tuladha. – 4) Mula, yèn ana sing isih adoh saka iki, iku mung amarga keteledoran lan kecerobohan dhéwé. [4, 20]

7. Amarga saiki kita oleh kalodhangan kanggo ngrayakake pangoncaran Pangowahan Ilahi, kita njupuk piwulang saka iku, nindakake kawajiban tanpa omongan dawa. Kabèh pesta Gusti ngelingake misteri inkarnasi Sang Juruwilaha kita, Yesus Kristus—yaiku Panjenengané lair, dibaptis, disalib, dikubur, wungu manèh ing dina katelu, lan munggah ing kamulyan; déné Pesta Transfigurasi nggambaraké kahanan jaman sing bakal teka. Kaya déné nalika Pangowahan Wujud, pasuryané Gusti sumunar kaya srengéngé, lan busanané dadi padhang kaya pepadhang, mangkono uga Panjenengané bakal rawuh manèh saka swarga kaya kilat, kanthi kuwasa lan kamulyan ageng, kanggo ngadili kabèh; lan kaya déné Santo Petrus, Yakobus lan Yohanes ana karo Panjenengané ing gunung; mangkono uga para pilihan bakal ana karo Panjenengané ing Kerajaan Swarga, padha bungah ing Theophany sing ora bisa diungkapaké lan kabungahan sing ora bisa diucapaké. – Lan sapa sing pantes nduwé kuwasa kaya ngono? Sapa sing pantes nampa kabungahan kuwi? Ora ana liya kejaba wong sing nduwé urip sing suci lan tanpa cela. Amarga Gusti Allah kita iku suci, kaya pepadhang paling padhang, lan mung nampa wong sing suci marang Panjenengané; lan sawise nyelehake nyawa sing suci ing jeroning kita, Panjenengané bakal nuntut bali nyawa kuwi kanthi kasucian. Amarga yèn jiwamu iku digawé miturut gambar lan rupa Gusti Allah, cetha yèn minangka cerminan kaendahan ilahi, jiwamu uga melu nampa kaendahan mau. Lan mangertèni iki, Panulis Mazmur kandha: *'Ya Gusti, miturut kersamu paringna kekuwatan marang kabecikanku'* (Mazmur 29:8), tegesé marang kaendahaning jiwa, supaya, sing sakdurungé katarik marang hawa napsu dosa sing nggegirisi lan wis dadi nggegirisi dhéwé, ora nganti adoh saka Gusti lan ora keilangan ganjaran ilahi.

8. Amarga wis diaku manawa kita nduwèni jiwa kaya ngono—ayu lan becik—lan manawa kita kudu nyerahaké marang Gusti minangka jaminan ing dina pungkasaning Kebangkitan; Mula saka iku, aku nyuwun lan ngemis marang kowe: ayo padha tresna marang kaendahané iki, lan ngreksa kabecikané iki, aja nganti ngalihake perhatian utawa atiné kita marang kaendahaning jaman iki, utawa marang kesenangan daging lan getih; amarga kuwi dudu kaendahan sejati, nanging mung arca-arca kaendahan; pancen, kuwi ora liya mung kebusukan lan bledug. Kita nyekseni iki sanajan ing apa sing kelakon ing ngarep mripat kita: amarga wong sing paling apik lan ayu dina iki sesuk bakal nggleleng ing peti mati, ngetokake ambu sing ora enak lan ngusir saben uwong saka awake dhewe. Mula ora ana apa-apa ing kene sing apik utawa nyenengake, kejaba siji kabecikan sing nggumunake, sing kudu kita upayakake luwih saka apa wae.

9. Nanging, kaya sing kerep kelakon, jiwa sing ora ajeg dadi kotor amarga pikiran sing ora takwa – amarga *'sapa sing bisa ngaku nduwé ati sing resik?'* (Amsal 20:9)—maka kudu dibersihaké sakcepete lan dibalèkaké marang kahanan apik kaya biyèn; supaya, yèn tetep ing kabecikan, ora ngundang pati. – Lan aja ana sing kandha: 'Aku ora bisa dibersihaké, amarga kabeban akèh dosa,' sawisé krungu apa sing diomongaké Gusti: *'Sanadyan kaluputanmu abang kaya kain ungu, bakal dadi putih kaya salju; sanadyan abang kaya kain*

carang, bakal dadi putih kaya wol' (Yesaya 1:18). Apa kowe weruh katresnané Gusti sing ora bisa diungkapaké marang manungsa, sing janji ora mung ngresiki wong sing tobat, nanging uga ngunggahaké marang pucuk kaendahan luhur? – Lan tuladhané ana ing ngarep mripat kita. Nabi Daud iku manungsa, nanging dhèwèké tau tiba ing dosa zinah lan matèni; sanadyan mangkono, dhèwèké ora putus asa, nanging sawisé enggal tobat, dhèwèké nampa manèh karunia kenabian. – Raja Manasé nuntun Israel nyimpang saka Gusti Allah sing sejati suwéné limang puluh lima taun; nanging dhèwèké tobat – lan éntuk kaslametan. Pangéran Para Rasul, sawisé mbelakangi Gusti, migunakaké daya marasaké saka luh lan manèh ngembani beban tugas kenabian. Maria saka Mesir – aku bakal meneng bae bab akèh tuladha liya sing tanpa cacah – sawisé tekan pucuking najisé daging, nanging sawisé tobat saktenané, banjur munggah tekan pucuking kabecikan.

10. Mula saka iku, ora ana alesan paling cilik kanggo nyebut ora bisa utawa ora mungkin, yen wong pancen kepengin slamet lan miwiti tugas iki kanthi semangat. Iku mung mokal kanggo wong sing pancen ora peka lan kanthi sengaja nyerah marang pati. – Napa kita krungu: *'Napa kowe kabeh padha mati, he omahé Israel?'* pangandikane Gusti (Yehezkiel 18:31). Napa, nalika urip langgeng ana ing ngarep kita, kita milih pati langgeng? Gusti kita sing becik muni saben dina: *'Maju marang Aku, kowe kabeh sing padha nyambut gawe lan abot bebanmu, lan Aku bakal maringi kowe kabeh katentreman'* (Matéus 11:28). Nanging kita tetep nolak mbuwang beban dosa kita. Panjenengané muni: *'Aku iku pepadhangsing donya; sapa waé sing ngetutaké Aku ora bakal mlaku ing pepeteng, nanging bakal nduwé pepadhangsing urip'* (Yohanes 8:12). Nanging kita milih dalan sing kosok baliné, tumindak kita ngucapaké tembung-tembung blasphemous: *'Adoh saka kita; kita ora kepéngin ndeleng dalanmu'* (Ayub 21:14). – Sawisé kuwi, sing isih ana mung krungu paukuman lan panolakan: *'Lakuwa miturut padhange geni lan kobongan sing wis kok nyalaké'* (Yesaya 50:11). Nanging, kita kudu ngerti manawa *'wong-wong sing nindakake bab kaya ngono ora bakal nampa warisan kratoné Gusti Allah'* (Gal. 5:21), kaya sing diandharake Rasul. – Nanging aja nganti iki pantes diomongake marang kita. – *'Kowe kanca-kancaku yen kowe nindakake apa sing tak paringaké marang kowe,'* pangandikane Gusti (Yohanes 15:14). Mula saka iku, ayo padha nindakake kabèh sing diprentahake, supaya kita dianggep pantes dadi kanca Gusti lan nampa warisan kraton swarga.

243. Michael sing kabegjan, Metropolitan Synada, wis ninggalake donya iki: ayo padha ngajeni elingane, amarga piyambakipun isih dadi perantara kanggo kita

243. 1) Sang Michael sing kasucen, Metropolitan Synada, sampun séda: ayo padha ngajeni kenanganipun, awit piyambakipun taksih dados panengah kanggé kita. – 2) Nanging ayo uga sinau piwulang saka seda panjenengané – supaya tansah siyap ngadhepi wayahe kita lunga; amarga pati bisa teka dumadakan, kaya sing kita deleng saka akèh tuladha. – 3) Aja ana sing kandha: *'Aku ora bisa'*; amarga iki ana ing daya kita. [4, 21]

11. Bapak rohani kita, Sang Kasucian Michael, Metropolitan Synada, sampun pindhah menyang Gusti. Uripé pantes dipuji, lan pangandikane kuwasa; lan kita pracaya yèn ing pangadilan sing bakal teka, bebarengan karo bapa-bapa lan pangakuan iman liyané, kita bakal nduwèni dhèwèké minangka panengah ing ngarsané Gusti. Mula, aja nganti para ikonoklas sing misuwur ala padha ngunggulaké dhiri, kandha yèn para pangakuan iman Kristus padha sedhih (amarga sedaé St. Michael); nanging luwih becik padha ngakoni yèn seda para tokoh kaya ngono iku dadi benteng kang ora goyah tumrap Gréja Allah, tumrap kita sing isih ana dadi pangukuhan kabeneran, lan mbantah bidahé sing sesat.

12. Nanging awit saka *'iman sing makarya lumantar katresnan'* sing nylametake manungsa (Gal. 5:6), aku nyuwun marang kowe saiki, kaya biyasane, supaya setya netepi dhawuh Gusti, lan tansah siyap-siyap kanggo lelampahan mulih, awit wayahe pati iku ora dingertèni. Amarga kowe padha ngerti yèn bapak kita sing kasebut mau, sawisé kena nyeri abot lan demam panas sing kobong kanthi dadakan, meneng waé ing dina sabanjuré, lan ing dina katelu nyerahaké nyawané marang Gusti. Nanging sanajan sadurunge dhèwèké, Athanasius, Abas misuwur saka Pavlo-Petrovsky, ora tau lara sanajan sedina, nanging meh langsung dijupuk saka antarané manungsa. Kita krungu yèn sawatara wong sing kena kilat mati; ana liyane sing klelep ing segara; lan, cekaké, ana akèh kacilakan sing ora disangka-sangka, amarga iku kita kudu waspada lan wedi, supaya setan, kanthi ngapusi kita saben dina supaya lali marang pati, ora nggawa kita kanthi dumadakan menyang jam pungkasan kanthi kaget banget, nalika kuwi kita ora bakal bisa nindakake apa-apa bab tobat. – Apa tuladha-tuladha iki ora marakake wedi ing atiné kita? Apa ora nggawe kita kebak rasa wedi nalika mikir yèn ing wektu kuwi ilat kita bakal kaku lan ora bisa ngucap sora? Lan kepiye roh, sing pisah saka badan, bakal

lunga, sanadyan ana akèh sedulur lan kanca sing rawuh lan nangis, nanging ora ana sing bisa nulungi kajaba nurani sing becik? Mula, aku nyuwun lan ngemis marang kowe, ayo tansah padha ngati-ati supaya tetep ing pangakuan dosa, ing luh, ing pandonga, ing pakurmatan, ing andhap asor, ing pakurmatan sing tliti, lan ing saben pakaryan becik, supaya ing jam pungkasan, yèn kita kaget amarga kecerobohan lan kélangan waspada, supaya kita ora 'teu tangi ing pati langgeng', saka iku Santo Dawud ndedonga supaya dibebasake (Mazmur 12:4).

13. Nanging mbok menawa ana sing bakal kandha: 'Aku kepengin, nanging aku ora bisa.' – Ucapan apa iki? – Yen bab iki nyakup bab sing nentang tatanan alamiah, mula aku sarujuk manawa iku mokal, contone, kanggo kita mabur ing udara utawa mlaku ing segara; uga ora mungkin ngomong liwat irung utawa ambu nganggo ilat; kabeh kuwi mokal lan ora alamiah. Nanging yen bab iki nyakup bab sing alamiah lan gumantung marang karsa, mula pratelan kaya ngono iku salah; kaya déné kita bisa tumindak sembrono lan ngguyu, mangkono uga kita bisa nduwé ajining diri lan netesake luh; kaya déné kita bisa ngotori awak dhéwé nganggo hawa napsu dosa lan jebakan pikiran sing ora pantes, mangkono uga kita bisa njaga awak dhéwé tanpa cela lan resiko saka hawa napsu; lan kaya déné kita bisa dadi pait ati lan terus nindakake ala, mangkono uga kita bisa kapengaruh marang welas asih lan tobat. Karep ala sing wis dadi kabiasaan ing jeroning kita, wis ndadekake kita ora duwe daya kanggo nindakake kabecikan lan malah dadi kuwat ing piala; nanging kita ora kena putus asa – adoh saka kita – nanging kanthi kersa miwiti maneh makarya, lan ngupaya kanthi sakabehe supaya ora ngentekake sedina, luwih-luwih sakjam, kanthi lalai, nanging tansah waspada lan ngati-ati, tanpa cela lan suci, lan nyandhak marang Gusti Allah, supaya kita uga bisa ngendika: '*Jiwa kawulo nempel dhumateng Panjenengan; tangan tengen Panjenengan nyengkuyung kawulo*' (Mazmur 62:9); lan kanthi mangkono, sawise urip ing donya iki kanthi becik, kita badhe ninggal donya kanthi pangarep-arep ingkang sae, lan ing kana nampi Karajaning Swarga.

244. 1) Sawisé bali saka panguburan Santo Yohanes saka Kalsedonia, dhèwèké muji para sedulur amarga ketemu karo wong-wong mau ing tata tertib sing apik kaya biyasané, lan nyatakaké pangajabé supaya padha tetep kaya ngono. – 2) Banjur dhèwèké mbantah kabodhoan saka sawatara panjelasan sing wis krungu. Kabar angin kapisan: sang wali iku suci ing iman lan uripé, mula kepiye bisa seda kaya ngono? (amarga diare). Kabar angin kapindho yaiku sawisé Kebangkitan kita ora bakal bisa kenal siji lan sijiné: amarga badan iki bakal bosok lan sumebar ing endi waé. – 3) Ing pungkasan, ana ajakan sing ditambahake: supaya tetep setya iman, amarga kowe weruh pinten-pinten panyimpangan sing ana; – lan uga supaya urip ing kasucian, amarga kowe ngerti saka angin apa lan pinten kathah sing dipunpusake mungsuh marang kita. [4, 22]

14. Sawise sawatara wektu adoh saka kowe ing dina-dina pungkasan, lan saiki wis bali maneh, aku nemokake kowe padha rukun siji lan sijine lan semangatmu apik, lan aku matur nuwun marang Gusti amarga tertibmu, – sing dadi ciri para murid Gusti sing trampil lan teguh; muga-muga kowe padha dikuatake ing wektu iki lan sabanjure dening sih-rahmaté Gusti kita Yesus Kristus, supaya, nalika aku ana ing antaramu lan nalika aku ora ana, kowe tansah tetep waras lan ora cilaka. Alesan aku ora ana, kaya sing kowe wis ngerti, yaiku amarga sedaé Sang Metropolitan John sing pinituah saka Kalsedonia, sing sawisé ngupaya ing pakaryan becik, ngrampungaké tugase, lan tetep setya marang pracaya, banjur mulih marang Gusti kanggo nampa mahkota martir bebarengan karo para bapa suci lan sedulur-sedulur kita sing wis luwih dhisik lunga.

15. Nanging amarga piyambakipun seda amarga diare sing parah, sawatara wong, kaget, kandha: 'Yen piyambakipun tiyang sae, kepiye bisa seda kanthi cara sing ala kaya ngono?' – Wong-wong kaya ngono kuwi bingung amarga ora ngerti bab iki: awit apa seda iku becik utawa ala ora ditemtokake dening carane seda, nanging dening apa wong iku wis njaga iman Ortodoks lan urip tanpa cela; lan almarhum iku pancen wong kaya ngono. Apa ana wong mati amarga bengkah, utawa amarga diare, utawa amarga lara ngrusak liyane – ing daratan utawa ing segara – ora ana sing bisa disalahake ing kéné: amarga iku ora gumantung marang kita, nanging dumunung ing pitutur rahasia Gusti Allah. Gusti Allah ngerti apa sing paling apik kanggo saben wong, lan nyusun kabèh mau manut kersané, apa iku kanggo nambah umur utawa pungkasané. Nanging ana liyane sing malah ngandhakake bab liya, sing ngrusakake wong-wong sing ngrungokake – yaiku, ing urip sawise mati, nalika Putraning Allah rawuh kanggo ngadili kabèh wong, kita ora bakal padha kenal siji lan sijine; awit, miturut wong-wong mau, kepiye bisa kelakon iki nalika kita, sing saiki fana, bakal dadi abadi lan ora bisa rusak, lan nalika ora ana maneh wong Yunani, wong Yahudi, wong barbar, wong Skitia, budhak, wong merdéka, lanang utawa wadon, nanging kabèh bakal kaya malaékat? – Aku, nanging, negesake manawa bakal bisa kita padha kenal siji lan sijine; lan sepisanan, elinga manawa '*apa sing mokal tumrap manungsa iku bisa tumrap Gusti Allah*' (Lukas 18:27); amarga kita pracaya marang Kebangkitan iku dhewe, ora

ndhasarake pracaya kita marang pamikiran manungsa. Amarga miturut pamikiran manungsa pancen ora bisa dimangerteni kepiye awak sing wis bosok lan sumebar ing endi-endi—dinepèni kéwan galak, dipangan manuk, utawa katelan iwak—bisa kumpul manèh dadi siji lan tangi manèh ing dina pungkasan; lan sanadyan mangkono, kanthi kakuwataning Gusti Allah sing tanpa upama, saben badan bakal dikumpulake dadi siji lan bakal tangi maneh, lan saben jiwa bakal ngenali badané dhéwé, sing biyèn urip ing bumi; lan yèn ngenali badané dhéwé, mesthi ora ana sangsi yèn bakal ngenali uga badané seduluré. Saliyane, pamikiran kaya ngono nuntun marang panyangkalan Pangadilan ing tembe: amarga paukuman diwènèhaké marang wong-wong sing wis dikenal; ora ana sing nggawa ing pangadilan wong-wong sing ora kenal dhéwé lan ora dikenal, nanging mung wong-wong sing wis dikenal, kaya sing katulis: *'Aku bakal nyalahké kowe lan nampilaké dosa-dosamu ing ngarepmu'* (Mazmur 49:21). Mula, yen kita ora padha kenal siji lan sijine, kita ora bakal diadili; lan yen kita ora diadili, kita ora bakal nampa ganjaran sing pantes kanggo pakaryan kita. Luwih maneh, kepiye tembung sing diucapake Gusti marang para Rasul bakal kawujud: *'Kowe bakal lungguh ing rolas pangkuan, ngadili rolas suku Israèl'* (Mat. 19:28), yèn padha ora kenal karo wong-wong sing bakal diadili? Mangkono, saka saben sisih cetha sepira ora pantesé anggapan kaya ngono, lan sepira iku ora takwa kaya dongèngé Origen. Nanging kita, sedulur, bakal terus pracaya yèn kita bakal tangi manèh, lan yèn kita bakal padha kenal siji lan sijiné ora ing sipat sing bisa rusak, kaya saiki, nanging ing kamulyan tanpa rusak, manut kersaning Gusti kang ora bisa diungkapaké, kaya para leluhur kita ing Swarga padha ngerti siji lan sijiné sadurungé tiba, nalika isih tanpa rusak, lan sawisé tiba, sawise kena rusak, padha uga ngerti siji lan sijiné. Napa kita kudu pracaya yèn ing jaman sing bakal teka sedulur bakal ngenali sedulur, bapak bakal ngenali anaké, bojo bakal ngenali garwané, lan siji lan sijiné—aku bakal nambah manèh, – wong asket bakal ngenali wong asket, wong pangakuan iman bakal ngenali wong pangakuan iman, martir bakal ngenali kanca sing nandhang sangsara, Rasul bakal ngenali kanca Rasul – kabèh bakal padha ngenali siji lan sijiné, supaya panggonan panggonan kabungahané kabèh wong ana ing Gusti Allah, sing paring kabèh berkah liyané lan pangrekenan siji lan sijiné.

16. Mula aku ngajak kowe: ayo padha tetep nyekel iman suci; awit kowe weruh pira pangalihan saka iku, lan sepira kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah amarga kita ora tiba ing kaluputan apa wae, nanging wis nampa lan tetep nyekel iman Ortodoks. Mangkono uga, ayo padha urip tanpa cela: kowe wis ngerti angin apa sing ditiupaké setan marang kita saben dina lan bengi; nanging dhèwèké ora bisa nglarani kita, amarga kita tansah dilindhungi iman lan katresnan marang Kristus Gusti kita. Ngapa kita isih kudu mandheg maneh? Naga iki bakal mlayu saka kita; ayo padha nangis lan memadamake panah geni hawa napsu; ayo padha ngendhegake awak ing sangisore tanganing Gusti Allah kang Maha Kuwasa, lan Panjenengané bakal ngluhurake kita; – ayo padha tetep ing sabar sing sampurna, lan setan bakal sirna, déné kita, sawise padha slamet, bakal mlebu ing Karajaning Swarga.

244. Sawisé bali saka panguburan Santo Yohanes saka Kalsedonia, dhèwèké muji para sedulur amarga wis ditemokaké ana ing katertiban sing becik kaya biyasané, lan muga-muga padha tansah mangkono

245. Pesta iku biyasa lan rohani; suku uga biyasa lan rohani

245. 1) Pesta iku biyasa lan rohani; suku iku biyasa lan rohani. – 2) Lan kita padha pedagang; kanggo kita, mutiara iku kabecikan; mutiara sing ora ternilai iku Kristus Gusti. Mula, mugi saben kita dados pedagang sing wicaksana. – 3) Pasar kita dumadi saka tumindak patuh, sing sakaligus dados mutiara, pambelian, lan rega. [4, 23]

17. Ing kéné lan ing kana, saka wektu ke wektu, ana pesta-pesta sing dianakaké, kaya sing saiki kelakon ing Nikomedia. Wong-wong padha teka ing pesta-pesta mau kanggo suku lan adol. Nanging iki ora suwe; amarga ora suwé kabèh padha bubar. Nanging ana mung siji pesta rohani sing ora kendhat lan lumaku sajrone uripé manungsa kabèh, ing ngendi barang sing didol lan dituku dudu emas, perak, sandhangan, utawa barang liya sing fana lan gampang rusak, nanging kaslametan jiwa, urip langgeng, Karajan Swarga—prekara-prekara sing kuduné digayuh manungsa kanthi sakabehing upaya, nanging sithik banget, malah mung sawatara, sing nggatekake mau, dene kabèh perhatian lan upayaé diarahaké marang prekara sing sia-sia lan fana.

18. Nanging kita, sedulur, ora bakal ngidini awak kita nyimpang saka tujuan utama kita, utawa saka prajanan apik iki; nanging krungu Gusti ngendika, *'Pamaréntahané Allah ana ing antaramu'* (Lukas 17:21), kita bakal ngupaya kanthi sakabehing manah saben dina kanggo nggayuh iku, ora nglumpukake emas utawa perak, nanging iman sing sejati lan urip sing tanpa cela, patuh, sabar, andhap asor, loman, lan *'katresnan, kang dadi pranataning kasampurnan'* (Kolose 3:14). Iki uga sing dituduhake Gusti ing Injil, ngendika:

'Pamaréntahan swarga iku kaya pedagang sing nggoleki mutiara sing apik; sing, sawisé nemokake siji mutiara sing regané gedhé, banjur adol kabèh sing diduwèni, lan tuku mutiara iku' (Matius 13: 45–46). Kowe padha pedagang sing becik, sing wis ninggalake kabèh lan, minangka gantiné kabèh iku, wis tuku mutiara sing apik, paling unggul, lan paling larang—Kristus—nalika kowe padha mutusaké nggawa salib lan ngetutké Panjenengané ing kasucian lan kabeneran. – Nanging kaya pesta iku wektu kabungahan lan waspada, mangkono uga kita padha bungah lan waspada, tuku kaslametan kita ing pesta iki ing donya. Apik penjual sing tumindak kanthi ngajeni lan ati-ati ing kabèh bab lan ora nate kesusu nesu; apik panuku sing kanthi bungah nampa pangajab; apik tukang tukar dhuwit sing maringi getihé lan nampa Roh—liwat kasabaran nalika nindakake tugase.

19. Nanging amarga piwulang kita wis ngrembug bab taat, ayo padha ngajeni marang wong-wong ing pawon sing nindakake tugase, kaya wong-wong sing kerja luwih abot, padha nggawa beban siji lan sijiné lan kanthi mangkono nepaki hukumé Kristus lumantar katresnan; ayo uga padha ngajeni marang wong-wong sing nyukupi kabutuhan penting para sedulur, kaya pangurus sing becik lan wis pengalaman saka Gusti; uga padha ngajeni marang sing nyanyi ing kidungan kanthi kabungahan lan pangajab, minangka pantes nampa ganjaran sing luwih agung. Lan pikirna kados pundi gesang kita, kados pundi pakaryan kita, lan sepira pinaringan berkah ingkang dipun tumbas déning para bapa suci kita kanthi semangat ingkang sampurna; ingkang, manawi sampurna kita lampahi lan ngantos kasampurnakaken, kita ugi badhé wangsul dhateng griya kanthi kabungahan, kados pangandikane Daud ingkang suci: *'Bali, he nyawaku, menyang tentremmu, awit Sang Yehuwa wis maringi kabecikan marang kowe'* (Mazmur 114:7). Lan mugi kita sedaya, nalika wayahe seda, ngucapake swara kaya mangkono minangka pandonga pungkasan, lan kanthi mangkono saged nggayuh gesang langgeng ing Kristus Yesus, Gusti kita.

246. *Gusti Allah ngutus Putrané kang tunggal sejati menyang donya minangka panyembuh kabèh lara rohani lan jasmani kita lan panyalur kabèh berkah: apa sing wis Panjenengané tindakaké nalika ana ing bumi, Panjenengané terus nindakake saiki, kaya sing kabèh wis padha ngerti dhéwé*

246. 1) Gusti Allah ngutus Putrané tunggal ing donya minangka panyembuh kabèh lara rohani lan jasmani kita lan panyalur kabèh berkah: apa sing ditindakake nalika Panjenengané ana ing bumi, Panjenengané terus nindakake saiki, kaya sing saben wong ngerti dhéwé. – 2) Kepiye bisa ora tresna marang pangreksa kaya ngono kanthi sakabehe ati; lan kepiye bisa ora sengit marang mungsuh kita, sing ala lan sing ngrusak? [4, 24]

20. Wiwitan mangsa panas anyar wis teka, nalika tembung-tembung ing ngisor iki diwaca saka Injil ing dina iki: *'Rohing Gusti ana ing kula; awit Panjenengané wis ngléhokaké kula kanggo mratélakaké kabar kabungahan marang wong mlarat; Panjenengané wis ngutus kula kanggo marasaké manah sing remuk; kanggo mratélakaké kamardikan marang para tawanan lan maringi paningal marang wong wuta; kanggo mbébasaké wong sing tertindhes; kanggo mratélakaké taun rahmaté Gusti'* (Lukas 4:18–19). Mula, amarga Putra Tunggalé Gusti Allah dikirim déning Rama menyang donya minangka penyembuh, ayo padha nyuwun marang Panjenengané pambukaan mripat kita kaya wong wuta, pambebasan kaya wong tawanan, lan panglipur kaya wong sing remuk atiné. – Nanging sapa sing wuta? Sapa sing wutane amarga napsu? Sapa sing dadi tawanan? Sapa sing kesasar amarga pikiran sing ora pantes? Sapa sing remuk atiné? Sapa sing kabebanan dosa? – Gusti marasaké kabèh wong kaya ngono: amarga Panjenengané ora mung marasaké badan, nanging uga nyawa; Panjenengané ora mung rawuh ing daging marang wong-wong jaman biyèn, nanging saiki rawuh marang kabèh wong kanthi ora katon, terus-terusan nginjili, ngilangaké dosa donya, lan marasaké kabèh lara lan kabèh cacad. Mula, aja ana siji waé sing tetep ing pepeteng utawa durung mari; nanging padha nyedhak kanthi percaya, *'lan nampa berkah saka Gusti, lan sih saka Allah Panebusmu'* (Mazmur 23:5). Wah, katresnan kang ora bisa diungkapake marang manungsa! Panjenengané nggawé kita ana saka ora ana, nguripaké kita manèh sawisé kita tiba, lan paring marang kita sih katelu – kasampurnan monastik. Nanging sanadyan kita isih dosa, Panjenengané ora ngalihaké awaké dhéwé, nanging nampani sing nyedhak: nalika kita nyesel, Panjenengané maringi panglipur; nalika kita nangis, Panjenengané nglipur kita; nalika kita getihen, Panjenengané ngusap kita nganggo minyak; nalika kita meh pingsan, Panjenengané nguwatké kita; nalika kita tatu, Panjenengané nyembuhaké kita; lan nalika kita arep nyemplung ing jeroné neraka, Panjenengané nguluraké tangané lan, amarga katresnané marang manungsa, nylametaké kita saka sangsara kuwi; supaya, kanthi adil, pantes saben wong kandha: *'Yen Gusti ora nulungi aku, nyawaku mesthi wis manggon ing neraka'* (Mazmur 93:17). *'Aku mbalik kaya wedhus sing kesasar, nanging Gusti nampa aku'* (Mazmur 117:13). Lan saben wong padha ngerti godaan apa waé sing wis nate nyeret dheweke, lan kepiye dheweke langsung

nemokake Gusti minangka pitulungan ing sangsara. Luwih saka kuwi, Panjenengané maringi panguripan marang kita sing luwe—kanggo badan nganggo woh-wohan taunan saka kabecikané lan kanggo roh nganggo misteri sing paling suci—luwih saka ibu utawa pengasuh bayi, kanthi kepéngin lan ngeluk kita kanthi katresnan. Ibu maringi susu marang anaké mung sawatara wektu; nanging Gusti lan Rama kita sing sejati maringi Alesané dhéwé minangka pangan lan omben-omben, lan iki tansah ana—wah, kabecikan sing ora kaétung! Wah, peparing sing ora ana tandhingané!

21. Képiye bisa ora tresna marang Pangreksa kaya ngono? Képiye bisa ora kangen marang Panjenengané? Lan képiye bisa ora nyawiji karo Panjenengané nganti kita ora bisa pisah? – Lan satemene, yèn kita ora kaya ngono marang Panjenengané, swarga bakal muni lan bumi bakal nggumun marang kita, lan watu-watu uga bakal nyalahké kita amarga atiné kaku. Mula, supaya iki ora kelakon, ayo padha nempel kenceng marang katresnan kita marang Panjenengané, sengit marang setan kanthi sakabehing ati lan ngadhep adoh saka dhèwèké. Amarga kaya déné sawijining welas asih sing pantes ditresnani lan dirindhèkaké miturut akèh kabecikané, mangkono uga, miturut akèh tumindak ala, kita kudu sengit marang sing ala lan ngadhep adoh saka dhèwèké. Amarga dhèwèké iku sing ngrusak urip kita; dhèwèké iku *'pembunuh wiwitane'*, miturut tembungé Gusti (Yohanes 8:44); dhèwèké wis misahaké umat manungsa dadi pirang-pirang aliran manut rencanané dhéwé, nyerang kita nganggo akèh panah dosa, lan kepéngin nguntir kita kabèh. Yen kita ora sengit marang dheweke, ora bakal ana sangsara sing pantes nyiksa kita amarga kita nyerah marang mungsuh kita, sing ngrusak nyawa. Nanging ayo padha mlayu saka dheweke, sedulur, ayo padha mlayu kanthi kabeh kekuwatan kita. Dadi, apa iku pangungsèn mau? Pangungsèn iku yaiku nyingkiri pakaryan lan pikiran ala, uga nyawiji marang Gusti lan nyawisake awak kanggo pakaryan becik. Napa kita ngupaya kabecikan, ngawula marang Gusti kanthi andhap asor, alus, lan patuh, kanthi yakin manawa kabecikan apa wae sing ora dikuatake déning andhap asor iku durung mateng lan ora ajeg. Nanging, yen ana sing nyimpen pangrasa sombong marang awake dhewe, ayo padha ngendhegake awak ing sangisore tanganing Gusti Allah kang kuwasa, supaya kita ora mlayu sia-sia, nanging dianggep pantes nampa warisaning Kraton Swarga.

247. Saiki wayahe panèn anggur: saka iki kita sinau piwulang, amarga kita uga anggur

247. 1) Saiki wayahe panèn anggur: saka iki kita sinau piwulang, amarga kita uga anggur. – Minangka angguré Gusti, kita kudu nggawa klompok kabecikan, nyawisake awak kita sakabehe marang Gusti. – 2) Aja padha mbalik, utawa mlaku ing loro dalan. – 3) Nalika mungsuh miwiti nggodha kita, ayo mlebu ing peperangan lan ngalahake dheweke. [4, 25]

22. Saiki ayo padha nggatekake apa sing ana ing ngarep mripat kita. Apa kuwi? Panèn anggur wis teka; lan kita weruh yèn ing panggonané cabang-cabangé kebak klompok anggur ana kabungahan lan berkah, déné ing panggonané sing sithik ana kasedhihan lan susah. 'Nanging apa kuwi ana gandhèngané karo kita?' sawatara sing ngrungokké bisa kandha. – Akèh banget, sejatine, amarga sacara kias kita uga diarani kebon angguré Gusti. Utawa apa kowé ora ngerti kidung apa sing dinyanyèkaké nalika upacara cukur monastik? Lan apa kita kabèh ora padha mèlu nyanyi? – *'Ya Gusti, ya Gusti! Ndelengna saka swarga lan mirsani, lan rawuhna ing kebon anggur iki, kang wis ditandur déning tangan tengen Panjenengan'* (Mazmur 79:15–16). Lan apa Gusti ora ngendika ing Injil: *'Aku iki wit anggur, kowe-kowe iku cabangé; sapa waé sing manunggal karo Aku lan Aku karo dhèwèké, dhèwèké bakal ngasilaké woh sing akèh; amarga yèn pisah saka Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa'* (Yohanes 15:5). Mula saka iku, ing Gusti kita sing luhur, minangka wong-wong sing ditandur dening Panjenengané—kaya wit anggur—aywa nganti kita mung ngasilaké woh-wohan sing ala, nanging padha ngasilaké klasa-klasa kabecikan kanggo Panjenengané, supaya kita dianggep pantes nampa berkah Panjenengané. Lan supaya kita ora, amarga nyerah marang duri lan onggokan semak saka hawa napsu kita, tiba ing sangisore paukuman kaya ngene: *'Sabèn wit sing ora ngasilake woh sing apik bakal ditebang lan dibuwang menyang geni'* (Lukas 3:9). Miturut kita, iki bakal ateges *'dipotong'* lumantar pati, lan *'dilempitaké menyang geni'*—mesthi waé menyang geni langgeng—ing ngendi kabèh sing nindakake pakaryan ala, sing mbelakangi iman, lan sing ngrusak awaké dhéwé nganggo kebejatan bakal dibuwang: *'awan tanpa banyu, digawa angin; wit-wit ing mangsa gugur, tandhus, mati kaping pindho, dicabut; ombak segara sing galak, nggelombangaké isiné dhéwé; lan lintang-lintang sing nyasar, kang petengé pepeteng wis disiyapaké kanggo salawas-lawase'* (Yudas 12–13). Napa Rasul Paulus muni: *'Mlayu saka cabul; amarga saben dosa liya sing ditindakake manungsa ana ing njaba awaké, nanging wong sing cabul dosa marang awaké dhéwé.'* Utawa apa kowe ora ngerti yèn awakmu iku gréja Roh Suci sing manggon ing kowe, sing kowe tanpa saka Gusti Allah, lan kowe dudu duwé awakmu dhéwé? Amarga kowe wis dituku kanthi rega" (1 Kor. 6:18–20).

23. Mangkono, kepiyé kita sing wis dituku nganggo getihé Kristus sing larang regané bisa ora isin ing ngarepé swarga lan bumi kanggo mbalèk manèh? Kepiyé kita ora malèh marang awak dhéwé, katon suci saka njaba nanging sajatiné ing jeroné kita kebak kabèh jinis kotoran? Suwéné pira kita bakal pincang nganggo loro sikil? Kapan pungkasané kita bakal milih siji dalan? Amarga, kaya sing kandha wong wicaksana: *'Celaka wong sing mlaku ing loro dalan'* (Sir. 2:12)—yaiku dosa lan kabecikan; amarga loro-lorone ora ana sing padha. Abdi omah ora bisa diarani wicaksana yen dhèwèké ngladèni tuwané sawisé iku banjur ngladèni mungsuhé. Kita kudu nyawisake awake dhewe sakabehe marang Gusti Allah: amarga mung kanthi mangkono kita bisa melu ing gesang manut karsa Gusti. Napa kita ora tetep manut marang hawa napsu kaya kéwan sing ora bisa ngomong, nanging luwih becik, kanthi kakuwatan jiwa, munggah menyang pangrêmbêng babagan kang langit, ngalihake indrèkita saka kang fana marang kang langgeng, saka kang lumantar marang kang langgeng?

24. Uga kita ora kena ngidini tukang tenun ala sing ngapusi ngrusak atiné kita nganggo racun pikiran jahat; nanging sakwise dhèwèké nyebarake manisé napsu, utawa ala liyané, ayo cepet-cepet ngusir tukang muji licik kuwi saka awaké dhéwé. Kepiye? Lumantar pandonga lan pangajab, luh lan ambegan, sarta pangapuraning ati sing tulus. Mangkono perang kita sing ora katon, mangkono perjuangan lan prestasi kita sing ora diwartakake. Mula saka iku, ayo padha niru para prajurit donya lan kobong semangat, ngusir mungsuh-mungsuh sing ora katon – lan kaya padha ora mundur senjata kena tatu kanthi pangarep-arep ganjaran, mangkono uga kita, sanajan kebak tatu tanpa cacah, ora bakal mundur, nanging bakal tetep teguh lan tetep teguh, perang lan perang, kanthi dikuatake pitulunganing Gusti. Aku nyuwun marang kowe bab iki: amarga iku sababé aku ngupaya, nalika aku maringi pandhuan cekak iki. – Mula saka iku aku bungah marang wong-wong sing lumaku ing kasetyan lan aku ngelesi marang wong-wong sing klentu. Nanging ayo padha lumaku kanthi lurus, nindakake kabecikan, nampa kabèh kanthi andhap asor, kanthi nyanyi mazmur, pandonga, ibadah, patuh, lan andhap asor: lan Gusti Allah kang maringi katentreman bakal ana ing antaran kita.

248. Sawise nampa karunia kasucian, ayo padha njaga kanthi ngindhari, luwih-luwih, hawa napsu daging; amarga iku bertentangan karo kahanan sih rahmat; iku nglebokake kita ing perbudakan; iku ngisi kita karo rasa wedi

248. Sawise nampa karunia kasucian, ayo padha ngreksa kanthi nyingkiri, luwih-luwih, hawa napsu daging; amarga iku bertentangan karo kahanan sih rahmat; iku nglebokake kita ing perbudakan; iku ngisi kita karo rasa wedi. Nanging, matèni hawa napsu iki malah ngasilake sing kosok baline. [4, 26]

25. Kita bungah banget nalika ana pasamuhan Sang Gusti teka. Lan pancen pantes: amarga ing wektu kaya ngono kita padhang, mlebu ing renungan misteri sing dadi dhasar pasamuhan iku. Mangkono uga saiki, ing dina Pangluhuré Salib sing kinormatan lan maringi urip. Amarga kabungahan lan kabegjan sing ngendi, wit kuwi—ing ngendi ana sikilé Gusti kita Yesus Kristus, ing ngendi Panjenengané, nalika disalib, ngucuraké getih kang maringi urip—kita dianggep pantes ora mung ndeleng wit iki, nanging uga nyium lan ngeluké? Pira akèh wong sing ngupaya nglumpukaké emas fana sak akèh-akèhé kanggo dhéwé? Nanging kanggo kita, sih-rahmaté langsung kanyata: amarga sakwisé kita nyium Salib, kita nampa pencerahan, pangsucian, lan panyelamatan. Mangkono kacepetané sih-rahmat, mangkono gampangé peparing mau! – Nanging kanggo njaga sih rahmat kaya ngono, gawéane pandonga lan pangawasan sing waspada iku banget dibutuhake, apamanèh amarga apa sing gampang dipikolehi biasane dianggep enteng lan ora dihargai kanthi becik. Mula saka iku aku ngajak kowe: ayo padha ngati-ati supaya ora kena kaluputan kaya ngono, lan ayo padha ngreksa hadiah iki kanthi tliti. Aja nganti kita ngrusak lambé kita sing wis disucèkaké nganggo tembung goroh lan omongan kosong; aja nganti kita nggelapké mripat kita sing wis disucèkaké nganggo pandangan mesum; aja nganti kita ngotori atiné kita sing wis disucèkaké nganggo élingan ala. Lan *'aja nganti dosa nguwasani kowe,'* kandha Rasul, *'ing badanmu sing bakal mati, supaya kowe manut marang kekarepané; lan aja nyerahake anggota-anggota awakmu dadi piranti tumindak ala kanggo dosa; nanging pasrahna awakmu marang Gusti Allah kaya wong sing wis diuripake saka pati, lan anggota-anggota awakmu dadi piranti kabeneran kanggo Gusti Allah.'* Aja nganti dosa nguwasani kowe: awit kowe ora ana ing sangisoré Hukum, nanging ana ing sangisoré sih-rahmat' (Rm. 6:12–14). Apa kowe weruh yèn ing sangisoré Hukum dosa nguwasani, nanging ing sih-rahmat kabeneran, sawise nguwasani, nyelamtake kita saka saben dosa? – kaya sing katulis: *'Nanging kowe wis disirami, wis disucèkaké, wis dianggep bener ing asmané Gusti Yesus Kristus lan lumantar Rohé Gusti Allah kita'* (1 Kor. 6:11). Mugi kita, aku ndedonga, ngajèni panyucènan iki lan njaga kasucènan iki. Napa kita ngremehake awaké dhéwé, padahal wis diparingi pakurmatan? Ngapa kita ngopeni awak kanthi

kakehan, sing bakal enggal kita tinggalake ing kuburan? Ngapa kita nganggep nikmat napsu iku nyenengake, padahal sejatine iku penyakit sing mateni? Nikmat napsu iku umpané setan; iku nyulut geni sing ora bisa mati; nanging kita, minangka manungsa, kapincut marang iku kaya budhak sing wis nyerah dadi tawanan. Aku wis krungu wong sing kapenuhan hawa iki kandha yèn luwih becik ana tali gantung ing gulu tinimbang nyembah dosa iki; amarga dosa iki, kaya sang despot sing kejem, maréntahké budhaké: 'Mlaku,' – lan dhèwèké mlaku; 'Maju,' – lan dhèwèké maju; 'Tindakana iki lan iku' – lan dhèwèké nindakké; kanthi cara sing padha, dosa iki maréntahaké wong kang kapemiliké supaya nindakké bab sing luwih awon manèh, yaiku: 'Ngucapaké tembung isin' – lan dhèwèké ngucapaké; 'Nindakké ala' – lan dhèwèké nindakké. Biasané, kaya Kain, wong kaya ngono kuwi ngos-ngosan lan gemeteran: apa waé nalika nglayar ing segara, dhèwèké wedi kapal karam; yen lelungan liwat ara-ara samun, dheweke wedi bakal tiba ing tangan para perampok; nalika ana guntur, kayane tumrap dheweke iku kedadeyan khusus kanggo dheweke; nalika ana kilat, dheweke wedi bakal nglelehake dheweke; sanajan ndeleng, dheweke ora weruh, lan sanajan krungu, dheweke ora ngrungu, amarga panca inderane wis bingung. Apa sing luwih medeni tinimbang urip kaya ngono? Kaya-kaya aku mikir luwih becik dipangan kéwan galak tinimbang hawa napsu sing ngrusak, amarga ing kono mung badané sing sirna, déné ing kéné loro-loroné, jiwa lan badan, padha sirna. Nanging kahanané béda banget kanggo wong sing luhur budi. Amarga bébas saka dosa (aku ora mung nyritakaké bab émaning napsu, nanging uga kabèh hawa napsu liyané), dhèwèké bungah lan nemokaké kabungahan ing jeroné dhèwèké dhéwé: dhèwèké mrentah kanthi kabeneran; dhèwèké ora wedi segara utawa daratan: awit Gusti manggon ing sajroning atiné, kang marang Panjenengané dhèwèké njerit nalika ana bebaya: *'Aku ora bakal wedi marang sing ala, awit Panjenengan ana ing sisihku'* (Mazmur 22:4); *'Aku ora bakal wedi marang wong-wong sing nyerang aku saka saben sisih'* (Mazmur 3:7); *'Aku ora bakal wedi nalika bumi digegeri, lan gunung-gunung ambruk mlebu ing tengahing segara'* (Mazmur 45:3). Apa kowe weruh apa tegese urip sing becik? Urip iki pancen urip sing sejati pinaringan berkah. Kita uga wis nampa iki lumantar sih-rahmaté Gusti; saiki iki dadi tumpuan kabèh pangreksa lan perhatian kita. Mula saka iku, ayo padha luwih ngupaya supaya unggul ing bab iku, kanthi ngandharake pangurmatan marang kabèh prakara, nampilake ing pakaryan kita saben wujud patuh, saben wujud andhap asor, lan saben wujud kasucian atiné.

249. Ndeleng carane sawah ditanduri, ayo padha sinau nandur ing awak kita wiji-wiji watak rohani

249. 1) Ndeleng carane sawah ditanduri, ayo padha sinau nandur ing awak kita wiji-wiji watak rohani. – 2) Wengi saya dawa: ati-ati aja turu kakehan, kaya uga kudu nyingkiri k , panggunaan kakehan kanggo kabutuhan awak liyane. – 3) Sang Prabu wis bali saka perangnya; nanging aja padha nyerah: ayo padha nyerahake sedhik kita marang Gusti. [4, 27]

26. Saiki wis wayahe kita nyebar wiji materi – gandum lan sapiturute; lan kita weruh carane wong padha kesusu nindakake tugas iki wiwit esuk lan kerja tanpa kendhat nganti bengi, nindakake sing paling apik kanggo nyebar wiji kanthi becik lan supaya cukup kanggo kabutuhan fisik saben taun. Nanging piye karo kita, para penabur wiji rohani, sing turu lan tetep durung nandur kaya sing kuduné? Lan piye kita bakal tahan keluwen langgeng? Lan alesan apa sing bakal kita ajokaké kanggo ketidakaktifan kita? – Mula saka iku, ayo tangi saka turu lan miwiti makarya luwih tekun tinimbang wong sing nandur wiji materi. *'Sapa sing nandur sithik bakal ngundhuh sithik, lan sapa sing nandur akèh bakal ngundhuh akèh'* (2 Kor. 9:3). – Nanging apa sing kudu kita tandur? – Pandonga, panyuwunan, petisi, panuwun, pracaya, pangarep-arep, katresnan. Iki wiji kasucian; iki sing maringi gizi marang jiwa. Nanging ing nanem materi, petani sabar, ngenteni udan, kapan wae teka, esuk utawa sonten. Ing nanem rohani kita, nanging, kita dhéwé sing nguwasani nggawa udan lan nyirami lemah—yaiku, nangis lan meratapi kapan wae kita kepéngin, lan sakpéngin kita. Yen bab iki pancen ana ing panguwasa kita, aku nyuwun marang kowe, ayo padha nanem sak akèh-akèhé lan nyirami luwih akèh, sarta ngembangaké woh-wohé kabeneran kita, supaya nalika panèn rohani teka, kita bisa ngisi loro tangan lan dhadha kita karo panèn rohani, lan dianggep pantes krungu: *'Muga-muga berkahé Gusti Allah ana ing kowe'* (Mazmur 128:8). *'Kita wis mberkahi kowe saka omahé Gusti'* (Mazmur 117:26). *'Panènna asil pakaryan tanganmu; kowe pinaringan berkah, lan kabegjan bakal ana ing kowe'* (Mazmur 127:2). – Lan iki pesen kita babagan prakara iki.

27. Nanging aku kersa ngélingaké kowé kabèh, sedulur, yèn bengi saiki saya dawa déné awan saya cendhak. Kowé kabèh wis mangertèni yèn kaya-kaya ora turu ngentèkaké tenaga badan, mangkono uga turu kakehan nggemukaké daging; lan yèn daging saya kandel, napsu uga saya gedhé. – Ing kasempatan iki, aku ana sing arep tak kandhakké marang kowé kabèh. Dadi, apa? *'Sapa-sapa padha duwé mazmur, duwé piwulang,*

duwé pandonga': kabèh mau dilakoni kanthi lumrah, '*supaya kabèh padha nyumbang kanggo pambangunan*' jiwa (1 Kor. 14:26), kanggo tertibé roh, '*aja nganti Setan nyoba kowe amarga kurangé pangendalian dhiri*' (1 Kor. 7:5). Aku ngomong iki ora mung bab turu; nanging uga bab panganan lan omben-omben, lan bab liya-liyané: awit saben bab sing ditindakake kanthi lumrah iku becik, amarga iku njaga kita supaya ora nyimpang menyang siji utawa liyané lan ora kesandhung.

28. Saiki ana sawijining pangandika babagan iki: amarga Sang Pamrentah Agung (raja) wis bali saka perangé, mbok menawa ana pikiran ing atimu babagan kepiye urusan Gréja—lan utamané urusan kita—bakal lumaku wiwit saiki. – Bab iki kita nduwé pandhuan ing Kitab Suci: '*Pasrahaké kabèh kuwatirmu marang Gusti*' (Mazmur 54:23), lan Panjenengané bakal nyedhiyakake dalan metu; lan '*yèn Gusti Allah ana ing pihak kita, sapa sing bisa nglawan kita?*' (Roma 8:31). Kaya ta ing taun-taun kepungkur Panjenengané wis ngreksa urip kita, nylametaké kita saka manéka cobaan lan sedhih, mangkono uga, kita pracaya, Panjenengané bakal terus nglindhungi kita wiwit saiki. Mula saka iku, ayo padha urip kanthi pantes miturut Injil, kanthi urip sejati kita ana ing swarga, minangka wong lelungan lan wong asing ing donya. Sapa ta sing wis mlebu ing urip iki wiwit jaman mbiyen ora tau tetep ing kene salawas-lawase? Apa ora kabeh sing teka kene banjur lunga maneh, kaya saka tanah manca? Mangkono, panginepan kita ing kéné mung sawatara wektu; panggonan lan warisan sejati kita ana ing gesang sing bakal teka—muga-muga sawisé kita lumebet, kita dianggep pantes, bebarengan karo kabèh ahli waris suci, kanggo nampa Karajan Swarga.

250. Nuduhaké sepira gedhéné berkah sing kita tanpa ing Kristus Yesus

250. 1) Iku nuduhaké sepira gedhéné berkah sing kita tanpa ing Kristus Yesus – panganyaraning gesang. – 2) Apa tujuane telung kakuwatan ing jiwa, lan kepiye kejatuhane wis nyimpangake. – 3) Iki ngajak kita tumindak kanthi bener nganggo kabeh kakuwatan kita lan njaga kaluhuran sing wis diparingake marang kita ing Gusti. – 4) Ing pungkasan: mangkene para Bapa tumindak; mangkene uga kita bakal tumindak. [4, 30]

1. Agung lan ora bisa diungkapake katresnané Gusti kita Yesus Kristus marang kita, amarga Panjenengané ora mung '*rawuh kanggo nginjili kabar kabungahan marang kita sing adoh lan marang sing cedhak*', kaya sing katulis (Eph. 2:17); nanging, sawisé munggah menyang swarga, Panjenengané ninggalaké para Rasul sing suci kanggo nginjili Injil sing padha marang kita – kaya sing ditulis Paulus sing pinaringan berkah: '*Amarga kita iki dadi utusan Kristus, kaya-kaya Gusti Allah ngajak manungsa lumantar kita: kita nyuwun marang kowe ing asmane Kristus, rukun maneh karo Gusti Allah; amarga Panjenengané sing ora nate nglakoni dosa wis digawe dadi dosa kanggo kita, supaya kita bisa dadi kabeneran saka Gusti Allah lumantar Panjenengané*' (2 Kor. 5:20–21). Sepira gedhé pangreksané marang kita! Sepira jembaré katresnané marang manungsa! 'Panjenengané sing ora ngerti dosa dadi dosa kanggo kita.' Kepiye lan kanthi cara apa? – Panjenengané ora ngomong bab dosa minangka tumindak sing diukum kanthi adil, tumindak tanpa hukum. Adoh saka Panjenengané! – Amarga '*Panjenengané ora nate nindakake dosa, lan ora ana panipuan sing kapanggih ing cangkemé*' (1 Petrus 2:22). Nanging Panjenengané nyarios bab kasunyatan yèn Panjenengané ngemban sipat kita sing rusak amarga dosa, yèn '*Panjenengané nggendong kaleman kita lan ngusung lara kita*' (Mat. 8:17), yèn Panjenengané disalib kanggo kita lan nandhang pati sing paling ngisin-isini. Iki tegese: '*Panjenengané nggawe dosa kanggo kita!*' Kanggo apa? '*Supaya kita bisa dadi kabenerané Gusti Allah ing Panjenengané.*' Kepiye? Kanthi dibebasake saka dosa, saka pakuman sing pantes kita tanpa, lan kanthi urip lan obah ing Panjenengané. Mula saka iku Panjenengané ngajak kita, kandha: '*Kita uga, minangka kanca pakaryan, nyuwun marang kowe: aja nampa sih-rahmaté Gusti Allah kanthi sia-sia*' (2 Kor. 6:1). Apa kowe weruh carané Panjenengané nyuwun lan ngyakinke kita? – Apa tegese: '*aja nampa sih-rahmaté Gusti Allah kanthi sia-sia?*' Tegese, kita ora kena mbalik, ora kena nyerah marang hawa napsu sing wis kita tolak, lan ora kena nglanggar sumpah sing wis kita ucapake ing ngarepe Gusti Allah lan malaikat-malaikat suci. – Nanging apa? Nanging '*supaya kita bisa mlaku ing kabaruan urip*' (Rom. 6:4) – urip sing suci lan tanpa cela, bermoral lan langit.

2. Sawise tekan titik iki, kula kepingin nuduhake marang panjenengan sawijining daya tembung sing paling ndhelik. Apa kuwi? – Jiwa manungsa nduweni telung daya: daya pikiran, daya emosi, lan daya kepinginan. Tugas saka daya mikir yaiku pracaya marang Trinitas Suci; tugas saka daya nesu yaiku nesu marang ula, si godha, lan aja nganti ngidini dheweke nyedhaki kita; tugas saka daya kepinginan yaiku ngarep-arep lan tresna marang Gusti Allah, sing wis nyipta kita. Nanging setan, sawise ngrusak lan nyimpangake daya-daya jiwa iki, wiwit nggawa karusakan kita lumantar daya-daya mau. Kepiye? – Kanthi nggodha daya

kepinginan ing leluhur kita Adam supaya nyicipi woh sing dilarang; kanthi mbangkitake daya nesu ing Kain supaya mateni adhine Abel; lan kanthi nggunakake daya akal kanggo nuntun manungsa marang panyembahan berhala. Mangkono modus operandi mungsuh kita sing iri!

3. Nanging kita, kita bakal tetep ing pangajêng-ajêng kang dadi tujuan kita diciptakaké: kanthi nguataké awak kita ing kabecikan lumantar telung daya mau, lan kanthi dihias déning Roh, kita ora bakal ngidini awak kita ngrusak kaluhuran sing wis diparingaké Gusti marang kita, sawisé nggawe kita dadi anaké Gusti Allah Rama. *'Nanging kabèh wong sing nampa Panjenengané,'* kandhané Injil, *'marang wong-wong mau Panjenengané maringi hak dadi anaké Gusti Allah'* (Yohanes 1:12). Amarga kanthi mangkono kita wis dadi anaké Gusti Allah, kita ora bakal ngidini awaké dhéwé dadi anaké murka; amarga kita diarani ahli warisé Gusti Allah, kita ora bakal ngidini awaké dhéwé dadi ahli warisé geni kang ora bisa mati; amarga kita dianggep minangka anggota Kristus, ayo aja nganti awaké dhéwé dadi anggota pelacur; aja ngarahake pandelengan kita marang donya utawa marang barang-barang donya; aja ngalihake pandelengan kita marang godha-goda urip ing bumi iki, sing sia-sia lan fana. Bayangna, miturut hipotesis, yen kita nyukupi napsu daging lan getih: *'Apa gunane getih, nalika kita bakal bali dadi bledug?'* (Mazmur 29:10). Ayo padha ndeleng kuburan, lan kita bakal weruh kepiye pungkasané manisé napsu. Ayo padha kebak bandha lan dhuwit; ya opo gunané? Apa kita ora mlebu donya iki tanpa busana? – Tanpa busana uga kita bakal lunga saka kéné, ora nggawa apa-apa kejaba pakaryan kita sing bener utawa sing ala. Mulane Santo Daud muni banter: *'Siji bae sing tak jaluk marang Gusti, siji bae sing tak goleki: supaya aku bisa manggon ing omahé Gusti sajrone uripku, kanggo nyawang kaendahané Gusti, lan sowan ing candhi suci Panjenengané'* (Mazmur 26:4).

4. Delengen, urip sing pinaringan berkah! Delengen, bagéan apik sing dipilih para bapa suci kita, kaya St. Paulus, pangakun sing pinaringan berkah, sing saiki kita peringati—sing perjuangan lan prestasiné kita mung krungu sethithik babagan kuwi; lan, kanthi niru panjenengané, kita bakal kanthi semangat nerusaké pakaryan tapa brata kita, lan nampa beban panganiayaan sing wis kita alami, tanpa ninggalaké tumindak lumrah kita; ayo padha terus maju tanpa kendhat ing dalan kita; lan yen kita kliru, ayo enggal tangi maneh, ngalahake mungsuh kita, setan, supaya kita uga nampa mahkota kabeneran bebarengan karo kabèh wong suci, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

251. Saka laraé – dhèwèké ngalih pikirane marang pati, lan saka sangsara amarga laraé – marang sangsara langgeng

251. 1) Saka lara dheweke, dheweke ngalih marang pikiran pati, lan saka sangsara amarga larané marang sangsara langgeng. – 2) Dheweke nyritakaké kepiyé nalika panganiayaan ing jaman kuwi, sawatara diurmati, déné liyané diisèkaké lan bener-bener ilang. – 3) Kanggo wong-wong mau, dheweke ngucapaké tembung pangapusan, celaan, lan pangéling bab akibaté. [4, 31]

5. Aku lara, lan lumantar pandonga-pandonga panjenengan aku mari maneh. Nanging suwene pira kita bakal terus mari kaya ngene iki? – Wektu pati mesthi bakal teka, nalika pamulihan kaya ngene iki ora bakal bisa maneh; wektu iku bakal teka lan njupuk aku adoh saka panjenengan, lan ngutus aku saka kene menyang panggonan liya. Nanging, kowe ora kena terus-terusan mikir bakal ditinggal dadi yatim: amarga Panjenengané sing kandha, *'Aku ora bakal ninggal kowe kaya yatim'* (Yohanes 14:18), ngendika kasunyatan – lan: *'Aku ana karo kowe tansah, nganti pungkasaning jaman'* (Matius 28:20). Luwih maneh, kita bakal ketemu maneh ing dina iku; nanging—yen wae bisa diomongake: ing kabungahan sing ora bisa diungkapake lan ing gesang langgeng!—Bab apa sing tak alami nalika lara, kowe wis ngerti; kepiye aku digeluti menggigil, nganti ngalami gemeteran sing ora bisa ditahan, lan ora suwe sawisé iku aku kaserang demam kobong sedina muput. 'Nalika nandhang sangsara kaya ngene,' pikirku wektu kuwi, 'apa ora bakal kelakon ing jaman sing bakal teka, saka panyiksa Tartarus wong-wong bakal dipindhahake menyang Gehenna geni, supaya nyawa sing kasihan kuwi kena loro, utawa malah luwih akèh, panyiksa?' Nanging apa siji utawa loro pangsakit sing bakal dialami ing kana; saka sangsara ing kene, kita bisa nyimpulake sepira gedhene murka Gusti marang wong dosa, lan, katajut dening wedi lan gemeter amarga iku, padha tekad njupuk saben upaya supaya ora tiba ing pangsakit sing ora bisa ditahan kuwi.

6. Mangkono, panganiayaan saiki *'kanggo sawatara wong'* wis dadi kasempatan kanggo ngetokake kabecikan, lan padha *'sumunar kaya padhang ing donya, nyekel tenanan marang tembunging gesang, kanggo pujiku'*, kaya ngono, *'ing dina Kristus'* (Fil. 2:15–16). Pira kabecikan sing wis padha lakoni? Lan kasampurnan apa sing wis padha capai? Ora mung wis nylametake lan terus nylametake awake dhewe, sawise entuk pengalaman liwat cobaan sing wis padha lakoni lan wis padha disucekake, kaya emas ing tungku, kanthi

disempurnakake ing geni sedhik lan sangsara—nanging uga narik wong liya marang kahanan sing padha, saengga padha dadi panylamet akeh wong, loro saka bangsane dhewe lan wong liya. *Bab 'wong liya'*—sanadyan pancen arang banget—penganiayaan dadi alesan tumindak ala, amarga uripé manut hawa napsu, ora diwatesi dening paugeran patuh lan ndadekake dheweke bebas nindakake tumindak isin. Napa banjur paling pantes nyebutake dheweke nganggo tembung Kitab Suci: *'Wujude luwih peteng tinimbang arang'* (Keluhan 4:8)?

7. Marang wong-wong kaya ngono aku uga bakal muni banter: kowe anak-anak sing ora manut hukum, kowe wis ninggalake Gusti, kowe wis nglanggar paugeran urip biksu; kowe ora ngerti carane mlaku kanthi lurus, nanging limbung-limbung kaya wong cacad; kowe wis ketinggalan kanca-kancamu lan wis dadi serakah; sawetara ana sing manggon piyambakan; liyane nyewa abdi, malah mlebu dagang, kababawa katresnan marang dhuwit. Uga paukuman nabi, ancaman rasul, utawa piwulang andhap asor saka aku ora nggawe kowe wedi. Salah sijine kowe, kesengsem marang kaendahan, malah nyolong, malah nganti murtad marang Gusti. 'Apa sing kok lakoni, anak cilaka sing bakal binasa?' 'Pira kaping kowe wis nyanyi: *"Ing ngendi aku bisa lunga saka Roh Panjenengan, lan ing ngendi aku bisa mlayu saka rawuh Panjenengan?"*' (Mazmur 138:7). Utawa, amarga wis kabawa sakabehe, kowe kepengin dadi kanca ula sing ngapusi Hawa lan bebarengan karo dheweke ngusir leluhur kita Adam saka Paradiso? Apa kowe durung arep mbantah Kristus, sing wis nyawiji karo kowe liwat sumpah kasucian, lan nyawiji karo dosa, sing liwat dosa iku pati mlebu ing donya? Apa kowe ora krungu Injil sing muni babagan wong-wong sing tumindak kaya ngono: *'Cacinge ora mati, lan geni ora padam'* (Markus 9:44)? Apa kowe ora merhatiin apa sing diomongake Rasul: *'Gusti Allah ngadili wong sing nglakoni zinah lan wong sing selingkuh'* (Ibr. 13:4)? Apa sing kok entuk kanthi nindakake dosa? Apa ora mung pepeteng lan atimu kados ditusuk pedhang? Apa ora ambruk menyang jero putus asa? Apa ora Setan dhéwé sing wis ngapusi kowe, lan saiki meksa kowe nyekel tali gantung, kaya sing tau ditindakake marang Yudas? Eling-eling, kowe sing ana ing pepeteng; mlayu saka jerat pati, he kowe sing lagi binasa; aja nganti kesangkut ing jerat neraka, supaya kowe ora urip ing kene kaya uripe Kain, nggrantes, gemeter lan mlayu saka saben pasuryan sing dikenal, lan ing jaman sing bakal teka kowe bakal diukum ing Gehenna geni; nalika Gusti *'dateng kanggo dimulyakake ing para suci-Nya lan kanggo dinadekake kagum ing antaraning kabeh'* (2 Tes. 1:10), marang wong-wong sing wis setya lumaku manut dhawuhe—maringi ganjaran sing pantes, lan ngutus wong-wong sing nentang marang sangsara tanpa wates sing wis disiapake kanggo wong-wong mau.

252. *Epifani ngélingaké kita marang agungé berkah sing asale saka rawuhé Gusti ing donya kanthi daging*

252. 1) Epifani ngélingaké kita marang agungé berkah sing asale saka rawuhé Gusti ing donya kanthi daging. – 2) Apa sing bakal kita aturaké minangka balesan? – Kita aturaké urip kita sing nggawa salib ing pakaryan kita, lan kesaksian kita saiki ing ngarepé para iconoclast: ayo padha tetep teguh ing loro-loroné. [4, 32]

8. Pesta Epifani wis cedhak – lan dina kabungahan wis ana ing lawang, kabungahan sing sejati gedhé banget, sing durung tau katon wiwit jaman mbiyèn. Amarga Putraning Allah rawuh marang kita, ora mung lumantar ramalan lan pratandha, kaya sing kita deleng Panjenengané rawuh marang para bapa ing Prajanjian Lawas: nanging kanthi lair saka Perawan, mudhun lan ngetokake Panjenengané kanthi pribadi marang kita—ora ana sing luwih bejo sajrone jaman, lan ora ana sing luwih nggumunake saka kabèh kaajaiban sing wis digawé Allah wiwit jaman mbiyèn. Mula, para malaikat ngumumaké misteri sing wis kasempurnakaké; lintang nunjukaké yèn Panjenengané saka swarga wis lair ing bumi; para panggembala buru-buru nyumurupi kaslametan sing diwartakaké marang wong-wong mau; Para Majus nggawa peparing kraton, lan kidungan anyar kang ngluwihi dinyanyèkaké bab pakaryan anyar kang ngluwihi saka Gusti Allah, lumantar iku Gusti Allah dimulyakaké ing swarga, déné katentreman lestari ing bumi, kaya déné kang dadi paseksi saka Rasul, ngendika: *'Amarga Panjenengané iku tentrem kita, sing wis nggawé loro dadi siji lan ngrubuhaké tembok pamisah mungsuhan, kanthi mbusak ing dagingé paugeran-paugeran sing kacathet ing kitab pranatan, supaya Panjenengané bisa nggawé manungsa anyar saka loro mau, kanthi mangkono nggawé tentrem, lan bisa nyawiji karo Gusti Allah ing siji badan lumantar salib, kanthi mangkono mateni mungsuhan'* (Efesus 2, 14–16). Iki sing diarep-arep para nabi lan wong-wong sing bener wiwit jaman biyen, nanging padha mung weruh kuwi lumantar percaya. Kita, nanging, wis *'ndeleng Panjenengané lan nyentuh Panjenengané nganggo*

tangan kita dhéwé', kaya sing katulis – *'kita wis weruh lan maringi kasaksian'* babagan *'Sabda urip iki: urip wis ngetokaké'*, lan kita wis nampa kalungguhan dadi anak (1 Yohanes 1:1, 2).

9. Nanging apa sing bakal kita *'wenehake marang Gusti kanggo kabèh sing wis diparingake marang kita?'* Minangka wangsulan kanggo iki, Santo Daud wis ngumumake: *'Aku bakal njupuk cangkir kaslametan lan nyebut asmané Gusti'* (Mazmur 115:3). Nanging ayo padha bungah, sedulur, amarga kita uga dianggep pantes matur nuwun marang Gusti kanggo kabèh sing wis diparingaké marang kita. – Mula, apa iku syukur? Urip sing nggawa salib sing wis kita tampi, lan *'pangakuan sing dadi dhasar kita ngadeg lan gumunggung ing pangarep-arep kamulyaning Gusti Allah'* (Rm. 5:2). – Lan iki kuduné kita rayakaké ora mung sedina, nanging sajroning urip kita kabèh. Wong-wong sing dikawani déning daging lan dadi tawanan hawa napsuné ora bisa ngrayakaké—sanadyan katoné padha ngrayakaké—lan uga ora bisa bébas, amarga dadi budhak hawa napsuné lan didol marang dosa, kaya sing katulis: *'Sapa waé sing nindakake dosa iku budhaké dosa.'* *'Bawana ora langgeng ana ing omah; anake langgeng ana'* (Yohanes 8:34). Amarga kita uga dianggep pantes diarani anak lumantar sih, kita bakal tetep ana ing omah salawas-lawase, *'yen kita tetep nyekel wiwitan kapitadosan kita nganti pungkasan'* (Ibrani 3:14). Mula, dikuatake dening Roh Suci, ayo padha ajeg ing urip monastik kita lan *nyengkuyung siji lan sijine ing katresnan lan pakaryan becik* (Ibr. 10:24)—kanthi patuh, andhap asor, alus, lan ing kabèh pakaryan luhur liyané, ora goyah ing tekad becik kita, nanging nambah upaya demi upaya, luwih-luwih amarga kita weruh Dina Gusti saya nyedhak. Amarga dina agung lan kamulyan iku wis cedhak, nalika Hakim sakabehe bakal muncul kanthi terang, lan bakal katon ing kamulyan sing padha kaya nalika Panjenengané katon déning Para Rasul ing Pangowahaning Gusti – lan Panjenengané bakal mberkahi saben wong manut pakaryané. – Mugi kita uga, bebarengan karo kabèh para wali, bisa ndeleng Panjenengané, sing pasuryané kebak sih maringi katentreman marang kita lan nampani kita mlebu ing kraton swarga Panjenengané.

253. Istirahat dijanjekake marang Israel nalika padha ngumbara ing ara-ara samun; nanging ora kabèh mlebu ing kono

253. 1) Wong Israel, nalika ngumbara ing ara-ara samun, dijanjekaké pangaso; nanging ora kabèh mlebu ing kana. Kita uga dijanjekaké pangaso; lan ora kabèh saka kita bisa mlebu ing kana. – 2) Kepiyé carané supaya kita bisa mlebu ing kana? – Kita ora kena tumindak kaya sing padha ditindakké. [4, 34]

10. Mangkono kita lumaku saka taun menyang taun, saka mangsa siji menyang mangsa sabanjure, saka siji pasamuhan menyang pasamuhan sabanjure, lan ora ana pangaso sajrone urip iki. – Nanging kita kudu, ing kahanan apa waé, tekan pungkasané lan mlebu ing pangaso kita. *'Amarga sapa waé sing wis mlebu ing pangaso Panjenengané uga wis ngaso saka pakaryané, kaya déné Gusti Allah wis ngaso saka pakaryané'*, kaya sing katulis (Ibr. 4:10). Dadi, apa iku pangasoan? – Kratoning Swarga, kang diajakake Rasul marang kita, pangandikane: *'Mula saka iku, ayo padha ngupaya mlebu ing pangasoan iku, supaya ora ana sing tiba ing pola ora taat sing padha'* (Ibrani 4:11). – Apa maksudé iki? Manawa kaya déné Gusti Allah janji marang bangsa Israel yèn Panjenengané bakal nggawa wong-wong mau mlebu ing Tanah Dijanjèkaké; – nanging amarga sakbanjuré padha mbangkang lan nglarani atiné Panjenengané, wong-wong mau ora diparingi mlebu: – mangkono uga, yèn kita mbangkang marang dhawuh-dhawuhé, kita mesthi ora bakal mlebu Karajaning Swarga. *'Saklawasé patang puluh taun,'* pangandikane Gusti, *'Aku nesu marang wong-wong mau lan kandha: "Wong-wong mau tansah nyasar ing atiné; padha ora ngerti dalan-dalanku." Mula Aku sumpah ing nesuku, "Wong-wong mau ora bakal mlebu ing pangasoanku"'* (Mazmur 94:10–11). Mangkono kedadéyané karo wong-wong mau; nanging tumrap kita, iki dudu prakara patang puluh taun, nanging kita dikarepake manut sajrone sakabèhé urip saben wong. Amarga yèn kita ora ngupaya nepati kabèh dhawuh Gusti, Panjenengané uga bakal ngendika bab kita: *'Wong-wong mau ora bakal mlebu ing pangayomaning Gusti.'* Nanging balungé wong-wong sing ora mlebu iku tiba ing ara-ara samun; nanging yèn kita uga ora mlebu, mula badan lan nyawa kita bakal dibuwang menyang Gehenna geni; lan paukuman iki luwih abot tanpa tandhingan tinimbang sing sadurungé, awit katulis: *'Sapa waé sing nolak Hukumé Musa; bakal mati tanpa welas asih miturut paseksi loro utawa telu wong; sepira luwih abot paukuman sing pantes ditampa dening wong-wong sing wis nginjakinjak Putraning Allah, lan nganggep getihé prajanti sing wis ngudamaké wong-wong mau iku najis, lan nyingkiraké Roh sih-rahmat'* (Ibr. 10:28–29).

11. Dadi, apa sababé sing ngalang-alangi mlebué? Ora pracaya, nggrundel, ngina, mbrontak, atiné atos, sombong, lan laku cabul. Iki sing nyebabake karusakané. – Mula saka iku, ayo padha mlayu saka hawa napsu iki kaya mlayu saka geni sing kobong, aja mangu-mangu marang janji Gusti, nanging pracaya yèn

Panjenengané bisa nepati apa sing wis dijanjèkaké; lan aja padha nggrundel (1 Kor. 10:10), utawa ngina, utawa ngerasaké atiné, utawa mbrontak; *'Mula saka iku, ayo padha welas asih lan loman marang siji lan sijine, padha ngapura siji lan sijine, kaya Gusti Allah ing Kristus wis ngapura kita'* (Eph. 4:32), *"tansah nggawa ing badan pratandha patié Gusti Yesus"* (2 Kor. 4:10), tansah siap mati kanggo Kristus, tansah anyar lumantar pandonga, panyuwunan, luh, lan renungan bab panglihatan swarga. Urip kanthi cara kaya ngono, kita ora bakal mlebu tanah kang mili karo madu lan susu, kaya sing dilakoni wong-wong kuna, nanging mlebu tanah wong-wong alus, ing ngendi ana mata air urip lan kalanggengan, ing ngendi ana kaendahan Yerusalem swarga, ing ngendi ana kabungahan lan kabagyan, ing ngendi padhangé Tritunggal kang mberkahi lan maringi urip sumunar!

254. Kasucian luwih unggul tinimbang urip bebojoan

254. 1) Keperawanan luwih unggul tinimbang urip bebojoan. – 2) Padha matur nuwun marang Gusti Allah amarga wis nganggep kita pantes nampa panggilan iki, ayo padha waspada supaya ora tiba. – 3) Apa sarana kanggo nggayuh iki? Perjuangan lan ngungkuli sing ngisor déning sing luwih dhuwur, kang dadi tujuan kabèh upaya kita. – 4) Aku bakal nambah siji tembung manèh: Sedulur Memnon wis bali: tampanana dhèwèké kanthi katresnan sedulur, kaya déné ing parabel bapak nampani anaké sing wis nyasar. [4, 35]

12. Wong-wong sing tanding ing lomba lari ing arena mung sepisan setaun – lan sanajan mangkono mung suwene cendhak banget; sawisé kuwi, kompetisi rampung: para pemenang, para sing kalah, lan para penonton padha lunga saben-saben. Nanging wong-wong sing mlayu ing lomba kasucian ora mung sedina, nanging saklawasé uripé; lan dalané, uga kemajuwané ing dalan kuwi, ora katon, kaya perang sing dilakoni nglawan mungsuh sing ora katon uga ora katon. Kasucian iku kabecikan paling agung, nggayuh pucuking swarga. – Manungsa kapérang dadi loro miturut cara uripé: ana sing urip bebojoan, ana sing urip selibat. Sing urip bebojoan dumunung ing donya ngisor, déné sing selibat mènèhi donya ndhuwur. Sing urip bebojoan kena karusakan, déné sing selibat dianggep pantes sumunar kanthi ora rusak. Lan kaya déné yèn ana wong sing ndeleng priya sing duwé swiwi, mesthi padha gumun amarga kadhang katon manungsa lan kadhang katon malaikat: mangkono uga wong sing njaga kasucian lumantar tapa brata dadi tontonan kang nggumunake tumrap para malaikat lan manungsa: ing daging, nanging ngluwihi daging; ing donya, nanging ngluwihi donya; Mulané, nalika ana wong nyingkiri donya, dianggep yèn dhèwèké wis milih urip sing unggul: lan Gusti, nalika ngandika ing Injil, dhèwèké kandha: *'Ana eunukh sing lair saka kandhunge ibune kaya ngono; ana eunukh sing digawe eunukh dening manungsa; lan ana eunukh sing nggawe awake dhewe dadi eunukh amarga Karajaning Swarga,'* Panjenengané nambahaké: *'Sapa sing bisa mangertèni, mangertèna'* (Matéus 19:12). Kowe weruh menawa kanggo akèh wong, sih iki ngluwihi kamampuané, lan diparingaké mung marang wong-wong sing nyalibaké awaké dhéwé lumantar cara uripé.

13. Mula saka iku, ayo padha bungah lan remen marang siji lan sijine – ayo padha matur nuwun, matur nuwun tanpa wates, amarga lumantar katresnané Gusti Allah marang manungsa, kita padha diundang marang panggilan sing mulya kaya ngono, kang lumantar iku Gusti Allah dipuji lan digungungkaké déning manungsa. Lan ora mung kuwi, nanging ayo uga urip kita kanthi ati-ati banget, amarga akèh wong sing wis tiba saka panggonan sing dhuwur kaya ngono, ing jaman biyen lan saiki: ana sing kesombongan; liyane ambruk amarga kecerobohan lan kelalaian, loro-lorone ngrusak nyawa.

14. Dadi, apa dalan metu saka kahanan iki? – Manuk sing mabur nduwé cara uwal saka bebaya; nalika ngrasa ana pemburu cedhak, manuk iku mbentang swiwi, mabur menyang panggonan liya – lan ora kacekel. Mangkono uga, nalika setan, pemburu nyawane kita, nyedhak, banjur kaya-kaya kaparingi swiwi dening Roh, mabur ing pangrêmbag bab-bab ing dhuwur, *'ayô padha ngupaya bab-bab sing ana ing dhuwur lan ngarahaké pikiran kita marang bab-bab sing ana ing dhuwur'* (Kolose 3:1–2). Apa dhèwèké nawakaké manisé napsu? Kita bakal ngangkat rasa luhuré jiwa. Apa dhèwèké ngajokaké pakaryané dosa? Kita bakal nampani aboté paukuman kanthi kabèh pikiran. Mangkono, kanthi nyelehaké siji bab nglawan liyané, lan ngusir pikiran nganggo pikiran, kita bakal slamet saka sing ngrusak kabèh. Dadi, apa asilé perjuangan iki? Kanggo wong sing perang kanggo daging, mahkota sing rusak; kanggo kita, sing ora rusak; kanggo wong-wong mau, kabungahan sementara; kanggo kita, kabungahan langgeng. Lan kita kabegjan, *'yèn kita tetep nyekel kapercayan lan kabanggaan pangarep-arep kita nganti pungkasan'* (Ibr. 3:6). Mula saka iku, aku ngajak kowe, ayo padha sabar ing pandonga lan panyuwunan, ing pangraos tobat lan luh, ing andhap asor, patuh, pangakuan, lan upaya tapa liyane, lan kanthi pitulunganing Gusti ayo padha menang nglawan mungsuh. Nanging cukup bab kuwi.

15. Saiki babagan Sedulur Memnon. Amarga dhèwèké wis, kanthi sawenehing cara, sadar lan bali, kita kudu nampa dhèwèké, *'supaya wong kaya ngono kuwi aja nganti kebak sedhih kakehan'* (2 Kor. 2:7). – Nanging aku kudu ngandhani kowe saiki manawa *'sapa waé sing nindakake dosa ora mung dadi budak dosa'* (Yohanes 8:34), miturut sabda Gusti, nanging uga dadi bab sing nggegirisi tumrap para penyuka kabecikan; lan mbok menawa ana sing isin nampani dhèwèké, supaya ora kena najis amarga dosané. Nanging amarga Gusti kita Yesus Kristus ora nolak putra sing mubazir—sing wis nyia-nyiakan kabèh bandhané marang para sundal—nalika dhèwèké bali, mangkono uga kita ora kena nolak dhèwèké, nanging kudu nampani sedulur iki kanthi welas asih, bungah amarga dhèwèké wis bali kanthi rasa syukur, lan ndedonga kanggo keslametané. – Mangkono, kanthi nepati dhawuh iki minangka muridé Gusti lan Juruwilujeng kita, kita bakal pantes nampa Warisan Karajan Swarga.

255. Pira sedulur kita sing wis seda ing pangasingan amarga ngormati ikon lan amarga siksaan? Padha dadi saksi kabeneran Ortodoksi

255. 1) Pira sedulur kita sing wis seda ing pangasingan amarga ngormati ikon lan amarga siksaan? Padha dadi saksi kabeneran Ortodoksi. Para bidah ora nawakake apa-apa kaya ngono: amarga padha ngrasa yèn dhasaré ora ajeg. Nanging kita dibangun ing dhasar para Rasul lan para nabi. – 2) Kanggo kaslametan kita, sing isih kudu kita lakoni yaiku mbangun ing dhasar iki nganggo emas, perak, lan watu permata, yaiku urip sing suci lan tanpa cela, ngresiki lumantar tobat saben kita dosa kanthi cara apa wae. [4, 36]

16. Sedulur kita Theodore wis tilem – salah siji sing paling unggul, trampil ing patuh lan teguh ing pangakuan iman, sing nampa tatu kanggo Kristus lan ngakhiri uripé ing panjara lan pangasingan. Apa sing luwih nyenengake tinimbang iki? Akèh sedulur kita (jumlahé nganti atusan) dibuwang menyang panggonan kaya ngono; ing kana padha sumunar kaya lintang, ninggalaké awak suci minangka pratandha Ortodoksi kanggo wong-wong sing saiki urip lan kanggo generasi sing bakal teka. Aku ora mung nyritakaké bab persaudaraan kita dhéwé, nanging uga bab sedulur-sedulur saka biara liya sing pungkasané uripé ing pangasingan. Iki minangka pangukuhan paling ageng saka Gréja Allah! Panjenengané nduwèni sakwèhing saksi babagan pangurmatan marang ikoné Gusti kita Yesus Kristus, Sang Putri Allah sing Paling Suci, lan kabèh para kudus: supaya sanadyan kita ora nduwèni apa-apa manèh ing tangan, mung iki waé wis cukup dadi bukti kabeneran kanggo wong sing waras pikiran. Muga-muga mungsuh Ortodoksi isin! Sapa ing antarané wong-wong mau, nalika perang kanggo imané, tau nandhang sangsara kaya ngono? Ora ana siji waé; nanging wong-wong mau, kaya kéwan wengi, ngubengi lan dadi wani ing pepetengé sesaté; nanging nalika padhangé dina muncul lan Ortodoksi sumunar kaya lintang esuk, padha ndhelik ing bolongané rencana liciké. – Lan kélangan padha kesasar déning pepadhang geni sing diuripaké déning awaké dhéwé. Adapun kita, sing diangkat déning Gusti ing dhasar para Rasul lan para Nabi lan para Bapa kita sing nggawa Gusti, bakal tetep mantep ngrembaka ing jaman sing bakal teka, tanpa goyah sanadyan sethithik amarga ancaman manungsa.

17. Kanggo nggayuh kaslametan, kabèh sing isih kudu kita lakoni, manut dhawuh para Rasul, yaiku mbangun ing dhasar iman kita sing sejati nganggo emas, pérak, lan watu permata, lan ora nganggo kayu, jerami, lan alang-alang (1 Kor. 3:12) – bahan bakar geni. Sapa waé sing wis mantep kaya ngono ora bakal goyah imané marang Gusti. *'Kristus wis nebus kita saka kutukané Hukum, kanthi dadi kutukan kanggo kita'*, kaya sing katulis (Gal. 3:13). Mula saka iku, aja nganti kita tiba manèh ing sangisoré kutukan. Kristus wis ngresiki kita nganggo getihé, lumantar adus lair anyar lan pambaruan Roh Suci; mula saka iku, aja nganti kita bali manèh marang pakaryan isin sing wis kita tinggalake. Nanging, yèn kita ora nindakaké iki, ing dina rawuhé Panjenengané, Panjenengané bisa ngendika marang kita: *'Aku wis ngangkat kowé dadi tiang-tiang-Ku, nanging kowé wis ngowahi anggota-anggota-Ku dadi anggota-anggota pelacur; Aku wis ngresiki kowé saka dosa-dosamu, supaya kowé bisa "tanpa cacad utawa bintik, utawa apa waé sing kaya ngono"'* (Eph. 5:27)—nanging kowe manèh ngubengi awakmu karo ambuné napsu lan ngotori awakmu karo reregedé dosa; Aku wis ngisi kowe kanthi akèh pepadhang kawicaksanan lumantar Roh Suci, nanging kowe wis ndadèkaké pikiranmu dadi panggonan kanggo napsu sing edan; Aku wis nggawe kowe dadi ahli waris bebarengan berkah langgeng, nanging kowe milih dadi ahli waris bebarengan mungsuh-Ku: *'Mlaku adoh saka Aku, kowe sing terkutuk, menyang geni langgeng sing wis disiapake kanggo setan lan malaikat-malaikate'* (Mat. 25:41). Muga-muga kita ora tau krungu swara kang nggegirisi kaya ngono utawa ngalami murka kang ora bisa ditampa. Napa, mula, kita ngupaya kanthi kabèh semangat kanggo nggayuh kasucian, luh lan atiné kang remuk, nindakake kawajiban tanpa ngeluh, jaga ing pakaryané Gusti awan lan bengi, supaya mungsuh, sing nyusup, ora mangan nyawa sing ora waspada? Mesthiné kita bisa nyingkiri tipuan ula sanajan lagi jaga!

Nanging kepiye carané kita bisa nggayuh kuwi nalika ketiduran? Nanging ana wong sing bakal kandha: "Sifat kita ringkih lan gampang nindakake dosa." Aku uga sarujuk karo iki, amarga aku uga nduwé sifat sing padha. Nanging iki sing tak jaluk: sanalika kahanan kaya ngono kelakon, ayo langsung tobat, ngakoni dosa, nyesel ing ati, lan nduwé kepinginan sing kuat kanggo mbalèkaké kahanan kita sing biyèn becik. Kanthi tumindak kaya ngono saben dina, kita bakal nggayuh apa sing kita goleki; lan sawise nggayuh iku, kita bakal dianggep pantes krungu panggerten sing dinanti-nanti: '*Maju*', lan kita bakal dadi ahli waris Karajan Swarga.

256. Kita kudu ngrayakake dina raya kanthi panglipur rohani

256. 1) Kita kudu ngrayakake dina-dina raya kanthi panglipur rohani. – 2) Dina-dina raya bakal liwat, lan kabèh urip bakal liwat: aja nganti kita lali bab iki, lan ayo tansah siyap kanggo pamitan kita. – 3) Kanthi ngatur urip kita miturut kuwi, loro ing tumindak njaba lan luwih-luwih ing jero ati. – 4) Lan ayo ora nyimpang saka apa wae sing perlu kanggo iki. [4, 37]

18. Pasamuwan wis kliwat, loro-lorone Natal lan Epifani, sing kita dianggep pantes ngrayakake kanggo ngajeni Gusti Allah kita, sanajan ing kahanan saiki. Nanging kita ora sedhah bab iki, malah kita bungah banget amarga, demi Panjenengané sing '*ngendhegake dhiri lan njupuk wujud abdi*' (Filipi 2:7) kanggo kita, kita nampa pangasingan lan manggon ing tanah manca. Lan apa tegese ngrayakake maneh, yen ora nyawiji karo Gusti Allah lumantar pisah saka donya materi lan ora peduli marang donya lan kabèh sing donyan? Amarga apa sing bakal kita kandhakake babagan wong-wong sing manggon ing ara-ara samun, gunung-gunung lan jurang-jurang ing bumi? 'Apa padha ora ngrayakake?' 'Satemene, padha ngrayakake luwih apik tinimbang wong liya ing menengane—luwih mulya lan luwih takwa tinimbang wong-wong sing nduwé kasempatan nglampahi dina-dina pesta kanthi pesta pora, pesta-pesta, mangan lan ngombe, lali yèn padha ngapusi awaké dhéwé—sing banjur Kitab Suci nyalahké, kandha: '*Kowe wis mangan lan nggelar pesta ing bumi; kowe wis nggemukaké atimu kaya ing dina pangubatan*' (Yakobus 5:5): amarga wong kaya ngono kuwi kaya babi sing wis siap disembelih; '*sing dewane wetenge, lan kamulyane ana ing isine*' (Filipi 3:19); mula kita luwih becik ngrayakake pasamuhan kita yen kita ngendhaleni awak lan nglakoni urip sing pantes miturut panggilan lan pangakuan kita marang Kristus.

19. Nanging aja nganti kita lali yèn dina-dinané kita mabur kaya numpak jaran, lan wektu, kaya roda sing muter, nggawa sawatara menyang urip lumantar lair, lan njupuk liyane saka urip lumantar pati—nanging ora ing umur sing padha utawa ing wektu sing padha, nanging kadhangkala sing isih enom banget sadurunge sing wis tuwa banget, lan sing wis tuwa banget sadurunge sing isih enom banget; bapak sadurunge anak-anake, lan anak-anak sadurunge bapak-bapake; lan kadhangkala akèh wong saka saben golongan umur padha seda bebarengan. Mangkono Gusti Allah wis paring paugeran manawa, amarga wayahe pati kita ora dingertèni, kita kudu tansah siyaga saben wayahe kanggo pamitan. Mula saka iku, ayo padha waspada lan eling, supaya pati sing teka tanpa dikira ora nemokake kita durung siyaga; amarga wektu kuwi kita bakal nyesel, nanging ora ana gunané lan tanpa woh. Apa kowe ora ngerti, sawetara dina kepungkur aku ujug-ujug lara? Lan nyawaku meh mudhun menyang neraka? Sanajan saiki aku wis mari, mesthi iki ora bakal langgeng. Wis mesthi yèn aku, sing saiki wis tuwa, pungkasané kudu ninggalaké kowe lan mèlu leluhur lan sedulurku: mung ndedonga supaya iki kelakon nalika aku isih sadar tenan ana ing Kristus, lan kanthi ati nurani sing resik saklawasé uripku. Nalika semana, nalika aku kaserang sangsara amarga lara, aku merenung lan kandha marang atiku: yen sangsara iki kaya ngene, kepiye maneh ing jaman sing bakal teka? Yen kita ora bisa nahan sangsara telung utawa papat dina iki, kepiye kita bakal tahan sangsara langgeng?

20. Aku uga nyaranake kowe supaya merenung bab iki, lan, nalika tansah ngelingi iki, urip kanthi waspada – ing tumindakmu ing njaba – kanthi kabèh pangurmatan lan andhap asor, rajin lan sabar; lan ing urip batinmu, – kanthi ngati-ati banget marang atiné kita, ora ngidini ula ageng sing licik lan jahat bisik-bisik utawa nyerang kita, lan ora ndadekake candhi Allah dadi panggonan hawa napsu, nanging ngupaya kanthi sakabehe cara supaya bisa nampilake awake dhéwé sing resik ing ngarepe Gusti, lan malah ing kéné, sadurunge jaman sing bakal teka, miwiti urip sing bejo. Amarga apa sing luwih pinunjul tinimbang urip tentrem karo Gusti kanthi ati sing resik? Nanging iki ora bisa kelakon tanpa gaweyan, pandonga, luh, pangapuran, semangat lan kobongan roh; sanadyan kanthi kabèh mau, mungsuh ora nate mandheg nyerang kita lan nyulut perang ing jeroning ati—tanpa panyebab, ora disangka-sangka lan ora katon. Dheweke nindakake iki amarga weruh manawa kita ngupaya munggah menyang swarga lan dinadekake pantes nampa kabungahan kang ora bisa diucapake ing kana. – Nanging pancen bener manawa '*penderitaan ing jaman saiki ora pantes dibandhingake karo kamulyan kang bakal kawujud ing kita*' (Rom. 8:18); Ayo padha ngupaya

kanthi sakabehe kekuwatan, kanthi kabèh kakuatan iman lan pangarep-arep, kanggo nglakoni perang iki kanthi cara sing bisa ngalang-alangi kabèh tipuané setan, niru wong-wong sing tandhing ing arena, sing ngupaya kanthi semangat banget ing lomba nganti ing pungkasané padha ambegan abot lan meh pingsan. Nanging lomba mau mung suwene sak jam lan mahkotane bisa rusak; dene perjuangan kita suwene sak urip, mulane mahkota kita ora bisa rusak, lan kabèh ganjaran liyane langgeng—muga-muga kita oleh kabèh mau lumantar sih lan katresnané Gusti kita Yesus Kristus.

257. Sapa waé kudu niru Bapa-bapa Suci; nanging niru wong-wong sing uripé padha karo kowe: yèn ora, bakal nimbulaké cilaka

257. 1) Kita kudu niru para bapa suci; nanging niru wong-wong sing padha cara uripmu: yen ora, bakal nimbulake cilaka. – 2) Iki sawetara conto... sing kasebut. – 3) Aja njupuk apa sing dudu duweke kowe: apa kowe Kinovite? – Tiru para Kinovite... ana individu tartamtu sing dituduhake. – 4) Gurun iku kanggo pertapa; nanging kowe kudu tahan kasangsaran urip komunal, kaya aku. [4, 38]

21. Nalika kita maca urip para bapa kita lan merenung, kita kebak rasa kagum marang wong-wong mau. Lan pancen pantes. Amarga sejatine para bapa kita iku nggumunake, amarga nalika manggon ing daging iki kaya malaikat kanthi tanpa napsu, padha nyenengake Gusti. Nanging kita ora mung kudu gumun marang para bapa, nanging uga kudu niru sak kuwasa kita; lan niru kanthi wicaksana, tegesé, wong cenobit padha niru wong cenobit, wong meneng padha niru wong meneng, wong pertapa padha niru wong pertapa, lan abbas padha niru abbas. Amarga apa gunané niru wong sing ora urip ing tatanan sing padha karo kita, nanging tatanan sing béda? Ora mung kita ora bakal entuk paedah saka iki, nanging uga bakal nandhang cilaka sing cetha. Akeh wong, amarga katresnan marang Gusti, sawise ninggalake cara uripe lan nginceng cara liya, padha kelangan cara uripe dhewe lan ora kasil nggayuh sing dikarepake.

22. Minangka pratandha bab iki, tanpa nggatekake cathetan kuna bab prakara iki, ayo padha eling apa sing wis kelakon ing antarané wong-wong kita dhéwé. Apa paedahé munggah ing tiang mau kanggo sing diarani pemazmur kuwi? Apa dhèwèké ora diturunaké saka kono amarga kesurupan? – Lan saiki dhèwèké ora dadi Kinovit lan ora dadi ahli tapa ing tiang. Apa paedahé tiang sing padha mau kanggo sawijining Saprith? Apa dhèwèké ora mudhun saka menara kuwi kanggo kapentingan Ortodoksi, nanging sakbanjuré tiba ing bidah, dadi pengkhianat, lan saiki dadi sing paling kejem ing antarané para panganiaya? – Nanging ayo uga ndeleng persaudaraan kita dhéwé: apa Petrus kita, sawisé nglampahi pirang-pirang taun dadi novis lan unggul ing urip kuwi, ora lunga menyang ara-ara gersang amarga kesalehan? Nanging kepiye dheweke bali saka kana, lan apa sing kelakon marang dheweke, kowe wis ngerti, amarga wis nyekseni nganggo mripatmu dhéwé. Mangkono uga Amphilocheus, sing isih urip nganti saiki—apa dheweke ora sepisanan dadi pilar-askétis, banjur dadi pertapa, lan saiki dheweke nggawe isin marang awaké dhéwé, mlengos-mlengos?

23. Kabeh iki wis kelakon lan terus kelakon lumantar godhongan setan, sing nandurake kepinginan kanggo njupuk apa sing dudu kagungané dhéwé, supaya wong mau kelangan malah apa sing kagungané dhéwé. Mula saka iku Rasul njerit: *'Sedulur-sedulur, saben wong tetep ing ngarsané Gusti Allah ing kahanan nalika dhèwèké ditimbali'* (1 Kor. 7:24). Apa kowe ditawani dadi biarawan meneng? – kowe ora perlu mikirake urip bebarengan; apa kowe ditawani dadi Kinovite? Kowe ora perlu gumun bab meneng. Saben ana ing kahanané dhéwé, muga-muga bisa nyenengake Gusti. Saben ana ing kahanané dhéwé nduwé tuladha sing kudu dadi pandhuan uripé. Tiru tuladha wong-wong sing wis sumunar ing komunitas monastik. Sapa kuwi? Ora mung para wali jaman biyen, nanging uga wong-wong sing wis ana lan isih ana ing antarané kita ing persaudaraan iki. Upayakna niru Domitian sing kabegjan, imané kaya geni. Upayakna niru Zosimus sing kabegjan, patuhé tulus. Upayakna niru Markus sing kabegjan, sing nampa cacian lan pangremehan minangka pakurmatan luhur, lan ngerti carane njaga tekad sing ora goyah. Jupuk Terentius minangka tuladhamu, sing sawise ngladeni wong lara ing pawon pirang-pirang taun, ora nate nyerah marang kuciwa utawa ngindhari pakaryane; malah, nalika ditawani pindhah tugas menyang panggonan liya, dheweke nolak, milih nahan kasangsaran ing tugase sing biyasa. Jupuk uga tuladha saka sedulur-sedulur liyane, akèh sing wis unggul ing tugase, jeneng-jenenge kacathet ing Kitab Urip. Wong-wong kuwi sing kuduné kowe tiru, dudu para pertapa.

24. Wenehana ara-ara samun lan pagunungan kanggo Abba Ioannicius lan wong-wong kaya dheweke; nanging kowe, tresnaa marang patuh lan pangendalian karsa pribadimu. Dheweke saiki ora nandhang panganiayaan, nanging kowe lagi dianiaya amarga kabeneran. Dheweke ora dipenjara, dene kowe dipenjara kanggo Gusti. Dheweke ora dipukul, dene kowe wis nampa pukulan kanggo Kristus. Kabeh sing wis kowe tahan luwih ageng tanpa bandhingan tinimbang urip tentrem ing ara-ara samun. – Aku uga, kanthi andhap

asor, bakal ngendika sawetara tembung babagan awakku dhéwé. – Amarga aku wis dipasrahaké dadi pamimpinmu kanthi ora pantes, apa aku kudu nyerah saka jabatanku lan mundur menyang ara-ara gersang, utawa milih cara urip liya sing muncul? Nanging tumindak kaya ngono ora pantes kanggo pimpinan lan panggemballa, sing kudu nyawisake nyawane kanggo wedhus-wedhusé. Uga ora pantes kowe ngrancang utawa nindakake apa waé kajaba apa sing saiki wis dadi kahanamu. Amarga saka kéné munculé kemandulan lan kacauing urip sing bakal teka, déné saka sabar tetep ing tatanan urip monastik sing wis ditemtokaké muncul kabèh woh-wohan rohani. Mula, saben wong, miturut rahmaté Gusti sing wis diparingaké marang dhèwèké lan miturut panggilané Sang Gusti, mlaku ing dalan kuwi, urip ing cara kuwi, lan nyenengaké Sang Gusti ing cara kuwi, supaya dhèwèké dianggep pantes krungu: *'Apik tenan, kowe peladen sing becik lan setya; kowe wis setya ing bab-bab cilik, aku bakal maringi kowe panguwasa ing bab-bab gedhe: mlebu ing kabungahaning Gustimu'* (Matéus 25:21).

258. Sawise nerangake apa iku biarawan, piyambakipun nerusake nerangake kanthi cara-cara biarawan jaman saiki kurang tinimbang para pendahulu

258. 1) Sawise nerangake apa iku biksu, – 2) piyambakipun nerangake kados pundi biksu jaman saiki kirang saking para pendahulu, – 3) piyambakipun ngélingake bilih punika ngelawan sabda Gusti, lan – 4) kados pundi tiyang saged tumindak kanthi leres ing bab punika, – kanthi pangajeng-ajeng supados makaten. [4, 39]

25. Ora ana sing luwih bejo tinimbang urip kita, ora ana sing luwih mulya tinimbang cara urip kita; asal kita urip miturut panggerten kita, lan cara urip kita cocog karo jeneng kita. Sang biara iku wong sing mung ngandel marang Gusti, mung ngarep-arep marang Gusti, mung nyandhak marang Gusti, mung ngupaya nyenengake Gusti, tentrem karo Gusti, lan dadi sumber tentrem ing antarané wong liya. Nanging sapa waé sing ora nduwé sipat-sipat iki, malah nyimpen semangat sing kebacut, iri, lan nyebarake pamisahan, iku *'wuta lan kurang weruh'* (amarga wis nutup mripaté), *'wis lali marang pangresikan dosa-dosané biyèn'*, kaya sing katulis (2 Petrus 1:9).

26. Kowe sing salah wis ngerti tenan kenapa aku ngomong iki. Lan aku ngomong iki dudu kanggo nglarani atimu maneh, nanging kanggo nguatake kowe supaya ing tembe kowe ora tiba ing kesalahan sing padha. Ing jaman para leluhur kita, fitnah ora ditolerir; nanging sapa waé sing krungu fitnah bakal nutupi kupingé utawa ngowahi fitnah mau dadi kabecikan. Nanging saiki, kita gampang nampa omongan wong sing nyebar fitnah lan ngrungokake kanthi semangat sing durung tau kita tunjokake marang bacaan sing diwaca ing gréja. Ing jaman para leluhur kita, ora ana sing diomongake kanthi cara sing ora pantes, nanging tansah alus lan sopan; nanging saiki, wong-wong padha ngomong kanthi nesu, njerit lan pasuryan kaku: apa sing luwih memalukan? Ing jaman para leluhur kita ora ana gumun; malah saben wong nampa apa wae sing diwenehake kanthi rasa syukur, mula sing pait dadi legi lan sing ora nyenengake dadi nyenengake; nanging saiki kita gumun, ngecam iki lan iku, ora mung ing sajroning ati nanging uga ing ngarep umum, nganti nimbulake luwih akeh wong gumun lan nyebabake Gusti Allah luwih sedhih.

27. Iki ora pantes, sedulurku, iki ora pantes. Iki dudu tumindak monastik, uga dudu dosa cilik; iki dosa panghakiman lan nesu: amarga wis katulis, *'sing nesu ora bakal nampa kraton'* (1 Kor. 6:9). Nanging ngeluh uga dudu dosa cilik – kaya sing katulis: *'Aja ngeluh kaya sawatara saka wong-wong mau'* (bangsa Israel ing ara-ara samun) *'sing ngeluh lan padha binasakaké déning Sing Ngrusak'* (1 Kor. 10:10). Lan omongan ala iku dudu kaluputan cilik; amarga katulis: *'Aja ana omongan sing ngrusak metu saka cangkemmu, nanging mung sing migunani kanggo mbangun, miturut kahanan, supaya maringi sih marang sing ngrungokake; lan aja nglarani Roh Suci Allah, sing wis masang segel marang kowe kanggo dina panyelamatan'* (Eph. 4:29–30). Apa kowe ora weruh apa sing dielingake Rasul marang kita? – yèn kanthi ngomong kosong, kita nyurung Roh Suci supaya nesu. Utawa apa kita ora wedi yèn ing Dina Penghakiman kita bakal kudu nglaporake saben tembung kosong, kaya sing diandharaké Gusti piyambak?

28. Napa, mula, kita ora nggatekake iki ing manah? Napa kita ora nyiapake awake dhewe supaya ana ing kahanan becik sadurunge apa sing bakal kelakon marang kita? Apa kowe wis dipenget? Tahanana gangguan iku kanthi luhur budi, menahan rasa sedhihmu ing sajroning atimu – kaya kang ditindakake Sang Daud: *'Aku isin,'* pangandikane, *'lan aku meneng bae'* (Mazmur 76:5). Cacian iku bakal sirna, nanging kabecikanmu bakal lestari langgeng. Apa panganan sing diparingake ora cocog karo seleramu? – Syukuri apa sing ana; amarga apa sing kok anggep ora séhat, wong liya malah bakal seneng nyoba. Luwih maneh, yen kita ora tau nemoni kahanan kaya ngono, kepiye carane kita bisa mbuktekake patuh kita? Apa sing bisa

dibanggakaké saka kuwi? Amarga ora liwat puasa, ora liwat jaga wengi, ora liwat turu ing lemah gersang, utawa prestasi liya apa waé, kita ora bisa mbuktèkaké yèn kita trampil ing dalan urip kaya déné ngendhalèni karsa dhéwé—martir iki, sing ora bisa pisah saka urip monastik. *'Mula saka iku, buwanga kabèh ala, kabèh tipu daya, munafik, iri, lan kabèh fitnah'*, kaya sing diprentahaké Santo Petrus sang Rasul, *'kaya bayi anyar lair, padha tresna marang susu rohani sing murni, supaya lumantar kuwi kita tuwuh nganti kaslametan'* (1 Petrus 2:1–3), yèn kita wis ngrasakaké yèn Gusti Kristus iku apik, yèn kita kepéngin urip langgeng, yèn kita ora nolak manut pitutur sing becik, yèn kita ora kesel utawa nyerah semangat, nanging tansah adoh saka dosa lan kalepatan kita. Amarga kanthi mangkono kita wis dilatih kanthi becik, mesthi kita bakal dianggep pantes nampa urip langgeng ing Kristus Yesus.

259. Kanthi éling marang apa sing wis diparingaké marang kita lumantar Inkarnasi—ayo padha urip anyar manut Rohé—mlayu saka cara urip lawas

259. 1) Eling marang apa sing wis diparingi marang kita lumantar Inkarnasi, – 2) ayo urip anyar manut Rohé, – 3) ngungsi saka watak lawas, yaiku nikmat napsu lan iri, sing dadi sumber kabèh ala, – lan – 4) semangat tumrap kabecikan kabèh, tresna lan sedhih amarga iku. [4, 40]

29. Kaya wong kang ngelak kepengin ngombe lan wong kang luwe kepengin mangan, mangkono uga kita kudu kepengin krungu sabda Gusti. Amarga kanthi krungu sabda iku, kita entuk akèh paedah: saka ora paduli dadi semangat, lan saka semangat dadi luwih semangat maneh. Apa, mula, sabda sing kita rungokaké dina iki? – *'Amarga,'* pangandikane, *'Gusti Allah ngasihi donya iki nganti maringi Putrané siji-sijiné, supaya saben wong sing pracaya marang Panjenengané ora binasa nanging nduwé urip langgeng'* (Yohanes 3:16). Lan ora mung *'maringi'*, nanging *'nganti pati, malah pati ing kayu salib'* (Filipi 2:8). Képiye bisa? Kita dadi budak setan amarga durangé Adam, ditawan déning pati, didol marang dosa, lan kena karusakan. Putraning Allah siji-sijiné rawuh, nyawisaké dhiri minangka tebusan kanggo kabèh, lan ora mung nylametaké kita saka kuwasa pati, nanging sawisé ngumbah kita saka dosa-dosa kita nganggo getihé (Wahyu 1:5), nggawe kita dadi ahli waris karajané, kaya sing katulis. Apa sampeyan weruh katresnané sing teguh lan kuwasa? Apa sampeyan weruh sih-rahmaté sing tanpa wates saka katresnané marang manungsa? Sepira jero sih-rahmaté, lan sepira tanpa entek karahmaté, sing wis dicurahaké marang kita kanthi akèh lumantar Yesus Kristus Juruwilaha kita!

30. Dadi, apa sing bakal kita, para jiwa sing mlarat, ucapake marang iki, lan apa sing bakal kita pikirake? Apa kita bakal bali marang dosa? Apa kita bakal kangen marang perbudakan? Apa kita bakal milih isin, kebusukan, lan paukuman? – Mugi adoh saka kita. – *'Amarga yen kita wis mati marang dosa, képiye bisa kita isih urip ing kono? Utawa apa kowe ora nyadari yèn, amarga kita dibaptis menyang Kristus Yesus, kita kabaptis menyang pati Panjenengané? Amarga kita dikubur bebarengan karo Panjenengané lumantar baptisan menyang pati: supaya, kaya Kristus dibangkitaké saka pati lumantar kamulyané Rama, kita uga bisa mlaku ing kabaruan urip'* (Rm. 6:2–4). – Mula saka iku, sedulur, ayo padha mlaku ing urip anyar iki, kaya sing wis padha janjèkaké manèh nalika nampa skéma; ayo urip *'ing kabeneran lan kasuciyan, kaya sing pantes tumrap para wali'* (Eph. 5:3), ing katentreman lan guyub rukun, ing kejujuran, ing kaluhuran lan pangurmatan, ing kasuciyan lan pangendalian dhiri, ora kabawa *'dening 'kapinginan sing biyen kita duwé nalika isih bodho'* (1 Petrus 1:14), nanging ngungsi saka hawa napsu biyen kaya ngungsi saka geni, amarga wis diadegake ing watu iman kita.

31. Iki sing diarani pambaruan! Dadi, apa sing diarani karusakan? – godaan dosa sing nyeret leluhur kita Adam supaya kejiret, diasingake saka Paradiso, lan tiba ing sangisore sangkalaning urip kita saiki sing kebak sedhih; – iri, sing amarga kesombongane, Kain mateni adhine Habel amarga kurbané luwih disenengi, sawisé kuwi dhèwèké nglampahi uripé saklawasé karo ngraos krasa abot lan gemeter. Saka loro napsu iki, akèh banget bebaya mlebu ing donya: mula ana Banjir Agung sing mباسمي kabèh makhluk urip ing bumi; mula uga ana nasib pait Sodom lan Gomora, sing dirobah dadi abu déning geni lan belerang minangka pangeling tumrap kejahatané. Apa kowe weruh apa sing wis digawé déning dosa lan napsu mripat, digandhèngaké karo kesombongan donya?

32. Nanging kaya sing wis kasebut, kanthi sih-rahmaté Gusti kita wis diundang, wis éntuk kamardikan, lan wis diangkat dadi anak. Mula saka iku, ayo padha ajeg ing kamardikan sing wis diparingi Kristus, lan ing kamulyan sing wis diparingi Panjenengané marang kita; ayo padha njaga awaké dhéwé, adoh saka kabèh sing sia-sia, lan aja nganggep apa-apa ana regané merga Kristus, – nganggep isin dadi pakurmatan, sedhih dadi kabungahan, tatu dadi kasenangan, panganiayaan dadi kabegjan, lan pati dadi gesang, kaya para bapa lan sedulur kita sing suci, sing saiki dieling-eling, nganggep kaya ngono—jeneng-jenenge katulis ing buku

gesang— . Urip kanthi cara kaya ngono, kita uga *bakal 'nyinari kaya pepadhang ing donya, nyekel Tembung sing urip'* (Filipi 2:15), lan ing jaman sing bakal teka kita bakal dianggep pantes dadi ahli waris Karajané Gusti Allah.

260. Sawise nuduhake carane renungan babagan urip para bapa suci nguripake maneh kabecikan ing jero kita lan ngadhekake kita saka kabecikan, piyambakipun ngajak saben wong, miturut panggilané dhéwé, kanggo niru para bapa suci

260. 1) Sawise nerangake kepiye renungan babagan uripé para Bapa linuwih nguripake maneh kabecikan ing jeroning kita lan ngadohake kita saka kabecikan, – 2) piyambakipun ngajak sapa waé kanggo niru tuladhané, manut sipat patuhé, – 3) supaya kita bébas saka ora patuh, kélangan semangat, lan ngeluh. [4, 41]

1. Ing jaman saiki, nalika urip para bapa suci kita diwaca, ora bisa diungkapake sepira gedhene manfaat sing kita tampa, lan sepira kabungahan sing kita rasakake. Amarga kandhaa, apa sing luwih manis tinimbang merenung bab pakaryan langgeng, mujijat, lan kamenangan marang setan! Kayane malah watu-watu ngrasakake paedah iki, ora mung manungsa sing nduwé akal. Saka iki, pikiran manungsa padhang, mbuwang spekulasi daging sing peteng; saka iki, jiwa kagugah, mabur nggayuh katresnan ilahi. Bener-bener bisa diomongake manawa iki (yaiku kumpulan para wali) yaiku Taman Edené Gusti, kang kebak lan dihias ora nganggo tetanduran jasmani nanging manéka woh rohani, ing ngendi ambeganing gesang nyebarake wangi, ing ngendi ula ora nglarani nanging dilara, ora ngusir nanging diusir, kaya kang pantes. Lan yèn kratoné Gusti ana ing jeroning kita, aku mikir ora ana siji waé sing bakal kliru nyebut para suci minangka kraton swarga, marang wong-wong mau Gusti sing Maha Murbèng Karsa, kaya raja sing loman, maringi peparang marang para abdi Panjenengané. Apa gunané barang donya marang aku sawisé kraton iki? Apa iku kamulyan sia-sia lan weteng sing bakal binasa? Apa gunané emas lan pérak, sandhangan alus, lan kabèh kesia-siaan liyané? – Lan kabèh mau ora pantes dibandhingaké, kaya déné cahya ora bisa dibandhingaké karo pepeteng, urip karo pati, utawa kabeneran karo turu.

2. Yen kabèh iki pancèn mangkono, ayo padha *'bungah kanthi kabungahan sing ora bisa diungkapaké lan mulya'* (1 Petrus 1:8), amarga kita wis nampa bagéan sing luwih becik lan wis kalebu bangsa pilihan, sumunar kanthi kaluhuran swarga; lan aja mung bungah bab iki, nanging uga ngupaya niru kabecikane kanthi saktenane, supaya cetha manawa kita ora *mung* nduwé jeneng kosong, *'nduwé wujud kasucian nanging mbantah kakuwatane'* (2 Tim. 3:5). Kaya nalika wong menyang apotek, saben wong milih obat miturut lara sing dirasakake; kanthi cara sing padha, kita, sing kepengin niru para wali kanthi becik, bakal milih tuladha sing cocog karo cara urip saben wong lan saka kono njupuk manfaat kanggo awake dhewe saka gesange. Aku, sing ora pantes, bakal ndeleng marang wong-wong sing wis ngemban tugas minangka pangon kanthi pantes; bendahara – marang wong-wong sing wis ngatur kanthi setya lan wicaksana; penjaga gudang – wong-wong sing wis ngatur gudang kanthi wicaksana lan tanggung jawab. Mangkono uga kanon, tuan rumah, juru masak, pelayan pawon, lan liya-liyané padha mikir kaya ngono, apa waé tugase sing wis diparingi. Tuladan apik bisa ditemokaké kanggo saben wong, yèn kita gelem ndeleng lan niru.

3. Aja ana sing mbangkang. Nalika kowe dipanggil, langsung teka. Ngomong, 'Tunggu sedhela, banjur aku bakal teka'—apamaneh marang pangurus—iku dosa lan pantes nampa paukuman. Uga aja ana sing nolak nindakake tugase, nanging lakonana kanthi andhap asor, nganti tekan pati: iki bakal dadi kasampurnan monastik sejati. Lan aja ana sing nggrundel, ngkritik komunitas kita amarga kurang iki utawa iku. Wong kaya ngono kena paukuman sing padha karo wong-wong sing nggrundel ing ara-ara samun, sing karusakané nggumunaké (Bilangan, bab 16). – Nanging sapa wong-wong iki? – Wong kang bodho, ora sabar, lan pikirané isih kaya bayi – ora pantes ambegan ing udara, luwih-luwih nampa akèh panglipur. – Nanging, muga-muga Gusti Allah kita kang Maha-Gusti maringi pangertosan marang wong kang bodho, nambah kawicaksanané wong kang wicaksana, lan nylametaké kabèh mau ing kratoné, lumantar Kristus Yesus, Gusti kita.

261. Kabeh sing dikarepake miturut roh donya iku fana; mung kabecikan sing nggawa kabungahan langgeng

261. 1) Kabeh sing dikarepake manut roh donya iku lumantar; mung kabecikan sing pinaringan berkah langgeng. – 2) Iku nggawa kabungahan malah ing kéné, kaya sing kita deleng saka pangeling-eling saben dinané para wali ing Gréja. – 3) Dadi, kepiye kahanané ing kana? Ing kana para wali bakal kaya srengéngé,

lan bakal ana karo Kristus. – 4) Ayo padha ngupaya supaya dianggep pantes kanggo iki, lan supaya nyingkiri kebalikané. [4, 42]

4. Ing antarané manungsa, ana sing nemokaké kabungahan ing bandha, ana sing ing panguwasa, ana sing ing kasil, lan ana sing ing kesenengan. Nanging ora ana siji-sijia sing pantes dadi kabungahan sejati, amarga ora ana sing langgeng, kabèh bakal sirna bareng karo jaman saiki. Sanadyan ing kéné, iku ora maringi panglipur marang akèh wong suwé; mung katon banjur sirna sakedhap, kaya ngimpi. Mung kabecikan sing pantes digembirakaké, minangka kagungan langgeng sing ndadékaké sing nduwèni kabecikan mau kabegjan langgeng. – Ayo padha éling pira akèh panguwasa lan panglipur sing wis ana sajrone jaman – lan ora ana siji wae sing dieling-eling kanthi pujian; déné kamulyané wong sing nduwèni kabecikan ora ana entéké.

5. Lan iki katon saka apa sing kita tindakake. Wingi kita ngurmati Santo Krisostomus; dina iki kita ngurmati Ephrem sing tansah kelingan; sesuk kita bakal ngurmati santo liyane. Mangkono, kaya badan-badan langit, padha sumunar siji sawisé sijiné sajrone taun ing cakrawala Gréja; minangka pangeling marang wong-wong mau, lambé kita kabuka kanggo ngluhuraké wong-wong mau, lan padha madhangi langkah kita nalika mlaku ing Gusti Allah. Mula, pancèn, tembung suci iku tetep bener: *'Amarga wong-wong sing wis dingerteni sadurunge, Panjenengané uga wis netepake supaya padha dadi sarupa karo gambar Putrané, supaya Panjenengané dadi anak sulung ing antarané akèh sedulur; lan wong-wong sing wis ditetepake, wong-wong mau uga wis diundang; lan wong-wong sing wis diundang, wong-wong mau uga wis dianggep bener; lan wong-wong sing wis dianggep bener, wong-wong mau uga wis dimulyakake'* (Roma 8:29–30). Apa sing bakal kita kandhakake bab iki? Apa kita ora melu ing panggilan lan kamulyan kaya ngono? Mesthi wae kita melu. Lan kanggo kita, wong-wong sing andhap asor, urip ing salib lan ganjaran kabegjan ora asing; amarga nganti saiki kita isih nandhang panganiayaan, saliyane saka pakaryan sadurunge kanggo pangakuan sing becik. Lan oh, sepira nggumunake kakuwatan kabecikan! Lan apa sing diparingake marang wong-wong sing netepi kanthi ketat!

6. Nanging iku ana ing kéné; apa maneh bab jaman sing bakal teka? O, sapa sing bisa nerangake kabungahan lan kamulyan kuwi! Gusti ngendika bab iki: *'Banjur wong sing bener bakal sumunar kaya srengéngé'* (Matéus 13:43). Amarga Panjenengané piyambak iku Srengéngé Kaadilan, Panjenengané wis janji yèn wong sing bener, sing selaras karo Panjenengané, bakal sumunar kaya srengéngé, kaya sing ditegasaké Rasul: *'Amarga yèn kita nandhang sangsara bebarengan karo Panjenengané, kita uga bakal dimulyakaké bebarengan karo Panjenengané'* (Rm. 8:17). Lan kaya Sang Gusti piyambak ndedonga marang Rama: *"Rama, para kang wis kowe paringake marang aku, aku kepengin supaya ing endi aku ana, padha ana karo aku uga; supaya padha weruh kamulyanku, kang wis kowe paringake marang aku, amarga kowe wis tresna marang aku sadurunge donya diadegake"* (Yohanes 17:24). Apa kowe weruh ing endi kita bakal lunga? – *'Ing ngendi Kristus ana, lungguh ing sisih tengené Gusti Allah'* (Kolose 3:1), ing ngendi ana kabungahan lan kabagyan, ing ngendi pasukan malaikat manggon, lan gréja para putra sulung sing jenengé katulis ing swarga – ing ngendi sedulur lan bapak kita, sing kalebu golongan sing padha karo kita, padha ana; ing kana kita bakal enggal teka, lan ing kana *"kita bakal miwiti bungah bebarengan karo Panjenengané, Sing mrentah ing jaman-jaman kanthi panguwasa-Nya"*, kaya sing dinyanyèkaké déning Daud sing pinaringan berkah (Mazmur 65:7)—dudu mrentah ing jaman sewu utawa sepuluh ewu taun, nanging mrentah ing jaman sing ora tuwa lan ora ana pungkasané.

7. Lan sapa sing wareg karo iki? – Panjenengané sing semangat banget nganti tetep waspada lan tansah eling sedina muput lan saben jam, supaya atiné ora ketiduran: amarga nalika kita padha turu kaya ngono, hawa napsu kaya kéwan nyerang kita lan nguwasani atiné. Nanging nalika kita tetep waspada lan ngawasi awak kita, pemangsa ora bakal nyolong saka kita, uga ula ora bakal nyekel kita. – Mula saka iku, kita kudu waspada lan mikirake kanthi pikiran apa sing wis kasebut ing ndhuwur, uga kebalikané – sangsara sing ngancam wong-wong sing nentang kersaning Gusti Allah: geni kang ora bisa padam, pepeteng kang peteng legam, ulat kang ora tau turu, lan sapiturute; supaya, nalika kapenuhan lan kapeluk dening pikiran kaya ngono, kita bisa nyingkiri jerat mungsuh, lumaku saka kene tanpa cela, lan nggayuh Karajaning Swarga.

262. Kita wis nampa akèh berkah saka Gusti sajrone lelampahan saka ara-ara samun tekan panggonan iki: kita kudu matur nuwun ora mung nganggo tembung nanging uga nganggo tumindak

262. 1) Kita wis nampa akèh berkah saka Gusti sajrone lelampahan saka ara-ara samun tekan panggonan iki: kita kudu matur nuwun ora mung nganggo tembung nanging uga nganggo tumindak. – 2) Mangkono, kepiye carane kita bakal mbalekake marang Panjenengané? – Ayo urip kanggo kamulyaning

Gusti; ayo dadi wangi-wangiané Kristus; ayo munggah menyang gunung, supaya kabèh bisa ndeleng. – 3) Kanggo iku, ayo ninggalaké bab-bab donya iki lan ngias awak kita nganggo bab-bab swarga. – 4) Amarga iki ora adoh saka kita; amarga ana ing jeroning kita. [4, 43]

8. Tansah bungah ing berkahé Gusti, kita kudu tansah matur nuwun marang Panjenengané saka ati kang anget kanthi pandonga sing khusyuk. Amarga pikirna apa paedah sing wis kita tampa saiki! Nalika kita kapeksa mlayu, wedi marang wong Agaria, apa Panjenengané ora nyukupi kita, kaya ing ara-ara samun, ing panggonan sing dadi panggonan kita; lan iki suwéné pirang-pirang dina berturut-turut? Apa Panjenengané banjur ora mbukakaké lawang kanggo kita supaya bisa istirahat ing kéné, ing ngendi ana candhi sing éndah lan omah-omah sing cocog; yaiku sing nampani kita – sedulur kita sing sepaham? – Ageng tenan pangreksanipun Gusti dhumateng kita! Punapa ana ingkang kudunipun dipun tindakaken nanging boten dipun tindakaken? – Sajeroning pangungsen kita, Panjenenganipun paring roti, anggur, iwak, lan kabutuhan sanesipun, miturut kaperluan, malah langkung saking kaperluan, ngantos ingkang nyekseni padha gumun. Kanggo kabèh iki, kita para jiwa sing mlarat ora mung kudu matur nuwun, nanging uga kudu nyawisake urip kita. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, ayo padha nyulut ing sajroning ati katresnan sing paling kiyat marang Panjenengané, nempel marang Panjenengané kanthi sakabehing ati, lan maringi panuwun sing paling mulya marang Panjenengané.

9. Mangkono, kepiye kita bakal mbalekake marang Panjenengané? – Ayo padha urip ing kéné uga kanggo kamulyaning asmané, sing kita sembah, supaya apa sing diandharaké Panjenengané bisa kawujud ing kita: *'Mangkono padha sumunar ing ngarepé manungsa, supaya padha weruh pakaryan becikmu lan ngluhuraké Bapakmu sing ana ing swarga'* (Matéus 5:16). Ing panggonan liya, Rasul kandha: *'Matur nuwun marang Gusti Allah, sing tansah nggawa kita ing kamenangan lumantar Kristus Yesus, lan lumantar kita nyebarake wangi pangertosan bab Panjenengané ing saben panggonan. Amarga kita iku wangi Kristus kanggo Gusti Allah ing antarané wong-wong sing padha kaslametake lan ing antarané wong-wong sing padha binasa.'* (2 Kor. 14:15). Apa kowe weruh yèn wong sing luhur budi iku wewangené Kristus, ing endi waé panggonané? Kabecikan, miturut hakikaté, dudu bab sing kudu didhelikaké; nanging sapa waé sing nglakoni kabecikan mau bakal dingerteni kabèh wong: awit wis katulis: *'Kutha sing ana ing pucuk gunung ora bisa didhelikaké'* (Matéus 5:14). Kutha iku jiwa manungsa; gunung iku pucuking kabecikan, ing ngendi wong-wong sing wis munggah *padha sumunar kaya padhang ing donya, nyekel tenanan marang tembunging urip, nggawa pakurmatan* marang awake dhewe ing dina Kristus (Filipi 2:15). Mula saka iku, sedulur, ayo padha munggah uga ing gunung suci iki.

10. Nanging kita ora bisa munggah menyang kana kajaba kita luwih dhisik ninggalake barang-barang donya iki—yaiku, kepinginan daging lan pikiran akal, lan kesenangan ngrusak ing urip iki, sing saka iku mbalik iku munggah menyang kabecikan. Mula saka iku, atiné kudu dibersihaké saka pikiran sing ora suci; mripaté kudu suci, ndelok lurus ing ngarep, supaya kuping katutup marang omongan ala – supaya ilat dilarang ngucapake tembung sia-sia, supaya tangan dicegah saka tutul-tutulan sing ora pantes, supaya sikil diarahake menyang dalan tentrem, supaya kabèh anggota dilatih ing kabecikan sing cocog lan disucèkaké déning kaendahané Kristus. Raja donya kanthi welas asih nampani wong-wong sing ayu lan kinurmatan ing badan; nanging Raja Swarga luwih remen marang wong-wong sing kinurmatan ing roh, sanadyan ing njaba padha mlarat, wuta, lumpuh, utawa nduweni cacat liya sing katon lan dianggep hina dening manungsa. Ing pangertèn iki, wong sing asor dadi luhur, sing ora misuwur dadi mulya, lan sing mlarat dadi sugih; amarga iku, Para Rasul sing pinaringan berkah, sing biyèn nelayan, dadi pamimpin ing saindenging jagad; mula St. Antonius, sanadyan ora nate sinau formal, luwih wicaksana tinimbang para ahli; mula—kanggo njupuk tuladha sing luwih cedhak—Thaddeus kita, wong Skitia lan budhak, kaya sing kowe ngerti, munggah nganti pucuk pangakuan Kristus lan dadi misuwur ing saindenging jagad.

11. Lan oh, katresnan kang tanpa upama marang manungsa kang dipun paringaken dhumateng kita dening Gusti kita ingkang welas asih! Kados pundi cara ingkang gampil ingkang sampun dipun paringaken dening Panjenenganipun supados kita saged rawuh ing ngarsanipun! Amargi punika boten mbutuhaken juru damel rembag utawi arta, boten ngentosi kalodhangan ingkang sae; manungsa namung kedah kepengin – lan sedaya sampun kelakon. – Mula, kowe kepengin dadi agung ing swarga? Pilih dadi sing paling cilik ing donya iki. Kowe kepengin diarani anaké Gusti Allah? Tenangna atimu saka hawa napsu. Kowe kepengin katon ing paningalé Gusti Allah? Tegakna bebener. – Nanging sapa sing wareg karo bab-bab iki? – Wong sing gelem nampa piwulang, sing tresna nindakake sing bener, sing ngupaya sugih karo berkahing swarga. – Muga-muga

kita uga, kanthi netepi dhawuh-dhawuh sing maringi gesang kanthi semangat kaya ngono, bisa nggayuh Karajaning Swarga bebarengan karo para wali, ing Kristus Yesus, Gusti kita.

263. Kabeh wong padha nindakake tugase kanthi sakabehe manah, kaya ing ngarsane Gusti

263. 1) Ayo saben wong nindakake tugase kanthi tliti, kaya ana ing ngarsane Gusti. – 2) Aku nindakake tugase aku, kowe nindakake tugase kowe: lan ayo padha mbiyantu siji lan sijine, makarya bebarengan kanggo kabecikan bebarengan. [4, 44]

12. Loro-lorone sing nindakake tugase lan sing ngawasi, kudu kanthi tliti lan rajin, – kanthi pangabdian asketis – nindakake tugase – apa wae dadi bendahara, wakil bendahara, juru gudang, juru masak, pangurus pawon, utawa sapa wae sing nindakake tugas apa wae – supaya ora kena kutukan awon sing kandha: *'Kutukna wong sing nindakake pakaryan Gusti kanthi sembrono'* (Yer. 48:10); nanging luwih becik supaya padha dadi pantes banget nampa sih Gusti, kang ngandika: *'Sapa ta abdi sing setya lan wicaksana, kang bakal disetyaake dening tuwane ing omahé? Begja abdi kuwi, nalika tuwane teka, ditemokake lagi nindakake kuwi.'* 'Amin, Aku ngandika marang kowe, dhèwèké bakal diparingi panguwasa ing kabèh kagungané' (Matéus 24:45–47). Apa kowe weruh pakurmatan lan ganjaran gedhé sing diparingaké marang sing ngladèni kanthi becik? Mula saka kuwi, cetha yèn sing ora ngladèni kanthi becik bakal ngadhepi nasib sing kosok baliné. Mula saka iku, aku ngajak kowe kabeh supaya nindakake tugase sing wis diparingake kanthi ati sing resik, kanthi mangkono ngluhurake Gusti Allah lan njamin keslametanmu dhewe. Panata, nyukupi kabutuhan jasmani komunitas kanthi wicaksana, maringi saben wong haké—ora amarga pilih kasih utawa memihak, nanging tansah kanthi niat becik lan katresnan sedulur. Panitia pangurus, priksa supaya sedulur diparingi pangan, nindakake tugasmu kanthi tulus mung kanggo nglipur atiné, lan aja nganti ana sing bosok ing gudang. Juru masak, jaga ati sing resik nalika nyiyapake lan nyawurake panganan, kaya-kaya kowe nyuguhake layananmu marang Gusti Allah piyambak. Panata pawon, jaga supaya pawon lan kabèh piranti sing dibutuhaké resik, ngladèni sedulur kaya ngladèni Gusti. Uga wong liya padha tumindak kaya ngono ing tugase masing-masing.

13. Aku ngomong iki dudu kanggo mbédakaké sawatara saka kowe marang liyané, nanging supaya saben wong, ing peran apa waé sing wis diparingi, padha ngupaya nepaki tugase ngladèni wong liya, kanthi tansah éling marang Gusti Allah, sing saka Panjenengané kabèh ganjaran bakal diparingaké. – 'Lan apa aku, wong andhap asor, ora dipercaya kanggo mbangun keluargaku dhéwé?' – 'Inggih, lan pancèn iku pakaryan paling ageng.' – 'Mula, kaya déné aku kaparingi tugas kanggo ngopeni lan ngawasi nyawamu, nyuwun lan ngélingaké saben wong, lan ngumumaké marang kowe, sacara pribadi lan bebarengan karo kabèh, kabeneran saka Gusti lan pedhang sing bakal teka: mangkono uga kowe kudu nepaki tugasmu tanpa kélangan semangat. – Lan kanthi mangkono a kita dadi siji badan lan siji roh, kaya kita diarani ing pangarep-arep siji saka panggilan kita – tresna marang siji lan sijiné minangka anggota siji lan sijiné, sabar marang siji lan sijiné, ngopeni siji lan sijiné, nggawa beban siji lan sijiné; supaya nalika wayahe kita lunga kita ora bakal nyesel wektu sing kesia-sia amarga kecerobohan; nanging ayo tansah siyap-siyap tenan kanggo pamitan iki, lan yakin tenan manawa, sawise pamitan saka kene kanthi ati sing resik, kita bisa nggayuh Karajaning Swarga.

264. Padha gelut: iki mbukak

264. 1) Padha gelut: iki mbukak aibé. – 2) Iki nuduhaké yèn sombong iku sababé, sing sepisanan nandur pamanggih: 'Ayo, sentuh dhèwèké; aku bakal mbuktèkaké' – banjur katon ing tumindak. – 3) Obat kanggo iki yaiku nandur niat becik ing ati. [4, 45]

14. Aku mung adoh saka kowe sedhela; nanging nalika bali, aku weruh ana kekacauan ing antaramu, sing tak anggep perlu kanggo diwartakake marang kabeh, lan kekacauan kuwi nganti sawetara wong ngulur tangan lan nyekel siji lan sijine kanthi panik, karo nesu lan njerit. – Bab siji saka wong-wong mau, iki ora kaget banget, amarga dhèwèké isih awam lan durung ditampa mlebu persaudaraan; nanging bab sijiné, iki pancèn nggumunaké banget, amarga dhèwèké nindakake kuwi nalika wis dadi biarawan, sing kuduné wis nyalibaké donya lan ngencengaké dagingé ing kayu salib. Kepiye, sedulur, kowe bisa mudhun saka salib, kaya wis dibebasake saka paku, lan nyandhak tanganmu marang Kristus Yesus miturut cara Yahudi? Amarga Panjenengané piyambak ngendika: *'Apa waé sing kowe tindakake kanggo salah siji sing paling cilik saka sedulurku iki, kowe wis nindakake kanggo Aku'* (Matéus 25:40). Lan apa kowe ora wedi marang Sing ngucapaké tembung-tembung iki? Apa kowe ora isin ing ngarepe Malaikat, pangreksa uripmu? Apa kowe ora wedi marang sedulur lan wong-wong sing padha nyekseni kowe? *'Mangkono padha sumorotna padhange kowe ing ngarepe manungsa, supaya padha weruh pakaryan becikmu lan padha mulya-mulya Bapamu kang*

ana ing swarga, pangandikane Gusti (Mat. 5:16). Nanging tumindak ala saka awakmu dhewe wis nglontaraké pepeteng nganti jenengé Gusti Allah kena cacad. Celaka aku iki, wong dosa! Sepira dhuwuré panggilan urip kita, lan sepira jero kita tiba, nganti nggawa isin marang awak kita kaya wong awam sing ala. Kowe kandha yèn dhèwèké sing miwiti gelut; nanging apa kowe ora krungu sepira alusé Gusti ngandika marang abdi sing nyerang pipiné: *'Yèn aku salah ngomong, saksèkaké kasalahan kuwi; nanging yèn aku bener ngomong, kok kowe nyerang Aku?'* (Yohanes 18:23). Lan maneh ing salib: *'Bapa, apuraen padha, amarga padha ora ngerti apa sing padha lakoni'* (Lukas 23:34). Kanthi mangertèni iki, kowe kuduné wis mberkahi wong-wong sing nyalahké kowe, ndedonga kanggo wong-wong sing nyerang kowe, lan meneng waé nalika dicaci (1 Kor. 4:12–13). Nanging kowe, amarga ora niru sing becik, sapa sing dadi tuladhamu? – Delengen dhawuh sing diwenehake dening Rasul: *'Aja ana rasa pait, nesu, ambek, rame-rame lan fitnah, uga kabecikan ala kabeh, saka kowe'* (Efesus 4:31); nanging kowe malah padha gelut, narik rambut siji lan sijine lan padha nyekek siji lan sijine? – Mangkono hukumé Gusti Allah dianggep remeh. *'Pandhe smith ngolah pérak sia-sia,'* kaya pangandikane sabda nabi (Yer. 6:29). Sia-sia aku uga nyambut gawe kanthi andhap asor nganti kesel. Nanging, sanadyan mangkono, aku ora bakal mandheg nindakake kawajiban, luwih-luwih amarga kadhang ana akèh pamireng sing merhatos.

15. Nanging ing endi panyebab saka kabejatan kaya ngono? Amarga ora cukup mung mbukak dosa, nanging uga kudu nunjukake ubate. Nurani sing ala wis nyusun inovasi jahat iki: pangakuan dhiri sing sombong, rencana saka ati sing ala. *'Yèn dhèwèké kandha ngéné marang aku,'* pangandikane wong sing kesusu ing atiné, *'aku bakal mangsuli kaya ngéné; yèn dhèwèké tumindak marang aku kaya ngéné, aku bakal mbales tumindak sing padha.'* – Banjur, nalika nesu muncul, apa waé sababé, kita ngetokaké apa sing wis kita pikiraké sacara rahasia. Amarga pancèn bener pangandikane: *'Saka kakehaning manah, tutuk iku ngucapaké. Wong sing becik ngucapaké kabecikan saka simpanan sing becik, lan wong sing ala ngucapaké kaburukan saka simpanan sing ala'* (Matéus 12:34–35).

16. Mula saka iku, ayo padha nggawe atiné dadi gudang harta niat becik. Mula ora mung kita ora bakal nyimpen niat ala lan nyingkiri perang; nanging sanajan ana wong sing nyerang pipi tengenmu, kita bakal mbalèkaké pipi kiwa uga (Mat. 5:39), lan apa waé sing kelakon, kita bakal tumindak manut dhawuh Injil. – *'Ngapa kowe padha binasa, he omahé Israel?'* (Yehezkiel 33:11). Pantès yèn kita takon dhéwé pitakon sing padha ing kéné. Ngapa kita ngentèkaké urip saben dina kanthi sia-sia lan nganggur, ngaku dadi ahli panganan lan ombèn-ombèn, nanging tetep bodho bab ngetutaké préntahé Gusti Allah? Apa ora luwih becik yen wiwit saiki kita nguwatake ati: aja sedhih, aja nesu, aja murka, lan aja muni banter, saka kahanan kuwi tembung-tembung ngina mabur kaya panah, lan bisa uga luwih ala maneh. – Iki tak *'warisake'* marang kowe *'ing ngarsané Gusti Allah, kang maringi urip marang kabèh, lan ing ngarsané Kristus Yesus, kang wis maringi kasaksian bab pangakuan sing becik ing ngarsané Pontius Pilatus: supaya kowe 'njaga' pangandikane tanpa cacad lan tanpa cela'* (1 Tim. 6, 13–14), supaya aku ora kapeksa maringi paukuman paling abot marang kowe, nanging luwih becik kowe tansah lan ing kabèh bab tumindak kanthi pantès lan tertib, supaya kowe bisa nggawa tentrem marang aku, wong dosa, nyenengake Gusti, lan dianggep pantès nampa berkah langgeng.

265. Panjenengané uga ngélingaké marang wong-wong sing padha rebut; lan – ngajak kabèh wong marang tentrem, njupuk inspirasi saka Komuni Suci

265. 1) Panjenengané uga ngélingaké wong-wong sing padha rebutan; lan – 2) ngajak kabèh wong marang tentrem, njupuk inspirasi saka Komuni Suci. – 3) Kanggo iki dhèwèké kanthi alus nambahaké sawijining tembung babagan kesucian, kang dipuji, lan – 4) kanggo kuwi dhèwèké netepaké minangka sarana pangapuran ing geni ajrih marang Gusti Allah lan pangorbanan dhiri kanthi luh. [4, 46]

17. Aku ora kena krasa wareg karo wacana kaslametan iki, lan kowe uga ora kena krasa wareg karo ngrungokake sing mbangun iki. Nanging kita loro kudu nduwèni kepinginan sing ora tau wareg marang loro-loroné, kaya wong kang ngelak arep njupuk banyu. Lan iki pratandha kamajuan, kahanan lan tumindak kaslametan. Amarga tembung nuntun marang tumindak—tembung apik marang tumindak apik lan kosok baline. Amarga kita kepengin nindakake kabecikan, kita kudu migunakake piwulang apik lan pacelathon sing maringi gesang, supaya kita ora gagal ing apa sing dadi kewajiban kita. Ngajar bab iki, Rasul kandha: *'Aja ana tembung sing ala metu saka cangkemmu, nanging mung tembung sing migunani kanggo mbangun iman, supaya maringi sih marang sing ngrungokake. Lan aja nglarani Roh Suci Gusti Allah, sing wis masang cap marang kowe kanggo dina panyelamatan.'* Lan salajengipun: *'Aja ana tembung pait, nesu, utawa ejekan sing metu saka cangkemmu, nanging mung tembung sing maringi kabecikan kanggo mbangun, supaya maringi sih*

marang sing krungu. Lan aja nglarani Roh Suci Allah, sing wis maringi pratandha marang kowe nganti dina panyelamatan.' (Efesus 4:29–32). Apa sampeyan weruh apa sing dhèwèké paring préntah? Sepira cetha definisi saka préntah iki? – Iki sing dhèwèké kandha luwih tegas ing ayat liya: *'Wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibaké daging karo hawa napsu lan karsa-karsané'* (Gal. 5:24), tegesé, dhèwèké kaya ora obah déning tumindak dosa. Yen mangkono, pikirna paukuman apa sing pantes ditampa sedulur kita sing padha rebutan kuwi? Ora mung padha rebutan, nanging uga padha nyekel siji lan sijine. Lan kowe, sing isih awam, mung diétung ing antarané kita, apa kowe wani nyekel biksu? – Lan kowe, biksu, apa kowe wani nggebuk nganggo tongkat wong sing lagi nyiapake sumpah patuh? – Ora; kowe wis ora dadi biksu maneh, nanging gladiator; ora dadi asketa, nanging perampok; ora dadi putra tentrem, nanging anak murka. Apa ora pukulan kuwi metu saka tembung kasar, lan apa ora kadhangkala pukulan kuwi nuntun marang matèni? – Napa wong-wong sing tumindak kaya ngono kudu nampa paukuman sing pantes, supaya ora nampa paukuman sing luwih abot?

18. Nanging kowe, para sing tak tresnani, minangka muridé Gusti sing alus lan tresna marang tentrem, uripna kanthi alus lan tentrem ing antaramu – *'upayakna tentrem karo kabèh wong, lan kasucian, tanpa iku ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti'* (Ibr. 12:14). Elinga marang Awak lan Getihé Gusti, sing kita dianggep pantes nampa. Roh sing nampa karunia paling suci iki ora kena nyimpen ing sajroning atiné kabingungan, kegilaan, utawa hawa napsu sing ora pantes. Cangkém, sing njupuk saka mata banyu sing langgeng, aja ngucapaké tembung-tembung reged lan ala. Mripat, sing disucèkaké déning getih sing larang regané, aja ndelok kanthi niat kéwan lan aja ngidini gambar-gambar cabul nyantol ing kono. Tangan sing wis nampa harta ilahi aja nyentuh apa waé sing ora pantes.

19. Nanging kabèh anggota, minangka bagéan saka Kristus, kudu dijaga lan dilestarekake ing kasucian. Satemene, saben kabecikan iku ageng lan pantes digayuh, nanging ora ana sing luwih utama tinimbang kasucian. Kasucian pisanan sumunar ing Swarga, sadurunge ula ngapusi para sepuh kita kapisan nganggo sophistry-e; – kasucian dianggep pantes dadi ibu Kristus; kasucian ngowahi manungsa dadi malaikat; kasucian ngangkat donya marang kahanan sing ora rusak.

20. Ing kéné, ana sing bisa takon: kepiyé carané kita bisa nggayuh iku? – Kepiyé manèh kajaba lumantar pakaryan lan kringet sing tanpa wates? – Amarga yèn ana tugas ageng ing ngarep, mesthi ana uga ketekunan gedhé lan pakaryan abot sing ora sithik. Kaya pedhang landhep sing bisa nggebuk mungsuh kanthi efektif, mangkono uga atiné, ing ajrih marang Gusti—kaya digawé ing geni lan dilatih ing banyu luh—kudu nggebuk pikiran setan, njupuk mau dadi buruane. Yen dadi tumpul, kudu diasah maneh, supaya bisa mateni ora mung ewonan, nanging akèh banget, kaya sing dinyanyèkaké bab Daud; amarga *'akèh sing nyerang kita saka dhuwur'* (Mazmur 55:3), lan roh-roh kejahatan sing perang nglawan kita ora kaétung; nglawan nganti pungkasan mbuktekake prajurit sejati Kristus lan ndadekake dhèwèké panyangga mahkota. Mugi sih rahmaté Gusti maringi pangapura marang wong-wong sing wis dosa, lan marang kowe sing mlaku ing dalan sing leres, mugi Gusti nguwatake semangatmu, supaya kowe bisa nepati saben dhawuh Gusti bola-bali, lan kanthi mangkono kowe bisa nggayuh kraton swarga.

266. Wong kang semangat ora mung nyingkiri pakaryan ala, nanging uga pikiran ala: kanthi mangkono dhèwèké éntuk tentreming Gusti, kang ndadèkaké dhèwèké seneng lumantar renungan ilahi

266. 1) Wong sing semangat ora mung nyingkiri tumindak ala nanging uga pikiran ala; kanthi mangkono dhèwèké éntuk tentreming Gusti, kang ndadèkaké dhèwèké bungah lumantar renungan ilahi. – 2) Mula saka iku, ayo padha waspada marang awak dhéwé, lan aja nganti pikiran-pikiran manggon ing atiné – utamané pikiran napsu lan nesu. [4, 47]

21. Wong sembrono lan wong sugih nganggep tumindak nindakake kejahatan iku wis dosa, kaya: zinah, persetubuhan diluar nikah, sodomi, najis lan saben tumindak ala liyane, sing paukumané abot miturut paugeran. Nanging wong kang semangat, kang kepengin netepi sabda ing saben rincian, ora nganggep bebas saka salah sanajan khayalan pikiran kang ora pantes, saka ngendi muncul gerakan badan kang ora pantes, lan ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo mbasmi kabeh mau ing jeroné lan tetep tentrem saka hawa napsu kang mbebayani: yaiku nduwèni katentreman karo Gusti Allah lumantar Sang Kristus kita, kaya sing diandharaké Rasul (Rom. 5, 1), ing ngendi, sawise nemokake pangayomané, nyawa kasengsem kabungahan ageng lan kapenuhan rasa legawa kang ora ana enteke, seneng manggon ing pamikiran babagan Gusti Allah lan nyilem ing renungan kamulyané kang ora bisa diungkapake, nganti lali marang awake dhéwé. Nanging nalika nyawa metu saka kahanan iki lan kagugah dening kepinginan sing durung diucapake, mula nyawa kuwi kabuwang-

buwang lan keganggu, kaya prau ing sangsara ing segara prahara; lan kajaba Gusti rawuh nulungi, nyawa kuwi ana ing bebaya karam.

22. Mula saka iku kita kudu waspada, aja nganti pikiran ala manggon ing jeroning kita, nanging langsung ngusir mau. Amarga yen ula nemokake dalan mlebu, lan alon-alon maksa mlebu, ora bakal lunga nganti nglairake pati. Napa Kitab Suci kandha yèn ula bakal nyerang tumit manungsa—tegesé, pungkasaning tumindaké—dene manungsa bakal nyerang sirah ula—tegesé, mlebu pisanané pikiran dosa ing jiwa (Kejadian 3:15)? Mula saka iku, ayo padha ngadeg teguh nglawan serangan pikiran, mbasmi sadurunge napsu sing muncul saka kono nyekel, lan kanthi mangkono nyegah banjire dosa, supaya kita uga bisa kandha karo St. Daud: *'Kita wis liwat geni lan banyu, nanging Panjenengan wis nggawa kita menyang panggonan pangaso'* (Mazmur 65:12). – Nanging, ora mung siji hawa napsu iki waé sing ngganggu lan ngrusak jiwa; nanging luwih manèh nesu; amarga ana pangandikane: *'Mripatku keganggu amarga nesu'* (Mazmur 6:8), lan manèh: *'Nesuné kaya ula'* (Mazmur 57:5); lan maneh: *'Murka manggon ing dhadha wong bodho'* (Pangand. 7:10); lan pungkasané: *'Kebanjiran murka iku karusakané'* (Sirakh 1:22). Saka apa, mula, semangat kaya ngono kuwi muncul? Saka pola pikir sing sombong marang awake dhewe lan ngremehake wong liya, mbayangake awake dhewe dadi apa-apa (Gal. 6:3), lan ngunggahake awake dhewe tinimbang wong sing derajaté luwih andhap. Amarga wong sing andhap asor ing ati, niru Gusti, iku alus lan lembut, ora seneng rebutan utawa ribut; lan yen kedadeyan kuwi, dheweke luwih milih nahan pangapuran tinimbang maringi pangapuran – dheweke nampa pukulan, nanging ora mbales.

267. Tumindak patuh iku saling nyambung; mulane kita kudu mbantu siji lan sijine, lan tansah, tanpa nolak utawa nundha, manut marang sing nduweni wewenang lumantar tumindak patuh

267. 1) Tumindak patuh iku saling nyambung; mulane kita kudu saling mbantu, lan tansah, tanpa nolak utawa nundha, manut marang sing nduweni wewenang lumantar tumindak patuh. – 2) Aja nganti kalah karo pikiran kang ngganggu: amarga kuwi asalé saka sing jahat. – 3) Kanggo kuwi, kembangna sabar, sing perlu ing kabèh bab. [4, 48]

23. Apa sing bakal kita rembug dina iki? Aku bakal nyritakaké babagan tampilan njaba urip kita, utawa urip miturut Paugeran: sanadyan kita ana ing pangasingan, kita urip kaya ing biara, ora mung siji utawa loro saka kita, nanging akèh bebarengan. Lan sanadyan kita ora ngrasakake kenyamanan biara, kita isih bisa entuk apa sing dibutuhake, sanadyan kanthi angel – lan ora mung kanggo awake dhewe, nanging uga kanggo wong liya. Amarga para sedulur lan bapak, uga para lelungan lan wong mlarat, tansah teka marang kita. Nampani lan nyukupi kabutuhan kabeh mau mbutuhake semangat sing gedhe lan gaweyan sing abot. Mulane pangurus kudu wicaksana lan waspada, minangka pangurusing Gusti. Nanging iki ora ana gunane yen pangurus ora duwe asisten pangurus sing selaras karo dheweke lan padha waspada. Uga asisten pangurus ora bakal kasil apa-apa yen dheweke ora duwe juru gudang sing manut marang pituduhé ing kabèh bab. Uga urusan juru gudang ora bakal mlaku kaya sing dikarepake kajaba dhèwèké nduwèni asisten sing trampil, yaiku juru masak. Uga urusan juru masak—lan kanthi mekar uga urusan para liyané, lan liwat kabèh mau urusan liyané—ora bakal mlaku lancar kajaba saben wong nduwèni kanca kerja sing ndhukung. Kaya déné ana akèh anggota ing siji awak; nanging para anggota padha ngopeni siji lan sijiné, supaya yèn siji anggota nandhang sangsara, kabèh anggota nandhang sangsara bareng, lan yèn siji anggota diurmati, kabèh anggota padha bungah bareng: mangkono uga ing persaudaraan, yèn tatanan sing padha ora dipatuhi, ora bakal ana urip bebarengan, ora ana katentreman lan ora ana kesatuan pikiran, nanging bakal ana wong sing diasingaké, prahara lan karusakan. – Yen pancen kahanané kaya ngono, kepiye wani ana wong tumindak manut hawa napsu pribadiné, utawa nalika perlu ngurus urusan utawa pakaryan tangane, malah ora melu ing pakaryan bebarengan sing migunani? Uga kepiye wani ana wong, nalika dijuluk nindakake tugas apa waé, nolak lan ora manut marang sing nduwèni wewenang? Wong kaya ngono ora dadi murid maneh nanging pemberontak, ora dadi sedulur maneh nanging wong liya. Nanging yen kahanan kaya ngono wis kelakon, waspadha wiwit saiki, supaya sapa wae sing kejiret ing kaluputan kaya ngono ora kudu nampa paukuman sing wis ditemtokake kanggo tumindak ala kaya ngono. – Apa kowe ora krungu apa sing diprentahake Rasul? *'Saling padha welas asih, welas, lan padha ngapura, kaya Gusti Allah wis ngapura kowe amarga Kristus'* (Efesus 4:32). Mula saka iku, ayo padha kaya ngono marang siji lan sijine, padha nggawa bebané siji lan sijine lan kanthi mangkono nepaki paugerané Kristus, kaya sing katulis (Galatia 6:2).

24. Aku wis tak jaluk marang kowe sadurunge, lan saiki tak jaluk maneh: aja nganti kita kabebanan dening beban pikiran kita, nanging kanthi kabungahané Roh Suci ayo padha nglakoni perjuangan sing ana ing

ngarep kita, kanthi ndeleng marang Pangripta lan Panuntun iman kita, Yésus, sing maringi pandonga marang sing ndedonga lan kamenangan marang sing kepéngin menang. Apa kowe ora kelingan kepiye, ora suwe kepungkur, ana badai dumadakan muncul, nanging udhara langsung resik maneh? Mangkono uga karo pikiran: padha ngganggu kita sedhela, banjur sirna maneh. Oh, yen wae pikiran-pikiran kuwi ora ngganggu kita sakabehe! Lan kenapa kita ora tansah nduwé tentrem ing atiné? Nanging kuwi ora mungkin, amarga kita gampang owah-owahan, lan kita ora tetep padha sanajan sedina; luwih-luwih maneh, mesthi wae ora bakal tansah kaya ngono. Nanging delengen, kancaku, marang kejemé setan sing ora kendhat: sanajan diusir, dhèwèké bali manèh; lan sanajan dhèwèké pepeteng, dhèwèké ngowahi awaké dhéwé dadi padhang ing ngarsané Malaikat, nyoba ngapusi kita nganggo tipuan. Nanging muga-muga ula kuwi lunga saka kita, lan muga-muga kita tansah ngakoni: 'Kita ora bakal nyelakaké Panjenengan, Kristus, lan ora bakal ngapusi pangakuan kita.' Utawa apa kowe ora ngerti saka kahanan apa kita wis pindhah menyang kahanan apa? Apa kita ora wis pindhah saka sing ora katon menyang sing katon? Saka kabodhoan menyang kawruh? Saka ora ajiné dadi ajiné? Lan kita nduwé sabda, kawruh, lan pujian; lan kowe kabèh iku putra-putra sing pancèn ajiné, nganggo emas manut ketaatanmu sing kaya emas.

25. Dadi, apa sing isih kurang? – Kasabaran; *'awit kowe padha butuh kasabaran,'* pangandikane Rasul, *'supaya sawise nindakake kersaning Gusti, kowe padha nampa janji'* (Ibr. 10:36). Dadi, apa janji iki? – Gusti piyambakipun ngandika: *'Aku bakal nyiyapake panggonan kanggo kowe. Lan yen Aku wis nyiyapake panggonan kanggo kowe, Aku bakal bali lan njupuk kowe marang Aku; supaya ing ngendi Aku ana, kowe uga ana. Lan kowe padha ngerti manawa Aku lunga, lan kowe padha ngerti dalane'* (Yohanes 14:2–4). *'Lan ora ana siji waé sing bakal nyopot kabungahanmu'* (Yohanes 16:22). Nalika merenung bab iki, lan nyawang kamulyan—sing ora bisa diungkapaké lan ngluwihi pangerten—sing bakal kawujud ing para wali, ayo padha sabar nampa kabèh kanthi tentrem: yèn kudu luwe, ya padha luwe; yen kita kudu wareg karo kabèh, kita bakal wareg; yen kita kudu mati, kita bakal mati, supaya kita bisa nampa urip langgeng ing Kristus Yesus, Gusti kita.

268. Ing mangsa Shrovetide, nyemplung ing kesenengan indra bertentangan karo semangat Kristen

268. 1) Ing mangsa Shrovetide, nyilem ing kesenengan indra bertentangan karo semangat Kristen. – 2) Ayo padha matur nuwun marang Gusti amarga wis nuntun kita metu saka donya lan mlebu ing urip tentrem kita, saka kono akèh para wali padha sumunar, sing uga kita upaya ditiru. – 3) Mula saka iku, ayo tetep setya marang Panjenengané, nyiapake awak kita kanggo cobaan pangakuan iman kita sing bakal teka. [4, 49]

26. Dina-dina sing bakal teka (Shrovetide) biasane dianggep wong minangka sawijining pesta, amarga ana jamuan lan hiburan sing dianakake nalika wektu kuwi, tanpa nyadari manawa dina-dina iki, lumantar nyingkiri daging, nglambangake pangendalian dhiri sacara umum, dudu keserakahan mangan lan mabuk. Amarga kuwi kabèh iku pratandha pesta Yunani. Babagan wong Kristen, sanadyan padha mangan lan ngombe kanthi wajar, ora kena nyenengake daging kanthi napsu, kaya sing diwulangake Rasul (Rom. 13:14). Nanging, kajahatan sing wis nyusup ing paugeran urip saben dinane, mimpin donya manut karsa dewe. Nanging kita bakal nyingkiri keborosan sanajan ing bab-bab sing diparingi idin kanggo dipangan, amarga ngerti yen keborosan iku ibu saka dosa. Mangkono leluhur kita Adam, nalika dhèwèké nahan dhiri ora nyicipi apa sing dilarang, dhèwèké bungah lan seneng ing Swarga, kebak pangertosan lan inspirasi ilahi. Nanging nalika dhèwèké nglanggar pangreksan dhiri lan nyicipi wit panglanggar, dhèwèké langsung diusir saka Swarga kabungahan. Lan ora ngendhaleni napsu dadi ibu pati kanggo dhèwèké. Mangkono uga wong Sodom, sing mabuk karo napsu memalukan nalika wis wareg roti, ngundang murka Gusti marang awaké dhéwé lan kabakar geni lan belerang. Mangkono uga Esau sing keji, digerakké déning mata serakah, ngorbanaké hak lairé mung kanggo sak panganan. Mangkono uga karo umaté Gusti: *'Wong-wong padha lungguh mangan lan ngombe, banjur padha tangi kanggo dolanan'* (Kaluwihan 32:6). Kahanan sing padha katon ing jaman saiki: pesta lan mabuk, sorak-sorai lan jogetan setan, ora mung ing awan nanging nganti bengi. Mangkono alae ora ngendhalèni dhiri; lumantar kuwi pati mlebu ing donya.

27. Nanging kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah amarga Panjenengané wis nylametaké kita saka kabèh kabodhoan kaya ngono lan nuntun kita menyang urip sing pinaringan berkah, ing ngendi ora ana kakehan nanging ana katengahan, ora ana mabuk nanging ana waras, ora ana rusuh nanging ana tentrem, ora ana rame nanging ana meneng, ora ana kekacoan nanging ana panuwun, ora ana cabul nanging ana kasucian, kasucian lan kasto. Saka urip iki kabèh bapa-bapa suci kita padha sumunar; wong-wong sing kanthi pitulunganing Gusti ngendhaleni napsu, ngusir setan, dadi kaya malaikat, nindakake mujijat, nggayuh

kamulyan swarga, lan dadi sumber kaajaiban ing donya – ing antarané ana sang Antonius sing pinaringan berkah, sing gesangé kita anyar waé maca lan nyekseni kepiyé Gusti Allah ngluhuraké dhèwèké ing swarga – nganti para raja donya nganggep minangka pakurmatan ageng kanggo nulis surat marang dhèwèké lan maca tembung-tembung sing wis ditulis. Kita uga, kanthi andhap asor, ngetutake tapak langkah para wong sing pinaringan berkah iki; lan yèn kita uga ngupaya niru tindak-tanduke kabukten saka kasampurnan para biksu kita, panguripan donya sing ditinggalake, pamisahan saka tanah kelairan, sedulur, lan kabèh wong sing dikenal, kaluman lan katundhukané – iki pangakuan ing ngarep kita, sing uga ndadèkaké kita nampa panganiayaan.

28. Mula saka iku, ayo padha bungah lan nuduhake kabungahan marang siji lan sijine, amarga Gusti Allah wis maringi kita kabèh iki, lan kita urip kanthi rohani, ing ngendi, yen kita kepengin, kita bisa ngrayakake saben dina lan bungah kanthi kabungahan sing ora pudar. Mulane aku ngajak kowe supaya luwih kenceng nyekel perjuangan kita lan pangakuan iman sing ana ing ngarep kita: amarga kabar wis sumebar yèn sang raja lagi nimbang prakara kita, lan utusané sang raja bisa waé teka kapan waé. Nanging aja nganti kita wedi karo kabar kaya ngono: *'Yèn Gusti Allah ana ing pihak kita, sapa sing bisa nglawan kita?'* (Roma 8:31). Yen Panjenengané wis nulungi kita ing kahanan biyèn, mesthi Panjenengané bakal nulungi kita ing tembe mburi uga: ayo padha tetep ajeg, ayo mung merhatosake awaké dhéwé, lan Panjenengané bakal maringi kekuwatan marang kita ing kabèh bab, supaya kita bisa urip nganti pungkasan manut karsa Panjenengané lan nggayuh Karajaning Swarga.

269. *Penganiayaan ing lawang: ayo padha ngadhepi kanthi teges, ngandel pitulunganing Gusti lan njupuk semangat saka janji ganjaran amarga tahan ngadhepi penganiayaan – demi iman*

269. 1) Penganiayaan ing lawang: ayo padha ngadhepi kanthi teges, percaya marang pitulunganing Gusti lan njupuk semangat saka janji ganjaran amarga tahan ngadhepi penganiayaan – kanggo iman. – 2) Kita ora kena gawe paseduluran karo para bidah, lan utamane kudu ngindhari wong-wong sing setya ing tembung nanging ing atine bidah. – 3) Ikonomalisme nglawan dogma Inkarnasi Sabda Gusti lan nglawan prentah kanggo ngajeni lan nyembah Gusti. [4, 51]

29. Saiki kita kuduné padha ngomongaké bab pangastiné, amarga Prapaskah Suci wis cedhak. Nanging kabar angin sing sumebar ngendi-endi ngalangi kita, lan ngalihake pikiran lan tembung kita marang bab liya. Aku wis ngandhani kowe manawa panguwasa lagi mriksa kasus kita; lan saiki, kaya sing padha kandha, dhèwèké ngetokaké ancaman liwat gubernur Nicomedia – sing yèn kita mangsuli kanthi cara sing takwa, dhèwèké ora bakal nampa lan bakal cepet-cepet nglakokaké apa sing wis dirancang. Ora ana sing bisa diomongake kanggo mangsuli iki, nanging kita kudu nyiapake awake dhewe kanggo panganiayaan anyar, yakin manawa ing ngendi sangsara akèh, ing kono uga panglipur Roh Suci akèh, kaya sing diomongake Rasul: *'Amarga kaya sangsara Kristus akèh ana ing kita, mangkono uga lumantar Kristus panglipur kita akèh.'* *Apa kita sedhih amarga panglipur lan kaslametanmu—sing kawujud lumantar ketekunan ing sangsara sing padha kita alami—utawa apa kita diparingi panglipur dening panglipur lan kaslametanmu, amarga kita mangertèni yèn kaya kowe melu nandhang sangsara kita, kowe uga melu nampa panglipur kita*" (2 Kor. 1:5–7). Ing tembung-tembung iki, Rasul wis nuduhake marang kita manawa kita padha melu nandhang sangsara lan panglipur siji lan sijine, kaya-kaya kita iku siji awak lan siji Roh, *'kaya'* kita padha diundang *'marang pangarep-arep siji saka panggilan kita'* (Efs. 4:4). Mula saka iku, ayo padha ora putus pangarep-arep utawa kuciwa, nanging ayo padha tekad tetep manunggal kanggo sababé Gusti Allah, kaya prajurit Kristus sing becik, nggawa pakarang kita, *"dudu saka daging, nanging kuwasa lumantar Gusti Allah kanggo ngrubuhaké kubu-kubu"* (2 Kor. 10:4), yaiku kawicaksanan, kawani, kasucian, lan kabeneran – lan kanthi mangkono nepaki pangandikane Gusti: *'Nalika padha nganiaya kowe ing sawijining kutha, mlayu menyang kutha liyane'* (Mat. 10:23) – lan nalika kita lunga menyang kana, aja *kuwatir babagan apa sing bakal kita pangan, ngombe, utawa nganggo* (Mat. 6:31). Amarga Panjenengané piyambak ngendika: *'Aku ora bakal ninggalaké kowe, lan ora bakal nyia-nyia kowe'* (Yosua 1:5): mula Panjenengané bakal mbukak lawang rahmaté kanggo kita ing kana uga, lan bakal dadi pitulung kita ing kabèh bab. Kepiye carané kita ora bisa bungah, yèn nduwé janji kaya ngono? Kepiye carané kita ora bisa seneng yèn kita iki muridé Gusti? Mangkono uga Para Rasul Suci dianiaya, marang sapa Gusti ngendika: *'Berkah kowe nalika wong ngina kowe lan nganiaya kowe lan ngucapake kabèh jinis ala marang kowe kanthi salah amarga Aku. Padha bungah lan seneng, amarga ganjaranmu ageng ing swarga'* (Matius 5:11–12). Mangkono, saiki wektu kabungahan lan kabagyan: amarga nggawa kabungahan kang ora bisa diungkapake, urip langgeng lan kraton langgeng.

30. *"Aja mlebu dalan bangsa liya, lan aja mlebu kutha Samaria"* (Mat. 10:5). Kita kudu mangerteni iki ana gandhengane karo para ahli bidah: mula saka iku, kita ora bakal mlebu gréja-gréja utawa omah-omahé. Nanging ing endi ana putra tentrem, wiji kasucian, ing kono kita bakal manggon, lan ing kono kita bakal mangan, kaya taun-taun sadurunge. Aja nganti kita kapancing dening wong-wong sing pura-pura nyekel kabeneran, sing ngaku pimpinan sing bener nanging sejatine ora kaya ngono, malah padha kesasar, *'ngapusi lan diapusi'* (2 Tim. 3:13), *'sing paukumané adil'* (Rom. 3:8). Ayo padha njaga iman sing teguh lan urip sing suci, ora nyuda utawa nglarani siji lan sijiné, nanging tetep utuh lan sampurna ing loro-loroné.

31. Pokok pangakuan saiki yaiku dogma babagan Inkarnasi Gusti kita Yesus Kristus. Sapa waé sing ora ngakoni yèn Gusti kita Yesus Kristus bisa digambar ing lukisan, ora ngakoni yèn Panjenengané katon ing daging: amarga katon ing daging lan dadi subyek sing pantes kanggo digambarke ing ikon iku siji lan padha. Saliyane, sapa waé sing ora ngormati ikon suci Sang Gusti, ora ngormati Sang Gusti piyambak. Amarga sing digambaraké ing ikon iku asliné, lan sapa waé sing ndelok ikon iku ndelok asliné ing ngarepé. Mula, sapa waé ngajeni utawa ngremehake ikon, utawa nyembah utawa ora nyembah gambar mau, iku padha waé ditrapake marang asliné lan, yèn ikon mau nggambaraké Gusti, marang é Gusti. Mula, sapa waé sing ngajeni ikoné Gusti lan nyembah gambaré, iku padha ngajeni lan nyembah Gusti; nanging sapa waé sing ora ngajeni ikon iki lan ora sujud marang gambaré, iku ora ngajeni lan ora nyembah Gusti. – Sanadyan para ikonoklas ngaku nyembah Gusti, nanging iku goroh. Tembung Kitab Suci lumaku marang wong-wong mau: *'Padha ngakoni ngerti Gusti Allah, nanging pakaryané mbantah Panjenengané'* (1 Tim. 1:16). Nanging kita nyembah Kristus lan ikoné – kita nyembah Ibuné Gusti Allah lan ikoné – para wali lan ikon-ikoné. Lan iki piwulang apostolik sing kita tampi saka bapa-bapa suci kita. Janji iman iki aku ngajak kowe, anak-anak lan sedulurku, lumantar Roh Suci sing manggon ing jeroning kita, supaya dijaga kanthi utuh lan ora rusak. – Mula, ndedonga kowe kanggo kita sing andhap asor, supaya Gusti paring kita *'tembung'* kanggo *'mbukak cangkem kita'* (Eph. 6:19), kanthi wani ngandharake kabeneran, supaya pangarep-arep kita ora kuciwa, lan bebarengan karo kowe bisa ngrampungake tugas sing diparingake marang kita kanthi sampurna, lan supaya kita kabeh bisa nggayuh Karajaning Swarga.

270. Sekali maneh, pangéling marang kaluputan ing Pesta Zaitun, lan urip donya sacara umum, lan panuwun amarga Gusti wis nylametaké para biarawan saka kahanan iki

270. 1) Sekali manèh, pangéling marang kaluputan ing Pesta Zaitun, lan urip donya sacara umum, lan panuwun amarga Gusti Allah wis nylametaké para biarawi saka kahanan iki. – 2) Kita kudu sedhih kanggo para awam sing urip manut roh donya, niru para Rasul, para Nabi, lan kabèh wong suci. [4, 52]

1. Aku kerep muji uripmu; nanging iku dudu amarga muji-muji, nanging kanthi sejati, kepengin ngetokake welas asihku marang wong-wong sing urip manut donya, lan uga kanggo nyurung kowe supaya luwih semangat. Kowe kabeh wis ngerti apa sing kedadeyan ing kana saiki: pesta lan mabuk, lagu lan joged, lan kabèh ciptaan liya saka pakaryané mungsuh ing donya – *'sing paukumané adil'*, kaya sing katulis. Nanging cara urip kita ora kaya ngono: awan lan bengi kita muji Gusti, manut paugeran sing diwarisaké marang kita déning para bapa suci; nyanyian mazmur mèlu nyanyian mazmur, pambacaan mèlu pambacaan, pandonga mèlu pandonga; banjur—ing pikiran kita, waspada marang pikiran kita; ing atiné kita, piwulang ing tembung-tembung ilahi; uga, meneng sing pas wektuné lan pacelathon sing pantes; Saliyane, kita padha ngladeni siji lan sijine; kabeh diatur miturut bobot lan ukuran, sanadyan ing dina-dina raya biasane ana panganan sing diwenehake. Amarga rungokna apa sing diandikakake Gusti marang Yudas: *'Apa sing kok tindakake, tindakna kanthi cepet.'* Nanging ora ana siji wae saka wong-wong sing padha lungguh ing meja sing mangertos kenapa Panjenengané ngendika kaya ngono marang Yudas. Sawetara wong padha gumun, amarga Yudas iku panitia kas, kaya sing diomongake Gusti Yesus marang dheweke: *'Tuku apa sing kita butuhake kanggo paskah; utawa wenehi soko marang wong mlarat.'* Apa kowe weruh yen dheweke padha kuwatir bab paskah lan bab wong mlarat? Sing uga kita, kaya sing kowe weruh, ngupaya nepaki kanthi andhap asor. Nanging puji syukur marang Gusti Allah, sing wis maringi kita kalodhangan kanggo melu ing urip kaya mangkono; *'dudu amarga saka pakaryan becik sing wis kita tindakake'* – amarga kita ora nate nindakake apa-apa sing becik ing donya iki – *'nanging miturut sih-rahmaté piyambak'* (Titus 3:5), Panjenengané wis nelpon kita menyang kono. Mulane saben kita, kanthi manah kang remuk, tansah kudu ngendika: *'Sapa aku iki, ya Gusti, ya Gusti, lan apa iku omahé bapakku, nganti Panjenengan kersa tresna marang aku kaya ngéné?'*

2. Lan mangkono panggilan kita; nanging ing donya kowe arang banget nemu bab kaya ngono. Amarga ing kana, bengi diganti awan ing tengahing kuwatir lan urusan jaman iki, ing pangapusan marang awake dhewe babagan bandha lan masalah liyane; nganti manungsa ora duwe wektu sanajan kanggo ambegan: saiki padha

ngancem bebarengan, saiki padha bentrok kanthi mungsuhan; *'sumpah lan goroh, matèni, nyolong lan zinah nyebar ing saindenging tanah'*, kaya pangandikane sabda nabi (Hosea 4:2), lan akèh manèh sing ora gampang diétung. Sawisé kelingan kabèh mau, Chrysostom sing pinaringan berkah ngendika yèn meh ora ana siji waé nyawa sing bakal slamet saka donya iki. Ukara sing medeni, nanging pancèn bener. Lan wong sing nduwé nurani becik ora bisa ora sedhih lan nangisi bab iki. Amarga apa kita kabèh ora padha sedulur siji lan sijiné? Apa kita ora kabeh saka getih sing padha? Apa kita ora kabeh kabentuk saka bledug sing padha? – Yen ana wong sing ndeleng kéwan ambruk ing jurang tumuju pati ora bisa ora ngrasakake welas, apa ora luwih nyedhihaké manèh nalika nyekseni karusakan sedulur lan kanca pracaya? Mulane, Rasul sing pinaringan berkah iku nangis kanggo mungsuh-mungsuh Salib Kristus, ndedonga kanggo wong-wong mau kanthi lara ati sing ora kendhat (Rom. 9:2–3). Nabi Yeremia nangis kanggo Israel, lan tangise diterangake kanthi rinci ing Kitab Suci. Musa Agung mberuwak marang Gusti Allah: *'Lan saiki, menawa Panjenengan kersa ngapura kaluputane wong-wong mau—nanging menawa boten, mupus kula saking kitab Panjenengan'* (Kaluwihan 32:32); lan saben wong suci, kang padha kebak welas asih, ora nate lali ndedonga kanggo wong-wong kang nemokake awake dhewe ing kahanan kang padha. – Mangkono uga, yen kita kepengin ngetutake tapak-tapaké, *'aja mung saben wong padha merhatiake kapentingané dhéwé, nanging uga kapentingan wong liya'* (Fil. 2:4), nanging uga ndedonga kanggo donya, ngrasakake welas lan sedhih ing atiné kanggo wong-wong sing uripé ora tertib, kanggo wong-wong sing kapengaruh bidah, kanggo wong-wong sing peteng amarga paganisme, lan sak cekaké: *'ngaturake panyuwunan lan pandonga kanggo kabèh wong'*, kaya sing diandharake Rasul (1 Tim. 2:1). Kanthi tumindak kaya ngono, sadurungé wong liya, kita bakal éntuk paédah kanggo awaké dhéwé, kanthi tobat lan ngresiki awak saka kabiasaan sing kebak hawa napsu; sawisé mbusak kabiasaan kuwi, kita bakal dianggep pantes éntuk urip langgeng ing Kristus Yesus, Gusti kita.

271. *Prapaskita wis mungkasi rame-rame lan gunem-guneman, lan wis ngajak umat awam urip ing kasucian*

271. 1) Prapta Puasa wis mungkasi rame lan gosip, lan wis ngajak umat awam urip ing kasucian. – 2) Puasa nganyari nyawa lan ndadekake dadi panggonan panggonan Gusti; kita kudu nampani kanthi kabungahan lan nglakoni. – 3) Nanging nalika nglakoni puasa badan, kita uga kudu puasa rohani, nyingkiri hawa napsu lan kahayang sing mungsuh tampilake kaya narik ati, nanging sejatine padha awon lan pait. – 4) Mula saka iku, ayo padha telaten ngetutake paugeran puasa, ing jero lan ing njaba Gréja. [4, 54]

3. Mangsa Prapanca, yèn dibandhingaké karo sisa taun, kaya pelabuhan tentrem ing ngendi kabèh wong padha kumpul lan nemokaké katentreman rohani. Amarga wektu iki nylametaké ora mung kanggo biksu, nanging uga kanggo umat awam, kanggo enom lan tuwa, kanggo panguwasa lan rakyat, kanggo raja lan imam, kanggo saben jinis wong lan saben umur. Kutha lan désa dadi tentrem saka swara rame lan ribut; nanging, kidungan mazmur lan puji-pujian, pandonga lan pangajab diwartakake ing endi-endi, lumantar iku Gusti Allah kita sing luhur, sawise tentrem, maringi katentreman marang roh kita, yen kita sujud ing ngarsane kanthi ati sing tulus, kanthi ajrih lan gemeter, kanthi nangis lan janji bakal mbenerake lan ngapikake ing tembe. – Nanging mugi para pamimpin gréja ngandika marang umat; dene aku, sing wis diangkat dadi kepala panjenengan, sing paling kinurmatan, bakal ngandika marang panjenengan kanthi cekak nyatakake apa sing pantes.

4. Puasa iku pambaruan jiwa; amarga Rasul kandha: kaya *'awangan kita luntur'*, mangkono uga *'jiwa kita dianyari saben dina'* (2 Kor. 4:16). Yen jiwa iku dianyari, mula dadi éndah manèh miturut gambarane kaéndahan wiwitan; lan sawisé dadi éndah, kanthi katresnan narik marang awake dhéwé Sang Sing Ngandika: *'Aku lan Rama bakal teka lan manggon ing omahé'* (Yohanes 14:23). Yen mangkono paédah sing lumrah saka puasa, sing ndadekake kita dadi panggonané Gusti Allah; mula kita kudu nampani kanthi kabungahan, tanpa krasa abot amarga prasaja lan irit panganan: awit kita weruh yèn Gusti, sing bisa nyedhiyakake panganan manéka warna lan akèh, wis maringi mangan ewonan wong ing ara-ara samun mung nganggo roti lan banyu; salajengipun, rasa ora biasa karo panganan kaya ngono, yèn dilandasi semangat, ora bakal dadi ora nyenengake.

5. Nanging, puasa ora mung winates ing diet sing sithik waé, nanging uga mbutuhake nyingkiri kabèh sing ala, kaya sing diwulangaké para bapa suci kita. Mula saka iku, ayo padha nyingkiri putus asa, sembrono, males, iri, fanatisme, nesu, nglegakake napsu, lan kekarepan dhéwé; ayo uga nyingkiri napsu daging, amarga ula kang pirang-irang rai iki nyerang malah wong-wong sing puasa. *'Wohé ayu dipandeng lan enak dipangan, woh sing matèni aku,'* kaya sing kita krungu ing Kitab Suci. Nanging élinga yèn iku dijenengi 'abang' saka

wujude, dudu saka hakikaté. Kaya déné wong sing njupuk delima abang éndah ing njaba, banjur nemokaké yèn ing jeroné wis bosok, mangkono uga rasa legané napsu: iku janji palsu marang manisan kang durung tau dirasakaké, nanging sawisé wareg malah dadi empedu paling pait—luwih landhep tinimbang pedhang bermata loro, ngrebut nyawa kang kasandhung: mula leluhur kita Adam, kang kagoda ula, nandhang sangsara, amarga wis nyentuh woh larangan, lan nemokaké pati tinimbang urip. Paring sing padha uga nyerang sapa waé sing wiwit wektu kuwi nganti saiki katipu kanthi cara sing padha. Kaya déné dhèwèké dhéwé, sing iku pepeteng, ngowahi awaké dhéwé dadi malaikat pepadhang, mangkono uga dhèwèké bisa ngowahi ala dadi becik, pait dadi legi, awon dadi ayu, mateni dadi maringi urip – lan kanthi cara iki, sing tansah ala, dhèwèké ora kendhat ngapusi donya. Bab kita, kita ora bakal ngidini awake dhewe diapusi dening umpan kaya ngono, uga ora bakal nampa nasib kaya manuk-manuk sing kesusu kesetanan nyerbu pangan sing katon, banjur kecemplung ing jaring pemburu; nanging kita, lumantar akal, bakal nyopot selubung ala sing nggodha, ndeleng ala iku telanjang kaya asline, lan kanthi mangkono gampang nyingkiri.

6. Mula saka iku, ayo padha waspada nalika nyanyi kidung, semangat ing kidung pujian, lan merhatiin maca Kitab Suci; ayo padha sujud ing wektu sing wis ditemtokake saben jam lan makarya nganggo tangan kita dhewe, amarga apik tenan makarya, lan sapa sing ora makarya ora pantes nampa pangan; monggo padha nggawa beban siji lan sijine, lan ingkang paling utama, padha ngupaya supaya dadi '*saling welas asih, welas asih, andhap asor, alus, kebak sabar lan pakaryan becik*' (Eph. 4:32; Yakobus 3:17). '*Lan tentreming Allah, kang ngluwihi kabèh pangerten, bakal ngreksa atimu lan pikiranmu ing Kristus Yesus*' (Fil. 4:7); lan ing kéné muga-muga kowe dianggep pantes nggayuh dina padhang Wunguné Gusti kanthi tanpa cela, lan ing jaman sing bakal teka, sawisé wunguné wong mati, supaya éntuk Karajaning Swarga.

272. *Omahé jiwa kudu dibangun kanthi luwih tliti tinimbang omah donya*

272. 1) Omahé jiwa kudu dibangun kanthi luwih tliti tinimbang omah donya. – 2) Bahan bangunan kanggo omahé jiwa yaiku kabecikan – ajrih marang Gusti lan liyané, sing ing antarané iku pangendalian dhiri duwé peran wigati. – 3) Puasa saben dina luwih becik tinimbang puasa rong utawa telung dina, kaya sing dipratélakaké déning paugeran ilahi lan tuladha para Bapa. [4, 55]

7. Wong donya, nalika padha mbangun omah sing larang, ora tau ngaso, awan lan bengi, terus-terusan makarya, mikir, lan ngurus kabèh nganti rampung proyek sing dikarepake; lan semangaté kanggo iki nganti kabèh pikirane ana ing kana (ing pakaryan bangunan) lan manggon ing kana, mikiraké saben cara sing bisa kanggo nambah langit-langit lan atap, ngias lantai nganggo macem-macem marmer, lan maringi kamulyan sing pantes marang kabèh liyane, supaya kabèh bisa dadi tontonan sing nyenengake kanggo para penyuka bab kaya ngono; lan yen ana wong sing nyoba ngalihake perhatian saka pakaryan lan upaya kaya ngono, padha bakal nampa kanthi ora seneng, kaya-kaya iku kaluputan gedhe. – Nanging kita, sing mbangun panggonan dunung ora saka bahan sing fana nanging saka bahan sing langgeng, ora digawé saka watu lan kayu, nanging kanthi trampil dirajut saka kabecikan lan sih-rahmat rohani—apa kita pancen bakal krasa puas lan, amarga semangat kita marang pakaryan iki, malah ketinggalan adoh saka wong-wong mau? Apa iki ora bakal dadi ketidakadilan paling gedhé saka kabèh? Bangunan kuwi, sawise nampani akèh wong sing kebak hawa napsu, lan wis weruh akèh tuan mlebu metu, pungkasane bakal ditinggal, rusak, lan ambruk; nanging iku nampa Roh Suci, amarga, kaya sing diandharake Rasul Ilahi, '*kita iku candhi uripé Gusti Allah, lan Rohé Gusti Allah manggon ing kita*' (1 Kor. 3:16; 2 Kor. 6:16); lan nalika wong-wong sing nduwèni Panjenengané lunga saka kéné, Panjenengané mudhun marang wong-wong mau lan manggon bebarengan karo wong-wong mau salawas-lawase.

8. Nanging saka bahan apa bangunan kaya ngono digawé? – Saka kabecikan, sing ditampa lan diadegaké ing ati. – Kaping pisan, jupuk ajiné marang Gusti Allah, dadi dhasar, amarga '*ajiné marang Sang Yehovah iku wiwitaning kawicaksanan*' (Mazmur 110:10); banjur kawicaksanan, kawani, kasucian lan kabeneran, kang padha nyekel siji lan sijiné lan nyawiji ing katresnan, iku '*dibangun lan dadi sampurna*' (Eph. 4:16) lan '*tumbuh dadi Gréja sing suci ing Gusti*' (Eph. 2:21), kaya kang katulis. Ayo padha tansah mbangun candhi kaya ngono ing sajroning awake dhewe, sedulur, lan aja tau mandheg ngias nganggo saben kaendahan saka kabecikan, supaya kita dianggep pantes nduwé Roh Suci minangka panggenané, lan narik pandelengané para malaikat lan para wali marang awake dhewe lumantar kaendahan sing narik saka urip kita. – Nanging amarga pangendalian dhiri uga kalebu salah siji kabecikan, lan saiki kita padha nglakoni luwih saka liyané, ayo padha muji Gusti Allah amarga kita wis ngrampungaké salah siji tahap lomba iki. Ayo pasuryan kita owah saka biyèn; nanging iki owah-owahan sing apik, sumunar kanthi puceté pangendalian dhiri. Monggo cangkem

kita kebak pait saka empedu amarga mangan telat; nanging roh kita sugih rasa legi amarga diangkat dening pangarep-arep. Mula saka iku, ayo padha bungah, amarga wis milih dalan sing luwih becik lan nyandhakake ati kita marang iku.

9. Mbok menawa ana wong sing kandha yèn mangan saben dina nyuda kasampurnan puasa. – Ora kaya ngono; amarga yen pancen mangkono, Gusti ora bakal paring dhawuh supaya kita nyuwun roti saben dina; uga nabi Elia ora bakal dipunparingi roti saben dina dening gagak ing ara-ara samun; uga Santo Paulus, sing wiwit manggon ing ara-ara samun sadurunge Anthony Agung, ora bakal nampa roti saben dina saka swarga; lan uga Santo Antonius Agung dhéwé ora bakal milih mangan saben dina tinimbang puasa luwih saka sedina utawa seminggu. Lan miturutku iki sebabe. – Amarga awak kita, sing makarya sedina muput, dadi kesel lan krasa kesel, lan mbutuhake istirahat lan gizi; mula Sang Pencipta wis nyusun supaya awak iki tetep lestari kanthi mangan saben dina, lan bisa maneh nglakoni pagaweyan – tinimbang entek lan ringkih, kaya sing kelakon marang wong sing ora mangan rong, telu, utawa luwih dina, – amarga kuwi padha ora bisa sujud ibadah bareng wong liya, uga ora bisa nyanyi banter kaya kuduné, uga ora bisa nindakake pakaryan taat liyane. Mula, mangan saben dina ora mung diparingi marang wong sing ringkih, nanging uga marang wong sing sampurna, manut paugeran sing diwarisake marang kita dening para leluhur. Saiki panjenengan saged mirsani bilih sedaya ing antawis kita sampun kaadeg manut tradisi para leluhur kita. Mugi kita tansah pinaringan waras badan lan kuwatos jiwa, supados saged ngabdi dhumateng Gusti Allah ingkang gesang lan sajati, nalika ngentosi dinten pungkasan, ingkang ing dinten punika panjenengan saged sumunar kados srengéngé bebarengan kaliyan sedaya para suci, lan nampi Karajaning Swarga.

273. Minggu puasa wis kliwat. Sawise ngendhaleni daging, kita wis ngleboni jiwa kanthi kabecikan, supaya bisa nyenengake Kristus Sang Panganten

273. 1) Minggu puasa wis kliwat. Sawise ngendhaleni daging, kita wis ngleboni jiwa kanthi kabecikan, supaya bisa nyenengake Kristus Calon Garwane. – 2) Jiwa iku Calon Garwane Kristus: mula ayo padha njaga supaya tetep suci kanggo Calon Garwane. – 3) Lan kanggo iki, kita kudu nglarani daging. – 4) Iki tugas sing nyusahake, nanging ganjarané gedhé. [4, 57]

10. Sawise puasa ing minggu kapisan, saiki kita katon rada beda siji lan sijine tinimbang sadurunge; bobot awak kita wis mudhun lan kita dadi pucet. Nanging '*sanadyan awak njaba kita luntur*,' kaya sing diandikakake Rasul, '*jiwa njero kita dianyari saben dina*' (2 Kor. 4:16). Kaya déné awak biasané katon subur lan kebak nalika cukup gizi, mangkono uga nyawa dadi anyar rohani lumantar pangurangan mangan, saéngga kanthi ngendhalèkaké awak kita wis maringi kaéndahan marang nyawa—kaéndahan sing persis diparingi Gusti Daud lumantar pandonga: '*Ya Gusti, miturut kersamu, paringna kekuwatan marang kabecikanku*' (Mazmur 29:8). Kanthi kaendahan iki, Paulus sing pinaringan berkah negesake yen piyambakipun wis tunangan kita marang Kristus: '*Amarga aku wis tunangan kowe marang siji priya, supaya aku bisa nampilake kowe minangka dara suci marang Kristus. Nanging aku wedi, menawa kaya ula sing ngapusi Hawa kanthi licik, pikiranmu bisa kesasar saka prasaja lan kasucian pangabdian marang Kristus*,' (2 Kor. 11:2–3). Apa sampeyan weruh agungé peparang iki, yèn kita dianggep pantes nduwé Kristus minangka pangeran manten kita? Apa sampeyan weruh carané sing wis nglamar kita padha kuwatir marang keteguhan kita?

11. Mangkono, nyawa kita kaya cah wadon sing wis dipinang. Kaya cah wadon kuwi sing nyingkiri ketemu karo priya, ngupaya sakabehe supaya tetep suci nganti wayahe manten teka: mangkono uga nyawa, kanthi sakabehe ketekunan, kudu njaga awake murni saka napsu dosa sing ngrusak nganti tekan pungkasan, nalika, sawise metu saka kamar panganten badane, yen awake ayu, sumunar amarga pakaryan becik, bakal nyenengake Malaikat-malaikat suci; nanging yèn cacat amarga dosa, iku bakal nyenengaké setan lan ngina Kristus – sawijining pamikiran lan bab kang pantes diratapi.

12. Mula saka iku, kita ngendhaleni awak kita lan nglakoni tumindak kasar meh kaya kejem, kanthi mangkono, kaya nganggo kekang, ngendhaleni hawa napsu daging, supaya ora mbuwang juru kemudi—yakuwi pikiran—mlebu segara, ora mung sajrone mangsa puasa iki, nanging salawase urip kita. Amarga apa urip asketis iku, yèn ora ngendhalèni napsu, nguwasani pikiran, lan perjuangan tanpa kendhat nglawan mungsuh sing ora katon?

13. Iki nyusahake daging; nanging '*awit sangsara samentara sing entheng, kang lumantar sawatara wektu, ngasilake tumrap kita kamulyan langgeng kang langkung ageng, nalika kita ora ndeleng kang katon, nanging kang ora katon*' (2 Kor. 4:17–18). Mula, kanggo berkah-berkah sing ora katon iki, '*sing para malaikat kepengin ndeleng*' (1 Petrus 1:12), kanggo Kristus Sang Mempelai, marang Panjenengané kita wis dipingit,

aku nyuwun lan ndedonga supaya kita bisa njaga nyawa kita suci saka tumindak ala lan saka pikiran-pikiran najis sing ngotori kita, kaya sing wis diandikakaké Gusti, aja mikir apa-apa bab ala: amarga saka pikiran, kaya geni, napsu kobong. Nanging wiwit saiki, ayo padha njaga awaké dhéwé bébas saka hawa napsu, nolak godaan nalika pisanan muncul, lan padha padhangaké atiné nganggo pakaryan becik, nyawisaké awaké dhéwé kanthi saktenané marang pangendalian dhiri sing ana ing ngarep kita, supaya, supaya sawise ninggalake donya iki kanthi suci, kita bisa munggah menyang swarga kanthi kabungahan sing ora bisa diucapake lan ing kana dianggep pantes kanggo ngrasakake nikmat saka kamar panganten langit Kristus.

274. Ana serangan saka para ikonoklast. Padha tetep teguh

274. 1) Ana serangan saka para ikonoklast. Kita tetep teguh. Panjenengané nyemangati kita, njamin yèn Gusti Allah bakal nampa kesiapan iki kanggo nahan kabèh prakara minangka pakaryané dhéwé. – 2) Bab nglakoni puasa. Kita bakal nerusake kanthi kersa, nanging ora saka karsa kita dhéwé. – 3) Panjenengané muji paugeran puasa, lan – 4) ngajak kita nindakake saben pakaryan ing wektu sing pas. [4, 61]

14. Wingi ana geger, saiki meneng; wingi ana geger, saiki tentrem. Nanging puji syukur marang Gusti, sing wis ngusir godaan lan nguwatake kita supaya tetep teguh, sanajan nalika ngenteni ancaman sing bakal ditujokake marang kita. Mangkono iku wong Kristen sejati! Mangkono iku biksu sejati! Wong-wong mau tansah siyaga ngadhepi kasangsaran demi kabecikan lan ora nganggep apa-apa luwih dhuwur tinimbang dhawuhe Gusti. Para mungsuh lan panganiaya mau, sawise teka, padha ngomong apa sing arep diomongake – banjur lunga, ora nganti medeni kita, nanging malah isin marang tumindaké dhéwé. Nanging Gusti bakal maringi ganjaran kang sampurna marang kowe amarga wis milih dianiaya demi Panjenengané. Amarga, sugih ing sih-rahmat, Panjenengané biyasane maringi mahkota marang wong-wong sing milih kabecikan, sanajan mung amarga niat sing teges siji. Godaan kuwi durung sirna, nanging isih ngancem; amarga ing endi-endi ana paugeran saka panguwasa sing nglarang sapa waé mèlu spekulasi sesat. Mula saka iku, ayo padha manut marang pangandikane Rasul: *'Tindakna kanthi wicaksana marang wong-wong ing njaba, lan gunakna wektu iki kanthi becik. Tata basamu supaya tansah alus lan kebak rasa asin, supaya kowe ngerti carane kudu mangsuli saben wong'* (Kolose 4:5–6). Ing kéné Panjenengané maringi piwulang supaya kita aja nganti nyemplung ing panggodha kanthi sembarangan, nanging uga aja meneng bab sabda Gusti; amarga *'yen ana sing mundur,'* pangandikane Gusti, *'jiwané aku ora kersa marang wong iku'* (Ibr. 10:38). Nanging cukup bab kuwi.

15. Puasa wis maju banget, lan ngajak kita nerusake kanthi semangat sing luwih gedhe, kaya saben wong milih, *'ora amarga sedhih utawa amarga kepeksa, amarga Gusti Allah tresna marang sing menehi kanthi gumbira'* (2 Kor. 9:7). Nanging, paugeran urip bebarengan ora ngidini saben wong tumindak manut karsa dhéwé; nanging iki wates umum pangendalian dhiri kanggo wong sing manut: ngendhalèni karsa dhéwé.

16. Puasa iku apik, amarga ngendhalèkaké hawa napsu lan nguwasa daging marang roh; luh iku apik, amarga ngresiki atiné saka dosa lan ndadèkaké resik ing ngarsané Gusti; pandonga iku apik, amarga ngunggahaké pikiran lan ndadèkaké kancané Gusti; katresnan iku apik, amarga nyingkirké kapentingané dhéwé kanthi sakabèhé lan luwih milih katresnan marang sesama manungsa; semangat iku apik, amarga ngeremangga pakaryan kita lan ndadekake roh dadi seger, lan maringi kemampuan marang wong tuwa supaya tumindak kanthi semangat kaya nom-noman.

17. Mula saka iku, ayo padha bungah lan semangat: nalika wayahe nyanyi mazmur, ayo padha cepet-cepet nindakake kanthi semangat; nalika wayahe kerja, ayo padha kerja kanthi tekun; nalika wayahe meneng, ayo padha meneng kanthi wicaksana; nalika wayahe ngobrol, ayo padha ngomong kanthi santun; Sak cekaké, ayo padha nindakake kabèh kanthi cara sing bener lan tertib, kaya sing wis diprentahaké, kanthi nyingkiri kabèh kekacauan lan kesembrono. Ayo padha sujud sak pira sing dibutuhaké, lan ayo padha nglakoni wiridan sing lumrah, kapan waé kekuwatan kita ngidini, nalika tetep njaga kasehatan awak. – Lan mugi Gusti Allah ingkang Maha Karaharjan nuntun panjenengan dhateng Ratu ing Dina, Kebangkitan Kristus ingkang Mulya, lan paring panjenengan Karajan ing Swarga, ing pundi *ana 'tanpa dhahar lan tanpa ngombe, nanging kabeneran, katentreman lan kabungahan ing Roh Suci'* (Roma 14:17), ingkang kanthi punika mugi Gusti Allah maringi kasugengan dhumateng kita lumantar Kristus Yesus, Gusti kita.

275. Aja nganti ana gandhèngan karo para bidah

275. 1) Kita ora kena gawe kanca karo para bidah. Sanadyan kita dianiaya amarga iku, kita tahan kanthi pitulunganing Gusti. – 2) Begja wong-wong sing nandhang sangsara bebarengan karo Kristus. – 3) Mula saka iku, ayo padha sumanget. [4, 62]

18. Nalika ana ing njaba biara, kita manggon ing kene sak apik-apike lan miturut kahanan. Nanging saiki, nalika para panganiaya kita ora ngoyak kita maneh demi Kristus, kita kudu merhatiake tembung nabi: *'Metu saka antarané lan misahna, kandha Gusti'* (Yesaya 52:11; 2 Kor. 6:17). Yen wong liya tumindak beda ing bab iki, dheweke dhewe bakal nglapor marang Gusti ing Dina Penghakiman. Nanging miturutku, mlaku bareng karo wong-wong mau padha karo ora peduli ing sesambungan kita karo para bidah. Delengen kados pundi menawa boten ngetutaken wong-wong mau ngadeken kita saking donya, lan ing wekdal ingkang sami nuntun kita dhumateng sedhik, kasangsaran, kaluwen, panjara, lan pati. *'Ananging ing sakabehing bab punika kita langkung saged ngasor lumantar Panjenenganipun ingkang tresna dhumateng kita'* (Roma 8:37), Sapa, nalika Panjenengané ndeleng jiwa kang ngelak marang Panjenengané, paring kekuwatan kanggo nahan sangsara demi Panjenengané, kaya para patang puluh martir, kang élingané saiki kita perayakaké, dadi saksi bebarengan karo liyané; amarga kita ora bisa ngomong yèn dhèwèké nduwèni watak sing béda karo kita; nanging amarga padha tresna marang Gusti Allah kanthi setya, padha diparingi kekuwatan, ing sajroning dagingé sing ringkih, kanggo ngalahaké mungsuh sing ora katon lan ngrampungaké pakaryan agung kaya ngono, kang dipuji déning kabèh wong Kristen.

19. Lan saestu begja wong sing dianggep pantes melu, sanadyan mung sethithik, ing sangsara Kristus: dianiaya, kados Panjenengané dianiaya; dipukul, kados Panjenengané dipukul; nandhang cambukan, kados Panjenengané nandhang; dicaci, kados Panjenengané dicaci; dipenjara, kados Panjenengané dipenjara. Pikirna saiki kenapa ditulis: *'Yen kita mati bebarengan karo Panjenengané, kita uga bakal urip bebarengan karo Panjenengané; yen kita tahan sangsara, kita uga bakal mrentah bebarengan karo Panjenengané; yen kita mbantah Panjenengané, Panjenengané uga bakal mbantah kita; yen kita ora setya, Panjenengané tetep setya, amarga Panjenengané ora bisa mbantah dhiri Panjenengané dhéwé'* (2 Tim. 2:11–13). Sampeyan weruh apa sipat lan wiyar janji-janji lan pangeling-eling iki.

20. Mula ayo padha nguatake ati lan terus maju—supaya kita ora ngremehake sangsara sing wis kita alami lumantar sih-rahmaté Kristus: pangasingan, panjara, cambukan; lan apa maneh sing perlu diomongake? Apa kita kabèh durung tau dipenjara? Nanging panguripan bebarengan kaya ngono uga ateges nandhang sangsara bebarengan. Amarga *'yen siji anggota nandhang lara, kabèh anggota padha nandhang lara bebarengan; yen siji anggota pinunjul, kabèh anggota padha bungah bebarengan'* (1 Kor. 12:26). Mula saka iku, ayo padha dadi lan tetep salawas-lawase *'siji badan lan siji Roh, kaya kita padha diundang marang pangarep-arep siji'* (Eph. 4:4), kanthi Kristus minangka Sirah kita, supaya kita bisa nyenengake Gusti Allah lan nggayuh kraton swarga.

276. Crita iki nyritakaké carané, ing Bulgaria, wong Kristen sing setya luwih gelem nampa pati tinimbang mangan daging nalika Prapaskah Suci

276. Ana carita babagan kepiye, ing Bulgaria, wong Kristen sing setya luwih milih nampa pati tinimbang mangan daging nalika Prapaskah Suci; lan saka kéné kita sinau piwulang – supaya tetep teguh nglawan ikonoklasme nganti pati. [4, 63] Ing khotbah iki, aku kepéngin maringi panglipur marang kowé liwat sawijining carita. Carita iki kaya ing ngisor iki. Ing Bulgaria, miturut wong-wong sing paham bab iki, ana prentah ala saka panguwasa ing kana sing mrentahaké supaya wong Kristen lan sedulur kita sing dadi tawanan padha mangan daging nalika mangsa Puasa Suci; saliyane, sing manut prentah iki bakal diparingi pangapura, déné sing ora manut bakal dipatèni. Putusané wong jahat iku ditrapaké; wong-wong padha kumpul karo garwa lan anak-anaké; ana akèh tangisan lan ratapan: ana sing mbela ajaran Kristen, ana sing amarga wedi pati jasmani; pungkasané – aduh! kabar sing nyedhihaké! – padha kalah lan manut marang putusané wong jahat kuwi. Nanging patbelas wong saka wong-wong mau, sawisé misah saka kerumunan, ngadeg ngadhepi wong-wong mau lan miwiti nyengkuyung supaya ora nyerah utawa tundhuk – lan, bertentangan karo hukum Kristen, ora sarujuk mangan daging. Krungu tembung-tembung mau, swara tangisan lan panyuwunan muni saka wong-wong supaya manut marang kahanan lan banjur mbenerake dosa iki lumantar tobat, nanging aja gampang nyerahake awake dhéwé marang pati. Nanging iki ora nyenengake utawa melembutake atiné: padha tetep ajeg, ngarahake pandelengan marang Gusti Allah lan kabungahan sing dijanjekake. Wong Skitia, weruh tekad sing ora goyah saka wong-wong mau, banjur mutusaké nggunakake salah sijiné kanggo ngganggu kanca-

kancané lan narik atiné supaya padha nyerah marang dhèwèké. Lan sawisé mateni salah sijiné, dhèwèké ngedol bojoné lan anak-anaké dadi budhak marang wong Skitia, kanthi pangarep-arep yèn sing liyané, nalika ndeleng kahanan iki, bakal goyah lan nyerah... Nanging malah padha tambah teguh, padha njerit: 'Kita iki wong Kristen lan tetep setya marang sedulur kita sing wis seda.' Ing pangakuan iki, kabèh padha dipatèni lan seda ing Gusti. Apa sampeyan weruh carane, sanajan saiki, Injil Karajan Gusti Allah tetep kuwasa? – *'Sapa waé sing luwih tresna marang bapak utawa ibu tinimbang Aku ora pantes kanggo Aku,'* pangandikane Gusti; *'lan sapa waé sing ora nggawa salibe lan ora mèlu Aku ora pantes kanggo Aku...'* Lan maneh: *'Aja wedi marang sing mateni badan nanging ora bisa mateni nyawa; nanging luwih wedi marang Sing bisa ngrusak nyawa lan badan ing Gehenna'* (Mat. 10:37, 38, 28). Padha manut marang dhawuh Injil, tetep taat marang Gusti, lan diparingi mahkota kamartiran, ngetutake tuladha para Makabe sing suci, kanthi cacah kaping pindho saka mungsuhé, amarga ana pitu saka wong-wong mau lan patbelas saka wong-wong iki; lan wong-wong mau nandhang sangsara amarga padha nolak mangan daging babi, dene wong-wong iki nandhang sangsara amarga padha nolak mangan daging apa wae nalika puasa, sing bertentangan karo hukum Kristen. – Wah, para wong sing bejo! Wah, untung sing bejo! Entuk pangaso langgeng mung ing sakedhap! Apa sing bakal diomongake dening wong-wong sing ora nganggep pergaulan karo para bidah minangka murtad? Yen ana murtadé umat amarga sarujuké padha mangan daging biasa nalika Prapaskah, luwih-luwih kéné, ing ngendi ana komuni ing pangorbanan sing diwènèhaké kanthi ora sah. Ing ngendi wong-wong sing kandha yèn sangsara kanggo ikoné Kristus dudu martir? Yen mangkono, wong-wong sing nandhang sangsara amarga ora gelem nglanggar paugeran Gréja Kristus wis nindakake pakaryané martir; apa ora ana tumindak martir sing luwih padhang sing ditindakake ing kene, nalika kita nolak nyangkal Kristus piyambak ing gambare? – Nanging kuwi tembungé wong bodho, sing pikirane kabedhung déning spekulasi sesat, sing liwat kejatuhane dhéwé nyoba ngalangi wong liya saka iman ortodoks lan urip sing bener. – Nanging kita bakal memuji Gusti Allah kita sing pinunjul, sing ngluhurake wong-wong sing memuji Panjenengané, lan sing sanajan ing generasi iki nglairake para martir – kanthi éling yèn wong-wong sing katon mlarat, ora sekolah, lan nduwé bojo lan anak, wis ninggalake kabeh amarga katresnan marang Kristus, apa kita ora luwih maneh—amarga kita durung omah-omah lan wis ninggalake donya—kudu mbuktekake awake dhewe pantes dadi pangreksa iman lan kesalehan sing suci iki nalika wayahe teka? Nanging iki bakal kelakon ing wektu sing pas, nalika Kristus mbutuhake. Saiki, ayo padha ajeg ing pangorbanan sing kelakon tanpa kendhat ing sajroning nurani kita; ayo padha ora sujud ing dhengkul marang Baal; aja padha nyerah nalika diserang pikiran, nanging padha mateni panah geni saka Sing Jahat nganggo luh, pandonga, pangapuran diri, lan pangurmatan daging sing pantes, supaya kita uga bisa kandha karo Rasul: *'Aku mati saben dina; iki kabangganku, sedulurku, sing tak duwé ing Kristus Yesus Gustaku'* (1 Kor. 15:31); lan karo Sang Pangeran Daud: *'Amarga kowe, kita saben dina dipaéni pati; kita dianggep kaya wedhus sing arep disembelih'* (Mazmur 43:22), supaya kita uga dianggep pantes dadi ahli waris Karajan Swarga.

277. Kabar Kabungahan, wiwitan saka Ekonomi Inkarnasi, mewajibake kita ngrayakake kanthi rohani

277. 1) Kabar Kabungahan, wiwitané Ekonomi Inkarnasi, mewajibaké kita ngrayakaké kanthi rohani; – 2) lan kanthi mangkono, ndedonga lan nelongso kanggo wong-wong sing ora nampa utawa ora migunakaké; – 3) niru Santo Paulus Rasul lan Nabi Musa. [4, 64]

21. Kabar Kabungahan wis rawuh – wiwitaning pesta-pesta Gusti; lan kita kudu ngrayakake, ora mung kaya akèh wong, nanging kanthi pangerten misteri sing dadi alesan kita ngrayakake lan ngajeni. Apa misteri iki? – Yèn Putraning Allah dados Putraning Manungsa, kanthi milih Sang Putri Paling Suci minangka perantara, manggon ing salirane lan nggawe candhi kanggo Panjenengané saka salirane, lan sampurna dados manungsa. – Kanggo apa? *'Supaya Panjenengané bisa mbebasake sing ana ing sangisoré Hukum, supaya kita bisa diangkat dadi anak.'* (Gal. 4:5), kaya sing katulis; supaya kita ora dadi budhak maneh, nanging merdeka; supaya kita ora dikuwasani hawa napsu maneh, nanging bisa tanpa hawa napsu; supaya kita ora dadi penyuka donya maneh, nanging penyuka Gusti Allah; supaya kita ora mlaku maneh miturut daging, nanging miturut Roh. *'Amarga wong-wong sing mlaku miturut daging nggatekake pikirané marang bab-bab daging, nanging wong-wong sing mlaku miturut Roh nggatekake pikirané marang bab-bab Roh. Amarga pikiran sing ngarah marang daging iku pati, nanging pikiran sing ngarah marang Roh iku urip lan tentrem. Amarga pikiran sing ngarah marang daging iku mungsuh Gusti Allah; amarga ora manut marang hukumé Gusti Allah, malah ora bisa: sapa waé sing ana ing daging ora bisa nyenengaké Gusti Allah'* (Roma 8:5–8). Mangkono, cekaké, kuwaté sakramèn! Mulane kita kudu ngrayakake kanthi cara rohani minangka pangurmatan marang iku, lan

tumindak kanthi rohani ing panglambangane—kanthi kabeneran lan kasucian, katresnan, alus, tentrem, sabar, apikan, lan Roh Suci—supaya kulawarga Gusti kita sing wis inkarnasi ora dadi sia-sia lan ora ana gunane tumrap kita.

22. Lan ora mung kuwi; nanging kita uga kudu ndedonga lan nelongso kanggo donya. Napa? Amarga Putraning Allah rawuh nylametake donya, nanging donya nolak Panjenengané: suku-suku lan bangsa-bangsa nolak Panjenengané; wong-wong barbar nolak Panjenengané; malah wong-wong sing nyebut jenengé sing suci uga nolak Panjenengané—ana sing amarga ora adil imané, ana liyané amarga ala uripé. – Apa sing kuduné ditindakake nanging durung nate ditindakake? – Gusti Allah iki wis dadi manungsa; Panjenengané ngendhegaké dhiri, manut nganti pati, malah pati ing kayu salib; Panjenengané maringi kita supaya bisa ngrasakaké Awaké lan ngombe Getihé; Panjenengané nganggep kita pantes disebut Bapa, sedulur, sirah, guru, panganten lanang, ahli waris bebarengan, lan wis nindakake akèh prekara liya sing ora perlu disebutaké kanthi rinci ing kéné. – Nanging Panjenengané isih ditolak; Panjenengané ditolak, nanging Panjenengané sabar nampa kuwi: *'Aku ora teka,'* pangandikane, *'kanggo ngadili donya, nanging kanggo nylametaké donya'* (Yohanes 12:47). – Dadi, apa sing kudu kita ucapake babagan iki? Yèn murid sejati sedhih amarga panolakan saka kanca-kancané, kanthi mangkono padha nuduhaké katresnané marang Guru lan marang kanca-kancané: kanthi cara sing padha, abdi sejati nandhang lara ing atiné amarga ora setyané kanca-kancané abdi.

23. Mula saka iku, Rasul Agung maringi dhawuh marang kita *supaya 'ngaturake panyuwunan, pandonga, permohonan lan panuwun kanggo kabèh wong, kanggo raja, lan kanggo kabèh sing nduwèni panguwasa'* (1 Tim. 2:1–2). Panjenengané dhéwé kandha bab dhéwé ing panggonan liya: *'Aku ngandika kabeneran ing Kristus—aku ora goroh—lan atiku dadi seksi lumantar Roh Suci: atiku krasa sedhih banget lan lara tanpa kendhat; amarga aku kepéngin banget supaya aku dhéwé dipotong saka Kristus kanggo kabecikan sedulur-sedulurku, bangsaku miturut daging'* (Rm. 9:1–3). Apa sampeyan weruh kakuwatan katresnan? Apa sampeyan weruh pucuking katresnan tumrap manungsa? – Musa uga ngendika sing padha marang Gusti Allah: *'Yen kowe kersa ngapura kaluputane wong-wong mau—nanging yen ora, mbusak aku saka buku sing wis kowe tulis jenengku'* (Kaluwihan 32:32). – Mangkono uga kita, minangka murid sing sejati lan ora palsu, ora mung kudu ngopeni awak dhéwé, nanging uga marang sedulur-sedulur kita lan marang donya kabèh, ngrasakaké sedhih lan ndedonga kanggo wong-wong mau. Amarga, kanthi nindakake apa sing nyenengaké Gusti kanthi cara iki, kita bakal dadi ahli waris urip langgeng.

278. Ing Rangkaian Paskah Kabar Kabungahan, dhèwèké muji kasucian

278. 1) Ing Rerayahan Kabar Kabungahan, dhèwèké muji kasucian lan – 2) sawisé kelingan carané mungsuh nglawan kuwi, dhèwèké ngajak kita supaya ngreksa kanthi semangat. [4, 65]

24. Ing Rawi Warta, kula badhé nyobi ngendika sawatara tembung dhumateng panjenengan bab Warta – yaiku, kanggé nunjukaké sepira agungé sumpah kasucian sing kita anggep pantes kanggo nindakake. Amarga dhumateng sinten Malaikat Agung Gabriel ngendika: *'Sugeng, sing kebak sih, Gusti Allah ana ing panjenengan?'* (Lukas 1:28). "Apa ora marang Sang Perawan Maria sing Maha Suci?" Lan lumantar sapa Gusti Allah piyambak lan Sabda dadi inkarnasi lan njupuk rupa manungsa? "Apa ora lumantar Sang Perawan sing pinaringan berkah iki?" Mangkono, kasucian prawan iki wis nglairake Uripé kabèh. Kesucian prawan iki iku Ratu kabecikan. Kesucian prawan iki iku Penganten lan Panuntun Pengantené Kristus. Lan yèn kowe kersa, ayo padha krungu apa sing diomongaké Paulus sing mulya: *'Lelaki durung omah-omah kuwatir bab babagané Gusti, kepiyé carané nyenengaké Gusti; nanging wong sing wis omah-omah kuwatir bab babagané donya, kepiyé carané nyenengaké bojone. Wong wadon sing wis omah-omah lan sing dara iku béda: sing durung omah-omah kuwatir marang bab-babé Gusti, kepéngin nyenengaké Gusti, supaya dhèwèké suci ing badan lan roh; nanging sing wis omah-omah kuwatir marang bab-babé donya, kepéngin nyenengaké bojone.'* (1 Kor. 7:32–34). Apa sampeyan weruh kakuwatan tembungé—menawa omah-omah ora maringi wektu kanggo nggatekake nyenengake Gusti, nanging mung babagan donya?—mulané, marang kasucian, minangka warisan, pérangan sing luwih becik diserahaké. – Nanging ing Kratoning Swarga, kasucian uga diparingi kauntungan. Amarga ing Pangandikane Santo Yohanes katulis: *'Iki wong-wong sing ora nate ngotori awake dhewe karo wanita, amarga padha dara; wong-wong iki bakal ngetutake Anak Domba menyang endi wae Panjenengané lunga'* (Wahyu 14:4).

25. Mangkono kaluhuran sing diparingake marang wong-wong sing wis milih lan njaga kasuciané! – Padha bakal ngetutake Kristus lan bungah bebarengan karo Panjenengané. – Nanging aja nganti kita lali, yèn prakara iki luwih luhur lan luwih gaib, luwih mungsuh urip kita, setan, ngupaya nyeret kita mudhun, kanthi

migunakaké nafsu sing kebalikan karo nafsuné dhéwé, luwih saka nafsu-nafsu liyané. Lan sapa sing bisa ngetung pinten wong sing wis diseret mudhun déningé wiwit jaman mbiyèn? – Lan apa sing luwih nyedhihaké tinimbang iki? – Nanging kita bakal ngreksa nyawa kita kaya manik ing mripat, njaga supaya tetep suci kanggo Kristus Sang Panganten, tanpa ngianati bandha kasucian sing wis dipasrahake marang kita, lan kita ora bakal ngidini awake dhewe nandhang sangsara kaya iwak, sing, wis kadunung umpan, nguntal kail lan nemoni pati. Amarga kesenangan daging iku kaya kail sing ngrusak tinimbang maringi gizi, – mateni tinimbang maringi urip; muga-muga kita bisa mbusak saka awak kita kanthi kuwasa Gusti, lan muga-muga kita tetep suci lan tanpa cela nganti wektu sing bakal teka, salawase ambegan isih ana ing irung kita, supaya, lunga saka kene kanthi kamenangan, kita bisa nggayuh kraton swarga ing Kristus Yesus, Gusti kita.

279. Paskah iku pesta sing banget dinanti; nanging Paskah rohani

279. 1) Paskah iku pesta sing banget dinanti; nanging Paskah rohani—pembersihan saka dosa lan hawa napsu—luwih pantes dinanti. – 2) Sapa waé sing ora nduwé iki malah ora bisa ngrayakaké Paskah. – 3) Nanging kowe ora kaya ngono; kita duwe kabiasaan becik sing nuntun marang Gusti Allah. – 4) Mula saka iku, ayo padha ngupaya kanthi temenan kanggo Paskah rohani, supaya kita dianggep pantes nampa ing jaman sing bakal teka. [4, 67]

26. Sawise liwat tengahing Prapaskah kanthi pitulunganing Gusti, kita weruh Paskah wis cedhak. – Nanging kenapa kita nganti kangen banget arep tekan Paskah iki, sing teka lan lunga? Apa kita ora wis nindakake iki pirang-pirang taun? Paskah saiki uga bakal kliwat. Amarga ora ana sing tetep ing jaman iki; nanging dina-dinane kliwat kaya bayangan (Ayub 8:9) *'lan urip kita mlayu luwih cepet tinimbang pelari kenceng'* (Ayub 9:25), nganti tekan pungkasané. Banjur, kowe bisa takon, apa Paskah iku ora pantes diarep-arep? Mesthi wae—lan banget; lan kepiye bisa liya? Nanging sing bisa dirayakake saben dina malah luwih pantes diarep-arep. Apa kuwi? Pangapura dosa, atiné sing remuk, luh pangapuran, nurani sing resik, matèni anggota badan donya sing kanggo zinah, najis, napsu, hawa ala lan saben dosa sing dilakoni. Sapa sing diparingi sipat kaya ngono ngrayakaké Paskahé Gusti—pesta sing paling diarep-arep—ora mung sepisan setaun, nanging saben dina.

27. Nanging sapa, sing ora duwé sipat-sipat iki lan dikawati hawa napsu, sing bisa ngrayakaké Paskah? Kepiye bisa ngrayakaké wong sing wetengé dadi déwané, utawa sing kesandhung déning hawa napsu daging, utawa dipangan rasa iri, utawa kecemplung ing katresnan marang dhuwit, utawa dadi budak kesombongan, utawa kacekel hawa napsu liyané? Apa ana wong sing bakal ngaku yèn wong sing kobong déning geni lagi ngaso tentrem – utawa wong sing kapaté karam lagi nglayar kanthi aman? Omongan kaya ngono ora bisa dibayangaké. Amarga kaya déné wong sing manggon ing pepeteng ora ana ing pepadhang, mangkono uga wong sing nindakake pakaryan dosa ora ngrayakaké Paskah.

28. *'Nanging bab kowe, sing tresna, kita yakin manawa kowe ana ing kahanan sing luwih becik lan tetep nyekel kaslametan'* (Ibr. 6:9). Amarga urip kita ora liya kajaba persiapan kanggo pesta; pikirna apa sing kedadeyan ing antaran kita? – Mazmur sawisé mazmur, bacaan sawisé bacaan, piwulang sawisé piwulang, pandonga sawisé pandonga, kaya bunderan sing nuntun kita marang Gusti Allah lan nyawiji kita karo Panjenengané. Sepira beciké urip kaya ngono! Sepira pinaringan berkah lan pinaringan berkah kaping telu urip kaya ngono!

29. Mula saka iku, amarga Paskah sing kita ngarep-arep saiki wis ana ing ngarep kita, ayo padha ngupaya marang iku, lan ayo padha nyoba, kanthi kemampuan kita sing paling apik, kanggo ngrayakake saben dina—yaiku, matèni hawa napsu lan wunguné kabecikan, kanggo nyonto Gusti; awit *'Panjenengané piyambak wis nandhang sangsara kanggo kita, ninggalaké tuladha, supaya kita bisa ngetutaké tapak-tapaké'* (1 Petrus 2:21). Aku ngendika iki, dudu minangka wong sing ngadeg dadi hakim liyané: *'awit saben wong bakal nggawa bebanné dhéwé'* (Galatia 6:5); nanging, minangka wong-wong sing ngakoni sih-rahmat sing diparingake Gusti Allah marang kita, ayo padha matur nuwun marang Sing Maparingi, lan ngluhurake marang Sing Murah Karsa, sing ora mung nyedhiyakake kabeh kang perlu saiki, nanging uga bakal maringi marang wong-wong sing nyambut gawe kanthi tekun kanggo Panjenengane nganti pungkasan kabeh berkah sing wis dijanjekake, Paskah langgeng ing swarga, sing mugi diparingake marang kita sedaya lumantar sih lan katresnané Gusti kita Yesus Kristus.

280. *Begja wong-wong sing nandhang sangsara bebarengan karo Kristus; mula ayo padha nguwatake atine lan nyiapake awake dhewe kanggo nandhang sangsara*

280. Begja wong-wong sing nandhang sangsara bareng Kristus; mula ayo padha nguwatake ati lan nyiapake awake dhewe kanggo nandhang sangsara. [4, 70] Puasa saiki meh rampung; lan sing nyedhak, minangka mahkota kang mulya, yaiku pangeling-eling marang Sangsara Kristus sing maringi urip, saka kono kita bisa entuk panglipur ageng. Yen Gusti kita lan Allah kita dipukul cambuk amarga dosa-dosa kita, apa iku dadi prakara gedhe yen kita, abdi-abdi sing ora pantes, uga dipukul cambuk kanggo panjenengané? Yen Panjenengané diiket, digawa kanthi borgol lan dipenjara, apa sing nggumunake yen kita uga nandhang sangsara kanggo Gusti lan Sang Panutan? Nanging sanadyan kita dipukul cambuk, kita bakal nahan; sanadyan kuping kita dipotong, kita bakal nahan; sanadyan kita diludahi, kita bakal nahan ludahé; pungkasane, sanadyan kita pati, kita bakal nyerahake awak kita marang pati sing pinunjul kabegjan. Lan begja sapa sing dianggep pantes melu nampa salah siji saka sangsara Kristus iki! Iki kabungahan! Iki kalanggengan! Apa kita ora krungu apa sing diomongake Rasul: '*Aja ana sing marahi aku sangsara maneh, amarga aku nggawa ing badan aku bekas-bekas Gusti Yesus*' (Gal. 6:17)—kaya ngomong: aja ana sing ngremehake aku, amarga aku nggawa ing awakku hiasan Sang Kristus, Raja para raja. Mangkono uga Santo Ignatius, sing nyebut dhéwé 'Pembawa Gusti Allah', amarga dhèwèké nggawa sangsara Kristus ing awaké dhéwé. Mangkono uga Santo Eustratius, sing ing tengah-tengah sangsara panjenengané muni banter: 'Saiki aku mangertèni yèn Kristus urip ing sajroning atiku.' O, pangandika sing kabegjan! O, jiwa sing kaping telu kabegjan! – Kanggo éling sapa kita ngadani pangeling-eling? Kanggo dina lair lan dina seda sapa kita ngrayakaké? Kanggo ngajèni sapa kita ngedegaké gréja-gréja suci? Sapa reliké sing kita sembah? – Apa ora para martir? Apa ora para pengakuan iman? Apa ora para sing kinurmatan? – Lan yèn ing kéné wis dianggep pantes nampa kamulyan kaya ngono saka Gusti, kamulyan sing padhang sumunar apa sing bakal ditampa ing jaman sing bakal teka? Iki ngluwihi pangerten lan ngluwihi ungkapan. – Delengen, tawar-menawar sing apik! Delengen, pertukaran sing berkah! – kanggo entuk berkah langgeng lan tanpa wates liwat pagawean lan tumindak cilik. Ayo padha niru uga; ayo nyawiji getih kita karo getih paling suci saka Gusti. Amarga iki bisa kelakon saiki uga, amarga ora ana alam sing owah lan uga ora Panjenengané sing kandha: '*Aku iki Gusti Allahmu, lan Aku ora owah*' (Mal. 3:6). Panjenengané nresnani kabèh kanthi padha, seda kanggo kabèh, ngentèni kabèh kaya manisé sing ora entèk-entèk, kepéngin kabèh slamet – lan iki dadi kasugihan tumrap Panjenengané: amarga Panjenengané, kaya sing diandharaké Rasul, iku '*sugih tumrap kabèh sing nyuwun marang Panjenengané*' (Rom. 10:12). Mula saka iku, ayo padha nyuwun marang Panjenengané ing kahanan saiki iki, lan Panjenengané bakal maringi kekuwatan lan keteguhan marang jiwa kita; ayo padha nyekel Panjenengané, lan Panjenengané bakal nggawe mungsuh kita sing katon lan sing ora katon dadi ora ana; ayó padha ngandel marang Panjenengané, lan Panjenengané bakal maringi mahkota marang kita ing dina tangi saka pati, ing dina rawuhé ing kamulyan, ing dina iku muga-muga kita uga dianggep pantes ngadeg ing ngarsané tanpa paukuman, lan sawisé maringi wangsulan sing becik, nampa kraton swarga!

281. *Nalika nggatekake sangsara Gusti, ayo padha kasengsem melu sangsara Panjenengané*

281. 1) Sawise merenung sangsara Gusti, ayo padha kasentuh kanggo melu sangsara Panjenengané. – 2) Kowe wis melu sangsara Panjenengané, nanging terusna lan ajeg ing kabèh kabecikan liyané uga. – 3) Kanthi semangat pangarep-arep manawa kita uga bakal dimulyakake bebarengan karo Panjenengané: amarga kabungahan sing bakal ana kanggo wong-wong sing wis melu sangsara Panjenengané, lan sedhih sing bakal dirasakake déning wong-wong sing wis mbelakangi iki?! – 4) Kanthi merenung bab iki, ayo padha njaga awak kita tetep suci lan unggul ing saben pakaryan becik. [4, 72]

1. Dina iki (Rebo Sengsara) suci, lan kita nyembah: amarga ing dina iki Gusti miwiti nandhang sangsara ing Salib kanggo kita, kaya sing diandikakake Dawud: '*Ngapa bangsa-bangsa nesu, lan wong-wong padha ngrancang sing sia-sia? Para raja ing bumi wis munggah, lan para panguwasa padha kumpul nglawan Gusti lan nglawan Kristusé*' (Mazmur 2:1, 2). Padha kumpul, ngrancang ala marang Gusti, kang dienggo Yudas sing licik mbantah Guruné lan ngiyanati Panjenengané. Sabanjure ana ciuman pengkhianat, ngiket lan nyerahake Gusti kabèh marang mungsuhe kanggo diadili; nalika digawa ing ngarepe, Hakim kabèh ditakoni lan mangsuli, lan sawise mangsuli—wah, medeni krungu!—Dheweke dipukul ing pipine dening abdi lan nahan iku kanthi sabar banget, kandha: '*Yen aku ngomong sing salah, saksèkna kasalahan kuwi; nanging yen aku ngomong sing bener, kenapa kowe nyerang aku?*' (Yohanes 18:23); banjur Panjenengané dipalsuake lan dihukum; banjur Panjenengané nampa caci maki, ejekan, cacian, ludah, kupingé dipotong, pukulan ing sirah

nganggo buluh, cambukan, lan dipaku ing Salib, ing ngendi sawisé munggah, Panjenengané ndedonga kanggo para pambunuhé: *'Bapa, apuraen wong-wong mau; amarga padha ora ngerti apa sing padha tindakake'* (Lukas 23:34); pungkasané, Panjenengané diwènèhi empedu sing dicampur karo cuka kanggo ngombé, lan Panjenengané sing Abadi seda, nyerahaké nyawané marang Gusti Allah Rama, lan sawisé seda, sisihé ditusuk. Mangkono, kanthi ringkes, iku sangsara Sang Gusti! – Lan sapa waé sing ngrungokaké kanthi wicaksana cathetan Injil babagan prastawa-prastawa iki, ora bakal nesu manèh, ora sedhih, ora kesusu, ora sombong, ora ngremehake seduluré, ora iri, lan ora ngupaya kamulyan; nanging bakal ngupaya kanthi saben cara kanggo ngendhegake awaké dhéwé, supaya ngrasa sedhih, nganggep awaké dhéwé kaya bledug lan abu, kepéngin mèlu nandhang sangsara Kristus, lan padha kaya pati Panjenengané, supaya padha mèlu ing kamulyaning wunguné.

2. Sumangga padha sumanget, kowe lan aku; awit kowe wis padha dadi warganing sangsara Gusti lan tetep ana ing paseduluran iki karo Panjenengané. Pikirna ing endi panggonanmu: apa ora amarga sabda lan paseksi Panjenengané kowe padha diasingaké lan dianiaya? Nanging sadurungé iki, apa kowe ora tau ngalami panjara? Apa kowe ora tau ngucuraké getih ing tengah cacian lan pangina? Apa ora ana sawatara sedulur kita sing mati gagah berani ing tengah sangsara? – Iki pujian kita ing Gusti! Lan iki peparing kita! – Nanging amarga keteguhan kita ora bisa dipercaya amarga kita gampang owah-owahan, lan kita ora bisa ngomong kanthi pasti apa sing bakal digawa dina sing bakal teka; mulané aku ngajak kowé supaya tetep ajeg ing Gusti, mantep lan ora goyah, padha ngupaya kanthi siji manah lan siji pikiran kanggo pracaya marang Injil, *'aja goyah nalika ngadhepi panentangan apa waé'* (Fil. 1:28), *'lan aja marakaké alesan salah tumrap sapa waé'* (2 Kor. 6:3), *"nanging ing saben bab padha ngetokake awakmu minangka abdi Allah"* (2 Kor. 6:4) kanthi patuh, andhap asor, alus, lan loman, *"kanthi sabar banget; amarga kowe butuh kasabaran, supaya sawise nindakake kersaning Allah, kowe bisa nampa janji. Amarga isih sithik wektu maneh, lan Panjenengané sing bakal rawuh bakal teka lan ora bakal suwe maneh"* (Ibr. 10:36–37).

3. Nanging yèn Panjenengané rawuh lan ora nundha, kenapa kita kudu *'sira-sira atiné amarga sangsara'* (Eph. 3:13), tinimbang siap mati kanggo Gusti saben dina? – Amarga katulis: *'Yen kita mati karo Panjenengané, kita uga bakal urip karo Panjenengané; yen kita sabar, kita uga bakal mrentah karo Panjenengané; yen kita mbantah Panjenengané, Panjenengané uga bakal mbantah kita; yen kita ora setya, Panjenengané tetep setya—awit kowe ora bisa mbantah awakmu dhéwé'* (2 Tim. 2:11–13). Piyé kabungahané para wali nalika padha nyawang Gusti rawuh saka swarga karo malaikat-malaikat kakuwasané, ngundang wong-wong mau menyang kabungahan kang ora bisa diucapaké, mènèhi mahkota lan mréntah bareng karo wong-wong mau salawas-lawase? Lan pira sangsara, ing sisih liya, sing bakal dialami déning wong-wong sing ora pracaya marang Injil lan nglanggar dhawuh-dhawuhe nalika semana—wong-wong sing, kaya sing katulis, *'bakal nampa paukuman kerusakan langgeng, adoh saka rawuhe lan saka kamulyaning kakuwatané, nalika Panjenengané rawuh kanggo dimulyakaké ing para wong suci lan kanggo dinadèkaké nggumunaké ing antarané kabèh wong sing wis pracaya'* (2 Tes. 1:9–10).

4. Kanthi merenung bab iki ing pikiran kita lan nggatekake, *'ayô padha ngresiki awaké dhéwé saka kabèh rereged daging lan roh, lan ngluhuraké kasucian kanthi ajrih marang Gusti Allah'* (2 Kor. 7:1), ngupaya apa sing paling apik lan maju marang kasampurnan (Ibr. 11:16; 6:1), *'mbenceni apa sing ala lan nempel marang apa sing becik; tresna marang siji lan sijine; ngajeni siji lan sijine luwih saka awake dhewe; aja males ing semangat, nanging sumringah ing roh, ngladeni Gusti; bungah ing pangarep-arep, sabar ing sangsara, lan tekun ndedonga'* (Rm. 12:9–12); supaya, kanthi tetep setya ing kasucian kaya ngono, kita bisa ngrayakake Paskah sing bakal teka kanthi pantes, lan dianggep pantes nampa berkah swarga salawas-lawase.

282. Apa ora nggumunake yen Gusti—kaya Panjenengané—nganti nandhang sangsara kaya ngono?

282. 1) Apa ora nggumunake yen Gusti—kaya Panjenengané—nganti nandhang sangsara kaya ngono? – 2) Kabeh ciptaan wis digegerake; apa kita bakal tetep acuh tak acuh? – 3) Amarga katresnan gedhe sing wis diparingake marang kita, ayo padha mbales marang Panjenengané kanthi katresnan lan kesiapan nandhang kabeh prakara, loro ing lumrahe urip kita lan ing panganiayaan. [4, 73]

5. Lan pangeling-eling sangsara Gusti kita Yesus Kristus tansah ngisi atiné kanthi rasa nyesel lan welas asih, utamané ing dina-dina iki (Minggu Suci – Jemuwah), nalika saben kedadeyan mau kelakon. Dadi, apa sangsara kuwi? – Rencana matèni marang Gusti, panangkepané déning wong Yahudi, digawa menyang pati, rawuh ing ngarepé pangadilan Pilatus, pangadilané, pitakon-pitakonan, tamparan ing kupingé, ludah, cacian, ejekan, diangkat ing salib, paku ing tangan lan sikilé, nyicipi empedu, pancuran sisihé, lan kabèh prakara liya

sing kelakon ing antarané—prakara-prakara sing ora bisa ditampung déning donya, lan ora bisa diterangaké kanthi pantes, ora mung nganggo basa manungsa nanging uga kabèh basa para malaékat. Ayo padha mbayangaké sepira agung lan ora bisa diungkapaké misteri iki! – Gusti, sing ndeleng pikiran paling jero ing ati lan nuntun saben pikiran manungsa, – Panjenengané dhéwé digawa menyang pasamuhan ing ngendi Panjenengané dihukum pati; Panjenengané *sing 'nguwatké kabèh mau kanthi sabda panguwasa Panjenengané'* (Ibr. 1:3), Panjenengané dhéwé diserahaké ing tangané manungsa sing dosa; Panjenengané sing ngiket banyu ing méga lan nyirami bumi ing mangsa sing pas, Panjenengané dhéwé digawa kanthi diiket; *'Panjenengané sing ngukur langit nganggo jempol, lan kabèh bumi nganggo genggam, lan netepaké gunung-gunung nganggo ukuran'* (Yesaya 40:12), – Panjenengané dhéwé dipukul déning tangané abdi; Panjenengané sing ngias bumi nganggo manéka kembang, Panjenengané sing diparingi mahkota duri kanthi isin; Panjenengané sing nandur wit urip ing tengahé Taman Éden – Panjenengané sing dipaku ing kayu salib kanthi ejekan. Wah, ngeri lan gaib tenan panglihatan iki.

6. Srengéngé ndeleng iki banjur dadi peteng; rembulan ndeleng banjur purnamané sirna; bumi ngrasa banjur gemeter; watu ngrasa banjur remuk; kabèh makhluk nggetak nalika ndeleng pangandhapé Gusti. – Mangkono unsur-unsur kang tanpa nyawa lan tanpa rasa, kaya diuripi lan duwe rasa, amarga wedi marang Gusti lan nalika ndeleng panglihatan-panglihatan iki, padha metu saka tatanan alamiahé lan malih wujud: apa kita, kang diparingi akal, kang diparingi Kristus mati kanggo kita, ora bakal remuk lan nangis ing dina-dina iki? Lan apa kita, sawisé iki, ora bakal luwih bisu tinimbang sing bisu, lan luwih kaku tinimbang watu? Muga-muga ora kaya ngono marang kita, muga-muga ora kaya ngono; nanging, sawise kebak pangajab marang Gusti lan owah dadi luwih becik, ayo padha nangis, ayo padha nyawisake hawa napsu kita minangka kurban, ayo padha mbales celaan Sang Gusti kanthi sabar nampa celaan, ayo padha nahan tatu kanggo tatu Panjenengané—ana sing ing pakaryan pangibadah, lan ana sing ing pangakuan sing bakal teka.

7. Apa kita ora weruh ing kabèh iki akèh panggerak marang katresnan marang Gusti Allah? Sapa sing tau dipenjara amarga iki? Sapa sing tau nyawisake awake dhéwé kanggo dipatèni demi wong sing ditresnani? Nanging Gusti Allah kita sing welas asih tanpa wates wis nampa sangsara ora mung siji utawa loro, nanging sangsara sing ora kaétung kanggo kita sing wis diukum. Mula kanthi bener, Rasul sing pinituah, nalika merenung bab iki lan kebak katresnan jero marang Gusti Allah, ngendika: *Aku yakin manawa ora pati utawa urip, ora malaikat utawa panguwasa, ora kakuwatan utawa sing saiki ana utawa sing bakal teka, ora kang dhuwur utawa kang jero, utawa apa wae sing wis diciptakaké, ora bakal bisa misahaké kita saka katresnané Gusti Allah sing ana ing Kristus Yesus, Gusti kita* (Roma 8:38–39). Amarga Gusti Allah ngasihi kita banget nganti Panjenengané maringi Putrané siji-sijiné, supaya sapa waé sing pracaya marang Panjenengané ora bakal binasa nanging nduwèni urip langgeng (Yohanes 3:16–17). Amarga ora duwe apa-apa sing pantes diwenehake minangka balesan katresnan kaya ngono saka pakaryané dhéwé, para wali nyawisake awake dhéwé, badané lan getihé; lan ing pakaryan tapa brata lan ing sangsara, padha nyanyi bareng karo Daud sing pinunjul lagu iki: *'Kepiye aku bakal mbalekake marang Gusti kanggo kabèh sing wis diparingake marang aku?'* (Mazmur 115:12). – Kanthi swara kaya ngono, ayo kita uga tansah nyuwun marang Gusti, makarya tanpa kendhat kanthi kangen sing ora ana enteke marang Panjenengané, lan tansah ngupaya sing paling becik, supaya bebarengan karo kabèh wong suci, kita bisa dadi ahli waris berkah langgeng.

283. *Aku bungah karo kamajuanmu ing kabecikan*

283. 1) Aku bungah karo kamajuanmu ing kabecikan. – 2) Nanging aja mandheg ing kana; terus maju ing ngarep, niru para wali lan njupuk semangat saka janji-janji. [4, 81]

8. Aku ngomong marang kowe kanthi karsa bebasku dhéwé, ora amarga dipaksa, sanadyan aku nduwé kewajiban kanggo ngomong marang kowe. Amarga aku semangat banget marang kowe kanthi semangat sing suci, sanadyan aku wong dosa, lan aku bungah banget karo kamajuanmu. Sanajan kadhangkala aku kudu ngélarani kowe, kaya sing tak lakoni ora suwé kepungkur, iki supaya kowe bisa ngenali katresnan sing tak duwé marang kowe kanthi akèh, [awit wong tuwa sing tresna, nalika ngopeni anaké kanthi tliti, ora ngliwataké ngedidik anaké. *'Amarga sapa ta anaké sing ora dipaéni bapaké?'* (Ibr. 12:7)], – *'supaya kowe dadi sampurna lan lengkap, ora ana sing kurang'* (Yakobus 1:4). Amarga aku ngakoni yèn kowe manut lan tundhuk, lan kowe kanthi ketat netepi dhawuhe bapakmu, kaya mbok menawa ora ana wong liya ing tatanan urip monastik iki sing nindakake kaya kowe. Aku ngendika iki tanpa muji-muji, nanging pancen kaya ngono. Lan sapa sing nduwé pikiran siji karo Rama lan ngetutaké abbot ing kabèh bab miturut dhawuhé Gusti kaya kowé, sing trampil ing loro-loroné? Bukti iki katon saka panganiayaan, pangusiran, panjara, permusuhan, lan

'tetep teguh nganti getih murub' ing perjuangan 'nglawan dosa' (Ibr. 12:4). – Lan iki ora saka kowe, nanging peparang saka Gusti Allah, marang Panjenengané padha puji. Aja padha nduwé dhuwit lan bandha, biara lan sarana keamanan liyané; kanggo aku, cukup mung nduwé kowe lan dihias déning kowe: awit kowe iku kabungahan lan mahkota kamulyanku, uripku lan kabecikan liya kabèh.

9. Kula namung nyuwun supados panjenengan boten kendho saking tekad panjenengan ingkang sae, boten mberahi wates tumrap kabecikan lan pananjakan panjenengan ing tangga-tangga kasampurnan; nanging kados tiyang ingkang nguber bandha donya boten nemu kapenak manawi bandhane saya tambah, mekaten panjenengan, ing kaunggulan rohani, boten kenging mandheg ngupaya majeng ngantos ambegan panjenengan ingkang pungkasan. *'Amarga napsu donya iki ora pantes karo kamulyan sing bakal kawuh ing kita'* (Rm. 8:8). Apa sampeyan ora weruh ing gesange para wali, kanthi kangelan lan kringet sing ngendi-endi padha ngrampungake lelampahan uripe? Apa sampeyan ora weruh kanthi getih sing mili lan ing tengah sangsara, para martir suci ngakhiri uripe? Napa? Supaya padha bisa nyawiji karo Kristus. *'Amarga sing katon iku sementara, nanging sing ora katon iku langgeng'* (2 Kor. 4:18). Apa srengéngé ora apik? Nanging sanajan mangkono bakal luntur pungkasané. Apa rembulan ora apik? Nanging sanajan mangkono bakal mandheg maringi padhang. Apa lintang-lintang ora apik? Nanging sanajan mangkono bakal tiba. Apa langit iku ora becik? Nanging sanajan mangkono bakal luntur kaya sandhangan, lan kabèh bakal owah – lan bakal ana swarga anyar lan bumi anyar, kaya sing katulis – lan urip sing kabegjané ora bisa diungkapaké ing Kristus lan bebarengan karo Kristus bakal diwiwiti. Kuwi janji-janji sing diparingaké marang kita. Lan kanthi pangeling kaya ngono kita bakal saling mbantu kanggo ngungkuli hawa napsu kanthi kaendahan sing luwih luhur, ngendhaleni katresnan jasmani kanthi katresnan ilahi, lan, kaya sing diwulangake Rasul, *'ngupaya apa sing ana ing dhuwur, ing ngendi Kristus lungguh ing sisih tengen Gusti Allah, lan ngarahake pikiran kita marang apa sing ana ing dhuwur, ora marang apa sing ana ing bumi'* (Kolose 3:1), ora ngglelgame ing lendhut napsu, ora klelep ing lendhut hawa nafsu, *'awit pungkasané iku karusakan. Nanging urip kita ana ing swarga, saka kana kita uga ngenteni Juruwalèh kita, Gusti Yesus Kristus'* (Filipi 3:19–20).

284. Sawise kena tatu, aku ngupaya pangobatan, lan—delengen, aku saiki ngomong karo kowe

284. 1) Sawise tatu, aku ngupaya panyembuhan, lan—iki aku lagi ngomong karo kowe. – Aku njupuk piwulang saka iki: sakwise ana sing tatu amarga dosa, cepet-cepet ngupaya panyembuhan lumantar tobat. – 2) Aja nundha; amarga pati bisa nyerang kowe, lan medeni mati tanpa dibersihaké lan tampil kaya ngono ing ngarsané pangadilan. – 3) Ati-ati marang awakmu, lan aja ngrungokaké mungsuh sing mulang nundha-nundha. [4, 82]

10. Luka ing sikilku wis nggawe kowe sedhih, lan pancen pantes. Amarga kowe melu ngrasakake kabungahan lan kasangsaran bebarengan karo aku, kaya wong sing tresna marang sedulur lan bapaké. Aku, saka kéné, njupuk piwulang kanggo mulang kowé. Carané piye? Nalika aku kena tatu amarga dosaku, aku langsung butuh perawatan medis lan istirahat sing pantes; mulané, telung dina aku ora bisa komunikasi karo kowé. Nanging saiki, kanthi sih-rahmaté Gusti, lara iku wis mari, lan aku wis bali karo kowé manèh – lan kéné aku, lagi ngomong karo kowé. – Kahanan sing padha uga ditrapake kanggo tatu ing jiwa. – Apa ana sing wis tatu ing atine amarga apa sing wis dideleng utawa dirungokake? Utawa apa dheweke wis kesasar dening pikiran setan lan kabungkus hawa napsu ala, nesu, amarah gedhe, kebencian, iri, perselisihan, duraka, utawa nafsu ala liyane sing ngrusak? – Wong-wong mau kudu langsung miwiti pangobatan, yaiku tobat, nyesel, nangis, ngendus, lan lara ati, uga pangobatan tobat liyane; lan sawise mari kanthi bener, padha bali maneh menyang kahanan waras sing biyen. Nanging yèn iki ora ditindakake, dosa bakal mèlu dosa lan tatu bakal mèlu tatu; napsu iku bakal dadi ora bisa mari, lan kita bakal mati ing sajroning dosa kita.

11. Nanging aja nganti kaya ngono kedadéyan marang kita, sedulurku. Kaping pisan lan paling utama, kita kudu ngati-ati supaya ora nindakake dosa: awit apa sing luwih manis utawa luwih begja tinimbang nduwé nyawa sing resik lan pikiran sing ora rusak amarga hawa napsu? Lan menawa kita kedadéyan dosa amarga kecenderungan watak kita, kita kudu mbenerake kanthi cepet, ora nganti ana siji wae ing jero kita sing ora mari, sanajan sak jam: amarga pati iku maling, lan kowe ora ngerti jam pira maling iki bakal teka, apa ing tengah wengi utawa nalika swara jago; Pisah saka badan tanpa siyap iku cilaka gedhe, lan ngadeg kaya ngono ing ngarep pangadilan Kristus iku banget medeni. Amarga, kaya sing diandharake Rasul, *'Tembungé Gusti Allah urip lan aktif, luwih landhep tinimbang pedhang bermata loro, nembus nganti pamisahan roh lan jiwa, sendi lan sumsum, lan bisa mbedakaké pikiran lan niat ati; lan ora ana makhluk sing kasembunyi saka pandelengé, nanging kabèh kabuka lan telanjang ing ngarsané: lan marang Panjenengané kita kudu*

nglaporake" (Ibr. 4:12–13). "*Lan yèn wong sing bener mung kanthi angel kaslametake, ing endi wong sing ora takwa lan wong sing dosa bakal muncul?*" (1 Pet. 4:18). Yen Nabi Daniel, sawisé ndeleng Pangadilané Gusti Allah ing panglihatan, kebak rasa wedi lan gumun, apa sing bakal kelakon marang kita nalika kita pancèn ngadeg ing ngarepé pangadilan iki? '*Ana kali geni,*' kandhane, '*mlebu ing ngarsane: ewonan-ewonan padha ngawula marang Panjenengané, lan puluhan ewu padha ngadeg ing ngarsane: pangadilan wis disiyapake, lan buku-buku dibukak*' (Dan. 7:10). Nalika iki kelakon, sapa sing bakal tetep ajeg, lan sapa sing bakal njaga kawani? Ora ana siji-sijia, kajaba wong-wong sing nduwèni iman sejati lan amal sholeh, lan wong-wong sing wis nggayuh kawani, kabeneran, lan kasucian—putra-putra ketaatan.

12. Mula saka iku, kita kudu waspada kanthi tliti banget, lan ngenteni asilé kanthi wedi saben jam. Mungsuh kita sing mateni, sing nyolong saka kita, uga ora bakal kasembunyi; dhèwèké sing tansah nggoda kita supaya nglampahi wektu saiki kanthi sembrono lan males, nalika nundha patuh marang dhawuh nganti mangsa ngarep. Mangkono ula iki, sing ngapusi kita nganggo rupa dosa sing nggodha. Nanging ayo tansah nolak lan mbalèkaké dhèwèké nganggo kakuwatan Gusti. Mula saka iku, aku kanthi andhap asor nyapa kowe ing wektu iki nganggo tembung-tembung iki, supaya sawise krungu sanajan limang tembung saka lambengku, kowe bisa krasa tentrem lan saling nyengkuyung liwat pangeling sing tak paringake. Amarga pangeling iku minangka berkah amarga tansah nganyari jiwa. Lan kanthi nindakake iki, ngetutake tuladha para leluhur kita, aku ngerti lan yakin manawa kita bakal kasil ngupaya kaslametan kita, nyenengake Gusti Allah, lan dianggep pantes tumrap kratoné.

285. *Panjenengané ngajak kita padha matur nuwun marang Gusti Allah, sing sanajan nalika padha ana ing tanah manca, nyedhiyakake kabèh jinis panguripan*

285. 1) Panjenenganipun ngajak kita matur nuwun marang Gusti Allah, sanadyan kita ana ing tanah manca, Panjenenganipun paring kabèh jinis panguripan. – 2) Lan supaya kita ora kelangan sih rahmat kuwi, panjenenganipun ngajak kita supaya ora kendho semangat kanggo nyenengake Gusti Allah, uga ing iman lan pangarep-arep kita. [4, 83]

13. Kita kudu matur nuwun marang Gusti Allah kanggo berkah sing diparingake marang kita, utamane nalika kita ana ing tanah manca, supaya sanajan ing pangasingan kita bisa urip kaya ing biara, lan ora mung nyukupi kabutuhan kita dhewe nanging uga nyedhiyakake kanggo wong-wong sing teka marang kita. Apa kowe ora weruh sepira akèh sedulur kita sing teka marang kita tanpa kendhat saka kéné lan ngendi-endi? – Ing endi manèh panggonan sing bisa padha tuju kajaba marang Gusti Allah lan marang andhap asor kita? Apa kowe uga ora weruh sepira akèh bapak lan sedulur liya sing ngumbara sing nyuwun pitulungan marang kita, padha nandhang mlarat lan kekurangan ing kabèh bab? – Meh saben dina ana wong sing mlebu ing panggonan kita; nanging sanadyan mangkono, kita ora tau kekurangan kabutuhan; malah, kita duwe kabèh kanthi kelimpahan. Ing bab iki, apa sing bisa kita ucapake kajaba sing maringi janji *iku* pancen ora goroh: '*Goleka dhisik Karajaning Allah lan kabeneran, lan kabèh iki bakal ditambahake marang kowe*'? (Mat. 6:33). – Lan pancen, kita wis diparingi '*wohing gandum, anggur lan lenga*' (Mazmur 4:8) lan kabutuhan liyane – kabèh ngluwihi pangarepan kita; nganti kita ora duwe kekuwatan kanggo ngangkat swara sing pantes kanggo matur nuwun marang kabecikaning Gusti. Sanajan kita rada kèwatesan lan kabebanan déning pangaturan kaya ngono, pikirna apa ganjarané – lan pujian apa sing munggah marang Gusti Allah? Malah para abbot ing biara padha gumun, amarga apa sing ora duwé kekuwatan kanggo ditindakake, Gusti Allah wis maringi kita kamampuan kanggo ngrampungaké. Napa mangkono? Supaya kakuwatané Gusti Allah dadi kawangwang liwat iman lan pangarep-arep kita. Lan miturutku, apa sing saiki kelakon ing antarané kita kuwi mirip banget karo apa sing kelakon nalika bangsa Israel manggon ing ara-ara samun. Saiki wis taun kaping papat kita ora nandur utawa ngundhuh, lan sajrone wektu kuwi kabèh Gusti Allah wis nyedhiyakake pangan sing ora tau entèk. Panjenengané ora numpaki manna saka swarga marang kita, nanging mbukak lumbung-lumbungé wong-wong sing duwé luwih saka cukup kanggo maringi mangan wong-wong luwe. Panjenengané ora ngetokaké banyu saka watu, nanging ngocokaké anggur saka piranti wong-wong sing taat, kanthi tangané dhéwé. Lan Panjenengané wis maringi akèh berkah liya marang kita, sing ora pantes diomongaké saiki. Apa iki ora nggumunake, ora nggumunake, ora pantes dipuji? – Aku bakal ngomong bab liya miturut tembungé Rasul: yèn kita, '*sanadyan mlarat, nanging nggawe akèh wong sugih; sanadyan ora nduwé apa-apa, nanging nduwé kabèh*' (2 Kor. 6:10).

14. Iki kurnia saka Gusti Allah kita sing welas asih, lan mangkono uga berkah-berkahé! Lan iku dadi sabab wedi, amarga kita gagal ngargeni carane Panjenengané wis ngurmati kita kaya ngéné, kita bisa nglarani

atiné Pangreksa kita – nanging padha waspada, sedulur, – kabèh bebarengan: loro-lorone sing ana ing kéné lan sing ora ana – ayo kita kanthi temenan nepaki dhawuhé Gusti, *'lan ayo padha nyengkuyung siji lan sijiné ing katresnan lan pakaryan becik'* (Ibr. 10:24), aja nganti kita urip sembrono, aja nyerah marang napsu daging lan pikiran kita dhéwé, aja nganti nggrundel kaya wong-wong biyèn, aja nggodha Gusti kaya wong-wong ing jaman biyèn – apa manèh nganti padha nyuwun supaya Gusti nindakaké iki utawa iku kanggo kita ing tembe. *'Kabeh bab bisa kelakon tumrap sing pracaya'* (Markus 9:22), kaya sing katulis. Amarga yen kita pracaya kanthi tulus, Gusti bakal, miturut panyuwunan kita, maringi kita kabeh sing perlu kanggo kaslametan kita lan kanggo urip badan kita. Lan kita bakal bisa nempuh ara-ara samun urip iki kanthi sukses, padhang dening pepadhang kabeneran; kita bakal ngusir Amalek sing ora katon, kanthi senjata rohani sing kuwasa; lan kita ora bakal mlebu Tanah Sing Dijanjekake—awit kita ora ngupaya apa sing sementara lan fana—nanging Mlebu Karajaning Swarga; awit Panjenengané sing maringi janji punika ngandika kanthi jujur: *'Berkah iku tumrap wong-wong sing dianiaya amarga kabeneran, awit kagungané karajayan swarga'* (Matéus 5:10).

286. Godaan manungsa iku saka njaba lan gampang

286. 1) Godaan saka njaba iku sipaté manungsa, lan iku entheng. – 2) Godaan setan luwih abot; nanging kita bakal ngungkuli uga kuwi kanthi pitulunganing Gusti, asal kita ora kendho semangat kanggo nolak. – 3) Iki perjuangan lan pangorbanan sing ora ana enteke. [4, 84]

15. Ing ngarsané sangsara sing wis nyabrang marang kita, pantes kita ngendika, bebarengan karo Rasul: *'Ora ana cobaan sing nyabrang marang kita kajaba cobaan sing lumrah manungsa'* (1 Kor. 10:13). Kita ngendika iki kanggo Theoktist, pinituwa sing becik, sing kita tresnani ing saben bab. Dadi, apa ujian iki? Yèn dhèwèké dipenjara ing sawijining pulo sing diarani Chalkis, déné panguluné, sing difitnah déning wong-wong ing sangisoré panguwasané kaya ora ndedonga kanggo para panguwasa, diwènèhi palu paling abot. Godaan padha kobong; lan kita, umume, tanggung jawab marang godaan kaya ngono: awit kepiye kita bisa ngidini wong sing dipercaya ngatur biara ora ndedonga kanggo para panguwasa kanthi sukarela? Utawa kepiye kita bisa ngidini sedulur lan bapa-bapa, sawise uwal saka panjara, tetep manggon ing kutha lan ora ngganggu para sesat? – *"Metu saka antarané wong-wong mau lan misah, kandha Gusti, lan aja nyentuh kasucenané"* (2 Kor. 6:17). Wong-wong sing tumindak ngelawan iki nandhang sangsara abot. Mulane kita, kanthi andhap asor, wis mundur saka wong-wong sing manggon ing kutha lan manggon ing pinggirané, supaya *'ora maringi alesan marang wong-wong sing golek alesan'* (2 Kor. 11:12); lan Gusti wis njaga kita supaya ora cilaka nganti saiki. Nanging Panjenengané bakal terus ngreksa kita, yèn kita ngati-ati marang awak dhéwé, ora ngomong sembarangan bab iki lan kuwi, lan ora ngidinaké kuping kita krungu omongan sing kosong lan pantes dicela. Kados pangandikane Rasul: *'Tinimbangna tansah ana rahmat tembungmu, kinandhut uyah, supaya kowe padha ngerti carane kudu mangsuli saben wong'* (Kolose 4:6). – Lan apa sing diomongake seduluré Gusti manèh: *'Omonga kaya ngéné, lan tumindakna kaya ngéné, kaya wong sing bébas saka hukum, supaya ora diadili?'* (Yakobus 2:12). Mula kita bisa yakin yèn kita ora bakal tiba ing godaan ing wektu sing salah, nanging bakal mbusak kabèh kejahatan iki kaya saka perangkap.

16. Lan iki pancen godaan manungsa—yaiku sing entheng. Nanging godaan setan—oh!—abote banget lan licik. Mungsuh ngintip saben dina, saben jam, lan saben menit kanggo nggodha kita, lan kanthi mangkono nggawe kita angel nolak lan kamenangan angel digayuh. Nanging amarga kasetyan lan semangat bisa kasil ngrampungake kabeh sing dadi kewajiban lan sing dibutuhake, ayo padha nolak kanthi semangat lan menang kanthi pitulungan Kristus: amarga Panjenengané nandhang godaan bebarengan karo kita; mulané Panjenengané ngendika: *'Tanpa Aku kowe ora bisa nindakake apa-apa'* (Yohanes 15:5). Mula saka iku, ayo padha ngupaya supaya ora tiba ing panggodha iki lan ora gumantung marang setan. Panjara ing kene ing pulo iki, luwih-luwih mung kanggo wektu sing cendhak, sejatine dudu panjara sing sejati. Panjara sejati yaiku diusir saka Gusti Allah lan dibuwang menyang pepeteng sing peteng legam. Mangkono uga, apa tegese cambukan ing kene, sing cambukane winangung lan winangung? – Cambukan sejati yaiku nalika cambukane ora kaétung lan sangsara sing muncul saka kono ora ana enteke. Lan *'wong-wong sing wis nindakake kabecikan,'* pangandikane Gusti, *'bakal metu ing kebangkitan urip; nanging wong-wong sing wis nindakake ala, bakal metu ing kebangkitan pangadilan'* (Yohanes 5:29). Mula saka iku, ayo padha wedi lan nggeteru, ngupaya kanthi kabeh kekuwatan ing daya Roh sing manggon ing jeroning kita, *'ngrubuhake argumentasi'*, kaya sing katulis, *'lan saben bab sing dhuwur sing nglawan pangawikaning Allah, lan ngrebut saben pikiran supaya manut marang Kristus; lan siap mbales saben tumindak duraka'* (2 Kor. 10:4–6); lan iki tanpa kendhat.

17. Delengen, perjuangan sing ora kendhat! Delengen, martir sing kebak sangsara! Amarga sapa waé sing terus-terusan diserang pikiran, ora nyerah marang pikiran-pikiran mau lan ora sujud ing ngarepé Baal, nanging nolak lan ngalahaké hawa napsu—nafsu birahi, nesu, amarah, wedi—wong kuwi nandhang sangsara saben dina lan bisa kandha kaya Rasul : *'Aku mati saben dina; iki kabanggané, sing tak duwèni ing Kristus Yesus, Gusti kita'* (1 Kor. 15:31); lan ing pungkasaning pakaryané, kanthi wani nambahaké: *"Aku wis gelut perang sing mulya, aku wis ngrampungaké lomba, aku wis tetep setya; saiki wis kasimpen kanggo aku mahkota kabeneran, sing bakal diparingaké marang aku déning Gusti, Hakim sing adil, ing Dina iku"* (2 Tim. 4:7–8). – Mugi kita kabeh padha ngendika kanthi adil kaya mangkono, lan banjur lumantar pakaryan kita, kinormatan nganggo mahkota kabeneran lan mlebu ing Karajan Swarga.

287. Sifat kita ngantuk lan males. Sabda babagan janji-janjine nguripake

287. 1) Sifat kita kuwi ngantuk lan males. Sabda babagan janji-janjine mbangkitake. – 2) Para wali lan martir wis ngetokake iki ing praktek. – 3) Nanging kenapa kita isih turu? Ayo padha tangi lan lumaku menyang kamardikan saka napsu lan hawa – 4) Lan ayo padha ngrasakake kabungahan lan nikmat swarga. [4, 85]

18. Rasul nuduhaké upaya kaya apa sing kuduné diduwèni guru marang murid-muridé nalika dhèwèké kandha marang Timotius: *'Mènèhana pangandika ing wektu sing pas lan ora pas; nyalahaké, ngélingaké, lan ngajak, kanthi kabèh kasabaran lan piwulang: awit bakal teka wektu nalika wong-wong ora bakal tahan piwulang sing bener'* (2 Tim. 4:2–3). Amarga sipat kita kang mendhung, mikir donya lan gampang lali piwulang, mesthi perlu digugah, kaya kena tusukan landhep, dening sengatan sabda, supaya, tangi kaya saka turu, bisa ndeleng kabungahan kang ana ing ngarepé. Amarga apa iku? Apa iku dudu Karajan Swarga sing dijanjekake marang kita? Apa iku dudu urip langgeng? Apa iku dudu kabungahan sing ora bisa diungkapake? Apa iku dudu kaendahan swarga? Apa iku dudu pakurmatan sing padha karo para malaikat? Apa iku dudu pangaso langgeng?

19. Kanggo apa ana belenggu lan penjara? Kanggo apa ana pangasingan lan panganiayaan? Kanggo apa ana panyiksaan lan pati? Apa ora supaya kita dianggep pantes nampa berkah sing wis dijanjekake lan luput saka panyiksaan sing nggegirisi? Delengen kanthi kabungahan para martir ngucurake getihé, kanthi kersa padha lunga menyang pedhang, geni, kéwan galak, lan menyang sakabehing sangsara liyane. Delengen uga kanthi kabungahan sing kaya apa wong-wong sing bener ngematake lan ngendhaleni daginge, ora nganggep apa-apa luwih kepengin tinimbang kabecikan iku dhewe.

20. Nanging, kenapa kita padha turu? Kenapa kita nyilem ing hawa napsu sing ngrusak lan ngracuni, pucuk panah sing landhep sing nglarani ati? *'Metu kowe saka antarané wong-wong mau lan misahna, kandha Gusti'* (2 Kor. 6:17). Mula saka iku, ayo padha adoh saka kabeh iku, kaya saka Sodom lan Gomora, sing kaancurake dening geni lan belerang; ayo padha mbuwang pamikiran daging, sing nentang lan perang nglawan Roh; ayo padha mbebasake awake dhewe saka hawa napsu sing marakake susah – lan kita bakal nemu tentrem kanggo atine. Apa sing luwih tentrem tinimbang ati sing ora diganggu hawa napsu lan tentrem karo Gusti Allah?

21. Apa iki, mula, kabungahan lan kabagyan? Apa iki, mula, panglipur sing pinaringan berkah lan manisé? Apa kita kepengin ngrasakake legane iki? – Ayo padha mlayu saka kesenangan daging, sing nggawa karusakan lan pati. Amarga, *'sapa sing nandur marang dagingé,'* kandha Rasul, *'bakal ngundhuh karusakan saka daging; nanging sapa sing nandur marang Roh bakal ngundhuh urip langgeng saka Roh'* (Gal. 6:8). Apa kita kepengin dimulyakake? – Ayo padha ngremehake kamulyan manungsa sing sia-sia, nganggo andhap asor lan dihias nganggo saben pakaryan becik. Kanthi mangkono, kita bakal urip kanthi becik ing donya iki lan dianggep pantes nampa berkah ing tembe, lumantar sih lan katresnan Gusti kita Yesus Kristus.

288. Penganiayaan saiki luwih alus; nanging kita kudu nahan; lan generasi saiki pantes dipuji amarga iki

288. 1) Penganiayaan sing kita alami saiki ora pati abot; nanging kita kudu sabar nampa; lan generasi saiki pantes dipuji amarga iku. – 2) Nanging, ayo tansah siyap ngadhepi serangan marang iman Ortodoks tanpa wedi. – 3) Bab penganiaya sing ora katon, ayo padha perang nglawan dheweke tanpa kendhat. – 4) Ayo padha tetep ajeg ing pangarep-arep marang Gusti Allah, lan Panjenengané bakal maringi kekuwatan marang kita. [4, 26]

22. Sajrone telung taun iki kita wis nglakoni urip anyar: kita ora dianiaya sakabehe, nanging uga ora bisa diomongake manawa kita ora dianiaya; kita padha ketemu lan sowan ing omah-omahé siji lan sijiné. Lan

iki minangka pratandha katresnané Gusti Allah marang manungsa. Amarga Panjenengané mirsani yèn kita wis kesel amarga panganiayaan sing suwé ing jaman kepungkur; mula saiki Panjenengané wis nutup pakunjaran, nanging panganiayaan marang Ortodoksi durung rampung, manut dalan-dalané sing ora bisa dipahami. – Lan mangkono kahanané. – Nanging, yen ndeleng sakabehe, miturutku sithik banget sing disiksa amarga Sang Gusti. Lan nalika ndeleng sepira akèh sedulur kita sing teka saben dina, atiku rumangsa lega amarga akèh banget sing ora sujud marang Baal, nanging tetep setya marang Sang Gusti, kaya lintang padhang ing saben papan panguwasa Panjenengané. – Mangkono, generasi iki dadi sumber pujian kanggo sing mèlu; amarga Gusti pancèn ana ing sajroning kita, lan Gréja ora ilang kekuwatané, manut janji Gusti sing ora bakal sirna. Kabeh sing wis nyerang saka jaman mbiyèn padha sumebar kaya busa ing segara, déné dhèwèké, kaya watu sing ora bisa rusak, tetep ajeg ing iman lan pangakuan sing padha.

23. Kita kuduné bungah lan sumringah ing bab iki; nanging ing wektu sing padha kita kudu tetep waspada lan ngati-ati, lan siyap-siyap, supaya godaan ora ujug-ujug muncul maneh: awit ora cukup mung njaga pangakuan kita nalika ngadhepi siji, utawa loro, utawa malah akèh cobaan, nanging kita kudu nindakake kuwi sajrone urip kita kabèh, nganti tekan pungkasané – tanpa kélangan semangat amarga kabar goroh, tanpa wedi marang paukuman sing katon siap mecah awak, tanpa wedi marang penjara sing nyiksa daging, utawa serangan manungsa liya; nanging sejatine ngajeni Gusti Allah siji, kang kanthi kersane kabèh lumaku, lan wedi mung marang sangsara langgeng, kang pangrasane nyeri banget nganti ora bisa diucapake; awit kabèh sing ana saiki—bojoch sing nyenengaké utawa sing nyedihaké—bakal enggal sirna, kaya lumantar; mulané katulis: *'Panahé padha kaya borok tumrap bocah'* (Mazmur 63:8).

24. Nanging, kita isih kudu perang nglawan wong-wong mau, lan luwih-luwih nglawan penganiaya kita sing ora katon, sing nyerang kita saben dina—sing ora kendhat nyerang kita ora nganggo cambuk sing bisa dirasakake nanging nganggo pikiran sing ora katon, lan ora ngobong kita nganggo geni materi nanging nganggo hawa napsu ala, lan nggodha lan ngurung nyawa kita nganggo maneka rupa hawa napsu liyane. – *"Mula saka iku, padha ajeg kenceng, kanthi pinggang kang diiket nganggo kabeneran, lan nganggo baju waja kabeneran, lan nganggo sepatu ing sikilmu kanthi kesiapan Injil tentrem; lan saliyane iku kabeh, njupuk tamèng percaya, kang kowe bakal bisa matèni kabèh panah geni saka sing jahat; lan njupuk helm kaslametan, lan pedhang rohani, yaiku sabda Gusti Allah"* (Efesus 6:14–17). Mangkono dhawuhe para Rasul! Kita uga, kanthi andhap asor, ngumumake kuwi, lan nyuwun supaya kowe aja nganti kélangan semangat ing panganiayaan utawa kesel ing panggodha, amarga luwih akeh panggodha sing kowe tahan, luwih gedhe mahkota sing bakal kowe tampa.

25. Mugi Gusti paring kekiyatan dhumateng kita: awit Panjenenganipun kuwasa nepaki punapa ingkang sampun dipun janjekaken; Panjenenganipun kuwasa nguataken kita, boten namung sanggem nahan tatu, nanging ugi geni, pedhang, kewan galak, lan sakpiturute. Kanthi yakin dhumateng punika, Sang Rasul ngendika: *'Ing sakabehing bab punika kita luwih saged menang lumantar Panjenenganipun ingkang tresna dhumateng kita.'* Amarga aku ngerti manawa ora pati utawa urip, ora malaikat utawa panguwasa, ora kakuwatan, ora sing saiki ana utawa sing bakal teka, ora kang dhuwur utawa kang jero, ora ana bab liya sing diciptakaké, sing bakal bisa misahaké kita saka katresnané Gusti Allah sing ana ing Kristus Yesus, Gusti kita' (Roma 8:37–39). Yen kita netepake pikiran kanggo tumindak kaya ngene, kita bakal melu ing tumindak martir sing ora kendhat – lan nasib kita bakal bebarengan karo para martir.

289. Penganiayaan iku peparing: wong kudu urip ing tengah penganiayaan kanthi cara sing pantes kanggo peparing iki; diterangake kanthi cetha carane

289. 1) Penganiayaan iku peparing: wong kudu urip ing tengah penganiayaan kanthi cara sing pantes kanggo peparing iki; diterangake kanthi cetha carane. – 2) Kosok baline, urip piyambakan banget dilarang, amarga akibat sing mbebayani – nyenengake hawa napsu, kecerobohan, lan kelalaian moral. – 3) Kabeh diajak supaya urip kanthi wicaksana lan waspada. [4, 87]

26. Gusti Allah wis maringi kita peparing paling ageng ing panganiayaan iki, kaya sing diandikakake piyambak ing Injil: *'Berkah iku tumrap wong-wong sing dianiaya amarga kabeneran, amarga kagungané kraton swarga'* (Mat. 5:10). Mula saka iku, ayo padha ngati-ati supaya, kanthi urip ora pantes nampa berkah kaya ngono, kita ora ngowahi panganiayaan iki dadi paukuman kanggo awaké dhéwé. Kaping pisan, wong sing dianiaya ora kena urip piyambakan, nanging kudu urip bebarengan karo sedulur-sedulur liyane. Amarga Gusti ngandika: *'Nèng endi ana loro utawa telu wong sing padha kumpul ing asmané Aku, ing kono Aku ana ing antarané wong-wong mau'* (Matéus 18:20). Sateruse, dhèwèké ora pantes metu kajaba pancèn perlu

banget, nanging kudu tetep ing panggonan sing nampani, kaya wong lelungan, lan nyawisake dhèwèké kanggo pandonga, panyuwunan, maca, nyanyi mazmur, kriya tangan, lan pakaryan becik liyane sing lumrah ana ing antarané kita; dhèwèké kudu nyingkiri pandelengan marang wanita, *'adoh saka sedulur sing uripé ora tertib'* (2 Tes. 3:11), dadi wong sing loman, sukur, ngarep-arep, wareg karo apa sing diduwèni, lan siap nampa sangsara kanggo Kristus: amarga ing ngendi ana panganiayaan, biasané uga ana sangsara.

27. Wong-wong sing manggon piyambakan nduwé sedhiji minangka bagéan: amarga wong wicaksana kandha, *'Celaka wong sing piyambakan!'* amarga *'yen tiba, ora ana sing mungguhaké'* (Pangandika 4:10); wong-wong ing antarané sing nduwé abdi ngrusak kamardikan monastik; sing tuku lahan, kebon anggur, sapi lan keledai nggawa marang awaké dhéwé kusta Gehazi. Saka kéné muncul katresnan marang dhuwit, keserakahan, sifat gampang owah-owahan, ora gelem manggon bareng sedulur, kabiasaan tumindak aneh lan manut karsa dhéwé, *'ngina'* lumantar kita *'marang Asma Allah ing antarané wong-wong bangsa liya, kaya sing katulis'* (Rom. 2:24), lan ambruk rohani: awit kepriye wong sing urip sembrono bisa nyingkiri tiba? *'Apa kowe ora ngerti,'* kandha Rasul, *'menawa kowe iku candhi Gusti Allah, lan Rohé Gusti Allah manggon ing kowe? Yen ana wong ngrusak candhi Gusti Allah, Gusti Allah bakal ngrusak wong iku'* (1 Kor. 3:16–17). Lan maneh Panjenengané kandha: *'Aja ngapusi awakmu dhéwé: ora wong sing nglakoni zinah, ora wong sing nyembah berhala, ora wong sing nglakoni selingkuh, ora wong sing alus kaya wong wadon, ora wong sing padha-padha jinis, ora maling, ora wong sing serakah, ora wong mabuk, ora wong sing ngina, ora wong sing nipu bakal nampa kratoné Gusti Allah'* (1 Kor. 6, 9–10). Apa kita bisa ngidini awake dhéwé diétang ing antarané wong-wong sing diomongaké: *'Wong-wong sing kagungané Kristus wis nyalibaké daging karo hawa napsu lan karsa-karsané'* (Gal. 5:24); lan manèh: *'Sampeyan ora saka donya iki'* (Yoh. 15:19); lan luwih lanjut: *'Kewarganegaraan kita ana ing swarga'*? (Fil. 3:20).

28. Napa, mula, kita mbuwang kabungahan kita? Napa kita ngremehake kamulyan panggilan kita? Napa kita ora ngetutake tuladha sedulur kita sing urip kanthi bener, sing gesange mulya lan pantes dipuji ing ngarehe Gusti Allah lan manungsa? Apa durung wayahe kita sadar tenan? Apa durung wayahe kita ngatur awak dhéwé? Apa durung wayahe kita nggatekake kaslametan kita, tansah éling marang pungkasaning urip kita lan kepriye kita bakal ngadhepi pangadilané Kristus? Amarga kita kudu tanggung jawab saben tembung sing ora ana gunané, apa jawaban sing bakal kita wènèhaké kanggo dosa-dosa gedhé lan abot? – Nanging ayo padha eling, sanajan wis ing wayah sontening urip kita; ayo padha mbuwang hawa napsu, *'buwangana pakaryaning pepeteng lan sandhangana busana pepadhang'* (Roma 13:12), ngreksa manah kita kanthi sakabehe cara, lan ngupaya kanthi sakabehe cara supaya nyenengake Gusti, supaya, sawise padha kaslametake kanthi cara iki, kita bisa dadi ahli waris berkah langgeng.

290. Wong sing tak deleng wis seda, lan kahanane sing padha bakal kelakon marang kita; mula kenapa kita isih ngopeni daging?

290. 1) Wong sing tak deleng wis seda, lan kahanané bakal padha kelakon marang kita; mula kenapa kita ngopeni daging? – 2) Dheweke nandhang sangsara ing amben patiné: amarga ing wektu kaya ngono pikiran-pikiran sing wis diopeni bakal nyerang – sing becik maringi panglipur, déné sing ala nyiksa. – 3) Mula, ayo aja nganti kita nyekel awak dhéwé, ora nganggo napsu utawa pikiran sing kebak napsu. [4, 88]

1. Apa sing luwih migunani lan nylametake jiwa tinimbang eling marang pati? Ing bab iki aku saiki kepengin ngomong marang kowe, ing kasempatan seda Uskup Eneia, sing kowe ora weruh nalika seda, nanging kita padha weruh, lan kita entuk manfaat gedhe saka iku; atine kita kagugah, amarga nyadari ing jeroning awake dhewe apa sing uga ana ing dheweke. – Mula dhèwèké lunga lan seda, lan ora bakal bali manèh ing urip iki. Langit, bumi, segara, srengéngé, rembulan, lan lintang ora dibutuhaké manèh déning dhèwèké; Dheweke ora perlu maneh ambegan udara iki, utawa ngucap swara nganggo tenggorokane, utawa ndeleng nganggo mripate, utawa ngrungokake nganggo kupinge, utawa ambu nganggo irunge, utawa nyentuh nganggo tangane, utawa mlaku nganggo sikile, utawa nindakake apa wae sing khas ing urip iki, apa gedhe utawa cilik; lawange wis katutup kanggo dheweke salawase, lan saiki dheweke ngenteni paukuman lan ganjaran. Ganjaran isih disimpen, dikumpulake, kaya sing katulis: *'Lan kabèh mau, sanadyan padha pracaya, ora nampa janji mau, nanging Gusti Allah wis nyedhiyakake sing luwih becik kanggo kita, supaya padha ora sampurna tanpa kita'* (Ibr. 11:39–40). – Dadi apa sing bakal kelakon marang kita? – Ora ana liya. Apa kita ora bakal nampa nasib sing padha? Apa kita ora bakal bali menyang lemah kaya asalé? Apa kita ora bakal mati lan dadi bledug lan abu? Ayo padha ndeleng ing peti mati lan mirsani kepriye wujud urip kita saiki rampung. – Napa, mula, kita ngopeni awak sengsara iki kanthi sayang banget, sing bakal enggal kita pasrahaké

marang lemah lan ulat? Napa kita mbebani awak dhéwé karo hawa napsu sing bakal kita hadapi nalika wayahe kita lunga?

2. Wong sing lagi seda, nalika isih ambegan, kandha yèn ana loro wong—wadon lan lanang—sing muncul marang dhèwèké lan nyalahké dhèwèké tanpa welas asih, nganti dhèwèké ngglundhung, njerit nyuwun tulung lan gemeter, wedi banget karo gagasan ninggalaké awaké. Apa kowe weruh apa paukuman pati iku? – Setan-setan tumindak dadi penuduh lan hakim kita. Lan mangkono, pikiran apa waé sing kita tampi kanthi seneng lan kita lakoni, pikiran kuwi sing bakal kita deleng nalika wayahe kita seda: yèn '*Aku tansah nyelehake Gusti ing ngarepku*' (Mazmur 15:8), yen kita mbayangake Pangreksa urip kita, Malaikat, ana ing sacedhake kita, yen kita mbayangake para wali tartamtu, mula kita bakal ndeleng dheweke nalika ambegan pungkasan kita; nanging yèn kosok baliné, kita ngundang gambar-gambar dosa ing sajroning ati lan nyimpen pikiran setan, mula kita bakal ketemu karo kuwi ing wektu kuwi, kang nyedhihaké lan ngrusak.

3. Mula saka iku, kenapa kita ngupaya supaya ora dikalahake dening arca-arca kaya ngono nalika wayahe kita lunga, nanging supaya kita kapanggih kanthi ati sing resik, supaya kita uga bisa kandha kanthi wani: '*Aku bakal turu lan istirahat ing tentrem*' (Mazmur 4:9). Amarga tumrap wong sing loman, pati iku turu, kaya sing diandikakake Gusti: '*Kanca kita Lazarus wis turu; nanging aku lunga kono kanggo mbangun dheweke*' (Yohanes 11:11). Yen iku turu, cetha manawa iku dadi panyebab pangaso lan wiwitaning gesang langgeng kanggo dheweke, kaya sing diandikakake Rasul Suci: '*Nanging saiki Kristus wis tangi saka pati, minangka woh pisanane saka wong-wong sing wis turu*'; lan maneh sithik luwih adoh: '*Kamatian wis ditelan ing kemenangan. He, pati, ngendi bisa nyengatmu? He, Hades, ngendi kemenanganmu? – Bisa nyengat pati iku dosa; lan daya dosa iku hukum. Nanging syukur marang Gusti Allah, sing maringi kemenangan lumantar Gusti kita Yesus Kristus*' (1 Kor. 15:20, 54–57). – Delengen, pati wis ditelan! Delengen, kemenangan wis diparingi! Amarga Gusti ngandika: '*Marang sing menang, Aku bakal maringi mangan saka wit urip sing ana ing tengahé tamané Gusti Allah*' (Wahyu 2:7). Apa dalan menyang Kraton Swarga saiki wis kabuka? Delengen, perjuangan sing kaping telu pinaringan berkah ana ing ngarep kita! Kanggo sing menang, ana mahkota lan rasa urip langgeng. Ayo uga padha ngupaya ngalahake setan, nguwasani hawa napsu, ngresiki awak kita sakabehe saka sakabehing ala, lan nglumpukake kabecikan, supaya kita bisa dadi warga swarga lan dianggep pantes ngrasakake wit urip.

291. Kita kudu makarya kanggo kaslametan kita tanpa kendhat lan kanthi semangat sing tulus

291. 1) Kita kudu makarya kanggo kaslametan tanpa kendhat lan kanthi semangat sing tulus. – 2) Para prajurit padha ngupaya ngladeni raja donya kanggo entuk ganjaran donya; apa kita banjur bakal males makarya kanggo ngladeni Raja swarga kanggo entuk ganjaran swarga? – 3) Delengen para wali: wong kaya apa sing ora ana ing antarané, nanging ora ana siji waé sing males utawa lalai. Ana sing wis tiba ing antarané wong-wong mau, nanging kuwi wong-wong sing sawisé tobat wis kanthi semangat lan tekun ngupaya nyenengaké Gusti Allah. – 4) Mula tangi, he wong sing lalai, rungokna Rasul lan dadi semangat. [4, 89]

4. '*Ana wektu kanggo saben bab ing sangisore langit*', kandha wong Wicaksana (Pangandika 3:1). Lan wektu kanggo ngupaya kaslametan kita tansah lan ing endi wae. Amarga Rasul kandha: '*Tansah bungah, tansah ndedonga tanpa kendhat, matur nuwun ing saben kahanan*' (1 Korinta 5:16). Kaselamatan kita ditemtokake dening telung kabecikan iki: amarga kabungahan iku pratandha kasampurnaning kabeneran kabeh; pandonga tanpa kendhat ora bakal menehi papan kanggo setan nyerang kita; sawijining pangestu panuwun iku dadi pratandha katresnan kita marang Gusti. Sawise nguwatake awake dhewe ing saben sisih kanthi pakaryan-pakaryan iki, ayo padha kanthi semangat nyenengake Gusti, aja nganti nyerah ing kahanan apa wae, lan aja nganti kendho amarga kecerobohan—ora ing nglakoni tugase, ora ing nyanyikake mazmur, ora ing pakaryan tangan—nanging nindakake kabeh kanthi semangat sing gelem, '*kaya tukang bangunan sing pinter, nggunakake maneka karunia saka Gusti*' (1 Petrus 4:1).

5. Apa kita ora weruh kanthi semangat sing kados pundi para prajurit cepet-cepet mèlu rajané ing tugase? Lan tugase apa?! Kanggo perang, kanggo nyembelih, kanggo pati. Nanging, demi kamulyan sing sirna lan bandha sing fana, padha gelem nyemplung ing kabèh mau. Nanging kita, sing diundang menyang Karajan Swarga, marang kabungahan sing ora bisa diucapake, marang gesang langgeng—apa kita bakal nyuguhake awake dhewe minangka prajurit Kristus sing becik kanthi males lan sembrono, tinimbang kanthi semangat lan kakuwatan kabeh?

6. Wacaa buku sing tak gendong ing tanganku – lan kowe bakal weruh lan mangertèni kawigati para bapa suci sing digambaraké ing njeroé. Ageng sanget semangaté! Betapa kobongé semangat sing ngédab-

édabi! Betapa gagahé para bapak suci! Lan kepiyé Gusti Allah sing Maha-Gusti ngluhuraké para bapak mau, ngetokaké kaya déwa lumantar pratandha lan kaajaiban sing padha ditindakaké. Ing kéné, ora mung wong-wong sing wiwitane wis becik lan ora tau ngerti dosa sing sumunar, nanging uga wong-wong sing nyasar saka dalan sing bener lan tiba ing dosa-dosa abot, nanging banjur dibenerake lumantar tobat sing paling tulus, supaya ora ana siji waé sing nduwé alesan kanggo sembrono utawa nglirwakake bab kaslametan; iki ora liya asalé saka ati sing atos lan kebak kekerasan, sing kabentuk déning gaya uripé sing ora gelem tobat.

7. Kanggo wong kaya ngono Rasul njerit: *'Bangun, he wong turu, lan tangi saka pati, lan Kristus bakal maringi padhang marang kowe'* (Eph. 5:14). *'Utawa apa kowe nglirwakake kasugihané, kabecikané, kalembutané lan kasabarané, ora nyadari yèn kabecikané Gusti nuntun kowe marang tobat? Nanging amarga kejahatanmu dhéwé lan atimu sing ora gelem tobat, kowe nyimpen murka kanggo awakmu dhéwé ing dina murka lan pangrêmbakan paugeran adilé Gusti Allah: Panjenengané sing bakal mbalèkaké marang saben wong manut pakaryané'* (Rom. 2:4–6). Delengen iki, he wong sing sembrono; ajriha ancaman iki, lan tangi saka turu sembrono! – Mangkono Sang Sedulur Mulya Candid sampun mangkat; sadurunge piyambakipun, kedadéyan ingkang sami kedadéyan dhumateng tiyang sanès, lan sasampunipun piyambakipun, badhé wonten malih tiyang sanès ingkang ngetutaken. Lan boten wonten satunggal tiyang ingkang badhé langgeng wonten ing ngriki. Kita sedaya badhé tilar donya. Nanging begja tiyang ingkang gesangipun saé, awit piyambakipun sampun kasil ngrampungaken panuku lan badhé nampi ganjaran langgeng, amargi sampun nggayuh ingkang paling saé lumantar semangat lan katelatenan. Nanging awit pasar isih kabuka, lan ijolan kanggo Karajan Swarga durung kedadéyan; ayo, aku nyuwun marang kowe kabèh, sedulur lan bapak-bapak, padha waspada, padha wicaksana, padha cepet-cepet tuku berkah ilahi sing langgeng, supaya bebarengan karo sedulur-sedulur kita kabèh bisa dadi ahli waris Karajan Swarga.

292. Aku maringi dhawuh marang saben uwong supaya ngupaya tanpa kendhat kanggo kaslametan

292. 1) Aku ngajak saben uwong supaya semangat kanggo kaslametan tanpa gagal. – 2) Luwih maneh, sapa waé kudu nyingkiri ngadili wong liya saka penampilan njaba: amarga sing paling penting yaiku kahanan batin. – 3) Mula saka iku, padha sumanget ing gesang batin iki, nolak pikiran ala lan aja nganti ngetutake godhongan hawa napsu, amarga iku ngrusak kabeh sing ana ing jero. [4, 90]

8. Aku ngajak wong-wong sing semangat kanggo kaslametan supaya luwih semangat maneh; lan aku nyuwun marang sing lalai supaya tangi saka kelalaian lan kecerobohan. Amarga *'saiki wektu'* (urip iki) *'wektu sing becik, saiki dina kaslametan'* (2 Kor. 6:2) – sing, yen kita kelangan, ora bakal kita temokake maneh. Aja nganti ana siji dina waé kliwat kanggo kita kanthi kecerobohan lan kelalaian, nanging ayo padha ngati-ati saktenané, sajrone isih ana wektu, kanggo nglumpukaké sawetawis saka harta langgeng: pandonga, panyuwunan, pangajab, panuwun, luh, pangapusan ati, pencerahan pikiran, lan pangrêmbag babagan swarga.

9. Luwih saka kuwi, aja padha ngadili apa sing ana ing sajroning sedulur kita adhedhasar apa sing ana ing sajroning awake dhewe; nanging luwih becik padha mikir yèn saben wong padha ngupaya kaslametané dhéwé kanthi rahasia, sanajan saka njaba katoné béda. Apa ora kaya ngono ing jaman para bapa kita, akèh wong sing ora katon apa-apa padha sumunar luwih padhang tanpa tandhing tinimbang sing katon? Lan ing persaudaraan kita, asring banget wong-wong sing asalé andhap asor lan ora kondhang padha sumunar luwih padhang tinimbang liyané, utamané nalika mangsa martir. – Lan kenapa mangkono? Miturutku, iki ora amarga kasetyan lan semangat sing katon saka njaba, nanging luwih amarga watak batin. Amarga ing ngendi ana watak tentrem lan resining manah, andhap asor lan meneng, ing kono ana kraton kabecikan; lan ing kono Gusti ndeleng, kaya sing katulis: *'Sapa sing bakal tak deleng, kajaba wong sing andhap asor lan meneng, lan sing gemeter amarga tembung-tembungku?'* (Yesaya 66:2)?

10. Mula saka iku, padha ngupaya supaya saben wong bisa nyedhiyakake awake dhewe marang Gusti kanthi nurani sing resik, tanpa mbukak lawang kanggo setan kanthi nyimpen pikiran sing dosa. Amarga nalika kita nyimpen pikiran-pikiran kuwi, kowe ngerti sepira sangsara kita, sepira kita dadi liar, sepira kita owah, sepira pait sing kita kumpulake ing sangisore wujud kesenangan; nanging nalika kita eling lan bali marang sing bener, sepira tentrem sing kita rasakake maneh, lan sepira tentrem sing paling manis kaya madu, kaya wis mlebu pelabuhan sawisé badai. Mula saka iku, dadi prakara kang nggumunake kepiye kita—nalika kabecikan iku manis banget, éndah banget lan ngundang kepinginan, lan dosa iku pait banget, ngrusak banget lan njijiki—kita malah kapincut marang dosa tinimbang luwih nyekel kabecikan. Umumé, iki amarga ringkihé kodrat kita, lan amarga *'niyaté manungsa iku ala wiwit enom'* (Kejadian 8:21). Nanging, ayo padha ora nundha, lan ora ngirit upaya, kanggo bali menyang dalan sing leres; lan Gusti, nyumurupi pakaryan kita, bakal

mbalekake balas dendam kanggo kita, lan amarga upaya kita sing abot bakal maringi ganjaran langgeng, lan amarga kasabaran kita ing sangsara iki bakal maringi mahkota kabeneran, ngetung kita kalebu para wali, lan maringi kita bagéan ing Karajané.

293. Ayo padha waspada lan perang kanthi semangat: amarga mungsuh kita akèh lan tansah waspada

293. 1) Ayo padha waspada lan perang kanthi semangat: mungsuh kita akèh lan ora waspada. – Nanging ora perlu wedi marang wong-wong mau: amarga kita duwé panyengkuyung sing kuwasa lan senjata kemenangan. – 2) Ing perang sing katon ana mahkota kanggo kemenangan; nanging ing perjuangan kita sing ora katon, sapa waé sing ora nyerah marang mungsuh wis menang lan nampa mahkota. – 3) Mula saka iku, ayo padha nuduhaké kawani ing perjuangan, lan kita bakal pinaringan berkah. [4, 91]

11. Ayo padha ngawasi awaké dhéwé kanthi tliti lan tanpa kendhat: awan lan bengi, wong-wong sing perang nglawan kita ora tau kendhat. Sapa kuwi? Roh-roh sing ala, panguwasa pepeteng jaman iki, cacahé ora kaétung lan nesuné marang kita ora bisa diandharaké. – Nanging aja padha wedi marang wong-wong mau, lan aja padha ketakutan. Kita uga duwe kanca perang lan pengantara, Roh Suci lan Gusti kita Yesus Kristus, sing *'nggendong kelemahan kita lan nanggung lara kita'* (Mat. 8:17), sing, *'awit wis nandhang sangsara nalika digodha, bisa nulungi wong-wong sing lagi digodha'* (Ibr. 2:18), marang Panjenengané kita njerit kanthi wani: *'Paringana paukuman, ya Gusti, marang wong-wong sing nindhes aku; ngalahna wong-wong sing mungsuh aku. Cekelna tombak lan tamèng, lan tangi mbiyantu aku; cabutna pedhang, lan gunakna nglawan wong-wong sing ngoyak aku'* (Mazmur 34:1–3). – Amarga pancèn mungsuh kita ngoyak kita lan ngupaya ngrusak kita, nyetel jebakan ing dalan kita lan nyoba kanthi kabèh cara kanggo nemplakaké kita ing jurang dosa. Nanging kita uga, minangka prajurit, ngadhepi wong-wong mau, *"ngagem busana waja iman lan katresnan, lan helm pangarep-arep kaslametan"* (1 Tes. 5:8): amarga nganggo senjata iki mungsuh bakal kabur.

12. Lan iki sing nggumunake: kanggo kita, pertempurané dhéwé iku wis dadi mahkota. Ing gulat fisik ing pertunjukan umum, yèn pegulat ora ngalahaké mungsuhé, dhèwèké ora diparingi mahkota. Nanging ing kéné, yèn sing diadhepi ora dikalahaké déning mungsuhé, dhèwèké wis diparingi mahkota. Iki katon saka pangandikane marang salah siji Bapa suci kita babagan sawijining murid sing kaping pitu digoda supaya mundur lan ngaso tanpa restu sang guru, lan kaping pitu ngalahaké godaan kuwi; lan amarga ketekunan kaya ngono dhèwèké nampa pitu mahkota. – Mula, yen ana mahkota sing bisa dipikolehi ing perjuangan iki, ayo padha ajeg nglawan mungsuh-mungsuh kita, aja nganti kesel amarga suwene perjuangan. Apa Santa Sarah ora nandhang sangsara abot amarga godha jinah nganti patang puluh taun? Nanging dheweke ora tau kesel lan ora nyerah. Apa ora uga wis kondhang carita bab sawijining novis sing padha ngupaya, nalika abbote takon, *'Kowe kepengin aku ndedonga supaya perjuangan iki rampung?'*, dhèwèké nolak, amarga wis mangertèni yèn mahkota kemenangan wis disiapaké kanggo sing sabar ngadhepi perjuangan kaya ngono?

13. Nanging ora ana sing luwih kuwasa tinimbang pandonga, luh, lan manah sing remuk kanggo ngungkuli perjuangan iki. Mula, nalika mungsuh nyerang, utawa malah nyerang kita—amarga kecerobohan kita dhéwé, nganti panah napsu mlebu ing manah kita—ayo langsung ndedonga nglawan dhèwèké, lan dhèwèké bakal mlayu tanpa kasep; Kita bakal ngucurake luh, lan bara saka kesenengan sing nggodha bakal mati; kita bakal ngendhegake awak, lan Gusti bakal ngangkat kita. – Lan begja sapa sing tanpa kendhat ngupaya ing pakaryan Gusti, nahan sedhih saka patuh lan njaga kasuciané tanpa cacad. Sawise tekan pungkasaning pakaryané, kanthi kabungahan kang sampurna lan kabegjan kang ora bisa diandharake, dhèwèké bakal lunga saka kéné, lan *'ora bakal wedi marang kabar ala'*, kaya kang dinyanyèkaké Santo Dawud (Mazmur 111:7). Apa kita ora weruh carane para prajurit, sawise padha nampilake kawani ing perang, padha bali menyang omah kanthi kemenangan lan kabungahan, nggawa pratandha perjuangan lan kemenangan? – Mangkono uga kita padha mikirake wong-wong sing wis nampilake kawicaksanané ing perang sing ora katon lan wis ngupaya ing kono kanthi pakaryan becik – yèn padha bakal kinurmatan kanthi mulya ing kutha agung, sing Gusti Allah dadi arsitek lan pambanguné, lan bakal dipuji déning para Malaikat, diparingi mahkota déning Gusti, lan nampa panglipur langgeng. Mugi kita uga dianggep pantes nggayuh kabèh mau lumantar sih-rahmaté Gusti kita Yesus Kristus.

294. Gusti ngutus kasangsaran lan panganiayaan minangka ujian; nanging sawise ujian rampung, Panjenengané mungkasi kabèh mau

294. Gusti ngutus sedhih lan panganiayaan minangka ujian; nanging sawisé ujian rampung, Panjenengané mungkasi kabèh mau. Panganiayaan marang kita isih terus amarga kita durung ajeg ngadeg ing

ngarep pangayoman. [4, 92] Karsa ing manah kita lan pandonga kita marang Gusti Allah yaiku tentreming Gréja Allah. Amarga apa sing luwih migunani tinimbang tentrem, supaya kita bisa urip tentrem lan tentang ing biara kita? – Nanging suwéné panganiayaan bisa uga ora tanpa paedah amarga maringi kasempatan kanggo mbuktèkake awake dhéwé paling trampil ing pracaya. Napa Rasul kandha: *'Aku seneng ing ringkih, ing sangsara, ing kasangsaran, ing panganiayaan, ing kahanan sesah demi Kristus; awit nalika aku ringkih, nalika iku aku kuwat'* (2 Kor. 12:10). Mula, kanthi nyisihaké pitakon: 'Sak suwéné pira, lan kanggo apa?' – ayo kita pasrahaké kabèh sedhik kita bab iki marang Gusti, sing ngerti carané ngatur suwéné kahanan iki utawa kuwi kanggo kabecikan. Rungokna apa sing diomongaké Kitab Suci: *'Gusti nyoba Abraham'* (Kejadian 22:1). Sampeyan bisa kandha: 'Panjenengané nguji, nanging mung sethithik?' Ora, kosok baline: pirang-pirang taun, lan kanthi akèh cobaan; lan nalika Panjenengané weruh yèn dhèwèké sampurna ing pracaya, Panjenengané ngendika marang dhèwèké: *'Saiki Aku ngerti yèn kowé wedi marang Gusti Allah, lan ora nahan anakmu sing kowé tresnani saka Aku'* (Kejadian 22:12). Panjenengané uga nguji Ayub kanthi cobaan sing luwih abot, lan suwéné pirang-pirang taun. Lan nalika Panjenengané weruh yèn dhèwèké sampurna ing kasabaran, Panjenengané kandha marang dhèwèké: *'Apa kowé nyangka Aku nggawé kowé kanggo tujuan liya kajaba supaya kowé kabuktèn bener?'* (Ayub 40:3). Kanthi cara sing padha, Panjenengané nguji para nabi liyané, para Rasul Suci, para martir sing piningan berkah, lan kabèh wong sing kinormatan lan bener, lumantar akèh sangsara lan sajroné pirang-pirang taun; Panjenengané nguji, maringi kesaksian, lan nampa kabèh mau. Bab sing padha uga kudu dianggep tumrap kita. *'Kita durung tekan getihé Kristus, wis nglawan dosa'* (Ibrani 12:4); kita durung cukup diuji déning geni sangsara; kita durung cukup mbuktèkake ketulusan iman kita liwat ujian. – Mulané panganiayaan isih terus lumaku!

295. Ora preduli sepira dosane wong, dheweke bisa tobat: tuladha

295. 1) Senajan wong iku dosa banget, dheweke bisa tobat: tuladha – Daud si rampok, Maria saka Mesir lan liya-liyane. – 2) Aja mikir yen dheweke saiki wis nikmati dosa ing kene, lan mengko bakal ngrasakake berkah swarga. Ora ana kabungahan kanggo wong dosa: mung kabecikan sing nggawa kabungahan. [4, 93]

14. Ora ana alangan sing ora bisa diatasi kanggo kaslametan wong sing tenanan kepengin; uga ora mokal tobat lan bali marang Gusti Allah, sanajan kanggo wong sing wis tekan jero piala. Lan ana akèh pratandha manawa pratelan iki pancèn bener. Salah siji saka akèh kesaksian kaya ngono yaiku tobaté Daud, pimpinan para perampok, sing critané bubar diwaca ing kitab bacaan gereja. Ing kéné kita weruh kados pundi kaanané pembunuh iki, sing biyèn kebak kabèh jinis kaburukan, lan kados pundi sawisé tobat lan mbalèk marang Gusti Allah, dhèwèké nggayuh kasampurnan nganti bisa marasaké wong-wong sing kesurupan setan. Amarga Malaikat kandha marang dhèwèké:

Saka iki kita weruh katresnané Gusti Allah sing tanpa wates marang manungsa, awit Panjenengané ora mung ngapura tumindak matèné, nanging uga ndadèkaké dhèwèké dadi panyebar pratandha. – Apa panjenengan kersa mirsani paseksi liya? Delengen Manase, sing sajroné 52 taun nuntun Israel nyasar saka Gusti Allah lan meksa wong-wong nyembah arca-arca sing ora ana nyawane; nanging sanajan dheweke, sawise tobat kanthi tulus, kaslametake, lan kanthi kabungahan rohani nyanyi kidung pujian marang Gusti Allah, sing isih dinyanyikake dening Gréja Allah nganti saiki. – Bab wong-wong sing nyilem ing katresnan jasmani lan banjur tobat, akèh banget nganti ora bisa diétung. Antarane ana Daud sing suci, sing sawisé nindakake zinah lan matèni manèh nampa karunia nubuat; banjur Maria saka Mesir, sing sawisé nindakake dosa kaya ngono kanthi ora kendhat, munggah dadi padha karo malaikat lan diparingi karunia pangawikan, lan sapituruté. Mula ora ana alesan apa wae kanggo sapa wae mikir utawa ngomong manawa wong-wong sing wis dosa ora bisa, lumantar tobat, munggah menyang kaslametan.

15. Kanthi ngelingi tuladha kaya ngono, ayo kita uga nduwèni semangat luwih gedhé kanggo kaslametan, lan pangarep-arep luwih gedhé kanggo nggayuhé, pracaya yèn Gusti Allah, lumantar rahmaté sing ora bisa diungkapaké, nelpon lan nylametaké wong-wong sing wis tiba ing jeroné ala kaya ngono, luwih-luwih maneh Panjenengané bakal nylametaké kita sing ngabdi marang Panjenengané awan lan bengi. – Nanging nalika kowe krungu bab tobaté wong dosa, aja ana sing kandha:

? – Sing diperbudhakake dosa ora ngrasakake nikmat donya iki utawa nikmat donya ngarep. Nikmat apa, kandhaa, sing ana ing zinah, kesrakan mangan, keserakahan, nyolong, lan diperbudhakake hawa napsu liyane? Apa wong-wong sing kebak napsu kuwi ora kobong kaya ana ing geni, kaya wong sing kena demam? Mula luwih pas yen diomongake yen wong-wong kuwi wis nampa paukuman ing kene, lan ing jaman sing

bakal teka bakal dikirim menyang sangsara langgeng amarga kesenengan sing mbebayani lan ngrusak ing urip iki. Ngratap lan nyobek-nyobek sandhangan tinimbang ngrusakake legane – iku bagiane wong-wong sing dosa lan sing rusak budi. Nanging wong-wong sing tresna marang kabecikan lan urip kanthi becik tansah nduwèni kabegjan iki lan k , ngrusakaké legané kang ora bisa diungkapaké saka tanpo napsu, kaya kabèh wong suci sing tansah bungah ing Gusti lan nganggep kabèh liyané minangka sekunder dibandhingaké karo katresnan marang Gusti. – Kanthi niru wong-wong mau, kita uga bakal bungah lan nuduhake kabungahan siji lan sijine, kanthi semangat kanggo kaslametan kita dhewe, lan kanggo tujuan kuwi kita nyemplung ing perjuangan rohani: sabar, patuh, ngendhaleni karsa dhewe, lan wujud disiplin diri liyane; lan, sawise sampurna ing bab-bab mau, kita bakal dadi ahli waris gesang langgeng.

296. Wong-wong ing donya iki nandhang sangsara akèh kanggo kapentingan sing sepele: apa kita ora kudu nandhang sangsara kanggo kapentingan sing langgeng?

296. 1) Akeh wong donya nandhang sangsara kanggo kauntungan sing sepele: apa kita ora kudu nandhang sangsara kanggo berkah langgeng? – 2) Saliyane, apa sedhih sing kita duwé?! Lan apa sing bisa diarep-arep?! – 3) Mula saka iku, ayo padha nampa kabèh kanthi gumbira, kanthi pangarep-arep sing ora kendho. [4, 94]

16. Manawa urip biksu iku nyempit lan kebak sedhih katon saka pangandikane Gusti: *'Yen ana sing kepengin mèlu Aku, kudu mbantah dhiri, nggawa salibé, lan mèlu Aku'* (Matéus 16:24). Lan manawa urip donya uga nyeri, kabukten cetha saka apa sing kita deleng ing kono. Nanging ayo kita tinggalake wong donya ngadhepi sedhihé dhéwé; ayo kita ngadhepi sedhih kita dhéwé kaya sing kuduné. – Sedhih kita kancani kabungahané Roh Suci, saéngga sanadyan apa sing katon sedhih tumrap kita uga melu kabungahan, lumantar pangarep-arep sing wis disimpenaké kanggo kita ing swarga. Apa ora dadi isin tumrap kita yèn, nalika wong liya nandhang sangsara nganti kaya ngono kanggo kamulyan utawa ganjaran sing sepele, kita ora kersa nampa kanthi gumbira sedhih-sedhih cilik sing teka marang kita, kanggo sabab berkah swarga sing ageng kaya ngono?

17. Lan apa waé sedhih sing kita alami? – Sawijining pakaryan sing diparingaké tanpa kersa kita, sawijining prentah sing ora kita senengi, bab sing ora nyenengaké ing panganan, omben-omben, sandhangan, sepatu, ing panggonan utawa cara ibadah kita, lan liya-liyané sing dadi beban kanggo kita. Nanging kabèh kuwi, sanadyan nyusahaké, ora nganti nyimpangaké kita saka sing bener: amarga *'penderitaan jaman saiki ora pantes dibandhingaké karo kamulyan sing bakal kawangwangaké marang kita'* (Rm. 8:18), amarga iku, sanajan kita kobong ing tiang sasi saben dina, kita kudu nahan kabeh, lan ora mung cobaan sing entheng lan bisa ditanggung. Aku ngendika iki dudu kanggo ngundang rasa sedhih, nanging supaya kita bisa mangertèni katresnan sing diparingaké Gusti Allah kita sing becik, sing wis nylametaké kita saka urip donya lan ngangkat kita marang panggilan suci lan langit iki; Panjenengané, sanadyan ing apa sing dadi panyuwuné marang kita, ora nuntut iku kanggo kapentingané dhéwé; awit Panjenengané ora kekurangan apa-apa, sugih ing kabèh bab, nanging nuntut iku kanggo kapentingané kita dhéwé, supaya sawisé kita pinaringan berkah déning Panjenengané, kita bisa slamet.

18. Mula saka iku, sawise mbuwang kabèh pikiran kang bolak-balik, ayo kita, lumantar kasabaran, nylametaké nyawa kita, njaga awak supaya tetep ing dhuwur kabèh godaan sing bisa muncul lan ora ngidini pikiran apa waé nguwasani kita, nalika, kanggo nguji lan mulang kita, diidini ana prastawa sedhih sing teka lan ndadèkaké bayangan ing urip kita; supaya kita uga nduwé kawani ngucapaké karo Rasul: *'Kita kasangsaran ing saben cara, nanging ora remuk; bingung, nanging ora putus asa; dianiaya, nanging ora ditinggal; digulingaké, nanging ora bininasaké; tansah nggawa ing awak patiné Gusti Yesus'* (2 Kor. 4:8–10); lan supaya, sawise nyenengake Gusti Allah lumantar watak sing becik lan urip sing tertib kaya ngono, kita bisa dadi ahli waris kraton swarga, ing Kristus Yesus Gusti kita.

297. Para lelungan nahan kabèh kanthi pangarep-arep tentrem: ayo kita uga nahan kabèh kanthi pangarep-arep tentrem langgeng, supaya Gusti Allah kamulyakaké lumantar kita

297. 1) Kabeh musafir nandhang sangsara kanthi pangarep-arep tentrem: ayo padha nandhang sangsara kanthi pangarep-arep tentrem langgeng, supaya Gusti Allah dimulyakake lumantar kita. – 2) Nanging kapan Gusti Allah dimulyakake lumantar kita? – Nalika pakaryan becik kita katon. – Lan ayo padha dadi kaya ngono. – 3) Lan kanggo tujuan iki, ayo padha niru Bapa-bapa Kudus, Para Rasul lan Gusti piyambak. – 4) Gusti

nandhang kabeh prakara kanggo kita: ayo kita uga nandhang; yen ora, ora ana kaslametan kanggo kita. – 5) Aku wis nandhang: kowe uga padha andhap asor ing sangisore tanganing Gusti sing kuwasa. [4, 95]

19. Sapa waé sing nempuh lelampahan sing dawa lan abot iku padha nyambut gawe lan sabar, ngadhepi manéka kasulitan ing lelampahané; nanging, kanthi pangarep-arep ana panggonan sing tentrem, padha nahan sedhih lan ngungkuli kasulitan, terus maju kanthi kabèh semangat lan upaya. – Lan apa sing diwulangaké parabel iki marang kita? Yèn kita uga lagi lumaku ing dalan ing urip iki, dalan sing sempit lan kebak sedhih, dawa lan abot. Lan dalan iki ora bisa liya, amarga sajrone urip kita kudu njaga kesucian lan kasucèk, lan ngetutaké pangrèndhèlan lan patuh; lan ing wektu sing padha *'nglunturaké kabèh dalil lan kabèh pangakuan sing ngadeg nglawan pangawikané Gusti Allah, lan nyekel kabèh pikiran dadi tawanan patuh marang Kristus'* (2 Kor. 10: 4–5), lan nindakake kabèh sing ora bisa dipisahake saka iki, manut paugeran urip monastik. Nanging sanadyan ing kéné ana pungkasan sing pinaringan berkah. Apa kuwi? Urip langgeng, sing wis dijanjekaké déning Gusti Allah sejati marang sapa waé sing tahan nglakoni pangudharané. Mula saka iku, kanggo urip langgeng iki, ayo padha nampa kabèh sangsara ing urip saiki kanthi rasa syukur lan sabar, ngluhurake Gusti Allah ing badan lan roh kita.

20. Babagan carane kita ngluhurake Gusti, kula bakal nerangake kanthi nyebutake siji conto. Rong dina kepungkur, ana sawetara wong awam teka mriki kanggo nyumurupi kita, lan nalika padha weruh carane kita urip rukun—nindakake pakaryan pangabdian kanthi tangan lan mbaleni kidung Daud kanthi lambé—padha ngluhurake Gusti lan matur nuwun, amarga atiné padha kaparingan panglipur. – Mangkono wis kawujud ing kita pangandikane Gusti: *'Mangkono padha sumorotna padhangmu ing ngarepe manungsa, supaya padha weruh pakaryan becikmu lan mulya-mulya Bapamu kang ana ing swarga'* (Matéus 5:16). – Mula saka iku kowe wis ngluhurake Gusti Allah ing badan lan roh ing wektu iki. Nanging uga usaha supaya tansah ngluhurake Panjenengané, ing kahanan apa waé, tumindak kanthi cara sing takwa lan nyingkiri apa sing ora pantes, kaya sing ngélingaké Sang Pangeran Daud: *'Aja iri marang wong sing jahat, lan aja nggumun marang wong sing nindakake sing salah; awit bakal layu kaya suket, lan gugur kaya ijo royo-royo ing padang'* (Mazmur 36:1–2). Nanging padha semangat marang wong sing bener lan marang wong sing nindakake kabecikan.

21. Ing urip saben dinane, wong-wong sing wis nyawisake awake dhewe kanggo seni apa wae padha ngupaya sinau prinsip-prinsip saka seni pilihané ora saka sing paling ala, nanging saka para ahli sing paling unggul: tukang kayu saka tukang kayu sing trampil, pelukis saka pelukis sing paling ahli; lan sacara umum, ora ana sing niru wong sing ora trampil utawa wong sing bodho ing apa wae, nanging yen padha arep niru, mesthi bakal niru sing paling trampil lan para ahli. Yen iki paugeran lan pranatan tumrap bab-bab donya lan sing fana, apa ora luwih pantes kita, ing seni saka kabèh seni lan ilmu saka kabèh ilmu, ngatur urip kita manut tuladha para wong suci, tinimbang dipandu déning sing kebalikané? Mula saka iku, ayo padha niru wong-wong sing wiwit enom nganti tuwa tetep manut—ora mung para wali kuna, nanging uga wong-wong sing sumunar ing antarané sedulur kita; ayo padha niru wong-wong sing, lumantar prasajané, ngalang-alangi kabèh tipuané setan; ayô padha niru wong-wong sing, lumantar patuh tanpa pitakon, nuntun dalan tapa bratané kanthi becik; utawa, yèn kowe kersa, ayô padha niru Sang Sing maréntah: *'Tiruana aku, kaya aku uga miturut Kristus'* (1 Kor. 11:1); lan ing panggonan liya: *'Mula saka iku, tiruana Gusti Allah kaya anak-anak sing dikasihi; lan lumaku ing katresnan, kaya Kristus uga wis nresnani kita lan nyerahake awake dhewe kanggo kita dadi kurban lan persembahan marang Gusti Allah, wewangen sing harum'* (Efesus 5:1–2).

22. Mangkono Kristus nyerahake dhiri marang Gusti minangka kurban lan persembahan kanggo kita; apa kita ora kudune nahan sethithik sangsara kanggo panjenengané kanthi pangucap syukur? Kristus nahan saben jinis cacik maki, kaya sing kacathet: *'Caci maki saka wong-wong sing ngina kowe wis tiba marang aku'* (Mazmur 68:10); apa kita ora bakal tahan sawetara tembung cacian lan ngina? Kepiye carane kita bakal manggon bebarengan karo para wong suci mengko, yen kita ora ngetutake tapak-tapaké? Kepiye carane kita bakal mrentah bebarengan karo Kristus, yen kita ora manut marang pati Panjenengané lan ora melu nandhang sangsara sing paling suci? – *'Lan yen wong sing bener meh ora kaslametake, ngendi panggonané wong sing ora takwa lan wong dosa?'* (1 Petrus 4:18). – Delengen sepira cetha kasebut manawa *'wong sing bener meh ora kaslametake'*. Lan sapa sing ora sabar, ora toleran, lan nyekel isin-isin jaman kepungkur—lan amarga iku dadi murub lan kegugah, lan ora nduwé tentrem karo Gusti Allah—ora bisa diarani wong sing bener. – Ing endi, mula, dhèwèké bisa slamet? – Apa kita ora, mula, amarga kabutuhan kapisah saka paseduluran Kinovites, awit kita tumindak kaya ngéné? Lan, sawisé lunga saka kéné, apa kita ora bakal ora bisa uwal saka paukuman langgeng?

23. Ing kegilaanku aku kandha: apa aku ora uga dadi pamula? Apa aku ora duwe abbot, bendahara, bapak rohani lan bapak jasmani? Apa aku ora duwe sedulur rohani lan sedulur jasmani? Aku obah ing antarané wong-wong mau kaya ana ing geni, digoyang-goyang lan kejiret ing perang karo loro cara urip sing bertentangan. Nanging aku ora bisa nemokake dalan liya kanggo slamet kajaba lumantar kasabaran, pangakuan sing pantes, lan nyalahake kabèh marang awakku dhewe: amarga yen ora, mokal nduweni jiwa tentrem ing tengahing sedhih. *'Mula saka iku, andhap asorana ing sangisore tangané Gusti Allah sing kuwasa'* (1 Petrus 5:6); lan kowé bakal nemu pangaso lan tentrem. Wis katulis: *'Saiki wektu sing ditrima; saiki dina kaslametan'* (2 Korinta 6:2). Mula saka iku, ayo padha mbuwang kabèh tipuan saka atiné, sinau nindaké kabecikan, lan ngadhepké awaké dhéwé murni ing ngarsané sing wis mberkahi kita, sadurungé dina kang nggegirisi teka nalika kita kudu mènèhi tanggung jawab kanggo saben tembung sing ora ana gunané, supaya, sawisé ninggal donya iki kanthi nurani sing paling resik, kita pantes nampa warisan urip langgeng.

298. *Senajan aku nerangake sak pira wae, rasa ora tentrem isih muncul ing sawenehing kowe kabèh*

298. 1) Senajan aku nerangake sak pira wae, rasa ora tentrem isih muncul ing sawatara kowe kabèh. – 2) Iki amarga kurang katresnan; lan tanpa iku, kita iki murid Kristus kaya apa? – 3) Mula saka iku, ayo padha ngupaya tentrem, kanthi ngreksa katresnan kang semangat marang kabecikan. [4, 96]

24. Kayane, amarga aku kerep ngomong karo kowe, ora perlu maneh maringi piwulang luwih lanjut, yen kowe wis cukup condhong marang tumindak sing bener lan ora perlu dielingake babagan iki. Nanging saiki aku weruh manawa iki isih banget perlu; amarga sanadyan aku kerep maringi pangajab marang kowe, rasa ora tentrem lan kekerasan isih ngrembaka ing sawenehing kowe. Lan aku gumun manawa wong-wong sing, yen diwenahi wektu, kudune wis dadi guru, isih tumindak kaya bayi, tumindak tanpa akal lan bodho tanpa sebab.

25. Sebabé kabèh iki yaiku kurangé katresnan. Amarga, kaya sing diandharaké Rasul, *'Katresnan iku sabar, katresnan iku welas asih; ora iri, ora sombong, ora angkuh, ora kasar, ora ngupaya kapentingan dhéwé, ora gampang nesu, ora nyathet kaluputan, ora seneng ing kabecikan nanging seneng ing kabeneran, ngendhalèkaké kabèh, percaya kabèh, ngarep kabèh, sabar ngadhepi kabèh'* (1 Kor. 13:4–7); mula cetha yèn nalika katresnan ora ana, sing kosok baliné nyekel atiné kita – ora percaya, putus asa, ora sabar, prahara, lan kasar. – Nanging kepiye, nalika ana ing kahanan pikiran kaya ngono, kita bisa pantes nyebut awake dhewe murid Gusti, nalika Panjenengané piyambak ngendika kanthi tembung kang pasti: *'Kanthi iki kabèh wong bakal ngerti yèn kowé iku muridku, yèn kowé padha tresna marang siji lan sijiné'* (Yohanes 13:35); Lan maneh ing ayat liya: *'Yen kowe tetep ing sabdaku, kowe pancen muridéku sing sejati. Lan kowe bakal mangertèni kabeneran, lan kabeneran bakal maringi kowe kamardikan'* (Yohanes 8:31–32). Mula, yèn kita ora nduwèni katresnan sing sejati, nanging malah nyimpen mungsuhan, prahara, lan pasulayan, mula kita dudu murid Kristus, nanging mungsuh Kristus, sanadyan iki muni kasar. Sawisé ngomong iki, ngapa kita wong sing sengsara iki kudu urip? Ngapa kita kudu ambegan udara iki yèn kita ora nindakake apa sing nyenengake Gusti?

26. *"Sapa waé sing mimpin kowe menyang kesar bakal nampa akibat saka dosané, sapa waé kuwi"* (Gal. 5:10). Mula aku nyuwun marang kowe supaya ngupaya *"katentreman karo kabèh wong"* lan *"kasucian, tanpa iku ora ana siji waé sing bakal ndeleng Gusti"*. *Aja nganti ana siji waé sing kélangan sih-rahmaté Gusti: aja nganti ana oyod paité tuwuh lan nyebabaké karusakan, saéngga akèh wong dadi kotor"* (Ibr. 12:14–15). Dadi, apa iki? – Iki semangat sing becik sing bakal nyurung kowe supaya ing sesambunganmu karo wong sing licik kowe mbenceni sing ala lan ngadohi, *nanging ora nganggep wong-wong mau 'minangka mungsuh, nanging ngélingaké wong-wong mau kaya sedulur'* (2 Tes. 3:15), supaya kowe pantes nampa persetujuané Rasul, sing ing panggonan liya diungkapaké kaya mangkéné: *'ing kabèh bab padha mbuktekna yèn kowe ora ana cacaté'* (2 Kor. 7:11). – Aku kandha iki marang kowe saka katresnan lan keprihatinan marang kowe, lan uga amarga wedi marang nasibé Elia. Nanging, yèn kowé ora mikir kaya ngéné, ora suwé manèh bakal teka dina nalika ilat iki bakal dicabut saka kowé, lan wektu kuwi kowé bakal nyadari yèn apa sing tak kandhakake marang kowé kanthi andhap asor iki pancèn bener. – Mugi Gusti Allah sing maringi katentreman, sing karsa kabèh wong slamet, ngreksa kita kabèh ing katentreman lumantar dalan dhawuh-dhawuhé lan nuntun kita mlebu karajan langgengé.

299. St Theodore ora nampa apa sing dikirim menyang biara dening wong-wong sing wis tobat saka bidah ikonoklastik nanging sakbanjure bali maneh

299. St Theodore nolak nampa apa sing dikirim menyang biara dening wong-wong sing wis tobat saka bidah ikonoklastik nanging banjur bali maneh. Sawetara Ortodoks nyalahake dheweke, kandha yèn kanthi nindakake kuwi dheweke nyulut permusuhan marang Ortodoks lan nyebabake panganiayaan. St Theodore mbenerake tumindaké. [4, 97] Sekali maneh, padha kandha, perang wis meletus – perang ikonoklastik, perang saudara; apa sing luwih nggegirisi tinimbang nalika wong Kristen padha mbasmi siji lan sijine? Nanging kita kudu tansah ndedonga marang Gusti supaya maringi katentreman marang warga kita, loro ing babagan donya lan ing babagan iman. Mula saka iku kita lungguh ing kene kanthi andhap asor. Nanging nalika lungguh, kita ora kena mung lungguh santai, nanging kanthi tliti lan setya marang tujuwan kita, supaya, nalika nginjili liya marang wong liya, kita dhewe ora kabukti ora pantes (1 Kor. 9:27). Kita ngendika iki kanthi ngelingi wong-wong sing sawise nglakoni paukuman peniten banjur bali maneh menyang pihak para bidah. Bubar iki kita nolak nampa apa sing dikirimake marang kita, amarga dianggep mbebayani lan ngrusak jiwa; nalika para bapa ing antaran kita krungu bab iki, sawetara padha kuciwa, kaya-kaya iki nyebabake geger. Nanging kita mbantah niat apa waé kanggo nyulut karusuhan; nanging kita ora bisa, demi wong-wong sing lagi bingung, nyuda kabeneran utawa ngotori pangakuan Kristus – amarga wedi marang dosa apatisisme ing iman, sing salah siji nabi ngecam kaya mangkéné: *'Padha ora misahake sing suci saka sing ora suci, lan uga ora mbedakake antarane sing reged lan sing resik'* (Yehezkiel 22:26). Miturut iki, Rasul Suci kandha: *'Apa paseduluran sing ana antarane kabeneran lan kaluputan? Utawa apa paseduluran sing ana antarane pepadhang lan pepeteng? Apa paseduluran sing ana antarane Kristus lan Belial? Utawa apa paseduluran sing ana antarane wong pracaya lan wong sing ora pracaya? Utawa apa paseduluran sing ana antarane Gréjaé Gusti Allah lan berhala?'* (2 Kor. 6:14–16). Lan maneh: *'Kita paring dhawuh marang kowe, ing asmané Gusti kita Yesus Kristus, supaya adoh-adoh saka sedulur apa waé sing urip ing cara sing ora tertib, lan ora manut marang piwulang sing wis kowe tampi saka kita'* (2 Tes. 3:6). Lan maneh: *'Yen ana sedulur kang kapanggih dadi pezina, utawa wong serakah, utawa wong sing nyembah berhala, utawa wong sing nyebarake fitnah, utawa wong mabuk, utawa wong sing ngapusi, aja padha mangan bebarengan karo wong kaya ngono'* (1 Tes. 5:11). Kabeh iki ngisi atiné kita karo rasa wedi lan sangsara, lan mulané kita wis mutusaké nahan saben sedhik lan kasangsaran tinimbang ngianati kasetyan lan kaslametan kita. Nanging kaya sing katulis: *'Yen siji anggota nandhang sangsara, kabèh anggota nandhang sangsara bareng; yen siji anggota diurmati, kabèh anggota bungah bareng'* (1 Kor. 12:26)—lan kowe iku anggota sejati kita lan pérangan jero ing atiné kita—kita nganggep perlu ngandhani kowe apa sing kedadeyan, supaya kowe ngerti, lan kanthi ngerti kowe bisa melu ngrasakaké sangsara kita nalika kowe merenung apa sing wis kelakon ing kéné. Nimbangna dhéwé apa sing diomongaké: apa pantes nganggep padha karo wong-wong sing wis diusir saka biarané dhéwé demi kabeneran, lan wong-wong sing nyekel biara kuwi kanthi ngianati kabeneran, lan padha sesambungan karo loro-loroné? – Dadi, apa wong-wong sing diusir kuwi ngalami pangusirané kanthi sia-sia?! Apa kita uga wis nyambut gawe kanggo kabeneran ing jaman kepungkur kanthi sia-sia?! Luwih maneh, kita ditemokake dadi tukang ngapusi, ngomong siji marang wong siji lan liyane marang wong liya. Wong-wong sing setya nyekel pangakuan iman bakal bener-bener nyesel marang kita yen padha weruh kita nyawiji karo wong-wong sing wis nuntun Gréja Allah menyang kesasar. Nanging aja nganti kita kesasar dening wong-wong mau lan bebarengan karo wong-wong mau nggawa karusakan marang awaké dhéwé. Ing jaman kepungkur kita wis ajeg, miturut tuntutan jaman; lan saiki kita uga kudu ajeg, tanpa goyah; amarga Rasul kandha: *'Yen wong sing bener kesasar, nyawaku ora seneng marang dhèwèké.'* *'Nanging kita ora nduwé pracaya sing nuntun marang karusakan, nanging pracaya sing nuntun marang kaslametan'* (Ibr. 10:38, 39). Apa kowé weruh carané dhèwèké nyebut pracaya kaya ngono 'karusakan'? – Napa manèh dhèwèké kandha ing panggonan liya: *'Aku ora nduwé salah bab getih sapa waé; awit aku ora ragu-ragu ngumumaké kabèh kersané Gusti Allah marang kowé'* (Kisah Para Rasul 20: 26–27). Mangkono uga, adhedhasar piwulang apostolik lan piwulang para bapa suci kita, sing selaras karo piwulang apostolik, kita nyingkiri paseduluran karo para bidah lan karo wong-wong sing kesasar amarga dheweke, lan kita mbela pangakuan sejati, *'ing ngendi kita ngadeg lan bangga ing pangarep-arep kamulyaning Gusti Allah'* (Rm. 5:2), ngupaya lumaku kanthi lurus lan nglakoni kabèh kabecikan liyane, *'supaya kita sampurna lan tuntas, ora ana sing kurang'* (Yakobus 1:4), *'lan tentreming Allah, kang ngluwihi kabèh pangerten, bakal jaga atiné lan pikiran kita ing Kristus Yesus'* (Filipi 4:7).

300. Ayo padha nahan kabèh sangsara, loro saka njaba lan saka njero, kanthi migunakaké cara-cara sing lumrah kanggo kita kanggo tujuan iki, utamané pandonga kanthi iman sing ora goyah

300. 1) Ayo padha sabar nampa kabèh sangsara, loro saka njaba lan saka njero, kanthi migunakaké cara-cara sing wis lumrah kanggo kita, utamané pandonga kanthi iman sing teguh. – 2) Sediaan kita wis meh entèk; nanging Gusti enggal maringi pitulungan. Ayo padha ngarep-arep yèn Panjenengané bakal terus nulungi kita, kaya Panjenengané wis nulungi Yakobus, Élias, lan liyané. [4, 98]

1. Ora ana sing dadi martir tanpa nglakoni sangsara, lan ora ana sing diparingi mahkota kajaba wis kasil nglakoni perjuangan kanthi cara sing bener (2 Tim. 2:5). Mula, ayo aja nganti kesel, nanging nglakoni kabèh kanthi tentrem: celaan lan cacian, kaya cambukan; pangendalianing hawa napsu, kaya ngucurake getih; lan panyusupan pikiran, kaya geni sing dinyalakake dening setan. Api dipadamake kanthi nyawurake banyu, lan kobongan napsu dipadamake kanthi ngucurake luh. Kelelahan amarga gawean sirna sawise ngaso tentrem ing amben; lan beban pikiran amarga pangrasan bisa mari yen diceritakake marang wong sing dipercaya. Iki minangka obat panyelamet. Kanthi migunakake kanthi wicaksana, muga-muga kowe saya waras ing Gusti. *'Yen ana ing antaramu sing kurang kawicaksanaan, muga-muga dhèwèké nyuwun,'* kaya sing ngélingaké saduluré Gusti, *'marang Gusti sing maringi marang kabèh kanthi loman lan tanpa cela, lan bakal diparingi. Muga-muga dhèwèké nyuwun kanthi pracaya, tanpa mangu-mangu; awit sapa waé sing mangu-mangu iku kaya ombak segara sing digerakké lan diombang-ambingké déning angin. Aja nganti wong kaya ngono ngira yèn dhèwèké bakal nampa apa-apa saka Gusti. Wong sing nduwé pikiran loro iku ora ajeg ing kabèh lakuné'* (Yakobus 1:5–8). Mula, aja nganti kita nduwé pikiran loro, lan aja nganti sangsi nggoyahaké panyuwunan kita. Nanging panjaluk kita marang Gusti Allah kudu diatur kanthi panuwun lan iman sing tulus (Filipi 4:6), lan mesthi kita bakal nampa apa sing kita panyengi: geni manca bakal mati; pikiran sing ngamuk bakal sirna, lan kanthi pitulungan Gusti Allah kita bakal kasil nindakake tugas kasetyan sing ana ing ngarep kita.

2. Aku pengin sampeyan ngerti yèn kas kita wis meh entèk (Yohanes 12:6); sajrone wektu kuwi, biaya kita saya mundhak, déné pangasilan ora nambah; saiki malah anggur wis entèk, sing mesthi dadi sabab sedhih tumrap wong-wong sing paling rentan. Nanging ayo padha semangat: Gusti wis enggal nyedhiyakake saka panèn gandum lan anggur, uga kabutuhan liyane, lan bakal nyedhiyakake maneh, yen kita nyandhak pangarep-arep kita sakabehe marang Panjenengané lan tansah nindakake apa sing nyenengake atiné, tanpa ragu-ragu marang kapitadosan kita marang Panjenengané. Amarga Panjenengané piyambak wis ngendika: *'Aku ora bakal ninggalake kowe lan ora bakal mbebayani kowe'* (Yosua 1:5); lan maneh: *'Golèkna dhisik Karajané Gusti Allah lan kabenerané, lan kabèh mau bakal ditambahaké marang kowe'* (Matius 6:33). Lan sanadyan kadhangkala kita kurang, iku ora nggumunaké: iki minangka cobaan lan ujian kabecikan. Apa ora Patriark Yakub iku wong sing bener? Nanging, nalika krasa luwe, piyambakipun ngutus para leluhur kita menyang Mesir kanggo tuku gandum. Bukankah nabi Elia iku wong sing sholeh? Nanging sanadyan piyambakipun, nalika rawuh ing Zarefat ing Sidon, njerit marang janda: *'Ayo saiki, wenehana aku banyu sethithik supaya aku bisa ngombe, lan sepotong roti supaya aku bisa mangan'* (1 Raja-raja 17, 10–11). Panjenengané ora njaluk apa-apa kajaba panganan sing paling dhasar lan perlu. Lan sapa iki? Elia, sing nutup langit nganggo tembungé supaya udan ora tiba, lan sing manèh, lumantar pandonga, mungkasi paceklik iki. – Bab kita, sing ora ana apa-apané, loro ing kahanan njaba lan ing watak batin, sanajan ngalami kahanan kaya ngono, ora ana sing salah; lan kita ora kena kakehan mikir bab iku, nanging tansah kudu syukur, ing wektu kakeulanan lan ing wektu kekurangan; awit iku pratandha para muridé Kristus, lan kanthi nglakoni sikap iki, kita ora mung bakal gampang nggawa sangsara ing urip saiki, nanging uga bakal dianggep pantes nampa berkah ing tembe.

301. Mungsuh ngubengi kita lan nyerang kita kanthi ora dikira-kira, kapan wae lan ing endi wae: kita kudu ngindhungi awak kita

301. 1) Mungsuh ngubengi kita lan nyerang kita kanthi ora disangka-sangka, kapan wae lan ing endi wae: kita kudu ngindhungi awak dhéwé. – 2) Kepiye? Kanthi ajrih marang Gusti Allah lan pracaya marang Panjenengané, lumantar luh lan piwulang ing Sabda Gusti; kanthi ngrekso pikiran lan mbantah pikiran ala. – 3) Wingi kowe nyanyi kanthi cara sing ora tertib. Iki nglarani Roh Suci, lan tinimbang migunani, malah ngrusak nyawa. Wiwit saiki, nyanyia kanthi cara sing bener. [4, 99]

3. Nalika serangan Agarians bubar iki, kita kabèh kebak wedi, wedi yen kita bakal tiba ing tangan pembunuh wong-wong tanpa Gusti iki. Lan wedi iki ora tanpa alesan. Nanging babagan serangan saka setan marang kita, kita ora mikirake lan ora wedi manawa amarga kecerobohan kita bakal dadi tawanan roh-roh jahat; sanadyan kita ngerti manawa serangan saka mungsuh sing katon dumadi ing wektu tartamtu, lan kabar

babagan serangan mau teka luwih dhisik, maringi kesempatan marang sing kepengin merdika kanggo mlayu menyang panggonan liya; dene tumrap mungsuh sing ora katon, ora ana bab kaya ngono sing bisa kelakon, amarga awan lan bengi, saben jam, padha mung nyerang kita, meh ora maringi wektu ngaso sedhela; mula ing kene ana rasa wedi sing luwih gedhe, lan mula dibutuhake pangreksa dhiri sing luwih gedhe uga, supaya kita ora dadi buruan mungsuh-mungsuh iki lan bisa uwal saka fitnah-fitnahé sing ngrusak jiwa.

4. Mula, menyang ngendi kita bakal mlayu? Mesthi marang Gusti Allah, kaya sing dinyanyèkaké Sang Daud: '*Gusti Allah iku pangayoman lan kekuwatan kita, pitulungan sing tansah ana nalika wektu kasangsaran*' (Mazmur 45:2); lan: '*Malaikaté Gusti Allah ngubengi wong-wong sing wedi marang Panjenengané, lan nylametaké wong-wong mau*' (Mazmur 33:8); lan manèh: '*Wong-wong sing percaya marang Gusti Allah kuwi kaya Gunung Sion: ora bakal obah, nanging tetep ana ing Yerusalem salawas-lawase*' (Mazmur 124:1). Mula, yèn kita nduwèni ajrih marang Gusti Allah lan kapitadosan marang Panjenengané, kita ora bakal ajrih marang mungsuh-mungsuh kita. Nanging, élinga yèn benteng-benteng biasané dijupuk mungsuh amarga kurangé roti lan banyu. Dadi, apa sing kita duwé? – Luh lan Sabda Gusti Allah, kang lumantar kuwi lan ing kuwi nyawa dipunparingi gizi lan kaslametan, déné yèn kuwi arang, nyawa malah rusak lan kaparingaké dadi tawanan. '*Mugi Sabda Gusti Allah manggon kanthi sugih ing antarané kita,*' kaya kang kacathet (Kolose 3:16), lan mugi luh kita aja nganti entèk. Ana uga sing diarani 'pengkhianatan batin'. Lan apa kuwi? – Hawa napsu sing manggon ing jeroning kita lan, digerakake dening tipuan daging, pikiran-pikiran sing kanthi pengkhianatan mbukak lawang kanggo setan-setan mungsuh. Kabeh mau kudu langsung diusir, lan kita kudu ngreksa awak kita kanthi ati-ati banget, supaya kutha kita—yaiku nyawa kita—ora dijupuk, lan kita ora kabawa dosa, lan dadi tawanan hawa napsu sing ngrusak; nanging luwih becik, muga-muga kita tetep ing kabecikan sing wis diciptakaké marang kita, kanggo kamulyané Panjenengané sing wis nyipta kita, lan kanggo pujian marang aku, wong sing dosa.

5. Wingi kowe wis gawe aku nesu amarga cara kowe nyanyi mazmur. Mula saka iku aku nyuwun lan ngemis marang kowe supaya nyanyi kanthi bener lan miturut tertib, lan aja sembarangan utawa amburadul, supaya ora nglarani atiku, aku sing wong dosa, nanging Roh Suci: amarga iki dhawuhe: '*Nyanyia kanthi pangerten*' (Mazmur 46:8). Ora ana sing bisa nyanyi kanthi wicaksana kajaba manawa tata cara ing ngisor iki dipatuhi: aja miwiti bait anyar kanthi serentak sadurunge nyanyian bait sadurunge rampung; apa wae nyanyian mazmur kuwi banter utawa alus, dawa utawa cepet, ing ndhuwur kabeh, tata cara kudu dijaga; awit, ing saben prakara, pangreksan tertib iku sipat paling utama, apa ora luwih manèh ing pangandikan karo Gusti Allah? – amarga kekacauan nimbulaké khayalan sing ora masuk akal lan ngalihake pikiran, déné tertib njaga perhatian, kewaspadaan, lan kaendahan sing disekseni Sang Pangeran Daud, pangandikane: '*Sepira legane tembungmu ing kerongkongku, luwih legawa tinimbang madu ing cangkemku*' (Mazmur 118:103). Mula saka iku, kula nyuwun lan ngaturaken pamundut supados kita sami nglakoni kabecikan punika kanthi ngati-ati sanget, saling ngélingaken lan mbeneraken ing pangibing kita. Kanthi ngibing kanthi cara ingkang wicaksana punika, kita badhé manggih katentreman tumrap nyawa kita, maringi tuladha ingkang sae tumrap sapa lan sapa, lan—kanthi nyenengaken Gusti ing bab punika kados ing sedaya bab sanès— dados ahli waris ingkang pantes saking Karajaning Swarga.

302. Supaya pikiran ora dadi nganggur lan ora kejiret dening pikiran dosa, kudu tetep dipusatake marang pangertèn babagan Gusti Allah—nggatekake sipat lan pakaryané Gusti Allah, tatanan malaikat, panggonané para wali, lan donya sing katon iki: kanthi mangkono kaendahan jiwa tetep terjaga

302. 1) Supaya pikiran ora dadi kaku lan ora kejiret pikiran dosa, kudu tetep dipusatake marang pangertèn babagan Gusti Allah – ngrasakake sipat lan pakaryané Gusti Allah, tatanan malaikat, panggonané para wali, lan donya sing katon iki: kanthi mangkono kaendahan jiwa kaestokaké. – 2) Kaendahan jiwa, sing digawé nalika wiwitan, ilang nalika Runtuh, dibalèkaké lumantar Baptisan, lumantar tobat, lan lumantar urip tapa brata. [4, 100]

6. Ing kéné pikiran kuduné tansah ana, ing kéné manah kuduné manggon! – Kanthi waspada marang pakaryané Gusti, ing dalan tapa brata, lan aja nganti ngidini awak diseret mrana-mréné kaya tawanan. Apa segara tau entek banyu, utawa udara kanggo sing ambegan? – Mula saka iku, pikiran becik ora kena tau entek ing jeroning kita, nalika mripat atiné ndelok segara tanpa wates saka pakaryané Gusti sing nggumunake; amarga nalika kita nyilem luwih jero marang pakaryan mau, pikiran ora bakal ana wektu kanggo keganggu déning prakara donya, utawa kesangkut ing pikiran ala. Amarga tansah obah, ora bisa mandheg, nanging ing endi wae kita ngarahake, kono padha nyurung tanpa kendali, apa ing tengen utawa ing kiwa: lan yen menyang

tengen, mula kudu muni bareng Daud: *'Ya Gusti, miturut kersamu paringna kekuwatan marang kabecikanku'* (Mazmur 29:8); nanging yen menyang kiwa, banjur ayat sing mèlu: *'Nanging yèn Panjenengan mbalèkaké pasuryan, aku gumregah'* (ayat 9). Mbalèké pasuryané Gusti kelakon nalika pikiran kebak kesia-siaan, déné karuwetan sing ngrusak jiwa muncul nalika nyemplung ing niat dosa. Mula saka iku, ayo tansah ngupaya nuntun pikiran mau menyang sisih tengen, lan supaya bisa nyawang panglihatan sing becik. Apa iku? – Kakuwatan malaikat ing swarga, berkah sing ora bisa diungkapake ing kana, panggonan padhang para Rasul Suci, Para Nabi, Para Martir, lan kabèh wong sing bener; uga kubah langit iki, srengéngé sing sumunar, rembulan sing padhang, gugus lintang, lan kabèh prakara liya sing bisa dirasakaké déning indra—dudu supaya dhèwèké ngrembug bab-bab mau, nanging supaya lumantar kuwi dhèwèké bisa diunggahaké marang Pangripta kabèh prakara, Gusti Allah, lan njaga kaendahané supaya tetep tanpa cacad.

7. Amarga Gusti Allah wis maringi kita kaendahan, sawisé dhisik nggawe kita miturut gambar lan kawujudan Panjenengané; lan sanadyan kita wis ngrusak lan ngremehake awaké dhéwé liwat duraka, Panjenengané manèh ngagem kita nganggo kaendahan lumantar sih-rahmat, *'adus panglair manèh lan pambaruan Roh Suci, kang wis Panjenengané tuagaké marang kita kanthi akèh lumantar Yesus Kristus, Juruwilahan kita'* (Titus 3:5); lan nalika kita kabukti ora pantes sanajan ing kene, Panjenengané nyedhiyakake cara katelu kanggo mbalekake kaendahan kita lumantar tobat ing sumpah kasucian, *'wis ngapura kabèh kaluputan kita, wis mbusak surat sing ditulis marang kita'* (Kolose 2: 13–14) lumantar urip ing salib, kaya ing baptisan. – Muga-muga nyawa kita tetep ing kaendahane, supaya kita dianggep pantes krungu: *'Kowe kabeh ayu, kekasihku, lan ora ana cacat ing kowe'* (Kidung Agung 4:7). Lan menawa kedadeyan malih sing ngotori amarga dosa [awit kita gampang owah-owahan, lan *'ora ana siji wae sing resik saka rereget'* (Ayub 14:4), *'ora ana siji wae sing bisa gumedhe nduwé ati sing resik'* (Amsal 20:9)], ayo padha cepet-cepet ngresiki awak kita nganggo luh tobat. *'Cucilah aku, lan aku bakal luwih putih tinimbang salju,'* ndedonga St. Daud (Mazmur 50:9); *'Cucilah awakmu, lan resikna; buwangna kabecikan saka nyawamu,'* Gusti ngajak lumantar Nabi Yesaya (1:16). Lan kabegjan ana ing jiwa sing tansah ngresiki dhiri, wis nyingkiri saben hawa napsu ala, tresna lan ngidam-idam marang siji Gusti Allah, lan ngenteni pati saben dina kanthi kabungahan. – Pati mesthi bakal teka marang kita uga; kita uga kudu mbayar utang sing padha kanggo kabèh. – Nanging, oh, muga-muga kita, sawise urip kanthi taqwa lan adil, dianggep pantes supaya, nalika jasad kita disingkap kanggo pamitan pungkasan saka sedulur ing upacara panguburan, nyawa kita dijupuk dening Malaikat-malaikaté Gusti lan digawa menyang swarga kanggo kabungahan langgeng.

303. Sawise nyebutake wong-wong sing ninggalake biara, banjur mlebu ing ajaran sesat lan dadi rusak budi

303. 1) Sawise nyebutake wong-wong sing ninggalake biara, banjur tiba ing ajaran sesat lan dadi rusak. – 2) Panjenengané ngajak supaya waspada, negesake yèn mungsuh ora ana sing paling digoleki kajaba nyasarake biksu lan ngrusak dhèwèké. [4, 101]

8. Saiki mung sithik sing ngrungokake, amarga sawetara sedulur wis lunga; nanging sanajan mung ana siji sing ngrungokake, ora kena nglirwakake piwulang; amarga Gusti ngendika: *'Ati-ati, aja nganti ngremehake siji wae saka wong cilik iki: amarga Aku kandha marang kowe, malaikat-malaikaté ing swarga tansah ndeleng pasuryané RamaKu ing swarga.'* Amarga Putraning Manungsa rawuh kanggo nggoleki lan nylametaké sing kesar' (Matéus 18:10–11). O, sepira ora bisa diungkapake katresnané Gusti marang manungsa! Gusti rawuh kanthi wujud abdi marang abdi sing mlayu, kanggo mbebasake saka perbudakané setan. Cahya sejati rawuh nggoleki drachma sing ilang, kanggo ngluwari saka pepeteng dosa. Mula saka iku, apa ora perlu uga kanggo kita, kanthi andhap asor, niru Gusti kang Maha-Welas, ngrasakake sedhik kanggo saben saka kowe, ngandika marang kowe, lan nyawisake nyawa kita kanggo dheweke? Oh, yen wae aku duwe swiwi, supaya aku bisa mabur lan ngaso ing saben persaudaraan—kanggo ndeleng lan ngandhani apa sing pantes—lan ora mung marang wong-wong mau, nanging uga marang wong-wong sing *'wis mèlu dalane Kain, lan kesusu mlebu ing kaluputan upahé Bileam'* (Yudas 11). Sapa ta sing tak sebut kaya ngono? – Leontius, Jeremiah, lan Nectarius, sing wis mbelot saka kita lan saka iman; lan sing, minangka ganjaran amarga mbeloté, diparingi pimpinan – sing, yen aku, kanthi andhap asor, bisa ketemu lan ngomong karo wong-wong mau, banjur, sanajan aku ora nindakake apa-apa liyane, aku bakal nyawisake nyawaku kanggo wong-wong mau. Aku uga kepéngin ndeleng wong-wong sing, amarga dosaku, wis mbuwang busana monastik sing suci lan nganggo busana anarki lan dosa, supaya aku bisa nangis maneh kanggo wong-wong mau: salah sijiné, yèn Pigasius, kaya sing padha kandha, wis klelep ing kajahatan nganti, kanthi pangangkatan raja, dhèwèké dadi

pamimpin rakyat, nglancaraké pemberontakan, nindakake pambunuhan, lan mati ing peperangan. Pira cilaka! Pira jero jurang kang digoleki wong sengsara iki! Kaping pisan dhèwèké mbelakangi persaudaraan, banjur dhèwèké ngetutaké napsuné, rusak amarga siji bab lan banjur liyané, kaya kéwan bisu; banjur dhèwèké mbuwang sumpah monastiké, lan pungkasané ngalami pungkasan tragis kaya sing wis kita krungu.

9. Sawise kelingan bab iki, aku nyuwun supaya kowe padha ndedonga kanggo wong-wong mau, lan tetep mantep ing dalanmu, tanpa nyuda sethithik wae keteguhan tapa brata; amarga liwat panyerahan cilik lan kecerobohan, nyawa bisa kapimpin menyang karusakan. Mulane aku ngasihani wong-wong sing urip nyendiri lan nangisi kahanané kaya mangsa sing wis siap dijupuk setan; amarga sanajan serigala nyekel wedhus saka kandhang, luwih gampang maneh kanggo dheweke ngrebut wedhus sing ana ing njaba kawanan? – Apa kowe ora ngerti kanthi nesu apa setan ngambegan marang kita? Dhèwèké nyerang saben wong, ora mung biksu sing andhap asor; dhèwèké bungah ing karusakan akèh wong, nanging ora ana kabungahan sing luwih gedhé tinimbang nalika dhèwèké kasil ngancuraké siji biksu. Napa dheweke ngupaya tanpa kendhat, ngintip lan nglawan, kaya-kaya, kanggo mecahake wong sing taat saka ketaatane, wong sing meneng saka menenge, wong sing manggon ing tiang saka tiange, wong sing nyendhiri saka sele, supaya sawise gangguan kaya ngono, dheweke bisa nuntun wong-wong mau manut karsa dheweke: awit wong-wong sing tetep ajeg ing tata laku lan panggonané, nglakoni kabecikan, ora bisa digayuh setan, malah digawa mungguh ngluwihi jebakané. Mula saka iku, kanthi migunakaké kakuwatan sing diparingaké marang kita nglawan setan, ayo padha mbalèkaké dhèwèké, nglindhungi awaké dhéwé kanthi ajrih marang Gusti Allah lan ngusir dhèwèké kanthi pikiran-pikiran swarga, ora ngidini pikirané dhèwèké nguwasani awaké dhéwé, supaya, sawisé menang nglawan dhèwèké, kita padha pantes nampa mahkota kabeneran saka Gusti kita Kristus, Panyipta Kabecikan.

304. Ayo padha waspada banget nalika ngadhepi panganiayaan: amarga wektu kuwi mungsuh nyerang kanthi paling sengit

304. 1) Ayo padha waspada, utamane nalika ngadhepi panganiayaan: amarga ing kene mungsuh nyerang luwih kenceng. Pira wong sing wis diancurake wiwit donya iki? Lan saiki dheweke isih nindakake kuwi. – 2) Kepiye carane kita bisa nyingkiri jebakané? Lumantar andhap asor lan patuh marang dhawuh. Ing kéné digambaraké cara urip sing bener – loro saka njaba lan saka jero – kanthi nyebutaké ganjaran, minangka panyengkuyung. [4, 102]

10. Ayo padha nglakoni urip sing pantes nampa panganiaya kanggo Kristus *kanthi 'kasucian lan kasetyan ing sakabehe'* (1 Tim. 2:2), *'minangka anak sing manut, ora manut marang kepinginan biyen nalika durung mangerteni'* (1 Pet. 1:14), lan tanpa kendho ing keteguhan upaya tapa brata. Amarga, *kaya sing kowe weruh, 'setan ngubengi kaya singa sing nggerung, nggoleki wong sing bakal dipangan'* (1 Petrus 5:8); lan saiki nalika dheweke weruh kita kapisah-pisah amarga panganiayaan, dheweke nyerang luwih sengit, ngarep-arep saiki luwih gampang nyulik nyawa kita. Nanging kita bakal tetep waspada lan ngati-ati ing saben wektu lan ing saben panggonan, dilindhungi dening dhawuh-dhawuh ilahi. Lan dheweke, ora nemokake pijakan ing kita, bakal lunga kanthi isin. Nanging yèn dhèwèké nemokaké pijakan, dhèwèké bakal nambah sengit nyerang; lan dhèwèké ora bakal mundur nganti wis nyerang lan ngrusak kita. Utawa apa kita ora ngerti pinten wong sing wis dirusaké dhèwèké wiwit donya digawé: apa dhèwèké ora nuntun manungsa pisanan metu saka Swarga, kanthi nggodha nganggo éndahé dosa? Apa dhèwèké ora nyurung Kain matèni adhiné? Apa dhèwèké ora ngusir Yudas saka paseduluran Para Rasul, nganti dhèwèké dadi pengkhianat Uripé kabèh? Apa dhèwèké ora uga ngukum pati akèh wong liya? – Saiki uga dhèwèké ngapusi, nyurung, lan meksa kita nindakake kabèh jinis ala, lan meh nguntal kabèh jagad raya; lan ngindhari dheweke iku angel banget lan mbutuhake kewaspadaan sing paling dhuwur: amarga dheweke nyoba ora mung liwat urip sing cabul lan ala, nanging uga liwat tapa brata sing kakehan, kanggo nuntun kita menyang sing salah lan narik kita menyang kebalikané, ngowahi awake dhewe kanthi macem-macem cara, nyusun akal licik lan tipuan kabèh jinis, nyebarake akèh jebakan ing saindenging bumi kanggo nangkep kita, kaya sing dideleng déning Santo Antonius ing sawijining wahyu lan saka kono diwulang saka dhuwur yèn mung andhap asor sing bisa mbantu kita nyingkiri mau.

11. Mula saka iku, sawise ngagem andhap asor, ayo padha nyingkiri nyimpang saka dalan sing leres lan nginjak-nginjak, lumaku ing dalan kraton lan aja nganti mbelok tengen utawa kiwa, nanging manut kanthi tliti marang paugeran dhawuh suci sing kaparingake marang kita lan ngetutake tapak-tapak bapa-bapa suci sing wis ana ing ngarep kita, sing panggonane ana ing swarga. Mugi pikiran kita ora ngetokake pikiran ala, atiné diwulang kanthi sabda ilahi, lambé mung mbukak kanggo muji Gusti Allah, mripat ndeleng apa sing bener, kuping ora ngrungokake omongan kosong, tangan ngulur kanggo pakaryan kita, sikil kita mlaku kanthi

tertib, pangan lan omben-omben kita sedheng, turu kita diatur miturut jadwal sing tetep, ora ana pangecualian saka paugeran kajaba sing perlu, ora ana papan kanggo kesombongan—sing nimbulake pati—lan ora ana bab liya sing ora pantes nyanthel ing ati kita, nanging kabèh ditindakake kanthi cara sing takwa lan wicaksana. Jalan kaya ngono ora dawa, lan tujuan upaya kita wis cedhak. Nanging apa ganjaran kanggo pagawean kita? – Karajan Swarga; amarga iku kita bakal ngupaya lan berjuang bola-bali; yen kita kesandhung, kita bakal enggal tangi; yen kita ketiduran, kita bakal tangi lan waspada maneh, ngendhaleni watak kita, mateni anggota-anggota sing ana ing bumi, lan nglumpukake kabecikan. Kabeh iki uga tak kandhakake marang awakku dhéwé, amarga aku uga kapepet déning kalemahan, nduwé sipat sing padha karo kowé. Mugi Gusti paring supaya kita kabèh, sawisé makarya kanthi tekun lan urip tanpa cela, bisa pindhah saka donya iki kanthi pangarep-arep lan dianggep pantes nampa urip langgeng sing kabegjan.

305. Sawise nerangake paugeran Hukum lan Injil, kanthi mbedakake antarane loro mau, lan nerangake manawa sapa wae sing ora netepi salah sijine ora bisa nampa warisan Karajan Allah

305. 1) Sawise nyatakake paugeran Hukum lan Injil, kanthi mbedakake antarane loro mau, lan nerangake yen sapa wae sing ora netepi salah sijine ora bisa nampa Warisan Kerajaan Allah. – 2) Panjenengané ngelingake marang nasib medeni ing pati, ing pangadilan lan nalika paukuman, lan – 3) Banjur Panjenengané ngajak wong-wong mau supaya padha tobat marang Gusti, nalika lawang rahmaté isih kabuka. [4, 103]

12. Gusti Allah, sing nyipta lan nggawa kita ana saka ora ana apa-apa, kaya-kaya wis ngeterake kita menyang urip iki kaya mlebu sekolah, supaya kita bisa sinau paugeran Injil babagan Karajanipun. Mulane, nalika Panjenengané ngutus para muridé metu kanggo mberdakwah, Panjenengané paring dhawuh marang wong-wong mau, kandha: *'Mula padha lunga lan gawé muridé kabèh bangsa, baptisna wong-wong mau ing asmané Rama, Putra, lan Roh Suci, lan ajarana supaya padha netepi kabèh sing wis tak dhawuhaké marang kowé'* (Matéus 28:19–20). Dadi, apa wae paugeran sing wis diparingake marang kita? – Miturut Prajanjian Lawas, diprentahake: *'Aja maéhaké; aja zinah; aja nyolong; aja maringi seksi palsu'* (Kaluwihan, bab 20; Ulangan 5); nanging ing Prajanjian Anyar, Panjenengané maringi dhawuh sing luwih dhuwur lan luwih sampurna tinimbang kuwi; amarga Panjenengané kandha: *'Wong kuna diwenahi dhawuh: "Aja maéhaké"; awit sapa waé sing maéhaké bakal kena paukuman.'* Nanging Aku ngandika marang kowe, sapa waé nesu marang seduluré tanpa sebab bakal kena paukuman; awit sapa waé sing kandha marang seduluré, 'Raca', bakal kena paukumané Majelis." – Maneh: *'Wong kuna diwenahi dhawuh: "Aja ngalakoni zinah." Nanging aku kandha marang kowe: sapa waé sing ndelok wong wadon kanthi napsu, wis nglakoni zinah karo dhèwèké ing atiné.'* Maneh: *'Wong kuna diwenahi dhawuh: "Aja sumpah palsu, nanging kowe kudu nepati sumpahmu marang Gusti." Nanging aku kandha marang kowe: aja padha sumpah apa-apa.'* Maneh: *'Ana pangandikane: 'Kowe kudu tresna marang sesamamu lan sengit marang mungsuhmu.'* Nanging aku kandha marang kowe: *tresnaa marang mungsuhmu, berkahna wong sing ngutuk kowe, lakoni kabecikan marang wong sing sengit marang kowe"* (Matéus 5:21–44). Apa sampeyan weruh bedane antarane loro Prajanjian mau? Salah sijine nglarang tumindak, dene sijine nglarang pangrasan ing ati sing dadi sumber tumindak mau, supaya dosa ora bisa ngakar ing kene? – Saiki, yen kita nemokake awake dhewe urip ora manut marang Hukum utawa Injil, nanging—kaya piye?—kaya wong pagan, apa sing bakal kita alami ing dina iku? – *'Aja padha kéliru,'* pangandikane Rasul, *'ora wong sing nglakoni zinah, ora wong sing nyembah berhala, ora wong sing nglakoni selingkuh, ora wong sing nglakoni cabul, ora wong sodom, ora wong sing turu karo wong lanang, ora wong sing ngedol, ora maling, ora wong mabuk, ora wong sing ngumpat, ora wong sing nipu, ora bakal nampa warisan Kratoning Allah'* (1 Kor. 6:9–10).

13. Mangkono, kaya sing wis kerep tak kandhakake marang kowe sadurunge, saiki aku nyatakake kanthi yakin: aja ana sing urip manut karsa dhéwé; aja ana sing ora peduli marang bab kaslametan; aja ana sing nglumpukaké emas, nduwèni budhak, ngembangaké jaran lan sapi, utawa ngembani awaké dhéwé karo bandha donya liyané, amarga saka kuwi metu dosa-dosa paling gedhé lan paling ngrusak. Nanging isih ana sawatara ing antaramu sing tetep ing kekerasan atiné lan nolak kabeneran. Nanging aku, sanadyan andhap asor, ora nduwé salah bab getihmu; awit aku ora tau mandheg ngumumaké kabenerané Gusti marang kowé, lan aku wis terus-terusan ngélingaké bab pedhang sing bakal tiba marang anak-anak pambangkang. *'Utawa apa kita nguji Gusti? Apa kita dadi panganané sing paling kuwat?'* (1 Kor. 10:22). *'Amarga kapak wis disiapake ing oyot wit: saben wit sing ora ngasilake woh sing apik bakal ditebang lan dibuwang menyang geni'* (Mat. 3:10). Apa kowe ora wedi marang tuladha iki? Apa kowe ora gemeter amarga ancaman iki? Apa kowe malah ora wedi marang pati, kang mesthi bakal kita alami sawisé sawatara wektu? Kepiye carane kita

bakal ngadhepi malaikat-malaikat kang medeni sing biyasane teka njupuk nyawa kita saka badan? Kepiye carane kita bakal nempuh lelampahan adoh kuwi tanpa wis nyawisake bekel kang perlu? Kepiye, kanthi ati sing ora resik, kita bakal ngadeg ing ngarsané pangadilané Kristus, ing ngendi saben dengkul bakal sujud lan saben ilat bakal ngakoni? Yen kita nemokake awake dhéwé ana ing kahanan kaya ngono, kita mesthi bakal dikirim menyang panggonan sing ana geni sing ora bisa dipadamake lan ulat sing ora mati, ing ngendi ana tangisan lan nggrentèk untu.

14. Nanging supaya iki ora kelakon, ayo padha teka lan nyembah, lan sujud, lan nangis ing ngarsane Gusti Allah kita sing luhung, ngaturake awak kita ing ngarsane Panjenengané kanthi pangakuan, panyuwunan, pangraos tobat, luh, pandonga, puasa, kasuciyan, lan urip sing bener. Amarga Panjenengané iku pangapura tumrap dosa-dosa kita; lan Panjenengané durung nutup lawang rahmaté tumrap kita; Panjenengané ora nolak sapa waé sing bali marang Panjenengané, nanging kanthi welas asih nampani wong-wong mau, kaya wanita pelacur, kaya maling, kaya putra sing mubazir. Ayo, aku nyuwun marang kowe, ayo padha tangi, ayo padha eling, ayo padha nggatekake pikiran marang iku, supaya kaya bocah-bocah sing wis sinau becik, sawise dibebasake saka sekolah, padha cepet-cepet mulih kanthi kabungahan, mangkono uga kita, minangka murid Injil sing setya, sawise nilar urip donya iki, kanthi kabungahan mlebu ing urip langgeng.

306. Memuji ketaatan minangka upaya sing paling ngasilake lan ngélarang marang sing ora urip kanthi taat

306. 1) Sawise muji ketaatan minangka pakaryan sing paling ngasilake lan ngélarang wong-wong sing ora urip manut ketaatan. – 2) Panjenengané ngajak para muridé supaya luwih unggul maneh ing ketaatan, ngélingaké yèn Sing Arep Rawuh bakal enggal teka lan mènèhi ganjaran marang saben wong manut pakaryané. [4, 104]

15. Kanthi sih-rahmaté Gusti Allah ingkang Maha Asih, kowe pracaya lan manut marang andhap-asorku, ora nindakake apa-apa kajaba sing diprentahake marang kowe: ing kéné ana kabungahan lan mahkota ora mung kanggo aku, nanging uga kanggo kowe, sing wis netepake kabecikan minangka tujuan uripmu sadurungé aku. Amarga apa sing luwih manis, luwih dikarepake, utawa luwih nyenengake kanggo wong anyar tinimbang urip manut dhawuh lan ora nindakake apa-apa miturut karsa dhéwé? Ing kéné ana ketaatan sejati; iki urip sing pinaringan berkah; iki pakaryan sing kebak sedhik nanging bebas saka kuwatir: kebak sedhik nalika isih dadi budak hawa napsu; tanpa kuwatir nalika wong kasil motongake karsa dhéwé sakabehe, lan mulane nduwé kawani ngendika, miturut tembungé Para Rasul: *'Dudu aku manèh sing urip, nanging Kristus sing urip ing aku'* (Gal. 2:20). Amarga, ora urip maneh miturut karsa dhéwé, dhèwèké urip manut karsa Gusti lumantar perantaraan abbas, lan *'ndelok kamulyané Gusti kanthi rai kang mbukak, kita diowahi dadi padha karo gambar iku saka kamulyan marang kamulyan, lumantar Rohé Gusti'* (2 Kor. 3:18). Wong kaya ngono ora nggatekake donya, ora wedi pati, lan urip tanpa beban apa-apa, amarga wis nyerahake awake dhewe sakabehe marang Gusti. Nanging sapa waé sing gumantung marang karsa dhéwé lan nglirowakaké paugeran patuh, manut marang karsa dhéwé lan kesenengan dhéwé, nglakoni urip kang kasangsaran, *'wis dadi tawanané setan kanggo nindakake kersané'* (2 Tim. 2:26)—lan sanadyan kadhangkala wong kaya ngono katon lagi puasa, utawa jaga wengi, utawa nindakake pakaryan becik liyane, kabèh iku pantes dicela: amarga *'apa waé sing ora saka pracaya iku dosa'* (Rm. 14:23); lan apa waé sing ora ditindakake manut paugeran umum iku urusané wong sing nindakake dhéwé lan adoh saka kasucian sing nyenengaké Gusti Allah.

16. Mula saka iku, aku kanthi bener ngetokake cela marang wong-wong kaya ngono, dene aku muji kowe lan ngajak kowe supaya luwih mantep maneh ing pangibadah sing paling becik, ing kasabaran, ing ngendhaleni karsa dewe, ing pracaya, pangarep-arep, lan katresnan, lan ing kabèh pakaryan monastik liyane kanggo keslametanmu dhewe lan dadi tuladha sing becik tumrap kabèh sedulur. Kula nyuwun marang panjenengan: awit *'sethithik maneh, sethithik maneh, lan Panjenengané sing bakal rawuh bakal rawuh lan ora bakal suwe'* (Ibr. 10:37); dina pungkasan bakal teka, nalika *'pakaryan pepeteng bakal kabukak lan niat ing manah bakal kawartakaké'* (1 Kor. 4:5). Hakim kang nggegirisi lan sejati bakal rawuh, kang bakal nggawa novis ing ngarsané novis, abbas ing ngarsané abbas, uskup ing ngarsané uskup, bangsawan ing ngarsané bangsawan, raja ing ngarsané raja, lan lumantar siji lan sijiné bakal ngukum utawa mbebasaké wong-wong mau, lan *'bakal mbalekaké marang saben wong manut pakaryané: kanggo wong-wong sing lumantar kasabaran nindakake kabecikan, ngupaya kamulyan, pakurmatan, lan kalanggengan, Panjenengané bakal maringi gesang langgeng; nanging kanggo wong-wong sing kanthi semangaté mbantah kabeneran lan manut marang kaluputan, Panjenengané bakal maringi murka lan nesu. sedhik lan kasangsaran tumrap saben jiwa*

manungsa sing nindakake ala' (Roma 2:7–9). Kita kudu wedi banget marang iki lan tansah ngati-ati supaya nalika wayahe pati ora nyerang kita kosong saka pakaryan becik, nanging nemokake kita sugih woh-wohan pakaryan becik. Ayo mungsuh nglawan kita ing pakaryan becik kita [—iku sipaté; *'awit wiwitan dhèwèké wis dadi pembunuh, lan ora ngadeg ing kabeneran, amarga ing dhèwèké ora ana kabeneran'*, kaya sing diandharaké Gusti (Yohanes 8:44)]; nanging ayo padha nglawan dheweke kanthi kawani lan luhure ati, nglawan dheweke kanthi gaweyan, kringet, pandonga, panyuwunan lan luh—lan dheweke ora bakal kasil apa-apa marang kita, lumantar pitulungan perjuangan kita lan perantaraan Gusti kanggo kelemahan kita, sing paring kita kemenangan langgeng.

307. Sawise nyariosake babagan wohing piwulang, piyambakipun ngajak sedaya tiyang supados saged mbangun siji lan sijiné—kanthi kerja bareng—ing panggonanipun Gusti Allah

307. 1) Sawise nyarios babagan wohing piwulang, piyambakipun ngajak sedaya tiyang kanggé makarya bebarengan ing mbangun griya Gusti. – 2) Piyambakipun lajeng ngélingaken kita, awit kita sampun dados candhi Gusti, supados boten ngidini candhi punika rusak ing jeroning kita; cara-cara kanggé nggayuh punika ugi sampun kacawisaken. [4, 105]

17. Aja nganti ana sing ngomong yèn piwulang kita iku mbuang-mbuang wektu. Ora, kita entuk paedah gedhe saka piwulang mau: amarga kaya bajak kanggo lemah, lan banyu kanggo wong kang ngelak, mangkono uga tembung piwulang kita kanggo wong kang ngrungokake kanthi ati mbukak. Apa sing biasane ndadekake jiwa dadi rusak? Apa sing nyebabake prahara, rebutan, lan pamisahan ing antaraning sedulur? Apa ora amarga kurang piwulang lan pangajab? Ing ngendi ana piwulang lan pangajab, ana katentreman lan tertib; lan ing ngendi ana katentreman lan tertib, Roh Suci manggon ing kono: mulane aku, kanthi andhap asor, kanthi ajrih lan katresnan, ngupaya ngandika marang kowe, ngajak, nglipur, lan ngelingake kowe, supaya aku bisa mbantu aku lan kowe supaya slamet saka maneka godaan setan. – Aku ngakoni yèn kowé kabèh wis mbantu aku banget, utamané para pimpinan ing antarané sedulur; kowé kabèh mitra kerjaku kanggo kabecikan. *'Aku,'* kandha St. Paulus, *'tanam, Apolos nyiram, nanging Gusti Allah sing maringi tuwuhé'* (1 Kor. 3:6): mangkono pakaryan becik iki dudu kagunganku piyambak, nanging uga kagungane panjenengan; saestu, iku kagungane Gusti Allah, ingkang saking Panjenenganipun asalipun kabecikan ingkang wonten ing manungsa. Mula saka iku, kula nyuwun dhumateng panjenengan, manut katentreman ingkang kaparingaken dhumateng saben panjenengan, , supados panjenengan nuntun sedaya prakawis tumuju kabecikan bebarengan lan ngedegake siji lan sijiné ing papan panggonanipun Gusti Allah lumantar Roh. Amargi Rasul ngendika: *'Ora ana sing bisa ngedegake dhasar liya kajaba sing wis ana, yaiku Yesus Kristus. Yen ana sing mbangun ing dhasar iki nganggo emas, perak, watu permata, kayu, jerami utawa sekam, karya saben wong bakal kabukten, awit Dina bakal madhangi, amarga bakal kabukten dening geni; lan geni bakal nguji karya saben wong kanggo ndeleng apa sejatine.'* (1 Kor. 3:11–13). Apa sampeyan weruh carane dheweke mbandhingake kabecikan karo emas, perak, lan watu permata, lan kaburukan karo kayu, jerami, lan sekam; sing nalika kena cobaan geni pangadilan, sawenehe—sing fana—bakal kobong, dene liyane—sing langgeng—bakal tetep utuh.

18. Kanggo iki Panjenengané nambahaké, nganggo basa sing luwih ngormati: *'Apa kowé ora ngerti yèn kowé iku candhié Allah, lan Rohé Allah manggon ing kowé? Yèn ana wong ngrusak candhié Allah, Allah bakal ngrusak wong kuwi; awit candhié Allah iku suci, lan kowé iku candhi kuwi'* (1 Kor. 3:16–17). Betapa pinunjulé anugrah sing maringi kita pantes diarani lan dadi candhi Allah! Nanging betapa medeni ancamané yèn kita ngrusak candhi Allah, kita bakal ngrusakaké déning Allah! Mula saka iku, aja nganti kita ngrusak candhi Allah ing sajroning awak kita; lan amarga wis diparingi Roh Suci manggon ing sajroning kita, aja nganti kita ngidini awak kita dadi panggonan hawa napsu; kaya déné wis bébas saka dosa, aja nganti kita ngidini awaké dhéwé dadi budaké setan manèh. Nanging *'ayo padha suci lan tanpa cela, ngasilaké woh kabeneran lumantar Yesus Kristus, kanggo kamulyan lan puji-pujian marang Gusti Allah'* (Fil. 1:10–11). Mula saka iku, mugi atiné kita waspada, kebak ajrih marang Gusti Allah lan dipelihara déning pangrasan pati sing ajeg: awit ing ngendi ana ajrih lan pangrasan kaya mangkono, ora ana papan kanggo dosa mlebu. Nanging nalika atiné ora peka marang iki lan dadi atos, hawa napsu gampang ngakar ing sajroning kita, nyurung lan ngganggu kita, lan ora ninggalake kita nganti kita bali maneh marang kahanan tentrem kita sadurunge. Mula saka iku, ayo padha ngupaya, supaya sawise ngupaya kanthi abot kanggo unggul ing kabecikan, kita bisa nemu katentreman sing tanpa enteke; ayo padha nangis, supaya kita bisa nemu kabungahan ing Gusti; ayo padha nahan dalan urip sing sempit lan kebak sedhih, supaya kita bisa nemu urip seger sing lair saka kono. – Lan iki ana tawaran paling agung saka kabèh. Iki ana berkah paling mulya saka kabèh: liwat sawatara gaweyan lan

upaya kanggo ngupaya kabecikan, supaya bisa nggayuh berkah sing ora kaétung lan langgeng – muga-muga kita kabèh dianggep pantes nampa.

308. Urip kita kaya pelayaran ngliwati segara

308. 1) Urip kita kaya pelayaran ngliwati segara. – 2) Kepiye carane pikiran, minangka juru kemudi, ngemudikake prau urip supaya ora tenggelam? – 3) Pelajaran iki ora mung kanggo sing isih enom, nanging uga kanggo sing wis tuwa: amarga bebaya uga ora adoh saka wong-wong mau. – 4) Mula saka iku, ayo padha waspada, supaya aja mbuwang-mbuwang apa sing wis kita kumpulake liwat gawe abot suwé. [4, 106]

19. Urip manungsa iku sawijining segara liyane, sing kita lintasi sawise mlebu ing badan iki kaya mlebu ing kapal, kita nglayar nganggo pikiran kita; lan kita ora mung nglayar saka wektu ke wektu, kaya wong sing nglayar ing segara nganggo kapal biasa, sing saiki nglayar saiki mlebu pelabuhan, nanging kita nglayar tanpa kendhat, awan lan bengi, ing cuaca ala lan badai; lan segara iki mbabayani, lan ora mung mbabayani, nanging uga dawa, cocog karo suwene urip kita; lan ing kono muncul akèh ombak nggegirisi lan badai sing digerakké déning roh-roh jahat, akèh bajak laut—demon—nyerang kita, nyoba nenggelamké kita, nganti ora bisa diterangké. Napa, mula, Santo Daud, nalika ndeleng kahanan iki, muni kanthi pangibadah: *'Mugi aku kaslametaké saka wong-wong sing sengit marang aku, lan saka banyu jero; mugi banyu banter ora ngrebut aku, uga banyu jero ora ngrebut aku, lan mugi mungsuhku ora ngomong ala marang aku'* (Mazmur 68:15–16). – Yen malah Daud, wong agung lan kuwasa, wedi lan ndedonga supaya ora klelep – sanadyan nalika turu piyambak wis tau nandhang sangsara – apa maneh kita sing andhap asor kudu ngomong apa, lan luwih maneh kudu wedi lan ndedonga, supaya ora ngalami nasib sing padha?

20. Lan pikiran kita, kaya juru mudi, nalika waspada lan tansah eling, nyingkiri prahara napsu, meh ora kena percikan ombak pikiran sing nyerang; nanging nalika nyerah marang kelesuan lan kelalaian, pikiran mau banjur kalah marang napsu, sing nyerang kaya banjir bandang; lan sawise kabawa, pungkasané ngalami karam kapal gedhe lan dosa, sing nggegirisi yen dirungokake, lan luwih nggegirisi maneh yen dialami. Lelampahaning gesang kita pancen nggegirisi lan mbabayani; mulane ayo padha nyekel kemudiné kanthi tliti lan waspada, ngusir hawa napsu lan langsung mbuwang pikiran-pikiran sing nyelonong lan ora pantes, supaya yèn kita mandheg mikir bab kuwi, kita ora klelep.

21. Aku ngendika iki, ora mung kanggo para enom, nanging uga para sepuh sing wis suwe nglakoni tapa brata; amarga setan uga ora ninggalake wong-wong mau tanpa tatu, lan asring nggawa marang ambruk sing ngenesake – kaya sing diandharake Bapa Agung lan saleh Basil ing sawijining panggonan: 'Satemene, iku pemandangan sing paling nyedhihaké – sawisé puasa, sawisé urip prasaja, sawisé pandonga dawa, sawisé luh akèh, sawisé rong puluh utawa malah telung puluh taun nglakoni pangastiné, dumadakan k kelangan kabèh amarga ora waspada lan kecerobohan jiwa!' (vol. 4, kaca 222, – ing terjemahan basa Rusia). – Aku, kanthi andhap asor, sing wis krungu lan weruh iki, lan wis nangis lan isih nangis, mikirake kepiye kekayaan kabecikan sing akèh, sing diklumpukaké pirang-pirang taun, dirampas sakedhap déning setan sing licik, ninggalaké wong askétis kesalehan kosong lan ora ana regané. – Mangkono agengé misteri kaslametan kita, lan mangkono gedhé nesuné setan marang kita, sing ora tahan ndeleng kita munggah menyang swarga, saka ngendi dhèwèké dhéwé tiba.

22. Nanging, ayo dheweke tetep kaya saiki, lan ayo dheweke nglengkapi awake dhewe nganggo nesu kaya ngono marang kita; kita, enom lan tuwa, junior lan senior padha, bakal sarujuk bebarengan, kanthi pitulunganing Gusti, ora ngidini awak kita digawa menyang karusakan amarga nglirwakake apa sing wis kita kumpulake liwat akèh pakaryan lan tumindak—yaiku: nyingkiri donya, patuh, kasucian, luh, lan pangakuan wiwit wiwitan nganti pungkasan; nanging kita uga bakal tetep waspada tansah, ngangkat layar pangarep-arep kita, lan dipandu dening angin Sang Roh, supaya nalika kita tekan pungkasaning gesang kita lan mlebu ing pelabuhan kalanggengan, kita bisa nggayuh Karajaning Swarga lumantar kasugihan kabecikan kita.

309. Utusan saka raja teka wingi; lan kita kabeh padha kaget, amarga ngerti yèn raja ora nduwèni niat apik marang kita

309. 1) Wingi utusan raja teka; lan kita kabeh padha panik, amarga ngerti yen raja ora nduwé niat apik marang kita. Yen kita ngerti yen dhèwèké nduwé niat apik, kowe mesthi bakal nampa utusan mau kanthi cara sing béda. Mula nyawa bakal ketemu karo utusan pati: kanthi bungah yèn yakin marang sih Gusti, lan kanthi wedi yèn ora. – 2) Mula ayo padha rukun manèh karo Gusti lan nggawe para malaikat dadi kanca kita. Kanggo kuwi, ayo padha nyawisake luh tobat, mriksa dhiri, pandonga bebarengan, lan sing paling utama, nampa

Misteri Suci. – 3) Ing kéné diterangaké carané wong kuduné nyedhak Misteri Suci, sepira gedhéné kauntungané, lan sepira sayangé yèn wong arang nampa Komuni, kanthi ajakan supaya wiwit saiki luwih kerep nampa. [4, 107]

23. Wingi, nalika utusan Tsar teka ing kéné, kita langsung kaget banget, kaget amarga rawuhe sing ora disangka-sangka. Sawisé kita ngerti yèn dhèwèké ora teka kanggo kita, kita langsung ngilangaké rasa wedi luwih cepet. Saiki aku takon: kenapa kita wedi banget? Apa ora amarga kita nyadari yèn sang raja ora mung ora seneng marang kita, nanging malah sengit lan ngremehake kita? Kosok baline, yèn kita ana ing pangayoman sang raja lan kalebu wong-wong sing cedhak karo dhèwèké, apa kita ora bakal bungah nalika ana utusan saka dhèwèké teka, amarga kita ngerti yèn dhèwèké tansah ndeleng kita kanthi becik? – Nanging kenapa aku ngangkat prakara iki? – Menawa mangkono uga, nyawa sing lumantar urip sing becik wis oleh sih saka Gusti, nalika wayahe pisah saka badan, nalika ana malaikat sing dikirim dening Sang Raja Agung kanggo njupuk nyawa mau, ora bakal wedi, nanging bakal ndelok malaikat mau kanthi kabungahan lan bakal lunga kanthi seneng marang Gustine. Nanging, yen iku dudu nyawa kaya ngono, nyawa kuwi bakal kacekel bingung lan wedi banget, amarga ora duwe keteguhan batin lan ora ngarep-arep pitulungan utawa panglipur saka endi wae. Amarga ing kene, sedulur lan kanca bisa nglipur nyawa lan ngilangake rasa wediné; nanging ing kana, ora ana sing kaya ngono, lan Malaikat bakal njupuk nyawa sing malang kuwi kanthi kejem lan tanpa welas asih. – Nalika krungu tembung-tembung iki, apa kita ora kroso wedi ing jeroning atiku? Yen mung krungu bab iki wae wis marakake wedi, apa sing bakal kita alami nalika pancen kita ana ing kahanan kaya ngono? – Lan kepiye roh mau bakal muncul ing ngarsane pangadilan Kristus? – *'Ana kali geni,'* miturut nabi Daniel, *'ngalir ing ngarsane; ewonan-ewonan padha ngawula marang Panjenengané, lan puluhan ewu padha ngadeg ing ngarsane'* (Dan. 7:10), – lan Hakim iku nggegirisi lan ora kenal welas, lan saben tembung, sanajan tembung sing ora ana gunane, bakal dituntut pertanggungjawaban, kaya sing kacathet ing Injil (Matt. 12:36). Kapiye maneh roh bisa nahan kabèh iki? – Satemene, *'awon banget tiba ing tangané Gusti Allah sing urip'* (Ibr. 10:31). Lan luwih awon maneh nalika krungu paukuman sing paling adil, sing ngukum roh mau menyang sangsara tanpa wates.

24. Mula saka iku aku nyuwun lan ngemis marang kowe: ayo padha rukun maneh karo Gusti Allah sadurunge pati, lan ngupaya sih-Nya; ayo padha dadi kanca karo Malaikat-malaikat sing bakal teka njupuk kita – ayo padha njaga mata batin supaya waspada lan pikiran supaya ora bisa dikalahake, ora nyerah marang godhongan hawa napsu; yen kita tau kliru, ayo padha tangi maneh langsung; kanthi akèh luh padha mateni panah geni saka Iblis lan, tinimbang kuwi, padha nggedhekake katresnan kita marang Kristus. – *'Pandonga wong sing bener,'* kandhane, *'iku kuwasa lan mujarab'* (Yakobus 5:16); mulane kita kudu ndedonga kanggo siji lan sijiné lan éling siji lan sijiné ing pandonga kita. Luh lan pangapuran atiné uga bisa nindakake akèh, lan luwih saka kabèh, nampa Misteri Suci – sing, nalika weruh kowe kanthi alesan apa waé ngliwawaké, aku banget gumun. Ing dina Minggu isih ana sing nyedhaki sakramen; nanging nalika Liturgi dianakake ing dina liya, ora ana siji wae sing maju. Malah ing biara biyen, sapa wae sing kepengin nampa Komuni saben dina; nanging saiki iki arang banget kelakon, lan sejatine meh ora ana sing weruh ing endi wae.

25. Kanthi ngendika iki, aku ora kepéngin kowe nampa Sakramen kanthi sembrono, kaya-kaya ora ana paédahé. Amarga katulis: *'Sapa waé kudu mriksa dhisik awaké dhéwé, banjur padha mangan roti lan ngombe saka cawan. Amarga sapa waé mangan lan ngombe kanthi ora pantes, mangan lan ngombe paukuman tumrap awaké dhéwé, amarga ora ngerteni awaké Gusti'* (1 Kor. 11:28–29). Ora—iku dudu sing tak karepaké; muga-muga aja nganti kaya ngono! Nanging ayo kita, kang kobong karo kepinginan supaya bisa melu sakabehe, padha ngresiki awak kita, lan kanthi mangkono dadi pantes nampa peparing iki. Amarga roti kang disuguhake marang kita iku persekutuan urip, kaya sing diandikakake Gusti: *'Aku iku roti urip kang wis mudhun saka swarga; sapa wae mangan roti iki bakal urip langgeng.'* Lan roti sing bakal tak paringake iku dagingku, sing bakal tak paringake kanggo uripé donya' (Yohanes 6:51); lan maneh: *'Sapa waé mangan dagingku lan ngombe getihku manggon ana ing kula, lan aku ana ing dhèwèké'* (Yohanes 6:56). Apa sampeyan weruh peparing kang ora bisa diungkapake lan ora bisa diukur iki? Gusti ora mung seda kanggo kita, nanging Panjenengané uga maringi awaké dhéwé dadi panganané kita. Apa sing luwih bisa mbukak katresnané kang ageng marang kita? Lan apa sing luwih bisa nylametaké nyawa kita? – Yen saiki ora ana siji waé sing nolak dhaharan saben dinané lan, amarga durung ngrasakaké, banjur sanget sedhih; mula piye bisa konsisten – nalika sing diparingaké marang kabèh dudu roti biyasa nanging roti urip, lan dudu cangkir biyasa nanging cangkir kalanggengan – yèn padha ora peduli apa ana sing wis ngrasakaké, lan ora nganggep prakara iki perlu? Sepira bodho lan ora masuk akal iki! Yen iki wis kelakon nganti saiki, wiwit saiki, aku nyuwun marang kowe, ayo

padha tekad supaya iki ora kelakon maneh, amarga kita padha ngerti kakuwatan saka sih rahmating Gusti iki; nanging tansah, kanthi ngupaya sak kuwasa kita, padha ngresiki awak kita, ayo padha nyedhaki lan nampa misteri sing suci lan maringi kasucian. – Lan iki, miturut pracaya kula, lan saktenane pancen mangkono, bakal banget mbantu kita supaya tetep suci, amarga dipun dorong dening persiapan kita sadurunge Komuni lan kerinduan kita marang iku. Nanging, yen ana kethokan atine marang Komuni, napsu-napsu diparingi luwih akèh kabebasan lan ruang kanggo nggodha kita. – Mugi iki uga dadi pandhuan ajeg tumrap kita marang gesang langgeng, kang mugi kita sedaya dipunanggep pantes nampi lumantar sih lan katresnanipun Gusti kita Yesus Kristus.

310. *Maju – maju – ing dalam kabecikan*

310. 1) Maju – maju – ing dalam kabecikan. – 2) Kepiye? Kanthi nglampahi saben dina nindakake sing bener: kanggo iku wis disedhiyakake program conto. – 3) Motivasi: kaendahan lan kasugeman saka kabecikan, lan karusakan saka dosa. – 4) Apa sing nyegah kasil? Ketulusan pangarep-arep sing ora tulus. [4, 108]

1. Kabecikan iku sawijining upaya sing tansah berkembang, ora nate mandheg ing lakune tumuju marang tujuan, nanging tansah narik sapa wae sing melu marang kasampurnan. Kanggo nerangake iki, Rasul kandha: *'Dudu aku wis nggayuh iki, utawa wis sampurna; nanging aku terus maju, ngarep-arep nyekel apa sing wis disekelake Kristus Yesus marang aku'*; – lan salajengipun: *'Kula lali ingkang sampun kliwat lan ngupaya kanthi kiyat tumuju ingkang dereng katingal, kula nguber tujuan, supados saged ngrebut ganjaran panggilaning swarga saking Gusti Allah ing Kristus Yesus'* (Fil. 3:12–14). Mulané, boten mekaten kenging ana mandheg ing nguber kabecikan: awit mandheg ing kéné punika wiwitaning mbalik dhateng kajahatan. Mula saka iku, ayo padha ora mandheg ing dalam kabecikan, nanging ayo tansah semangat lan tansah anyar, tuwuh saka kekuwatan dadi luwih kuwat, *'nganti kita kabeh tekan kematangan, nggayuh ukuran kebak saka awaké Kristus'* (Eph. 4:13).

2. Kepiye carane iki bisa kasil? Kanthi nglampahi saben dina kanthi semangat nindakake sing bener. Ayo padha njupuk tuladha ing ngisor iki: nalika tangi saka turu, ayo padha cepet-cepet ndedonga; sawise bali saka kono, ayo padha nyambut gawe kanthi tliti – nyanyi lan nggawe musik ing atine kanggo Gusti, nalika nyambut gawe nganggo tangan. Dina wis kliwat? Kanthi pangucap syukur lan pangapuran, ayo padha turu; lan lumantar rangkaian tumindak iki, muga-muga tembungé Sang Prabu Daud kanyata ing kita: *'Saben dina nyritakaké kabar, saben wengi ngandhani kawruh'* (Mazmur 18:3). Mugi ora ana sedina wae kliwat tanpa nggatekake kawajiban kita lan tanpa merdéka saka pikiran lan manah kita—uga ora ana sedalu wae kang kapenuhan hawa napsu daging lan tumindak isin—aku ora nyarios bab pakaryan: mugi aja nganti kados makaten!—nanging sanadyan mung ing pikiran: amarga sabda kabeneran nuntut supaya ora mung badan kita, nanging uga nyawa kita, suci.

3. Yen kita kepengin ngudi apa wae, mugi iku kabecikan sing kita dambakake, sing rasane manis lan ora ana enteke. Yen kita seneng marang kaendahan, apa sing luwih ayu tinimbang Gusti, sing ing kaendahane kabeh mau dihias? Nanging, kepinginan ala nyurung nyawa marang kegilaan lan ngremuké luwih kejem tinimbang kéwan apa waé: saéngga ora nggawa kabungahan, nanging urip kang kebak sangsara. *'Daging lan getih,'* pangandikane Rasul, *'ora bisa nampa warisan kratoné Gusti Allah, lan sing fana ora nampa sing langgeng'* (1 Kor. 15:50). Lan kandhaa marang aku, sapa sing wis kasandhung dosa banjur ora isin, ora direndhahake, lan ora diparingi pati? Lan sapa sing, sawise kabuka, kabecikan ora munggahake lan ndadekake nggumunake ing donya? Coba deleng loro saka akèh—Amnon lan Yusuf. Apa ambruké marang zinah ora nggawa siji mau marang isin pati, déné siji manèh sing njaga kesuciané ing ngarepé wong wadon Mesir ora malah nggawa dhèwèké dadi raja?—Mangkono kabecikan iku éndah, nggumunake, lan nylametaké! Nanging dosa iku ala, mbeteake, lan ngrusak! Nanging kita manungsa kesasar dening ilusi ageng, milih pati tinimbang gesang, nyekel pepeteng tinimbang padhang, lan tresna marang karusakan tinimbang kaabadian. Apa sing luwih pantes disesali tinimbang iki?

4. Napa, mula, kita, sanadyan kepengin dadi pecinta kabecikan, ora bisa kaya ngono? – Amarga kita ora kepengin kanthi kepinginan sing sejati, nanging kanthi kepinginan sing pura-pura: amarga, amarga kita manut marang karsa dhéwé, kita milih apa waé sing kita kepengini ing saben bab; mula, yèn kita pancèn kepengin kabecikan, kita mesthi bakal milih kabecikan. – Bener manawa urip ala wiwit enom maringi kita kabiasaan sing wis nancep lan ora bisa digoyah; nanging apa sing diomongake Rasul? – *'Aku ngomong kanthi cara manungsa amarga ringkihé dagingmu: kaya kowe biyèn nyerahaké anggota-anggota awakmu dadi budak marang najisan lan tumindak ala, sing banjur nuntun marang tumindak ala liyané, saiki nyerahna*

anggota-anggota awakmu dadi budak marang kabeneran, sing nuntun marang kasuciyan' (Roma 6:19). Tegese, kosok baline karo kecenderungan kita marang dosa, kita kudu nuduhake semangat kanggo kabecikan. Mula saka iku, ayo padha tetep semangat ing upaya kita, lan Gusti Allah sing maha welas asih mesthi bakal mbukak lawang kanggo kita, nindakake ing kita apa sing nyenengake Panjenengané, lan maringi kita urip langgeng.

311. Ana sawijining wong sing seda ing kahanan sih rahmat: diwenahi piwulang supaya nyontoh dheweke

311. 1) Ana sawijining wong tilar donya kanthi pujian saka akèh wong: iki dadi piwulang supaya kita padha niru. – 2) Kita kaparingan semangat manèh kanthi éling momen-momen pungkasan, kaya déné kabèh wong suci. – 3) Begja wong sing tumindak kaya mangkono, lan ana ajakan: ayo padha kaya mangkono uga. [4, 109]

5. Saiki kita wis yakin tenan yèn sedulur kita Theosost wis séda; lan sawetara tembung kudu diomongake babagan dheweke, amarga dheweke iku wong sing duwe budi luhur banget, dipuji dening akeh wong, loro biksu lan umat, sing padha ngrungokake pitutur saka wong liya lan uga nggawe wong liya ngrungokake pitutur dheweke; lan sawise diuji liwat sangsara, dheweke bisa, miturut tembung Para Rasul, dadi sumber pitulungan kanggo wong-wong sing lagi ngalami cobaan. Kanthi mangkono dhèwèké wis ngasilaké akèh anak-anaké Gusti sing becik, sabanjuré dhèwèké nandhang sangsara, demi kabeneran, kasedhihan lan kasangsaran, panganiayaan lan ujian sing abot lan ora gampang—ing kahanan kuwi, sawisé seda, dhèwèké mulih marang Gusti. – Nanging kenapa aku ngomong kabèh iki? – Supaya, ing sedulur kita iki, kita bisa ndeleng masa depan kita dhéwé: tegesé, yèn kita urip becik lan saleh, kita bakal, kaya dhèwèké, dipuji wong liya sawisé seda, dadi tuladha kanggo maringi semangat sing séhat marang sing mèlu; nanging yèn kita ora urip becik, mula ora mung ora bakal dipuji, nanging uga bakal pantes nampa sangsara tanpa wates: pikiran sing banget medeni nganti ora pantes diomongaké, luwih-luwih dipikiraké.

6. Saiki, delengen iki: kepiye kita lumaku saka kéné siji-siji, lan menyang ngendi kita lunga, lan urip kaya apa sing disiapake kanggo kita ing kéné mung sawetara dina cendhak—urip mung sak suwéné sing perlu kanggo nguji lan mbuktekake kabecikan kita, banjur lumaku menyang panggonan sing bakal kita dunungi langgeng. Ngrembug bab iki iku tugase wong wicaksana; lan sapa waé sing merenung mesthi kebak rasa ngeri lan gemeter, seda saben dina kanthi pilihan, saben dina ngenteni bébas saka badané, lan kanthi mangkono nyemangati atiné kanggo tugase sing bakal teka, manut marang pakaryan sing dipasrahaké marang dhèwèké, lan tanpa kendhat nambah gaweyan demi gaweyan. Saka endi maneh tumindak-tumindak gaib para wali iku asalé? Saka endi maneh patuhé nganti tekan pati? – Saka endi maneh kasabaran para martir sing ora bisa dikalahaké, nalika anggota awaké dipotong-potong lan getihé mili? – Apa ora saka iki – apa ora saka pamikiran babagan sifat sing fana ing urip lan pati sing dumadakan – babagan ngadeg ing ngarehe pangadilan kang nggegirisi lan babagan ora ana enteke sangsara langgeng? – Saka kéné asalé kabèh ing sajroning awake; saka kéné asalé ketabahané nampa sangsara paling kejem, kaya-kaya ana ing badané wong liya.

7. Lan begja atiné sing merenung bab iki awan lan bengi, nglampahi urip donya minangka musafir, manggon ing kéné lan ngenteni urip sing berkah lan langgeng sing diomongaké Rasul: *'Amarga kabèh ciptaan ngenteni kanthi ngarep-arep banget marang pambuka para putraning Allah. Amarga kabèh mau kapaksa ngalami kebinasaan, dudu miturut kersané dhéwé, nanging amarga sing ngatur kahanan iki, kanthi pangarep-arep yèn kabèh mau bakal dibébasaké saka kaanan rusak lan diparingi kamardikan marang kamulyané anak-anaké Allah* (Rm. 8:19–21). Apa kowé weruh apa sing dijanjèkaké? Yèn kabèh mau bakal diowahi dadi ora rusak, lan kabèh mau bakal bébas saka kaanan perbudakan dadi kamardikan? – Dadi, kepiye sipat dina sing diomongake dening Santo Daud: *'Siji dina ing alun-alun Panjenengan luwih becik tinimbang sewu dina'* (Mazmur 83:11); lan Santo Petrus Rasul: *'siji dina... kados sewu taun'* (2 Petrus 3:8). Ing kono uga, kita bakal ngarahake pikiran lan manah kita; ing kono kita bakal ngalihake pangarep-arep kita; ing kono kita bakal netepake pamikiran lan kepinginan kita, supaya, kanthi melu ing bab-bab kaya ngono, kita bisa ngungsi saka pangéran donya iki, sing duwé kuwasa kanggo nggoda kita nanging ora duwé daya kanggo ngalahake kita nalika kita dilindhungi déning waja panguripan tapa kita, – kang aku, kanthi andhap asor, muga-muga kowe ora mung nyingkiri nanging uga ngungkuli, lan nampa mahkota kabeneran saka Kristus Yesus Gusti kita.

312. Mung biksu sejati sing bisa bungah, amarga padha bébas saka kuwatir donya, mung nggatekake nyenengake Gusti Allah, lan njaga kasuciané

312. 1) Mung biksu sejati sing bisa bungah, amarga padha bébas saka urusan donya, mung nggatekake nyenengake Gusti Allah, lan njaga kasuciané. – 2) Uga ora ana sing kudu nggawe sedhih: dosané wis diapura; tatu sing disebabaké pikiran lan napsu dipotong déning perjuangan sing nyiapaké kanggo mahkotané; sing perlu mung perang kanthi gagah lan ngalahaké mungsuh. – 3) Ayo padha semangat; ora suwé sing bakal teka bakal rawuh. [4, 110]

8. Rasul maringi dhawuh marang saben wong *supaya 'seneng ing Gusti tansah'* (Filipi 4:4). Lan biasane mung para biksu sejati sing bisa bungah, amarga padha ora kuwatir bab bojo, anak, abdi, dhuwit, bandha, utawa apa wae sing nyita pikiran wong-wong sing manut hawa daging. Padha mung duwe siji prihatin: kepiye carane nyenengake Gusti; kuwatir bab iki tegese tansah bungah ing Gusti. Amarga ing ngendi ana bojo, abdi, lan kabèh kuwatir sing muncul saka kuwi—iki sangsara roh sing wis diparingaké Gusti marang anak manungsa, supaya padha kasangsara amarga kuwi, kaya sing diomongaké Salomo (Pangandika, bab 1–2): angel bungah ing Gusti nalika bab-bab mau ngalihake pikiran saka pangeling-eling marang Gusti kanthi ajining ati, ing ngendi wae mung kono bisa nemu kabungahan. Amarga kita kalebu wong-wong sing bungah ing Gusti, ayo padha bungah lan nuduhake kabungahan siji lan sijine tansah, ngarep-arep ganjaran saka Gusti sing Maha Ganji kanggo kasucian lan ora kesengsem; Panjenengané sing wis janji bakal maringi ganjaran sanajan mung kanggo segelas banyu adhem, lan ora mung kanggo pakaryan gedhe lan gaib kaya ngono. Amarga pancen pakaryané kasucian iku ageng lan gaib: nyentuh alam malaikat lan mbalèkaké manungsa marang kahanan wiwitan sing ana ing Taman Éden, nalika durung ana bojo utawa kawula, nanging urip lumaku ing kahanan tanpa kakirangan lan tanpa kuwatir.

9. Yen ana wong kandha yèn dhèwèké ora bungah nanging sedhih, mula aku takon: saka ngendi sedhih kuwi asalé? – Apa amarga dhèwèké wis nindakake akèh dosa ing jaman kepungkur? – Nanging kuwi wis diapura lumantar pangakuan dosa, panyingkiran donya, lan panriman sangkèling patuh. – 'Apa kowe saben dina tatu amarga pikirane?' – Nanging yen kowe mbuwang kuwi, ing kono ana pratandha mahkota kowe. Amarga ora ana sing diparingi mahkota kajaba wong sing wis mlebu peperangan, nanging prajurit; uga ora ana sing diparingi ganjaran kajaba wong sing wis perang, nanging wong sing wis berjuang kanthi gagah berani lan menang. Apa kowe weruh manawa apa wae sing bisa kita anggep minangka panyebab sedhih, sejatine iku malah dadi sumber kabungahan kanggo kita? Mula saka iku, ayo padha bungah kanthi kabungahan rohani, tangi lan kanthi gagah berani nglawan tipuané setan, nolak serangané nganggo pandonga lan panyuwunan, mecah jebakané kanthi andhap asor lan patuh, nglelebaké dhèwèké, kaya Firaun, nganggo luh lan pangapuran diri; ngusir dhèwèké adoh saka kita lumantar nyalahké dhiri lan pangakuan; lan, kanthi pitulunganing Gusti, ngendhokaké dhèwèké lumantar kabèh pakaryan becik liyané. Mula, supaya tipuané manéka warna; supaya cerdik ing kejahatané; supaya ngerti wektu sing paling pas kanggo nyerang kita, ngupaya ngrusak kita; supaya bisa pura-pura kalah, supaya nalika kuwi kanthi ora disangka nyerang jiwa sing durung siyap, dhèwèké bisa nindakake apa waé miturut kersané. Nanging kita, sing ngadeg ing panggonan tugas kita, bakal tetep waspada lan tansah eling, njaga mripat pikiran kita supaya tansah waspada lan atiné kobong karo katresnan marang Gusti Allah, lan kanthi mangkono kita bakal tetep ora bisa dikalahake lan ora goyah.

10. Mugi kita, aku ndedonga, aja nganti nyerah ing perang, utawa goyah ing perjuangan nglawan mungsuh; awit pungkasaning perjuangan lan pakaryan kita wis cedhak; mung sithik wektu maneh nganti apa sing bakal teka teka tanpa tundha—apa ing wayahe pati saben wong, utawa ing pungkasaning jaman, nalika Panjenengané bakal muncul saka swarga karo Malaikat-malaikat kakuwatan ing geni kang murub, lan ing kamulyan kang ora bisa diandharake, lan *'saben mata bakal ndeleng Panjenengané'*, lan wong-wong *'sing nancepake Panjenengané bakal nangis amarga Panjenengané, lan kabèh suku ing bumi bakal meratoni amarga Panjenengané'* (Wahyu 1:7). Pira medeni lan ora bisa diungkapaké pandelengan kuwi! – Banjur wong-wong sing wis ngupaya nindakake kabecikan, sing tetep ajeg ing pangujian, sing tresna marang kasucian, sing sampurna ing pakromo, lan kabeh sing wis nyenengake Gusti kanthi saben cara, bakal bungah. Nanging muga-muga kita uga kalebu ing antarané, lan bebarengan karo wong-wong mau ngrasakake berkah langgeng ing Kristus Yesus, Gusti kita.

313. Urip ing donya iku ora ajeg, dadi kaya ngono wiwit tumindak ora taat sing sepisanan

313. 1) Urip ing donya iku ora ajeg, dadi kaya ngono wiwit tumindak ora taat sing sepisanan. – 2) Kanthi nyingkiri donya lan nyerahake awak kanggo manut, kita dibebasake saka kahanan sing gampang owah-

owahan kaya ngono: nanging iki mbutuhake ketekunan sing gagah berani ing upaya kita. – 3) Mula saka iku, ayo padha waspada lan ngati-ati, njaga awak supaya tetep suci; lan yen kita dosa, ayo padha tobat lan mbenerake kesalahan. [4, 111]

11. Ayo padha ngrungokake apa sing diomongake Rasul: *'Aku ngomong iki amarga wektu wis sithik; wiwit saiki, wong-wong sing duwe bojo kaya-kaya ora duwe, wong-wong sing nangis kaya-kaya ora nangis, wong-wong sing bungah kaya-kaya ora bungah, wong-wong sing tuku kaya-kaya ora nduwé, lan wong-wong sing ngupaya bab-bab donya iki kaya-kaya ora ngupaya. Amarga wujud donya saiki bakal sirna'* (1 Kor. 7:29–31). Apa tegese *'wujud donya saiki bakal sirna'*? Tegese iku lumantar, mlayu, lan ora tetep sanajan sedina: wingi cerah, dina iki mendhung; wingi cuacane apik, dina iki ala; siji munggah ing pucuking kamulyan, dene sijine tiba saka pucuking kamulyane; siji sing biyen sugih dadi mlarat, dene sijine sing biyen mlarat dadi sugih; lan urip kita sing mlarat iki kena owah-owahan lan cobaan tanpa wates, ora tau nduwé pijakan sing teguh ing apa-apa. – Napa iki kelakon? Amarga kecerobohan kita jaman biyen: amarga kita ora nggatekake Prentah Suci sing diwenehake marang kita ing Taman Eden, wis kadunung dening pujine ula sing manis, kita kanthi adil diparingi urip sing dawa lan gampang owah-owahan iki, – mulane tumindak inkarnasi Gusti kita Yesus Kristus kelakon, mbalekake kita menyang kahanan wiwitan lan ngadegake maneh panggonan tanpa sedhih lan tanpa kuwatir. Amarga iku kalebu kabijaksanaan lan kapinteran kanggo tetep ajeg ing tengah owah-owahan, lan tetep ora goyah ing tengah pasang surut. Mula, sapa sing kalebu ing iki? – Ora ana liya kajaba wong-wong sing wis nyalibake awake dhewe marang donya lan ngetutake tapak-tapak Gusti.

12. Nanging kita kaya ngono, amarga sih-rahmaté Kristus, wis nyingkiri donya lumantar pangurbanan sing luhur lan wis nyerahake awak kita marang pangibadah sing sampurna, lumantar pangibadah iku pananjakan kita menyang kahanan wiwitan kita kelakon. Amarga, kaya déné kita diusir saka Taman Eden amarga ora manut lan mbrontak, Gusti Allah kita sing Maha Murbèng Kawicaksanan wis kersa supaya kita bisa mbalèkaké manèh lumantar kasetyan lan andhap asor. Mula saka iku, ayo padha bungah amarga kita tetep manut, awit iku nuntun kita menyang urip langgeng. Nanging iki mbutuhake keteguhan ing pangupayaan kita lan kasabaran ing sangsara kita. Amarga yen kamenangan nglawan daging kasembadan lumantar pagaweyan abot lan kringet, pinten malih dalan urip kaya kita iki bisa dilakoni kanthi menang dening wong liya kajaba wong sing wani lan gagah berani?

13. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe, padha ajeg teguh, tansah waspada lan eling, ngarahake pangarep-arepmu mung marang Gusti Allah lan tansah ngisi pikiranmu kanthi renungan bab Panjenengané, disucèkaké déning luh lan pangapuran diri, diterangaké déning pandonga lan panyuwunan, lan kanthi mangkono narik sih rahmaté Roh Suci. Amarga ora ana sing luwih nyenengake Gusti kaya jiwa sing wis resik saka hawa napsu; lan ora ana padang rumput warna-warni sing ngetokake wangi kaya jiwa sing wangi amarga kabecikan. Nanging, yen kita nganti ketiduran, ayo langsung tangi; sanajan kita dosa pitu kaping saben dina, ayo padha tobat pitu kaping – lan kita bakal ditampa; sanajan kita nandhang sangsara pitung puluh kaping pitu, ayo padha tobat pitung puluh kaping pitu uga, lan kita ora bakal kelangan pangarep-arep sih rahmat, manut janji Gusti Allah: mung, aku nyuwun, ayo padha tetep teguh lan aja males-malesan munggah saka kesandhungan kita. Pungkasan perjuangan kita wis cedhak; kabungahan lan kabagyan uga wis cedhak, kados ta mahkota kabeneran – mugi kita sedaya pantes nampi, lumantar sih lan katresnané Gusti kita Yesus Kristus.

314. Sedulur kita seda kanthi dumadakan: mula saka iku ana ajakan sing tulus saka jero ati supaya tansah siyap nalika pamitan kita, lan, nalika tansah ngelingi kuwi, supaya tetep ajeg nindakake pakaryan sing nyenengake Gusti Allah

314. Sedulurku seda dumadakan: mula saka iku ana ajakan sing tulus supaya kita tansah siyap kanggo pamitan, lan, nalika tansah ngelingi kuwi, kita nyawisake awak kanggo nindakake pakaryan sing nyenengake Gusti Allah. [4, 112] Ayo padha gawe prajanjani panyelamatan kanggo dina pungkasan; ayo padha rukun maneh karo Gusti sadurunge wayahe pati teka kanthi mendesak: amarga ana pangandikane: *'Ing pati ora ana pangeling marang Panjenengan; ing kuburan, sapa sing bakal matur nuwun marang Panjenengan?'* (Mazmur 6:6). Apa kita ora weruh yèn sedulur-sedulur kita saben dina dijupuk saka kita? Apa kita ora weruh yèn kita, kaya wedhus sing wis ditakdiraké kanggo disembelih, urip dina iki, nanging sesuk kita ora ana manèh? Sedulur Liborius uga wis dijupuk, lan kabar sedaé wis ngempès atiku sing asor: amarga, miturut kabar, dhèwèké ditemokaké ing selé, seda dumadakan, nggleleng ing sisih kaya turu. – Mangkono pungkasané! – Kita ora ngerti apa sing bakal kelakon marang kita, uga kita ora ngerti kanthi cara pati apa kita bakal seda: apa iku bakal teka dumadakan, utawa ana pratandha dhisik? Ing daratan utawa ing segara? – Yen pira kita bakal

dewekan, utawa dikelilingi sedulur kita? Sapa sing bisa ngukur pikiraning Gusti, lan sapa sing tau dadi penasihaté, supaya bisa ngerti dina lan jam, panggonan lan cara kita lunga? – Satemene, kepastian pati iku medeni, lan medeni tiba ing tanganing Gusti Allah kang urip. Mula saka iku, aku nyuwun marang kowe: ayo tansah semangat, tansah waspada, tansah nindakake pakaryan sing nyenengake Gusti Allah. Ana siji, kandha wong, wis entuk pangkat dhuwur; sijiné dadi sugih; malah sijiné dadi raja. – Lan apa paedane kabeh iki? – Kabeh bakal sirna kaya ngimpi – *'Padha mati sajrone turu, lan kabeh wong ora nemu apa-apa saka bandhane ing tangané'* (Mazmur 74:6). *'Kabeh kamulyan manungsa iku kaya kembang ing padang'* (Yesaya 40:6). Nanging wong-wong pilihané Gusti wis nindakake tumbas sing nggumunake – lan wis nampa pangkat sing ora bisa dijupuk. Lan apa kuwi? – Ana sing apostolik, ana sing profetik, ana sing martir, ana sing monastik; lan sanadyan ana sing paling asor saka kabèh mau, isih uga nylametake. Asmané katulis ing Kitab Urip; kamulyané ora luntur, kabungahané ora bisa diungkapaké. Ayo padha ngetutaké tuladhané, lan mesthi kita bakal nampa salah siji saka pangkat-pangkat iki: amarga sih rahmat ora diduwèni rasa iri, lan kanggo saben wong sing kepéngin, ana ganjaran sing becik—kanggo sing cilik lan sing gedhé, sing wicaksana lan sing ora wicaksana, sing tuwa lan sing enom. Nanging yèn kita ora ngetutaké tuladhané, Gusti Omahé ora bakal nampa kita mlebu kamar panganten ing swarga, lan bakal nutup lawang- é ing ngarep kita. *'Celaka,'* pangandikane Gusti, *'kanggo wong sing ngianati Putrané Manungsa: luwih becik yèn dhèwèké ora tau lair'* (Matéus 26:24). Cetha marang kabèh yèn tembung-tembung iki nyebutaké marang sing ngianati; nanging uga pantes ditrapaké marang sapa waé sing ngianati kaslametané dhéwé. Apa kita ora mikirake rawuhe Gusti Allah Agung lan Juruwilaha kita, Yesus Kristus? Apa kita ora merenung paukuman nggegirisi sing bakal dipratelakake dening Hakim sing ora kena rusak marang kabeh sing ana ing sisih kiwa? Apa kita ora mbayangake geni kang ora bisa padam lan sangsara kang ora bisa dibayangake ing salawas-lawase? Sapa sing bisa mangerteni iki? Sapa sing dadi juru kemudi sing wicaksana sing bakal mimpin awake dhewe kanthi becik lan nylametake nyawane saka kabanjiran roh-roh kejahatan? Bab kita, amarga kanthi sih-rahmaté Kristus kita wis milih urip sing tentrem lan tentrem, kita bakal terus mimpin lajuh kita kanthi becik, nahan kabeh sing kita temoni kanthi tentrem, ngreksa saben bagean awake dhewe kanthi ajrih marang Gusti Allah. Aja nganti mripat ndelok kanthi rasa penasaran; kuping aja nampa omongan kosong; lisan aja diidini nyalahake: amarga *'sapa sing nggunjingake sedulure,'* kandha sedulure Gusti, *'utawa nyalahake sedulure, iku nggunjingake hukum lan nyalahake hukum'* (Yakobus 4:11); mugi tangan makarya, awit *'yèn ana sing ora kersa makarya, aja mangan,'* miturut paugeran Rasul (2 Tes. 3:10); mugi sikil lumaku lurus ing dalan tentrem; *muga-muga* atimu *'aja nganti mbalik marang tembung-tembung sing ngapusi, lan aja mbela kaluputan dosa'* (Mazmur 140:4); nanging *'muga-muga kabèh prekara ditindakake kanthi tertib lan pantes'* (1 Korinta 14:40), supaya sawise urip kanthi becik, kita dianggep pantes nampa berkah langgeng.

315. Nalika njaga iman, kita uga kudu unggul ing urip sing becik; utamane ing kasucian, sing dadi sasaran perang paling sengit saka mungsuh ing antaran kita

315. 1) Nalika njaga iman, kita uga kudu unggul ing urip sing luhur budi; utamane ing kasucian, sing dadi sasaran perang paling sengit saka mungsuh ing antaran kita. – 2) Dheweke miwiti karo pikiran isin; banjur, sawise nyulut napsu, dheweke nyurung wong tumindak; lan luwih adoh maneh, dheweke ndadekake wong sing kesengsem napsu katon kaya wong sing kena kudis. – 3) Kepiye carane kita bisa nyingkiri iki? – Lawan pikiran kaya ngono kanthi ndedonga nalika pisanan muncul. – 4) Entuk semangat kanggo nolak kanthi mikir yèn sawise diangkat dadi anaké Gusti Allah kanthi sih, lumantar dosa iki kowe dadi budaké setan – lan lawan hawa napsu iki lan kabèh hawa napsu liyané. [4, 113]

14. Ana loro kabecikan sing nggawa kaslametan manungsa: iman lan katresnan. Yen aku weruh kowe kliru ing bab iman, aku bakal ngomong karo kowe bab kuwi, nyoba kanthi saben cara nuntun kowe marang pamikiran ortodoks. – *'Amarga tanpa pracaya ora mungkin nyenengake Gusti Allah: sapa waé sing nyedhaki Gusti Allah kudu pracaya yèn Panjenengané ana lan yèn Panjenengané mberkahi wong-wong sing kanthi temenan ngupaya Panjenengané'* (Ibr. 11:6). Amarga, kanthi sih-rahmaté Kristus, imanmu kuwat, aku bakal nyisihaké dhisik bab iman sakedhap kanggo nyritakaké marang kowe kanthi cekak babagan urip pangabdian sing aktif, sing dadi tenaga panggeraké kudu katresnan. – Mula saka iku aku nyuwun marang kowe, kaya sing tansah tak lakoni lan tak terusaké, aja nganti nglirowakaké tapa brata, ora bab panguasaan pikiran, ora bab harta sing ora ternilai saka kasucian, sing wis kita tanpa kanthi sih-rahmaté Gusti, lan sing dadi sasaran tipuané mungsuh kanthi semangat gedhé, nyoba kanthi nyolong iku nyolong kaslametan kita. Amarga dhèwèké ngerti yèn kanthi kabecikan iki kita dadi kaya Gusti Allah, déné kosok baliné, yèn kita kelangan kabecikan iki, kita

dadi padha karo kéwan sing ora nduwé akal, kaya sing katulis: *'Manungsa pinunjul sing ora nduwé pamanggih iku padha karo kéwan sing ora nduwé akal, lan dadi kaya kéwan mau'* (Mazmur 48:13).

15. Wah, pinten-pinten wiwit jaman mbiyen penipu kita wis nyekel wong kanthi hawa napsu daging! Nanging nganti saiki dhèwèké ora nate mandheg ngapusi ora mung wong enom, nanging uga wong tuwa; ora mung wong sembrono, nanging uga sing paling rajin; lan dhèwèké migunakaké senjata iki marang meh kabèh jiwa. Dheweke miwiti nyiyapake racun iki kanthi nandurake pikiran-pikiran sing ora pantes; banjur, sawise nyulut ati nganggo napsu daging lan getih, dheweke nyurung supaya ngucapake soko sing dilarang, lan banjur nandurake kethèkan kanggo nyentuh organ kasebut; awit iki nuntun marang pati: amarga, kaya sing diandharake Rasul, *'Nalika napsu wis ngandhut, iku nglairake dosa; lan nalika dosa wis tuwuh gedhe, iku nglairake pati'* (Yakobus 1:15). Mula saka iku, ayo padha nyingkiri pati iki – pati langgeng – ayo padha nyingkiri lara sing ngrusak nyawa iki. Miturutku, lara iki kaya kurap. Kaya wong kang kena kudis, nalika nggaruk awaké nganggo kuku, katon kaya maringi kesenengan, nanging sejatine ora nampa kesenengan, malah nampa lara sing nyiksa—lan luwih kerep nggaruk, luwih parah kahanané—mangkono uga wong kang kapenuhan hawa napsu ora nampa kesenengan, nanging sangsara, ora nampa kepuasan, nanging kekosongan, ora nampa rasa wareg, nanging kebas. Wong kaya ngono pantes dikasihani: tanpa pangarep-arep, wedi, malah wedi marang bayangan dhéwé, apamanèh marang paukuman ing tembe.

16. Nanging kepiye carane supaya bisa nyingkiri piala iki? Sing sepisanan, kudu nolak godaan-godaan iki kanthi sakabehe kekuwatan lan tanpa gagal saben hawa napsu iki muncul. Munculé hawa napsu iki ora kaget; nanging kekuwatane asalé saka ora merhatosake pikiran, sing ora kebak pikiran becik, utawa saka iri ati mungsuh. Nanging senadyan piye waé kedadéyané, tangi saka kesandhungmu sakcepete, ndedonga, ngos-ngosan, ngucurake luh, lan kanthi teges nolak napsu iku; lan napsu iku bakal enggal surut, déné kowé bakal nemu tentrem ing Gusti. Banjur kowé bakal mangerténi yèn ora ana sing luwih pait tumrap jiwa kajaba ora diserang lan diperbudhakké déning napsu.

17. Apa kowe durung krungu apa sing diomongake Gusti? *'Sapa waé sing nindakake dosa iku budaké dosa; nanging budak ora tetep ana ing omah salawasé; anak iku tetep ana salawasé'* (Yohanes 8:34). Sawise dibebasake saka dosa lan nampa status putra, apa kita bakal manèh ngadol awak kita dadi budaké dosa? Wus mlebu ing sangisore tanganing Gusti Allah kang kuwasa, apa kita bakal dadi bawahané setan? Adoh saka kita. *'Yen aku ngrusak apa sing wis tak bangun, aku mbuktekake yèn aku iku wong sing nglanggar'* (Gal. 2:18), kandha Rasul ing panggonan liya. Mula, aja nganti kita dadi pelanggar dhawuhe Gusti, lan aja nganti dadi budak setan maneh, sawise kita wis dibebasake saka panguwasa setan, *'kanthi mangkono kowe padha nyimpen murka tumrap awakmu dhewe ing dina murka lan pangibahan paugeran sing adil saka Gusti'* (Rum. 2:5). Amarga ana tulisan bab wong kaya ngono: *'Cacingé ora mati, lan geni ora padam'* (Markus 9:44). *'Mulané Kristus wis maringi kamardikan marang kita; mula ayo padha tetep ajeg'* (Gal. 5:1), sengit marang tipuan ula sing keji, saben dina nglawan lan perang ora mung marang hawa napsu iki nanging uga marang hawa napsu liyane, ngekang rasa iri, ngendhaleni tipu daya, kebencian marang sedulur, lan saben wujud ala liyane, supaya ora kena sangsara langgeng lan bisa nggayuh Karajan Swarga.

316. Panjenengané muji para biksu, nyebut wong-wong mau bangsa pilihan lan tentara Kristus

316. 1) Panjenengané muji para biksu, nyebut wong-wong mau bangsa pilihan lan tentara Kristus. – 2) Ing kabèh panganiayaan déning para bidah, biyèn lan saiki, sapa sing mbela iman? – Kabèh biksu. – 3) Nanging amarga kita kaya mangkono, ayo padha njaga awake dhéwé tetep suci lan ngluwihi kabèh hawa napsu. – 4) Aja padha kuciwa amarga biara-biara rusak; uga amarga kita ora bisa ndandani kaya sing dibutuhaké. Ayo padha ngupaya mbela iman, lan kabèh liyané bakal dadi tertata kanggo kita. [4, 114]

18. Para sedulur lan para bapa! – Aku ora bakal mandheg nyapa kowe nganggo gelar mulya 'sedulur' lan 'bapa', amarga aku ngerti yèn tumrap kowe gelar kuwi pancèn pantes, lan jeneng kuwi ora palsu. Amarga bapa lan sedulur sejati yaiku wong-wong sing, sawise tresna marang Gusti luwih saka wong tuwane, luwih saka sedulure, luwih saka sedulur biyayane, luwih saka tanah kelairane, lan luwih saka kabèh sing katon, wis nampa urip bebarengan ing ngendi ana siji ati lan siji nyawa, siji Bapa—Gusti—lan siji tanah kelairan—Yerusalem swarga. Kowe uga kaya ngono, sedulurku sing tak tresnani ing Gusti. Aku uga bakal nyebut kowe miturut tembung Kitab Suci: *'bangsa pilihan, imam kraton, bangsa suci, umat kagungané, supaya kowe bisa ngumumaké kaagungané sing wis nelpon kowe metu saka pepeteng menyang pepadhangé sing nggumunaké'* (1 Petrus 2:9). Amarga pancen padhang urip monastik iku nggumunake, kang kita diundang lan ing kono kita ngumandhang puji-pujian marang Panjenengané sing nutupi langit kanthi kabecikané. Ing kéné manggon

kawicaksanan, kasucian, kawani, lan kabeneran; ing kéné ana tropi kamenangan nglawan sing jahat lumantar Kristus Yesus. *'Amarga sanadyan kita lumaku ing daging, kita ora perang miturut daging; amarga senjata perang kita dudu senjata jasmani, nanging kuwasa saka Gusti Allah kanggo ngrubuhake kubu-kubu: ngrubuhake pamanggih lan saben bab ingkang dhuwur kang diadegake nglawan pangawikaning Gusti Allah, lan ngrebut saben pikiran supaya manut marang Kristus'* (2 Korinta 10: 3–5).

19. Yen kita mirsani mungsuh sing katon, kita bakal weruh pinten lan kados pundi panganiayaan sing wis dilakoni marang Gréja Allah! – Lan sapa sing paling dianiaya, dipukul, lan dipatèni, yèn ora wong-wong sing wis nyalibaké awaké dhéwé marang donya? Aku bakal nglirwakaké jaman mbiyèn sing adoh; ing jaman saiki, lan ing tengah-tengah ajaran sesat sing isih ana nganti dina iki, sapa sing *'tetep ajeg nganti getih mili, perang nglawan dosa?'* (Ibr. 12:4). Apa para bapa lan sedulur kita—karo saka biara kita lan saka biara liya—ora kabegjan? Lan pancen, pakaryan lan prestasi kaya ngono iku hak istimewa para biksu luwih saka sapa wae; para biksu iku urat lan tiang Gréja. Mangkono sipat lan wiyaré kaluhuran sing diparingaké marang kita déning sih-rahmaté Gusti Allah.

20. Nanging ing ngendi ana bandha, ing kono uga bakal ana maling sing ngintip, – lan amarga harta karun jiwa iku kabecikan – aku ngélingaké lan nyengkuyung kowé: ayo padha tetep waspada lan tansah éling, supaya kita ora kabawa déning émané dosa, ora digawa marang kekerasan déning nesu, ora peteng amarga ora pracaya, ora atos amarga ora gelem ngakoni, lan ora nyerah marang panguwasa hawa napsu liya; nanging, kanthi njaga awaké dhéwé tetep ing dhuwur saka napsu-napsu ngrusak iki, ayo padha ngupaya kanthi tekun tumuju marang tujuan nganti tekan pungkasaning urip kita.

21. Mbok menawa ana sing sedhih krungu kabar manawa biara-biara kita dirusak déning mungsuh Gusti. Nanging kenapa kita kudu sedhih bab iki? Amarga kita dhéwé iku biara lan candhi Gusti, kang diandharaké: *'Yen ana sing ngrusak candhi Gusti, Gusti bakal ngrusak wong iku'* (1 Kor. 3:17). Kasunyatan manawa gréja-gréja iki asring dirusak déning para panganiaya pancèn dadi sabab pangapusan lan sedhih; nanging umume wis dipulihaké manèh déning Pangayomaning Gusti. Mbok menawa ana sing krasa keganggu amarga kita ora bisa mulihaké lan ndandani akèh biara kaya sing dibutuhaké kanggo ngimbangi biara-biara sing wis ngalami panganiayaan. Nanging amarga panganiayaan saiki ngrusak iman, kabèh upaya kita kudu ditujokaké kanggo mbela lan nguwatké manèh iman mau – lan nganti iki kelakon, nalika asmané Gusti kita isih dicaci lan para bapa suci disumpahi, apa gunané ndandani kuwi? – Sapa, ing lomba ing arena, sawise mung mlayu separo dalan, tau nampa ganjaran juara? – Amarga wis kacarita: *'Ora ana siji wae sing bakal diparingi mahkota kajaba dheweke melu lomba manut aturan'* (2 Tim. 2:5). Mula saka iku, kanthi ngeculaké pikiran kaya ngono, ayo padha tetep nyekel pangakuan iman, ing ati lan ing tembung, kanthi ngandelaké janji sing ora bakal gagal: *'Golèkna dhisik Karajaning Allah lan kabenerané, lan kabèh mau bakal ditambahaké marang kowé'* (Matéus 6:33). Mugi kita pantes nampa iki lumantar sih lan katresnané Gusti kita Yesus Kristus.

317. Ana sedulur siji sing wis seda; sijiné lagi ing amben pati. Apa kita banjur ora bakal mati? – Mula saka iku, ayo padha éling ing wayah iki

317. Siji sedulur wis seda; sijiné lagi ing amben pati. Apa kita banjur ora bakal mati? – Mula padha elinga wektu iki. Ing ngendi ana pangeling pati, kabèh dadi suci; nanging ing ngendi ora ana, mung nafsu. – Nanging kita kalah déning hawa napsu. Saiki wayahe; aja tunda nganti sesuk; tobat saiki. Ngadeg lan ndedonga nglawan napsumu, kaya Musa nglawan Amalek. [4, 115] Delengen, loro sedulur kita, Yakobus lan Vassian – siji wis pamit marang Gusti, sijine ana ing lawang pati. – Apa kita iki langgeng? – Apa kita ora bakal ngombe saka gelas sing padha kaya wong-wong sing wis luwih dhisik? Begja wong sing ngisi atiné karo prakara iki, nggawe pangeling pati dadi inti uripé. Amarga ing ngendi ana pangeling pati, ana raos tobat, nyesel, luh, atiné dadi adhem marang kabèh bab donya, seneng marang bab langit, padhanging pangerten, lan kangen marang sing luwih becik lan langit. Nalika kabèh kuwi ora ana, muncul pikiran-pikiran ala, sing dilarang Gusti ing Injil (Mat. 15:19), kang nyekel lan ngurung wong-wong sing tresna marang urip. Nanging kita, kudu tansah lan ing samubarang ngelingi pati, lan ngupaya kanthi tliti supaya kita *'aja urip maneh miturut karsa daging sing ora pantes, nanging miturut karsa Gusti Allah. Amarga wis cukup kanggo kita'* manawa *'biyen kita wis urip miturut karsa daging lan pikiran kita dhewe'* (1 Petrus 4:2–3); kita digoda dening tipuan sing digawé déning setan, sing mbalèkaké kita saka niat lan pakaryan sing becik, lan ngganggu kita nganggo pikiran ala, sing ora tau maringi paédah apa-apa, nanging mung gawe susah lan isin. *'Saiki wektu sing ditrima; saiki dina kaslametan'* (2 Kor. 6:2). *'Dina iki, yèn kowé krungu swarané, aja ngerasaké atimu,' kandha Roh Suci* (Ibr. 3:7). Amarga Panjenengané mirsani kecenderungan watak kita marang dosa—sing ora ajeg sanajan

sedina waé—Panjenengané kanthi welas asih netepaké '*dina iki lan dina iki*' minangka wektu pangapuran, supaya ora ana siji waé sing nduwé alesan kanggo mbalik saka iku; nanging supaya saben uwong—apa padha wis nindakake dosa akèh utawa sithik, apa wis suwé nindakake dosa utawa lagi miwiti—nalika krungu panggilan panyelamatan iki, bisa kanthi semangat nganyari lan ngresiki dhiri saben dina lumantar tobat. Delengen katresnané Gusti Allah kita sing welas asih, sing maringi kita panyembuhan saka dosa kanthi cepet lan gampang. Luka jasmani uga mari, nanging mbutuhake wektu perawatan sing luwih dawa utawa luwih cendhak supaya sing tatu bisa mèlu maneh ing barisan nglawan mungsuh. Nanging kanggo kita, sakwise tatu nampa, bisa langsung mari, yen kita kepengin mbalèk nglawan mungsuh tanpa tundha. Mula, ayo aja nganti kita gagal taubat saben dina lan dianyari roh, lan aja nganti ana pangruntuhan—apa ing pikiran, tembung, utawa tumindak—dadi panyebab kecerobohan lan kuciwa; nanging sepira asring kita ambruk, sepira asring uga kita bakal tangi maneh, lan kanthi wedi marang paukumané Gusti, ayo padha nyiapake awak maneh nganggo kabèh kekuwatan kanggo nglawan hawa napsu. Nalika Musa, abdi Allah, ndedonga ing gunung kanthi tangané nglebar menyang langit, Amalek kapukul; nanging nalika dhèwèké nurunake tangané, Amalek malah menang. Kanthi cara sing padha, nalika pikiran kita, kang kaancam dening napsu, munggah menyang gunung pandonga lan kaya tangan ngulurake pikirane marang Gusti, iku ngalahake Amalek sing ora katon; nanging yen ora nindakake kuwi, pikiran iku dhewe kang kalah. – Saiki kowe weruh apa sing kudu kita lakoni? Ora ana liya kajaba, nalika wayahe mungsuh nyerang, ngangkat pikiran lan tangan kita marang Gusti, sing kuwasa nylametake kita saka pati. Kanthi kuwi mungsuh bakal kabur, lan kita bakal oleh mahkota kamenangan lan warisan kraton swarga.

318. Nalika krungu kabar yèn bakal ana panganiayaan anyar kanggo iman, dhèwèké ngandharaké kesiapan sing kebak semangat kanggo nahan kabèh

318. 1) Nalika krungu kabar yèn bakal ana panganiayaan anyar kanggo iman, dhèwèké ngetokaké kesiapan sing antusias kanggo nahan kabèh. – 2) Banjur dhèwèké ngalih marang perjuangan batin, lan ngajak kita supaya perang kanthi gagah berani, sawisé nganggo waja kabeneran, diilhami déning pitulungan sing wis siyap saka dhuwur. [4, 116]

22. Aku mikir yèn cobaan lan sedhik bakal ngenteni kita manèh. Nanging, miturut tembungé Rasul, sing pantes dielingi ing kéné: '*Aku ora ngira uripku ana regané apa-apa kanggo diriku, supaya aku bisa ngrampungaké tugasku kanthi kabungahan, lan pelayanan sing tak tanpa saka Gusti Yesus, kanggo nyeksèkaké Injil babagan sih-rahmaté Allah*' (Kisah Para Rasul 20:24). Mangkono uga kita, miturut ukuran iman sing diparingake marang kita, tumindak kanthi wicaksana lan ngandika, bungah ing sangsara kita kanggo Kristus, lan luwih gelem nandhang sangsara kanggo Panjenengané, tinimbang nolak nampa panganiayaan maneh, amarga kita wis bola-bali dianiaya. Krungu manawa '*kita kudu ngliwati akèh sangsara kanggo mlebu ing kratoné Gusti Allah*' (Kisah Para Rasul 14:22), ayo padha ngupaya luwih lan luwih sangsara, supaya luwih lan luwih sabar, supaya kita luwih yakin bakal tekan lawang sing berkah kuwi. Mbok menawa, kanthi sih-rahmaté Gusti, ora ana apa-apa sing ala sing bakal kelakon marang kita; nanging becik, sadurungé sangsara teka, nyiapaké awak dhéwé kanggo apa sing pantes ing sangsara, supaya nalika teka, kita bisa ngadhepi kanthi pantes. Amarga nyawa sing ora siyap gampang dikalahaké yèn, durung nyetel pikiran ing kahanan sing bener, ujung-ujug kapental ing perjuangan.

23. Nanging kenapa aku ngomong bab perjuangan kaya-kaya iku kedadeyan kebetulan? Kita ngadhepi perjuangan saben dina, perang saben dina—ora katon, nanging ora katon; perang sing maringi tatu ora ing badan nanging ing jiwa, lan nyoba ngrusak. Mula saka iku, sawise ngiket pinggang pikiran kita, lan minangka prajurit Kristus, sawise nganggo busana kasucian, ayo padha perang kanthi tekun lan tanpa turu. Amarga ora ana siji wae sing pantes nampa piala nalika turu, lan uga ora ana sing bisa nglumpukake panen sugih nalika nggleleng; nanging ing loro-lorone dibutuhake gaweyan abot lan kringet. Yen mangkono, apa ora luwih ora bisa dihindari ing perjuangan kita, ing ngendi panah-panah—kaya kilat—nyerbu: saka sisih iki, napsu ala ngurung; saka sisih kuwi, kegilaan kanggo kamulyan; saka sisih liyane, iri; lan saka sisih maneh, kesyirikan? Setan nduwé akal licik liya, nyoba kanthi kabèh cara kanggo ngganggu atiné lan kaya-kaya péngin nguntal; mula pantes saben wong, kanthi gumun, muni: '*Yen Gusti ora nulungi aku, atiku mesthi wis mudhun menyang kuburan*' (Mazmur 93:17). '*Nanging ing kabèh iki kita luwih saka sing menang lumantar Panjenengané sing nresnani kita*' (Rom. 8:37); lan, miturut tembungé Dawud: '*Lumantar Gusti kita bakal éntuk kakuatan, lan Panjenengané bakal nundhukaké mungsuh-mungsuh kita*' (Mazmur 107:14). '*Amarga Panjenengané iku tentrem kita, sing wis nggawé loro dadi siji, lan wis ngrubuhaké tembok pamisahing permusuhan*' (Efesus

2:14); tegesé, Panjenengané sing wis ngalahaké lan nguwataké setan, lan sing maringi kita kekuwatan kanggo ngalahaké dhèwèké kanthi janji urip langgeng minangka balesan, sing muga-muga kita kabèh nampa ing Kristus Yesus, Gusti kita.

319. Loro macan tutul wis muncul ing Bithynia lan nyulik wong. Iki maringi aku alesan kanggo ngelingake kowe bab kewan-kewan sing ora katon sing ngubengi ing endi-endi, ngupaya nguntal kita

319. 1) Loro macan tutul wis muncul ing Bithynia lan nyulik wong. Iki maringi alesan kanggo ngelingake kowe bab kewan-kewan sing ora katon sing ngubengi ing endi-endi, ngupaya nguntal kita. – 2) Dadi, apa sing kudu kita lakoni? Golek pangayoman ing sangisore Gusti Allah, lan ndhelik ing jerone, njaga panca indera supaya tetep waspada. – 3) Delengen, Memnon wis diculik; aku nangisi dheweke kaya-kaya wis mati. Napa iki kelakon? Amarga dheweke urip piyambakan, misahake awake dhewe saka kabèh wong: sawijining kabiasaan sing aku ora bakal mandheg ngeluh. – 4) Dheweke nyalahake para sedulur amarga wis mbukak apa sing wis diomongake ora suwe kepungkur (mbok menawa bab bidah lan panganiayaan). [4, 117]

24. Karsa kula ingkang tulus ikhlas tansah badhé paring dhumateng panjenengan sabda panglipur lan pangajaran, nyekel saben kasempatan kang wonten. Lan sapunika, sasampunipun kula mireng bilih wonten prastawa ingkang luar biasa ing Bithynia, kula badhé nganggé punika minangka pokok piwulang kula dhumateng panjenengan. Mula, punapa ingkang sampun kelampahan? Konon ora siji, nanging loro utawa telu macan tutul dumadakan muncul ing kana, lan ora nyerang sapi, wedhus, utawa kéwan liya, nanging mung nyerang manungsa: saéngga warga lokal, kaget banget, ngunci lawang omahé sakwengi nganti esuk. Bencana kaya ngono iku pratandha cetha saka murka Gusti Allah. – Nanging aku bakal crita kenapa kabar iki tenan narik kawigatanku. Amarga kita uga duwe akèh kéwan galak – maksudku, roh-roh ala: kéwan ala iku nesu; sato ala iku napsu; sato ala iku iri; sato ala iku kesombongan; sato-sato ala iku kabèh hawa napsu liyané, sing ora mung ing wayah bengi nanging uga ing wayah awan wani nyerang, nyurung nyekel nyawa minangka buruané. Napa Rasul sing pinaringan berkah, Petrus, paring dhawuh: *'Tetep waspada lan ngati-ati; amarga mungsuhmu, setan, ngubengi kaya singa nggerem, nggoleki wong sing bakal dipangan'* (1 Petrus 5:8); lan napa Santo Dawud ndedonga: *'Supaya kapan waé, kaya singa, dhèwèké ora nyekel nyawaku, nalika ora ana sing nylametaké utawa nyelametké'* (Mazmur 7:3).

25. Dadi, apa sing kudu kita lakoni ing kahanan iki? – Apa maneh kajaba *'ngenggoni pangayomaning Gusti Allah ing swarga'* (Mazmur 90:1), lan njaga pikiran supaya tetep ngarah ing jero, tanpa keganggu dening pangumbaraing pancaindra. Amarga nalika mripat ngumbara mrana-mrene, kuping nampa kabar kang ngrusak, cangkem ngucapake tembung kang ora pantes, lan pikiran nyemplung ing pikiran kang ora pantes – nalika kuwi nyawa ngumbara kaya lumaku ing panggonan sepi, lan gampang dadi mangsa kéwan galak.

26. Iki sing saiki kelakon marang Memnon sing mlarat, sing wis kejiret dening setan; aku ora weruh sandhangané sing katutupan getih, kaya Patriark Yakub biyèn weruh sandhangané putrané Yusuf, nanging nyawané dhéwé sing dipatèni déning pedhangé dosa. Amarga dosa iku ibu pati; dosa leluhur kita Adam, sing biyèn abadi amarga sih, ndadèkaké dhèwèké fana; dosa nggawa karusakan sakabèhé marang donya lumantar banjir; dosa ngancuraké Sodom lan Gomorah lan kutha-kutha sakupengé; lan dosa saiki ngukum saben wong sing nindakké marang pati langgeng. Mula saka iku, ayo padha mlayu saka iku kaya mlayu saka geni: awit luwih becik tiba ing geni, kena pedhang, utawa ing cangkem kéwan galak, tinimbang tiba ing tangan napsu sing ngrusak. 'Napa, mula, sedulur kita sing mlarat, sing wis kasebut jenengé, tiba?' 'Ora ana alesan liya kajaba dhèwèké misahaké awaké dhéwé saka kabèh wong.' 'Amarga sabda kabeneran ora goroh nalika ngumandhakaké *"celaka"* marang wong kaya ngono, amarga *"nalika dhèwèké tiba"*, ora ana *"sapa-sapa sing bisa ngungkit manèh"* (Pangandika 4:10); Amarga wedi iki, aku, kanthi andhap asor, ora tau mandheg mbaleni marang dheweke, kaya marang wong liya, lan saiki tak baleni: aja ana sing tetep piyambakan karo awake dhewe; aja ana sing seneng mlaku piyambakan; aja ana sing nglaler kene lan kana tanpa tujuan; aja ana sing piyambakan karo wanita, amarga saka kene, kaya geni, katresnan ala kobong. Putra sing taat ngrungkakake iki, manut, lan kaslametake dening Gusti; nanging putra sing ora manut kejiret urip dening setan lan diserahake marang pati. Aku nganggep awakku salah amarga getihé wong miskin iki, sanajan aku ora salah, amarga aku ora meneng nanging wis mratelakake pedhang sing bakal tiba marang dhèwèké; nanging aku nangis lan meratap kaya kanggo salah siji anggota awakku dhéwé.

27. Nanging, para sing tak tresnani, aku uga duwe bab sing arep tak cela marang kowe. Apa iku? – Ing Kitab Karya Para Rasul Kasucèné katulis: *'Kedadéyané, watara telung jam sawisé'* Ananias seda lan dikubur, *'bojoné,'* Sapphira, *'ora ngerti apa sing wis kelakon'* (– 5:7). Dheweke ora nyadari – sanadyan kedadéyan iku

kelakon ing ngarep umum, lan akèh wong sing padha rawuh; amarga ing kono, katertiban lan ajiné Gusti Allah nguwasani kabèh, lan saben wong padha ati-ati. Nanging ing kéné, sawetara dina kepungkur, aku ngomong soko kanthi rahasia; lan langsung tembung iki nyebar saka kéné menyang Konstantinopel, lan saka kono menyang Brussel. Lan aku krasa kepeksa, apa aku ngomong utawa meneng: nalika aku ngomong, amarga ana prakara sing kabuka sing sakjane ora pantes diterangake; lan nalika aku meneng, aku ora ngerti carane tumindak sing paling becik tanpa takon marang wong liya. Lan kenapa kita ngomong tanpa watesan kaya ngene? Kenapa kita ngundang masalah kanggo awake dhewe sadurunge wayahe? Iki dudu pratandha murid sing tulus, nanging luwih mirip pratandha wong mungsuh. Lan aku nyuwun marang kowe, aja maneh nglakoni isin kaya ngono; nanging wiwit saiki ayo padha nglakoni wicara sing winates, tata krama, ajiné Gusti Allah, lan katertiban ing kabèh bab, supaya sawise urip manut kersaning Gusti Allah lan nyenengake Panjenengané ing saben cara, kita bisa dadi ahli waris berkah langgeng.

320. *Wong-wong kuwi padha kesusu ngurusi urusan donya; nanging kita padha ngurusi urusan kita, sing luwih utama tinimbang apa wae.*

320. 1) Wong-wong padha sibuk karo urusan donyane; nanging kita karo urusan kita, sing luwih luhur tinimbang liyane. – 2) Mula saka iku, ayo padha tetep setya marang panggilan kita, nglawan kabèh sing bertentangan karo iku. – 3) Kanggo iki, ayo saben wong nindakake pakaryane dhewe, lan ing wektu sing pas. [4, 118]

1. Sawetara wong seneng lan ngetokaké kabanggaan marang crita-crita tartamtu: prajurit babagan prestasi militèr, pelaut babagan petualangan ing segara, petani babagan pakaryan tetanen, lan wong-wong sing nyambut gawe ing kriya lan seni ing widangé dhéwé-dhéwé; lan sacara umum, ora ana siji waé sing ora seneng marang pakaryan panggilané. Nanging kita seneng marang crita-crita sing ora ana gandhèngané karo bab kaya ngono: amarga sakabèhé urip kita ora daging, nanging gegayutan karo kaslametan jiwa, kanggo nyenengaké Gusti Allah, kanggo pamitan saka donya iki, lan kanggo panggonan kita ing kana; lan, kaya sing diandikakake Sang Rasul, *'apa wae sing bener, apa wae sing mulya, apa wae sing adil, apa wae sing suci, apa wae sing endah, apa wae sing pantes dipuji, yen ana kaunggulan, lan yen ana apa wae sing pantes dipuji'* (Filipi 4:8), Iki minangka bahan pacelathon kita, uga dadi perhatian lan keprihatinan kita. Lan apa ana sing luwih nyenengake utawa luwih bahagia tinimbang iki? – Saben uwong bisa weruh iki saka hakikat pungkasaning loro-lorone mau; iku ora duwe wiwitan utawa pungkasan sing ana ing njaba wates jaman iki; dene kagungan kita diwiwiti ing donya liya sing luwih dhuwur, lan pungkasané ana ing ngluwihi watesé, tanpa wates lan langgeng. Amarga hakikaté iku kabecikan, sing ndadekake sapa waé sing nglakoni dadi déwa: amarga pancen wis diandharake: *'Aku kandha: "Kowe iku déwa, lan kabèh kowe iku putra-putrané Gusti kang Maha Luhur"'* (Mazmur 81:6). Wah, apa ora gedhé sanggémot sing wis diparingaké marang kita! – *'Ayo padha bungah ing Pangeran; ayo padha sorak-sorak marang Gusti Allah, Juruslamet kita; ayo padha teka ing ngarsané kanthi pangakuan, lan ayo padha sorak-sorak marang Panjenengané nganggo mazmur'* (Mazmur 94:1–2); *'awit Panjenengané milih kita wiwit wiwitan kanggo kaslametan, lumantar pangsucihané Roh lan pracaya marang kabeneran, ingkang Panjenengané uga nelokaké kita'*, lumantar panriman kita marang skema, *"supaya kita éntuk kamulyané Gusti kita Yesus Kristus"* (2 Tes. 2:13–14).

2. Mula saka iku, ayo padha ajeg ing pracaya, nglakoni patuh sing sejati, lan njaga kasucian kita supaya ora cacad. Kita mung duwe siji tumpuan katresnan – Kristus Sang Panganten, *'luwih ayu ing kabecikan tinimbang para putra manungsa'* – lan siji warisan – kraton swarga, berkah saka Yerusalem swarga. Mugi daging lan getih, bandha lan kamulyan, lan kabèh kesia-siaan adoh saka kita. – Nanging nalika kita isih ana ing daging, perjuangan iku dadi bagian kita: amarga ora bakal ana kabecikan yen ora ana perjuangan iki. Yen kita kapacak dadi tawanan pikiran-pikiran asing, ayo enggal ngelingi awake dhewe supaya waspada, wedi marang dosa tumindak luwih saka kabèh, kaya racun sing matèni, lan sawijining langkah sing nuntun kita adoh saka Gusti Allah. Ayo padha nolak pikiran nganggo pikiran, lan nglawan kepinginan nganggo kepinginan. Lan ayo padha nindakake iki tanpa males utawa puas dhéwé; tujuane setan sing perang marang kita yaiku, lumantar perjuangan sing tanpa kendhat, nyemplungake kita ing kuciwa lan kendho, supaya kita ninggalake perlawanan marang dhèwèké. Nanging yèn kita tetep teguh ing perjuangan nglawan setan, nolak dhèwèké supaya kita ora nandhang sangsara amarga dhèwèké, kita mesthi bakal menang lan nampa mahkota kamenangan sing wis disiapaké kanggo kita ing swarga. Amarga Gusti Allah ngendika: *'Berkah wong sing tahan uji; amarga sawise diuji, dheweke bakal nampa mahkota gesang, sing wis dijanjekake Gusti Allah marang wong-wong sing tresna marang Panjenengane'* (Yakobus 1:12).

3. Mula saka iku, padha bungah ing Gusti. – Kowe sing nindakake maneka warna tugase, ngerti yèn ana ganjaran gedhé kanggo kowe ing kono. Kowe sing sinau, awas aja nganti ngundang murka Gusti. Wektu kanggo nyambut gawe? Ayo padha nyambut gawe. Wektu kanggo sinau? Ayo padha sinau. Nanging yèn sedulurmu miwiti makarya déné kowé sinau, kowé ora lumaku ing katresnan, nanging malah misahaké awakmu dhéwé saka paseduluran. Utawa apa kowé ora krungu apa sing diomongaké Rasul: *'Yèn sedulurku nganti kasandhung, aku ora bakal mangan daging manèh, supaya aku ora nganti nyebabaké sedulurku kasandhung?'* (1 Kor. 8:13). Lan kowe ora mung ndadekake sedulurmu kesandung; nanging nalika kowe dipanggil, kowe ora teka, nggawe alesan kanggo awakmu lan ora nyadari manawa kanthi tumindak kaya ngono, *'kowe nyimpen murka kanggo awakmu ing dina murka lan pangibahan paugeran sing adil saka Gusti Allah'* (Rm. 2:5). Nanging supaya iki ora kelakon, ayo padha manut marang Rasul, sing kandha: *'Kabeh prelu ditindakake kanthi tertib lan pantes'* (1 Kor. 14:40): sepisanan, tumindak; banjur, piwulang. Ayo padha mbiyantu siji lan sijine, kaya sing pantes tumrap para wong suci, lan nyawisake nyawa kita kanggo siji lan sijine minangka sedulur sejati, supaya Gusti Allah dimulyakake ing kita, lan kita, tumindak kanggo kamulyane, bisa dadi ahli waris urip langgeng.

321. *Wektu pungkasan wis cedhak: aja nganti kita lalai*

321. 1) Wektu pungkasan wis cedhak: aja nganti kita lalai. – 2) Ayo padha ngupaya Gusti kanthi netepi dhawuhe: amarga wektu kuwi ora bakal ana pangayoman liya kajaba kabecikan. – 3) Mula padha elinga wektu pati, lan ing kono matèni anggota sing ana ing donya: daging lan kabèh sing daging bakal rusak; mung kabecikan sing langgeng. – 4) Tandha diwènèhaké kanggo mbedakaké pratandha sejati saka kaajaiban sing katon. [4, 119]

4. Nalika pati—pangapuraning dosa sing padha tumrap kabèh—tanpa sangsi ana ing ngarep kita, nalika ing siji sisih ana pangarep-arep éntuk Karajan Swarga, lan ing sisih liyané ancaman Gehenna geni sumunar; apa pantes aku meneng waé ing ngomong, lan kowe meneng waé ing ngrungokaké? Ora pantes. Kosok baline, amarga sebab iki kita kudu tansah nindakake loro-lorone; lan luwih-luwih maneh nalika kita weruh dina iku saya nyedhak. Amarga dina pungkasan saben wong tansah nyedhak tanpa kendhat, saben jam lan saben menit, lan *'ana pangarepan paukuman sing medeni lan kobongan geni sing kenceng kanggo nglumat wong-wong sing kepengin nentang'* (Ibr. 10:27), kaya sing diandharake dening Rasul Suci. Mula saka iku, ayo padha ora males-malesan, lan aja nganti ana siji dina wae sing sia-sia amarga nganggur lan bodho; nanging ayo tansah waspada lan eling.

5. *'Ayo padha nggoleki Gusti'*, kaya sing kacarita ing Mazmur, *'lan nyawa kita bakal urip'* (Mazmur 68:33). Kepiye carane kita kudu ngupaya Gusti Allah? – Kanthi netepi dhawuhe, kaya sing kacathet ing Kabungahaning Injil, yaiku lumantar andhap asor, sedhih, alus, resiking manah, *'katentreman lan kasuciyan'* (Ibr. 12: 14), lan nalika wong sing ngupaya Gusti iku entuk kabecikan mau, dhèwèké nemokaké Gusti – lan sawisé nemokaké Gusti, dhèwèké ora wedi ing wayah pamitan, ora wedi marang setan, ora kaget karo rawuhé para malaikat, nyedhak marang para malaikat kaya seduluré dhéwé, lan mangkat kanthi bungah marang Gustiné, kanthi nurani sing resik dadi kancané sing setya. Nanging sing ora siyap kaya ngono bakal tiba ing kahanan ekstrim sing ora bisa dihindari, ora ana sing bisa dipandeng lan ora ana sing bisa dijuluk pitulungan. Contone, nalika wong tiba ing tangan wong jahat, utawa ing ombak segara, utawa ing kasangsaran amarga gempa bumi, utawa ing kahanan ekstrim liyane, dheweke ora bakal kelangan pangarep-arep bakal dibebasake saka kahanan kuwi; nanging ing kana, kabèh pangarep-arep kaslametan dadi sirna, lan ora ana sing bisa nylametaké utawa nulungi – ora malaékat, ora manungsa, ora bapak, ora ibu, ora sedulur, ora kanca, pancèn ora ana siji waé; lan nyawa sing sengsara, ing antaraning wedi kang nggegirisi lan atiné remuk ora bisa dadi panglipur, ninggalaké panggonan iki, lan ing kana nemoni apa sing ora ana tembung, sanajan kiasan, sing bisa nyritakaké kasunyatan sejatine. Amarga kaya berkah sing wis disiapake Gusti Allah kanggo wong-wong sing tresna marang Panjenengané kaya ngono, mangkono uga barang-barang sing disiapake kanggo anak-anak pambrontak—sing ora ana mripat sing tau ndeleng, ora ana kuping sing tau krungu, lan ora ana atiné sing tau nyangka.

6. Mula saka iku aku ngajak kowe supaya tansah éling marang pati, lan kanthi mangkono *'matèni anggota-anggota sing ana ing bumi'* (Kolose 3:5), lan mbusak hawa napsu saka jiwa. Apa sing kita entuk saka katresnan marang daging iki, sing ora ana gunané babar pisan, kajaba mung sangsara sing nyeri? – Ayo padha ndeleng, menawa kersa, ing kuburan lan ngrasakake ambune sing nyengat sing ana ing kana. Kabeh daging kaya ngono: diwiwiti saka kebusukan lan pungkasané uga kebusukan. Lan kabèh kamulyan manungsa iku

kaya kembang ing ara-ara. Mung kabecikan sing ora bisa dirusak lan ora bisa dijupuk déning sapa waé. Kanthi tresna marang iku, para wali pinanggih sih marang Gusti, mulane roh-rohipun wonten ing swarga ing kamulyan, dene badanipun dados pangayoman tumrap kita ing donya, lumantar pratandha, kaajaiban, lan pakaryan ageng.

7. Amarga tembungku wis nyentuh bab pratandha, aku bakal nyebutake manawa pratandha isih kelakon nganti saiki, kaya sing kita krungu. Lan iki ora nggumunake: amarga sih-rahmaté Roh, kaya sing makarya nalika semana, mangkono uga saiki makarya tanpa kendhat. Nanging, ora pantes pracaya sembarangan marang kabèh sing sumebar liwat kabar angin; amarga wis katulis: *'Aja pracaya marang saben roh, nanging uji roh-roh mau kanggo mriksa apa saka Gusti Allah; amarga akèh nabi palsu wis metu ing donya'* (1 Yohanes 4:1). – Lan marang akèh ahli bidah lan sing nglanggar dhawuhe Gusti, ing jaman biyen lan saiki, lumantar pratandha sing dadi pakaryané pangayomaning Gusti, wis diparingi lan saiki isih diparingi idin kanggo nindakake kaajaiban sing padha karo pratandha. Mula saka iku, manungsa ora kena kabawa arus dening prakara kaya ngono, nanging kudu nguji apa wong-wong kuwi pancen muridé Gusti kanthi pratandha-pratandha sing wis diparingaké Gusti marang kita. Pratandha-pratandha kuwi apa? – Delengen: *'Mangkéné,'* pangandikane, *'kabèh wong bakal ngerti yèn kowé kuwi muridé Aku, yèn kowé padha tresna marang siji lan sijiné'* (Yohanes 13:35). Sawisé diwulang déning tembung-tembung iki, Rasul banjur nulis: *'Yen aku bisa ngomong nganggo basa manungsa lan basa malaikat, nanging aku ora nduwé katresnan, aku mung kaya gong sing muni kenceng utawa simbal sing gemerincing. Lan yen aku nduwé karunia ngandhani ramalan lan mangerténi kabèh misteri lan kabèh kawruh, lan yen aku nduwé iman sing gedhé nganti bisa mindhah gunung, nanging aku ora nduwé katresnan, aku ora ana gunané.'* Lan sanadyan aku nyumbangaké kabèh bandha-bandhaku, lan sanadyan aku nyerahaké awakku kanggo kobong, nanging yèn aku ora nduwé katresnan, aku ora éntuk apa-apa" (1 Kor. 13:1–3). Apa kowe weruh sepira luhuré katresnan? Kepiye katresnan kuwi kaya ratu, ngadeg ing ndhuwur kabèh karunia Roh, lan ora bakal tau gagal; déné wong-wong sing nindakake pratandha kadhangkala padha murtad: amarga Gusti Allah kandha ing Injil: *'Akeh wong bakal kandha marang aku ing dina iku: "Gusti, Gusti! Apa kita ora nate ngedhiskasi ing Asmamu, lan ngusir setan ing Asmamu, lan nindakake akèh mujijat ing Asmamu?" Lan banjur Aku bakal ngandhani wong-wong mau, 'Aku ora tau ngerti kowe; adoh-adoh saka Aku, kowe sing nindakake apa sing ala.'*" (Mat. 7:22–23). Pira medeni wangsulan kaya ngono! Lan pira nggegirisi paukuman kaya ngono! – Mula saka iku, ayo padha ngupaya entuk katresnan lan kancane – iman lan pangarep-arep – tinimbang karunia mujijat; supaya, sawise urip kanthi becik ing roh, kita bisa dikenal minangka muridé Gusti sing sejati lan nampa Warisan Karajan Swarga.

322. Wektu saya sithik, pati saya cedhak: ngapa kita repot-repot tanpa guna?

322. Wektu saya sithik, pati saya cedhak: kenapa kita nggrantes tanpa guna? – Sabanjure ana celaan marang keserakahan ing kalangan para biarawan. [4, 120] Dina-dina kita kliwat kaya jam, minggu kaya dina, sasi kaya minggu, taun kaya sasi. Mangkono wektu mabur, nggawa saben wong marang dina pungkasan rawuhe Gusti kita Yesus Kristus, nalika *'saben bab bakal kabukak lan katon ing ngarep Panjenengané'* (Ibr. 4:13), kaya pangandikane Sabda Gusti. Napa manungsa banjur repot tanpa guna? Napa sawijining raja nyandhak pangarep-arep marang emas lan pasukane? Napa panguwasa ngagumbelake bandha lan panggembalaane? Napa wong sugih nyandhak pangarep-arepe marang bandha sing bakal sirna? Napa wong sing seneng nikmat jasmani nggleleng ing lendhut dosa? – Kita kudu saben dina nangis lan meratapi, lan kanthi sakabehe kekuwatan kita ngresiki awak sadurunge paukuman pati teka, supaya kita bisa uwal saka murka sing bakal tumeka marang anak-anak sing ora taat. *'Wong-wong iki,'* miturut basa Kitab Suci, *'ngremehake apa sing ora bisa dideleng, nanging apa sing bisa dideleng—kaya kéwan sing ora nduwé akal—padha nyemplung ing kono. Celaka tumrap wong-wong mau, amarga padha mèlu dalané Kain, padha nyemplung tanpa mikir ing tipuan ganjarané Bileam, lan padha binasa ing pambrontakané Korah'* (Yudas 10:1). Aku wedi manawa tembung-tembung iki, sanadyan ngukum wong-wong mau, uga bisa ditrapake marang kowe *sing nganggep awakmu iku ana apa-apa* (Galatia 2:6). Amarga nalika siji wong, kuwatir bab warisan bapakne, nindakake lelungan adoh, wong liya, kepengin nambah *'pengasilan'*, khawatir babagan ngupadi panguripan, ngupaya kanthi abot lan ngentekake tenaga gedhe; dene liyane, kanggo entuk iki utawa kuwi, tumindak amarga serakah, ora kanthi cara monastik—apa padha ora pantes nampa paukuman sing padha karo wong-wong mau? Lan wong-wong mau isih bisa menehi alesan, sanajan ringkih, kanggo tumindaké, amarga padha nduwé tanggung jawab ngopeni bojo lan anak-anaké. Nanging apa alesan sing isih ana kanggo kowe, sing wis nyalibake awakmu marang donya lan kabèh bandha mung ana ing salib? Apa kowe ora pantes

nampa sangsara paling abot amarga tumindak kaya ngono? Amarga wis katulis: '*Sing kuwasa bakal disiksa kanthi abot*' (Wis. 6:6); lan: '*Panghakiman paling abot tumrap sing nduwèni panguwasa*' (Wis. 6:5); lan manèh: '*Sapa sing diparingi akèh, bakal dituntut akèh*' (Luk. 12:48). '*He para putraning manungsa, nganti kapan kowe bakal atiné atos? "Napa kowe tresna marang kesia-siaan lan ngupaya goroh?"*' (Mazmur 4:3), nggawe alesan kanggo mbela napsumu? '*Delengen generasi jaman biyen, lan weruhi: sapa ta sing tau percaya marang Gusti lan isin? Utawa sapa sing tau tetep ajrih marang Panjenengané lan ditinggal? Utawa sapa sing tau nyuwun marang Panjenengané, lan Panjenengané ngremehake?"*' (Sirakh 2:10). Apa Abraham, bapa leluhur, ora dadi pangungsi saka tanahé dhéwé miturut dhawuhé Gusti Allah? Nanging dhèwèké banjur dadi bapa saka akèh bangsa. Apa Yakub, bapa leluhur, ora mudhun menyang Mesopotamia mung karo siji tongkat? – Nanging dhèwèké bali saka kana dadi wong sugih. Apa Yusuf ora digawa menyang Mesir kanggo didol? Nanging ing kana dheweke dadi padanan karo raja. Apa Elia Nabi, sing dikejar dening Yezebel, mlayu tanpa nggawa apa-apa? Nanging dheweke diparingi mangan dening gagak. Apa Para Rasul sing pinaringan berkah ora mangkat kanggo mberitakake Injil kanthi ora nggawa apa-apa lan tanpa senjata? Nanging padha ngrebut sakabehe donya? Apa kita dhéwé ora tau nandhang panganiayaan lan rampasan ing taun-taun kepungkur? Nanging sanadyan ing kasus kita, kowé kudu ngakoni yèn janji-janji Gusti iku pancèn bener. Dadi saka ngendi asalé kejahatan iki? Lan jinis kesombongan apa iki? Kayane kita wis lali marang berkah Gusti, kaya Israèl kuna, lan nggodha Gusti, kaya sawatara wong ing jaman kuwi. Nanging apa sing diomongake babagan wong-wong mau? – '*Saklawasé patang puluh taun Aku nesu marang generasi kuwi; Aku kandha: "Wong-wong mau tansah nyasar ing atiné; padha ora ngerti dalan-dalanku." Mula saka kuwi Aku sumpah ing nesuku, "Wong-wong mau ora bakal mlebu ing pangayomaning Aku"*' (Mazmur 94:10–11). Pikirna apa ora kahanan sing padha uga kelakon marang kita, amarga kita ora ngucapake panuwun marang sing wis maringi kabecikan, ora wareg karo apa sing diduweni. Amarga kuwi, sikil kita ora nemu tentrem ing kene, lan kita mlaku-mlaku tanpa tujuan; amarga kuwi, kita padha rebutan lan berantem ing antaran kita, kaya wong-wong umum. amarga saka iku, kita luwih milih manggon piyambakan tinimbang karo sedulur; lan sanajan manggon karo sedulur, iku mung pura-pura: awit kepiye, yen katresnan marang dhuwit dadi kancane, ana wong sing bisa manggon rukun tenanan karo sedulure? Ora ana. Celaka wong-wong bodho kaya ngono! Aku ora ngomong babagan kowe, sedulurku, utawa babagan wong-wong sing urip saleh ing endi-endi; nanging babagan wong-wong sing urip ala lan ora manut marang paugeran sing diparingake marang dheweke, sing tak nyuwun supaya pungkasané padha miwiti mlaku ing dalan sing bener lan dadi luwih becik, supaya ora ana siji-sijia saka kita sing binasa, nanging supaya kita kabeh bisa slamet bebarengan.

323. Sawijining sesepuh sing dadi tuladha uripé wis seda. Sawisé muji panjenengané amarga kasunyian lan keteguhané nalika nampa sangsara sing diparingaké déning para iconoclast... – dhèwèké maringi piwulang marang sedulur – supaya padha ngadhep saka kabèh bab donya kanthi éling pati, lan nyemangati dhiri kanggo nglumpukaké kabèh kabecikan

323. 1) Sawijining sesepuh sing luhur uripe wis séda. Sawisé muji panjenengané amarga kasunyian lan keteguhané nahan sangsara sing diparingaké déning para ikonoklas, – 2) dhèwèké mulang para sedulur – supaya padha ngadohi kabèh bab donya liwat éling pati lan nyemangati semangat kanggo ngupaya kabèh kabecikan. – 3) Dheweke nyengkuyung supaya padha nindakake kuwi kanthi nunjukaké woh-woh apik saka tumindak kaya ngono lan akibat ala saka tumindak sing kosok baline. – 4) Dheweke nyebutake yèn sedulur sing wis bali saka Yerusalem wis dikirim manèh menyang kana, lan yèn dhèwèké lagi ndedonga kanggo kita. [4, 121]

8. Sanadyan ana akèh carita pangajaran sing nggerakaké jiwa marang welas asih lan pangapuran diri, nanging ora ana siji waé sing luwih maringi pangajaran kaya kabar pati. Amarga pati iku sawijining misteri kang medeni tumrap kita, loro-loroné nalika krungu kabar iku lan nalika merenung bab iku. Amarga saiki wis ana sesepuh sing kinormatan sing wis seda, perlu ngendika sithik, sanadyan cekak, kanggo pangajaran kabèh. – Kasunyatan yèn dhèwèké, wiwit enom nganti tuwa banget, ngabdi marang Gusti ing urip monastik, wis cukup kanggo muji sesepuh mau; saliyane, kasunyatan manawa piyambakipun kalebet salah satunggaling pangakén iman sing gagah berani, sing dicekel déning Leo sing jahat lan disiksa kanthi parah: punggung lan dhadhane koyak amarga dilecuti telung puluh kaping, pasuryané dipukul nganggo tusukan lan tamparan, lan loro untuné patah; sawisé kuwi, sawatara taun mengko, piyambakipun dibebasake saka panjara lan dipunmardikaké. Nanging piyambakipun wangsul dhateng gesangipun ingkang kapisan, yaiku gesangipun minangka biksu pilar, sarta nyendhiri dhiri ing selipun, ingkang ing kono piyambakipun gesang kanthi

sangsara ageng lan kenterukan ngantos pungkasaning gesangipun, sarta kanthi tentrem piyambakipun nyerahaké nyawanipun dhateng Gusti. Penganiaya sing jahat tumindak tanpa hukum kanthi sia-sia; nanging prajurit gagah berani munggah menyang swarga kanthi makutha martir.

9. Lan kita, sedulur, apa sing kudu kita lakoni, lan apa sing kudu kita pikirake? Suwene pira maneh kita bakal urip? – Apa iku suwe, utawa sithik? – Lan sapa sing ngerti apa sing bakal digawa dina sing bakal teka? – Nanging saiki, ayo padha merhatiin piwulang saka sedaé sang tuwa. Amarga apa sing wis kita deleng ing dhèwèké bakal enggal kelakon uga marang kita. Amarga ora ana siji waé sing tau bisa nembus wates pati sing wis ditemtokaké kanggo dhèwèké. Mula saka iku, aja nganti kita lali marang pati, supaya pati langgeng ora ngagetké kita. Aja padha tresna marang jaman saiki, supaya kita ora dadi mungsuhé Gusti Allah. Amarga wis katulis: *'Sapa waé sing kepéngin dadi kanca donya, dhèwèké dadi mungsuhé Gusti Allah'* (Yakobus 4:4). Utawa apa kowé ora ngerti yèn katresnan marang donya iki ngalangi nyawa supaya ora kangen arep ninggalaké badan? Kaya Israel kepéngin banget dibébasaké saka perbudakan Mesir lan mlebu ing Tanah Sing Dijanjèkaké, mangkono uga kita kudu kepéngin banget dibébasaké saka sangsara amarga karusakan ing badan iki, lan mlebu *'sawisé tabir paling jero, ing ngendi Yesus, pelopor kita, wis mlebu kanggo kita'* (Ibr. 6, 19–20), yaiku menyang gudang berkahé Yerusalem swarga. – Mula saka iku, ayo padha sengit marang kesia-siaan donya, nglumpukake kabecikan kanthi akèh, lan ngreksa awaké dhéwé kanthi bandha ilahi – pandonga, luh, pangresikan, pencerahan, lan tanpo napsu, sing dadi pituduh marang urip langgeng. Babagan panganan lan omben-omben, sandhangan lan kabutuhan liyane kanggo awak, ayo padha nggatekake mung sak cukup kanggo urip lan makarya manut dhawuhe Gusti Allah.

10. Yen kita nglampahi wektu kaya ngene, saben dina bakal dadi pesta kanggo kita, saben dina dadi perayaan. Lan sanajan sedhik sing tanpa cacah nyerang kita, ora ana sing bisa nglunturake nurani kita sing resik. Nanging kosok baline, yen kita urip ing ala lan iri, ing kejem lan kabèh jinis tipu daya, wah! – kita bakal ngadhepi pati saben dina, lan sadurunge paukuman teka, wis ana paukuman lan panghakiman. Banjur pati bakal teka kaya singa nggerem; lan kepiye atiné sing mlarat bakal tahan kasangsaran langgeng? – Amarga katulis: *'Wis wayahe paukuman diwiwiti saka griyaé Gusti Allah; lan yèn diwiwiti saka kita, kepiyé nasibé wong-wong sing nentang Injilé Gusti Allah? Lan yèn wong sing bener waé mung kanthi angel kaslametaké, ing ngendi panggonané wong sing ora takwa lan wong sing dosa?'* (1 Petrus 4:17–18). Mula saka iku, ayo tansah waspada lan eling, tansah wani lan ajeg, *'tansah ngluhurake pakaryan Gusti ing saben wektu, amarga kita ngerti yèn pagawean kita ora sia-sia ing ngarsané Gusti'* (1 Korinta 15:58).

11. Bab sedulur kita Socrates, sampeyan wis ngerti yèn dhèwèké teka saka Wétan, sawisé ngrampungaké tugase lan nyuwun pangapunten amarga telat. Kita kepéngin njaga dhèwèké ing kéné minangka sedulur sing trampil. Nanging amarga wis katulis: *'Begja wong sing duwé keturunané ing Sion lan seduluré ana ing Yerusalem'*, kita wis mutusaké ngirim dhèwèké bali menyang kana manèh, kanthi pangarep-arep nampa sih-rahmat lumantar dhèwèké. Lan kita kuduné bungah amarga salah siji saka sedulur kita, ing Sion sing suci, ibu kabèh gréja, wis diangkat dadi imam déning Patriark Paling Suci ing kana. Mugi Gusti Allah ingkang Maha Suci ngreksa piyambakipun lan kita sedaya, lan *'nyampurnakake saben pakaryan kabecikan lan saben pakaryan iman kanthi kuwasa; supados asmanipun Gusti kita Yesus Kristus pinunjul'* (2 Tes. 1:11–12).

324. Nalika diserang déning mungsuh sing ora katon, ayo padha ngungsi marang Panjenengané sing kuwasa nylametaké kita; lan Panjenengané bakal ngindhungi kita

324. 1) Nalika diserang mungsuh sing ora katon, ayo padha nyuwun pitulungan marang Panjenengané sing bisa nylametaké kita; lan Panjenengané bakal ngindhungi kita. Ayo padha tetep setya ing pangabdian kita marang Panjenengané. – 2) Aja kaget yèn pikiran lan hawa napsu ala muncul. Iki asalé saka tibaé Adam. Sanadyan kita wis anyar ing Kristus Yesus, yen kita ora waspada, sipat lawas bakal munggah maneh. – 3) Nanging, para wong suci Gusti Allah, kanthi sih-rahmaté Gusti Allah, wis ngungkuli kabèh jinis pemberontakan dosa. Ayo padha ngetutaké tuladhané. [4, 122]

12. *'Kuwatna ing Gusti lan ing kakuwataning kamulyané; sandhangana sakabehing senjataé Gusti, supaya kowe bisa ngadhepi tipuané setan'* (Efesus 6:10–11); awit dheweke ora turu, nanging tansah waspada marang kita, lan luwih gigih maneh nalika dheweke weruh nyawa-nyawa sing wani nglawan dheweke. Mula, nalika dhèwèké nyerang kita – awit dhèwèké nyerang awan lan bengi – ayo padha nglawan dhèwèké kanthi waspada, padha nyuwun marang Panjenengané sing kuwasa nylametaké kita saka pati dosa, kanthi pandonga sing tulus lan luh kang anget, lan mungsuh bakal enggal mlayu. Amarga katulis ing Mazmur: *'Nimbali marang*

Aku ing dina kasangsaranmu, lan Aku bakal nylametake kowe, lan kowe bakal ngluhurake Aku' (Mazmur 49:15). Apa mungsuh wis nglarani kita? Nanging Gusti bakal nyembuhake kita. Apa dhèwèké wis ngganggu kita? Nanging Panjenengané sing kandha marang segara, *'Tenang, meneng... lan ana tentrem gedhé'* (Lukas 4:39), uga bakal nenangake pikiran sing nggelora ing jeroné kita. – Lan sepira agungé kabecikaning Gusti! Baru wae kita nelukake Panjenengané, Panjenengané—Sing Loman—wis ana ing sacedhaké kanthi sih-rahmat lan kabecikan; Panjenengané maringi panyuwunan wong sing ndedonga, mbusak méga sedhih, lan ngisi manah kanthi padhang lumantar pikiran sing becik. – Lan apa ana bab sing ora ditindakake Panjenengané kanggo kita?! Satemene, mesthi ora bakal ana liya. Amarga Panjenengané wis nyawisaké dhiri kanggo kita nganti pati—pati ing salib—kepriye Panjenengané ora bakal maringi kabèh marang kita sawisé kuwi? Mula saka iku, ayo padha tetep teguh ing pangabdian marang Panjenengané kanthi sakabehing manah; ayo padha enggal tangi saka klelepan sing kadhangkala; lan ayo padha ngupaya kanthi sungguh-sungguh ing arena tapa brata, amarga kita mangertèni yèn mahkota wis nyawis kanggo kita ing pungkasaning pakaryan kita. Ayo padha migunakaké pangakuan dosa kanthi maksimal, amarga pangakuan iku sangkèk kanggo nyegah tiba ing dosa; ayo padha njaga andhap asor, amarga lumantar iku kabèh panah geni saka Iblis bakal pecah; ayo padha ngreksa iman, amarga *'tanpa iman ora ana kamungkinan nyenengaké Gusti'* (Ibr. 11:6).

13. Mbok menawa ana sing gumun lan kaget, senadyan kita wis ngupaya kanthi semangat, isih kalah déning pikiran-pikiran sing ora pantes? – Nanging kita ngalami iki amarga pelanggaran ing Adam. Kita tiba ing panjenengané, lan kodrat kita dadi sangsara banget amarga katresnan marang kesenengan. Nanging banjur, lumantar rawuhe Kristus ing Inkarnasi, lan kanthi nampa kekuwatan ing adus panglair anyar lan pambaruan lumantar Roh Suci, iku bali menyang kahanan asline. Nanging, sawise tau lara lan sinau nandhang sangsara, iku gampang klelep maneh ing panyerahan marang dosa yen kita ora waspada.

14. Nanging, para wong suci nguwatake awake dhewe kanthi tuntas nganggo ajrih marang Gusti Allah lan katresnan marang Gusti Allah, nganti ora mung padha wareg ngadeg kiyat ing keteguhané dhéwé, nanging uga padha nulungi wong liya – ngusir setan lan nindakake akèh mujijat liyane. – Sanadyan kita adoh saka cara uripe, kita bakal ngupaya, sak kuwasa kita, kanggo niru dheweke; lan muga-muga Gusti kita sing welas asih nampa sesajen cilik saka kita iki, kaya Panjenengané nampa pakaryan kabecikané sing ageng, lan bebarengan karo dheweke kersa maringi kita kratoné.

325. Kaya para lelungan biyasa, kita uga, para peziarah ing bumi sing ngupaya tanah air swarga, ora kena kasandhangan apa-apa ing kene, ora kena mbebani awak dhéwé karo apa-apa, lan kudu ngupaya langsung marang tujuan kita, kaparingan inspirasi saka berkah sing ora bisa diungkapake sing nggenteni kita ing kana, lan saka kengerian sing nggenteni kita yèn kita ora tekan ing kana

325. Kaya para lelungan biyasa, kita uga, para peziarah ing donya sing ngupaya tanah air swarga, aja nganti kasandhung apa-apa ing kene, aja nganti ngembani beban apa-apa, lan ngupaya langsung marang tujuan kita, kaparingan inspirasi dening berkah sing ora bisa diungkapake sing nggenteni kita ing kana, lan dening kenger sing nggenteni kita yen kita ora tekan kana. [4, 123] Para lelungan biyasa kudu saling nyemangati lan ngajak supaya nerusake lelampahan, ora mbelok tengen utawa kiwa, nanging mlaku ing dalan kraton; lan ora mung kuwi, nanging uga kudu mangan, ngombe, lan turu kanthi wajar, supaya kanthi njaga panganan sing seimbang bisa nggawe kasangsaran lelampahan dadi sak entheng-enenge kanggo awake dhewe. – Sampeyan mesthi bisa ndeleng dhéwé apa sing digambaraké déning tuladha iki – yaiku, yèn kita uga padha dadi musafir ing urip iki, ngliwati dalan kang kebak akèh sangsara – lan yèn kita uga kudu saling nglipur lan nyemangati ing upaya kita, mlaku tanpa nyimpang, lan ngendhalèni dhahar, ngombe lan turu, supaya, amarga kabebanan kuwi, kita ora dadi kakehan males kanggo nerusake lelampahan, utawa bali marang kesenenganing urip donya iki; amarga sanajan para lelungan biasa ora mbalik utawa nyimpang menyang siji utawa liyane, nanging tetep ing siji dalan, ngupaya nggayuh panggonan sing wis ditemtokake kanggo pangayamané. Oh, endahé panggonan pangayoman kita! Lan kabegjané manggon ing kana! Iku dudu sementara, nanging langgeng, lan kebak dudu berkah sing fana nanging sing abadi – ing ngendi ana kabungahan, katentreman, lan perayaan sing ora ana entéké. Iki pangandikane Gusti babagan iki ing Injil: *'Ing omahé Rama ana akèh panggonan; yèn ora mangkono, apa Aku ora bakal ngandhani kowé? Aku lunga nyiyapaké panggonan kanggo kowé. Lan yèn Aku lunga nyiyapaké panggonan kanggo kowé, Aku bakal bali lan njupuk kowé menyang Aku; supaya ing ngendi Aku ana, kowé uga ana.'* Lan kowe padha ngerti ing ngendi aku lunga, lan kowe padha ngerti dalane" (Yohanes 14:2–4). Delengen, sepira agungé janji sing ora bisa diungkapaké lan ora bisa dibayangaké iki! Sapa sing ora bakal tangi, sapa sing ora bakal kesusu, sapa sing ora bakal kepéngin tekan panggonan langgeng

kuwi? – Daud sing pinaringan berkah uga ngidam-idamake panggonan-panggonan mau lan nyanyi: *'Endah sanget panggonan-panggonan Panjenengan, ya Gusti kawanan tentara! Jiwaku ngidam-idamake lan krasa kesel nganti ora kuwat marang pekaranganing Gusti'* (Mazmur 83:2–3). Iki pancen panggonan-panggonan sing diidam-idamake. Nanging ing kene kita kaya wong sing diasingake; lan manggon kita ing kene ora suwe. Lan pancen, kabèh jaman saiki, dibandhingaké karo jaman sing bakal teka, mung sapisan dina. Mula saka kuwi, kenapa kita kudu dadi kanca donya? Kenapa kaget marang sing saiki? Kenapa ngalih pandangan—ora mung marang iki utawa iku, nanging marang langit, bumi, lan segara, marang srengéngé, rembulan, lan lintang, lan marang kabèh sing katon? Amarga apa sing bakal kita gandheng kanthi sia-sia, nalika kita bakal ninggalake kabeh mau sawise sawetara wektu? – *'Siji bab sing wis tak jaluk,'* kandha Santo Dawud, 'marang Gusti, iku sing bakal tak goleki: *supaya aku bisa manggon ing omahé Gusti sajrone uripku, kanggo nyawang kaendahané Gusti, lan ngunjungi candhi suci Panjenengané.*' (Mazmur 26:4); sapa waé sing dianggep pantes mlebu ing kana bakal dibebasaké saka dina kang nggegirisi sing diomongaké salah siji nabi: *'Napa gunané dinaé Gusti iki tumrap kowé? Amarga iku pepeteng, dudu padhang'* (Amos 5:18). Nanging Rasul sing pinunjul uga nyebut dina iku minangka dina murka, kados ingkang dipunandharaken: *'Sampeyan padha nyimpen murka tumrap awakmu dhéwé ing dina murka lan pambuka paugeran adilé Gusti Allah, nalika Panjenengané bakal mbalekaké marang saben wong manut pakaryané'* (Roma 2:5–6). Kanggo menehi, minangka conto saka pengalaman kita dhewe, paling ora sawetawis gambaran babagan sangsara ing dina iku, ayo padha kelingan, menawa kowe kersa, sawijining priya sing teka ing kene ora suwe kepungkur, sing sawise kesurupan setan, disiksa dening setan mau ing atine, sakabèhé awaké kobong; kepiye dhèwèké njerit awan lan bengi, ora nemu panglipur utawa panglegaan ing apa-apa. Apa sampeyan mikir sangsara kaya ngono iku gampang kanggo wong iki? – Mesthi ora. Nanging iku mung kaya ngimpi dibandhingake karo apa sing bakal teka. Kepiye carane kita bakal tahan marang pungkasané – geni kang ora bisa dipunpadamake, ulat kang ora tau turu, lan kawanan pangsakit langgeng liya kang tanpa cacah? Nanging kanthi sih-rahmat Panjenengan, ya Gusti, lumantar pandonga para Wali Panjenengan lan bapa kita kang pinaringan berkah, paringna supaya kita bisa dibebasake saka kabèh mau, lan nampa berkah kang wis dijanjekake marang wong-wong sing setya.

326. Ing ngendi ana pangayoman saka jerat mungsuh? Ing adoh saka kabèh sing dosa, saka pikiran lan kepinginan ala

326. Ing ngendi ana pangayoman saka jerat mungsuh? Kanthi adoh saka kabèh sing dosa, saka pikiran lan kepinginan ala. – Lan mangkono kita bakal nindakake, kaparingan inspirasi déning kabungahan tentrem ing batin lan sipat ngrusak saka geger emosi sing gedhé. [4, 124] Amarga wedi bakal tiba ing tangané wong Agaria, kita mlayu saka panggonan lawas lan saiki manggon ing kéné. Nanging sepira luwih gedhé wedi kita kudu duwé amarga bakal tiba ing tangané mungsuh sing ora katon? Lan sepira luwih adoh, lan menyang panggonan sing luwih aman, kita kudu mlayu saka mungsuh-mungsuh mau? Mula saka iku, apa sing dadi inti saka pangungsian iki? – Yaiku adoh saka dosa, sing kaya pedhang, setan ngupaya kanthi maneka cara kanggo mateni jiwa. – Mula saka iku, ayo padha ngindhari dosa kanthi tliti banget, malah nganti ing pikiran kita: amarga dosa diwiwiti saka pikiran, banjur saka pikiran dadi tembung, lan saka tembung dadi tumindak. Angel ora kejiret ing pikiran sing ora séhat: lan kowe ora bakal nyadari nalika kuwi kelakon. – Nanging sanalika kita nyadari yèn kita kabawa dening pikiran-pikiran kuwi, ayo enggal mbusak saka awaké dhéwé kanthi cepet, lumantar pandonga, luh, rasa sedhih sing jero saka ati, lan ajrih marang Gusti; awit menawa kita ngidini pikirane tetep ana ing jero kita, iku bisa nyebabake pati nyawa – lan iki bisa kelakon saben wektu. Amarga ana perang sing terus-terusan ing jero kita – perang sing meneng; lan kita ora bisa nyingkiri kekalahan kajaba kanthi perlawanan sing ora kendho lan ajeg marang dosa pikiran, kanthi pitulungan saka Gusti. Apa kita ora weruh carane ombak wis ngamuk ing segara telung dina kepungkur? Mangkono uga geger hawa napsu; mung luwih ngrusak, amarga karamé jiwa luwih ngrusak. Nanging Gusti Allah iku panyebab gegeré segara, sing ngutus angin ing segara kanggo kapentingan kita ing wektu sing pas; déné kita dhéwé sing dadi panyebab gegeré jiwa. Lan luwih becik kanggo kita, kaya ana ing sawijining pelabuhan, tetep tentrem lan ora mbukak lawang marang hawa napsu; amarga sakwise kita mbukak, roh-roh ala bakal mlebu kaya angin badai, lan geger gedhe bakal muncul ing jeroning ati; lan kita ora bakal slamet kajaba kita cepet-cepet nundhukseni geger iki. Apa gunané kita ngidini awaké dhéwé tiba ing kahanan kaya ngono, ngalami geger, lan urip ing wedi, kaya-kaya bakal kaserang karam kapal? – Apa ora luwih becik nikmati tentrem lan tentreming ati, tinimbang kanthi sengaja ngundang cilaka sing saktene gampang dihindari? – Apa kita ora nganggep bodho wong-wong sing nalika ana badai ing segara ninggalake pelabuhan lan ngadhepi bebaya klelep ombak? Nanging

kita kudu nganggep awake dhéwé luwih bodho tanpa tandhing nalika nyemplung ing geger hawa napsu. Amarga apa ora napsu ala sing nyawiji ing atiné kita, ngundang geger nggegirisi ing jeroné? Apa ora ngoyak-ngoyak kita kaya-kaya nyemplung ing banyu banjur nyeret kita tekan dasar? Apa ora iri, kanthi cara sing padha, ngusir kita saka akal sehat, nglarani ati lan badan? Apa ora ora pracaya uga nggelapake nyawa, ndadekake lesu lan ringkih? Lan apa ora saben hawa napsu liyane uga ngusir manungsa saka kahanan alamiahé, lan ndadekake pancen bodho? Mula saka iku, ayo padha nyingkiri hawa napsu sing ngrusak iki, supaya ora kedadeyan kaya sing diomongake Gusti marang wong-wong sadurunge Banjir: '*Rohku ora bakal tansah ngupaya karo manungsa, amarga dheweke uga daging*' (Kejadian 6:3). Gusti nyebut wong-wong mau 'daging' ora amarga padha nduwé badan jasmani, amarga ing teges iki Gusti piyambak uga '*Sabda dadi daging*' (Yohanes 1:14); nanging amarga pamikiran dagingé, kesandhung ing napsu sing ora pantes lan ora duwé kekuwatan uga kersané kanggo munggah marang Gusti. – Bab kita, sawise nyawisake awake dhewe marang Gusti, manut marang pangandika: '*kewarganegaraan kita ana ing swarga*' (Filipi 3:20), ayo padha krungu maneh: '*wong-wong iki ora saka donya, kaya aku uga ora saka donya*' (Yohanes 17:14). Apa ana sing luwih pinunjul, ora mung ing jaman sing bakal teka nanging uga ing jaman saiki, tinimbang bébas saka hawa napsu sing asor, lan ora dikuwasani daging nanging dipimpin Roh? Iki kabungahan, iki kasucen, iki karaharjan, iki cara urip malaékat. Sapa waé sing kaya mangkéné, ing njaba uripé padha karo wong liya ing donya; nanging ing roh, dhèwèké luwih mulya tinimbang sing nganggo mahkota; dhèwèké iku pangeran donya, dihias kanthi pratandha swarga, tansah siyap kanggo lelampahan lan ora wedi pati. Ayo padha ngupaya supaya awake dhéwé dadi kaya mangkono, miturut kemampuan sing paling apik: amarga iki bisa kelakon yèn kita kepéngin kanthi sakabèhé atiné. Lan sawisé dadi kaya mangkono, kita bakal ngrasakaké kahanan atiné sing bungah sajroning urip kita ing donya iki, apa waé sedhih saka njaba sing kita alami; lan ing jaman sing bakal teka kita bakal nampa Warisan Karajan Swarga bebarengan karo kabèh Para Wali.

327. Panjenengané ngajak patuh tanpa pitakon: kanthi mènèhi tuladha carané patuh migunani lan carané ora patuh nimbulaké cilaka

327. Panjenenganipun ngajak ketaatan tanpa pitakon: 1) kanthi paring tuladha babagan sepira migunani ketaatan lan sepira ngrusakaké tumindak mbalela; – 2) kanthi mbandhingaké persaudaraan karo sawijining badan, ing ngendi saben anggota ngurusi tugase dhéwé – lan badan mau urip amarga iku; lan nyimpulké saka kéné: tindakna kaya ngono, lan kabèh bakal becik. [4, 125]

15. Amarga wedi marang paukumané wong sing nyelepake bakaté ing lemah, kang marangé Gusti kandha: '*Kowe abdi sing jahat lan males... kowe kuduné nyerahake pirakku marang para tukang utang, lan nalika aku bali mesthiné aku bakal nampa pirakku kanthi bunga*', aku kapeksa maringi kowe pandhuan cekak iki; lan iku dadi tugasmu, minangka pangurus sing becik, kanggo nglakoni tembung-tembung iki, sing kok lakoni kanthi sih-rahmaté Gusti Allah lumantar ketaatanmu sing becik. – Nanging, ana sawatara ing antaramu sing ora mung gagal nambah apa sing wis dipercayakake marang kowe, nanging malah meh mbuwang-mbuwang apa sing dadi kagunganmu dhéwé. – Sapa ta wong-wong kuwi? – Wong-wong kuwi yaiku sing ora gelem manut, lan mung nduwé siji alesan: '*ampura aku*'. – Apa sing kok omong, sedulur? Kowé wis janji manut nganti tekan pati, nanging saiki kowé ngindhari tugas sing saktenané kowé bisa lakoni, amarga sih-rahmaté Gusti. Nanging nalika kowe kandha, '*Aku wedi nyebrang segara*', iku asalé saka ora pracaya; ing kana, '*kowe wedi ing panggonan sing sejatine ora ana wedi*' (Mazmur 13:5). Amarga yèn kowe setya manut, kowe ora mung bakal nyebrang segara nganggo prau, nanging, sawise mbuwang sandhangane, kowe mesthine bakal renang nyabrang banyu telanjang, niru biksu sing tansah kelingan kuwi sing, gumantung marang dhawuhe bapakne, ora wedi nyabrang kali sing banjir, lan sawise nyabrang, metu tanpa tatu, nganti nggumunake wong-wong sing nyekseni. Ketaatan malah bisa nundhukake kéwan galak. Bukti iki yaiku, sing miturut dhawuhe sing luwih tuwa, ngiket Gehenna. Ketaatan ngasilake mujijat malah ing antarané wong mati: kaya sing dikonfirmasi déning Akakios, sing njerit saka kuburé. Nanging kenapa kudu nyebut salah sijiné? Putraning Allah ingkang tunggal, *kanthi manut nganti pati, malah pati ing salib*, sampurna ngrampungake pakaryan panyelamatan donya. Kados punika pakaryan lan woh-wohan manut ingkang nggumunake. Saiki kowe kepengin sinau babagan akibat ngrusak saka ora patuh? – Elinga Adam, sing kanthi ora patuh marang Gusti Allah lan nyicipi woh sing dilarang, nggawa pati menyang donya; elinga Saul, sing sawise ora patuh marang nabi Samuel sing suci, ora mung kelangan kratoné nanging uga nyawane ing pagunungan Gelboe; lan elinga wongé Gusti sing, sawisé kapancing déning nabi palsu, nganti ora manut marang dhawuh, mula dibuwang marang singa supaya dipangan. Lan Petrus, Rasul sing pinaringan berkah, amarga ngajeni ora

ngidini Gusti ngumbah sikilé, apa dhèwèké ora krungu: 'Yèn Aku ora ngumbah kowé, kowé ora nduwé bagéan karo Aku?' (Yohanes 13:8). Mangkono uga, ing uripé St Euthymius, apa ora penggembala sing nolak taat—amarga alesan sing dianggep suci—langsung dadi korbané setan, *yaiku 'buih'* saka ibu mertuaé? Mangkono paukuman tumrap wong-wong sing nolak patuh marang apa sing dadi kawajibane, tumrap wong-wong sing mbrontak: '*Amarga saben muridé sing mbrontak bakal nimbulaké mbrontak*'; '*Gusti Allah bakal ngutus malaékat sing ora welas asih marang dhèwèké*' (Amsal 17:11).

16. Sacara umum, kita '*akèh péranganing siji badan ing Kristus, lan saben-saben dadi anggota siji lan sijiné*' (Roma 12:5): siji njupuk panggonan mripat, sijiné kuping; siji irung, lan sijiné ilat; siji tangan, lan sijiné manèh sikil. Yen kabèh anggota ora saben-saben nindakake tugase dhéwé, nanging padha wiwit rebutan, mripat nuntut kanggo krungu, kuping kanggo ambu, irung kanggo ngomong, ilat kanggo ngrasa, lan tangan kanggo mlaku, apa ora kabèh awak bakal dadi amburadul lan pecah? Yen mangkono, mula saben wong padha netepi tugase dhéwé, lan padha migunakaké apa waé karunia sing wis ditampa saka Gusti Allah kanggo kabecikan bebarengan, kanthi éling yèn nasib kita ana ing tangané Gusti Allah. Ora amarga ana wong nglayar ing segara, pungkasané ana ing kana, uga ora amarga ana wong tetep ing daratan, pati ngenteni ing kana; nanging kaya déné Gusti Allah kita sing luhur, wiwit pambentukan donya, wis netepaké wektu, panggonan, lan cara pati saben wong, mangkono pungkasané saben wong bakal teka. Aku nyatakake iki ora kanggo wong-wong sing tak omongake—awit aku wis nampa dheweke amarga andhap asor—nanging kanggo kabeh sing ngrungokake, supaya kita padha ngati-ati marang awak dhewe kanthi tliti, lan supaya apa wae sumpah sing wis kita ucapake ing ngarehe Gusti Allah lan malaikat-malaikat pilihan-Nya, kita bisa nepati kanthi teliti, tanpa ragu-ragu, sanajan apa sing diprentahake ngemot bebaya pati. Mangkono para Bapa Agung maringi dhawuh, utamane Basil Agung. Urip kanthi cara iki, kita ora bakal dadi korban pati dosa, nanging bakal urip ing kasucian lan dianggep pantes mlebu Karajan Swarga.

328. Miturut tata cara Inkarnasi, pati iku kabungahan tumrap wong Kristen yèn padha wis nyiapaké dhiri kanggo ngadhepi

328. 1) Miturut rencana Inkarnasi Gusti, pati iku kabungahan tumrap wong Kristen yèn wis nyiapaké dhiri kanggo ngadhepi. – 2) Mula saka iku, ayo padha nyiapaké dhiri kaya sing kuduné. [4, 126]

17. Aku akhir-akhir iki krasa ora sehat: atiku keganggu, lan kayane aku bakal pisah saka kowe. – Mangka pira maneh aku, wong sing andhap asor, kudu urip? Kowe weruh yèn tuaku wis teka, lan kancakancaku wis seda; lan mengko, pungkasaning uripku wis ngenteni aku. – Ya wis? Apa kita kudu sedhih bab iki? Aja nganti. Monggo sing urip manut daging padha sedhih, yen kersa, amarga pisah saka garwa, anak, abdi, bandha, lan kabungahan urip iki sing nggodha atine. Nanging kanggo kita, kang donya wis disalibake tumrap kita lan kang kaubengi mung dening salib, amarga kita wis nyingkiri donya lan setya manut, misteri pati kuduné ora dadi panyebab sedhih, nanging dadi sumber kabungahan. Lan apa sing tak kandhakake—'kanggo kita'? Kabeh wong Kristen kudu nampa patié dhéwé kanthi kabungahan. Sadurunge rawuhe Gusti kita Yesus Kristus ing daging, pati—sing mrentah ing umat kita liwat kaluputané Adam—iku medeni lan nggrantes sanajan tumrap para wali. Nanging sawisé Kristus, uripé kabèh, '*sawise ngrasakaké pati kanggo kabèh*' (Ibr. 2:9), Panjenengané mbukak lan '*nganyari*' kanggo kita '*dalane anyar lan urip lumantar tirai, yaiku dagingé dhéwé*' (Ibr. 10:20), kaya sing katulis: '*Kematian wis kaserlok ing kamenangan*' (1 Kor. 15:54), – nalika kita seda, kita ora maneh dibuwang menyang kraton neraka, nanging diangkat menyang Kraton Swarga, lan ora '*dilebokake ing pepeteng lan bayang-bayange pati*' (Mazmur 87:7), nanging munggah menyang pepadhang kang ora bisa ditembus lan menyang gesang kang ora ana enteke, kang wis dijanjekake Gusti Allah marang wong-wong sing tresna marang Panjenengané. Mula, pati iku ora dadi bab kang kudu ditakuti, nanging luwih becik disambut kanthi kabungahan—kanthi syarat, mesthi wae, yèn kita wis siyap ngadhepi lumantar nyiapaké manah kita. – Amarga tanpa kuwi, isih dadi prakara kang medeni yèn nalika wayahe kita lunga, kita malah nyuwun bali taun-taun sing wis kliwat lan ngupaya dina-dina urip manèh kanggo nindakaké kabecikan. Iki medeni lan mbebayani, amarga wong sing kejiret ing kahanan kaya ngono bakal bingung atiné lan tiba ing karusakan total, ora pindhah menyang ganjaran tumindak becik, nanging menyang paukuman kanggo dosa. Oh, pemandangan sing medeni tenan sing bakal ditemoni!

18. Supaya kita uga ora ngalami nasib sing padha, aku ngélingaké lan nyuwun marang kowé: ayo padha tansah siyap kanggo pamitan sing berkah, nganggep saben dina minangka dina pungkasaning urip kita, kaya sing diwulangaké St. Antonius? Amarga yèn kita mutusaké tumindak kaya ngono, kita ora bakal dadi heboh, sembrono, males, nganggur, seneng mbantah, mbalela, tanpa wates utawa konyol; nanging kosok

baline, kita bakal manut, wicaksana, nyesali dosa, loman, alus, tentrem, tulus, tanpa cela, lan siap kanggo saben pakaryan becik, ngetutake tuladha para wali, sing sawise urip kaya ngono, dianggep pantes nampa berkah swarga sing dijanjekake. – Kula sampun nyerat sedaya punika, boten namung kanggé nguataken panjenengan, nanging ugi kanggé nguataken dhiri kula piyambak ing kabecikan, supados, menawi gesang kita sampun kita lampahi kanthi panyiapan kados makaten kanggé pamitan kita, ing wekdal pamitan kita kita boten keganggu déning ajrih lan gemeter, nanging saged mratélakaken kanthi suka cita kados Daud: *'Bali, he nyawaku, menyang tentremmu, amarga Sang Yehovah wis maringi kabecikan marang kowe'*; lan: *'Aku bakal nyenengake Sang Yehovah ing tanahé wong-wong urip'* (Mazmur 114:6, 8). Muga-muga kabèh iki diparingaké marang kita kabèh.

329. Ngendhalèkaké karsa dhéwé iku prestasi paling agung, kaya Kristus lan para Rasul, sanadyan saiki ora kabèh wong ngakoni luhuré.

329. Ngendhalèkaké karsa dhéwé iku prestasi paling agung, sing niru Kristus lan Para Rasul, sanadyan ora kabèh wong saiki ngakoni agungé. [4, 128] Ajakan kanggo sedhih meksa wong-wong sing kurang kabecikan, nalika ing wektu sing padha mulang supaya padha ngatasi kelemahane. Amarga sedhih iki amarga kurang kabecikan kanthi alus nyiyapake jiwa kanggo ngupaya perbaikan dhiri. *'Amarga sedhih sing miturut karsa Gusti,'* kaya sing diandharake Rasul, *'ngasilake pangapuran sing nuntun marang kaslametan'* (2 Kor. 7:10). Nanging ayo padha mikir: apa sing nyebabake kita sedhih? Apa amarga pikiran-pikiran sing ora séhat muncul ing jeroning ati kita lan, kaya tentara mungsuh, ngurung nyawa kita? – Nanging wis katulis: *'Sanadyan tentara nginep nglawan aku, atiku ora bakal wedi; sanadyan perang munggah nglawan aku, aku bakal percaya marang Panjenengané'* (Mazmur 26:3). Utawa apa sangkéné sangkalan patuh iku abot? – Nanging uga kacathet: *'Apik manungsa ngemban sangkalan nalika isih enom'* (Lamentasi 3:27); lan manèh: *'SangkalanKu gampang, lan bebanKu entheng'* (Matius 11:30). Utawa apa urip ing sangisoré sangkèlan pangibadah iki ora maringi wong duwé apa-apa sing dadi kagungané dhéwé? Nanging iki ana pangandikane Rasul: *'Kita wis ninggalaké kabèh lan mèlu Panjenengan: mula apa sing bakal dadi duwé kita?'* (Matius 19:27). – Lan marang wong-wong mau diwènèhi janji, sing nggumunaké lan kamulyan. – Lan apa kita ora, kaya wong-wong mau, wis ninggalake kabèh lan ngetutake tapak langkah Gusti? Apa ora ana sing ninggalake wong tuwa? Lan liyane sedulur lanang lan wadon? Ana sing ninggalake bojo lan anak, liyane omah lan kebon? Lan kabèh mau – sing paling larang saka kabèh – karsa lan kepinginan dewe – sing dadi bab paling angel kanggo manungsa nglakoni. Amarga sebutna marang aku puasa utawa jaga sing paling ketat, utawa turu ing lemah gersang, utawa nyingkiri pemandian umum, utawa sepi ing panggonan, utawa praktik ibadah liyane—kabèh mau ditindakake kanthi karsa dhéwé. Sing ditindakake kanthi karsa dhéwé, sanajan angel, gampang digayuh nalika ana karsa; nanging apa sing ditindakake kanthi nyisihaké karsa dhéwé, sanadyan gampang sakjatiné, kabèh kuwi kelakon kanthi angel banget. Tumindak kaya ngéné iki para bapa suci nyebuté minangka pancuran getih; lan iku mung dadi ciri wong sing sejati dadi murid, sing bisa kandha kaya Rasul: *'Dudu aku manèh sing urip, nanging Kristus sing urip ing sajroning aku'* (Gal. 2:20). Amarga dheweke ora urip miturut karsa dhéwé, kanthi perantaraan karsa sang abbot, dheweke urip kanggo Gusti Allah, lan dadi paniru Panjenengané sing ngendika: *'Aku wis mudhun saka swarga, dudu kanggo nindakake karsa-ku dhéwé, nanging karsa Rama sing ngutus aku'* (Yohanes 11:38). Apa sampeyan weruh luhuré cara urip kita? Apa ora kaya Kristus? – Apa ora apostolik? Utawa apa aku mung muji-muji sampeyan kanthi ngomong iki? – Ora; bebeneré dhéwé dadi saksi tumrap ketulusan tembungku. Yen manungsa ora padha muji wong-wong sing urip kaya ngene iki, kamulyané ora bakal suda; amarga Gusti Allah ora ndeleng kaya manungsa. Nanging ana paugerané Gusti Allah, lan ana paugerané manungsa; lan pintena akèh wong sing dianggep remeh ing donya iki, nanging katon gedhé, bakal kabukten dadi sing paling mulya saka kabèh ing Dina Panggembalan, kaya sing katulis: *'Akeh sing sepisanan bakal dadi pungkasan, lan sing pungkasan bakal dadi sepisanan'* (Mat. 19:30). – Mula, padha bungah lan padha gemeter: sing sepisanan amarga sih-rahmaté Gusti, sing pungkasan amarga kahanan pikiran sing gampang owah-owahan, amarga kita ora bakal tetep padha salawas-lawase. Napa *'ayo padha nyengkuyung siji lan sijiné ing katresnan lan pakaryan becik'* (Ibr. 10:24), tanpa kabebanan déning pangreksan karsa dhéwé—sing dadi inti prakara—lan tanpa dadi malas ing nindakaké kawajiban kita, nanging malah kabungahaké déning semangat, saling ndhukung, nanggung beban siji lan sijiné, kaya sedulur, kaya wong sing manunggal pikiran, kaya kanca gawe. Kanthi ngupaya kaya ngono saben dina lan nindakake tugastamu, kowe, kaya sing tak mangerteni, mesthi bakal nampa mahkota kamulyan sing ora layu.

330. Ing perang rohani sing ora katon, perjuangan tanpa wedi lan semangat nglawan mungsuh, sing dilakoni kanthi pangarep-arep, mesthi menang: mungsuh padha mlayu saka wong kaya ngono

330. 1) Ing perang rohani sing ora katon, perjuangan tanpa wedi lan semangat nglawan mungsuh, sing dipandu dening pangarep-arep, mesthi menang: mungsuh padha mlayu saka wong kaya ngono. – 2) Ing perang nglawan bidah, aja sesambungan karo wong bidah utawa nyebut jenenge: kuwi sing wis tak larang. [4, 129]

1. Sanadyan aku ringkih ing pangandikane, kados ing pakaryan, nanging dadi tugasku kanggo nglipur lan maringi inspirasi rohani marang kowe, sak kuwate aku. Amarga yèn wong-wong sing perang nglawan mungsuh sing katon butuh panyengkuyungan saka kanca-kanca senjatane, luwih-luwih kowe, sing perang nglawan mungsuh sing ora katon, butuh diolesi tembung-tembung panyengkuyungan lan diangkat semangat; awit perjuanganmu ora mung sedina, nanging kanggo sak uripmu; lan luwih maneh, yen kowe menang, kowe bakal nampa mahkota kaabadian sing ora bisa diungkapake, nanging yen kowe kalah, kowe bakal nampa beban langgeng isin sing ora kaétung? – Nanging aja nganti kita ngalami iki, utawa isin marang pangarep-arep kita! Kosok baline, aja nganti kita ragu manawa kanthi pitulunganing Gusti kita bakal menang nglawan setan lumantar waspada sing terus-terusan lan perlawanan sing ora kendhat marang mungsuh. Sampeyan ngerti manawa prajurit biasa, nalika mlebu perang, padha ana ing kahanan semangat sing ngedab-edabi; pasuryané owah lan katon béda banget saka biyèn; lan ing wektu kuwi padha ora mikir bojoné, anak-anaké, wong tuwané utawa seduluré—tenan, ora mikir sapa-sapa—nanging pikiran lan atiné, kaya kabèh awaké, padha nyawiji kanggo perjuangan. Kanthi cara sing padha, kita uga ing jero ati kudu kaya ngono, ora wedi marang mungsuh kita sakpisan, nanging nyerbu marang wong-wong mau kanthi semangat lan sumanget rohani, minangka prajurit Kristus sing becik. Nalika mungsuh-mungsuh kita weruh kita ana ing kahanan kaya ngono, padha mundur, ora wani nyerang; nanging nalika padha weruh yèn kawani kita saya suda, lan semangat lan konsentrasi kita saya kendho, banjur padha narik busur lan nglarani jiwa kita nganggo panah—yaiku, nganggo pikiran-pikiran sing ora séhat. – Nanging sanadyan mangkono kita ora kena putus asa; nanging, sawise nyadari kaluputan kita, kita kudu tobat, lan sawise nglumpukake maneh kekuwatan kita, mlebu ing perjuangan sing ora kendhat. – Mangkono tansah.

2. Nanging saiki ana jinis peperangan sesat sing béda nyebar ing saindenging jagad. Lan yèn kowe kersa, angkatna paningal atimu lan kowe bakal weruh sak donya kebak wong-wong sing tatu ing peperangan iki. Amarga ora mung para ahli sesat sing ora pracaya, uga ora mung para pezina lan pelacur lan liyané sing nindakake pesta pora kaya ngono, sing dijupuk ula ing sangisoré kuwasaé; nanging uga wong-wong sing ora peduli marang kabèh wong kaya ngono lan padha gaweyan bebarengan karo wong-wong mau: amarga pancèn bener pangandikane, 'sapa sing nyentuk aspal bakal kena rereget, lan sapa sing bebarengan karo wong sombong bakal dipotong' (Sirakh 13:1). Mulane, sanadyan aku disalahake amarga iku, aku wis nglarang wong Kristen Ortodoks kanggo ngeling-eling, ing pangeling-eling suci lan ing Liturgi Ilahi, sawijining wong sing pura-pura dadi Ortodoks nanging ora nate mandheg sesambungan karo para bidah lan bidah. Amarga yen dheweke, sanajan ing wayahe seda, wis ngakoni dosane lan nampa Misteri Suci; mesthi bakal diidini kanggo wong Kristen Ortodoks ndedonga kanggo dheweke. Nanging amarga dheweke seda nalika isih komuni karo bidah, kepiye carane wong kaya ngono bisa ditampa mlebu komuni Ortodoks? – Rasul Suci kandha: '*Apa piala berkah sing kita pialakake iku ora komuni karo getihé Kristus? Roti sing kita potong, apa iku ora komuni karo Awaké Kristus? Amarga sanadyan ana siji roti, kita, sanadyan akèh, dadi siji badan; amarga kita kabèh padha nampa siji roti iku*' (1 Kor. 10:16–17). Adhedhasar iki, melu mangan roti lan cawan bidah ndadekake wong sing melu dadi bagéan saka golongan sing mungsuh Ortodoksi, lan kabèh wong sing nampa komuni kaya ngono bebarengan mbentuk siji badan, sing adoh saka Kristus. – "*Amarga apa paseduluran sing ana antarané kabeneran lan kaluputan? Utawa apa padhang duwé komuni karo pepeteng? Utawa apa bagéané wong pracaya karo wong sing ora pracaya? Utawa apa pasedulurané Gréja Allah karo berhala?*" (2 Kor. 6:14–16), kaya sing diucapaké Rasul sing padha ing panggonan liya. – Nanging kanggo wong-wong kaya ngono kita kudu nangis; kanggo wong-wong saka wong-wong mau sing isih urip, kita kudu ndedonga supaya padha bisa dibebasake saka jeraté setan; lan kanggo awaké dhéwé, kita kudu matur nuwun, amarga '*Gusti Allah wis milih kita kanggo kaslametan lumantar pangsuci déning Roh Suci lan lumantar pracaya marang kabeneran*' (2 Tes. 2:13), supaya kita bisa ngabdi marang Panjenengané ing iman Ortodoks nganti pangakuan iki; amarga menawa kita nindakake kanthi tanpa cela lan tanpa kalepatan, mugé Panjenengané kersa maringi karajan swarga marang kita.

331. Bab-bab liyane nduwé wektu dhéwé; nanging pakaryan kaslametan kudu tansah digatekake

331. 1) Bab-bab liyane nduwé wektu dhéwé; nanging pakaryan kaslametan kudu tansah digatekake. – 2) Mula, ayo aja nganti kasep, amarga pati ngundhuh saben wong, lan ngélingi bab iki marang para dara wicaksana lan bodho. – 3) Mula, ayo tangi lan semangat nyiapake kabèh kanggo rawuhe Sang Penganten. [4, 130]

3. Amarga prakara liya wis ana wektu sing ditemtokake: wektu kanggo nanem lan wektu kanggo ngundhuh; wektu kanggo tentrem lan wektu kanggo perang; wektu kanggo dagang lan wektu kanggo ora dagang. Nanging kanggo pakaryan kaslametan rohani, saben wektu cocog, lan saben dina becik, yen kita kepengin. – Mula saka iku, ayo padha tansah semangat nindakake kabecikan, nduwèni watak sing becik, lan kebak semangat enom kanggo nglakoni sabda Gusti Allah: '*amarga dudu wong sing mung krungu hukum sing bener ing paningalé Gusti Allah, nanging wong sing nindakake hukum sing bakal dianggep bener*' (Roma 2:13). – Mula saka iku, sanadyan ana perang gaib sing bakal teka, kita kudu perang kanthi semangat sing gumbira lan, kanthi pitulunganing Gusti, ngusir pikiran-pikiran setan sing munggah nglawan kita, supaya, kanthi manggon ing jeroning kita, ora ndadekake kita mati rohani; utawa panèn rohani wis cedhak? Mula kita kudu ngundhuh kanthi tekun, supaya bisa nglumpukaké panganan sing cukup kanggo urip langgeng ing lumbung rohani kita, supaya kita ora mati keluwen langgeng ing kana. Tansah ana wektu kanggo ndedonga, wektu kanggo nangis, wektu kanggo nyucèkaké saka kaluputan kita, lan wektu kanggo kabungahan Rawuhe Karajan Swarga.

4. Napa kita isih ragu-ragu? Napa kita nundha-nundha? Napa kita ngundur-undur, dina demi dina, tugas kanggo mbenerake urip kita? *Apa jaman saiki ora lagi tekan pungkasan?* (1 Kor. 7:31). Apa ora ana jiwa-jiwa tanpa cacah sing lunga saka kita saben dina? Apa peti mati sing mbukak tanpa kendhat ora ngrayakake kamenangan marang sipat kita sing sengsara? – Apa bumi uga ora nindakake sing padha, nampa awak kita sing padha jinis karo dheweke? – Lan apa kita pancen bakal tetep ing kene nganti pungkasan? – Apa kita ora weruh sepira akèh sedulur kita sing wis lunga? Ing ngendi para bapa kita sing pinaringan berkah? Ing ngendi sedulur kita, rohani lan jasmani? Ing ngendi kanca-kanca kita lan rérénan ing pakaryan, ing gawean tangan lan ing nyanyèkaké Mazmur? Lan sepira kita lali! – Nalika seda sedulur utawa bapak teka, kita langsung kena rasa nyesel, kita sedhih lan sumpah bakal mlaku ing dalan kabeneran wiwit saiki; nanging sawisé sawatara wektu, kita lali marang sedhih lan niat becik kita. – Nanging para wong suci Gusti ora tumindak kaya ngono: sajrone uripé padha merenung bab pati, seda saben dina, nyalibaké awaké dhéwé saben dina marang donya, lan saben dina kanthi kersané dhéwé padha mbalèk marang Gusti; lan saiki padha urip ing kana kanthi urip sing begja lan langgeng. – Apa parabel sepuluh dara iku ora maringi alesan kanggo wedi? – '*Lir iku, panganten lanang teka; padha metu nyambut.*' Dara-dara sing wicaksana padha nyambut, '*lan mlebu bebarengan karo panganten lanang menyang pesta manten.*' Nanging dara-dara sing bodho, amarga kurang gaweyan becik, padha kasep, lan nalika padha njerit: '*Gusti, Gusti, mbukakna lawang kanggo kami,*' wangsulané: '*Satemeane Aku kandha marang kowe, Aku ora kenal kowe.*' Mula padha tetep ana ing njaba. Ing kéné Gusti nambahaké: '*Mula saka iku padha waspadaa, awit kowe ora ngerti dina utawa jamé*' rawuhé (Matéus 25:6, 10–13).

5. Mula saka iku, kita kudu waspada; kudu mbangun roh kita saka turu, lan tetep waras pikiran, nyesali dosa, njaga awake tanpa cela lan resik, lan mlaku ing pepadhang, supaya pati ora nyerang kita kanthi dumadakan lan nutup lawang rahmat ing ngarep kita: lan ora ana sing bisa mbukak utawa nulungi kita. Mula saka iku, ayo padha cepet-cepet nyiapake pakaryan sing nyenengake Gusti Allah kanggo wayah pungkasan kita: kowe sing males, tangi lan miwiti makarya; kowe sing ora manut, wiwiti manut; kowe sing sombong, andhap asor; kowe sing atine atos, alusna atimu; kowe sing ora tobat, tobatna; kowe sing ora ngakoni dosa, wiwiti ngakoni; kowe sing males, wiwiti gawe; kowe kabeh, benerna kabeh – lan ngupaya gawe kabecikan. Aku bakal nambah siji maneh: kowe sing seneng marang wanita, kudu wicaksana; aja kerep kumpul karo wanita, utawa ngentekake wektu kakehan karo dheweke; amarga saka kéné geni dosa kobong, kaya sing kita krungu ing Kitab Suci, kang kandha: '*Yen ana wong ngiket geni ing dhadhane, apa ora bakal kobong sandhangane? Utawa sapa sing bisa mlaku ing arang geni tanpa nglelerakaké sikilé? Mangkono uga karo sapa waé sing mlebu marang bojoné wong liya*' (Amsal 6:27–29). Nanging sanadyan dara iku wis dadi bojo yèn wis mlebu urip monastik, kaya wong sing wis ngucapaké sumpah monastik;—sing Pangantené yaiku Gusti Kamulyan. – Aku ngomong iki marang wong-wong sing wis nyasar-nyasar lan urip manut karepe, nggawe alesan kanggo dosane, lan lali yèn Gusti wis maringi dhawuh supaya kita nyabuti mripat sing nyebabake godaan (Mat. 5:29), luwih-luwih bab liyane. – Lan iki sing tak kandhakake marang kowe: '*Kita*

sing kuwat kudu nampa kalemahan wong sing ringkih' (Roma 15:1), lan dadi tuladha kabecikan kanggo wong-wong sing durung ajeg. Sampeyan wis kaya ngono lumantar sih-rahmaté Kristus; nanging terusna kaya ngono bola-bali – lan sampeyan bakal kaslamet ing Gusti kita Yesus Kristus.

332. Kanthi nunjukaké yèn tujuan lan upaya urip monastik luwih unggul tinimbang kabèh kaanan lan pangkat liya, lan – yèn iku narik kabèh wong marang dhéwé sanadyan ana kasulitan – dhèwèké ngajak wong-wong sing wis dianggep pantes kanggo bungah lan matur nuwun marang Gusti, lan ngupaya dadi biarawan sejati

332. 1) Nunjukaké yèn tujuan lan upaya urip monastik luwih unggul tinimbang kabèh kaanan lan pangkat liya, lan – 2) narik kabèh wong marang dhéwé sanadyan ana kasulitan – 3) dhèwèké ngajak kita padha bungah lan matur nuwun marang Gusti kanggo wong-wong sing dianggep pantes, lan ngupaya dadi biksu sejati. [4, 131]

6. Ayo padha muji Gusti Allah amarga kita dianggep pantes *milih bagean sing luwih becik*, lan, kaya-kaya, *lungguh ing sikilé Gusti Yesus lan ngrungokaké Sabda Panjenengané* (Lukas 10:39). Wong liya padha kesusu lan ngomong bab akèh prakara, yaiku bab bojo lan anak, bab bandha lan dhuwit; nanging kita mung nduwé siji prihatin: kepiye carané nyenengaké Gusti. Liyané padha perang kanggo Kaisar donya lan kapeksa ing saben cara—nganti getih mili—supaya nyembah marang dhawuhe Kaisar; nanging perang kita iku miturut karsa kita dhéwé, ing ngendi kita nepaki dhawuhe Kristus, Sang Raja para raja, kanthi kabebasan sakabehe, kanthi pangarep-arep nampa Karajan Swarga kang langgeng. Liyané padha nindakake lelampahan adoh lan abot kanggo entuk bathi sing sithik lan ora langgeng; nanging tugas kita, awan utawa bengi, yaiku nyepetake langkah menyang candhi Gusti Allah, supaya ing kono kita bisa muji kamulyaning Gusti, lan kanthi mangkono kita ora entuk emas sing rusak, nanging bandha rohani sing ora bisa dicolong lan langgeng.

7. Sanadyan kadhangkala kita nemoni prakara sing nyedhihaké lan nglarani, apa ing kahanan njaba utawa ing batin, nanging amarga iku kelakon kanggo sabab Sabda Gusti lan pangarep-arep kita, kita nampa kanthi gampang, amarga kita bisa bungah ing sedhih kita lan ora krasa kepeksa ing pangujian kita. Kanthi mangkono urip kita sing narik wong sing nduwé pangerten marang urip iku liwat sedhih-sedhihé. – Sapa sing ora tresna marang wong tuwané lan ora rumangsa sayang marang wong tuwané? Nanging, amarga katresnan marang Gusti, kanthi ninggalaké wong tuwané, para putrané manungsa padha teka ing kéné. Apa ana ikatan sing luwih raket tinimbang ikatan manten, nalika, miturut sabda Gusti, loro dadi siji daging? Nanging sanadyan wong-wong kaya ngono uga kapisahake dening pedhanging Injil lan dikirim mriki. Ing kene panguwasa nyisihaké kakaisarané; wong sugih, sing wicaksana ing dalané, nyingkirké kasugihané; wong mlarat lali marang kamlaratané; anak yatim ora dadi anak yatim manèh; lan aku bakal nambahaké: raja nyisihaké busana ungu lan diétung bareng karo wong-wong liya kanthi padha derajat. Amarga persaudaraan kita iku badané Kristus, ing ngendi kabèh padha; lan panggonan kita iku pelabuhan kaslametan bebarengan, sing padha nylametaké kabèh. – Ing kéné kabèh béda, ora kaya ing donya. Mula, nalika ana pati, ora ana tangis utawa ratapan kaya ing antarané wong sing tresna marang urip, nanging panguburan wong sing wis lunga lumaku kanthi meneng: awit ing kene ora ana bojoné sing meratapi, ora ana anak-anak sing nangis, uga ora ana sedulur sing nyusun ratapan kanthi kelingan iki lan iku; nanging pamitan lumaku kanthi kabungahan, lan panguburan kanthi pangarep-arep sing becik; sanadyan ana luh, sing lair saka katresnan rohani marang sing wis seda: ing ngendi ora ana sing ora pantes; amarga Gusti piyambak nangis ing kubure Lazarus, manut karo hakikat kita (Yohanes 11:35). Apa tau ana, wiwit jaman mbiyen, urip sing luwih bejo tinimbang iki? – Apa tau ana cara urip liya sing nggawa manungsa luwih cedhak marang Gusti? Mula saka iku, pantes yen kita ngumandhangake, miturut tembungé Daud: *'Ing kéné Gusti wis maringi berkah, yaiku urip langgeng'* (Mazmur 132:3).

8. Mula saka iku, ayo padha bungah lan nuduhake kabungahan marang siji lan sijine; ayo padha matur nuwun lan matur nuwun tanpa kendhat; ayo padha tresna marang Gusti Allah kita sing Maha-becik lan tresna marang Panjenengané tanpa wates, amarga Panjenengané wis nelpon kita metu saka pepeteng mlebu ing pepadhang, saka isin dadi kamulyan, saka peteng dadi misuwur. Saben saka kowe padha ngerti saka sapa kowe teka ing donya, lan saka ngendi kowe kesusu teka mrana, karo sapa kowe banjur mlebu paseduluran, sing kowe sebut sedulur, lan karo sapa kowe manggon bebarengan. Lan berkah-berkah iki mung pambuka kanggo janji-janji ing tembe: supaya, yen kita nindakake tugas sing diparingake marang kita kanthi becik, ngupaya kanthi sakabehe cara kanggo nahan kasangsaran lan ngasilake woh-wohan kasetyan, manut tatanan lan paugeran sing makarya ing sajroning kita, mula ing pungkasan kita bakal nampa apa sing durung tau

dideleng dening mripat, durung tau krungu dening kuping, lan durung tau mlebu ing manah manungsa—apa sing wis disiapake Gusti Allah kanggo wong-wong sing tresna marang Panjenengané (1 Kor. 2:9). Mugi kita sedaya saged nampi punika.

333. Wong-wong sing kerep nglakoni mati nguwatake pangeling pati; pangeling pati lan akibaté nandur ajrih marang Gusti; ajrih marang Gusti ngresiki ati saka hawa napsu

333. 1) Wong-wong sing kerep merenung bab pati nguwatake pangeling marang pati; pangeling marang pati lan akibaté nandurake ajrih marang Gusti; ajrih marang Gusti ngresiki ati saka hawa napsu. – 2) Ayo padha mlaku ing dalan iki menyang katentreman tanpa hawa napsu. [4, 132]

9. Kabar pati saya kerep—saka adoh lan saka cedhak—lan utamane kabar pati sedulur rohani lan bapa-bapa kita. Antarane liyane, Sedulur Gregorius wis ninggalake kita; gesange pantes dipuji lan pangliyané pinaringan berkah, amarga piyambakipun seda ing pangasingan demi Kristus. – Ya wis? – Mesthi wae kita uga kudu lunga saka kéné, enom lan tuwa, para sepuh lan para mudha padha. Amarga pati iku paugeran siji sing padha kanggo kabèh, lan ana sing lunga saka urip iki luwih dhisik tinimbang liyané, déné liyané mèlu sawisé. Mangkono, kepiyé bisa kita ora mikiraké pati lan apa sing bakal kita temoni nalika nyawa metu saka badan? Kepiye kita bisa tahan anané Malaikat, yèn kita durung nganggo busana peparang pepadhang? – Kepiye kita bisa mlaku ing dalan kuwi, yèn kita ora nggawa bekal kanggo urip langgeng? Kepiye kita bisa ngliwati pangéran donya iki, kang Gusti kandha: *'Pangéran donya iki bakal teka, lan dhèwèké ora duwé apa-apa ing Aku'* (Yohanes 14:30), kajaba yèn kita bébas saka napsu kang ngabdiaké kita? *'Begja abdi kuwi,'* kandha Gusti, *'sing déning tuwané, nalika teka, ditemokaké nindakake kaya ngono.'* Amin, *Aku ngandika marang kowe, Panjenengané bakal netepaké kowe ing sakabèhé kagungané.*" Delengen, ana swara saka dhuwur! *"Nanging yèn abdi jahat kuwi kandha ing atiné, 'Majikanku telat rawuh,' lan banjur nggebuk abdi-abdi liyané, lan mangan lan ngombe karo wong mabuk: panjaluké abdi iku bakal teka ing dina nalika dhèwèké ora nyana, lan ing jam sing dhèwèké ora ngerti, lan bakal motong dhèwèké dadi loro, lan maringi panggonan bebarengan karo wong-wong sing ora setya: bakal ana tangisan lan nggrentèk untu'* (Matéus 24:46–51). Apa parabel iki ora medeni kita? Apa ancaman iki ora ngentekake awak kita? Amarga iki dudu dongeng utawa tembung kosong; malah tembung-tembung iki adoh banget saka bisa nerangake kanthi pas apa sing bakal kelakon: amarga tangise ing kana ora kaya tangise ing kene, uga nggrentèng untu ing kana ora kaya nggrentèng untu ing kene; nanging bedane antarane loro mau kaya adohé antarane ngimpi lan kasunyatan sing nyata; saliyane, geni ing kana ora bakal mati, dene geni ing kene bisa mati, lan ulat ing kana ora mati, dene ulat ing kene mati. Nanging sapa sing mikirake lan merenung bab iki? Sapa sing weruh iki lan krungu? Amarga bisa weruh nanging ora nyumurupi, lan bisa krungu nanging ora ngrungokake, amarga atiné saya atos lan napsu ing ati. – Sapa sing nduwèni tangis sing nyenengake Gusti, lan saben dina ngresiki dhiri saka rereged sing asalé saka kana lan saka kéné, tanpa nundha panyucian iki nganti sesuk? *'Amarga,'* kacarita, *'saben dina wis cukup karo kasusahé dhéwé'* (Mat. 6:34). Sapa sing nyandhak pangarep-arep marang Gusti, nolak kabèh hawa donya, nganti bisa muni bareng Daud: *'Jiwa kawulo nempel ing Panjenengan; tangan tengen Panjenengan nyangga kawulo'* (Mazmur 62:9). O, kabungahan tanpa napsu sing pinunjul! Mangkono kahanané kita kuduné, sedulur! Mangkono cara Sang Sabda nuntut kita nyiapaké awak dhéwé! Ayo padha sumringah ing roh, nganggo waja iman, kabungahaké déning pangarep-arep, lan tansah siyap kanggo lelampahan.

10. Mula saka iku aku nyuwun lan ngemis marang kowe: kaya-kaya kita mati saben dina, ayo padha nglatih awak kita ing kabèh sing bener, kanthi kabisan kita sing paling apik, amarga kita mangertèni yèn disiplin iku sacara hakikat sawijining kabecikan, nanging nggawa sedhik, déné dosa nyenengaké dhiri nglebokaké kita menyang jurang. Ayo padha ngucurake luh pangresiki sing lair saka ati sing nyesel lan renungan sing andhap asor. Ayo padha nggawe malaikat-malaikat suci dadi kanca kita lumantar urip sing ngendhaleni hawa napsu, supaya dheweke uga, nalika wayahe kita seda, kanthi welas asih munggahake kita marang Gusti. – Aku ngendika iki, dudu minangka wong sing wis nindakake kabecikan, nanging minangka wong sing kepengin nindakake bebarengan karo sampeyan; minangka wong sing kuduné ngomong tinimbang meneng bae; lan minangka wong sing tresna marang sampeyan kanthi katresnané Gusti Allah, supaya kita kabèh, kanthi nindakake kabecikan, bisa dadi ahli waris urip langgeng.

334. *Panjenengané ngélarang wong-wong mau amarga wis mandheg mbukak pikirané*

334. 1) Panjenengané ngélarang wong-wong mau amarga wis mandheg mbukak pikirané. – 2) Banjur Panjenengané maringi tuladha paukuman awon saka Gusti marang wong sing ora tobat, minangka panyengkuyung kanggo ngakoni dosa. [4, 133]

11. Aku krasa sedhih amarga kowe akhir-akhir iki, lan kanthi sedhih sing ora bisa ditahan. Amarga kowe wis mandheg saka pangakuan sing biasane kowe lakoni, sing iku tumindak paling ageng lan paling nylametake ing urip kita. – Lan yèn aku weruh yèn kowé wis dadi luwih apik lan luwih sampurna, aku bakal bungah kaya wong sing bébas saka beban: amarga nyembuhaké kelemahan wong liya mbutuhaké gawéan sing ora sithik. Nanging amarga aku weruh kosok baline iki ing kowe, aku bisa nebak alesane. Coba critakna, saka ngendi asale kethoprakanmu lan kekacoan sing digawé? Apa ora amarga kowe ora ngakoni, nanging malah ndhelikake pikiran-pikiranmu sing mbebayani? Amarga wiwitan lan oyot saka dosa kita iku pikiran sing ora pantes, sing nalika kabuka diusir dening rahmaté Gusti, nanging nalika didhelikake alon-alon malih dadi pakaryané pepeteng. Mula ana pati rohani, mula ana prahara ing antarané kita, mula ana tembung-tembung mbenerake dhiri sing lair saka kabodhoan lan kesarasar.

12. Nanging, he manungsa! Kewan-kewan sing ora nduwé akal, kaya sing kita deleng, wis ngerti dhéwé panganan apa sing mbebayani lan nyingkiri kuwi; apa ora luwih pantes kita ngarep-arep bab iki saka manungsa sing wiwit saka baptisé wis diparingi kabèh kawruh bab apa sing becik?! – Apa kowe durung krungu apa sing diomongake Kitab Suci, manawa Gusti Allah '*ora ngapura donya biyen, nanging nylametake Nuh, juru warta kabeneran, kanthi ngleburake banjir marang donya wong-wong sing ora takwa*' (2 Petrus 2:5)? Apa kowe durung maca manawa Gusti '*ngukum kutha-kutha Sodom lan Gomora supaya musna kanthi kobong, dadi tuladha kanggo wong-wong sing bakal urip ing duraka?*' (2 Petrus 2:6). Apa kowe durung kerep krungu Rasul njerit: '*Aja padha kéliru: wong sing nglakoni zinah, wong sing nyembah berhala, wong sing nglakoni selingkuh, wong sing nglakoni homoseksualitas, wong sing turu karo wong lanang, maling, wong sing serakah, wong mabuk, wong sing ngumpat, utawa penipu ora bakal nampa warisan Kratoné Gusti Allah*' (1 Korinta 6:9–10). Kepiye kowe, sawise krungu iki, bisa ngomong yen kowe ora ngerti apa iku ala? – Iki mung pura-pura lan ngindhari. – Apa kowe ora wedi marang ancaman? Apa kowe ora gemeter ing ngarepe Panjenengané sing nggawe kabèh makhluk padha gemeter? – Mula, aja ana siji waé sing mundur saka pangakuan!

335. *Sawise ngendika yen dheweke tresna marang sedulure, lan yakin yen sedulure uga tresna marang dheweke, dheweke ngajak supaya padha matur nuwun marang Gusti Allah amarga ikatan kaya ngono, lan supaya sabar nalika dheweke kudu ngetokake celaan sing abot marang wong-wong mau*

335. 1) Sawise kandha yen dheweke tresna marang sedulure, lan yakin yen padha tresna marang dheweke uga, dheweke ngajak padha matur nuwun marang Gusti Allah amarga ikatan kaya ngono, lan supaya sabar nalika dheweke kudu nyalahake kanthi tegas. – 2) Banjur dheweke ngajak supaya padha nampa sangsara lan sedhih sing ana ing pakaryan ngupaya kaslametan kanthi kersa: amarga ora ana dalan liya; kajaba iku, amarga janji-janji ageng sing ana gandhengane karo iki, iku ora bakal nyuda banget kabungahan sing dadi hak para wali. – 3) Mula saka iku, ayo padha setya ngetutake dalane Gusti; lan yen kita nganti kliru, ayo padha enggal tangi maneh. [4, 134]

13. Sabda Kitab Suci Gusti Allah: '*Aku tresna marang sing tresna marang Aku, lan sing ngupaya Aku bakal nemu sih*' (Amsal 8:17). Ing panggonan liya uga nerangake pratandha katresnan, kandha: '*Sing tresna marang, ngendika kanthi tliti*' (Amsal 13:25). Amarga aku, kanthi andhap asor, wis diangkat dadi pamimpin kowe, mula aku kapeksa ing pangandikanku sadurunge kanggo ngélingaké lan nyalahké kowe—dudu supaya kowe nesu—aku wani kandha marang kowe kanthi tembungé Rasul, '*supaya kowe ngerti katresnan sing aku duwé kanthi akèh kanggo kowe*' (2 Kor. 2:4), sedhih bebarengan karo kowe ing kasangsaranmu lan bungah bebarengan karo kowe ing kabungahanmu. Sapa maneh sing bakal tak deleng? Utawa sapa maneh sing bakal tak sedhihi lan tak bungahi, kajaba kowe? Kowe kabèh iku kagunganku—sedulurku, anakku, bapakku, kancaku, sedulurku, sing tak tresnani, sing tak kangen-kangenan, kabungahané atiku, mahkotaku, lan kabèh sing bisa ngandharaké kasetyan paseduluran kita. Mula saka iku aku maringi kasaksian marang kayakinanku manawa kowe padha ngrasakake kahanane kaya ngono marang aku, lan manawa kowe ora kasandhang marang wong tuwamu, utawa marang sedulurmu, utawa marang karabatmu, utawa marang tanah kelairanmu, utawa marang apa wae sing katon, nanging mung marang Gusti Allah, lan lumantar Gusti Allah marang andhap asorku. Lan syukur marang Gusti Allah ing Roh Suci, sing wis nyawiji kita, supaya kita bisa tresna lan

ditresnani, lan dadi 'siji badan lan siji Roh', amarga 'kita padha diundang menyang pangarep-arep siji saka panggilan kita' (Eph. 4:4). Mula saka iku, ayo padha bungah lan nuduhake kabungahan siji lan sijine; lan sanadyan kadhang kala aku kudu ngomong marang kowe kanthi cara sing nyalahake, ayo padha ora adoh-adoh, nanging, kaya sing pantes, amarga katresnan lan kanggo kabecikan bebarengan, ayo padha nampa paukuman kanthi sabar. Amarga katulis: '*Bèkta anakku, aja ngremehake paugerané Gusti, lan aja surut ati nalika Panjenengané ngélingaké kowe; awit Gusti ngélingaké marang sing dikasihi, lan nggebugi saben anak sing ditampa*' (Amsal 3:11–12). Kanggo iku Rasul nambahake: '*Yen kowe nampa paukuman, Gusti Allah nglakoni kowe kaya anak; awit ana putra apa sing ora dipaukumi bapaké? Nanging yen kowe ora nampa paukuman—sing kabèh wis padha nampa—mula kowe iku pezina, dudu anak*' (Ibrani 12:7–8).

14. Saliyane, bandha, kuwasa, lan liya-liyane sing digoleki manungsa ora entuk tanpa gaweyan, nanging mbutuhake pagaweyan abot lan kringet akeh: apa bisa dianggep yen nggayuh Gusti Allah lan ganjaran ilahi iku gampang lan nyaman, tinimbang kebak pagaweyan abot lan kringet sing ora kaétung? Lan apa ora anggapan kaya ngono iku dadi pratandha kecerobohan sing banget lan pandangan cekak? – Napa kita krungu yèn '*kita kudu mlebu Karajaning Gusti Allah lumantar akèh kasangsaran*' (Kisah Para Rasul 14:22), lan yèn '*pintu sempit lan dalan angel sing nuntun marang urip langgeng*' (Matius 7:14)? Lan apa sababé iki? – Amarga kita dhéwé ora kepéngin tetep ing urip tanpa kuwatir lan kabungahan tanpa wates sing diparingaké marang kita ing wiwitan ing Paradiso; nanging, amarga kabodhoan kita dhéwé, kita milih tiba ing urip saiki iki, kang kebak hawa napsu lan sedhih; lan kita ora bisa bali maneh kajaba lumantar sekolah sangsara, manut tuladha Gusti kita Yesus Kristus. '*Sing, amarga kabungahan sing wis disiapake kanggo Panjenengané, nahan salib, ngremehake isiné*' (Ibr. 12:2). Luwih manèh, amarga sangsara kanggo Gusti Allah dadi bisa ditanggung déning kita amarga pangarep-arep berkah langgeng, biasané ora pati abot; mulané, kanggo para wali, jaman saiki diarani pesta. Santa Daud maringi kasaksian bab iki, kandha: '*Padha bungah ing Gusti, he kowe wong sing bener*' (Mazmur 32:1), nunjukaké kabungahan langgeng. Mangkono uga, Rasul sing pinaringan berkah negesaké: '*Padha bungah ing Gusti tansah; maneh aku kandha, padha bungah*' (Filipi 4:4). Lan iki diucapake marang wong-wong sing sedhih lan nangis, sing padha ngupaya lan tetep ing perjuangan, lan sing nandhang sangsara kanthi maneka warna; amarga sedhih demi Gusti Allah iku dadi panyebab kabungahan kanggo wong-wong sing saleh.

15. Mula saka iku, ayo padha, kaya-kaya ngrayakake pesta saben dina, nggawa sedhih kita demi Gusti kanthi kabungahan, tanpa ringkih amarga tipu daya lan serangané setan. Lan menawa kita tau kelangan konsentrasi lan kesar amarga bab sing ora pantes, apa ing pikiran, tembung utawa tumindak, ayo padha enggal tangi maneh, bali marang watak becik kita biyen, lan sepisan maneh miwiti makarya kanggo Gusti kanthi semangat kang sumunar, amarga ngerti menawa sanajan saka para raja, prajurit kang perang lan tahan banting sing nampa pakurmatan, dudu sing mlayu saka medan perang. Kanthi cara sing padha, kanthi tetep ana ing perang sing ora katon iki nganti ambegan pungkasan, kita bakal, kanthi sih-rahmaté Gusti Allah, dianggep pantes nampa ganjaran langgeng, lan nampa Karajaning Swarga ing Kristus Yesus, Gusti kita.